

Ыдыктыг Библия

УЧРЕЖДЕНИЕ РОССИЙСКОЙ АКАДЕМИИ НАУК
ИНСТИТУТ ЯЗЫКОЗНАНИЯ РАН

ЫДЫКТЫГ БИБЛИЯ

Библия очулгазының институту
Москва, 2011, 2020

**Ыдыктыг Библия
тыва дылда**

Бирги үндүрүлгө

Саналдар чоргузар адрес:
ibt_inform@ibt.org.ru

ISBN 978-5-93943-163-7

© Институт перевода Библии, Москва, 2011, 2020

Эге сөс

Эргим номчукчулар! Силерниң мурнуңарда – Библия деп ыдыктыг номналдың тыва дылче бүрүн очулгазының баштайгы үндүрүлгези.

Библия деп чүл?

Библия болза янзы-бүрү шажын-чүдүлгелиг улустун санап турары-биле, кижини төрөлгөтөнниң төөгүзүндө эң өндүр улуг номнарның бирээзи. Библия – «номнар» дээн грек сөстөн укталган, христиан чаңчылда (база чамдык кезектери-биле иудей болгаш мусульман чаңчылдарда) Ыдыктыг Бижилге деп хүлээп көрүп турар номнар чыындызы-дыр.

Библия ийи кол кезектен тургустунган:

1) Эрги Чагыг-керээ. Бо 39 номдан тургустунган чыынды Христостун төрүттүнериниң оранчок мурнунда муң ажыг чыл дургузунда эрте-бурунгу еврей болгаш арамей дылдарга бижиттинген, ында Бурган биле еврей чоннун аразында харылзааже кичээнгейни мөөңнээн. Бо чыындыже еврей чоннун төөгүзү, израиль ниитилелдин шажын-чүдүлгө хоойлулары болгаш дүрүмнери, Бурганны алдаржыткан кайгамчык уран-чечен шүлүктөр болгаш ырлар, мөргүлдөр, ханы философчу боданыышкыннар, келир үе дугайында өттүр билген медеглелдер дээш өске-даа хөй чүүлдер кирип турар.

Баштайгы беш номну Моисейниң Беш ному азы Моисейниң Хоойлузу деп адаар. Еврейлерниң бурунгу төөгүзүнгө Моисей деп кижиниң Бурган биле Ооң чонунун аразына дугуруштурукчу бооп күүсеткени онза чугула ролун ынчаар демдеглээни ол. Оон аңгыда Эрги Чагыг-керээже Дээрги-Чаяакчының израильчилерге эжелеп алгаш, ээлеп чурттаар кылдыр бергени черге оларның амыдыралының дугайында база израиль чоннун баштыңчылар, хааннарының чедишкиннери болгаш буураашкыннарының дугайында бижээн номнар кирген. Ооң соонда Бурганны алдаржыдарына база кижилерни мерген угаанныг боорунга өөредип турар бөлүк поэтиктиг номнар кирген. Эрги Чагыг-керээ Улуг болгаш Бичии Медээчилерниң (Дээрги-Чаяакчының сөзүн чонга медээлеп, ону Аңаа шынчы чоруун үрөвөс кылдыр кыйгырар салымныг улустун) номнары-биле дооступ турар.

2) Чаа Чагыг-керээ. Бо 27 номдан тургустунган чыынды Иисус Христостун төрүттүнгениниң соонда, бистиң эраның 1-ги вегинде бурунгу грек дылга бижиттинген. Чаа Чагыг-керээниң кол өзээ – Иисус Христостун, делегейниң Камгалакчызының амыдыралы, өөредии, өлүмү болгаш катап дирилгениниң дугайында төөгүп турар дөрт Буянын Медээ болур. Оон «Элчиннерниң ажыл-чорудулгазы» деп номда Иисус дээрже көдүрлүп үнө берген соонда, христиан ниитилелдин баштайгы чылдарының дугайында база Ооң өөреникчилериниң Буянын Медээни Рим империязына канчаар непереди эгелээниниң дугайында чугаалап турар. Оон аңгыда Чаа Чагыг-керээже Христостун өөреникчилериниң христиан ниитилелдер болгаш хуу кижилерге оларның бүзүрелин деткири-биле база Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг амыдырал дугайында сургаал кылыры-биле бижээн чагаалары кирген. Чаа Чагыг-керээниң сөөлгү ному – Иоаннга Бургандан

Ажыдышкын, ында символиктиг дыл ажыглап, Бурганның ам Аңаа удур туржуп турар күштерни долузу-биле тиилээрин илереткен.

Библияның тыва дылче очулгазы

Бо ыдыктыг ном бижиттинип тургустунганындан бээр, ону делегейниң дыка хөй дылдарынче очулдурган. Амгы делегейде чеди мундан бичии-ле эвээш дылдар бар. Библияны бүрүнү-биле барык дөрт чүс бежен дылче, а ооң аңгы кезектерин ийи мун хире дылче очулдурган.

Бо номну Библия очулгазының институтунуң (БОИ) бөлүк ажылдакчыларыочулдуруп, редакторлаан. Бөлүк профессионал тыва чогаалчылардан болгаш очулга база библеистика эртемнеринин россияжи болгаш даштыкы тускай эртемниглеринден тургустунган. Сөзүглел утка-шынар болгаш хевир талазы-биле хөй чадалыг шыңгыы хыналданы эрткен. Очулга бөлүүнүн кол сорулгазы болза еврей, арамей болгаш грек үндезин сөзүглелдерниң утказын шын дамчыдарытурган.Сөзүглелдин чамдык черлериниң утказын шын билип аары дыка берге, чүге дээрге чамдык бурунгу сөстөрнүн утказы хөй үе эрткеш, уттундура берген азы Библияның амгы үдеги шинчилекчилериниң эрте-бурунгу Чоокку Чөөн чүктүн төөгүлүг болгаш культурулуг байдалын ылаптыг билиринге хамаарыштыр четпес чүүлдер бар бооп турар. Очулга бөлүү кол сорулганы боттандыраы-биле янзы-бүрү арга-дузаны, ооң иштинде Библияның шаандагы болгаш амгы үдеги өске очулгалары-биле шүүштүрүлгелерни ажыглан. Эң баштайгы утканы шын дамчыдарындан аңгыда, бис ол утканы амгы үдеги, улуска билдингир, аянынч-чараш чечен чогаал дылы-биле илередирин кызыткан бис. Ындыг-даа болза, бис очулгага номчукчуларның чамдызынга эргижирээн ышкаш сагындырып болур сөстөрни чамдыкта арттырар ужурга таварышкан бис, чүге дээрге ол сөстөрнүн амгы хевир чок болуп турар, оон аңгыда үе эртерге, ол сөстөр катап база чоннуң ажыглап турары дириг тыва дылче эглип кирип шыдаар дээрзинге идегээн бис.

Бо Номнуң тыва дылче очулгазы 1990 чылдан эгелээш, барык чээрби чыл үргүлчүлөп келген. Ажыл чоруп турда, БОИ дараазында аңгы номнар болгаш Библиядан үзүндүлөрнүн шенелде үндүрүлгелерин кылган: Марктан Буянын Медээ (1996 ч.), Лукадан Буянын Медээ болгаш Элчиннерниң ажыл-чорудулгазы (1997 ч.), Иисустун амыдыралы (Дөрт Буянын Медээден үзүндүлөр) (1997 ч.), Чаа Дугуржулга-чагыг (2001 ч.), Бичии уругларга Библия (2001 ч.), Эрте-бурунгу Израильден дөрт ном (2003 ч.), Моисейниң хоойлузу – Ыдыктыг ырлар – Угаадыглыг чугаалар (2005 ч.). Бүрүн Библияның очулгазынче кириер бетинде, үстүнде адаттыг шенелде үндүрүлгелерни шуптузун эде көргөн. Очулга бөлүү ол үндүрүлгелерде эскертинген частырыгларны, кагдынган черлерни эткен. Оон аңгыда номчукчуларның саналдарын айтырганывыс түңнелинде, очулганың билдингир, ылаптыг болгаш аянашкак боорун чедип аары-биле, чамдык терминнерни өскерткен бис. Чижээлээрге, шенелде үндүрүлгелерде «Дугуржулгачагыг» деп сөс бо үндүрүлгедэ «Чагыг-керээ» деп, «белдир-крес» деп сөс «белдир-ыаш» деп, а «шүүгү» деп эргижирээн сөс «шииткел, шийткел чери» деп өскертинген.

Сөзүглелди эгелер болгаш шүлүктөргө чарган хуваалда колдуунда Библиянын орус Синодалдыг очулгазында чаңчыккан хуваалданы эдерип турар. Ынчалза-даа чамдык таварылгаларда болуушкуннарның утказын азы дес-дараалашкаан тыва дылга чүглө домактарның чурумун эде тургускаш, тода билип ап болур, ынчангаш ийи азы үш шүлүктүн дугаарлашкынын катгыштырып каан болур (чижээ, Э. д. 2:2-3). Ол ышкаш Чаа Чагыг-керээниң Синодалдыг очулгазында чамдыкта тыва очулганың үндезини болган бижимелдерден орай тывылган грек дылда бижимелдерден алган шүлүктөр база таваржып турар. Кажан ындыг шүлүктөрни тыва очулгаже кирибейн, немелде тайылбырже кириген таварылгада, ийи азы үш шүлүктү база катгыштырып турар (чижээ, Лк. 9:55-56).

Хуу аттар болгаш чер аттарының хевирин орус Синодалдыг очулгага черле чоок кылдыр арттыраарын кызыткан бис, чүге дээрге ол аттарның элээн хөйү тыва номчукчуга орус культура болгаш чечен чогаалбиле харылзаа дамчыштыр билдингир. Ындыг-даа болза, дараазында таварылгаларда аттың хевирин өскертири чугула деп санаан бис:

– аттың орус хевирин ону адаарын бергедедип турар таварылгада (чижээ, Феглафелласар);

– орус очулганың бодунда чөрүшкөктөр барда, өскээр чугаалаарга, чаңгыс-ла ол еврей аттың элээн каш орус хевирин таварышканда (чижээ, орус очулгада чаңгыс-ла ол кижиниң адын бир номда «Нимрод» деп, а өске номда «Немврод» деп бижээн);

– ол аттың орус хевирин тыва номчукчуну еврей сөзүглелде чок бодалче сагыш алындырып турар болза (чижээ, Нойнуң биче оглу Хам хамнарга кандыг-даа хамаарылга чок).

Ындыг таварылгаларда аттың тыва хевирин еврей азы грек үндезин сөзүглелде хевирин-биле чоокшулаштырып, аргалыг-ла болза, Библиянын Синодалдыг очулгазынга чаңчыга берген номчукчуга ол ат таныттынгыр боор кылдыр арттыраарын кызыткан бис. Ынчангаш «Хам» деп ат «Хаам», «Немврод» – «Нимрод», «Феглафелласар» – «Тиглат-Пилесер» апарган.

Орус Синодалдыг очулгада төнчүзүндө чымчак демдек салган хуу аттарныэрте-бурунгу еврей-даа, тывадаа дылдарда чымчадыр адавайн турарын барымдаалаш, элээн хөйындыг таварылгаларда аттарнычымчак демдек ажыглавайн бижээн бис. Чижээлээрге, Иезекииль эвес, а Иезекиил, Руфь эвес, а Руфдеп бижиттинген.

Дузалал аргалар

Очулга бөлүү бо үндүрүлгедө чамдык дузалал аргаларны немей ажыглаан. Ол немелделер Библиянын үндезин сөзүглелиниң кезээ эвес, оларныбо бурунгу, чамдык черлеринде нарын Бижилгени билип аарынга дузаламчы кылдыр кириген. Ном бүрүзүнүн эгезинде турар кириилде номнуң кол темаларын тодарадып, оң автору болгаш бижиттинген үезиниң дугайында допчузу-биле чугаалап турар. Сөзүглелди үзүндүлөрнүн утказын азы темазын айтып турар иштики эгелер дузазы-биле аңгылаан. Кол ужур-утказы өске номда база таваржып турар үзүндүлөр мурнунда (чижээ, Буянныг Медээлерде азы Хаанныг чагыргалар болгаш Чылдар демделелдеринде) иштики эгелер аттарының адаанда скобкаларда айтыгларны немээн бис. Оон ыңай дараазында дузалал аргалар бар:

– Чергелешкек черлерже айтыглар

Арыннар кыдыгларында чергелешкек черлерже айтыглар Библияда ол-ла тема дугайында чугаалап, чаңгыс-ла ол сөс-домакты ажыглап турар, чок-ла болза демги черден цитата азы аллюзия болур өске черлерже айтып турар.

Иисус Христос болгаш Чаа Чагыг-керээниң бижикчилери Эрги Чагыг-керээниң шүлүктеринден цитатарны болганчок-ла ажыглаар турганнар. Бо очулгада Эрги Чагыг-керээден цитатарны курсив-биле демдеглээн болгаш арынның кыдыында Эрги Чагыг-керээниң сөзүглелинче айтыгныкылган. Чижээлээрге, Матфейниң бижээни Буянын Медээниң 1:23-кү шүлүүнде Исая медээчининң номунун 7:14-кү шүлүү таваржып турар. Номчукчу дараазында чүүлү билип аар болза эки: Чаа Чагыг-керээниң бижикчилери колдуунда Эрги Чагыг-керээниң үндезин еврей сөзүглелин эвес, а оон «Септуагинта» деп грек очулгазындан цитаталаар турганнар. Ынчангаш Чаа Чагыг-керээде чамдык цитатарлар Эрги Чагыг-керээниң тыва дылче очулгазын үндезилеп кылган еврей сөзүглелден утка талазы-биле ылгалдыг. Курсивтээн кезектер хөй санныг айтыгларже эвес, а чүгле Эрги Чагыг-керээден дорт цитатарларже айтып турар. Бо эге сөстүң соонда Эрги болгаш Чаа Чагыг-керээлерниң бүгү номнарының аттарын хураангайлап бижээн даңзы кирген. Ол даңзы номчукчуга чергелешкек черлерже айтыглар болгаш Эрги Чагыг-керээден алган цитатарны көргүскен айтылгаларны ажыглаарынга дузалаар.

– Немелде тайылбырлар (сноскалар)

Сөзүглелде сылдысчыгаш (*) таваржыр болза, арынның адаанда ол шүлүктүн утказынга хамаарышкан немелде тайылбыр барын көргүскени ол. Чамдык немелде тайылбырлар билдинмес аттарны, сөстөрни база библейжи үелерниң культуразының онзагайларын тайылбырлап турар. Чамдыктары ук шүлүктүн болгу дег өске билиишкинин көргүзүп турар, а өскелери эрте-бурунгу бижимелдерде ылгалдыг номчутунар черлерже айтып турар (эрте-бурунгу бижикчилер Библияны чара бижип тура, чамдыкта частырыглар кылып турган, ынчангаш очулга бөлүүнүң сорулгазы болза номнун авторунун бижээни эң бүзүрелдиг болгу дег хевирни сөзүглелче кириери болур).

– Словарь

Чамдык чугула, үргүлчү таваржыр сөстөр база чаа чогааткан сөстөр болгаш сөс каттыкыышкыннарының утказын номнун соонда кириген словарьда тайылбырлап турар. Сөзүглелде ол сөстөр одуруг кырында бичежек точка-биле демдеглеттинген (чижээ, ·Аллилуйя).

– Библейжи эге хемчеглер таблицазы

Таблицаже Чоокку Чөөн чүкке ажыглап турган деңзи хемчээлин, узуну болгаш ишкириниң эге хемчеглерин база оларның амгы үдеги дең үнелерин кириген. Сөзүглелде ол эрте-бурунгу эге хемчеглерни бичежек төгерик-биле демдеглээн (чижээ, °фа).

– Карталар

Номнун сөөлүнде библейжи үелерде Чоокку Чөөн чүктү тодарадып чураан карталар бар.

Түңнел

Библия болза делегейниң чечен чогаалының классиказы, оон овор-хевирлери россияжи болгаш европейжи уран чогаадылганың янзы-бүрү адырларында

чугула черни ээлеп турар. Ынчаарга ол чүглө төөгү талазы-биле үнелиг документ боорундан аңгыда, ыдык-бедик ужур-уткалыг, чүгө дээрге Библияда Дээрги-Чаяакчының кижиги төрөлгөтөн-биле харылзаазын, Бурганның улуска Бодун база Бодунуң күзелсоруун ажытканын бижээн болгай. Библияда биске Иисус Христостуң амыдыралы болгаш өөредииниң дугайында херечилээшкин илереттинген. Ыдыктыг Бижилгениң алыс ужуру ону чүглө төөгү тураскаалы кылдыр номчуур азы чогаал шынары дээш мактаар улуска эвес, а Чаяакчының бүгү улуска чүнү чугаалаксаанын билип аар күзел-биле номчуп турар улуска ажыттынар. Бо очулга тыва чонга Бурганның үнүн, Буянның Медээниң четче-долузун дыңнадыр боор деп база Аңаа бүзүрөп, ол медээ ёзугаар чурттаарыңа дузалаар боор деп идегеп, ол дээш чүрээвис ханызындан мөргүп турар бис.

Библия очулгазының институту (БОИ) бо ыдыктыг Номнуң бүгү очулдурукчуларыңа база редакторларыңа улуу-биле өөрүп четтиргенин илередип тур. Институт ол ышкаш бо очулганы үндүреринге янзы-бүрү талазындан дуза каткан бүгү-ле кижилерге өөрүп четтирип тур.

Библия очулгазының институтунуң ажылдакчылары

Эге дөс

Кирилде

Эрги *Чагыг-керээ «Эге дөс» деп ном-биле эгелээн. Бо ном еврей дылда Берешит (Эгезинде) деп аттыг. Номнуң тыва ады ооң өртемчейниң, кижини төрелгетенниң болгаш израиль чоннуң тывылганының дугайында чугаалап турар утказын илереткен. Иудей чаңчыл эзугаар «Эге дөс» Моисейниң бижээни баштайгы ном кылдыр санаттынып турар.

«Эге дөс» деп ном чогаал стильдериниң, хевирлериниң янзы-бүрүзү-биле онзагай – бирде байырланчыг тоожулал, бирде сонуурганчыг, шимчээшкинниг чугаа, бирде аймак-чоннарның даңзызы, бирде шүлүк хевирлиг йөрээшкиннер... Ындыг-даа болза, кандыг-даа арында номнуң кол киржикчизи – Бурган. Эгезинде (1–11 эгелер) Бодунуң сөзү-биле бүгү өртемчейни канчаар чаяганын, делегейниң бүгү чоннарының кайыын укталып тывылганын чугаалап турар. Бурганның өндүр бедии чүгле Ооң күчү-күжүн дамчыштыр эвес, а Бодунуң чаялагазынга ынакшылын дамчыштыр база илерээр: Бодунуң чаяп каан улузу Аңаа удур бачыт үүлгедиринге хандыкшырыга безин, Ол ындыгларны кагбайн, олар дээш сагыш човаарын соксатпайн турар.

Оон ыңайгы тоожулаашкында (12–50 эгелер) Бурганның шилип алган кижилериниң дугайында чугаалап турар. Бурган оларның салгалдары Аңаа хамааржыр онзагай чон апарзын деп бодап алган. Авраам, Исаак, Иаков болгаш Иаковтуң он ийи оглунуң дугайында чугаада Бурганның оларга берген азаашкыннары дыңналыр: оларның салгалдары хөй санныг бооп, Бурганның азаан черин ээлеп аар; олар бүгү кижини төрелгеткенге ачы-дуза көргүзөр. Олар бачыт чок кижилер эвес турган – оларның кошкак талаларының болгаш багай үүлгедиглериниң дугайында «Эге дөстен» хөйү-биле номчуур бис. Ынчалза-даа олар Бурганның кыйгырыынга бүзүрел-биле Ону тооп дыңнап харыылааннар.

Өртемчейни чаяганы

1 ¹ Эң эгезинде Бурган дээр биле черни чаяп каан. ² Черниң ужу-бажы билдинмес, ээн турган. Дүп чок далай кырынга дүмбей турупкан; а сугнуң кырында Бурганның *Сүлдези^a ужуп турган. ³ «Чырык чырып келзин» – деп, Бурган чугаалаан. Ынчан чырык көстүп келген. ⁴ Бурган чырыкты экининип көргөн. Оон чырыкты дүмбейден аңгылап каапкаш, ⁵ дүмбейни «дүн» деп, а чырыкты «хүн» деп адап каан. Кежээ дүшкен, даң аткан: бирги хүн ол болган. ⁶ Оон Бурган мынча дээн: «Суг ортузунга бопурук дээвиир тывылзын, ынчангаш ол сугну сугдан аңгылазын». ⁷ Бурган бопурук дээвиирни чаяп кааш, оон адаанда турар сугну ооң кырында турар сугдан аңгылаан. Шак-ла ындыг апарган. ⁸ Бопурук

^a1:2 Азы: «Бурганның чороткан хады».

дээвиирни Бурган «дээр» деп адап каан. Кежээ дүшкен, даң аткан: ийиги хүн ол болган.

⁹ Оон Бурган мынча дээн: «Дээрний адаанда суглар чаңгыс черге чыглып келзин, оон кургаг чер тывылзын». Шак-ла ындыг апарган. ¹⁰ Бурган кургаг черни «чер» деп, а чыылган сугларны «далайлар» деп адап каан. Ол бүгүнү Бурган экизинип көргөн. ¹¹ Оон Бурган мынча дээн: «Чер кырынга үрезинниг үнүштерниң база чимистиг ыяштарның бүгү хевирлери өзүп үнзүн, оларның шупту янзылары таразын». Шак-ла ындыг апарган. ¹² Чер үрезинниг үнүштерни база чимистиг ыяштарны өстүргөн, оларның янзылары тарап эгелээн. Ол бүгүнү Бурган экизинип көргөн. ¹³ Кежээ дүшкен, даң аткан: үшкү хүн ол болган.

¹⁴ Оон Бурган мынча дээн: «Дүннү хүнден аңгылаар база үелер, хүннер, чылдар демдеглээр чырымалдар дээрге турзун; ¹⁵ олар черни дээрден чырыдар чырыткылар болзун». Шак-ла ындыг апарган. ¹⁶ Бурган ийи дээди чырымалды – хүндүскү үени башкарары-биле улуг чырымалды, дүнеки үени башкарары-биле биче чырымалды – чаяап каан. Сылдыстарны база немей чаяаган. ¹⁷⁻¹⁸ Бурган оларны черни чырытсын дээш, дүн биле хүннү башкарбышаан, чырык биле дүмбейни аңгылазын дээш, дээрге салып каан. Ол бүгүнү Бурган экизинип көргөн. ¹⁹ Кежээ дүшкен, даң аткан: дөрткү хүн ол болган.

²⁰ Оон Бурган мынча дээн: «Сугга эңмежок дириг амытаннар тывылзын, черниң кырында бопурук дээрге куштар ушсун». ²¹ Бурган далайга улуг амытаннарны, сугга янзы-бүрү дириг амытаннарны база аңгы-аңгы чалгынныг куштарны чаяаган. Ол бүгүнү Бурган экизинип көргөн. ²² «Далай-сугга өзүп-көвүдеңер-ле, а куштар черге өзүп-көвүдезиннер» – деп, Бурган йөрээген. ²³ Кежээ дүшкен, даң аткан: бешки хүн ол болган.

²⁴ Оон Бурган мынча дээн: «Янзы-бүрү дириг амытаннар: мал-маганның, аң-меңниң, соястаарларның аңгы-аңгы уксаалары чер кырынга тывылзын». Шак-ла ындыг апарган. ²⁵ Янзы-бүрү дириг амытаннар: мал-маганның, аң-меңниң, соястаарларның уксааларын Бурган чаяаган. Ол бүгүнү Бурган экизинип көргөн. ²⁶ Ооң соонда Бурган мынча дээн: «Бистиң овор-хевиривис-биле, Биске дөмейлештир кижиги амытанны чаяап каалы; ол далай-сугнуң амытаннарын, дээрниң куштарын, мал-маганны, соястаарларны – черниң бүгү дириг амытаннарын чагырып, бүгү бөмбүрзекке тергиидеп чорзун». ²⁷ Бурган Бодунуң овор-хевири-биле, Бодунга дөмейлештир кижиги амытанны – эр биле кыс кижини чаяап каан. ²⁸ Алгап-йөрээвишаан, Бурган оларга мынча дээн: «Өзүп-көвүдеңер, черниң кырын ээленер, далай-сугнуң амытаннарын, дээрниң куштарын, соястаарларны болгаш черниң бүгү-ле дириг амытаннарын чагырып тергиидеңер». ²⁹ «Бо-дур, силерге Мен бүгү үрезинниг үнүштерни, үрезинин тарыыр чимистиг ыяштарны бердим: олар силерге чем болур – деп, Бурган чугаалаан. – ³⁰ А черниң бүгү дириг амытаннарынга база дээрниң куштарынга, чер кырында аң-меңге Мен бүгү-ле ногаан үнүштерни чем кылдыр бердим». Шак-ла ындыг апарган. ³¹ Ынчан Бурган Бодунуң чаяап кааны бүгү чүвезин көөрге, шуптузу аажок таарымчалыг болган. Кежээ дүшкен, даң аткан: алдыгы хүн ол болган.

2¹Шак ынчалдыр дээр биле черни база оларда бүгү чүвелерни аайлаштыр боттандырып төндүргөн. ²⁻³Чедиги хүнге чедир Бурган Бодунуң ажыл-херээн дооскан. Ынчан Ол чедиги хүннү алгап-йөрээп, «ыдыктыг» деп чарлаан, чүгө дээрге ол хүн Бурган Бодунуң бүгү ажыл-херээн дооскаш, дыштанган.

Кижиги амытанны чаяап кааны

⁴Дээр биле черниң дугайында, Дээрги-Бурган-Чаяакчының оларны чаяап бүдүргениниң дугайында чугаа бо-дур.

⁵Кажан Дээрги-Бурган-Чаяакчы черни болгаш дээрни чаяап турда, чер кырынга оыт-сиген-даа, ыяш-даш-даа чок турган. Дээрги-Бурган-Чаяакчы черже ам-даа чаъс чагдырбаан турган, оон ангыда черни болбаазырадыр кижилер база чок турган.

⁶Чүглө харын черден көдүрүлгөн бус-туман бүгү черниң кырын шыгыдып турган чүве-дир. ⁷Ынчан Дээрги-Бурган-Чаяакчы черниң довураандан кижини чаяагаш^b, оон думчуунче амыдыралдың тыныжын киир үрүптерге, кижиги амылыг апарган.

⁸Чөөн чүкте Эдем деп черге Дээрги-Бурган-Чаяакчы сесерлик тарып өстүргөш, чаяап каан кижизин аңаа чурттадып каан. ⁹Дээрги-Бурган-Чаяакчы ол сесерликке аянын чараш, чиксенчиг чимистерлиг ыяштарны тарып өстүргөн, а сесерликтин ортузунга амыдыралдың ыяжын болгаш эки-бакты угаап билириниң ыяжын олуртуп каан. ¹⁰(Эдемден үндүр аккан хем сесерликтин суггарып турган, а оон соонда ол дөрт адырга чарлы берген. ¹¹Оларның бирээзиниң ады – Фисон: ол алдын шыгжамырлыг Хавила деп чуртту таварып аккан. ¹²Ол чурттуң алдыны эки, ында бдолах деп чаагай чыттыг чүүл болгаш үнелиг оникс даштар бар. ¹³Ийиги хемни Гихон дээр: ол Хуш деп чуртту таварып аккан. ¹⁴Үшкү хемниң ады – Хиддекел. Ол Ассур хоорайдан чөөн чүкче агып чыткан. Дөрткү хем – Евфрат.)

¹⁵Дээрги-Бурган-Чаяакчы кижини Эдемниң сесерлиинге ону болбаазыратсын база камгалап-карактазын дээш чурттадып каан. ¹⁶⁻¹⁷Дээрги-Бурган-Чаяакчы кижиге мынча деп чагаан: «Бо сесерликте эки-бакты билириниң ыяжындан ангыда, өске бүгү ыяштарның чимизин чип болур сен. Ол ыяштың чимизин чиве: бир эвес ону амзаптар болзунза, ол-ла хүн өлүр сен».

¹⁸Дээрги-Бурган-Чаяакчы: «Кижиги чааскаан боорга, багай-дыр. Аңаа боду-биле дөмей дузалакчыдан чаяап берейн» – дээн. ¹⁹Дээрги-Бурган-Чаяакчы довурактан янзы-бүрү дириг амытаннарны, дээрниң куштарын чаяагаш, оларны кижиги канчаар адаарын көөр дээш, аңаа эккеп берген. Шак ынчалдыр кижиги бүгү дириг амытаннарга аттарны берген. ²⁰Кижиги бүгү-ле азырал болгаш черлик дириг амытаннарга база дээрниң куштарынга аттарны берген, ынчалза-даа оларның аразындан бодунга дөмей дузалакчы тыппаан. ²¹Ынчан Дээрги-Бурган-Чаяакчы кижини ханы уйгуже кирипкеш, оон бир ээгизин ап алгаш, орнун эът-биле дуглап каан. ²²Дээрги-Бурган-Чаяакчы адырып алган ээгизинден кыс кижини чаяагаш, ону эр кижиге эккелген. ²³Кижиги мынча дээн:

«Ол-дур харын!»

^b2:7 Еврей дылда «кижиги» (адам) деп сөс «довурак» (адама) деп сөскө дөмейлешкек.

Бо дээрге мээң сөөгүмден үнген сөөк,
эът-бодумдан үнген эът-бот-тур.
Эр кижиден ол алдынган болганда,
кыс деп адаттырзын^с».

²⁴ (Эр кижии ада-иезин каапкаш, кадайы-биле катчып, чаңгыс мага-бот апаарының чылдагааны мында-дыр.) ²⁵ Олар – эр кижии-даа, ооң кадайы-даа – эвеген чанагаш болганнар, ынчалза-даа эгенишпээннер.

Баштайгы бачыг болгаш яла

З¹ Дээрги-Бурган-Чаяакчының бүдүрүп чаяап кааны дириг амыганның аразындан эң-не кажары чылан болган. Ол херээженден айтырган: «Сесерликте кандыг-даа ыяштан чимистерни чиирин Бурган силерге хоруп каан дээр, ол ылап-лашын бе?»

² «Бис кандыг-даа ыяштан чимистерни чип болур бис – деп, херээжен харыылаан. – ³ Чүгле сесерликтин ортузунда турар ыяштын чимизин чип болбас дээрзин Бурган биске чугаалаан. Аңаа дээп безин болбас, оон башка өлүр бис».

⁴ «Чок, өлбөс силер – деп, чылан чугаалаан. – ⁵ Бир эвес ол ыяштан чимистерни чиптер болзунарза, бурганнар дег, эки-бакты угаатар, караңар ажык апаарыңарны Бурган билгеш, хоруп турар-дыр». ⁶ Ол ыяштын чимистери чиксенчиг, аянынг, кижини угаанныг кылыптар кылдыр херээжен көрүп каан. Оон херээжен бир чимисти үзе тыртып алгаш, чипкен. Ашаанга база чимисти ап бээрге, ол база чип алган. ⁷ Оларның иелдирзинин карактары ажыттынып, боттарының эвегинин көрүп кааннар, бел кежиин чажыра баглап аар чүвени бүрүлдерден кылып алганнар.

⁸ Кежээки сериин өйде сесерликте Дээрги-Бурган-Чаяакчының кылаштап турарын дыңнап кааш, кижии кадайы-биле ыяштар аразынга чашты берген.

⁹ «Кайда сен?» – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы кижини кыйгырган.

¹⁰ «Сээң үнүңнү дыңнап кааш, эвегинимден эпчоксунгаш, чашты бердим» – деп, ол харыылаан.

¹¹ «Чанагаш сен деп сеңээ кым ынча дидир? – деп, Бурган айтырган. – Мээң хоруп турганым ыяштан чимис ап чиппээн сен бе?»

¹² «Меңээ эккеп бергениң херээжен ол ыяштан чимисти ап бээрге, чиптим» – деп, кижии харыылаан.

¹³ «Чүнү канчап алганың ол?» – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы херээженден айтырган.

«Чылан мени мегелепти, ынчангаш чидим» – дээн.

¹⁴ Ынчан Дээрги-Бурган-Чаяакчы чыланга мынча дээн:

«Ол үүлгеткениң чүүл дээш

бүгү азырал болгаш черлик дириг амыганның артык каргаттырар сен!

Бүгү назыңда иштиң-биле сояр сен,

^с2:23 Еврей дылда «эр» (иш) деп сөс «кыс» (ишша) деп сөске дөмейлешкек.

2:24 Мф. 19:5; Мк. 10:7; 1 Кор. 6:16; Эф. 5:31 3:1 Мф. 10:16 3:3 Э. д. 2:17

3:6 Рим. 5:12; 1 Кор. 15:21-22

довурак-доозун-биле чемненир сен.

¹⁵ Херээжен биле сени дайзыннар кылып каар мен,
сээң биле ооң ажы-төлү бот-боттарынга дайзыннар болурлар:
ооң оглу сээң бажыңны буза шавар,
а сен ооң таваңгайын шагар сен».

¹⁶ Дээрги-Бурган-Чаяакчы херээженге мынча дээн:

«Сээң иштиг-сааттыг үеңни аажок хилинчектиг кылып каар мен,
ажы-төлүннү хилинчектенип чыткаш божуур сен.
Ашааңны аажок күзеп, аңаа хандыкшыыр сен^d,
ынчалза-даа ол сени чагырар».

¹⁷ Дээрги-Бурган-Чаяакчы эр кижиге мынча дээн:

«Херээженниң сөзүн тооп дыңнааш,
мээң чиирин хоруп турганым чимисти чиген сен.
Сээң хайың-биле чер каргаттырар!
Бүгү назыыңда чилчиң үзүлдүр ажылдап чорууруң черден
аыш-чем, кат-чимис тып чип чурттаар сен.

¹⁸ Чер сеңээ тенниг чадаң ыяштар өстүрүп бээр,
а сен ховунуң сигени-биле чемненир сен.

¹⁹ Ынчангаш дериг төп чорааш, чем тып чиир сен.

Сөөлүңде барып бодунуң-на келген чериңче эглип чоруй баар сен;
довурак-доозундан тывылган сен,
довурак-доозунче катап-ла шилчий бээр сен».

²⁰ Кижиге (Адам) кадайыңга Ева^e деп атты берген, чүгө дээрге ол бүгү-ле кижилерниң иези болган. ²¹ Дээрги-Бурган-Чаяакчы Адамга болгаш ооң кадайыңга хөмдөн кылган хептер кедирип каан. ²² Оон Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Кижиге эки-бакты угаап билир Бистиг бирээвис ышкаш апарды. Чиирге, өлүм чок апаар амыдыралдың ыяжының чимизин моон соңгаар кижиге үзүп чивес болзун». ²³ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы кижини бодунуң-на үнген черин болбаазырадып чурттазын дээш, Эдемниң сесерлиинден үндүр ойладыпкан. ²⁴ Адамны үндүр ойладыпкаш, Бурган Эдемниң сесерлииниң чөөн талазыңга *херувимнерни база бүгү талазынче долганып турар чалбыыш-оттуг хылышты тургузуп каан. Олар амыдыралдың ыяжынче баар орукту камгалап-карактап турган.

^d3:16 Азы: «Ашааңны аайыңга кириксээр сен».

^e3:20 «Ева» деп ат «чуртталга» дээн уткалыг.

3:15 Рим. 16:20 3:16 Эф. 5:21; Кол. 3:18 3:19 Эжкл. 3:10 3:19 Эжкл. 3:20

3:22 Э. д. 2:9; Ажыд. 2:7; 22:2

Каинниң Авелди өлүргени

4¹ Адам бодунуң кадайы Ева-биле чоокшулашкан соонда, ол иштелип-саатталы берген. Ол оглу Каинни божупкаш: «Дээрги-Чаяакчыдан төлдү алдым» – дээн^f.
² Ооң соонда ол Каинниң дунмазы Авелди божаан. Авел шээр мал кадарып турган, а Каин чер болбаазырадып турган.

³ Элээн үе эрткенде, Каин черниң сөнү чимистерни Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылдыр эккеп берген. ⁴ Авел база Бурганга өргүл кылдыр эң баштай төрүттүнген хураганнарның чагларын эккеп сөңнээн. Бурганга Авел болгаш ооң эккелген өргүлү онза таарышкан. ⁵ А Каинни база ооң өргүлүн Ол херекке албаан. Каин дыка хорадаан, ооң арны хөлүе берген. ⁶ «Чүге ажына бердин? Арның канчап хөлүйүп калды? – деп, Дээрги-Чаяакчы Каинден айтырган. – ⁷ Бир эвес эки чүве кылып турар болзунза, бажын көдүр. А бир эвес эки чүве кылбайн турар болзунза, эргин аксында бачыт кедеп чыдар. Ол сени бодунуң аайынче кириксеп турар-дыр, ынчалза-даа сен ону чагырап журлуг сен».

⁸ Каин дунмазы Авелди: «Ховуже бараалам»^g – дээн. Ховуга баргаш, Каин дунмазы Авелче халдай бергеш, ону өлүрүп каан.

⁹ «Дунмаң Авел кайыл?» – деп, Дээрги-Чаяакчы Каинден айтырган.

«Билбес мен. Дунмамны мен кадарып турар эвес мен» – деп, ол харыылаан.

¹⁰ «Чүнү кылып алганың ол? Сээң дунмаңның черде төктүп калган ханы Мени кый деп тур – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – ¹¹ Сен каргыш алып сен: дунмаңның ханы-биле суггарганың чер сенден хая көрнү бээр. ¹² Черни чеже-даа болбаазырадырыңга, ол сенээ моон сонгаар дүжүт бербес. Чер кырыңга кагдырган тоянчы бооп чурттап сен».

¹³ Каин Дээрги-Чаяакчыга мынча дээн: «Ол яла аар-дыр. Мен ону угбас мен. ¹⁴ Сен мени черден сывырыптар сен. Сен менден хая көрнү бээр сен. Кагдырган тоянчы мени душкан-на кижини өлүрүп каар ыйнаан».

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы: «Ындыг болза, Каинни кым өлүрер болдур, аңаа чеди дакпыр яла онаажыр» – дээш, таварышкан улус ону өлүреринче семевес кылдыр, Каинни онзагай демдек-биле демдеглеп каан. ¹⁶ Каин Дээрги-Чаяакчыдан чоруткаш, Эдемниң чөөн талазында Нод^h деп чуртка турумчуп алган.

Каинниң үре-салгалы

¹⁷ Каин кадайы-биле чоокшулашканының түннелинде, кадайы иштелип-саатталгаш, аңаа Энох деп оол уруг божуп берген. Каин ол үеде хоорай тудуп турган; ол хоорайны Энох деп оолунуң ады-биле дөмей кылдыр адап алган. ¹⁸ Энохтан Ирад деп оол төрүттүнген; Ирадтан – Мехиаел, Мехиаелден – Мафушаел, Мафушаелден – Ламех төрүттүнген.

¹⁹ Ламех ийи кадай алган: бирээзин – Адда, өскезин Цилла дээр. ²⁰ Адда Явал деп оол божаан. Майгыннарда чурттап, мал-маган кадарып, көжүп чоруур улустун

^f4:1 Еврей дылда «Каин» деп ат «алдым» деп сөске дөмейлешкек.

^g4:8 «Ховуже бараалам» деп сөстөр өске бурунгу сөзүглелде таварышпайн турар.

^h4:16 Еврей дылда «Нод» деп ат «тоянчы» деп сөске дөмейлешкек.

ажылының эгезин Явал салган. ²¹ А хөгжүмчү улустун салым-чаяанының эгезин Явалдың дунмазы Ювал салган. ²² Цилла Тувал-Каин деп оол божан. Тувал-Каин хүлөрдөн болгаш демирден ок-чепсек согар дарган болган. Тувал-Каинниң Наама деп кыс дунмазы турган.

²³ Ламех бодунуң кадайларыңа мынча дээн:

«Адда биле Цилла! Мени дыңнаңар.

Чүнү чугаалаарымны дыңнаңар, кадайларым!

Бир эвес мени эр кижиге балыглапса – өлүрүп каар мен!

Бир эвес бичии оол-даа мени шанчыпса – өлүрүп каар мен!¹

²⁴ Бир эвес Каин дээш яла чеди дакпыр аар болза,

Ламех мен дээш – чеден чеди дакпыр аар болур!»

²⁵ Адам база катап кадайы-биле чоокшулашкан. Кадайы аңаа оол божуп бергеш, ону Сиф деп адап каан. Ева: «Каинге өлүрткен Авелдин орнунга Бурган меңээ чаа төл берген» – дээн.²⁶ Сифтен база оол төрүттүнгөн, ону Энос деп адап каан.

Оон бээр кижилер Дээрги-Чаяакчыны мактап, Ооң адын адап кыйгырар апарганнар.

Сифтин үре-салгалы

5¹ Адамның үре-салгалының дугайында чугаа бо-дур. Кижиге амытанны чаяап тура, Бурган ону Бодунуң омур-хевири-биле кылган. ² Эр биле херээжен кижини чаяагаш, йөрээп каан. Оларны чаяагаш, оларга «кижи» деп атты берген.

³ Адам 130 харлыг турда, ооң омур-хевирин дөзөп-салгаан оглу төрүттүнгөн. Адам оглун Сиф деп адап алган. ⁴ Сиф төрүттүнгөн соонда, Адам 800 чыл иштинде чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнгөн. ⁵ Адам 930 чыл чурттааш, өлүп калган.

⁶ Сиф 105 харлыг турда, ооң оглу Энос төрүттүнгөн. ⁷ Энос төрүттүнгөн соонда, Сиф 807 чыл чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнгөн. ⁸ Сиф 912 чыл чурттааш, өлүп калган.

⁹ Энос 90 харлыг турда, ооң оглу Кайнан төрүттүнгөн. ¹⁰ Кайнан төрүттүнгөн соонда, Энос 815 чыл иштинде чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнгөн. ¹¹ Энос 905 чыл чурттааш, өлүп калган.

¹² Кайнан 70 харлыг турда, ооң оглу Малелеил төрүттүнгөн. ¹³ Малелеил төрүттүнгөн соонда, Кайнан 840 чыл иштинде чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнгөн. ¹⁴ Кайнан 910 чыл чурттааш, өлүп калган.

¹⁵ Малелеил 65 харлыг турда, ооң оглу Яред төрүттүнгөн. ¹⁶ Яред төрүттүнгөн соонда, Малелеил 830 чыл иштинде чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнгөн. ¹⁷ Малелеил 895 чыл чурттааш, өлүп калган.

¹4:23 Азы: «Мени балыглаан эр кижини өлүрүп каан мен, мени шанчыпкан бичии оолду өлүрүп каан мен».

¹4:25 Еврей дылда «Сиф» деп ат «берген» деп сөскө дөмейлешкек.

¹⁸ Яред 162 харлыг турда, ооң оглу Энох төрүттүнген. ¹⁹ Энох төрүттүнген соонда, Яред 800 чыл иштинде чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнген. ²⁰ Яред 962 чыл чурттааш, өлүп калган.

²¹ Энох 65 харлыг турда, ооң оглу Мафусал төрүттүнген. ²² Мафусал төрүттүнген соонда, Энох 300 чыл дургузунда Бурганга бүзүрелдиг, дыңнангыр чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнген. ²³ Энох 365 хар чурттаан. Ооң назыны ол хире болган-дыр. ²⁴ Энох Бурганга бүзүрелдиг, дыңнангыр чурттап чораан боорга, Бурган ону черден Бодунун чанынче көжүрүп алган.

²⁵ Мафусал 187 харлыг турда, ооң оглу Ламех төрүттүнген. ²⁶ Ламех төрүттүнген соонда, Мафусал 782 чыл иштинде чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнген. ²⁷ Мафусал 969 чыл чурттааш, өлүп калган. ²⁸ Ламех 182 харлыында оолдуг болган. ²⁹ Ону Ной^k деп адап кааш: «Дээрги-Чаяакчыга каргаттырган чер кырынга бистиң кадыг ажыл-агыйлыг амыдыралывысты ол чиигедир» – дээн. ³⁰ Ной төрүттүнген соонда, Ламех 595 чыл иштинде чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнген. ³¹ Ламех 777 харлыында өлүп калган.

³² Ной 500 харлыг турда, ооң Сим, Хаам база Иафет деп оолдары төрүттүнген.

Кижиге төрөлгөтөнниң хай-бачыды

6 ¹ Кижилер чер кырынга көвүдөп, олардан кыс уруглар төрүттүнүп турган. ² Кижилерниң кыстарының чаражын көргөш, Бурганның оолдары кымга кандыызы тааржырыл, оларны боттарынга кадайлар кылдыр шилип ап турганнар. ³ Ынчан Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Мээң тынгарган *Сүлдем кижиге кезээде турбас; кижиге анаа-ла эът-бот-тур. Ынчангаш ооң амыдыралының хуусаазы 120 чыл болзун». ⁴ Бурганның оолдары кижилерниң кыстарын кадайланып аарга, олардан ажы-төл төрүттүнүп турар апарган үеден бээр, чер кырынга кончуг улуг-шыырак кижилер турган. Олар бурунгу дүп шагның күштүг болгаш алдарлыг кижилери турган чүвө-дир.

⁵ Кижилерден үнүп турар каржы-бак чүүлдүң чер кырында хөйүн Дээрги-Чаяакчы көрүп каан. Оларның бүгү бодалдары үргүлчү-ле каржы-бак чүүлчө угланган болган. ⁶ Дээрги-Чаяакчы чер кырынга кижини чаяап каанынга хараадап, сеткилиниң ханызындан хомудаан. ⁷ Дээрги-Чаяакчы: «Чер кырында чаяап кааным кижилерниң шуптузун, олар-биле кады мал-маганны, аң-меңни, дээрниң куштарын узуткап каар мен; оларны бодарадып каанымга хараадап тур мен» – дээн. ⁸ А Нойже Дээрги-Чаяакчы ээ көрнүр болган.

Бурганның Нойга айтыышкыны

⁹ Нойнун болгаш ооң үре-салгалының дугайында чугаа бо-дур.

Ной ол үениң салгалында актыг, чөптүг-шынныг кижиге болгаш, Бурганга бүзүрелдиг, дыңнангыр чораан. ¹⁰ Ной Сим, Хаам база Иафет деп үш оолдуг болган. ¹¹ А ол үеде чер кыры каржы-бак чоруктар-биле долган дээрзин Бурган эскерип

^k5:29 Еврей дылда «Ной» деп ат «чиигедир» деп сөскө дөмейлешкек.

5:24 4 Хаан. 2:11; Евр. 11:5 5:29 Э. д. 3:17 6:2 Иов 1:6; 2:1; Ыд. ыр. 88:7

6:3 Ыд. ыр. 77:39 6:3 Ыд. ыр. 89:10 6:4 Сан. 13:34 6:5 У. ч. 6:18; Мф. 12:34

6:6 1 Хаан. 15:10-11 6:9 Иов 1:1

каан чүве-дир. ¹² Чер кырынын бужартаанын, шупту улустун бузуттуг оруктар-биле чоруп ораын Бурган көрүп каан.

¹³ Ынчангаш Бурган Нойга чугаалаан: «Черде чурттап турар кижилернин амыдыралын үзүп каар мен, чүге дээрге оларның каржы-бак үүлгедиглери чер кырын долган-дыр. Оларны узуткап каар мен, олар-биле кады – бүгү черни база.

¹⁴ А сен быжыг кипарис ыяш-биле бажың-хемеден кылып ал. Аңа аңгы-аңгы кезектерден үзүктөп кылгаш, ишти-даштын чук-биле чаап аар сен. ¹⁵ Ол бажың-хемениң узуну – үш чүс, дооразы – бежен, а бедии – үжен кыры дурту хемчээлдиг болзун. ¹⁶ Сери биле хана аразынга кыры дурту хире хос чер турар кылдыр кылып аар сен. Эжиин кыдыыңга кылып ал. Бажың-хемеге адаккы, ийиги база үшкү каъттардан кылып ал.

¹⁷ А Мен черже суг халавын чорудупкаш, дээр адаанда бүгү-ле тынныг чүвени узуткап каар мен. Чырык черде чурттап турар амылыг чүве шуптузу өлүп каар.

¹⁸ Сээң биле Мээң аравыста дугуржулга чарып тур мен. Сен бажың-хемеге оолдарың, кадайың база кенээттериң-биле кады олуруптар сен. ¹⁹ Бодунга бүгү-ле дириг амытаннарны эр-кыс эжеш кылдыр алгылап алыр сен. Олар сээң-биле кады дириг артар ажурлуг. ²⁰ Эжеш янзы-бүрү куштар, мал-маган болгаш өске-даа дириг амытаннар дириг артары-биле бажың-хемеже кирзиннер. ²¹ Хөй янзы чөмдөн ап ал – бодунга болгаш оларга курлавырлап ал».

²² Бурган канчаар айытканыл, Ной шуптузун шак-ла ынчаар күүсеткен.

Суг халавы

7 ¹ Дээрги-Чаяакчы Нойга мынча дээн: «Өг-бүлөңни эдертип алгаш, бажың-хемеге олурувут. Бо-ла бүгү кижилерниң аразында Мээң мурнумга чөптүг-шынныг кижичаңгыс сен деп көрүп тур мен. ² *Арыг дириг амытаннарның чеди-чеди эжеш эр-кыс бүгү хевирлеринден алгылап ал. Оон ыңай арыг эвес дириг амытаннарның бир эжеш эр-кыс хевиринден, ³ янзы-бүрү дээрниң куштарының база чеди-чеди эжеш эр-кыс хевирлеринден ап ал. Оларның уксаалары чер кырынга артып калзыннар. ⁴ Чеди хонгаш, Мен черже чаъс чагдырар мен, ол дөргөн дүн-хүннүң дургузунда кудуп кээр, ынчалдыр Мен чер кырында чаяап каан бүгү чүвелеримни узуткап каар мен». ⁵ Дээрги-Чаяакчы канчаар айытканыл, Ной дөгезин ынчаар күүсеткен.

⁶ Ной 600 харлыг турда, чер кырынга суг халавы эгелээн. ⁷ Суг халавындан Ной оолдары, кадайы база кенээттери-биле кады бажың-хемеге олурупкаш, камгаланган. ^{8–9} Арыг болгаш арыг эвес дириг амытаннарның бүгү хевирлерин, куштарны база черниң янзы-бүрү амытаннарын эр-кыс эжеш кылдыр Бурганның айыткалын эзугаар Нойнуң бажың-хемезинче кирип алганнар. ¹⁰ Чеди хонук эрткенде, чер кырынга суг халавы эгелээн.

¹¹ Нойнуң амыдыралының 600 дугаар чылында, чылдың ийиги айында, айның он чеди дугаар хүнүнде чер адаандан дүп чок эерем суглар хөме агып кээп, дээрниң эжиктери ажыттына берген. ¹² Дөргөн дүн-хүннүң дургузунда черже чаъс-чайык кудуп келген. ¹³ Ол хүн Ной оолдары – Сим, Хаам база Иафет-биле, кадайы болгаш кенээттери-биле кады бажың-хемеже кирип келген. ¹⁴ Олар-биле кады янзы-бүрү аң-мең, мал-маган, чалгынныг куштар база соястаарлар шупту кирип келгеннер. ¹⁵ Амылыг чүве бүрүзү эжеш болуп алгаш, Нойнуң бажың-хемезинче

кирип келгеннер. ¹⁶Бурганның айыткалы ёзугаар Ной амытаннар бүрүзүндөн эр-кыс эжеш кылдыр ап алган. Ынчан Дээрги-Чаяакчы Нойнуң соондан бажың-хемениң эжиин хаапкан.

¹⁷Суг халавы дөргөн хүн дургузунда чер кырынга уламчылап келген. Суг чыгылып, улгаткаш, бажың-хементи көдүрүп келген. Ынчан бажың-хеме черден көдүрүлгөш, сугга салдап чорупкан. ¹⁸Суг немежип-ле, черни шып-ла турган. Бажың-хеме сугга салдап чораан. ¹⁹Дээр адаанда турар эн-не бедик дагларны безин шыпкыже, суг көдүрлүп-ле орган. ²⁰Суг оларның кырынга он беш кыры дурту көдүрлүп кээрге, даглар суг адаанче кирип, көзүлбейн барган. ²¹Ынчалдыр черге чурттап чораан дириг чүвелер шупту өлгүлөп калган: куштар-даа, мал-маган-даа, аң-мең-даа, соястаарлар-даа, кижилер-даа. ²²Тынып чораан амытан бүрүзү, кургаг черниң чурттакчылары шупту кырлып калган. ²³Чер кырынга бар турган чүве шупту – кижилер-даа, мал-маган-даа, соястаарлар-даа, дээрниң куштары-даа – узуткаттырган. Чүгле Ной болгаш ооң-биле бажың-хемене кады чораан амытаннар дириг артканнар. ²⁴Суг 150 хүн дургузунда чер кырынга тергийдээн.

Суг халавының соксааны

8 ¹Бурган Нойже болгаш ооң-биле кады бажың-хемедө чоруур азырал база черлик дириг амытаннарже кичээнгей салып, черже хат чорудуптарга, суг халавы оожургай берген. ²Дүп чок ээрем сугларның үттери дуглалып, дээрниң эжиктери хагына бээрге, чаъс соксай берген. ³Суг чоорту сыыгап, 150 дугаар хүнде тырттынып эгелээн. ⁴Чедиги айның он чедиги хүнүндө бажың-хеме Арарат дагларынга доктаай берген. ⁵Чылдың онгу айынга чедир суг чоорту эвээжеп-ле орган. Он дугаар айның бирги хүнүндө даглар баштары көстүп келген.

⁶Дөргөн хонук эркенде, Ной бажың-хемедө кылып алган сонгазын ажыдыпкаш, ⁷оон кускунну салып үндүрүпкен. Чер кургап калгыжеге чедир, ол кускун ай-дедир ужуп-ла турган. ⁸Ооң соондан Ной, суг халавының соксаанын билип алыры-биле, көге-буга салып чорудупкан. ⁹А көге-буга ужуп баргаш, хонуптар чер тышпайн, дедир ээп келген, чүге дээрге черниң кыры ам-даа суг-биле шыптырган хевээр болган. Ной холун сунгаш, көге-буганы туткаш, бажың-хемеже катап кирип алган. ¹⁰База бир чеди хонук манааш, ол көге-буганы катап база бажың-хемеден салып үндүрүпкен. ¹¹Кежээ апарганда, көге-буга чаа үнген олива бүрүзү ызырып алган ужуп чедип келген. Ынчан суг халавының соксаанын Ной билип каан. ¹²Ол база бир чеди хонук ишти манааш, көге-буганы катап салып үндүрүпкен. Оон соонда көге-буга бажың-хемеже ээп келбээн.

¹³Нойнуң амыдыралының 601 дугаар чылында, чылдың бир дугаар айының бирги хүнүндө суг халавы шуут төнгөн. Ной бажың-хеменин серизин ап каапкаш, черде суг чок дээрзин көрүп каан. ¹⁴Ийи дугаар айның чээрби чединин хүнүндө, кажан чер шуут кургап калганда, ¹⁵Бурган Нойга мынча деп чугаалаан: ¹⁶«Кадайың, оолдарың база кенээттериң-биле кады бажың-хемеден үнүп кел. ¹⁷Дириг амытаннарның шуптузун – куштарны, мал-маганны, соястаарларны, өскелерни-даа база үндүрүп кел: олар чер кырын ээлесин, өзүп-көвүдесин». ¹⁸Ынчан Ной оолдары, кадайы база кенээттери-биле кады бажың-хемеден үнүп

келгеннер. ¹⁹ Оларның соондан аң-мең, соястаарлар, куштар – черниц бүгү чурттакчылары – хевирлер айы-биле бажың-хемеден база үнүп келгеннер.

²⁰ Ной Дээрги-Чаяакчыга *өргүл салыр бедигээш кылган, бүрүн өрттедир өргүлге *арыг дириг амытаннарның база куштарның хевир бүрүзүнден бир-бирни бедигээшке эккелген. ²¹ Өргүткеннерниц чаагай чыдын тынып ора, Дээрги-Чаяакчы мынча деп шийтпирлээн: «Моон сонгаар кижилерниц хайының ужун черже каргыш салбас мен. Оларның бодалдары аныяандан тура каржы-бак чүүлдерже угланган-даа болза, Мен, суг халавы чорудуп турганым дег, моон сонгаар амылыг чүвелер кырбас мен.

²² Чер турар-ла болза,
тарылга болгаш дүжүт ажаалдазы,
изиг болгаш соок, чай болгаш кыш,
дүн болгаш хүн төнчү чок болур».

Бурганның Ной-биле *чагыг-керээзи

9 ¹ Бурган Нойну болгаш ооң оолдарын алгап-йөрээп турган: «Черни ээлеп чурттанар, өзүп-төрүп, саныңар көвүдединер-ле. ² Черниц бүгү аннары, дээрниц бүгү куштары, далайның бүгү балыктары, соястаарлар силерден сестип, силерниц мурнуңарга коргуп-сүрээдээр болзуннар: олар силерниц эргенерде. ³ Моон мурнунда силерге ногаан үнүштерни берип турганым ышкаш, бүгү дириг амытаннарны Мен силерге чем кылдыр берип тур мен. ⁴ Ынчалза-даа ханныг эът чивенер; хан дээрге дириг чүвениң амызы-дыр. ⁵ Төккен ханыңар дээш, ара үстүнген чуртталга дээш, кым ол ханны төгерил, араатан аң-даа, кижиде-даа болза, Мен аңа кеземчени онаар мен. ⁶ Бир эвес кым-бир кижиде өске кижиниң ханын төгер болза, өлүрүкчүнүң ханы база төктүр. Чүге дээрге кижиде Бурганның омур-хевири-биле чаяаттыңган болгай! ⁷ А силер өзүп-төрүп, саныңар көвүденер-ле, черни ээлеп, ооң кырынга таранар-ла».

⁸ Нойга болгаш ооң оолдарыңа Бурган чугаалаан: ^{9–10} «Мен силер-биле болгаш силерниц салгалдарыңар-биле, бажың-хемеден дүжүп келген куштар, аңнар, мал-маган – черле черниц бүгү амылыг амытаннары-биле керээ кылып тур мен. ¹¹ Мен силер-биле мындыг керээ чарып тур мен: моон сонгаар суг халавы бүгү амылыг чүвелерни узуткавас, чер кырын хоозуратпас».

¹² Ооң соонда Бурган мынча дээн: «Силер-биле болгаш бүгү амылыг чүвелер-биле Мээң мөңге шагда чарган керээмниң бадыткалы бо-дур: ¹³ Мен Бодумнун ча-челээжимни черниц чурттакчылары-биле Мээң керээмниң демдээ кылдыр булуттарда азып кагдым. ¹⁴ Кажан Мен дээрге булуттарны чыыптарымга, орта челээш көстүп кээр. ¹⁵ Ынчан Мен Бодумнун силер-биле болгаш бүгү-ле амылыг амытаннар-биле чарган керээмни бодап келгеш, силерни узуткаар суг халавы черле болдурбас мен. ¹⁶ Булуттарда челээш көстүп кээрге, ону көрүп кааш, Мен черниц

чурттакчылары-биле Бодуннун мөңгедө чарган керээмни бодап кээр мен. ¹⁷ Ол дээрге черде чурттап турарлар-биле Мээң кылган керээмниң демдээ-дир».

Хаамның бачыды база *Ханаанның каргаттырганы

¹⁸ Нойнун бажың-хемеден үнүп келген оолдары – Сим, Хаам база Иафет. (Хаам дээрге Ханаанның ачазы-дыр.) ¹⁹ Олар үжелээн Нойнун оолдары, а олардан чер кырында бүгү чоннар тывылган.

²⁰ Ной чер болбаазырадып эгелээн. Ол виноград тарып алгаш, ²¹ ооң арагазын ижипкеш, эзирип калган. Ынчан ол идик-хевин ужулгаш, бодунуң майгынынга эвеген удуп чыткан. ²² Ооң эвегенин Хаам (Ханаанның ачазы) көрүп кааш, ол дугайын даштында турар ийи акызынга чугаалаан. ²³ Ынчан Сим биле Иафет идик-хеп ап алгаш, майгынче дедирленип алгаш киргеш, ачазын шып кааннар. Ачазынын эвегенин олар көрбээннер. ^{24–25} Ной сергей берген оттуп келгеш, эң биче оглунун ону көргенин билип кааш, мынча дээн: «Ханаанны каргап тур мен! Акыларынын эң чөгөнчиг кулу болзун!»

²⁶ Оон ыңай мынча дээн:

«Симниң Бурганы, Дээрги-Чаяакчыга алдар!

А Ханаан Симниң кулу болзун!

²⁷ Иафеттиң девискээрин Бурган делгемчидер болзун!

Иафеттиң салгалы Симниң майгыннарынга чурттаар болзун.

А Ханаан Иафеттиң кулу болзун!»

²⁸ Суг халавы болганынын соонда Ной 350 чыл чурттаан. ²⁹ Ной 950 харлыында мөчээн.

Чоннарның чизези

10 ¹ Нойнун оолдары – Сим, Хаам, Иафет болгаш оларның салгалдарынын дугайында чугаа бо-дур^m.

Суг халавынын соонда Симниң, Хаамның, Иафеттиң уруг-дарыы төрүттүнген.

² Иафеттиң оолдары: Гомер, Магог, Мадай, Иаван, Тувал, Мешех база Тирас.

³ Гомерниң оолдары: Аскеназ, Рифат база Тогарма.

⁴ Иаванның оолдары: Элиса биле Фарсис, ол ышкаш китт чон биле додан чон.

⁵ Олар өзүп-көвүдээш, ортулуктарны, далай чоогунуң чурттарын ээлеп, төрөл бөлүк, аймактар бооп чурттай бергеннер; оларның аймак бүрүзү бодунуң дылынга чугаалажыр турган.

⁶ Хаамның оолдары: Хуш, Египет, Фут база *Ханаан.

⁷ Хуштуң оолдары: Сева, Хавила, Савта, Раама база Савтеха.

Рааманың оолдары: Шева биле Дедан. ⁸ Хуштуң бир салгакчызы Нимрод деп аттыг кижиге турган. Ол чырык чер кырында күштүг маадыр – ⁹ Дээрги-Чаяакчынын

^{19:27} Еврей дылда «Иафет» деп ат «делгемчидер» деп сөскө дөмөйлөшкөк.

^{m10:1} Сим, Хаам база Иафеттиң салгалдарынын аттары дээрге бурунгу Чөөн чүктүң аймак, чоннар, хоорайларынын аттары болур. Амгы үедө ол аттарның чамдыктары биске билдинмес.

ачызы-биле күчүлүг аңчы бооп турган. «Дээрги-Чаяакчының ачызы-биле Нимрод дег күчүлүг аңчы» деп чечен сөстөр оон тывылган. ¹⁰ Ооң баштайгы чагырар девискээри Вавилон, Эрех, Аккад болгаш Халне деп черлер турган. Ол черлер Сеннаар деп чуртка кирип турган. ^{11–12} Ол чурттан Нимрод Ассурже чорупкан. Аңаа ол Ниневия, Реховот-Ир, Калах база Ресен деп хоорайлар тудуп алган. (Ресен Ниневия биле улуг хоорай Калахтың ортузунда турган.)

¹³ Египеттиң үре-салгалы: лидий чон, анам чон, легав чон, нафтух чон, ¹⁴ патрус чон, каслух чон (а олардан филистим чон тывылган) болгаш кафтор чон.

¹⁵ Ханаанның үре-салгалы: ооң дун оглу Сидон, Хет, ¹⁶ иевус чон, амор чон, гергес чон, ¹⁷ хиввей чон, арак чон, син чон, ¹⁸ арвад чон, цемар чон болгаш хамат чон. Сөөлзүредир Ханаанның төрөл бөлүктөри тарай бергеннер. ¹⁹ Хананей чоннуң девискээри соңгу чүктө Сидон хоорайдан мурнуу чүктө Герар чоогунда Газа хоорайга чедир шөйүлгөн, а оон чөөн чүктө Содом, Гоморра, Адма база Лаша чоогунда Цевоим хоорайларга чедир шөйүлгөн. ²⁰ Ол болза Хаамның үре-салгалының төрөл аймактары, дылдары, черлери, чоннары-дыр.

²¹ Симниң база ажы-төлү бар турган. Ол Иафеттиң улуг акызы, Еверниң оолдарының өгбези болур. ²² Симниң оолдары: Элам, Ассур, Арфаксад, Луд, Арам.

²³ Арамның оолдары: Уц, Хул, Гефер база Маш.

²⁴ Арфаксадтан Сала төрүттүнгөн, а Саладан Евер төрүттүнгөн.

²⁵ Еверден ийи оол төрүттүнгөн: бирээзиниң ады – Фалек, чүгө дээрге оон үезинде делегейниң чурттакчылары бот-боттарындан аңгыланып чарлы бергенⁿ; оон дунмазының ады – Иоктан.

²⁶ Иоктанның үре-салгалы: Алмодад, Шалейф, Хацармавет, Иерах, ²⁷ Гадорам, Узал, Дикла, ²⁸ Овал, Авимаил, Шева, ²⁹ Офир, Хавила база Иовав. Олар шупту Иоктанның үре-салгалдары-дыр. ³⁰ Оларның черлериниң девискээрлери Мешадан чөөн чүкчө Сефар дагларынга чедир шөйүлгөн. ³¹ Ол болза Симниң үре-салгалының төрөл аймактары, дылдары, черлери, чоннары-дыр.

³² Нойнун оолдарындан үнгөн төрөл аймактар база чоннарның төөгүзү бо-дур. Суг халавының соонда чер кырынга чоннар олардан тарап көвүдээн чүве-дир.

Вавилон суургазы

11 ¹ Ол үеде бүгү черниң кырынга чаңгыс дыл, ооң чаңгыс хевири турган. ² Чөөн чүк углай көшкеш, кижилер Сеннаар деп черде оргулааш тып алгаш, анаа турумчуп алганнар. ³ Олар: «Дойдан тууйбуларны кылгаш, отка өрттедип алыылыңар» – деп сүмөлешкеннер. Даш орнунга тууйбуларны, оларны быжыктыр тудуштуарыңга малгашты ажыглааннар. ⁴ «Хоорайдан тудуп алыылыңар, бедии дээрге чедип турар суургадан база. Чырык черге ис чок тарай бербези-биле, бис адывысты ынчаар алдаржыдып аар бис» – дээннер.

⁵ Кижилерниң тудуп турар хоорайын база суургазын көөр дээш, Дээрги-Чаяакчы черже дүжүп келген. ⁶ Ынчан Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Шупту чаңгыс дылдыг, чаңгыс аай чон-дур. Бо дээрге оларның ажил-херектериниң чүглө эгези-дир. Олар чүнү кылыр деп бодап алырыл, ооң шуптузун ыяап-ла чедип алырлар-

ⁿ10:25 Еврей дылда «Фалек» деп ат «аңгыланып чарлы бээр» деп сөскө дөмейлешкек.

дыр. ⁷Бо дораан черже дүшкеш, бот-боттарын билчип шыдавас кылдыр оларнын дылдарын холуп кааптаалы». ⁸Дээрги-Чаяакчы оон оларны бүгү черниң кырынга тарадыпкан; ынчалдыр олар хоорай тударын ара соксап кааннар. ⁹Ынчангаш ол хоорайга Вавилон деп атты тывыскан, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы аңаа черниң чурттакчыларының чугаа-домаан холуп каапкан^о, оон кижилерни чер кырынга тараткан.

Симниң үре-салгалы

¹⁰Симниң үре-салгалының дугайында чугаа бо-дур. Суг халавының соонда ийи чыл эрткенде, Сим 100 харлыг турда, ооң оглу Арфаксад төрүттүнген. ¹¹Арфаксад төрүттүнген соонда, Сим 500 чыл иштинде чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнген.

¹²Арфаксад 35 харлыг турда, ооң оглу Сала төрүттүнген. ¹³Сала төрүттүнген соонда, Арфаксад 403 чыл иштинде чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнген.

¹⁴Сала 30 харлыг турда, ооң оглу Евер төрүттүнген. ¹⁵Евер төрүттүнген соонда, Сала 403 чыл иштинде чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнген.

¹⁶Евер 34 харлыг турда, ооң оглу Фалек төрүттүнген. ¹⁷Фалек төрүттүнген соонда, Евер 430 чыл иштинде чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнген.

¹⁸Фалек 30 харлыг турда, ооң оглу Рагав төрүттүнген. ¹⁹Рагав төрүттүнген соонда, Фалек 209 чыл иштинде чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнген.

²⁰Рагав 32 харлыг турда, ооң оглу Серух төрүттүнген. ²¹Серух төрүттүнген соонда, Рагав 207 чыл иштинде чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнген.

²²Серух 30 харлыг турда, ооң оглу Нахор төрүттүнген. ²³Нахор төрүттүнген соонда, Серух 200 чыл иштинде чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнген.

²⁴Нахор 29 харлыг турда, ооң оглу Фарра төрүттүнген. ²⁵Фарра төрүттүнген соонда, Нахор 119 чыл иштинде чурттаарга, ооң өске-даа оолдары, уруглары төрүттүнген.

²⁶Фарра 70 харлыг турда, ооң Аврам, Нахор база Аран деп оолдары төрүттүнген.

Фарраның үре-салгалы

²⁷Фарраның үре-салгалының дугайында чугаа бо-дур.

Фаррадан Аврам, Нахор база Аран төрүттүнген. Арандан Лот деп оол төрүттүнген. ²⁸Аран бодунуң ачазы Фарра дириг турда-ла, төрөөн черинге, халдей чурттуң Ур деп хоорайынга чок болган. ²⁹Аврам биле Нахор кадайлар ап алганнар; Аврамның кадайының ады Сара; а Нахорнуң кадайының ады – Милка. Ол Аранның уруу турган. (Милка Иска деп кыс дунмалыг турган.) ³⁰А Сара ажы-төл төрүүр салым чок болган чүве-дир. ³¹Фарра оглу Аврамны, кенни Сараны, Аран деп

^о11:9 Еврей дылда «Вавилон» деп ат «холуп каар» (валал) деп сөске дөмейлешкек.

оглунуң оглу Лотту эдертип алгаш, халдей чурттуң Ур хоорайындан *ханаан черже баар дээш чорупкан, ынчалза-даа Харран хоорайга четкеш, олар аңаа турумчуп алганнар. ³² Харранга чурттап тургаш, Фарра 205 харлыында өлүп калган.

Бурганның Аврамны кыйгырганы

12 ¹ Дээрги-Чаяакчы Аврамга чугаалаан: «Бодунуң чуртуң, аймааң биле чоок төрелдеринни каапкаш, Мээң айтып бээрим черже чорувут. ² Ынчан Мен сенден өндүр улуг чонну бүдүрүп каар мен. Сеңээ ачы-буян хайырлааш, сээң адыңны алдаржыдып каар мен; сенден кезээде ачы-буян тараар. ³ Сени алгаар улуска Мен ачы-буян хайырлаар мен, а сени бак сөглээннерге – каргыш салыр мен; чер кырында хамык аймактар сени дамчыштыр ачы-буян алыр».

⁴ Дээрги-Чаяакчының чагааны ёзугаар Аврам орукче үнүпкен; ооң-биле кады Лот чорупкан. Харран хоорайдан чоруп турда, Аврам чеден беш харлыг турган. ⁵ Ол бодунуң кадайы Сараны, дунмазы Лотту, бар-ла турган эт-хөрөңгизин база Харранга турда, оларга хамааржып турган шупту улусту эдертип алган. Олар *ханаан черге чедип келгеннер. ⁶ Аврам ол чуртта Сихем хоорайның чоогунда Морэ деп дуб ыяштыг черге чеде берген. Ол үеде аңаа хананей чон чурттап турган.

⁷ Дээрги-Чаяакчы Аврамга көстүп келгеш: «Бо черни Мен сээң үре-салгалыңга бээр мен» – дээн. Ынчан Аврам Дээрги-Чаяакчының көстүп келген черинге Аңаа *өргүл салыр бедигээш тудуп каан. ⁸ Ооң соонда ол Вефил хоорайдан чөөн талада дагылыг черже углай чорупкан; ол бодунуң майгынын Вефил – барыын талада, а Гай хоорай чөөн талада турар кылдыр тип алган; Дээрги-Чаяакчыга өргүл салыр бедигээш туткаш, Дээрги-Чаяакчының адын мактап кыйгырган. ⁹ Оон Аврам мурнуу чүкте ээн курга *Негев ховузунче оруун уламчылап көжүп чорупкан.

Аврам биле Сара Египетте

¹⁰ Ооң чурттап турар черинге коргунчуг аш-чут эгелээрге, Аврам түр када чурттаары-биле Египетче чорупкан. ¹¹ Египетке чоокшулап келгеш, ол кадайы Сарага мынча дээн: «Сени дыка чараш херээжен деп билир мен. ¹² Египетчилер сени көрүп кааш: „Бо ооң кадайы-дыр“ – дээш, мени өлүрүп каарлар, а сени дириг арттырып аарлар. ¹³ Оларга сен: „Ооң дунмазы-дыр мен“ – деп чугаала. Ынчан шупту чүве эки болур, сен мээң амы-тыным алыр сен».

¹⁴ Кажан Аврам Египетке чедип кээрге, шак-ла ынчаар болган. Египетчилер Сараның онза чаражын эскерип кааннар. ¹⁵ Фараоннуң нояннары ону көрүп кааш, фараонга мактап четкеннер; Сараны фараоннуң ордузунче алгаш барганнар. ¹⁶ Сараның ачызы-биле Аврамның ажил-херээ эки чогул турган; ооң эр, кыс кулдары, шээр малы, бода малы, элчигеннери, тевелери бар апарган. ¹⁷ Ынчалза-даа Аврамның кадайы Сараны ап алганы дээш, фараонга болгаш ооң чоок кижилеринге Дээрги-Чаяакчы аар айыыл-халап таварыштырып туруп берген. ¹⁸ Фараон Аврамны келдиртип алгаш: «Чүнү кылып алганың ол? Чүге ону кадайым-дыр деп чугаалавааның ол? ¹⁹ Чүге ону дунмам-дыр дидин? Мен ол дугайын билбейн, ону кадай кылдыр ап алган-дыр мен. Кадайыңны дедир ап алгаш, ыңай

чору» – дээн. ²⁰Фараон чалчаларынга Аврамны кадайы-биле база бүгү-ле өнчү-хөрөнгизи-биле ыңай үдеп чорудуптарын дужааган.

Лоттун Аврамдан аңгыланганы

13 ¹Ынчан Аврам кадайы-биле кады бүгү өнчү-хөрөнгизин ап алгаш, Египеттен *Негевче чорупкан. Оларның-биле кады Лот база чорупкан. ²Ол өйде Аврам мал-маган, алдын-мөңгүн-биле дыка бай апарган турган. ³Ол Негевтен көжүп чорупкаш, мооң мурнунда Вефил биле Гайның аразынга майгынын тип алгаш чурттап турган черинге чедип келген. ⁴Мооң мурнунда-ла *өргүл салыр бедигээш тудуп каан черинге ол чедип келген; аңаа Аврам Дээрги-Чаяакчыны мактап, Ооң адын адап кыйгырган. ⁵Аврам-биле кады көжүп чораан Лоттун бодунга хамааржыр шээр болгаш бода малы, майгыннары база бар турган. ⁶Оларның кады чаңгыс черге чурттаары дакпыш апарган, чүге дээрге мал-маганы, эт-хөрөнгизи көвүдээш, ол кавыга сыңышпастап эгелээн. ⁷Ынчангаш Аврамның болгаш Лоттун кадарчыларының аразынга маргылдаа үнген. (Ол өйде хананей чон болгаш фerez чон база ол черге чурттап турганнар.)

⁸Аврам Лотка: «Бистиң аравыска база сээң кадарчыларың биле мээң кадарчыларым аразынга алгыш-кырыш турбас ужурлуг, чүге дээрге бистер төрөл улус-тур бис – деп чугаалаан. – ⁹Сээң мурнунда чер чок эвес. Менден аңгыланып алзыңза кандыгыл? Бир эвес сен солагай талазынче баар болзуңза, мен оң талазынче барайн; а бир эвес сен оң талазынче баар болзуңза, мен солагай талазынче барайн». ¹⁰Лот топтап көргөш, *Иордан хемниң чоок-кавызында Төгерик шынааны көрүп каан. Ол чер Сигор хоорайга чедир, Дээрги-Чаяакчының сесерлии дег, египет чер дег, сугаттыг болган. (Ук чер Дээрги-Чаяакчы Содом биле Гоморра хоорайларны узуткап каарынга чедир ыңдыг турган.) ¹¹Лот чурттаар кылдыр Иордан хемниң Төгерик шынаазын бодунга шилип алган; ынчангаш Лот чөөн чүкче чорупкан. Ынчалдыр олар бот-боттарындан аңгыланып алганнар. ¹²Аврам *ханаан черге чурттай берген, а Лот Төгерик шынааның хоорайларынга чурттай берген, ынчангаш майгыннарын Содомга чедир тип алган. ¹³А Содомнун чурттакчылары каржы база Дээрги-Чаяакчының мурнунга дыка бачыттыг улус турган.

¹⁴Лот аңгыланып алганының соонда, Аврамга Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Долгандыр көрүп көрөм. Ам бо турган черинден сонгу, мурнуу, чөөн, барыын чүктерже көр. ¹⁵Көрүп турар черлеринни Мен сеңээ болгаш сээң салгалыңга мөңгедө бээр мен. ¹⁶Сээң салгалыңны черниң элезин-довураа дег хөй санныг кылып каар мен; черниң элезининиң санаттынмазы дег, сээң салгалың база санаттынмас хөй болур. ¹⁷Черни узун дургаар база доора дургаар эргий кези, чүге дээрге Мен ону сеңээ бээр болгай мен». ¹⁸Аврам бир черден бир черге көжүп чораш, Хевроннун чоогунда Мамре деп дуб ыяштыг чер чанынга турумчуп чурттай берген. Анаа ол Дээрги-Чаяакчыга өргүл салыр бедигээш тудуп алган.

Аврамның Лотту камгалап алганы

14¹ Дараазында болушкун сеннаар черниң хааны Амрафелдин, элласар черниң хааны Ариохтун, элам черниң хааны Кедорлаомерниң, гоим черниң хааны Тидалдың үезинде болган. ² Олар Содомнун хааны Берага удур, Гоморраның хааны Биршиге удур, Адманың хааны Шинавка удур, Цевоимниң хааны Шемеврге удур база Беланың (азы Сигорнун) хаанынга удур дайын кылып үнүпкенер. ³ Ол беш хаан шупту Сиддим шынаазынга (Дус далайның чоогунга) каттыжып алганнар. ⁴ Олар Кедорлаомер хаанның дарлалының адаанга он ийи чыл болганнар, а он үш дугаар чылында удурланып үнгенер. ⁵⁻⁶ Он дөрт дугаар чылында Кедорлаомер болгаш оон-биле кады өске хааннар келгеш, Ашгерот-Карнаимде рефа чонну, Гамда зуз чонну, Шаве-Кириатаимде эми чонну база Сеир дагларындан кургаг ховулуг Эл-Фаранга чедир чурттаан хоррей чонну чылча шаап каапканнар. ⁷ Оон ээп келгеш, олар Мишпат деп черде суг бажынга (ол черни Кадес деп база адаар) амалик чоннун бүгү чуртун хоозурадып, Хацацион-Фамарда чурттап турар амор чонну база чылча шаап кааннар.

⁸ Ынчан Содомнун, Гоморраның, Адманың, Цевоимниң база Беланың (азы Сигорнун) хааннары демги дөрт хаанга уткуштур үнүп келгеш, олар-биле Сиддим шынаазынга тулчуп эгелээннер. ⁹ Эламның хааны Кедорлаомер, Гоимниң хааны Тидал, Сеннаарның хааны Амрафел, Элласарның хааны Ариох – дөрт хаан беш хаанга удур тулушканнар. ¹⁰ Сиддим шынаазында малгаштыг оңгарлар кончуг хөй турган чүве-дир. Содомнун болгаш Гоморраның хааннары дезип бар чыткаш, ынаар дүшкүлей берген, а арткан улузу дагларже десе бергеннер. ¹¹ Тиилекчилер Содом биле Гоморраның эт-хөрөңгизин, бүгү курлавырын олчалап алгаш, чоруй барганнар. ¹² Олар Аврамның Содомга чурттап турган дуңмазы Лотту эт-хөрөңгизи-биле катай тудуп аппаратаннар.

¹³ Аврам ол үеде Мамре деп амор кижиге хамааржыр дуб ыяштыг черге чурттап турган. (Мамре болгаш ооң дуңмалары Эшкол биле Анер Аврамның талалакчылары турган.) Тулчуушкунга дириг арткан бир кижиге Аврамга келгеш, чүү болганын дыңнадыпкан. ¹⁴ Дуңмазы Лот туттурган деп дыңнап кааш, Аврам бодунун аалынга төрүттүнген бүзүрелдиг кулдарын – 318 кижини чыгаш, сүргүнче үнүпкен. Ол дайзыннарын Дан хоорайга чедир истеп-сүрген. ¹⁵ Аңгы-аңгы кезектерге үстүп алгаш, дүне бодунун улузу-биле халдааш, дайзыннарны чылча шаап каан. Оон оларны Дамаск хоорайның соңгу чүгүнде Хова деп черге чедир истеп-сүрген. ¹⁶ Аврам ынчалдыр дайзыннарның чаалап алган бүгү олчазын: дуңмазы Лотту, ооң эт-хөрөңгизин, туттурган херэеженнерни база өске-даа улусту катап эгидип эккелген.

Мелхиседектиң Аврамны алгап-йөрээгени

¹⁷ Аврам Кедорлаомерни болгаш ооң эвилелчи хааннарын тиилээш, чанып олурда, анаа уткуштур Шаве шынаазынга Содомнун хааны үнүп келген. (Амгы үеде ол шынааны Хааннар шынаазы деп адап турар.) ¹⁸ Ынчан өске хаан – Салим

14:3 Ис. 10:5 14:5-6 Ы. х. к. 2:10-12 14:7 Сан. 13:27 14:7 2 Чыл. 20:3

14:8 Ы. х. к. 29:23 14:14 Башт. 18:29 14:17 2 Хаан. 18:18

хоорайның хааны Мелхиседек Аврамга хлеб биле арага үндүрүп эккелген. Ол Дээди Өрүкү *Бурганның бараалгакчызы турган. ¹⁹ Аврамны алгап-йөрээгеш, ол мынча дээн: «Дээрниң болгаш черниң Чагырыкчызы Дээди Өрүкү Бурган Аврамга ачы-буян хайырлазын!» ²⁰ Дайзыннарның тиилээринге сенээ дузалашкан Дээди Өрүкү Бурганга алдар!» Аврам ынчан олча-ажыының оннуң бир кезиин Мелхиседекке берипкен.

²¹ Оон Содомнуң хааны Аврамга: «Мээң улузумну эгидип бергеш, олча-ажыыңны бодуңга арттырып ал» – дээн.

²² Аврам: «Дээрниң болгаш черниң Чагырыкчызы Дээрги-Бурган-Чаяакчының мурнундан силерге даңгыраглаайн, ²³ силерниң эт-хөреңгинерден дыргак каразы дег-даа чүве албас мен. Ооң соонда „Аврамны мен байыдып кагдым“ дээринерни күзевес мен. ²⁴ Чүгле мээң улузумнуң аъш-чем курлавырларының орнун меңээ эгидип берип көрүнер. Ол ышкаш мээң-биле кады дайылдажып чораан Анер, Эшкол база Мамре олар боттарының үлүүн алгылап алзыннар» – деп харыылаан.

Бурганның Аврам-биле *чагыг-керээзи

15 ¹ Ол болуушкуннар соонда элээн болганда, Дээрги-Чаяакчы Аврамга көстүүшкүннү чорудуп: «Кортпа, Аврам. Мен – сээң дозуг-камгалалың-дыр мен. Сээң шаңналың дыка улуг болур-дур» – деп сөзүн ажиткан.

²⁻³ Аврам Аңаа: «Дээрги-Чаяакчы, Дээргим! Мен ажы-төл, үре-салгал чок болганымда, меңээ чүнү-даа бээринге, канчаар деп мен? Мээң салгакчым болур кижиге Дамаскыдан келген Элиезер ол-дур. Сен меңээ ажы-төл хайырлаваан болганыңда, аалымда кул кижиге мээң салгакчым болур-ла ыйнаан» – дээн.

⁴ Ынчан Дээрги-Чаяакчы Аврамга: «Чок, ол кул кижиге сээң салгакчың болбас; сээң салгакчың бодуңнун үрөндөн тыптып бодараар» – дээн. ⁵ Дээрги-Чаяакчы Аврамны майгындан үндүрүп эккелгеш, чугаалаан: «Өрү дээрже көр! Шыдаар болзуңза, сылдыстарны сана. Ол хире эмге-тикчок хөй салгалдыг болур сен!» ⁶ Аврам Дээрги-Чаяакчыга бүзүрөй бээрге, Ол ону актыг-шынныг деп санаан.

⁷ «Бо черни ээлеп чурттазын дээш, халдей чурттуң Ур хоорайындан сени бээр эккелген Дээрги-Чаяакчы-дыр мен» – деп, Бурган Аврамга чугаалаан.

⁸ Аврам: «Дээрги-Чаяакчы, Дээргим! Бо черни ээлеп чурттап болурунун демдээн кайыын билип аар мен?» – деп айтырган.

⁹ Дээрги-Чаяакчы аңаа: «Меңээ хунан инектен, хунан өшкүден, хунан кошкардан, көге-бугадан база көгээзинден эккеп бер» – дээн. ¹⁰ Аврам ол амытаннарның шуптузун эккелгеш, мөчүлөрин ийи үзе шапкаш, бот-боттарынга удурланыштыр салгылап каан; чүгле куштарны ол үзе шаппаан. ¹¹ Ынчан ол мөчүлөргө араатан куштар кээп хонгулапкан, ынчалза-даа Аврам оларны хоюскулапкан.

¹² Кызыл-хүнней бергенде, Аврам ханы уйгуже дүлнү берген; ол өйде ону коргунчуг дүмбөй аспаптапкан. ¹³ Дээрги-Чаяакчы ынчан мынча дээн: «Сээң үре-салгалың 400 чыл иштинде хары чуртка кулданыгның болгаш дарлалдың адаанга

14:18 Ыд. ыр. 75:3 14:20 Э. д. 28:22; Лев. 27:30; Евр. 7:1-2 15:1 2 Хаан. 22:3; Ыд. ыр. 3:4

15:5 Э. д. 22:17; Ы. х. к. 1:10; 10:22; Рим. 4:18 15:6 Рим. 4:3; Гал. 3:6; Иак. 2:23 15:8 Башт.

6:17; Лк. 1:18 15:10 Лев. 1:17; Иер. 34:18-19 15:12 Э. д. 2:21; 1 Хаан. 26:12; Иов 33:15

чурттап кээр деп чүвени ыяк сактып ал. ¹⁴ Ынчалза-даа Мен оларны дарлаан чонну шиидер мен. Ооң соонда сээң салгалың ол черден бай-шыдалдыг кижилер бооп үнерлер. ¹⁵ А сен сагыш амыр, буурул баштыг кырган бооп, өгбелериңче аьттаныр сен. ¹⁶ Сээң ажы-төлүңнүң дөрткү салгалы бо черже ээп кээр; ам-даа амор чоннун бачыттыг үүлгедиглери аяан долбаан-дыр».

¹⁷ Хүн ажа бээрге, дүмбей дүшкен. Ынчан үзе шаап каан мөчүлөрнүң аразы-биле ышталып турар сава база чалбырааштыг оттуг кезек эрте бергенин Аврам көрүп каан. ¹⁸ Дээрги-Чаяакчы ол хүн Аврам-биле керээ кылып алган: «Сээң салгалыңга Египеттин хеминден улуг Евфрат хемге чедир бо черни бээр мен: ^{19–21} кен, кенез, кедмон, хет, ферез, рефа, амор, хананей, гергес база иевус чоннарның черлерин бээр мен».

Агар биле Измаил

16 ¹ Аврамның кадайы Сара төл төрүүр салым чок болган. Ооң Агар деп Египеттен келген кул кызы турган. ² Сара Аврамга мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчы меңээ ажы-төл бербээн-дир. Мээң кулум-биле чоокшулажып көрөм. Агар меңээ төлден төрүп бээр болза, ону дамчыштыр мен ажы-төлдүг болур чадаvas мен». Аврам Сараның сөзүн тооп дыңнаан. ³ Ынчангаш Сара бодунуң египет кулу Агарны ашаанга *кул-кадай кылдыр берипкен. Ол бүгү Аврамның *ханаан черге кээп чурттай бергенинден бээр он чыл эрткенде болган. ⁴ Аврам-биле чоокшулашканының соонда, Агар саатталы берген. Иштиг апаргаш, ол бодунуң ээзи болур Сараны куду көрүп эгелээн. ⁵ Ынчан Сара Аврамга мынча дээн: «Мээң хомудалым дээш харыылаар апаар сен! Мен бодумнуң кулумну кадай кылдыр сеңээ бердим, а ол сенден иштелип алгаш, мени куду көрүп эгеледи. Мен дээш Дээрги-Чаяакчы сеңээ шийткекчи болгай аан». ⁶ Аврам Сарага: «Агар сээң эргенде болзун: ооң-биле чүнү канчаарын бодуң бил» – дээрге, Сара бодунуң кулун кызып-кыйып эгелээн. Агар ол бүгүнү угбайн, оон дезип чорупкан.

⁷ Ээн кургаг ховуда Сур деп черже баар орук чоогунда суг бажынга Дээрги-Чаяакчының төлээзи Агарга ужуражы берген. ⁸ Дээрги-Чаяакчының төлээзи оон айтырган: «Сараның кулу Агар, кайыын келдин, кайнаар бар чыдыр сен?»

«Мен бодумнуң ээм Сарадан дезип чор мен» – деп, ол харыылаан.

⁹ Дээрги-Чаяакчының төлээзи Агарга: «Бодунуң ээнче дедир чорупкаш, оон кандыг-даа кызып-кыйышкынын шыдаш» – дээн. ^{10–11} Оон Дээрги-Чаяакчының төлээзи мынча дээн: «Көвүдеткеней, сээң үре-салгалыңны санаттынмас хөй кылып каар мен. Сен ам иштиг-сааттыг-дыр сен. Оолдуг болур сен. Ону Измаил^P деп адап ал, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы сээң хилинчээни дыңнап каан-дыр. ¹² Сээң оглуң улус аразыңга черлик элчиген дег болур-дур: ол – хамык улуска удур, а хамык улус – анаа удур. Ол дунмалары-биле безин өжээннежип чурттаар-дыр».

P16:10-11 Еврей дылда «Измаил» деп ат «Бурган дыннап турар» деп сөске дөмейлешкек.

15:13 Хост. 1:11; 12:40; Аж.-ч. 7:6 **15:14** Хост. 11:3; Аж.-ч. 7:7

15:16 Ы. х. к. 9:4; 3 Хаан. 21:26 **15:18** Хост. 23:31; Сан. 34:1-12; Ис. 21:43; 3 Хаан. 4:21; 2 Чыл. 9:26 **16:5** Э. д. 18:25; 31:53; 1 Хаан. 24:13, 16; Башт. 11:27 **16:7** Хост. 15:22

¹³ Чугаалашканы Дээрги-Чаяакчыны Агар мынча деп адаан: «Сен – мени көрүп каан Бурган сен⁹». Чүгө дизе Агар: «Маңаа мени көрүп каан Бурганны ылап-ла көргөн киж и мен бе!» – дээн. ¹⁴ (Ынчангаш ол кудукту Бээр-Лахай-Рои^Г деп адаар. Ол Кадес биле Баредтин аразында турар.)

^{15–16} Агар оол божуп бээрге, Аврам оглун Измаил деп адап алган. Ол үеде Аврам сезен алды харлыг турган.

*Чагыг-керээниң демдээ

17 ¹ Аврам тозан тос харлыг турда, Дээрги-Чаяакчы аңаа көстүп келгеш, мынча дээн: «Мен Күчүлүг Бурган-дыр мен. Мээң мурнумга актыг-шынчы болуп, дыннангыр чурттап чор. ² Мен сээң-биле чагыг-керээ кылып алгаш, сеңээ хөй-ле салгакчыларны хайырлаар мен». ³ Аврам черге чедир мөгөйген, а Бурган мынча дээн: ⁴ «Бөгүн Мен сээң-биле чагыг-керээ кылып тур мен: сен дыка хөй чоннарның адазы болур сен. ⁵ Сээң адың ам Аврам эвес, а Авраам^с болур, чүгө дээрге Мен сени хөй чоннарның адазы кылып каар мен. ⁶ Мен сээң салгакчыларыңны хөй санныг кылып каар мен: сенден хөй чоннар бодарап тыптыр, сээң үре-салгалыңдан хааннар үнер! ⁷ Мен сээң-биле болгаш сээң үре-салгалың-биле керээ чарып тур мен. Ол керээ салгалдан салгал дамчып, мөңгө шагда күштүг болур. Мен сээң болгаш сээң үре-салгалыңның Бурганы болур мен. ⁸ Мен сеңээ болгаш сээң үре-салгалыңга көжүп чедип келгениң бо черни – *ханаан черниң шуптузун мөңгөде ээлээри-биле бээр мен; сээң үре-салгалыңның Бурганы болур мен».

⁹ Ооң соонда Бурган Авраамга мынча дээн: «Сен Мээң берген чагымыны сагыыр ужурлуг сен, сээң үре-салгалың база салгалдан салгалче дамчып ону сагыыр ужурлуг. ¹⁰ Мээң чагыым ёзугаар сээң үре-салгалың мону сагызын: силерниң эр улузунар шуптузу кыртыжап демдектеткен турар ужурлуг. ¹¹ Мээң-биле керээң демдээ кылдыр бодунарның дотаанарның кыдыкы кежин *кыртыжап демдектээр силер. ^{12–13} Чаа төрүттүнген оол уруг бүрүзү сес дугаар хүнүнде кыртыжадып демдектеткен турар ужурлуг – салгалдан салгалче шак-ла ынчаар кылып чоруңар. Сээң аалыңга төрүттүнгеннер-даа, сээң үрөңден бодараваан, өске аймак-сөөк улустан садып алган кулдар-даа болза – кандыызы-даа ыяп-ла кыртыжадып демдектеткен турар ужурлуг. Мээң-биле мөңгө шагда чарган дугуржулганар шак ынчалдыр силерниң мага-бодунарга демдеглеттинген турар ужурлуг. ¹⁴ А кыртыжадып демдектетпээн киж и – кымның дотааның кыдыкы кежин кыртыжап демдектевээн болдур – Мээң-биле чарганыңар чагыг-керээни үрээни дээш, чонунуң аразыңга амылыг артпас ужурлуг».

¹⁵ Оон ыңай Бурган Авраамга мынча дээн: «Моон соңгаар сээң кадайыңны Сара эвес, а Сарра^Г деп адаар. ¹⁶ Ол сеңээ оол божуп бээр кылдыр, Мен аңаа ачы-буян хайырлаар мен. Мээң хайырлаан ачы-буянымдан хөй-ле чоннарны ол бодарадыр. Ооң үре-салгалыңдан хааннар үнер».

⁹16:13 Азы: «Сен – мээң көрүп кааным Бурган-дыр сен».

^Г16:14 Бо ат «Мени көрүп каан дириг Бурганның кудуу» дээн уткалыг.

^с17:5 Еврей дылда «Авраам» деп ат «мөөң кижилерниң адазы» деп сөстөргө дөмейлешкек.

^Г17:15 «Сарра» деп ат «агай» дээн уткалыг.

¹⁷ Авраам черге чедир мөгейип каан. Ынчалза-даа ол катгырып боданган: «Чүс харлыг менден уруг төрүттүнер бе ынчаш? Тозан харлыг Сарра божуп шыдаар деп бе?»¹⁸ Авраам Бурганга: «Сээң *авыралында оода Измаил чурттап чорзун!» – дээн.

¹⁹ Бурган мынча деп харыылаан: «Сээң кадайың Сарра боду оол уруг божуур. Ону сен Исаак^u деп адап аар сен. Мен оон-биле база ооң үре-салгалы-биле мөңге шагда чагыг-керээден чарып аар мен. ²⁰ Измаилдин дугайында сээң дилээни база дыннадым. Мен ону үре-салгалы хөй болур кылдыр алгап-йөрөөп, ооң салгалын көвүдөдир мен. Измаилден он ийи баштың кижиге төрүттүнер: ол улуг чоннуң адазы болур. ²¹ Ынчалза-даа чагыг-керээни Мен Сарраның келир чылдын бо-ла үезинде сенээ божуп бээр оглу Исаак-биле кылыр мен». ²² Авраамга бо бүгүнү чугаалап кааш, Бурган чоруй барган.

²³ Бурган чугаалаан соонда, ол-ла дораан Авраам оглу Измаилди, бодунун аалынга төрүттүнгеннерни база өске аймак-сөөк улустан садып алган кулдарын – бүгү-ле эр улусту кыртыжап демдектеп каан. Ол Бурганның чагып каан чүезин шуптузун ол-ла олчаан күүсеткен. ²⁴ Авраам тозан тос харлыг тургаш, кыртыжадып демдектеди алган. ²⁵ А ооң оглу Измаил он үш харлыг турган. ²⁶ Авраам-даа, оглу Измаил-даа чаңгыс ол-ла хүн кыртыжадып демдектеткеннер. ²⁷ Авраамның аалынга төрүттүнгеннер-даа, өске аймак-сөөк улустан садып алганы-даа кул эр кижилер база ол-ла хүнде кыртыжадып демдектеткеннер.

Үш онзагай аалчының Авраамга келгени

18¹ Изиг-ышкам дүш үези турда, Мамре деп дуб ыяштыг чер чанынга, Авраам майгыңче кирер эжик аксынга олурда, Дээрги-Чаяакчы аңаа көстүп келген: ² Авраам көрүптерге, мурнунда үш эр кижиге турган. Оларны көрүп кааш, уткуштур маңнап чеде бергеш, черге чедир мөгейген. ³ Ол мынча дээн: «Дээргим! Кулуңар мени эскерип, ээ көрүнген болганыңарда, мени ойбайн көрүнер. ⁴ Силерге мээң улузум бут чуур суг эккеп бээр. Бо ыяш хөлегезинге дыштанып аар силер. ⁵ А мен силерге, орукче үнериниң мурнунда күш кирип аар кылдыр, чем эккеп берейн. Орук айы-биле болганда, кулуңар мээң аалымга доктаап көрүнер».

«Ындыг-дыр, шак-ла ынчаар кыл» – деп, олар харыылаан.

⁶ Авраам майгыныңче далаш-биле кирип келгеш, Саррага: «Дүрген үш са^v эң-не ак далгандан ажыдып хөөткеш, боовадан быжырывыт» – дээн. ⁷ Ооң соонда Авраам одарда малынга халып чеде бергеш, оон эң-не семис бугажыкты сүрүп алгаш, дүрген чем белеткептер кылдыр, чалчазынга аппарып берген. ⁸ Авраам аалчыларга өреме, сүт болгаш бугажыктың эьдин аппарып, хүндүлээн. Олар ыяш хөлегезинге чемненип олурда, Авраам оларның чанынга турган.

⁹ Олар: «Кадайың Сарра кайыл?» – деп айтырганнар.

«Мында, майгында» – деп, Авраам харыылаан.

¹⁰ Аалчыларның бирээзи: «Мен келир чылын бо-ла үеде сенээ катап чедип кээр мен. Сээң кадайың Сарра ынчан оолдуг болур» – дээн. А Сарра ооң артында майгын эжиниң аксынга дыңнап турган. ¹¹ Авраам биле Сарраның назы-хары улуг

^u17:19 «Исаак» деп ат «каткы» дээн уткалыг (17:17 көр).

^v18:6 Үш са дээрге 22 литр хире болур.

турган чүве-дир. Херээженнерниң көөр ай демдээ Саррада болбайн турган. ¹² Сарра иштинде каттырып: «Кыраан менээ күзенчиг өөрүшкү болур деп бе? Дээрги ашаам база кырган болгай» деп боданган.

¹³ Ынчан Дээрги-Чаяакчы Авраамга: «„Кырып калган мен, уруг божуп кайын шыдаар мен“ деп Сарраның чоп каттырып турары ол? ¹⁴ Дээрги-Чаяакчының шыдавас чүвези бар деп бе? Келир чылын бо-ла үеде Мен сенээ чедип кээр мен, ынчан Сарра оолдуг болур» – дээн.

¹⁵ Сарра корга бергеш: «Чок, мен каттырбадым» – деп мегелепкен.

«Чок, сен каттырдың» – деп, Ол чугаалаан.

Содом биле Гоморра хоорайларны буруудатканы

¹⁶ Аалчылар Содомче углай чоруур дээш туруп келгеннер. Авраам оларны үдеп каар дээш кады чорупкан. ¹⁷ Дээрги-Чаяакчы мынча деп-тир: «Авраамдан бодалдарымны чажырайн бе? ¹⁸ Улуг болгаш күштүг чон оон укталып үнер болгай. Ынчангаш чер кырында бүгү чоннар Авраамны дамчыштыр ачы-буянны алыр.

¹⁹ Бодунун бүгү үре-салгалынга Мээң өөредиимни суртаалдазын дээш, олар чөптүг-шынныг чорук кылзын дээш, Мен Авраамны шилип алган мен. Ынчан Мен, Дээрги-Чаяакчы, чүнү аңаа азаан мен, шуптузун күүседир мен».

²⁰ Ооң соонда Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Содом биле Гоморраның бужар үүлгедиглеринден ыы-сыы дыңналып тур. Оларның бачыды кончуг улуг-дур.

²¹ Баргаш, көрүп көрейн. Менээ билдинип турары дег, ында шупту чүве шынап-ла багай бе? Азы ындыг эвес бе? Барып хынаптайн». ²² Орук кижилери Содомче чорупканнар, а Авраам ам-даа Дээрги-Чаяакчының мурнунда турбушаан^w.

²³ Авраам чоокшулап чеде бергеш, Дээрги-Чаяакчыдан айтырган: «Таанда-ла буруулуглар-биле кады буруу чок улусту база узуткап каар сен бе? ²⁴ Бо хоорайда, канчап билир, бежен хире актыг кижиге бар чадавас. Таанда ол бежен кижиге чурттаар чер арттырбайн, хоорайны өршээвейн, узуткап каар сен бе? ²⁵ Ындыг болбас ужурлуг! Сен ынчаар аажылап шыдавас сен. Буруулуг кижиге биле актыг кижини Сен деңге шаажылап шыдавас сен. Бүгү черниң Шииткекчизи шын эвес шииткел кылып болур бе?»

²⁶ Дээрги-Чаяакчы: «Бир эвес Мен Содом хоорайдан бежен актыг кижиге тып алзымза, чүгле олар дээш бүдүн хоорайны өршээп арттырып каар мен» – деп харыылаан.

²⁷ Авраам тургаш: «Мен дээрге, доврак-доозун дег, чүү-даа эвес-тир мен. Ынчалза-даа мен Дээргимден мынча деп диттигип айтырып тур мен: ²⁸ бир эвес актыг улустуң санынга беш кижиге четпес болза, таанда беш сан четпес дээш, бүдүн хоорайны узуткап каар сен бе?» – дээн.

Дээрги-Чаяакчы: «Чок, дөргөн беш актыг кижиге тыпты берзе, хоорайны база өршээп арттырып каар мен» – дээн.

^w18:22 Өске бурунгу сөзүглелде «Дээрги-Чаяакчы ам-даа Авраамның мурнунда турбушаан» деп бижээн.

18:12 1 Пет. 3:6 18:14 Иов 42:2; Иер. 32:17; Мф. 19:26; Лк. 1:37 18:14 4 Хаан. 4:16

18:17 Ам. 3:7 18:18 Э. д. 12:3 18:20 Э. д. 13:13

18:25 Э. д. 16:5; Иов 34:10; Ыд. ыр. 91:16 18:26 Иса. 65:8

²⁹ Авраам уламчылаан: «Бир эвес актыг улустун саны дөртөн болур болза?»

Дээрги-Чаяакчы: «Дөртөн кижиг дээш база өршээр мен» – дээн.

³⁰ Авраам: «Мээң сөстерим дээш Дээргим ажынмазын. А бир эвес ында үжен актыг кижиг бар болза?» – деп айтырган.

«Үжен-даа актыг кижиг бар болза, өршээр мен» – деп, Ол харыылаан.

³¹ Авраам мынча дээн: «Дээргимден айтырып диттигиптейн: а бир эвес олар ында чүгле чээрби болза?»

Дээрги-Чаяакчы: «Чээрби-даа кижиг дээш болза, өршээр мен» – дээн.

³² Авраам: «Дээргим меңээ ажынмайын көрзүн. Бо мээң сөөлгү айтырыым-дыр: а бир эвес олар чүгле он кижиг болза?» – дээн.

Дээрги-Чаяакчы: «Он-даа кижиг болза, өршээр мен» – деп харыылаан.

³³ Чугаазын дооскаш, Дээрги-Чаяакчы чоруй барган, а Авраам чанып келген.

Содомчуларның бужар үүлгедиглери

19 ¹ Кежээликтей Бурганның ийи төлээзи Содом хоорайга чедип келген. Лот ол үеде хоорайже кирер улуг хаалга аксынга олурган. Лот оларны көрүп кааш, уткуй туруп келген. Черге чедир мөгөйгөш, ² Лот мынча дээн: «Дээргилерим! Кулуңар мээң бажыңымче кирип көрүңерем, будуңар чуп, дыштанып хонуп алыңарам, эртен орукче үнүптер силер».

Олары: «Чок, бис даштыгаа хонар бис» – дээннер.

³ Лот дилеп туруп бээрге, олар оон бажыңыга чедип келгеннер. Лот дой белеткээш, далган хааргаш, Бурганның төлээлерин хүндүлөп чемгерген. ⁴ Олар удуп чыдып четтикпээнде-ле, Содом хоорайның бүгү эр чурттакчылары, улуг-аныяа чок, Лоттуң бажыңын бүзээлеп келгеннер. ⁵ Лотту кыйгырып алгаш: «Сээң бажыңыңга хонар дээш келген улус кайыл? Оларны үндүрүп бер, бис оларны күштеп, дора көрээли» – деп турганнар.

⁶ Лот боду үнүп келгөш, эжиин хаап каан. ⁷ Ол мынча дээн: «Ха-дуңма, багай чүве кылбайн көрүңер. ⁸ Мээң эр кижиг дегбээн ийи уруум бар. Силерге мен аалчыларымның орнунга уругларымны үндүрүп берейн. Олар-биле чүнү күзэй-дир силер, ону кылыңар. Чүгле келген улуска дегбейн көрүңер, чүге дээрге олар мээң бажыңымда келген болгай, оларны камгалаары – мээң хүлээлгем-дир».

⁹ Содомчулар: «Ыңай тур сен! Өске черден келген хиренде, хамык чүвени сен шиитпирлээр сен бе? Сени олардан артык таптыг аажылаптар бис!» – дээннер. Ынча дээш, олар Лотту иткилеп, эжиин үрээр дей бергеннер. ¹⁰ Ынчан Бурганның төлээлери Лотту бажыңче кирип тыртып алгаш, эжиин дээктеп алганнар. ¹¹ Оон Бурганның төлээлери бажың эжиинде чыгып келген улустуң карактарын, улуг-аныяа дивейн, согурартыпканнар. Ынчангаш олар канчаар-даа кызыткаш, бажыңче кирер эжикти тыппааннар.

¹² Бурганның төлээлери Лотка мынча дээннер: «Бо хоорайда чоок кижилеринден кымнар барыл? Оолдарың, кыстарың, күдээлериң – кым-даа бар болза, моон үндүрүп аппарат. ¹³ Бо хоорайны бис узуткап кааптар бис, чүге дээрге оон чурттакчыларының бужар үүлгедиглери Дээрги-Чаяакчыга билдингир апарган. Дээрги-Чаяакчы бисти бо хоорайны узуткап кагзын дээш чоруткан чүве».

¹⁴ Лот бодунун уругларының душтуктарынга баргаш: «Дүрген моон чоруптунар, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы бо хоорайны ам узуткаар деп турар-дыр» – дээн. Ынчалза-даа душтук оолдар ону баштактанып турар деп бодааннар.

Содом биле Гоморраны узуткааны

¹⁵ Даң хаяазы дээп келгенде, Бурганның төлээлери Лотту далаштырып: «Сээң биле кады турар кадайыңны болгаш ийи урууңну эдертип алгаш, дүрген чорувут. Оон башка бо хоорайның чурттакчыларының буруулуг үүлгедиглериниң ужун сен база өлүп каар сен» – дээннер. ¹⁶ Ынчалза-даа Лот чоруурунче далашпайн турган. Лотту Дээрги-Чаяакчы кээргээр деп билир болгаш, Бурганның төлээлери ону, ооң кадайын база уругларын чедип алгаш, хоорайдан албадап үндүрүп кааннар. ¹⁷ Хоорайдан үндүрүп кааш, *Бурганның төлээзи Лотка: «Дүрген камгалан! Хая көрүнмө, бо Төгерики шынаага черле доктаавайн, дагже үнө бер, оон башка өлгениң ол» – дээн.

¹⁸ Лот мынча деп дилээн: «Чок, дээргим! ¹⁹ Чалчаң менче ээ көрнүп, энерелдиг бооп, мээң амы-тынымны камгалап турдун. Ынчалза-даа мен дагга четпейн чорумда, мени ол айыыл-халап тегерип келгеш, өлүрүп каарындан коргар-дыр мен. ²⁰ Көр даан, дуу хоорайжыгаш чоок-тур, бичии-дир. Мен ол аргажок бичии хоорайжыгашче чорупкаш, оон хоргадаар чер тып алың, мен анаа дириг артар боор мен».

²¹ Бурганның төлээзи: «Ындыг-дыр. Сээң ол күзелиңни база боттандырайн. Айтып турарың хоорайжыгашты узуткавайн, арттырып каар мен. ²² Дүрген ынаар маңнап чорувут. Сен аңаа четпээн шаанда, мен ажыл-херээмни эгелевес мен» – деп чугаалаан. (Ынчангаш ол хоорайны Сигор^x деп адаар.) ²³ Хүн үнүп, чер кырын чырыда бергенде, Лот Сигор хоорайга чедип келген.

²⁴ Дээрги-Чаяакчы Содом биле Гоморраже дээрлерден оттуг күгүрнү чаъс дег дүжүрүпкөн. ²⁵ Ол хоорайларны, бүгү Төгерики шынааны, ооң бүгү чурттакчыларын база ол чер кырында бүгү ногаан үнүштерни узуткап каапкан. ²⁶ (А Лоттуң кадайы хая көрнүпкөш, дус көжээ бооп хуула берген.)

²⁷ Авраам эртен эрте тургаш, Дээрги-Чаяакчыга ужуражып турган черинге чеде берген. ²⁸ Ол Содом болгаш Гоморраже углай көөрге, бүгү Төгерики шынааның чер кыры өртең-хуюк, ону суугудан үнген дег ыш-бус бүргей алы берген болган. ²⁹ Төгерики шынаада Лоттуң чурттап турганы хоорайларны узуткап тура, Бурган Авраамның дугайын бодап келгеш, ооң дунмазын өлүмден чайладып аппаратан.

*Моав болгаш аммон чоннарның тывылганы

³⁰ Лот Сигорга чурттаарындан корткаш, ийи уруу-биле кады дагларже чоруй барган. Олар куйга турумчуп алганнар. ³¹ Уругларының улуу дунмазынга мынча дээн: «Бистиң ачавыс кырып бар чыдар-дыр. Бистиң-биле кады чурттаар ужурлуг оон өске эр кижини бо чер кырында чок-тур. ³² Ачавыска эзиртир арагадан ижиртип алгаш, ооң-биле эр-херээжен чоруктан кылыр болган-дыр бис. Ам канчаар, бодувустуң ачавыстан-даа болза, ажы-төлдүг болур бис». ³³ Ачазыңга ол дүне

^x19:22 Еврей дылда «Сигор» деп ат «бичии, аргажок» деп сөске дөмөйлөшкөк (19:20 көр).

эзиртир арага ижиртип алганнар. Улуг уруу чедип келгеш, ооң-биле удуп чыдып алган, а ачазы чүү болуп турарын – уруунуң ооң-биле чыдып алганын-даа, туруп чоруй барганын-даа – медресе билир харык чок болган. ³⁴ Эртенинде ол дуңмазынга мынча дээн: «Эрткен дүне ачам-биле мен удудум. Бо дүне база аңа арагадан эзиртир ижиртип аалы. Сен келгеш, ооң-биле удуп чыдып аар сен. Ам канчаар, бодувустуң ачавыстан-даа болза, ажы-төлдүг болур бис». ³⁵ Ол дүне база ачазынга араганы эзиртир ижиртип алганнар. Бичии уруу чедип келгеш, ооң-биле удуп чыдып алган. Ачазы чүнү-даа билбес болган: уруунуң кажан кээп чыдып алганын-даа, кажан туруп чоруй барганын-даа.

³⁶ Шак ынчалдыр Логтуң ийи уруу боттарының-на ачазындан иштелип алганнар.

³⁷ Улуг уруу оол божуп алгаш, ону Моав^у деп адап алган. Ол амгы моав чоннуң эгезин салган кижиге болур. ³⁸ Бичии уруу база оол божуп алгаш, Бен-Амми^з деп адап алган. Ол амгы аммон чоннуң эгезин салган кижиге болур.

Авраамның бодунуң кадайының дугайында база катап мегелээни

20 ¹ Авраам ол черлерден мурнуу чүкчө көжүп чоруткаш, Кадес биле Сурнуң аразында турумчуп чурттап берген. Ооң соонда Герарга чурттап турганының үезинде ² бодунуң кадайы Сарраны «Дуңмам-дыр» деп турган. Ынчангаш Герарның хааны Авимелех Сарраны кыйгыртыпкаш, бодунуң бажыңынче ап алган. ³ Дүне када Авимелехтин дүжүндө аңа Бурган чедип келгеш: «Сен бо ап алганың херээжен дээш өлүр сен. Ол ашактыг кижиге-дир» – дээн.

⁴ А Авимелех Саррага дээп безин четтикпээн турган. Ол: «Дээргим! Таанда-ла Сен буруу чок-даа чонну узуткап каар сен бе? ⁵ Ол кижиге бо херээженни „Дуңмам-дыр“ деп боду чугаалады. А бо херээжен боду база ону „Акым-дыр“ диди. Ону мен багай сеткил чок, кара чүвө бодавайн, эккеп алган-дыр мен» – дээн.

⁶ Дүжүндө Авимелехке Бурган мынча дээн: «Сени Мен багай сеткил чок деп билир мен. Ынчангаш Мээң мурнумга бачыт кылбазын дээш, сенээ Саррага дээр үе бербедим. ⁷ Ам ону ашаанче дедир чорудувут. Ооң ашаа – *Бурганның медээчизидир. Ол сени дириг артсын дээш *мөргүүр. А бир эвес Сарраны чорутпас болзуңза, бодуң база сенээ хамааржыр улус шуптузу чайлаш чок өлүр».

⁸ Эртенинде Авимелех бодунуң дүжүмөттөрүн чыып алгаш, дүжүн чугаалап берген. Олар шупту дыка кортканнар. ⁹ Авимелех Авраамны кыйгыртып алгаш: «Бистиң-биле чүнү канчап турарың ол? Сенээ багай чүнү кылып каан мен? Чүгө мени болгаш мээң чонумну улуг бачыт кылырынче албадап турарың ол? Ынчаарга кайын боор!» – дээн. ¹⁰ Оон: «Чүнү канчапкан дээш ынчаарың ол?» – деп айтырган.

¹¹ Авраам мынча дээн: «Бо черниң улузу Бургандан көңгүс кортпас улус деп бодадым. Ынчангаш мээң кадайым дээш мени өлүрүп каарлар ирги бе деп бодаан мен. ¹² Ол, шынап-ла, мээң дуңмам база болур кижиге: ачамның өскө херээженден уруу-дур. Ынчангаш ону кадай кылдыр ап алган мен. ¹³ Кажан Бурган мени төрөөн черимден орукчө аъткарып турда, Саррага: „Менээ энерелдиг бооп, барган черивиске-ле мени акым-дыр деп чоруур сен“ – дээн мен».

^у19:37 Еврей дылда «Моав» деп ат «ададан» деп сөскө дөмейлешкек.

^з19:38 «Бен-Амми» деп ат «төрелимниң оглу» дээн уткалыг.

¹⁴ Авимелех Авраамга шээр болгаш бода малды, эр, кыс кулдарны белекке бергеш, ооң кадайы Сарраны база эгидип берген. ¹⁵ «Мээң черим бо-дур. Каяа күзээр сен, аңаа чуртта» – деп, Авимелех чугаалаан. ¹⁶ А Саррага ол мынча дээн: «Сээң акыңга мен муң шекел мөңгүннү^а берип тур мен. Сээң болгаш чоок кижилериңниң хомудалының садызы дээш база сээң *арыг адың катап тургустунзун дээш ынчалдым». ¹⁷ Авраам Бурганга мөргүүрге, Ол Авимелехти экиртип каан. Ооң кадайы болгаш кыс кулдары катап ажы-төл божуп эгелээн. ¹⁸ (Ол үеге чедир Авраамның кадайы Сарра дээш Дээрги-Чаяакчы Авимелехтиң черинде бүгү херэеженнерни төл чаявас кылып каан турган.)

Исаактың төрүттүнгени

21 ¹ Дээрги-Чаяакчы Саррага чүнү чугаалаанын утпаан: азаанын ёзугаар шуптузун күүсеткен. ² Сарра иштели бергеш, Бурганның айтып каан үезинде чөнүп калган Авраамга оол уруг божуп берген. ³ Авраам Сарраның божуп берген оглун Исаак деп адап алган. ⁴ Төрүттүнгениниң сески хүнүндө, Бурганның чагыын сагып, Авраам Исаакты кыртыжап демдектеп каан. ⁵ Исаак төрүттүнгенде, Авраам чүс харлыг турган. ⁶ А Сарра: «Бурган менээ каткыны шаңнады. Мени дыңнаан кижиле элдепсинип каттырар боор он. ⁷ Сарра чаш төл эмзирер деп, Авраамга кым чугаалап турган боор? Бо-ла-дыр, кыраан назынында мен аңаа төл божуп бердим» – деп чугаалаан.

Агар биле Измаилди үндүр ойлатканы

⁸ Оол өзүп кээрге, эмигден үндүрер апарган. Исаакты авазының эмиинден үндүргөн хүнде Авраам улуг дой кылган. ⁹ Египет кул Агарның Авраамдан божаан оглунуң Исаакты кочулап каттырып турарын Сарра көрүп каан. ¹⁰ Ынчан ол Авраамга: «Бо кул херэеженни оглу-биле кады үндүр ойлადывыт. Ооң оглу мээң оглум Исаак-биле дең эргелиг сээң салгакчың болбазын!» – деп чугаалаан. ¹¹ Бодунуң оглунуң дугайында ындыг сөстөр дыңнаары Авраамга дыка анчыг болган. ¹² Ынчалза-даа Бурган аңаа мынча дээн: «Оол дээш-даа, Агар дээш-даа, сагыш аарып, мунгарава. Сарраның чугаалааны хевээр күүсет, чүге дээрге сээң салгалың Исаакты дамчыштыр уламчылаар-дыр. ¹³ Ынчалза-даа Агарның оглундан база бир чон нептерээр кылдыр чаяп каар мен. Чүге дээрге ол база сээң оглун болгай». ¹⁴ Эртенинде Авраам Агарга чемни тудускаш, суглуг саваны ооң экинге салып бергеш, оглу-биле кады чорупсун дээн. Агар оон чорупкаш, Беэр-Шеванын ээн кургаг ховузунга аза берген.

¹⁵ Савазында суу төнүп каарга, Агар оглун бир чадаң ыяш хөлөгезинге каапкан. ¹⁶ Ол ча адым хире хемчээлдиг черже ырадыр чоруй баргаш: «Оглумнуң канчаар хинчектенип өлүрүн көөр хөңнүм чогул» – дээш, ыглап-сыктап эгелээн. ¹⁷ Бурган оолдуң үнүн дыңнап каан. *Бурганның төлээзи дээрден Агарны кыйгырыпкаш: «Канчап бардың, Агар? Кортпа, Бурган чадаң ыяш чанында чыдар сээң оглунуң үнүн дыңнап каан-дыр. ¹⁸ Тургаш, барып оглуну көдүрүп ал. Мен оглундан улуг

^а20:16 Муң шекел – он бир хире килограммга деңнежир.

20:17 Иак. 5:16 21:3 Э. д. 17:19 21:4 Э. д. 17:12-13 21:9 Гал. 4:29

21:10 Ин. 8:35; Гал. 4:30 21:12 Рим. 9:7

чон чаяп каар мен» – дээн. ¹⁹ Бурган Агарның караан ажыдыптарга, ол кудук көрүп каан. Оон савазын суг-биле долдургаш, оглунга сугну ижиртип алган.

²⁰ Бурган оолду черле утпайн чораан. Ээн кургаг ховуга чурттап тургаш, оол өзүп келген, ча-биле адар адыгжы апарган. ²¹ Ол Фаран ховузунга чурттап турган. Авазы аңаа Египеттен кадай тып эккеп берген.

Авраамның Авимелех хаан-биле дугуржулга кылганы

²² Ол үеде Авимелех бодунуң шериг баштыңчызы Фихол-биле Авраамга келгеш, мынча дээн: «Сен чүнү-даа кылып турунда, Бурган сээң-биле кады-дыр. ²³ Ам Бурганның ады-биле меңээ даңгыраглап көрөм: мени-даа, мээң оолдарымны-даа, мээң салгалымны-даа мегелеп, хомудатпас сен. Сеңээ кандыг энерел көргүскендир мен, сен база меңээ болгаш сени чурттадып алганы черниң чонунга багай чүве кылбас сен».

²⁴ «Даңгыраглап тур мен» – деп, Авраам чугаалаан. ²⁵ Ынчан Авимелехтиң улузу оон казып каан кудуун эжелеп алганын Авраам чемелеп чугаалаан.

²⁶ Авимелех: «Ону кым ынчанганын билбес мен. Мооң мурнунда сен меңээ ындыг чүве чугаалаваан сен. Ол дугайын чаа дыңнап тур мен» – дээн. ²⁷ Авраам Авимелехке шээр болгаш бода малды белекке бээрге, олар дугуржулга кылып алганнар. ²⁸ Оон Авраам чеди хойну аңгылап берген.

²⁹ «А бо чеди хойну чүге аңгылап бердин?» – деп, Авимелех айтырган.

³⁰ «Чеди хойну мээң өмүнээмден ап көр. Бо белек кудукту мээң казып алганымның бадыткалы болгай аан» – деп, Авраам харыылаан. ³¹ (Оон эгелээш, оларның даңгырак беришкен черин Беэр-Шева^b деп адай берген.) ³² Беэр-Шевага дугуржуп алганының соонда, Авимелех бодунуң шериг баштыңчызы Фихол-биле кады филистим черже чана бергеннер. ³³ А Авраам Беэр-Шевага тамариск деп ыяш олуртуп каан, ол аңаа Дээрги-Чаяакчының – мөңгө Бурганның адын мактап кыйгырган. ³⁴ Авраам филистим черге үр үеде чурттаан даштыкы кижиге турган.

Бурганның Исаакты өргүлгө салырын дужааганы

22 ¹ Ол болуушкуннар соонда элээн үе эрткенде, Бурган Авраамны шенеп, хынаар деп шийтпирлээн. Бурган: «Авраам!» – деп кыйгырарга, ол: «Мында мен» – деп харыылаан. ² Бурган мынча дээн: «Эр чаңгыс ынак оглуң Исаакты алгаш, Мориа деп черже аппар. Ону ында дагларның кайы-бирээзинге Меңээ өргүл кылдыр сал. Каяа дээрзин Мен айтыптар мен».

³ Авраам эртен эрте тургаш, өргүлгө хереглээр ыяжын чаргаш, элчигенге чүдүргеш, бодунуң ийи чалказы биле оглу Исаакты эдерткеш, Бурганның айыткан черинче чорупкан. ⁴ Авраам орукка чораанының үшкү хүнүнде ырактан ол черни көрүп каан. ⁵ Авраам чалчаларына мынча дээн: «Силер элчиген-биле кады маңаа артып калыңар. Оглум-биле ынаар чедип мөгейип кааш, дедир чедип кээр бис».

^b21:31 Беэр-Шева – еврей дылда «беэр» деп сөс «кудук» дээн, а «шева» деп сөс «даңгырак»-даа, «чеди»-даа деп сөстөргө дөмөйлөшкөк.

⁶ Авраам оглу Исаакка өргүлгө кыпсыр ыяшты чүктөткөш, боду изиг көс биле бижекти алгаш, иелээ чорупканнар.

⁷ Исаак: «Ачай!» – дээрге, Авраам: «Дыңнап тур мен, оглум» – дээн.

«Өргүлгө хереглээр от биле ыяшты көрүп тур мен. А өргүп өрттедир мал кайыл?» – деп, Исаак ачазындан айтырган.

⁸ Авраам: «Өргүп өрттедир малды Бурган Боду билип хайырлаар, оглум» – дээн. Оон улаштыр чорупканнар.

⁹ Бурганның айыткан черинге чедип келгеш, Авраам *өргүл салыр бедигээш кылгаш, аңаа ыяжын өрттедиринге белеткеп алган. Оон оглу Исаакты бедигээште ыяштың кырынга хүлүп салып алгаш, ¹⁰ ону өлүрери-биле бижээн тудуп алган.

¹¹ Ол өйдө Дээрги-Чаяакчының төлээзи: «Авраам! Авраам!» – деп дээрден кыйгыра берген.

Авраам: «Дыңнап тур мен» – деп харыылаан.

¹² *Дээрниң төлээзи мынча дээн: «Оглуңче холуң көдүрбейн көр, аңаа кандыг-даа хора чедирбе. Чүгө дээрге сээң Бургандан коргарыңны, Мен дээш чаңгыс оглуну безин хараадавааныңны ам билир мен».

¹³ Авраам артынче көрүптерге, мыйыстары-биле шырышта орааштына берген кошкар турган. Ол кошкарны Авраам оглунуң орнунга өргүп өрттедипкен.

¹⁴ Авраам ол черни «Дээрги-Чаяакчы билип хайырлаар» деп адап каан. Бо хүнге чедир «Дээрги-Чаяакчы Бодунуң даанга бүгү чүвени билип хайырлаар»^с деп чугаа бар.

¹⁵ Дээрги-Чаяакчының төлээзи дээрден Авраамны база катап кыйгырган.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Бодунуң адым-биле даңгыраглап тур мен: ол херекке бодунуң эр чаңгыс оглуну безин хараадавааның дээш, ¹⁷ сеңээ ачы-буянны бажын ажыр хайырлаар мен. Сээң үре-салгалыңның саны дээрниң сылдыстары дег, далай эрииниң элезининиң саны дег хөй болзун. Сээң үре-салгалың дайзыннарыңның чер-чуртун өнчү кылдыр алыр болзун. ¹⁸ Мээң сөзүмнү тооп дыңнааның дээш, сээң үре-салгалың дамчыштыр чырык черде бар-ла чоннар ачы-буян алыр».

¹⁹ Авраам чалчаларыңга чедип кээрге, олар шупту кады Беэр-Шеваже чорупканнар. Авраам Беэр-Шевага чурттап турган.

Нахорнуң ажы-төлү

²⁰ Ол болуушкуннар соонда элээн үе эрткенде, оон дунмазы Нахорнуң кадайы Милка ашаанга оолдар божуп бергениниң дугайында Авраамга дыңнатканнар:

²¹ дун оглу Уц, Уцтуң дунмалары Буз, Кемуил (Арамның ачазы), ²² Кесед, Хазо, Пилдаш, Идлаф база Батуил төрүттүнген болган. ²³ (А Батуилден Ревекка деп кыс уруг төрүттүнген.) Авраамның дунмазы Нахорга сес оолду Милка ынчаар божуп берген. ²⁴ Реума дээр *кул-кадайы Нахорга Тевахты, Гахамны, Тахашты база Мааханы божуп берген.

^с22:14 Азы: «Дээрги-Чаяакчы дагга көстүп келир».

22:17 Э. д. 15:5; 3 Хаан. 4:20; Иер. 33:22; Евр. 6:13-14 22:18 Э. д. 12:3; 26:4; Аж.-ч. 3:25

22:23 Э. д. 24:24

Сарраның өлгени болгаш ону орнукшутканы

23 ¹ Сарра 127 чыл чурттаан. Ооң назыны ол хире болган-дыр. ² Сарра *ханаан черде Кириат-Арбага (амгы үеде Хеврон деп адаар черге) чок апарга, Авраам келгеш, Сарраның ажыын ажып, ыглап-сыктап турган. ³ Чок апарган кадайын чыттырып кааш, ол хет чондан: ⁴ «Мен өскээрген келген даштыкы кижиде даа болзумза, меңээ кадайымны ажаап каар черден айтып берип көрүңерем» – деп дилээн.

⁵⁻⁶ Хет чон Авраамга: «Дыңнап көрүңерем, дээргивис. Бистиң аравыста өндүр улуг ноянд^d силер. Бистиң эң-не дээр дээн черлеривистин бирээзинге кадайыңарны орнукшудуп калыңар. Силерге бодувустун орнукшудулга черивисти бээринден бистиң аравыста кым-даа ойталавас» – деп харыылаан.

⁷ Авраам тус черниң чурттаачылары хет чонга мөгөйип кааш, ⁸ мынча дээн: «Бир эвес силер арыг сеткилицерден мээң чок апарган кадайымны орнукшударын чөпшээрер турар болзуңарза, мени дыңнап көрүңерем. Мээң адымдан Цохарның оглу Эфрондан дилеп көрүңер, ⁹ ол бодунуң чериниң кыдыында турар Махпела деп куйну орнукшудулга чери кылдыр долу өртөөнгө меңээ сатсын. Ол чер силерниң араңарда мээң хууда орнукшудулга черим болгай аан».

¹⁰ Эфрон хет чоннуң аразыңга тургаш, хоорайның төп шөлүндө турар бүгү чон дыңнап турда, Авраамга чугаалаан: ¹¹ «Дээргим, мени дыңнаңарам. Чонум көрүп турда, ол куйну-даа, бүгү шөлдү-даа кадайыңарны орнукшудар кылдыр силерге берип тур мен».

¹² Авраам тус черниң чонунга мөгөйип кааш, ¹³ чыылган чон дыңнап турда, Эфронга: «Мени шын билип көрүңерем, орнукшудулга чериниң өртөө кылдыр мөңгүннү ап аар болзуңарза, калган кижимни аңаа орнукшудуп каар мен» – дээн.

¹⁴ Авраамга хары кылдыр Эфрон: ¹⁵ «Дыңнап көрүңерем, дээрги! Ол черниң үнези 400 шекел мөңгүн чүвө болгай. Бис ийиге ол чүү боор ийик? Кадайыңарны аңаа орнукшудуп калыңар» – дээн. ¹⁶ Авраам Эфронну дыңнааш, аңаа ооң чонунун мурнунга адааны 400 шекел мөңгүннү санап берген. (Шекелдиң дензизин тус черниң садыгжыларының үнелээриниң аайы-биле тодараткан.)

¹⁷ Мамрениң дужунда Махпелада Эфроннуң шөлү, ында куй, ында ыяш-даш – ол бүгү чер ¹⁸ чыылган хет чон көрүп турда-ла, Авраамның өңчүзү апарган. ¹⁹ Шак ынчалдыр Авраам бодунуң кадайы Сарраны ханаан черде, Мамрениң дужунда Махпела шөлүндө куйга орнукшудуп каан. (Амгы үеде ол черни Хеврон дээр.) ²⁰ Ындыг янзылыг Авраамга орнукшудулга чери болур шөл биле куй өңчү кылдыр хет чондан дамчып келген чүвө-дир.

Исаакка кадай болур кысты дилеп турганы

24 ¹ Авраамның хар-назыны улгадып, чөнүп калган, а Дээрги-Чаяакчы аңаа ачы-буянын үргүлчү чедирип турган. ² Аалында шупту чүвени удуртуп турган улуг кулунга Авраам мынча дээн: «Мээң дөңмээмге дээп, даңгырак бергеш, ³ дээр биле черниң Дээрги-Бурган-Чаяакчызының ады-биле мээң оглумга кадай кылдыр

^d23:5-6 Азы: «Бурганның шилип кааны ноян».

бо мээң аразында чурттап чоруурум хананей чоннуң иштинден уруг ап бербезинни аазап көр. ⁴ Мээң чуртумче бар, оглум Исаакка кадайны төрөл чонум аразындан тып эккеп бер».

⁵ Кулу Авраамдан: «Бир эвес ол уруг мээң-биле бо чуртче келиксевес болза, канчаар мен? Оглунарны силерниң келген чериңерже дедир аппаар мен бе?» – деп айтырган.

⁶ «Мээң оглумну ынаар аппаарындан оваарын! ⁷ Дээрниң Дээрги-Бурган-Чаяакчызы мени төрөөн черимден хары черже эккелген, мээң-биле чугаалашкаш: „Бо черни сээң үрө-салгалыңга бээр мен“ – деп даңгырак берген болгай. – Ол Бодунуң төлээзин сенче чорудуптар, ынчан сен мээң оглумга кадай тып эккеп бээр сен. ⁸ А бир эвес уруг сээң-биле кады чоруурундан ойталаар-даа болза, даңгыраанны күүсеткениң ол болур, чүгле мээң оглумну ынаар эгитпейн көр» – деп, Авраам харыылаан.

⁹ Кул Авраамның дөңмээнге холун дегзип алгаш, даңгыраан берген. ¹⁰ Ол бодунун дээргизиниң төвелериниң онун, ооң хөй үнелиг эртинелерин ап алгаш, Арам-Нахараимде Нахорнуң чурттап турар хоорайынче чорупкан. ¹¹ Авраамның кулу төвелерин кежээ апарганда, херэеженнер суглаар өйде, хоорай кыдыында кудук чанынга доктаадыпкаш, ¹² мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчы, мээң дээргим Авраамның Бурганы! Авраамга энерелден хайырлап, мээң чоруум чогуур кылдыр кылып көр. ¹³ Бо-дур, мен хоорайның уругларының суг узуп аар кудуунуң чанында тур мен. ¹⁴ Мен оларның бирээзинге: „Сээң доңгандан суг ижип аарын чөпшээрер көр“ – дээр мен. Бир эвес ол: „Ижип алыңар. Силерниң төвелериңерни база сугтарып каайн“ – деп харыылаар болза, Бодунуң чалчаң Исаакка кадай кылдыр шилип бергениң уруг ол болур. Мээң дээргим Авраамга энерел көргүскениниң демдээ ол болгай аан».

¹⁵ Ол *мөргүлүн төндүрбейн чыдырда-ла, Авраамның дунмазы Нахор биле Милканың оглу Батуилдин уруу Ревекка экинде доңгазын салып алган бо чедип кээп-тир. ¹⁶ Ревекка дыка чараш турган, кижиге баар үези келген-даа болза, аңаа эр кижиге безин дээп көрбөөн чүве-дир. Кудукка келгеш, ол доңгазынга сугну долдур узуп алгаш, дедир чорупкан. ¹⁷ Авраамның кулу аңаа халып чеде бергеш: «Доңганда суундан меңээ берем» – деп дилээн.

¹⁸ Ревекка экинде доңгазын дораан-на дүжүргеш: «Ижип алыңар, дээрги» – дээш, аңаа суун берген. ¹⁹ Ол кижиге сугну ижип аарга, Ревекка: «Мен ам силерниң төвелериңерге сугдан узуп берейн, олар база суксунун хандыр ижип алзыннар» – дээн. ²⁰ Ол доңгада суун онгачаже кудупкаш, катап-ла суг узар дээш кудукче маңнап чорупкан. Шак ынчалдыр ол шупту төвелерни сугтарып каан.

²¹ «Дээрги-Чаяакчы мээң чоруум чогударыңга дузалаан ирги бе» деп бодап, Авраамның кулу ыгыт чокка Ревекканы хайгаарап көрүп турган. ²² Төвелер сугну ижип аарга, ол Ревеккага чартык шекел деңзилик думчукка сугар алдын сырғаны, он шекел деңзилик ийи алдын билектээшти берген. ²³ Ооң соонда ол: «Чугаалап көрөм, сен кымның уруу сен? Сээң ачаңның бажыңында биске хонуп аар хостуг чер тыптыр бе?» – деп айтырган.

²⁴ «Мен Нахор биле Милканың оглу Батуилдин уруу-дур мен» – деп, ол харыылаан. ²⁵ «Бисте мал чеми болгаш сизген хөй. Хонуп аар чер база тыпты бээр» – деп, ол немеп каан.

²⁶ Авраамның кулу Дээрги-Чаяакчыга мөгейип сөгүрбүшаан чугаалаан: ²⁷ «Мээн дээргим Авраамның Бурганы аңаа шынчы болуп, энерел көргүзүп чоруурун утпаандыр, Дээрги-Чаяакчыга алдар! Дээрги-Чаяакчы мени дорт-ла мээн дээргимнин төрөлдериңиң бажыңыңга эккелди».

²⁸ Ревекка бажыңынче маңнап чоруткаш, авазының төрөлдериңге ол бүгүнүн дугайында чугаалаан. ^{29–30} Ревекканың акызы Лаван дунмазының сыргазын болгаш билектээштерин көрүп кааш, келген кижиге дунмазы-биле чүнүң дугайын чугаалашканын билип кааш, ол кудук чанында тевелери-биле кады турган Авраамның кулунга халып чедип келген. ³¹ Ол мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчыга алгаттырган кижиге, кирип моорлаңар! Чүге даштын турар силер? Мен силерге бажыңны база тевелериңерге турар черни белеткеп кагдым». ³² Авраамның кулу бажыңче кире бээрге, Лаван тевелерниң чүгүн дүжүргөш, сиген-биле чемгерип каан. А аалчыга база оон кады чораан кижилеринге, буттарың чуп алзың дээш, суг эккеп берген. ³³ Авраамның кулунга чем салып бээрге, ол: «Мени чүү дээш бээр чорутканың чугаалап бербээн шаамда, чем чивес мен» – дээн.

«Чугаалаңар че» – деп, Лаван чөпшээрешкен.

³⁴ Ол чугаалап эгелээн: «Мен Авраамның кулу-дур мен. ³⁵ Дээрги-Чаяакчы мээн ээмге хөй ачы-буян хайырлап, ону улуг кижиге кылып каан. Ол аңаа эр, кыс кулдарны, шээр болгаш бода малды, тевелерни, элчигеннерни, алдын-мөңгүннү берген. ³⁶ Мээн ээмниң кадайы Сарра назылап кырый берген үезинде ашаанга оол божуп берген. Мээн дээргим бодунда чүү-ле барыл – дөгөрезин оглунга өнчү кылдыр арттырып берген. ³⁷ Мээн дээргим менден оглунга кадай кылдыр мээн чурттап чоруурум *ханаан черден уруг тып бербес деп даңгырак ап алган. ³⁸ Оон төрөөн черинден, төрөл чонундан оглунга кадай тып эккеп бээримни дилээн. ³⁹ Мен дээргимден: „А бир эвес уруг мээн-биле чорувас болза?“ – деп айтырган мен. ⁴⁰ Менээ ол: „Мээн бараан болуп чоруурум Дээрги-Чаяакчы мээн төрөөн чуртумдан, төрөл чонумдан мээн оглумга кадай тып эккелзин дээш, сени алгап-йөрээвишаан, Бодунуң төлээзин сээң-биле кады орукче чорудуптар. ⁴¹ Мээн төрөл чонумга чедер болзуңа, ынчан даңгырааңны күүсеткениң ол болур. Бир эвес олар сеңээ уругну бербес-даа болза, даңгырааңны күүсеткениң ол болур“ – дээн чүве.

⁴² Бөгүн мен суглаар кудукка келгеш, мынча дидим: „Дээрги-Чаяакчы, мээн дээргим Авраамның Бурганы! Сен мээн чоруум чогузун деп бодаан болзуңа! ⁴³ Көр даан, мен кудук чанында тур мен. Кажан моон кандыг-бир уруг суг узуп кээрге, аңаа: ‘Донгаңда суундан менээ берем’ – дээр мен. ⁴⁴ Бир эвес ол: ‘Ижип алыңар. Силерниң тевелериңерге база сугдан узуп берейн’ – дээр болза, Дээрги-Чаяакчының мээн ээмниң оглунга шилип берген кызы ол болур“. ⁴⁵ Ол дугайын бодап безин четтикпээнимде, экинде доңгазын салып алган Ревекка кудуктан суглап чедип келген. Мен оон суг ижип аарын дилээримге, ⁴⁶ ол дораан-на доңгазын бергеш, мынча дээн: „Ижип алыңар. Тевелериңерни база суггарып каайн“. Мен сугну ижип аарымга, тевелерге база сугну эккеп берди. ⁴⁷ Мен: „Кымның уруу сен?“ – деп айтырдым. „Нахор биле Милканың оглу Батуилдин уруу-дур мен“ – деп, ол харыылады. Ынчан мен аңаа думчукка азар сырғаны база билектээштерни бердим. ⁴⁸ А мен бодум Дээрги-Чаяакчыга мөгейип сөгүрдүм. Мээн дээргим Авраамның Бурганы Дээрги-Чаяакчыны Ол мени ээмниң оглунга төрөл чонундан кадай тып бээри-биле дорт-ла маңаа чедирип келгени дээш алгап-йөрээдим. ⁴⁹ Ам силер менээ

чугаалап көрүнөрем, мээң дээргимге бүзүрөл, энерел көргүзүп шыдаар силер бе? Мен ам чүнү кылыр ужурлуг мен, чугаалап көрүнөрем».

⁵⁰ Лаван биле Батуил мынча деп харыылааннар: «Бо бүгү Дээрги-Чаяакчыдан болуп турар-дыр. Бис силерниң сөзүңерге удур чүнү-даа чугаалап шыдавас-тыр бис. ⁵¹ Ревекка силерниң мурнуңарда бо-дур, ону алгаш чоруптуңар. Дээрги-Чаяакчының күзели-биле силерниң дээргинерниң оглу ону кадай кылып алгай аан». ⁵² Ону дыңнааш, Авраамның кулу Дээрги-Чаяакчының мурнунга база катап черге чедир мөгөйгөн. ⁵³ Оон соонда ол Ревеккага каас идик-хепти, алдын, мөңгүн каасталгаларны берген, оон акызынга болгаш авазынга үнелиг белектерни берген. ⁵⁴ Оон Авраамның кулу болгаш кады келген улузу аштанып-чемненгеш, удуп чыдып алганнар. Эртен эрте тургаш, Авраамның кулу: «Ээмче ээп чанарын меңээ чөпшээрер көрүңер» – дээн.

⁵⁵ Ревекканың акызы биле авазы: «Бистиң чанывыска Ревекка ам-даа он хонук чурттазын, оон соонда чоруптар силер» – деп харыылааннар.

⁵⁶ Авраамның кулу: «Дээрги-Чаяакчы мээң чоруумну чогултуп берген соонда, мени саадатпайн көрүңер, ээмче ээп чанарын меңээ чөпшээрер көрүңер» – дээн.

⁵⁷ Демгилери: «Ревекканы кыйгырыптаалы, ол боду шийтпирлээй аан» – дээннер. ⁵⁸ Олар Ревекканы кыйгырыпкаш: «Бо кижини-биле чоруур сен бе?» – деп айтырганнар.

Ол: «Чоруур мен» – деп харыылаан.

⁵⁹ Дунмазы Ревекканы оон азыракчызы-биле, Авраамның кулун кады чораан кижилери-биле үдеп тура, ⁶⁰ төрелдери мындыг сөстөр-биле ону алгап-йөрээп турганнар: «Сээң үре-салгалың дүк-түмөн санныг болзун, күжүр дунмавыс! Сээң ажы-төлүң дайзыннарның чер-чуртун өнчү кылдыр алыр болзун!» ⁶¹ Ревекка болгаш оон кыс чалчалары тевелерин мунгулапкаш, Авраамның кулун эдерип чорупканнар. Шак ынчалдыр Авраамның кулу Ревекканы чонундан апарган.

⁶² Исаак Бээр-Лахай-Роиден чедип келгеш, ол өйде *Негевке чурттап турган чүведир. ⁶³ Кежээ дүжүп келгенде, Исаак ховуже агаарлап үнүп келгеш, чоокшулап кел чоруур тевелерни көрүп каан. ⁶⁴ Ревекка Исаакты көрүп кааш, теведен дүже халып келген. ⁶⁵ Ол Авраамның кулундан: «Ховулап биске уткуштур кел чыдар чүү кижил ол?» – деп айтырган.

«Ол дээрге мээң дээргим-дир» – деп, кул харыылаан. Ынчан Ревекка пөстен думаалай кылгаш, кедип алган. ⁶⁶ Кул Исаакка чүнү кылганын шуптузун чугаалап бээрге, ⁶⁷ Исаак Ревекканы авазы Сарраның майгынынче кирип апарган. Ынчалдыр Ревекка оон кадайы апарган. Исаак Ревеккага ынакшый берген, оон соонда чок апарган авазы дээш кажыыдалы оожургаан.

Авраамның амыдыралының төнчүзү

25 ¹ Авраам катап база кадайланып алган. Оон Хеттура деп чаа кадайы аңаа ² Зимран, Иокшан, Медан, Мадан, Ишбак болгаш Шуах деп оолдарны божуп берген. ³ Иокшандан Шева биле Дедан төрүттүнгөн. Деданның үре-салгалы ашшур, летуш база леюм аймактар чүве-дир. ⁴ Маданның оолдары: Эфа, Эфер, Энох, Авида база Элдага. Олар шупту Хеттураның үре-салгалы чүве-дир.

⁵ Авраам Исаакка бодунуң шупту өнчү-хөрөңгизин берипкен. ⁶ А *кул-кадайларындан төрүттүнгөн оолдарынга Авраам белек-селекти бергеш, боду дириг тургаш-ла, оларны чөөн чүкче – чөөн талакы черлерже Исаактан аңгылап чорудупкан.

⁷ Авраам 175 чыл чурттаан. Ооң назыны ол хире болган. ⁸ Амыдыралды мага хандыр чурттап алгаш, кыраан назынында ол өлүп калган, өгбелериниң соондан өске оранче чоруй барган. ⁹ Оолдары Исаак биле Измаил ону Мамрениң чанында Цохарның оглу хет Эфроннуң шөлүндө турар Махпела куюнга орнукшудуп кааннар. ¹⁰ Авраамны хет чондан садып алган шөлге, ооң кадайы Сарраның чанынга ажаап кааннар. ¹¹ Авраамның өлгениниң соонда, Бурган Исаакка ачы-буян хайырлаан. Ол өйде Исаак Бээр-Лахай-Рои чанынга чурттап турган.

Измаилдиң үре-салгалы

¹² Авраамның оглу Измаилдиң болгаш ооң үре-салгалының дугайында чугаа бодур.

Сарраның египет кулу Агар Авраамга Измаилди божуп берген. ¹³ А Измаилдиң оолдарының улуундан бичезинге чедир аттары: дун оглу Навайот, Кедар, Адбеел, Мивсам, ¹⁴ Мишма, Дума, Масса, ¹⁵ Хадад, Фема, Иетур, Нафиш болгаш Кедма. ¹⁶ Измаилдиң он ийи оглунуң аттары-биле суурлар, черлер адаттынган – олар он ийи аймактың он ийи баштыңы болганнар. ¹⁷ Измаил 137 чыл чурттааш, өлүп калган, өгбелериниң соондан өске оранче чоруй барган. ¹⁸ Ооң үре-салгалы хадунма аймактарынга удурланып, Хавиладан Сурга чедир, Египеттен Ассирияже углай девискээрге чурттап чорааннар.

Исав биле Иаков ийистерниң төрүттүнгени

¹⁹ Авраамның оглу Исаактың болгаш ооң үре-салгалының дугайында чугаа бодур.

Авраамдан Исаак деп оол төрүттүнгөн. ²⁰ Паддан-Арам^е чурттуг арамей Батуилдиң уруу Ревекканы кадай кылып алганда, Исаак дөргөн харлыг турган. Ревекка арамей Лаванның дуңмазы турган чүве-дир. ²¹ Кадайы дээш Исаак Дээрги-Чаяакчыга мөргээн, чүге дээрге ол саатталбайн турган чүве-дир. Дээрги-Чаяакчы ооң дилээн дыннап каан, ынчангаш кадайы Ревекка иштели берген. ²² Ооң хырнының иштинде оолдары бот-боттарын тепкилежип эгелээрге, Ревекка: «Бир эвес олар ынчаар болза, мен канчаар мен ам?» деп бодааш, Дээрги-Чаяакчыдан айтырар дээш чорупкан. ²³ Дээрги-Чаяакчы аңаа мынча деп харыылаан: «Сээң хырнында ийи төрөл бөлүктүң төлээлери бар-дыр. Олардан ийи аңгы чон бодарап тыптыр-дыр. Бирээзи өскезинден артык күштүг болур, улуу бичезинге чагыртыр-дыр».

²⁴ Ревекканың божуур үези чедип кээрге, ийистер төрүттүнгөн. ²⁵ Баштайгызы бүгү боду алгы дег кызыл-сарыг дүктүг болган. Ону Исав деп адап кааннар. ²⁶ Ооң

^е25:20 Паддан-Арам – сонгу Месопотамия.

25:10 Э. д. 23:16-20 25:15 1 Чыл. 1:29-31 25:18 1 Хаан. 15:7

25:23 Сан. 24:18; 2 Хаан. 8:14; 1 Чыл. 8:13; Рим. 9:12

соонда Исавтың ээжээнден холу-биле туттунуп алган оол үнүп келген, ону Иаков^f деп адап кааннар. Оолдары төрүттүнүп турда, Исаак алдан харлыг турган.

Исавтың бодунуң улуу болур эргезин садыпканы

²⁷ Исаактың оолдары өзүп келген. Исав хову кезиир аңчы болган, а Иаков өгден үнмөс оожум кижиге болган. ²⁸ Исаак оглу Исавка ынак турган, чүгө дээрге оон эккелгени аң эьдин чирирге ол ынак. А Ревекка Иаковка ынак болган.

²⁹ Иаков быдаа хайындырып алган турда, Исав ховудан пат турупкан чедип келген. ³⁰ Исав Иаковка мынча дээн: «Меңээ бо хайындырып алган кызыл чүвеңни берем, ижиптейн. Мен туруптум». (Ынчангаш ону Эдом^g деп шолалап каан.)

³¹ Иаков: «Мурнай төрүттүңгөш, улуу болган эргенни ам дораан меңээ садывыт» – дээн.

³² Исав: «Улуу болурга, меңээ оон херээ чүү боор? Мен аштааш, өлүр деп бардым, ол эргем меңээ дуза кадар бе ынчаш?» – деп харыылаан.

³³ «Баштай меңээ даңгырагла» – деп, Иаков негээн. Исав даңгыраан бергеш, улуу болур эргезин Иаковка садыпкан. ³⁴ Иаков Исавка хлеб база чочак-тараадан хайындырган быдаазын берген. Исав ижип-чип алгаш, туруп чорупкан. Ынчалдыр ол улуу болур эргезин херекке албайн барган.

Исаактың кадайының дугайында мегелээни

26 ¹ Ол чуртка, биеэде Авраамның үелеринде дег, аш-чут эгелээн, ынчангаш Исаак Герарда филистим хаан Авимелехче чоруй барган. ² Дээрги-Чаяакчы Исаакка көстүп келгеш, мынча дээн: «Египетче барба. Мээң айтып бээр черимге чурттаар сен. ³ Амдызында бо черге чурттап чор. Мен сеңээ ачы-буян хайырлап, сээң-биле кады чоруур мен. Сээң ачаң Авраамга берген даңгыраамны күүседир мен: бо черлерниң шуптузун сеңээ болгаш сээң үре-салгалыңга бээр мен. ⁴ Сээң үре-салгалыңны дээрниң сылдыстары дег көвүдөдир мен. Оларга бо черлерниң шуптузун бээр мен. Сээң үре-салгалың дамчыштыр чер кырында бүгү чоннар ачы-буян алыр. ⁵ Чүгө дээрге Авраам Мени дыңнап, Мээң сагызын деп дужааган бүгү-ле айтышкынар, дүрүмнерим болгаш хоойлуларымны сагып, күүседип чораан».

⁶ Исаак Герарга турумчуп чурттай берген. ⁷ Тус черниң чурттакчылары оон Ревекканың дугайын айтырарга, ол: «Дунмам-дыр» – дээр турган. Ревекка чараш боорга, улус мени кадайым дээш өлүрүп кааптар ирги бе деп сезингеш, «кадайым-дыр» дээринден ол корткан. ⁸ Элээн үе эрткенде, филистим хаан Авимелех сонгадан Исаактың бодунуң кадайы Ревекканы чассыдып турарын көрүп каан. ⁹ Авимелех Исаакты кыйгырыпкаш: «Бо дээрге сээң кадайың ышкажыл! Чүгө „дунмам-дыр“ деп мегелеп турган сен?» – деп айтырган.

Исаак: «Кадайым дээш улус мени өлүрүп кааптарындан коргуп турдум» – дээн.

^f25:26 Еврей дылда «Иаков» деп ат «ээжек», «ээжектен туттунар» азы «ажып эртер» деп уткалыг сөстөргө дөмейлешкек.

^g25:30 Еврей дылда «Эдом» деп ат «кызыл, кызыл-сарыг» деп сөскө дөмейлешкек (25:25 көр).

25:31 Ы. х. к. 21:17 25:34 Евр. 12:16 26:1 Э. д. 12:10 26:1 Э. д. 20:2

26:3 Э. д. 22:16-18 26:3 Инс. 21:43 26:4 Хост. 32:13

26:4 Э. д. 12:3; 22:18; Аж.-ч. 3:25 26:7 Э. д. 12:13; 20:1-2

¹⁰ Авимелех аңаа: «Чүнү кылып кааның ол? Бистиң аравыстан кым-бир кижиге сээң кадайың-биле удупкан болза, чүү болгу дег-дир? Бисти бурууга онаар часкан-дыр сен!» – дээн. ¹¹ Ынчангаш Авимелех бүгү чонунга: «Бо кижиге азы ооң кадайыңга дегген кижиге – өлүр» – деп чарлап каан.

Филистимнерниң Исаак-биле маргышканы

¹² Исаак ол черге тараа тарып алгаш, ол чылын дүжүттү чүс дакпыр хөйүнү алган. Дээрги-Чаяакчы аңаа ынчалдыр ачы-буян хайырлаан. ¹³ Исаак байып-ла, байып-ла олурган. Ынчалдыр ол дыка бай кижиге апарган. ¹⁴ Ооң кулдары, шээр болгаш бода малы бажын ажа бээрге, филистимнер аңаа адааргаар апарганнар. ¹⁵ Исаактын ачазы Авраамның үезинде-ле ооң кулдарының казып кааны кудуктарже олар долдур довурак уруп, дуглап каапканнар. ¹⁶ Ынчан Авимелех Исаакка: «Моон чорувут. Чүге дээрге сен бистен артык бай-шыырак апарган-дыр сен» – дээн.

¹⁷ Исаак оон көжүп чоруткаш, Герар шынаазыңга турлагжып чурттай берген. ¹⁸ Ачазы Авраамның үезинде казып каан, ооң соонда филистимнерниң довурак долдур уруп, дуглап каапканы кудуктарны Исаак катап казып алгаш, ачазының адап турган аттары-биле оларны адагылап каан. ¹⁹ Бир катап Исаактын кулдары шынаага кудук казып тургаш, агым суг тып алганнар. ²⁰ Герар чурттуг кадарчылар Исаактын кадарчылары-биле маргыжып, «Бо бистиң суувус-тур» дижи бергеннер. Ынчан ол кудукту Эсек деп адап каан. Чүге дээрге орта маргыжып турганнар^h. ²¹ Өске кудук казып аарга, ол дээш база маргылдаа үнген. Ол кудукту Ситна деп адап каан^l. ²² Исаак оон-даа ырадыр чоруткаш, база бир кудук казып алган. Аңаа хамаарыштыр ам-на маргылдаа үнмээн. Исаак: «Дээрги-Чаяакчы бисти өзүп-көвүдезин дээш, биске хостуг-шөлээн черни берген-дир» – дээш, ол кудукту Реховот деп адап каан^l.

Исаактын Авимелех хаан-биле дугуржулга кылганы

²³ Исаак оон Беэр-Шеваже чоруй барган. ²⁴ Ол-ла дүне аңаа Дээрги-Чаяакчы көстүп келгеш: «Мен сээң ачаң Авраамның Бурганы-дыр мен. Сен кортпа, Мен сээң-биле мен. Мээң чалчам Авраам дээш сээң үре-салгалыңны көвүдедип, сеңээ ачы-буян хайырлаар мен» – дээн. ²⁵ Исаак аңаа *өргүл салыр бедигээш тудуп кылгаш, Дээрги-Чаяакчының адын мактап кыйгырган. Исаак майгынын ол черге тип алган, а ооң кулдары орта кудук казып кааннар.

²⁶ Ол үеде Исаакка Герардан Авимелех бодунуң чөвүлекчизи Ахузат болгаш шериг баштыңы Фихол-биле кады чедип келген. ²⁷ Исаак оларга: «Силер чүге меңээ чедип келдинер? Мени көөр хөңнүнер чок апаргаш, үндүр ойдаштыңар чоп?» – дээн.

²⁸ Олар мынча деп харыы бергеннер: «Бис Дээрги-Чаяакчы сээң-биле кады дээрзин тода көрүп кагдывыс, ынчангаш сээң-биле аравыста даңгырак беришкеш, дугуржулга кылып, эвилелдежип аар-дыр деп шийтпирледивис. ²⁹ Бистиң сеңээ

^h26:20 «Эсек» деп ат «маргылдаа» дээн уткалыг.

^l26:21 «Ситна» деп ат «удурланышышкын» дээн уткалыг.

^j26:22 «Реховот» деп ат «хостуг-шөлээн чер» дээн уткалыг.

дегбейн, эки чүве күзеп, тайбың салып чорудупканывыс дег, сен база биске багай чүве кылбазыңны даңгырагла. Дээрги-Чаяакчыга йөрээттирген кижиге болгай сен!»

³⁰ Исаак хүндүлөп дой кылырга, олар аштанып-чемненгеннер. ³¹ Эртенинде олар удур-дедир даңгыраглашканнар. Исаак аалчылары-биле байырлажып алган, олар амыр-тайбың дедир чана бергеннер. ³² Ол-ла хүн Исаактың кудук казып турган кулдары келгеш: «Суг тып алдывыс» – дээннер. ³³ Исаак ол кудукту Шива деп адап каан. Ынчангаш бо хүннерге чедир ол хоорайны Беэр-Шева деп адаар апарган^к.

Исавтың кадайлары

³⁴ Исав дөртен харлыг тургаш, хет Беэриниң уруу Иегудитти база хет Элоннун уруу Васематты бодунга кадай кылдыр ап алган. ³⁵ Ол ийи херээжен Исаак биле Ревеккага аартык, берге апарганнар.

Иаковтуң ачазының алгап-йөрээшкинин алганы

27 ¹ Исаак кырып калгаш, карактары көрбөстөй бергенде, улуг оглу Исавты: «Оглум!» – деп кыйгырган.

Оозу: «Дыңнап тур мен» – дээн.

² Исаак: «Мен ам кырып калдым, кайы хире үр чурттаарымны безин билбес-тир мен. ³ Ча, согунуң алгаш, меңээ ховудан аңнап эккелем. ⁴ Ынак чемимни амдангы кылдыр белеткеп эккелгеш, мени чемгерип каг. Ынчан өлбейн чыткаш, сени алгап-йөрээп каар мен» – дээн. ⁵ Исав хову же аңнап чоруй барып-тыр.

Оглу Исавка чугаалаан Исаактың сөстөрүн Ревекка дыңнаан чүве-дир. ⁶ Ревекка оглу Иаковка мынча дээн: «Мен ачаңның акың Исавка чугаалаан чугаазың дыңнадым: ⁷ „Аңнап эккелгеш, меңээ амдангы чемден кылып бер. Мен ону чип алгаш, өлүрүмнүң мурнунда Дээрги-Чаяакчының мурнунга сени алгап-йөрээп каайн“ – диди. ⁸ Ам, оглум, мени таптыг дыңна, дужаалымны күүсет! ⁹ Одарда малче баргаш, оон ийи семис-чаагай анайдан эккел. Мен оон ачаңның ынак чеминден белеткеп берейн. ¹⁰ Сен ачаңга ону эккеп бээриңге, ол чемненип алгаш, өлүрүңнүң мурнунда сени алгап-йөрээр».

¹¹ Иаков авазы Ревеккага мынча дээн: «Мээң акым Исав дүктүг кижиге-дир, а мен тас кижиге-дир мен. ¹² Бир эвес ачам мени суйбапкаш, билип каар болза? Ынчан ачам оглум мени шоодуп, куду көрүп тур деп бодай берзе канчаар? Мен алгап-йөрээшкин эвес, каргаашкын хүлээп аар апаар мен».

¹³ Авазы аңаа: «Сенче салган каргыш меңээ четкей аан, оглум. Чүгле мени таптыг дыңна. Барып, мээң айыткан чүвелеримни эккел» – дээн.

¹⁴ Иаков чоруткаш, анайларны авазыңга эккеп бээрге, Ревекка Исаактың ынак чемин амдангы кылдыр белеткеп берген. ¹⁵ Ооң соонда Ревекка улуг оглу Исавтың майгында бар турган эң-не эки хептерин бичии оглу Иаковка кедирип алгаш, ¹⁶ Иаковтуң холдарын болгаш тас мойнун анай кештери-биле ораап кааш, ¹⁷ белеткеп алганы чемин болгаш хлебти оглунга тутсуп берген.

¹⁸ Иаков ачазыңга чеде бергеш: «Ачай!» – деп кыйгырган.

^к26:33 Еврей дылда «Шива» деп ат «даңгырак» деп сөскө дөмейлешкек. «Беэр-Шева» – «Даңгырак куду» дээни ол (21:31 көр).

Оозу: «Оог! Кым сен, оглум?» – дээн.

¹⁹ Иаков ачазынга мынча дээн: «Мен улуг оглунар Исав-тыр мен. Силерниң чугаалааныңар ёзугаар хамык чүвени кылдым, ачай. Ковайып олуруп алгаш, мээң эккелгеним аң эьдин чип, мени алгап-йөрээп каап көрүңерем».

²⁰ Исаак оглундан: «Канчап ындыг дүрген аң адып алдың, оглум?» – деп айтырган.

Оглу: «Чүге дээрге силерниң Бурганыңар Дээрги-Чаяакчы ону менче чорудупканы ол-дур» – дээн.

²¹ Исаак Иаковка мынча дээн: «Менче чоокшулап чедип келем, оглум. Мен суйбап көрейн, ылап-ла мээң оглум Исав сен бе азы чок бе?» ²² Иаков ачазынга чеде бээрге, ол ону суйбап көргөш: «Үнү, үнү Иаковтуу, а холдары, холдары Исавтыгы» – дээн.

²³ Ачазы Иаковту танываан, чүге дээрге оон холдары акызы Исавтыгы-биле дөмей дүктүг болган. Ынчангаш ачазы ону алгап-йөрээп каан. ²⁴ «Сен ылап-ла мээң оглум Исав сен бе?» – деп, Исаак катап айтырган.

Иаков: «Ийе, мен-дир мен» – деп харыылаан.

²⁵ Исаак: «Чеминни бээр эккел, оглум. Сээң аңың эьдин чип алгаш, алгап-йөрээп каайн» – дээн. Иаков чемни эккеп бээрге, Исаак ону чип алган. Арага эккеп бээрге, ону база ишкен. ²⁶ Исаак оглунга: «Бээр чедип келгеш, мени ошкап каг, оглум» – дээн. ²⁷ Ол ачазын ошкап каан. Исаак оглунуң хевиниң чыдын билип кааш, ону алгап-йөрээп мынча дээн:

«Бо-дур, мээң оглумнуң чыды –
Дээрги-Чаяакчының алгап кааны ховуларның чыды.

²⁸ Дээрден дүшкен чаъс-шалың-биле,
черниң дүжүдү-биле,

элбек тараа, арага-дары-биле

Бурган сени шаңнаар болзун!

²⁹ Чоннар сеңээ чагыртыр болзун,

аймактар сеңээ мөгөөр болзун!

Төрөл ха-дуңмаңның чагырыкчызы болур сен:

аваңның салгалы сеңээ мөгөйзин!

Сеңээ каргыш салган кижиге – каргаттырар,

Сени йөрээген кижиге – алгаттырар болзун!»

Исавтың дунмазының мегезин билип кааны

³⁰ Ачазы Иаковту алгап-йөрээп доозуптарга, Иаков үнүп чоруптары билек, Исав аннаашкындан эеп келген. ³¹ Исав база амданныг чемин белеткээш, ачазынга эккелгеш: «Ковайып тургаш, оглунар мээң эккелгеним аң эьдин чигеш, мени алгап-йөрээп каап көрүңер, ачай» – дээн.

³² Ачазы Исаак оон: «Кым сен?» – деп айтырган.

Ол: «Мен-дир мен, дун оглунар Исав» – деп харыылаан.

³³ Исаак элдепсинип-кайгаанындан сириңейнип чугаалаан: «А сээң кээриңнин мурунда кым меңээ аң эъди эккеп бергени ол? Ону дөгөрезин чигеш, кымны алгап-йөрөөп кааным ол? Ол кижиде ам алгаттырган кижиде болган-дыр».

³⁴ Ачазының ол сөстөрин дыңнааш, Исав ыткыр болгаш мунгаранчыг кылдыр алгырыпкаш, ачазындан: «Мени база алгап-йөрөөп каап көрүңер, ачай!» – деп дилей берген.

³⁵ «Ол сээң дуңмаң кээп чораан-дыр, кажар оп-биле сээң алып турган йөрөөшкенини алгаш барган-дыр» – деп, ачазы чугаалаан.

³⁶ Исав мынча дээн: «Ону Иаков деп адааны анаа эвес-тир! Мени ол ам ийи дугаар ажып тур¹. Баштай мээң улуу боор эргемни алгаш барды, ам – мээң алгап-йөрөөттиришишимни аппараттары ол-дур».

³⁷ Исаак Исавка: «Бо-дур, Иаковту мен сээң чагырыкчың кылып кагдым. Шупту төрөл ха-дунмаларың аңаа чагыртып чурттаар кылдыр чугаалаптым. Тарааны, арага-дарыны аңаа элбээ-биле хайырлаптым. Сен дээш чүнү кылып шыдаар мен ам, оглум?» – деп харыылаан.

³⁸ Исав ачазындан: «Таанда-ла, силерде чүгле чаңгыс алгап-йөрөөшкени бар чүве бе кай, ачай? Мени база алгап-йөрөөп каап көрүңер!» – деп дилээш, мөөредир ыглай берген.

³⁹ Ачазы Исаак аңаа мынча дээн:

«Сээң аал-ораның чери дүжүткүр эвес,
дээрниң чаъс-шалыңы ховар дүжер черге турар.

⁴⁰ Сен хылыш-селемең-биле чүнү тывар сен,

ооң-биле амыдыраар сен

база дуңмаңга чагыртып чурттаар сен.

Ынчалза-даа үези кээрге, сен удурланып үнгеш,

ооң кулданыын мойнундан адырып октаптар сен».

Ада-иезиниң Иаковту өске черже чорудупканы

⁴¹ Ынчалдыр Исав ачазындан алып турганы алгап-йөрөөшкени ужун Иаковту бодап кээрге-ле, сеткили карарар апарган. «Ачам өске оранче чоруй баарга, дуңмам Иаковту өлүрүп каар мен» деп, Исав бодап алган. ⁴² Улуг оглу Исавтың бодалдарын Ревекка билип кааш, бодунуң бичии оглу Иаковту кыйгырып, келдиртип алгаш, мынча дээн: «Акың Исав сени өлүрөр мен деп кыжанып турар-дыр. ⁴³ Оглум, ам мээң чугаамны дыңна. Дораан мээң Харранда чурттап турар акым Лаван сугже дезип чорувут. ⁴⁴ Акыңның кылыгы чазылгыже, аңаа кезек када чурттап турар сен. ⁴⁵ Кажан акыңның кылыгы часты бээрге, ол сээң аңаа удур кылган буруунду утуптар. Ынчан мен сенче сөглөдипкеш, сени оон ап аар мен. Оон башка силерниң ийилдириңерни денге чидириптер чыгыгы кижидир мен».

¹27:36 Иаков деп ат «эжектен туттунар» азы «ажып эртер» деп уткалыг билдинип болур (25:26, 30 көр).

⁴⁶Ревекка оон: «Бо ийи хет келин ужун меңээ амыдыраары дыка берге-дир. Бир эвес Иаков база болар дег тус черниң уруун кадайланып аар болза, мээң чурттаандаа ажыым чок-тур» – деп Исаакка чугаалаан.

28¹Исаак Иаковту келдирип алгаш, ону алгап-йөрээп кааш, мону чагаан: «Хананей чондан кадай албас сен. ²Паддан-Арамче чорувут. Аваңның ачазы Батуилдин аал-оранынга баргаш, даайың Лаванның уругларының аразындан кадайдан тып ал. ³Күчүлүг Бурган сеңээ ачы-буян хайырлап, сээң үре-салгалыңның санын хөй кылып каар, сенден хөй-хөй чоннар тыптып тараар. ⁴Сеңээ болгаш сээң үре-салгалыңга Авраамга бергени дег ачы-буянны Ол дамчыдып берзин. Ынчан сен өскөөртөн келген кижини бооп чурттап турган чериңни, Бурганның Авраамга берген черин, өнчү кылдыр алыр сен». ⁵Исаак Иаковту салып чорудуптарга, ол Паддан-Арам чурттуг арамей Батуилдин оглу, Иаков биле Исавтың авазы Ревекканың акызы Лаванче чорупкан.

Исавтың Измаилдин уруун кадай кылдыр ап алганы

⁶Исаак Иаковту алгап-йөрээгеш, хананей чоннуң уругларындан кадай албазын чагааш, кадай тып алзын дээш, Паддан-Арамче чорудупканын Исав билип каан. ⁷Иаков бодунуң ада-иезиниң сөзүн дыңнааш, Паддан-Арамче чорупканын база билген. ⁸Хананей чоннуң уругларын кадайланып алганы ачазыңга таарышпастыр деп чүвени Исав база билип каан. ⁹Ынчангаш өске кадайларыңга немештир Исав Измаил сугга баргаш, Авраамның оглу Измаилдин уруу, Навайтоттуң дунмазы Махалатты база кадай кылдыр ап алган.

Иаковтуң дүжү болгаш даңгыраа

¹⁰Иаков Беэр-Шевадан Харранче чорупкан. ¹¹Ол бир-ле черге чедип келгенде, караңгылап каарга, аңаа хонар апарган. Ында даштарның бирээзин алгаш, сыртангаш, чыдып алган. ¹²Дүжүндө ол чер биле дээрни тудуштуруп турар чада көргөн. Бурганның төлээлери ол чадалап үнүп, дүжүп турар бооп-тур. ¹³Ол чадада Дээрги-Чаяакчы туруп алган чугаалап турган: «Мен Дээрги-Чаяакчы, сээң өгбөн Авраамның база ачаң Исаактың Бурганы-дыр мен. Сээң чыдар чериңни Мен сеңээ болгаш сээң үре-салгалыңга өнчү кылдыр берип тур мен. ¹⁴Сээң үре-салгалың черниң элезин-довураа дег хөй болур, олар чөөн чүктөн барыын чүкке чедир, соңгу чүктөн мурнуу чүкке чедир нептереп чурттаарлар; чер кырында бүгү аймактар сени дамчыштыр болгаш сээң үре-салгалың дамчыштыр ачы-буян алырлар. ¹⁵Каяа-даа чорзуңза, Мен сээң-биле кады мен. Сени Мен камгалаар мен – бо чуртче сени дедир эгидиптер мен. Сени Мен кагбас мен: аазаан чүвемни шуптузун күүседир мен».

¹⁶Иаков уйгузундан оттуп келгеш: «Дээрги-Чаяакчы ылап-ла бо черде бардыр, а мен ону билбейн чораан-дыр мен!» – дээн. ¹⁷Ооң соонда ол коргуп: «Бо черниң коргунчуун аа! Бо дээрге дээрлерже эжик, Бурганның бажыны-дыр!» – деп чугаалаан.

¹⁸ Иаков эртен эрте тургаш, сыртанып хонган дажын тураскаал кылдыр тургускаш, ону ыдыктап, кырынче олива үзү кудуп каан. ¹⁹ Ол черни Вефил деп адап каан^м, а хоорайның эрги ады Луз чүве-дир. ²⁰ Ынчан Иаков мындыг даңгыракты берген: «Бир эвес Бурган мээң-биле кады болза, каяа-даа чорумда, мени камгалап, аыш-чем база хеп хайырлап чоруур болза, ²¹ база мен адамның аалынче тайбың ээп кээр болзумза, ынчан Дээрги-Чаяакчы мээң база Бурганым болур. ²² Тураскаал кылдыр салып каан мээң бо дажым Бурганның ыдыктыг чери болур. Меңээ хайырлааның өнчүнүң онгу кезээн Сеңээ берип өргүүр мен, Бурган».

Иаковтуң Рахил болгаш Лаван-биле ужуражылгазы

29 ¹ Иаков оруун уламчылап чорупкан. *Ханаандан чөөн чүк талазында бир чуртка чеде бергеш, ² ол ховуда мал суггарар кудук көрүп каан, а ооң чоогунда үш кодан шээр мал чыткан. Ол кудуктуң аксында улуг даш бар болган. ³ Кажан шупту кодан чыгып кээрге, кадарчылар ол дашты чайладыр идипкеш, малын суггарып аар турганнар. Малын суггарып алгаш, дажы-биле катап-ла кудукту дуй салып каар турганнар.

⁴ Иаков олардан: «Ха-дунма! Кайыын келдинер?» – деп айтырган.

Олары: «Бис Харрандан бис» – деп харыылааннар.

⁵ «Нахорнуң оглунуң оглу Лаванны билир силер бе?» – деп олардан айтырган.

«Билир бис» – деп, демгилери харыылааннар.

⁶ «Ол эки тур бе?» – деп айтырган.

Кадарчылар: «Эки-ле. А ооң уруу Рахил мал кадарып бо кел чор» – деп чугаалааннар.

⁷ Иаков кадарчыларга: «Кежээге чедир элек-тир, мал бөлөр хире эвес. Малыңар суггарып алгаш, одарже үндүрүңер че» – дээн.

⁸ Кадарчылар: «Шупту кодан мал бөлдүнмээн шаанда, шыдавас бис. Кудуктуң кырында дашты чайладыр идиптерге, бис малывыс суггарып аар бис» – деп харыылааннар.

⁹ Улус чугаалажып турар аразында, Рахил ачазының кодан малын сүрүп алган чедип келген. Ол кадарчы кыс турган. ¹⁰ Иаков бодунуң даайы Лаванның уруу Рахилди база оон ачазының малын көрүп кааш, кудукка келгеш, дашты чайладыр идипкеш, малды суггаржып берген. ¹¹ Ооң соонда Иаков Рахилди ошкап кааш, ыыткыр ыглапкаш, ¹² аңаа: «Сээң ачаңның төрели болур мен, Ревекканың оглу-дур мен» – дээн. А Рахил маңнап чоруткаш, ол бүгүнү ачазыңга барып чугаалапкан.

¹³ Лаван бодунуң чээни Иаковтуң дугайын дыңнааш, аңаа уткуштур үне халып келгеш, ону куспактааш, ошкап-чыттап, бажыңынче киере берген. Иаков чүү болганын шуптузун чугаалап берген. ¹⁴ Лаван аңаа: «Сен, шынап-ла, мээң хан төрелим кижидир сен» – дээн.

^м28:19 «Вефил» деп ат «Бурганның бажыңы» дээн уткалыг.

28:18 Э. д. 35:14; Ис. 4:1-10; 1 Хаан. 7:12 28:19 Э. д. 35:6, 15; 48:3

28:20 Сан. 21:2; Башт. 11:30; 1 Хаан. 1:11; 2 Хаан. 15:8 28:22 Э. д. 14:20; Лев. 27:30

Иаковтун Лаванның уругларын кадай кылдыр ап алганы

Иаков ооң бажыңыңга бир ай чурттаарга, ¹⁵ Лаван чээнинден мынча деп айтырган: «Мээң төрелим-дир сен, меңээ анаа-ла халас ажылдап бээр кижиге сен бе? Чугаалап көрөм, канчаар төлөп бээйн?»

¹⁶ Лаван ийи кыстыг турган: улуун Лия дээр, а бичезиниң ады Рахил. ¹⁷ Лияның караа четгес турган^п, а Рахилдиң арын-шырайы-даа, дурт-сыны-даа дыка чараш турган. ¹⁸ Иаков Рахилге ынакшый бергеш, Лаванга: «Сээң бичии урууң Рахил дээш, сеңээ мен чеди чыл ажылдап бээр мен» – дээн.

¹⁹ Лаван: «Кым-бир өске кижиге бээриниң орнунга, ону сеңээ бергени дээр. Бистиинге артып кал» – дээн. ²⁰ Рахил дээш, Иаков чеди чыл аңаа ажылдаан. Ол үе аңаа каш хонук эрткени-биле дөмей болган, чүгө дээрге ол Рахилге ынак турган.

²¹ Иаков Лаванга: «Айыткан үем чедип келди. Кадайым кайыл, ону мен ам алыын» – дээн. ²² Лаван чонун чыггаш, дой кылган. ²³ Кежээ апарганда, Лаван аңаа уруу Лияны аппарып бээрге, Иаков ооң-биле удаан. ²⁴ (Лаван Лияга чалча кылдыр бодунуң кулу Зелфаны берген.) ²⁵ Даң адып келгенде, Иаков көөрге, Лия-биле чыдар болган! Лаванга ол: «Мээң-биле чүнү канчап кааның ол? Мен Рахил дээш сеңээ ажылдап турган кижиге эвес мен бе? Мени чүгө мегелээриң ол?» – дээн.

²⁶ Лаван: «Бистиң черниң чаңчылы-биле уругларның улуун мурнай бичези ашакка барып болбас. ²⁷ Бо куданың чеди хонуу эртерге, сеңээ бичезин база бээр бис. Рахил дээш, сен меңээ ам база чеди чыл ажылдаар апаар сен» – деп харыылаан.

²⁸ Иаков чөпшээрешкен. Куданың чеди хонуу эрте бээрге, Лаван аңаа кадай кылдыр бичии уруу Рахилди база берипкен. ²⁹ (А Рахилге чалча кылдыр бодунуң кулу Валланы берген.) ³⁰ Иаков Рахил-биле база удаан. Ол аңаа Лиядан артык ынак болгаш, Лаванга ол дээш, база чеди чыл иштинде ажылдаан.

Лия биле Рахилдиң адааннажылгазы

³¹ Дээрги-Чаяакчы Лияга ашаа ынак эвес деп чүвени көрүп каан, ынчангаш ону ажы-төлдүг болур кылып каан. А Рахил ажы-төлденир салым чок болган. ³² Лия иштели бергеш, оол божуп алган. Оглун ол Рувим^о деп адап алган. Лия: «Дээрги-Чаяакчы мээң муңгаралымны көрүп каан-дыр. Ам-на ашаам меңээ ынак апаар боор» деп бодаан. ³³ Ол база катап иштели бергеш, оол божуп алган. «Дээрги-Чаяакчы ашаам меңээ ынак эвес деп дыңнап кааш, бо оглумну база берди» – деп чугаалааш, Лия оглун Симеон* деп адап алган. ³⁴ Ол оон база катап иштели бергеш, оол божуп алгаш: «Ашаам ам-на мээң сеткилимге каттыжар боор, чүгө дээрге мен аңаа үш оолду төрүп бердим ышкажыл» – деп чугаалаан. Ынчангаш Лия оглун Левий* деп адап алган. ³⁵ Ооң соонда Лия база катап иштели бергеш, ам база оол божуп алгаш: «Мен ам Дээрги-Чаяакчыны алдаржыдып алгаар мен!» – деп чугаалаан. Ол оглун Иуда* деп адап алган. Ооң соонда ол божуурун соксаткан.

^п29:17 Азы: «Лияның көрүжү чымчак, чараш турган».

^о29:32-35 «Рувим» – «муңгарал көөр» деп еврей сөстөргө дөмейлешкек. «Симеон» – «дыңнаар» деп сөске дөмейлешкек. «Левий» – «каттыжар» деп сөске дөмейлешкек. «Иуда» – «алдаржыдар» деп сөске дөмейлешкек.

30¹ А Рахил Иаковка уруг божуп берип шыдавас болганын билип кааш, угбазынга дыка адааргап турган. Рахил Иаковка: «Меңээ ажы-төлден бер! А бир эвес хоржок болза, мен өлүп каайн» – дээн.

² Иаков ажына бергеш: «Сеңээ ажы-төл бербейн турар Бурган мен-дир мен бе?» – дээн.

³ Рахил: «Мээң чалчам Валла бар-дыр. Ооң-биле удуп көрөм, ол меңээ төлден төрүп берзин. Ону дамчыштыр-даа болза мен ажы-төлдүг болуйн» – деп дилээн.

⁴ Ынчангаш бодунуң чалчазы Валланы Иаковка кадай кылдыр берипкен. Иаков Валла-биле удуурга, ⁵ Валла иштели бергеш, Иаковка оол божуп берген. ⁶ Рахил: «Бурган шын шийткен-дир. Ол мээң дилээмни дыңнааш, меңээ оолду берди» – деп чугаалаан. Ынчангаш оолду Дан^p деп адап алган. ⁷ Рахилдиң чалчазы Валла база катап иштели бергеш, Иаковка база бир оол божуп берген. ⁸ Рахил мынча дээн: «Бурганның дузазы-биле^q мен угбам-биле адааннаштым – ону ажып алдым!» Оолду Неффалим* деп адап алган.

⁹ Ол үеде Лия моон соңгаар божувас-тыр мен деп бодааш, бодунуң чалчазы Зелфаны Иаковка кадай кылдыр берипкен. ¹⁰ Зелфа Иаковка оол божуп бээрге,

¹¹ Лия: «Чедимчелиг болган-дыр» – дээн. Оолду Гад* деп адап каан. ¹² Зелфа Иаковка ийи дугаар оглун божуп бээрге, ¹³ Лия: «Амыр-чыргалдыын! Мени херэеженнер амыр-чыргалдыг дээрлер боор!» – дээн. Оолду Асир* деп адап каан.

¹⁴ Кызыл-тас кезилдезиниң үезинде Рувим ховуже чорупкаш, оон мандрагор деп дазыл-чемиштер^r тып алгаш, оларын авазы Лияга эккеп берген чүве-дир. Рахил Лиядан: «Оглунуң эккеп бергени мандрагорундан меңээ берем» – деп дилээн.

¹⁵ Лия аңаа: «Мээң ашаамны былаап алганың сеңээ эвээш-тир бе? Ам кээп мээң оглумнуң эккелген мандрагорларын база алыксай бердиң бе?» – дээн.

Рахил аңаа мынча деп саналдаан: «Бо дүне Иаков сээң-биле удузун, ол мандрагорларның орну болур ыйнаан».

¹⁶ Кежээ Иаков ховудан аалынче чанып орда, аңаа уткуй Лия үнүп келгеш, мынча дээн: «Бо дүне мээң-биле хонар сен. Мен оглумнуң тып эккелгени мандрагорлары-биле дунмамдан сени орнап алдым». Ол дүне Иаков Лия-биле удаан. ¹⁷ Бурган Лияны кээргээн, ынчангаш ол иштели берген. Лия Иаковка беш дугаар оглун божуп бергеш: ¹⁸ «Мен бодумнуң чалчамны ашаамга бериптеримге, Бурган ооң орнунга бо төлдү меңээ берген-дир» – дээн. Ол оглун Иссахар^s деп адап алган. ¹⁹ Лия база катап иштелип алгаш, Иаковка алды дугаар оглун божуп берген. ²⁰ Лия мынча дээн: «Бурган меңээ эки белек хайырлады. Ашаам ам мени үнелээр боор. Чүге дээрге мен

Р30:6, 8, 11, 13, 18, 20 «Дан» – «шын шийткел» деп еврей сөске дөмейлешкек. «Неффалим» – «адааннажыр» деп сөске дөмейлешкек. «Гад» – «чедимче» деп сөске дөмейлешкек. «Асир» – «амыр-чыргал» деп сөске дөмейлешкек. «Иссахар» – «орнаар, орнунга» деп сөске дөмейлешкек. «Завулон» – «үнелээр» деп сөске дөмейлешкек.

Ч30:8 Еврей сөзүглелде бо сөстөрнүң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Күштүг адааннажышкын-биле».

Г30:14 Мандрагор – дазылы кижы мага-бодунга дөмей үнүш. Чөөн чүк улузу ону хандыкшыл оттурар шынарлыг кылдыр санап турган (Сол. ыр. 7:14 көр).

С30:18 30:6-да немелде тайылбырны көр.

анаа алды оолду божуп бердим». Ынчангаш оглун Завулон¹ деп адап алган. ²¹ Оон соонда Лия кыс божуп алгаш, уруун Дина деп адап алган.

²² Бурган Рахилдин дугайын база бодап келгеш, ооң чаннып дилээнин дыңнап кааш, ону ажы-төлдүг болур кылып каан. ²³ Ол иштели бергеш, оол божуп алгаш: «Бурган мени бужар-бак аттан адырып кагды» – дээн. ²⁴ Оглун ол Иосиф^u деп адап алгаш: «Дээрги-Чаяакчы меңээ ам база оолдан берзин» – дээн.

Иаковтуң мал бажын ковүдеткени

²⁵ Рахилдин Иосифти божаанының соонда, Иаков Лавандан дилээн: «Мени салывыт, чуртумче дедир чанарын чөпшээрер көр. ²⁶ Кадайларым болгаш уругларым-биле кады чоруптайн – олар дээш сеңээ ажылдап берип турган мен. Кайы хире сеңээ ажылдаанымны бодуң билир-ле болгай сен».

^{27–28} Лаван анаа мынча дээн: «Менче ээ көрнүп, дузалажып көргөн болзунза! Сээң ачында Дээрги-Чаяакчы меңээ ачы-буян хайырлаан деп чүвени төлге салгаш, билип кагдым. Төлөвир кылдыр чүнү күзээр сен? Чугаала, мен шуптузун күүседир мен».

²⁹ Иаков анаа: «Мээң канчаар ажылдап чораанымны бодуң билир-ле болгай сен. Мен кээримге, мал-маганың кандыг апаржык? ³⁰ Ооң мурнунда мал-маганың эвээш турду. Мен сеңээ ажылдай бээримге, көвүдеп келди. Мээң келгеним-биле кады Дээрги-Чаяакчы сеңээ ачы-буянны хайырлааны ол-дур. А мен бодумнуң өг-бүлөм дээш кажан ажылдаар ужурлуг кижжи мен?» – деп харыылаан.

³¹ Лаван: «Сеңээ кандыг төлевир херегил?» – деп айтырган.

Иаков: «Меңээ чүнү-даа төлөве. Чүгле мээң дилээмни күүседир болзунза, мен база катап сээң малыңны кадарып, кадагалаар мен. ³² Дилээм мындыг: мен бөгүнден эгелеп, сээң шээр малыңны одуртур көрейин – хойларың аразындан шокар, ала болгаш караларын, а өшкүлериң аразындан шокар болгаш алаларын аңгылап бер. Шак ындыг мал меңээ шаңнал болзун^v. ³³ Сеңээ мээң шынчымны хынаарыңга эптиг болур. Бир эвес моон соңгаар сен мээң шаңналга алган малымны көрүптериңге, малымның аразында ала, шокардан өске чүзүннүг хой-өшкү турар болза, ол оор малдар-дыр деп билип ап болур» – деп харыылаан.

³⁴ «Ындыг-дыр, сээң чугаалааның ёзугаар болзун» – деп, Лаван чөпшээрешкен.

³⁵ Ол-ла хүн Лаван бүгү-ле шокар болгаш ала өшкү-хуназын, бүгү-ле кара хойларың оолдарыңга үзүп берген. ³⁶ Олар Иаковтан үш хүннүк черже аңгыланып чорупканнар.

А Иаков Лаванның арткан малын кадарып артып калган. ³⁷ Ол терек, миндаль, платан деп ыяштарның өл будуктарын алгаш, оларның карттарын союптарга, ыяштың ак өзээнде шыйыглар көстүп келген. ³⁸ Ала дилиндектерлиг ыяш будуктарын өшкүнүң суг ижер деспилериниң чанынга салгылап каан. Суг ижип келген малдар ол черге эдержир турган. ³⁹ Шокарлап каан будуктар чанынга эдеришкен малдардан шокар, ала анай төрүттүнер болган чүве-дир^w. ⁴⁰ Оон аңгыда

¹30:20 30:6-да немелде тайылбырны көр.

^u30:24 «Иосиф» – «адырар» деп сөске-даа, «ам база бээр» деп сөске-даа дөмейлешкек.

^v30:32 Бурунгу Чоокку Чөөн чүкке өшкүлөр колдуунда кара, а хойлар ак чүзүннүг турган.

^w30:39 Иаковтуң бодалы-биле, хой азы өшкү эдержилге үезинде кандыг чүвеже көрүп турарыл, төлүнүң өң-чүзүнү оон хамааржыр турган.

Иаков хураганнарны ылгааш, оларны Лаванның коданында шокар болгаш кара хойларже көрүндүр тургузуп ап турган. Иаков бодунуң малын Лаванны-биле холувайн, онзагай тудуп турган. ⁴¹ Кажан кадык-шыырак малдың эдержилгези эгелей бээрге, оларның мурнунга белеткеп алганы будуктарын салып каар турган. ⁴² Кажан аарыг, кошкак малдың эдержилгези болурга, ол будуктарын салбас турган. Ынчангаш ала-шокар кадык-шыырак мал Иаковка хамааржыр, а кошкактары Лаванга баар турган.

⁴³ Ооң түңнелинде Иаков ёзулуг-ла бай кижии апарган. Ооң эр, кыс кулдары, шээр малы, тевелери болгаш элчигеннери дыка хөй турган.

Иаковтун Лавандан аңгыланганы

31 ¹ Лаванның оолдары: «Иаков бистиң ачавыстың бүгү өнчү-хөрөңгизин холга киирип алгаш, ол бүгүден бодунуң бо бай амыдыралын тургузуп алган-дыр» – дижип турганнар. Иаков ону дыңнап каан соонда, ² Лаванның аңаа хамаарылгазы моон мурнундагы дег эвес апарганын эскерип каан. ³ Дээрги-Чаяакчы ынчан Иаковка: «Бодунуң төрөөн чериңче, өгбелериң чуртунче чана бер. Мен сээң-биле кады боор мен» – дээн.

⁴ Иаков Рахил биле Лияны шээр мал оыттаар ховуже кыйгыртып алгаш, оларга мынча дээн: ⁵ «Силерниң ачаңарның меңээ хамаарылгазы моон мурнундагызы дег эвес апарганын эскерип кагдым. Ынчалза-даа ачамның Бурганы мээң-биле кады-дыр. ⁶ Бүгү күжүм үндүрүп, силерниң ачаңарга бараан болуп чораанымны боттарыңар билер силер. ⁷ А силерниң ачаңар мени мегелеп, меңээ аазаан хөлезинин он катап өскерткен болгай. Чүгле Бурган мени ооң багай аажылаашкынындан камгалады. ⁸ Кажан ачаңар меңээ хөлезин кылдыр ала мал аазаарга, ала мал төрүттүнүп турду. А кажан хөлезинге шокар мал аазаарга, шокар мал төрүттүнүп турган болгай. ⁹ Ынчалдыр Бурган силерниң ачаңарның малын хавыргаш, меңээ дамчыдып берген-дир. ¹⁰ Бир катап малдың эдержилгезиниң үезинде, дүжүмде көөрүмге, өшкүлери эдерип турар шупту хуналар шокар болгаш ала болган. ¹¹ *Бурганның төлээзи дүжүмде мени: „Иаков!“ – деп кыйгырды. Мен: „Дыңнап тур мен!“ – дидим. ¹² Ол меңээ: „Көрем, бо эдержилгеде хуналар шуптузу ала азы шокар-дыр. Лаванның сенээ багай чүве кылып турарын көрүп тур мен. ¹³ Мен дээрге Вефилге дашче үс кудуп, ыдыктааш, тураскаал тургузуп кааның, дангырак бергениң Бурган-дыр мен. Ам бо черден чорупкаш, бодунуң төрөөн чериңче чана бер“ – дээн чүве».

¹⁴ Рахил биле Лия Иаковка: «Ачавыстың өнчүзүнде ам бистиң үлүүвүс бар ирги бе? ¹⁵ Ол бисти хары улус деп санаар эвес деп бе? Бисти ол садыпкаш, бис дээш алганы шупту акша-мөңгүннү боду шиңгээдип алган болгай! ¹⁶ Ындыг болганда, Бурганның бистиң ачавыстан хавырган бүгү өнчү-хөрөңгизи биске болгаш бистиң ажы-төлүвүске база хамааржыр. Ынчангаш Бурган сенээ чүү дээр-дир, ол олчаан кылыр сен» – деп харыылааннар.

¹⁷ Иаков бодунуң ажы-төлүн болгаш кадайларын тевелерге олурткаш, ¹⁸ Паддан-Арамга чурттап турган үезинде өстүрүп алган хуу мал-маганын, чыып алган өнчү-хөрөңгизин ап алгаш, *ханаан черже, бодунуң ачазы Исаакче чорупкан. ¹⁹ (Лаван

хойларын кыргып чорупкан өйдө, Рахил ачазынын *дүрзү-бурганнарын оорлап алган.)²⁰ Иаков көжүп чоруурун чугаалавайн-даа, арамей Лаванны сотка олуртуп каан.²¹ Бар-ла чүвезин ап алгаш, ынчалдыр дезип чорупкан: Евфрат хемни кешкеш, Галаад деп дагылгы черже углапкан.

²² Ийи хонук эрткенде, Иаковтуң дезип чоруй барганы Лаванга дыңналы берген.
²³ Ынчан Лаван бодунуң төрөлдөрин чыггаш, Иаковтуң соондан чеде хүн иштинде сүргөш, Галаад даанга чеде берген.
²⁴ Дүне када арамей Лаванның дүжүндө Бурган аңаа көстүп келгеш: «Иаковту ындыг-мындыг дээринден оваарын» – дээн.
²⁵ Иаков бодунуң майгынын дагда тип алган турда, Лаван ону сүрүп чеде бергөш, бодунуң улузу-биле кады Галаад даанга доктаай берген.

²⁶ Лаван Иаковка мынча дээн: «Чүнү кылып алганың ол? Чүгө мени сотка олуртуп кааш, мээн уругларымны дайын-чаага туттурган улусту-даа дег алгаш бардың?
²⁷ Чүгө меңээ чугаалавайн, чажыды-биле дезип чоруптун? Мен сени хөглүг хөгжүмнүг, ыр-шоорлуг үдөп каай эртик мен.
²⁸ Меңээ сен уругларымны болгаш оларның ажы-төлүн чыттап каар безин арга бербедиң; сен угаан чок кылдың!
²⁹ Силерге багай чүвө кылып болур күш мээн холдарымда бар. Ынчалза-даа силерниң ачанарның Бурганы дүүн меңээ: „Иаковту ындыг-мындыг дээринден оваарын“ – диди.
³⁰ Ачаңның чуртунче барыксааш, четтикпейн турар кижии анаа чоруй барзынза – чүгө мээн бурганнарымны оорлап алдың?»

³¹ Иаков Лаванга мынча деп харыылаан: «Сени бодунуң уругларын меңээ бербейн баар ирги бе дээш, корттум.
³² А бурганнарыңны кымдан тып алып-дыр сен, ол кижии дириг артпас болзун. Төрөлдөрис херечи бооп көрүп турда, дилеп көр даан. Сеңээ хамааржыр чүвө тывылза, ап аар сен». (Бурганнарны Рахил оорлап алган дээрзин Иаков билбейн турган.)

³³ Лаван Иаковтуң, Лияның база ийи *кул-кадайның майгынарнын үжээш, чүнү-даа тыппаан. Ол Лияның майгынындан үнгөш, Рахилдиң майгынынга кирип келген.
³⁴ А Рахил бурганнарны алгаш, тевеге чүдүрүп чораан барбазынче супкаш, ооң кырынга олуруп алган. Лаван майгынын үжээш, чүнү-даа тыппаан.
³⁵ Уруу ачазынга: «Ай демдээ көрүп турар болгаш, силерниң мурнуңарга туруп шыдавастыр мен, меңээ ажынмайн көрүнер, мээн дээргим» – деп-тир. Лаван дилээш-даа, дүрзү-бурганнарын тыппаан.

³⁶ Иаков хорадай бергөш, Лаванны буруудадып, аңаа мынча дээн: «Кандыг буруу, кандыг бачыт кылып каан дээш, мени истеп-сүрүп турар сен?
³⁷ Сен мээн эт-севимни шуптузун үжедиң, ооң иштинден бодунга хамааржыр чүнү тып алдың? Маңаа мээн төрөлдөрисниң болгаш бодунуң төрөлдөрисниң мурнунга көргүс. Олар бистиң чаргывысты үссүннер.
³⁸ Мен сеңээ чээрби чыл дургузунда ажылдап кээримге, шээр малың чаңгыс-даа ара салбады. Сээн малыңның эддин-даа мен чиведим.
³⁹ Малыңны араатан аң-даа тудуп каарга, ону сеңээ көргүспейн, бодум төлөп турдум. Дүне-даа, хүндүс-даа оорлаткан малды меңээ төлеттирип чордуң.
⁴⁰ Хүндүс изигге, дүне соокка хилинчектенип чордум; уйгумну безин орта удувайн чораан мен.
⁴¹ Сээн аалыңга чээрби чылды ынчаар эрттирдим. Сээн ийи урууң дээш он дөрт чыл база малың дээш алды чыл иштинде сеңээ бараан болдум. А сен меңээ бээр хөлөзиниңни он катап өскерттип келген сен!
⁴² Бир эвес мээн ачамның Бурганы

– Авраамның Бурганы, Исаактың сүртенчиг Бурганы – мээң-биле кады турбаан болза, сен мени чүү-даа чокка чорудуптар турган ийик сен. Мээң берге байдалымны база мээң күш-ажылымны көргөш, Бурган дүүн сени чемелээн-дир».

Лаванның Иаков-биле дугуржулгасы

⁴³ Лаван Иаковка: «Кадайларың – мээң уругларым-дыр, уругларымның ажы-төлү – база мээң салгалым-дыр, мал – мээң малым-дыр. Сээң көрүп турар чүвөлөрүн шуптузу мээңии-дир. Уругларымга болгаш оларның төрүп каан ажы-төлүңгө багай чүве кылып шыдаар деп мен бе? ⁴⁴ Ам бис ийи аравыста дугуржулгадан кылып аалы, ол дугуржулга биске херечилел болзун» – деп харыылаан.

⁴⁵ Иаков даш алгаш, ону тураскаал кылдыр тургузуп каан. ⁴⁶ Оон бодунун төрөлдөрүн: «Даштардан чыңар» – дээн. Олар даштарны хорум кылдыр чыып алгаш, ооң чанынга аштанып-чемненгеннер. ⁴⁷ Лаван ол хорумну Иегар-Сагадута деп, а Иаков – Галаад деп адап каан^x.

⁴⁸ Лаван: «Бөгүн бо хорум мээң биле сээң аравыста дугуржулга кылганывыстың херечилели болду» – дээн. Ынчангаш ону Галаад деп адаан, ⁴⁹ оон аңгыда Мицпа^y деп база адап каан. Чүгө дээрге Лаван: «Бис ийи бот-боттарывысты хайгааражып шыдавайн-даа барзывысса, Дээрги-Чаяакчы бисти хайгаарап чорзун – дээн. – ⁵⁰ Бир эвес сен мээң уругларымны хомудадыр болзунза азы олардан аңгы кадай алып болзунза, сактып чор: бистиң аравыста херечи кижичок-даа болза, Бурган херечи болур болдур ийин».

⁵¹ Лаван Иаковка мынча дээн: «Хорум бо-дур, а бистиң аравыста тургузуп кааным тураскаал бо-дур. ⁵² Бо хорум-даа, бо тураскаал-даа херечилел болур. Ынчангаш мен-даа сенээ багай сеткил-биле бо хорумну, бо тураскаалды таварып эртпес мен, сен-даа база меңээ багай сеткил-биле бо хорумну, бо тураскаалды таварып эртпе. ⁵³ Бистиң өгбелеривистиң бурганнары – Авраамның Бурганы база Нахорнун бурганы бисти шиидер болзуннар. Олар бистиң адаларывыстың бурганнары болгай».

Иаков бодунун ачазы Исаактың сүртенчиг Бурганының ады-биле даңгыраглаан. ⁵⁴ Оон Иаков дага өргүл кылгаш, бодунун төрөлдөрүн чем чииринче чалаан. Олар аштанып-чемненип, дага хонганнар. ⁵⁵ Лаван эрген эрте тургаш, уругларын база оларның ажы-төлүн ошкап-чыттап, оларны алгап-йөрээп кааш, чанып чорупкан.

Иаковтун Исав-биле ужуражырынга белеткели

32 ¹ Иаков оруун уламчылап бар чыдырда, Бурганның төлээлери аңаа уткужуп келген. ² Оларны көрүп кааш, Иаков: «Бо дээрге Бурганның турлаа-дыр» – дээн. Ынчангаш ол черни Маханаим^z деп адап каан.

³ Иаков бодунун *медээчилерин Эдом (азы Сеир) деп черде акызы Исавче чорудупкан. ⁴ Иаков мынча дээн: «Мээң дээргим Исавка мону дамчыдынар:

^x31:47 Иегар-Сагадута – арамей дылда «хорум-херечилел» дээн уткалыг. Галаад – еврей дылда «хорум-херечилел» дээн уткалыг.

^y31:49 Еврей дылда «Мицпа» деп ат «хайгаараар суурга» дээн уткалыг.

^z32:2 «Маханаим» деп ат «ийи турлаг» дээн уткалыг.

силерниң чалчаңар Иаков чоокка чедир хары черге, Лаванның чанынга чурттап чораан. ⁵ Мээң шээр болгаш бода малым-даа, элчигеннерим-даа, эр, кыс кулдарым-даа бар. Мен бодумнуң дугайымда медээни силерниң ээ көрнүрүңерге идегеп, дамчыдып тур мен».

⁶ Медээчилер Иаковка эеп чедип келгеш: «Бис силерниң акыңар Исавака барып чордувус; ол силерге уткуштур 400 кижиге эдерттип алган кел чыдыр» – дээн. ⁷ Иаков аажок коргуп, девидей берген. Ол кады чораан кижилерин ийи үскеш, шээр болгаш бода малын, тевелерин ийи турлагга аңгылап алган. ⁸ «Бир эвес Исава халдап келгеш, бир турлагны узуткап-даа каар болза, арткан турлагга улус камгаланып үне бээр аргалыг боор» деп, ол бодаан.

⁹ Ынчан Иаков мынча деп мөргүп турган: «Мээң кырган-ачам Авраамның база мээң адам Исаактың Бурганы, меңээ „Төрөөн чуртунда төрөлдериңче чана бер, Мен сенче ээ көрнүр мен“ дээн Дээрги-Чаяакчы! ¹⁰ Чалчаң меңээ үргүлчү көргүзүп чоруур энерелиңге мен төлөп чок-тур мен. Мен чүгле чангыс даянгыштыг бо *Иордан хемден чорупкан болзумза-даа, ам Сээң ачыңда мээң өнчү-хөрөңгим ийи турлаг чеде берген-дир. ¹¹ Мени акым Исаваган камгалап көр, чүге дээрге ол келгеш, мени, мээң кадайларымны ажы-төлүвүс-биле кады өлүрүп кааптар ирги бе дээш, коргуп тур мен. ¹² Сен меңээ: „Ачы-буянны сеңээ хайырлаар мен. Сээң үре-салгалыңны далайның элезини дег санаттынмас хөй кылып каар мен“ – деп турган болгай сен».

¹³ Иаков ол черге хонган. Эртенинде бодунун өнчүзүндөн акызы Исавака белек кылдыр ¹⁴ 200 өшкү, 20 хуна, 200 хой, 20 кошкар, ¹⁵ 30 саар тевени бодаганнары-биле, 40 инекти, 10 буганы, 20 кыс элчигенни, 10 эр элчигенни аңгылап алган. ¹⁶ Кодан бүрүзүн кулдарыңга онзалап хүлээдип кааш: «Кодан бүрүзүңүң аразының хемчээлин сагып, мээң мурнумга чоруп оруңар» – дээн. ¹⁷ Иаков бирги сүрүкчүге мынча деп дужааган: «Сеңээ мээң акым Исава уткужуп келгеш: „Кымның кулу сен? Кайнаар бар чыдыр сен? Кымның малын сүрүп бар чыдыр сен?“ – деп айтырарга: ¹⁸ „Бо мал-маган силерниң чалчаңар Иаковтуң дээрги Исава силерже чоруткан белээ-дир. Ол боду бистин соовуста чоруп олур“ – деп харыылаар сен». ¹⁹ Шак-ла ыңдыг дужаалдарны ийиги, үшкү база өске-даа бүгү сүрүкчүлөргө Иаков берип каан турган: «Исавака ужуражы бергеш-ле: ²⁰ „Силерниң чалчаңар Иаков база бистин соовуста чоруп олур“ – дээр силер». Мурнунда чоруп олар белектер-биле Исавагың килеңин чавырылдырып алгаш, ооң-биле ужуражы бээрин Иаков бодап чораан. «Канчап билир, ол мени эки хүлээп алыр чадавас» деп бодаан. ²¹ Белектер мурнап чорупкан, а Иаков ол дүне турлагга хонар дээш артып калган.

Иаковтуң Бурган-биле хүрешкени

²² Иаков дүне када тургаш, бодунун ийи кадайын, ийи *кул-кадайын база он бир оглун эдерттип алгаш, Явок хемни кежип алган. ²³ Оларның хем кежеринге Иаков дузалааш, бар-ла турган шупту өнчүзүн база хемни кежирип алган. ²⁴ Чүгле Иаков боду чааскаан артып калган.

Ынчан ооң-биле бир Кижиде даң хаязынга чедир хүрежип келген. ²⁵ Иаковка күш четпезин билип кааш, Ол ооң дөңмээнге дээптерге, сөөгү чүзүндөн уштуна берген. ²⁶ Оон: «Мени салывыт. Даң адып келген-дир» – дээн.

Иаков: «Мени алгап-йөрээвээн шаанда, Сени салбас мен» – дээн.

²⁷ «Адың кымыл?» – деп, Ол айтырган.

«Иаков» – деп, ол харыылаан.

²⁸ «Моон сонгаар сээң адың Иаков эвес, а Израиль болур^а. Чүге дээрге сен Бурган-биле-даа, кижилер-биле-даа тутчуп тургаш, тиилээн-дир сен» – деп, Ол чугаалаан.

²⁹ Иаков: «Адыңны адап берем» – дээн.

А Ол: «Мээң адымны айтыргаш канчаар сен?» – дээш, орта ону алгап-йөрээп каан.

³⁰ Иаков ол черни Пенуэл^б деп адап каан. Чүге дээрге ол: «Бурганның арнын ийи караам-биле көрдүм, харын-даа дириг арттым» – деп чугаалаан. ³¹ Пенуэлди эртип чорда, хүн үнүп келген. Иаков аскап чораан. ³² (Бурган хүрежип тургаш, Иаковтун дөңмээниң сииринге дээпкен боорга, израиль чон бо хүннерге чедир дөңмөк эъдиниң сиирин чивес апарган чүве-дир.)

Иаковтун Исав-биле ужуражылгазы

33 ¹ Иаков харап көргөш, Исав болгаш ооң-биле кады 400 кижиде кел чыдарын көрүп каан. Ол Лияны, Рахилди база ийи *кул-кадайын ажы-төлү-биле кады ангылап тургузуп алган. ² Кул-кадайларын уруглары-биле эң мурнунга, Лияны уруглары-биле ооң соонга, а Рахил биле Иосифти артынга тургузуп алган. ³ А Иаков боду оларның мурнунга чоруп орган. Акызынга чоокшулаажеге чедир, ол чеди катап черге чедир мөгөйгөн. ⁴ Исав дунмазынга уткуштур маңнап келгеш, ооң мойнундан куспактаныпкаш, ону ошкап турган, олар ыглажыпканнар. ⁵ Исав Иаковтун кадайларын болгаш ажы-төлүн көрүп кааш: «Кымнарыл бо?» – деп оон айтырган.

Иаков: «Бурганның силерниң чалчанар меңээ хайырлааны ажы-төлүм-дүр» – дээн. ⁶ Ооң кул-кадайлары уруглары-биле кады чоокшулап чедип келгеш, Исавка мөгөйип кааннар. ⁷ Лия уруглары-биле кады чоокшулап келгеш, база Исавка мөгөйип кааннар. Ооң соонда Иосиф биле Рахил база Исавка мөгөйип кааннар.

⁸ Исав: «Орукка мээң таварышканым чүү ындыг хөй сүрүт чүвөл?» – деп айтырарга, Иаков: «Силерниң ээ көрүүшкүнүнерни чаалап алыр дээш, силерге белээм-дир, дээргим» – дээн.

⁹ Исав аңаа: «Мээң бодумнун мал-маганым эндерик-ле болгай, дунмам. Сээңиң бодунга арткай аан» – деп-тир.

¹⁰ Иаков: «Чок, бир эвес менче ээ көрнүп турар болзунарза, мээң белээмни хүлээп ап көрүңер. Силерниң-биле көржүрү меңээ Бурганның арнын көөрү-биле дөмей-дир, мени эки хүлээп ап турар-дыр силер. ¹¹ Мээң силерге эккелген белээмни хүлээп ап көрүңер, чүге дээрге Бурган менче ээ көрнүп, меңээ шупту чүвени берген-дир» – дээн. Иаков чаннырга, Исав белекти хүлээп алган.

^а32:28 Еврей дылда «Израиль» деп ат «Бурган-биле тутчур» деп сөстөргө дөмейлешкек.

^б32:30 Еврей дылда «Пенуэл» деп ат «Бурганның арны» деп сөстөргө дөмейлешкек.

¹² Исав Иаковка: «Че, чоруп олураалыңар. Мен орукту баштаайн» – дээн.

¹³ Иаков: «Уруглар кошкак деп билир болгай силер, мээң дээргим. А шээр болгаш бода малым саар мал-дыр, олар чаа төрөөн, оолдары чаш. Чаңгыс хүн иштинде безин оларны сывыртаар болзувусса, шупту кырлып каар болгай. ¹⁴ Мээң дээргим, мурнап чоруптуңар, а мен мал-маганның аайы-биле, ажы-төлдүң шаа-биле соонардан Сеирге оожум көжүп чеде бээр мен» – деп харыылаан.

¹⁵ Исав: «Бодумнун элээн каш кижимни сээң-биле кады арттырып каайн» – дээрге, Иаков: «Ооң херээ чүл? Меңээ силерниң ээ көрнүрүңер-ле чедер ийин, дээргим» – деп харыылаан. ¹⁶ Исав ол-ла хүн Сеирже ээп чана берген. ¹⁷ А Иаков Сокхотче углай чорупкаш, аңаа бодунга бажың, а малыңга серилер кылып алган. Ынчангаш Иаков ол черни Сокхот^c деп адап каан.

Иаковтун Сихем хоорайга чедип келгени

¹⁸ Иаков Паддан-Арамдан *ханаан черже ээп чоруткаш, Сихем хоорайга менди чедип келгеш, ооң чоогунга турумчуп алган. ¹⁹ Иаковтун майгынын тип алган чери Эмморнун салгалыңга хамааржыр турган. (Эмморнун бир оглун Сихем дээр чүведир.) Иаков олардан ол черни чүс кесита-биле^d садып алган. ²⁰ Иаков аңаа өргүл кылып бедигээш тургузуп алгаш, ону Эл-Элохе-Израиль^e деп адап каан.

Иаковтун ийи оглунун кыс дунмазы дээш өжөөн негээни

34 ¹ Бир катап Лияның Иаковтан божаан уруу Дина тус черниң кыстарыңга ужуражыр дээш чорупкан. ² Тус черниң нояны хиввей сөөктүг Эмморнун оглу Сихем Динаны көрүп кааш, тудуп алгаш, күштеп каан. ³ Ол Динага сеткилиниң ханызындан ынакшый бергеш, аңаа чараш сөстөр чугаалап турган. ⁴ Сихем ачазы Эмморга келгеш: «Меңээ бо уругну кадай кылдыр ап бериңер» – дээн.

⁵ Уруу Динаны Эмморнун оглу күштеп каанының дугайын Иаков дыңнаан, ынчалза-даа оолдары ховуга мал-маганын кадарып турган боорга, олар келгиже чедир, ол кандыг-даа хемчег албаан. ⁶ Сихемниң адазы Эммор Иаков-биле чугаалажыр дээш чорупкан. ⁷ А Иаковтун оолдары ховудан келгеш, болган чүүлдүн дугайын дыңнааш, дыка хомудап, хорадааннар. Чүге дээрге Иаковтун уруун күштээни болза израиль чонга удур бужар кем-херек үүлгеткени ол-дур: ынчап черле болбас!

⁸ Эммор чедип келгеш, оларга мынча дээн: «Мээң оглум Сихем силерниң урууңарга сеткил-сагыжындан хандыкшаан кижидир. Урууңарны аңаа кадай кылдыр берип көрүңер. ⁹ Бистиң-биле төрелдежип ап көрүңер: биске силер уругларыңарны келин кылдыр бериңер, а бис силерге база уругларыңарны келин кылдыр берээли. ¹⁰ Бистиң-биле кады чурттаңар. Бистиң черивис силерниң мурнуңарда бо-дур, аңаа көжүп-дүжүп, ону ээлеп чурттаңар». ¹¹ А Сихем Динаның

^c33:17 «Сокхот» деп ат «серилер, чадырлар» дээн уткалыг.

^d33:19 Кесита – эрте-буруңгу үеде акша-мөңгүнүн бир хемчээли. Бир кесита бир хой өртөө-биле деңнежип турган чадавас.

^e33:20 «Эл-Элохе-Израиль» деп ат «Бурган, Израильдиң Бурганы» дээн уткалыг.

ачазынга болгаш акыларынга: «Менче чүгле ээ көрнүр-ле болзуңарза, чүнү негээр силер, ону бээр мен. ¹²Эң-не аар өртектиг суй белектен негенер: чүү-даа дээр болзуңарза, бээр мен. Менээ чүгле урууңарны кадай кылдыр беринер» – дээн.

¹³Иаковтуң оолдары дунмазы Динаны Сихем бужартаткан боорга, аңаа болгаш ооң ачазы Эмморга кажарлап мынча деп харыылааннар: ¹⁴«Бис ол санал-биле чөпшээрэжиш шыдавас бис. Дунмавысты кыртыжадып демдектетпээн кижиге кадай кылдыр бербес бис. Ол чорук бистиң ат-алдарывысты баксырадып каар. ¹⁵Чаңгыс негелде мындыг: силерниң эр улузуңар шуптузу бис ышкаш кыртыжадып демдектеттирип алзыннар. ¹⁶Ооң соонда бис кыстарывысты силерге келин кылдыр-даа бээр бис, силерниң кыстарыңарны кадай кылдыр-даа алыр бис. Ынчан силер-биле чаңгыс чон бооп, кады чурттаар бис. ¹⁷А бир эвес кыртыжадып демдектеттирениң дугайында бистиң негелдевити тооп дыңнавас болзуңарза, бис дунмавысты алгаш чоруй баар бис».

¹⁸Ол чугаа Эмморга болгаш ооң оглу Сихемге тааржыр болган. ¹⁹Иаковтуң уруунга хандыкшаан болгаш, Сихем ол бүгүнү чылдырбайн күүсеткен. А ол адазының өг-бүлезинде өскелерден артык хүндүткелдиг турган. ²⁰Эммор оглу-биле хоорайның төп шөлүңгө келгеш, ооң чурттакчыларынга: ²¹«Бо улус биске тайбың сеткилдиг келген. Олар бистиң чуртувуска турумчуп, көжүп-дүжүп, хостуг чурттазыннар. Чер четчир-дир. Оларның уругларын кадай кылдыр алыр бис, боттарывыстың уругларывысты оларга кадай кылдыр база бээр бис. ²²Бо улус бистиң-биле чаңгыс чон бооп, кады чурттаар деп чөпшээрэжиш турар-дыр, чаңгыс негелдези мындыг: бистиң эр улузувус шуптузу оларны дег кыртыжадып демдектеттирип алыр ужурлуг. ²³Бис чөпшээрэжишкеш, кады чурттап эгелээривиске-ле, оларның бүгү өнчү-хөрөңгизи, мал-маганы бистии болбас деп бе?» – деп чугаалааннар. ²⁴Хоорайның бүгү чурттакчылары Эммор биле ооң оглу Сихемниң сөзүн тооп дыңнааннар, ынчангаш хоорайның эр улузу шуптузу кыртыжадып демдектеткеннер.

²⁵Кыртыжадып демдектеткениниң соонда үшкү хүнде, эр улус шупту ам-даа аарып чыдырда, Иаковтуң ийи оглу, Динаның акылары Симеон биле Левий, боттарының хылыштарын алгаш, хоорайже хостуг халдааш, эр улусту шуптузун өлүрүп каапканнар. ²⁶Эмморну оглу Сихем-биле кады база өлүрүп каапкаш, оон бажыңыңдан Динаны алгаш чорупканнар. ²⁷Иаковтуң оолдары чурттакчылары өлүртүп каан хоорайга келгеш, дунмазын бужартатканының орнун негеп, ону үптөп каапканнар. ²⁸Олар шээр болгаш бода малды, элчигеннерни сүрүп алгаш, хоорайда база ол чоок-кавыда чүү-ле барыл, дөгөрезин аппаратаннар. ²⁹Өлүрткеннерниң ажы-төлүн, кадайларын тудуп алгаш, бүгү-ле бар өнчү-байлаан, бажың-балгадында чүү-ле барыл – шуптузун үптөп аппаратаннар.

³⁰Ынчан Иаков оолдары Симеон биле Левийге мынча дээн: «Силер мени аажок берге байдалда тургузуп кагдыңар: бо черниң чурттакчыларын – хананей болгаш ферез чоннарны – мени көөр хөңнү чок кылып кагдыңар. Мээң улузум эвээш болгай: ол чоннар меңээ удур каттыжып халдааш, мени-даа, аалымны-даа чылча шаап каарлары ол-дур».

³¹ «А бистин дунмавысты самыын-садар херээжен ышкаш кылдыр аажылап болур бе ынчаш?!» – деп, олар харыылааннар.

Иаковтун Вефилче ээп келгени

35¹ Бурган Иаковка: «Ам Вефилче чорупкаш, аңаа барып чуртта. Акың Исавтан дезипкен үенде, ол черге сенээ көстүп келген мен. Ынчангаш орта баргаш, Меңээ *өргүл салыр бедигээштен тудуп каг» – дээн. ² Ынчан Иаков өг-бүлезинге болгаш бодунга хамааржыр улузунуң шуптузунга мынча деп чагаан: «Бодунарда бар хары бурганнарны октапкаш, арыгланып чунуп алыңар. Идик-хевиңерни база солуп алыңар. ³ Вефилче чоруур бис. Берге үемде мени деткип, мээн-биле каяа-даа кады чораан Бурганга өргүл салыр бедигээшти ол черге тудуп каар мен». ⁴ Ынчан Иаковтун улузу боттарында бар турган хары бурганнарын база кулактарында сагызын-сыргаларын шуптузун аңаа уштуп бергеннер. Иаков оларны Сихемде турар дуб ыяштын адаанга хөөп каапкан.

⁵ Оон олар орукче үнүпкеннер. Бургандан коргуушкун ол кавының хоорайларын бүргөп келген болгаш, Иаковтун оолдарын кым-даа сүрбейн барган. ⁶ Иаков бодунуң кады чораан улузу-биле *ханаан черде Луз (азы Вефил) деп хоорайга чедип келгеш, ⁷ аңаа өргүл салыр бедигээш тудуп кааш, ол черни Эл-Вефил^f деп адап каан, чүге дээрге акызындан дезип турар үезинде, орта Бурган аңаа *ажыдышкын кылган чүве-дир.

⁸ Ол үеде Ревекканың азыракчызы Девора өлүп калган. Ону Вефилдин чоогунда дуб ыяш чанынга ажаап кааннар. Ынчангаш ол дубту «Ыы-сыының ыяжы» деп адап каан чүве-дир.

⁹ Иаков Паддан-Арамдан ээп чанып келген соонда, аңаа Бурган катап көстүп келгеш, ону алгап-йөрээп: ¹⁰ «Сээң адың Иаков болгай. Ынчалза-даа моон соңгаар сээң адың Иаков эвес, а Израиль болур» – дээн. Ынчалдыр ону Израиль деп адап каан. ¹¹ Бурган аңаа мынча дээн: «Мен Күчүлүг Бурган-дыр мен. Өзүп-төрүп, салгалыңны көвүдет-ле, сенден чон тыптыр, хөй чоннар тыптыр, сээң үре-салгалыңдан хааннар база үнер. ¹² Авраам биле Исаакка берген черимни сенээ бээр мен, сээң үре-салгалыңга база бо черни бээр мен». ¹³ Ынча дээш, Бурган Иаковка чүве чугаалап турган черинден чорупкан. ¹⁴ Иаков Бурганның турган черинге даш тураскаал тургузуп кааш, аңаа өргүл кылдыр арага төп, олива үзү кудуп, ону ыдыктаан. ¹⁵ Бурганның аңаа чүве чугаалап турган черин Иаков Вефил деп адап каан.

Вениаминниң төрүттүнгени болгаш Рахилдин өлгени

¹⁶ Оон соонда олар Вефилден чорупканнар. Эфратага бичии-ле четпээнде, Рахилдин эьди аарый бергеш, бергедеп божаан. ¹⁷ Рахил бергедеп божуп турда, тудугжу кадай аңаа: «Кортпа, ам база оолдуг болган-дыр сен» – дээн. ¹⁸ Рахил сөөлгү күжү төнүп, өлүп чыда, оглун Бен-они деп адап каан. Ынчалза-даа ачазы

^f35:7 «Эл-Вефил» деп ат «Вефилдин Бурганы» дээн уткалыг.

ону Вениамин деп адап алган⁸. ¹⁹ Рахил өлүп калган, ону Эфрата (азы Вифлеем) баар орук ара ажаап кааннар. ²⁰ Иаков ооң хөөрүнгө тураскаал тургузуп каан. Ол тураскаал ам-даа ында турар. ²¹ Оон чоруткаш, Израиль бодунуң майгынын Гадер суургазынын чанынга тип алган.

²² Израильдин бир доктаап турупкан черинге Рувим ачазының *кул-кадайы Валла-биле хонупкан. Израиль ол дугайын дыңнап каан.

Иаков он ийи оолдуг турган.

²³ Лияның божаан оолдары: Рувим (Иаковтуң дун оглу), ооң адаа Симеон, Левий, Иуда, Иссахар база Завулон.

²⁴ Рахилдин божаан оолдары: Иосиф биле Вениамин.

²⁵ Рахилдин чалчазы Валланың божаан оолдары: Дан биле Неффалим.

²⁶ Лияның чалчазы Зелфаның божаан оолдары: Гад биле Асир.

Иаковтуң Паддан-Арамга төрүттүнген оолдары бо-дур.

Исаактың өлгени

²⁷ Ынчалдыр Иаков Мамреде (азы Кириат-Арбада, азы Хевронда) бодунуң адазы Исаакка чедип келген. Авраам биле Исаактың турумчуп алганы хоорай ол чүведир. ²⁸ Исаак 180 чыл чурттаан. ²⁹ Исаак мага хандыр чурттааш, кыраан назынында өлүп калган, өгбелеринин соондан өске оранче чоруй барган. Ону оолдары Исав биле Иаков ажаап кааннар.

Исавтың үре-салгалы

(1 Чыл. 1:35-37)

36 ¹ Исавтың үре-салгалынын дугайында чугаа бо-дур. (Исавты Эдом деп база адаар.)

² Исав хананей чоннуң уругларын: хет Элоннуң уруу Адданы база хиввей Цивеоннуң оглу Ананың уруу Оливеманы бодунга кадай кылдыр ап алган.

³ Измаилдин уруу, Навайоттуң дуңмазы Васематты база ап алган. ⁴ Исавка Адда – Элифаз, а Васемат – Рагуил деп оолдарны божуп берген. ⁵ Оливема аңаа Иеуш, Иеглом болгаш Корах деп оолдарны божуп берген. Исавтың *ханаан черге төрүттүнген оолдары бо-дур.

⁶ Исав бодунуң кадайларын, оолдарын, кыстарын база аалында кулдарын эдертип алгаш, мал-маганын, ханаан черге келгеш чыып алган өнчүзүнүң шуптузун ап алгаш, дуңмазы Иаковтан аңыланып, өске черге чоруй барган. ⁷ Чүге дээрге алышкыларның өнчү-хөрөңгизи чаңгыс черге кады турар хире эвес хөй апарган, мал-маганы көжүп келген черинге сыңышпастай берген чүве-дир. ⁸ Исав Сеир дагларынга турумчуп алган. Исав дээрге-ле Эдом ол-дур.

⁹ Сеир дагларында чурттап чоруур эдом чоннуң өгбези болур Исавтың үре-салгалы бо-дур. ¹⁰ Исавтың оолдарынын аттары мындыг: Адда деп кадайындан оглу Элифаз, Васемат деп кадайындан оглу Рагуил.

⁸**35:18** «Бен-они» деп ат «хилинчектенип божаан оглум» дээн уткалыг. «Вениамин» деп ат «он таламга оорар оглум» азы «мурнуу чүкке төрүттүнген оглум» дээн уткалыг.

35:19 Руф 1:2; Мих. 5:2 **35:22** Э. д. 49:4; Лев. 20:11 **35:27** Ис. 14:15; Башт. 1:10

35:27 Э. д. 13:18; 23:2 **35:29** Э. д. 25:8 **36:1** Э. д. 25:30 **36:3** Э. д. 26:34; 28:9

¹¹ Элифазтың Теман, Омар, Цефо, Гатам база Кеназ деп оолдары бар турган.

¹² (Исавтың оглу Элифазтың Тимна дээр *кул-кадайы база бар турган. Ол Элифазка Амалик деп оолду божуп берген.) Исавтың кадайы Адданың талазындан салгалы бо-дур.

¹³ А Рагуилдин Нахат, Зерах, Шамма болгаш Миза деп оолдары бар турган. Исавтың кадайы Васематтың талазындан салгалы бо-дур.

¹⁴ Цивеоннуң оглу Ананың уруу, Исавтың база бир кадайы Оливеманың оолдары бо-дур: Иеуш, Иеглом болгаш Корак.

¹⁵ Исавтың үре-салгалының баштың кижилери бо-дур.

Исавтың дун оглу Элифаз дараазында *баштыннарның өгбези боор: Теман, Омар, Цефо, Кеназ, ¹⁶ Корак, Гатам, Амалик. Эдом черде Элифазтың талазындан баштыннар ол-дур. Олар Исавтың кадайы Адданың салгалы чүве-дир.

¹⁷ Исавтың оглу Рагуилдин оолдары бо-дур: Нахат, Зерах, Шамма, Миза. Эдом черде Рагуилдин талазындан баштыннар ол-дур. Олар Исавтың кадайы Васематтың салгалы чүве-дир.

¹⁸ Исавтың кадайы Оливеманың оолдары бо-дур: Иеуш, Иеглом, Корак. Олар Исавтың кадайы Оливеманың талазындан баштыннар болган чүве-дир. ¹⁹ Исавтың салгалы бо-дур, оларның аразындан баштыннар болганнары ол-дур. Ол дээрге Эдом-дур.

Эдом черниң үндезин чурттакчылары

(1 Чыл. 1:38-42)

²⁰ Сеир деп хоррей сөөктүг кижиниң ол черге чурттап чораан оолдары бо-дур: Лотан, Шовал, Цивеон, Ана, ²¹ Дишон, Эцер база Дишан. Олар дээрге Сеирниң оолдары – эдом черге чурттаан хоррейлерниң баштыннары-дыр.

²² Лотанның оолдары: Хори биле Гемам. (А Лотанның кыс дуңмазын Тимна дээр чүве-дир.)

²³ Шовалдың оолдары: Алван, Манахат, Эвал, Шефо база Онам.

²⁴ Цивеоннуң оолдары: Айа биле Ана. (Ачазы Цивеоннуң элчигеннерин кадарып чораш, кургаг ховудан аржаан тып алган Ана ол чүве-дир.)

²⁵ Ананың ажы-төлү бо-дур: оглу Дишон база уруу Оливема.

²⁶ Дишоннуң оолдары: Хемдан, Эшбан, Итран база Херан.

²⁷ Эцерниң оолдары: Билган, Зааван база Акан.

²⁸ Дишанның оолдары бо-дур: Уц биле Аран.

²⁹ Хоррей чоннуң баштыннары бо-дур: Лотан, Шовал, Цивеон, Ана, ³⁰ Дишон, Эцер, Дишан. Сеир черде чурттаан хоррей чоннуң баштыннарының даңзызы ол-дур.

Эдомнун хааннары

(1 Чыл. 1:43-51)

³¹ Израиль чоннуң хааннары тыптырының-даа мурнунда эдом черге башкарып чораан хааннар бо-дур.

³² Эдом черге Беорнуң оглу Бела хааннап турган. А ооң хоорайының ады Дингава чүве-дир.

³³ Бела өлүп каарга, ооң орнунга Восорадан келген Зерахтың оглу Иовав хааннай берген.

³⁴ Иовав өлүп каарга, теман черден келген Хушам хааннай берген.

³⁵ Хушам өлүп каарга, мадиан чонну *Моавтың оргулаажынга чылча шаап каан Бедадтың оглу Гадад хааннай берген. Ооң хоорайының адын Авит дээр.

³⁶ Гадад өлүп каарга, Масрекадан келген Самла хааннай берген.

³⁷ Самла өлүп каарга, хем чоогунда Реховоттан келген Саул хааннай берген.

³⁸ Саул өлүп каарга, Ахборнуң оглу Баал-Ханан хааннай берген.

³⁹ Ахборнуң оглу Баал-Ханан өлүп каарга, Гадар хааннай берген. Ооң хоорайының ады – Пау. Ооң кадайы – Мезагавтың оглу Матредтиң уруу Мегетавеел чүве-дир.

⁴⁰ Исавтан тывылган аймактар^h, оларның төрөл бөлүктериниң аайы-биле, чурттап чораан черлериниң аайы-биле, аттарының аайы-биле бо-дур: Тимна, Алва, Йетет, ⁴¹ Оливема, Эла, Пинон, ⁴² Кеназ, Теман, Мивцар, ⁴³ Магдиил, Ирам. Ээлеп чурттап чораан черлериниң аайы-биле эдом чоннун аймактары ол-дур. Эдом чоннун өгбези – Исав.

Иосифтин дүштери

37 ¹ Иаков ачазының турумчуп алган чери – *ханаан черге чурттай берген. ² Иаков биле ооң үре-салгалының дугайында чугаа бо-дур.

Он чеди харлыг элээди оол Иосиф ачазының кадайлары Валла биле Зелфаның оолдарына дузалажып, олар-биле кады мал кадарып турган. Иосиф акыларының четпес талаларының дугайында ачазына чугаалап турган. ³ Израиль кырый бергенде, Иосиф төрүттүнген боорга, ачазы аңаа өске оолдарындан артык ынак турган. Ынчангаш аңаа онзагай чараш хепти белекке берген чүве-дир. ⁴ Акылары Иосифке ачазы олардан артык ынак деп чүвени көрүп кааш, ону көрбөстей бергеннер. Ынчангаш ооң-биле чымчак чугаалажып шыдавас апарганнар.

⁵ Бир катап Иосиф дүш дүжээш, акыларына чугаалаарга, олары ону оон-даа артык көрбөстей бергеннер. ⁶ Ол акыларына мынча дээн: «Мээң дүжүмнү дыннап көрүңер даан. ⁷ Бир-ле шөлге бис моожалар баглап турар бис. Хенертен мээң баглаан моожам туруп келгеш, дорт туруп аарга, силерниң моожаларыңар долгандыр тургулапкаш, мээң моожамга мөгөйип турар чорду».

⁸ Акылары аңаа: «Сен бисти хааннап, бисти чагырар деп бодап турар кижин сен бе?» – деп харыылааннар. Ынчангаш Иосифтин ол дүжү дээш база ооң сөстери дээш оон-даа артык көөр хөңнү чок апарганнар. ⁹ Иосиф база бир дүш дүжээш, ону акыларына чугаалаан: «Мен ам база дүш дүжөдим. Ында хүн, ай база он бир сылдыс меңээ мөгөйип турдулар». ¹⁰ Ол дүжүн ачазына база акыларына чугаалап бээрге, ачазы ону: «Ол чүү ындыг дүштер дүжөп турар кижин сен? Бис шупту: мен, аваң база сээң акы-дунмаларың сенээ барып, черге чедир мөгөөр улус бис бе?» – деп кончаан. ¹¹ Акылары аңаа ажынып-хорадаан, а ачазы ол бүгүнү сактып алган.

^h36:40 Азы: «Исавтан тывылган баштыңнар».

Иосифтен акыларының өжээн негээни

¹² Акылары ачазының малын кадарып, Сихемче чорупкан соонда, ¹³ Иаков оглу Иосифке: «Сээң акыларың Сихемде мал кадарып турар болгай. Сени база оларже чорудутгайн, ынаар бар» – деп чугаалаан.

Ол: «Чаа» – дээн.

¹⁴ Ачазы: «Акыларың кадык-чаагай-дыр бе, мал-маган онча-менди-дир бе – барып көргөш, харызын меңээ дыңнадыр сен» – деп чагааш, Хеврон шынаазындан чорудупкан. Иосиф Сихемге чедип келгөш, ¹⁵ ховуга азып чорда, аңаа бир-ле кижиге таваржы бергөш: «Чүнү дилеп чор сен?» – деп айтырган.

¹⁶ «Акыларымны дилеп чор мен. Олар кайда мал кадарып турар ирги? Айтып берип көрүнерем» – деп, ол дилээн.

¹⁷ «Олар моон чоруй барганнар. „Дотанче чоруур бис“ джиб турганын дыңнаан мен» – деп, ол кижиге харыылаан. Иосиф акыларын дилеп чорааш, Дотандан тып алган.

¹⁸ Акылары Иосифти ырактан-на эскерип кааш, ол чоокшулап олурда, ону өлүрерин дугуржуп эгелээннер. ^{19–20} «Дүш көөр киживис бо кел чор. Ону өлүрүп кааш, оңгарже кирип октапкаш, „Араатан аңнар үзе-чаза соп каан“ дээр бис. Ооң дүштери канчаар бүдерин ынчан таптыг көөр бис» – деп дугурушканнар. ²¹ Ол бүгүнү Рувим дыңнап кааш: «Ону өлүрбээлинер» – дээн сөстери-биле Иосифти камгалап каан. ²² Рувим оларга: «Аңаа хол чедип, ооң ханын төкпөңөр. Ооң орнунга ону ээн кургаг ховуда бо оңгарже кирип октаптыңар» – дээн. (Шынында Рувим ону камгалап кааш, ачазыңа эгидип бээр деп бодаан.) ²³ Иосиф акыларыңа чедип кээрге, олар ооң кедип чорааны онзагай чараш хевин уштуп алгаш, ²⁴ ону туткаш, суг шыгжаар оңгарже кирип октапканнар. Ол үеде оңгар кургаг, ында суг-даа чок чүвө-дир.

²⁵ Алышкылар чемненер дээш олуруп алгаш, измаил сөөктүг садыгжыларның Галаадтан чиң сөөрткөн тевелерин көрүп каан. Тевелерде чаагай чыттыг янзы-бүрү чуктар чүдүрүп каан, оларны Египетче чедирери-биле аппарат чыткан болган. ²⁶ Иуда акы-дунмаларыңа: «Дунмавысты өлүрүп алгаш, ооң өлүмүн чажыраарывыска-даа, ооң биске ажыгы чүү деп?» ²⁷ Ону өлүрбээлинер, ол бистиң хан төрөөн дунмавыс болгай. Ооң орнунга ону измаилчилерге садыптаалыңар» – дээн. Олар Иуда-биле чөпшээрешкеннер. ²⁸ Кажан Мадан чурттуг садыгжылар оларның чаны-биле эртип чыдырда, алышкылар Иосифти оңгардан ужулгаш, чээрби шекел мөңгүңге садыпканнар. Оон садыгжылар Иосифти Египетче аппаратканнар.

²⁹ Рувим катап оңгарга чедип кээрге, ында Иосиф чок болган. Качыгдалдан ол идик-хевин ора соп каапкан. ³⁰ Ол дунмаларыңа чедип келгөш: «Иосиф чок-тур! А мен, мен ам канчаар мен?» – деп айтырган. ³¹ Серге өзээш, ооң ханын дунмазы Иосифтиң чараш хевинге борап алгаш, ³² ол хепти ачазыңа эккеп бергөш: «Бис бо хепти тып алдывыс. Танып көрүнерем, силерниң оглуңарның хевин-дир бе азы өскө-дир бе?» – деп айтырганнар. ³³ Ачазы оглуңуң хевин танып кааш: «Мээң оглуңуң хевин-дир! Араатан аң ону тудуп чипкени ол-дур! Оглуңу үзе-чаза соп чипкени

ол-дур!» – деп ыглаан. ³⁴ Иаков бодунуң идик-хевин ора соп каапкаш, качыгдал хевин белинге ораап алгаш, оглу дээш хөй-ле хуннер иштинде ыглап-сыктап келген. ³⁵ Уруглары болгаш оолдары ону аргалаар дээш чыгылып келгеннер. Ынчалза-даа ол аргаланыр хөңнү чок болуп: «Муңгаралым-биле кады оглумнуң соондан алдыы оранче чоруй баар мен» – дээр болган. Оглу дээш ачазы ынчаар кажыыдап ыглаан. ³⁶ Ол үеде Мадиан чурттуг садыгжылар Иосифти Египетке эккелгеш, Потифар деп кижиге садыпкан. А Потифар дээрге фараоннуң камгалакчыларының даргазы чүведир.

Иуда биле Фамар

38 ¹ Ол үеде Иуда акы-дунмаларындан аңгыланып чоруткаш, Одоллам хоорай чурттуг Хира деп кижиниң чоогунга турумчуп чурттай берген. ² Иуда аңаа Шуа деп хананей кижиниң уруун сонуграй берген. Ол ону кадай кылдыр ап алгаш, кады чурттап эгелээн. ³ Кадайы иштелип-саатталгаш, оол божаан. Иуда оглун Ир деп адап алган. ⁴ Кадайы база катап иштелип-саатталгаш, оол божааш, оглун Онан деп адап алган. ⁵ Оон база бир оол божуп алгаш, оглун Шела деп адап алган. (Ол оглу төрүттүнүп турда, Иуда Хезивке турган.)

⁶ Дун оглу Ир өзүп кээрге, Иуда аңаа Фамар деп кысты кадай кылдыр ап берген. ⁷ Иуданың дун оглу Ир Дээрги-Чаяакчының мурнунга кем-буруулуг болган, ынчангаш Ол ону чок кылып каан. ⁸ Иуда Онанга: «Бистин чаңчылывыс ёзугаар, өлген акыңның кадайы-биле чоокшулажып, ону кадай кылып ал, акыңның салгалын уламчыла» – дээн. ⁹ Ынчалза-даа Фамардан төрүттүнер ажы-гөл бодунуң уруглары деп санаттынмас дээрзин Онан билип турган. Ынчангаш Фамар-биле кады удуп, ооң-биле чоокшулашкан санында-ла, акызының салгалын арттырбас дээш, үрезин черже төп кааптар турган. ¹⁰ Дээрги-Чаяакчыга Онанның ол чоруу кем-буруу болган. Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы ону база чок кылып каан. ¹¹ Иуда кенни Фамарга: «Мээң оглум Шела өзүп келгиже чедир, бодуңнуң ада-иенниң чанынга дулгуюк бооп чурттап чоруп көрөм» – дээн. (Бичии оглу база акылары дег чок апаар ирги бе деп сезингеш, ол ынча дээн.) Фамар ада-иезиниң чанынга барып чурттай берген.

¹² Элээн хөй үе эрткенде, Шуаның уруу, Иуданың кадайы өлүп калган. Кажыыдалы чүгээртегй бээрге, Иуда Одоллам чурттуг кожазы Хира-биле кады Тимнаже, бодунуң хоюн кыргып турган черже чорупкан. ¹³ Фамарга ооң бээзи Иуда Тимнаже хоюн кыргып чорупканының дугайында дыңналы берген. ¹⁴ Ол бодунуң дулгуюк хевин ужулгаш, тускай шывыг-биле шыптынып алгаш, Тимнаже баар орукта Энаим суурнуң хаалгазының чанынга олуруп алган. Чүге дээрге Шела өзүп кээрге-даа, бодун аңаа кадай кылдыр ап бербейн турарын Фамар билип турган.

¹⁵ Иуда ону көрүп кааш, самын-садар херээжен деп бодаан, чүге дээрге ол бодунуң арнын чажырып алган болган. ¹⁶ Иуда аңаа чеде бергеш: «Мен сээң-биле удууйн» – дээн, чүге дээрге ол бодунуң кенни деп билбээн.

Ол херээжен: «Бир эвес мээң-биле удуур болзунза, меңээ чүнү бээр сен ынчаш?» – деп айтырган.

¹⁷ Иуда: «Мен сеңээ малымдан анай чорудуп бээр мен» – дээн.

Херээжен: «Анайың чоруткужеңче, долаа кылдыр чүве арттырып каар сен бе?» – деп айтырган.

¹⁸ «Сенээ кандыг долаа херегил?» – деп, Иуда айтырган.

«Бодунуң таңмаңны, ону астып алган хендирчигежиңни база холунда туткан даянгыжыңны арттырып каг» – деп, херээжен чугаалаан. Ол бүгүнү бергеш, Иуда демги херээжен-биле чоокшулашкан. Фамар оон иштели берген. ¹⁹ Фамар оон чоруткаш, шыптынып алган пөзүн ап каапкаш, бодунуң дулгуяк хевин кедип алган.

²⁰ Долаага арттырып каан чүвелерин ол херээженден алдырып аар дээш, Иуда бодунуң Одоллам чурттуг өңнүүн дамчыштыр анайын чорудупкан. Ынчалза-даа өңнүү ол херээженни тыппаан. ²¹ Иуданың өңнүү ол чернин чурттакчыларындан: «Орук аксында Энаимге турган самыын-садар херээжен канчалды?» – деп айтырарга, олары: «Маңаа самыын-садар херээжен турбаан» – деп харыылааннар. ²² Өңнүү Иудага келгеш: «Мен ол херээженни тыппадым. Ол черниң чурттакчылары „Маңаа самыын-садар херээжен турбаан“ дээр чүве-дир» – дээн. ²³ Ынчан Иуда: «Мээң хамык эдилелдерим ол херээженге артып калгай аан, бодувусту багай атка чедирбээли. Мен олче анайны чорудуптарымга, сен ону тыппас-ла кижидир сен!» – дээн.

²⁴ Үш ай хире үе эрткенде, Иудага: «Сээң кенниң Фамар самыын-садар херээжен дег халып тургаш, ооң хайы-биле иштели берген-дир» – деп дыңнадыг келген. Иуда: «Ону тудуп эккелгеш, өрттедиптинер!» – деп чарлык үндүргөн. ²⁵ Кажан Фамарны шииткелче эккел чыдырда, ол бээзинче сөс дамчыдарын дилээн: «Мен бо эдилелдерниң ээзинден иштелген мен. Танып көрүңерем, кымның таңмазы, хендиржигежи база даянгыжы-дыр?» ²⁶ Иуда бодунуң эдилелдерин танып кааш: «Ол, меңээ бодаарга, шынныг-дыр, чүге дээрге мен ону оглум Шелага кадай кылдыр ап бербээн-дир мен» – дээн. Ол ооң соонда Фамар-биле чоокшулашпаан.

²⁷ Фамарның божуур өйү чедип кээрге, ол ийистер божуп ап-тыр. ²⁸ Фамарның эъди аарып эгелей бергенде, холчугаш көстүп келген. Тудугжу кадай ол холчугашка кызыл удазын баглап кааш: «Моозу мурнай үнген» – дээн. ²⁹ Ынчалза-даа ол төл холчугажын дедир кири тыргып аппаарга, оон өскези мурнай үнүп келген. Тудугжу кадай: «Канчап чаза булгап эртип келдиң?» – дээн. Ону Фарес¹ деп адап каан. ³⁰ Оон соондан холунда кызыл удазын шараан оол үнүп келген. Ону Зерах¹ деп адап каан.

Иосиф биле Потифарның кадайы

39 ¹ А Иосифти Египетке измаил садыгжыларның холундан фараоннун камгалакчыларының даргазы Потифар дээр египет кижиди садып алган. ² Дээрги-Чаяакчы Иосифти кагбайн, кады чораан: ооң ажил-херээ чогумчалыг бооп, бодунуң египет ээзиниң бажыңында чурттап турган. ³ Дээрги-Чаяакчы Иосиф-биле кады дээрзин, ол чүнү-даа кылырга, чоруу чогуңгур, херээ бүдүңгүр болур кылдыр Дээрги-Чаяакчы чогудуп турар дээрзин ээзи билип каан. ⁴ Иосиф ээзиниң ээ көрнүүшкүнүн чаалап алгаш, аңаа бараан болуп турган. Потифар Иосифке бажыңының ажил-херээн башкаар долу эргени берип каан.

¹38:29 Еврей дылда «Фарес» деп ат «чаза булгаар» деп сөске дөмейлешкек.

¹38:30 «Зерах» деп ат «чырып, кызар» деп сөске дөмейлешкек.

⁵ Бажыңының ажыл-херээн башкара кылып каан үеден эгелеп, Дээрги-Чаяакчы Иосифти бодааш, ол египет кижиниң бажыңыга ачы-буянны хайырлап, ооң бажыңында-даа, хову-шөлүнде-даа шупту өнчүзүн карактап турган. ⁶ Чүзү барыл, шуптузун Потифар Иосифке хулээдип каан. Ооң ам сагыш човаар чаңгыс-ла чүвези – аштанып-чемненири болу берген.

Иосифтин арын-шырайы-даа, дурт-сыны-даа дыка көрүштүг турган. ⁷ Элээн үе эрткенде, ээзиниң кадайы ол бүгүнү эскерип кааш: «Мээң-биле удуп көрөм» – дээн. ⁸ Иосиф оон ойталааш, ээзиниң кадайына: «Мээң дээргим бодунга хамааржыр бүгү-ле чүвезин меңээ дагзып кааш, бажыңында чүү дээш-даа боду сагыш човавайн турар-дыр. ⁹ Бо бажыңда мен оон-биле ден эргелиг чоруп турар-дыр мен. Чүглө силерге – мээң ээмниң кадайына – дээринден ангыда, мында меңээ чүнү-даа кылырын хоруваан-дыр. Мен ындыг улуг бачытты Бурганга удур канчап кылыр мен?» – дээн. ¹⁰ Хүннүн-не демги херээжен Иосифти ынчаар көгүдүп-ле турган, ынчалза-даа Иосиф оон-биле кожа турарындан, оон-биле холбажырындан ойталап турган.

¹¹ Бир хүн Иосиф ажыл-херек аайы-биле бажыңче кирип келген. Ол өйде бажыңга чалчалардан кым-даа чок турган чүве-дир. ¹² Ээзиниң кадайы Иосифтин хевинден туттунупкаш: «Мээң-биле уду» – деп туруп берген. А Иосиф хевин ооң холунга арттырып каапкаш, үнө халып чоруй барган. ¹³ Иосиф хевин безин ооң холунда каапкаш, үнө маңнап чоруй барганын көргөш, ¹⁴ ээзиниң кадайы бажыңче улусту кыйгырыпкаш: «Көрүнер бо, бисти куду көрзүн дээш, Потифар бо еврей кижини бажыңывыста эккелген-дир. Ол чедип келгөш, меңээ „Чоокшулажылы“ деп турду. Ынчангаш мен силерни алгырып кыйгырыптым. ¹⁵ Мээң алгымны дыңнааш, ол бодунуң хевин мээң чанымга каапкаш, үнө халып чорупту!» – дээн. ¹⁶ Ашаа келгиге чедир, ол Иосифтин хевин бодунга арттырып алган. ¹⁷ Ашаа чедип кээрге, демги-ле сөстөрүн катаптаан: «Сээң биске эккелгениң еврей кул мени куду көөр деп турду. ¹⁸ Кажан мен алгырып эгелээримге, ол хевин мээң чанымга каапкаш, үнө халып чоруй барды».

¹⁹ «Сээң кулуң мени ынчалды» дээн кадайының сөстөрүн дыңнааш, ээзи кедергей хорадаан. ²⁰ Иосифти ээзи туткаш, хаанның хоругдаттырганнарын сугар кара-бажыңче кирип октапкан. Шак ынчалдыр Иосиф кара-бажыңче кире берген.

²¹ Дээрги-Чаяакчы Иосиф-биле кады бооп, энерелин көргүзүп, кара-бажыңнын даргазы олче ээ көрнүр кылдыр кылыпкан. ²² Кара-бажыңнын даргазы хоругдаттырганнары Иосифтин холунга берипкен. Олар чүнү-ле кылырыл, дөгөрезин Иосиф башкарып турган. ²³ Кара-бажыңнын даргазы чүү дээш-даа сагыш човавас болу берген: Дээрги-Чаяакчы Иосиф-биле кады болгаш, ол чүнү-даа кылырга, шупту чүве чогул бүдүп турган.

Хоругдаттырганнарның дүштерин Иосифтин тайылбырлааны

40 ^{1–2} Элээн үе эрткенде, египет хаанның кол кундага тудукчузу болгаш ооң кол чем салыкчызы боттарының дээргизиниң мурнунга буруу кылып алганнар. Фараон бодунуң бо дүжүметтеринге дыка ажынгаш, ³ оларны камгалакчыларның даргазының бажыңынче чорудупкан. Ол болза Иосифтин турган кара-бажыңы

болур. ⁴ Камгалакчыларның даргазы ол ийи дүжүметке бараан болур кылдыр Иосифти томуйлап каан. Олар элээн үени аңаа эрттиргеннер.

⁵ Бир катап Египеттиң хаанының хоругдаттырган кундага тудукчузу биле чем салыкчызы олар чаңгыс дүне кайызы-даа онзагай уткалыг дүштер дүжээннер.

⁶ Эрген эрте Иосиф оларга чедип келгеш көөрге, олары дүвүрээн шинчилиг болганнар. ⁷ Ооң-биле кады хоругдал черинде турар бо дүжүметтерден ол: «Чүге бөгүн арыннарыңар мунгаргайыл?» – деп айтырган.

⁸ Олар: «Бис дүштер дүжедивис, а оларның утказын тайылбырлап бээр кижичоктур» – дээннер.

Иосиф оларга: «Дүштүң тайылбыры Бургандан кээр эвес бе? Меңээ дүштеринерни чугаалап берип көрүңерем» – дээн.

⁹ Кол кундага тудукчузу Иосифке бодунуң дүжүн чугаалап берген: «Дүжүмде мээң мурнумда виноград сывы тур-ла. ¹⁰ Ол сып үш адырлыг. Ол часты берген, өң кирип келген, каттары улгадып, быжа берген болду. ¹¹ Холумда фараоннун кундагазын тудуп алган турар мен. Мен каттарны алгаш, фараоннун кундагазынче сы тудупкаш, ону фараонга берип турар-дыр мен».

¹² Иосиф аңаа мынча дээн: «Ол дүштүң утказы бо-дур: үш адыр дээрге үш хүндүр. ¹³ Үшкү хүнде фараон сени өрү көдүрер – сени албан-хүлээлгенче эгидер. Сен фараоннун кундагазын, моон мурнунда дег, ооң холунга тутсур сен. ¹⁴ Кажан сеңээ шупту чүве таарымчалыг апаарга, мени сактып кел. Меңээ энерелден көргүзүп, фараонга мээң адымны сагындырып, мени моон үндүрүп аарын бодап көрөм.

¹⁵ Чүге дээрге еврейлерниң чуртундан мени оорлап эккелген болгай. А маңаа мени бажыңнаар хире кандыг-даа буруулулг чүве кылбаан мен».

¹⁶ Кол чем салыкчызы көөрге, дүштү тайылбырлааны эки болган. Ынчангаш ол база Иосифке дүжүн чугаалап берген: «Мен мындыг дүш көрдүм. Бажымда быжырган далганныг үш тавак салып алган мен. ¹⁷ Эң үстүкү тавакта фараоннун янзы-бүрү быжырып каан чемин салып каан. А куштар мээң бажымда тавактан чем соктап чип турар болду».

¹⁸ Иосиф аңаа мынча дээн: «Ооң утказы мындыг-дыр. Үш тавак дээрге үш хүндүр. ¹⁹ Үшкү хүнде фараон сени „өрү көдүрер“ – сени шаажылал ыяжынга азып каар. А куштар сени соктап чиир-дир».

²⁰ Ийи хүн эрткенде, фараоннун төрүттүнген хүнү болган. Ол бодунун бүгү дүжүметтеринге дой кылгаш, олар көрүп турда, кол кундага тудукчун болгаш кол чем салыкчызын кара-бажыңдан үндүрүп эккээр деп шиитпирлээн. ²¹ Кол кундага тудукчун фараон эрги албан-хүлээлгезинче эгидип эккээрге, ол фараоннун холунга кундагазын тудускан. ²² А кол чем салыкчызын Иосифтиң тайылбырлааны дег кылдыр азып каан. ²³ Кол кундага тудукчузу Иосифтиң дугайын сагынмаан-даа, ооң дилээн-даа уттупкан.

Фараоннун дүштери

41 ¹ Ийи чыл эрткенде, фараон дүш дүжээн: ол хем эринге турда, ² чараш, семис-чаагай чеди инек хемден үнүп келгеш, эрик дургаар оьттап чорааннар.

³ А оларның соондан чудаңгы, арган-дорган өске чеди инек база үнүп келгеш,

демги инектерниң чанынга хем эриинге чедип келген. ⁴ Бир көөрге, чудаңгы, арган-дорган чеди инек чараш, семис-чаагай чеди инекти чипкеннер. Ынчан фараон оттуп келген. ⁵ Ол катап удуй бергеш, өске дүш база көрген: чаңгыс сыпта чеди кончуг чаагай тараа бажы үнүп келген турган. ⁶ А оларның соонда өске сыпта изиг хатка кургап калган, чеми бичии чеди тараа бажы үнүп келген турган. ⁷ Кадып кургап калган, чеми бичии тараалар кончуг чаагай тарааларны чиптер болган. Фараон оттуп келгеш, дүш-түр деп билип каан. ⁸ Эртенинде ол дүжүнден сестип, дүвүрээш, Египеттиң бүгү-ле илби-шидилиг болгаш мерген угаанның кижилерин кыйгыртып, чыып алгаш, оларга дүжүн чугаалап берген. Ынчалза-даа оларның аразындан ол дүштерниң утказын тайылбырлаптар чаңгыс-даа кижиге тывылбаан.

Фараоннун дүштерин Иосифтин тайылбырлааны

⁹ Ынчан кол кундага тудукчузу фараонга мынча деп чугаалан: «Мен ам бодумнун бачыдымны сактып бодап тур мен. ¹⁰ Фараон бодунун дүжүметтеринге ажынгаш, мени база кол чем салыкчызын камгалакчыларның даргазының бажыңыга хоругдап каан соонда, ¹¹ бир дүне бис иелээн онзагай уткаларлыг дүштер дүжээн бис. ¹² Кара-бажыңга бистин-биле кады камгалакчылар даргазының кулу болур аныяк еврей кижиге турган. Бис аңаа дүштеривисти чугаалап бээривиске, ол кижиге бүрүзүңгө көргөн дүжүнүн утказын тайылбырлап берген. ¹³ Ол канчаар тайылбырлааныл, шак-ла ынчаар болган: мен эрги албан-хүлээлгемче ээп келген мен, а чем салыкчызы астырып өлүрткен».

¹⁴ Фараон Иосифти кыйгыртыптарга, ону кара-бажындан далаш-биле үндүрүп эккелгеннер. Ооң бажының дүгүн тааргаш, идик-хевин солааш, фараонга эккелгеннер. ¹⁵ Фараон Иосифке: «Мен дүш дүжөдим, а ону тайылбырлаптар кижиге тывылбады. Дүштерниң утказын сени эки билир деп дыңнадым» – дээн.

¹⁶ Иосиф: «Ол дээрге мен эвес-тир мен. Фараоннун ачы-буянынга чедирер харыыны Бурган бээр» – деп харыылаан.

¹⁷ Фараон Иосифке чугаалап берген: «Дүжүмде хем эриинде турар-дыр мен. ¹⁸ Чеди чараш, семис-чаагай инек хемден үнүп келгеш, эрикти дургаар оъттап чоруур болду. ¹⁹ Оларның соондан өске чеди чудаңгы, арган-дорган инек үнүп келди. Бо египет черге ыңдыг чудаңгы инектер черле көрүп көрбээн мен. ²⁰ Ол арган-дорган, чудаңгы инектер семис-чаагай инектерни чиптилер. ²¹ Семис инектерни чиптерге-даа, оларның иштинче киргени эскертинмес. Олар арган-дорган боттары ол-ла хевээр боор чорду. Оон мен оттуп келдим. ²² Ооң соонда мындыг дүш дүжөдим: чаңгыс сыпта чеди кончуг чаагай тараа бажы үнүп келген. ²³ А оларның соонда изиг хатка кадып, кургап калган, чеми бичии чеди тараа бажы үнүп келген турар. ²⁴ Чеми бичии тараа баштары кончуг чаагай тараа баштарын чип кааптар болду. Бо дүштеримни илби-шидилиг улуска чугаалап бээримге, кым-даа тайылбырлап бербеди».

²⁵ Иосиф фараонга мынча дээн: «Фараоннун ийи дүжү чаңгыс уткалыг-дыр. Чүнү кылыр дээнин Бурган фараонга сагындырып турар-дыр. ²⁶ Чеди семис инек дээрге чеди чыл-дыр, чеди чаагай тараа бажы дээрге база чеди чыл-дыр. Оларның уткалары чаңгыс-тыр. ²⁷ Оларның соондан келген чеди арган, чудаңгы инек дээрге

база чеди чыл-дыр. Бичии чемниг, кургап-кадып калган чеди тараа бажы дээрge аш-чуттуг чеди чыл-дыр.²⁸ „Чүнү кылыр дээнин Бурган фараонга сагындырып турар-дыр“ дээнимниң ужуру ол-дур.²⁹ Бүгү египет черге магалыг чаагай дүжүттүг чеди чыл дүжөр дээн-дир.³⁰ Ооң соонда аш-чуттуң чеди чылы келир. Египет черге моон мурнунда турган магалыг дүжүткүр бай үе утгундурар, черни аш-чут хоозурадып каар-дыр.³¹ Аш-чуттуң хайындан черниң бар турган байлаа билдинмейн баар, чүге дээрge ол үе кончуг аар-берге болур.³² Фараоннуң ийи катап дүжээни дээрge Бурганның ыяк шиитпирлээниниң бадыткалы-дыр. Удавас Бурган сөзүн күүседир.

³³ Ынчангаш фараон угаанныг болгаш чүвени эки билир кижиден шилээш, амдыгааштан Египетти башкарап кылдыр салып кагзын.³⁴ Ол ышкаш египет черге дүжүткүр чеди чылдың дургузунда чондан дүжүттүң бешки кезээн чыыр кылдыр үндүрүг хавырап кижилерден фараон сонгуп кагзын.³⁵ Эки чылдарнын дүжүдүн олар чыып алгаш, фараоннуң хоорайларда аңмаарларынга бөлүп, камнап, курлавырлап турзуннар.³⁶ Ол бүгү египет черге аш-чуттуң чеди чылынын дургузунда курлавыр болур, ынчан чурт аш-чуттан хоозуравас».

Иосифтин эрге-дужаалынын бедээни

³⁷ Иосифтин сөстери фараонга болгаш ооң дүжүмөттеринге таарымчалыг болган.
³⁸ Фараон дүжүмөттеринге: «Бо кижиде дег Бурганның сүлдезин эдилээн өске кижиде тыптыр деп бе?» – дээн.
³⁹ Оон Иосифке: «Бурган сенээ бо бүгүнү ажыдып берген болганда, сенден угаан-сарыылдыг болгаш мерген кижиде чок-тур.
⁴⁰ Сен мээң ордумга эң-не кол кижиде боор сен, мээң бүгү чонум сээң сөзүңнү дыңнаар. Хаан болгаш, чүгле мен сенден улуг эргелиг боор мен» – деп, фараон чугаалаан.
⁴¹ Оон соонда фараон Иосифке: «Сени мен бүгү Египеттин башкарыкчызы кылдыр томуйлап тур мен» – дээн.
⁴² Фараон холундан таңмалыг билзээн ужулгаш^k, Иосифтин салаазынга суп берген. Аңаа каас-коя хепти кедиргеш, мойнунга алдын каасталга азындырып берген.
⁴³ Иосифти фараондан адаанда эргелиг кижиге хамааржыр *чуузага олуртуп алгаш, аңаа сөгүрүүрүн шупту улуска дужааган. Ынчалдыр фараон Иосифти египет чурттуң башкарыкчызы кылып каан.
⁴⁴ Фараон Иосифке: «Фараон мээң күзелим бо-дур: сээң чөпшээрелиң чокка бүгү египет черге кым-даа холун шимчетпес, базым кылбас ужурулуг» – дээн.
⁴⁵ Фараон Иосифке Цафнат-Панеах деп чаа ат тыпсып берген. Аңаа кадай кылдыр египет бурганнарнын Илиополь хоорайда *бараалгакчызы Потти-Фераның уруу Асенетти ап берген. Иосиф египет черни башкарып эгелээн.
⁴⁶ Египеттин хааны фараонга бараан болуп эгелээнде, Иосиф үжөн харлыг турган.

Иосиф фараондан чоруткаш, бүгү египет черни эргири дээш чорупкан.
⁴⁷ Магалыг эки чеди чылдың дургузунда чер кончуг чаагай дүжүттү берген.
⁴⁸ Чеди чыл дургузунда ажаап ап турган чаагай дүжүттү Иосиф хоорайларда шыгжамырже суп аарын чедип ап келген; ол тарааны хоорайны долгандыр турар шөлдерден ажаап ап турган.
⁴⁹ Ынчалдыр Иосиф далайның элезини дег хөй тарааны курлавырлап алган. Кайы хирени шыгжап алганын санавастап-даа калган, ол хире хөй болган.

^k41:42 Кандыг-даа дужаалга ол таңманы базып каарга, күштүг болур.

⁵⁰ Аш-чуттуг чылдар эгелээр мурнунда Илиопольда бараалгакчы Поти-Феранын уруу Асенет Иосифке ийи оол божуп берген чүве-дир. ⁵¹ Дун оглун Иосиф Манассия¹ деп адап алган, чүге дээрге ол «Бурган менээ бүгү мунгаралдарымны болгаш адамның аалын уттуптар арганы берген» дээр турган. ⁵² Ийи дугаар оглун Эфрем^m деп адап алган. Чүге дээрге ол «Бурган мээң хилинчек көргөн черимге мени салгалдыг кылып каан» дээр турган.

⁵³ Египет черге магалыг дүжүткүр чеди чыл эрте берген, ⁵⁴ Иосифтин баш удур чугаалааны аш-чуттуң чеди чылы дүжүп келген. Аш-чут бүгү чурттарга болуп турган, а бүгү египет черге тараа бар турган. ⁵⁵ Кажан Египетке база аш-чут эгелей бээрге, чон фараондан чем дилеп чедип келген. А фараон египет чонга: «Иосифке барынар, ол чүү дээрил, оонуу-биле кылыңар» – дээн. ⁵⁶ Бүгү делегейге аш-чут болуп турган. Иосиф тараа курлавырларын ажыдыпкаш, египет чонга тараазын садып эгелээн. Египет черге база аш-чут күштелип турган. ⁵⁷ Янзы-бүрү чурттардан чон Египетче кээп, Иосифтен тараа садып ап турган, чүге дээрге аш-чут бүгү делегейге кедерей берген чүве-дир.

Бодунуң акылары-биле Иосифтин ужурашканы

42 ¹ Ол өйде Иаков Египетте тараа барын дыңнап каан. Ол оолдарыңа: «Чүге бот-боттарыңарже көрүп алган орар силер? ² Египетте тараа бар деп дыңнадым. Дириг артар деп бодаар болзуңарза, барыңар, оон тараадан садып эккелинер. Оон башка аштап өлүр бис» – деп чугаалаан. ³ Иосифтин он акызы Египеттен тараа садып аар дээш чорупканнар. ⁴ Чүгле Иосифтин Вениамин деп дунмазын, ооң-биле кандыг-бир багай чүве болза канчаар дээш, Иаков олар-биле кады чорутпаан. ⁵ Израильдин оолдары, өске черлерден келген улус-биле бир дөмей, тараа садып аар дээш келгеннер, чүге дээрге *ханаан черде база аш-чут болуп турган.

⁶ Иосиф египет чернин чагырыкчызы турган, ынчангаш келген чонга тарааны ол садып турган. Иосифтин акылары чедип келгеш, аңаа черге чедир мөгөйгеннер. ⁷ Иосиф акыларын көрүп кааш, танып каапкан. Ынчалза-даа олардан танывазы кижиге дег: «Кайың келдиңер?» – деп шыңгыы айтырган.

Олары: «Ханаан черден тараа садып аар дээш келдивис» – деп харыылааннар.

⁸ Иосиф акыларын танып каан, а олар дунмазын танывааннар. ⁹ Иосиф оларнын дугайында дүжөп турган дүштерин сактып келген. Ол акыларыңа: «Силер шивишкиннер-дир силер. Бо чурттуң кошкак талаларын көрүп аар дээш келгениңер ол-дур» – дээн.

¹⁰ Олар аңаа: «Чок, бистин дээргивис, силернин чалчаларыңар бис тараа садып аар дээш келген бис. ¹¹ Бис чаңгыс аданың төлдери-дир бис. Багай сеткил бисте чок. Бис шивишкиннер эвес, силернин чалчаларыңар бис» – дээннер.

¹² Иосиф оларга: «Чок, силер бо чурттуң кошкак талаларын көрүп аар дээш келген силер» – дээн.

¹41:51 Еврей дылда «Манассия» деп ат «уттуу» деп сөске дөмейлешкек.

^m41:52 «Эфрем» деп ат «химистиг, салгалдыг» деп сөске дөмейлешкек.

¹³ Олар Иосифке: «Бистер, силерниң чалчаларыңар, он ийи алышкы бис. Бис ханаан черде чурттап чоруур чаңгыс ададан төрүттүнгөн оолдар-дыр бис. Чүгле хеймеривис ачавыс-биле кады аалывыста артып калды. А бирээвис чок апарган» – дээннер.

¹⁴ Иосиф оларга: «Ол-дур харын, мен силерни „Шивишкиннер-дир силер“ деп чугааладым чоп – дээн. – ¹⁵ Мен силерни хынаптар мен. Фараоннуң ады-биле дангыраглап тур мен: силерниң хеймеринер маңаа чедип келбээн шаанда, силерни моон кым-даа чорутпас. ¹⁶ Кайы-бирээнер дуңманарны барып эккелзин, артканнарыңар маңаа хоругдал адаанга турар силер. Ынчан силерниң чугааңарның шын-мегезин хынаптар мен. Бир эвес дуңманар эккелбес болзуңарза, силер ылап-ла шивишкиннер-дир силер. Фараоннуң амы-тыны-биле дангыраглап тур мен!» ¹⁷ Оон соонда Иосиф оларны үш хонук иштинде хоругдап каан.

¹⁸ Үшкү хүнде Иосиф оларга: «Мээң чугаам ёзугаар кылыр болзуңарза, дириг артар силер, чүге дээрге мен Бургандан коргар кижин мен. ¹⁹ Бир эвес силер шынчы улус болзуңарза, силерниң бирээнер кара-бажыңга артып калзын. А артканнарыңар аштап турар өг-бүлелеринерге тарааны чедирип бергеш, ²⁰ бодунарның сөзүңерниң бадыткалы кылдыр хеймеринерни меңээ эккелинер. Ынчан силерниң чугааңар бадыткалтына бээр – дириг артар силер» – дээн. Алышкылар ооң-биле чөпшээрешкеннер.

²¹ Алышкылар аразында: «Дуңмавыска удур кылган бачыдывыс ужун бис мындыг хинчекке таварышкан-дыр бис. Ооң сагыш-сеткилиниң муңгаралын көрүп турган хиревисте-ле, канчаар-даа чаннырга, ону кээргеведивис чоп» – диип чугаалажып турганнар.

²² Рувим дуңмаларыңа: «„Ол оолга удур бачыт үүлгетпеңер“ деп мен силерге чугаалап турбажык мен бе? Силер мени дыңнавадыңар. Ооң ялазы ам биске онаажып турары ол-дур» – деп чугаалаан.

²³ Алышкылар Иосиф оларның чугаазын билип турар деп билбээннер, чүге дээрге олар очулдурукчу дамчыштыр чугаалажып турганнар. ²⁴ Иосиф хажызынче чоруй баргаш, ыглапкан. Оон катап чедип келгеш, олар-биле чугаалашкаш, оларның аразындан Симеонну шилип алган. Алышкылар көрүп турда, ону хүлүдүп каан. ²⁵ Иосиф оларның шоодайларыңа тарааны долдур ургаш, кижин бүрүзүнүн мөңгүннерин дедир эгидип бээрин дужааган. Орукка оларга хүнезин бээрин база айыткан. Ол бүгүнү шак-ла ынчаар күүсеткен чүве-дир.

Алышкыларның ханаан черже ээп чанганы

²⁶ Алышкылар элчигеннеринге тараазын чүдүргеш, чанып чорупканнар. ²⁷ Хонары-биле доктааган черинге элчигенин чемгерип аар дээш, оларның бирээзи тараалыг шоодайын ажыдыпкаш, ында мөңгүнүн көрүп каан! ²⁸ Улузунга ол: «Мээң мөңгүнүмнү эгидип берген-дир, ол мээң бо шоодайымның иштинде чыдыр» – дээн. Олар кортканындан чүректери уштуна бээр часкаш: «Бурган бистиң-биле чүнү канчап турары ол?!» – деп бот-боттарындан айтыржып турганнар.

²⁹ Алышкылар ханаан черде адазы Иаковка чедип келгеш, чүү болганын шуптузун чугаалап бергеннер: ³⁰ «Ол чурттун башкарыкчызы кижин бистиң-биле

дыка шынгыгы чугаалашкаш: „Чуртувуста келген шивишкиннер-дир силер“ – диди. ³¹ А бис аңаа: „Бис шивишкин бооп чорбаан бис, шынчы улус бис. ³² Бис чаңгыс ададан төрүттүнгөн он ийи алышкы бис. Бирээвис чок апарган, а хеймеривис ханаан черде ачавыс-биле кады артып калган“ – деп харыыладывыс. ³³ Оон ол чурттун башкарыкчызы биске: „Силерниң шын-мегөнерни хынаар мен: бирээнер маңаа артып калзын, а өскелеринер чангаш, аштап турар өг-бүлелеринерге тараанарны чедирип бергеш, ³⁴ бодунарның хеймеринерни меңээ эдертип эккелиңер. Ынчан мен силерни шивишкиннер эвес, шынчы улус-тур дээр мен. Силерниң акыңарны салыптарымга, бо чуртка хостуг чоруп болур силер“ – диди».

³⁵ Кажан олар тараалыг шоодайларын божудуптарга, кижги бүрүзүнүн шоодайында акша-мөңгүн суп каан хапчыгаш бар болган. Ол бүгүнү көргөш, ачазы-даа, оолдары-даа кайгап, корга-ла бергеннер. ³⁶ Ачазы Иаков оларга: «Мээн оолдарымны чаңгыстап ап-ла тур силер аа. Иосиф чок-тур, Симеон база чок. Ам Вениаминни алыр деп тур силер. Шупту халапты меңээ онаап тур силер!» – дээн.

³⁷ Рувим ынчан ачазыңа: «Бир эвес Вениаминни дедир эккелбес болзумза, мээн ийи оглумну өлүрүп каап болур силер. Ооң бажы дээш харыылаар кылдыр меңээ дагзып калынар, мен ыяап-ла эгидип эккээр мен» – деп-тир.

³⁸ Иаков: «Чок! Мээн оглум силер-биле чорбас. Ооң акызы өлгөн-дир, ол чааскаан арткан болгай. Орук ара ооң-биле багай чүве болза канчаарыл? Көк баштыг аданар мени мунгаралдан алдыы оранче чоруй барзын деп турарыңар ол-дур» – деп харыылаан.

Алышкыларның Вениамин-биле кады Египетче эеп келгени

43 ¹ Чуртта аш-чут кедерей берген. ² Оолдарының Египеттен эккелген тараазы төнө бээрге, ачазы оларга: «Ам база ынаар баргаш, тараадан садып эккелиңер» – дээн.

³ Ынчан Иуда ачазыңа мынча деп чугаалаан: «Ол черниң башкарыкчызы кижги „Дунмаңар чокка меңээ келбес силер“ деп биске шыңгыызы-биле сагындырып каан болгай. ⁴ Бир эвес дуңмавысты бистиң-биле кады чорудар болзуңарза, барып, силерге тараадан садып эккеп бээр бис. ⁵ А бир эвес ону бистиң-биле кады чорутпас болзуңарза, ынаар барбас бис. Чүгө дээрге ол кижги „Дунмаңар чокка меңээ келбөңер“ дээн болгай».

⁶ Ачазы Израиль: «Мээн бажымче суг кудуп, база бир дунмаңар барын ол кижиге чүгө чугаалай берген силер?» – деп айтырган.

⁷ Оолдары ачазыңа: «Ол кижги боду бистиң дугайывыста, бистиң төрелдеривистиң дугайында „Ачанар ам-даа дириг бе? Силерниң дунмаңар бар бе?“ деп сонуургай берди. Бис ол айтырылгарга харыылаан улус-тур бис. Оон „Дунмаңар эдертип эккелиңер“ дей бээрин кым билген боор» – дээннер.

⁸ Иуда ачазы Израильге: «Оглуңарны бистиң-биле чорудуп көрүңерем. Бис чоруптаалы. Ынчан бис шупту аш-чутту шыдажып эртип, дириг артар бис – силер-даа, бис-даа, бистиң ажы-төлүвүс-даа. ⁹ Дуңмамны мен бажым-биле харыылаар мен. Бир эвес ону мен дедир эдертип эккелбес болзумза, силерниң мурнуңарга бүгү назынымда буруулуг боор мен. ¹⁰ Бир эвес мынчаар шөйүп турбаан болзувусса, ынаар ийи катап-даа баргаш келгиже болдувус» – дээн.

¹¹ Израиль оолдарыңа мынча дээн: «Ындыг-дыр. Ынчаарга силер мынчалыңар: бистиң черивистиң байлаандан – чаагай чыгтыг янзы-бүрү чуктар, ары чигири, фысташка болгаш миндаль тооруктардан – ап алгаш, ону ол кижиге белек кылдыр аппарып беринер. ¹² Мөңгүннү ийи катап хөй кылдыр ап алыңар – шоодайларыңардан тып алганыңар мөңгүннерни эгидип бээр силер. Канчап билир, олар соора сукпан чадавас. ¹³ Дуңмаңарны база эдертип алгаш, ол кижиге катап чоруптуңар че. ¹⁴ Күчүлүг Бурган ол кижини силерге ээ көрүндүрүп, Вениаминни-даа, ол черде артып калган Симеонну-даа силер-биле кады салып чорудуптар кылдыр энерелден көргүзөр болзун. А мен-даа канчаар, ажы-төл чок артсымза, ынчаар артар-ла ыйнаан мен».

¹⁵ Алышкылар белек-селээн белеткээш, мөңгүннү ооң мурнундагызындан ийи катап хөйнү ап алгаш, Египетте Иосифке Вениаминни эдертип алгаш, чедип келгеннер. ¹⁶ Иосиф алышкылар-биле кады Вениаминниң чедип келгенин көрүп кааш, бажыңының ажыл-агый эргелекчизинге: «Бо келген улусту мээң бажыңымга кирип каг. Эъттен белеткеп, аыш-чемден кыл, чүге дээрге дүьште мен олар-биле кады чемненер мен» – дээн. ¹⁷ Ажыл-агый эргелекчизи Иосиф чүү дээнил, шак-ла ынчалдыр күүсеткеш, алышкыларны бажыңга чедирип каан.

¹⁸ Иосифтиң бажыңынче баар дээрге, алышкылар корга бергеш: «Бисти бо бажыңче ынчангы бистиң шоодайларывыс-биле кады келген мөңгүннер ужун аппарат чыдар-дыр! Ол дээш бисче чөңгээлээр, халдаар, бисти кулдар кылып алгаш, бистиң элчигеннеривисти олчалап аар дээн эвес бе?» – дижип чугаалажып чорааннар. ¹⁹ Иосифтиң бажыңының эргин аксынга келгеш, алышкылар ажыл-агый эргелекчизинге: ²⁰ «Хүндүлүг дээрги, бисти дыңнап көрүңерем. Бис моон мурнунда база маңа тараа садып ап кээп чораан бис. ²¹ Чанып бар чыда, орук ара хонар черге шоодайларывысты көрүптөривиске, кижиге бүрүзүнүң шоодайында тараа дээш төлээн мөңгүннери ол-ла хевээр чедип келген болган! Бис бо удаада ол мөңгүннерни дедир эгидип бээр дээш эккелдивис. ²² А тараа садып аар мөңгүннеривис база аңгы бар. Ынчан бистиң шоодайларывысче мөңгүннү кым суп каанын бис билбес-тир бис» – дээннер.

²³ Ажыл-агый эргелекчизи: «Оожургаңар, кортпаңар. Силерниң биле ачаңарның Бурганы силерге ол мөңгүннү белек кылдыр берген-дир. Силерниң мөңгүнүңерни мен ынчан шуптузун алган мен» – дээш, Симеонну алышкыларга үндүрүп эккеп берген. ²⁴ Оон алышкыларны Иосифтиң бажыңынче киригеш, буттарын чуур суг эккеп бергеш, оларның элчигеннерин база чемгерип каан. ²⁵ Алышкылар Иосифтиң дүьште кээринге чедир белектерин аайлап алганнар, чүге дээрге бо бажыңга чемненер силер деп оларга дыңнадып каан турган. ²⁶ Иосиф чанып кээрге, аңаа эккелген белектерин сунуп, черге чедир мөгейип бараалгааннар.

²⁷ Иосиф олар-биле мендилешкеш: «Меңээ чугаалап турганыңар кырган адаңар эки тур бе? Ол ам-даа дириг бе?» – деп айтырган.

²⁸ «Бистиң ачавыс, силерниң чалчаңар, ам-даа дириг, эки тур» – деп харыылааш, олар күдүк базып мөгейгеннер.

²⁹ Иосиф бодунуң чаңгыс иеден төрүттүнгөн дуңмазы Вениаминче көргеш: «Меңээ чугаалап турганыңар хеймеринер бо бе? – деп айтыргаш, – Бурган сеңээ энерелдиг болзун, оглум!» – дээн. ³⁰ Иосифтиң хөрек-чүрээ дуңмазыңга ынакшылдыг эргелелден долуп кээрге, ол ыглаптар часкаш, бичии-ле туттунган.

Ол дүрген-не өске өрээлче чоруй баргаш, аңаа барып ыглапкан. ³¹ Арнын чуп, быжыгланып-кадыгланып алгаш, үнүп келгеш, аыш-чемни салырын дужааган.

³² Чемни Иосифке аңгы, алышкыларга аңгы, Иосиф-биле чемненип турган египетчилерге база аңгы салганнар. (Египетчилер еврейлер-биле кады чемнениринден ческинер турганнар.) ³³ Алышкыларны Иосифтиң мурнунга улуундан бичезинге чедир чыскаалдыр олуртуп каарга, олар бот-боттарынче удур-дедир көржүп, кайгап-харап органнар. ³⁴ Иосиф бодунун столундан чемни оларже чорудуп-ла олурган. А Вениаминге өскелеринден беш катап хөй чем чорудуп берип орган. Шак ынчалдыр олар Иосиф-биле кады аштанып-чемненип, арага ижип дойлап органнар чүве-дир.

Акыларын Иосифтиң шенеп турганы

44 ¹ Бодунун бажыңының ажыл-агый эргелекчизинге Иосиф мынча деп дужааган: «Бо улустун шоодайларынга тарааны сыңар шаа-биле уруп бергеш, кижини бүрүзүнүн шоодайынга оон мөңгүнүн дедир суп каар сен. ² А мээң мөңгүн аямны хеймериниң шоодайынга оон тараа саткан мөңгүнү-биле кады суп каар сен». Ажыл-агый эргелекчизи бүгү чүвени Иосифтиң дужааганын ёзугаар күүсеткен. ³ Даң адары билек, алышкыларны элчигеннери-биле салып чорудупканнар. ⁴ Алышкылар чорупкаш, хоорайдан дыка ыраваанда, Иосиф ажыл-агый эргелекчизинге мынча дээн: «Дүрген оларның соондан сүрүп чет! Оларга чеде бергеш: „Чүге экиге багай-биле харыылап турар силер? Чүге мээң мөңгүн аямны оорлапканыңар ол?“ ⁵ Мээң дээргим ол аяктан суксун ижип, аңаа төлгелээр кижини болгай. Багай чүве кылган-дыр силер“ – деп оларга чугаала». ⁶ Ажыл-агый эргелекчизи оларны сүрүп четкеш, Иосифтиң дужааганы ёзугаар чугаалаан.

⁷ Алышкылар: «Чүге ындыг чүве чугаалап турарыңар ол, дээргивис? Бис, силерниң чалчаларыңар, ындыг багай чүве кылбас-тыр бис ийин. ⁸ Бистиң шоодайларывыстан тывылган мөңгүннерни безин *Ханаандан силерге дедир эккеп бердивис чоп. Силерниң дээргинерниң алдын-мөңгүнүн канчап оорлай бээр улус бис? ⁹ Бистиң кайы-бирээвистен ол читкен аякты тып аар болза, ону өлүр шаажылазын, а бис шупту дээргивистин кулдары болур бис» – деп харыылааннар.

¹⁰ «Силерниң чугаалааныңар-биле болгай аан – деп ажыл-агый эргелекчизи чөпшээрешкен. – Чүгле читкен чүүл кымдан тыптырыл, ол кижини дээргимге кул болуп артар, а артканнарыңар буруу чок болур». ¹¹ Алышкылар дүрген-не шоодайларын дүжүргеш, оларның аастарын ажыдыпканнар. ¹² Иосифтиң чалчазы улуундан эгелээш, бичезинге чедир үжөп кээрге, мөңгүн аяк Вениаминниң шоодайындан тыптып келген. ¹³ Алышкылар идик-хевин качыгдалдан ора соккулап алгаш, элчигеннеринге катап чүьгүн чүдүргеш, хоорайга чедип келгеннер.

¹⁴ Иуда акылары, дуңмалары-биле кээрге, Иосиф ам-даа бажыңында болган. Олар Иосифтиң мурнунга сөгүрүп кээп дүшкеннер. ¹⁵ Иосиф оларга: «Ол канчаарыңар ол? Мен ышкаш улус төлге-биле чүнү-даа билип каар деп чүвени билбес силер бе?» – дээн.

^{144:4} Өске бурунгу сөзүглелде сөөлү домак таварышпайн турар.

¹⁶ «Дээргивис силерге чүнү чугаалаар деп бис – деп, Иуда чугаалаан. – Канчаар хөрлээр бис? Канчаар агартынар бис? Бурган бистиң буруувусту сойгалап тур ышкажыл. Амдан эгелеп, бис силерниң кулдарыңар-дыр бис – аякты оорлаан-даа кижиге, өске артканнарывыс-даа».

¹⁷ Ынчалза-даа Иосиф оларга: «Чок, мен ыңдыг чүве кылып шыдавам мен. Чүглө аякты оорлаан кижиге мээң кулум бооп артсын, а артканнарыңар ачаңарже амыр-тайбың чана бээр силер» – дээн.

¹⁸ Иуда Иосифке чоокшулап чеде бергеш: «Дээргим! Силер-биле чугаалажырын чалчаңар меңээ чөпшээрөп көрүңер – дээн. – Меңээ ажынмайын көрүңерем, дээргим. Силер фараон-биле дөмей эргелиг-дир силер. ¹⁹ Силер, хүндүлүг дээрги, бистен ачавыс бар бе, дуңмаларывыс бар бе дээрзин айтырган болгай силер. ²⁰ Дээргивис силерге кырган адавыс барын, оон ыңай ооң назы-хары улгады бергенде, төрүттүнген оглу барын чугаалаан болгай бис. Ачавыстың бодунун кадайындан арткан чаңгыс оглу ол-дур, а ооң кады төрээни чок апарган. Ынчангаш ачавыс аңаа дыка ынак. Бис мону силерге чугаалаан бис. ²¹ А силер чалчаларыңар биске: „Дуңманарны эдертип эккелиңер, ону көрей“ – деп дужааган болгай силер. ²² Ынчан бис силерге: „Дуңмавыс ачавысты каап шыдавам, ачавыс ол чарлышкынны ууп шыдавай, өлүп каар“ – деп чугаалаан болгай бис. ²³ Ынчалза-даа силер биске: „Бир эвес хеймер дуңманарны эккелбес болзуңарза, меңээ көзүлбөңер“ – дидинер.

²⁴ Аалывыста силерниң чалчаңар болур ачавыска чеде бергеш, дээргивис силерниң сөстөрүңерни ол хевээр дамчыткан бис. ²⁵ Ачавыс бисти: „Ам база катап барып, тараадан садып эккелиңер“ – дээрге, ²⁶ бис аңаа: „Хеймеривис чокта, бис ынаар барып, ол кижиниң мурнунга көстүп шыдавам бис“ – деп чугааладывыс. ²⁷ Силерниң чалчаңар болур ачавыс биске: „Силер билир силер: мээң кадайым меңээ ийи оол божуп берген. ²⁸ Бирээзи ис чок чиде берди. Ону араатан аңнар үзе-чаза соп чип каан деп бодаар мен. Ону ол хевээр көрбөдим. ²⁹ Ам силер арткан оглумну база аппаарыңар ол-дур. Ооң-биле багай чүве болур болза, көк баштыг мени алды оранче чорутканыңар ол-дур“ – диди. ³⁰ Бир эвес силерниң чалчаңар болур ачавыска боду-биле тыны тудуш, ынак оглу чокка чеде бээр болзумза, ³¹ оглу бистиң-биле кады келбээнин көөр болза, ол өлүп каар! Силерниң чалчаңар, көк баштыг ачавыс, муңгаралдан бистиң хайывыс-биле алды оранче чорутканы ол.

³² Ооң кадында силерниң чалчаңар мен „Дуңмавыстың чанып кээрин бажым-биле харыылаар мен“ деп ачавыска аашкынган кижиге мен. Бир эвес дуңмамны эккелбес болзумза, бүгү назынымда ачамның мурнунга буруумну чүктээр болган мен. ³³ Ынчангаш силерниң чалчаңар мен дуңмамның орунунга маңаа кул бооп артып каайн, а бо оол акылары-биле кады чана бергей аан. ³⁴ Бир эвес мен дуңмам чокка чана берзимзе, ачамның кажыдыдалын канчап көрүп шыдаар мен?!»

Акыларыңа Иосифтиң ажыттыңаны

45 ¹ Иосиф оон ыңай өске улус аразыңа туттунуп шыдавай барган. «Моон шупту үнүп чоргуланар!» – деп, ол чалчаларыңа алгырган. Ынчангаш ол акыларының мурнунга ажыттынып турда, оларның чаныңа өске улус артпаан

турган. ² Иосиф мөөредир ыглап турган, ынчангаш ону египет улус дыңнап каан. Ооң дугайында чугаа фараоннун ордузунга безин чеде берген.

³ «Мен Иосиф-тир мен! – деп, ол акыларынга чугаалаан. – Ачам ам-даа дириг бе?» Ынчалза-даа кайгаанындан акыларының үнү безин үнмейн барган.

⁴ Иосиф акыларынга: «Бээр чедип келиңер» – дээн. Олары чоокшулап чедип кээрге: «Мен силерниң Египетче садып чорудупкан дунмаңар Иосиф-тир мен. ⁵ Ынчалза-даа силер ам муңгараванар, мени бээр садыпканыңар дээш боттарыңарны чектевенер. Чүге дээрге Бурган мени силерниң амы-тыныңарны камгалазын дээш бээр чорудупканы ол-дур. ⁶ Ийи чыл дургузунда чуртта аш-чут чоруп турар-дыр. Ам-даа беш чыл иштинде үнүш-дүжүт чок чылдар болур. ⁷ Силерниң салгалыңар чер кырынга онча-менди артсын дээш, силерге өндүр улуг камгалал турзун дээш, Бурган мени бо черже силерни мурнай чорудупканы ол-дур. ⁸ Силер эвес, а Бурган мени бээр эккелгеш, мени фараоннун бажын билир кижизи – ооң бүгү ордузунун эргелекчизи, бүгү египет черниң чагырыкчызы кылып кааны ол-дур.

⁹ Дүрген барып ачамга: „Силерниң оглуңар Иосиф мынча дидир: ‘Мени Бурган бүгү египет черниң чагырыкчызы кылып кагды. Саадавайн, дүрген меңээ чедип келиңер. ¹⁰ Мээң чанымга, Гесем деп девискээрге чурттаар силер. Бүгү-ле эт-хөрөңгинер, шээр база бода мал-маганыңар ап алгаш, силер, оолдарыңар, оолдарыңарның ажы-төлү – шупту кады чедип келиңер. ¹¹ Силерге бүгү-ле чүве таарымчалыг болур. Ам-даа беш чыл иштинде аш-чут уламчылаар болгай; силерниң аал-ораныңар ядарай бээрин күзевейн тур мен’’ – деп чугаалаңар. ¹² Бодур, силер-даа, дунмам Вениамин-даа мени карактарыңар-биле көрүп тур силер. Силер-биле мен – Иосиф – чугаалажып тур ышкажыл мен! ¹³ Ачамга баргаш, бүгү Египетте мээң ат-алдарлыымның дугайын, караңар-биле чүнү көргениңерни чугаалап бергеш, ону дүрген эдерттип эккелиңер!» – деп чугаалаан.

¹⁴ Иосиф дунмазы Вениаминни кускаптапкаш, ыглап бадырыпкан. Вениамин база акызындан кускаптаныпкаш, ыглапкан. ¹⁵ Оон Иосиф ыглап-сыктавышаан, шупту акыларын ошкап турган. Ооң соонда алышкылар Иосиф-биле чугаалажып эгелээннер.

Иаковтуң өг-бүлезин Египетче чалааны

¹⁶ Иосифтиң акылары чедип келген деп медээ фараоннун кулаанга чеде бээрге, фараон болгаш оон дүжүметтери өөрүп турганнар. ¹⁷ Фараон Иосифке мынча дээн: «„Элчигеннериңерге чүьгүнер чүдүрүп алгаш, *ханаан черже чоруптуңар’’ деп акыларынга чугаала. ¹⁸ Ачазын болгаш боттарының өг-бүлелерин бээр эккелзиннер. Мен оларга Египеттиң эң-не эки черлерин бээр мен. Бистиң чуртувустуң дээжи байлаан четтирзиннер. ¹⁹ Оон ыңай оларга мону чугаала: кадайларын болгаш ажы-төлүн сөөртүрү-биле египет черден тергелерден ап алзыннар. Ачазын база эдерттип эккелзиннер. ²⁰ Черинде каапкан эт-хөрөңгизи дээш дыка сагыш човавазыннар, чүге дээрге Египетте бар бүгү-ле эки чүүлдерни оларга бээр мен».

²¹ Израильдин оолдары шак-ла ынчаар күүсеткеннер. Фараоннун дужаалы-биле Иосиф оларга тергелерни, орукка чиир хүнезинни берген. ²² Кижиди бүрүзүңгө солуп кедер чаа хепти берген, а Вениаминге ол 300 шекел мөңгүнү база беш чаа тонну

берген. ²³ Бодунуң ачазынче Иосиф египет черниң ховар белектерин он эр элчигенге чүдүргөш чорудупкан, а он кыс элчигенге тараа, аыш-чем курлавырларын база чүдүрүп берген. ²⁴ «Орукка алгышпаңар» – деп чагааш, Иосиф акыларын үдеп чорудупкан.

²⁵ Алышкылар Египеттен чоруткаш, ханаан черде ачазы Иаковка чедип келгеннер. ²⁶ Ачазынга келгеш: «Иосиф дириг! Бүгү Египетти чагырып турар кижилер ол-дур!» – деп чугаалааннар. Иаковтуң чүрээ шимирт дээн, ол бүзүревейн барган. ²⁷ Иосифтиң сөстөрүн оолдарындан дыңнааш, ооң чорудупкан белек-селээн база ону эккелзин дээн тергелерни көргөш, Иаковтуң сеткили сергеп, дирли берген. ²⁸ Израиль: «Ындыг-дыр, оглум Иосиф дириг-дир! Өлбейн чыда, оглумну барып көрүп аар мен» – дээн.

Иаковтуң Египетче аян-чоруун Бурганның деткээни

46 ¹ Израиль бар-ла өнчүзүн ап алгаш, орукче үнүпкен. Бээр-Шевага келгеш, ачазы Исаактың Бурганынга өргүлдер салган. ² Дүне дүжүнде Бурган ону: «Иаков! Иаков!» – деп кыйгырарга, ол: «Дыңнап тур мен» – дээн. ³ Бурган анаа: «Мен сээң ачаңның Бурганы-дыр мен. Кортпа, Египетче чорувут. Ол черге сенден улуг чонну чаяп каар мен. ⁴ Мен сээң-биле кады Египетче чоруптар мен. Оон дедир база үндүрүп каар мен. Өлүп каарыңга, Иосиф бодунуң холу-биле сээң карактарыңны шимдиндир суйбап каар» – деп чугаалаарга, ⁵ Иаков Бээр-Шевадан чорупкан. Оолдары ачазы Иаковту, боттарының кадайларын, ажы-төлүн фараоннун бергени тергелеринге олурткаш, чорупканнар. ⁶ *Ханаан черге азырап чорааны мал-маганын, эдилеп чорааны эт-хөрөңгизин ап алгаш, Иаков бодунуң бүгү төрөл аймаа-биле Египетке чедип келген. ⁷ Оолдарын, уругларын база оларның ажы-төлүн – бодунуң бүгү-ле төрөл аймаан Египетке эккелген.

Иаковтуң үре-салгалының даңзызы

(1 Чыл. 2:1-5)

⁸ Египетке чедип келген израиль чоннуң даңзызы бо-дур.

Иаков болгаш ооң оолдары.

Иаковтуң дун оглу: Рувим. ⁹ Рувимниң оолдары: Энох, Фаллу, Хецрон болгаш Харми.

¹⁰ Симеоннуң оолдары: Иемуил, Ямин, Огад, Яхин, Цохар база хананей херээженден төрүттүнген Саул.

¹¹ Левийниң оолдары: Гирсон, Кохат болгаш Мерари.

¹² Иуданың оолдары: Ир, Онан, Шела, Фарес, Зерах. А Ир биле Онан ханаан черге-ле чок апарганнар. Фарестин Хецрон биле Хамул деп оолдары турган.

¹³ Иссахарның оолдары: Тола, Фува, Яшув^o болгаш Шимрон.

¹⁴ Завулоннуң оолдары: Серед, Элон, Яхлеил.

^o46:13 Өске бурунгу сөзүглелде «Иашув» эвес, а «Иов» деп бижээн.

46:1 Э. д. 26:33 46:4 Э. д. 50:13 46:8 Хост. 6:14-16

46:9 Хост. 6:14; Сан. 26:5-6; 1 Чыл. 5:3 46:10 Сан. 26:13 46:11 Сан. 3:17; 26:57

46:12 Э. д. 38:1-30; Сан. 26:19 46:13 Сан. 26:23-24; 1 Чыл. 7:1 46:14 Сан. 26:26

¹⁵ Оон ангыда Иаков Дина деп кыстыг турган. Бо оолдар, кыстар – үжен үш кижиге – Лия биле Иаковтуң Паддан-Арамга чурттап турган үезинде өзүп-көвүдөөн үре-салгалы чүве-дир.

¹⁶ Гадтың оолдары: Цифион, Хагги, Шуни, Эцбон, Эри, Ароди, Арели.

¹⁷ Асирниң оолдары: Имна, Ишва, Ишви, Брия база кыс уруу Серах. Брияның оолдары: Хевер биле Малхиил. ¹⁸ Бо уруг-дарыг – он алды кижиге – Лаванның уруу Лияга чалча кылдыр берип кааны Зелфа биле Иаковтуң үре-салгалы чүве-дир.

¹⁹ Иаковтуң кадайы Рахилдиң оолдары: Иосиф биле Вениамин. ²⁰ Илиопольда *бараалгакчы Потти-Фераның уруу Асенет Иосифке Манассия биле Эфреми египет черге божуп берген.

²¹ Вениаминниң үре-салгалы: Бела, Бехер, Ашбел, Гера, Нааман, Эхи, Рош, Муппим, Хуппим, Ард. ²² Бо оолдар – он дөрт кижиге – Рахил биле Иаковтуң үре-салгалы чүве-дир.

²³ Данның оглу: Хушим.

²⁴ Нефалимниң оолдары: Яхцеил, Гуни, Иецер, Шиллем. ²⁵ Бо оолдар – чеди кижиге – Лаванның уруу Рахилге чалча кылдыр бергени Валла биле Иаковтуң үре-салгалы чүве-дир.

²⁶ Иаков-биле кады Египетке чедип келген оон дорт салгакчылары, келиннерин санаваaska, шупту алдан алды кижиге чүве-дир. ²⁷ А Иосифтиң ийи оглу Египетке төрүттүнгөн турган. Ынчангаш Иаковтуң Египетке көжүп келген төрөл бөлүүнүн саны чеден⁹ кижиге турган.

Иаковтуң өг-бүлезиниң Египетке чедип келгени

²⁸ Гесемче баар орукту айтып берзин дээш, Иуданы Иаков эртежик-ле Иосифке чорудупкан турган. Олар Гесемге чедип кээрге, ²⁹ Иосиф бодунун *чууазын белеткээш, ачазы Израильди уткуп, Гесемче чорупкан. Ачазын көрүп кааш, Иосиф оон куспактанышкаш, дыка үр ыглап келген. ³⁰ Израиль Иосифке: «Оглум, сени көрүп алганымда, ам өлүп калымза-даа, ажырбас!» – дээн. ³¹ Иосиф бодунун акыларынга болгаш төрөлдеринге: «Фараонга барып: „Ханаандан мээң акыларым болгаш төрөлдерим чедип келди. ³² Олар малчыннар болгаш, мал-маганын ап алгаш келген“ – деп чугаалаайн. ³³ Фараон силерден: „Кандыг ажыл-агыйлыг силер?“ – деп айтырарга, ³⁴ „Бис, силерниң чалчаларыңар, өгбелеривис дег, бичиивистен тура кадарчылар улус бис“ – дээр силер. Ынчан силерни Гесемге чурттадып арттырып каар. Чүге дээрге хой кадарчыларын египетчилер ческинчиг деп санаар улус-тур» – дээн.

47 ¹ Иосиф фараонга чедип келгеш: «*Ханаандан мээң ачам, акыларым шээр база бода мал-маганын, эт-хөрөңгизин ап алгаш чедип келдилер. Олар ам мында, Гесемде ап четтилер» – деп чугаалаан. ² Иосиф акыларының бежин эдертип

Р46:27 Өске бурунгу сөзүглелде «чеден беш» деп бижээн.

46:16 Сан. 26:15 46:17 Сан. 26:44-46; 1 Чыл. 7:30-40

46:20 Э. д. 41:45; Иса. 19:18; Иез. 30:17 46:20 Сан. 26:28-37

46:21 Сан. 26:38-41; 1 Чыл. 7:6-12; 8:1-5 46:23 Сан. 26:42

46:24 Сан. 26:48-49; 1 Чыл. 7:13 46:27 Хост. 1:5 46:34 Э. д. 43:32; Хост. 8:26

алгаш, оларны фараонга бараалгадып чедип келген. ³ Фараон алышкылардан: «Кандыг ажыл-агыйлыг силер?» – деп айтырган.

Олары: «Бис, силерниң чалчаларыңар, өгбелеривис дег, кадарчылар бис – деп харыылааннар. – ⁴ Бис бо черге чурттаар дээш келдивис, чүге дээрге ханаан черде мал кадарар чер безин чок-тур. Ында улуг аш-чут чоруп турар болгай. Ынчангаш чалчаларыңар биске Гесемге чурттаарын чөпшээреп көрүнерем».

⁵ Фараон Иосифке мынча дээн: «Ачан болгаш акыларың сеңээ чедип келгеннер-дир. ⁶ Бүгү Египеттиң чери сээң мурнунда-дыр. Ооң эң-не эки булунунга ачаңны болгаш акыларыңны чурттадып каг. Гесемге олар чурттаайлар аан. Бир эвес оларның аразында төлептиг улус бар болза, мээң хуу малым кадарар кылдыр томуйлап каг».

⁷ Иосиф ачазы Иаковту фараонга эдертип эккээрге, Иаков фараонну алгап-йөрээп каан. ⁸ Фараон Иаковтан: «Каш харлыг силер?» – деп айтырган.

⁹ Иаков фараонга: «Мен 130 чыл ишти көжүп-дүжүп чурттап келдим. Ол дээрге хөй эвес болгаш берге чылдар болду. Мээң өгбелеримниң көжүп-дүжүп чурттап чорааны чылдар-биле оларны деннээр-даа ужур чок» – деп харыылаан. ¹⁰ Иаков фараонну алгап-йөрээп кааш, үнүп чорупкан. ¹¹ Фараоннун дужаалы-биле Иосиф ачазын болгаш акыларын Египеттиң эң-не эки булуну болур Раамсеске чурттадып каан. ¹² Ачазыңга, акыларыңга, төрөл бөлүүнүң өг-бүлө бүрүзүңге оларның санын барымдаалап, тарааны үндүрүп берип, оларны хандырып турган.

Аш-чут үезинде Иосифтиң чуртту башкарып турганы

¹³ Аш-чут кедереп, бүгү чер-делегейде тараа шуут чок калган. Египет болгаш ханаан черлер аштан хоосурап калган. ¹⁴ Египеттиң болгаш Ханаанның чонунга тараа садып тургаш, Иосиф ол черлерниң бар-ла турган акша-мөңгүнүн фараоннун хөрөңгизинче кирип турган. ¹⁵ Египетте-даа, Ханаанда-даа акша-мөңгүн шуут эвээжеп каарга, Египеттиң бүгү чурттакчылары Иосифке келгеш: «Биске тараадан бериңер! Акша-мөңгүнүвүс төнүп калды, силер көрүп туруңарда-ла, өлүр эвес бис» – дээннер.

¹⁶ Иосиф оларга: «Бир эвес акша-мөңгүнүңер төнүп калган болза, малыңарны эккелинер, тарааны аңаа орнап садар мен» – дээн. ¹⁷ Олар Иосифке малдарын ойладып эккеп берип турганнар. Иосиф тараазын аъттарга, шээр болгаш бода малдарга, элчигеннерге орнап, ол чылын чонну тараа-биле хандырып келген.

¹⁸ Ол чыл ынчаар эрткен. Дараазында чылын Египеттиң чурттакчылары база катап Иосифке чедип келгеш, мынча дээннер: «Силерден чажырбас бис, хүндүлүг дээргивис: акша-мөңгүнүвүс төнгөн, малывыс база силерде барган болгай. Ам чүгле боттарывыстан база черлеривистен аңгыда, силерге бээр чүвүс-даа артпады. ¹⁹ Силер көрүп туруңарда-ла, боттарывыс өлгүлөп, черлеривис хоосурап каарга, эки деп бе? Бисти база бистиң черлеривисти тараага орнап садып алынар. Бис фараоннун кулдары болур бис, черлеривис оонуу болур, чүгле биске өлбөс кылдыр, чер кыры куруг калбас кылдыр тараадан беринер». ²⁰ Күштелип орган аш-чуттан өлбөс дээш, Египеттиң чурттакчылары – кижилер бүрүзү бодунун черин тараага орнаптарга, Иосиф бүгү египет черни фараонга садып берген. Ынчалдыр

ол черлер фараоннун өнчүзү болу берген. ²¹ А Египеттин чурттакчыларын Иосиф чурттуң бир ужундан өске ужунга чедир фараоннун кулдары кылып каан⁹. ²² Ол чүглө египет бурганнарның *бараалгакчыларының черлерин садып албаан, чүге дээрге оларны фараон боду хайгааралга ап, ашкарып-чемгерип турган. Ынчангаш олар боттарының черлерин сатпааннар. ²³ Иосиф Египеттин чурттакчыларынга: «Мен силерни болгаш силерниң черлериңерни бөгүн фараонга садып бериптим. Тараадан ап алгаш, тарып алгылаңар че. ²⁴ Тарааңарны ажаар өй кээрге, дүжүдүнерниң бештиң бир кезиин фараонга бээр силер. А артканын өг-бүлелериңерни чемгереринге болгаш тарыыр үрезинге арттырып аар силер» – дээн.

²⁵ Олары: «Силер бистиң амы-тынывысты камгалап алдыңар. Бисче ээ көрүндүнер, дээрги хайыраатывыс. Амдан эгелеп фараоннун кулдары болур бис» – деп харыылааннар. ²⁶ «Дүжүдүнүң бештиң бир кезиин фараонга бээр» деп Египетте бо хүннерге чедир күштүг дүрүмнү Иосиф ынчалдыр доктаадып каан. Чүглө бараалгакчыларның черлери фараонга хамаарышпас турган. ²⁷ А израиль чон Египеттин Гесем девискээринге турумчуп, күш кирип, ажы-төлү көвүдеп чурттап чораан-дыр.

Иаковтун сөөлгү чагыы

²⁸ Египет черге Иаков он чеди чыл чурттаан. Ооң назыны 147 чыл болган. ²⁹ Өлүр үези чоокшулап кээрге, ол оглу Иосифти кыйгырып алгаш, мынча дээн: «Бир эвес менче ээ көрнүр болзунза, меңээ бердингениңни көргүс: мээң дөңмээмге дээп, египет черге мени хөөржүтпезиңни даңгырагла!» ³⁰ Кажан мен өгбелерим соондан чоруй баарымга, мээң мөчүмнү Египеттен аппарат, өгбелеримниң сөөк салган черинге ажаап каар сен».

Иосиф ачазынга: «Силерниң чагыңарны күүседир мен» – дээн.

³¹ Иаков: «Меңээ даңгырагла!» – дээн. Иосиф даңгыраан берген соонда, Израиль орунга чыда¹, Бурганга мөгейген.

Иаковтун Эфрем биле Манассияны йөрээгени

48 ¹ Элээн үе эрткенде, Иосифке ооң ачазы аарып турар дээрзин дыңнаткан. Иосиф бодунун Манассия биле Эфрем деп ийи оглун эдертип алгаш, ачазынга чедип келген. ² Иаковка ооң оглу Иосифтин кел чыдарын дыңнадыптарга, ол бүгү күжүн чыгаш, орунунга олуруп алган. ³ Иаков Иосифке мынча деп чугаалаан: «Күчүлүг Бурган *ханаан черде Луз хоорайга меңээ көстүп келгеш, меңээ ачы-буян хайырлап: ⁴ „Сээң үре-салгалың өзүп-көвүдээр, сенден хөй-ле чоннар тыптыр, бо черни сээң салгалыңга кезээ мөңгедө ээлээр кылдыр берип каар мен“ – дээн чүве. ⁵ Ынчангаш ам Египетке мээң кээримге чедир төрүттүнген ийи оглуң – Эфрем биле Манассия – Рувим болгаш Симеон-биле дең эргелиг мээң оолдарым болзун. ⁶ А оларның соонда төрүттүнер оолдарың сээни болур. Ынчалза-даа олар акыларының төрөл аймаанга катгыжып, оларның салгал дамчаан өнчүзүн

⁹47:21 Фараоннун кулдары кылып каан – өске бурунгу сөзүглелде бо сөстөрүң орнунга «Хоорайларга чурттадып каан» деп бижээн.

¹47:31 Өске бурунгу сөзүглелде «Даянгыжыңга даянып тура» деп бижээн.

үлежирлер. ⁷ Ынчаар шийтпирлээним чылдагааны болза, мен Паддан-Арамдан кел чыдырымда, ханаан черге, орукка, Эфратага бичии-ле четпейн чорумда, мээң Рахилим өлүп калды. Ону мен ында, Эфратада (азы Вифлеемде) орук кыдыында, ажаап каан мен».

⁸ Израиль Иосифтиң оолдарын көрүп кааш: «Кымнарыл бо?» – деп айтырган.

⁹ «Бо дээрге маңаа кээримге, Бурганның бергени мээң оолдарым-дыр» – деп, Иосиф харыылаан.

Ачазы: «Оолдарыңны бээр чоокшуладып эккел, мен оларны алгап-йөрээп каайн» – дээн. ¹⁰ Кыраанындан Израильдиң караа четпестеп калган, ол чүнү-даа тода көрүп шыдавас апарган. Иосиф оолдарын ачазыңга эккээрге, ол оларны куспактааш, ошкап каан. ¹¹ Израиль Иосифке: «Сени көөр боор мен деп черле идегевейн турдум, ам бо-дур, Бурган меңээ сээң оолдарыңны безин көргүстү» – дээн. ¹² Кырган-ачазының хойнунга олурган оолдарын тургузуп алгаш, Иосиф ачазыңга черге чедир мөгөйип каан.

¹³ Иосиф Израильге оолдарын чедип эккелгенде, Эфрем ооң оң талазыңга (Израильдиң солагай талазыңга) турган, а Манассия – солагай талазыңга (Израильдиң оң талазыңга) турган. ¹⁴ А Израиль ынчан холдарын карыштыр: оң холун оолдарның бичези Эфремениң бажыңга, а солагай холун оолдарның улуу Манассияның бажыңга салып алган^s. ¹⁵ Израиль Иосифти мындыг сөстөр-биле алгап-йөрээп каан: «Мээң адаларым Авраам биле Исаактың бараан болуп чорууру Бурган! Төрүттүнгенимден эгелээш, бо хүннерге чедир мени хайгаарап чоруур Бурган! ¹⁶ Бүгү-ле айыыл-халаптан мени чайладып чоруур *дээрниң Төлээзи бо оолдарны алгап-йөрээзин! Олар мээң адаларым Авраам биле Исаактың база мээң – бис үштүң ук-салгалывыска хамааржыр. Оларның салгалдары чер кырыңга хөй-ле болзунам!»

¹⁷ Ачазы оң холун Эфремениң бажында салып алганын көөрге, Иосифке ол шын эвес кылдыр сагындырган. Иосиф ачазының холун Манассияның бажынче салыр дээш тудуп алгаш, ¹⁸ ачазыңга: «Соора салып алган-дыр силер, ачай. Улуу бо-дур, оң холуңарны ооң бажыңга салып алыңар» – дээн.

¹⁹ Израиль ооң-биле чөпшээрешпейн, аңаа: «Билир мен, билир мен, оглум. Манассия база улуг болур, оон улуг чон тыптыр. Ынчалза-даа бичези акызындан артык кижиге болур – Эфремден хөй-хөй чоннар укталыр» – дээн. ²⁰ Ол хүн Израиль оларны мындыг сөстөр-биле алгап-йөрээп каан:

«Израиль чон силерден ачы-буян алыр.

Олар бот-боттарын алгап-йөрээп тура:

„Бурган сени Эфрем биле Манассияга дөмөй кылып каар болзун!“ – дижирлер».

Ынчалдыр Израиль Эфремени Манассиядан бедик эргелиг кылып каан.

²¹ Ооң соонда Израиль Иосифке: «Удавас мен өлүп каар мен. Бурган силер-биле кады болур. Силерни Ол ада-өгбөнөрниң чуртунче ээлдирип, чандырыптар. ²² А

^s48:14 Еврей чоннуң чаңчылында оң хол хүндүткелдиг болур. Ынчангаш оң холун Иаков дун оолдун бажыңга салыр ужурулуг турган.

сеңээ, акыларындан артыкка, амор чондан кылыш, ча, согунумнуң ачызында чаалап алганым черни¹ өнчү кылдыр бээр мен» – дээн.

Иаковтуң бодунуң оолдарын алгап-йөрээгени

(Ы. х. к. 33:1-24)

49¹ Иаков оолдарын кыйгырып алгаш, мынча дээн: «Чыгылып келиңер, келир үеде силерни чүү манап турарын чугаалап берейн. ² Бээр четкилеп келгеш, ачаңар мени – Израильди дыңнаңар, оолдарым!

³ Дун оглум Рувим!

Мээн шыдалым, мээн үре-салгалымның баштайгызы,
эң-не тергиин болгаш күчүлүг сен.

⁴ Үер суу дег хөделип чордун,
ынчангаш сен тергийдесен.

Чүге дээрге сен адаң мээн орун-дөжээмче үнүп,
чыдынымны бужартаткан сен.

⁵ Симеон биле Левий алышкыларның кылыш-чепсээ
каржы чорукту кылган-дыр!

⁶ Оларның сүлчээзиниң деткикчизи эвес мен,
мээн ат-алдарым оларныыңга каттышпас.

Олар ажынып-хорадааш, кижилер өлүрүп каан-дыр;
туразы улгадап, мал-маган кемдеткен-дир.

⁷ Оларның каржы-дошкун кылыы, араатанзыг килеңи каргаттырар!
Иаковтуң салгалының аразыңга оларның үре-салгалын тарадып,
израиль чоннуң аразыңга үлеп чорудуптар мен!

⁸ Иуда! Сени ха-дуңмаң алгап-мактаар.

Дайзыннарыңны доңгайтыр базар сен,
кады төрөөннериң сээң мурнуңга мөгөөрлер.

⁹ Сен олча тыпкан аныяк арзылаң дег-дир сен, оглум Иуда!
Халдаарыңга белеткенген араатан дег-дир сен.

А ону кым дүвүредип диттир боор!

¹⁰ Иуда эрге-дужаал даянгыыжын холдан салбас,
чагырыкчының эргези оон кажан-даа адырылбас;

үези кээрге, албан-үндүт төлөп¹¹, чоннар аңаа чагыртыр.

¹¹ Ооң элчигеннерин чимистиг ыяшка безин баглап болур,

¹48:22 Черимни – еврей дылда бо сөс «Сихем» деп хоорайның адыңга дөмейлешкек (Э. д. 34:25-29 көр).

¹¹49:10 Еврей сөзүглелде «албан-үндүт төлөп» деп сөстөрнүң утказы эки билдинмес. Оларның болгу дег өске уткалары мындыг: «Силом хоорайга ол чедип кээп», «тайбың кижги бооп чедип кээп», «аңаа хамааржыр чүвезин ап».

49:4 Э. д. 35:22; Лев. 18:7; Иез. 22:10 49:5 Э. д. 34:25-29 49:7 Сан. 35:2; Ис. 19:9

49:8 1 Чыл. 28:4 49:9 Ажыд. 5:5 49:9 Сан. 23:24; 24:9 49:10 Сан. 24:17

виноградының ханды-арагазы, идик-хеп чуп болгу дег, хөй болур^v.

¹² Арага-хымыстың хөйүнден оларның карактары кылаң, сүттүң хөйүнден диштери ак болур.

¹³ Завулон корабльдар эжиндирип кээп турар далай эринге чурттаар. Ооң ээлээн чериниң кызыгаары Сидон хоорайга чедир.

¹⁴ Иссахар – чүкк аразында чыдыпкан шыырак элчиген дег.

¹⁵ Дыштанган чери эки, беримчелиг деп чүвени ол көрүп кааш, чүкүгү эктинге каап алгаш, албадал адаандан ажылдап эгелээн.

¹⁶ Израильдиң бир аймаа болгаш, Дан бодунуң чонун шын шиидер.

¹⁷ Дан орукка чылан болзун, шагар чылан дег, орук дозар болзун! Аъттың будунче шаптарга, ооң мунукчузу ойда кээп дүжер болзун!

¹⁸ Сээң камгалалыңга идегеп тур мен, Дээрги-Чаяакчы!

¹⁹ Гадче дээрбечилер халдай берзе, оларның боттарын ызыртыр сүргеш, үптээр.

²⁰ Асирнин аъш-чеми элбек, ол хааннарны хандыраар.

²¹ Неффалим – хостуг чээрен-дир, ол чараш ажы-төл төрүүр^w.

²² Иосиф – суг кыдыында аныяк элчиген дег, даг эдээнде оъттап турар чаваа дег^x.

²³ Ча адыгжылары олче халдап-даа, аткылажып-даа, ооң-биле өжээннежип-даа турганнар.

²⁴ Ынчалза-даа Иосифтиң чазы кадыг, холдарының шынганнары дыңзыг болуп арткан.

Ооң күжү Иаковтуң күштүг Бурганының холдарындан келген. Израильдиң Кадарчызы болгаш Хаязы ону деткээн!

²⁵ Сээң аданның Бурганы сеңээ дузалаар, Күчүлүг Бурган сеңээ ачы-буян хайырлаар: деңгер-дээрлерниң, чер адаанда сугларның, ава амытанның ачы-буяны сеңээ чедер.

^v49:11 Бо шүлүктүң болгу дег утказы – «Иуданың салгалының чери кайгамчык элбекшилдиг болур».

^w49:21 Бо домактың болгу дег өске утказы мындыг: «Неффалим – улуг ыяш, ооң будуктары сырый, чараш».

^x49:22 Еврей сөзүглелде бо домактың утказы эки билдинмес. Ооң болгу дег өске утказы мындыг: «Сугнуң кырында турар хөй чимистиг ыяш-тыр. Ооң будуктары хананы бүргеп алган».

²⁶ Сээң адаңның хайырлаан йөрээлдери
 үе-дүптүн дагларының ачы-буянындан,
 эрте-бурунгу тейлерниң хайыразындан артык үнелиг.
 Ол бүгү йөрээшкиннер Иосифтиң бажынче бадып келзин,
 алышкыларның аразында онзагай кижиниң тейинче бадып келзин.

²⁷ Вениамин дээрге арааган бөрү-дүр ол.
 Эрген эрте ол бодунуң олчазын хемирип оран,
 кежээ тывыжын үсперлеп турар».

²⁸ Израильдин он ийи аймаа ол-дур. Оларның адазының оларга берген алгыш-йөрээли ындыг болган. Аймак бүрүзүнге – тускай алгыш-йөрөөл.

Иаковтуң өлгени

²⁹ Иаков оолдарыңа мынча дээн: «Удавас мен өгбелерим соондан чоруптар мен. Мени хет Эфроннуң шөлүндө турар куйда адаларымның чанынга ажаап каар силер.
³⁰ Авраамның хууда орнукшудулга чери кылдыр хет Эфрондан садып алганы, *ханаан черде Мамре чоогунда Махпела шөлүндө турар куй ол-дур. ³¹ Ында Авраам болгаш ооң кадайы Сарраны, Исаак болгаш ооң кадайы Ревекканы ажааган болгай. Ында мен Лияны база ажаап каан мен. ³² Ол шөлдү болгаш ында куйну хет чондан садып алган болгай».

³³ Оолдарыңа шак ындыг чагыгны берип кааш, орунунга чыдып алгаш, Иаков өлүп калган, өгбелериниң соондан өске оранче чоруй барган.

Иаковту орнукшутканы

50 ¹ Иосиф ыглап-сыктап, ачазын куспактааш, ошкап-чыттап турган. ² Иосиф бодунуң чалча эмчилеринге ооң ачазының мага-бодун орнукшударыңа онзагай арга-биле белеткеп каарын дужаарга, олар күүсеткеннер. ³ Израильдин чок апарганындан бээр дөргөн хонук эрткен. (Ынча хонук иштинде орнукшударыңа белеткээр ужурлуг турган чүве-дир.) Египетчилер чеден хонук иштинде Израиль дээш кажыыдап ыглажып келгеннер. ⁴ Кажыыдаашкын хүннери эрте бээрге, Иосиф фараоннуң чоок кижилеринге мынча деп чугаалаан: «Бир эвес силер менче ээ көрнүр болзунарза, фараонга барып, мынча деп дамчыдыңар: ⁵ „Ачам: ‘Мен өлүп каарымга, мени *ханаан черде белеткеп кааным черге ажаап каар сен’ – деп чагааш, менден даңгырак алган чүве. Ам барып, ачамны ажаап каайн, оон мен дедир ээп кээр мен“».

⁶ Фараон Иосифке: «Ачаңны барып ажаап кааш кел, даңгыраанны күүсет» – деп чөпшээрээн.

⁷ Иосиф ачазын ажаап каар дээш чорупкан. Ооң-биле кады фараоннуң шупту дүжүметтери, ооң ордузунун *баштыңнары, египет черниң бүгү баштыңнары база чорупканнар. ⁸ Иосифтиң өг-бүлөзи, ооң акылары, дунмазы, шупту төрөлдери база чорупкан. Гесем черге чүгле оларның ажы-төлү болгаш мал-маганы артып

калган. ⁹ Иосиф-биле кады аъттыг, *чуузальг улустар, дыка хөй чон база чорупкан. ¹⁰ *Иордан хемниң чөөн чүгүндө Горен-гаатадка чедип келгеш, олар ханы кажыыдап ыглашканнар. Иосиф ачазы дээш чеди хондур ыглап-сыктап келген. ¹¹ Тус черниң чурттакчылары болур хананей чон ол ыы-сыыны дыңнааш: «Египетчилерниң ыы-сыызы, кажыыдалы улуг-дур» – деп турганнар. Ынчангаш Иорданның чөөн чүгүндө ол черни «Египетчилерниң ыы-сыызы» деп адап каан.

¹² Иаковтуң оолдары ооң чагаанын ёзугаар күүсеткеннер. ¹³ Оолдары ачазынын мөчүзүн ханаан черге эккелгеш, Авраамның хууда орнукушудулга шөлү кылдыр хет Эфрондан садып алганы, Мамре чоогунда Махпела шөлүндө турар куйга ажаап кааннар. ¹⁴ Ачазын ажааган соонда, Иосиф, ооң акылары, дуңмазы база олар-биле кады чораан хамык улус Египетче ээп чанып келгеннер.

Иосифтиң бодунуң акыларын оожургатканы

¹⁵ Ачазы өлгөн соонда, акылары коргуп: «Бир эвес Иосиф биске хорадап, аңаа чедирген хоравысты сактып келгеш, өжээнин негей берзе, канчаар бис?» – деп боданы бергеннер. ¹⁶⁻¹⁷ Олар Иосифче сөс дамчыдыпканнар: «Чок апаарынын мурнунда, ачанар: „Акыларыңның сеңээ кылган буруузун болгаш бачыдын өршээп көрөм“ – деп чагып чыткан чүвө. Ачанарның Бурганының чалчалары бисти өршээп көрүңерем». Ол сөстөрни дыңнааш, Иосиф ыглап турган. ¹⁸ Акылары боттары чедип келгеш, ооң мурнунга сөгүрүп кээп дүшкеш: «Силерниң кулдарыңар-дыр бис» – дээннер.

¹⁹ Ынчан Иосиф: «Кортпаңар. Мен Бурган-дыр мен бе? ²⁰ Силер меңээ удур багай чүвени бодап кылдыңар. Ынчалза-даа Бурганның бодалы-биле дыка хөй кижилер бо хүнде дириг артсын дээш, силерниң багай херээнер эки талаже угланы берген-дир. ²¹ Ынчангаш кортпаңар. Мен силер дээш, силерниң ажы-төлүңер дээш сагыш човаар мен» – деп чугаалаан. Иосифтиң ол сөстери алышкыларның сеткил-сагыжын чымчадып, оожургадыпкан.

Иосифтиң өлгөни

²² Иосиф бодунун дөргүл-төрели-биле Египетке турумчуп чурттай берген. Ол 110 чыл дургузунда чурттаан. ²³ Ынчалдыр Иосиф Эфремниң үш салгал чедир ук-салгалын-даа, Манассияның оглу Махирниң чаа төрүттүнгөн оолдарын-даа хоюнга олуртуп, хүлээп алган. ²⁴ Иосиф ха-дуңмазынга: «Удавас мен өлүп каар мен. Ынчалза-даа Бурган силерге ыяап-ла дузалап чедип кээр. Авраамга, Исаакка болгаш Иаковка азааны черинче силерни чорудуптар хүнү черле келир» – деп чугаалаан. ²⁵ Иосиф израиль чонга: «Бурган силерге болчуп чедип кээрге, мээң мөчү-сөөгүмнү бо чурттан үндүрө бээр силер» – деп чагааш, олардан даңгырак ап алган. ²⁶ Иосиф 110 харлыында өлүп калган. Ооң мөчүзүн орнукушударынга онзагай арга-биле белеткээш, Египетке ажаап кааннар.

Хосталышкын

Кирилде

Моисейниң Беш номунуң ийигизи израиль чоннуң төөгүзүндө чугула үелерниң бирээзиниң дугайында – кул бооп чорааны күчүлүг египет күрүнеден израильчилерниң хосталып үнгениниң дугайында тоожуп турар. Ол болушкун барык 3500 чыл бурунгаар болган.

Номнуң бирги кезээ (1–19 эгелер) – израильчилерни египет дарлалдан хостаар дээш Бурганның шилип алган кижизи Моисейниң дугайында тоожулал болур. А ийиги кезээ (20–40 эгелер) – Бурганның чон-биле *Синай дагга *чагыг-керээзиниң үндезини болур *хоойлу-дүрүмнүң эгези. Бо эгелерже чоннуң чарган чагыг-керээден дыка дүрген ойталаанының дугайында тоожулал болгаш Бурганның израиль чон-биле каракка көзүлдүр кады турганы *ыдыктыг майгынны тодарадып бижээн чүүл кирип турар. Ыдыктыг хоойлунуң төп кезээ – Бурганның он айтышкыны. Чогум-на олар бөгүнгү делегейде чурттап турар улустуң хөй кезиниң амыдыралын ылаптап ап чорууру мөзү-шынар хоойлуларының үндезинин тургускан.

Бурган өндүр улуг ажыл-херектерин-даа, хоойлу-дүрүмнерин-даа дамчыштыр Моисейге болгаш израильчилерге Бодунуң алыс бүдүжүнүн ужур-утказын, Бодунуң ёзулуг адын ажыдып берип турар. Өске бурганнар эвес, а чүглө Дээрги-Чаяакчы бойдушту, кижилерни чагырар бүрүн эргелиг, ынчангаш Ол кижилерден чүглө Аңаа мөгөөрин негеп турар. Чаңгыс-ла Ол ыдыктыг, а улус боттары бачыттыг болгаш, чүглө Бурганның Бодунуң тодараткан негелделерин ёзугаар Ооң-биле харылзаа тудуп шыдаар.

Иаковтуң өг-бүлөзи – Египетте

1 ¹Өг-бүлөзин эдертип алгаш, Иаков-биле кады Египетче кирип келген израильчилерниң – Иаковтуң оолдарының – аттары бо-дур: ²Рувим, Симеон, Левий болгаш Иуда; ³Иссахар, Завулон болгаш Вениамин; ⁴Дан болгаш Неффалим, Гад болгаш Асир. ⁵Иаковтуң дорт салгакчылары болур улустуң саны чеден^у кижиги турган. (А Иосиф ынчан Египетке чурттап турган.) ⁶Ооң соонда Иосиф-даа, ооң акы-дуңмалары-даа база ол салгалдың бүгү улузу-даа өлгүлөп калган. ⁷А израиль чон аажок өзүп-көвүдөп, күш кирип, имилеме апаргаш, египет черни дола берген.

Израиль чоннуң дарлалга таварышканы

⁸А Египетти ол аразында Иосифти билбес чаа хаан чагыра берген. ⁹Ол бодунуң чонунга: «Дыңнаңар, израиль чон бистен хөй болгаш күштүг апарган-дыр!» ¹⁰Олар моон ыңай өзүп-көвүдөвес кылдыр, бир-ле кажар аргадан тып көрээли. Оон

Y1:5 Өске бурунгу сөзүглелде «чеден беш» деп бижээн.

1:4 Э. д. 35:23-26 1:5 Э. д. 46:27 1:8 Аж.-ч. 7:18

башка дайын үнөр болза, израильчилер дайзыннарывыска каттыжып, биске удур тура халышкаш, чуртувустан чоруй баарлар» – дээн. ¹¹ Ынчангаш египетчилер аар-берге ажыл-биле израильчилерниң чилчиин үзер ажыл башкарыкчыларын тургузуп кааннар. Израиль чон фараонга курлавырлар шыгжаар хоорайларны – Питом биле Раамсести тудуп берген. ¹² Израильчилерниң чилчиин үскен тудум, олар улам өзүп-көвүдөп, тарап-нептерээр болган, ынчангаш египетчилерниң коргары база чииртимнеп көөрү дам барган. ¹³ Оларның израильчилерни дарлаары дендеп, аар-берге ажылдарны албадап кылдыртып-ла турганнар. ¹⁴ Египетчилер израильчилерге дой, тууйбу-биле аар-берге ажылдар база шөлдерге янзы-бүрү ажылдар кылдыртып, ол чоннуң амыдыралын ырма сынчыг кылыпканнар. Шак ынчаар олар израильчилерни янзы-бүрү аар-берге ажылдар кылырынче каржызы-биле албадап турганнар.

Бургандан коргар тудугжу херэженнер

¹⁵ Еврей херэженнер божудар ийи кадай турган. Оларның бирээзин Шифра, өскезин Фуа деп адаар чүве-дир. Египеттин хааны оларга: ¹⁶ «Еврей херэженнерни божудуп тура, кандыг төл-дүр, көрүңер: оол уруг төрүттүнер болза, өлүрүп каар силер, а кыс уруг болза – дириг арткай аан» – деп айтыышкын берген. ¹⁷ Ынчалза-даа тудугжу кадайлар Бургандан коргар турган болгаш, Египеттин хаанынын дужааганын ёзугаар кылбайн, чаа төрүттүнген оолдарны диригге арттырып турганнар. ¹⁸ Египеттин хааны тудугжу кадайларны кый деп алгаш: «Чүгө ынчап тур силер? Чүгө чаа төрүттүнген еврей оолдарны диригге арттырып тур силер?» – деп айтырган.

¹⁹ Кадайлар фараонга: «Еврей херэженнерниң кадыкшылы египетчилерге бодаарга, быжыг-дыр: божудар дээш чеде бээривис бетинде-ле, божуп-чиигеп алган боор-дур» – деп харыылаан. ²⁰ Ол дээш Бурган тудугжу кадайларга буянын хайырлап турган, а чон өзүп-көвүдөп, күш кирип орган. ²¹ Тудугжу кадайлар Бургандан коргар боорга, Ол оларга хөй үре-салгалды хайырлаан.

²² Фараон ынчан бодунуң бүгү чонунга мынча деп дужааган: «Еврейлерниң чаа төрүттүнген оол бүрүзүн хемче октап туруңар, а кыс уругларын диригге арттырыңар!»

Моисей деп чаш төл

2 ¹ Левийниң аймаандан бир кижин ол-ла аймактан бир кысты кадай кылдыр ап алган. ² Кадайы иштелгеш, оол уруг божуп алгаш, көөрге, чаш төлүнүң чаражы аажок боорга, ону үш ай дургузунда чажырып келген. ³ Оон ыңай чажыраар аргазы чок апаргаш, кулузундан хааржак аргып алгаш, сугга дүшпес кылдыр чук-биле чаап-чаап, чаш төлүн ынаар суккаш, хем эринде кулузун аразынга арттырып каан. ⁴ Чаш төлдүң угбазы анаа артып калгаш, дуңмазы-биле чүү болурун ырактан хайгаарап эгелээн. ⁵ Ол өйдө фараоннуң уруу хемче чунуп чедип келген, оон чалча кыстары эрикке кылаштажып турганнар. Фараоннуң уруу кулузун аразында аргаан хааржакты көрүп кааш, ону чалча кыска эккелдирип алган. ⁶ Даңгына аргаан

хааржакты ажыдыпкаш, көөрге, чаш төл ыглап чыдар боорга, ону кээргей бергеш: «Бо-даа еврейлерниң ажы-төлүнүн бирээзи-дир» – деп чугаалаан.

⁷ Чаш төлдүн угбазы даңгынадан: «Барып, силерге чаш төлдү эмзирип өстүрүп бээр херээженден еврейлер аразындан тып эккээн бе?» – деп айтырган. ⁸ Даңгына аңаа: «Ынчал че» – деп харыылаан. Демги уруг чоруткаш, чаш төлдүн авазын эккелген. ⁹ Даңгына ие херээженге: «Бо чаш төлдү ап алгаш, меңээ эмзирип өстүрүп бер, сенээ төлеп бээр мен» – деп чугаалаан. Демги херээжен чаш төлүн ап алгаш, эмзирип өстүрүп эгелээн. ¹⁰ Чаш төл өзүп кээрге, авазы ону фараоннун уруунга эккелген. Даңгына ону төрөөн оглу дег хүлээп алгаш: «Мен ону сугдан ушта тыртып алган болгай мен» – дээш, Моисей^z деп ат тывыскан.

Моисейниң Маданче дескени

¹¹ Моисей өзүп-доругуп, улуг эр апарган үезинде бодунуң чону – еврейлерже барып, оларның аар-берге ажылдар кылып турарын көрүп каан. Ол көөрге, хадунмаларының бирээзи болур еврей кижини египет кижиге эттеп турар болган. ¹² Моисей ынай-бээр көрдүнгөш, кым-даа олче кичээнгей салбайн турар боорга, египет кижини өлүргөш, элезинге хөөп каан.

¹³ А даартазында хүндүс чедип кээрге, ийи еврей чокшуп-кыржып турган. Моисей эжин хомудадып турар кижиден: «Эжинни чүгө эттеп тур сен?» – деп айтырган. ¹⁴ А демгизи: «Кым сени бистиң даргавыс болгаш шииткекчивис кылып каан чүвөл? Египет кижини өлүрүп кааның дег, мени база өлүрер бодап тур сен бе?» – деп харыылаан.

«Үүлгөткөн херээмниң билдингир апарганы ылап-тыр» – дээш, Моисей корга берген.

¹⁵ Фараон Моисейниң үүлгөткөн херээниң дугайында дыңнап кааш, ону өлүрер деп барган. А Моисей фараондан дезип чоруткаш, Мадан деп черге чедип, аңаа доктаагаш, кудук чанынга оруп алган. ¹⁶ А Маданга Бурганның бир *бараалгакчызы чурттап турган. Ол чеди кыстыг чүве-дир. Оон уруглары ачазының шээр малын суггарары-биле чедип келгеш, сугну узуп, коошпа саваларын долдуруп алганнар. ¹⁷ Ол өйдө кадарчылар келгеш, оларны сывырыпканнар. Ынчан Моисей туруп келгеш, уругларны камгалап, оларның малын суггарып берген. ¹⁸ Кажан олар Рагуил деп аттыг ачазынга чеде бээрге, ол: «Бөгүн чүү кончуг эрте чанып келдинер?» – деп айтырган.

¹⁹ Уруглары: «Бир египет кижиге бисти кадарчылардан камгалап кагды, харын-даа суг узуп берип, малывысты суггарып берди» – деп харыылаан.

²⁰ Ачазы уругларынга: «Ол кижинер кайыл? Чүгө каапкаш келдинер? Кый деп эккелдинер, бистиң аыш-чемивисти үлежип чизин» – дээн. ²¹ Моисей ол кижиниң аалынга чурттаар бооп чөпшээрешкен. Аалдың ээзи Моисейге Сепфора деп уруун кадай кылдыр берген. ²² Сепфора иштелгеш, оол уруг божуп аарга, Моисей аңаа

^z2:10 Моисей (Мошэ) – бо ат «Уштур» азы «Ушта тыртар» (маша) дээн уткалыг еврей сөскө дөмей дыңналыр.

Гирсам деп ат тывыскаш: «Мен хары черге өскээртен келген кижиле болгай мен» – деп турган^а.

Бурганның израильчилерге дузалажырын шиитпирлээни

²³ Хөй-ле үе эрткен; Египеттиң хааны өлгөн, а израиль чон аар-берге ажылдан човууртап турган. Оларның дуза дилээн кыйгызы Бурганның кулаанга чеде берген.

²⁴ Бурган оларның уё-човуурун дыңнап кааш, Авраам, Исаак болгаш Иаков-биле чарган *чагыг-керээзин бодап келген. ²⁵ Бурган израиль чоннуң хилинчээн көргөш, оларже сагыш салып турган.

Хып турар чадаң ыяш

3 ¹ Моисей Мадиянда *Бурганның бараалгакчызы болур каты Иофорнуң^б бир кодан шээр малын кадарып турган. Бир катап ол малын ээн кургаг ховуну кежир сүргөш, Бурганның *Хорив даанга чеде берген. ² Ынчан Дээрги-Чаяакчының төлээзи аңаа тенниг чадаң ыяш иштинде хып турар оттан көстүп келген. Моисей көөрге, чадаң ыяш чалбыышталдыр хып турар, ынчалза-даа өрттенмес бооп-тур.

³ Моисей: «Бо чүү ындыг онза болуушкунул, чүге бо чадаң ыяш өрттенмейн турары ол, барып көөр-дүр» деп боданган. ⁴ Дээрги-Чаяакчы көөрге, ол ынчаар бодап, чоокшулап кел чыткан. Бурган ынчан чадаң ыяш иштинден: «Моисей! Моисей!» – деп кыйгырган.

А демгизи: «Дыңнап тур мен!» – деп харыылаан.

⁵ Дээрги-Чаяакчы аңаа мынча дээн: «Бээр келбе. Будунда кеткен идиң уштуп ал. Базып турар чериң ыдыктыг чер-дир. ⁶ Мен дээрге сээң ада-өгбөңниң Бурганы-дыр мен – Авраамның Бурганы, Исаактың Бурганы болгаш Иаковтуң Бурганы-дыр мен». Моисей Бурганче көөрүндөн корткаш, арнын дуглапкан.

⁷ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Мээң чонумнуң Египетте кайы хире хинчектенип чоруурун көрдүм. Египетчилерниң дарлалындан ооң човууртап чоруурун дыңнадым. Мен ооң аарышкы-човалаңын билир мен. ⁸ Чонумну египетчилерден камгалаар дээш, бо черден үндүрүп, сүт биле ары чигири агып чыдар үнүш-дүжүткүр, делгем черже – хананей, хет, амор, фerez, хиввей болгаш иевус чоннарның чурттап турар черинче – эдертип аппаар дээш бадып келдим. ⁹ Израиль чоннун уё-човууру Мээң кулаамга дыңналы берди база египетчилерниң оларны канчаар дарлап турарын көрдүм. ¹⁰ Ынчангаш Мен сени фараонче айбылап чорудуп тур мен. Барып, Мээң израиль чонумну Египеттен үндүрө бер».

¹¹ Моисей Бургандан: «Фараонга барып, израиль чонну Египеттен үндүрө бээр хире кым мен мен?» – деп айтырган.

¹² А Бурган: «Мен сээң-биле кады болур мен. Сени Мээң айбылап чорутканымың бадыткал демдээ бо-дур: Мээң чонумну Египеттен үндүрө

^а2:22 Гирсам (Гершом) – бо ат «Өскээртен келген кижиле» (гер) дээн уткалыг еврей сөске дөмей дыңналыр (18:3 көр).

^б3:1 Иофор – Бурганның бараалгакчызы Рагуилдин шолазы азы өске ады бооп чадавас (2:18 көр).

бергениң соонда, шак бо дагга Бурганга мөгөйип бараалгаар силер» – деп харыылаан.

¹³ Моисей ынчан: «Ынчаарга мен ам израиль чонга баргаш: „Ада-өгбөңернин Бурганы мени силерге айбылап чорудупту“ – дээр болзумза, улус менден: „Ооң ады кымыл?“ – деп айтырза, канчаар харыылаар мен?» – деп айтырган.

¹⁴ Бурган Моисейге мынча деп харыылаан: «МЕН ДЭЭРГЕ МЕН-ДИР МЕН. Израиль чонга: „МЕН-ДИР МЕН^c силерге мени айбылап чорутту“ – деп чугаалаар сен».

¹⁵ Бурган Моисейге оон ыңай мынча дээн: «Израиль чонга: „Дээрги-Чаяакчы^d, ада-өгбөңернин Бурганы, Авраам, Исаак болгаш Иаков оларның Бурганы мени силерге айбылап чорутту“ – деп чугаала. Мээң кезээ мөңгөдө артып каар адым ол-дур, бүгү салгалдар Мени ол ат-биле сактып алыр. ¹⁶ Барып, израиль чоннун *баштыңнарын чыггаш, оларга мону чугаала: „Дээрги-Чаяакчы, ада-өгбөңернин Бурганы, Авраам, Исаак болгаш Иаков оларның Бурганы менээ көстүп келгеш, мээң-биле чугаалажып: ‘Мен силерни бодап турдум, Египетте силер-биле чүү болуп турарын көрүп кагдым. ¹⁷ Ынчангаш дарлатгырып турарыңар Египеттен силерни үндүрүп, амгы үеде хананей, хет, амор, фerez, хиввей болгаш иевус чоннарга хамааржыр черге – сүт биле ары чигири агып чыдар байлак черге – эккээр мен’ – деп дамчыдарын дужааган чүвө“. ¹⁸ Баштыңнар сени тооп дыңнап, сээң-биле кады Египеттиң хаанынга чеде бээрлер. Ынчан силер хаанга: „Дээрги-Чаяакчы, еврейлерниң Бурганы бистиң-биле ужурашты. Ынчангаш ам ээн кургаг ховуга үш хүн дургузунда чоруур орукту эрткеш, Дээрги-Чаяакчы Бурганывыска өргүлдериwисти эккеп салган болзувусса“ – деп чугаалаар силер.

¹⁹ Ынчалза-даа Египеттиң хааны силерге чоруй баарын чөпшээревес, ону чүглө улуг күш-биле албадап болур дээрзин билир мен. ²⁰ Мен Бодумнун улуг күжүмнү ажыглап, ол черге боттандыраарым бүгү-ле кайгамчык чүүлдер-биле Египетти буурадыр мен: ооң соонда фараон силерни салыптар. ²¹ Египетчилернин израиль чонче ээ көрнүрүн чедип алыр мен: үнүп чоруп тура, холунар куруг чорбас силер. ²² Израиль херээжен бүрүзү бодунун кожазындан азы бажыңында чурттап турар өске херээженден алдын-мөңгүн каасталгалардан база каас-коя идик-хептен дилеп алзын. Чоруп тура, ол бүгү-биле ажы-төлүңерни каас-коя кылдыр кеттиндирип алыр силер: Египеттиң эргине-байлаан ынчалдыр олчалап аппаар силер».

Моисейге берген бадыткал демдектери

4 ¹ Моисей ынчан Бурганга харыылап: «Ынчалза-даа израильчилер менээ бүзүревейн, мээң чугаамны тооп дыңнавайн: „Дээрги-Чаяакчы сеңээ кээп көзүлбээн“ – дээр болза, канчаар мен?» – деп айтырган.

² А Дээрги-Чаяакчы: «Холунда ол чүңүл?» – деп оон айтырган.

Моисей: «Даянгыыжым-дыр» – деп харыылаан.

^c3:14 «МЕН-ДИР МЕН» деп очулдурган сөстөрни «КЕЗЭЭДЕ БАР МЕН» деп база билип ап боор.

^d3:15 Дээрги-Чаяакчы – еврей дылда бо аттың (Яхве) дыңналыры 14-кү шүлүктө МЕН-ДИР МЕН деп сөстөргө дөмөйлөшкөк (6:3 көр).

³ Дээрги-Чаяакчы ынчан: «Оонну черже октавыт!» – дээн. Моисей даянгыыжын черже октаптарга, оозу чылан бооп хуула бээрге, ол дезип ынай болган.

⁴ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Холуң сунгаш, ооң кудуруундан тудуп ал» – дээн. Моисей холун сунгаш, чыланнын кудуруундан тудуп аары билек, холунда чылан база катап даянгыыш болу берген. ⁵ Дээрги-Чаяакчы ынчан мынча дээн: «Оларнын ада-огбелериниң Бурганы, Авраам, Исаак болгаш Иаковтуң Бурганы – Дээрги-Чаяакчы мээң сеңээ кээп көзүлгенимге улус бүзүрей берзин дээш, ынчаар кылыр сен».

⁶ Ол: «Холуңну хойнуңче сувудам» – деп немей чугаалаан. Моисей холун хойнуңче супкаш, оон ужулгаш, көөрге, оон холу кеш аарындан хар дег агара берген болган. ⁷ Дээрги-Чаяакчы: «Холуңну ам база катап хойнуңче сувудам» – деп чугаалаарга, Моисей холун хойнуңче супкаш, оон дедир ужулгаш, көөрге, оозу, мага-бодунун арткан кезээ дег, кадык апарган болган.

⁸ А Дээрги-Чаяакчы улаштыр чугаалаан: «Бир эвес израильчилер сеңээ бүзүревейн, бирги бадыткал демдээн тоовайн-даа баар болза, ийиги бадыткал демдээн тооп дыңнаар боор; ⁹ ынчаарга бо ийи бадыткал демдээн көргөш-даа, сеңээ бүзүревес, сээң сөзүңнү тооп дыңнаvas болза, хем суундан узуп алгаш, черже төвүт, ынчан ол суг хан кылдыр хуула бээр».

¹⁰ Моисей Дээрги-Чаяакчыга: «О, Дээргим! Мен чевен, сөскүр эвес кижиги мен. Мооң мурнунда-даа ындыг чордум, чалчаң болур мээң-биле чугаалашканын соонда-даа, чугаа-сөзүм чевен хевээр-дир» – деп харыылаан.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Кижиниң аксы-дылын Кым чаяап бергенил? Улусту Кым үнү чок азы дүлей; караа көрүп турар азы согур кылып каарыл? Дээрги-Чаяакчыңар болур Мен эвес ийик мен бе? ¹² Ам бар че, чугаалап эгелээринге-ле, Мен сээң-биле кады болуп, чүнү чугаалаарын айтып бээр мен» – дээн.

¹³ А Моисей: «О, Дээргим! Чорудуп болуруң өске кижиден айбылап көрөм» – деп дилээн.

¹⁴ Ынчан Дээрги-Чаяакчы Моисейге күштүү-биле килеңнеп, мынча дээн: «Сээң Аарон дээр левит акың бар эвес чүве бе? Мен ооң чеченин билир мен. Ол ам сенче уткуй кел чыдар-дыр, а сени көрүп кааш, сеткилинден өөрүүр-дүр. ¹⁵ Мээң айтып берген сөстөрими акыңга дамчыдып чугаалаар сен; кайынар-даа чугаалап эгелээрге, Мен силер-биле кады болуп, сеңээ-даа, акыңга-даа чүнү чугаалаарын айтып бээр мен база чүнү кылырын өөредир мен. ¹⁶ Аарон сээң орнунга чон-биле чугаалажыр кижиги болур. Ынчангаш ол сээң аксың дег болур, а сен анаа Бурган дег болур сен. ¹⁷ Бо даянгыышты база тудуп алгаш чор: ооң-биле улуска бадыткал демдектери көргүзөр сен».

Моисейниң Египетче ээп келгени

¹⁸ Моисей оон каты Иофорга келгеш: «Мен ам чоруптайн аа, Египетте чурттап турар чоок улузумче дедир чанып, оларнын бар-чогун көрүп көрөй» – деп чугаалаан.

Иофор Моисейге: «Амыр-тайбың ээп чанывыт» – деп харыылаан.

¹⁹ Моисей Мадянга турда-ла, Дээрги-Чаяакчы аңаа: «Ам Египетче чана бер: сени өлүрөр деп турган улус шуптузу өлүп калган-дыр» – деп чугаалаан чүведир. ²⁰ Моисей-даа кадайын, ажы-төлүн элчигенге олурткаш, египет черже ээп чана берген. Ол Бурганның берген даянгыыжын база ап алган. ²¹ Дээрги-Чаяакчы ынчан Моисейге мынча дээн: «Моон чорупкаш, Египетке чеде бергеш, Мээң сени кылзын дээш хүлээкеним кайгамчык чүүлдерниң шуптузун фараоннун мурнунга кылыр сен. А Мен фараонну чөрүү-дедир кылып каарымга, ол чонну салбайн баар. ²² Ынчан фараонга мынча дээр сен: „Дээрги-Чаяакчы сеңээ чугаалап тур: ‘Израиль дээрге Мээң дун оглум-дур. ²³ Ынчангаш оглум Меңээ бараан болуп, мөгөйзин дээш, ону салып чорудуттарыңны дужаап тур мен. А бир эвес Израильди салырындан ойталаар болзунза, көөр сен – Мен сээң дун оглунну өлүрүп каар мен“».

²⁴ Моисей орук ара хонуп чыдырда, Дээрги-Чаяакчы чедип келгеш, ону өлүрөр деп барган. ²⁵ Моисейниң кадайы Сепфора ынчан чидиг бижек ап алгаш, оглунун дотааның кыдыкы кежин кыртыжап демдектеп алган. Оон ол кешти ашааның ийи бут аразынга дегзип: «Бо хан ачызында мээң-биле дүгдешкен сен» – дээн. ²⁶ Дээрги-Чаяакчы ынчан Моисейни амылыг арттырып каан. (Сепфора кыртыжап демдектээшкинге хамаарыштыр: «Хан ачызында дүгдээшкин» – деп чугаалаан.)

Бурганның Ааронну Моисейже чорутканы

²⁷ Дээрги-Чаяакчы Ааронга: «Моисейни уткуп, ээн кургаг ховуже чорувут» – дээрге, демгизи ынаар чорупкаш, Бурганның дааның^с чанынга дунмазы Моисейни уткуп алгаш, ошкап каан. ²⁸ Дээрги-Чаяакчыга айбылаткан Моисей Ооң бүгү сөстөрүн база кылзын деп айытканы бүгү бадыткал демдектерин Ааронга дамчыдып чугаалаан. ²⁹ Моисей биле Аарон кады чорупкаш, израиль чоннун шупту *баштыңнарын чыып алганнар. ³⁰ Аарон чонга Дээрги-Чаяакчының Моисейге чугаалаан бүгү сөстөрүн дамчыдып чугаалааш, чон мурнунга бадыткал демдектерин кылып көргүскен. ³¹ Чон оларга бүзүрөй берген. Дээрги-Чаяакчы израиль чонга чедип келген база ооң хилинчээн көрүп каан дээрзин дыңнааш, улус Бурганның мурнунга сөгүрүп, мөгөйген.

Моисей биле Аарон – фараоннун мурнунда

5 ¹ Моисей биле Аарон чон-биле чугаалашкан соонда, фараонга чеде бергеш, мынча дээннер: «Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң Бурганы: „Мээң чонумну – ээн кургаг ховуга Меңээ тураскааткан байыр-найыр кылыр кылдыр – салып чорудувут“ – деп тур». ² А фараон: «Дээрги-Чаяакчы деп кымыл ол? Чүге мен Ону тооп дыңнаар, израиль чонну салып чорудар ужурлуг кижин мен? Дээрги-Чаяакчыны-даа билбес мен, Израильди-даа салбас мен» – деп харыылаан.

³ Олар аңаа: «Еврейлерниң Бурганы бистиң-биле чугаалашты, ам Дээрги-Чаяакчы Бурганывыска өргүл салырывыс ол-дур, бисти ээн кургаг ховуже – үш хүн чоруур ырак черже – салып көрөм, оон башка Ол бисти аарыг-аржык-биле азы айбыл-халап-биле узуткап каар» – деп чугаалааннар.

^с4:27 Бурганның даа – Хорив (азы Синай) дагны ынча дээн.

⁴ Ынчалза-даа Египеттиң хааны: «Моисей биле Аарон, чүге чонну ажыл-херектеринден чардыктырып тур силер? Дагдынган ажылыңар кылыңар» – деп харыылаан. ⁵ Ол аңаа немей: «Бо черде ажылчы чон дыка көвүдээн-дир, а силер оларны ажыл-херектеринден чардыктырып турар-дыр силер» – дээн.

Фараоннун израиль чонну кызып-кыярын дендеткени

⁶ Фараон ол-ла хүн израиль чонну хайгаарап турар египетчилерге база еврей харагалзакчыларга айтышкын берип, мынча дээн: ⁷ «Моон мурнунда берип турганыңар дег, израильчилерге тууйбу кылырда ажыглаар тараа саваңын моон сонгаар бербенер: олар саваңны боттары чыып алзыннар. ⁸ А оларга кылыр кылдыр доктаадып каан тууйбулар санын эвээжетпенер, биеэги хемчээлге деңнеп онааңар. Олар чалгаарап турар болгаш: „Барып, Бурганывыска өргүл салыылы!“ – деп алгыржып турар-дыр. ⁹ Улам хөй ажылдап, хоозун чугаа дыңнавазыннар дээш, оларга ажылдан чүдүрүп калыңар». ¹⁰ Ынчан израиль чонну хайгаарап турган египетчилер болгаш харагалзакчы еврейлер чонга баргаш: «Фараон моон сонгаар силерге тараа саваңы бербезин дужаап тур. ¹¹ Боттарыңар барып, кайыындаа болза, саваңдан тып алыңар, а кылыр ажылыңарның хемчээлин эвээжетпес бис» – дээннер. ¹² Ынчангаш израиль чон бүгү Египетти эргий кезип, тараа саваңының орнунга ажыглаар, шөлде арткан тараа сыптары дилеп чорупканнар. ¹³ А дарлакчы-хайгааракчылар оларны албадап: «Ажылдың доктааткан үлүг-хемчээн, саваңны силерге берип турган үеде дег, хүннүң-не күүсединер» – деп турганнар. ¹⁴ Фараоннун томуйлаан дарлакчылары израиль чонну баштаары-биле боттарының салып кааны еврей харагалзакчыларны эттеп-эриидеп: «Моон мурнунда кылып турганыңарга деңнежир санныг тууйбуларны ам чүге кылбайн тур силер?!» – деп кончуп турганнар.

¹⁵ Израиль чоннун харагалзакчылары фараонга чедип келгеш, мынча деп хомудап турганнар: «Кулдарыңар болур бисти ынчаар аажылап канчаарыңар ол? ¹⁶ Тараа саваңын кулдарыңар болур биске бербес-тир, а тууйбуларны биеэгизинден эвээш эвести кылзын дээр-дир, ам мырыңай эттеп-эриидеп эгеледи. Силерниң чонуңар боду буруулуг-дур!»

¹⁷ А фараон: «Чалгаа-дыр силер, ажылдаар хөңнүңер чок-тур, ынчангаш: „Барып, Дээрги-Чаяакчыга өргүл салыылы“ – деп турар-дыр силер. ¹⁸ Ам барып ажылдаңар! Саваңны силерге кым-даа бербес, а тууйбуларның доктааткан санын бүдүрүп туруңар» – деп харыылаан. ¹⁹ Израиль чоннун харагалзакчылары «Хүннүң-не кылырын доктааткан тууйбулар санын эвээжетпенер» деп сөстөр дыңнааш, боттарыңга айыыл кыжанып келгенин билип кааннар. ²⁰ Харагалзакчылар фараондан үнүп чоруткаш, оларны манап турган Моисей биле Ааронга таваржы бергеннер. ²¹ «Силер бисти фараоннун болгаш оон дүжүметтериниң ийи караа-биле көрбес улузу кылып кагдыңар, бисти өлүрзүн дээш, хылышты оларның холдарыңга тутсуп бердиңер – деп, олар чугаалааннар. – Дээрги-Чаяакчы силерниң оонарны көрзүн база ол дээш шиидип, кезетсин».

Моисейниң Бурганга хомудааны

²² Моисей Дээрги-Чаяакчыга база катап мөргүп: «Дээргим! Сен бо чонну чүү дээш айбыл-халапка таварыштырдың? Чүгө мени айбылап чоруттун? ²³ Мен фараонга чеде бергеш, Сээң өмүнээден ооң-биле чугаалашканым соонда, фараоннуң бо чонга хамаарылгазы улам баксырай берди. Сен Бодунуң чонунну хостаар болгаш, хоставайн бардың» – дээн.

6 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Фараонну ам канчаарымны көөр сен: улуг күжүмнү ажылаптарымга, ол израиль чонну салып чорудуптар; харын-даа ону бодунуң черинден үндүр сывырыптар» – деп чугаалаан.

Бурганның Бодунуң даалгазын Моисейге катаптааны

² Бурган Моисейге улаштыр мынча дээн: «Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен. ³ Мен Авраамга, Исаакка болгаш Иаковка Күчүлүг Бурган деп ат-биле көстүп кээп турган мен, а Дээрги-Чаяакчы деп адымны оларга угаатпаан мен. ⁴ Мен олар-биле *чагыг-керээ чарган мен – оларның ынчан чурттап, көжүп чорааны *ханаан черни оларга бээрин аазаан мен. ⁵ Израиль чоннуң египетчилерге кулдаттыргаш, хомудаанын дыңнап кааш, ол чагыг-керээни бодап келдим. ⁶ Ынчангаш израиль чонга мону чугаала: „Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен. Силерни египет дарлалдан хостап үндүрер мен, египетчилерге кулдар болбас силер. Өндүр улуг күчү-күжүм-биле база коргунчуг кеземчелерим-биле силерни камгалаар мен. ⁷ Мен силерни Бодумнуң чонум кылдыр хүлээп алып мен база силерге Бурган болур мен. Силерни египет дарлалдан хостап үндүрген Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар – Мен дээрзин билип аар силер. ⁸ Авраамга, Исаакка болгаш Иаковка бээр бооп даңгыраглааным черже силерни чедире бээр мен. Ол черни силерге салгал дамчыыр өнчү кылдыр бээр мен. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен!“» ⁹ Моисей ол сөстөрни израиль чонга дамчыдып чугаалаан, ынчалза-даа олар сорук чогуңдан база аар-берге ажылдарга чилчии үзүлгенинден ону дыңнавайн барганнар.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы ынчан Моисейге: ¹¹ «Египеттиң хааны фараонга баргаш, оон израиль чонну бодунуң чуртундан салып чорудар уjurлуун чугаала» – дээн.

¹² Моисей Дээрги-Чаяакчыга: «Израиль чон безин мени тооп дыңнавайн турда, фараон мени тооп дыңнаар деп бе? Мен дылым чечен эвес кижги болгай мен» – деп харыылаан. ¹³ Дээрги-Чаяакчы Моисей болгаш Аарон-биле ынчалдыр чугаалажып, израиль чонну египет черден үндүрери-биле, израиль чонга база фараонга барып, чугаалажыр айтыышкынны берген.

Моисей биле Аароннуң ада-өгбе даңзызы

¹⁴ Моисей биле Аароннуң ада-өгбелериниң өг-бүлө *баштыңнары бо-дур.

Иаковтуң улуг оглу Рувимниң оолдары – Энох биле Фаллу, Хецрон биле Харми олар Рувимден укталган төрөл бөлүктөр баштыңнары-дыр. ¹⁵ Симеоннуң оолдары

– Иемуил, Ямин, Огад, Яхин, Цохар биле хананей авалыг Саул олар Симеондан укталган төрөл бөлүктөр баштыңнары-дыр.

¹⁶ А Левий 137 чыл чурттаан, ооң соон салгаан оолдарын Гирсон, Кохат болгаш Мерари дээр турган. ¹⁷ Гирсоннун оолдары Ливни болгаш Шимей болур, олардан база төрөл бөлүктөр укталган. ¹⁸ Кохат 133 чыл чурттаан. Ооң оолдары Амрам биле Ицгар, Хеврон биле Узиил олар болур. ¹⁹ Мерариниң оолдары Махли болгаш Муши болур. Левийден укталган төрөл бөлүктөрнү баштыңнары ол-дур.

²⁰ Амрам 137 чыл чурттаан. Ол ачазының дуңмазы Иохаведаны кадай кылып алган. Иохаведа Амрамга Аарон биле Моисейни божуп берген. ²¹ Ицгарның оолдары Корак, Нефег болгаш Зихрий болур. ²² Узиилдиң оолдары Мисаил, Элицафан болгаш Сифри болур.

²³ Аарон бодунга кадай кылдыр Аминадавтың уруу, Наассоннун дуңмазы Елисаветаны ап алган. Елисавета Ааронга Надав биле Авиудту, Элезар биле Ифамарны божуп берген. ²⁴ Корактың оолдары Асир, Элкана болгаш Авиасаф олар Корактан укталган төрөл бөлүктөрнү баштыңнары-дыр. ²⁵ Аароннун оглу Элезар Футиилдиң бир уруун кадай кылдыр ап алган. Кадайы Элезарга Финеести божуп берген. Левийден укталган төрөл бөлүктөрнү улуг баштыңнары ол-дур.

²⁶ Аарон биле Моисей дээрге Дээрги-Чаяакчының: «Израиль чонну египет черден чурум-чыскаалдыг бөлүктөргө үскеш, үндүрө беринер» – деп турганы улус ол-дур. ²⁷ Египеттиң хааны фараон-биле чугаалажып, ооң израиль чонну Египеттен салып чорударын негеп турган улус – Моисей биле Аарон ол-дур.

Бурганның Моисей биле Ааронну томуйлааны

²⁸ Ол үеде Дээрги-Чаяакчы Египетке Моисей-биле чугаалашкан. ²⁹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен! Египеттиң хааны фараонга Мээң сенээ чугаалаан бүгү чүвемни дамчыт» – дээн.

³⁰ А Моисей Дээрги-Чаяакчыга: «Мен чечен эвес кижги болгай мен, фараон мени тооп дыңнаар бе?» – деп харыылаан.

7 ¹ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Мени дынна, Мен сени фараоннун мурнунга Бурган дег кылып каан мен, а Аарон акың сээң *медээчин болур. ² Сен Мээң айтыышкыннарымның шуптузун Ааронга дамчыдып чугаалаар сен, а акың фараонга: „Израиль чонну бодуннун чериден салып чорудувут“ – деп чугаалаар. ³ А мен фараонну чөрүү кылып каар мен база дыка хөй көскү демдектер болгаш кайгамчык чүүлдерни египет черге көргүзөр мен. ⁴ Ынчалза-даа фараон силерни тооп дыңнавайн баар. Мен ынчан Египетке күчү-күжүмнү көргүзөр мен; коргунчуг кеземчелерни көргүзүп тургаш, Мээң аг-шериимни – Мээң израиль чонумну египет черден үндүрө бээр мен. ⁵ Египетке күчү-күжүмнү көргүзөримге база израиль чонну оларның аразындан үндүрө бээримге, египет чон Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип алыр».

6:15 Э. д. 46:10; Сан. 26:12-13 **6:16** Сан. 3:17; 1 Чыл. 6:16 **6:19** Сан. 26:57-58

6:20 Сан. 26:59 **6:21** Сан. 16:1-35 **6:22** Лев. 10:4 **6:23** Сан. 1:7; 2:3

6:23 Сан. 26:60-61 **6:24** Сан. 26:11; 1 Чыл. 6:22-23 **6:25** Сан. 25:7

⁶ Моисей биле Аарон Дээрги-Чаяакчыны тооп дыннап, Ооң дужааганын ёзугаар кылганнар. ⁷ Фараон-биле чугаалажып эгелээни үеде Моисей – сезен, а Аарон – сезен үш харлыг турган.

Даянгыштың чылан бооп хуулганы

⁸ Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга мынча деп чугаалаан: ⁹ «Фараон силерге: „Кайгамчык чүүл кылып, күчү-күжүнерни көргүзүңер“ – дээр болза, акын Ааронга: „Даянгыштың фараоннуң мурнунче октавыт“ – дээр сен, Моисей. Даянгыш ынчан чылан бооп хуула бээр». ¹⁰ Моисей биле Аарон фараонга чедип келгеш, Дээрги-Чаяакчының дужааганын ёзугаар кылганнар. Аарон даянгыштын фараоннуң база ооң дүжүметтеринин мурнунче октаптарга, даянгыш чылан бооп хуула берген.

¹¹ Фараон ынчан египет мерген угааннылар болгаш караң көрнүрлерни кыйгыртып эккээрге, олар боттарының илби-шидизин ажыглап, база ынчаар кылыпканнар. ¹² Олар шупту даянгыштарын черже октаарга, даянгыштары база-ла чыланнар бооп хуула берген; ынчалза-даа Аароннуң даянгышын оларның даянгыштарын сырыпкан. ¹³ А фараон чөрүүлөп, Дээрги-Чаяакчының чугаалап турганы дег, Моисей биле Ааронну тооп дыннавайн барган.

Бирги кеземче: сугнун хан бооп хуулганы

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы ынчан Моисейге мынча дээн: «Фараон чөрүү-дүр, оон израиль чонну салып чорудар хөңнү чок-тур. ¹⁵ Даарга эрген фараонга чеде бер, ол хем эринче үнүп кээрге, ооң оруун доза турувут. Чылан бооп хуулуп турган даянгыштың база тудуп аар сен. ¹⁶ Фараонга мынча деп чугаалаар сен: „Еврейлерниң Бурганы Дээрги-Чаяакчы мени сенче Ооң чонун Аңаа ээн кургаг ховуга бараан болуру-биле салып чорудуптарын чугаалазын дээш айбылап чоруткан чүве. Ынчалза-даа сен амдыгаа чедир тооп дыннаваан-дыр сен. ¹⁷ Дээрги-Чаяакчы ам сенээ ‘Дээрги-Чаяакчы-дыр мен’ дээрзин канчаар көргүзерин чугаалап тур: мен хемниң суун холумда даянгышым-биле соптарымга, суг хан бооп хуула бээр. ¹⁸ Хемде балык кырлып каар, хем чыдый бээр, египетчилер ынчан ооң суун ижип шыдавас апаар“».

¹⁹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге орта немей: «Ааронга мону чугаала. Ол даянгыш туткан холун египетчилерниң бүгү сугларынче: оларның хемнеринче, арыктарынче, хөлдөрүнче база суг шыгжаар черлеринче углай сунупсун – ынчан суглар хан бооп хуула бээр. Египеттиң бүгү черинге хан ага бээр, ыяш болгаш даш саваларны безин хан иштээр» – дээн. ²⁰ Моисей биле Аарон Дээрги-Чаяакчының дужааганын ёзугаар кылганнар. Аарон даянгыштын көдүргөш, фараон болгаш оон дүжүметтери көрүп турда, хемниң суун соптарга, хемниң бүгү суу хан бооп хуула берген. ²¹ Хемниң балык кырлып калган, хем чыдый берген, египетчилер ынчан оон суун ижип чадап каан; хан бүгү египет черге агып чыткан.

²² Египеттиң караң көрнүр улузу боттарының илби-шидизин ажыглап, база шак ынчаар кылганнар. Ынчан фараон чөрүүлөй бергеш, Дээрги-Чаяакчының чугаалап турганы дег, Моисей биле Ааронну тооп дыннавайн барган. ²³ Фараон олардан хая көрнүп, ордузунче чана берген; ол кайгамчык чүүл безин ооң чүрөөн чымчадып

шыдавайн барган. ²⁴Шупту египетчилер хемниң суун ижип чадап кааш, ижер суг тып аары-биле хем кыдын казып туруп бергеннер.

²⁵Дээрги-Чаяакчы хемни хан кылдыр хуулдурупкан соонда, чеди хүн эрткен.

Ийиги кеземче: бөзүр-пагалар

8 ¹Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Фараонга баргаш, Дээрги-Чаяакчының бо сөстөрүн дамчыт: „Меңээ бараан болзун дээш, Мээң чонумну салып чорудувут. ²А салып чорударын чөпшээревес болзунза, сээң бүгү чериңни бөзүр-пагалар-биле долдуруп каар мен. ³Хемге бөзүр-пагалар имиңейни бээр, олар хемден үнгеш, бажыңыңче кирип кээрлер: удуур өрээлиңче, орун-дөжөөңче, дүжүметтериңниң, албаты чонунуң бажыңнарынче база одаар суугуларың болгаш саваларыңче кире халчырлар. ⁴Олар сени, албаты чонунну, бүгү дүжүметтериңни кырлай база бээрлер“».

⁵Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Ааронга чугаала, ол даянгыыш туткан холун хемнер, арыктар болгаш хөлдерге углай сунупсун. Ынчан бөзүр-пагалар египет черге үнүп кээр» – деп немей чугаалаан. ⁶Аарон холун Египеттиң сугларынче углай сунуптарга, бөзүр-пагалар үнүп келгеш, бүгү египет черни шыва апканнар. ⁷Караң көрнүрлер боттарының илби-шидизин ажыглап, база ынчаар кылгаш, бөзүр-пагаларны египет черге үндүрүп эккелгеннер. ⁸Фараон Моисей биле Ааронну кыйгыртып алгаш: «Дээрги-Чаяакчыга мөргүп көрүңер, Ол бөзүр-пагаларны менден база мээң албаты чонумдан ырадып аппараттын. Мен ынчан силерниң чонуңарны Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылыры-биле салып чорудар мен» – деп чугаалаан.

⁹Моисей фараонга: «Сен дээш, сээң дүжүметтерин дээш, албаты чонуң дээш *мөргүүр үмни бодуң доктаадырын болгап көрөм. Мен мөргүүрүмге, бөзүр-пагалар сенден, сээң бажыңнарыңдан чоруй баргаш, чүгле хемге артып каар» – деп харыылаан.

¹⁰Фараон: «Даарта» – дээн.

Моисей: «Сээң чугаалааның ёзугаар болзун. Ынчан бистиң Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс-биле эннежир кым-даа чок дээрзин билип алыр сен. ¹¹Бөзүр-пагалар сенден, сээң бажыңнарыңдан, дүжүметтеринден болгаш албаты чонундан ырап чоруй баар; олар чүгле хемге артып каар» – деп харыылаан.

¹²Моисей биле Аарон фараондан чоруй барганнар. Моисей оон Дээрги-Чаяакчыга Ооң фараонче салыпканы бөзүр-пагалар дугайында мөргүл кылып, Ону кыйгырган. ¹³Дээрги-Чаяакчы Моисейниң дилээн күүсеткен: бөзүр-пагалар бажыңнарга, херимнер иштинге, шөлдерге кырлып калган. ¹⁴Оларны эндере оваалай чыып каарга, чер кыры чыдый берген. ¹⁵А фараон байдалдың экижээнин көрүп кааш, чөрүүлөп, Дээрги-Чаяакчының чугаалап турганы дег, Моисей биле Ааронну тооп дыңнавайн барган.

Үшкү кеземче: хүлчүктер

¹⁶Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Ааронга чугаала, ол даянгыыжын сунгаш, чернин доозунун сопсун. Ынчан бүгү египет черге доозун хүлчүктер бооп хуула бээр»

– дээн. ¹⁷ Олар шак ынчаар кылганнар. Аарон даянгыыш туткан холун сунгаш, черниң доозунун соптарга, улусту болгаш мал-маганны хулчүктөр үглөй берген. Бүгү египет черде бар доозун шупту хулчүктөр бооп хуула берген.

¹⁸ Египет караң-көрнүрлер база илби-шидизин ажыглап, хулчүктөр тывылдырар дээш ынчалдыр кылырын оралдашса-даа, чадап кааннар. Улусту-даа, мал-маганны-даа хулчүктөр үглөп артып калган. ¹⁹ Караң көрнүрлер ынчан фараонга: «Бурганнын холу ону кылган-дыр» – деп чугаалааннар. Ынчалза-даа фараон чөрүүлөп, Дээрги-Чаяакчының чугаалап турганы дег, оларны дыңнаар хөңнү чок болган.

Дөрткү кеземче: ызырар сээктер

²⁰ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Даарта эртежик тургаш, фараоннун мурнунга барып турувут. Ол хемге чеде бээрге, сен аңаа Дээрги-Чаяакчынын дараазында сөстөрүн дамчыт: „Мээң чонумну Меңээ бараан болур кылдыр салып чорудувут. ²¹ А бир эвес чонумну салбас болзунза, көөр сен, Мен сенче, сээң дүжүметтеринче, албаты чонунче, бажыңнарыңче ызырар сээктерни салып үндүрүптөр мен. Египетчилерниң бажыңнары-даа, оларның чурттап турар чери-даа имилеме ызырар сээктерге бүргедиптер. ²² Шак ол хүнде Мээң чонумнун чурттап турары Гесем деп черге хамаарылгам тускай боор: аңаа ызырар сээктер турбас. Мени бүгү чер-делегейниң Дээрги-Чаяакчызы деп ынчан билип алыр сен. ²³ Мээң чонумну сээң чонундан ылгаар мен^f. Даарта дораан бо бадыткал демдээ боттаныр^g».

²⁴ Дээрги-Чаяакчы шак ынчаар кылган-даа: эмге-санчок ызырар сээктер фараоннун бажыңынче, ооң дүжүметтериниң бажыңнарынче, бүгү египет черже хөмө ужуп келген. Чер-чурт ызырар сээктерден харыксырап чыткан. ²⁵ Фараон ынчан Моисей биле Ааронну кыйгыртып алгаш: «Барыңар, Бурганыңарга өргүлдү маңаа, бо черге кылыңар» – деп чугаалаан.

²⁶ Ынчалза-даа Моисей: «Ынчаарга кайын боор. Дээрги-Чаяакчы Бурганывыска салырывыс өргүлдү египетчилер бужар чүүл деп санаар болгай. Ынчангаш шак ол өргүлдү олар көрүп турда салыр болзувусса, бисти даштар-биле соп кааптар эвес деп бе? ²⁷ Бисти ээн кургаг ховуже, үш хүн чорааш чедер черге чорудувут. Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың биске чугаалаанын ёзугаар, ол черге Аңаа өргүлден кылыылы» – деп харыылаан.

²⁸ Фараон: «Мен силерни ээн кургаг ховуга Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга өргүл кылыр кылдыр салып чорудар мен, чүгле ыраваңар; мен дээш мөргүп көрүңер» – дээн.

²⁹ Моисей: «Ындыг-дыр, мен ам ордундан үнгөш, Дээрги-Чаяакчыга мөргүүн. Ызырар сээктер фараондан, ооң дүжүметтеринден база албаты чонундан даарта ырап чоруй баар. Чүгле фараон израиль чонну Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылыры-биле салып чорударындан ойталавазын, мегелээрин соксатсын» – деп харыылаан.

³⁰ Моисей фараондан чоруткаш, Дээрги-Чаяакчыга мөргүүрге, ³¹ Ол Моисейниң дилээн күүседип, ызырар сээктерни фараондан, ооң дүжүметтеринден база

^f8:23 Өске бурунгу сөзүглелде бо сөстөрүң орнунга «Сээң чонуну эвес, а Бодумнун чонумну камгалаар мен» деп бижээн.

чонундан ырадып каапкан: чаңгыс-даа ызырар сээк артпаан. ³² Ынчалза-даа фараон чөрүүлээш, чонну бо удаада база салбайн барган.

Бешки кеземче: мал-маган кырар хамчык аарыг

9 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге фараонга барып, мону дамчыдып чугаалаарын дужааган: «Еврейлерниң Бурганы Дээрги-Чаяакчы: „Меңээ бараан болзун дээш, Мээң чонумну салып чорудувут!“ – деп тур. ² Бир эвес салырындан ойталап, ам-даа тудуп туруп бээр болзунза, ³ көөр сен, Дээрги-Чаяакчы Бодунуң күчү-күжүн шөлдерде оьтгап турар мал-маганыңга удур углаптар. Ол кончуг аар хамчык аарыгны сээң аьттарыңче, элчигеннериңче, тевелериңче, бода болгаш шээр малыңче салыптар. ⁴ Дээрги-Чаяакчы ол өйде Израильдиң мал-маганын Египеттин мал-маганындан ылгап кааптарга, израиль чонга хамааржыр чаңгыс-даа мал өлбес. ⁵ Дээрги-Чаяакчы үе-шак айтып: „Мен ол бүгүнү бо чуртка даарта кылып мен“ – деп чугаалап каан».

⁶ Даартазында хүндүс Египеттин хамык малы кырлып калган, а израиль чонга хамааржыр чаңгыс-даа мал хораваан. ⁷ Фараон улузун «Барып көрүнер» дээрге, израиль чоннуң чаңгыс-даа малы хораваан болган. Ынчалза-даа фараон чөрүүлөп, израиль чонну салбайн барган.

Алдыгы кеземче: ириңниг балыглар

⁸ Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга мынча дээн: «Суугунуң хүлүн адыш долдур ап алыңар. А Моисей ону фараон көрүп турда, дээрже чажыпсын. ⁹ Ынчан хүл бүгү египет черни бүргээр доозунче шилчий бээр; кижилерге болгаш мал-маганга ириңниг балыглар тыптып кээр». ¹⁰ Моисей биле Аарон суугудан хүл ап алгаш, фараоннуң мурнунга барып туруп алганнар. Моисей хүлдү дээрже чажыптарга, улус-даа, мал-маган-даа ириңниг балыгларлыг апарган. ¹¹ Караң көрнүрлер боттары ириңниг балыгларлыг апаргаш, Моисейге удур туржур харык чок болганнар, бүгү египетчилер база ынчап барганнар. ¹² Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы фараонну чөрүү кылып каан болгаш, Дээрги-Чаяакчының Моисейге чугаалап турганы дег, ол Моисей биле Ааронну тооп дыңнаваан.

Чедиги кеземче: долу

¹³ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Даарта эртен эртежик тургаш, фараоннуң мурнунга чеде бергеш, аңаа чугаала: „Еврейлерниң Бурганы Дээрги-Чаяакчы мынча деп тур: ‘Меңээ бараан болур кылдыр, Мээң чонумну салып чорудувут! ¹⁴ Бо удаада Мээң бүгү кеземчемни сээң бодунче, сээң дүжүметтериңче, албаты чонунче салыптар мен. Ынчан бүгү чер кырында Мээң-биле эннежир кым-даа чок дээрзин билип каар сен. ¹⁵ Мен күчү-күжүмнү көргүзүп, сенче база албаты чонунче хамчык аарыгны салыпкан болзумза, чырык чер кырынга амылыг артпас турган ийик сен. ¹⁶ Ынчалза-даа Бодумнуң күчү-күжүмнү көргүзөр дээш сени кадагалап арттырган мен», ынчан бүгү чер кырында улус-чоннар Мээң адымны билип алыр! ¹⁷ Сен Мээң чонумга ам-даа удурланып, ону салып чорутпайн тур сен,

89:16 Азы: «Сени хаан кылып каан мен».

9:12 Ыд. ыр. 104:25 **9:16** Рим. 9:17

¹⁸ ынчангаш Мен даарта, бо үеде, Египетти үндезилеп тургусканындан бээр бөгүнгө чедир кажан-даа чаап көрбээн, аажок күштүг долуну чагдырар мен. ¹⁹ Ындыг болганда, кодан сүрүглериңни болгаш шөлдерде сенээ хамааржыр бүгү чүвени бөлдүрүп, улустан айбыла; шөлге артып каар, бажың-балгадынга чагактанмас бүгү улусту болгаш мал-маганның долу өлүр соп каар²⁴».

²⁰ Фараоннун дүжүметтериниң аразында Дээрги-Чаяакчының сөзүндөн коргар улус кулдарын болгаш кодан малдарын бажың-балгадынче киирип алган. ²¹ А Дээрги-Чаяакчының сөзүн херекке албаан улус кулдарын болгаш кодан малдарын шөлге арттырып каан.

²² Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Холуңну дээрже углай сунувут, ынчан бүгү египет черже: улусче, мал-маганче база шөлдерде оыт-үнүштүң шуптузунче долу чаар» – деп чугаалаан. ²³ Моисей даянгыжын дээрже углай сунуптарга, Дээрги-Чаяакчы динмирээшкини динмиредип, долуну чагдырыпкан; кызаңнаашкын черге чаттылып турган. Дээрги-Чаяакчы долуну бүгү египет черже чагдырыпкан. ²⁴ Долу чаарга, оон аразында кызаңнаашкын кызаңнап турган. Египетти оон чону ээлеп чурттаандан бээр кажан-даа чаап көрбээн, эң күштүг долу ол болган. ²⁵ Долу бүгү Египетке ажык черлерге турган бүгү чүвени – кижиден эгелээш, мал-маганга чедир – узуткап каапкан; шөлдерде оыт-үнүштүң база ыяштарның шуптузун долу соп, үрегдеп, сыйып каапкан. ²⁶ Чүгле израиль чоннун чурттап турганы Гесем дээр черге долу чагбаан.

²⁷ Фараон Моисей биле Ааронну кыйгыртып алгаш, оларга: «Бо удаада бачыт үүлгеткенимни миннип тур мен. Дээрги-Чаяакчының сөзү чөптүг-дүр, а мен болгаш мээң чонум буруулуг-дур – деп чугаалаан. – ²⁸ Дээрги-Чаяакчыга мөргүп көрүнер: Бурганның динмирээшкиннери соксазын, долу чагбазын, мен ынчан силерни салып чорудуптар мен, моон сонгаар тутпас мен».

²⁹ Моисей аңаа: «Хоорайдан үне бээрим билек, Дээрги-Чаяакчыдан дилег кылып, холдарым сунар мен: динмирээшкиннер динмиревейин баар, долу-даа чагбастаар, чер-делегей Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр дээрзин билип каар сен. ³⁰ Ынчалза-даа билер мен: сен-даа, сээң дүжүметтериң-даа Дээрги-Бурган-Чаяакчыдан ам-даа кортпайн турар-дыр силер» – деп харыылаан.

³¹ (Арбай баш тырта берген, а лён сыптарда частып үнүп келген турган, ынчангаш оларны долу соп каапкан. ³² А кызыл-тас биле ак-тараа орай быжар болгаш, ажырбайн барган.) ³³ Моисей фараондан чоруй баргаш, хоорайдан үнгеш-ле, Дээрги-Чаяакчыдан дилег кылып, холдарын сунарга, динмирээшкин биле долу соксай берген, чаъс база чагбайн барган. ³⁴ Чаъстың, долунуң база динмирээшкинниң соксаанын көргөш, фараон бачыт үүлгедирин уламчылай берген: оон боду-даа, дүжүметтери-даа чөрүүлени бергеннер. ³⁵ Фараон чөрүүлээш, Дээрги-Чаяакчының Моисейниң аксы-биле чугаалап турганы дег, израильчилерни салып чорутпайн барган.

Сески кеземче: мөөң шартылаа

10¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Фараонче бар. Бодумнуң демги бадыткал демдектеримни оларга көргүзөр дээш фараонну болгаш ооң дүжүметтерин чөрүү кылып каан мен.² Мээн Египетке кылган чүүлдерим болгаш аңаа көргүскен бадыткал демдектерим дугайында оглунга, оглунуң оглунга чугаалап чорууруң дээш база силер Мени Дээрги-Чаяакчыңар-дыр деп билип алзыннар дээш, ынчалдыр кылган мен» – деп чугаалаан.

³ Моисей биле Аарон фараонга чеде бергеш, мынча дээннер: «Еврейлернин Бурганы Дээрги-Чаяакчы мынча деп тур: „Сен ам чежеге чедир Меңээ чагыртырындан ойталап кээр сен? Меңээ бараан болур кылдыр, Мээн чонумну салып чорудувт.⁴ А бир эвес Мээн чонумну салбас болзуңза, көөр сен, даарта сээң чуртунче мөөң шартылааны ыдыптар мен.⁵ Ол черин кырын шыва аптарга, чер көзүлбестей бээр. Шартылаа силерде долу соонда бүдүн арткан бүгү чүвени чиптер; шөлдерде үнген ыяштарның шуптузунуң бүрүлерин база чиптер.⁶ Ол сээң бажыңнарыңны, дүжүметтериниң бажыңнарын, Египетте бүгү улустун бажыңнарын дола бээр. Силерниң ада-өгбелеринер бо черге чурттап эгелээнинден бээр, бөгүнге чедир ынча хөй шартылаа көрбээннер“». Моисей хая көрүнгеш, фараоннуң ордузундан үнүп чоруй барган.

⁷ Ынчан фараоннуң дүжүметтери аңаа: «Бо кижин бисти чежеге дээр хилинчектээрил? Ол улусту салып чорудуптунар, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга бараан болгайлар аан, Египеттиң буураар деп барганын ам-даа билбейн турарыңар ол бе?» – дээннер.

⁸ Фараон Моисей биле Ааронну дедир кыйгыртып алгаш: «Барып, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга бараан болуңар, чүгле кымнар баарыл?» – деп айтырган.

⁹ Моисей: «Бүгү чон – аныяктар-даа, кырганнар-даа, оолдарывыс-даа, кыстарывыс-даа кады чоруур бис; бода-даа, шээр-даа малывысты ап алыр бис, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчывыстың байырлалы боор-дур» – деп харыылаан.

¹⁰ Фараон: «Ындыг боор харын! Мен силерни ажы-төлүңер-биле кады салыптар болзумза, Дээрги-Чаяакчыңар силерниң таланарда болур боор оң! Багай чүве бодап алган хире-дир силер.¹¹ Чок-чок! Чүгле эр улус барып, дилээнер аайы-биле Дээрги-Чаяакчыга бараан болзун» – деп чугаалаан. Оон оларны үндүр сывырыпкан.

¹² Дээрги-Чаяакчы ынчан Моисейге: «Египет черниң кырынче углай холунну сунувт: мөөң шартылаа хөме ужуп келзин база долу соонда бүдүн арткан бүгү оът-үнүштү чип каапсын» – деп айыткан.¹³ Моисей египет черниң кырынче углай даянгыжын сунарга, Дээрги-Чаяакчы ол черге чөөн чүктен хат чорудупкан. Хат хүннү бадыр, дүннү өттүр хадааш, даартазында эртен мөөң шартылаа эккелген.

¹⁴ Шартылаа бүгү египет черге хөме шургуп келгеш, чуртка чаттылдыр хонупкан. Шартылаа эндерик болган – ооң мурнунда ындыг шартылаа туруп-даа көрбээн, ооң соонда база кажан-даа турбас.¹⁵ Ол черниң кырын шыва аптарга, чер кыры кара бизирт апарган. Шартылаа черниң бүгү оът-сигенин болгаш ыяштарның бүрүлериниң долу соонда бүдүн артканнарын чипкен: бүгү египет черге – ыяштарга-даа, оът-үнүшке-даа – ногаан бүрү артпаан.

¹⁶ Фараон Моисей биле Ааронну далаштыг кыйгырткаш: «Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга база силерге удур бачытты үүлгеткен-дир мен. ¹⁷ Бачыдымны бо удаада өршээгеш, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга мөргүп көрүңөр: Ол менден бо өлүмнү чайлатсын» – дээн. ¹⁸ Моисей фараондан үнүп чоруткаш, Дээрги-Чаяакчыга мөргээн. ¹⁹ Дээрги-Чаяакчы ынчан барыын чүктен аажок күштүг хат көдүрерге, хамык шартылааны Кызыл далайже^h дүжүр хадып аппаратан – египет черге чаңгыс-даа шартылаа артпаан! ²⁰ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы фараонну чөрүү кылып каарга, ол израиль чонну салбайн барган.

Тоску кеземче: дүмбей караңгы

²¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Холунну дээрже углай сунувут – ынчан египет черге суйбай тудупку дег дүмбей караңгы дүжер» – дээн. ²² Моисей холун дээрже углай сунуптарга, бүгү египет черни үш хүн дургузунда дүмбей караңгы бүргей апкан. ²³ Улус бот-боттарын көрүп шыдавайн турган, үш хүн дургузунда кым-даа олурган черинден турбаан, а израильчилерниң шуптузунуң чурттап турар черлеринде чырык бар болган.

²⁴ Фараон Моисейни кыйгыртып алгаш: «Барып, Дээрги-Чаяакчыга бараан болуңар, чүглө шээр болгаш бода малыңар арттырып калыңар, а ажы-төлүңөр силер-биле кады чорзун» – дээн.

²⁵ Ынчалза-даа Моисей: «Дээрги-Чаяакчы Бурганывыска бүрүн өрттедир-даа, өске-даа өргүлдеривисти эккеп салыр кылдыр, сен бистиң мал-маганывысты база салып чорудар ужурлуг сен. ²⁶ Кодан сүрүглериности – өскүс анай-даа маңаа арттырбайн – ап алыр бис, чүгө дээрге Дээрги-Бурган-Чаяакчыга салыр өргүлдерни ол малывыстан алыр ужурлуг бис: Дээрги-Чаяакчыга бараан болурувус черге четпээн шаавыста, Аңаа өргүл кылдыр чүнү салырывысты тода билбес-ле болгай бис» – деп харыылаан.

²⁷ Дээрги-Чаяакчы ынчан фараонну чөрүү кылып каарга, ол израильчилерни салып чорударындан ойталаан. ²⁸ Фараон Моисейге: «Менден ырап чор! Моон сонгаар мээң караамга көзүлбе! Мээң караамга ам бир көстүр хүнүңдө өлүр сен» – дээн.

²⁹ Моисей: «Сээң чугаалааның ёзугаар болзун: моон сонгаар сээң карааңга көзүлбес мен» – деп харыылаан.

Онгу кеземчени баш бурунгаар чугаалааны

11 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Мен ам база бир кеземчени египетчилерге болгаш фараонга онааштырайн, ооң соонда ол силерни бо чурттан салып чорудуптар; а салып тура, силерни далаштырып, үндүр сывыра бээр. ² Чонга чугаалап каг: эр-даа, херээжен-даа улузуңар – кижилер бүрүзү боттарының кожоларындан алдын, мөңгүн каасталгалардан дилеп алыр ужурлуг». ³ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонунче египет чонну ээ көрүндүрүпкен; ол ышкаш Моисей египет черге, фараоннуң дүжүметтериниң болгаш албаты чонунуң мурнунга аажок ат-сураглыг кижилер турган.

^h10:19 Кызыл далай – еврей дылда «Кулузун далай» дээн.

⁴ Моисей фараонга чугаалаан: «Дээрги-Чаяакчы мынча деп тур: „Дүн ортузунда бүгү Египетти өттүр таварып эртер мен. ⁵ Фараоннун дүжүлгө салгаар дун оглундан эгелээш, тараа дээрбелээр кул херээженниң дун оглунга чедир – Египетте өг-бүлелерниң дун оолдарының шуптузу база мал-маганның дун төлдериниң дөгөрезини – өлүп кырлыр. ⁶ Бүгү египет черге ооң мурнунда кажан-даа турбаан база моон соңгаар кажан-даа турбас ажыг-шүжүгүнүң ыы-сыызы дынналыр. ⁷ А бүгү израиль чондан когараар кижини-даа, мал-маган-даа турбас, ыт безин оларже ырланмас. Египетчилер биле израильчилер аразынга Мээң кандыг ылгал кылып турарымны оортан билип алып силер“». ⁸ Ынчан сээң шупту дүжүмөгтөриң менчээ чедип келгеш, мөгөйип: „Баштап турар бүгү чонун-биле чоруй бар“ – деп дилээрлер. Ооң соонда мен чоруй баар мен». Моисей оон фараондан килени кыптыгып үнө берген.

⁹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Фараон силерни тооп дыңнавайн турар-дыр – египет черге Мээң кайгамчык чүүлдерим көвүдөзүн дээш, ындыг боор ужурлуг-дур» – деп чугаалаан. ¹⁰ Моисей биле Аарон ол бүгү кайгамчык чүүлдерни фараоннун мурнунга кылганнар. Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы фараонну чөрүү кылып каан болгаш, ол израиль чонну бодунуң чуртундан салбайн барган.

Хосталыышкын болгаш *Хаарган далганнар байырлалдары

(Лев. 23:5-8; Сан. 28:16-25; Ы. х. к. 16:1-8)

12 ¹ Дээрги-Чаяакчы египет черге Моисей биле Ааронга мынча деп чугаалаан: ² «Бо ай силерге өске айларның башкылыгы, чылдың бирги айы болзун. ³ Бүгү израиль ниитилелге мону чугаалаңар. Бо айның онгу хүнүндө кижини бүрүзү бодунуң өг-бүлезинге бир анай-хурагандан шилип алзын. ⁴ А өг-бүлөдө улус эвээш, бүдүн мал эъдин чаңгыс угда чип шыдавас болза, чоогунда чурттап турар кожазы-биле кады, эът чиир кижилерниң санын барымдаалап, шуптузунга четчир кылдыр анай-хураганны шилип алзын. ⁵ Ол мал четпес-дудуу эвес, бир харлыг эр мал болур ужурлуг, хой-даа, өшкү-даа мал төлү болза ажырбас. ⁶ Ол мал силерге бо айның он дөрткө чедир кадагалаттынып турзун, а он дөрткө кежээки имир дүжерге, израильчилерниң бүгү ниитилели анай-хураганның дөгөрөр ужурлуг. ⁷ Оон оларның ханын узуп алгаш, ол эътти чири бажыңнар эжиктериниң ийи кастыын база кырыкы доора ыажын ооң-биле чаап алзыннар.

⁸ Ол дүне анай-хураганның эъдин отка хааргаш, ажыткы-биле хөөтпейн хаарган далганнар-биле болгаш ажыг оът холуу-биле кады чизиннер. ⁹ Чедир хаарбаан азы сугга хайындырган мал эъди чивенер, а отка бажы, хол-буттары база ишти-хырны-биле катай бүдүнгө хаарып чинер. ¹⁰ Ол дүне-ле эъттиң дөгөрезин чиптиңер, а эртенге чедир артып калган кезээн өрттедиптиңер. ¹¹ Анай-хураганның эъдин чиирде, бүрүнү-биле кеттиниң, куруңар куржанып, идиңер кедип алгаш, даянгыгыңар тудуп алгаш, чиңер – ол дээрге Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан *Хосталыышкын байырлалының аъш-чеми-дир¹. ¹² Мен бо дүне египет черни өттүр таварып эрткеш, Египетте бар кижилерниң-даа, мал-маганның-даа дун төлдериниң дөгөрезин чок кылып каар мен база Египеттиң бүгү бурганнарын

¹12:11, 27 Хосталыышкын байырлалы, Хосталыышкын өргүлү – еврей дылда «песах» дээн сөс. Бо сөс «песах» – «ююп эртер» дээн кылыг сөзүндөн укталган (13, 23, 27 шүлүктөрүн көр).

шиидип, кеземче көргүзөр мен. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен! ¹³ Силернин чурттап турар бажыңнарыңар эжиинде чагган хан тускай демдек болур: ону көрүп кааш, силерни оюп эрте бээр мен, Египеттин чонун чылча шаап турумда, ол өлүмнүг халап силерге хора чедирбес.

¹⁴ Шак бо хүн силерге тураскаалдыг болзун, бүгү салгалдарыңарга ол хүннү Дээрги-Чаяакчы дээш байырлал кылдыр байырлазын. Силерге кезээ мөңгедө доктааткан кылдыр байырланар. ¹⁵ Чеди хүн дургузунда ажыткы-биле хөөтпейн хаарган далгандан чинер; бирги хүнде-ле бажыңнарыңарга турган ажыткынын шуптузун үндүр октапгыңар, бирги хүнден чедиги хүнге чедир ажыткылыг аыш-чем чиир кижии израиль чоннуң аразыңга амылыг артпас. ¹⁶ Бирги база чедиги хүнде силерге ыдыктыг чыыштар болуп эртсин: ол хүннерде кандыгдаа ажыл кылбаңар, чүглө кижии бүрүзүңгө херек аыш-чемни белеткеп болур силер. ¹⁷ Далганнар байырлалын утпайн сагыңар, Мен ол хүнде силерниң чурумчыскаалдыг бөлүктөринерни египет черден үндүрүп эккелген турар мен. Шак ол хүннү силерниң бүгү салгалдарыңар утпайн чорзун, ол дээрге кезээ мөңгедө доктааткан дүрүм-дүр. ¹⁸ Бирги айның он дөрткү хүнүнүң кежээзинден эгелээш, чээрби бирги хүнүнүң кежээзинге чедир ажыткы-биле хөөтпейн быжырган далган чиир силер. ¹⁹ Чеди хүн дургузунда бажыңнарыңарга ажыткы турбас ужурлуг. Ажыткылыг аыш-чем чиир кым-даа кижии, ол кижии өскээрген келген-даа болза азы израиль черниң үндезин чурттакчызы-даа болза, израиль ниитилелдин аразыңга амылыг артпас. ²⁰ Ажыткылыг аыш-чем чивенер: бүгү аал-ораныңарга ажыткы-биле хөөтпейн быжырган далган чиңер».

²¹ Моисей израиль чоннуң бүгү *баштыңнарын чыып алгаш, мынча дээн: «Өг-бүлелеринерге анай-хурагандан шилип тудуп алгаш, Хосталыышкын байырлалында чири-биле дөгөринер. ²² Иссоп деп чадаң үнүштү боодалдай тудуп алгаш, савада ханче суккаш, эжиктеринерниң доора ыяжы болгаш кастыктарын хан-биле чаап калыңар, а оон эртенге чедир бажыңнарыңардан үнменер. ²³ Дээрги-Чаяакчы египетчилерни кезедип турар үезинде, доора ыяжында болгаш кастыктарында хан чаап каан эжик көрүп кааш, ол бажыңны оюп эрте бээр база узуткакчының бажыңнарыңарже кирип, хора чедирерин болдурбас. ²⁴ Бо чагыгны силерге база салгалдарыңарга кезээ мөңгедө берген *хоойлу дег кадагалаңар. ²⁵ Дээрги-Чаяакчының Бодунуң азаанын ёзугаар силерге берип турары черге чеде бергеш-даа, бо ыдыктыг чаңчылды сагып чоруңар. ²⁶ Кажан ажы-төлүңер силерден „Бо чүү ындыг чаңчылыг?“ деп айтырар болза: ²⁷ „Бо дээрге Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан Хосталыышкын өргүлү-дүр! Дээрги-Чаяакчы египетчилерни узуткап тургаш, израильчилерниң чурттап турган бажыңнарын оюп эрткеш, бистиң өг-бүлелеривисти камгалап каан болгай“ – деп харыылаар силер». Израиль чон ынчан Дээрги-Чаяакчыга сөгүрүп, мөгөйген. ²⁸ Олар чанып келгеш, Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга канчаар дужааганыл, шак ынчаар кылганнар.

†12:27 12:11-де немелде тайылбырны көр.

12:12 Сан. 33:4 12:22 Лев. 14:6; Сан. 19:6, 18; Ыд. ыр. 50:9

12:26 Хост. 13:14; Ы. х. к. 6:20; Ис. 4:6

²⁹ Дүн ортузунда Дээрги-Чаяакчы фараоннун дүжүлге салгаар дун оглундан эгелээш, хоругдаттырган кижиниң дун оглунга чедир – египет черде бүгү дун оолдарны база мал-маганның бүгү дун төлдерин – чок кылып каапкан. ³⁰ Дүне када фараон боду, оон хамык дүжүмөттөри база бүгү египет чон туруп келген, Египетке кыпсынчыг ыы-сыы эгелээн, чүгө дээрге кижини өлбөөн бажың чок болган.

Израиль чоннун Египеттен үнүп чорупканы

³¹ Фараон ол-ла дүне Моисей биле Ааронну кыйгырткаш: «Че, силер-даа, израиль чон-даа мээң чонум аразындан үнүп чоруңар! Барып, меңээ чугаалап турганыңар дег, Дээрги-Чаяакчыга бараан болуңар! ³² Чугаалап турганыңар дег, шээр-даа, бода-даа малыңарны сүрүп алыңар. Баргылаңар! Ол ышкаш мени йөрээп калыңар» – дээн. ³³ Египетчилер база израиль чонну дүрген-не чуртундан чорударын кызып: «Оон башка бис шуптувус өлүр бис!» – деп турганнар.

³⁴ Израиль чон ажыткы-биле хөөдүп четтикпээни далганын ап алган. Олар далган суп каан саваларын хептеринге ораагаш, эгиннеринге салгаш, чорупканнар. ³⁵ Израильчилер Моисейниң сөстөрүн ёзуугаар, египетчилерден мөңгүн болгаш алдын каасталгаларны база хептерни дилеп алганнар. ³⁶ А Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонунче египетчилерни ээ көрүндүрүптөргө, олар израильчилерниң дилээн чүүлдерин берип турганнар. Израильчилер Египеттен олча-тывыштыг чоруй барганнар.

³⁷ Израиль чон, херэеженнер биле ажы-төлдү санапас болза, 600 000 хире эр кижини, Раамсес хоорайдан Сокхот дээр черге чорупкан. ³⁸ Олар-биле кады янзы-бүрү аймак-сөөктүг хөй улус үнүп чорупкан. Шээр болгаш бода мал аажок улуг кодан-сүрүг бооп турган. ³⁹ Олар Египеттен көдүрүп эккелгени ажытпаан далганын хаарып алганнар, чүгө дээрге Египеттен үндүр сывыртадып тура, далаш кадында далганын ажыткы-биле хөөдүп четтикпээннер база орукка чиир аыш-чем безин белеткээр чай чок болганнар чүве-дир.

⁴⁰ Израиль чоннун Египетке^k чурттаан үези 430 чыл болган. ⁴¹ 430 чыл эрткенде, шак ол хүнде, Дээрги-Чаяакчының чурум-чыскаалдыг бөлүк чону египет черден көжүп үнө берген. ⁴² Ол дүн дээрге Дээрги-Чаяакчының израиль чонну египет черден үндүр көжүрүп, сагыш салып хонган дүнү болур. Ол дүн дээрге израиль чоннун бүгү салгалдарының Дээрги-Чаяакчыны бодап, удувас дүнү болур.

Хосталыышкын байырлалының дугайында тодаргайлаан дүрүм-хоойлу

⁴³ Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга мынча дээн: «Хосталыышкын байырлалын демдеглээриниң дүрүмнөри бо-дур. Өске аймак-сөөктүг кым-даа оон доюнга киржип болбас. ⁴⁴ Бир кижини садып алган кулун кыртыжап демдектеп алып болза, ол кул кижини дойга киржип болур. ⁴⁵ Аранарда чурттап турар өскөөртөн келген кижини база хөлезилеттинген ажилчыныңар дойга киришпес ужурлуг. ⁴⁶ Аыш-чемни чаңгыс бажыңга чиир ужурлуг силер, ону бажыңдан дашкаар

^k12:40 Египетке – өске бурунгу сөзүглелде «Египетке» эвес, а «Ханаанга болгаш Египетке» деп бижээн.

үндүрбөнөр база малдың сөөктерин сыкпаңар. ⁴⁷Бүгү израиль ниитилел ол чаңчылды сагыыр ужурлуг. ⁴⁸Силерниң араңарда чурттай берген даштыкы кижиде Дээрги-Чаяакчының Хосталыышкын байырлалының анай-хураганын дөгөрүп чииринге киржир күзелди болза, ооң өг-бүлөзүндө эр кижиде бүрүзү *кыргызжап демдектээр ёзулалды эртип алзын. Ынчан ол кижиде байырлал доюнун эъдин чип болур база израиль черниң үндезин чурттакчызы дег апаар. А кыргызжап демдектеттирбээн кижиде Хосталыышкын байырлалының анай-хураганын чип болбас. ⁴⁹Израильдин үндезин чурттакчызынга-даа, араңарда чурттап турар даштыкы кижиге-даа бо дүрүмнөр бир дөмөй болур ужурлуг.

⁵⁰Бүгү израиль чон, Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга канчаар дужаганыл, шак ынчаар кылган. ⁵¹Ол-ла хүнде Дээрги-Чаяакчы израиль чонну египет черден чурум-чыскаалдыг бөлүктөргө үскеш, үндүрө берген.

13 ¹Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²«Израиль чоннун аразында баштай төрүттүнгөн эр хиндиктиг төл бүрүзүн Меңээ бараалгадып, ыдыктап бер. Кижиниң-даа, мал-маганның-даа дун төлү Меңээ хамааржыр».

***Хаарган далганнар байырлалын демдеглээри**

³Моисей чонга мынча дээн: «Кулдар болуп чорааныңар Египеттен үнүп келгениңер бо хүннү сактып алыңар. Дээрги-Чаяакчы силерни оортан Бодунун өндүр улуг күчү-күжү-биле үндүргөн болгай; ажыткы-биле хөөткөн далган-тараа чивейн көрүңер. ⁴Бөгүн, авив айда¹ Египеттен үнүп турар-дыр силер. ⁵Дээрги-Чаяакчы силерниң ада-өгбөнөргө сүт биле ары чигири агып чыдар байлак черни бээрин даңгыраглаан болгай. Кажан Ол силерни демги черже – хананей, хет, амор, хиввей, иевус чоннарның черинче эккээрге, шак ол айда мындыг чаңчылды сагыңар: ⁶чеди хүн дургузунда чүгле ажыткы-биле хөөтпээн далган чиңер, чедиги хүнде Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан байырлалды демдеглеңер. ⁷Ажыткы-биле хөөтпээн далган-тарааны чеди хүн дургузунда чиир силер, ээлеп чурттаан бүгү чериңерге ажыткылыг далган-тараа турбас ужурлуг.

⁸Шак ол хүнде бодунун огуңга: „Мени Египеттен үндүрүп тура, Дээрги-Чаяакчының меңээ кылган чүүлү дээш, бо байырлалды сагыыр ужурлуг бис“ – деп чагып чугаала. ⁹Дээрги-Чаяакчының өөредин утпайн чоруурун дээш база Дээрги-Чаяакчы сени өндүр улуг күчү-күжү-биле Египеттен үндүрүп эккелгенин бодап чоруурун дээш, шак ол байырлал сээң холунда им-демдек болзун, хаваанда тураскаалдыг демдек болзун. ¹⁰Бо байырлал дугайында дүрүмнү чылдың-на, доктааткан үезинде, сагып чор.

¹13:4 Авив ай – «Бышкан үрезин айы» дээн уткалыг. Бо ай («Нисан» деп ады база бар) еврейлерге чылдың баштайгы айы болур.

12:46 Сан. 9:12; Ин. 19:36 12:49 Лев. 19:34; 24:22; Сан. 9:14; 15:15-16; Ы. х. к. 10:19

13:2 Хост. 22:29; 34:19; Лев. 27:26; Сан. 3:13; 8:16; 18:15-17; Ы. х. к. 15:19; Лк. 2:23

13:7 Лев. 23:5-8 13:9 Ы. х. к. 6:8; 11:18

Дун төлдерни Бурганга бараалгадыры

¹¹ Сеңээ болгаш ада-өгбөңгө даңгыраглааны ёзугаар, Дээрги-Чаяакчы сени *ханаан черге эккелгеш, ону сеңээ бээрге, ¹² баштай төрүттүнгөн эр хиндиктиг төл бүрүзүн Дээрги-Чаяакчыга бараалгат, сенде бар мал-маганның эр дун төлдеринин шуптузун база Аңаа бараалгат. ¹³ Элчигенниң дун төл бүрүзүн хураган азы анай-биле солуп, садып хостаар ужурлуг, а бир эвес элчигенни Дээрги-Чаяакчыдан садып хоставас болзунза, ооң мойнун сый шаап, өлүрүп каавыт. Сээн ажы-төлүн аразында эр дун төлдү база садып хостап^m ал. ¹⁴ Алызы барып, оглуң сенден: „Бо кандыг уткалыг чүвөл?“ – деп айтырар болза, аңаа мынча деп харыылаар сен: „Дээрги-Чаяакчы бисти өндүр улуг күчү-күжү-биле кулдар болуп чораанывыс Египеттен үндүрүп эккелген. ¹⁵ Фараон бисти салып чорутпайн, чөрүүлөп туруп бээрге, Дээрги-Чаяакчы египет черге бүгү дун төлдерни: кижилерниң-даа, мал-маганның-даа дун төлдерин – чок кылып каапкан болгай. Ынчангаш бис Дээрги-Чаяакчыга мал-маганның эр дун төл бүрүзүн өргүп турар бис, а боттарывыстың дун оолдарывысты садып хостап* ап турар бис“. ¹⁶ Дээрги-Чаяакчының бисти өндүр улуг күчү-күжү-биле Египеттен үндүрүп эккелгенин угпас дээш, шак ол ёзулал сээн холуңга им-демдек болзун база карааңга көскү кертиг болзун».

Египеттен израильчилерниң көшкөн оруунун эгези

¹⁷ Фараон чонну салып чорудуптарга, Бурган ону филистим чоннуң черинче баар орук-биле (ол эң кыска орук-даа турган болза) аппараттаан. Дээрги-Чаяакчы: «Чон дайылдажыр апаарын билгеш, өскээр боданып, Египетче дедир ээп келзе канчаар» – деп боданган. ¹⁸ Ынчангаш Ол чонну долгандыр эдертип, ээн кургаг хову кежир Кызыл далайже баштап алгаш чорупкан. Израильчилер египет черден чурум-чыскаалдыг үнүп чорупканнар.

¹⁹ А Моисей Иосифтиң мөчү-сөөгүн ап алган, чүгө дээрге Иосиф шаанда израильчилерниң аксы-даңгыраан ап: «Бурган силерге болчуп чедип кээрге, мээң мөчү-сөөгүмнү бо чурттан үндүрө бээр силер» – деп чагаан турган чүвө-дир.

²⁰ Сокхоттан үнүп чоруткаш, израиль чон ээн кургаг ховунуң кыдыында Этам деп черге турлагжып алган. ²¹ Дээрги-Чаяакчы хүндүс боорга, булут чагыдан улуска орук айтып, а дүн дүжөргө, от чагыдан чырыдып, оларның мурнунга чоруп орган. Ооң ачызында олар дүне-даа, хүндүс-даа чоруп болур турган. ²² Хүндүс боорга – булут чагы, дүне боорга – от чагы чондан черле ыравас болган.

Египет аг-шеригни узуткааны

14 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чонга мону чугаала. Олар дедир эггеш, Пи-Гахироттуң баарыңга, Мигдол биле Кызыл далайның аразыңга, *Ваал-Цефоннуң дужунга турлагжып алзын.

^m**13:13, 15** Садып хостаар – еврейлер боттарының дун ажы-төлүн өргүп, өлүрбөс дээш төлевир кылдыр акша-мөңгүн берип, оларны ынчаар садып хостап ап турганнар (Лев. 27 эгени, Хост. 34:20-ни көр).

13:14 Хост. 12:26; Ы. х. к. 6:20 **13:17** Сан. 14:1-4 **13:19** Э. д. 50:25 **13:20** Сан. 33:6

13:21 Хост. 40:34; Сан. 9:15; 10:34; Ы. х. к. 1:33 **14:2** Сан. 33:7

³ Фараон „Израиль чон ол черге аза берген-дир, ээн кургаг ховуга баар чери чок апарган-дыр“ деп бодаар. ⁴ А Мен фараонну чөрүү кылып каарымга, ол силерни сүрүп чоруптар. Мен фараонну болгаш ооң аг-шериин баскаш, алдаржыыр мен. Ынчан египетчилер Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип алырлар». Израильчилер шак ынчаар кылганнар.

⁵ Египеттиң хаанынга израиль чоннуң дезип чоруй барганын дыннадырга, фараоннуң болгаш ооң дүжүметтериниң сагыжы ол чонга удур апарган. Олар: «Бо чүнү кылып алганывыс ол? Израильчилерни чүге салып чорудуп алган бис? Олар ам биске ажылдап бербес-тир» – деп турганнар. ⁶ Фараон *чууказын дериткеш, бодунуң улузун эдертип алган. ⁷ Ол Египеттин бүгү *дайынчы тергелерин, оон ишгинде 600 шилиндек тергени, ап алган. Терге бүрүзүн тускай баштынчы удуртуп чораан. ⁸ Дээрги-Чаяакчы Египеттиң хааны фараонну чөрүү кылып каарга, ол израиль чонну сүрүп чорупкан, а израильчилер эрес-дидими-биле⁹ бар чытканнар. ⁹ Египетчилер оларны тергелерде кошкан бүгү аъттары-биле, аъттыг шерии-биле база бүгү аг-шерии-биле сүрүп чоруткаш, израильчилер Ваал-Цефоннун дужунда, Пи-Гахироттун чанында далай чоогунга турлагжып алган турда, чыпшыр четкеннер.

¹⁰ Фараон чоокшулап кээрге, израильчилер хая көрүнгөш, соонда кел чыдар египетчилерни көрүп кааш, аажок коргуп, Дээрги-Чаяакчыдан дилег кылып, алгыржы бергеннер. ¹¹ Олар Моисейге: «Египетте чевеглер чедишпес эвес, сен чүге бисти өлзүн дээш ээн кургаг ховуже эккелдиң? Египеттен үндүрүп алгаш, бисти канчап турарың ол? ¹² Египетке тургаш: „Бистен адырлып көр, египетчилерге ажылдап берээли“ – деп турдувус чоп. Ээн кургаг ховуга өлүрүнүң орнунга, Египетке кулдар бооп чурттаары биске дээре-ле болгай» – деп турганнар.

¹³ Ынчалза-даа Моисей: «Кортпаңар, деспейн туруңар, ынчан Дээрги-Чаяакчының силерни бөгүн канчаар камгалаарын көөр силер, ам көрүп турарыңар египетчилерни моон сонгаар кажан-даа көрбөс силер. ¹⁴ Дээрги-Чаяакчы силерниң талаңарга чаалажыр-дыр, ынчангаш оожургаңар» – деп харыылаан.

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Чүге Мени кыйгырып-ла тур сен? Израиль чонга: „Шимчеп үнүңер“ – деп чугаала, ¹⁶ а бодун даянгыыжыңны көдүргөш, холуңну далай кырынче углай сунуптарыңга, ол ийи чарлып, орук чайлаар. Израиль чон ынчан далайны ортузунда кургаг черлеп жеке бээр. ¹⁷ А Мен египетчилерни чөрүү кылып каарымга, олар силерни сүрүп чоруптарлар. Фараонну, ооң хамык аг-шериин, дайынчы тергелерин база аъттыг шериин баскаш, алдаржыыр мен. ¹⁸ Фараонну, ооң тергелерин, аъттыг шериин баскаш, алдаржый бээримге, египетчилер Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип каар».

¹⁹ Израиль чоннуң мурнунга орук баштап бар чыткан *Бурганның төлээзи ам оларның соондан чорупкан. Булут чагы база оларның мурнундан соонче көже берип, ²⁰ египетчилер биле израильчилерниң аразынга турупкаш, биргилеринге –

⁹ 14:8 Эрес-дидими-биле – дорт очулдуурга, «Бедик хол-биле» дээн. Болгу дег өске утказы мындыг: «Бурганның күчү-күштүг холунуң адаа-биле».

булут болгаш дүмбей караңгы болу берген, а ийигилеринге – дүне чырыдар чырык болу берген. Ынчангаш олар дүннү өттүр бот-боттарынче чоокшулавааннар⁰.

²¹ Моисей холун далайже углай сунупкан; Дээрги-Чаяакчы чөөн чүктен күштүгү шуурган-биле дүннү өттүр далайны ийи чара хадыдып кээрге, далай кургаг чер апарып, суг орук чайлап берген. ²² Израиль чон далайны кургаг черлеп жеке берген; суг оларнын оң база солагай талазындан ханалаштыр камгалай турупкан. ²³ Египетчилер сүрүүшкүнүн уламчылаан: фараоннуң хамык аъттары, дайынчы тергелери болгаш аъттыг шерии израильчилерниң соондан далайже кире берген. ²⁴ Эртен эрте Дээрги-Чаяакчы египетчилерниң турлаанче от чагыдан база булут чагыдан ээгип көргөш, оларны аймаарадыпкан. ²⁵ Ол египетчилерниң тергелеринин дугуйларын арай деп чуглур кылып каарга, олар тергелерин сөөртүп чадап турганнар. Египетчилер: «Израильчилерден дезээли! Дээрги-Чаяакчы олар дээш биске удур чаалажып тур!» – деп барганнар.

²⁶ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Холуңну далайже углай сунувут, суг дедир агып келгеш, египет тергелерни болгаш аъттыг шеригни хөме апсын» – дээн. ²⁷ Моисей даң бажында холун далайже углай сунуптарга, суг бодунуң эрги туружунче дедир агып келген, а египетчилер сугга уткуй маңнажып органнар. Дээрги-Чаяакчы оларны шак ынчаар далайга дүжүрген. ²⁸ Дедир агып келген суг фараоннуң израильчилерни сүрүп, далайже кирген бүгү аг-шерииниң тергелерин, аъттыг шериин хөме апкан: чаңгыс-даа кижии дириг артпаан. ²⁹ А израиль чон далайны кургаг черлеп жеке берген; суг оларнын оң база солагай талазындан ханалаштыр камгалай турупкан.

³⁰ Дээрги-Чаяакчы шак ол хүн израильчилерни египетчилерден камгалаан – далай эриинде египетчилерниң мөчү-сөөктерин израильчилер көргөннер. ³¹ Израиль чон Дээрги-Чаяакчынын өндүр улуг күчү-күжү египетчилерни басканын көргөш, Дээрги-Чаяакчыдан коргуп, Аңаа болгаш Оон чалчазы Моисейге бүзүрей берген.

Ынчан Моисей болгаш израиль чон Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрээп, дараазында ырны ырлажы берген:

Моисейниң болгаш Мариамның Кызыл далай чанынга ырлары

15 ¹ «Дээрги-Чаяакчыны алгап ырлаайн, Ол өндүр улуун көргүстү: аътты-даа, ону мунган кижини-даа далайже киир октапты.

² Дээрги-Чаяакчы – мээң күчү-күжүм-дүр, Ону алгап ырлаар мен.

Ол – мээң Камгалакчым болду.

Ол – мээң Бурганым, Ону кымдан арттыр мактаар мен,

Ол – мээң ачамның Бурганы, Ону кымдан арттыр мактаар мен.

³ Дээрги-Чаяакчы – өндүр улуг дайынчы,

Ооң ады – Дээрги-Чаяакчы!

⁴ Ол фараоннуң аг-шериин, *дайынчы тергелерин

⁰**14:20** Еврей сөзүглелде бо шүлүктүн утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде: «Египетчилер биле израильчилерниң аразынга турупкаш, булут болгаш дүмбей караңгы болу бээрге, дүн дүжүп келген, ынчангаш олар дүннү өттүр бот-бодунче чоокшулавааннар» деп бижээн.

14:21 Ис. 3:16; 4 Хаан. 2:8 **14:29** Ис. 3:13-17 **15:1** Иса. 12:5 **15:1** Ыд. ыр. 75:7

15:2 Ыд. ыр. 117:13; Иса. 12:2 **15:3** Ыд. ыр. 23:8

далайга дүжүрүптү;
 фараоннун шериг баштыңчылары Кызыл далайга дүжүп өлдү.

⁵ Оларны далай ээреми ажырыпты,
 ханы дүпче даш дег дүжүп кире бердилер.

⁶ Дээрги-Чаяакчы, Сээң холуң күчү-күжү-биле алдаржыды,
 ооң-биле дайзынны чылча шаптың.

⁷ Алдарыңның өндүр бедии-биле
 Сенээ удур тура халаан улусту базып кагдың,
 Сээң ыткан чалбыштыг килеңиң
 оларны сизген-саваң дег өрттедипти.

⁸ Сээң килеңниг тыныжын^Р үрүптерге,
 суг ийи чара чайлып, чалгыглар ханалаштыр турупту,
 далайның ханы ээремнери кадыг апарды.

⁹ Дайзын: „Оларны ызыртыр сүрүп чедейн,
 олча-тывыштыг болуйн, мага хандыр үптөп алыйн,
 хылыжымны хынындан уштуйн,
 мээң холум оларны кыргып-хыдызын“ – деп турду.

¹⁰ А Сен оларже тыныжың^Q үрүптеринге,
 далай оларны ажырыпты,
 олар терең сугларже коргулчун дег дүжүп кире бердилер.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы, бурганнар аразында Сээң-биле эннежир кым барыл?!
 Сен дег ындыг – ыдыкты-биле өндүр бедик,
 макталга төлөптиг база кайгамчык чүүлдер чаяп турар –
 өске кым барыл?!

¹² Сен холуңну сунуптарыңга,
 чер дайзыннарны хөөп алды.

¹³ Бодуңнуң камгалап кааның чонну
 энерелдииң-биле эдертип аппарат чыдыр сен –
 ыдыктыг чериңче Бодуңнуң күчү-күжүң-биле
 чедирип бар чыдыр сен.

¹⁴ Ону дыннааш, өске чоннар сүрээдеп тур:
 филистим черниң чурттакчылары коргуушкунга алзыпты,

¹⁵ Эдом черниң нояннары коргуп дүвүреди,
 *моав черниң баштыңчылары сириледи,
 *Ханаанның бүгү чурттакчылары корга берди.

¹⁶ Олар аажок коргуп-сүртезин.
 Сээң өндүр улуг күчү-күжүңден
 олар көжээлештир көжүй берзиннер,

Р15:8, 10 Тыныш – еврей дылда «руах» деп сөс «хат», «тыныш», «сүлде», «сеткил» дээн ышкаш хөй утканы илередир.

Q15:10 15:8-те немелде тайылбырны көр.

15:6 Ыд. ыр. 117:15 **15:8** Ыд. ыр. 77:13

15:8 2 Хаан. 22:16 **15:11** Ы. х. к. 3:24; 33:26; 1 Хаан. 2:2; 2 Хаан. 7:22; 3 Хаан. 8:23; 2 Чыл. 6:14;
 Ыд. ыр. 85:8; 88:7-9; Иса. 45:5-6; Иер. 10:6 **15:15** Сан. 14:14; 22:2-4; Ис. 2:9

Дээрги-Чаяакчының чону чаны-биле эргип турда,
Сээң чаяап кааның чон чаны-биле эргип турда,
ыыт-шимээн чок барзыннар.

¹⁷ Чонуңну эдеркеш, Сеңээ хамааржыр дагга тургузуп каар сен,
ол дээрге Сээң *өргээң турар кылдыр шилип алган чериң-дир,
Дээрги-Чаяакчы;
ол дээрге Сээң тургузуп каарың ыдыктыг чер-дир, Дээрги!

¹⁸ Дээрги-Чаяакчы кезээ мөңгедө хааннаар!»

¹⁹ Фараоннуң аъттары, дайынчы тергелери болгаш аъттыг шерии далайлап кежип бар чыдырда, Дээрги-Чаяакчы оларже далайның чалгыгларын хөмө аксыпкан, а израиль чон далайны кургаг черлеп жеке берген.

²⁰ Мариам – Аароннуң өттүр билип медеглээр угбазы тимпан[†] тудуп алган, херэеженнер шуптузу тимпаннар туткаш, ооң-биле кады самнап эгелээннер.

²¹ Мариам израильчилерге ырлап эгелээн:

«Дээрги-Чаяакчыны алгап ырлаңар,
Ол өндүр улуун көргүстү:
аътты-даа, ону мунган кижини-даа
далайже киир октапты».

Марада болгаш Элимде суг баштары

²² Моисей израильчилерни Кызыл далайдан эдертип алгаш чорупкан. Олар Сур деп ээн кургаг ховуга келгеш, аңаа үш хонук дургузунда чоруп-чоруп, суг тыппааннар. ²³ Марага чедип кээрге, ооң суу ажыг болган – ону ижип шыдавааннар, ынчангаш ол черни Мара[§] деп адап каан турган. ²⁴ Чон Моисейге хорадап: «Ам чүнү ижер улус бис?» – деп хыйланып турган. ²⁵ Моисей Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп кыйгырарга, Ол аңаа ыяш айтып берген. Моисей ол ыяштын будуун сугже киир октаптарга, сугну ижип болур апарган. Бурган шак ол черге чонга *хоойлу биле дүрүмнү берген, оларның бүзүрелин шенээн. ²⁶ Ол: «Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның сөзүңгө чагыртып, Менээ таарымчалыг чүүлдерни кылып болзуңарза база Мээң айтышкыннарымны тооп дыңнап, бүгү дүрүмнеримни сагыыр болзуңарза, Египетче салган аарыгларымның чаңгызын-даа силерже салбас мен. Силерни экиртип турар Дээрги-Чаяакчы – Мен-дир мен!» – деп чонга чугаалаан.

²⁷ Израильчилер оон Элим дээр черге келген. Ында он ийи суг бажы болгаш чеден пальма ыяш бар болган; олар суг чанынга турлагжып алганнар.

[†]15:20 Тимпан – дүңгүрге дөмөйлөшкөк хөгжүм херексели.

[§]15:23 Мара – «Ажыг» дээн уткалыг ат (Руф 1:20 көр).

Дээрги-Чаяакчының дээрдэн аьш-чемни хайырлааны

16¹ Бүгү израиль ниитилел Элимден үнүп чоруткаш, Египеттен үнгенинден бээр санаарга, ийи айның он бешки хүнүнде Элим биле Синайның аразында чыдар Син деп ээн кургаг ховуга чедип келген. ² Олар шупту ээн кургаг ховуга Моисей биле Ааронга хомудап: ³ «Дээрги-Чаяакчының холундан египет черге өлүрүвүс кай! Эът дүлген паштар чанынга ордувус чоп, далган-тарааны тоттур чип турдувус чоп. А ам силер бистиң шуптувусту бо ээн кургаг ховуже, аштап өлзүннер дээш, үндүрүп эккелдиңер» – деп хыйланып турганнар.

⁴ Дээрги-Чаяакчы ынчан Моисейге: «Мен силерге дээрдэн аьш-чемни чагдырып берейн. Улус хүннүн-не үнүп, хүнде чеже херек-тир, ынчаны чыып ап турзун. Олар Мээң дүрүмүм ёзугаар кылыр бе азы кылбас бе дээрзин ынчаар шенеп көөр мен. ⁵ А алдыгы хүнде чыып алган аьш-чемин белеткеп алгаш, көөрге, өске хүннерде чыып ап турганындан ийи катап хөй апарган болур» – деп чугаалаан.

⁶ Моисей биле Аарон бүгү израиль чонга: «Силерни египет черден Дээрги-Чаяакчы үндүрө берген дээрзин кежээ билип алыр силер, ⁷ а эртен Оон өндүр бедин көөр силер. Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы силерниң Анаа хомудап, хыйланганыңарны дыңнап каан-дыр. А бисте чүү боор, биске хомудап, хыйланган херээнер чүл?» – деп чугаалааннар. ⁸ Моисей: «Дээрги-Чаяакчы силерниң Олче хомудап, хыйланганыңарны дыңнап каан-дыр, ынчангаш Ол силерге аьш-чем кылдыр эътти кежээ бээр-дир, а эртен далган-тарааны тоттур бээр-дир. А бисте чүү боор, биске эвес, Дээрги-Чаяакчыга хомудап, хыйланганыңар ол-дур» – деп немей чугаалаан.

⁹ Моисей Ааронга: «Бүгү израиль ниитилелге: „Дээрги-Чаяакчының мурнунче чоокшулап келиңер, Ол силерниң хомудап, хыйланганыңарны дыңнап каан болгай“ – деп дамчыт» – дээн. ¹⁰ Аарон бүгү израиль ниитилелге ону чугаалап турда, улус ээн кургаг ховуже углай көрнүп кээрге, Дээрги-Чаяакчының чайынналчак чырыы булутта чырып келген.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: ¹² «Мен израиль чоннуң хомудап, хыйланганын дыңнап кагдым, оларга: „Кежээки имиртинде эът чиир силер, а даарта эртен тоттур далган-тараа чиир силер, ынчан Мени силерниң Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар деп билип алыр силер“ – деп дамчыт» – дээн. ¹³ Кежээликтей матпадактар ужуп келгеш, улустун турлагжаан черин шыва апкан, а даарта эртен ол кезек черге шалың дүшкен чыткан. ¹⁴ Шалың эсти бергенде, улус көөрге, ээн кургаг ховунуң кырынга хыраа ышкаш бир-ле эстиичел чүүл артып калган болган.

¹⁵ Израильчилер ону көргөш, бот-боттарындан: «Бо чүү боор?» – деп айтыржып турганнар, чүге дээрге ол чүл дээрзин билбес болганнар.

Моисей оларга: «Бо дээрге Дээрги-Чаяакчының силерге берген далган-тараазы-дыр. ¹⁶ Ол силерге бо далган-тарааны кижги бүрүзү хереглээн аайы-биле, бир кижиге-ле бир гомор иштин, өг-бүлезинде чеже кижги барын барымдаалап, чыып алырын дужааган-дыр» – деп чугаалаан. ¹⁷ Израиль чон шак ынчаар кылгаш, чамдыызы – хөй, чамдыызы – эвээш далган-тарааны чыып алганнар. ¹⁸ Хөйүнү чыып

алган кижиге артыкшыл билбес болзун, а эвээшти чыып алган кижиге чедишпезин билбес болзун дээш, олар гомор-биле хемчээп турганнар. Кижиге бүрүзү бодунга чеже херек-тир, ынчаны чыып алган.

¹⁹ Моисей улуска: «Кым-даа далган-тараазын эртенге чедир арттырбазын» – деп чугаалаан. ²⁰ Ынчалза-даа олар ону тооп дыңнавайын барган – чамдык улус далган-тараазын эртенге чедир арттырып аарга, оозу курттуп, чыдып эгелээн. Моисей ол улуска ажына берген. ²¹ Улус далган-тарааны хүннүң-не эртен эрте, хереглээн аайы-биле чыып ап турган, дүштеки изигде ол эрий бээр болган.

²² Алдыгы хүнде далган-тарааны ийи катап хөйүнү, бир кижиге-ле ийи гомор иштин чыып алганнар. Ниитилелдин *баштыңнары шупту Моисейге кээп, ону дыңнатканнар. ²³ Моисей оларга мынча деп чугаалаан: «Дээрги-Чаяакчыны дыңнаңар, Ол: „Даарга *амыр-дыш хүнү, Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан ыдыктыг хүн болур-дур, быжырар аьш-чеминерни бөгүн быжырып, хайындырар аьш-чеминерни бөгүн хайындырып алыңар, а артып калганын даартага чедир кадагалай салып алыңар“ – дээн болгай». ²⁴ Улус Моисейниң айтышкынын ёзугаар аьш-чемин эртенге чедир шыгжап каарга, оозу чыдываан-даа, курттуваан-даа.

²⁵ Моисей чонга: «Ол далган-тарааны бөгүн – Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан амыр-дыш хүнүнде чинер. Бөгүн шөлден далган-тараа тыппас силер. ²⁶ Алды хүн дургузунда далган-тарааны чыңар, а чедиги – амыр-дыш хүнүнде – далган-тараа шөлге турбас» – деп чугаалаан.

²⁷ Ынчалза-даа чамдык улус чедиги хүнде чыып үнгеш, чүнү-даа тыппааннар. ²⁸ Дээрги-Чаяакчы ынчан Моисейни дамчыштыр чонга мынча дээн: «Мээн айтышкыңнардым болгаш дүрүмнеримни күүседиринден чежеге дээр ойталап кээр силер? ²⁹ Дыңнаңар, Дээрги-Чаяакчы силерге амыр-дыш хүнүн хайырлаан-дыр, ынчангаш Ол алдыгы хүнде ийи хүн дургузунда чиир далган-тарааны берип турар-дыр: чедиги хүнде кижиге бүрүзү аалыңга артып калзын, кым-даа турар черинден ырап чорбазын». ³⁰ Чон ынчан чедиги хүнде дыштанып эгелээн.

³¹ Израиль чон ол далган-тарааны манна⁴ деп адап алган. Манна дээрге кориандр үрезиннери дег ак өңнүг тараа болган, а ооң амданы ары чигири чаап каан боова ышкаш болган. ³² Моисей чонга: «Дээрги-Чаяакчы: „Силерни египет черден үндүрүп эккелгенимде, ээн кургаг ховуга чемгерип турганым далган-тарааны көрзүңнер дээш, силерниң бүгү салгалдарыңарга бир гомор ишти маннаны кадагалап арттырып калыңар“ – деп айтышкын берди» – деп чугаалаан.

³³ Моисей оон Ааронга: «Бир идиш-савадан ап алгаш, олче бир гомор маннаны ургаш, силерниң бүгү салгалдарыңарга кадагалаттынып артар кылдыр, Дээрги-Чаяакчының мурнунга салып каг» – дээн. ³⁴ Аарон Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар манна куткан идиш-саваны ыдыктыг *аптараның мурнунга салып каан. ³⁵ Израиль чон маннаны дөргөн чыл дургузунда – чурттаар черинге, *ханаан черниң кызыгаарыңга чеде бергиге чедир чип келген. ³⁶ (А гомор болза эфаның оннуң бир кезээ болур чүве-дир.)

⁴16:31 Манна – еврей дылда «Бо чүү боор?» дээн сөстөргө дөмей (16:15 көр).

Сугнуң хаядан агып үнгени

17¹ Бүгү израиль ниитилел ээн кургаг Син ховузундан Дээрги-Чаяакчының айыткан айы-биле көжүп чоруткаш, Рефидим дээр черге турлагжып алган, а ында улус ижер суг чок болган. ² Чон ынчан Моисей-биле алгыжып: «Биске ижер сугдан бериңер!» – деп турган.

Моисей: «Чүге мээң-биле алгыжып тур силер? Чүге Дээрги-Чаяакчыны шенеп тур силер?» – деп айтырган.

³ Улус ол черге суг ижиксээш, Моисейже хорадап: «Сен бисти Египеттен чүге үндүрө бердин? Бисти, ажы-төлүвүстү, мал-маганывысты суксадып өлүрер дээш бе?» – деп хыйланып турган.

⁴ Моисей Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп: «Бо чонну канчаар мен? Ам бичии боор болза, мени даштар-биле соп каар деп бардылар» – деп кыйгырган.

⁵ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп харыылаан: «Чоннун мурнунче эрте бер, Израильдин чамдык *баштыңнарын эдертип ал. Нил хемнин суун соп турган даянгыжыңны база тудуп алгаш, эрте бер. ⁶ Оон Мен аңаа – *Хорив дагда хая кырынга – сээң мурнунга туруп алып мен. Сен ынчан ол хаяны кагарыңга, оортан суг ага бээр, чон ол сугну ижип алып». Израиль баштыңнар көрүп турда, Моисей ынчалдыр кылган. ⁷ Ол демги черге «Масса-Мерива»^u деп атты тывыскан. Израиль чон алгыш-кырыш үндүрүп, Дээрги-Чаяакчыны шенеп: «Дээрги-Чаяакчы бистин аравыста бар бе азы чок бе?» – деп турган боорга, ынчаар адааны ол.

Амалик чон-биле бирги тулчуушкун

⁸ Амалик чон келгеш, Рефидимге израильчилер-биле чаалашкан. ⁹ Моисей Иисуска: «Эрес эрлерден шилип алгаш, барып, амаликтер-биле чаалаш; мен даарта Бурганның даянгыжын тудуп алгаш, тей бажындан хайгаарап турар мен» – дээн. ¹⁰ Иисус Моисейниң чугаалаанын ёзугаар амаликтер-биле чаалажып чорупкан, а Моисей, Аарон болгаш Хур олар тей бажынче үне бергеннер. ¹¹ Моисей холун көдүрүптөргө, израиль чон тиилеп эгелээр, а бадырыптарга, амалик чон тиилеп эгелээр бооп-тур. ¹² Моисейниң холдары шылап эгелээн, а Аарон биле Хур ынчан даш эккелгеш, аңаа салып бергеннер. Моисей даш кырынга олуруп аарга, Аарон – бир талазындан, Хур – өске талазындан оң холдарын көдүрүп алганнар. Оон холдары хүн ашкыжеге чедир көдүрлү берген турган. ¹³ Иисус ол чаага амаликтерни чылча шаап каан.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Бо бүгүнү улус сактып артар кылдыр номга бижип каг база чырык черге амаликтер шуут утгундура бээр кылып каарымны Иисуска чугаала» – дээн. ¹⁵ Моисей Дээрги-Чаяакчыга *өргүл салыр бедигээш туткаш, аңаа «Дээрги-Чаяакчы – мээң тугум» деп атты тывыскаш. ¹⁶ «Холум Дээрги-Чаяакчының

^u17:7 Масса-Мерива – еврей дылдан очулдуарга, «Шенелде» биле «Алгыш-кырыш» дээн (Сан. 20:13 көр).

дүжүлгезинде салдынган-дыр^v. Ол амаликтер-биле кезээ мөңгедө дайылдажыр-дыр» – деп чугаалаан.

Моисейниң каты Иофорнуң чедип келгени

18¹Иофор – Бурганның Мадиянда *бараалгакчызы, Моисейниң каты – Бурганның Моисейге болгаш израиль чонунга чүнү кылганын, Дээрги-Чаяакчының израиль чонну Египеттен үндүрө бергенин дыңнап каан. ²Моисейниң каты Иофор ынчан Моисейниң ооң мурнунда бажыңынче чандырыпкан кадайы Сепфораны болгаш ³⁻⁵ооң ийи оглун ап алгаш, Бурганның дааның чанында ээн кургаг ховуда турлагжып алган Моисейге чедип келген. (Моисейниң улуг оглу Гирсам деп аттыг турган, чүгө дээрге оглу төрүттүнүп кээрге, ачазы: «Мен бо черге өскээрген келген кижиле болгай мен» – деп чугаалаан чүве-дир. А ийиги оглу Элиезер деп аттыг турган, чүгө дээрге оглу төрүттүнүп кээрге, ачазы: «Ачамның Бурганы меңээ дузалап, фараон мени өлүрөр деп турда, камгалаан болгай» – деп чугаалаан чүве-дир.)^w

⁶Иофор Моисейге: «Катың Иофор-дур мен. Кадайың болгаш ийи оглуң-биле кады сенче кел чыдыр мен» – деп сөс дамчыткан. ⁷Күдээзи катын уткуп үнүп келгеш, аңаа мөгөйгөш, ошкап каан. Амыр-мендизин айтырышкаш, олар чадырже кире бергеннер. ⁸Моисей катынга Дээрги-Чаяакчының израиль чонга болчуп, фараон болгаш египет чон-биле чүнү кылганын, орук ара оларга таварышкан бүгү бергелерни база Дээрги-Чаяакчының оларны камгалап турганын чугаалап берген. ⁹Иофор Дээрги-Чаяакчының израиль чонну египетчилерниң холундан хостааш, аңаа кылып берген бүгү эки чүүлдери дээш өөрүп турган. ¹⁰Ол мынча дээн: «Силерни египетчилерниң болгаш фараоннуң холундан адырып каан база бо чонну египетчилерниң эрге-чагыргазындан хостап каан Дээрги-Чаяакчыга алдар! ¹¹Дээрги-Чаяакчы израильчилерден боттарын өрү көрдүнгөн бүгү бурганнарга бодаарга, өндүр бедик дээрзин ам билдим».

¹²Моисейниң каты Иофор Бурганга бүрүн өрттедир өргүлдү болгаш өске-даа өргүлдерни эккеп салган. Ооң соонда Аарон база Израильдин бүгү *баштыңнары Бурганның мурнунга Моисейниң каты-биле кады аыш-чем чиир дээш чедип келгеннер.

Израиль чоннуң даргаларын томуйлааны

¹³Даартазында хүндүс Моисей улустуң чаргызын үзе шиидери-биле олуруп алган, а чон ооң мурнунга эртенден кежээге чедир шииттирер ээлчээн манап турган. ¹⁴Ооң каты күдээзиниң чонга кылып турар бүгү чүүлүн көргөш: «Чонну ол канчап турарың ол? Чүгө сен чааскаан олурап сен, а бүгү чон сээң мурнуңга эртенден кежээге чедир манап турар журулугул?» – деп айтырган.

^v**17:16** Еврей сөзүглелде бо домактын утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Мээн холумда – Дээрги-Чаяакчының тугу».

^w**18:3-5** Гирсам – еврей дылда «Өскээрген келген кижиле» дээн уткалыг сөске дөмей дынналыр ат (2:22 көр); Элиезер – «Бурганым дузалап турар» дээн ат.

¹⁵ Моисей катынга: «Чон Бурганның шииткелин дыңнап аар дээш меңээ кээп турар-дыр. ¹⁶ Оларның аразынга кандыг-бир чаргы үнерге, меңээ чедип кээрлер-дир. Мен ол улустун маргылдаазын үзе шиидип, оларга Бурганның дүрүмнерин болгаш хоойлуларын өөредип турар-дыр мен» – деп харыылаан.

¹⁷ Ынчалза-даа Моисейниң каты аңаа мынча дээн: «Сээң ынчаар кылып турарың шын эвес-тир. ¹⁸ Сен бодунну-даа, сээң-биле кады турар чонну-даа хинчектеп турар-дыр сен: бо үүле-херек сеңээ хөлүн эрттир аар-дыр, ону чааскаан кылып шыдавас сен. ¹⁹ Ынчангаш мени тооп дыңна, мен сеңээ сүме кадайн, Бурган ынчан сээң-биле кады болур: сен Бурганның мурнунга чонну төлээлеп көр, ооң херектери-биле Ону таныштырып көр. ²⁰ Чонну Бурганның дүрүмнери болгаш хоойлуларыңга өөредип каг, эдерер ужурлуг оруун база кылыр ужурлуг херектерин айтып бер. ²¹ Чон аразындан мөзүлүг, Бургандан коргар, ак сеткилдиг болгаш ажык-кончаа сүрбес кижилерни көрүп, билип алгаш, оларны чонну баштаар улус кылдыр – муң, чүс, бежен болгаш он кижиге даргалар кылдыр томуйлап каг. ²² Олар чонну кандыг-даа үеде шиитсиннер: чугула херек бүрүзүн сеңээ дыңнатсыннар, а бүгү ындыг кончуг чугула эвес херектерни боттары шиитпирлезиннер, сеңээ ынчан чиик болур, олар сээң үүрге-чүүгүнү көдүржүп бээрлер. ²³ Ынчалдыр, Бурганның дужагаанын ёзугаар кылыр болзуңза, бодун-даа шыдажып үнер сен, бо бүгү чон-даа аал-оранынче сагыш амыр чеде бээр».

²⁴ Моисей катының сүмезин хүлээп алгаш, ооң чугаалаан бүгү чүвезин кылган. ²⁵ Ол бүгү израильчилерниң аразындан мөзүлүг кижилерни шилип алгаш, чонну баштаар улус кылдыр – муң, чүс, бежен болгаш он кижиге даргалар кылдыр томуйлап каан. ²⁶ Олар чонну кандыг-даа үеде шиидип: шиитпирлээри берге херектер дугайында Моисейге дыңнадып, бүгү ындыг кончуг чугула эвес херектерни боттары шиитпирлеп турганнар. ²⁷ Моисей ооң соонда катын чандырып, ону чуртунче үдеп чорудупкан.

*Чагыг-керээни чарарыңга белеткел

19 ¹ Израильчилер египет черден үнүп чоруткандан бээр үшкү айда, таптыг-ла ай чаазында Синай деп ээн кургаг ховуга чедип келгеннер. ² Олар Рефидимден көжүп үнгеш, Синай ховузунга чедип кээп, ында турар даг дужунга турлагжып алганнар. ³ Моисей Бурганга ужуражыры-биле дагже үнүп бар чыткан. Дээрги-Чаяакчы ону дагдан кый деп, мынча дээн: «Иаковтун үре-салгалы болур израиль чонга мону чугаала: ⁴ „Египетчилер-биле чүнү кылганымны база силерни эзир чалгыннарыңга дажыглап, Бодумче эккелгенимни көргөн силер. ⁵ Ынчангаш Мээң сөзүмнү тооп дыңнап, Мээң чагыг-керээмни сагыыр болзуңарза, бүгү чоннар аразындан Мээң улуг үнелиг өнчү-хөрөңгим болур силер. Бүгү чер-делегей Меңээ хамааржыр болгай, ⁶ а силер Мээң *бараалгакчыларымдан тургустунган онзагай күрүне база ыдыктыг чон болу бээр силер“. Израиль чонга дамчыдып чугаалаар сөстериң ол-дур».

18:18 Сан. 11:14; Ы. х. к. 1:12 **18:21** Ы. х. к. 16:18; Эра 7:25 **18:25** Ы. х. к. 1:15

18:26 Ы. х. к. 1:17 **19:2** Сан. 33:15 **19:4** Ы. х. к. 32:11

19:5 Ы. х. к. 7:6; 14:2; 26:18; Ыд. ыр. 134:4; Мал. 3:17 **19:5** Хост. 9:29; Ы. х. к. 10:14

19:6 Ы. х. к. 14:21; Иер. 2:3; 1 Пет. 2:5, 9; Ажыд. 1:6; 5:10; 20:6

⁷ Моисей дагдан дүжүп келгеш, чоннуң шупту *баштыңнарын кыйгырып алгаш, Дээрги-Чаяакчының чагып чугаалаан сөстөрүн дөгөрезин дамчыдып берген. ⁸ Бүгү чон чаңгыс үн-биле: «Дээрги-Чаяакчының биске чагаан бүгү чүүлдерин күүседир бис!» – деп харыылаан.

⁹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Мени дыңна, Мен сенээ сырый булут иштинге чедип кээр мен, чон Мээң сээң-биле чугаалажып турарымны дыңнааш, сенээ кезээ мөңгөдө бүзүрей бээр» – дээн. Моисей ынчан Дээрги-Чаяакчыга чоннуң сөстөрүн дамчыткан. ¹⁰ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Барып, чонну бөгүн болгаш даарта ыдыкта. Олар хептерин чуп алзыннар; ¹¹ соңгузу хүн болур чүвөгө белен болзуннар, чүгө дээрге Мен ол хүн, бүгү чон көрүп турда, *Синай дагже дүжүп кээр мен. ¹² А сен дагны долгандыр шыйыг шыйгаш, чонга: „Даг бажынче үнменер база оон дөжөөңгө дегбөнер. Дагга дегген кижини өлүрүп каар ужурлуг“ – деп чугаала. ¹³ Ол кижиге кым-даа холун дээспезин, ону даштар-биле соп каапсын азы согун-биле адып каапсын. Мыйыс эдиски эде бээрге, мал-маган-даа, кижиде дагга дээр азы ынаар үнер болза, дириг үнмезин^x».

¹⁴ Моисей даг бажындан дүжүп, чонга келгеш, ыдыктаашкын ёзулалын кылырга, улус хептерин чуп алган. ¹⁵ Моисей чонга: «Соңгузу хүнге белен болунар, кадайларыңарга дегбөнер» – деп чугаалаан.

¹⁶ Шак ол хүн дүжүп кээрге, эртен диңмирээшкин диңмиреп, кызаннаашкын кызаннаан; даг кырынга сырый булут турупкан база эдиски ыткыр эткен – турлаанга турган бүгү чон сүрээдей берген. ¹⁷ Моисей чонну турлагжаан черинден Бурганга уткуштур үндүрө бээрге, улус даг эдөөңгө туруп алган. ¹⁸ А Дээрги-Чаяакчы Синай дагже отка бүргедипкен дүжүп келген, ол даг бүрүнү-биле ышталып эгелээн: ооң бажындан ыш, суугудан үнген ыш дег, дүргектелдир көдүрлүп, бүгү даг дыка күштүг сирилеп турган. ¹⁹ Эдиски үнү оон-даа дыңзыг апарган. Моисей чүвө чугаалаарга, Бурганның үнү аңаа харыылап турган. ²⁰ Дээрги-Чаяакчы Синай дагның бажынче дүжүп келгеш, Моисейни даг бажынче кый дээрге, ол ынаар үнө берген.

²¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Дүшкеш, чон аразындан хөй улус өлбөс кылдыр, Мени көөрү-биле чүткүп болбазын сагындыр. ²² Менче чоокшулаар бараалгакчыларым безин боттарын ыдыктап алыр ужурлуг, оон башка оларны узуткап каар мен» – дээн.

²³ Моисей Дээрги-Чаяакчыга: «Сээң сагындырганың ёзугаар дагны долгандыр шыйыг шыйгаш, ону ыдыктап каан бис, ынчангаш чон Синай дагже үнүп шыдавас» – деп чугаалаан.

²⁴ Дээрги-Чаяакчы аңаа: «Улусче дүжө бер, оон Аарон-биле кады даг бажынче дедир үнүп кээр сен, а Бурганның бараалгакчылары болгаш чон Менче чүткүвезин, оон башка Меңээ узуткаттырып аарлар» – деп харыылаан. ²⁵ Моисей чонче дүжүп келгеш, ол бүгүнү дамчыдып чугаалаан.

^x19:13 Азы: «Мал-маган-даа, кижиде дагга дээр болза, дириг үнмезин. Чүглө мыйыс эдиски эде бээрге, улус дагже үнүп болур».

Бурганның берген он айтышкыны

(Ы. х. к. 5:6-21)

20¹ Бурган чонга бо бүгүнү чугаалаан: ² «Мен дээрге сени кул болуп чорааның Египеттен үндүрө берген Бурганың Дээрги-Чаяакчы-дыр мен.

³ Сеңээ Менден өске кандыг-даа бурганнар турбазын.

⁴ Бодунга *дүрзү-бурган кылба; өрү дээрде, куду чер кырында болгаш чер адаа сугда чоруур чүвениң кандыг-даа чурук-дүрзүзүн кылба. ⁵ Оларга мөгөйбе база бараан болба, чүге дээрге сээң Дээрги-Чаяакчы Бурганың болур Мен – хүннээчел Бурган-дыр мен; Мени хүлээп көрбөс улустуң ажы-төлүн, ада-өгбезиниң кем-буруузу дээш, үшкү болгаш дөрткү салгал чедир кезедир мен. ⁶ А Меңээ ынак база Мээң айтышкыннарымны күүседир улуска муң салгал чедир энерелдиг болур мен.

⁷ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның адын хей черге адава; Дээрги-Чаяакчының адын хей черге адап турар кижини Ол кеземче чок арттырбас.

⁸ *Амыр-дыш хүнүн ыдыктап, утпайн чор. ⁹ Алды хүн дургузунда ажылдап, янзы-бүрү ажыл-херектериң кыл. ¹⁰ А чедиги хүн – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга бараалгаткан амыр-дыш хүнү-дүр. Ол хүнде сен бодун-даа, сээң оглуң-кызың-даа, сээң эр, херээжен кулдарың-даа, мал-маганың-даа, сээң аал-ораныңда турар даштыкы кижиде – дөгөренер кандыг-даа ажыл-херек кылбанар. ¹¹ Дээрги-Чаяакчы алды хүн дургузунда дээрни, черни, далайны база оларда бар бүгү чүвени чаяап келген, а чедиги хүнде дыштанган болгай, ынчангаш Ол амыр-дыш хүнүн алгап-йөрээп, ыдыктап каан-дыр.

¹² Ачаң биле аваңны хүндүлөп чор, ынчан Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ берип турары чер кырынга амыдыралың узаар.

¹³ Кижиде өлүрбө.

¹⁴ Кады чурттаан эжинге өскерилбө.

¹⁵ Оорлава.

¹⁶ Өске кижиге удур меге херечилел кылба.

¹⁷ Өске кижиниң аал-ораның алыксава; өске кижиниң кадайын, ооң эр, херээжен кулдарын, ооң бугазын, ооң элчигенин – өске кижиде бар чүү-даа чүвени алыксава».

¹⁸ Бүгү чон динмирээшкыннерни, эдиски эткенин дыңнап, кызаннаашкыннарны, дагны бүргөөн ышты көрүп турган. Ол бүгүнү көрүп, дыңнааш, чон коргуп-иргип, ырадыр туруп алган. ¹⁹ Чон Моисейден: «Бистиң-биле сен чугаалашып көр, тооп дыңнаар бис, а Бурган Боду бистиң-биле чугаалашпазын, оон башка өлүп каар бис»

20:2 Лев. 26:13 **20:3** Ы. х. к. 32:39; 4 Хаан. 17:35; Ыд. ыр. 80:10

20:4 Лев. 19:4; 26:1; Ы. х. к. 27:15 **20:5** Хост. 34:14; Ы. х. к. 4:24; 6:15; Ис. 24:19; Наум 1:2

20:5 Хост. 34:7; Сан. 14:18 **20:6** Ы. х. к. 5:10; 7:9 **20:7** Лев. 19:12; 24:10-16

20:8 Э. д. 2:2; Хост. 31:14-17; Лев. 19:30; 23:3; 26:2; Сан. 15:32-36; Мк. 2:27-28; Лк. 13:14 **20:12**

Лев. 19:3; Ы. х. к. 27:16; Мф. 15:4; 19:19; Мк. 7:10; 10:19; Лк. 18:20; Эф. 6:2 **20:13** Э. д. 9:6; Лев.

24:17; Мф. 5:21; 19:18; Мк. 10:19; Лк. 18:20; Рим. 13:9; Иак. 2:11 **20:14** Лев. 18:20; 20:10; Ы. х. к.

22:22; У. ч. 6:32; Мф. 5:27; Рим. 13:9 **20:15** Лев. 19:11; Мф. 19:18; Рим. 13:9

20:16 Хост. 23:1; Ы. х. к. 19:16-20; У. ч. 19:5; Мф. 19:18

20:17 Иер. 5:8; Мф. 5:28; Лк. 12:15; Рим. 7:7; 13:9 **20:19** Ы. х. к. 5:27; Евр. 12:19

– деп дилээн. ²⁰ Моисей чонга: «Кортпаңар! Бурган силерни шенээр дээш, Оон кортсун дээш база бачыт үүлгетпезин дээш чедип келген-дир» – деп харыылаан. ²¹ Чон ырадыр туруп алган, а Моисей Бурганның турганы сырый булутче кире берген.

Бурганга мөгөериниң дугайында дүрүм-хоойлу

²² Дээрги-Чаяакчы Моисейге израиль чонга мынча деп дамчыдарын айыткан: «Мээң силер-биле дээрдэн чугаалажып турганымны көргөн силер. ²³ Мен бардыр мен – боттарыңарга мөңгүн, алдын бурганнар кылбанар. ²⁴ Довурактан Меңээ *өргүл салыр бедигээш кылгаш, аңаа бүрүн өртгедир өргүлдериңни база эпнайырал өргүлдериңни – шээр болгаш бода малыңны эккеп сал. Мээң адымны алдаржытсын дээним чер бүрүзүңге ынчалдыр кыл – Мен ынчан сеңээ келгеш, ачы-буянымны хайырлаар мен. ²⁵ Меңээ өргүл салыр бедигээшти даштардан кылыр болзуңза, хоюглап дүрбүвээн даштар-биле тудуп үндүр. Ол даштарның кайы-бирээзинге сээң херекселиң дээр болза, өргүл бедигээжи бужартай бээр. ²⁶ Меңээ өргүл салыр бедигээшче тепкииш кырлап үнме, оон башка ооң кырынга чанагажың көстү бээр».

Кулдар дугайында

21 ¹ «Сээң израильчилерге чарлап чугаалаар хоойлуларың бо-дур: ² бир эвес еврей эр кул садып алзыңза, ол кижиге сеңээ алды чыл дургузунда ажылдап берзин, а чедиги чылда халаска хосталып чорутсун. ³ Бир эвес ол кул чааскаан келген болза, чааскаан хосталып чорутсун, а кадайлыг турган болза, кадайы база чоруй барзын. ⁴ А бир эвес ээ кижиге кулунга кадай ап бээрге, ол кадай оолдар азы кыстар божаан болза, кулдуң кадайы-даа, ажы-төлү-даа ээзинге хамаарышсын, а кул кижиге чааскаан хосталып чорутсун. ⁵ Ынчалза-даа кул кижиге: „Бодумнуң ээмге, кадайымга болгаш ажы-төлүмге ынак болгаш, хосталгаже үнмес мен“ – дээр болза, ⁶ ээзи ону Бурганның мурнунга^у эккелгеш, эжик аксынга азы кастык чанынга тургускаш, кулаан шивегей-биле үтгезин, ынчан ол кул ээзинге бүгү назынында бараан болур.

⁷ Бир эвес кандыг-бир кижиге уруун кул кылдыр садыптар болза, ооң хосталыры эр кулдарның хосталыры ышкаш эвес болур. ⁸ Бир эвес ол кул кыстың ээзи ону бодунга кадай кылып алыр деп турган, ынчалза-даа аңаа хөңнү чок апарган болза, ону дедир садып хостаарын чөпшээрезин; ээзи кулу кысты бак көргөн ужурунда, ону өске чоннар кижизинге садар эргези чок. ⁹ Бир эвес ээ кижиге ол кысты оглу-биле дүгдөп каар болза, аңаа бодунуң уругларыңга дег хамаарылгадан көргүссүн. ¹⁰ Бир эвес ээ кижиге өске херээжен-биле өгленип алыр болза, *кул-кадайыңга аьш-чем, идик-хеп бээринден база ооң-биле чоок харылзаалыг боорундан ойталавас ужурлуг. ¹¹ А бир эвес ээ кижиге ол үш чүүлдү демги кул херээженге кылбас болза, ол херээжен акша төлевейн, халаска чоруй барзын».

^у21:6 Азы: «Шиигекчилерниң мурнунга» (22:8, 9 көр).

20:25 Ы. х. к. 27:5-6; Ис. 8:31 21:2 Лев. 25:39-40; Ы. х. к. 15:12; Иер. 34:14

21:6 Ы. х. к. 15:16-17 21:10 1 Кор. 7:3

Күш дөгээр кемниг херектер дугайында

¹² «Кандыг-бир кижиг өлүрген кижиниң бодун өлүрер ужурлуг. ¹³ Ынчалза-даа бир кижиг боду кемниг херек үүлгедирин бодаваан, харын ооң холундан өске кижиниң өлүрүн Мен чүүлдүг деп көргөн болзумза, сеңээ өжөөн негекчизинден өлүрүкчүнүң дезип чоруй баары черни айтып бээр мен. ¹⁴ А бир эвес кандыг-бир кижиг өске кижини кара сагыштыгы-биле, баш удур бодап алгаш, өлүрер болза, ол кижини Меңээ *өргүл салыр бедигээш чанындан безин² ап алгаш, өлүрүп каар ужурлуг.

¹⁵ Ачазын азы авазын шанчар кижини өлүрүп каар ужурлуг.

¹⁶ Бир кижини оорлап алгаш, садыптар азы бодунга тудуп турар кижини өлүрүп каар ужурлуг.

¹⁷ Ачазын азы авазын бак сөглээр кижини өлүмгө онаар херек.

¹⁸ Ийи кижиг бактажып турда, бирээзи өскезин даш-биле сопкан азы чудуруу-биле шанчыпкан, а соктуруп азы шаштырып алган кижиг өлбейн, орун-дөжөөнде чыдып алган дижик. ¹⁹ Бир эвес ол кижиг туруп келгеш, бажыңындан даянгыштаным үнүп, кылаштай бээр болза, ону сопкан азы шанчыпкан кижиг кем-буруузу дээш өлүртпес, а чүглө демги кижиниң ажылдаваан үези дээш төлөп бээр база ооң эмнээшкинин бүрүнү-биле харыылаар ужурлуг.

²⁰ Кандыг-бир кижиг бодунуң эр азы херээжен кулун мерге-биле хапкан, а демгизи ооң холундан өлүп калган болза, ол кижиге кеземче онаар ужурлуг. ²¹ Ынчалза-даа кул кижиг бир азы ийи хүн эрткенде, туруп кээр болза^a, ээ кижиге кеземче онааштырбас, чүгө дээрге ол ээ кижиг кулу дээш акша-мөңгүн төлөөн-дир.

²² Чокшуп-кыржып турган улус иштиг-сааттыг херээжен кижини теп-шанчыптарга, ол херээжен уруун элекке божупкан, ынчалза-даа аңаа хора чедирбээн болза, буруулуг кижиг демги херээженниң ашааның онааган торгаалын шииткекчилер көрүп турда, төлээр ужурлуг. ²³ Бир эвес аңаа хора чедирген болза: амы-тын дээш – амы-тын алыр; ²⁴ карак дээш – карак, диш дээш – диш, хол дээш – хол, бут дээш – бут алыр; ²⁵ өртең дээш – өртең, балыг дээш – балыг, кемдээшкин дээш – кемдээшкин кылыр болзун.

²⁶ Кандыг-бир кижиг бодунуң эр азы херээжен кулунуң караанче хап-сопкаш, кемдидип каар болза, карак дээш кулун хосталгаже салзын. ²⁷ Бир эвес ээ кижиг эр азы херээжен кулунуң дижин турулдур шанчыптар болза, диш дээш кулун хосталгаже салзын».

²**21:14** Эрте-бурунгу Чоокку чөөн чүккө өргүл салыр бедигээшти хоргадалдың ыдыктыг чери деп санаар турган, ынчангаш өжөөн негекчилери ол черден хоргадап дилеп келген улуска холун дегзириден коргар турган.

^a**21:21** Азы: «Кул кижиг бир азы ийи хүн иштинде өлүп каар болза».

21:12 Э. д. 9:6; Лев. 24:17; Сан. 35:31 **21:13** Ы. х. к. 19:4-5

21:13 Сан. 35:11, 22; Инс. 20:3 **21:14** 3 Хаан. 2:28-34 **21:16** Ы. х. к. 24:7

21:17 Лев. 20:9; У. ч. 20:20; Мф. 15:4; Мк. 7:10 **21:25** Лев. 24:19-20; Ы. х. к. 19:21; Мф. 5:38

Мал-маган дугайында

²⁸ «Бир эвес буга эр азы херээжен кижини өлүр үзүп каар болза, буганы даштар-биле соп каар ужурлуг, ынчаарга ооң эьдин чип болбас, а малдың ээзинде буруу чок болур. ²⁹ Ынчалза-даа ол буга ооң мурнунда-даа улус үзүп турган, а ооң ээзи ол дугайында дыңнааш-даа, малын кадарып-хайгаараваска, буга эр азы херээжен кижини өлүр үзүп каан болза, буганы даштар-биле соп каапкаш, ооң ээзин өлүмгө онааштырар ужурлуг. ³⁰ А бир эвес ол кижиге төлевир онаап каан болза, ол акшаның дөгөрезин бодунуң амы-тынының садыызы кылдыр төлезин. ³¹ Бир-ле кижиниң оглун азы кызын буга үзүп каар таварылгада база ол-ла *хоойлуну ажыглаар ужурлуг. ³² Бир эвес буга эр азы херээжен кулду үзүп каар болза, оларнын ээзинге буганың ээзи үжен шекел мөңгүннү төлээр, а буганы даштар-биле соп каар ужурлуг.

³³ Кандыг-бир кижиге кудук аксын ажык кааптарга азы кудук каскаш, ону дуглавайн баарга, олче буга азы элчиген кире берген болза, ³⁴ кудуктуң ээзи өлгөн мал дээш ооң ээзинге акша-мөңгүн төлээр ужурлуг, а мал сеги кудук ээзини болур.

³⁵ Кандыг-бир кижиниң бугазы кожа аалдың бугазын өлүр үзүп каар болза, кожолар дириг арткан буганы садыпкаш, өртөөн үлежип алзыннар; өлүг буганы база деңге үлежип алзыннар. ³⁶ Демги буганың ооң мурнунда-даа мал үзүп турганы билдингир, а ээзи ону кадарып-хайгаараваан болза, ол ээ өлгөн буганың дуюун тургузуп, орнунга буга бээр ужурлуг, а өлүг буга ооңу болур».

Эт-хөрөңги дугайында

22 ¹ «Буга азы хой оорлааш, ону дөгөргөн азы садыпкан кижиге буга дээш – беш буганы, хой дээш – дөрт хойну төлезин.

² Бир кижиге ооң бажынын оор кижиге дүне када үрөп кирип турарын эскерип кааш, согарга, ол ооржу өлүп калган болза, демги кижиге ооң өлүмү дээш буруудавас.

³ Ынчалза-даа ол үеде хүн үнүп келген турган болза, өлүрүүшкүн дээш буруудаар.

Ооржу кижиге каража дээш төлээр ужурлуг, а бир эвес төлээр эт-хөрөңгизиге чок болза, оорлап алган чүвезиниң орнун тургузар дээш, ооржунуң бодун кул кылдыр садыптар ужурлуг. ⁴ Бир эвес ооржу кижиге туттурган, а оорлап алган малы: буга, элчиген азы хой тыпты берген, дириг-менди болза, оларнын баш бүрүзү дээш ийи баш малды төлезин.

⁵ Кандыг-бир кижиге бодунуң шөлүн азы виноград тараан черин өрттедип аштап турда, от өске кижиниң шөлүнчө тарай бээр болза^b, бодунуң шөлүнүң азы виноград тараан чериниң эң эки дүжүдү-биле төлезин. ⁶ Бир эвес кандыг-бир кижиниң салган оду чадаң үнүштер таварты өөскээш, кожазының хөпээннерин азы сыпта турар дүжүдүн, азы шөлүн өрттедип каар болза, өрттү өөскүткөн кижиге каражаның өртөөн төлээр ужурлуг.

⁷ Кандыг-бир кижиге бодунуң кожазынга акша-мөңгүн азы эт-сеп шыгжадып каарга, оозун кожазының бажыңындан оорлап аппаратан дирик. Бир эвес ооржу

^b22:5 Азы: «Кандыг-бир кижиге өске кижиниң шөлүнчө азы виноград тараан черинче мал-маганын сүрүп кирипкеш, чиртип каар болза».

кижи тыпты берген болза, ол демги чүүлдерниң ийи дакпыр өртөөн төлөөр ужурлуг.
 8 А бир эвес оор тывылбайн барза, бажыңның ээзи Бурганның мурнунга^с чедип келгеш, кожазының өнчү-хөрөңгизинге холун дээспээнин бадыткаар ужурлуг.

⁹ Маргылдаалыг кандыг-даа чүүл: буга, элчиген, хой, хеп дугайында; кандыг-бир кижиниң „Мээңиң-дир“ деп турары читкен эт-сеп дугайында чаргылдашкан ийи кижиге боттарының херээн Бурганга* шиитпирледир ужурлуг. Оларның буруулуг деп санаан кижизи өске кижиге ийи дакпыр хөй өртөкти төлезин.

¹⁰ Кандыг-бир кижиге кожазы кижиге азы элчигенин, азы бугазын, азы хоюн, азы өске-бир малын кадарып-хайгааразын дээш хүлээдиб бээрге, ол мал азы өлү берген, азы кемдей берген, азы ону ооржулар сүрүп алгаш барган, а ол бүгүнү көрүп турган улус чок болган дижи. ¹¹ Ынчан кожазы кижиге: „Мал ээзиниң өнчү-хөрөңгизинге холум дээспээн мен“ деп, Дээрги-Чаяакчының мурнунга даңгыраглазын: мал ээзи даңгыракты хүлээп аар ужурлуг, а кожазы мал дээш төлевес ужурлуг. ¹² Бир эвес ол малды кожазы оорлаттырыпкан болза, каражаның өртөөн ээзинге төлөөр ужурлуг. ¹³ Бир эвес малды араатан аң тудуп чипкен болза, шынзыдары-биле сегин көргүссүн: туттуруп чирткен мал дээш, ол төлевес ужурлуг.

¹⁴ Кандыг-бир кижиге кожазындан мал ачылап аарга, ол мал кемдей берген азы өлүп калган, а ээзи ол өйде чанынга турбаан болза, кожазы мал дээш төлезин. ¹⁵ Бир эвес мал ээзи ынчан чанынга турган болза, кожазы төлевес ужурлуг. Кожазы малды акша-биле хөлөзилеп алган турган болза, мал ээзи хөлөзи кылдыр алган акшазынга немей акша албас ужурлуг.

¹⁶ Кандыг-бир эр кижиге арыг кысты дуурайлааш, ооң-биле хойгажыпкан болза, ол кыстың ачазынга төлевир акшазын бергеш, ону кадай кылдыр ап алзын. ¹⁷ А бир эвес ол кыстың ачазы: „Уруум бербес мен“ – дээр болза, ол кижиге арыг кыс дээш төлөөр ужурлуг акша-мөңгүнү дөмей-ле бүрүнү-биле төлезин.

Чүдүлгө болгаш мөзү-бүдүш дугайында

¹⁸ «Караң көрнүр херээнни амылыг арттырба.

¹⁹ Мал-маган-биле холбажыр кандыг-даа кижини өлүрер ужурлуг.

²⁰ Чүглө чаңгыс Дээрги-Чаяакчыдан өске бурганнарга өргүл салыр кижини бүрүнү-биле узуткаар ужурлуг.

²¹ Өскээртен келген кижини кызып-кыйбаңар, дарлаванар, боттарыңар база египет черге өскээртен келген улус бооп чорааныңарны утпаңар. ²² Дулгуяк херээннерни-даа, өскүстөрни-даа кызып-кыйбаңар. ²³ Оларны кызып-кыйр болзуңарза, Менден дуза дилеп кыйгырарга, оларның хилинчээн дыңнап каар мен. ²⁴ Ынчан Мээң килеңим кыптыгып, силерни узуткап каар чаа-дайынны чорудуптар мен; силерниң кадайларыңар дулгуяктар апаар, ажы-төлүнөр өскүссүрөй бээр.

²⁵ Мээң чонумнуң иштинде яды кижиге акшаның чээлиге берген болзуңза, ону кызып-кыйба, хөө хуузун негеве. ²⁶ Өске-бир кижиниң тонун долаага арттырып

^с22:8, 9 Азы: «Шииткечилерниң мурнунга» (21:6 көр).

22:11 3 Хаан. 8:31; 2 Чыл. 6:20; Евр. 6:16 22:16 Ы. х. к. 22:28-29

22:18 Лев. 19:31; 20:27; Ы. х. к. 18:10-12 22:19 Лев. 18:23; 20:15; Ы. х. к. 27:21

22:21 Хост. 23:9; Лев. 19:33; Ы. х. к. 24:17 22:22 Ы. х. к. 27:19; Иса. 1:17

22:24 Ыд. ыр. 108:9 22:25 Лев. 25:35-37; Ы. х. к. 23:19; Неем. 5:7

алган болзунза, хүн ажар бетинде эгидип бер: ²⁷ ооң чаңгыс борбак шуглаа, мага-бодун шывар хеви ол-дур; оозу чок болза, чүнү шугланып удуурул? Ынчангаш ол кижини Менден дуза дилеп, кыйгырарга, ээ көрнүүчөл болгаш, ону дыңнап каар мен.

²⁸ Бурганның⁴ каргава, чонуңнуң удуртукчусун бак сөглөвө.

²⁹ Сээң дүжүдүннүн башкылыын: баштайгы тарааның болгаш баштайгы чимизиңниң чулуун Меңээ бээрин саадатпа; дун оглуңну Меңээ бараалгадыры-биле бер. ³⁰ Мал-маганыңның дун төлдөрин база ынчалдыр бараалгат. Бода-даа, шээр-даа малдың дун төлдери чеди хүн дургузунда авазы-биле кады турзун, а сески хүнде оларны Меңээ эккеп бер.

³¹ Силер Меңээ хамааржыр ыдыктыг улус болур силер; шөлгө араатан аңарга туттурган дириг амыгтан эъдин чивейн, ыттарга октап берип чорунар.

23 ¹ Меге чугаа-соот таратпа; бак кижиге холуң сунуп, мегелеп херечилевө. ² Хөйүнүң талазынче чайгылып, бузут үүлгетпе база чаргы үзе шиитпирлеп тура, хөйүнүң талазынга турар дээш шындан ойталава.

³ Бир кижиниң чаргызын үзе шиитпирлеп тура, яды-ла болганы дээш, ону амдажытпа.

⁴ Дайзыныңның-даа бугазы азы элчигени аза бергенин көрүп кагзыңза, ээзинге эгидип бер. ⁵ Өжээтениңниң элчигени чүьгүнүң аарындан кээп ушканын көрүп кагзыңза, ону чыттырзын каапкаш барба: дайзыныңга дузалап, чүьктү дүжүрүш.

⁶ Түрөңги кижиниң чаргызын үзе шиитпирлеп тура, ооң эргезин кызагдава.

⁷ Шын эвес буруудадыышкындан чайлап, буруу чок, актыг кижини өлүрөп кылдыр шиитпе – Мен кем-буруулуг кижини агартпас болгай мен.

⁸ Хээлилээн белектер алба, олар карактыг улусту согурартып каар база актыг улустун чугаа-сөзүнүң утказын хажыдып каар болгай.

⁹ Өскээртен келген кижини кызып-кыйба: силер база египет черге өскээртен келген улус бооп чурттап чораан болгаш, ыңдыг кижиниң сеткил-хөңнүн билир болгай силер».

Онзагай хүннер болгаш байырлалдар дугайында

¹⁰ «Бодуңнуң черинни алды чыл дургузунда тарып, дүжүдүн ажаап ап кел. ¹¹ А чедиги чылда аңаа дыштан берип, болбаазыратпа; чайгаар үнген дүжүттү сээң чонуңнуң түрөңги улузу чыып чизин, ооң соонда артканын черлик аң-мең чемиш кылзын. Виноградың шөлү болгаш олива ыяштарың-биле база ынчалдыр кыл.

¹² Алды хүн дургузунда ажыл-херектериң кыл, а чедиги хүнде дыштанып ал, сээң бугаң биле элчигениң дыштанзын; эр, херээжен кулдарың биле өскээртен келген ажылчының дыштанзын.

⁴22:28 Азы: «Шииткекчилерни» (21:6; 22:8 көр).

22:26 Ы. х. к. 24:13 22:28 3 Хаан. 21:10; Аж.-ч. 23:5 22:29 Хост. 13:2, 11-16

22:30 Лев. 22:27 22:31 Лев. 7:24; 22:8 23:1 Хост. 20:16 23:3 Лев. 19:15

23:4 Ы. х. к. 22:1 23:6 Хост. 22:21-22; У. ч. 22:22

23:7 Лев. 19:16; Ы. х. к. 27:25; 3 Хаан. 21:1-11; У. ч. 17:15; 24:24; Иса. 5:23

23:8 Ы. х. к. 16:19; 1 Хаан. 8:3 23:9 Хост. 22:21 23:11 Лев. 25:2-7 23:12 Хост. 20:9-10

¹³ Силерге Мээң чугаалаан бүгү чүвемни күүседир, өске бурганнар аттары безин адаваңар: аксы-дылыңардан ол аттар үнмезин.

¹⁴ Чылда үш катап Меңээ бараалгаткан байырлалды эрттирер сен. ¹⁵ Ажыткы-биле хөөтпээн далганнар байырлалын сагып чор: Мээң сенээ дужааганым дег, Авив айның доктааткан үезинде, Египеттен хосталып үнүп келген үенде, чеди хүн дургузунда ажыткы-биле хөөтпейн быжырган далган-гараа чиир сен. Ол ышкаш улус Мээң мурнумга хол куруг келбезин. ¹⁶ Бодунуң шөлүндө тарып алган үрезиниңниң болгаш күш-ажылыңның үре-түннели – баштайгы дүжүдүннүң байырлалын демдеглед чор. Чыл төнчүзүндө шөлүңден күш-ажылыңның үре-түннелин ажаап аарың – дүжүт ажаалдазының байырлалын демдеглед чор. ¹⁷ Чылда үш катап сээң бүгү эр улузун Дээрги-Бурган-Чаяакчының мурнунга бараалгап келзин.

¹⁸ Меңээ хан өргүп турар үенде, ажыткылыг хлебти катай өргүвө; байырлалда^e Меңээ салган өргүлдүн чаан даартагы эртенге чедир арттырба.

¹⁹ Сээң чериңниң дүжүдүнүң башкылыын Бурганың Дээрги-Чаяакчының *өргээзинге эккеп бараалгат.

Анайны ооң авазының сүдүңгө хайындырба».

Бурганның *ханаан черни Израильге чагыртыр бооп азааны

²⁰ «Көр даан, Бодумнуң төлээмни, сени орукка кадагалазын дээш база Мээң белеткеп кааным черге чедирзин дээш, сени мурнай чорудуп тур мен.

²¹ Ооң мурнунга бодунну шын алдынып чор, ооң үнүн тооп дыңна, аңаа удурланма, чүгө дээрге Мээң өмүнээмден айбылаткан болгаш, ол силерниң Меңээ удурланганыңарны өршээвес. ²² Бир эвес ооң сөзүн тооп дыңнап, сенээ чугаалаан бүгү чүүлүмнү күүседир болзунза, дайзыннарыңга дайзын апаар мен, сенээ удур улуска удурланыр мен.

²³ Мээң төлээм сээң мурнунга орук баштап чоруткаш, сени амор, хет, ферез, хананей, хиввей болгаш иевус чоннарга чедире бээр, ынчан оларны узуткап каар мен. ²⁴ Ол чоннарның бурганнарыңга мөгөйбө, оларга бараан болба; ол чоннарның ажыл-херектерин өттүнмө, харын оларның *дүрзү-бурганнарын узуткааш, ыдыктыг көжээлерин чуура шаап каавыт. ²⁵ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга бараан бол, Мен ынчан сээң аъш-чемниңни болгаш сууну элбек кылып каар мен, аарыг-аржыкты сенден чайладыр мен. ²⁶ Сээң чер-чуртунга уруг дүжүрер база үрөтөл чок херээженнер турбас; сээң назыныңны узадыр мен.

²⁷ Чаалажып чеде бээриң чоннарның шуптузун аймаарадып, сүртедир мен база сээң дайзыннарыңның шуптузун сенден десе бээр кылдыр кылып каар мен.

^e23:18 Байырлал – Хосталыышкын байырлалын ынча деп турар чадапчок (34:25 көр).

23:13 Ис. 23:7; Ыд. ыр. 15:4; Ос. 2:17; Зах. 13:2 **23:14** Сан. 28:16-31; Ы. х. к. 16:1-17

23:15 Хост. 12:15 **23:15** Хост. 34:20 **23:16** Хост. 34:22; Ы. х. к. 16:9

23:16 Лев. 23:33-43; Сан. 29:12-39; Ы. х. к. 16:13-15; 31:10-11 **23:17** Хост. 34:23

23:19 Хост. 34:26; Ы. х. к. 26:2 **23:19** Хост. 34:26; Лев. 22:28; Ы. х. к. 14:21; 22:6

23:20 Хост. 14:9; Мал. 3:1; Мф. 11:10; Мк. 1:2; Лк. 7:27 **23:22** Э. д. 12:3; Ы. х. к. 30:7

23:23 Хост. 33:2; Ы. х. к. 7:1; Ис. 3:10 **23:24** Хост. 20:5 **23:24** Сан. 33:52

23:25 Ы. х. к. 7:15 **23:26** Ы. х. к. 7:14 **23:27** Ы. х. к. 2:25; 28:7; Ис. 2:9

²⁸ Улуг арыларны^f сенден мурнай чорудар мен, олар сээң мурнундан хиввейлерни, хананейлерни болгаш хеттерни сывырып чорудуптар. ²⁹ Сээң мурнундан ол чоннарны чаңгыс эвес чыл дургузунда чоорту үндүр сывырар мен, оон башка чер ээнзиреп, шөлдерге черлик аң-мең өзүп-көвүдээш, сеңээ айбылдыг апаар. ³⁰ Оларны сээң келген черинден бичии-бичиилеп – сен өзүп-көвүдээш, бо черни ээлеп алгыжеңге чедир – үндүр сывырар мен. ³¹ Кызыл далайдан Филистим далайга^g чедир, ээн кургаг ховудан Евфрат хемге чедир черни сенээ ээлээр девискээр кылдыр бээр мен, ол черде чурттап турар улусту сенээ аштырар кылдыр кылып каарымга, оларны сывырып чорудуптар сен. ³² Ол чоннар-биле-даа, оларның бурганнары-биле-даа керээ чарба. ³³ Олар сээң чериңге чурттавас журлуг, оон башка сени Меңээ удур бачыт үүлгедир чорукче киире бээрлер; оларның бурганнарынга бараан болур болзунза, бодуң дузакка туттуруп алганын ол-дур».

***Чагыг-керээни хан-биле быжыглап доктаатканы**

24 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Сен, Аарон, Надав болгаш Авиуд база Израильдиң *баштыңнарындан чеден кижиге Мээң турар даамче үнүп келгеш, Меңээ ырактан мөгөйиңер. ² Моисей чааскаан Менче чоокшулазын, а арткан улус чоокшулавазын; чон олар-биле кады дагже үнмезин».

³ Моисей чонга келгеш, Дээрги-Чаяакчының хамык сөстөрүн болгаш дүрүм-хоойлуларын оларга дамчыдып чугаалаан. Бүгү чон чаңгыс үн-биле: «Дээрги-Чаяакчының чугаалаан бүгү чүвезин күүседир бис» – деп харыылаан. ⁴ Моисей Дээрги-Чаяакчының хамык сөстөрүн бижип алган, а даартазында эртежики тургаш, даг эдээңге *өргүл салыр бедигээшти база Израильдиң он ийи аймаан көргүскен он ийи даш көжээни тургузуп каан. ⁵ Ооң соонда ол израиль чоннун аныяк эрлерин чорудуптарга, олар бүрүн өрттедир өргүл малдарын эккелгеннер, а оон Дээрги-Чаяакчыга салыр эп-найырал өргүлүнүн бугажыктарын дөгөргөннер. ⁶ Моисей малдың ханының чартыын тавактарга кудуп каан, а өске чартыын өргүл салыр бедигээшче төккөн. ⁷ Оон чагыг-керээни бижээн дүрүг-номну ап алгаш, чонга дыңналдыр номчуп бээрге, израильчилер: «Дээрги-Чаяакчының чугаалаан бүгү чүвезин күүседир бис, дыңнангыр болур бис» – дээннер. ⁸ Моисей ынчан өргүл малының ханын узуп алгаш, чонче бызай чажып: «Бо бүгү сөстөргө хамаарыштыр Дээрги-Чаяакчының силер-биле чарган чагыг-керээзиниң ханы бо-дур» – деп турган.

⁹ Ооң соонда Моисей, Аарон, Надав болгаш Авиуд олар база Израильдиң чеден баштыңы дагже үне бергеннер. ¹⁰ Олар аңаа Израильдиң Бурганын көрүп кааннар. Ооң турар чери дээр ышкаш аяс, сапфир дашка дөмей болган. ¹¹ Бурган

^f23:28 Азы: «Улуг коргуушкунну».

§23:31 Филистим далай – Чер ортузу далай.

23:28 Ы. х. к. 7:20; Иис. 24:12 23:29 Ы. х. к. 7:22

23:31 Э. д. 15:18; Сан. 34:1-12; Ы. х. к. 11:24; Иис. 1:4; Ыд. ыр. 71:8

23:33 Хост. 34:12; Ы. х. к. 7:16; Иис. 23:12-13; Башт. 2:3; Ыд. ыр. 105:36 24:1 Хост. 6:23

24:1 Сан. 11:16 24:3 Хост. 19:8 24:8 Зах. 9:11; Мк. 14:24; Евр. 9:20

24:10 Э. д. 32:30; Хост. 33:20; Ин. 1:18 24:10 Иез. 1:26

израиль чоннун шилиттинген бо улун узуткаваан; олар Бурганны көргөннөр база аштанып-чемненип дойлааннар.

Моисейниң даг кырынга дөргөн хонук турганы

¹² Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Менче, даг бажынче үнүп келгеш, орта тур; Мен сенээ улусту өөредир кылдыр *хоойлу болгаш айтыышкыннар бижип кааным калбак даштарны бээр мен» – деп чугаалаан. ¹³ Моисей бодунуң дузалакчызы Иисусту эдертип алгаш, Бурганның даанче үне берген. ¹⁴ А баштыңнарга ол: «Бис силерге ээп келгичевиске чедир маңаа турунар; Аарон болгаш Хур силер-биле артып калзын – кандыг-бир кижин херээн шиитпирледир дей берзе, оларга барып шиитпирлетсин» – деп чугаалаан.

¹⁵ Моисей дагже үне бээрге, булут дагны бүргей апкан; ¹⁶ Дээрги-Чаяакчынын чайынналчак чыры *Синай дагже дүжүп келген; булут дагны алды хүн дургузунда шыва ап келген, а чедиги хүнде Дээрги-Чаяакчы булут аразындан Моисейни кый дээн. ¹⁷ Даг кырында Дээрги-Чаяакчынын чайынналчак чыры израиль чоннун карактарынга чалбырааштыг от дег көстүп турган. ¹⁸ Моисей булуттуң ортузунче кирип, дагже улам бедидир үне берген; даг бажынга ол дөргөн хүн, дөргөн дүн дургузунда турган.

Ыдыктыг *өргээ-майгынны тудары-биле салган өргүл белектери

(Хост. 35:4-9)

25 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чонга чугаала: олар Менээ өргүл белектерин эккеп берзин. Эки туразы-биле салып турар кижин бүрүзүндөн өргүл белектерин хүлээп алынар. ³ Улустан хүлээп ап болурунар өргүл белектери бо-дур: алдын, мөңгүн, хүлер; ⁴ көк, кызыл-хүрең болгаш кызыл өңнүг пөстөр, ак лён, өшкү дүгү; ⁵ кызыдыр будаан кошкар кежи, тахаш^h кежи; акация ыяжы; ⁶ чырыткыже кудар олива үзү, *бараалгакчыларны шилип чаар үс кылырынга база айдызаарынга ажыглаар чаагай чыттыг чүүлдер; ⁷ оникс дээр үнелиг даштар болгаш эфод деп хепке база ыдыктыг хапчыгашка быжыглаар үнелиг даштар.

⁸ Улус Менээ ыдыктыг өргээ-майгынны тудуп берзин, ынчан оларның аразынга чурттаар мен. ⁹ Өргээ-майгынның хевирин, ооң хамык херекселдериниң хевирин сенээ канчаар көргүзүп турар-дыр мен, шуптузун шак ынчаар кылып калыңар».

Ыдыктыг *аптара

(Хост. 37:1-9)

¹⁰ «Акация ыяжындан ыдыктыг аптарадан кылып аар силер; ооң узуну ийи чартык кыры дурту, дооразы бүдүн чартык кыры дурту, а бедии бүдүн чартык кыры дурту болзун. ¹¹ Арыг алдындан алгаш, аптараның иштин-даштын шап ал, ооң

^h**25:5** Тахаш – кандыг дириг амытан дугайында чугаа чоруп турары эки билдинмес. Далай амытаны бооп чадавас.

24:12 3 Хаан. 19:11 **24:12** Хост. 31:18 **24:13** Сан. 11:28; 14:6; 27:18

24:17 Хост. 24:1; Ы. х. к. 4:24; Евр. 12:29 **24:18** Хост. 34:28; 3 Хаан. 19:8

25:8 Лев. 26:11-12; 3 Хаан. 6:13; Иез. 37:27 **25:10** Ы. х. к. 10:1

кырын дескинدير алдын хаажыдан кылып каг. ¹² Дөрт алдын дээрбектен шуткааш, аптараның дөрт адаккы азыннга: ийи дээрбекти – бир талазынга, ийизин – өске талазынга быжыглап каг. ¹³ Ооң соонда акация ыяжындан көдүрткүүш-мергелер чазап кылгаш, оларны алдын-биле шап ал. ¹⁴ Көдүрткүүш-мергелерни аптараның ийи талазында дээрбектерге кедиргеш, аптараны көдүрүп дажыглаарда ажыглаар силер. ¹⁵ Аптараның дээрбектеринге мергелер үргүлчү турзун, оларны черле ушта тыртпаңар. ¹⁶ Ыдыктыг аптараже Мээң сеңээ бээрим *чагыг-керээни бадыткаан бижиктен суп каг.

¹⁷ Арыг алдындан аптара дуй каар халыптан¹ кылып аар сен; ооң узуну ийи чартык кыры дурту, а дооразы – бүдүн чартык кыры дурту болзун. ¹⁸ Оон алдынны хевилей соктап тургаш, халыптын ийи талакы кыдынга ийи *херувим дүрзүзүндөн кылып аар сен. ¹⁹ Оларны халыптын ийи талазы-биле тудуш чаңгыс кылдыр, бир херувим халыптын бир кыдынга, а бирээзи – өске кыдынга турар кылдыр кылып каг. ²⁰ Херувимнер бот-боттарынче көрнүштүр турзуннар база халыпче углай көрүп, өрү алзы хере сунган чалгыннары-биле ону шыва апсыннар. ²¹ Халыпты ыдыктыг аптараның кырынга салып каг. Ол аптараже Мээң сеңээ бээрим чагыг-керээни бадыткаан бижикти суп каг.

²² Мен ыдыктыг аптараның кырында турар ийи херувимниң аразынга сеңээ ажыттынып, сээң-биле чугаалажыр мен. А сен израиль чонга сеңээ чугаалап бээрим бүгү айтышкыннарны дамчыдар сен».

Ширээ

(Хост. 37:10-16)

²³ «Акация ыяжындан ширээден кылып аар сен; ооң узуну ийи кыры дурту, дооразы бир кыры дурту, а бедии бүдүн чартык кыры дурту болзун. ²⁴ Ону арыг алдын-биле шап ал, а кырын дескинدير алдын хаажыдан кылып аар сен. ²⁵ Ширээни дескинدير дөрт илиг хире куржагдан кылгаш, ону долгандыр алдын хаажыдан кылып аар сен. ²⁶ Оон ширээге дөрт алдын дээрбектен кылгаш, оларны ширээниң азыгларында турар дөрт бутка быжыглап каг. ²⁷ Дээрбектер куржагның чанынга ширээни дажыглаар көдүрткүүш-мергелер кедиреринге херек болур ужурлуг. ²⁸ Акация ыяжындан көдүрткүүш-мергелер кылгаш, алдын-биле шап ал, олар ширээни көдүрүп дажыглаарынга херек болур. ²⁹ Ол ышкаш арыг алдындан ширээге ажыглаар херекселдерден: тавактар, хымыштар, арага кудуп чажар аяктар, дашкалардан кылып аар сен. ³⁰ Ол ширээге Менээ өргүүр ыдыктаан хлебти үргүлчү салып турар сен».

Миндаль ыяшка дөмей чырыткы

(Хост. 37:17-24)

³¹ «Арыг алдынны хевилей соктап тургаш, чырыткыдан кылып аар сен; оон дөжээ, сывы, адырлары, чечек баштары, бүүрекчигештери болгаш чечек бүрүлери шупту тудуш чаңгыс болур ужурлуг. ³² Чырыткының сывындан алды адыр үнер

¹25:17 Халып – еврей дылда «каппорет» деп сөс «халып» деп-даа, «бачыт арыглаар чер» деп-даа уткаларны илередип турар.

ужурлуг: үш адыр – бир талазындан, өске үш адыр – өске талазындан. ³³ Бир адырга-ла миндаль ыяш чечээ ышкаш үш чечек бажы, бүүрекчигештер болгаш бүрүлери кады турар – чырыткы-биле тудуш чаңгыс өске адырлар шуптузу ыңдыг тургузуглуг болур. ³⁴ А чырыткының сывынга миндаль ыяш чечээ ышкаш дөрт чечек бажындан – оларның бүүрекчигештери болгаш чечек бүрүлеринден – кылып каг. ³⁵ Чырыткының сывындан үнген алды адыр бар – ийи адырның адаанда бир бүүрекчигеш турар, өске ийи-ийи адырның адаанда база бир-бир бүүрекчигеш бар. ³⁶ Бүүрекчигештер-даа, адырлар-даа чырыткы-биле тудуш чаңгыс болзуннар; чырыткыны бүдүнү-биле арыг алдындан хевилей соктап туруп кылган болур ужурлуг.

³⁷ Ооң соонда ол чырыткыга ажыглаар, үс кудар чеди денден кылгаш, чырыткының мурнун чырыдар кылдыр, чеделдирзин ооң кырынга тургузуп каг. ³⁸ Арыг алдындан дең өзээ үзе ызырар кыскаштар болгаш дең кыпсырда ажыглаар савалардан кылып аар сен. ³⁹ Чырыткыны бо херекселдериниң шуптузу-биле катай бир талант арыг алдындан кылып кагзын. ⁴⁰ Көрдүң бе, чырыткыны хевилей соктаарда, сеңээ даг бажынга көргүскен хевири олчаан кылдыр кылып сен».

*Ыдыктыг майгынның шывыглары

(Хост. 36:8-19)

26 ¹ «Ээрип каан ак лёндан база көк, кызыл-хүрөң болгаш кызыл өңнүг пөстөрдөн *өргээ-майгынны шывар он шывыгдан даарап кылгаш, оларга *херувимнер дүрзүлерин уранчыды хээлеп аргып каг. ² Шывыг бүрүзүнүн узуну чээрби сес кыры дурту, дооразы дөрт кыры дурту болзун: олар шуптузу дең хемчээлдиг болзун. ³ Беш шывыгны тудуштур даарап каан болзун, өске беш шывыг база аразында тудушкак болзун. ⁴⁻⁵ Баштайгы беш шывыгның сөөлгү шывыының кыдыынга көк өңнүг бежен илдиргеден кылып каг; дараазында беш шывыгның сөөлгү шывыының кыдыынга база ынчалдыр кыл – илдиргелер бот-ботгарынга дүгжүп турар ужурлуг. ⁶ Бежен алдын дээктен кылгаш, оларны илдиргелерге кедирип тургаш, баштайгы беш шывыгны өске беш шывыг-биле тудуштуруп каг, ынчан майгын чаңгыс тудуш майгын апаар.

⁷ Ооң соонда өшкү дүгүнден майгынны шывар он бир шывыгдан кылып аар сен. ⁸ Бир ыңдыг шывыгның узуну үжен кыры дурту, дооразы дөрт кыры дурту болзун: он бир шывыг шуптузу дең хемчээлдиг болзун. ⁹ Беш шывыгны тудуштур даарааш, өске алды шывыгны база бир аңгы тудуштуруп каг; алдыгы шывыгны майгынның чөөн талазынга, ынаар кирер чер кырынче ийи каът кылдыр дүрүп каг. ¹⁰ Баштайгы беш шывыгның кыдыында шывыгга бежен илдиргеден, өске алды шывыгның кыдыында шывыгга база бежен илдиргеден кылып каг. ¹¹ Ооң соонда бежен хүлер дээк кылгаш, оларны илдиргелерге ызыртып, он бир шывыгны тудуштургаш, майгынны бүдүнгө чыып каг. ¹² Майгынның даштыкы шывыгларының артынчызын – артык шывыгның чартыын майгынның артыкы, барыын талазынче арта каап каг. ¹³ А майгынның даштыкы шывыгларының узунунуң артыкшылын майгынның соңгу, мурнуу чүктөрже көрүнгөн талаларынче, кайы-даа талазынче бир-бир кыры дурту кылдыр, черге дөжелдир арта каап кагзын. ¹⁴ Майгынны шывар өске ийи

дээвиир-шывыгдан: бирээзин – кызыдыр будаан кошкар кештеринден, өскезин – тахаш кештеринден кылып аар сен».

Майгынны тудуп турар рамкалар

(Хост. 36:20-34)

¹⁵ «Акация ыяжындан майгынны тудуп турар хана-каракталчак рамкалардан кылып аар сен. ¹⁶ Бир рамканың узуну он кыры дурту, калбаа бүдүн чартык кыры дурту болзун; ¹⁷ рамка бүрүзүнүң адаанга, ооң ийи кыдыыга тудуштурар ийи шишти чазап кагзын: рамкаларның шуптузун демейлештир кылыр ужурлуг. ¹⁸ Майгынның мурнуу чүкче көрүнгөн талазынга чээрби рамкадан кылгаш, ¹⁹ оларның адаанга тургузар дөргөн мөңгүн дөжөктөн кылып аар сен: ийи дөжөк-ле бир рамканың ийи шижинге дүгжүр болзун – шупту рамкалар-биле ынчалдыр кылыр ужурлуг. ²⁰ Майгынның соңгу чүкче көрүнгөн талазынга база чээрби рамкадан кылгаш, ²¹ оларның адаанга дөргөн мөңгүн дөжөктөн: ийи дөжөк-ле бир рамка адаанга турар кылдыр кылып каг. ²² А ооң артыгы, барыын талазынга алды рамкадан кылып аар сен. ²³ Ол ышкаш майгынның артыгы талазының азыгларынга ийи рамканы кылып аар сен. ²⁴ Оларны адаандан тудуштургаш, үстүндөн чаңгыс дээрбекке кожуп каар ужурлуг, азыгларда турар рамкалар дөмей болзун. ²⁵ Артыгы талага шупту сес рамка база оларны тургузар он алды мөңгүн дөжөк – ийи дөжөк-ле бир рамка адаанга – турар болзун.

²⁶ Акация ыяжындан рамкалар тудуштурар доора оорга ыяштардан кылып аар сен: майгынның бир талазынга – беш ыяшты; ²⁷ өске талазынга – бешти база майгынның артыгы, барыын талазынга – бешти. ²⁸ А эң узун доора оорга ыяш рамкаларның ортаа деннели-биле майгынның бир кыдыындан өске кыдыыга чедир эртер ужурлуг. ²⁹ Рамкаларны алдын-биле шап ал, алдындан доора ыяштар сугар дээрбектерден кылгаш, ыяштарны база алдын-биле шап ал. ³⁰ Майгынны сеңээ даг бажынга айтып, көргүскен хевир ёзугаар тургузуп аар сен».

Майгынның ишти

(Хост. 36:35-38)

³¹ «Көк, кызыл-хүрең болгаш кызыл өңнүг пөстөрдөн база ээрип каан ак лёндан көжегеден кылгаш, аңаа херувимнер дүрзүлерин уранчыды хээлеп аргып каг. ³² Акация ыяжындан көжеге азары-биле алдын аткактарлыг дөрт адагаштан кылып, алдын-биле шап кааш, оларны тургузар дөрт мөңгүн дөжөктөн кылып каг. ³³ Көжегени шывыглар дээктериниң адаанга аскаш, ооң артынче ыдыктыг *аптараны кирип каг. Көжеге ыдыктыг өрээлди эң ыдыктыг өрээлден аңгылап турзун. ³⁴ Эң ыдыктыг өрээлде турар ыдыктыг аптараже халыптан салып каг. ³⁵ Көжегениң даштынга, майгынның соңгу чүкче көрүнгөн талазынга ширээден салгаш, аңаа дужааштыр, майгынның мурнуу чүкче көрүнгөн талазынга чырыткыдан салып каг.

³⁶ Көк, кызыл-хүрең болгаш кызыл өңнүг пөстөрдөн база ээрип каан ак лёндан майгынче кирер черни дуглаар өске көжегеден кылгаш, угулзалар аргып,

каастап каг. ³⁷ Акация ыяжындан ол көжегени азары-биле алдын аткактарлыг беш адагаштан кылгаш, алдын-биле шап аар сен; ол ышкаш адагаштарны тургузар беш хүлөр дөжөктөн шуткуп кудуп аар сен».

*Өргүл салыр бедигээш

(Хост. 38:1-7)

27 ¹ «Акация ыяжындан өргүл салыр бедигээштен кылып аар сен. Ол дөрбелчин болзун, узуну болгаш дооразы беш кыры дурту, а бедии үш кыры дурту болзун. ² Бедигээштиң дөрт азынга дөрт мыйыгстан кылып аар сен; ол мыйыстар оон-биле тудуш чаңгыс болзун; оон бедигээшти хүлөр-биле шап ал. ³ Бедигээшке ажыглаар херекселдерден: хүл урар савалар, хүл-узарлар, хан кудар аяктар, илбектер болгаш көс дажыглаар хүүрекчигештерден – шуптузун хүлөрдөн кылып аар сен. ⁴ Бедигээшке хүлөр шишкииштен кылгаш, ооң дөрт азынга дөрт хүлөр дээрбектен кылып каг. ⁵ Шишкиишти өргүл салыр бедигээштиң хаажызынын адаанга, шишкииш бедигээштиң ортузунга чедип турар кылдыр, быжыглап каг. ⁶ Бедигээшке акация ыяжындан көдүрткүүш-мергелерден кылгаш, хүлөр-биле шап ал. ⁷ Көдүрткүүш-мергелерни бедигээштиң ийи кыдыында дээрбектерге, ону көдүрүп дажыглаары-биле, кедирип каг. ⁸ Өргүл салыр бедигээшти сенээ даг бажынга көргүскени дег, иштинде хос черлиг кылдыр, манзалардан кылып аар сен».

*Өргээ-майгынны долгандыр турар херим

(Хост. 38:9-20)

⁹ «Майгынны долгандыр херимден кылып ал – майгынның мурнуу чүкче көрүнгөн талазынга узуну чүс кыры дурту ээрип каан ак лён шывыглардан азып каг. ¹⁰ Шывыглар азар чээрби адагаштан, оларны тургузар чээрби хүлөр дөжөктөн кылып аар сен. Адагаштарның дээктерин болгаш оларны тудуштуруп тыртпаларны мөңгүнден кылыр. ¹¹ Майгынның соңгу чүкче көрүнгөн талазынга, херимни дургаар узуну чүс кыры дурту шывыглардан азып каар ужурлуг. Оларны азарынга чээрби адагаш база чээрби хүлөр дөжөк херек. Адагаштарның дээктерин болгаш оларны тудуштуруп тыртпаларны мөңгүнден кылыр. ¹² Майгынның барыын талазынга, херимниң калбаанга деңнештир узуну бежен кыры дурту шывыглардан, оларны азар он адагаштан база он дөжөктөн кылып каг. ¹³ Херимниң чөөн талакы калбаа бежен кыры дуртунга дең болур. ¹⁴ Чөөн талада улус кирер черниң бир кыдыынга он беш кыры дурту шывыглардан, оларны азар үш адагаштан база үш дөжөктөн кылып каг; ¹⁵ улус кирер черниң өске кыдыынга он беш кыры дурту шывыглар, үш адагаш база үш дөжөк турзун. ¹⁶ А херимче кирер хаалга кылдыр көк, кызыл-хүрең болгаш кызыл өңнүг пөстөрдөн база ээрип каан ак лёндан узуну чээрби кыры дурту шывыгдан угулзалар аргып, каастап кылып каг; ону азар дөрт адагаш база дөрт дөжөк турзун. ¹⁷ Херимни дескиндир турар адагаштарның дөгөрезин мөңгүн тыртпалар-биле тудуштуруп ужурлуг, оларның дээктерин мөңгүнден, а дөжөктерин хүлөрдөн кылып ужурлуг.

¹⁸ Херимниң узуну чүс кыры дурту, дооразы бежен кыры дурту, а бедии беш кыры дурту болзун; шывыгларны ээрип каан ак лёндан, адагаштарның

дөжөктөрүн хүлөрдөн кылып кагзын. ¹⁹ Майгында бүгү талалыг ажыглап турар хамык херекселдерни, ооң хамык өргөннерин база херимниң өргөннерин дөгөрезин хүлөрдөн кылып ужурлуг».

Чырыткы үзү

(Лев. 24:1-4)

²⁰ «Оливадан сы бастырган, эң *арыг үстү чырыткыга кудары-биле сеңээ эккээрин израиль чонга дужаа. Ол үстү чырыткыны үргүлчү кыпсырынга ажыгла. ²¹ Аарон болгаш ооң оолдары *Ужуражылга майгынында ыдыктыг *аптараның мурнунда турар көжегениң даштынга чырыткыны Дээрги-Чаяакчының мурнунга кежээден эртенге чедир кывыскан турарын хайгааразыннар. Бо дээрге израиль чонга салгалдан салгал дамчып, кезээ мөңгөде доктааткан дүрүм-дүр».

Бурганның дээди *бараалгакчызының кедер хеви

28 ¹ «Акың болур Ааронну база ооң оолдары Надав, Авиуд, Элеазар болгаш Ифамар оларны, Мээң бараалгакчыларым болур кылдыр, израиль чоннун аразындан бодуңче чоокшуладып ал. ² Сээң акың Ааронга ыдыктыг хептерден кылып бер – ол хүндүлелге төлептиг, каас-коя хептерлиг кижиге болзун. ³ Мээң арга-мергежил хайырлааным уран-шевер улуска чугаалап көр: олар Ааронну Мээң бараалгакчым кылдыр ыдыктаар хептерден аңаа белеткеп берзиннер. ⁴ Оларның белеткээр ужурлуг хептери бо-дур: хөрөк баартыгы хевирлиг хап; эфод дээр хеп; тон; аргып каан чуга иштики узун хөйлең; тюрбан дээр бөрт болгаш кур¹. Аарон биле ооң оолдары Мээң бараалгакчыларым болур кылдыр, уран-шеверлер оларга ыдыктыг хептерден кылып берзиннер. ⁵ Олар ол хептерни алдын удазыннардан, көк, кызыл-хүрөң болгаш кызыл өңнүг пөстөрдөн база ак лёндан кылзыннар».

Эфод болгаш ооң куру

(Хост. 39:1-7)

⁶ «Уран-шеверлер эфодту алдын удазыннардан, көк, кызыл-хүрөң болгаш кызыл өңнүг пөстөрдөн база ээрип каан ак лёндан уранчыды аргып кылзыннар. ⁷ Эфодтуң ийи ужунга ону быжыглай шарыыр, эгин ажа каар кожаалардан чыпшыр даарап каар ужурлуг. ⁸ Эфодту куржаар курну, эфодтуң бодун дег, алдын удазыннардан, көк, кызыл-хүрөң болгаш кызыл өңнүг пөстөрдөн база ээрип каан ак лёндан аргып кылып ужурлуг. ⁹ Оникс дээр ийи үнелиг даштан ап алгаш, Израильдиң аймактарының аттарын оларга сиилбип каг: ¹⁰ бир дашка – алды, өскезинге база алды атгы Израильдиң оолдарының баштай төрүттүнгенин барымдаалап сиилби. ¹¹ Даштан таңма оя кезер кижиниң кылыры дег, ол ийи дашка Израильдиң оолдарының аттарын сиилбээш, даштарны алдын хоога суп, хоолап каг. ¹² Оон оларны эфодтуң эгин ажа каар кожааларынга быжыглап каг. Ол даштар Бурганга израиль чонну сагындырып чорзун. Аарон аймактарның аттарын Дээрги-Чаяакчының мурнунга тураскаал кылдыр бодунуң ийи эктинге ап чорзун.

¹28:4 Бо хептерниң даштыкы хевири кандыг турганы еврей сөзүглөдөн тодаргай билдинмес. Оон уржуу-биле чамдык аттарны, чижээлээрге, эфодту, еврей дылдан очулга чокка үлегерлеп алган.

¹³ Алдындан даштар салыр хоолардан кылып каг; ¹⁴ арыг алдындан долгактай өрүп тургаш, ийи илчирбежигештен кылгаш, ол өрүп каан илчирбежигештерни хооларга быжыглап каг».

Ыдыктыг хапчыгаш

(Хост. 39:8-21)

¹⁵ «Дээрги-Чаяакчының күзел-соруун билип алырда ажыглаар хапчыгаштан даарап каг. Эфодту кылганы дег: алдын удазыннардан, көк, кызыл-хүрөң болгаш кызыл өңнүг пөстөрдөн база ээрип каан ак лёндан уранчыды кылып каг. ¹⁶ Ол хапчыгаш дөрбелчин, ийи каътталдыр сыга салып каан болзун, ооң узуну болгаш дооразы бир карыш болур журулуг. ¹⁷ Аңаа хоолап каан үнелиг даштардан дөрт одуруг кылдыр быжыглап каг: бирги одуругга рубин, топаз болгаш изумруд кожа турар; ¹⁸ ийиги одуругга – бирюза, сапфир болгаш алмаз; ¹⁹ үшкү одуругга – яхонт, агаг болгаш аметист; ²⁰ дөрткү одуругга – хризолит, оникс болгаш яшма турар. ²¹ Ол даштарның ниити саны Израильдин оолдарының аттары-биле дең санныг болур; даш бүрүзүнге он ийи аймактың кайы-бирээзиниң адын, таңмага оя кескен дег, сиилбип каг.

²² Арыг алдындан долгактай өрүп тургаш, хапчыгашка азар илчирбежигештерден кылып каг. ²³ Ол ышкаш ийи алдын дээрбектен кылгаш, оларны хапчыгаштың ийи үстүкү ужунга быжыглап каг. ²⁴ Оон өрүп каан ийи алдын илчирбежигешти хаптың ол ийи дээрбээнге кедирип каг; ²⁵ а ийи илчирбежигештиң уштарын эфодтун мурнуу талазында, ооң эгин ажа каар ийи кожаазында турар хооларга быжыглап каг. ²⁶ Оон өске ийи алдын дээрбектен кылгаш, оларны хапчыгаштың ийи адаккы ужунга, ооң эфодче көрүнгөн иштии талазынга быжыглап каг. ²⁷ База ийи алдын дээрбектен кылгаш, оларны ийи кожааның эфодтун мурнуу талакы адаанга коштунар черинге, эфодтун курунун үстүнге быжыглап каг. ²⁸ Хапчыгаштың дээрбектерин эфодтун дээрбектеринге, эфодтун курунун үстүнге, көк өңнүг шидиг-биле кожуп кагзыннар. Ынчан хапчыгаш эфодтан чылып кээп дүшпес.

²⁹ Аарон ыдыктыг черже кирип тура, Израильдин аймактарының аттарын чүрээниң дужунга – ыдыктыг хапта быжыглаан даштарга – Дээрги-Чаяакчының мурнунга тураскаал кылдыр үргүлчү ап чорзун. ³⁰ Ыдыктыг хапчыгашче урим биле туммимни^k суп каг. Аарон Дээрги-Чаяакчының мурнунга көстүп кээп турда, ол чүүлдер ооң чүрээниң дужунда болзуннар, ынчан Аарон Дээрги-Чаяакчының мурнунга тургаш, израиль чонну чөптүү-биле шиидер арганы чүрээниң дужунга үргүлчү ап чоруур».

Бараалгакчыларның өске хептери

(Хост. 39:22-31)

³¹ «Эфодтун адаанга кедер тондан бүрүнү-биле көк өңнүг пөстен даарап ал. ³² Оон ортузунга баш сугар ойбак чер турзун; ол ойбакты долгандыр, куяк хептин ойбаанга

^k28:30 Урим биле туммим – Дээрги-Чаяакчының күзел-соруун тодарадыр дээш Бурганнын бараалгакчыларының ажыглап турганы херекселдер.

28:17 Иез. 28:13; Ажыд. 21:19-20

28:30 Лев. 8:8; Сан. 27:21; Ы. х. к. 33:8; 1 Хаан. 28:6; Эзра 2:63; Неем. 7:65

дег, быжыдыр аргып каан минчик турар ужурлуг, оон башка ойбактын кыдыглары орлу бээр. ³³Тоннуң эдээн дескинدير көк, кызыл-хүрөң болгаш кызыл өңнүг удазыннардан кылган гранат чимистеринден аргып кылгаш, оларның аразынга алдын коңгулуурларны дескинدير азып каг. ³⁴Коңгулуурлар болгаш гранаттар тоннуң бүгү эдээн дескинدير аралаштыр турзуннар. ³⁵Бурганга бараалгаарда, Аарон ол тонну кедип ап турзун. Аарон ыдыктыг черже, Дээрги-Чаяакчының мурнунче кирип база оон үнүп турда, коңгулуурлар үнү дыңналып турзун, оон башка ол өлүп каар.

³⁶Арыг алдындан кылагар каасталгадан кылгаш, аңаа, таңмага оя кескени дег, „Дээрги-Чаяакчыга ыдыктаткан“ деп сиилбип каг. ³⁷Оон ону көк өңнүг шидиг-биле тюрбанның мурнунга быжыглап ал. ³⁸Ол каасталга Аароннуң хаваанга турзун. Аарон израиль чоннуң Бурганга бараалгадып турар ыдыктыг өргүлдериниң – улустун эккеп салып турар бүгү өргүлдериниң четпес талалары дээш бурууну боду чүктээр. Дээрги-Чаяакчыга ол өргүлдер таарымчалыг болур кылдыр, ыдыктыг каасталга үргүлчү Аароннуң хаваанга чоруур ужурлуг.

³⁹Ааронга ак лёндан узун иштики хөйленден даарап бер; аңаа ак лёндан тюрбандан база угулзалай аргаан курдан кылып бер.

⁴⁰Аароннуң оолдарына база иштики хөйлеңнерден, курлардан болгаш тускай бөрттерден белеткеп бер – олар хүндүлөлгө төлептиг, каас-коя хептерлиг улус болзуннар. ⁴¹Шак ол хептерни акың Ааронга база ооң оолдарына кедиргеш, оларны олива үзү-биле шилип чаап, ыдыктап каг, ынчан олар Мээң бараалгакчыларым болу бээрлер. ⁴²Оларга чуга лёндан иштики чүвүрлерден кылып бер; ол хеп оларның чанагаш эът-бодун белинден дөңмээнге чедир шыпсын. ⁴³Аарон болгаш ооң оолдары *Ужуражылга майгынынче кирерде азы ыдыктыг черге бараан болур дээш *өргүл салыр бедигээшке чоокшулаарда, ол хептерни кедип алзыннар, оон башка буруудап, өлүп каарлар. Бо дээрге Ааронга болгаш ооң бүгү салгакчыларына кезээ мөңгедө доктааткан дүрүм-дүр».

***Бурганның бараалгакчыларын ыдыктаары**

(Лев. 8:1-36)

29¹«Меңээ бараалгаар ыдыктыг улус кылып каар дээш, Бурганның бараалгакчылары-биле кылыр ужурлуг чүүлдерин бо-дур. Четпес-дудуу эвес бир бугажык биле ийи кошкардан шилип ал; ²эң эки шынарлыг кызыл-тас далганындан быжырган дараазында аыш-чемден: ажыткы-биле хөөтпейн быжырган хлебтен, олива үзү холаан, ажыткы-биле хөөтпейн быжырган боовалардан болгаш олива үзү-биле кырын чаап каан хаарган далганнардан ап ал. ³Шак ол далган-тараа аймаан аргаан хааржакка суккаш, хааржаа-биле катай эккел, бугажык биле кошкардан база эккел.

⁴Аарон биле ооң оолдарын *Ужуражылга майгынынче кирер черге эккелгеш, сугга чундуруп каавыт. ⁵Аароннуң кедер ыдыктыг хептерин алгаш, аңаа иштики хөйлеңни, тонну, эфодту, ыдыктыг хапчыгашты кедиргеш, эфодтун тускай куру-биле куржап каг. ⁶Ооң бажынга тюрбанны кедиргеш, ыдыктыг каасталганы

тюрбанга быжыглап каг. ⁷ Шилип чаар олива үзүн алгаш, ооң бажынче кудуп, ону чаап каг.

⁸ Аароннун оолдарын база эккелдиргеш, иштики хөйлөннерден кедирип каг. ⁹ Оларга база Ааронга курлар куржааш, баштарынга тускай бөрттерден кедирип каг, ынчан оларның Бурганның бараалгакчылары болу бергени кезээ мөңгеде доктааттынар.

Аарон биле ооң оолдарын бараалгакчылар кылдыр ыдыктаарда, мынчаар кылыр сен. ¹⁰ Бугажыкты Ужуражылга майгынының мурнунче эккел; Аарон биле ооң оолдары холдарын бугажыктың бажынче салзынар. ¹¹ Оон бугажыкты Дээрги-Чаяакчының мурнунга, Ужуражылга майгынынче кирер чер чанынга дөгерип каг. ¹² Ооң ханын дозуп алгаш, салаанны ханче суккаш, өргүл бедигээжинин мыйыстарын чаап каг, а арткан ханның шуптузун бедигээштиң дөжөөнче төвүт. ¹³ Бугажыктың хамык ижин-хырын чаан, баарының эт-чаглыг кезээн болгаш ийи бүүрөөн чаа-биле катый ап алгаш, *өргүл салыр бедигээшке өрттедивит. ¹⁴ Ол дээрге бачыт дээш өргүл-дүр. А бугажыктың эьдин, кежин болгаш чинин чоннун турлааның даштынга аппарып өрттедивит.

¹⁵ Оон кошкарларның бирээзин тудуп ал. Аарон биле ооң оолдары кошкарнын бажынче холдарын салзыннар. ¹⁶ Кошкарны дөгергеш, ооң ханын дозуп алгаш, өргүл салыр бедигээштиң бүгү талаларынче төвүт. ¹⁷ Кошкарны үзе-чаза кескеш, ишти-хырыннын база чодаларын сугга чуп каапкаш, ол бүгүнү ооң үзе-чаза кезип каапкан кезектери болгаш бажы-биле кады салып каг. ¹⁸ Ооң бүгү бодун өргүл салыр бедигээшке өрттедивит: Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыт, отка бүрүн өрттедир өргүл ол-дур

¹⁹ Оон ийиги кошкарны база тудуп ал. Аарон болгаш ооң оолдары кошкарнын бажынче холдарын салзыннар. ²⁰ Кошкарны дөгергеш, ооң ханын дозуп алгаш, Аароннун база ооң оолдарының оң талакы кулактарының халбаннарын болгаш оң талакы хол-буттарының улуг салааларын чаап бер, а арткан ханны өргүл бедигээжиниң бүгү талаларынче төвүт. ²¹ Өргүл салыр бедигээште турар өргүл ханын база шилип чаар олива үзүн кудуп алгаш, Ааронче, ооң хевинче бызай чаш; ооң оолдарынче, оларның хептеринче база бызай чаш. Ааронну, ооң хевин; оон оолдарын, оларның хептерин ынчалдыр ыдыктап каар сен.

²² Ооң соонда кошкарнын чаан, ужазын, ижин-хырын чаан, баарының эт-чаглыг кезээн, ийи бүүрөөн чаа-биле катый ап ал; Ааронну бараан болуушкунче киирерде, ол кошкарны өргүүр болганда, оң талакы дөңмөөн база ап ал. ²³ Ол ышкаш Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан, ажыткы-биле хөөтпейн хаарган далган-тараалыг аргаан хааржактан бир борбак хлеб, олива үзү холаан бир боова болгаш бир чуга хаарган далгандан ап ал. ²⁴ Оон ол бүгүнү Аароннун болгаш ооң оолдарының адыштарынга салып каг; Дээрги-Чаяакчыга онза өргүл кылдыр бараалгат. ²⁵ Ол бүгүнү олардан дедир ап алгаш, өргүл салыр бедигээшке бүрүн өрттедир өргүл-биле кады өрттедивит: Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыт, отка өрттедир өргүл ол-дур. ²⁶ Ааронну Бурганның бараалгакчызы болдуарда, өргүүр ужурулут

кошкарның төжүн ап алгаш, Дээрги-Чаяакчыга онза өргүл кылдыр бараалгат – сээн алыр ужурлуг үлүүн ол-дур.

²⁷ Аарон биле ооң оолдарын бараалгакчылар болдурарда, өргүүр ужурлуг кошкарның Дээрги-Чаяакчыга онза өргүл кылдыр бараалгаткан төжү биле дөңмээн ыдыктыг деп чарла. ²⁸ Израиль чоннуң салган өргүлдеринден Аарон биле ооң оолдары алыр кылдыр кезээ мөңгедө доктаадып каан үлүг ол-дур. Боттарының эп-найырал өргүлдеринден израиль чоннуң Дээрги-Чаяакчыга салып турар онза белээ ол-дур.

²⁹ Аароннуң ыдыктыг хептери алызы барып ооң салгакчыларынче шилчий бээр: олар ол хептерни кеткеш, шилип чаар ёзулалды эртип, бараалгакчылар болуру-биле ыдыктаттырар. ³⁰ Аароннуң орнун солуп, Бурганның дээди бараалгакчызы болу берген ооң салгакчызы ыдыктыг черге бараан болуушкун кылып, Ужуражылга майгынынче кирип тура, ол хепти чеди хүн дургузунда кетсин.

³¹ Бараалгакчыларны ыдыктап турда, өргүлгө салган кошкарның эьдин ыдыктыг черге дүлүп ал. ³² Аарон оолдары-биле ол кошкарның эьдин база аргаан хааржакта далган-тарааны Ужуражылга майгынынче кирер чер чанынга чизиннер. ³³ Оларны арыглап, Бурганның бараалгакчылары болур кылдыр ыдыктап турда эккеп салган өргүлдерни олар боттары чиир ужурлуг. Өргүлдерни өске кижичип болбас, ол дээрге Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр ыдык аьш-чем-дир. ³⁴ Кошкар эьдиниң азы далган-тарааның кезик-чамдыызы эртенге чедир артып каар болза, отка өрттедивит. Ону чип болбас, ол дээрге Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр ыдык аьш-чем-дир.

³⁵ Мээң сеңээ дужааганым бүгү чүвени Аарон биле ооң оолдарынга хамаарыштыр кылыр сен. Оларны Бурганның бараалгакчылары болдурар ёзулалды чеди хүн дургузунда кылып кел. ³⁶ Бачыт дээш өргүлдүң бугажыын арыглаашкын кылыры-биле хүннүң-не эккеп дөгөр. Өргүл бедигээжин арыглап, ол өргүлдү кыл база бедигээшти ыдыктап, ону олива үзү-биле чаап каг. ³⁷ Өргүл бедигээжин чеди хүн дургузунда арыглап, ыдыкта, ол ынчан аажок ыдыктыг чүүл болу бээр: аңаа дегген бүгү чүве база ыдыктыг апаар».

Хүннүң-не салыр өргүлдер

(Сан. 28:1-8)

³⁸ «Өргүл бедигээжинге үргүлчү эккеп салыр малың бо-дур: хүннүң-не бир харлыг ийи хураганны дөгөрер сен. ³⁹ Хураганнарның бирээзин эртен, өскезин имир дүшкенде эккеп өргү. ⁴⁰ Бирги хураганны өргүп тура, бир гинниң дөрттүн бири ишти эң арыг олива үзү холаан бир эфаның оннуң бири ишти эң шынарлыг далгандан, ол ышкаш бир гинниң дөрттүн бири ишти арагадан эккеп өргү. ⁴¹ Ийиги хураганны имир дүжерге, эртенгизин ышкаш, далган-тараа өргүлү болгаш арага өргүлү-биле кады Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг өргүл кылдыр эккеп сал. ⁴² Ол бүрүн өрттедир өргүлдерни Ужуражылга майгынынче кирер чер чанынга, Дээрги-Чаяакчының мурнунга салгалдан салгал дамчып доктаамал салыр силер. А Мен аңаа силер-биле ужуражыр мен база сээң-биле чугаалажыр мен. ⁴³ Мен аңаа израиль чон-биле ужуражыр мен – ол чер Мээң алдарымдан ыдыкталы

бээр. ⁴⁴ Ужуражылга майгыны биле өргүл салыр бедигээшти ыдыктаар мен; Мээн бараалгакчыларым болур кылдыр Ааронну болгаш ооң оолдарын ыдыктаар мен. ⁴⁵ Израиль чоннуң аразынга чурттаар мен, оларнын Бурганы болу бээр мен. ⁴⁶ Улус ынчан Мени оларнын Бурганы Дээрги-Чаяакчы деп; оларнын аразынга чурттаар дээш оларны Египеттен үндүрүп эккелген деп билип алыр. Мен – оларнын Бурганы Дээрги-Чаяакчы-дыр мен!»

Айдызаар өргүл бедигээжи

(Хост. 37:25-28)

30 ¹ «Акация ыяжындан айдызаар өргүл бедигээжинден кылып аар сен. ² Ону дөрбелчин кылдыр кылыр сен: узуну болгаш дооразы бир кыры дурту, а бедии ийи кыры дурту болзун; ооң азыгларынга боду-биле тудуш чаңгыс мыйыстар турзун. ³ Бедигээштин кырын, кыдыгларын болгаш мыйыстарын арыг алдын-биле шап ал, а дескиндир алдын хаажыны кылып каг. ⁴ Бедигээштин хаажызының адаанга, ийи кыдыынга ийи алдын дээрбектен кылып каг. Ол дээрбектерже көдүрткүүш-мергелер кедиргеш, айдызаар бедигээшти көдүрүп дажыглаар. ⁵ Бедигээштин көдүрткүүш-мергелерин акация ыяжындан кылгаш, алдын-биле шап ал. ⁶ Оон бедигээшти ыдыктыг *аптараның мурнунда азып каан көжеге баарынга салып каг – ол бедигээш Мээн сээң-биле ужуражып кээрим халыптын дужунга турзун.

⁷ Аарон эртенниң-не, деңнерни белеткеп тура, айдызаар бедигээшке чаагай чыттыг чүүлдерден кыпсып, айдызанын. ⁸ Имир дүшкенде деңнерни кыпсып кээп тургаш, ол база катап айдызанын – ол чаагай чыттыг чүүлдерни Дээрги-Чаяакчының мурнунга салгалдан салгал дамчып, доктаамал айдызаар ужурлуг. ⁹ Айдызаар өргүл бедигээжинге ажыглаарын чөпшээрэвээн айдызаар чүүлдер кывыспанар; бүрүн өрттедир өргүлдер-даа, далган-тараа өргүлү-даа, арага өргүлү-даа кылбаңар. ¹⁰ Аарон чылда бир катап айдызаар бедигээштин мыйыстары-биле арыглашкын ызулалын кылыр ужурлуг. Улустуң бачыттары дээш өргүлдүң ханы-биле ол бедигээштин мыйыстарын чаап, ону чылда бир катап, салгалдан салгал дамчып арыглаар ужурлуг. Ол айдызаар өргүл бедигээжи дээрге Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр аажок ыдыктыг чүүл-дүр».

Ыдыктыг үндүрүг

¹¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ¹² «Израиль чоннуң чизе-данзызын тургузуп, олар шупту чеже бооп турарын тодарадып, санаар үеде эр кижини бүрүзү Меңээ амы-тыны дээш төлевирден берзин. Оон башка санаашкын үезинде олар айбыл-халапка таваржыр. ¹³ Чизелээшкынче кирип турар эр кижини бүрүзү ыдыктыг черге ажыглаар мөңгүн шекелдин чартынын төлезин¹. (А мөңгүн шекелдин деңзизи чээрби герага деңнежир турган.) Ол чартык шекел дээрге Дээрги-

¹30:13, 24 Ыдыктыг черге ажыглап турган шекел хүн бүрүнүн садыг-саарылгазынга ажыглап турганындан аар турган чадавас.

29:45 Хост. 25:8 30:2 Хост. 27:2 30:6 3 Хаан. 6:22 30:9 Лев. 10:1 30:10 Лев. 16:34

30:12 Хост. 38:25; Сан. 1:2-4 30:12 2 Хаан. 24:15

30:13 Лев. 27:25; Сан. 3:47; 18:16; Иез. 45:12

Чаяакчыга салган онза өргүл-дүр. ¹⁴ Чизелээшкинче кирип турар чээрби хардан өрү назылыг эр кижн бүрүзү Дээрги-Чаяакчыга ол өргүлдү салыр ужурлуг. ¹⁵ Бай-даа, яды-даа кижн чартык шекелден хөй-даа, эвээш-даа эвес мөңгүннү Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылдыр бээр ужурлуг, ол дээрге амы-тыныңар дээш төлевир-дир. ¹⁶ Израильчилерниң шак ол төлевир акшазын чыып алгаш, ону *Ужуражылга майгынынга хереглээри-биле ажыгла. Ол дээрге Дээрги-Чаяакчыга израиль чон дугайында сагындырыг-дыр, силер дээш долаа-дыр».

Хүлер чунар сава

(Хост. 40:30-32)

¹⁷ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ¹⁸ «Хүлер чунар савадан база оон адаанга салыр хүлер дөжөктөн кылып алгаш, ону Ужуражылга майгыны биле *өргүл салыр бедигээштин аразынга тургускаш, сугдан кудуп каг. ¹⁹ Аарон биле оон оолдары аңаа холдарын, буттарын чуп ап турзуннар. ²⁰ Олар Ужуражылга майгынынче кирер апарганда азы өргүл салыр бедигээшке бараан болуру-биле чоокшулап, Дээрги-Чаяакчыга салган өргүлдү өрттедир деп барганда, суг-биле чунуп алзыннар, оон башка өлүп каарлар. ²¹ Өлбөс дээш, буттарының хол-буттарын чуп алзыннар. Ааронга болгаш оон салгакчыларынга кезээ мөңгедө доктаадып каан дүрүм ол-дур».

Ыдыктыг олива үзү

²² Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²³ «Эң-не эки дээн чагай чыттыг чүүлдерден ап ал. Деңзизи 500 шекел мирра деп дамдылаачал чуктан; оон чартыгы азы 250 шекел деңзилиг чагай чыттыг корицадан; база-ла 250 шекел деңзилиг чагай чыттыг кулузундан; ²⁴ деңзизи 500 шекел кассия деп чуктан (ол бүгүнү ыдыктыг черге ажыглаар шекелге* хемчээр сен) база бир гин ишти олива үзүндө ап ал. ²⁵ Ол бүгүдөн ыдыктыг шилип чаар олива үзүн – уран мергежилдиг кижиниң холуп кылыры дег үстү кылып каг. ²⁶ Ындыг олива үзү-биле Ужуражылга майгынын, ыдыктыг аптараны; ²⁷ ширээни болгаш оон хамык херекселдерин, чырыткыны болгаш оон хамык херекселдерин, айдызаар бедигээшти; ²⁸ бүрүн өрттедир өргүл бедигээжин болгаш оон хамык херекселдерин, чунар саваны болгаш оон дөжөөн чаап каг. ²⁹ Ол бүгүнү ынчалдыр ыдыктап каг – олар ынчан аажок ыдыктыг чүүлдер болу бээр. Ол чүүлдерге дегген бүгү чүве ыдыктыг апаар.

³⁰ Ааронну болгаш оон оолдарын шилип чаап каг; олар Мээң *бараалгакчыларым болур кылдыр ыдыктап каг. ³¹ А израиль чонга: „Бо холуксаа дээрге Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр ыдыктыг шилип чаар олива үзү-дүр, ону салгалдан салгал дамчып ажыглаар силер – деп чугаала. – ³² Өске улустуң мага-бодун оон-биле чаап болбас, оон-биле дөмей тургузулгуг холуксааны бодуңарга кылбас ужурлуг силер. Ол дээрге ыдыктыг чүүл-дүр – ону ыдыктыг чүүл кылдыр көөр ужурлуг силер. ³³ Оон-биле дөмей тургузулгуг холуксаа кылыр азы бараалгакчы эвес кижини оон-биле чаап каар кым-даа турар болза, ону чонунуң аразынга амылыг арттырбас ужурлуг“».

Чаагай чыттыг чүүл-биле айдызаары

³⁴ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Чаагай чыттыг чүүлдерден: стактадан, онихадан, халван дээр чуктан ап ал. Чаагай чыттыг чүүлдер-биле ден хемчээлдиг кылдыр арыг ладан дээр чуктан ап ал. ³⁵ Ол бүгүдөн чаагай чыттыг үс белеткээринге мергежээн кижиниң холдары-биле холаан дег, дус холумактыг, айдызаарыга херек *арыг база ыдыктыг холуксаадан кылып алгаш, ³⁶ ону үүредир соктап каавыт. Ол хоюг айдызаар чүүлдүң бир кезин Ужуражылга майгынында ыдыктыг аптараның мурнунга^m салып каг, Мен шак аңаа сээң-биле журажып кээр мен. Ону аажок ыдыктыг чүүл кылдыр көөр ужурлуг силер. ³⁷ Ол холуксааның тургузуун өттүндүр боттарыңарга айдызаар чүүлдер кылбанар: силерге демги холуксаа Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр ыдыктыг чүүл болзун. ³⁸ Боду чыттаар дээш аңаа дөмей холуксаа кылып алыр кижини чонунуң аразыңга амылыг арттырбас ужурлуг».

Бурганның ус-шевер улусту шилип алганы

(Хост. 35:30-35)

31 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Мени дыңна, Иуданын аймаанга хамааржыр Хурнуң оглунуң оглу, Урийниң оглу Веселиилди шилип алдым. ³ Мен ону Бодумнуң *Сүлдем-биле бүргедим – билди-билигни, янзы-бүрү арга-мергежилди аңаа бердим. ⁴ Ынчангаш ол алдын, мөңгүн болгаш хүлер-биле чогаадыкчы, шевер ажылдар кылып шыдаар кижини болур; ⁵ ол үнелиг даштарны хоога сугары-биле кырлай кылыр; ыяшты оюп-хээлээр – кандыг-даа уран ажылды кылып билир болур. ⁶ Данның аймаанга хамааржыр Ахисамахтың оглу Аголиавты Веселиилге дузалакчы кылдыр шилип бердим база өске-даа уран-шевер улуска билди-билигни бердим.

Олар Мээң сеңээ айтып дужааганым бүгү чүүлдү кылып кагзыннар: ⁷ *Ужуражылга майгынын, ыдыктыг *аптараны болгаш ооң халывын, майгынын хамык херекселдерин; ⁸ ширээни болгаш ооң хамык херекселдерин; арыг алдын чырыткыны болгаш ооң хамык херекселдерин; айдызаар өргүл бедигээжин; ⁹ бүрүн өрттедир *өргүлдер салыр бедигээшти болгаш ооң хамык херекселдерин; чунар саваны болгаш ооң дөжээн; ¹⁰ *Бурганның бараалгакчызы Аароннун бараан болурда кедер ыдыктыг каас-коя хептерин; оон оолдарының бараан болурда кедер хептерин; ¹¹ шилип чаар олива үзүн, ыдыктыг черге ажыглаар чаагай чыттыг чүүлдерни – бо бүгүнү олар Мээң сеңээ айтып дужааганым ёзугаар кылып кагзыннар».

*Амыр-дыш хүнүнүң дугайында дүрүм-хоойлу

(Хост. 20:8-11)

¹² Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ¹³ «Израиль чонга мону дамчыдып чугаала. Мээң айытканым амыр-дыш хүннерин сагыңар. Ол хүннер дээрге Мени – силерни ыдыктап каан Дээрги-Чаяакчы деп билип алзыннар дээш,

^m30:36 Ыдыктыг аптараның мурнунга – айдызаар өргүл бедигээжинге дээн чадапчок.

Мээн-биле силерниң бүгү салгалдарыңарның аразыңга тургускан тускай бадыткал демдээ болур. ¹⁴ Амыр-дыш хүнүн сагыңар, ол силерге ыдыктыг хүн болзун. Ону херекке албаан кижини өлүрүп каар ужурлуг; ол хүнде ажыл кылыр кандыг-даа кижини чонуңуң аразыңга амылыг арттырбас ужурлуг. ¹⁵ Улус алды хүн дургузунда ажыл-херээн кылзын, а чедиги хүн – Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан онзагай амыр-дыш хүнү-дүр. Амыр-дыш хүнүнде ажыл-херээн кылыр кандыг-даа кижини өлүрүп каар ужурлуг. ¹⁶ Израиль чон амыр-дыш хүнүн угтайн сагып, ону мөңгө чагыг кылдыр салгалдан салгал дамчып доктаадып алзын. ¹⁷ Амыр-дыш хүнү Мээн-биле израиль чоннуң аразыңга кезээ мөңгөдө тургускан бадыткал демдээ-дир, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы алды хүн дургузунда чер биле дээрни чаяагаш, чедиги хүнде сагыш амыр дыштанган болгай».

¹⁸ Дээрги-Чаяакчы *Синай дагга Моисей-биле чугаазын төндүргөн соонда, Бодунуң холу-биле айтышкыннарны оюп бижээни, *чагыг-керээни бадыткаан ийи калбак дашты Моисейге берип каан.

Алдын бугажык

(Ы. х. к. 9:11-19)

32 ¹ Чон Моисейниң дагдан дыка үр дүшпейн турарын көргөш, Ааронну долгандыр чыгып келгеш, аңаа: «Бисти баштаар бурганданⁿ кылып бер че. Бисти Египеттен үндүрүп эккелген Моисей дээр кижиниң канчап барганын билбестир бис» – дээн. ² Аарон оларга: «Кадайларыңарның, оолдар-кыстарыңарның кулактарыңда алдын сыргаларны ужулгаш, меңээ эккеп бериңер» – деп чугаалаан. ³ Бүгү улус кулактарыңда алдын сыргаларын уштуп, чыгаш, Ааронга эккеп берген. ⁴ Аарон улустуң холдарыңдан сыргаларны ап алгаш, ол алдындан бугажык шуткааш, ону кески-биле аян киир хевирлеп алган. Израильчилер ынчан: «Израиль чон, сээң бурганың бо-дур! Сени египет черден үндүрүп эккелген бурган бо-дур!» – деп турганнар. ⁵ Аарон ол бүгүнү көргөш, бугажыктың мурнунга *өргүл салыр бедигээш тургускаш: «Даарта Дээрги-Чаяакчыга тураскааткан байырлал болур» – деп чарлаан. ⁶ Израильчилер даартазында эрген эрте тургаш, бүрүн өрттедир өргүлдерни база эп-найырал өргүлдерин эккеп салганнар. Улус-чон ижип-чири-биле олуруп алган, а оон соонда самнап-хөглөп эгелээн.

⁷ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: «Дагдан дүрген дүш, сээң египет черден үндүрө берген чонуң самырап ат болду. ⁸ Олар Мээн айтып бергеним оруктан дүргени кончуг соора барганнар-дыр. Боттарыңга бугажык шуткуп алгаш, аңаа мөгөйип, өргүлдер салып: „Израиль чон, сээң бурганың бо-дур! Сени египет черден үндүрүп эккелген бурган бо-дур!“ – дижип турарлар-дыр». ⁹ Оон Дээрги-Чаяакчы Моисейге улаштыр мынча дээн: «Мен бо чоннуң чөрүүзүн көрүп тур мен, дедири кончуг чон-дур. ¹⁰ Ам Меңээ шаптыктава, Мээн киленим оларга удур кыптыксын, оларны узуткап кааптайн, а оон-даа хөй санныг чон сенден укталыр кылып каайн».

ⁿ32:1 Азы: «Бурганнардан».

31:14 Хост. 35:2; Сан. 15:32-36 31:17 Э. д. 2:22; Хост. 20:8-11 31:18 Хост. 24:12

32:1 Хост. 24:18 32:1 Аж.-ч. 7:40 32:2 Башт. 8:24-27 32:4 3 Хаан. 12:28

32:6 1 Кор. 10:7 32:9 Ы. х. к. 10:16 32:10 Сан. 14:12

¹¹ Ынчалза-даа Моисей Дээрги-Чаяакчы Бурганындан ээрежип дилеп эгелээн: «Дээрги-Чаяакчы, Сээң килеңиң чонунга удур кыптыкпазын! Сен бо чонну египет черден күштүг холуң-биле үндүрүп эккелдиң чоп. ¹² Египетчилер: „Ол израильчилерни Египеттен кара сагышты-биле, дагларга өлүрүп каар дээш база чырык чер кырынга амылыг арттырбас дээш үндүрүп эккелген-дир“ – деп хыы ханып чугаалавазын. Кыптыгып турар килеңиңни чайладып көрөм, Бодуннуң чонунну узуткаарындан ойталап көрөм. ¹³ Авраам, Исаак болгаш Иаковту бодап келем. Олар Сээң чалчаларың чордулар, оларга Бодуннуң амы-тының-биле: „Үре-салгалыңарны дээрниң сылдыстары дег кылдыр көвүдедир мен; азап турганым черниң шуптузун оларга бээр мен, олар ону кезээ мөңгөдө ээлээр“ – деп даңгыраглап турдуң чоп».

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы ынчан Бодунуң чонунга таварыштырар бооп азааны айыыл-халаптан ойталап, ону узуткавайн барган.

Моисейниң килеңиңни база буруулугларны узуткааны

¹⁵ А Моисей эргилгеш, дагдан дүжүп келген. Ол ийи талазында айтышкыннар бижээн *чагыг-керээниң ийи калбак дажын ап алгаш чораан. ¹⁶ Бурган Боду ол даштарны кылган, даштарда бижиктер база Бурганның оюп бижээни бижиктер турган. ¹⁷ Ол өйдө Иисус чоннуң шимээреп турарын дыңнааш, Моисейге: «Улустуң турлаанда дайын-чааның кышкызы дыңналып тур!» – дээн. ¹⁸ А Моисей: «Бо дээрге тиилекчилерниң-даа алгы-кышкызы эвес-тир, тиилеттиргеннерниң-даа алгызы эвес-тир; ыры-хөгжүм үнүн дыңнап тур мен!» – деп харыылаан.

¹⁹ Улустуң турлаанга чеде бергеш, Моисей бугажыкты база самнаан улусту көрүп каан. Ооң килеңи кыптыга бергеш, тудуп чораан калбак даштарын октап, дагның дөжөөңгө буза шаап каапкан. ²⁰ Ол оон улустуң шуткуп алганы бугажыкты отка өрттедикеш, алдынны хүлгүлөштир чууруп, сугже тогладыр чажыпкаш, ол сугну израиль чонга албадап ижиртип турган.

²¹ Моисей Аарондан: «Бо улус сээң чүңнү канчапты, чүгө оларны ындыг улуг бачытче киридиң?» – деп айтырган. ²² А Аарон аңа мынча деп харыылаан: «Дээргимниң килеңи кыптыкпазын. Бо чоннуң бузутка сундулуун билир-ле болгай сен. ²³ Олар менээ: „Бисти баштап, эдертип аппаар бургандан кылып бер. А Египеттен бисти үндүрүп эккелген Моисей дээр кижинин канчап барганын билбестир бис“ – деп чугааладылар. ²⁴ Мен оларга: „Кымнарда алдын каасталгалар барыл, уштуп бериңер“ – дээримге, ужулгаш, менээ эккеп бердилер. А мен алдынны отче кири кааптарымга, оттан бо бугажык үнүп келди».

²⁵ Моисей чоннуң калчаарап барганын, Аароннуң улусту сула салып, дайзыннарының мурнунга Израильдиң адын баксыратканын көрүп каан. ²⁶ Ол ынчан чоннуң турлаанче кирер черге туруп алгаш: «Дээрги-Чаяакчының талазында кымнар барыл? Менээ чедип келиңер!» – дээн. Левийниң салгакчылары шуптузу ооң чанынга чыгып келген. ²⁷ Моисей оларга: «Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчы мынча деп тур: „Кижини бүрүзү хылыжын курунга астып алгаш, улустуң турлаанга бир кыдыындан өске кыдыыңга чедир кылаштап, кымны-даа

болза – бодунуң акы-дунмазын, эжин, чоок кижизин безин – өлүрүп кагзын!“» – дээн. ²⁸ Левийниң салгакчылары Моисейниң чугаазын ёзугаар кылганнар: ол хүн израиль чондан 3000 хире кижии өлүртүп каан. ²⁹ А Моисей *левиттерге: «Бөгүн кайыңар-даа бодунуң оглунга, акы-дунмазынга удур үнүп, боттарыңарны Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан-дыр силер. Ол ам силерге ачы-буянын хайырлаар» – деп чугаалаан.

Моисейниң чонга база катап болушканы

³⁰ Даартазында хүндүс Моисей чонга: «Аажок улуг бачытты үүлгеткен-дир силер. Ынчаарга мен ам Дээрги-Чаяакчыже үне берейн, бачыдыңарны арыглаарын чедип аарым чадавас» – деп чугаалаан. ³¹ Моисей Дээрги-Чаяакчыга ээп келгеш: «О, бо чон аажок улуг бачытты үүлгетти; бодунга алдындан бурган кылып алды – деп чугаалаан. – ³² Оларның бачыдын өршээп көрөм. Бир эвес өршээвес болзунза, Сээн бижээниң номдан⁰ мээң адымны база балап каавыт!»

³³ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп харыылаан: «Чүглө Менээ удур бачыт үүлгеткен кижиниң адын Бодумнуң номумдан балаар мен. ³⁴ Сен чоруй бар, Мээң сеңээ айыткан черимче бо чонну эдертип аппарат; Мээң төлээм сээн мурнунга орук баштап чоруптар эвеспе. А демги улусту бачыды дээш кеземче хүнү кээрге, кезедир мен». ³⁵ Аарон израиль чонга бугажык шуткуп берген өйдө, оларның кылып турган үүлгедиглери дээш, Дээрги-Чаяакчы оларже айыыл-халапты чоруткан.

Бурганның чон аразына чоруундан ойталааны

33 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: «Бар че. Египеттен эдертип эккелгениң чон-биле моон чоруптуңар. Авраам, Исаак болгаш Иаковка: „Үре-салгалыңга ол черни бээр мен“ – деп даңгыраглааным черже чоруй барыңар. ² Бодумнуң төлээмни силерге орук баштаар кылдыр чоруткаш, хананей, амор, хет, ферез, хиввей болгаш иевус чоннарны сывырыптар мен. ³ Сүт болгаш ары чигири аккан байлак черже чоруптуңар; а Мен Бодум силерниң араңарга чорбас мен, оон башка силерни орук ара узуткап каар мен, чөрүүнөр кончуг чон-на болгай силер». ⁴ Чон ол багай медээни дыңнааш, ыглап-сыктап эгелээн; кым-даа бодунуң каасталгаларын кетпейн барган. ⁵ Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Израиль чонга мону чугаала. Чөрүүнөр кончуг чон-дур силер, Мен силерниң араңарга карак чивеш-даа хире үедө чоруур болзумза, силерни узуткап каар мен; ынчангаш астып алган каасталгаларыңар уштуп кааптыңар, а Мен силерни канчаарын көрүп көрейн» – дээн турган. ⁶ Израиль чон ынчан бодунуң каасталгаларын *Хорив дагның чанынга уштуп каапкаш барган чүве-дир.

Ужуражылганың түр майгыны

⁷ А Моисей улустуң турлаандан ырадыр майгын тиккеш, ону *Ужуражылга майгыны деп адап алган. Дээрги-Чаяакчыдан дилег кылыксаан кижии бүрүзү

⁰32:32 Сээн бижээниң ном – Бурганның Бодунга хамааржыр улустуң аттарын киир бижээни Амыдыралдың номун ынча деп турар.

32:27 Ы. х. к. 13:6-9 32:33 Иез. 18:4, 20 33:2 Хост. 23:23 33:3 Хост. 3:8

33:5 Сан. 16:21 33:7 Хост. 27:21

улустун турлаанын даштында ол майгынын чанынга чедип кээр турган. ⁸ Моисей Ужуражылга майгынынче бар чыдырда, бүгү чон туруп кээр: кижги бүрүзү бодунуң чадырының эжииниң аксынга туруп алгаш, ол Ужуражылга майгынынче киргигеге чедир, ооң соондан хайгаарап көөр турган. ⁹ Кажан ол Ужуражылга майгынынче кире бээрге, өрүгөн булут чагы ынаар бадып келгеш, майгынге кирер черге туруп алыр, а Дээрги-Чаяакчы Моисей-биле чугаалажыр болган. ¹⁰ Бүгү чон Ужуражылга майгынынче кирер черде турар булут чагыны көрүп каан санында-ла туруп кээр – кижги бүрүзү чадырының эжииниң аксынга аңаа сөгүрүп мөгөөр турган.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы Моисей-биле, кандыг-бир кижиниң эжи-биле чугаалашканы дег, удур-дедир көржүп алгаш, чугаалажыр болган. Моисей оон улустун турлаанче ээп кээр турган, а ооң аныяк дузалакчызы – Нуннуң оглу Иисус Ужуражылга майгынындан черле ырап көрбээн.

Моисейниң Бурганны чон-биле кады чорурун дилээни

¹² Моисей Дээрги-Чаяакчыга мынча дээн: «Сен меңээ: „Бо чонну эдертип аппарат“ – деп турар-дыр сен, ынчалзажок мээң-биле кады кымны чорударыңны айтып бербедиң. А Сен меңээ: „Мээң чоок таныырым кижги-дир сен, Мээң ээ көрнүүшкүнүмнү чедип алдың“ – дээн болгай сен. ¹³ А ам, бир эвес Сээң ээ көрнүүшкүнүнү чедип алган болзумза, чалбарып дилеп тур мен: Сээң бодап алган оруктарыңны меңээ ажыдып берем – ээ көрнүүшкүнүнү ам-даа чедип аар дээш, Сени билип ап көрей; бо улус – Сээң чонуң дээрзин утпайн көрем».

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы аңаа: «Мен Бодум сээң-биле кады чоруур мен, сенээ амыр-дышты хайырлаар мен» – деп харыылаан.

¹⁵ Моисей Аңаа: «Сен Бодун бис-биле кады чорбас болзунза, бисти моон чорутпайн көрем – деп чугаалаан. – ¹⁶ Мен болгаш Сээң чонуң Сээң ээ көрнүүшкүнүнү чедип алганывысты улус канчап билип аарыл? Чүглө Сээң бис-биле кады чорупканындан эвес бе? Ынчан мен-даа, Сээң чонуң-даа чер кырында бар өске кандыг-даа чондан онзагай болур бис».

¹⁷ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Сээң бо дилеп турар чүвениң база күүседир мен, чүге дээрге сен Мээң ээ көрнүүшкүнүмнү чедип алган-дыр сен, Мээң чоок таныырым кижги-дир сен» – деп харыылаан.

¹⁸ Моисей: «Өндүр чырыңны меңээ көргүзүп көрем» – дээн.

¹⁹ Дээрги-Чаяакчы: «Мен сээң мурнун-биле эртип, Бодумнун өндүр-чаагайымны бүрүнү-биле делгеп көргүзүп, Дээрги-Чаяакчы деп адымны чарлаар мен; ээ көрнүр дээн кижимче ээ көрнүр мен, кээргээр дээн кижимни кээргээр мен» – деп аазаан.

²⁰ Ооң соонда Ол: «Мээң арнымны көрбөс ужурлуг сен; Мени көргөн кижги дириг артып каап шыдавас» – дээн. ²¹ Дээрги-Чаяакчы улаштыр: «Мээң чанымда черге – бо хаяга туруп ал. ²² Мээң өндүр чырыым чайынналып бар чыдырда, Мен сени хаяның чарык черинге тургузуп кааш, эрте бербээн шаамда, сени холум-биле дуглай тудар мен. ²³ Кажан холумну чайладыптарымга, сен Мени артымдан көрүп каар сен, а арным сенээ көзүлбөс» – деп чугаалаан.

Бурганның Израиль-биле *чагыг-керээни чаартканы

(Ы. х. к. 10:1-4)

34¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Бодунга мурнундагы калбак даштар ышкаш ийи калбак даштан чондуруп ал. Мен ол калбак даштарга сээң буза шаап каапканың даштарга турган сөстөрни оюп бижип каар мен.² Даарта эртен белен бол; эртен *Синай дагже үнүп келгеш, даг бажынга Мээң мурнумга бараалгап туруптар сен.³ Кым-даа сээң-биле кады даг бажынче үнмезин, кым-даа ол дагга шуут көзүлбезин; шээр, бода малыңар безин ол даг чоогунга оыттавазын».

⁴ Моисей биеэги даштар ышкаш ийи калбак даш чондуруп алгаш, эртен эрте тургаш, Дээрги-Чаяакчының дужааганын ёзугаар, Синай дагже үне берген. Ол ийи калбак дажын тудуп алгаш чораан.⁵ Дээрги-Чаяакчы булут аразынга дүжүп келгеш, Моисейниң чанынга туруп алгаш, Бодунун адын чарлаан.⁶ Дээрги-Чаяакчы Моисейниң мурну-биле эрткеш, мынча деп чарлаан: «Дээрги-Чаяакчы мен – килеңнээчел эвес, кээргээчел, ээ көрнүүчел, өндүр улуг энерелдиг болгаш бүзүрелдиг Бурган мен!⁷ Мен Бодунун энерелимни муң-даа дугаар салгалга көргүзүп, улустуң кем-буруузун, кемниг херектерин, бачыгтарын өршээп турар мен, ынчалза-даа буруулуларны кеземче чокка арттырбас мен база адаларның кем-буруузу дээш ажы-төлдү, ажы-төлдүн ажы-төлүн үшкү болгаш дөрткү салгал чедир кезедир мен».

⁸ Моисей ол дораан доңгая кээп дүжүп, Бурганга мөгөйгеш:⁹ «Дээргим, бир эвес мен Сээң ээ көрнүүшкүнүнү чедип алган болзумза, бистиң аравыска чоруп көрөм, Дээргим! Ийет, бо чоннун чөрүүзү кончуг-дур, ындыг-даа болза, бистиң бузуттарывысты болгаш бачыттарывысты өршээп көрөм, бисти Бодунун чонун кылдыр хүлээп ап көрөм» – дээн.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Мен Израиль-биле чагыг-керээни чарып тур мен. Сээң бүгү чонунун мурнунга чер-делегейге – кандыг-даа чоннарга моон мурнунда болуп көрбээн кайгамчык чүүлдерни чаяар мен. Ынчан сени хүрээлээн бүгү улус Дээрги-Чаяакчының ажил-херээн – Мээң сен дээш кайы хире кайгамчык херектер кылырымны көрүп каар.¹¹ Мээң бөгүн сеңээ дужаап турар чүүлдеримни күүсет. Мен ам сээң келген черинден амор, хананей, хет, ферез, хиввей болгаш иевус чоннарны үндүр сывырар мен.¹² Көрдүң бе, чеде бээриң чернин чурттакчылары-биле керээ чарып, эвилелдешпе, оон башка олар сеңээ салган дузак дег апаар.¹³ Оларның *өргүл салыр бедигээштерин үрегдеп бузуп, даш көжээлерин чуура шаап, *Ашера бурганга тураскааткан адагаштарны кезип каавыт.¹⁴ Сен Дээрги-Чаяакчыдан өске бурганга мөгөйбес ужурлуг сен, Ооң адын „Хүннээчел“ дээр болдур ийин; хүннээчел Бурган-дыр ол.

¹⁵ Шак ол черниң чурттакчылары-биле керээ чарып, эвилелдешпе, оон башка олар боттарының бурганнарын эдерип самырааш, оларынга өргүл салып тура, сени база чалаарга, оларның өргүлге салган аыш-чемин чип аар сен;¹⁶ оон башка оларның кыстарын оолдарынга кадай кылдыр ап бээр сен – ынчан оларның

34:2 3 Хаан. 19:11 **34:3** Хост. 19:12-13 **34:6** Сан. 14:17-18; 2 Чыл. 30:9; Неем. 9:17; Ыд. ыр. 85:15; 102:8; 110:4; 111:4; 114:5; 144:8; Иоил 2:13; Иона 4:3 **34:7** Хост. 20:5-6; Ы. х. к. 5:9
34:12 Хост. 23:33 **34:13** Хост. 23:24; Ы. х. к. 7:5 **34:14** Хост. 20:5 **34:15** Сан. 25:2

кыстары боттарының бурганнарын эдерип самырааш, сээң оолдарыңны база бурганнарының аайы-биле самыраашкынче кирип алып.

¹⁷ Бодуңга шуткаан *дүрзү-бурганнар кылба.

¹⁸ Ажыткы-биле хөөтпээн далганнар байырлалын сагы: Мээң дужааганым ёзугаар Авив айның доктааткан үезинде, чеди хүн дургузунда ажыткы-биле хөөтпейн быжырган далган-тараадан чи, чүге дээрге Авив айда Египеттен хосталып үнген болгай сен.

¹⁹ Баштай төрүттүнген эр хиндиктиг төл бүрүзү Мээңи болур, сенде бар бода-даа, шээр-даа малдың бүгү эр дун төлдери база Мээңи болур. ²⁰ Элчигеннин дун төлүн хураган азы анай-биле солуп, садып хостаар ужурлуг, а бир эвес садып хоставас болзунза, ооң мойнун сый шаап, өлүрүп каавыт. Силернин дун оолдарыңарның шуптузун садып хостап^p алыңар.

Кым-даа Мээң мурнумга хол куруг келбес ужурлуг!

²¹ Алды хүн дургузунда ажылда, а чедиги хүнде дыштан; тараа тарыыр, дүжүт ажаар үелерде безин чедиги хүнде дыштан.

²² Кызыл-тастың баштайгы дүжүдү быжа бээрге, Чеди неделя байырлалын демдеглед чор^q, а чыл төнүп турда, дүжүт ажаалдазының байырлалын демдеглед чор.

²³ Чылда үш катап сээң бүгү эр улузун Израильдин Бурганы, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бараалгап келзин. ²⁴ Мен чоннарны сээң келген черлеринден дезеринче албадап, кызыгаарларыңны алгыдар мен. Чылда үш катап Дээрги-Чаяакчының мурнунга бараалгап кээр болзунза, ол өйде кым-даа сээң черинни эжелеп алыксава.

²⁵ Меңээ хан өргүп турар үенде, ажыткылыг хлебти катай өргүвө; Хосталышкын байырлалында салган өргүлдүн кандыг-даа кезиин даартагы эртенге чедир арттырба. ²⁶ Сээң черинниң дүжүдүнүн башкылыын Бурганың Дээрги-Чаяакчының *өргээзинге эккеп бараалгат.

Анайны ооң авазының сүдүңге хайындырба.

²⁷ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Бо сөстери бодуңга бижип ал. Мээң сээң-биле база Израиль-биле чарып турарым чагыг-керээ дээрге бо сөстер ол-дур» – деп чугаалаан. ²⁸ Моисей шак аңаа, Дээрги-Чаяакчының чанынга дөргөн хүн-дүннү эрттирген; ол өйде аыш-чем-даа чивээн, суг-даа ишпээн. Ол калбак даштарга он айтышкынны – чагыг-керээниң бадыткал сөстери бижип каан.

Моисейниң чырыткылыг арны

²⁹ Моисей Синай дагдан чагыг-керээни бадыткаан ийи калбак дашты тудуп алгаш, бадып келген. Бурган-биле чугаалажып турган болгаш, арны херелдендир

P34:20 13:13-ке немелде тайылбырны көр.

Q34:22 Чеди неделя байырлалы – еврей дылда «шавуот» дээр, «Беженги хүннүн байырлалы» азы «Баштайгы дүжүт байырлалы» деп аттарлыг; еврейлерниң Хосталышкын байырлалы эрткенден бээр беженги хүнде демдеглээр байырлал (Хост. 23:16; Лев. 23:15 көр).

34:16 Ы. х. к. 7:3-4; Башт. 3:6; 3 Хаан. 11:2-4; 16:31 **34:17** Хост. 20:4

34:18 Хост. 12:14; Лев. 23:6 **34:19** Хост. 13:2, 11-16 **34:20** Хост. 23:15

34:21 Хост. 20:8-11 **34:23** Хост. 23:17 **34:25** Хост. 23:18; Ы. х. к. 16:4

34:26 Хост. 23:19; Лев. 22:28; Ы. х. к. 14:21 **34:28** Хост. 24:18

чырый бергенин ол боду билбээн. ³⁰ Аарон болгаш бүгү израиль чон Моисейнин арны чырып турарын көргөш, олче чагдаарындан коргуп турганнар. ³¹ А Моисей Ааронну болгаш ниитилелдин бүгү *баштыңнарын кый дептерге, олар аңаа чедип келгеннер; ол ынчан олар-биле чугаалашкан. ³² Ооң соонда бүгү израиль чон Моисейже чоокшулап кээрге, ол Дээрги-Чаяакчының Синай дагга аңаа чугаалаан бүгү айтыышкыннарын дамчыдып чугаалаан. ³³ Моисей улус-биле чугаалашкан соонда, арнын шывыг-биле дуглап алган. ³⁴ Ол Дээрги-Чаяакчы-биле чугаалажыр дээш Аңаа чеде берген санында-ла, *Ужуражылга майгынындан үнмээн шаанда, шывыгны арнындан ап кааптар турган. Кажан Моисей Дээрги-Чаяакчының айтыышкыннарын израильчилерге дамчыдар дээш үнүп кээрге, ³⁵ израиль чон Моисейниң арны херелдендир чырый бергенин көрүп турган, ынчангаш ол Дээрги-Чаяакчы-биле дараазында чугаалажыышкынынга чедир арнын база катап шывыг-биле шып ап турган.

***Амыр-дыш хүнүнүн дугайында дүрүм-хоойлу**

35 ¹ Моисей израиль чоннуң бүгү ниитилелин чыып алгаш, оларга мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчының силерге күүсетсин дээш берген айтыышкыннары бо-дур. ² Алды хүн дургузунда ажыл-херектеринер кылыңар, а чедиги хүн силерге ыдыктыг, Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан онзагай амыр-дыш хүнү болзун; ол хүнде ажыл-херээн кылыр кандыг-даа кижини өлүрүп каар ужурлуг. ³ Бүгү оран-саваларыңарга амыр-дыш хүнүнде от безин кывыспаңар».

***Ужуражылга майгынынга ажыглаар эргежок чугула чүүлдер**

(Хост. 25:1-7)

⁴ Моисей израиль чоннуң бүгү ниитилелинге мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчының чугаалаан айтыышкыннары бо-дур. ⁵ Дээрги-Чаяакчыга бээр онза өргүл белектеринден чыып алыңар. Эки туразы-биле өргүл белээн салып турар кижини бүрүзү Дээрги-Чаяакчыга дараазында белектерден: алдын, мөңгүн, хүлер; ⁶ көк, кызыл-хүрең болгаш кызыл өңнүг пөстөр, ак лён, өшкү дүгү, ⁷ кызыдыр будаан кошкар кежи, тахаш кежи; акация ыяжы; ⁸ чырыткыже кудар олива үзү, *бараалгакчыларны шилип чаар үс кылырынга база айдызаарда ажыглаар чаагай чыттыг чүүлдер; ⁹ оникс дээр үнелиг даштар болгаш эфодка база ыдыктыг хапчыгашка быжыглаар үнелиг даштардан эккеп берзин.

¹⁰ Силерниң араңарда уран-шевер улус чедип келгеш, Дээрги-Чаяакчының дужааганы бүгү чүвени белеткеп кылзын: ¹¹ ыдыктыг *өргээ-майгыны, оон дээвиір-шывыын болгаш шывыгларын; ооң дээктерин, хана-каракталчак рамкаларын болгаш доора оорга ыяштарын, адагаштарын болгаш дөжектерин; ¹² ыдыктыг *аптараны, ооң көдүрткүүш-мергелерин, халывын болгаш аптараның турар черин чажырар көжегени; ¹³ ширээни, ооң көдүрткүүш-мергелерин, хамык херекселдерин база Дээрги-Чаяакчыга өргээн ыдыктыг хлебтерни; ¹⁴ чырыдар чырыткыны, ооң херекселдерин, деңнерин болгаш чырыдып кыпсыр олива үзүн; ¹⁵ айдызаар өргүл бедигээжин, ооң көдүрткүүш-мергелерин, шилип чаар олива

үзүн, айдызап кыпсыр чаагай чыттыг чүүлдерни, майгынче кирер черни дуглаар көжөгени; ¹⁶ бүрүн өрттедир *өргүлдер салыр бедигээшти, ооң хүлөр шишкиижин, көдүрткүүш-мергелерин болгаш хамык херекселдерин; чунар саваны, ооң дөжөөн; ¹⁷ херимниң шывыгыларын, адагаштарын, адагаштарның дөжөктерин болгаш майгынче кирер хаалга-шывыын; ¹⁸ майгынның болгаш ооң хериминиң өргөннерин база оларга шарыыр хендирлерни; ¹⁹ ыдыктыг черге бараан болурда кедер тускай хептерни – Бурганның бараалгакчызы Аароннун ыдыктыг хептерин болгаш ооң оолдарынын Бурганга бараалгаарда кедер хептерин».

²⁰ Израиль чоннун бүгү ниитилели Моисейни каапкаш, тарай берген. ²¹ Дээрги-Чаяакчыга өргүл белектерин Ужуражылга майгынын тудуп тургузарынга, оон хамык хереглелдеринге болгаш ыдыктыг хептерни даараарынга ажыглаар кылдыр эки туразы-биле эккеп бериксээн шупту улус ол бүгүнү эккеп берип турган. ²² Дузалаарын күзээн бүгү улус – эр-даа, херэежен-даа улус чедип кээп, Дээрги-Чаяакчыга өргүл белээ кылдыр алдынын: билзектерни, сыргаларны, ызырткыларны, билектээштерни болгаш өске-даа алдын каасталгаларны эккеп берген. ²³ Бодунда көк, кызыл-хүрөң болгаш кызыл өңнүг пөстөр, ак лён, өшкү дүгү, кызыдыр будаан кошкар кештери болгаш тахаш кештери бар улус ол чүүлдерин эккеп берип турган. ²⁴ Мөңгүн азы хүлөр бериксээн улус оозун Дээрги-Чаяакчыга өргүл белээ кылдыр эккеп берип турган. Бодунда акация ыяжы бар улус оозун майгынга чүнү-даа кылырынга ажыглазын дээш эккеп берип турган. ²⁵ Бүгү уран-шевер херэеженнер дүк ээрер ажыл кылып, көк, кызыл-хүрөң болгаш кызыл өңнүг пөстөрни эккеп берип турган. ²⁶ Сеткилиниң айбызын дыңнаан бүгү уран-шевер херэеженнер өшкү дүгүн ээрип турган. ²⁷ А төрөл бөлүктөр *баштыңнары оникс дээр үнелиг даштарны, эфодка база хөрөк баартыгы хевирлиг хапка быжыглаар үнелиг даштарны эккеп берип турган. ²⁸ Баштыңнар ол ышкаш чаагай чыттыг чүүлдерни база чырыдарынга, шилип чаарынга болгаш чаагай чыттыг айдызаар холуксаалар кылырынга ажыглаар олива үзүн эккеп берип турган. ²⁹ Израиль чондан сеткилиниң айбызын дыңнаан эр-даа, херэежен-даа улус Дээрги-Чаяакчының Моисейни дамчыштыр кылырын дужааганы кандыг-даа ажылды кылырынга херектиг өргүл белектерин Дээрги-Чаяакчыга эки туразы-биле эккеп берип турган.

Ус-шеверлерниң ажыл-ижиниң эгелээни

(Хост. 31:1-6)

³⁰ Моисей ынчан израиль чонга мынча дээн: «Дыңнанар, Дээрги-Чаяакчы Иуданың аймаанга хамааржыр Хурнун огулунун огулу, Урийниң огулу Веселиилди шилип алгаш, ³¹ ону Бурганның *Сүлдези-биле бүргеди – билди-билигни, янзы-бүрү арга-мергежилди аңаа берди. ³² Ол кижин ам алдын, мөңгүн болгаш хүлөр-биле чогаадыкчы, шевер ажылдар кылып шыдаар; ³³ үнелиг даштарны хоога сугары-биле кырлай кылыр; ыяшты оюп-хээлээр – кандыг-даа уран ажылды кылып шыдаар. ³⁴ Дээрги-Чаяакчы өске уран-шевер улусту өөрөдир арга-мергежилди Веселиилге база Даның аймаанга хамааржыр Ахисамахтың огулу Аголиавка берген. ³⁵ Дээрги-Чаяакчы оларның чүрөктерин мерген угаан-биле бүргээн,

ынчангаш олар кандыг-даа уран ажылды кылып шыдаар: ыяш-даш чонар; көк, кызыл-хүрөң болгаш кызыл өңнүг удазыннардан база ак лёндан угулзалыг пөстөр аргып, даараар – уран-шевер улустуң бүгү арга-мергежилин билир улус турган.

36 ¹ Ынчангаш Веселиил, Аголиав болгаш шупту уран-шевер улус бүгү ажыл-херекти Дээрги-Чаяакчы канчаар дужааганыл, ынчаар кылыр ужурлуг. Дээрги-Чаяакчы оларга ыдыктыг черни тудары-биле кандыг-даа ажылды кылып шыдаар билди-билигни хайырлаан».

² Моисей Веселиилди, Аголиавты болгаш Дээрги-Чаяакчының арга-мергежил хайырлааны, ажылдаксап турар бүгү уран-шевер улусту ажылдап эгелээри-биле кыйгырып эккелген. ³ Ол улус Моисейден израиль чоннуң ыдыктыг чернин тудуун кылыры-биле эккеп бергени бүгү өргүл белектерин ап алганнар. А ол аразында чон Моисейге эртенниң-не чаа-чаа белектерни эки туразы-биле эккелгеш туруп берген.

⁴ Ынчан ыдыктыг чернин тудуунга ажылдап турган шупту уран-шевер улус ажылын ара каггаш, ⁵ Моисейге чеде бергеш: «Чон хөлүн эрттир хөйну эккеп тур! Дээрги-Чаяакчының кылырын дужааган ажылынга херегинден көвүдей берди» – деп чугаалаан. ⁶ Моисейниң дужаалын ёзугаар улустуң турлаанга «Эр-даа, херээжен-даа улус ыдыктыг черге өргүүр дээш ам чүнү-даа эккелбезин» деп чарлаарга, чон өргүл белектери эккелбестей берген. ⁷ Чыгдынган курлавырлар кандыг-даа ажылдар кылырынга четчир болган, харын-даа артып турган.

***Ужуражылга майгынын кылганы**

(Хост. 26:1-37)

⁸ Ооң соонда уран-шевер бүгү улус майгынын тудуп эгелээш, дараазында чүүлдерни кылган. Олар ээрип каан ак лёндан база көк, кызыл-хүрөң болгаш кызыл өңнүг пөстөрдөн он шывыгны даарааш, оларга *херувимнер дүрзүлерин уранчыды хээлеп аргып кааннар. ⁹ Шывыг бүрүзүнүң узуну чээрби сес кыры дурту, дооразы дөрт кыры дурту, а шывыглар шуптузу дең хемчээлдиг болган. ¹⁰ Шеверлер беш шывыгны тудуштур даарап каан, өске беш шывыгны база тудуштуруп кааннар.

¹¹ Баштайгы беш шывыгның сөөлгү шывыының кыдыынга көк өңнүг илдиргелер кылып кааннар; дараазында беш шывыгның сөөлгү шывыының кыдыынга база ынчалдыр кылганнар. ¹² Баштайгы беш шывыгның кыдыынга бежен илдиргени, дараазында беш шывыгның кыдыынга база ынчалдыр кылып кааннар – илдиргелер бот-боттарынга дүгжүп турган. ¹³ Бежен алдын дээк кылгаш, оларны илдиргелерге кедирип тургаш, баштайгы беш шывыгны өске беш шывыг-биле тудуштуруп, майгынын бүдүн кылдыр кожуп кааннар.

¹⁴ Ооң соонда өшкү дүгүнден майгынын шывары-биле он бир шывыг кылганнар. ¹⁵ Бир ындыг шывыгның узуну үжен кыры дурту, дооразы дөрт кыры дурту, а он бир шывыг шуптузу дең хемчээлдиг болган. ¹⁶ Шеверлер беш шывыгны бир аңгы тудуштур даарааш, өске алды шывыгны база тудуштуруп кааннар. ¹⁷ Баштайгы беш шывыгның кыдыында шывыгга бежен илдиргени, өске алды шывыгның кыдыында шывыгга база бежен илдиргени кылып кааннар. ¹⁸ Оон шывыгларны тудуш чаңгыс кылдыр тудуштурар бежен хүлер дээк кылып кааннар. ¹⁹ Майгынын шывар ийи

дээвиир-шывыгны: бирээзин – кызыдыр будаан кошкар кештеринден, өскезин – тахаш кештеринден кылып кааннар.

²⁰ Майгынын тудуп турар хана-каракталчак рамкаларны акация ыяжындан кылып кааннар. ²¹ Рамка бүрүзүнүң узуну он кыры дурту, дооразы бүдүн чартык кыры дурту болган; ²² бир рамкада-ла тудуштуруп ийи шиш бар турган – рамкаларнын шуптузун дөмейлештир кылып кааннар. ²³ Майгынын мурнуу чүкче көрүнгөн талазынга чээрби рамканы кылгаш, ²⁴ оларнын адаанга тургузар дөртөн мөңгүн дөжекте: ийи дөжек-ле бир рамканың ийи шижинге дүгжүр кылдыр кылып кааннар. ²⁵ Майгынын соңгу чүкче көрүнгөн талазынга база чээрби рамканы кылгаш, ²⁶ дөртөн мөңгүн дөжекте – ийи дөжек-ле бир рамка адаанга турар кылдыр кылып кааннар. ²⁷ А майгынын артыгы, барыын талазынга алды рамканы кылып кааннар. ²⁸ Ол ышкаш майгынын артыгы талазынын азыгларынга ийи рамканы кылып кааннар. ²⁹ Оларны адаандан тудуштуруп кааш, үстүндөн чаңгыс дээрбекке кожуп каан; азыгларда турар рамкалар дөмей болган. ³⁰ Артыгы талага шупту сес рамка база оларны тургузар он алды мөңгүн дөжек кылып каан: бир рамка адаанга-ла ийи дөжек турган.

³¹ Шеверлер ооң соонда акация ыяжындан майгынын бир талазынын рамкаларын тудуштуруп беш доора оорга ыяшты; ³² майгынын өске талазынга беш ыяшты база артыгы, барыын талазынга беш ыяшты кылып кааннар. ³³ Майгынын бир кыдыындан өске кыдыынга чедир рамкаларнын ортаа деңнели-биле эрткен эң узун доора оорга ыяшты база кылып кааннар. ³⁴ Оон ол рамкаларны алдын-биле шап кааш, ыяштар сугар дээрбектерни алдындан кылгаш, ыяштарны база алдын-биле шап кааннар.

³⁵ Көк, кызыл-хүрең болгаш кызыл өңнүг пөстөрдөн база ээрип каан ак лөндан эң ыдыктыг өрээлди дуглаар көжеге кылгаш, аңаа херувимнер дүрзүлерин уранчыды хээлеп аргып кааннар. ³⁶ Көжеге азар алдын аткактарлыг дөрт адагашты акация ыяжындан кылып, алдын-биле шаккаш, оларны тургузар дөрт мөңгүн дөжекте шуткуп кудуп кааннар.

³⁷ Ооң соонда майгынке кирер черни дуглаар көжегени көк, кызыл-хүрең болгаш кызыл өңнүг пөстөрдөн база ээрип каан ак лөндан кылгаш, угулзалар аргып, каастап кааннар. ³⁸ Көжеге азар аткактарлыг беш адагаш кылып, оларнын баштарын болгаш тыртпаларын алдын-биле шап кааш, оларга беш хүлер дөжекте кылып кааннар.

Ыдыктыг *аптараны кылганы

(Хост. 25:10-20)

37 ¹ Веселиил акация ыяжындан ыдыктыг аптараны кылып каан. Ооң узуну ийи чартык кыры дурту, дооразы бүдүн чартык кыры дурту, а бедии бүдүн чартык кыры дурту болган. ² Ол аптараның иштин-даштын арыг алдын-биле шап кааш, ооң кырын дескиндир алдын хаажы кылып каан. ³ Дөрт алдын дээрбекте шуткуп кылгаш, аптараның дөрт адаккы азыынга: ийи дээрбек бир талазынга, база ийи дээрбек – өске талазынга турар кылдыр быжыглап каан. ⁴ Ооң соонда ол акация ыяжындан көдүрткүүш-мергелер чазааш, оларны алдын-биле шап каан.

⁵ Көдүрткүүш-мергелерни, аптараны көдүрүп дажыглаарда ажыглаар кылдыр, оон ийи талазында дээрбектерге кедирип каан.

⁶ Ол арыг алдындан аптараны дуй каар халыпты кылып каан: ооң узуну ийи чартык кыры дурту, дооразы бүдүн чартык кыры дурту болган. ⁷ Халыптың ийи талакы кыдынгга ийи *херувимни алдындан хевилей соктап кылып каан.

⁸ Оларны халыптың ийи талазы-биле тудуш чаңгыс кылдыр, бир херувим халыптың бир кыдыында, а база бирээзи – өске кыдыында турар кылдыр кылып каан.

⁹ Херувимнер бот-боттарынче көрнүштүр турганнар база халыпче углай көрүп, өрү алзы хере сунган чалгыннары-биле ону шыва апканнар.

Ширээни кылганы

(Хост. 25:23-29)

¹⁰ Веселиил акация ыяжындан ширээни кылып каан: ооң узуну ийи кыры дурту, дооразы бир кыры дурту, а бедии бүдүн чартык кыры дурту болган. ¹¹ Ширээни арыг алдын-биле шап каан, а кырын дескиндир алдын хаажыны кылып каан. ¹² Ону дескиндир дөрт илиг хире куржагны кылгаш, куржагны долгандыр алдын хаажыны кылып каан. ¹³ Ол оон ширээге дөрт алдын дээрбекти шуткуп кылгаш, оларны ооң азыгларында турар дөрт будунга быжыглап каан. ¹⁴ Дээрбектерни куржагның чанынга, ширээни дажыглаар көдүрткүүш-мергелерни кедирер кылдыр кылып каан. ¹⁵ Ол акация ыяжындан ширээни көдүрүп дажыглаар көдүрткүүш-мергелер кылгаш, оларны алдын-биле шап каан. ¹⁶ Оон арыг алдындан ширээге ажыглаар херекселдерни: тавактар, хымыштар, арага кудуп чажар дашкалар болгаш аяктарны кылып каан.

Чырыткыны кылганы

(Хост. 25:31-39)

¹⁷ Веселиил ооң соонда арыг алдындан чырыткыны хевилей соктап кылып каан; ооң дөжээ, сывы, адырлары, чечек баштары, бүүрекчигештери болгаш чечек бүрүлери – шупту тудуш чаңгыс болган. ¹⁸ Чырыткының сывындан алды адыр үнген: үш адыр бир талазындан, база бир үш адыр өске талазындан үнген турган. ¹⁹ Бир адырга-ла миндаль ыяш чечээ ышкаш үш чечек бажын, бүүрекчигештерни болгаш бүрүлери катый кылып каан – чырыткы-биле тудуш чаңгыс өске адырлар шуптузу дөмей тургузулгуг болган. ²⁰ А чырыткының сывынга миндаль ыяш чечээ ышкаш дөрт чечек бажын – оларның бүүрекчигештерин болгаш бүрүлерин кылып каан. ²¹ Баштайгы ийи адырның адаанда бир бүүрекчигеш, өске ийи-ийи адырның адаанда база бир-бир бүүрекчигеш бар – чырыткының сывы-биле тудуш алды адыр шуптузу дөмей тургузулгуг турган. ²² Бүүрекчигештер-даа, адырлар-даа чырыткы-биле тудуш чаңгыс болган; ооң бүгү бодун арыг алдындан хевилей соктап кылып каан.

²³ Веселиил чырыткыга тургузар чеди деңни, дең өзээ кезер ызырар кыскаштарны болгаш дең кыпсырда ажыглаар саваларны арыг алдындан кылып каан. ²⁴ Ол чырыткыны ооң бүгү херекселдери-биле катый кылырынга бир талант арыг алдын чарыгдан.

Айдызаар өргүл бедигээжин кылганы

(Хост. 30:1-5)

²⁵Веселиил акация ыяжындан айдызаар өргүл бедигээжин кылып каан. Ол ону дөрбелчин кылдыр кылган: узуну болгаш дооразы бир кыры дурту, а бедии ийи кыры дурту болган. Бедигээштиң азыгларында мыйыстары ооң-биле тудуш чаңгыс турган. ²⁶Ол бедигээштиң кырын, кыдыгларын болгаш мыйыстарын арыг алдын-биле шап кааш, дескиндир алдын хаажыны кылып каан. ²⁷Бедигээштиң хаажызының адаанга, ийи кыдыынга ийи алдын дээрбекти, ону дажыглаар көдүрткүүш-мергелерни кедирер дээш, кылып каан. ²⁸Ол көдүрткүүш-мергелерни акация ыяжындан кылгаш, алдын-биле шап каан.

²⁹Веселиил ооң соонда ыдыктыг шилип чаар олива үзүн база чаагай чыттыг үс белеткээр кижинин уран мергежили-биле холаан дег чаагай чыттыг *арыг айдызаар холуксааны белеткеп каан.

*Өргүл салыр бедигээшти болгаш чунар саваны кылганы

(Хост. 27:1-8)

38¹Веселиил акация ыяжындан бүрүн өрттедир өргүл салыр бедигээшти кылып каан. Бедигээш дөрбелчин, ооң узуну болгаш дооразы беш кыры дурту, а бедии үш кыры дурту болган. ²Бедигээштиң дөрт азыынга, ооң-биле тудуш чаңгыс кылдыр, дөрт мыйысты кылып каан. Оон бедигээшти хүлер-биле шап каан. ³Бедигээшке ажыглаар херекселдерни: хүл урар савалар, хүл-узарлар, хан кудар аяктар, илбектер болгаш көс дажыглаар хүүрекчигештерни – шуптузун хүлерден кылып каан. ⁴Бедигээшке хүлер шишкишти кылгаш, ону бедигээштиң хаажызының адаанга, шишкиш бедигээштиң ортузунга чедип турар кылдыр быжыглап каан. ⁵Ол оон хүлер шишкиштиң дөрт азыынга көдүрткүүш-мергелер кедирер дөрт дээрбекти шуткуп кылып каан. ⁶Көдүрткүүш-мергелерни акация ыяжындан кылгаш, оларны хүлер-биле шап каан. ⁷Көдүрткүүш-мергелерни бедигээштиң ийи кыдыында дээрбектерге, ону көдүрүп дажыглаар дээш, кедирип каан. Өргүл салыр бедигээшти иштинде хос черлиг кылдыр, манзалардан кылып каан.

⁸Веселиил *Ужуражылга майгынынче кирер чер чанынга бараан бооп турган херэеженнерниң берген хүлер көрүнчүктерин алгаш, ол хүлерден чунар сава биле оон дөжөөн кылып каан.

Ужуражылга майгынын долгандыр турар херимни кылганы

(Хост. 27:9-19)

⁹Веселиил оон майгынын долгандыр турар херим кылып каан. Ооң мурнуу чүкче көрүнген талазынга ээрип каан ак лёндан узуну чүс кыры дурту шывыгларны; ¹⁰шывыглар азар чээрби адагашты болгаш оларны тургузар чээрби хүлер дөжекти база адагаштарның мөңгүн дээктер болгаш тыртпаларын кылып каан. ¹¹А ооң соңгу чүкче көрүнген талазынга база узуну чүс кыры дурту шывыгларны, оларны азар чээрби хүлер адагашты болгаш чээрби хүлер дөжекти база адагаштарның

мөңгүн дээктери болгаш тыртпаларын кылып каан. ¹² Ол херимниң барыын талакы дооразынга узуну бежен кыры дурту шывыгларны, оларны азар он адагашты болгаш он дөжекти база адагаштарның мөңгүн дээктери болгаш тыртпаларын кылып каан. ¹³ Херимниң чөөн талакы дооразының узуну бежен кыры дуртунга дең кылдыр кылып каан. ¹⁴ Ол улус кирер черниң бир талакы кыдыынга узуну он беш кыры дурту шывыгларны, оларны азар үш адагашты болгаш үш дөжекти кылып каан; ¹⁵ улус кирер черниң өске талакы кыдыынга узуну он беш кыры дурту шывыгларны, оларны азар үш адагашты болгаш үш дөжекти кылып каан.

¹⁶ Веселиил херимниң бүгү талаларында шывыгларның шуптузун ээрип каан ак лёндан кылган. ¹⁷ А дөжектерни хүлерден; адагаштарның дээктери болгаш тыртпаларын мөңгүнден кылган; адагаштарның баштарын мөңгүн-биле шап каан, херимниң адагаштарын шуптузун мөңгүн тыртпалар-биле тудуштуруп каан.

¹⁸ Херимче кирер хаалга-шывыгны көк, кызыл-хүрең болгаш кызыл өңнүг пөстерден база ээрип каан ак лёндан угулзалар аргып каастап кылган. Хаалга-шывыгның узуну чээрби кыры дурту, а бедии, херимни долгандыр аскан шывыгларны ышкаш, беш кыры дурту болган. ¹⁹ Ол хаалга-шывыгны дөрт хүлер дөжекке тургускан дөрт адагашка азып каан. Адагаштарның дээктерин мөңгүнден кылгаш, баштарын мөңгүн-биле шап кааш, тудуштурар тыртпаларын мөңгүнден кылып каан. ²⁰ Майгынның база херимни долгандыр турар шывыгларның өргеннерин шуптузун хүлерден кылып каан.

Майгынны тударынга ажыглаан металдар данзызы

²¹ Ыдыктыг майгынны – *чагыг-керээни херечилээн майгынны тударынга үндүрген чарыгдалдарны санап каан данзы бо-дур. Ол санаашкынны Моисейниң айтышкынын ёзугаар, *Бурганның бараалгакчызы Аароннуң оглу Ифамарның удуртулгазы-биле *левиттер кылган. ²² (Дээрги-Чаяакчының Моисейни дамчыштыр кылзын деп дужааганы бүгү чүвени Иуданың аймаанга хамааржыр Хурнуң оглунуң оглу, Урийниң оглу Веселиил кылып каан. ²³ А ооң-биле кады Данның аймаанга хамааржыр Ахисамахтың оглу Аголиав – уран-шевер чонукчу; көк, кызыл-хүрең болгаш кызыл өңнүг пөстерден база ак лёндан угулзалыг пөстерниң шевер аргыкчызы, даараныкчызы кижги ажылдап турган.)

²⁴ Ыдыктыг черни тударынга ажыглаан, өргүл белээ кылдыр эккеп салган алдынның деңзизи 29 талант база 730 шекел (ыдыктыг черге ажыглаар мөңгүн шекелдиң деңзизин ёзугаар) болган[†].

²⁵ Израиль ниитилелди чизелеп турда чыгдынган мөңгүн 100 талант база 1775 шекел (ыдыктыг черге ажыглаар мөңгүн шекелдиң деңзизин ёзугаар) болган*: ²⁶ чизелеткен, чээрби хардан улуг назылыг 603 550 эр кижги бүрүзүнден бир бека (ыдыктыг черге ажыглаар мөңгүн шекелдиң чартыы) мөңгүннү хүлээп алган. ²⁷ Чүс талант мөңгүннү ыдыктыг черниң болгаш ооң көжегезиниң дөжектерин шуткуурунга ажыглаан: чүс дөжекке-ле чүс талант – бир дөжекке-ле бир талант мөңгүн үнген. ²⁸ 1775 шекел мөңгүннү адагаштарның дээктерин болгаш

[†]38:24, 25, 29 Бо шүлүктерде, чижеглеп алырга, 1000 килограмм алдын, 3430 килограмм мөңгүн, 2425 килограмм хүлер дугайында чугаа чоруп турар.

тыртпаларын кылырынга база адагаштарның баштарын мөңгүн-биле шап каарынга ажыглаан.

²⁹Өргүл белээ кылдыр салган хүлерниң деңзизи 70 талант база 2400 шекел болган⁸. ³⁰Хүлерден Ужуражылга майгынынче кирер черде адагаштарның дөжектерин, өргүл салыр хүлер бедигээшти, ооң хүлер шишкиижин болгаш хамык херекселдерин; ³¹херимни долгандыр турар адагаштарның болгаш херимниң хаалгазының адагаштарының дөжектерин; майгынынң бүгү өргеннерин болгаш херимни долгандыр турар шывыгларның бүгү өргеннерин кылган.

***Бурганның бараалгакчызының ыдыктыг хептерин белеткээни**

(Хост. 28:6-43)

39 ¹Уран-шевер улус Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар көк, кызыл-хүрең болгаш кызыл өңнүг пөстөрдөн ыдыктыг черге бараан болуп кедер дараазында каас-коя тускай хептерни – Аароннун ыдыктыг хептерин даарап кааннар.

²Алдындан, көк, кызыл-хүрең болгаш кызыл өңнүг пөстөрдөн база ак лёндан эфодту даарап кааннар. ³Ону кылырда, алдынны амалай калбартыр бастыргаш, амаларны удазыннай диле кескеш, ол алдын удазыннарны көк, кызыл-хүрең болгаш кызыл өңнүг пөстөр-биле база ак лён-биле холуштур угулзалай аргып, пөстү белеткеп кааннар. ⁴Эфодту быжыглай шарыыр, эгин ажа каар кожаалар кылгаш, ооң ийи ужунга чыпшыр даарап кааннар. ⁵Эфодту куржаар курну эфодтуң боду-биле дөмей кылдыр аргааш, эфод-биле тудуш кылып кааннар. Курну Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар алдын удазыннардан, көк, кызыл-хүрең болгаш кызыл өңнүг пөстөрдөн база ээрип каан ак лёндан аргып кылган.

⁶Оникс дээр үнелиг даштарны алдын хооларга суккаш, ол даштарга Израильдин аймактарының аттарын, таңмага ойган дег, сиилбип кааннар. ⁷Ол даштар Бурганга израиль чонну сагындырып чорзун дээш, оларны Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар эфодтуң эгин ажа каар кожааларынга быжыглап кааннар.

⁸Ыдыктыг хапчыгашты, эфодту кылганы дег, алдын удазыннардан, көк, кызыл-хүрең болгаш кызыл өңнүг пөстөрдөн база ээрип каан ак лёндан шевери-биле уранчыды даарап кылып кааннар. ⁹Ол хапты дөрбелчин, ийи каътталдыр сыга салган пөстен кылган, ооң узуну болгаш дооразы бир карыш болган. ¹⁰Олче дөрт одуруг үнелиг даштарны суп каан. Бирги одуругда – рубин, топаз болгаш изумруд; ¹¹ийиги одуругда – бирюза, сапфир болгаш алмаз; ¹²үшкү одуругда – яхонт, агат болгаш аметист; ¹³дөрткү одуругда – хризолит, оникс болгаш яшма деп даштарны суп каан. Оларның шуптузун алдын хооларга суп, хоолап кааннар. ¹⁴Ол даштарның ниити саны Израильдин оолдарының аттары-биле дең санныг – он ийи болган: даш бүрүзүнде-ле он ийи аймактың кайы-бирээзиниң адын, таңмага ойган дег, оюп-сиилбип кааннар.

¹⁵Хапчыгашка азар илчирбежигештерни арыг алдындан долгактай өрүп кылып кааннар. ¹⁶Ийи алдын хоону база ийи алдын дээрбекти кылгаш, дээрбектерни хапчыгаштың ийи үстүкү ужунга быжыглап кааннар. ¹⁷Ийи алдын илчирбежигешти хапчыгаштың ийи ужунга дээрбектерже суккаш,

¹⁸ илчирбежигештерниң өске уштарын эфодтуң мурнуу талазында, ооң эгин ажа каар ийи кожаазында турар хооларга быжыглап кааннар. ¹⁹ Оон өске ийи алдын дээрбек кылгаш, оларны хапчыгаштың ийи адаккы ужунга, ооң эфодче көрүнгөн иштиги талазынга быжыглап кааннар. ²⁰ База ийи алдын дээрбек кылгаш, оларны ийи кожааның эфодтуң мурнуу талакы адаанга коштунар черинге, эфодтуң курунун үстүнге быжыглап кааннар. ²¹ Хапчыгаштың дээрбектерин эфодтуң дээрбектеринге, хапчыгаш эфодтуң курунун үстүнге, эфодтан чылып кээп дүшпейн турар кылдыр, көк өңнүг шидиг-биле кожуп кааннар. Ол бүгүнү Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар кылган.

²² Эфодтуң адаанга кедер тонну бүрүнү-биле көк өңнүг пөстен даарап кааннар. ²³ Оон ортузунга баш сугар ойбак чер кылгаш, ол ойбакты долгандыр, оон кыдыглары орулбазын дээш, куяк хептиң ойбаанга дег, быжыг минчик аргып кааннар. ²⁴ Тоннун эдээн дескиндир көк, кызыл-хүрөң болгаш кызыл өңнүг ээрип каан удазыннардан болгаш ак лёндан гранат чимистерин аргып кылып кааннар. ²⁵ Арыг алдындан коңгулуурлар кылгаш, тоннун бүгү эдээн дескиндир гранаттар-биле аралаштыр халайтыр азып кааннар. ²⁶ Коңгулуурлар болгаш гранаттар тоннун бүгү эдээн дескиндир аралаштыр астынган турган. Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар ол тонну Бурганга бараан болурда кедер турган.

^{27–28} Аарон биле ооң оолдарына ак лёндан иштики узун хөйлеңнерни; ол ышкаш ак лёндан тюрбанны, каас-коя тускай бөрттерни база ээрип каан чуга лёндан иштики чүвүрлерни кылып бергеннер. ²⁹ Ээрип каан ак лёндан база көк, кызыл-хүрөң болгаш кызыл өңнүг пөстерден курну угулзалай аргып кылып бергеннер. Ол бүгүнү Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар кылып бергеннер.

³⁰ Арыг алдындан ыдыктыг кылагар каасталганы кылгаш, аңаа «Дээрги-Чаяакчыга ыдыктаткан» деп бижикти, таңмага оя кескен дег, сиилбип кааннар. ³¹ Аңаа көк өңнүг шидигни, ону тюрбанга чыпшыр баглаар дээш, Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар быжыглап кааннар.

Майгынынн тудуун доосканы

³² *Ужуражылга майгынын – ыдыктыг *өргээни тударына херек бүгү ажылдар оон-биле доозулган. Израиль чон бүгү ажылдарны Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганы олчаан кылдыр кылган. ³³ Израильчилерниң кылгаш, Моисейге эккеп көргүскени бүгү чүүлдер бо-дур: Ужуражылга майгыны, оон даштыкы шывыы база хамык херекселдери: дээктер, хана-каракталчак рамкалар, доора оорга ыяштары, адагаштар болгаш дөжектер; ³⁴ кызыдыр будаан кошкар кештеринден дээвиир-шывыг болгаш тахаш кезинден дээвиир-шывыг, көжеге; ³⁵ ыдыктыг *аптара, оон көдүрткүүш-мергелери, халывы; ³⁶ ширээ, оон хамык херекселдери, Бурганга өргээн ыдыктыг хлебтер; ³⁷ арыг алдындан кылган чырыткы, оон кырынга тургузар деңнер болгаш оон хамык херекселдери, ынаар кудар олива үзү; ³⁸ айдызаар алдын бедигээш, шилип чаар олива үзү, айдызап кыпсыр чаагай чыттыг чүүлдер, Ужуражылга майгынынче кирер черни дуглаар көжеге; ³⁹ өргүл салыр хүлер бедигээш, оон хүлер шишкижи, көдүрткүүш-мергелери болгаш хамык херекселдери, чунар сава, оон дөжээ; ⁴⁰ херимниң шывыглары, адагаштары болгаш

дөжөктөри, ооң хаалга-шывыы, хендирлери болгаш өргөннери, Ужуражылга өргээ-майгынынга бараан болурда ажыглаар хамык херекселдер; ⁴¹ ыдыктыг черге бараан болурда кедер тускай хептер – Бурганның бараалгакчызы Аароннун ыдыктыг хептери болгаш ооң оолдарынын Бурганга бараалгаарда кедер хептери. ⁴² Израиль чон ол бүгүнү Дээрги-Чаяакчы Моисейге канчаар дужааганыл, ол олчаан кылдыр кылып каан.

⁴³ Моисей оларның кылган бүгү чүвезин топтап көөрге, Дээрги-Чаяакчы канчаар дужааганыл, ол олчаан кылдыр кылып каан болганнар. Моисей ынчан израильчилерни алгап-йөрээп каан.

Моисейниң *Ужуражылга майгынын тургусканы

40 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Бирги айның бирги хүнүндө Ужуражылга майгыны – ыдыктыг *өргээден тургузуп каг. ³ Ынаар ыдыктыг *аптараны киригеш, оон ооң мурнунга көжегеден азып каг. ⁴ Ынаар ширээни киригеш, ооң кырынга турар ужурлуг хамык херекселдерден таарыштыр салып каг. Чырыткыны киригеш, олче ооң деңнеринден таарыштыр салып каг. ⁵ Ыдыктыг аптараның мурнунга айдызаар алдын бедигээштен тургузуп каг. Майгынче кирер черни дуглаар көжегеден азып каг. ⁶ Ужуражылга өргээ-майгынынче кирер черни мурнунга бүрүн өрттедир *өргүл салыр бедигээштен тургузуп каг. ⁷ Ужуражылга майгыны биле өргүл салыр бедигээштиң аразынга чунар савадан тургускаш, сугдан кудуп каг. ⁸ Долгандыр турар херимден тургускаш, ооң хаалга-шывыын азып каг.

⁹ Ооң соонда шилип чаар олива үзүндөн ап алгаш, майгынны база ында бар бүгү чүвени чаап каг, майгын болгаш ооң хамык херекселдери ынчаар ыдыктыг болу бээрлер. ¹⁰ Бүрүн өрттедир өргүл салыр бедигээшти болгаш ооң хамык херекселдерин база чаап каг – өргүл бедигээжи ынчан аажок ыдыктыг чүүл болу бээр. ¹¹ Чунар саваны болгаш ооң дөжөөн чаап ыдыктап каг.

¹² Ооң соонда Ааронну оолдары-биле кады Ужуражылга майгынынче кирер черге эккеп алгаш, оларны чундуруп каг. ¹³ Ааронга ыдыктыг хептерни кедиргеш, шилип чаап каг: ол Мээң *бараалгакчым болу бээр кылдыр, ону ыдыктап каг. ¹⁴ Оон оолдарын база эккеп алгаш, иштики узун хөйлеңнерден кедирип каг. ¹⁵ Аароннун оолдары Мээң бараалгакчыларым болур кылдыр, азанын шилип чагганың дег, оларны база шилип чаап каг. Ынчаар шилип чаары Бурганның бараалгакчылары болур эргени оларга кезээ мөңгедө, салгалдан салгал дамчып быжыглаар».

¹⁶ Моисей бүгү чүвени Дээрги-Чаяакчы анаа канчаар дужааганыл, ол олчаан кылдыр кылып каан. ¹⁷ Ийиги чылдың бирги айының бирги хүнүндө майгынны тургузуп каан. ¹⁸ Моисей майгынны мынчаар тиккен: дөжөктөрни салгаш, оларның кырынче хана-каракталчак рамкаларны тургузуп, оларны доора оорга ыяштар-биле тудуштургаш, адагаштарны тургузуп каан. ¹⁹ Оон майгынны даштыкы шывыг-биле шыпкаш, ооң кырынга дээвиір-шывыг салып каан – ол бүгүнү Дээрги-Чаяакчынын анаа дужааганын эзугаар кылган.

²⁰ Моисей *чагыг-керээни бадыткаан калбак даштарны алгаш, ыдыктыг аптараже суп каан; ыдыктыг аптарага көдүрткүүш-мергелерни быжыглааш, ону халып-биле

дуй салып каан. ²¹ Ыдыктыг аптараны майгынче киригеш, көжегени азып, ыдыктыг аптараны дуглап каан – ол бүгүнү Дээрги-Чаяакчының аңаа дужааганын ёзугаар кылган.

²² Моисей Ужуражылга өргээ-майгынының соңгу чүкче көрүнген талазынга, көжеге мурнунга ширээни тургускаш, ²³ ооң кырынга хлебтерни чыскаай салып каан – ону Дээрги-Чаяакчының аңаа дужааганын ёзугаар кылган.

²⁴ Ужуражылга майгынының мурнуу чүкче көрүнген талазынга, ширээге дужааштыр чырыткыны тургускаш, ²⁵ Дээрги-Чаяакчының мурнунга деңнерни таарыштыр салып каан – ону Дээрги-Чаяакчының аңаа дужааганын ёзугаар кылган.

²⁶ Моисей Ужуражылга майгынынга, көжеге мурнунга айдызаар алдын бедигээшти тургускаш, ²⁷ чаагай чыттыг айдызаар чүүлдерни кыпсып каан – ону Дээрги-Чаяакчының аңаа дужааганын ёзугаар кылган.

²⁸ Моисей майгынче кирер черни дуглаар көжегени азып каан. ²⁹ Оон ол черни мурнунга бүрүн өрттедир өргүл салыр бедигээшти тургускаш, бүрүн өрттедир өргүл биле далган-тараа өргүлүн бедигээшке салган – ону Дээрги-Чаяакчының аңаа дужааганын ёзугаар кылган.

³⁰ Ол Ужуражылга майгыны биле өргүл салыр бедигээш аразынга чунар сава тургускаш, ынаар суг кудуп каан. ³¹⁻³² Моисей, Аарон болгаш ооң оолдары Ужуражылга майгынынче кирерде азы өргүл салыр бедигээшке чоокшулаарда, чунар савага холдары биле буттарын чуп ап турганнар – ону Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар кылып турганнар.

³³ Моисей майгынны долгандыр херимни тургускаш, ооң хаалга-шывыын азып каан. Моисей бодунуң ажылын шак ынчаар дооскан.

Дээрги-Чаяакчының булуду майгынның кырында

³⁴ Оон Ужуражылга майгынын булут шыва апкан, Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы ыдыктыг өргээни бүргей апкан. ³⁵ Моисей Ужуражылга майгынынче кирип шыдаваан, чүге дээрге ол өргээни булут хөме дуглапкан, Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы бүргей апкан.

³⁶ Оон ол булут майгынның кырындан өрү көдүрлүрге, израиль чон орукче үнүп, көжүн уламчылап турган. ³⁷ А булут өрү көдүрүлбейн баарга, олар турар черинден шимчеп үнмейн, ооң кажан өрү көдүрлүрүн манаар турганнар. ³⁸ Хүндүс майгынның кырынга Дээрги-Чаяакчының булуду турар, а дүне ол булут иштингет^t от кывар турган – ону израильчилерниң шуптузу бүгү көштериниң үезинде көрүп келген.

^t40:38 Азы: «Майгын иштингет».

Левит

(азы Чүдүлгө дүрүмнериниң ному)

Кирилде

Бо болза Моисейниң Беш номунуң үшкүзү-дүр. Номнуң «Левит» деп адын Эрги *Чагыг-керээниң эрте-бурунгу грек очулгазындан алган – номда хөй дүрүмнер Левийниң аймаандан үнген *Бурганның бараалгакчыларының кылыр ажыл-албанынга хамааржыр.

Номнуң болуушкуннарын Бурганның Моисейге *Синай даг чанынга бергени, «Хосталышкын» деп номда-ла бижитгинип эгелээн *хоойлу-дүрүмнүң уланчызы кылдыр көргүскен. Номнуң эгезинде (1–10 эгелер) Бурганның бараалгакчыларынга негелделерни база өргүл кылырда оларның хүлээлгелерин тодарадып бижээн. Өргүл салышкыннарының утказы, хамыктың мурнунда, кижиге бодунуң Бурган-биле чаңгыс эптиг болур дээн чүткүлүн илередип, хайырлаан ачы-буяны дээш, Аңаа өөрүп четтирип, чогуур алдар-хүндүнү Аңаа көргүзүп, бодунуң бачыттары болгаш үүлгедиглери дээш кыптыгар Ооң килеңин чайладып шыдаарында болур.

Ооң соонда (11–16 эгелер) израиль чонга чүдүлгө сагылгаларын ёзугаар *арыг чүүлдү арыг эвес чүүлден аңгылаарының дугайында айтышкыннарны берген. Израильчилерниң чуртталгазы чүглө өргүлдөр салыры болгаш чүдүлгө сагылгаларын ёзугаар арыг болуру-биле кызгаарлаттынмай, а ол ышкаш элээн хөй хуу, өг-бүлө, хөй-ниитижи болгаш экономиктиг хүлээлгелерни хаара тудуп турган болбайн канчаар. Ол бүгүнү номнуң дараазында кезээнде (17–27 эгелер) тодарадып бижээн. Ол хүлээлгелерни күүседире израиль чонга ону чер-делегейде бар чоннар аразындан шилип алгаш, Бодунга хамааржыр чон кылып алган Бурганга төлептиг, ыдыктыг болурунга дузалаар ужурлуг турган.

Ыдыктыг чоннуң улузу чүглө тодараттыгачы чүдүлгө сагылгаларын шын күүседиринден аңгыда, бот-боттарынга, мал-маганынга, чер-чуртунга шын хамаарылгалыг болурунун өөредиин алган турган. Ол хоойлуларның хөйү эрте-бурунгу Чоокку Чөөн чүктүң өске чоннарының хоойлуларынга элээн дөмөйлөшкөк, ынчалза-даа, түннөп чугаалаарга, бүгү талазы-биле Дээрги-Бурган-Чаяакчының аайынга кирер чүткүлгө үндезилеттинген болганы-биле ылгалып турар.

Бүрүн өрттедир өргүл

1 Дээрги-Чаяакчы Моисейни кый депкеш, *Ужуражылга майгынындан аңаа мынча деп чугаалаан: ²«Израиль чонга мону дамчыдып чугаала. Силерниң араңардан бир кижиге Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылыксаар болза, азырал амыгтаннарны – бода азы шээр малды эккеп салзын.

³Бир эвес ол кижиниң өргүлү бүрүн өрттедир өргүл, а салыр малы – бода мал болур болза, четпес-дудуу эвес эр малын эккеп салзын. Дээрги-Чаяакчыга

таарымчалыг болзун дээш, Ужуражылга майгынынче кирер черже малын сүрүп эккелзин. ⁴ Оон демги киж и холун өргүл малының бажынга салзын – Дээрги-Чаяакчы ооң өргүлүн хүлээп аарга, ол киж и бодун арыглаар өршээлди чедип алыр. ⁵ Демги киж и Дээрги-Чаяакчының мурнунга бода малын дөгөрсин, а Аароннун оолдары – *Бурганның бараалгакчылары малдың ханын дозуп эккелгеш, Ужуражылга майгынынче кирер черде турар *өргүл салыр бедигээштин бүгү талаларынче төпсүн. ⁶ Өргүлдү салган киж и *өргөөн малының кежин сойгаш, мага-бодун кезектей одура шаап каапсын. ⁷ А Аароннун оолдары – Бурганның бараалгакчылары өргүл салыр бедигээшке от кывыскаш, ынаар ыяштардан салып кагзыннар. ⁸ Олар малдың демги одура шапкан кезектерин, бажын болгаш чаан өргүл бедигээжинде салган отта хып чыдар ыяштарга чада салып кагзын. ⁹ Өргүл кылып турар киж и бода малдың ишти-хырны болгаш чодаларын сугга чуп каапсын, а Бурганның бараалгакчызы ол бүгүнү өргүл салыр бедигээшке өрттетсин: Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыт, отка бүрүн өрттедир өргүл ол-дур.

¹⁰ А бир эвес ооң бүрүн өрттедир өргүлү шээр мал – хойлар азы өшкүлөр болза, четпес-дудуу эвес эр малын эккеп салзын. ¹¹ Ооң соонда өргөөн малын Дээрги-Чаяакчының мурнунга, өргүл бедигээжиниң соңгу талазынга дөгөрсин, а Аароннун оолдары – Бурганның бараалгакчылары ооң ханын өргүл салыр бедигээштин бүгү талаларынче төпсүн. ¹² Өргүл салып турар киж и малын кезектей одура шаап каапсын база бажы биле чаан аңгылап кагзын, а Бурганның бараалгакчызы оларны өргүл бедигээжинде салган отта хып чыдар ыяштарга чада салып кагзын. ¹³ Оон ол киж и малдың ишти-хырны болгаш чодаларын сугга чуп каапсын, а Бурганның бараалгакчызы ол бүгүнү өргүл бедигээжинге эккеп салгаш, өрттетсин: Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыт, отка бүрүн өрттедир өргүл ол-дур.

¹⁴ А бир эвес ол кижиниң Дээрги-Чаяакчыга салган бүрүн өрттедир өргүлү куштардан болза, көгө-бугалардан азы көгөэзиннерден эккеп өргүзүн. ¹⁵ Бурганның бараалгакчызы кушту өргүл салыр бедигээшке эккелгеш, мойнун оора долгааш, бажын бедигээш кырынга өрттетсин, а ханын бедигээштин ханазынче сыргадап аксып каапсын. ¹⁶ Оон куштуң боостаазын чүглери-биле катай аңгылааш, өргүл бедигээжиниң чөөн талазында хүл чыдар черже октапсын. ¹⁷ Ол ооң соонда кушту ийи чалгынындан туткаш, чара тыртыпсын, ынчалза-даа шуут ийи чара үзе тыртпазын, оон өргүл бедигээжинде салган отта чыдар ыяштарга өрттетсин: Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыт, отка бүрүн өрттедир өргүл ол-дур».

Далган-тараа өргүлү

2 ¹ «Кандыг-бир киж и далган-тараазын Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылдыр салып турар болза, ооң өргүлү эң шынарлыг кызыл-гас далганындан болзун; ол киж и далганынче олива үзүн кутсун база ладан дээр чаагай чыттыг чукту салзын. ² Оон өргүлге салыр далган-тараазын Аароннун оолдарынга – *Бурганның бараалгакчыларынга аппарып берзин. Бурганның бараалгакчызы оортан бир адыш ишти далганны, олива үзүн болгаш ладанның шуптузун ап алзын – өргүлдүн сагындырыг болур кезээ ол-дур. Оон ону өргүл бедигээжинге өрттетсин: Дээрги-

1:9 Хост. 29:18 **1:13** Лев. 1:9 **1:14** Лев. 5:7; 12:8; 14:4; 15:14, 29; Сан. 6:10

1:17 Э. д. 15:10 **1:17** Лев. 1:9 **2:1** Лев. 6:14-18; Сан. 15:4-9

Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыт, отка өрттедир өргүл ол-дур. ³ А далган-тараа өргүлүнүң арткан кезээ Аароннуу болгаш ооң оолдарыныы болур: Дээрги-Чаяакчыга *өргөөн өргүлдер аразында аажок ыдыктыг өргүл ол-дур.

⁴ Суугуга хаарган далган-тараа өргүп турар болзунза, ажыткы-биле хөөтпээн далгандан хаарган, олива үзү холаан боованы азы олива үзү-биле кырын чаап каан чуга хаарган далганнарны өргү. ⁵ А бир эвес өргүлүннү калбак тавак-пашка быжырган болзунза, олива үзү холаан, ажыткы-биле хөөтпээн далгандан быжырган далган-тараа болзун. ⁶ Ону үүрмектей буза тырткаш, олива үзүндөн кудуп каг: далган-тараа өргүлү ол-дур. ⁷ А бир эвес өргүп турар далган-тарааны борбак пашка быжырган болзунза, олива үзү немеп каан далгандан быжырган өргүл болзун.

⁸ Ынчалдыр белеткеп быжырган өргүлүннү Дээрги-Чаяакчыга эккелгеш, Бурганның бараалгакчызынга дамчыдып бер, а ол ону өргүл бедигээжинге салзын.

⁹ Оон ооң сагындырыг болур кезээн аңгылааш, өргүл бедигээжинге өрттетсин: Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыт, отка өрттедир өргүл ол-дур. ¹⁰ А далган-тараа өргүлүнүң арткан кезээ Аароннуу болгаш ооң оолдарыныы болур: Дээрги-Чаяакчыга өргөөн өргүлдер аразында аажок ыдыктыг өргүл ол-дур.

¹¹ Дээрги-Чаяакчыга эккеп салып турарыңар кандыг-даа далган-тараа өргүлүн ажыткы-биле хөөтпээн болзун, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылдыр кандыг-даа ажыткыны база ары чигирин отка өрттетпес ужурлуг силер. ¹² Оларны баштайгы дүжүттүң өргүлү кылдыр Дээрги-Чаяакчыга эккеп болур силер, ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг ыш болзун дээш өргүл бедигээжинге өрттетпээр. ¹³ Далган-тарааның кандыг-даа өргүлүн дузап ал, өргүлүннү Бурганының *чагы-керээзин шынзыдып турар дус-биле дузаарын утпа: өргүлдериниң шуптузун дузап каан болзун.

¹⁴ А бир эвес Дээрги-Чаяакчыга чаа дүжүттүң баштайгы тараазындан далган-тараа өргүлү кылып турар болзунза, баштай бышкан тараа баштарын отка хооргаш база үүредир соктааш, өргүлүң кылдыр эккел. ¹⁵ Тараанче олива үзү куткаш, ладанны база салып каг: далган-тараа өргүлү ол-дур. ¹⁶ Бурганның бараалгакчызы үүредир соктаан тарааны, олива үзүн болгаш бүгү ладанны өрттетсин: Дээрги-Чаяакчыга салган отка өрттедир өргүл ол-дур».

Эп-найырал өргүлү

3 ¹ «Бир эвес кандыг-бир кижини эп-найырал өргүлү салып, бода малын өргүп турар болза, четпес-дудуу эвес эр азы кыс бодазын Дээрги-Чаяакчыга эккелзин. ² Оон бодунуң холун өргүп турар малының бажыңга салгаш, ону *Ужуражылга майгынынче кирер чер чаныңга дөгерзин, а Аароннуң оолдары – *Бурганның бараалгакчылары малдың ханын *өргүл салыр бедигээштиң бүгү талаларынче төпсүн. ³ Ооң соонда ол кижини эп-найырал өргүлүндөн ижин-хырын чаан, малдың иштинде хамык чагны отка өрттедири-биле салзын. ⁴ Оон ынай ийи бүүректи чаа-биле катый, оорга чаан база баарның эът-чаглыг кезээн – ол бүгүнү бүүректер-

2:2 Лев. 1:9 2:3 Лев. 7:10; 10:13 2:4 Хост. 29:2 2:5 Лев. 6:21 2:9 Лев. 1:9

2:11 Лев. 6:17 2:12 Хост. 23:19 2:13 Сан. 18:19; 2 Чыл. 13:5 2:14 Лев. 23:14

2:16 Лев. 2:1 2:16 Лев. 1:9 3:1 Лев. 7:11-21, 29-34

биле кады аңгылап ужулгаш – өргүлгө салзын. ⁵ А Аароннун оолдары ол чагларны өргүл бедигээжинге, отта салган ыяштарда чыдар бүрүн өрттедир өргүл-биле кады өрттетсин: Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыт, отка өрттедир өргүл ол-дур.

⁶ А бир эвес ол кижиге Дээрги-Чаяакчыга эп-найырал өргүлү кылдыр шээр мал салып турар болза, четпес-дудуу эвес эр азы кыс малды эккеп салзын. ⁷ Ол кижиге өргүл кылдыр хой малды салып турар болза, оозун Дээрги-Чаяакчыга эккелгеш, ⁸ холун өргүлүнүн бажынга салгаш, Ужуражылга майгынының мурнунга дөгерзин, а Аароннун оолдары малдың ханын өргүл салыр бедигээштиң бүгү талаларынче төпсүн. ⁹ Оон ол кижиге өргүл кылдыр салган малының чаан Дээрги-Чаяакчыга салган отка өрттедир өргүл кылдыр эккелзин: ужазын мырыңай көп-белдирден үзе кескеш, бүдүнү-биле, а ол ышкаш ижин-хырын чаан база малдың иштинде хамык чагны өргүлгө салзын. ¹⁰ Оон ыңай ийи бүүректи чаа-биле катай болгаш оорга чаан база баарның эът-чаглыг кезээн – ол бүгүнү бүүректер-биле кады аңгылап ужулгаш, өргүлгө салзын. ¹¹ Бурганның бараалгакчызы ол чагларны өргүл салыр бедигээшке өрттетсин: Дээрги-Чаяакчыга салган отка өрттедир өргүл чеми ол-дур.

¹² А бир эвес ол кижиге өргүл кылдыр өшкү малды салып турар болза, оозун Дээрги-Чаяакчыга эккелгеш, ¹³ холун өргүлүнүн бажынга салзын база Ужуражылга майгынының мурнунга дөгерзин, а Аароннун оолдары өшкүнүн ханын өргүл салыр бедигээштиң бүгү талаларынче төпсүн. ¹⁴ Оон ол кижиге эккелген малындан Дээрги-Чаяакчыга салган өргүл кылдыр ижин-хырын чаа болгаш малдың иштинде хамык чагны эккеп салзын. ¹⁵ Оон ыңай ийи бүүректи чаа-биле катай болгаш оорга чаан база баарның эът-чаглыг кезээн – ол бүгүнү бүүректер-биле кады аңгылап ужулгаш – өргүлгө салзын. ¹⁶ Бурганның бараалгакчызы ол чагларны өргүл салыр бедигээшке өрттетсин: Дээрги-Чаяакчыга чаагай чыт, отка өрттедир өргүлдүн чеми ол-дур; чагның шуптузун Аңаа салыр херек. ¹⁷ Силерниң бүгү салгалдарыңарга, каяа-даа чурттап чорзуңарза, кезээ мөңгедө доктааткан дүрүм бо-дур: кандыг-даа чаг биле ханны чивеңер».

Бурганның дээди *бараалгакчызының бачыды дээш өргүл

4 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чонга мону чугаала. Дээрги-Чаяакчының бир-ле айтышкынынга удур кандыг-бир кижиге чыстырып кылып бачыт үүлгедип, айтышкыннарның бирээзинге удур бир-ле чүве кылган дижик.

³ Бурганның дээди бараалгакчызы бачыт үүлгеткеш, оозу-биле чонну буруулук кылып каан дижик. Ол үүлгеткен бачыды дээш өргүл кылдыр бода малындан четпес-дудуу эвес бугажыкты Дээрги-Чаяакчыга эккеп салзын. ⁴ Бурганның дээди бараалгакчызы бугажыкты *Ужуражылга майгынынче кирер черге, Дээрги-Чаяакчының мурнунга эккелзин, холун оон бажынга салзын. Оон бугажыкты Дээрги-Чаяакчының мурнунга дөгерзин. ⁵ Оон соонда бугажыктын ханын дозуп алгаш, Ужуражылга майгынынче кирип келзин, ⁶ оон Дээрги-Чаяакчының мурнунга, ыдыктыг черниң көжегезиниң мурнунга салаазын ханче суккаш, чеди катап бызай чашсын. ⁷ Оон ол Ужуражылга майгынының иштинде турар, Дээрги-

Чаяакчының мурнунда айдызаар өргүл бедигээжиниң дөрт мыйызын хан-биле чаап кагзын, а бугажыктың арткан ханының шуптузун Ужуражылга майгынынче кирер черде турар *өргүл салыр бедигээштиң дөжөөнчө төпсүн. ⁸ Ооң соонда өргүлдүн бугажыындан хамык чагны: ижин-хырын чаа болгаш малдың иштинде хамык чагны уштуп каапсын. ⁹ Оон ыңай ийи бүүректи чаа-биле катай болгаш оорга чаан база баарның эт-чаглыг кезээн – ол бүгүнү бүүректер-биле кады – аңгылап ужулзун. ¹⁰ Эп-найырал өргүлүнге салган бугадан ол бүгүнү аңгылап уштуру ышкаш кылзын. Оон Бурганның бараалгакчызы ол чагларны өргүл салыр бедигээшке өрттетсин. ¹¹⁻¹² А бугажыктың арткан бүгү кезектерин: кежин, хамык эьдин, бажын болгаш чодаларын база ишти-хырын чини-биле катай чоннун турлааның даштында хүл төгөр *арыг черже үндүрө берзин, оон ыяштарга чада салгаш, өрттетсин. Бугажыкты хүл төгөр черге өрттедир болзун».

Бүгү чоннун бачыды дээш өргүл

¹³ «Израильдиң бүгү чону частырыг кылып, бачыг үүлгеткен, а ол херек ниитилелдиң көөр караандан чажыртына берген; улус Дээрги-Чаяакчының айтышкыннарынга удур кылып болбас ужурлуг бир-ле чүве кылгаш, буруудай берген дижик. ¹⁴ Оларның үүлгеткен бачыды билдине бээрге, бүгү ниитилел бачыг дээш өргүл кылдыр кодан малдың аразындан бугажыкты үндүргеш, Ужуражылга майгынының мурнунга эккелзин. ¹⁵ Оон ниитилелдиң *баштыңнары Дээрги-Чаяакчының мурнунга холдарын бугажыктың бажынга салзын база ону дөгөргин. ¹⁶ Бурганның дээди бараалгакчызы бугажыктың ханын Ужуражылга майгынынга эккелгеш, ¹⁷ Дээрги-Чаяакчының мурнунга, ыдыктыг черниң көжегезиниң мурнунга салаазын ханга суккаш, чеди катап бызай чашсын. ¹⁸ Оон ол Ужуражылга майгынының иштинде турар, Дээрги-Чаяакчының мурнунда өргүл бедигээжиниң дөрт мыйызын хан-биле чаап кагзын, а арткан бүгү ханны Ужуражылга майгынынче кирер черде турар өргүл салыр бедигээштиң дөжөөнчө төпсүн. ¹⁹ Бугажыктың хамык чаан аңгылап ужулгаш, өргүл салыр бедигээшке өрттетсин ²⁰ база ооң мурнундагы бугажык-биле кылыр бүгү чүүлдү ооң-биле кылзын. Бурганның бараалгакчызы ынчалдыр кылып, чонну арыглаарга, олар Бурганның өршээлин алып. ²¹ Бурганның бараалгакчызы ол бугажыкты чоннун турлааның даштынче үндүрө бергеш, ооң мурнундагы бугажыкты өрттеткени дег, база ынчаар өрттетсин: ниитилелдиң салганы бачыг дээш өргүл ол-дур».

Баштың кижиниң бачыды дээш өргүл

²² «Баштың кижини бачыг үүлгедип, Дээрги-Чаяакчы Бурганының айтышкыннарынга удур кылып болбас бир-ле чүвени частырыг бооп кылгаш, буруудай берген дижик. ²³ Ол ынчан бодунуң үүлгеткен бачыдын билип кааш, четпес-дудуу эвес дүктүгүр хунаны өргүлгө салзын. ²⁴ Оон хунаның бажынга холун салзын база ону бүрүн өрттедир өргүлдү дөгөргө черге, Дээрги-Чаяакчының мурнунга дөгөргин: бачыг дээш өргүл ол-дур. ²⁵ Бурганның бараалгакчызы өргүлдүн ханынче салаазын суккаш, өргүл салыр бедигээштиң мыйыстарын чаап

кагзын, а арткан ханны өргүл бедигээжиниң дөжөөнчө төпсүн. ²⁶ Ооң соонда хунаның хамык чаан, эп-найырал өргүлүнүң чаа дег, өргүл салыр бедигээшке өрттетсин. Бурганның бараалгакчызы баштың кижиниң бачыдын ынчалдыр арыглаарга, ол киж Бурганның өршээлин алыр».

Чоннуң бир төлээлекчизиниң бачыды дээш өргүл

²⁷ «Чон аразындан кандыг-бир карачал киж частырыг кылып, бачыт үүлгеткеш, Дээрги-Чаяакчының айтышкыннарының бирээзинге удур кылып болбас ужурлуг бир чүве кылгаш, буруудай берген джик. ²⁸ Ол бодунуң үүлгеткен бачыдын билип кааш, бачыды дээш өргүл кылдыр четпес-дудуу эвес дүктүгүр кыс өшкүнү эккеп салзын. ²⁹ Оон холун өргүлүнүң бажынга салзын база бүрүн өрттедир өргүлдү дөгөрер черге бачыт дээш өргүлдүң өшкүзүн дөгөрзин. ³⁰ А Бурганның бараалгакчызы өргүлдүң өшкүзүнүң ханынче салаазын суккаш, бүрүн өрттедир өргүл салыр бедигээштиң мыйыстарын чаап кагзын, а арткан ханның шуптузун өргүл бедигээжиниң дөжөөнчө төпсүн. ³¹ Оон Бурганның бараалгакчызы өшкүнүң хамык чаан, эп-найырал өргүлүнүң чаа дег, аңгылап ужулзун база Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыт болзун дээш өргүл салыр бедигээшке өрттетсин; Бурганның бараалгакчызы демги кижини ынчалдыр арыглаарга, ол киж Бурганның өршээлин алыр.

³² А бир эвес ол киж бодунуң бачыды дээш өргүл кылдыр хой малды салырын күзээр болза, четпес-дудуу эвес кыс хойну эккеп салзын. ³³ Ол киж холун өргүлүнүң бажынга салзын база бүрүн өрттедир өргүлдү дөгөрер черге хоюн бачыт дээш өргүл болу бээр кылдыр дөгөрзин. ³⁴ Бурганның бараалгакчызы өргүлдүң ханынче салаазын суккаш, бүрүн өрттедир өргүл салыр бедигээштиң мыйыстарын чаап кагзын, а арткан ханның шуптузун өргүл салыр бедигээштиң дөжөөнчө төпсүн. ³⁵ Оон хойнуң хамык чаан, эп-найырал өргүлүңгө салган хойнуң чаан дег, аңгылап ужулзун база Дээрги-Чаяакчыга салган өске өргүлдер-биле кады өрттетсин. Бурганның бараалгакчызы демги кижини үүлгеткен бачыдындан ынчалдыр арыглаарга, ол киж Бурганның өршээлин алыр.

5 ¹ Шак мындыг бачыгтар туруп болур. Кандыг-бир киж бир-ле чүүлдү көрүп, билген тургаш, каргыш салган сөстү^u дыңнааш-даа азы херечи болу бергеш-даа, билир чүүлүн дыңнатпайн баар болза, буруузун боду чүктээр. ² Азы бир киж кандыг-бир *арыг эвес чүүлге: арыг эвес анын сегинге, азы арыг эвес азырал малдың сегинге, азы арыг эвес үүрмек дириг амытанның сегинге дегген болза, боду ындыг деп билбесе-даа, база арыг эвес болгаш буруулуг болур. ³ Азы бир киж арыг эвес өске кижиге (оон кээп турар, бужартап боор янзы-бүрү арыг эвес чүүлдерниң кандыгызы-даа хамаан чокка) деггеш, ону билип кааш, база буруулуг болур. ⁴ Азы бир киж улустуң черле даңгыраглап чаңчыккан чүүлүңгө хамаарыштыр бир-ле

^u5:1 Каргыш салган сөс – кандыг-бир кемниг херек үүлгеттинген болза, когараан киж азы шиткекчи херек үүлгедикчизинге каргыш салыры-биле кыжанып, ону буруузун миннинчө албадар турган (Башт. 17:2 көр).

багай азы эки чүүл кылыр бооп, бодал чокка аксы-дангыраан берген болза, ону билип кааш, база буруулуг болур. ⁵ Шак ындыг кижиге ол таварылгаларның кайызы-даа дээш буруулуг болза, кандыг бачыт үүлгеткенин ажы-биле билинзин. ⁶ Оон соонда үүлгеткен бачыды дээш Дээрги-Чаяакчыга буруузун билингениниң өргүлү кылдыр кыс шээр малды: хойну азы дүктүгүр өшкүнү эккеп салзын. *Бурганның бараалгакчызы ынчан ону бачыдындан арыглап каар.

⁷ А бир эвес ол кижиниң шээр мал эккеп салыр харык-шинээ чок болза, бачыды дээш буруузун билингениниң өргүлү кылдыр Дээрги-Чаяакчыга ийи көгө-буганы азы ийи көгээзинни эккеп салзын: бирээзи бачыт дээш өргүл, а өскези – бүрүн өрттедир өргүл болзун. ⁸ Ол кижиге куштарын Бурганның бараалгакчызынга чедире берзин, а Бурганның бараалгакчызы баштай бачыт дээш өргүлдүн кужун өргүп, оон мойнун оора долгазын, чүгле бажын мага-бодундан аңгылавазын. ⁹ Оон ол өргүлдүн ханындан *өргүл салыр бедигээштиң ханазынче бызай чашсын, а арткан ханны өргүл бедигээжиниң дөжөөнчө төпсүн: бачыт дээш өргүл ол-дур. ¹⁰ А өске кушту доктааткан чурум ёзугаар бүрүн өрттедир өргүл кылдыр салзын. Бурганның бараалгакчызы ол кижини үүлгеткен бачыдындан ынчалдыр арыглаарга, ол кижиге Бурганның өршээлин алыр. ¹¹ Бир эвес ол кижиге ийи көгө-буганы азы ийи көгээзинни эккеп салып шыдавак болза, үүлгеткен бачыды дээш бир эфа иштиниң оннуң бир кезээ эң шынарлыг далганны эккеп салзын; оон бачыт дээш өргүлү ол-дур. Ол кижиге өргүлүнүн далганынче олива үзү кутпазын база ладанны салбазын – ындыг чүүлдер өргүлгө турбас ужурлуг. ¹² Оон өргүлүн Бурганның бараалгакчызынга эккеп берзин. А Бурганның бараалгакчызы өргүлдүн сагындырыг боор кезээ кылдыр бир долу адышты уруп алгаш, өргүл бедигээжинге Дээрги-Чаяакчыга салып, отка өрттетсин: бачыт дээш өргүл ол-дур. ¹³ Бурганның бараалгакчызы демги кижини ол таварылгаларның кайы-бирээзинде үүлгеткен бачыдындан ынчалдыр арыглаарга, ол кижиге Бурганның өршээлин алыр. Далган-тараа өргүлүн салып турда дег, артып калган далган Бурганның бараалгакчызыны болур».

Кем-буруу дээш өргүл

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ¹⁵ «Кандыг-бир кижиге частырыг кылып бачыт үүлгеткеш, Дээрги-Чаяакчыга бараалгадыр ужурлуг ыдыктыг чүүлдерин бараалгатпайн барган дижек. Ол кижиге кем-буруузу дээш өргүл кылдыр шээр малындан четпес-дудуу эвес кошкарны Дээрги-Чаяакчыга эккеп салзын. Кошкарның өртөөн ыдыктыг черге ажыглаар мөңгүн шекелге^v тодаратсын. ¹⁶ Ыдыктыг чүүлдерге чедирген когаралы дээш, демги кижиге оон өртөөн төлөөш, өртектиң бештиң бирин база немей бергеш, Бурганның бараалгакчызынга хүлээдир ужурлуг. А Бурганның бараалгакчызы кем-буруу дээш өргүлдүн кошкарын өргөөш, демги кижини арыглаарга, ол кижиге Бурганның өршээлин алыр.

^v**5:15** Ыдыктыг черге ажыглап турган шекел хүн бүрүнүн садыг-саарылгазынга ажыглап турганындан аар турган чадавак (Хост. 30:13 көр).

5:4 Башт. 11:30, 35; 1 Хаан. 14:24, 29; Эккл. 5:4

5:7 Лев. 1:14; 12:8 **5:11** Сан. 5:15

5:13 Лев. 2:3 **5:15** Лев. 4:2, 27; Сан. 15:22-29

5:16 Лев. 6:5; 22:14; 27:13, 15, 27, 31; Сан. 5:7

¹⁷ А бир эвес кандыг-бир кижиге бачыт үүлгедип, Дээрги-Чаяакчынын айтышкыннарынын бирээзинге удур кылып болбас чүве кылып болза, боду-даа билбейн буруудай бергени ол-дур база буруузун ол боду чүктээр ужурлуг. ¹⁸ Ол кижиге кем-буруузу дээш өргүл кылдыр бодунуң шээр малындан четпес-дудуу эвес кошкарны доктаадып каан өртектиң аайы-биле Бурганның бараалгакчызынга эккелзин. Бурганның бараалгакчызы демги кижини боду-даа билбейн кылган частырыындан арыглаарга, ол кижиге Бурганның өршээлин алыр. ¹⁹ Демги кижинин Дээрги-Чаяакчынын мурнунга буруудан кем-буруузу дээш салыр өргүлү ол-дур».

6 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²⁻³ «Кандыг-бир кижиге Дээрги-Чаяакчынын мурнунга бачыт үүлгедип, кемниг херек кылып, өске кижинин бүзүрелин шын эвес ажыглап, аңаа шыгжадып каан азы түр када ажыглаары-биле берип каан чүвезин „албадым“ деп мегелээн, азы оорланган, азы өске кижинин чүвезин хунаап алган, азы улустуң чидирген чүвезин тып алгаш, меге даңгырак берип, чугаалаваан дижек. Шак ындыг хевирлиг кемниг херектер кылып болза, ⁴ ол кижиге бачыт үүлгедип, буруудай берген-дир. Ындыг болганда, оорлап алган азы хунаап алган чүвезин база улустуң аңаа шыгжадып каан азы бодунуң тып алган чүвезин дедир эгидер ужурлуг. ⁵ Черле ынчаш мегелеп даңгырак бергени бүгү таварылгаларда ол кижиге кем-буруузу дээш өргүл салып турары хүнде эт-хөрөңгини ёзулуг ээзинге бүрүнү-биле дедир эгидип бээр база оон өртээнин бештин бирин немей төлээр ужурлуг. ⁶ Оон ол кижиге Дээрги-Чаяакчыга кем-буруузу дээш өргүл кылдыр шээр малындан доктаадып каан өртектен ёзуугаар четпес-дудуу эвес кошкарны *Бурганның бараалгакчызынга эккеп берзин. ⁷ А Бурганның бараалгакчызы ону арыглаарга, демги кижиге кылган бүгү-ле шак ол кем-буруулуг херектери дээш өршээлди алыр».

Бүрүн өрттедир өргүл дугайында тодаргайлаан дүрүм-хоойлу

⁸ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ⁹ «Ааронга болгаш оон оолдарыңга айтышкынымны дамчыт: бүрүн өрттедир өргүл кылырының дүрүм-хоойлузу мындыг дээрзин чугаала. Бүрүн өрттедир өргүл ону өрттеткен бедигээшке дүннү өттүр, эртенге чедир чытсын база өргүл бедигээжинин оду өшпейн кыпсын. ¹⁰ Бурганның бараалгакчызы бодунуң иштики чүвүрлерин болгаш даштыкы хевин кедип алзын база бедигээште салгаш, кывыскан бүрүн өрттедир өргүлдүң хүлүн узуп, дүжүргөш, өргүл бедигээжинин чанынга салып кагзын. ¹¹ Оон кеткен хевин ужулгаш, өске хепти кеткеш, хүлдү чоннуң турлааның даштында *арыг черже үндүргөш, төпсүн. ¹² *Өргүл салыр бедигээште от черле өшпейн, үзүктел чок кыпсын, а Бурганның бараалгакчызы эртенниң-не бедигээште отка ыяштар салып, кывыссын база бүрүн өрттедир өргүлдү аңаа чада салзын, оон эп-найырал өргүлүнүң чаан өрттетсин. ¹³ Өргүл салыр бедигээште от черле өшпейн, үргүлчү кыпсын».

Далган-тараа өргүлүнүн дугайында тодаргайлаан дүрүм-хоойлу

¹⁴ «Далган-тараа өргүлүнүн дугайында дүрүм-хоойлу бо-дур. Аароннун оолдары ону Дээрги-Чаяакчыга өргүл салыр бедигээштиң баарынга эккеп салыр ужурлуг. ¹⁵ Бурганның бараалгакчызы далган-тараа өргүлүндөн олива үзү холаан далганны болгаш өргүлде бар бүгү-ле ладанны адыжын долдур ап алгаш, өргүлдүн сагындырыг болур шак бо кезээн Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чагаай чыт кылдыр өргүл бедигээжинге өрттетсин. ¹⁶ Далган-тараа өргүлүнүн арткан кезээн Аарон болгаш оон оолдары чизин; ону ажыткы-биле хөөтпейн быжыргаш, ыдыктыг черге, *Ужуражылга майгынының хериминиң иштинге чиир ужурлуг. ¹⁷ Далган-тараа өргүлүн ажыткы-биле хөөтпейн быжырар херек; Мээң оларга отка өрттедир өргүлдерден аңгылап берген кезээм ол-дур. Бачыт дээш өргүл азы кем-буруу дээш өргүл ышкаш, аажок ыдыктыг өргүл ол-дур. ¹⁸ Аароннун салгалында эр хиндиктиг кижиги бүрүзү ону чип болур. Дээрги-Чаяакчыга салган отка өрттедир өргүлдерден ону силерниң бүгү салгалдарыңарга үргүлчү алыр үлүүнер кылдыр доктаадып каан. Аңаа дегген шупту улус ыдыктыг болу бээр^W».

¹⁹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²⁰ «Аарон болгаш оон оолдары Ааронну бараан болуушкунче шилип салган хүнден бээр Дээрги-Чаяакчыга хүннүн-не бир эфаның оннун бири ишти эн шынарлыг далганны өргүл кылдыр эккеп салыр ужурлуг. Оон бир чартыын – эртен, а ийиги чартыын – кежээ эккеп салыр ужурлуг. ²¹ Далганны калбак тавак-пашка олива үзү-биле холааш, экидир быжыргаш, кезектей буза тырткаш, өргүлгө сал: Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чагаай чыт ол-дур. ²² Аароннун орнун ээлезин дээш, оон оолдарыңдан шилип каан дээди бараалгакчы шак ол далган-тараа өргүлүн кылып ужурлуг – кезээ мөнгөдө доктааткан дүрүм ол-дур; Дээрги-Чаяакчыга салыр ындыг өргүлдү бүрүнү-биле өрттедир херек. ²³ Бурганның бараалгакчызының өмүнээзинден салган кандыг-даа далган-тараа өргүлүн бүрүнү-биле өрттедир ужурлуг, ону чип болбас».

Бачыт дээш өргүл дугайында тодаргайлаан дүрүм-хоойлу

²⁴ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²⁵ «Ааронга болгаш оон оолдарыңга мону чугаала. Бачыт дээш өргүл дугайында дүрүм-хоойлу мындыг болур: ону Дээрги-Чаяакчының мурнунга, бүрүн өрттедир өргүл дөгөрер черге дөгөрер херек; аажок ыдыктыг өргүл ол-дур. ²⁶ Бурганның бараалгакчыларының аразыңдан бачыт дээш өргүлдү эккеп салып турар кижиги ону чип болур; ыдыктыг черге, Ужуражылга майгынының хериминиң иштинге чиир ужурлуг. ²⁷ Ол өргүлдүн эьдинге дегген бүгү улус ыдыктыг болу бээр, а бир эвес оон ханы хевинче чаштай бээр болза, былчашкан ханны ыдыктыг черге чуп каавыт. ²⁸ Өргүлдү дой савага хайындырып турган болза, ол саваны чуура шаап кааптар херек, а бир эвес ону чес савага хайындырган болза, ол саваны сивирип аштааш, суг-биле чайып төгөр ужурлуг. ²⁹ Бурганның бараалгакчызының үре-салгалыңдан үнген эр кижиги

^W6:18 Азы: «Чүглө ыдыктыг болу берген улус аңаа дээп болур».

6:14 Лев. 2:1-16 6:17 Лев. 2:11 6:18 Хост. 29:37; Лев. 6:18 6:21 Лев. 2:5
6:21 Лев. 1:9 6:22 Хост. 29:23-25 6:25 Лев. 4 6:28 Лев. 11:32; 15:12

бүрүзү ону чип болур: аажок ыдыктыг өргүл ол-дур. ³⁰ А улусту арыглаар дээш, Ужуражылганың ыдыктыг майгынынче ханын кирип эккээр өргүл бүрүзүн чири хоруглуг – ону отка өрттедир херек».

Кем-буруу дээш өргүл дугайында тодаргайлаан дүрүм-хоойлу

7 ¹ «Кем-буруу дээш өргүл дугайында дүрүм-хоойлу мындыг: ол дээрге аажок ыдыктыг өргүл болур. ² Ол өргүлдү бүрүн өрттедир өргүл дөгөрер черге дөгөрер херек. *Бурганның бараалгакчызы оон ханын *өргүл салыр бедигээштин бүгү талаларынче төпсүн. ^{3–4} Ол өргүл малының хамык чаан: ужазын, ижин-хырын чаан, оон ыңай ийи бүүректи чаа-биле катай болгаш оорга чаан база баарның эът-чаглыг кезээн – ол бүгүнү аңгылап ужулгаш, өргүлге салзын. ⁵ Бурганның бараалгакчызы ол чагларны өргүл бедигээжинге Дээрги-Чаяакчыга отка өрттедир өргүл кылдыр өрттесин: кем-буруу дээш өргүл ол-дур. ⁶ Бурганның бараалгакчызының үре-салгалындан үнген эр кижин бүрүзү ону чип болур: аажок ыдыктыг өргүл ол-дур, ынчангаш ыдыктыг черге чиир ужурулуг.

⁷ Бачыт дээш болгаш кем-буруу дээш ийи өргүл чаңгыс дүрүм-хоойлулуг: Бурганның бараалгакчыларының аразындан өргүл дамчыштыр улусту арыглаар кижин оон эьдин алыр. ⁸ Бир эвес Бурганның бараалгакчызы кандыг-бир кижинин бүрүн өрттедир өргүлүн эккеп салыр болза, шак ындыг өргүл болган малдын кежин база боду алыр. ⁹ Ол ышкаш суугуга хаарган ийикпе, азы борбак пашка болгаш калбак тавак-пашка быжырган бүгү-ле далган-тараа өргүлдерин оларны эккеп салып турар бараалгакчы алыр. ¹⁰ А быжырбаан, олива үзү холаан азы кургаг далган-тараа өргүлдеринин шуптузу Аароннун бүгү оолдарыны болур; олар өргүлдерни аразында үлежип алыр ужурулуг».

Эп-найырал өргүлүнүн дугайында тодаргайлаан дүрүм-хоойлу

¹¹ «Дээрги-Чаяакчыга улустун эккеп салып турары эп-найырал өргүлүнүн дугайында дүрүм-хоойлу мындыг. ¹² Бир эвес кандыг-бир кижин өөрүп четтиргенин илередип, ону эккеп салып турар болза, ол өргүлү-биле кады олива үзү холааш, ажыткы-биле хөөтпейн быжырган хлебти, олива үзү-биле кырын чагган чуга хаарган далганнарны база олива үзүн экидир холуп каан эң шынарлыг далгандан быжырган бооваларны эккеп салзын. ¹³ А оон ыңай өөрүп четтириешкин өргүлү-биле кады ажыткылыг хлебти база эккеп салыр ужурулуг. ¹⁴ Ол кижин бодунун эккеп турары бүгү өргүлүнден Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылдыр салзын дээш, далган-тараанын аймак бүрүзүнден үзүп берзин: оларны эп-найырал өргүлүнүн ханын төпкөн бараалгакчы алыр.

¹⁵ Өөрүп четтириешкин өргүлүнүн эьдин ону өргүлге салган хүнде-ле чиир ужурулуг, даартагы эртенге чедир арттырып болбас. ¹⁶ А бир эвес кандыг-бир кижин малды бодунун даңгыраан күүседир дээш азы эки туразы-биле эп-найырал өргүлү кылдыр эккеп салып турар болза, оон эьдин ону *өргөөн хүнде-даа, даартазында-даа чип болур. ¹⁷ Ынчалза-даа өргүл эьди үшкү хүнде база артып каар болза, отка өрттедир ужурулуг. ¹⁸ А бир эвес ол кижин эп-найырал өргүлүнүн эьдин үшкү хүнде

чиир болза, Бурганга таарымчалыг болбас, ону өргүл кылган деп санава; ол эът бужартаан болур, а ону чигген кижн буруузун боду чүктээр. ¹⁹ Кандыг-бир *арыг эвес чүүлге дегген өргүл эьдин база чип болбас – ону отка өрттедир ужурлуг. Арыг кижн бөрүзү эьтти чип болур, ²⁰ а бир эвес кандыг-бир кижн, арыг эвес апарган тургаш, Дээрги-Чаяакчыга салган эп-найырал өргүлүнүн эьдин чиир болза, ол кижини бодунун чонунун аразынга амы-тынныг арттырбас. ²¹ Бир кижн кандыг-даа арыг эвес чүвеге: азы арыг эвес кижиге, азы арыг эвес малга, азы бир-ле арыг эвес үүрмек дириг амытанга дегген соонда, Дээрги-Чаяакчыга салган эп-найырал өргүлүнүн эьдин чиир болза, ол кижини бодунун чонунун аразынга амы-тынныг арттырбас».

Өргүлдер дугайында өске дүрүм-хоойлу

²² Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²³ «Израиль чонга дараазында чүүлдү дамчыдып чугаала. Кандыг-даа инек, хой, өшкү мал чаан чивеңер. ²⁴ Бодунун өлүмү-биле өлгөн азы араатан аңга өлүрткен малдың чаан кандыг-даа хереглелге ажыглап болур, чүгле чип болбас. ²⁵ Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылдыр салган малдың чаан чиир кандыг-бир кижн турар болза, ол кижини бодунун чонунун аразынга амы-тынныг арттырбас. ²⁶ Чурттап турар бүгү аал-оранынарга кандыг-даа ханны: куштун-даа, мал-маганның-даа ханын чивеңер. ²⁷ А бир эвес кандыг-бир кижн хан чиир болза, ол кижини бодунун чонунун аразынга амы-тынныг арттырбас».

²⁸ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²⁹ «Израиль чонга дараазында чүүлдү дамчыдып чугаала. Дээрги-Чаяакчыга бодунун эп-найырал өргүлүн эккеп салып турар кижн ол өргүлүнүн кезээн Дээрги-Чаяакчыга тускай өргүл кылдыр эккеп салыр ужурлуг. ³⁰ Ол кижн Дээрги-Чаяакчыга салыр өргүлдү бодунун холу-биле эккеп салыр ужурлуг: өргүл чаа биле төштү салыр ужурлуг, төш дээрге Дээрги-Чаяакчыга онза өргүл-дүр. ³¹ Ооң соонда Бурганның бараалгакчызы чагны өргүл бедигээжинге өрттетсин, а төш Аароннуу болгаш ооң оолдарыныы болур. ³² Эп-найырал өргүлү кылдыр салган малдың оң талакы дөңмээн база Бурганның бараалгакчызынга беринер. ³³ Аароннун оолдарының аразындан эп-найырал өргүлүнүн ханы биле чаан өргүлге салып турган кижн оң талакы дөңмекти үлүг кылдыр алыр. ³⁴ Чүге дээрге израиль чоннун эп-найырал өргүлдеринден Меңээ бараалгаткан онза өргүлдер болур төш биле дөңмекти алгаш, Бурганның бараалгакчызы Ааронга болгаш ооң оолдарынга берип турар мен. Ол дээрге израиль чоннун салып турар өргүлдеринден Бурганның бараалгакчыларының үргүлчү алыр үлүү-дүр».

³⁵ Ааронну болгаш ооң оолдарын Дээрги-Чаяакчыга ыдыктыг бараан болуру-биле эккелген хүнден бээр Дээрги-Чаяакчыга салган өргүлдерден оларның алыр үлүү шак ындыг боор-дур. ³⁶ Дээрги-Чаяакчы оларны шилип алган хүнүнде ол үлүгнү оларга бээр кылдыр израиль чонга айтыышкынын берген. Оларның үргүлчү алыр үлүү ол-дур. ³⁷ Бүрүн өрттедир өргүл, далган-тараа өргүлү, бачыт дээш өргүл, кем-буруу дээш өргүл, Бурганның бараалгакчызын бараан болуушкунче кириер

өргүл болгаш эп-найырал өргүлүнүн дугайында дүрүм-хоойлу шак ындыг боор-дур. ³⁸ Ол дүрүм-хоойлуну Дээрги-Чаяакчы Моисейге *Синай дагга дамчыткан. Дээрги-Чаяакчы Бодунга өргүлдөр эккеп салыр дугайында айтышкынны израиль чонга ээн кургаг Синай ховузунга берген үеде ол болган.

Ааронну болгаш ооң оолдарын бараан болуушкунче кииргени

(Хост. 29:1-36)

8 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Ааронну оолдары-биле кады кый деп алгаш, ыдыктыг хептерни, шилип чаар олива үзүн, бачыг дээш өргүлдүн бугажыын, ийи кошкарны болгаш бир аргаан хааржак ишти ажыткы-биле хөөтпейн хаарган далганнарны база ап ал. ³ Оон бүгү чонну *Ужуражылга майгынынче кирер черге чыылдырывыг».

⁴ Моисей Дээрги-Чаяакчының айтышкынын эзугаар кылган. Чон Ужуражылга майгынынче кирер черге чыгып келген. ⁵ Моисей ынчан чонга: «Дээрги-Чаяакчының айтышкынын эзугаар кылыр ужурлуг чүүл бо-дур» – деп чугаалаан. ⁶ Оон ол Ааронну оолдары-биле кады чанынга эккеп, сугга чундурган. ⁷ Ооң соонда Ааронга чуга иштики узун хөйлең кедиргеш, кур-биле куржааш, даштыкы тон кедирип каан; хеп кырындан кедер эфодту база кедиргеш, ону быжыглап, эфодтун тускай куру-биле куржап каан. ⁸ Оон аңаа ыдыктыг хапчыгаш кедиргеш, аңаа урим биле туммимни^x суп каан. ⁹ Моисей Аароннун бажынга тюрбан дээр бөрт кедиргеш, Дээрги-Чаяакчының айтышкынын эзугаар бөрттүн мурнунга Ааронну Дээрги-Чаяакчыга бараалгатканының демдээ болур алдын каасталганы кадап берген.

¹⁰ Моисей оон шилип чаар олива үзүн алгаш, майгын биле ооң иштинде бүгү чүвени чаап, оларны ынчалдыр ыдыктап каан. ¹¹ *Өргүл салыр бедигээшти чеди катап үс-биле бызай чашкаш, бедигээшти болгаш ооң бүгү херекселдерин, чунар саваны болгаш ооң таваан ыдыктап каан. ¹² Оон шилип чаар олива үзүн Аароннун бажынче элээни кудуп, ону ыдыктаанының демдээ кылдыр чаап каан. ¹³ Оон соонда Моисей Аароннун оолдарын эккелдиргеш, Дээрги-Чаяакчының берген айтышкынын эзугаар оларга иштики хөйлеңнер кедиргеш, кур-биле куржааш, тускай бөрттер кедирип берген.

¹⁴ Моисей бачыг дээш өргүл болур бугажыкты эккелген, а Аарон болгаш оон оолдары бугажыктын бажынче холдарын салган. ¹⁵ Моисей ынчан бугажыкты дөгөргеш, ханын дозуп алгаш, салаазын ханче суккаш, өргүл бедигээжин арыглап, оон мыйыстарын бүгү талаларындан чаап каан, а арткан ханның шуптузун өргүл бедигээжиниң дөжөөнче төпкеш, ону арыглаары-биле ыдыктап каан. ¹⁶ Оон ол бугажыктын иштинде хамык чаан, баарының эът-чаглыг кезээн болгаш ийи бүүрөөн чаа-биле катай ап алгаш, өргүл салыр бедигээшке өрттедипкен. ¹⁷ А бугажыктын эьдин, кежин болгаш чинин чоннун турлааның даштынга Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын эзугаар аппарып өрттедипкен. ¹⁸ Оон соонда Моисей бүрүн өрттедир өргүлдүн кошкарын эккээрге, Аарон болгаш ооң оолдары кошкарнын

^x8:8 Урим биле туммим – Бурганның бараалгакчыларының Дээрги-Чаяакчының күзел-соруун тодарадыр дээш ажыглап турганы ийи херексел.

бажынче холдарын салганнар. ¹⁹ Моисей кошкарны дөгергеш, ооң ханын өргүл салыр бедигээштиң бүгү талаларынче төпкөн. ²⁰ Ооң соонда ол кошкарны үзе-чаза кескеш, бажын, мага-бодунуң кезектерин болгаш чаан өрттедипкен. ²¹ А ишти-хырны болгаш чодаларын сугга чуп каапкаш, кошкарны өргүл салыр бедигээшке бүрүнү-биле өрттедипкен: Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыт, Ооң Моисейге берген айтышкынын ёзугаар салган отка бүрүн өрттедир өргүл ол болган.

²² Моисей оон Бурганның бараалгакчызын бараан болуушкунче кириеринин өргүлү болур ийиги кошкарны эккээрге, Аарон болгаш ооң оолдары кошкарнын бажынче холдарын салган. ²³ А Моисей кошкарны дөгергеш, ханын дозуп алгаш, Аароннуң оң талакы кулааның халбаңын, оң талакы хол-будунуң улуг салааларын чаап берген. ²⁴ Аароннуң оолдарын база чанынче кый деп алгаш, оң талакы кулактарының халбаннарын, оң хол-буттарының улуг салааларын чаап берген, а ооң соонда арткан ханны өргүл салыр бедигээштиң бүгү талаларынче төпкөн. ²⁵ Моисей кошкарның чаан, ужазын, иштинде хамык чаан, баарның эът-чаглыг кезээн, ийи бүүректи чаа-биле катай база оң талакы дөңмекти ап алган. ²⁶ Ол Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан, ажыткы-биле хөөтпейн хаарган далган-тараалыг аргаан хааржактан бир хлебти, олива үзү холаан бир боованы база бир чуга хаарган далганны ап алгаш, өргүл малының чааның база оң талакы дөңмээниң кырынга салып каан. ²⁷ Оон ол бүгүнү Аароннуң болгаш ооң оолдарының адыштарынга салгаш, Дээрги-Чаяакчыга онза өргүл кылдыр бараалгаткан. ²⁸ Моисей ол бүгүнү оларның адыштарындан ап алгаш, өргүл бедигээжинге бүрүн өрттедир өргүл-биле кады өрттедипкен: Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг өргүл, Аңаа салган отка өрттеткен өргүл ол болган. Шак ол өргүл-биле Бурганның бараалгакчыларын бараан болуушкунче киригени ол-дур. ²⁹ Оон Моисей төштү ап алгаш, Дээрги-Чаяакчыга онза өргүл кылдыр бараалгаткан. Дээрги-Чаяакчының Моисейге берген айтышкынын ёзугаар өргүлдүң кошкарындан ооң алыр үлүү ол турган. ³⁰ Ооң соонда ол шилип чаар олива үзү биле өргүл салыр бедигээшке турган ханны ап алгаш, Ааронче база ооң хевинче бызай чашкан, а ол ышкаш оон оолдарынче, оларның хептеринче база. Моисей Ааронну, ооң хевин, а ол ышкаш оон оолдарын, оларның хептерин шак ынчаар ыдыктап каан.

³¹ Ооң соонда Моисей Ааронга болгаш ооң оолдарыга мынча дээн: «Ужуражылга майгынынче кирер чер чанынга эътти дүлгеш, бараан болуушкунче кириер өргүлдү салыр аргаан хааржакта далган-тараа-биле кады чиңер. Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы меңээ: „Ону Аарон болгаш ооң оолдары чизин“ – деп айтышкын берген болгай. ³² А эът биле далган-тарааның артыын отка өрттедиптиңер. ³³ Силерни бараан болуушкунче кириериниң хүннери эртпээн шаанда – чеди хүн дургузунда – Ужуражылга майгынының хериминиң иштинге артып калынар, чүге дээрге ол ёзулалдың үези ынча хүн үргүлчүлээр-дир. ³⁴ Силерни арыглаар дээш бөгүн канчаар кылганы дег, ынчаар кылып чоруурун Дээрги-Чаяакчы дужааган. ³⁵ Ужуражылга майгынының хериминиң иштинге чеди дүн-хүн дургузунда артып калыңар; өлбес дээш, Дээрги-Чаяакчының айтышкынын сагыңар. Ол меңээ ынчаар дужааган болгай». ³⁶ Аарон болгаш

ооң оолдары Дээрги-Чаяакчы Моисейниң аксы-биле чүнү дужааганыл, шуптузун күүсеткеннер.

Аароннуң болгаш ооң оолдарының баштайгы өргүлдери

9¹Сески хүнде Моисей Ааронну болгаш ооң оолдарын база Израильдин *баштыңнарын кый деп алган. ²Ол Ааронга мынча дээн: «Бачыт дээш өргүл болур бугажык биле бүрүн өрттедир өргүл болур кошкарны – иелээ четпес-дудуу эвес малды ап алгаш, Дээрги-Чаяакчының мурнунга эккеп сал. ³Израиль чонга мону чугаала: „Бачыт дээш өргүл болур дүктүгүр хунаны, бүрүн өрттедир өргүл болур, четпес-дудуу эвес бир хар назылыг молдурга биле хураганны эккелер. ⁴Эп-найырал өргүлү болур буга биле кошкарны база үс-биле холаан далган-тараа өргүлүн эккелгеш, Дээрги-Чаяакчыга өргүнер, чүгө дээрге Ол бөгүн силерге кээп көстүр-дүр“. ⁵Улус Моисейниң: «Эккелер!» – деп дужааган чүвезин *Ужуражылга майгынының чанынга эккелген. Бүгү чон чедип келгеш, Дээрги-Чаяакчының мурнунга туруп алган. ⁶Моисей оларга: «Ол бүгүнү Дээрги-Чаяакчының айтышкынын эзугаар кылынар, ынчан Дээрги-Чаяакчының чайынналчак чыры силерге чырып кээр» – деп чугаалаан. ⁷Оон ол Ааронга мынча дээн: «*Өргүл салыр бедигээшче чоокшулай бергеш, бодунуң бачыт дээш өргүлүн биле бүрүн өрттедир өргүлүнү эккеп салгаш, бодунну база чонну арыглап каг; чоннуң өргүлүн эккеп салгаш, Дээрги-Чаяакчының айтышкынын эзугаар чонну арыглап каг».

⁸Аарон өргүл салыр бедигээшче чоокшулап келгеш, бугажыкты бачыт дээш өргүл кылдыр эккеп дөгерген; ынчаарга ол өргүл ооң боду дээш болган. ⁹Аароннуң оолдары ачазынга ханны ап бээрге, ол салаазын ханга суккаш, өргүл салыр бедигээштиң мыйыстарын чаап каан, а арткан ханны өргүл бедигээжиниң дөжээнче төпкен. ¹⁰Аарон оон бачыт дээш өргүл болган малдың чаан, бүүректерин, баарының эът-чаглыг кезээн Дээрги-Чаяакчының Моисейге берген айтышкынын эзугаар өргүл салыр бедигээшке өрттедипкен. ¹¹А эът биле кежин чоннуң турлааның даштынга отка өрттедипкен. ¹²Ооң соонда Аарон бүрүн өрттедир өргүлдү дөгөргөргө, оолдары ачазынга ханны ап бээрге, өргүл салыр бедигээштиң бүгү талаларынче төпкен. ¹³Бүрүн өрттедир өргүлдүн мага-бодунуң кезектери болгаш бажын оолдары ап бээрге, Аарон ол бүгүнү өргүл салыр бедигээшке өрттедипкен. ¹⁴Оон ынай ол өргүл малының ишти-хырны биле чодаларын чугаш, өргүл салыр бедигээшке өрттедипкен.

¹⁵Аарон ооң соонда чоннуң өргүлүн эккеп салган: дүктүгүр хунаны чоннуң бачыт дээш өргүлү кылдыр ооң мурнундагы өргүлдүн бугажыын дег дөгерген. ¹⁶Бүрүн өрттедир өргүлдү база эккелгеш, доктааткан чурум эзугаар эккеп салган. ¹⁷Далган-тараа өргүлүн эккелгеш, адыжын долдур уруп алгаш, эргенги бүрүн өрттедир өргүл-биле кады өргүл бедигээжинге өрттедипкен. ¹⁸Аарон оон чоннуң эп-найырал өргүлү кылдыр буга биле кошкарны дөгергеш, оолдары ханны ап бээрге, өргүл салыр бедигээштиң бүгү талаларынче төпкен. ¹⁹Оолдары ачазынга буганың чаан, кошкарның ужазын болгаш ижин-хырын чаан база баарының эът-чаглыг кезээн ап бергеннер. ²⁰Оолдары чагны өргүл малдарының төштеринче салып каарга,

Аарон чагны өргүл бедигэжинге өрттедипкен. ²¹ А өргүлдерниң төжү биле он талакы дөңмээн Аарон Моисейниң дужааганын ёзуугаар Дээрги-Чаяакчыга онза өргүл кылдыр бараалгаткан.

²² Аарон оон чонче эргилип келгеш, холдарын өрү көдүргеш, чонну алгап-йөрээп каан болгаш бачыт дээш өргүлдү, бүрүн өрттедир өргүлдү база эп-найырал өргүлүн салган соонда, өргүл бедигэжиниң турар черинден дүжүп келген. ²³ Оон Моисей биле Аарон Ужуражылга майгынынче кире берген, а үнүп келгеш, чонну алгап-йөрээп каан. Ынчан Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы бүгү чонга чырып келген. ²⁴ Дээрги-Чаяакчыдан өөскүп үнген от өргүл салыр бедигээште бүрүн өрттедир өргүл биле чагны өрттедипкен. Чон ону көрүп кааш, өөрээнинден алгырып, сөгүрүп кээп дүжүп турган.

*Бараалгакчыларның боттарын алдынары

10 ¹ Аароннуң ийи оглу – Надав биле Авиуд – кайызы-даа бодунуң айдызаар саваларын алгаш, орта от салгаш, ол одунче айдызаар чүүлдер каап алганнар. Ынчалза-даа оларның Дээрги-Чаяакчыга эккеп салган оду Ооң оларга ажыглазын дээш бергени база таарымчалыг деп көргени от эвес болган. ² Ынчан Дээрги-Чаяакчыдан от өөскээш, Надав биле Авиудту өрттедиптерге, олар Ооң мурнунга өлүп калганнар.

³ Моисей Ааронга: «Дээрги-Чаяакчының: „Менче чоокшулап кээп турар улус Мээң ыдыктымны хүндүлээр ужурлуг! Бүгү чоннуң мурнунга алдаржыыр мен!“ – дээш, чугаалаар бодаан чүвези бо ышкажыл» – дээрге, Аарон ыгыт чок барган.

⁴ Моисей оон Аарон-биле алышкылар оолдары болур Мисаил биле Элицафанны (а олар Аароннуң ачазының дунмазы Узиилдин оолдары турган чүве-дир) кый деп алгаш: «Бээр келгеш, төрөл дунмаларыңарның мага-бодун ыдыктыг черден үндүрүп, чоннуң турлааның даштынче аппарыңар» – дээн. ⁵ Мисаил биле Элицафан чоокшулап келгеш, Надав биле Авиудтуң хөйленнеринден тудуп алгаш, оларның сөөктерин чоннуң турлааның даштынче үндүрө бергеннер. ⁶ Оон Моисей Ааронга болгаш ооң оолдары Элеазар биле Ифамарга мынча деп чугаалаан: «Өлбес дээш база Дээрги-Чаяакчы бүгү чонга килеңневезин дээш, кажыыдалдан бажыңар дүгүн үвүрертирбенер, хевинер ора-чаза сокпаңар. Ынчалза-даа силерниң ха-дунмаңар – бүгү израиль чон Дээрги-Чаяакчының өрттедипкени кижилерниң ажыын ажып, ыглап-сыктап болур; ⁷ *Ужуражылга майгынынче кирер черни каап чорбаңар, оон башка өлү бээр силер, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының шилип чаар олива үзү-биле силерни чаап каан болгай». Аарон, Элеазар болгаш Ифамар олар Моисейниң сөзүн ёзуугаар кылганнар.

⁸ Дээрги-Чаяакчы Ааронга мынча деп чугаалаан: ⁹ «Өлбес дээш, Ужуражылга майгынынче кирип тура, арага биле эиртир суксун ишпе, сээң оолдарың база ишпезиннер: бүгү үре-салгалыңарга кезээ мөңгедө доктааткан дүрүм ол-дур. ¹⁰ Силер ооң ачызында ыдыктыг болгаш ыдыктыг эвес чүүлдү, ол ышкаш *арыг болгаш арыг эвес чүүлдү ылгап шыдаар силер ¹¹ база израиль чонну Дээрги-

9:23 Сан. 6:22-27 9:24 Башт. 6:21; 3 Хаан. 18:38; 1 Чыл. 21:26; 2 Чыл. 7:1 10:1 Хост. 6:23

10:1 Хост. 30:9 10:2 Сан. 11:1; 16:35 10:2 Сан. 3:4; 26:61 10:3 Хост. 19:22

10:4 Хост. 6:18, 22 10:6 Лев. 21:10 10:7 Лев. 21:10 10:9 Иез. 44:21 10:10 Лев. 11:47

Чаяакчының анаа Моисейни дамчыштыр бергени бүгү дүрүм-хоойлуларынга өөредип каар силер».

¹² Моисей Ааронга болгаш ооң дириг арткан оолдары Элеазар биле Ифамарга мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчыга салган өргүлдерден артып калган далган-тараа өргүлүн алгаш, өргүл бедигээжинин чанынга ажыткы-биле хөөтпейн хаарган хевээрзин чинер: аажок ыдыктыг өргүл ол-дур. ¹³ Ону ыдыктыг черге тургаш, чинер, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчыга салган өргүлдерден сээң база оолдарыңнын алыр үлүүнер ол-дур: Дээрги-Чаяакчы меңээ ынчаар дужааган чүве. ¹⁴ Дээрги-Чаяакчыга онза өргүлдер кылдыр бараалгаткан төштү-даа, дөңмекти-даа сен бодуң, оолдарың база кыстарың арыг черге чинер, чүгө дээрге израиль чоннуң эккеп салганы эп-найырал өргүлдеринден сээң база оолдарыңнын алыр үлүүнер ол-дур. ¹⁵ Израильчилер Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан дөңмек биле төштү өргүп турар малдың чаа-биле катый Дээрги-Чаяакчыга онза өргүл кылдыр эккеп салыр ужурлуг: Дээрги-Чаяакчының айтышкынын ёзугаар ол бүгү сээң база оолдарыңнын үргүлчү алыр ужурлуг үлүүнер болур».

¹⁶ Моисей бачыт дээш өргүлдүң дүктүгүр хуназын тып чадап, дилеп туруп берген, а ону өрттедипкен бооп-тур. Ол ону билип кааш, Аароннуң дириг арткан оолдары Элеазар биле Ифамарга килеңнеп-хорадап, мынча деп турган: ¹⁷ «Чүгө бачыт дээш өргүлдү ыдыктыг черге чивээн силер? Ол дээрге аажок ыдыктыг өргүл-дүр. Бүгү чоннуң кем-буруузун өршээп, Дээрги-Чаяакчының мурнунга арыглаар дээш ол өргүлдү силерге берген болгай. ¹⁸ Ол өргүлдүң ханын ыдыктыг черге кирибээн болгай, ынчангаш силер мээң дужааганым ёзугаар ооң эьдин ыдыктыг черге чиир ужурлуг турган силер».

¹⁹ А Аарон Моисейге: «Улус бөгүн бачыт дээш өргүл биле бүрүн өрттедир өргүлдү Дээрги-Чаяакчының мурнунга эккеп салган болгай, а мен ындыг эпчок байдалга таварыштым. Бир эвес мен бөгүн бачыт дээш өргүлдү чиген болзумза, Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг болур турган бе?!» – дээн. ²⁰ Моисей ынчан акызының чугаазын чүүлдүг деп көргөн.

*Арыг болгаш арыг эвес дириг амытаннар

(Ыл. х. к. 14:3-20)

11 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чонга мону чугаалаңар. Чер кырында бар, силерге чиирин чөпшээрээн дириг амытаннар бо-дур. ³ Кандыг-даа адыр дуюглуг, кегженир дириг амытанны чип болур силер. ⁴ Адыр дуюглуг азы кегженир дириг амытаннардан чүгле дараазында дириг амытаннарны чип болбас силер: тевени, чүгө дээрге ол кегженир-даа болза, адыр дуюу чок-тур, ынчангаш силерге арыг эвес боор-дур; ⁵ сарлык-дегени^у база, чүгө дээрге ол кегженир-даа болза, адыр дуюу чок-тур, ынчангаш силерге арыг эвес боор-дур; ⁶ койгунну база, чүгө дээрге ол кегженир-даа болза, адыр дуюу чок-тур, ынчангаш силерге арыг эвес боор-дур; ⁷ хаванны база, чүгө дээрге ол адыр дуюглуг-

^у **11:5** Сарлык-деге – еврей дылда «шафан» дээр, хая-даштыг черге чурттаар үүрмек хээкчи (Ыд. ыр. 103:18; У. ч. 30:26 көр).

10:13 Лев. 2:3 **10:16** Лев. 9:3, 15 **10:18** Лев. 6:26

11:2 Мк. 7:19; Аж.-ч. 10:12-15; Рим. 14:14

даа болза, кегженмес-тир, ынчангаш силерге арыг эвес боор-дур.⁸ Ындыг янзылыг дириг амытаннарның эдин чивеңер, сегинге дегбеңер! Олар силерге арыг эвес боор-дур.

⁹ Сугга чурттаар бүгү дириг амытаннардан далайга азы хемге чоруур чакпалыг база казырктыг амытаннарны чип болур силер.¹⁰ А бүгү-ле үүрмек суг амытаннарындан, сугга чоруур бүгү дириг амытаннардан далайга азы хемге чоруур чакпазы азы казыры чок дириг амытаннарның шуптузу силерге бужар чүүл болур.¹¹ Олар силерге бужар чүүл болзун: оларның эдин чивеңер, сектеринден ческиниңер.¹² Сугга чоруур чакпазы азы казыры чок бүгү дириг амытаннар силерге бужар чүүл болур.

¹³ А куштарның иштинден дараазында куштардан^z ческиниңер (чип болбас, бужар амытаннар-дыр ол): эзирден, дастан, кара-дастан;¹⁴ дээлдигенден, бичежек эзирлерниң бүгү хевирлеринден;¹⁵ кускуннун бүгү хевирлеринден;¹⁶ страустан, үгүден, ак-кускундан, хартыганың бүгү хевирлеринден;¹⁷ кызыл-үгүден, балыкчы-үгүден, тулаа кужу ибистен;¹⁸ ак-үгүден, пеликандан, тогдуктан;¹⁹ шиленден, аистиң бүгү хевирлеринден, итпиктен болгаш часкыдан.

²⁰ Дөрт-даяктап кылаштаар, ужар чалгынның кандыг-даа курт-кымыскаяк силерге бужар чүүл болур.²¹ Ынчалза-даа дөрт-даяктап кылаштаар, ужар чалгынның курт-кымыскаяк аразындан шураар буттарлыг курт-кымыскаякты чип болур силер.²² Оларның иштинден саранчаның, шартылааның, шергиниң янзы-бүрү хевирлерин^a чип болур силер.²³ Өске кандыг-даа чалгынның, дөрт даван-даяктыг курт-кымыскаяк силерге бужар чүүл болур.

²⁴ Дараазында дириг амытаннар силерни арыг эвес кылып каар, оларның сегинге дегген кижиги бүрүзү кежээге чедир арыг эвес болур.²⁵ Оларның кайы-бирээзиниң сегин көдүрүп турган кижиги бүрүзү хевин чуп аар ужурлуг база кежээге чедир арыг эвес болур.²⁶ Адыр эвес дуогулуг азы кегженмес мал бүрүзү силерге арыг эвес боор-дур. Ындыг малдың сегинге дегген кижиги бүрүзү арыг эвес болур.²⁷ Бүгү дөрт даванның дириг амытаннарның аразындан дуогу чок даваннарлыг дириг амытан бүрүзү силерге арыг эвес боор-дур, оларның сегинге дегген кижиги кежээге чедир арыг эвес болур.²⁸ Оларның сегин көдүрүп турган кижиги хевин чуп аар ужурлуг база кежээге чедир арыг эвес болур – шак ол дириг амытаннар силерге арыг эвес боор-дур.

²⁹ Чер кырында көжүп-шимчээн үүрмек дириг амытаннардан силерге арыг эвес амытаннар бо-дур: дедир-даван, күске, улуг селескениң янзы-бүрү хевирлери;³⁰ гекко, хамелеон, летаа селеске, кох селеске болгаш тиншемет селеске^b.³¹ Бүгү-ле үүрмек дириг амытаннардан олар силерге арыг эвес боор-дур: оларның сегинге

^z**11:13** Куштар – куштарның аттарының чамдызын шын очулдурган деп бүзүрелдиг чугаалаары берге, оларның элээн хөйү чүглө Чоокку Чөөн чүкте чурттап турар, ынчангаш бо данзыны чижеглеп алган данзы деп билзе чогуур.

^a**11:22** Еврей сөзүглелде хээкчи курттарның дөрт аңгы хевириниң аттары кирген. Оларны тодарадып, чиге очулдулары кончуг берге.

^b**11:30** Бо дириг амытаннарны ылапты-биле тодарадып, амгы үениң дириг амытаннары-биле дөмейлей көөрү болдунмас. Ынчангаш оларның чамдыктарының бурунгу еврей аттарын кириген.

дегген кижиге бүрүзү кезжээге чедир арыг эвес болур. ³² Оларның сегиниң кандыг-бир кезээ дээпкен бүгү чүве: кандыг-даа ыяш *аптара, азы хеп, азы хөм-кеш, азы шоодай база ажыл-херек кылырда ажыглаар кандыг-даа херексел арыг эвес болур; оларны сугже суп каар херек. Олар кезжээге чедир арыг эвес болур, а ооң соонда арыг апаар. ³³ Оларның сегиниң кандыг-бир кезээ кире берген кандыг-даа дой сава иштинде турар бүгү чүве арыг эвес апаар, а саваны буза шаап каар ужурлуг силер.

³⁴ Шак ыңдыг савага турган суг дегген кандыг-даа аыш-чем арыг эвес болур; ыңдыг савадан кудуп ижип турар кандыг-даа суксун база арыг эвес болур. ³⁵ Оларның сектериниң кандыг-бир кезээ кире берген бүгү чүве арыг эвес болур; янзы-бүрү дой суугулар ынчап барза, оларны чуура шаап кааптар херек, чүге дээрге силерге арыг эвес боор-дур. ³⁶ Чүгле суг бажы азы суглуг кудук арыг хевээр артар. А демги үүрмек дириг амытаннарның сегинге дээпкен кижиге арыг эвес апаар. ³⁷ Оларның сегиниң кандыг-бир кезээ бир-ле тарыыр деп турар үрезинге дээптер болза, ол үрезин арыг хевээр артар. ³⁸ А бир эвес үрезинни суггарган соонда, оларның сегиниң кандыг-бир кезээ үрезинче кээп дүжер болза, ол силерге арыг эвес болур.

³⁹ Аыш-чемге ажыглап турарыңар кандыг-бир малыңар бодунуң өлүмү-биле өлүр болза, ооң сегинге дегген кижиге кезжээге чедир арыг эвес болур. ⁴⁰ Ол сектиң эьдин ап чиир кижиге хевин чуп аар ужурлуг база кезжээге чедир арыг эвес болур. Оларның сегин көдүрүп турган кижиге хевин чуп аар ужурлуг; ол кезжээге чедир арыг эвес болур.

⁴¹ Чер кырында көжүп-шимчээн үүрмек дириг амытан бүрүзү силерге бужар чүүл-дүр, ону чип болбас. ⁴² Хырнынга соястаар, дөрт-даяктап кылаштаар азы дөрттен хөй даванның бүгү амытаннарны чивеңер – чер кырында көжүп-шимчээн үүрмек дириг амытан бүрүзү бужар чүүл болур. ⁴³ Бодуңарны ыңдыг дириг амытаннар-биле бужартатпаңар база оларга деггеш, арыг эвес апарбаңар. ⁴⁴ Чүге дээрге Мен – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен! Мен ыдыктыг болганымда, силер база ыдыктыг болу беринер. Бодуңарны чер кырында көжүп-шимчээн үүрмек дириг амытан-биле арыг эвес болдурбаңар. ⁴⁵ Мен – Бурганыңар болур дээш силерни египет черден үндүрүп эккелген Дээрги-Чаяакчы-дыр мен. Ыдыктыг бооп көрүңер, чүге дээрге Мен ыдыктыг-дыр мен.

⁴⁶ Мал-маган, куштар болгаш сугда азы чер кырында көжүп-шимчеп турар бүгү үүрмек дириг амытаннар дугайында дүрүм-хоойлу шак ыңдыг боор-дур. ⁴⁷ Ону силерге арыг, чип болур база арыг эвес, чип болбас дириг амытанны аңгылазын дээш берген».

Чаш уруг төрүттүнерге, иезиниң арыглары

12 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чонга дараазында чүүлдү чугаала. Бир эвес херээжен кижиге иштелгеш, оол уруг божуп аар болза, боду чеди хүн дургузунда *арыг эвес болур; ай демдээ көрүп турар үезинде дег, арыг эвес болур. ³ А сески хүнде чаа төрүттүнген оолдуң дотаан *кыртыжап демдектээр ужурлуг. ⁴ Оон демги херээжен төгүлген ханы дээш, үжен

11:32 Лев. 15:12; Сан. 19:15 **11:33** Лев. 6:28; 15:12 **11:39** Лев. 17:15; 22:8; Ы. х. к. 14:21

11:44 Лев. 19:2; 20:7, 26; 21:8; 1 Пет. 1:16; Евр. 12:10 **11:47** Лев. 10:10; Иез. 44:23

12:2 Лев. 15:19 **12:3** Э. д. 17:12

үш хүн дургузунда арыгланьр ужурлуг. Ол бодунуң арыгланып турар үезинде, кандыг-даа ыдыктыг чүүлге дегбезин база ыдыктыг черже кирбезин.

⁵ Бир эвес херэежен кижиги кыс уруг божуп аар болза, ай демдээ көрүп турар үезинде дег, арыг эвес болур, чүглө ийи чеди хонук хуусаада; а ооң соонда ол херэежен төгүлгөн ханы дээш, алдан алды хүн дургузунда арыгланьр ужурлуг.

⁶ А бодунуң оглу азы кызы дээш арыгланьр хуусаазы эрте бээрге, демги херэежен бүрүн өрттедир өргүл кылдыр бир харлыг хураганны база бачыт дээш өргүл кылдыр көгө-буганы азы көгээзинни *Ужуражылга майгынынче кирер черге эккеп, *Бурганның бараалгакчызынга бээр ужурлуг. ⁷ А Бурганның бараалгакчызы ол өргүлдү Дээрги-Чаяакчының мурнунга эккеп салгаш, херэежен кижини арыглап каар. Оон ол херэежен төгүлгөн ханындан арыг апаар. Оол азы кыс божаан херэеженге хамааржыр дүрүм-хоойлу шак ындыг боор-дур. ⁸ А бир эвес херэежен кижиниң хураган өргүүр харыы чок болза, ийи көгө-буганы азы ийи көгээзинни эккелгеш, бирээзин – бүрүн өрттедир, а өскезин – бачыт дээш өргүл кылдыр салзын. Ынчан Бурганның бараалгакчызы ону арыглап каарга, ол херэежен арыг апаар».

Улустуң кеш аарыгларының дугайында

13 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга мынча деп чугаалаан: ² «Мага-бодунуң кежинге ыжык, бузур азы кылагар сору тыпты берген кижиги турган дижик. Ол кижиниң оозу кеш аарыының балыынче шилчий берип болур, ынчангаш ону *Бурганның бараалгакчызы Ааронга азы Аароннуң оолдарынга – Бурганның бараалгакчыларының кайы-бирээзинге эккээр керек. ³ Бурганның бараалгакчызы кеште балыгны шинчилеп көөр. Бир эвес балыг черде дүктер агара берген база балыг кешче ханылап кире берген болза, ол дээрге кеш аарыы-дыр. Бурганның бараалгакчызы ол кижини шинчилеп көргөш, ону *арыг эвес деп чарлаар.

⁴ А бир эвес ол кижиниң кежинде кылагар сору кешче ханылап кирбээн база ол сорууда дүктер агара бербээн болза, Бурганның бараалгакчызы ындыг сорулуг кижини чеди хүн дургузунда улустан аңгылап каар ужурлуг. ⁵ Бурганның бараалгакчызы чедиги хүнде ол кижини шинчилеп көргөш, балыг черниң хевири өскерилбээн база балыг кешке тарап үгдеревээн болза, ону база бир чеди хүн дургузунда улустан аңгылап каар ужурлуг. ⁶ Чеди хүн эрткен соонда, Бурганның бараалгакчызы демги кижини база катап шинчилеп көрзүн. Бир эвес балыг шоолуг илдең эвес апарган база кешке тарап үгдеревээн болза, Бурганның бараалгакчызы ону арыг деп чарлаар ужурлуг: ол дээрге чүглө бузур-дур. А бузурлаан кижиги хевин чуп алзын, ынчан арыг болу бээр. ⁷ А бир эвес арыгланьр дээш, Бурганның бараалгакчызынга кээп чораанының соонда, ол кижиниң кежинде бузуру тарап үгдереп эгелээн болза, ол Бурганның бараалгакчызынга база катап кээп көстүр ужурлуг. ⁸ Бурганның бараалгакчызы ол кижиниң кежинде бузурнуң тарап үгдерээнин көрүп каар болза, ону арыг эвес деп чарлаар ужурлуг, чүгө дээрге кеш аарыглыг кижиги-дир.

⁹ Кандыг-бир кижиги кеш аарыглыг болза, ону Бурганның бараалгакчызынга эккээр керек. ¹⁰ Бурганның бараалгакчызы ону шинчилеп көөргө, кежинде ак ыжык бар,

ол ыжыкта дүктөр агара берген база ыжыкта достак ириңниг эът бар болза, ¹¹ оон кежинде хоочураан кеш аарыы бар-дыр. Бурганның бараалгакчызы ол кижиниң арыг эвезин чарлазын, ону улустан түр када аңгылаан херээ чок, чүге дээрге оон арыг эвези илдең-дир. ¹² Чамдыкта кеш аарыы кешти дургаар тарап үгдерээш, оон балыы кижиниң кежин Бурганның бараалгакчызының көрүп шыдаар шаа-биле тейинден тавангайынга чедир шыва ап болур. ¹³ Бурганның бараалгакчызы кеш аарыы кижиниң бүгү мага-бодун шыва апканын көрүп кагза, ону арыг деп чарлаар ужурлуг, чүге дээрге кижиниң мага-боду бүрүнү-биле холайтыр агара берген болза, ол аарыг арыг болур. ¹⁴ Ынчалза-даа ол кижиниң мага-бодунга ириңниг эът көстүп кээри билек, ол арыг эвес апаар. ¹⁵ Бурганның бараалгакчызы ириңниг эътти көрүп кааш-ла, ол кижини арыг эвес деп чарлаар ужурлуг; ириңниг эът арыг эвес болур – ол дээрге кеш аарыы-дыр. ¹⁶ А бир эвес ириңниг эът катап база агара бээр болза, ол кижини Бурганның бараалгакчызынга база катап чеде берзин. ¹⁷ Бурганның бараалгакчызы ону шинчилеп көөр. Бир эвес балыг чер агара берген болза, Бурганның бараалгакчызы аарыг кижини арыг деп чарлазын, чүге дээрге ол ам арыг болу берген-дир.

¹⁸ Кандыг-бир кижиниң кежи оюлганнааш, оон экирий берген, ¹⁹ а оюлган орнунга ак ыжык азы кызылзымаар кылагар сору тыптып келген болза, ону Бурганның бараалгакчызы шинчилеп көөр ужурлуг. ²⁰ Бурганның бараалгакчызы кылагар соруну даштындан көөрге, кешче ханылап кире берген база дүктери агара берген болза, ол кижини арыг эвес деп чарлаар ужурлуг: оюлганнап турган черге частып үнүп келген кеш аарыы ол-дур. ²¹ А бир эвес Бурганның бараалгакчызы шинчилеп көөрге, ол кылагар соруда ак дүктөр чок; боду кешче ханылап кирбээн база шоолуг илдең эвес болза, демги кижини чеди хүн дургузунда улустан аңгылап каапсын. ²² Ынчаарга кылагар сору кешке аажок тарап үгдерээр болза, Бурганның бараалгакчызы ол кижини арыг эвес деп чарлаар ужурлуг: ол дээрге аарыг-дыр. ²³ А бир эвес кылагар сору кешке тарап үгдеревейн, ол-ла хевээр артар болза, чүгле оюлганның сорбуланы бергени ол-дур, ынчангаш Бурганның бараалгакчызы демги кижини арыг деп чарлаар.

²⁴ Кандыг-бир кижиниң кежинге өртең турган, а оон ол өрттенген черниң орнунга ак азы кызылзымаар ак өнүг кылагар сору тыптып келген дижик. ²⁵ Бурганның бараалгакчызы ону шинчилеп көөрге, дүктери агара берген база кешче ханылап кире берген болза, ол дээрге өртеңге частып үнүп келген кеш аарыы-дыр. Бурганның бараалгакчызы ол кижини арыг эвес деп чарлаар ужурлуг: кеш аарыындан аараан кижини болган-дыр. ²⁶ Ынчаарга Бурганның бараалгакчызы көөрге, кылагар соруда ак дүктөр чок, ол боду кешче ханылап кирбээн база шоолуг илдең эвес болза, демги кижини чеди хүн дургузунда улустан аңгылап каапсын. ²⁷ Бурганның бараалгакчызы ол кижини чедиги хүнде шинчилеп көрзүн: бир эвес кылагар сору кешке аажок тарап үгдерээн болза, ону арыг эвес деп чарлазын: кеш аарыындан аараан кижини болган-дыр. ²⁸ А бир эвес кылагар сору туружунда хевээр артып, кешке тарап үгдеревээн база шоолуг илдең эвес болза, ол дээрге чүгле өртеңден тывылган ыжык-тыр. Бурганның бараалгакчызы ол кижини арыг деп чарлазын, чүге дээрге өрттенген чер сорбуланган болган-дыр.

²⁹ Эр азы херээжен кижиниң бажынга азы сегелинге балыг турган дижик. ³⁰ Бурганның бараалгакчызы балыг черни шинчилеп көргөш, ол балыг кешче

ханылап кире берген база ооң дүктери чингелеп, саргара берген болза, ол кижини арыг эвес деп чарлазын: кодур-бузур-дур, башта азы сегелде кеш аарыдыр. ³¹ Бурганның бараалгакчызы кодур-бузурнуң балыын шинчилеп көрзүн: бир эвес ону даштындан көөрге, кешче ханылап кирбээн база ооң дүктери ам-даа карарбаан болза, кодур-бузурдан аараан кижини чеди хүн дургузунда улустан аңгылап кагзын. ³² Бурганның бараалгакчызы оон чедиги хүнде кодур-бузурнуң балыг черин шинчилеп көрзүн: бир эвес ол тарап үгдеревээн; оон дүктери саргара бербээн база кодур-бузур кешче ханылап кирбээн болза, ³³ аарыг кижичүлүттүнүп алзын, ынчалза-даа кодурлап-бузурлаан черин чүлүвес ужурлуг. Бурганның бараалгакчызы ынчан ол кижини база бир чеди хүн дургузунда улустан аңгылап кагзын. ³⁴ Бурганның бараалгакчызы оон кодур-бузурну чедиги хүнде шинчилеп көөрге, ол кешке тарап үгдеревээн база олче ханылап кирбээн болза, демги кижини арыг деп чарлазын. Ол кижичевин чуп алзын, оон арыг болу бээр. ³⁵ А бир эвес ону арыг деп хүлээп көргөн соонда, кодур-бузуру аажок тарап үгдерей бээр болза, ³⁶ Бурганның бараалгакчызы ол кижини шинчилеп көргөш, кеште кодур-бузурнуң тарап үгдерээнин көрүп кагза, саргара берген дүктерни-даа дилээн херээ чок: аарыг кижичи арыг эвес-тир. ³⁷ А бир эвес кодур-бузурнуң даштыкы хевири өскерилбээн база ында кара дүктер үнүп келген болза, кодур-бузурнуң экирээни ол-дур, а демги кижичи арыг болу берген-дир. Бурганның бараалгакчызы ону арыг деп чарлазын.

³⁸ Эр азы херээжен кижиниң кежинге кылагар ак сорулар тыптып келген дижек. ³⁹ Бурганның бараалгакчызы ол кижини шинчилеп көргөш, ооң кежинде кылагар сорулар бүлүргей ак өңнүүн эскерип каар болза, кеште частып үнүп келген айыыл чок бузур-дур ол, а демги кижичи арыг-дыр.

⁴⁰ Бир-ле кижиниң бажының дүгү дүже берген дижек: ол – тас баштыг-даа болза, арыг кижичи-дир. ⁴¹ Ынчаарга ооң бажының мурнуу талазында дүктери дүже берген дижек: ол – калчан баштыг-даа болза, арыг кижичи-дир. ⁴² А бир эвес баштың калчанынга азы тазыңга кызылзымаар ак балыг чер тыптып кээр болза, демги кижиниң бажыңга частып үнүп келген кеш аары ол-дур. ⁴³ Бурганның бараалгакчызы аарыг кижини шинчилеп көөрге, ооң бажының калчан азы тас черинде ыжы кызылзымаар ак өңнүг, а ол ыжыкты даштындан көөрге, улустун кежинде кеш аары ышкаш көстүр болза, ⁴⁴ ол дээрге кеш аарыындан аараан, арыг эвес кижичи-дир. Ооң бажында балыг чер бар-дыр: Бурганның бараалгакчызы ону арыг эвес деп чарлаар ужурлуг.

⁴⁵ Шак ыңдыг балыгыг, кеш аарыындан аараан кижичи качыгдалдың самдар хевин кетсин; бажының дүгүн үвүргей ап чорзун; арнын думчуунуң алдынга чедир дуй орааттынып алзын база: „Арыг эвес мен! Арыг эвес мен!“ – деп алгырып, улусту сагындырып чорзун. ⁴⁶ Аарыының бүгү хүннеринде ол кижичи арыг эвес деп санаттырар. Ол кижичи арыг эвес болгаш, аңгы черге, чоннуң турлааның даштыңга чурттаар ужурлуг».

Дүдүктүг хеп дугайында

⁴⁷ «Дүдүк^с чер хеп аймаанга: дүктен азы лёндан кылган хепке, ⁴⁸ лён болгаш дүктен сырып азы ээрип туруп кылган пөске база алгы-хөмгө болгаш алгы-хөмден кылдынган кандыг-бир этке тыптып келген дижик. ⁴⁹ Бир эвес хепте, алгы-хөмде азы сыраан, ээрген пөсте база алгы-хөмден кылдынган кандыг-бир этте дүдүк чер ногаанзымаар азы кызылзымаар өңнүг болза, ол дээрге дүдүктүр, ону Бурганның бараалгакчызынга көргүзөр херек. ⁵⁰ Бурганның бараалгакчызы дүдүктү шинчилеп көргөш, дүдүктүг хеп биле этти чеди хүн дургузунда аңгылап кагзын. ⁵¹ Оон чедиги хүнде дүдүктү шинчилеп көөрге, хепке, сырып азы ээрип туруп кылган пөске база кандыг-даа этти кылырынга ажыглаан алгы-хөмгө тарап үгдерей берген болза, ол дээрге халдавырлыг, арыг эвес дүдүк-түр. ⁵² Бурганның бараалгакчызы хепти, дүктен азы лёндан сыраан азы ээрген пөстү база кандыг-даа алгы-хөмден кылдынган этти, шак ындыг дүдүктүг болза, өрттедир журлуг: ол дээрге халдавырлыг, арыг эвес дүдүк-түр. ⁵³ А бир эвес Бурганның бараалгакчызы дүдүктүн хепке, сырып азы ээрип туруп кылган пөске база алгы-хөмден кылдынган кандыг-бир этке тарап үгдереvэнин көрүп каар болза, ⁵⁴ дүдүк черлиг хеп биле этти чуурун дужаагаш, чеди хүн дургузунда база катап аңгылап кааптар журлуг. ⁵⁵ Чугган соонда, Бурганның бараалгакчызы хеп биле этти шинчилеп көөрге, дүдүк тарап үгдереvезе-даа, ооң даштыкы хевири өскерилбээн болза, ол арыг эвес-тир. Ону өрттедир херек: хеп биле эттин иштии азы мурнуу талазын деже чипкен дүдүктүр ол. ⁵⁶ А бир эвес Бурганның бараалгакчызы көөрге, хеп биле этти чуп каапкан соонда, дүдүк шоолуг илдең эвес апарган болза, ону хептен азы алгы-хөмден база сырып азы ээрип туруп кылган пөстен ора тыртып кааптар херек. ⁵⁷ Ынчаарга дүдүк хепке, сырып азы ээрип туруп кылган пөске болгаш кандыг-бир алгы-хөмден кылдынган этке база катап тыптып кээр болза, ол частып үнүп орап дүдүк-түр: шак ындыг дүдүктүг хеп биле этти өрттедивит. ⁵⁸ А бир эвес хепти, сырып азы ээрип туруп кылган пөстү база алгы-хөмден кылдынган кандыг-бир этти чуп каапкан соонда, дүдүк чиде бээр болза, ындыг хеп биле этти база катап чуур херек; ол ынчан арыг болу бээр».

⁵⁹ Дүктен азы лёндан кылган хепте болгаш сырып азы ээрип туруп кылган пөсте база алгы-кештен кылдынган кандыг-бир этте тыптып келген дүдүк дугайында, оларны арыг азы арыг эвес деп чарлаарының дугайында дүрүм-хоойлу шак ындыг боор-дур.

Халдавырлыг кеш аарыындан аарып турган улусту арыглаары

14 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Халдавырлыг кеш аарыындан аараан кижини арыглаарда, ажыглаар журлуг дүрүм-хоойлу бодур. *Бурганның бараалгакчызы ол кижиниң аараанының дугайында дыңнап кааш, ³ чоннуң турлааның даштынче үне бээр журлуг. Ол бараалгакчы халдавырлыг кеш аарыындан аарып турган кижиниң аарыы экирий бергенин көрүп каан дижик.

^с13:47 Дүдүк – еврей дылда «дүдүк» деп билиишкинни база «кеш аарыглары» деп билиишкинни чаңгыс-ла ол «цараат» деп сөс-биле илередип турган.

⁴ Бурганның бараалгакчызы ынчан арыгланып турар кижиге херек ийи *арыг база дириг кушту, пөш ыяжының будуун, кызыл удазынны болгаш иссоп дээр үнүштү эккээрин улуска дужаазын. ⁵ А оон куштарның бирээзин агым сугдан ускан суг куткан дой сава кырынга дөгөрерин дужаазын. ⁶ Бурганның бараалгакчызы дириг кушту пөш ыяжының будуу, кызыл удазын болгаш иссоп-биле кады ап алгаш, оларның шуптузун демги суг кырынга дөгөргөн куштун ханынче супсун. ⁷ Ооң соонда халдавырлыг кеш аарыындан арыгланып турар кижиге ол ханны чеди катап бызай чашкаш, ону арыг деп чарлазын, а кушту ажык шөлче ужудуп үндүрүпсүн.

⁸ Арыгланып турар кижиге бодунун хевин чуп алзын; бүгү-ле дүктерин чүлүп каапсын база мага-бодун сугга чуп алзын, ол ынчан арыг болу бээр. Ооң соонда аарып турган кижиге чоннун турлаанче кирип келгеш, бодунун чадырының даштынга чеди хонзун. ⁹ А чедиге хүнде ол кижиге бодунун дүктерин: бажының дүгүн, салын, хавааның кирбиин – бүгү-ле бар дүктерин чүлүп каапсын, оон хептерин чуп алзын база мага-бодун сугга чуп алзын, ол ынчан арыг болу бээр.

¹⁰ А сески хүнде ол кижиге четпес-дудуу эвес ийи эр хураганны, бир харлыг кыс хураганны база далган-тараа өргүлү кылдыр олива үзү холаан, бир эфаның оннун үш кезээ эң шынарлыг далганны болгаш бир лог олива үзүн ап алгаш келзин.

¹¹ Ынчан арыглаашкынны кылып бараалгакчы ол кижини ооң өргүлдери-биле кады *Ужуражылга майгынынче кирер черге Дээрги-Чаяакчының мурнунга тургузуп кагзын. ¹² Ооң соонда эр хураганнарның бирээзин кем-буруу дээш өргүл кылдыр салзын база бир лог олива үзүн ап алгаш, оларны Дээрги-Чаяакчыга онза өргүлдер кылдыр бараалгатсын. ¹³ Оон эр хураганны бачыт дээш өргүлдү база бүрүн өрттедир өргүлдү дөгөрер ыдыктыг черге дөгөрсин. Бачыт дээш өргүл ышкаш, кем-буруу дээш өргүл Бурганның бараалгакчызыны болур: аажок ыдыктыг өргүл олдур.

¹⁴ Бурганның бараалгакчызы кем-буруу дээш өргүлдүн ханын дозуп алгаш, арыгланып турар кижиниң оң талакы кулааның халбанын, оң холунун улуг салаазы биле оң будунун улуг эргээн чаап кагзын. ¹⁵ А ооң соонда бичии олива үзү узуп алгаш, солагай талакы адыжынче куткаш, ¹⁶ оң холунун салаазын солагай талакы адыжында үсче суккаш, Дээрги-Чаяакчының мурнунга салаазы-биле чеди катап бызай чашсын. ¹⁷ Бурганның бараалгакчызы адыжында арткан үзүн ап алгаш, арыгланып турар кижиниң оң талакы кулааның халбанын, оң холунун улуг салаазы биле оң будунун улуг эргээн – кем-буруу дээш өргүлдүн ханынын кырындан – чаап кагзын. ¹⁸ Оон адыжында артып калган үзүн арыгланып турар кижиниң бажынче кудупкаш, ону Дээрги-Чаяакчының мурнунга арыглап кагзын.

¹⁹ Бурганның бараалгакчызы бачыт дээш өргүлдү эккеп салзын, арыгланып турар кижини ооң арыг эвезинден арыглап кагзын. Оон бүрүн өрттедир өргүлдү дөгөрсин. ²⁰ Бурганның бараалгакчызы бүрүн өрттедир өргүл биле далган-тараа өргүлүн өргүл бедигээжинге салып, демги кижини ынчалдыр арыглаарга, ол арыг болу бээр.

²¹ А ол кижиге яды бооп, долу үнелиг өргүлдер кылып хары чок болза, бодун арыглаар дээш, бир эр хураганны кем-буруу дээш онза өргүл кылдыр Дээрги-Чаяакчыга бараалгадып эккелзин. Оон ыңай далган-тараа өргүлү кылдыр эфанын

оннун бир кезээ олива үзү холаан, эң шынарлыг далганны; бир лог олива үзүн база ²² бодунун тып шыдаптары ийи көгө-буганы азы ийи көгээзинни эккелзин. Бир куш бачыт дээш өргүл, а өскези – бүрүн өрттедир өргүл болур.

²³ Арыгланып турарының сески хүнүндө демги кижии ол бүгүнү Бурганның бараалгакчызынга – Ужуражылга майгынынче кирер черге, Дээрги-Чаяакчының мурнунга – эккелзин. ²⁴ Бурганның бараалгакчызы кем-буруу дээш өргүлдүн хураганы биле олива үзүн ап алгаш, оларны Дээрги-Чаяакчыга онза өргүлдер кылдыр бараалгатсын. ²⁵ Оон кем-буруу дээш өргүлдүн хураганын дөгөрер. Бурганның бараалгакчызы кем-буруу дээш өргүлдүн ханын дозуп алгаш, арыгланып турар кижиниң оң талакы кулааның халбаңын, оң холунуң улуг салаазы биле оң будунуң улуг эргээн чаап кагзын. ²⁶ Бурганның бараалгакчызы олива үзүндөн элээни бодунуң солагай талакы адыжынче кудуп алзын. ²⁷ Ооң соонда оң холунуң салаазы-биле солагай адыжында үстү Дээрги-Чаяакчының мурнунга чеди катап бызай чашсын. ²⁸ А оон адыжында олива үзүндөн алгаш, арыгланып турар кижиниң оң талакы кулааның халбаңын, оң холунуң улуг салаазы биле оң будунуң улуг эргээн – кем-буруу дээш өргүлдүн ханының кырындан – чаап кагзын. ²⁹ Бурганның бараалгакчызы адыжында арткан үзүн арыгланып турар кижиниң бажынче кудуп, ону Дээрги-Чаяакчының мурнунга арыглап кагзын. ³⁰ Оон арыгланып турар кижиниң эккеп шыдаары ийи көгө-буганың азы ийи көгээзинниң бирээзин өргүлгө салзын. ³¹ Бурганның бараалгакчызы ол кижиниң эккеп шыдааны өргүлгө салыр куштарның бирээзин – бачыт дээш өргүл кылдыр, а өскезин – бүрүн өрттедир өргүл кылдыр, далган-тараа өргүлү-биле кады салыр. Бурганның бараалгакчызы арыгланып турар кижини Дээрги-Чаяакчының мурнунга ынчалдыр арыглап каар).

³² Халдавырлыг кеш аарыындан аараан база оозун арыглаар долу үнелиг өргүлдер кылыр харыы чок кижии дугайында дүрүм-хоойлу шак ындыг боор-дур.

Бажыңнар ханаларында дүдүк

³³ Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга мынча деп чугаалаан: ³⁴ «Ээлезин дээш, силерге берип турарым *ханаан черге чедө бээриңерге, ээлеп чурттай бээр чериңерде бажың-балгатче дүдүктү салыпкан дижик мен. ³⁵ Ынчан ындыг бажың ээзи Бурганның бараалгакчызынга баргаш: „Мээң бажыңымда аарыг дег чүвө тыптып келди“ – деп чугаалазын. ³⁶ Бурганның бараалгакчызы дүдүктү шинчилеп көөрү-биле ол бажыңга чедип кээр бетинде, бажыңда бар бүгү чүвө арыг эвес болу бербезин дээш, ол бүгүнү дашкаар үндүрүп кааптарын дужаазын. Оон соонда Бурганның бараалгакчызы бажыңны шинчилеп көөрү-биле чедип кээр. ³⁷ Ол дүдүктү шинчилеп көөргө, бажыңның ханаларында дүдүк ногаанзымаар азы кызылзымаар ыйылчак черлер дег база даштындан көөргө, ханаларже ханылап кире берген болган дижик. ³⁸ Бурганның бараалгакчызы ынчан бажыңдан үнгөш, „Олче чеди хүн дургузунда кирип болбас“ дээр ужурлуг. ³⁹ Оон ол чедиги хүнде бажыңга база катап келгөш, шинчилеп көрзүн. Бир эвес дүдүк бажыңның ханаларын дургаар тарап үгдерей берген болза, ⁴⁰ дүдүй берген даштарны бузарын дужаагаш, оларны хоорай даштында арыг эвес черже үндүр октаттырыпсын. ⁴¹ А оон бажың иштин

улуска бүрүнү-биле сивиртип каапкаш, сивирген малгаштың шуптузун хоорай даштында арыг эвес черже аппарып төктүрзүн. ⁴² Улус биеэги даштарның орнунга өске даштарны салгаш, чаа малгаш-биле бажыңны чаап каар.

⁴³ Ынчаарга даштарны бускаш, бажыңның эрги малгажын сивиргеш, чаа малгаш-биле чаап каан соонда, бажыңда дүдүк база катап частып үнүп кээр болза, ⁴⁴ Бурганның бараалгакчызы чедип келгеш, шинчилеп көөр ужурлуг. Бир эвес дүдүк бажыңда тарап үгдерей берген болза, ол дүдүк халдавырлыг-дыр, а бажың боду арыг эвес-тир. ⁴⁵ Ук бажыңны: даштарын, ыяжын болгаш бүгү малгажын үрегдеп бускаш, хоорай даштында арыг эвес черже сөөртүп үндүрер черек. ⁴⁶ Ол бажыңче кирип болбас дээн бүгү үениң дургузунда ынаар кирген кижиче кезжээге чедир арыг эвес болур.

⁴⁷ Аңаа удуп чыткан азы чемненген кижиче база хевин чуп алыр ужурлуг. ⁴⁸ А бир эвес Бурганның бараалгакчызы чедип келгеш, ол бажыңны база катап малгаштап чаап каан соонда, ында дүдүк тарап үгдеревээнин көрүп каар болза, бажыңны арыг деп чарлаар ужурлуг, чүге дээрге дүдүк эттине берген-дир. ⁴⁹ Бурганның бараалгакчызы бажыңны арыглаары-биле ийи кушту, пөш ыяжының будуун, кызыл удазынны база иссоп дээр үнүштү ап алзын ⁵⁰ база куштарның бирээзин агым сугдан ускан суг куткан дой сава кырынга дөгерзин. ⁵¹ Ол оон пөш ыяжының будуун, иссопту, кызыл удазынны база дириг арткан кушту алгаш, дөгерген куштун ханын холаан демги сугже оларның шуптузун суккаш, бажыңны чеди катап бызай чашсын. ⁵² Бурганның бараалгакчызы бажыңны куштун ханын холаан демги суг-биле; дириг куш, пөш ыяш будуу, иссоп болгаш кызыл удазын-биле ынчалдыр арыглап кагзын. ⁵³ Ооң соонда дириг кушту хоорай даштындан ажык шөлче ужудуп үндүрзүн. Бурганның бараалгакчызы бажыңны ынчалдыр арыглаарга, ол арыг болу бээр».

⁵⁴⁻⁵⁶ Кандыг-даа халдавырлыг кеш аары болгаш кодур-бузур дугайында; хепте азы бажыңда дүдүк дугайында база ыжык, бузур болгаш кылагар сору дугайында дүрүм-хоойлу шак ындыг боор-дур. ⁵⁷ Ол бүгү дүрүм-хоойлу арыг азы арыг эвес болурун илередиринге черек.

Эр улуска хамааржыр дүрүм-хоойлу

15 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чонга мону чугаалаңар. Кандыг-бир эр кижиниң мага-бодундан^d сыстып турар суук чүүлдер бар болза, оозу дээш, ол *арыг эвес болу бээр. ³ Ол кижиниң мага-бодундан сыстып турар чүүл сыстып үнүп-даа турар азы мага-бодунга боглуп артып-даа каар болза, дөмей-ле ооң арыг эвезин көргүзер.

⁴ Ындыг арыг эвес кижиниң чыткан дөжээ база олуруп турган кандыг-даа эди арыг эвес болур. ⁵ А ооң дөжээнге дегген өске кижиче хевин чуп алыр, а боду сугга чунуп алыр ужурлуг; ол кижиче кезжээге чедир арыг эвес болур. ⁶ Арыг эвес кижиниң олурган черинге олурупкан өске кижиче хевин чуп алыр база сугга чунуп алыр ужурлуг; ол кижиче кезжээге чедир арыг эвес болур. ⁷ Арыг эвес кижиниң мага-бодунга дегген өске кижиче хевин чуп алыр база сугга чунуп алыр ужурлуг; ол кижиче

^d15:2 Мага-бот – бо сөс кижиниң алдыкы органнарын ойзу адап турар хире.

кежээге чедир арыг эвес болур. ⁸ Сыстып турар суук чүүлдүг кижиче арыг кижиче дүкпүрүптөр болза, арыг кижиче хевин чуп алыр база сугга чунуп алыр ужурлуг; ол кижиче кежээге чедир арыг эвес болур. ⁹ Арыг эвес кижиниң олурган олут бүрүзү база арыг эвес болур. ¹⁰ Шак ындыг кижиниң адаанга салып турган кандыг-бир чүүлге дегген кижиче бүрүзү кежээге чедир арыг эвес болур. А ол чүүлдү көдүрүп аппаар кижиче хевин чуп алыр база сугга чунуп алыр ужурлуг; ол кижиче кежээге чедир арыг эвес болур. ¹¹ Сыстып турар суук чүүлдүг кижиче холун чуп албайн, өске-бир кижиче дегген болза, өске кижиче бүрүзү хевин чуп алыр база сугга чунуп алыр ужурлуг; ол кижиче кежээге чедир арыг эвес болур. ¹² Арыг эвес кижиче дой савага дегген болза, ол саваны буза шаап каар херек. А бир эвес ыяш савага дегген болза, ону сугга чуур херек.

¹³ Сыстып турар суук чүүлдүг кижиче оозундан адырлып-арыгланып алыр болза, арыгланганындан бээр чеди хүн эрткенин манааш, хевин чуп алыр база мага-бодун агым сугга чуп алыр ужурлуг; ол ынчан арыг болу бээр. ¹⁴ Ол кижиче сески хүнде ийи көгө-буганы азы ийи көгээзинни ап алгаш, Дээрги-Чаяакчының мурнунга, *Ужуражылга майгынынче кирер черге чедип келзин база куштарны *Бурганның бараалгакчызынга эккеп берзин. ¹⁵ Бурганның бараалгакчызы куштарның бирээзин бачыт дээш өргүл кылдыр, а өскезин бүрүн өрттедир өргүл кылдыр салгаш, ол кижини сыстып турар суук чүүлүндөн Дээрги-Чаяакчының мурнунга ынчалдыр арыглап каар.

¹⁶ Бир-ле эр кижиниң үрези төгүлгөн болза, ол бүгү бодун сугга чуп каапсын; ол кижиче кежээге чедир арыг эвес болур. ¹⁷ Үре төктү берген хеп болгаш алгы-хөм бүрүзүн сугга чуп кааптар херек; ол чүүлдер кежээге чедир арыг эвес болур».

Херэежен улуска хамааржыр дүрүм-хоойлу

¹⁸ «Эр кижиче херэежен кижиче-биле холбажырга, үрези төктү берген болза, иелээ сугга чунуп каапсыннар; олар кежээге чедир арыг эвес болурлар. ¹⁹ Бир эвес херэежен кижиче ай демдээ көргөн үезинде мага-бодундан ханы төктүп турар болза, чеди хүн дургузунда арыг эвес болур. Аңаа дегген кижиче бүрүзү кежээге чедир арыг эвес болур. ²⁰ Ай демдээ көргөн үезинде ханы төктүп турар херэежен кижиниң чыдып азы олуруп турганы бүгү чүүл арыг эвес болур. ²¹ Демги херэеженниң орундөжөөнгө дегген кижиче бүрүзү хевин чуп алыр база сугга чунуп алыр ужурлуг; ол кижиче кежээге чедир арыг эвес болур. ²² Демги херэеженниң олурган чүүлүнгө дегген кижиче бүрүзү хевин чуп алыр база сугга чунуп алыр ужурлуг; ол кижиче кежээге чедир арыг эвес болур. ²³ Демги херэеженниң дөжөөнгө азы олурган черинге чыткан бир-ле чүүлге дегген кижиче кежээге чедир арыг эвес болур. ²⁴ А бир эвес эр кижиче ай демдээ көргөн херэежен-биле холбашкаш, ооң ханынга боражып алыр болза, ол эр кижиче чеди хүн дургузунда арыг эвес болур, а ооң чыдып аары орундөжек бүрүзү база арыг эвес болур.

²⁵ Херэежен кижиниң ханы ай демдээ көргөн үезинден аңгы үеде хөй хүннер дургузунда азы ай демдээ көргөн үезинден ажыр төктүп туруп бээр болза, ол херэежен, ай демдээ көргөн үезинде дег, арыг эвес болур. ²⁶ Ол херэеженниң

ханы төктүп турар үезинде чыдары кандыг-даа орун-дөжөк, ооң ай демдээ көргөн үезинде чыткан орун-дөжөө дег, арыг эвес деп санаттырар. База ооң олуруп аары кандыг-даа эт, ай демдээ көргөн үезинде дег, арыг эвес болур. ²⁷ Ол орун-дөжөккө дегген кижы бүрүзү арыг эвес болур болгаш хевин чуп алыр база сугга чунуп алыр ужурлуг; ол кижы кежээге чедир арыг эвес болур. ²⁸ А ол херэежен хан төктүүшкүнүндөн адырлып-арыгланьп алгаш, чеди хүн эртерин манап алыр ужурлуг, ооң соонда ол арыг болу бээр. ²⁹ Сески хүнде ол херэежен ийи көге-буганы азы ийи көгээзинни ап алгаш, Ужуражылга майгынынче кирер черге, Бурганнын бараалгакчызынга эккеп берзин. ³⁰ Бурганның бараалгакчызы куштарның бирээзин бачыт дээш өргүл кылдыр, а өскезин бүрүн өрттедир өргүл кылдыр салгаш, ол херэеженни ооң арыг эвес хан төктүүшкүнүндөн Дээрги-Чаяакчының мурнунга арыглап каар. ³¹ Израиль чон ооң аразында турар Мээң ыдыктыг *өргээмни бужартадып, бодунун арыг эвезинден өлү бербес кылдыр, „Арыг эвес болбаңар!“ деп сагындырып көрүнер!»

^{32–33} Сыстып турар суук чүүлдүг кижы дугайында; үрези төгүлгөш, арыг эвес болу берген кижы дугайында; ай демдээ көрүп турар херэежен кижы дугайында; сыстып турар суук чүүлдүг эр, херэежен улус дугайында база арыг эвес херэежен-биле холбажыр эр кижы дугайында дүрүм-хоойлу шак ындыг боор-дур.

Өндүр улуг арыглаашкын хүнү

16 ¹ Аароннун ийи оглу Дээрги-Чаяакчыже чоокшулай бергеш, өлүп калган соонда, Дээрги-Чаяакчы Моисей-биле чугаалашкан. ² Ол Моисейге мынча дээн: «Аарон акыңга мону дамчыдып чугаала. Ол ыдыктыг черде аскан көжеге артынче кандыг-даа үеде туразында кирип турбазын. Шак ында ыдыктыг *аптара болгаш ону дуй салыр халып бар, Мен ол халыптың кырынга булут аразындан көстүп кээп турар мен. Ынчангаш өлбес дизе, Аарон ынаар кирбезин!

³ Аарон эң ыдыктыг черже чүгле бачыт дээш өргүл кылдыр бугажыкты база бүрүн өрттедир өргүл кылдыр кошкарны эккеп салгаш, кирип болур. ⁴ Ол баштай мага-бодун чуп алгаш, мага-бодунга лён иштики чүвүрнү болгаш лёндан даараан ыдыктыг хөйлөнни кедип алзын, лён курну куржанзын база бажынга лён тюрбанны кетсин. Ол хептер дөгерези ыдыктыг хептер-дир. ⁵ Аарон оон чыгып келген израиль чондан бачыт дээш өргүл кылдыр ийи дүктүгүр хунаны база бүрүн өрттедир өргүл кылдыр бир кошкарны ап алзын. ⁶ А ооң соонда ол бодунун өмүнээзинден бачыт дээш өргүл кылдыр бугажыкты эккеп салып, бодун база өг-бүлезин арыглап алзын.

⁷ Ийи дүктүгүр хунаны база эккелгеш, *Ужуражылга майгынынче кирер черге Дээрги-Чаяакчының мурнунга тургузуп кагзын. ⁸ Аарон ооң соонда ол ийи хунага кандыг үүле-салым таваржырын шилип, үлүгден тыртсын: бирги үлүг – Дээрги-Чаяакчыга өргүл боору, а ийигизи – чорударының үлүү^с болур. ⁹ Аарон Дээрги-Чаяакчыны деп үлүг онаашкан дүктүгүр хунаны эккелгеш, бачыт дээш өргүл

°16:8 Чорударының үлүү – еврей дылда ийиги хунаны «Азazelге» деп айтыкан. Болгу дег өске билиишкин ёзуугаар «Азazel» деп сөс ээн кургаг ховуда чурттаан буктун ады болур.

15:29 Лев. 1:14 15:31 Сан. 5:3; 19:13, 20; Иер. 7:30; Иез. 5:11; 23:38 16:1 Лев. 10:2 16:2 Хост. 26:31; 30:10; Мф. 27:51; Евр. 6:19; 9:3 16:2 Хост. 25:22 16:4 Хост. 28:39-43; Иез. 44:18

кылдыр салзын. ¹⁰ А чорударының үлүү онаашкан дүктүгүр хунаны Дээрги-Чаяакчының мурнунга дириг бодун эккеп тургузуп кагзын. Ол хунаны дамчыштыр чонну арыглаар дээш, ону ээн кургаг ховуже салып чорудуптар ужурлуг.

¹¹ Аарон бодунуң өмүнээзинден салып турары, бачыт дээш өргүлдүн бугажыын эккелгеш, ону дөгерип, бодун база өг-бүлезин арыглап алзын. ¹² Оон ол Дээрги-Чаяакчының мурнунда турар айдызаар бедигээште оттуг көстөрни хүүрекчигешти долдур узуп алгаш база айдызаар хоюдур соктап каан чаагай чыттыг чүүлдерни кош-адыжын долдур уруп алгаш, эң ыдыктыг черже киире берзин. ¹³ Ооң соонда айдызаар чаагай чыттыг чүүлдерни Дээрги-Чаяакчының мурнунда отка салып кагзын, ынчан оларның булутталчак ыжы ыдыктыг аптараның халывын бүргей аптар. Оон башка Аарон өлүп каар. ¹⁴ А оон ол бугажыктың ханындан алгаш, салаазын ынаар суп, халыптың кырын чөөн талазындан бызай чашсын; ол ышкаш халыптың мурнунга ханны салаазы-биле чеди катап бызай чашсын.

¹⁵ Аарон ооң соонда чоннуң өмүнээзинден салып турар бачыт дээш өргүлдүн хуназын дөгөргеш, ооң ханын көжеге артынче аппараттын база бугажыктың ханы-биле кылып турган бүгү чүвезин хунаның ханы-биле кылып, халыптың кырынче болгаш мурнунче бызай чашсын. ¹⁶ Ол ынчаар кылып, израиль чоннуң бүгү бачыттарындан: оларның *арыг эвезинден база кем-буруулуг үлгедиглеринден эң ыдыктыг черни арыглап кагзын. Аарон оларда бар, оларның арыг эвес чоруунга боражып турар Ужуражылга майгыны-биле база ынчаар кылып ужурлуг. ¹⁷ Аарон чонну арыглаар дээш эң ыдыктыг черже кирип турар өйде, ол оортан дедир үнгүжеге чедир, өске кым-даа Ужуражылга майгынынга турбас ужурлуг. Ол бодун, өг-бүлезин болгаш бүгү израиль чонну шак ынчаар арыглап кагзын.

¹⁸ Ооң соонда Дээрги-Чаяакчының мурнунда турар өргүл бедигээжинге чеде бергеш, ону арыглап, бугажык биле хунаның ханындан ап алгаш, бедигээштин мыйыстарын бүгү талаларындан чаап кагзын. ¹⁹ Аарон оон салаазында хан-биле *өргүл салыр бедигээшти чеди катап бызай чашсын. Ол бедигээшти израиль чоннуң арыг эвезинден арыглап база ыдыктап кагзын.

²⁰ Аарон эң ыдыктыг черни, Ужуражылга майгынын болгаш өргүл салыр бедигээшти арыглап дооскаш, дириг хунаны эккелзин. ²¹ Ол ооң соонда ийи холун хунаның бажынга салып, ооң кырынга израиль чоннун бүгү кем-буруузун, бузуттарын болгаш бачыттарын ажыы-биле миннип чугаалааш база хунаже чая каапкаш, ону айбычы кижиге сүрдүргеш, ээн кургаг ховуже чорудупсун. ²² Хуна чоннуң бүгү кем-буруузун бодунга ап алгаш, эрттинмес элдерлиг черже чоруй баар; ол хунаны ээн кургаг ховуже шак ынчаар чорудуптар.

²³ Аарон Ужуражылга майгынынче кире берзин база эң ыдыктыг черже кирерде кедип турганы лён хептерин ужулгаш, оларын аңаа каапсын. ²⁴ Ол ыдыктыг черге мага-бодун сугга чуп каапкаш, үргүлчү кедер хевин кедип алган үнүп келзин, оон бодунуң өмүнээзинден салыр бүрүн өрттедир өргүл биле чоннуң өмүнээзинден салыр бүрүн өрттедир өргүлдү салып, бодун база чонну арыглазын. ²⁵ А бачыт дээш өргүлдүн чаан база өргүл салыр бедигээшке өрттетсин. ²⁶ Хунаны чорударының үлүү кылдыр сүрүп аппараттан кижиге хевин чуп алып база мага-бодун сугга чунуп

алыр ужурлуг. Оон соонда ол чоннун турлаанче кирип кээп болур. ²⁷ Ханын арыглаашкын кылыры-биле эң ыдыктыг черже кири берген бачыг дээш өргүлдүн бугажыны биле хуназын чоннун турлааның даштынче үндүрө бергеш, кежин, эьдин база чинин отка өрттетсин. ²⁸ Ол бүгүнү өрттедир кижин хевин база мага-бодун сугга чуп алыр ужурлуг. Оон соонда ол чоннун турлаанче кирип кээп болур.

²⁹ Силерге кезээ мөңгедө доктааткан дүрүм мындыг болзун: чеди айның онда боттарыңарны шеглээшкин-биле томаартыңар, кандыг-даа ажыл кылбанар. Үндезин чурттакчы-даа, араңарга чурттай берген даштыкы кижин-даа ону сагып чорзун. ³⁰ Чүгө дээрге шак ол хүнде силерни бүгү-ле бачыгтарыңардан арыглаар: ынчан Дээрги-Чаяакчының мурнунга арыг болу бээр силер. ³¹ Ол хүн – силерге онзагай *амыр-дыш хүнү-дүр, боттарыңарны шеглээшкин-биле томаартыңар: бо дээрге кезээ мөңгедө доктааткан дүрүм-дүр. ³² Шилип чаап каан, ачазының орнунга ыдыктыг бараан болушкун кылзын дээш төлээлеттирген *бараалгакчы – арыглаашкынны чорудар кижин ол болур ужурлуг. Ол ыдыктыг лөн хептерин кедип алгаш, ³³ ыдыктыг черни, Ужуражылга майгынын, өргүл салыр бедигээшти; Бурганның бараалгакчыларын база бүгү чонну арыглазын. ³⁴ Израиль чонну бүгү бачыгтарыңардан чылда бир катап арыглаар дээш, шак ол дүрүм-хоойлуну силерге мөңгези-биле доктааткан болзун».

Моисей бүгү чүүлү Дээрги-Чаяакчының дужааганын ёзугаар кылган.

Ханга хамаарышкан дүрүм-хоойлу

17 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Ааронга болгаш оон оолдарыңга база бүгү израиль чонга мону чугаалап көр, Дээрги-Чаяакчының оларга чугаалазын дээн айтышкынын дамчыт.

³ Израильчилер аразыңдан инек, хой, өшкү малын чоннун турлаанга азы чоннун турлааның даштыңга дөгөргөн кижин бүрүзү ⁴ малын *Ужуражылга майгынынче кирер черге Дээрги-Чаяакчыга өргүлгө эккеп салбас болза, хан төпкени дээш буруудаар: а хан төпкен болганда, ону бодунун чонунун аразыңга амбылыг арттырбас. ⁵ Израиль чон шөлгө дөгөрип турары өргүл малын Дээрги-Чаяакчыга – Ужуражылга майгынынче кирер черге, *Бурганның бараалгакчызыңга эккелзин база оларны Дээрги-Чаяакчыга салган эп-найырал өргүлү кылдыр дөгөрип салзын дээш, бо дүрүмнү берген. ⁶ Бурганның бараалгакчызы Ужуражылга майгынынче кирер чер чанында Дээрги-Чаяакчыга *өргүл салыр бедигээшче малдың ханын төпсүн база чагны Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чагай чыт кылдыр өрттетсин. ⁷ Израиль чон самыралга алзып, сүрүп халып турары хуназыг *дүрзү-бурганнарыңга моон соңгаар өргүлдөр эккеп салбазын дээш, ындыг болзун. Бо дүрүм-хоойлуну оларның бүгү салгалдарыңга кезээ мөңгедө доктаадып каан болзун!

⁸ Чонга оон ыңай мону чугаала. Израильчи ийикпе, азы израиль чоннун аразында чурттап турар даштыкы кижин бүрүн өрттедир өргүлдү азы черле кандыг-

16:26 Лев. 11:25 16:27 Хост. 29:14; Лев. 4:11-12; 6:30; 9:11; Сан. 19:5; Евр. 13:11

16:29 Лев. 23:27-32; Сан. 29:7-11 16:32 Хост. 29:30 17:5 Ы. х. к. 12:15-20

17:6 Э. д. 8:21; Лев. 1:9 17:7 2 Чыл. 11:15

бир өргүлдү кылгаш, ⁹Дээрги-Чаяакчыга өргүлгө салыры-биле Ужуражылга майгынынче кирер черге эккелбес болза, ону чонунун аразынга амылыг арттырбас.

¹⁰Израильчи ийикпе, азы израиль чоннун аразында чурттап турар даштыкы кижичи кандыг-бир хан чиир болза, Мен ол кижиге удур боор мен база ону чонунун аразынга амылыг арттырбас мен. ¹¹Мага-боттуң амы-тыны – ханында болгай, ынчангаш Мен силерни арыглаар дээш, өргүл салыр бедигээшке ханны ажыглаарын доктааткан мен, чүгө дээрге шак ол хан кижини арыглап турар. ¹²Ынчангаш израиль чонга: „Силерниң кайыңар-даа хан чивезин, ол ышкаш араңарда чурттап турар даштыкы кижичи база хан чивезин“ – деп чугаалаан ужурум ол.

¹³Израильчи ийикпе, азы израиль чоннун аразында чурттап турар даштыкы кижичи чиирин хоруваан черлик аң азы куш тудуп алза, ханын черже аксып каапкаш, доврак-биле хөөп каар ужурлуг. ¹⁴Чүгө дээрге кандыг-даа дириг амытанның амы-тыны ханында болур. Ынчангаш израиль чонга: „Кандыг-даа эъттин ханын чивеңер, чүгө дээрге кандыг-даа эът-ботту хан амы-тынныг кылыр болгай. Хан чиир кижичи бүрүзү амылыг артпас ужурлуг“ – деп чугаалаан мен.

¹⁵Бодунуң өлүмү-биле өлгөн азы араатан аңга өлүрткен дириг амытанның эдин чиир кижичи бүрүзү: үндезин чурттакчы-даа, араңарга чурттай берген даштыкы кижичи-даа хевин чуп алыр база сугга чунуп алыр ужурлуг, ол кижиче кезээге чедир *арыг эвес болур, а оон арыг болу бээр. ¹⁶А бир эвес хевин чуп албас база мага-бодун чуп албас болза, буруузун боду чүктээр».

Эр-херээжен харылзааларны чурумчудар дүрүм-хоойлу

(Лев. 20:11-22)

18¹Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²«Израиль чонга мону чугаала. Мен дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен. ³Моон мурнунда чурттап турганыңар Египеттин чонунун чаңчылдарын ёзугаар чурттаваңар база силерни эдертип аппарат чыдарым *Ханаанның чоннарының чаңчылдарын ёзугаар чурттаваңар, оларның доктааткан дүрүмнериниң айы-биле барбаңар. ⁴Мээң хоойлуларымны күүсединер база Мээң дүрүмнеримни сагыңар, оларны чандыр баспайн эдеринер. Мен дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен. ⁵Мээң дүрүмнерим болгаш хоойлуларымны сагыңар. Оларны сагыыр кижичи оларның ачызында амылыг арттар. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен.

⁶Кым-даа бодунуң чоок төрели-биле холбажырын бодап, олче чоокшулаवास ужурлуг. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен.

⁷Ачаңның мага-бодунуң тудуш кезээ болур аваң-биле холбашпа. Ол херээжен – сээң аваң-дыр, ооң-биле холбашпа.

⁸Ачаңның өске кадайы – соңгу иең-биле холбашпа: ооң шалдаңы дээрге ачаңның база шалдаңы болгай.

⁹Ачаңның азы аваңның уруу болур угбаң азы дунмаң-биле – ол аалыңарга-даа азы аалыңардан дашкаар-даа төрүттүнгөн болза – холбашпа.

¹⁰ Оглу-кызынның уруу-биле холбашпа. Ооң шалдаңы дээрге бодунуң база шалдаңың болгай.

¹¹ Ачаңның кадайының уруу-биле холбашпа. Ол дээрге чаңгыс ададан төрүттүнген кыс дуңмаң-дыр, ооң-биле холбашпа.

¹² Ачаңның угба-дуңмазы-биле холбашпа. Ол дээрге ачаңның кады төрээни-дир.

¹³ Аваңның угба-дуңмазы-биле холбашпа. Ол дээрге аваңның кады төрээни-дир.

¹⁴ Ачаңның акы-дуңмазының кадайы-биле холбашпа. Ол дээрге сээң чавааң-дыр.

¹⁵ Кенниң-биле холбашпа. Ол дээрге оглуңуң кадайы-дыр, ооң-биле холбашпа.

¹⁶ Акыңның азы дуңмаңның кадайы-биле холбашпа. Ооң шалдаңы дээрге акыңның азы дуңмаңның база шалдаңы болгай.

¹⁷ Херээжен кижиге-биле чоок харылзаалыг чурттап турган болзунза, ооң уруу-биле азы ооң оглу-кызынның уруу-биле холбашпа. Олар дээрге ооң төрөөн уруглары-дыр, ынчаар кылыры – самыраашкын-дыр.

¹⁸ Кадайың дириг чорда, ооң кады төрөөнин кадай кылдыр ап, холбашпа; угбашкыларны адааннаштырба.

¹⁹ Кадайың ай демдээ көрүп турар өйде, холбажыр бодап, олче чоокшулава.

²⁰ Өске кижиниң кадайы-биле хойгашпа, ол чорук сени *арыг эвес кылып каар.

²¹ Ажы-төлүңнүң кайы-бирээзин Молох бурганга өргүвө^f, Бурганыңның адын бужартапта. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен!

²² Херээжен кижиге-биле дег, эр кижиге-биле холбашпа. Ол дээрге бужар чүүл-дүр.

²³ Кандыг-даа мал-биле холбашпа, ол чорук сени арыг эвес кылып каар. Херээжен кижиге база, мал-биле холбажыр дээш, ооң чанынга барбас ужурлуг. Ол дээрге орта эвес бужар чүүл-дүр.

²⁴ Бо чүүлдерниң кайызы-биле-даа бодуңарны арыг эвес кылбаңар, чүге дээрге силерниң чурттаар черинерден үндүр сывырып турарым чоннар ол бүгү чүүлдерден бужартаан болгай. ²⁵ Чер база арыг эвес апарган. Мен ону ооң чурттакчыларының кем-буруузу дээш кезеткен мен: чер ында чурттаан чоннарны боду-ла үндүр кызыпкан. ²⁶ Мээң дүрүмнерим болгаш хоойлуларымны сагыңар, үндезин чурттакчы-даа, араңарда чурттап турар даштыкы кижиге-даа ол бужар чүүлдерниң кайызын-даа кылбазын. ²⁷ Бүгү-ле ол бужар чүүлдерни бо черге кээр мурнуңарда аңаа чурттап турган улус үүлгедип турган, ынчангаш чер арыг эвес апарган болгай. ²⁸ Силер черни бужартадып эгелээр болзунарза, демги чоннарны үндүр кызыпканы дег, чер силерни база үндүр кызыптар. ²⁹ Бир эвес кандыг-бир улус бо бүгү бужар чүүлдерни үүлгедир болза, оларны чонунуң аразыңга амылыг арттырбас. ³⁰ Бо черге силерниң мурнуңарда турган чоннар орта эвес бужар чаңчылдар эдерип турганнар. Олар дег кылбас дээш база ыңдыг херектер ужун арыг эвес апарбас дээш, Мээң хоойлуларымны сагыңар. Мен – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен!»

^f18:21 Азы: «Молох бурганга бараалгадыры-биле бербө» (Лев. 20:2 көр).

18:15 Э. д. 38:26 18:16 Мф. 14:4; Мк. 6:18

18:17 Ы. х. к. 27:23 18:18 Э. д. 29:30; 30:15 18:19 Лев. 15:24 18:20 Хост. 20:14 18:22

Э. д. 19:5; Башт. 19:22; Рим. 1:27 18:23 Хост. 22:19 18:25 Сан. 35:34; Иер. 2:7; Иез. 36:17

Бодун ыдыктыгы-биле алдынарының дүрүм-хоойлузу

19¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чоннуң бүгү ниитилелинге мону дамчыдып чугаала. Ыдыктыгы-биле чурттанар, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар болур Мен ыдыктыг-дыр мен.

³ Кижиги бүрүзү бодунуң авазы биле ачазын хүндүлезин база Мээң доктаатканым *амыр-дыш хүннерин сагызын. Мен – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен.

⁴ Хоозун *дүрзү-бурганнарга мөгөйбеңер база бодунарга шуткаан бурганнар кылбаңар. Мен – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен.

⁵ Эп-найырал өргүлүнүң малын Дээрги-Чаяакчыга дөгериңер тура, ол Аңа таарымчалыг болур кылдыр дөгериңер: ⁶ өргүл кылган хүнүңерде азы дараазында хүнде ону чиир ужурлуг силер, а үшкү хүнде артып калган кезээн отка өрттедир херек. ⁷ Өргүл малының үшкү хүнде арткан кезээн чиир болза, ол бужар чүүл болу бээр, ону чири Бурганга таарымчалыг болбас. ⁸ Ону үшкү хүнде чиир кижиги бүрүзү буруузун боду чүктээр, чүге дээрге ол Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр ыдык өргүлдү бужартадып турар-дыр, ындыг кижини чонунуң аразыңа амылыг арттырбас.

⁹ Бодунарның черинерге дүжүт ажаап тура, шөлүнерниң кыдыын чедир ажаавайн, арттырып калыңар база ажаап турар тарааңар черже кээп дүжер болза, чыгбанар.

¹⁰ Виноград шөлүнде тараан виноградадыңны бүрүнү-биле ажаава. Черже кээп дүшкен каттарны-даа чыгба: ядыыларга база өскээртен келген улуска арттырып каг. Мен – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен.

¹¹ Оорланмаңар, шын эвес чүүл чугаалаваңар база бот-боттарыңарны мегелевеңер. ¹² Мегелеп Мээң адым-биле даңгыраглаваңар: Бурганыңарның адын баксыратпаңар. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен! ¹³ Өске кижини кызып-кыйба, үштеп-тонава, хөлезилеттинген ажилчыңа төлевир бээрин дүннү өттүр тудуп, эртенге чедир соңгаарлатпа. ¹⁴ Дүлей кижини бак сөглөве, согурнун мурнунга тептиге бээр моондак салба. Бурганыңдан коргуп чор. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен!

¹⁵ Улусту чөптүг эвес шиитпе. Яды-ла кижиги-дир дээш, аңаа чымчак болба, күш-шыдалдыг-ла кижиги-дир дээш, ооң күзелин хандыраарын бодава. Өске кижини шынның туружундан шиидип чор. ¹⁶ Улус аразыңа хоп-меге дажыглава. Буруу чок кижини шаажылап кагзын дээш, шииткел үндүрер үеде меге херечилел кылба. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен! ¹⁷ Чүрээңге ха-дуңмаңга көөр хөөн чок чорук шыгжава. Чоок кижини эдип-чазап сурга, ынчан ол кижиниң хайы-биле бачыттыг болбас сен. ¹⁸ Өжээн негеве, чонунуң улузунга удур бак сагыш шыгжава, харын чанында кижиге бодунга бодун дег ынак бол. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен!

19:2 Лев. 11:44; Ис. 24:19; 1 Пет. 1:16 **19:3** Хост. 20:8-12 **19:4** Хост. 20:3-5; Ы. х. к. 5:8

19:5 Лев. 7:16-18 **19:9** Лев. 23:22; Ы. х. к. 24:19; Руф 2:1-2 **19:10** Руф 2:1, 15 **19:11** Хост.

20:15; Лев. 6:2-3 **19:11** Эф. 4:25; Кол. 3:9 **19:12** Хост. 20:7; Ы. х. к. 5:11; Мал. 3:5

19:13 Ы. х. к. 24:14-15; Рим. 13:8 **19:15** Хост. 23:2-3; Ы. х. к. 1:17 **19:16** Хост. 23:1, 7; Ы. х. к.

27:25; 3 Хаан. 21:1-11 **19:17** Мф. 18:15; Лк. 17:3 **19:18** У. ч. 20:22

19:18 1 Хаан. 20:17; Мф. 5:43; 19:19; 22:39; Мк. 12:31; Лк. 10:27; Иак. 2:8; Рим. 13:9; Гал. 5:14

¹⁹ Мээң дүрүмнеримни сагыңар. Малыңны өске ук-уксаалыг мал-биле эдериштирбе. Чаңгыс шөлге ийи янзы үрезин тарыва. Янзы-бүрү пөстөр холуштур даараан хеп кетпе.

²⁰ Эр кижиле дүгдөп каан кул херээжен-биле хойгажыр өске кижиле турган дижи. Бир эвес ол кул херээженни демги кижиле амдыгаа чедир садып албаан азы хоставаан болза, оларның иелдирзин кезедир^g, ынчалза-даа өлүмгө онааштырбас ужурлуг, чүгө дээрге ол херээжен хостуг эвес турган-дыр. ²¹ Ол эр кижиле кем-буруузу дээш өргүл кылдыр *Ужуражылга майгынынче кирер черге Дээрги-Чаяакчыга кошкарны эккеп салзын. ²² *Бурганның бараалгакчызы кошкарны Дээрги-Чаяакчының мурнунга кем-буруу дээш өргүл кылдыр салгаш, бачыт үүлгөткөн ол кижини арыглап каар. Ынчан демги кижиле үүлгөткөн бачыды дээш өршээл алыр.

²³ Келир үедө ээлээр чуртунарже кире бергеш, кандыг-бир кат-чимистиг ыяш тарып кагзыңарза, ооң чимистерин чири хоруглуг деп санаңар: оларны үш чыл дургузунда чивес ужурлуг. ²⁴ А дөрткү чылда ол ыяштың хамык чимистери Дээрги-Чаяакчыны алгап-мактаарыңа херек ыдыктыг өргүл болур. ²⁵ Бешки чылда ооң хамык чимистерин чип болур силер база ооң силерге бээр чимистери өзүп-көвүдээр. Мен – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен!

²⁶ Ханныг эът чивенер; канчаар-даа болза илби кылып, төлгелевенер.

²⁷ Бажыңарның кыдыын долгандыр дөңгүретпенер база салыңарның кыдыгларын таартпаңар. ²⁸ Өлгөн улус дээш кажыыдап, мага-бодуңарны чара кеспенер база шыйбактаванар, эът-кежинерге кадап будаан бижимелдер кылбаңар^h. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен!

²⁹ Бодуңунуң уруунну самыын-садарынче албадава, оон башка чурттуң чону самыралга алзып алыр база чуртту бузут бүргей аптар.

³⁰ Мээң доктаатканым амыр-дыш хүннерин сагыңар база Мээң ыдыктыг черимни хүндүленер. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен!

³¹ Өлүг улустуң сүнезиннерин кый дээр-даа, караң көрнүр-даа улуска барбаңар, арга-сүмө айтырбаңар. Бодуңарны олардан бужартаарыңа чедирбеңер. Мен – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен!

³² Буурул баштыг кижиниң мурнунга туруп кел, улуг назылыг улусту хүндүле. Бурганыңдан коргуп чор. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен!

³³ Силерниң черинерге чурттай берген даштыкы кижини кызып-кыйба. ³⁴ Араңарда чурттай берген өскээрген келген кижиле силерге үндезин чурттакчы ышкаш болзун: аңаа бодуңга дег ынак бол, чүгө дээрге силер база египет черге өскээрген келген улус бооп чораан болгай силер. Мен – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен!

^g19:20 Азы: «Ол херекти истеп-хынаар ужурлуг».

^h19:27-28 Устүндө айтыкан ёзулалдар ол үениң дүрзү-бурганнарга чүдүүр улузуңуң шажынчы ёзулалдары бооп чадавас (3 Хаан. 18:28; Иер. 16:6; 41:5 көр).

19:19 Ы. х. к. 22:9 19:26 Э. д. 9:4; Лев. 3:17; 7:26; 17:10; Ы. х. к. 12:23-24; Аж.-ч. 15:20, 29

19:26 Ы. х. к. 18:10 19:27 Лев. 21:5 19:28 Лев. 21:5; Ы. х. к. 14:1 19:29 Ы. х. к. 23:17

19:30 Лев. 26:2 19:31 Хост. 22:18; Ы. х. к. 18:11; 1 Хаан. 28:7 19:32 У. ч. 20:29

19:33 Хост. 22:21 19:34 Хост. 12:49; Лев. 24:22; Сан. 15:16; Ы. х. к. 10:19

³⁵ Шииткел үндүрүп турда-даа, хемчээп болгаш дензилеп тура-даа, шын эвес кылбаңар. ³⁶ Силерниң деңзилээр деңзинер, килдеринер, төктүүчел база суук чүүлдер хемчээр саваларыңар шын хемчээр болзун. Мен дээрге силерни египет черден үндүрө берген Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен.

³⁷ Мээң бүгү дүрүмнерим болгаш хоойлуларымны сагыңар база күүсединер. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен!»

Бачыг үүлгедиишкиннери дээш кеземче

20 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чонга мону чугаала. Израильдиң чонундан ийикпе азы израильчилер аразында чурттап чоруур даштыкы улустан бодунуң ажы-төлүнүң кайы-бирээзин Молох бурганга бээр кижини өлүрүп каар херек: чурттуң чону ону даштар-биле соп каапсын. ³ Мен Бодум ол кижиге удур боор мен. Мээң ыдыктыг черимни бужартадыры-биле база Мээң адымны дора көөрү-биле ажы-төлүнүң кайы-бирээзин Молохка бергени дээш, Мен ону чонунуң аразыңа амылыг арттырбас мен. ⁴ Бир эвес чурттуң чону ажы-төлүнүң кайы-бирээзин Молохка берген кижини өлүрбес дээш, ооң үүлгедиин тоомча чок арттырар болза, ⁵ Мен Бодум ол кижиге база ооң өг-бүлезинге удур боор мен! Ооң бодун база Молохту эдерип, самыраар кылдыр чонунуң аразыңдан дуурайлап алганы бүгү улузун амылыг арттырбас мен.

⁶ Өлүг улустуң сүнезиннерин кый дээр база караң көрнүр улуска барып, арга-сүме айтырар болгаш оларны эдерип, самыраар кижиге Мен Бодум удур боор мен база ону чонунуң аразыңа амылыг арттырбас мен.

⁷ Бодунарны ыдыктаңар база ыдыктыг болуңар, чүге дээрге Мен – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен! ⁸ Мээң дүрүмнеримни сагыңар база күүсединер, чүге дээрге Мен – силерни ыдыктап турар Дээрги-Чаяакчы-дыр мен!

⁹ Ачазы биле авазын бак сөглээр кижини бүрүзүн өлүрүп каар херек. Ол кижини ачазы биле авазын бак сөглөп турган-дыр: өлүмү дээш боду буруулуг-дур.

¹⁰ Ашактыг херэежен-биле – өске кижиниң кадайы-биле самырап турар эр кижини бар болза, ол эр кижини база ол херэеженни өлүрүп каар херек.

¹¹ Ачазының өске кадайы – соңгу иези-биле хойгажыр кижини ачазының мага-бодунуң тудуш кезээ-биле холбашкан дег болган-дыр. Ол кижини-даа, соңгу иезин-даа өлүрүп каар херек: өлүмү дээш олар боттары буруулуг-дур.

¹² Оглуңуң кадайы – кенни-биле хойгажыр кижини бар болза, ооң бодун-даа, кеннин-даа өлүрүп каар херек: олар бужар чүүлдү үүлгеткен-дир, өлүмү дээш, боттары буруулуг-дур.

¹³ Эр кижини өске эр кижини-биле, херэежен кижини-биле дег, холбашыр болза, олар бужар чүүлдү үүлгеткен-дир. Оларның иелдирзин өлүрүп каар херек: өлүмү дээш, олар боттары буруулуг-дур.

19:36 Ы. х. к. 25:13; У. ч. 11:1; 20:10; Иез. 45:10 20:2 Лев. 18:21 20:3 Лев. 17:10

20:3 Иез. 5:11 20:4 Ы. х. к. 17:2-5 20:6 Лев. 19:31 20:7 Лев. 11:44

20:9 Хост. 21:17 20:10 Хост. 20:14; Лев. 18:20; Ы. х. к. 22:22; Ин. 8:5

20:11 Лев. 18:7-16; Ы. х. к. 22:30; Э. д. 35:22 20:12 Э. д. 38:26 20:13 Лев. 18:22; Рим. 1:27

¹⁴ Эр кижиг херэежен кижини болгаш ооң авазын иелдирзин ап алгаш, кады чурттай бээр болза, бужар чүүл-дүр. Силерниң араңарга бужар чүүл турбазын дээш, ол кижини-даа, ийи херэеженни-даа отка өрттедир херек.

¹⁵ Эр кижиг мал-маган-биле холбажыр болза, ол кижини өлүрер, а малды согар херек.

¹⁶ Херэежен кижиг мал-маган-биле холбажыр болза, ол херэеженни-даа, малды-даа өлүрүп каг. Оларны өлүрер ужурулуг: өлүмү дээш олар боттары буруулуг-дур.

¹⁷ Эр кижиг ачазының ийикпе, азы авазының уруу болур кыс угба-дуңмазын ап алгаш, холбажыр болза, бужар чүүл үүлгеттинген-дир. Оларны боттарының чону көрүп турда, узуткап каар херек. Ол эр кижиг угба-дуңмазы-биле холбашкан-дыр: буруузун боду чүктээр-дир.

¹⁸ Эр кижиг ай демдээ көрүп турар кадайы-биле холбажыр болза, херэежен кижиниң төктүп турар ханын ажытканы дээш, оларның иелдирзин чонунун аразынга амылыг арттырбас херек.

¹⁹ Аванның угбазы азы дуңмазы – даай-аваң-биле, ачаңның угбазы азы дуңмазы – угбаң-биле холбашпа. Ынчап турар кижиг авазының азы ачазының кады төрээни-биле хойгажып турар-дыр, олар буруузун боттары чүктээр.

²⁰ Бодунуң ченгези-биле холбажыр кижиг төрөл акызының мага-бодунуң тудуш кезээ-биле холбашкан дег болган-дыр. Олар бачыдын боттары чүктээрлер, ажы-төл чокка өлүп каарлар.

²¹ Эр кижиг акызының азы дуңмазының кадайын ап алыр болза, бужар чүүл үүлгеттинген-дир, акызы азы дуңмазының мага-бодунуң тудуш кезээ-биле холбашкан дег болган-дыр. Олар ажы-төл чок болурлар.

²² Мээң бүгү дүрүмнерим болгаш хоойлуларымны сагыңар база күүсединер. Оон башка Мээң анаа чурттазыннар дээш аппарат чоруурум чурт силерни үндүр кыза бээр. ²³ Силерниң мурнуңардан үндүр сывырып турарым чоннуң чанчылдарын эдербенер: олар бо бүгүнү үүлгедип турганнар, ынчангаш Мээң олардан ческингеним ол-дур. ²⁴ Ынчан силерге азаан мен: „Оларның черин ээлеп алыр силер. Мен силерге сүт болгаш ары чигири агып чыдар байлак черни өнчү кылдыр бээр мен“. Мен дээрге силерни бүгү чоннардан тускайлап ылгап каан Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен. ²⁵ А силер база *арыг мал-маган биле кушту арыг эвезинден ылгап чоруңар. Мээң арыг эвес деп тускайлап кааным мал-маган, куш болгаш чер кырында көжүп-шимчээн үүрмек дириг амытаннар-биле бодуңарны бужартатпаңар. ²⁶ Меңээ хамааржыр дээш ыдыктыг болуңар, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы болур Мен ыдыктыг-дыр мен. Мен силерни Мээң улузум болзун дээш өске чоннардан тускайлап ылгап каан мен.

²⁷ Бир эвес эр азы херэежен кижиг өлүг улустуң сүнезиннерин кый дээр азы караң көрнүр болза, оларны өлүрүп каар херек; ындыг улусту даштар-биле соп каапсын: өлүмү дээш олар боттары буруулуг-дур».

20:14 Лев. 18:17; Ы. х. к. 27:23 **20:15** Хост. 22:19 **20:17** Лев. 18:9; 2 Хаан. 13:12

20:18 Лев. 15:24; 18:19 **20:19** Лев. 18:12-13 **20:20** Лев. 18:14

20:21 Лев. 18:16; Мф. 14:4; Мк. 6:18 **20:24** Хост. 3:17 **20:25** Лев. 11:2-47; Ы. х. к. 14:4-20

20:26 Лев. 11:44 **20:27** Лев. 19:31 **20:27** Хост. 22:18

***Бараалгакчыларның ыдыктыына хамааржыр дүрүм-хоойлу**

21 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Бурганның бараалгакчыларына – Аароннун оолдарына мону дамчыдып чугаала. Оларның кайызы-даа бодунун чонунун өлүг кижизинге дегени-биле *арыг эвес болу бербезин. ² Ол чүгле бодунун эң чоок төрелдеринге: авазы биле ачазына, оглу биле уруунга, акы-дуңмазы биле ³ бодунун чанында чурттап турар, кижиге барбаан угба-дуңмазына дээп болур, олар дээш арыг эвес апарып болур. ⁴ Бодунун чонунун баштыңы болганда, Бурганның бараалгакчызы арыг эвес апарганы-биле чонун бужартатпас ужурлуг¹. ⁵ Бурганның бараалгакчылары кажыыдалын илередип, баштарын дөңгүрерти чүлүвес, салдарының кыдыгларын таартпас база мага-бодунга чара кескен черлер кылбас ужурлуг. ⁶ Олар Бурганына хамааржыр дээш ыдыктыг болур база Бурганының адын дора көрбес ужурлуг; олар Дээрги-Чаяакчыга өргүлдү, Бурганына аъш-чемни эккеп салып турар болгаш, ыдыктыг болур ужурлуг.

⁷ Бурганның бараалгакчылары самыын-садар азы бужар херээженни кадай кылдыр ап болбас; ашаанга кагдырган херээженни база ап болбас, чүге дээрге Бурганының мурнунга ыдыктыг болур ужурлуг улус-тур. ⁸ Кижини бүрүзү Бурганның бараалгакчызының ыдыктыын онзалап көрзүн, чүге дээрге ол силерниң Бурганына аъш-чемни өргүп турар болгай. Ол силерниң мурнуна азы ыдыктыг болур ужурлуг, чүге дээрге Мен – силерни ыдыктап турар Дээрги-Чаяакчы – ыдыктыг болгай мен. ⁹ Бурганның бараалгакчызының уруу самыын-садып, бодун бужартадыр болза, ачазын база бужартадып турары ол-дур: ындыг кысты отка өрттедир херек.

¹⁰ Ха-дуңмазының аразындан шилиттинген дээди бараалгакчының бажынче шилип чаар олива үзүн куткан база бараан болуушкуннун хевин кедери-биле ыдыктаан болгай. Ынчангаш ол бараалгакчы кажыыдалын илередип, бажының дүгүн үвүрертирбезин, хевин ора-чаза сокпазын; ¹¹ кандыг-даа өлгөн кижини чанынче чагдавазын, өлүп калган ачазы биле авазына безин дегбезин – боду ынчалдыр арыг эвес болу бербезин. ¹² Дээди бараалгакчы бодунун Бурганының ыдыктыг черин бужартатпас дээш, ыдыктыг черден үнмес ужурлуг, чүге дээрге ону Бурганның шилип чаар үзү-биле чаап, ыдыктап каан-дыр. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен. ¹³ Ол кадай кылдыр чүгле арыг кысты алыр ужурлуг. ¹⁴ Бурганның дээди бараалгакчызы дулгуяк азы ашаанга кагдырган; бужар азы самыын-садар херээженни албас ужурлуг, а чүгле бодунун чонунун иштигинден үнгөн арыг кыс-биле өгленчир ужурлуг. ¹⁵ Ол бодунун үре-салгалын бодунун чонунун аразына бужартатпас ужурлуг, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы болур Мен ону ыдыктап турар-дыр мен».

¹21:4 Еврей сөзүглелде бо шүлүктүн утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Бурганның бараалгакчызы кадайы азы кадайының төрелдери өлүрге, арыг эвес апарып, бужартапас ужурлуг».

21:1 Иез. 44:25 21:5 Лев. 19:27 21:6 Лев. 3:11 21:7 Иез. 44:22 21:8 Лев. 11:44

21:9 Э. д. 38:24 21:10 Лев. 10:6; Иез. 24:17 21:11 Сан. 19:14 21:12 Лев. 10:7

21:14 Иез. 44:22

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ¹⁷ «Ааронга мону чугаала: сээң бүгү үре-салгалындан кандыг-бир кижиге кемдээшкинниг болза, Бурганынга аыш-чем салып келбес ужурлуг. ^{18–20} Кемдээшкинниг кижиге бүрүзү: согур-даа, аскак-даа, арнының хевири үрелген-даа, дудуу-даа, холу азы буду сынык-даа, күдүгүр-даа, ырбыска-чөлдүр-даа, караа аарыг-даа, кодур-бузур-даа, чуургалары чуурулган-даа кижиге өргүл салып келбезин. ²¹ Бурганның бараалгакчызы Аароннун ук-ызыгуурундан үнген мага-бодунда кемдээшкинниг кым-даа Дээрги-Чаяакчыга отка өрттедир өргүл салып келбес ужурлуг. Ол кижиге кемдээшкинниг болганда, Бурганынга аыш-чем салып келбес ужурлуг. ²² Ол кижиге ыдыктыг өргүлдерден база аажок ыдыктыг өргүлдерден Бурганынга салган аыш-чемни чип болур. ²³ Ынчалза-даа ооң ыдыктыг черни дуглаан көжегеже чоокшулаарын база *өргүл салыр бедигээшке чоокшулаарын хоруп каан, чүге дээрге кемдээшкинниг болган-дыр. Ол кижиге Мээң ыдыктыг чүүлдеримни бужартатпас ужурлуг, чүге дээрге Мен – оларны ыдыктап турар Дээрги-Чаяакчы-дыр мен».

²⁴ Моисей бо бүгүнү Ааронга болгаш ооң оолдарынга база бүгү израиль чонга чугаалаан.

Бурганга салган өргүлдерниң ыдыктыгы

22 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Ааронга болгаш оон оолдарынга мону чугаала. Мээң ыдыктыг адымны бужартатпас дээш, олар израиль чоннун Меңээ бараалгадып салган ыдыктыг өргүлдери-биле оваарымчалыг бооп көрзүннер. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен! ³ Оларга мынчаар чугаала. Силерниң бүгү үре-салгалыңардан *арыг эвес тургаш, израиль чоннун Меңээ бараалгадып салган ыдыктыг өргүлдеринге дегген кижини Бодумнун мурнумга амылыг арттырбас мен. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен! ⁴ Аароннун ук-ызыгуурундан үнген кеш аарыглыг азы мага-бодундан сыстып үнүп турар суук чүүлдүг кижиге бар болза, арыглыгың албаан шаанда, ыдыктыг өргүлдерни чивес ужурлуг.

Азы арыг эвес секке дегген, азы үрези төгүлген, ⁵ азы кандыг-бир арыг эвес үүрмек дириг амытанга дегген, азы өске кижиниң кандыг-даа хевирлиг арыг эвес чүүлдеринге дегген *бараалгакчы бар дижик. ⁶ Шак ыңдыг арыг эвес чүүлдерге дегген кижиге кежээге чедир арыг эвес болур. Ол кижиге мага-бодун сугга чуп албаан шаанда, ыдыктыг өргүлдерни чип болбас ужурлуг. ⁷ А хүн ашкан соонда, ол кижиге арыглыгың каапкаш, ыдыктыг өргүлдерни чип болур, чүге дээрге оон чиир ужурлуг аыш-чеми ол-дур. ⁸ Бурганның бараалгакчызы арыг эвес апарбас дээш, бодунун өлүмү-биле өлгөн азы араатан аңга өлүрткен дириг амытанны чивес ужурлуг. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен! ⁹ Бачыгтарын боттары чүктевес дээш база айтышкынымны үрээниниң ужун өлүп калбас дизе, бараалгакчылар Мээң айтышкынымны сагып чорзун. Мен дээрге оларны ыдыктап турар Дээрги-Чаяакчы-дыр мен!

¹⁰ Бурганның бараалгакчызының өг-бүлезиниң кежигүнү эвес өске кым-даа: оон аалчызы кижиге база хөлезилеттинген ажилчын ыдыктыг өргүлдерни чивес

ужурлуг. ¹¹ Бир эвес Бурганның бараалгакчызы хууда акша-мөнгүнү-биле кул кижиге алып алыр болза, ол кул кижиге ыдыктыг өргүлдери чип болур. Бурганның бараалгакчызының аал-оранынга төрүттүнгөн кулдар база ооң аыш-чемин чип болур. ¹² Бурганның бараалгакчызының уруу бараалгакчы эвес кижиге өгленип алыр болза, ыдыктыг өргүлдү чивес ужурулуг. ¹³ Ынчалза-даа ооң уруу дулгуяк апаргаш азы ашаандан чарлы бергеш, уруг-дарыг чогуңдан, чалыы үезинде дег, ачазының бажыңынче чанып келген болза, ачазының аыш-чемин чип болур. А өске кым-даа ону чип болбас.

¹⁴ Бир эвес частырыг болуп, ыдыктыг өргүлдү чиптер кижиге турар болза, ыдыктыг өргүлгө ооң бештин бир кезээн немээш, Бурганның бараалгакчызынга бээр ужурулуг. ¹⁵ Бурганның бараалгакчылары израиль чоннуң Дээрги-Чаяакчыга эккеп салып турары ыдыктыг өргүлдери бужартатпазын. ¹⁶ Бурганның бараалгакчылары эвес израильчилер ыдыктыг өргүлдери чиир болза, олар бачыды дээш буруулуг болурлар¹, чүгө дээрге ол өргүлдери Дээрги-Чаяакчы болур Мен ыдыктап турар болгай мен».

¹⁷ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ¹⁸ «Ааронга болгаш ооң оолдарынга база бүгү израиль чонга мону чугаала. Үндезин израиль кижиге азы израиль чоннуң аразынга чурттай берген даштыкы кижиге кандыг-бир даңгыраан күүсеткеш азы эки туразы-биле өргүл салгаш, оозун Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүл кылдыр эккеп салып турар дижик. ¹⁹ Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг болзун дээш, ол өргүлдүр четпес-дудуу эвес, эр хиндиктиг бода мал азы хой-өшкү болзун. ²⁰ Четпес-дудуулуг кандыг-даа малды эккеп өргүвөнер, чүгө дээрге ооңарны Дээрги-Чаяакчы хүлээп албас. ²¹ Бир эвес бир-ле кижиге онза даңгыраан күүседип азы эки туразы-биле өргүл салып, Дээрги-Чаяакчыга эп-найырал өргүлүн эккеп салып турар болза, ол өргүл четпес-дудуу эвес бода азы шээр мал болур ужурулуг: ынчан ону Дээрги-Чаяакчы хүлээп алыр; ол малга кандыг-даа четпес-дудуу чүвө турбас ужурулуг.

²² Согур азы аскак-дүскек; кезип каан черлиг азы бертинген; кодурулуг, оюлганныг азы божаалыг малды Дээрги-Чаяакчыга эккеп салбаңар, Дээрги-Чаяакчының өргүл бедигээжинге өргүл кылдыр салбаңар. ²³ Хөлүн эрттир узун азы чолдак хол-буттуг бода азы шээр малды эки тураның өргүлү кылдыр салып болур, а даңгырак күүседип, өргүлгө салыр болза, таарымчалыг эвес болур. ²⁴ Чуургаларын бырыштыр азы чуура базаып, үзе тыртып азы кезип каан малды Дээрги-Чаяакчыга эккеп салбаңар, бодунарнын чер-чуртуңарга ынчаар кылбаңар^к. ²⁵ Өске чер чурттуг улустуң холундан шак ындыг малды Бурганыңарга өргүл кылдыр эккеп салбаңар: олар кемдээшкинниг-дир, четпес-дудуу-дур, ынчангаш Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг болбас-тыр».

²⁶ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²⁷ «Бызаа, хураган азы анай төрүттүнер болза, чаш дириг амытан чеди хүн дургузунда иези-биле кады турзун,

¹22:16 Азы: «Оон башка Бурганның бараалгакчылары ыдыктыг өргүлдери чигеш, бачыды дээш буруулуг болурлар».

^к22:24 Бо домактын болгу дег өске утказы мындыг: «Бодунарнын чер-чуртуңарга малыңарны чаваңар».

а сески хүнден ыңай Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылдыр салырынга таарымчалыг болу бээр. ²⁸ Ынчалза-даа инек болгаш шээр малдың төлүн төрөөн иези-биле кады чаңгыс хүнде дөгербенер. ²⁹ Дээрги-Чаяакчыга салыр өөрүп четтиришкин өргүлүн дөгерип турар болзунарза, Дээрги-Чаяакчы ону силерден хулээп алыр кылдыр өргүнер: ³⁰ өргүл малын даартагы хүнге чедир арттырбайн, ол-ла хүнде чиир херек. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен!

³¹ Мээң айтышкынармын сагыңар база күүсединер. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен! ³² Израиль чоннуң аразыңга Мени ыдыктай көрзүн дээш, Мээң ыдыктыг адымны бужартатпаңар. Мен – силерни ыдыктап турар Дээрги-Чаяакчы-дыр мен! ³³ Мен силерни египет черден Бурганыңар болур дээш үндүрүп эккелдим. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен!»

Байырлалдарга хамаарышкан дүрүм-хоойлу

23 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чонга мону чугаала. Ыдыктыг чыыштар деп чарлаар ужурлууңар Дээрги-Чаяакчының байырлалдары бо-дур; Мээң байырлалдарым бо-дур.

³ Алды хүн дургузунда ажылдаңар, а чедиги хүн – онзагай *амыр-дыш хүнү, ыдыктыг чыыш хүнү-дүр. Ынчан кандыг-даа ажыл кылбаңар, ол хүн – чурттап турар бүгү аал-ораныңарга Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан амыр-дыш хүнү-дүр.

⁴ Доктааткан үе кээрге, улусту чыылдырар ужурлууңар ыдыктыг чыыштар, Дээрги-Чаяакчының байырлалдары бо-дур. ⁵ Бир айның он дөртте, имир дүшкенде, Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан *Хосталышкын байырлалы болур. ⁶ Ол-ла айның он бешки хүнүнде Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан база бир байырлал – Ажыткы-биле хөөтпээн далганнар байырлалы болур. Чеди хүн иштинде ажыткы-биле хөөтпейн хаарган далганнар чиир силер. ⁷ Ол байырлалдың бирги хүнүнде ыдыктыг чыыштан кылыңар, хүннүң кылыр ажыл кылбаңар. ⁸ Чеди хүн дургузунда Дээрги-Чаяакчыга өргүлдерни эккеп салып туруңар. А чедиги хүнде ыдыктыг чыыш болур, ынчан хүннүң кылыр ажыл кылбаңар».

⁹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ¹⁰ «Израиль чонга мону чугаала. Мээң силерге берип турарым черге чеде бергеш, дүжүт ажаай берзинерзе, баштайгы дүжүдүнерниң бирги моожазын *Бурганның бараалгакчызынга эккеп бериңер. ¹¹ Бурганның бараалгакчызы бирги моожаны амыр-дыш хүнүнүн даартазында Дээрги-Чаяакчыга онза өргүл кылдыр бараалгатсын. Ынчан ооңар Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг болур. ¹² Бирги моожаны Дээрги-Чаяакчыга бараалгадыр хүнде четпес-дудуу эвес бир харлыг эр хураганны Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүл кылдыр салыңар. ¹³ А ооң-биле кады далган-тараа өргүлүн: олива үзү холаан, бир эфаның оннуң ийизи ишти эң шынарлыг далганны Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг өргүл кылдыр салыңар, оон ыңай олче бир гинниң дөрттүң бири ишти арагадан кудуңар. ¹⁴ Бурганыңарга өргүлдү эккеп салыр хүнүңерге чедир чаа дүжүттүң хлевин-даа, хоорган тараазын-даа,

22:27 Хост. 22:30 22:28 Хост. 23:19; Ы. х. к. 22:6 22:29 Лев. 7:12 22:30 Лев. 7:12-15

22:33 Сан. 15:41 23:3 Хост. 20:8; 35:2 23:5 Хост. 12:1-13 23:8 Хост. 12:14-20; 13:3-7

23:10 Хост. 23:19; 34:26; Сан. 15:20; Ы. х. к. 26:2

тараа баштарын-даа чивенер: силерниң бүгү салгалдарыңарга, чурттап турар бүгү аал-ораныңарга кезээ мөңгедө доктаадып каан дүрүм ол-дур.

¹⁵ Амыр-дыш хүнүнүң даартазында хүнден – өргүлгө салыр моожаны эккеп салган хүнүндөрдөн ыңай чеди катап чеди хонукту санап алынар: ол үе бүрүнү-биле эртер жуурлуг. ¹⁶ Чедиги чеди хонуктуң соонда үнер бирги хүнге чедир бежен хүннү санап алгаш, Дээрги-Чаяакчыга чаа далган-тараа өргүлүн салынар. ¹⁷ Чурттап турар аал-ораныңардан Дээрги-Чаяакчыга онза өргүл кылдыр ийи хлебти бараалгадып эккелинер. Шак ол хлебти бир эфаның оннун ийизи ишти далганны ажыткы-биле хөөткеш, быжыраар жуурлуг силер. Ол дээрге Дээрги-Чаяакчыга салган баштайгы дүжүттүң өргүлү-дүр. ¹⁸ Оон соонда хлебтен аңгыда, чеди баш четпес-дудуу эвес бир харлыг эр хураганны, бир бугажыкты база ийи кошкарны эккелинер. Олар Дээрги-Чаяакчыга салган бүрүн өрттедир өргүлдер болзун. А ол ышкаш далган-тараа өргүлү болгаш арага өргүлүн Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг өргүл кылдыр эккеп салынар. ¹⁹ Оон ыңай дүктүгүр хунаны бачыг дээш өргүл кылдыр база ийи баш бир харлыг эр хураганны эп-найырал өргүлү кылдыр салынар. ²⁰ Бурганның бараалгакчызы оларны Дээрги-Чаяакчыга онза өргүлдер кылдыр бараалгадып, баштайгы дүжүттүң далган-тараазы болгаш ийи хураган-биле кады өргүлгө салыр: олар Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан ыдыктыг өргүл болур база Бурганның бараалгакчызынга хамааржыр. ²¹ Шак ол хүнде ыдыктыг чыыш болурун чонга чарлап чугааланар, хүннүн кылыр ажыл кылбанар: бо дээрге силерниң бүгү аал-ораныңарга, бүгү салгалдарыңарга кезээ мөңгедө доктаадып каан дүрүм-дүр.

²² Бодуңарның черинерге дүжүт ажаап тура, шөлүнерниң кыдыын чедир ажаавайн, арттырып калыңар база ажаап турар тараңар черге кээп дүжер болза, чыгбаңар: ону ядыыларга база өскээртен келген улуска арттырып калыңар. Мен – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен!»

²³ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²⁴ «Израиль чонга мону чугаала. Чедиги айның бирги хүнү силерге амыр-дыш хүнү, Трубалар байырлалы болгаш ыдыктыг чыыш болуп эртсин. ²⁵ Хүннүң кылыр ажыл кылбанар, Дээрги-Чаяакчыга отка өрттедир өргүлден салыңар».

²⁶ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²⁷ «А ол-ла чедиги айның онгу хүнү – өндүр улуг арыглаашкын хүнү-дүр, ынчан силерге ыдыктыг чыыш болуп эртсин. Бодуңарны шеглээшкин-биле томаартыңар база Дээрги-Чаяакчыга отка өрттедир өргүлден салыңар. ²⁸ Ол хүнде кандыг-даа ажыл кылбаңар, чүгө дээрге силерни Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның мурнунга арыглаар хүн-дүр. Ол дээрге өндүр улуг арыглаашкын хүнү-дүр. ²⁹ А ол хүнде бодун шеглээшкин-биле томаартпас кижини бүрүзүн чонунуң аразыңа амылыг арттырбас. ³⁰ Шак ол хүнде кандыг-бир ажыл кылыр кижини турар болза, Мен ону чонунуң аразыңа узуткап каар мен. ³¹ Кандыг-даа ажыл кылбанар: ол дээрге силерниң бүгү аал-ораныңарга, бүгү салгалдарыңарга кезээ мөңгедө доктаадып каан дүрүм-дүр. ³² Ол дээрге силерге онзагай амыр-дыш хүнү-дүр. Айның тоску хүнүнүң кежээзинде бодуңарны шегленер: ол кежээден эгелээш, онгу хүннүң кежээзинге чедир амыр-дыжыңарны сагыңар».

³³ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ³⁴ «Израиль чонга мону чугаала. Чедиги айның он беште Чадырлар байырлалы эгелээр. Ол байырлал Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан чеди хүн дургузунда үргүлчүлээр. ³⁵ Ооң бирги хүнүнде ыдыктыг чыыш болур, ынчан хүннүн кылыр ажыл кылбаңар. ³⁶ Чеди хүн дургузунда Дээрги-Чаяакчыга отка өрттеткен өргүлдү эккеп салып туруңар. Сески хүнде силерге база бир ыдыктыг чыыш болур, ынчан Дээрги-Чаяакчыга отка өрттедир өргүлдү салыр силер. Онзагай чыыш болур үе ол-дур, ынчан хүннүн кылыр ажыл кылбаңар.

³⁷ Дээрги-Чаяакчының байырлалдары шак ындыг боор-дур, ыдыктыг чыыштарны ол үеде эрттирер кылдыр доктаадып алыр силер. Ынчан Дээрги-Чаяакчыга дараазында өргүлдерни: бүрүн өрттедир өргүлдү, далган-тараа өргүлүн, эп-найырал өргүлдерин база арага өргүлдерин – өргүл бүрүзүн бодунун өргүүр ужурлуг хүнүнде эккеп салыр силер. ³⁸ Ол бүгүнү Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан амыр-дыш хүннерин утпайн, силерниң бүгү анаа өргүлдеринерден ажыр, хамык даңгырак күүсеткен өргүлдеринерден база Дээрги-Чаяакчыга эккеп салырыңар бүгү эки тура өргүлдеринерден ажыр эккеп салыңар.

³⁹ А чедиги айның он беште, черниң беримчези болур дүжүтгү ажаап каапкаш, Дээрги-Чаяакчының байырлалын чеди хүн дургузунда байырланар: бирги болгаш сөөлгү хүнде дыштаныр силер ⁴⁰ Бирги хүнде бодуңарга каас-чараш ыяштың чимистерин, пальма ыяжының бүрүлүг будуктарын, сырый, калбак бүрүлүг ыяштың адырларын база хем эрииниң талдарын ап алгаш, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның мурнунга чеди хүн өөрүп-хөглөңөр. ⁴¹ Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан ол байырлалды чылдың-на чеди хүн байырланар: силерниң бүгү салгалдарыңарга кезээ мөңгөде доктаадып каан дүрүм ол-дур – ону чедиги айда байырлап чоруңар. ⁴² Чадырларга чеди хүн чурттаңар: Израильдин үндезин чурттакчызы болур кижиги бүрүзү шак ол чадырларга чурттаар ужурлуг. ⁴³ Силерниң хамык үре-салгалыңар Мээң израиль чонну Египеттен үндүрүп эккелгеш, чадырларга чурттадып каанымны билип алзын. Мен – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен».

⁴⁴ Моисей оон израиль чонга Дээрги-Чаяакчының байырлалдарының дугайында дамчыдып чугаалап берген.

Алдын колду болгаш ыдыктаан хлебтер

24 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Ыдыктыг черде турар чырыткы үргүлчү кыпсын дээш, чырыдарда ажыглаар, оливадан сы бастырган, эң *арыг үстү сеңээ эккээрин израиль чонга дужаа. ³ Аарон чырыткыны *Ужуражылга майгынында ыдыктыг *аптараның мурнунда турар көжегениң даштынга, Дээрги-Чаяакчының мурнунга кежээден эртенге чедир үргүлчү тургузар ужурлуг: силерниң салгалдарыңарга кезээ мөңгөде доктаадып каан дүрүм ол-дур. ⁴ Аарон чырыткыларны Дээрги-Чаяакчының мурнунга арыг алдындан кылган колдуга¹ үргүлчү кыпсыр ужурлуг.

¹24:4, 6 Азы: «Арыг колду», «арыг ширээ».

⁵Эң шынарлыг далганны алгаш, он ийи хлебтен быжырып ал: хлеб бүрүзүн быжыраыңга бир эфаның оннуң ийи кезээ далган үнер ужурлуг. ⁶Оларны Дээрги-Чаяакчының мурнунда арыг алдындан кылган ширээге*, бир одуругга алды хлеб чыдар кылдыр, ийи одуруглай салып каг. ⁷Одуруг бүрүзүңге кончуг эки ладанны салып каг. Ол ладанны хлебтер орнунга, өргүлдүн сагындырыг болур кезээ дег кылдыр өрттөтсін. ⁸Ээлчеглиг *амыр-дыш хүнү кээрге-ле, ол хлебтерни Дээрги-Чаяакчының мурнунга үргүлчү салып турар херек: израиль чоннуң мөңгө хүлээлгези ол-дур. ⁹Шак ол хлеб Ааронга болгаш ооң оолдарыңга хамааржыр, олар ону ыдыктыг черге чиир ужурлуг, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчыга салган өргүлдерден оларга аажок ыдыктыг өргүл ол-дур: оларның үргүлчү алыр үлүү ол-дур».

Бурганны болгаш өске улусту хүндүлээри

¹⁰Бир израиль херэеженниң египет ачалыг оглу турган. Ол кижини израиль чоннун аразыңга тургаш, чоннуң турлаанга израиль кижини-биле алгыш-кырыш үндүрген. ¹¹Израиль херэеженниң оглу Дээрги-Чаяакчының адын бак сөглөп, каргаптарга, ону Моисейге эккелген. (Ооң авазы Данның төрөл бөлүүндөн үнген Даври дээр кижиниң уруу Саломит чүве-дир.) ¹²Ол оолду Дээрги-Чаяакчының күзел-соруу улуска ажыгтыңгыжеге чедир хоругдап кааннар.

¹³Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ¹⁴«Мени бак сөглөп, каргап турган кижини чоннун турлааның даштынче үндүрө бер, ооң каргыжын дыңнап турган хамык улус холдарын ооң бажынче салзын база чыгылып келген бүгү улус ону даштар-биле соп каапсын. ¹⁵Израиль чонга мону чугаала. Бодунуң Бурганың бак сөглөп, каргаар кижини бүрүзү бачыдын боду чүктээр. ¹⁶Дээрги-Чаяакчының адын бак сөглөп, каргаар кижини өлүрүп каар херек, бүгү чон ону даштар-биле соп каапсын: Израильдин үндезин чурттакчызы-даа кижини, өскээртен келген-даа кижини, Дээрги-Чаяакчының адын бак сөглөп, каргаар-ла болза, өлүрүп каар херек.

¹⁷Бир кижини өске кижини өлүрөп болза, ооң бодун өлүрүп каар херек. ¹⁸А өске кижиниң малын өлүрген кижини ол малдың орнун дириг мал-биле тургузуп, төлээр ужурлуг. ¹⁹Өске кижиге кемдээшкин чедирер кижини турар болза, ооң кылганы дег чүвени аңаа база кылзын. ²⁰Сыйык сөөк дээш – сыйык сөөк, карак дээш – карак, диш дээш – диш: ооң өске кижиге чедиргени дег кемдээшкинни аңаа база чедирер ужурлуг. ²¹Мал өлүрген кижини ооң орнун тургузуп, төлээр ужурлуг, а кижини өлүрген кижини өлүрүп каар херек. ²²Силерге чангыс дүрүм-хоойлу турзун: ол үндезин чурттакчы-даа кижиге, өскээртен келген-даа кижиге дөмей болзун. Мен – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен!»

²³Моисей ол бүгүнү израиль чонга дамчыдып чугаалаарга, олар Дээрги-Чаяакчыны каргап турган кижини чоннуң турлааның даштынче үндүрө бергеш, даштар-биле соп каапканнар. Олар Дээрги-Чаяакчының Моисейге берген айтышыкынын ынчалдыр күүсеткеннер.

24:6 Хост. 25:30 **24:9** 1 Хаан. 21:6; Мф. 12:4 **24:12** Сан. 15:34 **24:14** Сан. 15:35-36
24:15 Хост. 20:7; Ы. х. к. 5:11 **24:16** 3 Хаан. 21:10 **24:17** Э. д. 9:6; Хост. 21:12; Сан. 35:31
24:18 Хост. 21:33, 34 **24:19** Хост. 21:23-25; Ы. х. к. 19:21; Башт. 1:7; Мф. 5:38
24:22 Хост. 12:49; Лев. 19:34; Сан. 15:16; Ы. х. к. 10:19

Амыр-дыш чылы

(Хост. 23:10-11)

25¹ Дээрги-Чаяакчы *Синай дагта Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чонга мону чугаала. Мээң силерге берип турарым чуртка чеде бергениңерде, чер Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан амыр-дыш үезинде дыштаныр ужурлуг. ³ Шөлүңерни алды чыл болбаазырадып тарыңар, виноградыңар шөлүн ажаап-карактанар база чериңерниң дүжүдүн ажаап көрүңер. ⁴ А чедиги чыл чернин онзагай амыр-дыш чылы, Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан амыр-дыш чылы болзун: ынчан шөлүңерни болбаазырадып тарыванар, виноградыңар шөлүн ажаап-карактаванар. ⁵ Боду чайгаар үнүп келген дүжүдүңерни ажааванар база ажаап-карактаваан сыптарда виноград чимистерин чыгбанар: черниң амыр-дыш чылы келгени ол-дур. ⁶ Черниң амыр-дыш чылының үези силерни аьш-чем-биле хандырат: сенээ, сээң эр, херээжен кулунга, хөлезилеттинген ажилчыныңга болгаш аалыңда чурттап турар даштыкы кижиге; ⁷ мал-маганыңга база черинде турар аң-менге чериниң бүгү дүжүдү аьш-чем болур».

Беженги чыл – Хосталга чылы болур

⁸ «Чеди катап чеди чылды санап алыңар, ынчан силерге чеди амыр-дыш чылын кириштир дөртөн тос чыл хуусаалыг үе санаттынып кээр. ⁹ Чедиги айның онгу хүнүнде мыйыс эдискини^m этсинер. Өндүр улуг арыглаашкын хүнүнде силерниң бүгү чериңерге мыйыс эдискини этсинер. ¹⁰ Беженги чылды ыдыктай көргөш, чериңерде чурттаан бүгү улуска хосталыышкынны чарлаңар: ол чыл силерге Хосталга чылы болзун. Хувааглыг черин садыпкан кижиге бүрүзү черин дедир эгидип алзыңар база кулданыңар саттырыпкан кижиге бүрүзү өг-бүлөңерге эеп келзин. ¹¹ Беженги чыл силерге Хосталга чылы болзун. Чүңү-даа тарыванар база черге боду чайгаар үнүп келген дүжүттү ажааванар, ажаап-карактаваан сыптарда виноград чимистерин чыгбанар. ¹² Ол дээрге Хосталга чылы-дыр. Ол силерге ыдыктыг болзун. Шөлде өзүп үнген ногаа-чимисти чиир силер.

¹³ Шак ол Хосталга чылында хувааглыг черин садыпкан кижиге бүрүзү черин дедир эгидип алзыңар. ¹⁴ Өске кижиге чериңер садып азы ооң черин садып ап тура, бот-боттарыңарны когаратпаңар. ¹⁵ Дараазында Хосталга чылыңга чедир арткан чылдарны санааш, ол чылдарның санын барымдаалап, черниң өртөөн доктааткаш, өске кижиден черни садып ал, а ол кижиге дүжүт чыып алганы чылдарның санын барымдаалап, черни сенээ садар ужурлуг. ¹⁶ Шак ындыг чылдар хөй болган тудум-на, өртекти өстүрер ужурлуг сен, а ол чылдар эвээш боор болза, өртекти бадырат ужурлуг сен, чүге дээрге демги кижиге сенээ дүжүт санын садып турар болгай. ¹⁷ Бот-боттарыңарны когаратпаңар, Бурганыңардан коргуңар; Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар – Мен-не болгай мен.

¹⁸ Мээң дүрүмнеримни күүсединер, хоойлуларымны сагыңар база күүсединер, ынчан чериңерге сагыш амыр чурттаар силер. ¹⁹ Чер силерге элбек дүжүттү

^m25:9 Мыйыс эдиски – еврей дылда «шофар» дээр, кошкар мыйызындан кылган этсир хөгжүм херексели.

бээрге, аыш-чемиңер четчир боор, чериңер кырынга сагыш амыр чурттаар силер. ²⁰ „Чедиги чылда тарывас база дүжүт ажаавас болзувусса, чүнү чиир бис?“ – деп айтыра бээриңер чадавас. ²¹ Мен алдыгы чылда Бодумнун ачы-буянымны силерге чорудуп бээр мен: ол чыл силерге үш чылда четчир дүжүттү хайырлаар. ²² Сески чылда тараанар тарып тура, эрги дүжүдүнерни чиир силер. Чүглө тоску чылда, сески чылдың дүжүдү үнүп кээрге, чаа дүжүдүнерни чиир силер.

²³ Чер Меңээ хамааржыр, ынчангаш ону кезээ мөңгөдө садып болбас, а силер дээрге Мээң черимге түр када турумчуп алган көшкүн улус-тур силер. ²⁴ Элеп турарыңар бүгү черге биеэги ээге хуваагыг черин дедир садып алырын чөпшээрер.

²⁵ Бир эвес ха-дунма чонундан бир кижичи ядарай бергеш, хуваагыг черинин кезин садып турар болза, ооң чоок төрели-камгалакчызы чедип келгеш, төрелинин садыпкан черин дедир садып алзын. ²⁶ А ядараан кижиниң орнунга черни дедир садып алыр төрели тывылбаан дижик. Ынчан ол кижичи черин дедир садып алырынга четчир акша-хөрөңги тып аар болза, ²⁷ дараазында Хосталга чылынга чедир арткан чылдарны санааш, черин садыпкан кижизинге артыкшылдыг төлевири эгидип бергеш, хуваагыг черин дедир эгидип алзын. ²⁸ А бир эвес ол кижиде черни садып алган турган кижиге эгидип бээр акша-хөрөңги чок болза, ооң чери Хосталга чылынга чедир садып алган кижиниң ээлелинге артып каар. Хосталга чылында чер биеэги ээзинче эглип кээр, ол кижичи база катап бодунун чериниң ээзи болу бээр.

²⁹ Ынчаарга кандыг-бир кижичи долгандыр ханалап каан хоорайда турар чуртталга бажыңын садыпкан болза, ону сатканындан бээр бүдүн чыл дургузунда дедир садып алырын чөпшээрээр. ³⁰ Бир эвес ээ кижичи бүдүн чыл эрткижеге чедир бажыңын дедир садып албас болза, долгандыр ханалап каан хоорайда турар чуртталга бажыңы ону садып алган кижиге болгаш ооң бүгү салгакчыларынга кажан кезээде артып каар; ол бажыңны Хосталга чылында-даа ээзинге дедир эгитпес. ³¹ А долгандыр ханалаваан суурларда турар бажыңнарны черде шөлдер-биле деңней көөр: оларны кажан-даа дедир садып ап болур, а Хосталга чылында олар биеэги ээлериңе дедир эглип кээр.

³² А *левиттерниң хоорайларынга хамаарыштыр алыр болза, левиттер боттарының ээлээн хоорайларында бажыңнарын кажан-даа дедир садып ап болур. ³³ Кандыг-бир кижичи левиттерден бажың садып алыр болза^а, левиттерниң ээлээн хоорайында турар садыпкан бажың Хосталга чылында ээзинче дедир эглип кээр. Чүгө дээрге левиттерниң хоорайларында турар бажыңнар израиль чоннун аразынга оларның ээлел чери болур. ³⁴ А левиттерниң хоорайларының чанында одар-белчирилери садып болбас, чүгө дээрге олар кезээ мөңгөдө левиттерниң ээлел чери болур.

³⁵ Ха-дунма чонундан бир кижичи ядарай бергеш, бодун шуут азырап шыдавайн баар болза, өскээртен келген, чуртунарга түр када чурттап турар кижини дег, ону деткип көр; ол силерниң араңарга амыдырап артсын. ³⁶ Аңаа акша чегдиргеш,

^а25:33 Өске бурунгу сөзүглелде «Левиттерниң кайы-бирээзи бажыңын дедир садып албайн барза» деп бижээн.

25:21 Ы. х. к. 28:8 25:23 1 Чыл. 29:15 25:25 Руф 3:9; 4:3-6; Сан. 27:11; Иер. 32:7

25:28 Лев. 27:19-21 25:32 Сан. 35:2; Ис. 21:1-40 25:35 1 Ин. 3:17

хөө хуузун алба, бергениндэн хөйнү негеве. Бурганындан коргуп чор, демги кижн силерниң аранарга амыдырап артсын. ³⁷ Аңаа акша-мөңгүн бергеш, хөө хуузун алба, аыш-чемин берип тура, бергениндэн хөйнү дедир негеве. ³⁸ Мен дээрге силерге *ханаан черни бээр дээш база Бурганыңар болур дээш, силерни египет черден үндүре берген Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен.

³⁹ А бир эвес ха-дунма чонундан ядарай берген бир кижини сенээ садыптар болза, аңаа кулдун кылыр ажылын онаава. ⁴⁰ Ол сээинге хөлезилеттинген ажылчын дег, түр када хөлечиң дег турзун; чүгле Хосталга чылынга чедир сенээ ажылдап берзин. ⁴¹ А ол чыл кээрге, ооң боду-даа, ажы-төлү-даа сээң аалыңдан өг-бүлезинче, ада-өгбезиниң ээлел черинче дедир ээп чана берзин. ⁴² Чүге дээрге израиль чон – египет черден Мээң үндүре берген кулдарым-дыр: оларны кулгулаштыр садып болбас. ⁴³ Оларны каржы-дошкун чагырба, Бурганыңдан коргуп чор. ⁴⁴ А силерге эр азы херээжен кул турзун деп бодаар болзунарза, силерни хүрээлээн чоннардан эр азы херээжен кулду садып алынар. ⁴⁵ Силерниң аранарда чурттап турар даштыкы улустун уруг-дарыын база садып ап болур силер. Оларның өг-бүлези силерниң чуртуңарга көжүп келгенде төрүттүнген ажы-төлүн база садып ап болур силер. Шак ындыг улус силерниң өнчүнөр бооп болур. ⁴⁶ Оларны ажы-төлүңерге өнчү кылдыр арттырып каап болур силер. Ажы-төлүңер кулдарыңарның ээлери болур дээш салгап алыр: оларны кажан кезээде кулданып ап болуруңар ол. А силерниң ха-дунманарны – израиль чонну каржы-дошкуну-биле чагырбанар.

⁴⁷ Силерниң аранарда чурттап турар даштыкы кижн бай-шыдалдыг апарган, а ха-дунма чонундан бир кижн ядарай бергеш, даштыкы кижиниң азы ооң өг-бүлезиниң кулу кылдыр саттырыпкан дижик ⁴⁸ Ындыг таварылгада, ол кижини садыпкан соонда дедир садып ап болур. Ону ооң акы-дунмаларының бирээзи дедир садып алзын. ⁴⁹ Азы ооң төрөл акызы, азы ол акызының оглу, азы төрөл бөлүүндөн чоок төрөлдериңиң бирээзи ону дедир садып алзын. Азы ол боду бай-шыдалдыг апаар болза, бодун садып хостап алзын.

⁵⁰ Ынчан ол кул кижн ону садыпканы чылдан бээр ээлчеглиг Хосталга чылынга чедир арткан үени санааш, ону садып алган кижн-биле санажып алзын. Ол кижн бодун садыпкан акша-мөңгүннү чылдар санынга хуваагаш, төлээр акшаны берзин; оон ээ кижиге турган үезин хөлезилеттинген ажылчын бооп турганы хуусаа кылдыр санаар херек. ⁵¹ Хосталга чылынга чедир ам-даа хөй чылдар арткан болза, демги кижн оларның санын барымдаалап, ону садыптарга, алган акша-мөңгүнүн бодун дедир садып хостап турары дээш эгидип бээр ужурлуг. ⁵² А Хосталга чылынга чедир эвээш чылдар арткан болза, демги кижн оларны кириштир санааш, ол чылдарның санын барымдаалап, бодун дедир садып хостап турары дээш төлээр ужурлуг.

⁵³ Саттырыпкан кижн бүгү ол чылдарда эезиниң хөлезилеттинген ажылчыны дег болзун: ээ кижн демги кижини каржы-дошкуну-биле чагыра бээрин болдурбанар. ⁵⁴ Саттырыпкан кижн шак ынчаар дедир саттынып хосталбас-даа болза, Хосталга чылында ол боду-даа, ажы-төлү-даа хосталып, ээп чана бээр ужурлуг. ⁵⁵ Чүге дээрге

25:36 Хост. 22:25-27; Ы. х. к. 15:7-8 25:39 4 Хаан. 4:1; Неем. 5:5; Мф. 18:25

25:39 Ы. х. к. 24:14 25:40 Хост. 21:2; Ы. х. к. 15:12 25:42 1 Кор. 7:23 25:43 Эф. 6:9

25:47 Неем. 5:5 25:48 Неем. 5:8 25:54 Хост. 21:2; Ы. х. к. 15:12

израиль чон – Мээң кулдарым-дыр. Мээң египет черден үндүрө берген кулдарым – олар-дыр. Мен – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен!»

Дыңнангыр чорук дээш ачы-буян

(Ы. х. к. 11:13-15; 28:1-14)

26¹ «Боттарыңарга хоозун дүрзүлөр, кижини холу-биле шуткуп-чазаан бурганнар, ыдыктыг адагаштар кылбаңар база чер-чуртуңарга даш көжээлер тургузуп, оларга мөгейбөңөр; Мен – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар болгай мен! ²Мээң доктаатканым *амыр-дыш хүннерин сагыңар база Мээң ыдыктыг черимни хүндүлөңөр. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен!

³Мээң дүрүмнерим ёзугаар амыдыраар болгаш Мээң айтышкыннарымны сагыңар база күүседир болзуңарза, ⁴Мен силерге чаъс-чаашкынны чогуур өйүндө бээр мен; ынчан чер бодунун дүжүдүн, а шөлдерде ыяштар – чимизин бээр. ⁵Виноград чыылдазыңа чедир элбек дүжүдүңөр бастыраңар, а тарылга үезинге чедир элбек виноградыңар чыырын уламчылаар силер. Аъш-чемиңерни тогтуп чип, чер-чуртуңарга сагыш амыр чурттаар силер. ⁶Мен силерниң чуртуңарга амыр-тайбыңны тургузар мен; удуп чыдып аарыңарга, силерни коргудуп-дүвүредир кым-даа турбас, айыылдыг аннарны чер-чуртуңардан үндүр сывырар мен база дайзынның аг-шерии чуртуңар таварып эртпес. ⁷Дайзыннарыңарны үндүр сывырар силер; оларны хылыш-биле кыргып-хыдып узуткаар силер. ⁸Силерниң бежиңер чүс кижини, а чүзүңер – түмөн шеригни үндүр сывырар, дайзыннарыңарны хылыш-биле кыргып-хыдып, узуткаар силер. ⁹Силерге ээ көрүңгөш, хөй ажы-төлдү хайырлап, өстүрүп-көвүдөдир мен, силер-биле *чагыг-керээмни быжыглаар мен. ¹⁰Ооң мурнунда курлавырлап алган дүжүдүңөр аажок хөй болур. Чаа дүжүттү шыгжаар дээш, эрги дүжүттү үндүр безин эже бээр силер.

¹¹Чурттаар *өргээмни араңарга тургузуп алыр мен, силерден хая көрүңмөс мен. ¹²Силерниң араңарга чоруп турар мен; силерге Бурган болур мен, а силер Мээң чонум болур силер. ¹³Мен – силерни, египетчилерге кулдар болбазыңнар дээш, египет черден үндүрө берген Бурганыңар Дээрги-Чаяакчы-дыр мен. Дөңгүңерни чуура шапкаш, оорга-мойнуңарны хөндүрткөш, силерни эдертип аппаратан мен».

Дыңнангыр эвес чорук дээш кеземче

(Ы. х. к. 28:15-68)

¹⁴«А бир эвес Мени тооп дыңнаңас, бо бүгү айтышкыннарны күүсетпес болзуңарза; ¹⁵Мээң дүрүмнеримни тооп көрбөс, хоюлуларымны херекке албас болзуңарза база ооңар ужун Мээң бүгү айтышкыннарымны күүсетпестээр болгаш Мээң чагыг-керээмни үрээр болзуңарза, чүү боорул? ¹⁶Ынчан Мен база силерни бак көөр мен. Силерге коргунчуг айыыл-халапты: харыксырадыр аарыгларны, халыынны салыр мен. Ол аарыглардан карактарыңар шылап баксыраар, сеткил-

26:1 Хост. 20:4-5; 23:24 **26:2** Лев. 19:30 **26:4** Ы. х. к. 11:14; 28:12; Иез. 34:27 **26:4** Ыд. ыр. 66:7; 84:13 **26:6** Иер. 30:10; 46:27; Иез. 39:26; Мих. 4:4 **26:6** Иез. 34:25 **26:8** Ы. х. к. 32:30; Ис. 23:10; 2 Чыл. 24:24; Иса. 30:17 **26:11** Иез. 37:26 **26:12** Иер. 30:22; Иез. 11:20; Зах. 13:9; Ажыд. 21:3 **26:13** Хост. 20:2; Ы. х. к. 5:6 **26:16** Ы. х. к. 28:22; 3 Хаан. 8:37; 2 Чыл. 6:28

хөндүрө хинчектенир. Ынчан үрезиниңерни хей черге тарыыр силер, ооңар дайзыннарыңарга чемиш болур. ¹⁷ Мен силерге удур боор мен, дайзыннарыңарга аштырып алыр силер; көрүшпөс улузуңар силерни чагырып алыр; силерни кым-даа сүрбейн турда безин, дезип маңажыр силер.

¹⁸ Ол бүгү болуп турда-ла, Мени тооп дыңналас болзуңарза, бачыттарыңар дээш кеземчени чеди катап көвүдөдир мен. ¹⁹ Күш-шыдалыңарның улуургак чоруун сый шавар мен. Дээрни демир дег, черни чес дег кылып каар мен^о. ²⁰ Ынчан силерниң күчү-күжүңер хей черге харыксырап төнөр, чериңер дүжүдүн бербес, черде ыяштар чимизин бербес. ²¹ А бир эвес Меңээ удур хөделиишкин кылып, Мени тооп дыңнаарын күзевес болзуңарза, бачыттарыңар дээш кеземче согуг санын чеди катап көвүдөдир мен. ²² Ынчан силерже черлик аң-араатаннарны салыптар мен. Олар ажы-төлүңерни тудуп алгаш баар, мал-маганыңарны кырып чиптер, силерни эвээжедир узуткап кааптар, оруктарыңар ээнзирей бээр!

²³ А ол бүгүнүң соонда безин халдавырлыг болур болзуңарза, Меңээ удур хөделиишкин кылып болзуңарза, ²⁴ Мен база силерге удур апаар мен: бачыттарыңар дээш кеземче согуг санын чеди катап көвүдөдир мен. ²⁵ Чагыг-керээмни үрээниңер дээш, өжээн негээр аг-шеригни силерже ыдар мен. Ынчан хоорайларыңарже чаштына бээр силер, ынчалза-даа силерниң аранарга аарыг-аржыкты нептередиптеримге, дайзынның холунче кире бээр силер. ²⁶ Аыш-чемиңер курлавырын узуткап каар мен, ынчан он херээжен кижиниң шупту арткан далганын быжырарыңга чаңгыс-ла суугу четчир база хаарган далганыңарны бичиилеп чедиштирер силер. Ону чигеш, тотпас силер.

²⁷ А бир эвес ооң соонда-даа Мени дыңналас болзуңарза база Меңээ удур хөделиишкин кылып болзуңарза, ²⁸ Мен килеңней берип, силерге удур апаар мен база бачыттарыңар дээш кеземче согуг санын чеди катап көвүдөдир мен. ²⁹ Аштааныңардан оолдар-кыстарыңарның эт-бодун чиир силер. ³⁰ Мөгөйишкин кылып бедик черлериңерни үрөгдөп, мөгөйип турар адагаштарыңарны бузуп кааптар мен; мөчү-сөөктеринерни *дүрзү-бурганнарыңар бузундуларыңарча октаптар мен. Мээң сеткилим силерден хөңнү кала бээр. ³¹ Силерниң хоорайларыңарны ээнзиредир мен, ыдыктыг дээн черлериңерни хоозурадыр мен база өргүлдериңерниң чаагай чыдын таарымчалыг деп көрүп тынмас мен. ³² Чер-чуртуңарны хоозурадып каарымга, аңаа чурттай берген дайзыннарыңар безин кайгап-харай бээр. ³³ А силерни өске чоннар аразыңга тарадыр мен. Хылыжымны ужулгаш, сооңарже анныр мен. Чер-чуртуңар ээнзирээр, хоорайларыңар үрелип бустур.

⁹**26:19** Бо сөстөрнүң утказы мындыг: «Дээр силерге чазын чагдырбас, чер силерге дүжүдүн бербес» (Ы. х. к. 28:23 көр).

26:16 Башт. 6:4; Иер. 5:17; Мих. 6:15 **26:17** Башт. 2:14; 3 Хаан. 8:33

26:17 Ис. 7:4; У. ч. 28:1 **26:21** Э. д. 4:15; Ыд. ыр. 78:12 **26:22** Ы. х. к. 32:24

26:26 Иса. 3:1; Иез. 4:16; 5:16; 14:13 **26:26** Иса. 9:20; Мих. 6:14; Агг. 1:6 **26:29** Ы. х. к. 28:53; 4 Хаан. 6:29; Ыы. 4:10; Иер. 19:9; Иез. 5:10 **26:30** 4 Хаан. 23:20; 2 Чыл. 34:5; Иез. 6:5

26:31 4 Хаан. 25:9 **26:32** Ы. х. к. 29:24; 3 Хаан. 9:8; Иер. 18:16

26:33 Ы. х. к. 4:27; 28:64; Неем. 1:8; Иер. 9:16; Иез. 12:15; Зах. 7:14

³⁴ Дайзыннарыңар чуртунче силерни алгаш баар. Чер ынчан бодунун ээнзиреп-хоозураарының бүгү үезинде дыштанмааны амыр-дыш чылдарының орнун тургузуп алыр. Чер амыр-тамчыын көре бээр, дыштанмааны бүгү амыр-дыш чылдарының орнун тургузуп алыр. ³⁵ Силер аңаа чурттап турунарда, чер амыр-дыш чылдарында чеже хире амыр-тамчыын көрбээни, хоозуралының бүгү үезинде шак ол амыр-тамчыын көре бээр. ³⁶ А силерден дириг арткан улус канчаарыл? Дайзыннарының чурттарыңа оларның чүректеринче коргуушкунну сиңирер мен: хатка чайганган бүрү шылыраарга, хылыш туткан кижы сывыртаан-даа дег, дезип ыңай боорлар. Сүрүп турар кижы чок-даа болза, пет кээп ужарлар. ³⁷ Силерни сүрүп турар хылыш туткан кижы-даа бар дег, бот-бодуңарга тептигер силер. Дайзыннарыңарга удур туржур күжүнер чок болур. ³⁸ Өске чоннар аразыңга кырлыр силер, дайзыннарыңар чурту силерни сыырыптар. ³⁹ А силерден артып калган улус дайзыннарыңарның чурттарыңга боттарының-даа, ада-өгбелериниң-даа кем-буруузу дээш хилинчек көөрлер.

⁴⁰ Ынчан олар боттарының болгаш ада-өгбезиниң кем-буруузу база Меңээ өскерлип, кемниг херектер үүлгеткеннерин, Меңээ удур болуп турганнарын миннирлер. ⁴¹ Мээң база оларга удур апарганымны, оларны дайзыннарының чуртунче апарганымны миннирлер. Бир эвес оларның бачыгтыг чүректери томаарый бээр; олар кем-буруузу дээш кеземчени хүлээп алыр болза, ⁴² Мен база Иаков, Исаак болгаш Авраам-биле чарган чагыг-керээлеримни бодап кээр мен; бо чер-чуртту база бодап кээр мен. ⁴³ А ооң бетинде ол улус бо черни каггаш чоруптарга, олар чокта, ээнзиреп каар чер дыштанмааны амыр-дыш чылдарының орнун тургузуп алыр. А ол улус кем-буруузу дээш – Мээң хоойлуларымны тоовайн турганы база Мээң дүрүмнеримден хая көрнүп турганы дээш – кеземчени хүлээп алыр. ⁴⁴ Бо бүгү ындыг-даа бооп турза, Мен оларны, дайзыннарының чуртунга турда, тоовайн барбас мен, олардан хая көрүнмес мен. Оларны узуткавас мен база олар-биле чарган чагыг-керээмни үревес мен. Мен дээрге оларның Дээрги-Чаяакчы Бурганы-ла болгай мен! ⁴⁵ Олар дээш, өгбелери-биле чарган чагыг-керээмни бодап кээр мен. Мен оларга Бурган болур дээш, бүгү өске чоннар көрүп турда, оларның өгбелерин египет черден үндүре берген мен. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен!»

⁴⁶ Дээрги-Чаяакчының *Синай дагга Моисейни дамчыштыр израиль чонга доктаадып кааны дүрүм-хоойлулар, сургаалдар шак ындыг боор-дур.

Дээрги-Чаяакчыга даңгырактар болгаш ыдыктыг өргүлдер

27 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чонга мону дамчыдып чугаала. Бир-ле кижини доктааткан өртег эзугаар Дээрги-Чаяакчыга бараалгадып, ыдыктаар деп онза даңгырак берген дижик сен. ³⁻⁷ Дээрги-Чаяакчыга бараалгадып, ыдыктаан кижини дедир хостаар дизиңзе, доктааткан өртекти: чээрбиден алдан хар чедир назылыг эр кижы дээш – бежен мөңгүн ыдыктыг шекелди^Р; херээжен кижы дээш – үжен шекелди; бештен чээрби хар

Р27:3-7 5:15-ке немелде тайылбырны көр.

26:34 Хост. 23:10-11; Лев. 25:2-7; 2 Чыл. 36:21 26:37 Иер. 46:16

26:37 Ис. 7:12; Башт. 2:14 26:40 3 Хаан. 8:47; 2 Чыл. 6:37; Неем. 9:2; Дан. 9:4-5

27:2 Сан. 30:1-17; Башт. 11:30; 1 Хаан. 1:11, 28

чедир назылыг улус болза, эр кижид дээш – чээрби шекелди, а кыс кижид дээш – он шекелди; бир айдан беш хар чедир назылыг улус болза, эр кижид дээш – беш шекелди, а кыс кижид дээш – үш шекелди; алдан хардан улуг назылыг улус болза, эр кижид дээш – он беш шекелди, а херээжен кижид дээш – он шекелди төлээр ужурлуг сен. ⁸ А бир эвес доктааткан өртекти төлээр харың чок болза, ыдыктаан кижини *Бурганның бараалгакчызының мурнунга эккел. Бурганның бараалгакчызы ыдыктаан кижиниң өңчү-хөрөңгизин үнелеп көргөш, ону барымдаалап, төлээр өртөөни доктаатсын.

⁹ А бир эвес Дээрги-Чаяакчыга эккеп салып болур малды өргүүрүн азаан болзунза, ол малың ыдыктыг болу бээр. ¹⁰ Ол малды солуй салып, эки малды багайы-биле, багайын – экизи-биле орнаvas ужурлуг сен. А бир эвес малды өске мал-биле солуур болзунза, баштай салган-даа, орнап турар-даа малың Дээрги-Чаяакчыга салган ыдыктыг өргүл болур. ¹¹ Ынчаарга азаан малың кандыг-ла-бир *арыг эвес, Дээрги-Чаяакчыга өргүп болбас мал болза, ооңу Бурганның бараалгакчызынга эккеп көргүс. ¹² Бурганның бараалгакчызы ол малдың эки-багайын үнелеп көрзүн: өртөөн чеже кылдыр доктаадыр-дыр, ынчалдыр болзун. ¹³ Бир эвес ол малыңны дедир садып алыр деп турар болзунза, доктааткан өртекке немей өртектиң бештиң бирин бээр сен.

¹⁴ Бир-ле кижид бодунуң бажыңын Дээрги-Чаяакчыга бараалгадып, ыдыктап турар болза, Бурганның бараалгакчызы ол бажыңның эки-багайын үнелеп көрзүн: өртөөн чеже кылдыр доктаадыр-дыр, ынчалдыр болзун. ¹⁵ Бир эвес бажыңын бараалгадыпкан кижид оозун дедир садып алыр деп турар болза, доктааткан өртекке немей өртектиң бештиң бирин берзин, ынчан бажың ооңу болу бээр.

¹⁶ Бир-ле кижид бодунуң хуваагылыг черинде шөлдү Дээрги-Чаяакчыга бараалгадып, ыдыктап турар болза, ол дээш доктааткан өртект тарыыр үрезин хемчээлинден хамаарышсын: бир хомер ишти арбай дээш, бежен мөңгүн шекелди төлезин. ¹⁷ Кандыг-бир кижид шөлүн Хосталга чылы эрткен соонда дораан-на Бурганга бараалгадып, ыдыктап турар болза, доктааткан өртект өскерилге чокка артсын. ¹⁸ А кандыг-бир кижид шөлүн Хосталга чылы эрткен соонда, элээн болгаш, бараалгадып, ыдыктап турар болза, Бурганның бараалгакчызы дараазында Хосталга чылынга чедир арткан чылдарның санын барымдаалап, акша-мөңгүнү санааш, төлээр ужурлуг түннү доктааткан өртектен казып каапсын. ¹⁹ Шөлүн бараалгаткан кижид оозун дедир садып алырын күзээр болза, доктааткан өртекке немей өртектиң бештиң бир кезээ акша-мөңгүнү берзин, ынчан ол шөл база катап ооңу болу бээр. ²⁰ Ынчаарга ол кижид шөлүн дедир садып албас болза азы ук шөлдү өске кижиге садыпкан болза, ону ам дедир садып аары болдунмас. ²¹ Ынчан ол шөл Хосталга чылында Дээрги-Чаяакчыга ыдыктыг өргүл болу бээр; Бурганга кезээ мөңгедетураскааткан шөлдү дег, ону Бурганның бараалгакчызы элээр.

²² А бир эвес кандыг-бир кижид ооң хуваагылыг черинге хамаарышпас шөлдү садып алгаш, Дээрги-Чаяакчыга бараалгадып, ыдыктап турар болза, ²³ Бурганның бараалгакчызы Хосталга чылынга чедир арткан чылдарны санааш, өртекти доктаадыр ужурлуг. А демгид кижид доктаадып каан өртекти барымдаалап, акшаны ол-ла хүндүс Дээрги-Чаяакчыга ыдыктыг өргүл кылдыр бээр ужурлуг. ²⁴ Ол шөл

Хосталга чылында демги кижиниң садып алганы ээзинче – черни хуваалда ёзугаар ээлеп турар кижиге эглип кээр. ²⁵ Доктааткан өртек бүрүзүн ыдыктыг шекел-биле санашсын: бир шекелдин деңзизи чээрби герага дең болзун.

²⁶ Мал-маганның эң баштай төрүттүнген бүгү төлдери Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр, ынчангаш оларны кым-даа бараалгадып, ыдыктап шыдавас. Бода-даа, шээр-даа мал болур болза, олар Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр-ла болгай. ²⁷ А бир эвес арыг эвес малды бараалгадып, ыдыктап турар болза, ону доктааткан өртекке немей өртектиң бештиң бирин бергеш, дедир садып ап болур. Ынчаарга малды дедир садып алып кижиге чок болза, ону доктааткан өртек-биле садар херек.

²⁸ Кижиниң хуу өнчү-хөреңгизинден Дээрги-Чаяакчыга кезээ мөңгедө тураскаадып турары кандыг-даа чүүлдү: кижини-даа, малды-даа, хувааглыг черде шөлдү-даа садып азы дедир садып ап болбас. Кезээ мөңгедө Бурганга тураскааткан кандыг-даа чүүл Дээрги-Чаяакчыга аажок ыдыктыг өргүл болур. ²⁹ Бир эвес шак ол кезээ мөңгедө тураскааткан чүүл кижиге болур болза, ону дедир садып ап болбас; ындыг кижини өлүмгө онаар херек

³⁰ Черге өзүп үнер бүгү чүүлдүн оннун бир кезии – шөлдөрдүн дүжүдү болгаш ыяштарның чимистери Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр, ол дээрге Аңаа салган ыдыктыг өргүл-дүр. ³¹ Бир эвес кандыг-бир кижиге бодунун оннун бир кезии үлүүн дедир садып алырын күзээр болза, оң өртөөн төлезин база өртектиң бештиң бир кезиин немей берзин. ³² Бода болгаш шээр малдын оннун бир кезиин – демдектөөн бүгү малды Дээрги-Чаяакчыга бараалгадып, ыдыктаар ужурлуг. ³³ Онгу малдын ээзи кижиге оларны эки-багайлап ылгавазын база солувазын; а бир эвес ээ кижиге шак ындыг малды солуп алып болза, ол мал-даа, солуй салган малы-даа ыдыктыг өргүл болур база ону дедир садып алыры болдунмас».

³⁴ Дээрги-Чаяакчының израиль чонга Моисейни дамчыштыр *Синай дагга берген айтышкыннары шак ындыг боор-дур.

Саннар

Кирилде

Моисейнин Беш номунун дөрткүзү болур бо ном «Саннар» деп адын израиль чон Египеттен *Ханаанче орукка бар чыдырда кылган чизе-даңзы ёзугаар алган. А еврей дылда ук ном «Ээн кургаг ховуда» деп аттыг. Номда болуушкуннарнын кайда болуп турарын ол ат тода көргүзүп турар.

Бурган кол *хоойлу-дүрүмнү израиль чонга *Синай дагга берген соонда, Моисей дайылдажып шыдаар эр израильчилернин (*левиттерни база аңгы санааш) шуптузун санап каан. Оон Бурганның айтыышкынын ёзугаар чамдык хоойлужудулга дүрүмнеринге немелде киригеш, израильчилерни Дээрги-Чаяакчының оларга бээр бооп азаан черинче көжеринге белеткеп каан (1–9 эгелер).

Ынчалза-даа израиль чон Кадес-Варниге (Ханаанның мурнуу кызыгаарынын чанында чер) чеде бергеш, хайгыылчыларның чугаазынга бүзүрөп, ханаан черни эжелеп аарындан корткан. Ол дээш, израильчилер ээн кургаг ховуга барык дөргөн чыл дургузунда көжүп чоруур кеземче алган (10–20 эгелер). Израильчилернин Бурганны тооп дыңнаваc салгалы бүрүнү-биле кырлып калган соонда, чон чоорту Ханаанның чанында черлерни эжелеп ап эгелээш, *Иордан хемнинч чөөн талазында *Моав дээр чуртка чедип келген (21–36 эгелер).

Ол бүгү үениң дургузунда израиль чон Моисейге удур хөй катап хомудап, хыйланып, Бурганга удур үймээн үндүрүп, кижилернин аажы-чаңынга аайлажыр сорук чок болгаш өскерлиичел чоруун үргүлчү көргүзүп келген. Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы, шак ол чагырга билбес улусту кезедип тургаш безин, Бодунун шилип алган чонунга шынчы бооп арттып, ол дээш сагыш човап, Израильдин дайзыннарының кара сагыштыг бодалдарынга удур хөделип, дайзыннарны базар органы аңаа берип турган. Чоннун *баштыңнары Моисей биле Аарон безин Бурганга бүрүнү-биле дыңнангыр эвес бооп турда-ла, Ол израильчилернин өгбелеринге бээр бооп азааны черже израиль чонну эккээр дээн Бодунун бодалын соксатпайн күүседип турган.

Израиль чоннун баштайгы чизе-бүрүткели

1 Дээрги-Чаяакчы Моисейге Синай ховузунга, *Ужуражылга майгынынга, израильчилернин Египеттен хосталып үнгенинин ийиги чылында, ийи айнын бирээде мынча деп дужааган: ²⁻³ «Сен Аарон-биле бүгү израиль ниитилелдин санаашкынын төрөл бөлүктерин, ада-өгбезин барымдаалап кылып калыңар, шупту эр улусту санаашкынче кирип, кымны-даа арттырбайн даңзылаңар. Израиль шеригге албан-хүлээлге эрттирип шыдаар, чээрби хардан өрү назылыг шупту эр улусту чурум-чыскаалдыг бөлүктөр айыы-биле санап калыңар. ⁴ Аймак бүрүзүнден-

не бодунун аймааның баштыңы болур кижн санаашкынны силер-биле кады чорутсун. ⁵ Силерге дузалажыр эр кижилерниң аттары бо-дур:

Рувимниң аймаандан – Шедеурнуң оглу Элицур;

⁶ Симеоннун аймаандан – Цури-Шаддайның оглу Шелумиил;

⁷ Иуданың аймаандан – Аминадавтың оглу Наассон;

⁸ Иссахарның аймаандан – Цуарның оглу Нафанаил;

⁹ Завулоннун аймаандан – Хелоннуң оглу Элиав;

¹⁰ Иосифтиң оглу Эфремниң аймаандан – Аммиудтуң оглу Элишама;

Иосифтиң оглу Манассияның аймаандан – Педасурнуң оглу Гамалиил;

¹¹ Вениаминниң аймаандан – Гидеонийниң оглу Авидан;

¹² Данның аймаандан – Амми-Шаддайның оглу Ахизер;

¹³ Асирниң аймаандан – Охранның оглу Пагиил;

¹⁴ Гадтың аймаандан – Регуилдиң оглу Элиасаф;

¹⁵ Нефалимниң аймаандан – Энанның оглу Ахира».

¹⁶ Ол эр кижилер дээрге израиль ниитилелден шилиттинген, ада-өгбе төрөл бөлүктериниң – Израильдиң аймактарының *баштыңнары улус турган. ¹⁷ Моисей биле Аарон шак ол аттарын адаан улусту кыйгырып эккелгеш, ¹⁸ ийи айның бирээде бүгү израиль ниитилелди чыып алганнар. Чээрби хардан өрү назылыг эр улус боттарының төрөл бөлүктерин, ада-өгбезин айыткаш, санаашкынче боттарын кирип, кижн арттырбайн даңзыладып алганнар. ¹⁹ Моисей израильчилерниң санаашкынын Синай ховузунга Дээрги-Чаяакчының дужаганын ёзугаар күүсеткен.

²⁰ Израильдиң дун оглу Рувимниң үре-салгалын – дөргүл-төрелин, төрөл бөлүктерин, ада-өгбезин барымдаалап, чээрби хардан өрү назылыг, шериг албаны эрттирип шыдаар шупту эр улусту санаашкынче кирип – кымны-даа арттырбайн санап кааннар. ²¹ Рувимниң аймаанда эр улусту санаарга, 46 500 кижн болган.

²² Симеоннуң үре-салгалын – дөргүл-төрелин, төрөл бөлүктерин, ада-өгбезин барымдаалап, чээрби хардан өрү назылыг, шериг албаны эрттирип шыдаар шупту эр улусту санаашкынче кирип – кымны-даа арттырбайн санап кааннар.

²³ Симеоннуң аймаанда эр улусту санаарга, 59 300 кижн болган.

²⁴ Гадтың үре-салгалын – дөргүл-төрелин, төрөл бөлүктерин, ада-өгбезин барымдаалап, чээрби хардан өрү назылыг, шериг албаны эрттирип шыдаар шупту эр улусту санаашкынче кирип – санап кааннар. ²⁵ Гадтың аймаанда эр улусту санаарга, 45 650 кижн болган.

²⁶ Иуданың үре-салгалын – дөргүл-төрелин, төрөл бөлүктерин, ада-өгбезин барымдаалап, чээрби хардан өрү назылыг, шериг албаны эрттирип шыдаар шупту эр улусту санаашкынче кирип – санап кааннар. ²⁷ Иуданың аймаанда эр улусту санаарга, 74 600 кижн болган.

²⁸ Иссахарның үре-салгалын – дөргүл-төрелин, төрөл бөлүктерин, ада-өгбезин барымдаалап, чээрби хардан өрү назылыг, шериг албаны эрттирип шыдаар шупту

1:5 Сан. 7:30 **1:6** Сан. 7:36 **1:7** Хост. 6:23; Рупф 4:20; 1 Чыл. 2:10 **1:8** Сан. 7:18

1:9 Сан. 7:24 **1:10** Сан. 7:48 **1:11** Сан. 7:60 **1:12** Сан. 7:66 **1:13** Сан. 7:72 **1:14** Сан.

7:42 **1:15** Сан. 7:78 **1:21** Сан. 26:7 **1:23** Сан. 26:14 **1:25** Сан. 26:18 **1:27** Сан. 26:22

эр улусту санаашкынче кирип – санап кааннар. ²⁹ Иссахарнын аймаанда эр улусту санаарга, 54 400 кижичи болган.

³⁰ Завулоннун үре-салгалын – дөргүл-төрелин, төрөл бөлүктөрүн, ада-өгбөзүн барымдаалап, чээрби хардан өрү назылыг, шериг албаны эрттирип шыдаар шупту эр улусту санаашкынче кирип – санап кааннар. ³¹ Завулоннун аймаанда эр улусту санаарга, 57 400 кижичи болган.

³² Иосифтин оглу Эфремнин үре-салгалын – дөргүл-төрелин, төрөл бөлүктөрүн, ада-өгбөзүн барымдаалап, чээрби хардан өрү назылыг, шериг албаны эрттирип шыдаар шупту эр улусту санаашкынче кирип – санап кааннар. ³³ Эфремнин аймаанда эр улусту санаарга, 40 500 кижичи болган.

³⁴ Иосифтин оглу Манассиянын үре-салгалын – дөргүл-төрелин, төрөл бөлүктөрүн, ада-өгбөзүн барымдаалап, чээрби хардан өрү назылыг, шериг албаны эрттирип шыдаар шупту эр улусту санаашкынче кирип – санап кааннар.

³⁵ Манассиянын аймаанда эр улусту санаарга, 32 200 кижичи болган.

³⁶ Вениаминнин үре-салгалын – дөргүл-төрелин, төрөл бөлүктөрүн, ада-өгбөзүн барымдаалап, чээрби хардан өрү назылыг, шериг албаны эрттирип шыдаар шупту эр улусту санаашкынче кирип – санап кааннар. ³⁷ Вениаминнин аймаанда эр улусту санаарга, 35 400 кижичи болган.

³⁸ Даннын үре-салгалын – дөргүл-төрелин, төрөл бөлүктөрүн, ада-өгбөзүн барымдаалап, чээрби хардан өрү назылыг, шериг албаны эрттирип шыдаар шупту эр улусту санаашкынче кирип – санап кааннар. ³⁹ Даннын аймаанда эр улусту санаарга, 62 700 кижичи болган.

⁴⁰ Асирнин үре-салгалын – дөргүл-төрелин, төрөл бөлүктөрүн, ада-өгбөзүн барымдаалап, чээрби хардан өрү назылыг, шериг албаны эрттирип шыдаар шупту эр улусту санаашкынче кирип – санап кааннар. ⁴¹ Асирнин аймаанда эр улусту санаарга, 41 500 кижичи болган.

⁴² Неффалимнин үре-салгалын – дөргүл-төрелин, төрөл бөлүктөрүн, ада-өгбөзүн барымдаалап, чээрби хардан өрү назылыг, шериг албаны эрттирип шыдаар шупту эр улусту санаашкынче кирип – санап кааннар. ⁴³ Неффалимнин аймаанда эр улусту санаарга, 53 400 кижичи болган.

⁴⁴ Санаашкынны эрткен улус ол-дур. Моисей, Аарон болгаш Израильдин он ийи баштыңының – бир аймактан-на бир кижиниң санап кааны улус ол-дур. ⁴⁵ Шупту израильчилерни – чээрби хардан өрү назылыг, израиль шеригге албан эрттирип шыдаар бүгү улусту – төрөл бөлүктөр барымдаалап санап кааннар. ⁴⁶ Санаашкынны эрткен шупту эр улус 603 550 кижичи болган.

⁴⁷ А *левиттерни санаашкын эрткен чон аразынче, ада-өгбөзүниң аймаан барымдаалап, кирип санавайн барган. ⁴⁸ Дээрги-Чаякчы Моисейге мынча деп дужааган турган: ⁴⁹ «Чүгле Левийнин аймаан чизе-даңзыже кирибе, оларны өске израильчилер-биле кады санава. ⁵⁰ Сен левиттерге Ужуражылга майгынын, оң хамык херекселдерин болгаш оң иштинде турар бүгү чүүлдү хүлээндирип каг – олар майгынын болгаш оң хамык херекселдерин дажыглазын, аңаа бараан болзун, оң чанынга турлагжып алзын. ⁵¹ Ужуражылга майгынын көжүрүп турда, ону

левиттер дүрүп, буссун, а майгынны тигер апарганда, ону олар тиксин. Өске-бир кижиге майгынче чоокшулап кээр болза, ону өлүрүп каар ужурлуг. ⁵² Израильчилер боттарының туктарының чанынга чурум-чыскаалдыг бөлүктөр ёзугаар турлагжып алыр ужурлуг. ⁵³ А левиттер израиль чоннуң ниитилелинче Бурган килеңневезин дээш, майгынны долгандыр турлагжып алгаш, ол дээш ээ-харыс салгалыг болур ужурлуг».

⁵⁴ Израиль чон бүгү чүвени Дээрги-Чаяакчы Моисейге канчаар дужаганыл, ынчаар күүсеткен.

Турлагжырының дүрүмнери

2 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга мынча деп чугаалаан: ² «Израиль кижиге бүрүзү бодунуң аймааның сүлдө демдектериниң база тугунуң чанынга турлагжып ужурлуг; олар *Ужуражылга майгынын долгандыр, бичии ырадыр турлагжып алзыннар.

³ Майгынның мурнунга, ооң чөөн талазынга турлагжып улус бо-дур. Аңаа Иуданың аймаа чурум-чыскаалдыг бөлүктөр аайы-биле турлагжызын, оларның тугун аңаа ассын; ол аймактың баштыңы – Аминадавтың оглу Наассон. ⁴ Ол аймакта санаашкынны эрткен аг-шериг – 74 600 эр кижиге.

⁵ Иуданың аймаа-биле кады Иссахарның аймаа турлагжып алзын, ол аймактың баштыңы – Цуарның оглу Нафанаил. ⁶ Ол аймакта санаашкынны эрткен аг-шериг – 54 400 эр кижиге.

⁷ Завулоннуң аймаа база аңаа турлагжып алзын; ол аймактың баштыңы – Хелоннуң оглу Элиав. ⁸ Ол аймакта санаашкынны эрткен аг-шериг – 57 400 эр кижиге.

⁹ Иуданың аймаа баштаан турлагда санаашкынны эрткен, чурум-чыскаалдыг бөлүктөргө үскен эр улустуң ниити саны – 186 400 кижиге. Олар көш үезинде бирги ээлчегде шимчеп үнер ужурлуг.

¹⁰ Мурнуу чүкке Рувимниң аймаа чурум-чыскаалдыг бөлүктөр аайы-биле турлагжызын, оларның тугун аңаа ассын; ол аймактың баштыңы – Шедеурнуң оглу Элицур. ¹¹ Ол аймакта санаашкынны эрткен аг-шериг – 46 500 эр кижиге.

¹² Рувимниң аймаа-биле кады Симеоннуң аймаа турлагжып алзын; ол аймактың баштыңы – Цури-Шаддайның оглу Шелумиил. ¹³ Ол аймакта санаашкынны эрткен аг-шериг – 59 300 эр кижиге.

¹⁴ Гадтың аймаа база аңаа турлагжып алзын; ол аймактың баштыңы – Регуилдин оглу Элиасаф. ¹⁵ Ол аймакта санаашкынны эрткен аг-шериг – 45 650 эр кижиге.

¹⁶ Рувимниң аймаанга баштаткан турлагда санаашкынны эрткен, чурум-чыскаалдыг бөлүктөргө үскен эр улустуң ниити саны – 151 450 кижиге. Олар ийги ээлчегде шимчеп үнер ужурлуг.

¹⁷ Ооң соонда Ужуражылга майгыны шимчеп үнүптөр, *левиттерниң турлаа өске турлагларның ортузунга чоруур. Олар турлагга канчаар турганыл, ол-ла туруштарын ёзугаар бар чыдар, кижиге бүрүзү чыскаалды сагып, тугунуң чанындан ыравас ужурлуг.

¹⁸ Барыын чүкке Эфремниң аймаа чурум-чыскаалдыг бөлүктөр аайы-биле турлагжызын, оларның тугун аңаа ассын; ол аймактың баштыңы – Аммиудтуң оглу Элишама. ¹⁹ Ол аймакта санаашкынны эрткен аг-шериг – 40 500 эр кижиге.

²⁰ Эфремниң аймаа-биле кады Манассияның аймаа турлагжып алзын; ол аймактың баштыңы – Педацурнуң оглу Гамалиил. ²¹ Ол аймакта санаашкынны эрткен аг-шериг – 32 200 эр кижиге.

²² Вениаминниң аймаа база аңаа турлагжып алзын; ол аймактың баштыңы – Гидеонийниң оглу Авидан. ²³ Ол аймакта санаашкынны эрткен аг-шериг – 35 400 эр кижиге.

²⁴ Эфремниң аймаа баштаан турлагда санаашкынны эрткен, чурум-чыскаалдыг бөлүктөргө үскен эр улустуң ниити саны – 108 100 кижиге. Олар үшкү ээлчегде шимчеп үнөр ужурлуг.

²⁵ Соңгу чүкке Данның аймаа чурум-чыскаалдыг бөлүктөр аайы-биле турлагжызын, оларның тугун аңаа ассын; ол аймактың баштыңы – Амми-Шаддайның оглу Ахизезер. ²⁶ Ол аймакта санаашкынны эрткен аг-шериг – 62 700 эр кижиге.

²⁷ Данның аймаа-биле кады Асирниң аймаа турлагжып алзын; ол аймактың баштыңы – Охранның оглу Пагийил. ²⁸ Ол аймакта санаашкынны эрткен аг-шериг – 41 500 эр кижиге.

²⁹ Нефалимниң аймаа база аңаа турлагжып алзын; ол аймактың баштыңы – Энанның оглу Ахира. ³⁰ Ол аймакта санаашкынны эрткен аг-шериг – 53 400 эр кижиге.

³¹ Данның аймаа баштаан турлагда санаашкынны эрткен эр улустуң ниити саны – 157 600 кижиге. Олар боттарының туктарың көдүргөш, сөөлүгү ээлчегде шимчеп үнөр ужурлуг».

³² Төрөл бөлүктөр барымдаалап санаашкынны эрткен израиль чон ол-дур. Турлагларда чурум-чыскаалдыг бөлүктөр аайы-биле санаашкынны эрткен эр улустуң ниити саны – 603 550 кижиге. ³³ А левиттер Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар израиль чон-биле кады санаашкынны эртпейн барган.

³⁴ Израиль чон ол бүгүнү Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар күүседип, туктарының чанынга турлагжып, кижиге бүрүзү бодунуң төрөл бөлүү-биле, дөргүл-төрели-биле кады көжүп чоруп турган.

***Левиттерниң чизе-бүрүткели болгаш албан-хүлээлгелери**

3 ¹ Аарон биле Моисейниң төрөл бөлүүндөн укталган улус бо-дур. Дээрги-Чаяакчы Моисей-биле *Синай дагга чугаалажып турган үеде, ²⁻³ Аарон дараазында оолдарлыг болган: дун оглу Надав, Авиуд, Элеазар болгаш Ифамар. Оларны Бурганга бараан боор кылдыр ыдыктап, шилип чаап каан турган. ⁴ Ынчалза-даа Надав биле Авиуд ийи Синай ховузунга Дээрги-Чаяакчының таарымчалыг деп көрбээни отту Аңаа эккеп салгаш, Ооң мурнунга өлүп калган, а оларның соон салгаар оолдары турбаан. Чүглө Элеазар биле Ифамар ачазы Аарон-биле кады Дээрги-Чаяакчының *бараалгакчылары бооп арткан.

2:24 Сан. 10:22-24 2:31 Сан. 10:25-27 2:32 Хост. 38:26; Сан. 1:46; 26:51

2:33 Сан. 1:47-53 3:2-3 Хост. 6:23 3:4 Лев. 10:2 3:4 1 Чыл. 24:2

⁵ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ⁶ «Левийниң аймаан, Бурганның бараалгакчызы Ааронга дузалаар кылдыр, ооң мурнунга эккеп каг. ⁷ Левиттер ыдыктыг черге кылыр ужурлуг ажылдар кылып, Аароннун база шупту чоннун өмүнээзинден *Ужуражылга майгынының мурнунга албан-хүлээлгени күүсетсиннер. ⁸ Олар майгынның хамык эт-херекселдери дээш ээ-харыысалгалыг болуп, ыдыктыг черге ажылдар кылып, израильчилерниң албан-хүлээлгелерин күүсетсиннер. ⁹ Левиттерни Ааронга болгаш ооң оолдарына хүлээдип бер – израиль чоннун аразындан Ааронга хүлээдип бээр ужурлуг улус ол-дур. ¹⁰ А Ааронга болгаш ооң оолдарына боттарының бараалгакчы хүлээлгезин күүседир даалгадан берип каг – өске-бир кижин ол бараан болуушкунга киржи бээр болза, ону өлүрүп каар ужурлуг».

¹¹ Оон Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп дужааган: ¹² «Мен левиттерни израиль чоннун баштай төрүттүнген бүгү оолдарының орнунга ап алган мен, ынчангаш олар ам Меңээ хамааржыр. ¹³ Дун төл бүрүзү-ле Мээни болгай; шупту египет дун төлдерни узуткап каан хүнүмде израиль чонда кижиниң-даа, мал-маганның-даа дун төлдерин Бодумга аңгылап, ыдыктап алган мен – олар ам Меңээ хамааржыр. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен».

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы Моисейге Синай ховузунга мынча деп чугаалаан: ¹⁵ «Левийниң үре-салгалын оларның төрөл бөлүктөрүн, ада-өгбезин барымдаалап, чизелеп сана. Бир айдан өрү назылыг шупту эр улусту санап каг». ¹⁶ Моисей оларны Дээрги-Чаяакчының дужаал берген сөзүнүн аайы-биле санап каан.

¹⁷ Левийниң оолдарының аттары бо-дур: Гирсон, Кохат болгаш Мерари. ¹⁸ Гирсоннун оолдарының аттары: Ливни биле Шимей, олардан төрөл бөлүктөр укталган. ¹⁹ Кохаттын оолдары Амрам, Ицгар, Хеврон болгаш Узиил олардан база төрөл бөлүктөр укталган. ²⁰ Мерариниң оолдары Махли биле Мушиден база төрөл бөлүктөр укталган. Левийден укталган, ада-өгбе барымдаалап адаан төрөл бөлүктөр ол-дур.

²¹ Гирсондан укталган төрөл бөлүктөр: ливни биле шимей; олар Гирсоннун төрөл бөлүктери-дир. ²² Оларны санаарга, бир айдан өрү назылыг эр улустун ниити саны 7500 кижин болган. ²³ Гирсондан укталган төрөл бөлүктөр майгынның артынга, оон барыын талазынга турлагжып аар турган. ²⁴ Гирсоннун үре-салгалынын баштыңы – Лаелдин оглу Элиасаф. ²⁵ Ужуражылга майгынынга Гирсоннун үре-салгалынга хайгаараар кылдыр дагзып турар чүүлдер бо-дур: майгынның боду, ооң шывыы, майгынче кирер черниң көжегези, ²⁶ майгынны болгаш *өргүл салыр бедигээшти долгандыр турар херимниң шывыглары, херимче кирер черниң хаалга-шывыы база майгынның шупту ажылдарын кылырынга херек хендирлер.

²⁷ Кохаттан укталган төрөл бөлүктөр: амрам, ицгар, хеврон болгаш узиил; олар Кохаттын төрөл бөлүктери-дир. ²⁸ Оларда бир айдан өрү назылыг эр улустун ниити саны 8600^ч кижин болган. Олар ыдыктыг чүүлдер дээш ээ-харыысалгалыг турган. ²⁹ Кохаттан укталган төрөл бөлүктөр майгынның мурнуу чүкче көрүнген талазынга

ЧЗ:28 Өске бурунгу сөзүглелде 8300 деп бижээн.

3:6 Сан. 18:2 3:9 Сан. 8:19; 18:6 3:10 Сан. 16:40; 2 Чыл. 26:18 3:13 Хост. 13:2, 11-16

3:17 Э. д. 46:11; Хост. 6:16-19; 10:2 3:18 1 Чыл. 6:17; 23:7 3:19 1 Чыл. 6:2, 18; 23:12

3:20 1 Чыл. 6:19; 23:21 3:23 Сан. 1:53 3:25 Сан. 4:24-26 3:27 1 Чыл. 26:23

турлагжып аар турган. ³⁰Кохаттың үре-салгалының баштыңы – Узиилдин оглу Элицафан. ³¹Оларга хайгаараар кылдыр дагзып турар чүүлдер бо-дур: ыдыктыг *аптара, ширээ, чырыткы, өргүл салыр бедигээштер, Бурганга бараан болурда ажыглаар ыдыктыг савалар база көжеге. Оларның кылыр ажылы шак ол чүүлдер-биле холбаалыг.

³²А левиттерниң *баштыннарының даргазы – Аарон бараалгакчының оглу Элазар. Ыдыктыг чүүлдер дээш ээ-харыс-салгалыг улус ооң хайгааралының адаанда турар.

³³Мерариден укталган төрөл бөлүктөр: махли биле муши; олар Мерариниң төрөл бөлүктери-дир. ³⁴Оларны санаарга, бир айдан өрү назылыг эр улустуң ниити саны 6200 кижиге болган. ³⁵Мерариниң үре-салгалының баштыңы – Авихаилдин оглу Цуриил. Ол төрөл бөлүктөр майгынның соңгу чүкчө көрүнгөн талазынга турлагжып аар турган. ³⁶Мерариниң үре-салгалына хайгаараар кылдыр дагзып турар чүүлдер бо-дур: майгынны тудуп турар рамкалар, доора оорга ыяштар, адагаштар, дөжектер болгаш майгынның эт-херекселдери; оларның кылыр ажылы ол чүүлдер-биле холбаалыг. ³⁷Ол ышкаш даштыкы херимниң бүгү талаларында адагаштарны, оларның дөжектерин, өргөннерин болгаш хендирлерин база хайгаарап турганнар.

³⁸А Ужуражылга майгынының мурнунга, ооң чөөн чүкчө көрүнгөн талазынга Моисей база Аарон оолдары-биле турлагжып аар турган. Оларга израиль чоннуң өмүнээзинден ыдыктыг *өргээге албан-хүлээлге күүседирин хүлээндирген; ыдыктыг черге чоокшулап келген өске кижини өлүрүп каар ужурлуг.

³⁹Моисей биле Аароннуң Дээрги-Чаяакчының дужааганын ёзугаар санап кааны, бир айдан өрү назылыг эр левиттерниң ниити саны 22 000 кижиге болган.

Дун оолдарны садып хостааны

⁴⁰Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Израиль чоннуң бир айдан өрү назылыг шупту дун оолдарын санаашкынче кирип, даңзылап каг. ⁴¹А левиттерни Меңээ аңгылап бараалгат, израиль чоннуң шупту дун оолдарының орнунга – левиттерни, израильчилерниң шупту дун бооп төрүттүнгөн мал-маганының орнунга – левиттерниң мал-маганын алыр мен» – деп чугаалаан.

⁴²Моисей Дээрги-Чаяакчының дужааганын ёзугаар израиль чоннуң шупту дун оолдарын санап каан. ⁴³Санаашкын кылырга, бир айдан өрү назылыг дун оолдарының ниити саны 22 273 кижиге болган.

⁴⁴Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ⁴⁵«Израиль чоннуң шупту дун оолдарының орнунга левиттерни, а мал-маганының орнунга – левиттерниң мал-маганын аңгылап ал, левиттер Меңээ хамаарышсын. Мен – Дээрги-Чаяакчы-дыр мен. ⁴⁶А израиль чоннуң дун оолдары дээш алыр, левиттерниң санындан артып турар 273 кижиге дээш садыгызы мындыг болур: ⁴⁷бир кижиге дээш-ле беш шекел мөңгүндөн чыып аар сен – ыдыктыг черге ажыглаар шекелди ажыглап, деңзиле^f. (Бир шекелдин деңзизи чээрби герага дең болур.) ⁴⁸Ол мөңгүннү Ааронга болгаш

^f3:47 Ыдыктыг черге ажыглап турган шекелдин деңзизи өске черлерге ажыглаар шекелден ылгалдыг турган чадавас, ынчангаш мында ооң деңзизин тодарадып турар.

ооң оолдарыңга израиль чонда артып турар улусту садып хостаар кылдыр бериптер сен».

⁴⁹ Моисей левиттер-биле солуурга, саны артып турар дун оолдар дээш садызы кылдыр берген мөңгүннү ап алган. ⁵⁰ Ол израильчилерниң дун оолдары дээш ыдыктыг черге ажыглаар 1365 шекел деңзилиг мөңгүннү чыып алган. ⁵¹ Моисей Дээрги-Чаяакчының аңаа дужаал берген сөзүнүн аайы-биле садызы болган мөңгүннү Ааронга болгаш ооң оолдарыңга хүлээдип берген.

Кохаттың үре-салгалының ажыл-үүлези

4 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга мынча дээн: ² «Левийниң аймааның аразындан Кохаттың үре-салгалын оларның төрөл бөлүктерин, ада-өгбезин барымдаалап санап каг – ³ үжен хардан бежен хар чедир назылыг, *Ужуражылга майгыныңга ажылдаар албан-хүлээлгезин күүседип шыдаар шупту эр улусту санап каг. ⁴ Кохаттың үре-салгалының майгыңга кылыр ажылдары аажок ыдыктыг чүүлдер-биле харылзаалыг болур.

⁵ Турлагда чон көжүп үнер деп турда, Аарон оолдары-биле майгынче киргеш, көжегени дүжүргеш, ооң-биле ыдыктыг *аптараны шып кагзын. ⁶ Оон аптараны тахаш кештеринден даараан шывыг-биле шыпкаш, ооң кырыңга көк өңнүг, бүдүн кезектен бүткен пөстү чаткаш, көдүрткүүш-мергелерни кедирип кагзын.

⁷ Ыдыктаан хлебтер салыр ширээге көк өңнүг шывыг чаткаш, аңаа тавактар, хымьштар, арага кудуп, чажар аяктар болгаш дашкаларны салып кагзын; ширээ кырыңга үргүлчү эккеп салыр ужурлуг өргүл хлебтерин салып каан турзун. ⁸ А ол бүгүнү кызыл өңнүг шывыг-биле, оон тахаш шывыг-биле шыпкаш, көдүрткүүш-мергелерни кедирип кагзын.

⁹ Көк өңнүг шывыгны ап алгаш, чырыткыны база ооң деңнерин, дең өзээ үзе ызырар кыскаштарны, дең кыпсырда ажыглаар саваларны, чырыткыга ажыглаар олива үзү кудар хамык саваларны шып кагзын. ¹⁰ Оон чырыткыны база ооң хамык херекселдерин тахаш шывыг-биле ораай шыпкаш, көдүрткүүш-мергеге ааттындыр азып кагзын.

¹¹ Айдызаар алдын бедигээшке көк өңнүг шывыгны чаткаш, ону тахаш шывыг-биле шыпкаш, бедигээштиң көдүрткүүш-мергелерин кедирип кагзын.

¹² Олар ыдыктыг майгыңга ажыглаар хамык эт-херекселдерни ап алгаш, көк өңнүг шывыг-биле ораагаш, тахаш шывыг-биле шыпкаш, көдүрткүүш-мергеге азып кагзын.

¹³ *Өргүл салыр бедигээштиң хүлүн аштап каапкаш, ону кызыл-хүрөң өңнүг шывыг-биле шып кагзын. ¹⁴ Өргүл бедигээжинге ажыглаар хамык эт-херекселдерни: көс дажыглаар хүүрекчигештерни, илбектерни, хүл-узарларны, хан кудар аяктарны бедигээш кырынче салып кааш, ону тахаш шывыг-биле шыпкаш, ооң көдүрткүүш-мергелерин кедирип кагзын.

¹⁵ Турлагда чон көжүп үнер деп турда, Аарон оолдары-биле ыдыктыг майгынны база ооң хамык эт-херекселдерин шып каан соонда, Кохаттың үре-салгалы ол бүгүнү дажыглаар дээш чедип келзин, ынчалза-даа олар ыдыктыг чүүлдерге дегбезин – оон башка өлүп каарлар.

¹⁶ Аарон *бараалгакчының оглу Элеазарның хайгааралында турар чүүлдер бо-дур: чырыткыже кудар олива үзү, айдызаар чаагай чыттыг холуксаа, үргүлчү эккеп салыр ужурлуг далган-тараа өргүлү болгаш шилип чаар олива үзү. Элеазарның хайгааралынга бүгү ыдыктыг майгын болгаш ында бар хамык эт-херекселдер турар».

¹⁷ Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга мынча деп чугаалаан: ¹⁸ «Кохаттын төрөл бөлүү *левиттер аразынга узуткаттырып аар кылдыр кылбаңар. ¹⁹ Харын улус аажок ыдыктыг чүүлдерже чоокшулап тура, дириг артып, өлбезин дээш, мынчалыңар: Аарон оолдары-биле майгынче киргеш, оларны кылыр ажылының база дажыглаар чүгүнүң чанынга тургузуп кагзын. ²⁰ А ыдыктыг чүүлдерни шарып турда, Кохаттын үре-салгалы ынаар көрбезин – оон башка өлүп каарлар».

Гирсоннун үре-салгалының ажыл-үүлези

²¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²² «Гирсоннун үре-салгалын оларның төрөл бөлүктөрүн, ада-өгбезин барымдаалап санап каг – ²³ үжен хардан бежен хар чедир назылыг, Ужуражылга майгынынга ажылдап-даа, аңаа албан-хүлээлгезин күүседип-даа шыдаар эр улустуң шуптузун санап каг.

²⁴ Гирсоннун үре-салгалының чүък дажыглап ажылдап тургаш, кылыр чүүлдери бо-дур. ²⁵ Олар майгынның бодун база шывыгларын, оон дээвиир-шывыын, кырынга салыр тахаш шывыын, майгынче кирер черни дуглаар көжегени дажыглазын. ²⁶ Майгынны база өргүл салыр бедигээшти долгандыр турар херимниң шывыгларын, ынаар кирер хаалга-шывыгны, шупту шывыгларның хендирлерин база оларга хамааржыр хамык эт-херекселди дажыглазын. Гирсоннун төрөл бөлүү ол бүгү чүүлдерге хамаарыштыр кылыр ужурлуг шупту ажылдарны кылзын. ²⁷ Гирсоннун үре-салгалы чүък дажыглаар база өске-даа хамык ажылдарны Аароннун болгаш оон оолдарының айытканын эзугаар кылзын. Оларга дажыглап турар бүгү чүүлдери дээш ээ-харысаланганы хүлээндирип калыңар. ²⁸ Гирсоннун үре-салгалының төрөл бөлүү Аарон бараалгакчының оглу Ифамарның хайгааралы-биле Ужуражылга майгынынга ол ажылдарны кылыр ужурлуг».

Мерариниң үре-салгалының ажыл-үүлези

²⁹ «Мерариниң үре-салгалын оларның төрөл бөлүктөрүн, ада-өгбезин барымдаалап санап каг – ³⁰ үжен хардан бежен хар чедир назылыг, Ужуражылга майгынынга ажылдап, албан-хүлээлгезин күүседип шыдаар шупту эр улусту санап каг. ³¹ Оларның майгынга ажыл-албан кылып, дажыглаар чүүлдери бо-дур. Олар майгынны тудуп турар рамкаларны болгаш доора оорга ыяштарны, адагаштарны болгаш дөжектерни дажыглазын. ³² Майгынны долгандыр турар херимниң бүгү талаларында адагаштарын, оларның дөжектерин, өргеннерин, хендирлерин, ол бүгүге ажыглаар хамык эт-херекселдерин база дажыглазын. Кижиниң бүрүзүңге оон дажыглаар ужурлуг эт-херекселдин тодарадып беринер. ³³ Мерариниң үре-салгалының төрөл бөлүү Ужуражылга майгынынга Аарон бараалгакчының оглу Ифамарның хайгааралы-биле ол бүгү ажылдарны кылыр ужурлуг».

Албан-хүлээлге күүседип шыдаар левиттерни санааны

³⁴ Моисей, Аарон болгаш израиль ниитилелдин *баштыңнары Кохаттың үре-салгалын оларның төрөл бөлүктөрүн, ада-өгбезин барымдаалап санааш, ³⁵ үжен хардан бежен хар чедир назылыг, Ужуражылга майгынынга ажылдаар албан-хүлээлгезин күүседип шыдаар шупту эр улусту санап кааннар. ³⁶ Оларның төрөл бөлүүн санаарга, 2750 эр кижиге бар болган. ³⁷ Кохаттың төрөл бөлүүндөн санаттыңан, майгында бараан болуп турар улус шупту ол-дур; Моисей биле Аарон оларны Дээрги-Чаяакчының Моисейни дамчыштыр берген айтышкынын ёзугаар санап каан.

³⁸ Гирсоннун үре-салгалын оларның төрөл бөлүктөрүн, ада-өгбезин барымдаалап санааш, ³⁹ үжен хардан бежен хар чедир назылыг, Ужуражылга майгынынга ажылдаар албан-хүлээлгезин күүседип шыдаар шупту эр улусту санап кааннар. ⁴⁰ Оларның төрөл бөлүүн ада-өгбезин барымдаалап санаарга, 2630 эр кижиге бар болган. ⁴¹ Гирсоннун үре-салгалының төрөл бөлүүндө санаттыңан, майгында бараан болуп турар улус шупту ол-дур; Моисей биле Аарон оларны Дээрги-Чаяакчының айтышкынын ёзугаар санап каан.

⁴² Мераринин үре-салгалын оларның төрөл бөлүктөрүн, ада-өгбезин барымдаалап санааш, ⁴³ үжен хардан бежен хар чедир назылыг, Ужуражылга майгынынга ажылдаар албан-хүлээлгезин күүседип шыдаар шупту эр улусту санап кааннар. ⁴⁴ Оларның төрөл бөлүүн санаарга, 3200 эр кижиге бар болган. ⁴⁵ Мераринин үре-салгалының төрөл бөлүүндө санаттыңан улус ол-дур; Моисей биле Аарон оларны Дээрги-Чаяакчының Моисейни дамчыштыр берген айтышкынын ёзугаар санап каан.

⁴⁶ Моисей, Аарон болгаш израиль чоннун баштыңнары шупту левиттерни оларның төрөл бөлүктөрүн, ада-өгбезин барымдаалап санап каан. ^{47–48} Үжен хардан бежен хар чедир назылыг, Ужуражылга майгынынга ажылдап-даа, аңаа албан-хүлээлгезин күүседип-даа шыдаар шупту эр улусту санаарга, 8580 кижиге бар болган. ⁴⁹ Дээрги-Чаяакчының дужаалын ёзугаар, Моисейниң хайгааралының адаа-биле левит кижиге бүрүзүнүң кылыр ажылдарын, дажыглаар чүгүн тодараткаш, оларның шуптузун Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар санап каан.

*Арыг эвес улус дугайында дүрүм-хоойлу

5 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Кеш аарыглыг, мага-бодундан чүве сыстып турар база өлгөн кижиге деггеш, арыг эвес апарган улустун шуптузун турлагдан шөлүптөрүн израиль чонга дужаа. ³ Эр-даа, херэежен-даа улус болза, турлагдан шөлүптүңөр – Мээң чон аразында чурттап турарым турлагны олар бужартатпазын».

⁴ Израиль чон ынчалдыр кылып, шак ындыг улусту турлагдан шөлүпкөн; израильчилер Дээрги-Чаяакчы Моисейге канчаар дужааганын, ынчаар күүсеткен.

Кем-буруу дээш төлевир

⁵ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ⁶ «Израиль чонга мону чугаала. Бир эр азы херээжен кижиге өске кижиге удур кандыг-бир бачыт үүлгеткени-биле Дээрги-Чаяакчыга удур кемниг херек кылыр болза, ол дээш буруулуг-дур. ⁷ Ынчангаш ол эр азы херээжен кижиге үүлгеткен бачыдын миннип чугаалазын, чедирген когаралы дээш төлевирниң бүрүн өртөөнге ол эт-хөрөңгиниң өртөөниң бештиң бирин немээш, когараан кижиге төлезин. ⁸ Когараан кижиге боду өлүп калган, а ооң чоок төрелдери турбаан дижек. Чедирген когарал дээш төлевирни алып кижиге чок болза, ол Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр – ынчангаш *бараалгакчынын буруулуг кижини арыглап турары кем-буруу дээш өргүүр кошкарга немей ол төлевир бараалгакчыны болзун.

⁹ Израиль чоннуң бараалгакчыга эккеп турар ыдыктыг онза өргүлдери шуптузу база бараалгакчыга хамааржыр. ¹⁰ Кандыг-даа кижиниң ыдыктыг өргүлү бараалгакчыга хамааржыр; кандыг-даа кижиниң бараалгакчыга эккеп берип турар чүвези аңаа хамааржыр».

Хүннээшкин дугайында дүрүм-хоойлу

¹¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ¹² «Израиль чонга мону дыннадып чугаала. Кандыг-бир эр кижиге кадайы өскерлип, ашаанга шынчы эвес апарган дижек. ¹³ Өске эр кижиге ол кадай-биле хойгашкаш, үрө төгөргө, ол чорук херээженниң ашаанга билдинмейн барып, демги херээжен чажыды-биле бужар болу бээрге, аңаа херечи болур кижиге турбаан, херээженниң мегези туттурбаан дижек. ¹⁴ Ашаа хүннээчел сагышка алзып, бодунуң арыг эвес кадайын хүнней берген азы арыг эвес апарбаан-даа кадайын хей черге хүнней берген дижек. ¹⁵ Ашаа ынчан кадайын Бурганның бараалгакчызынга эккелгеш, ол дээш өргүл кылдыр бир эфа иштиниң оннун бир кезээ арбай далганын салзын, ынчалза-даа далганче олива үзү кутпазын база ладан салбазын, чүгө дээрге ол далган-тараа – хүннээшкин өргүлү-дүр, кем-буруу дугайында сагындырап турар сактышкын өргүлү-дүр.

¹⁶ А бараалгакчы ол херээженни Дээрги-Чаяакчының мурнунче чоокшулады берзин. ¹⁷ Оон дой савага ыдыктыг суг куткаш, *Ужуражылга майгынынын иштинде черден довурактан ап алгаш, ол сугже урупсун. ¹⁸ Бараалгакчы демги херээженни Дээрги-Чаяакчының мурнунга тургускаш, ооң бажының дүгүн часкаш, сактышкын өргүлүн оон холунга тутсуп берзин – ол дээрге хүннээшкин өргүлү-дүр, а бараалгакчының холунга херээжен кижиге каргыш халдадыр ажыг суг^s турар.

¹⁹ Ооң соонда бараалгакчы демги херээженниң аксы-сөзүн алып дээш: „Сээң-биле кым-даа хойгашпаан болза, сен арыг хевээр артып, ашаанга өскерилбээн болзунза, каргыш халдадыр бо ажыг суг сеңээ хора чедирбес. ²⁰ А бир эвес ашаанга өскерлип, бужар апарган болзунза, ашаандан өске эр кижиге-биле хойгажыпкан болзунза...“ – дээр. ²¹ Бараалгакчы оон ол херээженге каргыш салып, мынча деп чугаалаар: „Дээрги-Чаяакчы сени бодунуң чонунга каргаттырып, бак сөглеттирген

^{s5:18} Азы: «Човалаң халдадыр суг» азы «Шенээшкин суу».

кижи кылып кагзын – сээң уруун савазы кургап, хырның сиңе берзин. ²² Каргыш халдадыр бо суг ишти-хырныңче киир аксын – сээң уруун савазы кургап, хырның сиңе берзин“. А херэежен кижини: „*Аминь, ыңдыг-ла болзун“ – деп даңгыраглазын. ²³ Бараалгакчы ол каргыш сестерин дүрүг-номга бижээш, ажыг сугже балалдыр чуп каапсын, ²⁴ оон каргыш халдадыр ажыг сугну демги херэеженге ижиртир ужурлуг – аңаа ажыг-човалаң көргүзөр ол суг ооң иштинче кире берзин.

²⁵ Бараалгакчы ол херэеженниң холундан хүннээшкин өргүлүнүн далган-тараазын ап алгаш, ону онза өргүл кылдыр Дээрги-Чаяакчының өргүл бедигэежинче салып кагзын. ²⁶ Бараалгакчы далган-тараа өргүлүнден бир адыш ишти – сагындырыг болур кезээн ап алгаш, ону өргүл бедигэежинге өрттедипсин, а ооң соонда демги херэеженге сугну ижиртсин. ²⁷ Сугну херэеженге ижирткен соонда, ол бужар бооп, ашаанга өскерилген болза, каргыш халдадыр суг оон иштинче киргеш, ажыг-човалаң көргүзөр – ооң уруг савазы кургап, хырны сиңе бээр, ол херэежен чонунуң аразыңга каргаттырар. ²⁸ А бир эвес ол херэежен бужар чүве кылбаан, арыг хевээр болза, аңаа хора халдавас, харын ажы-төл божуп шыдаар аргалыг болур.

²⁹ Хүннээшкин дугайында дүрүм-хоойлу бо-дур: кадайы ашаанга өскерилгеш, арыг эвес болу бергенде ³⁰ азы ашаа кижини хүннээчел сагышка алыскаш, кадайын хүнней бергенде, ону ажыглаар. Ашаа ол таварылгада кадайын Дээрги-Чаяакчының мурнунга эккеп тургузуптарга, бараалгакчы ол бүгүнү бо дүрүм-хоойлу ёзугаар кадайыңга хамаарыштыр күүседир. ³¹ Ашаа кижини буруудан арыг болур, а кадайы буруузун боду чүктээр».

Назорейлер дугайында дүрүм-хоойлу

6 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чонга мону дамчыдып чугаала. Бир эвес эр азы херэежен кижини назорей¹ болурунун онза даңгыраан берип, бодун Дээрги-Чаяакчыга бараалгадыр деп турар болза, ³ ол кижини арага болгаш өске-даа эзиртир суксун ижеринден ойталаар, виноградтан кылган ажыг хандыны азы кандыг-даа өске суксунну ишпес ужурлуг база чаа виноград каттарын-даа, кадырып каан үзүмнү-даа чивес ужурлуг. ⁴ Назорей бооп аңгыланган хуусаазының дургузунда ол кижини виноградтан кылган кандыг-даа ашь-чем чивес ужурлуг; виноград сөөкчүгештерин-даа, оон картын-даа чивезин.

⁵ Назорей бооп даңгырагалаан хуусаазының дургузунда ол кижини бажының дүгүн шуут таарып, чүлүвес ужурлуг. Дээрги-Чаяакчыга бодун бараалгаткан хуусаазы эрткижеге чедир, ол кижини ыдыктыг бооп артар, бажының дүгүн узадыр өстүрер ужурлуг.

⁶ Дээрги-Чаяакчыга бодун бараалгаткан хуусаазының дургузунда ол кижини секче чоокшулаvas ужурлуг. ⁷ Бодунуң ада-иези азы бодунуң акы-дунмазы, азы угба-дунмазы өлү бээрге безин, ол кижини оларже чоокшулавазын – *арыг эвес апарбазын – Бурганга бараалгаттырганының демдээ⁴ оон бажында көскү болгай. ⁸ Назорей

¹6:2 Назорей – бо еврей сөс «аңгылаткан» азы «бараалгаткан» деп уткалыг.

⁴6:7, 9 Демдек – назорей кижиниң бажының узун дүгү.

бооп турары хуусааның дургузунда ол кижиде Дээрги-Чаяакчының мурнунга ыдыктыг болур уjurлуг.

⁹ А назорейниң чанынга кандыг-бир кижиде хенертен өлүп каарга, оң назорей болганын демдеглеп турар бажы* бужартай берген дижит. Ол назорей кижиде оң соонда чеди хүн эрткенде – бодун арыглаар уjurлуу хүнде – бажының дүгүн дөңгүрертир чүлүп алзын. ¹⁰ Сески хүнде ол кижиде ийи көгө-буганы азы ийи көгээзинни *Бурганның бараалгакчызынга, *Ужуражылга майгынынче кирер черге эккээр уjurлуг. ¹¹ Бараалгакчы ол ийи куштуң бирээзин бачыт дээш өргүл кылдыр, а өскезин – бүрүн өрттедир өргүл кылдыр салгаш, өлүг кижиниң чанынга тургаш, арыг эвес апарган назорейни арыглап, оң бажын ол-ла хүн ыдыктап кагзын.

¹² Демги кижиде бодун Дээрги-Чаяакчыга бараалгадып, назорей болган хуусаазын катап эгелеп алгаш, кем-буруу дээш өргүл кылдыр бир харлыг эр хураганны эккеп салыр уjurлуг; а биеэги хуусаа хилис барган, чүгө дээрге оң баштай назорей бооп аңгыланганы бужар апарган-дыр.

¹³ Назорей бооп турар хуусаазы төнө берген назорей кижиде дугайында дүрүм бо-дур. Ол кижини Ужуражылга майгынынче кирер черге эккээрге, ¹⁴ Дээрги-Чаяакчыга дараазында өргүлдерни: четпес-дудуу эвес бир харлыг эр хураганны бүрүн өрттедир өргүл кылдыр, четпес-дудуу эвес бир харлыг кыс хураганны бачыт дээш өргүл кылдыр, четпес-дудуу эвес бир кошкарны эп-найырал өргүлү кылдыр эккеп салыр уjurлуг. ¹⁵ Бир аргаан хааржак ишти – кызыл-тас далганындан ажыткы-биле хөтпейн быжырган, олива үзү холаан хлебтерни база олива үзү-биле кырын чаап каан чуга хаарган далганнарны эккеп салзын. Ол бүгү өргүлдер-биле кады далган-тараа база арага өргүлдерин салзын.

¹⁶ Бурганның бараалгакчызы ол бүгүнү Дээрги-Чаяакчының мурнунга эккелгеш, назорейниң бачыт дээш өргүлүн база бүрүн өрттедир өргүлүн салзын.

¹⁷ Бараалгакчы оон эп-найырал өргүлүнүң кошкарын бир аргаан хааржак ишти далганнар база хлебтер-биле кады Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылдыр салзын. Оон далган-тараа өргүлүн болгаш арага өргүлүн база салзын.

¹⁸ Назорей кижиде майгынынче кирер черге ол назорей дээрзин демдеглеп турган бажын дөңгүрертир чүлүп алзын база бажының дүгүн ап алгаш, эп-найырал өргүлүнүн адаанда отче каапсын. ¹⁹ Бараалгакчы дүлүп каан кошкар өштүн база аргаан хааржактан бир хлебти, бир чуга хаарган далганын ап алгаш, бажын дөңгүрертир чүлүдүп алган назорейге тутсуп берзин. ²⁰ Оон бараалгакчы ол бүгүнү Дээрги-Чаяакчыга онза өргүлдер кылдыр бараалгатсын. Шак ол ыдыктыг өргүлдер Дээрги-Чаяакчыга өргүп салган төш болгаш дөңмек-биле кады бараалгакчыга хамааржыр. Оң соонда назорей кижиде арага ижип болур.

²¹ Назорей болурунун даңгыраан берген кижиде дугайында дүрүм ол-дур. Оң назорей болганы дээш Дээрги-Чаяакчыга салыр уjurлуг өргүлү ол-дур. Оон аңгыда ол кижиде бодунун шаа-биле өске өргүлдерни база салып болур. Ол кижиде назорей болурунун дугайында дүрүм ёзугаар канчаар даңгырагланыл, ынчаар күүседир уjurлуг».

Бараалгакчыларның чонну алгап-йөрээгни

²² Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²³ «Ааронга болгаш ооң оолдарыңга мону дамчыдып чугаала. Олар израиль чонну йөрээп тура, мынча дизайн:

²⁴ „Дээрги-Чаяакчы сеңээ ачы-буян хайырлап, сени кадагалазын!

²⁵ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чырыткылыг арны-биле сени херелдендир чырытсын, сенче ээ көрүнзүң!

²⁶ Дээрги-Чаяакчы көрүжүн сенче ээлдирзин, чаагай чорукту сеңээ хайырлазын!“

²⁷ Аарон болгаш ооң оолдары Мээң адым-биле израильчилерни йөрээзин, Мен ынчан оларга ачы-буяным хайырлаар мен».

Чоннуң *баштыңнарының өргүлдери

7 ¹ Моисей *Ужуражылга майгынын тудуп дооскаш, ону, ооң хамык херекселдерин олива үзү-биле чаап, ыдыктап каан база *өргүл салыр бедигээшти, ооң хамык херекселдерин чаап, ыдыктап каан. ² Ынчан Израильдин аймактарының баштыңнары анаа чедип келгеннер. Төрөл бөлүктерниң улуг кижилери, санаашкынны эргелеп-башкарып турган улус ол чүве-дир. ³ Олар боттарының дараазында өргүлдерин Дээрги-Чаяакчының мурнунга эккелгеннер. Кыры шывыгылыг алды терге биле он ийи буганы: ийи баштыңдан-на – бир терге база бир баштыңдан-на – бир буга кылдыр *өргээ-майгынын мурнунга эккеп кааннар.

⁴ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ⁵ «Баштыңнарның өргүп турар чүүлдерин хүлээп ал – ол бүгүнү майгыга ажылдар кылырда ажыглаар кылдыр *левиттерге, кылып турар ажылын барымдаалап, бериптер сен».

⁶ Моисей тергелер биле бугаларны хүлээп алгаш, левиттерге дамчыдып берген. ⁷ Ийи терге биле дөрт буганы Гирсоннуң үре-салгалыңга, оларның кылып турар ажылының хевирин барымдаалап, хүлээдип берген; ⁸ дөрт терге биле сес буганы Мерариниң үре-салгалыңга, кылып турар ажылын барымдаалап, хүлээдип берген; ол эт-херексел Аарон *бараалгакчының оглу Ифамарның хайгааралында турган. ⁹ А Кохаттың үре-салгалыңга чүнү-даа бербээн, чүге дээрге оларның ажылы – ыдыктыг чүүлдерни боттарының эгиннеринге салгаш, дажыглаары турган.

¹⁰ Чоннуң баштыңнары өргүл салыр бедигээшти олива үзү-биле чаап каан хүнде бедигээшти ыдыктааныңга бараалгаткан өргүлдерни ооң мурнунга эккеп салып кааннар. ¹¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Бир хүнде-ле бир баштың кижиге бедигээшти ыдыктааныңга бараалгаткан өргүлүн эккеп турзун» – дээн.

¹² Бирги хүнде бодунуң өргүлүн эккелген кижиге – Аминадавтың оглу, Иуданың аймааның баштыңы Наассон болган. ¹³ Ооң өргүлү бо-дур: 130 шекел дензилиг

6:23 Лев. 9:23; Ы. х. к. 21:5; 1 Чыл. 23:13 **6:24** Ыд. ыр. 120:8; 133:3

6:25 Ыд. ыр. 4:7; 30:17; 66:2; 79:4, 8, 20; 118:135 **7:1** Хост. 40:17 **7:1** Лев. 8:10

7:7 Сан. 4:25 **7:8** Сан. 4:31 **7:9** Сан. 3:31 **7:12** Хост. 6:23; Сан. 1:7

бир мөңгүн тавак, 70 шекел деңзилик бир мөңгүн хува аяк (оларның деңзизин ыдыктыг черге ажыглаар шекел ёзугаар тодараткан) – ол ийи саваны далган-тараа өргүлү болур, олива үзү холаан эң шынарлыг кызыл-тас далганы-биле долдуруп каан болган; ¹⁴ айдызаар чүүлдер-биле долдуруп каан, 10 шекел деңзилик бир алдын дагыл^v: ¹⁵ бүрүн өрттедир өргүл кылдыр – бир бугажык, бир кошкар, бир харлыг эр хураган; ¹⁶ бачыг дээш өргүл кылдыр – бир дүктүгүр хуна; ¹⁷ эп-найырал өргүлү кылдыр – ийи буга, беш кошкар, беш хуна, бир харлыг беш эр хураган. Аминадавтың оглу Наассоннуң өргүлү ол-дур.

¹⁸ Ийиги хүнде Цуарның оглу, Иссахарның аймааның баштыңы Нафанаил өргүлүн эккелген. ¹⁹ Ол бодунун өмүнээзинден дараазында өргүлдерни эккелген: 130 шекел деңзилик бир мөңгүн тавак, 70 шекел деңзилик бир мөңгүн хува аяк (оларның деңзизин ыдыктыг черге ажыглаар шекел ёзугаар тодараткан) – ол ийи саваны далган-тараа өргүлү болур, олива үзү холаан эң шынарлыг кызыл-тас далганы-биле долдуруп каан болган; ²⁰ айдызаар чүүлдер-биле долдуруп каан, 10 шекел деңзилик бир алдын дагыл; ²¹ бүрүн өрттедир өргүл кылдыр – бир бугажык, бир кошкар болгаш бир харлыг эр хураганны; ²² бачыг дээш өргүл кылдыр – бир дүктүгүр хунаны; ²³ эп-найырал өргүлү кылдыр – ийи буга, беш кошкар, беш хуна болгаш бир харлыг беш эр хураганны. Цуарның оглу Нафанаилдин өргүлү ол-дур.

²⁴ Үшкү хүнде Хелоннуң оглу, Завулоннуң үре-салгалының баштыңы Элиав чедип келген. ²⁵ Ооң өргүлү бо-дур: 130 шекел деңзилик бир мөңгүн тавак, 70 шекел деңзилик бир мөңгүн хува аяк (оларның деңзизин ыдыктыг черге ажыглаар шекел ёзугаар тодараткан) – ол ийи саваны далган-тараа өргүлү болур, олива үзү холаан эң шынарлыг кызыл-тас далганы-биле долдуруп каан болган; ²⁶ айдызаар чүүлдер-биле долдуруп каан, 10 шекел деңзилик бир алдын дагыл; ²⁷ бүрүн өрттедир өргүл кылдыр – бир бугажык, бир кошкар, бир харлыг эр хураган; ²⁸ бачыг дээш өргүл кылдыр – бир дүктүгүр хуна; ²⁹ эп-найырал өргүлү кылдыр – ийи буга, беш кошкар, беш хуна, бир харлыг беш эр хураган. Хелоннуң оглу Элиавтың өргүлү ол-дур.

³⁰ Дөрткү хүнде Шедеурнуң оглу, Рувимниң үре-салгалының баштыңы Элицур чедип келген. ³¹ Ооң өргүлү бо-дур: 130 шекел деңзилик бир мөңгүн тавак, 70 шекел деңзилик бир мөңгүн хува аяк (оларның деңзизин ыдыктыг черге ажыглаар шекел ёзугаар тодараткан) – ол ийи саваны далган-тараа өргүлү болур, олива үзү холаан эң шынарлыг кызыл-тас далганы-биле долдуруп каан болган; ³² айдызаар чүүлдер-биле долдуруп каан, 10 шекел деңзилик бир алдын дагыл; ³³ бүрүн өрттедир өргүл кылдыр – бир бугажык, бир кошкар, бир харлыг эр хураган; ³⁴ бачыг дээш өргүл кылдыр – бир дүктүгүр хуна; ³⁵ эп-найырал өргүлү кылдыр – ийи буга, беш кошкар, беш хуна, бир харлыг беш эр хураган. Шедеурнуң оглу Элицурнуң өргүлү ол-дур.

³⁶ Бешки хүнде Цури-Шаддайның оглу, Симеоннуң үре-салгалының баштыңы Шелумиил чедип келген. ³⁷ Ооң өргүлү бо-дур: 130 шекел деңзилик бир мөңгүн тавак, 70 шекел деңзилик бир мөңгүн хува аяк (оларның деңзизин ыдыктыг черге ажыглаар шекел ёзугаар тодараткан) – ол ийи саваны далган-тараа өргүлү болур,

^v7:13, 14 Чижеглеп алырга, мөңгүн тавак – 1,4 хире килограммга, мөңгүн хува аяк – 750 хире граммга, а алдын дагыл – 110 хире граммга ден.

7:14 Хост. 30:34-35 7:15 Лев. 1:2-3 7:16 Лев. 4:23-24 7:17 Лев. 3:1 7:18 Сан. 1:8
7:24 Сан. 1:9 7:30 Сан. 1:5 7:36 Сан. 1:6

олива үзү холаан эң шынарлыг кызыл-тас далганы-биле долдуруп каан болган; ³⁸ айдызаар чүүлдер-биле долдуруп каан, 10 шекел деңзилиг бир алдын дагыл; ³⁹ бүрүн өрттедир өргүл кылдыр – бир бугажык, бир кошкар, бир харлыг эр хураган; ⁴⁰ бачыт дээш өргүл кылдыр – бир дүктүгүр хуна; ⁴¹ эп-найырал өргүлү кылдыр – ийи буга, беш кошкар, беш хуна, бир харлыг беш эр хураган. Цури-Шададйның оглу Шелумилдин өргүлү ол-дур.

⁴² Алдыгы хүнде Регуилдин оглу, Гадтың үре-салгалының баштыңы Элиасаф чедип келген. ⁴³ Ооң өргүлү бо-дур: 130 шекел деңзилиг бир мөңгүн тавак, 70 шекел деңзилиг бир мөңгүн хува аяк (оларның деңзизин ыдыктыг черге ажыглаар шекел эзугаар тодараткан) – ол ийи саваны далган-тараа өргүлү болур, олива үзү холаан эң шынарлыг кызыл-тас далганы-биле долдуруп каан болган; ⁴⁴ айдызаар чүүлдер-биле долдуруп каан, 10 шекел деңзилиг бир алдын дагыл; ⁴⁵ бүрүн өрттедир өргүл кылдыр – бир бугажык, бир кошкар, бир харлыг эр хураган; ⁴⁶ бачыт дээш өргүл кылдыр – бир дүктүгүр хуна; ⁴⁷ эп-найырал өргүлү кылдыр – ийи буга, беш кошкар, беш хуна, бир харлыг беш эр хураган. Регуилдин оглу Элиасафтың өргүлү ол-дур.

⁴⁸ Чедиги хүнде Аммиудтуң оглу, Эфремнің үре-салгалының баштыңы Элишама чедип келген. ⁴⁹ Ооң өргүлү бо-дур: 130 шекел деңзилиг бир мөңгүн тавак, 70 шекел деңзилиг бир мөңгүн хува аяк (оларның деңзизин ыдыктыг черге ажыглаар шекел эзугаар тодараткан) – ол ийи саваны далган-тараа өргүлү болур, олива үзү холаан эң шынарлыг кызыл-тас далганы-биле долдуруп каан болган; ⁵⁰ айдызаар чүүлдер-биле долдуруп каан, 10 шекел деңзилиг бир алдын дагыл; ⁵¹ бүрүн өрттедир өргүл кылдыр – бир бугажык, бир кошкар, бир харлыг эр хураган; ⁵² бачыт дээш өргүл кылдыр – бир дүктүгүр хуна; ⁵³ эп-найырал өргүлү кылдыр – ийи буга, беш кошкар, беш хуна, бир харлыг беш эр хураган. Аммиудтуң оглу Элишаманың өргүлү ол-дур.

⁵⁴ Сески хүнде Педацурнуң оглу, Манассияның үре-салгалының баштыңы Гамалиил чедип келген. ⁵⁵ Ооң өргүлү бо-дур: 130 шекел деңзилиг бир мөңгүн тавак, 70 шекел деңзилиг бир мөңгүн хува аяк (оларның деңзизин ыдыктыг черге ажыглаар шекел эзугаар тодараткан) – ол ийи саваны далган-тараа өргүлү болур, олива үзү холаан эң шынарлыг кызыл-тас далганы-биле долдуруп каан болган; ⁵⁶ айдызаар чүүлдер-биле долдуруп каан, 10 шекел деңзилиг бир алдын дагыл; ⁵⁷ бүрүн өрттедир өргүл кылдыр – бир бугажык, бир кошкар, бир харлыг эр хураган; ⁵⁸ бачыт дээш өргүл кылдыр – бир дүктүгүр хуна; ⁵⁹ эп-найырал өргүлү кылдыр – ийи буга, беш кошкар, беш хуна, бир харлыг беш эр хураган. Педацурнуң оглу Гамалиилдин өргүлү ол-дур.

⁶⁰ Тоску хүнде Гидеонийнің оглу, Вениаминнің үре-салгалының баштыңы Авидан чедип келген. ⁶¹ Ооң өргүлү бо-дур: 130 шекел деңзилиг бир мөңгүн тавак, 70 шекел деңзилиг бир мөңгүн хува аяк (оларның деңзизин ыдыктыг черге ажыглаар шекел эзугаар тодараткан) – ол ийи саваны далган-тараа өргүлү болур, олива үзү холаан эң шынарлыг кызыл-тас далганы-биле долдуруп каан болган; ⁶² айдызаар чүүлдер-биле долдуруп каан, 10 шекел деңзилиг бир алдын дагыл; ⁶³ бүрүн өрттедир өргүл кылдыр – бир бугажык, бир кошкар, бир харлыг эр хураган; ⁶⁴ бачыт дээш өргүл кылдыр – бир дүктүгүр хуна; ⁶⁵ эп-найырал өргүлү кылдыр –

ийи буга, беш кошкар, беш хуна, бир харлыг беш эр хураган. Гидеонийниң оглу Авиданның өргүлү ол-дур.

⁶⁶ Онгу хүнде Амми-Шададйының оглу, Данның үре-салгалының баштыңы Ахиезер чедип келген. ⁶⁷ Ооң өргүлү бо-дур: 130 шекел деңзилиг бир мөңгүн тавак, 70 шекел деңзилиг бир мөңгүн хува аяк (оларның деңзизин ыдыктыг черге ажыглаар шекел ёзугаар тодараткан) – ол ийи саваны далган-тараа өргүлү болур, олива үзү холаан эң шынарлыг кызыл-тас далганы-биле долдуруп каан болган; ⁶⁸ айдызаар чүүлдер-биле долдуруп каан, 10 шекел деңзилиг бир алдын дагыл; ⁶⁹ бүрүн өрттедир өргүл кылдыр – бир бугажык, бир кошкар, бир харлыг эр хураган; ⁷⁰ бачыт дээш өргүл кылдыр – бир дүктүгүр хуна; ⁷¹ эп-найырал өргүлү кылдыр – ийи буга, беш кошкар, беш хуна, бир харлыг беш эр хураган. Амми-Шададйының оглу Ахиезерниң өргүлү ол-дур.

⁷² Он бирги хүнде Охранның оглу, Асирниң үре-салгалының баштыңы Пагиил чедип келген. ⁷³ Ооң өргүлү бо-дур: 130 шекел деңзилиг бир мөңгүн тавак, 70 шекел деңзилиг бир мөңгүн хува аяк (оларның деңзизин ыдыктыг черге ажыглаар шекел ёзугаар тодараткан) – ол ийи саваны далган-тараа өргүлү болур, олива үзү холаан эң шынарлыг кызыл-тас далганы-биле долдуруп каан болган; ⁷⁴ айдызаар чүүлдер-биле долдуруп каан, 10 шекел деңзилиг бир алдын дагыл; ⁷⁵ бүрүн өрттедир өргүл кылдыр – бир бугажык, бир кошкар, бир харлыг эр хураган; ⁷⁶ бачыт дээш өргүл кылдыр – бир дүктүгүр хуна; ⁷⁷ эп-найырал өргүлү кылдыр – ийи буга, беш кошкар, беш хуна, бир харлыг беш эр хураган. Охранның оглу Пагиилдиң өргүлү ол-дур.

⁷⁸ Он ийиги хүнде Энанның оглу, Неффалимниң үре-салгалының баштыңы Ахира чедип келген. ⁷⁹ Ооң өргүлү бо-дур: 130 шекел деңзилиг бир мөңгүн тавак, 70 шекел деңзилиг бир мөңгүн хува аяк (оларның деңзизин ыдыктыг черге ажыглаар шекел ёзугаар тодараткан) – ол ийи саваны далган-тараа өргүлү болур, олива үзү холаан эң шынарлыг кызыл-тас далганы-биле долдуруп каан болган; ⁸⁰ айдызаар чүүлдер-биле долдуруп каан, 10 шекел деңзилиг бир алдын дагыл; ⁸¹ бүрүн өрттедир өргүл кылдыр – бир бугажык, бир кошкар, бир харлыг эр хураган; ⁸² бачыт дээш өргүл кылдыр – бир дүктүгүр хуна; ⁸³ эп-найырал өргүлү кылдыр – ийи буга, беш кошкар, беш хуна, бир харлыг беш эр хураган. Энанның оглу Ахираның өргүлү ол-дур.

⁸⁴ Өргүл салыр бедигээшти олива үзү-биле чаап турган хүнде, ону ыдыктаанынга бараалгадып, Израильдиң баштыннарының салган өргүлдери бо-дур: он ийи мөңгүн тавак, он ийи мөңгүн хува аяк, он ийи алдын дагыл. ⁸⁵ Бир мөңгүн тавак-ла 130 шекел деңзилиг, бир мөңгүн хува аяк-ла 70 шекел деңзилиг – ол мөңгүн савалар ниитизи-биле 2400 ыдыктыг шекел деңзилиг турган. ⁸⁶ Айдызаар чүүл-биле долдуруп каан он ийи алдын дагылдың бирээзи-ле 10 ыдыктыг шекел деңзилиг, а оларның ниити деңзизи 120 шекел болган.

⁸⁷ Бүрүн өрттеткен өргүл кылдыр салган мал шупту бо-дур: он ийи бугажык, он ийи кошкар, бир харлыг он ийи эр хураган. Олар-биле кады далган-тараа өргүлүн база бачыт дээш өргүл кылдыр он ийи дүктүгүр хунаны салган. ⁸⁸ Эп-найырал өргүлү кылдыр салган мал шупту бо-дур: бода малдан – чээрби дөрт буга, алдан кошкар, алдан хуна, бир харлыг алдан эр хураган. Өргүл бедигээжин олива үзү-биле чаап каарга, ону ыдыктаанынга бараалгадып салган өргүлдер ол-дур.

⁸⁹Моисей Дээрги-Чаяакчы-биле чугаалажыр дээш Ужуражылга майгынынче кирип келгеш, ыдыктыг *аптараның халывының кырында турар ийи *херувимнин аразындан ооң-биле чугаалашкан үннү дыңнап турган: Дээрги-Чаяакчы аңаа ынчалдыр чугаалап турган.

Чырыткыны шын кыпсыры

8¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²«Ааронга дыңнадып: „Чырыткының деңнерин кыпсып каарыңга, чеди дең чырыткының мурнунда черни чырыдар ужурулуг“ – деп чугаалап каг». ³ Аарон шак ынчаар кылып, Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар, деңнерни чырыткының мурнунче чырыдар кылдыр тургускаш, кыпсып каан. ⁴ Чырыткының тургузуу бо-дур: ону сывындан эгелээш, чечек бүрүлеринге чедир^w, Дээрги-Чаяакчының Моисейге көргүскен хевири олчаан кылдыр, алдындан хевилей соктап кылып каан.

*Левиттерни Дээрги-Чаяакчыга бараалгатканы

⁵ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ⁶ «Израиль чоннун аразындан левиттерни аңгылап алгаш, оларны арыглап каг. ⁷ Левиттерни мынчалдыр арыглаар сен: оларже бачыт арыглаар сугну бызай чаш; олар мага-бодун бүрүнү-биле тазартыр чүлүп, хептерин чуп алзын. Ынчан левиттер арыгланы бээр.

⁸ Олар бугажыкты база ооң-биле кады салыр далган-тараа өргүлүн – олива үзү холаан, эң шынарлыг кызыл-тас далганын ап алзын: бачыт дээш өргүл кылдыр өске бугажыктан база ап аар сен. ⁹ Оон левиттерни *Ужуражылга майгынының мурнунга эккелгеш, израиль чоннун бүгү ниитилелин чыыптар сен. ¹⁰ Левиттерни Дээрги-Чаяакчының мурнунга эккээринге, израильчилер оларга холун дегзир ужурулуг. ¹¹ А Аарон левиттерни израиль чоннун өмүнээзинден салган онза өргүл кылдыр Дээрги-Чаяакчыга бараалгатсын – олар ынчан Аңаа бараан болуушкунун күүседир.

¹² Левиттер холдарын бугажыктарның бажынга салзын; бир бугажык – Дээрги-Чаяакчыга салган бачыт дээш өргүл, өскези – бүрүн өрттедир өргүл болур. Ол өргүлдер левиттерни арыглап каар. ¹³ Аароннун болгаш ооң оолдарының мурнунга левиттерни тургускаш, оларны Дээрги-Чаяакчыга салган онза өргүл кылдыр бараалгат. ¹⁴ Левиттер Мээнии болу берзин дээш, оларны израиль чоннун аразындан аңгылап каг.

¹⁵ Олар ооң соонда – сен оларны арыглааш, Меңээ онза өргүл кылдыр салганын соонда – Ужуражылга майгынынга ажылдар кылыр дээш, ынаар кире бээрлер. ¹⁶ Чүге дээрге оларны Меңээ израиль чоннун аразындан бүрүнү-биле хүлээдип берген, оларны Мен израиль чоннун кандыг-даа баштай төрүттүнген оолдарының орнунга Бодумга ап алган мен. ¹⁷ Израильде кандыг-даа дун төл – кижиниң-даа, мал-маганың-даа дун төлү – Мээнии болур, египет черде бүгү дун төлдерни узуткап каан хүнүмде израиль чоннун дун төлдерин Бодумга аңгылап ыдыктап алган мен. ¹⁸ Мен израиль чоннун бүгү дун төлдериниң орнунга левиттерни Бодумга ап алган мен. ¹⁹ Левиттерни израиль чоннун аразындан аңгылап алгаш, Ааронга болгаш

^w8:4 Чырыткы миндаль ыяшка дөмей (Хост. 25:31-40 көр).

оон оолдарынг хүлээдип бердим – левиттер шупту израиль чоннуң өмүнээзинден Ужуражылга майгынынга ажилдар кылып, Мээң килеңимни чондан чайладып турзун. Ынчан ыдыктыг майгынгче чоокшулап-даа турза, израильчилерже айбыл-халап салбас мен».

²⁰Моисей, Аарон база бүгү израиль чон левиттерге хамаарыштыр Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар кылган. ²¹Левиттер бачыттан арыгланып, хептерин чуп алган; Аарон оон оларны Дээрги-Чаяакчыга онза өргүл дег кылдыр бараалгаткан болгаш левиттерни *арыг кылып каар дээш арыглаашкын ёзулалын күүсеткен. ²²Ооң соонда левиттер Аароннуң болгаш ооң оолдарының хайгааралы-биле ажилдар кылыр дээш Ужуражылга майгынынче кире бергеннер. Аарон оолдары-биле левиттерге хамаарыштыр Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар кылган.

²³Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²⁴«Левиттерге хамаарышкан дүрүм бо-дур: чээрби беш хардан өрү назылыг левит кижини бүрүзү майгынгга ажилдаар албан-хүлээлгени күүседир ужурлуг: ²⁵а бежен харлаан соонда, албан-хүлээлгезин күүседиринден хосталып, оон ыңай ажилдавас ужурлуг. ²⁶Ол ынчан ха-дунмазынгга майгынгга албан-хүлээлге күүседиринге дузалашсын, ынчалза-даа боду ажилдар кылбазын. Левиттерниң күүседир албан-хүлээлгезин тодарадып тура, ол дүрүмнү сагып чор».

***Хосталышкын байырлалының дугайында дүрүмнер**

9¹Дээрги-Чаяакчы израильчилерниң египет черден хосталып үнгенинин ийиги чылының бирги айында Синай ховузунга Моисей-биле чугаалашкаш: ²«Израиль чон Хосталышкын байырлалын доктааткан үеде демдегледип эрттирзин. ³Бо айның он дөртте, имир дүшкенде, ону эрттирер кылдыр доктаадып каан үеде, оон бүгү ёзулал-чаңчылдарын сагывышаан, демдегледип байырланаар» – дээн.

⁴Моисей оон израиль чонга Хосталышкын байырлалы эрттирерин дужааган. ⁵Улус ону Синай ховузунга бир айның он дөртте, имир дүшкенде, демдегледип эрттирген. Израиль чон бүгү чүвени, Дээрги-Чаяакчы Моисейге канчаар дужааганын, ынчаар күүсеткен.

⁶Чамдык улус өлүг кижилерниң мага-бодунче чоокшулааш, *арыг эвес апарган болгаш, Хосталышкын байырлалын ол хүн демдегледип эрттирип шыдавайн барган. Олар Моисей биле Ааронга ол-ла хүн чедип келгеш, ⁷Моисейден: «Өлгөн кижилерниң мага-бодунче чоокшулааш, арыг эвес апардывыс; израиль чоннуң аразынгга Дээрги-Чаяакчыга өргүлдү доктааткан үеде эккеп салыр аргавысты казаан херээ чүл?» – деп айтырганнар.

⁸Моисей оларга: «Манап турунар, Дээрги-Чаяакчының силерге хамаарыштыр чүү деп дужаарын дыңнаптайн» – дээн.

⁹Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ¹⁰«Израиль чонга мону чугаала. Силерниң кайы-бирээңер азы үре-салгалыңар секче чоокшулааш, арыг эвес апарган азы ырак орукка чораан-даа болза, ол кижини база Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан Хосталышкын байырлалын демдегледип эрттирер ужурлуг. ¹¹Ийи

айның он дөртте, имир дүшкенде, ол кижги ону демдеглеп эрттирзин, байырлал малының эъди-биле кады ажыткы-биле хөөтпейн хаарган далганнар болгаш ажыг оыг холуу чизин. ¹² Малдың эъдин даартагы эртенге чедир арттырбазын база ооң сөөктерин сыкпазын; Хосталыышкын байырлалын демдеглеп эрттирерде, ооң шупту дүрүмнерин сагызын. ¹³ А арыг болгаш орукка чорбаан кижги Хосталыышкын байырлалын демдеглеп эрттирбээн болза, ол кижини чонунун аразынга амылыг арттырбас, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчыга салыр өргүлүн доктааткан үеде эккелбээн-дир, ол кижги бачыдын боду чүктээр.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан Хосталыышкын байырлалын демдеглеп турар кижги силерниң араңарда чурттай берген даштыкы кижги болза, ол кижги шупту эзулал-чанчылдарны барымдаалап, ону демдеглеп эрттирер ужурлуг. Өскээрген келген кижиге-даа, үндезин чурттакчыга-даа чангыс аай дүрүм турзун).

Майгын кырында булут биле от

¹⁵ *Ужуражылга майгынын – ыдыктыг *өргээни тип каан хүнде ону булут шыва апкан. Кежээден эгелээш, эртенге чедир майгын кырынга от ышкаш чүве чырып хонар турган. ¹⁶ Үргүлчү ындыг бооп келген: хүндүс^x майгынны булут бүргей дуглаар, а дүне ооң кырынга от ышкаш чүве чырып хонар. ¹⁷ Кажан булут майгынның кырындан көдүрлү бээрге, израиль чон ооң соондан көжүп үнер, а булут каяа доктаар-дыр, олар база аңаа доктаар болу берген. ¹⁸ Израиль чон шак ынчаар, Дээрги-Чаяакчының дужаалын эзугаар, көжүп үнер база турлагжып доктаар турган; кажан булут майгынның кырынга шимчевейн турар үеде, олар база ол черге турар турган. ¹⁹ Бир эвес булут майгынның кырынга үр үеде шимчевейн турар болза, израильчилер база Дээрги-Чаяакчының айтыышкынын эдерип, көжүп үнмес турганнар; ²⁰ чамдыкта булут майгынның кырынга каш хонук иштинде турар болган: олар ынчан Дээрги-Чаяакчының айтыышкынын эзугаар доктаап, база-ла Ооң айтыышкынын эзугаар көжүп үнүп турган. ²¹ Чамдыкта булут чүгле дүннү өттүр доктаап турупкаш, эртен көдүрлүрге, олар база көжүп үнүп турган, чамдыкта булут хондур-хүнзедир шимчевейн туруптар болган, а ол көдүрлүргеле, олар көжүп үнүп турган. ²² Бир эвес булут майгын кырынга ийи хонук азы бир ай дургузунда, азы оон үр үеде шимчевейн турар болза, израиль чон көжүп үнмейн, манап артар турган, а ол көдүрлүрү билек, шимчеп үнүптер турган. ²³ Израильчилер Дээрги-Чаяакчының айтыышкынын эзугаар турлагжып доктаап, көжүп үнүп турганнар – олар Дээрги-Чаяакчының Моисейни дамчыштыр берген дужаалын эзугаар Ооң айтыышкынын сагып келгеннер.

Мөңгүн трубалар

10 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Бодуңга ийи мөңгүн трубадан хевилей соктап кылып ал – оларны чонну чыылдырарда база турлагларны көдүрүп, медээлээрде ажыглаар сен. ³ Оларны иелдирзин этси бээрге, бүгү чон *Ужуражылга майгынынче кирер черге, сээң чанынга чыгып кээр.

^x9:16 Өске бурунгу сөзүглелде «хүндүс» деп сөс таварышпайн турар.

9:11 Хост. 12:6; 2 Чыл. 30:2 9:12 Хост. 12:46; Ин. 19:36 9:14 Хост. 12:48-49

9:15 Хост. 13:21; 40:17 9:17 Хост. 40:36 10:3 Иоил 2:15

⁴Трубаларның чүгле бирээзин этсирге, Израильдин аймактар *баштыңнары сээн чаныңга чыгып кээр. ⁵А онза аялга ойнаарыңарга, чөөн чүкче көрүндүр тиктинген турлаглар көдүрлүп үнер; ⁶онза аялганы ийи дугаар ойнаарыңарга, мурнуу чүкче көрүндүр тиктинген турлаглар көдүрлүп үнер. Чоннун көжүп үнерин онза аялга медээлезин. ⁷А чонну чыылдырарда база трубалар этсинер, ынчалза-даа онза аялга ойнаванар. ⁸Трубаларны этсир ужурлуг улус – Аароннун оолдары, *Бурганның бараалгакчылары-дыр: силерниң келир салгалдарыңарга кезээ мөңгеде доктаадып каан *хоойлу ол-дур.

⁹Бодунарның чериңерге силерже халдаан дайзын-биле чаалажып үнүп тура, трубаларны этсинер, ол аялга Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга силерни сагындырар – Ол силерни дайзыннарыңардан камгалап каар. ¹⁰Ол ышкаш өөрүп-хөглеп тура, байырлалдарыңар үезинде, ай чааларында база трубаларыңар этсинер, бүрүн өрттедир өргүлдер биле эп-найырал өргүлдерин салып тура, этсинер – ол дээрге Бурганыңарга боттарыңар дугайыңарда сагындырыг болур. Мен – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен».

Израиль чоннун Синайдан көжүп үнгени

¹¹Ийиги чылдың ийи айның чээрбиде булут ыдыктыг *өргээден көдүрлү берген. ¹²Израиль чон Синай ховузундан көжүп чорупкан; булут оон ээн кургаг Фаран ховузунга доктаай берген. ¹³Дээрги-Чаяакчының Моисейни дамчыштыр берген айтышкынын ёзугаар оларның бир дугаар көжүп үнгени ол.

¹⁴Иуданың үре-салгалының тугу эң мурнунга, чурум-чыскаалдыг бөлүктөр аайы-биле көдүрлүп чорупкан; ол мөөң улусту Аминадавтың оглу Наассон баштап бар чыткан. ¹⁵Иссахарның аймааның бөлүүн Цуарның оглу Нафанаил баштап бар чыткан. ¹⁶Завулоннун аймааның бөлүүн Хелоннун оглу Элиав баштап бар чыткан.

¹⁷Оон өргээ-майгынны бузуп каапкан соонда, ону көдүрүп дажыглаар улус – Гирсон биле Мерариниң үре-салгалы шимчеп үнүпкен.

¹⁸Рувимниң үре-салгалының тугу чурум-чыскаалдыг бөлүктөр аайы-биле көдүрлүп чорупкан; ол мөөң улусту Шедеурнун оглу Элицур баштап бар чыткан.

¹⁹Симеоннун аймааның бөлүүн Цури-Шаддайның оглу Шелумиил баштап бар чыткан. ²⁰Гадтың аймааның бөлүүн Регуилдин оглу Элиасаф баштап бар чыткан.

²¹Оон соо-биле ыдыктыг чүүлдерни дажыглаан Кохаттың үре-салгалы бар чыткан. (А өргээ-майгынны оларның чаа турлагга чеде бээриниң бетинде тургузуп каар ужурлуг турган.)

²²Эфремниң үре-салгалының тугу чурум-чыскаалдыг бөлүктөр аайы-биле көдүрлүп чорупкан; ол мөөң улусту Аммиудтуң оглу Элишама баштап бар чыткан.

²³Манассияның аймааның бөлүүн Педасурнун оглу Гамалиил баштап бар чыткан.

²⁴Вениаминниң аймааның бөлүүн Гидеонийниң оглу Авидан баштап бар чыткан.

²⁵Шупту ол бөлүктөрниң эң соондан Данның үре-салгалының тугу чурум-чыскаалдыг бөлүктөр аайы-биле көдүрлүп чорупкан; ол мөөң улусту Амми-

10:5 Сан. 2:3-9 **10:6** Сан. 2:10-16 **10:8** 1 Чыл. 15:24 **10:9** Сан. 31:6; 2 Чыл. 13:12, 14

10:10 Сан. 29:1; Ыд. ыр. 80:4 **10:10** Сан. 28:11-15 **10:12** Э. д. 21:21 **10:14** Сан. 2:9

10:14 Сан. 1:7-9 **10:17** Сан. 2:17 **10:18** Сан. 2:10-16 **10:21** Сан. 4:4-15; 7:9

10:22 Сан. 2:18-24 **10:25** Сан. 2:25-31

Шаддайның оглу Ахизер баштап бар чыткан. ²⁶ Асирниң аймааның бөлүүн Охранның оглу Пагиил баштап бар чыткан. ²⁷ Неффалимниң аймааның бөлүүн Энанның оглу Ахира баштап бар чыткан. ²⁸ Израиль чоннуң бөлүктөр айыбиле көжүп үнүп турган чурум-чыскаалы ол-дур. Олар шак ынчаар көжүп чоруп турганнар.

²⁹ Моисей Мадиянның чурттакчызы, бодунуң каты Рагуилдин оглу Ховавка: «Дээрги-Чаяакчының биске бээр бооп азааны черже көжүп үнүп тур бис. Бистиң биле кады чорувут, сенээ эки хамаарылгалыг боор бис, Дээрги-Чаяакчы израиль чонга ачы-буянны азаан-на болгай» – дээн.

³⁰ Ынчалза-даа Ховава аңаа: «Чорбас мен, бодумнуң черимче, төрөл улузумче чанарым ол-дур» – деп харыылаан.

³¹ А Моисей мынча дээн: «Бисти кагбайн көрөм, ээн кургаг ховуга турлагжырывыска таарымчалыг черлерни билир-ле болгай сен, биске карак боор сен; ³² бистиң биле кады баар болзунза, Дээрги-Чаяакчының биске көргүзөр ачы-буянындан сенээ база көргүзөр бис».

³³ Израильчилер Дээрги-Чаяакчының даандан үш хүннүң оруунче үнүпкеннер; Дээрги-Чаяакчы оларның турлагжып доктаар черин көрүп берзин дээш, Ооң ыдыктыг *аптаразы үш хүн дургузунда оларга орук баштап бар чыткан. ³⁴ Олар хонган черинден көжүп үнерге, Дээрги-Чаяакчының булуду хүндүс оларны кырындан шыва ап чораан.

³⁵ Ыдыктыг аптараны орукче үндүрүп турда, Моисей: «Туруп келем, Дээрги-Чаяакчы, Сээн дайзыннарың тарай маңнажы берзин, Сени көөр хөңнү чок улус Сенден дезип ыңай болзун!» – деп турган. ³⁶ А ыдыктыг аптара доктаай бээрге, ол: «Дээрги-Чаяакчы, Израильдин муң-сая чонунче эеп кел!» – деп турган.

Чоннуң хыйланганы

11 ¹ Израиль чон түрегдели дээш Дээрги-Чаяакчыга дыңналдыр хыйланып эгелээн. Дээрги-Чаяакчы ону дыңнааш, килеци кыптыга берген. Оларның аразынга Ооң оду чалбышталдыр хып, турлагның кыдыын өрттендир чипкен. ² Чон Моисейден дуза дилеп кыйгырарга, ол Дээрги-Чаяакчыга *мөргүл кылган соонда, от өже берген. ³ Ол черни Тавера^у деп адап каан, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының оду оларның аразынга кыва берген.

⁴ Израиль чоннуң аразынга өскээрген келген өөдежок улус бар турган. Олар алык-сак-чиксек чоруун көргүзүп эгелээрге, израиль чон олар биле кады база катап ыглап-сыктап: «Бисти эът-биле чемгерзин! ⁵ Египетке халаска чип турган балыывысты утпаан бис, а ол ышкаш огурецтер, дыняларны, кулча, согуна, чеснокку база; ⁶ а бо чемден хөңнүвүс кала берди – маннадан өске, каракка илдигер чүү-даа чок-тур!» – дижи берген. ⁷ (Манна дээрге кориандр үрезиннери дег, хевири бдолах деп ыяш чугу ышкаш тараа турган. ^{8–9} Дүне турлагже шалың дүжерге, манна

^у11:3 Тавера – «кывыышкын» дээн уткалыг сөс.

10:29 Хост. 2:18 10:29 Э. д. 12:7 10:29 Э. д. 32:12 10:32 Башт. 1:16

10:34 Хост. 13:21 10:35 Ыд. ыр. 67:2; Иса. 33:10 11:1 Лев. 10:2; Сан. 16:35

11:2 Иак. 5:16 11:4 Хост. 12:38 11:4 1 Кор. 10:6 11:6 Сан. 21:5

база ынаар дүжүп кээр турган. Чон ынай-бээр кылаштап, маннаны чыып алгаш, азы дээрбеге дээрбелеп, азы согаашка соктап ап, оон пашка хайындыргаш, боовалар быжырып чип турган; оон амданы олива үзү холаан боова ышкаш болган.)

¹⁰ Чон өг-бүлелер аайы-биле, кижги бүрүзү чадырынын мурнунда ыглажып орарын Моисей дыңнап каан; Дээрги-Чаяакчынын килеңи күштүү-биле кыптыга берген, Моисейниң хөңнү база ол бүгүден баксырай берген. ¹¹ Ол ынчан Дээрги-Чаяакчыга мынча деп чугаалаан: «Дээрги-Чаяакчы, чүге чалчаң мени мынчаар бак аажылаарың ол? Бүгү чонну менче чүдүрүп каан ужуруң чүл, Сээң карактарың чүге менче ээ көрүнмези ол? ¹² Мен бо бүгү чон-биле иштиг-сааттыг чораан эвес мен азы ону божуп алган эвес мен, ол хиреде-ле: „Чаш төлдү холунда көдүрүп алган бар чыдар уруг эмзирер херээжен дег, ол чоннуң ада-өгбезинге бээр бооп азааным черже ону холунга көдүрүп алгаш, чедире бер“ – деп чооруң ол? ¹³ Бо чоннун шуптузунга бээр эътти кайыын эккээр мен?! Олар мээң мурнумда ыглап-сыктап: „Биске чиир эъттен бер!“ – дижип турлар. ¹⁴ Мен чааскаан бо чон дээш сагыш човап шыдавас мен, ол чүэк меңээ хөлүн эрттир аар-дыр. ¹⁵ Меңээ хамаарылган ындыг чүве болза, мени өлүрүп кааның дээр боор, а бир эвес Сээң карактарың менче ээ көрнүп турар болза, човалаңым менден адырылзын».

Бурганның харызы

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Израильдиң *баштыңнарынын аразындан Меңээ чоннуң удуртукчулары дээрзин билирин чеден кижиден чыып бер. Оларны *Ужуражылга майгынының чанынга эккел, аңаа сээң-биле кады турзуннар. ¹⁷ Мен дүжүп келгеш, аңаа сээң-биле чугаалажыр мен; сени бүргээн *Сүлдемден оларга база берип каар мен – олар чонну сээң-биле кады көдүржүр, сен ону чааскаан көдүрүп алгаш чорбас сен.

¹⁸ А чонга мынча дээр сен: „Даартагы хүн дээш, ыдыктанып алыңар, ынчан эът чиир силер, чүге дээрге ‘Бисти эът-биле чемгерзин! Египетке эки-ле чурттап чордувус ийин’ дижип, Дээрги-Чаяакчыга дыңналдыр ыглап-сыктап турган-дыр силер; Ол ам эът бээрге, чиир силер. ¹⁹ Чаңгыс хүн эвес, ийи, беш, он-даа хүн эвес, чээрби хүн безин эвес, ²⁰ а бүдүн ай дургузунда ону чиир силер – араңарда турар Дээрги-Чаяакчыны тоовайн, Оон мурнунга ыглап-сыктап, ‘Египеттен чүге үнүп чоруй барган бис?’ деп турганыңар ужун – ол эът аксы-думчууңардан дедир үнүп, кустуккуже, силерге ческинчиг болу бергиге, ону чиир силер“».

²¹ Моисей Дээрги-Чаяакчыдан: «Мээң ам аразында турарым чон 600 000 чадаг эр кижилиг-дир, а Сен болза: „Мен эът бээримге, олар бүдүн ай дургузунда чиир“ – деп тур сен. ²² Шээр база бода малывысты кодан-коданы-биле дөгери-даа берзиви-ссе, оларга четчир деп бе? Далайның хамык балыын-даа оларга тудуп берзе, четчир деп бе?» – деп айтырган.

²³ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Дээрги-Чаяакчының холу чолдая берген деп бодадың бе? Сенээ чугаалаан сөзүмнүң бүдер-бүтпезин ам көөр сен» – дээн.

11:8-9 Хост. 16:13, 15-31 11:14 Хост. 18:18; Ы. х. к. 1:9 11:15 Иона 4:3

11:16 Хост. 24:1; Ы. х. к. 1:15 11:17 4 Хаан. 2:9; Неем. 9:20 11:18 Хост. 19:10

11:21 Хост. 12:37 11:23 Иса. 50:2; 59:1 11:23 Сан. 23:19; Иез. 12:25

²⁴ Моисей баргаш, Дээрги-Чаяакчының сөстөрүн чонга дамчыткаш, оон баштыңнарындан чеден кижини чыып алгаш, Ужуражылга майгынын дескинدير тургузуп каан. ²⁵ Дээрги-Чаяакчы ынчан булуг аразынга дүжүп келгеш, Моисей-биле чугаалашкан. Оон Моисейни бүргээн Сүлдеден чеден баштыңга база берип каан. Олар Сүлдеге бүргедипкен дораан-на өттүр билип медеглеп эгелээннер, а оон соксап кааннар.

²⁶ Шилигтинген чеден баштыңның ийизи турлагга артып калган турган. Оларның аттары Элдад биле Модад чүве-дир. Олар майгын чанынче үнмээн-даа болза, Сүлде оларны база бүргей апкан. Ынчангаш олар турлагга өттүр билип медеглеп эгелээн.

²⁷ Бир элээди оол маңнап келгеш, Моисейге сөс чедирип: «Элдад биле Модад турлагга өттүр билип медеглеп турлар» – дээн.

²⁸ Нуннун оглу Иисус – аныяандан бээр Моисейниң дузалакчызы²: «Мээн дээргим Моисей! Оларны хоруп көрүңерем» – деп чугаалаан. ²⁹ А Моисей аңаа: «Мени дээш хүннеп турарың ол бе? Дээрги-Чаяакчы бүгү чонга Бодунун Сүлдезин чорудуп берген болза! Олар шупту Ооң *медээчилери болу берген болза!» – дээн.

³⁰ Моисей оон турлагже Израильдин баштыңнары-биле эеп келген.

³¹ Дээрги-Чаяакчының дужаганын эзугаар далайдан хат көдүрүлгеш, ол черже матпадактарны хадып эккелгеш, турлаг чанынга тарадыр октап каапкан: матпадактар турлаг чанында черни бир талаже бир хүннүк чоруур хире ырадыр, өске талаже бир хүннүк чоруур хире ырадыр база кылыны ийи кыры дурту хире кылдыр шыва апкан. ³² Чон барып, ол хүннү бадыр, ол дүннү өттүр база дараазында хүннү бадыр матпадактарны чыып ап турган, эң эвээшти чыып алган кижини он хомер^а иштин долдуруп алган! Израильчилер матпадактарны турлагны долгандыр чада салып алганнар. ³³ Эът ам-даа оларның диштеринде хевээр артып, хырын иштинче кирип четтикпээнде, Дээрги-Чаяакчының килеңи чонче кыптыгып, Ол хөй улусту аажок күштүг айыыл-халап-биле чок кылып каан. ³⁴ Шак ол черге Киброт-Гаттаава^б деп ат тывыскан, чүге дээрге аңаа алыксак-чиксек улусту ажаап каан чүве-дир.

³⁵ Чон оон Киброт-Гаттаавадан көжүп үнгеш, Асиротка четкеш, доктаай берген.

Мариам биле Аароннун Моисейге удурланганы

12 ¹ Моисей кадай кылдыр эфиоп херээжен ап алган турган чүве-дир. Мариам биле Аарон аңаа удур чүве чугаалап: «Эфиоп кадай ап алган сен!» – деп турган. ² Олар оон ыңай: «Дээрги-Чаяакчы чангыс-ла Моисейни дамчыштыр чон-биле чугаалажып турган чүве бе? Ол бисти дамчыштыр база чон-биле чугаалажып турду чоп!» – дээннер. Дээрги-Чаяакчы ол бүгүнү дыннап каан.

³ А Моисей болза чер кырында кижини төрелгетенниң иштинде эң биче сеткилдиг кижини турган.

⁴ Дээрги-Чаяакчы ынчан хенертен Моисей, Аарон болгаш Мариам оларга: «Силер үжелээ *Ужуражылга майгынының чанынче үнүп келиңер» – деп чугаалаан. Олар

²11:28 Азы: «Моисейниң дузалакчызы, оон шилип алган улузунун бирээзи».

^а11:32 Он хомер 2000 литр ажыг ишкир.

^б11:34 Киброт-Гаттаава – «Алыксак-чиксек чоруктуң чевеглери» дээн уткалыг ат.

ынчан үжелээ ынаар чеде берген. ⁵ Дээрги-Чаяакчы булут чагы аразынга дүжүп кээп, майгынче кирер чер чанынга туруп алгаш, Аарон биле Мариамны кый дээрге, олар иелээ чоокшулап келген. ⁶ Оларга Дээрги-Чаяакчы: «Мээң сөстөримни дыңнаар: бир эвес силерниң араңарда *медээчи кижиге турар болза, Дээрги-Чаяакчы мен онза көстүүшкүн кылып, аңаа ажыттынар мен; дүжүнге кирип, ооң-биле чугаалажыр мен. ⁷ А Мээң чалчам Моисей-биле ындыг эвес – бүгү чонум аразында дыка бүзүрелдиг кижиге ол болгай. ⁸ Мен ооң-биле удур-дедир көржүп алгаш, элдээртип чажырбаан, тодаргай уткалыг чугаа кылып турар мен, Дээрги-Чаяакчының овурун ол көрүп турар болгай. Ынчангаш Мээң чалчам Моисейге удур чүве чугаалаарын канчап диттир силер?!» – дээн.

⁹ Дээрги-Чаяакчы Мариам биле Ааронга удур килеңи кыптыгып, оларны каапкаш барган. ¹⁰ Булут майгын кырындан көдүрлү бээрге, Мариам кеш аары-биле – хар дег ак чүүл-биле – шыптына берген болган! Аарон кеш аарыглыг апарган Мариамче көргөш, ¹¹ Моисейге: «Дээргим, бистиң мелегейзип, бачыг үүлгеткенивис дээш, буруувусту бисче чүдүрбейн көрөм. ¹² Иезиниң иштинден үнүп кээрге-ле, мага-бодунуң чартыгы ирип калган болур өлүг төрүттүнген чаш төлге Мариам дөмейлешпезин!» – деп чугаалаан.

¹³ Моисей Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп: «Бурганым, ону экиртип көрөм!» – деп кыйгырган. ¹⁴ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Бир эвес ачазы ооң арнынче дүкпүрүпкөн болза, ооң ады чеди хүн дургузунда баксыравас чүве бе? Ындыг болганда, ону чеди хүн дургузунда турлагдан үндүрүп, улустан ангылап каапсын, а ооң соонда ол ээп кээп болур» – деп харыылаан.

¹⁵ Мариам чеди хүн дургузунда турлагның даштынга, улустан аңгы черге турган, а чон ол ээп келгижеге чедир көжүп үнмээн.

Хайгылчыларның *Ханаанче чорааш келгени

(Ы. х. к. 1:19-25)

13 ¹ Израиль чон ооң соонда Асироттан көжүп үнгөш, Фаран ховузунга турлагжып алган. ² Дээрги-Чаяакчы Моисейге: ³ «Мээң израиль чонга берип турарым ханаан черни шинчип көрзүн дээш элээн каш кижиден айбылап чорудувут. Оларнын ада-өгбезиниң аймак бүрүзүнден-не бир кижиге кылдыр, баштың улустан чорудар силер» – деп чугаалаан.

⁴ Моисей Дээрги-Чаяакчының дужаалын ёзугаар израиль чоннун *баштыңнарындан тургустунган бөлүк улусту Фаран ховузундан Ханаанче чорудупкан. ⁵ Оларның аттары бо-дур:

Рувимниң аймаандан – Заккурнуң оглу Шаммуи;

⁶ Симеоннуң аймаандан – Хорийниң оглу Сафат;

⁷ Иуданың аймаандан – Иефонниң оглу Халев;

⁸ Иссахарның аймаандан – Иосифтиң оглу Игал;

⁹ Эфремниң аймаандан – Нуннуң оглу Осия;

¹⁰ Вениаминниң аймаандан – Рафунун оглу Фалтий;

12:6 Э. д. 46:2; Дан. 8:2 12:7 Евр. 3:2, 5 12:8 Хост. 33:11 12:8 Хост. 33:19

12:10 Лев. 13:3 12:14 Лев. 13:46; Сан. 5:2 13:1 Сан. 10:12; Э. д. 21:21 13:3 Ис. 3:12

13:4 Сан. 32:8; Ы. х. к. 1:22 13:7 Сан. 13:31

¹¹ Завулоннун аймаандан – Содийниң оглу Гаддиил;

¹² Иосифтин оглу Манассияның аймаандан – Сусийниң оглу Гаддий;

¹³ Данның аймаандан – Гемаллийниң оглу Аммиил;

¹⁴ Асирниң аймаандан – Михаилдин оглу Сефур;

¹⁵ Неффалимниң аймаандан – Вофсийниң оглу Нахбий;

¹⁶ Гадтың аймаандан – Махийниң оглу Геуил.

¹⁷ Ханаан черни шинчип көрзүн дээш, Моисейниң айбылап чорудупкан улузу ол-дур. Моисей Нуннуң оглу Осияны Иисус^с деп адап алган.

¹⁸ Моисей оларны Ханаанны шинчип көрзүн дээш чорудуп тура: «*Негев деп ээн кургаг ховуну таварып эртинер, дагларже үнүнер; ¹⁹ ол черниң кандызын топтап көрүңер, ында кандыг чон чурттап турарын, ооң күштүүн азы кошкаан, эвээжин азы хөйүн көрүп билип алыңар; ²⁰ ол улустун чурттап турар чериниң кандызын: эки азы багайын, оларның чурттап турар хоорайларының кандызын: чоннун быжыглаттынмаан турлагларда азы быжыглалдыг шивээлерде чурттап турарын көрүп билип алыңар; ²¹ ол черниң дүжүткүрүн азы дүжүткүр эвезин, ында ыяштар бар азы чогуң көрүп билип алыңар. Дидим болуңар, ол черниң чимистерин бээр эккелинер» – деп чагаан. (А ол үе дээрге виноградтың баштай бышкан чимистерин чыыр үе турган.)

²² Олар хайгыыл кылып чорупкаш, мурнуу чүкте ээн кургаг Цин ховузундан эгелээш, соңгу чүкте Лево-Хамат чоогунда Реховка чедир черлерни шинчип көргөннер. ²³ Негевти таварып эрткеш, Хевронга чеде бергеннер. Ол хоорайга Энактың үре-салгалы^д: Ахиман, Шешай болгаш Талмай чурттап турган. (Хевронну Египетте Цоан хоорайдан чеди чыл мурнай туткан чүве-дир.) ²⁴ Хайгыылчылар ооң соонда Эшкол^с деп шынаага чедип келгеш, бир салбак каттыг виноград будуун сыптан кезип алганнар – ону ийи кижини мергеге аскаш, көдүрүп чораан, аңаа немей гранат биле фиға чимистери ап алганнар. ²⁵ Ол черни израильчилер Эшкол деп адап алган, чүге дээрге оон виноград салбаа кезип алган чүве-дир.

²⁶ Хайгыылчылар ол черни шинчип көрүп алгаш, дөргөн хонук эрткенде, эеп келгеннер. ²⁷ Олар Моисей биле Ааронга база бүгү израиль ниитилелге Фаран ховузунга, Кадес деп черге чедип келгеш, оларга хары тудуп чугаалааш, чедип чорааны черниң чимистерин көргүскеннер. ²⁸ Хайгыылчылар Моисейге мынча деп чугаалап турганнар: «Сээң бисти айбылап чорудупканың черге четкеш келдивис. Шынап-ла, сүт биле ары чигири агып чыдар байлак чер болду, ооң чимистери бо-дур. ²⁹ Ынчалза-даа ол черде чурттап турар чон күштүг-дүр, ооң хоорайлары быжыглалдыг болгаш аажок улуг-дур; Энактың үре-салгалын база аңаа көрдүвүс. ³⁰ Амалик чон ол черниң мурнуу талазында, хет, иевус болгаш амор чоннар –

^с13:17 Осия – «камгалаар» дээн уткалыг, Иисус – «Дээрги-Чаякчы камгалаар» дээн уткалыг.

^д13:23 Энак деп сөс «моюн» дээн уткалыг. «Энактың үре-салгалы» дээрге узун моюнуг азы кайгамчык улуг мага-боттуг улусту ойзу адааны ол бооп чадавас (Ы. х. к. 1:28; 2:10; 9:2; Ис. 11:21-22 көр).

^с13:24 Эшкол – «виноград салбаа» дээн уткалыг ат.

дагларда, а хананей чон далай чанында база *Иордан хемниң кыдыын дургаар чурттап турар болду».

³¹ А Халев Моисейниң мурнунга чонну оожургадаып: «Баргаш, ол черни эжелеп аалы, оларны тиилеп шыдаар бис» – деп турган.

³² Ынчалзажок ооң-биле кады хайгыылдап чораан кижилер: «Ол улуска удур тулчуп шыдавас бис, олар бистен күштүг-дүр!» – дижир болган. ³³ Олар израиль чоннуң аразынга шинчип көрүп чорааны чер дугайында бак чугаа-соот тарадып: «Топтап көөр дээш таварып эрткенивис чер дээрге ында чурттаан улустуң бажын чип турар чер-дир; аңаа көргенивис шупту улус бедик-чаагай чорду; ³⁴ Энактын уре-салгалы болур, кончуг улуг-шыырак уктуг, боттары база кайгамчык улуг улусту аңаа көрдүвүс, оларның мурнунга бодувусту шартылаага деңней көөр чордувус, олар бисче база шартылааже дег кылдыр көрүп турду» – деп турганнар.

Чоннуң Египетче ээп чоруксааны

(Ы. х. к. 1:26-32)

14 ¹ Ол дүне бүгү израиль ниитилел алгы-кышкы көдүрүп турган, чон ыглап-сыктап турган. ² Шупту израильчилер, бүгү ниитилел, Моисей биле Ааронга удур хыйланып, оларга: «Египет черге өлү бээривис кай азы бо ээн кургаг ховуга өлү бээривис кай! ³ Дээрги-Чаяакчы бисти *ханаан черже чүге эдертип бар чыдарыл – хылыштан кырлып калзын дээш бе? Кадайларывыс, ажы-төлүвүс дайзыннын олчазы болу берзин дээш бе? Египетче ээп чорупканывыс дээрэ эвес бе?!» – деп турганнар. ⁴ Улус бот-боттарынга: «Өске баштыңчыдан томуйлап алгаш, Египетче дедир чоруй бараалы» – дижип турган.

⁵ Моисей биле Аарон бүгү израиль ниитилел көрүп турда, доңгая кээп дүшкөннер. ⁶ А Нуннуң оглу Иисус биле Иефоннийниң оглу Халев – ханаан черни шинчип көрүп чораан улустуң ийизи – хептерин ора соп каапкаш, ⁷ бүгү израиль ниитилелге мынча дээннер: «Бистиң топтап көрүп чораан черивис дыка эки чер чүве, ⁸ бир эвес Дээрги-Чаяакчының сеткилинге кирер болзувусса, Ол бисти демги черже чедирип, сүт биле ары чигири агып чыдар байлак черни биске бээр-дир ийин. ⁹ Чүглө Дээрги-Чаяакчыга удур үймээн үндүрбөнер база ол черниң чурттакчыларындан кортпанар, чүге дээрге бис оларны аыш-чем дег сыырыптар бис: оларда ам камгалал чок болгай, а Дээрги-Чаяакчы бистиң талавыста-дыр. Олардан кортпанар!»

¹⁰ Бүгү ниитилел: «Бо ийи кижини даштар-биле соп кааптар-дыр!» – дей берген. Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы израиль чонга *Ужуражылга майгынының кырынга чырып көстүп келген.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы Моисей-биле чугаалажып: «Бо чон Мени кажанга дээр херекке албазыл? Оларның аразынга эндерик көскү демдектер көргүзеримге-даа, олар Меңээ чежеге дээр бүзүрөвезил? ¹² Мен бо чонну, аарыг-хай халдаткаш, узуткап кааш, сенден оон-даа хөй санныг болгаш күштүг чон укталыр кылып каайн» – дээн.

13:31 Сан. 13:7; 14:6; 26:65; 32:12; 34:19; Ы. х. к. 1:36; Ис. 14:6-15; 15:13-19; Башт. 1:12-15; 1 Чыл.

2:9, 18 **13:32** Ис. 14:8 **13:33** Иез. 36:12 **13:34** Э. д. 6:4 **13:34** Иса. 40:22

14:2 Хост. 16:3; Сан. 20:3 **14:4** Неом. 9:17 **14:5** Сан. 16:4, 22, 45; 20:6; Ис. 7:6

14:6 Хост. 24:13; Сан. 11:28 **14:6** Сан. 13:31 **14:6** Мк. 14:63; Аж.-ч. 14:14

14:9 Рим. 8:31 **14:10** Хост. 17:4 **14:12** Хост. 32:10

¹³ Моисей Дээрги-Чаяакчыга харыылаан: «Сен бо чонну египет чоннун аразындан Бодуннун күчү-күжүң-биле үндүрө бердиң чоп. Египетчилер ам боттандыра деп турар кеземчең дугайында дыңнап кааш, ¹⁴ ол дугайында ханаан черниң чурттакчыларыңга чугаалаптар. А ол улус Сээң израильчилер аразында турарыңны, олар-биле удур-дедир көржүп алгаш, Бодунну көргүскениңни, Сээң булудуннун оларның кырында турарың, Сээң оларның мурнунда: хүндүс боорга – булут чагы, дүне боорга – от чагы аразында бар чыдарыңны дыңнаан болгай, Дээрги-Чаяакчы. ¹⁵ Бир эвес Сен бо чонну, чаңгыс кижини дег, узуткап каар болзуңза, ат-алдарың дугайында дыңнаан чоннар: ¹⁶ „Дээрги-Чаяакчы бээр бооп азап, дангыраглаан черинче бо чонну чедирип шыдавады, ынчангаш ону ээн кургаг ховуга узуткап кагды“ – дижир.

¹⁷⁻¹⁸ Ынчангаш Дээргиниң өндүр бедик күчү-күжү илерезин. Сээң: „Дээрги-Чаяакчы килеңнээчел эвес, элбек энерелдиг, улустуң кем-буруузун, кемниг херектерин өршээп турар, ынчалза-даа буруулугларны кеземче чокка арттырбас база адаларының кем-буруузу дээш үре-салгалын үшкү болгаш дөрткү салгал чедир кезедип турар“ – деп чугаалааның ёзугаар болзун. ¹⁹ Өндүр улуг энерелдиин-биле бо чоннун кем-буруузун, ону Египеттен эгелээш, маңа чедир өршээп келгениң дег, өршээп көрөм».

Кеземчениң дөртөн чылын доктаатканы

(Ы. х. к. 1:34-40)

²⁰ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Сээң сөзүң ёзугаар өршээп тур мен, ²¹ ындыг-даа болза, Бодуннун амы-тыным-биле база Бодуннун чер-делегейни бүргээн алдарым-биле даңгыраглап тур мен: ²² Мээң өндүр чырыымны көргөн база Египетке болгаш ээн кургаг ховуга кылып турган көскү демдектеримни көргөн, Мени ам мырыңай он катап шенээн, сөзүмнү дыңнавайн турган бүгү улус ²³ оларның ада-өгбезинге бээр бооп азап, даңгыраглаан черимни көрбөйң баар. Мени херекке албайн турган бүгү улус ол черни көрбөс. ²⁴ А Мээң чалчам Халевти, оон сеткил-сагыжы оларныындан аңгы болганы дээш база оон Меңээ бүрүнү-биле чагыртканы дээш, шинчип көрүп чораан черинче ам бир катап чедирер мен; оон үре-салгалы ол черни салгап алыр.

²⁵ Амалик биле хананей чоннар шак ол шынаада чурттап турар, ынчангаш силер даарта дедир ээп, Кызыл далай баар орук-биле ээн кургаг ховуже чоруй барыңар».

²⁶ Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга мынча деп чугаалаан: ²⁷ «Бо бузуттуг ниитилел чежеге дээр Менче хыйланып кээрил? Израиль чоннун Менче хыйланган чугаа-соодун дыңнадым. ²⁸ Оларга Дээрги-Чаяакчы мээң дараазында сөстөрүмни дамчыт. Бодуннун амы-тыным-биле даңгыраглап тур мен: Мээң дугайымда дыңналдыр хомудап турганыңар дег, силер-биле база ылап-ла ынчаар кылып мен; ²⁹ бо ээн кургаг ховуга мөчү-сөөктеринер чыдып каар – силерниң араңарда чээрби хардан өрү назылыг, санаашкын эрткен улус шупту Менче хыйланып турганы дээш маңа кырлып каар. ³⁰ Иефоннииниң оглу Халев биле Нуннун оглу Иисустан

ангыда, силерниң кайынар-даа силерни чурттадып каар бооп дангыраглап турган черимче кирбес. ³¹ „Дайзыннарга олча-тывыш болу бээр улус-тур“ деп турган ажы-төлүңерни Мен ынаар киере бээр мен, олар силерниң тоовааныңар черге чурттай бээр. ³² Силерниң мөчү-сөөгүңер бо ээн кургаг ховуга чыдып каар, ³³ а ажы-төлүңер ээн кургаг ховуга дөртөн чыл дургузунда көжүп тояап, силер шупту бо ээн кургаг ховуга сектер бооп чыдып калбаан шааңарда, силерниң Меңээ өскерилгениңер дээш кеземче көрүп кээр. ³⁴ Бо черни шинчип көрүп турганыңар дөртөн хүннүн саны-биле бачыгтарыңар дээш дөртөн чыл дургузунда – бир хүн дээш-ле, бир чыл – кеземче көөр силер, Мээң силерге удур болу бергеним деп чүл ол дээрзин ынчан билип аар силер.

³⁵ Дээрги-Чаяакчы мен чугаалап тур мен: Меңээ удур сүлчээ кылган бо бузуттуг ниитилелди шак ынчаар кезедир мен – олар шупту бо ээн кургаг ховуга амызы үстүп, өлүп каар».

³⁶⁻³⁷ Ол черни шинчип көрзүн дээш Моисейниң айбылап чорудупкан улузу – оон ээп келгеш, демги чер дугайында бак чугаа-соот тарадып, бүгү ниитилелди Моисейге удур хыйланырынче албадапкан улус – Дээрги-Чаяакчының ыдыпканы айбыл-халапка алзып, өлүп калган. ³⁸ Чүгле Нуннун оглу Иисус биле Иефоннийниң оглу Халев ол черни шинчип көрүп чораан улус аразындан дириг арткан.

Израильчилерниң Ханаанче кирерин шенээни

(Ы. х. к. 1:40-46)

³⁹ Моисей ол сөстөрни бүгү израиль чонга дамчыдып чугаалаарга, чон аажок муңгарай берген. ⁴⁰ Даартазында эрген олар эртежик туруп келгеш: «Дээрги-Чаяакчының чугаалап турган черинче бараалы, бачыг үүлгеткенивис шын-дыр» – дидип, даглыг черже чоруур деп турган.

⁴¹ Моисей ынчан мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчының айтышкынын чүге тооп дыннавайн тур силер? Ындыг чоруунар чедимче чок болур. ⁴² Дээрги-Чаяакчы силерниң араңарда эвес-тир, ынаар үнмеңер – оон башка дайзыннарныңар силерни чылча шаап кааптар. ⁴³ Амалик биле хананей чоннар силерни ында манап турар болгай, хылыштан кырлып каар силер, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчыдан ойталаандыр силер, ынчангаш Ол силерниң талаңарга чаалашпас».

⁴⁴ Ынчалза-даа израильчилер бардамнаны бергеш, даглыг черже чорупканнар; а Дээрги-Чаяакчының ыдыктыг *аптарызы биле Моисей турлагга артып калган. ⁴⁵ Ол дагларга чурттап турган амаликтер биле хананейлер дүжүп келгеш, израильчилерни чылча шапкаш, Хормага чедир сывыртаан.

Өргүлдер дугайында немелде дүрүм-хоойлулар

15 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чонга мону дамчыдып чугаала. Мээң силерге берип турарым, ээлеп чурттаарыңар черже кире бергеш, ³ Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыгтыг өргүлдерден салыр силер. Бүрүн өрттедир өргүл база өске-даа: азы онза дангырак күүседирде салыр,

азы эки тура-биле салыр, азы байырлалдарыңарда салыр өргүлдер кылдыр бода-даа, шээр-даа малыңарны эккээр силер.

⁴⁻⁵ Бир эвес өргүп турар малы хураган болза, Дээрги-Чаяакчыга ону салып турар кижги ооң-биле кады далган-тараа өргүлүн: бир гинниң дөрттүң бири хире олива үзү холаан, бир эфаның оннуң бири хире эң шынарлык кызыл-тас далганын база өргүзүн. Бүрүн өрттедир өргүлдү азы өске-даа өргүлдү салып тура, хураган бүрүзү-биле кады бир гинниң дөрттүң бири хире арага өргүлүн база эккеп чаш.

⁶ Бир эвес өргүп турар малы кошкар болза, ооң-биле кады далган-тараа өргүлүн: бир гинниң үштүң бири хире олива үзү холаан, бир эфаның оннуң ийизи хире эң шынарлык кызыл-тас далганын база эккеп сал, ⁷ ол ышкаш бир гинниң үштүң бири хире арага өргүлүн база эккеп чаш – Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг өргүл ол-дур.

⁸ Бир эвес азы бүрүн өрттедир, азы онза даңгырак күүседир, азы эп-найырал өргүлү кылдыр Дээрги-Чаяакчыга буга эккеп салып турар болзунза, ⁹ ооң-биле кады далган-тараа өргүлүн: чартык гин хире олива үзү холаан, бир эфаның оннуң үжү хире эң шынарлык кызыл-тас далганын база эккеп сал, ¹⁰ ол ышкаш чартык гин хире арага өргүлүн эккеп чаш – Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг, отка өрттедир өргүл ол-дур. ¹¹ Дээрги-Чаяакчыга буганы, кошкарны, хойну, өшкүнү өргүп турар саныңарда-ла, ынчалдыр кылыңар. ¹² Чеже малды эккеп өргүп турардыр силер, оларның баш бүрүзү-биле ынчалдыр кылыңар.

¹³ Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг, отка өрттедир өргүлдү эккеп салып тура, Израильдин үндезин чурттакчызы болур кижги бүрүзү ынчалдыр кылыр ужурлуг. ¹⁴ Бир эвес силерниң араңарда түр када чурттап чоруур даштыкы кижги азы силерниң араңарда салгалдан салгал дамчып чурттап чоруур өске сөөк кижги Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг өргүл салып турар болза, силерниң кылып турарыңар дег, база ынчалдыр кылыр ужурлуг. ¹⁵ Израиль чон, силерге-даа, араңарда чурттап чоруур даштыкы кижиге-даа чаңгыс-ла *хоойлу – силерниң шупту салгалдарыңарга кезээ мөңгедө күштүг хоойлу турар ужурлуг: силер-даа, өскээрген келген кижги-даа Дээрги-Чаяакчының мурнунга ылгал чок болур. ¹⁶ Силерге-даа, араңарда чурттап турар даштыкы кижиге-даа чаңгыс-ла ол хоойлу, чаңгыс-ла ол дүрүм турзун».

¹⁷ Дээрги-Чаяакчы оон Моисейге мынча деп чугаалаан: ¹⁸ «Израиль чонга мону дамчыдып чугаала. Силерни эдертип бар чыдарым черге чеде бергеш, ¹⁹ ол черге үнген далган-тарааны чип тура, Дээрги-Чаяакчыга онза өргүлден салыңар: ²⁰ тарааңарның баштайгы дүжүдүндөн хаарган чуга далганны өргүнер – ону тараа шаңындан өргүл кылдыр салыңар. ²¹ Тарааңарның баштайгы дүжүдүндөн онза өргүлдү Дээрги-Чаяакчыга салгалдан салгал дамчып салыңар».

Частырыг болуп үүлгеттинген бачыттар дээш өргүл дугайында

²² «Бир эвес Дээрги-Чаяакчының Моисейге чугаалаан хамык айтышкыннарының кайы-бирээзин частырыг болуп күүсетпейн барзыңарза, чүү боорул? ²³ А Дээрги-Чаяакчы ол айтышкыннары Моисейни

15:3 Лев. 22:21 15:3 Хост. 23:14 15:8 Лев. 3:1 15:10 Лев. 1:9

15:15 Хост. 12:49; Лев. 19:34; 24:22; Ы. х. к. 10:19 15:19 Ис. 5:11-12 15:22 Лев. 4:2, 27; 5:15

дамчыштыр силерге берген, олар Дээрги-Чаяакчының берген хүнүнден эгелээш, салгалдан салгал дамчып күштүг болгай. ²⁴ Кандыг-бир айтышкын ниитилелдин чедир көрбээни-биле частырыг болуп күүсеттинмээн болза, бүгү ниитилел бир бугажыкты Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыгтыг бүрүн өрттедир өргүл кылдыр эккеп салзын, ооң-биле кады далган-тараа өргүлүн болгаш арага өргүлүн салзын база бачыт дээш өргүл кылдыр бир дүктүгүр хунаны салзын.

²⁵ *Бурганның бараалгакчызы бүгү израиль ниитилелди арыглап каарга, олар өршээтирер, чүге дээрге частырыг болган-дыр, а олар Дээрги-Чаяакчыга өрттедир өргүлдү эккеп салган-дыр база боттарының частырызы дээш Дээрги-Чаяакчының мурнунга бачыт дээш өргүлдү эккеп салган-дыр. ²⁶ Бүгү израиль ниитилел база оларның аразында чурттап турар даштыкы кижини өршээтирер, чүге дээрге бүгү чон бачытты частырыг болуп үүлгеткен-дир.

²⁷ А бир эвес чүгле чаңгыс кижини частырыг болуп бачыт үүлгеткен болза, ол кижини бир харлыг өшкүнү бачыт дээш өргүл кылдыр эккеп салзын. ²⁸ Дээрги-Чаяакчының мурнунга частырыг болуп бачыт үүлгеткен кижини бараалгакчы арыглап каар – ол кижини арыглаттына бээр база өршээтирер. ²⁹ Кандыг-бир кижини частырыг болуп бир чүве үүлгедир болза, израиль чоннун аразында төрүттүнген кижиге-даа, силернин араңарда чурттап турар даштыкы кижиге-даа хамаарыштыр силерге чаңгыс хоойлу турзун.

³⁰ А бир эвес үндезин чурттакчылар аразындан азы өскээртен келген улус аразындан кандыг-бир кижини кара өжегээр бачыт үүлгедир болза, ол кижини Дээрги-Чаяакчыны дорамчылап турар-дыр, ону чонунун аразында амылыг арттырбас ужурлуг. ³¹ Ол кижини Дээрги-Чаяакчының сөзүн тооваан-дыр база Ооң айтышкынын үрэн-дир; ону амылыг арттырбас ужурлуг, ол кижини буруузун боду чүктезин».

***Амыр-дыш хүнүн сагываан кижини дугайында**

³² Израиль чон ээн кургаг ховуга турда, улус амыр-дыш хүнүнде ыяш чыып турган кижини эскерип каан. ³³ Ооң ыяш чыып турганын эскерип каан улус ону Моисей биле Ааронга база бүгү ниитилелге эккелген. ³⁴ Ол кижини-биле чүнү канчаары тодараттынмаан болгаш, ону хоругдап каан.

³⁵ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Ол кижини өлүр ужурлуг, ону бүгү ниитилел турлаг даштынга даштар-биле соп каапсын» – дээн. ³⁶ Бүгү чон демги кижини турлагдан ырады бергеш, даштар-биле соп каапкан; Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын эзугаар ол өлүп калган.

Дүрүм-хоойлу дугайында сагындырыг

³⁷ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ³⁸ «Израиль чонга мону дамчыдып чугаала. Олар салгалдан салгал дамчып боттарының хептеринин кыдыгларында салбактардан кылып ап чорзун база ол салбактарже көк өңнүг удазыннардан кирип өрүп ап чорзун. ³⁹ Удазыннар салбактарга чорзун, а силер

оларже көргөш, Дээрги-Чаяакчының шупту айтыышкыннарын сактып, оларны күүседип чоруур силер база силерни самыралче киир тыртып турар чүрээнер биле караанарны эдербейн баар силер. ⁴⁰ Ынчан силер Мээң шупту айтыышкыннарымны сактып, күүсединер, Бурганыңар дээш ыдыктыг болуңар. ⁴¹ Мен дээрге силерни египет черден силерге Бурган болур дээш үндүрө берген Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-дыр мен. Мен – Бурганыңар Дээрги-Чаяакчы-дыр мен».

Моисей биле Ааронга удур тура халыышкын

(Ыд. ыр. 105:16-18)

16 ¹ Левийниң аймаандан укталган Кохаттың үре-салгалы, Ицгарның оглу Корах база Рувимниң аймаандан укталган Элиавтың оолдары Дафан биле Авирон, Фалеттиң оглу Авнан олар ² Моисейге удур тура халаан; израиль чоннуң аразындан ниитилелдиң шилиттинген баштыңчылары болур, ат-сураглыг 250 кижиге база оларга каттыжа берген. ³ Олар шупту Моисей биле Ааронга удур чыгылып алгаш: «Хөлүн эрттире берген-дир силер; бүгү израиль чон, кижиге бүрүзү ыдыктыг болгай, Дээрги-Чаяакчы оларның аразында чурттап турар-дыр! А силер чүгө бодунарны Дээрги-Чаяакчының чонундан өрү көрүп турар силер?» – дээннер.

⁴ Моисей ону дыңнап кааш, доңгая кээп дүшкен. ⁵ Оон Корахка база оон шупту талалакчыларыңа: «Даарта эртен Дээрги-Чаяакчы кымның Аңаа хамааржырын база кымның ыдыктыын көргүзүптер, ол кижини Бодунче чоокшуладып аар; Ол шилип алган кижизин Бодунче чоокшуладып аар. ⁶ Мынчаар кылып көрүңер: Корах база оон талалакчылары, силер айдызаар савалардан ап алгаш, ⁷ даарта ол саваларга оттан салгаш, Дээрги-Чаяакчының мурнунга айдызаар чаагай чыттыг чүүлдерден ынаар каап алыңар; Дээрги-Чаяакчының шилип алыр кижизи ылап-ла ыдыктыг боор эвеспе. Хөлүн эрттире берген-дир силер, Левийниң үре-салгалы!» – дээн.

⁸ Оон Моисей Корахка мынча дээн: «Левийниң үре-салгалы, дыңнап көрүңер! ⁹ Израильдиң Бурганы силерни израиль ниитилелден аңгылааш, Дээрги-Чаяакчының майгынының чанынга албан-хүлээлге күүсетсин дээш база чоннуң орнунга албан-хүлээлге күүседип, аңаа бараан болзун дээш, Бодунче чоокшуладып алган болгай – ол безин силерге эвээш болду бе? ¹⁰ Дээрги-Чаяакчы сени, сээң хамык ха-дунманны – Левийниң үре-салгалын Бодунче чоокшуладып алган болгай, а силер *Бурганның бараалгакчылары болур албан-хүлээлгени база алыксап турар-дыр силер. ¹¹ Ынчангаш сен-даа, сээң хамык талалакчыларың-даа Дээрги-Чаяакчыга удур каттыжып алган-дыр силер. Аарон чүнү канчапкан кижил, чүгө олче хыйланып турарыңар ол?»

¹² Моисей Элиавтың оолдары Дафан биле Авиронну кыйгыртып, улус айбылапкан. А олар: «Барбас бис! ¹³ Бисти сүт биле ары чигири агып чыдар байлак черден үндүрө бергеш, ээн кургаг ховуга чок кылып деп турарың эвээш болду бе? Сен аңаа немей бисти чагырар бодап тур сен бе?! ¹⁴ Бисти сүт биле ары чигири агып чыдар байлак черге эккелген эвес сен, шөлдер биле виноград тараан

15:40 Лев. 11:44 15:41 Лев. 22:33 16:1 Хост. 6:16, 18, 21 16:3 Хост. 19:6

16:4 Сан. 14:5 16:5 2 Тим. 2:19 16:7 Лев. 10:1 16:9 Сан. 8:14 16:11 Хост. 16:7-8

16:13 Хост. 2:14

черлерни биске ээлээр кылдыр берген эвес сен. Бо чоннуң карактарын хаптап каан-дыр сен. Барбас бис!» – дээн.

¹⁵ Моисей аажок хорадааш, Дээрги-Чаяакчыга: «Оларның өргүлдеринче кичээнгей салбайн көр. Оларның чаңгыс элчигенин-даа албаан мен, чаңгызынга-даа бак чүве кылбаан мен» – дээн.

Үймээнчилерни кезеткени

¹⁶ Моисей Корахка мынча дээн: «Сен хамык талалакчыларың-биле даарга Дээрги-Чаяакчының мурнунга турунар – сен, сээң талалакчыларың база Аарон.

¹⁷ Кайыңар-даа бодунуң айдызаар савазын ап алгаш, ынаар чаагай чыттыг чүүлдерин ургаш, Дээрги-Чаяакчының мурнунга эккелзин. Кижини бүрүзү савазын эккелген соонда, 250 айдызаар сава база сээң биле Аароннуң савалары аңаа турзун».

¹⁸ Кижини бүрүзү бодунуң айдызаар савазын ап алгаш, аңаа от салгаш, чаагай чыттыг чүүлдерин ургаш, *Ужуражылга майгынынче кирер чер чанынга туруп алган, Моисей биле Аарон база аңаа турган. ¹⁹ Корах бүгү израиль ниитилелди майгынче кирер чер чанынга оларга удур чыппкан.

Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы бүгү чонга көстүп келген. ²⁰ Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга: ²¹ «Бо чондан аңгыланып алыңар, ынчан Мен оларны карак чивеш дээр аразында узуткап каайн» – дээн.

²² А Моисей биле Аарон доңгая кээп дүшкеш: «Бурганывыс, бүгү амылыг чүүлдү тынгарып турар Бурган! Чаңгыс кижини бачыт үүлгедирге, бүгү чонга килеңнээрин ол бе?» – дээннер.

²³ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: ²⁴ «Бо чонга мону дамчыт. Корах, Дафан болгаш Авироннуң оран-савазындан ырай беринер де» – деп чугаалаан. ²⁵ Моисей ол-ла дораан Дафан биле Авиронче чорупкан, Израильдин *баштыңнары ооң соондан бар чыткан. ²⁶ Ол ынчан чонга: «Бо бузуттуг улустуң чадырларындан ырай беринер база оларга хамааржыр чүү-даа чүвеге дегбөнер, оон башка оларның бүгү бачыттарының уржуу-биле узуткаттырар силер» – дээн.

²⁷ Чон ынчан Корах, Дафан болгаш Авирон оларның оран-савазындан бүгү талаларже ырай берген. А Дафан биле Авирон дашкаар үнүп келгеш, чадырларының эжиктеринин чанынга кадайлары болгаш улуг-биче ажы-төлү-биле кады турганнар.

²⁸ Моисей мынча дээн: «Бо бүгү ажыл-херектерни кылзын дээш мени Дээрги-Чаяакчының айбылап чорутканын, ол бүгүнү бодумнуң турам-биле кылбайн турарымны бадыткаар чүүл бо-дур: ²⁹ бо улус, шупту өске улус ышкаш, аңаа өлүм-биле өлүр болза, шупту улустуң чайлап шыдавазы төнчү оларга база таваржыр болза, мени Дээрги-Чаяакчы айбылап чорутпаан болур. ³⁰ А бир эвес Дээрги-Чаяакчы аңаа эвес кайгамчык чүүлдер көргүзөр болза – чер, аксын аазадыпкан дег, бо улусту база оларга хамааржыр бүгү чүвени ажырыптар болза, олар диригге-ле алды оранче кире бээр болза – олар Дээрги-Чаяакчыны дора көргөн дээрзин билип аар силер».

16:15 1 Хаан. 12:3 16:21 Хост. 33:5 16:22 Сан. 14:5

16:22 Сан. 27:16; Иов 12:10; Эжкл. 12:7; Зах. 12:1; Аж.-ч. 17:28 16:22 Э. д. 18:23

16:26 2 Тим. 2:19 16:29 3 Хаан. 22:28 16:30 Ыд. ыр. 54:16

³¹ Моисей ол сөстөрни чугаалап доозуптары билек, демги улустун адаанда чер ойлуп кире берген. ³² Чер, аксын аазадыпкан дег, ол улусту, оларның өг-бүлелерин, Коракка хамааржыр шупту улусту база бүгү эт-хөреңгини ажырыпкан. ³³ Олар диригге-ле алды оранче кире берген, оларга хамааржыр бүгү чүве база ээлери-биле кады чер адаанче ажитталы берген. Чер оларны хөөп алган; олар ниитилелде амылыг чон санындан казыттына берген.

³⁴ Ол улусту долгандыр турган шупту израильчилер оларның алгы-кышкызын дыңнап кааш: «Чер бисти база ажырыптазын!» – джип, тарай маңнажы бергеннер.

³⁵ Дээрги-Чаяакчыдан от өөскээш, айдызаар чүүлдер эккелген 250 кижини узуткап каан.

³⁶ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ^{37–38} «Аароннуң оглу Элеазар бараалгакчыга мону чугаала. Ол өрттенип өлген улустуң айдызаар саваларын чыып алгаш, оларның одун ырадыр төксүн, чүге дээрге ол бачыттыг улус бодунун амы-тыны-биле төлээш, саваларын ыдыктап алган болгай. Оларның айдызаар саваларындан өргүл бедигээжи шывар ама честерни калбартыр бастырып калынар, чүге дээрге олар саваларын Дээрги-Чаяакчының мурнунга эккелген болгаш, савалар ыдыкталы берген-дир; олар ам израиль чонга сагындырыг болур».

³⁹ Элеазар бараалгакчы өрттенип өлген улустуң эккелген хүлер айдызаар саваларын чыып алгаш, өргүл бедигээжин шывар кылдыр, калбак амалар кылдыр бастырттып каан. ⁴⁰ Аароннуң үре-салгалындан укталбаан, кандыг-даа өске кижини Дээрги-Чаяакчының мурнунга айдызап келбес ужурлуун, оон башка Корак болгаш ооң талалакчылары-биле болган чүве ол кижини-биле база болурун израиль чонга сагындырганы ол. Элеазар ону Дээрги-Чаяакчының Моисейни дамчыштыр чугаалаанын ёзугаар кылган.

Аароннуң үймээн үндүрген чонну камгалааны

⁴¹ Даартазында хүндүс бүгү израиль ниитилел Моисей биле Ааронче: «Силер Дээрги-Чаяакчының улузун өлүрдүнер!» – деп хыйланып турган. ⁴² Чон Моисей биле Ааронга удур чыгылып келгеш, Ужуражылга майгынынче көөрге, булут ону бүргей апкан, Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы көстүп келген болган. ⁴³ Моисей биле Аарон майгын чанынга чедип кээрге, ⁴⁴ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: ⁴⁵ «Бо ниитилелден ырай беринер, Мен оларны карак чивеш дээр аразында узуткап каайн» – дээн. Олар ынчан доңгая кээп дүшкеннер.

⁴⁶ Моисей Ааронга: «Айдызаар саваны ап алгаш, өргүл бедигээжинде оттан ынаар салып каг база чаагай чыттыг чүүлден каап ал, оон чонче дүрген аппарат, Дээрги-Чаяакчының килеңин олардан чайладып каг, чүге дээрге Ооң килеңи улусту таварып, айыыл-халапты халдадып эгелээн-дир» – дээн.

⁴⁷ Аарон Моисейниң чугаалаанын ёзугаар айдызаар саваны ап алгаш, чон аразынче маңнап чорупкан. Көөрге, чонче айыыл-халап халдап эгелээн болган. Аарон чаагай чыттыг чүүлдерни каап алгаш, Бурганның килеңин чондан чайладып каан. ⁴⁸ Ол өлүг база дириг улус аразынга туруп аарга, айыыл-халап улусче

халдавайн барган. ⁴⁹Корахтың буруузу дээш өлгөн улустан аңгыда, ол айбыл-халаптан 14 700 кижиге өлгөн. ⁵⁰Айбыл-халап улусче халдавайн баарга, Аарон майгыныч кiere чере, Моисейниң чанынче дедир чедип келген.

Аарон – дээди *бараалгакчы дээрзин Бурганның бадыткааны

17 ¹Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²«Израиль чон-биле чугаалаш. Оларның аймак бүрүзүндөн, аймактарның баштың бүрүзүндөн бир-бир – шупту он ийи даянгыштан^f ап ал, баштың бүрүзүнүн адын оон даянгышынга бижип каг; ³Аароннун адын Левийниң аймааның даянгышынга бижип каг, баштың бүрүзү-ле бир даянгыш берген турар журлуг. ⁴Даянгыштарны Мээн силер-биле ужуражып кээп турарым черге – *Ужуражылга майгынында ыдыктыг *аптара мурнунга эккеп салып каг. ⁵Мээн шилип алып баштыңымның даянгышын чечектели бээр. Ынчан израиль чоннун силерге хыйланышкынындан кулаам дыштаныр».

⁶Моисей израиль чон-биле чугаалашкан соонда, оларның шупту *баштыннары аңа даянгыштарын берген. Бир баштың-на бир даянгыш кылдыр, аймактарның санын ёзугаар он ийи даянгышты эккелген, Аароннун даянгышын оларның аразынга турган. ⁷Моисей даянгыштарны ыдыктыг майгыныч кiere, Дээрги-Чаяакчының мурнунга салып каан.

⁸Дааргазында хүндүс Моисей майгыныч кiere келгеш, көөрге, Левийниң аймаан төлээлээн Аароннун эккелген даянгышынның бүүрекчигештери үнүп, чечектери частып, миндаль тооруктарын берип эгелээн болган. ⁹Моисей шупту даянгыштарны Дээрги-Чаяакчының мурнундан бүгү израиль чонче үндүрө бээр, улус болган чүүлдү көргөш, боттарының эккеп берген даянгыштарын ап алган. ¹⁰Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Аароннун даянгышын база катап ыдыктыг аптараның мурнунга салып каг – даянгыш үймээнчи улуска сагындырыг кылдыр кадагалаттынзын, оларның хыйланышкынындан Мээн кулаамга ынчалдыр дыш бээр сен, олар өлбейн баар» – дээн. ¹¹Моисей Дээрги-Чаяакчы аңа канчаар дужааганыл, ынчаар кылган.

Бараалгакчылар биле *левиттерниң бараан болушкуну

¹²Израиль чон Моисейге: «Көр даан, өлүр деп бардывыс, узуктаттырып аарывыс ол-дур, шупту өлдүвүс-ле! ¹³Дээрги-Чаяакчының майгыныч чокшулаан кандыг-даа кижиге өлүп каар болгай. Бис база шупту өлүр бис бе?!» – деп эгелээн.

18 ¹Дээрги-Чаяакчы Ааронга мынча дээн: «Сен, оолдарың база төрөл бөлүүн *ыдыктыг майгыныч удур үүлгеткен кем-буруу бүрүзүн бодунар чүктээр силер; сен оолдарың-биле Бурганга бараан болур албан-хүлээлгечерге удур үүлгеткен кем-буруу бүрүзүн бодунар чүктээр силер. ²А ол ышкаш бодуннун ха-дунмаңны – Левий өгбөндөн укталган аймакты бодунче чокшуладып ал, олар сеңээ каттыжып, оолдарың-биле кады майгынын мурнунга турар үенде,

^f17:2 Даянгыш – кижиниң ат-алдарын, эрге-чагыргазын көргүзүп турар.

силерге дузалашсын. ³ Олар сээң даалгаларыңны база майгында шупту ажыл-херектерни күүсетсин; чүгле ыдыктыг черниң эт-херекселинче болгаш *өргүл салыр бедигээшче чоокшулавазын, оон башка олар-даа, силер-даа өлү бээр силер. ⁴ Олар сенээ каттышсын база майгыга албан-хүлээлге күүседип, анаа хамааржыр шупту ажилдарны кылзын, а өске кижилерге чоокшулавазын.

⁵ А силер ыдыктыг майгын иштинде болгаш өргүл бедигээжинде албан-хүлээлгенерни израиль чонче моон сонгаар килеңим көдүрүлбес кылдыр күүсединер. ⁶ Дыңнаңар даан, силерниң ха-дунмаңар болур *левиттерни Мен израиль чоннун аразындан Бодумга ап алган болгай мен, ам оларны майгыга албан-хүлээлге күүседир кылдыр силерге белекке бердим. ⁷ Сен оолдарың-биле өргүл бедигээжинде база көжеге артында – эң ыдыктыг өрээлде турар бүгү чүвеге хамаарышкан *бараалгакчы албан-хүлээлгенерни таптыг сагып, күүсединер. Мен силерге бараалгакчы болур албан-хүлээлгени белек кылдыр берип тур мен, а ыдыктыг майгынче чоокшулаар өске кижини өлүрүп каар ужурлуг».

Бараалгакчылар биле левиттерниң алыр ужурлуг үлүглери

⁸ Дээрги-Чаяакчы Ааронга оон ыңай мынча дээн: «Дыңна даан, израиль чоннун Менээ бараалгадып турар бүгү ыдыктыг өргүлдерин хайгаараарын сенээ дагып тур мен. Өргүлдерни кезээ мөңгедө алыр үлүүнөр кылдыр сенээ болгаш сээң оолдарыңга берип тур мен. ⁹ Аажок ыдыктыг өргүлдерден сээң алыр ужурлуун өрттөтпөс үлүг бо-дур: улустуң Менээ эккеп салып турар кандыг-даа далган-тараа өргүлү, бачыт дээш өргүлү база кем-буруу дээш өргүлү; ол өргүлдер дээрге аажок ыдыктыг, сенээ болгаш сээң оолдарыңга хамааржыр өргүлдер-дир. ¹⁰ Ол бүгүнү аажок ыдыктыг черге чиир силер[§]: үре-салгалыңның шупту эр улузу ону чип болур, ол өргүлдер сенээ ыдыктыг болзун.

¹¹ Израиль чоннун онза өргүлдери шуптузу база сээңи болур. Мен оларны сенээ, сээң оглу-кызыңга кезээ мөңгедө алыр үлүүнөр кылдыр берип тур мен. Сээң өг-бүлөңдө *арыг кижилер бүрүзү ол өргүлдерни чип болур.

¹² Сенээ эң шынарлыг чаа олива үзү, эң эки чаа виноград арагазы болгаш далган-тарааны – улустуң Дээрги-Чаяакчыга өргүп турары баштайгы дүжүдүн берген мен. ¹³ Чоннун черинде үнгөн бүгү дүжүттүң башкылы – оларның Дээрги-Чаяакчыга эккээр өргүлдери – сээңи болзун. Сээң өг-бүлөңдө арыг кижилер бүрүзү ол өргүлдерни чип болур.

¹⁴ Израиль чоннун Дээрги-Чаяакчыга кезээ мөңгедө тураскааткан бүгү чүвези сээңи болзун.

¹⁵ Кандыг-даа дириг амытаннның Дээрги-Чаяакчыга эккеп өргүп турар баштай төрүттүнгөн эр төлү – кижиниң-даа, мал-маганның-даа болза – сээңи болзун. Чүгле кижиниң дун оглун садып хостап аар ужурлуг, арыг эвес малдың дун төлүн база садып хостаар ужурлуг. ¹⁶ А олар дээш садызы бо-дур: бир ай назылыг төл

§18:10 Азы: «Ол бүгүнү аажок ыдыктыг чүүлдер дег кылдыр чиир силер».

18:2 Сан. 3:6-10 18:5 Сан. 1:53 18:7 Хост. 26:31; Лев. 16:2 18:7 Сан. 1:51

18:8 Лев. 7:32; Сан. 5:9 18:8 Хост. 29:28 18:11 Лев. 22:2, 3, 11-13 18:12 Ы. х. к. 18:4

18:13 Хост. 23:19 18:14 Лев. 27:21, 28 18:15 Хост. 13:2, 11-16; Сан. 3:46-47

дээш доктааткан өртекти – ыдыктыг черге ажыглаар беш шекел мөнгүнү алыр сен. (Ыдыктыг шекелдин дензизи чээрби герага дең.)

¹⁷ Ынчалза-даа баштай төрүттүнген буга, хой азы өшкү дээш садызы кылдыр чүнү-даа алба: ол малдар дээрге ыдыктыг өргүлдөр-дир, оларның ханын өргүл бедигэжинче төвүт, а чаан өрттедиптер сен – Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыгтыг өргүл ол-дур. ¹⁸ Онза өргүлдүн төжү биле он талакы дөңмек эьдинин сенээ хамааржыры дег, оларның эьди база сенээ хамааржыр. ¹⁹ Израиль чоннун Дээрги-Чаяакчыга эккеп салып турар ыдыктыг өргүлдерииниң шуптузун сенээ, сээн оглу-кызыңга кезээ мөңгеде алыр үлүүңер кылдыр берип тур мен; ол дээрге Дээрги-Чаяакчының мурнунга мөңге, дус-биле шынзыттыңган *чагыг-керээ-дир, ону сээң-биле болгаш сээң үре-салгалың-биле чарып тур мен».

²⁰ Дээрги-Чаяакчы Ааронга оон ыңай мынча дээн: «Израильчилерниң черинге сээң хуваагылыг черин, оларның аразыңга алыр үлүүң турбас. Израиль чоннун аразыңга сээң үлүүң биле өнчүң – Мен-дир мен. ²¹ А Левийниң үре-салгалыңга оларның Ужуражылга майгыныңга албан-хүлээлге күүседип, кылып турар ажыл-херээ дээш, Мен Израильде бар бүгү чүвениң оннун бир кезиин өнчү кылдыр берип тур мен. ²² Израиль чон майгыңче моон сонгаар чоокшулавазын, оон башка олар бачыдын чүктеп, өлүп каарлар. ²³ Левиттер майгыңга албан-хүлээлгезин эрттирзин, майгыңга удур кылган кандыг-даа кем-бурууну боттары чүктезин. Ол дүрүмнү силерге салгалдан салгал дамчып кезээ мөңгеде доктаадып каан. Левиттер израиль чоннун аразыңга хуваагылыг чер албас. ²⁴ Израиль чоннун Дээрги-Чаяакчыга салып турар өргүлдерииниң оннун бир кезиин левиттерге өнчү кылдыр берип тур мен. Ынчангаш: „Олар израиль чоннун аразыңга хуваагылыг чер албас“ – деп, левиттерге хамаарыштыр чугаалаан мен».

²⁵ Дээрги-Чаяакчы оон Моисейге мынча деп чугаалаан: ²⁶ «Левиттерге мону дамчыдып чугаала. Мээң израильчилерден ап алгаш, силерге өнчү кылдыр берип турарым үлүүңерни – оларның эдилээн чүвезиниң оннун бир кезиин хүлээп ап тура, Дээрги-Чаяакчыга демги оннун бир кезииниң оннун бир кези болур өргүлдү салыр силер. ²⁷ Ол өргүлүңер шаңыңарның тараазы, виноград сы базар онгарыңарның арагазы деп санаттыңар. ²⁸ Силер база израиль чондан ап турарыңар оннун бир кезиинден Дээрги-Чаяакчыга өргүлден салыңар, Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан ол өргүлдү Аарон бараалгакчыга беринер. ²⁹ Силерге берип турар шупту белектерден Дээрги-Чаяакчыга өргүлдү салыңар, эң эки, ыдыктап каан чүүлдү шилип, Аңаа өргүңер.

³⁰ Левиттерге мону база чугаала. Өнчүңерниң эң эки кезиин Дээрги-Чаяакчыга өргүүр болзуңарза, оонар шаңыңарның тараазы, сы бастырган виноградыңарның арагазы деп санаттыңар. ³¹ А силер: бодуңар-даа, өг-бүлөңер-даа алган үлүүңерни кандыг-даа черге чип болур силер – Ужуражылга майгынында кылып турар ажылыңар дээш төлевир ол-дур. ³² Үлүүңерниң эң эки кезиин Дээрги-Чаяакчыга өргүп турзуңарза, оон арткан кезиин чигениңер дээш бачыт чүктевес силер,

18:16 Хост. 30:13 **18:17** Хост. 13:2, 11-16 **18:18** Хост. 29:26-28

18:19 Лев. 2:13; 2 Чыл. 13:5 **18:20** Ы. х. к. 10:9; 12:12; 14:27; 18:1-2; Ис. 13:33; 14:3; 18:7; Иез. 44:28 **18:21** Лев. 27:30; Ы. х. к. 14:22 **18:26** Неем. 10:38

ынчалдыр кылыр болзунарза, израиль чоннуң Бурганга салган ыдыктыг өргүлдөрдүн бужартатпас силер база өлбөс силер».

Арыглаашкын суу

19¹ Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга мынча деп чугаалаан: ² «Дээрги-Чаяакчының израиль чонга чагып, доктаадып каан *хоойлузу бо-дур. Израильчилер сенээ четпес-дудуу эвес, кемниг эвес, мойнунга ыяш хомут кедип көрбөөн шилги инектен эккелзин. ³ Ол инекти Элеазар *бараалгакчыга бериптинер, бараалгакчы ону турлагның даштынче үндүрө бээрге, боду көрүп турда, улус инекти аңаа согар ужурулуг. ⁴ Оон Элеазар бараалгакчы оон ханынче салаазын суккаш, *Ужуражылга майгынының мурнунче чеди удаа бызай чашсын. ⁵ Элеазар көрүп турда, демги инекти өрттетсин: ооң кежин, эъдин болгаш ханын чини-биле кады өрттетсин. ⁶ Бараалгакчы пөш будуун, иссоп дээр үнүштү, кызыл удазынны өрттедип турар инекче октапсын. ⁷ Бараалгакчы хептерин чуп алзын база мага-бодун сугга чуп алзын, ооң соонда турлагже кирип болур; ол кежээге чедир *арыг эвес болур. ⁸ Инекти өрттедип турган кижини база хептери биле мага-бодун сугга чуп алзын; ол кижини кежээге чедир арыг эвес болур. ⁹ Өске-бир арыг кижини инектин хүлүн чыггаш, турлагның даштында арыг черге салып кагзын – ол хүлдү арыглаашкын суунга ажыглаары-биле израиль чон кадагалазын. Бачыт дээш өргүл ол-дур. ¹⁰ Инектин хүлүн чыгган кижини хептерин чуп алзын; ол кижини кежээге чедир арыг эвес болур. Ол дээрге израиль чонга база оларның аразында чурттап турар даштыкы улуска кезээ мөңгедө доктаадып каан дүрүм-дүр.

¹¹ Кандыг-бир өлүг кижинини мага-бодунга дегген кижини чеди хүн дургузунда арыг эвес болур. ¹² Ол кижини бо арыглаашкын суу-биле үшкү база чедиги хүнде бачыттан арыгланып аар болза, арыг деп санаттырар; а үшкү база чедиги хүнде бодун арыгланып албас болза, арыг эвес артар. ¹³ Өлүг кижинини мага-бодунга деггеш, бодун арыгланып албаан кандыг-даа кижини Дээрги-Чаяакчының *өргээзин бужартадып турары ол-дур, ол кижини израиль чоннуң аразына амылыг артпас, чүгө дээрге арыглаашкын суун олче чашпаан-дыр, ол кижини арыг эвес бооп артыпшаан-дыр.

¹⁴ Бир-ле кижини оран-савазынга өлүп калган болза, мындыг дүрүмнү ажыглаар. Ооң чадырында турар бүгү улус база ынаар кирип кээр кандыг-даа кижини чеди хүн дургузунда арыг эвес болур. ¹⁵ Халывын быжыглай шарываан кандыг-даа ажык сава арыг эвес болур. ¹⁶ Ажык черге тургаш, азы кижини холундан өлгөн кижиге, азы бодунуң өлүмү-биле өлгөн кижиге, азы өлүг кижинини сөөктеринге, азы өлүг кижини хааржаанга дегген кижини чеди хүн дургузунда арыг эвес болур.

¹⁷ Арыг эвес кижини арыглаары-биле демги өрттеткен, бачыт дээш өргүл болган инектин хүлүн узуп алгаш, саваже ургаш, ынаар агым сугдан кудуп кагзын. ¹⁸ Оон кандыг-бир арыг кижини иссоптан ап алгаш, ону сугже суккаш, чадырже болгаш ында турар шупту саваларже, кижилерже база азы өлүг кижинини сөөктеринге, азы өлүрткен кижиге, азы боду өлгөн кижиге, азы өлүг кижини хааржаанга дегген кижиге

19:2 Ы. х. к. 21:3; 1 Хаан. 6:7 **19:4** Лев. 4:16-17 **19:5** Хост. 29:14; Лев. 4:11-12; 9:11

19:6 Хост. 12:22 **19:6** Лев. 14:4 **19:7** Лев. 11:25 **19:9** Сан. 8:7 **19:10** Лев. 11:25

19:12 Сан. 31:19 **19:13** Лев. 15:31 **19:15** Лев. 11:32 **19:18** Хост. 12:22

бызай чашсын. ¹⁹ Арыг кижиге үшкү база чедиге хүнде арыг эвес кижиге сугну бызай чажарга, ол чедиге хүнде бачыттан арыг болу бээр. Арыг эвес турган кижиге хептерин база мага-бодун сугга чуп алзын, оон кежээликтей арыг болу бээр.

²⁰ А арыг эвес болу бергеш, бачыттан арыгланьп албаан кижини чон аразынга амьлыг арттырбас ужурулуг, чүге дээрге ол кижиге Дээрги-Чаяакчының ыдыктыг өргээзин бужаргаткан-дыр, арыглаашкын суун бодунче чаштыртпаан-дыр, арыг эвес бооп арткан-дыр. ²¹ Израильчилерге ол дүрүмнү кезээ мөңгөдө доктаадып каан болзун. Арыглаашкын суун бызай чажып турган кижиге хептерин чуп алзын; арыглаашкын суунга дегген кижиге кежээге чедир арыг эвес болур. ²² Арыг эвес кижиниң дегген бүгү чүвези арыг эвес болу бээр; ол бүгүгө дегген кижиге база кежээге чедир арыг эвес болур».

Мариамның мөчээни

20 ¹ Бүгү израиль ниитилел ээн кургаг Цин ховузунга дөртөнгө чылдың бир айда чедип келгеш, Кадеске доктааган. Мариам анаа чок апаарга, ону ол черге ажаап каан.

Моисейниң частыры

² Ижер суу чок боорга, чон Моисей биле Ааронга удур чыгып келген. ³ Израиль чон Моисей-биле алгыжып: «Бистиң ха-дунмавыс Дээрги-Чаяакчының мурнунга өлү берген өйдө бис база өлү бээривис кай! ⁴ Дээрги-Чаяакчының чонун чүгө бо ээн кургаг хову же эккелдинер, бисти маңа мал-маганывыс-биле кады өлзүн дээш бе? ⁵ Бисти Египеттен чүгө үндүрүп эккелдинер, шак бо багай, тараа тарыттынмас, фиға ыяштары-даа, виноград-даа, гранат чимистери-даа чок, ижер суг безин тывылбас черже эккээр дээш бе?» – деп турганнар. ⁶ Моисей биле Аарон чыылган чондан ырап, *Ужуражылга майгынынче кирер черже чорупкаш, доңгая кээп дүжерге, Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы оларга көстүп келген.

⁷ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ⁸ «Дуу ол даянгышты ап алгаш, Аарон акың-биле кады чонну чыгаш, олар көрүп турда, бо чалымга бодунун иштинде суун бээрин чугаала. Ынчалдыр оларга чалымдан сугну аксып үндүрүп бээр сен, чонга суг ижиртип, оон мал-маганын суггарар сен».

⁹ Моисей Дээрги-Чаяакчының мурнунда турган даянгышты Оон дужаалын ёзугаар ап алган. ¹⁰ Моисей биле Аарон чонну чалым чанынга чыып алган. Моисей оларга: «Үймээнчи улус, дыңнаар, бо чалымдан силерге сугдан аксып берээли бе?» – дээн. ¹¹ Ол холун көдүргөш, чалымны даянгыжы-биле ийи катап кагарга, хөй суг агтыгып үнүп, чон-даа, оон мал-маганы-даа ол сугну ижип алган. ¹² А Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга: «Меңээ бүзүрөвейн барып, Мээң ыдыктымын израиль чон көрүп турда, хүндүлөвээниңер дээш, бо чонну Мээң оларга берип турарым черже баштап алгаш, кирбес силер» – дээн.

19:19 Лев. 11:25 19:20 Лев. 15:31 19:22 Агг. 2:13 20:1 Хост. 15:20

20:2 Хост. 17:1-7 20:3 Хост. 16:3; Сан. 14:2 20:6 Сан. 14:5 20:10 Ыд. ыр. 105:33

20:12 Сан. 27:14; Ы. х. к. 31:2

¹³ Ол дээрге Мериванын^h суу деп чер-дир. Ооң чанынга израиль чон Дээрги-Чаяакчы-биле алгышкан. Дээрги-Чаяакчы аңаа Бодунуң ыдыктыын көргүскен.

Эдомнуң Израильди эрттирбейн барганы

¹⁴ Моисей Кадестен Эдомнуң хаанынче төлээлекчилерин чорудуп, сөс дамчыткан: «Силернин ха-дунмаңар болур израиль чон мону дамчыдып тур. Биске таварышкан хамык бергедээшкиннер дугайында билир болгай силер. ¹⁵ Бистин ада-өгбевис Египетче көжүп чоруй барган турган, ол черге үр чурттаан бис. Египетчилер бисти, ада-өгбевисти бак көрүп турган. ¹⁶ А бис Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп кыйгырарывыска, Ол бистин үнүвүстү дыңнап кааш, Бодунуң төлээзин чорудуп, бисти Египеттен үндүрүп эккелген. Бис ам силернин кызыгаарыңар кыдыында Кадес хоорайда чедип келдивис. ¹⁷ Силерниң черинер таварты эрте бээрин биске чөпшээреп көрүнөр. Силерниң шөлдеринерни, виноград тараан черлеринерни базып эртпес бис, кудуктарыңардан суг узуп ишпес бис, Хаан Оруу-билеⁱ чоруптар бис. Силернин кызыгаарларыңарны эртпээн шаанда, оруктан оң-даа, солагай-даа талаже эгбес бис».

¹⁸ Ынчалза-даа эдом чон аңаа: «Бистин черивис дамчыштыр эртпеңер, оон башка хылыжывыс туткаш, силерге удур чаалажып үнер бис» – деп харыылаан.

¹⁹ Израиль чон аңаа: «Чүгле улуг орук-биле эрте бериксеп тур бис. А бир эвес бис азы мал-маганывыс силернин сууңарны ижер болзувусса, ол дээш төлээр бис, чүгле эрте кылаштай берээли, дилеп турар чүвевис чүгле ол-дур!» – деп дамчыткан.

²⁰ А Эдом аңаа: «Эртпеңер!» – деп харыылааш, хөй санныг аг-шерии-биле база күчүлүг холу-биле Израильге удур тулчур дээш үнүп келген. ²¹ Ынчангаш эдом бодунуң девискээрин таварты эртерин Израильге чөпшээревээн. Израиль ону кыдыы-биле оюп эрте берген.

Аароннуң мөчээни

²² Израиль чон Кадестен көжүп үнгөш, бүгү ниитилели-биле Ор деп дагга чеде берген. ²³ Дээрги-Чаяакчы Моисей биле Ааронга Ор дагга, Эдомнуң кызыгаарынын чанынга мынча деп чугаалаан: ²⁴ «Аарон бодунуң өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баар, Мериваның суунуң чанынга Мээң сөзүмге удурланып турганыңар дээш, израиль чонга берип турарым черже ол кирбес. ²⁵ Ааронну база ооң оглу Элеазарны эдерткеш, оларны Ор дагже үндүрө бээр сен. ²⁶ Аароннуң хептерин жулгаш, ооң оглу Элеазарга кедирип каар сен. Аарон аңаа сөөлгү оруунга белеткенир, оон мөчүүр».

²⁷ Моисей Дээрги-Чаяакчының дужааганын ёзугаар кылган. Олар үжелээ Ор дагже, бүгү чон көрүп турда, үне бергеннер. ²⁸ Моисей Аароннуң хептерин

^h20:13 Мерива – «Алгыш-кырыш» дээн уткалыг ат (Хост. 17:7 көр).

ⁱ20:17 Хаан Оруу – мурнуу чүкте Акаба мугулдурдан сонгу чүкте Дамаск хоорайга чедире бээр кол орук.

20:14 Э. д. 25:24-26; Ы. х. к. 2:4 20:15 Э. д. 46:6-7 20:15 Хост. 1:11

20:16 Хост. 2:23; 3:7 20:16 Хост. 14:19 20:17 Сан. 21:22; Ы. х. к. 2:27

20:19 Ы. х. к. 2:28 20:21 Башт. 11:16-17 20:22 Сан. 33:37 20:24 Сан. 20:12

20:26 Хост. 28:2; 29:29

ужулгаш, ооң оглу Элеазарга кедирип каан. Аарон аңаа, даг бажынга мөчээн. А Моисей биле Элеазар дагдан дүжүп келген. ²⁹ Бүгү чон Аароннун мөчээнин билип каан. Шупту израильчилер үжөн хүн дургузунда Аароннун ажыын ажып, ыглажып турган.

Хананей чон-биле тулчуушкун

21 ¹*Негевте Арадтын хананей хааны израиль чоннун Афаримче баар орук-биле бар чыдарын дыңнап кааш, оларга удур тулчуп үнгеш, элээн каш кижини тудуп алгаш барган. ² Израиль чон Дээрги-Чаяакчыга: «Бо чонну бистин холувуска хүлээдип бээр болзуңза, оларның хоорайларын Сеңээ тураскаадып, бүрүнү-биле узуткап каар бис» – деп дангыраглаан. ³ Дээрги-Чаяакчы израиль чонну дыңнап кааш, хананейлерни ооң холунга хүлээдип берген. Израильчилер оларны-даа, оларның хоорайларын-даа бүрүнү-биле узуткап кааш, ол черге Хорма деп ат тывыскан.

Чес чылан

⁴ Израильчилер Ор дагдан Кызыл далайже баар орук-биле эдом черни оюп чорупканнар. Орук ара улустун шыдамы чидип, ⁵ Бурган биле Моисейже: «Бисти Египеттен чүге үндүрүп эккелдинер, ээн кургаг ховуга өлзүн дээш бе? Мында аыш-чем-даа, суг-даа чок-тур, а бо ческинчиг аыш-чем хөңнүвүске дээпти» – деп хыйланып эгелээн.

⁶ Дээрги-Чаяакчы ынчан чонче хоранныг чыланнар салыптарга, олар улусту шап туруп бээрге, хөй израильчилер өлүп хораан. ⁷ Чон Моисейге чедип келгеш: «Дээрги-Чаяакчыга болгаш сеңээ удур чүве чугаалап, бачыт үүлгеттивис. Ол чыланнарны бистен ырадыр кылдыр Дээрги-Чаяакчыга мөргүп көрөм» – дээн.

⁸ Моисей чон дээш *мөргүл кылырга, Дээрги-Чаяакчы аңаа: «Бодунга чылан дүрзүзүнден кылып алгаш, ону тук сывынга бедидир быжыглап ал. Чыланга шактырган кижини бүрүзү ынаар көрүпкеш, амылыг артар» – дээн. ⁹ Моисей чес чылан дүрзүзү кылып алгаш, ону тук сывынга бедидир быжыглап каан. Чылан кижини шапкан болза, ол кижини чес чыланче көрүпкеш, амылыг артып каап турган.

*Моавче орук

¹⁰ Израиль чон ол черден көжүп үнгеш, Овот деп черге доктааган. ¹¹ Овоттан көжүп үнгеш, Ийе-Аварим деп черге – Моавтан чөөн чүкче углай чыдар ээн кургаг ховуга доктааган. ¹² Оорган көжүп үнгеш, Заред деп шынаага доктааган. ¹³ А оорган көжүп үнгеш, ээн кургаг ховуга, амор черниң девискээринден үндүр агып чыдар Арнон хемниң эринге доктааган, а Арнон Моавтын кызыгаары болур, ол хем моав биле амор черлерниң аразында чыдар чүве-дир. ¹⁴ Ынчангаш «Дээрги-Чаяакчының дайын-чааларының номунда» ¹⁵ Суфтун девискээринде Вагеб хоорай,

†21:3 Хорма – «Бүрүнү-биле узуткаан» дээн уткалыг ат (Башт. 1:17 көр).

20:28 Сан. 33:38-39; Ы. х. к. 10:6 20:29 Ы. х. к. 34:8 21:1 Сан. 33:40

21:2 Лев. 27:29; Ы. х. к. 7:2; Башт. 11:30-31 21:2 Э. д. 28:20 21:4 Башт. 11:18

21:5 Сан. 11:4-6, 20 21:9 4 Хаан. 18:4; Ин. 3:14 21:10 Сан. 33:43 21:11 Сан. 33:44

21:12 Ы. х. к. 2:13 21:13 Сан. 22:36 21:13 Башт. 11:18

Арнон шынаалары болгаш Моавтың кызыгаарында Ар хоорайга чедир аккан суглар дугайында бижээн.

¹⁶ Израиль чон оортан Беэрже^k көжүп үнген – ол чер дээрге Дээрги-Чаяакчының Моисейге: «Чонну чыбыт, оларга судан берейн» – деп турган кудуу болган.

¹⁷ Израиль чон ынчан бо ырны ырлап берген:

«Сууң долу-ла болзун, кудук!

Кудукту алгап ырлаңар.

¹⁸ Нояннарның казып кааны,
чоннуң баштыңчыларының даянгыштары
болгаш мергелери-биле казып кааны кудук-тур сен!»

Эн кургаг ховудан олар Матаннаже чорупканнар. ¹⁹ Чон Матаннадан көжүп үнгөш, Нагалиилче, оон Нагалиилден Вамотче көжүп үнгөн. ²⁰ А Вамоттан көжүп үнгөш, Моавтың оргулаажында турар, эн кургаг ховуже көрүнгөн Фасги сынның эдээнде чаттылган шынааже чорупкан.

Сигон биле Ог хааннарның аштырганы

(Ы. х. к. 2:24—3:11; Баум. 11:19-22)

²¹ Израиль чон Сигон дээр амор хаанче төлээлекчилерин чорудуп, мындыг сөс дамчыткан: ²² «Силерниң черинер таварты эрте бээрин биске чөпшээреп көрүңер. Силерниң шөлдериңер биле виноград тараан черлериңерни таварбас бис, кудуктарыңардан суг узуп ишпес бис, Хаан Оруу-биле чорупкаш, силерниң кызыгаарыңарны эртпээн шаавыста, ол оруктан үнмес бис».

²³ Ынчалза-даа Сигон хаан израиль чонга бодунуң девискээрин дамчыштыр эртерин чөпшээревээн. Ол бодунуң шупту албаты чонун чыып алгаш, израиль чон-биле тулчур дээш эн кургаг ховуже үнгөш, Иааца деп черге олар-биле чаалашкан. ²⁴ Израиль Сигонну хылыш-биле тиилеп кааш, ооң черин Арнон хемден Иавок хемге чедир эжелеп алгаш, аммон чоннуң чериниң бетинге доктааган, чүге дээрге ол чоннуң кызыгаары быжыг камгалалдыг турган. ²⁵ Израиль аморларның хамык хоорайларын эжелеп алгаш, оларны ээлеп чурттай берген. Израильчилер Эсевон деп найысылал хоорайны база ооң чоок-кавызында хоорайжыгаштарны эжелеп алган; ²⁶ а Эсевон болза амор хаан Сигоннуң чурттап турган хоорайы-дыр. Сигон Моавтың биеэги хааны-биле чаалашкаш, ооң бо черин Арнонга чедир хунаап алган чүве-дир.

²⁷ Ынчангаш чечен-мерген кижилерниң мынча дижир ужуру ол:

«Эсевонга чедип келиңер,

Сигоннуң хоорайы туттунуп, катап тургустуна берзин.

²⁸ Эсевондан от, Сигоннуң хоорайындан чалбыыш өөскээш,

Моавтың Ар хоорайын база Арнон кыдыында Вамоттуң ээлерин

^k21:16 Беэр – «кудук» дээн уткалыг сөс.

21:15 Ы. х. к. 2:9, 18, 29; Иса. 15:1 21:22 Сан. 20:17, 19

21:24 Ы. х. к. 3:16; Ис. 12:2; Башт. 11:13

өрттендир чипти.

²⁹ Моав, ат болган сен!

Хамос бурганның чону, узуткаттырып алган сен!

Хамостуң эр улузу десе берген,

кыс улузу амор хаан Сигонга туттуруп алган.

³⁰ А бис аморларны согуннар-биле адып, базып кагдывыс.

Эсевондан Дивонга чедир хоорайларны бузуп кааптывыс,

Медева чоогунда Нофа хоорайга чедир хоозураттывыс».

³¹ Израиль чон ынчалдыр амор черни ээлеп чурттай берген. ³² Моисей Иазер хоорайны хайгылыдап көрзүн дээш улус айбылап чоруткан соонда, израильчилер ол хоорайны, ооң чоок-кавызында хоорайжыгаштарны эжелеп алгаш, аңаа чурттап турган аморларны үндүр сывырыпкан.

³³ Оон израиль чон өскээр эггеш, Васанче шиглей чорупкан. Васанның хааны Ог шупту албаты чону-биле израильчилерге удур тулчуп үнгеш, Эдрея чанынга олар-биле чаалашкан. ³⁴ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Ол хаандан кортпа, ону база оон шупту албаты чону биле чуртун сээң холунга хүлээдип бээр мен; сен ону Эсевонга чагырып турган амор хаан Сигонну ышкаш аажылаар сен» – дээн.

³⁵ Израильчилер Ог хаанны, ооң оолдарын, шупту албаты чонун узуткап кааннар, чаңгыс-даа кижидириг арттырбааннар, а оон ооң черин эжелеп алганнар.

Валаам биле *моав хаан

22 ¹ Израиль чон көжүп үнгеш, Моавтың ховуларынга, *Иордан хемниң чөөн талазынга, Иерихон хоорайның дужунга доктааган. ²⁻⁴ Сепфорнуң оглу, Моавтың ол үдеги хааны Валак Израильдин амор чонну канчалганын шуптузун көргөн чүве-дир. Моав чоннуң израиль чондан коргары аажок болган, чүге дээрге израильчилер дыка хөй санныг турган. Моавчылар израиль чонче чииртимней көрүп, коргуп турган. Моав чон ынчан мадиан чоннуң баштыңчыларынга: «Шөлде оът-сиген чиген шары дег, бо чон бисти долгандыр турар бүгү чүвени чиир деп барды» – дээн.

⁵ Ынчангаш Валак Беорнуң оглу Валаам деп кижини кыйгыртыр дээш бодунун төлээлекчилерин айбылап чорудупкан. Валаам Евфрат хемниң кыдыында Петор деп черге, бодунун төрөөн черинге, чурттап турган. Валак аңаа мынча деп сөглеткен: «Египеттен бир чон үнүп келгеш, чер кырын шыва апты, ол ам мээн чанымда туруп алды. ⁶ Дүрген чедип кээп көр, меңээ дузалап, бо чонну каргап көр, чүге дээрге ол бистен күштүг-дүр. Канчап билир, ынчан ону тиилээр харыктыг бооп, черимден үндүр сывырыптарымны. Сээң йөрээп каан кижинге йөрээл доктаарын, каргап каан кижинге каргыш доктаарын билир-ле болгай мен».

21:28 Иер. 48:45-46 21:29 Башт. 11:24; Руф 1:15; 3 Хаан. 11:7; 4 Хаан. 23:13; Иер. 48:7

21:30 Сан. 32:3; Иис. 13:17; Иса. 15:2; Иер. 48:18 21:30 1 Чыл. 19:7; Иса. 15:2

21:32 Сан. 32:1; Иис. 13:25; 2 Хаан. 24:5; Иер. 48:32 21:33 Иис. 13:12

21:34 Ы. х. к. 3:1-2 22:2-4 Башт. 11:25 22:2-4 Хост. 15:15 22:2-4 Иов 40:10

22:5 Ы. х. к. 23:4 22:6 Иис. 24:9; Неем. 13:2; Мих. 6:5

⁷ Моав биле Мадиянның баштынчылары каргыш салганы дээш бээр төлевирик холдарынга тудуп алгаш, Валаамга чедип келгеш, Валактын сөстөрүн аңаа дамчытканнар. ⁸ Валаам оларга: «Бо дүне маңаа хонуп алыңар, Дээрги-Чаяакчы менээ чүү дээр болдур, силерге ынчаар харыылаар мен» – дээн. Моавтын нояннары Валаам сугга артып калганнар.

⁹ Бурган Валаамга чедип келгеш: «Аалында кымнар келгени ол?» – деп айтырган.

¹⁰ Валаам Аңаа мынча деп харыылаан: «Моавтын хааны, Сепфорнуң оглу Валак менче улузун чорудуп: ¹¹ „Египеттен бир чон үнүп келгеш, чер кырын шыва апты. Дүрген чедип кээп көр, менээ дузалап, бо чонга каргыштан салып көр. Канчап билир, ооң-биле тулчур харыктыг бооп, черимден ону үндүр сывырыптарымны“ – деп сөглетти».

¹² Бурган Валаамга: «Оларны эдербө, ол чонга каргыш салба, чүгө дээрге Менээ йөрээткен чон-дур» – деп чугаалаан.

¹³ Валаам даарта эрген туруп келгеш, Валактын нояннарынга: «Чуртуңарже чана бериңер, Дээрги-Чаяакчы мээң силер-биле чоруурумну чөпшээревейн тур» – дээн.

¹⁴ Моав нояннар Валакче эеп келгеш: «Валаам бистиң-биле чоруурундан ойталады» – деп чугаалааннар. ¹⁵ Валак ынчан Валаамче демги айбычыларындан хөй, олардан артык ат-сураглыг нояннарын чорудупкан. ¹⁶ Ол нояннар Валаамга чеде бергеш: «Сепфорнуң оглу Валак сенден: „Менээ чедип кээринден ойталавайн көр, ¹⁷ мен сенээ аажок улуг алдар-хүндү көргүзүп, дилээн чүвенни-ле күүседир мен. Чүглө чедип келгеш, менээ дузалап, бо чонга каргыштан салып көр“ – деп дилеп тур» – дээннер.

¹⁸ Валаам Валактын дүжүметтеринге: «Валак хаан менээ алдын, мөңгүн долу ордузун-даа бээр болза, Дээрги-Чаяакчы Бурганымның айтыышкынын үрөп, бодумнуң турам-биле чүү-даа чүвө кылып шыдавас мен. ¹⁹ Ындыг-даа болза, силер база бо дүне маңаа хонуңар, Дээрги-Чаяакчының менээ ам чүү дээрин билип алың» – деп харыылаан.

²⁰ Бурган Валаамга дүне чедип келгеш: «Бо улус сени чалап чедип келген болза, олар-биле кады чорувут. Ынчалза-даа чүглө Мээң сеңээ чугаалаан чүвемни кылып сен» – дээн.

Валаамның элчигени

²¹ Валаам даарта эрген тургаш, бодунуң кыс элчигенин мунгаш, моав нояннар-биле кады чорупкан. ²² Ол чоруптарга, Бурганның килени кыптыга берген, Дээрги-Чаяакчының төлээзи аңаа удур туржур дээш ооң оруунга туруп алган. А Валаам элчигенин мунгаш, ийи чалчазын эдерттип алгаш, бар чыткан. ²³ Холунда хылыш тудуп алган, орукта турар Дээрги-Чаяакчының төлээзин элчиген көрүп кааш, оруктан эггеш, шөлчө чорупкан, а Валаам, орукче кирип аар дээш, ону хап-соп эгелээн.

²⁴ Дээрги-Чаяакчының төлээзи ынчан виноград тараан шөлдер аразында оруктун кызаалай берген, ийи талазындан херимнеп каан черинге туруп алган. ²⁵ Элчиген Дээрги-Чаяакчының төлээзин көрүп кааш, херимге чыпшыр турупкаш, Валаамның будун кызыптарга, ээзи ону база катап хап-соп эгелээн.

²⁶ Дээрги-Чаяакчының төлээзи мурнунче эрте бергеш, оң-даа, солагай-даа талаже ээп, ояр орук чок, кызаа черге туруп алган. ²⁷ Элчиген Дээрги-Чаяакчының төлээзин көрүп кааш, Валаамның адаанга чыдып алган. Эезиниң килеңи хайныгып, элчигенин холунда ыяжы-биле улдап эгелээн.

²⁸ Ынчан Дээрги-Чаяакчы элчигенини чугаа-сөстүг кылып каан. Ол мал Валаамдан: «Мен сенээ багай чүнү кылдым, чүү дээш мени үш катап хап-соктуң?» – деп айтырган.

²⁹ Валаам элчигенге: «Сен мени дорамчылап куду көрдүң, холумга хылыш турган болза, сени ам бо дораан өлүрүп каар ийик мен!» – деп харыылаан.

³⁰ А элчиген Валаамдан: «Шагдан бээр, бо хүнге чедир мунуп келген элчигениң эвес-тир мен бе? Сени ынчаар тооп дыннаvas чаң меңээ турган ийик бе?» – деп айтырган.

Оозу: «Чок» – деп харыылаан.

³¹ Дээрги-Чаяакчы ынчан Валаамның карактарын ажыдыптарга, орукта турар холунда хылыш туткан Дээрги-Чаяакчының төлээзин ол көрүп кааш, анаа сөгүрүп, донгая кээп дүшкен.

³² Дээрги-Чаяакчының төлээзи Валаамга: «Элчигениниңи чүү дээш үш катап хап-соктуң? Мен сенээ удур туржур дээш чедип келдим, чүге дээрге сээң бо орууң мээң мурнумга бак бооп турар-дыр. ³³ Элчиген мени көрүп кааш, менден ам мырыңай үш катап өскээр ээп тур. Бир эвес ол менден өскээр эгбээн болза, сени өлүрүп каар турган мен, а ону дириг хевээр арттырып каар ийик мен» – деп чугаалаан.

³⁴ Валаам Дээрги-Чаяакчының төлээзинге: «Бачыт үүлгеткеним шын-дыр, сээң мени доктаадып, орукта турарыңны билбээн-дир мен; бир эвес мээң бо чоруум сээң сеткилиңге таарышпас болза, чана берейн» – дээн.

³⁵ Дээрги-Чаяакчының төлээзи Валаамга: «Бо улус-биле кады чорувут, чүгле мээң сенээ чугаалаан сөстөримиңи чугаалаар сен» – дээн. Валаам оон Валактың нояннары-биле кады чорупкан.

Валактың Валаамны уткуп алганы

³⁶ Валаамның кел чыдарын дыңнап кааш, Валак ону уткуп, шуут-ла чуртунуң кызыгаарынче, Моавтың Арнон хемниң кыдыында бир хоорайже чеде берген.

³⁷ Валак Валаамга: «Сени кыйгыртып, улус чорудуп шаг болдум, чүге келбейн турдуң? Таанда-ла мен сенээ хүндүткел көргүзүп шыдаvas кижини мен бе?» – деп чугаалаан.

³⁸ А Валаам Валакка: «Көр даан, мен чедип-ле келдим, ынчалза-даа бодумнун турам-биле чүү-даа чүве чугаалап шыдаар мен бе? Бурган меңээ чүү деп чугаалаарымны айтыр-дыр, аксымдан чүгле ол сөстөр үнер» – дээн.

³⁹ Валаам Валак-биле кады чорупкаш, Кириат-Хуцот хоорайга чедип келген.

⁴⁰ Валак элээн каш буга, хойну өргүл кылдыр дөгөргеш, эьдинден Валаамче база ооң-биле кады турган нояннарге чорудуп берген.

Валаамның бирги йөрээшкени

⁴¹ Даартазында эртен Валак Валаамны Вамот-^{*}Ваал деп бедик черже үндүрө берген. Валаам оортан израиль турлагның кезик-чамдыын көрүп каан.

23 ¹ Валаам Валакка: «Меңээ борта өргүл салыр чеди бедигээштен тудуп бер база чеди бугажык биле чеди кошкардан эккеп сал» – дээн. ² Валак Валаамның сөзүн ёзугаар кылган. Олар иелээ бир өргүл бедигээжинге-ле бир бугажык биле бир кошкарны салып кааннар.

³ Валаам ынчан Валакка: «Өргүлдерич чанынга артып кал, а мен өскээр баргаш кэйн, Дээрги-Чаяакчы меңээ уткуштур чедип келгеш, сеңээ медээлээр ужурлуг чүүлүмнү көргүзүп бээр чадавас» – дээш, өске бедик тас черже чорупкан.

⁴ Бурган Валаамга ужуражып кээрге, Валаам Аңаа: «Өргүл салыр чеди бедигээш белеткедим, бир бедигээште-ле бир бугажык биле бир кошкарны салып кагдым» – дээн.

⁵ Дээрги-Чаяакчы ынчан Валаамга чүнү чугаалаар ужурлуун айтып бергеш: «Валакче дедир баргаш, ынча деп чугаалаар сен» – дээн.

⁶ Валаам Валакче эеп кээрге, оозу ам-даа ^{*}Моавтың бүгү нояннары-биле кады өргүлдер чанында турар болган. ⁷ Валаам чеченчидир медеглеп эгелээн:

«Валак мени арамей чурттан,

Моавтың хааны мени чөөн чүкте даглардан бээр эккеп:

„Чедип кээп көр, меңээ дузалап, Иаковка каргыштан салып көр, чедип кээп көр, Израильди каргап көр“ – диди.

⁸ Ынчалза-даа канчап каргыш салыр мен?

Бурган ол чонну каргавас-тыр.

Мен канчап каргаар мен?

Дээрги-Чаяакчы аңаа каргыш салбас-тыр.

⁹ Ол чонче хаяларлыг даг бажындан көрүп тур мен,

ону тейлер кырындан хайгаарап тур мен;

ол чон аңгы чурттап турар,

өске чоннарны боду-биле дең кылдыр көрбес-тир.

¹⁰ Иаковтуң элезин дег хэй чонун кым санап шыдаарыл,

Израильдиң дөрттүң бир кезиин безин кым санап үндүрерил?

Мээн чуртталгам мөзүзү эки улустуң чуртталгазы дег төнзүн,

мээң сөөлгү шагым¹ оларны ышкаш болзун!»

¹¹ Валак тургаш: «Мени канчап турарың ол? Дайзыннарымны каргазын дээш сени эккеп алдым чоп, а сен оларны йөрээп кагдың!» – дээн.

¹² А Валаам: «Дээрги-Чаяакчы меңээ чүү деп чугаалаарын айтыр болдур, ону ол олчаан чугаалаар ужурлуг мен» – деп харыылаан.

¹23:10 Азы: «Мээң үре-салгалым».

Валаамның ийги йөрээшкини

¹³ Валак аңаа: «Мээн-биле кады өске черже бараалы. Оорган ол чоннуң өске кезик-чамдызын көрүп каар сен, а шуптузун көрбөс сен. Меңээ дузалап, оларны ол черден кармап көр!» – деп чугаалаан.

¹⁴ Валак Валаамны Фасги сынның кырында Цофим оргулаажынче^m эккелгеш, аңаа өргүл салыр чеди бедигээш туткаш, бир бедигээшке-ле бир бугажык биле бир кошкарны салып каан. ¹⁵ Валаам ынчан Валакка: «Маңаа, өргүлүң чанынга артып кал, а мен Бурган-биле ужурашкаш кэйн» – деп чугаалаан.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы Валаам-биле ужуражып, оон чүү деп чугаалаар ужурулуун айтып бергеш: «Валакка дедир баргаш, ынча деп чугаалаар сен» – дээн. ¹⁷ Валаам Валакче эеп кээрге, оозу ам-даа Моавтың нояннары-биле кады өргүлдөр чанында турар болган. Валак демгизинден: «Дээрги-Чаяакчы чүү диди?» – деп айтырган.

¹⁸ Валаам чеченчидир медеглээн:

«Кичээнгейлиг дынна, Валак,
кулаан менче ээктир, Сепфорнуң оглу!

¹⁹ Бурган дээрге кижиги эвес-ле болгай,

Ол чүү дээш мегелээрил?

Бурган дээрге кижиги амытан эвес-ле болгай,

Ол чүү дээш өскээр бодай бээрил?

Ол эткен сөзүн ээлевейн барбас,

азаан соонда, күүсетпейн барбас.

²⁰ Бо чонну йөрээп каар даалга алган мен.

Бурган Боду бо чонну йөрээп каан-дыр,

а мен ону өскерттип шыдавас мен.

²¹ Иаков-биле айыыл-халап болбас-тыр,

Израильде багай чүве чок бооп турар-дыр.

Оон Бурганы Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чону-биле-дир,

чон Оон дугайында „Хаанывыс!“ деп чарлап чугаалап турар-дыр.

²² Бурган оларны Египеттен үндүрүп эккелген,

олар черлик буга дег күчү-күштүг улус-тур.

²³ Иаковка удур илби-шиди кылган ажыгы чок,

Израильге удур караң көрүнген ажыгы чок.

Үези кээрге, улус Иаковтуң дугайында:

„Бурганның Израильге кылган чүвези бо-дур!“ – деп чугаалажыр.

²⁴ Ол чон – арзылаң ышкаш туруп кээр,

араатан аң ышкаш көдүрлүп кээр,

олчазын дойлап чивээнде база

өлүрткеннерниң ханы-биле суксунун хандырбаанда,

дыштанып чыдарын билбес чон-дур».

^m23:14 Азы: «Доскуулчулар шөлчүгежи».

23:19 Ос. 11:9 23:19 1 Хаан. 15:29; 2 Тим. 2:13; Тит. 1:1-2 23:19 Мал. 3:6

23:22 Сан. 24:8 23:23 Ыд. ыр. 43:1 23:24 Э. д. 49:9, 27

²⁵ Валак ынчан Валаамга: «Ол чонга каргыш салып, каргавас болзунза, оода йөрээл салып, оларны йөрээве!» – дээн.

²⁶ Валаам тургаш: «Мен чүгле Дээрги-Чаяакчының меңээ чугаалаан бүгү чүвезин кылырымны сеңээ чугаалаважык мен бе?» – деп харыылаан.

Валаамның үшкү йөрээшкини

²⁷ Валак ынчан Валаамга: «Өске черже кады барып көрээли, канчап билир, демги чонга ол черден каргыш салырың Бурганга эки бооп көстүр чадавас» – дээн.

²⁸ Валак Валаамны Фегор дагның ээн кургаг ховуже көрүнгөн бажынче үндүрө берген.

²⁹ Валаам: «Меңээ борта өргүл салыр чеди бедигээштен тудуп бер база чеди бугажык биле чеди кошкардан эккеп сал» – деп Валакка чугаалаан.

³⁰ Валак Валаамның чугаалаанын ёзугаар күүседип, бир өргүл бедигээжинге-ле бир бугажык биле бир кошкарны салып каан.

24 ¹ Валаам Дээрги-Чаяакчының сеткилинге Израильди йөрээри тааржырын көрүп кааш, ооң мурнунда дег, өскээр төлгелеп барбайн, арнын ээн кургаг ховуже угландырып келген. ² Валаам ынаар көрүпкеш, аймактар аайы-биле турлагжып алган Израильди көрүп каан. Ынчан Бурганның *Сүлдези Валаамны бүргептерге, ³ ол мынча деп чеченчидир медеглээн:

«Беорнуң оглу Валаам чугаалап тур,

өттүр көөр кижичугаалап тур;

⁴ Бурганның сөстөрүн дыңнап турар,

Күчүлүг Бурганның чорутканы көстүүшкүннү

көрүп турар кижичугаалап тур;

ол кижичонга кээп дүшкеш, өттүр көрүп турар.

⁵ Иаков, чадырларың чараш-каазын,

Израиль, оран-саваңның чараш-каазын!

⁶ Олар шынаалар ышкаш чатгыла берген-дир,

хем кыдында сесерликтер дег-дир,

Дээрги-Чаяакчының тарып кааны алоэ үнүштери дег-дир,

суг кыдында үнгөн пөштер дег-дир.

⁷ Израильдиң суу кочалдарның эриин ажа бээр,

үрезини арбын суглар эриинге өзүп үнер;

ооң хааны Агагтанⁿ өндүр бедик болур,

ооң күрүнези көдүрлүр.

⁸ Бурган ол чонну Египеттен үндүрүп эккелген.

Ол чон черлик буга дег күчү-күштүг,

ол бодунуң дайзыннары болур чоннарны сыырыптар,

оларның сөөктерин чуура шаап кааптар,

ⁿ24:7 Агаг – Израиль чон-биле үргүлчү адааннажып турган амалик чоннуң хааны Агаг бооп чадавас (1 Хаан. 15:8 көр).

согуннары-биле өттүр адып кааптар.

⁹ Израиль дүрлүп чыдып алган арзылаң азы араатан аң дег –
ону кым дүвүредип диттир боор!

Израиль, сени йөрээген кижги йөрээттирер,
сеңээ каргыш салган кижги каргаттырар».

¹⁰ Валактың килеңи Валаамче хайныгып, холдарын час кылдыр часкапкаш,
Валаамга: «Дайзыннарымче каргыш салзын дээш сени кыйгыртып алдым чоп, а
сен оларны ам мырыңай үш катап йөрээп кагдың! ¹¹ Аал-ораныңче дүрген чана
бер. Мен сеңээ хүндүткел көргүзөр бодадым, ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы алдар-
хүндүнү сенден чайладып тур» – дээн.

Валаамның сөөлгү өттүр билген медеглели

¹² Валаам ынчан Валакка мынча дээн: «Менче айбылап чорудуп турган улузунга:
¹³ „Валак хаан менээ алдын, мөңгүн долу ордузун-даа бээр болза, Дээрги-
Чаяакчының айтышкынын үреп, бодумнуң турам-биле эки-даа, багай-даа чүве
кылып шыдавас мен, Дээрги-Чаяакчы чүү дээр болдур, ону чугаалаар мен“ – деп
чугаалаважык мен бе? ¹⁴ А ам бодумнуң чонумче чанарым ол-дур. Адыр, израиль
чон сээң чонунну келир үеде канчаптарын сагындырып чугаалап берейн».

¹⁵ Валаам оон чеченчидир медеглээн:

«Беорнун оглу Валаам чугаалап тур,
өттүр көөр кижги чугаалап тур;

¹⁶ Бурганның сөстөрүн дыңнап турар,

Дээди Өрүкүнүн бодалдарын билип турар,

Күчүлүг Бурганның чорутканы көстүүшкүннү көрүп турар кижги чугаалап тур;

ол кижги доңгая кээп дүшкеш, өттүр көрүп турар.

¹⁷ Мону көрүп тур мен, ынчалза-даа амгы үеде болбайн турар-дыр,

мону көрүп тур мен, ынчалза-даа ырак үеде боттаныр-дыр.

Иаковтун үре-салгалындан шолбан сылдыс чырып үнүп кээр,

Израильден чагырыкчы көдүрлүп кээр;

ол чагырыкчы *Моавтын кастыын чылча базар,

Сифтин шупту үре-салгалын чылча шавар⁹.

¹⁸ Эдом эжеледип аар,

Сеир бодунун дайзыннарынга эжеледип аар,

а Израиль күчү-күжүн көргүзөр.

¹⁹ Иаковтуң салгакчызы чагырыкчы апаар,

хоорайларга чаштыр дээш десе берген улусту ол узуткап каар».

²⁰ Валаам амалик чонну көрүп кааш:

⁹24:17 Еврей сөзүглезде бо домактың утказы эки билдинмес. «Сифтин үре-салгалы» деп сөстөрнүн болгу дег утказы мындыг: «Шупту көшкүн чоннар».

24:9 Э. д. 49:9 24:9 Э. д. 12:3; 27:29 24:10 Ы. х. к. 23:5 24:17 Мф. 2:2; Ажыд. 22:16

24:17 Э. д. 49:10 24:17 Иер. 48:45 24:18 2 Хаан. 8:14

«Чоннар аразында бир дугаар чон – амалик-тир,
ынчалза-даа ооң төнчүзү – бүрүнү-биле узуткаттырары-дыр» – деп чеченчидир
медеглээн.

²¹ Оон ол кен чонну көрүп кааш:

«Сээң чурттап турар чериң айбыл чок-тур,
сээң уяңны хаяда туткан-дыр,
²² ынчалза-даа кен чонну хоозурадып кааптар,
Ассирия сени тудуп алгаш баар үе чедип кээр» – деп чеченчидир медеглээн.

²³ Валаам оон ыңай:

«Аа халак, Бурган ол бүгүнү кылырга,
кым амылыг артар боор!
²⁴ Китт чон^р бодунуң черинден корабльдар-биле эжиндирип келгеш,
Ассирияны-даа, Еверниң үре-салгалын-даа чагырып аар,
ынчалза-даа олар боттары база бүрүнү-биле узуткаттырар!» – деп чеченчидир
медеглээн.

²⁵ Валаам аал-оранынче чанып чорупкан; а Валак база бодунуң оруу-биле чоруй
барган.

Израильдин *дүрзү-бурганнарга мөгейип турганы

25 ¹ Израиль чон Ситтимге турлагжып алган турда, израиль эр улус *моав
кыстар-биле самыын харылзаа тудуп эгелээн. ² Моав кыстар боттарының
бурганнарынга өргүл салып тура, израиль эр улусту чалап аарга, олар өргүл
малының эьдин чип, моав бурганнарга мөгейип эгелээннер. ³ Израиль чон Фегор
дагның бурганы *Ваалче чайгыла бээрге, Дээрги-Чаяакчының килеңи Израильге
удур кыштыга берген.

⁴ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Чоннуң шупту даргаларын эккеп алгаш, оларны
чырыкта, хөйге көзүлдүр өлүргеш, мага-боттарын Дээрги-Чаяакчының мурнунга
азып каг. Мээң килеңим ынчан Израильден чайлай бээр» – дээн.

⁵ Моисей израиль баштыңчыларга: «Кижини бүрүзү бодунуң аймаанда Фегорнун
бурганынче чайгыла берген улусту өлүрүп кагзын» – дээн.

⁶ Моисей биле бүгү израиль чон *Ужуражылга майгынынче кирер чер чанынга
качыгдап ыглажып турган үеде, бир израиль кижини чедип келгеш, Моисей биле бүгү
израиль ниитилел көрүп турда, бодунуң дөргүл-төрели улуска мадиан херээжен

Р24:24 Китт чон – израильчилер ол үеде Чер ортузу далайның ортулуктары биле чартык
ортулуктарының чурттакчыларын ынчаар адап турган (Э. д. 10:4 көр).

24:20 Э. д. 36:12; Хост. 17:8 **24:21** Э. д. 15:19; Башт. 1:16; 4:11; 5:24; 1 Хаан. 15:6; 27:10; 30:29; 1
Чыл. 2:55; 21:28-29 **24:21** Иер. 49:16 **24:24** Дан. 11:30 **24:24** Э. д. 10:21, 25

25:1 Сан. 33:49; Ис. 2:1; 3:1 **25:2** Хост. 34:15

25:3 Сан. 31:16; Ис. 22:17; Ыд. ыр. 105:28-29; Ос. 9:10 **25:4** Ы. х. к. 4:3; 21:22

кижини эккеп көргүскөн. ⁷ Аарон *бараалгакчының оглу Элеазарның оглу Финеес болган чүүлдү көрүп кааш, чон аразындан үнгөш, холунга чыдазын тудуп алгаш, ⁸ демги израиль эр кижиниң соондан ооң майгынынче киргеш, эр-херэежен ийи кижини каытташтыр өттүр шанчып каан. Чыда херэежен кижиниң иштинче кадалы берип, олар иелээ өлүп калган. Ынчан израиль чонну кырып турган айбыл-халап соксай берген. ⁹ А ол айбыл-халаптан шупту 24 000 кижиге өлгөн чүве-дир.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ¹¹ «Аарон бараалгакчының оглу Элеазарның оглу Финеес Мээң килеңимни израиль чондан чайладыпты; ол Мен дээш хүннээшкинин улус аразынга көргүстү, ынчангаш израиль чонну Бодумнуң хүннээшкиним дээш узуткавайн бардым; ¹² ынчангаш мону чугаала. Мен Финеес-биле эп-найыралдың дугуржулганын чарып тур мен. ¹³ Ол дугуржулга дээрге аңаа болгаш ооң үре-салгалынга кезээ мөңгөде Бурганның бараалгакчылары бооп артарының дугуржулганы-дыр, чүгө дээрге ол бодунуң Бурганы дээш хүннээчел хамаарылга көргүзүп, израиль чондан Мээң килеңимни чайладып кагды».

¹⁴ Мадиян херэежен-биле кады өлүрткен израиль эр кижиге Симеоннуң аймаанда бир төрөл бөлүктүң баштыңы турган, ооң ады – Салунуң оглу Зимри чүве-дир; ¹⁵ а өлүртүп каан мадиян херэеженниң ады – Хазва чүве-дир; ол херэежен мадиян аймактарның бирээзиниң баштыңы Цур деп кижиниң уруу турган.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ¹⁷ «Мадиян чон-биле өжөөнөңүп, оларны узуткаңар, ¹⁸ чүгө дээрге олар силерниң дайзыннарыңар болу берген, сагыжы кара болгаш, силерни Фегорнуң бурганы-биле база мадиян баштың кижиге уруу Хазва деп херэежен-биле дуурайлап алган улус-тур». Фегорнуң бурганынга мөгөйгөн дээш, чонну айбыл-халап-биле кырып турган хүнде ол херэеженни өлүрүп каан чүве-дир.

Израиль чоннун ийги чизе-бүрүткелги

26 ¹ Шак ол айбыл-халап эрте берген соонда, Дээрги-Чаяакчы Моисейге база Аароннуң оглу Элеазар *бараалгакчыга: ² «Бүгү израиль ниитилелдин санаашкынын кылып калыңар, чээрби хардан өрү назылыг, Израильде шериг албаны эртирип шыдаар шупту эр улусту төрөл бөлүктөр барымдаалап санаңар» – деп чугаалаан.

³ Моисей биле Элеазар бараалгакчы ол үдеде *Моавтың ховуларынга, *Иордан хемниң кыдыынга, Иерихоннуң дужунга турлагжып турган израиль чонга: ⁴ «Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужаганын ёзугаар чээрби хардан өрү назылыг шупту эр улусту санаңар» – деп чугаалаан. Египет черден үнүп келген израиль чоннуң сан-даңзызы бо-дур.

⁵ Израильдин улуг оглу Рувимниң үре-салгалы болгаш олардан укталган төрөл бөлүктөр бо-дур: Энохтан – энох төрөл бөлүк, Фаллудан – фаллу төрөл бөлүк,

25:7 Хост. 6:25 25:8 Ыд. ыр. 105:30 25:8 Сан. 16:48; 2 Хаан. 24:25 25:12 Иса. 54:10; Иез.

34:25; 37:26; Ос. 2:18 25:13 1 Чыл. 6:4-15 25:15 Сан. 31:8 25:17 Сан. 31:2, 7

26:2 Хост. 30:12-14; 38:26; Сан. 1:2, 3; 2 Хаан. 24:1; 1 Чыл. 21:2 26:5 Хост. 6:14; 1 Чыл. 5:1-3

⁶ Хецрондан – хецрон төрөл бөлүк, Хармиден – харми төрөл бөлүк. ⁷ Рувимден укталган төрөл бөлүктөр ол-дур. Оларның ниити саны 43 730 эр кижиге болган.

⁸ Фаллунун бир оглуни Элиав дээр турган. ⁹ А Немуил, Дафан биле Авирон олар Элиавтың оолдары турган. Дафан биле Авирон дээрге израиль ниитилелден шилиттинген, Моисей биле Ааронга удур үймээн үндүрүп, Дээрги-Чаяакчыга удур тура халаан Коракка болгаш ооң талалакчыларынга катгышкан улус ол чүве-дир.

¹⁰ Ынчан чер, аксын азадышкан дег, оларны болгаш Коракты ажырышкан, оларның хамык талалакчылары база өлүп калган, от 250 кижини чипкен; олар ынчан израиль чонга сагындырышкын болу берген турган. ¹¹ Ынчалза-даа Корактың оолдары өлбейн барган чүве-дир.

¹² Симеоннун үре-салгалы болгаш олардан укталган төрөл бөлүктөр бо-дур: Немуилден – немуил төрөл бөлүк, Яминден – ямин төрөл бөлүк; Яхинден – яхин төрөл бөлүк, ¹³ Зерахтан – зерах төрөл бөлүк, Саулдан – саул төрөл бөлүк.

¹⁴ Симеоннун аймаанда төрөл бөлүктөр ол-дур. Оларның ниити саны 22 200 эр кижиге болган.

¹⁵ Гадтың үре-салгалы болгаш олардан укталган төрөл бөлүктөр бо-дур: Цефондан – цефон төрөл бөлүк, Хаггиден – хагги төрөл бөлүк, Шуниден – шуни төрөл бөлүк, ¹⁶ Озниден – озни төрөл бөлүк, Эриден – эри төрөл бөлүк, ¹⁷ Ародтан – арод төрөл бөлүк, Арелиден – арели төрөл бөлүк. ¹⁸ Гадтың үре-салгалындан укталган төрөл бөлүктөр ол-дур. Оларның ниити саны 40 500 эр кижиге болган.

¹⁹⁻²⁰ Иуданың үре-салгалы болгаш олардан укталган төрөл бөлүктөр бо-дур (ооң Ир биле Онан деп ийи оглу база турган, ынчалза-даа олар *ханаан черге өлүп калганнар): Шеладан – шела төрөл бөлүк, Фарестен – фарес төрөл бөлүк, Зерахтан – зерах төрөл бөлүк. ²¹ Фарестиң төрөл бөлүктери бо-дур: Хецрондан – хецрон төрөл бөлүк, Хамулдан – хамул төрөл бөлүк. ²² Иудадан укталган төрөл бөлүктөр ол-дур. Оларның ниити саны 76 500 эр кижиге болган.

²³ Иссахарның үре-салгалы болгаш олардан укталган төрөл бөлүктөр бо-дур: Толадан – тола төрөл бөлүк, Фувадан – фува төрөл бөлүк, ²⁴ Иашувтан – иашув төрөл бөлүк, Шимрондан – шимрон төрөл бөлүк. ²⁵ Иссахардан укталган төрөл бөлүктөр ол-дур. Оларның ниити саны 64 300 эр кижиге болган.

²⁶ Завулоннун үре-салгалы болгаш олардан укталган төрөл бөлүктөр бо-дур: Средтен – серед төрөл бөлүк, Элондан – элон төрөл бөлүк, Яхлеилден – яхлеил төрөл бөлүк. ²⁷ Завулондан укталган төрөл бөлүктөр ол-дур. Оларның ниити саны 60 500 эр кижиге болган.

²⁸ Иосиф Манассия биле Эфрем деп ийи оолдуг турган, оларның үре-салгалы болгаш олардан укталган төрөл бөлүктөр бо-дур. ²⁹ Манассияның төрөл бөлүктери бо-дур: Махирден – махир төрөл бөлүк, Махирниң оглу Галаадтан – галаад төрөл бөлүк.

26:6 Э. д. 46:8-9	26:7 Сан. 1:21	26:9 Сан. 16:1-2	26:10 Сан. 16:31-35
26:11 Хост. 6:24	26:12 Э. д. 46:10; Хост. 6:15; 1 Чыл. 4:24	26:14 Сан. 1:23	
26:15 Э. д. 46:16	26:18 Сан. 1:25	26:19-20 Э. д. 38:1-30; 46:12; 1 Чыл. 2:3-5	
26:22 Сан. 1:27	26:23 Э. д. 46:13; 1 Чыл. 7:1	26:25 Сан. 1:29	26:26 Э. д. 46:14
26:27 Сан. 1:31	26:28 Э. д. 46:20	26:29 1 Чыл. 7:14-19	

³⁰ Галаадтын үре-салгалындан укталган өске төрөл бөлүктөр бо-дур: Иезерден – иезер төрөл бөлүк, Хелектен – хелек төрөл бөлүк, ³¹ Асриилден – асриил төрөл бөлүк, Шехемден – шехем төрөл бөлүк, ³² Шемидадан – шемида төрөл бөлүк, Хеферден – хефер төрөл бөлүк.

³³ Хеферниң оглу Салпаад оолдары чок, а чүгле кыстарлыг кижиге турган, оон кыстарының аттары бо-дур: Махла, Ноа, Хогла, Милка болгаш Тирца. ³⁴ Манассиядан укталган төрөл бөлүктөр ол-дур. Оларның ниити саны 52 700 эр кижиге болган.

³⁵ Эфремниң үре-салгалы болгаш олардан укталган төрөл бөлүктөр бо-дур: Шутелахтан – шутелах төрөл бөлүк, Бехерден – бехер төрөл бөлүк, Тахандан – тахан төрөл бөлүк. ³⁶ А Шутелахтын оглу Арандан – аран төрөл бөлүк. ³⁷ Эфремниң үре-салгалындан укталган төрөл бөлүктөр ол-дур. Оларның ниити саны 32 500 эр кижиге болган. Иосифтин үре-салгалындан укталган төрөл бөлүктөр ол-дур.

³⁸ Вениаминниң үре-салгалы болгаш олардан укталган төрөл бөлүктөр бо-дур: Беладан – бела төрөл бөлүк, Ашбелден – ашбел төрөл бөлүк, Ахирамдан – ахирам төрөл бөлүк, ³⁹ Шуфамдан – шуфам төрөл бөлүк, Хуфамдан – хуфам төрөл бөлүк. ⁴⁰ Бела Ард биле Нееман деп ийи оолдуге турган; Ардтан – ард төрөл бөлүк, Неемандан – нееман төрөл бөлүк укталган. ⁴¹ Вениаминниң үре-салгалы болгаш олардан укталган төрөл бөлүктөр ол-дур. Оларның ниити саны 45 600 эр кижиге болган.

⁴² Данның үре-салгалы болгаш олардан укталган төрөл бөлүктөр бо-дур: Шухамдан – шухам төрөл бөлүк; Данның төрөл бөлүк аайы-биле үре-салгалы ол-дур. ⁴³ Шухамдан укталган төрөл бөлүк ол-дур. Оларның ниити саны 64 400 эр кижиге болган.

⁴⁴ Асирниң үре-салгалы болгаш олардан укталган төрөл бөлүктөр бо-дур: Имнадан – имна төрөл бөлүк, Ишвадан – ишва төрөл бөлүк, Бриядан – брия төрөл бөлүк. ⁴⁵ Бриядан укталган өске төрөл бөлүктөр бо-дур: Хеверден – хевер төрөл бөлүк, Малхиилден – малхиил төрөл бөлүк. ⁴⁶ Асирниң Серах деп аттыг уруу база турган. ⁴⁷ Асирниң үре-салгалындан укталган төрөл бөлүктөр ол-дур. Оларның ниити саны 53 400 эр кижиге болган.

⁴⁸ Неффалимниң үре-салгалы болгаш олардан укталган төрөл бөлүктөр бо-дур: Яхцеилден – яхцеил төрөл бөлүк, Гуниден – гуни төрөл бөлүк, ⁴⁹ Иецерден – иецер төрөл бөлүк, Шиллемден – шиллем төрөл бөлүк. ⁵⁰ Неффалимниң үре-салгалындан укталган төрөл бөлүктөр ол-дур. Оларның ниити саны 45 400 эр кижиге болган.

⁵¹ Ынчалдыр түңнеп кээрге, израиль чоннун ниити саны 601 730 эр кижиге болган.

⁵² Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ⁵³ «Бо аймактарга черни, санаашкынны эрткен кижилер санын барымдаалап, үлүглей хуваар ужурлуг. ⁵⁴ Хөй санныг аймак хувааглыг черниң улуг кезээн, а эвээш санныг аймак – эвээш кезээн алзын. Аймак бүрүзүнге хувааглыг черни, оон санаашкынны эрткен улузунун санын барымдаалап, бээр ужурлуг. ⁵⁵ Төлге даштары октааш, кымның каяа чурттаарын

26:33 Сан. 27:1-7 **26:34** Сан. 1:35 **26:35** 1 Чыл. 7:20-27 **26:37** Сан. 1:33

26:38 Э. д. 46:21; 1 Чыл. 7:6-12; 8:1-5 **26:41** Сан. 1:37 **26:42** Э. д. 46:23

26:43 Сан. 1:39 **26:44** Э. д. 46:17; 1 Чыл. 7:30-40 **26:47** Сан. 1:41 **26:48** Э. д. 46:24; 1 Чыл.

7:13 **26:50** Сан. 1:43 **26:51** Сан. 1:46 **26:53** Ис. 11:23 **26:54** Сан. 33:54

тодарадыр ужурлуг, улус ада-өгбелеринден укталган аймактарынын адын эдилээн хуваагылыг черлерни алзын. ⁵⁶ Хөй санныг-даа, эвээш санныг-даа аймакка черни төлге даштары октааш, үлүглей хуваар ужурлуг».

*Левиттерниң санаашкыны

(Хост. 6:16-25; 1 Чыл. 6:1-3, 16-30)

⁵⁷ Төрөл бөлүктер айы-биле левиттерде санаашкын эрткен улус бо-дур: Гирсондан – гирсон төрөл бөлүк, Кохаттан – кохат төрөл бөлүк, Мерариден – мерари төрөл бөлүк. ⁵⁸ Левийден укталган өске төрөл бөлүктер бо-дур: ливни төрөл бөлүк, хеврон төрөл бөлүк, махли төрөл бөлүк, муши төрөл бөлүк, корах төрөл бөлүк.

А Амрам Кохаттан укталган турган. ⁵⁹ Амрамның кадайының адын Иохаведа дээр чүве-дир, ол херээжен Левийниң уруу, Египетке Левийниң аймаанга төрүттүнген кижиги турган. Иохаведа бодунун ашаа Амрамга Ааронну, Моисейни болгаш ол ийи оолдун угбазы Мариамны божуп берген.

⁶⁰ Аарон болза Надав, Авиуд, Элеазар болгаш Ифамар оларның ачазы турган. ⁶¹ Надав биле Авиуд Дээрги-Чаяакчының мурнунга Ооң таарымчалыг деп көрбээни от салгаш, өлүп калган.

⁶² Левиттерниң ниити саны – бир айдан өрү назылыг – 23 000 эр кижиге болган. Оларны израиль чон-биле катый санаваан, чүгө дээрге израиль чоннун аразынга оларга хуваагылыг чер бербээн турган.

⁶³ Моисей биле Элеазар бараалгакчының санап каан улузу ол-дур. Израиль чон Моавтың ховуларынга, Иордан хемниң кыдыынга, Иерихоннун дужунга турлагжып турда, олар санаашкынны кылып чоруткан. ⁶⁴ Ол улустун аразында Моисей биле Аарон бараалгакчы израиль чонну Синай ховузунга санап турда, чизе-данзыже кирген улустун чаңгызы-даа чок болган. ⁶⁵ Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы ынчангы салгалдың улузу ээн кургаг ховуга өлүп каарын чугаалаан. Олардан чүгле Иефоннийниң оглу Халев биле Нуннун оглу Иисус дириг арткан.

Салпаадтын кыстарының алыр үлүг

(Сан. 36:1-12)

27 ¹ Салпаад деп кижиге (ол дээрге Хеферниң оглу, Хефер Махирниң оглу, Махир Манассияның оглу, Манассия Иосифтин оглу чүве-дир) беш кыстыг турган. Оларның аттары: Махла, Ноа, Хогла, Милка болгаш Тирца. ² Ол беш кыс *Ужуражылга майгынынга чедип келгеш, Моисей биле Элеазар *бараалгакчының база *баштыннар биле бүгү израиль ниитилелдин мурнунга туруп алгаш: ³ «Бистин ачавыс ээн кургаг ховуга өлүп калган. Ол Дээрги-Чаяакчыга удур сүлчээ кылып чыгылып келген улустун – Корактың талалакчыларының санынче кирбээн, а бодунун бачыдының ужун өлү берген кижиге. А ол черле оолдуг бооп көрбээн. ⁴ Оолдуг болбаан-на дээш ачавыстың ады чүгө ооң төрөл бөлүүндөн казыттынып чиде бээр ужурлугул? Ооң ха-дунмазының ээлээн черлериниң аразынга биске база хуваагылыг черден бериңерем» – дээннер.

⁵ Моисей оларның херээн Дээрги-Чаяакчыга дыңнадырга, ⁶ Ол Моисейге мынча дээн: ⁷ «Салпаадтың кыстары шынын чугаалап турлар, ачазының ха-дунмазының ээлээн черлериниң аразына база хувааглыг черден үзүп, ооң уругларына ээлээр өнчү кылдыр дамчыдып бер. ⁸ Израиль чонга мону чугаала. Бир эвес оолдуг болбаан кандыг-бир кижиге өлүп калган болза, ооң хувааглыг черин уруунга дамчыдып бериңер; ⁹ а ол кижиниң уруу база чок болза, хувааглыг черин ооң кады төрөөн ха-дунмазына дамчыдып бериңер; ¹⁰ ооң кады төрөөн ха-дунмазы база чок болза, хувааглыг черин ооң ачазының ха-дунмазына дамчыдып бериңер; ¹¹ а бир эвес ол кижиниң ачазының ха-дунмазы чок болза, хувааглыг черин ооң төрөл бөлүүндөн чоок төрөли кижиге – ук черни салгап аар кылдыр – дамчыдып бериңер». Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар ол бүгү израиль чонга доктаадып каан дүрүм-хоойлу болган.

Моисейниң соон салгаан чаа баштыңчы

¹² Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Бо турар Аварим сынче үне бергеш, Мээң израиль чонга берип турарым черже көрүп көр. ¹³ Ол черни көрүп алгаш, акын Аарон ышкаш, өгбелериңниң соондан өске оранче чоруй баар сен. ¹⁴ Чүгө дээрге силер Цин ховузунга израиль чон алгыш-кырыш үндүрүп турда, Мээң сөзүмгө удурланып, суг чанынга чон мурнунга Мээң ыдыктымны хүндүлөвөөн болгай силер». (Ол дээрге Цин ховузунда Кадес деп черде Мериваның суу чүвө-дир.)

¹⁵ Моисей Дээрги-Чаяакчыга мынча деп чугаалаан: ¹⁶ «Бүгү амылыг чүүлдү тынгарып турар Дээрги-Бурган-Чаяакчы, бо ниитилелдиң бажына бир кижиден шилип салып каап көрөм. ¹⁷ Ол баштыңчы кижиге оларны эдерттип чорзун, дайын-чаа үезинде оларны баштазын, ынчан Дээрги-Чаяакчының чону кадарчы чок хойлар ышкаш болбас».

¹⁸ Дээрги-Чаяакчы Моисейге харыылаан: «Нуннуң оглу Иисусту – эрес-дидим⁴ кижини – кыйгыртып алгаш, бодунуң холунуңа аңаа дегзип каг; ¹⁹ ону Элеазар бараалгакчының база бүгү ниитилелдиң мурнунга тургускаш, олар көрүп турда, аңаа чонну баштаар даалгадан бер; ²⁰ бүгү израиль ниитилел ону тооп дыңнаар кылдыр, бодунуң эрге-чагырганы ооң-биле үлеш. ²¹ Иисус шиитпир үндүрерде, Элеазар бараалгакчының мурнунга туруп алзын, демгизи ынчан урим⁵ дузазы-биле Дээрги-Чаяакчының шиитпирин айтырып, ажыдып берзин. Иисус болгаш бүгү израиль чон чүнү-даа кылырда, Элеазарның сөзүн ёзугаар кылзын».

²² Моисей Дээрги-Чаяакчының аңаа дужааганын ёзугаар кылып, Иисусту кыйгыртып алгаш, Элеазар бараалгакчы биле бүгү чоннуң мурнунга тургускаш, ²³ бодунуң холдарын аңаа дээскеш, чонну баштаар даалганы берген. Бүгү чүвө Дээрги-Чаяакчының Моисейни дамчыштыр чугаалаанын ёзугаар күүсеттинген.

⁴27:18 «Эрес-дидим» деп сөстөрнүң болгу дег өске утказы мындыг: «Бурганның Сүлдезинге бүргеткен».

⁵27:21 Урим – Дээрги-Чаяакчының күзел-соруун тодарадырда, Бурганның бараалгакчыларының ажыглап турган херексели (Хост. 28:30 көр).

27:11 Руф 4:3-6; Иер. 32:6-9 27:12 Ы. х. к. 3:27; 32:49 27:13 Сан. 20:24

27:14 Сан. 20:12-13 27:16 Сан. 16:22 27:17 3 Хаан. 22:17; Иез. 34:5; Зах. 10:2; Мф. 9:36; Мк.

6:34 27:18 Хост. 24:13 27:19 Ы. х. к. 3:28; 31:14 27:20 Иис. 1:16-18

Хүннүң-не салыр өргүлдер

(Хост. 29:38-42)

28¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чонга мону дужаап чугаала. Меңээ салып турар өргүлүңерни, өргүл чемин – Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг, отка өрттедир өргүлдерни, доктааткан үезинде эккеп салыңар.

³ Оон өске оларга чугаалаар чүвөң бо-дур. Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүл кылдыр бир харлыг, четпес-дудуу эвес ийи хураганны хүннүң-не доктаамал эккеп салзыннар. ⁴ Хураганнарның бирээзин эртен, өскезин имир дүшкенде эккеп салзыннар. ⁵ Далган-тараа өргүлү кылдыр бир эфаның оннуң бири хире эн шынарлыг далганга бир гинниң дөрттүң бири хире эн арыг олива үзү холааш, эккеп салзыннар. ⁶ Ол дээрге *Синай дагга доктаадып кааны ышкаш, хүннүң-не салыр, Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг, отка өрттедир өргүл-дүр. ⁷ Ооң-биле кады арага өргүлүн база эккелзиннер. Бир хураган-биле кады бир гинниң дөрттүң бири хире араганы Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылдыр ыдыктыг черге чашсыннар. ⁸ Ийиги хураганны имир дүжерге, эртенгизин ышкаш, далган-тараа база арага өргүлү-биле кады Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг, отка өрттедир өргүл кылдыр салыңар».

*Амыр-дыш хүнүнүн өргүлдери

⁹ «Амыр-дыш хүнүнде-ле бир харлыг, четпес-дудуу эвес ийи хурагандан салыңар база далган-тараа өргүлү кылдыр олива үзү холаан, бир эфаның оннуң ийизи хире далгандан салыңар, арага өргүлүнден база эккелиңер. ¹⁰ Ол дээрге амыр-дыш хүнү кээрге-ле, доктаамал салып турар, хүннүң-не салып турар бүрүн өрттедир өргүлден база арага өргүлүнден аңгы, тускай бүрүн өрттедир өргүл-дүр».

Ай чаазының өргүлдери

¹¹ «Ай чаазында-ла Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүлдер кылдыр ийи бугажык, бир кошкар болгаш бир харлыг чеди хурагандан – шупту четпес-дудуу эвес малдан салыңар. ¹² Бугажык бүрүзү-биле кады далган-тараа өргүлү кылдыр бир эфаның оннуң үжү хире далганга олива үзү холааш, салыңар база кошкар-биле кады далган-тараа өргүлү кылдыр олива үзү холаан, бир эфаның оннуң ийизи хире далгандан салыңар; ¹³ а хураган бүрүзү-биле кады олива үзү холаан, бир эфаның оннуң бири хире далгандан салыңар. Ол дээрге Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг, бүрүн өрттедир өргүл-дүр. ¹⁴ Аңаа немей бугажык бүрүзү-биле кады чартык гин хире арагадан, кошкар-биле кады – бир гинниң үштүң бири хире, хураган бүрүзү-биле кады – бир гинниң дөрттүң бири хире арагадан өргүңер. Ол дээрге чылдың шупту айларының чаазында салыр бүрүн өрттедир өргүл-дүр. ¹⁵ Доктаамал салып турар бүрүн өрттедир өргүл биле арага өргүлүңге немей Дээрги-Чаяакчыга бачыт дээш өргүл кылдыр бир дүктүгүр хунадан өргүңер».

Хаарган далганнар байырлалының өргүлдери(Хост. 13:3-7; Лев. 23:5-8; Ы. х. к. 16:1-8)*

¹⁶ «Бир айның он дөрткү хүнүнде Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан *Хосталышкын байырлалы болур. ¹⁷ Ол-ла айның он беште – Ажыткы-биле хөөтпээн далганнар байырлалы эртер, улус чеди хүн дургузунда Ажыткы-биле хөөтпейн хаарган далганнар чиир ужурлуг.

¹⁸ Ол байырлалдың бирги хүнүнде ыдыктыг чыыштан кылыңар, хүннүң кылыр ажыл кылбаңар. ¹⁹ Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүлдер кылдыр ийи бугажык, бир кошкар болгаш бир харлыг чеди хурагандан – шупту четпес-дудуу эвес малдан салыңар. ²⁰ Ол өргүлдер-биле кады далган-тараа өргүлү кылдыр олива үзү холаан далгандан: бир бугажык-биле кады бир эфаның оннун үжү хире далгандан, кошкар-биле кады бир эфаның оннуң ийизи хире далгандан, ²¹ чеди хураганның бирээзи-биле-ле кады бир эфаның оннуң бири хире далгандан салыңар. ²² Силерни арыглаары-биле бачыт дээш өргүл кылдыр бир дүктүгүр хунадан база салыңар. ²³ Ол бүгү өргүлдерни хүннүң-не салып турар эртенги бүрүн өрттедир өргүлдерге немей салыңар.

²⁴ Чеди хүн дургузунда ол өргүлдерни хүннүң-не салып турунар, ол дээрге Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг өргүл чеми, отка өрттедир өргүл-дүр. Ону доктаамал салып турар бүрүн өрттедир өргүл-биле база арага өргүлү-биле кады салыңар. ²⁵ Оон чедиги хүнде база бир ыдыктыг чыыштан эрттиринер, ынчан хүннүң кылыр ажыл кылбаңар».

Беженги хүннүң байырлалының өргүлдери*(Ы. х. к. 16:9-12)*

²⁶ «Баштайгы дүжүт эккеп турар хүнде, Чеди неделя байырлалында Дээрги-Чаяакчыга чаа дүжүттүң далган-тараазын өргүп тура, ыдыктыг чыыштан эрттиринер, хүннүң кылыр ажыл кылбаңар; ²⁷ Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг, бүрүн өрттедир өргүлдер кылдыр ийи бугажык, бир кошкар болгаш бир харлыг чеди хурагандан салыңар. ²⁸ Ол мал-биле кады далган-тараа өргүлү кылдыр олива үзү холаан далгандан: бугажык бүрүзү-биле кады бир эфаның оннун үжү хире далгандан, кошкар-биле кады бир эфаның оннуң ийизи хире далгандан, ²⁹ чеди хураганның бирээзи-биле-ле кады бир эфаның оннуң бири хире далгандан салыңар. ³⁰ Ол ышкаш силерни бачыттан арыглаар кылдыр бир дүктүгүр хунадан база салыңар. ³¹ Хүннүң-не салып турар бүрүн өрттедир өргүл болгаш ооң-биле кады салыр далган-тараа өргүлүңге немей ол малды салыңар, олар-биле кады арага өргүлүн база эккелинер; салып турар малыңар четпес-дудуу эвес болзун».

Трубалар байырлалының өргүлдери

29 ¹ «Чеди айның бирээде ыдыктыг чыыштан эрттиринер, хүннүң кылыр ажыл кылбаңар, ол силерге трубалар этсир хүн болзун. ² Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг, бүрүн өрттедир өргүлдер кылдыр бир бугажык, бир кошкар болгаш бир харлыг чеди хурагандан – шупту четпес-дудуу эвес

малдан салынар. ³ Олар-биле кады далган-тараа өргүлү кылдыр олива үзү холаан далгандан: бугажык-биле кады бир эфаның оннуң үжү хире далгандан, кошкар-биле кады бир эфаның оннуң ийизи хире далгандан, ⁴ чеди хураганның бирээзи-биле-ле кады бир эфаның оннуң бири хире далгандан салынар. ⁵ Ол ышкаш силерни арыглаары-биле бачыт дээш өргүл кылдыр бир дүктүгүр хунадан база салынар. ⁶ Ол бүгү өргүлдерни ай чаазының бүрүн өрттедир өргүлүнге база далган-тараа өргүлүнге немей, хүннүң-не салыр бүрүн өрттедир өргүлүнге база ооң-биле кады салыр далган-тараа болгаш арага өргүлүнге немей салынар. Оларны доктааткан дүрүм ёзугаар салынар, Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг, отка өрттедир өргүлдер ол-дур».

Өндүр улуг арыглаашкын хүнүнүн өргүлдери

⁷ «Ол-ла чедиги айның онда ыдыктыг чыыштан эрттириңер: бодунарны шеглээшкин-биле томаартыңар база кандыг-даа ажыл кылбаңар. ⁸ Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг, бүрүн өрттедир өргүлдер кылдыр бир бугажык, бир кошкар болгаш бир харлыг чеди хурагандан – шупту четпес-дудуу эвес малдан салыңар. ⁹ Олар-биле кады далган-тараа өргүлү кылдыр олива үзү холаан далгандан: бугажык-биле кады бир эфаның оннуң үжү хире далгандан, кошкар-биле кады бир эфаның оннуң ийизи хире далгандан, ¹⁰ чеди хураганның бирээзи-биле-ле кады бир эфаның оннуң бири хире далгандан салыңар. ¹¹ Бачыт дээш өргүл кылдыр бир дүктүгүр хунадан база салыңар. Ол өргүлдер дээрге өндүр улуг арыглаашкын дээш онза өргүлүге, хүннүң-не салып турар бүрүн өрттедир өргүлүнге база ооң-биле кады салыр далган-тараа болгаш арага өргүлдеринге немей салыр өргүлдер-дир».

Чадырлар байырлалының өргүлдери

(Лев. 23:33-43; Ы. х. к. 16:13-15)

¹² «Чеди айның он беште база ыдыктыг чыыштан эрттириңер, хүннүн кылыр ажыл кылбаңар, Дээрги-Чаяакчыга тураскааткан байырлалды чеди хүн дургузунда демдеглеңер. ¹³ Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг, бүрүн өрттедир өргүлдер кылдыр он үш бугажык, ийи кошкар болгаш бир харлыг он дөрт хурагандан – шупту четпес-дудуу эвес малдан салыңар. ¹⁴ Олар-биле кады далган-тараа өргүлү кылдыр олива үзү холаан кызыл-тас далганындан: бугажык бүрүзү-биле кады бир эфаның оннуң үжү хире далгандан, кошкар бүрүзү-биле кады бир эфаның оннуң ийизи хире далгандан, ¹⁵ он дөрт хураганның бирээзи-биле-ле кады бир эфаның оннуң бири хире далгандан салыңар. ¹⁶ Бачыт дээш өргүл кылдыр бир дүктүгүр хунадан база салыңар. Шупту ол өргүлдер дээрге хүннүң-не салып турар бүрүн өрттедир өргүлүнге база ооң-биле кады салып турар далган-тараа болгаш арага өргүлүнге немей салыр өргүлдер-дир.

¹⁷ Ийиги хүнде он ийи бугажык, ийи кошкар болгаш бир харлыг он дөрт хурагандан – шупту четпес-дудуу эвес малдан салыңар. ¹⁸ Олар-биле кады далган-тараа болгаш арага өргүлүн бугажыктар, кошкарлар болгаш хураганнарның санын барымдаалап, аңгы-аңгы кылдыр, доктааткан чурум ёзугаар салыңар. ¹⁹ Бачыт дээш

өргүл кылдыр бир дүктүгүр хунадан база салыңар. Ол бүгү өргүлдер дээрге хүннүң-не салып турар бүрүн өрттедир өргүлге база ооң-биле кады салып турар далган-тараа болгаш арага өргүлүңге немей салыр өргүлдер-дир.

²⁰ Үшкү хүнде он бир бугажык, ийи кошкар болгаш бир харлыг он дөрт хурагандан – шупту четпес-дудуу эвес малдан салыңар. ²¹ Олар-биле кады далган-тараа болгаш арага өргүлүн, бугажыктар, кошкарлар болгаш хураганнарның санын барымдаалап, ангы-ангы кылдыр, доктааткан чурум ёзугаар салыңар. ²² Бачыт дээш өргүл кылдыр бир дүктүгүр хунадан база салыңар. Шупту ол өргүлдер дээрге хүннүң-не салып турар бүрүн өрттедир өргүлге база ооң-биле кады салып турар далган-тараа болгаш арага өргүлүңге немей салыр өргүлдер-дир.

²³ Дөрткү хүнде он бугажык, ийи кошкар болгаш бир харлыг он дөрт хурагандан – шупту четпес-дудуу эвес малдан салыңар. ²⁴ Олар-биле кады далган-тараа болгаш арага өргүлүн, бугажыктар, кошкарлар болгаш хураганнарның санын барымдаалап, ангы-ангы кылдыр, доктааткан чурум ёзугаар салыңар. ²⁵ Бачыт дээш өргүл кылдыр бир дүктүгүр хунадан база салыңар. Ол бүгү өргүлдер дээрге хүннүң-не салып турар бүрүн өрттедир өргүлге база ооң-биле кады салып турар далган-тараа болгаш арага өргүлүңге немей салыр өргүлдер-дир.

²⁶ Бешки хүнде тос бугажык, ийи кошкар болгаш бир харлыг он дөрт хурагандан – шупту четпес-дудуу эвес малдан салыңар. ²⁷ Олар-биле кады далган-тараа болгаш арага өргүлүн, бугажыктар, кошкарлар болгаш хураганнарның санын барымдаалап, ангы-ангы кылдыр, доктааткан чурум ёзугаар салыңар. ²⁸ Бачыт дээш өргүл кылдыр бир дүктүгүр хунадан база салыңар. Ол бүгү өргүлдер дээрге хүннүң-не салып турар бүрүн өрттедир өргүлге база ооң-биле кады салып турар далган-тараа болгаш арага өргүлүңге немей салыр өргүлдер-дир.

²⁹ Алдыгы хүнде сес бугажык, ийи кошкар болгаш бир харлыг он дөрт хурагандан – шупту четпес-дудуу эвес малдан салыңар. ³⁰ Олар-биле кады далган-тараа болгаш арага өргүлүн, бугажыктар, кошкарлар болгаш хураганнарның санын барымдаалап, ангы-ангы кылдыр, доктааткан чурум ёзугаар салыңар. ³¹ Бачыт дээш өргүл кылдыр бир дүктүгүр хунадан база салыңар. Ол бүгү өргүлдер дээрге хүннүң-не салып турар бүрүн өрттедир өргүлге база ооң-биле кады салып турар далган-тараа болгаш арага өргүлүңге немей салыр өргүлдер-дир.

³² Чедиги хүнде чеди бугажык, ийи кошкар болгаш бир харлыг он дөрт хурагандан – шупту четпес-дудуу эвес малдан салыңар. ³³ Олар-биле кады далган-тараа болгаш арага өргүлүн, бугажыктар, кошкарлар болгаш хураганнарның санын барымдаалап, ангы-ангы кылдыр, доктааткан чурум ёзугаар салыңар. ³⁴ Бачыт дээш өргүл кылдыр бир дүктүгүр хунадан база салыңар. Ол бүгү өргүлдер дээрге хүннүң-не салып турар бүрүн өрттедир өргүлге база ооң-биле кады салып турар далган-тараа болгаш арага өргүлүңге немей салыр өргүлдер-дир.

³⁵ Сески хүнде онзагай чыыштан эрттиринер, хүннүң кылыр ажыл кылбанар. ³⁶ Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чаагай чыттыг бүрүн өрттедир өргүл кылдыр бир бугажык, бир кошкар болгаш бир харлыг чеди хурагандан – шупту четпес-дудуу эвес малдан салыңар. ³⁷ Олар-биле кады далган-тараа болгаш арага өргүлүн бугажыктар, кошкарлар болгаш хураганнарның санын барымдаалап, ангы-ангы кылдыр, доктааткан чурум ёзугаар салыңар. ³⁸ Бачыт дээш өргүл кылдыр бир дүктүгүр хунадан база салыңар. Ол бүгү өргүлдер дээрге хүннүң-не салып турар

бүрүн өрттедир өргүлге база оон-биле кады салып турар далган-тараа болгаш арага өргүлүнгө немей салыр өргүлдөр-дир.

³⁹ Ол малдын шуптузун доктааткан байырлалдарыңар үезинде Дээрги-Чаяакчыга салыр ужурлуг силер. Оларны даңгырак күүсеткеш азы эки туранар-биле салып турарыңар бүрүн өрттедир, далган-тараа, арага база эп-найырал өргүлдеринге немей салыр ужурлуг силер».

30 ¹ Моисей Дээрги-Чаяакчының аңаа дужааган бүгү чүвезин израиль чонга дамчыдып чугаалаан.

Херэежен улустуң берген даңгырактары

² Моисей израиль чоннуң аймактарының *баштыңнарынга мынча деп чугаалаан: «Дээрги-Чаяакчының дужаалы бо-дур. ³ Бир эвес кандыг-бир эр кижини Дээрги-Чаяакчыга даңгырак берген азы бир-ле чүүлдү кылбазын азаан болза, ол кижини сөглээн сөзүңгө ээ бооп, шупту чүвени чугаалаан аайы-биле күүседир ужурлуг.

⁴ Бир эвес ачазының аал-оранында чурттап турар аныяк кыс кижини Дээрги-Чаяакчыга азаашкын азы даңгырак бээрге, ⁵ ачазы уруунуң даңгыраан азы азаашкынын дыңнап кааш, ол дугайында чүү-даа дивес болза, уруу шупту азаашкыннары биле даңгырактарын күүседир ужурлуг. ⁶ А бир эвес аныяк кыстың ачазы ол дугайында дыңнап кааш, күүседирин хоруур болза, уруунуң шупту азаашкыннары биле даңгырактары күш чок апаар, Дээрги-Чаяакчы ону ол дээш өршээр, чүге дээрге ачазы аңаа хоруп каан-дыр.

⁷ Бир эвес азаашкын берген азы алызын бодавайн даңгырак берген турган кыс кижини ашакка барып аарга, ⁸ ооң ашаа ол дугайында дыңнап кааш, чүү-даа дивес болза, херэежен кижини бодунуң азаашкыннары биле даңгырактарын күүседир ужурлуг. ⁹ А бир эвес ооң ашаа ол дугайында дыңнап кааш, ол-ла хүндүс күүседирин хоруур болза, ашаа кадайының берген азаашкынын болгаш алызын бодавайн даңгырак бергенин күш чок болдуруп каар, ынчан Дээрги-Чаяакчы ол херэеженни өршээр.

¹⁰ Дулгуяк азы ашаандан чарылган херэежен кижиниң кандыг-даа даңгыраа азы берген азаашкыны күүсеттинер ужурлуг.

¹¹ Бир эвес ашактыг херэежен кижини азаашкын азы даңгырак берип, аашкынган болза, ¹² ашаа ол дугайында дыңнап кааш, чүү-даа дивээн база күүседирин хоруваан болза, ол херэежен бодунуң берген азаашкыннары биле даңгырактарын шуптузун күүседир ужурлуг. ¹³ А бир эвес ооң ашаа азаашкыннар дугайында дыңнап кааш, оларны күш чок болдуруп каар болза, ол херэеженниң аксындан үнген азаашкыннар биле даңгырактар күш чок болу бээр: оларны ашаа үреп каапкан ужурунда, Дээрги-Чаяакчы ооң кадайын өршээр. ¹⁴ Кадайының кандыг-даа азаашкынын база бодун кызыгаарланыр дээш аашкынган кандыг-даа даңгыраан ашаа кижини чок-ла болза чүүлзүнүп, чок-ла болза күш чок болдуруп каап болур. ¹⁵ Бир эвес ашаа кижини ол дугайында даартагы хүнге чедир чүү-даа дивес болза, ол ыгыт чогу-биле кадайының азаашкыннары биле даңгырактарын шуптузун чүүлзүңген-дир, чүге дээрге ол дугайында дыңнап кааш, чүү-даа дивээн-дир. ¹⁶ А

ашаа кижиге ол дугайында дыннап каан соонда, элээн үе эрткенде, кадайынын аазаашкыннары биле дангырактарын күүсеттирбейн барган болза, кадайынын буруузун боду чүктээр».

¹⁷ Дээрги-Чаяакчынын Моисейге дујааганы, ашак-кадай улус аразында база адазы биле ооң аал-оранында чурттап турар аныак уруунун аразында харылзаалар дугайында дүрүм-хоойлу ол-дур.

Мадан чондан өжөөн негөөн дайын

31 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чон дээш мадан чондан өжөөн неге, оон өгбелеринниң соондан өске оранче чоруй баар сен».

³ Моисей чонга: «Бодунарның араңарда эр улусту чепсеглеп, шеригден чыңар, олар мадианнарга удур чаалажып үнзүн, Дээрги-Чаяакчы ынчалдыр мадианнардан өжөөн негээр. ⁴ Бир израиль аймактан-на муң кижини шилип чыггаш, дайынче чорудуптуңар» – дээн.

⁵ Шупту израиль аймактардан 12 000 чепсегленген дайынчыны, бир аймактан-на муң кижиге кылдыр, үндүрүп берген. ⁶ Моисей ол аг-шеригни – бир аймактан-на муң кижини дайынче чорудупкан, олар-биле кады Элеазар *бараалгакчының оглу Финеести база чорудуп, ыдыктыг херекселдер биле эткир үннүг трубаларны аңаа тутсуп каан. ⁷ Дээрги-Чаяакчының Моисейге дујааганын эзугаар, израильчилер мадианнар-биле дайылдажып үнгөш, оларның шупту эр улун узуткап кааннар. ⁸ Израильчилерниң ынчан өлүрүп каан улунунун аразында Эвий, Рекем, Цур, Хур болгаш Рева деп беш мадан хаан бар болган. Беорнун оглу Валаамны база хылыш-биле шанчып өлүрүп каан.

⁹ Израиль чон мадианнарның херэеженнерин, ажы-төлүн тудуп аппаргаш, оларның хамык мал-маганын коданын карартыр сүрүп алгаш барган, бүгү эт-хөрөгизин олчалап алган. ¹⁰ Оон оларның чурттап турган черинде хоорайларны база оларның турлагларын өрттедиккен. ¹¹ Израиль шериглер тудуп база олчалап алган бүгү чүвезин, кижилерни-даа, мал-маганны-даа ап алгаш, ¹² шупту туттурганнарны, мал-маганны база олча-тывышты Моисейге, Элеазар бараалгакчыга болгаш бүгү израиль ниитилелге, кажан турлаг *Моавтын ховуларынга, *Иордан хемниң кыдынынга, Иерихоннун дужунга турда, эккеп бергеннер. ¹³ Моисей, Элеазар бараалгакчы болгаш чоннун шупту *баштыңнары оларга уткуштур турлагдан үнүп келгеннер.

¹⁴ Моисей шериг баштыңнарынга, дайындан ээп келген муң болгаш чүс шериг баштыңнарынга хорадай бергеш, ¹⁵ оларга мынча дээн: «Херэеженнерниң дөгөрезин амы-тынныг арттырып кааны ол бе?! ¹⁶ Израиль чоннун Фегорнун бурганының айынче кирип, Дээрги-Чаяакчыга өскерлиринге Валаамның сүмезин эзугаар чылдак болган улус олар-ла болгай, ол дээш Дээрги-Чаяакчының чонун айыыл-халап кырып турду чоп. ¹⁷ Ам дораан шупту мадан оолдарны база эр кижиге биле харылзаалыг турган херэеженнерни өлүрүп кааптыңар. ¹⁸ А эр кижиге биле кажан-даа чоокшулажып көрбөөн кыстарны өлүрбейн, бодунарга арттырып алыңар.

31:2 Сан. 25:17 31:6 Сан. 10:9 31:8 Сан. 25:15; Ис. 13:21 31:15 I Хаан. 15:3

31:16 Сан. 25:1-5 31:17 Башт. 21:11 31:18 Ы. х. к. 21:10-14

¹⁹ Турлагның даштынга чеди хүн дургузунда турунар; кижилерүрүп каан кым-даа кижилер база өлүрткен кижиниң мага-бодунга дегген кым-даа кижилер – силер-даа, тудуп алган улузунар-даа үшкү болгаш чедиги хүнде арыгланып алзын. ²⁰ Хамык идик-хевиңерни, алгы-хөмдөн, өшкү дүгүнден кылган эт-севиңерни, шупту ыяш эдилел-херекселиңерни арыглап алыр жуурлуг силер».

²¹ Оон Элеазар бараалгакчы чаалажып чораан дайынчыларга мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчының Моисейге айтып-чагаан дүрүм-хоойлузу бо-дур. ²² Алдынны, мөңгүннү, хүлерни, демирни, коргулчунну болгаш ак-коргулчунну – ²³ отка салып болур бүгү чүвени от дамчыштыр эрттиргеш, ооң соонда арыглаашкын суу-биле чуп кааптыңар, олар ынчан *арыг апаар. А отка салып болбас бүгү чүвени суг дамчыштыр эрттиринер. ²⁴ Идик-хевиңерни чедиги хүнде чуп кааптыңар, ынчан арыг апаар силер. Ооң соонда турлагже кирип кээп болур силер».

Дайын олчазын үлешкени

²⁵ Ооң соонда Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ²⁶ «Тудуп эккелген бүгү улусту, сүрүп эккелген хамык мал-маганны Элеазар болгаш чоннун төрөл бөлүктериниң баштыңчылары-биле кады санап каг. ²⁷ Ол бүгү олча-тывышты чаалажып чораан дайынчыларга база арткан бүгү чонга ийи чара үлөп бер. ²⁸ Чаалажып чораан дайынчылардан Дээрги-Чаяакчыга бээр үндүрүгден ап ал; Оон алыр үлүү – кижилерден-даа, бода малдан-даа, элчигеннерден-даа, шээр малдан-даа – 500-түң-не бирээзи болзун. ²⁹ Ол үндүрүгнү олча-тывыштың дайынчыларга хамааржыр чартыгындан алгаш, Дээрги-Чаяакчыга онза өргүл кылдыр Элеазар бараалгакчыга хүлээдип бер. ³⁰ А израиль чоннун алыр чартыгындан: кижилерден-даа, бода малдан-даа, элчигеннерден-даа, шээр малдан-даа 50-ниң-не бирээзи болур үндүрүгнү ап алгаш, Дээрги-Чаяакчының *өргээзинде албан-хүлээлге эрттирип турар *левиттерге хүлээдип бер».

³¹ Моисей биле Элеазар бараалгакчы Дээрги-Чаяакчының Моисейге дужааганын ёзугаар күүсеткеннер. ³² Чаалажып чораан улустун эккелген олчазының арткан кезээ мындыг болган: шээр мал – 675 000 баш; ³³ бода мал – 72 000 баш; ³⁴ элчиген мал – 61 000 баш; ³⁵ эр кижилер-биле кажан-даа холбажып көрбээн кыстар – 32 000 кижилер.

³⁶ Чаалажып чораан дайынчыларның алган үлүү – шупту олчаның чартыгы – мындыг болган: шээр мал – 337 500 баш; ³⁷ ол шээр малдан Дээрги-Чаяакчыга үндүрүг кылдыр бергени – 675 баш; ³⁸ бода мал – 36 000 баш, ол бода малдан Дээрги-Чаяакчыга үндүрүг кылдыр бергени – 72 баш; ³⁹ элчиген мал – 30 500 баш, ол элчиген малдан Дээрги-Чаяакчыга үндүрүг кылдыр бергени – 61 баш; ⁴⁰ кижилер – 16 000 кижилер, ол улустан Дээрги-Чаяакчыга үндүрүг кылдыр бергени – 32 кижилер. ⁴¹ Моисей Дээрги-Чаяакчының аңаа дужааганын ёзугаар Дээрги-Чаяакчыга өргүп турар үндүрүгнү Элеазар бараалгакчыга хүлээдип берген.

⁴² Моисейниң чаалажып чораан улустун олчазын ийи чара үлээш, арткан израиль чонга аңгылап берген кезии бо-дур. ⁴³ Арткан израильчилерниң алган үлүү – олчаның чартыгы мындыг болган: шээр мал – 337 500 баш; ⁴⁴ бода мал – 36 000 баш; ⁴⁵ элчиген мал – 30 500 баш; ⁴⁶ кижилер – 16 000 кижилер. ⁴⁷ Моисей

Дээрги-Чаяакчының аңаа дужааганын ёзугаар израиль чоннун алган чартыгындан – кижилерден-даа, мал-магандан-даа – беженниң-не бирээзин ап алгаш, Дээрги-Чаяакчының өргээзинде албан-хүлээлге эрттирип турар левиттерге хүлээдип берген.

Шериг баштыңнарының өргүлдери

⁴⁸ Моисейге шериг баштыңнары – муң, чүс шериг баштыңнары – чедип келгеш: ⁴⁹ «Силерниң чалчаларыңар бис баштап чораан дайынчыларывысты санап көөрүвүске, чаңгыс-даа кижилер өлүртпээн болду. ⁵⁰ Ам бодувустун олчалап алганывыс алдын кылыгларны: илчирбежигештерни, билектээштерни, билзектерни, сыргаларны болгаш өске-даа каасталгаларны Дээрги-Чаяакчыга амы-тынывыс дээш төлевир кылдыр өргүп тур бис» – дээннер.

⁵¹ Моисей биле Элеазар бараалгакчы оларның шупту алдын кылыгларын хүлээп алган. ⁵² Дээрги-Чаяакчыга онза өргүл кылдыр муң болгаш чүс шериг баштыңнарының салган алдынының деңзиси 16 750 шекел^s болган. ⁵³ (Дайынчы бүрүзү бодунга олча-тывышты үптөп алган турган.) ⁵⁴ Моисей биле Элеазар бараалгакчы муң болгаш чүс шериг баштыңнарындан алдынны хүлээп алгаш, израиль чонга сагындырыг кылдыр, *Ужуражылга майгынынга – Дээрги-Чаяакчының мурнунга эккеп кааннар.

Иорданның чөөн талазынга чурттай берген аймактар

32 ¹ Рувим биле Гадтың аймактарының өөр малы дыка хөй турган; ол улус Иазер биле Галаад деп черлерни көөрге, мал-маганга тааржыры аажок болган. ² Ынчангаш Гад биле Рувимниң аймактары Моисей биле Элеазар *бараалгакчыга база ниитилелдин *баштыңнарынга чедип келгеш: ³ «Атарот, Дивон, Иазер, Нимра, Эсвон, Элеале, Севам, Нево болгаш Веон деп черлер – ⁴ Дээрги-Чаяакчының израиль ниитилелдин мурнунга чылча шаап кааны чоннарның черлери мал-маганга дыка тааржыр-дыр, а силерниң чалчаларыңар бис өөр маңдыг улус бис. ⁵ Бир эвес бисче ээ көрнүр болзуңарза, бо черни чалчаларыңар биске ээлээр кылдыр бериптиңер, бисти Иорданның ол чарыынче кежирбейн көрүңер» – дээннер.

⁶ Моисей Гад биле Рувимниң аймактарынга мынчаар харыылаан: «Ам чүл, хадунмаңар дайылдажып чоруптар, а силер маңаа артып каар мындыг бе? ⁷ Дээрги-Чаяакчының израиль чонга берип турар черинден ойталаар кылдыр оларны чүге ыдалап тур силер? ⁸ Силерниң ада-өгбөңерни Кадес-Варниден *ханаан черни шинчип көрзүн дээш айбылап чорудуптарымга, олар ынчап турган болгай. ⁹ Олар Эшкол шынаага четкеш, ол черни көрүп кааш, израиль чонну Дээрги-Чаяакчының оларга берип турар черинче баарындан ойталадып каапкан болгай. ¹⁰ Ынчан Дээрги-Чаяакчының килеңи чонче кыптыгып, Ол мынча деп даңгыраглаан: ¹¹ „Египеттен үнүп келген, чээрби хардан өрү назылыг бо улустун кайызы-даа Мээң Авраам, Исаак болгаш Иаков оларга азаан черимни көрбөс, чүге дээрге Меңээ бүрүнү-биле чагыртпааннар-дыр. ¹² Чүгле Нуннун оглу Иисус биле кенез уктуг

^{31:52} Чижеглеп алырга, 170 килограмм хире деңзилиг.

31:50 Хост. 30:12 **31:53** Ы. х. к. 20:14 **31:54** Хост. 30:16 **32:1** Сан. 21:32

32:4 Сан. 21:24, 35 **32:8** Сан. 13:3-4, 21-33 **32:10** Ы. х. к. 1:34-36 **32:11** Сан. 14:29

Иефоннийнң оглу Халев ол черже кирер, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчыга бүрүнү-биле чагыртканнар-дыр¹³.

¹³ Дээрги-Чаяакчы Израильче килеңней бергеш, Ооң мурнунга бак чүве үүлгеткен шупту салгал кырлып калгыжеге чедир, оларны ээн кургаг ховуга дөргөн чыл дургузунда тояап чоруур кылып каан. ¹⁴ Ам силер – бачыттыг улустуң бөлүглели – Дээрги-Чаяакчы израиль чонче база катап килеңней берзин дээш, ада-өгбөнериниң орнун ээлеп алган-дыр силер. ¹⁵ Бир эвес Дээрги-Чаяакчыдан ойталаар болзунарза, Ол израиль чонну база катап ээн кургаг ховуга арттырып каар – бүгү чонну узуткаттырыңар ол-дур».

¹⁶ А демги улус Моисейге чеде бергеш, мынча дээннер: «Бис бо черге мал-маганывыска кажаалар база өг-бүлевиске хоорайлар тудуп аар бис. ¹⁷ Бодувус кымны-даа мурнай чепсегленгеш, арткан израиль чонну турар черлеринче чедире бербээн шаавыста, оларның мурнунга чоруур бис. А өг-бүлевис, бо чернин чурттакчыларындан айыыл халдавас кылдыр, быжыглалдыг хоорайларга артып калзын. ¹⁸ Израиль чондан кижиге бүрүзү бодунуң хуваагыг черин албаан шаанда, аал-оранывысче чанмас бис. ¹⁹ Бир эвес Иорданның чөөн талазынга ээлээр чер алыр болзувусса, өске аймактар-биле кады Иорданның барыын талазынга болгаш оон ырадыр хуваагыг черлер албас бис».

²⁰ Моисей оларга: «Бир эвес ынчалдыр күүседип, чепсегленгеш, дайын-чааже Дээрги-Чаяакчының дужаалын ёзугаар үнүптер болзунарза, ²¹ силерниң кайыңар-даа чепсегленгеш, Иорданның ол чарыынче кежип, Дээрги-Чаяакчы дайзыннарын Бодундан ырадыр сывырыпкыжеге чедир, Ооң дужаалын ёзугаар чоруптар болза база ²² ол чер эжелеттирип аар болза, ооң соонда чана бергеш, Дээрги-Чаяакчы биле израиль чоннуң мурнунга буруудавас силер, а бо чер Дээрги-Чаяакчының чөпшээрели-биле силерниң ээлээр чериңер болур. ²³ А бир эвес ынчалдыр кылбас болзунарза, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бачыг үүлгеткен бооп, ол бачыдыңар дээш силерге онаажыр кеземчени билип аар силер. ²⁴ Өг-бүленерге хоорайлардан, мал-маганыңарга кажаалардан тудуп алыңар, эткен сөзүңерни ээлеңер» – дээн.

²⁵ Гад биле Рувимниң аймактары Моисейге: «Силерниң чалчаларыңар бис дээргивис силерниң дужааганыңар ёзугаар күүседир бис. ²⁶ Бистиң ажы-төлүвүс, кадайларывыс, өөр малывыс, шупту мал-маганывыс маңаа, Галаадтын хоорайларыңга артып каар, ²⁷ а силерниң чалчаларыңар бис чепсегленип алгаш, дээргивис силерниң чугаалап турарыңар дег, Дээрги-Чаяакчының дужаалын ёзугаар дайылдажып үнүптер бис» – деп чугаалаан.

²⁸ Моисей оларга хамаарыштыр Элеазар бараалгакчыга, Нуннуң оглу Иисуска болгаш израиль чоннуң аймактарының баштыңнарыңга айтыышкын берип: ²⁹ «Бир эвес Гад биле Рувимниң аймактары силер-биле кады Иорданның ол чарыынче кеже бээр болза база шупту чепсегленип алгаш, Дээрги-Чаяакчының дужаалын ёзугаар дайылдажыр болза, силер ол черни эжелеп алганыңар соонда, оларга Галаад деп черни ээлээр кылдыр бериптиңер. ³⁰ А бир эвес олар чепсегленгеш, силер-биле кады барбас болза, ээлээр черин силер-биле кады Ханаанга алырлар» – дээн.

³¹ Гад биле Рувимниң аймактары Моисейге: «Силерниң чалчаларыңар биске Дээрги-Чаяакчының чугаалаанын ёзугаар күүседир бис. ³² Чепсегленгеш, Дээрги-Чаяакчының дужаалын ёзугаар ханаан черже чоруптар бис, а ээлээр хувааглыг черивис Иорданның чөөн талазында болзун» – деп харыбылаан.

³³ Моисей ынчан Гад биле Рувимниң аймактарына база Иосифтиң оглу Манассияның аймааның чартгына амор хаан Сигоннуң күрүнезин, Васанның хааны Огтуң күрүнезин, ол девискээрде хоорайларны болгаш оларның чоок-кавызында бүгү черлерни айтып берген.

³⁴ Гадтың аймаа Дивон, Атарот, Ароер, ³⁵ Атарот-Шофан, Иазер, Иогбега, ³⁶ Бет-Нимра, Бет-Гаран деп быжыглалдыг хоорайларны катап тудуп тургузуп, хой кажааларын тудуп алган.

³⁷ Рувимниң аймаа Эсевон, Элеале, Кириатаим, ³⁸ Нево, *Ваал-Меон (ол ийи хоорайны өскээр адап каан), Сивма деп хоорайларны катап тудуп тургузуп алгаш, оларга чаа аттар тывыскан.

³⁹ Манассияның оглу Махирниң төрөл бөлүү Галаадче чорупкаш, ол черни эжелеп алгаш, аңаа чурттап турган амор чонну үндүр сывырыпкан. ⁴⁰ Моисей Галаадты Манассияның оглу Махирниң төрөл бөлүүнге үзүп бээрге, ол улус аңаа чурттап берген. ⁴¹ Манассияның үре-салгалы Иаир дээрзи ол черде хоорай-суурларны эжелеп алгаш, оларны «Иаирниң хоорай-суурлары» деп адап каан. ⁴² А Новах деп кижжи Кенат хоорайны база ооң чоок-кавызында суурларны эжелеп алгаш, ол хоорайны бодунуң ады-биле «Новах» деп адап каан.

Израиль чоннуң Египеттен көжүп үнгенин катап бижээни

33 ¹ Египет черден бодунуң чурум-чыскаалдыг бөлүктөрүн ёзугаар, Моисей биле Ааронга баштап, үнүп келген израиль чоннуң көжүп эртип турган черлери бо-дур. ² Моисей Дээрги-Чаяакчының айтышкынын ёзугаар көжүп чораан үезинде чоннуң доктаап турган турлагларын тодарадып бижип каан. Оларның көш үезинде доктаап турган турлаглары бо-дур.

³ Израиль чон бир айның он беште Раамсестен көжүп үнген; олар *Хосталышкын байырлалы демдеглээн хүннүң даартазында, бүгү египет чон көрүп турда, эрес-дидими-биле^t бар чытканнар. ⁴ А египетчилер ол үеде Дээрги-Чаяакчының чок кылып кааны дун оолдарын ажаап турган – оларнын бурганнарын Дээрги-Чаяакчы шиидип каан болган.

⁵ Израиль чон Раамсестен көжүп үнгеш, Сокхотка турлагжып алган.

⁶ Олар Сокхоттан көжүп үнгеш, ээн кургаг ховунуң кыдыында турар Этамга турлагжып алганнар.

⁷ Этамдан көжүп үнгеш, *Ваал-Цефоннуң дужунда Пи-Гахиротче дедир ээпкеш, Мигдолдуң мурнунга турлагжып алганнар.

^t33:3 Эрес-дидими-биле – дорт очулдуарга, «бедик хол-биле» дээн. Болгу дег өске утказы мындыг: «Бурганның күчү-күштүг холунуң адаа-биле».

32:39 Э. д. 50:23; 1 Чыл. 7:14-15 32:40 Ис. 13:31; 17:1

32:41 Ы. х. к. 3:14-15; 3 Хаан. 4:13; 1 Чыл. 2:21-23 33:3 Хост. 14:8 33:4 Хост. 12:12, 29

33:5 Хост. 12:37 33:6 Хост. 13:20 33:7 Хост. 14:2

⁸ Пи-Гахироттан көжүп үнгөш, далай ортузу-биле ээн кургаг ховуже эрте бергөш, Этам деп ээн кургаг ховуга үш хүн дургузунда чоруп-чоруп, Марага турлагжып алганнар.

⁹ Марадан көжүп үнгөш, Элимге чедип келгеннер. А Элимде он ийи суг бажы биле чеден пальма ыяш бар болган, олар аңаа турлагжып алганнар.

¹⁰ Израильчилер Элимден көжүп үнгөш, Кызыл далай чанынга турлагжып алганнар.

¹¹ Кызыл далайдан көжүп үнгөш, ээн кургаг Син ховузунга турлагжып алганнар.

¹² Син ховузундан көжүп үнгөш, Дофкага турлагжып алганнар.

¹³ Дофкадан көжүп үнгөш, Алушка турлагжып алганнар.

¹⁴ Алуштан көжүп үнгөш, Рефидимге турлагжып алганнар. Ол черде ижер суг чок болган.

¹⁵ Рефидимден көжүп үнгөш, Синай ховузунга турлагжып алганнар.

¹⁶ Синай ховузундан көжүп үнгөш, Киброт-Гаттаавага турлагжып алганнар.

¹⁷ Киброт-Гаттаавадан көжүп үнгөш, Асиротка турлагжып алганнар.

¹⁸ Асироттан көжүп үнгөш, Ритмага турлагжып алганнар.

¹⁹ Ритмадан көжүп үнгөш, Римнон-Фарецке турлагжып алганнар.

²⁰ Римнон-Фарецтен көжүп үнгөш, Ливнага турлагжып алганнар.

²¹ Ливнадан көжүп үнгөш, Риссага турлагжып алганнар.

²² Риссадан көжүп үнгөш, Кегелафага турлагжып алганнар.

²³ Кегелафадан көжүп үнгөш, Шафер даг чанынга турлагжып алганнар.

²⁴ Шафер дагдан көжүп үнгөш, Харадага турлагжып алганнар.

²⁵ Харададан көжүп үнгөш, Макелотка турлагжып алганнар.

²⁶ Макелоттан көжүп үнгөш, Тахатка турлагжып алганнар.

²⁷ Тахаттан көжүп үнгөш, Таракка турлагжып алганнар.

²⁸ Тарактан көжүп үнгөш, Мифкага турлагжып алганнар.

²⁹ Мифкадан көжүп үнгөш, Хашмонага турлагжып алганнар.

³⁰ Хашмонадан көжүп үнгөш, Мосеротка турлагжып алганнар.

³¹ Мосероттан көжүп үнгөш, Бене-Яаканга турлагжып алганнар.

³² Бене-Яакандан көжүп үнгөш, Хор-Агидгадка турлагжып алганнар.

³³ Хор-Агидгадтан көжүп үнгөш, Иотвафага турлагжып алганнар.

³⁴ Иотвафадан көжүп үнгөш, Авронага турлагжып алганнар.

³⁵ Авронадан көжүп үнгөш, Эцион-Гаверге турлагжып алганнар.

³⁶ Эцион-Гаверден көжүп үнгөш, Цин ховузунда Кадеске турлагжып алганнар.

³⁷ Кадестен көжүп үнгөш, Эдом чурттуң кызыгаарында Ор дагның чанынга турлагжып алганнар. ³⁸ Аарон *бараалгакчы Дээрги-Чаякчының дужаалын ёзугаар Ор дагже үне бергөш, израиль чоннуң египет черден үнүп чорутканының дөргөнгү чылында, беш айның бирээде ол дагга мөчээн. ³⁹ Ор дагга мөчүүрде, Аарон 123 харлыг турган.

33:8 Хост. 15:22-23 **33:9** Хост. 15:27 **33:11** Хост. 16:1 **33:14** Хост. 17:1

33:15 Хост. 19:2 **33:16** Сан. 11:34 **33:17** Сан. 11:35 **33:31** Ы. х. к. 10:6

33:33 Ы. х. к. 10:7 **33:35** Ы. х. к. 2:8 **33:36** Сан. 20:1; 27:14 **33:37** Сан. 20:22

33:38 Сан. 20:28; Ы. х. к. 10:6

⁴⁰ Ол үеде *ханаан черниң *Негевте турар Арад хоорайының хананей хааны израиль чоннуң кел чыдарын дыңнап каан чүве-дир.

⁴¹ Израильчилер Ор дагдан көжүп үнгөш, Салмонага турлагжып алганнар.

⁴² Салмонадан көжүп үнгөш, Пунонга турлагжып алганнар.

⁴³ Пунондан көжүп үнгөш, Овотка турлагжып алганнар.

⁴⁴ Овоттан көжүп үнгөш, *Моавтың кызыгаарында чыдар Ийе-Аваримге турлагжып алганнар.

⁴⁵ Ол черден көжүп үнгөш, Дивон-Гадка турлагжып алганнар.

⁴⁶ Дивон-Гадтан көжүп үнгөш, Алмон-Дивлатаимге турлагжып алганнар.

⁴⁷ Алмон-Дивлатаимден көжүп үнгөш, Аварим дагларынга, Нево дагның баарынга турлагжып алганнар.

⁴⁸ Аварим дагларындан көжүп үнгөш, Моавтың ховуларынга, *Иордан хемниң кыдыынга, Иерихоннуң дужунга турлагжып алганнар.

⁴⁹ Олар Иорданның чөөн талакы кыдыынга, Моавтың ховуларынга Бет-Иешимоттан Авел-Ситтимге чедир девискээрге турлагжып алганнар.

⁵⁰ Дээрги-Чаяакчы Моавтың ховуларынга, Иордан хемниң кыдыынга, Иерихоннуң дужунга Моисейге мынча деп чугаалаан: ⁵¹ «Израиль чонга мону дамчыдып чугаала. Иордан хемни кежип, ханаан черге чеде бергөш, ⁵² ол черниң бүгү чурттакчыларын мурнуардан сывырып чорудуптунар, оларның чонуп, шуткуп кылган хамык *дүрзү-бурганнарын узуткап кааптынар, мөгөйишкин кылыр бедик черлерин үрегдеп кааптынар. ⁵³ Ол черни эжелеп алгаш, аңаа чурттай беринер, чүгө дээрге Мен ону ээлезин дээш силерге берип тур мен. ⁵⁴ Черни үлээрде, төлге даштары октааш, төрөл бөлүк бүрүзүнге хувааглыг черден айтып бээр силер. Хөй санныг төрөл бөлүк – улуг хувааглыг чер, а эвээш санныг төрөл бөлүк – улуг эвес хувааглыг чер алзын; төлге даштары ол төрөл бөлүккө кайнаар айтып дужер-дир, төрөл бөлүк хувааглыг черин аңаа алзын. Хувааглыг черлеринерни ада-өгбөңөрдөн укталган аймактарыңар аайы-биле алыр силер.

⁵⁵ А бир эвес бо черниң чурттакчыларын мурнуардан сывырып чорудуппас болзунарза, оларның арткан улузу силерге карактарыңарже кадалган чартылар, быктыңарже кадалган теннер дег болу бээр база ээлеп чурттай бээр черинерге силерни кызып-кыяр. ⁵⁶ Мен ынчан силерни, оларны канчаар аажылаар деп турганым дег, ынчаар аажылаар мен».

*Ханаан черниң кызыгаарлары

(Иез. 47:13-21)

34 ¹ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чонга мону дужаап чугаала. Ханаан черже кире бээриңерге, силерге ээлээр кылдыр хувааттыңан черниң кызыгаарлары бо-дур.

³ Оң мурнуу талазы Цин ховузундан ыңай, Эдомнуң кызыгаарын дургаар шөйлүр, силерниң мурнуу кызыгаарыңар Дус далайның мурнуу кыдыындан эгелээш, барыын чүкче шөйлүр. ⁴ Ол кызыгаар мурнуу чүккө Акравим деп бедик

33:40 Сан. 21:1 33:43 Сан. 21:10 33:44 Сан. 21:11 33:47 Ы. х. к. 32:49

33:48 Сан. 22:1 33:49 Сан. 25:1 33:52 Хост. 23:24; Ы. х. к. 7:5 33:54 Сан. 26:54

34:3 Ис. 15:1-4

черже шиглей шөйүлгөш, Цин ховузун таварып эрткеш, Кадес-Варниге чедер, оортан Гацар-Аддарга четкеш, Ацмонну таварып эртер. ⁵ Ацмондан ыңай кызыгаар Египет-биле кызыгаарда турар хемче шиглей шөйүлгөш, далайга чедер.

⁶ Барыын талакы кызыгаарыңар Улуг далай эри болур.

⁷ Соңгу талакы кызыгаарыңарны Улуг далайдан Ор дагга чедир демдектенер, ⁸ а Ор дагдан Лево-Хаматка чедир демдектенер; кызыгаарның бурунгаар үне берген чери Цедадка чедер. ⁹ Оортан кызыгаар Цифронче шөйүлгөш, Гацар-Энанга чедер. Силерниң соңгу кызыгаарыңар ол-дур.

¹⁰ Чөөн кызыгаарыңарны Гацар-Энандан эгелеп алгаш, Шефамга чедир демдектенер. ¹¹ Чөөн кызыгаар Шефамдан Ривлаже Аинниң чөөн талазындан шөйүлгөш, Киннерет хөлдүн⁴ чөөн талакы эриктеринге чедер. ¹² Ооң соонда *Иордан хемниң кыдыын дургаар баткаш, Дус далайга чедер. Силерниң чериңерниң бүгү талалардан кызыгаарлары ол-дур».

¹³ Моисей израиль чонга: «Дээрги-Чаяакчының тос аймакка база Манассияның аймааның чартыыңга бээр кылдыр дужаап каан чери бо-дур, силер ону төлге даштары октааш, үлежип аар силер. ¹⁴ Чүгө дээрге Рувимниң болгаш Гадтын аймактары төрөл бөлүктөр аайы-биле база Манассияның аймааның өске чартыы хувааглыг черлерин ап алган-дыр. ¹⁵ Ол ийи аймак база Манассияның аймааның ол чартыы боттарының хувааглыг черлерин Иорданның чөөн талазынга, Иерихоннун дужунга ап алган болгай» – деп айтып-чагаан.

Черни үлеп-хуваар улустун аттары

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ¹⁷ «Черни силерге үлеп-хуваар улус бо-дур: Элеазар *бараалгакчы биле Нуннун оглу Иисус. ¹⁸ Олар-биле кады черни хуваар кылдыр бир аймактан-на бир баштың кижиден ап алыңар. ¹⁹ Ол *баштыңнарның аттары бо-дур:

Иуданың аймаандан – Иефоннийниң оглу Халев;

²⁰ Симеоннун аймаандан – Аммиудтуң оглу Самуил;

²¹ Вениаминниң аймаандан – Кислоннун оглу Элидад;

²² Данниң аймаандан – Иоглийниң оглу Буккий;

²³ Иосифтиң оглу Манассияның аймаандан – Эфодтуң оглу Ханниил;

²⁴ Иосифтиң оглу Эфремниң аймаандан – Шифтанның оглу Кемуил;

²⁵ Завулоннун аймаандан – Фарнактың оглу Элицафан;

²⁶ Иссахарның аймаандан – Азанның оглу Фалтиил;

²⁷ Асирниң аймаандан – Шеломиниң оглу Ахиуд;

²⁸ Неффалимниң аймаандан – Аммиудтуң оглу Педаил».

²⁹ Ханаан черни израиль чонга үлеп-хуваар кылдыр Дээрги-Чаяакчының дужаал берген улузу ол-дур.

⁴34:11 Киннерет хөл – ол ышкаш Геннисарет хөл азы Галилея хөлү деп адап турар.

34:7 Сан. 33:37-39 34:8 4 Хаан. 14:25 34:11 4 Хаан. 23:33; Иер. 39:5

34:12 Э. д. 15:18; Хост. 23:31; Ы. х. к. 11:24; Исис. 1:4 34:17 Исис. 14:1; 19:51 34:19 Сан. 14:6

Левиттерниң хоорайлары(Иис. 21:1-42)*

35¹ Дээрги-Чаякчы Моисейге *Моавтың ховуларынга, *Иордан хемниң кыдыынга, Иерихоннун дужунга мынча деп чугаалаан: ² «Израиль чонга мону дужаап чугаала. Олар боттарының ээлеп турар хувааглыг черлеринден левиттерге чурттаар хоорайлардан аңгылап берзин база хоорайларны долгандыр турар шөлдерни оларга үзүп берзин. ³ Левиттер ол хоорайларга чурттазын, а шөлдер оларның шупту мал-маганынга, кодан сүрүглеринге одар-белчиир болзун. ⁴ Оларга бээр хоорайларыңарны долгандыр турар шөлдер хоорай ханаларыңдан бүгү талаларже 1000 кыры дурту^v шөйлүр ужурлуг. ⁵ Ортунда турар хоорайның даштынга чөөн талаже углай 2000 кыры дуртун, мурнуу талаже – 2000 кыры дуртун, барыын талаже – 2000 кыры дуртун, сонгу талаже – 2000 кыры дуртун хемчээп алыңар. Левиттерниң хоорайлар чоогунга алыр шөлдериниң хемчээли ол-дур.

⁶ Левиттерге берип турарыңар хоорайларның алдызы хоргадал-хоорайлар болзун – өлүрүкчү кижиниң дезе бээр чери кылдыр оларны тускайлап каар силер. Оларга немей левиттерге дөргөн ийи хоорайдан аңгылап бээр силер. ⁷ Левиттерге бээр ужурлуг хоорайларыңарның ниити саны – дөргөн сес, оларны долгандыр турар шөлдерни база левиттерге бээр силер. ⁸ Израиль чоннун элел черинден хоорайлар аңгылап берип турда, хөй санныг аймак – хөй хоорайларны, эвээш санныг аймак – эвээш хоорайларны, бодунун алыр хувааглыг черинге дүүштүр, левиттерге аңгылап бээр ужурлуг».

Хоргадал-хоорайлар*(Ы. х. к. 4:41-43; 19:1-13; Иис. 20:1-9)*

⁹ Дээрги-Чаякчы Моисейге мынча деп чугаалаан: ¹⁰ «Израиль чонга мону дамчыдып чугаала. Иорданны кежи, *ханаан черже кире бергеш, ¹¹ бодуңарга хоргадал-хоорайлардан тодарадып алыңар. Бир кижини эндеп каан кижини ол хоорайларже дезе берип шыдаар болзун. ¹² Өлүрүкчү кижиге ол хоорайлар өлүрткен кижиниң өжээнин негээн төрелинден хоргадаар чер болур; өлүрүкчү кижиниң ниитилел мурнунга шииттирбээн шаанда, өлбөс ужурлуг. ¹³ Силерниң аңгылап берип турарыңар хоргадал-хоорайларның саны алды болур ужурлуг. ¹⁴ Иорданның чөөн талазынга үш хоорайдан, ханаан черге база үш хоорайдан аңгылап калыңар – хоргадал-хоорайларыңар ол болзун. ¹⁵ Шак ол алды хоорай израильчилерге-даа, силерниң араңарда доктаамал азы түр када чурттап турар даштыкы кижиге-даа хоргадал-хоорайлар болзун, бир-ле кижини эндеп каан кижини ынаар дезе берзин.

¹⁶ Бир эвес кандыг-бир кижини өске-бир кижини демир эт-херексел-биле согарга, демгизи өлүп калган болза, сопкан кижини – өлүрүкчү-дүр, ону өлүрүп каар ужурлуг. ¹⁷ Кижини өлүп соп каап болур дашты кандыг-бир кижини холунга туткаш, өске-бир кижини согарга, демгизи өлүп калган болза, сопкан кижини – өлүрүкчү-дүр, ону өлүрүп каар ужурлуг. ¹⁸ Кижини өлүп соп каап болур ыяш эт-херекселди

35:4 Өске бурунгу сөзүглелде «2000 кыры дурту» деп бижээн.

кандыг-бир кижиге холунга туткаш, өске-бир кижини согарга, демгизи өлүп калган болза, сопкан кижиге – өлүрүкчү-дүр, ону өлүрүп каар ужурлуг. ¹⁹Өлүрткен кижиге дээш өжөөн негекчизиге өлүрүкчүгө таваржы бергеш, ону өлүрүп каап болур. ²⁰Бир эвес кандыг-бир кижиге өске-бир кижини көөр хөңнү чогуңдан идиптерге азы олче сагыштыгы-биле бир чүве октаптарга, демгизи өлүп калган болза, ²¹азы өжөөргө, өске-бир кижини холу-биле шанчыптарга, демгизи өлүп калган болза, халдашкын кылган кижиге – өлүрүкчү-дүр, ону өлүрүп каар ужурлуг. Өлүрткен кижиге дээш өжөөн негекчизиге өлүрүкчүгө таваржы бергеш, ону өлүрүп каап болур.

²²А бир эвес кандыг-бир кижиге өске-бир кижини душ бооп, өжөөннөшпейн идиптерге, азы олче эндег болуп бир чүве октаптарга, ²³азы эскербээни өске-бир кижиге кижини өлүрүп соп каап болур даш октаптарга, демгизи өлүп калган дирик. А ол кижиге өлгөн кижиниң дайзыны турбаан база аңаа бак чүве күзевөөн болза, ²⁴ниитилел өлүрүкчү кижиге биле өжөөн негекчизиниң аразында херекти бо дүрүмнөр өзүгө үзө шиитпирлээр ужурлуг. ²⁵Ниитилел душ бооп кижиге өлүргөн кижини өжөөн негекчизиниң холундан камгалап, ооң мурнунда аңаа турганы хоргадал-хоорайже дедир чорудуптар ужурлуг. Ол кижиге ыдыктыг олива үзү-биле шилип чагган дээди *бараалгакчының өлүмүңгө чедир ол хоорайга артып калзын. ²⁶Бир эвес өлүрүкчү кижиге бодунуң чурттап турары хоргадал-хоорайның кызыгаарындан ооң бетинде үнө бээрге, ²⁷өжөөн негекчизиге ол кижини хоргадал-хоорайның даштынга тудуп алгаш, өлүрүп каан болза, ону өлүргөн дээш буруудава. ²⁸Чүгө дээрге өлүрүкчү дээди бараалгакчының өлүмүңгө чедир бодунуң хоргадал-хоорайыңга артып каар ужурлуг турган; а дээди бараалгакчы өлгөн соонда, ол кижиге бодунуң эзелел черинче эеп кээп болур. ²⁹Ол бүгү силерге салгалдан салгал дамчып, чурттап турар шупту черлеринерге доктаадып каан дүрүм-хоойлу болзун.

³⁰Кандыг-даа өлүрүкчү кижини элээн каш херечиниң сөзүн өзүгө өлүрүп каар ужурлуг. А чүгө чаңгыс херечи бар болза, ол кижини өлүрүп шиидип болбас.

³¹Кижиге өлүргөн дээш буруулуг кижиниң амы-тынының садызы кылдыр төлевир албаңар, ол кижини өлүрүп каар ужурлуг. ³²Бир эвес хоргадал-хоорайже дезип чоруй барган кижиге бодунуң черинче чаныксай бээр болза, дээди бараалгакчы өлбөөндө, аңаа чөпшээрел бербенер, ол дээш төлевир албаңар. ³³Чурттап турар черинерни оон-биле бужартатпаңар; төгүлгөн хан черни бужартадып каар болгай, ол чер аңаа төгүлгөн хандан чүгө өлүрүкчү кижиниң ханы-биле арыглаттынар. ³⁴Чурттап турарыңар, Мээң ында турарым черни *арыг эвес кылбаңар: Мен – Дээрги-Чаяакчы, израиль чоннун аразында чурттап турар мен!»

Салпаадтың кыстарының хуваагылы чери

(Сан. 27:1-7; Иис. 17:3-6)

36 ¹Галаадтың төрөл бөлүүнүн баштыңчылары (Галаад – Махирниң оглу, Махир – Манассияның оглу, а Манассия – Иосифтиң оглу) Моисейге база израиль чоннун аймактарының *баштыңнарыңга чедип келгеш, ²мынча дээнер: «Дээрги-Чаяакчы бистиң дээргивиске черни израиль чонга төлгө даштары октааш,

үлөп-хуваарын дужааган болгай. Дээрги-Чаяакчы бистин акывыс Салпаадтын хувааглыг черин ооң кыстарынга дамчыдып бээрин база дужааган болгай. ³А ол кыстар израиль чоннуң өске-бир аймаандан үнген эрлер-биле өгленчип алган дижик. Ынчан ол кыстарның хувааглыг чери ада-өгбевистен биске дамчып келген черден казыттынып, өске аймактың черинге каттыжа бээр-дир, биске айтып берген хувааглыг чер кызырлыр-дыр. ⁴Кажан израиль чонга Хосталга чылы кээрге, Салпаадтын кыстарының хувааглыг черин оларның ашакка барганы аймак шуут-ла ээлеп аар-дыр, ада-өгбевистен биске дамчып келген черден оларның чери казыттына бээр-дир».

⁵Моисей израиль чонга Дээрги-Чаяакчының берген айтышкынын дамчыдып чугаалаан: «Иосифтин үре-салгалының аймаа шынын чугаалап тур. ⁶Салпаадтын кыстарынга хамаарыштыр Дээрги-Чаяакчының айтышкыны бо-дур. Олар боттарының эки деп көргөн кижизи-биле өгленчип ап болур, ынчалза-даа чүгле ада-өгбезиниң аймаанга хамааржыр төрөл бөлүктүң эр улузу-биле өгленчип алзыннар. ⁷Израиль чонга хамааржыр хувааглыг чер бир аймактан өске аймакче шилчивезин, израиль кижин бүрүзү бодунуң ада-өгбезиниң аймаанга хамааржыр черин кадагалап арттырар ужурлуг. ⁸Израиль аймактарда бодунуң ачазының хувааглыг черин салгап алган кыс кижин бүрүзү ачазының аймаанда төрөл бөлүккө хамааржыр эр кижин-биле өгленчип алыр ужурлуг, ынчан израиль кижин бүрүзү бодунуң ада-өгбезиниң хувааглыг черин салгап алыр ⁹база хувааглыг чер бир аймактан өске аймакче шилчивес. Израиль чоннуң аймак бүрүзү бодунуң хувааглыг черин кадагалап арттырар ужурлуг».

¹⁰Салпаадтын кыстары Дээрги-Чаяакчы Моисейге канчаар дужааганыл, ынчаар күүсеткен. ¹¹Салпаадтын кыстары: Махла, Тирца, Хогла, Милка болгаш Ноа олар ачазының ха-дуңмазының оолдары-биле өгленчип алган. ¹²Олар Иосифтин оглу Манассияның аймаанда бир төрөл бөлүктүң эр улузунга барып алган болгаш, оларның хувааглыг чери ачазының аймаанга хамааржып артып калган.

¹³Дээрги-Чаяакчының израиль чонга Моисейни дамчыштыр *Моавтын ховуларынга, *Иордан хемниң кыдыынга, Иерихон хоорайның дужунга берген айтышкыннары болгаш дүрүмнери ол-дур.

Ыдыктыг хоойлуну катаптааны

Кирилде

Моисейниң Беш номунун төнчүзүнче «Ыдыктыг *хоойлуну катаптааны» деп ном кирген. Номнун утка-хевири – еврей хоойлу доктаадыкчызы Моисейниң сөөлгү чагыг-сургаалы. Ол чагыг-сургаалды израиль чонга *моав черге, *Ханаанче халдап кирериниң бетинде берген. Номну Моисейниң үш узун чугаазынга (1–4 эгелер; 5–29 эгелер; 30–31 эгелер) база төнчү кезекке (32–34 эгелер) чарып болур.

Номнун ады мурнундагы номнарже кирген хөй хоойлулар ында катаптанып турарын көргүскен. Ооң-биле чергелештир элээн хөй санныг чаа хоойлулар таваржып турар. Бо ном дээрге бар турган хоойлу-дүрүмнерниң дорт катаптаашкыны эвес, а Бурганның *чагыг-керээзин чаарткаш, израильчилерниң чаа салгалынга дамчытканы-дыр. *Синай дагга баштайгы чагыг-керээни чарганындан бээр барык дөртөн чыл эрткен-не болгай. Хөй хоойлулар оон-даа бурунгаар – израиль чоннун ханаан черге сууржуң чурттай бээри, кажан аңаа чаа байдалдарга тааржыр оон-даа тодаргай хоойлужудулга херек апаары үеже өттүр көрүп турар.

Номнун эң-не шылгарангай кезектериниң бирээзи – Израильдиң оон соңгааргы төөгүзүн тайылбырлаар арганы берип турар йөрээшкиннер болгаш каргыштар данзызы болур. Еврейлерге сургаал кылган *Бурганның медээчилери (ылаңгыя Иеремия) шак ол йөрээшкиннер болгаш каргыштарны болганчок-ла барымдаалаар турган. *Бурганның өргээзин бистиң эрага чедир VII-ги чүс чылда чаартып турда, аңаа тывылган ном – бо ном азы ооң элээн улуг кезии ол бооп чадавас (4 Хаан. 22 эге көр). Иосия хаан улустун шагда-ла уттупканы Бурганның негелделерин база Ооң сөзүн тоовас улуска кыжанган каргыштарын дыңнап кааш, коргуп-сүртөй берген болгаш мөзү-шынар, шажын-чүдүлге талазы-биле Моисейниң үезинден бээр израиль ниитилелге туруп көрбээн эң шыңгыы арыглаашкынны эгелээн.

Бо ном монотеизмниң (чаңгыс Бурганга бүзүрээр, мөгеер чоруктуң) тодаргай илерээшкинин база бүдүн еврей хоойлунун алыс ужуру – чүглө Дээрги-Бурган-Чаяакчыга мөгейип, Аңаа чүден артык ынак болурунда деп көргүзүп турар.

*Ханаан черни ээлээр дугайында дужаал

1 Бо сөстөр дээрге Моисейниң бүгү израиль чонга *Иордан хемниң чөөн талазында Арава шынаага база ээн кургаг ховуга, Суфтуң дужунга, Фаран, Тофел, Лаван, Асирот болгаш Дизагав хоорайларның аразынга чугаалаан сөстөри-дир. ² (Сеир дагларынга чедер орук-биле *Хорив дагдан Кадес-Варниге чедир он бир хүн дургузунда чоруур турган.) ³ Египеттен хосталып үнген соонда, дөртенги чылдың он бир айның бирээде Моисей израильчилер-биле чугаалашкаш, оларга хамаарыштыр Дээрги-Чаяакчының айтып-чагаан бүгү чүвезин дамчытканы ол. ⁴ Эсевон хоорайга чуртун чагырып турган амор хаан Сигонну база Аштерот

болгаш Эдрея хоорайларга чуртун чагырып турган Васанның хааны Огту базып каан соонда, ⁵Моисей Иорданның чөөн талазынга, *моав черге, бо *хоойлуну тайылбырлап эгелээн:

⁶«Хорив даг эдээнге турувуста, бистин Бурганывыс Дээрги-Чаяакчы биске: „Бо даг чанынга чежеге дээр турар силер. ⁷Барып көжүп үнүер: амор чоннун даглыг чуртунче, оларның шупту кожаларының чурттап турар черлеринче: Иордан хемниң шынаазынче, даглыг черже, шатче, *Негевче болгаш далай эринче чоруй барыңар; ханаан черни таварып эрткеш, Ливан дагларынга, улуг Евфрат хемге чеде бериңер. ⁸Көрүңер даан, Мен бо черни силерге берип тур мен, ам баргаш, Дээрги-Чаяакчының ада-өгбөңерге – Авраам, Исаак болгаш Иаков оларга база оларның үре-салгалынга бээр бооп дангыраглааны бо черни өңчү кылдыр хүлээп алыңар“ – дээн болгай».

Израильдин баштыңчыларын томуйлааны

⁹«Мен ынчан силерге мынча деп турдум чоп: „Силерни чааскаан ууп чүктөп шыдавас-тыр мен. ¹⁰Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар силерни өстүрүп-көвүдөдип кагды, ам дээрде сылдыстар дег хөй-дүр силер! ¹¹Ада-өгбөңерниң Бурганы Дээрги-Чаяакчы силерни амгы саныңардан муң катап көвүдетсин, силерге азап турганы дег, ачы-буянын хайырлазын! ¹²Мен канчап-ла чааскаан силерниң аар-бергеңерни ууп, үүрге-чүгүңерни чүктөп шыдажыр база чаргыңарны чарар мен?! ¹³Бодуңарга аймактар аайы-биле угаан-сарыылдыг, шылгаттыңан^w улустан шилип алыңар, мен оларны силерге баштыңчылар кылып бээр мен“.

¹⁴Силер меңээ: „Сээң биске айыткан шиитпирин эки-дир“ – деп харыыладыңар. ¹⁵Мен ынчан силерниң аймактарыңардан кол кижилерни: угаан-сарыылдыг, шылгаттыңан^x улусту кыйгырткаш, силерге баштыңчылар кылып каан мен – олар муң, чүс, бежен болгаш он кижиге даргалар база аймак бүрүзүнде удуртукчулар апарган.

¹⁶Мен ынчан силерниң демги баштыңчыларыңарга мынча деп айтып-чагаан мен: „Ха-дуңма чонуңарның чаргы-чаалызын дыңнап, израиль кижии израиль кижии-биле-даа, даштыкы кижии-биле-даа чаргылдажып турар болза, шынны-биле шиидинер. ¹⁷Шииткел үндүрүп тура, улусту ылгай көрбөңер, аргажок ынай-даа, өндүр улуг-даа кижини денге дыңнаңар, кандыг-даа кижиден кортпаңар, чүгө дээрге силер улусту Бурганның өмүнээзинден шиидип турар силер; а шиитпирлээри эмин эрттир берге херекти меңээ эккелиңер, ону дыңнап көргөш, бодум шиитпирлээр мен“.

¹⁸Оон мен силерниң кылыр ужурлуг шупту ажыл-херектеринерге хамаарыштыр айтышкыннарны база-ла ынчан берген мен».

^w**1:13, 15** Азы: «Дуржулгалыг» азы «ат-сураглыг».

^x**1:15** 1:13-те немелде тайылбырны көр.

1:4 Сан. 21:21-35 **1:6** Хост. 19:1; Сан. 10:11-12 **1:7** Сан. 13:30

1:8 Э. д. 12:7; 26:3; 28:13 **1:9** Хост. 18:18; Сан. 11:14 **1:10** Э. д. 15:5 **1:11** 2 Хаан. 24:3

1:15 Хост. 18:25; Сан. 11:16 **1:16** Лев. 19:15; Ы. х. к. 16:18-19; У. ч. 31:9

1:17 Хост. 23:2-3; Лев. 19:15 **1:17** Хост. 18:22, 26

Хайгылдаашкын база чоннуң кортканы

(Сан. 13; 14)

¹⁹ «Бис ынчан Хоривтен көжүп үнгөш, Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың дужааганын ёзугаар, амор чоннуң даглыг чуртунга чедер орук-биле чорупкаш, силерниң көргөниңер аажок улуг коргунчуг ээн кургаг ховуну таварып эрткеш, Кадес-Варниге чеде берген бис. ²⁰ Мен силерге: „Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың биске берип турары амор чоннуң даглыг чуртунда чедип келдинер, ²¹ көрүңер даан, бо черни Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар силерге берип турар-дыр, барып, ада-өгбөңерниң Бурганы Дээрги-Чаяакчының силерге чугаалап турганын ёзугаар, ону ээлеп алыңар, кортпаңар-даа, сүрээдевенер-даа“ – дээн мен.

²² А силер ынчан шупту меңээ чедип келгөш: „Бо черни биске шинчип көрүп бээр улустан баштай чорудуптаалы, олар бистиң эртер ужурлуг оруувус база барып чедер хоорайларывыс дугайында медээден эккелзин“ – дээн силер.

²³ Ол бодалды таарымчалыг деп көргөш, силерниң араңардан он ийи кижини – аймак бүрүзүндөн-не бир кижини кылдыр – шилип алган мен. ²⁴ Хайгыылчылар чорупкаш, даглыг черже үнгөш, Эшкол шынаага чеде бергөш, ону шинчип көргөн. ²⁵ Оон ол черниң чимистерин тудуп алгаш, биске эккелгөш, Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың биске берип турары чер дугайында медээлеп: „Эки чер-дир“ – деп чугаалаан.

²⁶ А силер ынаар үнүксөвейн, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның айтышкынынга удурланып, ²⁷ чадырларыңарга: „Биске хөңнү чок болгаш база бисти амор чоннуң холунга хүлээдиң берип, узуткап каар дээш, Дээрги-Чаяакчы бисти египет черден үндүрө берген-дир. ²⁸ Ынаар чедер харыывыс кайда боор. Хайгыылчы ха-дунмавыс ‘Ол чон бистен күчүлүг, улуг-шыырак-тыр, ооң хоорайлары улуг болгаш дээрге чедип турар быжыглалдарлыг-дыр, Энактың үрө-салгалын^у безин аңаа көрдүвүс’ деп чугаалааш, сорук-күжүвүстү кошкадышты“ – деп хыйланып турган силер.

²⁹ А мен силерге: „Ол чондан кортпаңар-даа, сүрээдевенер-даа. ³⁰ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар мурнуңарда бар чыдар болгай, Ол, Египетке, бодуңар көрүп туруңарда, силерге кылганы дег, силерниң талаңарга чаалажыр. ³¹ Ээн кургаг ховуга Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар силерни бүгү эрткен орууңарга, бо черге чедип келгиченерге чедир, ада кижиниң оглун чүктеп чорууру дег, чүктеп чораанын көргөн-не болгай силер“ – дээн болгай мен.

³² Ынчалза-даа ол таварылгада Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга бүзүревейн бардыңар; ³³ силерге турлагжып алыр чер көрүп бээр дээш мурнуңарга орук баштап бар чыткан Бурганга, силерге орук айтыр дээш дүне – от аразынга, а хүндүс – булут аразынга бар чыткан Бурганга бүзүревейн бардыңар».

У1:28 Энактың үрө-салгалы дээрге кайгамчык улуг мага-боттуг улусту ойзу адааны ол бооп чадавас (Сан. 13:23; Ы. х. к. 2:10; 9:2; Ис. 11:21-22 көр).

1:21 Ы. х. к. 31:8; Ис. 1:9 **1:30** Хост. 14:14 **1:31** Хост. 19:4; Ы. х. к. 32:11; Иса. 46:3

1:33 Хост. 13:21

Бурганның чонну кезеткени

(Сан. 14:20-45)

³⁴ «Дээрги-Чаяакчы силерниң чугаа-сөзүңерни дыңнап кааш, килеңнеп: ³⁵ „Бо улустан, бо бузуттуг салгалдан кым-даа ада-өгбөңерге бээр бооп аазаным эки черни көрбөс. ³⁶ Чүглө Иефоннийниң оглу Халев ол черни көөр; Дээрги-Чаяакчыга бүрүнү-биле чагыртканы дээш, Мен аңаа болгаш ооң үре-салгалыңга таварып эрткен черин бээр мен“ – деп даңгырагалаан.

³⁷ Силерниң хайыңар-биле Дээрги-Чаяакчы меңээ безин килеңнеп, мынча дээн: „Сен база ол черже кирбес сен; ³⁸ Нуннуң оглу, сээн дузалакчың Иисус – ынаар кирер кижилер ол-дур, сен ону сорук кирип, быжыглап каг, чүгө дээрге ол черни ээлээр кылдыр, израиль чонну баштап кирире бээр кижилер ол-дур. ³⁹ ‘Дайзыннарга олча-тывыш болу бээр улус-тур’ деп турган чаш ажы-төлүңер, амгы үеде эки-бакты ылгап билбес оолдарыңар демги черже кире бээр, оларга ол черни бээримге, ээлеп алыр. ⁴⁰ А силер дедир эггеш, Кызыл далай чедер орук-биле ээн кургаг ховуже чоруптунар“.

⁴¹ Ынчан силер меңээ: „Дээрги-Чаяакчының мурнунга бачыт үүлгеткен-дир бис, ам барып, Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың биске дужааганын ёзугаар чаалажкылы“ – деп харыылаан силер. Ооң соонда кайыңар-даа дайылдажыр чепсээн астып алгаш, даглыг черже үне бээри шуут белең деп бодаан. ⁴² А Дээрги-Чаяакчы меңээ: „Оларга: ‘Ынаар үнмеңер база дайылдашпаңар, чүгө дээрге араңарда Мен чок-тур мен. Оон башка дайзыннарыңарга чылча шаптырар силер’ – деп чугаала“ – дээн.

⁴³ Мен силер-биле чугаалашкан мен, ынчалза-даа мени тоовайн, Дээрги-Чаяакчының айтышкыныңга удурланып, тураңар улгадып, даглыг черже үне бердинер. ⁴⁴ Ол даглыг черниң чурттакчылары – амор чон силерге удур чаалажып үнгеш, силерни арылар ышкаш сывыртап, Сеирден эгелээш, мырыңай Хормага чедир чылча шаап турган. ⁴⁵ Силер ынчан эеп келгеш, Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп, ылгажып турдуңар, а Ол сөстериңерни дыңнавайн эрттирип, силерни тоовайн барган. ⁴⁶ Ынчангаш силер Кадеске ол хире үр болган силер».

Израиль чон Эдом, *Моав болгаш Аммоннуң чоогунда

2 ¹ «Бис дедир эепкеш, Дээрги-Чаяакчының меңээ чугаалаанын ёзугаар, Кызыл далай чедер орук-биле ээн кургаг ховуже чорупкаш, Сеир дагларын үр үе дургузунда оюп эртип келген бис. ² Ынчан Дээрги-Чаяакчы меңээ мынча деп чугаалаан: ³ „Бо дагларны чежеге дээр оюп эртип кээр силер, сонгу чүкче ээптиңер. ⁴ Чонга мону айтып-чагы. Силер чаңгыс сөөк ха-дунманар – Исавтың үре-салгалының чурттап турары Сеирни таварып эртер силер. Олар силерден корга бээр, ⁵ ындыг-даа болза, олар-биле дайылдажырыңдан кичээниңер, чүгө дээрге Сеир дагларын ээлеп чурттаар кылдыр Исавка хүлээдиң берген болгаш, оларның черинден силерге идик улдуңу хире-даа чер бербес мен. ⁶ Аыш-чемни олардан акша-биле садып чиңер, сугну база акша-биле садып ижинер“.

1:36 Сан. 14:6-9, 24 1:37 Сан. 20:12; 27:14 1:38 Хост. 24:13; Сан. 27:18-20

1:46 Сан. 20:1; Башт. 11:17 2:1 Сан. 14:25; 21:4 2:5 Э. д. 36:8

⁷Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар силерниң кылып турар бүгү чүүлдеринерге ачы-буянны хайырлаан, шак бо кончуг улуг ээн кургаг ховуда көжүп чоруп турарыңарны-даа билир болгай; Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар силер-биле дөртен чыл кады чоруп тур, хереглээн бүгү чүвөнерни ап келдиңер. ⁸Оон Сеирде чурттап турар ха-дунмавыс болур Исавтың үре-салгалының чаны-биле эрте берип, Арава шынаада Эйлат биле Эцион-Гаверни таварып эрткен оруктан эггеш, Моав ховузунче шиглей чорупкан бис.

⁹Дээрги-Чаяакчы меңээ мынча дээн: „Моав чонну кызып-кыйба, ооң-биле дайылдашпа, чүге дээрге Ар хоорайны Лоттуң үре-салгалыңа² ээледип каан мен, ынчангаш ооң черинден сеңээ хензиг-даа чер бербес мен“.

¹⁰(Оон мурнунда ол черге эмим чон – улуг-шыырак, хөй санныг, Энактың үре-салгалы ышкаш бедик-чаагай улус – чурттап турган. ¹¹Ол улусту, Энактың үре-салгалын дег, рефалар деп санап турган, а моавтар оларны эмимнер деп адап алган. ¹²А Сеирге ооң мурнунда хоррей чон чурттап турган, оон Исавтың үре-салгалы оларны чер-чуртундан үндүр сывырып, узуткап каапкаш, оларның черин ээлеп алган – израиль чон база Дээрги-Чаяакчының берген өнчүзү болур черни ынчалдыр ээлеп алган болгай.)

¹³Дээрги-Чаяакчы: „Ам көдүрлүп, Заред хемниң шынаазын кеже бериңер“ – дээрге, Заред шынааны таварып эрте берген бис. ¹⁴Кадес-Варниден көжүп үнгеш, Заредти кеже берген үевиске чедир үжен сес чыл шуужуп эрткен. Ол үе дургузунда бистиң турлаавыста дайылдажып шыдаар эр улустуң салгалы, Дээрги-Чаяакчының оларга хамаарыштыр даңгыраглап турганы дег, бүрүнү-биле кырлып калган. ¹⁵Дээрги-Чаяакчының холу оларны, когу үзүлгүжеге чедир, турлагда чон аразындан төндүр узуткап турган. ¹⁶Ол салгалдың дайылдажып шыдаар эр улузу шупту кырлып, чон аразыңа артпаанда, ¹⁷Дээрги-Чаяакчы меңээ мынча дээн: ¹⁸„Сен ам Моавтың кызыгаарындан үнүп, Ар хоорайның чаны-биле эртип бар чыдыр сен. ¹⁹Аммон чонга чоокшулап келген-дир сен. Оларны кызып-кыйба, олар-биле дайылдашпа; аммон чоннуң черинден сеңээ хензиг-даа чер бербес мен, чүге дээрге ол черни Лоттуң үре-салгалыңа* ээледип каан мен“».

²⁰(Ол чурт рефаларның чурту деп база санаттынып турар, ооң мурнунда аңаа рефалар чурттап турган, а аммоннар оларны замзумимнер деп адап алган. ²¹Олар улуг-шыырак, хөй санныг, Энактың үре-салгалы ышкаш бедик-чаагай чон болур; Дээрги-Чаяакчы оларны, аммоннар чедип кээрге, узуткап каан. Аммон чон замзумимнерниң черин эжелеп алгаш, аңаа чурттай берген. ²²Исавтың үре-салгалы Сеирге чедип кээрге, Бурган база ынчалдыр кылып, хоррей чонну узуткап каан болгай – олар хоррейлерниң черин эжелеп алгаш, амдыгаа чедир ында чурттап

²2:9, 19 Лоттуң үре-салгалы – моав биле аммон чоннар (Э. д. 19:36-38 көр). Лот болза Авраам өгбениң төрөл дунмазы турган.

2:7 Сан. 14:33 2:8 3 Хаан. 9:26 2:9 Башт. 11:15 2:10 Сан. 13:23; БІ. х. к. 1:28

2:11 Э. д. 14:5; БІ. х. к. 2:11, 20; Ис. 12:4; 13:12; 2 Хаан. 21:16; 1 Чыл. 20:4 2:11 Э. д. 14:5-6

2:12 Э. д. 36:20-30 2:13 Сан. 21:12 2:14 Сан. 14:29-35; 26:64-65 2:19 Башт. 11:15

2:20 Э. д. 14:5-6

турар. ²³ А Кафтордан чедип келген кафтор чон^а Газа хоорайга чедир суурларга чурттап турган аввей чонну узуткап кааш, оларның черинге чурттай берген.)

Сигон хаанның тиелеттиргени

(Сан. 21:21-26)

²⁴ «Дээрги-Чаяакчы оон мынча дээн: „Көдүрлүп, көжүп үнгөш, Арнон хемниң шынаазын жеже бер; көр даан, сээң холунга Эсевоннуң амор сөөктүг хааны Сигонну база ооң черин хүлээдип берип тур мен – ооң-биле дайылдажып, ол черни эжелеп ап эгеле. ²⁵ Бо хүнден эгелээш, бүгү чырык черде чоннар сенден коргуп, сүрээдээр кылдыр кылып каар мен; сээң дугайында дыңнап каан чоннар аажок коргуп, сүрээдээнинден сирилей бээр“.

²⁶ Мен ынчан Кедемот ховузундан Эсевонда Сигон хаанче төлээлекчилерим чорудуптарымга, олар анаа эп-найырал саналдап, сөс дамчыткан: ²⁷ „Силерниң черинер таварты эрте бээрин биске чөпшээреп көрүңер. Бис чүгле орук-биле чоруп, он-даа, солагай-даа талаже эгбейн эрте бээр бис. ²⁸ Аыш-чемиңерни акша-биле садып чиир бис, суунарны база акша-биле садып ижер бис, чүгле кылаштап эрте берип көрээли. ²⁹ Иорданны кежип, Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың биске берип турар черинге чеде бергижевиске чедир, черинер таварып эртерин, Сеирде чурттап турар Исавтың үре-салгалы база Арда чурттап турар моавтар дег, биске чөпшээреп көрүңер“.

³⁰ Ынчалзажок Эсевоннуң хааны Сигон биске бодунуң черин таварып эртерин чөпшээревээн, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар ону силерниң холунарга хүлээдип бээр дээш, дошкуурадып база чөрүүледиң каан; ам ынчалдыр бүткен-даа-дыр!

³¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ: „Көр даан, Мен сенээ Сигонну база ооң черин хүлээдип берип эгеледим, ооң черин эжелеп ап эгелей бер“ – дээн.

³² Сигон ынчан бодунуң шупту албаты чону-биле Иааца деп черге биске удур тулчуп үнүп келген. ³³ А Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс Сигонну биске хүлээдип бээрге, ону, ооң оолдарын база шупту албаты чонун басып каан бис. ³⁴ Ол үеде бис Сигонга хамааржыр хамык хоорайларны эжелеп алгаш, оларның шуптузунун чурттакчы чонун бүрүнү-биле узуткап каан бис – эр-даа, херээжен-даа улусту, ажы-төлдү-даа чок кылып, кымны-даа диригге арттырбаан бис. ³⁵ Чүгле оларнын мал-маганын база эжелеп алганывыс хоорайларда үнелиг чүүлдерни бодувуска олча-тывыш кылдыр ап алган бис. ³⁶ Арнон хемниң эриинде турар Ароер хоорай биле шынаада турар өске-бир хоорайдан эгелээш, Галаадка чедир биске удур туржуп шыдаар хоорай турбаан, Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс оларның шуптузун биске хүлээдип берген. ³⁷ Чүгле аммоннарның черинче чоокшулаваан силер; Иавок хемниң кыдыында база дагларда турар хоорайларынче – Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың оларга дээрин хоруп кааны шупту черлерже – чоокшулаваан силер».

^{а2:23} Кафтор чон – филистим чоннуң ада-өгбези болур чоннуң ады (Иер. 47:4; Ам. 9:7 көр).

2:22 Э. д. 36:20-30 2:23 Ис. 13:3-4 2:25 Хост. 15:14-16; 23:27 2:27 Сан. 20:17-19

2:36 Ис. 13:9

Ог хаанның тиилеттиргени

(Сан. 21:31-35)

3¹ «Оон өскээр эггеш, Васанче шиглей чорупкан бис. Васанның хааны Ог бодунуң шупту албаты чону-биле Эдрея чанынга биске удур тулчуп үнүп келген. ²Дээрги-Чаяакчы меңээ: „Ол хаандан кортпа, Мен ону, ооң шупту албаты чонун база чуртун сээң холунга хүлээдип бээр мен; сен ону Эсевонга чуртун чагырып турган амор хаан Сигонну ышкаш аажылаар сен“ – дээн.

³Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс Васанның хааны Огту, ооң бүгү албаты чонун бистиң холувуска хүлээдип берген; бис оларны кырып каарывыска, чаңгыс-даа дириг кижиге артпаан! ⁴Ынчан Огга хамааржып турган хамык хоорайларны эжелеп алган бис; чаңгыс-даа хоорай биске чагыртпайн барбаан: алдан хоорайны – шупту Аргов девискээрни, Ог хаанның күрүнези Васанны чагырып алган бис. ⁵Ол хоорайлар шупту бедик ханалар-биле, хаалгалар болгаш дээктер-биле быжыглаттынган турган. Дыка хөй быжыглал чок хоорайларны база эжелеп алган бис. ⁶Эсевоннуң хааны Сигоннуң хоорайларынга кылганывыс дег, хоорай бүрүзүндө чурттап турар эр-даа, херэежен-даа улусту, ажы-төлдү-даа кырып каапкан бис. ⁷А хамык мал-маганны база ол хоорайларның бүгү үнелиг чүүлдерин олча-тывыш кылдыр ап алган бис.

⁸Бис ол үеде ийи амор хаанның чагырганы Иорданның чөөн талазында черни – Арнон хемден Эрмон дагга чедир – хунаап алган бис. ⁹(Сидоннуң чурттакчылары Эрмон дагны Сирион деп адаар, а амор чон ону Сенир деп адаар болган.) ¹⁰Оргулааш черде турар хамык хоорайларны, бүгү Галаадты база бүгү Васанны – Ог хаанның күрүнезинде Салха биле Эдрея хоорайларга чедир эжелеп алган бис».

¹¹(Васанның хааны Ог дээрзи арткан сөөлгү рефаларның бирээзи турган чүведир. Ооң демир оруну^b аммоннарның Равва хоорайында ам-даа бар болдур ийин. Кыры дурту-биле хемчээрге, ол оруннуң узуну тос кыры, дооразы дөрт кыры болган.)

Иорданның чөөн талазында черни эжелеп алганы

¹²«Бистиң ынчан эжелеп алган черивисти: Арнон хемниң шынаазының чанында турар Ароер хоорайдан эгелээш, даглыг Галаадтың чартык кезиин – ында турар хамык хоорайлар-биле катай – Рувим биле Гадтың аймактарынга хүлээдип берген мен. ¹³А Галаадтың арткан кезээ биле Огтуң күрүнези Васанны бүрүнү-биле Манассияның аймааның чартыынга берип каан мен. (Бүгү Аргов девискээрни – бүгү Васанны „рефалар чурту“ деп адаар чүве. ¹⁴Манассияның үре-салгалы Иаир дээрзи бүгү Аргов девискээрни гессур биле мааха аймактарның кызыгаарынга чедир эжелеп алгаш, Васанны бодунуң ады-биле „Иаирниң хоорай-суурлары“ деп адап алган, ол ат амдыгаа чедир арткан.) ¹⁵Махирниң төрөл бөлүүнге Галаадты хүлээдип берген мен. ¹⁶А Рувим биле Гадтың аймактарынга Галаадтан Арнон хемге

^b**3:11** Азы: «Ооң даш хомду-хааржаа».

3:2 Сан. 21:33-34 **3:4** 3 Хаан. 4:13 **3:6** БІ. х. к. 7:2 **3:9** БІ. х. к. 4:48; Ис. 11:3; 12:5 **3:9** Ыд. ыр. 28:6; 1 Чыл. 5:23; Сол. ыр. 4:8; Иез. 27:5 **3:11** Э. д. 14:5; БІ. х. к. 2:11, 20 **3:11** 2 Хаан. 11:1; 12:26 **3:12** Сан. 32:33; Ис. 13:8 **3:14** Башт. 10:4 **3:15** Сан. 32:39-41; 1 Чыл. 2:22

чедир черни хүлээдип берген мен; ол черниң бир талакы кызыгаары Арноннун шынаазының ортузу-биле эрткен, а Иавоктуң шынаазы – аммон чон-биле кызыгаар бооп турган; ¹⁷ ол ышкаш *Иордан хемниң чөөн талазында шынааны база соңгу чүкте Киннерет хөлдөн мурнуу чүкте Дус далайның (азы Арава далайынын) чөөн талазында Фасги сынның эдээнге чедир черни хүлээдип берген мен.

¹⁸ Ол үеде силерге мынча деп айтып-чагаан мен: „Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар силерге бо черни ээлээр кылдыр берген-дир. Дайылдажып шыдаар шупту эр улузуңар чепсегленгеш, ха-дуңмаңар – израиль чонну баштап алгаш, мурнап чорупсун; ¹⁹ чүгле кадайларыңар, ажы-төлүңер база мал-маганыңар – а силерде мал-маган эндерик дээрзин билир мен – силерге айтып бергеним хоорайларга артып калзын. ²⁰ Дээрги-Чаяакчы ха-дуңмаңарга база, силерге ышкаш, тайбын чуртталганы хайырларга, олар Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның Иорданның барыын талазынга берип турар черин ээлеп аарга, чүгле ынчан силерниң кайыңар-даа мээң хуваап бергеним черинерже эеп кээп болур“.

²¹ Иисуска база ол үеде: „Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның демги ийи хаанны канчанганын ийи карааң-биле көргөн болгай сен; таварып эртерин бүгү күрүнелерни база Ол ынчаар аажылаар. ²² Олардан кортпаңар, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар Боду силерниң таланаңарда чаалажып турар болгай“ – деп чагып турган мен».

Моисейниң *Ханаанче кирип болбас ужурлуу

²³ «Мен ол үеде Дээрги-Чаяакчыга чаннyp тейлеп: ²⁴ „Дээрги-Чаяакчы, Дээргим! Сен Бодуннун чалчаңга өндүр бедииңни база күчү-күжүннү көргүзүп эгелей бердиң. Сээңии дег ажил-херектерни кылып, Сээңии дег күчү-күштү көргүзүп шыдаар өске бурган дээрде-даа, черде-даа бар бе? ²⁵ Иорданның ындыы чарыынче жеже бергеш, ында чаттылып чыдар эки черни, чараш даглыг черни база Ливан дагларны көөрүн чөпшээреп көрөм!“ – деп турган мен.

²⁶ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы силерниң хайыңар-биле меңээ килеңней берген турган болгаш, мени тоовайн барган. Ол меңээ мынча дээн: „Болгаан! Меңээ моон сонгаар ынча диве; ²⁷ Фасги сынның бажынче үне бергеш, барыын, соңгу, мурнуу болгаш чөөн чүкче көрүп көр. Карааң-биле көрүп ал, чүге дээрге бо Иордан хемни кешпес-тир сен. ²⁸ Иисусту чагып-сурга, ону быжыктырып, сорук кирип каг, чүге дээрге бо чонну баштап чоруур база сээң ам көрүп каарың черни оларга ээлээр кылдыр бээр кижиге – ол-дур“.

²⁹ Оон бис Бет-Фегорнун дужунда шынаага доктаап туруп алган бис».

Бурганның *хоойлузунга чагыртсын дээн чагыг

4 ¹ «Ынчангаш, израиль чон, сагыыр кылдыр силерге өөредип турарым дүрүм, хоойлуларны дыңнаңар, оларны күүседир болзуңарза, амы-тынның артар силер база ада-өгбөңерниң Бурганы Дээрги-Чаяакчының силерге берип турар черин өңчү

3:16 Сан. 21:24; Ис. 12:2 3:17 Сан. 34:11 3:17 Ис. 3:16

3:19 Сан. 32:17-26; Ис. 1:14 3:20 Ис. 1:15; 22:4 3:21 Ы. х. к. 7:19; Ис. 10:25

3:22 Хост. 14:14 3:24 Хост. 15:11 3:26 Сан. 20:12; Ы. х. к. 1:37 3:27 Сан. 20:12; 27:12-13;

Ы. х. к. 31:2; 32:52; 34:4 3:28 Сан. 27:18-19; Ы. х. к. 1:38 3:29 Сан. 25:5 4:1 Лев. 18:5

кылдыр алыр силер. ² Мээң силерге берип турар айтышкыннарымга чүнү-даа немевенер база оон чүнү-даа казываңар; силерге чагып турарым Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның айтышкыннарын сагыңар. ³ Фегорда *Ваал бурганның хайы дээш, Дээрги-Чаяакчының кылган чүвезин караңар-биле көргөн болгай силер: Ваал бурганга мөгөйгөн кижги бүрүзүн Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар силерниң араңарга амьлыг арттырбаан болгай, ⁴ а силер, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга бердинген улус, шуптуңар амдыгаа чедир дириг-дир силер. ⁵ Көрүңер даан, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның меңээ дужааганын ёзугаар, дүрүм, хоойлуларны силерге өөредип кагдым, эжелеп аар дээш кирип турарыңар черге оларны сагыңар. ⁶ Оларны кадагалап, күүседир болзуңарза, өске чоннар мурнунга угаан-сарыылдыг улус бооп көстүр силер, ол чоннар демги бүгү дүрүмнөр дугайында дыңнап кааш: „Шынап-ла, бо өндүр улуг чон угаан-сарыылдыг-дыр!“ – дээр.

⁷ Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстан кажан-даа дуза дилеп кыйгырарывыска, Ооң биске чоогу дег, ыңдыг чоок бурганнарлыг өске кандыг өндүр улуг чон барыл? ⁸ Мээң бөгүн силерге берип турар бүгү өөредиим дег, ыңдыг чөптүг дүрүм, хоойлуларлыг өске кандыг өндүр улуг чон барыл? ⁹ Чүгле сеткил-сагыжыңарны кадагалаңар, караңар-биле көргөниңер Бурганның ажил-херектерин уттуңар халак, олар силерниң назыныңар дургузунда чүрээнерге шыгжаттынып артсын; шак ол ажил-херектерни ажы-төлүңерге-даа, оларның ажы-төлүңге-даа чугаалап беринер. ¹⁰ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның мурнунга *Хорив даг чаныңга турганыңарны база Дээрги-Чаяакчының меңээ ынчан: „Чонну Мээң чанымга чыывыт, оларга Бодунуң сөстөримиңи дыңнадып берейн – олар дыңнап алгаш, чер кырыңга чурттаар назынының дургузунда Менден коргуп өөренип алзын база ажы-төлүн ол бүгүге өөредип кагзын“ – дээнин чугаалап беринер.

¹¹ Силер чоокшулай бергеш, даг эдээнге туруп алган силер, а даг дээрниң хиндиинге чедир өөскөөн отка бүргедипкен, дүмбей караңгы дүжүп, ону сырый кара булут бүргей берген. ¹² Дээрги-Чаяакчы силерге от иштинден чүве чугаалаан, Ооң чүү дээнин дыңнап турган силер, а омур-дүрүзүңөр көрбөөн силер, чүгле үнүн дыңнаан силер. ¹³ Ол Бодунуң *чагыг-керээзин – он айтышкынны – силерге чарлааш, ону күүседирин дужаагаш, ийи калбак дашка бижип каан. ¹⁴ Ол үеде Дээрги-Чаяакчы меңээ силерни, эжелеп аар дээш кирип турарыңар черге сагыыр кылдыр, дүрүм, хоойлуларга өөредип каарын дужааган.

***Дүрүзү-бурганнарга мөгөөринден кичээндириг**

¹⁵ «Сеткил-сагыжыңарны кадагалаңар, Дээрги-Чаяакчы Хорив дагга от иштинден силерге чүве чугаалап турган хүнде Ооң кандыг-даа омур-дүрүзүңөр көрбөөн болгай силер. ¹⁶ Кичээниңер! Самыырап, бодуңарга эр азы херээжен кижги хевирлиг көргүскен кандыг-бир шуткаан азы чазаан дүрүзү кылып алдыңар халак. ¹⁷ Черде

4:2 БІ. х. к. 12:32; У. ч. 30:6; Ажыд. 22:18 **4:3** Сан. 25:1-9 **4:6** Ыд. ыр. 118:98

4:6 Иов 28:28; Ыд. ыр. 110:10 **4:7 2** Хаан. 7:23; Ыд. ыр. 118:151; 144:18

4:8 Рим. 3:2; 7:12 **4:9** БІ. х. к. 6:7; 11:19; 32:46; Ыд. ыр. 77:4; Иоил 1:3

4:10 Хост. 19:9, 16 **4:11** Хост. 20:21; Евр. 12:18 **4:13** Хост. 20:1-17; БІ. х. к. 5:6-21

4:13 Хост. 24:12; 31:18 **4:16** Хост. 20:4-5; Рим. 1:23

бар кандыг-бир мал-маганның, дээрде ужуп чоруур кандыг-бир чалгынныг куштун дүрзүзүн кылып алдынар халак; ¹⁸ чер кырында соястап чоруур кандыг-бир амыганның, черден куду деңелдиг сугларда кандыг-бир амыганның дүрзүзүн кылып алдынар халак. ¹⁹ Дээрже көргөш, ооң шупту аг-шерини: хүннү, айны, сылдыстарны көрүп кааш, элзеттирип, оларга мөгөйип, бараан болуп эгелединер халак, Дээрги-Чаяакчы Бурганынар ол бүгүнү дээр адаанда шупту өске чоннарга, оларның үлүү кылдыр, хуваап берген болгай, ²⁰ а силерни, Ооң хуу өнчүзү болзун дээш, хайылдырар суугудан ужулган дег, Египеттен үндүрүп эккелген болгай. Ам Бурганның ындыг чону болганыңар көскү-дүр.

²¹ Силерниң хайыңар-биле Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар менче килеңнеп, мээн Иорданның ындыгы чарыынче кешпезимни база Ооң силерге берип турары эки черге кирбезимни даңгыраглаан. ²² Ынчангаш Иорданны кешпейн, бо черге өлүр болган-дыр мен, а силер хемни кешкеш, дуу эки черни эжелеп аар силер. ²³ Чүгле кичээниңер: Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның силер-биле чарган чагыг-керээзин утпаңар база Ооң силерге хоруп дужааганын ёзугаар бодунарга кандыг-даа хевирлиг дүрзүлөр кылып албанар. ²⁴ Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар – өртгөндир чиир от-тур, хүннээчел Бурган-дыр.

²⁵ А ол черге ажы-төлүңер база оларның ажы-төлү төрүттүнүп келгенде, чүве тоовастап, самырап: кандыг-даа хевирлиг дүрзүлөр кылып алгаш, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар мурнунга бузут үүлгедип, Ону хорададып алган дижик силер. ²⁶ Ынчаар болзуңарза, бөгүн дээр биле черни силерге удур херечилер кылдыр кыйгырып, сагындырып тур мен: ээлеп алыр дээш Иорданны кежип турарыңар черден доп-дораан ис чок чиде бээр силер, аңаа үр-даа чурттагайын, узуткаттырып аар силер! ²⁷ Дээрги-Чаяакчы силерни өске чоннарже тоо быдарадып чорудуптар, Ооң силерни аппаары чоннар аразыңга эвээш санныг бооп артар силер. ²⁸ Силер аңаа кижини холу-биле ыяштан азы даштан кылган, көрүп, дыңнап, чемненип, чыт билип шыдавас бурганнарга бараан болур силер. ²⁹ Ынчалза-даа ол чуртгарга Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарже чүткүп, Ону дилеп эгелээр силер; бир эвес Олче бүгү чүлдү-чүрээңер-биле, бүгү сеткил-сагыжыңар-биле чүткүүр болзуңарза, тып чеде бээр силер. ³⁰ Айбыл-халапка алзып алган туруңарда, келир үеде ол бүгү силер-биле болу бергенде, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарже эглип, Ооң үнүн тооп дыңнаар силер. ³¹ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар – ээ-хайыралыг Бурган-дыр. Ол силерни каапкаш барбас, узуткап кагбас, силерниң ада-өгбөңер-биле чаргаш, дангыраа-биле шынзыткан чагыг-керээзин утпас».

Дээрги-Чаяакчы – дың чаңгыс ёзулуг Бурган

³² «Бурганның чер кырыңга кижини чаяап каан хүнүнден эгелээш, сээң тыптып кээриң мурнунда-ла эрте берген үелерни шинчилеп көр даан: бүгү чырык чер кырыңга шак бо ышкаш өндүр улуг херек турган бе азы ол ышкаш чүве дыңналган бе? ³³ Сен ышкаш, Бурганның от иштинден чугаалап турар үнүн дыңнааш безин,

4:19 Иов 31:26-28; 4 Хаан. 17:16; 21:3; Иер. 8:2 **4:20** 3 Хаан. 8:51; Иер. 11:4 **4:21** Ы. х. к. 1:37; 3:26 **4:24** Хост. 20:5; 24:17; Ы. х. к. 9:3; Иса. 30:27; Ам. 5:6; Евр. 12:29 **4:26** Ы. х. к. 32:1; Ыд. ыр. 49:4 **4:27** Лев. 26:33; Ы. х. к. 28:64 **4:28** Ы. х. к. 28:36; Ыд. ыр. 113:13-14; Иер. 16:13
4:29 Иер. 29:13-14 **4:32** Иов 20:4 **4:33** Хост. 19:21

дириг арткан өске-бир чон бар бе? ³⁴ Азы өске-бир бурган чедип келгеш, бодунга чонну өске чон аразындан ялалар, көскү демдектер, кайгамчык чүүлдер, чаа-дайын, быжыг хол, күчү-күш болгаш аажок коргунчуг байдалдар-биле ап алырын шенээн бе? Египетке, сен көрүп турунда, Дээрги-Чаяакчы Бурганың ол бүгүнү сен дээш кылган болгай. ³⁵ Дээрги-Чаяакчы Бурган дээрзин, Оон өске Бурган чок дээрзин билип алзын дээш, сенээ ол бүгүнү көргүскен-дир. ³⁶ Сенээ сургаал бээр дээш, Ол Бодунуң үнүн дыннаарын сенээ дээрден хайырлап, чер кырынга Бодунуң өндүр улуг одун көргүскен, Ооң от иштинден дыңналган чугаа-сөзүн дыңнап турган сен.

³⁷ Дээрги-Чаяакчы сээң ада-өгбөңге ынак болгаш, оларны салгап арткан үре-салгалын шилип алгаш, сени өндүр улуг күчү-күжү-биле Египеттен Боду үндүрүп эккелген. ³⁸ Сенден улуг, күштүг чоннарны сээң мурнундан үндүр сывырыпкаш, оларның черинче сени кирип, черни сээң өнчүң кылдыр хуваап бээр дээш, ынчаар кылган-дыр. Ам ынчалдыр бүткен-даа-дыр. ³⁹ Ынчангаш ам Дээрги-Чаяакчы – өрү дээрде, куду черде Бурган дээрзин, оон өске Бурган чок дээрзин билип ал, ону чүрээңге шыгжап ал. ⁴⁰ Мээң бөгүн сенээ айтып-чагып турарым Ооң дүрүм, хоойлуларын кадагала, ынчан сенээ болгаш сени салгап аар үре-салгалыңга эки болур база Дээрги-Чаяакчы Бурганыңнын сенээ кезээ шагда берип турары черге үр чурттаар сен».

Үш хоргадал-хоорайны шилип кааны

(Сан. 35:9-34; БІ. х. к. 19:1-13; Иис. 20:1-9)

⁴¹ Моисей ынчан Иорданның чөөн талазынга үш хоорай аңгылап каан. ⁴² Ооң мурнунда өжээннешпейн турган кижизин сагыштыгы-биле эвес, билбейн эндеп каан кижин ол хоорайларның кайы-бирээзинче дезе бергеш, дириг артып каап болур турган. ⁴³ Шилиттинген хоргадал-хоорайлар бо-дур: ээн кургаг ховуда оргулааш черде турар, Рувимниң аймаанга хамааржыр Бецер хоорай, Галаадта турар, Гадтың аймаанга хамааржыр Рамот хоорай болгаш Васанда турар, Манассияның аймаанга хамааржыр Голан хоорай.

Моисейниң дүрүм-хоойлузунга кирилде

⁴⁴ Моисейниң израиль чонга дамчыткан хоойлузу бо-дур. ⁴⁵ Израиль чон Египеттен хосталып үнген соонда, Моисейниң оларга чугаалаан доктаалдары, дүрүмнери болгаш хоойлулары бо-дур. ⁴⁶ Моисей оларны чонга Иорданның чөөн талазынга, Бет-Фегорнуң джунда шынаага, Эсевонга чуртун чагырып турган амор хаан Сигоннуң черинге чугаалаан. Ооң мурнунда Моисей Египеттен хосталып үнген израиль чон-биле кады келгеш, Сигонну базап кааш, ⁴⁷ ооң база Васанның хааны Огтуң черлерин – Иорданның чөөн талазынга чурттап чораан ийи амор хаанның черлерин эжелеп алган турган. ⁴⁸ Арнон хемниң эриинде Ароерден эгелээш, Сийон (азы Эрмон) дагга четкен, ⁴⁹ Иорданның чөөн талазында бүгү шынааны ээлээн, Фасги сынның эдээнде Дус далайга четкен черлер ол турган.

Он айтышкын

(Хост. 20:1-17)

5¹ Моисей бүгү израиль чонну чыылдырып алгаш, чугаалаан: «Израиль, дынна, бөгүн силерге дыңналдыр чугаалаарым дүрүм, хоойлуларны дыңнанар; оларны өөренип алгаш, күүседирин кызыдынар. ² Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс *Хорив дагга бистиң-биле *чагыг-керээ чарган болгай. ³ Бистин ада-өгбевис-биле эвес, а бөгүн мында турар дириг улус – бис бүгүде-биле ол чагыг-керээни чарган болгай.

⁴ Дээрги-Чаяакчы ол дагның бажынга силер-биле удур-дедир көржүп алгаш, от ишгинден чугаалажып турган; ⁵ а мен ол үеде, Дээрги-Чаяакчының сөстөрүн силерге дамчыдып чугаалаар дээш, Ооң биле силерниң араңарга турган мен, чүге дээрге оттан корткаш, даг бажынче үнмээн болгай силер. Ол ынчан мынча дээн:

⁶ „Мен дээрге сени кул болуп чорааның Египеттен үндүрө берген Бурганың Дээрги-Чаяакчы-дыр мен. ⁷ Сеңээ Менден өске кандыг-даа бурганнар турбазын.

⁸ Бодунга *дүрзү-бурган кылба; өрү дээрде, куду чер кырында болгаш чер адаа сугда чоруур чүвениң кандыг-даа чурук-дүрзүзүн кылба. ⁹ Оларга мөгөйбе база бараан болба, чүге дээрге сээң Дээрги-Чаяакчы Бурганың болур Мен – хүннээчел Бурган-дыр мен; Мени хүлээп көрбөс улустуң ажы-төлүн, ада-өгбөзиниң кем-буруузу дээш, үшкү болгаш дөрткү салгал чедир кезедир мен. ¹⁰ А Меңээ ынак база Мээң айтышкыннарымны күүседир улуска муң салгал чедир эңерелдиг болур мен.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның адын хей черге адава; Дээрги-Чаяакчының адын хей черге адап турар кижини Ол кеземче чокка арттырбас.

¹² Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның дужааганын ёзугаар *амыр-дыш хүнүн ыдыктай көрүп, сагып чор. ¹³ Алды хүн дургузунда ажылдап, янзы-бүрү ажыл-херектерин кыл. ¹⁴ А чедиги хүн – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга бараалгаткан амыр-дыш хүнү-дүр. Ол хүнде сен бодун-даа, сээң оглу-кызың-даа, сээң эр, херээжен кулдарың-даа, сээң шары, элчигениң-даа, бүгү өске мал-маганың-даа, сээң аал-ораныңда турар даштыкы кижиде – дөгереңер кандыг-даа ажыл-херек кылбаңар, сээң эр, херээжен кулдарың база сен ышкаш дыштанып алзын.

¹⁵ Египет черге кул болуп чорааныңны, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сени оортан быжыг холу-биле база күчү-күжү-биле үндүрө бергенин утпайн чор, ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Бурганың сеңээ амыр-дыш хүнү доктаадырын дужааган болгай.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ дужааганын ёзугаар ачаң биле аванны хүндүлөп чор, ынчан сээң назының узаар база Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ берип турары черге буян-кежиктиг чурттаар сен.

¹⁷ Кижиде өлүрбө.

5:4 Хост. 33:11 **5:5** Хост. 20:18, 21; 24:2 **5:6** Лев. 26:13 **5:7** 4 Хаан. 17:35

5:8 Лев. 19:4; 26:1; БI. х. к. 27:15 **5:9** Хост. 34:14; БI. х. к. 4:24; 6:15; Ис. 24:19; Наум 1:2

5:9 Хост. 34:7; Сан. 14:18 **5:10** БI. х. к. 7:9 **5:11** Лев. 19:12; 24:10-16

5:12 Хост. 31:14-17; Лев. 19:30; 23:3; 26:2; Сан. 15:32-36; Мк. 2:27-28; Лк. 13:14

5:16 Лев. 19:3; БI. х. к. 27:16; Мф. 15:4; 19:19; Мк. 7:10; 10:19; Лк. 18:20 **5:16** Эф. 6:2

5:17 Э. д. 9:6; Лев. 24:17; Мф. 5:21; 19:18; Мк. 10:19; Лк. 18:20; Рим. 13:9; Иак. 2:11

¹⁸ Кады чурттаан эжинге өскерилбе.

¹⁹ Оорлава.

²⁰ Өске кижиге удур хоозун херечилел кылба.

²¹ Өске кижиниң кадайынче туралава база өске кижиниң аал-оранын, ооң шөлүн, ооң эр, херээжен кулдарын, ооң буга, элчигенин – өске кижиде бар чүү-даа чүвени алыксава“».

Моисей – чон биле Бурганның аразында эптештирикчи

²² «Дээрги-Чаяакчы ол сөстөрни чыылган бүгү чонга даг кырынга от, булут болгаш дүмбей караңгы аразындан ыткыр медеглээш, оон өске чүве чугаалаваан.

Оон Бодунун сөстөрүн ийи калбак дашка бижээш, ол даштарны меңээ берип каан.

²³ Дүмбей караңгыдан үн дыңнап каанында база даг чалбыышталдыр хып турда, сээң аймактарыңның шупту *баштыңнары база удуртукчулары меңээ чедип келгеш,

²⁴ мынча дээн болгай: „Дыңнап көрөм, Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс Бодунун өндүр чырыы биле бедиин биске көргүстү, Ооң от иштинден дыңналган үнүн дыңнадывыс. Бурган кижиле чугаалашкан соонда, ол кижиле дириг артып каарын бөгүн көрдүвүс!

²⁵ Ындыг-даа болза, ам өлгөн херээвис чүл? Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың үнүн ам бир дыңнап кагзывысса, өлүп каар болгай бис, ол кончуг улуг от бисти чиптер болгай.

²⁶ Бис ышкаш, дириг Бурганның от иштинден чугаалап турар үнүн дыңнааш, дириг арткан улус бар бе? ²⁷ Сен бодун Дээрги-Чаяакчы Бурганывысче чоокшулай бергеш, Ооң чугаалаар бүгү чүвезин дыңнап ал,

ооң соонда Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың сеңээ чугаалаан бүгү чүвезин биске дамчыдар сен, а бис дыңнап алгаш, күүседир бис“.

²⁸ Мээң-биле чугаалажып турунарда, Дээрги-Чаяакчы дыңнап кааш, меңээ мынча дээн: „Бо чоннун сеңээ чугаалап турган сөстөрүн дыңнадым. Оларның чугаалап турар бүгү чүвези шын-дыр;

²⁹ оларның чүрөктери Менден коргуп, Мээң шупту айтышкынарарымны бүгү назынында сагырынче туралыг боору кай! Ынчан оларга-даа, оларның үре-салгалынга-даа кезээ мөңгедэ эки боор.

³⁰ Сен барып, чадырларынче чана бээр кылдыр оларга чугаала, ³¹ а бодун маңаа, Мээң-биле кады артып кал. Мен сеңээ оларга өөредип каарын ужурулуг шупту айтышкынар, дүрүмнер болгаш хойлуларны чугаалап берейн. А бо улус Мээң оларга ээлээр кылдыр берип турарым черге чеде бергеш, ол бүгүнү күүсетсин“.

³² Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның силерге дужааганын ёзугаар кылырын кызыдыңар, оң-даа, солагай-даа талаже өскээр барбанар;

³³ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның силерге эдерерин айыткан оруу-биле чорунар, ынчан амы-тынныг артар силер, силерге эки-чаагай болур база ээлеп чурттаар чериңерге узун назы назылаар силер».

5:18 Лев. 18:20; 20:10; Б. х. к. 22:22; У. ч. 6:32; Мф. 5:27; Рим. 13:9 **5:19** Лев. 19:11; Мф. 19:18;

Рим. 13:9 **5:20** Хост. 23:1; Б. х. к. 19:16-20; У. ч. 19:5, 9; 21:28; 24:28; 25:18; Мф. 19:18

5:21 Иер. 5:8; Мф. 5:28; Лк. 12:15; Рим. 7:7; 13:9 **5:22** Хост. 31:18 **5:25** Хост. 19:21

5:27 Хост. 20:18-19 **5:28** Б. х. к. 18:17 **5:32** Ис. 1:7; 4 Хаан. 22:2 **5:33** Б. х. к. 10:13

Дээрги-Чаяакчы – дың чаңгыс Бурганывыс

Б¹ «Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның силерге өөредип каарын дужааган айтышкыннары, дүрүмнери болгаш хоойлулары бо-дур. Ээлеп чурттаар дээш бар чыдарыңар черге ол бүгүнү күүсединер. ² Ынчан Дээрги-Чаяакчы Бурганыңардан коргар силер, айтып-чагып турарым Ооң дүрүмнери биле айтышкыннарын боттарыңар, ажы-төлүңер болгаш ажы-төлүңерниң ажы-төлү амыдыралыңар дургузунда сагыыр силер; ынчан силерниң назыныңар узаар. ³ Дыңна, израиль чон, сеңээ эки-чаагай болзун дээш база ада-өгбөнниң Бурганы Дээрги-Чаяакчының сеңээ чугаалап турганы дег, сүт биле ары чигири агып чыдар байлак черге эндере өзүп-көвүдээрин дээш, ол бүгүнү күүседирин кызыт.

⁴ Дыңна, Израиль, Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс – дың чаңгыс Дээрги-Чаяакчы-дыр!^c ⁵ Бодунуң Бурганың Дээрги-Чаяакчыга бүгү-ле чүлдү-чүрээнден, бүгү-ле сеткил-сагыжыңдан, шыдаар-ла шаандан ынак бол. ⁶ Бөгүн сеңээ айтып-чагып турар сөстөрүмни сеткил-чүрээңге шыгжап ал. ⁷ Оларны бодунуң ажы-төлүңге шингээттирип каг, бодунуң бажыңыңга олургаш-даа, орукка чораш-даа, удуп чыдып аарда-даа, оттуп келгеш-даа, ол сөстөр дугайында чугаалап чор. ⁸ Ол сөстөрүни, сагындырылгыг демдек дег, холуңга баглап ал, олар сээң карактарыңга көскү кертиг дег болзун. ⁹ Оларны бажыңыңның эжииниң кастыктарыңга база хаалганга бижип ал».

Дээрги-Чаяакчыны уттуп болбазын сагындырганы

¹⁰ «Дээрги-Чаяакчы Бурганың сеңээ бээр бооп, Авраам, Исаак болгаш Иаков ада-өгбөңге даңгыраглааны черже – бодунуң тутпааның, чурттаарыңга таарымчалыг улуг хоорайларлыг черже сени кирире бээр; ¹¹ сээң чыып долдурбааның янзы-бүрү эт-хөрөңги долган бажыңнарны, сээң казып кылбааның кудуктарны, сээң тарывааның виноград сыптары биле олива ыяштары үнген шөлдерни сеңээ бээр, аыш-чемни тогтур чиир сен. ¹² Ынчан кул болуп чорааның Египеттен сени үндүрө берген Дээрги-Чаяакчыны уттуп алдың халак. ¹³ Чүглө Дээрги-Чаяакчы Бурганыңдан корт, чүглө Аңаа бараан бол, чүглө Ооң ады-биле даңгырагла. ¹⁴ Өске бурганнарны – сени долгандыр чурттап турар чоннарның бурганнарын эдербе. ¹⁵ Чүгө дээрге сээң Бурганың – чон аразында турар Дээрги-Чаяакчы – хүннээчел Бурган болгай; ынчаар болзунза, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның килеңи сеңээ удур кыптыгып, Ол сени чырык чер кырыңга амылыг арттырбас.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарны, Массага шенеп турганыңар дег, моон соңгаар шеневенер. ¹⁷ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның силерге айтып-чагаан айтышкыннарын, доктаалдарын болгаш дүрүмнерин ыяк сагыңар.

^c**6:4** Азы: «Дээрги-Чаяакчы – Бурганывыс-тыр, чүглө Дээрги-Чаяакчы».

6:2 Эклл. 12:13 **6:3** Э. д. 15:5; 22:17 **6:4** Мк. 12:29; Зах. 14:9

6:5 БІ. х. к. 11:13; Мф. 22:37; Мк. 12:30; Лк. 10:27 **6:7** БІ. х. к. 4:9 **6:7** Ыд. ыр. 118:13

6:8 Хост. 13:9, 16; БІ. х. к. 11:18 **6:9** БІ. х. к. 11:20 **6:10** Ис. 24:13

6:13 4 Хаан. 17:36; Мф. 4:10; Лк. 4:8 **6:13** БІ. х. к. 10:20; Ис. 2:12; Иер. 4:2

6:15 Хост. 20:5 **6:16** Хост. 17:2 **6:16** Мф. 4:7; Лк. 4:12

¹⁸ Дээрги-Чаяакчының мурнунга чөптүг, эки чүведен кыл, ынчан сеңээ эки-чаагай болур, Дээрги-Чаяакчының ада-өгбөңгө бээр бооп даңгыраглап турган черин ээлеп аар сен; ¹⁹ ынчан, Дээрги-Чаяакчының чугаалап турганы дег, Ол сээң хамык дайзыннарыңны сээң мурнундан үндүр сывырыптар.

²⁰ Келир үеде сээң оглун: „Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың силерге айтып-чагып каан доктаалдары, дүрүмнери болгаш хоойлулары чүнү көргүзүп турарыл?“ – деп айтырар болза, ²¹ оглунга мынча деп харыылаар сен: „Египетке фараоннун кулдары турган бис, а Дээрги-Чаяакчы бисти быжыг холу-биле Египеттен үндүрө берген. ²² Дээрги-Чаяакчы фараонга удур, ооң шупту чоок улузунга, бүгү Египетке удур өндүр улуг коргунчуг бадыткал демдектерин база кайгамчык чүүлдерни, бис көрүп турувуста, кылган. ²³ Ада-өгбөвискө бээр бооп даңгыраглап турганы черже бисти кирип, ону биске ээледир дээш, Ол бисти Египеттен үндүрө берген. ²⁴ Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстан кортсун дээш база бисти амы-тынныг арттырып каар дээш, Дээрги-Чаяакчы биске шупту бо дүрүмнерни күүседирин айтып-чагаан, ынчалзывысса, назынывыс дургузунда биске эки-чаагай болур. Ам ынчалдыр бүткен-даа-дыр. ²⁵ Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың биске айтып-чагаан шупту айтышкыннарын Ооң мурнунга күүседирин кызыдар болзувусса, бис ылап-ла чөптүг-шынныг улус боор бис“».

Израиль – Бурганның шилиттинген чону

7 ¹ «Дээрги-Чаяакчы Бурганың эжелеп аар дээш бар чыдарың черже сени кирире бээр база хөй чоннарны: хет, гергес, амор, хананей, ферез, хиввей болгаш иевус дээр, сенден хөй санныг, күштүг чеди чонну сээң мурнундан үндүр сывырыптар. ² Дээрги-Чаяакчы Бурганың ол чоннарны сээң эргенге хүлээдиң бээр, сен оларны басып каар сен. Ынчан оларны бүрүнү-биле узуткап каг, олар-биле эвилелдешпе, оларга хайыра бербө. ³ Ол чоннар-биле төрөлдөшпө: уругларыңны оларның оолдарыңга кадай кылдыр бербө база оларның кыстарың оолдарыңга ап бербө; ⁴ чүгө дээрге олар сээң үрө-салгалыңны Дээрги-Чаяакчыдан ойталаарыңче күткүдөргө, үрө-салгалың өскө бурганнарга бараан болуп эгелээр, ынчан Ооң килеңи чонче кыптыгар, Ол сени удаvain узуткап кааптар.

⁵ Ол чоннарны мынчаар аажылаар уjurлуг силер. Оларның *өргүл салыр бедигээштерин үрегдеп бузуп, даш көжээлерин чуура шаап, *Ашера бурганга тураскааткан ыяштарың кезип кааптыңар база *дүрзү-бурганнарын өрттедиптинер. ⁶ Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга хамааржыр ыдыктыг чон-дур сен, чер-делегейде бар бүгү чоннарның аразыңдан Бодунун улуг үнелиг өнчү-хөрөңгизи болзун дээш, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар силерни шилип алган. ⁷ Өскө чоннардан хөй санныг дээш, Ол силерни шилип, хүлээп албаан-на болгай, бүгү чоннар аразыңда эң эвээш санныг-ла болгай силер. ⁸ А Дээрги-Чаяакчы силерге ынак болгаш база ада-өгбөңгөргө берген даңгыраан күүседир дээш, силерни Египеттен

6:19 Хост. 23:28-30 **6:20** Хост. 12:26 **6:21** Хост. 20:2 **6:22** Ыд. ыр. 134:8 **6:25** Ы. х. к. 24:13 **7:1** Хост. 23:23 **7:2** Сан. 21:2; Ы. х. к. 3:6; 20:16-17; Ис. 6:20 **7:3** 2 Кор. 6:14
7:3 Хост. 34:15-16; Ис. 23:12-13; Башт. 3:6; 3 Хаан. 11:2-4 **7:4** Ы. х. к. 6:15 **7:5** Хост. 23:24; 34:13 **7:6** 1 Пет. 2:9 **7:6** Хост. 19:5-6 **7:7** 1 Чыл. 16:19 **7:8** Иер. 31:3; Ос. 11:1; Мал. 1:2

быжыг холу-биле үндүрүп, кулданыышкындан база Египеттиң хааны фараоннун холундан адырып хостаан болгай.

⁹ Дээрги-Чаяакчы Бурганың – Ооң *чагыг-керээзин сагыыр база Аңаа ынак, Ооң айтыышкыннарын сагып чоруур улустун муң дугаар салгалынга чедир энерелин хевээр арттырар Бурган, бүзүрелдиг Бурган дээрзин билип ал. ¹⁰ А Ону көөр хөңнү чок улустун боттарын Ол кезедип, узуткаар. Ону көөр хөңнү чок кижиниң бодун Ол саадатпайн кезедир. ¹¹ Ынчангаш күүседир кылдыр мээң бөгүн сеңээ берип турарым айтыышкыннар, дүрүмнер болгаш хоойлуларны сагы».

Дыңнангыр чорук дээш шаңнал

¹² «Бир эвес шак ол дүрүмнерни тооп дыңнаар, сагыыр база күүседир болзунза, Дээрги-Чаяакчы Бурганың, ада-өгбөңгө даңгыраглаанын ёзугаар, Бодунун чагыг-керээзин болгаш энерелдин хевээр арттырар. ¹³ Дээрги-Чаяакчы сеңээ ынак болур, ачы-буянын хайырлаар: сени өстүрүп-көвүдөдип, хөй ажы-төлдүг кылып каар, Ооң сеңээ бээр бооп ада-өгбөңгө даңгыраглааны черге элбек дүжүттү, хөй далган-тарааны, арага-суксунну, олива үзүн хайырлаар, бода база шээр малынга хөй төлдерни хайырлаар. ¹⁴ Өске бүгү чоннарга бергенинден хөй ачы-буянын алыр сен; ажы-төл чок эр, херээжен улус турбас, мал-маганың база кызыравайн, чаш төлдүг болур. ¹⁵ Дээрги-Чаяакчы кандыг-даа аарыг-аржыкты сенден чайладып кааптар, Египетке көргениң, сээң билиринч хоралыг аарыгларны сенче халдатпас, харын ол аарыгларны сени көөр хөңнү чок бүгү улуска чыпшырып каар. ¹⁶ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сээң эргенге хүлээдип бээри бүгү чоннарны сыырыптар сен; оларга хайыра бербө, оларның бурганнарынга мөгөйбө – ол дээрге сеңээ салган четки-дир.

¹⁷ Бир эвес ишти-хөңнүңдө: „Ол чоннар менден хөй санныг-дыр, оларны канчап үндүр сывырып шыдаар мен“ дээр болзунза, канчалза экил? ¹⁸ Олардан кортпа, Дээрги-Чаяакчы Бурганың фараонну база бүгү Египетти канчанганын сактып кел. ¹⁹ Карааң-биле көргениң өндүр улуг кеземчелерни, бадыткал демдектерин, кайгамчык чүүлдерни база Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сени Египеттен үндүрө берген быжыг холун, күчү-күжүн сактып кел. Дээрги-Чаяакчы Бурганың сээң коргуп турарың бүгү чоннарны база ынчаар аажылаар.

²⁰ Дээрги-Чаяакчы Бурганынар улуг арыларын^d оларже ыдыптар. Силерден дезип, чаштына бергеш, дириг арткан шупту улус узуткаттырып каар. ²¹ Ол чоннардан сүртеве, Дээрги-Чаяакчы Бурганың – сээң чонунун аразында турар өндүр улуг болгаш сүргенчиг Бурган болгай. ²² Дээрги-Чаяакчы Бурганың ол чоннарны сээң мурнундан чоорту үндүр сывырар; оларны дораан-на узуткап каарың болдунмас, оон башка шөлдерге черлик аң-мең көвүдөп, сеңээ айбылдыг апаар. ²³ Дээрги-Чаяакчы Бурганың ол чоннарны сээң эргенге хүлээдип бээр, олар медээжок мөгүдөп, дүвүрээш, узуткаттырып аар. ²⁴ Дээрги-Чаяакчы Бурганың ол чоннарның хааннарын сээң холунга хүлээдип бээрге, оларның ады чырык

^d7:20 Азы: «Улуг коргуушкунну».

7:9 Хост. 20:6; БI. х. к. 5:10 7:10 Иов 34:11; Иса. 59:18; Наум 1:2 7:12 Э. д. 17:2; 26:3

7:14 Хост. 23:26 7:15 Хост. 9:15; 15:26; 23:25 7:16 Хост. 23:33

7:19 БI. х. к. 3:21; Ис. 10:25 7:20 Хост. 23:28; Ис. 24:12 7:21 Неем. 4:14

7:22 Хост. 23:29 7:24 Ис. 10:24; 11:12

чер кырынга уттундура бээр кылып каар сен; сенээ удур кым-даа туржуп шыдавас, алызы барып, оларны узуткап каар сен. ²⁵ Ол чоннарның бурганнарының дүрзүлерин отка өрттедивит, оларны каастап шыпкан алдын, мөңгүнү алыксава, оон башка ол каасталгалар сенээ салган дузак апаар, ол дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганыңа чүдек-бужар чүүлдер-дир. ²⁶ Бажыңыңче ындыг чүдек-бужар чүүлдерни кирибе, оон башка, сени база, оларны ышкаш, узуткап каар ужурулуг – ол чүүлдерни чүдек-бужар деп санап, ческин – ол дээрге узуткаттырар ужурулуг чүүлдер-дир».

Эки амыдырай бергеш, Бурганны утгуп болбазы

8 ¹ «Бөгүн силерге айтып-чагып турарым шупту айтышкыннарны күүседирин кызыдыңар, ынчан амы-тынныг артып, өзүп-көвүдээр силер база Дээрги-Чаяакчының ада-өгбөңерге бээрин дангыраглаан черинге чеде бергеш, ону эжелеп аар силер. ² Дээрги-Чаяакчы Бурганың сени ам дөргөн чыл дургузунда ээн кургаг ховуда эдертип чоруп тур, ол орукту утпа; Ол сени томаартырын күзеп, сени шенеп, сеткил-сагыжыңда чүнү шыгжап чоруурунну – Ооң айтышкыннарын сагыыр-сагывазыңны билип алыксаан-дыр. ³ Ол сени томаартып, аштаткан соонда, сээң-даа, ада-өгбөңниң-даа билбези манна-биле ашкарып-чемгерип турган. Кижги амыгтан чүгле хлеб-биле эвес, а Дээрги-Чаяакчының чугаалаан бүгү чүвезинин ачызында амыдыраар дээрин Ооң сенээ билиндириксээни ол. ⁴ Ам дөргөн чыл дургузунда сээң кеткен хевин элеп көрбеди, будуң черле ышпады. ⁵ Ада кижинин оглун сургаары дег, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сени сургап турарын медресеп билип аар сен. ⁶ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның айтышкыннарын сагы, Ооң оруун эдер, Оон коргуп чор.

⁷ Дээрги-Чаяакчы Бурганың сени эки черже эдертип бар чыдар болгай. Ол дээрге хемнерлиг, кара сугларлыг, шынаалар биле дагларда суг баштары аттыгып үнүп чыдар чер-дир; ⁸ кызыл-тастыг, арбайлыг, виноград сыптары, фиға, гранат болгаш олива ыяштары үнген, ары чигирлиг чер-дир; ⁹ аыш-чемни маға хандыр чириң, чединмес деп чүве билбес бооруң чер-дир; даштардан демирни, даглардан чести чона шаап ап болур чер-дир. ¹⁰ Ол черге аыш-чемни тоттур чиир сен, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сенээ берген эки чери дээш, Ону алгап-йөрээр сен.

¹¹ Кичээн! Мээң бөгүн сенээ айтып-чагып турарым Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның айтышкыннар, дүрүмнер болгаш хойлуларын сагывайн баарыңдан база Ону уттуптарыңдан кичээн. ¹² Аыш-чемни тоттур чиир сен, эки бажыңнар тудуп алгаш, оларны ээлеп чурттай бээр сен. ¹³ Бода-даа, шээр-даа малың дыка өзүп-көвүдээр, хөй алдын-мөңгүнүг апаар сен, бүгү эт-хөреңгин аажок хөй болу бээр! ¹⁴ Ынчан кул болуп чорааның египет черден сени үндүрө берген Дээрги-Чаяакчы Бурганыңны уттуп, улуургай бердиң халак. ¹⁵ Ол сени хоранныг курт-чыланнарлыг, суг чок, кургап калган черлерлиг улуг, коргунчуг ээн кургаг хову таварты эрттире берген болгай; Ол сенээ кадыг хаядан сугну

7:24 Ис. 1:5 7:25 Ис. 7:20-21 8:2 Хост. 16:35; Ам. 2:10 8:2 Хост. 15:25

8:3 Хост. 16:14-15, 31 8:3 Мф. 4:4; Лк. 4:4 8:4 Ы. х. к. 29:5; Неем. 9:21

8:5 У. ч. 3:12; Евр. 12:7 8:7 Ы. х. к. 11:11 8:14 У. ч. 30:9; Ыд. ыр. 77:11; 105:21; Ос. 13:6

8:15 Сан. 21:6 8:15 Ос. 13:5

үндүр аксып берген болгай. ¹⁶ Ол сени ээн кургаг ховуга ада-өгбөннің билбези манна-биле чемгерип турган болгай. Сени томаартыр, шенээр дээш база соонда сенээ ачы-буян көргүзөр дээш, Ол ынчаар кылып турган. ¹⁷ Ишти-хөңнүнде: „Мээң күжүм, быжыг холум бо байлакты меңээ олчалап тып берди“ дей бердин халак. ¹⁸ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңны утпайн чор, чүге дээрге сээң ада-өгбөңге дангыраглааны Бодунун *чагыг-керээзин шынзыдарын күзээш, Ол сенээ байлак олчалап тывар күштү берип турар. Ам ынчалдыр бүткен-даа-дыр.

¹⁹ А бир эвес Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарны утгуп, өске бурганнар эдерип, оларга бараан болуп, мөгеер болзуңарза, бөгүн баш бурунгаар сагындырып тур мен: өлүрүңөр чайлаш чок. ²⁰ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның үнүн тооп дыңнаवास болзуңарза, Ооң силернің мурнуңарга узуткап турар чоннары дег, бодуңар база узуткаттырып аар силер!»

Чоннун дыңнангыр эвези

9 ¹ «Дыңна, израиль чон! Сен ам Йорданны кежип, сенден улуг болгаш күштүг, быжыглалдары дээрге чедип турар улуг хоорайларлыг чоннарның черин эжелеп аар деп турар-дыр сен. ² Ында Энактын үре-салгалы: бедик-чаагай, улуг-шыырак улус чурттап турар, оларның дугайында билир сен база „Энактын үре-салгалыңга удур кым туржуп шыдаарыл?“ дээнин дыңнаан сен. ³ Ам билип ал: Дээрги-Чаяакчы Бурганың, өрттендир чиир от дег, сээң мурнуңда бар чыдар. Дээрги-Чаяакчы ол чоннарны узуткаар база сээң мурнуңга сөгүртүр; Ооң сенээ азаап турганы дег, удатпайн оларны үндүр сывырып, узуткап каар сен.

⁴ Дээрги-Чаяакчы Бурганың ол чоннарны сээң мурнундан үндүр сывырып эгелээрге, ишти-хөңнүнде: „Чөптүг-шынның боорумга, Ол мени бо черни ээлеп чурттаар кылдыр эккелди“ дивейн көр. Чок! Дээрги-Чаяакчы ол чоннарны сээң мурнундан боттарының кем-буруузу дээш үндүр сывырып турар. ⁵ Чөптүг-шынның, мөзүң эки болгаш, ол черге чеде берип, ону өңчү кылдыр алып деп турарың ол бе? Чок! Дээрги-Чаяакчы Бурганың ол чоннарны сээң мурнундан кем-буруузу дээш кезедири-биле, сээң ада-өгбөн: Авраам, Исаак болгаш Иаков оларга дангыраглан сөзүн күүседире-биле үндүр сывырып турар болгай. ⁶ Ынчангаш билип ал: Дээрги-Чаяакчы Бурганың бо эки черни чөптүүн дээш ээлээр кылдыр бербейн турар, харын чөрүү чон-на болгай сен!

⁷ Дээрги-Чаяакчы Бурганны ээн кургаг ховуга кайы хире хорададып келгениңерни утпайн сактып чоруңар: египет черден көжүп үнгөн хүнүңерден эгелээш, бо черге чедип келгениңерге чедир Дээрги-Чаяакчыга удурланып келген болгай силер. ⁸ *Хорив даг чаныңга безин Дээрги-Чаяакчыны хорададып алган силер, Ол килеңнээш, силерни узуткап каарының кырында турду. ⁹ Мен ол үеде Дээрги-Чаяакчының силер-биле чарган *чагыг-керээзин бижээн ийи калбак дашты хүлээп аар дээш, даг бажынче үне бергеш, аңаа аыш-чем чивейн, суг ишпейн, дөргөн дүн-хүннү эрттирген мен. ¹⁰ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунун

8:15 Хост. 17:6; Сан. 20:11 **8:16** Хост. 16:5, 31 **8:17** Башт. 7:2 **8:20** Дан. 9:11

9:2 Сан. 13:23; Ы. х. к. 1:28 **9:3** Хост. 20:5; 24:17; Ы. х. к. 4:24; Евр. 12:29

9:3 Хост. 23:29-31 **9:4** Э. д. 15:16 **9:5** Э. д. 50:24 **9:6** 4 Хаан. 17:14; 2 Чыл. 30:8

9:8 Хост. 32:4, 10 **9:9** Хост. 24:18; Мф. 4:2

холу-биле айтышкыннар оюп бижээн ийи калбак дажын ап берген; чыглып келген хүнүндөрдө Дээрги-Чаяакчының даг бажынга, от иштинге чугаалаан шупту сөстөрүн ол даштарда оюп бижип каан болган.

¹¹ Дөргөн дүн-хүн эрткен соонда, Дээрги-Чаяакчы меңээ чагыг-керээни бижээн ийи калбак дашты ап берген. ¹² Ол меңээ: „Туруп келгеш, доп-дораан моон дүже бер, чүгө дээрге сээң Египеттен үндүрө берген чонун самыырап ат болду: олар Мээң айтып бергеним оруктан дүргени кончуг өскээр барган-дыр, ботгарынга *дүрзү-бурган шуткуп алган-дыр“ – дээн.

¹³ Оон Дээрги-Чаяакчы меңээ: „Бо чоннуң чөрүүзүн көрүп тур мен, дедири кончуг чон чүвө. ¹⁴ Мени соксатпа, Мен оларны узуткап кааптайн, оларның адын чырык чер кырындан балап кааптайн, а сени олардан күштүг болгаш хөй санныг чоннун өгбөзи кылып каайн“ – деп чугаалаан. ¹⁵ Мен эргилгеш, оду чалбышталдыр кыпкан дагдан дүже берген мен, чагыг-керээни бижээн ийи калбак дашты ийи холумга тудуп алган мен. ¹⁶ Көөрүмгө, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга удур бачыт үүлгедип, бодуңарга бугажык дүрзүзү шуткуп ап, Дээрги-Чаяакчының силерге айыткан оруундан дүргени кончуг өскээр барган болган силер. ¹⁷ Ийи калбак дашты ийи холум-биле тудуп алгаш, оларны силер көрүп туруңарда, черже октап, буза шаап каапкан мен.

¹⁸ Оон Дээрги-Чаяакчының мурнунга доңгая кээп дүшкөш, оон мурнунда дег, дөргөн дүн-хүн дургузунда ээрежип, аыш-чем-даа чивээн, суг-даа ишпээн мен. Дээрги-Чаяакчыны килеңнедип, Оон мурнунга бузут үүлгедип турганыңар дээш – кылган шупту бачыдыңар дээш ээрежип турганым ол. ¹⁹ Дээрги-Чаяакчының коргунчуг килеңинден коргуп, Ол хорадай бергеш, силерни чок кылып каар ирги бе деп сестип турган мен. Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы ол удаада база мени тоопкан. ²⁰ Дээрги-Чаяакчы Ааронга база аажок килеңнээш, ону чок кылып каар деп бодаан, а мен ынчан Аарон дээш база мөргүп турган мен. ²¹ Силерниң бачыт үүлгедип, шуткуп алган бугажыңарны алгаш, өрттедипкен мен; ону чуура шаап, довурак дег үүрмектеп каапкаш, ооң хүлүн дагдан агып баткан хемче киир чажыпкан мен.

²² Силер Тавера, Масса болгаш Киброт-Гаттавага база Дээрги-Чаяакчыны хорадаткан силер. ²³ Дээрги-Чаяакчы силерни Кадес-Варниден чорудуп: „Баргаш, Мээң силерге берип турарым черни эжелеп алыңар“ – дээрге, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның айтышкынынга удурланып, Аңаа бүзүревейн барган силер, Ону тооп дыңнаваан силер. ²⁴ Силерни танып билип алган хүнүмден эгелээш, Дээрги-Чаяакчының айыңга кирбес улус чордуңар.

²⁵ Дээрги-Чаяакчының мурнунга доңгая кээп дүшкөш, дөргөн дүн-хүн дургузунда ээрежип дилеп келген мен, чүгө дээрге Ол силерни узуткап каар деп турган. ²⁶ Дээрги-Чаяакчыга мынча деп *мөргүл кылган мен: „Дээрги-Чаяакчы, Дээргим! Бодуңнуң өнчүң болур чонну узуткавайн көр. Сен ону Бодуңнуң өндүр бединиң-биле хостааш, күштүг холуң-биле Египеттен үндүрө берген болгай сен. ²⁷ Бодуңнун чалчаларың: Авраам, Исаак болгаш Иаков оларны бодап кел – бо чоннун чөрүүзүнче, оон кем-буруузунче база бачыгтарыңче көрбөй көр. ²⁸ Бисти оон

9:10 Хост. 31:18

9:12 Хост. 32:7-10

9:14 Ыд. ыр. 9:6

9:14 Сан. 14:12

9:18 Хост. 34:28

9:18 Хост. 32:11-14

9:21 Хост. 32:20

9:22 Хост. 17:7; Сан. 11:3, 34

9:23 Сан. 13:3; 14:1

9:26 Хост. 32:11-13

үндүрө бергениң чернин чурттакчылары: ‘Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонун оларга азаан черинге чедирип шыдавайн барып, оларга хөңнү чок апаргаш, өлүрүп каары-биле ээн кургаг ховуже эдертип эккелди’ – деп чугаалавазын. ²⁹ А израильчилер дээрге Сээң өндүр улуг күш-шыдалың-биле база күчүлүг холуң-биле Египеттен үндүрө берген чонуң-дур, Бодуннуң өңчүң-дүр“».

*Чагыг-керээни чаартканы

(Хост. 34:1-4)

10 ¹ «Дээрги-Чаяакчы ынчан меңээ: „Бодуңга мурнундагы калбак даштар ышкаш ийи калбак даштан чондуруп алгаш, Менче, даг бажынче үнүп кел, ыяш *аптарадан база чазап ал. ² Мен ынчан ол калбак даштарга сээң буза шаап каапканың даштарга турган сөстөрни оюп бижип каар мен. Сен чаа даштарны ыдыктыг аптараже суп каар сен“ – дээн чүве.

³ Мен акация ыяжындан аптара чазап алгаш, биеэги даштар ышкаш ийи калбак даш чондургаш, ол даштарны тудуп алгаш, дагже үне берген мен. ⁴ Дээрги-Чаяакчы чыгылып турган хүнүңерде силерге от иштинден чугаалааны он айтышкынын ол ийи калбак дашка, ооң мурнунда бижээни ышкаш, бижип каан болгаш ол даштарны меңээ ап берген. ⁵ Мен эргилгеш, дагдан бада бергеш, Дээрги-Чаяакчының меңээ дужааганын ёзугаар, калбак даштарны чазап алган аптарамче суп каан мен, олар ында шыгжаттыңган.

⁶ (Израиль чон Беерот-Бене-Яакандан көжүп үңгеш, Мосера дээр черге чеде берген; Аарон аңаа мөчээн, ону ол-ла черге орнукушдуп каан. Ооң оглу Элеазар ачазының орнунга *бараалгакчы апарган. ⁷ Чон оортан Гудгодче, Гудгодтан – хемнерлиг Иотвафа дээр чуртче көжүп үңген. ⁸ Ол үеде Дээрги-Чаяакчы Левийнин аймаан Ооң чагыг-керээзин шыгжаан аптараны көдүрүп дажыглаар, Аңаа бараан болуп, Ооң мурнунга турар база Ооң ады-биле чонну йөрээр кылдыр өске аймактардан аңгылап каан – амдыгаа чедир ыңдыг бооп турар. ⁹ Ынчангаш Левийниң аймаа өске ха-дуңма аймактар-биле кады хувааглыг чер, үлүг албаан, а Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның аңаа чугаалап турганы дег, Ол Боду оон үлүү болур.)

¹⁰ Мен даг бажынга, биеэги үеде дег, дөртөн дүн-хүннү эрттирген мен; Дээрги-Чаяакчы ол удаада база мени тооп көрүп, сени узуткавас деп шиитпирлээн. ¹¹ Оон Дээрги-Чаяакчы меңээ: „Баргаш, бо чонну баштап чорувут, оларга бээр бооп ол чоннуң ада-өгбезинге даңгыраглааным черни олар барып эжелеп алзын“ – деп чугаалаан».

Ыдыктыг *хоойлунуң алыс ужур-утказы

¹² «Израиль чон, ам дыңна: Дээрги-Чаяакчы Бурганың сенден чүнү негеп турарыл? Ол чүгле Дээрги-Чаяакчы Бурганыңдан коргарыңны, Ооң шупту оруктарын эдереринни, Аңаа ынак бооруңну, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга бүгү

9:28 Сан. 14:16 9:29 Неем. 1:10 10:1 Хост. 25:10 10:2 Хост. 25:16, 21

10:3 Хост. 37:1-9 10:4 Хост. 20:1-17; Ы. х. к. 5:6-21 10:4 Хост. 34:28-29 10:5 Хост. 40:20;

3 Хаан. 8:9 10:6 Сан. 33:30-31 10:6 Сан. 20:28; 33:38 10:7 Сан. 33:33

10:8 Сан. 8:14 10:9 Сан. 18:20 10:10 Хост. 34:28 10:11 Хост. 33:1 10:12 Мих. 6:8

чүлдү-чүрээндөн, бүгү сеткил-сагыжындан бараан боорунну база ¹³ бөгүн сенээ айтып-чагып турарым Дээрги-Чаяакчының айтыышкыннарын, дүрүмнерин сагыырыңны күзеп турар. Ынчан сенээ эки-чаагай болур.

¹⁴ Дээр, эң бедик дээр, чер, ында бар бүгү чүве Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга хамааржыр, ¹⁵ ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы чүгле силерниң ада-өгбөңерни коок хүлээп көрүп, оларга ынак апарган, оларны салгап арткан үре-салгалы болур силерни өске шупту чоннар аразындан шилип алган – ам ынчалдыр бүткен-даадыр.

¹⁶ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчыга хамааржырыңарны демдектеп, чүрекеричер арыглап алыңар, моон соңгаар чөрүү болбанар. ¹⁷ Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар – бурганнарның Бурганы, дээргилерниң Дээргизи-дир, өндүр улуг, күчү-күштүг, сүртенчиг Бурган-дыр. Ол улусту ылгай көрбөс база хээли албас; ¹⁸ Ол өскүс кижиге, дулгуяк херээженге болчуп, чөптүг шиитпирни үндүрер; Ол өскээртен келген кижиге ынак, аңаа аыш-чем биле идик-хепти берип турар. ¹⁹ Силер база өскээртен келген кижиге ынак болуңар, чүге дээрге бодуңар база египет черге өскээртен келген улус бооп чораан болгай силер.

²⁰ Чүгле Дээрги-Чаяакчы Бурганыңдан коргуп чор, Аңаа бараан бол, Ооң-биле коштунчу бер, Ооң ады-биле даңгырагла. ²¹ Ол – сээң макталыңга төлептиг, Ол – сээң Бурганың, Ол сен дээш, ийи караң-биле көрүп туруңда, өндүр улуг, сүрээденчиг чүүлдерни кылган. ²² Ада-өгбөң Египетке чедип кээрге, чеден^e борбак кижиге турган, а ам Дээрги-Чаяакчы Бурганың сени дээрге сылдыстар дег хөй санныг чон кылып каан».

Дээрги-Чаяакчының өндүр улуг ажыл-херектери

11 ¹ «Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга ынак болуңар, Ооң сагызын деп дужааган бүгү чүвезин, Ооң дүрүмнерин, хоойлуларын болгаш айтыышкыннарын кезээде сагып чоруңар. ² Бөгүн Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның сургаалын бодап келиңер. Бо бүгүнү билбес, көрбээн ажы-төлүңер-биле эвес, а силер-биле чугаалажып тур мен. Силер харын бо бүгүнү билир силер – Ооң өндүр бедин, быжыг холун, күчү-күжүн, ³ Ооң бадыткал демдектерин, Египеттиң хааны фараонну, фараоннуң бүгү чуртун канчанганын билир силер. ⁴ Дээрги-Чаяакчының египет аг-шеригни, оларның дайынчы аъттарын, тергелерин канчанганын, олар силерни сүрүп бар чыдырда, Кызыл далайның суунга дүжүрүп, чылча шаап каанын, бөгүнге чедир-даа ол байдал өскерилбээнин билир силер; ⁵ бо черге чедип келгиченерге чедир, ээн кургаг ховуга Ооң силерни канчанганын билир силер; ⁶ Рувимниң үре-салгалы болур Элиавтың оолдары Дафан биле Авиронну Ооң канчанганын: чер аксын азадыпкан дег болуп, бүгү израиль чон көрүп

^e10:22 Өске бурунгу сөзүглелде «чеден беш» деп бижээн.

10:12 Ис. 24:14; 1 Хаан. 12:24 **10:13** Ы. х. к. 5:33 **10:14** Хост. 9:29; Неем. 9:6

10:15 Рим. 11:28 **10:16** Ы. х. к. 30:6; Иер. 4:4; Рим. 2:29 **10:16** Хост. 32:9

10:17 Ис. 22:22; Ыд. ыр. 49:1; 135:2; Дан. 2:47; 11:36 **10:17** 1 Тим. 6:15; Ажыд. 17:14; 19:16

10:17 Аж.-ч. 10:34; Рим. 2:11; Гал. 2:6; Эф. 6:9; Кол. 3:25; 1 Пет. 1:17 **10:17** 2 Чыл. 19:7

10:18 Ыд. ыр. 67:5; 145:9 **10:19** Хост. 22:21; Лев. 19:34 **10:20** Ы. х. к. 6:13; 30:20 **10:22** Э.

д. 46:27; Хост. 1:5 **10:22** Э. д. 15:5; 22:17 **11:4** Хост. 14:27-28 **11:5** Ыд. ыр. 77:14-40

турда, оларны, өг-бүлелерин, чадырларын – оларның аал-оранын бүрүнү-биле сыырыпканын билир силер. ⁷ Дээрги-Чаяакчының кылып турган хамык өндүр улуг ажыл-херектерин караңар-биле көргөн болгай силер».

Израильге аазаттыгын чер дээш Бурганның сагыш човаашкыны

⁸ «Мээң бөгүн силерге айтып-чагып турарым шупту айтышкыннарны сагыңар, ынчан силер күш кире бээр силер база барып эжелеп аар дээш Иорданны кежип, кирер деп турарыңар черни эжелеп ап шыдаар силер; ⁹ ынчан шак ол черге – Дээрги-Чаяакчының ада-өгбөңерге база оларның үре-салгалыңга бээр бооп даңгыраглааны, сүт болгаш ары чигири агып чыдар байлак черге узун назы назылаар силер.

¹⁰ Сээң эжелеп аар дээш бар чыдар черин египет чер дег эвес болур. Оон үнүп келгениң египет черге болза, үрезиниң тарып алгаш, тарымал үнүштүг сесерликти дег, будуң күжү-биле суггарып аар турган болгай сен. ¹¹ А сээң эжелеп аар дээш кежип бар чыдар чериң даглар болгаш шынааларлыг, дээрден чаъс чаарга, ооң суун ижип аар чер-дир; ¹² Дээрги-Чаяакчы Бурганың ол чер дээш сагыш салып турар, Ол бүдүн чыл дургузунда ону карактаар.

¹³ Мээң бөгүн силерге айтып-чагып турар айтышкыннарымны тооп дыңнаар: Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга ынак боор, Аңаа бүгү чүлдү-чүрээңерден, бүгү сеткил-сагыжыңардан бараан болур болзуңарза, ¹⁴ Дээрги-Чаяакчы силерниң чериңерге күскү-даа, часкы-даа чаъсты чогуур үезинде чагдырар, ынчан тараанарны ажаап, виноградыңар арагазын, оливанар үзүн белеткеп аар силер. ¹⁵ Ол силерниң шөлүңерге мал-маганыңар чиир оът-сигенни өстүрүп бээр, силер база тоттур чиир аыш-чемниг болур силер.

¹⁶ Ынчалза-даа кичээниңер – чүрээңер дуурайлатпазын база чайгыла бергеш, өске бурганнарга бараан болуп, мөгөйбөңер! ¹⁷ Ынчаар болзуңарза, Дээрги-Чаяакчының килеңи силерге кыптыгып, Ол дээрни дуглап каарга, чаъс чагбастай бээр, чер дүжүдүн берип шыдавайн баар; Дээрги-Чаяакчының силерге берип турары эки черге удавайн өлүп чиде бээр силер».

Израильдин шилилгези

¹⁸ «Ынчангаш мээң ол сөстөримни чүрээңерге, сеткил-сагыжыңарга шыгжап алыңар, оларны, сагындырыглыг демдек дег, холуңарга баглап алыңар, олар силерниң карактарыңарга көскү кертиг дег болзун. ¹⁹ Бажыңыңарга олургаш-даа, орукка чораш-даа, удуп чыдып аарда-даа, оттуп келгеш-даа, ол сөстөрим дугайында чугаалап, оларны ажы-төлүңерге өөредип калыңар. ²⁰ Оларны бажың эжииниң кастыктарыңга база хаалгаңарга бижип алыңар. ²¹ Ынчан силер-даа, ажы-төлүңер-даа Дээрги-Чаяакчының ада-өгбөңерге бээр бооп даңгыраглаан черинге, дээрниң чер кырында кезээде турары дег, үр чурттаар силер.

²² Бир эвес силерге күүсетсин дээш айтып-чагып турарым шупту айтышкыннарны сагыыр: Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга ынак болур, Оон

11:6 Сан. 16:31-33 11:9 Э. д. 50:24 11:9 Хост. 3:8 11:11 Ы. х. к. 8:7

11:12 3 Хаан. 9:3 11:13 Ы. х. к. 6:5; Ис. 22:5 11:14 Лев. 26:4; Иер. 5:24; Иоил 2:23

11:15 Ыд. ыр. 103:14 11:17 3 Хаан. 8:35; 17:1; 2 Чыл. 6:26

11:18 Хост. 13:9, 16; Ы. х. к. 6:8 11:19 Ы. х. к. 4:9 11:20 Ы. х. к. 6:9

шупту оруктарын эдерер, Ооң-биле коштунчу бээр болзунарза, ²³ Дээрги-Чаяакчы силерниң мурнуңардан бүгү чоннарны сывырып чорудуптар, силерден улуг, күштүг чоннарның черин эжелеп аар силер; ²⁴ будунар баскан кандыг-даа чер силерниң болур – черинерниң кызыгаары ээн кургаг ховудан Ливан дагларынга чедир, Евфрат хемден Барыын далайга чедир шөйлүр. ²⁵ Кым-даа силерге удур туржуп шыдавас: Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар, силерге азап турганы дег, силерниң будунар баскан чер бүрүзүндө улусту силерден коргуп, сүрээдээр кылып каар.

²⁶ Көрүңер даан, мен силерге азы йөрээшкини, азы каргышты шилип аарын саналдап тур мен. ²⁷ Бир эвес Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның бөгүн силерге айтып-чагып турарым айтышкыннарын тооп дыңнаар болзунарза, йөрээтирип, ачы-буян алып силер, ²⁸ а бир эвес Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның айтышкыннарын тооп дыңнавайн, бөгүн силерге айтып-чагып турарым оруктан өскээр барып, билбес чораныңар бурганнар соо-биле чоруур болзунарза, каргаттырар силер.

²⁹ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар эжелеп аар дээш кирип турар черинерже силерни чедире бээрге, Гаризим дагга йөрөөл сөзүңер чугааланаңар, а Гевал дагга каргыш сөзүңер чугааланаңар. ³⁰ Ол даглар Иорданның барыын талазы-биле чоруткан оруктуң ындында, хемниң шынаазында чурттаан ханайлерниң черинде, Галгал хоорайның дужунда, Морэ деп дуб ыяштыг черде турар-ла болгай. ³¹ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның силерге берип турар черинге чедип, ону эжелеп аар дээш, Иорданни кежиңип турар-дыр силер; ол черни эжелеп алгаш, аңаа чурттай бээр силер. ³² Ынчангаш мээң бөгүн силерге берип турарым шупту дүрүм, хоойлуларны сагыырын кызыдыңар».

Бурганга мөгөөр дың чандыс чер

12 ¹ «Ада-өгбөңерниң Бурганы Дээрги-Чаяакчының силерге ээлээр кылдыр берип турар черинге, аңаа чурттап кээр бүгү үеңерде күүседирин кызыдар ужурулуңар дүрүм, хоойлулар бо-дур.

² Силерниң үндүр сывырып турарыңар чоннарның боттарының бурганнарынга бараан болуп турар черлерин: олар бедик дагларга-даа, тейлерге-даа, хөлгелиг саглагар ыяштар адаанга-даа турар болза, чок кылып кааптыңар. ³ Оларның *өргүл салыр бедигээштерин бузуп, даш көжээлерин чуура шаап, *Ашера бурганга тураскааткан ыяштарын өрттедип, бурганнарының дүрзүлерин чылча шаап кааптыңар; ол черге оларның аттарының дугайында безин сактышкынны узуткап кааптыңар.

⁴ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга ынчалдыр мөгөйбес ужурулуг силер. ⁵ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар силерниң шупту аймактарыңарның ээлеп чурттаар черлеринден Бодунуң ат-алдарының турумчуур черин шилип алып. Бурганга мөгөөр дээш, шак ол черге чедип кээп турар силер. ⁶ Ынаар бүрүн өрттедир

11:24 Ис. 1:3 11:24 Э. д. 15:18; Хост. 23:31; Сан. 34:1-12; Ис. 1:4

11:25 Ы. х. к. 7:24 11:26 Ы. х. к. 30:1, 15 11:27 Лев. 26:1-13; Ы. х. к. 28:2-14 11:28 Лев. 26:14-45; Ы. х. к. 28:15-45 11:29 Ы. х. к. 27:12-13; Ис. 8:33 11:30 Э. д. 12:6 12:2 4 Хаан. 16:4 12:3 Хост. 23:24; 34:13; Ы. х. к. 7:5; Башт. 2:2; 3 Хаан. 14:23 12:5 3 Хаан. 18:29

болгаш өске-даа өргүлдериңерни, дүжүдүңөр биле малыңарның Бурганга хамааржыр оннуң бир кезиин, тускай хуу өргүлдериңерни, даңгырак күүседип база эки тура-биле салып турар өргүлдериңерни, бода-даа, шээр-даа малыңарның дун төлдериң эккээр силер. ⁷Ол черге өг-бүлелериңер-биле Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның мурнунга аштанып-чемненир силер, Ооң ачы-буянының ачызында чедип алган бүгү чүвөңөр дээш өөрүп-хөглээр силер.

⁸Кижиги бүрүзү бодунуң шынынгы деп санаар айыы-биле бөгүн мында кылып турары дег, ол черге ынчаар кылбас ужурлуг бис. ⁹Силер ам-даа амыр-дыш черинче – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның силерге хуваап берип турар черинче кирбээн-дир силер. ¹⁰А Иорданны кешкеш, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның силерге хуваап берип турар черинге чурттай бээринерге, Ол силерни бүзээлээн дайзыннарның шуптузундан адырып, амыр-дышты хайырлаар, ынчан айыыл чок чурттай бээр силер. ¹¹Ынчан Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның Бодунуң ат-алдары анаа турумчузун дээш шилип алыр черинче мээң силерге айтып-чагып турар бүгү чүвөңи: бүрүн өрттедир болгаш өске-даа өргүлдериңерни, дүжүдүңөр биле малыңарның оннуң бир кезиин, тускай хуу өргүлдериңерни болгаш Дээрги-Чаяакчыга даңгырак бергеш, салып турар шупту шилиттинген өргүлдериңерни эккээр силер. ¹²Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның мурнунга шупту: боттарыңар, оглу-кызыңар, эр, херээжен кулдарыңар – өөрүп-хөглөңөр. Силерниң хоорайларыңарда чурттап турар *левиттерни база хөглээшкиниңерге кирип алыңар, чүге дээрге олар силер-биле кады үлүг-хуу – хуваагылыг чер албаан болгай.

¹³Караанарга көзүлгөн-не чер бүрүзүңгө бүрүн өрттедир өргүлдөр салырыңдан кичээниңер, ¹⁴а чүглө Дээрги-Чаяакчының силерниң бир аймааңарның черинден шилип алган черинге бүрүн өрттедир өргүлдериңер салып, силерге айтып-чагып турарым бүгү чүвөңи кылыр силер».

Дөгөргөн малдың эът-ханын чиир-чивези

¹⁵«Ындыг-даа болза, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның ачы-буян хайырлап, сеңээ берген малының эъдин чурттап турарың кандыг-даа черлерге дөгөргөш, күзээниң ёзугаар чип болур сен; чээрэн азы иви эъдин ышкаш, ол эътти арыг-даа, *арыг эвес-даа кижиги чип болур^f; ¹⁶чүглө хан чиве, ону черже, суг ышкаш, аксып каавыт. ¹⁷А далган-тарааңның, виноградың арагазының болгаш оливаң үзүнүң Бурганга хамааржыр оннуң бир кезиин, бода болгаш шээр малыңның дун төлдериң, Бурганга аазааның шупту даңгырак өргүлдериң, эки тура-биле салып турар өргүлдериңни, тускай хуу өргүлдериңни чурттап турар чериңге чивес ужурлуг сен. ¹⁸А чүглө Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның мурнунга, Ооң шилип алыр черинге ол бүгүнү чиир ужурлуг сен – бодун, оглу-кызың, эр, херээжен кулдарың чиңер база сээң хоорайларыңда чурттап турар левит кижиги-биле кады чи; Дээрги-Чаяакчы

^f**12:15** Израильге иви биле чээрени өргүл кылдыр салып болбас турган, ынчангаш оларның эъдин арыг эвес улус база чип болур турган.

Бурганынның мурнунга бодуннун бүдүргениң бүгү чүве дээш өөрүп-хөглө. ¹⁹ Левит кижини бодуннун черинге чурттап турар бүгү назынында уттуп кагдын халак.

²⁰ Дээрги-Чаяакчы Бурганың, сенээ аазанын ёзугаар, девискээриңни алгыдып бээрге, эът чиксей бергеш: „Эъттен чип көөр-дүр“ – дээр болзунза, күзээниң ёзугаар эът чип болур сен^е. ²¹ Дээрги-Чаяакчы Бурганынның Бодунуң ат-алдары аңаа турумчузун дээш шилип алыр чери сенден ырак болза, Дээрги-Чаяакчының сенээ берген бода-даа, шээр-даа малындан кандыг-бир малды мээң дужааганым ёзугаар дөгергеш, чурттап турар черинге күзээниң ёзугаар чиир сен. ²² Ол малды, чэерен биле иви эьдин ышкаш, чиир сен, арыг-даа, арыг эвес-даа кижини ол эътти чип болур. ²³ Ынчалзак хан чииринден шыңгызы-биле ойтала, малдын амы-тыны ханында болгай, оон эьди-биле кады амы-тынын чивейн көр. ²⁴ Хан чиве, ону черже, суг ышкаш, аксып каавыт. ²⁵ Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чүүл кылып, хан чивес болзунза, сенээ, сени салгаар үре-төлүңге эки-чаагай болур.

²⁶ А Бурганга айтып, өргүүр дээн малдарыңны, даңгырак бергеш, салып турар өргүлдериңни Дээрги-Чаяакчының шилип алыр черинге эккеп сал; ²⁷ ол черже эккелген малдарың бүрүн өрттедир өргүлдөр болза, оларның эьдин-даа, ханын-даа Дээрги-Чаяакчы Бурганынның өргүл салыр бедигээжинче салып каг, ынчалзак өске өргүлдериң ханын Дээрги-Чаяакчы Бурганынның өргүл бедигээжинче төвүт, а эьдин чип аар сен. ²⁸ Сенээ айтып-чагып турарым бо сөстөрниң шуптузун тооп дыннап, күүсет; Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга эки, таарымчалыг бооп көстүр чүлдөр кылып болзунза, сээң бодунга, сени салгаар үре-төлүңге кезээ мөңгедэ эки-чаагай болур».

***Ханаанның бурганнарыңга мөгейбези**

²⁹ «Черин эжелеп алыр дээш бар чыдарың чоннарны Дээрги-Чаяакчы Бурганың үндүр сывырыпкаш, сээң мурнунга узуткап каар, оларның черин ээлеп чурттап бээр сен. ³⁰ Ынчан кичээн: сээң мурнунга ол чоннарны узуткап каан соонда, оларның ёзу-чаңчылын эдергеш, дузакка туттурба, оларның бурганнарыңга чүткүп: „Бо чоннарның бурганнарыңга бараан болуп турганы дег, мен база ынчаар кылып мен“ – диве. ³¹ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга ынчалдыр мөгейбе, чүге дээрге Оон бужарзынары, көөр хөңнү чок чүлдериң ол чоннар бодунуң бурганнарыңга мөгейгеш, кылып турар болгай, бодунуң оолдар, кыстарың безин бурганнарыңга өргүп, отка өрттедип турар болгай.

³² Силерге айтып-чагып турарым бүгү чүвени күүседирин кызыдыңар, чугаалаан чүвемге чүнү-даа немевенер база оон чүнү-даа казываңар».

§12:20 Мурнундагы дүрүм-хоюлулар ёзугаар кижини дириг амыганны чүглө Ужуражылга майгының чанынга дөгерип болур турган, а ам ону каа-даа дөгерип болурун чөпшээрээн (Лев. 17:1-9 көр).

12:19 Ы. х. к. 14:27; Неем. 13:10 12:23 Э. д. 9:4; Лев. 3:17; 7:26; 17:13

12:30 4 Хаан. 17:15 12:31 4 Хаан. 17:31; Иер. 7:31; 19:5 12:32 Ы. х. к. 4:2; Ажыд. 22:18

Чонну *дүрзү-бурганнарга мөгөөринче күткүп турар улусту узуткаары

13 ¹ «Бир эвес чон аразынга ошчу кижги азы дүш дүжээр кижги илереп келгеш, силерге бадыткал демдээ азы кайгамчык чүүл көргүзөрин аазаарга, ² ооң чугаалап турганы бадыткал демдээ азы кайгамчык чүүл бүде бээр болза, ол кижги: „Силерниң билбес чорааныңар бурганнарны эдерээли, оларга бараан болуулу“ – дээн дижик. ³ Ынчан ол ошчунун азы дүшчүнүң сөстөрин дыңнаваңар, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар ону дамчыштыр силерни шенеп, Аңаа бүгү чүлдү-чүрөөндө, бүгү сеткил-сагыжыңардан ынааңарны билип алырын күзөп турардыр. ⁴ Чүглө Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарны эдеринер, Оон коргуп чоруңар, Оон айтышкыннардын сагыңар, сөзүн дыңнаңар, Аңаа бараан болуңар база Ооң-биле коштунчу беринер. ⁵ А ол ошчуну азы дүшчүнү өлүрүп каар ужурлуг. Чүге дээрге ол кижги кулдар болуп чорааныңар египет черден силерни үндүрө берген Дээрги-Чаяакчы Бурганыңардан ойталаар кылдыр силерни көгүдүп, Бурганның силерге эдерер кылдыр айтып-чагааны оруктан силерни чайладырын күзөп турардыр; чон аразында бужар-бакты ынчаар узуткап калыңар.

⁶ Бир эвес сээң чоок улусун: азы чаңгыс иеден төрүттүнгөн ха-дуңман, азы оглуң, азы урууң, азы эрге-чассыг кадайың, азы эң чоок эжиң сени бүдүү дуурайлап: „Сээң-даа, ада-өгбөңниң-даа билбес чорааны өске бурганнарны эдерип, оларга бараан болуулу“ – деп, ⁷ сени долгандыр турар чоок-даа, ырак-даа черлерде, черниң бир кыдыындан өске кыдыыңга чедир чурттап турар чоннарның бурганнардын айтып, чугаалаан дижик. ⁸ Ол кижги-биле чөпшээрешпе, ону дыңнава база кээрге, аңаа хайыра бербе база болушпа. ⁹ Харын ол кижини өлүрүп каг; сээң холуң ону өлүрери-биле кымныындан-даа мурнай көдүрүлзүн, а бүгү чоннуң холу ооң соонда көдүрүлзүн. ¹⁰ Ону даштар-биле өлүр соп каг, чүге дээрге ол кижги кул болуп чорааның египет черден сени үндүрө берген Дээрги-Чаяакчы Бурганыңдан ойталаар кылдыр көгүдүп турган болгай. ¹¹ Бүгү израиль чон ол дугайында дыңнап кааш, корга бээр база силерниң араңарга ооң соонда ыңдыг бузут үлгетпестей бээр.

¹² Бир эвес Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ чурттазын дээш берип турар хоорайларының кайы-бирээзиниң дугайында багай медээ сеңээ чедип, ¹³ чон аразындан үнгөн дүржөк улус ында илереп келгеш, хоорайының улусун дуурайлап: „Силерниң билбес чорааныңар өске бурганнарны эдерип, оларга бараан болуулу“ – дижип, оларны күткүдүп алганын дыңнап каан дижик сен. ¹⁴ Ол чугааны истеп, шинчип, таптыг айтырып ап көр; бир эвес ол бүгү шын болуп, ук бужар чорук чон аразыңга ылап-ла болган болза, ¹⁵ демги хоорайың чурттакчыларын хылыш-биле узуткап каг, ону база ында бар бүгү чүвени бүрүнү-биле үрегдеп бузуп, чурттакчыларының мал-маганын безин хылыш-биле өлүрүп каг. ¹⁶ Ол хоорайдан олчалап алган эт-хөрөңгини ооң төп шөлүңгө оваалай чыггаш, хоорайны база шупту эт-хөрөңгини Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга салган бүрүн өрттедир өргүл кылдыр өрттедирит; ол кезээ мөңгөде хорумналган бузундулар бооп артсын, ону кажан-

13:1 Иер. 23:25, 32; Зах. 10:2 **13:2** Мк. 13:22; 2 Фес. 2:9; Ажыд. 13:13; 16:14

13:5 Ы. х. к. 18:20 **13:8** У. ч. 1:10 **13:9** Хост. 32:27-28; Ы. х. к. 17:7 **13:10** Ы. х. к. 17:5

13:13 Башт. 19:22; 20:13; 1 Хаан. 2:12; 10:27; 25:17; 2 Хаан. 16:7; 20:1; 3 Хаан. 21:10, 13

13:16 Ис. 8:28

даа катап тургуспазын. ¹⁷Бурганга тураскааткан узуткаар ужурлуг чүү-даа чүве сээң холунче кирбезин, ынчан Дээрги-Чаяакчы кыптыккан киленин чавырылдырар, сенээ ээ-хайыралыг, өршээлдиг болур база ада-өгбөңге даңгыраглаанын ёзугаар сени өстүрүп-көвүдедир. ¹⁸Дээрги-Чаяакчы Бурганынның сөзүн дыңнап, бөгүн сенээ айтып-чагып турарым Ооң шупту айтышкыннарын күүседип, Аңаа таарымчалыг чүүлдү кылып чор».

Кажыдалдың хоруглуг ёзу-чаңчылы

14 ¹«Силер – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның ажы-төлү силер; өлү берген улус дээш кажыыдаарда, мага-бодуңарны чара кеспенер, хавааңар үстүндө бажыңар дүгүн дөңгүрертир чүлүвенер, ²чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга хамааржыр ыдыктыг чон-дур сен, чер-делегейде бар бүгү чоннарның аразындан Ол сени Бодунуң улуг үнелиг өнчү-хөрөңгизи болзун дээш шилип алган болгай».

Израиль чоннуң чип болбас дириг амытаннары

(Лев. 11:1-47)

³«Бужар чүү-даа чүве чиве. ⁴Силерге чиирин чөпшээрээн дириг амытаннар бодур^h: инек, хой, өшкү мал, ⁵иви, чээрэн, элик-хүлбүс, аргар, те-чунма, сайгак ⁶база кандыг-даа адыр дуюглуг, кегженир дириг амытан. ⁷Адыр дуюглуг азы кегженир дириг амытаннардан чүгле дараазында дириг амытаннарны чип болбас силер: тевени, койгунну болгаш сарлык-дегени¹, чүге дээрге олар кегженир-даа болза, адыр дуюу чок дириг амытаннар-дыр, ынчангаш силерге *арыг эвес боор-дур; ⁸хаванны база чивес ужурлуг силер, чүге дээрге ол адыр дуюглуг-даа болза, кегженмес-тир, ынчангаш силерге арыг эвес боор-дур. Ындыг янзылыг дириг амытаннарның эьдин чивенер, сегинге дегбөнер!

⁹Сугга чурттаар бүгү дириг амытаннардан чакпалыг база казырыктыг амытаннарны чип болур силер. ¹⁰А чакпазы азы казырыы чок шупту суг амытаннарын чип болбас силер, олар силерге арыг эвес болур.

¹¹Кандыг-даа арыг кушту чип болур силер; ¹²а дараазында куштарны^j чивес ужурлуг силер: эзирни, дасты, кара-дасты, ¹³дээлдигенни, бичежек эзирлернин бүгү хевирлерин, ¹⁴кускуннуң бүгү хевирлерин, ¹⁵страусту, үгүнү, ак-кускунну, хартыганың бүгү хевирлерин, ¹⁶кызыл-үгүнү, тулаа кужу ибисти, ак-үгүнү, ¹⁷пеликанны, тогдукту, балыкчы-үгүнү, ¹⁸шиленни, аистиң бүгү хевирлерин, итпикти болгаш часкыны. ¹⁹Ужар чалгынның кандыг-даа курт-кымыскаяк силерге арыг эвес болур, оларны чивенер. ²⁰А кандыг-даа ужар чалгынның арыг амытанны чип болур силер.

^h14:4, 12 Дириг амытаннар, куштар – оларның аттарының чамдызын шын очулдурган деп бүзүрелдиг чугаалаары берге, оларның элээн хөйү чүгле Чоокку Чөөн чүкте чурттап турар, ынчангаш бо даңзыны чижеглеп алган даңзы деп билзе чогуур.

ⁱ14:7 Сарлык-деге – еврей дылда «шафан» дээр, хая-даштыг черге чурттаар үүрмек хээкчи.

^j14:12 14:4-те немелде тайылбырны көр.

13:17 Ис. 7:20-21 14:1 Мф. 5:9; Ин. 1:12; 1 Ин. 3:1; 5:1; Рим. 8:14

14:1 Лев. 19:27-28; 21:5 14:2 Хост. 19:5

²¹ Бодунуң өлүмү-биле өлгөн дириг амытан чиве. Ооң сегин хоорайында чурттап турар даштыкы кижиге беривит, ол кижги ону чизин азы өске чер чурттуг кижиге садывыт; а сен дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга хамааржыр, ыдыктыг чон болгай сен.

Анайны ооң авазының сүдүңгө хайындырба».

Дүжүттүң Бурганга хамааржыр оннуң бир кезиниң дугайында

²² «Чылдың-на шөлүңден ажаап ап турар бүгү дүжүдүннүң оннуң бир кезиин аңгылааш, ²³ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның Бодунуң ат-алдары аңаа турумчузун дээш шилип алыр черинге, Ооң мурнунга чиир сен; далган-тараанның, виноградын арагазының болгаш оливаң үзүнүң оннуң бир кезиин база бода-даа, шээр-даа малыңның дун төлдерин ынаар эккеп, чиир сен. Ооң ачызында Дээрги-Чаяакчы Бурганыңдан бүгү назынында коргарынга өөренип алыр сен. ²⁴ А бир эвес ол черже чедер орук узун болза, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның Бодунуң ат-алдарын аңаа көргүзөр дээш шилип алыр чери ырак болгаш, ол бүгү дүжүттү ынаар чедирип шыдавас болзунза, Дээрги-Чаяакчы Бурганың сеңээ элбек дүжүттү хайырлаан соонда, ²⁵ ол дүжүдүнү акша-мөңгүңгө орнапкаш, акша-мөңгүнүнү холундан салбайн, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның шилип алыр черинче чорувут. ²⁶ Ол акша-мөңгүн-биле күзээн бүгү чүвөнни: бода-даа, шээр-даа малды, виноград арагазын, өске эзиртир суксунну – алыксаан бүгү чүвөнни садып ал; Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның мурнунга ол бүгүнү өг-бүлөң-биле кады чип, өөрүп-хөглээр сен. ²⁷ Сээң хоорайында чурттап турар левит кижини база уттуп кагба, чүгө дээрге ооң сээң-биле кады ээлеп алган үлүү – хувааглыг чери чок болгай.

²⁸ Үш чыл эрткен санында-ла, үшкү чылда ажаап алган дүжүдүннүң оннуң бир кезиин бүрүнү-биле аңгылай чыгаш, хоорайыңга курлавырлап шыгжап ал. ²⁹ Ээлээр хувааглыг черни сээң-биле кады албаан левит кижги, сээң хоорайында чурттап турар даштыкы кижги, өскүс кижги болгаш дулгуяк кадай чедип келгеш, тоттур чемнензин, ынчан Дээрги-Чаяакчы Бурганың сээң кылып турар шупту ажыл-херектериңге ачы-буяны хайырлаар».

Өрелерни өршээри

15 ¹ «Чеди чыл болгаш-ла, өрелерни өршээ. ² Ону мынчалдыр кылып сен. Өске кижиден (ха-дуңмазындан) өре төлээрин негевезин, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчыга тураскааткан „Өрелер өршээр үе“ чарлаттынган-дыр. ³ Даштыкы кижиниң өрезин негеп боор сен, а чаңгыс аймак-сөөктүг ха-дуңмаңның сеңээ эгидер ужурлуг өрезин өршээ. ⁴ Ынчаарга сээң чуртунга түрөңги кижги турбас ужурлуг, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганың сеңээ өңчү кылдыр хуваап берип турар черинге ачы-буянын хайырлаар; ⁵ чүглө Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сөзүн тооп дыңнаар болзунза база мээң бөгүн сеңээ айтып-чагып турарым шупту айтышкыннарны күүседирин кызыдар болзунза, ындыг болур. ⁶ Дээрги-Чаяакчы Бурганың, чугаалап турганы

14:21 Лев. 7:24; 11:39-40 14:21 Хост. 19:6 14:21 Хост. 23:19; 34:26

14:22 Лев. 27:30; Сан. 18:21 14:27 Ы. х. к. 12:19 14:27 Сан. 18:20; Ы. х. к. 10:9

14:28 Ы. х. к. 26:12 15:1 Ы. х. к. 31:10; Неем. 10:31 15:3 Ы. х. к. 23:20

дег, сенээ ачы-буянын хайырлаарга, хөй чоннарга акша-хөрөңгини чээлиге бээр сен, а бодун чегдинмес сен; хөй чоннарны чагырар сен, а олар сени чагырбас.

⁷Дээрги-Чаяакчы Бурганынның сенээ берип турар черинде хоорайларыңнын кайы-бирээзинге сээң ха-дуңмандан түрөңги кижги тыптып кээр болза, чүрээни дашталдырба база ол кижиниң мурнунга холдарың адыштанмай, ⁸холуңну олче сунуп, ооң хереглеп турар чүвезин хандылары-биле чээлиден бер. ⁹„Чедиги чыл, өрелер өршээр чыл, чоокшулап олур“ деп бак сагыш угааныңга кирип кээринден кичээн, ынчан түрөңги ха-дуңманче бак көрүп, аңаа дуза кадарыңдан ойталадың халак, ынчаар болзунза, ол кижги Дээрги-Чаяакчыга хомудаарга, бачыдың дээш буруудаар сен. ¹⁰Ол кижиге чээлиден бер, аңаа бергениң дээш сеткилиң хараадавазын, чүге дээрге ол чоруун дээш Дээрги-Чаяакчы Бурганын сээң шупту ажыл-херектериңге база кылып турар бүгү чүүлдериңге ачы-буянын хайырлаар. ¹¹Чер кырынга түрөңги улус кажан-даа үстүп-төнмес, ынчангаш сенээ: „Бодуннун черинде ха-дуңман болур ядыы-түрөңги кижиге дузалап, холуңну олче сунуп бер“ – деп дужаап тур мен».

Кулдарны хостаары

¹²«Бир эвес еврей ха-дуңмандан эр азы херээжен кижги бодун сенээ кул кылдыр садыпкан болза, ол кижги алды чыл дургузунда кулуң болзун, а чедиги чылда ону аал-ораныңдан хосталгаже салыыт. ¹³Ол кижини аал-ораныңдан чорударда, хол куруг чорутпа, ¹⁴харын аңаа бодуннун мал-маганыңнын, далган-тарааның болгаш виноградың арагазының кезиин бер: Дээрги-Чаяакчы Бурганынның сенээ хайырлаан ачы-буяныңдан аңаа чүдүрүп бер. ¹⁵Египет черге кул болуп чорааныңны, Дээрги-Чаяакчы Бурганынның сени адырып хостап каанын утпайн чор, ынчангаш бөгүн сенээ бо бүгүнү айтып-чагып тур мен.

¹⁶А бир эвес эр кул кижги сенээ болгаш сээң өг-бүлөңге ынак апарган болза база сээңинге эки чурттап турар болгаш, „Моон чорбас мен“ дээн болза, ¹⁷ооң кулаан жикке чыпшыр иткеш, шивегей-биле үттеп ал, ол кижги ынчан кезээ шагда сээң кулуң апаар. Херээжен кулуңга хамаарыштыр база шак ындыг дүрүмнү сагыр сен.

¹⁸Кул кижини аал-ораныңдан хостап салып турарың дээш сеткилиң карарбазын, чүге дээрге ол кул алды чыл дургузунда хөлезилеттинген ажылчынның ажыл төлевиринден ийи катап хөй орулганы кирип берген-дир; Дээрги-Чаяакчы Бурганын кылып турар бүгү чүвөңге ачы-буян хайырлаар».

Мал-маганың дун төлүн ыдыктаары

¹⁹«Бода-даа, шээр-даа малыңнын эр дун төлдерин Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга бараалгадып, ыдыктап бер: баштай төрүттүнген бугаңны ажылдадып ажыглава, баштай төрүттүнген шээр малыңнын дүгүн кыргыва. ²⁰Дээрги-Чаяакчы Бурганынның мурнунга ындыг малды чылдың-на эккеп, Дээрги-Чаяакчының шилип алыр черинге өг-бүлөң-биле кады чиир сен.

15:6 Ы. х. к. 28:12 15:6 3 Хаан. 4:21; Эзра 4:20

15:8 Лев. 25:35-36; Ыд. ыр. 36:26; Мф. 5:42; Иак. 2:15; 1 Ин. 3:17 15:11 Мф. 26:11

15:12 Хост. 21:2 15:17 Хост. 21:5-6 15:19 Хост. 13:2, 11-16

²¹ А бир эвес ол мал четпес-дудуу: азы аскак, азы согур, азы өске-бир четпес чүүлдүг болза, ону Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга өргүвө. ²² А бодунуң чурттап турар черинге ону чип болур сен; арыг-даа, *арыг эвес-даа киж, чээрен азы иви эьдин ышкаш, чип болур^k. ²³ Чүгле ол малдың ханын чиве: ону черже, суг ышкаш, аксып каавыт».

Үш кол байырлал

(Хост. 12:1-39; 13:3-10; 23:14-17; Лев. 23:4-22, 33-43; Сан. 28:16-31; 29:12-39)

16¹ «Авив айны онзалап, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга бараалгаткан *Хосталыышкын байырлалын эрттирип чор, чүге дээрге авив айда Дээрги-Чаяакчы Бурганың сени Египеттен дүне када үндүрө берген болгай. ² Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга бараалгаткан Хосталыышкын байырлалының өргүлүн – бода азы шээр малыңны Дээрги-Чаяакчының Бодунуң ат-алдары аңаа турумчузун дээш шилип алыр черинге дөгөрөр сен. ³ Ол өргүл-биле кады ажыткылыг аыш-чем чиве, а кады чеди хүн дургузунда ажыткы-биле хөөтпейн хаарган далган-тарааны – түрегделинни демдеглээн далган-тарааны чиир сен, чүге дээрге египет черден дүвү-далаш үнүп чоруткан болгай сен; бүгү назынында египет черден көжүп үнгөн хүнүннү сактып чоруур дээш, ынчалдыр кыл. ⁴ Сээң ээлээн бүгү черинге чеди хонук дургузунда ажыткы турбас ужурлуг база байырлалдың бирги хүнүнүн кежээзинде дөгөргөн малыңның эьдин эртенге чедир арттырбас ужурлуг сен.

⁵ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ берип турары ээлел чери бүрүзүңге байырлалда өргүүр малды дөгөрип болбас, ⁶ а ону Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның Бодунуң ат-алдары аңаа турумчузун дээш шилип алыр черинге, чүгле аңаа, кежээ, хүн ажар өйде, Египеттен үнүп турганың үеде, дөгөрөр сен. ⁷ Өргүл малын Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның шилип алыр черинге быжырып белеткээш, чиир сен, а даартазында эртен ээп чана бээр сен. ⁸ Алды хүн дургузунда ажыткы-биле хөөтпейн хаарган далган чиир сен, чедиги хүнде Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга бараалгаткан онзагай чыыш болур, ол хүн ажыл кылбас сен.

⁹ Дүжүттү хол кадыыры-биле ажаап эгелээр хүнден эгелээш, чеди неделяны санап алгаш, ¹⁰ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга бараалгаткан Чеди неделя байырлалын демдегледип эрттир, эки тура-биле өргүлден сал, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ хайырлаан ачы-буянының аайы-биле чежени салырын бодун шиитпирле. ¹¹ Сен бодун, оглу-кызың, эр, херээжен кулдарың, сээң хоорайында чурттап турар левит киж, чон аразында турар даштыкы киж, өскүс киж болгаш дулгуяк херээжен киж – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның мурнунга, Ооң Бодунуң ат-алдары аңаа турумчузун дээш шилип алыр черинге өөрүп-хөглөнөр. ¹² Египетке кул болуп чорааныңны утпа, бо дүрүмнерни сагып, күүседип чор.

¹³ Тарааңны бастырып, виноградың хандызын сыскырып алгаш, чеди хүн дургузунда Чадырлар байырлалын демдегледип эрттирер сен; ¹⁴ бодун, оглу-кызың,

^k **15:22** Израильге иви биле чээренни өргүл кылдыр салып болбас турган, ынчангаш оларның эьдин арыг эвес улус база чип болур турган (12:15 көр).

эр, херээжен кулдарың, сээң хоорайында чурттап турар левит кижиги, даштыкы кижиги, өскүс кижиги болгаш дулгаж херээжен кижиги ону байырлап, өөрүп-хөглөнөр. ¹⁵ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның шилип алыр черинге Аңаа бараалгаткан байырлалды демдегле. Дээрги-Чаяакчы Бурганың сеңээ – бүгү дүжүдүңге база кылып турар шупту ажыл-херээңге ачы-буяның хайырлаар-дыр, ынчангаш чүглө өөрүп-хөглээр-дир сен.

¹⁶ Шак ынчаар шупту эр улузуң чылда үш катап: *Хаарган далганнар байырлалыңга, Чеди неделя байырлалыңга база Чадырлар байырлалыңга Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның мурнунга, Ооң шилип алыр черинге чедип кээр ужурулуг; ол чедип кээрге, кым-даа болза, Дээрги-Чаяакчының мурнунга хол куруг келбезин.

¹⁷ Кижиги бүрүзү Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның хайырлаан ачы-буянының аайы-биле өргүл белээн тудуп алгаш, чедип келзин».

Шииткекчилер биле удуртукчулар

¹⁸ «Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ берип турары хоорай бүрүзүңге аймактар аайы-биле шииткекчилер биле удуртукчуларны томуйлап каг, олар чонну чөптүү-биле шиитсин. ¹⁹ *Хоойлуну хажытпа, улусту ылгай көрбө, хээли алба – хээли мерген угаанныг улусту согурартыр, актыг улустуң чугаа-сөзүн хажыдар. ²⁰ Чөптүг-шынныг чорукче, чүглө чөп-шынче чүткү! Ынчан дириг артар сен база Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ берип турар черин ээлээр сен».

*Дүрзү-бурганнарга мөгөөрин хоругдааны

²¹ «Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга тудуп алганың *өргүл салыр бедигээш чаныңга *Ашера бурганга тураскааткан ыяштар тургуспа. ²² Мөгөөр дээш даш көжээ тургуспа, Дээрги-Чаяакчы Бурганың оларны көөр хөңнү чок болгай.

17 ¹ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга кандыг-бир четпес чүүлдүг бода азы шээр малды өргүл кылдыр эккеп салба, ол дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга чүдек-бужар өргүл-дүр.

²⁻³ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ берип турары хоорайларыңның кайы-бирээзинде чурттаан чон аразында Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның мурнунга бузут үүлгедир, Ооң *чагыг-керээзин үрээр: барып, өске бурганнарга бараан болуп, хүнге, айга азы сылдыстарның шупту аг-шерииңге мөгөөр эр азы херээжен кижиги тыптып кээп болур. Мен ынчаар кылырын хоруп каан-на болгай мен. ⁴ Сеңээ ону медээлээрге, дыңнап алгаш, эки истеп хына: бир эвес ол ылап шын бооп, Израилге шак ындыг чүдек-бужар чүвө үүлгеттинген болза, ⁵ ол бузутту үүлгеткен эр азы херээжен кижиги хоорайыңның эжик-хаалгазыңга эккелгеш, даш-биле өлүр соп каавыт. ⁶ Чүглө ийи азы үш кижигиң херечилээн аксы-сөзү бар болза, ол кижигиң өлүмгө шиидип болур; чаңгыс херечигиң аксы-сөзүн эзугаар кижигиң өлүрүп шиидип болбас. ⁷ Херечилер ол кижигиң өлүрери-биле кымны-даа мурнай

16:18 Хост. 18:21; Эзра 7:25 16:18 Сан. 11:16; Ы. х. к. 1:16-17

16:19 Хост. 23:2-3; Лев. 19:15 16:19 Хост. 23:8; 1 Хаан. 8:3; У. ч. 17:8; Эккл. 7:7 16:21 Хост.

34:13; Ы. х. к. 7:5 17:1 Лев. 22:20 17:5 Ы. х. к. 13:10 17:6 Сан. 35:30; Ы. х. к. 19:15

олче холун көдүрзүн, ооң соонда бүгү чон шаажылалга киржип, холун көдүрзүн, чон аразында бужар-бакты ынчаар узуткап калыңар».

Шиитпирлээри берге херектери

⁸ «Бир эвес хоорайыңга кандыг-бир херекти: азы өлүрүүшкүннү, азы чаргы-чаалыны, азы кемдээшкинни үзе шиитпирлээри сенээ берге болза, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның шилип алыр черинче чоруй бар. ⁹ Аңаа левит *бараалгакчыларга база ол үеде орта турар шииткекчиге чеде бергеш, олардан айтырып көр. Олар сенээ херекти канчаар үзе шиитпирлээрин айтып бээр. ¹⁰ Бараалгакчы биле шииткекчи сенээ Дээрги-Чаяакчының шилип алыр черинге чүү дээр болдур, ол ёзугаар кылып, оларның сенээ айтыры бүгү чүвени күүседирин кызыдар сен. ¹¹ Оларның сенээ айтыр *хоойлузу биле шиитпирин ёзугаар кылыр сен; чугаалаар сөзүндөн оң-даа, солагай-даа талаже чайгылбас сен.

¹² А Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга бараан болуп турар бараалгакчы биле шииткекчини тооп дыңнанас, туразы улуг кижини өлүрүп каар ужурлуг, Израильде бужар-бакты ынчаар узуткап каг. ¹³ Бүгү чон ол дугайында дыңнап кааш, корга бээр база ооң соонда ынчаар туразы улгатпас».

Хаанны дүжүлгеге олуртуру

¹⁴ «Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сенээ берип турары черже чедип кээп, ону эжелеп, ээлеп чурттай бергеш, „Мени долгандыр чурттаан өске чоннар ышкаш, мени башкарар хаандан олуртуп аар-дыр“ деп барган дижик сен. ¹⁵ Ынчан Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның шилип аар хаанын сени башкарар кылдыр дүжүлгеге олуртуп ал; шак ол хаанны ха-дуңмаң аразындан эккеп, дүжүлгеге олуртуп ап болур сен, ха-дуңмаң эвес, даштыкы кижини бодуңга хаан кылбас сен. ¹⁶ Чүглө ол хаан кижини эндерик аът эдилевезин база энмежок аът эккеп аар дээш Египетче чонну эгитпезин; Дээрги-Чаяакчы силерге: „Ол орук-биле черле дедир эгбенер“ – деп чугаалаан-на болгай. ¹⁷ Сагыш-хөңнүн дуурайлатпас дize, хаан кижини энмежок кадай албазын база эндерик мөңгүн, алдын чыып, бодун байытпазын.

¹⁸ Хаан кижини дүжүлгеге саадапкаш, левит бараалгакчыларның шыгжап турары дүрүг-номдан ол хоойлуну бодуңга чара бижидип алзын. ¹⁹ Ук хоойлу хаанга турзун, ол ону бүгү назынында номчуп, Дээрги-Чаяакчы Бурганындан коргуп өөрөнзин база ол хоойлунуң бүгү айтышкын, дүрүмнерин күүседир дээш кызытсын. ²⁰ Ынчан хаан кижини бодун ха-дуңма чонундан өрү көрдүмөс, ол хоойлудан оң-даа, солагай-даа талаже чайгылбас, шак ындыг хаан база ооң үрөс-салгалы үр үеде Израиль күрүненин хааннары бооп, дүжүлгеге саадаар».

*Бурганның бараалгакчылары биле *левиттерниң алыр үлүү

18 ¹ «Левит бараалгакчыларның, Левийниң бүгү аймааның өске израильчилер-биле кады алыр үлүү – хувааглыг чери чок, олар Дээрги-Чаяакчыга өрттедип салган өргүлдөр-биле, Ооң үлүү-биле аштанып-чемненир ужурлуг. ² Левийниң

17:7 Ы. х. к. 13:9 17:9 Ы. х. к. 19:17 17:14 1 Хаан. 8:5 17:15 1 Хаан. 9:16

17:16 Ис. 11:6; 2 Хаан. 8:4; 1 Чыл. 18:4 17:16 3 Хаан. 10:28; 2 Чыл. 1:16; 9:28 17:17 3 Хаан.

11:1-4; Неом. 13:26; У. ч. 31:3 17:17 3 Хаан. 10:14, 27; 2 Чыл. 1:15; 9:27 17:19 Ис. 1:8

аймаа ха-дуңма аймактар аразынга хувааглыг чер албас, Дээрги-Чаяакчының аңаа чугаалап турганы дег, Ол Боду левиттерниң үлүг-хуузу болур.

³ Бурганның бараалгакчыларының чондан алыр ужурулг чүүлдери бо-дур. Бода азы шээр мал өргүп турар кижиги бүрүзү бараалгакчыга малдың өштүн, чаактарын болгаш хырнын бээр ужурулг. ⁴ Ол ышкаш баштайгы далган-тарааңны, виноградын арагазын болгаш оливан үзүн – дүжүдүннү башкылыын база хойларыңның баштай кыргаан дүгүн бараалгакчыга эккеп бер. ⁵ Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганың сээң шупту аймактарыңдан Левийниң аймаан болгаш ооң үре-салгалын кажанда-даа Дээрги-Чаяакчының адынга бараан болуп, Ооң мурнунга турзун дээш шилип алган болгай.

⁶ Бир эвес левит кижиги бүгү Израильде турар хоорайларның кайы-бирээзинден – түр чурттап турган черинден бодунуң күзели-биле Дээрги-Чаяакчының шилип аары черге чеде бергеш, ⁷ ол черде Дээрги-Чаяакчыга бараан болуп турар шупту левит ха-дуңмазы ышкаш, Дээрги-Чаяакчы Бурганының адынга бараан болуп эгелээр болза, ⁸ ол левит кижиги ада-өгбөзүндөн салгап алган эт-хөрөңгизин садыпкаш, алган орулгасынга немелде кылдыр өске левиттер-биле кады аыш-чем үлүүндөн ап турзун».

Караң көрнүр улусту эвес, а *Бурганның медээчилерин дыңнаары

⁹ «Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сенээ берип турары черге кире бергеш, ында чурттап турар чоннарның үүлгедип турганы чүдек-бужар чүүлдерин өөренип алба. ¹⁰ Чон аразынга бодунуң оглун азы уруун от өттүр эрттирер кижиги турбас ужурулг; төлгечи, караң көрнүр кижиги, илбилиг сөстөр чугаалаар кижиги, сымыраачы, ¹¹ шишпикчи, илбичи, өлүг улустуң сүнезиннерин кыйгырар кижиги база турбазын. ¹² Чүгө дээрге ыңдыг чүүлдер кылып турар улус Дээрги-Чаяакчының мурнунга бужар болур, шак ол бужар-бак чоруу дээш, Дээрги-Чаяакчы Бурганың оларны сээң мурнундан үндүр сывырып турар. ¹³ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның мурнунга кем-буруу чок бол! ¹⁴ Сээң үндүр сывырып турарың чоннар төлгелээр база караң көрнүр кижилерин дыңнаар болгай, а сенээ Дээрги-Чаяакчы Бурганың ыңчаар кылбазын айыткан болгай.

¹⁵ Бурганың Дээрги-Чаяакчы сээң ха-дуңма чонуң аразындан мен ышкаш медээчи кижини илередип бээр, ону тооп дыңнаар сен. ¹⁶ Чүгө дээрге *Хорив дагга чыыш кылган хүнүнде Дээрги-Чаяакчы Бурганыңдан дилег кылып: „Моон сонгаар Дээрги-Чаяакчы Бурганымың үнүн дыңнавас мен, өлү бербес дээш, шак ол өндүр улуг отту көрбес мен“ – деп турган сен.

¹⁷ Ынчан Дээрги-Чаяакчы меңээ мынча дээн: „Улустуң чугаалап турары шындыр. ¹⁸ Мен оларга ха-дуңмазының аразындан сен ышкаш медээчини илередип бергеш, Бодунуң сөстөрүмни ооң аксындан үнер кылып каар мен. Ол медээчи оларга Мээң дужааган бүгү чүвемни чугаалаар; ¹⁹ а ооң Мээң өмүнээмден чугаалаан сөстөрүн тооп дыңнавас кижиден харыы негээр мен. ²⁰ Ынчалза-даа Мээң аңаа

18:2 Сан. 18:20; Ы. х. к. 10:9; Ис. 13:14 **18:3** Лев. 7:30-34 **18:4** Сан. 18:12 **18:6** Сан. 35:2; Башт. 17:7 **18:9** Лев. 18:26-30; Ы. х. к. 12:29-31 **18:10** Лев. 18:21; 4 Хаан. 16:3; 17:17; 23:10; 2 Чыл. 33:6; Иер. 32:35 **18:11** Хост. 22:18; Лев. 19:26, 31 **18:15** Мк. 9:8; Ин. 1:21; Аж.-ч. 3:22; 7:37 **18:16** Хост. 20:19; Ы. х. к. 5:27 **18:17** Ы. х. к. 5:28 **18:18** Ин. 4:25

чугаалазын дивээн чүвемни Мээң адымдан диттип чугаалаар медээчи база өске бурганнарның өмүнээзинден чугаалаар медээчи өлүп каар ужурлуг“.

²¹ Сагыжыңга „Медээчинин сөзүн Дээрги-Чаяакчы чугаалаваанын канчап билип аар бис?“ деп бодап болур сен. ²² Бир эвес медээчи: „Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден чугаалап тур мен“ – дээрге, ооң сөзү боттанып бүтпес болза, Дээрги-Чаяакчы ол сөстү чугаалаваан-дыр, медээчи ону боду диттип чугаалаан-дыр, ынчангаш оон кортпа».

Хоргадаал-хоорайлар

(Сан. 35:9-34; Ы. х. к. 4:41-43; Иис. 20:1-9)

19 ¹ «Дээрги-Чаяакчы Бурганың Бодунун сеңээ берип турар черин ээлээн чоннарны узуткап каарга, ол черни эжелеп ап, оларның хоорайларынга, бажынарнынга чурттай бээр сен. ² Ынчан Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ ээлээр кылдыр берип турары черге үш хоорайдан бодунга аңгылап ал. ³ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ хуваап берген черин үш кезекке үскеш, ол хоорайларже оруктардан кылып ал. Ол хоорайлар кандыг-даа өлүрүкчү кижинин хоргадаар чери болур.

⁴ Ынаар дезип чоруй баргаш, дириг артып каап шыдаар өлүрүкчү кижиге хамаарышкан дүрүм бо-дур. Ооң мурнунда өжээннешпейн турган кижизин сагышты-биле эвес, билбейн эндеп каан кижиге дугайында чугаалап турары ол. ⁵ Ооң чижээ бо-дур. Бир кижиге өске кижиге-биле кады арыгже ыяш кезип киргеш, балды туткан холун карбаш кылырга, балды сывындан уштунган демир бис эжинге дээптерге, оозу чок апарган болза, өлүрүкчү болган кижиге, дириг артар дээш, демги үш хоорайның кайы-бирээзинче десе берзин. ⁶ Орук хөлүн эрттир ырак болур болза, өлүрткен кижиге дээш өжээн негээн төрелинин сеткили хайнып-хөлзөп, өлүрүкчүнү сүрүп чорупкаш, чыпшыр четкеш, өлүрүп каап болур, а демги өлүрүкчү өлүмгө шииттирбес ужурлуг, чүгө дээрге өлүрүп каан кижиге-биле ооң мурнунда өжээннешпейн турган-дыр. ⁷ Ынчангаш мен сеңээ „Бодунга үш хоорайдан аңгылап ал“ деп айтып-чагааным ол.

⁸⁻⁹ Бир эвес бөгүн сеңээ айтып-чагып турарым шупту айтышкыннарны күүседирин кызыдарыңга база Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга ынак бооп, бүгү назыңда Ооң оруктарын эдереринге, Дээрги-Чаяакчы Бурганың, ада-өгбөңгө дангыраглап турганы дег, девискээринни делгемчидип, ада-өгбөңгө бээр бооп аазааны бүгү черни сеңээ бээр болза, ол үш хоорайга немей өске үш хоорайны база аңгылап алыр сен. ¹⁰ Ынчан Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ хуваап берип турары черге кем-буруу чок кижинин ханы төгүлбес, а сен ооң өлүмү дээш буруудапас сен.

¹¹ Ынчалза-даа бир кижиге өске кижиге-биле өжээннешкеш, ону өлүрер дээш кедеп манап алгаш, олче халдап, өлүрүп кааш, ол хоорайларның кайы-бирээзинче десе бээр болза, ¹² ооң чурттап турган хоорайының даргалары, ол кижини тудуп эккээр кылдыр, улус чорудупсун база ону өлүрүп каар кылдыр, өжээн негекчизинин

холунга хүлээдип берзин. ¹³ Сен ол кижиге хайыра бербе; актыг кижиниң өлүмү дээш кем-бурууну Израильден чайладып каавыт, ынчан сеңээ эки-чаагай апаар».

Хувааглыг черниң кызыгаары

¹⁴ «Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ ээлээр кылдыр берип турар черинге алырың хувааглыг черде кожаңның чериниң кызыгаарын демдеглээн, бурунгуларның тургузуп кааны дашты чылзы итпе».

Херечиниң өчүү

¹⁵ «Кандыг-бир кемниг херек кылган, бачыт үүлгеткен дээш буруудап турар кижиниң буруузу чаңгыс кижиниң удур херечилээни-биле бадыткаттынмас, оон буруузун бадыткаар дизе, ийи азы үш херечиниң өчүү херек.

¹⁶ Бир эвес кара сагыштыг херечи кандыг-бир кижини кемниг херек кылган дээш буруудадып, аңаа удур херечилээр болза, ¹⁷ чаргылдашкан ийи кижиге Дээрги-Чаяакчының мурнунга – ол үеде аңаа турар *бараалгакчылар биле шииткекчилер мурнунга херээн сайгартсын. ¹⁸ Шииткекчилер эки истеп-хынаар ужурлуг; бир эвес демги херечиниң мегелеп херечилеп, чаңгыс аймак-сөөктүг кижиге удур хоп медээ кылганы илереп келген болза, ¹⁹ ол херечиниң ха-дунмазы кижиге чедирер бодаан хоразын ооң бодунга чедирер; чон аразында турар ындыг бужар-бакты узуткап каг. ²⁰ Өске улус ол дугайында дыңнап кааш, корга бээр, чон аразында ындыг бужар-бакты оон сонгаар үүлгетпестей бээр.

²¹ Буруулуг кижиге хайыра бербе: амы-тын дээш – амы-тын, карак дээш – карак, диш дээш – диш, бут дээш – бут деп кеземче доктааттынзын».

Шериг хүлээлгези болгаш дайын чорудулгазы

20 ¹ «Дайзыныңга удур дайылдажып үнгөш, дайынчы аъттар биле тергелер база сенден хөй санныг аг-шериг көрүп кааш, кортпа, чүге дээрге сени египет черден үндүрө берген Бурганың Дээрги-Чаяакчы сээң-биле кады болгай.

² Тулчуушкунче бар чыдырыңарда, *Бурганның бараалгакчызы чедип келгеш, чонга мынча дизин: ³ „Израиль чон, дыңна, бөгүн дайзыннарыңар-биле тулчур деп тур силер, сорук-күжүңер кошкаш дивезин, коргуш чок болуңар, сүрээдеп хөлзевенер; ⁴ Бурганыңар Дээрги-Чаяакчы силер-биле кады бар чыдар болгай, дайзыннарыңар-биле тулчу бээринерге, Ол силерге тиилелгени Боду хайырлаар!“

⁵ Удуртукчулар ынчан чонга мынча деп чарлазын: „Чаа бажың тудуп алгаш, аңаа чурттап четтикпээн кижиге бар болза, чана берзин, оон башка ол кижиге дайынга өлүртүп каар болза, өске кижиге ооң бажыңыңга чурттап бээр. ⁶ Чимистиг үнүштер тарып алгаш, ооң дүжүдүн чыып чип четтикпээн кижиге бар болза, чана берзин, оон башка ол кижиге дайынга өлүртүп каар болза, өске кижиге ооң дүжүдүн ажаап аар. ⁷ Душтуу кыс-биле дүгдешкеш, ооң-биле кады чурттаваан кижиге бар болза, чана берзин, оон башка ол кижиге дайынга өлүртүп каар болза, өске кижиге ол кысты кадай

19:13 Ы. х. к. 21:9 **19:14** Ы. х. к. 27:17; Иов 24:2; У. ч. 22:28; 23:10; Ос. 5:10

19:15 Сан. 35:30; Ы. х. к. 17:6; Мф. 18:16; 2 Кор. 13:1; 1 Тим. 5:19; Евр. 10:28

19:16 Хост. 20:16 **19:17** Ы. х. к. 17:9; 25:1 **19:19** У. ч. 19:5

19:21 Хост. 21:23-25; Лев. 24:19-20; Мф. 5:38 **20:1** 2 Чыл. 13:12; 20:15-17

кылып аар⁸. ⁸ Удуртукчулар чонга оон ыңдай: „Кортук, сорук чок кижн бар болза, чана берзин, оон башка ол кижн ха-дунмазын боду ышкаш чүрээ бош улус кылып каар“ – деп чарлазын. ⁹ Удуртукчулар ол бүгүнү чонга чугаалап дооскаш, чонну башкараш шериг *баштыңнарын томуйлап каар ажурлуг.

¹⁰ Хоорайны эжелеп аар дээш чеде бергеш, аңаа тайбыңдан саналда. ¹¹ Бир эвес ооң чурттакчылары сээң саналдаан тайбыңныңнн хүлээп ап, эжик-хаалгазын ажыдып бээр болза, ында чурттап турар улус шупту сээң ажылдап берип¹, бараан болзун. ¹² А ол хоорай сээң саналдаан тайбыңыңдан ойталап, сээң-биле дайылдажы бээр болза, ону бүзээлеп ал. ¹³ Кажан Дээрги-Чаяакчы Бурганың ону сээң холуңга хүлээдип бээрге, ында чурттап турар шупту эр улусту хылыш-биле узуткап каг. ¹⁴ Чүглө херэеженнерни, ажы-төлдү, мал-маганны болгаш хоорайда артып калган бүгү чүвени – шупту олча-тывышты бодуңга ап алгаш, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңныңнн сээң хүлээдип бергени дайзыннарыңдан алган олча-тывыжыңны ажыглап, эдиле. ¹⁵ Ол дүрүм сенден дыка ыракта турар хоорайларга хамааржыр, а *Ханаанда чурттап турар чоннарныңнн хоорайларыңга хамаарышпас.

¹⁶ А Дээрги-Чаяакчы Бурганыңныңнн сээң оларныңнн черин ээлеп аар кылдыр берип турары черде чоннарныңнн хоорайларыңга чаңгыс-даа дириг кижн арттырба, ¹⁷ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңныңнн сээң дужааганын эзугаар, хет, амор, хананей, ферез, хиввей, иевус чоннарны бүрүнү-биле узуткап каг; ¹⁸ ынчан олар боттарыныңнн бурганнарыңга мөгеерде сагып турары чүдек-бужар эзу-чаңчылдарыңга сени өөредип шыдавас, а сен Дээрги-Чаяакчы Бурганыңныңнн мурнунга бачыт үүлгетпес сен.

¹⁹ Кандыг-бир хоорайга удур дайылдажып, эжелеп аар дээш, ону үр үеде бүзээлээр болзунза, хоорайны долгандыр үнген ыяштарже балды аннып, үреве; оларныңнн чимизин чип болур-ла болгай, ынчангаш ажурба! Шөлде үнген ыяш – кижн эвес-ле болгай, ону бүзээлеп, ооң-биле дайылдашкан херээ чүү боор^m. ²⁰ Чүглө чимистерин чемге хереглес деп билириң ыяштарны үрөп, ажурга, сээң-биле дайын чорудуп турар хоорайга удур, ону чагырып алыры-биле, бүзээлел ажылдары кылып, ажыглап болур сен».

Илеретгинмээн өлүрүүшкүн

21 ¹ «Бир эвес Дээрги-Чаяакчы Бурганыңныңнн сээң эзелзин дээш берип турар черинге шөлде чыдар өлүрткен кижн тывылган, а ону кым өлүрүп кааны билдинмес болза, ² сээң *баштыңнарың база шииткекчилериң ынаар баргаш, ооң чыдар чери биле долгандыр турар хоорайлар аразын хемчээзин. ³ Өлүрткен кижиниң чыдар черинге эң чоок хоорайныңнн даргалары ажылдадып чаажыктырбаан, мойнунга хомут черле кедирбээн инекти шилип алгаш, ⁴ үргүлчү суг агып чыдар шынааже, кажан-даа болбаазырадып, үрезин чажып көрбээн черже эккелгеш, аңаа ооң мойнун сыйып кагзын. ⁵ *Бурганныңнн бараалгакчылары – Левийниң үре-салгалы чедип келзин, чүге дээрге оларны Дээрги-Чаяакчы Бурганныңнн

¹20:11 Азы: «Албан-үндүрүг төлеп».

^m20:19 Азы: «Ыяш сенден шивээже дезип кире берип шыдавас».

Бодунга бараан болзун, Ооң өмүнээзинден чонну йөрээзин дээш шилип каан болгай, ынчангаш кандыг-даа маргылдаалыг херекти база кемдээшкин чедирген таварылганы оларның сөзүн ёзугаар шиитпирлээр уjurлуг. ⁶Өлүрткен кижиге эң чоок хоорайның шупту даргалары шынаага мойунун сыйып каан инектин кырынга холдарын чуп алгаш: ⁷„Бо ханны бистиң молувус төкпээн, чүү болганын карактарывыс көрбээн. ⁸Дээрги-Чаяакчы, Бодуннун хостап кааның израиль чонунну арыглап каап көр, кем-буруу чок кижиге өлүргөн дээш, Бодуннун израиль чонунну буруудатпа“ – деп херечилезин. Олар ынчан ол кижиниң өлүмү дээш буруу чүктес. ⁹Дээрги-Чаяакчының мурнунга шын бооп көстүр чүүлдү кылып тургаш, актыг кижиге өлүргөн дээш бурууну чон аразындан чайладыр сен».

Туттурган херэежен кижиге биле өгленири

¹⁰«Кажан дайзыннарыңга удур чаалажып үнүп кээринге, Дээрги-Чаяакчы Бурганың оларны сээң холунга хүлээдип бээрге, оларны тудуп аппаратан дижик сен. ¹¹Туттурган улус аразында аянын чараш херэежен кижиге көрүп кааш, аңаа хандыкшый берип, кадай кылдыр ап алгаш, ¹²ону бажыңыңче эккеп алган дижик сен. Демги херэежен бажын дөңгүрертип, дыргаан кезип, ¹³туттуруп кээрге кедип чораан хевин солуй кеттинип алзын; сээң бажыңыңга артып калгаш, бир ай дургузунда ада-иезиниң ажыын ажып кажыыдазын. Чүглө ооң соонда ол херэежен-биле чоокшулажып, ооң ашаа апаар сен, а ол сээң кадайың апаар. ¹⁴А бир эвес ол херэежен сеткилинге таарышпайн барза, ону күзээн-не черинче хостап салывыт, чүглө акша-мөңгүңге орнап, сапта, кул кижиге кылдыр хуулдурба^а, чүге дээрге ону сен бакка суп каан болгай сен».

Дун оолдун эргези

¹⁵«Ийи кадайлыг бир эр кижиге оларның бирээзинге ынак, а өскезинге ынак эвес турган дижик. Ынак-даа, ынак эвес-даа кадайы аңаа оол божуп бээрге, ынак эвес кадайының оглу баштай төрүттүнүп, дун оглу аппаратан болза, ¹⁶ол эр кижиге оолдарыңга эт-хөреңгизин үлештирип тура, ынак эвес кадайыңдан баштай төрүттүнген оглунга хамааржыр үлүгнү ынак кадайының оглунга тывыспас уjurлуг. ¹⁷Харын ол кижиге ынак эвес кадайыңдан оглун дун оглу кылдыр хүлээп көргөш, аңаа өнчүзүндөн ийи дакпыр үлүгнү үзүп бээр уjurлуг, чүге дээрге демги оол ооң ажы-төлүнүң баштайгызы болган-дыр, дун оолдун өнчү салгаар эргези аңаа хамааржыр-дыр».

Хайжок оол

¹⁸«Бир эвес кандыг-бир кижиге хайжок, сөс дыңнапас, ада-иезиниң чугаазын тоовас, кезедирге-даа, чагыртпас оолдуг болза, ¹⁹ада-иези ону бодунун хоорайының даргаларыңга, ол хоорайының шииткел черинге чедире берзин. ²⁰Олар хоорайының даргаларыңга: „Бистиң бо оглувус хайжок, сөс дыңнапас, бисти тоовас, чазый болгаш арагачы кижиге-дир“ – деп чугаалазын. ²¹Ынчан

^а21:14 Азы: «Аңаа каржы аажы көргүспө».

оларның хоорайының шупту чурттакчылары ол оолду даш-биле өлүр соп каапсын; чон аразында бужар-бакты ынчаар узуткап каар сен, ону дыннааш, шупту израйльчилер корга бээр».

Бяшка азып каан кижн каргаттырар

²² «Бир эвес кандыг-бир кижн өлүрүп шиидер кеземчеге дүүшкен бачыт үүлгедип аарга, ону өлүрүп каан соонда, ооң мага-бодун бяшка азып каар болзуңза, ²³ мага-бот бяшка хондур турбазын, ону ол-ла хүн ажаап каг, чүге дээрге бяшка азып каан кижн Бурганга каргаттырган-дыр, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ хуваап берип турар черин ынчалдыр бужартатпас ужурлуг сен».

Ачы-дуза болгаш катгыштырып болбас чүүлдер

22 ¹ «Ха-дунма кижиннин бода азы шээр малы өөрүнден чыдып калганын көрүп кагзыңза, оларны көрбээчөңнеп эрте бербе, а ээзинге эгидип бер. ² Ээзи кижн чоок-кавыда чурттавайн турар азы сен ол мал-маган кымныыл дээрзин билбес болзуңза, малды аалыңче аппар. Ээзи кижн дилеп чедип келгичеге чедир, ол малды тудуп тур, оон эгидип бээр сен. ³ Ха-дунма кижинниң элчигенин азы хевин база ынчаар сен. Ооң чидирипкени, а сээң тып алганың кандыг-даа чүвени ынчаар сен, ону көрбээчөңнеп эрте бербе.

⁴ Бир эвес ха-дунма кижинниң элчигени азы бугазы чүгүнүн аарындан орукта кээп ушкан чыдарын көрүп кагзыңза, көрбээчөңнеп эрте бербе, а демги кижиге дузалап, малды көдүржүп бер.

⁵ Херээжен кижн – эр кижини болур чүү-даа чүвени, эр кижн – херээжен кижини хевин кетпезин, чүге дээрге ынчалдыр кылып турар кижн бүрүзү Дээрги-Чаяакчының мурнунга чүдек-бужар болур.

⁶ Бир эвес орук ара бир-ле бяшта азы черде куш оолдары олурар азы чуургалар чыдар уяга таваржы бээринге, ава куш оолдары азы чуургалары-биле кады олурар болза, ол кушту ажы-төлү-биле кады алгаш барба. ⁷ Куш оолдарын ап ап болур сен, а иезин салывыт, ынчан сеңээ эки-чаагай болур, сээң назының узаар.

⁸ Чаа бажың тудуп тургаш, бажың кырында сери кыдынга камгалал чаактардан кылып каг^о, ынчан кандыг-бир кижн оон аңдарлы бээр болза, сээң бажыңыңга кижн өлгени дээш буруудава сен.

⁹ Виноград тарып алган шөлүңге өске янзы үрезин немей тарыва, оон башка тарып алган үрезиниң дүжүдүн-даа, виноградың чимизин-даа Дээрги-Чаяакчыга бээр ужурлуг сен база ону чип болбас сен.

¹⁰ Буга биле элчигени чангыс угда ажыглап, чер аңдарба.

¹¹ Дүк биле лён холуштур даарап кылган хеп кетпе.

¹² Даштыкы хевинниң дөрт кыдынга салбактардан чыпшыр даарап ал».

^о**22:8** Чоокку Чөөн чүкке бажыңнар кышалары ийленчек эвес, а калбак болур турган, а чурттакчы чон оларны дыштаныр чер база үстүкү каыт кылдыр ажыглап турган.

Чаа өгленген херэежениң арыы

¹³ «Кандыг-бир кижиде кадай ап алгаш, ооң-биле кады хонган соонда, ол херэежен аңаа таарышпас-тыр деп шиитпирлээш, ¹⁴ ооң дугайында нүгүлдүг сөстөр тарадып, ону бак атка кирип: „Мен бо херэежени кадай кылдыр ап алгаш, ооң-биле кады хондум, а ол арыг кыс эвес болду“ – деп чугаалаар болза, ¹⁵ аныяк херэежениң ада-иези ооң арыг кыс турганының бадыткал демдээн^p ап алгаш, хоорай даргаларынче, хоорайның шииткел черинче үндүрө берзин. ¹⁶ Кыстың ачазы даргаларга: „Уруумну бо кижиге кадай кылдыр берген мен, күдээм ам аңаа таарышпас апарды, ¹⁷ ынчангаш ол уруумнуң дугайында нүгүлдүг сөстөр тарадып, ‘Сээң урууң арыг кыс эвес болду’ деп тур, ынчалза-даа мээң уруумнуң арыг кыс турганының бадыткал демдээ бо-дур“ – деп чугаалаар уjurлуг. Оон хоорай даргаларының мурнунга урууңуң иштики хевин чада салып кагзын. ¹⁸ Ынчан ол хоорайның даргалары демги эр кижини эккелгеш, кезедир уjurлуг. ¹⁹ Олар ону, израиль кысты бак атка киригени дээш, чүс шекел деңзилиг мөңгүнге торгааш, ол акша-мөңгүнү кыстың адазынга берзин. А кыс боду демги кижиниң кадайы бооп артсын, ол эр кижиде арткан бүгү чуртталгазында ооң-биле чарлыр эргези чок.

²⁰ А бир эвес эр кижиниң чугаалаан чүвези шын болуп, аныяк кыстың *арыг турганының бадыткал демдектери тывылбас болза, ²¹ даргалар ол кысты адазының бажыңының эжиинге эккелзин, хоорайжылар ону аңаа даш-биле өлүр соп каапсын, чүгө дээрге ол кыс израиль чоннуң аразынга бужар чорук кылып, адазының бажыңыга чурттап тургаш-ла, самырап турган-дыр; чон аразында бужар-бакты ынчаар узуткап каар сен».

Эр, херэежен бачыттыг харылзаалар

²² «Ашактыг херэежен-биле хойгажып чыдар эр кижиде илерээр болза, херэежен-даа кижиде, ооң-биле хойгажып чыткан эр-даа кижиде иелээн өлүр уjurлуг; Израильде ол бужар-бакты ынчаар узуткап каар сен.

²³ Кандыг-бир эр кижиде өске эр кижиниң дүгденишкен аныяк кызы-биле хоорайга ужуражы бергеш, ооң-биле хойгажыр болза, ²⁴ оларның иелдирзин хоорай хаалгазының чанынга эккелгеш, даш-биле өлүр соп кааптыңар: аныяк кысты – хоорайга тургаш, дуза дилеп алгырбаан дээш, эр кижини – өске кижиде душтуун бакка суп каан дээш; чон аразында ол бужар-бакты ынчаар узуткап каар сен.

²⁵ Кандыг-бир эр кижиде өске эр кижиниң дүгденишкен аныяк кызы-биле ажык шөлгө ужуражы бергеш, аңаа күш дөгөп, хойгажыр болза, чүглө ол кыс-биле хойгажып чыткан эр кижини өлүрүп каар уjurлуг; ²⁶ а кыстың бодун канчанма-даа – ону өлүрүп шиитки дег кем-бурууну ол үүлгөтпээн-дир; кандыг-бир кижиниң өске кижиге халдап, өлүрүп кааны ышкаш таварылга болган-дыр. ²⁷ Ол эр кижиде дүгденишкен эштиг аныяк кыс-биле ажык шөлгө ужуражы берген болгай, демги кыс дуза дилеп алгырарга-даа, аңаа болчуп кээр кижиде чок болган-дыр.

Р22:15 Бадыткал демдээ – аныяк кыс эр кижиде-биле өгленгеш, баштайгы дүне кады хонган соонда, ханныг апарган иштики хеп бооп чадавас.

²⁸ Кандыг-бир кижиге дүгденишкен эжи чок аныяк кыс-биле ужуражы бергеш, ону күштеп, хойгажып чыдырда, кырынга улус келген болза, ²⁹ ол кыс-биле хойгажып чыткан эр кижиге ооң адазынга бежен шекел мөңгүннү төлээр, а демги кысты кадай кылып алыр ужурлуг; ол кысты бакка суп каан болгаш, эр кижиге ам арткан бүгү чуртталгазында ооң-биле чарлыр эргези чок.

³⁰ Кандыг-даа эр кижиге ачазының кадайы – соңгу иезин ап, ачазының хевиниң эдээн ажытпазын».

Израиль ниитилелге каттыжып болбас улус

23 ¹ «Чуургаларын чуура бастырып алган азы эр сүрүзүн одура кестиртип алган кижиге Дээрги-Чаяакчыга мөгеер ниитилелге каттыжып болбас. ² Сураc бооп төрүттүнген⁴ кижиге Дээрги-Чаяакчыга мөгеер ниитилелге каттыжып болбас, оон онгу салгал чедир үре-салгалы безин ол ниитилелге каттыжып болбас.

³ Аммон азы *моав аймак-сөөктүг кижиге Дээрги-Чаяакчыга мөгеер ниитилелге каттыжып болбас, оларның онгу салгал чедир үре-салгалы безин кажанда-даа ол ниитилелге каттыжып болбас, ⁴ чүге дээрге Египеттен үнгеш, бар чыдырынарда, олар сенээ аыш-чем биле суг бээринден ойталап, хүндүлөвээндир база сенче каргыш салдырар дээш Арам-Нахараимде Петор чурттуг Беорнун оглу Валаамны сенээ удур хөлезилеп алган-дыр. ⁵ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы Бурганың Валаамның сөстөрүн хүлээвейн, оон каргыжын сенээ йөрээшкин кылдыр хуулдурупкан, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганың сенээ ынак болгай; ⁶ чурттап чоруур бүгү үенде, кезээ мөңгедө ол чоннар-биле эп-найыралдашпа, оларга чаагай чорук күзеве.

⁷ А эдом чонну дора көрбө, ол сээң ха-дуңмаң болгай; египет чонну дора көрбө, сен оон черинге өскээрген келгеш, чурттап чораан болгай сен. ⁸ Сээң-биле аралаштыр чурттап турар эдом болгаш египет улустуң үшкү салгалында төрүттүнер ажы-төл Дээрги-Чаяакчыга мөгеер ниитилелге каттыжып болур».

Турлагның арыг-шеверни

⁹ «Дайзыннарыңга удур тулчуп үнгеш, кандыг-даа бак чүве кылырындан кичээнип чор. ¹⁰ Бир эвес дүне када кандыг-бир кижиниң үрези төгүлгеш, *арыг эвес апарган болза, ол кижиге турлаг даштынче үне бергеш, дедир кирбес ужурулуг, ¹¹ а кежээ дүжерге, сугга чунуп алзын, ынчан ол кижиге хүн ажа бээрге, турлагже кирип кээп болур.

¹² Албаннаар чериң турлагның даштынга турар ужурулуг. ¹³ Чепсээнден аңгыда, озук ап чоруур ужурулуг сен, турлаг даштынга албаннап олурап апаргаш, ооң-биле черге оңгар каскаш, кадыг албаныңны хөөп каар сен; ¹⁴ чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганың сени камгалап, дайзыннарыңны сээң эргенге хүлээдип бээр

⁴23:2 Азы: «Хан холужуушкунундан төрүттүнген».

22:29 Э. д. 34:8; Хост. 22:16-17; 2 Хаан. 13:1-22 22:30 Лев. 18:8; Ы. х. к. 27:20

23:1 Лев. 21:18-20; Иса. 56:4-5 23:3 Неем. 13:1-2; Ыы. 1:10 23:4 Сан. 22:5-6

23:5 Сан. 24:10; У. ч. 26:2 23:7 Э. д. 25:24-26; 36:8; Сан. 20:14 23:7 Хост. 22:21; 23:9

23:10 Лев. 15:1-5

дээш, турлаанда чоруп турар болгай, ынчангаш турлаан ыдыктыг болур ужурлуг, оон башка Ол сенде ыянчыг чүүл барын көрүп кааш, сени каапкаш баар».

Дургуннаан кулдар

¹⁵ «Бодунуң дээргизинден Израильче дургуннап келген кул кижини оон дээргизинге эгитпе, ¹⁶ ол кул кижии израиль чоннун аразынга, сээң хоорайларыңның кайы-бирээзинге – таарымчалыг деп көргөш, шилип алган черинге чурттазын, ону базынма».

Самыын-садар кижилер

¹⁷ «Израиль херээжен-даа, эр-даа улус аразындан *дүрзү-бурганнарнын өргээлеринде самыын-садар кижии турбас болзун. ¹⁸ Кандыг-даа даңгыраан күүседип тура, самыын-садар херээженнин азы чүдек-бужар эрнин ажылдап алган төлевирин Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның *өргээзинге өргүл кылдыр салба, ол ийи самыын-садар чорук Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга чүдек-бужар чүүл болур».

Хөө хуузу

¹⁹ «Чаңгыс аймак-сөөк ха-дунманга хөө хуузу алыр сорулга-биле акша-мөңгүн, аыш-чем азы өске-бир чүве чегдирбе. ²⁰ Даштыкы кижиден хөө хуузу ап болур сен, а бодуннун ха-дунма чонундан хөө хуузу алба, ынчан Дээрги-Чаяакчы Бурганың эжелеп аар дээш бар чыдарың черге кылып бүгү чүвөңге ачы-буянын хайырлаар».

Даңгырактар

²¹ «Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга даңгырак берип турар болзунза, ону саадатпайн күүсет, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганың ол дээш сенден негеп аар, күүсетпээн дээш, бачыт чүктээр сен. ²² А бир эвес даңгырак бербээн болзунза, бачыт чүктевес сен. ²³ Аксындан үнген сөзүнү сагып, күүсет. Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга эки тура-биле берген аксы-сөзүң ёзугаар күүседир ужурлуг сен».

Алыксад-чиксек болбазы

²⁴ «Өске кижиниң виноград шөлүнче кирип келгеш, оон чимизин мага хандыр, тоттур чип болур сен, а барба-саванга чыгба.

²⁵ Өске кижиниң тараа тараан шөлүнче кирип келгеш, тараа баштарын холуң-биле чулуп чип болур сен, а дүжүдүн хол кадыры-биле кеспе».

Өгленчири болгаш чарлыры

24 ¹ «Бир эр кижии кыс кижии-биле өгленчип, ону кадай кылып алган соонда, оон бир-ле бужар чүвезин билип каапкаш, кадайыңга таарзынмайн барып, аңаа чарлыр дугайында бижик бижээш, холунга тудускаш, ону бажыңындан чорудупкан дижик. ² Демги херээжен кижии ашааның бажыңындан чоруй баргаш, өске эр кижии-биле өгленчип аарга, ³ оон ол ашаа база аңаа хөңнү чок апаргаш,

23:14 Лев. 26:12 **23:17** Лев. 19:29; 3 Хаан. 14:24; 15:12; 22:46; 4 Хаан. 23:7; Ос. 4:14

23:20 Хост. 22:25; Ы. х. к. 15:3 **23:21** Сан. 30:3; Эккл. 5:3 **23:25** Мк. 2:23; Руп. 2:2

24:1 Мал. 2:16; Мф. 5:31; 19:7; Мк. 10:4

чарлыр дугайында бижик бижээш, кадайының холунга тудускаш, ону бажыңындан чорудупкан дижик азы ону кадай кылдыр ап алган ийиги ашаа өлүп калган дижик. ⁴ Ынчан ол херээженни чандырыпкан баштайгы ашаа ону катап кадай кылдыр ап ап шыдапас, чүге дээрге ол херээжен бужартай берген-дир – оларның катап чоокшулажыры Дээрги-Чаяакчының мурнунга чүдек-бужар чүве болур; Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ хуваап берип турар черин ынчалдыр бачыг-биле бужартапта.

⁵ Чоокта чаа кадайланып алган кижини шеригже албазын база аңаа кандыг-даа албан-хүлээлге дааспазын, ол эр кижини бажыңыңга бир чыл дургузунда хостуг чурттап, алган кадайын хөглетсин».

Ачы-дуза болгаш чөптүг чорук дугайында дүрүмнөр

⁶ «Кандыг-бир кижиге чээлиге акша берип тургаш, долаа кылдыр ол кижинин тараа дээрбелээр даштарын алба – шак ол даштар ооң амыдыралы-дыр.

⁷ Бодунуң ха-дуңма израиль чонунуң аразындан бир кижини оорлааш, ону кулу кылып алган кижини турар болза, ол ооржу кижини өлүрүп каар ужурлуг; чон аразында бужар-бакты ынчаар узуткап каг.

⁸ Аранарга халдавырлык кеш аары тыптып кээринден оваарнынар, левит *бараалгакчыларның өөредип турар бүгү чүүлдерин шыңгыы сагып, күүсединер, мээң оларга айтып-чагааным ёзугаар хынамчалыг күүсединер; ⁹ Египеттен кел чыдырынарда, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның Мариамны канчалганын утпа.

¹⁰ Өске-бир кижиге чээлиге акша берип турар болзунза, долаа ап аар дээш ооң бажыңынче кирбейн, ¹¹ даштыгаа манап тур, сенден чээли алган кижини долаазын боду үндүрүп бээр. ¹² Бир эвес ол яды кижини болза, ооң долаа кылдыр берген хевин дедир бербейн, удуп чыдып алба, ¹³ харын ол кижини хевин-биле шуглангаш, удуп чыдып алзын; сени алгап-йөрээп кагзын дээш, ооң берген долаазын хүн ажар өйдө эгидип бер, ынчан Дээрги-Чаяакчы Бурганың сени чөптүг-шынныг кижини кылдыр санаар.

¹⁴ Хөлечиң болур яды-түрөңги кижинин, ол кижини сээң израиль ха-дуңмаңның бирээзи-даа азы сээң черинде, хоорайларыңның кайы-бирээзинде чурттап турар даштыкы кижини-даа болза, сеткилин хомудатпайн, ¹⁵ аңаа ажыл төлевирин хүннүң-не, хүн ажар бетинде, төлөп берип тур, чүге дээрге ол кижини яды болгаш, алыр төлевирин идегелдиг манап турар болгай, оон башка ол сеңээ хомудап, Дээрги-Чаяакчыны кыйгырарга, бачыг үүлгеткен деп санаттырар сен.

¹⁶ Ада кижини ажы-төлүнүң кем-буруузу дээш өлүмгө онаар кеземче албас ужурлуг, ажы-төл база адазы дээш өлүртпес ужурлуг; кижини бүрүзү чүглө бодунуң кем-буруузу дээш өлүртүр ужурлуг.

¹⁷ Даштыкы кижинин база өскүс кижинин эргезин кызагдава, дулгуяк херээженниң хевин долаа кылдыр алба. ¹⁸ Египетке кул болуп чораныңны,

24:4 Иер. 3:1 24:5 Б. х. к. 20:7; У. ч. 5:18 24:7 Хост. 21:16 24:8 Лев. 13:2

24:9 Сан. 12:10-15 24:13 Хост. 22:26-27 24:13 Б. х. к. 6:25; Ыд. ыр. 111:9

24:14 Лев. 25:39 24:15 Лев. 19:13 24:15 Иак. 5:4

24:16 4 Хаан. 14:6; 2 Чыл. 25:4; Иер. 31:29-30; Иез. 18:20 24:17 Хост. 22:21

Дээрги-Чаяакчының сени оортан адырып хостаанын утпа, ынчангаш мен сеңээ ол бүгүнү кылырын айтып-чагып тур мен.

¹⁹Бодунуң черинге дүжүт ажаап тура, шөлге бир моожаны көрбейн эрттирикеш, ону ап, дедир келбе; ол тараа даштыкы кижиге, өскүс кижиге болгаш дулгуяк херэеженге артып калзын, ынчан Дээрги-Чаяакчы Бурганың кылып турарың кандыг-даа ажыл-херекке ачы-буянын хайырлаар. ²⁰Олива ыяштарының чимизин дүжүр шаап тура, будуктарда арткан чимистерни катап кээп, чыгба; олар сээң чуртунда турар даштыкы кижиге, өскүс кижиге болгаш дулгуяк херэеженге артып калзын. ²¹Виноградың шөлүндөн каттар ажаап ап тура, артып калган каттарны чедир чыгба; олар даштыкы кижиге, өскүс кижиге болгаш дулгуяк херэеженге артып калзын. ²²Египет черге кул болуп чорааныңны утпа, ынчангаш мен сеңээ ол бүгүнү кылырын айтып-чагып тур мен».

Чөптүг кеземче

25 ¹«Ийи кижиге аразынга маргылдаалыг херек үнген болза, олар шииткел черинче барзын, аңаа шииткекчилер оларның чаргызын үзүп, буруу чок кижини агартсын, а буруулуг кижини шиидип кагзын. ²Бир эвес шииткекчи буруулуг кижини шыкпыштаары чүүлдүг деп көөр болза, ону доңгайтыр чыттыргаш, кем-буруузун барымдаалап, чеже катап согарын тодараткаш, боду көрүп турда, шыкпыштаарын дужаазын. ³Кижини дөргөндөн хөй катап шыкпыштап болбас, оон хөй катап шыкпыштаар болза, демги ха-дунмаң кижиге сээң мурнунга куду көрдүргени ол-дур».

Тараа бастырып турар шары

⁴«Тараа бастырып турар шарының аксынга хээрик кедирип, чемнениринге шаптыктава».

Үре-салгал дугайында

⁵«Кады чурттап турган ийи алышкының бирээзи өлүп каарга, ооң соон салгаар оглу чок болза, өлгөн кижиниң кадайы хары эр кижиге барбас ужурлуг. Ол херэеженниң калган ашааның дунмазы ооң-биле чоок харылзаа тудуп, кадай кылдыр ап алгаш, кады чурттазын. ⁶Ол херэеженниң дун оглу калган баштайгы ашааның соон салгаар оглу деп санадыр ужурлуг, ынчан өлү берген кижинин ады Израилге уттундуруп читпес. ⁷А бир эвес калган кижиниң дунмазы чаавазын алыр хөңнү чок болза, ол херэежен кижиге хоорайның шииткел черинде даргаларга чеде бергеш: „Калган ашаамның дунмазы акызының адын Израилге арттырып каарындан ойталап, мени кадай кылдыр ап алыр хөңнү чок-тур“ – деп чугаалазын. ⁸Ынчан ол хоорайның даргалары демги эр кижини кыйгыртып алгаш, ооң-биле чугаалажыр ужурлуг; бир эвес ол кижиге ойталап: „Ол херэеженни алыр хөңнүм чогул“ – дээр болза, ⁹ооң чаавазы, даргалар көрүп турда, олче чоокшулай бергеш, ооң кеткен идиин уштуп, арнынче дүкпүрүкеш: „Бодунуң акызының ук-ызыгуурун тургуспас кижини ынчаар бак аажылаар ужурлуг!“ – деп

чугаалазын. ¹⁰ Оон Израильге ойталап каапкан эр кижиниң өг-бүлезинге „Кызыл-даван кижиниң өг-бүлези“ деп ат тыпсып каар.

¹¹ Ийи эр кижичокшуп турда, оларның бирээзиниң кадайы ашаанга болчуп, ону эттеп турар кижиден адырып аар дээш, өске эр кижиниң ажы-төл төрүдөр сүрүзүндөн сегирип аар болза, ¹² ол херэеженниң холун одура шаап каг, аңаа хайыра бербе».

Садыг кылырда, ак сеткилдиг болуру

¹³ «Сээң деңзи шою сугар хавыңга шын эвес деңзилээр: аар-даа, чиик-даа деңзилиг болза, чаңгыс хемчээл көргүзөр шойлар турбас ужурлуг; ¹⁴ сээң бажыңыңга тарааны шын эвес хемчээр: ишкири аңгы-даа болза, чаңгыс хемчээл көргүзөр савалар турбас ужурлуг. ¹⁵ Сээң деңзиң шою ылап шын деңзилиг, а хемчээр саван ылап шын хемчээлдиг болур ужурлуг, ынчан Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ берип турар черинге назының узаар, ¹⁶ чүге дээрге ындыг ак сеткилдиг эвес чүве кылып турар кижичи Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның мурнунга чүдек-бужар болур».

Амалик чонну узуткаары

¹⁷ «Египеттен үнүп бар чыдырында, амалик чон сени канчанганын утпа: ¹⁸ ол чон сенче орукка харыксырап, могай берген чорунда халдап келген, кошкап-суларааш, соонга чыдып калган бүгү улузунну кыра шаап каапкан, Бурганданда кортпаан болгай. ¹⁹ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ эжелеп алгаш, ээлеп чурттаар кылдыр берип турар черинге Ол сени бүгү чүктөн бүзээлээн шупту дайзыннарындан адырып, тайбың чуртталганы хайырлаарга, амалик чон дугайында сактыышкынны чырык чер кырындан балап каавыт, ооң аажылаашкынын черле утпа!»

Баштайгы дүжүттүн оннун бир кезиниң өргүүрү

26 ¹ «Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ хуваап берип турар черинге чедип келгеш, ону эжелеп ап, аңаа чурттай бергеш, ² Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ берип турары черден ажаап аарың, чернин беримчези баштайгы дүжүттүн шуптузун чыып ап, аргаан хааржакче бир кезиин суккаш, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның Бодунун ат-алдары аңаа турумчузун дээш шилип алыр черинче чорувут. ³ Ол үеде ында турар *бараалгакчыга чеде бергеш: „Дээрги-Чаяакчынын биске бээр бооп ада-өгбевиске даңгыраглаан черинче кирип келгенимни бөгүн Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның мурнунга херечилеп тур мен“ – деп чугаала.

⁴ Бараалгакчы аргаан хааржакты сээң холундан ап алгаш, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга *өргүл салыр бедигээш мурнунга салып каар. ⁵ А сен Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның мурнунга мынча деп херечилээр сен: „Мээң өгбем Арам чурттуг тоянчы кижичи турган. Ол Египетче чоруй баргаш, аңаа хөй эвес төрелдери-биле

¹26:5 Арам чурттуг тоянчы кижичи – арам черге чурттап турган, ол чер чурттуг кадайларлыг чораан Иаковту ынча деп турар (Э. д. 28:5 көр).

кады чурттай берген соонда, аңаа оон өндүр улуг, күштүг, хөй санныг чон укталган. ⁶ А египет чон бисти бак аажылап, бастып, аар-берге ажил кылдыртып турган. ⁷ Бис ынчан ада-өгбевистиң Дээрги-Чаяакчы Бурганындан дуза дилеп кыйгырарывыска, Дээрги-Чаяакчы үнүвүстү дыңнап, бистиң хилинчээвисти, аар-берге ажил кылып, дарладып турарывысты көрүп каан. ⁸ Дээрги-Чаяакчы бисти Египеттен Бодунуң быжыг холу-биле, күчү-күжү-биле, кончуг улуг коргунчуг байдалдар-биле, өндүр улуг бадыткал демдектери болгаш кайгамчык чүүлдер-биле үндүрө бергеш, ⁹ бо черже эккеп, сүт биле ары чигири агып чыдар бо байлак черни биске берген болгай. ¹⁰ Ынчангаш ам Сээң меңээ берген черинден ажаап алганым баштайгы дүжүттү эккелдим, Дээрги-Чаяакчы“.

Оон соонда ол өргүлүңнү Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның мурнунга салып кааш, Аңаа сөгүрүп, мөгеер сен. ¹¹ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сеңээ база сээң өг-бүлөңгө берген шупту ачы-буяны дээш өөрүп-хөглө – чон аразында турар левит кижиге болгаш даштыкы кижиге база сээң-биле кады өөрүп-хөглөзүн.

¹² Оннун бир кезээн чыыр хуусаа болур үшкү чыл санында-ла бүгү дүжүдүндөн – хевир бүрүзүндөн-не оннун бир кезээн аңгылап алгаш, левит кижиге, даштыкы кижиге, өскүс кижиге болгаш дулгуяк херэеженге бээр сен, олар ону сээң хоорайларыңга тоттур чип чурттазын. ¹³ Ынчан Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның мурнунга мынча дээр сен: „Бодунун бажыңымдан ыдыктыг өргүлдү аппаргаш, левит кижиге, даштыкы кижиге, өскүс кижиге болгаш дулгуяк херэеженге бериптим – меңээ чагып-сургаан шупту айтышкыннарын ёзугаар кылдым, оларны күүседиринден ойталап, утпадым. ¹⁴ Мен ол аыш-чемни кажыдап тургаш, чип көрбээн мен, *арыг эвес тургаш, аңгылай салбаан мен, өлүг улустун сүнезинин чемгерерин саналдаваан мен“; Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сөзүн тооп дыңнап, Сээң меңээ айтып-чагааның бүгү чүвени күүсеткен мен. ¹⁵ Бодунун ыдыктыг оран-саваң – дээрлерден куду алзы көрөм, Бодунун израиль чонунга база Сээң биске бергениң черге ачы-буяндан хайырла – сүт биле ары чигири агып чыдар байлак черни биске бээрин ада-өгбевиске даңгыраглаан болгай сен“.

Израиль чон – Бурганга хамааржыр онзагай чон

¹⁶ «Бөгүн Дээрги-Чаяакчы Бурганың шак ол дүрүм, хоойлуларны күүседирин айтып-чагып тур: оларны бүгү чүлдү-чүрээндөн, бүгү сеткил-сагыжыңдан сагып, күүсет. ¹⁷ Сен бөгүн Дээрги-Чаяакчыга Ол – сээң Бурганың дээрин, Оон оруктары-биле чоруурунну, Оон дүрүмнери, хоойлулары болгаш айтышкыннарын сагырыңны, Оон сөзүн тооп дыңнаарыңны азап чугаалаан сен. ¹⁸ Дээрги-Чаяакчы база, сеңээ чугаалап турганы дег, Оон улуг үнелиг өнчү-хөрөңгизи чон болурунну, Оон шупту айтышкыннарын сагыр журлуунну бөгүн сеңээ азап, медеглээн. ¹⁹ Ол сени Бодунун чаяганы бүгү өске чоннардан өрү көдүрүп каарын, мактал-хүндүнү, алдар-атты, өндүр-чаагай чорукту сеңээ

⁵26:14 Азы: «Өлүг кижиге чыдар черге аппарбаан мен».

26:5 Э. д. 46:27 26:5 Хост. 1:7 26:6 Хост. 1:11, 14 26:7 Хост. 2:23-25; 3:9

26:8 Хост. 12:51 26:9 Хост. 3:8 26:12 Лев. 27:30 26:12 Ы. х. к. 14:28-29

26:14 Лев. 7:20; 21:1, 11; Ос. 9:4 26:15 2 Чыл. 30:27; Ыд. ыр. 32:14; Иса. 63:15

26:15 Хост. 3:8 26:18 Хост. 19:5 26:19 Ы. х. к. 28:1

хайырлаарын, Ооң чугаалап турганы дег, Дээрги-Чаяакчы Бурганынның ыдыктыг чону болурунну азаап, медеглээн».

Гевал дагда даш тураскаалдар

27¹ Моисей болгаш израиль чоннуң *баштыңнары чон-биле чугаалашкан. Моисей айтып-чагаан: «Бөгүн сеңээ айтып-чагып турарым шупту айтышкыннарны күүседир сен.² Иорданның ындыы чарыынче, Дээрги-Чаяакчы Бурганынның сеңээ берип турары черже кеже бергеш, бодунга улуг даштардан тургускаш, оларны чугайлап ал¹.³ Хемни кеже бергеш-ле, ол даштарга бо *хоойлунун шупту сестерин бижип каг, ооң соонда ада-өгбенниң Бурганы, Дээрги-Чаяакчынын сеңээ азаанын эзугаар, Ооң сеңээ берип турары, сүт биле ары чигири агып чыдар байлак черже кире берип болур сен.

⁴ Иорданны кеже бергеш, бөгүн сеңээ айтып-чагааным эзугаар, ол даштарны Гевал дагга тургускаш, чугайлап каг.⁵ Аңаа Дээрги-Чаяакчы Бурганынга *өргүл салыр бедигээшти даштан, демир херексел ажыглавайн, тудуп каг: ⁶ Дээрги-Чаяакчы Бурганынның өргүл бедигээжин хоюглап дүрбүвээн даштар-биле тудуп алгаш, аңаа Дээрги-Чаяакчы Бурганынга бүрүн өрттедир өргүлдерден эккеп сал; ⁷ эп-найырал өргүлдерин база эккеп салгаш, аңаа чип, Дээрги-Чаяакчы Бурганынның мурнунга өөрүп-хөглө. ⁸ А демги даш тураскаалдарга бо хоойлунун шупту сестерин көскү тодаргай кылдыр бижип каг».

Он ийн каргыш

⁹ Моисей болгаш левит *бараалгакчылар бүгү израиль чон-биле чугаалашкан. Моисей чонга: «Израиль, топтап дыңна! Сен бөгүн Дээрги-Чаяакчы Бурганынга хамааржыр чон болу бердин!¹⁰ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Бурганынның сөзүн тооп дыңна, сеңээ бөгүн айтып-чагып турарым Ооң шупту айтышкын, дүрүмнерин күүсет» – деп чугаалаан.

¹¹ Моисей ол хүн чонга оон ыңай мону айтып-чагаан: ¹² «Иорданны кеже бергенинде, Симеоннун, Левийниң, Иуданың, Иссахарнын, Иосифтин болгаш Вениаминниң аймактары чонну йөрээри-биле Гаризим дагга туруп алзын.¹³ А Рувимниң, Гадтың, Асирниң, Завулоннун, Данның болгаш Неффалимниң аймактары чонга каргыш салыры-биле Гевал дагга туруп алзын.

¹⁴ *Левиттер бүгү израильчилерге ыткыр чарлазын:

¹⁵ „Бодунга *дүрзү-бурган шуткуп азы чазап кылып алгаш, оозун чажырып алган кижин каргаттырар, кижин холу кылган дүрзү-бурган болза Дээрги-Чаяакчынын мурнунга чүдек-бужар чүүл-дүр!“

Бүгү чон: „*Аминь!“ – деп харыылаар.

¹27:2 Эрте-бурунгу Чоокку Чөөн чүкке даштарга бижиттингир болзун дээш, оларны кылынналдыр чугайлап турган.

26:19 Хост. 19:6 27:2 Ис. 4:1-3 27:5 Хост. 20:25; Ис. 8:30; 3 Хаан. 6:7

27:7 Ы. х. к. 12:7 27:8 Иса. 8:1; 30:8; Авв. 2:2 27:9 Ы. х. к. 26:18

27:12 Ы. х. к. 11:29; Ис. 8:33 27:15 Хост. 20:4-5; 34:17; Ы. х. к. 5:8

16 „Ада-иезин бак көөр кижиге каргаттырар!“

Бүгү чон: „Аминь!“ – деп харыылаар.

17 „Кожазы кижинин черинин кызыгаарын демдеглээн дашты чылзы идипкен кижиге каргаттырар!“

Бүгү чон: „Аминь!“ – деп харыылаар.

18 „Согур кижини оруундан астырган кижиге каргаттырар!“

Бүгү чон: „Аминь!“ – деп харыылаар.

19 „Даштыгы кижинин, өскүс кижинин болгаш дулгуяк херээженнин эргезин кызагдаан кижиге каргаттырар!“

Бүгү чон: „Аминь!“ – деп харыылаар.

20 „Ачазының кадайы – соңгу иези-биле холбажыпкан кижиге каргаттырар! Ол кижиге ачазының хевинин эдээн ажиткан-дыр“.

Бүгү чон: „Аминь!“ – деп харыылаар.

21 „Кандыг-бир мал-маган-биле холбажыпкан кижиге каргаттырар!“

Бүгү чон: „Аминь!“ – деп харыылаар.

22 „Ачазының азы авазының уруу-биле холбажыпкан кижиге каргаттырар!“

Бүгү чон: „Аминь!“ – деп харыылаар.

23 „Кат-иези-биле холбажыпкан кижиге каргаттырар!“

Бүгү чон: „Аминь!“ – деп харыылаар.

24 „Өске кижини бүдүү өлүрүп каан кижиге каргаттырар!“

Бүгү чон: „Аминь!“ – деп харыылаар.

25 „Буруу чок кижини өлүрүп шиитсин дээш хээли алган кижиге каргаттырар!“

Бүгү чон: „Аминь!“ – деп харыылаар.

26 „Бо хоойлунуң сөстөрүн деткивес база күүсетпес кижиге каргаттырар!“

Бүгү чон: „Аминь!“ – деп харыылаар».

***Хоойлуну дыңнааны дээш, чонга йөрээшкннер**

(Лев. 26:1-13; Ы. х. к. 11:13-15)

28¹ «Бир эвес Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сөзүн тооп дыңнаар база бөгүн сеңээ айтып-чагып турарым Ооң шупту айтышкыннарын күүседирин

27:16 Хост. 20:12; 21:17; Лев. 19:3 27:17 Ы. х. к. 19:14 27:18 Лев. 19:14

27:19 Хост. 22:21-22 27:20 Лев. 18:8; Ы. х. к. 22:30 27:21 Хост. 22:19; Лев. 18:23

27:22 Лев. 18:9; 2 Хаан. 13:12 27:23 Лев. 18:17; 20:14 27:24 Ы. х. к. 19:11

27:25 Хост. 23:7; Ы. х. к. 16:19 27:26 Ыд. ыр. 118:21; Иер. 11:3; Гал. 3:10

кызыдар болзунца, Дээрги-Чаяакчы Бурганың сени чер-делегейниң шупту чоннарындан өрү көдүрүп каар. ²Дээрги-Чаяакчы Бурганыңнын сөзүн тооп дыңнаар болзунца, бо йөрөөшкин бүрүнү-биле сенээ доктаап, сенээ хамаарыштыр чогуу бүдер.

³Хоорайга-даа, шөлге-даа ачы-буянны алып сен. ⁴Сээң ажы-төлүң болгаш черинден үнер дүжүт, бода база шээр малыңнын төлү хөй болур. ⁵Дүжүт чыыр аргаан хааржактарың, барба-саваң долу болур. ⁶Кылып турар бүгү чүүлүңге, бүгү үелерде ачы-буянга бүргеттирер сен.

⁷Дээрги-Чаяакчы сенче халдап турар дайзыннарыңны сээң мурнунга чылча шаап каар: олар сенээ удур чаңгыс орук-биле тулчуп үнүп келгеш, чеди аңгы орук-биле дезип ыңай болур.

⁸Дээрги-Чаяакчы сээң аңмаарларыңны долдуруп бээр, кылып турар кандыг-даа ажыл-херээнге чедишкинниг болур сен; Дээрги-Чаяакчы Бурганыңнын сенээ берип турары черге ачы-буянны алып сен. ⁹Дээрги-Чаяакчы Бурганыңнын айтышкыннарын сагып, Ооң оруктары-биле чоруур болзунца, Дээрги-Чаяакчы, сенээ дангыраглааны дег, сени Бодунга хамааржыр ыдыктыг чон кылдыр тургузуп каар. ¹⁰Ынчан чер кырында шупту чоннар сээң Дээрги-Чаяакчыга хамааржырыңны дыңнап кааш, сенден корга бээр.

¹¹Дээрги-Чаяакчы сенээ бээр бооп ада-өгбөңге дангыраглаан черинге элбек-чаагай чорукту: бодунга эндерик үре-төлдү, мал-маганыңга эңмежок төлдү, черинге элбек дүжүттү хайырлаар. ¹²Дээрги-Чаяакчы сенээ дээрнин эжиктерин – Бодунун ачылыг эргине шыгжамырын ажыдып, сээң черинге чаъсты чогуур өйүндө чагдырып бээр база кылып турар шупту ажыл-херээнге ачы-буянын хайырлаар; хөй чоннарга чээлиге акша-хөрөңги бээр сен, а бодун олардан чегдинмес сен.

¹³Бир эвес мээң бөгүн сенээ сагып, күүседир кылдыр айтып-чагып турарым Дээрги-Чаяакчы Бурганыңнын айтышкыннарын тооп дыңнаар болзунца, Дээрги-Чаяакчы сени кудурук эвес, баш кылып каар, адаанга эвес, кырынга турар сен. ¹⁴Чүгле мээң бөгүн сенээ айтып-чагып турарым бүгү сөстөрдөн оң-даа, солагай-даа талаже чайлава, өске бурганнар эдербе, оларга бараан болба».

Хоойлуга чагыртпааны дээш, чонга каргыштар

(Лев. 26:14-45)

¹⁵«Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы Бурганыңнын сөзүн тооп дыңнаваң база мээң бөгүн сенээ айтып-чагып турарым Ооң шупту айтышкыннар, дүрүмнерин күүседирин кызытпас болзунца, шупту бо каргыштар сенээ доктаап, сени хөме таварыыр.

¹⁶Хоорайга-даа, шөлге-даа каргаттырар сен. ¹⁷Дүжүт чыыр аргаан хааржактарың, барба-саваң каргаттырар. ¹⁸Үре-төлүң, черинден үнер дүжүдүң, бода база шээр малыңнын төлү каргаттырар. ¹⁹Кылып турар бүгү чүүлүң бүгү үелерде каргаттырар.

²⁰Дээрги-Чаяакчы сенче, узуткаттырып каггыжеңге чедир, кылып турар кандыг-даа ажыл-херээнче каргышты, мөгүдээшкинни болгаш хайны салыр – Дээрги-

Чаяакчыдан ойталааның дээш, бузуттуг херектерин уржуу-биле удаvain өлүп каар сен. ²¹ Ээлеп чурттаар дээш кирип турарың черге Дээрги-Чаяакчы сенче, амы-тыныңны үзүп кагыжеге чедир, хамчык аарыгны салып кээр. ²² Оон Дээрги-Чаяакчы сенче харыксырадыр аарыгны, халыынны, дегдирер аарыгны халдадыр; сээң дүжүдүнче кандаашкынны, өрттендир чип турар изиг хатгы болгаш дүдүктү салыр – ол бүгү айбыл-халап өлгүжеңге чедир сени истеп-сүрер. ²³ Сээң бажын кырында дээр демир дег, будуң адаанда чер чes дег апаар^u. ²⁴ Дээрги-Чаяакчы сээң чериңче чaьc-чаашкын орнунга дээрден элезин-довурак бадырар – ол бүгү сенче амы-тының үзүлгүжеге чедир бадып кээр.

²⁵ Дээрги-Чаяакчы сени дайзыннарыңга аштырып аар кылдыр хүлээдип бээр: оларга удур чангыс орук-биле тулчуп үнгеш, олардан чеди аңгы орук-биле дезип ыңай боор сен, бүгү чер-делегейниң күрүнелери сээң айбыл-халавыңны көргеш, „Дадайым!“ дээр. ²⁶ Улузунуң мөчү-сөөгү дээрниң хамык куштарыңга, черниң аң-араатаныңга чемиш болур, оларны ойладып-хойзур кижиге тывылбас.

²⁷ Дээрги-Чаяакчы сенче, египетчилерже дег, иринниг балыгларны, оюлганнаар кеш аарыын база янзы-бүрү хевирлиг кодурларны халдадыр – ол дээрге эмнеттинмес аарыглар болур. ²⁸ Дээрги-Чаяакчы сени солуудадыр, согурартыр болгаш аңгададыр; ²⁹ сен ынчан дал дүьште, караңгыда согур кижиге дег, база суйбанып кылаштаар сен; бүгү оруктарыңга чедимче чок болур сен, дайзыннар сени хүннүң-не кызып-кыйып, үптээр – сени кым-даа камгалавас.

³⁰ Херээжен кижиге-биле дүгдежип аарыңга, өске эр кижиге ооң-биле хойгажыр; бажын тудуп алгаш, аңаа чурттап шыдавас сен; виноград тарып алгаш, ону ажыглап шыдавас сен; ³¹ сен көрүп турунда, бугаңны соп каарга, ооң эьдин чивес сен; элчигениңни хунаап аппаргаш, сеңээ дедир эгитпес; шээр малыңны дайзыннарыңга хүлээдип бээр – сени кым-даа камгалавас.

³² Сээң оглу-кызыңны өске чоннар тудуп аппаар, карактарың хүннү бадыр оларны дилегзинип көрдүңгеш, турлур деп баар, холдарың сула салдына бээр.

³³ Чериңге үнер дүжүттү, ажыл-ижиңниң бүгү үре-түңнелин сээң билбезиң чон былаап чиир, үргүлчү кыстыртып, хилинчектенер сен. ³⁴ Карааң-биле көрүп турарың бүгү чүведен угааның солуудай бээр. ³⁵ Дээрги-Чаяакчы дискектериң биле чодаларыңче коргунчуг аарыг халдадыр – ол таваңгайыңдан тейиңге чедир бүгү бодуңну шыва аптар.

³⁶ Дээрги-Чаяакчы сени база аңаа башкартыр дээш дүжүлгеге олуртуп алган хааныңны сээң-даа, ада-өгбеңниң-даа билбези черже аппаар, аңаа баргаш, ыяш биле даштан кылган хары бурганнарга бараан болур сен. ³⁷ Дээрги-Чаяакчының

^u**28:23** Бо сөстөрүң утказы мындыг: «Дээр силерге чaьзын чагдырбас, чер силерге дүжүдүн бербес» (Лев. 26:19 көр).

28:22 Лев. 26:16; 3 Хаан. 8:37; 2 Чыл. 6:28 **28:22** Ам. 4:9; Агг. 2:17 **28:24** Иер. 3:3; Ам. 4:7

28:25 Ис. 7:4 **28:26** 1 Хаан. 17:44, 46; Ыд. ыр. 78:2; Иер. 16:4; 19:7; 34:20

28:26 Иса. 17:2; Иер. 7:33 **28:27** Хост. 9:10 **28:29** Иов 5:14; 12:25; Иса. 59:10; Соф. 1:17

28:30 Ы. х. к. 20:5-7; Иер. 8:10; Ам. 5:11; Соф. 1:13 **28:32** 2 Чыл. 29:9 **28:33** Башт. 6:4

28:35 Иов 2:7 **28:36** 4 Хаан. 17:3-4; 24:15; 25:7; 2 Чыл. 33:11 **28:36** Ы. х. к. 4:28

сени аппарып кааны черде бүгү чоннар сээң байдалыңны көргөш, коргуп-сестир, адыңны бужар үлегер-чижек кылдыр ажыглап, кочулап-шоодар.

³⁸ Шөлүңгө хөй үрезин тарып аар сен, а дүжүдүң эвээш болур, чүгө дээрге шартылаа чиптер. ³⁹ Виноград шөлдерингө виноград тарып, болбаазырадыр сен, а арага ишпес сен, чимис чыып албас сен, чүгө дээрге виноградты курт чиптер. ⁴⁰ Олива ыяштары сээң черингө каяа-даа үнер, а ооң үзүн ажыглап шыдавас сен, чүгө дээрге чимизи тоглап дүже бээр. ⁴¹ Оглу-кызың төрүттүнер, ынчалза-даа чаныңга арттырып ап шыдавас сен, чүгө дээрге оларны тудуп аппаар. ⁴² Сээң хамык ыяштарың биле черинде үнген бүгү дүжүдүңнү шерги узуткап каар. ⁴³ Чон аразында чурттап турар даштыкы кижиге сенден арттыр депшип, улам-на өрү көдүрлүр, а сен улам-на куду бадар сен. ⁴⁴ Ол кижиге сенээ чээли бээр, а сен аңаа чээли бээр харык чок боор сен, ол – баш, а сен – кудурук болур сен.

⁴⁵ Сени узуткап каггыжеге чедир, шупту ол каргыштар сенээ доктаап, сени таварыыр база истеп-сүрер, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сөзүн тооп дыңнавайн, Ооң сенээ айтып-чагаан айтышкын, дүрүмнерин сагывайн турган болгай сен. ⁴⁶ Ол каргыштар сенээ база сээң үре-салгалыңга кезээ мөңгөдө бадыткал демдээ база барымдаа болур.

⁴⁷ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга, бүгү чүвө элбекшилдиг турда, эки тура-биле бараан болбааның дээш, ⁴⁸ Дээрги-Чаяакчының сенээ удур салганы дайзыныңга бараан болуп, аштап-суксаар сен, кедер хеви чок, чүү-даа чүвези чок кижиге болур сен; Дээрги-Чаяакчы, сээң амы-тыныңны үзүп каггыжеге чедир, мойнуңга демир хомут кедирип каар.

⁴⁹ Дээрги-Чаяакчы ырактан – чер-делегейниң кыдыындан – сенээ удур чон көдүрүп эккээр, дылын билбезиң чон сенче эзир ышкаш шүүргедеп ужуп кээр. ⁵⁰ Олар дээрге кадыг-дошкун шырайлыг, кырганнарны хүндүлөвес, аныяктарны өршээвес улус болур. ⁵¹ Ол чон сени хоозурадып каггыжеге чедир, мал-маганыңның төлүн база черингө үнер дүжүттү чип кээр; сенээ далган-тараа, арага, олива үзүн база бода-даа, шээр-даа малыңның төлүн арттырбас, сээң амы-тыныңны үзүп каггыжеге чедир, былаап ап кээр.

⁵² Ол чон сээң идегеп турар бедик быжыг ханаларыңны бүгү чериңге үреп бузуп каггыжеге чедир, сени шупту хоорайларыңга кызып-кыйып, бүзээлеп кээр; Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сенээ бергени бүгү черге, шупту хоорайларыңга дайзын сени кызып-кыйып, бүзээлээр. ⁵³ Сен ынчан дайзыныңга бүзээледип, кыстыргаш, бодуңуң үре-төлүңнү, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сенээ бергени оглу-кызыңның эът-бодун чиир сен. ⁵⁴ Чон аразыңга туразында, таалап чыргап чурттап чораан эр кижиге ха-дуңмазы кижиге, эргим ынак кадайынче, артып алган ажы-төлүңчө кам-хайыра чок көөр; ⁵⁵ бодуңуң чип турары ажы-төлүңуң эът-бодун чоок улузуңуң кайызыңга-даа бербес, чүгө дээрге дайзының сени шупту хоорайларыңга бүзээлеп, кызагдап кээрге, ол эр кижиниң чиир өске аыш-чеми чок

28:37 3 Хаан. 9:7; 2 Чыл. 7:20; Иер. 24:9; Иез. 5:15 **28:38** Мих. 6:15; Агг. 1:6

28:38 Иоил 1:4 **28:39** Соф. 1:13 **28:41** Ыы. 1:5 **28:47** Неем. 9:35 **28:48** Иер. 27:2

28:49 Иса. 5:26; Иер. 5:15 **28:49** Иер. 48:40; 49:22; Иез. 17:3; Ос. 8:1; Авв. 1:8

28:51 Неем. 9:37; Иер. 5:17 **28:52** 4 Хаан. 17:5; 25:1

28:53 Лев. 26:29; 4 Хаан. 6:29; Ыы. 4:10; Иер. 19:9; Иез. 5:10

болур. ⁵⁶ Чон аразынга туразында, таалап-чыргап чурттап чораан болгаш, будун безин черге дээспейн чораан херээжен кижн бодунун эргим ынак ашаанче, оглу-кызынче кам-хайыра чок көөр; ⁵⁷ дайзының сени шунту хоорайларынга бүзээлеп, кызгадап кээрге, чиир өске аыш-чем чогуңдан ол херээжен божуп алган чаш төлүн уруг сыртыгы-биле кады бүдүү чип амыдыраар.

⁵⁸ Бо дүрүг номда бижиттинген бо хоойлунун шупту сөстөрүн күүседирин кызытпас, Дээрги-Чаяакчы Бурганының алдарлыг болгаш сүрээденчиг адыңдан кортпас болзунза, ⁵⁹ Дээрги-Чаяакчы сени база үре-салгалыңны анаа эвес айыыл-халап-биле үскүлештирер; Ооң сенээ таварыштырар айыыл-халавы доктаамал база күчүлүг, аарыглары – хоралыг база доктаамал болур. ⁶⁰ Ол сенче Египетке көргениң, коргуп турарың шупту аарыг-аржыкты халдадыр, олар сенээ чыпшына бээр. ⁶¹ Дээрги-Чаяакчы сенче бо хоойлу номунда бижиттинмээн-даа янзы-бүрү аарыгларны, айыыл-халапты, амы-тыныңны үзүп каггыжеге чедир, халдадып кээр. ⁶² Дээрде сылдыстар ышкаш хөй-даа болзуңарза, дыка эвээжинер дириг артып каар, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның сөзүн дыңнавайн турган болгай силер.

⁶³ Силерге буян көргүзүп, силерни өстүрүп-көвүдедип тура, Дээрги-Чаяакчының өөрүп турганы дег, силерни узуткап, кырып тура, Ол база өөрүүр; ⁶⁴ Дээрги-Чаяакчы сени бүгү чоннар аразынга, чер-делегейниң бир кыдыыңдан өске кыдыыңга чедир тарадып кааптар, аңаа бодунун-даа, өгбөнниң-даа билбес чорааны, ыяш биле даштан кылган хары бурганнарга бараан болур сен. ⁶⁵ Ол чоннар аразынга оожургал көрбес сен, будун дыштандырар чер тыппас сен. Дээрги-Чаяакчы аңаа чүрээни хөлзедип, дүвүредир, караанны шыладып, баксырадыр, сеткил-хөңнүнү мунгарадып, хилинчектээр; ⁶⁶ амы-тыныңга үргүлчү айыыл кыжаныр, дүне-даа, хүндүс-даа коргуп-дүвүрээр сен, „Амы-тынныг артар мен“ деп бүзүрел чок болур сен. ⁶⁷ Коргуушкунга алыскаш, көрүп турар чүвөңден мөгүдээш, эртен: „Дүрген-не кежээ дүшкен болза!“, а кежээ: „Дүрген-не даң аткан болза!“ – дээр сен. ⁶⁸ Мээң сенээ: „Ону моон соңгаар көрбес сен“ – дээним орук-биле Дээрги-Чаяакчы сени Египетче, корабльдарга олурткаш, дедир эккээр, аңаа бодуңарны эр, херээжен кулдар кылдыр дайзыннарыңарга садар дээриңерге, садып алыкчы тывылбас».

*Моавка *чагыг-керээни база катап чарганы

29 ¹ Дээрги-Чаяакчының Моисейге израиль чон-биле, *Хорив дага чарганы чагыг-керээинден аңгыда, моав черге чарарын дужааган чагыг-керээинин сөстери бо-дур.

² Моисей бүгү израиль чонну чыылдырып алгаш, чугаалаан: «Дээрги-Чаяакчының египет черге, силер көрүп туруңарда, фараон-биле, ооң шупту дүжүметтери болгаш чурту-биле кылган бүгү чүүлүн көргөн болгай силер: ³ ол өндүр улуг ялаларны, бадыткал демдектерин база кайгамчык чүүлдерни караңар-биле көргөн болгай силер; ⁴ ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы силерге бөгүңге чедир чүве билип алып кылдыр угаан бербээн-дир, көөр кылдыр карак

28:57 4 Хаан. 6:29; Ы. 4:10; Иез. 5:10 28:60 Хост. 9:1-12 28:62 Э. д. 15:5; Ы. х. к. 10:22

28:63 Иер. 32:41 28:64 Лев. 26:33; Ы. х. к. 4:27; Неем. 1:8; Иер. 9:16; Иез. 12:15; Зах. 7:14

28:67 Иов 7:4 28:68 Ы. х. к. 17:16 28:68 Ос. 8:13; 9:3 29:1 Хост. 19:1-6

бербээн-дир, дыңнап алыр кылдыр кулак бербээн-дир. ⁵ Ол: „Мен силерни дөргөн чыл дургузунда ээн кургаг ховуга эдертип кээримге безин, мага-бодунарда хевинер-даа, будунарда идиинер-даа элевээн болгай; ⁶ ол үе дургузунда анаа эвес аыш-чемни-даа чиген, анаа эвес суксунну-даа ишкен силер, ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар – Мен дээзин билип алган силер“ – дээн болгай.

⁷ Бо черге чедип кээринерге, Эсевоннун хааны Сигон биле Васанның хааны Ог биске удур тулчуп үнүп кээрге, оларны чылча шаап каан бис. ⁸ Оларның черин эжелеп алгаш, Рувимниң, Гадтың аймактарына база Манассияның аймааның чартыына хуваап берген бис. ⁹ Ындыг болганда, бо чагыг-керээниң сөстөрүн сагып, күүсединер, ынчан кылып турар бүгү чүүлдеринерге чедишकिनиг болур силер.

¹⁰ Силер шупту бөгүн мында Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның мурнунда тур силер: аймактарыңар *баштыңнары, даргаларыңар, удуртукчуларыңар, шупту эр израильчилер; ¹¹ бичии ажы-төлүңер, алган кадайларыңар, турлаанарда силер-биле кады чурттап, ыяжыңар чарып, сууңар суглап берип турар даштыкы улус база мында тур. ¹² Израиль чон, сен мында Дээрги-Чаяакчы Бурганың-биле чагыг-керээ чарып, ону даңгырак-биле бадыткап турарың ол-дур. Дээрги-Чаяакчы Бурганың бөгүн сээң-биле керээ чарып, ¹³ сени Бодунун чону кылып ап турар-дыр, Ол ам сээң Бурганың апаар-дыр. Ол сеңээ ынчалдыр азап, ада-өгбөң болур Авраам, Исаак болгаш Иаков оларга ынчалдыр даңгыраглап турган болгай. ¹⁴ Даңгырак-биле бадыткаан шак бо чагыг-керээни чүгле силер-биле – ¹⁵ бөгүн мында Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың мурнунда мээң-биле кады турар улус-биле эвес, а бөгүн бистиң аравыста ам-даа төрүттүмээн улус-биле база чарып тур мен.

¹⁶ Египет черге канчаар чурттап турганывысты, орук ара биске таварышкан чоннарның черин канчаар эрткенивисти билир болгай силер. ¹⁷ Ол чоннарның чүдек-бужар чүүлдерин – ыяш, даш, мөңгүн болгаш алдындан кылган *дүрзү-бурганнарын көргөн силер. ¹⁸ Бөгүн силерниң аранарга ол чоннарның бурганнарын эдерип, бараан болур дээш, Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстан ойталап турар эр, херээжен кижиде, төрөл бөлүк-даа, аймак-даа турбас болзун. Силерниң аранарга кандыг-даа оо-хоранныг, ажыг чашпан дазылданып үнмезин. ¹⁹ Ындыг кижиде ол даңгырактың сөстөрүн дыңнап кааш, сеткил-хөңнүңге бодун алгап-йөрээп: „Бодум турам-биле-даа чурттап чорааш, амыр-чыргалдыг болур мен“ – дээр болза, ол бак кижиде бодун-даа, өске улусту-даа айыыл-халапче кирир^v. ²⁰ Дээрги-Чаяакчы ындыг кижиге өршээл көргүспес, харын Ооң килени кыптыгып, анаа дыка хорадаар база бо номда бижиттинген шупту каргыш ол кижиниң кырынга дүжер, Дээрги-Чаяакчы ооң адын чырык чер кырындан балап кааптар. ²¹ Дээрги-Чаяакчы ол кижини шак бо *хоойлу номунда бижиттинген чагыг-керээниң хамык каргыштарын ёзугаар Израильдиң шупту аймактарындан аңгылап, бак аажылаар.

^v29:19 Еврей сөзүглелде бо домактың утказы эки билдинмес. Дорт очулдуарга, «Ынчан өл кижини кургаг кижиде кады чууй шаап алгаш баар» дээн.

29:4 Иса. 6:9-10; Иер. 5:21; Рим. 11:8 29:5 Ы. х. к. 8:4; Неем. 9:21

29:6 Хост. 15:25; 16:4; 17:6 29:7 Сан. 21:21-35 29:8 Сан. 32:33 29:9 3 Хаан. 2:3

29:11 Ис. 9:21 29:13 Хост. 6:7 29:18 Евр. 12:15 29:20 Ы. х. к. 9:14; Ыд. ыр. 9:6

²² Дараазында салгал, силерниң сооңарда чурттаар ажы-төлүнер база ырак чурттан чедип кээр даштыкы кижиге бо черниң айыыл-халавын, Дээрги-Чаяакчының анаа халдаткан аарыгларын көргөш: ²³ „Күгүр, дуска бүрүнү-биле чирткен, өрттенип калган чер-дир, тараа тарывастан, дүжүт бербестээн, кандыг-даа оьт-сиген өзүп үнмес апарган чер-дир; Дээрги-Чаяакчы килеңнеп хорадааш, таптай басып каапкан Содом, Гоморра, Адма болгаш Цевоим хоорайларның узуткаттырган үезинде дег хоозураан чер-дир“ – дээр.

²⁴ Бүгү чоннар: „Дээрги-Чаяакчы бо черни чүү дээш ынчаар бак аажылааны ол? Чүү дээш ынчаар килеңнээни ол?“ – деп айтырар. ²⁵ Оларга харыы бодур: „Чүгө дээрге бо чон ада-өгбезиниң Бурганы Дээрги-Чаяакчының оларны Египеттен үндүрө бергеш, олар-биле чарган чагыг-керээзинден ойталаан-дыр. ²⁶ Олар барып, хары бурганнарга бараан болуп, ооң мурнунда билбес турганы, Дээрги-Чаяакчының оларга үлүг кылдыр бербээни бурганнарга мөгөйип турганнар. ²⁷ Ол бүгү дээш, Дээрги-Чаяакчының килени бо черге кыптыга берген. Ол ынаар бо номда бижиттинген хамык каргыштарны салыпкан. ²⁸ Дээрги-Чаяакчы килеңнеп, кылыктанып, аажок хорадааш, оларны боттарының чуртунга дазылындан тура тырткаш, өске черге шөлүпкен-дир. Ам ынчалдыр бүткен-даа-дыр“.

²⁹ Чажыт чүве Дээрги-Чаяакчы Бурганывыска хамааржыр, а Ооң ажыдып берген чүвезин биске болгаш үре-салгалывыска, ол хоойлунуң шупту сөстөрүн күүсетсин дээш, кезээ мөңгөде дамчыдып берген».

Бурганче эглишкин

30 ¹ «Кажан мээң шупту бо сөстөрүм – йөрээшкин-даа, каргыш салышкыны-даа – сээң-биле чогуп бүдө бээрге, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның сени оларже тарадып чорудупканы бүгү чоннар аразыңга ол дугайында боданы бергеш, ² бодуң-даа, үре-салгалың-даа Дээрги-Чаяакчы Бурганыңче эглип кээп, бөгүн сөңээ айтып-чагып турарым Ооң сөзүн бүгү чүлдү-чүрээнден, бүгү сеткил-сагыжыңдан тооп дыңнаар болзунза, ³ Дээрги-Чаяакчы Бурганың сөңээ эки чолду эгидер^w, Ол сөңээ ээ-хайыралыын көргүзүп, оларның аразыңга тоо быдарадып кааны бүгү чоннар иштинден сени катап чыып эккээр. ⁴ Чер-делегейниң ужу-кыдыыңга чедир-даа тарай берген болзунза, Дээрги-Чаяакчы Бурганың сени анаа чыггаш, оортан дедир эккээр. ⁵ Дээрги-Чаяакчы Бурганың сени ада-өгбөңниң ээлеп чорааны черге эккээрге, ол черни ээлеп чурттаар сен; Ол сөңээ буянын көргүзүп, ада-өгбөңден-даа хөй санныг кылдыр өстүрүп-көвүдедир. ⁶ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга бүгү чүлдү-чүрээң-биле, бүгү сеткил-сагыжың-биле ынак болзун дээш, сээң-даа, үре-салгалыңның-даа чүректерин Ол Бодунга бараалгадып, демдектээр, ынчан дириг артар сен.

^w**30:3** Азы: «Сээң туттуруп алган улунунну хостап, дедир эккээр».

29:23 Башт. 9:45 **29:23** Э. д. 14:2; 19:24; Иса. 13:19; Ос. 11:8; Соф. 2:9

29:24 Лев. 26:32; 3 Хаан. 9:8; 2 Чыл. 7:21; Иер. 22:8-9 **29:25** 4 Хаан. 17:15

29:27 Лев. 26:14-39; Ы. х. к. 28:15-68; Зах. 5:3 **29:28** 3 Хаан. 14:14 **29:29** У. ч. 25:2

30:1 Ы. х. к. 11:26 **30:1** Лев. 26:40 **30:2** 1 Хаан. 7:3; 3 Хаан. 8:48; Иса. 55:7; Ос. 6:1

30:3 Иер. 32:37; Иез. 34:13; 36:24 **30:4** Неем. 1:9 **30:6** Ы. х. к. 10:16; Иер. 4:4; 31:33

⁷ Ынчан Дээрги-Чаяакчы Бурганың шупту ол каргыштарын сени истеп-сүрүп турган дайзыннарыңче, сени көөр хөңнү чок улусче салыптар, ⁸ а сен Олче эглип кээп, Дээрги-Чаяакчының сөзүн тооп дыңнап, Ооң айтышкыннарын, бөгүн сенээ айтып-чагып турарым дег, шуптузун күүседир сен. ⁹ Дээрги-Чаяакчы Бурганың кылып турар кандыг-даа ажыл-херээнге чедишкинни элбээ-биле хайырлаар, сенээ – хөй үре-төлдү, мал-маганыңга – хөй төлдү, чериңге – элбек дүжүттү хайырлаар. Дээрги-Чаяакчы сенээ ачы-буян хайырлап тура, ада-өгбөң дээш өөрүп турганы дег, сен дээш база өөрүүр, ¹⁰ чүгө дээрге сен Ооң сөзүн тооп дыңнап, бо *хоойлу номунда бижиттинген Ооң айтышкын, дүрүмнерин сагыыр сен база Дээрги-Чаяакчы Бурганыңче бүгү чүлдү-чүрөөң-биле, бүгү сеткил-сагыжың-биле эглип кээр сен».

Амыдырал биле өлүмнүң кайы-бирээзин шилип алыры

¹¹ «Бөгүн сенээ айтып-чагып турар чагыымны билип аары сенээ берге эвес, ол сенден ырак эвес болгай. ¹² Ол айтышкын дээрде эвес, ынчангаш: „Кым бис дээш дээрже үнүп, ону биске эккеп берип, дыңнадырыл? Ынчан ону күүседир ийик бис“ – дээн херээн чок. ¹³ Ол айтышкын далай ындында база эвес, ынчангаш: „Кым бис дээш далай ындынче чоруп, ону биске эккеп берип, дыңнадырыл? Ынчан ону күүседир ийик бис“ – дээн херээн чок. ¹⁴ Харын ол сөс сенээ дыка чоок: ол сээң аксы-дылын биле чүрээнде, ынчангаш ону күүсет.

¹⁵ Көр даан, бөгүн сенээ амыдырал биле буянны азы өлүм биле айыыл-халапты шилип аарын саналдап тур мен; ¹⁶ бөгүн сенээ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга ынакшыбын, Ооң оруктары-биле чоруурун база Ооң айтышкыннарын, хоойлуларын болгаш дүрүмнерин күүседирин айтып-чагып тур мен, ынчан дириг артып, өзүп-көвүдээр сен, эжелеп аар дээш бар чыдар чериңге Дээрги-Чаяакчы Бурганың сенээ ачы-буянын хайырлаар. ¹⁷ А бир эвес сээң чүрөөң Дээрги-Чаяакчыдан ойталап, Ону тооп дыңнаваң болза, сен элзеттирип, өске бурганнарга мөгөйип, бараан болур болзунза, ¹⁸ сенээ бөгүн сагындырып тур мен: ээлеп чурттаар дээш Иорданны кежип турарың черге үр чурттавайн, өлүп каар сен.

¹⁹ Дээр биле черни бөгүн сенээ удур херечилер кылдыр кыйгырып тур мен: амыдыралды азы өлүмнү, йөрээшкынни азы каргышты шилип аарын сенээ саналдап тур мен. Амыдыралды шилип ал, ынчан сен-даа, үре-салгалың-даа дириг артар; ²⁰ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга ынак бол, Ооң сөзүн дыңнап, Ооң-биле коштунчу берип көр, чүгө дээрге ада-өгбөң Авраам, Исаак болгаш Иаков оларга Дээрги-Чаяакчының бээр бооп дангыраглааны черге дириг артып, үр чурттаарын оон хамааржыр».

Нуннун оглу Исусту Моисейниң томуйлааны

31 ¹ Моисей барып, бүгү израиль чонга бо сөстөрни чугаалаан: ² «Мээң назы-харым 120 чеде берди, мен ам сени эдертип алгаш чоруп шыдаваң апардым. Дээрги-Чаяакчы база меңээ: „Бо *Иордан хемни кешпес сен“ – дээн болгай. ³ Дээрги-Чаяакчы Бурганың сени Боду баштап алгаш, чоруптар. Ол демги чоннарны

сээң мурнунга узуткап каарга, оларның черин эжелеп аар сен; Дээрги-Чаяакчының чугаалаанын ёзугаар, Иисус сени баштап чоруптар.

⁴ Дээрги-Чаяакчы амор хааннар Сигон биле Огту узуткап, оларның черин хунаап алганы дег, ол чоннарны база ынчалдыр бак аажылаар. ⁵ Дээрги-Чаяакчы оларны силерниң эргенерге хүлээдип бээрге, оларны мээң силерге айтып-чагаан шупту айтышкыннарым ёзугаар аажылаар силер. ⁶ Кадыг-быжыг, эрес-дидим болунар, олардан коргуп-сүртевенер, Дээрги-Чаяакчы Бурганың силер-биле кады Боду чоруптар, Ол силерден ойталавас, силерни кагбас».

⁷ Моисей Иисусту кыйгыртып алгаш, бүгү израиль чон көрүп турда, анаа: «Кадыг-быжыг, эрес-дидим бол, чүге дээрге бо чон-биле кады Дээрги-Чаяакчының оларның ада-өгбезинге бээр бооп даңгыраглаан черинче кирер-дир сен база ол черни чонга ээлээр кылдыр бээр-дир сен. ⁸ Дээрги-Чаяакчы сээң мурнунга орук баштап чоруптар, Боду сээң-биле кады чоруур, Ол сенден ойталавас, сени кагбас; кортпа-даа, сүрээдеве-даа» – деп чугаалаан.

***Хоойлуну чеди чыл болгаш-ла, номчуур ужурлуг**

⁹ Моисей ол хоойлуну бижээш, Дээрги-Чаяакчының *чагыг-керээзинин *аптаразын дажыглаар албан-хүлээлгелиг левит *бараалгакчыларга база Израильдин шупту *баштыннарынга хүлээдип берген. ¹⁰ Моисей оларга мынча деп чагып каан: «Чеди чыл эртерге-ле, Өрелер өршээр чылда, Чадырлар байырлалында, ¹¹ кажан бүгү израиль чон Дээрги-Чаяакчы Бурганыңнын мурнунга, Ооң шилип аар черинге чедип кээрге, бо хоойлуну бүгү чон мурнунга дыңналдыр номчуп бээр силер. ¹² Чонну: эр-даа, херээжен-даа улусту, ажы-төлдү, силерниң хоорайларыңарда чурттап турар даштыкы улусту чыып аар силер – олар хоойлуну дыңназын, ону өөренип алзын база Дээрги-Чаяакчы Бурганыңардан кортсун, бо хоойлунуң бүгү сөстөрүн күүседирин кызытсын. ¹³ Оларның бо хоойлуну билбес үре-салгалы база ону дыңнап кааш, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңардан коргуп өөренип аар. Иорданны кежип, эжелеп аар дээш бар чыдарыңар черге чурттаар бүгү үенер дургузунда ынчалдыр кылыңар».

Дээрги-Чаяакчының Моисей биле Иисуска берген даалгазы

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «Көрдүң бе, өлүр хүнүн чоокшулап келди. Иисусту кый деп алгаш, *Ужуражылга майгыныңа иелээ туруңар, Мен орта Иисуска даалга берейн» – дээн. Моисей биле Иисус чедип келгеш, майгын чанынга туруп алганнар.

¹⁵ Булут чагы иштинде Дээрги-Чаяакчы майгын кырынга көстүп кээрге, ол булут чагы майгынче кирер чер чанынга туруп алган. ¹⁶ Дээрги-Чаяакчы Моисейге мынча дээн: «Ада-өгбеннің соондан аъттанып, улуг уйгуң удуур-дур сен. А бо чон кирип бар чыдар чериниң хары бурганнарын эдерип, самыраар-дыр база Менден ойталап, Мээң олар-биле чарган чагыг-керээмни үрээр-дир. ¹⁷ Ынчан Мээң килеңим бо чонче кыптыга бээр; Мен оларны кааптар мен, олардан хая көрнү бээр

31:3 Ы. х. к. 1:38 **31:4** Сан. 21:21-35 **31:5** Ы. х. к. 7:2 **31:6** Ис. 1:5; 3 Хаан. 6:13

31:7 Ис. 1:6 **31:10** Ы. х. к. 15:1 **31:10** Хост. 23:16 **31:11** 4 Хаан. 23:2; Неем. 8:3

31:12 Ис. 8:33, 35 **31:14** Ы. х. к. 34:5 **31:14** Сан. 27:19 **31:15** Хост. 33:9; Сан. 12:5

31:16 Хост. 34:15; Башт. 2:12-13, 20; Иер. 11:10

мен. Бо чон дайзыннарга чемиш апаар, ону хөй айыыл-халап, түрегдел таварыыр, ынчан ол: „Бурганывыс бистиң-биле эвес боорга, шак ол айыыл-халап бисти хөме тавараан ирги бе?“ – дээр. ¹⁸ А Мен ол үеде ооң өске бурганнарже чайгылгаш, үүлгедип аары хамык кем-буруузу дээш, оон хая көрнү бээр мен.

¹⁹ Ынчангаш дараазында ырның сөстөрүн бижип алгаш, израиль чонга өөредип, ырладып турунар, бо ыр израиль чонга удур Мээң херчилелим болзун. ²⁰ Мен оларны, ада-өгбезинге даңгыраглап турганым ёзугаар, сүт болгаш ары чигири агып чыдар байлак черже киире бээр мен; олар аңаа тоттур чемненип, семис-шыырак апаргаш, өске бурганнарже чайгылып, оларга бараан болур, а Мени херекке албайн баар, Мээң олар-биле чарган чагыг-керээмни үрээр. ²¹ Оларны хөй айыыл-халап биле түрегдел таварыырга, бо ыр оларга удур херчилел болур, чүге дээрге оларнын үре-салгалы бо ырны утпайн, ырлажыр. Мээң оларга бээр бооп даңгыраглап турганым черже оларны киирерим бетинде, бөгүн-не, оларнын чүнү кылыксап турарын, чүүже чүткүлдүүн билир мен».

²² Ол-ла хүнде Моисей бо ырны бижээш, израиль чонга өөредип каан.

²³ Дээрги-Чаяакчы ынчан Нуннуң оглу Иисуска даалга берип: «Кадыг-быжыг, эрес-дидим бол, чүге дээрге израиль чонну Мээң оларга бээр бооп даңгыраглааным черже киирер кижиги сен-дир сен, Мен сээң-биле кады болур мен» – деп чугаалаан.

Моисейниң израиль чонну кичээндиргени

²⁴ Моисей бо хоойлунун шупту сөстөрүн дүрүг номга төндүр бижээш, ²⁵ Дээрги-Чаяакчынын чагыг-керээзиниң аптаразын дажыглап турар *левиттерге айтып-чагаан: ²⁶ «Бо хоойлу номун ап алгаш, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарнын чагыг-керээзиниң аптаразынын чанынга салып калыңар, бо ном аңаа чонга удур херчилел болур. ²⁷ Чүге дээрге мен силерниң сөс дыңнавазыңарны, чөрүүңерни билир-ле болгай мен: ам – силерниң араңарга дириг турумда безин – Дээрги-Чаяакчынын сөзүн дыңнаваз-тыр силер, а өлүп каарымга, мырыңай дедир апаар силер ыйнаан. ²⁸ Аймактарыңарнын шупту баштыңарын, шупту удуртукчуларыңарны мээң чанымга чыып эккелиңер, мен оларга бо сөстөрни дыңналдыр чугаалап, оларга удур херечи боор кылдыр дээр биле черни кыйгырар мен. ²⁹ Өлү бээримге, бүрүнү-биле самырап, мээң айтып-чагаан оруумдан чайлай бээринерни билир мен; келир үеде силерни айыыл-халаптар таварыыр, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчынын мурнунга бузут үүлгедип, холунарнын кылып турар чүүлдери-биле Ону хорададып турар-дыр силер».

Моисейниң ыры

³⁰ Моисей бүгү израиль чон чыгылып кээрге, оларга бо ырның сөстөрүн төнчүзүңге чедир дыңналдыр чугаалап берген:

32 ¹ «Дээр, мени дыңна, чугаалап көрейн;
чер, аксымдан үнген сөс-домакты дыңна.

31:17 Сан. 14:42; Башт. 6:13 **31:19** Ы. х. к. 32:1-43 **31:20** Хост. 3:8 **31:23** Ис. 1:6

31:24 Ис. 24:25-26 **31:26** 4 Хаан. 22:8; 2 Чыл. 34:14 **31:29** Башт. 2:12-13, 19

31:29 4 Хаан. 22:17; 2 Чыл. 34:22 **32:1** Иса. 1:2; Мих. 1:2

² Мээң өөредиим чаъс ышкаш чай каапсын,
сөс-домаам шалың ышкаш дүже берзин;
дымыргай чаъс ногаан үнүшче дег,
чаъс-чайык оът-сигенче дег, чай каапсын.

³ Дээрги-Чаяакчының адын алдаржыдар мен.
Бурганывысты үнелеп, алдаржыдыңар!

⁴ Ол – бистиң Хаявыс, Ооң жыл-херектери *болбаазыраңгай,
Ооң шупту оруктары дорт;
Бурган сөзүңге шынчы, Ында меге чүү-даа чок,
Ол чөптүг болгаш шынныг.

⁵ А Ооң сөзүн дыңналас, Ону тоовас бо улус
Ооң мурнунга самырай берген-дир,
олар кем-буруулуг-дур, Ооң ажы-төлү эвес-тир.

⁶ Дээрги-Чаяакчыга ындыг хамаарылга көргүзүп болур бе,
о мелегей, бодал чок чон?!

Ол – сээң Адаң, Чаяакчың эвес ийикпе?!
Сени Ол чаяап, бут кырынга тургузуп каан болгай.

⁷ Эрте-бурунгу үени сактып кел,
биеэги салгалдарның чурттап чораан чылдарын бодал көр;
адандан айтыр – ол сеңээ харыылап бээр,
ирейлерден айтыр – олар сеңээ чугаалап бээр.

⁸ Дээди Өрүкү Бурган чоннарга черни үлөп берип,
кижи төрөлгетенни тарай көжүрүп тура,
Бурганның оолдарының^х санын барымдаалап,
чоннарның ээлээн черлерин кызыгаарлап каан.

⁹ Дээрги-Чаяакчының үлүү – Ооң чону ол,
Израиль – Ооң Бодунга хуваап алган өнчүзү-дүр.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы Израильди ээн черден,
хат сыгырган ээн кургаг ховудан тып алгаш,
ону карактап-хайгаарап, ол дээш сагыш салып,
карак огу дег камгалап-камнап турган.

¹¹ Төлдериң уязындан ужуп үнеринче албадап,
оларның кырынга хайгаарап ужуп, чалгыннарын чада салып,
төлдериң шуптузун көдүрүп алгаш, чалгынынга олурткаш,
дажыглап аппаар эзир дег,

^х32:8 Өске бурунгу сөзүглелде «Бурганның оолдарының» эвес, а «израиль чоннун» деп бижээн.

32:2 Иса. 55:10-11 **32:2** Ыд. ыр. 71:6 **32:4** Мф. 5:48 **32:4 2** Хаан. 22:31; Ыд. ыр. 17:31

32:4 Иов 34:10; Рим. 9:14 **32:6** Иер. 5:21 **32:6** Иса. 63:16; 64:8; Ин. 8:41

32:6 Иса. 44:2; 51:13 **32:7** Ыд. ыр. 76:6 **32:7** Иов 8:8 **32:8** Э. д. 11:8; Аж.-ч. 17:26

32:9 Хост. 19:5; Зах. 2:12 **32:10** Ыд. ыр. 16:8; Иез. 16:5-6; Ос. 13:5; Зах. 2:8

32:11 Хост. 19:4; Иса. 31:5

¹² Дээрги-Чаяакчы Израильди чааскаан эдэртип чоруп турган,
Оон-биле кады өске бурган турбаан.

¹³ Ол Израильди бедигээштерже көдүрүп аппаратан;
чон шөлдерниң дүжүдүн чип турган,
Дээрги-Чаяакчы ону хаядан чыгган ары чигири,
кадыг чалымдан үнгөн үс,

¹⁴ инек сүдүнүң хойтпаа, хой сүдү,
Васанның хураганнары, ирттериниң чаа база серге чаа болгаш
эң шынарлыг кызыл-гас-биле чемгерип турган;
виноград суксунун ол ижип турган.

¹⁵ Ешурун^у тодуп семирээш, дедирленгеш туруп берген;
ол шөртейтир семирип, чооннап калган,
бодун чаяган Бурганны каапкан,
бодун камгалаар Хаяны куду көргөн.

¹⁶ Израильчилер өске бурганнарга мөгейгеш, Бурганны хорададып алган,
чүдек-бужар чүүлдерге мөгейгеш, Ону килеңнедип алган.

¹⁷ Олар Бурганга эвес, буктарга –
боттарының биеде билбес турганы,
кожа чоннардан хүлээп алганы,
чаа, ада-өгбезиниң сагыжынга кирбейн чорааны бурганнарга^z
өргүл салып турган.

¹⁸ Израиль, сени божуп-төрөөн Хаяны утгупкан-дыр сен,
сени эьди аарып божаан Бурганны сагынмас-тыр сен.

¹⁹ Дээрги-Чаяакчы Бодунун оглу-кызының бак херектерин көрүп кааш,
хорадаанындан Бодунун чонун херекке албас апарган.

²⁰ Ол мынча дээн: „Олардан хая көрнү бээр мен,
алызы барып, олар-биле чүү боорун көөр мен,
чүге дээрге олар – самыыраан салгал-дыр, бүзүрел чок ажы-төл-дүр.

²¹ Олар Бурган бооп шыдавас дүрзүлөр-биле
Мээн хүннээчел сагыжымны оттуруп алды,
хоозун *дүрзү-бурганнары-биле анчыгзындырып алды;
Мен чон дээр арга чок улус-биле
оларның хүннээчел сагыжын оттуруп мен,
угаан-бодал чок чон-биле анчыгзындырар мен.

²² Чүге дээрге килеңим от дег кыптыга берди,
ол алдыы оранның ханы дүвүнге чедир оя чип,

^у**32:15** Ешурун – Израильдин ойзу адаан ады, «чөптүг-шынныг, мөзүзү эки» дээн уткалыг (Ы. х. к. 33:5, 26; Иса. 44:2 көр).

^z**32:17** Азы: «Ада-өгбезиниң сөгүрбейн чорааны бурганнарга».

32:13 Иса. 58:14 **32:13** Иов 29:6 **32:15** Неем. 9:25 **32:15** Ыд. ыр. 88:27; 94:1

32:16 Башт. 5:8 **32:16** Ыд. ыр. 77:58 **32:17** Ыд. ыр. 105:37; 1 Кор. 10:20 **32:18** Иса. 17:10;

Иер. 2:32 **32:21** 2 Чыл. 13:9; Иер. 5:7 **32:21** Рим. 10:19 **32:22** Иер. 15:14; 17:4

черни база ооң дүжүдүн чип, дагларның дазыл-дөзүн өрттедип тур.

²³ Израильчилерже эндерик айыыл-халапты халдадыр мен,

оларже согуннарымны төндүр адар мен;

²⁴ олар арып-доруп, харыксырай бээр,

халыын-биле база хамчык аарыг-биле узуткаттырып аар;

оларже араатан аңнарны база черде соястаан хоранныг курт-чыланнарны салыр мен.

²⁵ Даштыгаа ажы-төлдү хылыш кыргып-хыдып каар,

бажыңнарга база аныяк оол-кысты-даа, чаш төлдү-даа,

буурул баштыг ирейни-даа коргунчуг өлүм манап турар.

²⁶ Мен ‘Оларны чок кылып, олар дугайында сактыышкынны

улус аразынга уттундура бээр кылып каайн’ деп болур турдум,

²⁷ ынчалза-даа израильчилерниң дайзыннары Мээң хөңнүмге дээптер ирги бе дээш, соксап кагдым.

Соксаваан болзумза, ол дайзыннар болган чүүлдү шын эвес тайылбырлап:

‘Бистиң холувустуң күжү тииледи, ол бүгүнү Дээрги-Чаяакчы кылбады!’ – деп мактаны бээр болгай“.

²⁸ Олар дээрге угаанын ышкыныпкан чон-дур,

боданыр безин харык чок улус-тур.

²⁹ Олар угаанныг улус турган болза,

ол бүгүнүң дугайында боданып,

алызы барып, олар-биле чүү боорун билип каар ийик.

³⁰ Ол улусту Хаязы дайзынынга тудуп бербээн болза,

оларны Дээрги-Чаяакчы хүлээдип бербээн болза,

канчап чаңгыс кижини муң шеригни сывырып чорудуп,

ийи кижини түмөн шеригни ойдадып чорудуп шыдаарыл?

³¹ Дайзыннарның бурганы бистиң Хаявыс ышкаш эвес,

дайзыннарывыс боттары безин ону билип турар.

³² Оларның сыптарын Содомга тарып каан,

Гоморраның шөлдеринге олуртуп каан,

оларның чимистери – хоранныг, ажыг салбактар-дыр;

³³ оларның хандызы – чылан хораны-дыр,

шагар чыланнарның кээргел чок хораны-дыр.

³⁴ Бурган: „Ол бүгүнү утпаан мен,

Мээң шыгжамырларымда шыгжаттынып чыдар эвес чүве бе?

³⁵ Менде олардан өжээн негеп, кездир арга бар,

32:23 Иов 6:4; Ыд. ыр. 7:13; 37:3; Ыы. 3:12; Иез. 5:16 **32:24** Лев. 26:22; Иер. 8:17; Иез. 5:17

32:25 Ыы. 1:20; Иез. 7:15 **32:27** Ыд. ыр. 12:5; Иса. 10:13 **32:28** Иса. 27:11; Иер. 4:22 **32:30**

Лев. 26:8; Исис. 23:10; Башт. 15:15 **32:31** 1 Хаан. 2:2 **32:32** Э. д. 18:20 **32:33** Ыд. ыр. 57:5-6

ынчан олар тайып кээп дүжер⁴⁴ – дээн.
Оларже айыыл-халап хүнү чоокшулап келген,
оларга белеткеп каан кеземче удавас чедип кээр.

³⁶ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонун шын шиидип,
Бодунуң чалчаларыңга ээ-хайыралыын көргүзөр,
чүге дээрге оларның күчү-күжү харыксырап,
кул-даа, хостуг-даа кижги барык артпаанын көрүп каар.

³⁷ Ол ынчан мынча дээр: „Оларның бурганнары кайыл,
хоргадал бээр хаязы кайыл?

³⁸ Оларның өргүл малдарының чаан чип,
өргүп куткан арагазын ижип турган бурганнары кайыл?

Ол бурганнар туруп келгеш, силерге дузалажып, чаглактан хайырлазын!

³⁹ Көрүңер даан: Мен дээрге Бурган-дыр мен; Менден өске Бурган чок-тур;
Мен өлүрүп база тынгарып турар мен, балыглап база экиртип турар мен,
кым-даа Мээн холумдан кижини адырып шыдавас.

⁴⁰ Дээрниң мурнунга Бодумнуң мөңгө амы-тыным-биле даңгыраглап тур мен:

⁴¹ кылаш кыннып турар хылыжым чидидип алганымда,
шииткелди холумга хүлээп алганымда,

Мээн дайзыннарымдан өжээн негеп,
Мени көөр хөңнү чок улусту кезедир мен.

⁴² Согуннарымга хан ижиртир мен,
хылыжым өлүрткен база туттурган дайзынның эът-ханынга тодар,
ооң *баштыңнарының баштарын одура шавар“.

⁴³ *Өске чоннар улузу, Бурганның чону дээш өөрүп-байырлаңар!
Чүге дээрге Ол Бодунуң чалчаларының өлүмү дээш өжээн негээр,
Бодунуң дайзыннарындан өжээн негээр,
Бодунуң чери биле чонун арыглап каар болгай».

⁴⁴ Моисей чонга чедип келгеш, ол ырның сөстөрүн Нуннуң оглу Иисус-биле кады
чонга дыңналдыр чугаалап берген.

⁴⁵ Моисей ол сөстөрниң шуптузун бүгү израиль чонга чугаалап дооскан соонда,

⁴⁶ оларга мынча дээн: «Бөгүн силерге медээлеп турарым бүгү сөстөр дугайында
хандыр боданып, оларны ажы-төлүңерге – ол *хоойлунуң шупту сөстөрүн
күүседирин кызыдар кылдыр – айтып-чагып калыңар. ⁴⁷ Ол хоойлу дээрге силерге

32:35 Рим. 12:19; Евр. 10:30 **32:36** Ыд. ыр. 134:14; Евр. 10:30

32:36 3 Хаан. 14:10; 21:21; 4 Хаан. 9:8; 14:26 **32:37** Башт. 10:14; Иер. 2:28

32:39 Хост. 20:3 **32:39** 1 Хаан. 2:6; 4 Хаан. 5:7

32:39 Иов 5:18; Ыд. ыр. 102:3; 146:3; Ос. 6:1 **32:39** Иов 10:7; Иса. 43:13 **32:41** Ыд. ыр. 7:13;

Иса. 27:1; 34:5; 66:16; Иез. 21:3, 9-10 **32:41** Ы. х. к. 32:41; Иса. 1:24 **32:42** Иер. 46:10

32:43 Рим. 15:10 **32:43** Э. д. 4:10-12; Ыд. ыр. 78:10; Ажыд. 6:10; 19:2 **32:46** Ы. х. к. 4:9

хоозун сөстөр эвес-тир, ол – силерниң амыдыралыңар-дыр, Иорданны кежип, эжелеп аар дээш бар чыдарыңар черге ол хоойлунуң ачызында үр чурттаар силер».

⁴⁸ Ол-ла хүн Дээрги-Чаяакчы Моисей-биле чугаалашкан: ⁴⁹ «Бо турар Аварим сынче чорупкаш, *моав черде, Иерихоннуң дужунда турар Нево дагже үне бергеш, израиль чонга ээлеп чурттаар кылдыр берип турарым *ханаан черже оортан көрүп көр. ⁵⁰ Ол дагның бажынче үнгеш, Аарон акыңның Ор дагга өлү бергеш, өгбелериниң соондан өске оранче чоруй барганы дег, сен база мөчүүр сен. ⁵¹ Чүгө дээрге Кадесте Мериваның суунуң чанынга, Цин ховузунга израиль чоннуң аразыңга Меңээ өскерлип, Мээң ыдыктыгымны израиль чоннуң аразыңга хүндүлөвээн болгай силер. ⁵² Ам израиль чонга берип турарым черни ырактан көөр сен, ынчалза-даа ынаар кирбес сен!»

Моисейниң чоннуң аймактарын йөрээгени

(Э. д. 49:1-28)

33 ¹ Бурганның кижизи Моисейниң өлүр бетинде израиль чонну йөрээп каан йөрээли бо-дур. ² Ол мынча дээн:

«Дээрги-Чаяакчы Синайдан чедип келген,
 Сеирден чонга хүн дег көстүп келген,
 Фаран дагларындан чырып келген,
 Ол Бодунуң түмен-түмен ыдыктыг төлээлериниң аразындан чедип келген,
 Ооң холундан кызаңнаан от^a чонга чырып турган.
³ Дээрги-Чаяакчы чоннарга^b шын сеткилинден ынак,
 ыдыктыг чоннуң улузу шупту Сээң холунда,
 олар Сээң сөзүң дыңнаар дээш, Сээң будунче донгая кээп дүшкеннер.
⁴ Моисей биске *хоойлуну берген,
 ол хоойлу дээрге израиль ниитилелдин өнчүзү-дүр.
⁵ Израиль чоннуң аймактары *баштыңнары-биле кады чыгып кээрге,
 Дээрги-Чаяакчы Ешуруннуң хааны бооп турган^c.

⁶ Рувим дириг артып, өлүп читпезин,
 ынчалза-даа оон аймаа эвээш санныг^d болзун!»

⁷ Моисей Иуданың аймааның дугайында мынча дээн:

^a33:2 Еврей сөзүглелде бо сөстөрниң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Хоойлунун оду».

^b33:3 Еврей сөзүглелде бо шүлүктүн утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелдерде «Бодунун чонунга» деп бижээн.

^c33:5 Азы: «Моисей Ешуруннуң хааны бооп турган».

^d33:6 Өске бурунгу сөзүглелде «Хөй санныг» деп бижээн.

32:47 Лев. 18:5 32:49 Сан. 27:12 32:50 Сан. 33:38 32:51 Сан. 20:12; 27:14

32:52 Ы. х. к. 3:27 33:1 Эзра 3:2; Ыд. ыр. 89:1 33:2 Ыд. ыр. 49:2; 79:2; 93:1; Авв. 3:3

33:2 Дан. 7:10; Зах. 14:5; Аж.-ч. 7:53; Гал. 3:19 33:2 Хост. 19:18 33:4 Ин. 1:17; 7:19

33:5 Ы. х. к. 32:15; Иса. 44:2

«Дээрги-Чаяакчы, Иуданың дилег-сөзүн дыннап көрөм,
ону бодунуң төрөлдөрүнчө эккеп калам;
ооң бодунуң күчү-күжү четчир болзун,
а Сен ону дайзыннарыңдан адырып, дузалап көрөм».

⁸ Моисей Левийниң аймааның дугайында мынча дээн:

«Сээң туммим биле уримин^с Сеңээ бердинген улуста-дыр;
Сен оларны Массага шенеп көргөн сен,

олар-биле Мериваның суунуң чанынга маргыжып турган сен.

⁹⁻¹⁰ Ол аймактың улузу ада-иезиниң дугайында: „Оларже көрүнмөс мен“ – деп,
ха-дунмазын танывастап, ажы-төлүн тоовастай берип,

Сээң сөзүңнү күүседип, *чагыг-керээни сагып турар болгай.

*Левиттер Иаковту Сээң хоойлуларыңга,

Израильди Сээң дүрүмнериңге өөредип турар

база Сеңээ чыттаар кылдыр айдызаар чүүлдер кыпсып,

Сеңээ *өргүл салыр бедигээшке бүрүн өрттедир өргүлдөрни салып турар.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы, Левийниң күчү-күжүн йөрээп көр,
ооң кылып турар ажыл-херээ Сеңээ таарымчалыг болзун;

олче халдаан улусту чылча шаап көрөм,

ону көөр хөңнү чок улус олче кажан-даа халдавазын».

¹² Моисей Вениаминниң аймааның дугайында мынча дээн:

«Дээрги-Чаяакчының ынак улузу Ооң чанынга айбыл чок чурттазын,

Бурган оларны хүннү бадыр чаглактазын база чүктеп алгаш чорзун^f».

¹³ Моисей Иосифтиң аймактарының дугайында мынча дээн:

«Дээрги-Чаяакчы ооң черинге ачы-буянын хайырлап,

дээрниң чаъс-шалыңын бадырып берзин,

чер адаанда сугларны аксып берзин.

¹⁴ Хүн аңаа элбек дүжүтү эккелзин,

айлар солчурга, чаагай дүжүт ажааттынзын.

¹⁵ Үе-дүптүң даглары эң эки үнүштерин берзин,

эрте-бурунгу тейлер элбек белээн хайырлазын.

¹⁶ Чер база ону шыпкан бүгү үнүш элбек дүжүдүн хайырлазын.

Хараган иштинден көстүп келген Бурганның энерели

Иосифтиң бажынче бадып келзин,

ха-дунмазының аразында онзагай кижиниң тейинче бадып келзин.

¹⁷ Ооң күш-шыдалы баштай төрүттүнгөн буганы дег,

^с33:8 Туммим биле урим – Бурганның бараалгакчыларының Дээрги-Чаяакчының күзел-соруун тодарадыр дээш ажыглап турганы херекселдер (Хост. 28:30 көр).

^f33:12 «Чүктеп алгаш чорзун» деп сөстөрниң болгу дег өске утказы мындыг: «Ооң дагларының аразыңга чурттазын».

ооң ийи мыйызы шары мыйызы дег,
олары-биле ол шупту чоннарны
чер-делегейниң кыдыынга чедир үзүп, сывыртаар.
Эфремниң түмен-түмен, Манассияның муң-муң үре-салгалы ындыг-дыр».

¹⁸ Моисей Завулоннуң аймааның дугайында мынча дээн:

«Завулон, ажыл-херектериң кылгаш, өөрүп-байырла;
Иссахар, чадырларыңга тургаш, өөрүп-байырла.

¹⁹ Ол ийи аймак өске чоннарны даанче чалап алгаш,
анаа шын өргүлдериң салыр,
олар далайның байлаа-биле база
элезинде чажыра хөмгөн эртинге-байлак-биле амыдыраар».

²⁰ Моисей Гадтың аймааның дугайында мынча дээн:

«Гадтың ээлээн девискээрин делгемчидип турар Бурганга алдар;
Гад арзылаң дег амыдырап, олчазының холун база бажын үзерлеп кааптар.

²¹ Ол эң эки черни бодунга шилип көрүп алыр,
ук черни баштыңга хуваап бээрин доктаадыр.
Гад чоннуң баштыңнары-биле кады келгеш,
Дээрги-Чаяакчының айтыышкынын шын сагып,
израиль чон-биле кады Ооң дүрүмнерин күүседир».

²² Моисей Данның аймааның дугайында мынча дээн:

«Дан дээрге васан черден үне халып кээр аныяк арзылаң-дыр».

²³ Моисей Неффалимниң аймааның дугайында мынча дээн:

«Неффалим Дээрги-Чаяакчының ээ көрнүүшкүнүңге сеткили ханган,
Ооң ачы-буяныңга бүргеткен;
далай кыдыы биле мурнуу чүк –
ооң ээлеп чурттаар чери ол-дур».

²⁴ Моисей Асирниң аймааның дугайында мынча дээн:

«Иаковтуң оолдарының аразында Асир эң хөй ачы-буян алзын,
ха-дунмазы анаа таарзынзын, ол олива үзү сүзүп кылаштазын.

²⁵ Сээң шивээлеринни демир болгаш хүлөр-биле быжыглазын,
бүгү назынында шыырак болур сен».

²⁶ «О, Ешурун, сеңээ дузалаар дээш,
булуттарда саадапкаш, дээрге кел чыдар
өндүр бедик Бурган ышкаш өске кым-даа чок.

27 Үе-дүптөн бээр турган Бурган – хоргадалың-дыр,
Ооң мөңгө холдары сени тудуп турар,
Ол дайзыннардыңны сээң мурнундан сывыртап чорудуптар,
сеңээ „Дайзынны узутка!“ дээр.

28 Израиль айыыл чок, тускайлаң чурттап турар,
Иаковтун үре-салгалы турар чер элбек далган-тараалыг база виноград арагалыг,
ооң дээри чаъс-шалыңны бадырып бээр.

29 Израиль, амыр-чыргалдыг сен!

Сен ышкаш, Дээрги-Чаяакчының камгалап турары өске чон бар бе?!

Дээрги-Чаяакчы – сеңээ дузалап турар дозуг-камгалал-дыр,

сени өрү депшидер хылыш-тыр!

Дайзыннардың сенден корткаш, чашпаалаар апаар,

оларның бедик черлерин таптай басып каар сен!»

Моисейниң мөчээни

34 ¹Моавтың ховуларындан Моисей Нево дагже, Иерихон хоорайның дужунда турар Фасги сынның шыпшык бажынче үне берген. Дээрги-Чаяакчы аңаа бүгү чуртту: Галаадтан Дан хоорайга чедир черни; ²Неффалимниң бүгү черин, Эфрем биле Манассияның черлерин база Иуданың бүгү черин мырыңай Барыын далайга чедир; ³оон *Негев ховузу, Пальмалар хоорайы Иерихондан Сигор хоорайга чедир Төгерик шынааны көргүскен.

⁴Оон Дээрги-Чаяакчы Моисейге: «„Бо черни силерниң үре-салгалыңарга бээр мен“ – деп Авраам, Исаак болгаш Иаков оларга бээр бооп дангыраглан черим бодур. Мен сеңээ ону караң-биле көөр арганы бердим, ынчалза-даа сээң будун ынаар киир баспас» – дээн.

⁵Дээрги-Чаяакчының чалчазы Моисей аңаа, моав черге, Дээрги-Чаяакчының чугаалаанын ёзугаар мөчээн. ⁶Ону Бет-Фегор хоорайның дужунда шынаада, моав черде хөөржүткен база ооң чевээ кайда дээрзин бөгүнге чедир кым-даа билбес. ⁷Моисей 120 харлыында мөчээн, өлүрүнге чедир ооң карааның шоозу баксыраваан, күш-шыдалы сулараван. ⁸Израиль чон Моавтың ховуларынга Моисейниң ажыын ажып, үжен хүн ыглап-сыктап келген.

Моисейниң ажыын ажырының хүннери эрте бээрге, ⁹бодунуң соон салгаар кылдыр Моисейниң томуйлап кааны Нуннуң оглу Иисус мерген угаанга бүргедипкен. Израиль чон аңаа чагыртып эгелээш, Дээрги-Чаяакчы Моисейге канчаар дужааганыл, ынчаар кылып турган. ^{10–11}Оон бээр Израильге Моисей ышкаш *Бурганның медээчизи кажан-даа турбаан. Дээрги-Чаяакчы ооң-биле удур-дедир көржүп, таныжар турган. Ол ону египет черже – фараонга, оон дүжүметтеринге база бүгү египет чуртка удур бадыткал демдектери биле

33:27 Ыд. ыр. 54:20; 89:3; 92:2; Авв. 1:12 33:27 Ыд. ыр. 89:1; 90:9 33:28 Сан. 23:9

33:29 2 Хаан. 7:23 33:29 Э. д. 15:1; Ыд. ыр. 32:20 33:29 2 Хаан. 22:45

34:3 Башт. 1:16; 3:13 34:3 Э. д. 14:2; 19:22 34:3 Э. д. 13:12 34:4 Э. д. 12:7; 50:24

34:4 Ы. х. к. 3:27 34:6 Иуда 9 34:7 Ы. х. к. 31:2 34:8 Сан. 20:29

34:9 Сан. 27:18, 23 34:9 Иса. 11:2 34:10–11 Хост. 33:11

кайгамчык чүүлдер кылзын дээш – чорудупкан. ¹²Чүгле Моисей ындыг быжыг холдуг турган, чүгле ол ындыг коргунчуг чүүлдерниң шуптузун бүгү израиль чон көрүп турда кылып шыдаан.

Нуннуң оглу Иисус

Кирилде

«Нуннуң оглу Иисус» деп ном Эрги *Чагыг-керээниң төөгүлүг номнарлыг кезээн ажыдып турар. Ук номнуң болушкуннары *ханаан черниң кызыгаарынга Моисейниң өлгениниң соонда дораан эгелээш, ооң салгакчызы, Нуннуң оглу Иисус, мурнунда Моисей дег, израиль чонну билдилиг башкарып шыдаар бе деп айтырыгны көдүрүп турар. Номнуң кол утказы – ханаан черни израиль чонга ээледи чурттадыр дугайында Бодунуң азаашкынын Бурганның канчаар күүсеткениниң дугайы болур. Иисустуң эрес-дидим башкарылгасы Бурганның ол бүгүну күүседиринге кол арга болган.

Номну үш кол кезекке чарып болур – ханаан черни эжелеп алганы (1–12 эгелер), израиль аймактарның аразынга черни үлээни (13–22 эгелер), Бурган биле чоннуң аразынга чагыг-керээни чаартканы (23–24 эгелер).

Чер дээш демисел ыдыктыг дайынның дүрүмнерин ёзугаар чоруп турган. Бир эвес израиль чон Дээрги-Чаяакчыга бүгү сеткил-сагыжындан бердинер болза, дайын-чаага Ол Боду киржи, израильчилерге долу тиилелгени берип турган. Бурганның дужалын ёзугаар, израильчилер эжелеп алган хоорайларын база ында бар чүвениң дөгөрезин узуткап кааптар ужурлуг база тыпкан олчазын шуптузун Бурганга өргүүр ужурлуг турган. Шериглерге тыпкан олчадан боттарынга чүнү-даа арттырып аарын чөпшээрэвээн.

Черни эжелеп алган соонда, көдүрүлүп келген чидиг айтырыг – израиль аймактар черни үлешкениниң соонда, чаңгыс чон бооп артар бе? *Дүрзү-бурганнарга чүдүп, Бургандан ойталаарының болгаш аймактар аразынга дайын үнериниң айыылдары болуп турза-даа, Нуннуң оглу Иисустуң башкарып турган үезинде, израиль аймактар Дээрги-Чаяакчыга чаңгыс аай бердинген бооп арткан.

Иисус – израиль чоннуң чаа баштыңы

1 ¹ Дээрги-Чаяакчының чалказы Моисейниң өлгениниң соонда, ооң дузалакчызы – Нуннуң оглу Иисуска Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: ² «Мээң чалчам Моисей өлүп калды. Ам сен бүгү израиль чон-биле кады бо *Иордан хемни кеже бер – Мээң бо чонга берип турарым чуртче чоруптунар. ³ Силерниң буттарынар базар кандыг-даа черлерни, Моисейге азааным ёзугаар, Мен силерге бериптер мен. ⁴ Силерниң черинер кызыгаары ээн кургаг ховудан эгелээш, дуу Ливан дагларынга, улуг Евфрат хемге база барыын чүкте Улуг далайга чедир шөйлүр – хет чоннуң бүгү чуртун ээлээр силер. ⁵ Бүгү назыында сеңээ удур кым-даа туржуп шыдавас болур. Моисей-биле кады чорааным ышкаш, сээң-биле база кады болур мен. Мен сени кагбас мен, сенден ойталавас мен.

1:1 Хост. 24:13; Сан. 27:18-20; Ы. х. к. 1:38

1:2 Ы. х. к. 34:5

1:3 Ы. х. к. 11:24

1:4 Э. д. 15:18; Сан. 34:1-12; Ы. х. к. 11:24

1:5 Ы. х. к. 7:24

1:5 Хост. 3:12; Башт. 6:16

1:5 Ы. х. к. 31:5-8; Евр. 13:5

⁶Кадыг-быжыг болгаш эрес-дидим бол. Сен бодуннун чонунга Мээн оларнын ада-өгбезинге бээр бооп даңгыраглааным бо черни ээлээр кылдыр хүлээдиپ бээр сен. ⁷Чүгле кадыг-быжыг болгаш кончуг эрес-дидим бол. Мээн чалчам Моисейнин сенээ чагааны *хоойлуну бүрүнү-биле сагырын утпа. Ол хоойлудан оң-даа, солагай-даа талаже чайгылбас болзунза, сээң оруун каяа-даа ак болур. ⁸Ол хоойлуда бижээн сөстөрни аксындан дүжүрбейн, үргүлчү чугаалап чор. Ону дүн-хүн дивейн бодап, сагырын утпа – ынчан сээң чоруун чогуур болгаш оруун ажык болур. ⁹Сенээ дужаадым чоп: кадыг-быжыг болгаш эрес-дидим бол, коргуп-сүртеве! Дээрги-Чаяакчы Бурганың каяа-даа сээң-биле кады боор».

¹⁰Иисус чоннун удуртукчуларынга: ¹¹«Турлагны эргип кезээш, чонга: „Орукка чиир кылдыр аъш-чемден белеткеңер. Үш хонгаш, бо Иордан хемни кешкеш, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарнын силерге өнчү кылдыр берип турары черже ону ээлеп аары-биле чоруптар силер“» – деп чарлаарын дужааган.

¹²А Рувимнин, Гадтың аймактарынга база Манассиянын аймааның чартыынга Иисус мынча дээн: ¹³«Дээрги-Чаяакчының чалказы Моисейнин силерге чүнү чугаалаанын утпайн көрүңер: „Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар силерге бо черни бергеш, аңаа тайбың чуртталганы хайырлаан-дыр“. ¹⁴Ам силернин кадайларыңар, ажы-төлүңер, мал-маганыңар маңаа, Иорданның бо талазынга, Моисейнин силерге берген черлеринге, артып калзын. А силер, дайылдажып шыдаар улус, чепсегленип алгаш, ха-дунмаңарнын оруун баштап, оларга дузалажыңар. ¹⁵Амдызында Дээрги-Чаяакчы оларга, силерге дег, тайбың чуртталганы хайырлаваан-дыр. Кажан олар Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарнын берип турары чуртун эжелеп аарга, чүгле ынчан силер ээп чанып келгеш, Дээрги-Чаяакчының чалказы Моисейнин силерге бергени, Иордан хемнин чөөн талазында чуртту ээлеп ап болур силер».

¹⁶Олар Иисуска: «Сен чүү деп чарлык болур сен, шуптузун күүседир бис. Кайнаар барыңар деп дужаай-дыр сен, ынаар баар бис. ¹⁷Моисейни дыңнап чораанывыс дег, сени дыңнаар бис – чүгле Дээрги-Чаяакчы Бурганың, Моисей-биле кады чорааны дег, сээң-биле кады чоруур болза. ¹⁸Сээң чугааны тоовас болгаш сээң дужаалыңны күүсетпес кижини бүрүзү өлүртүр. Сен чүгле кадыг-быжыг болгаш эрес-дидим бол!» – деп харыылааннар.

Хананей херэеженнин хайгыылчыларга дузалааны

2¹Нуннун оглу Иисус ийи хайгыылчыга: «Ол черни база Иерихон хоорайны шинчилеп көрүп эккелинер» – деп чугаалааш, оларны Ситтимден бүдүү чорудупкан. Ийи хайгыылчы Иерихонче чорупкаш, Раав деп самын-садар херэеженнин бажыңынга чедип келгеш, аңаа хонуп артып калганнар.

²Иерихоннун хаанынга: «Бо дүне бистиң черивисти көрүп аар дээш, израильчилер мында чедип келген-дир» – деп дыңнадыптарга, ³хаан улузун Раавче чорудупкаш: «Сенде келген улусту биске үндүрүп бер. Олар бистиң чуртувусту көрүп аар дээш келген хайгыылчылар-дыр» – деп дужааган.

⁴ Ынчалза-даа Раав ийи хайгыылчыны чажырыпкаш, хаанның улузунга: «Ийе, танывазым эр улус меңээ келгеш чорутту. Оларның кайыын келгенин билбедим. ⁵ Караңгылай бергенде, хоорайның улуг хаалгазын хаар өйде, олар чоруй барды. Кайнаар чорупканын мен билбес мен. Дүрген, оларны сүрүп чоруптуңар: силер оларны тудуп аар силер!» – деп харыылаан. ⁶ (Шынында хайгыылчыларыны Раав бажың кырынче үндүргөш, чыып каан лён сыптарының адаанга чажырып каан турган.) ⁷ Хаанның улузу Иорданче углаан оруктап хайгыылчыларыны сүрүп чорупкаш, кезиг аксынга чедип келгеннер. Олар хоорайдан үнери билек, улуг хаалганы хаапкан.

⁸ А хайгыылчылар чаа-ла удуур деп турда, Раав бажың кырынче үнүп келгеш, оларга мынча дээн: ⁹ «Дээрги-Чаяакчы бистиң чуртувусту силерге берипкен деп билир мен. Бис шупту силерден коргуп тур бис. Черивистиң чурттакчыларынын сузу бастынып тур!» ¹⁰ Силер Египеттен чоруп туруңарда, Дээрги-Чаяакчы силернин орууңарга турган Кызыл далайны кургадапкан деп дыңнадывыс. Оон ыңай Иорданның ындында черниң ийи амор хааны – Сигон биле Огту узуткап кааныңарны база билир бис. ¹¹ Ону дыңнап кааш, бистиң сузувус бастынып калган. Силерге ам кым-даа удурланып дидинмес. Чүге дээрге силерниң Бурганыңар Дээрги-Чаяакчы өрү дээрде-даа, куду черде-даа тергийдеп турар-дыр! ¹²⁻¹³ Мээң силерге энерел көргүскеним дег, шак ынчалдыр силер мээң төрелдеримге энерелден көргүзеринерни Дээрги-Чаяакчының ады-биле меңээ даңгырагланар. Мээң ада-иемни, акыларымны, угбаларымны, дунмаларымны, оларның өг-бүлелерин – бистиң шуптувусту өлүмден чайладырының бадыткалдыг демдээн меңээ арттырып бериңер!»

¹⁴ Ынчан хайгыылчылар Раавка: «Силерниң амы-тыныңар дээш бис амы-тынывыс-биле харыылаар бис! Бир эвес силер бистиң дугайывыста кымга-даа чугаалавас болзуңарза, Дээрги-Чаяакчы биске бо черни бериптерге, бис сеңээ шынчы бооп, энерелден көргүзөр бис» – деп харыылааннар.

¹⁵ Ооң соонда Раав оларга сонга дамчыштыр хендир-биле туттунуп дүжеринге дузалашкан. (Ооң бажыңы хоорайның ханазының бир кезии турган – хоорайның ханазы ооң чурттаар чери турган чүве-дир.) ¹⁶ «Силерни сүрүп чоруткан улуска таварышпазы-биле, дагларже чоруптуңар. Ол улус чанып келгиче, аңаа үш хондур чаштынып туруңар, а ооң соонда бодуңарның орууңар-биле чоруптар силер» – деп, Раав оларга чагаан.

¹⁷ Кандыг таварылгада оларның берген даңгыраа күштүг болурун хайгыылчылар Раав-биле дугуржуп алганнар: ¹⁸ «Кажан бис бо чуртка чедип кээривиске, сен бо кызыл хендирни бисти үндүрүпкениң сонгаңга баглап аар сен. Бодуң бажыңыңга ада-иеңни, акы-дуңмаң болгаш бүгү төрелдерини чыып аар сен. ¹⁹ Бир эвес оларның кайы-бирээзи бажыңыңдан кудумчуже үне бээр болза, өлүмү дээш ол боду буруулуг болур. А бир эвес сээң бажыңыңга турган улуска израильчилер дээр болза, ынчан бурууну бис чүктээр бис. ²⁰ А кым-бир кижиге бистиң дугайывыста чугаалаптар болзуңза, оон соонда бо даңгыраавыс күш чок болур эвеспе».

2:5 2 Хаан. 17:18-20 **2:7** Башт. 3:28; 7:24 **2:9** Хост. 15:14-16; 23:27 **2:10** Хост. 14:21

2:10 Сан. 21:21-35 **2:11** Ы. х. к. 4:39; 3 Хаан. 8:23 **2:12-13** Ы. х. к. 6:13

2:14 Башт. 1:24-25 **2:15** 1 Хаан. 19:12; Аж.-ч. 9:25

²¹ «Силерниң сөзүңер-биле болзун» – деп, Раав чөпшээрешкеш, хайгыылчыларны чорудупкан. Олар чоруй баарга, Раав сонгазынга кызыл хендирин баглап алган.

²² Сүрүп чоран улус орук дургаар дилээш, кымны-даа тыппайн чанып келгичеге чедир, хайгыылчылар дагларже чоруй баргаш, аңа үш хондур чаштынып турганнар. ²³ Ооң соонда ийи хайгыылчы дедир чорупкан. Олар даглардан бадып, хемни кешкеш, Нуннуң оглу Иисуска чедип келгеш, олар-биле чүү болганын шуптузун аңа чугаалап бергеннер. ²⁴ «Дээрги-Чаяакчы бо бүгү чуртту биске берипкен-дир. Ооң чурттакчылары бистен аажок коргуп-сүртеп турар-дыр» – деп, олар Иисуска чугаалааннар.

*Иордан хемни кешкени

3 ¹ Эрген эрте Иисус бүгү израильчилер-биле кады Ситтимден шимчеп үнгеш, Иорданга чедип келген. Хемни кешпейн чыда, олар аңа хонуп аар дээш турумчуп алган. ² Үш хонук эрткенде, удуртукчулар турлагны эргип, ³ чонга мындыг дужаал үндүрүп, чарлааннар: «Левит *бараалгакчылар Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның *чагыг-керээзиниң *аптаразын алгаш, шимчеп үнүптерин көрүп кааш-ла, силер база шимчеп үнгеш, оларның соондан чоруптар силер. ⁴ (Чүглэ эмин эрттир чоокшулаваңар. Силерниң-биле ыдыктыг аптараның аразы 2000 кыры дурту хире хемчээлдиг болзун.) Шак ынчалдыр кайнаар баарын билип аар силер, чүге дээрге ооң мурнунда силер ол оруктап чоруп көрбээн болгай силер».

⁵ Иисус чонга: «Ыдыктанып-арыгланып алыңар, чүге дээрге даарта Дээрги-Чаяакчы силерниң аранарга кайгамчык чүүлдер кылыр болгай» – деп дужааган.

⁶ Ооң соонда Иисус: «Ыдыктыг аптараны алгаш, чонну баштап чоруптуңар» – деп бараалгакчыларга дужаарга, олар аптараны алгаш, чорупканнар.

⁷ Ынчан Дээрги-Чаяакчы Иисуска: «Бөгүн Мен сени бүгү израиль чоннуң мурнунга алдаржыдып эгелээр мен. Моисей-биле кады чорааным дег, Мен сээң-биле кады-дыр мен дээрзин олар билип каар. ⁸ Ыдыктыг аптараны көдүрүп чоруур бараалгакчылар Иордан хемниң суун сүзүп кирипкеш, доктааптар кылдыр дужаалдан беривит» – дээн.

⁹ Иисус израильчилерге: «Бээр чоокшулап чедип келгеш, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның сөзүн дыңнаңар!» – деп дужааган. ¹⁰ Оон мынча дээн: «Дириг Бурган силер-биле кады деп чүвени база хананей, хет, хиввей, ферез, гергес, амор, иевус чоннарны силерниң мурнуңардан үндүр ойдадыптар деп чүвени мындыг янзылыг билип каар силер. ¹¹ Бүгү чер-делегейниң Чагырыкчызының чагыг-керээзиниң аптаразын силерниң мурнуңарда улус Иордан хемче аппарат чорлар. ¹² А силер Израильдиң аймактарындан он ийи кижиден шилип алыр ужурлуг силер, аймак бүрүзүндөн-не бир кижиден. ¹³ Кажан бүгү чер-делегейниң Чагырыкчызы болур Дээрги-Чаяакчының аптаразын көдүрүп чоруур бараалгакчыларның буттары Иорданның суун сүзүп кирери билек, ооң суу агымын соксадыптар, хемниң бажындан агып келген суг ханалаштыр туруптар».

¹⁴ Чон турлагдан шимчеп үнгеш, Иорданны кежер дээш углапкан. Мурнунда бараалгакчылар ыдыктыг аптараны көдүрүп алган бар чытканнар. ¹⁵ Тараа

кезилдезиниң үези турган. Иордан хем ол үеде эриктерин ажыр үерлей берген турган чүве-дир. Ыдыктыг аптараны көдүргөн бараалгакчылар Иорданның суун сүзүп кириптерге, оларның буттары сугга дээри билек, ¹⁶ хемниң бажындан аккан суг элээн ырак черге, Царган чоогунда Адам хоорайга ханалаштыр турупкан. А хемниң адаанда суг Дус далайге (азы Арава далайынче) углай ага берген. ¹⁷ Чон Иордан хемни Иерихоннун дужундан жеке берген. Дээрги-Чаяакчының чагыг-керээзиниң аптаразын көдүргөн бараалгакчылар хемниң кургап калган дүвүнде чайгылыш чок турганнар. Израильчилер шупту өске талакы эрикче жеке бергиже дээр, хем кургаг чыткан.

Тураскаал даштары

4 ¹ Бүгү чон *Иордан хемни кежип келгенде, Дээрги-Чаяакчы Иисуска: ² «Аймак бүрүзүндөн-не бир-бир кылдыр он ийи кижиден шилип алыңар. ³ Оларга Иордан хемниң дүвүнден, бо *бараалгакчыларның чайгылыш чок турар черинден, он ийи даш ап аарын дужааңар. Ол даштарны алгаш, хонар черинерге аппарып алыңар» – дээн.

⁴ Иисус израильчилерниң аразындан он ийи кижини (аймак бүрүзүндөн-не бир-бир кылдыр) шилип алгаш, ⁵ оларга мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның *аптаразының мурнунче, хемниң ортузунче чеде бериңер. Кижип бүрүзү оон бодунун экинге бир даштан салып алгаш, чорупсун – Израильде чеже аймак барыл, ынча дашты ап алыңар. ⁶ Ол даштар силерге тураскаалдыг демдек болзун. Келир үеде ажы-төлүнер силерден: „Бо чүү даштарыңарыл?“ – деп айтырза, ⁷ оларга Дээрги-Чаяакчының *чагыг-керээзиниң аптаразын Иордан хемни кежирип чыдырда, ол хемниң агымы канчаар соксай бергениниң дугайында чугаалап бээр силер. Ынчангаш бо даштар израильчилерге ол болушкуннун дугайында мөңгө шагда тураскаал болур».

⁸ Израильчилер Иисустун дужааганын ёзугаар кылганнар: Иисуска Дээрги-Чаяакчының чугаалааны-биле, израильчилерниң аймак санынга дүүштүр Иордан хемниң дүвүнден он ийи дашты алгаш, хонар черге эккеп салып алганнар. ⁹ Иисус өске он ийи дашты алгаш, ыдыктыг аптараны көдүрүп чораан бараалгакчыларның буттарының баскан черинге салып каан. Ол даштар бо хүннерде-даа ында чыдар.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчының Иисусту дамчыштыр чонга дужаалы (Моисейнин Иисуска чагаан бүгү чүүлү) күүсеттингиже чедир, ыдыктыг аптараны көдүрүп чораан бараалгакчылар Иордан хемниң ортузунга турганнар. А чон өске талакы эрикче дүргөн жеке берген. ¹¹ Шупту улус хемни жеке бээрге, Дээрги-Чаяакчының аптаразын көдүргөн бараалгакчылар чонну катап баштап алгаш чорупкан. ¹² Рувимниң болгаш Гадтың аймактары база Манассияның аймааның чартыгы, Моисейниң оларга чугаалап турганы дег, чепсегленип алгаш, израильчилерни баштап чоруп органнар. ¹³ Дайылдажырынга белен 40 000 хире аг-шериг Дээрги-Чаяакчының хайгааралы-биле Иерихон ховузунче чоруп орган.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы ол хүн Иисусту израильчилерниң мурнунга алдаржыдып каан. Оон эгелээш, олар Моисейни ханы хүндүлээр турганы дег, Иисусту бүгү назынының иштинде хүндүлээр апарганнар.

¹⁵⁻¹⁶ Дээрги-Чаяакчы Иисуска: «Чагыг-керээниң аптаразын көдүрүп чоруур бараалгакчыларга: „Хемден үнүп келиңер!“ – деп чугаала» – дээрге, ¹⁷ Иисус бараалгакчыларга: «Хемден үнүп келиңер» – деп дужааган.

¹⁸ Дээрги-Чаяакчының чагыг-керээзиниң аптаразын көдүрүп чораан бараалгакчылар хемден үнүп келгеш, кургаг черни базары билек, хемниң суу биеэги хевээр эриин ажыр агып эгелээн чүве-дир.

¹⁹ Бир айның онгу хүнүнде израильчилер Иордан хемни кешкеш, Иерихоннун чөөн талазында Галгалга турлагжып алганнар. ²⁰ Иордан хемден ап алганы он ийи дажын Иисус Галгалга тургузуп кааш, ²¹ израильчилерге мынча деп чугаалаан: «Келир үеде силерниң ажы-төлүңер: „Бо чүү даштарыл?“ – деп айтырза, ²² силер оларга бо Иордан хемни израиль чон кургаг черлеп канчаар кежип келгениниң дугайын чугаалап бээр силер. ²³ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар хемни жеже бергиженерге чедир, силерниң орууңарда Иордан хемниң суун кургадыпкан болгай. Бурганның Кызыл далайың суун, бис жеже бергижевиске чедир, кургадыпканы дег, Ол силерге шак-ла ынчаар дузалады чоп. ²⁴ Черниң бүгү чоннары Дээрги-Чаяакчының холунун кайы хире күштүүн билзин дээш, ол бүгү чүүл болган-дыр. Ол ышкаш силерниң Бурганыңар Дээрги-Чаяакчы кажан кезээде Оон коргуп чорууруңарны күзеп турар».

5 ¹ Иорданның барыын чүгүн чурттаан амор хааннар болгаш далай чоогу чурттуг хананей хааннар шупту Дээрги-Чаяакчы *Иордан хемниң суун, израильчилер ону жеже бээр кылдыр, кургадып соолдурупканының дугайында медээни дыңнааш, кортканындан сузу бастынып калган. Израильчилер-биле олар ам туржуп диттикпээн.

Галгалга кыртыжап демдектээшкин болгаш

*Хосталышкын байырлалын демдеглээни

² Ол өйде Дээрги-Чаяакчы Иисуска: «Чидиг бижектерден кылып алгаш, израиль чоннун аразында кыртыжадып демдектетпээн улус-биле ёзулалды кылып каг» – дээн. ³ Иисус чидиг бижектер кылып алгаш, израильчилерниң эр улунун Аралот деп тейге⁸ кыртыжап демдектеп каан.

⁴ Иисустун кыртыжап демдектээшкин ёзулалын кылганының чылдагааны мындыг чүве-дир. Дайылдажып шыдаар эр улус шупту Египеттен үнгеш, ээн кургаг ховуга чорааш, орук ара өлгүлөп калган. ⁵ Египеттен үнген бүгү эр улус кыртыжадып демдектетип алган турган, а ээн кургаг ховуга Египеттен көжүп турган үезинде төрүттүнген эрлер кыртыжадып демдектетпээн турган. ⁶ Израильчилер ээн кургаг ховуга дөргөн чыл иштинде көжүп чоруп турган. Олар Дээрги-Чаяакчыны тооп дыңнаваан боорга, Ол: «Мээң силерниң ада-өгбөнерге

^{85:3} Аралот тей – «Кыртыжап демдектээшкинниң тейи» деп уткалыг.

бээр бооп даңгыраглааным чуртту – сүт биле ары чигири агып чыдар байлак черни – кажан-даа көрбес силер» – деп оларга даңгыраглаан. Ынчангаш Египеттен үнгөн соонда, дайылдажып шыдаар турган эр улус шупту ол үе дургузунда мөчөөн. ⁷Өлгөннерниң орнунга Дээрги-Чаяакчы оларның оолдарын өстүрүп каарга, ам Иисус оларны кыртыжап демдектеп кааны ол-дур. Көжүп турган үезинде оларны кыртыжаваан болганда, олар шупту кыртыжап демдектеггинмээн болган-дыр.

⁸Шупту эр улусту кыртыжап демдектээн соонда, олар турлаанга экиририн манап турда, ⁹Дээрги-Чаяакчы Иисуска: «Бөгүн Мен силерден Египеттиң бужарын адырып кагдым!» – дээн. Ынчангаш ол черни бөгүнге чедир Галгал^h деп адаар чүведир.

¹⁰Израильчилер Галгалга турлагжып алгаш, айның он дөрт дугаар хүнүнде, кежээ, Иерихоннун ховузунга Хосталышкын байырлалын демдеглээннер. ¹¹Олар байырлалдың дараазында хүнүнде ол черде өзүп үнүп турар чимис, ажыткы-биле хөөтпейн хаарган далган база хооруп каан тараа чип турганнар. ¹²Ол черде өзүп турар чимистерни чип эгелээн хүнден бээр манна көзүлбестей берген. Израильчилерге манна ооң соонда көзүлбестээн – ол чылын олар *ханаан черниң дүжүдү-биле чемненип турганнар.

Иерихонну эжелеп алганы

¹³Иисус бир катап Иерихоннун чоогунга тургаш, холунда хылыш тудуп алган кижичи көрүп кааш: «Бистиң киживис сен бе азы дайзынывыс сен бе?» – деп айтырган.

¹⁴«Чок, мен дээрге Дээрги-Чаяакчының аг-шерииниң баштыңчызы-дыр мен. Ынчангаш мен мында келдим» – деп, ол харыылаан.

Иисус черге чедир мөгөйгөш: «Мээң дээргим чалчазы менээ чүнү чугаалаар ирги?» – деп айтырган.

¹⁵Дээрги-Чаяакчының шерииниң баштыңчызы: «Будунда кеткен идиктерин уштуп ал. Сээң турар чериң ыдыктыг-дыр» – деп аңаа чугаалаан. Иисус ынчалдыр кылган.

¹⁶Иерихон хоорайның хаалгазы ол өйде хаашкынның болгаш дүкчүглүг турган. Израильчилерден коргар болгаш, кым-даа хоорайдан үнмээн, хоорайже кирерин кымга-даа чөпшээрвейн турган.

6 ¹Ынчан Дээрги-Чаяакчы Иисуска: «Иерихон хоорайны база ооң хаанын аг-шерии-биле кады сээң холуңга хүлээдип тур мен. ²Бүгү шериглеринер Иерихонну долгандыр алды хүн дургузунда хүнде-ле бир катап эргип турзун. ³Ол ышкаш ыдыктыг *аптараның мурнунга чеди *бараалгакчы мыйыс эдискилер¹ тудуп алгаш кылашташсын. А чедиги хүнде хоорайны чеди катап долгандыр кылаштанар, бараалгакчылар эдискилерни үрүп чорзуннар. ⁴Кажан мыйыс эдискилерни үрүп

^h**5:9** Галгал деп ат «адырар» деп сөскө дөмейлешкек.

ⁱ**6:3** Мыйыс эдиски – еврей дылда «шофар» дээр, кошкар мыйызындан кылган этсир хөгжүм херексели.

5:6 Хост. 3:8 **5:6** Сан. 14:23, 28-29 **5:7** Сан. 14:31; Ы. х. к. 1:39 **5:9** Э. д. 34:14

5:10 Хост. 12:6; Сан. 9:5 **5:12** Хост. 16:35 **5:13** Сан. 22:23 **5:15** Хост. 3:5

эгелээрге, бүгү чон ону дыңнап кааш, кончуг ыткыр кылдыр алгырышсын. Ынчан хоорайның ханазы буступ каар, силер турган черлериңерден-не хоорайже кире бээр силер» – деп чугаалаан.

⁵ Нуннуң оглу Иисус Бурганның бараалгакчыларын кыйгырткаш: «Дээрги-Чаяакчының *чагыг-керээзинин аптаразын көдүрүп алыңар. Чеди бараалгакчы аптараның мурнунга мыйыс эдискилер тудуп алгаш кылашташсын» – дээн. ⁶ А чонга Иисус: «Барып, хоорайны эргээш келиңер. Чепсектиг улус Дээрги-Чаяакчының аптаразының мурнунга чорзун» – дээн.

⁷ Иисус чонга ындыг дужаалды бериптерге, чеди бараалгакчы эдискилерин тудуп алгаш, Дээрги-Чаяакчының хайгааралының адаанда кылаштажып, эдискилерин үрүп чорупкан. Оларның соондан Дээрги-Чаяакчының чагыг-керээзинин аптаразын аппарат чыткан. ⁸ Эдискилер үрген бараалгакчыларның мурнунда чепсектиг шериглер, а аптараның соо-биле чон чоруп орган. Олар чоруп олурда, эдискилерниң ыды дынналып турган. ⁹ Иисус чонга мынча деп айтышкын берген: «Мен силерге дужааваан шаамда, ыгтташпаңар, үн үндүрбөнер, силерниң аксыңардан чаңгыс-даа сөс үнмезин. „Алгыржыңар!“ дээримге, чүгле ынчан алгыржып эгелээр силер». ¹⁰ Ындыг янзылыг Дээрги-Чаяакчының аптаразы хоорайны бир долгангаш, турлагже эеп келген. Чон турлагга бир хонган.

¹¹ Даразында хүн Иисус эрте туруп келгенде, бараалгакчылар Дээрги-Чаяакчының аптаразын алгаш чорупканнар. ¹² Чеди бараалгакчы Дээрги-Чаяакчының аптаразының мурнунда мыйыс эдискилерни үрүп бар чыткан. Оларның мурнунда – чепсектиг шериглер. Ыдыктыг аптараның соо-биле чон чоруп орган. Олар чоруп олурда, эдискилерниң ыды дынналып турган. ¹³ Ындыг янзылыг ийиги хүн база хоорайны бир катап долгангаш, турлагже эеп келгеннер. Алды хүн иштинде ынчалдыр кылганнар.

¹⁴ Чедиги хүнде даң хаязында тургаш, ол-ла чыскаал-биле хоорайны чеди катап долгандыр эргээннер. Чүгле ол хүн хоорайны чеди катап долганганнар. ¹⁵ Бараалгакчылар чеди дугаарында эдискизин этсирге, Иисус чонга: «Алгыржыңар, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы хоорайны силерге хүлээдиң берген-дир! – дээн. – ¹⁶ Бо хоорайны болгаш ында бар бүгү-ле чүвени Дээрги-Чаяакчыга кезээ мөңгедө тураскаадып, бүрүнү-биле узуткаар ужурлуг бис. Чүгле Раав деп аттыг самыын-садар херээжен болгаш оон бажыңында турар шупту улус дириг артсын. Чүге дээрге ол бистин чорудупкан хайгыылчыларывысты чажырыпкаш, камгалап каан. ¹⁷ Оваарымчалыг болуңар, Бурганга тураскаадыр ужурлуг чүвөлөрдөн чүнү-даа албаңар. Оон башка силер израиль турлагга хай-халап болгаш каргыш эккээр силер. ¹⁸ Бүгү алдын, мөңгүн база хүлер, демир эт-херекселдер – Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр ыдыктыг чүүлдер-дир. Оларны Дээрги-Чаяакчының шыгжамырынче суп каар ужурлуг силер».

¹⁹ Израиль чон ыткыр алгыржып, бараалгакчылар эдискилерин этсип эгелээн. Эдискилерниң үнүн дыңнап кааш, чон дыка ыткыр алгыржып эгелээрге, хоорайның ханазы буступ кээп дүшкен. Ынчан израиль чон бүгү таладан шургууп киргеш, хоорайны эжелеп алган. ²⁰ Хоорайда дириг чүү-ле бар болдур, шуптузун

хылыш-биле кыргып-хыдып каапкан: эр-херээжен, кырган-чалыы кижилерни, бода, шээр малды, элчигеннерни... ²¹ Ол черге хайгыыл кылып чораан ийи кижиге Иисус: «Демги самыын-садар херээженниң бажыңыга баргаш, ону бүгү төрөлдери-биле кады хоорайдан үндүрүп эккелиңер. Даңгыраанарны күүседиңер» – дээн.

²² Хайгыылчы оолдар Раавтың бажыңыга баргаш, ооң бодун, ада-иезин, акы-дунмазын, бүгү төрөлдериң израильчилерниң турлааның даштынче апарганнар.

²³ А хоорайны болгаш ында бар чүвени дөгөрезин өрттедипкеннер. Чүгле алдын, мөңгүн база хүлер, демир эт-херекселди Дээрги-Чаяакчының *өргээзинче шыгжап суп кааннар. ²⁴ А Раав деп самыын-садар херээженни, ооң бүгү төрөл-дөргүлүн Иисус диригге арттырып каан, чүге дээрге Раав Иисустуң Иерихонче чорудупканы хайгыылчыларын чажырыпкаш, камгалап каан. Раавтың салгалы бо хүннерде-даа израильчилерниң аразында чурттап чоруур.

²⁵ Ол өйдө Иисус мындыг каргыштыг сөстөрни чугаалаан: «Иерихон хоорайны катап тургузар кижиге Дээрги-Чаяакчыга каргаттырар! Хоорайның таваан салгаш, дун оглун оскунар! Ооң хаалгазын тургузуп кагаш, хеймер оглун оскунар!»

²⁶ Дээрги-Чаяакчы Иисус-биле кады турган. Иисустуң ат-алдары бүгү чуртта тарай берген.

Аханның бачыды

7 ¹ Ынчалза-даа израильчилер Бурганга тураскааткан чүүлдерге удур кем-буруу үүлгеткен: Иуданың аймаандан Ахан деп кижиге ол чүүлдерден бир-ле чүвени апарган. (Ахан дээрге Харминиң оглу, Харми Завдийниң оглу, Завдий Зерахтың оглу турган.) Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы израильчилерге килеңнеп ажыңган.

² Иисус бодунуң улузун Иерихондан Вефилдин чөөн талазында Бет-Авенниң чоогунда турар Гай деп хоорайже чорудупкан. «Барып, ол черни билип эккелиңер» – деп, улузунга ол дужааган. Олар баргаш, ол черни көрүп алгаш келгеш, ³ Иисуска: «Бүгү чоннуң ынаар барган херээ чок-тур. Баштай чүгле ийи-үш муң хире кижиге баргаш, Гайны эжелеп алзын. Ында улус эвээш-тир. Бүгү чонувусту түрөткен ажыгы чок боор» – дээннер.

⁴ Гайже 3000 хире израильчи дайылдажып чорупкан, ынчалза-даа олар гайжылардан дезер ужурга таварышкан. ⁵ Гайжылар израильчилерни хоорайның эжик-хаалгазындан Севаримге чедир сүрүп, дагның эдээнге оларны чылча шапкаш, үжен алды хире кижини өлүрүп кааннар. Ол болуушкундан израильчилерниң сузу бастынып, холу салдына берген.

⁶ Иисус мунгаралдан хевин ора соп каапкаш, Дээрги-Чаяакчының *аптарызының мурнунга черже донгайып кээп дүшкеш, кежээге чедир аңаа чыткан. Иисус-биле кады Израильдин *баштыңнары база ынчалганнар, баштарынче довурак бызап алганнар. ⁷ Ынчан Иисус: «Аа халак, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Чүге Сен бо чонну *Иордан хемни кежирдин? Бисти амор чонга узуткадыр дээш бе? Ооң орнунга бис Иордан хемнин ыңдынга артып каар чүвевисти! ⁸ Дээргим! Израильчилер

6:20 Ы. х. к. 7:2 6:22 Евр. 11:31 6:24 Мф. 1:5; Иак. 2:25; Евр. 11:32

6:25 3 Хаан. 16:34 7:1 Иис. 22:20; 1 Чыл. 2:6-7 7:4 Лев. 26:17; Ы. х. к. 28:25

7:6 Сан. 14:5 7:6 1 Хаан. 4:12; Неем. 9:1; Ыы. 2:10 7:7 Хост. 5:22; 4 Хаан. 3:10

дайзыннарарындан дезипкениниң соонда, мен ам чүнү чугаалаар мен? ⁹ Хананей чон болгаш ол черниң өске-даа чурттакчылары ол дугайында дыңнааш, бисти бүзөөлөпкөш, чер кырындан адывысты чидир узуткап каары ол-дур! Ооң соонда Сээн улуг ат-алдарың канчаарыл?» – деп айтырган.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы Иисуска мынча деп харыылаан: «Туруп кел, чүге мында донгайып кээп дүшкен чыдарың ол? ¹¹ Израиль чон бачыт үүлгөткөш, Мээң олар-биле чарганым дугуржулганы үрөп каан. Олар Меңээ тураскааткан чүвени оорлап алгаш, ооң дугайында ытташпайн, боттарының эт-севиниң аразында чажырып алган-дыр! ¹² Ынчангаш израильчилер боттарының дайзыннарарыңа удур туржуп шыдавайн, дезипкен. Чүге дээрге олар боттары каргышка таварышкан. Бир эвес силер Меңээ тураскааткан чүвени узуткап, бодунардан ыратпас болзунарза, моон сонгаар Мен силер-биле кады болбас мен.

¹³ Туруп келгеш, чонну арыглап, ыдыкта. Оларга мону дамчыдып чугаала: даартагы хүнге белеткенип, ыдыктанып-арыгланып алынар. Чүге дээрге Израильдиң Бурганы – Дээрги-Чаяакчы: „Израиль чон, силерде Меңээ тураскааткан чүве бар-дыр! Силер ол чүведен адырлып албаан шаанарда, дайзыныңарга удур туржуп шыдавас болур силер“ – деп чугаалаан. ¹⁴ Даарта эртен маңа аймактар аайы-биле шупту чедип келиңер. Дээрги-Чаяакчы кайы аймакче айтыптар болдур, олар төрөл бөлүк аайы-биле чедип келзин. Дээрги-Чаяакчының айытканы төрөл бөлүк аалдар аайы-биле чедип келзин. Дээрги-Чаяакчының айытканы аалдан эр улус шупту чедип келзин. ¹⁵ Кымдан Дээрги-Чаяакчыга тураскааткан чүвелер тыптыр болдур, Дээрги-Чаяакчы-биле чарган керээни үрөп, бужар херек кылганы дээш, ол кижии аңаа хамааржыр бүгү чүве-биле кады өрттеттирер ужурулу!»

¹⁶ Даартазында эртен эрте Иисус израильчилерни аймак аайы-биле аңаа чедип кээрин дужаарга, Бурган Иуданың аймаанче айыткан. ¹⁷ Иуданың төрөл бөлүктөринге чедип кээрин дужааган – олар чедип кээрге, Бурган Зерахтың төрөл бөлүүнчө айыткан. Иисус Зерахтың төрөл бөлүүндөн эр улуска чедип кээрин дужаарга, Бурган Завдийже айыткан. ¹⁸ Завдийниң аалында эр улусту келдиртип аарга, Иуданың аймаандан Зерахтың үрө-салгалы, Завдийниң оглу Хармийниң Ахан деп оглунчө айыткан.

¹⁹ Ынчан Иисус Аханга: «Оглум! Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчыны алдаржыдып, чүнү үүлгөткенини менден чажырбайн, сөглөп бер» – дээн.

²⁰ Ахан Иисуска: «Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчының мурнунга бачыт кылганым шын. Ол мынчаар болган чүве. ²¹ Олчалап алганывыс чүүлдерниң аразындан Сеннаардан келген бир чараш хепти база 200 шекел мөңгүннү, 50 шекел деңзилиг алдыны көрүп кааш, алыксааш, ап алдым. Ол чүвелерни шуптузун майгын иштинде черде чажырып каан мен, мөңгүн эң-не адаанда чыдар чүве» – деп харыылаан. ²² Иисус бодунуң айбычыларын Аханның майгынынче чорудупкан. Олар ынаар далаш-биле маңнажып чеде бергеш, чажырып каан чүвелерни майгындан тып алганнар; мөңгүн эң-не адаанда чыткан. ²³ Майгындан ол бүгүнү

7:9 Ыд. ыр. 82:4 7:12 Лев. 26:37; Башт. 2:14 7:12 Ис. 6:17 7:14 1 Хаан. 10:19, 21

7:17 Сан. 26:19-20 7:19 Ин. 9:24 7:20 2 Хаан. 12:13 7:21 Э. д. 10:10; 11:2

7:21 Ы. х. к. 7:25-26; 13:17

алгаш, Иисуска болгаш израильчилерге эккеп, Дээрги-Чаяакчының мурнунга салып бергеннер.

²⁴ Ооң соонда Иисус болгаш бүгү израильчилер Зерахтың үре-салгалы Аханны ап алганы мөңгүнү, хеви, алдыны-биле; оолдары, уруллары-биле; шээр болгаш бода малдары-биле, элчигеннери-биле; майгыны база бүгү-ле эт-севи-биле Ахор шынаазынче аппарганнар. ²⁵ «Чүге сен биске хай-халап эккелдин? – деп, Иисус аңа чугаалаан. – Бөгүн сеңээ Дээрги-Чаяакчы хай-халапты көргүзөр!» Ынчан израильчилер шупту Аханны даш-биле өлүр соп каапканнар. Ол шынааже эккелген улузун болгаш мал-маганны израильчилер дөгerezин даш-биле өлүр соп каапкаш, өрттедипкеннер, ²⁶ а оларның кырындан даштар хорумнап кааннар – ол улуг хорум бо хүннерде-даа ында бар. Ооң соонда Дээрги-Чаяакчының килеңи оожургаан. Ынчангаш ол черни бо хүннерге чедир Ахор шынаазы деп адаар чүве-дир¹.

Гайны эжелеп алганы

8 ¹ Дээрги-Чаяакчы Иисуска: «Дайылдажып шыдаар бүгү чонну чыып алгаш, Гайже чорувут. Коргуп сүрээдеве! Сээң холуңга Мен Гайның хаанын, ооң чонун, ооң хоорайын болгаш бүгү черин хүлээдип берип тур мен. ² Иерихонну канчалган сен, Гайны болгаш ооң хаанын шак-ла ынчалдыр аажыла. Бо удаада Гайдан олчаны болгаш малды бодуңарга ап болур силер. Хоорайның артыгы талазынга кедегден тургузуп ал» – дээн.

³ Иисус дайылдажып шыдаар бүгү чон-биле Гайже чорупкан. Ол 30 000 эрес-дидим дайынчыны шилээш, дүне оларны мурнай чорудуп, ⁴ мынча деп дужааган: «Көрдүңер бе, хоорайның артыгы талазынга кедег тургузар силер. Хоорай чанындан ыраваңар, силер шупту белең туруңар! ⁵ А мен арткан улузум-биле хоорайга чеде бээр мен. Ол хоорайның чурттакчылары, мооң мурнунда дег, биске удур тулчуп үнүп кээрге, олардан дезиптер бис. ⁶ „Ынчан дег, болар бистен дезип турлар“ деп бодааш, олар бисти сүрүптөр. Ынчалдыр хоорайдан оларны ырадып аппаар бис. Кажан бис дезиптеривиске, ⁷ силер кедегден туруп келгеш, хоорайны эжелеп аар силер. Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар хоорайны силерниң холуңарга хүлээдип бээр. ⁸ Хоорайны эжелеп алгаш, ону өрттедиптинер, Дээрги-Чаяакчының сөзүн ёзугаар кылыңар. Көрдүңер бе, Мээң силерге дужаалым мындыг-дыр».

⁹ Иисустуң чагаанын ёзугаар олар кедег тургузуп алгаш, Вефил биле Гайның аразында, Гайның барыын талазынга, доктаап алганнар. А Иисус ол дүне шериглерниң аразында хонган.

¹⁰ Эртең эрте Иисус чонну хынап көргөш, Израильдиң *баштыңнары-биле кады оларны баштап алгаш, Гайже чорупкан. ¹¹ Дайылдажып шыдаар бүгү улус Иисус-биле кады хоорайга чоокшулап чеде бергеш, ооң чоогунга, соңгу талазынга доктаап алган. Оларның турлаа биле Гай хоорайның аразында шынаа бар турган. ¹² А Иисус 5000 хире кижини шилип алгаш, оларны Вефил биле Гайның аразында, хоорайның барыын талазынга кедегге тургузуп каан. ¹³ Бүгү чон хоорайның соңгу талазынга

^{17:26} Ахор – «Хай-халап эккээр» дээн уткалыг сөс-биле дөмейлешкек (Ос. 2:15 көр).

7:26 Ис. 7:26; 2 Хаан. 18:17 **8:1** Ис. 6:1 **8:2** Ис. 6:20 **8:2** Ы. х. к. 20:14

8:4 Башт. 20:29 **8:5** Ис. 7:4-5; Башт. 20:32

туруп алган, а кедегге орган улус хоорайның барыын талазында турган. Ол дүне Иисус шынааның ортузунга чедип келген.

¹⁴ Гайның хааны ону көрүп кааш, эртен эрте хоорайның чурттакчыларын Иордан шынаазының баарында тодаргай черже дүрген үндүрүпкеш, израильчилерге удур тулчуп кирипкен. Хоорайның артыгы талазында кедег тургузуп каанын Гайның хааны билбээн. ¹⁵ Иисус болгаш бүгү израиль чон, аштырган улус дег, ээн кургаг ховуже аткаар дезип эгелээннер. ¹⁶ Гайжылар хоорайның бүгү чонун дайзыннарны сүреринче кыйгырган. Иисусту сүрер дээш, олар хоорайдан ырап келгеннер. ¹⁷ Гайда болгаш Вефилде чаңгыс-даа эр кижии артпаан, шупту израиль чонну сүрүп чорупкан. Ону сүрер дээш, хоорайның хаалгазын ажык каапканнар.

¹⁸ Ынчан Дээрги-Чаяакчы: «Холунда чепсээни Гайже угландыр айтывыт. Ол хоорайны сээң холунга хүлээдип берип тур мен!» – дээрге, Иисус бодунун холунда чепсээн ынаар угландыр айтыптары билек, ¹⁹ кедегге турган дайынчылар халдап кирипкеннер. Олар хоорайже шургуп киргеш, эжелеп алган дораан-на ону өрттедипкеннер.

²⁰ Гайның чурттакчылары хая көрнүп келгеш, хоорайының өрттенип турарын көрүп кааннар – ыш дээрже шөйлүп үнүп турган! Гайжыларның кайнаар-даа баар харыы чок апарган, чүге дээрге ээн кургаг ховуже дезип бар чыткан израильчилер хая көрнүп келгеш, ам оларже удур халдап эгелээн. ²¹ Иисус болгаш бүгү израиль чон кедегге турган улунун хоорайны эжелеп алганын билип кааш, хоорайның кырында ышты эскерип, ол-ла дораан дедир ээпкеш, гайжыларже удур халдап эгелээннер. ²² Кедегге турган дайынчылар оларга уткуштур хоорайдан үнүпкен. Ынчалдыр израильчилер боттарының дайзыннарны дезип-даа, дириг артып-даа шыдавас кылдыр бүзээлепкеш, чаңгыс-даа кижии диригге арттырбайн, чылча шаап кааннар. ²³ А Гайның хаанын диригге тудуп алгаш, Иисуска эккелгеннер.

²⁴ Оларны сүрүп чораан Гайның дайынчыларын ээн кургаг ховуга чаңгыс-даа кижии арттырбайн чылча шапканының соонда, израильчилер хоорайга келгеш, ында арткан улустуң дөгөрезин хылыш-биле узуткап каапкан. ²⁵ Ол хүн Гайның өлгөн эр, херээжен чурттакчыларының саны 12 000 кижии болган. ²⁶ Гайга чурттап чораан кижилерни шуптузун узуткаваан шаанда, Иисус холунда чепсээн черле салбаан. ²⁷ Хоорайдан тыпкан олчазын болгаш мал-маганны Дээрги-Чаяакчының Иисуска дужааганын ёзугаар, израильчилер боттарынга ап алганнар.

²⁸ Хоорайны Иисус өрттедипкен – ол мөңгедө хорум даштарже шилчий берген. Амгы үеде-даа ол ыңдыг хевээр чыдар. ²⁹ Гайның хаанын Иисус ыяшка азып каан. Хаанның мөчү-сөөгүн кежээге дээр ыяшка азып каан турган, а хүн ажар өйдө ону дүжүргеш, хоорайның хаалгазының аксынче октаптарын Иисус дужааган. Оң кырынче энмежок улуг даштарны хорумнап каапкан. Ол хорум бо хүннерде-даа ында турар чүве-дир.

Ыдыктыг *хоойлуну номчааны

³⁰ Ынчан Иисус Гевал даанга Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыга *өргүл салыр бедигээшти тудуп каан. ³¹ Дээрги-Чаяакчының чалчазы Моисейнин

израильчилерге чагып кааны, Моисейниң хоойлу номунда бижиттинген – хоюглап дүрбүвээн (демир херексел аңаа дегбээн) даштардан кылган бедигээш ол чүве-дир. Ол бедигээшке Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүлдү база эп-найырал өргүлдери салып турган. ³² Ол черге, израильчилер көрүп турда, Иисус элээн каш даштарга Моисейниң бижээн хоойлу номунун хоолгазын бижип каан. ³³ Бүгү израильчилер – үндезин израиль чон база оларга катчып келген даштыкы улус – баштыңнар, удуртукчулар база шииткекчилер-биле кады Дээрги-Чаяакчынын *чагыг-керээзинин *аптаразының ийи талазынга туруп алганнар. Оларның бир чарты – Гаризим даг дужунда, өскелери – Гевал даг дужунда турганнар. Оларның ортузунда ыдыктыг аптараны көдүрер хүлээлгелиг левиит *бараалгакчылар турган. Бо бүгү Дээрги-Чаяакчынын чалказы Моисейниң чонну алгап-йөрээр дээш моон мурнунда үндүрген дужаалын ёзугаар болган чүве-дир.

³⁴ Ооң соонда Иисус хоойлу номунда бижип каан бүгү чүвени – йөрээшкинни-даа, каргышты-даа – шуптузун номчаан. ³⁵ Израильдин чыгып келген бүгү чонунга – херэеженнерге, ажы-төлге, даштыкы улуска-даа – Моисейниң чагыгларынын шуптузун, чаңгыс-даа сөс эрттирбейн, Иисус номчуп берген.

Гаваончуларның кажарлааны

9 ¹ *Иордан хемниң барыын талазында дагларда, шат черлерде база Ливанга чедир Улуг далайның эриин дургаар чурттаан бүгү хааннар ол болуушкуннарны дыңнап каарга, хет, амор, хананей, ферез, хиввей база иевус чоннар ² Иисус биле Израильге удур демниг чаалажыры-биле каттыжып алганнар.

³ А Гаваон хоорайның чурттакчылары Иисустун Иерихон биле Гайны канчапканын дыңнааш, ⁴ аңаа удур кажар арга ажыглаар деп бодап алганнар. Олар орукче мынчалдыр үнүпкеннер: аш-чем хүнезинненип алгаш, элчигеннеринге орбак-самдар шоодайлар дергилеп алгаш, орбак-самдар, чамашкылыг хөм көгээржиктерге арагалар куткаш, арттынып алганнар. ⁵ Олар эрги, катап-катап улдургулап каан идиктер, элеп орлуп калган хептер кеткилеп алганнар. Хүнезинненип алган хлеви кургаг, тоглап турар болган. ⁶ Ынчалдыр олар израильчилерниң Галгалда турлаанда Иисуска болгаш израиль чонга чедип келгеш: «Бис ырак черден келдивис. Бистиң-биле тайбың керээзин чарып алыңар» – дээн.

⁷ Израильчилер хиввей уктуг гаваончуларга: «Силер-биле канчап керээ чарар улус бис? Силер та бистиң чоогувуста чурттап турар улус силер?» – деп харыылааннар.

⁸ Олар Иисуска: «Бис сээң кулдарың-дыр бис» – дээннер.

Иисус олардан: «Кымнар силер, кайыын келдинер?» – деп айтырган.

⁹ Гаваончулар: «Бис, сээң кулдарың, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның ат-алдарын дыңнааш, дыка ырак чурттан келдивис. Бис Ооң алдарының дугайында, Египетке кылган херектериниң дугайында шуптузун дыңнадымыс. ¹⁰ Иорданның ындыы талазында амор чоннун ийи хаанын – Эсевоннун хааны Сигонну база Астаротка чурттап чораан Васанның хааны Огту – Дээрги-Чаяакчының канчапканын

дөгөрезин дыңнадывыс. ¹¹ Ол бүгүнү дыңнааш, чуртувустун *баштыңнары болгаш чаңгыс чер чурттугларывыс биске мындыг даалга бердилер: „Аьш-чемден хүнезинненип алгаш, ол чонче чоруптунар. ‘Бис силерниң кулдарыңар-дыр бис’ – деп оларга барып чугаалаңар. Ынчангаш бистиң-биле тайбың керээзин чарып алзыннар“. ¹² Силерге чоруур дээш, хүнезин белеткеп турувуста, бо хлевивис чылыг хевээр турду. Ам ол кургааш, тоглап турар апарган-дыр. ¹³ Арагалыг көгээржиктер бо-дур. Кажан оларны долдуруп ап турувуста, чаа турдулар, а ам орлугулап калганы ол-дур. Бистиң идик-хевивис безин узун орукка элөп, самдарарып калды» – дээннер.

¹⁴ Израильчилер оларның аьш-чемин амзап көргөннер, а Дээрги-Чаяакчыдан чөпшээрел айтырбааннар. ¹⁵ Иисус олар-биле тайбың керээзин чарып алгаш, оларның амы-тынын кадагалаар бооп аазаан. Ниитилелдин нояннары база ол керээни үревезин даңгыраглааннар.

¹⁶ Керээ чарып алганындан бээр үш хүн эрткенде, израильчилер ол улусту боттарындан ырак эвесте чурттап турар кожалары деп билип кааннар. ¹⁷ Израильчилер орукче үнүпкеш, үш дугаар хүнүнде оларның Гаваон, Кефира, Беерот база Кириат-Иарим деп хоорайларынга чедип келгеннер. ¹⁸ Израильчилер ол хоорайларның чурттакчыларын узуткай бербээннер, чүге дээрге ниитилелдин нояннары оларга Израильдин Бурганы – Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглаан болгай. Ол дээш бүгү ниитилел нояннарынга удур хыйланып эгелээн.

¹⁹ Израильдин нояннары бүгү ниитилелге: «Израильдин Бурганы – Дээрги-Чаяакчының ады-биле оларга дегбезин аазаан болгай бис. Ынчангаш ам бис оларга дээп шыдавас бис. ²⁰ Оларны мынчаалыңарам: чарган керээвис ужун Бурганның килени биске дүшпези-биле оларны диригге арттырып каар бис. ²¹ Дириг чурттап чораайлар аан. Моон соңгаар олар бүгү ниитилеливиске суг узуп, ыяш чарып бээр кижилер болзун» – дээннер. Нояннар чүү дээнил, ынчалдыр болган.

²² Иисус гаваончуларны кыйгырыпкаш, оларга: «Бистиң чоогувуста хиренерде „Силерден дыка ыракта чурттап турар бис“ деп чүге мегелединер? ²³ Ол дээш каргаттырган силер! Чонуңар кажан кезээде кулдар болур: мээң Бурганымын *өргээзинге суг узуп, ыяш чарып бээр кижилер болур силер!» – дээн.

²⁴ Гаваончулар Иисуска: «Сээң Бурганың бо черни силерге бергеш, оон бүгү чурттакчыларын силерниң мурнуңардан узуткап кааптарын бодунуң чалчазы Моисейге дужааган дээри биске, сээң кулдарыңга, дыңналып келген. Ынчангаш силерниң бисти өлүрүп кааптарыңардан аажок корткаш ынчалдывыс. ²⁵ Ам бис сээң холунда-дыр бис. Биске хамаарыштыр чүнү канчаарыңны шын болгаш чөптүг деп санаар сен, шак ынчалдыр кыл» – деп харыылааннар.

²⁶ Иисус ынчалдыр израильчилерге гаваончуларны өлүртпейн барган. ²⁷ Ол хүнден эгелээш, Иисус гаваончуларны израиль ниитилелдин болгаш Дээрги-Чаяакчыга өргүл бедигээжиниң суун узуп, ыяжын чарып бээр кижилери кылып каан. Бо хүннерде-даа олар ол хүлээлгезин Дээрги-Чаяакчының шилип алган черинде күүседип чоруурлар.

Амор чон-биле тулчуушкун

10¹ Иерусалимниң хааны Адониседек «Иисус Гайны эжелеп алгаш, чылча шаап кааш, Гайның хаанын Иерихоннун хаанын дег аажылаан» деп дыңнаан. Ол ышкаш «Гаваоннун чурттакчылары Израиль-биле тайбың керээзин чарып алгаш, ам израильчилерниң аразында турар» деп дыңнааш,² Адониседек болгаш ооң улузу аажок корга берген. Чүге дээрге Гаваон – найысылал хоорайлардан дорайтавас, Гайдан-даа улуг хоорай турган. Гаваоннун чурттакчылары шупту эрес-дидим улус турган чүве-дир.³ Ынчангаш Иерусалимниң хааны Адониседек Хевроннун хааны Гогамче, Иармуттун хааны Фирамче, Лахистиң хааны Яфийже, Эглоннун хааны Девирже:⁴ «Меңээ чедип келгеш, Гаваонну чылча шаварынга дузалажыңар, чүге дээрге ол Иисус болгаш израильчилер-биле тайбың керээзи чарып алган-дыр» деп сөс чедирери-биле шапкынчылар чорудупкан.

⁵ Амор чоннун беш хааны: Иерусалим, Хеврон, Иармут, Лахис, Эглон хоорайларның хааннары катчып, шериглерин чыып алгаш, Гаваоннун чоогунга боттарының турлаан кылып алгаш, аңаа удур дайылдажып эгелээн.

⁶ Гаваоннун чурттакчылары израильчилерниң Галгалда турлаанда Иисусче: «Кулдарыңарны, бисти, кагбаңар! Биске дүрген дузалажып чедип келиңер, бисти камгалаңар! Дагларда чурттап чоруур амор чоннун хааннары шупту катчып алгаш, бисче халдап келди» деп сөс чедирери-биле шапкынчылар чорудупкан.

⁷ Иисус дайылдажып шыдаар бүгү чон-биле, бодунун эрес-дидим дайынчылары-биле Галгалдан үнүпкен.⁸ Дээрги-Чаяакчы Иисуска: «Дайзыннардан кортпа, Мен оларны сээң холунга берип каан мен: олардан сеңээ удур кым-даа туржуп шыдавас» – дээн.

⁹ Иисус Галгалдан дүннү өттүр чоруп келгеш, дайзыннарга хенертен чедип келген.¹⁰ Дээрги-Чаяакчы удурланыкчыларны израильчилерниң мурнунга аймап-дүвүрей бээр кылыпкан болгаш, израильчилер Гаваон чоогунга оларны чылча шаап каапканнар. Ооң соонда оларны Бет-Орон бедигээжинче баар оруктап сүргеш, Азека болгаш Македага чедир кыргып-хыдып келгеннер.¹¹ Кажан удурланыкчылары израильчилерден Бет-Орон даан куду дезиптерге, Дээрги-Чаяакчы дээрдэн оларже улуг даштар октап эгелээн. Ол Азекага чедир даштар октап келген. Израильчилерниң хылыжындан өлгөн кижилерге бодаарга, даштыг долуга соктуруп өлгеннерниң саны дыка хөй болган.

¹² Ол хүн Иисус Дээрги-Чаяакчы-биле чугаалашкан. Дээрги-Чаяакчы израильчилерге амор чонну тиилээр арганы берип турда, Иисус бүгү израиль чон дыңнап турда: «Гаваоннун кырынга доктаап турувут, хүнүм! А сен, айым, Айалон шынаазының кырынга доктаап турувут!» – дээн.¹³ Чон дайзыннарындан өжээн негеп албаан шаанда, хүн-даа, ай-даа ашпайн, дээрге доктаай берген турган. Яшарның номунда^k: «Хүн дээрниң ортузунга доктаай бергеш, хүнзедир шимчеш дивейн турган» деп, шак ынчалдыр бижип кагбаан ийик бе?

^k**10:13** Азы: «Эки мөзүлүг улустун ному» (2 Хаан. 1:18 көр).

10:1 Иис. 6:20; 8:29 **10:1** Иис. 9:15 **10:2** Ы. х. к. 11:25 **10:5** Э. д. 14:1-3; Иис. 9:2; 11:5

10:8 Иис. 1:5; 21:44 **10:10** Башт. 4:15; 1 Хаан. 7:10; Иса. 28:21

10:11 Хост. 9:23; Иса. 30:30; Ажыд. 11:19; 16:21 **10:11** 2 Хаан. 18:8 **10:13** Авв. 3:11

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы кижиге амытаннның сөзүн ынчалдыр тооп күүседир таварылга ол хүнге чедир-даа, ооң соонда-даа туруп көрбээн. Ылап-ла Дээрги-Чаяакчы Израиль дээш Боду тулушкан!

¹⁵ Ооң соонда Иисус биле бүгү израильчилер Галгалда турлаанче ээп келгеннер.

Беш амор хаанны өлүргени

¹⁶ А беш амор хаан дезипкеш, Македада куйга чашты бергеннер. ¹⁷ Македада куйга чаштына берген беш хаанның тыптып келгенин Иисуска дыңнадып кээрге, ¹⁸ Иисус: «Куйнуң аксын улуг даштар-биле дуглап кааш, ону улуска кадартып калыңар. ¹⁹ А боттарыңар дайзыннарны сүрерин ара соксатпайн, кудуруунда чыдып калганнын кыргып-хыдыңар, оларның хоорайларынче чашты бээрин болдурбанар – Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар оларны силерниң холуңарга хүлээдип берген-дир!» – дээн.

²⁰ Иисус болгаш израильчилер дайзыннарны дөгөрезин чылча шаап кааптарга, олардан чүгле каш-ла кижиге дескеш, быжыглалдыг хоорайларынга чашты берген соонда, ²¹ бүгү чон Македада турлагда Иисусче тайбың ээп чедип келген. Ооң соонда кым-даа оларны бак сөглөп дидинмээн.

²² Ынчан Иисус: «Куйнуң аксын ажыткаш, ол беш хаанны меңээ үндүрүп эккеп бериңер» – дээн. ²³ Ооң дужаалын ёзугаар куйдан Иерусалим, Хеврон, Иармут, Лакис, Эглон хоорайларның беш хаанын үндүрүп эккелгеннер. ²⁴ Ол хааннарны эккээрге, Иисус бүгү израильчилерни кыйгырып алгаш, кады дайылдажып чорааны шериг баштыңчыларыңа: «Бо хааннарже чоокшулап келгеш, оларның моюннарынга будуңарны салып алыңар» – дээрге, олары шак ынчалдыр кылганнар.

²⁵ Иисус шериг баштыңчыларыңа: «Коргуп-сүртевенер, кадыг-быжыг болгаш эрес-дидим болуңар! Силерниң дайзыннарыңарны, черле кым силерге удур дайылдажыр болдур, Дээрги-Чаяакчы оларны шак-ла ынчалдыр аажылаар!» – дээн. ²⁶ Ооң соонда Иисус оларны өлүргеш, беш ыяшка мөчү-сөөгүн азып каан. Ынчалдыр оларны кежээге чедир азып каан турган.

²⁷ Хүн ажар өйдө Иисус ол мөчү-сөөктү дүжүргеш, ол хааннарның чаштып чытканы куйже кирип октапкаш, ооң аксын улуг даштар-биле дуглап каарын дужааган. Ол даштар бо хүннерде-даа ында турар.

Мурнуу чүкте хоорайларны эжелеп алганы

²⁸ Ол-ла хүн Иисус Македаны эжелеп алган. Ооң чурттакчыларын, чаңгыс-даа кижиге арттырбайн, хылыш-биле кыргып-хыдып каапкан, а Македаның хаанын Иерихоннуң хаанын дег аажылаан.

²⁹ Иисус болгаш бүгү израиль чон Македадан Ливнаже чорупкаш, ынаар халдаан. ³⁰ Дээрги-Чаяакчы Ливнаны ооң чурттакчылары болгаш хааны-биле кады израильчилерниң холунга берипкен. Олар Ливнаның чурттакчыларын чаңгыс-даа кижиге арттырбайн, хылыш-биле кыргып-хыдып каапкан, а хаанын Иерихоннуң хаанын дег аажылаан.

³¹ Ливнадан Иисус бүгү израиль чон-биле кады Лахисче чорупкаш, бодунун турлаан ооң чоогунга кылып алгаш, ынаар халдаан. ³² Дээрги-Чаяакчы Лахисти израильчилерниң холунга берипкен: даартазында-ла Иисус хоорайны эжелеп алгаш, бүгү чурттакчыларын хылыш-биле кыргып-хыдып каапкан. Лахисти база Ливнаны дег аажылааннар. ³³ Гезерниң хааны Горам Лахиске дузалажыр дээш чедип кээрге, Иисус ооң чонун база чаңгыс-даа кижиге арттырбайн, кырып-хыдып каапкан.

³⁴ Иисус болгаш бүгү израиль чон Лахистен Эглонче чорупкаш, бодунун турлаан ооң чоогунга кылып алгаш, ынаар халдааннар. ³⁵ Ол-ла хүн ол хоорайны эжелеп алгаш, чурттакчыларын чаңгыс-даа кижиге арттырбайн, хылыш-биле кыргып-хыдып, узуткап каапкан. Эглонну база Лахисти дег аажылааннар.

³⁶ Иисус биле бүгү израиль чон Эглондан Хевронче чорупкаш, ынаар халдаан. ³⁷ Олар хоорайны эжелеп алгаш, ооң чурттакчыларын чаңгыс-даа кижиге арттырбайн, хааны-биле кады база ол чоок-кавының хоорай-суурларынын чурттакчыларын хылыш-биле кыргып-хыдып каапканнар. Иисус Хевронну база ооң бүгү чурттакчыларын, Эглонну дег, бүрүнү-биле узуткап каапкан.

³⁸ Иисус болгаш бүгү израиль чон Давирже ээп чорупкаш, ынаар халдаан. ³⁹ Олар хоорайны эжелеп алгаш, ооң чурттакчыларын хааны-биле кады база чоок-кавының хоорай-суурларының чурттакчыларын чаңгыс-даа кижиге арттырбайн, хылыш-биле кыргып-хыдып каапканнар. Хевронну, Ливнаны база Ливнаның хаанын Иисус канчанганыл, Давирни база ооң хаанын ынчалдыр аажылаан.

⁴⁰ Ынчалдыр Иисус ол черниң бүгү чурттакчыларын чылча шаап каан. Дагларга, даглар эдээнге, шат черге, *Негев ховузунга чурттаан хааннарны кыргып-хыдып, чаңгыс-даа амылыг чүве арттырбайн, Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчының дужаалы-биле узуткап каапкан. ⁴¹ Кадес-Варниден Газага чедир, бүгү гошен чуртту Гаваонга чедир Иисус кыргып-хыдып каапкан. ⁴² Ол бүгү черлерни хааннары-биле кады Иисус хары угда эжелеп алган, чүге дээрге Израиль дээш ооң Бурганы – Дээрги-Чаяакчы Боду чаалажып турган чүве-дир.

⁴³ Ооң соонда Иисус биле бүгү израиль чон Галгалда турлаанче ээп чанып келген.

Соңгу чүкте хоорайларны эжелеп алганы

11 ¹ Асорнуң хааны Иавин ол болуушкуннарның дугайында дыңнааш, ² Мадоннуң хааны Иовавче, Шимроннуң болгаш Ахсафтың хааннарынче, ² соңгу чүкте даглыг черлерде хааннарже, Киннерет хөлдүң мурнуу чүгүндө *Иордан хемниң шынаазында хааннарже, барыын чүкте шатта база Нафот-Дорда хааннарже, ³ чөөн чүктен далайга чедир чурттап турар хананей чонче, даглыг черлерде чурттап чоруур амор, хет, ферез, иевус чоннарже, Эрмон даг эдээнде Мицпа деп черде хиввей чонче шапкынчыларын чорудупкан. ⁴ Ол бүгү хааннар далайның элезини дег хөй санныг аг-шерии-биле кады дайынче үнүпкеннер; оларның аъттары болгаш *дайынчы тергелери энмежок турган. ⁵ Ол хааннар шупту катчып алгаш, Израиль-биле чаалажыр дээш, Мером сугларының чоогунга кады турлагжып алганнар.

⁶ Дээрги-Чаяакчы Иисуска: «Олардан кортпа. Даарта, бо-ла үеде, Мен оларнын шуптузун израильчилерге чылча шаптырар кылып каар мен. Сен оларнын аъттарының балдырларының сиирлерин үзе кезип каг, а дайынчы тергелерин өрттедивит» – дээн.

⁷ Иисус болгаш дайылдажып-ла шыдаар бүгү улус хенертен Мером сугларынче үнүп келгеш, дайзыннарнынче халдай бергеннер. ⁸ Дээрги-Чаяакчы ол хааннарнын аг-шерин израильчилернин холунга хүлээдиб бээрге, оларны чылча шапкаш, артканнарын улуг Сидон хоорайга чедир, Мисрефот-Маимге чедир, чөөн чүкте Мицпа шынаазынга чедир сүргеш, дириг кижии арттырбайн, шуптузун кыргып-хыдып каапканнар. ⁹ Иисус Дээрги-Чаяакчының чагааны дег, оларнын аъттарын берттиндиргеш, тергелерин өрттедикен.

¹⁰ Дедир ээп ора, Иисус Асорну эжелеп алгаш, ооң хаанын хылыш-биле өлүрүп каапкан. (Ол үеде чедир Асор ол чоок-кавыда күрүнелернин баштың хоорайы турган чүве-дир.) ¹¹ Анаа турган амылыг чүве бүрүзүн хылыш-биле кыргып-хыдып, чаңгыс-даа кижии арттырбайн, узуткап каапкаш, Асорну хуюктапкан.

¹² Иисус ол хааннарны шуптузун тудуп ап, хоорайлары-биле кады эжелеп алгаш, оларны Дээрги-Чаяакчының чалказы Моисейнин дужааганын ёзугаар хылыш-биле кыргып-хыдып, бүрүнү-биле узуткап каапкан. ¹³ Ындыг-даа болза, Иисустун өрттедикени Асордан аңгыда, израильчилер дөңнерде¹ турар хоорайларны өрттетпээннер. ¹⁴ Эжелеп алганы хоорайлардан тыпкан олчазын болгаш мал-маганны израильчилер боттары үлежип алганнар, а хоорайларнын чурттакчыларын чаңгыс-даа кижии арттырбайн хылыш-биле кыргып-хыдып каапканнар. ¹⁵ Ынчалдыр кылырын Дээрги-Чаяакчы Бодунун чалказы Моисейге дужааган, а Моисей ону Иисуска дужааган чүве-дир. Дээрги-Чаяакчы Моисейге чүнү чагааныл, Иисус чаңгыс-даа сөс хажытпайн, шак-ла ынчалдыр күүсеткен.

¹⁶ Иисус ынчалдыр бүгү чуртту: дагларны, *Негев ховуну шуптузун, Гошен деп черни шуптузун, шатты, Иордан хемниң шынаазын, Израильдин даглыг-даа, чавызааш-даа черлерин, ¹⁷ Эдомнун чоогунда турар Халлак дагдан Эрмон дааның эдээнде Ливан шынаазында турар *Ваал-Гадка чедир эжелеп алгаш, шупту хааннарны туткаш, өлүрүп каапкан. ¹⁸ Үр үениң дургузунда Иисус ол бүгү хааннар-биле дайылдажып келген. ¹⁹ Гаваоннун чурттакчылары хиввейлерден аңгыда, израильчилер-биле тайбың керээзи чарган хоорай чок болган: оларнын шуптузун дайын-биле чаалап алган. ²⁰ Дээрги-Чаяакчы ол чоннарны израильчилер-биле дайылдажыр кылдыр чөрүү-дедир кылып каан – израильчилер Дээрги-Чаяакчынын Моисейге дужааганын ёзугаар оларны кыргып-хыдып, кам-хайыра чокка бүрүнү-биле узуткап каапсын дээш, Ол ынчаар кылган.

²¹ Ол үеде Иисус Хевронда, Давирде, Анавта, Иудеянын болгаш Израильдин тейлеринде чурттап турар энак аймакче халдап келген. Иисус оларнын хоорайларын эжелеп алгаш, боттарын бүрүнү-биле узуткап каапкан. ²² Израильчилернин черинде

¹11:13 Дөң – еврей дылда мында турар «тел» деп сөс шаг шаанда анаа турган хоорайнын орнунга дөңнелип арткан, өске чаа хоорай тудуп каан черни көргүзүп турар.

11:6 Ы. х. к. 17:16; 2 Хаан. 8:4; 1 Чыл. 18:4 11:12 Ы. х. к. 7:24 11:12 Ы. х. к. 20:16-17

11:15 Хост. 34:11-12; Ы. х. к. 7:2 11:19 Ис. 9:7, 15 11:20 Хост. 4:21

11:20 Ы. х. к. 7:16; 20:16-17; 1 Хаан. 2:25 11:21 Сан. 13:23; Ы. х. к. 1:28; 2:10; 9:2

энак аймактан чаңгыс-даа кижиге артпаан (олар чүглө Газада, Гефте база Азотта арткан). ²³ Иисус ол бүгү чуртту эжелеп алгаш, Дээрги-Чаяакчының Моисейге чугаалаан бүгү сөстөрүн ёзугаар, ону израильчилерге аймак аайы-биле үлөп бергеш, оларга ээлээри-биле берипкен.

Дайын төнгөн, ол чуртка тайбың үе доктааган.

Моисейниң тиилээни хааннар

12 ¹ *Иордан хемниң чөөн талазында израильчилер Арнон хемден Эрмон даанга чедир бүгү Иордан шынаазының черлерин эжелеп алгаш, оларның хааннарын кыргып-хыдып каапкан. Ол хааннарның данзызы бо-дур:

² Эсевонга чурттап турган амор хаан Сигон. Ол хаан Арнон хемниң кыдыында Ароерни, Арнон шынаазын, Галаадтың чартыын база аммон чоннуң чуртунун кызыгаары Иавок хемге чедир девискээрни чагырып турган. ³ Оон ангыда Иордан шынаазы – Киннерет хөлдүң чөөн талакы эриктенден мурнуу чүктө Арава далайының (азы Дус далайының) чөөн талакы эринде Бет-Иешимотка чедир, Фасги сынынң эдээнге чедир девискээрни чагырып турган.

⁴ Дараазында Васанның хааны Огтуң девискээри турган. Ол – рефа уктуг сөөлгү артканнарның бирээзи чүве-дир. Ог Астаротка база Эдряга чуртун чагырып турган. ⁵ Аңаа Эрмон даг, салха чер, гессур база мааха чоннар-биле кызыгаарга чедир Васанның бүгү девискээри, Галаадтың чартыы, Эсевоннуң хааны Сигоннуң кызыгаарына чедир черлер хамааржыр.

⁶ Дээрги-Чаяакчының чалказы Моисей база израильчилер ол хааннарны чылча шаап каан; Моисей оларның черлерин Рувимниң, Гадтың аймактарына база Манассияның аймааның чартыына ээлээр кылдыр бергилепкен.

Иисустуң тиилээни хааннар

⁷⁻⁸ Иордан хемниң барыын талазында Иисус биле израильчилер Ливан шынаазында турар *Ваал-Гадтан Эдомнуң чоогунда турар Халлак даанга чедир чурттап чораан хааннарын чылча шаап каан. Хет, амор, хананей, ферез, хиввей база иевус чоннарның бүгү черлерин – дагларны, шатты, Иордан шынаазын, даглар эдектерин, ээн кургаг ховуну база *Негевти – Иисус Израильдиң аймактарына ээлээри-биле үлөп берипкен. Ол чоннарның хааннары:

⁹ Иерихоннуң хааны,

Вефил чоогунда Гайның хааны,

¹⁰ Иерусалимниң хааны,

Хевроннуң хааны,

¹¹ Иармуттуң хааны,

Лахистиң хааны,

¹² Эглоннуң хааны,

Гезерниң хааны,

¹³ Давирниң хааны,

Гадерниң хааны,
¹⁴ Хорманың хааны,
 Арадтың хааны,
¹⁵ Ливнаның хааны,
 Одолламның хааны,
¹⁶ Македаның хааны,
 Вефилдиң хааны,
¹⁷ Таппуахтың хааны,
 Хеферниң хааны,
¹⁸ Афектиң хааны,
 Шароннуң хааны,
¹⁹ Мадоннуң хааны,
 Асорнуң хааны,
²⁰ Шимрон-Мероннуң хааны,
 Ахсафтың хааны,
²¹ Таанахтың хааны,
 Мегиддоннуң хааны,
²² Кедестиң хааны,
 Кармил даанда Иокнеамның хааны,
²³ Нафот-Дорда Дорнуң хааны,
 Галгалда Гоимниң хааны,
²⁴ Тирцаның хааны – шупту үжен бир хаан.

Эжелетгинмээн черлер

13 ¹Иисус назыдап кырый бээрге, Дээрги-Чаяакчы аңаа мынча дээн: «Сен назыдап кырый бердиң, а эжелеп алыр ужурулуг черлер ам-даа дыка хөй болгай. ²Ол черлер бо-дур:

филистим база гессур чоннарның бүгү девискээрлери ³(Египеттиң чөөн талазында Шихор хемден соңгу чүкте Экрон кызыгаарыңга чедир *Ханаанның девискээрлери деп санаттынар. Ында филистимнерниң беш күрүне-хоорайы бар: Газа, Азот, Аскалон, Геф база Экрон);

⁴аввей чоннуң мурнуу чүкте чери;

Сидон хоорайга хамааржыр Меарадан Афекке чедир база амор чоннуң кызыгаарыңга чедир бүгү ханаан чер;

⁵гевал чер;

Эрмон дааның эдээнде *Ваал-Гадтан чөөн чүкте Ливо-Хаматка чедир бүгү ливан чер.

⁶Ливандан Мисрефот-Маимге чедир даглыг черлерниң чурттакчылары – бүгү сидончуларны израиль чондан үндүр сывырыптар мен. Мээң сеңээ чагып кааным дег, ол черни израиль чонга өнчү кылдыр үлеп бер. ⁷Бо черни тос аймакка база Манассияның аймааның чартыгыңга ээлеп чурттаары-биле бер».

Иорданның чөөн чүгүндө черни үлээни

⁸ Дээрги-Чаяакчының чалчазы Моисейниң бергенин ёзугаар Рувимниң болгаш Гадтың аймактары база Манассияның аймааның өске чартгы *Иордан хемниң чөөн талазында дараазында черлерни ээлеп чурттаары-биле алганнар:

⁹ Арнон шынаазын дургаар чаттылган Ароерден болгаш шынаада турар хоорайдан эгелээш, Медевадан Дивонга чедир бүгү оргулааш –

¹⁰ Эсевонну чагырган амор хаан Сигоннуң аммон чоннуң кызыгаарына чедир шупту хоорайлары;

¹¹ Гессур база мааха чоннарның девискээрлери, Галаад, бүгү Эрмон даг, Салхага чедир бүгү Васан – ¹² Астаротка болгаш Эдреяга чуртун чагырган Васанның хааны Огтуң бүгү күрүнези. (Ог хаан дээрге рефа уктуг сөөлгү арктаннарның бирээзи турган чүве-дир.) Моисей ол дайзыннарны чылча шапкаш, черлерин эжелеп алган.

¹³ Ынчалза-даа израильчилер гессур база мааха чоннарны үндүр ойлатпаан. Олар бо хуннерде-даа израильчилерниң аразында чурттап чоруур.

¹⁴ Моисей чүглө Левийниң аймаанга чер бербейн барган. «Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыга өргүл салыры – оларның үүле-хуузу ол-дур» – деп, Дээрги-Чаяакчы оларга чугаалаан болгай.

Рувимниң девискээри

¹⁵ Моисей Рувимниң аймаанга төрөл бөлүк аайы-биле дараазында черлерни үлөп берген:

¹⁶ Арнон шынаазын дургаар чаттылган Ароерден болгаш шынаада турар хоорайдан эгелээш, Медевага чедир бүгү оргулааш;

¹⁷ Эсевон болгаш ооң оргулаашта турар бүгү-ле суурлары – Дивон, Вамот-Ваал база Бет-Ваал-Меон, ¹⁸ Иааца, Кедемот база Мефаат, ¹⁹ Кириатаим, Сивма база шынаада турар тейде Цереф-Шахар, ²⁰ Бет-Фегор, Фасги сынның эдектери база Бет-Иешимот – ²¹ оргулаашта бүгү хоорайлар, Эсевонну чагырган амор хаан Сигоннуң күрүнези. Моисей Сигонну чылча шапкаш, хаанның томуйлааны чагырыкчыларны – Эвий, Рекем, Цур, Хур, Рева деп мадиан нояннарны – база өлүрүп каан. ²² Беорнуң оглу төлгечи Валаамны база, өскелерни дег, израильчилер хылыш-биле өлүрүп кааннар.

²³ Рувимниң аймааның черлериниң кызыгаары – Иордан хем. Оларның төрөл бөлүк аайы-биле ээлээр хоорай, суурлары ол чүве-дир.

Гадтың девискээри

²⁴ Моисей Гадтың аймаанга төрөл бөлүк аайы-биле дараазында черлерни үлөп берген:

²⁵ Иазер деп девискээр, Галаадтың бүгү хоорайлары, Равва хоорайның дужунда Ароерге чедир аммон чурттуң чартгы;

²⁶ Эсевондан Рамат-Мицпага болгаш Бетонимге чедир, Маханаимден Давир кызыгаарына чедир черлер;

13:8 Сан. 32:33; Ы. х. к. 3:12 13:9 Ы. х. к. 2:35 13:12 Ис. 12:4 13:13 1 Чыл. 2:23

13:14 Ы. х. к. 18:1-2 13:21 Сан. 25:15; 31:8 13:22 Сан. 31:16

²⁷ шынаада турар Бет-Гарам, Бет-Нимра, Сокхот болгаш Цафон – Эсевоннун хааны Сигоннун күрүнезинин арткан чери.

Ол девискээрниң кызыгаары – Иордан хемниң чөөн талазы биле Киннерет хөлдун кыдыы. ²⁸ Гадтың аймааның төрөл бөлүк аайы-биле ээлеп чурттаар хоорай, суурлары ол чүве-дир.

Манассияның чөөн чүкте девискээри

²⁹ Моисей Манассияның аймааның чартыынга база төрөл бөлүк аайы-биле ээлеп чурттаар черлерни үлөп берген:

³⁰ Маханаимден эгелээш, бүгү Васан күрүне (ооң хааны – Ог), Васанда Иаирниң бүгү хоорай-суурлары – алдан хоорай;

³¹ Галаадтың чартыы;

Васанны чагырган Ог хаанның Астарот болгаш Эдрея деп найысылал хоорайлары. Манассияның оглу Махирниң үре-салгалының чартыынга төрөл бөлүктөр аайы-биле ол черлерни үлөп берген.

³² Моисей *Моавтың ховуларынга, Иорданның чөөн талазынга, Иерихондан чөөн чүкке ол черлерни ээлеп чурттаары-биле үлөп берген чүве-дир. ³³ А Левийниң аймаанга ол ээлээр чер бербээн. «Оларның үлүү – Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы Боду ол-дур!» – деп, Дээрги-Чаяакчы оларга чугаалаан болгай.

*Ханаан черни үлээни

14 ¹ Бурганның бараалгакчызы Элеазар, Нуннун оглу Иисус база аймактар *баштыңнарының үлөп бергени-биле израиль чон ханаан черни ынчаар өнчү кылдыр алган. ² Дээрги-Чаяакчының Моисейни дамчыштыр чагааны-биле, ол черни төлгө даштары октааш, израиль чоннун тос болгаш чартык аймаанга үлөп бергеннер. ³ Өске ийи болгаш чартык аймакка Моисей Иорданның чөөн талазында черни берген турган. А *левиттерге оларның аразынга ээлээр чер бербээн. ⁴ Иосифтин салгалдарындан ийи аймак үнген: Манассия болгаш Эфрем. А левиттерге хуваагылыг чер бербээн. Чүглө чурттаар хоорайлар болгаш малмаганын кадарар чер берген. ⁵ Дээрги-Чаяакчы Моисейге канчаар чагып кааныл, израильчилер ынчалдыр черни хуваалда ёзугаар үлежип алганнар.

Халевтин эзел чери

⁶ Иуданың үре-салгалы Галгалда Иисуска чедип кээрге, кенез уктуг Иефоннийниң оглу Халев аңаа мынча дээн: «Кадес-Варниге тургаш, Дээрги-Чаяакчы Бодунуң кижизи Моисейге сээң болгаш мээң дугайымда чүү дээнин бодун билер сен. ⁷ Дээрги-Чаяакчының чалчазы Моисей мени Кадес-Варниден ханаан чер шинчилеп аары-биле чорудуп турда, дөргөн харлыг турган мен. Оон ээп келгеш, чүнү бодап турарымны аңаа шыны-биле чугаалаан мен. ⁸ Мээң кады чораан улузум чоннун сузун бастындыр чугаалап каапкан. А мен Дээрги-Чаяакчы Бурганымга бүрүнү-биле чагыртып арткан мен. ⁹ Ынчан Моисей меңээ: „Сээң

13:30 1 Чыл. 2:23 13:31 Сан. 32:41 13:33 Сан. 18:20; Ы. х. к. 10:9 14:1 Сан. 34:17

14:2 Сан. 26:53-55; 34:13 14:3 Сан. 18:20; Ы. х. к. 10:9 14:4 Э. д. 48:5 14:4 Сан. 35:2

14:6 Сан. 13:31; 14:6 14:8 Сан. 13:32; Ы. х. к. 1:28

хайгыыл кылып чорааның чер мөңгө шагда сээң болгаш сээң үре-салгалынны болур! Чүгө дээрге сен Дээрги-Чаяакчы Бурганымга бүрүнү-биле чагырттын“ – деп даңгыраглаан чүве.

¹⁰Бо-дур, Дээрги-Чаяакчы ону азаанын ёзугаар бо хүнге чедир мээн амьдыралымны узадып чор. Моисейге Дээрги-Чаяакчы сөзүн бергининден бээр дөртөн беш чыл эрткени ол-дур – ол үеде израильчилер ээн кургаг ховулап чоруп орган. Ам мен сезен беш харлыг мен. ¹¹Мээн кадыкшылым, Моисейниң мени чорудуп турганы үеде дег, ам-даа быжыг-дыр. Ынчан кайы хире күштүг турган мен, ам-даа болза дайылдажырынга болгаш өске-даа ажыл-херектер чорударынга шыдалым четчир-дир. ¹²Дээрги-Чаяакчының ынчан чугаалап турганы даглыг черни мээн холумга хүлээдип берип көр. Ында энак аймак чурттап турар, оларның хоорайлары улуг болгаш быжыг дээрзин бодун база дыңнап турдуң. Дээрги-Чаяакчы мээн-биле кады болур болза, ол черни мен Дээрги-Чаяакчының сөзүн ёзугаар эжелеп алың!»

¹³Иисус Иефоннийниң оглу Халевти алгап-йөрээп кааш, Хевронну ээлеп аары-биле анаа берипкен. ¹⁴Кенез уктуг Иефоннийниң оглу Халев бо хүннерде-даа Хевроннуң ээзи болуп арткан, чүгө дээрге ол Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыга бүрүнү-биле чагырткан. ¹⁵(Хевронну оон мурнунда Кириат-Арба деп адап турган. Ону Арба деп энак аймактын ат-сураглыг кижизинге тураскаадып адап каан чүве-дир.)

Дайын төнгөн, ол чуртка тайбың үе доктааган.

Иуданың девискээри

15¹Төлге даштары октаарга, Иуданың аймаанга оларның төрөл бөлүктөр аайы-биле үлүү болур черлер мындыг болган: мурнуу чүкте Эдомнуң ужунда ээн кургаг Цин ховузу. ²Оон мурнуу кызыгаары Дус далайның мурнуу талазында мугулдурдан эгелээр. ³Кызыгаары мурнуу чүкте Акравим артын эрткеш, Цинни таварааш, Кадес-Варниниң мурнуу талазынга четкен. Оон Хецрон таварып эрткеш, Аддарже үнгеш, Каркаже ээптер. ⁴Оон ыңай Ацмонну таварааш, Египеттин кызыгаарында хемни дургаар чороткаш, далайга четкен. Ол болза мурнуу кызыгаар болур. ⁵Чөөн талакы кызыгаары – Дус далайдан *Иордан хемниң аксынга чедир.

А сонгу кызыгаар – Дус далайның ол мугулдурундан эгелээш, ⁶моон ыңай черлерниң кызыгаары Бет-Хогланы эрткеш, сонгу таладан Бет-Араваны таварааш, Боганның Хаязынга четкен (Боган дээрге Рувимниң үре-салгалы турган). ⁷Оон ыңайлаарга, кызыгаар Ахор шынаазындан Давирге четкеш, сонгу талада шынааның мурнуу чүгүндө Адуммим бедигээжиниң дужунда чыдар Галгалче ээпкен. Моон эгелээш, кызыгаар Эн-Шемеш сугларның үнген бажындан Эн-Рогелге четкен. ⁸Оон ыңай кызыгаар Иевустун – Иерусалимниң мурнуу талазында Бен-Энном шынаазын таварып эрткеш, ол шынааның барыны талазында база Рефаим шынаазының сонгу талазында турар дагже үнген. ⁹Ол дагның бажындан баткаш, кызыгаар Нефтоах сугларының үнген бажын таварып, Эфрон даанда хоорайларга четкеш, *Вaal (азы

14:9 Сан. 14:6-9, 24 14:12 Сан. 13:23; Ы. х. к. 1:28; 2:10; 9:2; Ис. 11:21

14:15 Э. д. 23:2; 35:27; Башт. 1:10

14:15 Ис. 15:13

14:15 Ис. 11:23

15:4 Сан. 34:3-5

15:6 Ис. 18:17

Кириат-Иарим) деп хоорайже ээптер. ¹⁰ Кызыгаар Ваалдан барыын чүкче, Сеир дагларынче углааш, Иарим (азы Кесалон) дааның соңгу талазы-биле эртер, оон Бет-Шемешче баткаш, Тимна таварып чоруур. ¹¹ Кызыгаар Экроннун соңгу талазы-биле Шикаронче ээпкеш, Ваал даан эрткеш, Иавнеилге чедер, далай чанынга төнер. Барыын талакы кызыгаарны Улуг далай ээлеп чыдар. ¹² Иуданың аймааның төрөл бөлүктөр аайы-биле ээлээн черлериниң кызыгаарлары бо-дур.

¹³ Иисус Дээрги-Чаякчының чагыы-биле Иефоннииниң оглу Халевке Иуданың аймааның черлериниң аразынга чер берген: Кириат-Арба (азы Хеврон) деп хоорай. Арба дээрге энак аймактын өгбези чүве-дир. ¹⁴ Халев ол хоорайдан үш энак киж: Шешай, Ахиман база Талмайны үндүр ойладыпкан чүве-дир. ¹⁵ Кириат-Арбадан үнгеш, Халев Давирнин чурттакчыларынче дайын-чаалыг чорупкан. (Давирнин оон мурнунда ады Кириат-Сефер турган). ¹⁶ Халев: «Кым Кириат-Сеферни чылча шапкаш, эжелеп аар болдур, аңаа бодумнун уруум Ахсаны кадай кылдыр бээр мен» – деп аазаан.

¹⁷ Ол хоорайны Халевтин дунмазы боор Кеназтын оглу Гофониил эжелеп алган. Ынчангаш Халев аңаа бодунун уруу Ахсаны кадай кылдыр берген.

¹⁸ Ахсаның чоруур өйү чедип кээрге: «Ачамдан өнчү кылдыр шөл дилеп аар болза эки» – деп Гофониилди сургап каан. Ахса ачазынга келгеш, элчигенинден дүжүп кээрге, Халев оон: «Чүнү хереглеп чор сен?» – деп айтырган.

¹⁹ «Меңээ ачы-буяндан хайырлап көрүңерем. Силер меңээ ээн кургаг *Негевте черни бердинер, ам меңээ суглардан база беринерем» – деп, Ахса ачазындан дилээн. Ынчангаш Халев уруунга Үстүкү болгаш Адаккы суг баштарын берген.

²⁰ Иуданың аймааның төрөл бөлүктөр аайы-биле алган черлери бо-дур:

²¹ Эдом-биле мурнуу талазында кызыгаарлажып турар хоорайлары – Кавцеил, Эдер, Иагур, ²² Кина, Димона, Адада, ²³ Кедес, Асор, Ифнан, ²⁴ Зиф, Телем, Валот, ²⁵ Гацор-Хадафа, Кириат-Хецрон (азы Асор), ²⁶ Амам, Шема, Молада, ²⁷ Хацар-Гада, Хешмон, Бет-Палет, ²⁸ Хацар-Шуал, Бээр-Шева, Визиофея, ²⁹ Ваала, Ийим, Эцем, ³⁰ Элтолад, Кесил, Хорма, ³¹ Циклаг, Мадмана, Сансана, ³² Леваот, Шелихим, Аин, Риммон – суурлары-биле кады чээрби тос^m хоорай.

³³ *Шефела деп шат черде – Эштаол, Цора, Ашна, ³⁴ Заноах, Эн-Ганним, Таппуах, Гаенам, ³⁵ Иармут, Одоллам, Сохо, Азека, ³⁶ Шаараим, Адифаим, Гедера (азы Гедерофаим) – суурлары-биле кады он дөрт хоорай;

³⁷ Ценан, Хадаша, Мигдал-Гад, ³⁸ Дилеан, Мицфе, Иокфеил, ³⁹ Лахис, Боцкат, Эглон, ⁴⁰ Хаббон, Лахмас, Хифлис, ⁴¹ Гедерот, Бет-Дагон, Наама, Македа – суурлары-биле кады он алды хоорай;

⁴² Ливна, Этер, Ашан, ⁴³ Иффах, Ашна, Нецив, ⁴⁴ Кеила, Ахзив, Мареша – суурлары-биле кады тос хоорай;

⁴⁵ Экрон болгаш аңаа хамааржыр хоорай, суурлар;

⁴⁶ Экрондан далайга чедир Азоттун чоогунда хоорай, суурлар;

^m15:32 Бо даңзыда чээрби тостан-даа хөй хоорайларның ады кирип турар. Мында Симеоннун аймаанга хамааржыр хоорайлар база кирген бооп чадавас (19:1-9 көр).

⁴⁷ Азот болгаш аңаа хамааржыр хоорай, суурлар;

Газа болгаш Египетти кызыгаарлап турар хемге база Улуг далайга чедир Газага хамааржыр шупту хоорай, суурлар.

⁴⁸ Даглыг черде – Шамир, Иаттир, Сохо, ⁴⁹ Данна, Кириат-Санна (азы Давир), ⁵⁰ Анав, Эштемоа, Аним, ⁵¹ Гошен, Холон, Гило – суурлары-биле кады он бир хоорай;

⁵² Арав, Дума, Эшан, ⁵³ Ианум, Бет-Таппуах, Афека, ⁵⁴ Хумта, Кириат-Арба (азы Хеврон), Цигор – суурлары-биле кады тос хоорай;

⁵⁵ Маон, Кармил, Зиф, Юта, ⁵⁶ Изреел, Иокдам, Заноах, ⁵⁷ Каин, Гива, Тимна – суурлары-биле кады он хоорай;

⁵⁸ Халхул, Бет-Цур, Гедор, ⁵⁹ Маарат, Бет-Анот, Элтекон – суурлары-биле кады алды хоорай;

⁶⁰ Кириат-Ваал (азы Кириат-Иарим) база Аравва – суурлары-биле кады ийи хоорай.

⁶¹ Ээн кургаг ховуда – Бет-Арава, Миддин, Секаха, ⁶² Нившан, Ир-Мелах, Эн-Геди – суурлары-биле кады алды хоорай.

⁶³ А Иерусалимге чурттап чораан иевус чонну чуртундан Иуданың аймаа үндүр сывырып шыдаваан. Амгы үеде-даа иевустар Иуданың үре-салгалы-биле кады Иерусалимде чурттап чоруурлар.

Эфрем биле Манассияның девискээрлери

16 ¹ Ооң соонда төлге даштары октаарга, Иосифтиң салгалдарыңга мындыг үлүг онаашкан: оларның девискээриниң мурнуу кызыгаары Иерихон чоогунда (Иерихоннун суг бажының чөөн талазында) *Иордан хемден эгелээш, ээн кургаг ховуну таварааш, даглыг черде турар Вефил хоорайга четкен. ² Вефилден Лузка четкеш, архи төрөл бөлүктүң черинде Атарот хоорайже шилчий берген. ³ Оон барыын чүкче даглардан бадып, иафлет төрөл бөлүктүң черин таварааш, Алдыы Бет-Оронга база Гезерге четкеш, далай кыдыыңга төнгөн.

⁴ Иосифтиң салгалдары болур Манассия болгаш Эфремниң аймактары база боттарының ээлээр черлерин алган чүве-дир. ⁵ Эфремниң аймааның төрөл бөлүк айы-биле алган черлери бо-дур: оларның мурнуу кызыгаары – чөөн чүкте Атарот-Адардан эгелээш, Үстүү Бет-Оронну таварааш, ⁶ далай кыдыыңга төнгөн. Чөөн кызыгаары – сонгу чүкте Михметаттан чөөн чүкче эеп, Таанат-Силомни таварааш, Ианохтуң чөөн талазы-биле эрткеш, ⁷ Атарот биле Нааратче даглардан баткаш, Иерихонга үскеш, Иордан хемге четкен. ⁸ Сонгу кызыгаары – Таппуахтан Кана хем-биле барыын чүкче эртип, далайга четкен.

Эфремниң аймааның төрөл бөлүк айы-биле алган черлери ол-дур. ⁹ Ол аймакка хоорай, суурларны Манассияның аймааның черинден ылгап берген чүве-дир. ¹⁰ Эфремниң аймаа Гезерге чурттап турган хананей чонну үндүр ойлатпаан болгаш, хананейлер ам-даа оларның аразында чурттап, оларның ажылын кылып албатылары бооп чоруур чүве-дир.

17¹Төлге даштарын Манассияның аймаа дээш октаан. Манассия дээрге Иосифтиң дун оглу-дур. А Манассияның дун оглу Махир – галаадчыларның ада-өгбези. Галаадчылар ёзулуг дайынчылар турган, ынчангаш Махирниң төрөл бөлүүнге Галаад болгаш Васан деп черлер онаашкан. ²А Манассияның өске салгалдары – Авиезерниң, Хелектиң, Астриилдиң, Шехемниң, Хеферниң, Шемиданың үре-салгалы – төрөл бөлүк аайы-биле хувааглыг черлерни база алган. Иосифтиң оглу Манассияның эр хиндиктиг салгалдары болгаш олардан укталган төрөл бөлүктөр мындыг чүве-дир:

³Салпаад деп кижиге (ол дээрге Хеферниң оглу, Хефер – Галаадтың оглу, Галаад – Махирниң оглу, Махир – Манассияның оглу турган) эр хиндиктиг ажы-төлү чок, чүгле кыстарлыг турган чүве-дир. Оон уругларының аттары бо-дур: Махла, Ноа, Хогла, Милка база Тирца. ⁴Ол кыстар *Бурганның бараалгакчызы Элеазарга, Нуннун оглу Иисуска база чоннун *баштыңнарынга келгеш: «Дээрги-Чаяакчы бистиң төрөл акыларывыстың аразынга биске хувааглыг чер бээр кылдыр Моисейге дужааган болгай» – дээрге, Дээрги-Чаяакчының дужаалы-биле оларга ада төрелиниң эр улунунун аразынга хувааглыг черни берген. ⁵Ынчалдыр Манассияның аймаанга, *Иордан хемниң ындында чыдар Галаад болгаш Васандан аңгыда, он девискээр онаашкан, ⁶чүге дээрге Манассияның кыс улuzu эр улунунун аразынга база хувааглыг черлерни алган. А Галаад деп черни Манассияның арткан үре-салгалынга берген.

⁷Манассияның аймааның чери Асирниң аймаандан Сихем дужунда Михметатка чедир чаттылган. Оон ыңайлааш, мурнуу чүкче – Эн-Таппуахче ээптер. ⁸Таппуахтың чоок-кавызы Манассияга хамааржыр, а Таппуах хоорай боду кызыгаар черде турар болгаш, Эфремниң аймаанга хамааржыр чүве-дир. ⁹Моон ыңай кызыгаар Кана хемче даглардан куду баткаш, далайга барып төнер. Хемниң мурнуу талазында турар хоорайлар Манассияга хамааржып турган-даа болза, оларны Эфремниң аймаанга ылгап берген. А хемниң соңгу талазында чер ам-даа Манассияга хамааржыр. ¹⁰Хемниң мурнуу талазында черлер – Эфремни, а соңгу талазындалары – Манассияны. Манассияның барыын кызыгаары далай турган.

Соңгу чүгүнден Асирниң аймаа-биле, а чөөн чүгүнден Иссахарның аймаа-биле кызыгаарлажып турган. ¹¹Иссахар биле Асирниң девискээрлеринден Манассияга Бет-Сан, Ивлеам, Дор, Эн-Дор, Таанах, Мегиддон боттарының чоок-кавызында суурлары, ында бар бүгү чурттакчылары-биле кады хамааржыр. (Ол хоорайларның үшкүзү – Нафат-Дор.)ⁿ ¹²Манассияның аймаа ол хоорайларны эжелеп ап шыдаваан, ынчангаш хананей чон оларда чурттап артып калган чүве-дир. ¹³Израильчилер оон соонда күштели бергеш, ол хананейлерни боттарының ажылын кылдыртыр албатылары кылып алганнар, ынчалза-даа хоорайларындан үндүр ойлатпааннар.

¹⁴Иосифтиң салгалдары Иисуска: «Чүге сен биске чурттуң чүгле чаңгыс бичии девискээрин үлүүвүс кылдыр берип кагдың? Бис дыка хөй улус ышкажыл бис, Дээрги-Чаяакчы биске ачы-буян хайырлаан болгай» – дээннер.

ⁿ**17:11** Бо домактың утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Нафаттың үшкү кезээ база аңаа хамааржыр» деп бижээн.

¹⁵ Иисус оларга: «Бир эвес силер хөй улус болзунарза, бир эвес силерге Эфрем даглары тар болза, ферез болгаш рефа чоннарның чавызааш черинге баргаш, ында арга-арыглыг черни аштап алыңар» – дээн.

¹⁶ Иосифтин салгалдары: «Ийе, биске бо даглыг черлер эвээш-тир. А чавызаашта чурттап турар бүгү хананейлер – Бет-Сан болгаш ол чоок-кавынын-даа, Изреел шынаазынын-даа чурттакчылары дайынчы демир тергелерлиг болгай» – деп харыылааннар.

¹⁷ Иосифтин салгалдары болур Эфреمنىң болгаш Манассияның аймактарына Иисус мынча дээн: «Силер хөй болгаш күштүг-дүр силер. Силерниң үлүүнерге чангыс борбак девискээр онаажыр эвес. ¹⁸ Даглар-даа, бо арга-арыг-даа силерни болур. Арга-арыгны аштап-арыглап алыңар, ынчан оон девискээри бүрүнү-биле силерни болур. Хананей чон чеже-даа демир тергелерлиг болгаш күштүг болза, силер оларны үндүр ойдадыптар силер!»

Өске аймактарга черни үлээни

18 ¹ Бүгү израиль ниитилел Силом хоорайга чыгып келгеш, аңаа *Ужуражылга майгынын тип алган. Бүгү чуртту эжелеп алган-даа болза, ² израильчилерниң чеди аймаа ам-даа үлелеге хувааглыг чер албаан турган.

³ Ынчан Иисус израильчилерге мынча дээн: «Силерниң ада-өгбөнерниң Бурганы Дээрги-Чаяакчының силерге бергени черни ээлеп аарда, ам чеже шүшпеннеп кээр силер? ⁴ Аймак бүрүзүндөн үш-үш кижиден шилип беринер. Оларны бо чуртту эргээш, черниң байдалын бижип демдеглед, аймактарга канчаар үлээрин билип алгаш, катап меңээ чедип кээр кылдыр чорудуптайн. ⁵ Олар черни чеди кезекке чарып алзын. (Иуданың аймаа мурнуу чүкте хувааглыг черге турумчуп алзын, Иосифтин салгалдары соңгу чүкте хувааглыг черге турумчуп алзын.) ⁶ Черниң байдалын бижип демдеглед алгаш, чеди кезекке үлеп алгаш, меңээ борта эккеп көргүзүңер. Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың мурнунга төлге даштарын октааш, ол черни силерге тодарадып бээр мен. ⁷ Чүгле *левиттер силерниң аранарга хувааглыг чер албас, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының *бараалгакчылары болуру – оларның үлүг-хузуу-дур. А Гадтын, Рувимниң аймактары болгаш Манассиянын аймааның чартыы Дээрги-Чаяакчының чалчазы Моисейниң бергенин ёзугаар *Иордан хемниң чөөн талазында черлерни ээлээр кылдыр алганнар».

⁸ Черниң байдалын бижир уjurлуг улуска, чоруурунун бетинде, Иисус мындыг чарлык үндүрген: «Бо чуртту эргип кезээш, байдалын бижип алгаш, катап меңээ чедип келиңер. А мен ынчан маңаа, Силомга, Дээрги-Чаяакчынын мурнунга төлге даштарын октааш, черни силерге тодарадып бээр мен». ⁹ Ол улус чоруткаш, чуртту эргип кезээш, бүгү хоорайларын дептерге демдеглед, чеди кезекке үлеп алгаш, Силомда турлагда Иисуска чедип келген. ¹⁰ Иисус Силомга Дээрги-Чаяакчынын мурнунга төлге даштарын октааш, израильчилерниң арткан аймактарына хувааглыг черлерни үлеп берген.

Вениаминниң девискээри

¹¹ Баштай-ла Вениаминниң аймаа төрөл бөлүктөр аайы-биле дараазында хувааглыг черни алган. Оларның үлүү болур чери Иуданың болгаш Иосифтин салгалдарының черлериниң аразында болган. ¹² Оларның соңгу кызыгаары – Иордан хемден эгелээш, Иерихоннуң соңгу талазы-биле эрткеш, барыын чүкте дагларны таварааш, Бет-Авенниң ээн кургаг ховузунга четкен. ¹³ Оон кызыгаар Лузтуң (азы Вефилдин) мурнуу талазы-биле эрткеш, Алдыы Бет-Ороннуң мурнуу чүгүндө дагда турар Атарот-Адарже бадып четкен. ¹⁴ Барыын кызыгаары – Бет-Орон джунда (мурнуу чүгүндө) турар дагдан кызыгаар Иуданың аймааның Кириат-*Ваал (азы Кириат-Иарим) деп хоорайынга эрткен. ¹⁵ Мурнуу кызыгаары – Кириат-Иаримден барыын чүкче чоруткаш, Нефтоах сугларының үнген бажынга четкен. ¹⁶ Оон кызыгаар Бен-Энном шынаазының баарында – Рефаим шынаазының соңгу талазында даглап баткаш, Бен-Энном шынаазын таварып, Иевус хоорайның мурнуу талазын эрткеш, Эн-Рогелче чорупкан. ¹⁷ Оон соңгу чүкче ээпкеш, Эн-Шемешти эрткеш, Адуммим бедигээжиниң джунда чыдар Гелилотче углапкаш, Боганның Хаязынче бадып келген (Боган дээрге Рувимниң үре-салгалы турган). ¹⁸ Оон кызыгаар Иордан шынаазынче көрүнген дагның ийин соңгу тала-биле эрткеш, шынааже бадып келгеш, ¹⁹ Бет-Хогланың соңгу талазы-биле чоруткаш, Иордан хемниң мурнуу аксынга – Дус далайның соңгу мугулдурунга чедип төнген. Вениаминниң девискээриниң мурнуу кызыгаары ол-дур. А чөөн кызыгаары – Иордан хем. ²⁰ Вениаминниң аймааның төрөл бөлүктөр аайы-биле алган черлериниң кызыгаары ындыг чүве-дир.

²¹ Вениаминниң аймаанга төрөл бөлүктөр аайы-биле хамааржыр хоорайлар бо-дур: Иерихон, Бет-Хогла, Эмек-Кециц, ²² Бет-Арава, Цемараим, Вефил, ²³ Аввим, Фара, Офра, ²⁴ Кефар-Аммонай, Афни база Гива – суурлары-биле кады он ийи хоорай;

²⁵ Гаваон, Рама, Беерот, ²⁶ Мицпа, Кефира, Моца, ²⁷ Рекем, Ирфеил, Тарала, ²⁸ Цела, Элеф, Иевус (азы Иерусалим), Гивеат база Кириат-Иарим – суурлары-биле кады он дөрт хоорай.

Вениаминниң аймааның төрөл бөлүктөр аайы-биле үлелгеге алган черлери ол-дур.

Симеоннуң девискээри

19 ¹ Ийи дугаарында Симеоннуң аймаа төрөл бөлүктөр аайы-биле хувааглыг черни алган. Оларның чери Иуданың аймааның чериниң аразында болган.

² Оларга хамааржыр хоорайлар бо-дур: Беэр-Шева (азы Шева), Молада, ³ Хацар-Шуал, Вала, Эцем, ⁴ Элтолад, Вефул, Хорма, ⁵ Циклаг, Бет-Маркавот, Хацар-Суса, ⁶ Бет-Леваот база Шарухен – суурлары-биле кады он үш хоорай;

⁷ Аин, Риммон, Этер база Ашан – суурлары-биле кады дөрт хоорай. ⁸ Ол хоорайларны долгандыр турар бүгү суурлар, Ваалат-Беэрге (азы *Негевте Рамага) чедир безин суурлар Симеонга хамааржыр. Симеоннуң аймааның төрөл бөлүк аайы-биле үлелгеге алган черлери ындыг чүве-дир.

⁹ Симооннун аймаанга черни Иуда аймааның черинден үзүп берген турган. Иуданың аймааның хувааглыг чериниң девискээри оларга улуг турган болгаш, Симооннун аймаанга черни ооң аразындан берген чүве-дир.

Завулоннун девискээри

¹⁰ Үш дугаарында Завулоннун аймаа төрөл бөлүктөр аайы-биле хувааглыг черни алган. Оларның чериниң кызыгаары Саридке чедир шөйлүп чоруткан. ¹¹ Оон кызыгаары барыын чүкте Маралага четкеш, Дабешетти таварааш, Иокнеамнын баарында хемге четкен. ¹² Саридтен дедир чөөн талада хүн үнер чүкче углааш, Кислот-Фаворже эрткеш, Давратты таварааш, Иафияга четкен. ¹³ Моон чөөн талада Гат-Хеферге, Итта-Кацинге четкеш, Риммонну таварааш, Неяже углаан. ¹⁴ Оон кызыгаар Ханнатоннун соңгу талазы-биле эрткеш, Ифтах-Эл шынаазынга төнгөн. ¹⁵ Оон аңгыда Завулонга Каттат, Нагалал, Шимрон, Идеала база Вифлеем хоорайлар хамааржыр.

Суурлары-биле кады шупту он ийи хоорай Завулонга хамааржыр. ¹⁶ Завулоннун аймааның төрөл бөлүктөр аайы-биле үлелгеге алган черлери, оларның хоорай, суурлары ол-дур.

Иссахарнын девискээри

¹⁷ Дөрт дугаарында Иссахарнын аймаа төрөл бөлүктөр аайы-биле хувааглыг черни алган. ¹⁸ Оларның девискээринге хамааржыр хоорайлар бо-дур: Изреел, Кесуллот, Сунем, ¹⁹ Хафараим, Шион, Анахарат, ²⁰ Раввит, Кишион, Авец, ²¹ Ремет, Эн-Ганним, Эн-Хадда, Бет-Паец. ²² Оон ыңай кызыгаары Фавор, Шагацима база Бет-Шемеш деп хоорайларны таварааш, Иорданга чедип төнгөн – суурлары-биле кады он алды хоорай. ²³ Иссахарнын аймааның төрөл бөлүктөр аайы-биле үлелгеге алган черлери, оларның хоорай, суурлары ол-дур.

Асирниң девискээри

²⁴ Беш дугаарында Асирниң аймаа төрөл бөлүктөр аайы-биле хувааглыг черни алган. ²⁵ Оларның девискээринге хамааржыр хоорайлар бо-дур: Хелкат, Хали, Ветен, Ахсаф, ²⁶ Аламелех, Амад база Мишал. Оларның кызыгаары барыын чүкте Кармил болгаш Шихор-Ливнафка четкен. ²⁷ Оон дедир-ле хүн үнер чүкче ээпкеш, Бет-Дагонда Завулоннун черлери-биле кызыгаарлажы бээр, а соңгу талазында Ифтах-Эл шынаазы чыдар. Ол черниң кызыгаарынче Бет-Эмек болгаш Неиел база кирип турар. Оон кызыгаар соңгу талазында Кавулче чоруптар. ²⁸ Оон ыңайлаарга Эврон, Рехов, Хаммон база Кана таварааш, Улуг Сидонга четкен. ²⁹ Кызыгаар Рамаже ээпкеш, шивээ-хоорай Тирге четкен, оон Хоссаже ээпкеш, далай кыдыында Ахзив деп черге төнгөн. ³⁰ Оон аңгыда Умма, Афек база Рехов деп хоорайлар Асирге хамааржыр.

Суурлары-биле кады шупту чээрби ийи хоорай Асирге хамааржыр. ³¹ Асирниң аймааның төрөл бөлүктөр аайы-биле үлелгеге алган черлери, оларның хоорай, суурлары мындыг-дыр.

Неффалимниң девискээри

³² Алды дугаарында Неффалимниң аймаа төрөл бөлүктөр аайы-биле хувааглыг черни алган. ³³ Оларның чериниң кызыгаары Хелефтен (Цананнимде аргадан) эгелээш, Адами-Некев, Иавнеил база Лаккумну таварааш, *Иордан хемге барып төнгөн. ³⁴ Оон кызыгаары барыын чүкче ээпкеш, Азлот-Фаворну таварааш, Хуккокка четкен. Девискээри мурнуу чүгүндө Завулоннуң черлери-биле, барыын чүгүндө Асирниң черлери-биле, чөөн чүгүндө Иордан хем-биле^o кызыгаарлажып чыдар. ³⁵ Неффалим аймааның шивээ-хоорайлары: Циддим, Цер, Хамат, Раккат, Киннерет, ³⁶ Адама, Рама, Асор, ³⁷ Кедес, Эдрея, Эн-Гацор, ³⁸ Иреон, Мигдал-Эл, Хорем, Бет-Анат база Бет-Шемеш.

Суурлары-биле кады шупту он тос хоорай Неффалимге хамааржыр. ³⁹ Неффалимниң аймааның төрөл бөлүктөр аайы-биле үлелгеге алган черлери, оларның хоорай, суурлары ол чүве-дир.

Данның девискээри

⁴⁰ Чеди дугаарында Данның аймаа төрөл бөлүктөр аайы-биле хувааглыг черни алган. ⁴¹ Оларның девискээринге хамааржыр хоорайлар бо-дур: Цора, Эштаол, Шемеш хоорай, ⁴² Шаалаввин, Айалон, Ифла, ⁴³ Элон, Тимна, Экрон, ⁴⁴ Элтеке, Гивветон, Ваалат, ⁴⁵ Игуд, Бене-Верак, Гат-Риммон, ⁴⁶ Ме-Иаркон, Ракон, Иоппия хоорайның мурнунда чыдар чер база.

(Данның аймаа бодунуң девискээринге эрге-чагыргазын чидирипкен соонда, ⁴⁷ Ласем деп хоорайже халдааш, ону эжелеп алгаш, ооң чурттакчыларын хылыш-биле шанчып өлүргөш, ээлеп чурттай берген. Ол хоорайны бодунуң өгбезинге тураскаадып, Дан деп адап алган.)

⁴⁸ Данның аймааның төрөл бөлүктөр аайы-биле үлелгеге алган черлери, оларның хоорай, суурлары ындыг чүве-дир.

Иисустун ээлел чери

⁴⁹ Хувааглыг черлерни үлежип дооскаш, израильчилер Нуннуң оглу Иисуска база боттарының аразындан хувааглыг черни бергеннер. ⁵⁰ Дээрги-Чаяакчының айыткалы-биле аңаа ооң бодунун дилээни, Эфрем дагларында турар Тимнат-Серах хоорайны бергеннер. Иисус ол хоорайны катап тургузуп алгаш, аңаа чурттай берген.

⁵¹ *Бурганның бараалгакчызы Элеазар, Нуннуң оглу Иисус база аймактарның *баштыңнары төлге даштарын октааш, Силомда *Ужуражылга майгынының кирер черинге Дээрги-Чаяакчының мурнунга израильчилерге шак ындыг хувааглыг черлерни үлеп бергеннер. Чер үлелгези ынчалдыр доозулган чүве-дир.

^o19:34 Өске бурунгу сөзүглелде «Иордан хем-биле, Иуданың черлери-биле» деп бижээн.

Хоргадал-хоорайлар

(Сан. 35:6, 9-34; Ы. х. к. 4:41-43; 19:1-13)

20¹⁻² Ынчан Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөстөрүн израильчилерге дамчыдары-биле Иисуска мынча дээн: «Моисейни дамчыштыр силерге чугаалап турганым дег, хоргадал-хоорайлардан кылып алынар. ³Сагыштыгы-биле эвес, билбейн бир-ле кижини эндеп каан кижиге өжөөн негекчизинден ынаар дезе берип болур кылдыр, ындыг хоорайлар силерге хоргадал черлери болзун. ⁴Ол хоорайларның кайы-бирээзинче дезип чеде берген кижиге хоорайже кирер хаалга аксынга баргаш, хоорайның *баштыңнарынга чүү болганын чажырбайн чугаалап берзин. Ынчан ол хоорайның улузу ону хүлээп алгаш, оларның аразынга чурттаар черден ылгап берзин. ⁵Кажан өжөөн негекчизи сүрүп кээрге, дезипкен кижини анаа тудуп бербезиннер, чүге дээрге өлүрүүшкүннү ол сагыштыгы-биле кылбаан, өлүрткен кижиге-биле ооң мурнунда өжөөннөшпейн турган болгай. ⁶Өлүрүкчү кижиге ол хоорайга ниитилел ооң херээн сайгаргыже чедир чурттап турзун. Азы ол болушкун болуп турган үеде Бурганның дээди *бараалгакчызы турган кижиниң өлүмүңгө чедир анаа чурттазын. Ооң соонда ол бодунуң дезипкени хоорайынче, аал-оранынче чана берзин».

⁷Ылгап ыдыктаан хоргадал-хоорайлар бо-дур:

Неффалим дагларында турар Галилеяда – Кедес;

Эфрем дагларында – Сихем;

Иуда дагларында – Кириат-Арба (азы Хеврон)

⁸*Иордан хемниң ындында, Иерихоннуң чөөн чүгүнде:

Рувимниң черинде, оргулааш черде, ээн кургаг ховуда – Бецер;

Гадтың черинде, Галаадта – Рамот;

Манассияның черинде, Васанда – Голан.

⁹Сагыштыгы-биле эвес өлүрүүшкүн кылган үндезин израильчилер-даа, Израильде чурттап турар даштыкы кижилер-даа өжөөн негекчизинден дезип, ниитилелдиниң шийткелиниң болурунга чедир хоргадалдан тып алзын дээш ылгап каан хоорайлар ол-дур.

*Левиттерге хамааржыр хоорайлар

(Сан. 35:1-8; 1 Чыл. 6:54-81)

21¹⁻² Левийниң аймааның *баштыңнары *ханаан черниң Силом деп хоорайында Элезар *бараалгакчыга, Нуннуң оглу Иисуска база израильчилерниң өске аймактарының баштыңнарынга чедип келгеш: «Моисейни дамчыштыр Дээрги-Чаяакчы биске чурттаар хоорайлар болгаш мал-маганывыска одар-белчирилик черлер бээрин дужааган болгай» – дээрге, ³израильчилер левиттерге Дээрги-Чаяакчының айтышкынын ёзуугаар боттарының ээлээн черлеринден дараазында чурттаар хоорайларны база долгандыр турар одар-белчирилик черлерни бергеннер.

⁴Төлге даштарын октаарга, баштайгы онаг Кохаттың төрөл бөлүүңгө дүшкен. Левит уктуг Аарон бараалгакчының үре-салгалынга Иуданың, Симеоннуң база

Вениаминниң аймактарының девискээрлеринден он үш хоорайны берген чүведир. ⁵ А Кохаттың өске салгалдарына Эфремниң, Данның аймактарының база Манассияның аймааның чартыының девискээрлеринден он хоорай онаашкан.

⁶ Гирсоннуң төрөл бөлүүнге – Иссахарның, Асирниң, Неффалимниң аймактарының база Васанда Манассияның аймааның чартыының девискээрлеринден он үш хоорай онаашкан.

⁷ Мерариниң төрөл бөлүүнге – Рувимниң, Гадтың база Завулоннун аймактарының девискээрлеринден он ийи хоорай онаашкан. ⁸ Төлге даштарын октааш, израильчилер Дээрги-Чаякчының Моисейни дамчыштыр дужааганын ёзугаар ол хоорайларны одар-белчиирлиг черлери-биле кады левиттерге берипкеннер.

⁹ Иуданың база Симеоннуң аймактары дараазында хоорайларны адап шилээш, левиттерге берген. ¹⁰ Баштайгы төлге даштары Левийниң оглу Кохаттың төрөл бөлүүнүн аразында Аароннун үре-салгалына дүшкен. ¹¹ Оларга Иуданың даглыг черинде Кириат-Арбаны (азы Хевронну) ооң чоок-кавызында одар-белчиирлиг черлер-биле кады берген. (Арба дээрге энак аймактың өгбези турган чүве-дир.) ¹² А хоорайны долгандыр шөлдерни база суурларны Иефонниң оглу Халевке ээлээр чер кылдыр берипкен чүве-дир.

^{13–15} Ол аймактарның Аарон бараалгакчының үре-салгалына берген хоорайлары бо-дур: өлүрүкчүлерниң хоргадаар хоорайы Хеврон, Ливна, Иаттир, Эштемоа, Холон, Давир, ¹⁶ Аин, Ютта база Бет-Шемеш – шуптузу одар-белчиирлиг черлери-биле кады ийи аймактың бергени тос хоорай. ^{17–18} А Аароннун үре-салгалына Вениаминниң аймааның берген хоорайлары бо-дур: Гаваон, Гева, Анатот база Алмон – одар-белчиирлиг черлери-биле кады дөрт хоорай.

¹⁹ Аароннун үре-салгалына – Бурганның бараалгакчыларына ниитизи-биле он үш хоорайны оларның одар-белчиирлиг черлери-биле кады берген.

²⁰ Оон төлге даштарын октаарга, левит уктуг Кохаттың аркан салгалдарының хоорайлары Эфремниң аймааның девискээрлеринден келген. ^{21–22} Эфремниң аймааның оларга берген хоорайлары бо-дур: өлүрүкчүлер хоргадаар хоорай, Эфрем дагларында турар Сихем, Гезер, Кивцаим база Бет-Орон – шуптузу одар-белчиирлиг черлери-биле кады дөрт хоорай. ^{23–24} Данның аймааның оларга берген хоорайлары: Элтеке, Гивветон, Айалон база Гат-Риммон – шуптузу одар-белчиирлиг черлери-биле кады дөрт хоорай. ²⁵ Манассияның аймааның чартыының оларга берген хоорайлары: Таанах база Гат-Риммон – одар-белчиирлиг черлери-биле кады ийи хоорай.

²⁶ Кохаттың арткан салгалдарына ниитизи-биле он хоорайны оларның одар-белчиирлиг черлери-биле кады берген.

²⁷ Левит уктуг Гирсоннуң төрөл бөлүүнге Манассияның аймааның чартыының берген хоорайлары: Васанда турар, өлүрүкчүлерниң хоргадаар хоорайы Голан база Бештера^Р – одар-белчиирлиг черлери-биле кады ийи хоорай.

^{28–29} Иссахарның аймааның оларга берген хоорайлары: Кишион, Даврат, Иармут база Эн-Ганним, шуптузу одар-белчиирлиг черлери-биле кады дөрт хоорай.

Р21:27 Өске бурунгу сөзүглелде «Аштарот» деп бижээн.

^{30–31} Асирниң аймааның оларга бергени хоорайлар: Мишал, Авдон, Хелкат база Рехов, шуптузу одар-белчиирлиг черлери-биле кады дөрт хоорай.

³² Неффалимниң аймааның оларга бергени хоорайлар: Галилеяда турар, өлүрүкчүлериң хоргадаар хоорайы Кедес, Хамот-Дор база Карфан – одар-белчиирлиг черлери-биле кады үш хоорай.

³³ Гирсоннун төрөл бөлүүнге ниитизи-биле он үш хоорайны, оларның одар-белчиирлиг черлери-биле кады берген.

^{34–35} Арткан левиттер – Мерариниң төрөл бөлүүнге Завулоннун аймааның бергени хоорайлар: Иокнеам, Карфа, Димна база Нагалал – одар-белчиирлиг черлери-биле кады дөрт хоорай.

^{36–37} Рувимниң аймааның оларга бергени хоорайлар: Бецер, Иааца, Кедемот база Мефаат – одар-белчиирлиг черлери-биле кады дөрт хоорай.

^{38–39} Гадтың аймааның оларга бергени хоорайлар: Галаадта турар, өлүрүкчүнүн хоргадаар хоорайы Рамот, Манахаим, Эсевон база Иазер – одар-белчиирлиг черлери-биле кады дөрт хоорай. ⁴⁰ Төлге даштарын октааш, левиттерниң арткан төрөл бөлүүнге – Мерариниң салгалдарыңа шупту он ийи хоорайны берген.

⁴¹ Израильчилерниң ээлеп чурттаар девискээрлеринден левиттер ниитизи-биле дөргөн сес хоорайны оларның одар-белчиирлиг черлери-биле кады алганнар.

⁴² Хоорай бүрүзү-биле кады ону долгандыр одар-белчиирлиг черлерни алганнар.

⁴³ Ынчалдыр Дээрги-Чаяакчы израильчилерниң ада-өгбезинге даңгыраглаанын ёзугаар, ол бүгү черни бериптерге, олар ону эжелеп алгаш, ээлеп чурттай бергеннер. ⁴⁴ Дээрги-Чаяакчы израильчилерниң ада-өгбезинге даңгыраглааны дег, оларга амыр-тайбыңны бүгү талазындан магадылап берген. Кандыг-даа дайзын израильчилерге удур туржуп шыдаваан. Дээрги-Чаяакчы оларның холунга бүгү дайзыннарын хүлээдип берген чүве-дир. ⁴⁵ Дээрги-Чаяакчының израильчилерге чугаалаан эки сөстөриниң чаңгызы-даа күүсеттинмейн барбаан – шуптузу бүткен.

Ийи чартык аймактың чанып чорупканы

22 ¹ Иисус ооң соонда Рувимниң, Гадтың аймактарын база Манассияның аймааның чартыын кыйгырып алгаш, оларга мынча дээн: ² «Дээрги-Чаяакчының чалчазы Моисей силерге чүнү дужааганыл, дөгerezин күүседип, мээң айтып-чагаан сөстөримни шуптузун тооп дыңнадыңар. ³ Бо хүнге чедир үр үениң дургузунда силер ха-дунма чонну кагбайн, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарнын дужаалын хажытпайн күүсеттинер. ⁴ Ам Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар силернин акы-дунмаларыңарга Бодунуң азааны тайбың чуртталганы берген-дир. Ынчангаш ам Дээрги-Чаяакчының чалчазы Моисейниң силерге бергени ээлеп чурттаан чериңерже, *Иордан хемниң ындынче, чана берип болур-дур силер. ⁵ Чүглө Дээрги-Чаяакчының чалчазы Моисейниң силерге бергени *хоойлу, айтышкыннарын утпайн сагыңар: Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга ынак болуңар, Ооң бүгү оруктарын эдериңер, Ооң айтышкыннарын сагыңар. Ооң-биле коштунчу беринер, бүгү чүлдү-чүрээнерниң ханызындан бердиниң, бүгү сагыш-сеткилинерден Аңаа бараан болуңар».

⁶ Иисус оларны алгап-йөрээп кааш, чандырып чорудупкан. ⁷ (Манассиянын аймааның бир чартыныга черни Моисей Васанга берген турган. А ооң өске чартыныга черни Иисус Иорданның барыын талазынга ха-дунмазынын аразынга берген.) Чанып чоруп турда, Иисус оларны алгап-йөрээп, ⁸ мынча дээн: «Аалдарыңарже аажок бай-шыдалдыг чанып чоруп тур силер. Силерниң мал-маганыңар-даа, алдын-мөңгүнүңер-даа, демир-чезинер-даа, идик-хевиңер-даа хөй-дур. Дайзыныңардан тыпкан олчаңарны ха-дунмаңар-биле үлежип алыңар».

⁹ *Ханаан черниң Силом хоорайынга турган израильчилерни арттырып кааш, Рувимниң, Гадтың аймактары база Манассияның аймааның чартыы Дээрги-Чаяакчының Моисейни дамчыштыр оларны ээлеп чурттазын дээш айтып-чагааны галаад черже чорупканнар.

Иорданның эринге өргүл бедигээжи

¹⁰ Ханаан черде Иордан хемниң кыдыында Гелилот деп черге чедип келгеш, Рувимниң, Гадтың аймактары база Манассияның аймааның чартыы Иорданның эринге өргүл салыр улуг бедигээш тудуп алган. ¹¹ Рувимниң, Гадтың аймактары база Манассияның аймааның чартыы ханаан черде, Израильдиң талазында Иорданның кыдыында Гелилотка *өргүл салыр бедигээш тудуп алганының дугайында медээ өске израильчилерге дыңналы бээрге, ¹² ону дыңнап кааш, бүгү израиль ниитилел Силомга чыгып, ол аймактарга удур дайын-чаалыг үнеринге белеткени берген.

¹³ Израильчилер баштай Галаадче Рувимниң, Гадтың аймактарынче база Манассияның аймааның чартыынче Элеазарның оглу Финесес *бараалгакчыны чорудупканнар. ¹⁴ Ооң-биле кады он аймактан он баштыңны – аймак бүрүзүндөн бир-бир кижини, Израильдиң төрөл бөлүктөрүн баштаар улусту эдертип каан. ¹⁵ Олар Галаадка чедип келгеш, Рувимниң, Гадтың аймактарынга база Манассияның аймааның чартыынга мынча дээннер: ¹⁶ «Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр бүгү ниитилел мынча деп чугаалады: „Израильдиң Бурганының мурнунга кандыг үүлгедиг кылып алганыңар ол? Дээрги-Чаяакчыдан чүге ам ойталап турарыңар ол? Бодуңарга өргүл салыр бедигээш тудуп алганыңар – Дээрги-Чаяакчыга удур үймээниңер ол-дур. ¹⁷ Фегорга үүлгеткен кем-буруувус биске эвээш деп бе? Ол дээш Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр ниитилеливис айыыл-халапка онаашкан-дыр. Бо хүннерге-даа чедир ол бузудувустан арыпланмаан бис! ¹⁸ А ам силер Дээрги-Чаяакчыдан ойталап турар-дыр силер! Бөгүн силер Дээрги-Чаяакчыга удур үймөп турар-дыр силер, а даарта Ол бүгү израиль ниитилелге килеңней берзе канчаарыл? ¹⁹ Бир эвес чурттап турар чериңерни *арыг эвес деп бодап турар болзуңарза, Дээрги-Чаяакчының майгыны турар черже чедип келгеш, бистиң аравыстан черден ап алыңар. Чүгле Дээрги-Чаяакчыга удур база биске удур тура халышпаңар. Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстыындан аңгы өргүл салыр бедигээш бодуңарга кылбаңар. ²⁰ Бурганга тураскааткан чүве оорлап, кемниг херек үүлгеткеш, Зерахтың үре-салгалы Ахан

чааскаан буруудажык бе? Кемниг үүлгедииниң ужун ол чааскаан өлбээн болдур ийин. Бурганның килеңи шупту израиль ниитилелге дүшкөн болгай!“»

²¹ Рувимниң, Гадтың аймактары база Манассияның аймааның чарты өске израиль аймактарнын *баштыңнарынга мынча деп харыылаан: ²² «Бурганнарнын Бурганы – Дээрги-Чаяакчы! Бурганнарнын Бурганы – Дээрги-Чаяакчы! Ол шупту чүвени билир, израильчилер база билип алзыннар! Бир эвес бис Бурганга удурланып азы Оон ойталап турар болзувусса, бөгүн биске хайыра көргүсөңөр!»

²³ Бир эвес бис Дээрги-Чаяакчыдан ойталаар дээш азы бүрүн өрттедир өргүлдү, далган-тараа өргүлдерин болгаш эп-найырал өргүлдерин салыр дээш бо бедигээшти тудуп алган болзувусса, Дээрги-Чаяакчы Боду бисти шиидип кагзын!

²⁴⁻²⁵ Чок! Бис ону моон соңгааргы үеде силерниң салгалдарыңар бистин салгалдарывыска: „Израильдиң Бурганы – Дээрги-Чаяакчыга хамаарылга чок улус силер. Рувимниң болгаш Гадтың аймактары, Дээрги-Чаяакчы бистин аравыста Иорданны кызыгаар кылып каан-дыр. Дээрги-Чаяакчыга бичии-даа хамаарышпас-тыр силер!“ – дей бээринден сезингеш, кылган бис. Ынчап баар болза, силерниң салгалдарыңарнын буруузу-биле бистиң салгалдарывыс Дээрги-Чаяакчыга сөгүрүп, Оон кортпайн баар болгай.

²⁶ Ынчангаш бис бо бедигээшти бүрүн өрттедир азы өске өргүлдер салыр дээш эвес, ²⁷ а бистиң болгаш силерниң моон соңгааргы салгалдарывыстың аразынга бистиң бүрүн өрттедир-даа, эп-найыралдың-даа, өске-даа өргүлдерни салып, Дээрги-Чаяакчыга бараан болур эргевисти бадыткаар херечилел болзун дээш кылган бис. Ынчан силерниң салгалдарыңар бистиң салгалдарывыска: „Дээрги-Чаяакчыга бичии-даа хамаарышпас-тыр силер!“ – деп шыдавастар ийик. ²⁸ Бир эвес моон соңгаар биске азы бистиң салгалдарывыска ыңдыг сөстөр чугаалай бээр болза, бис мындыг харыыны берип болур бис: „Бистиң өгбелеривистиң тудуп кааны, Дээрги-Чаяакчыга өргүл салыр бедигээшке дөмей бо бедигээшти көрүп тур силер бе? Ол дээрге бүрүн өрттедир азы өске өргүл салыр бедигээш эвес-тир. Бистиң болгаш силерниң аравыста херечилел ол-дур“. ²⁹ Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың *өргээзиниң мурнунда турар өргүл бедигээжинге немештир база бир бүрүн өрттедир-даа, далган-тараа-даа, азы өске-даа өргүл салыр бедигээш тудуп, Дээрги-Чаяакчыга удур үймеп, Оон ойталаар бодал бөгүн бисте чок!»

³⁰ Финеес бараалгакчы болгаш ооң-биле кады чораан ниитилелдиң баштыңнары (Израильдиң төрөл бөлүктерин баштаар улус) Рувимниң, Гадтың база Манассияның аймактарының төлээлериниң чугаазын дыңнааш, олар-биле чөпшээрешкеннер.

³¹ Ынчан Элеазарның оглу Финеес бараалгакчы Рувимниң, Гадтың база Манассияның аймактарынга: «Дээрги-Чаяакчы бистиң аравыста дээрзин бөгүн көрүп тур бис. Дээрги-Чаяакчының мурнунга силер кемниг үүлгедиг кылбаан-дыр силер, харын-даа израиль чонну Дээрги-Чаяакчының килеңинден адырып каан-дыр силер» – дээн.

³² Рувимниң болгаш Гадтың аймактары-биле байырлашкаш, Элеазарның оглу Финеес бараалгакчы база баштыңнар Галаадтан Ханаанда израильчилерге ээп

¶22:22 Өске бурунгу сөзүлгелде «Ол биске хайыра көргүспезин!» деп бижээн.

чанып келгеш, чүү болганын чугаалап бергеннер. ³³ Ол медээге израильчилер таарзынып, Бурганны алгап-йөрээп турганнар. Рувимниң болгаш Гадтын аймактарының чурттап турар черин чылча шавары-биле дайын-чаалыг баарының дугайында оон ыңай чугаалашпайн барганнар.

³⁴ Рувимниң болгаш Гадтын аймактары өргүл салыр бедигээшти «Херечилел» деп адап кааш: «Бо дээрге бистин аравыска Дээрги-Чаяакчы – Бурган дээрзиниң херечилели-дир» – дээннер.

Иисустун чонну хей-аът кииргени

23 ¹ Дээрги-Чаяакчы израиль чонну бүгү-ле дайзыннардан камгалап, тайбын чуртталганы магадылап келгенинден бээр хөй үе эрткен. Назылап кырып калган Иисус ² бүгү израильчилерни – *баштыңнарны, удуртукчуларны, шииткекчилерни, даргаларны кыйгырып алгаш, оларга мынча дээн: «Мен-даа назылап кырый бердим. ³ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар силер дээш бо шупту чоннарга чүнү кылганын бодунар көрдүнер. Силерниң таланаарга Ол Боду дайылдажып турган болгай! ⁴ Көрүңер даан, мен силерге *Иордан хемден барыын чүкте Улуг далайга чедир чылча шапканым бүгү чоннарның база ам-даа ында артып калган чоннарның черлерин аймак аайы-биле үлеп бердим. ⁵ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар Боду оларны силерниң мурнуңардан үндүр ойдадыпкаш, оларның черлерин силерге ээлеп чурттаар кылдыр эккеп бээр. Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар ыңча деп аазаан болгай.

⁶ Силер Моисейниң *хоойлу номунда бижип каан дүрүмнерни, бичии-даа хажытпайн, шыңгыы сагып, оң-даа, солагай-даа талаже чайгылбайн, бүрүн күүседир ужурлуг силер. ⁷ Бо чуртта артып калган чоннар-биле катгышпанар. Оларның бурганнарының адын адап кыйгырбаңар, ол бурганнарның ады-биле даңгырак бербенер. Ол бурганнарга мөгейип, бараан болбаңар. ⁸ Бо хүннерге чедир Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар-биле коштунчуп келгениңер дег, Аңаа моон-даа соңгаар шынчы болуңар.

⁹ Дээрги-Чаяакчы улуг болгаш күштүг чоннарны силерниң мурнуңардан ойдадыпкан болгай. Амга чедир силерге удур кым-даа туржуп шыдавады.

¹⁰ Силерниң кижии бүрүзү муң кижини ойдадып турар, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар аазанын эзугаар Боду силерниң таланаарда дайылдажып турар-дыр.

¹¹ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга ынак болуңар – амы-тынның артар силер!

^{12–13} Мону билип алыңар: бир эвес силер Бургандан ойталап, араңарда артып калган өске чоннар-биле холбажып, төрөл харылзаалар тудар болзуңарза, ыңчан Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар ол чоннарны силерниң мурнуңардан үндүр ойлатпас апаар. Ол чоннар силерге дузак, четки, силерни согар кымчы база карааңарже

^{†23:11} Азы: «Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга сеткилиңер ханызындан ынак боорун кызыңар».

22:34 Э. д. 31:48 **23:1** Ы. х. к. 12:10 **23:3** Хост. 14:14 **23:4** Иис. 13:1-7

23:5 Сан. 33:53 **23:6** Ы. х. к. 5:32; 28:14 **23:7** Хост. 23:13 **23:8** Ы. х. к. 10:10

23:9 Иис. 10:8; 21:44 **23:10** Лев. 26:8; Ы. х. к. 32:30; Башт. 15:15 **23:10** Хост. 14:14

23:12–13 Хост. 34:15–16; Ы. х. к. 7:3 **23:12–13** Башт. 2:21

кадалыр тен болу бээр. Сөөлүндө барып Дээрги-Чаяакчының силерге бергени чаагай черден бодунар чиде бээр силер.

¹⁴ Ам мен кижги бүрүзүнүң баар сөөлгү оруунче чоруптар мен. Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның азаан эки чүүлдеринден күүсеттинмейн барган чүве чок дээрзин чүрээңерниң, сеткил-сагыжыңарның ханызындан шуптуңар эки билир силер. Олар шупту бүткен, чаңгызы-даа күүсеттинмейн барбаан болгай. ¹⁵ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар ол эки азаашкыннарын канчаар күүсеткенил, шак ынчалдыр Бодунуң чугаалаан кыжаныышкыннарын база күүседип, Бодунуң силерге берген бо чаагай черинге силерни узуткап шыдаар. ¹⁶ Бир эвес Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның силер-биле чарганы *чагыг-керээни үреп, өске бурганнарга мөгөйип, бараан болуп эгелээр болзуңарза, ынчан Дээрги-Чаяакчының килени силерге дүжер – силер үр-даа болбайн, Ооң силерге берген чаагай черинден чиде бээр силер».

Бурган-биле керээзин чоннун чаартканы

24 ¹ Иисус Израильдиң бүгү аймактарын Сихемге чыып алгаш, оларның *баштыннарын, удуртукчуларын, шииткекчилерин база даргаларын кыйгыртып алган. Олар Бурганның мурнунга чедип кээрге, ² Иисус бүгү чонга Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчының дараазында сөстөрүн дамчыдып, мынча деп чугаалаан: «Шаг төөгүден бээр силерниң ада-өгбөңөр, оларның иштинде Авраам биле Нахорнуң адазы Фарра, Евфрат хем ындынга чурттап, өске бурганнарга бараан болуп чораан. ³ Силерниң өгбөңөр Авраамны хем ындындан *ханаан черже эккелгеш, бо черни шуптузун эргиткен мен. Мен ооң салгалдарын көвүдеткеш, аңаа Исаакты хайырлаан мен. ⁴ Исаакка Иаков биле Исавты хайырлаан мен. Исавка ээлээр кылдыр дагылыг Сеирни берген мен. А Иаков оолдары-биле Египетче чоруй барган.

⁵ Моисей биле Ааронну ынаар чорудупкаш, Египетти Мээң чорутканым айыыл-халаптар-биле кезеткен мен. Оон силерни ол черден үндүрүп эккелген мен. ⁶ Силерниң өгбелериңерни Египеттен үндүрүп эккээримге, силер Кызыл далайга чедип келген силер. Ынчан египетчилер силерниң өгбелериңерни далайга чедир аъттыг, *дайынчы тергелерлиг сүргеннер. ⁷ Силерниң өгбелериңер Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп кыйгырарга, Ол израильчилер биле египетчилерниң аразынга дүмбей карангы тургузупкан. Дээрги-Чаяакчы египетчилерге удур далай аксыптарга, олар аңаа дүлнүп калганнар. Египетчилер-биле чүнү кылыпканымны силер боттарыңар караңар-биле көргөн силер. Ооң соонда силер үр үенин дургузунда ээн кургаг ховуга чурттаан силер.

⁸ Силерни Мен Иорданның барыын талада амор чоннун чуртунче эккелген мен. Аморлар силер-биле дайылдажып эгелээрге, оларны Мен силерниң холуңарга берип каан мен. Мен оларны кыргып-хыдып кааптарымга, силер оларның черлерин ээлээр кылдыр ап алган силер. ⁹ Ынчан Сепфорнуң оглу, *моав хаан

23:12-13 Хост. 23:33 23:12-13 Ы. х. к. 7:4 23:14 3 Хаан. 2:2

23:14 Ис. 21:45; 3 Хаан. 8:56 23:15 Лев. 26:14-39; Ы. х. к. 28:15-68 24:2 Э. д. 11:27-32

24:3 Э. д. 12:1-5 24:3 Э. д. 21:2-3 24:4 Э. д. 25:24-26 24:4 Э. д. 36:8

24:4 Э. д. 46:5-7 24:5 Хост. 3:10; 4:14 24:5 Хост. 7—12 24:5 Хост. 12:51

24:6 Хост. 14:9 24:7 Хост. 14:20 24:7 Хост. 14:28 24:7 Сан. 14:33-34; Ис. 5:6

Валак израильчилерге удур дайылдажып үнгөш, Беорнун оглу Валаамны силерни каргаттылары-биле кыйгыртып алган турган. ¹⁰ Ынчалза-даа Валаамны дыңнаар хөңнүм чок болган, ынчангаш ол силерни алгап-йөрээп каан. Силерни ооң холундан Мен адырып каан мен. ¹¹ Оон Иорданны кешкеш, Иерихонга чедип келген силер. Силер-биле иерихончулар, амор, ферез, хананей, хет, гергес, хиввей база иевус чоннар дайылдажып эгелээрге, Мен оларны силерниң холуңарга берипкен мен.

¹² Силерниң хылыштарыңар-даа эвес, чаларыңар-даа эвес, а Мээң чорутканым улуг арылар^s ийи амор хаанны мурнуңардан үндүр ойдадыпканы ол-дур. ¹³ Силерге Мен бодуңар холуңар-биле болбаазыратпааныңар черни база тутпааныңар хоорайларны бердим. Ам силер ол хоорайларда чурттап, бодуңар холуңар-биле тарып өстүрбээниңер виноградтың, оливаның кат-чимизин чип чурттап чор силер».

¹⁴ Оон Иисус мынча дээн: «Ынчангаш Дээрги-Чаяакчыдан коргуп чоруңар, Аңа арыг-шынчы сеткилинер ханызындан бараан болуңар. Ада-өгбөнерниң Евфрат хем ындынга болгаш Египетке чурттап турган үезинде бараан болуп чорааны бурганнарындан ойталаңар. Чүгле Дээрги-Чаяакчыга бараан болуңар. ¹⁵ Бир эвес силер Дээрги-Чаяакчыга бараан болуруңга таарзынмас болзуңарза, кымга бараан болуруңарны бөгүн шилип алыңар: Евфрат хем ындынга чурттап чорааш, ада-өгбөнерниң чүдүп чорааны бурганнарынга бе? Амгы үеде оларның черинде чурттап турарыңар аморларның бурганнарынга бе? А мен болгаш мээң өг-бүлөм Дээрги-Чаяакчыга бараан болур бис!»

¹⁶ Чон Иисуска: «Дээрги-Чаяакчыдан ойталааш, өске бурганнарга бараан болур деп чүве биске кажан-даа болбас! ¹⁷ Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс бисти-даа, өгбелеривисти-даа египет кулданыышкындан адырып каан. Бистиң мурнувуска кайгамчыктыг чүүлдерни Ол кылып чораан. Ол бисти хары чоннарның черлеринге бүгү эрткен оруувуста карактап, оларның шуптузундан камгалал-кадагалап чораан. ¹⁸ Дээрги-Чаяакчы аморларны – бо черге чурттап чораан чоннарны бистиң мурнувустан үндүр ойдадыпкан болгай. Ынчангаш бис Аңаа бараан болур бис, Ол бистиң Бурганывыс-тыр» – деп харыылаан.

¹⁹ Оон Иисус чонга: «Дээрги-Чаяакчыга бараан болуп шыдавас силер. Ол – ыдыктыг Бурган-дыр! Ол – хүннээчел Бурган-дыр! Ол силерниң үймээнчи чорууңарны болгаш бачыгтарыңарны шыдажып эртпес. ²⁰ Бир эвес силер Дээрги-Чаяакчыдан ойталап, хары бурганнарга бараан болур болзуңарза, Ол силерге хайырлаан бүгү ачы-буянының соонда хора чедирип, силерни узуткап кааптар» – дээн.

²¹ «Чок, бис Дээрги-Чаяакчыга бараан болур бис» – деп, чон харыылаан.

²² «Дээрги-Чаяакчыга бараан болур деп шилилгенерниң херечилери боттарыңар болур силер» – деп, Иисус чугаалаарга: «Ийе, херечилер бис» – деп, чон бадыткаан.

^{24:12} Азы: «Улуг коргуушкун» (Хост. 23:28; Ы. х. к. 7:20 көр).

^{24:9} Сан. 22:5-6; Ы. х. к. 23:4

^{24:10} Сан. 24:10; Ы. х. к. 23:5

^{24:11} Ис. 3:17

^{24:11} Ис. 6:1; 10:10; 11:8

^{24:12} Сан. 21:21-35; Ыд. ыр. 43:4

^{24:13} Ы. х. к. 6:10, 11

^{24:14} Ы. х. к. 10:12; 1 Хаан. 12:24

^{24:15} 3 Хаан. 18:21

^{24:19} Лев. 19:2

^{24:19} Хост. 20:5

^{24:20} 1 Хаан. 12:25

²³ «Бнчаарга силерде кандыг хары бурганнар барыл, олардан ойталааш, чүрөөнерни Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыже угландырынар» – деп, Иисус чугаалаан.

²⁴ Чон Иисуска: «Дээрги-Чаяакчы Бурганывыска бараан болур бис, Ону тооп дыңнаар бис» – дээн.

²⁵ Иисус ол хүн Сихемге чоннун өмүнээзинден Бурган-биле керээ кылып алгаш, оларга дүрүм-хоойлу үндүрүп каан, ²⁶ Бурганнын *хоойлу номунга ол бүгүнү киир бижип каан. Ооң соонда ол улуг даш ап алгаш, ону Дээрги-Чаяакчынын ыдыктыг черинде дуб ыяш адаанга салып кааш, ²⁷ бүгү чонга: «Көрүңер, бо даш бистиң аравыска херечилел болур, чүге дээрге ол Дээрги-Чаяакчынын бистиң-биле чугаазын дөгerezин дыңнаан. Бир эвес силер Бурганынарны мегелээн болзунарза, ол силерге удур херечи болур» – дээн.

²⁸ Бнчан Иисус чонну ээлеп чурттаан черлеринче тарадып чандырыпкан.

Иисустун мөчээни

(Башт. 2:7-9)

²⁹ Ооң соонда Нуннун оглу, Дээрги-Чаяакчынын чалчазы Иисус 110 харлыг тургаш, өлүп калган. ³⁰ Иисусту бодунун ээлээн черинге, Эфрем дагларында Гааш дагнын соңгу талазында турар Тимнат-Серахка хөөржүдүп каан. ³¹ Израильчилер Иисус дириг чорда-даа, Иисустун соонда Дээрги-Чаяакчынын Израиль дээш чүнү кылганын билир баштыннарнын үезинде-даа Дээрги-Чаяакчыга бараан болуп келгенер.

³² А Иосифтин мөчү-сөөгүн израильчилер Египеттен Сихемге эккелгеш, Иаковтун Эмморнун салгалындан (Эмморнун бир оглун Сихем дээр турган) чүс кесита-биле[†] садып алганы, Иосифтин үре-салгалынын ээлээн чери апарган шөлүңге ажаап кааннар.

³³ Ооң соонда Аароннун оглу Элеазар база өлүп калган. Ону Эфрем дагларында, оглу Финеестин Гива деп хоорайынга ажаап каан чүве-дир.

[†]24:32 Кесита – эрте-бурунгу үеде акша-мөңгүнүн бир хемчээли. Бир кесита бир хой өртээ-биле деннежип турган чадавас.

Баштыңчылар үези

Кирилде

Баштыңчылар ному израиль аймактарның төөгүзүнүн эң нарын болгаш ужур-дүрүм чок үезинде – *Ханаанни эжелеп алганының соонда чылдардан чонну бирги хааннар башкарып эгелээнинге чедир – чуртталгазын көргүскен.

Номда төөгү Нуннуң оглу Иисустуң өлгениниң соонда израиль аймактар Ханаанның чоннарын ол черден чедир үндүр сывыртавайн барганындан эгелээн. Ооң орнунга израильчилер Дээрги-Чаяакчының мурнунга ол чоннарның бужар ёзу-чаңчылдарын болгаш чүдүлгезин өттүнүп эгелээннер (1:1—2:9).

Номнуң кол кезии (2:10—16:31) израиль чоннуң чуртталгазында катаптанып турар эргилдени көргүскен. Катаптанып турар болуушкуннар мындыг: чон бачыт кылып эгелээр; Бурган оларны өске чоннарга дарладып кезедир; израильчилер Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп эгелээр; Дээрги-Чаяакчы бир азы элээн каш аймактарны камгалазын дээш, хостакчы баштыңчыны көдүрүп бээр. А ол баштыңчылар Бурганның шилип алган кижилери-даа турган болза, боттарының кошкак талалары болгаш угаан чок кылган чүүлдери-биле боттарын-даа, аймак-чонун-даа бачытче бо-ла кириптер турганнар.

Ном израильчилерниң аразынга ол үеде тергиидеп турган ёзу-чурум чок чорукту онзалап көргүскен ийи коргунчуг болуушкун-биле төнер (17–18 база 19–21 эгелер). Кажан кижилер хамык чүвени чүгле бодунуң шынныг деп санаар аайы-биле кылып эгелээрге, израиль ниитилел кайы хире дүрген үрелип, буурап турары мында тода көстүп турар.

Израиль аймактарның чедиинкинери болгаш буураашкыннары

1 ¹Иисустуң өлгениниң соонда, израиль чон Дээрги-Чаяакчыдан: «Бистин кайывыс *Ханаан чурттуглар-биле дайынче баштай чоруурул?» – деп айтырган.

² «Иуданың аймаа баар – деп, Дээрги-Чаяакчы харыылаан. – Мен бо чуртту оон холунга хүлээдип бээр мен».

³Иуданың аймаа Симеоннуң аймаа-биле хан төрөл болгаш: «Силер бистин үлүүвүске каттыжыңарам, ынчангаш хананейлер-биле дайылдажылы, силерниң үлүүңерге бис база оон каттыжар бис» – деп аңа саналдаан. Симеоннуң аймаа ооң-биле каттыжып алгаш чорупкан. ⁴Ынчалдыр Иуданың аймаа дайынче чорупканда, Дээрги-Чаяакчы хананей биле фerez чоннарны ооң шериглеринге аштырар кылдыр берипкен, ынчангаш олар Везек деп черге демгилерниң 10 000 кижизин чок кылып каапканнар. ⁵Везекке олар Адони-Везек деп хаан-биле уткужа бергеш, ооң-биле тулушкаш, хананейлер биле фerezтерни чылча шапканнар. ⁶Адони-Везек дезипкен, ынчалза-даа иудейлер ону сүрүп чорааш тудуп алгаш, ооң холдарының болгаш буттарының улуг-салааларын одура кезип каапканнар. ⁷Ынчан Адони-Везек: «Мен ооң мурнунда өске чеден хаанның холдарының болгаш буттарының

улу-салааларын одура кезип каарымга, олар мээң чиген чемимниң тогланчыларын чыып чип чораан чүве; мээң канчаар кылып турганым ышкаш, ам Бурган мени база ынчаар ялалады» – дээн. Ону Иерусалимге эккелгеннер, аңаа-ла ол өлүп калган.

⁸ Иуданың аймаа Иерусалим хоорай-биле база дайылдашкаш, ону эжелээш, хылыш-мези-биле ооң чурттакчыларын кыргып-хыдып каан соонда, хоорайны өрттедишкеннер. ⁹ Ооң соонда Иуданың аймаа дагларга, *Негев ховузунга болгаш *Шефела деп шат черге чурттап турган хананейлер-биле дайылдажып чорупкан.

¹⁰ Ынчалдыр Иуданың аймаа Хевронга чурттап турган хананейлерже чорупкан (Хевроннун ооң мурнунда ады Кириат-Арба турган), ооң шериглери аңаа Шешай, Ахиман болгаш Талмайны чылча шаап кааннар. ¹¹ Оон үнгеш, иудейлер Давирниң чурттакчыларынче дайын-чаалыг чорупкан. (Давирниң ооң мурнунда ады Кириат-Сефер турган). ¹² Ынчан Халев: «Кым Кириат-Сеферни чылча шапкаш, эжелеп аар болдур, аңаа бодумнун уруум Ахсаны кадай кылдыр бээр мен» – деп аазаан.

¹³ Ол хоорайны Халевтин дунмазы боор Кеназтын оглу Гофониил эжелеп алган. Ынчангаш Халев аңаа бодунун уруу Ахсаны кадай кылдыр берген.

¹⁴ Ахсаның чоруур өйү чедип кээрге: «Ачамдан өнчү кылдыр шөл дилеп аар болза эки» – деп Гофониилди сургап каан. Ахса ачазынга келгеш, элчигенинден дүжүп кээрге, Халев оон: «Чүнү хереглеп чор сен?» – деп айтырган.

¹⁵ «Меңээ ачы-буяндан хайырлап көрүңерем. Силер меңээ ээн кургаг Негевте черни бердинер, ам меңээ суглардан база беринерем» – деп, Ахса ачазындан дилээн. Ынчангаш Халев уруунга Үстүкү болгаш Адаккы суг баштарын берген.

¹⁶ (Моисейниң кен аймак-сөөктүг катының ук-салгалы ынчан Иуданың аймаа-биле кады Пальмалар хоорайындан^ч үнгеш, Арад хоорайның чанында чыдар Иуданың аймаанга хамааржыр Негев ховузунче чорупканнар. Аңаа келгеш, чон аразынга турумчуп чурттай бергеннер.)

¹⁷ Иуда биле Симеон деп хан төрөл аймактар ооң соонда чорупкаш, Цефафка чурттап турган хананейлерни чылча шаап, Цефафты бүрүнү-биле узуткап кааннар, ынчангаш ол хоорайның адын Хорма дээр апарган^в. ¹⁸ Иуданың аймаа Газа, Аскалон болгаш Экрон хоорайларны чоок-кавы девискээрлери-биле база чаалап алган. ¹⁹ Дээрги-Чаяакчы Иуданың аймаа-биле кады турган. Ол аймак даглыг девискээрни эжелеп алган, а чавызааш черниң чурттакчыларын ойлатпаан, чүге дээрге ол улустун дайынчы демир тергелери бар болган. ²⁰ Ынчан иудейлер Моисейниң сөзүнүң айыы-биле Халевке Хеврон хоорайны берипкеннер, а ол Хеврондан энак уктуг демги үш кижини үндүр сывыртапкан.

²¹ А Вениаминниң аймаа Иерусалимге чурттап турган иевус чонну үндүр сывыртавайн барган, ынчангаш иевустар вениаминчилер-биле Иерусалимде амдыгаа чедир чурттап чоруурлар.

^ч**1:16** Пальмалар хоорайы – Иерихон (Ы. х. к. 34:3 көр).

^в**1:17** Хорма – «Бүрүнү-биле узуткаан» деп ат (Сан. 21:2-3 көр).

1:7 Лев. 24:19 **1:8** Ис. 15:63; 2 Хаан. 5:6 **1:10** Ис. 14:15 **1:10** Сан. 13:23; Ис. 15:14

1:11 Ис. 10:38; 15:15 **1:12** Сан. 13:31 **1:12** Ис. 15:13-19 **1:16** Сан. 24:21

1:16 Сан. 10:29-32 **1:19** Ис. 17:16, 18 **1:20** Сан. 14:24; Ис. 14:13

1:20 Башт. 1:10; Сан. 13:34; Ы. х. к. 2:10 **1:21** Ис. 15:63

²² Иосифтен укталган аймактар шак-ла ынчаар Вефилче чорупканнар. Дээрги-Чаяакчы олар-биле кады турган. ²³ Аңаа келгеш, олар Вефилди хайгаарап көрүп турганнар. (Ол хоорайның ооң мурнунда ады Луз турган.) ²⁴ Хайгыылчылар хоорайдан үнген бир кижини көрүп кааш, аңаа: «Сен биске хоорайже кирер аргадан айтып бер, ынчан бис сеңээ энерелдиг боор бис» – дигеннер. ²⁵ Ол кижии хоорайже кирер арганы айтып бээрге, олар хоорайның чурттакчыларын хылыш-мези-биле кыргып-хыдып кааннар, а амдыы кижини болгаш ооң бүгү-ле төрөл бөлүүн салып чорудупканнар. ²⁶ (Ол кижии хет чоннуң черинче көжүп чорупкаш, аңаа хоорай туткаш, ону Луз деп адап каан. Ооң ол ады амдыгаа чедир өскерилбээн.) ²⁷ Ынчалза-даа Манассияның аймаа Бет-Сан, Таанак, Дор, Ивлеам, Мегиддон хоорайларның болгаш оларга чагырткан хоорай-суурларның чурттакчыларын үндүр сывыртавайн барган, ынчангаш хананейлер ол черге чурттап артып калганнар.

²⁸ Израиль чон күш киргеш, хананейлерни бодунуң ажылын кылдыртыр албатылары кылып алган, ынчалза-даа чурттан үндүр сывыртаваан.

²⁹ Эфремнің аймаа Гезерде чурттап турар хананейлерни үндүр сывыртаваан, ынчангаш ханаанейлер ол аймактың аразынга чурттап артып калганнар.

³⁰ Завулоннуң аймаа Китроннуң болгаш Наглолдуң чурттакчыларын үндүр сывыртаваан, ынчангаш хананейлер ол аймактың аразынга чурттап, оларның ажылын кылып албатылары бооп турганнар.

³¹ Асирнің аймаа Акконуң болгаш Сидоннуң чурттакчыларын, Ахлавтың, Ахзивтиң, Хелваның, Афектиң болгаш Реховтуң чурттакчыларын үндүр сывыртаваан. ³² Ынчангаш Асирнің аймаа ол черниң чурттакчылары – хананейлерниң аразынга чурттап турган, чүге дээрге демгилерни үндүр сывыртавайн барган.

³³ Неффалимнің аймаа Бет-Шемештиң болгаш Бет-Анаттың чурттакчыларын үндүр сывыртаваан, ынчангаш ол черниң хананей чурттакчыларының аразынга чурттап турган, а Бет-Шемештиң болгаш Бет-Анаттың чурттакчылары неффалимчилерниң ажылын кылып албатылары бооп турган.

³⁴ Данның аймаан амор чон дагларже кызып үндүрүпкеш, чавызаашче эрттирбейн турган. ³⁵ Ынчангаш аморлар Херес дагның кырынга, Айалонга база Шаалвимге чурттап артып калганнар, ынчалза-даа Иосифтен укталган аймактар оларны басып каан болгаш боттарының ажылын кылдыртыр албатылары кылып алганнар.

³⁶ Амор чоннуң девискээри Акравим артындан база Селадан ыңай оон-даа ырадыр шөйлүп-чаттылган турган.

*Бурганның төлээзиниң чонну чемелээни

2 ¹ Ынчан Дээрги-Чаяакчының төлээзи Галгалдан Бохимче чедип келгеш, мынча дээн: «Мен силерни Египеттен хостап үндүрген мен база ада-өгбөнөрге азааным черже силерни эккелген мен. Ынчан Мен: „Силер-биле чарган *чагыг-керээмни мөңгө шагда үревес мен – деп сөзүм бергеш, – ² а силер бо черниң чурттакчылары-биле керээ кылбанар, оларның өргүл бедигээштерин үрегдеп

1:23 Э. д. 28:19 1:24 Ис. 2:14 1:27 Ис. 17:11-13 1:29 Ис. 16:10; 3 Хаан. 9:16

1:31 Ис. 19:24-30 1:33 Ис. 19:32-39 1:34 Ис. 19:46 1:36 Сан. 34:4; Ис. 15:3

2:1 Э. д. 17:7

кааптыңар⁶ – деп чагаан мен. Ынчалза-даа силер Мээң сөзүмнү дыңнавайн бардыңар. Чүнү үүлгедип алганыңар ол? ³ Ынчангаш силерге чугаалап тур мен: ол чоннарны силерниң черинерден ойлатпас мен, ынчан олар силерниң мойнуңарда дузак апаар, оларның бурганнары силерге четки апаар». ⁴ Дээрги-Чаяакчының төлээзи бүгү израиль чонга бо сөстөрни чугаалаарга, шупту израильчилер кыпсынчыг алгы-кышкы көдүрүп, ыглай берген. ⁵ Ынчангаш ол черниң адын Бохим^w деп адаар апарган. Аңа израильчилер Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылганнар.

Иисустуң мөчээни

(Иис. 24:28-31)

⁶ Иисус чонну тарадыпкан турган үеде, израильчилер боттарының хувааглыг черлерин ээлээр дээш тус-тузунда чорупкан. ⁷ Чон ынчан Иисустуң назынының дургузунда база Иисустуң соонда дириг чораан, Дээрги-Чаяакчының Израильге кылганы бүгү-ле өндүр улуг ажыл-херектерин көрүп чораан *баштыңнарның назынының дургузунда Дээрги-Чаяакчыга бараан бооп чурттап чораан. ⁸ Нуннун оглу, Дээрги-Чаяакчының чалчазы Иисус 110 харлыг тургаш, өлүп калган. ⁹ Иисусту бодунуң ээлээн черинге, Эфрем дагларында Гааш дагның соңгу талазында турар Тимнат-Хереске хөөржүдүп каан.

Чоннуң Дээрги-Чаяакчыдан ойталааны

¹⁰ Ол үениң бүгү улузу өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, оларның орнунга Дээрги-Чаяакчыны болгаш Ооң израиль чонга кылганы ажыл-херектерин билбес өске салгал келген. ¹¹ Израиль чон Дээрги-Чаяакчының мурнунга бужарбак херектер үүлгедип, *Ваал бурганның дүрзүлеринге бараан бооп эгелээн. ¹² Олар боттарының адаларын Египеттен хостап үндүрген Бургандан, адаларының Бурганы Дээрги-Чаяакчыдан хая көрүнгөш, хары бурганнарже – израильчилерни долгандыр чурттап турар чоннарның бурганнарынче көрнүп, оларга мөгейип эгелээн болгаш оозу-биле Дээрги-Чаяакчыны хорададып алганнар. ¹³ Дээрги-Чаяакчыдан хая көрүнгөш, Ваал база Астарта бурганнарның дүрзүлеринге бараан бооп эгелээннер.

¹⁴ Ынчан Дээрги-Чаяакчының израильчилерге килеңи кыптыккаш, оларны үптекчилерниң холунче кирип берипкен болгаш дээрбечилер оларны үптеп дээрбедеп турган; Дээрги-Чаяакчы оларны долгандыр чурттап турган дайзыннарның холунче кирип берипкен болгаш, олар дайзыннарга удур туржуп шыдавас апарганнар. ¹⁵ Олар кайнаар-даа баарга, Дээрги-Чаяакчының оларга чугаалааны болгаш даңгыраглааны ёзугаар, Ооң холу оларны кадыг-дошкуну-биле кызып-кыйып турган.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы оларга баштыңчыларны база тургузуп берип турган, а баштыңчылар оларны үптекчилерниң холундан камгалап турган. ¹⁷ Ынчалза-даа

^w2:5 Бохим – «Ыглап турарлар» деп уткалыг ат.

2:2 Ы. х. к. 7:2; 12:3 2:3 Хост. 23:33 2:9 Иис. 19:50

2:10 Иов 18:21; Иер. 9:3; 2 Фес. 1:8 2:11 Башт. 3:7; 4:1; 6:1; 10:6; 13:1

2:12 Ы. х. к. 31:16-17 2:13 1 Хаан. 7:4 2:14 Лев. 26:37; Иис. 7:12

2:15 Лев. 26:14-46; Ы. х. к. 28:15-68

чон баштыңчыларын-даа дыңнавайн, самыырааш, хары бурганнарны эдерип, оларга мөгейип турган. Ынчангаш олар Дээрги-Чаяакчының айтышкыннарынга чагыртып чораан өгбелериниң оруундан соора барып, дүргени-биле өскээр чоруп, өгбелериниң изин истевейн турганнар.

¹⁸ Чонга баштыңчыны тургузуп берип тура, Дээрги-Чаяакчы Боду ол баштыңчы-биле кады турган болгаш ооң назынының дургузунда израильчилерни дайзыннардан камгалап турган; чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы оларның дарлакчыларга дарлаткаш, кыдыглакчыларга кыдыглаткаш, човууртаан уё-човуурун дыңнааш, кээргеп турган. ¹⁹ Ынчалза-даа баштыңчы чок апаарга-ла, израильчилер катап база адаларындан дора болуп, хары бурганнарже чайгылып, оларга бараан болуп, оларга мөгейип эгелээр турганнар. Ынчалдыр олар боттарының үүлгедиглеринден болгаш чөрүү-хедер оруундан ыравайн турганнар. ²⁰ Ынчаарга Дээрги-Чаяакчының израильчилерге килеңи кыптыгып келгеш, мынча дээн: «Бо чон Мээң оларның адалары-биле тургусканым чагыг-керээмни үреп турары дээш база Мээң сөзүмнү дыңнавайн турары дээш, ²¹ Исустуң өлүр мурнунда арттырып кааны чоннарның чаңгызын-даа израильчилерниң мурнундан үндүр сывыртавас мен. ²² Болар Дээрги-Чаяакчының оруундан, адаларының туттунуп чорааны дег, туттунар бе, ооң аайы-биле чоруур бе азы чок бе деп хынап, ол чоннар-биле Израильди шенээрим ол». ²³ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы ол чоннарны дораан үндүр сывыртавайн барган база Исустуң холунга бербейн барган.

*Ханаанга чурттап арткан чоннар

3¹⁻² Ханаан дайыннарын көрбээн болгаш билбес чаа салгалдың израильчилерин шенээр дээш, оларның дайын көрбээн салгалдары дайынга өөрэнзин дээш, Дээрги-Чаяакчының арттырып каан чоннары бо-дур: ³ беш күрүне-хоорайга чурттаан филистимнер; Ливан дагларынга – *Ваал-Эрмон дагдан Лево-Хаматка чедир чурттаан шупту хананейлер, сидончулар база хиввейлер. ⁴ Дээрги-Чаяакчы Моисейни дамчыштыр израильчилерниң адаларынга Бодунуң берген айтышкыннарынга чагыртып чоруур бе деп оларның амгы салгалын хынап шенээр дээш, ол чоннарны арттырып каан турган. ⁵ Ынчангаш израильчилер хананей, хет, амор, фerez, хиввей болгаш иевус чоннарның аразынга чурттап турган, ⁶ оларның уругларын кадай кылдыр ап, боттарының уругларын оларның оолдарынга кадай кылдыр берип база оларның бурганнарынга бараан болуп турган.

Гофониил

⁷ Израильчилер Дээрги-Чаяакчының мурнунга бужар-бак херектер үүлгедип, боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчыны уткаш, Ваал болгаш *Ашера бурганнарның дүрзүлеринге бараан болуп турган. ⁸ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчының Израильге килеңи кыптыгып, оларны Арам-Нахараимниң хааны Хусар-Сафемниң холунче кирип берипкен. Израильчилер Хусар-Сафемге чагыртып, аңаа сес

чыл иштинде бараан бооп келгеннер. ⁹ Ынчан израильчилер Дээрги-Чаяакчыны кыйгырып, дуза дилеп эгелээннер, а Дээрги-Чаяакчы оларга Халевтиң дунмазы Кеназтың оглу Гофониилди камгалакчы кылдыр тургузуп бээрге, Гофониил оларны камгалап каан. ¹⁰ Гофониилди Дээрги-Чаяакчының *Сүлдези бүргээн, ынчангаш ол израиль чонну баштап, дайынче үнүпкен. Дээрги-Чаяакчы Арам-Нахараимниң хааны Хусар-Сафемни Гофониилдин холунче кирип бериптерге, ооң холу Хусар-Сафемни ажып тиилеп каан. ¹¹ Оон соонда израиль чер дөртен чыл иштинде тайбыңчаан. Оон Кеназтың оглу Гофониил чок апарган.

Аод

¹² Израильчилер катап база-ла Дээрги-Чаяакчының мурнунга бужар-бак херектер үүлгедип эгелээн, ынчангаш Дээрги-Чаяакчы оларның оозу дээш *моав хаан Эглонну оларга удур күштелдирип, тургузуп каан. ¹³ Эглон бодунуң күжүнге немей аммон болгаш амалик шериглерни чыггаш, израильчилерни чылча шапкаш, Пальмалар хоорайын^x эжелеп алган. ¹⁴ Израильчилер моав хаан Эглонга чагыртып, аңаа он сес чыл иштинде бараан бооп келген.

¹⁵ Ынчан израильчилер Дээрги-Чаяакчыны кыйгырып, дуза дилеп эгелээн, а Дээрги-Чаяакчы оларга Вениаминниң аймаандан үнген Гераның оглу Аодту камгалакчы кылдыр тургузуп берген. Ол кижини солагай турган. Израильчилер моав хаан Эглонга оларның үндүрүүн чедирер кылдыр Аодту чорударга, ¹⁶ ол бодунга узуну бир кыры дурттуг, аажок чидиг хылыш кылып алгаш, оозун оң талакы быктынга аскаш, хевиниң адаанга чажыра суп алган. ¹⁷ Оон чоруткаш, моав хаан Эглонга үндүрүүн сунуп четкен. А Эглон кончуг улуг семис кижини турган. ¹⁸⁻¹⁹ Аод үндүрүүн сунгаш, ооң-биле үндүрүг эккелген улусун Галгалда көжээ-даштарга^y чедир үдээш, дедир келгеш, Эглонга: «Мээң силерге бүдүү чугаалаар чажыт чугаам бар, хаан» – дээн.

Хаан бодунуң чанынга турган улуска: «Оожум!» – дээрге, олар үнгүлей берген.

²⁰ Хаан бодунуң аңгы сериин үстүкү өрээлинге олурган, Аод ынаар кире бергеш: «Силерге Бурганның медээзин дамчыдарым ол» – дээн. Эглон олудундан туруп кээрге, ²¹ Аод солагай холу-биле оң талакы быктындан хылыжын ушта тырткаш, оон иштинче кирип шанчыпкан. ²² Хылыштың тудазы безин хаанның иштинче кире берген, ооң шиш бажы хаанның чаанче көзүлбес кылдыр кире берген; Аод хылышты ооң иштинден дедир ужулбайн барган, хылыштың бажы хаанның ийи будунуң аразындан үнүп келген^z. ²³ Аод ол өрээлдин эжиин иштинден дээктеп кааш, өске эжик-биле үне берген.

²⁴ Кажан ол чоруптарга, Эглоннуң чалчалары келгеш көөрге, үстүкү өрээлдин эжиин дуглап каан боорга: «Хаан албаннаар дээш сериин өрээлче кире берген-дир» – дишкеннер. ²⁵ Оон элээн үр, эпчоксуна бергиге чедир манааннар, ынчалза-даа өрээлди кым-даа ажытпас боорга, дүлгүүр алгаш, ажыдыпкаш, көөрге, оларның

^x**3:13** Пальмалар хоорайы – Иерихон (Ы. х. к. 34:3 көр).

^y**3:18-19, 26** Азы: «Галгалда даштар казып ап турган черинге».

^z**3:22** Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Албаны төктү берген».

хайыраатызы черде өлүг чыткан. ²⁶ Олар ынчап үе чидирип турар аразында, Аод демги-ле көжээ-даштар^a чаны-биле эрткеш, Сеиратче чаштынып чоруй барган.

²⁷ Аңаа келгеш, Аод Эфрем дагларының кырынга мыйыс эдиски этсипкен. Ынчангаш израильчилер оон-биле кады даглардан куду бадыпканнар, а ол оларны баштап чораан. ²⁸ Ынчан Аод оларга: «Мени эдерип чоруп орунар: чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы силерниң дайзыннарыңар моавтарны силерниң холуңарже кирип берген-дир» – дээн. Олар ону эдерип чорупкаш, *Иордан хемде Моавче эртер кежигни эжелеп алгаш, олап кымны-даа эрттирбейн турупканнар. ²⁹ Ол үеде израильчилер 10 000 хире шупту күштүг-шыырак моавтарны кырып каапкан, кым-даа дезип шыдаваан. ³⁰ Шак ынчаар ол хүн Моав Израильдиң мурнунга томаарып сөгүрген, а израиль чер оон соонда сезен чыл иштинде тайбыңчаан.

Самегар

³¹ Аодтуң соонда Анаттың оглу Самегар баштыңчы турган; ол кижини 600 филистим кижини мал сүрер шиш баштыг ыяш-биле кыра шапкан. Ол база Израильди камгалаан.

Девора биле Варак

4 ¹ Аод чок апарган соонда, израильчилер катап база-ла Дээрги-Чаяакчынын мурнунга бужар-бак херектер үүлгедип эгелээн. ² Ынчан Дээрги-Чаяакчы оларны Асорнуң хананей хааны Иавинниң холунче кирип берипкен, а Иавинниң шериг баштыңы Харошет-Гоимге чурттап турган Сисара дээрзи турган. ³ Израильчилер ынчан Дээрги-Чаяакчыны кыйгырып, дуза дилеп эгелээн. Чүге дээрге Иавин 900 дайынчы демир тергелиг турган, израильчилерни ол чээрби чыл иштинде каржызы-биле дарлап келген.

⁴ Ол үеде израиль чонну Лapidоттуң кадайы, өттүр билип медеглээр Девора дээр херэежен баштап турган. ⁵ Ол Эфрем дагларында Рама биле Вефил аразында Девораның Пальмазынын адаанга улус хүлээп саадап орган, а израильчилер аңаа шын шийткел дилеп кээп турганнар. ⁶ Девора Авиноамның оглу, Неффалимниң Кедесте чурттап турар Варакты кый деп, келдиртип алгаш, аңаа: «Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы сенээ: „Неффалим болгаш Завулон аймактарындан 10 000 кижини алгаш, Фавор дагже чеде бер. ⁷ Мен сенээ ол черде Киссон хемге Иавинниң шериг баштыңы Сисараны, оон *дайынчы тергелерин болгаш аг-шерин эккеп бергеш, сээң холунче кирип бээр мен“ деп айыткап тур» – деп чугаалаан. ⁸ Варак аңаа: «Бир эвес силер мээң-биле кады баар болзуңарза, баар мен, барбас болзуңарза, барбас мен» – деп харыылаан.

⁹ Девора аңаа: «Сээң-биле баарын баар мен, чүгле харын сээң ам чоруур орууңга алдар сээни эвес апаар – Дээрги-Чаяакчы Сисараны херэежен кижиниң холунче кирип бериптер» – дээн. Ынчангаш Девора Варак-биле кады Кедесче чорупкан.

^a3:26 3:18-19-та немелде тайылбырны көр.

3:27 Башт. 6:34; 1 Хаан. 13:3 3:28 Ис. 2:7; Башт. 7:24 3:31 Башт. 5:6

3:31 1 Хаан. 13:19 4:1 Башт. 2:11 4:2 Ис. 11:10 4:2 1 Хаан. 12:9 4:6 Ис. 19:37

4:6 Евр. 11:32 4:6 Иер. 46:18 4:7 3 Хаан. 18:40

¹⁰ Варақ Завулон болгаш Неффалимнің аймактарын Кедесче кый деп, чыып алган, 10 000 кижі ону эдерип чорупкан, а Девора база ооң-биле кады чорупкан.

¹¹ Ол үеде кен аймак-сөөктүг Хевер деп кижі Моисейнің катының оглу Ховавтың адыры кеннерден хоорлуп чорупкаш, Кедестин чанында Цааннимде арга кыдыынга бодунуң майгынын тип алган турган.

¹² Ынчан Сисарага Авиноамның оглу Варақ Фавор даг кырынче үне берген деп дыңнадыг келген. ¹³ Сисара 900 дайынчы демир тергелерин дөгөрезин болгаш ооң-биле кады турган шерин кый деп, чыып алгаш, Харошет-Гоимден Киссон хемге чедип келген. ¹⁴ Ынчан Девора Варақка: «Че, Дээрги-Чаяакчы Сисараны сээң холуңче бөгүн кирип бээр, Ол Боду сени баштап чоруур» – дээн. Варақ 10 000 кижизин баштап алгаш, Фавор дагдан бадып келген. ¹⁵ Ынчан Дээрги-Чаяакчы Сисараны, ооң дайынчы тергелерин болгаш шериглерин Варақтың хылыжындан аймап девидей бээр кылдыр кылыпкан, а Сисара дайынчы тергезинден дүже халааш, чадаг дезипкен. ¹⁶ Варақ ооң дайынчы тергелерин болгаш бүгү-ле шерин Харошет-Гоимге чедир сүрген. Сисараның бүгү-ле шерии хылыштан кырлып калган, кым-даа дириг артпаан.

¹⁷ А Сисара кен Хеверниң кадайы Иаилдиң майгынынче чадаг дезип чедип келген, чүге дээрге Асорнуң хааны Иавин биле кен Хеверниң өг-бүлезиниң аразында тайбың турган. ¹⁸ Иаил Сисарага уткуй үнүп келгеш: «Кириңер, дээргим, бээр, мээң майгынымче кирип келиңер, кортпанар» – дээн. Сисара ооң майгынынче кире бээрге, Иаил ону хевис-биле чажыра шуглап каан. ¹⁹ Сисара аңаа: «Меңээ бичии сугдан берем, суксап тур мен» – дээн. Иаил сүттүг көгээржиин ажыткаш, Сисарага ижиртип кааш, катап база хевис-биле шуглап каан. ²⁰ Сисара аңаа: «Майгыныңның эжииниң чанынга туруп ал, ынчангаш кандыг-бир кижі келгеш, „Мында улус бар бе?“ деп айтырар болза, „Чок“ дээр сен» – дээн. ²¹ Ынчан Хеверниң кадайы Иаил майгынын өргени биле маска ап алгаш, Сисараның чанынга оожум чедип келгеш, өргенни ооң чулчургайынче киир шаапкаш, бажын черге чыпшыр кадап каан. А ол шылаанындан удуп чыткан болгаш, ол-ла хевээр өлүп калган.

²² Ол үеде Варақ Сисараны истеп-сүрүп чедип келген. Иаил аңаа уткуй үнүп келгеш: «Бээр кириңер, мен силерге дилеп турар кижинерни көргүзейн» – дээн. Ол кире бергеш көөрге, Сисара чулчургайынче өрген киир кадап каан, өлүг чыткан. ²³ Шак ынчаар Бурган ол хүн хананей хаан Иавинни израильчилерниң мурнунга томаартып сөгүрткен. ²⁴ Израильчилерниң холу, хананей хаан Иавинни когун үзе узуткаваан шаанга чедир, хүнден хүнче улам күштелип турган.

Девораның ырызы

5 ¹ Ол хүн Девора Авиноамның оглу Варақ-биле кады мынчаар ырлаан:

² «Израиль чон дайынга белеткенгеш^b, бодунуң чүткүлүн көргүстү, ол дээш Дээрги-Чаяакчыны алдаржыдынар!

^b5:2 Бо сөстөрүң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Баштыңнар ылап-ла баштап эгелээн».

³ Хааннар, дыңнанар, чагырыкчылар, кулаанар ээктиринер:
мен Дээрги-Чаяакчыга, Израильдиң Бурганынга ырлап тур мен,
Дээрги-Чаяакчыга хөгжүмнү ойнап тур мен.

⁴ Кажан Сен, Дээрги-Чаяакчы, Сеирден үнгеш,
Эдом ховуларындан чоруп орунда,
чер сириңейнип, дээрден дамдылап,
булуттар суун төп турду.

⁵ Дээрги-Чаяакчының мурнунга даглар
сирлеңейнип эстип турду,

*Синай даг безин Израильдиң Бурганының мурнунга
сириңейнип эрип турду.

⁶ Анаттың оглу Самегарның үезинде, Иаилдиң хүннеринде
чорук кылган улус долганыр оруктар-биле чоруп турган.

⁷ Ынчан Израильге күштүг улус^c артпаан,
мен, Девора – Израильдиң иези,
көстүп келгижемге чедир ындыг турган.

⁸ Чон чаа бурганнарны шилип алган турган,
ынчангаш эжик-хаалга чанынга дайын бооп турган.

Израильдиң 40 000 кижизиниң чыдазы болгаш дозуг-камгалалдары
көстүр турган бе?

⁹ Израильдиң шериг баштыңнары болгаш чон аразында эки турачылар,
мээң чүрээм силерге кыйгы салып тур;
Дээрги-Чаяакчыны алдаржыдыңар!

¹⁰ Ак элчигеннер мунуп алган чоруурлар,
хевистер кырында саадап олурарлар
база оруктарда кылаштап чоруурлар,
ырлаңар-ла!

¹¹ Ыраажылар^d кудук, суглуг черлер аразынга
Дээрги-Чаяакчыны Оон тиилелгези дээш алдаржыдып ырлазыннар!
Израильдиң күштүглерин* тиилелгези дээш мактап ырлазын!

Ынчан Дээрги-Чаяакчының чону хоорай хаалгазының чанынга чедип келгеш:

¹² „Оттуп кел, Девора, оттуп кел!

Оттуп келгеш, ырла-ла!

Дүрген че, Варак!

Туттурган дайзыннарны бээр эккел, Авиноамның оглу!^e – дээн.

^c5:7, 11 Бо сөстөрниц утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Суурларның чурттакчылары».

^d5:11 Бо сөстүң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Адыгжылар».

¹³ Ынчан ызыгууртаннарның артканнары меңээ чедип келген,
Дээрги-Чаяакчының чону күштүглери-биле чедип келген.

¹⁴ Амалик черде турумчуй берген эфрем аймактыг улус чедип келген,
оларның соонда Вениаминниң улузу өске төрөл аймактары-биле кады
база махир төрөл бөлүктүң баштыңнары
база Завулоннун дүжүметтери кээп турду.

¹⁵ Иссахарның беглери база Девора-биле кады турду,
Иссахарның аймаа Варакты эдерип, шынааже халдап батты.

А Рувимниң аймаанда боттарының аразында
улуг чөрүлдээ турду.

¹⁶ Чүге хой кажааларының аразында
кодан хойнуң алгызын дыңнап олур силер?

Рувимниң аймаанда боттарының аразында чөрүлдээ улуг.

¹⁷ Галаадчылар Иордан ындынга ол-ла хевээр артып калган,
ол ышкаш Дан база бодунуң корабльдары-биле ол-ла хевээр артып калган.
Асир база далай эринде корабльдар доктаап турар черлериниң чанынга
ол-ла хевээр артып калган.

¹⁸ А Завулон – бодунуң амы-тынын-на камнап орбаан чон-дур,
ол ышкаш даг шынаалары чурттуг Неффалим база.

¹⁹ Хааннар келгеш, тулуштулар,
хананей хааннар Мегиддоннун хемнериниң чанында Таанахка тулуштулар,
ынчалза-даа бичии-даа мөңгүн албайн бардылар.

²⁰ Дээрде сылдыстар безин боттарының дээрде оруктарындан
Сисарага удур тулуштулар.

²¹ Киссон хем оларны ол-ла дораан чууй шаап бадырып турду,
бурун шагдан аккан Киссон хем.

Күчү-күштүг бурунгаарлап, чүткү-ле, сеткилим!

²² Ынчан аъттарның дуюглары кулак уюк дагжап турган,
ооң чүгүрүктериниң күштүг маңындан.

²³ „Мероз хоорайны карганар! – деп,
Дээрги-Чаяакчының төлээзи чугаалаан. –
Дээрги-Чаяакчыга дуза кадып келбээни дээш,
ооң чурттакчыларын карганар,
Дээрги-Чаяакчыга болгаш чоннун күштүглеринге
дузалашпааны дээш, карганар“.

²⁴ А кен Хеверниң кадайы Иаил херээженнер аразынга йөрээттирер болзун,
майгыннарда чурттап чоруур херээженнер аразынга йөрээттирер болзун!

²⁵ Сисара суг дилээрге, ол аңаа сүт кудуп берген,

ызыгуурган аяанга сүттүң үстүн кудуп берген.

²⁶ Оон ол солагай холун өргөнче сунгаш,
оң холун ажылчыннарның масказынче сунгаш,
Сисараның бажын чара шаапкан,
чулчургайын өттүр кадааш, чуура шаапкан.

²⁷ Сисара ооң буттарынга чедир доңгайып кээп дүшкеш, аңаа чыткан,
каая доңгая дүжүп чытканыл, ол-ла черинге чыда өлүп калган.

²⁸ А Сисараның иези соңгадан бакылап, көзенек өттүр:

„Оглумнун аъттыг шерии чүге дүрген келбейн турар чүвөл,
ооң *дайынчы тергелери чүге дагжавайн турар чүвөл?“ –
деп кускуннап турган.

²⁹ Ооң угаанныг агайлары болгаш ол боду база бодунуң сөстөринге:

³⁰ „Билдингир-ле, олар тыпкан олчазын
дайынчы бүрүзүнге бир-бир азы ийи-ийи кыс кылдыр үлежип турлар боор;
а олчалап алганы чүзүн-баазын өңнүг хеп-сын Сисараны болур,
угулзалап даараан хеп-сын, олча-тывыш кылдыр уштуп алганы хеп-сын
Сисараның эгиннеринде болур“ – деп харыылап турган.

³¹ Шак ынчалдыр Сээң дайзыннарның дөгерези
кырлып турзун, Дээрги-Чаяакчы!

А Сеңээ ынак улус бүгү-ле күчү-күжү-биле үнүп кел чыдар хүн дег болзуннар!»

Израиль чер ооң соонда дөртөн чыл иштинде тайбынчаан.

Мадан дарлал

Б¹ Израильчилер катап база-ла Дээрги-Чаяакчының мурнунга бужар-бак херектер
үүлгедип эгелээн, ынчангаш Дээрги-Чаяакчы оларны мадиан чоннуң холунче
чеди чыл иштинде кирип берипкен. ² Маданнарның израиль чонну чагырган
холу аар-берге турган болгаш, израильчилер мадианнардан чаштынар черлер
– дагларның чарык черлеринге, куйларга камгаланыр быжыглалдар кылып ап
турган. ³ Израиль чон тараазын тарып каарга-ла, мадианнар, амаликтер болгаш
чөөн чүктүң өске-даа аймактары келгеш, оларның черинче халдаар турган.
⁴ Израиль черге майгыннарын тип алгаш, оларның тараа-быдаазын мырыңай
Газаның чоок-кавызынга чедир хоозурадып кааптар база Израильге азыраныпкы
дег хой-даа, шары-даа, элчиген-даа арттырбас турган. ⁵ Олар мал-маганы-
биле, майгыннары-биле кээр боорда, оларның боттары болгаш тевелери саң-
түң чок турганындан, шартылаа дег хөй санныг кээр турганнар, ынчангаш
израиль черни хоозурадыр таптай басып турганнар. ⁶ Израиль чон мадианнарның
ындыг халдаашкыннарындан аргажок ядарап түрей бергеш, Дээрги-Чаяакчыны
кыйгырып, дуза дилеп эгелээн.

⁷ Кажан израильчилер Дээрги-Чаяакчыны кыйгырып, мадианнардан камгалал дилей бээрге, ⁸ Дээрги-Чаяакчы оларга Бодунун *медээчи кижизин чорудуп берген. Медээчи Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчынын чугаалаан чүвезин дамчыткан: «Мен силерни Египеттен үндүрүп, кулданыышыкында хостаан мен; ⁹ силерни египетчилернин болгаш бүгү өске дарлакчыларнын холдарында адыргаш, оларны силернин мурнуардан ойладып чорудупкаш, оларнын черин силерге берген мен. ¹⁰ Силерге: „Мен, Дээрги-Чаяакчы, силерниң Бурганыңар-дыр мен; оларнын черинде чурттап турарыңар амор чоннуң бурганнарынга чүдүвөөңер“ – дээн мен, ынчалза-даа силер Мээң сөзүмнү дыңнавайн бардыңар».

Бурганның Гедеонга даалга бергени

¹¹ Ол үеде Дээрги-Чаяакчының төлээзи келгеш, Офрада турар дубтуң чанынга олуруп алган, а ол дуб Авиезерниң салгалы Иоастың ыяжы турган; Иоастың оглу Гедеон ынчан мадианнардан чаштына бергеш, виноград сы бызар оңгарга кызылтас соктап орган. ¹² Дээрги-Чаяакчының төлээзи Гедеоннуң мурнунга көстүп келгеш: «О, күштүг-шыырак кижиге! Дээрги-Чаяакчы сээң-биле!» – диген.

¹³ «О, мээң дээргим! – деп, Гедеон аңаа харыылаан. – Бир эвес Дээрги-Чаяакчы шынап-ла бис-биле болза, чүге биске бо бүгү бергедээшкиннер болуп турарыл? Бистиң адаларывыстың биске чугаалап турганы Бурганның кайгамчык ажыл-херектери кайыл? Олар биске „Дээрги-Чаяакчы бисти Египеттен үндүрүп хостап каан“ деп чугаалап турган болгай. А ам Дээрги-Чаяакчы бисти каапкаш, мадианнарның холунче кирип берипкен-дир!»

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы олче көргеш: «Сен ам баргаш, бүгү күчү-күжүң-биле израиль чонну мадианнарның холундан адырып хостап каг! Сени айбылап чорудуп тур мен» – дээн.

¹⁵ Гедеон Аңаа: «О, дээргим! Канчап мен израиль чонну камгалап шыдаар мен? Мээң төрөл бөлүүм Манассияның аймааның аразында эң чөгөнчии-ле болгай, а мен бодум өг-бүлөмниң эң бичиизи-ле болгай мен» – деп харыылаан.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы аңаа: «Мен сээң-биле болур мен, ынчангаш сен мадианнарны, чангыс кижини дег, чылча шаап каар сен!» – дээн.

¹⁷ Гедеон Оон: «Бир эвес Сен менче ээ көрүп турар болзуңза, ылап-ла Сен мээң-биле чугаалажып турарыңның бадыткал демдээн көргүзүп көрөм. ¹⁸ Мен бээр эглип келбээн шаамга чедир база Сенээ өргүлүмнү эккеп сөнневээн шаамга чедир моон чорбайн көр» – деп дилээн.

Ол Гедеонга: «Мен маңаа сени манап олурар мен» – дээн.

¹⁹ Гедеон оон чорупкаш, бир анай эдин хайындыргаш, бир эфа далган хаарып алган. Ол эдин тавакка салгаш, мүнүн дой савага куткаш, дуб ыяштың чанынга орган аалчызынга эккеп берген.

²⁰ *Бурганның төлээзи: «Эдин биле хаарган далганыңны бо даш кырынга салгаш, мүнүннү ооң кырынче кудувут» – деп айыткан. Гедеон ол-ла хевээр күүсеткен. ²¹ Дээрги-Чаяакчының төлээзи холунда даянгыжының ужу-биле эътке

болгаш далганга дээптерге, даштан от хып үнүп келгеш, эът биле далганны чипкен! Дээрги-Чаяакчының төлээзи ол дораан көзүлбейн барган.

²² Ынчан Гедеон ооң мурнунга шынап-ла Дээрги-Чаяакчының төлээзи тургандыр деп билип каан. «О, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! – деп, ол човууртай берген. – Ат-ла болдум, чүге дээрге Сээн төлээн-биле удур-дедир көржүп, ужураштым».

²³ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы аңаа: «Кортпа, шупту чүве амыр-чаагай болур! Сен дириг артар сен!» – дээн. ²⁴ Гедеон ол черге Дээрги-Чаяакчыга өргүл бедигээжи кылгаш, ону «Яхве-Шалом»^e деп адап каан. (Ол өргүл бедигээжи авиезер төрөл бөлүктүн черинде Офрада бо хүнге чедир турар.)

²⁵ Ол дүне Дээрги-Чаяакчы Гедеонга мынча дээн: «Ачаңның коданындан семиртир азырап каан чеди харлыг бугажыкты ап ал^f. Ачаңның *Ваал бурганга өргүл кылыр бедигээжин үреп каавыт база ооң чанында турар *Ашера бурганга тураскааткан адагашты одура шаап каавыт. ²⁶ Оон бо хая-даштың кырынга Бурганың Дээрги-Чаяакчыга өргүл бедигээжинден чурум ёзугаар кылгаш, семис бугажыкты аңаа бүрүн өрттедип өргүүр сен, а одура шаапканың Ашера адагажы от салыр ыяжың болур».

²⁷ Гедеон бодунуң чалчаларының аразындан он кижиге шилип алгаш, Дээрги-Чаяакчының аңаа айытканы ёзугаар кылган. Ынчалза-даа ол бодунуң ада төрөлдөрдөндөн болгаш хоорайның өске-даа чурттакчыларындан корткаш, бо бүгүнү хүндүс эвес, дүне кылган. ²⁸ Эртенинде хоорайның чурттакчылары туруп келгеш, көөрге, Ваалга өргүл бедигээжин үреп каапкан база ооң чанынга турган адагашты одура шаап каапкан, а чаа тургускан өргүл бедигээжинде семис бугажыкты өргүл кылдыр өрттедип каан болган. ²⁹ Ынчан олар аразында: «Ону кым үүлгеткенил?» – дижип турганнар. Ынчаар айтырып, сураглап тургаш, ону Иоастың оглу Гедеон кылган деп билип алганнар. ³⁰ Хоорайның чурттакчылары Иоаска: «Оглуну бээр үндүр, ол Ваалдың өргүл бедигээжин үрээни болгаш ооң чанынга турган адагашты одура шапканы дээш, өлүр ужурул!» – дээннер.

³¹ Иоас аңаа удур чедип келгенерге шуптузунга мынча деп харыылаан: «Ваал дээш силер туржур, силер ону камгалаар силер бе? Ол дээш турушкан кижиге даарта эртенге чедир өлүртүп каар! Бир эвес Ваал Бурган болза, ооң өргүл бедигээжин үреп каапканы дээш, ол боду боду дээш турушсун». ³² Ол хүнден эгелээш, улус: «Өргүл бедигээжин үрээни дээш, Ваал ооң-биле боду турушсун» – дишкеш, Гедеонну Иероваал дээр апарган^g.

Гедеоннуң дайынга белеткели

³³ Ол үеде мадианнар, амаликтер база өске чөөн аймактар шупту чыгылып алгаш келгеш, *Иордан хемни кешкеш, Изреел шынаазынга турлагланып алганнар.

³⁴ Ынчан Дээрги-Чаяакчының *Сүлдези Гедеонну бүргөп алган. Гедеон мыйыс эдискизин этсиптерге, авиезер төрөл бөлүк ооң соондан чорупкан. ³⁵ Манассияның

^e6:24 Яхве-Шалом – «Амыр-чаагай чоруктуң Дээрги-Чаяакчызы» дээн уткалыг.

^f6:25 Азы: «Ачаңның коданындан бугажыкты база чеди харлыг өске бугажыкты».

^g6:32 Еврей дылда «Иероваал» деп ат «Ваал турушсун» деп сөстөргө дөмейлешкек.

бүгү аймаанче медээчилерни ыдыптарга, ол аймак база ону эдерипкен. Асирниң, Завулоннун, Нефалимниң аймактарынче медээчилерни чорудуптарга, олар база дайынга киржири болуп чедип келгеннер.

³⁶ Ынчан Гедеон Бурганга мынча дээн: «Бир эвес Сен азааның ёзугаар шынап-ла мээң холум-биле израиль чонну камгалаар деп турар болзунза, ону бадыткап көрөм: ³⁷ мен бо шаңга хой дүгүн чадып каайн. Бир эвес шалың чүгле дүк кырынга дүжүпкен, а долгандыр чер кургаг чыдар болза, ынчан Сен азааның ёзугаар Израильди мээң холум-биле камгалап каар сен деп шынзыгар мен». ³⁸ Ол хевээр болган: Гедеон эртенинде туруп келгеш, дүктү сыза туткаш, бир аяк шалың суун сызып алган.

³⁹ Ынчан Гедеон Бурганга мынча дээн: «Ам бир чүве чугаалаар болзумза, ам бир катап дүк-биле шенелде кылыр болзумза, менче килеңневейн көр. Ам дүк кургаг, а долгандыр бүгү чер шалыңныг чытсын». ⁴⁰ Бурган ол дүне ол-ла хевээр кылган: чүгле дүк кыры кургаг, а бүгү чер шалыңныг чыткан.

Гедеоннун дайыннарны чылча шапканы

7 ¹ Иероваал азы Гедеон база ооң-биле кады турган бүгү шериг эртен эрте туруп келгеш, Харод дээр суг бажының чанынга турлагланып алган; мадиан турлаг олардан соңгу чүкте Морэ деп тей чанында шынаага турган. ² Ынчан Дээрги-Чаяакчы Гедеонга мынча дээн: «Сээң эдерткен шерийң эмин эрттир хөйдүр, оларның холунче мадианнарны кирип бербес мен, оон башка израильчилер Мээң мурнумга чоргаарап, бодувусту бодувус камгалап алдывыс деп барып болур. ³ Ынчангаш шерийңге „Кым коргуп, сиринейнип турарыл, ол кижиге Галаад дагдан чоруп, дедир чана берзин“ деп чарла». 22 000 кижиге дедир чана берген, а 10 000 кижиге артып калган.

⁴ Оон Дээрги-Чаяакчы Гедеонга мынча дээн: «Кижиге саны ам-даа хөйдүр; оларны суг чанынга эккел, аңаа Мен сеңээ дайынчыларны шилип бээр мен. „Сээң-биле кады чорзун“ дээр улузун сээң-биле чорзун, а „Сээң-биле чорбас ужурлуг“ дээн улузун чорбазын». ⁵ Гедеон улузун суг чанынга эккээрге, Дээрги-Чаяакчы аңаа: «Сугну ыт ышкаш чылгап ижерлерни аңгы чыскаап ал, а дискек кырынга олуруп, донгайып алгаш ижерлерни бир аңгы чыскаап ал» – дээн. ⁶ Сугну адыжынга узуп алгаш, ыт ышкаш чылгап ижер улустун саны 300 кижиге болган, а өске арткан улус дискек кырынга олуруп, донгайып алгаш, ижер болган. ⁷ Ынчан Дээрги-Чаяакчы Гедеонга мынча дээн: «Сугну чылгап ижип турган 300 кижиниң күжү-биле мадианнарны сээң холунче кирип, чонну камгалап каар мен, а өске арткан улус тарап чанзын». ⁸ Чанып чорупкан улустан аыш-чем курлавырын болгаш мыйыс эдискилерни ап алгаш, Гедеон шупту израильчилерни майгыннарынче салып чорудупкан, а чанынга 300 кижини арттырып алган.

Мадиан турлаг ооң дөвүн адаанда шынаага турган. ⁹ Ол дүне Дээрги-Чаяакчы Гедеонга мынча дээн: «Тургаш, адаанда турлагже бадып халда, ону сээң холунче кирип берип тур мен. ¹⁰ А бир эвес халдаарындан коргар болзунза, чалчаң Фура-биле кады баткаш кел, ¹¹ аңаа дайынның чүнү чугаалажып турарын дыңнап аар сен, оон сен дидимненип, холдарың быжый бээр, ынчан ол турлагже халдаар сен».

Гедеон чалчазы Фура-биле кады баткаш, турлагда шериглерниң мырыңай чанынга чеде берген. ¹²Маданнар, амаликтер база өске чөөн аймактар шынаа сынмас шартылаалар дег хөй чыглы берген турган, а оларның төвелери далай эринде элезин дег санап четпес болган. ¹³Гедеон чоокшулап чеде бергеш, дыңнаарга, оларның бирээзи өскезинге дүжүн мынча деп чугаалап турган: «Дүжүмде борбак арбай далганы мадиан турлаг иштинче чулуп киргеш, майгынга үзерге, майгын барып дүшкеш, үрелип кагды». ¹⁴Өскези демгизинге мынча деп харыылаан: «Ол дээрге өске чүү-даа эвес, а израильчи Иоастың оглу Гедеоннун хылыжы-дыр; Бурган мадианнарны болгаш бүгү турлагны ооң холунче кирип берип турары ол-дур».

¹⁵Гедеон дүштү болгаш ооң тайылбырын дыңнап алгаш, Дээрги-Чаяакчыга чалбарып тейлээн. Оон ол израиль турлагже ээп чедип келгеш: «Турунар! Дээрги-Чаяакчы мадиан турлагны силерниң холуңарже кирип берип тур!» – деп кыйгырган. ¹⁶Гедеон 300 кижини үш бөлүккө үскеш, дайынчы бүрүзүнге мыйыс эдиски болгаш донга тутсуп берген, а доңгалар иштинге оттуг кезектер кыпсып берген. ¹⁷«Менче көрүп тургаш, мен ышкаш кылыңар! – деп, ол дайынчыларга дужаган. – Мен оларның турлааның кыдыыңга чеде бергеш, чүнү кылыр-дыр мен, ол хевээр кылыр силер: ¹⁸мен мээң-биле кады чоруур бөлүк-биле мыйыс эдискилерни этси бээривиске, силер база дайзынның турлаан бүзээлеп, мыйыс эдискилеринерни этсип: „Дээрги-Чаяакчы дээш база Гедеон дээш!“ – деп алгыржыр силер!»

¹⁹Гедеон болгаш ооң-биле кады чүс кижиге турлаг кыдыынче дүн ортузунда, таңныылдар чаа солушканда чеде бергеш, мыйыс эдискилерин этсип, холдарында тудуп чорааны доңгаларын буза шапкылапканнар. ²⁰Ол дораан үш бөлүк эдискилерин деңге этсипкеш, доңгаларын буза шапкылапкан соонда, солагай холдарында оттуг кезектерин, оң холдарында мыйыс эдискилерин тудуп алган, оларын эдиспишаан, «Дээрги-Чаяакчының база Гедеоннун хылыжы!» деп алгыржып туруп бергеннер.

²¹Кижиге бүрүзү турлаг долгандыр бодунуң туружунга турган, а турлаг иштинде улус шупту аай-дедир маңнажып, алгыржып эгелээш, дезипкен. ²²300 кижиге мыйыс эдискилерин этсип турар аразында, Дээрги-Чаяакчы турлаг иштинде бүгү улустун хылыштарын бот-боттарынче угландыр халдадыпкан. Бүгү шериг Бетшитта-Царерага чедир, Табват чанында Авел-Мехоланың кызыгаарынче дезе берген. ²³Израильдин Неффалим, Асир болгаш бүгү Манассия аймактарынче кыйгы салырга, олар мадианнарны сүргеш чыдыпкан.

²⁴Гедеон Эфрем дагларының бүгү девискээринче *медээчилер чорудупкаш, кыйгы салган: «Маданнарга уткуштур баткаш, оларның хемче баар оруун дозунар, Иорданның кижиглерин Бет-Варага чедир эжеленер!» Эфремчилер шупту чыылгаш, Иорданның кижиглерин Бет-Вара чедир эжелеп алганнар. ²⁵Маданнарның Орив болгаш Зив деп ийи баштыңчызы туттурган. Оривти Цур-Оривке, а Зивти Икев-Зивке өлүрген. Израильчилер мадианнарны улаштыр

сүрүпкеннер, а Орив биле Зивтиң баштарын Иордан ындында Гедеонга эккеп берген.

8¹ Ынчан эфремчилер Гедеонга: «Чүге сен мадианнар-биле дайылдажырда, бисти кыйгырбадың, чүге ынчалдың?» – деп кедергей хорадап чедип келгеннер. ² Гедеон оларга мынча деп харыылаан: «Силерниң ам чаа кылганыңар хире мен чүнү кылдым? Авиезерниң чыгган хөй кат-чимизинге деннээрге, Эфремниң чыып алганы арткан каттары дээре эвес бе? ³ Бурган мадиан баштыңчылар Орив биле Зивти силерниң холуңарже кирип берген болгай, силерниң кылганыңар хире чүнү кылып шыдаан мен?» Кажан ол ындыг сөстөрни чугаалаарга, ынчан харын оларның сагыш-хөңнү оожургаан.

Гедеоннун өжээн негээни

⁴ Гедеон болгаш ооң 300 дайынчызы Иорданга келгеш, ол чарыкче жеже берген. Олар дайзыннарны сүрүп чорааш, могап шылай бергеннер. ⁵ Сокхоттун чурттакчыларыңа келгеш, Гедеон: «Мээң улузумга каш борбак хлебтен берип көрүңер, олар могап шылай бердилер. Мен мадиан хааннар Зевей биле Салманның соондан сүрүп бар чор мен» – дээн.

⁶ Сокхоттун чагырыкчылары аңаа мынча деп харыылаан: «Зевей биле Салманны тудуп алган эвес сен, чүге бис сээң шериинни чемгерер ужурлуг бис?»

⁷ Гедеон оларга: «Ол дээш, Дээрги-Чаяакчы Зевей биле Салманны мээң холумче кирип бериптерге, силерниң мага-бодуңарны ховунун теннери-биле болгаш хараган-биле^h хинчектеп кезедир мен» – дээн. ⁸ Оон ол Пенуэлче чеде бергеш, ооң чурттакчыларыңа база демги-ле дилеглиг сөстөрүн чугаалаан, ынчалза-даа Пенуэлдиң чурттакчылары база сокхотчулар-биле дөмей харыылаан. ⁹ Ынчаарга Гедеон пенуэлчилерге база: «Тиилелгелиг эглип келгеш, суурганарны үрөп бузуп кааптар мен» – дээн.

¹⁰ Зевей биле Салман чөөн чүктүң аймактарының бүгү аг-шериинден арткан 15 000 хире дайынчызы-биле кады Каркорга турганнар, оларның хылыш тудуп шыдаар 120 000 шерии кырлып калган. ¹¹ Гедеон Новах болгаш Иогбеганың чөөн чүгүнде көшкүн улустун оруу-биле эрткеш, сезиг чок турган дайзыннарның турлаан чылча шапкан. ¹² Ийи мадиан хаан Зевей биле Салман дезипкеннер. Гедеон оларны сүрүп четкеш, тудуп алган, а оларның шериин тарадыр сывыртапкан.

¹³ Иоастың оглу Гедеон дайындан Херес деп арт таварып ээп келгеш, ¹⁴ Сокхоттун чурттакчызы бир аныяк оолду тудуп алгаш, байысаарга, ол оол Гедеонга Сокхоттун чеден чеди чагырыкчы болгаш баштыңының аттарын бижип берген. ¹⁵ Оон Гедеон Сокхотка келгеш, ооң чурттакчыларыңа мынча дээн: «„Зевей биле Салманны тудуп алган эвес сен, чүге бис сээң шылап турупкан улузунну чемгерер ужурлуг бис?“ дижип, мени кочулап турганыңар Зевей биле Салман бо-дур!» ¹⁶ Гедеон Сокхоттун *баштыңнарын туткаш, оларны ховунун теннери-биле болгаш хараган-

^h8:7, 16 Азы: «Тараа бастырап херексел-биле».

биле* кезеткен.¹⁷ Оон ол Пенуэлдин суургазын база үрегдеп бускаш, хоорайның эр улузун кыра шаап каан.

¹⁸Гедеон Зевей биле Салмандан: «Силерниң Фаворга өлүрүп каапканыңар улус кандыг турган ийик?» – деп айтырган.

Демгилери аңаа: «Олар сээң-биле дөмей, кайызы-даа хаанның оолдары хевирлиг чорду» – деп харыылаан.

¹⁹Гедеон: «Олар мээң акыларым, мээң авамның оолдары турган чүве. Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен: бир эвес силер оларны дириг арттырып каан болзуңарза, силерни өлүрбөс ийик мен» – дээн. ²⁰Оон ол бодунун улуг оглу Иетерге: «Тургаш, бо ийини өлүрүп каавыт!» – дээн. Ынчалза-даа оглу ам-даа бичии болгаш, хылыжын уштурундан корга берген. ²¹Ынчаарга Зевей биле Салман: «Ынчаарга сен бодун бисти өлүрүп каавыт че. Сээң хире-шааң олла ыйнаан» – дээннер. Гедеон Зевей биле Салманны өлүрүп каапкаш, оларның тежелериниң моюннарыңа чораан чартык ай хевирлиг каасталгаларны ап алган.

Гедеоннуң өске ажил-херектери

²²Ынчан израильчилер Гедеонга мону чугаалааннар: «Сен бисти уштап-башкар, оон ук-салгалың бисти башкарзын, чүге дээрге сен бисти мадианнар холундан адырып каан сен».

²³Гедеон оларга: «Мен-даа силерни башкарбас мен, мээң оглум-даа башкарбас, силерни Дээрги-Чаяакчы башкарзын» – деп харыылаан. ²⁴Оон Гедеон: «Силерден чаңгыс дилег кылың. Дайзындан алган олчаңардан кижини бүрүзү менээ бир-бир сыргадан беринер» – дээн. (Дайзыннар измаилчилер болганда, оларга алдын сыргалар турган.)

²⁵Израильчилер: «Ийе, бээр бис» – дишкеннер. Оон шывыг-хепти черге чаткаш, ынаар кижини бүрүзү бодунун олчазындан бир-бир сырғаны каап бергеннер. ²⁶Чартык ай хевирлиг алдын каасталгаларны, өөктерни, мадиан хааннарның кааскоча хевин база оларның тежелеринге чораан алдын мончарларны санаваска безин, Гедеоннун дилеп алганы чүгле алдын сырғаларның дензизи 1700 шекел¹ болган. ²⁷Гедеон ол алдындан эфод² кылгаш, ону бодунун хоорайы Офрага салып каан, а израильчилер ынаар барып, эфод-биле самырап эгелээн. Ынчалдыр ол эфод Гедеонга болгаш ооң үре-салгалыңа четки апарган.

²⁸Шак ынчаар мадианнар израильчилерге томаартып сөгүргөш, бажын ол-ла хевээр көдүрбейн барганнар, а Гедеоннуң назынының дургузунда дөргөн чыл иштинде израиль чер тайбынчаан.

²⁹Иоастың оглу Иероваал-Гедеон чана бергеш, бодунун бажыңыңа чурттап турган. ³⁰Ол бодунун төрүдүп кааны чеден оолдуг турган, чүге дээрге ооң алган кадайлары хөй турган. ³¹База Сихемге чурттап турган ооң *кул-кадайы аңаа бир оолду божуп берген, Гедеон ону Авимелех деп адап каан.

¹8:26 Амгы үениң хемчээлин алырга, барык 20 килограмм.

²8:27 Эфод – Чамдыкта бо сөс-биле Бурганның бараалгакчыларының Ооң күзел-соруун билип алырын дузалаар херекселди илередиң турган (Хост. 28:6-30; Башт. 17:5 көр).

³² Иоастың оглу Гедеон буурул баштыг кырган апаргаш өлгөн, ону Авиезернин Офрада ачазы Иоастың чеveg-куюнда орнукушудуп каан. ³³ Гедеон өлүп каарга, израиль чон катап база самыырап, *Ваалдың дүрзүлеринге мөгейип эгелээн болгаш Ваал-Веритти^k боттарынга бурган кылдыр тургузуп алган. ³⁴ Израильчилер оларны долгандыр турар дайзыннарындан камгалап адырып чорааны Дээрги-Чаяакчыны уттупканнар. ³⁵ Ол ышкаш Иероваал-Гедеоннуң ук-салгалынга ооң израиль чонга чедирген бүгү ачы-буяны дээш, энерел көргүспейн барганнар.

Авимелехтиң хаан апарганы

9 ¹ Иероваалдың оглу Авимелех Сихем хоорайда авазының акы-дунмазы база бүгү төрөл бөлүү-биле мындыг чугаа кылган: ² «Сихемниң бүгү чурттакчыларынга: „Силерни Иероваалдың чеден оглу шупту башкаарга дээрэ бе азы чаңгыс кижги башкаарга дээрэ бе?“ – деп тургаш, ынчаар сургап калыңар. Ынчангаш мен силернин хан төрелинер болурумну утпаңар».

³ Авимелехтиң даайлары ол сөстөрни Сихемниң бүгү чурттакчыларынга чугаалап, оларны сургап каапкан, ынчангаш олар, «Ол бистиң төреливис-ле болгай» дишкеш, Авимелехтиң талазынче чайгыла бергеннер. ⁴ Сихемчилер аңаа *Ваал-Вериттиң *өргээзинден чеден шекел мөңгүн берген, а Авимелех ооң-биле хоозун дүржөк улус хөлезилеп эдертип алгаш, чорупкан. ⁵ Авимелех Офрада ачазының бажыңынче чеде бергеш, бодунуң акы-дунмаларын, Иероваалдың чеден оглун чаңгыс даш кырынга өлүрүп каапкан. Иероваалдың чүгле хеймер оглу Иофам чашгына бергеш, дириг арткан.

⁶ Сихемниң база Бет-Миллонуң бүгү чурттакчылары ыдыктыг дуб чанынга чыылгаш, Авимелехти боттарының хааны кылдыр чарлап алганнар.

⁷ Кажан ол дугайында Иофамга чугаалаарга, ол Гаризим дагның бажынче үне бергеш, ооң кырындан мынчаар алгырып чугаалаан: «Мени дыңнаңар, сихемчилер, ынчан силерни Бурган дыңнаар!»

⁸ Бир катап ыяштар боттарынга хаан шилип тургузуп аар дээш, олива ыяжынга: „Бистиң хаанывыс бооп көрөм!“ – дишкеннер.

⁹ Олива ыяжы оларга: „А бодумнуң үзүмнү – бурганнарны-даа, кижилерни-даа хүндүлээр үзүмнү канчаар мен? Өске ыяштарның кырынга тергидеп аар-ла дээш, үзүмнү моон сонгаар бербес мен бе?“ – деп харыылаан.

¹⁰ Ынчан ыяштар фиға ыяжынга: „Сен бистиң хаанывыс бооп көрөм!“ – дишкеннер.

¹¹ Фиға ыяжы оларга: „А мээң чаагай чигирзиг чимистерим? Өске ыяштарның кырынга тергидеп аар-ла дээш, чимистеримни моон сонгаар бербес мен бе?“ – деп харыылаан.

¹² Оон ыяштар виноград сывынга: „Сен бистиң хаанывыс бооп көрөм!“ – дишкеннер.

^k8:33 Ваал-Верит – «Чагыг-керээ чарган Ваал», «Чагыг-керээ ээзи» дээн.

¹³ Виноград сывы оларга база-ла: „А мээң хандым, бурганнарны-даа, кижилерни-даа хөгледир хандым? Өске ыяштарның кырынга тергиидеп аар-ла дээш, бодумнун хандымны моон соңгаар бербес мен бе?“ – деп харыылаан.

¹⁴ Адак соонда шупту ыяштар тенниг хараганга: „Сен бистиң хаанывыс бооп көрөм!“ – дишкеннер.

¹⁵ Хараган оларга мынча деп харыылаан: „Бир эвес силер шынап-ла мени хааныңар кылып ап турар болзуңарза, бээр кээп, мээң хөлегемге хоргадап алыңар, а бир эвес хоргадавас болзуңарза, теннеримден от хып үнгөш, Ливанның пөштерин өрттедиптер!“

¹⁶ Ынчангаш ам боданып көрүңер, Авимелехти хаан кылып алгаш, чөптүг болгаш шын кылган-дыр силер бе? Иероваалдың чедиргени ачы-буяны дээш, аңаа болгаш оон үре-салгалыңга буян-биле харыыладыңар бе? ¹⁷ Мээң ачам бодунуң амы-тынын харамнанмай, силер дээш дайылдажып тургаш, силерни мадианнар холундан адырып кагды. ¹⁸ А ам силер мээң ачамның үре-салгалыңга удур тура халып, оон чеден оглун чангыс даш кырынга өлүргөш, ооң кулу херээженниң оглу Авимелехти, бодуңарның төрелиңер боорга, хаан кылып алдыңар. ¹⁹ Бир эвес силер Иероваал-биле болгаш ооң салгакчылары-биле шын болгаш чөптүг кылган болзуңарза, Авимелехке өөрүңер-ле, а Авимелех база силерге өөрзүн. ²⁰ Бир эвес силерниң кылганыңар чөптүг, шынныг эвес болза, Авимелехтен от хып үнгөш, сихемчилерни болгаш Бет-Миллону өрттедипсин, база сихемчилерден болгаш Бет-Миллодан от хып үнгөш, Авимелехти өрттедипсин!»

²¹ Ооң соонда Иофам Бээр деп черже дезе бергөш, аңаа акызы Авимелехтен чаштынып чурттап турган.

Сихемниң болгаш Авимелехтиң буурааны

²² Авимелех израиль чонну үш чыл чагырып башкарган. ²³ Ынчалза-даа Бурган Авимелех биле сихемчилерге адаанзырак хөөннү чорудупкан, ынчангаш сихемчилер Авимелехке өскерлип, чагыртпастай берген. ²⁴ Иероваалдың чеден оглунуң төгүлген ханы дээш өжээн оларны өлүргөн дуңмазы Авимелехтен-даа, Авимелехти бо өлүрүүшкүңе деткип, ооң холун быжыглап турган сихемчилерден-даа негеттинзин дээш, Бурган ынчаар кылган. ²⁵ Сихемчилер даглар кырынга Авимелехке удур дозуг кедеглер тургускулап алгаш, оларның чаны-биле эрткен-дүшкен кижии бүрүзүн үптөп турганнар. Бо дугайында Авимелехке дыңнаткан.

²⁶ Сихемче Эведтиң оглу Гаал бодунуң акы-дуңмазы-биле база чедип келген, а сихемчилер аңаа ооргаланы бергеннер. ²⁷ Олар виноград шөлдериңге барып, дүжүдүн ажаап, виноградын сызып, хөглөп-байырлап, боттарының бурганынын өргээзинге баргаш, аңаа дойлап, Авимелехти бактап, кармап турганнар. ²⁸ Эведтиң оглу Гаал мындыг сөстөр чугаалап турган: «Авимелех дээрге кымыл ол? А Сихем дээрге чүл ол? Чүге бис Авимелехке чагыртыр ужурлуг бис? Ол дээрге Иероваалдың оглу-дур, а Зевул дээрге чүгле ооң томуйлап кааны дарга-дыр! Сихемниң үндезеликчизи Эмморнуң салгалдарыңга чагыртып, бараан болуңар! А Авимелехке чүү дээш бараан боор бис? ²⁹ Бо чонну мээң холум башкарып

турган болза! Авимелехти моон ойладыптар ийик мен». Оон: «Авимелех, шерин мөөннээш, тулчуушкунче үн!» – деп алгырган.

³⁰ Хоорайның чагырыкчызы Зевул Эведтиң оглу Гаалдың бо сөстөрүн дыңнааш, килеңнеп үнген. ³¹ Ол кажар арга-биле Авимелехче *медээчилер чорудупкаш, мындыг сөстөр дамчыткан: «Эведтиң оглу Гаал акы-дунмазы-биле кады Сихемде чедип келген, ооң чонун сенээ удур көдүрүп тур. ³² Ынчангаш сен бодунуң улузуң-биле кады дүне тургаш, хоорай чанынга ховуга дозуг кедегден тургузуп каг. ³³ А эртен, хүн үнүп кээрге, хоорайже халдай бер. Ол үеде Гаал бодунуң улузу-биле хоорайдан сенээ удур үнүп кээрге, олче холуңуң шыдаар-ла шаа-биле халдаар сен».

³⁴ Авимелех дүне бодунуң бүгү улузу-биле тургаш, Сихемниң чанынга дөрт бөлүк дозуг кедег тургузуп алган. ³⁵ Эртенинде Эведтиң оглу Гаал хоорайдан үнгеш, оон хаалгазының чанынга турган, ынчан Авимелех бодунуң улузу-биле кедегден үнүп келген. ³⁶ Гаал ол улусту көрүп кааш, Зевулга: «Даг бажындан улус бадып кел чыдыр» – дээн.

Зевул аңаа: «Дагларның хөлегези сенээ кижилер кылдыр көзүлген-дир» – дээн.

³⁷ Гаал катап база: «Көрем, Табур-Эрецтен улус бадып кел чыдыр, а өске бир бөлүк Элон-Меоннимден кел чыдыр!» – дээн.

³⁸ Зевул аңаа: «„Авимелех дээрге кымыл ол, чүге бис аңаа бараан боор ужурлуг бис?“ деп турган аксы-сөзүң кайыл? Сээң дорамчылап турганың улус ол-дур, ам барып олар-биле тулуш че!» – дээн.

³⁹ Гаал ынчан сихемчилерни баштап алгаш, Авимелех-биле тулушкан. ⁴⁰ Авимелех оларны ойтур шапкаш, хоорайның хаалгазынга чедир сүрүп, хөй кижини кырып каан. ⁴¹ Ооң соонда Авимелех Арумага туруп алган, а Зевул Гаалды болгаш ооң акы-дунмазын Сихемден үндүр сывыртапкан.

⁴² Даартазында сихемчилер хоорайдан шөлдеринче үнүп келген, ол дугайында Авимелехке дыңнадыг келген. ⁴³ Ол бодунуң шерин үш бөлүккө үскеш, шөлдерге дозуг кедеглер тургузуп каан. Сихемчилерниң хоорайдан үнүп келгенин көрүп кааш, оларже халдааш, чылча шапкан. ⁴⁴ Авимелех бодунуң бөлүү-биле хоорайның хаалгазынче халдап турда, өске ийи бөлүк шөлдерже үнүп келгеннерже халдап, оларны кыра шаап турган. ⁴⁵ Авимелех хоорайга удур ол хүн хүнзедир тулушкаш, ону эжелеп алгаш, аңаа турган чонну кырып каапкан. Оон ол хоорайны үрегдеп бускаш, ол черге дус чажып каан.

⁴⁶ Сихемниң суургазынга турган бүгү улус ол дугайында дыңнап кааш, Эл-Вериттиң¹ өргээзиниң быжыглалдыг черинче чоруй барган. ⁴⁷ Сихемниң суургазынга турган улус шупту ында чыглы берген деп Авимелехке дыңнадырга, ⁴⁸ ол бодунуң улузун шуптузун эдертип алгаш, Селмон дагның кырынче үнүп келген. Аңаа келгеш, Авимелех балды-биле ыяш будуктары одура шапкылап алгаш, эктинге салгаш, бодунуң улузунга: «Мээң чүнү кылып турарымны көрдүңер, ам силер база дүрген ынчаар кылыңар!» – дээн. ⁴⁹ Ынчан оларның кижги бүрүзү будуктар одура шапкылап алгаш, Авимелехтиң соондан баргаш, быжыглалдыг

¹9:46 Өске бурунгу сөзүглелде «Эл-Верит» эвес, «Ваал-Верит» деп бижээн (8:33 көр).

черниң чанынга от салгаш, ол черни өрттедипкен. Анаа турган сихемчилер – мун хире эр болгаш херэежен улус дөгере өлүп калган.

⁵⁰ Ооң соонда Авимелех Тевецке чеде бергеш, ол хоорайны бүзээлээш, эжелеп алган. ⁵¹ Хоорайның ортузунга быжыг суурга турган, хоорайның бүгү эр, херэежен чурттакчылары шупту ынаар дезе бергеш, иштинден дугланып алгаш, суурганың кырынче үне бергеннер. ⁵² Авимелех ол суурганы бүзээлеп алгаш, өрттедиптер дээш, ооң эжииниң чанынче чеде берген. ⁵³ Ынчан бир херэежен Авимелехтин бажынче хол дээрбезинин бузундузун октапкаш, ооң бажының сөөгүн оя шаапкан.

⁵⁴ Авимелех дораан бодунуң чепсек дажыглакчызы оолду кыйгырыпкаш: «Улус мени херэеженге өлүрткен дивес кылдыр, хылыжың ужулгаш, мени өлүрүп каг!» – деп дужааган. Ол оол Авимелехти хылыжы-биле өттүр шанчып өлүрүп каан.

⁵⁵ Авимелехтин өлүп калганын көргеш, израильчилер тарап чана берген.

⁵⁶ Бодунуң чеден акы-дуңмазын өлүрүп, ачазынга удур кылган кем-херээ дээш, Авимелехти Бурган ынчаар шиидип каан. ⁵⁷ Ол ышкаш сихемчилерниң кылган кемниг үүлгедиин Бурган оларның боттарының баштарынче кудупкан. Иероваалдың оглу Иофамның каргыжы оларга ынчаар четкен.

Тола болгаш Иаир

10 ¹ Авимелехтин соонда Иссахарның аймаандан Додонуң оглунуң оглу, Фуаның оглу Тола Израильдин камгалакчызы апарган. Ол Эфрем дагларында Шамирге чурттап турган. ² Тола израиль чонну чээрби үш чыл иштинде баштап келген. Ол чок апаарга, ону Шамирге ажаап каан.

³ Ооң соонда Галаад чурттуг Иаир израиль чонну чээрби ийи чыл дургузунда баштап келген. ⁴ Иаир үжен оолдуг турган, а ол оолдары үжен элчигенниг база үжен хоорайлыг турган. Галаадта турар ол хоорайларны амдыгаа чедир «Иаирниң хоорай-суурлары» деп адаар. ⁵ Иаир чок апаарга, ону Камонга орнукушдуп каан.

Аммон болгаш филистим дарлаашкынар

⁶ Израильчилер Дээрги-Чаяакчының мурнунга бужар-бак херектер үүлгедирин уламчылап турган. Олар *Ваал болгаш Астартаның дүрзүлеринге, арамейлерниң, сидончуларның, *моавтарның, аммоннарның база филистимнерниң бурганнарынга чүдүп, оларга бараан бооп турган, а Дээрги-Чаяакчыны каапкаш, Аңаа бараан болбайн турганнар. ⁷ Дээрги-Чаяакчы израиль чонга килеңнээш, ону филистимнерниң болгаш аммоннарның холунче кирип берипкен. ⁸ Ол чылын олар израильчилерни чылча шапкаш, Иорданның чөөн чарында Галаадта амор черде чурттап чоруур бүгү израильчилерни он сес чыл дургузунда дарлап келгеннер. ⁹ Ол ышкаш аммоннар Иуда, Вениамин болгаш Эфремниң аймактары-биле дайылдажыр дээш, Иорданны жеке бергеш, израильчилерни аажок кызагдап келген.

¹⁰ Ынчан израильчилер Дээрги-Чаяакчыны кыйгырып: «Сээң мурнуңга бачыгты үүлгеттис! Бодувустуң Бурганывысты кагаш, Ваалдың дүрзүлеринге чүдүп, бараан бооп турдувус» – деп дуза дилээннер. ¹¹ Дээрги-Чаяакчы израильчилерге

мынча деп харыылаан: «Египет, амор, аммон, филистим чоннар, ¹² сидончулар, амаликтер база маоннар^m силерни дарлап чоржук чоп, а кажан силер Менден дуза дилеп, Мени кыйгыларыңарга, Мен силерни оларның холундан адырып чорбаан ийик мен бе? ¹³ А силер Мени каггаш, хары бурганнарга чүдүп, бараан бооп эгелединер; ол дээш моон соңгаар силерни камгалавас мен. ¹⁴ Баргаш, шилип алганыңар бурганнарны кыйгырыңар, бо кызгадал үезинде силерни олар камгалазын!»

¹⁵ Израильчилер Дээрги-Чаяакчыга: «Бачытты кылдывыс, бисти канчаарыңны Бодуң бил, чүгле ам бисти камгалап каап көр!» – дишкеннер. ¹⁶ Олар хары бурганнардан ойталааш, чүгле Дээрги-Чаяакчыга чүдүп, бараан бооп эгелээн. Ынчан Израильдиң хинчек-човулаңын көргөш, Дээрги-Чаяакчының сеткил-чүрээ чырылыш кынган.

¹⁷ Аммон чон чыылгаш, Галаадка турлагланып алган, а израильчилер база чыылгаш, Мицпага турлагланып алган. ¹⁸ Галаадчылар болгаш оларның нояннары: «Аммоннарга удур дайынче бисти баштап кириер кижиге бүгү Галаадты чагырып башкара!» – дишип турганнар.

Иеффай

11 ¹ Галаадчы Иеффай күштүг-шыырак дайынчы турган. Ол самын-садар херэежениң Галаад деп кижиден божаан оглу чүве-дир. ² А Галаадтын бодунуң кадайы база аңаа оолдар божуп берген турган. Ол оолдар өзүп-доругуп келгөш, Иеффайга: «Сен бистиң ачавыстың салгакчызы эвес-тир сен, чүге дээрге сен өске херэежениң оглу-дур сен» – дээш, ону үндүр сывыртапканнар. ³ Иеффай ол акы-дуңмаларыңдан дескөш, Тов деп черге чурттай берген; ону долгандыр дүржөк улус чыгып, аңаа баштадып алган.

⁴ Элээн үе эрткенде, аммоннар израиль чон-биле дайылдажып эгелээн. ⁵ Аммоннар биле израильчилерниң аразында дайын болуп турар үеде, Галаадтын *баштыңнары Товтан Иеффайны ап аар дээш келгеннер. ⁶ Олар Иеффайга: «Келгөш, бистиң шеривистиң баштыңы бол, ынчан бис аммоннар-биле дайылдажыр бис» – дигеннер.

⁷ Иеффай Галаадтын баштыңнарыңа: «Силер мени көөр хөңнүңер чок тургаш, ачамның бажыңыңдан үндүр сывыртаптыңар чоп. Ам кээп, кызгадалга таваржы бергөш, чүге меңээ чедип келдинер?» – дээн.

⁸ Галаадтын баштыңнары Иеффайга: «Сени аммоннарга удур дайынче бисти баштазын, бүгү галаадчыларның чагырыкчызы болзун дээш, келгенивис бо» – дигеннер.

⁹ Иеффай олардан: «Бир эвес силер мени аммоннар-биле тулушсун дээш эгидип аарыңарга, Дээрги-Чаяакчы меңээ тирилгени хайырлаар болза, силерниң чагырыкчыңар бооп артып каар мен бе?» – деп айтырган.

¹⁰ Галаадтын баштыңнары Иеффайга: «Сээң чугаалааның ёзугаар кылыр бис дээрзинге Дээрги-Чаяакчы бистиң аравыска херечи болзун!» – деп аазааннар.

^m10:12 Өске бурунгу сөзүглелде «маоннар» эвес, «мадианнар» деп бижээн.

¹¹ Иеффай Галаадтын баштыннары-биле кады чорупкан, ынчан чон ону бодунун чагырыкчызы болгаш шериг баштыңы кылып алган; ынчан Иеффай бодунун негелдезин Мицпага Дээрги-Чаяакчының мурнунга катап база чугаалаан.

¹² Оон Иеффай аммон хаанче *элчиннер чоруткаш: «Бистен чүнү күзеп тур сен, чүге бистиң черивисче дайын-чаалыг чедип келдиң?» – деп дамчыткан.

¹³ Аммон хаан Иеффайның элчиннеринге: «Израильчилер Египеттен үнүп чоруп тура, бистиң черивисти – Арнон хемден тура, Иавок болгаш *Иордан хемнерге чедир эжелеп алдылар. Ам черивисти эп-чөп-биле эгидип бериңер!» – деп дамчыткан.

¹⁴ Иеффай бодунун элчиннерин аммон хаанче катап база чоруткан. ¹⁵ Олар аңаа баргаш, Иеффайның мындыг сөстөрүн дамчыткан: «Израиль чон *моав-даа, аммон-даа черни хунаап эжелеп албаан. ¹⁶ Израильчилер Египеттен үнгеш, ээн ховулап Кызыл далайже чорупкаш, Кадеске чеде бергеннер. ¹⁷ Оон израильчилер Эдомнун хаанынче элчиннер чоруткаш: „Биске силерниң чериңер таварыштыр эрте бээрин чөпшээреп көрүңер“ – деп дилээннер, ынчалза-даа Эдомнун хааны чөпшээревээн; олар элчиннерин Моавтын хаанынче база чоруткан, ынчалза-даа ол база чөпшээревейн барган, ынчангаш израильчилер Кадеске артар ужурга таварышкан.

¹⁸ Израильчилер оон шимчеп үнгеш, Эдомну болгаш Моавты ховулап оюп эрткеш, Моавтын чөөн талакы кыдыг-кызыгаарыңга келгеш, Арнон хемниң ындынга турлагланып алганнар; олар Моавтын девискээринче кирбээннер, чүге дээрге Арнон Моавтын кыдыг-кызыгаары-ла болгай. ¹⁹ Оон израильчилер Эсевонга амор чонну чагырып турган Сигон хаанче элчиннер чоруткаш: „Биске силерниң чериңер таварыштыр бодувустун чуртувусче эрте бээрин чөпшээреп көрүңер“ – деп дилээннер. ²⁰ Ынчалза-даа Сигон израильчилерге бүзүревейн, ойталааш, бодунун бүгү шерин чыггаш, Иаацага турлагланып туруп алгаш, израильчилер-биле тулушкан. ²¹ Ынчан Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы Сигонну болгаш оон чонун израильчилерниң холунче кирип бериптерге, израильчилер оларны чылча шапкан; шак ынчаар израиль чон аңаа чурттап турган аморларның бүгү черин ээлеп алган. ²² Олар Арнондан тура, Иавокка чедир, ээн ховудан тура Иорданга чедир бүгү амор черни ээлеп алганнар.

²³ Шак ынчаар Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы аморларны сывыртапкаш, оларның черин Бодунун израиль чонунга берген, ам силер ону хунаап аар деп тур силер бе? ²⁴ Бодуңарның бурганыңар Хамостун силерге берген черин ээлеп, эдилеп чоруур эвес силер бе? А бис база бодувустун Бурганывыс Дээрги-Чаяакчының биске берген черин эдилеп, ээлеп чор бис.

²⁵ Моавтын хааны Сепфорнун оглу Валактан дээредээн чүн барыл? А ол израиль чон-биле бактажып, дайылдажып чоржук бе? ²⁶ Израильчилер Эсевонда болгаш оон чоок-кавызында хоорай, суурларда, Ароерде болгаш оон чоок-кавызында хоорай, суурларда база Арноннун эрин дургаар бүгү хоорайларда 300 чыл чурттап турар; чүге оон мурнунда бо черни эгидип аар дивейн турган силер?

11:13 Сан. 21:24-26 **11:15** Ы. х. к. 2:9, 19 **11:16** Сан. 13:27; 14:25

11:17 Сан. 20:14-21; Ы. х. к. 1:46 **11:18** Сан. 21:4, 13

11:20 Сан. 21:21-23; Ы. х. к. 2:26-37 **11:24** Сан. 21:29 **11:25** Сан. 22:2; Мих. 6:5

²⁷ Силернин мурнуңарга бистин буруувус чок, а силер бисче дайын-чаалыг чедип кээп, биске багай чүве кылып тур силер. Ынчангаш ам Шииткекчи Дээрги-Чаяакчы израильчилер биле аммоннарнын аразында маргылдааны шын шиидип кагзын!»

²⁸ Ынчалза-даа аммон хаан Иеффайнын дамчытканы бо сөстөрни тооп дыңнавайн барган.

Иеффайнын даңгыраа

²⁹ Ол үеде Иеффайны Дээрги-Чаяакчынын *Сүлдези бүргөп алган. Иеффай Галаадты болгаш Манассиянын черин эрткеш, Галаадта Мицпаны таварааш, аммоннарже чеде берген. ³⁰ Ынчан Иеффай Дээрги-Чаяакчыга даңгырак берип, мынча деп азаан: «Бир эвес Сен аммоннарны мээң холумче кирип бериптер болсуңза, ³¹ аммоннардан амыр-менди дедир чанып кел чыдырымда, бажыңымнын хаалгазындан меңээ уткуй баштай үнүп келген амытанны Сеңээ бүрүн өрттедир өргүл кылдыр салыр мен». ³² Оон Иеффай аммоннарже халдааш, чаалашкан, а Дээрги-Чаяакчы оларны ооң холумче кирип берипкен. ³³ Дээрги-Чаяакчы оларнын Ароерден тура, Миннифке чедир чээрби хоорай-суурун, барык-ла Авел-Керамимге чедир чылча шаптыртып, дыка улуг аштырышкыңга таварыштырган, ооң соонда аммон чон израильчилернин мурнунга томаарып чагырткан.

³⁴ Иеффай Мицпаже чанып кээрге, аңаа уткуй ооң уруу тимпан соктап^а, самнап хөглөп үнүп келген; ол ооң чаңгыс уруу турган, ооң оон өске оглу-даа, кызы-даа чок турган. ³⁵ Уруун көрүп кааш, ол качыгдалдан хевин ора тырткаш: «Ох, мээң уруум, мени ат кылдың! Мени хай-халапче чыгадыптын! Мен Дээрги-Чаяакчыга аксы-сөзүм берген болгай мен, ам оон ойталап шыдавас мен!» – деп алгырып үнген.

³⁶ Уруу аңаа мынча деп харыылаан: «Ачай, Дээрги-Чаяакчынын мурнунга аксы-сөзүң берген болганыңда, Аңаа азааның ёзугаар мээң-биле кыл: чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы аммон дайзыннарындан сээң өжээнин негеп берген-дир». ³⁷ Оон ол адазынга: «Чүгле мындыг дилээм бар: ийи ай иштинде манап көр; мен өөрүм уруглар-биле дагларже баргаш, өгленмээн бооп артканымның ажыын ажып, олар-биле кады ыглап айын» – дээн.

³⁸ Иеффай уруунга: «Бар че» – дээш, ону ийи ай иштинде салыпкан. Уруу бодунун өөрү уруглар-биле дагларже баргаш, өгленмээн бооп артканының ажыын ажып ыглап алган. ³⁹ Ийи ай эрткенде, ол ачазынче эеп чедип келген, а ачазы азааны ёзугаар ол-ла хевээр өг-бүлө тутпайн барган уруунга хамаарыштыр бодунун даңгыраан күүсеткен.

Оон эгелээш, Израильге мындыг чаңчыл тыптып келген: ⁴⁰ Израильдин кыс уруглары чылдың-на дөрт хонук иштинде өскээр чоруй баргаш, галаадчы Иеффайнын уруун сактып, ооң ажыын ажып ыглажыр апарган.

^а **11:34** Тимпан – дүңгүрге дөмейлешкек хөгжүм херексели, ону кижини бир холумга тудуп алгаш, өске холу-биле соп ойнаар.

Иеффайның эфремчилер-биле дайылдашканы

12¹Эфремчилер чыгылып алгаш, Цафонче чедип келгеш, Иеффайга: «Аммоннар-биле чаалажып чоруурда, бисти чүге кыйгырып албадың? Ол дээш сени болгаш сээң бажыңыңны өрттедиптер бис!» – дээннер.

²Иеффай оларга мынча деп харыылаан: «Мээң болгаш мээң чонум-биле аммоннарның аразыңга улуг адаан үндү, мен силерни кыйгырып турдум, ынчалза-даа силер мени камгалавайн бардыңар. ³Силер мени камгалавас-тыр силер деп билгеш, бодумнун амы-тынымны айыылга чыгадаып, аммоннар-биле чаалажып чоруптум, а Дээрги-Чаяакчы оларны мээң холумче киирип берипти. Ам кээп, чүге менче дайын-чаалыг чедип келдиңер?»

⁴Оон Иеффай галаадчыларын шуптузун чыггаш, эфремчилер-биле чаалашкан. Галаадчылар ынчан эфремчилерниң шерин чылча шапкаш: «Силер эфремчилер – дезикчилер-дир силер, Галаад – Эфрем биле Манассияның аразында чүве-дир» – дижип турган^о.

⁵Галаадчылар эфремчилерниң оруун дозуп, Иорданның кежиглерин дуй туруп алган. Дезип үнген эфремчилерниң кайы-бирээзи аңаа келгеш: «Ол чарыкче жеже бээрин чөпшээрер көрүңер» – деп дилээрге, галаадчылар: «Сен эфремчи эвес сен бе?» – деп айтырып турган. Келген-не кижиге: «Чок» – деп харыылап турган.

⁶Ынчаарга галаадчылар: «„Шибболет“ деп көрөм» – деп турганнар, а олар шын адап шыдавас болгаш, «Сибболет» деп турганнар. Галаадчылар ынча дээн кижиге бүрүзүн туткаш, Иорданның кежииниң чаныңга өлүрүп турган. Ынчаар ол үеде эфремчилерниң 42 000 кижизи кырылган.

⁷Галаадчы Иеффай израиль чонну алды чыл иштинде баштап келген. Кажан Иеффай чок апаарга, ону Галаадтың бир хоорайыңга орнукшудуп каан.

Ибзон, Элон болгаш Авдон

⁸Ооң соонда Вифлеемден Ибзон израиль чонну баштап эгелээн. ⁹Ол үжен оолдуг, үжен кыстыг турган. Уругларын өске аймактарже ашакка берип, а үжен оглунга база өскээртен үжен уругну кадай кылдыр эккеп берип, өглеп-баштап каан. Ибзон израиль чонну чеди чыл дургузунда баштап келген. ¹⁰Ол чок апаарга, ону Вифлеемге орнукшудуп каан.

¹¹Ооң соонда завулончу Элон Израильдин баштыңчызы бооп, израиль чонну он чыл дургузунда баштап келген. ¹²Завулончу Элон чок апаарга, ону Завулоннун черинде Айалонга орнукшудуп каан.

¹³Ооң соонда Гиллелдин оглу, Пирафон чурттуг Авдон израиль чоннун баштыңчызы апарган. ¹⁴Ол дөргөн оолдуг, а ол оолдары үжен оолдуг турган; олар шупту чеден элчиген мунуп алгаш чоруур турган. Израильди ол сес чыл баштаан. ¹⁵Гиллелдин оглу, пирафончу Авдон чок апаарга, ону Эфремниң черинде амалик чоннун чурттап чораан даглыг черинде Пирафонда орнукшудуп каан.

^о12:4 Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Эфремчилер: „Эфрем биле Манассияның черлеринге чурттаан галаадчылар, силер дезикчилер-дир силер!“ – дээн болгай».

Самсоннун төрүттүнгени

13¹ Израильчилер Дээрги-Чаяакчының мурнунга бужар-бак херектер филистим чоннун холунче дөргөн чыл иштинде кирип берипкен. ² Ол үеде Дан аймактыг, Цора чурттуг Маной деп аттыг бир кижичурттап чораан, ооң кадайы ажы-төл төрүвес болган. ³ Дээрги-Чаяакчының төлээзи ол херэеженге көстүп келгеш, мынча деп чугаалаан: «Сен төл төрүүр салым чок болгай сен, ынчалза-даа ам иштелгеш, оол божуур сен. ⁴ Көрдүң бе, мону сагы: арага-даа, өске-даа эзиртир суксун ишпе база кандыг-даа *арыг эвес чем чиве. ⁵ Иштелгеш, оол божуптарыңга, ол оол бажының дүгүн таарып, чүлүвес ужурлуг, ол чүл дээрге, оглуң уруг савазыңга тургаш-ла, Бурганга бараалгаткан назорей кижичурттап болур; ынчангаш ол израиль чонну филистимнерниң холундан адырып, камгалап эгелээр».

⁶ Ол херэежен ашаанга келгеш, мынча дээн: «Меңээ Бурганның кижизи кээп чорду, ол *дээрниң төлээзи дег аажок түрлүг хевир-шырайлыг болду. Мен оон кайыын келгенин айтырбадым, а ол меңээ ат-сывын адап бербеди. ⁷ Ол меңээ: „Иштелип-саатталгаш, оол божуур сен, ынчангаш арага-даа, өске-даа эзиртир суксун ишпе база кандыг-даа арыг эвес чем чиве, оглуң уруг савазыңга турар үезинден эгелээш, өлгүжеге чедир Бурганның назорей кижизи болур“ – дидир».

⁸ Маной Дээрги-Чаяакчыга мөргүп тейлээш: «О, Дээргим, Сээң чоруткан *медээчиң биске катап база келгеш, ам төрүттүнер оолду канчаарывысты биске өөредип каап көрзүн» – деп дилээн. ⁹ Бурган Манойнун дилээн дыңнап каан, ынчангаш Бурганның төлээзи ооң кадайыңга база катап чедип келген. Ынчан ол херэежен шөлге турган, а ашаа Маной ооң чаныңга турбаан. ¹⁰ Манойнун кадайы ол-ла дораан ашаанга маңнап четкеш, аңаа дыңнадып: «Меңээ чоокта кээп чораан кижичурттап база чедип келди» – дээн.

¹¹ Маной кадайын эдерип, ол кижиге чеде бергеш: «Мээң кадайым-биле чугаалажып турган кижичурттап сен сен бе?» – дээн.

Ол: «Ийе, мен-дир мен» – дээн.

¹² Маной: «Сээң сөзүң бүде бээрге, оглувуска хамаарыштыр чүнү сагыыр ужурлуг бис?» – деп айтырган.

¹³ Дээрги-Чаяакчының төлээзи мынча деп харыылаан: «Сээң кадайың аңаа чугаалааным бүгү чүүлдерден оваарнып чорзун. ¹⁴ Виноград сывының бүдүрүп турары чүнү-даа чивезин, арага-даа, өске-даа эзиртир суксун ишпезин, кандыг-даа арыг эвес чем чивезин – сээң кадайыңга чагып кааным чүүлдерни дөгerezин сагып чорзун».

¹⁵ Ынчан Маной Дээрги-Чаяакчының төлээзинге: «Маңаа бичии манап көр, бис сенээ анай дөгериң, сөңнээли» – дээн.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчының төлээзи Манойга: «Мени манадып аарыңга-даа, сээң чемиңни чивес мен, а бир эвес сен Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүл кылыксап турар болзунза, кыл че» – дээн. А Маной бо дээрге Дээрги-Чаяакчының төлээзи-дир деп билбээн.

¹⁷ Ынчангаш Маной Дээрги-Чаяакчының төлээзинден: «Сээн адын кымыл? – деп айтырган. – Кажан сээн сөзүң бүде бээрге, бис сээн адыңны алдаржыдар бис».

¹⁸ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчының төлээзи: «Мээң адымны айтыргаш канчаар сен, ол кайгамчык ат-тыр» – дээн.

¹⁹ Ынчан Маной анайын болгаш далган-тараа өргүлүн алгаш, даш кырынга бүрүнү-биле өрттедип, Дээрги-Чаяакчыга өргүлүн кылган, а Ол, Маной биле оон кадайы көрүп турда, кайгамчык чүүлдү кылган: ²⁰ кажан оттуң чалбыыжы өргүл дажындан дээрже өөскүп үнүп эгелээрге, Дээрги-Чаяакчының төлээзи ол чалбыыш-биле кады дээрже көдүрлүп үне берген. Маной биле оон кадайы ону көргөш, черже донгая кээп дүшкенер. ²¹ Дээрги-Чаяакчының төлээзи Маной биле оон кадайынга ол-ла хевээр көзүлбестей берген, ынчан Маной ол дээрге Дээрги-Чаяакчының төлээзи-дир деп билип каан. ²² Маной кадайынга: «Ам өлгенивис ол-дур, чүге дээрге бис Бурганны көрдүвүс!» – дээн. ²³ А кадайы аңаа: «Бир эвес Дээрги-Чаяакчы бисти өлүрүксэн болза, Ол бистиң холувустан демги өргүлдерни албас, бистиң көргөн чүүлдеривисти-даа көргүспес, ындыг чүүлдерни бо үеде биске ажыдып бербес турган» – деп харыылаан.

²⁴ Оон ол херээжен оол божааш, ону Самсон деп адап каан. Оол өзүп-доругуп орган, а Дээрги-Чаяакчы аңаа Бодунун ачы-буянын хайырлап турган. ²⁵ Дээрги-Чаяакчының *Сүлдези Самсоннун иштинге бир дугаарында, кажан ол Цора биле Эштаолдун аразында Даның турлаанга турда, хөделип эгелээн.

Самсоннун кудазы болгаш тывызы

14 ¹ Бир катап Самсон Тимна деп черже барып чорааш, аңаа бир филистим кыс көрүп каан. ² Оон чанып келгеш, ачазы биле авазынга: «Тимнаже барып чорааш, аңаа бир филистим кыс көрдүм, ону меңээ кадай кылдыр ап бериңер» – дээн. ³ Авазы биле ачазы аңаа: «Сээн бодун ха-дунмаң аразында, бодун чонунда кыстар чок бе, чүге ол кыртыжап демдектетпээн филистимнерден кадай алыр сен?» – дээннер. Самсон ачазынга: «Меңээ кадай кылдыр ол уругну ап бер, ол меңээ таарышты» – дээн. ⁴ Оон ава-ачазы бо бүгү Дээрги-Чаяакчының күзели-биле бооп турар дээрзин, Ол филистимнерни кезедир деп турар дээрзин билбээннер. Ол үеде филистимнер израиль чонну чагырып турган.

⁵ Самсон ада-иези-биле кады Тимнаже чорупкан, а кажан олар Тимнанын виноград шөлдериниң чанынга чеде бээрге, Самсонга уткуй аныяк арзылан ырланып кел чыткан. ⁶ Самсонче Дээрги-Чаяакчының *Сүлдези бадып кээп, ол чепсек чок хол даяң боду арзыланна анай ышкаш үзе-чаза тыртып каапкан. Чүнү кылганын ол ачазынга-даа, авазынга-даа ыгтаваан.

⁷ Самсон Тимнага келгеш, демги херээжен-биле чугаалашкаш, аңаа таарзынган.

⁸ Элээн каш хонганда, ол демги херээженни ап аар дээш катап база чорупкаш, орук ара мындаагы арзылаңның сегин көрүп көөр дээш чеде берген; арзылаңның сегинде арылар уязы болгаш ары чигири бар болган. ⁹ Ол ары чигирин ап алгаш, орук ара

чип чорааш, ада-иезинге келгеш, оларга бээрге, олар база чип турган, а Самсон оларга ары чигирин арзыланнның сегинден ап алганының дугайында ыттаваан.

¹⁰ Шак ынчаар ооң ачазы демги аныяк кыстың бажыңыга чеде берген, Самсон аңаа душтук оолдарның чаңчылы ёзугаар дой кылган. ¹¹ Самсонну көргөш, бажың эларга аңаа кады дойлаар өңүктөр кылдыр үжен кижини чалап берген. ¹² Самсон демги өөрүнге мынча дээн: «Силерге тывызык салыйн, бир эвес силер дойнуң болуру чеди хонук иштинде ооң харызын тыптар болзуңарза, силерге үжен чуга хөйлең болгаш солуп кедер өске үжен хеп бээр мен. ¹³ Бир эвес тыппас болзуңарза, силер меңээ үжен чуга хөйлең болгаш солуп кедер үжен хеп бээр силер».

Олар аңаа: «Тывызыңны чугаала че, бис дыңнаалы» – дээн.

¹⁴ Самсон мындыг тывызык салган:

«Чип чораан чүведен чиир чүве үнген,
чигирзиг чүүл күштүг чүүлден үнген».

Демгилери үш хонук иштинде ол тывызыктың харызын тып чадап кааннар.

¹⁵ Дойнуң дөрт дугаар^p хүнүнде олар Самсоннуң кадайына: «Тывызыктың харызын ашааңны көгүдүп тургаш, айтырып ал, оон башка бис сени ачаңның бажыңы-биле катай өрттедиптер бис! Силер бисти үптөп-тонаар дээш чалап алган эвес силер» – дээннер.

¹⁶ Самсоннуң кадайы ооң мурнунга ыглап-сыктап тура: «Сен меңээ ынак эвес, мени көөр хөңнүң чок-тур, сен мээң чонумнуң оолдарына тывызык салгаш, ооң харызын меңээ айтып бербес-тир сен» – дээн.

Самсон аңаа: «Ооң харызын ада-иемге безин чугаалаваан мен. Таанда-ла барып-барып сеңээ айтып бээр мен бе?» – деп харыылаан. ¹⁷ Кадайы ооң мурнунга дойнуң чеди хонуунун дургузунда ыглап-сыктап келген, а чеди дугаар хүнүнде Самсон, кадайының ээрежири кончуг боорга, тывызыктың харызын айтып берген. А кадайы ону бодунуң чонунуң оолдарына чугаалап берипкен.

¹⁸ Ынчангаш чеди дугаар хүнде хүн ажар мурнунда хоорайжылар Самсонга: «Ары чигиринден артык чигирзиг чүү барыл, арзыландан артык күштүг чүү барыл» – деп харыылааннар.

Самсон оларга: «Бир эвес силер мээң инээм-биле чер андарбаан болзуңарза, мээң тывызымының харызын тыппас турган силер» – дээн. ¹⁹ Ол үеде Дээрги-Чаяакчының Сүлдези Самсоннуң кырынче бадып келген, ынчангаш ол Аскалонче баргаш, үжен филистимни өлүрүп үптээш, хеп-сынын тывызыкты тыпканнарга үлеп берипкен. Оон ооң килеңи кыптыгып келген болгаш ол ачазының бажыңынче чана берген. ²⁰ А Самсоннуң кадайы ооң-биле кады дойлап турган өңүктөринин бирээзинге ашакка барып алган.

P14:15 Өске бурунгу сөзүглелде «чеди дугаар» деп бижээн.

Самсоннуң филистимнерден өжээн негээни

15¹Элээн үе эрткенде, кызыл-тас ажаалдазының үезинде, Самсон анай ап алгаш, кадайынга ужуражыр дээш чеде берген. Ол баргаш: «Кадайымның өрээлинче кирерим ол» – дээрге, кадайының ачазы ону киирбейн барган.

²Каты аңаа: «Мен сени ону көөр хөөн чок апарган деп бодадым, ынчангаш ону сээң өннүүңге бериптим; ынчалза-даа ооң дуңмазы бар, ол оон-даа артык, ооң орнунга дуңмазын кадай кылдыр ап ап көрөм» – дээн.

³Ынчалза-даа Самсон: «Бо удаада мен филистимнерге хора халдадыр болзумза, оларның мурнунга актыг мен» – дээн. ⁴Самсон оон чорааш, 300 дилги тудуп алгаш, оларны ийи-ийи кылдыр кудуруктарындан кожа шарааш, оларның аразынга оттуг кезектер чыпшыр баглап каан. ⁵Оон ол дилгилерни филистимнерниң шөлдеринче салыпкаш, оларның хөпээннерин болгаш ажааттынмаан тараазын, виноград болгаш олива садтарын өрттедипкен.

⁶Филистимнер: «Ону кым үүлгетти?» – деп айтырарга, улус: «Тимна чурттуг кижиниң күдээзи Самсон ынчанган, чүге дээрге ол кижини Самсоннуң кадайын өске кижиге берипкен» – дишкеннер. Филистимнер баргаш, ол херээженни болгаш ооң ачазын өрттедипкен. ⁷Самсон оларга: «Силер ындыг болганыңарда, мен силерден өжээним негеп аар мен, чүгле ынчан оожургаар мен» – дээн. ⁸Самсон ол филистимнерни кыра шапкаш, Этам дээр туруг-хаяның кашпалынга барып туруп алган.

⁹Филистимнер Иудеяже чеде бергеш, Лехи деп черге турлагланып туруп алган.

¹⁰Ынчан иудейлер: «Чүү дээш биске удур дайын-чаалыг чедип келдиңер?» – деп айтырган.

Филистимнер оларга: «Бис Самсонну тудуп хүлүп алгаш, ооң биске удур багай чүве кылганы дээш хары негеп келдивис» – деп харыылаан.

¹¹Ону дыңнааш, 3000 иудей Этам туругнуң кашпалынга чеде бергеш, Самсонга: «Филистимнер бисти чагырып турар деп билбес эвес сен, чүге бисти ынчап турарың ол?» – деп айтырганнар.

Самсон оларга: «Олар меңээ багай чүве кылырга, шак-ла ынчаар харыылааным ол-дур» – дээн.

¹²Олар аңаа: «Бис сени тудуп хүлүп алгаш, филистимнерге дужаап бериптер дээш келдивис» – дээн.

Самсон оларга: «„Сени боттарывыс өлүрбес бис!“ деп сөзүңер беринер!» – дээн.

¹³Олар аңаа: «Чок, сени өлүрбес бис, чүгле хүлүп алгаш, филистимнер холунга хүлээдип бээр бис» – дээннер. Оон олар Самсонну ийи чаа хендир-биле хүлүп алгаш, ол туруг-хаядан алгаш барганнар.

¹⁴Кажан Самсон Лехиже чоокшулап кээрге, филистимнер олче алгы-кышкылыг маңнажыпкан. Ынчан Дээрги-Чаяакчының *Сүлдези ооң кырынче бадып келген болгаш ооң холдарында хүлүглер өрттенген удазыннар ышкаш кээп дүшкен. ¹⁵Оон Самсон элчиген чаагының ам-даа кургаваан сөөгүн тып алгаш, ооң-биле муң филистимни кыра шаап каапкан. ¹⁶Оон Самсон: «Элчиген чаагының сөөгү-биле

муң кижини ийи оваа кылдыр өлүрүп каапкан болдум!» – дээн. ¹⁷ Ону чугаалааш, Самсон элчиген сөөгүн черже октапкаш, ол черни Рамат-Лехи^q деп адап каан.

¹⁸ Оон ол кедергей суксай бергеш, Дээрги-Чаяакчыны кыйгыргаш: «Сен Бодунуң чалчаң менээ мындыг улуг тиилелгени хайырладың, таанда-ла ам суксап өлүрүм ол бе, кыртыжап демдететпээн хейлерге туттурарым ол бе?» – дээн. ¹⁹ Бурган Лехиге бир оңгарны оя шааптарга, оон суг агып эгелээн. Самсон ол сугну ижип аарга, оон күжү катап кирип, дирлип келген; ынчангаш Лехиде ол суг бажы бо хүннерге чедир Эн-Хакоре^r деп аттыг бооп арткан.

²⁰ Филистимнерниң чагыргазының үезинде Самсон израиль чонну чээрби чыл дургузунда баштап келген.

Самсон Газа хоорайда

16 ¹ Самсон бир катап Газага чеде бергеш, аңаа бир самыын-садар херээжен көрүп кааш, оон бажынынче кире берген. ² Газаның чурттакчылары хоорайда Самсон чедип келген деп билип кааш, ол черни бүзээлеп алгаш, ону хоорай хаалгазының чанынга хондур кедеп: «Даң адып кээрге, ону өлүрүп кааптар бис» деп шиитпирлээш, манап тура хонганнар. ³ Самсон дүн ортузунга чедир удааш, туруп келгеш, хоорайның хаалгазын ийи кыдыында кастыктары-биле, дээктери-биле катый-хаара тура тырткаш, көдүргеш, эгиннеринге салып алгаш, Хевроннун дужунда турар дагның бажынче аппарып каапкан.

Самсон болгаш Далида

⁴ Ооң соонда Самсон Сорек шынаазы чурттуг Далида деп херээженге ынакшый берген. ⁵ Ол херээженге филистимнерниң чагырыкчылары чедип келгеш: «Самсонну көгүдүп тургаш, ооң улуг күжүнүң чажыдын болгаш ону ажып тиилээш, бектеп-хүлүп, томаартыр аргазын билип ал, ол дээш сеңээ кижиге бүрүзү 1100 шекел мөңгүн бээр бис» – дээннер.

⁶ Далида Самсондан: «Меңээ чугаалап көрөм: сээң улуг күжүң чүде чүвөл, сени томаартыр дизе, чүү-биле сени хүлүүр болза эки чүвөл?» – деп айтырган.

⁷ Самсон аңаа: «Мени ам-даа кургаваан, өл хевээр чеди сиир-кириш-биле хүлүп каар болза, ынчан мээң күжүм эвээжеп, анаа кижилер ышкаш апаар мен» – дээн.

⁸ Филистимнерниң чагырыкчылары Далидага ам-даа кургаваан, өл хевээр чеди сиир-кириш эккеп берген, а ол ооң-биле Самсонну хүлүп каан. ⁹ Ол үеде филистимнер Далиданың удуур өрээлинге чаштынып орган, а Далида: «Самсон! Филистимнер сеңээ удур келди-ле!» – дээн. Самсон ол сиир-кириштерни от дээпкен чинге удазыннар ышкаш кылдыр үзе тыртып каапкан. Ооң күжүнүң чажыды билдинмес бооп артып калган.

¹⁰ Далида Самсонга: «Сен мени кыжырып, мегелепкен-дир сен, ам шынын чугаалап көрөм, чүү чүве-биле сени хүлүп ап болурул?» – дээн.

¹¹ Самсон аңаа: «Мени ажылга ажыглаваан чаа хендирлер-биле хүлүп каар болза, ынчан мээң күжүм эвээжеп, анаа кижилер ышкаш апаар мен» – дээн.

^q15:17 «Чаак сөөктүг бедик чер» дээн уткалыг.

^r15:19 «Кыйгырган кижиниң суг бажы» дээн уткалыг.

¹² Далида чаа хендирлер алгаш, ооң-биле Самсонну хүлүп кааш: «Самсон! Филистимнер сеңээ удур келди-ле!» – дээн. (Ол үеде филистимнер удуур өрээлге чаштынып орган.) Самсон ол хүлүглерни база удазыннар ышкаш үзе тыртып каапкан.

¹³ Далида Самсонга: «Сен мени катап база кыжырып мегелеп-ле турар-дыр сен, ам черле шынын ажыдып көрөм, чүү чүве-биле сени хүлүп ап болурул?» – дээн.

Самсон аңаа: «Мээң бажымның чеди тудум дүгүн аргыг херекселинде пөсче киир аргып каар херек» – дээн.

¹⁴ Далида ооң бажының дүгүн аргыг херекселинге чыпшыр кадап кааш: «Самсон! Филистимнер сеңээ удур келди-ле!» – дээн. Самсон отгуп келгеш, ол кадагны бажының дүгүн киир аргып кааны пөс-биле катай-хаара тура тыртып каапкан.

¹⁵ Оон Далида Самсонга: «Сен меңээ: „Ынак мен“ – деп турар хиренде, шынында сээң чүрээң мээң-биле эвес-тир. Мени үш катап кыжырдың, а улуг күжүнүң чажыдын ажыдып бербедиң» – дээн. ¹⁶ Оон эгелээш, Далида ону хүннүң-не чемелеп, ээрежип, ажыг сөстери-биле хинчектеп туруп бээрге, Самсон оон оозундан аргажок шылай берген. ¹⁷ Ынчангаш ол Далидага сеткил-чүрээң ажыдып: «Мен бажым дүгүн чаңгыс-даа таарып чүлүвээн кижжи мен, чүге дээрге мен авамның иштинге тургаш-ла, Бурганга бараалгаткан назорей апарган кижжи мен. Бир эвес мээң бажым дүгүн чүлүптер болза, мээң күжүм мени кааптар. Ынчан анаа кижилер ышкаш апаар мен» – дээн.

¹⁸ Самсон аңаа ам-на бүгү сеткил-чүрээң ажыткан-дыр деп билип кааш, Далида филистим чагырыкчыларны кыйгырыпкаш: «Ам-на чедип келиңер, бо удаада Самсон меңээ бүгү сеткил-чүрээң ажыдып берди» – деп дамчыткан. Филистим чагырыкчылар чедип келгеш, аңаа азааны мөңгүнүн эккеп берген. ¹⁹ Оон Далида Самсоннун бажын бодунун дөңмектериниң кырынга салгаш, ону удудуп кааш, филистимнерниң бирээзин кыйгыргаш, Самсоннун бажының чеди тудум дүгүн кестирип каапкан. Самсоннун күжү ону каапкаш барган. Ынчалдыр Далида Самсонну томаартып базар чоруктуң эгезин салып каан^s.

²⁰ Далида: «Самсон! Филистимнер сеңээ удур келди-ле!» – дээрге, ол отгуп келгеш, «Ажырбас, бо удаада база адырлып хосталып аар мен» деп бодаан. Дээрги-Чаяакчы ону каапкан деп ол билбээн. ²¹ Филистимнер ону сегирип алгаш, оон карактарын дежиپ каапкан, оон Газага эккелгеш, хүлер кинчи-биле бектээш, кара-бажыңга тараа дээрбедедип каан. ²² А ооң кестирип алган дүгү катап өзүп эгелээн.

Самсоннун өлүмү

²³ Филистимнерниң чагырыкчылары боттарының бурганы Дагонга улуг өргүл кылып байырлаар дээш чыгып алгаш: «Бистиң бурганывыс дайзынывыс Самсонну холувусче кирип берди» – деп турганнар. ²⁴ Чон база Самсонну көргеш, бодунун бурганын алдаржыдып: «Бистиң бурганывыс дайзынывысты – черивисти хоозурадып, хөй улузувусту кырып турган кижини бистиң холувусче кирип берди» – деп турган. ²⁵ Олар сеткили өөрүп, хөглээш: «Самсонну бээр эккелинер,

^s16:19 Өске бурунгу сөзүглелде «Самсон суларап эгелээн, ооң күжү ону каапкаш барган» деп бижээн.

ол бисти хөглетсин» – дишкеннер. Самсонну кара-бажындан экелгеш, улусту хөгледири-биле бажыңның ийи адагажының аразынга тургузуп каан. ²⁶ Самсон ону чедирип чораан оолга: «Бо бажыңның туттунуп турар адагаштарының чанынга мени чедирип калам, мен аңаа чөленип айын» – дээн. ²⁷ Бажың иштинде эр, херэежен улус долу турган, филистимнерниң чагырыкчылары шупту аңаа турган база 3000 кижии Самсонну көрүп, шоодар дээш бажың кырынче үне берген турган.

²⁸ Ынчан Самсон Дээрги-Чаяакчыны кыйгыраш: «Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Мени бодап келем, меңээ ам чаңгыс катап күштен берем, Бурганым. Ам чаңгыс угда ийи караам дээш филистимнерден өжээнимни негеп алың!» – деп дилээш, ²⁹ ийи холу-биле ол бажыңның туттунуп турганы ийи адагажын идип эгелээн. ³⁰ «Филистимнер-биле кады өлгей мен аан!» дээш, бар-ла бүгү күжү-биле адагаштарны идиптерге, бажың аңаа турган чагырыкчыларның болгаш бүгү улустун кырынче буступ барып дүшкен.

Ынчалдыр Самсон өлүп чыда, бодунуң дайзыннарын дириг чорааш кыра шаап чораанындан артык хөйүнү өлүрген. ³¹ Оон ооң дунмалары болгаш бүгү ада төрелдери келгеш, ону ап алгаш, Цора биле Эштаол аразында ооң ачазы Манойнун чеveg-куюнга орнукшудуп каан. Самсон израиль чонну чээрби чыл дургузунда баштап келген.

Миханың *дүрзү-бурганы биле Бурганга *бараалгакчызы

17 ¹ Эфрем дагларынга Миха деп аттыг бир кижии чурттап чораан. ² Ол бодунун авазынга: «Сен 1100 шекел мөңгүнүң оорлаткаш, каргыш сөс эдеринге, мен дыңнап турдум. А ол мөңгүн менде, ону мен ап алдым» – дээн.

Авазы ынчан: «Дээрги-Чаяакчы мээң оглумга ачы-буян хайырлазын!» – дээн. ³ Миха авазынга ооң мөңгүнүн эгидип берген. Авазы: «Бо мөңгүнү мен Дээрги-Чаяакчыга өргүп бараалгаткаш, оглумнуң холунга берип тур мен! Бо мөңгүнден шуткаан дүрзү-бурган кылдырып алзын дээш, ону сеңээ эгидип турарым ол» – дээн.

⁴ Миха авазынга мөңгүнү дедир бээрге, авазы оон 200 шекел мөңгүнү алгаш, эзилдирикчи шевер кижиге аппарып бээрге, ол оон дүрзү-бурган шуткуп берген. Оон эгелээш, ол дүрзү-бурган Миханың бажыңыга турган. ⁵ Миха Бурганга чүдүүр тускай бажыңныг турган. Ол эфод¹ болгаш дүрзү-бурганнар кылгаш, бодунун оолдарының бирээзин Бурганның бараалгакчызы кылдыр томуйлап каан. ⁶ Ол үеде Израильге хаан чок турган, кижии бүрүзү бүгү чүвени бодунуң шынныг деп санаар аайы-биле кылып чораан.

⁷ Ынчан иуда аймактыг бир аныяк левит оол Иудеяның Вифлеем хоорайга чурттап турган. ⁸ Ол оол Иудеяның Вифлеемден чорупкаш, турумчуп чурттаар чер дилеп чорааш, Эфрем дагларында Миханың бажыңыга чедип келген.

⁹ Миха оон: «Кайыын келдиң?» – деп айтырарга, ол: «Мен Иудеяның Вифлеемден келген кижии мен, ам турумчуп чурттаар чер дилеп чоруурум бо» – деп харыылаан.

¹17:5 Эфод – чамдыкта бо сөс-биле Бурганның бараалгакчыларының Ооң күзел-соруун билип алырын дузалаар херекселди илередип турган (Хост. 28:6-30; Башт. 8:27 көр).

¹⁰ Миха аңаа: «Маңаа, мээң бажыңымга артып кал, ачам ышкаш хүндүлүг база мээң Бурганга бараалгакчым боор сен, а мен сеңээ чылда он шекел мөңгүн төлээр мен, аңаа немей идик-хеп болгаш аш-чем-биле хандыраар мен» – дээн. ¹¹ Левит Миха-биле чурттаар бооп чөпшээрешкеш, ооң оолдарының бирээзи ышкаш апарган. ¹² Миха ону Бурганның бараалгакчызы кылдыр томуйлап каарга, ол левит Миханың бажыңына чурттай берген. ¹³ Миха ынчан: «Дээрги-Чаяакчы ам менче ээ көрнүр деп билир мен, чүгө дээрге мээң Бурганга бараалгакчым – левит-ле болгай» – деп турган.

Данчыларның Лаисче көшкени

18 ¹ Ол үеде Израильге хаан чок турган. Ол хүннерде Данның аймаа чурттап туруп аар чер-девискээр дилеп чораан, чүгө дээрге өске израиль аймактар чер-девискээрлиг бооп турда, Данның аймаа ол үеге чедир чер чок турган чүве-дир. ² Данның үре-салгалы боттарының бүгү төрөл бөлүктеринден беш кижини – Цора болгаш Эштаол чурттуг беш күштүг-шыырак дайынчыны шилээш: «Чер-чуртту кезип шинчилеп көрүп эккелиңер» – дээш, чорудупкан чүве-дир.

Хайгыылчылар Эфрем дагларында Миханың бажыңына келгеш, аңаа хонуп алган. ³ Олар Миханың бажыңына тургаш, аныяк левиттиң үнүн дыңнааш, ону танып кааннар, ынчангаш оон: «Кым сени бээр эккелди, чүгө мында сен, мында чүнү канчап турарың ол?» – деп айтырганнар.

⁴ Левит оларга: «Миха менээ мындыг, мындыг чүве кылды – ол мени хөлезилеп алды, ынчангаш мен ам ооң Бурганга *бараалгакчызы бооп тур мен» – дээн.

⁵ Олар левитке: «Бистиң бо бар чыдар чорук-херээвис чедиишкинниг болур бе дээрзин Бургандан айтырып көрөм» – дээннер.

⁶ Бурганның бараалгакчызы оларга: «Амыр-тайбың чоруптуңар, силерниң оруунарны Дээрги-Чаяакчы карактап турар» – дээн.

⁷ Ол беш хайгыылчы улаштыр чорааш, Лаис хоорайга чеде берген. Олар аңаа хоорайның чурттакчылары сидончуларның чаңчылы-биле амыр-шөлзөн, бичии-даа сезик чок чурттап турарын көргөн. Лаисчилерге күш дөгөп, черинден сывыртап, дарлап турар улус-даа чок болган. Олар Сидон хоорайдан ыракта боорда, кым-биле-даа эвилелдешпес улус болган.

⁸ Ол беш хайгыылчы Цора биле Эштаолче чанып кээрге, оларнын аймак чону: «Чүнү билип эккелдиңер?» – деп айтырган.

⁹ Олар мынча деп харыылаан: «Ам шимчеп үнгеш, ол хоорайже халдаалыңар! Оларның черин бис кончуг эки деп көрдүвүс. Чоп хөй боданып, шүшпөңнөп турар силер. Барып ол черни эжелеп аалыңар. ¹⁰ Ол черниң чону амыр-шөлзөн улус-тур, а чери дыка делгем. Бурган ол черни силерге берип турар-дыр, а ол кедергей бай-байлак чер-дир!»

¹¹ Данның аймаандан 600 дайынчы чепсегленгеш, Цора болгаш Эштаолдан үнүпкен. ¹² Олар орук ара Иудеяның Кириат-Иарим чоогунга, барыын талазынга турлагланып турган. (Ынчангаш ол черни амдыгаа чедир Махане-Дан^u деп адаар).

^u18:12 «Данның турлаа» дээн уткалыг.

¹³ Олар оон үнгөш, Эфрем дагларынче углааш, Миханың аалынга келген. ¹⁴ Оон мурнунда Лаисче чер көрүп ап чораан беш хайгылычы ха-дунмазынга: «Бо аалда эфод, *дүрзү-бурганнар болгаш шуткаан дүрзү барын билер силер бе? Ону канчаарын боданыңар че!» – дээннер. ¹⁵ Оон олар Миханың аалында аныяк левиттин бажынынче киргеш, ооң-биле мендилешкен. ¹⁶ А 600 чепсегленген данчы хаалга чанынга турган. ¹⁷ Демги-ле беш кижиге бажыңче киргеш, шуткаан дүрзүнү, эфодту болгаш дүрзү-бурганнарны ап алган, а Бурганның бараалгакчызы ол үеде хаалга чанынга 600 чепсегленген дайынчы-биле кады турган. ¹⁸ Демги улус Миханың аалынче киргеш, ол бүгү чүүлдерни ап аарга, Бурганның бараалгакчызы: «Ол канчап турарыңар ол?» – дээн.

¹⁹ Олар аңаа: «Ыгыттава, артык сөс этпейн көр. Оон орнунга бис-биле кады чорувут, бистиң ачавыс ышкаш ачавыс болгаш Бурганга бараалгакчывыс боор сен. Чаңгыс кижиниң бажыңыңа бе азы бир бүдүн израиль аймакка бе, ол ийинин кайызынга Бурганның бараалгакчызы болуру дээр-дир?» – дээннер. ²⁰ Бурганның бараалгакчызы амырап-өөрээш, эфод, дүрзү-бурганнарны болгаш шуткаан дүрзүнү ап алгаш, данчылар-биле кады чорупкан. ²¹ Олар оон чорааш, өг-бүлелерин, мал-маганы, эт-хөрөңгизи-биле катай боттарын мурнадыр чорудупкан.

²² Олар Миханың аалындан ырай бергенде, Миханың кожалары чыгып алгаш, данчыларны сүрүп чеде берген. ²³ Олар данчыларже кыйгы салырга, дайынчылар хая көрнүп келгеш, Михага: «Сенээ чүү херегил, чүге улузун чыып алдың?» – дээннер.

²⁴ Миха оларга: «Силер мээң кылып алган бурганнарымны алгаш бардыңар, мээң Бурганга бараалгакчимны база алгаш бардыңар, оон артык чүве кайдал? Ол хиреңерде: „Сенээ чүү херегил?“ деп канчап ынча дээр силер?!» – дээн.

²⁵ Данчылар аңаа: «Ыгыттава сен, сээң үнүң биске шуут дыңналбазын, оон башка бистиң аравыста чамдык улус хорадааш, силерже халдап болур. Ынчан бодуну-даа, өг-бүлөнни-даа өлүртүп аар сен» – дээннер.

²⁶ Олар оруун уламчылап чоруй барган, а Миха оларның күжү хөй-дүр деп көргөш, дедир чана берген.

²⁷ А данчылар Миханың кылганы дүрзүнү болгаш Бурганга бараалгакчызын алгаш, Лаиске чеде бергеш, оон амыр-шөлээн болгаш сезик чок чонун хылыш-биле кыра шапкаш, хоорайны өрттедикен. ²⁸ Лаисчилерни камгалаптар улус тывылбаан, чүге дээрге олар Сидондан ырак боорда, кым-биле-даа эвилелдешпейн чораан. Ол хоорай Бет-Рехов чанында шынаага турган. Данчылар хоорайны катап туткаш, аңаа чурттай берген. ²⁹ Олар чаа хоорайын боттарының өгбезиниң, Израильдин оглу Данның ады-биле «Дан» деп адап алган. А биеэги ады Лаис чүведир.

³⁰ Данчылар аңаа ол дүрзү-бурганны тургузуп алган, а Моисейниң оглу^v боор Гирсамның үре-салгалы Ионафан боду болгаш оон оолдары Данның аймааның Бурганга бараалгакчылары бооп келген. Оларның туттуруушкунга кирер үезинге

^v18:30 Өске бурунгу сөзүглелде «Манассияның оглу» деп бижээн.

чедир ынчаар турган. ³¹*Бурганның өргээзи Силомга турар бүгү үеде Миханын кылганы дүрзү-бурган оларның хоорайынга турган.

Вениаминчилерниң кемниг херээ

19¹ Ол үеде, кажан Израильге хаан чок турда, Эфрем дагларның ырак булунунга бир левит кижичурттап чораан. Ол бодунга Иудеяның Вифлеемден *кул-кадай ап алган. ² Ол херээжен аңаа килеңнээш^w, Вифлеемде ачазының бажыңынче чана бергеш, аңаа дөрт ай болган. ³ Өнүң ээзи «Ооң-биле эвилең-ээлдек чугаалашкаш, дедир эгидип алайн» деп бодааш, ооң соондан бир чалчалыг, ийи элчигенниг чорупкан. Амдыы херээжен ону бодунуң ачазының бажыңынга эккелген. ⁴ Ол аныяк херээженниң ачазы күдээзин көрүп кааш, өөрүшкүлүг уткуп хүлээп алгаш, ооң бажыңынга бичии када аалдап турар кылдыр күш-биле арттырып алган. Олар аңаа үш хондур аштанып-чемненип, хонуп-дүжүп келген.

⁵ Дөрт дугаар хүнүнде олар эртен туруп кээрге, левит дедир чанар дей берген. Катывүдээзинге: «Узун орукче үнер бетинде, күш кирип, бичии чемден аас девит» – дээн. ⁶ Олар ийилээ олуруп алгаш, аштанып-чемненген соонда, катывүдээзинге: «Сагыш-сеткилиц өөрүп-хөглеп, дыштанзын, маңаа ам бир хонуп ал» – дээн. ⁷ Левит чанар дээш туруп келген, ынчалза-даа катывээрежип туруп бээрге, ол аңаа катап база хонган.

⁸ Беш дугаар хүнүнде ол кижичанар дээш эртен туруп келген, ынчалза-даа катывам база: «Хүн дүш ашкыже манап, күш кирип ал» – дээн. Олар ам база аштанып-чемненип эгелээн. ⁹ Оон ол кижичул-кадайы болгаш чалчазы-биле кады чанар дээш туруп келген, а ооң катыв: «Ам кежээ дүжер деп барган-дыр, удавас имиртинней бээр болгай, ынчангаш маңаа хонуп ал, сагыш-сеткилиц өөрүп-хөглезин, а даарта эртен тургаш, чанып чоруптар силер» – дээн.

¹⁰ Ынчалза-даа левит чөпшээрешпейн, чанып чорупкаш, Иевус хоорайның (амгы Иерусалимниң) чанынга чедип келген. Ол чүктүг ийи элчиген биле амдыы херээженни ап алгаш чораан. ¹¹ Олар Иевустуң чанынга чедип кээрге, кызыл-хүнней берген турган. Чалчазы дээргизинге: «Иевус чоннуң бо хоорайынче киргеш, аңаа хонуп аалы» – дээн. ¹² Ынчалза-даа дээргизи: «Чок, бис хары чоннун хоорайынче кирбес бис, олар израильчилер эвес-ле болгай, бис Гиваже баар бис» – дээн.

¹³ Левит бодунуң чалчазынга: «Гивага азы Рамага чеде бергеш, аңаа хонуп аар бис» – дээн. ¹⁴ Оон олар улаштыр чорааш, Вениаминниң черинде Гиваның чанынга чорда, хүн ажа берген. ¹⁵ Олар Гивага хонуп аар дээш, ынаар ээпкеш, хоорайның төп шөлүнге олуруп алганнар. Ынчалза-даа оларны кым-даа бажыңынга хондурары-биле чалаваан.

¹⁶ Ол кежээ бир ашак кижичөлге ажылдап хүнзээш, чанып бар чыткан. Ол Гивада чурттап турар-даа болза, чогум боду Эфрем дагларындан келген кижичолган. А Гиваны Вениаминниң аймаа ээлеп турган. ¹⁷ Ол ашак төп шөлде чорумал кижини көрүп кааш: «Кайыын үнгеш, кайнаар бар чыдыр сен?» – деп айтырган.

^w19:2 Азы: «Аңаа өскерлип».

¹⁸ Левит аңаа мынча деп харыылаан: «Бис Иудеяның Вифлеемден үнгөш, Эфрем дагларының ырак булунунче бар чыдыр бис. Мен бодум ол чер чурттуг кижини мен, Иудеяның Вифлеемче баар ужурга таварыштым. Мен Дээрги-Чаяакчының *өргээзинде Аңаа бараан болуп турзумза-даа^x, мында мени кым-даа бажыңынче чалавас чүве-дир. ¹⁹ А бистин элчигеннерге чиртир чемивис-даа, саваң-тараавыс-даа бар, аьш-чемивис-даа, арага-дарывыс-даа бар, чалчаларыңар биске чүү-даа херек чок».

²⁰ Ашак аңаа: «Сагыш човава, сеңээ чүү четпес-тир, мен бодум шуптузун бээр мен, чүгле кудумчуга хонма» – дээн. ²¹ Ашак ону бажыңынче чалап киригеш, оон элчигеннеринге чем каап берген, а чорумалдар буттарын чуп алгаш, аштанып-чемненип орган.

²² Олар ынчаар өөрүп-хөгөп дыштанып орда, хоорайның дүржөк чурттакчылары ол бажыңны долгандыр туруп алгаш, оон эжиин кангырадыр соктап, бажың ээзи ашакка: «Сээң бажыңынче кирген кижини үндүрүп бер, бис ону күштеп дора көрээли» – деп негээннер.

²³ Бажың ээзи дашкаар үнгөш, мынчаар чөптөп чугаалаан: «Чок, ха-дуңма, багай чүве кылбаңар, ол кижини мээң аалчым ышкажыл, оон-биле ындыг бужар чүве кылбаңар! ²⁴ Мээң эр кижини дегбээн уруум-даа бар-дыр, ол кижиниң кул-кадайы-даа бар-дыр, аалчымның орнунга силерге оларны үндүрүп берейн, оларны дора көрүп, күзээн-не чүвенерни кылыр силер, чүгле мээң аалчым-биле ындыг бужар чүве кылбаңар!»

²⁵ Ынчалза-даа хоорайжылар ону дыңнаар-даа хире эвес болган. Ынчаарга левит бодунуң кул-кадайын туткаш, оларга үндүрүп берипкен. Олар ол херээженни дүннү өттүр даң аткыжеге чедир күштеп-күчүлөп, дошкун чазарлааш, чүгле даң хаяазында салып чорудупкан. ²⁶ Чер кыры чаа-ла агарып чырып турда, ол херээжен дээргизиниң хонганы бажыңның чанынга чедип келгеш, эжик чанынга барып дүшкөш, хүн үнгүжеге чедир аңаа чыткан.

²⁷ Дээргизи эргенинде туруп келгеш, оруун уламчылап чоруур дээш, эжикти ажыдытарга, эжик чанында оон кул-кадайы эргинден туттунуп алган чыткан. ²⁸ Ол аңаа: «Тур, чоруулу че!» – дээн. Ынчалза-даа харыы албаан. Левит ону элчигенге чүдүрүп алгаш, чанып чорупкан. ²⁹ Ол чанып келгеш, бижек ап алгаш, амдыы херээженниң мага-бодун он ийи кезекке үзе кескөш, Израильдиң булуң бүрүзүнче чорудупкан. ³⁰ Ону көргөн кижини бүрүзү: «Израиль чон Египеттен үнүп чораан хүнден эгелээш, бо хүнге чедир болуп-даа көрбээн чүве-дир бо, таптыг бодангаш, чүнү канчаарын сүмележип тургаш, шиитпирлээли» – деп турган.

Вениаминниң аймаанга удур дайын

20 ¹ Оон ам шупту израильчилер, Дан хоорайдан тура, Беэр-Шевага чедир база галаад черден бүгү ниитилел, чаңгыс кижини дег демниг Мицпага Дээрги-Чаяакчының мурнунга чыгып келген. ² Бурганның бүгү чонунуң шупту *баштыңнары, Израильдиң шупту аймактары – 400 000 чепсегленген чадаг шериг

^x19:18 Өске бурунгу сөзүглелде «Бажыңымче ам дедир чанып бар чыдарым бо» деп бижээн.

19:20 Э. д. 19:2; Иов 31:32 19:22 Ы. х. к. 13:13 19:22 Э. д. 19:5-9 19:29 1 Хаан. 11:7
20:1 1 Хаан. 3:20; 2 Хаан. 3:10; 24:2 20:1 1 Хаан. 7:5; 11:7

чыгып келген. ³ А Вениаминниң аймаа Израильдин шупту өске аймактары Мицпада чедип келген дээрзин дыңнап каан.

Оон израильчилер: «Бо кем-херек канчаар болганын чугаалаңар!» – дээн.

⁴ Өлүрткен херэженниң ашаа мынча деп харыылаан: «Мен *кул-кадайым-биле Вениаминниң черинде Гиваже аңаа хонуп аар дээш чеде бердим. ⁵ Дүне Гиваның чурттакчылары мээң хонуп чытканым бажыңны бүзээлеп алгаш, мени өлүрүп каар деп турдулар. Олар мээң кул-кадайымны өлүрүңге чедир күштеп-күчүлөп кааптылар. ⁶ Мен бодумнуң кул-кадайымны ап алгаш, оон мага-бодун үзе кескилээш, Израильдиң булуң бүрүзүнче чорудуптум. Чүгө дээрге олар израиль чонга удур чүдөк-бужар кем-херек үүлгедип кагдылар. ⁷ Бүгү израильчилер, ам бо херекти сайгарып көргөш, маңаа дораан шиитпирленер!»

⁸ Бүгү чон чаңгыс кижиге дег бир демниг мындыг түңнел шиитпир үндүргөн: «Бистиң кайывыс-даа ам аалдарже тарап чанмас. ⁹ Төлгө даштарын октааш, оон аайы-биле Гиваже халдаар бис. ¹⁰ Израильдиң бүгү аймактарындан улус шилиир бис – чүстен он кижини, муңдан чүс кижини, түмөндөн муң кижини – олар бүгү шеригге аыш-чем курлавыры чыып эккелзин. Бүгү шериг Вениаминниң черинде Гиваже халдааш, оон чурттакчыларын Израильдин адын баксыраткан бужар кем-херээ дээш ялалап кезедир ужурлуг!»

¹¹ Шупту израильчилер ол хоорайга удур чаңгыс кижиге дег бир демниг чыгып келген. ¹² Оон Израильдиң аймактары Вениаминниң бүгү төрөл бөлүктеринче *медээчилер чоруткаш, мындыг сөстөр дамчыткан: «Канчап силерниң аранарга ындыг бужар үүлгедиг болганы ол? ¹³ Гиваның ол дүржөк улузун биске хүлээдип бериңер, бис оларны өлүргөш, израиль чон аразында ындыг бужар-бакты узуткап каалы».

Ынчалза-даа вениаминчилер боттарының-на ха-дуңмазы израильчилерни дыңнаар-даа хире эвес болган. ¹⁴ Вениаминниң аймаа израильчилер-биле дайылдажыр дээш, янзы-бүрү хоорай-суурлардан кээп, Гивага чыгып алган. ¹⁵ Ынчан оон-моон чыылган вениаминчилерниң саны 26 000 чепселенген кижиге болган, аңаа Гиваның чурттакчыларындан 700 шилиндек дайынчы немешкен. ¹⁶ Ол бүгү шеригниң аразынга 700 тускай шилиндек дайынчы турган, олар шупту солагай боорда-боорда, даш шывадаар херекселди ажыглааш, хыл безин часпас улус турган. ¹⁷ А израильчилерден Вениаминниң аймаан санаваска, 400 000 чепселенген кижиге чыылган. Олар шупту тулчуушкунга белен дайынчылар турган.

¹⁸ Израильчилер Вефилгеу келгеш, Бургандан: «Вениаминниң аймаанга удур дайынче кым бисти баштап киририл?» – деп айтырган.

Дээрги-Чаякчы: «Силерни Иуданың аймаа баштаар» – деп харыылаан. ¹⁹ Эргенинде израильчилер Гиваның чанынга турлагланып туруп алган. ²⁰ Оон олар вениаминчилер-биле тулчуушкунга белеткенип, Гиваның мурнунга чыскаалып туруп алган. ²¹ Вениаминчилер Гивадан үнгөш, израильчилерже халдааш, ол хүн 22 000 кижини кыра шаап каапкан.

У20:18, 26 Азы: «Бурганның өргээзинге».

20:6 Э. д. 34:7 20:13 Ы. х. к. 13:13 20:15 Сан. 1:37; 26:41 20:16 Башт. 3:15

20:17 1 Хаан. 11:8; 2 Хаан. 24:9 20:18 Башт. 1:1-2 20:21 Э. д. 49:27

²² Израильчилер күжүн чыггаш, баштайгы хүнде турган черинге катап база чыскаалып туруп алган. ²³ А ооң мурнунда олар Дээрги-Чаяакчының мурнунга кежээге чедир ыглап-сыктап: «Боттарывыстың ха-дунмаларывыс вениаминчилер-биле ам база тулчур бис бе?» – деп Оон айтырып турган.

Дээрги-Чаяакчы оларга: «Тулчунар!» – деп харыылаан. ²⁴ Ынчалдыр ийиги хүнде израильчилер катап база Вениаминниң дайынчыларынче шимчеп үнүпкен. ²⁵ Вениаминчилер ийи дугаар хүнүнде база Гивадан үнүп келгеш, тулушкаш, Израильдин 18 000 дайынчызын кыра шаап каапкан.

²⁶ Оон шупту израиль чон Вефилге^z баргаш, Дээрги-Чаяакчының мурнунга ыглап-сыктап олуруп, ол хүннү бадыр шээрленип, бүрүн өрттедир өргүлдер болгаш эп-найырал өргүлдери кылып турган. ^{27–28} (Ол үеде Бурганның ыдыктыг *аптарызы аңаа турган. А Аароннун оглунун оглу, Элеазарның оглу Финеес ыдыктыг аптараның бараан болукчузу турган.) Израильчилер Дээрги-Чаяакчыдан: «Боттарывыстың ха-дунмаларывыс вениаминчилер-биле ам база тулчур бис бе азы соксадыр бис бе?» – деп айтырган.

Дээрги-Чаяакчы оларга: «Тулчунар! Даарта Мен оларны силерниң холуңарже кирип бээр мен» – деп харыылаан. ²⁹ Ынчан израильчилер Гиваны долгандыр дозуг кедег тургузуп кааннар.

³⁰ Үш дугаар хүнүнде израильчилер катап база Вениаминниң аймаа-биле тулчур дээш, Гиваның мурнунга биеэги хевээр чыскаалып туруп алган. ³¹ Вениаминчилер израильчилерже уткуй үнгеш, хоорайындан ырай бергеннер. Олар израильчилерни ооң мурнунда дег өлүрбүшаан, бирээзи Вефилче баар, өскези Гиваже баар ийи орук дургаар сүрүп эгелээн. Олар ынчан үжен хире израильчини өлүрүп каан. ³² Вениаминниң шериглери «Бис оларны биеэги хевээр кыра шаап тур бис» деп бодааннар. А израильчилер «Олардан дескен бооп, хоорайындан ырадып алгаш, оруктарже үндүрүп аар-дыр» деп бодап алганнар. ³³ Бүгү израильчилер турган черлеринден чорупкаш, *Ваал-Фамарга чыскаалып алган, а Гиваның барыын талазынга дозуг кедегте турганнары Гиваже халдап кирипкен. ³⁴ Бүгү Израильден чыып каан 10 000 шилиндек дайынчы Гиваже халдай бээрге, каржы-дошкун тулчуушкун эгелээн. Оларны хай-халап манап турар дээрзи Вениаминниң дайынчыларының сагыжынга безин кирбээн.

³⁵ Дээрги-Чаяакчы Вениаминниң аймаан израильчилерниң мурнунга аштырышкынга таварыштырган. Израильчилер ол хүн 25 100 чепсегленген вениаминчини кырып каапкан. ³⁶ Вениаминниң дайынчылары аштырганын көрүп кааннар.

А израильчилер Вениаминниң шерииниң мурнунга баштай аткаарлап эгелээннер, чүге дээрге олар Гиваның чанында дозуг кедегте тургузуп кааны дайынчыларынга идегеп турган. ³⁷ Дозуг кедегте турган улус хоорайже халдап киргеш, хоорайжыларны дөгerezин кыра шаап каапкан. ³⁸ Израильчилер кедегде шериглери-биле хоорайдан үнген ыш халдаашкынның демдээ боор кылдыр дугуржуп алган турган. ³⁹ Шак ынчаар, кажан израильчилер тулчуушкун шөлүнден

^z20:26 20:18-ге немелде тайылбырны көр.

20:27-28 Хост. 6:15; Сан. 25:7-13; Ис. 22:13 20:29 Ис. 8:4 20:32 Ис. 8:5

20:37 Ис. 8:19

аткаарлап эгелээрге, Вениаминниң шериглери оларны сүрүп, үжен хире кижини өлүрүп тура, «Бис оларны биеэги хевээр кыра шаап тур бис» деп бодап турган. ⁴⁰ Ол үеде хоорайдан улуг ыш үнүп эгелээн. Вениаминчилер хая көрнүп кээрге, оларның хоорайы өрттенип, ыжы дээрге чедип турар болган. ⁴¹ Аткаарлап турган израильчилер дедир көрнүп келген, а Вениаминниң шериглери хай-халап келгенин билип кааш, девидай бергеннер.

⁴² Олар ээн хову баар оруктап, израильчилерден дезипкеннер, ынчалза-даа израильчилерниң хылыжы оларны сүрүп тургаш, кырып эгелээн, а хоорайлардан уткуй үнген израильчилер оларның бажын дозуп, узуткап турган. ⁴³ Вениаминчилерни бүзээлеп алгаш, амыр-дыш бербейн сүрүп^а, Гиванын чөөн талазынга чедир чылча шаап келгеннер. ⁴⁴ Вениаминниң аймаандан 18 000 күштүг-шыырак кижиге ынчаар өлүрткөн. ⁴⁵ Арткан вениаминчилер ээн хову же, Риммон деп туруг-хая же дезипкен, а израильчилер оруктар дургаар оларның беш муңун кырып каапкан; оон оларны Гидомга чедир сүрүп тура, база ийи муңну чок кылып каапкан. ⁴⁶ Шупту катгышкаш, ол хүн Вениаминниң шериинден 25 000 кижиге өлүрткөн, олар дөгереги күштүг-шыырак дайынчылар турган.

⁴⁷ Вениаминниң дириг арткан дайынчылары 600 кижиге ээн ховуда Риммон дээр туруг-хая же десе бергеш, анаа дөрт ай турганнар. ⁴⁸ А израильчилер Вениаминниң чер-девискээринче эеп келгеш, бүгү хоорай-суурларын өрттедип-хуюктап, кижилерни-даа, мал-маганны-даа – шупту чүвени узуткап каапкан.

Дириг арткан вениаминчилерге кадайлар тып бергени

21 ¹ Мицпага чыылган үезинде израильчилер кайызы-даа кыс уругларын вениаминчилерге кадай кылдыр бербес бооп даңгыраглаан турган. ² Ам олар Вефилге чедип келгеш, Бурганның мурнунга кежээге чедир ыглап-сыктап хүнзээннер. Ыткыр ыглап тура, олар: ³ «Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы, Израильдин бир аймаа чиде бээр кылдыр чүге ындыг чүве болган чоор?» – дижип турганнар. ⁴ Дараазында хүн чон эрген тургаш, өргүл бедигээжин туткаш, бүрүн өрттедир өргүлдер болгаш эп-найырал өргүлдери кылган.

⁵ Ынчан израильчилер: «Дээрги-Чаяакчының мурнунга чыыш кылып турувуста, Израильдин шупту аймактарындан кым келбейн барган ийик?» – дишкеннер. Олар Мицпага Дээрги-Чаяакчының мурнунга келбээннерни өлүрер деп шыңгыы даңгырак сөстөрни эткеннер-не болгай. ⁶ Оон израильчилер ха-дунмазы Вениаминниң аймаан кээргеп, мынча дижип турганнар: «Израиль бодунуң бир аймаан одура шаап, чидиргени ол-дур. ⁷ Ам оларның дириг артканнарынга кадайларны кайыын тып бээр бис? Бис оларга уругларывысты бербес бооп, Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглаан болгай бис». ⁸ Оон база катап: «Израильдин аймактарында Мицпага Дээрги-Чаяакчының мурнунга келбээннер бар бе?» – деп айтырып турганнар. Ол чыышка Галаадтын Иавис хоорайдан кым-даа келбээн дээрзи билдине берген. ⁹ Бүгү чонну хынап көөрге, оларның аразында Галаадтын Иавис хоорайдан чаңгыс-даа кижиге чок болган.

^а20:43 Азы: «Менухага чедир сүрүп».

¹⁰ Оон Израильдин ниити чыыжы ынаар 12 000 шеригни чорудупкаш, мынча деп дужааган: «Баргаш, Галаадта Иавистин чурттакчыларын кадайлары болгаш ажы-төлү-биле катай чок кылып кааптыңар! ¹¹ Шупту эр улусту болгаш эр кижилер-биле холбайып каапкан херэежен улусту бүрүнү-биле узуткап кааптыңар!» ¹² Шериглер чорупкаш, Галаадта Иавистин чурттакчыларынын аразындан эр кижилер-биле холбайып көрбөөн 400 арыг кысты тыпкаш, оларны *ханаан черде Силомда турлагже эккелгеннер.

¹³ Израильдин ниити чыыжы Риммон деп хая-туругда турар вениаминчилерге тайбың чарлаары-биле *медээчилер чорудупкан. ¹⁴ Оон вениаминчилер дедир чанып келген, а Галаадта Иавистин дириг арткан кыстарын оларга кадайлар кылдыр бергеннер, ынчалза-даа кыстарнын саны четпейн барган.

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы израиль аймактарнын бүдүн-бүрүнүн камгалавайн барганындан чон Вениаминниң аймаан кээрге турган. ¹⁶ Израиль ниитилелдин *баштыңнары: «Оларнын артканнарынга кадайларны ам кайыын тып бээр бис? Вениамин аймактын бодунуң херэеженнерин чок кылып каапкан-на болгай бис» – деп турган. ¹⁷ Оон олар мынча дээннер: «Израильдин чаңгыс-даа аймаа читпес кылдыр, Вениаминниң аймааның чер-девискээри оларнын дириг арткан оолдарынга артсын. ¹⁸ Ынчалза-даа бис оларга уругларывысты кадай кылдыр берип шыдавас-тыр бис, чүге дээрге израильчилер ол дугайында „Вениаминчилерге уруун кадай кылдыр берген кижилер бүрүзү каргыш эдилээр болзун!“ деп дангырак берген болгай».

¹⁹ Оон: «Адырам, Силомга чылдың-на Дээрги-Чаяакчыга тураскааткан байырлал бооп турар болгай...» – дээннер. (Силом Вефилдин соңгу талазында, а Вефилден Сихем баар оруктуң чөөн талазында база Левонаның мурнуу талазында турар.)

²⁰ Ынчангаш олар вениаминчилерге мынчаар сүмелээн: «Баргаш, виноград шөлдеринге чаштынып олуруп алыңар. ²¹ Силомнуң аныяк кыстары байырлалда самнап эгелээр дээш үнүп кээрге, шөлдерден үнө халчып келгеш, кижилер бүрүзү бодунга кадай кылдыр ол кыстарны бир-бир кылдыр тудуп алгаш, Вениаминниң черинче алгаш барзын. ²² А кажан оларнын ачалары азы акылары биске хомудалдыг чедип кээрге, бис оларга: „Уругларыңар дээш бисти өршээп көрүнер, чүге дээрге бис вениаминчилерниң кижилер бүрүзүңге дайын үезинде кадай тып берип шыдавадывыс. А силерниң уругларыңарны оорлапкан болганда, силер база буруу чок силер!b« – деп харыылаар бис».

²³ Вениаминчилер ол-ла хевээр кылган, самнап турган уругларнын аразындан кижилер бүрүзү бодунга кадай кылдыр бир-бирни оорлааш, чер-девискээринче чана бергеш, хоорай-суурлар катап тудуп, оларынга чурттап эгелээн. ²⁴ Ол-ла үеде израильчилер база аймак-адыр аайы-биле тус-тузунда боттарынын чер-девискээринче тарап чана берген.

²⁵ Ол үеде Израильге хаан чок турган, кижилер бүрүзү бүгү чүвени бодунуң шынныг деп санаар аайы-биле кылып чораан.

^b21:22 Азы: «Силер база бербединер, ам силер бодунар буруулуг силер».

Руф

Кирилде

Руфтуң төөгүзү Израильди хааннар ам-даа чагырбайн турган үеде (бистин эрага чедир 1100 хире чыл үези) болуп турар.

Номнуң кол маадыры – Руф, *Моав (Израиль-биле кожа чер) чурттуг аныяк херээжен. Еврей сөөк ашаа өлүп калза-даа, Руф бодунуң кунчуу Ноеминге канчаар-даа аажок бердингенин көргүзүп, израиль чонну болгаш ооң Бурганын бодунуу кылдыр хүлээп алып. Руфтуң шак ындыг буянныын Дээрги-Чаяакчы шаңнал чок арттырбаан; ооң дидими болгаш ажилгыры Вооз дээр бай-шыдалдыг төрели кижиниң кичээнгейин хаара туткан. Израиль чаңчыл ёзугаар мөчээн кижиниң акызы азы дунмазы ооң дулгуюк арткан кадайын ап алып ужурлуг турган, ынчангаш Вооз Руфту кадай кылдыр ап алгаш, качыгдалдыг Ноеминни база катап аас-кежиктиг кылып каан.

Номнуң төнчүзүндө ада-өгбө даңзызы бар. Ында Вооз биле Руфтуң оглу Овид Израильдин өндүр улуг хааны Давидтиң кырган-ачазы апарган деп айыткан. Ыдыктыг *хоойлу ёзугаар моавтар израиль чон-биле холужуп болбас-даа турган болза (Ы. х. к. 23:3 көр), Руф Иисус *Христостуң өгбелериниң бирээзи апарган (Мф. 1:5). Бир эвес кижини Бурганга ылап шынны-биле бүзүрээр база Ооң күзел-соруун ёзугаар чурттаар болза, Бурганның улусту азы-сөөк барымдаалап ылгавазын бо ном өөредип турар.

Иудей чаңчыл ёзугаар бо номну Беженги хүннүң байырлалында *синагогага номчуур.

Хары черге өскүссүрел

1 ¹ Израильди баштыңчылар чагырып турган өйдө бо бүгү болган. Иудея черге аш-чут эгелей бээрге, Вифлеем хоорайдан бир кижини кадайы болгаш ийи оглу-биле *моав черге чурттаар дээш чорупкан. ² Ол кижини Элимелех, кадайын – Ноемин, оолдарын – Махлон болгаш Хилеон деп адаар турган, олар Иудеяның Вифлеемден келген эфраттар^с чүве-дир. Олар моав черге чедип келгеш, анаа турумчуп алганнар. ³ Ноеминниң ашаа Элимелех ону ийи оглу-биле арттырып кааш, чок апарган. ⁴ Ооң соонда Ноеминниң оолдары бирээзин Орфа, а өскезин Руф деп адаар ийи моав уругну кадай кылдыр ап алгаш, анаа он чыл хире чурттааннар. ⁵ Махлон болгаш Хилеон база чок апаарга, Ноемин ашаа-даа, оолдары-даа чок арткан. ⁶ Ол төрөөн чуртунче чоруур деп шийтпирлеп алган, чүгө дээрге Моавка чурттап тура, Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонун кээргеп, оларга ам-на дүжүт хайырлаанын дыңнап каан чүве-дир. А кенээттери база ону эдерип чорупканнар.

^с1:2 Эфраттар – Вифлеемге чурттап чораан бир төрөл бөлүктүн ады (Э. д. 35:19; 1 Хаан. 17:12; 1 Чыл. 2:50-51 көр).

Руфтуң кунчуунга бердингени

⁷ Ынчангаш Ноемин кенээттери-биле кады чурттап турган черинден орукче дөгөрингеш, Иудеяже дедир чорупкан.

⁸ Ноемин кенээттеринге: «Ада-иенер бажыңынче чанып чоруптуңар. Меңээ болгаш калган оолдарымга энерел көргүскен болгай силер. Дээрги-Чаяакчы силерге база шак ыңдыг энерелдиг болзун. ⁹ Чер-чуртуңарга чаа ашактарга барып аар кылдыр, Ол силерже ээ көрүңзүң» – деп чугаалааш, оларны ошкап каан.

А кенээттери: ¹⁰ «Чок, бис силер-биле кады силерниң чонуңарже чоруур бис» – деп ыы-сыылыг чугаалап туруп бергеннер.

¹¹ А Ноемин мынча дээн: «Чанып чоруптуңар, кыстарым. Мээң-биле чораан ажы бар бе? Силерге ашак болу бээр кылдыр оолдар божуур харыым ам бар бе?^d ¹² Чанып чоруптуңар, кыстарым, барыңар че. Ийи дугаар ашакка баар хире эвес кыраан-дыр мен. Бир эвес меңээ божуп аар идегел турган-даа болза база бо дүнеле ашаам-биле хонгаш, оолдар божуп алган-даа болзумза, ¹³ олар өзүп келгижеге чедир канчап манаар силер? Ашак чокка ыңдыг үр хинчектенип шыдаар силер бе? Чок, кыстарым, мээң салым-чолум силерниинден артык берге-дир. Дээрги-Чаяакчының холу меңээ удур-дур!».

¹⁴ Олар катап-ла ыглап-сыктап эгелээннер. Орфа кунчуун ошкап кааш, чана берген, а Руф оон салдынмайн турупкан. ¹⁵ «Орфа кенним бодунуң чонунче болгаш бурганнарынче чорупту. Сен база чанып чорувут» – деп, Ноемин чугаалаан.

¹⁶ А Руф мынча деп харыылаан: «Мени ойлатпайн көрүңер, дедир ээп чанар кылдыр негевейн көрүңер. Кайнаар-даа баар болзуңарза, мен силерни эдерер мен, а каяа одагланып хонар-дыр силер, мен база аңаа одагланып хонар мен. Силерниң чонуңар – мээң чонум, силерниң Бурганыңар – мээң Бурганым. ¹⁷ Силер каяа мөчүүр-дүр силер, мен база аңаа өлүр мен, ол черге мени база орнукшудуп кагзын. Өлүмден өске чүве бисти чарар болза, Дээрги-Чаяакчы мени канчаар-даа кезеткей аан».

¹⁸ Ооң-биле кады чоруур кылдыр Руфтуң быжкы-биле шийтпирлеп алганын көргөш, Ноемин ону көгүдерин соксап каан. ¹⁹ Олар оруун уламчылап чорупкаш, Вифлеемге чедип келгеннер.

Ажыг-човалаңныг ээп келиишкин

Хоорайга чедип кээрлери билек, ооң чурттакчылары хөлзеп эгелээннер, а хоорайда херээженнер: «Ойт, бо Ноемин-дир бе?!» – деп айтыржып турганнар.

²⁰ А демгизи: «Мени Ноемин деп адаваңар, а Мара^e деп адаңар, Күчүлүг Бурган мээң салым-чолумну ажыг-човалаңныг, аар-берге кылдыр чаяган. ²¹ Мен моон чоруурда, бай-шыдалдыг, чүм-даа бар турган болгай мен, а Ол мени яды-

^d**1:11** Еврей чоннуң дүрүм-хоойлузун эзугаар акызы чок апарган болза, ооң дунмазы чаавазын кадай кылдыр ап алыр ужурулуг турган (Ы. х. к. 25:5 көр).

^e**1:20** Ноемин – амдангыг-чаагай дээн уткалыг ат, а Мара – ажыг-човалаң дээн уткалыг ат (Хост. 15:23 көр).

түрэнги кылдыр дедир эккелди. Кажан Күчүлүг Дээрги-Чаяакчы менээ кээргел көргүспээнде, Ол менээ хора чедирип турда, мени Ноемин деп адаан херээ чүл?» – деп харыылаан. ²² Шак ынчаар Ноемин бодунуң моав кенни Руф-биле кады Моавтан төрөөн чуртунче Вифлеемге хову-шөлде арбай ажаап эгелей берген үеде ээп чедип келген.

Воозтуң Руфче ээ көрүнгени

2¹⁻² *Моав херээжен Руф Ноеминден чөпшээрел дилеп айтырган: «Мажак чыыры-биле шөлче барып болур мен бе? Менче ээ көрнүптөр кижги таанда-ла тыпты бээр боор».

А демгизи чөпшээрер: «Бар че, кызым» – дээн.

Ноеминниң ашаа Элимелехтиң бай-шыдалдыг төрели Вооз дээр кижги турган чүве-дир. ³ Руф шөлче чорупкаш, тараа ажаакчыларының соондан мажак чыып эгелээн, а ол чер демги Воозтуң чери бооп таваржы берген. ⁴ Вифлеемден Вооз чедип келгеш, тараа ажаакчылары-биле: «Дээрги-Чаяакчы силер-биле кады болзун!» – деп мендилешкен.

Демгилери: «Дээрги-Чаяакчы силерге ачы-буянын хайырлазын!» – деп харыылааннар.

⁵ Вооз тараа ажаакчыларының хайгааракчызындан: «Бо кым деп херээжен боор?» – деп айтырган.

⁶ «Ол – моав черден Ноемин-биле кады чедип келген моав херээжен-дир – деп, демгизи тайылбырлап эгелээн. – ⁷ Тараа ажаакчылары кескен тараазын чыыптарга, моожалар аразынга артып каар мажак чыыр чөпшээрел диледи. Мырыңай эргенден эгелеп, шөлде ажылдап турары ол-дур, барык-ла дыштанмас кижги-дир».

⁸ Вооз ынчан Руфка мынча дээн: «Мени кичээнгейлиг дыңна, кызым. Өске шөлче чорба. Маңаа артып каг, мээң ажылчын кыстарымдан чыда калбайн, чоруп тур. ⁹ Көрдүң бе, каяа тараа ажаар-дырлар, аңаа оларны эдер. Сеңээ дегбес кылдыр ажылчыннарымга чагып каан мен. Бир эвес суг ижиксей берзинзе, ажылчыннарның суг ижер черинге чеде бергеш, оон ижип ап тур».

¹⁰ Руф Воозка черге чедир мөгейгеш: «Даштыкы кижги болзумза-даа, дээргим чүге менээ ындыг эки хамаарылга көргүзүп, кичээнгей салып турары ол ирги?» – деп айтырган.

¹¹ «Билир мен: ашаан өлгөн соонда, кунчууңга хөй-ле эки чүүлдү кылган чордуң, ону улус менээ чугаалады. Сен аваң-ачаңны болгаш өгбелериң чуртун каггаш, билбезиң өске чонче чедип келген болгай сен – деп, Вооз харыылаан. – ¹² Ол дээш Дээрги-Чаяакчы сеңээ *авыралын көргүссүн база Ооң чалгынының адаандан чаглак дилеп чорааның Израильдиң Бурганындан алыр шаңналың улуг-ла болзунам».

¹³ А Руф: «Бодунарның ээ көрнүрүңерни менээ моон-даа сонгаар көргүзүңерем, дээрги. Мен силерниң ажылчыннарыңар-биле эннежир хире эвес-даа болзумза, мени оожургадаып, деткидиңер» – деп чугаалаан.

¹⁴ Дүштеки чем үезинде Вооз ону: «Бээр олурувут, хлеб биле амдан киирер холуксаадан ап ал» – деп кый дээн. Руф тараа ажаакчыларының чанынга олуруп

аарга, Вооз ону хоорган тараа-биле хүндүлээн болгаш ол ынчан чүгле тоттур чемненип алган эвес, харын-даа чеми артып калган. ¹⁵ Руф ажылын уламчылаар дээш туруп келген, а Вооз бодунуң ажылчыннарынга: «Бир эвес ол моожалар аразындан тараа чыбырын күзээр болза, аңаа моондак болбас силер. ¹⁶ Харындаа шарыгдан чамдык сыптарны, ол бөлүп алзын дээш, черже каап, арттырып турунар, ону чемелевенер» – деп дужааган. ¹⁷ Ынчаар-ла Руф шөлге кежээге чедир ажылдаан, а кажан чыып алган мажаан бастыраарга, ооң дүжүдү бир эфа хире болган.

Руфтуң чугаазы болгаш Ноеминниң өөрүшкүзү

¹⁸ Руф олчазын хоорайже чедирип эккелген, ооң чыып алган тараазы хөй дээрзин кунчуу көргөн. Оон аңгыда, ол дүштеки чемден арткан хоорган тараазын ужулгаш, кунчуунга тутсуп берген.

¹⁹ «Бөгүн каяа мажак чыгдын? – деп, кунчуу оон айтырган. – Сеңээ буян көргүскен кижиге мажак-чолдуг-ла болзунам!»

Руф кымның черинге ажылдаар аргалыг болганын чугаалааш: «Ол кижиниң адын Вооз дээр болду» – деп немеп каан.

²⁰ Ноемин кеннинге чугаалаан: «Дириг-даа, өлүг-даа улуска бүзүрелдиг, энерелдиг Дээрги-Чаяакчы аңаа ачы-буянын көргүссүн»^f. Оон немеп каан: «Ол кижиге бистиң кончуг чоок төреливис-тир. Ол – бистиң камгалакчыларывыстың^g бирээзи-дир».

²¹ Моав херээжен Руф кунчуунга: «Ооң ажылчыннары дүжүдүн төндүр ажаап албаан шаанда, оларның чанындан мажак чыбырын ол меңээ чөпшээреди» – деп чугаалаан.

²² Ноемин кенни Руфка: «Кончуг эки-дир, кызым, ооң ажылчын кыстарының чанынга турганың дээр боор, чүге дээрге өске улустуң шөлүңге сени хомудадып болур болгай» – дээн. ²³ Арбай биле кызыл-тас ажаалдазы төнмээн шаанда, Руф Воозтуң ажылчыннарының чанындан мажак чыып ап келген база ол үениң дургузунда кунчуу-биле кады чурттап турган.

Кунчуунуң күзээшкини

3 ¹ Бир катап Руфтуң кунчуу Ноемин кеннинге мынча дээн: «Кызым, сен ам бодунуң чуртталгаң тудуп алырыңны күзээр кижиге-дир мен. ² Ынчаарга ооң тараазының ажаакчылары-биле кады ажылдап турганың Вооз – бистиң өг-бүлевистиң чоок кижизи болгаш төреливис эвес-тир бе?»^h Ол бо кежээ шаңга барып, арбайын арыглаар-дыр. ³ Чунуп, арыгланьп-шеверленип база аянын хептен кедип алгаш, тараа шаңынче чорувут. Ынчангаш Вооз кежээки чемин чивээнде база ижер

^f2:20 Азы: «Воозтуң дириг-даа, өлүг-даа улуска бүзүрелдиг, энерелдиг боорун утпааны дээш, Дээрги-Чаяакчы аңаа ачы-буянын көргүссүн».

^g2:20 Камгалакчы – төрөл бөлүктө баштын эр кижиге. Ооң хүлээлгези – берге байдалче кирип, баксырай берген дөргүл-төрелин камгалаары болур (Лев. 25:25 көр).

^h3:2 Израиль чоннуң чаңчылында төрөл бөлүүнүң иштинден бир кижиге-биле өг-бүлө тудары чогумчалыг деп санаар турган (Ы. х. к. 25:5 көр).

суксунун ишпээнде, ооң караанга көзүлбе. ⁴Кажан удуур дей бээрге, удуур черин демдектей көрүп ал. Оон ооң чанынга чеде бергеш, буттарының адаа талазындан чоорганын ажыткаш, чыдып аар сен. Оон ынай чүнү канчаарыңны ол боду сенээ чугаалап бээр».

⁵«Чугаалаан чүвенерниң шуптузун күүседир мен» – деп, Руф харыылаан.

Шаңга болушкун

⁶Руф тараа шаңынче чорупкаш, кунчуунуң чагаан бүгү чүвезин хажык чок күүседип каан. ⁷Вооз кежээки чемин чип база ижер суксунун ижип алгаш, сагыш-сеткили чазык апарып, бөлүп каан хөй тараа артынга удуп чыдыпкан. Ынчан Руф оожум чедип келгеш, оон буттарының дужундан чоорганын ажыткаш, чыдып алган.

⁸Орай дүне Вооз сырбаш кылдыр оттуп келгеш, хенертен бодунуң буттарының адаанда чыдар херээжен кижини эскерип каан. ⁹«Кым сен?» – деп, ол айтырган.

Демгизи: «Силерниң чалчаңар Руф-дур мен. Камгалакчым болгай силер. Чалгыныңар адаанга мени кызып ап көрүңер» – деп харыылаан.

¹⁰Вооз: «Дээрги-Чаяакчы сенээ ачы-буянын көргүссүн, кызым. Бодуңга яды-даа, бай-шыдалдыг-даа үе-чергең дилеп чорбайн, улгады берген Воозту хүндүлөп көргөниң Ноёминге көргүскен энерелинден-даа артык-тыр – деп чугаалаан. –

¹¹Дүвүреве, кызым, сээн дилээни күүседир мен, сени бүдүштүг херээжен дээрзин бүгү хоорай билир болгай. ¹²Ынчалза-даа сээн камгалакчың болурум шын-даа болза, менден-даа чоок төрөл-камгалакчың бар болгай. ¹³Маңа дүннү чарып ал, а эрген, бир эвес ол кижини сени камгалаарын – кадай кылып алырын күзээр болза, камгалап алгай аан. Бир эвес ол сени камгалап алырындан ойталаар чүве болза, дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглаайн: мен сенээ өгленип алыр мен. Ынчангаш эртенге чедир уду че».

¹⁴Руф бүгү дүннү оон буттарының адаанга удуп эрттирген, а эртенинде, кажан кижини кожазын танып шыдавас имиртиң турда, туруп келген. Вооз аңаа: «Шаңга херээжен кижини кээп чораан дээрзин кым-даа билбес болзун» – дээн. ¹⁵«Аржыылын уштуп, дыңзыг тут кай» – деп, ол улаштыр чугаалаан. Руф ынчаар кылырга, Вооз аңаа хөй-ле арбайны хемчээп, уруп бергеш, эгин ажыр чүктеп алырынга дузалашкан. Вооз оон хоорайже чорупкан.

¹⁶Кажан Руф кунчуунга чедип кээрге, Ноёмин: «Чүү болдуң, кызым?» – деп айтырган.

Воозтуң аңаа чүү дээнин, болган чүүлдүң дөгөрезин Руф чугаалап берген. ¹⁷«„Кунчуунга хол куруг барба“ дээш, ол менээ хөй-ле арбай уруп берди» – деп база немеп каан.

¹⁸Кунчуу аңаа: «Ам, кызым, бо херек чүнүң-биле төнери билдинмээнде, шыдамыккай мана. А Вооз бо херекти бөгүн-не албан чогулдуптаан шаанда оожургавас боор» – деп чугаалаан.

Садып алышкын эргези Воозта

4 ¹А Вооз хоорайже кирер хаалга чанынга чеде бергеш, аңаа олуруп алган. Ол өйде оон дугайында чугаалап турган төрели бо эртип бар чыткан. Вооз оон

адын адап: «Бээр келем, тала, олурам!» – деп кый дээн. Демги кижиче чедип келгеш, олуруп алган. ² Ынчан Вооз хоорайның улуг назылыгыларындан он эр кижини кый деп алгаш: «Олуруп көрүңер» – деп оларга чугаалаан. Кырганнар олуруп алган.

³ А Вооз төрелинге чугаалап-тыр: «Бистиң акывыс Элимелехтиң черин *моав черден ээп чанып келген Ноемин садар деп барган-дыр. ⁴ Ол дугайын хоорайның бо олар улуг назылыгыларының мурнунга база мында олуруп херечилерниң мурнунга сенээ дыңнадып тур мен. Бир эвес садып алырын күзезиңзе, садып ал, а бир эвес садып албас болзунза, ойталааның дугайында чугаала, мен ону билип алыин. Сенден аңгы кым-даа бир дугаарында садып албас ужурлуг, а дараазында ээлчегде мен бар-дыр мен».

«Садып алыр мен» – деп, ол кижиче харыылаан.

⁵ Ынчан Вооз: «Бир эвес сен Ноеминден черни садып алыр апарзыңза, калган төрелиниң үре-салгалы үзүлбезин дээш, ооң моав кадайы Руфту база кадай кылып алыр апаар сен» – дээн.

⁶ А демгизи: «Бодумнун ажы-төлүмге өңчү чедишпейн баар ирги бе деп сезингеш, Руфту алырындан ойталап тур мен. Мээң бо эргемни сен-не харын ажыглап көр, чүге дээрге мен ону ажыглап шыдавас-тыр мен» – деп чугаалаан. ⁷ (Ол үе-шагда израиль чонга садыглажышкын болгаш орнажышкынга хамаарышкан айтырыгны быжыглаарда, ооң киржикчилериниң бирээзи идиин ужулгаш, өскезинге тутсур ужурлуг турган. Дугуржулга күштүг деп Израильге шак ынчаар бадыткаттынар чүве-дир.) ⁸ Ынчангаш Воозка садып алышкын эргезин дүжүп берип тура, ол кижиче идиин уштуп сунган.

⁹ А Вооз аңаа олурган улуг назылыгларга болгаш бүгү чонга чугаалаан: «Көрдүңер бе, силер ам Элимелехтиң бүгү хуу өңчүзүн болгаш Хилеон биле Махлоннун бүгү хуу өңчүзүн Ноеминден ап турарымның херечилери силер. ¹⁰ Ол ышкаш, Махлоннун ат-сывын дөргүл-төрелиниң, ха-дунмазының аразынга уламчылаары-биле, ооң үре-салгалын болгаш ат-сывын бо черге арттырары-биле, ооң эзел черин болгаш өңчү-хөрөңгизин өске кижилер холунга киирбези-биле, моав херэежен Руфту кадай кылдыр ап тур мен. Силер ам ооң херечилери силер».

¹¹ «Ийе, бис ам – херечилер бис. Израиль чоннун чаяакчылары – Рахил болгаш Лия оларга ышкаш, бажының эргинин артап кирер кадайыңга Дээрги-Чаяакчы ачы-буянын хайырлазын, а сен Эфратка бай-шыырак чуртта, Вифлеемге ат-сураглыг бол – деп, аңаа турган чон болгаш улуг назылыглар харыылаан. – ¹² Аныяк кадайыңның сенээ божуп бээри, Дээрги-Чаяакчының хайырлаары үре-салгал, Иуда биле Фамарның оглу Фарестиң салгалы дег, өөр-өнер болзун».

Дээрги-Чаяакчының Ноеминге хайырлаан *авыралы

¹³ Ынчангаш Вооз Руфту бодунга кадай кылдыр ап алгаш, ооң-биле чоок холбажы берген. Дээрги-Чаяакчы Руфту иштелип-саатталы берген кылып каарга, ол оол уруг божуп алган. ¹⁴ Ноеминге херэеженнер мынча деп турган: «Дээрги-Чаяакчыга алдар! Ол сени ам камгалакчы салгал чок арттырбаан-дыр, Израильге бо чаш төл алдаржызын. ¹⁵ Ол сээң амыдыралыңга өөрүшкү-маңнайны эгидип, кыраан

назынында сеңээ өмөк-дөмөк болур. А ону божуп берген сеңээ ынак кенниң Руф чеди оолдан-даа артык эки болгай». ¹⁶ А Ноемин ам хойнунга олуртур оолдуг болуп, ону ажаап-тежээп эгелээн болгаш бичии оолдуң кижизидикчизи апарган. ¹⁷ Кожалары аңаа байыр чедирип, «Ноемин ам оолдуг болду» деп чугаалажып, бичии чашты Овид¹ деп адап кааннар. Ол оол Иессейниң адазы болгаш Давидтиң кырган-ачазы болган.

Давид хаанның ук-ызыгууру

(1 Чыл. 2:4-15; Мф. 1:3-6)

¹⁸ Фарестиң үре-салгалының даңзызы бо-дур:

Фарестен Хецрон төрүттүнген.

¹⁹ Хецрондан Рам, Рамдан Аминадав төрүттүнген.

²⁰ Аминадавтан Наассон, Наассондан Салмон төрүттүнген.

²¹ Салмондан Вооз, Воозтан Овид төрүттүнген.

²² Овидтен Иессей, Иессейден Давид төрүттүнген.

¹4:17 Овид – чалча дээн уткалыг. Мында, ол сөөлүнде барып кырган-авазы Ноеминниң дузалакчызы болур дээн утканы илередип турар.

Хаанныг чагырга үези

Бирги ном

Кирилде

Еврей чаңчылда бо ном «Самуилдин бирги ному» деп аттыг. Чүге дээрге номнун эгезинде Самуилдин төрүттүнгениниң болгаш израиль чоннун төөгүзүнге оон киржилгезиниң дугайында чугаалап турар. Ол *Бурганның медээчизи болгаш Израильдин сөөлгү баштыңчызы турган. Ынчалза-даа тоожуушкуннун дөзүндө Самуил эвес, а Израильдин баштайгы хааннары туруп турар.

Номнун баштайгы эгелеринде (1–7) Самуилдин амыдыралын, израиль чонну шажын болгаш политика талазы-биле оон удуртуп турганының дугайында тоожуп турар. Оон аңгыда мында ыдыктыг *аптараның дугайында база *Бурганның бараалгакчызы Илийни болгаш оон бачыттыг оолдарын Бурганның шииткениниң дугайында чугаалап турар.

Дараазында эгелерде (8–15) Израильге хаанныг чагырганы доктаатканының болгаш удурланыкчы чоннар-биле чорудуп турган дайыннар дугайында бижээн. Израильдин бирги хааны Саул дайзыннарда удур дайын чорударда, Бурганның сөзүн тооваан. Бурганның ат-алдарын хүндүлөп көрбээни дээш ону хаан кылдыр арттырарындан Бурган ойталаан.

Саулдун дүшкени-биле чергелештир кичээнгейниң төвүнге Давид деп аттыг оол көстүп кээр. Оон дайынчы чедишкиннери Саул-биле чөрүлдээге чедирип кээр (16–30). Давидтиң чедишкиннери дээрге оон бодунун күженишкиннери эвес, а аңаа Бурганның бүгү талазы-биле дузалажып турганының херечизи болган. Ном Саулдун болгаш оон оолдарының дайын үезинде өлүрткени-биле төнер (31-ги эге).

Аннаның мөргээни болгаш Самуилдин төрүттүнгени

1 ¹Эфрем дагларында Цуфтуң төрөл бөлүүнге хамааржыр Раматаим хоорайга Элкана деп кижичурттап чораан. (Элкананың адазы – Иерохам, Иерохамның адазы – Элиуй, Элиуйнун адазы – Тоху, Тохунун адазы – Цуф турган чүве-дир.) Элкана эфрат кижичурган¹. ²Ол ийи кадайлыг турган: бирээзиниң ады Анна, өскезиниң – Феннана. Феннанада уруг-дарыг бар, а Аннаның ажы-төлү чок чүве-дир.

³Чылдың-на Элкана бодунун чурттап турган хоорайындан Силом хоорайже барып, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчыга мөгейип, Аңаа өргүл салып турган чүве-дир. (Силомда Дээрги-Чаяакчының *бараалгакчылары – Илийниң ийи оглу Офни биле Финеес чурттап турган.) ⁴Элкана өргүл кылып келген үезинде, кадайы Феннанага болгаш оон бүгү оглу-кызынга өргүлге салган эъттен үлүг бээр турган.

¹1:1 Эфрат кижичурган – Элкана азы Эфремниң аймаанга азы Вифлеемде чурттаан эфрат төрөл бөлүккө хамааржыр турганын бо сөс илередип турар.

⁵ А Аннага ийи дакпыр үлүгнү^k берип турган, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы ону ажы-төлдүг болурундан кызагдаан-даа болза, Анна ашааның ынак кадайы турган.

⁶ Феннана Анна-биле адааннажып, «Дээрги-Чаяакчы сени ажы-төлдүг болурундан кызагдаан» деп чугаазы-биле дыка-ла хомудадып турган. ⁷ Дээрги-Чаяакчының *өргээзинге баарга, чылдың-на ындыг турган: Феннана ону хомудадыр, а Анна ыглап-сыктаар, аыш-чем-даа чивестээр. ⁸ Ындыг өйде ашаа Элкана аңаа: «Анна, чүгө аыш-чем чивейн, ыглап-сыктап тур сен? Чүгө сеткилиц хомудап ыглап тур сен? Мен сээн он-даа оглундан дээрэ эвес-тир мен бе?» – дээр турган.

⁹ Бир катап Силомга өг-бүлези дойлаан соонда, Анна туруп келген. Ол өйде Бурганның бараалгакчызы Илий Дээрги-Чаяакчының өргээзинче кирер эжик аксында турар сандайга олурган чүве-дир. ¹⁰ Анна ынчан муңчулуп-муңгарааш, Дээрги-Чаяакчыга мөргүп, ыглап-сыктап турган. ¹¹ Ол Аңаа тейлеп: «Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы! Бир эвес Сен чаржынчыг чалчаң менче ээ көрнүп кээр болзунза, мени утпайн, меңээ эр хиндиктиг төлден хайырлаар болзунза, ону мен Дээрги-Чаяакчыга бүгү назынында бериптер мен, ооң бажының дүгүнге бистиг чүве дегбес!» – деп даңгырак берген. ¹² Анна Дээрги-Чаяакчыга үр мөргүп-чаннып келгениниң дургузунда Илий ооң аксынче көрүп турган. ¹³ Анна чүрээнде мөргүп турда, ооң үнү дыңналбайн, чүгле аксы шимчеп турган, ынчангаш Илий ону эзирик кижиге деп бодаан чүве-дир.

¹⁴ Илий аңаа: «Чежеге дээр эзирип кээр сен? Сергеп ал» – дээн.

¹⁵ Анна мынча деп харыылаан: «Чок, дээргим! Мен дээрге сеткил-сагыжымда кажыдыралдыг херээжен кижиге-дир мен. Арага-даа, өске эзиртир суксун-даа ишпээн мен. Харын Дээрги-Чаяакчыга сеткил-сагыжымны тө каап берип тур мен. ¹⁶ Чалчаңар мени үен-даян кижиге деп бодаваңар. Мен чүгле ханы хомудалымдан болгаш муңгаралымдан ындыг үр мөргүп турдум».

¹⁷ Илий Аннага: «Амыр-тайбың чорувут. Израильдин Бурганы сээң дилээңни хандырзын» – дээн.

¹⁸ Анна: «Чалчаңар менче ээ көрнүрүңерни моон-даа соңгаар дилеп тур мен!» – дээш, бодунуң оруу-биле чорупкан. Оон ол чазыга бергеш, аштанып-чемненип алган. ¹⁹ Эргенинде тургаш, Дээрги-Чаяакчыга мөгөйип кааш, Рамада^m бажыңынче эеп чанып келгеннер.

Дээрги-Чаяакчы Аннаны утпаан. Элкана кадайы Анна-биле кады удуп, холбашкан соонда, ²⁰ үези кээрге, Анна саатталы бергеш, оол уруг божуп алган. «Ону Дээрги-Чаяакчыдан дилеп алган мен» дээш, оглун Самуил деп адап алганⁿ.

²¹ Элкана өг-бүлези-биле кады Дээрги-Чаяакчыга ол чылдың өргүлүн кылып дээш база даңгыраан күүседир дээш чорупкан. ²² Анна олар-биле кады чорбайн,

^k1:5 «Ийи дакпыр үлүг» – еврей дылда бо сөстүң утказы эки билдинмес. Оон болгу дег өске утказы мындыг: «Онзагай үлүг».

^l1:11 Бурганга бараалгаан улус (назорейлер) бажының дүгүн таарывас ужурлуг турган (Сан. 6:5; Башт. 13:5 көр).

^m1:19 Рама – Раматаим хоорайның кызырган ады.

ⁿ1:20 Самуил дээрге еврей дылда «дилээр» деп сөске-даа, «Бурган дыңнаан» деп сөстөргө-даа дөмейлешкек ат.

ашаанга мынча дээн: «Оглум эмигден үнерге, ону Дээрги-Чаяакчының мурнунга эккелгеш, Аңаа хүлээдип бээр мен. Ынчан оглум аңаа кезээ мөңгедө артып каар». ²³ Ашаа Элкана аңаа: «Сээңии-биле болзун, оглум эмигден үнгүже, бажыңга артып кал. Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөзүн боттандыраар болзун»⁹ – дээн. Анна оглун өскүжеге чедир эмзирер дээш артып калган.

²⁴ Оглу эмигден үнгөн соонда, Анна үш харлыг бугажык^р, бир эфа далган, бир көгээржик арага ап алгаш, Силомда Дээрги-Чаяакчының өргээзинге оглун эккелген. Оглу ынчан ам-даа чаш турган. ²⁵ Элкана биле Анна бугажыкты өргүл кылдыр салгаш, бичии оолду Илийге эккелген. ²⁶ Анна: «Дээргим! Адыңар-биле дангыраглап тур мен: шагда-ла, силер көрүп туруңарда, маңаа туруп алгаш, Дээрги-Чаяакчыга мөргүп турган херээжен мен-дир мен ийин, дээргим. ²⁷ Бо төлүмнү дээш мөргүп дилеп турган мен. Дээрги-Чаяакчы мээң дилээмни хандырып бергени ол-дур. ²⁸ Ам мен ону Дээрги-Чаяакчыга тураскаадырым ол-дур. Дээрги-Чаяакчыга ол бүгү назынында бараан болзун» – дээн. Ынчан олар аңаа Дээрги-Чаяакчыга мөгейип каан.

Аннаның мактал ырызы

2 ¹ Анна мөргүвүшаан:

«Дээрги-Чаяакчының ачызында чүрээм өөрүп тур,
Ооң ачызында бажым көдүрлү берди.

Мен ам дайзыннарым мурнунга мактанып болур мен,
Сээң хайырлааның камгалалга өөрүп тур мен!

² Дээрги-Чаяакчы дег ыдыктыг кым-даа чок,
Сенден өске Бурган чок,
Бурганывыс дег өске Хая чок.

³ Улуургак сөстөр көвүдетпенер!

Аксынардан бардам сөстөр үндүрбөңөр!

Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы – бүгү чүвени билир Бурган,
Ол кижиниң ажыл-херээн сайгарып турар болгай.

⁴ Күштүглерниң чалары сыйлыгылап каар,
а кошкактарның күжү немежир.

⁵ Тодуг-догаа чораан улус ам хырны дээш ажылдаар,
а аш чораан улус ам аштавас апаар;
үре-төл чок чораан херээжен чеди катап божуур,
а хөй уругларлыг херээжен куруг артар.

⁶ Дээрги-Чаяакчы өлүрүп-даа, диргизип-даа болур,

⁹1:23 Өске бурунгу сөзүглелде «Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы сээң сөзүң бүдеринге дузалаар болзун» деп бижээн.

Р1:24 Азы: «Үш бугажык».

алдыы оранче кирип-даа, оон уштуп-даа болур.

⁷ Дээрги-Чаяакчы улусту ядарадып-даа, байыдып-даа, куду базып-даа, өрү депшидип-даа болур;

⁸ доозундан ядыы кижини көдүрүп, түрөңги кижини боктан уштуп, ызыгуурганнар-биле кожа олуртуп, дүжүлгениң алдарын өнчү кылдыр аңаа берип шыдаар. Дээрги-Чаяакчы өртемчейниң таваан салгаш, аңаа чер-делегейни үндезилээн болгай.

⁹ Аңаа бердинген улусту Дээрги-Чаяакчы кээп дүжеринден камгалап-кадагалап турар, а бузуттуглар карангыда чиде бээрлер.

Кижини бодунуң күжү-биле чүнү-даа чедип албас болгай.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы Боду-биле сөс карышкан улусту узуткап кааптар, оларже дээрден динмирээн киленин ыдар. Дээрги-Чаяакчы чер-делегейни ужу-кыдыынга чедир шын шиидер, Бодунуң шилип алган хаанынга күчү-күштү бээр, ооң эрге-күжүн көдүрер» – деп чугаалаан.

¹¹ Элкана Рамаже чана берген, а бичии оглун Илий *бараалгакчының чанынга Дээрги-Чаяакчыга бараан болдулары-биле арттырып каан.

Илийниң оолдары

¹² Илийниң оолдары дүржөк улус турган. Олар Дээрги-Чаяакчыны билбес турганнар. ¹³ Бурганның бараалгакчыларының чонга хамаарыштыр чуруму мындыг турган: кажан өргүлге мал эккээрге, ооң эьдин хайындырып турар үеде, Бурганның бараалгакчызының чалчазы үш адыр серээ тудуп алган чедип кээр. ¹⁴ Ол серээни пашче азы сакпыңче суккаш, аңаа чүү ылдыртынып кээр болдур, бараалгакчыга ап бээр турган. Силомга кээп турган бүгү израиль чон-биле олар ынчалдыр кылып турганнар. ¹⁵ А Илийниң оолдарының чалчазы өргүлдүң чаан өрттедиринин мурнунда-ла өргүл салыкчызынга келгеш: «Бурганның бараалгакчызы сээн хайындырган эьдинни албас-тыр, аңаа шиштеп чиир кылдыр чиг эьттен бер» – дээр турган. ¹⁶ Бир эвес кандыг-бир кижини аңаа: «Баштай чагны чурум ёзугаар өрттедипсин, ооң соонда эьттиң кандызын күзээр сен, ону ап алгай сен аан» – дээн болза, ол: «Чок, ам бо дораан эккел. Бербес болзуңза, күш-биле хунаап аар мен» – дээр турган. ¹⁷ Дээрги-Чаяакчының мурнунга ол аныяктарның бачыды дыка улуг болган. Чүге дээрже олар Дээрги-Чаяакчыга салган өргүлдү хүндүлөп көрбээннер⁴

⁴2:17 Азы: «Кижилерниң хөңнүн калдырып, оларны ческиндирип турган».

2:6 Ы. х. к. 32:39 2:7 Иов 5:11; Ыд. ыр. 74:8 2:8 Ыд. ыр. 106:41; 112:7

2:8 Иов 36:7; Ыд. ыр. 112:7-8 2:8 Иов 38:6; У. ч. 8:29; Ыд. ыр. 23:2; 101:26; 103:5

2:9 Ыд. ыр. 90:11; У. ч. 2:8 2:9 У. ч. 4:19; Иер. 23:12 2:10 1 Хаан. 7:10; Ыд. ыр. 17:14

2:10 Ыд. ыр. 95:13 2:12 Ы. х. к. 13:13 2:16 Лев. 3:16-17; 7:25

¹⁸ А ам-даа бичии турган Самуил лён эфод^г кедип алгаш, Дээрги-Чаяакчыга бараан болуп турган. ¹⁹ Авазы аңаа бичии шыва тоннар даарап алгаш, чылдыңна чогуур үезинде ачазы-биле кады өргүл кылып келгенде, оглунга хепти эккеп берип турган чүве-дир. ²⁰ Илий Элкана биле ооң кадайын алгап-йөрээп: «Дээрги-Чаяакчыдан дилеп алгаш, Аңаа хүлээдип берипкениң оглунуң орнунга Ол сээң бо кадайыңга сенээ ажы-төл божуп бээрин хайырлаар болзун!» – дээн. Ооң соонда олар чана берген. ²¹ Дээрги-Чаяакчы Аннаже ээ көрүнгөн болгаш, ол ооң соонда үш оолду база ийи кысты божаан. А бичии Самуил Дээрги-Чаяакчының хайгааралының адаанда өзүп орган.

²² Илий назыдап кырып калган. Ол оолдарының израиль чонну канчаар аажылап турарын, оларның *Ужуражылга майгынының кирер эжииниң аксында ажылдап турар херэеженнер-биле холбажып турарын дыңнап турган. ²³ Илий оолдарыңга: «Силер чүге бак үүлгедиглер кылып турар силер? Мен бүгү чондан силернин дугайыңарда багай чүве дыңнап тур мен. ²⁴ Соксанар, оолдарым, мен эки эвес медээлер дыңнап тур мен. Силер Дээрги-Чаяакчының чонун будап турар-дыр силер. ²⁵ Бир эвес бир кижиге өске кижиге удур бачыт кылган болза, ол кижиге дээш Бурганга мөргүп болур. А бир эвес бир кижиге Дээрги-Чаяакчыга удур бачыт үүлгеткен болза, ол кижиге болчуп, кым мөргүп шыдаарыл?» – деп чугаалап турган. Ынчалза-даа оолдары ачазын дыңнавайын турганнар, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы оларны узуткап кааптар деп шиитпирлеп алган чүве-дир. ²⁶ А Самуил улам-на өзүп орган болгаш, Дээрги-Чаяакчының база чоннуң сеткилинге кирери дам барып турган.

Илийниң салгалдарыңга шииткелди чарлааны

²⁷ Илийге Бурганның бир кижизи чедип келгеш, аңаа мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчының сөзү бо-дур: „Мен сээң төрөл бөлүүңге олар Египетке, фараоннуң чуртунга чурттап чорда, Мени билир кылып кагбаан ийик мен бе? ²⁸ Сээң төрөл бөлүүңнү израиль чоннуң бүгү аймактарының аразыңдан Бодумга бараалгакчылар кылдыр шилип алган мен. Мен силерни Мээң өргүл салыр бедигээжимче үнер, Мээң мурнумга айдызаар, эфод хепти* кедер кылдыр шилип алган мен. Мен израильчилерниң бүгү өргүлдерин Меңээ салырын сээң төрөл бөлүүңге дагзып каан мен. ²⁹ А силер чүге Мээң оран-савамга эккээрин дужааган янзы-бүрү өргүлдеримни таптап турар силер? Чүге сен оолдарыңны Менден артык хүндүлөп турар сен? Чүге Мээң израиль чонумнуң эккелген эң-не дээре дээн өргүлдерин сыырып, шартайтыр семирпип турар силер?“ ³⁰ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы мынча дээн: „Сээң салгалың болгаш сээң төрөл бөлүүң кезээ мөңгедө Меңээ бараан болурун азап чораан болгай мен. Ындыг-даа болза, моон соңгаар ыңдыг болбас. Мени алдаржыдып чоруур улусту алдаржыдар мен, а Мээң ат-алдарымны базар улус куду көрдүртүр! ³¹ Көөр-даа сен, сени болгаш сээң төрөл бөлүүңнүң кижилерин күш чок кылып каарым үе кээр. Сээң салгалың аразыңдан кырырыңга чедир кым-даа чурттавас. ³² Мээң оран-савамга кайы хире

^г2:18, 28 Эфод – Бурганның бараалгакчылары кедер онзагай хеп (Хост. 28:6 көр).

2:21 Башт. 13:24 2:22 Хост. 38:8 2:25 Ис. 11:20 2:26 Лк. 2:52 2:27 3 Хаан. 13:1
 2:27 Хост. 4:14, 27 2:28 Хост. 28:1; Сан. 18:8-19 2:30 Хост. 27:21 2:30 У. ч. 4:8
 2:30 Иер. 8:9-10 2:31 3 Хаан. 2:27

түрегдээрлерин көөр сен. Израиль чонга шупту чүве аайлажыр-даа болза, сээн салгалын аразындан кырыбырынга чедир кым-даа, кажан-даа чурттагас. ³³ Ынчалза-даа Мен өргүл бедигээжинден сээң улузунуң шуптузун узуткавас мен. Ол бүгүңү көргөш, сээң карактарың оду өжүп, сагыш-сеткилиң хилинчектени бээр; сээң бүгү салгалың ортумак назынында-ла өлгүлөп каар. ³⁴ Сэңээ бадыткал демдээ бо-дур: ийи оглуң – Офни биле Финеес – чаңгыс хүнде өлүрлөр.

³⁵ Бодумга бердинген бараалгакчыдан томуйлап аар мен. Ол Мээң сагыш-сеткилимни билер болгаш, бүгү чүвени Мээң күзелим-биле кылыр. Ооң салгалын быжыг кылып каар мен. Ол бараалгакчым бүгү назынында Мээң шилип алыр кижимге бараан болур. ³⁶ Сээң салгалындан дириг артканнар шуптузу чаңгыс көпөөк база кескинди хлеб дээш аңаа сөгүрүп: ‘Дайнам хлеб тып чири-биле Бурганның бараалгакчызының дузалакчызы болуп ажылдаарын чөпшээрер көрүңөр’ – деп чаннyp кээрлер‘».

Дээрги-Чаяакчының Самуилди кыйгырганы

3 ¹ Бичии Самуил Илийниң чанынга тургаш, Дээрги-Чаяакчыга бараан болуп турган. Ол хүннерде Дээрги-Чаяакчының чоруткан *ажыдышкыннары ховар болуп, Ооң сөзү хаая дыңналып турган. ² Бир катап Илий бодунуң орунунга чыткан. Ооң карактары четпестеп, көөрү багай апарган турган. ³ Бурганның чырыткызы ам-даа өшпээн турда^s, Самуил Дээрги-Чаяакчының *өргээзинге удуп чыткан. Ында Бурганның ыдыктыг *аптаразы бар чүве-дир.

⁴ Дээрги-Чаяакчы Самуилди кыйгырыпкан. Оол: «Дыңнап тур мен!» – деп харыылаан. ⁵ Самуил Илийге маңнап чеде бергеш: «Мында мен. Силер кыйгырарыңарга, чедип келдим бо» – деп чугаалаан. Илий аңаа: «Мен сени кыйгырбадым. Дедир баргаш, удуп чыдып ал» – дээрге, ол барып чыдып алган.

⁶ Дээрги-Чаяакчы база катап Самуилди кый дээн. Самуил тургаш, катап-ла Илийге чедип келгеш: «Мында мен. Силер кыйгырарыңарга, чедип келдим бо» – дээн. А Илий: «Сени кыйгырбадым, оглум. Барып удуп чыдып ал» – деп харыылаан. ⁷ (Ол үеге чедир Самуил Дээрги-Чаяакчының үнүн билбес, аңаа Дээрги-Чаяакчының сөзү ам-даа ажыттынмаан турган чүве-дир.)

⁸ Дээрги-Чаяакчы Самуилди үш дугаар кыйгырган. Самуил тургаш, Илийге чедип келгеш: «Мында мен. Силер кыйгырарыңарга, чедип келдим бо» – дээн. Ынчан Илий оолду Дээрги-Чаяакчы кыйгырып турар-дыр деп билип каан. ⁹ Илий Самуилге: «Дедир чоруткаш, барып удуп чыдып ал. Кыйгырган үн дыңнап кагзыңза: „Чугаалап көрөм, Дээрги-Чаяакчы, Сээң чалчаң дыңнап тур“ – деп харыылаар сен» – деп чагып каан. Самуил катап барып чыдып алган.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы чедип келгеш: «Самуил, Самуил!» – деп, ооң мурнунда дег, кыйгыра берген. Ынчан Самуил: «Чугаалап көрөм, Дээрги-Чаяакчы, Сээң чалчаң дыңнап тур» – деп харыылаан. ¹¹ Дээрги-Чаяакчы Самуилге мынча дээн: «Мен Израильге бир херекти чогудар деп бардым. Ону дыңнаан бүгү кижилерниң кулактары безин түүгейни бээр. ¹² Ол хүн Илийге база ооң салгалыңга удур

§:3 Даң адарыңга чедир бичии үе артканда (Хост. 27:21 көр).

2:34 1 Хаан. 4:11 **2:35** 3 Хаан. 2:35 **3:1** Ыд. ыр. 73:9; У. ч. 29:18; Ам. 8:11

3:11 4 Хаан. 21:12; Иер. 19:3

чугаалап турганым бүгү чүүлүмнү күүседир мен. Мен ол бүгүнү дөгөрезин күүседир мен. ¹³Оолдарының каргышка төлептиг кылдыр боттарын алдынып турарын¹ билгеш-даа, оларны чагырып соксатпаан кижн. Ол дээш, ооң салгалын кезедиримниң дугайын Илийге чугаалаан мен. ¹⁴Ынчангаш Илийниң салгалынга дангыраглап тур мен: оларны кандыг-даа өргүлдер буруузундан арыглап шыдавас».

¹⁵Самуил удуп хонгаш, эртенінде Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң эжиин ажыдыпкан. Самуил ол көстүүшкүннүң дугайында Илийге чугаалаарындан коргуп турган. ¹⁶Илий: «Оглум Самуил» – деп кый дээрге, Самуил: «Дыңнап тур мен» – дээш, чедип келген. ¹⁷Илий Самуилге: «Бурган сенээ чүнү чугаалады? Менден чажырбайн чугаала. Сенээ чугаалаан чүвениң чаңгыс-даа сөзүн менден чажырар болзуңза, Бурган сени канчаар-даа кезеткей аан» – дээн. ¹⁸Самуил Илийге чүнү-даа чажырбайн чугаалап берген. Ынчан Илий: «Ол дээрге Дээрги-Чаяакчы-дыр. Ол чүнү күзээрил, ону күүседир» – дээн.

¹⁹Самуил өзүп келген. Дээрги-Чаяакчы үргүлчү ооң-биле кады бооп келген. Дээрги-Чаяакчының Самуилди дамчыштыр чугаалаан сөстөриниң чаңгызы-даа күүсеттинмейн барбаан. ²⁰Дээрги-Чаяакчы Бодунун *медээчизи болурун Самуилге бүзүрөөн дээрзин Дан хоорайдан Беэр-Шевага чедир бүгү израиль чон билир апарган чүве-дир. ²¹Дээрги-Чаяакчы Силомга көстүп кээрин уламчылап, Бодунун сөзүн Самуилге ажыдып турган,

4¹ а Самуил бүгү израильчилерге ол сөстү чугаалап турган.

Ыдыктыг *аптараны израильчилерден аппаратаны

Израильчилер филистимнерге удур дайылдажып үнгеннер. Олар Авен-Ээрге турлагжып алган, а филистимнер Афекке турлагжып алган. ²Филистимнер израильчилерге удур турупканнар. Тулчуушкун үезинде израильчилер филистимнерге чылча шаптыртып алганнар. Дайын шөлүңге 4000 хире израильчи өлгөн. ³Турлаанга чедип келгеш, израильчилерниң *баштыңнары мынча дишкеннер: «Бөгүн Дээрги-Чаяакчы чүге бисти филистимнерге чылча шаптыртып кагды? Силомдан Дээрги-Чаяакчының аппаратанын бодувусче ап алыылынар. Ол биске турар болза, дайыннарывыстан бисти камгалаар». ⁴Чон Силомче улус чорудуптарга, олар оон Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының аппаратанын ап алгаш келгеннер. (Дээрги-Чаяакчының дүжүлгези ыдыктыг аппаратаның кырында, *херувимнерниң ортузунда турган.) Бурганның аппаратанын чанынга Илийниң Офни биле Финеес деп ийи оглу база чораан чүве-дир. ⁵Кажан Дээрги-Чаяакчының аппаратанын турлагга эккээрге, израиль чон чер безин сириңейни бээр кылдыр күштүг алгырган.

⁶Филистимнер ол алгы-кышкыны дыңнааш: «Еврейлерниң турлаанда чүү ындыг алгы-кышкы болу берди?» – дижип тургаш, Дээрги-Чаяакчының аппаратанын ында эккелгенин билип кааннар. ⁷Филистимнер корга бергеш: «Бурган ол турлагда чедип келген-дир – дээннер. – Ат болган-дыр бис! Мооң мурнунда кажан-даа ындыг

13:13 Өске бурунгу сөзүглелде «Оолдарының Бурганны каргап турганын» деп бижээн.

3:17 Руф 1:17 **3:18** 2 Хаан. 10:12; 15:26 **3:19** 1 Хаан. 9:6 **3:20** Башт. 20:1

4:3 Исс. 18:1 **4:4** Хост. 25:22

чүве турбаан болгай. ⁸ Ат болган-дыр бис! Ол күштүг бурганнарның холундан бисти кым адырарыл? Египетчилерни ээн кургаг ховуга шаажылап узуткап каапкан ынчангы бурганнар ол-дур. ⁹ Филистимнер, кадыг-быжыг, эр сорукутг болунар. Бистиң оларны кулданып алганывыс дег, еврейлерге кулдандырбас дизе, олар-биле эрес-дидим тулчунар». ¹⁰ Филистимнер тулчуп кириптерге, израильчилер аштырып алган. Кончуг улуг аштырышкынга таварышкаш, киж и бүрүзү бодунун майгынынче дезип халчып турган. Ол дайынга 30 000 израиль чадаг шериг өлүрткен. ¹¹ Бурганның аптаразын филистимнер ап алган, Илийниң ийи оглу Офни биле Финеес өлүртүп каан.

Илийниң өлгени

¹² Ол хүн Вениаминниң аймаандан бир киж и дайын шөлүнден Силомга маңнап чедип келген. Качыгдал демдээ кылдыр ол идик-хевин ора соп алган, бажынче довурак-доозун чажып алган болган. ¹³ Ол киж и чедип келгенде, Илий орук кыдыынга сандайга медээ манап олурган, чүге дээрге ол Бурганның аптаразы дээш аажок сагыш човап турган. Ол киж и хоорайга келгеш, чүү болганын чугаалап бээрге, бүгү чурттакчы чон ыглап-сыктап эгелээн. ¹⁴ Улустун ыы-сызын дыңнааш, Илий: «Чүү мындыг шимээн болу берди?» – дээн. Келген киж и Илийге чедип келгеш, чүү болганын чугаалапкан. ¹⁵ (Илий ынчан тозан сес харлыг турган. Оон карактары согураып, көрбестей берген чүве-дир.)

¹⁶ Ол киж и Илийге келгеш: «Мен дайын шөлүнден дем чаа маңнап келдим» – дээн. Илий: «Чүү болду, оглум?» – деп айтырган. ¹⁷ Шапкынчы киж и: «Израиль чон филистимнерден дезип, улуг аштырышкынга таварышты. Силерниң оолдарыңар Офни биле Финеес өлүртүп алдылар. Бурганның аптаразын база алзып алдывыс» – деп харыылаан.

¹⁸ Бурганның аптаразының дугайында дыңнааш, Илий орган сандайындан андарылгаш, хаалга баарынга ойда кээп дүшкен. Ол кырган болгаш аар болганындан молдуруу сыйылгаш, өлүп калган. Дөргөн чыл дургузунда Илий Израильдин баштыңчызы болуп келген.

¹⁹ Илийниң кенни – Финеестиң кадайы божуур чеде берген иштиг турган чүве-дир. Бурганның аптаразының дугайында, бээниң база ашааның өлгенинин дугайында дыңнап кааш, оон эьди аарый бергеш, божупкан. ²⁰ Ону божудуп турган херээженнер оон өлүрүнүн мурнунда анаа мынча дээннер: «Кортпа, сен оолдуг болган-дыр сен». Ынчалза-даа ол чүнү-даа харыылаваан, тоомча чок болган. ²¹ Чаа төрүттүнген төлдү Ихавод^ч деп адап алгаш: «Израильдин ат-алдары баткан-дыр» – деп, ол чугаалаан. Бурганның аптаразын база алзып алган, бээ биле ашаа база өлген боорга, ол ынча дээн. ²² «Израильдин ат-алдары баткан-дыр, чүге дээрге Бурганның аптаразын алзып алган-дыр» – деп, ол чугаалаан.

^ч4:21 Ихавод – «Алдар чок» дээн ат.

Ыдыктыг *аптара – филистимнерде

5¹Филистимнер Бурганның аптаразын ап алгаш, Авен-Эзерден Азотче эккелгеннер. ²Олар Бурганның аптаразын Дагон *бурганның өргээзинче кииргеш, Дагоннуң дүрзүзүнүн чанынга салып кааннар. ³Даартазында азотчулар эртен эрте туруп келгеш көөрге, Дагоннуң дүрзүзү Дээрги-Чаяакчының аптаразының мурнунда донгая кээп дүшкен чыткан. Олар Дагоннуң дүрзүзүн көдүрүшкеш, бодунуң туружунга салып кааннар. ⁴Ооң даартазында эртен эрте туруп кээрге, Дагоннуң дүрзүзү Дээрги-Чаяакчының аптаразының мурнунда база катап донгая кээп дүшкен чыткан. Ооң одурлуп калган бажы база ийи холу эргин аксында чыткан. Дагоннуң чүгле мага-боду артып калган болган. ⁵Ынчангаш Дагоннуң *бараалгакчылары база Азотта Дагонга кээп турар чон ол эргинни бо хуннерге чедир баспайн турар.

⁶Дээрги-Чаяакчы азотчуларны кадыг-дошкун аажылап, чылча шаап, оларны болгаш ол чоок-кавыда чонну ыжыктар-биле аартып турган^v. ⁷Ол бүгүнү көргеш, азотчулар: «Израильдиң Бурганының аптаразы биске артпазын. Чүге дээрге Ооң холу биске болгаш бистиң бурганывыс Дагонга аар-дыр» – дижип турганнар. ⁸Азотчулар филистим чагырыкчыларның шуптузун кыйгырып чыып алгаш: «Израильдиң Бурганының аптаразын канчаар бис?» – деп айтырганнар. Олары: «Израильдиң Бурганының аптаразын Гефче чорудуптаалыңарам» – дээннер. Ынчангаш Израильдиң Бурганының аптаразын Гефче чорудупканнар. ⁹Ыдыктыг аптараны чорудупкан соонда, Дээрги-Чаяакчы ол хоорайга дыка коргунчуг үүлени онааган. Хоорайның чурттакчылары, улуг-бичези чок, аарыгга туттурган, оларда ыжыктар көстүгүлөп келген чүве-дир. ¹⁰Ооң соонда Бурганның аптаразын Экронче чорудупканнар. Экроннуң чурттакчылары Бурганның аптаразын көргеш: «Бистиң чонувусту узуткадыр дээш Израильдиң Бурганының аптаразын мында эккелген чүве бе» – деп алгыржып үнгеннер. ¹¹Экрончулар филистим чагырыкчыларның шуптузун кыйгырып бөлүп алгаш, оларга мынча дээннер: «Израильдиң Бурганының аптаразын дедир чорудуптуңар. Бистиң чонувусту кырып каапказы-биле, ол бодунуң черинче чоруй барзын». Чүге дээрге хоорайда коргунчуг өлүм-чидимниг байдал тургустунуп келген, Бурганның холу оларны кадыг-дошкун аажылаан. ¹²Өлбээн чурттакчыларны ыжыктар шыва алы берген, хоорайда ыы-сыы дээрлерге чедир дыңналып турган.

Ыдыктыг *аптараны дедир эккелгени

6¹Дээрги-Чаяакчының аптаразы филистим черге чеди ай иштинде турган чүве-дир^w. ²Филистимнер боттарының бурганнарының *бараалгакчыларын болгаш төлгечилерни кыйгырып алгаш, олардан: «Дээрги-Чаяакчының аптаразын

^v**5:6** Өске бурунгу сөзүглелде «Бүгү чуртта күскелер өзүп-көвүдээн, хоорайда өлүмнүг хай-халап диргелип келген» деп немээн.

^w**6:1** Өске бурунгу сөзүглелде «Ол черниң бүгү кырын күскелер долдур өзүп-көвүдээн» деп немээн.

канчалзвывесса экил? Ону турган черинге канчаар чедирип каарын биске айтып бериңерем» – деп айтырганнар.

³ Олар: «Израильдин Бурганының аптаразын дедир чорудар деп турар болзунарза, ону анаа-ла чорудуппаңар. Аңаа кем-буруу дээш өргүлден кылыңар. Ынчан силерниң балыг-бышкыныңар экирип, Дээрги-Чаяакчы чүү дээш силерни кезедип турарын билип аар силер» – деп харыылааннар.

⁴ «Кем-буруу дээш Дээрги-Чаяакчыга кандыг өргүл кылыр улус бис?» – деп, филистимнер айтырганнар.

Демгилери: «Филистим чагырыкчыларның саны-биле ыжыктың беш алдын дүрзүзүндөн база беш алдын күске хевиринден кылып алыңар, чүгө дээрге кеземче силерниң шуптуңарга база силерниң чагырыкчыларыңарга дүжүп турар-дыр.

⁵ Ынчалдыр ыжыктарыңарның болгаш черни хоозурадып турар күскелеринернин дүрзүлөрүн кылып алгаш, Израильдин Бурганын алдаржыдыңар. Канчап билир, Ол силерни, силерниң черинерни база силерниң бурганнарыңарны кадыг-дошкун аажылаवास апаар чадавас. ⁶ Бурганның мурнунга дедирленип, египетчилер болгаш фараон ышкаш, өжөш болган ажыы бар деп бе? Кажан Дээрги-Чаяакчы оларны кезедиптерге, олар израиль чонну салыпкан болгай.

⁷ Ынчангаш бир чаа тергеден кылып алыңар. Мойнунга хомут черле кедирбээн, чаа төрөөн ийи инектен алгаш, оларны тергелеп алыңар, а бызааларын олардан аңгылааш, кажааже аппарыңар. ⁸ Дээрги-Чаяакчының аптаразын алгаш, ол тергеге салып калыңар. А кем-буруу дээш өргүлгө эккелген алдын дүрзүлөрни хааржакка суккаш, ыдыктыг аптараның кыдыыңга салып алыңар. Ынчан тергелеп каан инектерни салып чорудуптуңар. ⁹ Ооң соонда чүү болурун көрүңер. Бир эвес олар Дээрги-Чаяакчының девискээринче, Бет-Шемешче^x чоруптар болза, бо улуг хай-халапты Ол биске кылганы ол-дур. А бир эвес өскээр баар болза, биске Ол бак чаңнаван-дыр, а шупту чүве таварылга бооп болганы ол-дур».

¹⁰ Филистимнер шак ынчалдыр кылганнар. Чаа төрөөн ийи инекти эккелгеш, оларны тергелеп алганнар, а бызааларын кажаага арттырып кааннар.

¹¹ Дээрги-Чаяакчының аптаразын болгаш алдын ыжыктарлыг база күскелерлиг хааржакты тергеге салып алганнар. ¹² Инектер дорт-ла Бет-Шемешче баар оруктап чорупканнар. Олар оң-даа, солагай-даа талазынче эгбейн, чаңгыс ол оруктап эдип чоруп органнар. Филистим чагырыкчылар ооң соо-биле Бет-Шемештин кызыгаарыңга чедир кылашгашканнар.

¹³ Бет-Шемештин чурттакчылары ол үеде шынаазыңга кызыл-тас ажаап ап турганнар^y. Дээрги-Чаяакчының ыдыктыг аптаразын көрүп кааш, олар өөрүп турганнар. ¹⁴ Тергелеп каан инектер Бет-Шемеш чурттуг Иисустун шөлүңгө келгеш, улуг даш чаныңга доктаай берген. Бет-Шемешчилер тергени одаар ыяш кылдыр үрей шаап алганнар, а инектерни Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүл кылдыр берипкеннер. ¹⁵ *Левиттер Дээрги-Чаяакчының аптаразын база ооң-биле кады чораан алдын дүрзүлөр суп каан хааржакты дүжүрүп алгаш, улуг даш кырыңга

^x**6:9** Бет-Шемеш – филистимнер болгаш израильчилерниң девискээрлериниң кызыгаарында хоорай (Иис. 15:10 көр).

^y**6:13** Кызыл-тас ажаалдазы май болгаш июнь айларда болур турган.

салып алганнар. Бет-Шемештин чурттакчылары ол хүн Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир-даа, өске-даа өргүлдер салганнар. ¹⁶ А беш филистим чагырыкчы ол бүгүнү көргөш, ол хүн Экронче ээп келгеннер.

¹⁷ Филистимнерниң Дээрги-Чаяакчыга кем-буруу дээш өргүлге салган алдын ыжыктары мындыг: бирээзи Азот дээш, ийигизи Газа дээш, үшкүзү Аскалон дээш, дөрткүзү Геф дээш, бешкизи Экрон дээш чүве-дир. ¹⁸ А алдын күскелери беш филистим чагырыкчыга хамааржыр шупту хоорайларның – быжыгладдыг хоорайларның-даа, ажык черде суурларның-даа – санынга дүгжүп турган. Дээрги-Чаяакчының аптаразын салып каан улуг даш – Бет-Шемеш чурттуг Иисустун шөлүндө турар даш – бо хүннерге чедир ол бүгүгө херечилел-дир.

¹⁹ Дээрги-Чаяакчы Бет-Шемештин чурттакчыларынга Ооң аптаразын бакылап көрүп турганы дээш кеземчени онааган. Ол 70 кижини² өлүрүп каан. Чон ыглап-сыктап турган, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы оларга коргунчуг кеземчени онааган. ²⁰ Бет-Шемештин чурттакчылары: «Бо ыдыктыг Бурганның, Дээрги-Чаяакчының мурнунга кым туруп шыдаарыл? Бистен чоруткаш, Ол ам кымнарже углаарыл?» – деп айтырып турганнар. ²¹ Ооң соонда олар Кириат-Иаримниң чурттакчыларынга: «Филистимнер Дээрги-Чаяакчының аптаразын эгидип берип турлар. Келгеш, ону ап алынар» деп дамчыдары-биле элчилер чорудупкан чүве-дир.

7 ¹ Кириат-Иаримниң чурттакчылары Дээрги-Чаяакчының *аптаразын ап алгаш, тей кырында Авинадавтын бажыңыга эккелгеш, ооң оглу Элезарны аңгылап ыдыктап, Дээрги-Чаяакчының аптаразын кадарып-кадагалаар кижилер кылып кааннар.

Самуилдин Израильди башкарып турганы

² Ыдыктыг аптараны Кириат-Иаримге эккелгенинден бээр чээрби чыл эрте берген. Ынчан бүгү израиль чон муңгарап, Дээрги-Чаяакчыже дуза дилеп, көрнү берген. ³ Ол өйде Самуил бүгү израиль чонга чугаалаан: «Бир эвес силер сагыш-сеткилицер ханызындан Дээрги-Чаяакчыже эглип турар болзунарза, бодуңарның араңардан хары бурганнарны, Астарта бурган дүрзүлерин ап кааптыңар. Сеткилицерниң ханызындан Дээрги-Чаяакчыга бердинип, чүгле Аңаа бараан болуңар. Ынчан Ол силерни филистимнерниң холундан адырар». ⁴ Израильчилер *Ваал биле Астарта дүрзүлерин боттарындан ырадып каапкаш, чүгле чаңгыс Дээрги-Чаяакчыга бараан болуп эгелээн.

⁵ Самуил оларга: «Бүгү израильчилерни Мицпага чыып алыңар, мен Дээрги-Чаяакчыга силер дээш *мөргүүр мен» – дээн. ⁶ Олар Мицпага чыгып келгеш, суг узуп алгаш, Дээрги-Чаяакчының мурнунга төпкеннер. Ол хүн олар шээрленип: «Дээрги-Чаяакчының мурнунга бачыг үүлгеткен-дир бис» – деп турганнар. Мицпага Самуил израильчилерниң баштыңчызы апарган. ⁷ Израильчилерниң Мицпага чыгып алганын дыңнааш, филистим чагырыкчылар оларже халдаар

²6:19 Өске бурунгу сөзүглелде «50 070 кижини» деп бижээн.

6:17 Ис. 13:3 6:19 Хост. 19:21 6:19 Сан. 4:20 6:21 Ис. 18:14

7:1 2 Хаан. 6:3; 1 Чыл. 13:7 7:3 Ы. х. к. 30:1-10; 3 Хаан. 8:48; Иса. 55:7; Ос. 6:1; Иоил 2:12

7:4 Башт. 2:13 7:5 Башт. 20:1 7:6 2 Хаан. 14:14; 23:16; Ыы. 2:19 7:6 Башт. 10:10

дээш чорупканнар. Израильчилер ону билип кааш, филистимнерден корткаш, ⁸ Самуилден: «Бис дээш Дээрги-Чаяакчы Бурганывыска мөргүүрүн соксатпайн көр. Ол бисти филистимнерден камгалазын» – деп дилеп турганнар. ⁹ Ынчан Самуил бир эмер хураганны ап алгаш, Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүл кылган. Ол Израиль дээш мөргүүрге, Дээрги-Чаяакчы аңаа харыылаан.

¹⁰ Самуил бүрүн өрттедир өргүлүн эккеп турда, филистимнер Израильче халдап келген чүве-дир. Ол хүн Дээрги-Чаяакчы филистимнерже күштүг динмирээшкин ыдыпкаш, оларны аймаарадыпкан. Филистимнер израиль чонга чылча шаптырган.

¹¹ Израильчилер Мицпадан үнгеш, филистимнерни Бетхор чоогунга чедир сүрүп, базып кааннар. ¹² Самуил бир даш алгаш, ону Мицпа биле Шенниң аразынга салып кааш: «Дээрги-Чаяакчы амдыгаа чедир биске дузалаан» – дээш, ол черни Авен-Эзер^a деп адап каан.

¹³ Филистимнерни ынчалдыр тиилээниниң соонда, олар израильчилернин кызыгаарынче кирбес апарган. Самуилдиң бүгү назынында Дээрги-Чаяакчынын холу филистимнерге удурланып турган. ¹⁴ Израильчилер мооң мурнунда филистимнерниң Экрондан Гефке чедир эжелеп алган хоорайларын эгидип алганнар. Израильчилер ол хоорайларның чоок-кавызында черлерни база филистимнер холундан адырып алган. Израиль чон биле амор чоннуң аразында тайбың доктаай берген.

¹⁵ Самуил бүгү назынында Израильдиң баштыңчызы болуп чораан. ¹⁶ Чылдыңна ол Вефилди, Галгалды, Мицпаны эргип чорааш, Израильди ол черлерниң шуптузундан баштап чораан. ¹⁷ Ооң соонда ол Рамаже ээп кээп турган, чүге дээрге ооң бажыңы аңаа турган. Аңаа тургаш, база-ла баштыңчы ажылын чорудуп турган. Ук черге ол Дээрги-Чаяакчыга *өргүл салыр бедигээш тудуп каан.

Израиль чоннуң боттары хаанныг болуксааны

8 ¹ Самуил назыдап кырааш, бодунуң оолдарын Израильдиң баштыңчылары кылып каан. ² Ооң улуг оглунуң ады Иоил, ийи дугаар оглунуң ады Авия чүве-дир. Олар чонну Бээр-Шевадан баштап турган. ³ Ынчалза-даа Самуилдин оолдары ачазының изин истевээн. Олар ажык-кончаа сүрер, хээли алып болгаш шын эвес шиидер болганнар. ⁴ Израильдин *баштыңнары шупту чыгып алгаш, Рамада Самуилдин бажыңыга чедип келгеннер. ⁵ Олар Самуилге келгеш: «Силер назыдап кырып калдыңар, а оолдарыңар силерниң изиңер истевээннер-дир. Өске бүгү чоннарда ышкаш, бисти башкарар хаандан томуйлап калыңар» – дээннер. ⁶ Оларның «Бисти башкарар хаандан томуйлап калыңар» деп дилээнге Самуил таарзынмаан.

Самуил Дээрги-Чаяакчыга *мөргүүрге, ⁷ Дээрги-Чаяакчы аңаа мынча дээн: «Чон сеңээ чүү дээрил, оларны дыңна. Олар сенден эвес, харын оларны чагырбазын дээш, Менден ойталап турар-дыр. ⁸ Мен оларны Египеттен үндүрүп эккелгеним хүнден эгелээш, бо хүнге чедир олар Мени каапкаш, өске бурганнарга бараан болуп келгеннер. Ам олар сээң-биле база ынчаарлары ол-дур. ⁹ Ынчангаш оларның

^a7:12 Авен-Эзер – «Дузалал дажы» дээн ат.

чугаазын дыңна. Чүглө хаанның оларны канчаар аажылаарын шыңгыы сагындырып каг».

¹⁰ Хаан томуйлап каарын дилеп турган чонга Самуил Дээрги-Чаяакчының бүгү сөстөрүн дамчыдып берген. ¹¹ Ол мынча дээн: «Силерни башкарып чагырар хаанның силерни аажылаары мындыг болур: силерниң оолдарыңарны былаап алып – чамдызын ол *дайынчы тергелерге олуртуп каар, өскелеринге аът мундуар, бир чамдыктарын ооң *чууазын үдеп чоруур чалчалар кылып алып; ¹² оларның чамдызын муң шериг баштыңнары кылгаш, өскелерин бежен шериг баштыңнары кылып каар; чамдыктары хаанның шөлдерин болбаазырадыр, таразын ажаар, ок-чемзээн дарганнаар, чамдызын чуузалар херекселдери кылып кижилери кылып каар. ¹³ Хаан силерниң уругларыңарны былаап алып, олар хаанның аыш-чемин кылып, далганын быжырар, чаагай чыттыг үстерин кылып кижилери болур. ¹⁴ Силерниң шөлдеринерни база эн-не эки виноградтыг, олива ыяштарлыг садтарыңарны алгаш, бодунуң дүжүметтеринге бериптер. ¹⁵ Тарааңарның болгаш чимистеринерниң дүжүдүнүң онгу кезээн алгаш, бодунуң нояннарның база дүжүметтеринге бериптер. ¹⁶ Силерниң эр, херээжен кулдарыңарны, эн-не дээр дээн оолдарыңарны база элчигеннеринерни бодунга алгаш, оларны ажыктыг кылдыр албадап ажылдадыр. ¹⁷ Шээр малыңарның онгу кезээн алгаш баар; боттарыңар анаа кулдар болур силер. ¹⁸ Ынчан силер хааныңар аажызындан уё-човуурунар төп, ыглажыр силер. А ол үде Дээрги-Чаяакчы силерге харыылаvas».

¹⁹ Ынчалза-даа чон Самуилди тооп дыңнавайн: «Чок, биске хаан херек! ²⁰ Ынчан бис өске бүгү чоннар ышкаш болур бис: бистиң хаанывыс бисти башкарап, дайын-чааже ол бисти баштаар» – дээн. ²¹ Самуил чоннуң чугаазын шуптузун дыңнап алгаш, Дээрги-Чаяакчыга дамчыдып берген. ²² Дээрги-Чаяакчы Самуилге: «Оларны дыңнап, хаандан томуйлап каг» – дээн. Самуил ооң соонда израильчилерге: «Ындыг-дыр, ам шупту хоорайларыңарже чангылай беринер» – дээш, оларны чорудупкан.

Саулдуң Самуил-биле ужурашканы

9 ¹ Вениаминниң аймаанга Кис деп бай-шыдалдыг кижичораан чүве-дир. (Кистин адазы – Авиил турган. Авиилдин адазы – Церон, Цероннуң адазы – Бехорат, Бехораттың адазы – Афия турган чүве-дир). ² Кистин Саул дээр хып дээн чалыы болгаш чараш оглу турган. Израиль чонда анаа чедер чараш эр кижичораан чүве-дир. Ол чон аразындан бир баш бедик турган.

³ Бир катап Саулдуң ачазы Кистин элчигеннери чиде берген. Кис оглу Саулга: «Бир чалчадан эдертип алгаш, барып элчигеннерни диле» – дээн. ⁴ Олар Эфрем дагларындан, Шалиша деп черден дилээш, тыппааннар. Шаалим деп черде база чок болган. Вениаминниң черинден дилээш-даа, тыппааннар. ⁵ Цуф деп черге чедип келгеш, Саул кады чораан чалчазыңа чугаалаан: «Дедир чоруулу. Ачам элчигеннерин тоовайн каапкаш, бис дээш сагыш човай берзе канчаар».

⁶Чалчазы аңаа: «Бо хоорайда Бурганның алдарлыг бир кижизи бар-дыр ийин. Ооң чугаалаан чүвези албан бүде бээр кижидир. Ам аңаа бараалы. Канчап билир, ол бистиң кайнаар баарывысты айтып бээр чадавас» – дээн.

⁷Саул чалчазыңга: «Ол кижиге барып болур-ла ыйнаан бис. А аңаа чүнү аппарып бээр бис? Бистиң хаптарывыста хүнезинивис төнгөн-дир. Бурганның кижизинге белек кылдыр чүнү бээр улус бис ынчаш?» – деп айтырган.

⁸Чалчазы Саулга: «Менде дөрттүң бир кезии шекел мөңгүн бар, Бурганның кижизинге ону бериптер мен. Оон ол биске кайнаар баарывысты айтып бээр» – дээн.

⁹(Израильге шаандан тура, кым-бир кижиде Бургандан чүвө айтырар дээн болза, «Өттүр көөр кижиге бараалы» дээр турган, чүгө дээрге *Бурганның медээчилерин шаанда «өттүр көөр кижилер» дээр турган-дыр.) ¹⁰Саул чалчазыңга: «Дыка-ла эки чугаалаар-дыр сен. Че, бараалы» – дээрге, Бурганның кижизиниң чурттап турары хоорайже чорупканнар. ¹¹Олар хоорайже баар орукка суг узуп аар дээн кыстарга таваржы бергеш: «Мында өттүр көөр кижиде бар бе?» – деп айтырганнар.

¹²Кыстар: «Бар – деп харыгылааннар. – Ол силерниң мурнунарда хоорайда. Далажынар, ол мында чаа чедип келген, чүгө дээрге бөгүн бедик черге чон өргүл кылыр деп турар. ¹³Хоорайга баргаш, аңаа ужуражып четтиге бээр силер. Ол ам-даа өргүлден чем амзаар дээш бедик черге үнмээн. Ол кижиде келгеш, өргүлдү алгап-йөрээвээн шаанда, чон чемненип эгелевес ужурлуг. Чүглө ооң соонда чалаткан улус чемненип эгелээр. Барыңар, ам-даа аңаа ужуражып четтиге бээр силер».

¹⁴Саул чалчазы-биле хоорайже чорупкан. А кажан олар хоорайже ханылап кирип орда, Самуил бедикче үнер дээш оларга уткуштур үнүп келген.

¹⁵Дээрги-Чаяакчы Саулдуң кээриниң мурнунда хүн Самуилге мынча дээн чүведир: ¹⁶«Даарта бо үеде Мен сенче Вениаминниң черинден бир кижиде чорудуптар мен. Сен ону олива үзү-биле чаггаш, чагырыкчыңар бо деп, Мээң израиль чонумга айтып каг^b. Ол Мээң чонумну филистимнерниң холундан камгалап каар. Мен чонумну көрүп тур мен, ооң ыы-сыызы Меңээ дыңналып турар-дыр». ¹⁷Самуил Саулду көрүп каарга, Дээрги-Чаяакчы аңаа: «Сенээ Мээң чугаалап турганым кижиде олдур. Ол Мээң чонумнуң чагырыкчызы болур» – дээн.

¹⁸Саул хоорайның хаалгазыңга турган Самуилге чоокшулап чедип келгеш, оон: «Өттүр көөр кижиниң бажыңы кайдал, меңээ айтып беринерем» – деп айтырган.

¹⁹Самуил Саулга: «Өттүр көөр кижиде мен-дир мен. Бедик черге мээң мурнумга кылаштап үн. Аңаа баргаш, бөгүн силер мээң-биле кады чемненир силер. Даарта эрген сени чорударда, сээң сагыш-сеткилинде чүү барыл, дөгөрезин чугаалап бээр мен. ²⁰А үш хүн бурунгаар чиде берген элчигеннериң дээш сагыш човааш чор сен: олар тыптып келгеннер. Израильде эң-не күзенчиг чүвени кымга бээр ужурлуг чүвөл? Сенээ база сээң адаңның төрөл бөлүүңге эвес бе?» – дээн.

²¹Саул оон: «Израильдиң аймактарының эң-не эвээш санныы болур Вениаминниң аймаандан укталган кижиде эвес мен бе? Мээң төрөл бөлүүм

^b9:16 Хаан кылдыр, Бурганның бараалгакчызы азы медээчизи кылдыр шилииттинген улустуң бажын олива үзү-биле чаар турган (Лев. 8:12 көр).

Вениаминниң салгалдарының аразында эң-не чөгөнчиг эвес чүве бе? Менээ чүге ынчаар чугаалап туларыңар ол?» – деп айтырган.

²² Самуил Саул биле ооң чалчазын ыдыктыг бедик черже эккелгеш, кол өрээлче кирип келгеш, ында олурган үжен хире чалатканнарның аразыңа дөрге олуртуп каан. ²³ Самуил чем кылыкчызыңа: «Сеңээ „арттырып каг“ деп чугаалааным аңгылап алганың чемни бо кижиге ап бер» – дээн.

²⁴ Чем кылыкчызы ужа, дөңмекти Саулдуң мурнунга салып берген.

Самуил аңаа: «Бо эътти аалчылар чалаан үемде аңгылап, сеңээ арттырып каан чүве болгай. Мону чип көрем» – дээн. Ол хүн Саул Самуил-биле кады чемненген.

²⁵ Дагдан хоорайже бадып келгеш, Самуил Саул-биле сери кырыңа чугаалашкан^с.

²⁶ Даң адып кээрге, Самуил сери кырында чыткан Саулду кыйгырып алгаш: «Тур че, сени үдеп каайн» – дээн. Саул туруп келгеш, Самуил-биле кады бажыңдан үнүп чорупкан. ²⁷ Кажан олар хоорай кыдыыңа чедип келгенде, Самуил: «Бисти мурнап бар чыдар кылдыр чалчаңга чугаала» – деп Саулга сүмелээн. Чалча мурнап чоруптарга, ол: «А сен ам доктаавыт, сеңээ Бурганның чугаалаан чүвезин дамчыдып берейн» – дээн.

Самуилдиң Саулду хаан болур кылдыр чаап кааны

10¹ Самуил олива үзү кудуп каан көгээржикти алгаш, үстү Саулдуң бажынче кудупкаш, ону ошкап кааш, мынча дээн: «Бо-дур, Дээрги-Чаяакчы сени шилип алгаш, Бодунуң ээлээн чериниң чагырыкчызы кылып кааны ол-дур.

² Менден чоруткаш, Вениаминниң чериниң кызыгаары Целцахта Рахилдиң хөөрүнүң чаныңа чорунда, сеңээ ийи кижиге таваржып кээр. Олар сеңээ: „Дилеп чорааның элчигеннер тыптып келген. Ачаң элчигеннерин-даа уттупкаш, силер дээш сагыш човап, ‘Оглумну канчап тып айын?’ деп туруп берген“ – дээрлер. ³ Оон улаштыр чорупкаш, Фавор деп дуб ыяштыг черге чедип кээр сен. Аңаа Вифилде Бурганга мөгөөр дээш бар чыдар үш кижиге ужуражы бээр сен: бирээзи үш анай тудуп алган, өскези үш хлеб тудуп алган, а үшкүзү арагалыг көгээржик тудуп алган болур.

⁴ Олар сээң-биле мендилешкеш, сеңээ ийи хлеб бээрлер. Ону оларның холундан ап алыр сен. ⁵ Ооң соонда сен Гива-Элохимче үнүп кээр сен^д. Ында филистимнерниң доскуул шериглери турар. Хоорайже кирип келгеш, бедик черден бадып орап *Бурганның медээчилериниң бөлүүңге таваржы бээр сен. Олар шупту Дээрги-Чаяакчыны алгап, өттүр көрүп медеглеп турарлар. А оларның мурнунда хылдыг болгаш үрер хөгжүм ойнаан, дамыралар соктаан хөгжүмчүлөр чоруп орап.

⁶ Сени Дээрги-Чаяакчыны *Сүлдези бүргөп алыр. Ынчан сен олар-биле деңге өттүр көрүп медеглеп эгелээр сен. Көңгүс өске кижиге апаар сен.

⁷ Кажан ол кайгамчык чүүлдер сээң-биле бүде бээрге, байдалды көрүп тургаш, хөделип эгеле, чүге дээрге Бурган сээң-биле болур. ⁸ Сен Галгалче мени мурнай чорувут. Аңаа мен база бүрүн өрттедир болгаш эп-найырал өргүлдери кылып чедер.

^с9:25 Палестинага бажыннар сери-крышалары ийленчек эвес, а калбак болур турган, а чурттакчы чон оларны дыштаныр чер база үстүкү каыт кылдыр ажыглап турган.

^д10:5 Гива-Элохим – Бо аттың болгу дег өске утказы мындыг: «Бурганның тейи».

бээр мен. Мен сенээ келгичемге чедир чеди хонук мана. Ынчан мен сенээ чүнү канчаарын айтып бээр мен».

⁹Саул Самуилден чоруптары билек, Бурган ооң сеткил-чүрөөн чаартып берген. Ынчангаш ол-ла хүн ооң хамык кайгамчык чүүлдери бүткен. ¹⁰Саул Гивага чедип кээрге, аңаа Бурганның медээчилериниң бөлүү уткужуп келген. Ол өйдө Бурганның Сүлдези ону бүргөп аарга, ол база Бурганның медээчилери-биле кады өттүр көрүп меделеп эгелээн. ¹¹Саулду мурнунда-ла билир турган улус ону Бурганның медээчилериниң аразынга көргөш: «Кистиң оглу канчап барганы ол? Таанда Саул база Бурганның медээчилериниң аразында бе?» – дижип, бот-боттарындан айтыржып турганнар. ¹²Аңаа турганнарның бирээзи: «А дуу улустуң адалары база анаа кижилер эвес бе?» – дээн. («Таанда Саул база Бурганның медээчилериниң аразында бе?» деп чугаа ол болуушкундан тывылган.)

¹³Ооң соонда Саул өттүр көрүп меделгээрин соксадып каапкаш, бедик черже үнүп чорупкан. ¹⁴Саулдуң төрөл акызы оон база ооң чалчазындан: «Каяа чордунар?» – деп айтырган.

Саул тургаш: «Элчигеннер дилеп чордувус. Оларны тыппайн, Самуилге бардывыс» – деп харыылаан.

¹⁵Акызы: «Самуил силерге чүнү чугаалады, менээ чугаалап берем» – дээн.

¹⁶Саул акызынга: «Ол биске элчигеннерниң тыпты бергенин дыңнатты» – дээш, Самуилдиң аңаа эрге-чагырга берип каанының дугайында чүнү-даа чугаалаваан.

Саулду чонга хаан кылдыр таныштырганы

¹⁷Ынчан Самуил чонну Дээрги-Чаяакчыга мөгөөри-биле Мицпаже кыйгырып эккелген. ¹⁸Ол израильчилерге мынча дээн: «Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчы мынча деп тур: „Мен израиль чонну Египеттен үндүрүп эккелдим, силерни египетчилерниң база өске-даа күрүнелерниң дарлалындан адырып каан болгай мен“». ¹⁹Ам кээп силер бодунарны айыыл-халаптан, качыгдал-мунгаралдан камгалаар Бурганыңардан ойталап: „Бисти чагырар хаандан томуйлап каг“ – деп, Оон дилеп турар-дыр силер. Ынчангаш ам Дээрги-Чаяакчының мурнунга аймактар, төрөл бөлүктөр аайы-биле тургулап алыңар».

²⁰Самуил Израильдиң бүгү аймактарын аңаа чоокшулап кээрин дужааган. Төлге даштары оларның аразындан Вениаминниң аймаанга дүшкен. ²¹Вениаминниң салгалдарын төрөл бөлүк аайы-биле чоокшулап кээрин дужааган. Төлге даштары олардан Матрийниң төрөл бөлүүнү дүшкен. Матрийниң төрөл бөлүүнүң улузу чоокшулап кээрге, төлге даштары оларның аразындан Кистиң оглу Саулга дүшкен. Ынчан Саулду дилээш, тыппааннар.

²²Дээрги-Чаяакчыдан: «Ол кижини база катап манаа кээр бе?»^c – деп айтырарга, Дээрги-Чаяакчы: «Саул мында чүк аразында чаштып чыдыр» – дээн. ²³Улус халчып чоруткаш, Саулду чүк аразындан тып эккелгеннер. Ол хөй улустан бир баш бедик көстүп турган. ²⁴Самуил чонга: «Көрдүңөр бе, Дээрги-Чаяакчы кымны

^c10:22 Азы: «Өске кижини бар бе?»

хаан кылдыр шилип каан-дыр? Чон аразында анаа деннежир кижиге бар деп бе?» – дээн. Ынчан чон шупту: «Хаан делгерезин!» – деп алгыржып турган.

²⁵ Самуил чонга хаанныг күрүнениң чурумун чарлап бергеш, ону дүрүм-номче кири бижээш, Дээрги-Чаяакчының мурунга салып каан. Ооң соонда чонну чандырып тарадыпкан. ²⁶ Саул база Гивада бажыңынче чанып чорупкан. Сеткил-чүрөөн Бурганга оттуртуп алган дайынчылар ону эдерип чорупкан. ²⁷ А чамдык дүржөк кижилер: «Ол бисти камгалап шыдаар бе?» – деп турганнар. Олар Саулду куду көрүп, белек-даа бербээннер. А Саул ону эскербээн кижиге алдынып турган.

Саулдун аммон чонну тиилээни

11 ¹ Ооң соонда аммон хаан Наас чедип келгеш, Галаадта Иавис хоорайны бүзээлеп алган. Иавистиң бүгү чурттакчылары Нааска: «Бистиң-биле керээден чарып ал, ынчан бис сеңээ бараан болур бис» – дээннер.

² Аммон хаан Наас оларга: «Мен силер-биле керээни чарып алыр мен. Ынчалза-даа бүгү Израильдиң ат-алдарын баксырадыр дээш, силерниң кижиге бүрүзүнүң он талакы караан деже идип каар мен» – дээн.

³ Иавистиң *баштыңнары анаа: «Израильдиң ужу-кыдыгларынче элчилер чорудар кылдыр биске чеди хонук хуусаадан бер. Бир эвес кым-даа бисти камгалавас болза, бис сенче үнүп кээр бис» – дишкеннер. ⁴ Элчилер Саулдун хоорайы Гивага чедип келгеш, ол медээни чонга дыңналдыр тарадыпкан. Ынчан бүгү чон алгы-кышкы үндүрүп, ыглап-сыктап эгелээн. ⁵ Саул ол өйдө ховудан бода малдың соондан чедип келгеш: «Бо чоннуң чүзү канчап барганы ол, чүгө ыглажып турары ол?» – деп айтырган. Саулга Иавистиң чурттакчыларының сөстөрүн дамчытканнар.

⁶ Ынчан Бурганның *Сүлдези Саулду бүргөп аарга, ол аажок килеңнеп хорадаан. ⁷ Ол ийи инектиң мөчүлөрүн үзе-чаза шапкаш, Израильдиң аңгы-аңгы чүктөрүнче демги-ле элчилерни дамчыштыр тарадыпкан. Ол: «Саул биле Самуилди эдербээн кижилерниң мал-маганын мындыг үүлө манап турар» – деп чар тарадыпкан. Бүгү чон Дээрги-Чаяакчыдан корга бергеш, чаңгыс кижиге демниг үнүп келген. ⁸ Саул оларны Везекке хынап көөрге, Израильдиң шерии 300 000, Иуданың аймаанын шерии 30 000 кижиге болган. ⁹ Келген элчилерге олар мынча дээн: «Галаадта Иавистиң чурттакчыларынга „Даарта дал дү’ш турда, силерни камгалап чедип кээр бис“ деп барып чугаалаңар».

Элчилер Иавистиң чурттакчыларына ону чугаалаарга, олар дыка өөрээннер. ¹⁰ Ынчан Иавистиң чурттакчылары Нааска: «Даарта бис силерге үнүп кээр бис. Канчалдыр күзээр силер, бисти ынчалдыр аажылаар силер» – деп чугаалааннар.

¹¹ Дараазында хүн Саул шериин үш бөлүккө үзүп алган. Даң бажында аммоннарның турлааның ортузунче шургуп киргеш, хүндүскү изиг дүшпээнде, оларны чылча шаап каапканнар. Арткан аммоннар тоо быдарадыр дезе бергеннер.

¹² Ынчан чон Самуилге мынча деп чугаалаан: «„Саул бисти хааннап шыдаар деп

10:24 2 Хаан. 16:16; 3 Хаан. 1:25, 31, 39; 4 Хаан. 11:12; 2 Чыл. 23:11 **10:25** Ы. х. к. 17:14-20

10:27 Ы. х. к. 13:13 **11:1** Башт. 21:8; 1 Хаан. 31:11-13 **11:2** Зах. 11:17

11:4 Башт. 2:4; 21:2 **11:6** Сан. 24:2; 1 Хаан. 10:10 **11:7** Башт. 19:29 **11:7** Башт. 20:1

11:8 Башт. 1:5 **11:8** Башт. 20:17; 1 Хаан. 15:4; 2 Хаан. 24:9 **11:11** Башт. 7:16

бе?« деп турган улус кымнар ийик? Оларны бээр эккелинер, бис өлүрүп каар бис».

¹³ Ынчалза-даа Саул: «Бөгүн кымны-даа өлүрбөс ужурлуг бис. Чүгө дээрге бөгүн Дээрги-Чаяакчы Израильди камгалаан-дыр» – дээн.

¹⁴ Самуил чонга: «Галгалче бараалыңар, аңаа баргаш, Саулду база катап хаан кылдыр чарлап бадыткаалыңар» – дээн. ¹⁵ Бүгү чон Галгалче чорупкаш, Саулду Дээрги-Чаяакчының мурнундан Израильдиң хааны кылдыр катап бадыткап кааш, Дээрги-Чаяакчыга эп-найырал өргүлдериң кылган. Саул база бүгү израильчилер аңаа аажок хөглээн чүве-дир.

Самуилдиң чонга сөөлгү чагыы

12 ¹ Самуил израиль чонга: «Мен силерниң сөстериңерни шуптузун дыңнааш, силерге хаанны томуйлап кагдым. ² Бо-дур, силерниң хааныңар ам силерни баштаар. Мен силерни аныяамдан ам бо хүнге чедир баштап келдим. А мээң назыным кырып, бажым дүгү агарып калды. Мээң оолдарым силер-биле кады-дыр. ³ Дээрги-Чаяакчының болгаш ооң шилип каан хаанының мурнунга менээ удур херечилер болуңар. Кымның шарызын, кымның элчигенин ап алган мен, кымны хомудадып азы кымны кызып-кыйган мен, кымдан карак көрбөстөдир хээли алган мен, кымның херээн шын эвес шииткен мен? Бир эвес ыңдыг чүүлдер турган болза, шуптуңарга алган чүвемни эгидейн» – дээн.

⁴ Чон аңаа: «Силер бисти хомудатпаан-даа, кызып-кыйбаан-даа, кымның-даа чүзүн-даа албаан силер» – деп харыылаан.

⁵ Самуил чонунга: «Менээ удур чүнү-даа тыппааныңар дугайында силерге Дээрги-Чаяакчы болгаш Ооң шилип каан хааны бөгүн херечилер болур» – дээн. Чон ооң-биле чөпшээрешкен. ⁶ Ынчан Самуил чонга мынча дээн: «Моисей биле Ааронну томуйлап каан база силерниң өгбелериңерни египет черден үндүрүп эккелген Дээрги-Чаяакчы херечи^f болур. ⁷ Ам Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден мен силерге удур чугаалаар мен, силерге болгаш силерниң өгбелериңерге Дээрги-Чаяакчының көргүскөн чөптүг чоруктарының дугайында чугаалаар мен.

⁸ Кажан Иаков Египетке чедип келгенде, силерниң ада-өгбөңөр Дээрги-Чаяакчыдан ыы-сыылыг дилей бээрге, Ол Моисей биле Ааронну Египетче чорудуптарга, олар силерниң өгбелериңерни оон үндүргөш, бо черде эккеп чурттадып каан чүве болгай. ⁹ Ынчалза-даа олар боттарының Бурганын, Дээрги-Чаяакчыны, утгупканнар. Ынчан Дээрги-Чаяакчы силерниң өгбелериңерни оларга удур дайылдажып келген Асор хоорайның шериг баштыңы Сисараның, филистимнерниң база *моав хаанның холдарыңга хүлээткен. ¹⁰ Олар катап-ла Дээрги-Чаяакчыга ыы-сыылыг: „Дээрги-Чаяакчыны тооп көрбөй, *Ваал болгаш Астарта дүрзүлериңе бараан болуп, бачыттыг чүвени үүлгөткен-дир бис. Ам бисти дайзыннарның холундан адырып ап көр, бис чүглө Сеңээ бараан болур бис“ – деп чаннып келгеннер. ¹¹ Ынчан Дээрги-Чаяакчы силерге Иероваалды,

^f12:6 Өске бурунгу сөзүглелде «херечи» деп сөс таварышпайн турар.

11:14 I Хаан. 10:8 12:1 I Хаан. 8:5; 10:24 12:3 Ы. х. к. 16:19 12:3 Сан. 16:15

12:8 Э. д. 46:6-7 12:8 Хост. 2:23 12:8 Хост. 12:36, 51 12:9 Башт. 3:12; 4:2; 10:7; 13:1

12:10 Башт. 10:10 12:11 Башт. 6:32

Беданны^g, Иеффайны база Самуилди чорудупкаш, силерни долгандыр турган дайзыннарныардан адырып каарга, силер айыыл чок чурттап келдиңер. ¹² А кажан аммон чоннуң хааны Наас силерге удур үнүпкенин көрүп кааш, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар – силерниң хааныңар болур деп чүвени билип тургаш-ла, силер меңээ: „Чок, бисти хаан чагырзын“ – дидиңер. ¹³ Ам хааныңар бо-дур: бодунарның шилип тургаш, негеп алган хааныңар бо-дур. Дээрги-Чаяакчы силерниң хааныңарны томуйлап каан-дыр.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчыдан коргар болзуңарза, Аңаа бараан болур болзуңарза, Оон сөзүн дыңнаар болзуңарза, Ооң күзелинге удурланмас болзуңарза, силер болгаш силерни чагырып турар хааныңар Дээрги-Чаяакчыга бердингениңер ол болур. ¹⁵ А бир эвес силер Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңнавас, Ооң күзелинге удурланыр болзуңарза, силерниң өгбелериңерге удурланганы дег, Дээрги-Чаяакчы силерге удурланып үнер.

¹⁶ Ам туруп келгеш, Дээрги-Чаяакчының силерниң мурнуңарга кылыр улуг херээн көрүңер. ¹⁷ Ам тараа ажаар үе эвес чүве бе? Ам мен Дээрги-Чаяакчыже кыйгы салыптарымга, Ол диңмирээшкинниг чаъс чорудуптар^h. Ынчан силер бодуңарга хаан дилеп тургаш, кайы хире бузуттуг чорук кылып алганыңарны көрүп база билип каар силер».

¹⁸ Самуил Дээрги-Чаяакчыже кыйгы салыптарга, Ол диңмирээшкинниг чаъсты ол хүн чорудупкан. Ынчан бүгү чон Дээрги-Чаяакчыдан болгаш Самуилден дыка корткан. ¹⁹ Чон Самуилден: «Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның мурнунга чалчаларың бисти өлбезин дээш мөргүп көрүңерем. Бүгү-ле бачыгтарывыстың кырынга, боттарывыска хаан дилеп тургаш, база бир бачыг немеп алганывысты миннип тур бис» – деп дилээн.

²⁰ Самуил чонга: «Кортпаңар. Бачытты кылган-дыр силер, ам канчаар, Дээрги-Чаяакчыдан черле ойталаванар, чүрээңер ханызындан Дээрги-Чаяакчыга бараан болуп чоруңар. ²¹ Ажык-дуза чок база камгалап шыдавас хоозун бурганнарга чүдүвөңер, чүге дээрге олар чүү-даа эвес-тир. ²² А Дээрги-Чаяакчы Бодунуң өндүр улуг адын бодааш, Бодунуң чонун кагбас, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы силерни Бодунуң чону кылдыр шилип алган-дыр. ²³ Мен база Дээрги-Чаяакчының мурнунга бачыт кылбазы-биле силер дээш *мөргүүрүм соксатпас мен, силерге эки болгаш шын орукче баарын айтып бээр мен. ²⁴ А силер Дээрги-Чаяакчыдан коргуңар, Аңаа бүгү чүрээңер-биле шынчы бараан болуңар, Ол кайы хире улуг херектерни силер-биле кылганын көрүңер. ²⁵ Бир эвес багай чүве кылыр болзуңарза, силер база хааныңар узуткаттырар силер» – деп чугаалаан.

^g12:11 Өске бурунгу сөзүглелде «Бедан» эвес, а «Варак» деп бижээн.

^h12:17 Тараа ажаар үеде Палестинага кажан-даа чаъс чагбас турган.

12:11 Башт. 11:1 12:11 1 Хаан. 7:10 12:12 1 Хаан. 11:1 12:12 1 Хаан. 8:19

12:15 Лев. 26:14-15; Ы. х. к. 28:15 12:21 Ы. х. к. 11:16 12:21 1 Кор. 8:4

12:22 Ыд. ыр. 93:14; Рим. 11:2 12:23 3 Хаан. 8:36; 2 Чыл. 6:27

12:24 Ы. х. к. 10:12; Ис. 24:14 12:25 Ис. 24:20

Филистимнерге удур дайынның эгелээни

13¹ Саул үжен харлыында Израильдин хааны болу берген. Ол Израильди дөргөн ийи чыл башкарып келген¹. Саул 3 000 израильчини шилип алган: ² оларның ийи муну Саул-биле кады Михмаска база Вефил даанга турган, а арткан муңу Ионафан-биле кады Вениаминниң черинде Гивага турган. Оон өске чонну Саул аал-оранынче чандырышкан. ³ Гивага турган филистим доскуул шериин Ионафан чылча шаап каарга, оон дугайында филистимнер дыңнап кааннар. А Саул: «Еврейлер дыңназын!» – дээш, бүгү чуртка мыйыс эдиски этсип, кыйгы салыр элчилерни чорудупкан. ⁴ Филистим доскуул шериин Саулдуң чылча шаап каанын бүгү израиль чон дыңнап кааш, филистимнерниң Израильди көөр хөңнү чок апарганын билип кааш, Галгалда турар Саулче баар деп барган. ⁵ Филистимнер Израильге удур дайынга белеткени бергеннер: 3000¹ *дайынчы терге, 6000 аъттыг шериг база далай эрииниң элезини дег хөй чадаг шериг чыгылып алгаш, Бет-Авенниң чөөн талазында Михмаска турлагжып алганнар.

⁶ Израильчилер нарын байдалдыг апарганын билген, чүге дээрге шерии дайзыннарга кыстырып эгелээн. Ынчангаш олар куйларга, шырыштарга, хая-даш аразынга, оңгарларга база чоогаларга чаштынып эгелээннер. ⁷ А чамдык еврейлер *Иордан хемниң ындында Гадтың база Галаадтың девискээринче кеже бергеннер. Саул ам-даа Галгалда артып калган, а ону эдерген бүгү шерии коргуп-сүртеп турган.

⁸ Самуилдин болчап кааны чеди хүн дургузунда Саул манап келген. Самуил Галгалга келбейн турган. Ынчан шерии Саулдан дезип чоруп эгелээн. ⁹ Саул: «Бүрүн өрттедир өргүлдерни база эп-найырал өргүлдерин бээр эккелинер» – дээн. Ынчалдыр ол бүрүн өрттедир өргүлдү кылган. ¹⁰ Өргүлдүң сөөлгү ёзулалын кылып турда, Самуил чедип кээп-тир. Ынчан Саул оон-биле менидележир дээш, уткуштур үнүп келген.

¹¹ Самуил: «Чүнү кылып алганың ол?» – деп айтырган.

Саул аңаа мынча деп харыылаан: «Шериглер мени каапкаш, тарап чоруп эгеледи, а силер болчашкан үевисте келбейн бардынар. А филистимнер Михмаска чыгып эгеледилер. ¹² Ынчан мен „Филистимнер Галгалда менче халдап кээр боор. А мен ам-даа Дээрги-Чаяакчыдан алгап-йөрээшкин айтырып албаан мен“ деп бодааш, бүрүн өрттедир өргүл кылыр ужурга таварыштым».

¹³ Самуил Саулга мынча дээн: «Мугулай чүве кылган-дыр сен. Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның айтышкынын күүсетпээн-дир сен. Бир эвес Ооң айтышкынын күүсеткен болзуңза, Дээрги-Чаяакчы сээң Израильде чагыргаңны кезээ мөңгедө быжыглап каар ийик. ¹⁴ А ам сээң чагыргаң быжыг бооп шыдавас. Дээрги-Чаяакчы Бодунга сеткилинге кирер кижини тып алгаш, ону Бодунуң чонунуң чагырыкчызы

¹13:1 Бо домактың очулгазы бурунгу еврей чаңчылга даянып турар, еврей сөзүглелде ол саннар таварышпайн турар (Аж.-ч. 13:21 көр).

¹13:5 Өске бурунгу сөзүглелде «30 000» деп бижээн.

13:3 Башт. 3:27; 6:34 13:5 Ис. 11:4; Башт. 7:12 13:6 Башт. 6:2; Иов 30:6

13:8 1 Хаан. 10:8 13:13 2 Хаан. 24:10; 1 Чыл. 21:8 13:14 Ыд. ыр. 88:20-21; Аж.-ч. 13:22

кылып каар. Чүге дээрге сен Дээрги-Чаяакчының айтыышкынын күүсетпээн-дир сен». ¹⁵ Ооң соонда Самуил Галгалдан Вениаминниң черинде Гиваже чорупкан.

Саул кады чораан улузун санап көөрге, 600 хире кижиге болган чүве-дир. ¹⁶ Саул оглу Ионафан-биле база олар-биле кады арткан улус-биле Вениаминниң черинде Гивага турумчуп алганнар. А филистимнер Михмаска турлаг кылып, турумчуп алганнар. ¹⁷ Филистимнерниң турлаандан үш бөлүк шериг ол чуртту хоозурадыр сорулгалыг үнүпкен. Оларның бирээзи Офра баар оруктап Шуал девискээринче углапкан. ¹⁸ Өске бөлүк Бет-Орон оруу-биле чорупкан. А үшкүзү ээн кургаг черде Цевоим шынаазында кызыгаарже углапкан.

¹⁹ Ол үеде бүгү израиль черде дарганнар чок турган. Чүге дээрге еврейлерниң хылыш, чыда кылып аарындан филистимнер коргуп-сестип турганнар. ^{20–21} Кажан андазыннарының бистери, демир-хүүректери, айыырлары, балдылары дөгөйленип каарга, израильчилер филистимнерге баар ужурлуг турганнар. Боттарынын андазыннарының бистерин, демир-хүүректерин чидидерде, үштүң ийизи шекел мөңгүн, а балдыларын, мал сүрүкчүзүнүнүң херекселдериниң баштарын чидидерде, үштүң бири шекел мөңгүн төлээр турган. ²² Ынчангаш дайын үезинде Саул-биле арткан бүгү шериглерде хылыш-даа, чыда-даа чок болган. Хылыш болгаш чыда чүгле Саулда база ооң оглу Ионафанда бар болган чүве-дир.

Ионафанның эрес-дидим чоруу

²³ Филистим шериглерниң бир бөлүгү Михмас кежиинге чедип келген.

14 ¹ Бир-ле хүн Саулдун оглу Ионафан бодунун чепсек тудукчузу чалчазынга: «Ол чарыкта филистим турлагже чоруптаалы че» – дээн. А ачазынга ооң дугайында чугаалаваан. ² Ол үеде Саул Гива хоорайның кыдыы Мигронда гранат ыяжының адаанга турган. Ооң-биле кады 600 хире кижиге турган. ³ Оларның аразында Дээрги-Чаяакчының Силомдан келген эфодтуг *бараалгакчызы Ахия турган. (Ахия дээрге Ихаводтуң акызы Ахитувтуң оглу турган. А Ахитувтуң адазы – Финеес, кырган-адазы – Илий турган.) Ионафанның чорупканын кым-даа билбээн.

⁴ Ионафанның филистимнерже эртер кежииниң ийи талазында кадыр шиш хаялар бар турган: бирээзин Боцец, өскезин Сене дээр. ⁵ Бир хая сонгу чүктен Михмасче көрүнгөн, өскези мурнуу чүктен Гиваже көрүнгөн. ⁶ Ионафан чепсек тудар чалчазынга: «Чоруулу, кыртыжадып демдектетпээн бо хейлерниң турлаанга бараалы. Канчап билир, Дээрги-Чаяакчы биске дузалаптар чадавас. Дээрги-Чаяакчыга хөй-даа, эвээш-даа улусту дамчыштыр камгалал бээри берге эвес болур» – дээн.

⁷ Чепсек тудукчузу анаа: «Чүнү күзээр-дир сен, ону кыл. Кайнаар барыксаар-дыр сен, ынаар бар, мен сээң-биле кады мен» – деп харыылаан.

⁸ Ионафан мынча дээн: «Бис ол улустуң талазынче эрте бергеш, көскү черге туруп аар бис. ⁹ Бир эвес олар биске: „Бис силерге чеде бергичевиске чедир анаа туруңар“ – дээр болза, турган черивиске доктаай бергеш, оларже чоокшулаvas бис. ¹⁰ А бир эвес олар: „Бээр үнүп келинер“ – дээр болза, ынчан бис оларга чеде бээр бис, чүге

дээрge Дээрги-Чаяакчы оларны бистиң холдарывыска хүлээдиp бергениниң демдээ ол болур».

¹¹ Кажан олар иелээн көстүп үнүп кээрге, филистимнер: «Бо-дур, еврейлер чаштып чытканы кашпалдардан үнүп келдилер» – дээннер. ¹² Турлагда шериглер Ионафан биле ооң чепсек тудукчузун: «Бисче үнүп келинер. Силерге бир чүве чугаалаар бис» – деп кыйгырганнар. Ынчан Ионафан бодунуң чепсек тудукчузунга: «Мээң соом-биле чоруп олур. Дээрги-Чаяакчы оларны Израильдиң холунга хүлээткени ол-дур» – дээн. ¹³ Ионафан холдары-биле туттунуп, буттары-биле итгинип чорааш, үнүп эгелээн. Ооң соондан чепсек тудукчузу база үнүп келген. Ионафан филистимнерни согарга, кээп дүжүп турганнар, а чепсек тудукчузу оон соонда оларны өлүр соп чораан. ¹⁴ Ионафан биле ооң чепсек тудукчузу баштайгы халдаашкын үезинде чээрби хире кижини улуг эвес шөлдүн девискээринге өлүрүп каапкан. ¹⁵ Шөлде турлагда шериглер база бүгү доскуул шериглеринин аразында коргунчуг дүвүрээзин эгелээн. Чуртту хоозурадыр дайылдажып турган шериглер безин коргуп-сүртээн. Чер кыры сирлеш дээн, Дээрги-Чаяакчы филистимнерниң сеткил-чүректерин улуг коргуушкун-биле бүргепкен.

Израильчилерниң тиелелгези

¹⁶ Ол үеде Вениаминниң черинде Гивада Саулдун хайгыылчылары филистимнерниң турлаанда шериглер эвээжеп, ыңай-бээр маңнажып эгелээнин көрүп кааннар. ¹⁷ Саул кады турган шериглерге: «Бистиң аравыстан кым үнүп чоруй барган-дыр, хынап көрүнер» – дээн. Хынап көөрге, Ионафан биле ооң чепсек тудукчузу чок болган. ¹⁸ Саул Ахияга: «Бурганның *аптарызын эккел» – дээн. (Ынчан Бурганның аптарызы израильчилерге турган чүве-дир.) ¹⁹ Саул Бурганның бараалгакчызы-биле чугаалажып турда, филистимнерниң турлаанда хөлээзин улам күштелип эгелээн. Ынчан Саул бараалгакчыга: «Болзун че, чоор сен» – дээн.

²⁰ Саул болгаш ооң улузу чыгып алгаш, тулчуушкун болган черге чедип келген. Аңаа коргунчуг улуг дүвүрээзин болган: филистим кижини бүрүзү хылыжын чоок кижизинче аннып, бот-боттарын өлүржүп турган. ²¹ Ынчан филистимнер-биле оон мурнунда кады чораан еврейлер Саул биле Ионафанның талазында израильчилерге каттыжа бергеннер. ²² Эфрем дагларынга чаштынып чыткан бүгү израильчилер филистимнерниң дезипкенин дыңнап кааш, кады дайылдажыр дээш бодунун чонунга каттыжа берген. ²³ Дээрги-Чаяакчы ол хүн ынчалдыр израиль чонну камгалап каан. А тулчуушкун Бет-Авенниң ындынче шилчий берген.

Саулдун бодунуң шериниң чем чивес кылдыр чагааны

²⁴ Израильчилер ол хүн шагзырап турупканнар. А Саул улузунга: «Кежээ дүшпээнде, мен дайзыннарымдан өжээн негеп албаанымда, чем амзаар кижини каргаттырар» – дээш, оларның даңгыраан ап алган. Шериглерниң аразындан кымдаа чем амзаваан. ²⁵ Ынчан бүгү шерии арыгже чорупкан. А ында алаакта ары чигири бар болган. ²⁶ Арыг иштинче кирип келгеш, шериглер ары чигирин көрүп

каан. Ынчалза-даа кым-даа ону амзаваан, чүге дээрге олар каргаттырарындан коргуп турган.

²⁷ А Ионафан ачазының шериглерден даңгырак ап турганын дыңнаваан болган. Ол тудуп чораан ыяжынын ужу-биле ары чигирин ускаш, чипкен. Ооң карактары безин чырып келген. ²⁸ Шериглер аразындан бир кижичи аңаа: «Сээң ачаң: „Бөгүн чем чиир кижичи турар болза, каргаттырар“ – дээн, ынчангаш чон могап турупкан» – деп чугаалаан. ²⁹ Ынчан Ионафан мынча дээн: «Мээң ачам бодунуң улузунга багай чүве кылган-дыр. Көрүңер даан, бо бичии ары чигирин чиптеримге, мээң карактарым чырып келди. ³⁰ Бир эвес шериглер боттарының дайзыннарындан тыпкан олчазындан чип алган болза, филистимнерни оон-даа артык кыргып-хыдывас бе?»

³¹ Филистимнерни ол хүн Михмастан Айалонга чедир кыргып-хыдып келгеш, израиль шериглер аажок могап турупкан. ³² Олар боттарының олча-тывыжынче халый бергеш, хойларны, шарыларны, бызааларны ол-ла черинге өзээш, оларнын эъдин ханы-биле чип турганнар. ³³ Саулга: «Чон Дээрги-Чаяакчының мурнунга бачыт кылып тур: олар эътти ханы-биле чип тур» – деп дыңнадыпкан. Ынчан Саул: «Силер бачыт кылган-дыр силер. Ам меңээ улуг даштан чууп эккеп беринер» – дээн. ³⁴ Ооң соонда Саул мынча дээн: «Шериглерни эргий кезип чорааш, мынча денер: кижичи бүрүзү меңээ бодунуң шарызын, бодунуң хоюн эккелзин. Маңаа өзээш, маңаа чиңер, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бачыт кылбаңар, ханы-биле чивенер». Шериглер ол дүне боттарының шарыларын чедип эккелгеш, аңаа соп турганнар. ³⁵ Саул Дээрги-Чаяакчыга *өргүл салыр бедигээш аңаа тудуп каан. Ол ооң Дээрги-Чаяакчыга тургусканы бир дугаар өргүл салыр бедигээжи болур.

³⁶ Саул: «Дүне када филистимнерни сүрүп чорупкаш, даң бажынга чедир оларны чаңгыс-даа кижичи арттырбайн узуткап, үптөп алыылыңар» – дээн.

«Чүнү кылыксай-дыр силер, ону кылыңар» – деп, шериглер чугаалаан. А Бурганның бараалгакчызы: «Бургандан айтырып көрээлиңер» – дээн.

³⁷ Саул Бургандан айтырган: «Филистимнерни сүрүп чоруптайн бе? Оларны израиль чоннуң холунга хүлээдир сен бе?» Ынчалза-даа Бурган ынчан аңаа харыы бербээн. ³⁸ Ынчан Саул: «Шериг баштынчылары бээр чедип келзиннер, олар кым бөгүн бачыт кылганын тодарадып билип алзыннар. ³⁹ Израильдин Камгалакчызы, дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен: мээң оглум Ионафан безин бачыт кылган болза, ол база дораан өлүр» – дээн. Ынчалза-даа шериглер аразындан аңаа кым-даа харыы бербээн. ⁴⁰ Саул бүгү израильчилерге: «Силер шупту бир талазынга туруп алыңар, а мен оглум Ионафан-биле өске талазынга туруп алыылы» – дээн.

Шериглер: «Чүнү кылыксай-дыр силер, ону кылыңар» – деп Саулга харыылаан.

⁴¹ Ынчан Саул: «Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы! Туммим-биле^k бадыткалдан берип көрөм» – деп дилээн. Саул биле Ионафанны буруулуг деп тодараткан, а чон актыг болган чүве-дир. ⁴² Саул: «Мээң биле оглум Ионафанның

^k14:41 Туммим – Дээрги-Чаяакчының күзел-соруун тодарадыр дээш Бурганның бараалгакчыларының ажыглап турганы херексел (Хост. 28:30 көр).

аразынга төлге даштан октаптынар» – деп дилээн. Төлге Ионафанга дүшкен. ⁴³ Саул Ионафандан: «Сен чүнү канчаптың?» – деп айтырган.

Ионафан ачазынга: «Мен тудуп чораан ыяжым ужу-биле бичии ары чигири ап чипкен кижидир мен. Бо-ла-дур, ол дээш ам өлүрүм ол-дур» – деп харыылаан.

⁴⁴ Саул: «Ионафан, бөгүн өлүр ужурлуг сен! Бир эвес ындыг эвес болза, Бурган мени канчаар-даа кезетсин!» – дээн.

⁴⁵ Ынчалза-даа шериглер Саулга мынча дээн: «Израильди ол хире камгалап каан кижиди, Ионафан канчап өлүр чүвөл? Канчап-даа ындыг болбас ужурлуг! Дириг Дээрги-Чаяакчы херечи болзун: ооң бажындан чаңгыс дүк-даа черже кээп дүжүп читпес, чүгө дээрге ол Бурганның ачы-дузазы-биле ол бүгүнү кылып турган болгай». Ынчалдыр чон Ионафанны хостап алган, ол дириг арткан.

Саулдуң дайыннары болгаш өг-бүлези

⁴⁶ Ооң соонда Саул филистимнерни сүрерин соксаткан. А филистимнер бодунун черинче чоруй барганнар. ⁴⁷ Саул Израильге чагыргазын ынчалдыр быжыглап алган. Бодун долгандыр бүгү дайзыннары-биле: *моав, аммон, эдом чоннар-биле, Цованың хааннары-биле база филистимнер-биле дайылдажып турган. Каяа-даа дайылдажып тургаш, ол тиилеп аар турган¹. ⁴⁸ Саул эрес-дидим дайылдажып тургаш, амалик чонну база чылча шапкаш, Израильди эжелекчилерден хостап алган.

⁴⁹ Саул Ионафан, Иессуи база Малхисуа деп оолдарлыг турган. Ол ийи кыстыг чүве-дир: улуунуң ады – Мерова, а бичиизиниң – Мелхола. ⁵⁰ Саулдуң кадайы – Ахимаастың уруу Ахиноам турган. Ооң шерииниң даргазы – бодунуң төрөл акызы Нирниң оглу Авенир деп кижиди турган. ⁵¹ (Саулдуң адазы Кис биле Авенирниң адазы Нир Авиилдин оолдары турган.)

⁵² Саул бодунуң чагыргазының үезинде филистимнер-биле доктаамал аар-берге дайынны чорудуп турган. Бир эвес Саул кандыг-бир дайылдажып шыдаар күштүг кижиди көрүп каар болза, ону бодунче ап аар турган чүве-дир.

Амалик чонга удур дайын

15¹ Самуил Саулга: «Дээрги-Чаяакчы сени олива үзү-биле чаггаш, Бодунун израиль чонунуң хааны кылып кагзын дээш мени чорудупкан чүве – дээн. – Ам Дээрги-Чаяакчының чугаалаан сөзүн дыңна. ² Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы мынча дидир: „Израильчилер Египеттен чоруп олурда, амалик чон анаа удур чүнү кылганын, ооң оруун дозуп турганын бодап келдим. ³ Ам барып, амалик чонну чылча шаап, бүрүнү-биле узуткап каавыт. Аңаа черле өршээл көргүспе. Ооң чүзүндү-даа алба. Эр, херээжен-даа дивейн, элээди болгаш чаш-даа уруглар дивейн, инек-шары, өшкү-хой, тева, элчигенин-даа арттырбайн кыргып-хыдып кааптыңар“».

¹14:47 Өске бурунгу сөзүглелде «Ол дайзыннарын кезедир турган» деп бижээн.

14:42 Иона 1:7 14:45 2 Хаан. 14:11; 3 Хаан. 1:52; Лк. 21:18; Аж.-ч. 27:34

14:47 2 Хаан. 8:3; 10:6 14:48 1 Хаан. 15:3, 7 14:49 1 Хаан. 31:2; 1 Чыл. 8:33; 9:39; 10:1

14:49 1 Хаан. 18:17-28; 19:11-17; 2 Хаан. 3:13-16; 6:16-23 14:50 2 Хаан. 2:8

14:51 1 Хаан. 9:1; 1 Чыл. 8:33; 9:39 14:52 1 Хаан. 8:11 15:1 1 Хаан. 9:16; 10:1

15:2 Хост. 17:8-16; Ы. х. к. 25:17-19

⁴ Саул чонну Телаимге чыып эккелгеш көөрге, Израильден 200 000 база Иудеядан 10 000 чадаг шеригжи болган чүве-дир. ⁵ Саул амалик найысылалдын чоогунга чеде бергеш, шынаага кедег кылып алган. ⁶ Саул кен чонга: «Амалик улустуң аразындан аңгыланып чоруй барыңар. Оон башка силерни олар-биле кады узуткап каапсымза канчаар. Израильчилер Египеттен чоруп олурда, силер оларның шуптузунга энерел көргүскен болгай силер» – дээн. Кеннер амалик улустуң аразындан аңгыланып алганнар.

⁷ Ынчан Саул амалик чонну Хавиладан Египеттиң чоогунда Сурнун девискээрлеринге чедир чылча шаап каапкан. ⁸ Амалик хаан Агагты диригге тудуп алгаш, ооң бүгү чонун хылыш-биле кыргып-хыдып каапкан. ⁹ Ынчалза-даа Саул болгаш ооң шерии Агагты кээргээш, өршээп кааннар, эң эки шээр, бода малын, семис-шыырак хураганнарын база шупту эки малдарын кээргээш, өлүрбээннер. А чудангы, арган-дорган малды узуткап каапканнар.

Бурганның Саулдан хая көрнү бергени

¹⁰⁻¹¹ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөзүн Самуилге ажыдып: «Саулду хаан кылып каанымга Мен хараадап тур мен. Чүге дээрге ол Менден хая көрүнген, Мээң сөзүмнү дыңнаваан-дыр» – деп чугаалаан. Самуилдин хөңнү баксырааш, дүннү өттүр Дээрги-Чаяакчыга чанннып мөргүп келген. ¹² Самуил эртен эрте тургаш, Саулга ужуражыр дээш чорупкан. Саул Кармилге баргаш, анаа бодунга тураскаал тудуп кааш, Галгалче чоруй барганының дугайында Самуилге дыңнатканнар. ¹³ Самуил чедип кээрге, Саул аңаа: «Дээрги-Чаяакчы силерге ачы-буянын хайырлазын! Мен Дээрги-Чаяакчының чагыын күүсеттим» – дээн.

¹⁴ Самуил: «Мээң кулаамда хойлар болгаш шарыларның эдери дыңналып турар кандаай чүвөл?» – деп айтырган.

¹⁵ Саул: «Оларны амалик чондан эккелген. Чүге дээрге шериглер Дээрги-Бурган-Чаяакчыга өргүл кылыр дээш, денгели эң-не эки шээр, бода малды арттырып алган. Оон өскелерин бис шуптузун кыргып-хыдып каапкан бис» – деп харыылаан.

¹⁶ Самуил: «Болзун! Дүне када меңээ Дээрги-Чаяакчы чүү дээнин сеңээ чугаалап берейн» – дээрге, оозу: «Чугаалап көрүңерем» – дээн. ¹⁷ Самуил Саулга мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчы сени Израильдин хааны кылып турда, сен бодуң-на чөгенчиг кижжи мен деп турдуң чоп. Ам Израильдин аймактарының кол кижизи апаргандыр сен. ¹⁸ Сени Дээрги-Чаяакчы орукче аъткарып тургаш: „Барып, бачыттыг амаликтерни бүрүнү-биле узуткап каг, шуптузун узуткап каггыженге чедир, олар-биле дайылдаш“ деп чугаалаважык бе? ¹⁹ Чүге сен Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңнавайн, тыпкан олчаңче халый берген сен? Чүге Дээрги-Чаяакчының мурнунга багай чүве кылган сен?»

²⁰ Саул мынчаар харыылаан: «Мен Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңнааш, Ооң чоруткан черинче баргаш, амалик хаан Агагты тудуп эккелдим, амалик улусту бүрүнү-биле узуткап кагдым. ²¹ А шериглер шээр, бода малдың эң-не эки денгелдиглерин силерниң Бурганыңар Дээрги-Чаяакчыга Галгалга өргүл кылыр дээш олчалап алган чүве болгай».

²² Самуил: «Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир болгаш өске-даа өргүлдер Оон сөзүн дыңнааны дег үнелиг деп бе? Дыңнангыр болуру өргүл салырындан дээре, чагыртыры семис хой өргүүрүндан дээре болгай. ²³ А чагыртпас чорук дээрге илбишиди ышкаш бачыг-тыр, удурланыр чорук дээрге *дүрзү-бурганнарга чүдээнибиле демей-дир. Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңнаарындан ойталааның дээш, Ол сени хаан кылдыр арттыраындан ойталап каапкан-дыр» – деп чугаалаан.

²⁴ Саул Самуилден: «Дээрги-Чаяакчының сөзүн күүсетпейн, бачыг кылган-дыр мен. Силерни база дыңнаваан-дыр мен. Мен улустан корткаш, оларның сөзүн дыңнааным ол-дур. ²⁵ А ам менден мээң бачыдым адырып көр. Мээң-биле кады чоруулу. Мен Дээрги-Чаяакчыга барып мөгөйип көрейн» – деп дилээн.

²⁶ Ынчан Самуил Саулга: «Сээң-биле кады чорувас мен. Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңнаарындан ойталааның дээш, Ол сени Израильдин хааны кылдыр арттыраындан ойталап каапкан-дыр» – дээн. ²⁷ Самуил чоруур дээш хая көрнү берген. Ынчалза-даа Саул ооң шыва тонунун эдээндан туттунупкаш, ора тыртып алган. ²⁸ Самуил аңаа мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчы Израильде чагыргаңны сенден адыра тырткаш, сенден дээре өске кижиге берипкен-дир. ²⁹ Израильдин мөңгө Бурганы меге чүве чугаалавас болгаш кылган херээ дээш бодалын өскертпес. Кижилер ышкаш, кылган чүвезинге хараадаар хире эвес, Бурган-дыр ол».

³⁰ Саул оон: «Мен бачыгты кылган-дыр мен. Ынчалза-даа силер ам мени мээң чонумнун *баштыңнарының мурнунга, Израильдин мурнунга хүндүлөп, мээң-биле кады чоруптунар. Мен Дээрги-Бурган-Чаяакчыга барып мөгөйип көрейн» – деп дилээн. ³¹ Самуил Саулду барып эдертип алган, Саул Дээрги-Чаяакчыга мөгөйгөн.

³² Ооң соонда Самуил: «Амалик хаан Агагты меңээ эккелиңер» – дээн. Илчирбеле шарыттырган^m Агаг аңаа чоокшулап чедип келгеш: «Өлүмнүн айыбылы менден чайлай берген бе?» – деп айтырган. ³³ А Самуил: «Сээң хылыжың иелеринден уругларың чарып турганы дег, херээженнер аразындан сээң аваң ынчалдыр оглундан чарылың» – дээш, Агагты Дээрги-Чаяакчының мурнунга Галгалга шанчып өлүрүп каапкан. ³⁴ Оон Самуил Рамаже чоруй барган. А Саул Гивада бодунун бажыңынче чана берген. ³⁵ Ооң соонда, өлгүжеге чедир, Самуил Саул-биле журашпаан. Ынчалза-даа Самуил Саул дээш мунгарап чораан. А Дээрги-Чаяакчы Саулду Израильдин хааны кылып кааны дээш хараадаан.

Самуилдин Давидти хаан болур кылдыр чаап кааны

16 ¹ Дээрги-Чаяакчы Самуилге мынча дээн: «Израильдин хааны кылдыр Мээң хүлээп албааным Саул дээш кажанга чедир мунгарап кээр сен? Бодуннун мыйыс саванна олива үзү-биле долдуруп алгаш, чорувут. Мен сени Вифлеем чурттуг Иессейге чорудуп тур мен, чүге дээрге ооң оолдарының аразындан Мен Бодумга хаанны көрүп алдым».

^m15:32 Бо сөстөрүң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «кортканындан сирилээн» азы «идегел-биле».

² Самуил: «Мен канчап чоруптар мен? Саул ону дычнап кааш, мени өлүрүп кааптар болгай» – дээн.

Дээрги-Чаяакчы: «Инектен ап алгаш: „Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылыр дээш чедип келдим“ – деп чугаалааш, ³ Иессейни өргүл ёзулалынче чалап ал. Чүнү кылырын айтып бээримге, сен Мээң айтып бергеним кижини чаап, демдектеп каар сен» – деп чугаалаан.

⁴ Дээрги-Чаяакчы чүү дээнил, Самуил шак-ла ынчалдыр кылган. Кажан ол Вифлеемге чедип кээрге, хоорайның *баштыңнары аңаа уткуштур девидеп үнүп келгеш: «Эп-найыралдыг келдинер бе?» – деп айтырганнар. ⁵ Ол: «Ийе, Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылыр дээш эп-найыралдыг келдим. Ыдыктанып-арыгланып алыңар, мээң-биле кады өргүл ёзулалынга киржинер» – дээн. Иессейни база оон оолдарын ыдыктап кааш, оларны өргүлче чалаан.

⁶ Олар чедип кээрге, Самуил Элиавты көрүп кааш, «Дээрги-Чаяакчының шилип алган кижизи бо болгай аан» деп бодаан. ⁷ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы Самуилге мынча дээн: «Оң даштыкы хевиринче болгаш дурт-сынының узунунче көрбе. Ону Мен хүлээп албаан мен. Мен кижилер дег эвес мен. Кижилер улустуң арын-шырайынче көөр, а Дээрги-Чаяакчы улустуң чүрөөнче көөр». ⁸ Иессей Авинадавты Самуилге кыйгырып эккеп бээрге, оозу: «Дээрги-Чаяакчы бо кижини шилип албаан-дыр» – дээн. ⁹ Иессей Самуилге Шамманы эккээрге: «Дээрги-Чаяакчы мону база шилип албаан-дыр» – дээн. ¹⁰ Шак ынчалдыр бодунуң чеди оглун чедирерге, Самуил Иессейге: «Бо оолдардан Дээрги-Чаяакчы кымны-даа шилип албаан-дыр» – деп чугаалаан.

¹¹ Ынчан Самуил Иессейден: «Оолдарыңар шуптузу мында бе?» – деп айтырган. Иессей: «Бичези база бар. Ол хой кадарып чоруй барган-дыр» – деп харыылаан.

Самуил: «Ону сүрдүрүп эккелем. Ол бээр чедип келгиже, бис чемненмес бис» – дээн. ¹² Иессей биче оглун сүрдүрүп эккелген. Ол кызыл-сарыг баштыг, чараш карактарлыг, чараш шырайлыг оол болган. Дээрги-Чаяакчы Самуилге: «Ол-дур. Тургаш, ону чаап каг» – дээн. ¹³ Самуил олива үстүг мыйысты алгаш, ону акылары көрүп турда, чаап каан. Ол хүнден эгелээш, Дээрги-Чаяакчының *Сүлдези Давидти бүргөп алгаш, оон адырылбаан. А Самуил ооң соонда Рамаже чорупкан.

Давидтин Саулга бараан болуп эгелээни

¹⁴ А Саулдан Дээрги-Чаяакчының Сүлдези адырлы берген. Ону Дээрги-Чаяакчының ыдыпканы каржы сүнезин аажок дүвүреди берген. ¹⁵ Саулдун дүжүметтери аңаа мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчыдан келген каржы сүнезин силерни аажок дүвүредип турар-дыр. ¹⁶ Бистиң дээргивис, бодуңарның мурнуңарда турар чалчаларыңарга, бистерге, чадаганга тергиин ойнаар уран хөгжүмчү кижиден тып эккээр кылдыр дужаалдан берип калыңар. Кажан каржы сүнезин Бургандан чедип кээрге, ол кижини хөгжүмге ойнап тургаш, силерни оожургадыр».

16:5 Иов 1:5 16:6 1 Хаан. 17:13; 1 Чыл. 2:13-15; 2 Чыл. 11:19

16:7 3 Хаан. 8:39; У. ч. 21:2; Иер. 11:20 16:9 2 Хаан. 13:3; 21:21; 1 Чыл. 2:13; 20:7

16:13 1 Хаан. 10:1 16:13 Сан. 24:2 16:14 Башт. 9:23

¹⁷ Саул дүжүметтеринге: «Тергийн ойнаар уран хөгжүмчү кижиден менээ тып эккеп беринер» – деп чугаалаан.

¹⁸ Ынчан ооң дүжүметтеринин бирээзи: «Мен Вифлеем чурттуг Иессейниң бир оглун көргөн мен. Ол хөгжүмге ойнап билир, эрес-дидим болгаш дайылдажып билир, өскүр-дылгыр, көрүштүг кижиги; Дээрги-Чаяакчы ооң-биле кады чоруур» – дээн.

¹⁹ Саул бодунуң төлээлерин дамчыштыр Иессейге: «Хой кадарып турар оглун Давидти менче чорудувут» – деп сөгледипкен.

²⁰ Иессей хлебти, көгээржикке араганы элчигенге чүдүргөш, бир анай бергөш, оглу Давидти Саулче чорудупкан. ²¹ Давид Саулга чедип келгөш, аңаа бараан болуп эгелээн. Ол Саулга дыка таарышкан болгаш, ооң чепсек тудукчузу болу берген. ²² Саул Иессейге: «Давид менээ бараан болуп тургай аан, чүге дээрге ол мээң ээ көрүүшкүнүмнү чедип алган-дыр» – деп сөгледипкен. ²³ Кажан Бурганнын чорутканы сүнезин Саулду эргип кээрге, Давид хөгжүмге ойнап эгелээр. Ынчан Саулга чиик болгаш эки апаар, каржы сүнезин оон ойлап чоруй баар болган.

Давидтиң Голиафты тиилээни

17 ¹ Филистимнер дайылдажыры-биле богтарының шериглерин бөлүп, Иуданың аймааның черинде Сохога чыгып келгөш, Сохо биле Азеканың аразында Эфес-Даммимге турлаг кылгаш, турумчуп алганнар. ² А Саул болгаш израильчилер чыгып алгаш, Эла шынаазынга турлаг кылгаш, филистимнерге удур дайынга белеткени бергеннер. ³ Филистимнер бир талазында дагга, а израильчилер өске талазында дагга быжыгланып алганнар, оларның ортузунда шынаа бар чүве-дир.

⁴ Филистимнерниң турлаандан Геф чурттуг Голиаф деп аттыг күчүтен чааскаан үнүп келген: ооң узуну алды кыры болгаш бир сөөм турган. ⁵ Бажында хүлер куяк бөрттүг, куяк хеп кеткен, ооң хүлер куяк хевиниң деңзизи 5000 шекел, ⁶ буттарында хүлерден кылган бут камгалаар хептиг, эгин артында хүлер дозуг-камгалалдыг. ⁷ Ооң чыдазының чоону пөс-таавычыларның өзек ыяжы дег турган. А чыдазының демир бажының деңзизи 600 шекел чүве-дир^а. Ооң мурнунда дозуг-камгалал тудукчузу чоруп олурган. ⁸ Голиаф үнүп келгөш, израиль шериглерже мынча деп алгырып чораан: «Чүү дээш дайылдажып үнүп келдинер? Мен филистим кижиги мен, а силер Саулдуң кулдары эвес-тир силер бе? Араңардан мээң-биле тутчур кижиден шилип алынар, ол мээң чанымче чедип келзин. ⁹ Бир эвес ол мээң-биле месилдешкеш, мени өлүрүп каар болза, бис силерниң кулдарыңар болур бис. Бир эвес мен тиилээш, ону өлүрүп каар болзумза, силер бистиң кулдарывыс болуп, биске бараан болур силер». ¹⁰ Оон ыңай ол: «Бөгүн мен Израильдин шерииниң адын баксырадып каар мен. Бир кижиден үндүрүнер, ооң-биле тутчуп көрейн» – дээн. ¹¹ Филистим кижиниң ол чугаазын Саул болгаш бүгү израильчилер дыңнааш, шупту коргуп, аажок девидей бергеннер.

^а17:4-7 Амгы үениң хемчээли-биле болза, Голиафтың дурту үш метр ажыг, ооң куяк хеви бежен чеди хире килограмм, а чыдазының бажының деңзизи чеди хире килограмм турган.

¹² Давид дээрge Иуданың черинде Вифлеем чурттуг Иессей деп аттыг эфрат^o кижиниң сес оглунуң бирээзи турган. Иессей Саулдуң чагыргазының үезинде кырып калган турган. ¹³ Иессейниң үш улуг оглу Саул-биле кады дайынче чорупкан. Дайынче чорупкан үш оглунуң аттары бо-дур: улуу – Элиав, ийи дугаары – Авинадав, үшкүзү – Шамма. ¹⁴ Давид эң-не хеймери турган. Үш улуг акызы Саул-биле дайын чоруптарга, ¹⁵ Давид Саулдан чоруткаш, ачазының шээр малын кадарар дээш, Вифлеемче чанып келген чүве-дир.

¹⁶ Филистим Голиаф дөргөн хүн иштинде эртен, кежээ бодун көөргедип келген. ¹⁷ Иессей бир катап оглу Давидке: «Бир эфа хооруп каан үрезинерден база он хлебтен ап алгаш, турлагда акыларыңга дүрген аппарып бер. ¹⁸ А бо он быштакты муң шериг баштыңчызынга бергеш, акыларыңның амыр-кадыын айтыргаш, ону бадыткаар демдектен эккел. ¹⁹ Олар Саул болгаш бүгү израильчилер-биле Эла шынаазыңга филистимнер-биле тулчур-дур» – дээн. ²⁰ Давид эртен эрте тургаш, таңныылга хойларын хүлээдип кааш, чүгүгүн алгаш, ачазының дужааганын ёзугаар чорупкан. Ол израиль турлагга чедип келгенде, шериглер чыскаалыпкан, алгы-кышкылыг тулчуушкунче үнеринге белеткенип турган. ²¹ Израильчилер болгаш филистимнер бот-боттарыңга удурланыштыр чыскаалып алганнар. ²² Давид тудуп чораан чүгүгүн таңныылга арттырып кааш, чыскаалганнарга чеде бергеш, акыларының амыр-кадыын айтырган.

²³ Давид акылары-биле чугаалажып турда, Геф чурттуг Голиаф деп аттыг филистим күчүтөн бодунуң демги-ле сөстерин катап чугаалаан. Давид ону дыңнап каан. ²⁴ Израильчилер ол кижини көрүп кааш, шупту аажок коргуп, оон дезип халчып турганнар. ²⁵ Олар мынча дижип турганнар: «Дуу ол үнүп келген кижини көрүп тур силер бе? Ол Израильди кочулаар дээш үнүп келген кижидир. Ол кижини өлүрүп каар кижиде турар болза, ону хаан хөй өнчүлүг аажок бай кылып каар ийик, аңаа уруун кадай кылдыр бергеш, ооң ада төрелин Израильге албан-хүлээлгезинден хостуг кылып каар ийик». ²⁶ Давид чанында турган улустан: «Бо филистим кижини өлүрүп кааш, Израильдин адын камгалап каар кижини канчаарыл? Дириг Бурганның аг-шеринин базынчактаар хире кыртыжадып демдектетпээн филистим чүү апарганыл бо?» – деп айтырган. ²⁷ Чон аңаа ол кижини өлүрүп каар болза, кандыг болурунуң дугайында демги-ле сөстери катап чугаалаан.

²⁸ Давидтиң улуг акызы Элиав ооң чон-биле чугаазын дыңнап кааш, дунмазынга хорадап чугаалаан: «Бээр чүге чедип келген сен, каш хоюңну ховуда кымда арттырып кааның ол? Сээң бодунуң өрү көрдүнериңни болгаш чүрээң хейлин билир мен. Сен тулчуушкун көөр дээш келген-дир сен». ²⁹ Давид акызыңга: «Чүнү канчапкан кижиде мен? Мээң чугаалаан сөстериң дээш ажынып тур сен бе?» – дээн. ³⁰ Давид акызыңдан хая көрнү бергеш, өске кижиге демги-ле сөстериң катаптаарга, чон база шак-ла ынчаар харыылаан.

³¹ Давидтиң чугаалаан сөстериң дыңнаан улус Саулга дамчыдыптарга, ол ону кыйгырыпкан. ³² Давид Саулга: «Ол филистим кижиде дээш кымның-даа хөңнү баксыравазын. Силерниң чалчаңар мен ооң-биле барып тутчуп көрейин» – дээн.

^o17:12 Эфрат – Вифлеемге чурттап чораан төрөл бөлүктүн ады (Руф 1:2 көр).

³³ Саул Давидке: «Ол филистимге удур сен туржуп шыдавас сен, чүге дээрге сен ам-даа чаш оол-дур сен, а ол кижии аныяк назынындан тура дайынчы кижии-дир» – дээн.

³⁴ Ынчан Давид Саулга мынча деп харыылаан: «Силерниң чалчаңар мен ачамның хоюн кадарып чорумда, одардан арзылаң азы адыг хой аптар таварылгалар турган. ³⁵ Ындыг таварылгада мен араатанның соондан сүрүп маңнапкаш, олче халдай бергеш, ооң аспаандан хоюмну былаап ап турган мен. А бир эвес ол менче халып кээр болза, ооң селбегер дүгүнден туткаш, ойтур октааш, өлүрүп каар турган мен. ³⁶ Силерниң чалчаңар мен арзылаңны-даа, адыгны-даа өлүрүп чораан мен. Ол кыртыжадып демдектетпээн филистим-биле база ынчаар аажылаар мен, чүге дээрге ол дириг Бурганның аг-шериин базынчактап турар-дыр». ³⁷ Оон ыңай Давид: «Мени арзылаң болгаш адыгның аспаандан адырып ап чораан Дээрги-Чаяакчы ол филистимниң холундан база адырып аар-ла ыйнаан» – дээн.

Саул Давидке: «Бар че, Дээрги-Чаяакчы сээң-биле кады-ла болзунам» – дээш, ³⁸ аңаа бодунуң хөйлеңин, бажыңга хүлер куяк бөргүн база куяк хевин кедирип каан. ³⁹ Давид Саулдун хевин кеткеш, хылыжын астып алгаш, кылаштап эгелээн, ынчалза-даа ындыг ок-чепсекке, хепке ол чаңчыкпаан турган. Оон Давид Саулга: «Ындыг хептиг кылаштап шыдавас, чаңчыкпаан-дыр мен» – дээш, ол бүгүнү уштуп каапкан.

⁴⁰ Давид даянгыгыжын холунга тудуп алгаш, дамырак сугдан беш хоюг даш шилип алгаш, оларны ап чорааны кадарчылаарда тудар хавынга суп алган. Давид филистим кижиге удур холунда хаптыг, даш октаар хөм баглыг үнүпкен. ⁴¹ Филистим база удур үнүпкен. Ол Давидче чоокшулап кел-ле чыткан, а ооң мурнунда дозуг-камгалал тудукчuzu чоруп орган. ⁴² Филистим Давидче кыжырыг-биле көргөн, чүге дээрге ол аныяк, аяңныг болгаш чараш болган.

⁴³ Филистим кижии Давидке: «Менче чүге даянгыгыш тудуп алган кел чыдыр сен? Ыт-тыр мен бе мен?» – дээш, Давидти бодунуң бурганнарының аттары-биле кармаан. ⁴⁴ Оон филистим кижии Давидке: «Менче чоокшулап келем, сээң мөчү-сөөгүңнү мен дээрниң куштарыңга база ховунун аңнарыңга каап берейн» – дээн.

⁴⁵ А Давид филистимге: «Сен меңээ удур хылыштыг, чыдалыг, дозуг-камгалалдыг кел чор сен, а мен сеңээ удур сээң кыжырып турганың израиль шеригниң Бурганы, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының ады-биле бар чор мен. ⁴⁶ Бөгүн Дээрги-Чаяакчы сени мээң холумга хүлээдип бээр. Мен сени өлүргеш, бажыңны ооруп каар мен. Оон филистим шериглерниң мөчү-сөөгүн дээрниң куштарыңга база черниң аңнарыңга каап бээр мен. Ынчан бүдүн делегей Израильде Бурган бар дээрзин билип алыр. ⁴⁷ Мында чыгып келген бүгү кижилер Дээрги-Чаяакчының тиелеп аарыңга хылыш болгаш чыда-даа херек чок деп билип алзын. Ол Боду-ла тиелеп аар, ынчангаш Ол силерни бистиң холдарывыска хүлээдип бээр» – деп харыылаан.

⁴⁸ Кажан филистим туруп келгеш, Давидче чоокшулап олурда, Давид филистимге уткуштур чыскаалган шериглерниң талазынче дүргөн маңнапкан. ⁴⁹ Давид хавынче холун суккаш, оон даш ап алгаш, филистимче хөм баг-биле октаптарга, дажы ооң хаваанче кадалы бээрге, ол кижии черже доңгая барып дүшкен. ⁵⁰ Ынчалдыр

Давид филистимни даш октаар хөм баг болгаш даш-биле тиилеп алган. Ол холунга хылыш безин тутпайн, тиилээш, филистимни өлүрүп каан. ⁵¹ Давид филистим кижиге халып чеде берип, филистим кижиниң кырынче үне халааш, ооң хылыжын хынындан ужулгаш, бажын одура шаап, өлүрүп каан. Филистимнер маадырының өлүп калганын көргөш, дезипкеннер.

⁵² Израиль болгаш Иудеяның улузу тура халчып келгеш, филистимнерни алгы-кышкы-биле Гефтин^Р ужунга база Экроннуң хаалгазының аксынга чедир сүргеннер. Аштырган филистимнер Шаарим оруунда Гефке база Экронга чедир кырылганнар. ⁵³ Израильчилер филистимнерни сүрүп-сүрүп, ээп келгеш, оларның турлаан үптөп каапканнар. ⁵⁴ Давид филистим кижиниң бажын Иерусалимче аппаратан, а ооң ок-чепсээн чадырынга салып алган.

⁵⁵ Филистимге удур үнүп келген Давидти көргөш, Саул шериг даргазы Авенирден: «Авенир, бо оол кымның оглул?» – деп айтырган. Авенир: «Хааным узун назылазын, билбес мен» – деп харыылаан. ⁵⁶ Хаан: «Бо оол кымның оглул деп барып айтырзыңза» – дээн. ⁵⁷ Давид филистим кижини тиилеп кааш чоруп олурда, Авенир ону эдерттип алгаш, Саулга эккелген. Ол филистимниң бажын тудуп алган чораан. ⁵⁸ Саул оон: «Кымның оглу сен, оол?» – деп айтырган. Давид: «Силерниң чалчаңар Вифлеем чурттуг Иессейниң оглу мен» – деп харыылаан.

Ионафан биле Давидтиң найыралы

18 ¹ Давид Саул-биле чугаалажып доозупканда, Саулдуң оглу Ионафан Давидтиң сагыш-сеткилин бодунуу дег билип, аңаа ынак апарган. ² Ол хүн Саул Давидти бодунче ап алгаш, ачазының бажыңынче чандырбаан. ³ А Ионафан Давид-биле эп-найыралдың дугуржулгазын кылып алган, чүге дээрге ол ооң сеткил-сагыжын бодунуу дег билип, аңаа ынак апарган. ⁴ Ионафан бодунуң кедип чорааны даштыкы хевин ужулгаш, Давидке берипкен. Бодунуң хөйлецин, хылыжын, чазын, курун база аңаа берипкен. ⁵ Саул Давидти кайнаар-даа чорудуларга, ол чүнү-даа угаан-сарыылдыг кылып турган. Ынчангаш Саул ону шериг улустуң даргазы кылып каан. Бүгү чонга болгаш Саулдуң дүжүметтеринге ол тааржыр болган.

Саулдуң Давидке адааргай бергени

⁶ Давид филистим кижини тиилеп каанының соонда шериглер чанып олурда, Израильдин бүгү хоорайларының херээженнери Саул хаанга уткуштур ыр-шоорлуг, хөглүг самнап, хөгжүм херекселдери-биле ойнап үнүп кээп турганнар. ⁷ Ойнап-хөглээн херээженнер мынча деп ырлажып турганнар: «Саул муң-муң кижини, Давид түмен-түмен кижини тиилеп каан-дыр!» ⁸ Саулга ындыг чугаа дыңнаары анчыг болган, ынчангаш ол аажок хорадааш: «Давидке түмен-түмен, а меңээ чүгле муң-муң кижилер онаап турар-дыр. Аңаа ам чүгле хааннаары четпейн турар-дыр» – дээн. ⁹ Ол хүнден эгелээш, Саул Давидче каразып көөр апарган.

Р17:52 Өске бурунгу сөзүглелде «Гэф» эвес, а «шынаа» деп бижээн.

17:50 2 Хаан. 23:21 **17:52** Исис. 15:36 **17:54** 2 Хаан. 5:6

17:55 1 Хаан. 14:51; 2 Хаан. 2:8 **18:1** 1 Хаан. 20:17; 2 Хаан. 1:26 **18:6** Хост. 15:20

18:7 1 Хаан. 21:11; 29:5

¹⁰ Даартазында Саулду Бурганнын чорутканы каржы сүнезин бүргеп алырга, ол бодунуң бажыңынга өттүр билип медеглеп чоруп турган. Ол өйдө Давид, оон мурнунда хүннерде дег, хылдыг хөгжүмгө ойнап орган. Ынчан Саулдун холунга чыда туттунуп келген чүве-дир. ¹¹ Саул чыданы: «Давидти ханага чыпшыр кадаптайн адырам» деп бодааш, октапкан. Ынчалза-даа Давид ону ийи катап былдапкан. ¹² Саул Давидтен коргар апарган. Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы Давид-биле кады болган, а Саулдан Ол ойталап каапкан. ¹³ Ынчангаш Саул Давидти бодунуң чанындан ыраткаш, ону муң шериг баштыңчызы кылып каан. Давид шериглерниң дайынчы херектерин удуртуп турган. ¹⁴ Давид чүнү-даа кылганда, чедимчелиг болуп келген. Дээрги-Чаяакчы ооң-биле кады болган. ¹⁵ Саул оон чедимчезин көргөш, оон дыка коргуп турган. ¹⁶ А бүгү Израиль болгаш Иудея аңаа ынак апарган, чүгө дээрге ол чоннуң дайынчы херектерин удуртуп турган.

Саулдун уруун Давидтиң кадай кылдыр алганы

¹⁷ Саул Давидке мынча дээн: «Бо мээң улуг уруум Мерова-дыр. Ону мен сеңээ кадай кылдыр бээр мен. Сен чүгле эрес-дидим болуп, Дээрги-Чаяакчынын дайыннарын чорудуп көр». Шынында Саул: «Давидтиң амы-тынын мээң холум эвес, филистимнерниң холу үскей аан» деп бодап алган. ¹⁸ Ынчалза-даа Давид Саулга: «Хаанның күдээзи болур хире кым-дыр мен мен? Мээң төрөл бөлүүм-даа, адамның ук-төөгүзү-даа Израильде билдингир деп бе?» – дээн. ¹⁹ Давидке Саулдун уруу Мерованы кадай кылдыр бээр дээрге, ону Мехола чурттуг Адриэлге шагда-ла кадай кылдыр берипкен болган.

²⁰ Ынчалза-даа Саулдун өске уруу Мелхола Давидке ынакшый берген чүве-дир. Ол дугайын Саул дыңнап кааш, аңаа аажок таарзынган. ²¹ Саул: «Мелхоланы Давидке кадай кылдыр бээримге, ол аңаа дузак апаар. Ынчан ол филистимнерниң холунче кире бээр» деп бодап алган. Ол Давидке: «Сен мээң-биле ам өске уруумну дамчыштыр төрелдежир сен» – дээн. ²² Саул бодунуң дүжүметтеринге: «Давидке: „Хаан сенче ээ көрнүп турар-дыр. Оон дүжүметтери шупту сеңээ ынак-тыр. Хаан-биле төрелдежип көр“ – деп бүдүү чугаалаңар» – деп дужааган.

²³ Саулдун дүжүметтери ол сөстөрниң шуптузун Давидтиң кулаанга чедирерге, Давид оларга: «Хаанның күдээзи болуру белен херек деп бодаар силер бе? Мен дээрге яды болгаш көскү эвес кижидир мен» – дээн. ²⁴ Дүжүметтер Саулга Давидтиң сөстөрүн дамчыдып чугаалааннар.

²⁵ Саул: «Ынчаарга Давидке: „Хаан сенден уруу дээш суй белек негевес. Сен чүгле хаанның өжээнин негеп, чүс филистим кижини өлүргөш, бадыткалы кылдыр олардан үзе кезип алган кештерни эккеп көргүзөр ужурлуг сен“ – деп чугаалаңар» – дээн. Саул ынчалдыр Давидти филистимнерниң холу-биле чок кылып каар деп бодаан.

²⁶ Дүжүметтер хаанның сөстөрүн Давидке чугаалаарга, Давид хаанның күдээзи болурунга таарзына берген. ²⁷ Айтып каан хүннери төнмээнде-ле, Давид бодунуң шериглери-биле чоруткаш, 200 филистимни өлүргөш, олардан үзе кескен кештерни

18:10 1 Хаан. 16:14 **18:14** 2 Хаан. 7:9 **18:17** 1 Хаан. 14:49; 17:25 **18:17** 1 Хаан. 25:28

18:18 Башт. 6:15; 1 Хаан. 9:21; 2 Хаан. 7:18 **18:19** 2 Хаан. 21:8 **18:25** Э. д. 34:12

18:25 2 Хаан. 3:14

шуптузун хаанга, ооң күдээзи болур дээш, эккелген. Саул уруу Мелхоланы Давидке кадай кылдыр берипкен.

²⁸ Саул Дээрги-Чаяакчы Давид-биле кады деп чүвени билген, көргөн. Оон аңгыда уруу Мелхола Давидке ынак дээрзин билген. ²⁹ Саул Давидтен оон-даа артык коргар апарган болгаш ооң бүгү назынында дайзыны болу берген. ³⁰ Кажан филистимнерниң баштыңчылары дайын чорудуп үнүп кээрге, эгезинден эгелээш, Давид Саулдуң өске дүжүмөттеринден чедимчелиг болуп келген. Ынчангаш оон ады аажок алдаржый берген.

Саулдуң Давидти истеп-сүрүп эгелээни

19 ¹ Саул бодунуң оглу Ионафанга болгаш дүжүмөттеринге Давидти өлүрүп кааптарының дугайында чугаалап турган. Ынчалза-даа Давид Саулдуң оглу Ионафанның сеткилинге кирип турган. ² Ионафан Давидке: «Мээң ачам Саул сени өлүрер арга дилеп турар-дыр. Даарта оваарымчалыг бол, кандыг-бир черже чашты бер. ³ А мен ачам-биле ховуже үне бергеш, ооң чанынга турар мен. Сээң чаштына берген чериңниң чоогунга ачам-биле сээң дугайында чугаалашкаш, ооң чүү дээнин сеңээ чугаалап бээр мен» – дээн.

⁴ Ионафан ачазынга Давидтиң дугайында эки чүүлдерни чугаалаан. Ол ачазынга: «Хаан бодунуң чалчазы Давидке удур бачыт кылбас-ла ыйнаан, чүге дээрге ол силерге удур кандыг-даа багай чүве кылбаан-дыр. Ооң кылып турар херектери шупту силерге ажыктыг-дыр. ⁵ Филистим күчүтөнни өлүрер деп тура, ол бодунуң амы-тынын артынга каапкан-дыр. Ынчан Дээрги-Чаяакчы бүгү Израильге улуг тиилелге берди. Силер ол бүгүнү көргөш, өөрүп-амырап турдунар. Ам чүү дээш буруу чок кижиге удур бачыт кылып, чылдагаан чок черге Давидти өлүрер деп турарыңар ол?» – дээн.

⁶ Ионафанның сөзүн дыңнааш, Саул: «Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле дангыраглап тур мен: Давид өлбөс» – деп сөзүн берген. ⁷ Ионафан Давидти кыйгыргаш, ол болган чугааны дамчыткаш, ону Саулга эккелген. Саул Давид-биле оон мурнунда дег ээлдек чугаалашкан.

Мелхоланың Давидти камгалап кааны

⁸ База катап дайын эгелээн. Давид филистимнерге удур тура халааш, оларны чылча шаап каапкан. Филистимнер оон дезип чорупканнар. ⁹ Бурганның чорутканы каржы сүнезин Саулду эргип келгенде, ол бажыңынга олурган. Ол холунга чыда тудуп олурган, а Давид ол өйде хылдыг хөгжүмге ойнап олурган чүве-дир. ¹⁰ Саул Давидти ханага чыпшыр кадаптар бодаан, ынчалза-даа демгизи былдаптарга, чыда ханаже кадалы берген. А Давид ол дүне дезипкеш, чаштына берген. ¹¹ Саул айбычыларын Давидтиң бажыңынче чорудупкаш, ону кедеп тургаш, эрген өлүрүп кааптарын дужааган. Ынчан Давидтиң кадайы Мелхола: «Сен бо дүне амы-тының камгалап, чашты бербес болзунза, эрген өлүртүп аар сен» – дээн. ¹² Мелхола Давидти сонгадан үндүрүптөргө, ол амы-тынын камгалап десе берген. ¹³ Мелхола *дүрзү-бурганны алгаш, орунунга чыттыргаш, ооң бажыңга өшкү кежи салгаш,

хеп-биле шуглап каан. ¹⁴ Саул Давидти эккелзин дээш айбычыларын чорудуптарга, Мелхола: «Ол аарып турар» – дээн. ¹⁵ Саул айбычыларын Давидти дилеп тывары-биле катап чорудупкаш: «Ону өлүрөр кылдыр орун-дөжээ-биле кады эккелиңер» – дээн. ¹⁶ Саулдуң айбычылары чедип келгеш көөрге, орунда дүрзү-бурган, а оон бажында өшкү кежи чыткан.

¹⁷ Саул Мелхоладан: «Чүге мээң дайзынымны дестирип чорудупкаш, мени мегелээниң ол?» – деп айтырган.

А Мелхола ачазынга: «Ол меңээ: „Мени салбас болзунца, сени өлүрүп кааптар мен“ – диди» – дээн.

Давидтиң Самуилче дезипкени

¹⁸ Давид ынчалдыр дезип камгалангаш, Рамада Самуилге чедип келгеш, Саулдун ону канчанганын шуптузун чугаалап берген. Оон Самуил-биле чорупкаш, Наватка доктааган. ¹⁹ «Давид Раманың Наватта барган» деп Саулга дыннадыпканнар. ²⁰ Саул айбычыларын Давидти эккээр кылдыр чорудупкан. Кажан олар өттүр билип медеглеп чыылган *Бурганның медээчилерин болгаш оларны башкарып турган Самуилди көрүп каарга, Бурганның *Сүлдези Саулдуң айбычыларын бүргей бээрге, олар өттүр билип медеглеп эгелээннер. ²¹ Ол дугайын Саулга дыннадыптарга, ол өске айбычыларын чорудуптарга, олары база өттүр билип медеглеп эгелээннер. Үш дугаарында айбычыларын чорудуптарга, олар база өттүр билип медеглеп турганнар.

²² Саул Рамаже боду чорупкан. Сефте улуг кудук чанынга чеде бергеш: «Самуил биле Давид кайдал?» – деп айтырарга, аңаа: «Раманың Наватта» – деп харыылааннар. ²³ Саул Рамада Наватче чорупкан. Бурганның Сүлдези ону бүргей бээрге, ол чоруп ора, Рамада Наватка келгигеже чедир өттүр билип медеглеп турган. ²⁴ Ол база идик-хевин уштуп каапкаш, Самуилдиң мурнунга чүвени өттүр көрүп медеглеп турган. Ол хүнзедир база ол дүннү өттүр чанагаш чыткан. («Таанда Саул база Бурганның медээчилериниң аразында бе?») дижир чугаа ол болуушкундан тывылган.)

Ионафанның Давидке дузалааны

20 ¹ Давид Раманың Наваттан дезипкеш, Ионафанга чедип келгеш: «Сээн ачаның мурнунга бачыттыг чүнү кылыпкан кижиле мен? Чүнү канчапкан, чүнү үүлгедипкен мен? Чүү дээш ачаң мени өлүрөр деп турар кижиле?» – деп чугаалаан.

² Ионафан аңаа: «Чок, сен өлбөс сен. Ачам меңээ чугаалавайн, кандыг-даа херек кылбас ужурлуг. Ачам менден ону чүү дээш чажырар деп? Ол ынчанмас» – дээн.

³ Давид: «Сээн ээ көрүүшкүнүңнү чедип алганымны ачаң эки билер, ынчангаш ол иштинде: „Ол дугайын Ионафан билбезин, оон башка хомудай бээр“ деп бодап алган боор. Дириг Дээрги-Чаяакчының-даа, сээн-даа адыңар-биле даңгыраглап тур мен: мээң өлүмүм мыяда-дыр» – деп чугаалаан.

⁴ Ионафан Давидке: «Сен чүнү күзей-дир сен, ону сен дээш кылыр мен» – дээн.

⁵ Давид Ионафандан: «Даарта ай чаазы-дыр^а. Мен хаан-биле кады чөмөннир ужурулуг мен. Сен мени салывыт, мен ховуга үш хондур, кежээге чедир чашты берейн. ⁶ Бир эвес ачаң мени айтырза, сен: „Давид менден чөпшээредип алгаш, бодунуң хоорайы Вифлеемче чорупту. Чүге дээрге аңаа ооң төрөл бөлүүнүң бо чылгы өргүл салыр хүннери болур дээр-дир“ – деп чугаала. ⁷ Бир эвес ол: „Ындыг-дыр“ – дээр болза, сээң чалчаң меңээ эки болур. А бир эвес ол ажынып эгелээр болза, каржы херекти ол шийтпирлээр дээрзин билип ал. ⁸ Сен бодунуң чалчаңга энерелден көргүс, чүге дээрге сен чалчаң-биле Дээрги-Чаяакчының мурнунга дугуржулга кылган болгай сен. Бир эвес мен кандыг-бир буруу кылган болзумза, мени сен бодуң өлүрүп каавыт. Ачаңга мени чедирген херээн чүү боор?»

⁹ Ионафан Давидке: «Ындыг чүве канчап-даа болбас! Бир эвес ачам сенээ удур кандыг-бир каржы үүлгедиг бодап алганын билип алзымза, ол дугайында сенээ канчап дамчытпас кижини мен» – дээн.

¹⁰ Давид: «Бир эвес ачаң сенээ каржы харыы бээр болза, ону меңээ кым дамчыдарыл?» – деп Ионафандан айтырган.

¹¹ Ионафан: «Ховуже үнээлем» – деп Давидке чугаалаарга, олар иелээн ховуже чорупканнар. ¹² Ионафан Давидке мынча дээн: «Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен: соңгузу хүн бо-ла үеде ачамның байдалын көөр мен. Бир эвес ооң сенээ хамаарылгазы эки болза, мен сенче дыңнадыкчы чорудупкаш, ол дугайын чугаалаар мен. ¹³ Бир эвес мээң ачам сенээ хамаарыштыр багай чүве кылыр деп бодап алган болза, дыңнадыпкаш, сени салып чорудуптар мен. Ынчан сен тайбың чоруптар сен. Бир эвес ындыг эвес болза, Дээрги-Чаяакчы мени канчаар-даа кезеткей аан! Дээрги-Чаяакчы мээң ачам-биле кады чорааны дег, сээң-биле кады болзун. ¹⁴ А сен база, мен дириг-ле артсымза, Дээрги-Чаяакчының энерелин меңээ көргүзүп көр. ¹⁵ А бир эвес мен өлүп калзымза, мээң салгалымга энерелиң көргүзеринден ойталавайын көр. Дээрги-Чаяакчы Давидтин дайзыннарын шуптузун чер кырынга узуткап кааптар үеде безин оон ойталавайын көр».

¹⁶ Ионафан ынчалдыр Давид болгаш ооң салгалы-биле керээ чарып алгаш: «Дээрги-Чаяакчы Давидтин дайзыннарындан өжээнин негеп аар болзун!» – дээн.

¹⁷ Ионафан Давидке база катап ынакшылын бадыткап даңгыраглаан, чүге дээрге ол аңаа боду бодунга дег ынак турган.

¹⁸ Оон Ионафан Давидке мынча дээн: «Даарта ай чаазы-дыр. Сени албан айтырарлар, чүге дээрге сээң олудун куруг болур. ¹⁹ Сен соңгузу хүн бадып келгеш, моон мурнунда чаштып турганың черже дүрген чедип келгеш, Азел деп даштын чанынга олуруп аар сен. ²⁰ А мен ол даштын чанынче кара аткан кижини бооп, үш согундан адыптар мен. ²¹ Оон мен: „Барып согуннарны тып эккел“ – дээш, чалчамны чорудуптар мен. Бир эвес мен ол оолга: „Согуннар сээң артында чыдыр, ап ал“ – дээр болзумза, сен меңээ чедип кээр сен. Шупту чүве тайбың болганы ол, дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен: сенээ багай чүве болбас. ²² А бир эвес мен ол оолга: „Согуннар сээң мурнунда-дыр“ – дээр болзумза, ынчан

Ч20:5 Ай чаазында израильчилер Бурганга өргүлдер кылып, өргүл чөмөн чип, дойлап турган (Сан. 28:11-15 көр).

сен чорувут. Сени Дээрги-Чаяакчы дестирип турары ол-дур. ²³ А сээң биле мээн аравыста чугаавыстың кезээ мөңгедө херечизи Дээрги-Чаяакчы болур».

Саулдуң Ионафанга ажына бергени

²⁴ Давид ховуже чаштып чоруй барган. Ай чаазы үнүп келгенде, хаан чемненир дээш олуруп алган. ²⁵ Хаан бодунуң доктаамал саадаар олудунга, хана чанынга олуруп алган. Ионафан туруп алган, а Авенир Саулдуң чанынга олурган. Давидтиң олуду куруг артып калган. ²⁶ Ол хүн Саул чүнү-даа ыыттаваан, «Давид бужартай бергеш, *арыг эвезинден адырлып албааны ол-дур» деп бодаан. ²⁷ Ай чаазының ийиги хүнү үнүп келген, а Давидтиң олуду ээн артып калган. Ынчан Саул оглу Ионафандан: «Чүгө Иессейниң оглу дүүн-даа, бөгүн-даа чемненип келбеди?» – деп айтырган.

²⁸ Ионафан Саулга: «Давид менден Вифлеем баарын чөпшээрэдип алды. ²⁹ Ол менээ: „Бистиң хоорайда төрөл бөлүүвүстүң өргүл кылыр хүнү болур. Мени салып көрөм. Акым менээ чедип кээрин чагаан. Сен менче ээ көрнүр болзунза, барып акыларымга ужурашкаш кээйн“ – диди. Ынчангаш Давид маңаа чемненип келбээни ол-дур» – деп харыылаан.

³⁰ Ынчан Саул Ионафанга аажок хорадай бергеш, мынча дээн: «Өөдөжок болгаш чагырга чок эшпиниң оглу! Бодунну болгаш аванны бак атка кирип, Иессейниң оглунуң талазында турарыңны мени билбес деп бодадың бе? ³¹ Иессейниң оглу чер кырынга дириг чоруур болза, сен хаан чагыргазын ап шыдавас сен. Ам бо дораан ону тыпкаш, менээ эккеп бер. Ол өлүр ужурлуг!»

³² Ионафан ачазы Саулга: «Ону чүү дээш өлүрер чүвөл? Ол чүнү канчапканыл?» – дээн.

³³ Ынчан Саул шанчыл каар дээш оглунче чыда октапкан. Ионафан ол өйдө ачазы Давидти ыяап-ла өлүрер дээн-дир деп билип каан. ³⁴ Ионафан аажок хорадааш, столдан туруп чоруй баргаш, ай чаазының ийиги хүнүндө чемненмээн, чүгө дээрге ол Давид дээш база ачазының ону куду көргөни дээш качыгдап турган.

Давидтиң Ионафан-биле чарлып байырлашканы

³⁵ Даартазында эртен Давидке айтып каан үезинде, Ионафан бичии оолду эдертип алгаш, ховуже чорупкан. ³⁶ Бичии оолга ол: «Халы, мээң адыпкан согуннарымны диле» – дээн. Оол маңнап чорупкан, а ол согуннарны оолдуң мурнунче адып турган. ³⁷ Бичии оол Ионафанның адыпкан согуннарын дилеп халып турган. А Ионафан оолга: «Көр даан, согун сээң мурнунда чыдыр» – деп алгырган. ³⁸ Ооң соонда Ионафан оолче база алгырган: «Дүрген маңна, доктаава!» Бичии оол дээргизиниң согуннарын чыып алгаш чедип келген. ³⁹ Бичии оол чүнү-даа билбээн. Хамык херектиң ужурун чүглө Ионафан биле Давид билир турганнар. ⁴⁰ Ионафан оолга ап чорааны ча, согунун берипкеш: «Хоорайже аппарат» – дээн.

⁴¹ Оол чоруптарга, Давид даштың мурнуу талазындан чедип келгеш, үш катап черге чедир мөгөйген. Олар куспактанчып, чыттажып, ыглап-сыктап турганнар. Давид Ионафандан артык ыглан. ⁴² Ионафан Давидке: «Амыр-тайбың чорувут че. Дээрги-Чаяакчының адын адап: „Дээрги-Чаяакчы бистиң аравыста – сээң болгаш

мээң үре-салгалывыстың аразында херечи болур⁴ дээнвис кезээ мөңгедө күштүг болзун». ⁴³ Давид чорупкан, а Ионафан хоорайже ээп чанып келген чүве-дир.

*Бурганның бараалгакчызының Давидке дузалааны

21 ¹ Оон чоруткаш, Давид Нов хоорайда Бурганның бараалгакчызы Ахимелехке чедип келген. Ахимелех Давидти дүвүрел-биле уткуп алгаш: «Чүге чааскаан сен? Чүге сээң-биле кым-даа келбеди?» – деп айтырган.

² Давид Бурганның бараалгакчызы Ахимелехке: «Хаан меңээ даалга бергеш: „Сени чүү дээш чорутканымны, кандыг даалга бергенимни кым-даа билбес болзун“ дээн, ынчангаш улузумну бир черде арттырып кагдым. ³ Силерде кандыг чем барыл? Беш хлебтен берип көрүнерем азы оон аңгы кандыг-даа чемден болза» – дээн.

⁴ Бурганның бараалгакчызы Давидке: «Менде анаа хлеб чок, чүгле ыдыктап каан хлеб бар. Бир эвес сээң улузун херэеженнер-биле холбашпаан болза, чиирлер-ле ыйнаан» – дээн[†].

⁵ Давид Бурганның бараалгакчызынга: «Дүүн-даа, бурунгу хүн-даа бистиң-биле херэеженнер турбаан. Мээң үнүпкеним хүнден бээр оолдарның савалары арыг. Бир эвес орук арыг эвес-даа болза, саваларда хлебтер арыг артып каар[§]» – деп харыылаан.

⁶ Бурганның бараалгакчызы аңаа Дээрги-Чаяакчының мурнундан ап каапкан ыдыктыг хлебтерни берген, чүге дээрге ында өргүл хлевинден өске хлеб чок турган. Эрги хлебтерниң орнунга ыдыктыг черге чаа быжырган хлебтерни салыр турган. ⁷ (Ол хүн аңаа Дээрги-Чаяакчының мурнунга Саулдуң дүжүметтериниң бирээзи, кадарчыларының даргазы эдом аймак-сөөктүг Доик деп кижини саадай берген турган чүве-дир.)

⁸ Давид Ахимелехтен: «Силерде чыда азы хылыш бар бе? Мен бодум хылыш-даа, өске кандыг-даа чепсек ап албаан-дыр мен, чүге дээрге хаанның даалгазы кончуг далаштыг болган» – деп айтырган.

⁹ Бурганның бараалгакчызы: «Эла шынаазыңга сээң тиилеп кааның филистим Голиафтың хылыжын хепте ораап каан чыдыр-ла, дуу эфод артында. Оон өске мында кандыг-даа чепсек чок» – дээн.

Давид: «О, оон артык хылыш кайын тыптыр! Ону меңээ берип көрүнерем» – дээрге, ону ап берген.

Давидтиң филистим черге чаштынганы

¹⁰ Давид барып, Саулдан ол-ла хүн дезип чоруткаш, Геф хоорайның хааны Анхуска чедип келген. ¹¹ Дүжүметтери Анхуска: «Бо дээрге дуу чурттуң хааны

[†]21:4 Ыдыктыг хойлуу эзугаар чоокку үеде херэежен-биле холбашкан эр кижини арыг эвес апаар, а арыг эвес улус ыдыктаан чем чип болбас турган (Хост. 19:15; Лев. 15:18 көр).

[§]21:5 Бо шүлүктүн утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Оон мурнунда дег, дайынчы аян-чорук үезинде мээң улузум херэеженнерге дегбес. Анаа аян-чорук үезинде безин оларның мага-боттары арыг болур улус чүве. А бөгүн олар кажандан-даа артык арыг».

Давид эвес-тир бе? „Саул муң-муң, Давид түмен-түмен кижини тиилеп каан“ деп ооң дугайында ырлажып, самнап турган эвес ийик бе?» – деп чугаалааннар. ¹² Ол сөстөр Давидтиң сагыш-сеткилин хөлзедипкен, Гефтиң хааны Анхустан ол дыка коргуп турган. ¹³ Ынчангаш кажан ону тудуп аарга, ол улустуң мурнунга арын-шырайын өскертип алгаш, солуу киж и өттүнүп, хоорайның хаалгазынга чүве чуруп, салынче чараазын бадырып шаг болган. ¹⁴ Анхус бодунуң дүжүметтеринге: «Көрүңерзе, ол солуу киж и ышкажыл. Ону чүге бээр эккелдинер? ¹⁵ Бистин черивисте солуу улус чок деп бодадыңар бе? Мээң мурнумга ол үеннезин дээш эккелдинер бе? Таанда-ла ол мээң бажыңымче кирери ол бе?» – дээн.

Давидти долгандыр улустуң каттыжып эгелээни

22 ¹ Давид оон үнгеш, Одоллам куюнче дезип чоруй барган. Акылары болгаш төрөл бөлүү шуптузу ону дыннааш, ооң турган черинге чедип келгеннер. ² Аңаа кыстырып-кыйдырган, өре-ширелиг база сеткил-сагыжында хомудалдыг бүгү кижилер чыгып кээрге, Давид оларның баштыңы болу берген, оларның саны – 400 хире киж и турган. ³ Давид оон чоруткаш, *Моавтың Мицпада моав хаанга чеде бергеш, аңаа: «Бурган мени канчаар болгаарын билип алгыжемге чедир, мээң авам биле ачам силерниинге чурттап турарын чөпшээрер көрүңерем» – деп дилээн. ⁴ Давид ада-иезин моав хаанга эккеп каарга, олар оглунуң быжыглалдыг черге турар үезиниң дургузунда аңаа чурттап турганнар. ⁵ Оон *Бурганның медээчизи Гад дээрзи Давидке: «Сен маңаа турба, Иуданың аймааның чуртунче чорувут, бар че» – дээн. Ынча дээн соонда, Давид Херет деп арыгга чедип келген.

Саулдуң *Бурганның бараалгакчыларындан өжээн негээни

⁶ Саул ынчан Давид бодунуң улузу-биле чедип келген деп дыннап каапкан. Ол өйде Саул Гивада тейде тамариск ыяш адаанга чыда тудуп алгаш, саадап орган, а ооң дүжүметтери ону долганып алгаш турган. ⁷ Саул долгандыр турган бодунуң дүжүметтеринге: «Мени дыннаңар, Вениаминниң үре-салгалы, Иессейниң оглу силерге дүжүттүг, чимистиг шөлдерни бергеш, силерниң шуптуңарны муң болгаш чүс шериг баштыңчылары кылып каар деп бодап тур силер бе? ⁸ Чүге шуптуңар менээ удур сүлчээлежиң алганыңар ол? Мээң оглум Иессейниң оглу-биле дугуржулга кылып турда, мээң оглум менээ удур мээң кулумну белеткеп, ам менээ кедег тургузуп турда, силерниң чаңгызыңар-даа ол дугайында чоп менээ чугаалаваан силер?» – дээн.

⁹ Ынчан Саулдуң дүжүметтериниң аразыңга турган эдом Доик: «Новта Ахитувтун оглу Ахимелехке Иессейниң оглунуң кээп чораанын мен көрдүм. ¹⁰ Ахимелех Давид дээш Дээрги-Чаяакчыдан айтыргаш, аңаа аыш-чем бергеш, филистим Голиафтың хылыжын база берди» – дээн. ¹¹ Хаан Ахитувтун оглу, Новта Бурганның бараалгакчызы Ахимелехти база ооң бүгү төрөл бөлүүн, Бурганның бараалгакчыларын эккээр кылдыр улус чорудуптарга, олар шупту хаанга чедип келгеннер.

21:11 1 Хаан. 18:7; 29:5 21:13 Ыд. ыр. 33:1 22:1 2 Хаан. 23:13; 1 Чыл. 11:15; Ыд. ыр. 56:1; 141:1 22:2 Башт. 11:3 22:5 2 Хаан. 24:11; 1 Чыл. 21:9; 29:29 22:8 1 Хаан. 18:3
22:9 1 Хаан. 21:7; Ыд. ыр. 51:2 22:10 1 Хаан. 21:6, 9

¹² Саул: «Мени дыңна, Ахитувтуң оглу» – дээн.

Оозу: «Дыңнап тур мен, дээргим» – дээн.

¹³ Саул оон: «Силер чүге менээ удур сүлчээлежип турар силер, сен Иессейнин оглу-биле кады? Чүге сен аңаа аыш-чем база хылыш бергениң ол? Чүге сен Давид дээш Дээрги-Чаяакчыдан айтыргынып турганың ол? Давид, ам кылып турары дег, менээ удурланзын база кедег тургуссун дээш бе?» – дээн.

¹⁴ Ахимелех хаанга: «Силерниң чалчаларыңар аразында Давидтен өске кым силерге эң-не бердинген чүвөл? Ол силерниң күдээнер-дир, силерниң чоок дүжүмединер-дир, силерниң ордуңарда хүндүткелдиг кижидир. ¹⁵ Давид дээш мен Бургандан баштай чүве айтырар кижидир мен бе? Чок, ол бүгүге чалчаңар мени база мээң төрелдеримни буруудатпайн көрүнер, хаан. Чүге дээрге сүлчээнин дугайында силерниң чалчаңар мен чүнү-даа шуут билбес мен» – деп харыылаан.

¹⁶ Ынчан хаан: «Сени болгаш сээң төрелдериниң шуптузун өлүрөр ужурулуг, Ахимелех» – дээн. ¹⁷ Хаан бодунуң чанында камгалакчыларыңа: «Барыңар, Дээрги-Чаяакчының бараалгакчыларын өлүрүп кааптыңар, чүге дээрге олар Давид-биле кады-дырлар, Давидтиң менден дезе бергенин билип турган хирезинде менээ чугаалавааннар-дыр» – дээн. Ынчалза-даа хаанның чалчалары Дээрги-Чаяакчының бараалгакчыларыңа хол көдүрерин күзевээннер. ¹⁸ Ынчан хаан Доикке: «Сен бар, Бурганның бараалгакчыларын өлүрүп каавыт» – дээн. Эдом Доик чоруткаш, Бурганның бараалгакчыларыңа халдааш, ол хүн лён эфод кедип чораан сезен беш кижини өлүрүп каан. ¹⁹ Бурганның бараалгакчыларының хоорайы Новтын чурттакчыларын кыргып-хыдып каапкан, эр-херэежен, аныяк-чаш кижилерни, бода-шээр малды, элчигеннерни кыргып-хыдып каапкан.

²⁰ Ахитувтуң оглу Ахимелехтиң Авиафар деп бир оглу дириг арткаш, Давидче дезе берген. ²¹ Авиафар Давидке келгеш, Саулдуң Дээрги-Чаяакчының бараалгакчыларын узуткап каапканының дугайында чугаалап берген. ²² Давид Авиафарга: «Ол хүн эдом Доикти көргөш, ол ыяап-ла Саулга хоптаныптар деп билип турдум. Сээң төрөл бөлүүңнүн узуткагырганы дээш мен буруулуг-дур мен. ²³ Мээң-биле артып кал, кортпа. Мени өлүрүксеп турар кижиди сени база өлүрүксеп тур, ынчалза-даа сен мээң камгалалым адаанда болур сен» – деп чугаалаан.

Давидтиң Кеиланың чурттакчыларын камгалап кааны

23 ¹ Давидке: «Филистимнер Кеила хоорайже халдааш, ында тараа шаңнарын үптөп туруп берген-дир» – деп дыңнадыпканнар. ² Давид Дээрги-Чаяакчыдан: «Баргаш, ол филистимнерни басып каайн бе?» – деп айтырган. Дээрги-Чаяакчы: «Бар, филистимнерни басып каапкаш, Кеиланы камгалап каг» – дээн. ³ Ынчалза-даа Давид-биле кады чораан улус аңаа: «Бис мында, Иуданың черинде безин, коргуп тур бис. Кеилаже филистим шеригге удур канчап баар улус бис?» – дээн. ⁴ Ынчан Давид Дээрги-Чаяакчыдан база катап айтырарга, Ол: «Бар, Кеилаже чорувут. Мен филистимнерни сээң холунга берип каар мен» – деп харыылаан. ⁵ Давид бодунуң улузу-биле Кеилаже чорупкаш, филистимнер-биле дайылдашкан. Оларны кыргып-хыдып каапкаш, мал-маганын сүрүп аппараткан. Ынчалдыр Давид кеилажыларны камгалап каан.

⁶ Ахимелехтин оглу Авиафар Кеилада Давидче дезип чоруурда, эфодту база ал алган чүве-дир. ⁷ Ол өйде Саулга Давидтин Кеилада чедип келгенин дыңнадырга, ол: «Бурган ону ам-на мээң холумга кирип бергени ол-дур. Чүге дээрге ол хааглыг болгаш дүкчүглүг хоорайда бодун кажаалап алган-дыр» – дээн. ⁸ Саул бодунуң бүгү шерин Кеилаже баргаш, Давидти база ооң улузун бүзээлээринче кыйгырган.

⁹ Давид Саулдун анаа удур багай чүве бодап алганын билип кааш, *Бурганның бараалгакчызы Авиафарга: «Эфодту бээр эккел» – дээн. ¹⁰ Давид мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы! Сээң чалчаң мен Саул Кеилага удур келгеш, бо хоорайны мен дээш узуткаар деп турарын дыңнап кагдым.

¹¹ Кеилажылар мени ооң холунга хүлээдир бе? Сээң чалчаннын дыңнааны дег, Саул бээр кээр-дир бе? Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы! Чалчанга меңээ чугаалап берип көрөм».

Дээрги-Чаяакчы: «Кээр» – деп харыылаан.

¹² Давид: «Кеиланың чурттакчылары мени болгаш мээң улузумну Саулдун холунга бээрлер бе?» – деп айтырган.

Дээрги-Чаяакчы: «Хүлээдир-дир» – дээн.

¹³ Ынчан Давид болгаш ооң улузу, 600 хире кижиге, Кеиладан баш углаан черже үнүп чорупкан. Саулга Давид Кеиладан дезип чорупкан деп дыңнадыптарга, ол ынаар чорбайн барган.

Давид Зиф ховузунда

¹⁴ Давид ээн кургаг Зиф ховузунда даглыг быжыглалдыг черлерге турумчуп алган. Саул ону хүннүн-не дилеп турган, ынчалза-даа Бурган Давидти ооң холунга хүлээтпээн. ¹⁵ Давид Зиф ховузунда Хореш деп черге Саул ону дилеп турарын көрүп турган. ¹⁶ А Саулдун оглу Ионафан Хореште Давидке келгеш, ону деткип, Бурганга идегээринче хей-аът кирипкен. ¹⁷ Ол Давидке мынча дээн: «Кортпа, мээң ачам Саулдун холу сеңээ четпес. Сен Израильди чагырып хааннаар сен, а мен сээң адаанда ийи дугаар кижиге боор мен. Мээң ачам Саул ону билир». ¹⁸ Олар Дээрги-Чаяакчының мурнунга боттарының аразында дугуржулга кылып алганнар. Давид Хорешке артып калган, а Ионафан чана берген.

¹⁹ Зифтин чурттакчылары Гивада Саулга чедип келгеш: «Давид бистиң Хореш деп черивисте, Иесимоннуң мурнуу талазында Гахила бүүрелчининде быжыглалдыг черде чаштып турар. ²⁰ Ынчангаш, хаан, келгеш, күзелинерни боттандырып болур силер. А бистиң херээвис ону хаанның холунга хүлээдип бээревис болур» – дээннер.

²¹ Саул оларга: «Мени кээргээнинер дээш, Дээрги-Чаяакчы силерге ачы-буян хайырлазын. ²² Баргаш, ам база катап хынаңар, ооң барган черин, ону көргөн улусту билип алыңар. Оон башка ол кончуг кажар кижиге дээрзин меңээ улус чугаалап турар-дыр. ²³ Ооң чаштып турар черлерин шуптузун билип алыңар. Ыяк билип алгаш кээринерге, мен силер-биле кады чоруптар мен. Бир эвес ол ында болза, мен ону Иуданың чериниң хөй муң улузунуң аразындан дилээр мен».

23:6 1 Хаан. 22:20 23:6 Хост. 28:6; 1 Хаан. 2:18 23:9 1 Хаан. 30:7

23:13 1 Хаан. 22:2; 25:13; 27:2 23:14 Ис. 15:24; Ыд. ыр. 62:1 23:17 1 Хаан. 24:21

23:18 1 Хаан. 18:3; 20:8 23:19 1 Хаан. 26:1; Ыд. ыр. 53:1-2

²⁴ Олар тургаш, Саулду мурнай Зифче чорупканнар. А Давид ынчан бодунун улузу-биле Иесимоннун мурнуу талазында Аравада ээн кургаг Маон ховузунга турганнар. ²⁵ Саул бодунуң шерии-биле ону дилеп чорупканнар. Давидке ооң дугайында дыңнадыптарга, ол хаялыг черже үне бергеш, Маон ховузунга артып калган. Саул ону дыңнап кааш, Давидти сүрүп, Маон ховузунче чорупкан. ²⁶ Саул дагның бир талазынга чорда, Давид бодунуң улузу-биле өске талазынга турган. Давид Саулдан дүрген дезе бээр деп чорда, Саул шерии-биле ону тудуп аар дээш, оларны оюп чоруп орган. ²⁷ Ынчан Саулга *медээчи кижиге келгеш: «Дүрген дедир чедип келиңер. Черивисче филистимнер халдап келди» – дээн. ²⁸ Саул Давидти сүрерин ара каапкаш, филистимнер-биле тулчур дээш дедир чедип келген. Ынчангаш ол черни Села-Гаммахлекот^t деп адап каан чүве-дир.

Давидтиң Саулду амы-тынныг арттырганы

(1 Хаан. 26:1-25)

24¹ Давид оон чоруткаш, Эн-Гедиде быжыглалдыг черлерге турумчуп алган. ² А Саул филистимнерге удур дайындан чедип кээрге, аңаа: «Давид Эн-Гединиң ээн кургаг ховузунда турар-дыр» – деп дыңнатканнар. ³ Саул бүгү Израильден 3000 шилиттинген эрни эдертип алгаш, Давидти болгаш оон улузун дилеп, Чуңмалыг туругже чорупкан. ⁴ Ол чорааш, орук кыдыында хой кажааларынга таваржы берген. Ында куй бар боорга, Саул чиигеп аар дээш ынаар кире берген. А ол куйнун ханы иштинге Давид болгаш оон улузу олурган чүве-дир. ⁵ Давидке ооң улузу мынча деп турганнар: «Дээрги-Чаяакчының сеңээ: „Бодур, сээң дайзыныңны сээң холунга берип тур мен“ – деп чугаалап турганы хүн бо-дур. Ооң-биле чүнү канчаарыңны бодун билер сен». Давид туруп келгеш, Саулдуң тонунуң эдээнден билдиртпейн кезип алган. ⁶ Ынчалза-даа ооң соонда Саулдуң тонунуң эдээн кезип алганы Давидтиң арын-нүүрүңге эпчок апарган. ⁷ Ол бодунун улузунга: «Мээң дээргимче ынчаар хол көдүрерин Дээрги-Чаяакчы менээ чөпшээрээр бе ынчаш. Ол болза Дээрги-Чаяакчының шилип алганы кижизи ышкажыл» – дээн. ⁸ Ол сөстери-биле Давид бодунуң улузун чемелеп, Саулче халдаарын хоруп каан.

Саул куйдан орукче үнүп кээрге, ⁹ Давид база үнүп келгеш, ооң соондан: «Мээң дээрги хааным!» – деп кыйгырган. Саул хая көрнүп кээрге, Давид анаа черге чедир мөгейген. ¹⁰ Давид Саулга мынча деп чугаалаан: «Чүге силер улустун: „Давид Саулга удур багай чүве кылыр деп турар“ деп чугаазыңга бүзүрөп, оларны дыңнап турар силер? ¹¹ Бөгүн куй иштинге Дээрги-Чаяакчы силерни мээң холумга кирип турганын бодунар караанар-биле көрдүнер ышкажыл. Силерни өлүрүп каарын менээ сүмелеп турдулар. А мен силерни кээргээш: „Мээң дээргимче хол көдүрбес мен, чүге дээрге ол Дээрги-Чаяакчының шилип алган кижизи-дир“ – дидим. ¹² Мээң адам! Мээң холумда силерниң тонуңардан кезип алганым быжындыны көрүнер. Мен ону кезип алгаш, силерни өлүрбедим. Силерге удур менде кандыг-даа каржы-бак бодал чок дээрин көрүп, билип алыңар. Мен силерге удур бачыт кылбадым.

^t23:28 Села-Гаммахлекот – «Адырлыышкын хаязы» дээн ат.

23:24 Ис. 15:55 24:1 Ис. 15:62 24:6 2 Хаан. 24:10 24:7 1 Хаан. 26:9; 2 Хаан. 1:14
24:8 Ыд. ыр. 7:5 24:12 Ыд. ыр. 58:4

А силер мээң амы-тынымга чедер дээш мени сүрүп турар-дыр силер. ¹³ Силер биле мээң аравыска Дээрги-Чаяакчы шииткекчи болур ыйнаан. Мээң өжжэнимни силерден Дээрги-Чаяакчы негеп аар ыйнаан, а мен силерже хол көдүрбес мен. ¹⁴ Бурунгу үлегер чугаада „Бак үүлгедиглер бак улустан үнер“ дээн болгай. А мен силерже хол көдүрбес мен. ¹⁵ Израильдин хааны кымга удур үнүп келген чүвөл? Кымны истеп-сүрүп турар кижилер? Өлүг ытты азы чаңгыс бытты эвес бе? ¹⁶ Дээрги-Чаяакчы шииткекчи болгай аан! Силер биле мээң аравыска Дээрги-Чаяакчы херечилээр ыйнаан. Ол мээң херээмни сайгарып көргөш, силернин холуңардан мени адырып каар».

¹⁷ Давид чугаазын төндүрүптөргө, Саул: «Сээң үнүң бе бо, оглум Давид?» – дээш, ыглапкан. ¹⁸ Оон ол Давидке: «Сен меңээ бодаарга, чөптүг-шынныг-дыр сен, чүгө дээрге сен меңээ экини күзеп турар-дыр сен, а мен сеңээ хамаарыштыр багай чүвө бодап турган-дыр мен. ¹⁹ Бөгүн сен меңээ кээргээчел сеткилиц көргүскөш, ону бадыткадың. Дээрги-Чаяакчы мени сээң холунга хүлээдип турда, сен мени өлүрбедиң. ²⁰ Бодунуң дайзынын тудуп алгаш, кым мени чаагай салып чорудуптар боор? Бөгүн меңээ эки чүүл кылганың дээш, Дээрги-Чаяакчы сени ачы-буян-биле шаңнаар. ²¹ Ам билер мен: сен ыяап-ла хаан болур сен, Израильди сен чагырар сен. ²² Ынчангаш мээң соомда мээң үре-салгалымны төндүрбезиңни база мээң адымны төрөл бөлүүмгө артпас кылдыр узуткавазынны меңээ Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгырагла».

²³ Давид Саулга даңгыраан берген. Оон Саул чана берген, а Давид бодунуң улузу-биле кады быжыгланып турумчуп алган черинче чорупкан.

Самуилдин өлгени

25 ¹ Самуил өлүп калган. Бүгү израильчилер чыгып келгеш, ол дээш качыгдап ыглашканнар. Ону Рамага, бодунуң бажыңының чанынга ажаап кааннар. А Давид ээн кургаг Фаран ховузунче дүжүп бадып келген.

Навалдың харамы база Авигеяның мерген угаанныы

² Маон хоорайга хөлчок бай-шыдалдыг бир-ле кижилер чурттап чораан. Оон ээлээн чери Кармил хоорайга турган. Ол 3000 хойлуг, 1000 өшкүлүг чүвө-дир. Хой-өшкүзүн ол Кармилге кээп кыргып турган. ³ Ол кижиниң ады – Навал, ол Халевтин төрөл бөлүүнге хамааржыр. А кадайының адын Авигея дээр. Ол херээжен угаанныг болгаш чараш, а ашаа каржы-дошкун болгаш чаңы багай кижилер турган чүвө-дир.

⁴ Давид ээн кургаг ховуга тургаш, Навал хоюн кыргып турар деп дыңнаан. ⁵ Давид он кижини чорудуп, оларга мынча дээн: «Кармилче баргаш, Навалга барып, мээң адымдан байыр чедириңер. ⁶ Аңаа: „Экии! Сеңээ, сээң өг-бүлөңгө, бүгү-ле улунга мени чаагай болурун күзедим. ⁷ Бөгүн мен сээң малың кыргып турар деп дыңнадым. Силернин кадарчыларыңар бистиң-биле кады чорда, оларны хомудатпаан бис. Кармилге турда, оларның чүзү-даа читпээн. ⁸ Чалчаларыңдан айтырып көр даан, олар сеңээ чугаалап-ла бээрлер ыйнаан. Ынчангаш бо оолдарга энерелиң көргүзөр боор сен, чүгө дээрге бис сеңээ эки хүнде чедип келген бис.»

Бодуннун чалчаларын биске, оглун Давидке чүнү берип шыдаар сен, шаан-биле берип көрөм“ – дээр силер».

⁹ Давидтин улузу Навалга баргаш, ол сөстөрнү чугаалааш, харызын ыт чокка манап турганнар. ¹⁰ Навал Давидтин чалчаларына: «Иессейниң оглу Давид деп кым чүвөл ол? Амгы үеде боттарының дээргилеринден дезип чоруп турар кулдар-ла хөй апарган-дыр. ¹¹ Мен бодуннун хоюм кыргып турар улузумга бээр дээн хлевимни, суумну база эдимни кайыын-даа келгенин билбезим, танывазым улуска бериптер кижини мен бе?» – деп харыылаан.

¹² Давидтин чалчалары дедир чедип келгеш, Навалдың сөстөрүн дамчытканнар. ¹³ Ынчан Давид: «Хылыштарыңарны астып белеткенип алынар!» – деп бодунун улузунга чугаалаан. Олары ок-чепсээн астып белеткенип алганнар. Давид база бодунун хылыжын ап алган. Давид-биле кады 400 хире кижини чорупкан, 200 кижини турлаанга артып калган.

¹⁴ Навалдың кадайы Авигеяга бир чалчазы: «Давид ээн кургаг ховудан бодунун *медээчилерин дамчыштыр бистиң дээргивиске байыр сөс дамчыдыптарга, ол олар-биле каржы-хажагай чугаалашкан-дыр. ¹⁵ А ол улус бисти дыка эки аажылап турду. Бисти хомудатпаан-даа, бис олар-биле кады ховуга чорувуста, чүвүс-даа читпээн болгай. ¹⁶ Бис оларның чоогунга мал кадарып чорувуста, олар биске дүне-хүндүс дивейн камгалакчыларывыс болуп турдулар. ¹⁷ Ынчангаш сен чүнү канчалза эки болурун боданып көр. Оон башка бистиң дээргивиске болгаш ооң аал-оранынга айыыл болуру албан апарган-дыр. А ол дүржөк кижини-дир, ооң-биле чугаалажып болбас-тыр» – деп чугаалаан.

¹⁸ Авигея далаш-биле 200 хлеб, ийи улуг хөм савада арага, өзөп белеткеп каан беш хой, беш са^ч быжырган тараа, чүс шарыг үзүм, 200 шарыг фи́га чимизи алгаш, элчигеннерге чүдүрүп алган. ¹⁹ Ол бодунун чалчаларына: «Мени мурнай чоруп олурунар, мен силерниң сооңардан чоруур мен» – дээн. А ашаанга чүнү-даа ыттаваан.

²⁰ Кажан Авигея элчигенин мунуп алгаш, дагның этпээнден хенертен үнүп кээрге, аңаа Давид болгаш ооң улузу уткужуп келген. ²¹ Ол үеде Давид мынча деп чугааланып турган: «Ээн кургаг ховуга ол кижиниң эт-хөрөңгизин хей-ле кадарып турган-дыр мен. Аңаа хамааржыр чүведен чүү-даа читпээн болгай. Мээң кылган эки херээмге ол багы-биле харыылады. ²² Бир эвес мен эртен даң бажынга чедир Навалдың аал-оранында эрлерниң шуптузун кыра шаппас болзумза, Бурган мени^ч канчаар-даа кезеткей аан!»

²³ Авигея Давидти көрүп кааш, элчигенинден дүже халааш, ооң мурнунга доңгая кээп дүшкеш, черге чедир мөгейген. ²⁴ Ооң буттарына кээп дүшкеш, ол чугаалаан: «Мээң дээргим, бүгү буруу меңээ онаашкай аан. Шуптузун чугаалап бээрин чөпшээрөп көрүңерем, мени дыңнап көрүңерем. ²⁵ Мээң дээргим, ол дүржөк кижиге, Навалче, кичээңгей салбайн көрүңерем. Ооң ады кандыгыл, боду база

^ч25:18 Беш са 35 ажыг литр хире болур.

^ч25:22 Өске бурунгу сөзүглелде «мени» эвес, а «Давидтин дайзыннарын» деп бижээн.

ындыг кижидир ол. Ооң ады Навал^w, ооң угаан чогу адындан-на билдингир. А мен, силерниң чалчанаар, силерниң чорудупкан чалчаларыңарны көрбейн барган-дыр мен. ²⁶ Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле, силерниң адыңар-биле даңгыраглап тур мен, дээргим: бөгүн Дээрги-Чаяакчы силерни хан төгүүшкүнүнче чорутпады, силерниң холуңарны өжөөн негээшкининче улавады. Силерниң дайзыннарыңар база силерге каржы сеткилдиг улус Навал ышкаш апарзын.

²⁷ Мен, силерниң чалчанаар, бо белектерни силерге, дээргимге, эккелдим. Бо белектерни мен силерни эдерип турар чалчаларыңарга бээр дээш эккелдим, дээргим. ²⁸ Чалчанаар мээң буруумну өршээп көрүңерем. Дээрги-Чаяакчы силерниң салгалыңарны мөңгө кылып каар. Чүгө дээрге мээң дээргим Дээрги-Чаяакчының дайыннарын чорудуп турар-дыр. Бүгү чуртталганарда силерге багай чүвө черле болбас. ²⁹ Бир эвес силерниң амы-тыныңарга чедер дээш, силерни истеп-сүрер кижиди тыпты берзе, дээргим силерниң амы-тыныңарны Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар карактап камгалаар, а силерниң дайзыннарыңарның кут-сүнезинин Ол Боду-ла даш дег үндүр октаптар. ³⁰ Дээрги-Чаяакчы мээң дээргимге чугаалап турганы эки чүвөлөр шуптузун кылып бергеш, силерни Израильдиң чагырыкчызы кылып каар. ³¹ Ынчан мээң дээргим хей черге хан төгүүшкүнү кылбайн, бодуңарның өжөөнинер негээринден ойталаар болзуңарза, сеткил-чүрөөңөр оожум болур. Дээрги-Чаяакчы мээң дээргимге ачы-буянын чедирерге, силер чалчанаар мени сактып кээп көрүңерем».

³² Давид Авигеяга: «Сени бөгүн менче уткуй чорудупкан Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчыга алдар! ³³ Бөгүн мени хан төгүүшкүнүнче болгаш өжөөн негээшкининче чорутпааның дээш, сээң угааныңны база бодуңну алгап-йөрөөп тур мен. ³⁴ Дээрги-Чаяакчы мени сенээ багай чүвө кылырыңдан чайлаткан-дыр. Израильдиң дириг Бурганының ады-биле даңгыраглап тур мен: бир эвес сен менээ уткуй далашпаан болзуңза, эртен даң бажыңга чедир Навалдың аал-оранында эрлерниң шуптузун кыра шавар турган мен!» – дээн. ³⁵ Давид Авигеяның эккелген белектерин ап алгаш: «Бажыңыңче амыр-тайбың чана бер. Мен сээң сөзүңнү дыңнадым, сенче ээ көрүңүм» – дээн.

³⁶ Авигея Навалга чедип кээрге, ол бажыңыңда хаанны дег улуг дой кылып турар болган. Ол хөглүг болгаш аажок эзирик болган. Авигея аңаа эртенге чедир чүнү-даа чугаалаваан. ³⁷ Эртенинде Навал элээр апарганда, кадайы аңаа шуптузун чугаалап бээрге, ооң чүрээ чайлы бер часкаш, боду даш көжээ дег апарган. ³⁸ Он хире хонук эрткенде, Дээрги-Чаяакчы Навалга кеземче онааптарга, ол өлүп калган.

³⁹ Давид Навалдың өлүп калганын дыңнап кааш: «Навалдың мени куду көргениниң өжөөнин негеп алган Дээрги-Чаяакчыга алдар! Навалдың каржы сеткилинге Дээрги-Чаяакчы кеземче онаан-дыр, а Бодуңуң чалчазы мени багай чүвө кылырыңдан чайлаткан-дыр» – дээн. Оон соонда Давид Авигеяже ону кадай кылдыр алыр дугайында сөс дамчыдыпкан. ⁴⁰ Давидтиң чалчалары Кармилде Авигеяга чедип келгеш: «Бисти сенче Давид чорудупту. Ол сени кадай кылдыр алыксап турар-дыр» – дээннер.

^w25:25 Навал дээрге «сээден, бужар-бак» деп уткалыг ат.

⁴¹ Ави́гея дораан черге чедир мөгөйгөш: «Көрүнер, дээргимнин чалчаларынын буттарын чуур чалча болурунга безин белен мен» – дээн. ⁴² Ави́гея дүрген-не белеткенип алгаш, элчигенин мунупкаш, Давидтиң медээчилерин эдерип чорупкан. Ону беш чалча кыс үдеп чораан. Ол Давидтиң кадайы болу берген.

⁴³ Давид Изреелден Ахиноаманы база кадай кылдыр ап алган. Ынчалдыр Ави́гея биле Ахиноама ийи Давидтиң кадайлары апарган. ⁴⁴ А Саул Давидтиң кадайы турган бодунуң уруу Мелхоланы Галлим чурттуг Лаиштиң оглу Фалтийге берипкен.

Давидтиң Саулду база катап амы-тынныг арттырганы

(1 Хаан. 24:1-22)

26 ¹ Зифчилер Гивада Саулга чедип келгөш: «Давид бистин черде Иесимоннун дужунда Гахила бүүрелчининде чаштып турар-дыр» – деп чугаалааннар.

² Саул 3000 шилиттинген израильчини эдертип алгаш, Давидти дилээри-биле ээн кургаг Зиф ховузунче чорупкан. ³ Саул Иесимоннуң дужунда чыдар Гахила бүүрелчининге орук кыдыынга турумчуп алган. А Давид ээн кургаг ховуга тургаш, Саулдуң ооң соондан чедип келгенин көрүп турган. ⁴ Давид хайгыылчылар чорудуптарга, олар Саулдуң шынап-ла чедип келгенин билип эккелгеннер.

⁵ Давид тургаш, Саулдуң турлаанче чеде бергөш, Саул биле ооң шериинин даргазы, Нирниң оглу Авенирниң удуп чыткан черин көрүп алган. Саул турлагның төвүндө, а шериглери ону долгандыр удуп чыткан. ⁶ Давид хет аймак-сөөктүг Ахимелехтен база Саруйяның оглу, Иоавтың акызы Авессадан: «Саулдуң турлаанче мээң-биле кады кым баарыл?» – деп айтырган. Авесса: «Мен сээң-биле баар мен» – деп харыылаан. ⁷ Давид Авесса-биле кады дүне када Саулдуң турлаанга чедип келген. Саул турлагның төвүндө удуп чыткан, а чыдазын ооң бажында черже кири шанчып каан турган. Авенир болгаш ооң шериглери ону долгандыр удуп чытканнар.

⁸ Авесса Давидке: «Бөгүн Бурган дайзыныңны сээң холуңда тутсуп берген-дир. Ону чыда-биле черге чыпшыр чаңгыс шанчыптарын меңээ чөпшээреп көрөм, аңаа чаңгыс шимчээшкин-не чедер» – деп чугаалаан.

⁹ Ынчалза-даа Давид Авессага: «Ону өлүрбө. Дээрги-Чаяакчының шилип алган хаанынче хол көдүргөн кижиге буруу чок болур деп бодаар сен бе?» – дээн. ¹⁰ Давид оон мынча дээн: «Ону Дээрги-Чаяакчы Боду кезеткей аан. Азы хүнү кээрге, ол өлүп каар, азы дайын чорупкаш, өлүртүр. Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен: Ооң шилип алган кижизинче бодумнуң холум көдүрбөс мен. ¹¹ Ооң бажында турар чыдазын база суглуг саваны ап ал, ынчангаш чанаалы».

¹² Давид Саулдуң бажында турган чыдазы биле суглуг саваны ап алган. Олар чанып чорупканнар. Оларны кым-даа көрбөөн, кым-даа билбөөн, кым-даа одунмаан, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы Саулдуң улузун ханы уйгуже кирип каан чүве-дир. ¹³ Давид өске талаже эртип чоруй баргаш, ыракта даг бажынга барып туруп алган. Оларның аразы ырак турган.

25:43 1 Хаан. 27:3; 30:5; 2 Хаан. 2:2; 3:2; 1 Чыл. 3:1 **25:44** 2 Хаан. 3:14-15 **26:1** 1 Хаан. 23:19;

Ыд. ыр. 53:1-2 **26:2** Ис. 15:24; Ыд. ыр. 62:1 **26:5** 1 Хаан. 14:50; 17:55

26:6 2 Хаан. 2:18 **26:9** 1 Хаан. 24:7; Ыд. ыр. 7:5 **26:10** 1 Хаан. 31:6 **26:12** Э. д. 2:21; 15:12

¹⁴ Давид шериглерни болгаш Нирниң оглу Авенирни: «Дыңнап тур сен бе? Харьылап көрөм, Авенир!» – деп кыйгырган.

Авенир аңаа: «Кым сен? Чүгө хаанны кыйгырып тур сен?» – деп харыылаан.

¹⁵ Давид Авенирге мынча дээн: «Сен ёзулуг эр кижиге сен ыйнаан? Израильде сээң-биле кым быражыр чүвөл? Чүгө сен бодунуң дээрги хааныңны камгалап-карактавайн турар кижиге сен? Чон аразындан бир-ле кижиге сээң дээрги хааныңны өлүрөр дээш кээп чораан-дыр. ¹⁶ Сен багай кылып турар-дыр сен. Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен: өлүмгө төлөптиг-дир силер, чүгө дээрге Бурганның шилип алган кижизин, бодуңарның дээрги хааныңарны камгалап-карактаваан силер. Көрүп көрөм, хаанның бажыңга турган чыдазы биле суглуг сава бар-дыр бе?»

¹⁷ Ынчан Саул Давидтиң үнүн танып кааш: «Оглум Давид, сээң үнүң бе бо?» – деп айтырган.

Давид: «Ийе, мээң үнүм-дүр, дээрги хааным» – дээн. ¹⁸ Ооң соонда: «Мээң дээргим чүү дээш бодунуң чалказын истеп-сүрүп турар ирги? Чүнү үүлгедип каан кижиге мен? Багай чүвө кылып каан мен бе? ¹⁹ Мээң хааным, бөгүн бодуңарның чалчаңарның чугаазын дыңнап көрүңерем. Бир эвес силерни меңээ удур Дээрги-Чаяакчы чорудупкан болза, мээң амы-тыным Аңаа өргүл болзун! А бир эвес менче удур силерни кижилер чорудупкан болза, олар Дээрги-Чаяакчының мурнунга каргаттырар болзун! Чүгө дээрге олар бөгүн мени Дээрги-Чаяакчының берген черинге арттырбазын бодап: „Бар, өске бурганнарга бараан бол“ дээш, үндүр ояладып турганнар болгай. ²⁰ Мээң ханым Дээрги-Чаяакчының мурнунга төгүлбезин. Силер, Израильдиң хааны, даглыг черге торлаа сүрери дег, чангыс быт дилеп чорупкан-дыр силер».

²¹ Саул: «Мен бачыт кылган-дыр мен. Чанып кел, оглум Давид. Мен моон соңгаар сеңээ багай чүвө черле кылбас мен, чүгө дээрге сен мээң амы-тынымны үнелеп көргөн-дир сен. Мелегей чоруктар үүлгедип, улуг частырыг кылып турган-дыр мен» – деп билинген.

²² Давид: «Хаанның чыдазы бо-дур. Оолдарның бирээзи келгеш, ап алзын. ²³ Дээрги-Чаяакчы улустуң актыын-шынныын болгаш бердингенин көрүп, кижиге бүрүзүн шаннаар болзун. Дээрги-Чаяакчы силерни мээң холдарымга хүлээдип турда-даа, мен Дээрги-Чаяакчының шилип алган хааныңче хол көдүрбедим. ²⁴ Бөгүн силерниң амы-тыныңар меңээ кайы хире үнелиг болганыл, Дээрги-Чаяакчы мээң амы-тынымны база ынчаар үнелээй аан. Ол мени кандыг-даа хилинчек-човаландан камгалаар болзун!» – дээн.

²⁵ Ынчан Саул Давидке мынча дээн: «Бурган сеңээ ачы-буян хайырлазын, оглум Давид. Ажыл-херекти-даа кылып, кадыг-бергени-даа эртип чоруур-дур сен». Давид бодунуң оруун улап чорупкан, а Саул бодунуң черинче чанып келген.

Давидтиң филистим хаанга бараан болганы

27 ¹ Давид иштинде мынча деп боданган: «Кажан-бир мен дөмей-ле Саулдун холунче кире бээр болгай мен. Филистим черже десе бээринден дээре чүвө чок боор. Ынчан Саул мени бүгү израиль черден дилээш, шаа төнүп каарга, мен

оон холундан камгаланыр мен». ² Давид тургаш, боду-биле кады чораан 600 эр-биле кады Гефтин хааны, Маохтун оглу Анхусче чорупкан. ³ Давид Гефке Анхустун чанынга бодунун улузу-биле кады чурттап турган. Кижн бүрүзү бодунун өг-бүлези-биле. А Давид бодунун ийи кадайы – изреелчи Ахиноама база Навалдын кадайы чораан кармилчи Авигея олар-биле. ⁴ Саулга Давидтин Гефче дезе бергенин дыннадыптарга, оон соонда ол ону дилевестей берген. ⁵ Давид Анхуска: «Бир эвес мен силерниң сагыжыңарга кирер болзумза, меңээ ховуда хоорайларыңарнын бирээзинге чурттаар черден берип көрүңерем, мен аңаа чурттай берейн. Силернин чалчаңар мен хаанның чурттап турар хоорайыңга турган херээм чүү боор» – дээн. ⁶ Ынчан Анхус Давидке Циклаг хоорайны берген. Ынчангаш бо хүннерге чедир Циклаг Иудеянын хааннарынын хоорайы бооп артып калган.

⁷ Давид филистим черге бир чыл дөрт ай чурттаан чүве-дир. ⁸ Давид бодунун улузу-биле Египеттин кызыгаарында Сурга чедир черни үе-дүптен бээр ээлеп чурттаан гессур, гарзей база амалик чоннарже халдап тургаш, ⁹ оларны кыргып-хыдып каапкан. Эр-даа, херээжен-даа улусту дириг арттырбайн, шээр болгаш бода малдарын, элчигеннерин, тевелерин база идик-хевин былаап алгаш, Анхуска чедип кээп турган. ¹⁰ Анхус Давидтен: «Ам кымче халдап турдуңар?» – деп айтырарга, Давид: «*Негевте Иуданың аймааның чуртунче, иерахмеил аймактын чуртунче база кен аймактын чуртунче» – деп харыылаан. ¹¹ Давид эр-даа, херээжен-даа кижилерни дириг арттырбайн турган, Гефче эккелбээн. «Олар бисти улуска: „Давид филистим черге турган үезиниң дургузунда ол кезээде ынчалдыр кылган“ – дей бээрлер чадавас» деп сезинген. ¹² Анхус Давидке бүзүрөп турган болгаш: «Израиль чон ам ону шуут көөр хөңнү чок-тур. Ынчангаш ол кезээ мөңгедө мээң чалчам болур» – деп бодап турган.

28 ¹ Ол үедө филистимнер Израиль-биле дайылдажыр дээш бодунун шерин чыып турган. Анхус Давидке: «Билип тур сен бе? Сен бодун улузун-биле кады мээң шеримге катчып алгаш, чоруур сен» – деп чугаалаан. ² Давид Анхуска: «Силерниң чалчаңар чүнү канчап шыдаарын ам көөр силер» – дээрге, Анхус: «Ынчаарга мен сени кезээде мээң хууда камгалакчым болур кылдыр томуйлап каар мен» – деп чугаалаан.

Саулдун караң көрнүр херээженге барганы

³ Самуил өлүп калган турган. Бүгү израильчилер ол дээш качыгдап ыглашкаш, ону оон хоорайы Рамага ажаап каан турган. А Саул караң көрнүр кижилер болгаш өлүглерниң сүнезиннерин кыйгырар кижилерни чуртундан үндүр ойдадыпкан чүве-дир.

⁴ Филистимнер чыгып алгаш, Сунемге барып турлаг кылып алганнар. Саул база бүгү израиль чонну чыып алгаш, Гелвуга турлагжып алган. ⁵ Филистим шеригниң турлаан көрүп кааш, кортканындан Саулдун чүрээ серт кылынган. ⁶ Саул Дээрги-

27:2 1 Хаан. 23:13 27:2 1 Хаан. 21:10; 3 Хаан. 2:39 27:3 1 Хаан. 25:43

27:6 Ис. 15:31 27:8 Ис. 13:2 27:8 1 Хаан. 15:7 27:10 Ис. 15:31-32

27:10 Башт. 1:16; 1 Хаан. 30:29 28:3 1 Хаан. 25:1

28:3 Хост. 22:18; Лев. 19:31; Ы. х. к. 18:10-12 28:4 Ис. 19:17 28:4 1 Хаан. 31:1

Чаяакчыдан айтырарга, Ол аңаа ооң дүжүнде-даа, урим^x дамчыштыр-даа, Бодунун *медээчилерин дамчыштыр-даа харыы бербээн. ⁷ Ынчан Саул дүжүметтеринге: «Меңээ өлүглерниң сүнезинин кыйгырар херэеженден тып беринер, мен оон барып айтырайн» – деп дужаарга, олар аңаа: «Бо-дур, ындыг херэежен Эн-Дорда бар» – деп дыңнатканнар. ⁸ Саул бодунуң хевин солуй кеттингеш, ийи кижии эдертип алгаш, дүне ол херэеженге чедип келген. Саул оон: «Меңээ төлгеден салып, мээң айтырган кижимниң сүнезинин кыйгырып берем» – деп дилээн.

⁹ Ынчалза-даа ол херэежен аңаа: «Караң көрнүр болгаш төлгечи кижилерни Саул чуртта чок кылып каанын билир-ле болгай сен. Чүге меңээ четки салып, мени өлүрер деп турарың ол?» – дээн.

¹⁰ Саул аңаа: «Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен: ол чорук дээш сеңээ кандыг-даа багай чүве болбас» – деп аашкынган.

¹¹ Ол херэежен: «Кымның сүнезинин кыйгырып бээр мен?» – деп айтырарга, Саул: «Самуилди кыйгырып берем» – дээн.

¹² Херэежен Самуилди көрүп кааш, Саулче: «Чүге мегеленип турганың ол? Саул ышкажыл сен!» – деп кышкырыпкан.

¹³ Хаан: «Кортпа. Чүнү көрүп тур сен?» – деп айтырган.

Херэежен: «Черден үнүп орап бурганнар көрүп тур мен!» – дээн.

¹⁴ «Кандыг хевирлиг-дир?» – деп Саул айтырарга, төлгечи: «Назылай берген, шыва тоннуг эр кижии черден үнүп кел чор» – деп харыылаан. Ынчан Саул ол дээрге Самуил-дир деп билип кааш, черге чедир доңгая дүжүп мөгөйген.

¹⁵ Самуил: «Чүге мени дүвүредип, үндүр кыйгырдың?» – деп Саулдан айтырган.

Саул мынча дээн: «Меңээ дыка берге-дир. Филистимнер меңээ удур дайылдажып турар. Бурган мени каапкан болгаш, моон сонгаар Бодунуң медээчилерин дамчыштыр-даа, дүжүмде-даа меңээ харыы бербес-тир. Ынчангаш чүнү канчалзымза экил, мени өөредип кагзын дээш силерни кыйгырдым».

¹⁶ Самуил аңаа мынчаар харыылаан: «Дээрги-Чаяакчы сенден хая көрнү бергеш, сээң дайзының апарганда, менден ону айтыргаш канчаар сен? ¹⁷ Дээрги-Чаяакчы мени дамчыштыр чугаалаан сөзүн күүсеткен-дир. Ол сээң холундан чагырганы алгаш, өске кижиге, Давидке, дамчыдып берип турар-дыр. ¹⁸ Чүге дээрге кажан Дээрги-Чаяакчы амаликтерже ажынып-хорадап, оларны узуткаар деп бодап турда, сен Ооң сөзүн тооп дыңнаваан-дыр сен. Ол дээш Дээрги-Чаяакчы ам сени ынчаар аажылап турар-дыр. ¹⁹ Дээрги-Чаяакчы сени-даа, Израильди-даа филистимнерниң холунга хүлээдип бээр. Эрген сен база сээң оолдарың мээң-биле кады турар силер, а Израильдин турлаан Дээрги-Чаяакчы филистимнерниң холунга хүлээдиптер».

²⁰ Самуилдин чугаазындан аажок корга бергеш, Саул черже калбак кеш дег барып дүшкен. Хондур, хүнзедир аыш-чем чивээнинден ооң күжү суларап калган чүве-дир. ²¹ Төлгечи херэежен Саулга чедип келгеш, ооң аажок корга бергенин көрүп кааш, аңаа чугаалаан: «Силерниң чалчанаар мен дилээнерни тооп дыңнааш, бодумга айбылдыг турда-ла, силерниң дужаалынарны күүсеттим. ²² Ам чалчанаарның сөзүн

^x28:6 Урим – Дээрги-Чаяакчының күзел-соруун тодарадыр дээш Бурганның бараалгакчыларының ажыглап турганы херексел (Хост. 28:30 көр).

дыннаарын силерден дилеп тур мен. Орукче үнүп чоруптарынар мурнунда күш кирер кылдыр бичии хлебтен чип аарын сүмелеп тур мен».

²³ Ынчалза-даа ол: «Чемненмес мен» – дээш, ойталап каапкан. Дүжүметтери база херээжен ону көгүдүп эгелээрге, оларның аайынга кирип, черден тургаш, орунга олуруп алган. ²⁴ Херээженниң аалынга семис бызаазы бар турган. Ол ону дүргенне дөгөргөш, далган быжырып, боовалар белеткеп кылган. ²⁵ Саулга болгаш ооң дүжүметтеринге аыш-чемин бээрге, олар чемненип алгаш, ол-ла дүне чорупканнар.

Давид Израильге удур дайынче барбас ужурлуг

29 ¹ Филистимнер бүгү шериин Афекке чыып алган, а израильчилер Изреелде кара суг чанынга турлаг кылып алганнар. ² Филистим чагырыкчылар чүс-чүс, муң-муң шериглери-биле чоруп органнар, а Давид бодунуң улузу-биле соондан, Анхусту эдерип, кел чораан.

³ Филистим *баштыңнар: «Бо чүү еврейлерил?» – деп айтырып эгелээн.

Анхус оларга: «Бо дээрге Израильдин хааны Саулдуң дүжүмеди Давид-тир. Ол менээ үр бараан болуп тур. Ол үениң дургузунда мен ооң багай талазын көрбедим» – деп харыылаан.

⁴ Филистим баштыңнар аңаа аажок ажынып, мынча дээннер: «Бо кижини дедир чорудувут. Бистиң-биле дайынче чорупкаш, биске удур тулчу бербези-биле, ол сээң айтып берген чериңге олурзун. Бистиң шериглеривистиң баштарын азап тургаш, ол бодунуң дээргизиниң энерелин ээлдирип алып эвес деп бе? ⁵ Чоннуң „Саул муң-муң кижини, Давид түмен-түмен кижини тиилеп каан“ деп ырлажып, самнап турганы Давид ол эвес бе?»

⁶ Анхус Давидти кыйгырып алгаш, мынча дээн: «Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле дангыраглап тур мен: сен шынчы сен. Сен мээң шериглерим-биле кады чораан болзунза, менээ дыка-ла эки турган ийик. Менээ чедип келгенинден бо хүнге чедир сээң багай талаң черле эскербээн мен. Ынчалза-даа филистим чагырыкчыларга сен таарышпас-тыр сен. ⁷ Ынчангаш сен ам оларны бужургандырбайн, дедир амыр-тайбың чорувут».

⁸ Давид Анхуска: «Мен багай чүңү кылыпкан мен? Бо үениң дургузунда чалчаңар менден чүңү эскердинер? Дээрги хаанымның дайзыннары-биле чүге барып дайылдажып болбас кижини мен?» – деп айтырган.

⁹ Анхус Давидке: «Мен сени *Бурганның төлээзи дег эки кижини деп билир мен. Ынчалза-даа филистим баштыңнар: „Ол бистиң-биле дайынче барбазын“ – дээр-дир. ¹⁰ Ынчангаш эртен эрте тургаш, чырый бээрге, кады келген дээргиниң чалчалары-биле чорувут» – дээн.

¹¹ Давид бодунуң улузу-биле эртен эрте филистим черже ээп чоруур дээш туруп келген. А филистимнер Изреелче чорупканнар.

Давидтин амалик чондан өжээн негээни

30 ¹ Үш хүн эрткенде, Давид болгаш ооң улузу Циклагка чедип келгеш көөрге, амаликтер *Негевче база Циклагже халдааш, хоорайны эжелеп алгаш, өрттедипкен болган чүве-дир. ² А хоорайга турган херээженнерниң шуптузун улуг-

бичези хамаан чокка өлүрбейн, тудуп алгаш, сүрүп аппаратан болган. ³ Давид бодунуң улузу-биле хоорайга чедип кээрге, ону өрттедипкен, а оларның кадайларын болгаш ажы-төлүн тудуп аппаратан болган. ⁴ Давид болгаш ооң улузу ал-шаан төндүр ыглажып-сыктажып алганнар. ⁵ Давидтиң ийи кадайы – изреелчи Ахиноама база Навалдын кадайы чораан кармилчи Авигея – олар база туттурууга барган чүведир. ⁶ Давид берге байдалга келген. Улузу ону даш-биле соп кааптар бодап турган, чүге дээрге кижги бүрүзү бодунуң ажы-төлү дээш сагыш аарып турган.

⁷ Ынчалза-даа Давид Дээрги-Чаяакчы Бурганынга бүзүрели-биле быжыгыланып турган. Ахимелехтиң оглу, *Бурганның бараалгакчызы Авиафарга Давид: «Меңээ эфодту эккеп бер» – дээрге, ол ону эккеп берген. ⁸ Давид Дээрги-Чаяакчыдан: «Ол дээрбечилерни сүрейн бе, оларга чедер мен бе?» – деп айтырган. Дээрги-Чаяакчы: «Сүрүп чорувут. Оларга четкеш, бодунуң улузунну эгидип аар сен» – дээн.

⁹ Давид боду база ооң-биле кады 600 кижги Восор хемге шаг-шинээ төнүп калган чедип кээрге, оларның чамдыызы аңаа доктааган. ¹⁰ Давид 400 кижини эдертип алгаш, улаштыр сүрүп чорупкан. А 200 кижизи Восор хемни кежер шаг-шинээ чок болгаш, артып калганнар.

¹¹ Ховудан египет кижги тып алгаш, Давидке эккелгеннер. Олар аңаа аьш-чем бергеш, суг ижиртип кааннар. ¹² Аңаа элээн хөй кургадып каан фиға чимизи, ийи шарыг үзүм бергеннер. Ону чигеш, ол күш кирип келген. Ол кижги үш дүн-хүн иштинде аьш-чем чивээн, суг ишпээн чүве-дир.

¹³ Давид оон: «Сээн дээргин кымыл? Кайыын келдиң?» – деп айтырган.

Ол: «Мен египет кижги мен. Бир амалик кижиниң кулу-дур мен. Аарый бээримге, мени дээргим октапкаш чоруй барды. Оон бээр ам үш хүн эртти. ¹⁴ Бис Негевте керет аймактың чуртунче, Иуданың аймааның чуртунче база Халевтиң төрөл бөлүүнүң чуртунче халдадывыс, а Циклагты өрттедиптивис» – деп харыылаан.

¹⁵ Давид оон: «Ол дээрбечилерге мени чедирип каар сен бе?» – деп айтыраарга, египет оол: «Мени өлүрбес база мээң дээргимниң холунга тутсуп бербес мен деп Бурганның ады-биле даңгыраглаар болзуңарза, мен силерни ол дээрбечилерге чедирип каар мен» – дээш, ¹⁶ ону эдертип чорупкан.

Көөрге, амаликтер бүгү чуртта тарай берген, филистим черден болгаш Иудеядан эккеп алган олчазын байырлап, аштанып-чемненип, дойлап турганнар. ¹⁷ Давид оларже имиртинде шаап халдааш, даартагы хүннүң кежээзинге чедир кыргып-хыдып каапкан. Олардан кым-даа дириг артпаан. Чүгле 400 аныяк кижги тевелер мунупкаш, дезе берген.

¹⁸ Амаликтерниң үптеп аппаратан чүвезин Давид шуптузун ап алган, ийи кадайын база эгидип алган. ¹⁹ Амаликтерниң үптеп алган чүүлдеринден улуг-даа, бичии-даа улузу, ажы-төлү-даа – чүү-даа читпээн, шуптузун Давид эгидип алган. ²⁰ Давид амаликтерниң бүгү шээр болгаш бода малдарын олчалап, боттарының малдарының мурнунга сүрүп аарга: «Бо Давидтиң олчазы-дыр» – дижип чорааннар.

30:5 1 Хаан. 25:43 **30:7** 1 Хаан. 22:20; 23:6 **30:7** Хост. 28:6; 1 Хаан. 2:18; 23:9

30:9 1 Хаан. 23:13 **30:14** 2 Хаан. 8:18; 15:18; 20:7; 20:23; 3 Хаан. 1:38; 1 Чыл. 18:17

30:14 Исис. 14:14; 1 Хаан. 27:10; 1 Чыл. 2:18-24 **30:15** Ы. х. к. 23:15-16 **30:17** 1 Чыл. 4:43

Давидтиң тыпкан олчаны чөптүү-биле үлээни

²¹ Давид Восор хемниң кыдыынга шаг-шинээ төнгөш, артып калган 200 кижиге чедип келген. Олар ону көрүп кааш, аңаа болгаш ооң-биле кады чораан улузунга уткуштур үнүп келгеннер. Давид оларга чедип келгеш, мендилешкен. ²² Ынчан Давид-биле кады чораан улустун аразында багай, дүржөк кижилер: «Маңаа артып калгаш, бистиң-биле чорбаан улуска олчавысты бербес бис. Олар чүгле кадайларын болгаш ажы-төлүн ап алгаш чоруй барзыннар» – дижи бергеннер.

²³ Ынчалза-даа Давид мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчы биске бо бүгүнү берген база бисти камгалап-карактап, биске удурланып келген дээрбечилерни холувуска хүлээдип берген соонда, ындыг чүве кылбайн көрүнер, ха-дунма. ²⁴ Силер-биле кым чөпшээрержир деп? Дайынче чораан улус база эт-хөрөңгивис кадагалаан улус олчаны деңге үлежир ужурлуг». ²⁵ Ол хүнден эгелээш, ооң соонда-даа ол дүрүмнү сагыыр апарган. Ону *хоойлуда бо хүннерге чедир Израильде сагып турар кылдыр кирип каан чүве-дир.

²⁶ Давид Циклагка чедип келгеш, эккелген олчазын Иудеяның *баштыңнарынга, бодунуң өнүктөринге: «Дээрги-Чаяакчының дайзыннарындан келген олчадан силерге белек берип тур бис» – дээш чорудуп берип турган. ²⁷ Ол белектерни Вефилче, Негевтиң Рамотче, Иаттирге, ²⁸ Ароерже, Шитмотче, Эштемөаже, ²⁹ Рахалче, иерахмеил база кен аймактарның хоорайларыныч, ³⁰ Хормаже, Хорашанче, Атахче, ³¹ Хевронче база өске-даа – бодунуң улузу-биле барып турган бүгү черлеринче чорудупкан чүве-дир.

Саулдуң болгаш ооң оолдарының өлүрткени

(1 Чыл. 10:1-12)

31 ¹ Филистимнер биле израильчилер аразында тулчуушкун эгелээн. Израильчилер дайзыннарда Гелвуй даанга чедир дескеш, аңаа кыра шагтырып алган. ² Филистимнер Саулду болгаш ооң оолдарын сүрүп четкеш, Саулдуң оолдары Ионафанны, Аминадавты база Малхисуаны өлүрүп каапканнар.

³ Саулче халдаашкын кадыг-дошкун болган. Ча-согун-биле хөй катап аттыргаш, Саул аар балыгланган. ⁴ Саул бодунуң чепсек тудукчузундан: «Ол кыртыжадып демдектетпээн хейлер чедип келгеш, мени куду көрүп, өлүрбээнде, хылыжын жулгаш, мени шанчып каавыт» – деп дилээн. Чепсек тудукчузу аажок корга бергеш, ынаваан. Ынчан Саул хылышты алгаш, бодун шаштыныпкан. ⁵ Чепсек тудукчузу Саулдуң өлүп калганын көргөш, бодун база хылыш-биле шаштыныпкаш, Саул-биле кады өлүп калган чүве-дир. ⁶ Ынчалдыр Саул, ооң үш оглу, ооң чепсек тудукчузу база ооң шупту улузу өлгүлөп калган.

⁷ Шынааның өске талазында база *Иордан хемниң ындында чурттап турар израильчилер израиль шеригниң дезип турарын, Саулдуң база ооң оолдарының өлүп калганын дыңнааш, боттарының хоорайларын ээн кагылапкаш чорупканнар. А филистимнер келгеш, хоорайларны ээлеп чурттай бергеннер.

⁸ Дааргазында филистимнер өлүрткен улусту үптөп аар дээш чедип келгеш, Гелвуя даанга өлүрткен Саулду база ооң үш оглун тып алганнар. ⁹ Саулдун бажын одура шапкаш, ок-чепсээн үптээш, бүгү филистим черге көргүзерибиле чорудупкан. Ынчалдыр олар чонга тиилелгезиниң дугайында боттарының *дүрзү-бурганнарының өргээлеринге чарлапканнар. ¹⁰ Саулдун ок-чепсээн Астарга *бурганның өргээзинге салып каан, а ооң мөчү-сөөгүн Бет-Сан хоорайның ханазынга азып кааннар.

¹¹ Галаадта Иавистиң чурттакчылары филистимнерниң Саулду канчалганының дугайында дыңнап кааш, ¹² бүгү эрес-дидим улузу хондур кылашташкаш, Бет-Санның ханазындан Саулдун база ооң оолдарының мөчү-сөөктерин дүжүрүп алган. Оларны Иависке эккелгеш, аңаа өрттедиккеннер. ¹³ Ооң соонда сөөктерин ап алгаш, Иависте тамариск ыяш адаанга ажаап кааш, чеди хонук иштинде кажыдап, чем чивейн турган чүве-дир.

Хаанныг чагырга үези

Ийиги ном

Кирилде

Еврей чаңчылда бо номну «Самуилдин ийиги ному» деп адап турар.

Бо ном Давид канчап израиль чоннун хааны апаргаш, канчаар чагырып турганынын дугайында төөгүнү уламчылап турар. Баштай чүглө мурнуу чүкте Иуданың аймааның хааны (1–4 эгелер), а ооң соонда соңгу талазында Израильдин өске аймактарының база (5–20 эгелер). Ооң хааннаашкыны чижеглей алырга б. э. чедир 1010–970 чч. үргүлчүлээн.

Израильдин хаанының салгакчызынын дугайында айтырыгга дорт хамаарылгалыг боорга, бо номда Давидтин бодунун оолдары-биле аразында харылзаазынче эвээш эвес кичээнгейни углаан. 21–24 эгелерде Давидтин хааннаашкынынга хамааржыр өске-даа кол болуушкуннарынын дугайын чугаалап турар, ынчалза-даа хронологияны шыңгыы сагываан хире.

Давидтин чагыргазынын үезинде израиль чоннун төөгүзүндө ийи кол болуушкун болган. Бирээде, Давидтин Иерусалимни чаалап алганы болур (5:6-10 көр). Ол хоорай Израильдин найысылалы болу бергеш, бо хуннерге чедир делегей чергелиг болуушкуннарга кол черни ээлеп арткан. Ийиде, израиль чонну кезээде Давидтин салгакчызы хааннап башкарап деп Бурганның азааны болур (7:1-17 көр).

Саулдуң өлгенинин дугайында Давидтин билип кааны

1 ¹ Саулдуң өлгенинин соонда, амалик чонну чылча шаап кааш, Давид Циклагче ээп чедип келген. Аңаа ол ийи хонган. ² Үшкү хонукта Саулдуң турлаандан качыгдал демдээ кылдыр хевин ора соп, бажында доурак-доозун чажып алган бир кижиде Давидке чедип келгеш, аңаа черге чедир мөгөйген.

³ Давид оон: «Кайыын келдин?» – деп айтырган.

«Израильдин турлаандан тынныг үндүм» – деп, ол харыылаан.

⁴ Давид: «Чүү болган чүвөл? Меңээ чугаалап бер» – дээн.

Ол кижиде тургаш: «Шериглер дайын шөлүндө дезип эгелээн. Дыка хөй улус өлүртүп кагды. Саул биле ооң оглу Ионафан база өлүп калды» – дээн.

⁵ «Саул биле ооң оглу Ионафан өлгөн деп канчап билип алдың?» – деп, Давид медээ эккелген оолдан айтырган.

⁶ Оол мынча деп харыылаан: «Гелвуя даанга таваржы бээримге, аңаа Саул бодунун чыдазынга чөлөнип алган турду. А дайзынның *дайынчы тергелери база аъттыг шериглери олче чоокшулап кел-ле чыгты. ⁷ Саул хая көрнүп келгеш, мени көрүп кааш, кыйгырыпты. ⁸ Мен аңаа чеде бергеш: „Дыңнап тур мен“ – дидим. Ол: „Кым сен?“ – деп айтырарга, мен: „Амалик кижидир мен“ – деп харыыладым. ⁹ Ынчан Саул менден: „Бээр чедип келгеш, мени өлүрүп кааыдам! Мен хинчектенип-бачыдап тур мен, а амы-тыным ам-даа үзүлбейн тур“ – деп

диледи. ¹⁰ Балыглаткаш, ол чурттап шыдавас деп чүвени билип кааш, мен аңаа чеде бергеш, ону өлүрүп кагдым. Мен ооң бажынга кедип чорааны оваадайын база холунга суп чорааны билектээжин ап алгаш, дээргим силерге эккелдим».

¹¹ Ынчан Давид болгаш ооң кады чораан улузу качыгдап, хептерин ора соккулап алганнар. ¹² Олар дайынга өлүртүп каан Саул база ооң оглу Ионафан дээш, Дээрги-Чаяакчының аг-шерии дээш, израиль чон дээш кежээге чедир ыглап-сыктап, чүнү-даа чивейн, кажыыдап турганнар.

¹³ Давид медээ эккелген оолдан: «Кайыын келген сен?» – деп айтырган. «Мен бо черже көшкен амалик кижиниң оглу-дур мен» – деп, оол харыылаан.

¹⁴ Давид оолга: «Дээрги-Чаяакчының шилип алган хаанынче хол көдүреринден канчап кортпааның ол?» – дээн.

¹⁵ Оон бодунуң бир кижизин кыйгырыпкаш: «Баргаш, ол чүвени өлүрүп каавыт» – дээрге, оозу амалик кижини шанчып өлүрүп каан.

¹⁶ Давид амалик кижиге: «Бодунуң бажынче бодун-на хан кудуп алдын. „Дээрги-Чаяакчының шилип алган хаанын өлүрүп кагдым“ дээн сөстериң-биле сен бодун-на бодунга удур херечилеп алдың» – дээн.

Давидтиң кажыыдал ырызы

¹⁷ Оон Давид Саул биле ооң оглу Ионафанга кажыыдалдың бо ырызын тураскааткан. ¹⁸ «Ча-согун» деп ырыны^у Давид иудей чонга өөредип каарын дужаган. (Ол ырыны Яшарның номунда^з бижип каан). Оон сөзү бо-дур:

¹⁹ – Сээң алдарың, о Израиль,
сээң бедиктеринде өлүртүп кагды!

Күчүлүглер канчаар кырлып турбады дээр!

²⁰ Ооң дугайында Геф хоорайга баргаш, чугаалашпаңар,
ону черле Аскалоннуң кудумчуларыңга чарлаваңар,
оон башка филистимнер уруглары өөрүй бээр,
кыртыжадып демдектетпээн хейлерниң ажы-төлү байырлай бээр.

²¹ О, Гелвуя даглары! Силердиве шалың дүшпес,
чаъс чагбас болзун!

Чаагай дүжүттүг шөл-даа турбазын!

Чүге дээрге аңаа күштүглерниң дозуг-камгалалы бужартаан –
Саулдуң дозуг-камгалалы – ам кажан-даа кылаңнавар!

²² Күштүг дайзыннарның мага-бодунче кадалырындан,
оларның ханынга боражырындан

Ионафанның ча-согуну чалданмаан,
Саулдуң хылыжы халас ээлбээн болгай.

²³ Саул биле Ионафан –

^у**1:18** Бо сөстериң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске уткалары: «Дайынчы чепсекти алгап-мактаан ырыны» азы «Дайылдажырыңга өөредип турар ырыны».

^з**1:18** Азы: «Эки мөзүлүг улустуң ному» (Иис. 10:13 көр).

бот-боттарынга эргим, ынак чораан болгаш,
өске оран чоруурда безин чарылбаан-дыр.

Алыс боттары эзирден кашпагай,
арзыландан күштүг чорааннар-дыр.

²⁴ О Израильдин уруглары!

Силерге аажок чараш каасталгалыг хептер берип,
алдын-биле шимеп даараан тон кедирип чораан

Саул дээштиң кажыыданар.

²⁵ Күчүлүглер канчаар дайылдажып, кырлып турбады дээр!

Ионафан бедиктерге барып өлдү.

²⁶ Мээң аажок эргим акым Ионафан,

сен дээш кажыыдап тур мен.

Мээң-биле найыралың

өндүр улуг, чараш турган –

херээженнер ынакшылы ында-ла каар.

²⁷ Күчүлүглер канчаар кырлып турбады дээр!

Дайын-чааның чепсээ сыйлып, чиде берген!

Давидтиң Иуданың аймааның хааны апарганы

2 ¹Элээн үе эрткенде, Давид Дээрги-Чаяакчыдан: «Иудеяның кайы-бир
хоорайынче баар мен бе?» – деп айтырган.

Дээрги-Чаяакчы: «Бар» – деп харыылаан.

Давид: «Кайнаар баар мен?» – деп айтырарга,

Ол: «Хевронче» – дээн.

² Давид ынаар чорупкан. Ооң-биле кады ийи кадайы – изреелчи Ахиноама база
Навалдың кадайы чораан кармилчи Авигея – чорупкан чүве-дир. ³ Ол бодунуң
улузун өг-бүлелери-биле кады эдертип алгаш, Хеврон хоорайга турумчуп алган.

⁴ Иуданың аймааның төлээлекчилери Хевронга чедип келгеш, Давидти үс-биле
чаап, боттарының аймааның хааны болур кылдыр шилип алган.

Давидке Галаадта Иавистиң чурттакчылары Саулду орнукшудуп каанын
дыңнадырга, ⁵ ол Иавистиң чурттакчыларынче айбычыларын мындыг сөс
чедирери-биле чорудупкан: «Дээргиңер Саулга энерелден көргүзүп, ону
ажаап кааныңар дээш, Дээрги-Чаяакчы силерге ачы-буянын хайырлазын,
⁶ Дээрги-Чаяакчы силерге энерелдиг, шынчы болзун. Ынчанганыңар дээш мен
база силерге чаагай сеткилдиг болур мен. ⁷ Күштүг болгаш эрес-дидим болунар;
силерниң дээргиңер Саул өлген-дир, ыңдыг-даа болза, Иуданың аймаа мени
үс-биле чаап, бодунуң хааны кылдыр шилип алды».

Иевосфейниң Израильдин хааны апарганы

⁸ А Саулдуң шериниң даргазы, Нирниң оглу Авенир Саулдуң оглу Иевосфейни Маханаим хоорайга эккелген. ⁹ Ону Галаад девискээрниң, Ашурнуң^а, Изреелдин, Эфрем биле Вениамин аймактарның – бүгү Израильдин хааны кылып каан.

¹⁰ Израильди чагырып эгелээн үезинде, Саулдуң оглу Иевосфей дөргөн харлыг турган. Ол ийи чыл дургузунда хааннаан. А Иуданың аймаа дөмей-ле Давид-биле кады артып калган. ¹¹ Давид Хевронга чурттап тургаш, Иуданың аймаан чагырып хааннаанының хуусаазы чеди чыл алды ай болган.

Израильчилер биле иудейлерниң аразында дайын

¹² Нирниң оглу Авенир база Саулдуң оглу Иевосфейниң улузу Маханаимден Гаваонче чорупкан. ¹³ А Саруйяның оглу Иоав^б Давидтиң улузу-биле кады оларга удур туруп, Гаваон хөөлбээнге уткужа бергеннер. Давидтиң дайынчылары хөөлбектиң бир талазынга, а Иевосфейниң дайынчылары – удур талазынга туруп алган.

¹⁴ Авенир Иоавка: «Оолдарның чамдыызы бистиң мурнувуска үнүп келгеш, тулушсуннар» – дээн. Иоав: «Ынчалзыннар» – деп харыылаан.

¹⁵ Саулдуң оглу Иевосфейниң талазындан он ийи вениаминчи, Давидтиң талазындан база он ийи кижиги үнүп келгеннер. ¹⁶ Оларның кайызы-даа удурланыкчызының бажындан сегирип алгаш, ооң быктынче хылыжын киир шанчыпкаш, деңге кээп ужуп турган. Ынчангаш Гаваонда ол черни Хелкат-Хаццурим^с деп адап каан. ¹⁷ Ооң соонда эң-не каржы-дошкун тулчуушкун эгелээн, Авенир израильчилер-биле кады Давидтиң улузунга аштырып алган.

¹⁸ Аңаа Саруйяның Иоав, Авесса база Асаил деп үш оглу турган. Асаил, хову черниң чээрени дег, кончуг кашпагай болган. ¹⁹ Ол Авенирниң изин оң, солагай талазынче-даа чандыр баспайн, ызырты истеп чорупкан. ²⁰ Авенир хая көрнүп келгеш: «Сен сен бе бо, Асаил?» – деп айтырган.

Асаил: «Ийе, мен-дир мен» – дээн.

²¹ Ынчан Авенир мынча дээн: «Оң азы солагай талаже ээпкеш, оолдарның бирээзин сегирип алгаш, ооң ок-чепсээн ап ал». Ынчалза-даа Асаил Авенирден чыдып каар хөңнү чок болган. ²² Авенир катап база Асаилге сагындырып чугаалаан: «Мени сүрериң соксадып көрөм. Сени өлүрер хөңнүм чогул. Ооң соонда сээн акың Иоавтың арнынче канчап көөр мен?» ²³ Ынчалза-даа Асаил чыдып каарын күзевээн. Ынчан Авенир чыдазының соңгу ужу-биле ооң иштинче шанчыптарга, ооргазындан үнүп келген. Асаил барып ушкаш, ол-ла черинге өлүп калган. Асаилдин кээп дүшкеш, өлүп калган черин таварып эрткен кижиги бүрүзү аңаа доктаар турган.

^а2:9 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Ашурнуң» эвес, а «Асирниң аймааның», «гессур девискээрниң» деп бижээн.

^б2:13 Иоав – Давидтиң чээни, ооң шериниң баштыңчызы (8:16 көр).

^с2:16 «Хылыштар шөлү» дээн.

²⁴ Оон Иоав биле Авесса Авенирни сүрүп чорупкан. Гаваоннун ээн кургаг ховузунче баар орукта Гиахтың дужунда турар Амма деп тейге олар чедип келгенде, хүн ажа берген. ²⁵ Вениаминчилер Авенирни долгандыр чаңгыс шериг кылдыр бөлдүнчүп алгаш, бир тейниң бажынга турумчуп алган. ²⁶ Авенир Иоавче мынча деп кыйгы салган: «Хылыш-мези мөңгедө улус хыдып кээр деп бе? Бо чүвө качыгдалдыг төнер дээрзин билбейн турар кижиге сен бе? Бодунуң-на ха-дуңмазын истеп-сүрерин соксадырын шериглериңге кажан дужаар кижиге сен?»

²⁷ Иоав: «Бурганның ады-биле даңгыраглап тур мен: бир эвес сен бо эртен өскээр чугаалаан болзунза, мээң шериглерим ха-дуңмазын истеп-сүрерин ол-ла үедө соксап каан турар ийик» – дээн. ²⁸ Иоав трубазын этсиптерге, оон шериглери доктай бергеш, израильчилерни сүрбейн барган. Тулчуушкун соксай берген. ²⁹ Авенир бодунуң улузу-биле ол дүннү өттүр Иордан шынаазын таварып, хемни кешкеш, эртен дургу чорааш^d, Маханаимге чедип келген.

³⁰ Иоав Авенирни сүрерин соксадып, ээп келгеш, шериглерин чыып алгаш көөрге, Асаилден аңгыда, Давидтиң улузу 19 кижиге четпес болган. ³¹ Давидтиң улузу Авенирниң вениаминчи шериглерин чылча шаап каан; олардан 360 кижиге өлүрткөн чүвө-дир. ³² Давидтиң улузу Асаилдиң мөчү-сөөгүн ап алгаш, Вифлеемде ачазының чевер-куонга ажаап каан. Иоав бодунуң шериглери-биле дүннү өттүр чорааш, даңгаар эртен Хевронга чедип келген.

Давидтиң Хевронга төрүттүнгөн оолдары

(1 Чыл. 3:1-4)

3 ¹ Саул биле Давидтиң талалакчыларының аразында дыка үр үениң дургузунда дайын чоруп келген. Давидтиң талазы хүн келген тудум күш кирип турган, а Саулдуң талазы – кошкап баксыраан. ² Хевронга Давидтиң оолдары төрүттүнгөн. Оон дун оглу Амнонну изреелчи кадайы Ахиноама божаан чүвө-дир. ³ Ийи дугаар оглу Хилавты^e кармилчи Навалдың кадайы чораан Авигея божаан. Үшкү оглу Авессаломну гессур хаан Талмайның уруу Мааха божаан. ⁴ Дөрткү оглу Адонияны – Аггит божаан; бешки оглу Шефатияны Авитал божаан. ⁵ Алдыгы оглу Ифреамны Давидтиң кадайы Эгла божаан. Давидтиң ол оолдары Хевронга төрүттүнгөн чүвө-дир.

Авенир биле Иевосфейниң маргышканы

⁶ Саул биле Давидтиң талалакчыларының аразында дайын үезинде Саулдун улунуң аразына Авенирниң салдары улгадып орган^f. ⁷ Саулдуң Рицпа дээр *кул-кадайы турган. (Ол Айяның уруу турган чүвө-дир.) Бир катап Иевосфей ол херээжен дугайында Авенирден: «Чүге сен мээң ачамның кул-кадайы-биле удуп турар сен?» – деп айтырган.

⁸ Авенир Иевосфейниң ол сөстери дээш дыка ажынган. Ол мынча дээн: «Иудейлерге бараан болуп турар саттыныкчы ыт-тыр мен бе? Мен сээң адан

^d2:29 Азы: «Бүгү Битрон деп черни таварааш».

^e3:3 Өске бурунгу сөзүглелдерде Далуя азы Авия деп аттар таваржып турар.

^f3:6 Азы: «Саулдун талазын деткип турган».

Саулдуң салгалыңга, дөргүл-төрелиңге база өннүктеринге шынчы бооп арткан мен. Сени мен Давидтиң холунга хүлээтпедим. А сен ам кээп ол херээжен дээш мени буруудадып тур сен! ⁹ Дээрги-Чаяакчының Давидке дангыраглаан сөзүн мен ам боттандырбас болзумза, Дээрги-Чаяакчы мени канчаар-даа кезеткей аан! ¹⁰ Дээрги-Чаяакчы: „Саулдуң чагыргазын былаап алгаш, Дан хоорайдан Бээр-Шева хоорайга чедир бүгү Израильди болгаш Иудеяны чагырар хаан кылдыр Давидти дүжүлгеге олуртуп каар мен“ дээн болгай». ¹¹ Иевосфей Авенирге удур чүве чугаалаваан, чүге дээрге ол оон коргар турган.

Авенирниң Давид-биле эптежиң алганы

¹² Авенир бодунуң элчилерин Давидке мындыг сөс чедирери-биле ооң турган черинче чорудупкан: «Кымның чери чүвөл бо? Мээн-биле дугуржулгандан чарып алынар. Ынчан бүгү израиль чон силерниң таланаарга апаар кылдыр силерни деткиир мен».

¹³ Давид: «Ындыг-дыр, мен сээң-биле керээ-дугуржулгандан чарып аар мен. Сенден чүгле чаңгыс дилээм бар. Меңээ ужуражып кээринде, Саулдуң уруу Мелхоланы эдертип эккеп көрөм. Оон башка мээн арнымны көрбөс сен» – дээн. ¹⁴ Оон Давид элчилерин Саулдуң оглу Иевосфейге: «Чүс филистим кижиниң өлүмүнүң өртээ-биле алган кадайым Мелхоланы бер» деп чугаалазын дээш чорудупкан. ¹⁵ Иевосфейниң дужаалы-биле Мелхоланы ооң ашаандан – Лаиштиң оглу Фалтийден былаап алганнар. ¹⁶ Ооң ашаа кады чорупкаш, Бахуримге чедир ыглап чорааш үдээн. Авенир аңаа: «Чана бер» – дээрге, ол чүгле ынчан чана берген.

¹⁷ Авенир Израильдиң *баштыңнары-биле сүмөлөшкөш, мынча дээн: «Силер Давидти үр үе иштинде бодунарның хааныңар кылып алыксап чораан болгай силер. ¹⁸ Ам хөделир үенер келген-дир. Дээрги-Чаяакчы Давидтиң дугайында: „Мээн чалчам Давидтиң холу-биле Мен израиль чонумну филистимнер болгаш өске-даа дайзыннардан камгалаар мен“ деп чугаалаан болгай». ¹⁹ Ол-ла чугаазын Авенир вениаминчилерге база чугаалаан. Ооң соонда Авенир вениаминчилер болгаш өске израильчилер чүнү күзеп турарын Давидке дыңнадыр дээш, Хевронче чорупкан. ²⁰ Авенир база ооң-биле кады чээрби кижини Хевронда Давидке чедип кээрге, Давид оларга дой кылган. ²¹ Оон Авенир Давидке: «Мен туруп чоруптайн. Мен дээрги хаанымга израиль чонну шуптузун чыып эккеп берейн. Олар силер-биле дугуржулгандан чарып аарга, силер бодуңар туранаар-биле оларны чагырып хааннаар силер» – дээн. Давид Авенирни амыр-тайбың салып чорудупкан.

Авенирниң өлүрткени

²² Ол үеде Иоав биле Давидтиң шериглери дайынчы аян-чоруктан хөй олчалыг ээп келген турган. Давид Авенирни амыр-тайбың салып чорудупкан, ынчангаш Авенир ол өйде Хевронга Давид-биле кады турбаан. ²³ Кажан Иоав кады чораан шерии-биле чедип кээрге, аңаа мынча дээннер: «Нирниң оглу Авенир чедип кээрге, хаан ону амыр-тайбың салып чорудупкан». ²⁴ Иоав хаанга чедип келгеш: «Ол канчаарың ол? Авенир чедип кээрге, чүге салып чорудупканың ол? Ол ам чоруй

барган ышкажыл. ²⁵ Нирниң оглу Авенирни билир болгай сен. Ол сени мегелээр сорулгалыг, сээң дайынчы херээни, чүнү кылып турарыңны шуптузун билип алып дээш кээп чорааны ол-дур» – дээн.

²⁶ Давидтен үнгеш, Иоав шапкынчыларың Авенирни эккээр кылдыр чорудуштарга, олар ону Сира деп кудук чанындан тып эккелгеннер. А Давид ол дугайында чүнү-даа билбээн. ²⁷ Авенир Хевронга чедип кээрге, Иоав ону бүдүү чугаалажыр дээн кижиге бооп хоорайның хаалгазынче кири бергеш, ооң иштинче шанчыпкан. Иоав дуңмазы Асаил дээш өжөөн негеп, Авенирни ынчалдыр өлүрүп каан. ²⁸ Ооң соонда ол бүгүнү дыңнап кааш, Давид мынча дээн: «Мен база мээң чонум Дээрги-Чаяакчының мурнунга Нирниң оглу Авенирниң өлгени дээш бичии-даа буруулуг эвес бис. ²⁹ Ол дээш Иоав болгаш ооң төрөл бөлүү бажы-биле харыылазың! Иоавтың салгалы кажан кезээде аштаңгы, шээр аарыглыг, кеш аарыглыг, аскак-бүскөк, дайынга өлүртүр болзун!»

³⁰ (Иоав биле ооң акызы Авесса Авенирни ынчалдыр өлүрүп каан, чүгө дээрге Авенир Гаваонга дайын үезинде оларның дуңмазы Асаилди өлүрүп каан.)

Авенирни хөөржүткени

³¹ Давид Иоавка болгаш ооң кады чораан улузунга мынча дээн: «Хевиңерни ора соп, качыгдалдың самдар хевинден кедип алгаш, Авенир дээш кажыдап ыглажыңар». Давид хаан ооң мөчүзүн салган хааржактың соондан чоруп орган. ³² Хевронга Авенирни ажаап турда, хаан Авенирниң хөөрүнүн чанынга ыткыр ыглап турган. Бүгү чон база ыглашкан. ³³ Авенир дээш хаан мынча деп кажыдал ырызын ырлап турган:

«Таанда-ла Авенир бужар-бак кижиге дег
өлүр ужурулуг турган бе?»

³⁴ Сээң холдарың хүлүглүг,
буттарың шарыглыг турган эвес.
Дээрбечилер мурнунга дег,
барып ужуп канчаарың ол?»

Бүгү чон база катап ол дээш ыглашкан.

³⁵ Ооң соонда чон Давидке келгеш, аңаа хүн ашпайн чырык турда, чемненип аарын сүмелээн. Ынчалза-даа Давид мынча деп даңгырак берген: «Бир эвес мен хүн ашпаанда, хлеб азы өске-даа чем чиир болзумза, Бурган мени канчаар-даа кезеткей аан!» ³⁶ Бүгү чон ону көргөн болгаш аңаа таарзынып турган. Черле хаанның кылып турар херектери оларга таарымчалыг бооп турган. ³⁷ Ол хүн Давидтиң бүгү улузу болгаш бүгү израиль чон Нирниң оглу Авенирниң өлүмүнге хаанның киржилгези чок дээрзин билип алган. ³⁸ Хаан бодунуң улузунга: «Бөгүн Израильде улуг баштыңчы өлгөн-дир деп чүвени билип тур силер бе?» ³⁹ Бөгүн мен, шилиттирип алган хаан хиремде, ам-даа кошкак-тыр мен. Бо улус – Саруйяның оолдары менден

3:27 2 Хаан. 20:10 3:27 2 Хаан. 2:23 3:29 Лев. 14:2; 15:2

3:30 1 Хаан. 26:6; 2 Хаан. 2:18 3:30 2 Хаан. 2:23 3:39 Иер. 38:5

3:39 2 Хаан. 2:18; 16:9-10; 19:22

дошкун-дур. Дээрги-Чаяакчы каржы кижиге ооң каржызының харызын бээр-ле болзунам!» – дээн.

Иевосфейниң өлүрткени

4 ¹Саулдуң оглу Иевосфей Хевронга Авенирниң өлүп калганын дыңнап кааш, холу салдына берген, а бүгү израиль чон дүвүрөлгө алзыпкан.

²Иевосфейниң шериглерин баштаар ийи кижизи турган: бирээзиниң ады – Баана, өскезиниң – Рихав. Олар Беерот чурттуг вениаминчи Реммоннуң оолдары турган. (Беерот хоорай Вениаминниң аймаанга хамааржыр чүве-дир. ³Ооң үндезин чурттакчылары Гиффаимче десе берген, бо хүннерге чедир ында чурттап чоруур.)

⁴А Саулдуң база бир салгакчызы – ооң оглу Ионафанның аскак оглу турган чүве-дир. Изреелден Саул биле Ионафанның өлүмүнүң дугайында медээ чедип келгенде, ол оол беш харлыг турган. Ажаакчызы ону алгаш, далажып дезип турган үезинде оол кээп ушкаш, аскак апарган. Ооң адын Мемфивосфей дээр.

⁵Бир катап бееротчу Реммоннуң оолдары Рихав биле Баана хүн хөөрей берген өйде, Иевосфейниң бажыңыга чеде бергеннер. Дүш үезинде ол орунунда дыштанып чыткан. ⁶Рихав биле Баана алышкылар бажың иштинче тараа алыр дээн улус бооп кире бергеш, Иевосфейниң иштинче шанчып каапкаш, десе бергеннер. ⁷(Олар бажыңче кирип кээрге, Иевосфей удуур өрээлинде орунунда дыштанып чыткан. Ооң иштинче шанчып өлүрүп кааш, бажын ооруп алгаш, Иордан шынаазында оруктап дүннү өттүр чоруп келгеннер.) ⁸Иевосфейниң бажын Хевронда Давидке эккеп бергеш, аңаа мынча дээннер: «Силерниң амы-тыныңарга чедиксеп турган дайзыныңар Саулдуң оглу Иевосфейниң бажы бодур. Бөгүн Дээрги-Чаяакчы бистиң дээрги хаанывыс дээш Саулдан болгаш ооң салгалдарындан өжээни негеп алды».

⁹Бееротчу Реммоннуң оолдары Рихав биле Баана алышкыларга Давид мынча деп харыылаан: «Мээң амы-тынымны кандыг-даа айыылдан адырып каан Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен – ¹⁰кажан бир кижиге меңээ эки медээ эккелдим деп бодап: „Саул өлгөн“ дээрге, ыңдыг „эки“ медээ дээш ону сегирип алгаш, Циклагка өлүрүп каан болгай мен. ¹¹Ам бак-бузуттуг улус буруу чок кижини бодунуң-на бажыңыга орунунга чыдырда, өлүрүп каарга, ооң төккөн ханы дээш оларны кезедип, чер кырын олардан арыглавас кижиге мен бе?!» ¹²Ынча дээш, Давид бодунуң улузунга дужаал бээрге, олар Рихав биле Баана алышкыларны өлүргеш, оларның хол-буттарын одура шапкаш, мага-боттарын Хевронда хөөлбек суг чанынга азып каан. А Иевосфейниң бажын алгаш, Хевронда Авенирниң чевек-куюнга ажаап кааннар.

Давидтиң бүгү Израильдиң хааны апарганы

(1 Чыл. 11:1-3)

5 ¹Израильдиң бүгү аймактары Хевронда Давидке чедип келгеш: «Бо-дур бис, силерниң хан төрелиңер улус-тур бис – дээннер. – ²Шагдан бээр-ле, Саул бистиң хаанывыс турар үелерде безин, израильчилерни дайын-чаага баштап турган кижиге

силер силер. Дээрги-Чаяакчы силерге: „Сен Мээң израиль чонумну кадарар сен. Израильдин чагырыкчызы сен болур сен“ – деп чугаалап турду». ³ Израильдин бүгү *баштыңнары Хевронда хаанга чедип кээрге, Давид хаан олар-биле Дээрги-Чаяакчының мурнунга керээ чарып алган. Олар Давидти Израильдин хааны болур кылдыр чаап каан.

⁴ Хааннап эгелеп турда, Давид үжен харлыг турган. Ол дөргөн чыл иштинде хааннаан. ⁵ Хевронга Иудеяны чеди чыл алды ай иштинде чагырып келген. А Иерусалимге үжен үш чыл иштинде бүгү Израильди болгаш Иудеяны чагырып хааннаан.

Давидтиң Иерусалимни эжелеп алганы

(1 Чыл. 11:4-9)

⁶ Хаан шериглери-биле Иерусалимде чурттап турар иевус чонга удур дайынче үнүпкен. Иевустар Давидке: «Сен бээр кирбес сен. Сени согур, аскак улус безин сывырып чорудуп боор» – дээннер. Ол дээрге «Давид бээр кирип шыдавас» дээни ол чүве-дир. ⁷ Ынчалза-даа Давид *Сион шивээзин эжелеп алган. Ол болза Давидтиң Хоорайы-дыр^g. ⁸ Ол хүн Давид мынча дээн: «Иевустарны өлүрер дээн кижиги бүрүзү хоорайның суун^h таварып эрте бергеш, Давидти көөр хөңнү чок „ол согур, аскак“ улусту чыда-биле шанчып өлүрзүн!» (Ол үден бээр «Согур-даа, аскак-даа кижиги ордуке кирбес» деп чугаа тывылган чүве-дир.) ⁹ Давид ол шивээге турумчуп алгаш, ону Давидтиң Хоорайы деп адап алган. Ол Милло шивээзинден эгелеп, хоорайны долгандыр быжыг камгалал кылып алган. ¹⁰ Давид улам-на күштүг бооп кел чыткан, Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы ооң-биле кады болуп турган.

Давид өг-бүлези-биле Иерусалимде

(1 Чыл. 14:1-7)

¹¹ Тирниң хааны Хирам Давидче бодунуң элчилери-биле бызаңчы, дашчы улузун чорудупкан. Олар пөш чудуктар эккелгеш, Давидке орду тудуп бергеннер. ¹² Ынчан Дээрги-Чаяакчы ону Израильдин хааны кылдыр быжыглап, Бодунуң израиль чону дээш, ооң чагыргазын өрү көдүрүп каан-дыр деп Давид билип каапкан.

¹³ Хеврондан чедип келгениниң соонда, Давид Иерусалимден база кадайлар, *кул-кадайлар ап алган. ¹⁴ Аңаа өске оолдар, кыстары төрүттүнген. Иерусалимге төрүттүнген ажы-төлүнүң аттары бо-дур: Шаммуи, Шовав, Нафан, Соломон, ¹⁵ Ивхар, Элишуа, Нефег, Иафия, ¹⁶ Элишама, Элиада болгаш Элифелет.

^g5:7 Сион дагда турар Иерусалимниң эрги талазы. Ында шивээ болгаш хаанның ордузу бар турган.

^h5:8 Бо домактың утказы эки билдинмес. Хоорайның суу – хоорайны суг-биле хандырып турар камгалалдыг чер чадавас.

5:2 1 Хаан. 18:13 5:2 Ыд. ыр. 77:71 5:4 3 Хаан. 2:11; 1 Чыл. 29:27 5:5 2 Хаан. 2:11

5:6 Ис. 15:63; Башт. 1:8, 21 5:9 3 Хаан. 9:15; 9:24; 11:27; 2 Чыл. 32:5 5:10 Эсф. 9:4

5:11 3 Хаан. 5:1 5:14 1 Чыл. 3:5-8

Филистимнерни тиилээни

(1 Чыл. 14:8-17)

¹⁷ Давидти Израильдин хааны кылып каан деп дыңнааш, шугту филистимнер ону дилеп эгелээннер. Давид ону дыңнааш, шивээже кире берген. ¹⁸ Филистимнер Рефаим шынаазынга чедип келгеш, аңаа турумчуп алган. ¹⁹ Ынчан Давид Дээрги-Чаяакчыдан: «Филистимнер-биле тулчууйн бе? Оларны мээң холумга хүлээдип бээр сен бе?» – деп айтырган. Дээрги-Чаяакчы Давидке: «Бар. Филистимнерни сээң холумга албан хүлээдип бээр мен» – деп чугаалаан. ²⁰ Давид *Ваал-Перацимче келгеш, филистимнерни аңаа чылча шаап каан. Давид ынчан: «Дээрги-Чаяакчы дайзыннармыны мээң мурнумга, сугнуң чууй шавары дег, ууй шаап кагды» – дээн. Ынчангаш ол черни Ваал-Перацим деп адап каан¹. ²¹ Филистимнер ол черге боттарынын *дүрзү-бурганнарын каапкаш баарга, Давид бодунуң шериглери-биле оларны ап алган.

²² Филистимнер катап база чедип келгеш, Рефаим шынаазынга турумчуп алганнар. ²³ Давид Дээрги-Чаяакчыдан сүме айтырарга, Ол: «Оларже уткуштур үнме. Оюп чоруткаш, оларның артындан – бальзам ыяштарлыг талазындан халда. ²⁴ Бальзам ыяштарның кырынга кылаш даажын дыңнап кааш-ла, халдап кирер сен – ол дааш дээрге филистим шеригни чылча шавар дээш, Дээрги-Чаяакчы сээң мурнуңда чоруп орары ол-дур» – дээн. ²⁵ Давид Дээрги-Чаяакчының чугаалаанын ёзугаар кылгаш, филистимнерни Гевадан Гезерге чедир чылча шаап каан.

Ыдыктыг *аптараны Иерусалимге эккелгени

(1 Чыл. 13:6-14; 15:25-29; 16:1-3)

Б¹ Давид база катап Израильдин бүгү шилигтинген дайынчыларын – 30 000 кижини чыып алгаш, ² Иудеяда *Ваал хоорайдан Бурганның аптаразын алып дээш чорупкан. Ол дээрге Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы саадаан, Ооң ады-биле адаан, кырында *херувимнер дүрзүлери турар ыдыктыг аптара-дыр. ³ Бурганның аптаразын дугуйлуг чаа тереге салгаш, тей кырында турар Авинадавтын бажыңындан үндүрүп эккелгеннер. Тергени сөөрткен шарыларны Авинадавтын оолдары Уза биле Ахио башкарып чорааннар. ⁴ Бурганның аптаразын Авинадавтын тейде турар бажыңындан алгаш чорупканнар. Ахио аптараның мурнунга чоруп орган. ⁵ А Давид болгаш бүгү израильчилер Дээрги-Чаяакчының мурнунга хөглөп, шиви ыяштан кылган янзы-бүрү хылдыг база кагар хөгжүм херекселдеринге ойнап чорааннар.

⁶ Нахоннуң тараа шаңынга чоокшулап келгенде, тергени сөөртүп чораан шарылар бүдүрүй бээрге, Бурганның аптаразы ийленип, андарлы бээр часкан. Уза холун сунупкаш, аптараны тудуп алган. ⁷ Дээрги-Чаяакчы Узага ынчанганы дээш ажына берген. Ынчангаш Бурган ону ол-ла черинге – Бурганның аптарының чанынга өлүрүп каан. ⁸ Дээрги-Чаяакчы Узаже халдаарга, Давид хорадай берген. Ол черни

^{15:20} Ваал-Перацим – «Дээрги ууй шапкан» дээн.

бо хүннерде-даа Парец-Уза¹ деп адаар. ⁹Ол хүн Давид Дээрги-Чаяакчыдан корга бергеш: «Дээрги-Чаяакчының аптаразын канчап бодумче аппаар мен?» – дээн. ¹⁰Давид Дээрги-Чаяакчының аптаразын бодунуң хоорайынче аппаарын күзевейн, ону Гефтен келген Овед-Эдом деп кижиниң бажыңынче чорудупкан.

¹¹Дээрги-Чаяакчының аптаразы гефчи Овед-Эдомнун бажыңынга үш ай иштинде турган. Дээрги-Чаяакчы Овед-Эдомга болгаш ооң бүгү өг-бүлезинге ачы-буян хайырлаан. ¹²Кажан Давидке: «Дээрги-Чаяакчы аптаразы дээш Овед-Эдомга база ооң бүгү улузунга ачы-буян хайырлаан-дыр» – деп дыннадырга, ол Бурганнын аптаразын Овед-Эдомнуң бажыңындан Давидтиң Хоорайынче байырымныг эккеп алган.

¹³Дээрги-Чаяакчының аптаразын көдүргөн улус алды базым кылып чорда, Давид бугажык биле семис бызаа өргүп салган. ¹⁴Давид лён эфод^k кедип алгаш, Дээрги-Чаяакчының мурнунга чаза-ла самнап турган. ¹⁵Давид база бүгү израиль чон Дээрги-Чаяакчының аптаразын ыт-шимээнниг, эдиски-труба этсип, эккел чораан. ¹⁶Дээрги-Чаяакчының аптаразы Давидтиң Хоорайынче кирип орда, Саулдуң уруу Мелхола сонгадан көрүп турган. Дээрги-Чаяакчының мурнунда самнап халып чораан Давидти көрүп кааш, Мелхола ону чөгенчиин деп бодаан.

¹⁷Дээрги-Чаяакчының аптаразын эккелгеш, Давидтиң аңаа белеткеп кааны бодунуң черинге – майгынының ортузунга салып кааннар. Давид Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир болгаш эп-найырал өргүлдерин кылган. ¹⁸Бүрүн өрттедир болгаш эп-найырал өргүлдерин кылып дооскаш, Давид чонну Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының ады-биле алгап-йөрээп каан. ¹⁹Ооң соонда ол бүгү чонга, хөй-хөй израильчилерге – эр-даа, херээжен-даа улуска бир-бир хлеб, борбак эът база үзүмнүг боова үлеп берген. Бүгү чон бажыңнарынче тарап чана берген.

²⁰Бодунуң өг-бүлезин алгап-йөрээп каар дээш, Давид чанып кээрге, Саулдуң уруу Мелхола аңаа уткуштур үнүп келгеш, мынча дээн: «Израильдин хааны бөгүн бодун дыка-ла алдаржытты! Бодунуң албаты чонунуң кыс кулдарының мурнунга үен-даян кижиде-даа ышкаш шалдан көстүр чыгыы самнап канчаары ол?»

²¹Давид Мелхолага мынчаар харыылаан: «Ол дээрге Дээрги-Чаяакчының мурнунга чүве ышкажыл. Сээң ачаңның болгаш ооң салгалының орнунга Ол мени шилип алгаш, Бодунуң израиль чонунун чагырыкчызы кылып каан-дыр. Мен Дээрги-Чаяакчының мурнунга самнап, хөглээн мен. ²²Мен оон-даа артык сандарап батсымза, оон-даа чөгенчиг апарзымза, сээң чугаалап турарың кул-кыстар дөмей-ле мени алдаржыдар». ²³Ынчангаш Саулдуң уруу Мелхола өлгүже чедир ажы-төл чок болган чүве-дир.

¹6:8 Парец-Уза – «Узаже халдааны» дээн.

^k6:14 Эфод – Бурганнын бараалгакчылары кедер онзагай хеп (Хост. 28:6 көр).

6:11 1 Чыл. 26:4-5 6:14 Ыд. ыр. 150:4 6:16 1 Хаан. 14:49; 18:20-28; 19:11-17

6:17 1 Чыл. 15:1 6:18 3 Хаан. 8:14 6:21 1 Хаан. 15:28

Нафанның өттүр билген медеглели

(1 Чыл. 17:1-15)

7¹ Хаан бодунуң ордузунче көжүп кире берген үеде, Дээрги-Чаяакчы ону долгандыр турар дайзыннарындан хостуг кылып каанда, ² ол Нафан *медээчиге мынча дээн: «Көрөм, мен пөштен кылган ордуда чурттап турар-дыр мен, а Бурганның *аптарызы анаа майгында турар-дыр». ³ Нафан хаанга: «Чүнү кылырын күзей-дир сен, ону барып кыл. Дээрги-Чаяакчы сээң-биле кады болгай» – дээн.

⁴ Ол-ла дүне Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөзүн Нафанга ажыдыпкан: ⁵ «Мээң чалчам Давидке баргаш, Дээрги-Чаяакчының сөзүн дамчыт: Мээң чурттаар *өргээмни сен тургузар сен бе? ⁶ Израильчилерни Египеттен үндүрүп келгенимден бо хүнге чедир Мен өргээге чурттавадым. Бир черден өске черже көжүп чорааш, анаа майгынга чурттап чордум. ⁷ Израильчилер-биле кады каяа-даа чорааш, Бодумнуң израиль чонумну чагырар кылдыр дужааганым аймактарның кайы-бирээзинге: „Чүге Менээ пөштен өргээ тудуп бербээн силер?“ деп чугаалап көргөн мен бе?

⁸ Ынчангаш Мээң чалчам Давидке Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының сөзүн дамчыт: Мен сени, хой кадарып чорунда, Мээң израиль чонумнуң чагырыкчызы кылдыр томуйлаан мен ⁹ Каяа-даа чорунда, сээң-биле кады болуп, сээң мурнуңга дайзыннарынны чылча шаап чордум. Сээң адыңны, чер кырының алдарлыг кижилерини дег, алдаржыдып каан мен. ¹⁰⁻¹¹ Мен Бодумнуң израиль чонумга боду чурттуг болзун база ону кым-даа дүвүретпезин дээш, черни ангылап бергеш, аңаа доктаап чурттаар кылып каан мен.

Каржы-бак улус оларны мооң мурнунда дег, Мен Бодумнуң израиль чонумга баштыңчылар тургузуп каан үемде дег, кызып-кыйбас болур. Оон ыңай Мен сени бүгү дайзыннарындан адырып каар мен. Дээрги-Чаяакчы сээң ук-салгалыңны¹ Боду доктаадып каарын азап турар-дыр. ¹² Кажан сен назылап кырааш, ада-өгбөн соондан өске оранче чоруй баарыңга, Мен сээң төрөөн үре-салгалыңны орнуңга хаан кылгаш, ооң чагыргазын быжыглап каар мен. ¹³ Ол салгакчың Мээң адымга тураскааткан өргээ тудуп каар, а Мен ооң хаан дүжүлгезин мөңгедө быжыглап каар мен. ¹⁴ Мен ооң Адазы болур мен, а ол Мээң оглум болур. Ол багай чүвө үүлгедир болза, Мен ону кижилерни дамчыштыр – оларның кымчызы-биле кезедир мен. ¹⁵ Ындыг-даа болза, Мен сээң мурнуңда хааннап турган Саулдан ойталааным дег, Бодумнуң энерелимни салгакчыңдан кажан-даа ап кагбас мен. ¹⁶ Мээң мурнумга^m Сээң үре-салгалың болгаш чагырган кезээ мөңгедө чайгылыш чок болур, сээң дүжүлгөн мөңгези-биле артар).

¹⁷ Нафан ол бүгү чугааны болгаш көстүүшкүннү Давидке дамчыдып берген.

¹7:10-11 Еврей дылда «бэт» деп сөс 5-ки шүлүктө «өргээ» деп утканы-даа, бо шүлүктө «ук-салгал» деп утканы-даа илередип турар. Бо үзүндүдө ол ийи ангы уткалар-биле сөс оюну чоруп турар.

^m7:16 Өске бурунгу сөзүглелде «Мээң мурнумга» эвес, а «Сен көрүп турунда» деп бижээн.

7:2 2 Хаан. 12:1; 3 Хаан. 1:8; 1 Чыл. 29:29; 2 Чыл. 9:29; 29:25; Ыд. ыр. 50:2 7:8 1 Хаан. 16:11-13;

Ыд. ыр. 77:70 7:9 1 Хаан. 18:14 7:10-11 Башт. 2:14-16; 1 Хаан. 12:11

7:12 3 Хаан. 2:10 7:13 3 Хаан. 8:19 7:14 Ыд. ыр. 88:27-28; 2 Кор. 6:18; Евр. 1:5

7:14 Ыд. ыр. 88:31-33 7:16 Ыд. ыр. 88:5, 30, 36-37; 131:12; Ин. 7:42

Давидтиң Бурганга өөрүп четтиргени

(1 Чыл. 17:16-27)

¹⁸ Ынчан Давид хаан Дээрги-Чаяакчының мурнунга барып чугаалаан: «О, Дээргим, Дээрги-Чаяакчы! Кым мен мен? Мээң ук-салгалым кымыл? Мени ынчаар көдүрер хире чүү кылдым? ¹⁹ Ол бүгү безин Сеңээ эвээш болган-дыр, о, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Мени алдаржыдарындан эрткеш, Сен Бодуннун чалчаңның үре-салгалының келир үезин безин чугаалап бердин. Сээң ол сөзүң улуска өөредиг болзун^а, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! ²⁰ Давид Сеңээ оон ыңай чүнү немей чугаалап шыдаар деп? Бодуннун чалчанны билир-ле болгай сен, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! ²¹ Бодуннун сөглээн сөзүң бодааш, Бодуннун күзелиң-биле Сен өндүр улуг херекти кылып, Бодуннун чалчаңга ол бүгүнү ажыдып бердин. ²² Ынчангаш өндүр улуг-дур сен, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Сеңээ деңнежипки дег кым-даа чок-тур, Сенден өске Бурган-даа чок-тур, бис боттарывыстың кулаавыс-биле дыннадывыс.

²³ Кым Сээң израиль чонунга деңнежирил? Бо чон дег чер кырында өске чон чок, чүге дээрге бисти Бодунун чону кылып аар дээш, Бурган кээп, бисти кулданышкындан адырып алган. Сээң кайгамчык, коргунчуг херектериң ужун Израильдиң ады^о черинде билдингир апарган. Сен египетчилерден камгалаан Бодуннун чонуннун мурнундан өске чоннарны-даа, оларның бурганнарын-даа үндүр ойладыпкан эвес ийик сен бе? ²⁴ Сен израиль чонунну кезээ мөңгедө Бодуннуу кылып алдың, а Бодун, Дээрги-Чаяакчы, оон Бурганы болдун.

²⁵ А ам, Дээрги-Бурган-Чаяакчы, Бодуннун чалчаңның болгаш оон ук-салгалының дугайында берген сөзүңнү кезээ мөңгедө быжыглап каг, Бодуннун аазашкыныңны күүседип көрөм. ²⁶ Сээң адың кезээ мөңгедө алдаржып чорзун, кижилер: „Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы – Израильдиң Бурганы“ деп чугаалажып чорзун! Сээң чалчаң Давидтиң ук-салгалы Сээң мурнунга быжыг болзун! ²⁷ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы – Израильдиң Бурганы, Сен Бодуннун чалчаңга: „Сээң ук-салгалыңны доктаадып бээр мен“ деп ажыдып берген болгай сен, ынчангаш Бодуннун чалчаң Сеңээ ынчалдыр мөргүп диттигипкен. ²⁸ О, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Сен Бурган сен! Сээң сөстериң шынныг, Сен Бодуннун чалчаңга бо чаагай кежикти азадың. ²⁹ Амдан эгелеп, Бодуннун чалчаңнын ук-салгалы мөңгедө Сээң хайгааралыңга чорзун дээш, аңа ачы-буяның хайырлап көрөм. Сен, Дээрги-Бурган-Чаяакчы, ол бүгүнү Бодун чугааладың. Сээң хайырлаан ачы-буяның-биле Сээң чалчаңның ук-салгалы кезээ мөңгедө сайзырап-ла турар болзун!»

^{17:19} Азы: «Сен кижги ышкаш кылдың».

^{9:23} Бо шүлүктүң утказы эки билдинмес. «Израильдиң ады» деп сөстөриң болгу дег өске утказы мындыг: «Сээң адың».

Давидтиң дайынчы чедиинскинери

(1 Чыл. 18:1-13)

8¹ Элээн үе эрткенде, Давид филистимнерни чылча шаап, томаарткаш, оларның Метег-Гаамма деп хоорайын^р эжелеп алган. ² Оон ыңай Давид *моавтарны база чылча шапкан. Оларны черге чыгтыргаш, хендир-биле хемчээп турган. Хендирииниң ийи катап узунунга дең болганнарны өлүрүп, а үш катап дең болганнарны амыттынныг арттырып турган. Моавтар Давидтиң үндүт төлээр чалчалары апарган.

³ Цованың хааны, Реховтуң оглу Адраазар Евфрат хемниң унунга бодунун чагыргазын катап тургузуп аар дээш кел чорда, Давид ону база чылча шаап каан.

⁴ Давид ол хаанның 1700 аъттыг база 20 000 чадаг шериглерин тудуп алган. Ол *дайынчы тергелиг аъттарның балдырларының сиирлерин үзе кезип каапкан, олардан чүгле чүс аътты бодунга арттырып алган^ч.

⁵ Цованың хааны Адраазарга дузалажыр дээш Дамаскыда чурттап турар арамей чон чедип кээрге, Давид 22 000 арамейни чылча шаап каан.

⁶ Давид арамей хоорай Дамаскыга камгалал шерин тургузуп каан, ынчалдыр арамейлер Давидтиң үндүт төлээр чалчалары апарган. Давид кайнаар-даа баарга, Дээрги-Чаяакчы аңаа тиилелге берип турган.

⁷ Давид Адраазарның улундан алдын дозуг-камгалалдарын ап алгаш, оларны Иерусалимге эккелген. ⁸ Адраазарның Бетах база Беротай деп хоорайларындан Давид хаан дыка хөй хүлөр ап алган.

⁹ Давид Адраазарның бүгү шерин чылча шаап каан деп, Хаматтын хааны Той дыннап каапкан. ¹⁰ Адраазар-биле дайылдашкаш, ону чылча шапканы дээш Давид хаанга байыр чедирип, ону алгап-йөрээри-биле Той хаан бодунун оглу Иорамны олче чорудупкан, чүге дээрге Той Адраазар-биле дайылдажып турган. Иорам белек кылдыр мөңгүн, алдын база хүлөр савалар эккелген.

¹¹⁻¹² Давид хаан ол саваларны бүгү-ле чагырып алганы: арамей, моав, аммон, филистим, амалик чоннардан база Реховтуң оглу, Цованың хааны Адраазардан хавырып алганы алдын-мөңгүнү-биле кады Дээрги-Чаяакчыга тураскааткан.

¹³ Дус шынаазынга 18 000 эдом шеригни^г чылча шапкаш, ээп келгениниң соонда, Давид алдаржый берген. ¹⁴ Ол бүгү эдом черге камгалал шерин тургузуп каан, ынчалдыр эдом чурттуглар шуптузу Давидтиң чалчалары апарган. Давид кайнаар-даа баарга, Дээрги-Чаяакчы аңаа тиилелгени берген.

Давидтиң чоок дүжүметтери

(2 Хаан. 20:23-26; 1 Чыл. 18:14-17)

¹⁵ Давид хаан бодунун чонун шын шиидип, олар дээш чөптүг чорукту тургузуп, бүгү Израильди чагырып-башкарып турган. ¹⁶ Саруйяның оглу Иоав шериглер

р8:1 Азы: «Оларның найысылал хоорайын».

ч8:4 Азы: «Ол дайынчы тергелерни узуткап каапкан, олардан чүгле чүс терге бодунга арттырып алган».

г8:13 Өске бурунгу сөзүглелдерде «эдом» эвес, «арамей» деп бижээн.

8:3 1 Хаан. 14:47; 3 Хаан. 11:24 **8:4** Ис. 11:6 **8:7** 4 Хаан. 11:10; 2 Чыл. 23:9

8:11-12 3 Хаан. 7:51 **8:13** 4 Хаан. 14:7 **8:14** Э. д. 25:23; 27:40; Сан. 24:18 **8:15** 3 Хаан. 10:9

даргазы турган. Ахилудтуң оглу Иосафат төөгү бижээчизи турган. ¹⁷ Ахитувтун оглу Садок биле Авиафарның оглу Ахимелех – *Бурганның бараалгакчылары, а Сарайя – бижээчи турган. ¹⁸ Иодайның оглу Ванея керет, пелет уктуг шериглерниң⁸ баштынчызы турган. А Давидтиң оолдары Бурганның бараалгакчылары турган.

Давид болгаш Мемфивосфей

9 ¹ Давид: «Саулдуң өг-бүлезинден арткан кижиге ам бар бе? Мен аңаа Ионафан дээш энерел көргүскөй эртик мен» – дээн.

² Саулдуң өг-бүлезинге бараан болган Сива деп чалча кижиге турган. Ону Давидче кыйгыртып эккээрге, хаан: «Сива деп кижиге сен сен бе?» – деп айтырган.

Оозу: «Силерниң чалчанаар мен-дир мен» – деп харыылаан.

³ Хаан: «Саулдуң салгалдарындан чаңгыс-даа кижиге артпаан чүве бе? Мен аңаа Бурганны дег энерел көргүзүксеп тур мен» – дээн.

Сива хаанга: «Ионафанның аскак оглу бар» – деп харыылаан.

⁴ Хаан: «Кайдал ол?» – деп айтырган.

Сива: «Ол Лоदार чурттуг Аммиилдин оглу Махирниң бажыңында турар» – деп харыылаан.

⁵ Давид хаан ону Лоदारда Аммиилдин оглу Махирниң бажыңындан сүрдүрүпкөн. ⁶ Ионафанның оглу, Саулдуң оглунуң оглу Мемфивосфей Давидке чедип келгеш, хаанны хүндүлөп черге чедир мөгөйгөн. Давид: «Мемфивосфей сен сен бе?» деп айтырган.

«Силерниң чалчанаар мен-дир мен» – деп ол харыылаан.

⁷ Давид аңаа мынча дээн: «Кортпа. Сээң ачаң Ионафан дээш мен сенээ энерелдиге болур мен. Сээң кырган-ачаң Саулдуң шөлдерин сенээ эгидип бээр мен. Сен мээң-биле кады чөмөннөр сен».

⁸ Мемфивосфей мөгөйип кааш, чугаалаан: «Менче кичээнгей салыр хире кым мен мен? Мен дээрге өлгөн ыттан дээрдевес кижиге ышкажыл мен».

⁹ Хаан Саулдуң чалчазы чораан Сиваны кыйгырып алгаш, аңаа чугаалаан: «Саулга болгаш ооң өг-бүлезинге чүү хамааржырыл, шуптузун сээң дээргиниң оглунга берип тур мен. ¹⁰ Ынчангаш сен, оолдарың база кулдарың ооң черин болбаазыраткаш, ону хандыраар кылдыр дүжүдүн эккеп туруңар. А сээң дээргиниң оглу Мемфивосфей үргүлчү мээң-биле кады чөмөннөр». Сива он беш оолдуг, чээрби кулдуг турган чүве-дир.

¹¹ «Мээң дээрги хааным чалчазы менээ чүнү чугаалаар болдур, шуптузун күүседир мен» – деп, Сива харыылаан. Ынчалдыр Мемфивосфей, Давид хаанның оолдарының бирээзи дег, ооң-биле кады чөмөннөр апарган.

¹² Мемфивосфейниң Миха деп бичии оглу бар турган. Сиваның бажыңында чурттап турар улус шупту Мемфивосфейге бараан болур апарган. ¹³ Ийи буду аскак

⁸8:18 Кереттер болгаш пелеттер – хаанның камгалакчылары турган өске аймак-сөөктүг шериглер чадавас (1 Хаан. 30:14 көр).

8:16 2 Хаан. 2:13; 1 Чыл. 11:6 **8:16** 3 Хаан. 4:3 **8:17** 2 Хаан. 15:24; 20:25

8:17 1 Чыл. 24:3 **8:18** 2 Хаан. 23:20; 3 Хаан. 2:35; 4:4 **9:1** 1 Хаан. 18:3; 20:15

9:2 2 Хаан. 16:1-4; 19:17 **9:3** 2 Хаан. 4:4 **9:4** 2 Хаан. 17:27

9:6 2 Хаан. 16:4; 19:24; 1 Чыл. 8:34; 9:40 **9:10** 2 Хаан. 19:17 **9:12** 1 Чыл. 8:34

Мемфивосфей Иерусалимге чурттап турган, чүге дээрге ол хаан-биле кады үргүлчү чемненир турган.

Аммон болгаш арамей шериглерни Давидтиң тиилээни

(1 Чыл. 19:1-19)

10¹Элээн үе эрткенде, аммон чоннуң хааны өлүп каарга, ооң орнунга оглу Аннон хааннай берген. ²Давид: «Наастың оглу Аннонга энерелден көргүзүп каайн. Ооң ачазы меңээ энерел көргүскен-не болгай» – деп чугаалааш, Аннонга ооң ачазы дээш кажыыдалын илередири-биле бодунуң улузун чорудупкан. Олары аммоннарның чуртунга чедип кээрге, ³аммон нояннар боттарының дээргизи Аннонга: «Давид бодунуң улузун сээң ачанны хүндүлөп, кажыыдалын илеретсин дээш чорудупкан деп бодаар сен бе? Найысылалывысты хайгыылдап, шинчилеп көрүп алгаш, ооң соонда эжелээр сорулгалыг оларны Давид бээр чоруткан эвес деп бе?» – дээннер. ⁴Аннон Давидтин улузун тудуп алгаш, кижини бүрүзүнүң салынын чартыын чүлүп каапкаш, хептерин чаязынга чедир ора кезип каапкаш, дедир чандырыпкан. ⁵Давидке ол дугайында чугаалаптарга, аажок куду көрдүргөн улуска уткуштур чалчаларын чорудупкан. Хаан оларга: «Салдарынар үнүп келгижеге чедир, Иерихонга турунар че, ооң соонда чанып кээр силер» – деп дамчыткан.

⁶Аммоннар Давид оларны көөр хөңнү чок апарган дээрзин билип кааш, Бет-Рехов база Цовадан 20 000 арамей чадаг шеригни, Мааханың хаанындан 1000 шеригни база Товтан 12 000 шеригни хөлөзилеп алган чүве-дир. ⁷Давид ону дыңнап кааш, Иоавты бүгү шыырак шериглери-биле кады ынаар чорудупкан. ⁸Аммоннар үнүп келгеш, хоорайже кирер эжик-хаалгазының аксынга дайынчы ёзу-биле туруп алганнар, а Цовадан, Бет-Реховтан арамейлер база Товтан, Маахадан шериглер ховуда аңгы туруп алганнар. ⁹Мурнунда-даа, артында-даа дайзыннары үнүп келгенин көрүп кааш, Иоав бүгү израиль шеригниң аразындан эң-не дээре дайынчыларны шилип алгаш, арамейлерге удур тургузупкан. ¹⁰А арткан шериглерни ол акызы Авессага дагзып, аммоннарга удур чыскаапкан. ¹¹Иоав акызынга мынчаар чагаан: «Бир эвес арамейлер мени ажып тиилээр деп барза, сен меңээ дузалажыр сен. А бир эвес аммоннар сени тиилээр деп барза, сеңээ мен барып дузалажыр мен. ¹²Эрес-дидим бол, чонувус дээш, Бурганывыстын хоорайлары дээш чалданыш чок туржур бис. Дээрги-Чаяакчы Боду канчаар күзээрил, ынчалдыр кылзын». ¹³Иоав бодунуң шерии-биле арамейлерге удур үнүптерге, олары дезип чорупкан. ¹⁴А аммоннар арамейлерниң дезип турарын көргөш, боттары-ла Авессадан дескеш, хоорайынче кирип келгеннер. Оон Иоав аммон черден Иерусалимче эеп келген.

¹⁵Арамейлер израильчилерге аштырганын билип кааш, чаңгыс черге чыгып алганнар. ¹⁶Адраазар хаан Евфрат хемниң ыңдында чурттап турар арамей чонну кыйгыртыптарга, олар Хелам деп черге чедип келген. Оларны Адраазар хаанның шерииниң даргазы Совак баштап турган. ¹⁷Ол дугайында Давидке дыңнадыптарга, ол бүгү израиль шеригни чыып алгаш, *Иордан хемни кешкеш, Хеламга чедип келген. Арамейлер Давидке удур чыскаалыпкаш, ооң-биле тулушканнар,

¹⁸ Ынчалза-даа израильчилерден дезипкеннер. Давид арамейлерниң 700 *дайынчы тергезин, 40 000 аъттыг шериин узуткап каан. Давид шериг баштыңчызы Совакты база чылча шапкан, ону аңаа өлүрүп каан. ¹⁹ Адраазарга чагыртып турган бүгү хааннар ооң израильчилерге аштырып алганын билип кааш, израильчилер-биле тайбың керээзин чарып алгаш, оларга чагырты бергеннер. А арамейлер ооң соонда аммоннарга дузалажырындан сестир апарган чүве-дир.

Давид биле Вирсавия

11 ¹ Дараазында чылдың эгезинде, хааннар дайылдажыр дээш үнер үеде, Давид Иоавты бодунуң улузу-биле кады – бүгү израиль шеригни чорудуптарга, аммоннарны чылча шаап кааш, оларның найысылалы Равваны бүзээлеп алганнар. А Давид Иерусалимге артып калган чүве-дир.

² Бир кежээ Давид орунундан тургаш, ордузунун серизинге агаарлап кылаштап турган. Сери кырындан ол чунуп турар херээженни көрүп каан. Ол херээжен дыка чараш болган чүве-дир. ³ Давид ол херээженниң дугайында билип эккээр кылдыр улузунга даалга берген. Аңаа мынча дээннер: «Ол дээрге Элиамның уруу, хет аймак-сөөктүг Урияның кадайы Вирсавия-дыр». ⁴ Херээженни эккээри-биле бодунуң айбычыларын чорудуптарга, олар ону эккелген. Давид ооң-биле удуп чыдып алган. (Херээжен бодунуң *арыг эвезинден чаа-ла адырлып алган турган чүве-дир.) Оон соонда херээжен чана берген.

⁵ Ол херээжен иштиг апаргаш, Давидче «Иштели бердим» деп сөгледипкен. ⁶ Давид Иоавка: «Менче хет Урияны чорудувут» – деп сөс дамчыдарга, Иоав Урияны Давидче чорудупкан. ⁷ Урия чедип кээрге, Давид оон Иоавтың база шеригниң амыр-кадынының дугайында, дайынның чоруп турарының дугайында айтырган. ⁸ Оон Давид Урияга: «Чангаш, дыштан че» – дээн. Урия хаанның ордузундан үнүп кээрге, ооң соондан улус хаанның сөңнээн аш-чемин чедирип чорупканнар. ⁹ Ынчалза-даа Урия бажыңынче чанмайн, дээргизиниң чалчалары-биле кады хаанның ордузунун эжииниң аксынга хонган чүве-дир.

¹⁰ Давидке: «Урия бажыңынче чанмаан-дыр» – деп сөглөп кээрге, ол Уриядан: «Сен чер чорааш, оруктан келген кижини эвес сен бе? Бажыңынче чүге чанмадың?» – деп айтырган.

¹¹ Урия Давидке: «Бурганның ыдыктыг *аптаразы, израиль база иудей шериг – майгыннарда, мээң дээргим Иоав болгаш ооң бүгү кижилери база ажык ховуда турар-дыр. Ындыг таварылгада мен канчап дойлап, кадайым-биле удуур дээш бажыңымче барып шыдаар кижини мен? Хаан узун назылазын, адыңар-биле дангыраглап тур мен: ындыг чүве кылбас мен!» – дээн.

¹² Ынчан Давид аңаа: «Бөгүн база маңаа артып кал, а даарта сени мен дедир чорудуптар мен» – дээн. Ынчалдыр Урия ол хүн Иерусалимге артып калган.

¹³ Даартазында Давид Урияны кады дойлаарынче чалааш, аңаа эзиртир арага ижиртип каапкан. Ынчалза-даа кежээ апаарга, Урия дээргизиниң чалчалары-биле кады удуп чыдып алган, бажыңынче чанмаан.

¹⁴ Эртенинде Давид Иоавче чагаа бижээш, ону Урияны дамчыштыр чорудупкан. ¹⁵ Ол чагаада: «Урияны тулчуушкуннуң эң-не берге черинге тургузуп кааш, ол узуткаттырып аар кылдыр оон аткаарлаңар» деп бижип каан болган. ¹⁶ Ынчангаш Иоав Равва хоорайны бүзээлеп турган үзинде дайзынның эң-не шыырак дайынчылары кайда турарын билип алгаш, Урияны ынаар чорудуп турган. ¹⁷ Хоорайжылар үнүп кээрге, оларның Иоавка удур тулчуушкунунга Давидтиң шериглеринден чамдык дайынчылар өлүртүп алган. Оларның аразында хет Урия база бар болган.

¹⁸ Тулчуушкуннуң канчаар чоруп турарының дугайында Иоав Давидке дыңнадыры-биле ¹⁹ бодунуң айбычызынга мынча деп чагаан: «Кажан сен хаанга тулчуушкуннуң канчаар чоруп турарын чугаалап бээринге, ²⁰ хаан ажына бергеш: „Чүге тулчуушкун үзинде хоорайже ынчаар чоокшулай берген силер? Хоорайның ханаларындан силерже адып, соккулап эгелээрин билбес улус силер бе? ²¹ Иероваалдың оглу Авимелехти канчап өлүрүп каан чүвөл? Бир херээжен оон кырынче ханадан дээрбе дажының бузундузун дүжүр идиптерге, ол Тевецке өлүп калган эвес ийик бе? Чүге хоорайның ханазынче ынчаар чоокшулай берген улус силер?“ деп айтыра берзе, „Хет чалчаңар Урия база өлүрткен“ деп харыылаар сен».

²² Айбычы кижини Давидке келгеш, Иоавтың чагып кааны ёзугаар шупту чүвени чугаалап берген. ²³ Айбычы Давидке мынча деп тайылбырлаан: «Ол улустун күжү бистен артык болгаш, биске удур халдап, ажык шөлче үнүп келген. Ынчалза-даа бис оларны дедир хоорайның хаалгазынче ойладыпкан бис. ²⁴ Дайзынның шериглери ча-биле хана кырындан адып эгелээрге, силерниң улузуңарның чамдыызы өлгүлөп калган. Хет чалчаңар Урия база өлүрткен».

²⁵ Ынчан Давид элчиге: «Ол бүгү дээш мунгарааш чоор сен. Дайын үзинде хылыш кымга-даа дээптер чүве ышкажыл. Бүгү күжүннү хоорайга удур чыып алгаш, ону узуткап каг» – деп Иоавты деткип чугаалаарын дааскан.

²⁶ Урияның өлүп калганын дыңнааш, ооң кадайы ашаа дээш кажыыдап ыглаан. ²⁷ Кажыыдал хүннери эрте бээрге, Давид Урияның кадайын бажыңыга эккеп, кадай кылып аарга, ол аңаа оол божуп берген. Дээрги-Чаяакчы Давидтиң ол чоруун каржы-бак үүлгедиг деп санаан.

Нафан *медээчинин Давидти сойгалап илереткени

12 ¹ Дээрги-Чаяакчы Давидче Нафанны чорудупкан. Нафан Давидке келгеш, мынча дээн: «Бир хоорайга бирээзи бай, өскези ядыы ийи кижини чурттап чораан-дыр. ² Бай кижиниң шээр болгаш бода малы кончуг хөй турган. ³ А ядыы кижиниң чаңгыс хоюндан өске чүзү-даа чок турган. Ону ол хураган турда садып алгаш, азырап өстүрүп алган. Хураганы ооң ажы-төлү-биле кады өскен чүведир. Ол ооң холундан чем чип, суг ижип, харын-даа ооң хойнунга удуп өскен болгаш, бодунуң уруу-биле дөмей турган. ⁴ Бай кижиге чорумал чедип кээрге, ол бодунуң хоюн азы бода малын келген кижиге чем кылып бээри-биле өзээринден харамнанган. Ооң орнунга ядыы кижиниң чаңгыс хоюн өзээш, чорумалга чем кылып берген чүве-дир».

⁵ Давид ындыг кижиге аажок хорадай бергеш, Нафанга: «Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен: ындыг чүвени үүлгеткен кижиге өлүмгө төлөптиг!» ⁶ Кээргээр сеткил чок болганы дээш, ындыг чүвени кылганы дээш, хой дээш ол дөрт дакпыр төлээр апаар» – дээн.

⁷ Нафан Давидке мынча дээн: «Ол бай кижиге дээрге силер-дир силер! Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы мынча диди: „Сени Мен Израильдин хааны болур кылдыр шилип алган мен. Сени Мен Саулдуң холундан камгалап алган мен. ⁸ Сеңээ Мен дээргиниң ордузун база ооң кадайларын хүлээдип берген мен. Сеңээ Мен Израиль биле Иудеяны берген мен. Бир эвес ол сеңээ эвээш болза, оон-даа хойну немеп бергей эртик мен. ⁹ Чүге сен Дээрги-Чаяакчының мурнунга каржы чорук кылып, Ооң сөзүн тооп көрбедиң? Хет Урияны сен күчүлөп өлүрүп кааш, оон кадайын ап алдың. Урияны сен аммоннарның чепсээ-биле узуткап каан болгай сен. ¹⁰ Ынчангаш сээң үре-салгалың үргүлчү күчүлөлгө таваржыр. Чүге дээрге сен Мени тооп көрбээн болгаш хет Урияның кадайын ап алган сен“».

¹¹ Дээрги-Чаяакчы оон ыңай мынча дээн: «Мен сеңээ хай-халапты бодунуң үре-салгалыңның талазындан ыдар мен. Сен көрүп турунда-ла, сээң кадайларыңны алгаш, чоок кижиге бериптер мен, ол чырык хүндүс безин олар-биле удуур. ¹² Сен үүлгедиңни бүдүү кылган сен, а Мен мону бүгү Израильдин мурнунга чырык хүндүс көзүлдүр кылып мен».

¹³ Давид Нафанга: «Дээрги-Чаяакчыга удур бачыт үүлгеткеним шын-дыр» – дээн. Нафан Давидке: «Дээрги-Чаяакчы сээң бачыдынны сенден чайладып каапкан, сен бодуң өлбөс сен – деп чугаалаан. – ¹⁴ Ындыг-даа болза, сээң үүлгеткен бачыдың хайы-биле Дээрги-Чаяакчының дайзыннарынга Ону бак сөглээр арганы берген боорунга, сээң чаа төрүттүнген оглуң чайлаш чок өлүр». ¹⁵ Ынча дээш, Нафан чана берген.

Давидтиң чаш төлүнүң чок апарганы

Дээрги-Чаяакчы Урияның кадайының Давидке божуп берген оглунуң күжүн суларадыштарга, ол аарый берген. ¹⁶ Давид Бурганга мөргүп, чем чивейн, чааскаан черге чыдып алгаш, дүн эрттирген. ¹⁷ Ооң ордузунуң кол улузу аңаа чедип келгеш, ону черден тургузарга, ынаваан, олар-биле кады чем-даа чивээн. ¹⁸ Чеди хонук эрткенде, чаш төл чок апарган. Давидтиң чалчалары аңаа чаш төлдүң өлгенин чугаалаарындан кортканнар. Чүге дээрге олар: «Чаш төл дириг турда безин, хаан бисти дыңнавайн турду. Ам канчап аңаа чаш кижиниң чок апарганын чугаалаар бис? Ол ат болза канчаар?» деп бодаан. ¹⁹ Чалчаларының сымыранчып турарын көргөш, чаш кижиге чок апарганын Давид билип каан. Ол чалчаларындан: «Чаш кижиге чок апарды бе?» – деп айтырган.

Олары: «Ийе» – деп харыылаан.

²⁰ Ынчан Давид черден туруп келгеш, чунуп, үс-биле бажын чаап, эде кеттиниң алгаш, Дээрги-Чаяакчының *өргээзинге барып тейлеп алган. Ооң соонда ол бодунуң ордузунга баргаш, аңаа чем бээрин негээш, аштанып-чемненип алган.

²¹ Чалчалары оон: «Силер чүгө ынчаарынар ол? Чаш кижидириг турда, силер чем чивейн, ыглап турдунар. Ам ол чок апаарга, тургаш, чемненип турар-дыр силер?» – деп айтырган.

²² Давид мынча деп харыбылаан: «Кажан чаш кижидириг турда, мен: „Канчап билир, Дээрги-Чаяакчы менче ээ көрнүр болза, чаш кижидириг артар чадавас“ деп бодааш, шээрленип, ыглап турдум. ²³ Ам ол чок апарганда, чүү дээш шээрленир деп мен? Ону эгидип аар харыктыг мен бе? Мен аңаа чеде бээр мен, а ол менче эглип келбес».

²⁴ Давид кадайы Вирсавияга баргаш, ону оожуктуруп, ооң-биле удуп, холбашкан. Кадайы иштели бергеш, аңаа оол уруг божуп берген. Оглун Соломон деп адап алган. Дээрги-Чаяакчы аңаа ынак болгаш, ²⁵ Нафан медээчини чорудуптарга, ол аңаа Иедидиа деп атгы берген, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы ынчаар күзээн чүведир[†].

Аммоннар-биле дайынның төнгени

(1 Чыл. 20:1-3)

²⁶ Ол үеде Иоав аммон черниң найысылалы Раввага удур дайылдажып тургаш, хаанның шивээзин[‡] эжелеп алган. ²⁷ Иоав айбычыларын Давидче чоруткаш: «Мен Равваже халдааш, хоорайның ижер суун эжелеп алдым. ²⁸ Ынчангаш арткан шериглерни чыып алгаш, хоорайже халдап киргеш, эжелеп ал. Оон башка хоорайны бодум эжелеп аар болзумза, ол мээң адым-биле ададыр апаар» – деп сөглөдипкен.

²⁹ Давид бүгү шериглерин чыггаш, барып Раввага удур дайылдашкаш, ону эжелеп алган. ³⁰ Давид аммон хаанның[‡] оваадайын ооң бажындан уштуп алгаш, боду кедип алган. Ол оваадай бир талант алдын деңзилиг болгаш үнелиг даш-биле каастап каан турган чүве-дир. Давид ол хоорайдан дыка хөй олчалыг болган. ³¹ Чурттакчыларын Давид хоорайдан үндүргеш, оларны албадал-биле хирээлер, демир кускун-хаайлар, балдылар тудуп алгаш ажылдаар база тууйбу өрттедир изиг суугулар чанынга ажылдаар кижилер кылып алган[‡]. Давид бүгү аммон хоорайларны база ынчалдыр аажылаан. Ооң соонда Давид бодунуң бүгү шерии-биле Иерусалимче ээп келген.

Аммон биле Фамар

13 ¹Элээн үе эрткенде, Давидтиң оглу Аммон Фамар деп чараш кыска хандыкшыи берген. А Фамар дээрге Давидтиң өске оглу Авессаломнун төрөөн дуңмазы чүве-дир[‡]. ² Бодунуң дуңмазы болур Фамарга хандыкшаанындан хилинчектенип, Аммон аарый берген. Аммон ооң-биле чүнү-даа канчап шыдавас

[†]12:25 Иедидиа – «Дээрги-Чаяакчының ынак кижизи» дээн ат.

[‡]12:26 Азы: «Хаанның хоорайын».

[‡]12:30 Азы: «Милхом бурганның».

[‡]12:31 Азы: «Оларны хирээлер, демир кускун-хаайлар, балдылар-биле эриидеп, изиг суугуларже кирип, шаажылаан».

[‡]13:1 Оларның адазы Давид, ынчалза-даа Аммоннуң авазы аңгы турган чүве-дир (2 Хаан. 3:2-5; 1 Чыл. 3:9 көр).

болган, чүгө дээрге Фамарга кым-даа дегбээн, арыг кыс турган. ³ Давидтин акызы Шиманың оглу Ионадав Амноннуң эжи турган. Ол кончуг кажар кижичүве-дир.

⁴ Ионадав Амнондан: «Хаанның оглу, сен чүгө хүн келген тудум-на арып турар апардың? Чылдагаанын меңээ чугаалап көрөм» – деп айтырган.

Оозу: «Авессаломнуң дунмазы Фамарга ынакшый бердим» – деп харыылаан.

⁵ Ионадав аңаа: «Орунга чыдып алгаш, аарыычаннай бер. Ачаң сени көөр дээш чедип кээрге: „Мээң дунмам Фамар мен көрүп чыдырымда, чемден белеткээш, мени боду чемгерзин“ деп чугаала» – деп сүмелээн.

⁶ Амнон орунга чыдып алгаш, аарыычаннай берген. Хаан ону көөр дээш чедип кээрге, Амнон аңаа: «Мээң дунмам Фамар чедип келгеш, меңээ чиир кылдыр, көрүп чыдырымда, бичии далгандан быжырып бергеш, мени боду чемгерзин» – дээн.

⁷ Давид: «Акың Амноннуң бажыңыңа баргаш, аңаа чемден кылып берип көрөм» – деп Фамарже сөгледипкен. ⁸ Фамар аарып чыдар акызы Амноннуң бажыңынче чорупкан. Ол далганны нугааш, акызы көрүп чыдырда, ону быжырыпкан. ⁹ Паштан далганны ап бээрге, акызы чивес болган. Амнон: «Бажыңдан шупту улус үнө берзин» дээрге, кым-даа артпайн үнүп чоруй барган. ¹⁰ Ынчан Амнон Фамарга: «Чеминчи мээң удуур өрээлимче эккелгеш, мени чемгерип көрөм» – дээн. Фамар быжырып алган далганын акызының удуур өрээлинче эккелген.

¹¹ Далганны чизин дээш чедире бээрге, Амнон Фамарны сегирип алгаш: «Дунмам, бээр кел, мээң-биле чыдып алам» – дээн.

¹² Фамар: «Чок, акый. Мени албадавайн көр. Израиль чон аразыңа ындыг чүве турбас ужурлуг. Ындыг сээден үүлгедиг кылбайн көр. ¹³ Бужартай бергеш, оон канчаар мен? А сен, сен Израильде сээден-бак кижилерниң бирээзи деп санаттырар сен. Хаан-биле чугаалажып көр даан. Ол мени сеңээ бээринден ойталавас-тыр ийин» – деп дилээн.

¹⁴ Ынчалза-даа Амнон ону дыңнаарын күзевээн. Ол оон күштүг болгаш, Фамарны күштеп-чазарлап каапкан. ¹⁵ Ооң соонда Амнон ону кедергей көөр хөңнү чок апарган. Аңаа ынак турганындан-даа артык кылдыр көрбөстөй берген. Амнон аңаа: «Тур, моон ырап чор!» – дээн.

¹⁶ Фамар: «Чок, мени ойладыры дээрге мээң-биле ам чаа-ла кылып каан үүлгедиинден-даа артык каржы чорук-тур ол» – деп аңаа чугаалаан.

Ынчалза-даа Амнон ону тооваан. ¹⁷ Ол бодунуң чалчазын кыйгырыпкаш: «Бо чүвени моон үндүр ойладыпкаш, ооң соондан эжикти эки дүкчүп каг» – дээн.

¹⁸ Чалча оол Фамарны үндүр ойладыпкаш, ооң соондан эжикти хаап алган.

Фамар онзагай чараш хептиг чораан. Ындыг хепти хаанның кыс уруглары кедер турган. ¹⁹ Фамар качыгдалдан бажынче хүл чаштынып алгаш, бодунуң кедип чорааны чараш хевин ора соп алгаш, бажын туттунуп алган ыглап-сыктап чораан. ²⁰ Акызы Авессалом: «Акың Амнон сээң-биле турду бе? Ам канчаар сен, дунмам, ону ыгыттава. Ол дээрге сээң акың ышкажыл. Эмин эрттир муңгарааш канчаар сен» – деп Фамарга чугаалаан. Фамар акызы Авессаломнуң бажыңыңа кагдырган херэежен бооп чурттап чораан.

²¹ Давид хаан ол болуушкунну дыңнааш, аажок ажынып-хорадаан. ²² А Авессалом Амнонга эки-даа, багай-даа чүве чугаалаваан. Ооң дуңмазы Фамарны күштеп-чазарлап кааны дээш, ол Амнонну көөр хөңнү чок турган.

Авессаломнун Амнондан өжээн негээни

²³ Ийи чыл эрткен. Эфрем чериниң кызыгаарында *Вaal-Гацорга Авессаломнун хоюнун кыргылдазы болган. Авессалом хаанның оолдарын шуптузун ынаар чалаан^У. ²⁴ Авессалом хаанга келгеш: «Силерниң чалчаңар мен бөгүн хоюм кыргыдып тур мен. Дүжүметтеринер-биле кады ынаар барбас силер бе?» – деп айтырган.

²⁵ «Чок, оглум, – деп, хаан чугаалаан. – Сеңээ берге болбазын дээш, бис шуптувус ынаар барбас бис». Авессалом дилээрге-даа, ол ынаар баарындан ойталаан. Ынчалза-даа ол оглун алгап-йөрээп каан.

²⁶ Ынчан Авессалом: «Оода акым Амнон бистиң-биле кады барзын» – дээн.

Хаан оон: «Ооң ынаар барган херээ чүл?» – деп айтырган. ²⁷ Авессалом дилеп туруп бээрге, хаан Амнонну болгаш бүгү өске тажыларны чорудупкан. ²⁸ Авессалом бодунуң чалчаларыңга мынча деп чагып каан: «Көрдүнер бе, Амноннуң эзирии улгаткаш, хөөрей бээрге, мен силерге „Амнонче халдаңар“ дээримге, ону өлүрүп каар силер. Кортпаңар. Мен силерге дужаап тур мен, эрес-дидим болуңар». ²⁹ Авессалом канчаар дужаганыл, чалчалары ынчалдыр Амнонну аажылаан. Бүгү өске тажылар элчигеннерин мунупкаш, дезе берген.

³⁰ Олар орукка чоруп олурда, тажыларны Авессалом шуптузун өлүрүп каапкан, олардан кым-даа дириг артпаан деп дамчыыр чугаа Давидтиң кулаанга чеде берген чүве-дир. ³¹ Хаан туруп келгеш, качыгдалдан хевин ора соп каапкаш, черже барып ушкан. Ооң чанынга турган дүжүметтери база хептерин ора соккулап каапкан. ³² Давидтиң акызы Шиманың оглу Ионадав мынча дээн: «Мээң дээрги хааным бодунуң оолдарын шуптузун өлүрүп каан деп бодавазын. Чүгле чаңгыс Амнон өлүп калган. Чүге дээрге дуңмазы Фамарны күштеп каапкан хүнден эгелеп, Авессалом ону өлүрер деп бодап алган турган. ³³ Ынчангаш мээң дээрги хааным хей черге дүвүрөп, оолдары шупту өлүп калган деп бодавазын. Чүгле чаңгыс Амнон өлүп калган».

³⁴ А Авессалом ол үеде дезип чоруй барган.

Хайгыылга турган оол көрүптөргө, барыын чүкте дагның ийинден дыка хөй чон чоруп орган. ³⁵ Ионадав хаанга: «Хаанның оолдары чоруп олур. Шупту чүве силерниң чалчаңарның чугаалааны дег болган-дыр» – дээн. ³⁶ Ол чугаалап доозары билек, тажылар ыы-сыылыг бо кирип келгеннер. Хаан болгаш оон дүжүметтери база аажок качыгдап ыглашканнар.

³⁷ Авессалом дезип чоруткаш, Аммиудтуң оглу, гессур хаан Талмайга чеде берген. А Давид оглу дээш хөй хүннер иштинде качыгдап ыглаан. ³⁸ Авессалом дезипкени Гессурга үш чыл чурттаан. ³⁹ Давид Амноннуң өлгенинин соонда оожургай бергеш, Авессаломну истеп-сүрерин соксаткан чүве-дир.

У13:23 Хой кыргылдазының үезинде улус найыр-дой кылып, аалчылар чалап, байырлаар турган.

Иоавтың Авессаломну эгиткени

14 ¹ Хаан Авессаломну сактып, ону бодап турар дээрзин Саруйяның оглу Иоав эскерип турган. ² Иоав Текоя хоорайдан угаанныг херэежен келдиртип алгаш, аңаа мынча деп чугаалаан: «Кажыдал хевинден кедип алгаш, ыглаачаңнар сен. Олива үзү чагдынып шеверленме, элээн хөй хүннер дургузунда мөчөөн кижиде дээш ыглап каапкан кажыдалдыг кижиде ышкаш кылдыр алдынар сен. ³ Хаанга чеде бергеш, мынча дээр сен...» – дээш, Иоав ол херэеженге чүнү чугаалаарын айтып берген.

⁴ Текоя чурттуг херэежен хаанга чедип келгеш, черге чедир мөгөйгөш: «О, хаан, менээ дузалап көрүңер!» – дээн.

⁵ Хаан: «Чүгө келдиң?» – деп айтырарга, ол херэежен мынча дээн: «Ашаам өлүп калган дулгуяк-тыр мен. ⁶ Силерниң чалчаңар мен ийи оолдуг турган мен. Чарыпкы дег кым-даа чок ээн ховуга олар чокшу бергеш, бирээзи өскезин өлүрүп каан. ⁷ Ам бо-дур, силерниң чалчаңарга удур бүгү төрөл аймак тура халаан: „Акызының тынынга четкен өлүрүкчүнү биске бер! Бис акызының өжээнин негеп, ону өлүрүп каар бис. Ооң салгакчы болганы кандыг хамаан чүвөл?“ – дээрлер-дир. Чер кырынга мээң ашаамның салгалының адын арттырбас дээш, шак ынчалдыр олар мээң сөөлгү көзүмнү өжүрүп каары ол-дур».

⁸ Хаан аңаа: «Дүвүревейн бажыңыңче чана бер. Сээн айтырыыңга хамаарыштыр дужаалдан берип каар мен» – дээн.

⁹ Текоя чурттуг херэежен хаанга: «Дээрги хааным, ол дээш шупту кем-буруу менээ база мээң төрөл бөлүүмге онаашкай аан, а хаан болгаш ооң дүжүлгези буруу чок болур» – дээн.

¹⁰ Хаан херэеженге: «Бир эвес сенээ удур чүвө чугаалаар кижиде бар болза, ону менээ эккелзин. Ооң соонда ол сенээ дегбес апаар».

¹¹ Херэежен: «Өжөөн негекчилери мээң оглумну өлүрбезин дээш, Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап көрүңерем, хааным» – дээн.

Хаан аңаа: «Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен: сээн оглунун бажындан чаңгыс дүк безин кээп дүшпес» – деп харыылаан.

¹² «Дээрги хаанымга чаңгыс сөс чугаалаарын чалчаңар менээ чөпшээрер көрүңер» – деп, херэежен дилээн.

Хаан: «Чугаала че» – дээн.

¹³ Херэежен: «Чүгө силер Бурганның чонунга удур ындыг бодалдыг силер? Ынчаар чугаалап тура, хаан бодун буруудадып турар эвес деп бе? Чүгө дээрге хаан үндүр ойлаттырыпканы кижини эгидип албаан-на болгай. ¹⁴ Бис шупту өлүп каар бис. Черже төпкеш, дедир чыып алыры болдунмас сугга дөмей-дир бис. Ынчалза-даа Бурган бистиң амы-тынывысты үспейн, кагдырган кижиден безин Боду ойталавазын күзеп турар-дыр. ¹⁵ Мен хаанымга бо сөстөрнү чугаалаар дээш келдим, чүгө дээрге мен чондан корга бердим. Силерниң чалчаңар мен: „Хаан-биле чугаалажып көрейин адырам, канчап билер, мээң дилээмни ол күүседиптер чадаvas».

14:2 1 Чыл. 2:24; 2 Чыл. 11:6; 20:20; Неем. 3:5; Иер. 6:1; Ам. 1:1 14:4 4 Хаан. 6:26

14:9 1 Хаан. 25:24 14:11 Сан. 35:19; Ы. х. к. 19:12

14:11 1 Хаан. 14:45; 3 Хаан. 1:52; Лк. 21:18; Аж.-ч. 27:34 14:14 1 Хаан. 7:6; 2 Хаан. 23:16

¹⁶ Хаан мени дыңнааш, оглум биле мени Дээрги-Чаяакчының берген черинге артпас кылдыр узуткаар дээн улустан адырып, камгалап каар чадавас боор“ деп бодадым.

¹⁷ Ынчангаш силерниң чалчаңар чугаалап турары бо-дур: дээрги хаанымның сөзү меңээ оожургалды эккээр болзун, чүгө дээрге мээң дээрги хааным, *Бурганның төлээзи дег, эки-бакты ылгап билир болгай. Дээрги-Чаяакчы кезээде силерниң-биле кады болзун!»

¹⁸ Хаан херээженге: «Мен сенден бир чүве айтырарымга, чажырбайн харыылаар сен» – дээн.

Херээжен: «Мээң дээрги хааным, айтырыңар, ажырбас» – деп харыылаан.

¹⁹ Хаан: «Бо бүгү чүүл Иоавтың киржилгези-биле болуп турар эвес бе?» – деп айтырган.

Херээжен мынча деп харыылаан: «Узун назылыг болуңар, мээң дээрги хааным, силерниң чугааңардан кижии оң-даа, солагай-даа талазынче ойлап шыдавас-тыр. Ийе, силерниң чалчаңар Иоав чүнү чугаалаарын айтып бергеш, мени бээр чорудупту. ²⁰ Силерниң чалчаңар Иоав амгы байдалды өскерттир сорулгалыг ону кылган. Чер кырында чүүл болуп турарын шуптузун билириниң талазы-биле мээң дээргим, Бурганның төлээзи дег, угаанныг болгай».

²¹ Ынчан хаан Иоавка: «Ындыг-дыр, сээң күзээниң ёзугаар кылыр мен. Барып, оолду – Авессаломну бээр эккел че» – деп чугаалаан.

²² Иоав черге чедир мөгөйгеш, хаанны алгап-йөрөөгөш, мынча дээн: «Дээрги хааным, бөгүн мен силерниң менче ээ көрүнгениңерге бүзүредим, чүгө дээрге мээң дээрги хааным бодунуң чалчазының дилээн хандырган-дыр». ²³ Иоав Гессурже чоруткаш, Авессаломну Иерусалимче эккелген. ²⁴ А хаан: «Ол бажыңынче чоруй барзын, меңээ ол ужурашпазын» – дээн. Авессалом бажыңынче чоруй барган, хаанга ужурашпаан.

Авессаломнуң адазы-биле эптешкени

²⁵ Бүгү Израильде Авессаломга чедер чараш эр кижии чок турган. Оон артык чаражын мактагкан эр кижии-даа турбаан чүве-дир. Тейинден тавангайынга чедир оон четпес чүвези черле чок турган. ²⁶ Бажын чылдың-на таартып ап турган, чүгө дээрге бажының дүгүнүң сырыйындан ол аартай бээр турган. Бажының дүгүн кыргыдыпкаш, деңзилээрге, ооң аары хаанның деңзилээр хемчээли-биле 200 шекел чеде бээр турган. ²⁷ Авессаломдан үш оол, чангыс кыс төрүттүнген. Уруунун адын Фамар дээр. Ол кончуг чараш херээжен турган чүве-дир.

²⁸ Авессалом Иерусалимге ийи чыл чурттааш, хаанга ужурашпаан. ²⁹ Авессалом Иоавты хаанче чорудар дээш, улус сүрдүрүпкен, ынчалза-даа Иоав аңаа кээринден ойталаан. Авессалом катап улус чорудуптарга, база катап ойталап каапкан. ³⁰ Ынчан Авессалом бодунуң чалчаларыңа: «Мээң шөлүмнүң чанында Иоавтың шөлүн көрүп тур силер бе? Ында ооң арбайы өзүп турар. Ону барып өрттедиптиңер» – дээн. Авессаломнуң чалчалары ол шөлдү барып өрттедипкен.

³¹ Иоав тургаш, Авессаломнуң бажыңыңа чедип келгеш: «Сээң чалчаларың чүгө мээң шөлүмнү өрттедипти?» – деп айтырган.

³² Авессалом Иоавка: «Сен хаанга баргаш, мынча деп айтырзын дээш сени сүрдүрүп турдум: „Мен Гессурдан чүгө чедип келген кижиге мен? Мен аңаа артып калган болзумза, эки турган-дыр. Мен хаанның арнын көрүксөп тур мен. Бир эвес мен буруулуг кижиге болзумза, мени өлүрүп калыңар!“ – деп чугаалаан. ³³ Иоав хаанга Авессаломнун сөстөрүн дамчыткан. Хаан Авессаломну кыйгыртыпкан. Ол хаанга чедип келгеш, черге чедир мөгөйгөн. Хаан Авессаломну ошкап каан.

Авессаломнун сүлчээзи

15 ¹Элээн үе эрткенде, Авессалом айттарлык, *чуузальгы болгаш үдеп чоруур бежен камгалал шериглиг апарган. ²Ол эртенниң-не тургаш, хоорайже кирер хаалга аксында орук кыдыыңга туруп аар турган. Кандыг-бир кижиге бодунун чаргызын хаанга дыңнадыр дээш кел чыдырда, Авессалом ону кыйгырып алгаш: «Кайы хоорайдан сен?» – деп айтырар турган. Келген кижиге: «Силерниң чалчанаар Израильдин ындыг-бир аймаандан» – деп харыылаар. ³Ынчан Авессалом: «Сээң чаргың шынныг болгаш чөптүг-дүр, ынчалза-даа хаанның улузунун сени дыңнаар чайы чок-тур» – дээр. ⁴Ол мынча деп уламчылаар: «О, бир эвес мени бо чурттун баштыңчызы кылып каан болза! Ынчан хомудалдыг, чаргылыг кижиге бүрүзү меңээ кээрге, мен шыны-биле шиидип турбас мен бе». ⁵Кым-бир кижиге аңаа сөгүрүүр дээш чедип кээрге, Авессалом холдарын чада туткаш, ону куспаптап, ошкап каар турган. ⁶Чаргызын шийтпирлезин дээш хаанга кээп турган бүгү израильчилерге хамаарыштыр Авессалом ынчаар алдынып турган. Ынчалдыр ол бүгү израильчилерниң чүрөөн тудуп эгелээн.

⁷Дөрт чыл² эрткенде, Авессалом хаанга: «Дээрги-Чаяакчыга берген дангыраамны күүседире-биле Хевронче баргаш кээрин меңээ чөпшээрер көрүнер. ⁸Силерниң чалчанаар мен арамей чоннун Гессурга чурттап тургаш: „Бир эвес Дээрги-Чаяакчы мени Иерусалимче эгидиптер болза, Аңаа өргүл кылыр мен“ деп дангырак берген мен болгай» – дээн. ⁹Хаан: «Амыр-тайбың чорувут» – деп чөпшээрээр, Авессалом Хевронче дораан чорупкан.

¹⁰Авессалом Израильдин бүгү аймактарынче бодунун улузун бүдүү чорудуп тура: «Кажан силер мыйыс эдиски үнү дыңнап кааш-ла: „Авессалом Хевронга хаан апарган!“ деп чарлаар силер» – дээн. ¹¹(Авессалом-биле кады Иерусалимден 200 кижиге чорупкан. Чалаарга, олар чүнү-даа билбейн, ак сеткил-биле чорупкан чүведир.) ¹²Авессалом өргүлдер кылып тургаш, Давидтин Гило чурттуг сүмелекчизи Ахитофелди оң хоорайындан үндүр бодунче кыйгыртып алган. Сүлчээ ынчалдыр улам күштөлип, Авессаломнун талалакчылары улам-на көвүдөп орган.

Давидтин Иерусалимден дезипкени

¹³Давидке бир *медээчи чедип келгеш: «Израильчилер Авессаломнун талазынче чайгылып турлар» – дээн. ¹⁴Давид Иерусалимге кады турган бүгү дүжүметтеринге: «Туруңар, дезип чоруптаалыңар! Оон башка Авессаломдан камгаланыр кандыг-

²15:7 Өске бурунгу сөзүглелдерде «дөрт чыл» эвес, а «дөргөн чыл» азы «дөргөн хүн» деп бижээн.

14:32 1 Хаан. 20:8 15:1 3 Хаан. 1:5 15:2 Руф. 4:1; 2 Хаан. 18:4; 19:8 15:4 Башт. 9:29

15:8 Э. д. 28:20 15:12 Инс. 15:51 15:12 1 Чыл. 27:33 15:12 Ыд. Ыр. 3:2

15:13 2 Хаан. 12:11 15:14 Ыд. Ыр. 3:1

даа аргавыс чок-тур. Далажынар, маңа турувуста, бисти тудуп алгаш, ат кылып, хоорайның чурттакчыларың өлүрүп каапса канчаар» – дээн. ¹⁵ Давидтин улузу: «Дээрги хаанывыс чүү деп шиитпирлээрил, чалчаларыңар бис ону күүседиринге белең бис» – дээн.

¹⁶ Хаан бүгү өг-бүлезин эдерткеш, шимчеп үнүпкөн. Чүглө он *кул-кадайын бодунуң ордузун ээлеп карактаары-биле каапкан. ¹⁷ Бүгү чадаг улузунга үдеттирген хаан элээн черни эрткеш, хоорайның кыдыкы бажыңының чанынга доктаап турупкан. ¹⁸ Хаанның бүгү дүжүметтери база керет, пелет уктуг камгалакчылары оон чанынга чоруп орган. А Гефтен келген 600 шериг шуптузу ооң мурнунга чоруп орган.

¹⁹ Хаан Гефтен келген Иттайга: «Сен чүгө бистиң-биле кады чорууруң ол? Дедир чорупкаш, демги хаан-биле артып кал, чүгө дээрге сен төрөөн чериңден үндүр ойлаттырган даштыкы кижини ышкажыл сен. ²⁰ Сен дүүн чаа-ла келдиң. А бөгүн сени мен бистиң-биле кады чор деп албадар мен бе? Мен бодум баш углаан черже баар мен. Бодунуң чаңгыс чер чурттугларыңны алгаш, дедир чорувут. Дээрги-Чаяакчы сеңээ эңерелдиг болгаш шынчы болзун» – дээн.

²¹ Иттай хаанга мынча деп харыылаан: «Дириг Дээрги-Чаяакчының-даа, мээң дээрги хаанымның-даа ады-биле даңгыраглап тур мен: мээң хааным каяа-даа чорда, чалчанар мен өлүр-даа болзумза, база кады чоруур мен».

²² Давид Иттайга: «Ындыг-дыр, чоруулу че» – дээн. Гефчи Иттай бодунуң бүгү улuzu-биле, бүгү ажы-төлү-биле кады чорупкан. ²³ Черниң бүгү чурттакчылары ыткыр ыглап турган. Бүгү шериг хаан-биле Кедрон хемни эрткеш, ээн кургаг ховуже углаан орукче үнүп келген.

Бүзүрелдиг дузалакчыларың Давидтин Иерусалимче чорудупканы

²⁴ Садок болгаш ооң-биле турган бүгү *левиттер Бурганның ыдыктыг *аптаразын көдүржүп эккелгеш, салып каарга, Авиафар *бараалгакчы бүгү шериг хоорайдан төндүр үңгүже, өргүл салып турган^а. ²⁵ Хаан Садокка: «Бурганның аптаразын хоорайже дедир аппарат. Бир эвес Дээрги-Чаяакчы менче ээ көрнүр болза, Ол мени катап эгидиптер. Ынчан мен ыдыктыг аппаратаны база ооң турар черин көөр мен. ²⁶ А бир эвес Ол: „Сен Мээң сеткилимге таарышпаан сен“ дээр болза, ам канчаар, мени канчаарың Ол Боду билгей аан» – дээн. ²⁷ Оон хаан Садок бараалгакчыга мынча деп чугаалаан: «Көр даан, оглуң Ахимаасты база Авиафарның оглу Ионафанны эдерттип алгаш, хоорайже амыр-тайбың чорувут. Оолдарыңарны ийилдирзин эдерткилеп ал. ²⁸ Мен силерден медээни ээн кургаг ховуда хемниң кезиг аксыңга манаар мен, көрдүңөр бе». ²⁹ Садок биле Авиафар Бурганның аптаразын Иерусалимче эккелгеш, аңаа артып калганнар.

³⁰ Давид Елеон даанче үнүп бар чорааш, ыглап чораан. Ол качыгдалдан бажын шып алган болгаш кызыл-даван чораан. Ооң кады чораан улuzu

^а15:24 Азы: «Бедигээшке туруп алган».

15:16 2 Хаан. 16:21-22; 20:3 15:18 1 Хаан. 30:14; 2 Хаан. 8:18 15:21 Руф 1:17

15:23 3 Хаан. 15:13; 4 Хаан. 23:4 15:24 2 Хаан. 8:17

15:24 1 Хаан. 22:20; 2 Хаан. 8:17; 20:25 15:26 1 Хаан. 3:18 15:27 3 Хаан. 1:42

15:30 Зах. 14:4; Мк. 1:11; Аж.-ч. 1:12 15:30 Эсф. 6:7

шуптузу база башгарын шыпкылап алган, ыглажып кылаштап чораан. ³¹ Кажан Давидке: «Ахитофел Авессалом-биле сүлчээлешкен улус аразында-дыр» – деп дыңнадыптарга, ол: «Дээрги-Чаяакчы! Ахитофелдин сүмезин будалдырып көрөм!» – деп чалынган.

³² Давид даг кырында Бурганга мөгөйишкин кылыр черге үнүп кээрге, аңаа уткуштур архи уктуг Хусий деп кижичоруп орган. Ол бодунуң хевин качыгдалдан ора сопкан, бажында доврак-доозун чажып алган болган. ³³ Давид аңаа мынча дээн: «Бир эвес сен мээң-биле чоруур болзунза, меңээ аартык апаар сен. ³⁴ А бир эвес сен дедир хоорайже баргаш, Авессаломга: „Силерниң чалчаңар болуйн, хаан. Мооң мурнунда силерниң ачанарның чалчазы чордум, а ам силернин чалчаңар болуйн“ дээр болзунза, Ахитофелдин сүмезин будап каапкаш, меңээ дузалап болур сен. ³⁵ Ында сээң-биле кады Бурганның бараалгакчылары Садок биле Авиафар база бар. Хаанның ордузунга чүнү дыңнаар-дыр сен, шуптузун оларга дамчыдып берип турар сен. ³⁶ Ында Садоктун оглу Ахимаас база Авиафарның оглу Ионафан бар. Оларны дамчыштыр дыңнаан бүгү медээлериңни менче дамчыдып турар сен».

³⁷ Авессалом Иерусалимче кирип келгенде, Давидтиң өннүү Хусий база хоорайже ээп келген чүве-дир.

Давид болгаш Сива

16 ¹ Давид даг бажындан элээн чавызап бадып келгенде, аңаа Мемфивосфейнин чалчазы Сива уткужуп келген. Ол ийи элчигенде 200 хлеб, чүс шарыг үзүм, чүс шарыг фи́га база хөм савада арага чүдүрүп алган чораан. ² Хаан: «Ону канчаарың ол?» – деп айтырган.

Сива тургаш: «Элчигеннерни хаанның өг-бүлезинге чорук кылып мунзун дээш, хлеб болгаш чимистерни чалчалары чизин дээш, а араганы ээн кургаг ховуда шылап турупкан улус ишсин дээш аппарат чыдыр мен» – деп харыылаан.

³ Хаан: «А сээң дээрги хааныңның оглу кайыл?» – дээн.

Сива хаанга: «Ол Иерусалимде артып калды. „Ам-на израильчилер мээң кырган-ачамның чагыргазын меңээ эгидип бээр боор“ деп ол бүзүрөп турар кижичи» – деп чугаалаан.

⁴ Ынчан хаан Сивага мынча дээн: «Дыңна. Мемфивосфейге хамааржыр чүү-ле бар-дыр, ол бүгү ам сээңи болзун».

Сива черге чедир мөгөйгөш: «Дээрги хааным, силерниң менче ээ көрүнгениңер моон сонгаар база уламчылаар болзун!» – деп четтиргенин илереткен.

Давид болгаш Шимей

⁵ Давид хаан Бахуримге чедип келгенде, оон Саулдун төрөл бөлүүнге хамааржыр бир кижичоруп келген. Ооң ады Гераның оглу Шимей. Ол Давидти бак сөглөп чоруп орган. ⁶ Давидти ооң шериглери долгандыр камгалап чорда-ла, ону база оон дүжүметтерин Шимей даш-биле соккулап турган. ⁷ Ол Давидти: «Моон ырап чор! Моон ыра, дүржөк, ханга борашкан чүве! – деп сөглөп турган. – ⁸ Дээрги-Чаяакчы

15:31 2 Хаан. 16:23; 17:14 15:32 Ис. 16:2 15:33 2 Хаан. 19:35 15:34 2 Хаан. 17:5-14

15:36 2 Хаан. 17:17 15:37 1 Чыл. 27:33 16:1 2 Хаан. 9:2-13 16:2 2 Хаан. 17:29

16:3 2 Хаан. 9:1-13 16:3 2 Хаан. 19:27

дүжүлгезин ээлээниң Саулдун өг-бүлезиниң төккөн ханы дээш сени шиидип турары бо-дур. Ынчангаш эрге-чагырганы сээң оглуң Авессаломнуң холунга хүлээдипкени ол-дур. Ханга борашкан-дыр сен, ат болур сен!»

⁹ Саруйяның оглу Авесса хаандан: «Бо кончуг өлгөн ыгтын мээң дээрги хаанымны чүге бак сөглөп турары ол? – деп айтырган. – Мен баргаш, ооң бажын одура шааптайн, чөпшээрер көрүнер» – деп дилээн.

¹⁰ Хаан: «Ол мээң-даа, силернин-даа херээңер эвес-тир, Саруйяның оолдары. Бир эвес Дээрги-Чаяакчы „Барып, Давидти бак сөглө“ дээн болза, аңаа удур „Чүге сөглеттинип тур сен?“ деп шыдаар кижин бар эвес» – дээн. ¹¹ Авессага болгаш бодунун чалчаларыңа Давид мынча дээн: «Бодумнуң-на төрүп каан оглум мээң амы-тынымга чедиксеп турар-дыр. Ындыг болганда, бо вениаминчинин дугайында чүнү чугаалаар боор. Чоор силер ону! Дээрги-Чаяакчы дужааган болганда, сөглеттинип турар ыйнаан. ¹² Канчап билер, Дээрги-Чаяакчы мээң човалаңымны көрүп кааш, бөгүн ол кижиниң каргыжының орнунга меңээ ачы-буян бээр чадавас». ¹³ Давид бодунун улузу-биле оруун уламчылап чорупкан, а Шимей оларга чергелештир дагнын эдээ-биле кылаштааш, Давидти бак сөглевишаан, даш-биле соккулап, олче довурак чажып чораан.

¹⁴ Хаан болгаш ооң улузу шаг-шинээ төнүп, хемниң кежиг аксыңга чедип келгеш, аңаа дыштаныры-биле доктаап алган.

Авессалом Иерусалимде

¹⁵ Ол үеде Авессалом болгаш бүгү израильчилер Иерусалимче кирип келген, оларның аразында Ахитофел база чораан. ¹⁶ Давидтиң өңнүү архи уктуг Хусий Авессаломга чедип келгеш: «Хаан делгерезин! Хаан делгерезин!» – дээн.

¹⁷ Авессалом Хусийден: «Кончуг өңнүүңге бердингеңиң ол бе кай? Чүге ооң-биле кады чорбадың?» – деп айтырган.

¹⁸ Хусий Авессаломга мынча деп харыылаан: «Чок, мен Дээрги-Чаяакчының болгаш бүгү израиль чоннун шилип алган кижизиниң талазында мен. Мен силер-биле артар мен. ¹⁹ Оон аңгыда мен кымга бараан боор мен? Ачаңарның оглунга эвес бе? Силерниң ачаңарга канчаар бараан бооп чораан мен, ынчалдыр силерге бараан боор мен».

²⁰ Оон Авессалом Ахитофелден: «Биске сүмеден кадып көр. Ам чүнү канчалзывысса экил?» – деп айтырган.

²¹ Ахитофел мынча деп сүмелээн: «Ачаңарның ордуну ээлеп карактаары-биле арттырып каан *кул-кадайлары-биле холбажып удунар. Ынчан бүгү Израиль силерни ачаңарның мурнунга бужар кижин апарган деп билип каар. Ынчангаш силерниң талаңарда турар хамык чоннун холу дыңзый бээр».

²² Авессаломга ордунун серизиниң кырыңа майгын тип бергеннер. Ол бүгү израиль чон көрүп турда, ачазының кул-кадайлары-биле удуур дээш майгынче кирген.

²³ Ол үеде Ахитофелдин берип турган сүмелерин Бурганның Бодунуң сөглээн сөзүнге дең деп санап турган. Давид-даа, Авессалом-даа ооң сүмезин ынчалдыр үнелеп дыңнаар турган.

Хусийниң Авессаломну будулдурганы

17 ¹ Ахитофел Авессаломга мынча дээн: «12 000 шеригден шилип аарын меңээ чөпшээреп көрүнер. Бо дүне мен Давидти сүрүп чоруптайн. ² Амдыызында ол могап-турупкан болгаш кошкак турда, ону мен коргудуптарымга, ооң бүгү улузу тарады маңнажы бээр болдур ийин. Мен чүгле хаанны өлүрүп кааш, ³ бүгү чонну силерже ээлдириптер мен. Олар ону эдергени дег, силерже база эглип кээр. Силер ол чаңгыс кижиниң өлүмүн күзеп турунарда, өске улус бүрүн артсын». ⁴ Ол сөстөр Авессаломга болгаш Израильдин бүгү *баштыңнарынга дыка таарышкан.

⁵ Ынчалза-даа Авессалом: «Архи уктуг Хусийни кыйгырыптыңар, ол чүү дээр эвес, дыңнап көрээлинер» – дээн. ⁶ Хусий чедип кээрге, Авессалом: «Ахитофел ындыг сүме катты. Ооң чугаазын ёзугаар кылыр бис бе? Бир эвес хоржок деп бодаар болзунза, сүмең кадып көрөм» – деп оон айтырган.

⁷ Хусий Авессаломга: «Ахитофел бо удаада багай сүме берген-дир. ⁸ Силер ачаңарны болгаш ооң улузун билир болгай силер. Олар күштүг дайынчылар болгай. Ам олар, ховуда оолдарын хунааткан кыс адыг дег, ажынып-хорадап турарлар. Ачаңар дээрге дуржулгалыг дайынчы болгай, ол шериглер-биле кады аңаа хонуп-даа чытпас-тыр ийин. ⁹ Ам ол куйда азы кандыг-бир черде чашты берген чыдар. Кажан силерниң шериглеринерниң чамдыызы бир дугаар тулчуушкунда өлүр болза, ону дыңнаан улус: „Авессаломну эдерип чорутканнар чылча шаптыргандыр“ дижир болгай. ¹⁰ Ынчан арзылаң дег чүректиг эң-не эрес-дидим дайынчы безин корга бээр, чүге дээрге силерниң ачаңар күчүлүг дайынчы, а ооң шериглери эрес-дидим улус дээрзин бүгү Израиль билир болгай.

¹¹ Ынчангаш мен силерге мону сүмелээр-дир мен: бүгү израиль черден – Дандан Беэр-Шевага чедир – далайның элезини дег, хөй санныг аг-шериг силерге чыгып келзин. Оларны силер бодуңар тулчуушкунче баштап кириңер. ¹² Ынчан бис Давид каая-даа чаштып чыдырда, аңаа удур үнүп, шалынның черге дүжери дег бүзээлээш, халдаар бис. Ол боду-даа, ооң шериглеринин чаңгызы-даа дириг артпас. ¹³ Бир эвес ол хоорайже кире бээр болза, бүгү Израиль ол хоорайже хендирлер эккээр. Ынчан бис ону үрээш, чаңгыс-даа даш артпас кылдыр хемче киир сөөртүр бис».

¹⁴ Авессалом болгаш бүгү израильчилер: «Архи Хусийниң сүмези Ахитофелдинден эки-дир» – дишкеннер. Авессаломга хора чедирер дээш, Ахитофелдин чөптүг сүмезин Дээрги-Чаяакчы ынчалдыр будап каан чүве-дир.

Хусийниң Давидче медээ чорутканы

¹⁵ *Бурганның бараалгакчылары Садок биле Авиафарга Хусий мынча дээн: «Ахитофел Авессаломга болгаш Израильдин баштыңнарынга ынчал-мынчал деп сүмелээн, а мен аңаа ынчал-мынчал деп өскээр сүмеледим. ¹⁶ Ынчангаш Давидче дүрген: „Эн кургаг ховуда хемниң кезиг аксынга бо дүне хонма. Канчап-даа

тургаш, хемни кеже бер^с – деп дамчыдыңар. Оон башка хаан болгаш ооң хамык улузу узуткаттырар».

¹⁷Ионафан биле Ахимаас хоорайга көстүрүндөн сестир болгаш, Эн-Рогел деп кара суг кыдыынга турганнар. Бир чалча херээжен чүү болуп турарын дамчыдып чугаалаарга, олар Давидче дыңнадыр ужурлуг турганнар. ¹⁸Оларны бир оол көрүп кааш, Авессаломга чугаалапкан. Ынчалза-даа олар кончуг дүрген чорупкаш, Бахуримге чедип келгеш, бир кижиниң бажыңының чанында казып каан кудук иштинче кирип, чаштына берген. ¹⁹Бажыңның ээзи херээжен кудук кырынга шывыг хере чадыпкаш, ооң кырынга тараа чажып каан. Ынчангаш чүү-даа эскертинмес болган.

²⁰Авессаломнуң улузу ол бажыңга келгеш, херээженден: «Ахимаас биле Ионафан канчалды?» – деп айтырган. Херээжен оларга: «Олар хемни кеже бердилер» – дээн. Демгилери дилеп-дилеп, кымны-даа тыппайн, Иерусалимче дедир чана берген.

²¹Улус чоруй баарга, Ахимаас биле Ионафан кудуктан үнүп келгеш, Давид хаанга баргаш: «Дүрген тургаш, хемни кежи чоруптунар. Ахитофел силерге удур ынчал-мынчал деп сүмелээн-дир» – деп чугаалаан. ²²Давид болгаш ооң бүгү улузу *Иордан хемни кежи чорупкан. Даң бажыңга чедир чаңгыс-даа кижиге артпаан, шупту хемни кеже бергеннер.

²³Ахитофел бодунуң сүмези күүсеттинмээн боорга, элчигенин мунгаш, бодунун хоорайында бажыңынче чана берген. Ол ажыл-херээн аайлап-башкарып кааш, моннуп өлү берген. Ону адазының чевег-куюнга орнукшудуп каан чүве-дир.

²⁴Давид Маханаимге чедип келген. А Авессалом болгаш ооң-биле кады бүгү израиль шериг Иордан хемни кежи чедип келген. ²⁵Авессалом шериг баштыңчызы кылдыр Иоавтың орнунга Амессай деп кижини салып алган. (Амессай дээрге измаилчи^б Иетер деп кижиниң оглу чүве-дир. Иетер Наастың уруу, Саруйянын дунмазы Авигеяны кадай кылдыр алган. А Саруйя Иоавтың авазы чүве-дир.)

²⁶Авессаломга баштаткан израильчилер галаад черге турлагжып алган.

²⁷Давид Маханаимге чедип келгенде, аммоннарның найысылалы Равва чурттуг Наастың оглу Сови, Лодавар чурттуг Аммиилдиң оглу Махир база Галаадтын Роглим чурттуг Верзеллий олар ²⁸дөжек-кудус, аяк-шынак, дой савалар, кызылтас, арбай, далган, чочак-тараа, хооруп каан тараа, ²⁹ары чигири, ак чем, шээр мал, инек сүдүндөн кылган быштак – эндерик аыш-чемни Давидке болгаш ооң улузунга чизин дээш эккелгеннер. Олар: «Ээн кургаг ховуда улус турупкан, аштаан-суксаан болгай» – дээннер.

Авессаломнуң аштырганы болгаш өлүрткени

18¹Давид бодунуң шериглерин хынап көргөш, чүс болгаш муң шериг баштыңчыларын томуйлап каан. ²Давид шериглериниң үштүң бир кезин

^б17:25 Өске бурунгу сөзүглелдерде «измаилчи» эвес, а «израильчи» азы «изреелчи» деп бижээн.

17:17 2 Хаан. 15:36 17:17 Ис. 15:7; 18:16 17:19 Ис. 2:1-6 17:23 2 Хаан. 15:12

17:23 Мф. 27:5 17:24 Ис. 13:26 17:25 2 Хаан. 19:13; 20:9-10 17:25 1 Чыл. 2:17

17:27 2 Хаан. 12:26, 29 17:27 2 Хаан. 9:4

17:27 2 Хаан. 19:31-32; 3 Хаан. 2:7; Эзра 2:61; Неем. 7:63 17:29 2 Хаан. 16:2

Иоавка баштаткаш, база бир ол хирезин Саруйяның оглу, Иоавтың акызы Авессага баштаткаш, үш дугаар ол хирезин Гефтен келген Иттайга баштаткаш дайынче чорудупкан. Хаан шериглеринге: «Мен бодум ыяап-ла силерниң-биле кады чоруур мен» – дээн.

³ Шериглери анаа: «Силер бистиң-биле барбанар. Бир эвес бис дезер апарзывысса, дайзын бисче кичээнгей салбас. Бир эвес бистиң чартгывыс-даа өлүп каар болза, бисче кичээнгей салбас. А силер дээрге биске бодаарга, он муң кагап үнелиг кижидир силер. Ынчангаш силер хоорайга артып, биске дузалаарыңга белен болзуңарза, эки боор» – деп чугаалааннар.

⁴ Хаан: «Канчалдыр кылзымза, силерге эки-дир, ынчалдыр кылыр мен» – деп харыылаан. Хаан хоорайның эжиниң аксынга турда, шериглери чүстөп, муңнап чоруп турган. ⁵ Хаан Иоавка, Авессага база Иттайга: «Мени бодааш, Авессаломга хайыралыг бооп көрүнер» – деп чагаан. Хаанның бүгү шериг баштыңчыларыңга Авессаломга хамаарыштыр чагаанын шупту шериглер дыңнаан турган.

⁶ Давидтиң шериглери израильчилерге удур хову же үнүпкөн, тулчуушкун Эфрем арыңга болган. ⁷ Израильчилер Давидтиң шеринге бастыртып алган. Ол хүн оларның когаралы дыка улуг – 20 000 кижидир болган. ⁸ Тулчуушкун ол чурттун бүгү булуннарыңга тарай берген. Ол хүн арга-арыгга амы-тынындан чарылган улус кылыштан өлгөннерден хөй болган.

⁹ Авессалом Давидтиң улузунга таваржы берген. Ол элчиген мунуп алган чораан. Элчигени будуктарлыг улуг ыяш адаанче кире халый бээрге, Авессаломнуң бажы ыяштың будуктарыңга ызыртына берген. Ол аңа астынып каарга, элчигени маңнап чоруй барган чүве-дир. ¹⁰ Ону бир кижидир көрүп кааш: «Мен ыяшта астынып калган турган Авессаломну көрдүм» – деп Иоавка чугаалаан.

¹¹ Иоав медээ эккелген кижиге: «Чүү же? Сен ону көрдүң бе? Чүге ону ол-ла черинге өлүрүп кагдадың? Ол дээш мен сенээ он шекел мөңгүн болгаш дайынчы курдан бээр ийик мен» – дээн.

¹² Ол кижидир Иоавка: «Меңээ муң шекел мөңгүн-даа берзиңзе, мен хаанның оглунче хол көдүрбес ийик мен. Сенээ, Авессага база Иттайга хаан: „Мени бодааш, Авессаломга хора чедирбенең“ деп чагып турда, шупту дыңнаан болгай бис. ¹³ Бир эвес мен ону кара сагыш-биле өлүрүп каан болзумза, хаан дөмей-ле билип каар турган. А сен меңээ болушпас турган ийик сен» – дээн.

¹⁴ Иоав: «Сээң-биле үе чидирип турар харыым чогул» – дээн. Ол үш согун ап алгаш, ыяшта астынып калган-даа болза, ам-даа дириг турган Авессаломнун чүрөөнче кадай идипкен. ¹⁵ Иоавтың он чепсек тудукчузу Авессаломну долгандыр турупкаш, өлүрүп каапканнар. ¹⁶ Иоав шериглерин ара доктаадыр дээш трубаны этсиптерге, израильчилерни сүрүп чораан шериглер чедип келген. ¹⁷ Олар Авессаломнуң мөчү-сөөгүн арыг иштинде улуг оңгарже кирип октапкаш, оң кырыңга дыка хөй даштар хорумнап каан. Ол үеде бүгү израильчилер бажыңнарынче тарап чангылай берген турган. ¹⁸ (Авессалом дириг тургаш-ла, Хааннар шынаазыңга бодунга тураскаал кылып алган чүве-дир. Ол: «Мээң адым мөңгөжидер салгалым боор оглум-даа чок-тур» деп бодап чорааш, ол тураскаалды

бодунун ады-биле адап каан. Бо хүннерге чедир ону «Авессаломга тураскаал» деп адап турар.)

Давидке Авессаломнун өлгенин дыңнатканы

¹⁹ Садоктуң оглу Ахимаас: «Мен хаанга дүрген баргаш, Дээрги-Чаяакчы ону дайзыннарының холундан камгалап каан дээрзин медээлэйин» – дээн.

²⁰ Ынчалза-даа Иоав аңаа: «Бөгүн сен эки *медээчи бооп шыдавас сен, чүге дээрге хаанның оглу өлүп калган-дыр. Сен оон өске хүнде медээден чедиргей сен аан» – дээн. ²¹ Иоав бир эфиоп кижиге^c: «Хаанга баргаш, чүнү көргениңни чугаала» – дээн. Ол кижии Иоавка мөгөйип кааш, маңнап чорупкан.

²² Ынчалза-даа Садоктуң оглу Ахимаас Иоавтан: «Чүү-даа болур болза, мен база ол кижиниң соондан маңнаптайн» – деп чаннып дилеп туруп берген.

Иоав аңаа: «Ынаар баргаш канчаар сен аан, оглум? Сен эки медээ эккелбес болгай сен» – деп база катап чугаалаан.

²³ Ахимаас: «Дөмей-ле барайн» – дээн.

Иоав: «Бар че» – деп чөпшээрээн.

Ахимаас Төгерик шынаа дамчыштыр оруктап халааш, бирги медээчини мурнай чеде берген.

²⁴ Ол өйде Давид хоорайның иштики болгаш даштыкы хаалгаларының аразынга олурган, а доскуулчу хаалга кырында суургага турган. Ол көрүптөргө, орукта бир кижии чааскаан маңнап кел чораан. ²⁵ Доскуулчу хаанны кыйгырыпкаш, оон дугайын дыңнаткан. Хаан: «Бир эвес ол чаңгыс кижии болза, медээ эккел чыдар болгай аан» – дээн. Ол кижии чоокшулап-ла орган. ²⁶ Доскуулчу база бир кижии халып орарын көрүп каан. Ол адаанга турган хаалгачыга: «Дуу ол база бир кижии маңнап олур» – деп дыңнаткан. Хаан: «Ол база медээ эккел чыдыр боор» – дээн. ²⁷ Доскуулчу: «Мурнунда халып орап кижии Садоктуң оглу Ахимаас-даа ышкаш чүве-дир» – дээн. «Ол эки кижии болгай – деп, хаан чугаалаан. – Ол эки медээ эккел чыдыр боор».

²⁸ Ахимаас чедип келгеш: «Амыр-менди! – дээш, хаанга черге чедир мөгөйгеш, чугаалаан. – Силерниң Бурганыңар Дээрги-Чаяакчыга алдар! Мээң дээрги хаанымче холун көдүрген улусту Ол шиидип каан-дыр».

²⁹ Хаан: «Авессалом канчанганыл, бүдүн-бүрүн бе?» – деп айтырган.

Ахимаас: «Иоав хаанның өске чалчазы биле мени бээр чорудар деп турда, шериглер аразында хөлзээшкин болуп турганын эскердим. Ынчалза-даа Авессалом-биле чүү болганын билбедим» – деп харыылаан.

³⁰ Хаан аңаа: «Ыңай туруп алгаш, мана» – дээн. Ол кыдыынга барып туруп алган.

³¹ Эфиоп кижии база чедип келген. Ол мынча дээн: «Дээрги хаанымга эки медээ эккелдим! Дээрги-Чаяакчы бөгүн силерге удур халдап турган дайзыннарыңардан силерни адырып каан-дыр!»

³² Хаан оон: «Авессалом канчанганыл, бүдүн-бүрүн бе?» – деп айтырган.

Медээчи: «Дээрги хаанымга удурланган дайзын бүрүзүңге ол оолга дег салым-хуу онаашкай аан» – деп харыылаан.

^c18:21 Азы: «Хусий деп кижиге».

³³ Хаан мунгарай берген. Ол хаалга кырында турар өрээлинче кире бергеш, ыглапкан. Кылаштап бар чыда, ол: «О, мээң оглум Авессалом! Мээң оглум Авессалом! Сээң орнунга мен өлү бээр чүвемни! О, Авессалом, мээң оглум, мээң оглум!» – деп ыглап чораан.

Иоавтың Давидти чемелээни

19¹ «Хаан Авессалом дээш ыглап-сыктап тур» – деп Иоавка дамчытканнар. ² Ол хүннүн тиилелгези бүгү чоннун ыы-сызынче шилчий берген. Чүге дээрге ол хүн бүгү улус хаанының оглу дээш кажыыдап турарын дыңнап каапкан. ³ Шериглер ол хүн, тулчуушкун үезинде дайын шөлүндөн дезипкеш, ады баксыраан шериглер дег, хоорайже чаштынып кирип турган. ⁴ А хаан арнын дуглап алган: «Мээң оглум Авессалом! Авессалом, мээң оглум, мээң оглум!» – деп ыткыр ыглап-сыктап турган.

⁵ Ынчан аңаа Иоав чедип келгеш, мынча дээн: «Сен бөгүн сээң амы-тыныңны, сээң ажы-төлүңнүн, кадайларыңның, *кул-кадайларыңның амы-тынын мырыңдай чаа-ла камгалап каан улузунну бак атка кирип тур сен. ⁶ Сен бодунну көөр хөңнү чок улуска ынак, а сенээ ынак улусту көөр хөңнүн чок кижидир сен. Сен бөгүн сээң шериг баштыңчыларың болгаш дүжүметтериң сенээ кымнар-даа эвес-тир дээрзин кончуг эки бадыткадың. Бөгүн бис шупту өлүп калгаш, Авессалом дириг арткан болза, сен аажок өөрүүр турган-дыр сен деп билип тур мен. ⁷ Бээр үнүп келгеш, улузунну деткип, чугаалажып көр. Дээрги-Чаяакчының ады-биле ааш кыннып тур мен, бир эвес сен үнүп келбес болзунза, бо дүне сээң-биле чангыс-даа кижидир деп бил. Ол дээрге аныяандан тура, амдыгаа дээр көрүп келген човаланыңдан-даа артык коргунчуг чүве-дир».

⁸ Хаан туруп келгеш, хоорайның хаалгазының чанынга кээп олуруп алган. Бүгү шериглерге «Хаан хаалга чанында олур» деп дыңнадыптарга, олар аңаа чедип келген. А израильчилер шупту бажыңнарынче дезе берген чүве-дир.

Давидтиң Иерусалимче ээп келгени

⁹ Израильдиң бүгү аймактарында чон маргыжып турган. Олар мынча дижип турганнар: «Хаан бисти дайзыннарның холундан адырып кагды, бисти филистимнерниң холундан адырып кагды. Ам боду Авессаломнун хайында бо чурттан дезе берген-дир. ¹⁰ Бистиң хаанывыс болзун дээш шилип алганывыс Авессалом дайынга өлгөн-дир. Давид хаанны дедир эгидип аар дээш, чүге чүнү-даа кылбайн турар силер?»

¹¹ Давид хаан *Бурганның бараалгакчылары Садок биле Авиафарже мынча деп сөгледипкен: «Иудеяның *баштыңнарынга мынча деп дамчыдынар: „Хаанны ордузунче дедир эгидип аар дээн херекке чүге силер сөөлүндө киржир ужурлуг улус силер? Ооң дугайында бүгү Израильдиң чугаалап турары хаанга дыңналып келди ышкажыл. ¹² Силер дээрге мээң хан төрелдерим болгай силер. Хаанны эгидип алыр херекке чүге силер сөөлүндө киржир ужурлуг улус силер?»¹³ Амессайга база: „Мээң хан төрелим эвес сен бе? Сен бөгүндөн эгелээш, кажан кезээде Иоавтың

орнунга мээң шерим баштыңчызы болур сен. Мегелептер болзумза, Дээрги-Чаяакчы мени канчаар-даа кезеткей аан⁴ деп чугаалаңар».

¹⁴ Давид бүгү иудейлерниң сеткил-сагыжын бодунче чаңгыс кижиге дег ээлдирип алган. Олар хаанче: «Бодунар хамык улузуңар-биле эглип келинер» – деп сөгледипкен. ¹⁵ Хаан ээп келгеш, *Иордан хемге чедип келген. Иудейлер хаанны уткуп алгаш, хемни кежирип аар дээш Галгалга чыгып келген. ¹⁶ Бахурим чурттуг вениаминчи Гераның оглу Шимей иудейлер-биле кады Давид хаанны уткуп аар дээш чедип келген. ¹⁷ Ооң-биле кады муң вениаминчи база Саулдуң өг-бүлезинин чалчазы Сива он беш оглу болгаш чээрби чалчазы-биле кады чедип келген. Олар далаш-биле хаанның чедип келгениниң мурнунда Иорданче чорупкан. ¹⁸ Олар хаанның өг-бүлезин кежирер дээш, аңаа таарымчалыг болзун дээш, хемнин ындынче кежип келген.

Гераның оглу Шимей, хаан Иордан хемни кежип кээри билек, ооң мурнунга кээп мөгөйгөш, ¹⁹ аңаа чугаалаан: «Дээрги хааным, силер Иерусалимден чоруп туруңарда, мээң кылган чүүлүмнү үүлгедиг деп санавайн көрүңер. Ону сеткилинерге шыгжавайн көрүңер. ²⁰ Чалчаңар мен бачыт үүлгеткенимни билир мен, ынчалза-даа дээрги хаанымны уткуур дээш, бөгүн мен Иосифтын салгалының^d аразындан бир дугаарында чедип келдим».

²¹ Саруйяның оглу Авесса: «Дээрги-Чаяакчының чаап шилип кааны хаанны бак сөглээни дээш, Шимей өлүр ужурлуг кижиге эвес чүве бе?» – деп айтырган.

²² Давид мынча дээн: «Ол мээң-даа, силерниң-даа херээнер эвес-тир, Саруйяның оолдары. Бөгүн силер чүге мээң удурланыкчыларым апардыңар? Бөгүн Израильге чаңгыс-даа кижини өлүрүп болур деп бе? Бөгүн мен Израильдин хааны мен деп билбейн турар кижиге эвес мен?» ²³ Хаан Шимейге: «Сен өлбөс сен» – дээш, аңаа дангыраан берген.

²⁴ Саулдуң оглунун оглу Мемфивосфей база хаанга уткуштур үнүп келген. Хаан чорупкаш, мэнди-чаагай ээп келгичеге дээр, ол качыгдалдан будун чугбаан, салын чүлүвээн база хевин-даа чугбаан чүве-дир. ²⁵ Кажан Иерусалимниң чуртгакчылары хаанны уткуур дээш чедип кээрге, хаан оон: «Мемфивосфей, сен чүге мээң-биле кады чорбадың?» – деп айтырган.

²⁶ Ол мынчаар харыылаан: «Дээрги хааным! Чалчаңар мен аскак болгаш, „Элчигеним мунуп алгаш, хаан-биле кады чоруптар мен“ деп чугаалап турдум. Ынчалза-даа мээң чалчам мени мегелеп каан. ²⁷ Ол мени, силерниң чалчаңарны, хаанымның мурнунга нүгүлдөп каан-дыр. Ындыг-даа болза, мээң дээрги хааным *Бурганның төлээзи дег болгай. Мени канчаарыңарны бодуңар билинер. ²⁸ Мээң төрөл бөлүүм өлүмден өске мээң дээрги хаанымдан чүнү-даа чаалап албаан-даа болза, силер чалчаңар меңээ хаан-биле кады чемненер чоок улустуң аразыңга олутту берген болгай силер. Мен хаанымга моон ыңай чарбыттыңар эргем чок».

^d19:20 Иосифтин салгалы – Израильдин соңгу аймактарын ынча дээн.

19:13 2 Хаан. 8:16 19:13 Руф 1:17 19:15 Ис. 4:19 19:16 2 Хаан. 16:5

19:17 2 Хаан. 9:2-13; 16:1-4 19:19 2 Хаан. 16:5-13 19:21 Хост. 22:28

19:21 2 Хаан. 16:9 19:22 2 Хаан. 3:39; 16:10 19:23 3 Хаан. 2:8, 36-46

19:24 2 Хаан. 9:1-13 19:27 2 Хаан. 16:3 19:27 1 Хаан. 29:9; 2 Хаан. 14:17, 20

19:28 2 Хаан. 9:7

²⁹ Хаан аңаа: «Улаштыр чугаалаан херээң чок. Мен сеңээ Сива-биле кады шөлдерни үлежип аарын дужаап тур мен» – дээн.

³⁰ Мемфивосфей хаанга: «Дээрги хаанымның менди-чаагай ээп чанып келгени дээш, Сива шөлдерниң дөгerezин-даа болза ап алгай аан» – деп харыылаан.

³¹ Хаанны Иордан хемни кежиришкеш, оон ыңай үдеп каар дээш, Галаад чурттуг Верзеллий база Роглимден чедип келген. ³² Верзеллий кырып назылаан, сезен харлыг турган. Ол дыка бай болгаш, хаан Манахаимге турда, ону бүгү талазы-биле хандырып турган чүве-дир. ³³ Хаан Верзеллийге: «Мээң-биле кады чорувут, Иерусалимге чуртта, сени мен хандырап мен» – дээн.

³⁴ Верзеллий мынча деп харыылаан: «Хаан-биле кады Иерусалимче чорааш канчаар мен. Мен ам кайы хире үр чурттаар деп мен? ³⁵ Ам сезен харлыг-дыр мен. Эки чүүлү багайындан ылгап шыдаар мен бе? Ижип-чип орап чемимниң амданын ылгап билер мен бе? Эр, кыс ыраажыларның үнүн дыңнап шыдаар мен бе? Дээрги хаанымга аартык болган ажыым чүү боор? ³⁶ Силерниң чалчанап мен хааны-биле кады чүгле Иордан хемни кежер мен, ырадыр барбас мен. Хаанның мени ынчаар шаңнаан херээ чүү боор? ³⁷ Чалчанаарга дедир хоорайынче чоруткаш, ында ада-иезиниң хөөржүдүлге чериниң чанынга өлүрүн чөпшээрер көрүнер. А бо дээрге силерниң чалчанап Кимгам-дыр. Ол мээң дээрги хааным-биле кады чорупкай аан. Ооң-биле чүнү канчаарын бодунар билинер».

³⁸ Хаан: «Кимгам мээң-биле кады чоруптарга, сен аңаа чүнү күзээр сен, ону кылыр мен. А сээң кандыг күзелиң бар болдур, шуптузун күүседип бээр мен» – деп чугаалаан.

³⁹ Бүгү шериг Иордан хемни кеже бээрге, хаан база кежип келген. Хаан Верзеллийни ошкап кааш, ону алгап-йөрээп каан. Ооң соонда Верзеллий чана берген.

Израильчилер болгаш иудейлер аразында маргыштың эгелээни

⁴⁰ Хаан Галгалче чорупкан. Ооң-биле кады Кимгам база чорупкан. Иудеяның бүгү шериглери база Израильдиң шериглериниң чартыы ооң-биле кады чорупкан.

⁴¹ Удаваанда израильчилер хаанга чедип келгеш: «Чүге төрелдеривис болур иудейлер хаанны оорлапкаш, силерни, өг-бүленерни база бүгү улузуңарны хемни кежирип кагдылар?» – деп айтырганнар.

⁴² Бүгү иудейлер израильчилерге: «Хаан бистиң чоок төреливис боорга, ынчалдывыс. Ол дээш чүге хорадаар силер? Бис хаанның чемин чип, оон белек-селек ап алган улус бис бе?» – деп харыылаан.

⁴³ Израильчилер иудейлерге мынча дээн: «Хаанда бистиң он аймаавыс бар. Силерге көөрдө, Давидке хамаарыштыр бистиң эргевис улуг болдур ийин. Бисти чүге куду көөр силер? Хаанны дедир эгидериниң дугайында чугааны баштай бис эгелээн улус эвес бис бе?»

Ынчалза-даа иудейлерниң сөзү израильчилерге бодаарга, оон-даа кадыг, туруштуг болган.

Давидке удур Савейниң тура халааны болгаш Амессайның өлүрткени

20¹Ол черге бир дүржөк кижиге турган чүвө-дир. Ол дээрге вениаминчи Бихриниң оглу Савей турган. Ол труба этсипкеш, мынча дээн: «Давид-биле бир баг болбаан бис! Иессейниң оглу-биле бир аай чүвүс барыл? Ынчангаш шупту аалдарыңарже ээп чангылаңар, израильчилер!»² Бүгү израильчилер Давидти каапкаш, Бихриниң оглу Савейни эдерип чорупкан. А иудейлер бодунун хаанынга шынчы болуп артып калгаш, ону эдерип, Иордандан Иерусалимче чорупкан.

³Давид Иерусалимге чедип келгеш, ордузун карактаары-биле арттырып каан турган он *кул-кадайын таңныылдыг бажыңга чурттадып каан. Азырап турза-даа, олар-биле удувайн турган. Олар назынының төнчүзүңге чедир, дулгуяктар дег, ол бажыңга чурттап келген.

⁴Давид Амессайга: «Үш хүн дургузунда бүгү иудейлерни меңээ чыып эккеп бер. Бодун база чедип кээр сен» – дээн. ⁵Амессай иудейлерни чыып эккээр дээш чорупкаш, адаан хуусаазын эрттирипкен. ⁶Ынчангаш Давид Авессага мынча дээн: «Бихриниң оглу Савей биске Авессаломдан-даа артык хора чедирер эвеспе. Иоавтын шериглерин эдертип алгаш, ону сүрүп чорувут. Оон башка ол быжыглалдыг хоорайларны тып алгаш, аңаа чашты берзе канчаар». ⁷Иоавтын шериглери, керет, пелет уктуг шериглер база бүгү күчүлүг дайынчылар Иерусалимден үнгеш, Бихриниң оглу Савейни сүрүп чорупканнар.

⁸Гаваонда улуг даш чоогунга чорда, оларга Амессай уткужуп келген. Иоав шериг хептиг чораан, курунда хынныг хылыш астып алган. Ол мурнунче үнүп кээрге, хылыжы хынындан уштунуп келген чүвө-дир. ⁹Иоав Амессай-биле: «Амыр-ла бе, дуңмам?» – деп мендилешкеш, ону ошкап каар дээн кижиге бооп, оң холу-биле оон салындан сегирип алган. ¹⁰Амессай Иоавтын өске холунда тудуп алганы хылыжын херекке албаан. Иоав хылыжын оон иштинче кирип шанчыптарга, шөйүндүлери черже төктү берген. Амессай өлүп калган, ону база катап шанчыры негеттинмээн. А Иоав биле акызы Авесса Бихриниң оглу Савейни сүрерин уламчылаан.

¹¹Иоавтын улузунуң бирээзи Амессайның мөчүзүңүң чанынга тургаш: «Иоавка бердинген болгаш Давид хаанны деткиир улус Иоавты эдерзин!» – деп алгырып турган. ¹²Демги кижиге көөрге, Амессай орук ортузунда хан-чин апарган чыдарга, эрткен шериглер аңаа доктаар, ону көөр болган. Хамык улус аңаа доктаар, ону көөр боорга, ол кижиге Амессайны орук кыдыында ховуже сөөрткеш, ону хептер-биле шып каан. ¹³Амессайның мөчүзүн оруктан чайладып каан соонда, бүгү шериг Иоавты эдерип, Бихриниң оглу Савейни сүрүп чорупкан.

¹⁴А Савей Израильдин аймактарын шуптузун Авел-Бет-Мааха деп хоорайга чедир таварып эрткен. Бер чурттуглар шупту база чыгып, ону эдерип чоруп турган. ¹⁵Иоавтын бүгү шериглери ону Авел-Бет-Маахага чедир сүрүп келгеш, хоорайны бүзээлеп алган. Олар хоорайның ханазын долгандыр бүзээлел чалы кылып алгаш, хананы үрээр деп баарга, ¹⁶бир угаанныг херээжен оларны кыйгырып

20:1 Ы. х. к. 13:13 **20:1** 3 Хаан. 12:16; 2 Чыл. 10:16 **20:3** 2 Хаан. 15:16; 16:21-22

20:4 2 Хаан. 17:25; 19:13 **20:7** 1 Хаан. 30:14; 2 Хаан. 8:18 **20:10** 2 Хаан. 3:27

20:14 4 Хаан. 15:29

эгэлээн: «Дыцнап көрүцөрем! Мени дыцнаңарам! Бээр чедип кээр кылдыр Иоавка чугаалаңарам. Мен ооң-биле чугаалажып көрейин».

¹⁷ Иоав чедип кээрге: «Иоав силер бе?» – деп оон айтырган.

Демгизи: «Ийе» – дээн.

Херээжен: «Силерниң чалчаңарның сөзүн дыцнаңарам» – дээрге, Иоав: «Дыцнап тур мен» – дээн.

¹⁸ Херээжен мынча дээн: «Шаандан тура мынча дижир болгай: „Шын харыыны тывар дизайнзе, Авел хоорайдан айтыр“. Ажыл-херекти ынчаар шиитпирлээр турду. ¹⁹ Мээң хоорайым Израильдиң тайбың болгаш бүзүрелдиг хоорайларының бирээзи-дир. А силер бо кол хоорайны узуткаар деп бодап турар-дыр силер. Чүгө Дээрги-Чаяакчының ээлел черин үрээр деп турарыңар ол?»

²⁰ Иоав: «Чок, ол ындыг эвес. Мен кажан-даа ону үреп, хоозуратпас мен! ²¹ Мында хоорай үрээриниң дугайында чугаа чорбайн турар. Эфрем дагларындан келген Бихриниң оглу Савей деп кижиге Давид хаанче холун көдүргөн. Чаңгыс ол кижини менээ үндүрүп беринер, ооң соонда мен бо хоорайдан чоруптар мен» – деп харыылаан.

Херээжен Иоавка: «Ооң бажын бо ханадан силерге дүжүр октап бээр» – дээн. ²² Ол херээжен чонга бодунуң угаанныг сүмези-биле чеде берген. Бихриниң оглу Савейниң бажын кескеш, Иоавка октап бергеннер. Ынчан Иоав трубаны этсиптерге, ооң шериглери хоорайдан ырап, чангылай берген. А Иоав Иерусалимде хаанче чоруй барган.

Давидтиң чоок дүжүмөттөрү

(2 Хаан. 8:15-18; 1 Чыл. 18:14-17)

²³ Иоав бүгү израиль шериглерниң баштыңчызы турган, а Иодайның оглу Ванея – керет, пелет уктуг шериглерниң баштыңчызы турган. ²⁴ Адонирам – ажылчы күш даргазы, а Ахилудтуң оглу Иосафат – төөгү бижикчизи турган. ²⁵ Шева – бижээчи, Садок биле Авиафар – *Бурганның бараалгакчылары турган. ²⁶ Давидтиң үезинде Бурганның бараалгакчызы, Иаир чурттуг Гира Давидке база бараан болгуп турган чүве-дир.

Саулдуң үре-салгалын шаажылааны

21 ¹ Давидтиң хааннап турган үезинде үш чыл улаштыр аш-чут болган. Давид ооң дугайында Дээрги-Чаяакчыдан айтырарга, Дээрги-Чаяакчы: «Ол бүгү Саулдуң хан борашкан херээниң хайы-биле болуп турар. Саул болгаш ооң салгалы буруузун чүктээр ужурулуг, чүгө дээрге ол Гаваон чурттугларны кыргып-хыдып каапкан-дыр» – дээн. ² Хаан гаваончуларны кыйгырып алгаш, олар-биле чугаалашкан. (Гаваончулар израиль чонга хамаарышпас турган. Олар амор чоннуң артынчызы турган чүве-дир. Израильчилер оларга хол дегбезин азап каан турган. Ынчалза-даа Саул израиль болгаш иудей чон дээш гаваончуларның черин ээлээрин күзээш, оларны узуткап кааптарын оралдашкан.)

³ Давид гаваончулардан мынча деп айтырган: «Силерге чүнү кылып берейн? Дээрги-Чаяакчының чонун алгап-йөрээп чоруур кылдыр, Саулдуң кем-буруузун арыглаар кылдыр чүнү кылып болур мен?»

⁴ Гаваончулар аңаа: «Саулдан база ооң өг-бүлезинден биске алдын-даа, мөңгүн-даа херек чок. А Израильде кымны-даа өлүрер эргевис чок» – дээннер.

Хаан: «Силерниң чугаалааныңар ёзугаар кылыр мен» – деп чугаалаан.

⁵ Олар хаанга: «Израиль черге бисти чурттаглас дээш, бисти өлүрүп, шуптувусту узуткап каар деп турган кижини ам канчаар деп бис. ⁶ Ооң салгалындан чеди кижиден биске бериңер, оларны Гивага – Дээрги-Чаяакчының шилип кааны Саулдуң хоорайыңга Ооң мурнунга шаажылаар бис» – деп харыылаан.

А хаан: «Бээр мен» – дээн.

⁷ Давид хаан Саулдуң оглу Ионафан биле бодунуң аразында Дээрги-Чаяакчының ады-биле кылган даңгыраан бодааш, Ионафанның оглу, Саулдуң оглунуң оглу Мемфивосфейни кээргеп, гаваончуларга бербээн. ⁸ Хаан Рицпаның Армон биле Мемфивосфей деп ийи оглун ап алган. (Рицпа дээрге Айяның уруу турган. Ол ийи оолду Саулга божуп берген чүве-дир.) Оон ыңай хаан Мерованың^е беш оглун база ап алган. (Мерова дээрге Саулдуң уруу турган. Ол оолдарын Мехола чурттуг Верзеллийниң оглу Адриэлге божуп берген.) ⁹ Хаан ол чеди кижини гаваончуларның холунга хүлээдип берген. Гаваончулар оларны Дээрги-Чаяакчының мурнунга дагга шаажылап өлүргөн. Олар шупту кады өлгеннер. Оларны дүжүт ажаалдазының эге хүннеринде, арбай кезилдези эгелеп турда, өлүрүп кааннар. ¹⁰ Айяның уруу Рицпа качыгдал хевин ап алгаш, чыдар дөжек кылдыр ол хаяга чадып алган. Ол аңаа тараа кезилдези эгелээнинден тура, частыг үеге чедир тургаш, оолдарының мөчү-сөөгүн хүндүс дээрнин кужунга, дүне ховунуң аңыңга дээспээн.

¹¹ Саулдуң *кул-кадайы, Айяның уруу Рицпаның чүнү канчап турарын Давидке дыңнадыпканнар. ¹² Давид чороткаш, Саулдуң болгаш ооң оглу Ионафанның мөчү-сөөктерин Галаадта Иавистиң чурттакчыларындан ап алган. (Филистимнер Саулду Гелвууга өлүрүп кааш, мөчү-сөөгүн Бет-Саннның төп шөлүңгө азып каан турган. А Иавистиң чурттакчылары оларның мөчү-сөөктерин бүдүү дүжүрүп апарган чүве-дир.) ¹³ Давид Саулдуң болгаш ооң оглу Ионафанның сөөктерин оон апарган, шаажылаан чеди кижинин сөөктерин база чыып алган. ¹⁴ Саулдуң болгаш оон оглу Ионафанның сөөктерин Вениаминниң черинде Целага Саулдуң адазы Кистин чеveg-куюнга ажаап кааннар. Хаан чүнү дужааганыл, ынчалдыр кылганнар. Оон соонда Бурган ол израиль черге энерелдиг апарган чүве-дир.

Давидтиң шериглериниң маадырлыг чоруктары

¹⁵ Филистимнер биле Израильдиң аразында дайын катап эгелээн. Давид шериглери-биле орукче үнүпкен. Олар филистимнер-биле дайылдажып турда, Давидтиң күжү суларап эгелээн. ¹⁶ Ынчан рефа уктуг Иесвий деп кижини Давидти

^е21:8 Өске бурунгу сөзүглелде «Мерова» эвес, а «Мелхола» деп бижээн.

өлүрүп каар деп бодай берген. Ооң чыдазының хүлер бажының деңзизи 300 шекел^f, белинде чаа дайынчы курлуг кижиге турган. ¹⁷ Давидке Саруйяның оглу Авесса дузалажыпкан. Ол филистим кижиге халдай бергеш, ону өлүрүп каан. Ынчан Давидтиң шериглери аңаа даңгыраглап мынча дээннер: «Моон сонгаар силер бистиң-биле кады дайынче үнмес силер. Израильдиң чырыткызын өжүрүп болбас».

¹⁸ Элээн үе эрткенде, Гов деп черге филистимнер-биле база катап тулчуушкун болган. Ол үеде Хуша чурттуг Сивхай деп кижиге рефа уктуг Сапты өлүрүп каан.

¹⁹ Говка филистимнер-биле оон өске тулчуушкун база болган. Аңаа вифлеемчи Ягаре-Оргимниң оглу Элханан Геф чурттуг Голиафты өлүрүп каан. Голиафтың чыдазының чоону пөс-таавычыларның өзек ыяжы дег турган.

²⁰ Гефке оон аңгы база тулчуушкун болган. Аңаа кончуг улуг-шыырак бир кижиге турган. Ооң хол-будунуң салаалары алды-алды – шупту чээрби дөрт турган. Ол база рефа уктуг кижиге чүве-дир. ²¹ Ол кижиге израильчилерни бак сөглээр турган, ынчангаш ону Давидтиң акызы Шимайның оглу Ионафан өлүрүп каан.

²² Ол дөрт кижиге шупту Геф чурттуг *рефа улустуң үре-салгалы турган. Олар Давидтиң болгаш ооң улузунуң холундан барган чүве-дир.

Давидтиң мактал ырын ырлааны

(Ыд. ыр. 17)

22 ¹ Дээрги-Чаяакчы Давидти ооң хамык дайзыннарының болгаш Саулдун холундан адырып каарга, ооң Дээрги-Чаяакчыга ырлаан ырызының сөстери бо-дур. ² Ол мынча дээн:

– Дээрги-Чаяакчы – мээң быжыг шивээм,
хоргадалым, камгалалым.

³ Мээң Бурганым – чалым-хаям.

Ол – дозуг-камгалалым,
мени камгалап турар күчү-күш,
мээң чаглаам болгаш хоргадалым.

Сен мени күчүлээшкинден камгалап кагдың.

⁴ Макталга төлептиг Дээрги-Чаяакчыдан
дуза дилеп кый деп,
дайзыннарымдан мени камгалаар идегелди
Оон алыр мен.

⁵ Өлүмнүң чалгыглары мени ораап алган,
өлүмнүг айыыл эккээр суглар мени сүртеткен;

⁶ алды ооранның кинчилери мени бектеп алган,
өлүмнүң дузаа мурнумда салдыган.

^f21:16 300 шекел – 3,5 кг хире.

21:17 3 Хаан. 11:36; 15:4; 4 Хаан. 8:19; 2 Чыл. 21:7; Ыд. ыр. 131:17 21:18 1 Чыл. 20:4-8

21:18 Ы. х. к. 2:11 21:19 1 Хаан. 17:7 21:21 1 Хаан. 16:9; 2 Хаан. 13:3; 1 Чыл. 2:13

21:22 Ис. 11:22 22:3 Ыд. ыр. 30:3-4; 70:3; 90:2; 143:2 22:3 Э. д. 15:1 22:4 1 Чыл. 16:25;

Ыд. ыр. 47:2; 95:4; 144:3 22:5 Ыд. ыр. 41:7; 92:4; Иона 2:4 22:6 Ыд. ыр. 114:3-4

⁷ Кызыышкынга алыскаш,
 Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп кый дидим,
 мээң Бурганымдан дуза дилеп кышкырдым.
 Ол Бодунун *өргээзинден мээң үнүмнү дыңнап кагды,
 дилег-кыйгым Ооң кулаанга чеде берди.

⁸ Чер шимчеп, сирилээн,
 дээрниц дөжээ божаңнаан –
 Дээрги-Чаяакчының килеңинден сирилеш дээн.

⁹ Ол килеңнээрге, думчуундан – ыш,
 аксындан – өрттендир чиир чалынныг от
 аттыгып үнүп, изиг көстөр кызаңайндыр хып турган.

¹⁰ Ол кудай-дээрни чара тырткаш, дүжүп келген,
 кара булут кырынга буттарын салып алган.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы *херувимни⁸ мунупкаш,
 чалгынныг хатты хөлге кылгаш, көстүп келген.

¹² Ол дүмбей караңгыже,
 дээрде чаъстыг, сырый булуттарже чаштып кире берген.

¹³ Дээрги-Чаяакчының мурнунга чырык чайынналып,
 чаңныктар чырыткыланып турган.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы кудай-дээрден диңмиттиг диңмирээн –
 Дээди Өрүкүнүн үнү чыжыраан.

¹⁵ Ол согуннарны салып, дайзыннарын тарай сывырыпкан,
 чаңныктарын дүжүрүп, оларны девидедипкен.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчының түрлүг үнүнден,
 Ооң думчуундан аттыккан тыныштан
 далай сыыгап, дүвү көстүп,
 өртемчей өзээнге чедир ажыттынып келген.

¹⁷ Бурган бедик дээрден ээккеш, мени сегирип алгаш,
 терең ээрем суглардан ушта тыртып каан;

¹⁸ Ол мени күчү-күштүг дайзыннардан,
 күш-шыдалы менден ажыг өжээтеннерден камгалап каан.

¹⁹ Дайзыннарым менче айыыл-халапка алысканым хүнде
 халдап келген,

а Дээрги-Чаяакчы менээ чөлengiиш болган.

²⁰ Ол мени шөлээн черже үндүрүп, камгалап каан –

§22:11 Мында херувими дайынчы аът-хөлге кылдыр көргүскен азы Дээрги-Чаяакчыны херувим сөөрткен чуузада олуар кылдыр көргүскен.

22:7 Ыд. ыр. 119:1; Иона 2:8 22:8 Башт. 5:5; Ыд. ыр. 76:18; 96:4 22:9 Ыд. ыр. 20:9; Иса. 30:33;

Иез. 20:48 22:10 Ыд. ыр. 143:5; Иса. 64:1 22:10 Наум 1:3 22:11 Ыд. ыр. 103:3

22:12 Хост. 20:21; Ыд. ыр. 96:2 22:14 1 Хаан. 2:10; Иов 37:4; Ыд. ыр. 67:34

22:15 Авв. 3:11; Зах. 9:14 22:15 1 Хаан. 7:10 22:16 Хост. 15:8; Ыд. ыр. 105:9

22:17 Ыд. ыр. 143:7 22:18 Ыд. ыр. 141:6 22:20 Ыд. ыр. 30:8; 117:5

чүге дээрге мен Ооң сеткилинге кирген болган мен.

²¹ Дээрги-Чаяакчы чөптүүм дээш меңээ ачы-буян көргүскен,
холдарым арыы дээш мени шаңнаан.

²² Мен Дээрги-Чаяакчының оруктарындан соора барбаан мен,
Бурганымның мурнунга бузутче чайгылбаан мен;

²³ Ооң бүгү айгышкыннарын эдерип чоруур мен,
Ооң дүрүм-хоойлуларындан ойталаваан мен.

²⁴ Мен Ооң мурнунга кем-буруу чок мен,
бачыт үүлгетпес дээш кичээнип чор мен;

²⁵ Дээрги-Чаяакчы мээң чөптүүм,
Ооң мурнунга арыым көргөш, мени шаңнаан.

²⁶ Сеңээ шынчы улуска Сен база шынчы сен,
ак сеткилдиг кижиге ак сеткилдиг сен;

²⁷ *арыг улуска арыг сен, а бузуттуг улуска хамаарылгаң багай;

²⁸ биче сеткилдиг улусту камгалап турар сен,
а адыргактарга удурланып, оларны куду көрүп турар сен.

²⁹ Дээрги-Чаяакчы, мээң чырыткым сен,
дүмбей өттүр меңээ чырыдып турар сен, Дээрги-Чаяакчы.

³⁰ Сээң ачында аг-шеригни базып каар мен,
Бурганым ачызында шивээлер ханаларын ажа халыыр мен.

³¹ Бурган! – Ооң оруу *болбаазыраңгай,
Дээрги-Чаяакчының сөзү арыг шынчы;
Оон хоргадал алган бүгү улуска Ол – дозуг-камгалал.

³² Дээрги-Чаяакчыдан өске, Бурган кымыл;
Бурганывыстан өске, чалым-хая бар бе?

³³ Бурган мээң быжыг хоргадалым-дыр,
Бодунуң оруун актыг улуска айтып берип турар;

³⁴ буттарымны сыын буду дег кылып,
мени бедиктерже көдүрүп турар;

³⁵ холдарымны чаа-дайынга өөредип турар,
хүлөр чаны хере тыргыптар күштүг мен.

³⁶ Сен меңээ Бодунуң дозуг-камгалалыңны тутсуп берген сен,
Сээң деткимчең мени өндүр улуг кижиге кылып турар.

³⁷ Сен мээң оруумдан доктар-моондакты чайладып,

22:21 1 Хаан. 26:23; Иов 22:30 **22:24** Э. д. 6:9; Иов 1:1 **22:28** Ыд. ыр. 100:5

22:29 Иов 29:3; Ыд. ыр. 118:105 **22:31** Ы. х. к. 32:4; Мф. 5:48

22:31 Ыд. ыр. 11:7; У. ч. 30:5 **22:31** Э. д. 15:1 **22:32** 4 Хаан. 5:15; Иса. 45:5; Дан. 2:47

22:34 Ы. х. к. 32:13; Иса. 58:14; Авв. 3:19 **22:35** Ыд. ыр. 143:1

балдырларымны сирилевес быжыг кылып каан сен.

³⁸ Дайзыннарымны истеп-сүргеш, узуткап каар мен,
оларны узуткап кагбаан шаамда, дедир эгбес мен.

³⁹ Оларны соп, чыттыр шаварымга, олчаан туруп шыдавастар –
буттарым адаанга калырлар.

⁴⁰ Сен дайын чорудар күш-шыдалды
шыңганнарымга сиңирдин,
менче халдап келгеннерни

мээң буттарым адаанга салып тур сен.

⁴¹ Дайзыннарымның ооргазын
менээ көргүзүп, дезеринче албадаптың,
өжжэтеннеримни узуткап кагдым.

⁴² Олар дуза манаарга, камгалакчызы чок-тур;
Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилээрге, оларга харыы бербес-тир.

⁴³ Оларны, довурак-доозун дег,
тарадыр эстедиптер мен,
кудумчуда малгаш дег, чуура таптай базып кааптар мен!

⁴⁴ Сен мени бодумнуң чонумнуң үймээнинден камгаладың,
аймак-чоннарның бажынга олулар кылдыр
мени камгалап кагдың;

безин билбес турганым чон ам менээ бараан болуп турар;

⁴⁵ Өске чер чурттуглар менээ чашпаалап турар,
мээң дугайымда дыңнап кааш,

дораан-на чагыртып турду.

⁴⁶ Өске черлер улунуң сузу бастынып,
шивээлеринден сириңейнип үнүп турду.

⁴⁷ Дээрги-Чаяакчы дириг! Мээң чөленгиш-хаямга алдар!
Мени камгалап турар Бурган кымдан-даа арттыр мактатсын!

⁴⁸ Ол – мен дээш өжжээн негээр,
чоннарны менээ башкартып турар,

⁴⁹ дайзыннарымдан мени адырып турар Бурган-дыр.
Мени Сен менээ удурланган улустан бедидир көдүрүп,
күш дөгээр улустан камгалап турар сен.

⁵⁰ Ол дээш, Сени өске чоннар мурнунга
алдаржыдар мен, Дээрги-Чаяакчы,
Сээң адыңны алгап ырлаар мен.

⁵¹ Дээрги-Чаяакчы шилип алган хаанынга
өндүр улуг тиилелгелерни шаңнап турар,

22:40 Ыд. ыр. 43:6 22:41 Хост. 23:27 22:42 1 Хаан. 28:6; Иов 27:9; У. ч. 15:29

22:43 Мих. 7:10; Зах. 10:5 22:44 Иса. 55:5 22:45 Ы. х. к. 33:29 22:46 Мих. 7:17

22:48 Ыд. ыр. 46:3 22:49 Ыд. ыр. 139:2 22:50 Рим. 15:9 22:51 Ыд. ыр. 143:10

Ол Давидке болгаш ооң үре-салгалынга
кезээ мөңгедэ энерелдиг!

Давидтиң сөөлгү сөстери

23 ¹ Давидтиң сөөлгү сөстери бо-дур:

– Дээрги Өрүкүнүң көдүрүп кааны,

Иаковтун Бурганының чаап шилип каан кижизи,

Израильдиң ындынның үннүг ыраажызы^h –

Иессейниң оглу Давид өттүр билип медеглеп тур:

² Дээрги-Чаяакчының *Сүлдези мени дамчыштыр чугаалап тур,

Ооң Сөзү мээң аксымдан үнүп тур.

³ Израильдиң Бурганы, Израильдиң Хаязы меңээ чугаалаан:

«Чонну чөптүг чагырар дээн кижиги

Бургандан коргуушкун-биле чагырар ужурлуг.

⁴ Ол булут чок аяс дээрде үнүп орган хүн дег,

эргенги хаяаның чырыгы дег,

чаъс соонда оът-сиген өстүрер чырыткы дег».

⁵ Бурганның мурнунда мээң ук-салгалдарым ындыг эвес ийик бе?

Ол мээң-биле хажыдып болбас болгаш

быжыг дугуржулганы чарган болгай.

Мээң камгалалым болгаш күзелдерим

Ооң ачызында бодарап турар.

⁶ А дүржок улус хол-биле туттунмас тенниг үнүш дег

үндүр октадыптар.

⁷ Ындыг үнүштерге чүгле демир баштыг чыда-биле дээп болур,

олар турар черинге бүрүнү-биле өрттеттирер.

Давидтиң маадырлары

(1 Чыл. 11:11-41; 27:1-15)

⁸ Давидтиң дайынчыларының аттары бо-дур.

Тахкамон уктуг Йошев-Башеветⁱ – алдарлыг үш маадырның аразында кол кижиги. Ол 800 дайзынга удур чыдалыг дайылдашкаш^j, оларны чаңгыс тулчуушкун үезинде өлүрүп каан.

⁹ Давид-биле чораан үш маадырның ийи дугаары – Ахохиниң Додо деп оглунун оглу Элеазар турган. Израильчилер филистимнерни бак сөглээрге, демгилер тулчур дээш белеткенгеннер. ¹⁰ Израильчилер оларга удур үнүптерге, Элеазарның холу

^h23:1 Азы: «Израильдиң күштүг Бурганының ынак кижизиги».

ⁱ23:8 Өске бурунгу сөзүглелде «Йошев-Башевет» эвес, а «Иессеал» деп атты бижээн.

^j23:8 Еврей дылда «чыдалыг дайылдашкаш» деп очулдурган сөстөрнүң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Ооң өске ады – Эцин чурттуг Адино».

шылаарга-даа, хылыжын салбайн филистимнерни соп келген. Ол хүн Дээрги-Чаяакчы улуг тиилелгени берген. Тулчуушкун соонда шериглер Элеазарга чедип келгеш, өлүрткеннерни үптээн.

¹¹ Үш дугаар кижиге Гарар чурттуг Агениң оглу Шамма турган. Филистимнер чочак-тараа тарып каан шөлдүг Лехи деп черже баар деп турда, израиль шериг олардан дезипкен. ¹² А Шамма шөлдүң ортузунга турупкаш, филистимнерни чылча шапкаш, шөлдү камгалап алган. Дээрги-Чаяакчы улуг тиилелгени берген.

¹³ Бир кагап, дүжүт ажаалдазының үезинде, үжен шериг баштыңчызының аразындан ол үш маадыр Одоллам куюнга Давидке чедип келген. Ол үеде филистимнерниң шериг бөлүү Рефаим шынаазынга турлагжып алган турган. ¹⁴ (Давид быжыглалдыг шивээге, а филистимнерниң доскуул чери – Вифлеемге турган.) ¹⁵ Давид суг ижиксей бергеш: «Вифлеемниң хаалга аксында кудуктун суун меңээ кым-бир кижиге эккеп берген болза» – дээн. ¹⁶ Ынчан ол үш маадыр филистимнерниң турлаан таварып эрткеш, Вифлеемниң хаалга аксында кудуктун суун ускаш, Давидке эккеп берген. Ынчалза-даа сугну ижеринден ол ойталаан, ону Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылдыр төпкеш, ¹⁷ мынча дээн: «Чок, мен ону ижип болбас мен, Дээрги-Чаяакчы! Ол суг дээрге боттарының амы-тынын артынга каапкаш чораан улустун төккөн ханы эвес бе?» Ынча дээш, ол сугну ишпейн барган. Шак ындыг чоруктарны ол үш маадыр кылып чораан чүве-дир.

¹⁸ Саруйяның оглу, Иоавтың акызы Авесса ол үш маадырның даргазы турган. Ол 300 дайзынны бодунун чыдазы-биле узуткап кааш, демги үш маадыр-биле деңге алдаржый берген. ¹⁹ Ол үш маадырдан-даа сураглыг апаргаш, оларның баштыңчызы апарган, ынчалза-даа үш маадырның санынче кирбээн.

²⁰ Иодайның оглу, Кавцеилден келген эрес-дидими-биле сурагжаан Ванея турган. Ооң маадырлыг чоруктары хөй. Ванея арзылаң дег күштүг ийи *моав кижини^k өлүрүп каан. Оон аңгыда хар чаап турган үеде, оңгарже киргеш, аңаа арзылаң база өлүргөн. ²¹ Оон ыңай Ванея кончуг улуг-чаагай египет кижини база өлүрүп каан. Египет кижиниң холунга чыда тудуп алган турда, Ванеяда чүгле даянгыыш бар турган. Египет кижиниң чыдазын былаап алгаш, ол-ла чыдазы-биле ону өлүрүп каан. ²² Иодайның оглу Ванея ындыг чорук кылган кижиге-дир. Ол база демги үш маадыр дег алдаржый берген. ²³ Ванея үжен шериг баштыңчызының аразындан сураглыг турган, ынчалза-даа демги үш маадырның санынче кирбээн. Давид ону бодунга чоок дүжүмет кылып алган.

²⁴ Үжен шериг баштыңчызының санында: Иоавтың дунмазы Асаил, вифлеемчи Додонуң оглу Элханан, ²⁵ Харод чурттуг Шамма биле Элика, ²⁶ Палти чурттуг Хелец, Текоя чурттуг Иккештиң оглу Гира, ²⁷ Анатот чурттуг Авиесер, Хуша чурттуг Мебуннай, ²⁸ ахохи уктуг Селмон, Нетофа чурттуг Магарай, ²⁹ Нетофа чурттуг Баананың оглу Хелев, Вениаминниң черинде Гива чурттуг Рибайның оглу Иттай, ³⁰ Пирафон чурттуг Ванея, Нахле-Гааш чурттуг Иддай, ³¹ Арава чурттуг Ави-Албон, Бархум чурттуг Азмавет, ³² Шаалбон чурттуг Элияхба, Яшенниң оолдары, Ионафан, ³³ Гарар чурттуг Шамма, Апар чурттуг Шарарның оглу Ахиам, ³⁴ Мааха

^k23:20 Өске бурунгу сөзүглелде «Ариил деп моав кижиниң ийи оглун» деп бижээн.

чурттуг Ахасбайның оглу Элифелет, Гило чурттуг Ахитофелдин оглу Элиам, ³⁵ Кармил чурттуг Хецро, Арба чурттуг Паарай, ³⁶ Цова чурттуг Нафанның оглу Игал, гад чер чурттуг Бани, ³⁷ аммон аймак-сөөктүг Целек, Беерот чурттуг Нахарай (ол Саруйяның оглу Иоавтың ок-чепсек тудукчузу турган), ³⁸ итра уктуг Гира биле Гарөб, ³⁹ хет аймак-сөөктүг Урия.

Шупту үжен чеди кижичүве-дир.

Израиль чоннун чизезин кылганы

(1 Чыл. 21:1-6)

24 ¹ Дээрги-Чаяакчы катап база израильчилерге ажынып-хорадап эгелээш, Давидти көгүдүп: «Барып, Израильдин болгаш Иудеяның чонун санап эккел» – деп чугаалаан. ² Хаан бодунун шериниң баштыңчызы Иоавка мынча дээн: «Дан хоорайдан Безр-Шева хоорайга чедир израиль чоннун бүгү аймактарын эргип кезээш, меңээ чоннун сан-түнүн тодарадып эккеп бериңер. Мен израильчилернин санын билип алыксап тур мен».

³ Иоав хаанга: «Силерниң Бурганыңар Дээрги-Чаяакчы кайы хире чон барыл, оларны чүс катап көвүдетсин, а мээң хааным ол бүгүнү караа-биле көрзүн. Чүге мээң дээрги хааным ындыг херек кылыксап турарыл?» – деп харыылаан. ⁴ Ынчалза-даа Иоав биле шериг баштыңчыларыңа хаанның сөзү күштүг болган. Олар хаанның күзели-биле израиль чоннун чизезин кылыр дээш чорупкан. ⁵ *Иордан хемни кешкеш, Ароер хоорайның оң талазыңа турумчуп алганнар. Ол хоорай Гадтың аймааның чурттап турары шынаада Иазерже баар орукта турар чүве-дир. ⁶ Галаадты таварааш, Тахтим-Ходшиге баргаш, Дан-Яанга келгеннер. Оон Сидонче долганыр оруктап чорупканнар. ⁷ Ооң соонда Тир шивээзинге келгеш, хиввейлерниң болгаш хананейлерниң бүгү хоорайларынче углапканнар. Адак соонда олар Иудеяның мурнуу чүгүндө Безр-Шевага чедип келген.

⁸ Олар бүгү чуртту эргээш, тос ай чээрби хонук эркенде, Иерусалимге чедип келгеннер. ⁹ Иоав хаанга чизениң түңнелин берген. Хылыш тудуп шыдаар израиль дайынчыларның саны 800 000, а иудей эр улус – 500 000 кижичүве болган.

Бурганның Давидке кеземче онааганы

(1 Чыл. 21:7-17)

¹⁰ Чонну санап түңнээниниң соонда, Давидтиң арын-нүүрү оттуп келген. Ол Дээрги-Чаяакчыга мынча дээн: «Ону кылгаш, улуг бачыт үүлгеткен-дир мен. О Дээрги-Чаяакчы, мен ам Сенден дилеп тур мен, Бодунун чалчаңның буруузун адырып көр. Мен дыка-ла мугулай чүве кылган-дыр мен». ¹¹ Даартазында эртен Давид туруп кээриниң мурнунда, Дээрги-Чаяакчы Бодунун өттүр көөр *медээчизи Гадка сөзүн ажыдып: ¹² «Давидке баргаш, Дээрги-Чаяакчының бо сөзүн дамчыт: сеңээ Мен үш чүүл саналдап тур мен. Оларның кайы-бирээзин бодунга шилип ал, ону кылыр мен» – дээн.

23:34 2 Хаан. 15:12 **23:34** 2 Хаан. 11:3 **23:39** 2 Хаан. 11:3-17 **24:1** Сан. 1:2-4

24:2 Башт. 20:1 **24:3** Ы. х. к. 1:11 **24:5** Ы. х. к. 2:36 **24:5** Сан. 21:32 **24:7** Ис. 11:3

24:9 Башт. 20:17; 1 Хаан. 11:8 **24:10** 1 Хаан. 24:6 **24:10** 2 Хаан. 12:13

24:10 1 Хаан. 13:13 **24:11** 1 Хаан. 22:5

¹³ Гад Давидке чедип келгеш чугаалаан: «Чеди чыл дургузунда сээң чуртуңга аш-чут болзун бе, үш ай иштинде дайзыннарыңга сүрдүргөш, дезип маңнаар сен бе азы үш хонук иштинде сээң чуртуңга хамчык аарыг болзун бе? Ам таптыг боданып алгаш, мени чорудупкан Бурганга чугаалаар кылдыр харыызын бер».

¹⁴ Давид Гадка мынча дээн: «Меңээ дыка берге-дир. Дээрги-Чаяакчының өршээли улуг болганда, бис шуптувус Ооң холунга кирээли. Чүгле кижилер холунга мен кирбээйн».

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы израильчилерже ол эртенден эгелээш, чогуур хуусаага чедир хамчык аарыгны чорудупкан. Дан хоорайдан Беэр-Шева хоорайга чедир чондан 70 000 кижиге өлгөн. ¹⁶ *Бурганның төлээзи Иерусалимни хоозурадып каар дээш холун сунарга, Дээрги-Чаяакчы чонга айбыл-халап болганын кээргей бергеш: «Болзун че! Ам холуң бадырып ал» – деп, чонну узуткап турар төлээзинге чугаалаан. Дээрги-Чаяакчының төлээзи ол өйдө иевус аймак-сөөктүг Орнаның тараа шаңынын чанынга турган чүве-дир.

¹⁷ Чонну узуткап турган Бурганның төлээзин көрүп кааш, Давид Дээрги-Чаяакчыга: «Хоойлу-дүрүм үрөп, бачыт кылган кижиге мен-дир мен. А хойлар дег бо хөөкүй чон чүнү канчапкан деп? Сээң холуң чүгле мени база мээң төрөл бөлүүмнү кезеткей аан» – деп чугаалаан.

Давидтин Бурганга өргүл бедигээжин тутканы

(1 Чыл. 21:18-27)

¹⁸ Ол хүн Гад медээчи Давидке келгеш, мынча дээн: «Иевус Орнаның тараа шаңына барып, ол черге Дээрги-Чаяакчыга *өргүл салыр бедигээштен тургузуп каг». ¹⁹ Дээрги-Чаяакчының Гадты дамчыштыр берген дужаалын күүседир дээш, Давид чорупкан. ²⁰ Кел чыткан хаанны болгаш ооң чалчаларын көрүп кааш, Орна уткуштур үнүп келгеш, черге чедир мөгөйгөн. ²¹ Орна: «Дээрги хааным чалчазыңга канчап чедип келген ирги?» – деп айтырган.

Давид: «Сээң тараа шаңыңны садып аар дээш келдим. Дээрги-Чаяакчыга өргүл салыр бедигээш тудуп каар мен, ынчан чоннуң хамчык аарыгдан өлүп-кырлыры соксаар» – деп харыылаан.

²² Орна Давидке: «Дээрги хааным өргүл кылдыр күзүүн чүвезин чүнү-даа болза ап алзын, өргүп салзын. Бүрүн өрттедир өргүлгө салыр малдар бо-дур, а хомуттарны база тараа бастыраар херекселдерни от салырыңга ажыглап болур. ²³ Ол бүгүнү, хааным, Орна силерге халаска берип тур». Оон ыңай Орна мынча дээн: «Силернин Бурганыңар Дээрги-Чаяакчы силерге ээ көрүңзүн!»

²⁴ Ынчалза-даа хаан Орнага: «Чок, мен бо хамык чүүлдүң өртүүн төлөп бээр мен. Мен Бодумнуң Бурганың Дээрги-Чаяакчыга халас алган чүве өргүвөс мен» – деп харыылааш, тараа шаңын болгаш малды бежен шекел мөңгүн-биле садып алган. ²⁵ Давид аңа Дээрги-Чаяакчыга өргүл салыр бедигээшти туткаш, бүрүн өрттедир болгаш эп-найырал өргүлдерин кылган. Ынчан Дээрги-Чаяакчы чуртче ээ көрүңгөн, израильчилерниң өлүп-кырлыры соксай берген чүве-дир.

24:14 Ыд. ыр. 118:156 24:15 Хост. 30:12 24:15 Башт. 20:1

24:16 4 Хаан. 19:35; 2 Чыл. 32:21; Иса. 37:36; Аж.-ч. 12:23 24:16 Иона 3:10

24:21 Сан. 16:47-48 24:22 3 Хаан. 19:21 24:25 2 Чыл. 3:1 24:25 Сан. 16:48; 25:8

Хаанныг чагырга үези

Үшкү ном

Кирилде

Бо номда израиль чоннун күрүнезиниң база Дээрги-Бурган-Чаяакчы биле чоннун харылзаазының дугайында тоожушкун уламчылап турар. Номну болуушкуннарны дес-дараалаштыр көргүскен аайы-биле үш кол кезекке чарып болур: 1) Хаан эрге-чагырганың Давидтен ооң оглу Соломонче шилчээни (1–2 эгелер); 2) Соломоннун чагыргазы болгаш чедишкиннери, ылаңгыя ооң Иерусалимге *Бурганның өргээзин тутканы (3–11 эгелер); 3) Чоннун ийи күрүне – соңгу чүкте Израиль, мурнуу чүкте Иудея кылдыр аңгыланганы база ол күрүнелерниң хааннарының бистиң эрага чедир IX вектиң ортан үезинге чедир чагыргазы (12–22 эгелер).

Автор чагырыкчыларның кайызын-даа Дээрги-Бурган-Чаяакчыга оон шынчызының деңгелин барымдаалап, үнелеп турар. Күрүнениң чедишкени чогуум-на оон хамааржыр дээрзин ол көргүзүп турар. Кажан хаан кижиге бүгү-ле сеткил-чүрээнден чүгле Дээрги-Чаяакчыга мөгөйип, Ону тооп дыңнаар болза, күрүне чечектелдир сайзыраар. А хаан *дүрзү-бурганнарга мөгөйип, Бурганның *хоойлузунга чагыртпас болза, айбыл-халап келир.

Хааннардан аңгыда, номда чугула рольду *Бурганның медээчилери ойнап турар. Олар чонга Бурганның күзел-соруун медеглеп, улуска болгаш хааннарга Дээрги-Чаяакчыга шынчы бооп артарын сагындырып турган. Бурганның ол үеде чурттап турган медээчилериниң аразында кол чер ээлеп турган кижиге – Илия медээчи. Бо номнун сөөлгү эгелеринде чогуум-на оон ажил-херектери эң-не көскү болуп турар.

Давидтин чөнүй бергени

1 ¹ Давид хаан кырып чөнүй берген. Ону шуглак-биле базырарга-даа, чылыгып шыдавас апарган. ² Дүжүметтери аңаа: «Дээрги хаанывыска аныяк арыг кыстан тып берээли, ол кыс хаан дээш сагыш салып, бараан болзун. Ол кыс хаанывыс силерни кускактап алгаш чытсын – ынчан дээрги хаанывыс чылыга бээр» – дээннер.

³ Олар бүгү израиль черден чараш кыс дилеп, Сунем чурттуг Ависаганы тып алгаш, хаанга эккелгеннер. ⁴ Аныяк кыс кедергей чараш болган. Ол кыс хаанче сагыш салып, бараан болуп турган, ынчалза-даа хаан ооң-биле чоок харылзаа тудуп көрбээн.

Адонияның бодун боду хаан кылдыр чарлааны

⁵ Ол үеде Адония – Давид биле Аггиттиң оглу: «Мен хаан болур мен!» – деп хоолургап турган. Ол тажы бодунга аъттарны, *чуузларны болгаш үдеп чоруур бежен камгалал шеригни тургузуп алган. ⁶ А ачазы аңаа кажан-даа: «Сен чүге ынчап тур сен?» – деп айтырыг салып, эпчоксундуруп көрбээн. Адония

Авессаломнун соонда төрүттүнгөн чүве-дир. Ол дыка чараш турган. ⁷ Адония Саруйяның оглу, шериг баштыңчызы Иоав-биле база *Бурганның бараалгакчызы Авиафар-биле дугуржурга, олар аңаа дузалажырын азаан. ⁸ Ындыг-даа болза, Бурганның бараалгакчызы Садок, Иодайның оглу Ванея, *Бурганның медээчизи Нафан, Шимей, Рисий база Давидтиң маадырлары Адонияны деткивейин барганнар.

⁹ Адония Эн-Рогел чоогунда Зохелет деп дашка хойлар, шарылар болгаш семис бызааларны өргүп, дөгерген. Ол бодунуң акы-дуңмалары болур бүгү тажыларны болгаш хаанның Иудея чурттуг бүгү дүжүметтерин чалап алган. ¹⁰ А Нафан медээчини, Ванеяны, Давидтиң маадырларын болгаш бодунуң дуңмазы Соломонну чалаваан.

¹¹ Ынчан Нафан Соломоннуң иези Вирсавияга: «Аггиттиң оглу Адонияның хаан апарганын, а бистин дээргивис Давидтиң ону билбезин дыңнавааның ол бе, кай?

¹² Ындыг болганда, бодунуң база оглуң Соломоннуң амы-тынын канчаар камгалап аарыңны сүмелеп көрейн. ¹³ Ам дораан Давид хаанга баргаш, оон: „Дээрги хааным, мээң оглум Соломон силерниң сооңарда хаан болуп, дүжүлгөңерге саадаарын чалчаң меңээ даңгыраглаваан ийик силер бе? А Адония канчап хаан апарды?“ – деп айтыр. ¹⁴ Сен хаан-биле чугаалажып турунда, мен кырыңарже кире бергеш, сээң сөстериңни бадыткаар мен» – дээн.

¹⁵ Вирсавия чөнүй берген хаанның удуур өрээлинче кире берген; ында Сунем чурттуг Ависага аңаа бараан болуп турган. ¹⁶ Вирсавия хаанга мөгөйип, сөгүрген. Хаан: «Сенээ чүү херек ирги?» – деп айтырган.

¹⁷ Вирсавия аңаа мынча дээн: «Дээрги хааным! Силер чалчаңар меңээ Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның ады-биле: „Сээң оглуң Соломон мээң соомда хаан болуп, дүжүлгөмге саадаар“ – деп даңгыраглаан болгай силер. ¹⁸ Ам көрүңер даан, Адония хаан апарган-дыр, а силер, дээрги хааным, ону билбес-даа-дыр силер. ¹⁹ Ол оглуңар эндерик бугалар, хойлар болгаш семис бызааларны өргүп, дөгергеш, бүгү тажыларны, Бурганның бараалгакчызы Авиафарны болгаш шериг баштыңчызы Иоавты чалап алган-дыр, а силерниң чалчаңар Соломонну чалаваан-дыр. ²⁰ Дээрги хааным, бүгү израильчилер дээрги хааным силерниң сооңарда дүжүлгөңерге кым саадаарын чарлаарыңарны билип аар дээш силерже көрүп турлар. ²¹ Оон башка дээрги хааным силер өгбелериңер соондан өске оранче чоруй баарыңарга, мени база оглум Соломонну өскерликчилер деп санаар болгай».

²² Вирсавия хаан-биле чугаалажып турда, Нафан медээчи чедип келген. ²³ Хаанга: «Нафан медээчи келди» – деп дыңнадырга, Нафан хаанның өрээлинче кирип келгеш, аңаа сөгүрүп, хаваан черге дээскен. ²⁴ Медээчи хаанга мынча дээн: «Дээрги хааным! Силер: „Адония мээң соомда хаан апарып, дүжүлгөмге саадаар“ – деп чугаалаан ийик силер бе? ²⁵ Бөгүн ол оглуңар шынааже баткаш, эндерик бугалар, хойлар болгаш семис бызаалар өргүп, дөгергеш, бүгү тажыларны, шериг баштыңчыларын болгаш Бурганның бараалгакчызы Авиафарны чалап алган-дыр. Ам олар ооң-биле кады дойлап: „Адония хаан делгерезин!“ – дижип турар-дыр. ²⁶ А силерниң чалчаңар болур мени, Бурганның бараалгакчызы Садокту,

1:6 1 Чыл. 3:2 **1:7** 2 Хаан. 2:18; 8:16 **1:7** 1 Хаан. 22:20; 23:6 **1:8** 2 Хаан. 20:25

1:8 2 Хаан. 8:18 **1:8** 2 Хаан. 7:2 **1:8** 2 Хаан. 23:8-39 **1:9** 2 Хаан. 17:17

1:10 2 Хаан. 12:24 **1:13** 1 Чыл. 22:9 **1:25** 1 Хаан. 10:24

Иодайның оглу Ванеяны болгаш силерниң чалчаңар Соломонну чалаваан-дыр. ²⁷Ол бүгү чүве дээрги хааным силерниң күзел-соруунар ёзугаар болганы ол бе? Чалчаңар меңээ дээрги хааным силерниң сооңарда дүжүлгөңерге кым саадаарын чүге чугаалавааныңар ол ирги?»

Давид хаанның дүжүлгөни Соломонга дамчытканы

²⁸ Давид хаан: «Вирсавияны менче кый деңер!» – дээн. Кадын кирип келгеш, хаанның мурнунга туруп алган.

²⁹ Хаан ынчан: «Мени кандыг-даа айыылдан адырып каан дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен: ³⁰ Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчының ады-биле сеңээ: „Сээң оглун Соломон мээң соомда хаан апарып, мээң орнумга дүжүлгөмгө саадаар“ – деп азаан сөзүмнү бөгүн-не күүседир мен».

³¹ Вирсавия мөгөйип, черге хаваан дегзи сөгүрээш: «Мээң дээрги хааным Давид узун назылазын!» – дээн.

³² Давид: «Бурганның бараалгакчызы Садокту, Нафан медээчини болгаш Иодайның оглу Ванеяны кыйгырып эккелиңер!» – дээн. Олар хаанга чедип келгеннер. ³³ Хаан оларга: «Мээң чалчаларымны ап алгаш, оглум Соломонну элчигенимге мундургаш, Гихон суунче чедирип калыңар. ³⁴ Аңаа Бурганның бараалгакчызы Садок биле Нафан медээчи ону Израильдиң хааны кылдыр томуйлап, үс-биле чаап кагзын. Силер мыйыс эдиски этсип, „Соломон хаан делгерезин!“ деп кыйгырыңар. ³⁵ Ооң соонда ону дедир үдеп эккелиңер. Ол бээр кээп, мээң дүжүлгөмгө саадапкаш, мээң орнумга хаанназын. Мен ону Израиль биле Иудеяның чагырыкчызы кылдыр томуйлап каан болгай мен» – дээн.

³⁶ Иодайның оглу Ванея хаанга: «Ындыг-ла болзунам! Мээң дээрги хаанымның Бурганы Дээрги-Чаяакчы силерниң шиитпириңерни боттандырзын! ³⁷ Дээрги-Чаяакчының мээң дээрги хааным-биле кады болганы дег, Ол Соломон-биле база кады болуп, ооң дүжүлгезин мээң дээргим Давид хаанның дүжүлгезинден-даа өндүр бедик кылып кагзын!» – деп харыылаан.

³⁸ Бурганның бараалгакчызы Садок, Нафан медээчи, Иодайның оглу Ванея база керет, пелет уктуг шериглер Соломонну Давид хаанның элчигенинге мундургаш, Гихонче чедире бергеннер. ³⁹ Бурганның бараалгакчызы Садок *ыдыктыг майгындан олива үзү куткан мыйыс алгаш, Соломонну чаап каан. Оон олар мыйыс эдиски эдискеннер; бүгү чон: «Соломон хаан делгерезин!» – деп кыйгырып турган. ⁴⁰ Бүгү чон Соломонну эдерип, лимбилеп ойнап, оларның алгы-кышкызындан чер сириңейни бээр кылдыр кедергей өөрүп турган.

⁴¹ Адония болгаш ооң бүгү чалап алган аалчылары доюн төндүрүп тура, дааш-шимээн дыңнап кааннар. Эдиски эткенин дыңнааш, Иоав: «Хоорайда чүү ындыг хөлээзин болуп, шимээн үнүп турары ол?» – деп айтырган. ⁴² Ол төндүр чугаалап четтикпээнде-ле, Авиафар бараалгакчының оглу Ионафан чедип келген. Адония анаа: «Бээр кел. Төлөптиг кижиге болгай сен, чугаажок, эки медээ эккелиң ыйнаан» – дээн.

⁴³ Ионафан Адонияга: «Чок – деп харыылаан. – Дээрги хаанывыс Давид Соломонну хаан кылып кагды. ⁴⁴ Давид хаан ону Бурганның бараалгакчызы Садок, Нафан медээчи, Иодайның оглу Ванея база кереттер, пелеттер-биле кады чорудупту. Олар Соломонга хаанның элчигенин мундуруп кагды. ⁴⁵ Садок бараалгакчы биле Нафан медээчи ону Гихонга хаан кылдыр үс-биле чаап кагды. Олар оорган өөрүшкүлүг чоруптулар, хоорай ынчангаш хөлзөп үндү. Шак ол шимээн-даашты дыңнап турарынар ол-дур. ⁴⁶ Соломон ам мырыңай хаанның дүжүлгезинде саадапты. ⁴⁷ Хаанның бүгү дүжүметтери дээрги хаанывыс Давидке байыр чедирип келгеш: „Бурган Соломоннуң адын силерниң адыңардан арттыр алдаржытсын, ооң дүжүлгезин силерниң дүжүлгенерден өндүр бедик кылып кагзын!“ – деп турду. А орунда чыткан хаан Бурганга мөгөйип, ⁴⁸ „Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыга алдар! Ол бөгүн дүжүлгеде бодумнун салгакчымнын олурарын көөр арганы меңээ берди“ – диди».

⁴⁹ Ынчан Адонияның аалчылары шупту корга бергеш, тура халчып, тарай бергеннер. ⁵⁰ А Адония, Соломондан корткаш, *Бурганның өргээзинде *өргүл салыр бедигээштиң азыгларындан барып туттунупкан¹. ⁵¹ Улус Соломонга: «Адония Соломон хаандан корткаш, өргүл бедигээжиниң азыгларындан туттунуп алган тур. Ол: „Соломон хаан бөгүн бодунуң чалчазы мени хылыш-биле шанчып өлүрбес бооп даңгыраглазын“ – диди» – деп дыңнаткан.

⁵² Соломон: «Бир эвес ол төлөптиг кижиге болур болза, ооң бажындан чаңгыс дүк-даа черже кээп дүжүп читпес, а бир эвес ол бузут-багын көргүзөр болза, өлүп каар» – деп харыылаан. ⁵³ Соломон хаан улус айбылап чорудуптарга, олар Адонияны өргүл бедигээжинден эккелгеннер. Адония кирип келгеш, Соломон хаанга мөгөйгөн. Соломон аңаа: «Бажыңыңче чана бер» – дээн.

Давидтиң Соломонга берген чагыглары

2¹ Давидтиң өлүр үези кээрге, ол бодунуң оглу Соломонга чагыын берип, чугаалаан: ² «Кижиге бүрүзүнүң баар сөөлгү оруунче чоруурум ол-дур. Кадыг-быжыг, эр соруктуг бооп көр. ³ Моисейниң *хоойлузунда бижип каанын ёзугаар Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның *чагыг-керээзин кадагала. Ооң оруктарын эдери, Ооң дүрүмнери болгаш айтышкыннарын, Ооң доктаалдары болгаш шиитпирлерин күүсет. Ынчаар болзунза, кылып турар бүгү чүүлдеринге, барган бүгү черинге чедишкенин болур сен. ⁴ Ынчан Дээрги-Чаяакчы: „Бир эвес сээң салгакчыларын боттарының оруктарын хынамчалыг көрүп, Меңээ бүгү-ле чүлдү-чүрээнден, сеткилиниң ханызындан бердинип чоруур болза, сен кажан-даа Израильдин дүжүлгезин ээлээр салгакчы чок артпас сен“ – деп менээ чугаалаан сөзүн күүседир.

¹:50 Эрте-бурунгу Чоокку Чөөн чүкке өргүл салыр бедигээшти хоргадалдың ыдыктыг чери деп санаар турган, ынчангаш өжөөн негекчилери ол черден хоргадал дилеп келген улуска холун дегзиринден коргар турган.

1:44 1 Хаан. 30:14; 2 Хаан. 8:18 **1:46** 1 Чыл. 29:23 **1:47** Э. д. 47:30

1:50 Хост. 27:2; 3 Хаан. 2:28 **1:52** 1 Хаан. 14:45; 2 Хаан. 14:11; Лк. 21:18; Аж.-ч. 27:34

2:2 Ис. 23:14 **2:3** Ы. х. к. 29:9 **2:4** 2 Хаан. 7:16; 3 Хаан. 9:5; 2 Чыл. 7:18

⁵ Оон ыңай Саруйяның оглу Иоавтың мени канчанганын билир сен. Ол кижии израиль шеригниң ийи баштыңы: Нирниң оглу Авенир биле Иетерниң оглу Амессайны канчанган ийик? Иоав оларны, дайын үезинде төккөн хан дээш өжээн негеп, тайбың үеде өлүрүп кааш, белинде куру биле будунда идиин ол ханга борап алган болгай. ⁶ Бодуннун мерген угааның ёзугаар кылып көр: Иоавтын буурул бажы өлүглер оранынче амыр-шөлээн кире бээрин болдурбас сен.

⁷ А Галаад чурттуг Верзеллийниң оолдарыга энерелден көргүс. Олар сээн аыш-чем-биле хандырып турар улузуң санынче кирзин, чүге дээрге сээң акын Авессаломдан дезип чоруп турумда, мээң таламга арткан улус чүве.

⁸ Оон ыңай сенде Бахурим чурттуг, Вениаминниң аймаанга хамааржыр Гераның оглу Шимей дээрзи бар-дыр. Маханаимче бар чыдырымда, ол кижии мени коргунчуг бак сөглөп, каргап турган. Ындыг-даа болза, кажан ол *Иордан хемниң чанынга мени уткуп үнүп кээрге: „Сени хылыш-биле өлүрбес мен“ – деп Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглаан мен. ⁹ А сен ону кеземче чок арттырба. Мерген угаанныг кижии-дир сен, Шимейниң буурул бажы өлүглер оранынче ханы төктүп кире берзин дээш, ону канчаптарын билир-ле боор сен».

¹⁰ Давид оон ада-өгбезиниң соондан өске оранче чоруй барган. Ону Давидтин Хоорайынг^m хөөржүдүп каан. ¹¹ Ол Израильди дөргөн чыл иштинде: чеди чылды Хевронга, үжөн үш чылды Иерусалимге чагырган. ¹² А ачазы Давидтин дүжүлгезинге Соломон саадапкан, ооң чагыргазы кедергей күштели берген.

Соломоннун эрге-чагырганы быжыглааны

¹³ Аггиттин оглу Адония Соломоннун авазы Вирсавияга келген. Вирсавия оон: «Эп-найыралдыг келдиң бе?» – деп айтырган.

Демгизи: «Эп-найыралдыг» – деп харыылаан. ¹⁴ Адония оон: «Силер-биле чугаалажыр чүвем бар» – дээн.

Вирсавия: «Чугаала че» – дээн.

¹⁵ «Силер билир-ле болгай силер – деп, Адония чугаалаан. – Күрүне мээң эргемге турду, бүгү Израиль мээң дараазындагы хаан апаарымны манап турду. Ынчалза-даа бүгү чүве өскерлип, күрүне мээң дуңмамның эргезинде барды, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы ону аңаа хайырлаан-дыр. ¹⁶ Ам мен силерден чангыс-ла чүве дилеп тур мен, ойталавайн көрүңер».

Хаанның авазы: «Чугаала че» – дээн.

¹⁷ Адония: «Соломон хаан-биле чугаалажып көрүңерем, ол силерге ойталаар эвес. Хаан меңээ Сунем чурттуг Ависаганы кадай кылдыр берип көрзүн» – дээн.

¹⁸ А Вирсавия: «Ындыг-дыр, хаан-биле сээң дугайында чугаалажып көрейн» – деп харыылаан.

¹⁹ Вирсавия Адонияга хамаарыштыр чугаа кылып, Соломон хаанга кээрге, ол аңаа уткуй туруп кээп, мөгөйип кааш, дүжүлгезинге олуруп алган. Иезинге база дүжүлге эккеп бээрин ол дужааган. Авазы оглунуң оң талазынга олуруп алган.

^m2:10 Давидтин Хоорайы – Иерусалимниң кезии (2 Хаан. 5:9 көр).

2:5 2 Хаан. 18:5, 14 2:5 2 Хаан. 3:27; 20:10 2:7 2 Хаан. 19:37-38 2:7 2 Хаан. 17:27-29
 2:8 2 Хаан. 16:5-13 2:8 2 Хаан. 19:23 2:10 Неем. 3:16; Аж.-ч. 2:29 2:11 2 Хаан. 2:11; 5:4-5;
 1 Чыл. 3:4; 29:27 2:12 1 Чыл. 29:23 2:15 1 Чыл. 22:9-10; 28:5-7 2:17 3 Хаан. 1:1-4

²⁰ «Менде сенден бичии дилег бар ийин – деп, ол чугаалаан. – Меңээ ойталавайн көрөм».

Хаан: «Дилеп көр, авай, силерге ойталавас мен» – деп харыылаан.

²¹ Вирсавия: «Сунем чурттуг Ависаганы сээң акың Адонияга кадай кылдыр берипсин» – дээн.

²² Соломон хаан авазыңга: «Адонияга Сунем чурттуг Ависаганы бээрин чүгө менден дилеп тур силер? Ындыг болза, аңаа күрүнө чагырар эргеден база айтырып көр – ол мээң улуг акым-на болгай! Аңаа, *Бурганның бараалгакчызы Авиафарга болгаш Саруйяның оглу Иоавка база айтыр!» – деп харыылаан.

²³ Оон Соломон хаан Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглаан: «Бир эвес Адония ол дилээ дээш амы-тыны-биле төлевес болза, Бурган мени канчаар-даа кезеткей аан! ²⁴ Мени быжыктырып, мээң ачам Давидтиң дүжүлгезинге олурткаш, аазаанын ёзугаар, мени болгаш үре-салгалымны күрүнө бажыңга доктааткан Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен: Адония бөгүн дораан өлүп каар ужурлуг!» ²⁵ Соломон хаан Иодайның оглу Ванеяга дужаал бээрге, ол Адонияны барып өлүрүп каан.

²⁶ А Бурганның бараалгакчызы Авиафарга хаан: «Анатот хоорайда бодуннун чериңче чоруй бар. Сени өлүрүп каар ужурлуг-дур, ынчалза-даа мен сени ам өлүрбес мен, чүгө дээрге Дээрги-Бурган-Чаяакчының ыдыктыг *аптаразын мээң ачам Давидтиң мурнунга көдүрүп, ачамның шыдажып эрткен бүгү чүвезин ооң-биле үлежип чораан-дыр сен» – дээн. ²⁷ Соломон Авиафарны Дээрги-Чаяакчыга бараан болур хүлээлгезинден чайладып каапкан. Силом хоорайга Дээрги-Чаяакчының Илий бараалгакчының үре-салгалыңга хамаарыштыр чугаалаан сөзү ынчалдыр боттанган.

²⁸ Иоавка ол медээлер чеде бээрге (а Иоав Авессаломну деткивээн-даа болза, Адонияны деткээн^а турган), ол Дээрги-Чаяакчының *ыдыктыг майгынынче дезип кире халааш, *өргүл салыр бедигээштиң азыгларындан туттунуп алган. ²⁹ Соломон хаанга Иоавтың Дээрги-Чаяакчының майгынынче дезип кире халааш, өргүл бедигээжиниң азыгларындан туттунуп алганын дыңнадыптарга, Соломон Иодайның оглу Ванеяны ыдып, аңаа: «Ону барып өлүрүп каг!» – деп дужааган.

³⁰ Ванея Дээрги-Чаяакчының ыдыктыг майгыныңга чеде бергеш, Иоавка: «Хаан: „Үн!“ – деп дужаап тур» – дээн.

А демгизи: «Чок! Мен маңаа өлүр кижжи мен» – дээн.

Ванея хаанга Иоавтың харыызын дыңнаткан.

³¹ Хаан ынчан Ванеяга дужаал берген: «Ооң чугаалаанын ёзугаар кыл. Ону өлүргеш, хөөржүдүп каг. Иоавтың актыг улусту өлүргени дээш бурууну менден база мээң ачамның үре-салгалындан ынчалдыр адырып каг. ³² Дээрги-Чаяакчы Иоавка төккөн ханы дээш кеземче онаар, чүгө дээрге ол мээң ачам Давидтиң чөпшээрели чокка ийи буруу чок кижжиже халдап, оларны хылыш-биле шанчып

^а2:28 Өске бурунгу сөзүглелде «А Иоав Соломонну эвес, а Адонияны деткээн» деп бижээн.

2:22 2 Хаан. 16:21-22 2:24 2 Хаан. 7:11-13; 1 Чыл. 22:10 2:25 2 Хаан. 8:18

2:26 1 Хаан. 22:20; 2 Хаан. 15:24 2:26 Иис. 21:18; Иер. 1:1 2:26 1 Хаан. 23:6

2:27 1 Хаан. 2:27-36; 3:12-14 2:28 2 Хаан. 17:25; 18:14-15 2:28 Хост. 27:2; 3 Хаан. 1:50

2:31 Хост. 21:14 2:31 Сан. 35:33

өлүрүп каан. Ол ийи кижиге – Нирнин огулу, Израильдин шериг баштыны Авенир биле Иетернин огулу, Иудеянын шериг баштыны Амессай – Иоавтан төлөптиг улус турган. ³³ Оларнын төгүлгөн ханы дээш буруу Иоавка база ооң салгалынга кезээ мөңгөдө артсын. А Давидке, оон дүжүлгезинге, өг-бүлөзунге болгаш үрө-салгалынга Дээрги-Чаяакчы амыр-тайбындан кезээ мөңгөдө хайырлазын».

³⁴ Иодайнын огулу Ванея Иоавты барып өлүрүп каан. Иоавты ховуга, бодунун бажынынын чанынга хөөржүткөн. ³⁵ Хаан Иодайнын огулу Ванеяны Иоавтын орнунга шериг баштыччызы кылып каан, а Бурганның бараалгакчызы Садокту Авиафарнын орнунга дээди бараалгакчы кылдыр томуйлаан.

³⁶ Ооң соонда хаан Шимейни кыйгыртып алгаш, аңаа мынча дээн: «Бодуңга Иерусалимге бажындан тудуп алгаш, хоорайга чуртта, моон кайнаар-даа үнүп чорба. ³⁷ Үнүп чорупкаш, Кедроннун суун кеже бээрин хүнде ыяап-ла өлүп каарыңны билип ал. Өлүмүң дээш бодуң буруулуг болур сен».

³⁸ Шимей хаанга: «Ындыг-дыр. Силернин чалчанар мен дээрги хаанымнын чугаалаанын ёзугаар кылыр мен» – деп харыылаан.

Шимей Иерусалимге үр үеде чурттап арткан. ³⁹ А үш чыл болгаш, ооң ийи кулу Мааханың огулу, Геф хоорайнын хааны Анхусче десе берген. Шимейге оон кулдары Гефте турары дыңналы берген. ⁴⁰ Ынчан ол элчигенин эзертеп мунгаш, кулдарын дилеп, Гефте Анхусче чорупкан. Шимей кулдарын барып тып алгаш, оларны Гефтен дедир эккеп алган. ⁴¹ Соломонга Шимейнин Иерусалимден үнгеш, Гефке четкеш, ээп келгенин дыңнадыпкан. ⁴² Хаан Шимейни кыйгырып алгаш: «Мен сенден Дээрги-Чаяакчынын ады-биле даңгырак ап, „Моон кайнаар-даа болза үнүп чоруй баар хүнүнде ыяап-ла өлүп каар сен“ – деп сагындырбажык мен бе? Сен ынчан меңээ: „Ындыг-дыр. Дыңнангыр боор мен“ – дээн болгай сен. ⁴³ А чүге сен Дээрги-Чаяакчыга берген даңгыраанын күүсетпейн, мээң дужаалымны тооп дыңнавайн барганың ол?» – дээн. ⁴⁴ Хаан Шимейге оон ыңай: «Мээң ачам Давидче халдаткан бүгү бузудуңну бодуң билип, чүрээнде шыгжап чоруур-дур сен. Ам Дээрги-Чаяакчы сенээ үүлгеткен бузудуң дээш кеземче онаар. ⁴⁵ А Соломон хаан Бургандан кээр ачы-буяннын болур, Давидтин дүжүлгези Дээрги-Чаяакчынын мурнунга кезээ мөңгөдө тендиш дивейн турар!» – деп чугаалаан. ⁴⁶ Хаан оон Иодайнын огулу Ванеяга дужаал бээрге, ол Шимейни барып өлүрүп каан. Чагырга ынчалдыр Соломоннун холунга быжыга берген.

Соломон хаанның мерген угаан дилээн *мөргүлү

(2 Чыл. 1:7-12)

3 ¹ Соломон Египеттин хааны фараон-биле төрөлдежи, оон уруун кадай кылдыр ап алган. Хаан бодунун ордузун, Дээрги-Чаяакчынын *өргээзин болгаш Иерусалимни долгандыр хананы тудар бетинде, кадынын Давидтин Хоорайынга чурттадып каан.

2:32 2 Хаан. 3:27; 20:10 2:35 3 Хаан. 4:4 2:35 1 Чыл. 29:22 2:36 2 Хаан. 16:5-13

2:37 2 Хаан. 15:23 2:39 1 Хаан. 21:10; 27:2 2:43 Эккл. 8:2 2:44 2 Хаан. 16:5-13

2:45 У. ч. 25:5 3:1 3 Хаан. 7:8; 9:16; 2 Чыл. 8:11 3:1 3 Хаан. 7:1 3:1 3 Хаан. 6:38

3:1 3 Хаан. 9:15 3:1 3 Хаан. 2:10

² А чон биеэги хевээр мөгейишкин кылыр бедик черлерге өргүл салып турган, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының адынга тураскааткан өргээ ам-даа туттунмаан турган чүве-дир. ³ Соломон бодунун ачазы Давидтиң изин истеп, Дээрги-Чаяакчыга ынак турган, ындыг-даа болза, ол база демги-ле бедик черлерге Аңаа өргүл салып, чаагай чыттыг чүүлдер кыпсып турган.

⁴ Бир катап хаан өргүл салыр дээш Гаваон хоорайже чорупкан, чүге дээрге кол бедик чер аңаа турган чүве-дир. Соломон ол бедигээшке бүрүн өрттедир мун өргүлдү салган. ⁵ Гаваонга Дээрги-Чаяакчы дүне када Соломоннун дүжүнге кирген. Бурган: «Сеңээ чүнү берейн, дилеп ал» – дээн.

⁶ Соломон: «Сен Бодуннун чалчаң, мээң ачам Давидке, ооң Сеңээ бердингени дээш, Сээң мурнунга чөптүг-шынның болгаш ак сеткилдиг болганы дээш, өндүр улуг энерелиң көргүстүң. Сен аңаа өндүр улуг энерелиңни хевээр арттырып, ам ынчалдыр бүткени дег, ооң дүжүлгезинге саадапкан оолду аңаа хайырладың. ⁷ Дээрги-Чаяакчы Бурганым, ам Сен Бодуннун чалчаң мени ачам Давидтиң орнунга хаан кылып кагдың. А мен болза бичии оол-дур мен, албан-хүлээлгемни канчаар күүседирин билбес-тир мен. ⁸ Сээң чалчаң мен Сээң шилип алган чонуң аразындадыр мен. Ол дээрге санаары-даа, эргий көөрү-даа болдунмас хөлүн эрттир хөй чон-дур. ⁹ Ынчангаш Бодуннун чалчаңга Сээң чонунну шын шиидер база эки-бакты ылгап шыдаар кылдыр угаанныг чүректен хайырлап көр. Чүге дээрге Сээң бо хөй санныг чонунну кым башкарып шыдаарыл?» – дээн.

¹⁰ Дээргиге Соломондан ындыг дилег кирери таарымчалыг болган. ¹¹ Бурган аңаа мынча дээн: «Сен ынча деп дилээш, бодунга узун назынны-даа, байлакшылды-даа дилеведиң, дайзыннарың өлүмүн-даа дилеведиң, а шын шииткел кылып билир боору-биле угаан-сарыыл диледиң. ¹² Ындыг болганда, Мен сээң дилээңни хандыар мен. Сеңээ мерген угаанныг, сарыылдыг чүректи хайырлаар мен, сээң мурнунда-даа сен ышкаш угаан-сарыылдыг кижиге турбаан, сээң соонда-даа сеңээ дөмейлежир кижиге турбас. ¹³ Оон туржук, Мен сеңээ дилевээн-даа чүвөңни: байлакшыл биле алдар-атты бээр мен. Ынчангаш назының дургузунда хааннар аразында сээң-биле эннежир хаан турбас. ¹⁴ Бир эвес сен ачаң Давидтиң кылып турганы дег, Мээң оруктарым эдерип, Мээң дүрүмнерим, айтышкыннарымны күүседип, сагыр болзунза, Мен сеңээ узун назынны хайырлаар мен».

¹⁵ Соломон ынчан отгуп келгеш, дүш көргенин билип каан. Ол Иерусалимче эеп келгеш, Дээргиниң ыдыктыг *аптаразының мурнунга туруп алгаш, бүрүн өрттедир өргүлдерни база эп-найырал өргүлдерин эккеп салган. Оон ол бодунун бүгү дүжүметтеринге дой кылган.

Соломон хаанның маргышты мерген угаанныг шиитпирлээни

¹⁶ Бир катап хаанга ийи самыын-садар херээжен келгеш, ооң мурнунга туруп алган. ¹⁷ Оларның бирээзи мынча дээн: «О, мээң дээргим! Бо херээжен-биле чангыс бажында чурттап тур мен. Ооң чанынга тургаш, божуп алдым, ¹⁸ а ооң соонда

3:3 3 Хаан. 22:43 3:4 1 Чыл. 16:39 3:5 3 Хаан. 9:2 3:7 1 Чыл. 22:5; 29:1

3:8 Э. д. 13:16 3:9 У. ч. 2:3-6; Иак. 1:5 3:12 3 Хаан. 4:29-31; 5:12; 10:23; Эккл. 1:16

3:13 3 Хаан. 10:14-29; 1 Чыл. 29:12 3:14 Ыд. ыр. 90:16

3:15 Э. д. 40:20; Эсф. 1:3; 2:18; Дан. 5:1; Мк. 6:21

соңгузу хүнде ол база божуп алган. Бис кады турдувус, бис ийиден аңгыда, бажынга өске кым-даа турбаан.

¹⁹ Дүне када бо херэеженниң чаш оглу өлүп калган, чүге дээрге авазы удуп чыда, чаш оглун думчуктур базып алган.

²⁰ Дүне када ол туруп келгеш, чалчаңар мен удуп чыдырымда, оглумну ап алгаш, хөрээнге чыпшыр чыгтыргаш, бодунуң өлүг оглун мээң хөрээмге чыпшыр салып каан болду. ²¹ Эрген оглумну эмзирер дээш оттуп кээримге, ол өлүг чыдыр. Топтап көргөш, мээң божаан оглум эвес деп билип кааптым».

²² Өске херэежен: «Чок! Дириг оол мээңии-дир, а өлүг оол – сээңии-дир!» – дээн.

А бирги херэежен: «Чок! Өлүг оол сээңии-дир, а дириг оол – мээңии-дир!» – дээр болган. Олар хаанның мурнунга ынчаар маргыжып туруп берген.

²³ Хаан: «Бирээнер: „Мээң оглум дириг, а сээңии өлүг“ – деп турар, а өскенер: „Чок! Сээн оглуң өлүг, а мээңии дириг!“ – деп турар...» – дээн.

²⁴ Ооң соонда хаан: «Хылыштан эккелиңер» – дээн. Хаанга хылышты эккеп берген. ²⁵ Ынчан ол: «Дириг чаш оолду ийи чара одура шапкаш, бир чартыын бо херэеженге, өске чартыын – дуу херэеженге бериптиңер!» – деп дужааган.

²⁶ Оглу дириг турган херэежен, бодунуң чаш төлүн аажок кээргей бергеш, хаанга: «О, дээргим! Бо чаш оолду дуу херэеженге бериптиңер, ону өлүрбейн-не көрүңер!» – дээн.

А өске херэежен: «Сээңии-даа эвес, мээңии-даа эвес болзун. Оолду одура шааптыңар!» – дээн.

²⁷ Хаан ынчан: «Дириг чаш төлдү өлүрбейн, бирги херэеженге бериптиңер, ооң авазы ол-дур» – деп доктааткан.

²⁸ Хаанның үндүрген шииткелин дыңнааш, бүгү Израиль ону ханы хүндүлөп эгелээн, чүге дээрге аңаа шынныг шииткел үндүрерде хереглээр Бурганның мерген угаанын хайырлаан болган.

Соломоннун дээди дүжүметтери болгаш тус чер чагырыкчылары

4 ¹ Соломон хаан бүгү Израильди чагырып турган. ² Ооң дээди дүжүметтери бо-дур: Садоктуң салгакчызы Азария – *Бурганның бараалгакчызы; ³ Шишаның оолдары Элихорөф биле Ахия – бижээчилер; Ахилудтуң оглу Иосафат – төөгү бижикчизи; ⁴ Иодайның оглу Ванея – шериг баштыңчызы; Садок биле Авиафар – Бурганның бараалгакчылары; ⁵ Нафанның оглу Азария – тус чер чагырыкчыларының даргазы; Нафанның оглу Завуд – Бурганның бараалгакчызы, хаанның өнүү; ⁶ Ахисар – орду хайгааракчызы; Авданың оглу Адонирам – ажилчы күш даргазы.

⁷ Соломон бүгү Израильди башкарып турар он ийи тус чер чагырыкчылыг турган. Олар хаанга болгаш ооң чоок улузунга аьш-чем чорудуп бээр хүлээлгелиг чүве-дир. Кайызы-даа курлавыр аьш-чем-биле чылдың бир айында хандырылганы харыылаар ужурлуг турган. ⁸ Оларның аттары бо-дур:

Бен-Хур – Эфрем дагларында;

⁹ Бен-Декер – Макац, Шаалбим, Бет-Шемеш, Элон болгаш Бет-Ханан хоорайларда;

¹⁰ Бен-Хесед – Арубот деп черде, аңаа Сохо биле бүгү хефер чер хамааржып турган;

¹¹ Бен-Авинадав – бүгү Нафат-Дор деп черде (ооң кадайы Соломоннун уруу Тафат турган);

¹² Ахилудтуң оглу Баана – Таанах, Мегиддон хоорайларда болгаш Изреел хоорайдан кудулдур, Цартанның чоогунда чыдар бүгү Бет-Санда база Бет-Сандан Авел-Мехола хоорайга чедир, Иокмеам хоорайның безин ындынга чедир;

¹³ Бен-Гевер – Галаадтың Рамот хоорайда; Манассияның оглу Иаирниң Галаадта хоорай-суурлары, Васан деп черде Аргов девискээр – долгандыр ханаларлыг, ханаларында хүлөр дээктерлиг алдан хоорай аңаа хамааржып турган;

¹⁴ Гиддонун оглу Ахинадав – Маханаим хоорайда;

¹⁵ Ахимаас – Неффалимниң черинде (ол Соломоннун уруу Васематты кадай кылдыр ап алган);

¹⁶ Хушайның оглу Баана – Асирниң черинде болгаш Ваалотта;

¹⁷ Паруахтың оглу Иосафат – Иссахарның черинде;

¹⁸ Эланың оглу Шимей – Вениаминниң черинде;

¹⁹ Урийниң оглу Гевер – галаад черде (амор чоннун хааны Сигоннун черинде база Васанның хааны Огтуң черинде) чагырыкчы турган. Ол черлерниң кайызы-даа чаңгыс чагырыкчылыг турган.

Соломоннун байлак-чаагай күрүнези

²⁰ Иудея биле Израильдин чону далай эринде элезин дег хөй бооп, дойлап, хөглөп чурттап турган. ²¹ Соломон Евфрат хемден эгелээш, филистим черге чедир база Египет-биле кызыгаарга чедир⁹ бүгү күрүнелерни чагырып турган. Ол күрүнелер албан-үндүт төлөп, Соломонга ооң бүгү назынының дургузунда бараан бооп келгеннер.

²² Соломонга хүннүн-не эккеп дужаар ужурлуг аыш-чем бо-дур: үжен кор¹⁰ ишти эң-не эки шынарлыг далган болгаш алдан кор ишти аңаа далган; ²³ тургузу семиртир азыраан он инек, одар-белчиирге оыттап турган чээрби инек, чүс хой; ол ышкаш ивилер, чээрреннер, сайгактар болгаш семиртир азыраан куштар.

²⁴ Чүге дээрге Соломон Евфрат хемниң барыын талазында, Типсахтан Газа хоорайга чедир турар бүгү күрүнелерни чагырып, чоок-кавыда бүгү чурттар-биле тайбың харылзаазын тудуп алган турган. ²⁵ Ооң бүгү назынының дургузунда Иудея биле Израиль соңгу чүкте Дан хоорайдан эгелээш, мурнуу чүкте Беэр-Шева хоорайга чедир кижги бүрүзү бодунун виноградын, фиға ыяжын болбаазырадып, айыыл чок, тайбың чурттап келген.

⁹4:21 Оске бурунгу сөзүглелде «Филистим черде хемден эгелээш, Египет-биле кызыгаарга чедир» деп бижээн.

¹⁰4:22 30 кор – 6000 ажыг литрге деннежир.

4:11 Ис. 11:2 4:12 Ис. 17:11 4:12 Ис. 19:18 4:13 3 Хаан. 22:3 4:13 Сан. 32:41

4:13 Ы. х. к. 3:4 4:19 Ы. х. к. 3:8-10 4:20 Э. д. 22:17 4:21 Э. д. 15:18; 2 Чыл. 9:26; Ыд. ыр.

71:8 4:21 Ыд. ыр. 67:29; 71:10 4:24 1 Чыл. 22:9 4:25 Мих. 4:4; Зах. 3:10

²⁶ Соломон *дайынчы тергеге сугар аьттар баглап, тургузар 40 000 черлиг, 12 000 аьттыг шериглиг⁹ турган. ²⁷ Тус чер чагырыкчыларының кайызы-даа бодунун харыылаар айында Соломон хаанга болгаш хаан-биле кады чемненип турар улуска херек бүгү аьш-чемни эккеп дужаап, чүү-даа чүве четчир болзун дээш, хайгаарап турган. ²⁸ Олар оон ыңай доктаадып каан черже дайынчы тергеге сугар болгаш өске-даа аьттар чиир арбай биле сигенни кайызы-даа бодунун ээлчээнде чедирип берип турган.

Соломоннун алдаржаан мерген угааны

²⁹ Бурган Соломонга мерген угаанны, чүве эндевес ханы угаанны болгаш далай эриинде элезин дег хемчээл чок улуг угаан-сарыылды хайырлаан. ³⁰ Соломоннун мерген угааны Чөөн чүктүң база Египеттин бүгү улузунун мерген угаанын ажып турган. ³¹ Ол бүгү улустан, оон иштинде зерах уктуг Эфандан база Махолдун Еман, Халкол, Дарда деп оолдарындан артык мерген угаанныг турган. Оон алдар-ады бүгү чоок-кавы чоннарга тарай берген. ³² Ол 3000 хире *угаадыглыг чугаа чугаалаан, 1005 ыр чогааткан. ³³ Ол үнүштер дугайында, Ливан сынның пөштеринден эгелээш, ханаларда үнүп келген иссоп деп чадаң үнүшке чедир, чугаалап шыдаар чораан; дириг амытаннар, куштар, соястаарлар болгаш балыктар дугайында база чугаалап шыдаар чораан. ³⁴ Соломоннун мерген угаанын дыңнаар дээн улус бүгү чоннардан база чер-делегейде оон дугайында дыннаан бүгү күрүнелерден кээп турган.

*Бурганның өргээзин тударынга белеткел

(2 Чыл. 2:3-18)

5 ¹ Тирниң хааны Хирам Соломонну ачазының орнунга хаан кылдыр томуйлап каанын дыңнааш, олче бодунун элчилерин чорудупкан, чүге дээрге Хирам үргүлчү Давидтин өннүү чораан чүве-дир. ² Соломон база Хирамга дараазында сөстөрни дамчытсын дээш улус чороткан: ³ «Мээң ачам Давид бодун бүгү таладан бүзээлээн чоннар-биле дайылдажып турган болгаш, Дээрги-Чаяакчы оон бүгү дайзыннарын будунун адаанга салып бээрин манап турган болгаш, бодунун Бурганы Дээрги-Чаяакчының адынга тураскааткан өргээни тудуп шыдаваан дээрзин билир болгай сен. ⁴ А ам Дээрги-Чаяакчы Бурганым меңээ бүгү таладан амыр-дышты хайырлады: дайзыным-даа, айыыл-даа чок-тур. ⁵ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчының мээң ачам Давидке: „Сээң орнунга дүжүлгеге олуртуп каарым оглун Мээң адымга тураскааткан өргээни тудуп каар“ – дээнин ёзугаар, мээң Бурганым Дээрги-Чаяакчының ат-алдарынга тураскааткан өргээни тудар деп тур мен. ⁶ Ливан сынының пөштерин меңээ кезип бээр кылдыр дужаап көр. Мээң албатыларым сээң албатыларың-биле кады ажылдазын, мен сенээ улузуң дээш доктаадып каан өргээн ёзугаар төлеп бээр мен. Сидончулар ышкаш ыяш-биле ажылдап билир улус бисте чогуң билир-ле болгай сен».

⁹4:26 Азы: «12 000 аьттыг».

4:26 3 Хаан. 10:26; 2 Чыл. 1:14; 9:25 4:30 3 Хаан. 3:12 4:31 1 Чыл. 2:6; Ыд. ыр. 88:1 4:32 У. ч. 1:1; Эклл. 12:9 4:32 Сол. ыр. 1:1 4:34 3 Хаан. 10:1; 2 Чыл. 9:23 5:1 2 Хаан. 5:11; 1 Чыл. 15:1 5:3 1 Чыл. 22:8; 28:3 5:4 1 Чыл. 22:9 5:5 2 Хаан. 7:13; 1 Чыл. 17:12; 22:10; 28:6

⁷ Соломоннун сөстөрүн дыңнап алгаш, Хирам аажок амырап: «Дээрги-Чаяакчыга алдар! Ол Давидке бо хөй санныг чонну чагырып шыдаар мерген угаанныг оолду берген-дир» – дээн.

⁸ Хирам Соломонче улузун ыдып, сөс дамчыткан: «Менче ыткан улузуннун дамчыткан чүүлүн дыңнадым. Пөш, шиви ыяштарга хамаарыштыр сээң күзээн бүгү чүвөнни күүседир мен. ⁹ Мээн албатыларым ол ыяштарны Ливан сындан далайже аппаарга, мен оларны сээң доктаадып каан чериңче далайлап салдады бээр мен. Аңаа ыяштарны адырып кааптарга, сен алгаш баар сен. А сен база мээн күзелимни боттандырып, мээн чоок улузумну аыш-чем-биле хандырып көр».

¹⁰ Хирам шак ынчаар Соломонну пөш, шиви ыяш-биле ооң күзээнин ёзугаар хандырып турган, ¹¹ а Соломон Хирамга ооң чоок улузун чемгерер 20 000 кор ишти кызыл-тасты база 20 кор ишти эң арыг олива үзүн чылдың-на берип турган[†].

¹² Дээрги-Чаяакчы Соломонга мерген угаанны азааны ышкаш хайырлаан. Соломон биле Хирам эп-найыралдыг чурттап, аразында эвилел тургузуп алганнар.

¹³ Соломон хаан бүгү Израильге ажыл албаны онаап, 30 000 ажылчынны ажылдадыры-биле чыып алган. ¹⁴ Ажылчыннарны ол Ливанче ээлчештир – бир айда-ла 10 000 кижини чорудуп турган: ол 10 000 ажылчын бир ай дургузунда Ливанга турар, а ийи ай дургузунда аал-чуртунга турар. Ажылчын күш даргазы Адонирам турган. ¹⁵ Соломон хаанда оон ыңай 70 000 аар чүк дажыкчызы, дагларда даш чонар 80 000 ажылчын, ¹⁶ тудуг ажылын хайгаарап көрүп, ажылчыннарны башкарап 3300 дарга бар турган. ¹⁷ Өргээниң таваан чонуп каан даштардан салыр дээш, хаан улуг, эки шынарлыг даштардан тып, чонарын дужааган. ¹⁸ Соломоннун база Хирамның ажылчыннары болгаш Гевалдан усчулар даштар чонуп, өргээни тудар ыяш, дашты белеткеп турганнар.

Соломоннун *Бурганның өргээзин тутканы

(2 Чыл. 3:1-17)

Б¹ Соломон хаан израиль чоннун Египеттен хосталып үнгениниң 480-ги чылында, бодунун Израильди чагырып эгелээниниң дөрткү чылының Зиф деп ийги айында Дээрги-Чаяакчының өргээзин тудуп эгелээн. ² Соломоннун Дээрги-Чаяакчыга тудуп берген өргээзиниң узуну алдан кыры дурту, дооразы чээрби кыры дурту, бедии үжен кыры дурту болган. ³ Өргээниң мурнунда серилиг чер турган. Ол черниң узуну өргээниң дооразына деңнежип, чээрби кыры дурту болган, а өргээниң мурнунда ооң дооразы он кыры дурту болган. ⁴ Өргээге хаан хана-каракталчак соңгалар кылып каан. ⁵ Соломон өргээни долгандыр ыдыктыг болгаш эң ыдыктыг өрээлдерниң ханаларын дургаар өрээлдерлиг даштыкы тудугну улай тудуп каан. ⁶ Ооң адаккы каъдының дооразы беш кыры дурту, ортаакы каъдының – алды кыры дурту, а үстүкү каъдының – чеди кыры дурту болган. Ол тудуг өргээниң ханазына чөлөнмезин дээш, Соломон өргээни долгандыр ханадан кыдыынче үне берген чөлөнгиштер кылып каан.

[†]5:11 Амгы хемчээлдер ёзугаар 4 000 000 литр ажыг кызыл-тасты база 400 000 литр ажыг үстү берип турганы ол.

⁷Бурганның өргээзин тударда, чүгле даш бузар черге чонуп каан даштар ажызылаан. Ынчангаш ону тудуп турган черге маска, кески база өске-даа демир чепсек-херексел даажы дыңналбаан.

⁸Даштыкы тудугнуң адаккы каадында⁵ өрээлдерже кирер чер өргээниң он талазында турган. Оортан чада ийиги каытче, а оон үшкү каытче үндүрө бээр.

⁹Бурганның өргээзин Соломон ынчалдыр тудуп дооскаш, ону пөш манзалар-биле шап каан. ¹⁰Бүгү өргээни долгандыр даштыкы тудугну бедии беш кыры дурту кылдыр тудуп каан. Ол тудугну өргээге пөш чудуктар дузазы-биле тудуштуруп, быжыглаан.

¹¹Дээрги-Чаяакчы Соломонга Бодунун сөзүн ажыдып: ¹²«Сээн тудуп турарын өргээге хамаарыштыр. Бир эвес сен Мээң дүрүмнеримге чагыртыр, доктаалдарым ёзугаар кылып, бүгү айтышкыннарымны күүседир болзуңза, Мен сээн ачан Давидке азаан сөзүмнү сени дамчыштыр күүседип, ¹³израильчилерниң аразыңга чурттаар мен, Бодумнуң израиль чонумну кагбас мен» – деп чугаалаан.

Бурганның өргээзиниң иштин тудуп каастааны

¹⁴Соломон Бурганның өргээзин тудуп дооскаш, ¹⁵өргээниң ханаларын иштики талазындан, шаладан дээвиирге чедир, пөш манзалар-биле шап каан, а шаланы шиви манзалар-биле шап каан. ¹⁶Өргээниң артыгы талазынга кыдыындан чээрби кыры дурту чер үзүктээш, шаладан дээвиирге чедир пөш манзалардан хана кылып, эң ыдыктыг өрээлди аңгылай тудуп каан. ¹⁷Ол өрээлдин мурнунда ыдыктыг өрээлдин узуну дөргөн кыры дурту болган. ¹⁸Өргээниң иштин пөш-биле шап кааш, ында тыквалар болгаш частып келген чечектер дүрзүлери оюп каан. Бүгү чүвени пөш-биле шап каан, кайда-даа даш көзүлбес турган.

¹⁹Соломон өргээниң артыгы талазынга Дээрги-Чаяакчының *чагыг-керээзиниң *аптаразын тургузар иштики өрээл белеткеп каан. ²⁰Иштики өрээлдин узуну, дооразы болгаш бедии чээрби кыры дурту болган; ол ону арыг алдын-биле шап каан, *өргүл салыр бедигээшти база¹. ²¹Соломон өргээни иштии талазындан арыг алдын-биле шап каан. Оон алдын-биле шап каан иштики өрээлдин мурнунга алдын илчирбелер шөйүп каан. ²²Ол ынчалдыр өргээниң бүгү иштии талазын база иштики өрээлге хамааржыр өргүл салыр бедигээшти алдын-биле шап каан.

²³Иштики өрээлге ол олива ыяжындан бедии он кыры дурту ийи *херувимни кылып каан. ²⁴Бирги херувимниң ийи чалгынының кайызының-даа узуну беш кыры дурту. Ооң бир чалгынының ужундан өске чалгынының ужунга чедир хемчээл он кыры дурту. ²⁵Ийиги херувимниң чалгыннарының ийи ужунуң аразы база он кыры дурту, чүге дээрге ийи херувимниң хемчээл, хевири дөмей турган. ²⁶Кайы-даа херувимниң бедии он кыры дурту. ²⁷Чалгыннарын хере сунган херувимнерни өргээниң иштики өрээлинге тургузуп каан. Бир херувимниң бир чалгыны бир ханага, өске херувимниң бир чалгыны өске ханага дээп турган, а

⁵6:8 Өске бурунгу сөзүглелде «Ортаакы каадында» деп бижээн.

¹6:20 Азы: «Өргүл салыр бедигээшти пөш-биле шап каан».

6:7 Ы. х. к. 27:5 6:12 2 Хаан. 7:13, 16 6:13 Хост. 25:8 6:13 Ы. х. к. 31:6

6:16 3 Хаан. 6:33 6:18 3 Хаан. 7:24 6:22 Хост. 30:1, 3, 6 6:23 Хост. 25:18-20

оларның арткан ийи чалгыны өрээл ортузунга дегжип турган. ²⁸ Херувимнерни база алдын-биле шап каан.

²⁹ Соломон Бурганның өргээзиниң бүгү ханаларын долгандыр, иштики-даа, даштыкы-даа өрээлдерге херувимнер, пальмалар болгаш частып келген чечектер дүрзүлери оя кезип каан. ³⁰ Өргээниң иштики-даа, даштыкы-даа өрээлдеринде шаланы ол алдын-биле шап каан.

³¹ Эң ыдыктыг өрээлче кирер кылдыр, олива ыяжындан беш-булуңнуг кастыктарлыг эжик кылып каан. ³² Олива ыяжындан кылган эжиктиң ийи чартыынга ол херувимнер, пальмалар болгаш частып келген чечектер дүрзүлери оя кескеш, алдын-биле шап каан, херувимнер, пальмаларны алдыннап каан.

³³ Өргээниң даштыкы өрээлинче кирер черге ол база шак ынчаар олива ыяжындан дөрт-булуңнуг кастыктар кылып каан. ³⁴ Шивиден ийи эжик кылып каан, оларның кайызы-даа шимчеп турар ийи хаалгалыг турган. ³⁵ Эжик-хаалгаларга ол херувимнер, пальмалар болгаш частып келген чечектер дүрзүлери оя кескеш, ол бүгүнү бир дески кылдыр алдын-биле шап каан.

³⁶ Соломон өргээниң иштики шөлүн чонуп каан үш одуруг даштар-биле база чонуп каан бир одуруг пөш чудуктар-биле долгандыр херимнеп каан.

³⁷ Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң таваан Соломоннуң хааннаашкынының дөрткү чылында, Зиф деп ийиги айда салган. ³⁸ Ооң хааннаашкынының он бирги чылында, Бул деп сески айда Бурганның өргээзин канчаар бодап алганын ёзугаар тудуп дооскан. Соломон ону чеди чыл дургузунда тудуп келген.

Соломоннуң ордузу

7 ¹ А бодунуң ордузун Соломон он үш чыл болгаш, тудуп дооскан. ² Ол «Ливанның арга-эзими» дээр ордуна тудуп каан. Ооң узуну чүс кыры дурту, дооразы бежен кыры дурту, бедии үжен кыры дурту; ол орду дөрт одуруг пөш адагаштарлыг турган, а адагаштар кырында пөш чудуктар салып каан. ³ Адагаштар кырында чыдар чудуктар кырынга ордунуң пөштен кылган сарапчазын салып каан. Бир одуруг адагаштарга-ла он беш чудук кылдыр, шупту дөргөн беш чудук турган. ⁴ Ордунуң соңгалары бот-боттарынга дужааштыр, үш одуруг кылдыр турган. ⁵ Бүгү эжиктер болгаш эжик кастыктары дөрт-булуңнуг; үш одуруг соңга бүрүзү-ле дужунда ханада соңгаларга дужааштыр турган.

⁶ Соломон узуну бежен кыры дурту, дооразы үжен кыры дурту адагаштарлыг бажың тудуп каан. Ооң мурнуу талазында адагаштарлыг серилиг чер, ооң мурнунда бедиктээш турган.

⁷ Хаан улуска шийткел үндүрер дүжүлгелиг бажың азы Шиидилге бажыңы туткаш, ооң шалазын бүрүнү-биле пөш-биле шап каан. ⁸ А ооң чуртгаар ордузу өске шөлде, Шиидилге бажыңының артында турган; ооң тургузуу база ындыг турган. Оон ыңай Соломон кадай кылдыр ап алганы фараоннуң уруунга ол бажың ышкаш бажың тудуп берген.

⁹ Ол тудугларны – таваандан үстүнге чедир – база улуг шөлдү хемчээл ёзугаар чонуп каан, хирээ-биле даштыкы база иштики талазындан кезип каан эки

шынарлыг даштардан кылган турган. ¹⁰Тудугларның таваанга салып каан эки дээн улуг даштарның чамдыызы он кыры дурту, чамдыызы – сес кыры дурту хемчээлдиг турган. ¹¹Оларның тавааның кырындан хемчээл ёзугаар чонуп каан эки дээн өске даштар болгаш пөш чудуктар салып каан. ¹²Улуг шөлдү чонуп каан үш одуруг даштар-биле база бир одуруг пөш чудуктар-биле долгандыр херимнеп каан. Дээрги-Чаяакчының *өргээзиниң иштики шөлүн болгаш өргээниң серилиг черин база ынчалдыр долгандыр херимнеп каан.

Бурганның өргээзиниң адагаштары, херекселдери

(2 Чыл. 3:15-17; 4:2-5, 11-22)

¹³Соломон хаан Тир хоорайдан Хирам деп кижини чалаттырып эккелген. ¹⁴Ол болза Неффалимниң аймаанга хамааржыр дулгуяк херээженниң оглу чүве-дир. Оон ачазы Тир чурттуг, хүлер-биле ажылдаар ус-шевер кижиге турган. Хирам хүлерден янзы-бүрү кылыглар кылып шыдаар, кедергей шевер, арга-мергежили бедик кижиге чүве-дир. Ол усчу Соломон хаанга келгеш, анаа дааскан бүгү ажылды кылып берген.

¹⁵Хирам ийи хүлер адагашты шуткуп тудуп каан. Оларның кайызының-даа бедии он сес кыры дурту болган, а кайызын-даа долгандыр он ийи кыры дурту узун хендир орааттына бээр турган. ¹⁶Оон ол адагаштарның бажынга салыр кылдыр хүлерден ийи капитель шуткуп куткан. Оларның кайызының-даа бедии беш кыры дурту болган. ¹⁷Адагаштар бажында капительдерни өрүп каан илчирбежигештер болгаш улуг четкилер дүрзүлери каастап турган. Бир капительде-ле чеди четки бар турган. ¹⁸Адагаштарда капительдерниң кырын каастап шывар кылдыр четкилерни долгандыр ийи одуруг гранат чимистери шуткуп каан. Ол ийи адагаштың бажын дөмейлештир кылып каан. ¹⁹(А серилиг черде турар адагаштарның капительдерин дөрт кыры дурту бедик, лилия чечек хевирлиг кылдыр кылып каан.) ²⁰Адагаштар бажында ийи капительге, четки чанында дөстөк черлерниң кырынга ийи чүс-ийи чүс гранат чимизин одуруглай долгандыр тургузуп каан. ²¹Өргээниң серилиг черинге адагаштар тургузуп каан. Бирээзин он талазынга тургускаш, Яхин деп адап каан, а өскезин солагай талазынга тургускаш, Вооз^ч деп адап каан. ²²Адагаштарның бажынга лилия чечек хевирлиг каасталгалар салып каан. Адагаштар кылыр ажыл оон-биле доозулган.

²³Оон Хирам «далай» дээр борбак чунар сава шуткуп куткан. Оон бир эриинден өске эриинге чедир хемчээли он кыры дурту, бедии беш кыры дурту. Үжен кыры дурту узун хемчээр хендир ону долгандыр куржап турган. ²⁴Далайның эрииниң адаан долгандыр ийи одуруг тыквалар дег дүрзүлөр кылып каан. Бир кыры дурту хемчээлге-ле он тыква онаажыр болган. Тыкваларны далай-биле кады тудуш чаңгыс кылдыр шуткуп каан. ²⁵Далай он ийи буга кырында турган; оларның үжү соңгу чүкче, үжү – барыын чүкче, үжү – мурнуу чүкче, үжү – чөөн чүкче көрүнген турган. Далай оларның ооргазында чыткан, а бугаларның соо оон ортузунче, төпче угланган

^ч7:21 Бо аттарның утказы эки билдинмес. Яхин – «Бурган тургузуп турар», а Вооз – «Бурганның күчү-күжү» дээн уткалыг бооп чадавас.

7:12 3 Хаан. 6:36 7:13 2 Чыл. 2:13-14 7:14 Хост. 31:3-5; 35:31

7:15 4 Хаан. 25:16-17; Иер. 52:21-23 7:23 4 Хаан. 16:17 7:24 3 Хаан. 6:18

турган. ²⁶ Далайның кылыны дөрт илиг, а ооң эрии аяк эрии дег, лилия чечээ дег турган. Ооң ишкири 2000 бат^v.

²⁷ Хирам оон ыңай он хүлер тергежигеш кылып каан. Тергежигеш бүрүзүнүң-не узуну дөрт кыры дурту, дооразы дөрт кыры дурту, бедии үш кыры дурту болган. ²⁸ Тергежигештерниң тургузуу мындыг: олар рамкалар аразында турар ханажыгаштарлыг турган. ²⁹ Ол ханажыгаштарда база рамкаларның боттарында арзылаңнар, бугалар болгаш *херувимнерни дүрзүлөп көргүскен. Арзылаңнарның база бугаларның кыры биле адаанда хевилээн каасталгалар бар. ³⁰ Бир тергежигеш-ле хүлер өзектиг дөрт хүлер дугуйлуг. Дөрт азыгда чунар саваны тудуп турар шуткуп куткан аскыыштар бар. Бир аскыыш дужунда-ла – хевилээн каасталгалар. ³¹ Тергежигештиң бажында ханызы бир кыры дурту төгерик үт бар. Ооң таваа-биле кады дооразы бүдүн чартык кыры дурту. Үттү долгандыр оюп хээлээн дүрзүлөр турган. (А тергежигештерниң ханажыгаштары борбак эвес, дөрбелчин болган.) ³² Ханажыгаштар адаанда дөрт дугуйну өзектерин дамчыштыр тергежигешке кожуп, быжыглаан. Бир дугуйнуң-на бедии – бүдүн чартык кыры дурту. ³³ Дугуйларның тургузуу *дайынчы тергениң дугуйларының тургузуу дег. Оларның өзектерин, куржагларын, салааларын болгаш өзектериниң иштин хүлерден шуткуп куткан.

³⁴ Бир тергежигеш-ле дөрт азыында бодундан бурунгаар үне берген дөрт аскыыштыг. ³⁵ Тергежигештиң бажында бедии чартык кыры дурту төгерик куржаг бар. Тергежигештиң тудалары болгаш ханажыгаштарын ооң бажы-биле тудуш чаңгыс кылдыр кылып каан. ³⁶ Тергежигештиң ханажыгаштар, тудаларынга – кайда-ла хостуг чер бар болдур – херувимнер, арзылаңнар болгаш пальмалар дүрзүлери оюп-сиилбип каан, а долгандыр – хевилээн каасталгалар бар. ³⁷ Ол ынчалдыр он тергежигеш кылып каан. Олар шупту бир аай шуткуттунган, бир дөмей хевир, хемчээлдиг турган.

³⁸ Оон Хирам он хүлер чунар сава кылып каан. Оларның бирээзиниң-не ишкири дөртен бат^w, диаметри дөрт кыры дурту. Бир чунар сава-ла он тергежигештиң бирээзиниң кырында турган. ³⁹ Беш чунар саваны Бурганның өргээзиниң он талазынга, база бежин – солагай талазынга, а далай дээр улуг саваны өргээниң он талазынга, мурнуу-чөөн азыгга тургузуп каан.

⁴⁰ Хирам оон ыңай савалар, хүл-узарлар болгаш аяктар кылып каан.

Хирам Дээрги-Чаяакчының өргээзинге Соломон хаанның чагыын эзугаар кылып турган бүгү ажылын ооң-биле дооскан. Ооң кылган чүүлдери бо-дур:

⁴¹ ийи адагаш, оларның бажында паш хевирлиг ийи дөстөк капитель, капительдерни каастап шып турар ийи четки;

⁴² ол ийи четкиге 400 гранат чимизи – ийи адагаш бажында капительдерни каастап шып турар ийи четкиниң кайызынга-даа ийи одуруг гранат чимизи онаажыр кылдыр;

⁴³ он тергежигеш болгаш оларның кырында он чунар сава;

⁴⁴ далай дээр бир улуг чунар сава болгаш оон адаанда он ийи буга;

^v7:26 Дөртен муң ажыг литр.

^w7:38 Сес чүс ажыг литр ишкир.

⁴⁵ савалар, хүл-узарлар болгаш аяктар.

Дээрги-Чаяакчының өргээзинге ажыглазын дээш, Хирам ол бүгү эт-херекселди Соломон хаанга кылайтыр хоюглап каан хүлөрдөн кылып берген. ⁴⁶ Хаан ол эт-херекселди Иордан шынаазынга, Сокхот биле Цартанның аразында дойдан кылган шуткуур хепке шуткуп кударын дужааган. ⁴⁷ Соломон ол бүгү эт-херекселди дензилевээн, чүгө дээрге олар дыка хөй турган. Хүлөрниц ниити дензизи билдинмес бооп арткан.

⁴⁸ Соломон оон ыңай Дээрги-Чаяакчының өргээзинге ажыглаар бүгү алдын эт-херекселди кылып каан:

өргүл салыр алдын бедигээш, ыдыктаан хлебтер салыр алдын ширээ;

⁴⁹ арыг алдындан кылган чырыткылар (эң ыдыктыг өрээлдин мурнунда, бежи – оң талазында, бежи – солагай талазында), чырыткының чечектери, деңнери, ден өзээ үзе кезер ызырар кыскаштары;

⁵⁰ арыг алдындан кылган чунар савалар, бижектер, хымыштар, хүүрекчигештер, айдызаар савалар, өргээниц эң ыдыктыг иштики өрээлиниц база ыдыктыг өрээлиниц алдын шүнчүктери.

⁵¹ Соломон хаанның Дээрги-Чаяакчының өргээзинге кылып турган бүгү ажылы ынчалдыр доозулган. Соломон бодунуң ачазы Давидтиң Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан чүүлдерин: алдын-мөңгүн биле эт-херекселди эккелгеш, Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң эргине шыгжамырынче суктуруп каан.

Ыдыктыг *аптараны *Бурганның өргээзинче көжүргени

(2 Чыл. 5:2-14)

8¹ Соломон оон Израильдин *баштыңнарын, израиль аймактар, төрөл бөлүктерниц бүгү нояннарын Иерусалимде бодунче – Дээрги-Чаяакчының *чагыг-керээзиниң аптаразын Давидтиң Хоорайындан, *Сион дагдан өскээр көжүрер дээш – кыйгырып алган. ² Бүгү израильчилер Соломон хаанның кыйгырганын эзугаар байырлал үезинде, Атаним дээр чедиги айда чыгып келген.

³ Израильдиң бүгү баштыңнары чедип кээрге, *Бурганның бараалгакчылары ыдыктыг аптараны көдүргеш, ⁴ ооң-биле кады *Ужуражылга майгынын база аңаа турган бүгү ыдыктыг эт-херекселди алгаш чорупканнар. Бурганның бараалгакчылары болгаш *левиттер ол бүгүнү көдүрүп аппарат чыткан, ⁵ а Соломон хаан болгаш ооң кыйгыры-биле чыылган бүгү израиль ниитилел ыдыктыг аптараның мурнунда бар чораан; олар өргүл кылдыр эндерик шээр болгаш бода малды эккеп салып турган – ол малды санаары-даа, эргий көөрү-даа болдунмас, хөлүн эрттир хөй болган.

⁶ Бурганның бараалгакчылары Дээрги-Чаяакчының чагыг-керээзиниң аптаразын Ооң өргээзиниң иштинде турар черинге, эң ыдыктыг өрээлге эккелгеш, *херувимнер чалгыннарының адаанга тургузуп каан. ⁷ Херувимнерниц чалгыннары аптараның турар чериниң кырынга херлип, ооң бодун база

ону көжүрерде ажыглаар көдүрткүүш-мергелерни шыва апкан турган. ⁸Көдүрткүүш-мергелер дыка узун болгаш, оларның уштары эң ыдыктыг өрээлдин мурнунда ыдыктыг өрээлден көстү бээр, ынчалза-даа өргээнин даштындан көөрге, көзүлбөс турган. Олар ында амдыгаа чедир бар. ⁹Ыдыктыг аптарада ийи калбак даштан өске чүү-даа чок болган. Оларны ынаар Моисей *Хорив дагның чанынга, кажан израильчилер египет черден үнүп келгенде, Дээрги-Чаяакчы ол дагга чон-биле чагыг-керээ чарып алган соонда, суп каан чүве-дир.

¹⁰Бурганның бараалгакчылары ыдыктыг черден үнүп кээрге, Дээрги-Чаяакчының өргээзин булут бүргей апкан. ¹¹Ынчангаш олар булуттун хараазы-биле бараан болур харык чок болганнар, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы Ооң өргээзин бүргей апкан.

¹²Соломон ынчан: «Дээрги-Чаяакчы чажыг дүмбей черге чурттаарын чугаалаан болгай. ¹³Сеңээ мөңге шагда чурттаар чер кылдыр өндүр улуг өргээ тудуп бердим» – дээн.

Соломоннун чонга чугаалаан чүвези

(2 Чыл. 6:3-11)

¹⁴Израильчилер шупту аңаа чыгылып келген турда, хаан оларже эргилгеш, алгап-йөрээп каан. ¹⁵Оон ол мынча дээн: «Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыга алдар! Ол мээң ачам Давидке Бодунун аксы-сөзү-биле азаан чүвезин Бодунун холу-биле боттандырды. Дээрги-Чаяакчы: ¹⁶„Бодумнун израиль чонумну Египеттен үндүре берген хүнүмден бээр Мен Израильдин кайы-даа аймаанга, Мээң адымга тураскааткан өргээни тургузар дээш, хоорай шилип албаан мен; ынчалза-даа Мээң израиль чонумну чагырар кылдыр ам Давидти шилип алган мен“ – деп чугаалаан болгай.

¹⁷Мээң ачам Давид Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчының адынга тураскааткан өргээ тударын күзээн-даа болза, ¹⁸Дээрги-Чаяакчы аңаа: „Сен Мээң адымга тураскааткан өргээ тударын бодап алган-дыр сен, ол бодалың эки-даа-дыр. ¹⁹Ынчалза-даа өргээни сен эвес, оглуң тудар. Сээң ботталдырган оглуң Мээң адымга тураскааткан өргээни тудуп каар-дыр“ – дээн.

²⁰Дээрги-Чаяакчы Бодунун азаашкынын күүсетти. Мен ам Ооң азаанын ёзугаар мээң ачам Давидтен салгап алганым Израильдин дүжүлгезинде саадаптым база Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчының адынга тураскааткан өргээ тудуп кагдым. ²¹Мен өргээде Дээрги-Чаяакчының бистиң ада-өгбевисти Египеттен үндүре бергеш, олар-биле чарган чагыг-керээзин суп каан аптараның турар черин белеткеп кагдым».

8:7 Хост. 25:13-15 **8:9** Хост. 16:33-34; Сан. 17:10 **8:9** Хост. 25:21; 40:20; Ы. х. к. 10:5

8:10 Хост. 40:34-35; Иса. 6:4; Ажыд. 15:8 **8:12** Ыд. ыр. 17:12; 96:2 **8:14** 2 Хаан. 6:18

8:16 2 Хаан. 7:6-8; 1 Чыл. 17:5-7 **8:17** 2 Хаан. 7:2; 1 Чыл. 17:1; 22:7 **8:19** 2 Хаан. 7:12-13

8:20 1 Чыл. 28:5

Бурганның өргээзин ыдыктап турда, Соломоннун *мөргүлү

(2 Чыл. 6:12-42)

²² Соломон бүгү израиль ниитилел көрүп турда, Дээрги-Чаяакчының өргүл салыр бедигээжиниң мурнунга туруп алгаш, холдарын дээрже сунгаш, мынча дээн: ²³ «Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчы! Бедик дээрде-даа, чырык черде-даа Сеңээ демей Бурган чок. Бүгү чүлдү-чүрээ-биле Сээң оруктарыңны эдерип турар чалчаларыңга энерелиң көргүзүп, чагыг-керээни сагып турар-дыр сен. ²⁴ Бодуннун чалчаң, мээң ачам Давидке берген сөзүңнү ээледидиң. Сен ол азаашкынны Бодуннун аксы-сөзүң-биле чугааладың, а бөгүн ону Бодуннун холуң-биле боттандырдың.

²⁵ А ам, Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчы, Бодуннун чалчаң, мээң ачам Давидке: „Бир эвес сээң оолдарың, бодуннун Мени дыңнап турганың дег, Мени тооп дыңнап, Мээң оруумдан өскээр барбас болза, Израильдиң дүжүлгезинге Мээң мурнумга саадаар сээң салгакчың үстүп төнмөс“ – дээн азаашкынның утпайн көрөм. ²⁶ Израильдиң Бурганы, Бодуннун чалчаң, мээң ачам Давидке Сээң берген сөзүң ам боттанзын!

²⁷ Ынчаарга Бурган чер кырынга чурттаар деп бе? Дээр, эң бедик дээр безин Сени сыңырып шыдавас болганда, мээң тудуп кааным бо өргээ Сени канчап сыңыраары?! ²⁸ Ындыг-даа болза, Бодуннун чалчаңның мөргүлүн, ооң чалынганын дыңнап көрөм, Бурганым Дээрги-Чаяакчы! Бөгүн сээң мурнунга Бодуннун чалчаңның мөргүп турар чалынган дилээн база мөргүлүн дыңнап көрөм! ²⁹ Сээң караң дүне-хүндүс бо өргээже, аңаа хамаарыштыр: „Мээң ат-алдарым маңаа турар“ – дээн чериңче шимдинмейн көрзүн. Бодуннун чалчаңның бо черже шиглей көргөш, чаннып турар мөргүлүн дыңнап көрөм. ³⁰ Сээң чалчаң, Сээң чонуң бо черже шиглей көргөш, мөргүп эгелээрге, бистидиң чалынган дилээвисти дыңнап көрөм. Чурттап турар дээринден дыңнап калам. А дыңнап кааш, өршээп көрөм.

³¹ Бир кижини өске кижиге удур бачыт үүлгеткен дижик. Буруудаттыргандан оон буруу чогуң дугайында даңгырак негээрге, ол кижини бо өргээге келгеш, Сээң өргүл бедигээжиниң мурнунга даңгырак бээр. ³² Ынчан Сен дээрден дыңнап кааш, хемчег ап көрөм. Бодуннун чалчаларыңның херээн шиидип, буруулуг кижиге кеземчеден онаап, ооң кылган үүлгедииң бодунун бажынче халдадып көр, а буруу чок кижини агартып, ооң чөптүг-шынныын бадыткап көр.

³³ Сээң израиль чонуң Сеңээ удур бачыт үүлгеткеш, дайзыннарга чылча шаптырып алган дижик. Чонуң Сенче эглип кээр, Сээң адыңны алгап-мактаар, бо өргээге Сеңээ мөргүүр база Сеңээ чаннып, дилег кылып. ³⁴ Ынчан Сен дээрден дыңнап кааш, Бодуннун израиль чонуннун бачыдын өршээп, оларның ада-өгбезинге Сээң берген чериңче чандырып көрөм.

³⁵ Дээр хагдына берип, Сээң чонуннун Сеңээ удур бачыт үүлгеткени дээш, чаыс чагбайн барган дижик. Сен ону кезедириңге, чонуң оон бо черже шиглей көргөш, мөргүүр, Сээң адыңны алгап-мактаар база бодунун бачыдындан ойталаар. ³⁶ Ынчан

8:22 Эзра 9:5 8:23 Хост. 15:11 8:25 2 Хаан. 7:16; 3 Хаан. 2:4 8:26 2 Чыл. 1:9; 6:17

8:27 2 Чыл. 2:6; Иса. 66:1; Аж.-ч. 7:48; 17:24 8:29 Ы. х. к. 12:11 8:31 Хост. 22:11

8:33 Лев. 26:17 8:35 Ы. х. к. 11:17; 3 Хаан. 17:1; Агг. 1:10

дээрден дыцнап кааш, Бодуннуң чалчаларыңның, Бодуннуң израиль чонуннуң бачыдын өршээп көрөм. Оларга олап чоруур ужурлуг шынныг орукту айтып берип көрөм база Бодуннуң чонунга Сээң өнчү кылдыр берген черинге чаьстан чагдырып көрөм.

³⁷ Аш-чут, хамчык аарыг, хуюкталдыр чиир хат, дүжүт аарыы, шергилер, мөөн шартылаа черге халавын халдаткан дижик; азы дайзын израиль чонну бодунун-на черинге, хоорайларынга кызгадап, бүзээлеп алган дижик; азы кандыг-бир айбыл-халап, аарыг-аржык келген дижик. ³⁸ Бир кижжи азы Сээң бүгү израиль чонун кандыг-даа болза мөргүл кылып, чаннып дилээр болза, олар шупту боттарынын чүрээнде качыгдалды ожаап билгеш, бо өргээже холдарын тейлеп сунар болза, ³⁹ ынчан Бодуннуң чурттап турар дээринден дыцнап кааш, оларны өршээп, хөделип көрөм. Кижжи бүрүзүн ооң ажыл-херээн ёзугаар, ооң сеткил-чүрээн билип, шын шиидип көрөм, чүгө дээрге чүгле Сен бүгү кижжи амытанның сеткил-чүрээн билир болгай сен. ⁴⁰ Сээң оларның ада-өгбезинге бергениң чер кырынга чурттап турар үезиниң дургузунда олар Сенден коргуп чорзун.

⁴¹ А Сээң израиль чонуннуң санынче кирбес, ынчалза-даа ырак черден Сээң алдар-адың дыцнааш, чедип келген даштыкы кижиге хамаарыштыр. ⁴² Улус Сээң өндүр улуг адың, Сээң күчүлүг холун болгаш күш-шыдалың дугайында дыцнап каар болгай. Кажан даштыкы кижжи чедип келгеш, бо өргээже шиглей көргөш, мөргүүрге, ⁴³ Бодуннуң чурттап турар дээринден дыцнап каап көрөм, ооң Сенден дилээн бүгү чүвезин күүседип берип көрөм. Оон чер-делегейниң бүгү чоннары Сээң адыңны билип алзын, Сээң израиль чонун ышкаш, Сенден кортсун база мээң тудуп кааным бо өргээни Сээң адың-биле адап каанын билип алзын.

⁴⁴ Кажан Сээң чонун бодунуң дайзыны-биле дайылдажыр дээш Сээң айытканың орук-биле чорупкаш, Сээң шилип алганың бо хоорайже, Сээң адыңга тураскааткан, мээң тудуп кааным өргээже көрүнгөш, Дээрги-Чаяакчы сенээ мөргүүрге, ⁴⁵ дээрден ооң мөргүлүн, чалынган дилээн дыцнап кааш, аңаа дузадан кадып көрөм.

⁴⁶ Сээң чонун Сеңээ удур бачыг үүлгедирге – а бачыг үүлгетпес кижжи чок-ла болгай – Сен аңаа киленней бергеш, ону дайзыннарынга хүлээдип бээринге, олар ону тудуп алгаш, ыракта азы чоокта турар бодунуң черинче аппаар дижик. ⁴⁷ Сээң чонун ол черге сеткил-чүрээ өскерилгеш, Сенче эглип, туттуруушкунда турар черинге Сеңээ: „Бис бачыг үүлгедип, бузут кылып алдывыс, буруудаандыр бис“ – деп мөргүүр болза; ⁴⁸ бир эвес Сээң чонун ону тудуп аппаратан дайзыннарның черинге бүгү чүлдү-чүрээнден, сеткилиниң ханызындан Сенче эглип, Сээң ооң ада-өгбезинге берген черинче, Сээң шилип алганың хоорайже, Сээң адыңга тураскааткан, мээң тудуп кааным өргээже көрүнгөш, Сеңээ мөргүүр болза, ⁴⁹ Бодуннуң чурттап турар дээринден ооң мөргүлүн болгаш чалынган дилээн дыцнап кааш, аңаа дузадан кадып көрөм, ⁵⁰ Бодуннуң чонунну Сеңээ удур үүлгеткен бачыгтары дээш өршээп көрөм. Ооң Сеңээ удур кылган бүгү кемниг херектерин өршээп, ону тиилеп алган дайзыннарының аңаа ээ-хайыралыг боор

сагыжын оттуруп көрөм. ⁵¹ Чүгө дээрге ол Сээң чонун-дур, Сээң Египеттен – шак ол хайылдырар суугудан үндүрө берген хуу өнчүң-дүр.

⁵² Сээң карактарың Бодуннуң чалчаң биле Бодуннуң израиль чонуннун мөргүлүнчө кичээнгейден салзын – бис Сенден дуза дилеп кыйгырарывыска-ла, бисти үргүлчү дыңнап көрөм. ⁵³ Чүгө дээрге Сен бистиң ада-өгбевисти Египеттен үндүрө бергеш, чалчаң Моисейни дамчыштыр медеглээниң ёзугаар, израиль чонну чер-делегейниң бүгү өскө чоннарындан Бодунга хуу өнчү кылдыр аңгылап алган болгай сен, Дээрги-Бурган-Чаяакчы!»

Соломоннуң израиль чонну алгап-йөрээгени

⁵⁴⁻⁵⁵ Бодунуң мөргүлүнүн үезинде Соломон холдарын хере сунуп алгаш, *өргүл салыр бедигээш чанынга дискек кырынга олурган. Ол бүгү мөргүлүн болгаш чалынган дилээн чугаалап дооскаш, туруп келгеш, чыылган бүгү израиль ниитилелди алгап-йөрээгеш, дыңзыг үн-биле мынча дээн: ⁵⁶ «Азаанын ёзугаар Бодунуң израиль чонунга амыр-дышты хайырлаан Дээрги-Чаяакчыга алдар! Бодунуң чалчазы Моисейни дамчыштыр Ооң берген ачылыг азаашкыннарындан чаңгыс-даа сөс күүселде чок артпаан. ⁵⁷ Бистиң Бурганывыс Дээрги-Чаяакчы, ада-өгбевис-биле кады чорааны дег, бистиң-биле кады болзун! Ол бисти кажанда-даа каапкаш барбазын! ⁵⁸ Ол бистиң чүрөктеривисти Бодунче ээлдирип алзын! Ынчан Ооң оруктары-биле чоруур бис, ада-өгбевиске Ооң айыткап-чагаан айтышкыннарын, дүрүмнерин болгаш хоойлуларын сагып, күүседир бис. ⁵⁹ Дээрги-Чаяакчының мурнунга мөргүп турган бо сөстөрүм Ооң чалчазы меңээ база Ооң израиль чонунга хүннүн-не дуза катсын! Дүне-хүндүс-даа Ол мээң сөстөрүмни бодап чорзун, Бодунуң кичээнгейинден үндүрбезин. ⁶⁰ Ынчан чер-делегейниң бүгү чоннары Дээрги-Чаяакчыны Бурган деп, Оон өскө Бурган чок деп билип аар. ⁶¹ А силерниң чүрөктеринер Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс-биле бүрүн эп-найыралдыг болзун, ынчан силер, амгы үеде ышкаш, Ооң дүрүмнерин ёзугаар чурттап, Ооң айтышкыннарын күүседир силер».

Өргээни Бурганга бараалгатканы

(2 Чыл. 7:4-10)

⁶² Хаан, ооң-биле кады бүгү израильчилер Дээрги-Чаяакчының мурнунга өргүл салып эгелээн. ⁶³ Соломон Дээрги-Чаяакчыга эп-найырал өргүлү кылдыр 22 000 бода мал, 120 000 шээр мал эккеп салган. Хаан база бүгү израильчилер Дээрги-Чаяакчының өргээзин Аңаа ынчалдыр бараалгадып кааннар. ⁶⁴ Ол-ла хүн хаан Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң мурнунда турар шөлдүн төп кезээн ыдыктап каан – хаан аңаа бүрүн өрттедир өргүлдөр, далган-тараа өргүлдери болгаш эп-найырал өргүлдериң үс-чаан эккеп салган. Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчының мурнунда турар хүлөр өргүл бедигээжи бүрүн өрттедир өргүлдөр, далган-тараа өргүлдери болгаш эп-найырал өргүлдериң үс-чаан сынчырар хире эвес болган.

8:50 Ыд. ыр. 105:46

8:51 Ы. х. к. 4:20; Иер. 11:4

8:53 Хост. 19:5; Ы. х. к. 14:2

8:54-55 2 Хаан. 6:18

8:56 Инс. 21:45; 23:14

8:58 Ыд. ыр. 118:36

8:60 Ы. х. к. 4:35, 39

8:64 2 Чыл. 4:1

⁶⁵ Соломон, а ооң-биле кады бүгү израильчилер – сонгу чүкте Лего-Хаматтан эгелээш, мурнуу чүкте Египет-биле кызыгаарда хемге чедир черлерден чыылган мөөң чон – ол үеде байырлал кылган. Олар Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың мурнунга чеди хүн, оон база чеди хүн – каттышкаш, он дөрт хүн – байырлап келген. ⁶⁶ Дараазында хүнде Соломон чонну чандырыпкан. Улус хаанны алгап-йөрээгеш, Дээрги-Чаяакчының Бодунуң чалчазы Давидке база Бодунуң израиль чонунга кылган бүгү буяны дээш сеткил-чүрээнде өөрүп-хөглөп, аалдарынче тарап чорупкан.

Дээрги-Чаяакчының Соломонга база катап көзүлгени

(2 Чыл. 7:11-22)

9 ¹Кажан Соломон Дээрги-Чаяакчының *өргээзин, хаанның ордузун база тудуксаан бүгү чүвезин тудуп доозуптарга, ²Дээрги-Чаяакчы аңаа, оон мурнунда Гаваонга көзүлгени дег, база катап көстүп келген. ³Хаанга Ол мынча дээн: «Сээң *мөргүлүн биле чалынган дилээни дыңнап кагдым. Мен сээң тудуп кааның, Мээң адымга кезээ мөңгедө тураскааткан өргээни ыдыктап алдым. Мээң көрүжүм биле бодалдарым кезээде ынаар угланган болур. ⁴А сеңээ хамаарыштыр. Бир эвес сен Мээң мурнумга, бодунуң ачан Давид ышкаш, арыг чүректиг, шынчы чурттаар болзунза; Мээң бүгү айтышкыннарымны күүседип, Мээң дүрүм-хоойлуларымны сагыыр болзунза, ⁵сээң ачан Давидке: „Израильдин дүжүлгезин ээлээр салгакчы чок артпас сен“ – деп азааным дег, сээң хаан дүжүлгени Израильге кезээ мөңгедө быжыглап каар мен.

⁶А бир эвес израильчилер силер азы силернин үре-салгалыңар Менден хая көрнүп, силерге Мээң бергеним айтышкыннар, дүрүмнерни сагывас, күүсетпес болзуңарза, өске бурганнарга бараан болуп, мөгөйип баар болзуңарза, ⁷Мен израиль чонну силерге берген Мээң черимге турбас кылдыр узуткап каар мен, Бодумнуң алдар-адымга дээш ыдыктап кааным бо өргээден ойталаар мен. Израиль ынчан бүгү чоннарга бужар үлегер-чижек, кочу-шоот апаар. ⁸Бо өргээ ам бедиктир^x, ындыг-даа болза, ол үеде ооң чаны-биле эрткен кижини бүрүзү элдепсинер, кочулап сыгырар база: „Дээрги-Чаяакчы бо чуртту, бо өргээни чүгө ынчаар аажылааны ол?“ – деп айтырар. ⁹А улус: „Олар ада-өгбөзун египет черден үндүрө берген Бурганы Дээрги-Чаяакчыдан ойталааш, өске бурганнар эдерип, оларга бараан болуп, мөгөйгени дээш, Дээрги-Чаяакчы ол улусче бо айбыл-халапты ыткан“ – деп харыылаар».

Соломоннуң өске ажыл-херектери

(2 Чыл. 8:1-18)

¹⁰Соломон ол ийи тудугну – Дээрги-Чаяакчының өргээзи биле хаанның ордузун – чээрби чыл иштинде тудуп дооскан соонда, ¹¹Тирнин хааны Хирамга Галилея деп девискээрге турар чээрби хоорай берген, чүгө дээрге Хирам Соломонга пөш,

^x9:8 Өске бурунгу сөзүглелде «Бо өргээ бузундулар бооп хуулар» деп бижээн.

8:65 Лев. 23:34 9:2 3 Хаан. 3:5 9:3 Ы. х. к. 11:12 9:4 Ыд. ыр. 77:72

9:5 3 Хаан. 2:4 9:7 Ы. х. к. 4:26 9:7 Ы. х. к. 28:37

9:8 Лев. 26:32; Ы. х. к. 29:24; Иер. 22:8; 52:13 9:10 3 Хаан. 6:38; 7:1

шиви ыяшты болгаш алдынны ооң күзээнин ёзугаар берип турган. ¹² А Хирам Соломоннун берген хоорайларын көөр дээш Тирден чедип кээрге, олар аңаа таарышпайн барган. ¹³ Ол: «Меңээ бо чүү адам хоорайлар бергениң ол, дунмам?» – деп айтырган чүве-дир. Ынчангаш оларның турар черин Кавул^у деп адап каан. Ол черниң ады амдыгаа чедир ындыг бооп арткан. ¹⁴ Хирам оон хаанга 120 талант^з алдын чорудуп берген.

¹⁵ Соломон албадалдыг ажылчын күш ажыглап тургаш, Дээрги-Чаяакчынын өргээзин, бодунуң ордузун, Милло шивээни, Иерусалимниң ханазын база Асор, Мегиддон болгаш Гезер хоорайларны тудуп каан. ¹⁶ (Египеттиң хааны фараон Гезерже халдааш, эжелеп алган чүве-дир. Фараон хоорайны өрттедикеш, оон хананей чурттакчыларын кыра шаап каапкан болгаш ону бодунуң уруунга, Соломоннун кадайынга, өнчү кылдыр берипкен, ¹⁷ а Соломон Гезерни катап тудуп каан.) Оон ыңай Алдыы Бет-Орон, ¹⁸ Ваалат болгаш ээн кургаг ховуга Тадмор хоорайларны быжыглап тудуп каан. ¹⁹ А ол ышкаш аъш-чем курлавыры шыгжаар бүгү хоорайларны база бодунуң *дайынчы тергелерин болгаш аъттарын тургузар хоорайларны тудуп каан. Соломон Иерусалимге, Ливанга болгаш чагырып турганы бүгү черлерге тудар дээн бүгү чүвезин тудуп каан.

²⁰ Соломон амор, хет, ферез, хиввей болгаш иевус чоннарның артынчызын (олар шупту израиль уктуг эвес турган) – ²¹ оларның чуртка артып калган, израильчилерниң бүрүнү-биле узуткап шыдавааны үре-салгалын – кулдар ышкаш ажылдадып ажыглап турган, амдыгаа чедир ындыг бооп арткан. ²² А израильчилерни Соломон кул кылдыр ажыглаваан. Олар ооң шериглери, дүжүметтери, нояннары, шериг *баштыңнары, ооң дайынчы тергелериниң башкарыкчылары, аъттыг шериниң удуртукчулары бооп турган. ²³ Соломоннун ажылдарының башкарыкчылары – ында ажылчын күштү хайгаарап турар 550 кижги база турган.

²⁴ Фараоннун уруу Давидтиң Хоорайындан Соломоннун аңаа тудуп берген ордузунче көже берген. Соломон ооң соонда Милло шивээзин быжыглап тудуп каан.

²⁵ Соломон чылда үш катап Дээрги-Чаяакчыга тудуп бергени *өргүл салыр бедигээшке бүрүн өрттедир болгаш эп-найырал өргүлдери эккеп салып, Дээрги-Чаяакчынын мурнунга чагаай чыттыг чүүлдер кыпсып турган. Бурганның өргээзин ол ынчалдыр тудуп дооскан.

²⁶ Соломон оон ыңай эдом черде Эйлат хоорайның чанында Эцион-Гавер өртээлге, Кызыл далайның эринге корабльдар тудуп турган. ²⁷ А Хирам хаан бодунуң эжиндирип билир далайжыларын Соломоннун улузу-биле кады корабльдарга албан эрттирзин дээш чорудупкан. ²⁸ Олар Офирже эжиндирип

У9:13 Кавул – еврей дылда «Херекчок чүве-дир» дээн уткалыг сөс-биле дөмей дыңналыр ат (Иис. 19:27 көр).

З9:14 120 талант – 3600 ажыг килограммга деннежир.

9:15 3 Хаан. 5:13 **9:15** 3 Хаан. 7:1, 51 **9:15** 2 Хаан. 5:9 **9:16** Иис. 16:10

9:16 3 Хаан. 3:1; 7:8 **9:17** Иис. 10:10-11 **9:19** 3 Хаан. 4:26; 10:26; 2 Чыл. 1:14; 9:25

9:22 Лев. 25:9; 3 Хаан. 5:13 **9:24** 3 Хаан. 3:1; 7:8 **9:24** 2 Хаан. 5:9

9:26 Ы. х. к. 2:8; 3 Хаан. 22:48 **9:27** 3 Хаан. 10:11

чорупкаш, ол черден 420 талант^а алдын эккелгеш, Соломон хаанга чедире бергеннер.

Шеваның кадыны-биле ужуражышкын

(2 Чыл. 9:1-12)

10¹Шеваның кадыны Соломоннуң Дээрги-Чаяакчының ачызында алдаржаанын дыңнап кааш, аңаа берге айтырыглар салып, шенээр дээш чедип келген. ²Ол кадын Иерусалимге хөй эдеринчилик, чаагай чыттыг чүүлдер чүдүргөн коштаан тевелерлик, дыка хөй алдынныг болгаш эртине даштарлык келгеш, Соломонга барып ужурашкаш, ооң-биле угаан-сагыжынга кирген бүгү чүве дугайында чугаа кылган. ³Соломон ооң бүгү айтырыгларынга харыылап берген; хаанның аңаа тайылбырлап шыдавааны билдинмес чүү-даа чүве чок болган. ⁴Шеваның кадыны Соломоннуң бүгү мерген угаанын база ооң тудуп каан ордузун көргөн. ⁵Оон хаанның столунда аыш-чемни, ооң дүжүметтеринин оран-бажынын, ооң чалчаларының бараан болуп турарын, оларның идик-хевин, хаанның дашка тудукчуларын, ооң Дээрги-Чаяакчының *өргээзинге эккеп салып турар бүрүн өрттедир өргүлдерин база көргөш, кайгаанындан тыныжы бачымнай берген. ⁶Хаанга ол мынча дээн: «Бодумнуң чуртумга сээң херектерин болгаш мерген угааның дугайында дыңнаан мен, ол бүгү шын болду! ⁷А мен маңаа кээп, ол бүгүнү бодум караам-биле көрбээн шаамда, чугааларга бүзүревейн турдум. Ам көөрүмге, улус менээ чартыын безин чугаалаваан бооп-тур: сээң мерген угааның биле байлакшылың мээң дыңнаанымдан оранчок хөй-дүр. ⁸Сээң улузуң амыр-чыргалдыг-дыр. Үргүлчү сээң мурнуңга бараан болуп, мерген угааныңны дыңнап турар чалчаларың амыр-чыргалдыг-дыр. ⁹Сенче ээ көрнүп, сени Израильдин дүжүлгезинге олуртуп каан Бурганың Дээрги-Чаяакчыга алдар! Дээрги-Чаяакчы Израильге Бодунуң мөңгө ынакшылы дээш сени хаан кылып каан-дыр – сен ам чөптүг чорук биле шынныг шийткел ёзугаар кылып-дыр сен».

¹⁰Шеваның кадыны хаанга 120 талант^б алдын, эндерик чаагай чыттыг чүүлдер болгаш эртине даштарны белекке берген. Кадынның Соломон хаанга бергени дег эмгежок хөй чаагай чыттыг чүүлдерни улус кажан-даа эккеп көрбээн турган.

¹¹А Хирамның Офирден алдын сөөртүп эккеп турган корабльдары оортан дыка хөй сандал ыяш биле эртине даштар база сөөртүп эккелген. ¹²Хаан ол ыяштан Дээрги-Чаяакчының өргээзинге болгаш хаанның ордузунга чадалар чаактары база хөгжүмчүлерге чадаган, чанзылар кылып берген. Амгы үеге чедир ынча хөй сандал ыяшты кажан-даа чуртче киир сөөртпээн, ынча хөй ыяш көстүп көрбээн.

¹³Соломон хаан Шеваның кадынынга бодунуң черле берип чаңчыккан белектеринден аңгыда, ооң күзээн-не, дилээн-не бүгү чүвезин база хайырлаан. Ооң соонда кадын улузу-биле кады чуртунче чана берген.

^а9:28 420 талант – 12 600 ажыг килограммга деңнежир.

^б10:10 120 талант – 3600 ажыг килограммга деңнежир.

9:28 Э. д. 10:29; 1 Чыл. 29:4; Иов 22:24; 28:16; Ыд. ыр. 44:10; Иса. 13:12

10:1 Ыд. ыр. 71:10, 15; Иса. 60:6; Иер. 6:20; Иез. 27:22; 38:13; Иоил 3:8 10:1 3 Хаан. 4:34

10:2 Мф. 12:42; Лк. 11:31 10:9 2 Чыл. 2:11 10:9 2 Хаан. 8:15 10:11 3 Хаан. 9:27-28

Соломоннун бай-байлаа болгаш өндүр-чаагайы

(2 Чыл. 9:12-28)

¹⁴ Соломон чылдың-на 666 талант^c алдынны ап турган. ¹⁵ Оон аңгыда садыгжылардан, даштыкы садыглажылгадан, бүгү араб хааннардан, израиль девискээрлерниң чагырыкчыларындан ажык-орулганы ап турган.

¹⁶ Соломон хаан 200 улуг дозуг-камгалал кылып алгаш, алдын-биле шап каан. Бир дозуг-камгалалды-ла кылырынга 600 шекел^d алдын чарыгдаан. ¹⁷ Ол ышкаш 300 бичежек дозуг-камгалал база кылып алгаш, алдын-биле шап каан. Оларның бирээзин-не кылырынга үш мина^e алдын чарыгдаан. Дозуг-камгалалдарны хаан «Ливанның арга-эзими» дээр ордуга тургузуп каан.

¹⁸ Хаан оон ыңай чаан сөөгүнден улуг дүжүлге кылгаш, ону арыг алдын-биле шап каан. ¹⁹ Дүжүлгеже үнер алды тепкииш турган, а оон ооргазын үстүү талазынче төгерик кылдыр кылып каан. Дүжүлгениң олудунуң ийи талазынга хол салыр черлер кылгаш, оларның чанынга ийи арзылаң дүрүзү тургузуп каан. ²⁰ Оон ыңай алды тепкииште он ийи арзылаң – бир тепкииштиң-не ол-бо талазында ийи арзылаң кылдыр тургулаан. Өске кандыг-даа күрүнеге ол ышкаш коя каасталгалар кажан-даа туруп көрбээн.

²¹ Соломон хаанның бүгү дашка-кундагазын алдындан кылган турган; «Ливанның арга-эзими» дээр ордуга бүгү эт-херекселди база арыг алдындан кылган. Мөңгүнден кылган чүү-даа чок болган, чүге дээрге Соломоннун үезинде мөңгүн хөй боорга, ону үнелевейн турган.

²² Далайга хаан Хирамның корабльдары-биле кады Фарсисче эжиндирер корабльдарлыг турган. Үш чыл болгаш-ла, корабльдар ээп кээп, алдын-мөңгүн, чаан сөөгү, сарбашкыннар болгаш алдын-доос куштар сөөртүп эккеп турган.

²³ Соломон хаан бай-байлаа болгаш мерген угааны-биле чер-делегейниң бүгү хааннарын ажып турган. ²⁴ Чер-делегейде бүгү улус Соломоннун угаан-чүрээнге Бурганның синдиктиргени мерген угаанны дыңнаар дээш оон-биле ужуражыксаар болган. ²⁵ Келген кижилер бүрүзү бодунун белээн: алдын-мөңгүн эдилелдер, идик-хеп, ок-чепсек, чаагай чыттыг чүүлдер, аъттар болгаш элчигеннерни чылдың-на эккеп берип турган.

²⁶ Соломон *дайынчы тергелер, аъттыг шериниң санын көвүдедип алган. Ол 1400 дайынчы тергелиг, 12 000 аъттыг шериглиг турган. Хаан дайынчы тергелер биле аъттарны тускай хоорайларга, а чамдызын бодунун чанынга, Иерусалимге, тудуп турган. ²⁷ Соломоннун чагырган үезинде Иерусалимде чеже даш барыл, мөңгүн база ынча апарган, а пөштен кылган тудуглар эндерлип, пөш ыяжын *Шефела девискээринде фиға ыяжы дег анаа чүүл кылдыр санап турган. ²⁸ Соломонга аъттарны Египеттен база Кувадан эккеп турган – хаанның

^c10:14 666 талант – 20 ажыг тонна.

^d10:16 600 шекел – алды ажыг килограммга деңнежир.

^e10:17 Үш мина – 1,5 ажыг килограммга деңнежир.

10:17 3 Хаан. 14:26 10:17 3 Хаан. 7:2 10:21 3 Хаан. 7:2 10:22 Иса. 23:1; Иона 1:3

10:23 3 Хаан. 3:12-13; 2 Чыл. 1:12 10:24 3 Хаан. 4:34; 10:1; 2 Чыл. 9:1

10:26 3 Хаан. 4:26; 2 Чыл. 1:14-17 10:26 3 Хаан. 9:19 10:28 Ы. х. к. 17:16; 2 Чыл. 1:14-16

садыгжылары аъттарны Кувадан садып ап турган чүве-дир. ²⁹ Бир дайынчы тергени Египеттен эккеп, 600 шекел мөңгүн-биле садып ап, а бир аътты 150 шекел мөңгүн-биле садып ап турган чүве-дир. Ол бүгүнү шак ынчаар, Соломоннун садыгжыларын дамчыштыр, бүгү хет болгаш арамей хааннарга база чедирип берип турган.

Соломоннун өске бурганнарга мөгөйгени

11 ¹ Соломон хаан фараоннун уруундан аңгыда, хөй даштыкы херэеженнерге – *моав, аммон, эдом, сидон болгаш хет кыстарга ынак турган. ² Дээрги-Чаяакчы израильчилерни ол чоннарга хамаарыштыр: «Оларның кыстары-биле өг-бүле тутпаңар, чүге дээрге олар силернин сеткил-чүрээнерни боттарынын бурганнарын эдерер кылдыр албан дуурайлап аар» – деп сагындырып турган. А Соломоннун ынак херэеженнери ол чоннарга хамааржып турган-даа болза, хаан оларга хандыкшып, туралаар болган. ³ Ол 700 даңгына кадайлыг база 300 *кул-кадайлыг турган; кадайлары ону шын оруктан өскээр самыырадып каапкан. ⁴ Соломон кырый бээрге, кадайлары ооң сеткил-чүрөөн хары бурганнар эдерер кылдыр дуурайлап алган, ооң сеткил-чүрөө Дээрги-Чаяакчы Бурганынга, ачазы Давидтин сеткил-чүрөөнүн бердингени дег, бүрүнү-биле бердинген эвес апарган. ⁵ Ол сидончуларның кыс бурганы Астартага, аммоннарның чүдек-бужар бурганы Милхонга бараан болуп эгелээн. ⁶ Соломон Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип, Ону, бодунун ачазы Давидтин эдерип чорааны дег, бүрүнү-биле эдербейн барган.

⁷ Оон Иерусалимнин дужунда дагга Соломон моавтарның чүдек-бужар бурганы Хамоска база аммоннарның чүдек-бужар бурганы Молохка мөгөйишкин кылып черлер тудуп каан. ⁸ Боттарынын бурганнарынга айдызап, өргүлдер салып турган бүгү даштыкы кадайларынга ынчалдыр кылып берген.

⁹ Дээрги-Чаяакчы Соломонга килеңней берген, чүге дээрге Израильдин Бурганы аңаа ийи катап көзүлгөн-даа болза, ооң чүрөө Дээрги-Чаяакчыга шынчы артаан.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы Соломонга хары бурганнар эдерерин хоруп каан-даа болза, ол Ооң айтышкынын тооп дыңнаваан. ¹¹ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Соломонга мынча дээн: «Бир-тээ, сен ынчаар кылып турар болганыңда, Мээң *чагыг-керээмни база сенээ сагырынын айыткан Мээң дүрүмнеримни кадагалап албаан болганыңда, Израильде чагырганны сенден адыра тырткаш, сээң чалчаларыңнын бирээзинге берип каар мен. ¹² Ынчалза-даа сээң ачаң Давидти бодааш, сээң назының дургузунда Мен ынчаар кылбас мен. Чагырганы Мен сээң оглунун холундан ушта тыртып аар мен. ¹³ Бүгү күрүнени хунаап албас мен. Бодунун чалчам Давидти бодааш, Мээң шилип алганым Иерусалимни бодааш, Мен сээң оглунга бир аймактан арттырып бээр мен».

Соломоннун дайыннары

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы Эдомнун хаанындан укталган Гадад деп кижини Соломоннун дурланакчызы кылып каан. ¹⁵ Биеэде, кажан Давид Эдомга чаалажып чоруп турда,

11:2 Хост. 34:16; Ы. х. к. 7:3-4 **11:4** 3 Хаан. 15:4; Неем. 13:26 **11:5** Башт. 2:13

11:7 Сан. 21:29 **11:7** 4 Хаан. 23:13 **11:9** 3 Хаан. 3:5; 9:2 **11:10** 3 Хаан. 9:6

11:11 3 Хаан. 11:31 **11:13** Ы. х. к. 12:5, 11

шериг баштыңы Иоав бодунун өлгөн улузун ажаап келгеш, Эдомда бүгү эр улусту кыра шаап каапкан. ¹⁶ Иоав болгаш бүгү израильчилер, Эдомда бүгү эр улусту кыргып-хыдып кагыжеге чедир, аңаа алды ай дургузунда турганнар. ¹⁷ А Гадад, ынчан бичии оол, ооң ачазыңа бараан болуп турган чамдык эдом дүжүмөттөр-биле кады Египетче десе берген. ¹⁸ Олар мадиан черден чорупкаш, Фаранга келгеннер. Оон Фарандан улус ап алгаш, Египеттин хааны фараонга келгеннер. Фараон Гададка бажың-балгат, чер берип, аыш-чем-биле хандырган. ¹⁹ Фараон Гададка аажок таарзынган, ынчангаш аңаа бодунун кадайы Тахпенеса кадынның дуңмазын кадай кылдыр ап берген. ²⁰ Тахпенесаның дуңмазы Гададка Генуват дээр оол божуп бээрге, Тахпенеса ону хаанның ордузунга доруктур азырап каан. Генуват ордуга фараоннун ажы-төлү-биле кады чурттап турган.

²¹ Египетке тургаш, Гадад Давид хаан өгбелеринин соондан өске оранче чоруй барган деп, шериг баштыңы Иоав база өлүп калган деп дыңнап кааш, фараонга: «Мени салып чорудуп көрүңерем, чуртумче чанайн» – дээн.

²² Фараон: «Чуртуңче чаныксааның ол хире күштүг, мээңинде сеңээ чүү четпейн турар апарды?» – деп айтырган.

Гадад: «Чүү-даа эвес, ындыг-даа болза, мени салып чорудуп көрүңерем!» – деп харыылаан.

²³ Дээрги-Чаяакчы, Гададтан аңгыда, Элиаданың оглу Разонну – бодунун дээргизи, Цованың хааны Адраазардан десе берген кижини – Соломоннун база бир удурланыкчызы кылып каан. ²⁴ Давид хаан Адразаарның шериин узуткап каан соонда, Разон бодунга шериглер чыып алгаш, дээрбечи бөлүктүң баштыңы апарган. Олар Дамаскыже чорупкаш, аңаа чурттай берип, Разонну Дамаскының хааны кылып алганнар. ²⁵ Соломон дириг турда, Разон үргүлчү Израильдин дайзыны бооп, Гададтың халдаткан бузут-багын көвүдедип турган. Разон арамей чоннун хааны болуп, Израильди көөр хөңнү чок чораан.

Иеровамның Соломонга удур үймээни

²⁶ А Наваттың оглу Иероваам Соломон хаанга удур үймээн үндүргөн. Ол дээрге хаанның чалчаларының бирээзи, Цареда чурттуг, Эфремниң аймаанга хамааржыр кижиге турган, а ооң авазы Церуа дээр дулгаж херээжен чүве-дир.

²⁷ Иеровамның хаанга удур канчап үймээн үндүргенинин төөгүзү мындыг болган. Соломон Милло деп шивээни быжыглап тудуп, бодунун ачазы Давидтин Хоорайының ханазында үрелген черлерни септеп турган чүве-дир. ²⁸ (А Иероваам эрес-маадырлыг кижиге турган. Соломон ол аныяк эрниц ажылын кайы хире эки кылып турарын эскерип кааш, ону Иосифтен укталган аймактарга хамааржыр бүгү ажылчыннарның даргазы кылдыр томуйлап каан.) ²⁹ Ол үде Иероваам Иерусалимден үнер апарган. Орук ара аңаа чаа хеп кеткен Силом чурттуг Ахия *медээчи ужуражы берген. Олар шөлге чүгле ийилээ турганнар. ³⁰ Ахия кедип чораан чаа хевин ужулгап, он ийи кезек кылдыр ора тыртып алган. ³¹ Оон ол

11:15 2 Хаан. 8:13; 1 Чыл. 18:13 11:18 Сан. 10:12 11:23 2 Хаан. 10:16

11:24 2 Хаан. 8:3; 10:18 11:27 2 Хаан. 5:9; 3 Хаан. 9:24

11:29 3 Хаан. 12:15; 14:2; 15:29; 2 Чыл. 9:29 11:30 1 Хаан. 15:27

Иеровоамга мынча дээн: «Он кезекти бодуңга ап ал, чүге дээрге Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур:

„Көр даан, Мен чагырганы Соломоннуң холундан ушта тыртып, сеңээ он аймакты берип тур мен. ³² Ынчалза-даа Мээң чалчам Давидти бодааш база Израильдин бүгү аймактарының аразындан Мээң шилип алганым Иерусалим хоорайны бодааш, аңаа бир аймактан арттырып бээр мен. ³³ Мен ынчаар кылыр мен, чүге дээрге Соломоннуң улузу Менден ойталап, сидончуларның бурганы Астартага, моавтарның бурганы Хамоска болгаш аммоннарның бурганы Милхомга мөгөйип, Соломоннуң ачазы Давид ышкаш, Мээң оруктарым эдербээн-дир, Мээң тааржыр деп көөр чүвемни кылбайн турган-дыр, Мээң дүрүмнерим, айтышкыннарымны сагывайн барган-дыр. ³⁴ Ынчалза-даа Мен Соломоннуң холундан бүгү чагырганы албас мен. Мээң шилип алган чалчам, Мээң айтышкыннар, дүрүмнеримни сагып чораан Давидти бодааш, Мен Соломонну ооң назынының дургузунда чагырыкчы кылдыр арттырып каар мен. ³⁵ Ынчалза-даа Мен чагырганы оон оглунуң холундан хунаап алгаш, сеңээ он аймактан бээр мен. ³⁶ Иерусалимге – Мээң адымга тураскааткан, Бодумга шилип алганым хоорайга Мээң чалчам Давидтин чырыткызы кажан-даа өшпезин дээш, Мен бир аймакты ооң оглу Соломонга арттырып бээр мен.

³⁷ А сени Мен шилип ап тур мен, сеткил-чүрөөң чүнү-ле күзээр болдур, шуптузун чагырар сен, Израильдин хааны болур сен. ³⁸ Бир эвес сен, Мээң чалчам Давидтин кылып турганы дег, Мээң сеңээ дужааган бүгү чүвемни күүседип, Мээң оруктарымны эдерип, Мээң тааржыр деп көөрүм чүвени кылып база Мээң дүрүмнерим, айтышкыннарымны сагыыр болзуңза, Мен сээң-биле кады боор мен. Ынчан Давидке кылып бергеним дег, сээң үре-салгалыңны быжыглаар мен, Израильди сеңээ бээр мен. ³⁹ Мен Давидтин үре-салгалын үүлгедиглери дээш кезедир мен, ынчалза-даа кезээ шагда эвес“».

⁴⁰ Соломон Иеровоамны өлүрүп каарын оралдашкан, ынчалза-даа Иеровоам Египетче, ол чурттуң хааны Сусакимче дезе берген, Соломоннуң өлүмүңге чедир аңаа турган.

Соломоннуң өлүмү

(2 Чыл. 9:29-31)

⁴¹ Соломоннуң өске ажыл-херектери, ооң кылып турган бүгү чүвези болгаш оон мерген угааны «Соломоннуң ажыл-херектериниң номунда» тодараттынып бижиттинген. ⁴² Соломон Иерусалимге бүгү Израильди дөртөн чыл дургузунда хааннаан. ⁴³ Оон ол өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону ооң ачазы Давидтин Хоорайында ажаап каан. Соломоннуң оглу Ровоам ачазының орнунга хаан апарган.

Израильчилерниң Ровоамга удур үймээни

(2 Чыл. 10:1—11:4)

12¹ Ровоам Сихем хоорайже чорупкан, чүге дээрге бүгү израильчилер ону хаан кылып аар дээш аңаа чыылган турган. ² Наваттың оглу Иеровоам Соломон хаандан дезип чорутканы Египетке тургаш, ол дугайында дыңнап каан болгаш Египеттен чанып келген^f. ³ Израильчилер айбычылар чорудупкаш, Иеровоамны кыйгыртып аарга, ол бүгү израиль чон-биле кады Ровоамга чедип келген. ⁴ Олар: «Сээң ачаң биске аар чүък чүдүрүп каан-дыр, сен ам ачаңның биске албадап онааган күш четгинмес ажылын база биске чүдүрүп каан аар чүьгүн чиигедип бер. Бис ынчан сеңээ бараан болур бис» – дээннер.

⁵ Ровоам: «Ам барыңар, үш хонгаш, катап чедип кээр силер» – деп харыылаан.

Чон оон тарап чоруй барган. ⁶ А Ровоам хаан ачазы Соломон дириг чорда, аңаа бараан болуп турган кырганнар-биле сүмележип эгелээн. Ол: «Бо чонга чүү деп харыылайын, кандыг сүме кадар силер?» – деп айтырган.

⁷ Кырганнар: «Бир эвес сен бөгүн бо чонга чалча апарып, оларга бараан болуп, ээлдек-эвилең чугаалашкаш, сеткилин хандырап харыы бээр болзуңза, олар кезээде сээң чалчаларың болур» – деп харыы бергеннер.

⁸ Ынчалза-даа хаан кырганнарның берген сүмезин хүлээп албайн, оон-биле кады өскен, аңаа бараан болуп турган аныяк оолдар-биле база сүмелешкен. ⁹ Ровоам: «Кандыг сүме силер кадар силер? Меңээ: „Сээң ачанның биске чүдүрүп каан чүьгүн чиигет“ – деп турар бо чонга канчаар харыылаалы?» – деп айтырган.

¹⁰ Оон-биле кады өскен аныяк оолдар: «Сеңээ: „Сээң ачаң биске аар чүък чүдүрүп каан-дыр, а сен ону чиигедип көр“ – деп турар бо чонга: „Мээң биче салаам ачамның белинден чоон. ¹¹ Мээң ачам силерге аар чүък чүдүрүп каан, а мен ону оон-даа аар кылып каар мен. Ачам силерни кымчы-биле кезедип турган, а мээң кеземчем скорпионнуң шагар дылы дег болур“ – дээр сен» – деп харыылааннар.

¹² Үш хүн эрте бээрге, Иеровоам болгаш бүгү чон Ровоам хаанның: «Үш хонгаш, катап чедип кээр силер» – деп дужааганын ёзугаар олче эглип келген. ¹³ Хаан чонга кадыг-дошкун харыы берген. Ирейлерниң каткан сүмезин херекке албайн, ¹⁴ аныяк оолдарның сүмелээнин ёзугаар: «Мээң ачам силерге аар чүък чүдүрүп каан-дыр, а мен ону оон-даа аар кылып каар мен. Ачам силерни кымчы-биле кезедип турган-дыр, а мээң кеземчем скорпионнуң шагар дылы дег болур» – дээн.

¹⁵ Хаан шак ынчаар чонну дыңнавайн барган. Силом чурттуг Ахияны дамчыштыр Наваттың оглу Иеровоамга Бодунуң чугаалаан сөзү боттанзын дээш, Дээрги-Чаяакчының ынчаар болур кылып кааны ол-дур. ¹⁶ Бүгү израиль чон хаан оларны дыңнавайн барганын көргөш, аңаа: «Давид-биле бир баг болган бис бе, Иессейниң оглу-биле бир аай чүвүс барыл? Израильчилер, аалдарыңарже эеп чангыланар! Давидтиң салгалы бодунуң төрөл бөлүүн чагырзын!» – деп харыылаан. Израильчилер оон аалдарынче тарай берген. ¹⁷ А Ровоам чүгле Иудеяның хоорайларында чурттаан израильчилерни чагырып арткан.

^f12:2 Өске бурунгу сөзүглелде «Египетке артып калган» деп бижээн.

¹⁸Ровоам хаан чонче ажилчын күш даргазы Адонирамны айбылап чорудупкан, ынчалза-даа бүгү израильчилер ону даш-биле өлүр соп каапкан. А Ровоам *дайынчы тергезинче дүвү-далаш үне халааш, Иерусалимче дезе берген. ¹⁹Израильчилер ынчалдыр Давидтиң салгакчыларынга удур амгы үеге чедир үймээн үндүрүп турар.

²⁰Бүгү израильчилер Иеровоамның ээп келгенин дыңнап кааш, ону хуралче кыйгырып алгаш, бүгү Израильдиң хааны кылып алганнар. Давидтиң салгалынга чүгле Иуданың аймаа шынчы бооп арткан.

²¹Соломоннуң оглу Ровоам Иерусалимге келгеш, Израильдиң чонунга удур дайылдажып, бодунга хаанның чагырганы эгидип аарын шийтпирлээш, Иудеянын бүгү чонундан база Вениаминниң аймаандан 180 000 шилиндек шеригни чыып алган. ²²Ынчалза-даа Бурган Бодунуң кижизи Шемайяга сөзүн ажыдып: ²³⁻²⁴«Соломоннуң оглу, Иудеянын хааны Ровоамга, Иуда биле Вениаминниң бүгү аймак-чонунга база арткан чонга Дээрги-Чаяакчынын чугаалаан чүвезин дамчыт: боттарынарның ха-дуңмаңар израильчилер-биле чаалажып барбанар. Шуптунар бажыннарыңарже чана бериңер, чүге дээрге ол бүгү Мээн күзел-соруум ёзугаар болган-дыр» – дээн.

Олар Дээрги-Чаяакчынын сөзүн тооп дыңнааш, ооң аайы-биле чана бергеннер.

Иеровоамның чонну *дүрзү-бурганнарга мөгөеринче киригени

²⁵Иеровоам Эфрем дагларында Сихем хоорайны быжыглай тудуп алгаш, аңаа чурттай берген. Ол оон чоруткаш, Пенуэл хоорайны быжыглай тудуп алган.

²⁶Иеровоам сеткил-сагыжында мынча деп бодаан: «Чагырга Давидтиң салгалынче катап база шилчий берип боор-дур. ²⁷Бир эвес бо чон Иерусалимде Дээрги-Чаяакчынын *өргээзинче өргүл салып баарын уламчылаар болза, ооң сеткил-чүрээ бодунуң дээргизи, Иудеянын хааны Ровоамче эгли бээр. Олар мени өлүрүп кааш, Иудеянын хааны Ровоамче эгли бээрлер».

²⁸Улузу-биле сүмелешкеш, хаан ийи алдын бугажык кылып алгаш, чонга: «Ам Иерусалимче барган херээңер чок-тур; израиль чон, сени египет черден үндүрө берген Бурганың^g бо-дур» – дээн.

²⁹Ынчангаш оларның бирээзин Вефил хоорайга, а өскезин – Дан хоорайга тургузуп каан. ³⁰Ол чорук бачытка чедирген. Чон бугажыкка мөгөер дээш Данга чедир безин барып эгелээн.

³¹Иеровоам мөгөйишкин кылыр бедик черлер тудуп, чон аразындан Левийнин салгакчыларынга хамаарышпас улусту *Бурганның бараалгакчылары кылдыр томуйлап каан. ³²Ол сес айның он беште Иудеяда демдеглек турар байырлал ышкаш байырлал доктааткаш^h, Вефилде *өргүл салыр бедигээшке – кылып алган бугажыктарынга – өргүлдер салып турган. Ол Вефилге тудуп алганы

^g12:28 Азы: «Бурганнарын».

^h12:32 Мойсейнин хойлузун ёзугаар израиль чон чеди айның он бештен эгелээш, Чадырлар байырлалын демдеглек, байырлаар ужурлуг турган (Лев. 23:34 көр).

12:18 3 Хаан. 4:6; 5:14 12:20 Ос. 8:4 12:22 2 Чыл. 12:5, 15 12:25 Башт. 9:45

12:25 Башт. 8:17 12:27 Ы. х. к. 12:5-6

12:28 4 Хаан. 10:29; 17:16; 2 Чыл. 11:15; 13:8; Ос. 8:5-6; 10:5; 13:2 12:28 Хост. 32:4

бедик черлерге бараан болзун дээш, Бурганның бараалгакчыларын томуйлап каан. ³³ Израильчилерге байырлал доктаадып берип, бодунуң туразы-биле шилип алган хүнү – сес айның он беште Иероваам Вефилде тудуп алганы өргүл салыр бедигээшче чаагай чыттыг өргүл салыры-биле чоокшулап келген.

***Медээчинин Вефилге удур өттүр билген медеглели**

13 ¹Иероваам чаагай чыттыг чүүлдер кыпсыр дээш өргүл бедигээжинин чанынга турда, Дээрги-Чаяакчының сөзүн ёзугаар Иудеядан Вефилче Бурганның бир кижизи чедип келген. ²Ол кижиз Дээрги-Чаяакчының сөзүн ёзугаар *өргүл салыр бедигээшче алгырып эгелээн: «Өргүл бедигээжи! Өргүл бедигээжи! Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур: Давидтиң салгалындан оол төрүттүнер. (Ооң ады Иосия.) Ол бедик черлерде база сенде чаагай чыттыг чүүлдер кыпсып турар *бараалгакчыларны өргүл кылдыр сээң кырынга эккеп салыр. Кижиз сөөктерин сээң кырынга өрттедир!»

³Ол-ла үеде Бурганның кижизи улуска бадыткал демдээ берип: «Ону Дээрги-Чаяакчы медеглээн деп бадыткал демдээ бо-дур: бо өргүл салыр бедигээш буступ каар, а ооң хүлү тарай бээр» – дээн.

⁴Бурганның кижизинин Вефилде өргүл бедигээжинге чүнү чугаалаанын дыңнап кааш, Иероваам хаан өргүл бедигээжинден холу-биле олче айтып: «Ону тудуп алынар!» – деп дужааган.

Ынчалза-даа хаанның демги кижизе айыткан холу кадып калган, ол ону бодунче ээй тыртып шыдаваан. ⁵А өргүл бедигээжи Дээрги-Чаяакчының сөзүн дамчыткан Бурганның кижизинин бергени бадыткал демдээн ёзугаар буступ калган, ооң хүлү тарай берген.

⁶Хаан ынчан Бурганның кижизинге: «Бараан бооп турарың Дээрги-Чаяакчыга мени өршээр кылдыр чаннyp көр, мээң холум экирий берзин» – дээн.

Бурганның кижизиз Дээрги-Чаяакчыдан өршээл дилеп, чаннырга, хаанның холу экирий берип, ооң мурнунда дег кадык апарган. ⁷Хаан Бурганның кижизинге: «Мээң ордумче кады бараалы, чемненип, күш кирип ал, мен сенээ белек берейн» – дээн.

⁸А Бурганның кижизиз хаанга: «Бир эвес сен меңээ байлаанчың чартыын-даа берип турган болзунза, мен сээң-биле кады барбас ийик мен, бо черге аьш-чем-даа чивес, суг-даа ишпес ийик мен. ⁹Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөзү-биле меңээ: „Аьш-чем чиве, суг ишпе, келген оруун-биле эеп чанма“ – деп дужааган болгай» – деп харыылаан. ¹⁰Ынчангаш ол Вефилче келген оруу-биле эеп чанмас дээш, өске орук-биле чорупкан.

¹¹А Вефилге Бурганның бир кырган медээчизиз чурттап турган чүве-дир. Ооң оолдары келгеш, Бурганның кижизинин Вефилге ол хүн кылган бүгү чүвезин чугаалап бергеннер. Хаанга демги кижизинин чүү дээнин база дамчытканнар. ¹²Ачазы оолдарындан: «Ол кижиз кандыг орук-биле чоруй барды?» – деп айтырган.

Оолдары ачазынга Иудеядан келген Бурганның кижизинин чоруй барган оруун айтып бергеннер. ¹³Кырган медээчи оолдарынга: «Меңээ элчигенден эзертеп бериңер» – дээн.

Олар аңаа элчиген эзертеп бээрге, ол ону мунуп алгаш, ¹⁴ Бурганның демги кижизин сүрүп чорупкан. Ону дуб ыяш адаанга тып чеде бергеш, кырган медээчи: «Иудеядан келген Бурганның кижизи сен сен бе?» – деп айтырган.

Демгизи: «Ийе» – деп харыылаан.

¹⁵ Ынчан кырган медээчи аңаа: «Мээң бажыңымче киргеш, чемненип ап көрөм» – дээн.

¹⁶ А демгизи: «Мен сээң-биле кады дедир ээпкеш, бо черге аыш-чем-даа чип, суг-даа ижип шыдавас мен. ¹⁷ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөзү-биле меңээ: „Аңаа аыш-чем-даа чиве, суг-даа ишпе база ынаар чеде берген орууң-биле ээп чанма“ – деп чугаалап каан болгай» – деп харыылаан.

¹⁸ Кырган медээчи: «Мен база, сен ышкаш, Бурганның медээчизи-дир мен. Дээрги-Чаяакчының төлээзи меңээ Ооң сөзү-биле: „Ону бажыңынче дедир келдиртип ал – чемненип, сугдан ижип алзын“ – деп чугаалады» – дээн.

Кырган медээчи өскезин мегелепкен болган.

¹⁹ Иудея чурттуг кижии ооң-биле кады дедир ээп келгеш, ооң бажыңынга чемненип, суг ижип алган. ²⁰ Олар ам-даа чемненип олурда, демги кижини дедир келдиртип алган кырган медээчиге Дээрги-Чаяакчының сөзү ажыттынган. ²¹ Ол медээчи Иудеядан келген Бурганның кижизинге Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин ыткыр үн-биле дамчыткан: «Сен Дээрги-Бурган-Чаяакчының сөзүн тооп дыңнавайн, Ооң сеңээ берген айтышкынын үрэн-дир сен. ²² Сен ээп келгеш, Ооң сеңээ чемненирин, суг ижерин хоруп каан черге аыш-чем чип, суг ишкен-дир сен. Ынчангаш сээң мөчү-сөөгүңнү ада-өгбөнниң чевег-куюнга хөөржүтпес».

²³ Иудея чурттуг Бурганның кижизи чемненип, суксун ижип аарга, ону дедир эккелген медээчи аңаа элчиген эзертеп берген. ²⁴ Ол кижии хоорайдан чорупкан, а орук ара аңаа арзылаң таварышкаш, үзерлеп каапкан. Ооң мөчү-сөөгү орукта октаттына берген чыткан, а элчиген биле арзылаң ооң чанынга турган. ²⁵ Олап эртип чыткан улус черде чыдар мөчү-сөөк биле ооң чанында турар арзыланны көрүп кааш, кырган медээчинин чурттап турар хоорайынга ол дугайында барып чугаалааннар. ²⁶ Демги кижини оруктан эгилдирипкен медээчи ол чугааны дыңнап кааш: «Ол болза Дээрги-Чаяакчының сөзүн тооп дыңнаваан Бурганның кижизидир. Дээрги-Чаяакчы ону Бодунуң аңаа медеглээн сөзүн ёзугаар арзыланга каап бээрге, араатан ону үзерлеп, өлүрүп каан-дыр» – дээн.

²⁷ Кырган медээчи оолдарыңга: «Меңээ элчигенден эзертеп бериңер» – дээрге, олар эзертеп күүсеткеннер.

²⁸ Медээчи чорупкаш, орукта чыдар мөчү-сөөктү тып алган; ооң чанында элчиген биле арзылаң турар болган. Арзылаң мөчү-сөөктү-даа чивээн, элчигенни-даа үзерлевээн бооп-тур. ²⁹ Кырган медээчи Бурганның кижизинин мөчү-сөөгүн көдүргеш, элчигенче салып алгаш, ажыын ажып ыглап, ажаап каар дээш бодунуң хоорайынче аппаратан. ³⁰ Мөчү-сөөктү ол бодунуң ада-өгбезинин чевег-куюнче салып кааш, ооң ажыын ажып ыглап: «Хөөкүй дунмамны аар!» – деп турган.

³¹ Орнукушудулга соонда, ол бодунуң оолдарыңга: «Мен өлүп каарымга, Бурганның кижизин ажааган чевег-куйга мени ажаап, ооң сөөгүнүң чанынга мээң сөөгүмнү тудуп каар силер. ³² Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының айтышкынын

эзугаар ооң Вефилде өргүл салыр бедигээш дугайында база Самариянын хоорайларында мөгөйишкин кылыр бүгү бедик черлер дугайында чугаалаан сөзү ыяап-ла бүдөр ужурлуг» – дээн.

³³ Ол болуушкун соонда безин Иеровоам бодунуң бузут-бактыг оруундан өскээр эгбээн. Ол мөгөйишкин кылыр бедик черлерге Бурганның бараалгакчылары кылдыр чон аразындан таварышкан-на кижилерни томуйлаарын уламчылап, бараан болурун күзээн кижини-ле бедик черлерде Бурганның бараалгакчызы кылып каап турган. ³⁴ Ол бачыт Иеровоамның ук-салгалын буураашкына база чырык чер кырынга турбас кылдыр узуткатгыраына чедирген.

Иеровоамның оглунуң өлгени

14 ¹ Ол үеде Иеровоамның оглу Авия аарый берген. ² Иеровоам кадайына мынча дээн: «Барып, улус сени Иеровоамның кадайы деп танывас кылдыр солуй кеттингеш, Силомче чорувут. Ында *Бурганның медээчизи Ахия – мээң бо чоннуң хааны апаарымны баш бурунгаар чугаалаан кижиде бар. ³ Чоруурда, хол куруг эвес, он хлеб, элээн каш боова болгаш доңгажыгаш ишти ары чигири ап алгаш, медээчиге баар сен. Ол сеңээ оглувустуң канчап баарын чугаалап бээр».

⁴ Иеровоамның кадайы ашааның чугаалаанын эзугаар кылып, Силомда Ахияның бажынычче чорупкан. А Ахия кыраанындан согураып, чүве көрбестей берген турган. ⁵ Дээрги-Чаяакчы аңаа: «Дыңна даан, Иеровоамның кадайы аарый берген оглунуң дугайында сенден айтырар дээш кел чыдыр. Сен аңаа ынча деп база мынча деп харыылаар эвес сен бе. Келгеш, ооң кадайы өске херээжен бооп баажыланырдыр» – дээн.

⁶ Ахия эжик аксында демги херээженниң базымнарының даажын дыңнап кааш: «Иеровоамның кадайы, кирип кел. Чүге солуй кеттинип алганың ол? Менде сеңээ багай медээлер бардыр. ⁷ Иеровоамга Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин барып дамчыт:

„Мен сени карачал чон аразындан депшидип, Мээң израиль чонумнун чагырыкчызы кылып кагдым. ⁸ Мен Давидтиң үре-салгалындан чагырганы хунаап алгаш, сеңээ берип кагдым, ынчалза-даа сен Мээң чалчам Давид ышкаш эвестир сен. А ол болза Мээң айтышкыннарымны күүседип, бүгү чүрээ-биле Мени эдерип, Мээң мурнумга чүгле эки чүвени кылып чораан болгай. ⁹ Сээн мурнунда турган бүгү хааннарга көөрдө, хөй бузутту үүлгеттиң. Сен бодунга өске бурганнар, шуткумал *дүрзү-бурганнар кылып ап, Мээң киленим кывыстың, а Мени артыңче октаптың. ¹⁰ Ынчангаш Мен сээң үре-салгалыңче айыыл-халап ыдар мен. Иеровоамдан укталган эр кижиде бүрүзүн – Израильде кул-даа, хостугдаа¹ кижини – кыра шаап каар мен. Сээң үре-салгалыңны, өдек-бокту когун үзе өрттедири дег, өрттедиптер мен. ¹¹ Иеровоамга хамааржыр улустан хоорайга өлүп каар кижини ыттар чиптер, а хову-шөлгө өлүп каар кижини дээрниң куштары соктап чиптер“.

¹14:10 Азы: «Аныяк-даа, улуг-даа».

13:34 3 Хаан. 14:10 14:2 Ис. 18:1 14:2 3 Хаан. 11:29-31 14:3 1 Хаан. 9:7-8

14:7 3 Хаан. 16:2 14:8 3 Хаан. 11:31 14:9 3 Хаан. 12:28 14:9 Иез. 23:35

14:10 Ы. х. к. 32:36 14:10 3 Хаан. 15:29; 21:21; 4 Хаан. 9:8 14:11 3 Хаан. 16:4; 21:24

¹² А сен чана бер. Хоорайга будун бастынары билек, оглун өлүп каар. ¹³ Бүгү Израиль ооң ажыын ажып ыглап, ажаап каар. Иеровоамның үре-салгалындан чүгле ону чевег-куйга хөөржүдөр, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы Иеровоамның улузундан чүгле ол оолда бир-ле эки чүүл көргөн-дир. ¹⁴ Дээрги-Чаяакчы Бодунга Израильди чагырар өске хаанны депшиди аар. Ол хаан Иеровоамның ук-салгалын кыргып-хыдыыр; ол хүн бо келген-дир. ¹⁵ Дээрги-Чаяакчы Израильди узуткап каар, чон ынчан шапкын агымда чайганган кулузун дег боор. Ол израиль чонну ооң ада-өгбезинге бергени эки черден тура тыртып, Евфрат хемниң ындынга тарадып кааптар, чүгө дээрге олар *Ашера бурганга адагаштар тураскааткаш, Дээрги-Чаяакчыны хорадаткан-дыр. ¹⁶ Израильди Ол Иеровоамның бодунуң үүлгеткени база ооң израильчилерни үүлгедир кылдыр элзеткени бачыгтары дээш садыптар».

¹⁷ Иеровоамның кадайы туруп келгеш, Тирца хоорайже дедир чорупкан. Ол бодунуң ордузунуң эргинин артай базары билек, оглу өлүп калган. ¹⁸ Бодунун чалчазы Ахия медээчини дамчыштыр Дээрги-Чаяакчының чугаалаан сөзүн ёзугаар бүгү израильчилер оолдун ажыын ажып ыглажып, ажаап кааннар.

¹⁹ Иеровоамның өске ажил-херектери, ооң чорудуп турган дайыннары болгаш канчаар чагырып турганы Израильдиң хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ²⁰ Ол чээрби ийи чыл хааннааш, өгбелериниң соондан өске оранче чоруй барган. Ооң оглу Надав ачазының орнунга хаан апарган.

Ровоам – Иудеяның хааны

(2 Чыл. 12:1-2, 9-16)

²¹ Соломоннуң оглу Ровоам Иудеяга хааннап турган. Ол дөргөн бир харлыында хаан апаргаш, Дээрги-Чаяакчының Израильдиң бүгү аймактарындан Бодунуң алдар-адын аңаа тургузар дээш шилип алган хоорайы Иерусалимге он чеди чыл дургузунда чагырган. Ооң авазы Наама дээр аммон херэежен турган чүве-дир.

²² Иудеяның чону Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган. Олар үүлгеткен бачыгтары-биле Дээрги-Чаяакчыны боттарының ада-өгбезинден арттыр хордадып алганнар. ²³ Олар мөгейишкин кылыр бедик черлер, даш көжээлер база бедик тей бүрүзүнге-ле, саглагар ыяш адаанга-ла Ашера бурганга тураскааткан адагаштар тургузуп алганнар. ²⁴ Ол чуртка дүрзү-бурганнар өргээлеринге самын-садар кижилер безин бар апарган. Улус-чон Дээрги-Чаяакчының израильчилернин мурнундан үндүр сывырыпканы чоннарның бүгү чүдек-бужар чаңчылдарын үлегерлеп ап, ынчаар кылып турган.

²⁵ Ровоамның чагыргазының бешки чылында Египеттиң хааны Сусаким Иерусалимче халдап келген. ²⁶ Ол Дээрги-Чаяакчының *өргээзиниң база хаанның ордузунуң эртине-байлаан алгаш барган. Сусаким бүгү чүвени, ооң иштинде Соломоннуң кылып каан бүгү алдын дозуг-камгалалдарын ап алган. ²⁷ Ровоам хаан оларның орнунга хүлер дозуг-камгалалдар кылгаш, хаанның ордузунче кирер черде турар камгалакчы шериглер *баштыңнарынга хүлээдип берген. ²⁸ Хаан Дээрги-Чаяакчының өргээзинче бар чыткан санында-ла, камгалакчы шериглер

ол дозуг-камгалалдарны тудуп алган кады чоруур, а оон оларны таңныылдар өрээлинче дедир аппаар турган.

²⁹Ровоамның өске ажил-херектери болгаш ооң кылган бүгү чүвези Иудеяның хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ³⁰Ровоам биле Иеровоамның аразынга үргүлчүлээшкенин дайын чоруп турган. ³¹Ровоам өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону Давидтин Хоорайынга, ада-өгбезиниң чанынга ажаап каан. Ооң аммон сөөк авазын Наама дээр турган. Ровоамның оглу Авиям ачазының орнунга хаан апарган.

Авиям – Иудеяның хааны

(2 Чыл. 13:1–14:1)

15 ¹Наваттың оглу Иеровоамның хааннаашкынының он сески чылында Авиям^j Иудеяның хааны апарган. ²Ол Иерусалимге үш чыл хааннаан. Ооң авазы Авессаломдан укталган Мааха турган. ³Авиям ачазының ооң мурнунда үүлгедип турган бүгү бачыттарын өтүнүп үүлгедип турган, ооң чүрээ, өгбези Давидтин чүрээ дег, Бурганы Дээрги-Чаяакчыга бүрүнү-биле бердинмээн болган. ⁴Ындыгдаа болза, Давидтин Бурганы Дээрги-Чаяакчы Давидти бодааш, Иерусалимге аңаа чырыткыны берген – ооң салгакчызын өрү көдүрүп, Иерусалимни быжыглап каан. ⁵Чүгө дээрге Давид Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чүүлдү кылып, хет Урия-биле болган чүүлдү санаваас болза, назынының дургузунда Ооң аңаа дужааган бүгү чүвезинден өскээр барып көрбээн.

⁶Авиямның назынының дургузунда Ровоам биле Иеровоам хааннарның аразынга эгелээн дайын уламчылап келген. ⁷Авиямның өске ажил-херектери, ооң кылган бүгү чүвези Иудеяның хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. Ооң биле Иеровоамның аразынга дайын чоруп турган. ⁸Авиям өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону Давидтин Хоорайынга ажаап каан. Ооң оглу Аса ачазының орнунга хаан апарган.

Аса – Иудеяның хааны

(2 Чыл. 14:2-5; 15:16–16:14)

⁹Израильдин хааны Иеровоамның чагыргазының чээрбиги чылында Аса Иудеяның хааны апарган. ¹⁰Ол Иерусалимге дөргөн бир чыл хааннаан. Ооң кырган-авазы^k Авессаломдан укталган Мааха турган.

¹¹Аса, өгбези Давид ышкаш, Дээрги-Чаяакчының мурнунга таарымчалыг чүүлдерни кылып турган. ¹²Ол *дүрзү-бурганнар өргээлеринге самын-садар кижилерни чурттан үндүр сывырып, ада-өгбезиниң кылып кааны бүгү дүрзү-бурганнарны чайладып каапкан. ¹³Ол бодунуң кырган-авазы Мааханың кадын адын безин *Ашера бурганга тураскааткан чүдек-бужар адагаш тургузуп алганы дээш казып каапкан. Аса ооң ол адагажын одуруп каапкаш, Кедрон шынаазынга

^j15:1 Авиям – бо хаанның «Мээң адам – Далай» дээн уткалыг адын Чылдар демдегелениң ийиги номунда «Мээң адам – Дээрги-Чаяакчы» дээн уткалыг Авия деп бижип турар (2 Чыл. 13:1 көр).

^k15:10 Азы: «Ооң авазы». Өске бурунгу сөзүглелде «Мааха» эвес, «Ана» деп атты бижээн.

өрттедипкен. ¹⁴ Мөгөйишкин кылыр бедик черлерни Аса узуткаваан-даа болза, ооң чүрээ бүгү назынында Дээрги-Чаяакчыга бүрүнү-биле бердинген турган. ¹⁵ Ол Дээрги-Чаяакчының *өргээзинче ачазының база бодунуң Аңаа бараалгаткан белектерин: алдын-мөңгүннү, эдилелдер, саваларны эккелген.

¹⁶ Аса биле Израильдин хааны Ваасаның аразынга оларның хааннап келген бүгү үезинде дайын чоруп келген. ¹⁷ Израильдин хааны Вааса Иудеяга удур тулчуп үнгөш, иудей хаан Асаның черинден кымнын-даа үнерин база ынаар кымнын-даа кирерин болдурбас дээш, Рама хоорайны быжыглап эгелээн. ¹⁸ Аса ынчан Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң база хаанның ордузунуң эртине шыгжамырларында артып калган бүгү алдын-мөңгүннү ап алгаш, чалчаларынга хүлээдип бергөш, оларны Хезионнуң оглунуң оглу, Тавримоннуң оглу, Дамаскыда дүжүлгеде саадаан арамей хаан Венададче чорудуп, сөс ыткан: ¹⁹ «Бистиң адаларывыстың аразынга дег, бис ийиниң аравыска база эвилел турзун. Көр даан, мен сеңээ белек кылдыр алдын-мөңгүн чорудуп бердим. Израильдин хааны Вааса мээң черимден ырап чоруй баар кылдыр, барып, ооң-биле эвилелини күш чок болдуруп көрөм».

²⁰ Венадад Аса хаанның саналы-биле чөпшээрешкеш, бодунуң шериг *баштыңнарын Израильдин хоорайларынга удур чорудупкан. Олар Ийон, Дан болгаш Авел-Бет-Мааха хоорайларны, Киннереттин бүгү девискээрин база Неффалимниң бүгү черин хоозурадып каапкан. ²¹ Вааса ол дугайында дыңнап кааш, Раманы быжыглап тударын соксаткаш, Тирца хоорайже ээп келген. ²² А Аса хаан бүгү иудейлерни, чангыс-даа кижилер уттуп кагбайн чыыптарга, олар Рамадан Ваасаның аңаа тудуг кылып турган ыяш-дажын алгаш барганнар. Аса ол ыяш-даш-биле Вениаминниң черинде турар Гива хоорайны болгаш Мицпа хоорайны быжыглап алган.

²³ Асаның бүгү өске ажыл-херектери, ооң бүгү өндүр улуг чоруктары, кылган бүгү чүвези болгаш тудуп каан хоорайлары Иудеяның хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. Чүгле кырый бээрге, ооң буттары аарып турган. ²⁴ Аса өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону оларның чанынга, өгбези Давидтин Хоорайында ажаап каан. Ооң оглу Иосафат ачазының орнунга хаан апарган.

Надав – Израильдин хааны

²⁵ Иеровоамның оглу Надав Иудеяның хааны Асаның чагыргазының ийиги чылында Израильдин хааны апаргаш, ону ийи чыл чагырган. ²⁶ Ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип, ачазының оруктарын эдерип, ооң Израиль үүлгетсин дээш, элзедип кирип каан бачыдын база өттүнүп кылып турган.

²⁷ Иссахарның аймаандан үнгөн Ахияның оглу Вааса деп кижилер Надавка удур сүлчээ кылгаш, ону Гиветон деп филистим хоорайга, кажан Надав база бүгү израильчилер ол хоорайны бүзээлеп турда, өлүрүп каан. ²⁸ Иудеяның хааны Асаның чагыргазының үшкү чылында Вааса Надавты чок кылып кааш, ооң орнунга хаан апарган.

²⁹ Чаа-ла чагырып эгелээш, Вааса Иеровоамның бүгү ук-салгалын кыра шаап каапкан. Ол Иеровоамның үре-салгалындан кымны-даа дириг арттырбайн, Бодунун чалказы, Силом чурттуг Ахияны дамчыштыр Дээрги-Чаяакчының чугаалаан сөзүн ёзугаар, шуптузун узуткап каапкан. ³⁰ Ол бүгү узуткаашкын Иеровоамның бодунун үүлгеткен бачыттары дээш, ооң Израиль үүлгетсин дээш элзедип кирип каан бачыттары дээш база ооң Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыны килеңнеткени дээш болган.

³¹ Надавтың өске ажыл-херектери, ооң кылган бүгү чүези Израильдин хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ³² Аса биле Израильдин хааны Ваасаның аразынга оларның хааннап турган бүгү үезинде дайын чоруп келген.

Вааса – Израильдин хааны

³³ Иудеяның хааны Асаның чагыргазының үшкү чылында Ахияның оглу Вааса Тирца хоорайга бүгү Израильдин хааны апаргаш, чээрби дөрт чыл чагырган. ³⁴ Ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип, Иеровоамның оруктарын эдерип, ооң Израиль үүлгетсин дээш, элзедип кирип каан бачыдын база өттүнүп кылып турган.

16 ¹ Ананийниң оглу Иеху деп кижиге Дээрги-Чаяакчы Ваасага хамаарышкан Бодунун сөзүн ажыдып: ² «Мен сени доозун-довурактан алгаш, Мээң израиль чонумнун чагырыкчызы кылдыр депшидип кагдым, а сен Иеровоамның оруун эдерип, Мээң израиль чонумну бачыт үүлгедиринче элзедип каарыңга, олар Мени боттарының бачыттары-биле килеңнедип турду. ³ Вааса, Мен сени, сээң үре-салгалыңны өрттедиптер мен. Наваттың оглу Иеровоамның ук-салгалы-биле кылган чүвемни сээң ук-салгалың-биле база кылыр мен. ⁴ Ваасаның салгалындан хоорайга өлүп каар кижини ыттар чиптер, а ооң улузундан хову-шөлге өлүп каар кижини куштар соктап чиптер» – деп чугаалаан.

⁵ Ваасаның өске ажыл-херектери, ооң кылган бүгү чүези болгаш өндүр улуг чоруктары Израильдин хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ⁶ Вааса өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону Тирцага ажаап каан. Ооң оглу Ила ачазының орнунга хаан апарган.

⁷ Дээрги-Чаяакчы Ваасага база ооң үре-салгалынга хамаарышкан Бодунун сөзүн, оон Дээрги-Чаяакчының мурнунга үүлгеткен бүгү бачыды дээш, Ананийниң оглу Иехуну дамчыштыр чугаалаан турган. Чүге дээрге Вааса Иеровоамның үре-салгалын өттүнүп кылып турган херектери-биле база ооң ук-салгалын узуткааны-биле Дээрги-Чаяакчыны хорададып алган чүве-дир.

Ила – Израильдин хааны

⁸ Иудеяның хааны Асаның чагыргазының чээрби алдыгы чылында Ваасаның оглу Ила Израильдин хааны апаргаш, Тирцага ийи чыл чагырган.

⁹Иланың дүжүмөттериниң бирээзи, *дайынчы тергелерниң чартык кезээн башкарып турган Зимри дээрзи аңаа удур сүлчээ кылган. Кажан Ила Тирцага ордузунуң башкарыкчызы Арсаның бажыңынга арагалап турда, ¹⁰Зимри кирип келгеш, ону өлүрүп каан. Ынчан Иудеяның хааны Асаның чагыргазының чээрби чедиги чылы турган. Зимри Иланың орнунга хаан апарган. ¹¹Чаа-ла чагырып эгелээш, Зимри Ваасаның бүгү өг-бүлезин кыра шаап каапкан, чаңгыс-даа эр кижини – ооң төрелдерин-даа, эштерин-даа – дириг арттырбаан. ¹²Зимри Ваасаның бүгү үре-салгалын Дээрги-Чаяакчының Ваасага хамаарыштыр Бодунуң чалчазы Иеху *медээчини дамчыштыр чугаалаан сөзүн ёзугаар узуткап каапкан. ¹³Ол бүгү узуткашкын Ваасаның, ооң оглу Иланың боттарының үүлгеткен бачыттары дээш, оларның Израиль үүлгетсин дээш, элзедип киирген бачыттары дээш база Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыны хоозун *дүрзү-бурганнары-биле килеңнеткени дээш болган.

¹⁴Иланың өске ажыл-херектери, ооң кылган бүгү чүвези Израильдин хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген.

Зимри – Израильдин хааны

¹⁵Иудеяның хааны Асаның чагыргазының чээрби чедиги чылында Зимри Тирцага хааннап эгелээш, чүгле чеди хүн чагырган. Израиль шериг ол үеде филистим хоорай Гивветонну бүзээлеп турган чүве-дир. ¹⁶Шериг турлаанда израильчилер Зимриниң сүлчээ кылгаш, хаанны өлүрүп каанын дыннааш, ол-ла хүн шериг баштыңы Омрини Израильдин хааны кылдыр чарлапканнар.

¹⁷Ооң соонда Омри болгаш ооң-биле кады бүгү израильчилер Гивветондан чоруй баргаш, Тирцаны бүзээлеп алганнар. ¹⁸Зимри хоорайның эжелеттиргенин көрүп кааш, хаанның ордузунуң иштики быжыглалдыг өрээлдеринче кире бергеш, ордуну өрттедикеш, өлүп калган. ¹⁹Ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгеткени дээш база Иеровоамның оруун эдерип – ооң Израиль үүлгетсин дээш, элзедип киирген бачыттарын өтүнүп кылып турганы дээш өлүп калган.

²⁰Зимриниң өске ажыл-херектери болгаш ооң кылган сүлчээзи Израильдин хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген.

Омри – Израильдин хааны

²¹Ынчан Израильдин чону ийи кезекке үстү берген: бир чарты Гинаттың оглу Тивнийни хаан кылып аар дээш деткип турган, а өске чарты Омрини деткээн. ²²Омриниң талазында чон Гинаттың оглу Тивнийниң талазында чондан күштүг болган. Тивний өлүп калган, а Омри хаан апарган. ²³Иудеяның хааны Асаның чагыргазының үжен бирги чылында Омри Израильдин хааны апаргаш, он ийи чыл дургузунда, ооң иштинде Тирцага алды чыл, чагырган. ²⁴Омри Семир деп кижиден аңаа хамааржыр тейни ийи талант¹ мөңгүн-биле садып алгаш, аңаа хоорай туткаш, ону ол тейниң ээзи турган Семирниң ады-биле Самария деп адап каан.

¹16:24 Ийи талант – алдан ажыг килограммга деңнежир.

²⁵ Омри Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип, ооң мурнундагы бүгү хааннардан хөй бачытты кылып турган. ²⁶ Ол Наваттың оглу Иеровоамның бүгү оруктарын эдерип, ооң Израиль үүлгетсин дээш, элзедип киирген бачыттарын өттүнүп кылып, хоозун дүрзү-бурганнары-биле Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыны килеңнедип турган.

²⁷ Омриниң кылган өске ажил-херектери, ооң маадырлыг чоруктары Израильдин хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ²⁸ Омри өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону Самарияга ажаап каан. Ооң оглу Ахав ачазының орнунга хаан апарган.

Ахав – Израильдин хааны

²⁹ Иудеяның хааны Асаның чагыргазының үжен сески чылында Омриниң оглу Ахав Израильге хааннап эгелээш, Израильди ооң найысылалы Самарияга чээрби ийи чыл чагырган. ³⁰ Омриниң оглу Ахав Дээрги-Чаяакчының мурнунга бачытты ооң мурнундагы бүгү хааннардан-даа арттыр үүлгеткен. ³¹ Ахавка Наваттың оглу Иеровоамның кылып чораан бачыттарын өттүнүп үүлгедири четпес болган. Ол Сидоннуң хааны Этваалдың уруу Иезавелди кадай кылдыр ап алгаш, *Ваал бурганга бараан болуп, мөгейип эгелээн. ³² Ахав Ваалдың *өргээзин Самарияга тудуп бергеш, анаа *өргүл салыр бедигээш тургузуп каан. ³³ Ол *Ашера бурганга адагаштар тураскаадып каан база Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыны Израильдин ооң мурнундагы бүгү хааннарындан арттыр хорададып турган.

³⁴ Ахавтың чагырган үезинде Вефил чурттуг Ахиил деп кижии Иерихон хоорайны катап тудуп каан. Ол кижии хоорайның таваан салып каарга, ооң дун оглу Авирам чок апарган, а хаалгазын тургузуп каарга, хеймер оглу Сегув чок апарган. Нуннуң оглу Иисусту дамчыштыр Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ынчалдыр боттанган.

Илияның кандаашкын болурун баш бурунгаар медеглээни

17 ¹ Галаадта Тешви чурттуг Илия деп кижии Ахавка: «Бараан болуп турарым Израильдин дириг Бурганы Дээрги-Чаяакчының адындан чарлап тур мен: чүгле мээң сөзүм-биле болур дээрден башка, бо каш чылда маңаа шалың-даа дүшпес, чаъс-даа чагбас» – дээн.

² Оон Илияга Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөзүн ажыдып: ³ «Моон чорупкаш, чөөн чүкче барып, *Иордан хемниң ындында Хорат деп хемчигештин чанынга чаштына бер. ⁴ Сугну хемчигештен ижер сен, а сени чем-биле хандыраарын Мен кускуннарга дужаап каар мен» – деп чугаалаан.

⁵ Илия Дээрги-Чаяакчының аңаа чугаалаанын ёзугаар кылган. Ол Иорданның ындында Хорат деп хемчигешче чоруй баргаш, аңаа артып калган. ⁶ Кускуннар Илияга эртен, кежээ далган-тараа биле эът эккеп берип турган, а сугну ол хемден узуп ижип турган.

Сарепта чурттуг дулгуяк херээжен

⁷Элээн үе эрткен соонда, ол хемчигеш соглуп калган, чүге дээрге чуртка чаъс чагбастай берген. ⁸Ынчан *медээчиге Дээрги-Чаяакчының сөзү ажыгттынган: ⁹«Ам Сидон черде Сарепта хоорайже чорупкаш, аңаа чуртта. Мен бир дулгуяк херээженге сени чем-биле хандыраарын дужаап каан мен».

¹⁰Илия Сарептаже чорупкан. Ол хоорай хаалгазынга кээрге, ында бир дулгуяк херээжен ыяш чыып турган. Илия ону: «Хөй эвес сугдан аякка куткаш, меңээ эккеп берем» – деп кый депкен.

¹¹Херээжен кижиге суг ап бар чорда, медээчи ону катап база: «Меңээ кескинди хлебтен база эккеп берем» – деп кый дээн.

¹²«Дириг Дээрги-Бурган-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен – деп, демги херээжен харыылаан, – Менде хлеб чогул, а чүгле ыяш деспиде кош адыш ишти далган биле донгада хөй эвес олива үзү бар-дыр. Одаар ийи токпак ыяш ап алгаш, барып, ол далгандан оглумга база бодумга чем белеткеп чиир бис. Ол чем төнерге, өлүр бис ыйнаан».

¹³Илия аңаа: «Кортпа, бажыңыңче баргаш, чугаалааның ызугаар кыл. А баштай ол-ла далгандан меңээ бичии боовадан быжыргаш, эккеп бер. Ооң соонда бодунга база оглунга чемден кылып аар сен. ¹⁴Чүге дээрге Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы: „Мээң черже чаъс чагдырар хүнүмге чедир деспиде далган төнмөс, донгада үс эвээжевес“ – деп тур» – дээн.

¹⁵Ол херээжен барып, Илияның чугаалаанын ызугаар кылган. Хөй хүннер дургузунда ол боду-даа, ооң өг-бүлөзи-даа, Илия-даа чиир аыш-чемниг турган. ¹⁶Дээрги-Чаяакчының Илияны дамчыштыр чугаалаан сөзүн ызугаар деспиде далган-даа төнмээн, донгада үс-даа эвээжевээн.

¹⁷Элээн үе эрткенде, бажың ээзи херээженниң оглу аар арааш, баксырап, шуут тынмайн барган. ¹⁸Ынчан дулгуяк херээжен Илияга: «Силерде меңээ удур чүү барыл, Бурганның кижизи? Силер мээң оглумну өлүрүп, бачыттарымны меңээ сагындырар дээш келгениңер ол бе?» – дээн.

¹⁹Илия аңаа: «Оглуңну меңээ эккел» – деп харыылаан. Оолду ол авазының холундан ап алгаш, бодунуң чурттап турганы үстүкү өрээлче көдүрүп үндүрө бергеш, орнунга чыттырып каан. ²⁰Оон ол Дээрги-Чаяакчыны кыйгырып: «Дээрги-Чаяакчы Бурганым, таанда-ла Сен бажыңыңда чурттап турарым дулгуяк херээженниң оглун өлүрүп кааптып, аңаа безин айыыл таварыштыраарың ол бе?» – деп мөргээн. ²¹Илия оолдуң кырынче үш катап чыдыштып, Дээрги-Чаяакчыны кыйгырып: «Дээрги-Чаяакчы Бурганым! Бо оолдуң амы-тыны мага-бодунче эеп келзин!» – деп мөргээн.

²²Дээрги-Чаяакчы Илияның дилеглиг *мөргүлүн дыңнап каан. Оолдуң амы-тыны ооң мага-бодунче эеп кээрге, ол дирли берген. ²³Илия оолду көдүрүп алгаш, бодунуң үстүкү өрээлинден бадыра бергеш, ооң авазыңга хүлээдип: «Көр даан, оглуң дириг-дир!» – дээн.

²⁴ Демги херээжен Илияга: «Ам ылап-ла билдим: силер Бурганның кижизи-дир силер, Дээрги-Чаяакчының силерни дамчыштыр чугаалаан сөзү шынныг-дыр!» – дээн.

Илия биле Авдий

18 ¹ Үр үе эрткенде, кандаашкынның үшкү чылында, Дээрги-Чаяакчы Илияга Бодунуң сөзүн ажыдып: «Ахавка барып көстүп көр. Мен черже чаъстан чагдырыптар мен» – деп чугаалаан. ² Илия Ахав-биле ужуражыр дээш чорупкан.

Ол үеде Самарияга коргунчуг аш болуп турган. ³ Ахав бодунуң хаан ордузунун башкарыкчызы Авдийни кыйгыртып алган. (Авдий болза Дээрги-Чаяакчыны ханы хүндүлээр, Аңаа мөгеер кижичүве-дир. ⁴ Кажан Иезавел Дээрги-Чаяакчының *медээчилерин узуткап турда, Авдий чүс медээчини ийи куй иштинге – бирээзингеле бежен кижини – чажырып алгаш, оларны аъш-чем, суг-биле хандырып турган.) ⁵ Ахав Авдийге: «Чуртта бүгү суг баштарын, хем-сугларны барып эргип көр. Аъттарывыс, элчигеннеривис чемгерер оът-сиген тып аар чадавас бис. Ынчан оларны сокпайн арттырып аар бис» – дээн.

⁶ Олар эргип көөр дээн черин аразында үлежип алган. Ахав бир талазынче, Авдий – өске талазынче чорупкан. ⁷ Авдий орукка чорда, аңаа Илия ужуражы берген. Авдий ону танып кааш, черге чедир мөгейип: «Мээң дээргим Илия боор силер аа?» – дээн.

⁸ Демгизи аңаа харыылап: «Ийе, мен-дир мен. Ээңге: „Илия мында-дыр“ – деп барып чугаала» – дээн.

⁹ Авдий мынча дээн: «Мен кандыг бачыт үүлгеттим? Чалчаңар мени өлүрүп каар кылдыр Ахавтың холунга чүге хүлээдириңер ол? ¹⁰ Дириг Бурганыңар Дээрги-Чаяакчының ады-биле дангыраглап тур мен: ээмниң силерни диледип, улус ытпааны чон-даа чок, күрүне-даа чок. Бир күрүне азы чон силерни ында чок деп дыңнадырга, дээргим олардан силерни тып чадап каанының дугайында дангырак ап турду. ¹¹ А ам силер: „Ээңге: ‘Илия мында-дыр’ – деп барып чугаала“ – дээр-дир силер. ¹² Мен силерни каапкаш баарымга, Дээрги-Чаяакчының *Сүлдези силерни мээң билбезим черже алгаш барза канчаар. Мен Ахавка барып дыңнадыптарымга, ол силерни тыппайн баар болза, мени өлүрүп-ле каай. А мен, силерниң чалчаңар, аныяамдан-на Дээрги-Чаяакчыга мөгеер кижичү мен. ¹³ Кажан Иезавел Дээрги-Чаяакчының медээчилерин өлүрүп турда, чүнү кылганымны улус мээң дээргим силерге чугаалавады бе? Мен чүс медээчини ийи куйга – бирээзингеле бежен кижини – чажырып алгаш, оларны аъш-чем, суг-биле хандырып турдум. ¹⁴ А ам силер меңээ „Ээңге: ‘Илия мында-дыр’ – деп барып чугаала“ – дээр-дир силер. Ол мени өлүрүп каар деп билиңер!»

¹⁵ Илия: «Бараан болуп турарым дириг, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының ады-биле дангыраглап тур мен: бөгүн Ахавтың мурнунга турар мен!» – дээн.

Илия болгаш *Ваал бурганның медээчилери

¹⁶ Авдий Ахавка барып ужурашкаш, Илияның дугайында чугаалаарга, Ахав Илияга уткуштур чорупкан. ¹⁷ Ону көрүп кааш, хаан: «Сен сен бе? Израильче хай-халап халдаткан кижиги сен сен бе?» – деп айтырган.

¹⁸ Илия: «Израильче хай-халапты мен халдаптадым – деп харыылаан. – Дээрги-Чаяакчының айтышкыннарынга чагыртпастан, Ваалдың дүрзүлөринге мөгөйип тургаш, сен база сээң төрөл бөлүүң халдаткан силер. ¹⁹ Ам улустан айбылапкаш, бүгү израиль чонну Кармил дагга меңээ чыып бер. Иезавелдин чөмгерип турар улусун – Ваал бурганның 450 медээчизин, *Ашера бурганның 400 медээчизин ынаар эккел».

²⁰ Ахав бүгү израильчилерге чыгыр дугайында сөс чедирер улус чорудуп, ол медээчилерни Кармил дагга чыыпкан. ²¹ Илия чон мурнунче үнүп келгеш: «Чежеге чедир ийи чүдүлгө аразыңга чайгылып кээр силер? Бир эвес эзулуг Бурган – Дээрги-Чаяакчы болза, Ону эдериңер, а бир эвес Ваал болза, Ваалды эдериңер» – дээн.

Чон харыы кылдыр чүнү-даа ыыттаваан. ²² Илия ынчан оларга мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчының медээчилеринден мен чааскаан арткан-дыр мен, а Ваалдың медээчилери 450 кижиги-дир. ²³ Биске ийи бугажыктан эккеп берзин. Оон олар бир бугажыктан шилип алгаш, кезектей одура шапкаш, ыяштарже салып алзын, ынчалза-даа от кывыспазын. Мен база өске бугажыкты өргүүрү-биле белеткеп, ыяштарже салып алың, ынчалза-даа от кывыспас мен. ²⁴ Силер ынчан боттарынарның бурганыңар адын кыйгырар силер, а мен Дээрги-Чаяакчының адын кыйгырар мен. От кыпсып харыылаар Бурган – эзулуг Бурган ол болур».

Бүгү чон: «Ындыг-дыр!» – деп чүүлзүңген.

²⁵ Илия Ваалдың медээчилеринге: «Ийи бугажыктың бирээзин шилип алгаш, ынча хөй болганыңарда, өргүүрү-биле баштай белеткеп алыңар. Бурганыңар адын кыйгырыңар, а от салбаңар» – дээн.

²⁶ Медээчилер оларга берип каан бугажыкты ап алгаш, өргүүрү-биле белеткеп кааннар. Ынчангаш эртенден эгелээш, дүшкө чедир Ваалдың адын кыйгырып: «Ваал, биске харыылап көр!» – деп чеже-даа алгыржырга, кандыг-даа харыы чок болган. Олар кылып алган өргүл салыр бедигээжиниң чанынга самнап халчып-ла турганнар.

²⁷ Дүшкө Илия оларны кочулап: «Дыңзыдыр алгыржыңар-ла, Ваал бурган болбайн канчаар. Ол, чок болза боданы берген, чок болза ажыл-херек кылган, чок болза аян-чорук кылып чоруур боор. Удуп-даа чыдары чадавас, оттурар болза эки-дир» – деп турган.

²⁸ Медээчилер улам дыңзыдыр алгыржып, боттарының чаңчылын эзугаар хылыштар, чыдалар-биле ханын төгүлдүр шаштынып турганнар. ²⁹ Дүшкө эрткен, а олар мырыңай кежээки өргүл салыр үеге чедир чеже-даа калчаарап алгыржырга, кандыг-даа харыы шуут чок болган, кым-даа харыылаваан.

³⁰ Илия ынчан бүгү чонга: «Менче чоокшулап келиңер» – дээн.

Улус олче чоокшулап кээрге, ол үрөп бускан Дээрги-Чаяакчының өргүл салыр бедигээжин катап тургузуп каан. ³¹ Илия он ийи дашты – Дээрги-Чаяакчының ону Израиль деп эде адап кааны Иаковтан укталган аймактарның санын ызугаар – ап алган. ³² Он ийи даштан ол Дээрги-Чаяакчыга алдар болдурган *өргүл салыр бедигээш туткаш, ону долгандыр ийи са^м хире тараа кире бээр ишкир онгар казып алган. ³³ Илия ыяштарны бедигээшче салгаш, бугажыкты кезектей одура шапкаш, ыяш кырынче салып алган. ³⁴ Оон соонда ол: «Дөрт улуг кочал долдур сугдан куткаш, өргүлче база ыяштарже кудуптунар!» – дээн.

Ол: «Катаптаңар» – деп чугаалаан.

Улус катап база куткан.

Ол: «Үшкү удаа база ынчаар кылыңар» – дээн.

Улус сугну үшкү удаа куткан. ³⁵ Суг өргүл бедигээжин долгандыр агып, онгарны безин дола берген.

³⁶ Кежээки өргүл салыр үе кээрге, Илия медээчи бедигээшче чоокшулап келгеш: «Авраамның, Исаактың болгаш Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчы, Сээң Израильде Бурган болуруң база чалчаң мен бо бүгүнү Сээң сөзүң ызугаар кылганым бөгүн улуска билдингир апарзын! ³⁷ Меңээ харыылап көрөм, Дээрги-Чаяакчы, харыылап көрөм – бо чон Дээрги-Чаяакчы сени ызулуг Бурган деп база Сээң оларның чүрөөн Бодуңче катап ээлдирип ап турарыңны билип алзын» – дээн.

³⁸ Ынчан Дээрги-Чаяакчының оду бадып келгеш, өргүлдү, ыяштар, даштар болгаш довуракты өрттендир чипкен, онгарда сугну кургадыр сыбырыпкан. ³⁹ Ону көргөш, бүгү чон хаваан черге дегзип, доңгая кээп дүшкеш: «Дээрги-Чаяакчы – Бурган-дыр! Дээрги-Бурган-Чаяакчы-дыр!» – деп алгыржы берген.

⁴⁰ Илия оларга: «Вaalдың медээчилерин тудуп алыңар! Чангызы-даа дезе бербезин!» – деп дужааган.

Улус медээчилерни тудуп аарга, Илия оларны Киссон хемче аппаратгаш, кыра шаап каапкан.

Чаьстың катап база чаап эгелээни

⁴¹ Илия Ахавка: «Барып, аштанып-чемненип ал. Чаьс-чайык шимээргеп кел чыдыр» – дээн.

⁴² Ахав хаан аштанып-чемненип аар дээш чорупкан, а Илия Кармил дагнын бажынче үне бергеш, черже доңгайып олуруп алгаш, бажын дискектеринин аразынче суп алган. ⁴³ Оон ол чалчазынга: «Барып, далайны көрүпкеш кел» – дээн.

Демгизи барып көргеш: «Чүү-даа көзүлбейн тур» – деп чедип келген. Илия аңаа: «Чеди катап барып көр» – дээн. ⁴⁴ Чалказы чедиги удаада: «Далайдан адышка өй хемчээлдиг булут көдүрлүп ор» – деп келген.

Илия чалчазынга: «Ахавка барып: „*Чуузанны белеткээш, чорувут, оон башка чаьс сенээ шаптык боор-дур“ – деп дамчыт» – дээн.

^м18:32 Ийи са – он беш литр хире ишкир болур.

⁴⁵ Ол аразында булуттарга бүргедипкен дээр карарып, хат-шуурган көдүрлүп, күштүг чайык кудуп эгелээн. Ахав чууказынга орупкаш, Изреел хоорайже чорупкан. ⁴⁶ Дээрги-Чаяакчының холу Илияны башкарып эгелээрге, ол тонун куржанып алгаш, мырыңай Изреелге чедир Ахавтың мурнунга маңнап чораан.

Илия *Синай дагда

19 ¹ Ахав Иезавелге Илияның кылган бүгү чүвезин, ооң иштинде *Ваалдын бүгү *медээчилерин шанчып өлүрүп каанын чугаалаарга, ² Иезавел Илияже айбычызын ыдып, сөс дамчыткан: «Бир эвес ол медээчилерниң амы-тынын үскенин дег, даарта бо үеге чедир сээң амы-тыныңны база үспес болзумза, бурганнар мени канчаар-даа кезеткей аан!»

³ Илия ону дыңнааш, корга берип, амы-тынын камгалап дезипкен. Иудеяда турар Беэр-Шева хоорайга четкеш, ол чалчазы оолду аңаа арттырып каан. ⁴ А боду ээн кургаг ховуда бир хүн чоруур черже чоруй баргаш, хараган адаанга оруп алгаш, бодунга өлүм дилеп: «Мен-даа болдум, Дээрги-Чаяакчы. Амы-тынымны үзүп каап көрөм, чүгө дээрге ада-өгбөмден дээредээр чүвөм чок-тур» – дээн.

⁵ Оон ол хараган адаанга чыда удуп калган. Хенертен Дээрги-Чаяакчының төлээзи аңаа дээпкеш: «Туруп кел, чемнен!» – дээн.

⁶ Илия долгандыр көөрге, бажының чанында отка хаарган далган биле суглуг донга бар болган. Ол чемненип, суг ижип алгаш, катап база удуп калган.

⁷ Дээрги-Чаяакчының төлээзи ийиги удаа келгеш, аңаа дээпкеш: «Туруп, чемненип ал, оон башка ырак орукка шыдашпас сен» – дээн.

⁸ Илия туруп келгеш, чемненип, суг ижип алган. Салган аыш-чемни чип, күш кирип алгаш, ол дөргөн дүн-хүн чорааш, Бурганның *Хорив деп даанга чеде берген.

⁹ Дагда Илия куйже кире бергеш, хонуп алган.

Оон Дээрги-Чаяакчы аңаа Бодунуң сөзүн ажыдып: «Илия, сен чүү дээш бээр келдин?» – деп чугаалаан.

¹⁰ Ол: «Мен Аг-шериглиг Бурган Дээрги-Чаяакчыга дыка чүткүлдүг бараан болуп чордум. А израильчилер Сээң *чагыг-керээнден ойталап, *өргүл салыр бедигээштерини үрегдеп, медээчилерини хылыш-биле шанчып өлүрүп кагды. Мен чааскаан арттым, олар ам мээң амы-тынымны база алыксап турлар» – деп харыылаан.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы: «Үнгеш, даг кырынга Мээң мурнумга туруп ал. Мен сээң чаның-биле эрте бээр мен!» – дээн.

Оон коргунчуг хат-казыргы хадып келгеш, Дээрги-Чаяакчының мурнунга дагларны бузуп, хаяларны чуура шаап каапкан, ынчалза-даа ол хатта Дээрги-Чаяакчы көзүлбээн. Хаттың соонда чер шимчээшкини болган, ынчалза-даа аңаа Дээрги-Чаяакчы көзүлбээн. ¹² Чер шимчээшкининиң соонда от хып келген, ынчалза-даа ол отта Дээрги-Чаяакчы көзүлбээн. Оттуң соонда оожум үн дыңналган.

18:45 Иак. 5:18 **18:46** 4 Хаан. 3:15; Иез. 1:3; 3:14 **18:46** Ис. 19:18 **19:3** Э. д. 21:31

19:4 Иов 6:9; Иона 4:3, 8 **19:8** Хост. 24:18; 34:28; Ы. х. к. 9:9 **19:8** Хост. 3:1

19:10 3 Хаан. 18:4 **19:10** Рим. 11:3 **19:11** Хост. 24:12; 34:2

19:11 Иса. 29:6; Иер. 23:19; 30:23; Иез. 1:4 **19:12** Хост. 3:2 **19:12** Иов 4:16

¹³ Үннү дыңнап кааш, Илия арнын шыва тону-биле дуглааш, үнүп кээп, куй аксынга туруп алган. Үн оон: «Илия, сен чүү дээш бээр келдин?» – деп айтырган.

¹⁴ Илия: «Мен Аг-шериглиг Бурган Дээрги-Чаяакчыга дыка чүткүлдүг бараан болуп чордум. А израильчилер Сээң чагыг-керээнден ойталап, өргүл салыр бедигээштериңни үрегдеп, медээчилериңни хылыш-биле шанчып өлүрүп кагды. Мен чааскаан арттым, олар ам мени база өлүрүп каарын кызыдып тур» – деп харыылаан.

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы аңаа: «Келген орууң-биле дедир ээпкеш, Дамаскының ээн кургаг ховузунче чорувут. Ынаар чеде бергеш, Азаил деп кижини арамей чоннун хааны кылдыр томуйлап чаап каг. ¹⁶ Оон Намессийниң оглу Иехуну Израильдин хааны кылдыр томуйлап каг. А Авел-Мехола чурттуг Шафаттың оглу Элисейни сээң сооң салгаар Бурганның медээчизи кылдыр томуйлап каг. ¹⁷ Азаилдин хылыжындан дириг арткан бүгү улусту Иеху өлүрүп каар. А Иехунуң хылыжындан дириг арткан бүгү улусту Элисей өлүрүп каар.

¹⁸ А Мен Израильге Ваал бурганның мурнунга дискек кырынга сөгүрбээн, оон дүрзүлерин ошкаваан 7000 кижини Бодумга кадагалап алган мен» – дээн.

Элисейниң Илияны эдергени

¹⁹ Илия оорган чоруй баргаш, Шафаттың оглу Элисейни тып алган. Элисей ол үеде он ийи кош шары-биле чер чардырып турган, а боду он ийиги коштуң соо-биле бар чораан. Илия ооң чаны-биле эртип чыткаш, ону шыва тону-биле шуглап каан. ²⁰ Элисей ынчан шарыларын каапкаш, Илияның соондан маңнап чорупкан. Ол: «Авам-ачам-биле байырлажып, ошкап каарын чөпшээреп көрүңер. Ооң соонда силерни эдерер мен» – дээн.

Илия: «Дедир ээвит. Мен сеңээ чүнү кылып берген кижини мен?» – деп харыылаан.

²¹ Элисей дедир ээп келгеш, коштаан ийи шарызын соп алган. Ол ыяш андазынын өрттеткеш, эътти отка быжыргаш, улуска үлеп бээрге, олар чип турган. Ооң соонда ол Илияны эдерип чорупкаш, ооң дузалакчызы апарган.

Венадад биле Ахавтың дайылдашканы

20 ¹ Арамей хаан Венадад хамык аг-шерин чыып алган. Ооң-биле кады үжен ийи өске хаан, аъттар болгаш *дайынчы тергелер чораан. Ол барып, Самарияны бүзээлеп алгаш, аңаа удур дайылдажып эгелээн. ² Венадад хоорай иштинге турган Израильдин хааны Ахавче *элчиннер ыдып, ³ бодунуң сөзүн аңаа дамчыткан: «Сээң алдын-мөңгүнүн мээңии-дир, сээң кадайларыңның база ажы-төлүңнүн эң дээрелери – мээңии-дир».

⁴ Израильдин хааны: «Дээрги хааным, силерниң чугаалап турарыңар ышкаш, мен бодум-даа, менде бар бүгү чүве-даа силерниң-дир» – деп харыылаан.

⁵ Элчиннер оон катап база келгеш, Венададтың чугаалаан чүвезин дамчытканнар: «Сээң алдын-мөңгүнүннү, кадайларыңны база ажы-төлүңнү меңээ бээрин негеп, улус чорудуп турган мен. ⁶ Даарта бо үеде чалчаларымны сенче чорудуптар мен.

19:14 3 Хаан. 18:22 19:15 4 Хаан. 8:13-15 19:16 4 Хаан. 9:1-6 19:16 4 Хаан. 2:9-15

19:17 4 Хаан. 2:24; Ос. 6:5 19:18 Рим. 11:4 19:20 Лк. 9:61-62 19:21 2 Хаан. 24:22

20:1 3 Хаан. 15:18; 4 Хаан. 6:24; 8:7 20:1 3 Хаан. 16:24

Олар сээң ордунну, албаты чонунуң бажыннарын чинчерлеп, үжээш, сээң үнелиг бүгү чүвөнни алгаш баар».

⁷ Израильдин хааны чурттуң бүгү баштың кижилерин чыылдыргаш, оларга: «Көрүңер даан, бо кижини өш-өжээн өөскүдүп турар-дыр. Кажан ол мээң кадайларым биле ажы-төлүмнү, мээң алдын-мөңгүнүмнү эккелзин дээш улус чорудуптарга, ойталавадым чоп!» – дээн.

⁸ Хамык баштың кижилер болгаш бүгү чон аңаа: «Ону дыңнаваңар, ооң аайыңга кирбеңер» – деп харыылаан.

⁹ Ахав ынчан Венададтың элчиннеринге: «Мээң дээрги хаанымга дамчыдыңар: чалчаңар менден баштай негээн чүвөңерни күүседир мен, а бо удаадазын шыдавас мен» – деп харыы берген.

Олар чоруй баргаш, ооң харыызын Венадада дамчыткан. ¹⁰ Венадад ынчан Ахавче улус ыдып: «Мени эдерип келген кижини бүрүзүңе Самарияның бузундулары оода адыш ишти хире артып каар болза, бурганнар мени канчаар-даа кезеткей аан!» – деп сөс дамчыткан.

¹¹ Израильдин хааны: «Аңаа: „Дайынчы дериг-херекселин кедип турар кижини оозун тиелелге соонда уштуп турар кижини дег мактанмазын“ – деп дамчыдыңар» – деп харыылаан.

¹² Венадад ол харыы сөстү майгыннарыңга өске хааннар-биле кады арагалап оргаш, дыңнаан. Ол бодунуң улузунга: «Халдаашкыңга белеткениңер!» – деп дужааган. Олар хоорайже халдаарыңга белеткенип эгелээн.

Ахавтың Венададты чылча шапканы

¹³ Ол аразында Израильдин хааны Ахавка Бурганның бир *медээчизи келгеш, Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин аңаа медеглээн: «Бо эндерик аг-шеригни көрүп тур сен бе? Мен ону бөгүн сээң холунга хүлээдип бээр мен, ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар сен».

¹⁴ «А кымны дамчыштыр?» – деп, Ахав айтырган.

Бурганның медээчизи Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыткан: «Тус чер чагырыкчыларының аныяк дайынчыларын дамчыштыр».

«А тулчуушкунну кым эгелээрил?» – деп, хаан айтырган.

Бурганның медээчизи: «Сен» – деп харыылаан.

¹⁵ Ахав ынчан тус чер чагырыкчыларының дайынчыларын чыып алган – олар 232 кижини болган. Ооң соонда бүгү израиль шеригни чыып аарга, ниити саны 7000 кижини болган. ¹⁶ Олар дүште тулчуп үнүпкеннер. А Венадад аңаа дузалап келген үжен ийи хаан-биле кады майгыннарыңга эзиртир арагалап алган. ¹⁷ Тус чер чагырыкчыларының дайынчылары мурнай үнүпкеннер. Венадад улузун ыдыптарга, олар «Самариядан улус үнүптү» деп медээ дыңнап каан. ¹⁸ Хаан: «Израильчилер тайбың дилеп үнген болза, оларны диригге тудуп алыңар. Дайылдажыр дээш-даа үнген болза... диригге тудуп алыңар» – дээн.

¹⁹ Тус чер чагырыкчыларының дайынчылары база оларның соондан чоруп орган израиль шериг хоорайдан үнүп келгеш, ²⁰ кижини бүрүзү бодунуң удурланкчызын өлүрүп турган. Арамейлер дезиптерге, израильчилер оларны сүрүп чорупкан, а

арамей хаан Венадад аьдын мунгаш, аьттыг шериглери-биле кады четтирбейн барган. ²¹ Израильдиң хааны бурунгаарлааш, аьттар биле дайынчы тергелерни чылча шаапⁿ, арамейлерге аар аштырышышкынны таварыштырган.

²² Израильдиң хааны Ахавка Бурганның медээчизи чоокшулап келгеш: «Барып, быжыгланып алгаш, чүнү канчаарын көрүп, боданып ал. Дараазында чылдын эгезинде арамей хаан сенче катап база халдаар-дыр» – дээн.

²³ Ол аразында арамей хаанның дүжүмметтери аңаа сүмө каткан: «Израильчилерниң бурганнары – даглар бурганнары-дыр, ынчангаш олар бисти тиилеп алган-дыр. А бир эвес олар-биле оргулааш черге чаалажыр болзувусса, бис ыяап-ла тиилээр бис. ²⁴ Силер мынчаар кылып көрүңер: бүгү хааннарны шеригде туружундан чайлаткаш, өске шериг *баштыннары-биле солуп каавыт. ²⁵ Оон чидирип алган шерииңер хире шеригден чыып алыңар: аьт орнунга аьт, дайынчы терге орнунга дайынчы терге турзун; ынчан израильчилер-биле оргулаашка дайылдашкаш, ыяап-ла тиилээр бис».

Венадад оларның сүмези-биле чөпшээрэжи, ынчаар кылган.

²⁶ Дараазында чылдың эгезинде Венадад хаан арамейлерни чыып алгаш, Израиль-биле дайылдажып, Афек хоорайже үнүпкен. ²⁷ Израильчилер база чыгып, аьш-чем курлавырын ап алгаш, арамейлерге удур үнүп келген. Олар дайынның мурнунга турлагланып аарга, ийи кодан өшкү ышкаш болган, а арамейлер чоок-кавы девискээрни дола берген.

²⁸ Бурганның кижизи Израильдиң хаанынга келгеш, Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыткан: «Бир-тээ, арамейлер Дээрги-Чаяакчы мени шынаа-шөлдер Бурганы эвес, а чүгле даглар Бурганы деп бодап турар болганда, Мен ол эндерик аг-шеригни сээң холуңга хүлээдип берейн, силер ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер».

²⁹ Удурланыкчылар чеди хонук дургузунда бот-боттарынга удур турлагжып алгаш турган. Чедиги хүнде тулчуушкун эгелээн. Израильчилер чангыс хүн дургузунда арамей шеригниң 100 000 кижизин узуткап каан. ³⁰ Арамейлерниң артынчызы Афек хоорайже дезипкен. Аңаа шеригниң арткан 27 000 кижизиниң кырынче хана барып ушкан. Венадад база хоорайже дезипкеш, шивээниң иштики өрээлдериниң бирээзинге чаштына берген.

³¹ Ооң чалчалары аңаа: «Израиль чоннуң хааннары өршээлдиг улус дээрзин дыңнаан бис. Томаараанывыстың демдээ кылдыр самдар хеп кеткеш, хендир-биле бажывысты ораап алгаш, Израильдиң хаанынга бараалы, ынчан ол силерниң амы-тыныңарны хайыралаар чадавас» – дээннер.

³² Ынчангаш олар самдар хеп кеткеш, хендир-биле бажын ораап алгаш, Израильдиң хаанынга кээп: «Силерниң чалчаңар Венадад: „Мээң амы-тынымны хайыралап көрүңерем“ – деп тур» – дээннер.

Хаан: «Кай, ол ам-даа дириг бе? Ол мээң дунмам кижиге болгай» – дээн.

³³ Элчиннер ону эки демдек кылдыр хүлээп ап, далаш-биле ооң сөзүн деткип: «Ийе, Венадад силерниң дунмаңар болгай!» – дээннер.

Хаан: «Барып, ону бээр эккелиңер!» – дээн.

ⁿ20:21 Өске бурунгу сөзүглелде «Чаалап ап» деп бижээн.

Венадад чедип кээрге, Ахав ону бодунун дайынчы тергезинче олуртуп алган.

³⁴ Венадад аңаа: «Мээң ачамның силерниң ачаңардан хунаап алган хоорайларын эгидип бээр мен. Мээң ачамның Самарияга кылып турганы дег, силер база Дамаскыга садыглаар базаарлар ажыдып ап болур силер» – дээн.

Ахав: «Ындыг керээ ёзугаар мен сени хостап салыр мен» – деп харыылаан.

Ийи хаан тайбың керээзи чарган соонда, Ахав Венададты хостап салыпкан.

Бурганның медээчизиниң Ахавты буруу шапканы

³⁵ Бурганның бир медээчизи Дээрги-Чаяакчының сөзүн ёзугаар бир кижиге: «Мени эттеп көрөм!» – дээн. Демгизи ойталап каапкан.

³⁶ Ынчан ол медээчи: «Дээрги-Чаяакчының сөзүн тооп дыңнаваан болганында, менден ырап чоруй баарың билек, сени арзылаң өлүрүп каар» – дээн.

Демги кижиге чоруптарга, аңаа уткуштур арзылаң үнө халып келгеш, ону өлүрүп каан. ³⁷ Бурганның медээчизи өске кижиге тып алгаш: «Мени эттеп көрөм» – дээн. Ол кижиге ону балыгландыр эттеп каан. ³⁸ Ынчан Бурганның медээчизи барып, хаанны манап, орук чанынга туруп алган. Ол арнын шывыг-биле дуглап алган. ³⁹ Кажан хаан чаны-биле эртип чыдырда, медээчи алгыра берген: «Силерниң чалчанаар мен тулчуушкунга киржип турумда, меңээ бир кижиге келгеш, туттурган дайынчы эккелгеш: „Бо кижини таңныылда. Бир эвес ол десе бээр болза, ооң орнунга бодунун амы-тыныңны бээр сен азы бир талант мөңгүн торгаал төлээр сен“ – дээн.

⁴⁰ А силерниң чалчанаар мен өске херектер кылып, чай чок турумда, туттурган кижиге чиде берип-тир».

Израильдин хааны медээчиге: «Сээң шииткелиң ындыг-дыр. Сен бодунга бодун оңгар казып алдың» – дээн.

⁴¹ Ынчан Бурганның медээчизи арнында шывыгны дораан ажыда тыртыптарга, Израильдин хааны, бо дээрге Бурганның медээчилериниң бирээзи-дир деп, ону танып каан. ⁴² Медээчи хаанга Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыткан: «Мээң бүрүнү-биле узуткап каар дээн кижимни холундан хостап салыпкан-дыр сен. Ынчангаш ооң амы-тыныңны орнунга сээң амы-тыныңны алып-дыр, а ооң чонунун орнунга сээң чонуну чок кылып-дыр».

⁴³ Израильдин хааны Самарияда ордузунче дүвүрелге алзып, хөңнү баксырап чанып келген.

Навуфейниң виноград шөлү

21 ¹ Элээн үе эрткенде, дараазында болуушкуннар болган. Изреел хоорай чурттуг Навуфей деп кижиге ол хоорайга, Самарияның хааны Ахавтын ордузунун чанынга, виноград тараан шөлдүг турган. ² Ахав Навуфейге: «Виноградың шөлү мээң ордун чанында-дыр, ону меңээ берип көрөм – огород кылып айын. Орнунга мен сенээ оон-даа эки виноград шөлү бээр мен азы, күзээр болзунза, өртөөн мөңгүн-биле төлөп берейн» – дээн.

³ А Навуфей: «Ада-өгбөмден дамчып келген өңчүмнү сенээ бериптеримни Дээрги-Чаяакчы болдурбазын!» – деп харыылаан.

⁴ Ахав ордузунче дүвүрелге алзып, хөңнү баксырап чана берген, чүгө дээрге Изреел чурттуг Навуфей аңаа: «Ада-өгбөмден дамчып келген өнчүмнү сеңээ бербес мен» – дээн болган. Ол чем чииринден ойталап, орнунга хая көрнүп чыдып алган.

⁵ Хаанның кадыны Иезавел ооң өрээлинче кирип келгеш: «Чүгө мынчаар дүвүрөп турарың ол? Чүгө чем чиведин?» – деп айтырган.

⁶ Ахав аңаа: «Чүгө дээрге мен Изреел чурттуг Навуфейге: „Виноградың шөлүн менээ садып көрөм азы, күзээр болзунза, ооң орнунга өске виноград шөлүндөн берейн“ – дидим. А ол: „Мен сеңээ виноградым шөлүн бербес мен“ – дээр-дир» – деп харыылаан.

⁷ Иезавел кадын аңаа: «Ол канчап турарың ол, сени Израильдиң хааны дээр-даа аргажок-тур! Туруп, чемненип ал, оожургап көр! Изреел чурттуг Навуфейнин виноград шөлүн мен сээң холуңга кирип бээн» – дээн.

⁸ Кадын Ахавтын адындан чагаалар бижээш, оларны ооң таңмазы-биле диизелээш, Навуфей-биле кады чаңгыс хоорайга чурттап турган чоннун *баштыңнарынче болгаш ызыгууртаннарже чорудупкан. ⁹ Чагааларга ол мынча деп бижээн:

«Шээрлээшкин хүнүнден чарлаңар, Навуфейни чон аразынга хүндүлүг черже олуртуп калыңар. ¹⁰ А аңаа дужааштыр ийи дүржөк кижиден олуртуп калыңар. Олар аңаа удур херечилеп, Навуфейниң Бурганны база хаанны бак сөглөп турганын чугаалазын. Ооң соонда ону хоорайдан үндүрө бергеш, даш-биле соп өлүрүп калыңар».

¹¹ Навуфейниң хоорайынга чурттап турган чоннун баштыңнары болгаш ызыгууртаннар Иезавелдиң бижип, чоруткан чагааларында оларга дужааганын ёзугаар кылып эгелээннер. ¹² Олар шээрлээшкин чарлааш, Навуфейни чон мурнунда хүндүлүг черге олуртуп кааннар. ¹³ Оон ийи дүржөк кижии кээп, аңаа дужааштыр олуруп алгаш, чон мурнунга ону буруудадып: «Навуфей Бурганны база хаанны бак сөглөп турду» – дээн. Улус ону хоорайдан үндүрө бергеш, даш-биле соп өлүрүп каан.

¹⁴ Олар оон Иезавелге «Навуфейни даш-биле соп кааптарга, ол өлүп калды» деп медээ чедирер айбычылар чорудупкан. ¹⁵ Навуфейни даш-биле соп өлүргенин дыңнап кааш, Иезавел Ахавка: «Барып, Изреел чурттуг Навуфейниң сеңээ садарындан ойталаан виноград шөлүн бодунга ап ал. Ол кижии ам чок апарган, өлүг-дүр» – дээн.

¹⁶ Ахав Навуфейниң өлгенин дыңнап кааш, ооң виноград шөлүн бодунга барып ап аар дээш чорупкан.

¹⁷ Дээрги-Чаяакчы Бодунун сөзүн Тешви чурттуг Илияга ажыдып, мынча деп чугаалаан: ¹⁸ «Израильдиң хааны, Самарияда чагырып турар Ахавка уткуштур чорувут. Ол хаан ам Навуфейниң виноград шөлүн ээлеп аар дээш чеде берген турар-дыр. ¹⁹ Аңаа Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: „Сен кижии өлүрүп кагдың, а ам ооң өнчүзү болур черни база ээлеп ап тур сен бе?“ Ооң соонда Дээрги-

Чаяакчының чугаалаан чүвезин уламчылап дамчыт: „Ыттар Навуфейниң ханын чылгап турган черге сээң ханыңны база ыттар чылгаар!“»

²⁰ Илия Ахавче чорупкан. Ахав Илияга: «Мээң дайзыным, сен мени тып алдың!» – дээн.

«Тып алдым – деп, демгизи харыылаан, – чүге дээрге сен Дээрги-Чаяакчының мурнунга бодунну бузут-бактыг чүве кылыры-биле садыптың. ²¹ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: „Мен сенче айбыл-халап ыдар мен, сени өртгедиптер мен. Ахавтың үре-салгалында эр кижги бүрүзүн – кул-даа, хостуг-даа кижини^o – кыра шаап каар мен. ²² Сээң ук-салгалыңны Наваттың оглу Иеровоамның салгалы-биле база Ахияның оглу Ваасаның салгалы-биле дөмейлештир аажылаар мен, чүге дээрге сен Мени килеңнеттиң, Израильди бачытче кирип кагдың“. ²³ А Иезавелге хамаарыштыр Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: „Иезавелди ыттар Изреелдин ханазының баарыңга чип кааптар. ²⁴ Ахавка хамааржыр улустан хоорайга өлүп каар кижини ыттар чиптер, а хову-шөлге өлүп каар кижини дээрнин куштары соктап чиптер“».

²⁵ (Кадайы Иезавелге күткүтүргөш, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут-бактыг чүве кылыры-биле бодун садыпкан Ахав ышкаш кижги туруп-даа көрбээн. ²⁶ Ол хаан кедергей бужар чүүлдер кылып, Дээрги-Чаяакчының израильчилернин мурнундан сывыртапканы амор чон ышкаш, *дүрзү-бурганнарга мөгейип турган чүве-дир.)

²⁷ Ахав ол сөстөрни дыңнап кааш, кедип чораан хевин ора тыртып каапкаш, качыгдалдың самдар хевин кедип алгаш, шээрленип эгелээн. Ол качыгдал хевин жулбайн удуп, муңчулуп чоруп турган.

²⁸ Дээрги-Чаяакчы Бодунун сөзүн Тешви чурттуг Илияга ажыдып: ²⁹ «Ахавтың Мээң мурнумга канчаар томаарый бергенин көрдүң бе? Мээң мурнумга томаарааны дээш, ол дириг чорда, Мен олче айбыл-халап ытпас мен, ынчалза-даа ооң оглунун назынында Ахавтың үре-салгалынче айбыл-халап ыдар мен» – деп чугаалаан.

Михейниң Ахавты баш бурунгаар сагындырганы

(2 Чыл. 18:2-34)

22 ¹ Дараазында үш чыл дургузунда арамейлер биле израильчилер аразында дайылдашаан. ² А үшкү чылдың төнчүзүнде Иудеяның хааны Иосафат Израильдин хааны-биле ужуражып чорупкан. ³ Израильдин хааны бодунун дүжүметтеринге: «Галаадта Рамот хоорай биске хамааржыр дээрзин билбес силер бе? А бис ону арамей хаандан эгидип аарын безин шеневес-тир бис» – дээн.

⁴ Израильдин хааны Иосафатка: «Галаадта Рамотка удур мээң-биле кады дайылдажып үнер сен бе?» – деп айтырган.

Иосафат Израильдин хаанынга: «Сен канчаар-дыр сен, мен база ынчаар мен; мээң чонум-даа, аъттарым-даа сээң чонун, аъттарың ышкаш болур» – деп харыылаан.

^o21:21 Азы: «Аныяк-даа, улуг-даа кижини».

21:19 3 Хаан. 22:38; 4 Хаан. 9:24-26 21:21 4 Хаан. 9:8; 10:7 21:22 3 Хаан. 15:29; 16:11

21:23 4 Хаан. 9:10, 36 21:24 3 Хаан. 14:10; 16:4 21:25 3 Хаан. 16:31; Ажыд. 2:20

21:26 Э. д. 15:16; 4 Хаан. 21:11 21:29 4 Хаан. 9:25; 10:1-7 22:2 3 Хаан. 15:24

22:3 Ы. х. к. 4:43; Ис. 21:38-39 22:4 4 Хаан. 3:7

⁵ А оон ыңай Иосафат Израильдин хаанынга: «Баштай Дээрги-Чаяакчыдан сүмеден айтырып көр» – дээн.

⁶ Израильдин хааны Бурганнын 400 хире *медээчизин чыып алгаш, олардан: «Галаадта Рамотка удур дайылдажып баар мен бе азы барбас бе?» – деп айтырган.

Олар: «Барып көрүнер, Дээрги-Чаяакчы ол хоорайны хаанның холунга хүлээдип бээр-дир» – деп харыылаан.

⁷ А Иосафат: «Мында Дээрги-Чаяакчынын оон өске медээчизи чок чүве бе? Оон база айтырып көрээли» – дээн.

⁸ Израильдин хааны Иосафатка: «Дээрги-Чаяакчыдан ону дамчыштыр айтырып болурувус база бир кижин бар чүве, ынчалза-даа ону көөр хөңүм чок, чүгө дээрге ол меңээ хамаарыштыр эки эвес, чүгле багай чүве өттүр билип медеглээр-дир. Ол болза Имлайнын оглу Михей-дир» – деп харыылаан.

Иосафат: «Хаан кижин ынча дээринге, кайын боор» – деп харыылаан. ⁹ Ынчан Израильдин хааны чалчаларынын бирээзин кыйгыргаш: «Имлайнын оглу Михейни доп-дораан бээр экел!» – дээн.

¹⁰ Израильдин хааны болгаш Иудеянын хааны Иосафат хаан хептерин кедип алгаш, кайызы-даа Самариянын хаалгазынын баарында шаң черде бодунун дүжүлгезинге саадап олурган, а бүгү медээчилер оларнын мурнунга өттүр билип медеглек турган. ¹¹ Медээчилернин бирээзи, Хенаананын оглу Седекия, бодунга демир мыйыстар кылып алгаш: «Дээрги-Чаяакчынын чугаалаан чүвези бо-дур: „Арамейлерни кыргып-хыдывааженге чедир, оларны мындыг мыйыстар-биле үзер сен“» – дээн.

¹² Бүгү өске медээчилер база-ла ол дугайында өттүр билип медеглек: «Галаадта Рамотче барып көрүнер, тиилеп аар силер, Дээрги-Чаяакчы ону хаанның холунга хүлээдип бээр-дир» – дишкен.

¹³ Михейни кыйгырып барган айбычы аңаа: «Дыңна даан, өске медээчилер, шупту чаңгыс кижин дег, хаанга чедишкенин баш бурунгаар медеглек тур. Сээн сөзүң оларнын кайызынын-даа сөстери дег болзун – сен база эки чүведен чугаалап көр» – дээн.

¹⁴ А Михей: «Дириг Дээрги-Чаяакчынын ады-биле даңгыраглап тур мен: хаанга чүгле Дээрги-Чаяакчынын меңээ чугаалаан чүвезин дамчыдар мен» – дээн.

¹⁵ Медээчи чедип кээрге, хаан оон: «Михей! Галаадта Рамотка удур дайылдажып баар бис бе азы барбас бис бе?» – деп айтырган.

Михей: «Барып көрүнер, тиилеп аар силер, Дээрги-Чаяакчы ону хаанның холунга хүлээдип бээр-дир» – деп харыылаан.

¹⁶ А хаан аңаа: «Дээрги-Чаяакчынын өмүнээзинден алыс шындан өске чүнү-даа чугаалавазынны сенден дилеп, чеже катап аксы-сөзүң алыр ужурлуг мен?» – дээн.

¹⁷ Михей мынча деп харыылаан: «Мен бүгү израильчилерни дагларда кадарчызы чок хойлар ышкаш тоо быдарай берген чоруур кылдыр көрдүм. Дээрги-Чаяакчы: „Оларнын ээзи чок-тур, кайызы-даа бажынынче амыр-тайбың чана берзин“ – деп чугаалады».

¹⁸ Израильдин хааны Иосафатка: «Ол медээчи меңээ хамаарыштыр кажан-даа эки эвес, чүглө багай чүвө өттүр билип медеглээрин сенээ чугаалаан ийик мен чоп» – дээн.

¹⁹ А Михай уламчылап чугаалаан: «Ам Дээрги-Чаяакчының чугаалаан сөзүн дыңнап көр. Мен Дээрги-Чаяакчыны Ону долгандыр турар дээрнин аг-шерии-биле кады Бодунуң дүжүлгезинде саадап олурар кылдыр көрдүм. ²⁰ Дээрги-Чаяакчы: „Ахав барып, Галаадтын Рамотка өлүп каар кылдыр, кым ону кажарлап үндүрерил?“ – деп айтырды. Ооң бир төлээзи бир янзы, өске төлээзи өске янзы санадап турду. ²¹ Ынчан база бир төлээ бурунгаар үнүп, Дээрги-Чаяакчының мурнунга туруп алгаш: „Мен ону кажарлап үндүрүптер мен“ – диди. Дээрги-Чаяакчы: „Канчаар?“ – деп айтырды. ²² Ол төлээ: „Мен моон чоруткаш, хаанның бүгү медээчилери мегелеп чугаалап турар кылып каар мен“ – деп харыылады. Дээрги-Чаяакчы: „Сен ону кажарлап үндүрүптер сен, чедишкинниг болур сен. Барып, ону кылып каг“ – диди. ²³ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы ам сээң бүгү медээчилеринни мегелеп чугаалаар кылып каан-дыр, а сээң-биле айыыл-халап боорун доктааткан-дыр».

²⁴ Ынчан Хенаананың оглу Седекия Михайже чоокшулап келгеш, ооң чаагынче дажыпкаш: «Дээрги-Чаяакчының *Сүлдези сени дамчыштыр чугаалаар дээш, канчап менден сенче шилчий бергени ол?» – деп айтырган. ²⁵ Михай: «Сен ол дугайында шивээнин иштики өрээлдернин бирээзинге чаштына бээрин хүнде билип аар сен» – деп харыылаан.

²⁶ Ынчан Израильдин хааны: «Михейни тудуп алгаш, ону хоорай даргазы Амонче база Иоас тажыже чорудупкаш, ²⁷ хаанның чугаалаан чүвезин оларга дамчыдынар: бо кижини кара-бажыңга олурткаш, мен амыр-менди ээп келбээн шаамда, аңаа эвээш хлеб, сугдан өске аыш-чем бербенер» – деп дужааган.

²⁸ Михай: «Бир эвес сен амыр-менди ээп кээр болзуңза, мени дамчыштыр Дээрги-Чаяакчы чугаалаваан боор эвеспе» – дээн. Оон ол: «Бүгү аймактар, дыңнаңар!» – деп немеп каан.

²⁹ Израильдин хааны биле Иудеяның хааны Иосафат Галаадта Рамотче чорупканнар. ³⁰ Израильдин хааны Иосафатка: «Мен таныттынмас кылдыр солуй кеттинип алгаш, тулчур мен, а сен хаан хевиң-биле артып каап көр» – дээн. Израильдин хааны солуй кеттинип алгаш, тулчуп кирипкен.

³¹ Арамей хаан *дайынчы тергелеринин үжен ийи башкарыкчызынга: «Карачал-даа, ат-алдарлыг-даа улус-биле чаалашпаңар, чүглө Израильдин хааны-биле чаалажыңар» – деп дужааган. ³² Дайынчы тергелер башкарыкчылары Иосафатты көрүп кааш, «Бо кижини Израильдин хааны болбайн канчаар» деп бодааш, олче халдаар дээш ээпкеннер. Иосафат алгыра бээрге, ³³ олар Израильдин хааны ол эвес-тир деп билип кааш, ону сүрбейн барганнар.

³⁴ Ол аразында бир дайынчы чазын хере тырткаш, Израильдин хаанын куяк хевинин тиин өттүр душ бооп балыглапкан. Хаан бодунуң дайынчы терге башкарыкчызынга: «Аыттарны ээй тырткаш, мени тулчуушкун шөлүнден үндүр сөөртү бер, мен балыгладыптым» – дээн.

³⁵ А тулчуушкун ол хүн улам киткээн, ынчангаш хаан дайынчы тергезинге арамейлерниң дужунга туруп алгаш, артып калган. Ооң балыындан хан тергеже төктүп турган, а кежээ ол өлүп калган. ³⁶ Хүн ажып турда, бүгү израиль шериг: «Кижн бүрүзү бодунуң хоорайынче, бодунуң черинче ээп чанзын!» – деп дужаал алган.

³⁷ Хаан өлүп каарга, израильчилер ону Самарияже сөөртүп эккелгеш, аңаа ажаап каан. ³⁸ А дайынчы тергени Самарияда бир хөөлбекке чуп каапкан. Ытгар хаанның ханын чылгап каапкан, самыын-садар херэеженнер ол сугга чунуп турган – бүгү чүве Дээрги-Чаяакчының чугаалаан сөзү-биле болган.

³⁹ Ахавтың хааннап тургаш кылган өске бүгү ажыл-херектеринин дугайында, оон чаан сөөгү-биле шап каан ордузунуң дугайында, туттуруп кааны хоорайларының дугайында Израильдин хааннарының чылдар бижилгезинде тодарадып бижээн.

⁴⁰ Ахав өгбелериниң соондан өске оранче чоруй барган. Ооң оглу Охозия ачазының орнунга хаан апарган.

Иосафат – Иудеяның хааны

(2 Чыл. 20:31—21:1)

⁴¹ Асаның оглу Иосафат Израильдин хааны Ахавтың чагыргазының дөрткү чылында Иудеяның хааны апарган. ⁴² Иосафат үжен беш харлыында хаан апаргаш, чуртту Иерусалимге чээрби беш чыл хааннаан. Ооң авазының ады – Салаилдин уруу Азува чүве-дир. ⁴³ Иосафат бодунуң ачазы Асаның бүгү оруктары-биле чоруп, оон өскээр барбайн, Дээрги-Чаяакчының мурнунга таарымчалыг чүвени кылып турган. Ынчалза-даа мөгөйишкин кылып бедик черлер узуткаттынмаан, чон аңаа өргүлдөр салырын база айдызаарын уламчылап турган. ⁴⁴ Иосафат Израильдин хааны-биле тайбың керээзи чарып алган.

⁴⁵ Иосафаттың өске ажыл-херектери, оон кылган өндүр улуг чоруктары, канчаар чаалажып чорааны Иудеяның хааннарының чылдар бижилгезинде тодарадып бижиттинген. ⁴⁶ Ооң ачазы Асаның үезинде ам-даа арткан турган, *дүрзү-бурганнар өргээлеринге самыын-садар кижилерни Иосафат чер кырынга артпас кылдыр узуткап каапкан.

⁴⁷ Эдомга ынчан хаан турбаан, бир кижн ооң хүлээлгезин күүседип турган.

⁴⁸ Иосафат Офирден алдын сөөртүп алып дээш, ырадыр эжиндирер корабльдар тудуп алган, ынчалза-даа олар ынаар четпейн, Эцион-Гавер өртээлинге буза шаптырып алган. ⁴⁹ Ынчан Ахавтың оглу Охозия Иосафатка: «Мээң улузум сээң улузуң-биле кады корабльдарга эжиндирип чорупсун» – дээн. Ынчалза-даа Иосафат ынавайн барган.

⁵⁰ Иосафат өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону оларның чанынга, өгбези Давидтиң Хоорайынга ажаап каан. Ооң оглу Иорам ачазының орнунга хааннай берген.

22:38 3 Хаан. 21:19 22:39 Ам. 3:15 22:41 3 Хаан. 15:24 22:43 3 Хаан. 3:3; 15:14

22:44 2 Чыл. 18:1 22:46 Ы. х. к. 23:17; 3 Хаан. 15:12 22:47 2 Хаан. 8:14; 4 Хаан. 8:20

22:48 3 Хаан. 9:28; 1 Чыл. 29:4; Иов 22:24; 28:16; Ыд. ыр. 44:8; Иса. 13:12 22:48 Ы. х. к. 2:8

Охозия – Израильдин хааны

⁵¹ Ахавтың оглу Охозия Иудеяның хааны Иосафаттың чагыргазының он чедиги чылында Самарияга Израильдин хааны апаргаш, чуртту ийи чыл чагырган. ⁵² Ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузуг кылып, бодунуң ава-ачазының оруун база Наваттың оглу Иероваамның – Израильди бачытче кирип каан хаанның оруун эдерип турган. ⁵³ Охозия *Ваалга бараан болуп, аңаа мөгөйип, ачазының кылып турган бүгү чүвезин өттүнүп, Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыны килеңнедип алган.

Хаанныг чагырга үези

Дөрткү ном

Кирилде

Бо номда Израиль биле Иудея күрүнелер дугайында мурнундагы номда тоожушкун уламчылап, бистиң эрага чедир IX вектин орган үезинден VI вектин орган үезинге чедир үени хаара тудуп турар. Номну ийи кол кезекке чарып болур: 1) ассирийлерниң Самарияны 722 чылда эжелеп алганынга чедир ийи күрүнениң төөгүзү (1–17 эгелер); 2) вавилончуларның Иерусалимни 586 чылда эжелеп алганынга чедир мурнуу күрүнениң төөгүзү (18–25 эгелер).

Израильчилерниң Дээрги-Бурган-Чаяакчыга шынчы эвези дээш, Оон оларга хөй катап сагындырып турганын ёзугаар, ол бүгү айбыл-халап олар-биле болган. Иерусалимни узуткааны болгаш Иудеяның чурттакчы чонунуң хөй кезиин Вавилонче тудуп апарганы еврей чоннуң төөгүзүндө эң чугула үелерниң бирээзи апарган.

Номнун бир дугаар чартыында эң улуг кичээнгей – *Бурганның медээчизи Элисейде. Ол болза Илия медээчиниң өөреникчизи болгаш салгакчызы турган.

Илия биле Охозия

1 ¹ Израильдиң хааны Ахав өлгөн соонда, *Моав Израильге удур тура халаан. ² Охозия хаан Самарияда ордузунуң үстүкү өрээлиниң соңгазындан кээп дүшкеш, кемдей берген. Ол элчилеринге: «Бо кемдээшкинден экириир-экиривезимни Экрон хоорайның бурганы *Веелзевулдан барып айтырыңар» – деп чагааш, айбылап чорудупкан.

³ Ынчан Дээрги-Чаяакчының төлээзи Тешви чурттуг Илияга: «Самарияның хаанының айбылапкан улузунга уткуштур баргаш, оларга: „Израильде Бурган чок бе, чүге силер Экроннуң бурганы Веелзевулдан чүве айтырып бар чыдыр силер? – деп чугаалаар сен. – ⁴ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы хаанга: ‘Ам чыдар орундөжээнден турбас сен, өлүп каар сен’ – деп дамчытты“ – дээн.

Илия чорупкаш, ынчалдыр дыңнаткан.

⁵ Айбылаткан элчилер Охозияже дедир чедип кээрге, ол: «Чүге ээп келдиңер?» – деп айтырган.

⁶ Олар: «Биске уткуштур бир кижини үнүп келди – деп харыылааннар. – Ол кижини биске: „Силерни айбылап чорудупкан хаанче ээп келгеш, Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүезин аңаа дамчыдыңар: Израильде Бурган чок бе, чүге сен Экроннуң бурганы Веелзевулдан чүве айтырып, улус айбыладың? Ынчангаш ам чыдар орундөжээнден турбас сен, өлүп каар сен“ – диди».

⁷ Хаан олардан: «Силерге уткуштур үнүп келгеш, ол сөстөрни чугаалаан кижиниң хевири кандыг-дыр?» – деп айтырган.

⁸ Олар: «Селбегер, белинде хөм курлуг кижиге болду» – деп харыылааннар.

Хаан: «Ол болза Тешви чурттуг Илия-дыр» – дээн.

⁹ Ынчангаш хаан Илияже шериг баштыңын бежен шерии-биле кады чорудупкан. Ол баштың даг бажында олурган Илияны көрүп кааш, олче үнүп келгеш: «Бурганның кижизи, хаан: „Дүжүп кел!“ – деп дужаап тур» – дээн.

¹⁰ А Илия аңаа: «Бир эвес мен Бурганның кижизи болзумза, дээрден от дүжүп кээп, сени, сээң бежен шерииңни чипсин!» – деп харыылаан. Оон дээрден от дүжүп келгеш, баштыңны бежен шерии-биле кады чипкен.

¹¹ Хаан ынчан Илияже өске шериг баштыңын бежен шерии-биле кады чорудупкан. Ол баштың Илияга: «Бурганның кижизи, хаан: „Доп-дораан дүжүп кел!“ – деп дужаап тур» – дээн.

¹² Илия аңаа: «Бир эвес мен Бурганның кижизи болзумза, дээрден от дүжүп кээп, сени, сээң бежен шерииңни чипсин!» – деп харыылаан. Оон Бурганның оду дээрден дүжүп келгеш, баштыңны бежен шерии-биле кады чипкен.

¹³ Хаан ынчан үшкү шериг баштыңын бежен шерии-биле кады чорудупкан. Ол баштың дагже үнүп кээп, Илияның мурнунга дискектенип олура дүшкеш: «Бурганның кижизи! Мээң амы-тынымны, силерниң чалчаларыңар болур бо бежен кижиниң амы-тынын хайыралаарыңарны дилеп тур мен! ¹⁴ Дээрден дүжүп келген от биеэги ийи баштыңны бежен-бежен шерии-биле кады чипти чоп. А ам мээң амы-тынымны өршээп көрүңер!» – деп чанньып чугаалаан.

¹⁵ Дээрги-Чаяакчының төлээзи Илияга: «Бо кижиге-биле кады бар, оон кортпа» – дээн.

Илия ынчан тургаш, баштың-биле кады хаанче бада берген. ¹⁶ Хаанга ол: «Дээрги-Чаяакчы: „Сен Экроннун бурганы Веелзевулдан чүве айтырып, элчилер ыдып турар-дыр сен. Израильде Бурган чок бе, Ооң сөзүн Бодундан айтырып болбас чүве бе? Ынчангаш ам чыдар орун-дөжөөндөн турбас сен, өлүп каар сен“ – деп тур» – дээн.

¹⁷ Дээрги-Чаяакчының Илияны дамчыштыр чугаалаан сөзүн ёзугаар хаан өлүп калган. Охозия оолдуг болбаан чүве-дир, ынчангаш ооң дунмазы⁹ Иехорам Охозияның орнунга хаан апарган. Ынчан Иудеяның хааны Иосафаттың оглу Иорамның чагыргазының ийиги чылы турган.

¹⁸ Охозияның кылган өске ажыл-херектери Израильдиң хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген.

Бурганның Илияны дээрже алгаш барганы

2 ¹ Дээрги-Чаяакчы Илияны казыргы иштинге дээрже көдүрө бээр деп барган үеде Илия биле Элисей Галгалдан кел чыткан. ² Илия Элисейге: «Маңаа артып каап көрөм, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы мени Вефилче чорудуп тур» – дээн.

А Элисей: «Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле база силерниң адыңар-биле даңгыраглап тур мен: силерни черле кагбас мен!» – деп харыылаан.

Р1:17 Өске бурунгу сөзүглелде «Ооң дунмазы» деп сөстөр таварышпайн турар.

1:8 Зах. 13:4; Мф. 3:4; Мк. 1:6 **1:10** Иов 1:16 **1:10** Лк. 9:54 **2:1** Э. д. 5:24

2:1 3 Хаан. 19:19-21 **2:1** Ис. 5:9

Олар ийилээ Вефилче чорупкан. ³ Вефилге *Бурганның медээчилериниң бөлүү Элисейге уткуй үнүп келгеш: «Дээрги-Чаяакчы бөгүн дээргинни сенден⁴ чарып, алгаш баарын билир сен бе?» – деп айтырганнар.

«Ийе, билир мен – деп, ол харыылаан. – Ол дугайында ыттаванар».

⁴ Илия: «Элисей, сен маңаа артып каап көрөм, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы мени Иерихонче чорудуп тур» – дээн.

«Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле, силерниң адыңар-биле дангыраглап тур мен: силерни черле кагбас мен!» – деп, Элисей харыылаан. Оон олар ийилээ Иерихонче чорупкан. ⁵ Иерихонга Бурганның медээчилери Элисейге келгеш: «Дээрги-Чаяакчы бөгүн дээргинни сенден* чарып, алгаш баарын билир сен бе?» – деп айтырганнар.

«Ийе, билир мен – деп, ол харыылаан. – Ол дугайында ыттаванар».

⁶ Илия анаа: «Маңаа артып каап көрөм, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы мени *Иордан хемче чорудуп тур» – дээн.

Элисей: «Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле база силерниң адыңар-биле дангыраглап тур мен: силерни черле кагбас мен!» – деп харыылаан. Оон олар ийилээ чорупкан. ⁷ Кажан олар Иорданның чанынга доктаай бээрге, Бурганның бежен медээчизи келгеш, олардан ырадыр дужаштыр туруп алган. ⁸ Илия тонун уштуп, дүрүп алгаш, сугну ооң-биле сопкан. Суг оң, солагай талаже ийи чарлып, орук чайлай турупкан, олар хемни кургаг черлеп жеже бергеннер. ⁹ Олар жеже бээрге, Илия Элисейден: «Мени сенден чарып, алгаш баар бетинде, сенээ чүнү кылып берейн? Чүнү дилээр сен?» – деп айтырган.

Элисей: «Бурганның силерде бар күжүнден ийи дакпыр үлүгнү салгап алган болзумза» – деп харыылаан.

¹⁰ «Берге-ле чүве дилеп турар-дыр сен – деп, Илия харыылаан. – Бир эвес мени сенден канчаар алгаш баарын көөр болзунза, сээни-биле болур, а көрбөс болзунза, ындыг чүве болбас».

¹¹ Олар орукка чугаалажып бар чыдырда, хенертен оттуг *дайынчы терге болгаш оттуг аъттар көстүп келгеш, оларны чарып каапкан. Илия казыргы иштинге дээрже көдүрлү берген. ¹² Элисей ону көрбүшаан: «Ачай! Ачай! Израильдин дайынчы тергелери, аъттыг шерии!» – деп алгырып турган.

Элисей Илияны оон ыңай көрбейн баргаш, кеткен хевин качыгдалдан ийи чара ора соп каапкан.

¹³ Илияның черже кээп дүшкен тонун Элисей ап алгаш, дедир чоруткаш, Иорданның эриинге туруп алган. ¹⁴ Ол Илияның кээп дүшкен хевин тудуп алгаш, сугну ооң-биле сопкаш: «Илияның Бурганы Дээрги-Чаяакчы кайыл ынчаш?!» – дээн.

Ол сугну соптарга, суг оң, солагай талаже ийи чарлып, орук чайлай турупкан, Элисей оон хемни жеже берген. ¹⁵ Бурганның Иерихонда медээчилери Элисейни ырактан көрүп кааш: «Илияга турган күчү-күш Элисейже шилчий берген-дир» – дээннер. Олар аңаа уткуштур үнүп келгеш, черге чедир мөгейгеннер.

¶2:3, 5 Азы: «Сээң бажыңыңның кырындан».

2:4 3 Хаан. 16:34 2:8 Хост. 14:21, 29; Ис. 3:16 2:9 Сан. 11:17, 25; Ы. х. к. 21:17

2:12 4 Хаан. 6:17; 13:14

¹⁶Медээчилер: «Чалчаларыңар бисте бежен шыырак эр кижги бар-дыр. Оларга силерниң дээргинерни барып дилээрин чөпшээрер көрүңерем. Дээрги-Чаяакчының *Сүлдези ону алгаш баргаш, кандыг-бир дагда азы шынаада октапкан чадавас» – дээннер.

Элисей: «Чок, оларны чорутпаңар» – деп харыылаан.

¹⁷Ынчалза-даа олар аажок ээрешкеш туруп бээрге, ол чөпшээрер: «Улузуңарны чорудуптуңар» – дээн.

Бежен кижги чорудуптарга, айбылаткан улус Илияны үш хүн дилээш, тыппаан.

¹⁸Олар Иерихонга артып калган турган Элисейже эеп кээрге, ол: «Силерге „Чорбанар!“ деп чугааладым чоп» – дээн.

Элисейниң кылган кайгамчык чүүлдери

¹⁹Иерихон хоорайның чурттакчылары Элисейге: «Дээрги, көрүп турарыңар дег, бо хоорай эки черде турар-дыр, ынчалза-даа суу багай болгаш чери үнүш-дүжүт чок-тур» – дээннер.

²⁰Ол: «Меңээ чаа аяктан эккелгеш, ынаар дустан уруп калыңар» – дээн.

Олар аякты эккелгеннер. ²¹Элисей суг бажынче барып, дусту ынаар урупкаш: «Дээрги-Чаяакчы: „Мен бо сугну экиртип кагдым. Моон сонгаар оон уржуу-биле өлүм-даа болбас, чер-даа үнүш-дүжүт чок болбас“ – деп чугаалады» – дээн.

²²Амдыгаа чедир ол суг Элисейниң чугаалаан сөзүн ёзуугаар эки-чаагай бооп арткан.

²³Элисей оорган Вифилче үнүпкен. Ол орукка чорда, хоорайдан бичии оолдар үнүп келгеш, ону кочулап: «Эй, тас-баштыг, моон чоруп чор! Эй, калчанмай, чоруп чор!» – деп алгыржып турган.

²⁴Ол эргилип келгеш, оларже көргеш, Дээрги-Чаяакчының ады-биле кармап каан. Арыгдан ийи кыс адыг үнүп келгеш, оолдарның аразындан дөргөн ийизин үзерлеп каапкан.

²⁵Оорган Элисей Кармил дагже чорупкан, а оон Самарияже эеп келген.

*Моавтың аштырышыкыны

3¹Иудеяның хааны Иосафаттың чагыргазының он сески чылында Ахавтың оглу Иехорам Самарияга Израильдиң хааны апаргаш, он ийи чыл чагырган. ²Ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган. Чүгле ада-иези хире хөйну үүлгетпээн, чүге дээрге ачазының тургузуп кааны *Ваалга тураскааткан көжээни ол чайладып каапкан. ³Ындыг-даа болза, ол Наваттың оглу Иеровоамның – Израильди бачытче кирип каан хаанның бачыттарындан чайлаваан, олардан ойталаваан.

⁴Моавтың хааны Меша хөй малдыг турган чүве-дир. Ол Израильдиң хаанынга үндүрүг төлөп, 100 000 хөйну база 100 000 кошкарның кыргаан дүгүн чорудуп берип турган. ⁵А кажан Ахав өлүп каарга, Моавтың хааны Израильдиң чаа хаанынга удур тура халаан. ⁶Ынчан Иехорам хаан Самариядан үнгеш, бүгү израиль аг-шеригни чыып алган. ⁷Ол оон ыңай Иудеяның хааны Иосафатка: «Моавтың хааны меңээ

удур тура халыды. Сен мээң-биле кады Моавка удур дайылдажып үнер сен бе?» – деп сөс дамчыдып, элчилер ыткан.

Иосафат: «Сен канчаар-дыр сен, мен база ынчаар мен; мээң чонум-даа, аътгарым-даа сээң чонун, аътгарың ышкаш болур» – деп харыылаан.

⁸ Оон ол: «Кандыг орук-биле чоруур бис?» – деп айтырган.

Иехорам: «Эдомнун ээн кургаг ховузун тавараан орук-биле» – деп харыылаан.

⁹ Израильдиң хааны, Иудеяның хааны болгаш Эдомнун хааны орукче үнүпкеннер. Дескинер орук-биле чеди хүн чораан соонда, аг-шеригге-даа, олар-биле кады чораан мал-маганга-даа ижер суг артпаан.

¹⁰ «Аа халак! – деп, Израильдин хааны чугаалаан. – Дээрги-Чаяакчы бис үш хаанны Моавтың холунга хүлээдип бээри-биле чыып алган-дыр».

¹¹ А Иосафат: «Мында Дээрги-Чаяакчының *медээчизи канчап чок болду, ону дамчыштыр Дээрги-Чаяакчыдан айтырып көрзе чүл?» – деп айтырган.

Израильдиң хаанының бир дүжүмеди: «Мында Шафаттың оглу Элисей бар-дыр, ол Илияның хол чуур суун кудуп берип, чалчазы бооп турган кижиге» – деп харыылаан.

¹² Иосафат: «Дээрги-Чаяакчының сөзү Элисейде-дир» – дээн.

Израильдиң хааны, Иосафат хаан болгаш Эдомнун хааны медээчиже чорупканнар.

¹³ Элисей Израильдиң хаанынга: «Чүге менден чүве айтырып тур сен? Ачаң биле аваңның бурганнарының медээчилеринче бар» – дээн.

Израильдиң хааны аңаа: «Чок, барбас мен, чүге дээрге бис үш хаанны Моавтың холунга хүлээдип бээри-биле Дээрги-Чаяакчы чыып алган болгай» – деп харыылаан.

¹⁴ Элисей: «Аңаа бараан болуп турарым Аг-шериглиг дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле дангыраглап тур мен: Иудеяның хааны Иосафатты хүндүлээрим аажок болду, оон башка сенче көрүнемес-даа, сени эскербес-даа ийик мен. ¹⁵ А ам менче хөгжүмчү кижиден эккелинер» – дээн.

Хөгжүмчү ойнап турда, Дээрги-Чаяакчының холу Элисейни башкарып эгелээрге, ¹⁶ ол мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчы: „Бо шынааны дургаар хөй-хөй онгарлардан казыңар“ – деп тур. ¹⁷ Чүге дээрге Ол: „Силер хаг-даа, чаъс-даа көрбес силер, а бо шынааны суг дола бээр, силер боттарыңар-даа, мал-маганыңар-даа, бүгү дириг амыттанарыңар-даа ону ижер“ – деп чугаалаан болгай. ¹⁸ Дээрги-Чаяакчыга ол болза чүү-даа эвес-тир; Ол Моавты база силерниң холуңарга хүлээдип бээр. ¹⁹ Силер кандыг-даа быжыглалдыг хоорайны, кандыг-даа шилиндек хоорайны эжелеп аар силер. Бүгү чимистиг ыяштарны кезип, суг баштарын дуй базырып, дүжүткүр шөлдерни даштар-биле хөмө октап кааптар силер».

²⁰ Даргазында эртен, далган-тараа өргүлү кылып үеде, хенертен Эдомнун талазындан суг агып баткаш, чер кырын дола берген. ²¹ А моавтар, үш хаанның олар-биле чаалажып кел чыдарын дыңнааш, дайынчы кур куржанып шыдаар бүгү улузун чыггаш, кызыгаарга туруп алганнар. ²² Олар эртен эрте туруп кээрге, хүн суг

†3:16 Азы: «Мен бо шынааны хөй-хөй хөөлбектерлиг кылып каар мен».

3:7 3 Хаан. 22:4 **3:9** 3 Хаан. 22:47 **3:10** Ис. 7:7 **3:11** 3 Хаан. 22:7 **3:13** 3 Хаан. 18:19;
22:6 **3:15** 1 Хаан. 10:5; 16:17 **3:15** 3 Хаан. 18:46 **3:19** Ы. х. к. 20:19 **3:20** Хост. 29:39-40

кырында чырып турган. Моавтарга мурнунда аккан кызылзымаар суг хан ышкаш кылдыр сагындырган.

²³ «Хан-дыр! – деп, олар чугаалааннар. – Бо хааннар аразында чаалашкаш, бот-боттарын чок кылып алган-дыр. Моав ам оларны үптээр дээн-дир».

²⁴ Оон моавтар израиль турлагга кээрге, израильчилер уткүй үнгөш, оларны чылча шаварга, олар дезипкеннер. Израильчилер моавтарны сүрүп, кыргып-хыдыбырын соксатпаан. ²⁵ Олар моав хоорайларны үрегдеп бузуп каапканнар, дүжүткүр шөлдерже дайынчы бүрүзү даш шывадап тургаш, хөмө октап каапканнар. Олар бүгү суг баштарын дуй базырып, бүгү чимистиг ыяштарны кезип каапканнар. Чүглө Кир-Харешет хоорайга даш ханалар артып калган. Даш октаар чепсектиг дайынчылар ону база бүзээлекеш, халдап келгеннер.

²⁶ Моавтың хааны тулчуушкунга аштырып турарын көрүп кааш, хылыш-биле чепсегленген 700 кижилер эдерттип алгаш, Эдомнуң хаанынче^s чаза таварып эртерин шенээн. Ынчалза-даа шыдавайн барган. ²⁷ Ынчан ол бодунуң соонда хааннаар жүжүрлүг турган дун оглун алгаш, ону хоорай ханазынга бүрүн өрттедир өргүл кылдыр өргүпкөн. Ол чорук израильчилерге удур улуг килеңни хайныктырган^t. Израиль шериг хоорайдан аткаарлап, боттарының черинче ээп келген.

Кайгамчык олива үзү

4 ¹ Бурганның бир *медээчизиниң кадайы ыглап-сыктап, Элисейден дуза дилээн: «Силерниң чалчанар, мээң ашаам, өлүп калды. Силер билир-ле болгай силер: ол хөөкүй Дээрги-Чаяакчыдан коргар чораан кижилер. А ам аңаа акша чегдирген кижилер келгеш, мээң ийи оглумну кулданып аар деп тур».

² Элисей аңаа: «Сеңээ кандыг дуза көргүзейн? Бажыңында чүү барын чугаалап көрөм» – дээн.

«Силерниң чалчанар мээң бажыңымда чүү-даа чок – деп, херээжен харыылаан. – Чүглө донгада бичии олива үзү бар».

³ Элисей аңаа: «Бүгү кожжаларыңның куруг саваларын барып дилеп эккел, көвүдедир чыып ал. ⁴ Оон соонда бажыңыңче киргеш, эжиң хаап ал, чүглө бодун база оолдарың турар силер. Оон шупту саваларже донгада үстен кудар сен. Бирээзин долдургаш-ла, ыңай тургузуп каап турар сен» – дээн.

⁵ Ол херээжен чоруткаш, эжиң хаап алган, бажыңга чүглө боду база оолдары турганнар. Оолдары саваларны ап бээрге-ле, авазы долдуруп турган. ⁶ Кажан савалар шупту долдуртуна бээрге, херээжен кижилер бир оглунга: «Ам бир савадан ап бер» – дээн. А оглу: «Ам чаңгыс-даа сава артпаан-дыр» – деп харыылаан. Үс ынчан төгүлбестей берген.

⁷ Дулгуйак херээжен ол дугайында Бурганның кижизинге барып чугаалаарга, демгизи: «Үстү барып садыпкаш, өрөң төлевит, а артып калган акша оолдарың-биле кады чурттаарыңарга четчир» – дээн.

^s3:26 Өске бурунгу сөзүглелде «Арамей хаанче» дээн.

^t3:27 Бо домактың утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Израильчилерниң аразыңга аажок улуг сагыш аарышкынын болдурган» деп бижээн.

Элисейниң Сунем чурттуг херэеженниң оглун диргискени

⁸ Бир катап Элисей Сунем хоорайга келген. Аңаа бир бай-шыдалдыг херэежен кижиге чурттап турган. Ол херэежен медээчини бодунуң бажыңыга доктаап, чемненир кылдыр дилеп алган. Элисей Сунем хоорайны таварып эрткен санында-ла, аңаа доктаагаш, чемненип ап турган. ⁹ Ол херэежен ашаанга: «Үргүлчү бажыңывыс чаны-биле эртип турар кижиге – Бурганның ыдыктыг кижизи деп билир мен. ¹⁰ Бажың кырынга улуг эвес өрээлден кылгаш, ол кижиге орун-дөжек, стол-сандай салып, чырыткыдан тургузуп берээли. Биске кээп тура, ол аңаа доктаап турзун» – дээн.

¹¹ Бир катап Элисей ынаар чедип келгеш, өрээлче үне бергеш, дыштанып чыдып алган. ¹² Оон ол бодунуң чалчазы Гиезийге: «Сунем чурттуг херэеженни кыйгырывыт» – дээн.

Чалча кыйгырыптарга, херэежен Элисейге чедип келген.

¹³ Элисей чалчазынга: «Ол херэеженге мону дамчыт: бисче сагыш салып, бодуну бергедедип тур сен. Бис сеңээ чүнү кылып берээли? Хаан-биле азы шериг баштыңы-биле сен дээш дилег кылып, чугаалажыылы бе?» – дээн.

Херэежен: «Бодунуң чонум аразында эки чурттап чор мен, ажырбас» – деп харыылаан.

¹⁴ Элисей чалчазындан: «Аңаа чүнү кылып берзе экил?» – деп айтырган.

Гиезий: «Харын, оглу чок кижиге бо, а ашаа кырып калган» – деп харыылаан.

¹⁵ Элисей ынчан: «Ону кый девит» – дээн.

Гиезий кый дептерге, демги херэежен эжик аксынга туруп алган.

¹⁶ Элисей: «Келир чылын, бо-ла үеде, холуңга оглуңну көдүрүп алган турар сен» – дээн.

«Чок, дээргим – деп, херэежен удурланган. – Бурганның кижизи, чалчанар мени мегелевейн көрүңерем!»

¹⁷ Элисейниң аңаа чугаалаанын ёзугаар, дараазында чылын, ол-ла үеде, ол херэежен иштели бергеш, оол уруг божуп алган.

¹⁸ Оол оон өзүп келген. Бир катап ол тараа кезикчилериниң аразында турган ачазыңче чорупкан. ¹⁹ Оглу ачазыңга: «Бажым! Бажым аарып тур!» – дээн.

Ачазы чалчазыңга: «Бо оолду авазыңче аппар» – дээн.

²⁰ Чалча оолду көдүрүп алгаш, авазыңга чедире берген. Оглу авазының хойнунга дүшкө чедир олургаш, өлүп калган. ²¹ Авазы тургаш, оглун Бурганның кижизиниң орунунга барып салып кааш, эжиин хаггаш, үне берген. ²² Оон ол ашаан кыйгырып алгаш: «Чалчаларың бирээзин база бир элчигенден чорудуп берип көрөм, мен Бурганның кижизинге дүрген чедипкеш, эеп кээйн» – дээн.

²³ «Бөгүн ынаар барган херээң чүл? – деп, ашаа айтырган. – Ай чаазының байырлалы-даа эвес-тир, *амыр-дыш хүнү-даа эвес-тир».

Кадайы: «Бүгү чүве эки болур» – деп харыылаан.

²⁴ Оолдуң авазы элчигенни эзертеп, мунгаш, чалчага: «Чедип алгаш, чорувут. Мени камнава, чугаалаваан шаамда, доктаавас сен» – дээн.

²⁵ Херээжен кижичоруткаш, Кармил дагда Бурганның кижизинге чедип келген. Бурганның кижизи ону ырактан-на көрүп кааш, чалчазы Гиезийге: «Көр даан, Сунем чурттуг херээжен ышказыл! ²⁶ Аңаа уткуштур маңнап баргаш: „Амыр-менди-ле сен бе? Ашааң амыр-менди бе? Оглуң амыр-менди бе?“ – деп айтыр» – дээн. Ол херээжен: «Амыр-менди тур бис» – деп харыылаан.

²⁷ А даг кырында Бурганның кижизинче үнүп келгеш, херээжен кижичоруттарындан кужактаныпкан. Гиезий ону чайладыр идиптер дээш чеде бээрге, Бурганның кижизи: «Ону дүвүретпе! Ажыг-шүжүү аажок улуг кижичоруткаш, а Дээрги-Чаяакчы ону менден чажырып, меңээ чугаалаваан-дыр» – дээн.

²⁸ «Мен дээргим силерден оол дилээн ийик мен бе? – деп, херээжен чугаалаан. – „Идегелим хей оттурбайн көрүңерем“⁴ – дивежик мен бе?»

²⁹ Элисей ынчан Гиезийге: «Куржанып алгаш, холуңга мээң даянгыбыжымны тудуп алгаш, чорувут. Кандыг-бир кижичоруткаш-биле ужурашыңа, мендилешпе; сээң-биле кандыг-бир кижичоруткаш болза, харыылава. Мээң даянгыбыжымны оолдуң арнынче салып каг» – дээн.

³⁰ А оолдуң авазы: «Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле база силерниң адыңар-биле даңгыраглап тур мен: силерни черле кагбас мен!» – дээн.

Ынчан Элисей туруп келгеш, ол херээженниң соондан чорупкан.

³¹ Гиезий оларны мурнап бар чыткан болгаш, даянгышты оолдуң арнынче салып каан, ынчалза-даа кандыг-даа харыы шуут чок болган. Гиезий Элисейге уткуй үнүп келгеш: «Оол одунмады» – деп дыннаткан.

³² Элисей бажынче киргеш, көөрге, ооң орун-дөжөөндө өлүг оол чыткан. ³³ Ол өрөөлчө кире бергеш, ийилээ артары-биле эжикти хаап, Дээрги-Чаяакчыга мөргүп эгелээн. ³⁴ Оон ол орунче үнө бергеш, оолдуң кырынга чыдып ап, бодунуң аксын – ооң аксынче, карактарын – карактарынче, холдарын – холдарынче чыпшыр дегзип алган. Элисей оолдуң кырынга чаттылдыр чыдып аарга, ооң мага-боду чылым берген. ³⁵ Элисей туруп келгеш, өрөөлгө аай-дедир кылаштапкаш, оон катап база орунче үнө бергеш, оолдуң кырынга чыдып алган. Оол чеди катап азыргаш, карактарын ажыдыпкан. ³⁶ Медээчи Гиезийни кый депкеш: «Сунем чурттуг херээженни кыйгырывыт» – дээрге, демгизи айбыны күүсеткен.

Херээжен кижичоруткаш чедип кээрге, Элисей: «Оглуңну ап ал» – дээн.

³⁷ Ава чоокшулап келгеш, медээчинин будунуң баарынче кээп дүжүп, сөгүрген. Оон оглуңну ап алгаш, үнө берген.

Пашта хораннап каан быдаа

³⁸ Элисей Галгалче эеп келген. Ол черде аш болуп турган. Бурганның бөлүк медээчилери ооң мурнунга олурда, Элисей чалчазыңа: «Улуг паштан тиккеш, бо медээчилерге быдаадан хайындырып бер» – дээн.

³⁹ Медээчилерниң бирээзи шөлчө ногаа чыып үнө бергеш, бир черлик үнүш тып алган. Ол ооң черлик чимистерин хойнунга эңдере чыып алган эеп келгеш,

⁴4:28 Азы: «Мени мегелевейн көрүңерем».

4:27 Мф. 28:9 4:27 Э. д. 18:17; Ам. 3:7 4:29 3 Хаан. 18:46 4:29 Хост. 7:19; 14:26

4:29 Лк. 10:4 4:31 3 Хаан. 18:29 4:31 Ин. 11:11 4:33 Иак. 5:16

4:34 3 Хаан. 17:21; Аж.-ч. 20:10 4:37 Евр. 11:35 4:38 Ис. 5:9; 4 Хаан. 2:1

оларны доорааш, быдаалыг пашче киир каапкан. Оларның кайызы-даа ол үнүштү билбес болган. ⁴⁰ Быдааны улуска кудуп берген. А олар чип эгелээш-ле: «Бурганнын кижизи, пашта өлүм бар-дыр!» – деп алгыржып, чемни чип шыдавайн барганнар.

⁴¹ Элисей: «Далгандан эккелиңер» – дээн.

Ол далганны пашче урупкаш: «Улуска кудуп бериңер, чемнензиннер» – дээн. Быдаалыг пашта хоралыг чүү-даа артпаан болган.

Бурганнын чүс медээчизин Элисейиниң тоттурганы

⁴² *Ваал-Шалиша хоорайдан бир кижиге келгеш, Бурганнын кижизинге баштайгы дүжүттөн быжырган чээрби арбай боовазы болгаш хавыы чазылбаан кызыл-тас баштары эккеп берген. Элисей: «Улуска беривит, чемнензиннер» – дээн.

⁴³ Ооң чалчазы: «Чүс кижини мооң-биле канчап чемгерип шыдаар мен?» – деп айтырган.

А Элисей: «Улуска беривит, чемнензиннер. Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы: „Олар тоттур чемненип аар, харын-даа артып каар“ – деп чугаалады» – дээн.

⁴⁴ Ынчан чалча аыш-чемни медээчилерге үлеп берген. Дээрги-Чаяакчының сөзүн ёзугаар олар тоттур чемненип алган, чем харын-даа артып калган.

Нееманның аарыын экирткени

5 ¹ Арамей хаанның шериг баштынчызы Нееман деп кижиге турган. Дээргизи ону улуг кижиге деп санап, хүндүлээр турган, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы ону дамчыштыр арамей черге тиилелгени хайырлап турган чүве-дир. Нееман шылгарангай дайынчы-даа болза, кеш аарыглыг кижиге болган. ² Бир катап арамей дайынчы бөлүктөр Израильче халдаашкын кылгаш, бичии кыс уруг тудуп эккелген. Ол уруг Нееманның кадайынга бараан болуп эгелээн. ³ Уруг бодунун дээргизинге: «О, мээң дээргим Бурганнын Самарияда *медээчизинге баргаш келген болза! Медээчи ооң аарыын адырып кааптар-дыр ийин» – дээн.

⁴ Нееман бодунун дээргизинге баргаш, израиль черден келген уругнун чүнү чугаалаанын дамчыткан.

⁵ «Баргаш кел харын – деп, арамей хаан чугаалаан. – А мен Израильдин хаанынга чагаа бижип бээр мен».

Нееман 10 талант мөңгүн, 6000 шекел алдын^в болгаш 10 солуп кедер хеп ап алгаш, чорупкан. ⁶ Ол Израильдин хаанынга «Бо чагаа-биле кады сенче мээң дүжүмедим Нееманны чорудуп олур мен, ооң кеш аарыын адырып берем» деп бижээн чагаа эккелген.

⁷ Израильдин хааны чагааны номчааш, кеткен хевин качыгдалдан ора тырткаш: «Өлүрүп-даа, тынгарып-даа шыдаар Бурган мен бе мен? Бо кижиниң кеш аарыын адырып каар кылдыр, арамей хаан ону менче чүге чорутканы ол? Билдингир херектир, мээң-биле бактажыр чылдак дилеп турары ол-дур ооң» – дээн.

⁸ Бурганнын кижизи Элисей Израильдин хаанының качыгдалдан хевин ора тыртып каапканын дыңнааш, аңаа: «Чүге кеткен хевин ора тыртып алдың? Ол кижиге

^в5:5 300 ажыг килограмм мөңгүн, 60 ажыг килограмм алдын.

4:42 1 Хаан. 9:4 4:42 Мф. 14:16-21; 15:32-38; Мк. 6:37-44; 8:4-9; Лк. 9:13-17; Ин. 6:5-13

5:1 Лк. 4:27 5:1 Лев. 13:3 5:7 Ы. х. к. 32:39 5:7 3 Хаан. 20:7

менээ келгеш, Израильде Бурганның медээчизи барын билип алзын» – деп сөс дамчыткан.

⁹ Нееман аьттарлыг, *чуузаларлыг халдып келгеш, Элисейниң бажыңынче кирер черге доктаай берген. ¹⁰ Элисей олче бодунуң чалчазын айбылап: «Барып, *Иордан хемге чеди катап чунуп каавыт – мага-бодуң экирип, арыгланы бээр сен» – деп сөглеткен.

¹¹ Нееман килеңней бергеш, чоруй барган. Ол: «Мен израиль медээчи үнүп кээп, мурнумга туруп алгаш, бодунуң Бурганы Дээрги-Чаяакчының адын кыйгырып, холу-биле аарыг черимге деггеш, кеш аарыын менден адырып каар боор деп бодадым. ¹² Дамаскының хемнери Авана биле Фарфар Израильдин бүгү сугларындан эки эвес чүве бе? Мен ол хемнерге чунуп алгаш, арыгланы берип болбас турган мен бе?» – дээн.

Нееман эргилгеш, килени хайныгып, дедир чоруй барган. ¹³ Ооң чалчалары чоокшулап кээп, аңаа: «Ачавыс, бир эвес медээчи силерге кандыг-бир берге чүүл чугаалаан болза, ону кылыр-ла турдуңар ыйнаан. Ол силерге чүгле: „Чунуп каавыт – арыгланы бээр сен“ – дээрге, чүге ынчап болбазыл?» – дээннер.

¹⁴ Ынчан Нееман Бурганның кижизиниң чугаалаанын ёзугаар барып, Иорданның суунга чеди катап шымныптарга, ооң мага-боду экирип, чаш уругнуу дег *арыг апарган. ¹⁵ Нееман болгаш ону үдеп чораан бүгү улус Бурганның кижизинче эеп келген. Медээчиниң мурнунга туруп алгаш, ол: «Бүгү чер-делегейде Израильдин Бурганындан өске Бурган чогуң мен ам билип алдым. Ынчангаш чалчаңар мээң белээмни хүлээп ап көрүңерем» – дээн.

¹⁶ Бурганның кижизи: «Бараан болуп турарым дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен: белээмни хүлээп албас мен!» – дээн.

Демгизи чеже-даа албадаарга, медээчи ойталап каапкан. ¹⁷ Нееман ынчан: «Бир эвес алыр хөңнүңер чок болза, силерниң чалчаңар менээ ийи элчиген сөөртүп аппаар хире довурактан берзин. Чүге дээрге силерниң чалчаңар моон сонгаар Дээрги-Чаяакчыдан өске бурганга бүрүн өрттедир-даа, өске-даа өргүлдер эккеп салбас^w. ¹⁸ Дээрги-Чаяакчы силерниң чалчаңар мени чүгле чаңгыс чүүл дээш өршээзин: мээң дээрги хааным Риммон бурганга мөгеер дээш ооң *өргээзинче кирип тура, мээң холумга чөленип аар кижини, ынчан мен база мөгеер апаар мен. Риммоннуң өргээзинге ол мөгейишким дээш, Дээрги-Чаяакчы силерниң чалчаңарны өршээзинем» – дээн.

¹⁹ Элисей: «Амыр-тайбың чоруй барып көр» – дээн.

Гиезийниң хоптак чоруу

Нееман дыка ыраваанда, ²⁰ Бурганның кижизи Элисейниң чалчазы Гиезий «Мээң дээргим арамей Нееманның эккелген белээн албайн, салып чорудупту. Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен: ооң соондан маңнап чоруткаш, кандыг-бир чүвезин ап аайн» деп бодаан. ²¹ Гиезий Нееманның соондан маңнап

^w5:17 Нееман Дээрги-Чаяакчыга чүгле Аңаа хамааржыр израиль черниң довураанга мөгейип болур деп санап турган.

чорупкан. Нееман соондан магнап орар кижини көрүп кааш, аңаа уткуштур чууазындан дүжүп келгеш: «Менди-чаагай-ла бе?» – деп айтырган.

²² «Менди-чаагай бис – деп, Гиезий харыылаан. – Дээргим мени: „Эфрем дагларындан ийи аныяк медээчи чедип келди. Оларга бир талант мөңгүн биле ийи солуп кедер хептен берип көрөм“ – деп чугаалазын дээш чорутту» – дээн.

²³ Нееман: «Ынчанмайн канчаар! Ийи-даа талантыдан ап ал» – деп харыылаан.

Ол Гиезийни бүзүредип тургаш, ийи талант мөңгүн биле ийи солуп кедер хепти ийи шоодайга суп берген. Шоодайларны ийи чалчазынга ап бээрге, олар Гиезийниң мурнунга шоодайларны чүктөп алгаш чорупканнар. ²⁴ Гиезий тейже үнүп келгеш, ол бүгүнү чалчалардан ап алгаш, бажыңыга чажырып каан. А чалчаларны чорудуптарга, олар чана бергеннер. ²⁵ Ооң соонда ол бодунун дээргизиниң мурнунга кээп туруп алган. Элисей: «Гиезий, сен каяа чордуң?» – деп айтырган.

Демгизи: «Силерниң чалчанаар мен кайнаар-даа барбадым» – деп харыылаан.

²⁶ А Элисей аңаа: «Кажан ол кижичууазындан сенээ уткуштур дүжүп кээп турда, мээң чүрээм сени үдөп турбажык бе? Акша-мөңгүн, идик-хеп, олива ыяштар, виноград шөлдери, сүрүг малдар, эр, кыс чалчалар алыр үе эвес-тир. ²⁷ Неemannың кеш аарыы сенээ база сээң үре-салгалыңга кезээ мөңгөдө чыпшынып артсын» – дээн.

Гиезий Элисейниң бажыңындан кеш аарыындан хар ышкаш агара берген үнүп келген.

Элисей болгаш балды

Б¹ *Бурганның медээчилери Элисейге: «Дыңнаңар даан, силерниң башкарылганаар адаанда чурттап турарывыс бо чер биске дыкпыш-тыр. ² Биске *Иордан хемче баарын чөпшээрөп көрүңерем. Кайывыс-даа бир чудуктан ап алгаш, аңаа чурттаар бажың-савадан тудуп аалы» – дээннер.

Ол: «Чаа, барыңар» – деп харыылаан.

³ Оларның бирээзи: «Чалчаларыңар бис-биле кады барыксавайн-дыр силер бе?» – деп айтырган.

Элисей: «Баргай-ла мен» – деп харыылааш, ⁴ медээчилер-биле кады чорупкан. Олар Иордан хемге келгеш, ыяш кезип эгелээннер. ⁵ Оларның бирээзи ыяш ужуруп турда, балдызының демир бизи сугже кээп дүшкен.

«Аа халак, дээргим! – деп, ол алгыра берген. – Ачылап алган балдым чүве!»

⁶ Бурганның кижизи: «Кайнаар кээп дүштү?» – деп айтырган.

Кажан демгизи ол черни көргүзөргө, Элисей будук одура шапкаш, ынаар октаптарга, балдызының бизи суг кырынга салдап үнүп келген. ⁷ Элисей: «Ооңу ап ал» – дээн.

Демги кижичолун сунгаш, балдызының бизин ап алган.

Элисей болгаш согурарган арамейлер

⁸ Арамей хаан Израильге удур чаалажып турган. Ол бодунуң дүжүметтери-биле сүмележип: «Турлаамны дуу орта база дуу орта тип аар мен» – деп шиитпирлеп турган.

⁹ А Бурганның кижизи Израильдин хаанынче кижии айбылап: «Ол черни таварып эртеринден кичээн! Ында арамейлер туруп алган-дыр» – деп сөгледипкен.

¹⁰ Израильдин хааны Бурганның кижизиниң айыткан черин хынадып турган. Элисей хаанны хөй катап баш бурунгаар сагындырган; хаан ындыг черлерге сезиктиг болур турган. ¹¹ Арамей хаан ол дээш аажок дүвүрөөн. Ол бодунуң дүжүметтерин кыйгырып алгаш: «Меңээ чугаалаңар, бистиң улузувустан кым Израильдин хаанынга медээ чедирип турарыл?» – деп айтырган.

¹² «Кым-даа эвес, дээрги хааным – деп, дүжүметтерниң бирээзи харыылаан. – Израиль чурттуг Элисей медээчи удуур өрээлинерге чугаалаан сөстериңерни безин Израильдин хаанынга катаптап чугаалап шыдаар кижии-дир».

¹³ «Ооң кайда турарын барып билип экелинер – деп, хаан дужааган, – мен ону тудуп эккээр кылдыр улус чорудуптайн».

Хаанның улузу анаа: «Ол Доганда турар-дыр» – деп дыңнатканнар. ¹⁴ Хаан ынаар аъттар, *дайынчы тергелер болгаш хөй шериг чорудупкан. Олар дүне када келгеш, хоорайны бүзөөлөп алганнар. ¹⁵ Даартазында эртен медээчиниң чалчазы эртежики тургаш, үнүп көөрге, хоорайны аъттарлыг, дайынчы тергелерлиги шериг бүзөөлөп алган болган.

Чалча: «Ах, дээргим, канчаар бис ам?» – деп айтырган.

¹⁶ «Кортпа – деп, медээчи харыылаан. – Бистиң талавыста шериг оларның талазында шеригден хөй-дүр».

¹⁷ Элисей оон: «О, Дээрги-Чаяакчы, көрүп шыдаар кылдыр, ооң караан ажыдып берем» – деп мөргөөн.

Дээрги-Чаяакчы чалчаның караан ажыдып берген. Ынчан ол топтап көөрге, дагны оттуг аъттар, дайынчы тергелер шыва апкан болган, олар Элисейни долгандыр турган. ¹⁸ Кажан арамейлер Элисейге шимчеп үнүптерге, ол Дээрги-Чаяакчыга: «Бо чонну согурартып каап көрөм» – деп мөргөөн.

Элисейниң дилээн ёзуугаар Дээрги-Чаяакчы дайзыннарны согурартып каан. ¹⁹ Элисей оларга: «Ол орук, ол хоорай бо эвес-тир. Мээң соомдан чоруптуңар. Мен силерни дилеп турар кижинерге чедирип каар мен» – дээн.

Оон оларны Самарияга чедире берген. ²⁰ Арамейлер хоорайже кирип кээрге, Элисей: «О, Дээрги-Чаяакчы, бо улус көөр кылдыр, оларның карактарын ажыдып берем» – деп дилээн.

Дээрги-Чаяакчы оларның карактарын ажыдып бээрге, олар Самарияда турарын көрүп кааннар. ²¹ Израильдин хааны оларны көрүп кааш, Элисейден: «Ачай, бо улусту кыра шаап кааптайн бе?» – деп айтырган.

²² «Хоржок, өлүрбө – деп, медээчи харыылаан. – Бодуннун хылыжың база ча-согунун дузасы-биле тудуп албаан улузуну өлүрбөс ужурлуг сен. Оларга аьш-чем биле сугдан бериңер, чемненип алгаш, боттарынын дээргизинче чана берзиннер».

²³ Хаан оларга улуг дой белеткеп бээрге, арамейлер ижип-чип шаг болган. Оон оларны салып чорудуптарга, олар дээргизинче эеп келгеннер. Арамей дээрбечи бөлүктөр ооң соонда израиль черже халдап көрбөөн.

Бүзээлеттирген Самарияда коргунчуг аш

²⁴ Элээн үе эрткенде, арамей хаан Венадад бүгү аг-шериин чыггаш, халдап үнгөш, Самарияны бүзээлеп алган. ²⁵ Хоорайга коргунчуг аш эгелээн. Бүзээлээшкин аажок узамдыкканындан элчиген бажын сезен шекел мөңгүнге, а бичии көгө-буга өдөөн беш шекел мөңгүнге садып турган.

²⁶ Израильдин хааны бир катап хоорай ханазының кыры-биле эртип бар чыдырда, бир херээжен кижии аңаа: «Дээрги хааным, дузалап көрүңерем!» – деп алгырып, дилег кылган.

²⁷ Хаан: «Бир эвес сеңээ Дээрги-Чаяакчы дузалавайн турар болза, мен сеңээ канчап дузалап шыдаар мен? Шандан бе, виноград сы базар оңгардан бе?» – деп харыылаан.

²⁸ Хаан оон: «Чүү болганы ол?» – деп айтырган.

Ол херээжен: «Дуу херээжен меңээ: „Оглунну бер, бөгүн ону чиили, а даарта мээң оглумну чиир бис“ – диди. ²⁹ Мээң оглумну хайындыргаш, чип алдывыс. Дараазында хүнде мен аңаа: „Оглунну бер че, ам ону чиили“ – дидим. А ол оглун чажырыпты» – дээн.

³⁰ Херээжен кижиниң сөстөрүн дыңнааш, хаан кеткен хевин качыгдалдан ора соп каапкан. Ол хана кырлап бар чыдырда, чон хаанның ора соп каапкан хевиниң адаанда качыгдалдың самдар хеви барын көрүп каан. ³¹ Хаан: «Бир эвес Шафаттын оглу Элисейнин бажын бөгүн ооң эктинге арттырып каар болзумза, Бурган мени канчаар-даа кезеткей аан!» – дээн.

³² Ол бодунуң айбычызын медээчиже чорудупкан. Элисей бажыңыңга чоннун *баштыңнары-биле кады олурган. Айбычы келбээнде, чоннуң баштыңнарыңга ол: «Бо өлүрүкчү менче бажым алыр кижии чорудупканын билир силер бе? Көрдүңер бе, айбычы чедип кээрге, эжикти хаап, ооң мурнунга дуглап алгаш, киирбенер. Адыр, айбычының артында ооң дээргизиниң базымнары дагжап тур!» – дээн.

³³ Элисей олар-биле чугаалашпышаан турда, айбычы аңаа чедип келгеш, хаанының сөстөрүн дамчыткан: «Бо айбыл-халап Дээрги-Чаяакчыдан келген-дир. Мен ам Дээрги-Чаяакчыга оон ыңай идегээш чоор мен?»

7 ¹ А Элисей: «Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңна. Ол: „Даарта бо үеде Самария хоорайның төп шөлүңге бир хап ишти эки шынарлыг далганны-даа, ийи хап ишти арбайны-даа чаңгыс шекел мөңгүңге садар“ – деп чугаалады» – дээн.

² Ынчан Израильдин хаанынын чөленип алгаш турганы дүжүмет Бурганнын кижизинге: «Бир эвес Дээрги-Чаяакчы дээрниң эжиктерин ажыдыпкан-даа болза, ындагы чүве канчап болурул?» – дээн.

Элисей: «Сен ону карааң-биле көөр сен, ынчалза-даа ол чемни чивес сен!» – деп харыылаан.

Бүзэлээшкинниң төңчүзү

³ Хоорай хаалгазының чанынга кежи аарыг дөрт кижиге турган. Олар бот-боттарынга мынча дишкеннер: «Өлү бээриности манап, маңаа олурган херээвис чүл? ⁴ Бир эвес хоорайже баар деп шиитпирлээр болзувусса, ында аш болуп турар болгаш, аңаа өлүп каар бис. А бир эвес маңаа артып каар болзувусса, база өлүп каар бис. Арамейлерниң турлаанче баргаш, дүжүп берээли. Олар бисти диригге арттырып каар болза, амы-тынывыс үзүлбес, а тынывысты үзүп кагза, өлүп каар бис».

⁵ Олар имиртинде тургаш, арамей турлагже чорупканнар. Турлагның кыдынга чоокшулап кээрге, ында кым-даа чок болган! ⁶ Чүгө дээрге Дээрги арамей шеригге *дайынчы тергелер, аъттар болгаш улуг аг-шериг даажы дыңналдырыпкан чүве-дир. Арамейлер ынчан бот-боттарынга: «Израильдин хааны бисче халдаар дээш, хет база египет хааннарны биске удур хөлезилеп алган-дыр!» – дишкеннер. ⁷ Олар тургаш, чадырларын, аъттарын болгаш элчигеннерин каапкаш, имиртинде дезипкеннер. Турлаан турган хевээрзин каапкаш, амы-тынын камгалап дезипкеннер.

⁸ Кеш аарыглыг улус турлагның кыдынга чеде бергеш, бир чадырже кирип келген. Олар чемненип, суксун ижип алгаш, оортан алдын-мөңгүн, хептер ап алгаш, барып чажырып кааннар. Оон дедир ээп келгеш, өске чадырже киргеш, оон база чүү-хөө алгаш, барып чажырып кааннар. ⁹ Оон соонда бот-боттарынга: «Бис шын эвес кылып тур бис, бо дээрге эки медээлер хүнү-дүр, а бис оларны ыттавайн тур бис. Бир эвес даң адарын манаар болзувусса, кем-буруулуг апаар бис. Ам дораан барып, ол дугайында хаанның ордузунга дыңнадылы!» – дишкеннер.

¹⁰ Олар барып, хоорайның хаалгачыларын кыйгырыпкаш: «Арамейлерниң турлаанга четкеш келдивис, а ында кижиге-даа чогул, кижиге үнү-даа дыңналбас-тыр. Чүгле баглап каан аъттар, элчигеннер болгаш турган хевээр артып калган чадырлар бар болду» – деп чугаалааннар.

¹¹ Хаалгачылар медээни чарлапкан, ол дугайында хаанның ордузунга айыткаан. ¹² Хаан дүне када туруп келгеш, бодунун дүжүметтеринге: «Арамейлерниң бисти канчаар деп турарын силерге чугаалап берейн. Олар бистиң аштап турарывысты билир болгаш, „Израильчилер хоорайдан үнүп кээрге, диригге тудуп алгаш, хоорайынче халдап кире берээли“ деп бодап, шөлге чаштына бээр дээш, турлаан каапкан-дыр» – дээн.

¹³ Оон дүжүметтериниң бирээзи: «Хоорайда дириг арткан аъттарның бежин ап алгаш, чүү болганын билип эккээр кылдыр улустан чорудуптаалы. Олар, хоорайда ам-даа арткан мөөң израильчилер ышкаш, удавас дөмей-ле өлүп каар болгай» – дээн.

¹⁴ Хайгылчылар аъттарда кошкан ийи дайынчы терге ап алганнар. Хаан оларны арамей аг-шеригниң соондан чорудупкаш: «Чүү болганын барып көрүңер» – деп дужааган.

¹⁵ Олар арамей аг-шеригни шуут-ла *Иордан хемге чедир эдерип, бүгү орук далаштыг дескен арамейлерниң октапкан идик-хеви, шериг херексели-биле шыптынганын көрүп чорааннар. Айбылатканнар ээп келгеш, көргөн чүвезин хаанга айыткааннар. ¹⁶ Чон хоорайдан үнгеш, арамей турлагны үптөп каапкан. Дээрги-Чаяакчының азаан сөзүн ёзугаар бир хап ишти эки шынарлыг далганны-даа, ийи хап ишти арбайны-даа чүгле чаңгыс шекел мөңгүнге садып эгелээн.

¹⁷ А хаан ооң холунга чөленип турганы дүжүметке хоорай хаалгазы кадартып каан. Чон ол дүжүметти хаалгага өлүр таптап каапкан. Дүжүметтиң өлүмү Бурганның кижизиниң, кажан хаан ооң бажыңыга кээп чорда, чугаалааны ёзугаар болган. ¹⁸ Бурганның кижизи хаанга: «Дарта бо үеде Самарияның төп шөлүнге бир хап ишти эки шынарлыг далганны-даа, ийи хап ишти арбайны-даа чаңгыс шекел мөңгүнге садар» – дээн турган. ¹⁹ Ол дүжүмет Бурганның кижизинге: «Бир эвес Дээрги-Чаяакчы дээрниң эжиктерин ажыдыпкан-даа болза, ындыг чүве канчап болурул?» – дээн турган. А Элисей: «Сен ону караан-биле көөр сен, ынчалза-даа ол чемни чивес сен!» – деп харыылаан турган. ²⁰ Дүжүмет-биле ынчалдыр болган-даа: чон ону хаалгага таптап кааптарга, ол өлүп калган.

Сунем чурттуг херэежениң хувааглыг чери

8 ¹ Оглун диргизип кааны херэеженге Элисей: «Өг-бүлөң-биле кады чорупкаш, турумчуп шыдаптар черинге чуртта, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы бо чуртче чеди чыл үргүлчүлээр аш ыдыпкан-дыр» – дээн.

² Херэежен кижидораан Бурганның кижизиниң сөзүн ёзугаар кылган. Ол өг-бүлөзи-биле кады чоруй баргаш, филистим черге чеди чыл чурттаан. ³ Чеди чыл болгаш, ол херэежен филистим черден ээп чанып келгеш, бодунуң бажыңы биле хувааглыг черин эгидип бээрин дилээр дээш, хаанче чорупкан. ⁴ А хаан ол үеде Бурганның кижизиниң чалчазы Гиезий-биле чугаалажып турган. Ол: «Элисейниң кылган бүгү өндүр улуг херектериниң дугайында меңээ чугаалап бер» – дээн.

⁵ Гиезий хаанга Элисейниң өлгөн кижини канчаар диргискенин чугаалап турар аразында, дирли берген оолдуң авазы хаандан бодунуң бажыңы биле черинге хамаарыштыр дилег кылып келген. Гиезий: «Дээрги хааным, ол херэежен бо-дур, а Элисейниң диргизип кааны оон оглу – бо-дур!» – дээн.

⁶ Хаан херэеженден айтырарга, ол аңаа чугаалап берген. Ынчан хаан ооң херээн сайгарар кылдыр бир дүжүметти быжыглап бергеш: «Бо херэеженге хамааржып турган бүгү чүвени эгидип бер, ооң чурттан чоруй барган хүнүнден эгелээш, бо хүнге чедир аңаа хамааржыр шөлден кирген ажык-орулганы база эгидип бер» – дээн.

Азаилдин арамей хаан апарганы

⁷ Элисей Дамаскыга арамей хаан Венадад аарып турда, чедип келген. Хаанга «Бурганнын кижизи келген-дир» деп дыңнадыптарга, ⁸ ол Азаил деп кижиге: «Белектен ап алгаш, Бурганнын кижизин барып утку. Ону дамчыштыр Дээрги-Чаяакчыдан айтырып көр, мээң бо аарыгдан экириримни айтыр» – дээн.

⁹ Азаил Дамаскынын дөргөн тева чүгү эң эки барааннарын белек кылдыр ап алгаш, Элисейге уткуштур чорупкан. Ол Элисейниң мурнунга кээп турупкаш: «Оглуңар, арамей хаан Венадад, мени силерден: „Бо аарыымдан экириир мен бе?“ – деп айтырары-биле айбылап чорутту» – дээн.

¹⁰ Элисей: «Хаанга: „Экирий бээр-дир сен“ – деп барып чугаала. Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчынын меңээ ажытканын эзугаар ол ылап-ла өлүп каар кижидир» – дээн.

¹¹ Ол ынчан демгизинче шиглей көргөш, үзе кайгап туруп бээрге, демгизи эгени берген. Бурганнын кижизи ыглап бадырыпкан.

¹² «Мээң дээргим чүге ыглап турар чоор?» – деп, Азаил айтырган.

«Чүге дээрге израильчилерге кандыг бак чүве кылырынны билир-дир мен – деп, Элисей харыылаан. – Оларнын шивээлерин өрттедип, аныяк оолдарын хылыш-биле шанчып өлүрүп, чаш төлдерин черже чылча октап, иштиг херээженнерин хылыш-биле одура шавар-дыр сен».

¹³ Азаил: «Силернин чалчаңар мен чүгле чөгенчиг ыт-тыр мен! Канчап мен ындыг улуг херектер үүлгедир мен?» – дээн.

Элисей: «Дээрги-Чаяакчы меңээ сээң арамей чоннуң хааны апарынны ажытты» – деп харыылаан.

¹⁴ Азаил ынчан Элисейден чоруй баргаш, дээргизинче дедир чедип келген. Венадад: «Элисей сеңээ чүү диди?» – деп айтырарга, Азаил: «Ол меңээ силернин экирий бээриңерни чугаалады» – деп харыылаан.

¹⁵ А дараазында хүнде ол чоорган алгаш, сугга өттүргөш, Венададтын арнын дуглай салып каарга, хаан өлүп калган. Азаил ооң орнунга хаан апарган.

Иорам – Иудеянын хааны

(2 Чыл. 21:4-20)

¹⁶ Израильдин хааны, Ахавтын оглу Иехорамнын чагыргазынын бешки чылында Иудеянын хааны Иосафаттын оглу Иорам Иудеяга хааннап эгелээн. (Иосафат ам-даа хаан бооп турган).^x ¹⁷ Ол үжен ийи харлыында хаан апаргаш, чуртту Иерусалимге сес чыл чагырган. ¹⁸ Иорам Израильдин хааннарынын оруун эдерип, Ахавтын өг-бүлезин өттүнүп чурттап турган, чүге дээрге Ахавтын уруун кадай кылып алган чүве-дир. Ол Дээрги-Чаяакчынын мурнунга бузут үүлгедип турган. ¹⁹ Ындыг-даа болза, Бодунун чалчазы Давидти бодааш, Дээрги-Чаяакчы Иудеяны

^x**8:16** «Иосафат ам-даа хаан бооп турган» деп домак өске бурунгу сөзүглелдерде таварышпайн турар.

узуткаарын күзевээн. Ол Давидке ооң үре-салгалы, өшпес чырыткы дег, кажан кезээде хаан болуп чагыраын аазаан турган.

²⁰ Иорамның үезинде эдом чон Иудеяның эрге-чагыргазына удур тура халааш, боттарынга хаан олуртуп алган. ²¹ Ынчангаш Иорам бүгү *дайынчы тергелери-биле Цаир хоорайже чорупкан. Эдомнар ону бүзээлеп аарга, Иорам дүне када тургаш, эдомнарже, оларның дайынчы тергелериниң башкарыкчыларынче халдаан. Ынчалза-даа ооң шерии аалдарынче дезе берген. ²² Эдом ынчалдыр Иудеяның чагыргазының адаандан үнгеш, амдыгаа чедир аңаа чагыртпайн турар. Ол-ла үеде Ливна хоорай база ооң чагыргазының адаандан үне берген.

²³ Иорамның өске ажыл-херектери, ооң кылган бүгү чүвези Иудеяның хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ²⁴ Иорам өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону ада-өгбезиниң чанынга, Давидтиң Хоорайына ажаап каан. Ооң оглу Охозия ачазының орнунга хаан апарган.

Охозия – Иудеяның хааны

(2 Чыл. 22:1-6)

²⁵ Израильдин хааны, Ахавтын оглу Иехорамның чагыргазының он ийиги чылында Иудеяның хааны Иорамның оглу Охозия хааннап эгелээн. ²⁶ Охозия чээрби ийи харлыгында хаан апаргаш, чуртту Иерусалимге бир чыл чагырган. Ооң авазын Гофолия дээр турган, ол – Израильдин хааны Омриниң үре-салгалы чүведир. ²⁷ Охозия Ахавтын өг-бүлезиниң оруун эдерип, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган, чүге дээрге Ахавтын өг-бүлези-биле төрелдежиң алган чүведир.

²⁸ Охозия Ахавтын оглу Иехорам-биле кады арамей хаан Азаилге удур дайылдажыры-биле Галаадта Рамот хоорайже үнүпкен. Арамейлер Иехорамны балыглап кааннар. ²⁹ Иехорам хаан арамей хаан Азаил-биле Рамот чанынга тулчуп тургаш, арамейлерден алган балыгларын экиртири-биле Изреелче ээп келген. А Иудеяның хааны, Иорамның оглу Охозия Ахавтын оглу Иехорам-биле ужуражыр дээш Изреелче чорупкан, чүге дээрге демгизи балыгладыпкан болган.

Бурганның Иехуну хаан кылдыр томуйлааны

9 ¹ Элисей *медээчи өске бир медээчини кыйгырып алгаш, мынча дээн: «Куржанып алгаш, олива үзү кудуп каан бо көгээржикти тудуп алгаш, Галаадта Рамотче чорувут. ² Ынаар чеде бергеш, Намессийниң оглунуң оглу, Иосафаттын оглу Иехуну тып ал. Иехуга баргаш, ону ха-дунмазының аразындан үндүргеш, иштики өрээлче аппарат. ³ Бо көгээржикти алгаш, олива үзүн ооң бажынче кудупкаш, Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин аңаа дамчыт: „Мен сени Израильдин хааны кылдыр томуйлап кагдым“. Оон эжикти ажыткаш, дораан дезивит!»

⁴ Медээчи аныяк оол Галаадта Рамотче чорупкан. ⁵ Ол ынаар чеде бергеш, кады олурар шериг *баштыңнарын көрүп каан.

Аныяк оол: «Шериг баштыңы, менде силерге дамчытсын дээн сөс бар» – дээн.

Иеху: «Бистин кайывыска?» – деп айтырган.

«Силерге, шериг баштыңы» – деп, оол харыылаан.

⁶ Иеху тургаш, бажыңче кире берген. Аныяк медээчи ооң бажынче олива үзүн кудупкаш: «Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүези бо-дур: Мен сени Бодумнун израиль чонумнун хааны кылдыр томуйлап кагдым. ⁷ Сен дээргин Ахавтың өг-бүлезин кыргып-хыдып каар сен, Мен ынчан медээчилеримниң ханы дээш, Иезавелдин төккени Дээрги-Чаяакчының бүгү чалчаларының ханы дээш, өжээним негеп аар мен. ⁸ Ахавтың бүгү үре-салгалы өлүп каар. Ахавтан укталган эр кижги бүрүзүн – кул-даа, хостуг-даа^y кижини – кыра шаап каар мен. ⁹ Мен Ахавтың үре-салгалын Наватгың оглу Иеровоамның үре-салгалы дег база Ахияның оглу Ваасаның үре-салгалы дег кылып каар мен. ¹⁰ А Иезавелди Изреелдин мурнунга ыттар чип кааптар, ону кым-даа хөөржүтпес» – дээн.

Оон медээчи эжикти ажыткаш, дезип чоруй барган.

¹¹ Иеху бодунун дээргизиниң дүжүметтеринге чедип кээрге, олар: «Шупту чүве эки-ле бе? Ол тенек аарыг кижги чүге сеңээ кээп чорду?» – деп айтырганнар.

Иеху: «Ындыг улустун кайы хире хоозун чүве чулчуруп чоруурун боттарыңар билир-ле болгай силер» – деп харыылаан.

¹² Олар: «Билбес бис! Чугаалап берем» – дээннер.

Иеху: «Ол меңээ Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүезин дамчыдып: „Мен сени Израильдин хааны кылдыр томуйлап кагдым“ – диди» – дээн.

¹³ Олар далашты-биле тоннарын ужулгаш, чаданың тепкиштеринге-ле аңаа чада салып бергеннер. Оон мыйыс эдиски этсип: «Иеху хаан делгерезин!» – деп алгыржып турганнар.

Иехунуң Иехорам биле Охозияны өлүргени

¹⁴ Намессийниң оглунун оглу, Иосафаттын оглу Иеху Иехорам хаанга удур сүлчээ кылган.

Иехорам ынчан бүгү израильчилер-биле кады Галаадта Рамот хоорайны арамей хаан Азаилден камгалап турган чүве-дир. ¹⁵ Ындыг-даа болза, Иехорам хаан Азаил-биле дайылдажып тургаш, арамейлерден алган балыгларын эмнеп аар дээш, Изреелче ээп чанып келген турган.

Иеху улунунга: «Бир эвес чүрээнер-биле мээң таламда болзуңарза, кымга-даа Рамот хоорайдан дезип үнгеш, Изреелге медээ чедирер арга бербенер» – дээн.

¹⁶ Ол *дайынчы тергеге олурупкаш, Изреелче чорупкан, чүге дээрге Иехорам ында сегип чыткан, а Иудеяның хааны Охозия ооң-биле ужуражып чедип келген турган. ¹⁷ Изреелдин суургазында турган таңныыл Иехунуң шериглериниң кел чыдарын көрүп кааш: «Шериглер көрүп кагдым!» – деп алгыра берген.

У9:8 Азы: «Аныяк-даа, улуг-даа».

9:7 3 Хаан. 18:4 **9:8** Ы. х. к. 32:36 **9:9** 3 Хаан. 14:10; 15:29; 16:11; 21:21-22

9:10 3 Хаан. 21:23; 4 Хаан. 9:36 **9:11** Иер. 29:26; Ос. 9:7 **9:13** Мф. 21:8; Мк. 11:8

9:13 2 Хаан. 15:10; 3 Хаан. 1:34 **9:14** 4 Хаан. 8:28-29

«Оларга уткуштур аъттыг шеригжиден чорудувут – деп, Иехорам дужааган. – Ол „Шупту чүве эки бе?“^z – деп айтырзын».

¹⁸ Аъттыг шеригжи Иехуга уткуштур үнүп келгеш: «Хаан: „Шупту чүве эки бе?“ – деп айтырып тур» – дээн.

Иеху: «Чүвениң эки боору сеңээ кандыг хамаанныг чүвөл? Мени эдерип чорувут» – деп харыылаан.

А таңныыл: «Элчи оларга чеде берди, ынчалза-даа ээп келбеди» – деп дыңнаткан.

¹⁹ Хаан ынчан өске аъттыг шеригжини чорудупкан. Ол Иехунуң улузунга чеде бергеш: «Хаан: „Шупту чүве эки бе?“ – деп айтырып тур» – дээн.

Иеху: «Чүвениң эки боору сеңээ кандыг хамаанныг чүвөл? Мени эдерип чорувут» – деп харыылаан.

²⁰ А таңныыл: «Элчи оларга чеде берди, ынчалза-даа ээп келбеди. Мурнунда кел чыдар кижиниң Намессийниң үре-салгалы Иехуга дөмейин – калчаа тенек кижии ышкаш халдып олур» – деп дыңнаткан.

²¹ Иехорам: «Мээң *чуузамны белеткенер!» – деп дужааган.

Чуузаны аъттарга кожупкан. Израильдиң хааны Иехорам биле Иудеяның хааны Охозия олар, кайызы-даа бодунуң чууказынга, Иехуга уткуштур үнүпкенер. Олар ооң-биле изреелчи Навуфейге хамааржып турган хувааглыг черге ужуражы бергенер.

²² Иеху-биле ужуражы бергеш, Иехорам: «Иеху, шупту чүве эки бе?» – деп айтырган.

Иеху: «Сээң аваң Иезавелдиң самырыраары база караң көрнүрү дендеп турда, кандыг эки чүве туруп боорул?» – деп харыылаан.

²³ Иехорам дедир ээпкеш: «Охозия, өскерликчи чорук-тур!» – деп алгырбышаан, дезипкен.

²⁴ Иеху чазын хере тырткаш, Иехорамның ийи чарын аразынче адыпкан. Согун хаанның чүрөөн өде бээрге, ол чууказынга кээп дүшкен. ²⁵ А Иеху бодунуң дүжүмеди Бидекарга: «Ооң мөчү-сөөгүн алгаш, изреелчи Навуфейниң хувааглыг черинче октавыт. Сакты-дыр сен бе, бис ийилээ ооң ачазы Ахавтың соондан аъттыг бар чыдырывыста, Дээрги-Чаяакчы аңаа хамаарыштыр мынча деп медеглээн ийик: ²⁶ „Мен дүүн Навуфейниң ханын база ооң оолдарының ханын көрдүм. Олар дээш, шак ол черге сени албан кезедир мен“. Ынчангаш ооң мөчү-сөөгүн алгаш, Дээрги-Чаяакчының сөзүн ёзугаар ол черге октавыт» – дээн.

²⁷ Болган чүүлдү көрүп кааш, Иудеяның хааны Охозия Бет-Хагганче^a баар орук-биле дезипкен. Иеху Охозияны сүрүп: «Ону база өлүрүп калыңар!» – деп алгырып чораан.

Охозия Ивлеам чоогунда Гурже көдүрлүп орда, ону чууказынга балыглапканнар. Ол Мегиддон хоорайже дезип киргеш, аңаа өлүп калган. ²⁸ Чалчалары ону Иерусалимче чуузага сөөртүп эккелгеш, ооң чевег-куюнга, ада-өгбезиниң чанынга,

^{29:17} Азы: «Тайбың-биле келдинер бе?»

^{29:27} Азы: «Сесерликте бажыңче».

Давидтиң Хоорайынга ажаап кааннар. ²⁹(Охозия Ахавтың оглу Иехорамнын чагыргазының он бирги чылында Иудеяның хааны апарган турган чүве-дир.)

Иезавелдиң чүдек-бужар өлүмү

³⁰ Иеху оон Изреелче чорупкан. Иезавел ол дугайында дыңнап кааш, карааның кирбиин будуп, бажының дүгүн аян киир дырап алгаш, соңгаже көрүп олурган.

³¹ Кажан Иеху хоорай хаалгазынче кирип кээрге, Иезавел: «Шупту чүве эки бе, бодунуң дээргизин өлүрүп каан Зимри?»^b – дээн.

³² Иеху соңгаже өрү көргөш: «Кым мээң таламдал, кым барыл?» – дээн.

Ийи азы үш чалча соңгадан олче бакылап келген. ³³ Ол: «Ону дүжүр октаптыңар!» – дээн.

Иезавелди дүжүр октапканнар. Ону аъттар таптай базып кааптарга, оон ханы ханаже болгаш аъттарже чаштай берген.

³⁴ Иеху орду же кирип келгеш, ижип-чип алган. Оон ол: «Бо каргыштыг херээженче сагыш салып, хөөржүдүп калыңар, чүге дээрге ол болза хаанның уруу-дур!» – дээн.

³⁵ Ону хөөржүдүп чорупкаш, баш сөөгү, буттар, холдарның адыштарындан өске чүнү-даа тыппааннар. ³⁶ Улус эеп келгеш, Иехуга дыңнадырга, ол: «Дээрги-Чаяакчының Бодунуң чалчазы, Тешви чурттуг Илияны дамчыштыр: „Изреел мурнунга ыттар Иезавелдиң мага-бодун чип кааптар. ³⁷ Ооң мөчү-сөөгү Изреел мурнунга шөлде төккөн өдек дег болур, кым-даа: ‘Иезавел ол-дур’ – деп шыдавас“ – деп чугаалаан сөзү боттанганы ол-дур» – дээн.

Ахав хаанның үре-салгалының кырдырганы

10 ¹ Ахав Самарияга чеден үре-салгалдыг турган. Иеху чагаалар бижээш, Самарияда Изреелдиң чагырыкчыларынче, чоннуң *баштыңнарынче, Ахавтың үре-салгалының кижизидикчилеринче чорудупкан. Чагааларның утказы мындыг: ² «Бо чагаа силерге чедери билек, бир-тээ силерде дээргинернин үре-салгалы, *дайынчы тергелер, аъттар, быжыглалдыг хоорай болгаш ок-чепсек бар болганда, ³ дээргинернин эң эки, эң төлептиг салгакчызын шилип алгаш, ону Ахавтың дүжүлгезинге олуртуп калыңар. Ынчалза-даа силер дээргинернин үре-салгалын камгалап, чаалажыр апаар силер».

⁴ А олар аажок корткаш: «Ийи хаан ооң-биле туржуп шыдаваанда, бис канчап шыдаар бис?!» – деп барганнар.

⁵ Хаанның ордунун башкарыкчызы, хоорай чагырыкчызы, чоннуң баштыңнары болгаш тажыларның кижизидикчилери Иеху же: «Бис – силерниң чалчаларыңардыр бис, чугаалаан бүгү чүвеңерни күүседир бис. Кымны-даа хаан кылдыр олуртпас бис, күзээн-не чүвеңерни кылып көрүңер» – деп сөс дамчытканнар.

⁶ Ынчан Иеху оларже мындыг уткалыг ийиги чагаа бижээн: «Бир эвес силер мээң таламда бооп, мээң сөзүмнү дыңнаар болзуңарза, дээргинернин үре-салгалы оолдарның баштарын кезип алгаш, даарта бо үеде менче, Изреелче чедип келиңер».

b9:31 Азы: «Бодунуң дээргизин өлүрүп каан Зимриге амыр-тайбың турган бе?»

9:28 4 Хаан. 23:30 **9:31** 3 Хаан. 16:9-13 **9:34** 3 Хаан. 16:31

9:36 3 Хаан. 21:23; 4 Хаан. 9:10 **10:1** 3 Хаан. 16:24

А тажылар, шупту чеден кижиге, оларны кижизидерин бүзүрөп дааскан хоорайнын ызыгууртан улузунга турган чүве-дир. ⁷ Чагаа алгаш, ол улус тажыларнын шуптузун өлүрүп каапкан. Олар өлүрткеннернин баштарын хааржактарже суккаш, Изреелде Иеху же чорудупканнар. ⁸ Айбылаткан төлээ кижиге келгеш, Иехуга: «Тажыларнын баштарын эккелди» – деп айыткан.

Иеху: «Оларны хоорай хаалгазынын чанынга эртенге чедир ийи оваа кылдыр чый салып калыңар» – деп дужааган.

⁹ Даартазында эртен Иеху үнүп келгеш, чон мурнунга туруп алгаш: «Силерде буруу чок. Бо дээрге мен дээргимге удур сүлчээ кылгаш, ону өлүрүп кааным олдур, ынчаарга ол бүгү улусту кым өлүрүп кааныл? ¹⁰ Дээрги-Чаяакчынын Ахавтын үре-салгалынга удур чугаалаан чангыс-даа сөзү күүсеттинмейн барбазын билип алыңар. Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чалчазы Илияны дамчыштыр чугаалаан чүвезин кылган-дыр» – дээн.

¹¹ Иеху оон Изреелде Ахавтын үре-салгалындан артып калган бүгү улусту, оон ызыгууртаннарын, чоок кижилерин, томуйлап кааны *Бурганнын бараалгакчыларын өлүрүп каапкан – Ахавтын улузундан чаңгыс-даа кижиге дириг артпаан.

Охозиянын төрөлдери Иехунуң өлүргени

¹² Оон соонда Иеху Изреелден үнгеш, Самарияже чорупкан. Ол Кадарчылар турлаа дээр черге тургаш, ¹³ Иудеянын хааны Охозиянын төрөлдериңге журажы бергеш: «Кымнар силер?» – деп айтырган.

Олар: «Бис – Охозиянын төрөлдери-дир бис. Тажылар болгаш хаан уктуг өске-даа оолдарнын амыр-кадыын айтырып бар чыдыр бис» – деп харыылааннар.

¹⁴ Иеху: «Оларны диригге тудуп алыңар!» – деп дужааган.

Ол улусту диригге тудуп алганнар. Оон дөртен ийи кижини Кадарчылар турлаанда кудук чанынга өлүрүп кааннар. Иеху оларнын чаңгызын-даа диригге арттырбаан.

¹⁵ Оорган чоруткаш, ол аңаа уткуштур кел чыткан Рехавтын оғлу Ионадавты көрүп каан. Иеху ону мендилээш: «Мээң чүрээмниң сеңээ шынчызы дег, сээң чүрээң мээңиңге база шынчы бе?» – деп айтырган.

Ионадав: «Ийе» – деп харыылаан.

Иеху: «Ындыг болза, холуң бээр сун» – дээн.

Демгизи холун сунуп бээрге, Иеху ону тергеже үндүр тыртып алган.

¹⁶ Иеху: «Мээң-биле кады чорувут. Дээрги-Чаяакчы дээш хүннеп турарымны көөр сен» – дээш, ону бодунуң тергезинге олуртуп алгаш, чорупкан.

¹⁷ Самарияга келгеш, Иеху Ахавтын ында артып калган бүгү улузун кыра шаап каапкан. Ол Дээрги-Чаяакчынын Илияга чугаалаан сөзүн ёзугаар оларны узуткап каан.

*Ваалдың бараалгакчыларын Иехуң узуткап кааны

¹⁸ Оон Иеху бүгү чонну чыып алгаш: «Ахавтың Ваалга бараан болуушкуну эвээш болуп турган-дыр, а мен аңаа оон артык бараан болур мен. ¹⁹ Ваалдың бүгү *медээчилерин, оон бүгү мөгейкчилерин, бүгү бараалгакчыларын менче кыйгырып эккелинер. Көрдүнер бе, олар кижги арттырбайн келген турзун, чүге дээрге мен Ваалга өндүр улуг өргүл кылырым ол-дур. А келбээн кижги бүрүзү амы-тынныг артпас» – дээн.

Иеху кажар сагыш-биле ынчаар кылып, Ваалга мөгейип турар улусту кыргып-хыдыр деп бодап алган. ²⁰ Ол: «Ваалга тураскааткан байырлалдыг чыыштан чарлаңар» – дээн.

Улус чыыш боорун чарлапкан. ²¹ Иеху бүгү Израильге медээ тараткан. Ваалдың бүгү бараан болукчулары чедип келген, чаңгыс-даа кижги келбейн барбаан. Олар Ваалдың *өргээзинге сыңмарлаштыр чыгып келген. ²² Иеху хеп кадагалакчызынга: «Ваалдың бүгү мөгейкчилеринге тускай хептен эккеп бер» – дээрге, демгизи оларга хеп эккеп берген.

²³ Оон Иеху биле Рехавтың оглу Ионадав Ваалдың өргээзинче кире берген. Иеху Ваалдың мөгейкчилеринге: «Силерниң араңарда Дээрги-Чаяакчының мөгейкчилери чок, а чүгле Ваалдың мөгейкчилери бар дээрзин хынап көрүп, бүзүрөп алынар» – дээн.

²⁴ Демгилери бүрүн өрттедир болгаш өске-даа өргүлдер кылыры-биле өргэеже кире бергеннер. Иеху сезен кижини даштыгаа тургузуп кааш: «Бир эвес силерниң холуңарга хүлээдип берип турарым улустуң кайы-бирээзин амы-тынныг үндүрер кижги турар болза, ол кижги бодунуң амы-тыны-биле харыылаар» – деп сагындырып каан.

²⁵ Бүрүн өрттедир өргүлдү кылып дооскан дораан-на, Иеху таңныылдарга база шериг баштыңнарынга: «Киргеш, оларны кырып кааптыңар, чаңгызын-даа диригге арттырбаңар» – дээн.

Таңныылдар биле шериг баштыңнары Ваалдың мөгейкчилерин хылыш-биле шанчып каапканнар. Мөчү-сөөктерни дашкаар үндүр октапкаш, Ваалдың өргээзиниң иштики ыдыктыг өрээлинче кире бергеннер. ²⁶ Олар Ваалдың өргээзинден ыдыктыг көжээни үндүргеш, өрттедипкеннер. ²⁷ Оон Ваалдың көжээзин чуура шапкаш, оон өргээзин үрөп бузуп каапкаш, аңаа албаннаар чер кылып алганнар. Амдыгаа чедир-даа ындыг хевээр.

²⁸ Иеху израиль черге Ваалга мөгөөр чорукту ынчалдыр узуткап каан. ²⁹ Ынчалза-даа ол Наваттың оглу Иеровоамның – Израильди бачытче кириген хаанның бачыттарындан ойталаваан. Улус Вефил биле Дан хоорайларда алдын бугажыктарга мөгөөрин уламчылап турган.

³⁰ Дээрги-Чаяакчы Иехуга: «Менээ таарымчалыг чүвени боттандырып, Мээң бодап алган бүгү чүемни Ахавтың үре-салгалы-биле кылган-дыр сен. Ынчангаш

сээң үре-салгалың дөрткү салгалга чедир Израильдин дүжүлгезинге саадаар» – дээн.

³¹ Ынчалза-даа Иехуда Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчының дүрүм-хоойлузун бүгү чүлдү-чүрээнден күүседир чүткүл чок болган. Ол Израильди бачытче киирген Иеровамның бачыттарындан ойталаваан.

Иехунуң чагыргазының төнчүзү

³² Ол үеде Дээрги-Чаяакчы Израильди кезиктей чарып, бичииледип эгелээн. Азаил хаан израильчилерни оларның бүгү девискээринге чылча шаап,

³³ Иорданның чөөн талазынга, бүгү галаад черге (Гад, Рувим болгаш Манассиянын черлери-биле кады), Арнон хемнин шынаазында турар Ароер хоорайдан эгелээш, Галаадты таварааш, васан черге чедир аштырыышкынга таварыштырган.

³⁴ Иехунуң өске ажыл-херектери, ооң кылган бүгү чүвези, өндүр улуг чоруктары Израильдин хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген.

³⁵ Иеху өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону Самарияга ажаап каан. Ооң оглу Иоахаз ачазының орнунга хаан апарган. ³⁶ Иеху Израильди оон найысылалы Самарияга чээрби сес чыл чагырган.

Гофолия болгаш Иоас

(2 Чыл. 22:10–23:21)

11 ¹ Охозияның авазы Гофолия оглунуң өлүп калганын дыңнааш, ол дораан хаан уктуг бүгү улусту узуткап каапкан. ² Ынчалза-даа Иорам хаанның уруу, Охозияның дунмазы Иосавет Охозияның оглу Иоасты өлүртүр ужурлуг турган тажылар аразындан бүдүү апарган. Иосавет оолду база ону эмирип турган херээженни удуур өрээлге чажырып каан. Иоасты Гофолиядан ынчаар чажырып каарга, оол өлүртпейн барган. ³ Гофолия чуртту чагырып турган үеде оол эмирикчизи-биле кады Дээрги-Чаяакчының *өргээзинге алды чыл чаштынып турган.

⁴ Гофолияның чагыргазының чедиги чылында Иодай *бараалгакчы кари уктуг таңныылдар биле камгалакчы шериглерниң чүс шериг *баштыңнарынче улус айбылап чоруткаш, оларны бодунче, Дээрги-Чаяакчының өргээзинче чалап алган. Ол баштыңнар-биле дугуржулга кылып, Дээрги-Чаяакчының өргээзинге оларнын даңгыраан алгаш, хаанның оглун оларга көргүскен. ⁵ Иодай оларга дужаал берген: «Силер мынчаар кылыр ужурлуг силер. Үш кезекке үстүп алыңар – *амыр-дыш хүнүнде албан-ажыл эрттирип турар силерниң үштүң бир кезиинер хаанның ордузунуң мурнунга таңныылдазын, ⁶ өске үштүң бир кезиинер Сур хаалганың чанынга турзун, а арткан үштүң бир кезиинер Ахар-Харацим хаалгага турзун, ордуну ээлчеглежип камгалаңар. ⁷ Ол ышкаш амыр-дыш хүнүнде албан-ажылындан халажыр ужурлуг ийи кезекке хамааржыр улус Дээрги-Чаяакчының өргээзин таңныылдап, хаанны камгалап артып калыңар. ⁸ Хаанны долгандыр ок-

чепсектиг туруп алгаш, өргээнин девискээринче^c чоокшулап келген кижиги бүрүзүн өлүрүп турар силер. Хаан кайнаар-даа баар болза, ооң чанынга чоруп туруңар».

⁹Чүс шериг баштыңнары Иодай бараалгакчының дужаалын күүсеткен. Баштын бүрүзү бодунун улунун – амыр-дыш хүнүндө ажыл-албанынче үнүп турар-даа, ажыл-албанындан халажып чоруп турар-даа улусту – эдертип алгаш, Иодай бараалгакчыга чедип келген. ¹⁰Чүс шериг баштыңнарынга Иодай Давид хаанга хамааржыр, Дээрги-Чаяакчының өргээзинге шыгжаттынып турган чыдаларны, дозуг-камгалалдарны үлөп берген. ¹¹Камгалакчы шериглер ок-чепсээн холунга туткаш, хаанны долгандыр – Бурганның өргээзиниң оң талазындан солагай талазынга чедир, *өргүл салыр бедигээш биле өргээни дескиндир туруп алганнар. ¹²Иодай Иоас тажыны үндүрө бергеш, аңаа оваадай кедирип, ыдыктыг *хоойлунун хоолгазын берип каан^d. Оон тажыны хаан кылдыр чарлап, олива үзү-биле чаап каарга, чыылган чон: «Хаан делгерезин!» – деп алгыржып, адыш часкап турган.

¹³Шериглер биле чоннун алгы-кышкызын дыңнап кааш, Гофолия Дээрги-Чаяакчының өргээзинин мурнунда турар чонче чорупкан. ¹⁴Ол топтап көөрге, чаңчыл ёзугаар хаан турар черде – өргээнин адагажының чанында – хаан бо турган! Ооң чанында шериг баштыңнары, трубалар этсир улус бар болган, а чурттун бүгү чону өөрүп-байырлап, трубалар этсип турган. Гофолия кеткен хевин качыгдалдан ора тыртып: «Сүлчээ! Сүлчээ!» – деп алгыра берген.

¹⁵Иодай бараалгакчы шеригни башкарып турган чүс шериг баштыңнарынга дужаал берип: «Ону өргээнин девискээринден^e үндүрө бергеш, эдерип чорупкан кижиги бүрүзүн хылыш-биле шанчып өлүрүп калыңар. Чүгле Дээрги-Чаяакчының өргээзинге ону өлүрүп болбас» – дээн.

¹⁶Гофолияны сегирип алганнар; кадын хаанның ордузунче аъттар кирер черге чедип келгеш, аңаа өлүртүп алган.

¹⁷А Иодай Дээрги-Чаяакчы биле хаанның, чоннун аразынга, ол чон Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр чон боор дугайында, керээ чарган. Оон ыңай хаан биле чоннун аразынга керээ чарган. ¹⁸Чурттун бүгү чону *Ваалдың өргээзинче баргаш, ону үрөп бузуп каапкан. Улус өргүл салыр бедигээштерни база Ваалдың дүрзүлерин бүрүнү-биле чуура шаап, өргүл бедигээжиниң мурнунга Ваалдың бараалгакчызы Матганны өлүрүп каан.

Оон Иодай бараалгакчы Дээрги-Чаяакчының өргээзи дээш сагыш салыр кылдыр улус тургузуп каан. ¹⁹Иодай чүс шериг баштыңнарын, кари уктуг таңныылдарны, камгалакчы шериглерни болгаш чурттун бүгү чонун эдертип аарга, олар шупту хаанны Дээрги-Чаяакчының өргээзинден кады үндүрө бергеш, Харацим хаалгазын дамчыштыр ордуже кирип келген. Иоас дүжүлгеде бодунун саадаар черин ээлепкен. ²⁰Чурттун бүгү чону өөрүп-хөглөп турган, а хоорайжылар, Гофолияны хаанның ордузунга хылыш-биле шанчып каан соонда, оожургай берген. ²¹Иоас хааннап эгелээрде, чеди харлыг турган.

^c11:8 Азы: «Силерниң одурууңарже».

^d11:12 Азы: «Каасталгалар-биле каастап каан».

^e11:15 Азы: «Одуруглай чыскаалган шериглер аразы-биле».

Иоастың *Бурганның өргээзин септеттиргени

(2 Чыл. 24:1-27)

12¹Иоас Иехунуң чагыргазының чедиги чылында хааннап эгелээш, Иерусалимге чуртту дөртен чыл чагырган. Ооң авазын Цивия дээр турган, Бээр-Шева чурттуг херээжен чүве-дир. ²Ол назынының дургузунда Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чүве кылып келген, чүге дээрге Иодай *бараалгакчы ону чагып-сургап турган чүве-дир. ³Чүглө мөгөйишкин кылыр бедик черлер узуткаттынмаан, чон аңа өргүл салырын, чагай чыттыг чүүлдер кыпсырын соксатпаан.

⁴Бурганның бараалгакчыларынга Иоас: «Дээрги-Чаяакчының өргээзинче ыдыктыг өргүл кылдыр эккеп турар бүгү акша-мөңгүннү – үндүрүг төлөөн-даа, улустуң эки туразы-биле бергени-даа акша-мөңгүнүн чыып калынар. ⁵Бараалгакчылар өргүл кылып турар улустан^f акша-мөңгүннү алгаш, Бурганның өргээзинде септээр ужурлуг бүгү үрелик черлерни септээри-биле ажыглазын» – дээн.

⁶Ынчалза-даа Иоастың чагыргазының чээрби үшкү чылында-даа Бурганның өргээзинде үрелик черлерни бараалгакчылар септевээн болган. ⁷Ынчангаш Иоас хаан Иодай бараалгакчыны база өске бараалгакчыларны кыйгырткаш: «Бурганның өргээзин чүге септевейн тур силер? Өргүл кылып турар улустуң^g акша-мөңгүнүн боттарынар хереглээр дээш алырын соксадынар. Ол акша-мөңгүннү өргээни септээри-биле дамчыдып беринер» – дээн.

⁸Бурганның бараалгакчылары ынчан боттары чондан оон ыңай акша-мөңгүн-даа албас, Бурганның өргээзин-даа боттары септевес бооп чөпшээрешкеннер. ⁹Иодай бараалгакчы хааржак ап алгаш, ооң кырын үттеп каан. Ол ону *өргүл салыр бедигээш чанынга, Дээрги-Чаяакчының өргээзинче кирер черниң оң талазынга салып каан. Кирер черни таңныылдаан бараалгакчылар Дээрги-Чаяакчының өргээзинче эккеп турган бүгү акша-мөңгүннү хааржакче киир каап эгелээн. ¹⁰Бараалгакчылар хааржакта хөй акша-мөңгүн чыглы бергенин көрүп каан санында-ла, хаанның бижээчизи биле дээди бараалгакчы кээп, Дээрги-Чаяакчының өргээзинче эккелген акша-мөңгүннү ужулгаш, санап, шоодайларже суп турган. ^{11–12}Акша-мөңгүн катап санаттынарга, ону өргээде ажыл башкарар улуска берип каарга, олар өргээде ажылдап турар чазаныкчылар биле тудугжуларга, хана салып, даш чонуп турар ажылчыннарга төлевир кылдыр бээр турган чүве-дир. Олар оон ыңай Дээрги-Чаяакчының өргээзинде үрелик черлер септээринге херек ыяш база чонуп каан даштар садып ап, өргээни септээринге үнген база өске-даа чарыгдалдарны төлеп турганнар.

¹³Ынчалза-даа мөңгүн тавактар, бижектер, аяктар, хөгжүм херекселдери, өске-даа алдын-мөңгүн савалар кылыры-биле Дээрги-Чаяакчының өргээзинге эккеп турган акша-мөңгүннү ажыглаваан. ¹⁴Ол акша-мөңгүннү өргээни септеп турган ажылчыннарга төлевир кылдыр берип турган. ¹⁵Ажылчыннарга төлээр акша-

^f12:5, 7 Бо сөстөрнүң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы: «Таныштарындан».

^g12:7 12:5-те немелде тайылбырны көр.

мөнгүн үлээрин дагзып каан улустан канчаар чарыгдаанын айтырбас турган, чүгө дээрге оларга бүзүрөп болур улус чүве-дир. ¹⁶А кем-буруу дээш өргүл база бачыт дээш өргүл кылдыр эккелген акша-мөнгүннү Дээрги-Чаяакчының өргээзинче киирбес турган – ол акша-мөнгүн Бурганның бараалгакчыларынга хамааржыр чүве-дир.

¹⁷Ынчан арамей хаан Азаил Геф хоорайга удур дайылдажып үнгөш, ону эжелеп алган. Оон ол Иерусалимче халдаар деп шийтпирлээн. ¹⁸Ынчалза-даа Иудеянын хааны Иоас өгбелери болур Иудеянын хааннары Иосафат, Иорам болгаш Охозия оларның Дээрги-Чаяакчының өргээзинге эккеп салган бүгү ыдыктыг чүүлдерин, бодунуц өргөөн ыдыктыг чүүлдерин база өргөөнц болгаш хаанның ордузунун эртине шыгжамырларындан тывылган бүгү алдынны алгаш, арамей хаан Азаилче чорудупкан. Азаил ооң соонда Иерусалимче халдавайн барган.

¹⁹Иоастың өске ажыл-херектери, ооң кылган бүгү чүвези Иудеянын хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ²⁰Ооң дүжүметтери анаа удур сүлчээ кылгаш, ону Силла деп черже баар орукта Бет-Миллога өлүрүп каан. ²¹Иоасты ооң дүжүметтери: Шимеаттың оглу Иозавад^h биле Шомерниң оглу Иегозавад өлүрүп каан. Ол өлү бээрге, ону ада-өгбезиниң чанынга, Давидтиң Хоорайынга ажаап каан. Ооң оглу Амасия ачазының орнунга хаан апарган.

Иоахаз – Израильдин хааны

13 ¹Охозиянын оглу, Иудеянын хааны Иоастың чагыргазының чээрби үшкү чылында Иехунуц оглу Иоахаз Израильдин хааны апаргаш, чуртту ооң найысылалы Самарияга он чеди чыл чагырган. ²Ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип, Наваттың оглу Иеровоамның – Израильди бачытче киирген хаанның бачыттарын өттүндүр кылып, олардан ойталаваан. ³Дээрги-Чаяакчының килеңи израильчилерге кыптыгып, оларны үргүлчү арамей хаан Азаилдин, ооң оглу Венададтың холунга хүлээди берип турган.

⁴Иоахаз Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп чаннырга, Ол ону дыңнап каан, чүгө дээрге арамей хаанның Израильди кайы хире кызагдап турарын көрүп турган. ⁵Дээрги-Чаяакчы Израильге камгалакчы тургузуп бээрге, чурт арамейлернин холундан адырлы берген. Израильчилер боттарының аалдарынга биезде ышкаш амыр-тайбың чурттап эгелээн. ⁶Ындыг-даа болза, олар Израильди бачытче киирген Иеровоамның салгалдарының бүгү бачыттарындан ойталавайн, оларны үүлгедирин уламчылааннар. Самарияга *Ашера бурганга тураскааткан адагаш хевээр турган.

⁷Иоахазтың аг-шеринден бежен аъттыг шеригжи, он *дайынчы терге болгаш 10 000 чадаг шеригжиден аңгыда, кым-даа, чүү-даа артпаан, чүгө дээрге арамей хаан ол аг-шеригни кыргып-хыдып, бастырган тараа дег кылып каан.

^h12:21 Өске бурунгу сөзүглелде «Иозакар» деп атты бижээн.

12:15 4 Хаан. 22:7 12:16 Лев. 4:24; 5:15; 7:7; Сан. 18:19 12:17 4 Хаан. 8:12

12:18 3 Хаан. 15:18 12:20 2 Чыл. 24:23-26 13:1 4 Хаан. 11:2 13:2 3 Хаан. 12:28; 14:16

13:3 Башт. 2:14 13:3 4 Хаан. 8:12 13:4 Хост. 3:7, 9 13:5 Башт. 3:9 13:6 3 Хаан. 16:33

⁸ Иоахазтың өске ажыл-херектери, ооң кылган бүгү чүвези, өндүр улуг чоруктары Израильдин хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ⁹ Иоахаз өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону Самарияга ажаап каан. Ооң оглу ачазының орнунга хаан апарган.

Иехоаш – Израильдин хааны

¹⁰ Иудеяның хааны Иоастың чагыргазының үжен чедиги чылында Иоахазтың оглу Иехоаш Израильдин хааны апаргаш, чуртту ооң найысылалы Самарияга он алды чыл чагырган. ¹¹ Ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип, Наваттын оглу Иеровоамның – Израильди бачытче кириген хаанның бүгү бачыттарындан ойталавайн, оларны үүлгедирин уламчылаан.

¹² Иехоаштың өске ажыл-херектери, ооң кылган бүгү чүвези, өндүр улуг чоруктары, Иудеяның хааны Амасия-биле канчаар чаалажып чорааны Израильдин хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ¹³ Иехоаш өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, дүжүлгеге ону Иеровоам солаан. Иехоашты Самарияга, Израильдин чок апарган хааннарының чанынга ажаап каан.

Элисейниң өлүмү

¹⁴ Элисей аарый берген. (Медээчи сөөлүндө ол аарындан өлүп калган.) Израильдин хааны Иехоаш аңаа ужуражып келгеш, ол дээш ыглап: «Ачай! Ачай! Силер Израильдин дайынчы тергелерлиг, аъттарлыг аг-шерии дег турган силер!» – деп кыйгырып турган.

¹⁵ Элисей: «Ча-согундан ап ал» – дээн.

Иехоаш ча-согун эккелген. ¹⁶ *Медээчи хаанга: «Ча-согунну тудуп ал» – дээн.

Демгизи ча-согунну тудуп аарга, Элисей холдарын хаанның холдарынга дегзип алган.

¹⁷ Медээчи: «Чөөн чүкче көрүнген соңганы ажыдывыт!» – дээрге, хаан ажыдыпкан.

Элисей: «Адывыт!» – дээн.

Иехоаш адыптарга, медээчи: «Дээрги-Чаяакчының тиилелгезиниң согуну, арамей чонну тиилээр согун бо-дур! Арамейлерни сен Афекке бүрүнү-биле чылча шавар сен» – дээн.

¹⁸ Оон Элисей: «Согуннарны ап ал» – дээн.

Хаан согуннарны тудуп аарга, медээчи аңаа: «Олар-биле черни хап-соп көрөм» – дээн.

Хаан үш катап хап-сопкаш, соксап каан. ¹⁹ Бурганның кижизи аңаа килеңнеп: «Черни беш азы алды катап соккан болзунза, арамей күрүнени бүрүнү-биле узуткап каар ийик сен. Ам ону чүгле үш катап чылча шавар-дыр сен» – дээн. ²⁰ Элисей өлүп каарга, ону ажаап каан.

Чылдың-на чазын *Моавтан дээрбечи бөлүктөр чуртче халдап чаңчыга берген чүве-дир. ²¹ Бир катап мөчээн кижизе ажаап турган израильчилер дээрбечи бөлүк көрүп кааш, ол кижини Элисейниң чевег-куюнче далаштыг октапканнар. Мөчү-

сөөк Элисейниң сөөгүнге дээптери билек, өлүг кижидирилгеш, бут кырынга туруп келген.

Израильдин арамей күрүне-биле чаалашканы

²² Арамей хаан Азаил Иоахазтын чагырган бүгү үезинде Израильди кызыпкыйып турган. ²³ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы израиль чонга ээ-хайыралыг болуп, оларны кээреп, Авраам, Исаак болгаш Иаков олар-биле чарган *чагыг-керээзин бодааш, израильчилерге сагыш салып турган. Дээрги-Чаяакчы амдыгаа чедир оларны узуткап каарын, Бодунуң мурнундан сывырып чорудуптарын күзевейн турар.

²⁴ Арамей хаан Азаил өлүп каарга, ооң оглу Венадад ачазының орнунга хаан апарган. ²⁵ Иоахазтын оглу Иехоаш Азаилдин оглу Венададтын бодунуң ачазындан чаалап алган хоорайларын дедир чаалап алган. Иехоаш Венададты үш катап чылча шаап, Израильдин хоорайларын эгидип ап турган.

Амасия – Иудеяның хааны

(2 Чыл. 25:1-4, 17-24)

14 ¹ Израильдин хааны, Иоахазтын оглу Иехоаштын чагыргазының ийиги чылында Иудеяның хааны Иоастын оглу Амасия хаан апарган. ² Ол чээрби беш харлыгында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге чээрби тос чыл чагырган. Ооң авазын Иегоаддин дээр турган, Иерусалим чурттуг херээжен чүве-дир.

³ Амасия Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чүве кылып турган, ындыг-даа болза, ооң өгбези Давид ышкаш хире хөйүнү кылбаан. Ол бүгү чүвени бодунуң ачазы Иоас ышкаш кылып турган. ⁴ Чүгле мөгейишкин кылып бедик черлер узуткаттынмаан. Чон аңаа өргүлдер салырын, чаагай чыттыг чүүлдер кыпсырын соксаппаан.

⁵ Кажан Амасияның холунда эрге-чагырга быжыга бээрге, ол бодунуң хаан ачазын өлүрген дүжүметтерни шаажылап каан. ⁶ Ынчалза-даа өлүрүкчүлерниң ажы-төлүн Амасия өлүрбээн. Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Моисейни дамчыштыр айтып-чагааны дүрүм-хоойлу номунда: *«Ада кижиде ажы-төлүнүң кем-буруузу дээш өлүмге онаар кеземче албас ужурулуг, ажы-төл база адазы дээш өлүртпес ужурулуг; кижиде бүрүзү чүгле бодунуң кем-буруузу дээш өлүр ужурулуг»* – деп дужааган чүве-дир.

⁷ Амасия Дус шынаазынга 10 000 эдом шеригни чылча шапкаш, Села хоорайны чаалап алгаш, аңаа Иокфеил деп ат тывыскан, ол черни амдыгаа чедир ынчаар адап турар.

⁸ Амасия Иехунуң оглунуң оглу, Иоахазтын оглу, Израильдин хааны Иехоашче элчилер ыдып: «Арыннарывыс удур-дедир көржүп ужуражыылы!» – деп чөңгээлиг сөс дамчыткан.

⁹ А Израильдин хааны Иехоаш Иудеяның хааны Амасияга мынча деп харыылаан: «Ливан сынында бир-ле тенниг үнүш пөш ышка: „Урууңну мээң оглумга кадай кылдыр бер“ – деп сөглеткен. А оон Ливан сынының черлик аң-мени келгеш,

13:22 4 Хаан. 8:12 13:25 4 Хаан. 13:19 14:1 4 Хаан. 12:21 14:4 4 Хаан. 12:3

14:5 4 Хаан. 12:20 14:6 Ы. х. к. 24:16 14:7 2 Хаан. 8:13 14:7 Иса. 16:1

14:7 Иис. 15:38 14:9 Башт. 9:8-15

тенниг үнүштү таптап каапкан. ¹⁰Ийе, сен Эдомну чылча шаап кагдың, ам ол дээш менээргенип турар-дыр сен. Тиилелгең дээш мактан, ынчалза-даа аал-чуртунга артып кал! Бодунга айбыл-халап дилеве, оон башка буураар сен, Иудея база сээң-биле кады узуткаттырар!»

¹¹ Ынчалза-даа Амасия сагындырыгны тоовайн баарга, Израильдин хааны Иехоаш анаа удур үнүп келген. Иехоаш биле Иудеяның хааны Амасия Иудеяда Бет-Шемеш деп черге удур-дедир көржүп ужурашкан. ¹² Иудея Израильге чылча шаптырып алган, бүгү иудейлер аалдарынче тарай маңнажы берген.

¹³ Израильдин хааны Иехоаш Иудеяның хааны, Охозияның оглуноң оглу, Иоастың оглу Амасияны Бет-Шемештин чанынга тудуп алган. Оон ол Иерусалимче чорупкаш, хоорайның ханазын – Эфрем хаалгазындан эгелээш, Азыгда хаалгага чедир – 400 кыры дурту черни үрегдеп каапкан. ¹⁴ Иехоаш Дээрги-Чаяакчынын *өргээзинден база хаанның ордузунуң эртине шыгжамырларындан тывылган шупту алдын-мөңгүннү, шупту саваларны алгаш барган. Оон ынай ол долаа кылдыр улус тудуп алгаш, Самарияже эеп келген.

¹⁵ Иехоаштың өске ажил-херектери, ооң кылган чүвези, өндүр улуг чоруктары, Иудеяның хааны Амасия-биле ооң канчаар чаалажып турганы Израильдин хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ¹⁶ Иехоаш өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону Самарияга, Израильдин чок апарган хааннарының чанынга ажаап каан. Ооң оглу Иеровоам ачазының орнунга хаан апарган.

Амасияның өлгени

(2 Чыл. 25:25-28)

¹⁷ Израильдин хааны, Иоахазтың оглу Иехоаштың өлгениниң соонда, Иудеяның хааны, Иоастың оглу Амасия он беш чыл чурттаан. ¹⁸ Амасияның өске ажил-херектери Иудеяның хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ¹⁹ Иерусалимге аңаа удур сүлчээ кылырга, ол Лахис хоорайже дезе берген. Ынчалза-даа дайзыннары ооң соондан Лахисче улус ыдыпкаш, ону аңаа өлүрүп каан. ²⁰ Амасияның мөчү-сөөгүн Иерусалимче аъттарга дедир чүдүрүп эккелгеш, ооң ада-өгбезиниң чанынга, Давидтин Хоорайынга ажаап каан.

²¹ Оон Иудеяның бүгү чону Амасияның он алды харлыг оглу Азарияны¹ ачазының орнунга хаан кылып алган. ²² Амасия өгбелериниң соондан өске оранче чоруй барган соонда, Азария Эйлат өртээлди Иудеяга дедир эгидип алгаш, ону быжыглап тудуп каан.

Иеровоам II – Израильдин хааны

²³ Иудеяның хааны, Иоастың оглу Амасияның чагыргазының он бешки чылында Израильдин хааны Иехоаштың оглу Иеровоам хаан апаргаш, чуртту найысылалы

¹14:21 Бо хаанның адын Чылдар демдегелиниң ийги номунда, Исая медээчиниң номунда болгаш бо номнуң чамдык шүлүктеринде Озия деп база бижип турар.

14:11 Ис. 15:10 14:13 Неем. 8:16; Иер. 31:38; Зах. 14:10

14:14 3 Хаан. 7:51; 4 Хаан. 12:18 14:15 4 Хаан. 13:12 14:19 Ис. 10:3

14:22 Ы. х. к. 2:8; 3 Хаан. 9:26

Самарияга дөргөн бир чыл чагырган. ²⁴ Ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип, Наваттың оглу Иеровоамның – Израильди бачытче киирген хаанның бүгү бачыттарындан ойталаваан.

²⁵ Иеровоам Израильдин кызыгаарын Лево-Хаматтан эгелээш, Дус далайга чедир кагап тургускан. Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы Бодунун Гат-Хефер чурттуг чалчазы, Амиттайның оглу Ионаны дамчыштыр чугаалаан сөзүн ынчалдыр күүсеткен. ²⁶ Чүге дээрге Израильде бүгү улустун – кул-даа, хостуг-даа¹ улустун улуг хилинчекке алысканын, оларга дузалаптар кижичогун Дээрги-Чаяакчы көрүп турган. ²⁷ Ол Израильдин адын чырык черге турбас кылдыр балап каарын чугаалаваан болгаш, чонну Иехоаштың оглу Иеровоамның холу-биле камгалап каан.

²⁸ Иеровоамның өске ажыл-херектери, ооң кылган бүгү чүвези, өндүр улуг чоруктары, ооң канчаар чаалажып турганы, Иудеяга хамааржыр апарган турган Дамаск биле Хаматты Израильге канчаар эгиткени Израильдин хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ²⁹ Иеровоам өгбелеринин – Израильдин хааннарының соондан өске оранче чоруй барган. Ооң оглу Захария ачазының орнунга хаан апарган.

Азария – Иудеяның хааны

(2 Чыл. 26:1-4, 21-23)

15 ¹ Израильдин хааны Иеровоамның чагыргазының чээрби чедиги чылында Иудеяның хааны Амасияның оглу Азария^k хаан апарган. ² Ол он алды харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге бежен ийи чыл чагырган. Ооң авазын Иехолия дээр турган, Иерусалим чурттуг херээжен чүве-дир.

³ Азария Дээрги-Чаяакчының мурнунга таарымчалыг чүүлдерни, ачазы Амасияның кылып турганы дег, кылып турган. ⁴ Чүгле мөгөйишшин кылып бедик черлер узуктаттынмаан. Чон аңаа өргүл кылырын, чаагай чыттыг чүүлдер кыпсырын уламчылап турган.

⁵ Дээрги-Чаяакчы Азарияны кеш аары-биле кезедип каан. Ол өлгүжеге чедир аарыын эдилеп, аңгы бажыңга чурттаар ужурга таварышкан. Хаанның оглу Иоафам орду башкарып, чонну чагырып турган.

⁶ Азарияның өске ажыл-херектери, ооң кылган бүгү чүвези Иудеяның хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ⁷ Азария өгбелеринин соондан өске оранче чоруй баарга, ону оларның чанынга, Давидтин Хоорайынга ажаап каан. Ооң оглу Иоафам ачазының орнунга хаан апарган.

^j14:26 Азы: «Аныяк-даа, улуг-даа».

^k15:1 Бо хаанның адын Чылдар демдеггелинин ийиги номунда, Исая медээчинин номунда болгаш бо номнун чамдык шүлүктеринде Озия деп база бижип турар.

14:24 3 Хаан. 12:28; 14:16 14:25 Сан. 34:8; 3 Хаан. 8:65 14:25 Ис. 9:13

14:25 Иона 1:1 14:26 Ы. х. к. 32:36; 4 Хаан. 9:8 14:26 Хост. 3:7; 4 Хаан. 13:23

14:28 2 Чыл. 8:3 15:1 4 Хаан. 14:21 15:3 2 Чыл. 25:2 15:4 3 Хаан. 15:14; 22:43

15:5 Лев. 13:3 15:5 Лев. 13:46

Захария – Израильдин хааны

⁸Иудеяның хааны Азарияның чагыргазының үжен сески чылында Иеровамның оглу Захария Израильдин хааны апаргаш, чуртту найысылалы Самарияга алды ай чагырган. ⁹Ада-өгбези ышкаш, ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузуг үүлгедип турган. Ол Наваттың оглу Иеровамның – Израильди бачытче кириген хаанның бачыттарындан ойталаваан.

¹⁰Иавистиң оглу Шаллум Захарияга удур сүлчээ кылган. Ол ону чон мурнунга өлүрүп кааш, ооң орнунга хаан апарган. ¹¹Захарияның өске ажыл-херектери Израильдин хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ¹²Дээрги-Чаяакчының Иехуга: «Сээң үре-салгалың Израильдин дүжүлгезинге дөрткү салгалга чедир саадаар» – дээн сөзү ынчаар боттанган.

Шаллум – Израильдин хааны

¹³Иавистиң оглу Шаллум Иудеяның хааны Озияның чагыргазының үжен тоску чылында хаан апаргаш, чуртту Самарияга бир ай чагырган. ¹⁴Оон Гадийниң оглу Менаим Тирца хоорайдан Самарияга чедип келген. Иавистиң оглу Шаллумну ол Самарияга өлүрүп кааш, ооң орнунга хаан апарган.

¹⁵Шаллумнун өске ажыл-херектери, ооң кылган сүлчээзи Израильдин хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген.

Менаим – Израильдин хааны

¹⁶Менаим Тирцадан үнгеш, Типсах хоорайже халдааш, ында база ооң чоок-кавызында чурттап турар бүгү улусту кыра шаап каапкан, чүге дээрге чон хоорай хаалгазын аңаа ажытпаан. Менаим Типсахта бүгү иштиг херэеженнерни безин одура шаап каапкан.

¹⁷Иудеяның хааны Азарияның чагыргазының үжен тоску чылында Гадийниң оглу Менаим Израильдин хааны апаргаш, чуртту найысылалы Самарияга он чыл чагырган. ¹⁸Ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузуг үүлгедип турган. Хааннаашкынының бүгү үезинде ол Наваттың оглу Иеровамның – Израильди бачытче кириген хаанның бачыттарындан ойталаваан.

¹⁹Ол үеде Ассирияның хааны Фул¹ Израильче халдап келген. Менаим оон деткимчезин чедип ап, күрүне башкараар эрге-чагыргазын быжыглаар дээш, аңаа муң талант^m мөңгүн берген. ²⁰Менаим ол акша-мөңгүннү израильчилерден төлеттирип алган. Бай кижилер бүрүзү-леⁿ Ассирияның хаанынга бээр кылдыр бежен шекел мөңгүн дужаар ужурлуг турган. Ынчан Ассирияның хааны чуртту эжелевейн барып, эеп чана берген.

²¹Менаимниң өске ажыл-херектери, ооң кылган бүгү чүвези Израильдин хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ²²Менаим

¹15:19 Фул хаан – өске ады-биле Тиглат-Пилесер (бистиң эрага чедир 744–727 чч.).

^m15:19 Үжен ажыг тоннага деннежир.

ⁿ15:20 Азы: «Дайынчы бүрүзү-ле».

өгбелериниң соондан өске оранче чоруй барган. Ооң оглу Факия ачазынын орнунга хаан апарган.

Факия – Израильдин хааны

²³ Иудеяның хааны Азарияның чагыргазының беженги чылында Менаимниң оглу Факия Израильдин хааны апаргаш, чуртту найысылалы Самарияга ийи чыл чагырган. ²⁴ Факия Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган. Ол Наваттың оглу Иеровоамның – Израильди бачытче киирген хаанның бачыттарындан ойталаваан.

²⁵ Ремалияның оглу Факей, Факияның дүжүмеди, аңаа удур сүлчээ кылган. Факей Галаад чурттуг бежен кижии эдертип алгаш, Самарияда хаанның ордузунун шивээзинге Факияже халдаан. Ол Аргов болгаш Арийе^о олар-биле Факияны өлүрүп кааш, ооң орнунга хаан апарган.

²⁶ Факияның өске ажыл-херектери, ооң кылган бүгү чүвези Израильдин хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген.

Факей – Израильдин хааны

²⁷ Иудеяның хааны Азарияның чагыргазының бежен ийиги чылында Ремалияның оглу Факей Израильдин хааны апаргаш, чуртту найысылалы Самарияга чээрби чыл чагырган. ²⁸ Ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган. Факей Наваттың оглу Иеровоамның – Израильди бачытче киирген хаанның бачыттарындан ойталаваан.

²⁹ Факейниң Израильди чагырып турган үезинде Ассирияның хааны Тиглат-Пилесер халдап келгеш, Ийон, Авел-Бет-Мааха, Ианох, Кедес болгаш Асор хоорайларны, Галаад биле Галилеяның девискээрлерин, Неффалимниң аймааның бүгү черин эжелеп алгаш, чонну Ассирияже тудуп алгаш барган.

³⁰ Иланың оглу Осия Ремалияның оглу Факейге удур сүлчээ кылгаш, олче халдап, өлүрүп каан. Озияның оглу Иоафамның чагыргазының чээрбиги чылында Осия Факейниң орнунга хаан апарган^р.

³¹ Факейниң өске ажыл-херектери, ооң кылган бүгү чүвези Израильдин хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген.

Иоафам – Иудеяның хааны

(2 Чыл. 27:1-9)

³² Ремалияның оглу, Израильдин хааны Факейниң чагыргазының ийиги чылында Иудеяның хааны Озияның оглу Иоафам хаан апарган. ³³ Ол чээрби беш харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге он алды чыл чагырган. Ооң авазы – Садоктун уруу, Иеруша дээр херээжен турган чүве-дир. ³⁴ Иоафам Дээрги-Чаяакчының мурнунга, ачазы Озияның кылып турганы дег, таарымчалыг чүүлдер кылып турган.

^о15:25 Бо сөстөрүнчү уткаы эки билдинмес. Кижилерже эвес, а кандыг-бир черже айтып турар чадавас.

^р15:30 Өске бурунгу сөзүглелде бо домак таварышпайн турар.

³⁵ Чүглө мөгөйишкин кылыр бедик черлер узуткаттынмаан: чон аңаа өргүлдер салып, чаагай чыттыг чүүлдер кыпсырын уламчылап турган. Дээрги-Чаяакчынын *өргээзиниң Үстүкү хаалгазын быжыглай тудуп каан хаан Иоафам чүве-дир.

³⁶ Иоафамның өске ажил-херектери, ооң кылган бүгү чүвези Иудеянын хааннарынын чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ³⁷ (Ооң чагырган үезинде Дээрги-Чаяакчы Иудеяга удур арамей хаан Рецинни база Ремалиянын оглу Факейни ыдып эгелээн.) ³⁸ Иоафам өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону оларның чанынга, ооң өгбези Давидтиң Хоорайынга ажаап каан. Ооң оглу Ахаз ачазының орнунга хаан апарган.

Ахаз – Иудеянын хааны

(2 Чыл. 28:1-27)

16 ¹ Ремалиянын оглу Факейниң чагыргазының он чедиги чылында Иудеянын хааны Иоафамнын оглу Ахаз хаан апарган. ² Ол чээрби харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге он алды чыл чагырган. Ахаз бодунун Бурганы Дээрги-Чаяакчынын мурнунга, бодунуң өгбези Давид-биле деңнээрге, таарымчалыг чүүлдер кылбайн турган. ³ Ол Израильдиң хааннарынын оруун эдерип, Дээрги-Чаяакчынын израильчилерниң мурнундан үндүр сывырыпканы чоннарның чүдек-бужар чаңчылдарын өттүнүп, оглун безин от өттүр эрттирген. ⁴ Ахаз мөгөйишкин кылыр бедик черлерге, тейлер бажынга болгаш саглагар ыяштың-на адаанга өргүлдер салып, айдызап турган.

⁵ Ынчан арамей хаан Рецин болгаш Ремалиянын оглу, Израильдиң хааны Факей олар Иерусалимге удур чаалажып үнгөш, Ахазты бүзөөлөп алганнар, ынчалза-даа тиелеп шыдавааннар. ⁶ Ол үеде арамей хаан Рецин Эйлат өртөөлди эгидип ап, иудейлерни оон үндүр сывырыпкан. Эйлатка арамей чон⁹ чурттап берген, олар ында амдыгаа чедир чурттап турар.

⁷ Ахаз Ассириянын хааны Тиглат-Пилесерже *элчиннер ыдып: «Мен – силерниң чалчаңар-дыр мен. Силерниң оглунар дег-дир мен. Чедип келгөш, менче халдаан арамей болгаш израиль хааннардан мени камгалап көрүңерем» – деп сөглеткен.

⁸ Ахаз Дээрги-Чаяакчынын *өргээзинден болгаш хаанның ордузунуң эртине шыгжамырындан тывылган алдын-мөңгүнү алгаш, Ассириянын хаанынче хээли белээ кылдыр чорудупкан. ⁹ Ол хаан ооң дилээн күүседип, Дамаскыже халдааш, эжелеп алган. Хоорайнын чурттакчыларын хаан Кир деп черже тудуп алгаш барган, а Рецинни өлүрүп каан. ¹⁰ Ынчан Ахаз хаан Ассириянын хааны Тиглат-Пилесер-биле ужуражыр дээш, Дамаскыже чорупкан. Дамаскыга ол *өргүл салыр бедигээш көрүп кааш, *Бурганнын бараалгакчызы Урияже өргүл бедигээжиниң чуруун болгаш ооң тургузуунуң тодаргай шыйыын чорудупкан. ¹¹ Урия бараалгакчы Ахаз хаанның Дамаскыдан чорудупкан үлегерин ёзугаар өргүл бедигээжин тудуп каан. Ол ону Ахаз хаанның Дамаскыдан ээп кээриниң бетинде тудуп четтигипкен.

⁹16:6 Өске бурунгу сөзүглелде «арамей чон» эвес, а «эдом чон» деп бижээн.

15:35 3 Хаан. 15:14; 22:43 **15:35** 2 Чыл. 23:20 **15:37** 4 Хаан. 16:5; Иса. 7:1

16:3 3 Хаан. 12:28-30 **16:3** Лев. 18:21; Ы. х. к. 18:10 **16:4** Ы. х. к. 12:2

16:5 4 Хаан. 15:37; Иса. 7:1 **16:6** Ы. х. к. 2:8; 4 Хаан. 14:22 **16:7** 4 Хаан. 15:19, 29

16:8 4 Хаан. 12:18 **16:9** Иса. 22:6; Ам. 1:5; 9:7 **16:10** Иса. 8:2

¹² Хаан Дамаскыдан ээп келгеш, өргүл бедигээжин топтап көргөш, чоокшулап кээп, өргүлүн эккеп салган. ¹³ Ол бүрүн өрттедир өргүлдерин, далган-тараа өргүлдерин өрттөткөш, арага өргүлүн чашкаш, бедигээшче эп-найырал өргүлүнүн малдарының ханын төккөн. ¹⁴ Дээрги-Чаяакчының мурнунга турган өргүл салыр хүлөр бедигээшти хаан Бурганның өргээзиниң мурнунда – чаа өргүл бедигээжи биле өргээниң аразында – туружундан көжүрүп, чаа бедигээштиң соңгу талазынга тургузуп каан. ¹⁵ Ахаз оон Бурганның бараалгакчызы Урияга: «Чаа улуг өргүл бедигээжинге эртенги бүрүн өрттедир өргүлдерни, кежээки далган-тараа өргүлдерин, хаанның бүрүн өрттедир болгаш далган-тараа өргүлдерин, чурттуун бүгү чонунун бүрүн өрттедир болгаш далган-тараа өргүлдерин база арага өргүлдерин эккеп сал. Бо өргүл бедигээжинче бүрүн өрттедир өргүл малынын база өске-даа өргүл малының ханын төндүр төвүт. А хүлөр өргүл бедигээжин мен Бурганның күзел-соруун айтыраы-биле ажыглаар мен»[†] – деп дужааган.

¹⁶ Бурганның бараалгакчызы Урия бүгү чүвени Ахаз хаанның дужааганын ёзугаар кылган. ¹⁷ Ахаз хаан өргээде тергежигештерни адырып каапкан. Ол «далай» дээр чунар саваны ону тудуп турган хүлөр бугалардан дүжүргөш, даш тавак кырынга салып каан. ¹⁸ Өргээде тудуп каан *амыр-дыш хүнүнде ажыглаар өдүгнү болгаш хаанга хамааржыр даштыкы кирер черни Ахаз Дээрги-Чаяакчының өргээзинден ап каапкан. Ол ону Ассирияның хааны дээш ынчаар кылган.

¹⁹ Ахазтың өске ажыл-херектери, оон кылган чүвези Иудеяның хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ²⁰ Ахаз өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону оларның чанынга, Давидтиң Хоорайынга ажаап каан. Оон оглу Эзекия ачазының орнунга хаан апарган.

Осия – Израильдин сөөлгү хааны

17 ¹ Иудеяның хааны Ахазтың чагыргазының он ийиги чылында Иланың оглу Осия Израильдин хааны апаргаш, чуртту найысылалы Самарияга тос чыл чагырган. ² Ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган, ынчалза-даа Израильдин оон мурнундагы хааннары ышкаш хөй бузут үүлгөтпээн.

³⁻⁴ Осия Ассирияның хааны Салманассарга чагыртып, аңаа чылдың-на албан-үндүт төлөп турган. Оон Салманассар Осияның өскерликчи чоруун эскерип каан – Осия Египеттиң хааны Соже[§] элчилер ыдып, оон мурнунда төлөп турган албан-үндүдүн төлөвөстей берген. Ынчангаш Салманассар Израильге удур чаалажып үнүпкөш, Осия хаанны тудуп алгаш, кара-бажынга суп каан.

⁵ Ассирияның хааны бүгү чуртка удур чаалажып үнгөш, Самарияже халдааш, ону үш чыл бүзээлээн. ⁶ Осияның чагыргазының тоску чылында Салманассар Самарияны эжелеп ап, израильчилерни Ассирияже тудуп апаргаш, оларны

[†]16:15 Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Хүлөр бедигээжин канчаарын мен ам-даа бодап көөр мен».

[§]17:3-4 Азы: «Со хоорайда Египеттиң хаанынче».

16:14 Хост. 27:1; 2 Чыл. 4:1 16:15 Хост. 29:39-41 16:17 3 Хаан. 7:27-39

16:17 3 Хаан. 7:23-26 16:18 Иер. 2:18; Иез. 16:28; 23:12 17:1 4 Хаан. 15:30

17:3-4 Ы. х. к. 28:36 17:5 Ы. х. к. 28:52; 4 Хаан. 18:9-12; Ам. 3:11

Халахка, Хавор хем чанында Гозанга болгаш Мидияның хоорайларынга чурттадып каан.

Израиль чүге туттуруушкунга таварышканыл

⁷ Оларны Египеттен үндүрө берген, ук чурттуң хааны фараоннуң холундан адырып каан боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчыга удур израильчилер бачыт үүлгеткен. Олар өске бурганнарга мөгейип, ⁸ бүгү чүвени Дээрги-Чаяакчының оларның мурнундан үндүр сывырыпканы чоннарның чаңчылдарын ёзугаар, Израильдин хааннарын өттүнүп кылып турган.

⁹ Израильчилер боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг эвес чүүлдерни чажыды-биле кылып турган. Олар бүгү хоорай-суурларынга – быжылгалдыг улуг хоорайларга-даа, ында чүгле чаңгыс таңныылдаар суурга турар черлерге-даа мөгейишкин кылыр бедик черлер тудуп алганнар. ¹⁰ Бедик тей бүрүзүңге база саглагар ыяш адаанга-ла даш көжээлер болгаш *Ашера бурганга тураскааткан адагаштар тургузуп алганнар. ¹¹ Мөгейишкин кылыр бүгү бедик черлерге израильчилер, Дээрги-Чаяакчының оларның мурнундан үндүр сывырыпканы чоннар дег, чаагай чыттыг өргүлдер кылып турган. Олар бузут-бактыг херектер кылып, Дээрги-Чаяакчының килеңин кыптыктырып турган. ¹² Дээрги-Чаяакчы: «Ынчанманар!» – деп чугаалап турда-ла, олар *дүрзү-бурганнарга мөгейип турган.

¹³ Дээрги-Чаяакчы Израиль биле Иудеяны Бодунуң өттүр көөр бүгү *медээчилерин дамчыштыр: «Бузуттуг оруктарыңардан чайлаңар; ада-өгбөнерге күүседирин дужааганым, Мээң чалча-медээчилеримни дамчыштыр силерже чорудуп бергеним бүгү *хоойлум ёзугаар Мээң айтыышкын, дүрүмнеримни сагып, күүседирең» – деп сагындырып турган.

¹⁴ Ынчалза-даа олар тооп дыңнавааннар, боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчыга бүзүревес ада-өгбезиниң чөрүүзү дег чөрүү болганнар. ¹⁵ Олар Дээрги-Чаяакчының дүрүмнерин, Ооң оларның ада-өгбези-биле чарган *чагы-керээзин, Ооң оларга ажыдып турган сагындырыгларын тоовайн барганнар. Олар хоозун дүрзү-бурганнарны эдерип, боттары база хоозун куруг апарганнар. Дээрги-Чаяакчы израильчилерге оларны долгандыр чурттап турар чоннарның кылып турар чүүлдерин кылырын хоруп каан-даа болза, олар ол чоннарны өттүнүп чурттап турганнар. ¹⁶ Олар боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчының бүгү айтыышкыннарындан ойталап, боттарынга бугажык хевирлиг ийи дүрзү-бурган шуткуп алганнар болгаш Ашера бурганга адагаштар тураскаатканнар. Олар сылдыстарның бүгү аг-шерииңге мөгейип, *Ваал бурганга бараан болуп турганнар. ¹⁷ Израильчилер оглу-кызын от өттүр эрттирип, төлгелеп, караң көрнүп, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедири-биле боттарын садып, Ону килеңнедип турган. ¹⁸ Дээрги-Чаяакчы Израильге күштүү-биле

17:6 1 Чыл. 5:26 17:7 Лев. 25:38; Хост. 20:2 17:8 Лев. 18:3; Ы. х. к. 18:9

17:9 4 Хаан. 18:8 17:10 Хост. 23:24

17:12 Хост. 20:4-5 17:13 Неем. 9:30; Иер. 18:11; 36:3 17:14 Ы. х. к. 9:6; 2 Чыл. 30:8 17:15

Ы. х. к. 29:25 17:15 Иер. 2:5; Рим. 1:21 17:15 Ы. х. к. 12:30 17:16 3 Хаан. 12:28 17:16

3 Хаан. 14:15; 16:33 17:16 Ы. х. к. 4:19; 4 Хаан. 21:3; 23:5 17:17 Лев. 18:21; Ы. х. к. 18:10

килеңней бергеш, ооң чонун бодунуң мурнундан сывырыпкан. Иуданың аймаандан аңгыда, өске кым-даа артпаан.

¹⁹ Ынчалза-даа Иуданың аймаа безин бодунуң Бурганы Дээрги-Чаяакчының айтышкыннарын күүсетпейн, Израильдин киирип каан чаңчылдарын эдерип чурттап турган. ²⁰ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Иаковтуң бүгү үре-салгалындан ойталаан. Ол израильчилерни кезедип, оларны үптекчилерниң холунга хулээдип турган, а адак сөөлүндө оларны Бодунуң мурнундан сывырыпкан.

²¹ Кажан Дээрги-Чаяакчы Израильди Давидтиң салгалындан ушта тыртып кааптарга, израильчилер Наваттың оглу Иеровоамны хаан кылып алган. Иеровоам оларны Дээрги-Чаяакчыдан өскээр аппаратка, улуг бачыгче киирип каан. ²² Израильчилер Иеровоамның кылып турган бүгү бачыгчыларын өлтүнүп, олардан ойталаан. ²³ Адак соонда Дээрги-Чаяакчы израиль чонну Бодунуң бүгү чалча-медээчилерин дамчыштыр сагындырып турганы дег, Бодунуң мурнундан сывырып чорудупкан – израильчилерни боттарының чуртундан Ассирияже тудуп алгаш барган, олар амдыгаа чедир ында чурттап турар.

Самарияның чаа чурттакчылары

²⁴ Ассирияның хааны Вавилон, Кута, Авва, Хамат болгаш Сепарваим деп черлерниң чурттакчыларын көжүрүп эккелгеш, Самарияга чагырткан хоорайларга израильчилерниң орнунга чурттадып каан. Олар Самарияны ээлеп алгаш, ооң хоорайларынга чурттай берген. ²⁵ Олар аңаа чаа-ла чурттап эгелеп тура, Дээрги-Чаяакчыга мөгейбейн турганнар. Ынчангаш Ол оларже арзыланнар ыдыптарга, араатаннар оларның чамдызын өлүрүп турган. ²⁶ Ассирияның хаанынга ол дугайында: «Силерниң көжүрүп үндүрө бергеш, Самарияга чагырткан хоорайларга чурттадып каан чоннарыңар ол черниң бурганының дүрүмнерин билбес-тир. Ол бурган оларже арзыланнар ыдыптарга, араатаннар оларны өлүрүп турар-дыр, чүгө дээрге олар ук черниң бурганының дүрүмнерин билбес-тир» деп медээ чедирген.

²⁷ Ынчан хаан: «Самариядан тудуп алгаш барганыңар *бараалгакчыларның бирээзин ынаар чорудуштуңар. Ол аңаа чурттап, оларны ук черниң бурганының дүрүмнеринге өөредип кагзын» – деп дужааган.

²⁸ Самариядан тудуп алгаш барган бараалгакчыларның бирээзи эеп чанып келгеш, Вефилге чурттап, Дээрги-Чаяакчыга канчаар мөгеерин улуска айтып берип эгелээн.

²⁹ Ынчалза-даа аймак-чон бүрүзү чурттай берген хоорайларынга бодунуң дүрзү-бурганнарын база кылып ап, оларын Самарияның биеэги чурттакчыларының бедик черлерде тудуп кааны өргөөлөргө тургузуп алган. ³⁰ Вавилоннун чурттакчылары Сокхот-Бенот дээр, Кутаның чурттакчылары – Нергал дээр, Хаматтың чурттакчылары – Ашима дээр, ³¹ а аввийлер Нивхаз биле Тартак дээр дүрзү-бурганнар кылып алган. Сепарваимниң чурттакчылары төрөөн чериниң бурганнары болур Адремелех биле Анамелехке өргүл кылдыр боттарының оолдарын өрттедип турган. ³² Олар ол кадында Дээрги-Чаяакчыга база мөгейип, бедик черлерге бараан болуру-биле боттарының аразындан таварышкан-на улусту

томуylaп каарга, ол бараалгакчылар бедик черлерде өргээлерге өргүл салып, бараан болуп турган. ³³ Олар Дээрги-Чаяакчыга мөгөйип турганнар, ынчалза-даа боттарынын оортан көжүрүп үндүрө берген черлерниң чаңчылдарын ёзугаар боттарынын бурганнарынга база бараан болуп турганнар. ³⁴ Амдыгаа чедир олар биеэги чаңчылдарын сагып турарлар. Олар Дээрги-Чаяакчыга шыны-биле мөгөйбейн, Ооң Израиль деп ат тывысканы Иаковтың үре-салгалынга берген дүрүмнер, чаңчылдар, хоойлулар болгаш айтышкыннарыны сагывайн база күүсетпейн турарлар.

³⁵ А Дээрги-Чаяакчы израильчилер-биле чагыг-керээ чарып алгаш, оларга: «Өске бурганнарга чүдүвеңер, оларга мөгөйип, бараан болбаңар база өргүлдер кылбаңар. ³⁶ Силерни египет черден өндүр улуг күжү-биле, күштүг холу-биле үндүрө берген Дээрги-Чаяакчыдан коргуп, чүгле Аңаа бараан болуп, өргүлдерден кылыңар. ³⁷ Ооң силерге бижип берген дүрүмнер, чаңчылдар, хоойлулар болгаш айтышкыннарын кезээде сагып, күүсединер. Өске бурганнарга мөгөйбөңер. ³⁸ Мээң силер-биле чарган чагыг-керээмни утпаңар, өске бурганнарга мөгөйбөңер. ³⁹ Чүгле силерниң Бурганыңар Дээрги-Чаяакчыдан коргуп чоруңар, Ол ынчан силерни бүгү дайзыннарыңарның холундан адырып, камгалаар» – деп дужааган турган болгай.

⁴⁰ Ынчалза-даа олар Ону тооп дыңнавааннар, боттарынын биеэги чаңчылдарын сагып артканнар. ⁴¹ Дээрги-Чаяакчыдан коргуп тургаш безин, ол чоннар дүрзү-бурганнарга база бараан болуп турганнар. Оларның ажы-төлү, ажы-төлүнүң үре-салгалы ада-өгбезиниң кылып турган чүвезин амдыгаа чедир кылып турар.

Эзекия – Иудеяның хааны

(2 Чыл. 29:1-2)

18 ¹ Иланың оглу, Израильдиң хааны Осияның чагыргазының үшкү чылында Иудеяның хааны Ахазтың оглу Эзекия хаан апарган. ² Ол чээрби беш харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге чээрби тос чыл чагырган. Ооң авазын Ави дээр турган, ол – Захарияның уруу чүве-дир. ³ Эзекия Дээрги-Чаяакчының мурнунга таарымчалыг чүүлдер, өгбези Давидтиң кылып турганы дег, кылып турган. ⁴ Эзекия мөгөйишкин кылыр бедик черлерни узуткап, ыдыктыг даш көжээлерни буза шаап, *Ашера бурганга тураскааткан адагаштарны кезип каапкан. Ол Моисейниң кылып каан чес чыланын база чуура шаап каапкан, чүге дээрге шак ол үеге чедир израильчилер аңаа чаагай чыттыг чүүлдер кыпсып турган. Чыланни Нехуштан деп адап каан чүве-дир.

⁵ Эзекия Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчыга ынаныр турган. Иудеяның бүгү хааннарының аразындан аңаа дөмей хаан ооң мурнунда-даа, ооң соонда-даа турбаан. ⁶ Ол Дээрги-Чаяакчыга аажок бердинип, Ону салдыкпайн эдерип, Ооң Моисейни дамчыштыр айтып-чагаан айтышкыннарын күүседип чораан. ⁷ Ынчаарга Дээрги-Чаяакчы ооң-биле кады болган: Эзекия кылган-на бүгү чүвезинге чедишшиниг бооп турган.

17:32 3 Хаан. 12:29 17:33 Соф. 1:5 17:34 Э. д. 32:28; 35:10

17:35 Ы. х. к. 5:9; Башт. 6:10 17:36 Ы. х. к. 6:13 17:37 Хост. 20:5 17:41 3 Хаан. 18:21

18:4 Ы. х. к. 16:21-22; 2 Чыл. 31:1 18:4 Сан. 21:8-9 18:5 4 Хаан. 23:25

Ол Ассирияның хаанынга чагыртпайн барган, аңаа бараан болбастай берген. ⁸Эзекия филистимнерни Газа хоорайга болгаш ооң чоок-кавызында черлерге чедир – быжыглалдыг улуг хоорайларга-даа, ында чүглө чаңгыс таңныыл суурга турар черлерге-даа – кыргып-хыдып, узуткап каапкан.

⁹Эзекия хаанның чагыргазының дөрткү чылында – Иланың оглу, Израильдин хааны Осияның чагыргазының чедиги чылында Ассирияның хааны Салманассар Самарияга удур чаалажып үнгөш, ону бүзээлеп алган. ¹⁰Үш чыл болгаш, ассирийлер хоорайны эжелеп алган. Самария Эзекияның чагыргазының алдыгы чылында – Израильдин хааны Осияның чагыргазының тоску чылында эжелеттирген. ¹¹Ассирияның хааны израильчилерни бодунуң күрүнөзинче тудуп аппарат, оларны Халахка, Хавор хем чанында Гозанга болгаш Мидияның хоорайларынга чурттадып каан. ¹²Ол бүгү чүүл израильчилер-биле боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчыны тооп дыңнавайн, Ооң *чагыг-керээзин үрээни дээш – Дээрги-Чаяакчының чалказы Моисейниң дужааган бүгү чүвезин дыңнавааны, күүсетпейн барганы дээш болган.

Ассирияның Иерусалимге кыжанганы

(2 Чыл. 32:1-19; Иса. 36:1-22)

¹³Эзекия хаанның чагыргазының он дөрткү чылында Ассирияның хааны Сеннахирим Иудеяның бүгү быжыглалдыг хоорайларынче халдааш, эжелеп алган. ¹⁴Иудеяның хааны Эзекия Лахис хоорайда Ассирияның хаанынче: «Буруулуг болган-дыр мен. Мени каапкаш барып көрүңерем, ынчан менден негээр-ле чүвөңерни силерге төлөп бээр мен» – дээн сөс дамчыдары-биле элчи ыткан.

Ассирияның хааны Эзекия хаандан торгаал кылдыр 300 талант мөңгүн болгаш 30 талант алдын негээн[†]. ¹⁵Эзекия аңаа Дээрги-Чаяакчының *өргээзинден база хаанның ордузунуң эргине шыгжамырындан тывылган шупту мөңгүннү берипкен. ¹⁶База-ла ол үеде Иудеяның хааны Эзекия Дээрги-Чаяакчының өргээзинин эжиктерин болгаш эжик чаактарын шап каан бүгү алдынны карттааш, Ассирияның хаанынга берипкен.

¹⁷Оон Ассирияның хааны Лахис хоорайдан Иерусалимде Эзекия хаанче кол шериг баштынын, дүжүметтеринин даргазын болгаш кол дашка тудукчузун хөй санныг аг-шериг-биле кады чорудупкан. Олар Иерусалимге келгеш, Үстүкү хөөлбектиң суг дамчыдар хоорзаларының чанынга, Хеп чуур шөлче баар орукка туруп алганнар. ¹⁸Олар хаанны кыйгырарга, Хелкияның оглу, орду башкарыкчызы Элиаким, Севна бижээчи болгаш Асафтың оглу, чылдар бижикчизи Иоах олар үнүп келген.

¹⁹Кол дашка тудукчузу оларга мону чугаалаан: «Ассирияның өндүр улуг хаанының бо сөстөрүн Эзекияга дамчыдынар:

[†]18:14 Тос ажыг тонна мөңгүнге, тос чүс ажыг килограмм алдынга деңнежир.

Сээн идегелиң кайбын келгенил? ²⁰ Сен чүглө хоозун сөстөр чугаалап турдун, а дайын чорударда, мергежил база күш херек! Кымга идегээш, меңээ удур тура халыдың? ²¹ Сен ам Египетке – кулузун дег чинге, шала сыйылган даянгыышка идегээр-дир сен. А ындыг даянгыыш анаа чөлөнгөн кижиниң адыжынче кадалып, өттүр идиптер. Египеттиң хааны фараон анаа идегээн бүгү улуска база ындыг боор. ²² Азы силер меңээ: „Бистиң Бурганывыс Дээрги-Чаяакчыга идегээр бис“ – дээр чадавас силер.

Ындыг-даа болза, Эзекия Ооң ыдыктыг бедик черлерин база өргүл бедигээштерин узуткап каапкаш, Иудея биле Иерусалимниң чурттакчыларыңга: „Чүглө маңаа, Иерусалимде турар бо *өргүл салыр бедигээш чаныңга Бурганга мөгөйиңер“ – деп дужааган эвес чүве бе?

²³ Ынчаарга мээң дээргим – Ассирияның хааны-биле мөөрейлежиң көрөм: мен сенээ 2000 аъттан берейн, оларны мунар улус тып шыдаар сен бе?

²⁴ Египеттиң *дайынчы тергелеринге, аъттыг шеринге идегеп тургаш безин, мээң дээргимниң нояннарының оода бирээзин, эң кошкаан-даа болза, ойтур шаап шыдаар сен бе? ²⁵ Ооң кадында, бо черни хоозурадыр дээш Дээрги-Чаяакчының күзел-соруун ёзугаар бээр келген эвес мен бе? Ол Боду меңээ: „Ол чуртче баргаш, ону хоозурат!“ – деп чугаалаан болгай».

²⁶ Ынчан Хелкияның оглу Элиаким, Севна болгаш Иоах олар кол дашка тудукчузундан: «Силерниң чалчаларыңар бис-биле арамейлеп чугаалажып көрүңерем – ол дылды билир бис. Хоорай ханазында турар чонувус дыңнап турда, бис-биле еврейлеп чугаалашпайн көрүңерем» – деп дилээн.

²⁷ Кол дашка тудукчuzu оларга: «А мээң дээргим мени бо сөстөрни чүглө силерге база силерниң дээргинерге дамчытсын дээш чоруткан деп бе? Чок! Ханада турар, силер-биле кады боттарының мыяан чииринге, сидиин ижеринге чыгаткан бүгү улуска база дамчытсын диди!» – деп харыылаан.

²⁸ Кол дашка тудукчuzu туруп келгеш, еврейлеп дыңзыдыр чугаалап эгелээн: «Өндүр улуг хаанның, Ассирияның хаанының сөстөрүн дыңнаңар! ²⁹ Хаан мынча деп тур:

Эзекияга мегелетпенер. Ол силерни мээң холумдан камгалап шыдавас!

³⁰ Эзекия силерниң сагыжыңарже Дээрги-Чаяакчыга ынаныр дугайында бодал кирибезин, „Дээрги-Чаяакчы бисти камгалаар, бо хоорайны Ассирияның хаанының холунга хүлээтпес“ деп аазавазын. ³¹ Эзекияны дыңнаваңар!

Ханадан менче дүжүп келгеш, мээң мурнумга сөгүрүп олуруп, чагыртыңар – ынчан силерниң кайыңар-даа бодунуң тараан виноградын, фи́га чимизин чиир база бодунуң кудуунда суун ижер. ³² А оон мен ээп келгеш, силерни боттарыңарның чуртуңар ышкаш өске чуртче алгаш баар мен – ол чурт дээрге далган-тараа, арага, ағыш-чем болгаш виноград

шөлдери, олива үзү болгаш ары чигири-биле байлак чурт-тур. Ынчан дириг артар силер, өлбөс силер. Эзекияны дыңнаванар, чүгө дээрге ол: „Дээрги-Чаяакчы бисти камгалаар“ – деп чугаазы-биле силерни дуурайлап турар-дыр. ³³ Өске чоннарның бурганнары Ассирияның хаанының холумдан боттарының чурттарын камгалаан бе кай? ³⁴ Хамат биле Ариадтың бурганнары кайыл, Сепарваимниң, Енаның, Ивваның бурганнары кайыл? Самарияны олар мээң холумдан адырып шыдаан бе кай? ³⁵ Ол чурттарның бурганнарының кайызы бодунуң черин мээң холумдан адырып алганыл? Таанда-ла Дээрги-Чаяакчы Иерусалимни мээң холумдан адырыптар деп бе?»

³⁶ А олар бытташпаан, аңаа чаңгыс сөс-даа харыылаваан, чүгө дээрге Эзекия хаан: «Аңаа харыы бербенер» – деп дужааган турган. ³⁷ Хелкияның оглу, орду башкарыкчызы Элиаким, Севна бижээчи болгаш Асафтың оглу, чылдар бижикчизи Иоах олар кеткен хевин качыгдалдан ора тыртып каапкаш, хаанга келгеш, кол дашка тудукчузунун сөстөрүн аңаа дамчытканнар.

Эзекияның Бургандан дуза дилеп мөргээни

(2 Чыл. 32:20-22; Иса. 37:1-38)

19 ¹ Эзекия хаан ол бүгүнү дыңнааш, бодунуң хевин ора тыртып каапкаш, качыгдал хевин кеткеш, Дээрги-Чаяакчының *өргээзинче чорупкан. ² Оон хаан орду башкарыкчызы Элиакимге, Севна бижээчиге болгаш *Бурганның бараалгакчыларының *баштыңнарынга качыгдал хевин кедиргеш, оларны Амоцтун оглу Исаяя *медээчиже чорудупкан.

³ Олар Исаяяга Эзекия хаанның бо сөстөрүн дамчыткан: «Кызагал, кеземче болгаш куду көрүүшкүннүн хүнү келген-дир – ажы-төл хырын иштинден үнериниң кырында келген, а иезиниң божуур шаг-шинээ чок! ⁴ Ассирияның хааны бодунуң кол дашка тудукчузунга дириг Бурганны дорамчылаар даалга берген. Оон бүгү сөстөрүн сээң Бурганың Дээрги-Чаяакчы дыңнап каан болза! Ол дыңнаан сөстери дээш ону кезеткен болза! Чоннуң артынчызы дээш дилеп, мөргүп көрөм».

⁵ Эзекия хаанның дүжүметтери Исаяяга чедип кээрге, ⁶ Исаяя оларга мынча дээн: «Боттарыңарның дээргинерге Дээрги-Чаяакчының: „Дыңнаан сөстериңден – Ассирияның хаанының чалчаларының Мени дорамчылап турган сөстериңден кортпа. ⁷ Мен ону сагыш алындырар мен – ол хаан бир медээ дыңнап кааш, бодунуң чуртунче дедир чоруй баар. Мен ону аңаа хылыш-биле шаштырып каар мен“ – деп чугаалаан чүвезин дамчыдып беринер».

⁸ Кол дашка тудукчузу Ассирияның хаанының Лохистен чоруй барганын дыңнааш, Иерусалимден аткаарлап, Ливна хоорайны бүзээлеп алгаш турган хаанны тып чеде берген.

18:32 Ы. х. к. 8:7-10 18:34 4 Хаан. 17:24; Иса. 10:9 18:35 Дан. 3:15

18:35 4 Хаан. 19:12; Иса. 10:11 19:2 Иса. 22:15, 20; 36:3 19:3 Ос. 13:13

19:4 2 Хаан. 16:12 19:6 Иса. 10:24 19:8 Ис. 10:29-30

⁹⁻¹⁰ Оон Сеннахирим хаан Эфиопияның хааны Тиргактың ооң-биле дайылдажып үнүпкенин дыңнап каан. Сеннахирим Иудеяның хааны Эзекияже *элчиннерин катап база чорудуп, оларга мындыг сөстөр дамчыдарын дужааган:

«Сээң идегеп турар Бурганың „Иерусалим Ассирияның хаанының холунче кирбес“ деп азаашкыны-биле сени мегелевезин. ¹¹ Ассирияның хааннары бүгү чурттарны канчанганын билир-ле болгай сен – оларны бүрүнү-биле узуткап кагды чоп! А сен канчап камгалал алыр сен?

¹² Мээн ада-өгбемниң кыргыш-хыдып каан чоннарының бурганнары – Гозан, Харран, Рецеф хоорайларның база Фалассар хоорайга чурттап турган эден чоннун бурганнары – ол бүгү улузун камгалап шыдаан бе?

¹³ Хамат биле Арпад хоорайларның хааннары, Сепарваим, Ена болгаш Ивва хоорайларның хааннары ам кайыл?»

¹⁴ Эзекия элчиннерден чагааны алгаш, номчуп көргөн. Оон соонда ол Дээрги-Чаяакчының өргээзинге баргаш, дүрүгнү Дээрги-Чаяакчының мурнунга чада туткан.

¹⁵ Эзекия Дээрги-Чаяакчының мурнунга мөргүп эгелээн: «О, Дээрги-Чаяакчы, *херувимнер кырында саадаан Израильдин Бурганы!^u Сен – чер-делегейниң бүгү күрүнелеринге дың чаңгыс Бурган сен, чер биле дээрни Сен чаяаган сен.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы, кулаан ээктиргеш, дыңнап көрөм! Дээрги-Чаяакчы, караан ажыткаш, көрүп көрөм! Дириг Бурганны дорамчылазын дээш элчиннер чорудупкан Сеннахиримниң сөстөрүн дыңнап көрөм. ¹⁷ О, Дээрги-Чаяакчы, шын-на болгай – Ассирияның хааннарының ол чоннарны чурттары-биле кады хоозураткаш,

¹⁸ оларның бурганнарын отче октап, узуткап кааны шын-на болгай. Чүге дээрге ол бурганнар болза Бурган эвес, а кижини холу кылган ыяш база даш ышкажыл. ¹⁹ А ам, Дээрги-Чаяакчы, Бурганывыс, бисти дайзынның холундан адырып көрөм! Чер-делегейниң бүгү күрүнелери Дээрги-Чаяакчы сени дың чаңгыс Бурган деп билип алзын!»

²⁰ Амоцтуң оглу Исаяя Эзекияга мону дамчыдарын айыткан: «Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы: „Сен Ассирияның хааны Сеннахиримге хомудап, Меңээ мөргүдүң, а Мен дыңнап кагдым“ – дээн. ²¹ Ол хаанга хамаарыштыр Дээрги-Чаяакчының чугаалаан сөзү бо-дур: „Күжүр *Сион-кыс сени куду көрүп, кочулаар. Иерусалим-кыс сени соондан көргеш, чүгле бажын чаяр. ²² Сен кымны дорамчылап, кымны бак сөглөп тур сен? Кымче хөрөктенип, турамы-биле көрүп тур сен? Израильдин ыдыктыг Бурганынче! ²³ Бодуннун элчиннерин дамчыштыр Дээргини дорамчылап турдун. Сен: ‘Эндерик *дайынчы тергелерлиг мен, даглар баштарынче, Ливан сынның ооргаларынче көдүрлүп турдум! Ливанның бедик пөштерин, оон эки дээн шивилерин ужурдум. Оон эң ырак булуннарынга чедип,

^u19:15 Дээрги-Чаяакчы ыдыктыг аптарада тургускан херувимнер дүрзүлериниң кырында, Бодунун дүжүлгезинде дег, саадап олурад дээни ол (Хост. 25:17-22 көр).

19:12 Э. д. 11:31 19:13 4 Хаан. 18:33-34 19:15 Ы. х. к. 6:4; 3 Хаан. 18:39; Неем. 9:6; Ыд. ыр.

85:10; Иса. 44:6 19:16 Ыд. ыр. 30:3; 70:2 19:16 2 Чыл. 6:40; Дан. 9:18

19:18 Иер. 16:20 19:18 2 Чыл. 32:19 19:19 Ыд. ыр. 82:19 19:23 Ыд. ыр. 19:8

эң эки эзимге чеде бердим. ²⁴ Мен хары черлерге кудуктар казып, оларның суун ижип турдум. Египеттиң хамык хем-сугларын бодумнуң будум-биле таптай басып, кургаттым⁷ – дээн сен.

²⁵ Ол бүгүну шаандан бээр Мээң белеткеп келгенимни дыңнавааның ол бе? Сен быжылгалдыг хоорайларны бузундулар оваазы кылып кагдың – ол дээрге шаг шаанда-ла бодап алган чүвемни ам сени дамчыштыр боттандырганым ол-дур. ²⁶ Ол хоорайларның чурттакчылары күш чок апарган, коргушка алзып, ады баксыраан. Олар шөлдө оът-сиген дег, чаш көк дег, бажың кырында үнген^v, өзүп үнер бетинделе өрттендир чирткен чаш сыптар дег. ²⁷ А Мен сээң дугайында бүгү чүвени билир мен: кажан туруп кээп, олуруп аарыңны, үнүп, кирип турарыңны, Меңээ хорай бергенини. ²⁸ Меңээ хорайдап турарың дээш база Мээң кулаамга четкен турамың дээш, Мен сээң думчууң үдүнче – дээрбек, аксыңче – суглук сугар мен, чедип келген орууң-биле сени дедир чорудуптар мен^с.

²⁹ Эзекия, сенээ бадыткал демдээ бо-дур: бо чылын база келир чылын боду чайгаар үнген тараа чиир силер. А үшкү чылын – тараадан тарааш, ажаап алынар, виноградтан тарып олурткаш, чимизин чинер. ³⁰ Ынчан иудей чоннуң артынчызы база катап черге хандыр дазылданыр, элбек-чаагай чимистелир. ³¹ Чоннуң артынчызы Иерусалимден үнер, дириг арткан улус – Сион дагдан дүжүп кээр. Дээрги-Чаяакчының күштүг күзели ол бүгүну боттандырап!»

³² Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Ассирияның хаанының дугайында мынча дээн: «Ол хаан бо хоорайже кирбес, согунун олче атпас, хоорайның мурнунга дозуг-камгалалдыг көстүп келбес, аңаа удур бүзээлел чалы оваалап тутпас. ³³ Ол бодунуң келген оруу-биле дедир чоруй баар, бо хоорайже кирбес – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ³⁴ Мен бо хоорайга болчуп, Бодумну бодааш, Бодумнуң чалчам Давидти бодааш, ону камгалаар мен!»

³⁵ Ол дүне мындыг чүве болган. Дээрги-Чаяакчы Бодунуң төлээзин чорудупкаш, ассирий аг-шеригниң турлаанга 185 000 кижини узуткап каан. Эргенинде көөрге, долгандыр чүгле мөчү-сөөктер чыткалаан. ³⁶ Ынчангаш Ассирияның хааны Сеннахирим аткаарлап чорупкаш, найысылал хоорай Ниневияже ээп чана берген.

³⁷ Оон бир-ле ол бодунуң бурганы Нисрохтуң өргээзинге мөгөйип турда, Адрамелех биле Сарецер олар ону хылыш-биле шанчып кааш, арарат черже дезе бергеннер. Хаанның оглу Асардан ачазын солуп, дүжүлгеге саадапкан.

Эзекияның аарааны

(2 Чыл. 32:24-26; Иса. 38:1-8)

20 ¹ Ол үеде Эзекия аарый берген, өлүрүнүң кырында келген. Амоцтуң оглу Исайя *медээчи аңаа келгеш, Дээрги-Чаяакчының сөзүн дамчыдып: «Ажыл-херээни айлап-башкарып ал, ам өлүр-дүр сен, назының төнген-дир» – деп

^v **19:26** Оът-сиген үрезини бажың кырынче хадый берзе-даа, хөрзүн чедишпезинден өзүп үнүп шыдавас турган.

19:25 Иса. 45:7 **19:26** Ыд. ыр. 128:6 **19:27** Ыд. ыр. 138:1-2

19:28 Иез. 29:4; 38:4; Ам. 4:2; Авв. 1:15 **19:29** Иса. 7:11 **19:30** Иса. 27:6

19:31 Иса. 9:7 **19:32** 2 Хаан. 20:15 **19:35** 2 Хаан. 24:16; 1 Чыл. 21:15 **19:35** Наум 3:3

19:36 Э. д. 10:11; Иона 1:2 **19:37** Э. д. 8:4; Иер. 51:27 **19:37** Эзра 4:2

чугаалаан. ² Эзекия ханаже хая көрнүп алгаш, Дээрги-Чаяакчыга мөргүп эгелээн: ³ «О, Дээрги-Чаяакчы, сактып кээп көрөм! Мен Сээң мурнунга шынчы чурттап, сеткилимден бердинип келдим, Сеңээ таарымчалыг чүүлдү кылып чордум!» Оон Эзекия ишкирнип ыглай берген.

⁴ Исаяя ордунуң ортаакы шөлүндөн^w ам-даа үнмээн турда, Дээрги-Чаяакчы аңаа Бодунуң сөзүн ажыдып: ⁵ «Ээп келгеш, Мээң чонумнуң чагырыкчызы Эзекияга оон ада-өгбези Давидтиң Бурганы Дээрги-Чаяакчының бо сөстөрүн дамчыт: Мен сээң дилег-^{*}мөргүлүңнү дыңнадым, карааң чажын көрдүм – ынчангаш Мен сени экиртип каар мен, соңгузу хүн Мээң ^{*}өргөөмче баар сен. ⁶ Мен сээң назыныңга он беш чылды немеп берип тур мен, ол ышкаш Ассирияның хаанының холундан сени база бо хоорайны адырып каар мен – Бодум дээш, Мээң чалчам Давид дээш, бо хоорайга болчур мен» – деп чугаалаан.

⁷ Исаяя: «Фига чимизинден кылган эмден хаанга эккелзин» – дээн.

Хаан экирий берзин дээш, оон улузу эмни эккелгеш, ириңниг балыгга чыпшыр салыпкан. ⁸ Эзекия ынчан Исаяядан: «Дээрги-Чаяакчының мени экиртириниң база соңгузу хүн Ооң өргээзинче баарымның бадыткал демдээ кандыг боорул?» – деп айтырган.

⁹ Исаяя: «Дээрги-Чаяакчының азаашкынын күүседириниң бадыткал демдээ мындыг болзун: хөлеге чаданы куду он тепкииш бада берзин бе азы он тепкииш дедир чылып, көдүрлү берзин бе?»

¹⁰ «Хөлегениң чаданы куду он тепкииш бада бээри белен-не болгай – деп, Эзекия харыылаан. – Чок, ол он тепкииш дедир чылып, көдүрлү берзин».

¹¹ Исаяя медээчи Дээрги-Чаяакчыны кыйгырыптарга, Ахазтың чадазының тепкииштерин куду бадып келген хөлегени Ол дедир, он тепкииш өрү, чылзыдыпкан.

Вавилоннуң ^{*}элчиннери

(2 Чыл. 32:31; Иса. 39:1-8)

¹² Ол үеде Валаданның оглу, Вавилоннуң хааны Меродах-Валадан Эзекияның аарый бергенин дыңнап кааш, олче чагаа база белектер чорудупкан. ¹³ Эзекия элчиннерни дыңнап алгаш, оларга эртине-байлак шыгжаар бүгү черлерин көргүскен: алдын-мөңгүннү, чаагай чыттыг чүүлдер биле улуг үнелиг үстерни, ок-чепсек шыгжаар черни – бодунуң шыгжамырларында бар-ла бүгү чүвени көргүскен. Эзекияның ордузунда-даа, бүгү күрүнезинде-даа оон оларга көргүспээн чүези артпаан.

¹⁴ Исаяя медээчи Эзекия хаанга чедип келгеш: «Ол улус сеңээ чүнү чугаалады, олар кайбын келген-дир?» – деп айтырган.

«Ырак чурттан – деп, Эзекия харыылаан. – Олар Вавилондан кээп чорду».

¹⁵ Медээчи: «Олар сээң ордунда чүнү көрдү?» – деп айтырган.

«Олар мээң ордумда бүгү чүвени көрдү! – деп, Эзекия харыылаан. – Мээң эртине-байлак шыгжаар черлеримде оларга көргүспээн чүвем артпады».

^w20:4 Өске бурунгу сөзүглелде «Хоорай иштинден» деп бижээн.

¹⁶ Ынчан Исаяя Эзекияга: «Дээрги-Чаяакчының сөзүн дынна: ¹⁷ „Сээң ордунда бар бүгү чүвени, сээң ада-өгбөңниң бөгүнге чедир чыып алган бүгү чүвезин Вавилонче алгаш баар хүннер кээр, маңаа чүү-даа артпас – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалаан-дыр. – ¹⁸ Сээң төрүткен, сээң ботталдырган үре-салгалыңның чамдызын тудуп алгаш баар, олар Вавилоннуң хаанының ордузунга акталаткан чалчалар апаар“» – дээн.

¹⁹ А Эзекия Исаяяга: «Сээң меңээ дамчытканың Дээрги-Чаяакчының сөзү эки-дир» – дээн. Чүге дээрге хаан «Мээң бодумнуң назынымда амыр-тайбың, айыыл чок чорук үргүлчүлээр боор» деп бодапкан чүве-дир.

²⁰ Эзекияның өске ажил-херектери, ооң кылган бүгү өндүр улуг чоруктары, суг хөөлбээн база суг аксып кириер өдүгнү ооң канчаар кылып, сугну найысылалче киригени Иудеяның хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ²¹ Эзекия өгбелериниң соондан өске оранче чоруй барган. Ооң оглу Манассия ачазының орнунга хаан апарган.

Манассия – Иудеяның хааны

(2 Чыл. 33:1-9)

21 ¹ Манассия он ийи харлыында хаан апаргаш, чуртту Иерусалимге бежен беш чыл чагырган. Ооң авазын Хефциба дээр турган чүве-дир. ² Манассия Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип, Ооң израильчилерниң мурнундан үндүр сывырыпканы чоннарның чүдек-бужар чаңчылдарын өттүнүп турган. ³ Ол бодунуң ачазы Эзекияның үреп бузуп каапканы бедик черлерни катап тудуп, Израильдин хааны Ахавты өттүнүп, *Ваал бурганга *өргүл салыр бедигээштер, *Ашера бурганга тураскааткан адагаш тургузуп каан. Манассия сылдыстарның бүгү аг-шеринге мөгейип, аңаа бараан болуп турган. ⁴ Ол Дээрги-Чаяакчының аңаа хамаарыштыр: «Иерусалимге алдар-адымны тургузуп каар мен» – дээни *өргээзинге өргүл салыр бедигээштер тудуп каан. ⁵ Манассия Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң даштыкы, иштики шөлүңгө сылдыстарның бүгү аг-шеринге өргүл салыр бедигээштер тудуп каан. ⁶ Ол бодунуң оглун от өттүр эрттирикен, төлгөлөп, илби-шиди кылыр база өлүг улус сүнезини кыйгырар, караң-көрнүр улус-биле харылзажып турган. Ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга хөй бузутту үүлгедип, Оон килеңин кыптыктырып турган. ⁷ Ол Ашера бурганның оюп хээлээн дүрзүзүн кылып алгаш, ону Бурганның өргээзинге тургузуп каан.

А Дээрги-Чаяакчы ол өргээге хамаарыштыр Давид хаанга база ооң оглу Соломонга: «Мен бо өргээге база Израильдин бүгү аймактарының аразындан шилип алганым Иерусалимге Бодумнуң алдар-адымны мөңгези-биле тургузуп каар мен. ⁸ Бир эвес израильчилер Мээң оларга дужааган бүгү чүвемни күүседип, оларга Мээң чалчам Моисейниң бергени бүгү дүрүм-хоойлуну сагып чурттаар болза, Мен

20:17 4 Хаан. 24:13; 2 Чыл. 36:10; Иер. 20:5; 27:19-21; Мих. 4:10

20:18 4 Хаан. 24:12; 25:7; 2 Чыл. 33:11 20:20 Неем. 2:14 20:20 2 Чыл. 32:27-33

21:3 4 Хаан. 18:4 21:3 3 Хаан. 16:32-33 21:3 Ы. х. к. 16:21 21:3 Ы. х. к. 4:19; 4 Хаан. 17:16; 23:5; Иер. 8:2 21:4 Ы. х. к. 12:11; 3 Хаан. 18:29 21:4 Иер. 7:30; 32:34

21:5 3 Хаан. 6:36; 7:12 21:6 Лев. 18:21; Ы. х. к. 18:10 21:6 Лев. 19:26 21:6 Лев. 19:31

оларны ада-өгбезинге берген черимден моон сонгаар улчуп чорбас кылып каар мен» – деп турган.

⁹ Ынчалза-даа чон Бурганның сөзүн тооп дыңнавайн барган. Манассия чонну шын оруундан өскээр аппаарга, олар Дээрги-Чаяакчының израильчилернин мурнундан кыргып-хыдып каапканы чоннардан-даа хөй бузут үүлгедип эгелээн.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чалча-медээчилерин дамчыштыр мынча дээн турган: ¹¹ «Иудеяның хааны Манассия ындыг чүдек-бужар бачыттар үүлгедип, оон мурнунда турган амор чоннуң бүгү бузудундан хөй бузутту кылган-дыр; ол бодунуң *дүрзү-бурганнары-биле Иудеяны бачытче киирген-дир. ¹² Ол дээш Мен Иерусалимче база Иудеяже коргунчуг айбыл-халап ыдар деп тур мен – деп, Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – Ол дугайында дыңнап каан кижиниң ийи кулаа кайгаанындан түүгейни бээр. ¹³ Мен Иерусалимни хынап, аңаа кеземчени, Самарияга болгаш Ахавтың үре-салгалынга хемчээп бергеним дег, хемчээп бээр мен. Аякты чодары дег, Иерусалимни чодар мен – чоткаш, донгайтыр салып каар мен. ¹⁴ Мээң өнчүм боор чондан артып калган улусту каапкаш баар мен, оларны дайзыннарның холунга хүлээдип бээр мен. Оларны бүгү дайзыннары олча кылып, үптээр, ¹⁵ чүге дээрге олар Мээң мурнумга бузут үүлгедип, оларның ада-өгбезиниң Египеттен үне берген хүнүнден эгелээш, амдыгаа чедир Мени килеңнедип келди».

¹⁶ Манассия Иудеяны бачытче киирип, оон чону Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип кылып каан бачыдындан аңгыда, дыка хөй буруу чок ханны төп, Иерусалимни хан-биле бир кыдыындан эгелээш, өске кыдыынга чедир долдуруп каан.

¹⁷ Манассияның өске ажыл-херектери, оон кылган бүгү чүвези база оон үүлгеткен бачыттары Иудеяның хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ¹⁸ Манассия өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону оон ордузунуң сесерлиинге – Уза сесерлиинге ажаап каан. Ооң оглу Амон ачазының орнунга хаан апарган.

Амон – Иудеяның хааны

(2 Чыл. 33:21-25)

¹⁹ Амон чээрби ийи харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге ийи чыл чагырган. Оон авазын Мешуллет дээр турган, ол – Ятба чурттуг Харуцтуң уруу чүве-дир. ²⁰ Амон, ачазы Манассия ышкаш, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган. ²¹ Ол ачазының чоруп турган оруктарын эдерип, ачазының бараан болуп турганы дүрзү-бурганнарга бараан болуп, оларга мөгөйип турган. ²² Ол ада-өгбезиниң Бурганы Дээрги-Чаяакчыны каапкаш, Оон оруун эдербейн турган.

²³ Амоннуң дүжүметтери аңаа удур сүлчээ кылгаш, хаанны оон ордузунга өлүрүп каан. ²⁴ Ынчалза-даа чурттуң чону бүгү сүлчээчилерни кыра шаап каапкаш, Амоннуң оглу Иосияны ачазының орнунга хаан кылып алган.

21:8 3 Хаан. 9:3; 2 Чыл. 7:12 21:11 Иер. 15:4 21:11 Э. д. 15:16; 3 Хаан. 21:26

21:12 1 Хаан. 3:11; Иер. 19:3 21:13 3 Хаан. 21:21; 4 Хаан. 17:6 21:16 4 Хаан. 24:4 21:17 2

Чыл. 33:18 21:18 4 Хаан. 21:26; Ин. 19:41 21:18 2 Чыл. 33:20 21:21 4 Хаан. 21:2-7

²⁵ Амоннун кылган өске ажил-херектери Иудеяның хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ²⁶ Ону Уза сесерлинде ооң чевег-куонга ажаап каан. Ооң оглу Иосия ачазының орнунга хаан апарган.

Иосияның Иудеяга хааннап эгелээни

(2 Чыл. 34:1-13)

22 ¹ Иосия сес харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге үжен бир чыл чагырган. Ооң авазын Иеида дээр турган, ол – Боцкат чурттуг Адайянын уруу чүве-дир. ² Иосия Дээрги-Чаяакчының мурнунга таарымчалыг чүүлдер кылып турган база бодунун өгбези Давидтиң бүгү оруктарын эдерип, оң-даа, солагай-даа талаже барбаан.

³ Чагыргазының он сески чылында Иосия хаан Мешулламның оглунун оглу, Ацалияның оглу Шафан бижээчини Дээрги-Чаяакчының *өргээзинче айбылап чорудупкан. Хаан мынча дээн: ⁴ «Бурганның дээди *бараалгакчызы Хелкияга четкеш кел, ол Дээрги-Чаяакчының өргээзинче эккелген, хаалгачыларның чондан чыгган акша-мөңгүнүн саназын. ⁵ Ол акша-мөңгүннү Дээрги-Чаяакчының өргээзинде ажил башкарып турар харагалзакчыларга берип кагзын, а олар өргээде септелге кылып турар ажилчыннар: ⁶ бызаңчылар, тудугжулар, дашчыларга төлеп берзин. Олар оон ыңай өргээни септээринге херек ыяш болгаш чонуп каан даштардан садып каап турзун. ⁷ Оларның холунче дамчыткан акшаны канчаар чарыгдаанын айтырган херээ чок, чүге дээрге оларга бүзүрөп болур улус-тур».

Ыдыктыг *хоойлу номунун тывылганы

(2 Чыл. 34:14-28)

⁸ Дээди бараалгакчы Хелкия Шафан бижээчиге: «Мен Дээрги-Чаяакчының өргээзинден ыдыктыг хоойлунун дүрүг номун тып алдым» – дээн.

Хелкия номну Шафанга тутсуп бээрге, ол ону номчуп көргөн.

⁹ Ооң соонда Шафан бижээчи хаанга келгеш: «Силерниң чалчаларыңар Дээрги-Чаяакчызының өргээде бар-ла акша-мөңгүннү чыып алгаш, өргээде ажил башкарып турар харагалзакчыларга дамчыдып бердилер» – деп айыткаан.

¹⁰ Оон Шафан бижээчи хаанга: «Хелкия бараалгакчы меңээ бир дүрүг ном берди» – деп дыңнаткаш, ону хаанның мурнунга номчуп берген. ¹¹ Ыдыктыг хоойлунун номунун сөстөрүн дыңнааш, хаан кеткен хевин качыгдалдан ора тыртып каапкан. ¹² Ол Хелкия бараалгакчыга, Шафанның оглу Ахикамга, Михейниң оглу Ахборга, Шафан бижээчиге болгаш бодунун чалказы Асайяга мынча дээн: ¹³ «Барып, мээң өмүнээмден база бүгү иудей чоннун өмүнээзинден бо номнун сөстөрүн дугайында Дээрги-Чаяакчыдан айтырып көрүңер. Ада-өгбевис бо номнун сөстөрүн тооп дыңнавайн турган, биске хамаарыштыр бижээн бүгү чүүл ёзугаар кылбайн чораан боорга, Дээрги-Чаяакчының коргунчуг килени бисче кыптыккан-дыр».

¹⁴ Хелкия бараалгакчы, Ахикам, Ахбор, Шафан болгаш Асайя олар Шаллумнун өттүр билип меделгээр кадайы Олда-биле чугаалажыр дээш чорупканнар. (Шаллум

21:26 4 Хаан. 21:18

22:1 Ис. 15:39

22:2 Ы. х. к. 5:32

22:4 4 Хаан. 12:9-15

22:7 4 Хаан. 12:15

22:8 Хост. 24:7; Ы. х. к. 31:24-26

22:12 Иер. 26:24; 39:14; 40:5

22:13 Ы. х. к. 29:27

22:14 Лк. 2:36; Аж.-ч. 21:9; 1 Кор. 11:5

болза хаанның хевиниң кадагалакчызы кижичүве-дир. Ол Тикваның оглу турган, а Тиква – Хархастың оглу турган чүве-дир.) Олда Иерусалимниң чаа кезээнге чурттап турган. ¹⁵ Ол херэежен оларга мынча дээн: «Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы: „Силерни Менче айбылап чорудупкан кижиге ¹⁶ Мээң чугаалаан чүвемни дамчыдыңар: Мен бо черже база ооң чурттакчыларынче айбыл-халапты – Иудеяның хаанының номчааны номда бижээн бүгү чүүлдерни ыдарым ол-дур. ¹⁷ Менден ойталааны дээш, хары бурганнарга айдызап, боттарының холу-биле кылган бүгү чүүлдери-биле Мени хорадатканы дээш, Мээң килецим бо черже кыптыккан, ол ам өжүртүнмес“ – деп чугаалады.

¹⁸ Дээрги-Чаяакчыдан чүве айтырары-биле силерни айбылап чорудупкан Иудеяның хаанынга мону дамчыдыңар: дыңнаан сөстериң дугайында Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы мынча дээн-дир: ¹⁹ „Сээң чүрээниң чымчай бергени дээш, бо черге база ооң чурттакчыларыңа удур Дээрги-Чаяакчының чүве чугаалап, олар каргыштыг хоозуралга алзып аар дээнин дыңнааш, Мээң мурнумга бодуңну томаартканың дээш, кеткен хевинни ора тыртып, Мээң мурнумга ыглап турганың дээш, Мен сени дыңнап кагдым – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ²⁰ Ынчангаш Мен сени ада-өгбөңге кадып каар мен, чевег-куйга амыр-тайбың ажааттырар сен. Мээң бо черже ыдарым айбыл-халапты сээң карааң көрбөс“».

Айбычылар ол харыны хаанга дамчыдып берген.

Иосияның Иудеяны *дүрзү-бурганнарга чүдүүр чоруктан арыглааны

(2 Чыл. 34:29-32)

23 ¹ Хаан Иудея биле Иерусалимниң бүгү *баштыңнарын кыйгыртып алган. ² Оон хаан Дээрги-Чаяакчының *өргээзинче Иудеяның бүгү чону-биле, Иерусалимниң бүгү чурттакчылары-биле кады чорупкан. *Бурганның бараалгакчылары болгаш *медээчилери, бүгү чон – карачал-даа, ызыгууртан-даа улус ооң-биле кады чорупкан. Чонга ол Дээрги-Чаяакчының өргээзинден тывылган номда бижиттинген *чагыг-керээниң бүгү сөстериң дыңналдыр номчуп берген. ³ Хаан өргээниң адагажының чанынга туруп алгаш, ол номда бижиттинген чагыг-керээниң сөстериң сагыры-биле Дээрги-Чаяакчының мурнумга Оон айтышкынарның, доктаалдарың, дүрүмнериң бүгү чүлдү-чүрээнден, бүгү сагыш-сеткилинден күүседип, Ону эдерер керээ чарып алган. Бүгү чон ол керээни хүлээп алган.

⁴ Хаан Бурганның дээди бараалгакчызы Хелкияга, оон куду дужаалдыг бараалгакчыларга, өргээниң хаалгачыларыңа *Ваал, *Ашера бурганнарга, сылдыстарның бүгү аг-шерииңге мөгеери-биле кылган бүгү чүүлдерни Дээрги-Чаяакчының өргээзинден үндүрерин дужааган. Хаан ол бүгүню Иерусалимниң кызыгаарыңдан дашкаар, Кедрон шынаазыңга өрттедипкеш, хүлүн Вефилче аппараттып каапкан. ⁵ Иосия Иудеяның хааннарының мөгөйишкин кылып бедик черлерге, чурттуң хоорайларыңа база Иерусалимни долгандыр айдызаар өргүлдер кывыссын дээш томуйлап кааны бараалгакчыларыңа дүжүрүп каапкан.

22:14 Соф. 1:10 22:17 Ы. х. к. 31:29 22:19 Лев. 26:31; Иер. 44:22 22:19 Иса. 57:15

22:20 4 Хаан. 23:24; Иса. 57:1-2 23:2 Ы. х. к. 31:11 23:3 4 Хаан. 11:14

23:3 2 Чыл. 15:12; 29:10; 34:31 23:4 4 Хаан. 21:3 23:4 3 Хаан. 15:13

Ол бараалгакчылар Ваалга, ай-хүнге, сылдыстарга – дээрнин бүгү аг-шеринге айдызаашкын кылып турган чүве-дир.

⁶ Хаан Ашера бурганга тураскааткан адагашты Дээрги-Чаяакчының өргээзинден Иерусалимден дашкаар үндүргөш, Кедрон шынаазынга өрттедипкен. Ол ону хоюдур чуура дүрбөш, хүлүн карачал улуустуң чевеглериниң кырынга тарадыр хадыдышкан. ⁷ Иосия оон Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң чанында туттунган, самыын-садар кижилер чурттап турган база херэеженнерниң Ашера бурганга хеп аргып^x турган бажыңнарын үреп бузуп каапкан.

⁸ Иосия бүгү бараалгакчыларны Иудеяның хоорайларындан үндүрүпкеш, Гивадан эгелээш, Беэр-Шевага чедир ол бараалгакчыларның айдызап турганы бедик черлерни бужартадып каапкан. Найысылалдың хаалгазының чанында – хоорай чагырыкчызы Исустуң хаалгазынче кирер чер чанында, кол хаалганың солагай талазында турар мөгөйишкин кылыр бедик черлерни база ол үреп бузуп каапкан. ⁹ Ол бедик черлерниң бараалгакчылары Дээрги-Чаяакчының Иерусалимде өргүл бедигээжинге өргүл салып, бараан болбайн турган-даа болза, ажыткы-биле хөөтпейн быжырган бооваларны өске бараалгакчы ха-дуңмазы-биле кады чип турган.

¹⁰ Иосия Бен-Энном шынаазында Тофетте өргүл бедигээжин, аңаа кым-даа оон ыңай оглу-кызын Молох бурганга от өттүр эрттирбезин дээш, бужартадып каапкан.

¹¹ Ол Иудеяның хааннарының Дээрги-Чаяакчының өргээзинче кирер чер чанынга хүнге тураскаадып тургузуп турган аъттарын ап каапкан. Ол аъттар өргээнин даштыкы шөлүнге, Нафан-Мелех дүжүметтиң хуу өрээлиниң чанынга турган чүве-дир. Оон Иосия хүнге тураскааткан *чуузларны база өрттедипкен. ¹² Иосия Иудеяның хааннарының Ахазтың үстүкү өрээлиниң кырынга тургузуп кааны *өргүл салыр бедигээштерни база Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң ийи шөлүнге Манассия хаанның тудуп кааны өргүл салыр бедигээштерни үрегдеп, буза шапкаш, бузундуларын Кедрон шынаазынче үндүр октапкан.

¹³ Израильдин хааны Соломон Иерусалимниң чөөн талазынга, Өлүм-чидим дааның^y мурнуу талазынга сидончуларның чүдек-бужар бурганы Астартага, *моав чоннуң бужар бурганы Хамоска, аммон чоннуң чүдек-бужар бурганы Молохка мөгөйишкин кылыр бедик черлер тудуп каан турган. Иосия ол черлерни база бужартадып каапкан. ¹⁴ Ол ыдыктыг көжээлерни чуура шаап, Ашера бурганга тураскааткан адагаштарны кезип каапкаш, оларның турган черинге кижини сөөктери салып каан.

¹⁵ Вефилде өргүл салыр бедигээшти база Наваттың оглу Иеровоамның – Израильди бачытче кириген хаанның тудуп каан бедик черин безин Иосия үреп бузуп каапкан. Мөгөйишкин кылыр бедик черни ол өрттедип, хоюдур чуура дүрбүп каапкан, Ашера бурганга тураскааткан адагашты база өрттедипкен. ¹⁶ Иосия

^x23:7 «Хеп аргып» деп сөстөрниң болгу дег өске утказы: «Чадыржыгаштар кылып».

^y23:13 Елеон дааның ойзу адаан ады бооп чадавас (2 Хаан. 15:30; Зах. 14:4; Аж.-ч. 1:12 көр).

23:5 4 Хаан. 17:16; 21:3 23:6 Ы. х. к. 16:21 23:7 Ы. х. к. 23:17; 3 Хаан. 14:24

23:9 Иез. 44:10-14 23:10 Ис. 15:8; Иер. 7:31-32; 19:6 23:10 Лев. 18:21; Ы. х. к. 18:10

23:12 4 Хаан. 21:4-5 23:13 Сан. 21:29; 3 Хаан. 11:5-7 23:14 Хост. 23:24; 4 Хаан. 10:27

23:15 3 Хаан. 12:28

оон долгандыр көрдүнгөш, дагның ийинде чевеглерни көрүп кааш, улус айбылап, ында чыдар сөөктерни уштуп эккеп, өргүл бедигээжинге өрттедиптерин дужааган. Ол бүгү ону баш бурунгаар чугаалаан Бурганның кижизиниң дамчытканы Дээрги-Чаяакчының сөзүн ёзугаар болган.

¹⁷ Хаан: «Дуу ол кымның тураскаал дажы боор?» – деп айтырган.

Хоорайның чурттакчылары: «Бо дээрге Иудеядан келген, силерниң Вифилде өргүл бедигээжи-биле кылган чүвөңерни баш бурунгаар чугаалаан Бурганның кижизиниң чевээ-дир» – деп харыылааннар.

¹⁸ Хаан: «Ооң дыжын үрөвөңер, кым-даа ооң сөөгүнге дегбезин» – дээн. Ынчангаш ол медээчиниң база Самариядан келген медээчиниң сөөктерин хевээр арттырып кааннар.

¹⁹ Иосия оон ыңай Израильдиң хааннарының, Дээрги-Чаяакчыны килеңнедип, Самарияның хоорайларында бедик черлерге тудуп каан өргээлерин база үрөп каапкан. Вифилге кылган бүгү чүвезин хаан ол черлер-биле база кылган. ²⁰ Иосия ол бедик черлерге турган бүгү бараалгакчыларны өргүл бедигээштеринге өлүрүп каапкаш, сөөктерин бедигээштерге өрттедипкен. Ооң соонда ол Иерусалимче ээп келген.

Чоннун *Хосталышкын байырлалын демдеглээни

(2 Чыл. 35:1-19)

²¹ Хаан бүгү чонга: «Чагыг-керээнин номунда бижээнин ёзугаар боттарыңарның Бурганыңар Дээрги-Чаяакчының мурнунга Хосталышкын байырлалын демдеглеңер» – деп дужааган.

²² Израильди баштап турган баштыңчылар үезинден бээр, Израильдиң база Иудеяның хааннарының чагырып турган бүгү үезинде ол байырлал ышкаш байырлал бооп көрбээн чүвө-дир. ²³ А Иосия хаанның чагыргазының он сески чылында Иерусалимге Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан Хосталышкын байырлалын демдеглеп эрттирген.

²⁴ Иосия оон ыңай өлүг улус сүнезини кыйгырар, караң көрнүр кижилерни, Иудея биле Иерусалимден тывылган чүдек-бужар ээрэннерни, дүрзү-бурганнарны узуткап каапкан. Ол ону Хелкия бараалгакчының Дээрги-Чаяакчының өргээзинден тып алганы дүрүг номда бижиттинген ыдыктыг *хоойлунуң сөстөрүн күүседире-биле кылган. ²⁵ Иосияның мурнунда-даа, ооң соонда-даа аңаа дөмей – бүгү чүлдү-чүрээ-биле, бүгү сеткил-сагыжы-биле, бүгү күчү-күжү-биле, Моисейниң бүгү хоойлузун ёзугаар Дээрги-Чаяакчыже ээлген хаан турбаан.

²⁶ Ынчанмыже Дээрги-Чаяакчы Манассия хаанның Ону килеңнеткен бүгү бачыттары дээш Иудеяже кыптыккан коргунчуг килеңинден, хорадаан сагыжындан ойталаваан. ²⁷ Дээрги-Чаяакчы: «Израильди Бодумдан чайладып каапканым дег, Иудеяны база Бодумдан чайладып кааптар мен, шилип алганым бо Иерусалим хоорайдан база „Мээң ат-алдарым манаа турар“ дээним өргээден ойталаар мен» – дээн.

Иосияның өлүмү

(2 Чыл. 35:20-27)

²⁸ Иосияның өске ажыл-херектери, ооң кылган бүгү чүвези Иудеянын хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ²⁹ Иосияның чагыргазының үезинде Египеттиң хааны Нехао фараон Ассирияның хаанынга уткуй Евфрат хемче үнүп келген. Иосия хаан аңаа удур үнүп кээрге, фараон ону Мегиддонга көрүп кааш, өлүрүп каан. ³⁰ Хаанның чалчалары ооң мөчү-сөөгүн Мегиддондан Иерусалимче сөөртүп эккелгеш, ооң чевег-куюнга ажаап каан. А чурттуң чону Иосияның оглу Иоахазты олива үзү-биле чаап, ону ачазының орнунга хаан кылып алган.

Иоахаз – Иудеяның хааны

(2 Чыл. 36:1-4)

³¹ Иоахаз^z чээрби үш харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге үш ай чагырган. Ооң авазын Хамутал дээр турган, ол – Ливна чурттуг Иеремиянын уруу чүве-дир. ³² Иоахаз ада-өгбезиниң кылып турган бүгү чүвезин өттүнүп, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган. ³³ Нехао фараон Иоахазты, ол Иерусалимге оон ыңай чагырбазын дээш, хамаг черде Ривла хоорайга тудуп хоругдааш, Иудеяга чүс талант мөңгүн болгаш бир талант алдын^a төлээр торгаал онаап каан. ³⁴ Нехао фараон Иосияның оглу Элиакимни ачазының орнунга хаан кылдыр салгаш, ооң адын Иоаким деп ат-биле солуп берген. А Иоахазты Египетче алгаш барган, ол аңаа өлүп калган. ³⁵ Нехао фараонга ооң негээн алдын-мөңгүнүн төлөп бээри-биле Иоаким чурттуң чонунга үндүрүг онаап, кижги бүрүзүнүн шинээн доктааткаш, алдын-мөңгүннү төледип алган.

Иоаким – Иудеяның хааны

(2 Чыл. 36:5-8)

³⁶ Иоаким чээрби беш харлыында хааннап эгелээш, Иерусалимге чуртту он бир чыл чагырган. Ооң авазын Зебудда дээр турган, ол – Рума чурттуг Федаиянын уруу чүве-дир. ³⁷ Иоаким ада-өгбезиниң кылып турган бүгү чүвезин өттүнүп, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган.

24 ¹ Иоакимниң чагырган үезинде Вавилоннун хааны Навуходонсор чуртче халдап кирип келген. Иоаким Навуходонсорга үш чыл чагырткаш, оон хая көрнү берип, аңаа удур тура халаан. ² Дээрги-Чаяакчы Иоакимче халдей, арамей, *моав болгаш аммон дээрбечи бөлүктөрни ыдып, Иудеяны узуткап кагзыннар деп турган. Дээрги-Чаяакчының Бодунун чалча-медээчилерин дамчыштыр чугаалаан сөзүн эзугаар ынчаар болганы ол. ³⁻⁴ Ол бүгү Иудея-биле Дээрги-Чаяакчының

^z23:31 Иер. 22:11 болгаш 1 Чыл. 3:15-те бо хаанны «Шаллум» дээр.

^a23:33 Өске бурунгу сөзүглелде «Чүс талант алдын» деп бижээн.

23:29 Иер. 46:2 23:29 Инс. 17:11 23:30 4 Хаан. 9:28 23:30 1 Хаан. 10:1

23:31 4 Хаан. 24:18 23:33 Сан. 34:11; Иер. 39:5 23:34 4 Хаан. 24:17; Дан. 1:7

23:34 Иер. 22:12 24:1 Иер. 25:1; Дан. 1:1 24:2 4 Хаан. 20:17; 21:12-14; 23:27

күзел-соруун ёзугаар, иудейлерни Ооң мурнундан ырадып кааптар дээш болган. Чүгө дээрге Манассия хаанның бачыттары дээш, ооң үүлгеткен бүгү чүвези дээш, ооң буруу чок улустун ханын төп, Иерусалимни оларның ханы-биле долдурганы дээш, Дээрги-Чаяакчы ону өршээр хөңү чок болган.

⁵Иоакимниң өске ажил-херектери, ооң кылган бүгү чүвези Иудеяның хааннарының чылдар бижилгезинде тодараттынып бижиттинген. ⁶Иоаким өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ооң оглу Иехония ачазының орнунга хаан апарган.

⁷А Египеттиң хааны бодунуң чуртундан оон ыңай үнмээн, чүгө дээрге Вавилоннун хааны аңаа хамааржыр бүгү черни Египеттиң кызыгаарында хемден эгелээш, Евфрат хемге чедир эжелеп алган.

Иудеяның хааны Иехонияның туттуруп алганы

(2 Чыл. 36:9-10)

⁸Иехония он сес харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге үш ай чагырган. Ооң авазын Нехушта дээр турган, ол – Иерусалим чурттуг Элнафанның уруу чүве-дир. ⁹Иехония ачазының кылып турган бүгү чүвезин өттүнүп, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган.

¹⁰Ол үеде Вавилоннун хааны Навуходоносорнун дүжүметтери Иерусалимге келгеш, ону бүзээлеп алганнар. ¹¹Навуходоносор боду ооң улузунун бүзээлеп алгаш турган хоорайынга чедип кээрге, ¹²Иудеяның хааны Иехония, ооң авазы, нояннары, шериг *баштыңнары болгаш дүжүметтери аңаа дүжүп бергеннер.

Вавилоннун хааны бодунуң чагыргазының сески чылында Иехонияны тудуп алган. ¹³Дээрги-Чаяакчының баш бурунгаар чугаалап турганы дег, Навуходоносор Дээрги-Чаяакчының *өргээзиниң база хаанның ордузунун бүгү эргине-байлаан аппаратан – Израильдин хааны Соломоннун Дээрги-Чаяакчының өргээзинге кылып каан бүгү алдын саваларын кезе шаап каапкан. ¹⁴Ол Иерусалимниң бүгү чурттакчылары: бүгү нояннарны, күчү-күштүг дайынчыларны, бүгү ус-дарган, шевер улусту – шупту 10 000 кижини тудуп алгаш барган. Чурттуң чүгле яды карачал чону артып калган. ¹⁵Навуходоносор Иехонияны Иерусалимден Вавилонче тудуп алгаш барган, ооң-биле кады хаанның авазын, ооң кадыннарын, дүжүметтерин, чурттуң ат-алдарлыг улузун база аппаратан. ¹⁶Вавилоннун хааны 7000 дайынчылыг бүгү шеригни, 1000 дарган, ус-шевер улусту, бүгү дайылдажып шыдаар күштүг улусту Вавилонче тудуп аппаратан. ¹⁷Навуходоносор Иехонияның орнунга ооң төрөл акызы Маттанияны хаан кылып кааш, Маттанияның адын Седекия кылдыр солуп берген.

Седекия хаан болгаш Иерусалимниң буурааны

(2 Чыл. 36:11-21; Иер. 39:1-10; 52:1-27)

¹⁸Седекия чээрби бир харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге он бир чыл чагырган. Ооң авазын Хамутал дээр турган, ол – Ливна чурттуг Иеремианың

24:3-4 4 Хаан. 21:2-7, 16, 23-26 **24:12** 4 Хаан. 20:18; Иер. 24:1-2; Иез. 17:12-13

24:13 4 Хаан. 20:17; Иер. 20:5 **24:13** Дан. 1:2 **24:15** Ы. х. к. 28:36; Иер. 24:1; Иез. 17:12

24:17 4 Хаан. 23:34; Иер. 37:1 **24:17** Дан. 1:7

уруу чүве-дир. ¹⁹ Седекия Иоакимниң кылып турган бүгү чүвезин өттүнүп, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган. ²⁰ Ынчаарга Иерусалим биле Иудеяга болуп турган чүве Дээрги-Чаяакчыны килеңнедиптерге, Ол оларнын чурттакчыларын Бодунун мурнундан сывырыпкан.

Седекия Вавилоннун хаанынга удур тура халаан.

25 ¹ Седекияның чагыргазының тоску чылында, он айның онда Вавилоннун хааны Навуходоносор бодунун бүгү аг-шерии-биле Иерусалимге чедип кээп, ону бүзээлеп, хоорайны долгандыр бүзээлел чалдары тудуп алган. ² Хоорайнын бүзээлээшкини Седекия хаанның чагыргазының он бирги чылынга чедир үргүлчүлээн.

³ Хоорайда аш кедереп, чурттакчы чон чиир аъш-чем чок арткан. Дөрт^b айнын тоста ⁴ халдейлер хоорайның ханазын деже шаапкан. Бүгү иудей дайынчылар дүне када хоорайдан ийи хана аразында, Хаан сесерлииниң чанында турар хаалга дамчыштыр үнгеш, Иордан шынаазынче баар орук-биле дезипкен. А халдейлер ол үеде хоорайны бүзээлеп алган турган. ⁵ Халдей шериг иудей хаанны сүрүп чорупкаш, Иерихон ховуларынга чыпшыр четкен. Седекияның бүгү шерии ону каапкаш, тарадыр маңнажы берген. ⁶ Хаанны тудуп алгаш, Ривла хоорайда Вавилоннун хаанынче эккелгеш, шиидип каан. ⁷ Седекия көрүп турда, оон оолдарын өлүрүп каан, а оон ону согурарткаш, хүлер кинчи-биле бектээш, Вавилонче аппаратан.

⁸ Беш айның чедиде (Вавилоннун хааны Навуходоносорнун чагыргазының он тоску чылында) Иерусалимче Вавилоннун хаанының дүжүмеди, камгалакчы шериглер даргазы Навузардан чедип келген. ⁹ Ол Дээрги-Чаяакчының *өргээзин, хаанның ордузун, Иерусалимниң бүгү бажыңнарын – улуг дээн бажыңнарны шуптузун өргтедипкен. ¹⁰ Камгалакчы шериглер даргазы-биле кады келген халдей шериг Иерусалимни долгандыр турган ханаларны үреп бузуп каапкан. ¹¹ Камгалакчы шериглер даргазы Навузардан хоорайда дириг арткан улусту, а ол ышкаш Вавилоннун хаанынга дүжүп берген улусту – бүгү арткан мөөн чонну тудуп алгаш барган. ¹² Чүгле карачал улустун чамдызын камгалакчы шериглер даргазы виноград болгаш тараа шөлдерин ажаап болбаазырадыр кылдыр арттырып каан.

¹³ Халдейлер Дээрги-Чаяакчының өргээзинге турган хүлер адагаштарны, тергежигештерни, «далай» дээр хүлер чунар саваны үрей соктап каапкаш, ол чүүлдерниң хүлерин Вавилонче аппаратаннар. ¹⁴ Олар оон ыңай хүл урар савалар, хүл-узарлар, бижектер болгаш хымыштарны – Бурганга бараан болурда ажыглаар бүгү хүлер эт-херекселди алгаш барганнар. ¹⁵ Камгалакчы шериглер даргазы алдын-мөңгүн хүүрекчигештер биле кыскаштарны база алгаш барган. ¹⁶ Соломоннун Дээрги-Чаяакчының өргээзинге кылып кааны ийи адагаш,

^b25:3 Өске бурунгу сөзүглелде «дөрт» деп сөс таварышпайн турар.

24:18 4 Хаан. 23:31 24:20 Иез. 17:15 25:1 Ы. х. к. 28:52 25:6 Сан. 34:11; 4 Хаан. 23:33

25:6 Иер. 21:7; Иез. 23:24 25:7 Соф. 1:8 25:7 Ы. х. к. 28:36; 4 Хаан. 20:18

25:8 Иер. 32:1 25:8 Иер. 39:9; 40:1 25:9 Лев. 26:31; Иез. 16:41 25:10 Неем. 1:3

25:13 3 Хаан. 7:15-37; 2 Чыл. 4:1-15 25:13 Иер. 27:19 25:14 3 Хаан. 7:45, 50

«далай» дээр чунар сава болгаш тергежигештерге хамаарыштыр алырга, ол бүгү херекселдерни кылган хүлөр деңзилеттинмес аар турган. ¹⁷ Бир адагаш-ла он сес кыры дурту бедик, ооң кырында хүлөр капительдин бедии үш кыры дурту; капительдин даштыы талазын четки хевирлиг, хүлөрдөн кылган гранат чимистерлиг каасталга шыпкан турган (ийиги адагашта база-ла ындыг четки хевирлиг каасталга бар).

¹⁸ Камгалакчы шериглер даргазы Бурганның дээди *бараалгакчызы Серайяны, ийиги бараалгакчы Софонияны болгаш Бурганның өргээзинче кирер черниц үш таңныылын база тудуп алгаш барган. ¹⁹ Оон ыңай хоорайдан ол дарга шериглер баштыңын, хаанның ам-даа хоорайга арткан турган беш чоок дүжүмедин, чурттуун чонун шериг хүрээленинче киир бижиир хүлээлгелиг шеригниң кол бижээчизин болгаш хоорайга турган алдан чурттакчыны тудуп алгаш барган. ²⁰ Камгалакчы шериглер даргазы Навузардан оларны тудуп аппарат, Ривлада Вавилоннун хаанынга чедире берген. ²¹ Вавилоннун хааны ол бүгү улусту хамат черде Ривла хоорайга шаажылап өлүрүп каан, а Иудеяның чонун бодунун черинден көжүрүп үндүрген.

Годолияның Иудеяга чагырыкчы апарганы

(Иер. 40:7-9; 41:1-3)

²² Вавилоннун хааны Навуходносор ооң Иудеяга арттырып каан чонунун чагырыкчызы кылдыр Шафанның огулунун огу, Ахикамның огу Годолияны томуйлап каан. ²³ Бүгү иудей шериг *баштыңнары: Нафанияның огу Исмаил, Карейниң огу Иоханан, Нетофа чурттуг Танхуметтиң огу Серайя болгаш Мааха чурттуг Иазания олар Вавилоннун хаанының Годолияны чагырыкчы кылдыр томуйлап каанын дыңнап кааш, боттарының улузу-биле кады Мицпа хоорайда Годолияже чедип келгеннер. ²⁴ Годолия оларга база оларның улузунга: «Халдей дүжүметтерден кортпаңар, чуртка артып калгаш, Вавилоннун хаанынга бараан болуңар. Ынчан менди-чаагай болур силер» – деп даңгыраглап чугаалаан.

²⁵ Ынчалза-даа чеди айда Элишаманың огулунун огу, Нафанияның огу, хаан уктуг Исмаил он кижизи-биле кады келгеш, Годолияны база ооң-биле кады Мицпага турган иудейлер болгаш халдейлерни өлүрүп каан. ²⁶ Оон соонда бүгү чон, карачал-даа, ызыгууртан-даа улус база шериг баштыңнары, халдейлерден корткаш, Египетче дезе берген.

Иехонияны хостааны

(Иер. 52:31-34)

²⁷ Иудеяның хааны Иехонияны тудуп аппаратан соонда үжен чеди чыл эрткенде, Вавилоннун хааны Эвил-Меродах бодунун чагыргазының бирги чылында Иехония хаанга өршээл көргүскен. Эвил-Меродах Иехонияны он ийи айның чээрби чедиде кара-бажыңдан үндүргеш, ²⁸ ооң-биле эп-найыралдыг чугаалашкан база ол үде Вавилонга турган бүгү өске хааннарга бодаарга, бедик, хүндүткелдиг черге олуртуп

25:16 3 Хаан. 7:47 **25:17** 3 Хаан. 7:15-22 **25:18** 1 Чыл. 6:14; Эзра 7:1

25:18 Иер. 21:1; 29:25; 37:3 **25:22** 4 Хаан. 22:12; Иер. 26:24 **25:22** Иер. 39:14; 40:5, 7 **25:23**

Иис. 18:26 **25:25** Иер. 36:13 **25:26** Иер. 43:4-7 **25:27** 4 Хаан. 24:12, 15 **25:27** Иер. 27:7

каан. ²⁹ Иехония кара-бажыңга кедип турган хевин солуп каапкаш, амыдыралының төнчүзүңгө чедир Эвил-Меродах-биле кады чемненип келген. ³⁰ Ол Вавилоннуң хаанындан доктаамал хандырылганы хүннүң-не, арткан бүгү назынында ап келген.

Чылдар демдеглели

Бирги ном

Кирилде

Чылдар демдеглелиниң номнары нургулайында Хаанныг чагырга номнарында бижиттинген болушкуннарны арай өске бодал-биле катап чугаалап турар. Эзра болгаш Неемияның номнарын тургускан ол-ла кижиле бо номну база бижээн чадавас.

1–9 эгелер – израиль чоннуң Вавилонда туттуруушкундан ээп келгениниң соондагы үени кириштир (мырыңай бистиң эрага чедир V векке чедир) чоннуң төрөл салгал даңзылары. Ол даңзыларда эң улуг кичээнгейни Иуда, Вениамин болгаш Левийниң аймактарынче салып турар.

10–21 эгелерде Давидтиң чагыргазының чамдык чугула болушкуннарын оон мурнундагы хаан Саулдуң өлүмүндөн эгелеп истеп көрүп турар. Давид хаан – бо номда эң чугула кижиле. Ылап-ла ол Иерусалим хоорайны Дээрги-Чаяакчыга чүдүүр төп чер кылгаш, Аңаа төлептиг, шын мөгөйишкинни доктаадып каан. Чылдар демдеглелиниң бирги номунда Хаанныг чагырганың ийиги номунга көөрдө, Давидтиң үүлгедиглеринче кичээнгей дыка эвээш салдынган.

22–29 эгелер – *Бурганның өргээзин тудар дээш Давидтиң белеткели (онза кичээнгей *левиттер болгаш *Бурганның бараалгакчыларынче угланган). Автор ооң-биле Давидти Бурганның өргээзиниң база Бурганга бараан болурунун чурумунун эзулуг үндезилекчизи кылдыр көргүзүп турар. А өргээниң бодун Давид өлгөн соонда ооң оглу Соломоннуң күженишкиннери-биле туткан.

Чамдыкта Чылдар демдеглелиниң номнарында бижиттинген медээлер Библияның өске номнарында чергелешкек черлерде кирген медээлерден ылгалып турар. Номчукчу мону сактып аар ужурлуг: Чылдар демдеглелдериниң автору Хаанныг чагырга номнарында тодарадып бижээн чүүлдерни анаа-ла өттүндүр биживейн турар – ол боду тускай сонургалдарлыг болгаш, ооң кичээнгейин арай өске болушкуннар хаара тудуп болур.

Адамдан Авраамга чедир

(Э. д. 5:1-32; 10:1-32; 11:10-26)

1 ¹ Адам, Сиф, Энос, ² Кайнан, Малелеил, Иаред, ³ Энох, Мафусал, Ламех, ⁴ Ной. Нойнуң оолдары: Сим, Хаам база Иафет.

⁵ Иафеттиң оолдары: Гомер, Магог, Мадай, Иаван, Тувал, Мешех база Тирас.

⁶ Гомерниң оолдары: Аскеназ, Рифат болгаш Тогарма. ⁷ Иаванның оолдары: Элиса биле Фарсис, китт чон биле родан чон.

⁸ Хаамның оолдары: Хуш, Египет, Фут база *Ханаан. ⁹ Хуштуң оолдары: Сева, Хавила, Савта, Раама база Савтеха. Рааманың оолдары: Шева биле Дедан. ¹⁰ Хуштуң бир салгакчызы Нимрод деп аттыг кижиле база турган. Ол чырык чер кырынга дыка

^{с1:5} Сим, Хаам база Иафеттиң салгалдарының аттары дээрге бурунгу Чөөн чүктүң аймак, чоннар, хоорайларының аттары болур. Амгы үеде ол аттарның чамдыктары биске билдинмес.

күштүг маадыр болган. ¹¹ Египеттин үре-салгалы: лидий чон, анам чон, легав чон, нафтух чон, ¹² патрус чон, каслух чон (а олардан филистим чон тывылган) болгаш кафтор чон. ¹³ Ханаанның үре-салгалы: ооң дун оглу Сидон, Хет, ¹⁴ иевус чон, амор чон, гергес чон, ¹⁵ хиввей чон, арак чон, син чон, ¹⁶ арвад чон, цемарей чон болгаш хамат чон.

¹⁷ Симниң оолдары: Элам, Ассур, Арфаксад, Луд, Арам, Уц, Хул, Гефер база Мешех. ¹⁸ Арфаксадтан Сала төрүттүнгөн, Саладан Евер төрүттүнгөн. ¹⁹ Еверден ийи оол төрүттүнгөн: бирээзиниң ады – Фалек, чүгө дээрге ооң үезинде делегейнин чурттакчылары бот-боттарындан аңгыланып чарлы берген^д; ооң дуңмазынын ады – Иоктан. ²⁰ Иоктанның үре-салгалы: Алмодад, Шалеф, Хацармавет, Иерах, ²¹ Гадорам, Узал, Дикла, ²² Эвал, Авимаил, Шева, ²³ Офир, Хавила болгаш Иовав. Олар шупту Иоктанның үре-салгалы-дыр.

²⁴ Сим, Арфаксад, Сала, ²⁵ Евер, Фалек, Рагав, ²⁶ Серух, Нахор, Фарра, ²⁷ Аврам, ону Авраам база дээр.

Авраамдан укталган төрөл аймактар

(Э. д. 25:1-4, 12-16; 36:1-19)

²⁸ Авраамның оолдары: Исаак биле Измаил. ²⁹ Оларның салгалдары бо: Измаилдин дун оглу Навайот, ооң соондалары Кедар, Адбеел, Мивсам, ³⁰ Мишма, Дума, Масса, Хадад, Фема, ³¹ Иетур, Нафиш база Кедма. Олар дээрге Измаилдин оолдары-дыр.

³² Авраамның *кул-кадайы Хеттураның божаан оолдары: Зимран, Иокшан, Медан, Мадан, Ишбак болгаш Шуах. Иокшанның оолдары: Шева биле Дедан. ³³ Маданның оолдары: Эфа, Эфер, Энох, Авида база Элдага. Олар шупту Хеттураның үре-салгалы чүве-дир.

³⁴ Авраамдан Исаак төрүттүнгөн. Исаактың оолдары: Исав биле Израиль.

³⁵ Исавтың оолдары: Элифаз, Рагуил, Иеуш, Иеглом болгаш Корах. ³⁶ Элифазтың оолдары: Теман, Омар, Цефо, Гатам, Кеназ, Тимна, Амалик^е. ³⁷ Рагуилдин оолдары: Нахат, Зерах, Шамма болгаш Миза.

Эдом черниң үндезин чурттакчылары

(Э. д. 36:20-30)

³⁸ Сеирниң оолдары: Лотан, Шовал, Цивеон, Ана, Дишон, Эцер болгаш Дишан.

³⁹ Лотанның оолдары: Хори биле Гомам. А Лотанның Тимна деп кыс дуңмазы бар турган.

⁴⁰ Шовалдың оолдары: Алеан, Манахат, Эвал, Шефи база Онам.

Цивеоннуң оолдары: Айа биле Ана.

⁴¹ Ананың ажы-төлү: Дишон.

Дишоннуң оолдары: Хамран, Эшбан, Итран болгаш Херан.

⁴² Эцерниң оолдары: Билган, Зааван болгаш Акан.

Дишанның оолдары: Уц биле Аран.

^д1:19 Еврей дылда «Фалек» деп ат «аңгыланып чарлы бээр» деп сөске дөмейлешкек.

^е1:36 Өске бурунгу сөзүглелде «Тимнаның божааны Амалик» деп бижээн.

Эдомнуң хааннары

(Э. д. 36:31-39)

⁴³ Израиль чоннуң хааннары тыптырының-даа мурнунда эдом черге башкарып чораан хааннар бо-дур:

Беорнуң оғлу Бела, ооң хоорайының ады Дингава чүве-дир.

⁴⁴ Бела өлүп каарга, ооң орнунга Восорадан келген Зерахтың оғлу Иовав хааннай берген.

⁴⁵ Иовав өлүп каарга, теман черден келген Хушам хааннай берген.

⁴⁶ Хушам өлүп каарга, *Моавтың оргулаажынга мадиан чонну чылча шаап каан Бедадтың оғлу Гадад хааннай берген. Ооң хоорайының адын Авит дээр.

⁴⁷ Гадад өлүп каарга, Масрекадан келген Самла хааннай берген.

⁴⁸ Самла өлүп каарга, хем чоогунда Реховоттан келген Саул хааннай берген.

⁴⁹ Саул өлүп каарга, Ахборнуң оғлу Баал-Ханан хааннай берген.

⁵⁰ Баал-Ханан өлүп каарга, Гадар хааннай берген. Ооң хоорайының ады Пау. Ооң кадайы Мезагавтың оғлу Матредтиң уруу Мегетавеел чүве-дир. ⁵¹ Гадар база өлүп калган.

Эдомнуң аймактарының^f аттары бо-дур: Тимна, Алва, Иетет, ⁵² Оливема, Эла, Пинон, ⁵³ Кеназ, Теман, Мивцар, ⁵⁴ Магдиил, Ирам. Эдом чоннуң аймактары ол-дур.

Иуданың үре-салгалы

2 ¹ Израильдин оолдары бо-дур: Рувим, Симеон, Левий, Иуда, Иссахар, Завулон, ² Дан, Иосиф, Вениамин, Неффалим, Гад болгаш Асир.

³ Иуданың оолдары: Ир, Онан база Шела – олар үжелээн хананей Шуаның уруундан төрүттүнгеннер. Иуданың дун оғлу Ир Дээрги-Чаяакчының мурнунга кем-буруулуг болган, ынчангаш Ол ону чок апаар кылдыр кылып каан. ⁴ Кенни Фамар Иудага Фарес биле Зерахты божуп берген. Иуда беш оолдуг турган.

⁵ Фарестиң оолдары: Хецрон биле Хамул.

⁶ Зерахтың оолдары: Зимри, Эфан, Еман, Халкол база Дара. Олар шупту беш кижиле.

⁷ Харминиң оғлу: Ахар^g. (Бурганга тураскааткан чүүлдерге удур кем-буруу үүлгеткеш, Израильге хай-халапты эккелген кижиле ол-дур.) ⁸ Эфанның оғлу: Азария.

Давид хаанның ук-ызыгууру болгаш төрөл салгалы

(Руф 4:18-22; Мф. 1:3-6)

⁹ Хецроннуң төрөөн оолдары: Иерахмеил, Рам болгаш Халев. ¹⁰ Рам Аминадавты төрөөн, а Аминадав Иуданың аймааның баштыңы Наассонну төрөөн чүве-дир.

^f1:51 Азы: «Эдомнуң баштыңнарының».

^g2:7 Ахар – «хай-халап эккээр» дээн уткалыг сөс-биле дөмейлешкек.

1:44 Иса. 34:6; 63:1 1:45 Э. д. 36:15; Иов 2:11; Иез. 25:13 1:51 Э. д. 36:40-43

2:1 Э. д. 29:32-35; 30:6-20; Хост. 1:1-4 2:3 Э. д. 38:1-30; 46:12; Сан. 26:19-20

2:4 Руф 4:12; Мф. 1:3 2:5 Руф 4:18 2:6 3 Хаан. 4:31; Ыд. ыр. 88:1 2:7 Инс. 7:1, 25

2:10 Сан. 1:7; 2:3

¹¹ Наассоннуң оглу Салмон, Салмоннуң оглу Вооз. ¹² Воозтан Овид төрүттүнген, Овидтен Иессей төрүттүнген.

¹³ Иессейниң дун оглу Элиав, ийи дугаары – Авинадав, үшкүзү – Шима, ¹⁴ дөрткүзү – Нафанаил, беш дугаары – Раддай, ¹⁵ алдыгызы – Оцем, чедигизи – Давид.

¹⁶ Оларның кыс дунмалары: Саруйя биле Авигея. Саруйя үш оолдуг: Авесса, Иоав база Асаил. ¹⁷ Авигея Амессайны төрөөн. Амессайның адазы измаилчи^h Иетер чүве-дир.

Хецроннуң база Халевтиң үре-салгалы

¹⁸ Хецроннуң оглу Халевтиң бодунуң кадайы Азувадан (Иериофадан база) оолдары бо-дур: Иешер, Шовав база Ардон. ¹⁹ Азува өлүп каарга, Халев Эфратаны кадай кылдыр ап алган. Ол аңаа Хур деп оолду божуп берген. ²⁰ Хурнуң оглу Урий, Урийниң оглу Веселиил болган.

²¹ Оон Хецрон алдан харлыг тургаш, Галаадтың адазы Махирниң уруу-биле холбашкан. Ол Хецронга Сегув деп оол божуп берген. ²² Сегувтан Иаир төрүттүнген. Галаад черге ол чээрби үш хоорайлыг турган. ²³ Ынчалза-даа гессурлар болгаш арамейлер ол черге алдан хоорайны эжелеп алган. Ол хоорайларның аразында Иаирниң хоорай-суурлары, Кенат хоорай болгаш аңаа хамааржыр хоорай-суурлар бар турган. Аңаа чурттап турган улус шуптузу Галаадтың адазы Махирден укталган. ²⁴ Хецроннуң Халев-Эфрата деп черге өлгениниң соонда, ооң кадайы Авия Ашхурну божаан. Ашхур дээрге Текояның үндезилекчизи-дир.

Иерахмеилдин үре-салгалы

²⁵ Хецроннуң дун оглу Иерахмеилдин оолдары: дун оглу Рам, ооң соонда Вуна, Орен, Оцем болгаш Ахия. ²⁶ Иерахмеилдин Афара деп өске кадайы база турган. Ол Онам деп оолду божаан. ²⁷ Иерахмеилдин дун оглу Рамның оолдары: Маац, Ямин болгаш Экер.

²⁸ Онамның оолдары: Шаммай биле Иада.

Шаммайның оолдары: Надав биле Авишур.

²⁹ Авишурнуң кадайын Авихаил дээр. Ол аңаа Ахбан биле Молид деп оолдарны божуп берген.

³⁰ Надавтың оолдары: Селед биле Афаим. А Селед ажы-төл чок бооп өлгөн.

³¹ Афаимниң оглу: Иший. Ишийниң оглу: Шешан. Шешанның оглу: Ахлай.

³² Шаммайның дунмазы Иаданың оолдары: Иетер биле Ионафан. Иетер ажы-төл чок бооп өлгөн.

³³ Ионафанның оолдары: Пелет биле Заза. Олар шупту Иерахмеилдин салгалдары-дыр.

^h2:17 Өске бурунгу сөзүглелдерде «измаилчи» эвес, а «израильчи» деп бижээн.

2:13 1 Хаан. 16:6-9; 17:13 2:13 1 Чыл. 20:7 2:16 2 Хаан. 2:18

2:17 2 Хаан. 19:13; 20:9-10 2:17 2 Хаан. 17:25 2:20 Хост. 31:2 2:21 Сан. 26:29; 32:39

2:22 Сан. 32:41 2:23 Ис. 13:13, 30 2:24 2 Хаан. 14:2; 1 Чыл. 4:5 2:25 1 Чыл. 2:9

³⁴ Шешан оолдар чок, чүгле кыстарлыг болган. Ооң Иарха деп египет кулу турган. ³⁵ Шешан бодунуң бир уруун кулу Иархага кадай кылдыр берипкен. Уруу Иархага Аттай деп оол божуп берген. ³⁶ Аттайдан Нафан төрүттүнген. Нафандан Завад төрүттүнген. ³⁷ Завадтан Эфлал төрүттүнген. Эфлалдан Овид төрүттүнген. ³⁸ Авидтен Иеху төрүттүнген. Иехудан Азария төрүттүнген. ³⁹ Азариядан Хелец төрүттүнген. Хелецтен Элеаса төрүттүнген. ⁴⁰ Элеасадан Сисмай төрүттүнген. Сисмайдан Шаллум төрүттүнген. ⁴¹ Шаллумдан Иекамия төрүттүнген. Иекамиядан Элишама төрүттүнген.

Халевтиң өске үре-салгалы

⁴² Иерахмеилдин дунмазы Халевтиң оолдары: дун оглу Меша (ол Зифтин үндезилекчизи болур) база өске оглу Мареша (ол Хевроннуң үндезилекчизи болур). ⁴³ Хевроннуң оолдары: Корах, Таппуах, Рекем болгаш Шема. ⁴⁴ Шема Рахамны (Иоркеамның үндезилекчизин) төрөөн. А Рекемден Шаммай төрүттүнген. ⁴⁵ Шаммайның оглу Маон. А Маон дээрге Бет-Цурнуң үндезилекчизи-дир.

⁴⁶ Халевтиң *кул-кадайы Эфа Харран, Моца болгаш Газез деп оолдарны төрөөн. А Харрандан Газез төрүттүнген.

⁴⁷ Иегдайның оолдары: Регем, Иофам, Гешан, Пелет, Эфа болгаш Шааф.

⁴⁸ Халевтиң өске кул-кадайы Мааха Шевер биле Тирхана деп оолдарны божаан. ⁴⁹ Оон ангыда Шаафты (ол Мадманнаның үндезилекчизи болур) база Шеваны (Махбена биле Гивеяның үндезилекчизи болур) төрөөн. Халевтиң Ахса деп уруу база турган.

⁵⁰ Болар база Халевтиң салгалдары-дыр, олар Эфратаның дун оглу Хурдан укталган: Кириат-Иаримниң үндезилекчизи Шовал, ⁵¹ Вифлеемниң үндезилекчизи Салма, Бет-Гадерниң үндезилекчизи Хареф.

⁵² Кириат-Иаримниң үндезилекчизи Шовалдың үре-салгалы: Гарое чурттуглар, Менухот чурттугларның чартгы. ⁵³ Кириат-Иаримниң төрөл бөлүктери: итра, пут, шумат болгаш мишра. Олардан Цора болгаш Эштаол чурттуглар укталып тывылган.

⁵⁴ Салманың үре-салгалы: вифлеемчилер, нетофажылар, Агарот-Бет-Иоав чурттуглар база цорит деп төрөл бөлүк – Менухот чурттугларның өске чартгы.

⁵⁵ Иависке чурттап чораан бижээчилерниң төрөл бөлүктери: тира, шимеа, суха. Олар дээрге Хаматтан (рехав төрөл бөлүктүң өгбезинден) укталган кен аймак-тыр.

Давид хаанның ажы-төлү

(2 Хаан. 3:1-5; 5:14-16)

3 ¹ Давидтиң Хевронга төрүттүнген оолдары бо-дур: дун оглу – изреелчи Ахиноаманың божааны Амнон. Ийигизи – кармилчи Авигеяның божааны Даниил¹. ² Ушкүзү – гессур хаан Талмайның уруу Мааханың оглу Авессалом. Дөрткүзү – Аггиттың оглу Адония. ³ Бешкизи – Авиталдың божааны Шефатия.

¹3:1 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо атты «Далуия», «Хилав» деп бижээн.

2:49 Ис. 15:31 2:49 Ис. 15:17 2:50 1 Чыл. 2:19 2:53 1 Чыл. 4:2

2:55 4 Хаан. 10:15; Иер. 35:2, 8 2:55 Сан. 24:21; Башт. 1:16 3:1 1 Хаан. 25:43

3:1 2 Хаан. 13:1 3:2 2 Хаан. 13:37 3:2 2 Хаан. 15:10 3:2 3 Хаан. 1:5-6

Алдыгызы – кадайы Эгланьң божааны Ифреам. ⁴Хевронга Давидтиң алды оглу төрүттүнгөн. Аңаа Давид чеди чыл алды ай дургузунда хааннаан.

Оон Иерусалимге Давид үжен үш чыл иштинде хааннаан. ⁵Давидтиң дараазында оолдары Иерусалимге төрүттүнгөн: Шима, Шовав, Нафан болгаш Соломон, дөртелдирзин Аммиилдиң уруу Вирсавия божаан. ⁶Ивхар, Элишама, Элифелет, ⁷Ногах, Нефег, Иафия, ⁸Элишама, Элиада болгаш Элифелет – тос киж. ⁹Давидтиң *кул-кадайларының божааны оолдарындан аңгыда, бодунуң оолдары ол-дур. Оларның кыс дуңмазы – Фамар.

Иудеяның хааннары

¹⁰Соломоннуң оглу Ровоам, ооң оглу Авия. Авияның оглу Аса, Асаның оглу Иосафат. ¹¹Иосафаттың оглу Иорам, ооң оглу Охозия. Охозияның оглу Иоас. ¹²Иоастың оглу Амасия. Амасияның оглу Азария, ооң оглу Иоафам. ¹³Иоафамның оглу Ахаз, ооң оглу Эзекия. Эзекияның оглу Манассия. ¹⁴Манассияның оглу Амон, ооң оглу Иосия.

¹⁵Иосияның оолдары: дун оглу Иоханан¹, ийи дугаар оглу Иоаким, үшкүзү Седекия, дөрт дугаары Шаллум.

¹⁶Иоакимниң оолдары: Иехония биле Седекия.

Иехония хаанның үре-салгалы

¹⁷Иехонияның оолдары: Асир, Салафиил^k, ¹⁸Малкирам, Федайя, Шенацар, Иекамия, Гошама болгаш Надавия.

¹⁹Федайяның оолдары: Зоровавел биле Шимей.

Зоровавелдиң оолдары: Мешуллам биле Анания база оларның Шеломит деп кыс дуңмазы. ²⁰Оон аңгыда беш оглу: Хашува, Огел, Берехия, Хасадия болгаш Иушав-Хесед.

²¹Ананияның үре-салгалы: Фелатия биле Исая, Рефайяның оолдары, Арнанның оолдары, Авдийниң оолдары, Шеханияның оолдары.

²²Шеханияның оглу: Шемайя. Шемайяның оолдары: Хатгуш, Игеал, Бариах, Неария болгаш Шафат. Шупту алды киж.

²³Неарияның үш оглу: Элиоенай, Эзекия болгаш Азрикам. ²⁴Элиоенайның чеди оглу: Годавьягу, Элиашив, Фелайя, Аккув, Иоханан, Делайя болгаш Ананий.

^j**3:15** Өске бурунгу сөзүглелде бо атты «Иоахаз» деп бижээн.

^k**3:17** Азы: «Туттурган Иехонияның оолдары: Салафиил...»

3:4 2 Хаан. 2:11 **3:4** 2 Хаан. 5:4-5 **3:5** 1 Чыл. 14:4-7 **3:5** 2 Хаан. 11:3

3:9 2 Хаан. 13:1 **3:10** 2 Чыл. 9:31 **3:10** 2 Чыл. 13:1 **3:10** 2 Чыл. 14:1

3:10 2 Чыл. 17:1 **3:11** 2 Чыл. 21:1 **3:11** 2 Чыл. 22:1 **3:11** 2 Чыл. 24:1

3:12 2 Чыл. 25:1 **3:12** 4 Хаан. 15:1; 2 Чыл. 26:1 **3:12** 2 Чыл. 27:1 **3:13** 2 Чыл. 28:1

3:13 2 Чыл. 29:1 **3:13** 2 Чыл. 33:1 **3:14** 2 Чыл. 33:21 **3:14** 2 Чыл. 34:1

3:15 2 Чыл. 36:11 **3:15** 2 Чыл. 36:1; Иер. 22:11 **3:16** 4 Хаан. 24:8-15; 2 Чыл. 36:9-10

3:19 Эзра 2:2; 3:2; Неем. 12:1; Агг. 1:1; 2:20-23; Зах. 4:6-10 **3:22** Неем. 3:29 **3:22** Эзра 8:2

Иуданың үре-салгалы

4¹ Иуданың үре-салгалы: Фарес, Хеэрон, Харми, Хур болгаш Шовал.² Шовалдын оглу Реайя Яхатгы төрөөн. Яхаттан Ахумай биле Лагад төрүттүнгөн. Олардан Цора чурттугларның төрөл бөлүктери укталган.

³ Этамның оолдары¹ бо-дур: Изреел, Ишма болгаш Идбаш. Оларның кыс дунмазы – Гацлелпони.⁴ Эфратаның дун оглу, Вифлеемниң үндезилекчизи Хурнуң оолдары бо-дур: Пенуэл (Гедорнуң үндезилекчизи) база Эзер (Хушаның үндезилекчизи).

⁵ Текояның үндезилекчизи Ашхур ийи кадайлыгы турган: Хела биле Наара.⁶ Наара Ашхурга Ахузам, Хефер, Тимни болгаш Ахашфари деп оолдарны божуп берген. Наараның оолдары ол-дур.⁷ Хеланың оолдары: Церет, Цохар болгаш Этнан.

⁸ Коцтан Анув биле Цовева төрүттүнгөн база Гарумнуң оглу Ахархелдин төрөл бөлүктери укталган.

⁹ Иавис деп кижиге бодунуң акы-дуңмаларындан артык алдарлыгы апарган. (Авазы: «Мен ону хинчектенип тургаш божаан мен» – дээш, Иавис деп адап каан^m).

¹⁰ Иавис Израильдин Бурганынче кыйгы салгаш, мөргөөн: «Сен менээ Бодунуң ачы-буяныңны хайырлап, мээң черимниң девискээрин делгемчидип каан болзунза! Хилинчектенмес кылдыр, Сээң холуң мени айыыл-халаптан камгалап, деткөөн болза!» Ынчан Бурган ооң дилөөн хандырган.

¹¹ Шуханың дунмазы Хелув Махирни төрөөн. Махир дээрге Эштоннуң адазы-дыр.¹² Эштоннуң оолдары: Бет-Рафа, Пасаех болгаш Техинна (Наас хоорайның үндезилекчизи). Олар Реханың чурттакчылары-дыр.

¹³ Кеназтың оолдары: Гофониил биле Серайя. Гофониилдин оолдары: Хатат биле Меонатайⁿ.¹⁴ Меонатайның оглу Офра, а Серайяның оглу Иоав. Иоав – Харашим шынаазының үндезилекчизи. Ол шынааның чурттакчылары ус-дарган улус болган.

¹⁵ Иефоннийниң оглу Халевтин оолдары: Ир, Ила болгаш Наам. Иланың оглу: Кеназ.

¹⁶ Иегаллелелдин оолдары: Зиф, Зифа, Тирия болгаш Асареел.

¹⁷⁻¹⁸ Эзраңың оолдары: Иетер, Меред, Эфер болгаш Иалон. Мередтин кадай кылдыр алганы фараоннуң уруу Битьяның оолдары бо-дур: Мириам, Шаммай болгаш Ишбах (Эштемоаның үндезилекчизи)^o. Ооң иудей кадайы Иередти (Гедорнуң үндезилекчизин), Хеверни (Сохонуң үндезилекчизин) болгаш Иекутиилди (Заноахтың үндезилекчизин) төрөөн.

¹⁹ Годияның кадайы Нахамның кыс дунмазы болур. Ооң үре-салгалы: Кеила чурттуг гарми төрөл бөлүк база Эштемоа чурттуг мааха төрөл бөлүк.

²⁰ Шимоннуң оолдары: Амнон, Ринна, Бенханан болгаш Тилон.

Ишийниң оолдары: Зохет биле Бен-Зохет.

¹4:3 Өске бурунгу сөзүглелде «оолдары» эвес, а «адазы» деп бижээн.

^m4:9 «Иавис» деп ат «хилинчек» деп еврей өскө дөмейлешкек.

ⁿ4:13 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Меонатай» деп ат таварышпайн турар.

^o4:17-18 Бо домактың утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелди эзугаар ол үш оол Иетерден төрүттүнгөн.

²¹ Иуданың оглу Шеланың үре-салгалы: Леханың үндезилекчизи Ир; Марешаның үндезилекчизи Лаеда; Бет-Ашбея чурттуг лён кылып турар төрөл бөлүктөр; ²² Иоким база Хозеваның чурттакчылары; *Моавтын чагырыкчылары Иоас биле Сараф; Иашуви-Лехем база^р. (Ол шагда-ла болган болуушкуннар-дыр.) ²³ Олар дээрге пор сава кылыкчызы улус-тур, олар Нетайм биле Федерага чурттап, хаанга бараан болуп чораан.

Симеоннуң үре-салгалы

²⁴ Симеоннуң оолдары: Немуил, Ямин, Ярив, Зерах болгаш Саул. ²⁵ Саулдуң оглу Шаллум. Шаллумнуң оглу Мивсам. Мивсамның оглу Мишма. ²⁶ Мишманың оглу Хаммуил. Хаммуилдин оглу Заккур. Заккурнуң оглу Шимей. ²⁷ Шимей он алды оолдуг, алды кыстыг турган. А ооң акы-дуңмаларының ажы-төлү хөй эвес турган. Ынчангаш оларның төрөл бөлүктөрүнүн саны Иуданың аймаанга бодаарга, шоолуг хөй эвес турган^р. ²⁸⁻³¹ Давид хаанның үезинге чедир Симеоннуң үре-салгалы дараазында хоорайларга чурттап турган: Бээр-Шевага, Моладага, Хацар-Шуалга, Вилгага, Эцемге, Толадка, Вефуилге, Хормага, Циклагка, Бет-Маркавотка, Хацар-Сусимге, Бет-Бирейге база Шааримге. ³² Симеончулар чоок-кавы суурлары-биле кады Этам, Аин, Риммон, Токен болгаш Ашан деп беш хоорайлыг база турган. ³³ Ол хоорайларны долгандыр *Вал хоорайга чедир суурлар оларны турган. Симеоннуң аймааның чурттап чораан девискээри ындыг турган-дыр. Симеончулар ада-өгбелеринин даңзызын утпайн чораан.

³⁴ Мешовав, Ямлех, Амасияның оглу Иоша, ³⁵ Иоил, Иошиваның оглу Иеху (Иошиваның адазы – Серайя, Серайяның адазы – Асиил), ³⁶ Элиоенай, Якова, Ишохайя, Асайя, Адиил, Ишимиил, Ванея, ³⁷ Шифиниң оглу Зиза (Шифиниң адазы – Аллон, Аллоннуң адазы – Иедайя, Иедайяның адазы – Шимри, Шимриниң адазы – Шемайя) – ³⁸ аттарын адаткан ол кижилер шупту төрөл бөлүктөрүнүн *баштыңнары чораан. Оларның төрөл бөлүктери өзүп-көвүдээн болгаш, ³⁹ олар мал-маганынга одар-белчиир дилеп, Гедор чанында шынааның чөөн талазынга чедир көжүп чораан. ⁴⁰ Ынчалдыр олар чагай одарларлыг, делгем, оожум болгаш айыыл чок черлерни тып алганнар. Олар келгиге чедир, аңаа Хаамның чамдык үре-салгалы чурттап турган. ⁴¹ Аттары бижиттинген улус иудей хаан Эзекиянын үезинде чедип келгеш, Хаамның үре-салгалының майгыннарын болгаш Меун деп аймакты^р бүрүнү-биле узуткап каапкаш, оларның черинге бо хүннерге чедир турумчуп алганнар. Чүге дээрге ол черлер оларның мал-маганынга тааржыр одар-белчиирлиг болган. ⁴² Оон аңгыда Симеоннуң үре-салгалының аразындан 500 кижилер Сеир дагларынче чорупкан. Оларны Ишийниң оолдары – Фелатия, Неария, Рефайя болгаш Узиил баштап чораан. ⁴³ Сеирге олар артып калган амаликтерни чылча шаап кааш, бо хүннерге чедир ында чурттап чоруурлар.

Р4:22 Бо домактын утказы эки билдинмес. Ооң болгу дег өске утказы мындыг: «Моав кыстар-биле өгленип алгаш, Лехемче эеп келген Иоас биле Сараф».

Р4:27 Симеоннуң аймааның ээлээн чери Иуданың аймааның чериниң иштинге турган.

Г4:41 Азы: «Ол кавыга доктаамал болгаш көжүп чурттап чораан чонну».

4:21 Э. д. 38:5; Сан. 26:20 **4:24** Сан. 26:12-14 **4:28-31** Ис. 19:1-9 **4:41** 2 Чыл. 29:1

4:41 2 Чыл. 20:1; 26:7 **4:42** Э. д. 36:8 **4:43** 1 Хаан. 15:8; 30:17

Рувимниң үре-салгалы

5¹ Израильдин дун оглу Рувимниң үре-салгалы бо-дур. Рувим – дун оглу. Ынчалза-даа кажан ол ачазының орун-дөжээн бужартатканының соонда, улуу болур эргезин Израильдин оглу Иосифтин оолдарынга берипкен. Ынчангаш Рувимниң ады төрөл аймактар данзызында улуу кылдыр кирбейн турар. ²Иуда бодунуң акы-дуңмаларының аразында эң күш-шыдалдыг-даа болза, Израильдин чагырыкчызы оон үнген-даа болза, улуу болур эрге оонуу болбайн, Иосифтин аймаанче шилчий берген.

³ Израильдин дун оглу Рувимниң оолдары: Энох, Фаллу, Хецрон болгаш Харми.

⁴ Иоилдин үре-салгалы: Шемайя, Шемайяның оглу Гог, Гогтуң оглу Шимей,

⁵ Шимейниң оглу Миха, ооң оглу Реайя, ооң оглу *Ваал, ⁶ Ваалдың оглу Беэра. Беэра дээрге рувимчилерниң нояны турган. Ону ассирий хаан Тиглат-Пилесер тудуп аппаратан. ⁷⁻⁸ Ооң төрөлдери, төрөл бөлүк айы-биле, оларның ада-өгбелер данзызы ёзугаар мындыг турган: кол кижии Иеиел, ооң соонда Захария база Бела. (Беланың адазы Азас, Азастың адазы Шема, Шеманың адазы Иоил). Беланың улузу Ароерден Невога база Ваал-Меонга чедир чурттап чораан. ⁹ А чөөн талазынче олар ээн кургаг ховунуң Евфрат хемче шөйүлгөн эң-не ужунга чедир чурттап чорааннар. Чүгө дээрге галаад черге оларның мал-маганы дыка хөй турган. ¹⁰ Саул хаанның үезинде олар агар аймак-биле дайылдажып, ону тиилеп каан. Олар майгыннарынга Галаадтың чөөн талазында бүгү девискээрге чурттап бергеннер.

Гадтың үре-салгалы

¹¹ Гадтың үре-салгалы рувимчилер-биле дужаштыр васан черге, Салхага чедир чурттап чораан. ¹² Васанда оларның кол кижизи Иоил турган, Шафан ийи дугаары, ооң соонда – Иаанай биле Шафат. ¹³ Оларның чеди акы-дуңмазы төрөл бөлүктөр айы-биле мындыг аттарлыг: Михаил, Мешуллам, Шева, Иорай, Иаакан, Зия болгаш Евер. ¹⁴ Олар шупту Хурийниң оглу Авихаилдин үре-салгалы-дыр. (Хурийниң адазы Яроах, Яроахтың адазы Галаад, Галаадтың адазы Михаил, Михаилдин адазы Иешишай, Иешишайның адазы Яхдо, Яхдонун адазы Буз.) ¹⁵ Гуниниң оглу Авдиилдин оглу Ахи бодунуң төрөл бөлүүндө кол кижии турган. ¹⁶ Гадчылар Галаадка, Васанга болгаш аңаа хамааржыр хоорай, суурларга база Шарон оргулаажының одар-белчирилериң эң-не кыдыг кызыгаарларыңа чедир чурттап чорааннар. ¹⁷ Олар шупту Иудеяның хааны Иоафамның үезинде база Израильдин хааны Иероваамның үезинде чизеледип чораан.

¹⁸ Рувимчилер, гадчылар болгаш Манассияның аймааның чартыгы – хылыш, дозуг-камгалал тудуп, ча адып билир дуржулгалыг, эрес-дидим дайынчылар. Дайынче үнүп шыдаар 44 760 эр улус бар турган. ¹⁹ Олар агар, иетур, нафиш болгаш надав аймактар-биле дайылдажып үнүпкеш, ²⁰ дузаламчыны алганнар. Бурган агарлар болгаш оларның бүгү талалакчыларын израильчилерниң холунга хүлээдип

5:1 Э. д. 29:32 **5:1** Э. д. 35:22; 49:3-4 **5:1** Э. д. 48:15-22 **5:2** Э. д. 49:8-10; Мих. 5:2

5:3 Э. д. 46:9; Хост. 6:14; Сан. 26:5-6 **5:6** 2 Чыл. 28:20 **5:7-8** Сан. 32:38 **5:9** Ис. 22:9

5:10 1 Чыл. 5:19; 27:31; Ыд. ыр. 82:7 **5:11** Ы. х. к. 3:10; Ис. 12:5; 13:11

5:16 Сол. ыр. 2:1; Аж.-ч. 9:35 **5:17** 2 Чыл. 27:1 **5:17** 4 Хаан. 14:23

берген, чүгө дээрге израильчилер дайын үезинде Оон дуза дилеп чанньп турганнар. Олар Бурганга ынаныр боорга, Ол *мөргүлүнгө харыылаан. ²¹ Израильчилер дайзыннарының мал-маганын эжелеп алган: 50 000 тевени, 250 000 шээр малды, 2000 элчигенни. 100 000 кижини база тудуп алган. ²² Өлүрткен дайзыннар дыка хөй болган, чүгө дээрге ол дайын Бурганның күзели-биле болган. Израильчилер ол аймактарның черлеринге туттуруушкун үезинге чедир чурттааннар.

Иорданның ыңдында Манассияның аймааның чартыы

²³ Манассияның аймааның чартыы ол черге Васандан Ваал-Эрмонга чедир, Сенирге база Эрмон дагга чедир чурттап чораан. Олар хөй турган. ²⁴ Оларның төрөл бөлүктериниң кол улузу бо-дур: Эфер, Иший, Элиил, Азриил, Иеремия, Годавия болгаш Иагдиил – күш-шыдалдыг, ат-алдарлыг, боттарының төрөл бөлүктеринин *баштыңнары.

²⁵ Ынчалза-даа манассияжылар боттарының ада-өгбелеринин Бурганынга өскерлип, Ооң оларның мурнундан узуткап кааны ол черниң чоннарының бурганнары-биле самырап эгелээн. ²⁶ Ынчан Израильдин Бурганы Ассирияның хааны Фулду (азы Тиглат-Пилесерни) оларга удурландыраарга, ол хаан рувимчилерни, гадчыларны болгаш манассияжыларның ол чартыын оларның черинден туттуруп алгаш барган. Оларны Халахче, Хаворже, Аруже база Гозан хемче көжүрүпкен – олар бо хүннерге чедир ында чурттап чоруур.

Дээди *бараалгакчы болур *левиттер

(Эзра 7:1-5)

Б¹ Левийниң оолдары: Гирсон, Кохат болгаш Мерари. ² Кохаттың оолдары: Амрам, Ицгар, Хеврон болгаш Узиил. ³ Амрамның ажы-төлү: Аарон, Моисей болгаш Мариам. Аароннун оолдары: Надав, Авиуд, Элеазар болгаш Ифамар.

⁴ Элеазар Финеести төрээн, Финеес Авишуйну төрээн. ⁵ Авишуй Буккийни төрээн, Буккий Узийни төрээн. ⁶ Узий Зерахияны төрээн, Зерахия Мерайотту төрээн. ⁷ Мерайот Амарияны төрээн, Амария Ахитувту төрээн. ⁸ Ахитув Садокту төрээн, Садок Ахимаасты төрээн. ⁹ Ахимаас Азарияны төрээн, Азария Иохананны төрээн. ¹⁰ Иоханан Азарияны төрээн. Азария дээрге Соломоннун Иерусалимге тудуп кааны *өргээзинге Бурганның бараалгакчызы болуп турган кижини ол. ¹¹ А Азария Амарияны төрээн, Амария Ахитувту төрээн. ¹² Ахитув Садокту төрээн, Садок Шаллумну төрээн. ¹³ Шаллум Хелкияны төрээн, Хелкия Азарияны төрээн. ¹⁴ Азария Серайяны төрээн, Серайя Иоседекти төрээн. ¹⁵ Дээрги-Чаяакчы Иудея биле Иерусалим чурттугларны Навуходоносорнун холу-биле өскээр көжүрүп турда, Иоседек база туттуругга барган.

5:22 4 Хаан. 15:29; 17:6 **5:23** Ы. х. к. 3:9; Сол. ыр. 4:8; Иез. 27:5 **5:26** 4 Хаан. 15:19, 29

5:26 4 Хаан. 17:6; 18:11 **6:1** Э. д. 46:11; Хост. 6:16; Сан. 26:57 **6:2** Хост. 6:18

6:3 Сан. 26:59 **6:3** Лев. 10:1, 12 **6:4** Сан. 25:7 **6:8** 2 Хаан. 8:17; 3 Хаан. 2:35

6:9 3 Хаан. 4:2 **6:12** 1 Чыл. 9:11; Неем. 11:11 **6:14** 4 Хаан. 25:18; Эзра 7:1; Иер. 52:24

6:15 2 Чыл. 36:20

Левийниң өске үре-салгалы

¹⁶ Левийниң оолдары: Гирсон⁸, Кохат болгаш Мерари. ¹⁷ Гирсоннуң оолдары: Ливни болгаш Шимей. ¹⁸ Кохаттың оолдары: Амрам, Ицгар, Хеврон болгаш Узиил. ¹⁹ Мерариниң оолдары: Махли биле Муши.

Өгбелериниң аайы-биле Левийден укталган төрөл бөлүктөр бо-дур. ²⁰ Гирсондан: ооң оглу Ливни, Ливниниң оглу Яхат, Яхаттың оглу Зимма, ²¹ Зимманың оглу Иоах, Иоахтың оглу Иддо, Иддоңуң оглу Зерах, Зерахтың оглу Иеафрай.

²² Кохаттың үре-салгалы: Аминадав, ооң оглу Корах, Корахтың оглу Асир, ²³ Асирниң оглу Элкана, Элкананың оглу Авиасаф, Авиасафтың оглу Асир, ²⁴ Асирниң оглу Тахат, Тахаттың оглу Уриил, Уриилдиң оглу Узия, Узияның оглу Саул. ²⁵ Элкананың үре-салгалы: Амессай биле Ахимот, ²⁶ Ахимоттуң оглу Элкана, Элкананың оглу Цофай, Цофайның оглу Нахат, ²⁷ Нахаттың оглу Элиав, Элиавтың оглу Иерохам, Иерохамның оглу Элкана. ²⁸ Самуилдиң оолдары: дун оглу Иоил, ийи дугаар оглу Авия[†].

²⁹ Мерариниң үре-салгалы: Махли, ооң оглу Ливни, Ливниниң оглу Шимей, Шимейниң оглу Уза, ³⁰ Узаның оглу Шима, Шиманың оглу Хаггия, Хаггияның оглу Асайя.

Бурганның өргээзинде хөгжүмчүлөр

³¹ Ыдыктыг *аптараны Дээрги-Чаяакчының өргээзинге аппарып каанынын соонда, Давидтин анаа ыраажылар даргалары кылып каан улузунуң аттары бо-дур. ³² Соломоннуң Иерусалимге Дээрги-Чаяакчының өргээзин тудуп каарынга чедир, олар *Ужуражылга майгынының мурнунга ырлап бараан бооп турганнар. Олар доктааткан дүрүм ёзугаар боттарының хүлээлгезин күүседип келген. ³³ Оолдары-биле кады орта бараан болуп турган улус бо-дур:

Кохаттың үре-салгалындан – ыраажы Еман. Ооң ада-өгбелери бо-дур: Иоил, Самуил, ³⁴ Элкана, Иерохам, Элиил, Тоах, ³⁵ Цуф, Элкана, Махат, Амессай, ³⁶ Элкана, Иоил, Азария, Софония, ³⁷ Тахат, Асир, Эвиасаф, Корах, ³⁸ Ицгар, Кохат, Левий, Израиль.

³⁹ Еманның оң талазынга ооң төрели Асаф туруп алгаш, ырлап чораан. Асафтың ада-өгбези бо-дур: Берехия, Шима, ⁴⁰ Михаил, Ваасея, Малхия, ⁴¹ Эфний, Зерах, Адайя, ⁴² Эфан, Зимма, Шимей, ⁴³ Яхат, Гирсон, Левий.

⁴⁴ А оларның ха-дуңмалары – Мерариниң үре-салгалының төлээлекчизи Эфан солагай талазынга турган. Эфанның ада-өгбези бо-дур: Киший, Авдий, Маллух, ⁴⁵ Хашавия, Амасия, Хелкия, ⁴⁶ Амций, Бани, Шемер, ⁴⁷ Махли, Муши, Мерари, Левий.

⁸6:16 Өске бурунгу сөзүглелде «Гирсам» деп бижээн.

[†]6:28 Өске бурунгу сөзүглелде «Иоил» деп ат таварышпайн турар.

6:16 Э. д. 46:11; Хост. 6:16; Сан. 26:57 6:18 Хост. 6:18 6:19 Хост. 6:19; 1 Чыл. 23:21

6:23 Хост. 6:24 6:31 1 Чыл. 16:1-6 6:32 2 Чыл. 5:2 6:33 1 Чыл. 15:17; 25:1

6:39 1 Чыл. 15:17; 25:1; 2 Чыл. 5:12 6:44 1 Чыл. 15:17; 25:1; 2 Чыл. 5:12

Аароннун үре-салгалы

⁴⁸ Оларның өске ха-дунмалары болур левиттерге Бурганның өргээ-бачыңында янзы-бүрү ажылдар онаажып турган. ⁴⁹ А Аарон болгаш ооң үре-салгалы аажок ыдыктыг албан-хүлээлге кылып, бүрүн өрттедир өргүл бедигээжи база айдызаар өргүл бедигээжинге өргүлдер салып, израиль чонну хай-бачыдындан арыглап, Бурганның чалказы Моисейниң айытканы-биле бараан болуп турганнар. ⁵⁰ Аароннун үре-салгалы бо-дур: ооң оглу Элеазар, Элеазарның оглу Финеес, Финеестиң оглу Авишуй, ⁵¹ Авишуйнун оглу Буккий, Буккийниң оглу Узий, Узийниң оглу Зерахия, ⁵² Зерахияның оглу Мерайот, Мерайоттун оглу Амария, Амарияның оглу Ахитув, ⁵³ Ахитувтун оглу Садок, Садоктун оглу Ахимаас.

Левиттерниң чурттаан черлери

(Сан. 35:1-8; Иис. 21:1-42)

⁵⁴ Левиттерниң хуваагыг девискээрлерге чурттаан черлери бо-дур. Баштайгы төлге даштары Кохаттың төрөл бөлүүнүң аразында Аароннун үре-салгалынга дүшкен чүве-дир. ⁵⁵ Оларга Иуданың черинде Хеврон хоорайны болгаш ооң чоок-кавызында одар-белчиирлиг черлерни берген. ⁵⁶ (А хоорайны долгандыр турар шөлдерни болгаш суурларны Иефоннийниң оглу Халевке берген.) ⁵⁷ Аароннун салгалдарынга дараазында хоргадал-хоорайларны: Хевронну, Ливнаны болгаш ооң одар-белчиирлиг черлерин, Иаттирни, Эштемоаны болгаш ооң одар-белчиирлиг черлерин, ⁵⁸ Хилен биле Давирни оларның одар-белчиирлиг черлери-биле кады, ⁵⁹ Ашан биле Бет-Шемешти оларның одар-белчиирлиг черлери-биле кады берген. ⁶⁰ А Вениаминниң аймааның черинден Аароннун салгалдары Геваны, Аллеметти, Анаотту оларның одар-белчиирлиг черлери-биле кады алганнар. Оларның төрөл бөлүктөр аайы-биле алган хоорайларының ниити саны – он үш^ч.

⁶¹ Кохаттың арткан салгалдары Манассияның аймааның чартыының черинден төлге даштар октааш, он хоорайны алган. ⁶² Гирсоннун салгалдары төрөл бөлүк аайы-биле Иссахарның, Асирниң, Неффалимниң база Васанга чурттаан Манассияның аймактарының черлеринден он үш хоорайны алганнар. ⁶³ Мерариниң салгалдары төрөл бөлүк аайы-биле Рувимниң, Гадтың, Завулоннун аймактарының черлеринден он ийи хоорай алган.

⁶⁴ Израильчилер левиттерге ынчалдыр хоорайларын болгаш одар-белчиирлиг черлерин бергеннер. ⁶⁵ Төлге даштар октааш, олар левиттерге Иуданың, Симеоннун база Вениаминниң аймактарындан хоорайларны адап шилээш бергеннер.

⁶⁶ Кохаттың салгалдарының чамдык төрөл бөлүктеринге Эфремниң аймаа хоорайлар берген. ⁶⁷⁻⁶⁹ Дараазында хоргадал-хоорайлар берген: Эфрем дагларында Сихемни, Гезерни, Иокмеамны, Бет-Оронну, Айалонну база Гат-Риммонну одар-белчиирлиг черлери-биле кады. ⁷⁰ Кохаттың арткан салгалдары Анер биле Билеам хоорайларны одар-белчиирлиг черлери-биле Манассияның аймааның чартыындан алганнар.

^{46:60} Өске номда (Иис. 21:16, 17-де) Ютта биле Гаваон хоорайлар база демдеглеттинген.

6:49 Хост. 30:7; Лев. 1:7 **6:49** Лев. 4:20 **6:50** I Чыл. 6:4-8

6:54 Хост. 6:16-19; Сан. 3:17-20 **6:56** Иис. 14:13

⁷¹ Гирсоннуң салгалдарына Манассияның аймааның чартгы Васанда Голанны база Аштаротту оларның одар-белчиирлиг черлери-биле кады бергеннер. ^{72–73} Иссахарның аймаандан гирсончулар Кедести, Давратты, Рамотту база Анемни одар-белчиирлиг черлери-биле кады алганнар. ^{74–75} Асирниң аймаандан Машалды, Авдонну, Хукокту база Реховту одар-белчиирлиг черлери-биле кады алганнар. ⁷⁶ Неффалимниң аймаандан Галилеяда Кедести, Хаммонну база Кириатаимни одар-белчиирлиг черлери-биле кады алганнар.

⁷⁷ Арткан левиттер – Мерариниң салгалдары Завулонуң аймаандан Риммонну база Фаворну оларның одар-белчиирлиг черлери-биле кады алганнар. ^{78–79} Рувимниң аймаандан Иерихондан чөөн талазында Иорданның ол чарыында Иаацаны, ээн кургаг ховуда Бецерни, Кедемотту база Мефаатты одар-белчиирлиг черлери-биле кады алганнар. ^{80–81} Гадтың аймаандан Галаадта Рамотту, Маханаимни, Эсевонну база Иазерни одар-белчиирлиг черлери-биле кады алганнар.

Иссахарның үре-салгалы

7 ¹ Иссахарның оолдары: Тола, Фуа, Иашув база Шимрон – дөрт кижиги. ² Толаның оолдары: Узий, Рефайя, Иериил, Яхмай, Ивсам база Самуил. Олар Толадан укталган төрөл бөлүктерниң кол кижилери болур. Толаның үре-салгалы салгалдан салгал дамчып күштүг-шыырак улус турган. Давидтиң чагыргазының үезинде оларның саны 22 600 кижиги турган.

³ Узийниң оглу – Израхия.

Израхияның оолдары: Михаил, Авдий, Иоил болгаш Ишшия – беш кижиги. Олар шупту *баштыңнар чораан. ⁴ Оларның төрөл бөлүктеринден дайылдажып шыдаар 36 000 шериг турган. Чүге дээрге оларның кадайлары болгаш оолдары хөй турган. ⁵ Оларның төрөлдери – Иссахардан укталган бүгү улус күштүг-шыырак кижилер чораан. Төрөл аймак даңзызынче киир бижиткен эр улустун ниити саны 87 000 кижиги.

Вениаминниң үре-салгалы

⁶ Вениаминниң оолдары: Бела, Бехер база Иедиаил – үш кижиги.

⁷ Беланың оолдары: Эцбон, Узий, Узиил, Иеримот болгаш Ири – беш кижиги. Олар бөлүктериниң кол кижилери, күштүг-шыырак улус чораан. Төрөл бөлүктер даңзызында эр улустун саны 22 034 кижиги.

⁸ Бехерниң оолдары: Земира, Иоас, Элиезер, Элиоенай, Омри, Иремот, Авия, Анатот болгаш Алемет – олар шупту Бехерниң оолдары-дыр. ⁹ Төрөл аймак даңзызынче салгалдар аайы-биле баштыңнар болгаш 20 200 күштүг-шыырак кижиги киир бижиттинген.

¹⁰ Иедиаилдин оглу: Билган. Билганның оолдары: Иеус, Вениамин, Аод, Хенаана, Зетан, Фарсис болгаш Ахишахар. ¹¹ Иедиаилдин ол оолдары шупту төрөл бөлүктериниң баштыңнары, күштүг-шыырак улус турган. Дайылдажырынга белен шериглерниң саны 17 200 кижиги.

¹² Ирниң оолдары – Шуппим биле Хуппим. Ахерниң оглу – Хушим.

Неффалимниң үре-салгалы

¹³ Неффалимниң оолдары: Яхцеил, Гуни, Иецер база Шаллум – олар Валланың үре-салгалы-дыр.

Манассияның үре-салгалы

¹⁴ Манассияның оглу: Асриил. Ону Манассияның арамей *кул-кадайы божуп берген. Галаадтың адазы Махир ол кул-кадайындан укталган. ¹⁵ Махир Хуппим биле Шуппим уктуг кыс-биле өгленип алган^v. (Махирниң кыс дунмазының адын Мааха дээр).

Ийи дугаар кижини Салпаад дээр. Салпаад чүгле кыстарлыг турган.

¹⁶ Махирниң кадайы Мааха оол божааш, ону Переш деп адап алган. А оон дунмазының адын Шереш дээр. А оон оолдары: Улам биле Рекем. ¹⁷ Уламының оглу: Бедан. Манассияның оглу Махирниң оглу Галаадтын үре-салгалы ол-дур.

¹⁸ Оон кыс дунмазы Молехет Ишгодту, Авиезерни база Махланы төрөөн.

¹⁹ Шемиданың оолдары: Ахиан, Шехем, Ликхи болгаш Аниам.

Эфремниң үре-салгалы

²⁰ Эфремниң үре-салгалдары бо-дур: Шутелах, оон оглу Беред, Бередтин оглу Тахат, Тахаттын оглу Элеада, Элеаданың оглу Тахат, ²¹ Тахаттын оглу Завад, Завадтын оглу Шутелах.

Эфремниң Эзер болгаш Элеад деп оолдары база турган. Эзер биле Элеад Гефтин үндезин чурттакчыларының мал-маганын оорлап сүрүп аар дээш кээрге, оларны өлүрүп каан. ²² Адазы Эфрем олар дээш хөй хүннер иштинде кажыыдап ыглап келген. Төрелдери ону аргалап кээп турган. ²³ Оон соонда ол кадайы-биле чоокшулажып удуурга, кадайы саатталы бергеш, аңаа оол божуп берген. Ол ону Брия деп адап алган, чүге дээрге оон бажыңыга качыгдал болган^w. ²⁴ Брияның Шеера деп уруу турган. Ол Алдыы болгаш Үстүкү Бет-Оронну база Узен-Шеераны тудуп каан. ²⁵ Брияның оглу – Рефай, Рефайның оглу – Решеф, Решефтин оглу – Телах, Телахтын оглу – Тахан, ²⁶ Таханның оглу – Лаедан, Лаеданның оглу – Аммиуд, Аммиудтуң оглу – Элишама, ²⁷ Элишаманың оглу – Нун, Нуннуң оглу – Иисус.

²⁸ Эфремниң аймааның ээлээн черлери бо-дур: Вефил болгаш аңаа хамааржыр хоорай, суурлар; чөөн талазында Нааран; барыын талада Гезер болгаш аңаа хамааржыр хоорай, суурлар; Сихем болгаш аңаа хамааржыр хоорай, суурлар; Гая^x болгаш аңаа хамааржыр хоорай, суурларга чедир. ²⁹ А Манассияның аймааның чери-биле кызыгаарында: Бет-Сан, Таанах, Мегиддон, Дор болгаш

^v7:15 Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Махир Хуппим биле Шуппимге кадайлар тып алган».

^w7:23 «Брия» деп ат «качыгдалдыг» деп еврей сөске дөмейлешкек.

^x7:28 Өске бурунгу сөзүглелде «Газа» деп бижээн.

7:13 Э. д. 46:24-25; Сан. 26:48-49 7:13 Э. д. 30:7-8 7:14 Сан. 26:31

7:14 Э. д. 50:23; Сан. 32:39 7:15 Сан. 26:33; 27:1 7:19 Сан. 26:32; Ис. 17:2

7:20 Сан. 26:35-37 7:24 Ис. 16:3, 5 7:26 Сан. 1:10; 7:48 7:27 Сан. 13:9, 17

оларга хамааржыр хоорай, суурлар. Израильдин оглу Иосифтин салгалдары ол черлерге чурттап турганнар.

Асирниң үре-салгалы

³⁰ Асирниң оолдары: Имна, Ишва, Ишви база Брия, оларның кыс дуңмазы Серах.
³¹ Брияның оолдары: Хевер биле Малхиил. Малхиил дээрге Бирзаиттин адазы-дыр. ³² Хевер Иафлетти, Шомерни, Хотамны база оларның кыс дуңмазы Шуяны төрөөн. ³³ Иафлеттин оолдары: Пасах, Бимгал база Ашват. Иафлеттин оолдары ол-дур. ³⁴ Шомерниң оолдары: Ахи, Рохга, Ихубба болгаш Арам. ³⁵ Ооң дуңмазы Хотамның оолдары: Цофах, Имна, Шелеш болгаш Амал. ³⁶ Цофахтын оолдары: Суах, Харнефер, Шуал, Бери, Имра, ³⁷ Бецер, Год, Шамма, Шилша, Итран болгаш Беера. ³⁸ Иетерниң оолдары: Иефонний, Фиспа база Ара. ³⁹ Улланың оолдары: Арах, Ханниил база Риция.

⁴⁰ Асирниң ол үре-салгалы шуптузу төрөл бөлүктериниң баштыңнары, шилиндек күштүг-шыырак дайынчылар, эң кол нояннар турган. Төрөл аймак даңзызынче киир бижиттинген шериглерниң саны 26 000 кижиге турган.

Вениаминниң өске үре-салгалы

8 ¹ Вениамин дун оглу Беланы, ийиги оглу Ашбелди, үшкү оглу Ахрайны, ² дөрткү оглу Ноханы база бешки оглу Рафаны төрөөн.

³ Беланың оолдары: Аддар, Гера, Авиуд, ⁴ Авишуа, Нееман, Ахоах, ⁵ Гера, Шефуфан болгаш Хурам.

⁶ Гевага чурттап чораан, оон Манахатче көжүрткен төрөл бөлүктерниң *баштыңнары чораан Эхудтуң оолдары бо-дур: ⁷ Нееман, Ахия база оларны көжүргөн Гера; Гера Уза биле Ахихудту төрөөн.

⁸⁻⁹ Шегараим деп кижиге Хушим биле Баара деп кадайларын чандырыпкан соонда, оолдары Ходеш деп өске кадайындан *моав черге төрүттүнгөн: Иовав, Цивия, Меша, Малхам, ¹⁰ Иеуц, Шахия болгаш Мирма. Төрөл бөлүктөр баштыңнары чораан оолдары ол-дур. ¹¹ А Хушимден Авитув биле Элпаал төрүттүнгөн.

¹² Элпаалдың оолдары: Евер, Мишам, Шемер (ол Оно биле Лод хоорайларны болгаш оларга хамааржыр суурларны тудуп каан), ¹³ Брия болгаш Шема. Олар дээрге Гефтин чурттакчыларын үндүр ойладыпкан, Айалонга чурттаан төрөл бөлүктерниң баштыңнары чораан улус чүве-дир.

¹⁴ Ахито, Шашак, Иремот, ¹⁵ Зевадия, Арад, Эдер, ¹⁶ Михаил, Ишфа болгаш Иоха – Брияның оолдары-дыр.

¹⁷ Зевадия, Мешулам, Хизкий, Хевер, ¹⁸ Ишмерай, Излия база Иовав – Элпаалдың оолдары-дыр.

¹⁹ Иахим, Зихрий, Завдий, ²⁰ Элиенай, Цилфай, Элиил, ²¹ Адайя, Берайя база Шимрат – Шимейниң оолдары-дыр.

²² Ишпан, Евер, Элиил, ²³ Авдон, Зихрий, Ханан, ²⁴ Анания, Элам, Антофия, ²⁵ Ифдия болгаш Пенуэл – Шашактын оолдары-дыр.

²⁶Шамшерай, Шехария, Аталия, ²⁷Иаарешия, Элия болгаш Зихрий – Иерохамның оолдары-дыр.

²⁸Ол дээрге төрөл бөлүктөрүнүн баштыңнары-дыр. Олар Иерусалимге чурттап чорааннар.

Саул хаанның өгбелери, үре-салгалы

(1 Чыл. 9:35-44)

²⁹Гаваончуларның өгбези Иеиел^у Гаваонга чурттап турган. Ооң кадайынын ады Мааха. ³⁰Ооң дун оглу Авдон, оон аңгы оолдары: Цур, Кис, *Ваал, Нир^з, Надав, ³¹⁻³²Гедор, Ахио, Зехер болгаш Миклот (ол Шимейни төрөөн). Олар Иерусалимге дөргүл-төрелиниң аразынга ха-дунмалары-биле кады чурттап чорааннар.

³³Нир Кисти төрөөн. Кис Саулду төрөөн. Саул Ионафан, Малхисуа, Авинадав база Эшбаалды^а төрөөн. ³⁴Ионафанның оглу – Мериббаал^б. А Мериббаалдың оглу Миха. ³⁵Миханың оолдары: Питон, Мелех, Таарей болгаш Ахаз. ³⁶Ахаз Иоиадданы төрөөн. Иоиадда Алемет, Азмавет болгаш Зимрини төрөөн. Зимри Моцаны төрөөн. ³⁷Моца Бинейаны төрөөн. Бинейаның оглу Рафа, Рафаның оглу Элеаса, Элеасаның оглу Ацел. ³⁸Ацел алды оолдуг турган, оларның аттары бо: Африкам, Бохру, Измаил, Шеария, Авдий болгаш Ханан. Олар шупту Ацелдин оолдары-дыр.

³⁹Ацелдин дунмазы Эшектин оолдары: дун оглу Улам, ийи дугаары Иеуш, үшкүзү Элифелет. ⁴⁰Уламын оолдары ча адар күш-шыдалдыг дайынчылар чораан. Оларның оолдары болгаш оолдарының оолдары хөй турган: 150 киж.

Ол улус шупту Вениаминниң салгалдары-дыр.

Туттурушкундан Иерусалимче ээп келгеннер

(Неем. 11:1-22)

9 ¹Ынчалдыр бүгү израильчилернин төрөл бөлүктөр аайы-биле чизе-данзызын тургускан, Израильдин хааннарының төөгү бижилгезинче киирген.

Иудейлер ужур-дүрүм чок чоруктары дээш Вавилонче көжүртүпкен соонда, ²Израильдин хоорай, суурларынга кагап база чурттап эгелээн баштайгы улус израильчилер, *Бурганның бараалгакчылары, *левиттер болгаш *Бурганның өргээзинде ажылчыннар болган.

³Иуданың, Вениаминниң, Эфремниң база Манассияның аймактарындан дараазында улус Иерусалимге турумчуп алган.

⁴⁻⁶Иуданың аймаандан: Фарестин үре-салгалындан – Утай (ол дээрге Аммиудтун оглу, Аммиуд Омриниң оглу, Омри Имрийниң оглу, Имрий Баниниң оглу); Шеланың үре-салгалындан – төрөл бөлүүнүн баштыңы Асайя болгаш ооң оолдары;

^{у8:29}Өске бурунгу сөзүглелде «Иеиел» деп ат таварышпайн турар.

^{з8:30}Өске бурунгу сөзүглелде «Нир» деп ат таварышпайн турар.

^{а8:33}Саулдун 2 Хаан. 2–4 эгелерде Иевосфей деп адаткан демги-ле оглу ол болгу дег.

^{б8:34}Ооң өске адын Мемфивосфей дээр (2 Хаан. 9:6; 19:24 көр).

8:33 1 Хаан. 9:1; 14:51 **8:33** 1 Хаан. 14:49; 31:2; 1 Чыл. 10:2

8:34 1 Хаан. 14:49; 31:2; 1 Чыл. 9:40; 10:2 **8:34** 2 Хаан. 9:12 **9:1** 2 Чыл. 36:20

9:2 Эзра 2:70; Неем. 7:73 **9:4-6** 1 Чыл. 2:5-6 **9:4-6** Э. д. 38:29 **9:4-6** Э. д. 38:5

Зерахтын үре-салгалындан – Иеуил болгаш ооң акы-дуңмалары. Шуптузу 690 кижии.

⁷ Вениаминнің аймаандан: Саллу (ол дээрге Мешулламның оглу, Мешуллам Годавияның оглу, Годавия Гассенуаның оглу); ⁸ Иерохамның оглу Ивний; Эла (ол Узийнің оглу, а Узий Михрийнің оглу); Мешуллам (ол Шефатияның оглу, Шефатия Регуилдин оглу, Регуил Ивнийнің оглу); ⁹ база салгалдар айы-биле оларның акы-дуңмалары, шупту боттарының төрөл бөлүктөрүнүн *баштыңнары чүве-дир. Шуптузу 956 кижии.

Бараалгакчылар болгаш левиттер

¹⁰ А Бурганның бараалгакчыларындан: Иедайя, Иегоиарив, Яхин, ¹¹ Бурганның өргээзинде эргелекчи Азария (ооң ада-өгбелери – Хелкия, Мешуллам, Садок, Мерайот болгаш Ахитув), ¹² Адайя (ооң ада-өгбелери – Иерохам, Пашхур, Малхия, Маасай, Адиил, Яхзера, Мешуллам, Мешуллемит болгаш Иммер) ¹³ болгаш оларның акы-дуңмалары – төрөл бөлүктөрүнүн баштыңнары, Бурганның өргээзинге бараан болурунга шылгараан улус. Шуптузу 1760 кижии.

¹⁴ Левиттерден: Мерариниң үре-салгалындан – Шемайя (ол дээрге Хашувтун оглу, Хашув Азрикамның оглу, Азрикам Хашавияның оглу); ¹⁵ оон ыңай Вакбакар, Хереш, Галал база Маттания (ол Миханың оглу, Миха Зихрийнің оглу, а Зихрий Асафтың оглу); ¹⁶ оон ыңай Авдий (ол Шемайяның оглу, Шемайя Галалдың оглу, а Галал Идифуннун оглу) база Нетофаның чоок-кавызы чурттуг Берехия (ол Асаның оглу, Аса Элкананың оглу).

¹⁷ А хаалгачылардан: Шаллум, Аккув, Талмон, Ахиман база оларның акы-дуңмалары. Оларның кол кижизи Шаллум турган. ¹⁸ Ол хаалгачылар бо үеге чедир чөөн талакы Хаан Хаалгазын кадарбышаан хевээр. Оларның төрөл бөлүү левиттерниң турлааның хаалгачылары турган. ¹⁹ Шаллум (ол Корениң оглу, Коре Эвиасафтың оглу, Эвиасаф Корахтың оглу) база ооң төрөл ха-дуңмалары – корох төрөл бөлүк албан-хүлээлгезин ёзугаар *ыдыктыг майгының хаалгазын кадарар, оларның өгбелери база Дээрги-Чаяакчының турлаанга кирер черни кадарып чорааннар болгай. ²⁰ Шаг шаанда Элеазарның оглу Финеес оларның даргазы турган, Дээрги-Чаяакчы ооң-биле кады турган. ²¹ Мешелемияның оглу Захария Ужуражылга майгынының хаалгачызы турган.

²² Хаалгачылар кылдыр шилиттингеннерниң ниити саны 212 кижии. Оларны чурттап турар черлериниң айы-биле даңзыже кириген. Давид биле өттүр көөр Самуил хаалгачыларны оларның шынчы бердингени дээш томуйлап дагып каан. ²³ Олар болгаш оларның үре-салгалы Дээрги-Чаяакчының өргээ-майгынының хаалгазын кадарар ужурлуг. ²⁴ Хаалгачылар дөрт талада: чөөн, барыын, соңгу болгаш мурнуу талада турганнар. ²⁵ А хаалгачыларның суурларга чурттаан төрөлдери оларга доктааткан үеде келгеш, чеди хонар турганнар. ²⁶ Левит хаалгачыларның дөрт даргазынга Бурганның өргээзинде өрээлдерни база ында бар эргине-байлакты кадарарын бүзүрөп дааскан. ²⁷ Бурганның өргээзин кадарар

база эртенниң-не эжик ажыдар хүлээлгелиг болгаш, ол хаалгачылар ооң даштынга долгандыр хонуп турганнар.

²⁸ Левиттерниң чамдызынга Бурганга бараан болурда ажыглаар эт-херекселди хүлээдип каар турган. Ол левиттер бо эт-херекселди улус ажыглаар дээш алырга база дедир эгидерге, санап аар турган. ²⁹ А чамдыктары өске херекселдерни, ооң иштинде ыдыктыг эт-херекселди, кадагалаар хүлээлгелиг. Ол ышкаш далганны, араганы, олива үзүн, айдызаар чүүлдерни база чаагай чыттыг бүдүмелдерни. ³⁰ А чаагай чыттыг бүдүмелдерни холуур харыысалга Бурганның бараалгакчыларынын чамдызынга онаашкан. ³¹ Левит Маттифияга (корах уктуг Шаллумнуң дун оглунга) далганнар хаарарын бүзүрөп дагып каан. ³² А *амыр-дыш хүн санында хереглээр ыдыктыг хлеб быжырар, одуруглай салыр хүлээлге кохат уктуг чамдык левиттерге онаашкан.

³³ Төрөл бөлүктериниң баштыңнары болур ыраажы левиттер өргээнин өрөөлдеринде чурттап, өске ажылдардан хостуг турганнар, чүгө дээрге олар херек апарганда, дүн-хүн дивейн, ырлаар хүлээлгезин күүседир ужурлуг.

³⁴ Олар дээрге левиттерниң төрөл бөлүктериниң баштыңнары-дыр. Олар Иерусалимге чурттап турганнар.

Саул хаанның өгбелери, үре-салгалы

(1 Чыл. 8:29-38)

³⁵ Гаваончуларның өгбези Иеиел Гаваонга чурттап турган. Ооң кадайынын ады Мааха. ³⁶ Ооң дун оглу Авдон, оон аңгы оолдары Цур, Кис, *Ваал, Нир, Надав, ³⁷ Гедор, Ахио, Захария болгаш Миклот. ³⁸ Миклот Шимамны төрөөн. Олар Иерусалимге дөргүл-төрелиниң аразынга ха-дунмалары-биле кады чурттап чорааннар.

³⁹ Нир Кисти төрөөн. Кис Саулду төрөөн. Саул Ионафан, Малхисуа, Авинадав болгаш Эшбаалды төрөөн^c. ⁴⁰ Ионафанның оглу – Мериббаал^d. А Мериббаалдын оглу Миха. ⁴¹ Миханың оолдары: Пион, Мелех, Тахрея болгаш Ахаз^e. ⁴² Ахаз Иараны төрөөн. Иара Алемет, Азмавет болгаш Зимрини төрөөн. Зимри Моцаны төрөөн. ⁴³ Моца Бинеяны төрөөн. Бинеяның оглу Рефайя, Рефайяның оглу Элеаса, Элеасаның оглу Ацел. ⁴⁴ Ацел алды оолдуг турган, оларнын аттары бо: Азрикам, Бохру, Измаил, Шеария, Авдий болгаш Ханан. Олар дээрге Ацелдин оолдары-дыр.

Саулдун болгаш ооң оолдарының өлүрткени

(1 Хаан. 31:1-13)

10 ¹ Филистимнер биле израильчилер аразынга тулчуушкун үезинде, израильчилер дайзыннарда Гелвуя даанга чедир дескеш, аңаа кыра

^c9:39 Саулдун 2 Хаан. 2–4 эгелерде Иевосфей деп адаткан демги-ле оглу ол болгу дег.

^d9:40 Ооң өске адын 2 Хаан. 9:6; 19:24-те Мемфивосфей дээр.

^e9:41 Өске бурунгу сөзүглелде «Ахаз» деп ат таварышпайн турар.

шаптырып алган. ²Филистимнер Саулду болгаш ооң оолдарын сүрүп четкеш, Саулдун оолдары Ионафанны, Авинадавты база Малхисуаны өлүрүп каапканнар.

³Саулче халдаашкын кадыг-дошкун болган. Ча-согун-биле хөй катап аттыргаш, Саул балыгланган. ⁴Саул бодунун чепсек тудукчузундан: «Ол кыртыжадып демдететпээн хейлер чедип келгеш, мени куду көрбээнде, хылыжын ужулгаш, мени шанчып каавыт» – деп дилээн. Чепсек тудукчузу аажок корга бергеш, ынаваан. Ынчан Саул хылышты алгаш, бодун шаштыныпкан. ⁵Чепсек тудукчузу Саулдун өлүп калганын көргөш, бодун база хылыш-биле шаштыныпкаш, өлүп калган чүведир. ⁶Ынчалдыр Саул болгаш ооң үш оглу өлүп калган, олар-биле кады ооң бүгү ук-салгалы кырлып төнгөн.

⁷Шынаада чурттап турар бүгү израильчилер оларның шериниң дезип турарын, Саулдун база ооң оолдарының өлүп калганын дыңнааш, боттарының хоорайларын ээн кагтылапкаш чорупканнар. А филистимнер келгеш, хоорайларны ээлеп чурттай бергеннер.

⁸Даартазында филистимнер өлүрткен улусту үптөп аар дээш чедип келгеш, Гелвуя даанга өлүрткен Саулду база ооң оолдарын тып алганнар. ⁹Саулдун мөчү-сөөгүн үптээш, бажын база ок-чепсээн ап алгаш, бүгү филистим черге көргүзери-биле чорудупканнар. Ынчалдыр олар чонга тиелелгезиниң дугайында боттарының *дүрзү-бурганнарының мурнунга чарлапканнар. ¹⁰Саулдун ок-чепсээн боттарының бурганнарының өргээлеринге салып каан, а ооң бажын Дагон *бурганның өргээзинге азып кааннар. ¹¹Галаадта Иавистиң бүгү чурттакчылары филистимнерниң Саулду канчалганының дугайында дыңнап кааш, ¹²бүгү эрес-дидим улузу чорупкаш, Саулдун база ооң оолдарының мөчү-сөөгүн дүжүрүп алган. Оларны Иависке эккелгеш, дуб ыяш адаанга ажаап кааш, чеди хонук иштинде кажыыдап, чем чивейн турган чүве-дир.

^{13–14}Саул ынчалдыр өлгөн, чүге дээрге ол Дээрги-Чаяакчының сөзүн тооп көрбейн, Аңаа удур кем-буруу үүлгеткен база, айтырыг кылып, Дээрги-Чаяакчының орнунга караң көрнүр кижиге барган. Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы ону өлүрүп кааш, ооң хааннаар эргезин Иессейниң оглу Давидке берипкен.

Давидтиң бүгү Израильдиң хааны апарганы

(2 Хаан. 5:1-3, 6-10)

11 ¹Бүгү израильчилер Хевронда Давидке чыгып келгеш: «Бо-дур, силернин хан төрелиңер улус-тур бис – дээннер. – ²Шагдан бээр-ле, Саул хаан турар үелерде безин, израильчилерни дайын-чаага баштап турган кижиге силер силер. Дээрги-Чаяакчы Бурганыңар силерге: „Сен Мээң израиль чонумну кадарар сен. Израиль чонумнун чагырыкчызы сен болур сен“ – деп чугаалап турду». ³Израильдиң бүгү *баштыңнары Хевронда хаанга чедип кээрге, Давид олар-биле Дээрги-Чаяакчының мурнунга керээ чарып алган. Олар Давидти Израильдиң хааны

10:2 1 Хаан. 14:49; 1 Чыл. 8:33; 9:39 10:4 Башт. 9:54 10:4 2 Хаан. 1:10

10:9 2 Хаан. 1:20 10:10 Башт. 16:23; 1 Хаан. 5:2 10:11 1 Хаан. 11:1-11; 2 Хаан. 21:10

10:12 2 Хаан. 21:12 10:13-14 1 Хаан. 13:13; 15:23 10:13-14 1 Хаан. 28:7

11:2 1 Хаан. 18:13 11:2 Ыд. ыр. 77:71

болур кылдыр Дээрги-Чаяакчының Самуилди дамчыштыр чугаалаан сөзүн ёзугаар чаап кааннар.

⁴ Давид болгаш бүгү израильчилер Иерусалимче (азы Иевусче) чорупкан. Ол хоорайга тус черниң чурттакчылары иевустар турган. ⁵ Иевустун чурттакчылары Давидке: «Сен бээр кирбес сен» – дээннер. Ынчалза-даа Давид *Сион шивээзин эжелеп алган. Ол болза Давидтиң Хоорайы-дыр^f. ⁶ Давид мынча дээн: «Кым улусту мурнай иевустарны чылча шаап каарыл, ол кижии шериг баштыңчызы болур». Саруйяның оглу Иоав кымны-даа мурнай Иевусче киргеш, шериг баштыңчызы апарган. ⁷ Давид ол шивээге турумчуп алган, ынчангаш ону Давидтиң Хоорайы деп адаан. ⁸ Давид Милло шивээзинден эжелеп, хоорайны долгандыр быжыг камгалал кылып алган. А хоорайның арткан кезээн Иоав чаарткан. ⁹ Давид улам-на күштүг бооп кел чыткан, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы ооң-биле кады болуп турган.

Давидтиң маадырлары

(2 Хаан. 23:8-39; 1 Чыл. 27:1-15)

¹⁰ Дээрги-Чаяакчының израиль чонга чугаалаанын ёзугаар Давидти хаан болдуруп, бүгү израильчилер-биле кады ооң хааннаашкынын деткип турган кол дайынчылары бо-дур.

¹¹ Давидтиң дайынчыларының даңзызы бо-дур: хакмон уктуг Яшавам^g, үжен шериг баштыңчызының аразында кол кижии. Ол 300 дайзынче чыдазын көдүргеш, оларны чангыс тулчуушкун үезинде өлүрүп каан. ¹² Ооң соонда ахохи уктуг Додонуң оглу Элеазар турар, ол база үш маадырның аразында. ¹³ Ол Давид-биле кады филистимнерниң тулчуушкунче чыгып турган чери Фас-Дамимге турган. Ол кезек черге арбай тарып каан турган чүве-дир. Израиль шериг филистимнерден дезип эгелээрге, ¹⁴ олар шөлдүң ортузунга артып калгаш, ол кезек черни камгалап ап, филистимнерни чылча шаап кааннар. Ынчалдыр Дээрги-Чаяакчы улуг тиилелгени берген.

¹⁵ Бир катап үжен шериг баштыңчызының аразындан ол үш маадыр хаяда Одоллам куюнга Давидке чедип келген. Ол үеде филистимнерниң турлаа Рефаим шынаазынга турган. ¹⁶ (Давид быжыглалдыг шивээге, а филистимнерниң доскуул чери – Вифлеемге турган). ¹⁷ Давид суг ижиксей бергеш: «Вифлеемниң хаалга аксында кудуктун суун менээ кым-бир кижии эккеп берген болза» – дээн. ¹⁸ Ынчан ол үш маадыр филистимнерниң турлаан таварып эрткеш, Вифлеемниң хаалга аксында кудуктун суун ускаш, Давидке эккеп бергеннер. Ынчалза-даа Давид сугну ижеринден ойталаан, ону Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылдыр төпкеш, ¹⁹ мынча дээн: «Чок, мен ону ижип болбас мен, Бурганым! Бо улустун ханын мен ижип шыдаар деп мен бе? Олар богтарының амы-тынын харамнанмай чорааш, ону эккелдилер ышкажыл». Ынча дээш, ол сугну ишпейн барган. Шак ындыг чоруктарны ол үш маадыр кылып чораан чүве-дир.

^f11:5 Сион дагда турар Иерусалимниң эрги талазы. Ында шивээ болгаш хааннын ордузу бар турган.

^g11:11 Өске бурунгу сөзүглелде «Яшавам» эвес, а «Иесваал» деп атты бижээн.

²⁰ Иоавтың акызы Авесса ол үш маадырның даргазы турган. Ол 300 дайзынны бодунуң чыдазы-биле узуткап кааш, демги үш маадыр-биле деңге алдаржый берген.

²¹ Авесса ол үш маадырдан ийи катап сураглыг апаргаш, оларның баштыңчызы болган, ынчалза-даа үш маадырның санынче кирбээн.

²² Иодайның оглу, Кавцеилден келген эрес-дидими-биле сурагжаан Ванея турган. Ол арзылаң дег күштүг ийи *моав кижини өлүрүп каан^h. Оон аңгыда хар чаап турган үеде, онгарже киргеш, аңа арзылаң база өлүрген. ²³ Оон ыңай Ванея узуну беш кыры египет кижини база өлүрүп каан. Египет кижиниң холунда чыданың чоону пөс-таавычыларның өзек ыяжы дег турган, ындыг-даа болза, Ванея анаа даянгыыш тудуп алган чеде бергеш, египет кижиниң чыдазын былаап алгаш, ола чыдазы-биле ону өлүрүп каан. ²⁴ Иодайның оглу Ванея ындыг чорук кылган кижидир. Ол база демги үш маадыр дег алдаржый берген. ²⁵ Ванея үжен шериг баштыңчызының аразындан сураглыг турган, ынчалза-даа демги үш маадырның санынче кирбээн. Давид ону бодунга чоок дүжүмет кылып алган.

²⁶ Өске эрес-дидим дайынчылар бо-дур: Иоавтың дунмазы Асаил, вифлеемчи Додонуң оглу Элханан, ²⁷ Гарод чурттуг Шаммот, Пелон чурттуг Хелец, ²⁸ Текоя чурттуг Иккештиң оглу Гира, Анатот чурттуг Авиезер, ²⁹ Хуша чурттуг Сивхай, Ахох чурттуг Илай, ³⁰ Нетофа чурттуг Магарай, Нетофа чурттуг Баананың оглу Хелед, ³¹ Вениаминниң черинде Гива чурттуг Рибайның оглу Иттай, Пирафон чурттуг Ванея, ³² Нахле-Гааш чурттуг Хурай, Арава чурттуг Авиел, ³³ Бахарум чурттуг Азмавет, Шаалбон чурттуг Элияхба, ³⁴ Гизон чурттуг Гашемниң оолдары, Гарар чурттуг Шагениң оглу Ионафан, ³⁵ Гарар чурттуг Сахарның оглу Ахиам, Урнуң оглу Элифал, ³⁶ Махера чурттуг Хефер, Пелон чурттуг Ахия, ³⁷ Кармил чурттуг Хедро, Эзбайның оглу Наарай, ³⁸ Нафанның дунмазы Иоил, Гагрийниң оглу Мивхар, ³⁹ аммон аймак-сөөктүг Целек, Беерот чурттуг Нахарай (ол Саруйяның оглу Иоавтың ок-чепсек тудукчузу турган), ⁴⁰ итра уктуг Гира биле Гареб, ⁴¹ хет аймак-сөөктүг Урия, Ахлайның оглу Завад, ⁴² Шизаның оглу Адина (ол дээрге Рувимниң аймаанда баштың кижиде, ооң-биле кады үжен шериг турган), ⁴³ Мааханың оглу Ханан, Мифан чурттуг Иосафат, ⁴⁴ Аштерот чурттуг Озия, Ароер чурттуг Хотамның оолдары Шама биле Иеиел, ⁴⁵ Шимриниң оглу Иедиаил база ооң Тиц чурттуг дунмазы Иоха, ⁴⁶ Махавим чурттуг Элиел, Элнаамның оолдары Иеривай биле Иошавия, Моав чурттуг Ифма, ⁴⁷ Мецовая чурттуг Элиел, Овид болгаш Иаасиил.

Давидтиң баштайгы талаалкчылары

12 ¹ Давид Кистиң оглу Саулдан чаштып турда, Циклагка келген, анаа дайын чорударыңга дузалажыр дээн эрес-дидим дайынчыларның чамдыызы бо-дур. ² Олар – ча-биле чепсегленген, оң, солагай холдары-биле дажап, ча-согун-биле адып билир турган улус – Вениаминниң аймаандан Саулдуң төрөлдери чүве-дир: ³ Гива чурттуг Шемааның оолдары Ахиезер (баштыңчы) биле Иоас; Азмаветтиң оолдары Иезиел биле Пелет; Анатот чурттуг Бераха биле Иеху; ⁴ Гаваон чурттуг Ишмайя

^h11:22 Өске бурунгу сөзүглелде «Ариил деп моав кижиниң ийи оглун» деп бижээн.

11:20 2 Хаан. 2:18 11:22 Ис. 15:21 11:22 2 Хаан. 8:18 11:23 1 Хаан. 17:50

11:26 2 Хаан. 2:18-23 11:41 2 Хаан. 11:3-17 12:1 1 Хаан. 27:6 12:2 Башт. 3:15; 20:16

(ол дээрге үжен шериг баштыңчызының бирээзи база оларның даргазы); Федера чурттуг Иеремия, Яхазиил, Иоханан база Иегозавад; ⁵Хариф чурттуг Элузай, Ирмот, Веалия, Шемария база Шефатия; ⁶корах төрөл бөлүктөн Элкана, Ишияху, Азариил, Иоезер база Иошавам; ⁷Гедор чурттуг Иерохамның оолдары Иоела биле Зевадия.

⁸Гадтың аймаандан база Давидтиң ээн кургаг ховуда шивээзинче эрес-дидим, чыда болгаш дозуг-камгалалдыг дайынчылар шилчип келген. Олар арзылаң дег шириин шырайлыг, дагларда те-чунма дег кашпагай улус. ⁹Оларның баштыңчызы Ээер, ийи дугаарында Авдий, үшкүзү Элиав, ¹⁰дөрткүзү Мишманна, бешкизи Иеремия, ¹¹алдыгызы Агтай, чедигизи Элиел, ¹²сескизи Иоханан, тоскузу Элзавад, ¹³онгузу Иеремия, он биргизи Махбанай. ¹⁴Ол гадчылар шериг баштыңчылары бооп турган: эң бичези чүс шериг баштаан, а эң улуу муң шериг баштап турган чүве-дир¹. ¹⁵Олар *Иордан хемни бир дугаар айда, ол эриин ажыр дажый бергенде, кежип алгаш, шынааның бүгү чурттакчыларын чөөн болгаш барыын чүктерже тарадыр ойдадыкканнар.

¹⁶Давидтиң шивээзинче Вениаминниң болгаш Иуданың аймактарындан чамдык улус чедип кээрге, ¹⁷Давид оларга уткуштур үнүп келгеш: «Бир эвес силер меңээ дузалажыр дээш келген болзунарза, сеткил-чүрээм силер-биле тудуш чаңгыс болур. А бир эвес силер, кажан мээң холдарым күчүлээшкинден *арыг турда, мени дайзыннарымга садар дээш келген болзунарза, бистиң өгбелеривистиң Бурганы көргөш, шийткей аан» – дээн. ¹⁸Ынчан Бурганның *Сүлдези үжен шеригниң баштыңчызы Амессайны бүргөп келген, ол мынча дээн: «Амыр-ла, Давид. Бис сээң-биле кады бис, Иессейниң оглу! Сеңээ болгаш сээң талалакчыларыңга чедиишкинни күзеп тур бис, чүге дээрге Бурганың сеңээ дузалажып турар болгай». Давид оларны хүлээп алгаш, бодунуң шериглериниң баштыңчылары кылып каан.

¹⁹Манассияның аймаандан база чамдык улус Давидтиң талазынче шилчип келген. Ол үеде Давид филистимнер-биле кады Саулга удур дайылдажыр дээш үнүпкөн турган чүве-дир. (Херек кырында Давид филистимнерге дузалашпаан, чүге дээрге филистим чагырыкчылар «Ол дээргизи Саулдуң талазынче шилчий бергеш, боттарывыстың бажывысче суг кудар» деп сүмелешкеш, ону чорудупкан.)

²⁰Кажан Давид Циклагче ээп чанып орда, Манассияның аймаандан дараазында улус ооң талазынче шилчип келген: Аднах, Иозавад, Иедиаил, Михаил, Иегозавад, Элиуй болгаш Цилтай. Олар Манассияның муң шериг баштыңчылары, ²¹шупту эрес-дидим дайынчылар-дыр. Олар Давидке ооң шериин баштаарыңга¹ дузалажып эгелээн, ооң шериг баштыңчылары апарган. ²²Ынчалдыр Давидке хүннүң-не дузалажыр улус кээп-ле турган, түннелинде ооң шерии Бурганның аг-шерии дег хөй апарган.

Шериглериниң Давидти хаан кылып аары-биле чыылганы

²³Давид Хевронга турда, Дээрги-Чаяакчының сөзүн ёзугаар, Саулдуң эрге-чагыргазын хүлээдир дээш келген шериглерниң саны бо-дур:

¹12:14 Азы: «Эн бичези 100 шеригге дең, эң улуу 1000 шеригге дең».

¹12:21 Азы: «Давидке удур келген дээрбечи бөлүктү базарыңга».

²⁴ Иуданың аймаандан – дайылдажырынга белен, чыдалыг болгаш дозуг-камгалалдыг 6800 кижиге.

²⁵ Симеоннун аймаандан – 7100 эрес-дидим дайынчы.

²⁶ Левийниң аймаандан – 4600 кижиге. ²⁷ Аароннун төрөл бөлүүнүн баштыңы Иодай, ооң-биле кады 3700 кижиге. ²⁸ Эрес-дидим аныяк Садок база ооң төрөл бөлүүнден 22 ноян.

²⁹ Саулдун төрөлдери болур Вениаминниң аймаандан – 3000 кижиге. Оларның хөй кезии ол үеге чедир Саулга болгаш ооң салгалдарынга шынчы арткан турган.

³⁰ Эфремниң аймаандан – боттарының төрөл бөлүктеринде ат-сураглыг 20 800 эрес-дидим дайынчы.

³¹ Манассияның аймааның чартыындан – 18 000 кижиге. Оларны Давидти хаан болдурурынга киришсин дээш, адап тургаш келдирткен.

³² Иссахарның аймаандан – 200 мерген угаанныг баштың кижиге келген. Олар дээрге Израиль кажан, чүнү кылза дээре дээрзин билир улус – а *баштыңнарның бүгү ха-дуңмалары оларның сөзүн тооп дыңнаар турган.

³³ Завулоннун аймаандан – дайылдажырынга белен кылдыр бүгү тала-биле чепсегленген 50 000 шериг демни-биле Давидке чедип келгеннер.

³⁴ Неффалимниң аймаандан – 1000 баштыңчы; олар-биле кады чыдалыг болгаш дозуг-камгалалдыг 37 000 кижиге.

³⁵ Данның аймаандан – дайылдажырынга белен 28 600 кижиге.

³⁶ Асирниң аймаандан – дайылдажырынга белен 40 000 дайынчы.

³⁷ Иордан хемниң ындыындан – Рувимниң, Гадтың аймактарындан база Манассияның аймааның чартыындан бүрүн чепсегленген 120 000 кижиге келген.

³⁸ Ол шериглер шуптузу дайынчы ёзу-биле, Давидти бүгү Израильдин хааны кылып каар дээш, изиг күзели-биле Хевронга чедип келгеннер. Ёске-даа бүгү израильчилер чаңгыс үн-биле Давидти хаан болдуруксап турганнар. ³⁹ Давидтин чанынга ол дайынчылар үш хүн иштинде дойлап келгеннер, чүге дээрге ха-дуңмалары оларны аьш-чем-биле хандырган чүве-дир. ⁴⁰ Иссахарның, Завулоннун база Неффалимниң черлеринден безин оларның чоок улузу хөй аьш-чемни: далганны, фи́га чимизин, үзүмнү, араганы, олива үзүн элчигеннерге, тевелерге, мулдарга, шарыларга чүдүрүп эккелген, бо́да, шээр малды база сүрүп эккелген, чүге дээрге израиль чон өөрүп-байырлап турган.

Ыдыктыг *аптараны Иерусалимге эккээрин оралдашканы

(2 Хаан. 6:1-11)

13 ¹ Давид муң, чүс шериг баштыңчылары база бүгү ёске-даа *баштыңнар-биле сүмелешкеш, ² бүгү израиль ниитилелге мынча дээн: «Бир эвес силерге таарымчалыг болза, бир эвес бистиң Бурганывыс Дээрги-Чаяакчы күзээр болза, бүгү израиль девискээрлерде дөргүл-төреливиске, оларның иштинде одар-белчирилг хоорайларда чурттап турар *бараалгакчыларга база *левиттерге, шупту биске чыгып кээр кылдыр дыңнадыптаалыңарам. ³ Ынчангаш Бурганывыстың аптаразын бодувусче ап алылыңар, чүге дээрге Саулдун үезинде Ооң күзел-соруун айтырар аргавыс чок турган-дыр».

⁴ Бүгү чон ооң-биле чөпшээрешкен, чүге дээрге ол херек шупту улуска чөптүг ышкаш болган. ⁵ Ынчалдыр Давид Бурганның аптаразын Кириат-Иаримден эккеп аары-биле Египетти кызыгаарлап турар Шихор хемден Лево-Хаматка чедир бүгү израильчилерни чыып алган. ⁶ Давид болгаш бүгү израиль чон Иудеяда *Ваалче (азы Кириат-Иаримче) ында турар Бурганның аптаразын алыр дээш чорупкан. Ол дээрге Дээрги-Чаяакчы саадаан, Ооң ады-биле адаан, *херувимнер дүрзүлери турар ыдыктыг аптара чүве-дир. ⁷ Бурганның аптаразын дугуйлуг чаа тергеге салгаш, Авианадатың бажыңындан үндүрүп эккелгеннер. Тергени сөөрткөн шарыларны башкарып чорааннар – Уза биле Ахио. ⁸ А Давид болгаш бүгү израиль чон Бурганның мурнунга бар шаа-биле хөглөп, ырлажып, янзы-бүрү хылдыг, кагар, база үрер хөгжүм херекселдеринге ойнап чорааннар.

⁹ Хидоннуң тараа шаңыга чоокшулап келгенде, тергени сөөртүп чораан шарылар бүдүрүй бээрге, ыдыктыг аптара ийленип, андарлы бээр часкан. Ону тудар дээш, Уза холун сунупкан. ¹⁰ Дээрги-Чаяакчы Узага ыдыктыг аптарага дээпкени дээш, ажына берген. Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы ону ол-ла черинге – Бодунун мурнунга өлүрүп каан. ¹¹ Дээрги-Чаяакчы Узаже халдаарга, Давид хорайды берген. Ол черни бо хуннерде-даа Парец-Уза^k деп адаар. ¹² Ол хүн Давид Бургандан корга бергеш, мынча дээн: «Бурганның аптаразын канчап бодумче аппаар мен?» ¹³ Давид ыдыктыг аптаразын бодунуң хоорайынче аппараткан, ону Гефтен келген Овед-Эдом деп кижиниң бажыңынче чорудупкан.

¹⁴ Бурганның аптаразы гефчи Овед-Эдомнуң бажыңынга, өг-бүлезинге үш ай иштинде турган. Дээрги-Чаяакчы Овед-Эдомнуң өг-бүлезинге болгаш ооң шупту чүвезинге ачы-буян хайырлаан.

Давид өг-бүлези-биле Иерусалимде

(2 Хаан. 5:11-16)

14 ¹ Тирниң хааны Хирам Давидче бодунуң элчилери-биле, аңаа орду тудуп берзин дээш дашчылар, бызаңчылар чорудупкан, олар пөш чудуктар эккелген. ² Ынчан Дээрги-Чаяакчы ону Израильдин хааны кылдыр быжыглап каан деп Давид билип каапкан, чүге дээрге ооң чагыргазы Бурганның израиль чону дээш өрү көдүрүлгөн.

³ Давид Иерусалимге база кадайлар ап алган. Олардан Давидтиң өске оолдары, кыстары төрүттүнгөн. ⁴ Иерусалимге төрүттүнгөн ажы-төлүнүң аттары бо-дур: Шаммуй, Шовав, Нафан, Соломон, ⁵ Ивхар, Элишуа, Элфелет, ⁶ Ногах, Нефег, Иафия, ⁷ Элишама, Веелиада база Элифелет.

Филистимнерни тиилээни

(2 Хаан. 5:17-25)

⁸ Давид бүгү Израильдин хааны апарган деп дыңнааш, шупту филистимнер ону дилеп эгелээннер. Давид ону дыңнааш, оларга удур үнүпкен. ⁹ Филистимнер Рефаим шынаазынга кээп турумчуп алганнар. ¹⁰ Ынчан Давид Бургандан:

^k13:11 Парец-Уза – «Узаже халдааны» дээн.

13:6 Ис. 15:9, 60

13:6 1 Хаан. 7:1-2

13:6 Хост. 25:22

13:9 Сан. 4:15

13:14 1 Чыл. 26:4-5

14:1 3 Хаан. 5:1

14:4 1 Чыл. 3:5-8

14:9 2 Хаан. 23:13

«Филистимнер-биле тулчууйн бе? Оларны мээң холумга хүлээдип бээр сен бе?» – деп айтырган. Дээрги-Чаяакчы аңаа: «Бар. Оларны сээң холунга хүлээдип бээр мен» – дээн. ¹¹ Олар *Ваал-Перацимге кээрге, Давид оларны чылча шаап каапкан. Ол: «Бурган мээң холум-биле дайзыннарарымны, сугнуң чууй шавары дег, ууй шаап кагды» – дээн. Ынчангаш ол черни Ваал-Перацим деп адап кааннар!¹ ¹² Филистимнер ол черге боттарының бурганнарын каапкаш баарга, Давидтиң дужаалы-биле оларны өрттедипкеннер.

¹³ Филистимнер катап база ол шынаага кээп турумчуп алганнар. ¹⁴ Давид база катап Бургандан сүме айтырарга, Ол аңаа: «Оларже дорт үнме. Оюп чоруткаш, оларның артындан – бальзам ыяштарлыг талазындан халда. ¹⁵ Бальзам ыяштарның кырынга кылаш даажын дыңнап кааш-ла, тулчуушкунну эгелээр сен – ол дааш дээрге филистим шеригни чылча шавар дээш, Бурган сээң мурнунда чоруп олары ол-дур» – дээн. ¹⁶ Давид Бурганның чугаалааны эзугаар кылган, ооң дайынчылары филистим шеригни Гаваондан Гезерге чедир чылча шаап каан. ¹⁷ Давидтиң аталдары бүгү чурттарга тарай берген. Дээрги-Чаяакчы ону бүгү чоннарның аразынга коргунчуг кижги кылып каан.

Ыдыктыг *аптараны көдүреринге харысалгалыг *левиттер, *бараалгакчылар

15 ¹ Давидтиң Хоорайынга хаан бажыннар тудуп алган соонда, Бурганның аптаязының турар черин белеткээш, аңаа майгын тип каан. ² Ынчан Давид: «Бурганның аптаязын левиттерден өске кым-даа көдүрүп болбас. Чүгө дээрге оларны ыдыктыг аптараны көдүрүзүн дээш база Аңаа мөңгө шагда бараан болзун дээш, Дээрги-Чаяакчы Боду шилип алган» – дээн. ³ Белеткеп кааны черинче Дээрги-Чаяакчының аптаязын киирер дээш, Давид бүгү израильчилерни Иерусалимче чыып эккелген. ⁴ Ол ышкаш Давид Аароннуң салгалдарын база левиттерни чыып алган: ⁵ Кохаттың үре-салгалындан – 120 кижини оларның баштыңы Уриил-биле; ⁶ Мерариниң үре-салгалындан – 220 кижини оларның баштыңы Асайя-биле; ⁷ Гирсоннуң үре-салгалындан – 130 кижини оларның баштыңы Иоил-биле; ⁸ Элицифанның үре-салгалындан – 200 кижини оларның баштыңы Шемайя-биле; ⁹ Хевроннуң үре-салгалындан – 80 кижини оларның баштыңы Элиел-биле; ¹⁰ Узиилдин үре-салгалындан – 112 кижини оларның баштыңы Аминадав-биле.

¹¹ Оон ыңай Давид Бурганның бараалгакчылары Садок биле Авиафарны болгаш левиттер Уриил, Асайя, Иоил, Шемайя, Элиел база Аминадавты кыйгыргаш, ¹² оларга: «Силер – левиттерниң төрөл бөлүктериниң *баштыңнары-дыр силер. Бодуңар болгаш ха-дуңмаңар ыдыктанып-арыглаттынып алгаш, Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчының аптаязын мээң белеткеп кааным черге эккелинер. ¹³ Мооң мурнунда Бурганывыс Дээрги-Чаяакчы ыдыктыг аптараны левиттер силер эвес, өске улустуң көдүргени дээш, бисче халдаан болгай. Ону канчаар кылыр журлуг турганын бис Дээрги-Чаяакчыдан айтырып албаан болган бис». ¹⁴ Бурганның бараалгакчылары болгаш левиттер, Израильдин Бурганы

¹14:11 Ваал-Перацим – «Дээрги ууй шапкан» дээн.

14:11 Иса. 28:21 14:15 4 Хаан. 7:6 14:17 Хост. 15:14-16; 23:27; Ы. х. к. 2:25

15:4 1 Чыл. 6:16-30 15:11 2 Хаан. 20:25 15:13 1 Чыл. 13:7-11

Дээрги-Чаяакчының аптаразын көдүрер дээш, ыдыктанып-арыглаттынып алганнар. ¹⁵ Левиттер Бурганның аптаразын, Моисейниң чагып кааны Дээрги-Чаяакчының сөзүн ёзугаар, узун ыяш кырынга салгаш, эгиннеринге салып алган көдүрүп чорааннар.

Хөгжүмчү левиттер

¹⁶ Давид левиттерниң баштыңнарынга аймааның аразындан ыраажыларын база чадаган, чанзы болгаш кимвалдарга ойнаар хөгжүмчүлерин өөрүшкүнүң ырын ыткыр ырлаары-биле томуйлап каарын дужааган. ¹⁷ Левиттер Иоилдин оглу Еманны, оң төрелдеринден – Берехияның оглу Асафты база мерари төрел бөлүктен – Кушайяның оглу Эфанны шилип алганнар. ¹⁸ Олар-биле кады олардан куду эргелиг: Захарияны^м, Азиилди, Шемираотту, Иехиилди, Уннийни, Элиавты, Ванеяны, Маасеяны, Маттафияны, Элифлейуну, Микнейни база Овед-Эдом биле Иеиел деп хаалгачыларны база томуйлап кааннар. ¹⁹ Еман, Асаф болгаш Эфан хөгжүмчүлөр хүлөр кимвалдарга ыткыр ойнаар турган. ²⁰ Захария, Азиил, Шемираот, Иехиил, Унний, Элиав, Маасея база Ванея – чанзыга аламот деп аян-биле ойнаар^н. ²¹ А Маттафия, Элифлейу, Микней, Овед-Эдом, Иеиел болгаш Азия чадаганга ойнап, шеминит* деп аян-биле ырлаарын баштап турган. ²² Левиттерниң баштыңы Хенания ыры башкызы^о турган, чүге дээрге ооң мергежилдии кончуг. ²³ Берехия биле Элкана – ыдыктыг аптара чанында хаалгачылар. ²⁴ Бурганның бараалгакчылары Шевания, Иосафат, Нафанаил, Амессай, Захария, Ванея база Элиезер Бурганның аптаразының мурнунга труба этсир ужурлуг. Овед-Эдом биле Иехия – ыдыктыг аптара чанында хаалгачылар.

Ыдыктыг аптараны Иерусалимче эккелгени

(2 Хаан. 6:12-19)

²⁵ Давид болгаш Израильдин баштыңнары база муң шериг баштыңчылары Дээрги-Чаяакчының *чагыг-керээзиниң аптаразын Овед-Эдомнун бажыңындан үндүрер дээш чорупканнар. ²⁶ Дээрги-Чаяакчының аптаразын көдүрген левиттерге Бурган дузалажып каарга, чеди бугажыкты база чеди кошкарны өргүл кылдыр салганнар. ²⁷ Давид, аптара көдүрүп чораан бүгү левиттер, ыраажылар болгаш оларның башкызы Хенания шуптузу ак лён тоннуг чораан. Давид оон аңгыда лён эфод^р кедип чораан. ²⁸ Ынчалдыр бүгү Израиль Дээрги-Чаяакчының ыдыктыг аптаразын ыт-шимээнниг, эдиски-трубаларның, кимвалдарның, чадаган-чанзының үделгези-биле кирип эккелген. ²⁹ Дээрги-Чаяакчының

^м**15:18** Өске бурунгу сөзүглелде «Бен» деп атты немээн.

^н**15:20, 21** Аламот, шеминит – бо сөстөрниң утказы эки билдинмес. «Аламот» дээрге «бедик үн», а «шеминит» – «чавыс үн» дээн чадавас (Ыд. ыр. 6:1; 45:1 көр).

^о**15:22** Бо сөстөрниң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Ыдыктыг аптараны көдүрер кол кижиг».

^р**15:27** Эфод – Бурганның бараалгакчылары кедер онзагай хеп (Хост. 28:6 көр).

15:15 Хост. 25:14; Сан. 7:9 **15:16** 2 Чыл. 5:12; Ыд. ыр. 150:3-5 **15:17** 1 Чыл. 6:33, 39, 44

15:19 3 Хаан. 4:31; Ыд. ыр. 88:1 **15:24** Сан. 10:8 **15:26** Сан. 23:1; Иов 42:8

ыдыктыг аптаразын Давидтиң Хоорайынче кирип орда, Саулдун уруу Мелхола соңгадан көрүп турган. Самнап хөглөп чораан Давид хаанны көргөш, Мелхола ону чөгөнчин деп бодаан.

16¹Бурганның *аптаразын эккелгөш, Давидтиң аңаа белеткеп кааны майгынының ортузунга салып кааш, Бурганга бүрүн өрттедир болгаш эп-найырал өргүлдерин кылганнар. ²Бүрүн өрттедир болгаш эп-найырал өргүлдерин кылып дооскаш, Давид чонну Дээрги-Чаяакчының ады-биле алгап-йөрөп каан. ³Ооң соонда ол бүгү израильчилерге – эр-даа, херэежен-даа кижилерге бир хлеб, бир борбак эът база бир үзүмнүг боова үлөп берген.

⁴Ыдыктыг аптараның мурнунга Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыга алдаржыдып, четтиргенин илередип база Ону мактап бараан болур кылдыр Давид дараазында *левиттер томуйлап каан: ⁵Асафты удуртукчузу кылгаш, ооң соонда Захарияны, Иеиелди, Шемираотту, Иехиилди, Маттафияны, Элиавты, Ванеяны, Овед-Эдомну база Иеиелди. Олар чанзыга болгаш чадаганга ойнаар ужурлуг. А Асаф кимвалдарга ойнаар. ⁶Ванея биле Яхазиил *бараалгакчылар Бурганның *чагыг-керээзиниң аптаразының мурнунга доктаамал труба этсир.

Бурганны мактаан ыры

(Ыд. ыр. 104:1-15; 95:1-13; 105:1, 47-48)

⁷Ол хүн Давид Асафка болгаш ооң ха-дунмазынга Дээрги-Чаяакчыны алдаржыдып ырлажыр даалга бир дугаар берип каан турган:

- ⁸ Дээрги-Чаяакчыга өөрүп четтириңер,
 Ооң адын адап, мактаңар,
 өске чоннарга Ооң ажил-херектерин медээленер;
⁹ Ону алгап ырлаңар, Аңаа ырлап бериңер;
 Ооң кылган бүгү кайгамчык чүүлдерин чугаалап бериңер.
¹⁰ Ооң ыдыктыг ады дээш чоргаараңар;
 Дээрги-Чаяакчыже чүткүп чоруур улустун
 сеткил-сагыжы өөрүп-хөглөзүн.
¹¹ Күчүлүг Дээрги-Чаяакчыны эдеринер,
 Ооң-биле үргүлчү кады турар дээш чүткүңер.

- ¹²⁻¹³ Дээрги-Чаяакчының чалчазы Израильдин үре-салгалы,
 Иаковтун салгалы, Бурганның шилип алган улузу!
 Ооң кылган кайгамчык чүүлдерин, Ооң көскү демдектерин,
 Ооң аксындан үнгөн шын шийткелдерин сактып чоруңар.
¹⁴ Ол дээрге бистиң Бурганывыс, Дээрги-Чаяакчы-дыр:
 бүгү чер-делегейде Ооң шын шийткелдери бар.

15:29 1 Хаан. 14:49; 18:20-28; 19:11-17 **15:29** Ыд. ыр. 150:4 **16:1** 1 Чыл. 15:1

16:4 1 Чыл. 6:31 **16:5** 1 Чыл. 6:39 **16:8** Иса. 12:4 **16:9** Иер. 21:2

16:11 Ыд. ыр. 23:6; 26:8 **16:12-13** Ыд. ыр. 76:12-13 **16:14** Иса. 26:9

¹⁵ Ооң берген чагыг-керээзин – чоннуң мунгу салгалынга чедир чагаан сөзүн кезээ мөңгедө сактып чорунар.

¹⁶ Ол ону Авраам-биле чаргаш,
Исаакка Бодунуң даңгыраан берген.

¹⁷ Ол ону Иаковка дүрүм-хоойлу кылдыр доктааткаш,
Израилге мөңгө чагыг-керээ кылдыр быжыглаан:

¹⁸ «Сеңээ өнчү кылдыр *ханаан черни бээр мен».

¹⁹ Өгбелериңер аажок эвээш санныг, көңгүс хөй эвес турда,
олар Ханаанга өскээртен келген улус турда,

²⁰ олар бир чондан өске чонче,
бир күрүнеден өске аймактың күрүнезинче көжүп чоруп турда,

²¹ Бурган оларны дарлаар арганы кандыг-даа кижиге бербейн,
хааннарны олар дээш чемелеп:

²² «Мээң шилип алган улузумга дегбеңер,
Мээң *медээчилеримге багай чүве кылбаңар!» – деп турган.

²³ Бүгү чер-делегей, Дээрги-Чаяакчыны алгап ырла,
хүннүң-не Ооң камгалалын медээлеңер!

²⁴ Шупту чоннарга – Ооң алдарын,
бүгү аймактарга – Ооң кылган кайгамчык чүүлдерин чугаалап чединер.

²⁵ Дээрги-Чаяакчы өндүр улуг база макталга төлептиг,
өске бурганнардан артык коргунчуг болгай.

²⁶ Өске чоннарның бурганнары шуптузу хоозун дүрзүлөр-дир,
а Дээрги-Чаяакчы дээрлерни чаяган болгай.

²⁷ Чайынналчак мактал-хүндү – Ооң мурнунда,
күчү-күш болгаш өөрүшкү – Ооң турар черинде.

²⁸ Чоннарның аймактары, Дээрги-Чаяакчыны мактаңар,
Ооң алдары биле күчү-күжүн мактаңар;

²⁹ Дээрги-Чаяакчының алдарлыг адын алгаңар,
өргүлдеринер ап алгаш, Ооң мурнунче кирип келинер.
Дээрги-Чаяакчы Бодунуң ыдыктыг *өргээзинге турда,
Аңаа мөгейинер.

³⁰ Бүгү чер-делегей, Ооң мурнунга коргуп сириле!
Ол өртемчейни быжыг үндезинде тургузуп каан –
тендиш дивес-тир.

³¹ Дээрлер өөрүп-хөглезин, чер-делегей өөрүп-байырлазын.
Чоннар аразынга: «Дээрги-Чаяакчы хааннап турар!» дишсиннер.

16:15 Ы. х. к. 7:9 **16:16** Э. д. 17:2; 26:3 **16:18** Э. д. 35:11-12 **16:19** Ы. х. к. 7:7; 26:5

16:21 Э. д. 12:17; 20:3 **16:22** Э. д. 20:7 **16:24** Ыд. ыр. 9:2

16:25 2 Хаан. 22:4; Ыд. ыр. 17:4; 144:3 **16:25** Хост. 18:11 **16:26** Иса. 44:24; Иер. 10:12

16:28 Ыд. ыр. 28:1 **16:31** Иса. 44:23; 49:13 **16:31** Ыд. ыр. 92:1

³² Далай болгаш ону долган бүгү чүве шимээрге доюлзун,
хову-шөлдер болгаш ында амыдыраан бүгү чүве өөрүзүн.

³³ Арга-эзимде ыяштар Дээрги-Чаяакчының мурнунга өөрүп ырлашсын,
Ол чер-делегейни шын шиидер дээш кел чыдар болгай.

³⁴ Дээрги-Чаяакчыга өөрүп четтиринер;

Ол ачылгы-дыр, Оон энерели кезээ шагда үстүп төнмес-тир.

³⁵ Мынча деп мөргүнер:

«Камгалакчы Бурганывыс, бисти камгалап көр;

Сээң ыдыктыг адыңны мактаар кылдыр,

Сээң мактал-хүндүң-биле чоргаарланыр кылдыр,

өске чоннар аразындан бисти бөлүп чыып,

олардан камгалап көр».

³⁶ Израильдин Бурганынга – Дээрги-Чаяакчыга
кажан-даа, кезээ мөңгеле алдар!

Ынчан бүгү чон: «Ындыг-ла болзунам!» – деп чугаалааш, Дээрги-Чаяакчыны мактаан.

Бурганга доктаамал бараан болуушкун

^{37–38} Давид Дээрги-Чаяакчының чагыг-керээзиниң аптарызының мурнунга доктаамал, хүннүң-не бараан болур кылдыр Асафты болгаш ооң ха-дуңмаларын, Овед-Эдомну болгаш ооң төрөл бөлүүнден алдан сес кижини аңаа арттырып каан. Идифуннуң оглу Овед-Эдом база Хоса хаалгачылар турган. ³⁹ А Садок бараалгакчыны болгаш ооң төрөлдери – Бурганның бараалгакчыларын Гаваонда бедик черде турар Дээрги-Чаяакчының майгынынга тургузуп каан. ⁴⁰ Олар Дээрги-Чаяакчыга, Ооң Израилге чагаан *хоойлузунда бижип каанын ёзугаар, *өргүл салыр бедигээшке эрген-кежээ бүрүн өрттедир өргүлдерни доктаамал кылыр ужурулуг. ⁴¹ Оон ыңай энерели кезээ шагда үстүп төнмес Дээрги-Чаяакчыны алдаржыдар кылдыр Еманни, Идифунну база адап шилиттинген өске-даа улусту томуйлап каан. ⁴² Еман биле Идифун трубаларга, кимвалдарга болгаш Бурганны алдаржыдар өске хөгжүм херекселдеринге ыткыр ойнап турган. А Идифуннун оолдары хаалга кадарып турган.

Нафанның өттүр билген медеглели

(2 Хаан. 6:19–7:17)

⁴³ Хамык улус бажыңнарынче тарап чана берген, Давид база өг-бүлезин алгап-йөрээп каар дээш чанып келген чүве-дир.

17 ¹ Давид бодунуң ордузунче көжүп кире бергеш, Нафан *медээчиге мынча дээн: «Көр даан, мен пөштен кылган ордуда чурттап турар-дыр мен, а Дээрги-

16:32 Ыд. ыр. 97:7 16:33 Ыд. ыр. 9:9 16:34 2 Чыл. 5:13; 20:21; Эзра 3:11; Ыд. ыр. 105:1

16:36 Ыд. ыр. 40:14 16:37-38 1 Чыл. 16:5 16:39 1 Чыл. 15:11 16:39 3 Хаан. 3:4

16:40 Хост. 29:38 16:41 1 Чыл. 6:33 16:42 1 Чыл. 25:1; Ыд. ыр. 38:1 17:1 2 Хаан. 7:1; 12:1

Чаяакчының *чагыг-керээзиниң *аптарызы анаа майгында турар-дыр». ²Нафан Давидке: «Чүнү кылырын күзей-дир сен, ону кыл. Бурган сээң-биле кады болгай» – дээн. ³Ол-ла дүне Бурган Бодунуң сөзүн Нафанга ажыдыпкан: ⁴«Мээң чалчам Давидке баргаш, Дээрги-Чаяакчының сөзүн дамчыт: Меңээ чурттаар *өргээни сен тургуспас сен. ⁵Израиль чонну Египеттен хостап үндүрүп келгенимден бо хүнге чедир Мен өргээге чурттавадым. Бир майгындан өске майгыңче көжүп чорааш, чурттап чордум. ⁶Израиль чон-биле кады каяа-даа чорааш, Бодумнуң чонумну чагырар кылдыр дужааганым баштыңчыларның кайы-бирээзинге: „Чүге Меңээ пөштен өргээ тудуп бербээн силер?“ деп чугаалап көргөн мен бе?

⁷Ынчангаш Мээң чалчам Давидке Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының сөзүн дамчыт: Мен сени, хой кадарып чорунда, Мээң израиль чонумнуң чагырыкчызы кылдыр томуйлаан мен. ⁸Каяа-даа чорунда, сээң-биле кады болуп, сээң мурнуңга дайзыннарыңны чылча шаап чордум. Сээң адыңны, чер кырының алдарлыг кижилерини дег, алдаржыдып каан мен. ⁹⁻¹⁰Мен Бодумнуң израиль чонумга боду чурттуг болзун база ону кым-даа дүвүретпезин дээш, черни аңгылап бергеш, анаа доктаап чурттаар кылып каан мен.

Каржы-бак улус оларны мооң мурнунда дег, Мен Бодумнуң израиль чонумга баштыңчылар тургузуп каан үемде дег, дарлаvas болур. Оон ыңай Мен сээң бүгү дайзыннарыңны томаартып каар мен. Дээрги-Чаяакчы Мен сээң ук-салгалыңны⁹ Бодум тургузуп каарымны азап тур мен. ¹¹Назылап кырааш, ада-өгбөң соондан өске оранче чоруй баарыңга, Мен сээң төрөөн ук-салгалыңны орнунга хаан кылгаш, ооң чагыргазын быжыглап каар мен. ¹²Ол салгакчың Меңээ өргээ тудуп каар, а Мен ооң дүжүлгезин кезээ мөңгедө быжыглап каар мен. ¹³Мен ооң Адазы болур мен, а ол Мээң оглум болур. Мен Бодумнуң энерелимни салгакчыңдан, сээң мурнунда хааннап турган кижиден ойталааным дег, кажан-даа ап кагбас мен. ¹⁴Ону Мен Бодумнуң өргээмниң болгаш күрүнемниң кырыңга кезээ мөңгедө тургузуп каар мен, ооң дүжүлгези мөңгези-биле артар». ¹⁵Нафан ол бүгү чугааны болгаш көстүүшкүнү Давидке дамчыдып берген.

Давидтиң Бурганга өөрүп четтиргени

(2 Хаан. 7:18-29)

¹⁶Ынчан Давид хаан Дээрги-Чаяакчының мурнунга барып чугаалаан: «О, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Кым мен мен? Мээң ук-салгалым кымыл? Мени ынчаар көдүрер хире чүнү кылдым? ¹⁷Ол бүгү безин Сеңээ эвээш болган-дыр, о, Бурган! Мени алдаржыдарыңдан эрткеш, Сен Бодунуң чалчаның үре-салгалыңны келир үезин безин чугаалап бердиң. Сен мени кол кижиде дег көрдүң, Дээрги-Бурган-Чаяакчы. ¹⁸Бодунуң чалчаны алдаржытканың дээш Давид Сеңээ оон ыңай чүнү немей чугаалап шыдаар деп? Бодунуң чалчаны билир-ле болгай сен! ¹⁹О, Дээрги-Чаяакчы! Бодунуң чалчаны бодааш, Бодунуң күзелиң-биле Сен

⁹17:9-10 Еврей дылда «бэт» деп сөс 4-кү шүлүктө «өргээ» деп утканы, бо шүлүктө «ук-салгал» деп утканы илередип турар. Бо үзүндүдө ол ийи аңгы уткалар-биле сөс оюну чоруп турар.

17:7 1 Хаан. 16:11-13; Ыд. ыр. 77:70 17:8 1 Хаан. 18:14

17:9-10 Башт. 2:14-16; 1 Хаан. 12:11 17:11 3 Хаан. 2:10 17:12 3 Хаан. 8:19

17:13 Ыд. ыр. 88:27; 2 Кор. 6:18; Евр. 1:5 17:14 Ыд. ыр. 88:5, 30, 36-37; 131:12; Ин. 7:42

өндүр улуг херекти кылып, ол бүгү чаагай аазаашкыннарны ажыдып бердиң.
²⁰ Дээрги-Чаяакчы! Сеңээ деңежир Бурган чок-тур, Сеңээ деңежипки дег кым-
 даа чок-тур, Сенден өске Бурган-даа чок-тур, бис боттарывыстың кулаавыс-биле
 дыңнадывыс. ²¹ Кым Сээң израиль чонунга деңежирил? Чер кырында бо чон дег
 өске чон чок, чүге дээрге бисти Бодунуң чону кылып аар дээш, Бурган кээп, бисти
 кулданыышкындан адырып алган. Сээң кайгамчык, коргунчуг херектерин ужун
 Сээң адың билдингир апарган. Сен египетчилерден камгалаан чонунуң мурнундан
 өске чоннарны-даа үндүр ойладыпкан эвес ийик сен бе? ²² Сен израиль чонуну
 кезээ мөңгедө Бодунуу кылдыр ап алдың, а Бодун, Дээрги-Чаяакчы, ооң Бурганы
 болдун.

²³ А ам, Дээрги-Чаяакчы, Бодунуң чалчаңның болгаш ооң ук-салгалынын
 дугайында берген сөзүнү кезээ мөңгедө шынзыдып көрөм, Бодунуң
 аазаашкынынын күүседип көрөм. ²⁴ Сээң адың кезээ мөңгедө артып, алдаржып
 чорзун, кижилер: „Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы – Израильдин Бурганы!
 Израильде Бурган ол-дур!“ деп чугаалажып чорзун! Сээң чалчаң Давидтин
 ук-салгалы Сээң мурнунга быжыг болзун! ²⁵ Мээң Бурганым, Сен Бодунуң
 чалчаң меңээ ук-салгалымны доктаадып бээринни ажыдып берген болгай сен,
 ынчангаш Бодунуң чалчаң Сээң мурнунга *мөргүүрүн шиитпирледи. ²⁶ О,
 Дээрги-Чаяакчы! Сен – Бурган сен! Сен Бодунуң чалчаңга бо чаагай кежикти
 азадың. ²⁷ Бодунуң чалчаңның ук-салгалы мөңгедө Сээң хайгааралыңга чорзун
 дээш, анаа ачы-буяның хайырлап эгеледиң. Дээрги-Чаяакчы, ачы-буянын Сен
 хайырлаар болзунза, ол ачы-буян кезээ мөңгедө артып каар!»

Давидтин дайынчы чедииншикнери

(2 Хаан. 8:1-14)

18 ¹Элээн үе эрткенде, Давид филистимнерни чылча шаап, томаарткаш, Геф
 хоорайны болгаш аңаа хамааржыр хоорай, суурларны эжелеп алган. ² Оон
 ыңай Давид *моавтарны база чылча шапкан. Моавтар Давидтин үндүт төлээр
 чалчалары апарган.

³ Цованың хааны Адраазар Евфрат хемниң унунга бодунуң чагыргазын тургузуп
 аар дээш кел чорда, Давид ону Хамат хоорай чанынга чылча шаап каан. ⁴ Давид ол
 хаанның 1000 *дайынчы тергезин, 7000 аъттыг, 20 000 чадаг шерии тудуп алган.
 Ол дайынчы тергелиг аъттарның балдырларының сиирлерин үзе кезип каапкан,
 олардан чүгле чүс аътты бодунга арттырып алган¹. ⁵ Цованың хааны Адраазарга
 дузалажыр дээш Дамаскыда чурттап турар арамей чон чедип кээрге, Давид 22
 000 арамейни чылча шаап каан. ⁶ Давид арамей хоорай Дамаскыга камгалал
 шериин тургузуп каан, ынчалдыр арамейлер Давидтин үндүт төлээр чалчалары
 апарган. Давид кайнаар-даа баарга, Дээрги-Чаяакчы аңаа тиилелге берип турган.
⁷ Давид Адраазарның улунундан алдын дозуг-камгалалдарын ап алгаш, оларны
 Иерусалимге эккелген. ⁸ Адраазарның Тивхат болгаш Кун деп хоорайларындан

¹18:4 Азы: «Ол дайынчы тергелерни узуткап каапкан, олардан чүгле чүс терге бодунга арттырып
 алган».

Давид дыка хөй хүлер ап алган. (Ол хүлерден Соломон «далай» дээр чунар саваны, *Бурганның өргээзиниң адагаштарын база хүлер эт-херекселди кылып каан.)

⁹ Давид Цованың хааны Адраазарның бүгү шерийн чылча шаап каан деп, Хаматтың хааны Тоу дыңнап каапкан. ¹⁰ Адраазар-биле дайылдашкаш, ону чылча шапканы дээш Давид хаанга байыр чедирип, ону алгап-йөрээри-биле Тоу хаан бодунуң оглу Гадорамны^s олче чорудупкан, чүге дээрге Тоу Адраазар-биле дайылдажып турган. Гадорам белек кылдыр янзы-бүрү алдын, мөңгүн база хүлер савалар эккелген. ¹¹ Давид хаан ол саваларны бүгү өске чоннардан – эдом, моав, аммон, филистим болгаш амалик чоннардан ап алганы алдын-мөңгүнү-биле кады Дээрги-Чаяакчыга тураскааткан.

¹² Саруйяның оглу Авесса Дус шынаазынга 18 000 эдом шеригни чылча шапкан. ¹³ Ол эдом черге камгалал шерийн тургузуп каан, ынчалдыр эдом чурттуглар шуптузу Давидтиң чалчалары апарган. Давид кайнаар-даа баарга, Дээрги-Чаяакчы аңаа тиилелге берген.

Давидтиң чоок дүжүметтери

(2 Хаан. 8:15-18; 20:23-26)

¹⁴ Давид хаан бодунуң чонун шын шиидип, олар дээш чөптүг чорукту тургузуп, бүгү Израильди чагырып-башкарып турган. ¹⁵ Саруйяның оглу Иоав шериглер даргазы турган. Ахилудтуң оглу Иосафат төөгү бижээчизи турган. ¹⁶ Ахитувтун оглу Садок база Авиафарның оглу Авимелех^t – *Бурганның бараалгакчылары, а Шауша – бижээчи турган. ¹⁷ Иодайның оглу Ванея керет, пелет уктуг шериглерниң^u баштынчызы турган. А Давидтиң оолдары хаанның дужаалдарының күүселдезин хандырап кол кижилер турган.

Аммон болгаш арамей шериглерни Давидтиң тиилээни

(2 Хаан. 10:1-19)

19 ¹ Элээн үе эрткенде, аммон хаан Наас өлүп каарга, ооң орнунга оглу хааннай берген. ² Давид: «Наастың оглу Аннонга энерелден көргүзүп каайн. Чүге дээрге ооң ачазы меңээ энерел көргүскен чүве» – деп чугаалааш, бодунун элчилерин Аннонга ооң ачазы дээш кажыыдалын илередири-биле чорудупкан. Олары аммоннарның чуртунга чедип кээрге, ³ аммон нояннар Аннонга: «Давид бодунуң улузун сээң ачанны хүндүлөп, кажыыдалын илеретсин дээш чорудупкан деп бодаар сен бе? Олар бистиң черивисти хайгыылдап, шинчилеп көрүп алгаш, оон соонда эжелээр сорулгалыг келген эвес бе?» – дээннер. ⁴ Аннон Давидтиң улузун тудуп алгаш, кижини бүрүзүнүң салын чүлүп каапкаш, хептерин чаяазынга чедир ора кезип каапкаш, дедир чандырыпкан. ⁵ Олар чанып турда, Давидке ол дугайында

^s18:10 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Иорам» деп бижээн.

^t18:16 Өске бурунгу сөзүглелде «Ахимелех» деп бижээн.

^u18:17 Кереттер болгаш пелеттер – хаанның камгалакчылары турган өске аймак-сөөктүг шериглер чадавас (1 Хаан. 30:14; 2 Хаан. 8:18 көр).

18:8 3 Хаан. 7:15-47 18:11 3 Хаан. 7:51 18:13 Э. д. 25:23; 27:40; Сан. 24:18

18:15 2 Хаан. 2:13; 1 Чыл. 11:6 18:15 3 Хаан. 4:3 18:16 2 Хаан. 15:24; 20:25

18:16 1 Чыл. 24:3 18:17 2 Хаан. 23:20; 3 Хаан. 2:35; 4:4 19:1 1 Хаан. 11:1

дыннадыг кээрге, аажок куду көрдүргөн улуска уткуштур чалчаларын чорудупкан. Хаан оларга: «Салдарыңар үнүп келгичеге чедир Иерихонга туруңар че, ооң соонда чанып кээр силер» – деп дамчыткан.

⁶ Аммоннар Давид оларны көөр хөңнү чок апарган дээрзин билип кааннар. Ынчан Аннон болгаш аммон чон *дайынчы тергелер болгаш аъттыг шериглер хөлезилеп аар дээш, Нахараим болгаш Мааха чурттуг арамейлерже, Цова күрүңеже муң талант мөңгүн чорудупкан. ⁷ Аммоннар 32 000 дайынчы тергени база Мааханың хаанын шерии-биле кады хөлезилеп аарга, олар Медева хоорайның чанынга кээп турлагжып алган. Ынчан аммоннар боттарының хоорайларындан чыгып келгеш, дайылдажырынга белеткени берген. ⁸ Давид ону дыңнап кааш, Иоавты бүгү шыырак шериглери-биле кады ынаар чорудупкан. ⁹ Аммоннар үнүп келгеш, хоорайже кирер черниң аксынга дайынчы ёзу-биле туруп алган, а оларга дузалажып келген хааннар ховуда аңгы туруп алган.

¹⁰ Мурнунда-даа, артында-даа дайзыннары үнүп келгенин көрүп кааш, Иоав бүгү израиль шеригниң аразындан эң-не дээре дайынчыларны шилип алгаш, арамейлерге удур тургузупкан. ¹¹ А арткан шериглерни ол акызы Авессага дагып каарга, олар аммоннарга удур чыскаалыпкан. ¹² Иоав акызынга мынчаар чагаан: «Бир эвес арамейлер мени ажып тиилээр деп барза, сен меңээ дузалажыр сен. А бир эвес аммоннар сени тиилээр деп барза, сеңээ мен дузалажыр мен. ¹³ Эрес-дидим бол, чонувус дээш, Бурганывыстың хоорайлары дээш чалданыш чок туржур бис. Дээрги-Чаяакчы Боду канчаар күзээрил, ынчалдыр кылзын». ¹⁴ Иоав бодунуң шерии-биле арамейлерге удур үнүптерге, олар дезип чорупкан. ¹⁵ А аммоннар арамейлерниң дезип турарын көргөш, боттары-ла Иоавтың акызы Авессадан дескеш, хоорайынче кирип келген. Оон Иоав Иерусалимче чоруй барган.

¹⁶ Арамейлер израильчилерге аштырганын билип кааш, Евфрат хемниң ындында чурттап турар арамей чонну кыйгырып эккээри-биле шапкынчылар чорудупкан. Ол арамейлерни Адраазар хааның шерииниң даргазы Софак баштап турган. ¹⁷ Ол дугайында Давидке дыңнадыптарга, ол бүгү израиль шеригни чыып алгаш, *Иордан хемни кешкеш, арамейлерге удур шериин чыскаапкан. Арамейлер Давид-биле тулушканнар, ¹⁸ ынчалза-даа израильчилерден дезипкеннер. Давид арамейлерниң 7000 дайынчы тергезин, 40 000 чадаг шериин узуткап каан, шериг баштынчызы Софакты база өлүрүп каан. ¹⁹ Адраазарга чагыртып турган улус израильчилерге аштырып алганын билип кааш, Давид-биле тайбың керээзин чарып алгаш, аңаа чагырты берген. А арамейлер оон соонда аммоннарга дузалажыксавас апарган.

Давидтиң дайыннары

(2 Хаан. 11:1; 12:26-31; 21:18-22)

20¹ Дараазында чылдың эгезинде, хааннар дайылдажыр дээш үнер үеде, Иоав шериглери-биле аммоннарның чуртун үптөп каапкаш, ооң найысылалы Равваны бүзээлеп алган. А Давид Иерусалимге артып калган. Иоав Равваны эжелеп

алгаш, үрегдеп каапкан. ² Давид келгеш, аммон хааннын^v оваадайын ооң бажындан уштуп алгаш, боду кедип алган. Ол оваадай бир талант алдын деңзилиг болгаш үнелиг даш-биле каастап каан турган чүве-дир. Давид ол хоорайдан дыка хөй олчалыг болган. ³ Чурттакчыларын Давид хоорайдан үндүргөш, оларны албадал-биле хирээлер, демир кускун-хаайлар, балдылар тудуп алгаш ажылдаар улус кылып каан^w. Давид бүгү аммон хоорайларны база ынчалдыр аажылаан. Ооң соонда Давид бодунуң бүгү шерии-биле Иерусалимче ээп келген.

⁴ Элээн үе эрткенде, Гезер хоорай чанынга филистимнер-биле тулчуушкун болган. Ол үеде Хуша чурттуг Сивхай деп кижии рефа уктуг Сиппайны өлүрүп каан. Ынчалдыр филистимнер томаараан чүве-дир. ⁵ Филистимнер-биле болган оон өске тулчуушкун үезинде, Ягирниң оглу Элханан Геф чурттуг Голиафтың дунмазы Лахмини өлүрүп каан. Лахминиң чыдазынын чоону пөс-таавычыларның өзек ыяжы дег турган. ⁶ Гефке оон аңгы база тулчуушкун болган. Аңаа кончуг улуг-шыырак бир кижии турган. Ооң хол-будунуң салаалары алды-алды – шупту чээрби дөрт турган. Ол база рефа уктуг кижии чүве-дир. ⁷ Ол кижии израильчилерни бак сөглээр турган, ынчангаш ону Давидтиң акызы Шиманың оглу Ионафан өлүрүп каан. ⁸ Ол кижилер шупту Геф чурттуг *рефа улустуң үре-салгалы турган. Олар Давидтиң болгаш ооң улузунуң холундан барган чүве-дир.

Израиль чоннуң чизезин кылганы

(2 Хаан. 24:1-9)

21 ¹*Эрлик израиль чонга удурланып, Давидти израильчилернин чизезин кылыры-биле көгүдүп каан. ² Давид Иоавка болгаш чоннуң баштыңчыларынга: «Баргаш, Дан хоорайдан Беэр-Шева хоорайга чедир израиль чонну санап эккеп бериңер. Мен чоннуң санын билип алыксап тур мен» – дээн. ³ Иоав аңаа мынча деп харыылаан: «Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонунуң санын чүс катап көвүдетсин. Олар шупту мээң дээрги хаанымның чалчалары эвес ийик бе? Мээң дээргим чүге ону ынчаар кылыксап турарыл? Хаанның Израильге кем-буруу халдаткан херээ чүл?»

⁴ Ынчалза-даа хаанның сөзү Иоавка күштүг болган. Иоав бүгү Израильди эргип кезээш, Иерусалимче ээп келгеш, ⁵ Давидке чизениң түңнелин берген. Бүгү Израильде кылыш тудуп шыдаар эр улустуң саны 1 100 000 кижии болган, а Иудеяда кылыш тудуп шыдаар эр улус – 470 000 кижии болган. ⁶ Ынчалза-даа Иоав ниити даңзыже Левий болгаш Вениаминниң аймактарын кирибээн, чүге дээрге хаанның дужаалынга ол шуут таарзынмаан.

^v20:2 Азы: «Милхом бурганның».

^w20:3 Азы: «Оларны хирээлер, демир кускун-хаайлар, балдылар-биле эриидеп, шаажылаан».

20:4 Ы. х. к. 2:11 20:5 1 Хаан. 17:7 20:7 1 Хаан. 16:9; 2 Хаан. 13:3; 1 Чыл. 2:13

20:8 Ис. 11:22 21:1 Иов 1:6; Зах. 3:1; Мф. 4:3; 1 Кор. 7:5; 1 Фес. 3:5; Ажыд. 12:9-10

21:2 Башт. 20:1 21:2 Сан. 1:2-4 21:3 Ы. х. к. 1:11 21:5 Башт. 20:17; 1 Хаан. 11:8

21:6 1 Чыл. 27:24

Бурганның Давидке кеземче онаганы

(2 Хаан. 24:10-17)

⁷ Давидтин дужаалын Бурган бачыттыг деп санаан, ынчангаш Ол Израильди кезеткен. ⁸ Ынчан Давид Бурганга: «Бо херекти кылгаш, улуг бачыт үүлгеткен-дир мен. Мен ам Сенден дилеп тур мен, Бодуннун чалчаңның буруузун адырып көр. Мен дыка-ла мугулай чүве кылган-дыр мен» – дээн. ⁹ Дээрги-Чаяакчы Давидтин өттүр көөр кижизи Гадка мынча дээн: ¹⁰ «Давидке баргаш, Дээрги-Чаяакчынын бо сөзүн дамчыт: Мен сеңээ үш чүүл саналдап тур мен. Оларның кайы-бирээзин бодуңга шилип ал, ону кылыр мен».

¹¹ Гад Давидке чедип келгеш, Дээрги-Чаяакчынын сөзүн дамчыткан: «Шилип ал: ¹² азы үш чыл иштинде аш-чут болур; азы үш ай иштинде сени көөр хөңнү чок дайзыннарыңның хылыжы сени сүрүп кээр; азы үш хонук иштинде бүгү израиль черге Дээрги-Чаяакчынын төлээзи чонну хамчык аарыг-биле – Бурганның хылыжы-биле кырып кээр. Ам боданып алгаш, мени чорудупкан Бурганга чугаалаар кылдыр харызын бер».

¹³ Давид Гадка: «Меңээ дыка берге-дир. Дээрги-Чаяакчынын өршээли кончуг улуг болганда, мен Ооң холунга кирип берейн. Чүгле кижилер холунга мен кирбэейн» – деп харыылаан.

¹⁴ Ынчан Дээрги-Чаяакчы израильчилерже хамчык аарыгны чорудупкан. Ол аарыгдан 70 000 кижичок апарган. ¹⁵ Бурган Бодунун төлээзин Иерусалимни хоозурадыры-биле чорудупкан. Ынчалза-даа узуткакчы төлээ хоорайны хоозурадып эгелээрге, Дээрги-Чаяакчы чонга айыыл-халап болганын көрүп, кээргей бергеш: «Болзун че! Ам холуң бадырып ал» – дээн. Дээрги-Чаяакчынын төлээзи ол өйде иевус аймак-сөөктүг Орнанның тараа шаңының чанынга турган чүве-дир.

¹⁶ Давид топтап көргеш, холунда тудуп алган хылыжын Иерусалимче сунуп алган, чер биле дээрниң аразында турар Дээрги-Чаяакчынын төлээзин эскерип каан. Качыгдал хеви кеткен Давид болгаш чоннун *баштыңнары черге чедир сөгүрүп кээп дүшкеннер. ¹⁷ Давид Бурганга: «Чоннун чизезин кылырын мен дужааган эвес ийик мен бе? Бачытты болгаш багай чүвени мен кылган-дыр мен. А хойлар дег бо хөөкүй чон кандыг буруулугул? Дээрги-Чаяакчы, мээң Бурганым! Сээң холун чүгле мени база мээң төрөл бөлүүмнү кезеткей аан. А Бодуннун чонунну өлүрбейн көрем» – деп чугаалаан.

Давидтин Бурганга өргүл бедигээжин тутканы

(2 Хаан. 24:18-25)

¹⁸ Дээрги-Чаяакчынын төлээзи Гадка: «Иевус Орнанның тараа шаңынга келгеш, ол черге Дээрги-Чаяакчыга *өргүл салыр бедигээштен тургузуп кагзын деп Давидке барып чугаала» – дээн. ¹⁹ Дээрги-Чаяакчынын өмүнээзинден Гадтын чугаалаанын ёзугаар күүседир дээш, Давид чорупкан. ²⁰ Ол үде Орнан тараа бастырып тура, хая көрнүп келгеш, *Бурганның төлээзин көрүп каан. Ооң дөрт оглу чаштына

берген. ²¹ Давид Орнанның тараа шаңынга чедип келген. Орнан Давидти көрүп кааш, шаңындан үнүп келгеш, аңаа черге чедир мөгейген.

²² Давид Орнанга: «Меңээ тарааң шаңын берип көрөм. Ол черге мен Дээрги-Чаяакчыга өргүл салыр бедигээш тутуп каайн, ынчан чоннун хамчык аарыгдан өлүп-кырлыры соксаар. Долу өртөккө ону меңээ садывыт» – деп чугаалаан.

²³ Орнан Давидке: «Ап алынар, ажырбас. Дээрги хааным күзээн-не чүвезин чүнү-даа болза кылзын. Бо малды бүрүн өрттедир өргүлгө берип тур мен. Тараа бастырар херекселдерни от салырынга, а кызыл-тасты – далган-тараа өргүлүн кылырынга ажыглап болур силер. Бо бүгүнү мен халаска берип тур мен» – дээн.

²⁴ Ынчалза-даа Давид хаан Орнанга: «Чок, мен шуптузун долу өртгээ-биле садып аар мен. Сеңээ хамааржыр чүвелерни халас алгаш, Дээрги-Чаяакчыга өргүвес мен» – деп харыылааш, ²⁵ ол чер дээш Орнанга 600 шекел алдынны төлөп берген. ²⁶ Давид аңаа Дээрги-Чаяакчыга өргүл салыр бедигээшти туткаш, бүрүн өрттедир болгаш эп-найырал өргүлдерин кылган. Давид Дээрги-Чаяакчыны дилеп кыйгырарга, Ол дыңнап кааш, дээрден бүрүн өрттедир өргүл бедигээжинче от чорудуп харыылаан. ²⁷ Ынчан Дээрги-Чаяакчы Бодунун төлээзинге: «Хылыжын хынынче суп ал» – деп чугаалаан.

***Бурганның өргээзин тудар черни Давидтиң шилип кааны**

²⁸ Ол үеде Давид иевус Орнанның тараа шаңынга Дээрги-Чаяакчының аңаа харыылаанын билип кааш, ол черге өргүл салган. ²⁹ (Моисейниң ээн кургаг ховуга кылып кааны Дээрги-Чаяакчының майгыны болгаш бүрүн өрттедир өргүл бедигээжи ол үеде Гаваонда ыдыктыг черге турган. ³⁰ Давид Дээрги-Чаяакчының төлээзиниң хылыжындан коргар болгаш, Бурганның өршээлин дилээри-биле ынаар барып шыдаваан.)

22 ¹ Ынчан Давид: «Дээрги-Бурган-Чаяакчынын *өргээзи маңаа турар, израиль чоннун бүрүн өрттедир өргүл бедигээжи база» – деп чугаалаан.

Бурганның өргээзин тударынга белеткел

² Давид Израильде чурттап турар даштыкы улусту чыып эккээрин дужаагаш, оларның иштинден даш чонар ажылчыннарны томуйлааш, Бурганга өргээ тудары-биле даштар хоюгладып чондуруп каан. ³ Давид өргээниң хаалга-эжиктеринге кадаглар болгаш илдиргелер кылыр хөй демир база деңзилеттинмес хөй хүлөр белеткеп каан. ⁴ Сан-түң чок хөй пөш ыяш база белеткээн – Сидон болгаш Тир чурттуглар Давидке дыка хөй пөш ыяш эккеп берген чүве-дир.

⁵ Давид: «Мээң оглум Соломон аныяк болгаш дуржулга чок болгай. А Дээрги-Чаяакчыга тудар өргээ каяа-даа туруп көрбээн кайгамчык улуг, алдарлыг болгаш өндүр-чаагай болур ужурлуг. Ынчангаш мен аңаа херек чүүлдерни белеткеп бээр мен» – дээш, өлүрүнүн мурнунда тудугга херек дыка хөй чүүлдерни белеткеп каан.

21:22 Сан. 16:47-48 21:23 3 Хаан. 19:21 21:26 2 Чыл. 3:1

21:26 Лев. 9:24; Башт. 6:21; 3 Хаан. 18:38 21:29 1 Чыл. 16:39; 2 Чыл. 1:3 22:1 2 Чыл. 3:1

22:2 3 Хаан. 5:17 22:3 3 Хаан. 7:47 22:4 3 Хаан. 5:6 22:5 1 Чыл. 29:1

⁶ Оон ол оглу Соломонну кыйгырып алгаш, Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыга өргээни тудуп каарын чагып каан.

⁷ Давид Соломонга мынча дээн: «Оглум! Мен Бурганым Дээрги-Чаяакчының адынга тураскааткан өргээ тудуп каарын күзеп чордум. ⁸ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөзүн меңээ ажыдып, мынча диди: „Сен улуг дайыннар чорудуп, хөй хан төккөн сен. Мээң адымга тураскааткан өргээни сен тутпас сен, чүге дээрге чер кырынга хөй хан төккениңни билир мен. ⁹ Ындыг-даа болза, сенден төрүттүнген оол тайбың кижиге болур, Мен долгандыр турар дайзыннардан ону адырып, аңаа амыр-дыш хайырлаар мен. Ооң ады Соломон болур^x. Ооң хааннаашкынының үезинде Израильге тайбың болгаш оожургалды хайырлаар мен. ¹⁰ Мээң адымга тураскааткан өргээни тудар кижиге ол-дур. Ол Мээң оглум болур, а Мен ооң Адазы болур мен. Ооң Израильди чагырган хаан дүжүлгезин кезээ мөңгөдө быжыглап каар мен“.

¹¹ Ынчангаш, оглум, Дээрги-Чаяакчы сээң-биле кады болзун! Сени чедишкиннер кагбас болзун, Бурганың Дээрги-Чаяакчының сээң дугайында чугаалаанын ёзугаар, сен Аңаа өргээден тудуп бер. ¹² Дээрги-Чаяакчы сеңээ угаан-сарыылды хайырлап, Израильди чагырар кылып каар болзун. Бурганың Дээрги-Чаяакчының *хоойлузун сагып чор. ¹³ Дээрги-Чаяакчының Моисейни дамчыштыр израиль чонга берген дүрүм-хоойлуларын шыңгы сагыр болзунза, ынчан сен чедишкинниг болур сен. Кадыг-быжыг болгаш эрес-дидим бол, коргуп-сүргөвө! ¹⁴ Көр даан, Дээрги-Чаяакчының өргээзин тударынга хереглээр чүүлдерни белеткээринге дыка хөй күжүм үндүргөн мен^y: 100 000 талант алдын, 1 000 000 талант мөңгүн, а демир болгаш хүлер деңзилеттинмес хөй. Ыяш болгаш дашты база белеткеп каан мен, а сен бодуң база аңаа немей тып аар сен. ¹⁵ Сээң ажылчыннарың, даш чонукчуларың, кезикчилериң, бызанчыларың болгаш янзы-бүрү ажыл кылыр ус-шеверлериң эндерик. ¹⁶ Алдын, мөңгүн, хүлер, демир сан-түң чок хөй-дүр – кылып эгелей бер. Дээрги-Чаяакчы сээң-биле кады болзун».

¹⁷ Давид оглу Соломонга дузалажыр кылдыр Израильдин бүгү нояннарынга чагып каан: ¹⁸ «Бурганыңар Дээрги-Чаяакчы силерниң-биле кады эвес ийик бе? Силерге Ол бүгү таладан амыр-тайбың хайырлап чораан эвес бе? Бо чернин чурттакчыларың Ол мээң холумга хүлээдип берген болгай, ынчангаш чер-чурт Дээрги-Чаяакчының болгаш Ооң чонунуң чагыргазында болган. ¹⁹ Ынчангаш сеткил-чүрээнерни Бурганыңар Дээрги-Чаяакчының күзел-соруун күүседиринге тураскаадыңар; Дээрги-Чаяакчының *чагыг-керээзиниң *аптаразын база ыдыктыг эт-херекселдерин шыгжаар кылдыр Дээрги-Бурган-Чаяакчының адынга тураскааткан ыдыктыг өргээни тудуп эгелеңер».

^x22:9 Соломон деп ат «амыр-тайбың» дээн уткалыг.

^y22:14 Азы: «Яды-түрөңгиге болзумза-даа, Дээрги-Чаяакчының өргээзин тударыңга хереглээр чүүлдерни белеткеп каан мен».

*Левиттерниң төрөл бөлүктери

23¹ Давид мага хандыр чурттап, назылап кырааш, оглу Соломонну Израильдин хааны кылып кааш, ² Израильдин бүгү баштыңчыларын, *Бурганнын бараалгакчыларын болгаш левиттерни чыып алган. ³ Ужен хардан өрү назылыг левиттерни санап көөрге, оларнын ниити саны 38 000 эр кижиге болган. ⁴ Олардан Дээрги-Чаяакчынын *өргээзинге янзы-бүрү ажалдар чорудары-биле 24 000 кижиге томуйлап каан. Удуртукчу болгаш шииткекчилер – 6000 кижиге, ⁵ хаалга кадарар 4000 кижиге база Дээрги-Чаяакчыга алдар-мактал тудуп, Давидтиң кылганы хөгжүм херекселдеринге ойнаар – 4000 кижиге болган.

⁶ Давид оларны Левийниң оолдары – Гирсон, Кохат база Мерариниң аайы-биле үш кол бөлүккө чарып каан чүве-дир.

⁷ Гирсончулар – Лаедан биле Шимей. ⁸ Лаеданның оолдары: кол кижиге Иехиил, Зетам база Йоил – үш кижиге. ⁹ Шимейниң оолдары: Шеломит, Хазиил база Аран – үш кижиге. Олар Лаеданның салгалдарынын *баштыңчылары чүве-дир.

¹⁰ Шимейниң оолдары: Яхат, Зиза, Иеуш болгаш Брия. Олар дөртөлгө Шимейниң оолдары-дыр. ¹¹ Яхат кол кижиге турган. Зиза – ийи дугаары. А Иеуш биле Брия хөй эвес ажы-төлдүг болгаш, чаңгыс төрөл бөлүк кылдыр санаттырар апарган.

¹² Кохаттың оолдары: Амрам, Ицгар, Хеврон база Узиил – дөрт кижиге.

¹³ Амрамның оолдары: Аарон биле Моисей. Ааронну (бодун болгаш ооң оолдарын) Дээрги-Чаяакчыга бараан болзун дээш мөңгеге аңгылап каан турган. Олар аажок ыдыктыг херекселдерни кадарар, Дээрги-Чаяакчынын мурнунга чаагай чыттыг чүүлдер кыпсыр, Ооң ады-биле чонну алган-йөрээр ужурлуг турган. ¹⁴ Моисей – Бурганнын кижизи турган. Ооң үре-салгалы анаа левиттер деп санаттырар.

¹⁵ Моисейниң оолдары: Гирсам биле Элиезер. ¹⁶ Гирсамның оолдарындан: кол кижиге Шевуил. ¹⁷ Элиезерниң оолдарындан: кол кижиге Рехавия. Элиезерниң оон өске оолдары турбаан-даа болза, Рехавияның оолдары дыка хөй болган чүве-дир.

¹⁸ Ицгарның оолдарындан: кол кижиге Шеломит.

¹⁹ Хевроннуң оолдарындан: кол кижиге Иерия, ийи дугаары Амария, үшкүзү Яхазиил, дөрткүзү Иекамам.

²⁰ Узиилдин оолдары: кол кижиге Миха, ийи дугаары Ишшия.

23:1 1 Чыл. 29:28 23:3 Сан. 4:3 23:5 2 Чыл. 29:26; Неем. 12:36

23:6 Хост. 6:16; Сан. 26:57 23:7 1 Чыл. 26:21-22 23:8 1 Чыл. 29:8

23:12 Хост. 6:18; 1 Чыл. 6:18 23:13 Хост. 6:20 23:13 Хост. 28:1 23:13 Сан. 6:22-27

23:14 Ы. х. к. 33:1 23:15 Хост. 18:3-5 23:16 1 Чыл. 26:24 23:17 1 Чыл. 26:25

23:19 1 Чыл. 24:23 23:20 1 Чыл. 24:24

²¹ Мерариниң оолдарындан: Махли биле Муши. Махлиниң оолдарындан: Элеазар биле Кис. ²² Элеазар оолдар чок тургаш, өлүп калган. Ол чүгле кыстарлыг турган. Кыстарын оларның төрелдери – Кистин оолдары кадай кылдыр ап алган.

²³ Мушиниң оолдарындан: Махли, Эдер база Иремот – үш кижги.

²⁴ Левийниң төрөл бөлүк айы-биле салгалдары ол-дур. Левиттер деп санадып, баштыңнарының айы-биле аттарын ададып, даңзыже киир бижиткен – чээрби хардан өрү назылыг, Дээрги-Чаяакчының өргээзинде ажил-албан чорудуп турар улус ол чүве-дир. ²⁵ Давид мынча дээн болгай: «Израильдиң Бурганы, Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонунга амыр-тайбың хайырлап, Иерусалимде мөңгези-биле чурттай берген. ²⁶ Левиттер моон соңгаар Бурганга бараан болуру-биле *ыдыктыг майгынны, аңаа хамааржыр эт-херекселди сөөртүп чорбас». ²⁷ Давидтиң сөөлгү чагыы-биле чээрби хардан өрү назылыг левиттерни ынчалдыр санаан чүве-дир.

²⁸ Левиттер Дээрги-Чаяакчының өргээзинде Аароннуң үре-салгалының чорудуп турар албан-ажылынга дузалажыр: өргээниң шөлдерин, шыгжаар өрээлдерин хайгаараар, бүгү ыдыктыг чүүлдерни *арыг хевээр кылдыр кадагалаар база өске-даа ажилдарны кылчыр. ²⁹ Олар Дээрги-Чаяакчыга салыр ыдыктыг хлеб дээш, далган-тараа өргүлү кылырда ажыглаар далган дээш, ажыткы чок боовалар дээш, быжырган, үс-биле холбашкан өргүлдер дээш база ол бүгүнүң хемчээли болгаш деңзизи дээш сагыш човаар. ³⁰ Олар эртенниң-не Дээрги-Чаяакчыга четтиргенин илередип, Ону алгап-мактаар ужурлуг. Ол ёзулалды кежээ база катаптаар. ³¹ *Амыр-дыш хүнүнде, ай чаазында база байырлалдарда Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүл кылып турар. Олар чурум ёзугаар доктаадып каан саны-биле Дээрги-Чаяакчыга доктаамал бараан болур ужурлуг. ³² Олар Ужуражылга майгынын болгаш ыдыктыг чүүлдерни кадагалап, ха-дунмазы болур Аароннуң үре-салгалынга дузалажып, Дээрги-Чаяакчының өргээзинге боттарының хүлээлгелерин күүседип турар чүве-дир.

***Бурганның бараалгакчыларын чарып кааны**

24 ¹ Аароннуң салгалдарының бөлүктери бо-дур. Аароннуң оолдары: Надав, Авиуд, Элеазар болгаш Ифамар. ² Надав биле Авиуд адазының-даа мурнунда өлүп калган, оларның ажы-төлү чок. Ынчангаш чүгле Элеазар биле Ифамар Бурганның бараалгакчылары бооп артканнар. ³ Элеазарның салгакчызы Садок база Ифамарның салгакчызы Ахимелех оларның дузазы-биле Давид хаан бараалгакчыларны албан-хүлээлгелериниң айы-биле бөлүктерге чарып каан. ⁴ Элеазардан укталган баштың улус Ифамардан укталганнарга бодаарга, хөй болган. Ынчангаш оларны мынчаар чарган: Элеазарның салгалдары – он алды төрөл бөлүк, а Ифамарның салгалдары – сес төрөл бөлүк болган. ⁵ Оларны кандыг-даа тала тыртпайн, төлге даштарының дүшкенин ёзугаар чарып каан, чүге дээрге Элеазарның-даа, Ифамарның-даа үре-салгалы Бурганның мурнунга –

23:21 Хост. 6:19; 1 Чыл. 23:21 23:22 Сан. 36:8 23:23 1 Чыл. 24:30

23:24 Сан. 4:3; 8:24-25; 2 Чыл. 31:17; Эзра 3:8 23:25 1 Чыл. 22:18 23:28 Сан. 3:6-9

23:31 Сан. 28:9-15 24:1 Хост. 6:23 24:2 Лев. 10:2 24:2 Сан. 3:4 24:3 2 Хаан. 8:17

ыдыктыг черге бараан болур дең эргелиг турган чүве-дир. ⁶ Давид хаан, чоннун нояннары, Бурганның бараалгакчызы Садок, Авиафарның оглу Ахимелех болгаш бараалгакчыларның, *левиттерниң төрөл салгалдарының *баштыңнары көрүп турда, төрөл бөлүктөрнүн аттарын Нафанаилдин оглу, левит бижээчи Шемайя бижип алган: бирээзин Элеазардан укталган төрөл бөлүк, өскезин – Ифамардан укталган төрөл бөлүк оочур ёзугаар алган чүве-дир.

⁷ Баштайгы төлге Иегоиаривке дүшкен, ийигизи – Иедайяга, ⁸ үшкүзү – Харимге, дөрткүзү – Сеоримге, ⁹ бешкизи – Малхияга, алдыгызы – Мияминге, ¹⁰ чедигизи – Гаккоцка, сескизи – Авияга, ¹¹ тоскузу – Иисуска, онгузу – Шеханияга, ¹² он биргизи – Элиашивке, он ийигизи – Иакимге, ¹³ он үшкүзү – Хуппага, он дөрткүзү – Иешевавка, ¹⁴ он бешкизи – Вилгага, он алдыгызы – Иммерге, ¹⁵ он чедигизи – Хезирге, он сескизи – Гапицецке, ¹⁶ он тоскузу – Петахияга, чээрбигизи – Иезекиилге, ¹⁷ чээрби биргизи – Яхинге, чээрби ийигизи – Гамулга, ¹⁸ чээрби үшкүзү – Делайяга, чээрби дөрткүзү – Маазияга дүшкен чүве-дир. ¹⁹ Дээрги-Чаяакчының *өргээзинче бараалгап баарда, оларның өгбези Аароннун Израилдин Бурганы Дээрги-Чаяакчының чагыын ёзугаар тургузуп кааны ындыг чурум-биле кирер турган.

Өске левиттер

²⁰ Левийниң оон өске салгалдарынга хамааржыр улус.

Амрамның оолдарындан: Шуваил. Шуваилдин оолдарындан: Иехдия.

²¹ Рехавияның оолдарындан: кол кижии Ишшия.

²² Ицгарның оолдарындан: Шеломот. Шеломоттун оолдарындан: Яхат.

²³ Хевроннун оолдарындан²: Иерия, ийи дугаары Амария, үшкүзү Яхазиил, дөрткүзү Иекамам.

²⁴ Узиилдин оолдарындан: Миха. Миханың оолдарындан: Шамир. ²⁵ Миханың дунмазы – Ишшия. Ишшияның оолдарындан: Захария.

²⁶ Мерариниң оолдарындан: Махли, Муши болгаш ооң үре-салгалы Иаазияның оолдары. ²⁷ Мерариниң Иаазиядан укталган үре-салгалы: Шогам, Заккур база Иври. ^{28–29} Махлиден: Элеазар (ооң оолдары чок турган чүве-дир) биле Кис. Кистин оолдарындан: Иерахмиил. ³⁰ Мушиниң оолдарындан: Махли, Эдер база Иремот.

Левиттерниң салгалдары оларның төрөл бөлүктөрнүн аайы-биле ол-дур.

³¹ Давид хаан, Бурганның бараалгакчылары Садок, Ахимелех болгаш бараалгакчыларның, левиттерниң төрөл салгалдарының баштыңнары көрүп турда, ол левиттер база төлге даштарын ха-дунмазы болур Аароннун салгалчылары-биле деңге октааннар. Улуг акыларының болгаш бичии дунмаларының өг-бүлелеринин эргелерин деңнеп каан чүве-дир.

²24:23 Өске бурунгу сөзүглелде «Хевроннун оолдары» деп сөстөр таварышпайн турар.

24:7 Эзра 2:36; Неем. 7:39 24:10 Лк. 1:5 24:20 1 Чыл. 23:13-23 24:23 1 Чыл. 26:31

24:31 1 Чыл. 25:8; 26:13; Неем. 11:1

Ыраажы хөгжүмчүлөр

25¹ Давид хаан левит баштыңчылар-биле кады^а Асафтың, Еманның база Идифуннун оолдарын чадаган, чанзы база кимвалдарның үделгези-биле өттүр билип ырлаар кылдыр аңгылап алган. Ындыг албан-хүлээлгелиг улустун даңзызы бо-дур.

² Асафтың оолдарындан: Заккур, Иосиф, Нафания болгаш Асарела. Асаф Давид хаанның айтышкынын эзугаар өттүр билип ырлап, бодунун оолдарын удуртуп турган.

³ Идифуннун оолдары: Гедалия, Цери, Исая, Шимей^б, Хашавия база Маттафия – шупту алды кижии. Чадаган үделгези-биле Дээрги-Чаяакчыга алдар болгаш мактал тудуп, өттүр билип ырлаар ачазы Идифун оларны удуртуп турган.

⁴ Еманның оолдары: Буккия, Маттания, Узиил, Шевуил, Иремот, Анания, Ананий, Элиата, Гиддалти, Ромамти-Эзер, Иошбекаша, Маллоти, Готир база Махазиот. ⁵ Олар шупту хаанның өттүр көөр кижизи Еманның оолдары-дыр. Бурган Бодунун Еманны көдүрер деп аазанын эзугаар аңаа он дөрт оол, үш кысты хайырлаан. ⁶ Олар шупту Дээрги-Бурган-Чаяакчының *өргээзинге ачазының удуртулгазы-биле кимвалдар, чанзы болгаш чадаган үделгези-биле ырлап бараан болуп турган. Асаф, Идифун база Еман олар хаанга чагыртып турган чүве-дир.

⁷ Олар ха-дуңмазы-биле кады Дээрги-Чаяакчыга ырлап баралгаар талазы-биле дуржулгалыг турган. Оларның ниити саны 288 кижии чүве-дир.

⁸ Олар боттарының күүседир хүлээлгелеринин чурумун тодарадыр дээш, аныяктар улуг улус-биле, өөреникчизи – башкызы-биле деңге, төлге даштары октаан:

⁹ Баштайгы төлге Асафтың төрөл бөлүүндөн Иосифке дүшкен.

Ийигизи – Гедалияга (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижии турган);

¹⁰ үшкүзү – Заккурга (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижии турган);

¹¹ дөрткүзү – Ицриге (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижии турган);

¹² бешкизи – Нафанияга (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижии турган);

¹³ алдыгызы – Буккияга (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижии турган);

¹⁴ чедигизи – Исарелага (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижии турган);

¹⁵ сескизи – Исаяга (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижии турган);

^а25:1 Азы: «Шериг баштыңчылары-биле кады».

^б25:3 Өске бурунгу сөзүглелде «Шимей» деп ат таварышпайн турар.

- ¹⁶ тоскузу – Маттанияга (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижиги турган);
- ¹⁷ онгузу – Шимейге (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижиги турган);
- ¹⁸ он биргизи – Азариилге (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижиги турган);
- ¹⁹ он ийигизи – Хашавияга (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижиги турган);
- ²⁰ он үшкүзү – Шуваилге (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижиги турган);
- ²¹ он дөрткүзү – Маттафияга (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижиги турган);
- ²² он бешкизи – Иремотке (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижиги турган);
- ²³ он алдыгызы – Ананияга (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижиги турган);
- ²⁴ он чедигизи – Иошбекашага (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижиги турган);
- ²⁵ он сескизи – Ананийге (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижиги турган);
- ²⁶ он тоскузу – Маллотиге (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижиги турган);
- ²⁷ чээрбигизи – Элиатага (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижиги турган);
- ²⁸ чээрби биргизи – Готирге (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижиги турган);
- ²⁹ чээрби ийигизи – Гиддалтиге (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижиги турган);
- ³⁰ чээрби үшкүзү – Махазютка (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижиги турган);
- ³¹ чээрби дөрткүзү – Романти-Эзерге (ооң-биле ха-дуңмазы болгаш оолдары – шупту он ийи кижиги турган) дүшкен.

*Бурганның өргээзинин хаалгачылары

26¹ Хаалгачыларның үлелгези бо-дур.

Корахтың төрөл бөлүүндөн: Асафтың үре-салгалы, Корениң оглу Мешелемия. ²Мешелемияның оолдары: дун оглу Захария, ийигизи Иедиаил, үшкүзү Зевадия, дөрткүзү Иатниил, ³бешкизи Элам, алдыгызы Иегоханан, чедигизи Элиоенай.

⁴Овед-Эдомнуң оолдары: дун оглу Шемайя, ийигизи Иегозавад, үшкүзү Иоах, дөрткүзү Сахар, бешкизи Нафанаил, ⁵алдыгызы Аммиил, чедигизи Иссахар, сескизи Пеултай. (Дээрги-Чаяакчы Овед-Эдомга ачы-буянын хайырлап каан болгай.) ⁶Шемайя деп оглунуң оолдары шупту күштүг-шыырак улус болгаш,

төрөл бөлүүнде удуртукчулар турган. ⁷ Шемайяның оолдары: Офни, Рефаил, Овид, Элзавад. Оларның төрөлдери Элиуй биле Семахия база шыырак улус чораан. ⁸ Олар шупту Овед-Эдомнун үре-салгалы болган. Оларның боттары-даа, оолдары болгаш ха-дуңмазы-даа шупту ажылга кызымак, шыырак улус болган чүве-дир. Шупту алдан ийи кижичи.

⁹ Мешелемияның оолдары болгаш ха-дуңмазы – он сес шыырак кижичи болган.

¹⁰ Мерариниң төрөл бөлүүндөн Хосаның оолдары: Шимри – кол кижичи. (Шимри дун оглу эвес-даа болза, аказы ону кол кижичи кылып каан.) ¹¹ Ийигизи Хелкия, үшкүзү Тевалия, дөрткүзү Захария. Хосаның оолдары болгаш ха-дуңмазы шупту он үш кижичи турган.

¹² Бо хаалгачылар, боттарының ха-дуңмазы ышкаш, Дээрги-Чаяакчының өргээзинге бараан болур албан-хүлээлгелерин боттарының *баштыңнарының аайы-биле алганнар. ¹³ Кайы хаалгаларны кадарарын тодарадыр дээш, олар төрөл аймак аайы-биле улуг-бичези деңге төлге даштары октааннар. ¹⁴ Чөөн талакы хаалганың төлгези Шелемияга дүшкен. Ооң оглу – угаанның сүмелекчи Захария дээш төлге октаарга, аңаа Соңгу хаалга онаашкан. ¹⁵ Мурнуу чүкте хаалганың төлгези Овед-Эдомга дүшкен, а курлавыр бажыңнарының төлгези ооң оолдарыңга таварышкан. ¹⁶ Барыын талакы хаалганың база үстүү орукта Шаллахет хаалганың төлгелери Шуппим биле Хосага дүшкен.

Таңныылдар душ-дужунда тургулап алган турар чүве-дир. ¹⁷ Чөөн талада алды, соңгу болгаш мурнуу чүктеринде дөрт-дөрт, а курлавыр бажыңнарында ийи-ийи таңныыл левит турган. ¹⁸ Барыын талада Парбар деп черге ийи, а оон үнген орукка дөрт кижичи турган.

¹⁹ Корак болгаш Мерариниң үре-салгалдары боор хаалгачыларның үлелгези бодур.

*Левиттерниң өске албан-хүлээлгелери

²⁰ Оларның ха-дуңмазы левиттер^с Бурганның өргээзиниң үнелиг эргинелерин база ыдыктыг өргүл-белектерни кадарып турган. ^{21–22} Гирсондан укталган Лаеданның оолдары – төрөл бөлүүнүн баштыңнары гирсончулар: Иехиил болгаш ооң оолдары Зетам биле Иоил Дээрги-Чаяакчының өргээзинде эргинелерни кадарып турган.

²³ Амрам, Ицгар, Хеврон болгаш Узиилден укталган левиттерге хамаарыштыр: ²⁴ Моисейниң оглу Гирсамдан укталган Шевуил эргинелер шыгжамырларының кол таңныылы турган. ²⁵ Гирсамның дуңмазы Элиезерниң оглу Рехавия, ооң оглу Исаяя. Исаяяның оглу Иорам, ооң оглу Зихрий. Зихрийниң оглу Шеломит. ²⁶ Шеломит бодунуң ха-дуңмазы-биле кады Давид хаанның, төрөл бөлүктер баштыңнарының, муң, чүс шериг даргаларының Дээрги-Чаяакчыга тураскааткан өргүл-белектериниң шыгжамырларын кадарып турган. ²⁷ Чаалап тыпкан олчаларының чамдыызы-биле ол дайынчылар Дээрги-Чаяакчының өргээзин хандырып турган. ²⁸ Өттүр көөр Самуилдиң-даа, Кистиң оглу Саулдуң-даа,

^с26:20 Өске бурунгу сөзүглелде «Левиттерниң бирээзи Ахия» деп бижээн.

26:8 1 Чыл. 16:38 26:13 1 Чыл. 25:8 26:15 Неем. 12:25 26:21-22 1 Чыл. 23:7-8
26:24 1 Чыл. 23:16 26:25 1 Чыл. 23:16 26:26 2 Хаан. 8:11

Нирниң оглу Авенирниң-даа, Саруйяның оглу Иоавтың-даа – оларның тыпкан бүгү олча-кежи Шеломиттиң болгаш ооң ха-дуңмазының холунга баар турган.

²⁹ Ицгарның төрөл бөлүүндөн: Хенания болгаш ооң оолдары Бурганның өргээзинден дашкаар ажылдар кылып турган, олар бижээчилер болгаш шииткечилер турган.

³⁰ Хевроннуң төрөл бөлүүндөн: Хашавия болгаш ооң ха-дуңмазы – 1700 шыырак улус – *Иордан хемнинң барыын талазында израиль черни хайгаарап, Дээрги-Чаяакчыга болгаш хаанга бараан болуп турган. ³¹ Хеврончуларның кол кижизи Иерия турган. Давидтиң хааннаашкынының дөртөн дугаар чылында хеврончуларның төрөл бөлүүн шинчилеп көөрге, Галаадтың Иазер хоорайда кончуг күштүг-шыырак улус бар болган. ³² Давид ынчангаш Иерияны болгаш ооң 2700 шыырак ха-дуңмазын (шуптузу төрөл бөлүктөр баштыңнары) Бурганның болгаш хаанның бүгү ажыл-херектерин күүседир кылдыр томуйлап, Рувимниң, Гадтың аймактарының база Манассияның аймааның чартыының даргалары кылып каан чүве-дир.

Израиль шеригниң салбырлары

(2 Хаан. 23:8-39; 1 Чыл. 11:10-47)

27 ¹ Шериглерниң салбырлар аайы-биле удуртукчуларының данзызы – израиль төрөл бөлүктөрниң даргаларының, муң болгаш чүс шериг баштыңчыларының данзызы бо-дур. Чылды өттүр ай санында-ла бир салбыр хаанга бараан болур ужурлуг турган. Салбыр бүрүзүнге 24 000 кижиге турган.

² Баштайгы айда бирги салбырны Завдиилдин оглу Яшавам удуртуп турган.

Ооң салбырынга 24 000 кижиге турган. ³ Ол Фарестин үре-салгалы, бир дугаар айда шериг *баштыңнарының даргазы турган.

⁴ Ийиги айда шериг салбырының даргазы – ахохи уктуг Додай. Ооң кол дузалакчызын Миклот дээр. Ол салбырга база 24 000 кижиге турган.

⁵ Үшкү айда кол шериг даргазы – *Бурганның бараалгакчызы Иодайның оглу Ванея. Ооң салбырынга база 24 000 кижиге турган. ⁶ Ванея дээрге алдаржаан үжен шериг баштыңчызының бирээзи, оларны баштаан кижиге турган. Ол салбырга ооң бодунуң оглу Аммизавад база турган.

⁷ Дөрткү айда шериг даргазы – Иоавтың дуңмазы Асаил. Оглу Зевадия ооң салгакчызы болган. Ол салбырга 24 000 кижиге турган.

⁸ Бешки айда шериг даргазы – израх уктуг Шамхут. Ооң салбырынга 24 000 кижиге турган.

⁹ Алдыгы айда шериг даргазы – Текоя чурттуг Иккештин оглу Гира. Ооң салбырынга база 24 000 кижиге турган.

¹⁰ Чедиги айда шериг даргазы – Эфремниң үре-салгалы, Пелон чурттуг Хелец. Ооң салбырынга база 24 000 кижиге турган.

- ¹¹ Сески айда шериг даргазы – Зерахтың үре-салгалы, Хуша чурттуг Сивхай.
Ооң салбырынга база 24 000 кижиге турган.
- ¹² Тоску айда шериг даргазы – Вениаминниң үре-салгалы, Анатот чурттуг
Авиезер. Ооң салбырынга база 24 000 кижиге турган.
- ¹³ Онгу айда шериг даргазы – Зерахтың үре-салгалы, Нетофа чурттуг Магарай.
Ооң салбырынга база 24 000 кижиге турган.
- ¹⁴ Он бирги айда шериг даргазы – Эфремниң үре-салгалы, Пирафон чурттуг
Ванея. Ооң салбырынга база 24 000 кижиге турган.
- ¹⁵ Он ийиги айда шериг даргазы – Гофониилдин үре-салгалы, Нетофа чурттуг
Хелдай. Ооң салбырынга база 24 000 кижиге турган.

Аймактарның баштыңчылары

- ¹⁶ Израиль аймактарның баштыңчылары бо-дур:
Рувимниң аймааның даргазы – Зихрийниң оглу Элиезер;
Симеоннун – Мааханың оглу Шефатия;
¹⁷ Левийниң – Кемуилдин оглу Хашавия (а Аароннун төрөл бөлүүнүн – Садок);
¹⁸ Иуданың – Давидтиң төрели Элиуй^d;
Иссахарның – Михаилдин оглу Омри;
¹⁹ Завулоннун – Авдийниң оглу Ишмайя;
Неффалимниң – Азриилдин оглу Иеримот;
²⁰ Эфремниң аймааның – Азияның оглу Осия;
Манассияның аймааның чартыының – Федайяның оглу Иоил;
²¹ Галаадта Манассияның аймааның өске чартыының – Захарияның оглу Иддо;
Вениаминниң – Авенирниң оглу Иаасиил;
²² Данның – Иерохамның оглу Азариил. Израильчилерниң аймактарын баштаан
улус ол-дур.

²³ Давид хаан чизезин кылып тургаш, чээрби хардан куду назылыг улусту санаваан. Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы израильчилерни дээрниң сылдызы дег хөй кылып каарын азаан болгай. ²⁴ Саруйяның оглу Иоав санаашкынны кылып эгелээш, төндүрбээн. Ол чизе дээш Бурганның килеңи Израильге дүшкен чүведир. Ынчангаш оларның санын Давид хаанның чылдар демдеглелиниң номунче кирбээн.

Хаанның өске дүжүметтери

- ²⁵ Хаанның эртине шыгжамырларын Адиилдин оглу Азмавет таңныылдап турган.
Шөлде, хоорай-суурда болгаш суургада курлавырларны Озияниң оглу Ионафан хайгаарап турган.
- ²⁶ Шөлде чер болбаазырадып ажылдап турар улус – Хелувтуң оглу Эзрийниң хайгааралының адаанда.

^d27:18 Өске бурунгу сөзүглелде «Элиуй» эвес, «Элиав» деп ат бижээн.

27:11 2 Хаан. 21:18; 1 Чыл. 20:4 27:15 Ис. 15:17; Башт. 1:13; 3:9; 1 Чыл. 4:13

27:17 1 Чыл. 26:30 27:17 1 Чыл. 24:3 27:23 Э. д. 15:5 27:24 1 Чыл. 21:6-7

²⁷ Рама чурттуг Шимей виноград шөлдерин, а виноградтан кылган арага шыгжамырларын Шефам чурттуг Завдий хайгаарап турган.

²⁸ *Шефела девискээринде олива болгаш фи́га ыяштарлыг черни – Гедер чурттуг Баал-Ханан;

олива үзүнүң курлавырын – Иоас;

²⁹ Шарон девискээринде турар бода малды – Шарон чурттуг Шитрай; шынааларда малды – Адлайның оглу Шафат;

³⁰ төвелерни – измаил уктуг Овил;

элчигеннерни – Меронот чурттуг Иехдия;

³¹ шээр малды – агар уктуг Иазиз кадарып турган. Олар шупту Давид хаанның кошкул-хөреңгизиниң удуртукчулары турган.

³² Давидтиң төрөл акызы, угаанныг Ионафан бижээчи эки сүмелекчи турган.

Хакмон уктуг^с Иехиил хаанның оолдарын кижизидип турган.

³³ Ахитофел – хаанның сүмелекчизи турган.

Архи уктуг Хусий – хаанның өннүү турган.

³⁴ Ахитофелдиң салгакчылары Ваняның оглу Иодай биле Авиафар турган.

Иоав – хаанның шериг даргазы турган.

*Өргээ дугайында Давидтиң чагыы

28¹ Давид Израильдиң бүгү баштыңчыларын: аймактар баштыңчыларын, хаанга бараан болуп турар шериг салбырларының даргаларын, муң болгаш чүс шериг *баштыңнарын, хаанның болгаш оолдарының кошкул-хөреңгизиниң удуртукчуларын, дүжүметтерин, дайынчыларын – бүгү күштүг-шыырак улусту Иерусалимге чыып алган. ² Давид хаан туруп келгеш, чугаалаан:

«Мени дыңнаңар, ха-дунма чонум! Бурганывыстың будун салыр ширтээ – Дээрги-Чаяакчының ыдыктыг *аптаразы турар өргээ тудуп кагзымза деп күзеп чордум, ону тударыңга херектиг чүүлдерни белеткеп каан мен. ³ Ынчалза-даа Бурган меңээ: „Мээң адымга тураскааткан өргээни сен тутпас сен. Чүге дээрге сен хөй чаалашкан, хөй хан төп чораан кижидир сен“ – диди. ⁴ Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчы бүгү төрелдерим аразындан мени шилип алгаш, Израильдиң мөңгеде хааны кылып каан болгай. Бурган Иуданың аймаан тергийдээр кылдыр, а ол аймак иштинден мээң төрөл бөлүүмнү шилип алган. Оон Дээрги-Чаяакчы ачамның оолдарының аразындан бүгү израиль чонну чагырар кылдыр мени шилип алган.

⁵ Дээрги-Чаяакчы меңээ хөй оолдарны берген. Оларның аразындан Ол мээң оглум Соломонну шилип алгаш, Бодунуң бергени хаанның дүжүлгезинге олуртуп, Израильди чагырзын деп турар-дыр. ⁶ Меңээ Ол: „Мээң ордумну

^с27:32 Азы: «Хакмониниң оглу».

27:31 1 Чыл. 5:10; Ыд. ыр. 82:7 27:33 2 Хаан. 15:12; 16:20 27:33 2 Хаан. 15:37; 17:7; 3 Хаан.

4:5 27:34 1 Чыл. 11:6 28:1 1 Чыл. 23:2 28:2 Иса. 60:13; 66:1; Иез. 43:7

28:2 2 Хаан. 7:1; 1 Чыл. 17:1 28:3 2 Хаан. 7:5 28:3 3 Хаан. 5:3; 1 Чыл. 22:8

28:4 1 Хаан. 16:12-13 28:4 1 Чыл. 17:27 28:4 Э. д. 49:8; Ыд. ыр. 77:68; 1 Чыл. 5:2

28:5 1 Чыл. 3:1-9; 14:3-7 28:5 1 Чыл. 22:9; 2 Чыл. 1:8; 6:10

болгаш ооң шөлдерин сээң оглуң тудуп каар. Ону Мен Бодумга оол кылдыр шилип алдым, ынчангаш Мен ооң Адазы болур мен. ⁷Бир эвес ол Мээң айтышкыннарымны, дүрүмнеримни бо хүнге чедир сагып келгени дег күүседир болза, ооң хааннаашкынын мөңгедө быжыглап каар мен“ – диди. ⁸Бөгүн мен Дээрги-Чаяакчының бүгү израиль чону көрүп турда, Бурганывыс дыңнап турда, силерге чагып берип тур мен: бодунарның Бурганыңар Дээрги-Чаяакчының бүгү айтышкыннарын шыңгыы сагып чоруңар! Ынчан бо магалыг-чаагай черни ээлээрин уламчылап, ажы-төлүңерге ону өңчү кылдыр арттырып бээр силер.

⁹А сен, оглум Соломон, ачаңның Бурганын билип ал, Аңаа бүгү сеткил-сагыжыңдан, эки тураң-биле бараан бол, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы бүгү улустун чүрөөн шылгап, оларның бодалдарының шимчээшкиннерин билир болгай. Бир эвес Олче чүткүүр болзуңза, Ол сеңээ тыптыр. А бир эвес Оон ойталаар болзуңза, Ол сенден кезээ мөңгедө хая көрнү бээр. ¹⁰Көр даан, сени Дээрги-Чаяакчы ыдыктыг өргээзин тудар кылдыр шилип алган. Кадыг-быжыг бол, хөделип эгеле».

¹¹Ынча дээш, Давид оглу Соломонга өргээниң хевир-чуруун берип каан. Ында ооң серилиг черин, янзы-бүрү тудугларын, эртинелиг шыгжамырларын, үстүкү өрөөлдерин, иштики өрөөлдерин, ыдыктыг аптара турар өрөөлди – шуптузун көргүзүп каан болган. ¹²Дээрги-Чаяакчының өргээзин Давид канчаар кылыксап турганыл, ынчалдыр көргүзүп каан: ооң шөлдерин, долгандыр өрөөлдерни, Бурганның өргээзиниң эртинелерин болгаш ыдыктыг өргүл-белектерин шыгжаар өрөөлдерни – шупту чүвени ында көргүзүп каан чүве-дир. ¹³*Бурганның бараалгакчыларының база *левиттерниң салбырларының дугайында чагыгларын, Дээрги-Чаяакчының өргээзинге бараан болуушкуннун бүгү ажылдарын, херекселдерин чагып каан. ¹⁴Янзы-бүрү бараан болуушкуннарда ажыглаар алдын-мөңгүн херекселдерниң деңзизин; ¹⁵бараан болуп турда ажыглаар янзы-бүрү алдын-мөңгүн чырыткыларның болгаш деңнерниң деңзизин; ¹⁶Дээрги-Чаяакчының мурнунга ыдыктыг хлеб салыр алдын ширээлерге алдынны, мөңгүн ширээлерге мөңгүннү; ¹⁷арыг алдындан кылган илбектер, аяктар болгаш дашкаларны; янзы-бүрү алдын-мөңгүн тавактарның деңзизин; ¹⁸айдызаар *өргүл салыр бедигээшке деңзилеп каан арыг алдынны; херип алган чалгыннары-биле Дээрги-Чаяакчының ыдыктыг аптаразын шып алган, Ооң мунганы алдын *херувимнерниң омур-хевирин база оглунга берген. ¹⁹Бо бүгү Дээрги-Чаяакчының Давидке айтып каанын ёзугаар хевир-чурукче кири бижиттинген.

²⁰Оон ыңай Давид оглу Соломонга мынча дээн: «Кадыг-быжыг болгаш эрес-дидим бол, хөделип эгеле! Чүдөн-даа сестип кортпа, чүгө дээрге Бурганым – Дээрги-Бурган-Чаяакчы – сээң-биле кады. Ол сени кагбас, сенден ойталавас, Ооң өргээзинде бараан болур ажылдарны албан доозар сен. ²¹Бурганның бараалгакчыларының, левиттерниң салбырлары Ооң өргээзинге кандыг-даа ажылды кылырынга белен. Ус-шевер ажылдың кайы-даа хевирин билир кижиге эки

28:6 2 Хаан. 7:13-14 28:9 1 Чыл. 29:17; У. ч. 17:3

28:9 3 Хаан. 8:39; 2 Чыл. 6:30; Аж.-ч. 1:24 28:9 2 Чыл. 15:2; Иса. 55:6; Иер. 29:13

28:13 1 Чыл. 23:6; 24:6 28:18 Хост. 25:20 28:18 Ыд. ыр. 17:11; 98:1 28:19 Хост. 25:40

28:20 Ис. 1:6; 1 Чыл. 22:13

тура-биле сенээ дузалажыр, нояннар болгаш бүгү чон сээң бүгү дужаалдарыңны күүседиринге белен».

Ыдыктыг *өргээге өргүл-белектерни бергени

29¹ Давид хаан бүгү чонга мынча дээн: «Мээң оглум Соломон, Бурганның шилип алган кара чаңгыс кижизи, аныяк болгаш дуржулга чок-тур. Ажыл кончуг улуг, чүге дээрге бо өргээ анаа кижинии эвес, а Дээрги-Бурган-Чаяакчыны болгай. ² Мен Бурганымның өргээзинге херектиг чүүлдерни шыдаар шаам-биле белеткеп кагдым – алдын-мөңгүнү, хүлерни, демирни болгаш ыяшты, оон аңгыда оникс дашты, каасталгага херек оюу, маны база хөй янзы-бүрү өңнүг үнелиг даштарның бүгү хевирлерин белеткеп кагдым. ³ Оон ыңай Бурганымның өргээзинге ынак болгаш, белеткеп кааным чүүлдерниң кырынга бодумнуң хууда алдын-мөңгүнүмнү ыдыктыг өргээге берип тур мен: ⁴ Офирден эккелген 3000 талант алдынны, 7000 талант арыг мөңгүнү^f тудугларның ханаларын шыварынга, ⁵ шупту алдын болгаш мөңгүн эдилелдерге база кандыг-даа ус-шеверлээр ажылдар кылырынга берип тур мен. Өске кым бөгүн Дээрги-Чаяакчыга эки тура-биле өргүл-белек кылырынга беленил?»

⁶ Ынчан Израильдин төрөл бөлүк, аймактар баштыңчылары, муң болгаш чүс шериг *баштыңнары, хаанның дагып каан ажылдарының удуртукчулары эки тура-биле өргүл-белектерин кылып эгелээн. ⁷ Бурганның өргээзин тудар ажылга олар 5000 талант база 10 000 дарик^g алдынны, 10 000 талант мөңгүнү, 18 000 талант хүлерни база 100 000 талант демирни берген. ⁸ Үнелиг даштары бар улус Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң шыгжамырынче, Гирсоннун үре-салгалы Иехиилдин холунга хүлээди берип турган. ⁹ Боттарының даргаларының Дээрги-Чаяакчыга эки тура-биле өргүлдөр кылып турарынга чон аажок өөрүп турган. Чүге дээрге олар өргүлдү чүрээниң ханызындан кылып турган. Давид хаан база ол бүгү болуушкунга аажок өөрүп турган чүве-дир.

Давидтин макталдыг *мөргүлү

¹⁰ Давид Дээрги-Чаяакчыны бүгү чоннуң мурнунга мынчаар алгап-йөрээп турган:

«Дээрги-Чаяакчы, өгбевис Израильдин Бурганы^h, Сенээ алдар-мактал!

¹¹ Дээрги-Чаяакчы, өндүр улууң болгаш күжүң, өндүр-чаагайың, тиилелгең болгаш алдарың – Сээнии-дир. Дээрде-даа, черде-даа – бүгү чүве Сенээ хамааржыр болгай. Чагырга – Сээнии-дир, Дээрги-Чаяакчы! Сен бүгү чүвениң кырында өндүр бедик Баштың сен. ¹² Байлакшыл болгаш ат-алдар Сенден бодараар, Сен бүгү чүвени чагырып турар

^f29:4 Тозан ажыг тонна алдынга, ийи чүс он ажыг тонна мөңгүңе дең.

^g29:7 Дарик – алдын чоос ады.

^h29:10 Азы: «Израильдин Бурганы, бистиң Адавыс».

сен. Сээң холунда – күш болгаш эрге-чагырга, Сээң холун бүгү улусту көдүрер болгаш быжыглаар.

- ¹³ А ам, бистиң Бурганывыс, Сеңээ четтиргенивис илередип, Сээң алдарлыг адыңны алгап-мактап тур бис. ¹⁴ Шак бо өргүл-белекти кылыр хире мен база мээң чонум чүү бис? Бо бүгү Сээң ачында болуп турар-дыр. Бис Сээң холундан алган чүвевисти Сеңээ эгидип турарывыс ол-дур. ¹⁵ Сээң мурнунда бис, шупту өгбелеривис ышкаш, чүгле түр када маңаа турумчуп алган көшкүн улус-тур бис. Бистиң чер кырында хүннеривис хөлеге-биле дөмей-дир – өлүмден дезип-ойлаар идегеливис чок. ¹⁶ Дээрги-Чаяакчы, бистин Бурганывыс, Сээң ыдыктыг адыңга тураскааткан өргээни тударыңга белеткеп каанывыс бо бүгү байлакшыл Сээң холундан келген болгаш, долuzu-биле Сеңээ хамааржыр.
- ¹⁷ Мен билип тур мен, мээң Бурганым, Сен улустун чүрөөн хынап, оларның шынчы сеткилин билип алыксап турар болгай сен. Мен бо бүгүнү арыг сеткилимден берген мен. Ам Сээң мында турар чонун эки тура-биле өргүл-белек берип турарын өөрүшкү-биле көрүп тур мен. ¹⁸ Дээрги-Чаяакчы, өгбелеривис Авраам, Исаак болгаш Израильдин Бурганы, Бодунун чонунун сеткил-хөңнүн быжыгла, оларны кезээ шагда Сеңээ ындыг шынчы бодалдыг болдуруп көр.
- ¹⁹ А Мээң оглум Соломонну Сээң айтышкыннарыңны, дужаалдарыңны, дүрүмнериңни хажык чокка чүрөөниң ханызындан күүседир, мээң белеткеп кааным чүүлдер-биле ыдыктыг өргээни тудар болдуруп көр».

²⁰ Ооң соонда Давид бүгү чонга мынча дээн: «Бурганыңар Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрөөңер!» Ынчан шупту боттарының өгбелериниң Бурганы Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрөөңер. Олар Дээрги-Чаяакчыга болгаш хаанга черге чедир мөгөйип кээп дүшкеннер. ²¹ Даартазында чон Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүл кылдыр муң бугажыкты, муң хойну, муң хураганны база арага өргүлдерин бүгү Израильдин адындан кылган. ²² Ол хүн олар Дээрги-Чаяакчының мурнунга улуг өөрүшкү-биле дойлаан.

Чаа хаан Соломон

Ооң соонда чон Давидтин оглу Соломонну Дээрги-Чаяакчының шилип алганы хаан кылдыр олива үзү-биле база катап чаап алган. А Садокту *Бурганның бараалгакчызы кылдыр база чаап алган. ²³ Соломон Дээрги-Чаяакчының берген дүжүлгезинге ачазы Давидтин орнунга олурупкан. Ол чедишкинниг болуп турган, бүгү Израиль аңаа чагырты берген. ²⁴ Шупту нояннар, күчүлүг дайынчылар болгаш Давид хаанның оолдары Соломон хаанны деткирин даңгыраглааннар. ²⁵ Дээрги-Чаяакчы Соломонну бүгү Израильдин мурнунга аажок өндүр улуг кылып, аңаа

29:12 2 Чыл. 20:6 29:15 Лев. 25:23; Ыд. ыр. 38:13; 118:19

29:15 Иов 14:2; Ыд. ыр. 101:12; 143:4 29:16 Агг. 2:8 29:17 1 Чыл. 28:9; У. ч. 17:3 29:19 1 Чыл. 22:14 29:22 3 Хаан. 1:39 29:22 3 Хаан. 2:35 29:23 3 Хаан. 2:12 29:25 2 Чыл. 1:1

ооң мурнундагы Израильдиң хааннарының көрүп көрбээни өндүр бедик чагырганы хайырлаан чүве-дир.

²⁶Иессейниң оглу Давид бүгү Израильдиң хааны турган. ²⁷Ол Израильди дөртен чыл иштинде: чеди чылды Хевронга, үжөн үш чылды Иерусалимге чагырган. ²⁸Ол бай-шыдалдыг болгаш алдар-аттыг амыдыралды мага хандыр чурттап эрткеш, кыраан назынында өлүп калган. Оглу Соломон ооң орнунга хаан болган. ²⁹Давид хаанның ажыл-чорудулгазының дугайында эгезинден төнчүзүңгө чедир *Бурганның медээчилери – өттүр көөр Самуил, Нафан болгаш Гад бижээн. ³⁰Ол номнарда хаанның күчү-күштүүн, бүгү чагыргазының үезинде Давид-биле, Израиль болгаш өске-даа чурттар-биле чүү болуп турганын бижээн.

Чылдар демдеглели

Ийиги ном

Кирилде

Бо ном израиль чоннуң бистиң эрага чедир X вектен VI вектин эгезинге чедир төөгүзүн тоожуурун уламчылап турар.

Номнуң бирги кезээнде (1–9 эгелер) Соломоннуң хааннаашкынын болгаш оон Иерусалимге *Бурганның өргээзин тутканын көргүскен. Ийиги кезээнде (10–36 эгелер) Иудея күрүнениң төөгүзүн Иерусалимни 586 чылда Вавилоннун эжелеп алганынга чедир шинчилеп көргүскен. Чылдар демдегелелдериниң Хаанның чагырга номнарындан бир ылгалы болза Израильдин хааннарын чүгле олар Иудеяның төөгүзүнге кандыг-бир ужур-уткалыг чүүл кылган таварылгада адап турарында. Чылдар демдеглелиниң бирги номунда ышкаш, бо номда база автор иудей күрүнеге Дээрги-Чаяакчыга бараан болурда, *левиттерниң ажыл-хүлээлгезинче онза кичээнгей салган.

Ном Персияның хааны Кирниң 538 чылда иудей чонга төрөөн черинче эеп чанар чөпшээрел берген чарлыгы-биле төнгөн. Ол чарлык Эзраның номунун эгезинде база таваржып, оон-биле еврейлерниң Вавилон күрүнеге туттуруушкунга чедир төөгүзүн оларның Иудеяже эеп келген соондагы төөгүзү-биле холбап турар.

Соломоннуң Бургандан мерген угаан дилээни

(3 Хаан. 3:4-14)

1 ¹ Давидтиң оглу Соломон бодунуң күрүнезин быжыг тудуп, чагыра берген. Хаанның Бурганы Дээрги-Чаяакчы оон-биле кады бооп, ону аажок өндүр улуг кижиги кылып каан.

² Соломон бүгү израиль чонну – муң болгаш чүс шериглер даргаларын, шииткекчилерни, бүгү Израильде нояннарын, төрөл салгалдар *баштыңнарын чыгдырып алган. ³ Бүгү чыылган чон-биле кады Соломон Гаваон хоорайда бедик черге чорупкан, чүге дээрге аңаа Дээрги-Чаяакчының чалчазы Моисейниң ээн кургаг ховуда тип кааны Бурган-биле *Ужуражылга майгыны турган. ⁴ (Давид хаан Бурганның ыдыктыг *аптаразын Кириат-Иарим хоорайдан аңаа белеткеп алган черинче – Иерусалимде тип каан өске майгынче аппарып каапкан турган. ⁵ А Хурнуң оглунуң оглу, Урийниң оглу Веселиилдин кылып кааны өргүл салыр хүлер бедигээш Гаваонда Дээрги-Чаяакчының майгынының мурнунга артып калган чүве-дир, ынчангаш Соломон бүгү чыыш-биле кады аңаа Дээрги-Чаяакчы-биле чугаалашкан.) ⁶ Соломон Дээрги-Чаяакчының мурнунга Ужуражылга майгынының баарынга турган өргүл салыр хүлер бедигээшче үне бергеш, аңаа бир муң бүрүн өрттедир өргүлдү кылган.

⁷ Ол дүне Бурган Соломонга көстүп келгеш: «Сенээ чүнү берейн, дилеп ал» – дээн.

⁸ Соломон Бурганга мынча деп харыылаан: «Сен мээң ачам Давидке өндүр улуг энерелин көргүзүп, ооң орнунга хаан кылдыр мени салып кагдың. ⁹ А ам, Дээрги-Бурган-Чаяакчы, мээң ачам Давидке Сээң чугаалаан сөзүң боттанзын. Сен мени черниң элезин-довураа дег хөй санныг чоннуң хааны кылып каан-на болгай сен. ¹⁰ Ам меңээ мерген угаан биле билигден хайырлап көр, Сээң дузаң чок болза, бо өндүр улуг чонунну кым баштап шыдаарыл?»

¹¹ Бурган Соломонга мынча дээн: «Сээң чүрээңге ындыг дилег турган болгаш, байлакшыл-элбекшил-даа, ат-алдар-даа, дайзыннарың өлүмүн-даа база бодуңга узун назын-даа дилеведиң, а сени ооң хааны кылып кааным Мээң чонунму башкара мерген угаан биле билигни бодуңга диледиң. ¹² Ындыг болганда, Мен сенээ мерген угаан биле билигни хайырлаар мен. Оон туржук, сээң мурнунда турган хааннарның кайызынга-даа турбаан, сээң соонда чагыра хааннарга база турбас байлакшыл-элбекшил болгаш ат-алдарны база сенээ хайырлаар мен».

¹³ Соломон Гаваонда ыдыктыг бедик черден – Ужуражылга майгынындан Иерусалимче чедип келгеш, Израильди чагыра берген.

Соломоннун аг-шериг болгаш байлакшылды чыып алганы

(3 Хаан. 10:26-29)

¹⁴ Соломон *дайынчы тергелериниң, аъттыг шериниң санын көвүдөдип алган. Ол 1400 дайынчы тергелиг, 12 000 аъттыг шериглиг турган. Хаан дайынчы тергелер биле аъттарны тускай хоорайларга, а чамдызын бодунуң чанынга, Иерусалимге, тудуп турган. ¹⁵ Соломоннун чагырган үезинде Иерусалимде чеже даш барыл, алдын-мөңгүн база ынча апарган, а пөштен кылган тудуглар эңдерлип, пөш ыяжын *Шефела девискээринде фиға ыяжы дег анаа чүүл кылдыр санаар апарган. ¹⁶ Соломонга аъттарны Египеттен база Кувадан эккеп турган – хаанның садыгжылары аъттарны Кувадан садып ап турган чүве-дир. ¹⁷ Бир дайынчы тергени Египеттен 600 шекел мөңгүн-биле садып эккеп, а бир аътты 150 шекел мөңгүн-биле садып ап турган чүве-дир. Ол бүгүнү шак ынчаар, Соломоннун садыгжыларын дамчыштыр бүгү хет болгаш арамей хааннарга база чедирип берип турган.

***Бурганның өргээзин тударынга белеткел**

(3 Хаан. 5:1-18)

2 ¹ Соломон Дээрги-Чаяакчыга тураскааткан өргээ болгаш бодунга хаан ордузу тудар деп бодап алган. ² Ол 70 000 кижини дажыкчылар кылдыр, 80 000 кижини дагларга даш чонукчулары кылдыр, 3600 кижини – ажылчыннар башкара даргалар кылдыр тургузуп каан.

³ Соломон Тирниң хааны Хирамга дараазында сөстөрни дамчытсын дээш улус чоруткан: «Мээң ачам Давид бодунга чурттаар орду тудуп турда, аңаа пөштер чорудуп берип турганың дег, меңээ база чорудуп берип көрөм. ⁴ Мен

1:8 1 Чыл. 28:5 1:9 3 Хаан. 8:26; 2 Чыл. 6:17 1:9 Э. д. 13:16; 28:14

1:12 3 Хаан. 4:29-31; 5:12; 10:23; Эклл. 1:16 1:14 3 Хаан. 4:26 1:14 3 Хаан. 9:19

1:16 Ы. х. к. 17:16 2:3 1 Чыл. 14:1

бодумнун Бурганым Дээрги-Чаяакчыга тураскааткан өргээ тудар деп тур мен. Ону Аңаа бараалгадып, Ооң мурнунга чаагай чыгтыг чүүлдер кыпсыр мен, ыдыктаан хлебтерни үргүлчү салыр мен база *амыр-дыш хүннеринде, Ай чаазынын байырлалдарында болгаш Бурганывыс Дээрги-Чаяакчынын доктаатканы өске байырлалдарда бүрүн өрттедир өргүлдерни эрген, кежээ кылыр мен. Израильге ындыг айтышкынны кезээ мөңгөдө берген-дир.

⁵ Мээң тудуп турар өргээм өндүр улуг болур, чүгө дээрге бистиң Бурганывыс бүгү бурганнардан өндүр бедик болгай. ⁶ Дээр, эн бедик дээр безин Ону сыңырып шыдавас болганда, кым Аңаа өргээ тудуп бээр харыктыгыл? Аңаа өргээ тудуп берипки дег кым мен мен? Ооң мурнунга чаагай чыгтыг өргүлдер өрттедип шыдаарыңга-ла өй болдум бе.

⁷ Ынчангаш менче алдын-мөңгүн, хүлөр болгаш демир-биле чогаадыкчы ажылдап билир, а ол ышкаш кызыл, кызыл-хүрөң болгаш көк өңнүг пөстөр-биле ажылдап билир база ыяш, дашты оюп хээлеп билир усчу кижиден чорудуп берип көрөм – ол кижини Иудея биле Иерусалимге мээң ачам Давидтиң томуйлап кааны уран-шевер улус-биле кады ажылдазын.

⁸ Меңээ оон ыңай Ливандан пөш, шиви болгаш сандал ыяштан чорудуп берип көр, чүгө дээрге сээң ажылчыннарыңның ыяш кезеринге мергежээнин билир мен. Мээң чалчаларым сээң чалчаларың-биле кады ажылдап, ⁹ меңээ хөй ыяштан белеткеп берзин, чүгө дээрге мээң тудуп турар өргээм өндүр улуг болгаш кайгамчык болур. ¹⁰ Сээң ыяш кезип турар чалчаларыңга 20 000 кор ишти дээрбелеп каан кызыл-тасты база ол хире арбайны, 20 000 бат ишти араганы база ол хире олива үзүн бээр мен¹».

¹¹ Тирниң хааны Хирам Соломонче чагаа бижип: «Дээрги-Чаяакчы Бодунун чонунга ынак-тыр, ынчангаш сени ооң хааны кылып каан-дыр» – деп харыылаан.

¹² Хирам оон ыңай: «Чер биле дээрни чаяап каан Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыга алдар! Давид хаанга Ол мерген угаанныг, сарыылдыг болгаш чүвө эндевес оолду хайырлаан-дыр. Ол оол Дээрги-Чаяакчының өргээзин база бодунун ордузун тудар-дыр.

¹³ Мен сенче Хирам-Авий дээр билди-билиглиг шевер кижини чорудуп берейн. ¹⁴ Ооң авазы Даннын аймаандан укталган, а ачазы Тир хоорай чурттуг кижини. Хирам-Авий алдын-мөңгүн-биле, хүлөр болгаш демир-биле, даш болгаш ыяш-биле, а ол ышкаш кызыл, кызыл-хүрөң, көк пөстөр-биле, чуга лён пөстөр-биле ажылдап билир, оюп хээлээр ажылдарга дуржулгалыг, аңаа дааскан кандыг-даа чагыгны күүседип шыдаар кижини. Ол сээң ус-шеверлериң-биле болгаш сээң ачаң, мээң дээргим Давидтиң ус-шеверлери-биле кады ажылдаар.

¹⁵ Мээң дээргим, азап кааның кызыл-тас, арбай, олива үзү болгаш араганы бодунун чалчаларыңга чорудуп берип көрөм. ¹⁶ А бис сеңээ Ливанда ыяшты, чежени хереглээр-дир сен, ынчаны кезип бергеш, салдар даггаш, далайлап Иоппия хоорайже салдады бээр бис, а сен оорган Иерусалимче сөөртүп ап шыдаптар сен».

¹2:10 20 000 кор, бат ишти – амгы хемчээлдер ёзугаар 4 000 000 ажыг литр кызыл-тас болгаш арбай, 400 000 ажыг литр арага болгаш олива үзү.

¹⁷ Соломон ынчан израиль черде чурттап турар даштыкы улустун чизезин, оон ачазы Давидтин кылган чизезиниң соонда кылырга, 153 600 кижиге бар болган. ¹⁸ Хаан олардан дажыкчы бооп ажылдаар 70 000 кижини, дагларга даш чоңар 80 000 кижини база чоңну албадап ажылдадыр 3600 дарганы тургузуп каан.

Соломоннун *Бурганның өргээзин тутканы

(3 Хаан. 6:1-38; 7:15-21)

3 ¹ Соломон Дээрги-Чаяакчының өргээзин Иерусалимге, Мориа дага – оон ачазы Давидке Дээрги-Чаяакчының көзүлгөн черинге тудуп эгелээн. Давидтин белеткеп каан ол чери иевус сөөктүг Орнанның тараа шаңыга турган. ² Хаан өргээни ийи айның ийиде, бодунун чагыргазының дөрткү чылында тудуп эгелээн.

³ Бурганның өргээзин тударда, Соломоннун салган тавааның хемчээли бо-дур: узуну алдан кыры дурту, а дооразы чээрби кыры дурту (кырының биеэги хемчээлин ёзугаар). ⁴ Өргээниң мурнунда серилиг чер турган. Оон узуну өргээниң дооразына дең – чээрби кыры дурту, а бедии чээрби кыры дурту¹. Хаан ону иштинден арыг алдын-биле шап каан. ⁵ Өргээниң улуг өрээлин шиви шагыг-биле шыпкаш, ону арыг алдын-биле шап, аңаа пальмалар болгаш илчирбежигештер дүрзүлери оюп каан. ⁶ Өргээни улуг үнелиг даштар-биле каастап каан; Соломоннун ажыглаан алдыны Парваимден эккелген алдын турган. ⁷ Өргээниң иштинде чудуктар, эргиннер, ханалар, эжиктерни алдын-биле шап кааш, ханаларга *херувимнер дүрзүлери оя кезип каан.

⁸ Оон Соломон эң ыдыктыг өрээлди кылып каан: оон узуну, өргээниң дооразы дег, чээрби кыры дурту, дооразы база чээрби кыры дурту. Оон ону иштинден 600 талант^к деңзилиг эки шынарлыг алдын-биле шап каан. ⁹ Алдын кадаглар 50 шекел¹ деңзилиг турган. Үстүкү өрээлдерни база алдын-биле шап каан.

¹⁰ Эң ыдыктыг өрээлге ийи херувим оя кезип кылгаш, алдын-биле шап каан. ¹¹ Херувимнерниң чалгынарарының ниити узуну чээрби кыры дурту. Бирги херувимниң бир чалгыны (оон узуну беш кыры дурту) өргээниң бир ханазына дээп турган, а шак-ла ындыг хемчээлдиг өске чалгыны ийиги херувимниң чалгынына дээп турган. ¹² База-ла шак ынчаар ийиги херувимниң беш кыры дурту узун бир чалгыны өргээниң өске ханазына дээп турган, а шак-ла ындыг хемчээлдиг өске чалгыны бирги херувимниң чалгынына дээп турган. ¹³ Ол херувимнерниң хере сунган чалгынарарының узуну чээрби кыры дурту болган. Олар бут кырында, ыдыктыг өрээлче көрүндүр тургулаан.

¹⁴ Соломон көк, кызыл-хурең болгаш кызыл пөстөрдөн база чуга лёндан көжеге кылгаш, аңаа херувимнер дүрзүлери хээлеп аргып каан.

¹⁵ Өргээниң мурнунга ол бедии үжен беш кыры дурту ийи адагаш тургузуп каан. Оларның кайызының-даа бажынга бедии беш кыры дурту капитель кылып каан.

¹⁶ Иштики өрээлге илчирбежигештер кылгаш, база-ла адагаштарның баштарына

^{13:4} Өске бурунгу сөзүглелде «Чүс чээрби кыры дурту» деп бижээн.

^{к3:8} 600 талант – 20 ажыг тоннага деңнежир.

^{13:9} 50 шекел – чартык килограммдан ажыг деңзиге деңнежир.

салып каан. Оон ыңай чүс гранат чимизи кылгаш, илчирбежигештерже салып каан.
¹⁷ Адагаштарны өргээниң мурнунга, бирээзин – оң, өскезин – солагай талазынга тургускаш, оң талазындазын Яхин деп, а солагай талазындазын Вооз деп адап каан^m.

*Бурганның өргээзиниң эт-херексели

(3 Хаан. 7:23-51)

4 ¹ Соломон өргүл салыр хүлер бедигээш кылып каан. Ооң узуну чээрби кыры дурту, дооразы база чээрби кыры дурту, бедии он кыры дурту. ² Оон «далай» дээр борбак чунар сава шуткуп куткан. Ооң бир эриинден өске эриинге чедир хемчээли он кыры дурту, бедии беш кыры дурту. Үжен кыры дурту хемчээр хендир ону долгандыр куржап турган. ³ Далайның адаан долгандыр бугаларга дөмей ийи одуруг дүрзүлөр турган. Бир кыры дурту хемчээлге-ле он буга онаажыр турган. Оларны далай-биле кады тудуш чаңгыс кылдыр шуткуп каан.

⁴ Далай он ийи буга кырында турган; оларның үжү соңгу чүкче, үжү – барыын чүкче, үжү – мурнуу чүкче, үжү – чөөн чүкче көрүнгөн турган. Далай оларның ооргазында чыткан, а бугаларның соо ооң ортузунче, төпче угланган турган. ⁵ Далайның кылыны дөрт илиг, а ооң эрии аяк эрии дег, лилия чечээ дег турган. Ооң ишкири – 3000 батⁿ.

⁶ Он чунар сава кылгаш, бежин Бурганның өргээзиниң оң талазынга, база бежин – солагай талазынга тургузуп каан. Оларга бүрүн өрттедир өргүлдерни чуп турган. А далайны *Бурганның бараалгакчылары чунары-биле ажыглап турган.

⁷ Он алдын чырыткыны дүрүмде доктаатканын ёзугаар кылгаш, Бурганның өргээзинге, бежин – оң талазынга, бежин – солагай талазынга, тургузуп каан.

⁸ Он ширээ кылгаш, Бурганның өргээзинге, бежин – оң талазынга, бежин – солагай талазынга, тургузуп каан. Оон ыңай чүс алдын аяк кылып каан.

⁹ Бурганның бараалгакчылары турар шөл, улуг шөл, шөлче үнер-кирер эжиктер кылгаш, эжиктерни хүлер-биле шап каан. ¹⁰ «Далай» дээр улуг саваны өргээниң оң талазынга, мурнуу-чөөн азыгга тургузуп каан.

¹¹ Хирам савалар, хүл-узарлар болгаш аяктар кылып каан.

Оон соонда Хирам Бурганның өргээзинге Соломон хаанның чагыын ёзугаар кылып турган ажылын дооскан. Ооң кылган чүүлдери бо-дур:

¹² ийи адагаш, оларның бажында паш хевирлиг ийи капитель, капительдерни каастап шып турар ийи четки;

¹³ ол ийи четкиге 400 гранат чимизи – ийи адагаш бажында капительдерни каастап шып турар ийи четкиниң кайызынга-даа ийи одуруг гранат чимизи онаажыр кылдыр;

¹⁴ тергежигештер болгаш оларның кырында чунар савалар;

¹⁵ «далай» дээр бир улуг чунар сава болгаш ооң адаанда он ийи буга;

¹⁶ савалар, хүл-узарлар болгаш серээлер.

^m3:17 Бо аттарның утказы эки билдинмес. Яхин – «Бурган тургузуп турар», а Вооз – «Бурганның күчү-күжү» дээн уткалыг бооп чадавас.

ⁿ4:5 3000 бат – 60 000 ажыг литр.

Дээрги-Чаяакчының өргээзинге ажыглазын дээш, Хирам-Авий Соломон хаанга ол бүгү эт-херекселди кылайтыр хоюглап каан хүлүрден кылып берген. ¹⁷ Хаан ол эт-херекселди Иордан шынаазынга, Сокхот биле Цареданың аразынга дойдан кылган шуткуур хепке шуткуп кударын дужааган. ¹⁸ Соломон ол бүгү эт-херекселди эндере кылдыртып каан болгаш, хүлүрнүң ниити деңзизи билдинмес бооп арткан.

¹⁹ Соломон оон ыңай Бурганның өргээзинге ажыглаар бүгү алдын эт-херекселди кылып каан: өргүл салыр алдын бедигээш, ыдыктаан хлебтер салыр ширээлер; ²⁰ Эң ыдыктыг өрээл мурнунга дүрүм ёзугаар кыпсыр кылдыр арыг алдындан кылган чырыткылар болгаш оларның деңнери; ²¹ чырыткының чечектери, деңнери, дең өзээ үзе кезер кыскаштары – оларны эң шынарлыг алдындан кылган; ²² арыг алдындан кылган бижектер, хымыштар, хүүрекчигештер, айдызаар савалар; өргээниң эжиктери – ооң эң ыдыктыг иштики өрээлиниң база ыдыктыг өрээлинин алдын эжиктери.

5 ¹ Соломоннуң Дээрги-Чаяакчының *өргээзинге кылып турган бүгү ажылы ынчалдыр доозулган. Соломон бодунуң ачазы Давидтиң Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан чүүлдерин: алдын-мөңгүн биле эт-херекселди эккелгеш, Бурганның өргээзиниң эргине шыгжамырынче суктуруп каан.

Ыдыктыг *аптараны Бурганның өргээзинче көжүргени

(3 Хаан. 8:1-13)

² Соломон оон Израильдиң *баштыннарын, израиль аймактар, төрөл бөлүктөрнүң бүгү нояннарын Иерусалимче – Дээрги-Чаяакчының *чагыг-керээзиниң аптаразын Давидтиң Хоорайындан, *Сион дагдан өскөөр көжүрер дээш – кыйгырып алган.

³ Бүгү израильчилер хаанның кыйгырганын ёзугаар байырлал үезинде, чеди айда чыгып келген.

⁴ Израильдиң бүгү баштыннары чедип кээрге, *левиттер ыдыктыг аптараны көдүргөш, ⁵ ооң-биле кады *Ужуражылга майгынын база аңаа турган бүгү ыдыктыг эт-херекселди алгаш чорупканнар. *Бурганның бараалгакчылары болгаш левиттер ол бүгүнү көдүрүп аппарат чыткан. ⁶ Соломон хаан болгаш ооң кыйгыры-биле чыылган бүгү израиль ниитилел ыдыктыг аптараның мурнунда турган; олар өргүл кылдыр эндерик шээр болгаш бода малды эккеп салып турган – ол малды санаары-даа, эргий көөрү-даа болдунмас, хөлүн эрттир хөй болган.

⁷ Бурганның бараалгакчылары Дээрги-Чаяакчының чагыг-керээзиниң аптаразын Ооң өргээзиниң иштинде турар черинге, эң ыдыктыг өрээлге эккелгеш, *херувимнер чалгыннарының адаанга тургузуп каан. ⁸ Херувимнерниң чалгыннары ыдыктыг аптараның турар чериниң кырынга херлип, ооң бодун база ону көжүрерде ажыглаар көдүрткүүш-мергелерни шыва апкан турган. ⁹ Аптараның көдүрткүүш-мергелери дыка узун болгаш, оларның уштары эң ыдыктыг өрээлдиң мурнундан көстү бээр, ынчалза-даа өргээниң даштындан көөрге, көзүлбес турган. Олар ында амдыгаа чедир бар. ¹⁰ Ыдыктыг аптарада ийи калбак даштан өске чүү-даа чок болган. Оларны ынаар Моисей *Хорив дагның

чанынга, кажан израильчилер Египеттен үнүп келгенде, Дээрги-Чаяакчы ол дагга чон-биле чагыг-керээ чарып алган соонда, суп каан чүве-дир.

¹¹ Бурганнын бараалгакчылары өргээниң ыдыктыг черинден үнүп келген. Аңаа турган бараалгакчылар, кандыг-даа салбырга хамааржып турган болза, шупту арыгланып-ыдыктаны берген чүве-дир. ¹² Бүгү левит ыраажылар – Асаф, Еман, Идифун болгаш оларнын оолдары, ха-дунмазы чуга лён хептер кедип алгаш, *өргүл салыр бедигээштиң чөөн талазынга туруп алган, кимвалдар, чадаганнар, чанзыларга ойнап турганнар. Бурганнын 120 бараалгакчызы трубалар тудуп алган, олар-биле кады ойнап турган. ¹³ Труба эдискен-даа, ырлашкан-даа улус аяннашкак кылдыр ойнап, Дээрги-Чаяакчыны алгап-мактап, Аңаа өөрүп четтирип тура, чангыс үнүг дег болган. Трубалар этсип, кимвалдар болгаш өске-даа хөгжүм херекселдеринге ыткыр ойнавышаан, олар Дээрги-Чаяакчыны: «Ол ачылыг-дыр, Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмес-тир» – деп алгап-мактап турганнар.

Оон Дээрги-Чаяакчының өргээзин булут бүргей апкан. ¹⁴ Ынчангаш Бурганнын бараалгакчылары булуттуң хараазы-биле бараан болур харык чок апарган, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы Ооң өргээзин бүргей апкан.

6 ¹ Соломон ынчан: «Дээрги-Чаяакчы чажыт дүмбей черге чурттаарын чугаалаан болгай. ² Мен Сенээ мөңгө шагда чурттаар чер кылдыр өндүр улуг *өргээ тудуп бердим» – дээн.

Соломоннуң чонга чугаалаан чүвези

(3 Хаан. 8:14-21)

³ Израильчилер шупту аңаа чыгылып келген турда, хаан оларже эргилгеш, алгап-йөрээп каан. ⁴ Оон ол мынча дээн: «Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыга алдар! Ол мээң ачам Давидке Бодунуң аксы-сөзү-биле азаан чүвезин Бодунуң холу-биле боттандырды. Дээрги-Чаяакчы: ⁵ „Бодумнуң израиль чонумну египет черден үндүрө берген хүнүмден бээр, Мен Израильдин кайы-даа аймаанга, Мээң адымга тураскааткан өргээни тургузар хоорай шилип албаан мен база Мээң израиль чонумнуң чагырыкчызы болур кижиги шилип албаан мен. ⁶ Ынчалза-даа ам Мээң адымга тураскааткан боору-биле Иерусалимни шилип алган мен база Мээң израиль чонумну чагырар кылдыр Давидти шилип алган мен“ – деп чугаалаан болгай. ⁷ Мээң ачам Давид Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчының адынга тураскааткан өргээ тударын күзээн-даа болза, ⁸ Дээрги-Чаяакчы аңаа: „Сен Мээң адымга тураскааткан өргээ тударын бодап алган-дыр сен, ол бодалың эки-даа-дыр. ⁹ Ынчалза-даа өргээни сен эвес, оглуң тудар. Сээң ботталдырган оглуң Мээң адымга тураскааткан өргээни тудуп каар-дыр“ – дээн.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң азаашкынын күүсетти. Мен ам Ооң азаанын ёзугаар мээң ачам Давидтен салгап алганым Израильдин дүжүлгезинде саадаптым база Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчының адынга тураскааткан өргээ тудуп

5:10 Хост. 25:21; 40:20; Ы. х. к. 10:5 **5:11** 1 Чыл. 24:1-9 **5:12** 1 Чыл. 6:33, 39; 25:1

5:12 1 Чыл. 15:16; Ыд. ыр. 150:3-5 **5:13** 1 Чыл. 16:42 **5:13** 1 Чыл. 16:34; Эзра 3:11; Ыд. ыр. 105:1

5:14 Хост. 40:34-35 **6:1** Ыд. ыр. 17:12; 96:2 **6:3** 2 Хаан. 6:18 **6:6** 2 Хаан. 7:6-8; 1

Чыл. 17:5-7 **6:7** 2 Хаан. 7:2; 1 Чыл. 17:1; 22:7 **6:9** 2 Хаан. 7:12-13 **6:10** 1 Чыл. 28:5

кагдым. ¹¹ Мен өргээде Дээрги-Чаяакчының израильчилер-биле чарган *чагыг-керээзин шыгжап каан ыдыктыг *аптараны тургузуп кагдым».

Бурганның өргээзин ыдыктап турда, Соломоннун *мөргүлү

(3 Хаан. 8:22-53)

¹² Соломон бүгү израиль ниитилел көрүп турда, Дээрги-Чаяакчының өргүл салыр бедигээжиниң мурнунга туруп алгаш, холдарын өрү сунупкан. ¹³ Хаан узуну болгаш дооразы беш кыры дурту, а бедии үш кыры дурту хүлер бедиктээш кылгаш, ону даштыкы шөлдүң ортузунга тургузуп каан турган. Ол бедиктээш кырынга туруп алгаш, бүгү израиль ниитилелдин мурнунга дискектерин черге дегзип, холдарын дээрже сунгаш, мынча дээн: ¹⁴ «Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы! Дээрде-даа, черде-даа Сеңээ дөмей Бурган чок. Бүгү чүлдү-чүрээ-биле Сээн оруктарыңны эдерип чоруур чалчаларыңга энерелиң көргүзүп, чагыг-керээни сагып турардыр сен. ¹⁵ Бодуннун чалчаң, мээң ачам Давидке берген сөзүңнү ээледин. Сен ол азаашкыңны Бодуннун аксы-сөзүң-биле чугааладың, а бөгүн ону Бодуннун холуң-биле боттандырдың.

¹⁶ А ам, Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы, Бодуннун чалчаң, мээң ачам Давидке: „Бир эвес сээн оолдарың, сээн Мени дыңнап турганың дег, Мени тооп дыңнап, Мээң *хоойлумда айыткан оруктан өскээр барбас болза, Израильдин дүжүлгезинге Мээң мурнумга саадаар сээн салгакчың үстүп төнмес“ – дээн азаашкыңны утпайн көрөм. ¹⁷ Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы, Бодуннун чалчаң Давидке Сээн берген сөзүң ам боттанзын!

¹⁸ Ынчаарга Бурган чер кырынга кижилер-биле кады чурттаар деп бе? Дээр, эң бедик дээр безин, Сени сыңырып шыдавас болганда, мээң тудуп кааным бо өргээ Сени канчап сыңыраарың?! ¹⁹ Ындыг-даа болза, Бодуннун чалчаңның мөргүлүн, ооң чалынганын дыңнап көрөм, Бурганым Дээрги-Чаяакчы! Сээн мурнунга Бодуннун чалчаңның мөргүп турар чалынган дилээн база мөргүлүн дыңнап көрөм! ²⁰ Сээн караан дүне-хүндүс бо өргээже, ат-алдарың анаа турарын азаан чериңче шимдинмейн көрзүн. Бодуннун чалчаңның бо черже шиглей көргөш, чанньп турар мөргүлүн дыңнап көрөм. ²¹ Сээн чалчаң, Сээн чонуң бо черже көрүп алгаш, мөргүп эгелээрге, оларның чалынган дилээн дыңнап көрөм. Чурттап турар дээринден дыңнап каап көрөм. А дыңнап кааш, өршээп көрөм.

²² Бир кижини өске кижиге удур бачыт үүлгеткен дижек. Буруудаттыргандан оон буруу чогуңуң дугайында даңгырак негээрге, ол кижини бо өргээге келгеш, Сээн өргүл салыр бедигээжиниң мурнунга даңгырак бээр. ²³ Ынчан Сен дээрден дыңнап кааш, хемчегден ап көрөм. Бодуннун чалчаларыңның херээн шиидип, буруулуг кижини буруудадып, ооң кылган үүлгедиин бодунуң бажынче халдадып көрөм, а буруу чок кижини агартып, ооң чөптүг-шынныын бадыткап көрөм.

²⁴ Сээн израиль чонуң Сеңээ удур бачыт үүлгеткеш, дайзыннарга чылча шаптырып алган дижек. Чонуң Сенче эглип кээр, Сээн адыңны алгап-мактаар, бо өргээге Сеңээ мөргүүр база Сеңээ чанньп, дилег кылып. ²⁵ Ынчан Сен дээрден

дыннап кааш, Бодунун израиль чонунун бачыдын өршээп, Сээң оларга база оларның ада-өгбезинге берген чериңче чандырып көрөм.

²⁶ Дээр хагдына берип, Сээң чонунун Сеңээ удур бачыт үүлгеткени дээш, чаъс чагбайн барган дижик. Сен ону кезедириңге, чоңуң оон бо черже көрүп алгаш, мөргүүр, Сээң адыңны алгап-мактаар база бодунуң бачыдындан ойталаар. ²⁷ Ынчан дээрден дыңнап кааш, Бодунун чалчаларыңның, Бодунун израиль чонунун бачыдын өршээп көрөм. Оларга эдерип чоруур ужурлуг шынныг орукту айтып берип көрөм база Бодунун чонунга Сээң өнчү кылдыр берген чериңче чаъстан чагдырып көрөм.

²⁸ Аш-чут, хамчык аарыг, хуюкталдыр чиир хат, дүжүт аарыы, шергилер, мөөн шаргылаа черге халавын халдаткан дижик; азы дайзын израиль чонну бодунун-на черинге, хоорайларыңга кызагдап, бүзээлеп алган дижик; азы кандыг-бир айбыл-халап, аарыг-аржык келген дижик. ²⁹ Бир кижичи азы Сээң бүгү израиль чонун кандыг-даа болза мөргүл кылып, чаннyp дилээр болза, олар шупту качыгдал, мунгагдалды ожаап билгеш, бо өргээже холдарын тейлеп сунар болза, ³⁰ ынчан Бодунун чурттап турар дээринден дыңнап кааш, оларны өршээп көрөм. Кижичи бүрүзүн ооң ажил-херээн ёзугаар, ооң сеткил-чүрээн билип, шын шийдип көрөм, чүгө дээрге чүглө Сен кижичи амытанның сеткил-чүрээн билир болгай сен. ³¹ Сээң оларның ада-өгбезинге бергениң чер кырыңга чурттап турар үезиниң дургузунда олар Сенден коргуп, Сээң оруктарыңны эдерип чорзун.

³² А Сээң израиль чонунун санынче кирбес, ынчалза-даа ырак черден Сээң алдар-адың дыңнааш, чедип келген даштыкы кижиге хамаарыштыр. Кажан ол даштыкы кижичи Сээң өндүр улуг адың, Сээң күчүлүг холуң болгаш күш-шыдалың дугайында дыңнааш, чедип кээп, бо өргээже көрүп алгаш, мөргүүрге, ³³ Бодунун чурттап турар дээринден дыңнап каап көрөм, ооң Сенден дилээн бүгү чүвезин күүседип берип көрөм. Оон чер-делегейниң бүгү чоннары Сээң адыңны билип алзын, Сээң израиль чонуң ышкаш, Сенден кортсун база мээң тудуп кааным бо өргээни Сээң адың-биле адап каанын билип алзын.

³⁴ Кажан Сээң чоңуң бодунуң дайзыннары-биле дайылдажыр дээш Сээң айыткан орууң-биле чорупкаш, Сээң шилип алганың бо хоорайже, Сээң адыңга тураскааткан, мээң тудуп кааным өргээже көрүңгеш, Сеңээ мөргүүрге, ³⁵ дээрден оон мөргүлүн, чалынган дилээн дыңнап кааш, аңаа дузадан кадып көрөм.

³⁶ Сээң чоңуң Сеңээ удур бачыт үүлгедирге – а бачыт үүлгетпес кижичи чок-ла болгай – Сен аңаа килеңней бергеш, ону дайзыннарыңга хүлээдип бээринге, олар ону тудуп алгаш, ыракта азы чоокта турар черже аппаар дижик. ³⁷ Сээң чоңуң ол черге сеткил-чүрээ өскерилгеш, Сенче эглип, туттуруушкунда турар черинге Сеңээ: „Бис бачыт үүлгедип, бузут кылып алдывыс, буруудаан-дыр бис“ – деп мөргүүр болза; ³⁸ бир эвес Сээң чоңуң туттуруушкунда турар черинге бүгү чүлдү-чүрээнден, сеткилиниң ханызындан Сенче эглип, Сээң ооң ада-өгбезинге берген чериңче, Сээң шилип алганың хоорайже, Сээң адыңга тураскааткан, мээң тудуп

кааным өргээже көрүнгөш, мөргүүр болза, ³⁹ Бодунун чурттап турар дээринден ооң мөргүлүн болгаш чалынган дилээн дыңнап кааш, аңаа дузадан кадып көрөм. Бодунун чонунну Сеңээ удур үүлгеткен бачыттары дээш өршээп көрөм.

⁴⁰ Ийе, мээң Бурганым, Сээн караан ажык болзун, Сээн кулаан бо черге чугаалаан мөргүл сөстөрүнче кичээнгейлиг болзун.

⁴¹ А ам, Дээрги-Бурган-Чаяакчы, туруп келгеш, амыр-дыжың черинче чедип кел – Сен Бодун, күчү-күжүнү демдеглээн ыдыктыг аптара база. Сээн *бараалгакчыларың, Дээрги-Бурган-Чаяакчы, камгалалың хеп дег кедип алзын, Сеңээ бердинген улус Сээн ачы-буяның дээш өөрүп-хөглезин.

⁴² Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Бодунун шилип чагганың хаандан хая көрүнмө. Сээн чалчаң Давидке азаан энерелиң дугайында бодап чор!^о

*Өргээни Бурганга бараалгатканы

(3 Хаан. 8:62-66)

7 ¹ Соломон *мөргүлүн чугаалап доозуптарга, дээрден от бадып келгеш, бүрүн өрттедир болгаш өске-даа өргүлдерни чипкен, Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы Ооң өргээзин бүргей апкан. ² *Бурганның бараалгакчылары өргээже кирер харык чок болган, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы Ооң өргээзин бүргей апкан. ³ Бүгү израильчилер оттуң бадып келгенин, Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы өргээ кырында турарын көргөш, бедиктээште черге хаваан дегзип мөгейгеш, Ону алдаржыдып:

«Ол ачылыг-дыр, Ооң энерели

кезээ шагда үстүп төнмес-тир» – дижип турган.

⁴ Хаан, ооң-биле кады бүгү чон Дээрги-Чаяакчының мурнунга өргүл салып эгелээн. ⁵ Соломон хаан өргүл кылдыр 22 000 бода мал, 120 000 шээр мал эккеп салган. Хаан база бүгү чон Бурганның өргээзин Аңаа ынчалдыр бараалгадып каан.

⁶ Бурганның бараалгакчылары боттарының албан-хүлээлгезин күүседип эгелээн, олар-биле кады Дээрги-Чаяакчының хөгжүм херекселдерин туткан *левиттер турган. Ол хөгжүм херекселдерин Давид хаан Дээрги-Чаяакчыны алдаржыдары-биле кылып каан, Ооң үстүп төнмес энерелин алгап-мактаарын левиттерге дагзып каан чүве-дир. Бурганның бараалгакчылары левиттерниң дужунга туруп алгаш, трубаларын этсип турган. Бүгү израильчилер бут кырынга турган.

⁷ Соломон Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң мурнунда турар шөлдүң төп кезээн ыдыктап каан – хаан аңаа бүрүн өрттедир өргүлдерни база эп-найырал өргүлдериниң үс-чаан эккеп салган. Чүге дээрге ооң кылып кааны хүлер өргүл бедигээжи бүрүн өрттедир өргүлдерни, далган-тараа өргүлдерин болгаш өргүл малдарының чаан сыңырып шыдавас болган. ⁸ Соломон, а ооң-биле кады бүгү израильчилер – соңгу чүкте Лего-Хаматтан эгелээш, мурнуу чүкте Египет-биле

^о6:42 Азы: «Сээн чалчаң Давидтиң бердинген чоруунуң дугайында бодап чор».

6:38 Иер. 29:12-14 6:40 Неем. 1:6, 11; Ыд. ыр. 129:2 6:41 Иов 29:14

6:41 Ыд. ыр. 131:8-9 6:42 Ыд. ыр. 131:10

7:1 Лев. 9:24; Башт. 6:21; 3 Хаан. 18:38; 1 Чыл. 21:26 7:1 Хост. 40:34-35; 2 Чыл. 5:14

7:3 Эзра 3:11; Ыд. ыр. 105:1 7:7 2 Чыл. 4:1

кызыгаарда хемге чедир черлерден чыылган мөөң чон – ол үеде чеди хүн үргүлчүлээн байырлал кылган. ⁹А дараазында хүнде олар онзагай чыыш кылган. *Өргүл салыр бедигээшти ыдыктаанын чеди хүн, байырлалды база чеди хүн демдеглээн. ¹⁰Чеди айның чээрби үште хаан чонну аалдарынче чандырылкан. Улус Дээрги-Чаяакчының чалчазы Давидке, Соломонга база Бодунун израиль чонунга кылган бүгү буюны дээш сеткил-чүрээнде өөрүп-хөглеп турган.

Дээрги-Чаяакчының Соломонга көзүлгени

(3 Хаан. 9:1-9)

¹¹Соломон Дээрги-Чаяакчының өргээзин база хаанның ордузун тудуп дооскан – Дээрги-Чаяакчының өргээзинге, бодунун ордузунга кылыр деп бодап алган бүгү чүвезин чедииникиниг кылып дооскан. ¹²Ынчан Дээрги-Чаяакчы Соломонга дүне када көстүп келгеш, мынча дээн: «Сээң мөргүлүннү дыңнап кааш, бо черни Меңээ өргүл салыр өргээ кылдыр шилип алдым.

¹³Мен дээрни хаап каарымга, чаъс чагбайн баар дижик, азы мен шартылаага черни чип кааптарын дужаар, азы Бодунун чонумче хамчык аарыг ыдыптар дижик мен. ¹⁴Бир эвес Мээң адым-биле адаттынып турар Мээң чонум томаарый бергеш, мөргүп, Менче чүткүп эгелээр болза, бузуттуг-бак оруктарындан өскээр чайлай бээр болза, Мен дээрден дыңнап кааш, ооң бачыттарын өршээр мен база ооң черин экиртип каар мен. ¹⁵Ийе, Мээң караам силерге көөр, Мээң кулаам бо черге чугаалаан мөргүлдерге кичээнгей салыр. ¹⁶Мен ам Мээң алдар-адым анаа кезээ мөңгедө турзун дээш, бо өргээни шилип, ыдыктап алдым. Мээң караам биле бодал-чүрээм кезээ шагда анаа турар.

¹⁷А сенээ хамаарыштыр. Бир эвес сен Мээң мурнумга бодуннун ачаң Давид ышкаш чурттаар болзунза; Мээң бүгү айтышкыннарымны күүседир, Мээң дүрүм-хоойлуларымны сагыр болзунза, ¹⁸сээң ачаң Давидке: „Израильди чагырар салгакчы чок артпас сен“ – деп ооң-биле керээ чарганым дег, сээң хаан дүжүлгенин быжыглап каар мен.

¹⁹А бир эвес израильчилер силер Менден хая көрнүп, силерге Мээң берген айтышкын, дүрүмнеримге чагыртпас болзунарза, өске бурганнарга бараан болуп, мөгейип баар болзунарза, ²⁰Мен израиль чонну силерге берген Мээң черимден дазылы-биле тура тыртып каар мен, Бодунун алдар-адымга дээш ыдыктап кааным бо өргээден ойталаар мен. Израильди ынчан бүгү чоннарга бужар үлегер-чижек, кочу-шоот кылып каар мен. ²¹Бедий берген бо өргээ бузундулар апаар, ооң чаны-биле эрткен кижини бүрүзү элдепсинер база: „Дээрги-Чаяакчы бо чуртту, бо өргээни чүгө ынчаар аажылааны ол?“ – деп айтырар. ²²А улус: „Олар ада-өгбезин египет черден үндүрө берген Дээрги-Чаяакчызы – адаларының Бурганындан ойталааш, өске бурганнар эдерип, оларга бараан болуп, мөгейгени дээш, Дээрги-Чаяакчы ол улусче бо айыыл-халапты ыткан“ – деп харылылар».

7:8 Лев. 23:34 7:12 3 Хаан. 3:5 7:13 2 Чыл. 6:26, 28 7:14 2 Чыл. 12:7

7:15 2 Чыл. 6:40 7:16 Ы. х. к. 11:12 7:18 3 Хаан. 2:4 7:20 Ы. х. к. 4:26

7:20 Ы. х. к. 28:37 7:21 Лев. 26:32; Ы. х. к. 29:24; Иер. 22:8; 52:13

Соломоннун өске ажил-херектери

(3 Хаан. 9:10-28)

8¹ Соломон Дээрги-Чаяакчының *өргээзи биле хаанның ордузун чээрби чыл иштинде тудуп дооскан соонда, ² Хирам хаанның аңа берген хоорайларын база катап туткаш, ол хоорайларга израильчилерни чурттадып каан. ³ Ооң соонда Соломон Хамат-Цоваже чорупкаш, ону эжелеп алган. ⁴ Ол ээн кургаг ховуга Тадмор хоорайны база Хаматка таваан салганы аш-чем курлавыры шыгжаар хоорайларның шуптузун тудуп каан. ⁵ Соломон Үстүү Бет-Орон болгаш Алдыы Бет-Орон деп хоорайларны быжыглай тудуп, оларны ханаларлыг, дээктерлиг хаалгаларлыг шивээ-хоорайлар кылып каан. ⁶ Ол Ваалат хоорайны, аш-чем курлавыры шыгжаар бүгү хоорайларны база бодунун *дайынчы тергелерин болгаш аъттарын тургузар хоорайларны катап тудуп каан. Соломон Иерусалимге, Ливанга болгаш чагырып турганы бүгү черлерге тудар дээн бүгү чүвезин тудуп каан.

⁷ Соломон хет, амор, фerez, хиввей болгаш иевус чоннарның (олар шупту израильчилер эвес турган) артынчызын – ⁸ оларның чуртка артып калган, израильчилерниң узуткавааны үре-салгалын – кулдар ышкаш ажилдадып ажыглап турган, амдыгаа чедир ыңдыг бооп арткан. ⁹ А израильчилерни Соломон бодунун ажылын кылыр кулдар кылдыр ажыглаваан. Олар ооң шериглери, нояннары, шериг *баштыннары, ооң дайынчы тергелериниң башкарыкчылары, аъттыг шериг удуртукчулары бооп турган. ¹⁰ Соломон хаанның ажилчын күжүн хайгаараар 260 кол башкарыкчы кижини база турган чүве-дир.

¹¹ А фараоннун уруун Соломон Давидтин Хоорайындан аңа тудуп бергени ордуке көжүрүшкен. Чүге дээрге ол: «Мээң кадайым Израильдин хааны Давидтин ордузунга чурттавас ужурлуг – Дээрги-Чаяакчының *аптаразын кирип турган черлер ыдыктыг болур болгай» – деп чугаалаан чүве-дир.

¹² Ол үеде өргээнин серилиг чериниң дужунга тудуп кааны Дээрги-Чаяакчының өргүл бедигээжинге Соломон Аңа бүрүн өртгедир өргүлдер кылып эгелээн. ¹³ Хаан Моисейниң айтышкынын ёзугаар хүннүн-не доктааттынган өргүлдерни *амыр-дыш хүннеринде, Ай чаазының байырлалдарында болгаш чылдың үш кол байырлалы: Хаарган далганнар, Чеди неделя, Чадырлар байырлалдарында кылып турган. ¹⁴ Бодунун ачазы Давидтин дүрүмүнде доктаатканын ёзугаар, Соломон албан-хүлээлге кылыры-биле *Бурганның бараалгакчыларынын салбырларын томуйлап каан. *Левиттерниң салбырларын база, олар Бурганны алгап-мактазын дээш, өргээге хүннүн-не кылыр ажилдар кылырынга Бурганның бараалгакчыларынга дузалашсын дээш, томуйлап каан. Оон ыңай ол хаалгачыларны бөлүктөр айы-биле хаалга бүрүзүнге тургузуп каан, чүге дээрге Бурганның кижизи Давид ынчаар айтып чагаан турган. ¹⁵ Хаанның бараалгакчылар биле левиттерге хамаарышкан айтышкыннарын, ооң иштинде эртине-байлак шыгжамырларының дугайында айтышкынын, израильчилер черле үреп көрбээн.

8:1 3 Хаан. 6:38; 7:1

8:5 Ис. 16:3, 5

8:5 Ы. х. к. 3:5

8:9 Лев. 25:9; 3 Хаан. 5:13

8:11 3 Хаан. 3:1; 7:8

8:12 2 Чыл. 4:1; 7:7

8:13 Ы. х. к. 16:1-17

8:14 1 Чыл. 24:6; 25:1

8:14 1 Чыл. 9:22

¹⁶ Соломоннун бүгү ажыл-херээ Дээрги-Чаяакчынын өргээзинин таваан салган хүнден эгелээш, ону тудуп дооскан хүнге чедир күүсеттинген. Дээрги-Чаяакчынын өргээзин бүрүнү-биле тудуп каан.

¹⁷ Ынчан Соломон Кызыл далайнын эриинде, эдом черде турар Эцион-Гавер болгаш Эйлатче чорупкан. ¹⁸ Хирам хаан аңаа бодунун эжиндирип билир далайжылары башкарган корабльдарын бодунун дүжүметтеринин дузазы-биле чорудуп берген. Ол далайжылар Соломоннун улузу-биле кады Офирже эжиндирип чорупкаш, оорган 450 талант алдын эккелгеш^р, Соломон хаанга чедире бергеннер.

Шеваның кадыны-биле ужуражышкын

(3 Хаан. 10:1-13)

9 ¹ Шеваның кадыны Соломоннун алдаржаанын дыңнап кааш, аңаа берге айтырыглар салып, шенээр дээш Иерусалимге хөй эдеринчилиг, чаагай чыттыг чүүлдер чүдүрген коштаан тевелерлиг, дыка хөй алдынныг болгаш эртине даштарлыг чедип келген. Ол кадын Соломонга барып ужурашкаш, оон-биле угаан-сагыжынга кирген бүгү чүве дугайында чугаа кылган. ² Соломон оон бүгү айтырыгларынга харыылап берген; Соломоннун аңаа тайылбырлап шыдавааны билдинмес чүү-даа чүве чок болган. ³ Шеваның кадыны Соломоннун мерген угаанын база оон тудуп каан ордузун көргөн. ⁴ Оон хаанның столунда аш-чемни, оон дүжүметтеринин оран-бажынын, оон чалчаларынын бараан болуп турарын, оларнын идик-хевин, хаанның дашка тудукчуларын, оларнын идик-хевин, оон Дээрги-Чаяакчынын *өргээзинге эккеп салып турар бүрүн өрттедир өргүлдерин^д база көргөш, кайгаанындан тыныжы бачымнай берген.

⁵ Кадын ынчан Соломон хаанга мынча дээн: «Бодумнун чуртумга сээн херектерин болгаш мерген угааның дугайында дыңнаан мен, ол бүгү шын болду!» ⁶ А мен маңаа кээп, ол бүгүнү бодум караам-биле көрбээн шаамда, ол чугааларга бүзүревейн турдум. Ам көөрүмге, улус меңээ сээң бодап четпес мерген угааның чартгынын дугайында безин чугаалаваан бооп-тур: мээң дыңнааным дамчыыр чугааны оранчок ажып турар-дыр сен. ⁷ Сээң улузуң амыр-чыргалдыг-дыр. Үргүлчү сээң мурнуңга бараан болуп, мерген угааныңны дыңнап турар чалчаларың амыр-чыргалдыг-дыр. ⁸ Сенче ээ көрнүп, сени Бодунун дүжүлгезинге хаан кылдыр Бодунун адындан чагыраы-биле олуртуп каан Бурганың Дээрги-Чаяакчыга алдар! Сээң Бурганың Израильге ынакшылы дээш база ону кезээ мөңгедө тургузуп каар дээш, сени оон хааны кылып каан-дыр – сен ам чөптүг чорук биле шынныг шийткел ёзугаар кылып-дыр сен».

р8:18 450 талант – он үш ажыг тонна.

р9:4 Өске бурунгу сөзүглелде «Оон ону дамчыштыр Дээрги-Чаяакчынын өргээзинче кирип турганы үстүкү өрээлди» деп бижээн.

8:17 Ы. х. к. 2:8; 4 Хаан. 14:22 **8:18** Э. д. 10:29; 1 Чыл. 29:4; Иов 22:24; 28:16; Ыд. ыр. 44:10; Иса. 13:12 **9:1** Ыд. ыр. 71:10, 15; Иса. 60:6; Иер. 6:20; Иез. 27:22; 38:13; Иоил 3:8

9:1 3 Хаан. 4:34 **9:1** Мф. 12:42; Лк. 11:31 **9:8** 2 Чыл. 2:11 **9:8** 2 Хаан. 8:15

⁹ Шеваның кадыны хаанга 120 талант алдын^f, эндерик чаагай чыттыг чүүлдер болгаш эргине даштарны белекке берген. Кадынның Соломон хаанга бергени дег эмгежок хөй чаагай чыттыг чүүлдер аңаа кажан-даа турбаан.

¹⁰ Хирамның болгаш Соломоннун Офирден алдын сөөртүп эккеп турган чалчалары оортан сандал ыяш биле эргине даштар база сөөртүп эккелген. ¹¹ Хаан ол ыяштан Дээрги-Чаяакчының өргээзинге болгаш хаанның ордузунга чадалар база хөгжүмчүлөргө чадаган, чанзылар кылып берген. Аңаа дөмейлежир хире чүүлдерни улус Иудеяга ооң мурнунда көрүп көрбээн.

¹² Соломон хаан Шеваның кадынынга ооң хаанга эккелген белектеринден-даа хөйүнү, ооң күзээн-не, дилээн-не бүгү чүвезин хайырлаан. Ооң соонда кадын улузу-биле кады чуртунче чана берген.

Соломоннун бай-байлаа болгаш өндүрү

(3 Хаан. 10:14-29)

¹³ Соломон чылдың-на 666 талант^s алдынны ап турган. ¹⁴ Оон аңгыда садыгжылардан, даштыкы садыгжылардан ажык-орулга кирип турган. Бүгү араб хааннар, израиль девискээрлерниң чагырыкчылары Соломонга алдын-мөңгүннү база эккеп берип турган. ¹⁵ Соломон хаан 200 улуг дозуг-камгалал кылып алгаш, алдын-биле шап каан. Бир дозуг-камгалалды кылырынга 600 шекел^t алдын чарыгдаан. ¹⁶ Ол ышкаш 300 бичежек дозуг-камгалал база кылып алгаш, алдын-биле шап каан. Оларның бирээзин-не 300 шекел алдын-биле кылган^u. Дозуг-камгалалдарны хаан «Ливанның арга-эзими» дээр ордуга тургузуп каан.

¹⁷ Хаан оон ыңай чаан сөөгүнден улуг дүжүлгө кылгаш, ону арыг алдын-биле шап каан. ¹⁸ Ынаар үнер алды тепкииш биле бут салыр алдын сандайны дүжүлгеге быжыглап каан турган. Дүжүлгениң олудунуң ийи талазынга хол салыр черлер кылгаш, оларның чанынга ийи арзылаң дүрзүзү тургузуп каан. ¹⁹ Оон ыңай алды тепкииште он ийи арзылаң – бир тепкииштиң-не ол-бо талазында ийи арзылаң кылдыр тургулаан. Өске кандыг-даа күрүнеге ол ышкаш коя каасталгалар кажан-даа туруп көрбээн.

²⁰ Соломон хаанның бүгү дашка-кундагазын база алдындан кылган турган; «Ливанның арга-эзими» дээр ордуда бүгү эт-херекселди база арыг алдындан кылган. Мөңгүнден кылган чүү-даа чок болган, чүге дээрге Соломоннун үезинде мөңгүн хөй боорга, ону үнелевейн турган. ²¹ Хаан далайга Хирамның чалчалары-биле Фарсисче эжиндирер корабльдарлыг турган. Үш чыл болгаш-ла, корабльдар ээп кээп, алдын-мөңгүн, чаан сөөгү, сарбашкыннар болгаш алдын-доос куштар сөөртүп эккеп турган.

²² Соломон хаан бай-байлаа болгаш мерген угааны-биле чер-делегейниң бүгү хааннарын ажып турган. ²³ Чер-делегейде бүгү хааннар Соломоннун

^f9:9 120 талант – үш чартык ажыг тонна.

^s9:13 666 талант – чээрби ажыг тонна.

^t9:15 600 шекел – алды ажыг килограммга деңнежир.

^u9:16 300 шекел – үш ажыг килограммга деңнежир.

9:10 3 Хаан. 9:27-28 9:16 3 Хаан. 14:26 9:16 3 Хаан. 7:2 9:21 3 Хаан. 22:48

9:22 3 Хаан. 3:12-13; 2 Чыл. 1:12

угаан-чүрөөнчө Бурганның синниктиргени мерген угаанны дыңнаар дээш ооң-биле ужуражыксаар болган. ²⁴Келген кижиги бүрүзү бодунуң белээн: алдын-мөңгүн эдилелдер, идик-хеп, ок-чепсек, чаагай чыттыг чүүлдер, аъттар болгаш элчигеннерни чылдың-на эккеп берип турган.

²⁵Соломон аът баглап тургузар болгаш *дайынчы терге турар 4000 черлиг, 12 000 аъттыг шериглиг^v турган. Хаан дайынчы тергелер биле аъттарны тускай хоорайларга, а чамдызын бодунуң чанынга, Иерусалимге, тудуп турган.

²⁶Соломон Евфрат хемден эгелээш, филистим черге чедир база Египет-биле кызыгаарга чедир бүгү күрүнелерни чагырып турган. ²⁷Соломоннуң чагырган үезинде Иерусалимде чеже даш барыл, мөңгүн база ынча апарган, а пөштен кылган тудуглар эндерлип, пөш ыяжын *Шефела девискээринде фиға ыяжы дег анаа чүүл кылдыр санаар апарган. ²⁸Соломонга аъттарны Египеттен база бүгү өске чурттардан эккеп турган.

Соломоннуң өлүмү

(3 Хаан. 11:41-43)

²⁹Соломоннуң өске ажыл-херектери, эгезинден эгелээш, төнчүзүнге чедир, Нафан *медээчинин бижилгелеринде, Силом чурттуг Ахияның өттүр билген медеглелинде болгаш өттүр көөр Аддонуң^w Наваттың оглу Иеровоам дугайында көстүүшкүнүнде тодараттынып бижиттинген. ³⁰Соломон Иерусалимге бүгү Израильди дөртөн чыл дургузунда чагырган. ³¹Оон ол өгбелеринин соондан өске оранче чоруй баарга, ону ооң ачазы Давидтин Хоорайында ажаап каан. Соломоннуң оглу Ровоам ачазының орнунга хаан апарган.

Израильчилерниң Ровоамга удур үймээни

(3 Хаан. 12:1-23)

10¹Ровоам Сихем хоорайже чорупкан, чүге дээрге бүгү израильчилер ону хаан кылып аар дээш аңа чыгып алган турган. ²Наваттың оглу Иеровоам Соломон хаандан дезип чорутканы Египетке тургаш, ол дугайында дыңнап кааш, Египеттен чанып келген. ³Израильчилер айбычылар чорудупкаш, Иеровоамны кыйгыртып аарга, ол бүгү израильчилер-биле кады Ровоамга чедип келген. ⁴Олар: «Сээң ачаң биске аар чүк чүдүрүп каан-дыр, ам ачаңның биске албадап онааган күш четтинмес ажылын база биске чүдүрүп каан аар чүгүн чиигедип бер. Бис ынчан сеңээ бараан болур бис» – дээннер.

⁵Ровоам: «Үш хонгаш, катап чедип кээр силер» – деп харыылаан.

Чон оон тарап чоруй барган.

⁶А Ровоам хаан ачазы Соломон дириг чорда, аңа бараан болуп турган кырганныр-биле сүмележип эгелээн. Ол: «Бо чонга чүү деп харыылаайн, кандыг сүме кадар силер?» – деп айтырган.

^v9:25 Азы: «12 000 аъттыг».

^w9:29 Өске бурунгу сөзүглелде «Иоилян» деп атты бижээн.

9:23 3 Хаан. 4:34; 10:1; 2 Чыл. 9:1 9:25 3 Хаан. 4:26; 2 Чыл. 1:14-17 9:25 3 Хаан. 9:19

9:25 3 Хаан. 4:26 9:26 3 Хаан. 4:21 9:28 Ы. х. к. 17:16; 2 Чыл. 1:14-16 10:1 Башт. 9:6

10:2 3 Хаан. 11:26, 40 10:4 3 Хаан. 4:7, 22; 9:15

⁷ Кыргызнар: «Бир эвес сен бо чонга буяндан кылып, оларның күзелин хандырап харыы берип, ээлдек-эвилек чугаалажыр болзунза, олар кезээде сээң чалчаларың болур» – деп харыы бергеннер.

⁸ Ынчалза-даа хаан кыргызнарның берген сүмезин хүлээп албайн, оон-биле кады өскөн, аңаа бараан болуп турган аныяк оолдар-биле база сүмелешкен. ⁹ Ровоам: «Силер кандыг сүме кадар силер? Меңээ: „Сээң ачанның биске чүдүрүп каан чүгүгүн чиигет“ – деп турар бо чонга канчаар харыылаалы?» – деп айтырган.

¹⁰ Оон-биле кады өскөн аныяк оолдар: «„Сээң ачан биске аар чүк чүдүрүп каандыр, а сен ону чиигедип көр“ – деп турар чонга: „Мээң биче салаам ачамның белинден чоон. ¹¹ Мээң ачам силерге аар чүк чүдүрүп каан, а мен ону оон-даа аар кылып каар мен. Ачам силерни кымчы-биле кезедип турган, а мээң кеземчем скорпионнуң шагар дылы дег болур“ – дээр сен» – деп харыылаан.

¹² Үш хүн эрте бээрге, Иеровоам болгаш бүгү чон Ровоам хаанның «Үш хонгаш, катап чедип кээр силер» деп дужааганын эзугаар олче чедип келген. ¹³ Хаан оларга кадыг-дошкун харыы берген. Ирейлерниң сүмезин херекке албайн, аныяк оолдарның сүмелээнин эзугаар: ¹⁴ «Мээң ачам силерге аар чүк чүдүрүп каан-дыр, а мен ону оон-даа аар кылып каар мен. Ачам силерни кымчы-биле кезедип турган-дыр, а мээң кеземчем скорпионнуң шагар дылы дег болур» – дээн.

¹⁵ Хаан шак ынчаар чонну дыңнавайн барган. Дээрги-Бурган-Чаяакчының Силом чурттуг Ахияны дамчыштыр Наваттың оглу Иеровоамга Бодунуң чугаалаан сөзү боттанзын дээш, ынчаар болур кылып кааны ол-дур. ¹⁶ Бүгү израиль чон хаан оларны дыңнавайн барганын көргөш, аңаа: «Давид-биле бир баг болган бис бе, Иессейниң оглу-биле бир аай чүвүс барыл? Израильчилер, аалдарыңарже эеп чангылаңар! Давидтиң салгалы бодунуң төрөл бөлүүн чагырзын!» – деп харыылаан. Бүгү израильчилер оон аалдарынче тарай берген. ¹⁷ А Ровоам чүгле Иудеяның хоорайларында чурттаан израильчилерни чагырып арткан.

¹⁸ Ровоам хаан чонче ажилчы күш даргазы Адонирамны айбылап чорудупкан, ынчалза-даа израильчилер ону даш-биле өлүр соп каапкан. А Ровоам *чууазынче дүвү-далаш үне халааш, Иерусалимче дезе берген. ¹⁹ Израильчилер ынчалдыр Давидтиң салгакчыларынга удур амгы үеге чедир үймээн үндүрүп турар.

11 ¹ Ровоам Иерусалимге келгеш, Израильдин чонунга удур дайылдажып, бодунга хаанның чагырганы эгидип аарын шиитпирлээш, Иудеяның чонундан база Вениаминниң аймаандан 180 000 шилиндек шеригни чыып алган. ² Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы Бодунуң кижизи Шемайяга сөзүн ажыткан: ³⁻⁴ «Соломоннуң оглу, Иудеяның хааны Ровоамга, Иуда биле Вениаминниң аймактарында бүгү израильчилерге Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: боттарыңарның ха-дунмаңар-биле чаалажып барбанар. Шуптуңар бажыңнарыңарже чана беринер, чүге дээрге ол бүгү Мээң күзел-соруум эзугаар болган-дыр».

Олар Дээрги-Чаяакчының сөзүн тооп дыңнааш, Иеровоамга удур тулчуп үнмейн чана бергеннер.

Ровоамның Иудеяның хоорайларын быжыглааны

⁵ Ровоам Иерусалимге чурттап турган. Ол Иудеяда хоорайларны халдаашкындан камгалаары-биле быжыглап каан. ⁶ Ол хоорайлар бо-дур: Вифлеем, Этам, Текоя, ⁷ Бет-Цур, Сохо, Одоллам, ⁸ Геф, Мареша, Зиф, ⁹ Адораим, Лахис, Азека, ¹⁰ Цора, Айалон болгаш Хеврон. Иуда биле Вениаминниң аймактарының черлеринде турар ол хоорайлар быжыглаттынган. ¹¹ Ровоам ол шивээлерни быжыглааш, оларга шериг *баштыңнарын томуйлап, аъш-чем, олива үзү болгаш арага шыгжаар черлер кылып каан. ¹² Ол оон ыңай хоорай бүрүзүнге дозуг-камгалалдар, чыдалар бергеш, аажок күштүг кылдыр быжыглап каан. Иуда биле Вениаминниң аймактарының черлери ынчалдыр ооң холунга артып калган.

¹³ Бүгү израиль черде бар шупту девискээрлерден *Бурганның бараалгакчылары биле *левиттер Ровоамга каттыжып келген. ¹⁴ Левиттер боттарының одар-белчиирлерин, ээлээн черлерин каапкаш, Иудея биле Иерусалимче чедип келген, чүге дээрге Иеровоам оолдары-биле оларны Дээрги-Чаяакчының бараалгакчылары боор албан-ажылдан чайладып каапкан чүве-дир. ¹⁵ Иеровоам мөгөйишкин кылып бедик черлерге өске бараалгакчылар томуйлап каан; ол аңаа бодунуң кылып алган *дүрзү-бурганнарын – хуналар биле бугажыктарын тургузуп каан. ¹⁶ Израильдин бүгү аймактарындан Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыга мөгөеринге чүрээ-биле бердинипкен улус ада-өгбезиниң Бурганынга өргүлдер кылыры-биле левиттерниң соондан Иерусалимге кээп турган. ¹⁷ Олар Иудея күрүнени быжыглап, Соломоннуң оглу Ровоамны үш чыл деткип, ол үениң дургузунда Давид биле Соломон хааннарның оруун истеп келген.

Ровоамның өг-бүлези

¹⁸ Ровоам хаан Давидтин оглу Иеримоттуң уруу Махалатты кадай кылып алган. Махалаттың авазы Авихаил Иессейниң оглу Элиавтың уруу болур чүве-дир. ¹⁹ Махалаг хаанга Иеуш, Шемария болгаш Загам деп үш оол божуп берген. ²⁰ Ровоам ооң соонда Авессаломдан укталган Мааханы кадай кылып алган. Мааха хаанга Авия, Аттай, Зиза болгаш Шеломитти божуп берген. ²¹ Хаан Авессаломдан укталган Маахага бодунуң бүгү өске кадайларындан база *кул-кадайларындан артык ынак турган. А ол ниитизи-биле он сес кадайлыг, алдан кул-кадайлыг, чээрби сес оолдуг, алдан кыстыг турган чүве-дир.

²² Ровоам Мааханың оглу Авияны хааннадыр дээш, ону ооң акы-дунмаларының аразында кол кижини кылып каан. ²³ Ол угаан-сарыылдыын көргүзүп, шупту оолдарын Иудея биле Вениаминниң бүгү девискээринче, бүгү быжыглалдыг хоорайларже тарадып чорудупкаш, оларны азырап-хандырап эндерик чүүлдер бергеш, хөй кадайлар айтырып берген.

Египеттиң Иудеяже халдааны

(3 Хаан. 14:22-28)

12¹Ровоамның хаан эрге-чагыргазы быжыгып, күш кирип алган соонда, ол бүгү израиль чон-биле кады Дээрги-Чаяакчының *хоойлузундан ойталап каапкан. ²Ровоамның чагыргазының бешки чылында Египеттиң хааны Сусаким израильчилерге удур дайылдажыр дээш Иерусалимче чорупкан. Олар Дээрги-Чаяакчыга шынчы чоруун үрээн болгай. ³Сусаким 1200 *дайынчы тергелиг, 60 000 аъттыг шериглиг болгаш Египеттен ооң-биле кады келген ливий, сукхий болгаш эфиоп эмге-санчок чадаг шериглиг халдааш, ⁴Иудеяда быжыглалдыг хоорайларны эжелеп алгаш, Иерусалимге чоокшулап келген.

⁵Ынчан Иудеяның нояннары Сусакимден камгалал дилеп, Иерусалимге чыгып келген. Шемайя *медээчи база келгеш, Ровоам биле ол нояннарга Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыткан: «Силер Менден ойталаан силер, ынчангаш Мен база силерден ойталап, Сусакимниң холунга хүлээдип тур мен».

⁶Израильдиң нояннары биле хаан томаарый бергеш: «Дээрги-Чаяакчы чөптүг-шынныг-дыр!» – дээннер.

⁷Дээрги-Чаяакчы оларның томаараанын көрүп кааш, Бодунуң сөзүн Шемайяга ажыткан: «Томаарааны дээш, Мен оларны хыдывайн, удавас камгалаар мен. Мээң килеңим Иерусалимче кыптыкпас – Сусакимниң холу ону кезетпес. ⁸Ындыг-даа болза, Менээ бараан болуру-биле хары күрүнелерге бараан болурунун аразында ылгалды билип алзыннар дээш, олар Сусакимниң чалчалары апаар».

⁹Египеттиң хааны Сусаким Иерусалимге удур келгеш, Дээрги-Чаяакчының *өргээзиниң база хаанның ордузунун эргине-байлаан алгаш барган. Ол бүгү чүвени, ооң иштинде Соломоннун кылып каан алдын дозуг-камгалалдарын ап алган. ¹⁰Ровоам хаан оларның орнунга хүлер дозуг-камгалалдар кылгаш, хаанның ордузунче кирер черде турар камгалакчы шериглер *баштыннарынга хүлээдип берген. ¹¹Хаан Дээрги-Чаяакчының өргээзинче бар чыдар санында-ла, камгалакчы шериглер ол дозуг-камгалалдарны тудуп алган кады чоруур, а оон таңныылдар өрээлинче дедир аппаар турган.

¹²Ровоам томаарый бээрге, Дээрги-Чаяакчының килеңи оон чайлап, ону бүрүнү-биле узуткавайн барган. Ооң кадында ол үеде Иудеяга эки чүүлдер бар турган.

Ровоамның өске ажыл-херектери

(3 Хаан. 14:29-31)

¹³Ровоам Иерусалимге быжыг туруштуг хаан апарган. Ол дөргөн бир харлыында хааннап эгелээш, Дээрги-Чаяакчының Израильдиң бүгү аймактарының аразындан Ооң алдар-адынга тураскааткан боор кылдыр шилип алган хоорайы Иерусалимге чуртту он чеди чыл чагырган. Ооң аммон сөөк авазын Наама дээр турган. ¹⁴Дээрги-Чаяакчыже бодунун чүрээниң ханызындан чүткүвээн болгаш, Ровоам бузут үүлгедип турган.

¹⁵ Ооң ажыл-херектери, эгезинден эгелээш, төнчүзүнге чедир, Шемайя медээчи биле өттүр көөр Аддонун бижилгелеринде, төөгү бижимелдеринин аразында, тодараттынып бижиттинген. Ровоам биле Иеровоамның аразынга үргүлчүлээшкенин дайын чоруп турган. ¹⁶ Ровоам өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону Давидтиң Хоорайынга ажаап каан. Ооң оглу Авия ачазының орнунга хаан апарган.

Авия хаан

(3 Хаан. 15:1-24)

13 ¹ Иеровоамның хааннашкынының он сески чылында Авия^x Иудеяның хааны апарган. ² Ол Иерусалимге үш чыл хааннаан. Ооң авазы Гива чурттуг Уриилдиң уруу Михайя турган.

Авия биле Иеровоамның аразынга дайын чоруп турган. ³ Авия дайынче 400 000 шилиндек, эрес-дидим дайынчылыг аг-шеригни үндүрүп келген, а Иеровоам анаа удур 800 000 база-ла эрес-дидим, шилиндек дайынчылыг аг-шерии-биле үнүп келген. ⁴ Авия Эфрем дагларында Цемараим дааның бажынга туруп алгаш, мынча дээн: «Иеровоам болгаш бүгү израильчилер, мени дыңнаңар!» ⁵ Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчы Израильди хааннаар эргени Давидке болгаш ооң үре-салгалынга шынзыттыңган керээ ёзугаар кезээ мөңгедө бергенин билбес силер бе? ⁶ Ынчалза-даа Наваттың оглу Иеровоам – Давидтиң оглу Соломоннун чалчазы бодунун дээргизинге удур тура халаан-дыр. ⁷ Хоозун, дүржөк улус ону долгандыр чыгып алгаш, Соломоннун оглу Ровоамга удур үнүп келген-дир, а Ровоам аныяк, дуржулга чок болгаш, оларга удур туржур харыы чок болган-дыр.

⁸ Ам силер Давидтиң үре-салгалының холунда турар Дээрги-Чаяакчының күрүнезинге удурланыр бодап турар-дыр силер. Ийе, силер эндерик хөй санныг-дыр силер, Иеровоамның силерге бурганнар кылдыр кылып бергени алдын бугажыктарлыг-дыр силер. ⁹ Силер Дээрги-Чаяакчының *бараалгакчылары болур Аароннун үре-салгалын болгаш *левиттерни үндүр сывырыпкаш, кожа чоннарның үлегери-биле боттарыңарга өске бараалгакчылар томуйлап алган эвес силер бе? Бурган болбас дүрзүлерге бараалгаксаан кижилер бүрүзү бир бугажык болгаш чеди кошкарлыг чедип келгеш, оларның бараалгакчызы апаар-дыр!

¹⁰ А биске хамаарыштыр. Дээрги-Чаяакчы – бистиң Бурганывыс-тыр, бис Оон ойталаваан бис. Аңаа Аароннун үре-салгалы болур бараалгакчылар бараан болуп турар, левиттер база албан-хүлээлгезин күүседип турар. ¹¹ Олар үргүлчү-ле эртен, кежээ Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүлдөр кылып, чаагай чыттыг чүүлдер-биле айдызап, *арыг ширээге ыдыктаан хлебтерни одуруглай салып, алдын чырыткыны болгаш ооң деңнерин кежээниң-не кыпсып турар. Бистиң Бурганывыс Дээрги-Чаяакчының дүрүмнерин сагып турар-дыр бис, а силер Ону каапкаш барган-дыр силер. ¹² Бурган бистиң-биле-дир, Ол – бистиң Баштыңчывыс-тыр.

^x13:1 Авия – Бо хаанның «Мээң адам – Дээрги-Чаяакчы» дээн уткалыг адын Хаанныг чагырга үезиниң үшкү номунда «Мээң адам – Далай» дээн уткалыг Авиям деп бижип турар (3 Хаан. 15:1 көр).

Ооң бараалгакчылары трубаларын дыңзыдыр этсип, силерге удур тулчуушкунче кыйгырып тур. Израильчилер, ада-өгбөнерниң Бурганы Дээрги-Чаяакчы-биле чаалашпаңар, чедишкинниг болбас силер!»

¹³ Иеровоам ол аразында Авияның шерииниң артынче бөлүк шериглерин чорудупкан, ынчангаш израильчилер Иудеяның аг-шерииниң мурнунга-даа, оларның артында кедегге-даа турган. ¹⁴ Иудей дайынчылар хая көрнүп келгеш, дайзыннар оларже арты-мурнундан халдап турарын көрүп каан. Олар ынчан Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп, кыйгырып эгелээн, Бурганның бараалгакчылары трубаларын этси берген. ¹⁵ Иудеяның дайынчылары дыңзыдыр кыйгы салырга, Бурган Авияның база Иудеяның аг-шерииниң мурнунга Иеровоамны база бүгү израильчилерни чылча шаап каапкан. ¹⁶ Израильчилер иудейлерден дезип маңнажып эгелээн, Бурган оларны иудей дайынчыларның холунче кирип берген. ¹⁷ Авия болгаш ооң улузу израильчилерге аар чидириг таварыштырган, оларның аг-шериинден 500 000 шилиндек дайынчы өлүрткен. ¹⁸ Израильчилер ынчан аштырып, томаараан, а Иудеяның чону тиилеп алган, чүге дээрге ада-өгбөзениң Бурганы Дээрги-Чаяакчыга ынанып турган.

¹⁹ Авия Иеровоамны сүрүп чоруткаш, ооң Вефил, Иешана болгаш Эфрон деп хоорайларын база оларның чоок-кавызында хоорай-суурларны эжелеп алган.

²⁰ Авияның үезинде Иеровоам оон ыңай күш кирип шыдаваан. Дээрги-Чаяакчы ону кезедирге, ол өлүп калган. ²¹ А Авия күш кире берген. Ол бодунга он дөрт кадай ап алгаш, чээрби ийи оолду, он алды кысты төрүдүп каан.

²² Авияның өске ажыл-херектери, ооң кылган болгаш чугаалаан чүвези Аддо *медээчининг төөгү тайылбырлыг дептеринде бижиттинген.

14 ¹ Авия өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону Давидтин Хоорайынга ажаап каан. Ооң оглу Аса ачазының орнунга хаан апарган. Ооң үезинде чер-чурт он чыл дургузунда тайбыңчаан.

Аса хаан

(3 Хаан. 15:9-12)

² Аса бодунун Бурганы Дээрги-Чаяакчының мурнунга эки болгаш таарымчалыг чүүлдер кылып турган. ³ Ол хары бурганнарга *өргүл салыр бедигээштерни, мөгөйишкин кылыр бедик черлерни чайладып каапкан, ыдыктыг көжээлерни чуура шапкаш, *Ашера бурганга тураскааткан адагаштарны кезип каапкан. ⁴ Аса иудейлерге ада-өгбөзениң Бурганы Дээрги-Чаяакчыже чүткүүрүн, Ооң *хоойлузун база айтышкыннарын күүседирин дужааган. ⁵ Ол Иудеяның бүгү хоорайларынга мөгөйишкин кылыр бедик черлерни, ыдыктыг дээн адагаштарны чайладып каапкан. Күрүне ооң үезинде тайбың чурттап турган. ⁶ Чуртка тайбың турда, Аса Иудеяга быжыглалдыг хоорайларны тудуп каан. Ол чылдарда кым-даа ооң-биле дайылдашпаан, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы аңа амыр-тайбыңны хайырлаан.

⁷ Аса иудейлерге: «Бо хоорайларны тудуп алгаш, оларны суургаларлыг, хаалгаларлыг болгаш дээктерлиг ханалар-биле быжыглап аалы. Чер амдызында

бисти-дир, чүге дээрге бистиң Бурганывыс Дээрги-Чаяакчыже чүткүп турар-дыр бис. Олче чүткүүрүвүске, Ол биске бүгү талалардан амыр-тайбыңны хайыраан-дыр» – дээн.

Олар хоорайлар тудуп эгелээш, чедишкинниг болган.

Асаның эфиоптарны чылча шапканы

⁸ Асаның аг-шерии Иуданың аймааның улуг дозуг-камгалал болгаш чыда-биле чепсегленген 300 000 кижизинден база Вениаминниң аймааның бичии дозуг-камгалал болгаш ча-согун-биле чепсегленген 280 000 кижизинден бүткен турган. Олар шупту күштүг-шыырак дайынчылар чүве-дир.

⁹ Оларга удур эфиоп Зерах 1 000 000 дайынчылык аг-шерии-биле, 300 *дайынчы тергези-биле тулчуп үнгеш, Мареша хоорайга чеде берген. ¹⁰ Аса аңаа удур үнүп келген. Олар тулчуру-биле Мареша чанында Цефата шынаазыңга чыскаалып алган.

¹¹ Аса бодунуң Бурганы Дээрги-Чаяакчыны кыйгырып: «Дээрги-Чаяакчы, күштүглерге удур туржуп турар кошкак улуска чүгле Сен дузалап шыдаар сен^у. Бурганывыс Дээрги-Чаяакчы, биске дузалап көрөм, чүге дээрге Сеңээ ынаныр-дыр бис, бо аг-шеригге удур Сээн адың дээш тулчуп үнүп келген-дир бис. Дээрги-Чаяакчы, Сен – бистиң Бурганывыс сен! Кижиде амытан Сени ажып тиилевезин!» – дээн.

¹² Дээрги-Чаяакчы эфиоптарны Асаның база иудейлерниң мурнунга чылча шаап каарга, олар дезипкен. ¹³ Аса бодунуң аг-шерии-биле кады эфиоптарны Герар хоорайга чедир сүрүп келген. Эфиоптарның дыка хөй кижизи өлүрткен, олар аштырышкындан оон ыңай оңгарлып шыдаваан^з, олар Дээрги-Чаяакчыга болгаш Ооң аг-шериинге чылча шаптырган. Иудей дайынчылар эндерик хөй олчатывыштыг болган. ¹⁴ Асаның аг-шерии Герарның чоок-кавызында бүгү хоорай-суурларны үрегдеп каапкан, чүге дээрге ында чурттап турар улусче Дээрги-Чаяакчы коргуушкун ыдыпкан. Иудейлер бүгү хоорай-суурларны үптөп каапкаш, дыка хөй олчатывышты алгаш барган. ¹⁵ Кадарчыларның чадырларынче база халдааннар, хөй шээр мал, теве коданнарын сүрүп аппаратаннар. Оон олар Иерусалимче ээл келген.

Аса хаанның чаартылгалары

15 ¹ Одеттиң оглу Азарияны Бурганның *Сүлдези бүргей апкан. ² Азария Асага уткуй үнүп келгеш, мынча дээн: «Аса база Иудея биле Вениаминниң бүгү аймак-чону, мени дыңнаңар! Дээрги-Чаяакчы-биле кады болзуңарза, Ол база силер-биле кады болур. Олче чүткүүр болзуңарза, Ол силерге тыптыр. А Ону каапкаш баар болзуңарза, Ол база силерни кааптар. ³ Израиль чон үр үеде алыс шынныг Бурган чок, өөредиг бээр *Бурганның бараалгакчызы чок болгаш ыдыктыг *хоойлу

^у14:11 Азы: «Дээрги-Чаяакчы, Сен күштүглерге-даа, кошкак улуска-даа дузалап шыдаар эвес сен бе?»

^з14:13 Азы: «Эфиоптар кырдырып каан, олардан чаңгыс-даа дириг кижиде артпаан».

14:9 Ис. 15:44; 2 Чыл. 11:8 14:14 Э. д. 10:19; 20:1; 26:1 14:14 2 Чыл. 17:10; 20:29

15:1 Сан. 24:2; 2 Чыл. 20:14; 24:20 15:2 1 Чыл. 28:9; Иса. 55:6; Иер. 29:13

чок чораан-дыр^а. ⁴ Ынчалза-даа чон кызгадалга алыскаш, Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыже эглип, Олче чүткүп эгелээрге, Ол оларга ажыттынган-дыр. ⁵ Ол үеде чорумал улуска айбылдыг турган, чүге дээрге чер-девискээрлернин бүгү чурттакчыларынга дүвүрээзинниг үе болган. ⁶ Бир аймак-чон өске аймак-чонну, бир хоорай өске хоорайны басып турган, чүге дээрге Бурган оларны янзы-бүрү кызгадаашкынар-биле хөлзедипкен болган. ⁷ А силер кадыг-быжыг болунар, холунар суларавазын, чүге дээрге кылган абыл-херээңер дээш шаңнал алыр силер».

⁸ Аса ол сөстөрни – Оодед *медээчинин оглу Азариянын^б өттүр билген медеглелин – дыннап кааш, сорук кирип, Иудея биле Вениаминнин черлеринден база Эфрем дагларынга эжелеп алган хоорайларындан чүдек-бужар *дүрзү-бурганнарны ап каапкан. Ол Дээрги-Чаяакчынын *өргээзинин мурнунда турар Ооң өргүл бедигээжин септеп-чаартып каан.

⁹ Оон Аса иудейлер биле вениаминчилернин шуптузун база Эфрем, Манассия болгаш Симеонун черлеринден көжүп келгеш, олар-биле кады чурттап берген улусту чыып алган. Израильден дыка хөй улус Асаның Бурганы Дээрги-Чаяакчы оон-биле кады дээрзин көргеш, ооң талазынче шилчип келген турган чүве-дир.

¹⁰ Ол бүгү улус Асаның чагыргазынын он бешки чылынын үш айда Иерусалимге чыгып келген. ¹¹ Ол хүн олар дайзыннардан үптеп алган олча-тывыжындан Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылдыр 700 бода, 7000 шээр малды эккеп салган, ¹² а ада-өгбезинин Бурганы Дээрги-Чаяакчыже боттарынын бүгү-ле чүлдү-чүрээнден, бүгү-ле сеткил-сагыжындан чүткүүр дугайында керээ чарып алганнар. ¹³ Ынчаарга Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыже чүткүвес кижилер бүрүзү, улуг, бичези, эр, херээжени хамаан чокка, өлүртүп каар ужурулуг турган. ¹⁴ Улус-чон Дээрги-Чаяакчыга дыңзыдыр даңгыраглап, өөрүшкүлүг алгырып, трубалар, мыйыс эдискилер этсип турган. ¹⁵ Иудеянын бүгү чону даңгыраа дээш өөрүп турган, чүге дээрге ону бүгү-ле чүлдү-чүрээнден берген чүве-дир. Олар Бурганче кызып чүткүп турган, ынчангаш Ол оларга ажыттынган. Дээрги-Чаяакчы оларга бүгү таладан амыр-тайбынны хайырлаан.

¹⁶ Ол бодунуң кырган-авазы^с Мааханың кадын адын безин казып каапкан, чүге дээрге Мааха *Ашера бурганга тураскааткан чүдек-бужар адагаш тургузуп алган болган. Аса ооң ол адагачын одуруп, кезектей кезип каапкаш, Кедрон шынаазынга өрттедипкен. ¹⁷ Израильдин мөгөйишкин кылыр бедик черлерин Аса узуткаваандаа болза, ооң чүрээ бүгү назынында Дээрги-Чаяакчыга бүрүнү-биле бердинген турган. ¹⁸ Ол Бурганның өргээзинче ачазынын база бодунуң Аңаа бараалгаткан белектерин: алдын-мөңгүннү, эдилел, саваларны эккелген.

¹⁹ Асаның чагыргазынын үжен бешки чылынга чедир дайын-чаа болуп көрбээн.

^а15:3 Өске тайылбыр ёзугаар ол сөстөр эрткен эвес, а келир үеге хамааржыр.

^б15:8 Өске бурунгу сөзүглелде «оглу Азариянын» деп сөстөр таварышпайн турар.

^с15:16 Азы: «Бодунуң авазы».

Асаның Израиль-биле дайылдашканы

(3 Хаан. 15:17-22)

16¹ Асаның чагыргазының үжен алдыгы чылында Израильдин хааны Вааса Иудеяга удур тулчуп үнгеш, иудей хаан Асаның черинден кымның-даа үнерин база ынаар кымның-даа кирерин болдурбас дээш, Рама хоорайны быжыглап эгелээн.

² Аса ынчан Дээрги-Чаяакчының *өргээзиниң база хаанның ордузунуң эртине шыгжамырларындан алдын-мөңгүннү үндүргеш, Дамаскыга чагырып олурган арамей хаан Венададче чорудуп, сөс ыткан: ³ «Бистин адаларывыстың аразынга дег, бис ийиниң аравыска база эвилел турзун. Көр даан, мен сенээ алдын-мөңгүн чорудуп бердим. Израильдин хааны Вааса мээң черимден ырап чоруй баар кылдыр, барып, ооң-биле эвилелинни күш чок болдуруп көрөм».

⁴ Венадад Аса хаанның саналы-биле чөпшээрешкеш, бодунуң шериг *баштыңнарын Израильдин хоорайларынга удур чорудупкан. Олар Ийон, Дан болгаш Авел-Маим хоорайларны база Неффалимнин девискээринде курлавыр шыгжаар бүгү хоорайларны хоозурадып каапкан. ⁵ Вааса ол дугайында дыңнап кааш, Раманы быжыглап тудар ажылын соксаткан. ⁶ А Аса хаан бүгү иудейлерни чыыптарга, олар Рамадан Ваасаның аңаа тудуг кылып турган ыяш-дажын алгаш барганнар. Аса ол ыяш-даш-биле Гива болгаш Мицпа хоорайларны быжыглап алган.

⁷ Ол үеде Иудеяның хааны Асага өттүр көөр Ананий чедип келгеш, мынча дээн: «Сен арамей хаанга идегеп, бодунуң Бурганың Дээрги-Чаяакчыга ынанмаан боорунга, арамей хаанның аг-шерии сээң холундан камгаланып үнген-дир. ⁸ Эфиоптар болгаш ливийлерге дыка хөй *дайынчы тергелерлиг, аъттарлыг күчүлүг аг-шериг турбаан чүве бе? Ындыг-даа болза, сен Дээрги-Чаяакчыга ынанып турган боорунга, Ол оларны сээң холунга хүлээдиң берген-дир. ⁹ Дээрги-Чаяакчының карактары, Аңаа чүрээнден бүрүнү-биле бердинген улусту быжыглаар дээш, бүгү чер-делегейни эргий көрүп турар. Сен бодамча чок болган-дыр сен, ол дээш, амдыгааштан эгелеп, дайыннар чорудар-дыр сен».

¹⁰ Аса хаан *медээчиге килеңней берген. Ол ону кара-бажыңнап, хол-будун доорбаш ыяшка кыстыртып каан, чүге дээрге аңаа аажок хорадаан чүве-дир. Аса оон ыңай ол үеде чон аразында чамдык улусту база кызып-кыйып турган.

¹¹ Асаның ажыл-херектери, эгезинден эгелээш, төнчүзүңге чедир, Иудеяның база Израильдин хааннарының номунда бижиттинген. ¹² Чагыргазының үжен тоску чылында Асаның буттары аарый берген. Аарыы аажок аар-даа турган болза^d, ол Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилевейн, эмчилерге идегеп турган. ¹³ Аса өгбелериниң соондан өске оранче чоруй барып, чагыргазының дөргөн бирги чылында чок апарган. ¹⁴ Ону Давидтин Хоорайынга, бодунга белеткеп алганы чевег-куйга ажаап каан. Чон Асаны янзы-бүрү чаагай чыттыг чүүлдер-биле долдурган хааржакка салгаш, аңаа алдар-хүндү кылдыр улуг одаг кывыскан.

^d16:12 Азы: «Аарыы мага-бодунуң үстүкү кезээнге чеде берген-даа болза».

Иосафат хаан

17¹ Асаның оглу Иосафат ачазының орнунга хаан апаргаш, Израильге удур быжыгланып алган. ² Ол Иудеяның бүгү быжыглалдыг хоорайларынга шериг тургускаш, бүгү иудей черге база ооң ачазы Асаның эжелеп алганы Эфремниң хоорайларынга танныыл шерии тургузуп каан.

³ Дээрги-Чаяакчы Иосафат-биле кады болган, чүге дээрге ол өгбези Давидтин баштайгы оруктарын^е эдерип турган. Иосафат *Ваалдың дүрзүлеринге мөгейбейн, ⁴ бодунуң ачазының Бурганынче чүткүп, Израильдиң чаңчылдарын ёзугаар эвес, а Бурганның айтышкыннарын ёзугаар чурттап турган. ⁵ Дээрги-Чаяакчы күрүнени Иосафаттың холунга быжыктырып каан, бүгү иудейлер аңаа белектер эккеп берген, ол хөй бай-байлактыг, алдар-хүндүлүг апарган. ⁶ Ооң чүрээ Дээрги-Чаяакчынын оруктары дээш чоргаарланып турган, ооң кадында ол Иудеяда мөгейишшин кылып бедик черлерни база *Ашера бурганга тураскааткан адагаштарны ап каапкан.

⁷ Чагыргазының үшкү чылында ол бодунуң нояннары Бенхаил, Авдий, Захария, Нафанаил болгаш Михей оларны Иудеяның хоорайларынга чонну өөретсин дээш чорудупкан. ⁸ Ноябрьнар-биле кады *левиттер Шемайя, Нафания, Зевадия, Асаил, Шемирамот, Ионафан, Адония, Товия болгаш Тов-Адонияны база *Бурганның бараалгакчылары Элишама болгаш Иорамны чорудупкан. ⁹ Олар Дээрги-Чаяакчының *хоойлузунуң дүрүг-номун ап алгаш, Иудеяга улусту өөредип чоруп турган. Иудеяның бүгү хоорайларын эргий кезип, чонну өөредип чорааннар.

¹⁰ Иудеяны долгандыр турар бүгү күрүнелерни Дээрги-Чаяакчының ыдыпкан коргуушкуну хөме апкан, олар Иосафат-биле чаалашпайн турган. ¹¹ Чамдык филистимнер Иосафатка белектер эккеп берип, албан-үндүг кылдыр мөңгүн берип турган, а арабтар аңаа шээр мал: 7700 кошкар болгаш 7700 хуна сүрүп эккелген.

¹² Иосафат улам-на күчү-күштүг апар чыткан. Ол Иудеяга шивээлер болгаш аш-чем курлавыры шыгжаар хоорайлар тудуп каан. ¹³ Иудеяның хоорайларынга ол хөй курлавыр шыгжап турган^г, а Иерусалимге күштүг-шыырак дайынчыларлыг шериглиг турган. ¹⁴ Ол шериглерниң төрөл салгалдар аайы-биле даңзызы бо-дур:

Иуданың аймаандан үнген муң шериг *баштыңнары: 300 000 күштүг-шыырак дайынчылыг шериг баштыңы Адна; ¹⁵ ооң соонда 280 000 дайынчылыг шериг баштыңы Иоханан; ¹⁶ ооң соонда 200 000 күштүг-шыырак дайынчылыг Зихрийнин оглу Амасия. Ол бодун Дээрги-Чаяакчыга эки туразы-биле бараалгаткан чүве-дир.

¹⁷ Вениаминниң аймаандан: ча-согун болгаш дозуг-камгалал-биле чепсегленген 200 000 шериглиг күштүг-шыырак дайынчы Элиада; ¹⁸ ооң соонда 180 000 чепсегленген дайынчылыг Иегозавад.

¹⁹ Хаанның бүгү Иудеяга быжыглалдыг хоорайларга таарыштыр тургузуп каан дайынчыларындан аңгыда, аңаа бараан болуп турган дайынчылар ол-дур.

^е17:3 Өске бурунгу сөзүглелде «Ачазының баштайгы оруктарын» деп бижээн.

^г17:13 Азы: «Ол Иудеяның хоорайларынга хөй ажилды кылып турган».

Иосафаттың Ахав-биле эвилели

(3 Хаан. 22:4-35)

18¹ Иосафат хөй бай-байлактыг, улуг алдар-хүндүлүг турган. Ол Ахав хаан-биле кудашкылар бооп төрөлдежиپ алган.² Элээн каш чыл эрткенде, ол Ахавче баар дээш Самарияже чорупкан. Ахав аңаа база оон-биле кады чораан улуска дыка хөй шээр болгаш бода мал дөгерип бергеш, ону Галаадта Рамот хоорайже халдаар кылдыр көгүдүп турган.³ Израильдин хааны Ахав Иудеяның хааны Иосафатка: «Галаадта Рамотка удур мээң-биле кады үнер сен бе?» – дээн.

Демгизи аңаа: «Сен канчаар-дыр сен, мен база ынчаар мен; мээң чонум база сээн чонуң ышкаш болур: сээң-биле кады дайылдажып үнер мен!» – деп харыылаан.

⁴ А оон ыңай Иосафат Израильдин хаанынга: «Баштай Дээрги-Чаяакчыдан сүмеден айтырып көр» – дээн.

⁵ Израильдин хааны Бурганның 400 *медээчизин чыып алгаш, олардан: «Галаадта Рамотка удур дайылдажып баар бис бе азы барбас бе?» – деп айтырган.

Олар: «Барып көрүнер, Бурган ол хоорайны хаанның холунга хүлээдип бээр-дир» – деп харыылаан.

⁶ А Иосафат: «Мында Дээрги-Чаяакчының оон өске медээчизи чок чүве бе? Оон база айтырып көрээли» – дээн.

⁷ Израильдин хааны Иосафатка: «Дээрги-Чаяакчыдан ону дамчыштыр айтырып болурувус база бир кижиге бар чүве, ынчалза-даа ону көөр хөңнүм чок, чүгө дээрге ол менээ хамаарыштыр эки чүве чугаалавас, а үргүлчү багай чүве өттүр билип медеглээр-дир. Ол болза Имлайның оглу Михай-дир» – деп харыылаан.

Иосафат: «Хаан кижиге ынча дээринге, кайын боор» – деп харыылаан.

⁸ Ынчан Израильдин хааны чалчаларының бирээзин кыйгыргаш: «Имлайның оглу Михайни доп-дораан бээр эккел!» – дээн.

⁹ Израильдин хааны болгаш Иудеяның хааны Иосафат хаан хептерин кедип алгаш, кайызы-даа Самарияның хаалгазының баарында шаң черде бодунун дүжүлгезинге саадап олурган, а бүгү медээчилер оларның мурнунга өттүр билип медеглеп турган.

¹⁰ Медээчилерниң бирээзи, Хенаананың оглу Седекия, бодунга демир мыйыстар кылып алгаш: «Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур: „Арамейлерни кыргып-хыдывааженге чедир, оларны мындыг мыйыстар-биле үзер сен“» – дээн.

¹¹ Бүгү өске медээчилер база-ла ол дугайында өттүр билип медеглеп: «Галаадта Рамотче барып көрүнер, тиилеп аар силер, Дээрги-Чаяакчы ону хаанның холунга хүлээдип бээр-дир» – дээннер.

¹² Михайни кыйгырып барган айбычы аңаа: «Дыңна даан, өске медээчилер, шупту чаңгыс кижиге дег, хаанга чедишкинни баш бурунгар медеглеп тур. Сээн сөзүң оларның кайызының-даа сөстери дег болзун – сен база эки чүведен чугаалап көр» – дээн.

¹³ А Михай: «Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен: чүгле Бурганымның менээ чугаалаан чүвезин хаанга дамчыдар мен» – дээн.

¹⁴ Медээчи чедип кээрге, хаан оон: «Михей! Галаадта Рамотка удур дайылдажып баар бис бе азы барбас бе?» – деп айтырган.

Михей: «Барып көрүңер, тиилеп аар силер. Оларны силерниң холуңарга хүлээдип бээр-дир» – деп харыылаан. ¹⁵ А хаан аңаа: «Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден алыс шындан өске чүнү-даа чугаалавазыңны сенден дилеп, чеже катап аксы-сөзүң алып ужурлуг киж и мен?!» – дээн.

¹⁶ Михей ынчан: «Мен бүгү израильчилерни дагларда кадарчызы чок хойлар ышкаш тоо быдарай берген чоруур кылдыр көрдүм. Дээрги-Чаяакчы: „Оларның ээзи чок-тур, кайызы-даа бажыңынче амыр-тайбың чана берзин“ – деп чугаалады» – дээн.

¹⁷ Израильдин хааны Иосафатка: «Ол медээчи меңээ хамаарыштыр кажан-даа эки эвес, чүгле багай чүве өтгүр билип медеглээрин сеңээ чугаалаан ийик мен чоп» – дээн.

¹⁸ А Михей уламчылап чугаалаан: «Ам Дээрги-Чаяакчының чугаалаан сөзүң дыңнаңар. Мен Дээрги-Чаяакчыны Ону долгандыр турар дээрниң аг-шерии-биле кады Бодунуң дүжүлгезинде саадап олуар кылдыр көрдүм. ¹⁹ Дээрги-Чаяакчы: „Израильдин хааны Ахав барып, Галаадтын Рамотка өлүп каар кылдыр, кым ону кажарлап үндүрерил?“ – деп айтырды. Оң бир төлээзи бир янзы, өске төлээзи өске янзы саналдап турду. ²⁰ Ынчан база бир төлээ бурунгаар үнүп, Дээрги-Чаяакчының мурнунга туруп алгаш: „Мен ону кажарлап үндүрүптер мен“ – диди. Дээрги-Чаяакчы: „Канчаар?“ – деп айтырды. ²¹ Ол төлээ: „Мен моон чоруткаш, хаанның бүгү медээчилери мегелеп чугаалап турар кылып каар мен“ – деп харыылады. Дээрги-Чаяакчы: „Сен ону кажарлап үндүрүптер сен, чедишкинниг болур сен. Барып, ону кылып каг“ – диди. ²² Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы ам сээң медээчилериңни мегелеп чугаалаар кылып каан-дыр, а сээң-биле айбыл-халап боорун доктааткан-дыр».

²³ Ынчан Хенаананың оглу Седекия Михейже чоокшулап келгеш, оң чаагынче дажыпкаш: «Дээрги-Чаяакчының *Сүлдези сени дамчыштыр чугаалаар дээш, кандыг орук-биле менден сенче шилчий бергени ол?» – деп айтырган.

²⁴ Михей: «Сен ол дугайында шивээниң иштики өрээлдериниң бирээзинге чаштына бээриң хүнде билип аар сен» – деп харыылаан.

²⁵ Ынчан Израильдин хааны: «Михейни тудуп алгаш, ону хоорай даргазы Амонче база Иоас тажыже чорудупкаш, ²⁶ хаанның чугаалаан чүвезин оларга дамчыдыңар: „Бо кижини кара-бажыңга олурткаш, мен амыр-менди ээп келбээн шаамда, аңаа эвээш хлеб, сугдан өске аыш-чем бербенер“» – деп дужааган.

²⁷ Михей: «Бир эвес сен амыр-менди ээп кээр болзуңза, мени дамчыштыр Дээрги-Чаяакчы чугаалаваан боор эвеспе» – дээн. Оон ол: «Бүгү аймактар, дыңнаңар!» – деп немеп каан.

²⁸ Израильдин хааны биле Иудеяның хааны Иосафат Галаадта Рамотче чорупканнар. ²⁹ Израильдин хааны Иосафатка: «Мен таныттынмас кылдыр солуй кеттиниң алгаш, тулчур мен, а сен хаан хевиң-биле артып каап көр» – дээн. Израильдин хааны солуй кеттиниң алган, оон тулчур кирипкеннер.

³⁰ Арамей хаан *дайынчы тергелериниң башкарыкчыларынга: «Карачал-даа, аталдарлыг-даа улус-биле чаалашпаңар, чүгле Израильдин хааны-биле чаалажыңар» – деп дужааган. ³¹ Дайынчы тергелер башкарыкчылары Иосафатты көрүп кааш, «Бо кижии Израильдин хааны-дыр» деп бодааш, олче халдаар дээш бүзөөлөп алганнар. А Иосафат алгыра бээрге, Дээрги-Бурган-Чаяакчы анаа дуза кадып, оларны оон чайладып каапкан. ³² Дайынчы тергелер башкарыкчылары Израильдин хааны ол эвес-тир деп билип кааш, ону сүрбейн барганнар.

³³ Ол аразында бир дайынчы чазын хере тырткаш, Израильдин хаанын куяк хевиниң тиин өттүр душ бооп балыглапкан. Хаан бодунуң дайынчы терге башкарыкчызынга: «Аъттарны эй тырткаш, мени тулчуушкун шөлүндөн үндүр сөөртү бер, мен балыгладыптым» – дээн.

³⁴ А тулчуушкун ол хүн улам киткээн, ынчангаш Израильдин хааны дайынчы тергезинге арамейлерниң дужунга кежээге чедир турган. Хүн ажар өйде ол өлүп калган.

Иосафатты *Бурганның медээчизиниң чемелээни

19 ¹ Иудеяның хааны Иосафат Иерусалимде бодунуң ордузунче менди-чаагай чанып келген. ² Хаанга уткуй Ананийниң өттүр көөр оглу Иеху үнүп келгеш, анаа мынча дээн: «Бузуттуг кижиге дузалап, Дээрги-Чаяакчыны көөр хөңнү чок улуска ынак апарып канчаарың ол? Дээрги-Чаяакчы ол дээш сенээ килеңнеп тур. ³ Ындыг-даа болза, сенде эки чүүлдер база бар-дыр – сен чер-чуртту *Ашера бурганга тураскааткан адагаштардан арыглап каан-дыр сен база сеткил-чүрээни Бурганны эдереринге бараалгаткан-дыр сен».

Иосафаттың шииткекчилерни томуйлааны

⁴ Иосафат Иерусалимге чурттап турган. Ол катап база чон аразынга Беэр-Шевадан эгелээш, Эфрем дагларынга чедир чоруп, улусту оларның ада-өгбезиниң Бурганы Дээрги-Чаяакчыже ээлдирип турган. ⁵ Чер-чуртка, Иудеяның бүгү быжыглалдыг хоорайларынга Иосафат шииткекчилер томуйлап каан. ⁶ Хаан шииткекчилерге: «Кылып турар чүвеңерже кичээңгейлиг көрүнер, чүге дээрге силер улустуң адындан эвес, а Дээрги-Чаяакчының адындан шиидер болгай силер, шииткел үндүрген саныңарда-ла, Ол силер-биле кады болур. ⁷ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчыдан коргуп чоруңар. Оваарымчалыг шиидиңер, чүге дээрге бистиң Бурганывыс Дээрги-Чаяакчы чөптүг, Ол улусту ылгай көөрүн, хээли алырын чөпшээревес» – дээн.

⁸ Иосафат Иерусалимге база чамдык *левиттерни, *Бурганның бараалгакчыларын болгаш израиль чоннуң төрөл салгалдар *баштыңнарын Дээрги-Чаяакчының адындан шииткел үндүрер, чаргы-чаалы үзер улус кылдыр томуйлап каан. Олар Иерусалимге чурттап турган. ⁹ Хаан оларга мынча деп чагаан: «Силер ак сеткилдии-биле, бүгү-ле чүлдү-чүрээнерден, Дээрги-Чаяакчыдан коргуп бараан болур ужурлуг силер. ¹⁰ Боттарының хоорайларында чурттап

турар ха-дунманардан силерге кандыг-даа маргылдаалыг – өлүрүкчү чорук дугайында-даа, ыдыктыг *хоойлу, айтышкыннар, дүрүмнер дугайында-даа херек кирер болза, ол улуска Дээрги-Чаяакчыга удур кем-буруу кылбазын сагындырар жүрүлүг силер, оон башка Ооң килени силерже, ха-дунманарже халдар. Ынчаар кылып болзунарза, кем-буруу чок боор силер. ¹¹ Дээрги-Чаяакчыга хамаарышкан бүгү херектерге силерни Бурганның дээди бараалгакчызы Амария башкарзын, а хаанга хамаарышкан бүгү херектерге силерни Измаилдин оглу, Иуданың аймаанын чагырыкчызы Зевадия башкарзын. Левиттер силерге бижээчилер болур. Кылып турар чүүлдериңерге быжыг болунар. Дээрги-Чаяакчы эки чүүл кылып чоруур улус-биле кады болзун».

***Моав, аммон чоннарның база Сеирниң
чурттакчыларының аштырыышкыны**

20 ¹Ооң соонда моавтар, аммоннар болгаш чамдык меуннар[§] Иосафат-биле чаалажыр дээш үнүпкен. ²Улус чедип келгеш, Иосафатка: «Эдомдан^h, Дус далайның ындындан сенээ удур дүк-түмен аг-шериг кел чыдыр. Олар ам Хацацон-Фамарда (тодаргайлаарга, Эн-Гедиде) келди!» – деп дыңнаткан.

³Иосафат корга бергеш, Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилээр деп шийтпирлээн. Ол бүгү Иудеяга шээрлээшкин чарлаан. ⁴Иудейлер Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилээр дээш чыгылып келген. Улус Иудеяның бүгү хоорайларындан Аңаа чаннып, дилег кылып дээш чедип келген.

⁵Иосафат Дээрги-Чаяакчының *өргээзинге, чаа шөл мурнунга иудейлер биле иерусалимчилерниң чыыжынга туруп келгеш, ⁶мынча дээн: «Ада-өгбевистин Бурганы Дээрги-Чаяакчы! Дээрде саадаан Бурган Сен эвес сен бе? А бүгү чоннарның күрүнелерин Сен чагырып турар сен. Сээң холунда эрге-чагырга, күчү-күш бар, кым-даа Сенээ удур туржуп шыдавас! ⁷Бурганывыс, бо черниң биеэги чурттакчыларын Сээн израиль чонуннун мурнундан Сен сывырып чорудуптуп, ону Бодуннун өңнүүн Авраамның үре-салгалынга кезээ мөңгедө берипкен эвес сен бе?

⁸Олар бо черге чурттап, аңаа Сээн адынга тураскааткан өргээ тудуп кааннар. Олар мынча деп турган: ⁹„Бир эвес айыыл-халап: дайын-чаа, кеземче, хамчык аарыг азы аш-чут бисти таварыыр болза, бис Сээн адын-биле алдаржаан бо өргээниң баарынга Сээн мурнунга туруп алгаш, кызгадатканывыстан Сени кыйгырар бис, а Сен бисти дыңнап кааш, камгалаар сен“.

¹⁰А ам көр даан, аммоннар, моавтар болгаш Сеир дагларының чурттакчылары чедип келди. Израильчилер египет черден үнүп бар чыдырда, Сен оларга ук чоннарның черлеринче кирерин чөпшээрэвээн сен. Ынчангаш израиль чон оларның кыдыынче ээпкеш, оларны хыдывайн барган. ¹¹Ам олар Сээн биске өнчү кылдыр бергениң ээлел черинден бисти үндүр сывырар дээш чедип келген-дир. Оларның

§20:1 Меуннар – Сеир дагларының чоок-кавызынга, Меун хоорайга чурттап турган аймак (1 Чыл. 4:41 көр). Өске бурунгу сөзүглелде «Чамдык аммоннар» деп бижээн.

^h20:2 Өске бурунгу сөзүглелде «Арамей черден» деп бижээн.

19:10 Ы. х. к. 17:8-9; Иез. 3:17; 33:7 20:2 Э. д. 14:7 20:3 Эзра 8:21; Иер. 36:9; Иона 3:5

20:6 1 Чыл. 29:12 20:7 Иса. 41:8; Иак. 2:23 20:9 3 Хаан. 8:33, 37 20:9 2 Чыл. 6:28, 34

20:10 Ы. х. к. 2:5, 9, 19 20:10 Сан. 20:21

биске харызы ол-дур. ¹² Бурганывыс! Сен оларны шиидип көрөм. Чүгө дээрге бисче кел чыдар эндерик хөй аг-шеригте удур туржур күжүвүс чок-тур. Чүнү канчаптар айын тыппас-тыр бис, карактарывыс чүглө Сенче көрүп тур!»

¹³ Бүгү иудейлер аңаа боттарынын чаш ажы-төлү, кадайлары болгаш оолдары-биле кады Дээрги-Чаяакчынын мурнунга турган. ¹⁴ Ынчан Дээрги-Чаяакчынын *Сүлдези Захариянын оглу Яхазиилди – Асафтан укталган левит кижини – чыылган чон аразынга бүргей апкан. (Захария Ванянын оглу, Ваня – Иеиелдин оглу, Иеиел – Маттаниянын оглу болур чүве-дир.) ¹⁵ Яхазиил мынча дээн: «Иудея биле Иерусалимнин бүгү чурттакчылары болгаш Иосафат хаан, мени дыңнаңар! Дээрги-Чаяакчынын силерге чугаалаан чүвези бо-дур: шак ол эндерик хөй аг-шеригден коргуп-сүртевенер, чүгө дээрге силернин эвес, а Бурганның дайыны-дыр. ¹⁶ Даарта оларга уткуй тулчуп үнүңер. Олар Циц деп артче үнүп кел чыдар болур. Силер оларны шынааның ужунга, ээн кургаг Иеруил ховунуң мурнунга тып аар силер. ¹⁷ Бо удаада тулушпас силер. Чүглө барып туруп алгаш, Дээрги-Чаяакчынын силерге хайырлап турар камгалалынче көрүңер. Иудея биле Иерусалим, коргуп-сүртевенер. Даарта оларга уткуштур үнүп келинер, Дээрги-Чаяакчы силер-биле кады болур».

¹⁸ Иосафат черге хаваан дегзип мөгөйген, Иудеянын база Иерусалимнин бүгү чурттакчылары база Дээрги-Чаяакчыга мөгөйип, Ооң мурнунга кээп дүшкөн. ¹⁹ Ынчан Кохат биле Корахтан укталган *левиттер Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыны аажок дыңзыг үн-биле алгап-мактаар дээш туруп келген.

²⁰ Иосафаттың шерии эрген эрте тургаш, Текоя чанында ээн кургаг ховуже үнүпкөн. Олар үнүп чоруп турда, Иосафат туруп келгеш: «Иудея биле Иерусалимнин чурттакчылары, мени дыңнаңар! Силернин Бурганыңар Дээрги-Чаяакчыга бүзүрөңер, ынчан чайгылыш чок боор силер; Ооң *медээчилеринге бүзүрөңер, ынчан чедишскинин боор силер» – дээн.

²¹ Хаан чон-биле сүмелешкеш, Дээрги-Чаяакчыга ырлап бээр ужурлуг улусту база Ооң өндүр бедик ыдыктыын алдаржыдып: «Дээрги-Чаяакчыга өөрүп четтиринер, Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмес-тир!» – деп чоруур ужурлуг улусту томуйлааш, шериглер мурнунга тургузуп каан.

²² Олар ырлажып, алдаржыдып эгелээрге, Дээрги-Чаяакчы Иудеяже халдап кирип келген аммоннар, моавтар болгаш Сеирнин чурттакчыларынын аразынга чөрүлдээ үндүрүптөргө, олар чылча шапчып алган: ²³ аммоннар биле моавтар Сеирнин чурттакчыларын кыргып-хыдыры-биле халдай бергеш, оларны бүрүнү-биле узуткап каапкан, оон бот-боттарын өлүржүп эгелээн.

²⁴ Иудейлер ээн кургаг хову мурнунда бедээн черге чедип келгеш, шак ол эндерик хөй аг-шеригже көөрге, чүглө черде чыдар мөчү-сөөктер көзүлгөн, кым-даа дириг артпаан болган. ²⁵ Иосафат бодунуң чону-биле дайзыннардан олчазын ап аар дээш келгеш, дыка хөй эт-хөрөңги, идик-хеп¹ болгаш үнелиг эт-сеп тып ап, алгаш чоруй барып шыдаарындан хөйүнү чыып алган. Олар үш хүн чыып келген – олчазы

¹20:25 Өске бурунгу сөзүглелде «мөчү-сөөктер» деп бижээн.

20:12 Ыд. ыр. 24:15; 122:1-2; 140:8 20:14 2 Чыл. 15:1

20:17 Ы. х. к. 20:1-4 20:19 Хост. 6:16; 1 Чыл. 6:16-18; 9:19 20:20 Хаан. 14:2 20:21 1 Чыл.

16:34; 2 Чыл. 5:13; Эзра 3:11; Ыд. ыр. 105:1 20:23 Башт. 7:22; 1 Хаан. 14:20; 2 Чыл. 20:22-23

ындыг хөй болган!²⁶ А дөрткү хүнде олар Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрээп турганы Бераха шынаазынга чыгып келген. Ынчангаш ол черни амдыгаа чедир Бераха¹ шынаазы деп адап турар.

²⁷ Ооң соонда бүгү иудейлер биле иерусалимчилер Иосафатка баштадып алгаш, Иерусалимче өөрүшкүлүг чанып чорупкан, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы дайзыннарын ажып тиилээш, оларны өөртүп каан. ²⁸ Иерусалимге келгеш, чадаганнар, чанзылар болгаш трубаларга ойнавышаан, Дээрги-Чаяакчының өргээзинче чорупканнар.

²⁹ Дээрги-Чаяакчы Боду Израильдиң дайзыннары-биле чаалажып турган деп дыннап кааш, бүгү кожа күрүнелер Бургандан коргуушкунга алзыпкан. ³⁰ А Иосафаттын күрүнези тайбынчыраан, чүге дээрге оон Бурганы аңаа чүк-чүгүнден амыр-дышты хайырлаан.

Иосафаттын сөөлгү чылдары

(3 Хаан. 22:41-50)

³¹ Иосафат Иудеяны ынчалдыр чагырып турган. Ол үжен беш харлыында хаан апаргаш, чуртту Иерусалимге чээрби беш чыл хааннаан. Ооң авазының ады – Салаилдин уруу Азува чүве-дир. ³² Иосафат бодунуң ачазы Асаның оруктары-биле чоруп, оон өскээр барбайн, Дээрги-Чаяакчының мурнунга таарымчалыг чүүлдер кылып турган. ³³ Ынчалза-даа мөгөйишкин кылып бедик черлер узуткаттынмаан, чон бодунуң бүгү сеткил-чүрээ-биле ада-өгбезинин Бурганынче ам-даа ээлбээн турган.

³⁴ Иосафаттын өске ажыл-херектери, эгезинден эгелээш, төнчүзүнге чедир, Ананийнин оглу Иехунуң Израильдиң хааннарының номунче кирген бижилгелеринде бижиттинген.

³⁵ Соонда барып, Иудеяның хааны Иосафат Израильдиң бузут кылып турган хааны Охозия-биле дугуржулга кылгаш, ³⁶ Фарсисче эжиндирер корабльдар тудуп аар дээш ооң-биле катгыжып алган. Олар корабльдарны Эцион-Гавер өртээлге тудуп алган. ³⁷ Ынчан Мареша чурттуг Додаваның оглу Элиезер Иосафатка удур өттүр билген медеглел кылып: «Бир-тээ сен Охозия-биле катгыжып алган болганында, Дээрги-Чаяакчы сээң ажыл-херээни буурадып каар-дыр» – дээн.

Корабльдар буза шаптырган, Фарсисче эжиндирип шыдавайн барган.

21 ¹ Иосафат өгбелеринин соондан өске оранче чоруй баарга, ону оларнын чанынга, Давидтин Хоорайынга ажаап каан. Ооң оглу Иорам ачазының орнунга хааннай берген. ² Иорамның дуңмалары – Иосафаттын оолдары Азария, Иехиил, Захария, Азарияху, Михаил болгаш Шефатия олар турган. Олар шупту Израильдиң хааны^k Иосафаттын оолдары-дыр. ³ Ачазы оларга Иудеяда быжыглалдыг хоорайлар-биле кады алдын-мөңгүн, улуг үнелиг чүүлдерни белекке берген, а күрүне башкарап эргени улуг оглу Иорамга берген.

¹20:26 Бераха – «Алгыш-йөрээл» дээн уткалыг.

^k21:2 Өске бурунгу сөзүглелде «Иудеяның хааны» деп бижээн.

Иорам хаан

(4 Хаан. 8:16-24)

⁴ Иорам ачазының күрүнезин хааннап эгелеп, быжыгып алгаш, бодунуң бүгү дунмаларын база чамдык израиль нояннарыны хылыш-биле шанчып өлүрүп каан.

⁵ Ол үжен ийи харлыында хаан апаргаш, чуртту Иерусалимге сес чыл чагырган.

⁶ Иорам Израильдиң хааннарының оруун эдерип, Ахавтың өг-бүлезин өттүнүп чурттап турган, чүгө дээрге Ахавтың уруун кадай кылып алган чүве-дир. Ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган. ⁷ Ындыг-даа болза, Дээрги-Чаяакчы Давид-биле чарган керээзин бодааш, ооң үре-салгалын узуткаарын күзевээн. Ол Давидке база ооң үре-салгалынга олар, өшпес чырыткы дег, кажан кезээде хаан болуп чагыраарын аазаан турган.

⁸ Иорамның үезинде эдом чон Иудеяның эрге-чагыргазынга удур тура халааш, боттарынга хаан олуртуп алган. ⁹ Ынчангаш Иорам шериг *баштыңнары-биле, бүгү *дайынчы тергелери-биле ынаар чорупкан. Эдомнар ону бүзээлеп аарга, Иорам дүне када тургаш, эдомнарже, оларның дайынчы тергелеринин башкарыкчыларынче халдаан. ¹⁰ Ынчалза-даа Эдом Иудеяның чагыргазының адаандан үнгеш, амдыгаа чедир аңаа чагыртпайн турар. Ол-ла үеде Ливна хоорай база ооң чагыргазының адаандан үне берген, чүгө дээрге ол ада-өгбезиниң Бурганы Дээрги-Чаяакчыдан ойталаан болган. ¹¹ Иорам оон ыңай Иудеяның дагларынга мөгөйишкин кылыр бедик черлер кылгаш, Иерусалимниң чурттакчыларын самырадып, Иудеяның чонун шын оруктан астыктырып каан.

¹² Иорамга Илия *медээчиден чагаа келген. Ында мынча деп бижээн болган: «Сээң өгбөн Давидтиң Бурганы Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур: сээң ачаң Иосафаттың болгаш Иудеяның хааны Асаның оруктарын эдербээн-дир сен.

¹³ Израильдиң хааннарының оруктарын эдерип, Ахавтың өг-бүлезиниң үлегери-биле Иудеяның чонун, Иерусалимниң чурттакчыларын самырадып каан-дыр сен. А сенден эки улус болур дунмаларынны – ачаңның үре-салгалын өлүрүп каан-дыр сен. ¹⁴ Ол бүгү дээш, Дээрги-Чаяакчы сээң чонунга, оолдарыңга, кадайларыңга, сенде бар бүгү чүвеге аар-берге кеземче онаар. ¹⁵ А сен бодуң ишти-хырныңнын коргунчуг аарыындан хинчектенер сен, адак соонда ишти-хырның хүн санында уштунуп эгелээр».

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы Иорамга удур филистимнер болгаш эфиоптарның кожалары арабтарның адаан-өжээнин хайындырыпкан. ¹⁷ Олар Иудеяже халдап киргеш, хаанның ордузунга турган бүгү эт-хөрөгини эжелеп ап, ооң оолдарын, кадайларын база тудуп алгаш барган. Охозия¹ деп адаар хеймер оглундан аңгыда, кымны-даа арттырбааннар.

¹⁸ Ол бүгүнүң соонда Дээрги-Чаяакчы хаанның ишти-хырнынга эмнеттинмес аарыг халдадып каан. ¹⁹ Хүн санында ындыг бооп келгеш, ийиги чылды төнчүледир

¹21:17 Өске бурунгу сөзүглелде «Иоахаз» деп атты бижээн.

21:6 3 Хаан. 12:28-30 21:6 2 Чыл. 18:1 21:7 2 Хаан. 21:17; 3 Хаан. 11:36

21:8 Э. д. 27:40; 3 Хаан. 22:47 21:12 3 Хаан. 17:1 21:12 2 Чыл. 14:2-5; 17:3-4

21:13 3 Хаан. 12:28-30 21:13 3 Хаан. 16:31-33 21:16 2 Чыл. 17:11

оон ишти-хырны аарындан уштуноп кээп дүшкен, ол кедергей хинчектенип өлүп калган. Чон аңаа алдар-хүндү кылдыр, ооң ада-өгбезинге дег, улуг одаг кывыспаан.

²⁰Иорам үжен ийи харлыында хаан апаргаш, чуртту Иерусалимге сес чыл чагырган. Ол чок апаарга, кым-даа ооң ажыын ажып ыглаваан, ону Давидтин Хоорайынга ажаап каан, ынчалза-даа хааннар хөөржүдөр чевег-куйларга эвес.

Охозия хаан

(4 Хаан. 8:25—9:29)

22¹Иерусалимниң чурттакчылары Иорамның биче оглу Охозияны ачазының орнунга хаан кылып алган, чүге дээрге арабтар-биле кады иудей турлагже чаза таварып кирип келген шериглер улуг тажыларны кыра шаап каапкан чүведир. Иудеяның хааны Иорамның оглу Охозия ынчалдыр хаан апарган. ²Ол чээрби ийи харлыында^m хаан апаргаш, чуртту Иерусалимге бир чыл чагырган. Ооң авазын Гофолия дээр турган, ол – Омриниң үре-салгалы чүведир.

³Охозия база Ахавтың өг-бүлезиниң оруун эдерип турган, чүге дээрге оон авазы бузуттуг-бак херектер үүлгедирин оглунга сүмелеп турган. ⁴Ол Ахавтың өг-бүлезин өттүнүп, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган, чүге дээрге ооң ачазы өлүп каарга, Ахавтың улузу Охозияның чөвүлекчилери апарып, ону өлүмгө чедирген. ⁵Охозия ол өг-бүлениң сүмезин ёзугаар Ахавтың оглу, Израильдиң хааны Иехорам-биле кады арамей хаан Азаилге удур дайылдажыры-биле Галаадта Рамот хоорайже үнүпкен. Арамейлер Иехорамны балыглап каан. ⁶Иехорам арамей хаан Азаил-биле Рамот чанынга тулчуп тургаш, алган балыгларын экиртири-биле Изреелче эеп келген. А Иудеяның хааны, Иорамның оглу Охозияⁿ Ахавтың оглу Иехорам-биле ужуражыр дээш Изреелче чорупкан, чүге дээрге демгизи аарып чыткан.

⁷Бурганның күзел-соруун ёзугаар Охозия Иехорамга келгеш, өлүп калган. Ол мынчаар болган: Охозия Иехорамга келгеш, ооң-биле кады Намессийниң оглу Иехуга – Дээрги-Чаяакчының Ахавтың өг-бүлезин кыргып-хыдыыр кылдыр шилип чаап каан кижизинге уткуй үнүп келген. ⁸А Иеху Ахавтың өг-бүлезинге шииткелди күүседип тура, Охозияга бараан болуп турган Иудеяның нояннарын, оон төрелдериниң оолдарын тып алгаш, кыра шаап каапкан. ⁹Оон ол Охозияны дилеп чорупкан. Иехунуң улузу Охозияны, кажан ол Самарияга чаштып турда, тудуп алгаш, Иехуга эккелген. Охозияны шаажылап өлүргөш, ажаап кааш: «Ол дээрге бүгү-ле сеткил-чүрээ-биле Дээрги-Чаяакчыже чүткүп турган Иосафаттын оглу-дур» – дээннер.

А Охозияның өг-бүлезинден хаан эрге-чагырганы ээлеп шыдаар кижии артпаан.

^m22:2 Өске бурунгу сөзүглелде «Дөргөн ийи харлыында» деп бижээн.

ⁿ22:6 Өске бурунгу сөзүглелде «Азария» деп бижээн.

Гофолия болгаш Иоас

(4 Хаан. 11:1-20)

¹⁰ Охозияның авазы Гофолия оглунуң өлүп калганын дыңнааш, ол дораан Иудеяда хаан уктуг бүгү улусту узуткап каапкан. ¹¹ Ынчалза-даа Иорам хаанның уруу Иосавет Охозияның оглу Иоасты өлүртүр ужурлуг турган тажылар аразындан бүдүү аппаратан. Иосавет оолду база ону эмзирип турган херэежени удуур өрээлге чажырып каан. Иорам хаанның уруу, Иодай *бараалгакчының кадайы, Охозия хаанның дуңмазы Иосавет Иоасты Гофолиядан ынчаар чажырыптарга, оол өлүртпейн барган. ¹² Гофолия чуртту чагырып турган үеде оолду улус *Бурганнын өргээзинге алды чыл чажырып келген.

23 ¹ Гофолияның чагыргазының чедиги чылында Иодай *бараалгакчы шиитпирлии-биле хөделип берипкен. Ол дараазында чүс шериг *баштыңнары-биле дугуржулга кылган: Иероухамның оглу Азария, Иегохананның оглу Измаил, Овидтин оглу Азария, Адайяның оглу Маасея болгаш Зихрийнин оглу Элишафат. ² Чүс шериг баштыңнары Иудеяны эргип кезээш, чурттуң бүгү хоорайларындан *левиттер биле израиль төрөл салгалдар баштыңнарын чыып алган. Олар Иерусалимге чедип кээрге, ³ чыылган улус шупту *Бурганнын өргээзинге хаан-биле керээ чарып алган.

Иодай оларга мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчының Давидтин үре-салгалынга хамаарыштыр азааны дег, хаанның оглу чагырар ужурлуг. ⁴ Силер мынчаар кылыр ужурлуг силер. Үш кезекке үстүп алыңар. *Амыр-дыш хүнүнде ажыл-албан эрттирип турар үштүң бир кезиңер – Бурганнын бараалгакчылары биле левиттер – өргээниң эжик-хаалгазын таңныылдазын; ⁵ өске үштүң бир кезиңер хаанның ордузунун мурнунга таңныылдазын, арткан үштүң бир кезиңер Иесод хаалганы таңныылдазын, а арткан бүгү чон Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң шөлдеринге турзун. ⁶ Бурганнын бараалгакчылары биле бараан болукчу левиттерден аңгыда, кым-даа Дээрги-Чаяакчының өргээзинче кирбезин. Олар болза ынаар кирип болур, чүге дээрге ыдыктанып алган-дыр. А чон Дээрги-Чаяакчының дужаалын ёзугаар таңныылдап турзун. ⁷ Левиттер, хаанны долгандыр ок-чепсектиг туруп алгаш, өргээже чоокшулаан кижилер бүрүзүн өлүрүп турар силер. Хаан кайнаар-даа баар болза, ооң чанынга чоруп туруңар».

⁸ Левиттер биле бүгү иудейлер Иодай бараалгакчының дужаалын күүсеткен. Кижилер бүрүзү бодунуң улусун – амыр-дыш хүнүнде ажыл-албанынче үнүп турар-даа, ажыл-албанындан халажып чоруп турар-даа улусту – эдертип алган, чүге дээрге Иодай бараалгакчы солчур ужурлуг бараалгакчылар бөлүктөрүн чорутпайн барган чүве-дир. ⁹ Чүс шериг баштыңнарынга Иодай бараалгакчы Давид хаанга хамааржыр, Бурганнын өргээзинге шыгжаттынып турган чыдаларны, улуг, биче дозуг-камгалалдарны үлеп берген. ¹⁰ Оон Иодай бүгү чонну, кижилер бүрүзүнүн чыдазын холунга тудускаш, хаанны долгандыр – Бурганнын өргээзиниң он талазындан солагай талазынга чедир, *өргүл салыр бедигээш биле өргээни дескиндир тургузуп каан.

¹¹ Оон Иоас тажыны үндүрө бергеш, аңа оваадай кедирип, ыдыктыг *хоойлунун хоолгазын берип каан⁹. Иодай биле ооң оолдары тажыны хаан кылдыр чарлап, олива үзү-биле чаап кааш: «Хаан делгерезин!» – деп алгыржып турган.

¹² Хаанга байыр чедирген чон биле шериглернин алгы-кышкызын дыңнап кааш, Гофолия Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң мурнунда турар чонче чорупкан. ¹³ Ол топтап көөрге, өргээниң хаан кижиге хамааржыр адагажының чанында, кирер чер чанында хаан бо турган! Ооң чанында шериг баштыңнары, трубалар этсир улус бар болган, а чурттуң бүгү чону өөрүп-байырлап, трубалар этсип, хөгжүм херекселдерлиг ыраажылар мактал ырлары ырлап турган. Гофолия кеткен хевин качыгдалдан ора тыртып: «Сүлчээ! Сүлчээ!» – деп алгырган.

¹⁴ Иодай бараалгакчы шеригни башкарып турган чүс шериг баштыңнарын кыйгырткаш: «Ону өргээниң девискээринден⁹ үндүрө бергеш, эдерип чорупкан кижиге бүрүзүн хылыш-биле шанчып өлүрүп калыңар. Чүгле Дээрги-Чаяакчының өргээзинге ону өлүрбөнер» – дээн.

¹⁵ Гофолия кадын хаанның ордузунче аъттар кирер хаалгага чедип кээрге, ону аңа сегирип алгаш, өлүрүп кааннар.

¹⁶ А Иодай боду биле бүгү чоннуң база хаанның аразынга, олар шупту Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр чон боор дугайында, керээ чарган. ¹⁷ Бүгү чон *Ваалдың өргээзинче баргаш, ону үрөп бузуп каапкан. Улус өргүл салыр бедигээштерни база Ваалдың дүрзүлерин чуура шаап, өргүл бедигээжиниң мурнунга Ваалдың бараалгакчызы Маттанны өлүрүп каан.

¹⁸ Оон Иодай Дээрги-Чаяакчының өргээзи дээш сагыш салыр кылдыр левит-бараалгакчылар тургузуп каан. Давид хаан Моисейниң хоойлузунда бижиттингенин ёзугаар Дээрги-Чаяакчының өргээзинге Аңа бүрүн өрттедир өргүлдөр салыр хүлээлгени оларга онааган турган болгай. Давидтиң доктаатканын ёзугаар, олар ону өөрүшкүлүг, ырлап-шоорлап күүседир ужурлуг турган. ¹⁹ Оон ыңай Иодай Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң хаалгаларынга, кандыг-бир-ле чылдагаан-биле *арыг эвес апарган кижиге ынаар кирип шыдавас кылдыр, хаалгачылар тургузуп каан.

²⁰ Иодай чүс шериг баштыңнарын, ызыгууртаннарны, чоннуң даргаларын болгаш чурттуң бүгү чонун эдертип алгаш, хаанны Дээрги-Чаяакчының өргээзинден үндүрө берген. Олар Үстүкү хаалга дамчыштыр ордуже кады кирип келгеш, Иоасты дүжүлгедө саадаар черинге олуртуп каан. ²¹ Чурттуң бүгү чону өөрүп-хөглеп турган, а хоорайжылар, Гофолияны хылыш-биле шанчып каан соонда, оожургай берген.

⁹23:11 Азы: «Каасталгалар-биле каастап каан».

Р23:14 Азы: «Одуруглай чыскаалган шериглер аразы-биле».

23:11 Ы. х. к. 17:18-19 23:11 1 Хаан. 10:24 23:13 4 Хаан. 23:3; 2 Чыл. 6:13

23:15 Неем. 3:28; Иер. 31:40 23:17 4 Хаан. 10:27 23:18 Сан. 28:2

23:18 1 Чыл. 23:6; 24:6 23:19 Лев. 11—15

Иоастың *Бурганның өргээзин септеттиргени

(4 Хаан. 12:1-15)

24¹Иоас хааннап эгелээрде, чеди харлыг турган. Ол чуртту Иерусалимге дөргөн чыл чагырган. Ооң авазын Цивия дээр турган, Бээр-Шева чурттуг херэжэн чүве-дир.² Иоас Иодай *бараалгакчының назынының дургузунда Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чүүлдер кылып келген.³ Иодай аңаа ийи кадай ап берген. Хаан олардан оолдар, кыстарлыг болган.

⁴Элээн үе эрткен соонда, Иоас сеткил-чүрээнге Дээрги-Чаяакчының өргээзин чаартып каар деп шийтпирлээн.⁵ Ол Бурганның бараалгакчылары биле *левиттерни чыып алгаш, оларга: «Иудеяның хоорайларын эргип кезип, бүгү израильчилерден чылдың-на Бурганыңарның өргээзин септээринге херек акша-мөңгүнден чыңар, ол ажылды дүрген чорудунар!» – дээн.

Ынчалза-даа левиттер далашпайн барган.⁶ Хаан ынчан оларның башкарыкчызы Иодайны кыйгырып алгаш, аңаа: «Сен чүге *Ужуражылга майгынынга эккээр кылдыр Дээрги-Чаяакчының чалказы Моисей биле израильчилерниң чыыжының доктаадып кааны албан-үндүттү Иудеядан база Иерусалимден чыырын левиттерден негевейн тур сен?» – дээн.

⁷(Бузуттуг-бак Гофолия оолдары-биле Бурганның өргээзин үрөп ажыткаш, Дээрги-Чаяакчының бүгү ыдыктыг эт-херекселин безин *Ваалдың дүрзүлеринге бараан болурда ажыглап турган чүве-дир.)

⁸Хаанның дужаалын ёзугаар хааржак кылгаш, Дээрги-Чаяакчының өргээзинин хаалгазының чанынга, өргээниң даштынга салып кааннар.⁹ Иудея биле Иерусалимде улус-чонга Бурганның чалказы Моисейниң ээн кургаг ховуга израильчилерге доктаадып каан албан-үндүдүн Дээрги-Чаяакчыга эккээрин чарлаан.¹⁰ Бүгү нояннар болгаш бүгү чон өөрүшкү-маңнайлыг акша-мөңгүннү эккеп, хааржак дола бергиге чедир салып турган.¹¹ Левиттер хааржакты хаанның дүжүметтеринге эккээрге, олар ында хөй акша-мөңгүн чыглы бергенин көрүп каан санында-ла, хаанның бижээчизи биле дээди бараалгакчының бүзүреттирген кижизи кээп, хааржакты божудуптар турган. Оон хааржакты катап база турган черинге салып каап турганнар. Олар үргүлчү^ч ынчалдыр кылып тургаш, дыка хөй акша-мөңгүн чыып алган.¹² Хаан биле Иодай акша-мөңгүннү Дээрги-Чаяакчының өргээзинде ажыл башкарар улуска берип каарга, олар өргээни чаартыр, септээр ажылды кылыр кылдыр даш чонукчуларын, чазаныкчыларны болгаш демир база хүлер-биле дарганнаар шеверлерни хөлөзилеп ап турган.

¹³Ажылчыннар кызымаккай ажылдап, Бурганның өргээзинин баштайгы байдалын катап тургузуп, быжыглап кааннар.¹⁴ Бүгү ажылды дооскаш, олар хаан биле Иодайга акша-мөңгүннүң артыын эккелген. Ол акша-мөңгүнден Дээрги-Чаяакчының өргээзинин эт-херекселин: бараан болурда база бүрүн өрттедир өргүлдер салырда ажыглаар эт-херексел, аяктар болгаш өске-даа алдын-мөңгүн савалар кылып кааннар. Иодайның назынының дургузунда Дээрги-Чаяакчының өргээзинге бүрүн өрттедир өргүлдерни үргүлчү салып турган.

Ч24:11 Азы: «Хүннүн-не».

¹⁵ Иодай чөнүй берип, чуртгалгазынга пөккеш, өлүп калган. Ол чүс үжөн харлыында чок апарган. ¹⁶ Ону Давидтин Хоорайынга хааннар-биле кады ажаап каан, чүге дээрге ол Израильге Бурган дээш база Ооң өргээзи дээш эки чүүлдү кылып турган.

Иоастың Бургандан ойталааны

(4 Хаан. 12:17-21)

¹⁷ Иодай өлгөн соонда, Иудеяның нояннары Иоас хаанга мөгейип келген. Оон хаан оларны дыңнаар апарган. ¹⁸ Израильчилер боттарының ада-өгбезинин Бурганы Дээрги-Чаяакчының өргээзин каапкаш, *Ашера бурганга тураскааткан адагаштарга, *дүрзү-бурганнарга бараан болуп эгелээн. Оларның ол кем-буруузу дээш, Иудея биле Иерусалимче Дээрги-Чаяакчының килеңи кыптыга берген. ¹⁹ Дээрги-Чаяакчы оларны Бодунче ээлдирер дээш *медээчилерин чорудуп турган, ол медээчилер оларны чагып-сургап турган, ынчалза-даа олар тооп дыңнаваас болган.

²⁰ Бурганның *Сүлдези ынчан Иодай бараалгакчының оглу Захарияны бүргей аптарга, ол чоннуң мурнунда бедиктээшке туруп алгаш, Бурганның оларга чугаалаан чүвезин дамчыткан: «Силер чүге Дээрги-Чаяакчының айтыышкыннарын үрөп тур силер? Чедимчелиг болбас силер. Дээрги-Чаяакчыдан ойталааныңар дег, Ол база силерден ойталаар».

²¹ Улус-чон Захарияга удур сүлчээ кылгаш, ону Иоас хаанның дужаалын ёзугаар Дээрги-Чаяакчының өргээзинин шөлүнге даш-биле соп өлүрүп каан. ²² Оон Иоас хаан Захарияның ачазы Иодайның аңаа көргүскен энерелин сагынмай, ооң оглун өлүрүп каан. Өлүп чыда, Захария: «Дээрги-Чаяакчы көрүп кааш, өжээн негезин!» – дээн.

²³ Ол чылдың төнчүзүндө Иоаска удур арамей шериг үнүпкеш, Иудея биле Иерусалимче халдааш, чоннуң бүгү нояннарын кырып каапкан. Арамейлер үптөп алган бүгү олчазын Дамаскыда боттарының хаанынче чорудупкан. ²⁴ Арамей шериг эвээш санныг-даа турган болза, Дээрги-Чаяакчы оларның холунга дыка хөй санныг иудей аг-шеригни хүлээдип берген. Ада-өгбезинин Бурганы Дээрги-Чаяакчыдан иудейлернин ойталааны дээш, Иоаска онаашкан шииткел күүсеттинген. ²⁵ Чоруп тура, арамейлер аар балыглаттырган Иоасты чыттырзын арттырып каан. Ынчан хаанның дүжүметтери Иодай бараалгакчының оглунуң өлүмү дээш аңаа удур сүлчээ кылгаш, орун-дөжээнге өлүрүп каан. Иоас өлү бээрге, ону Давидтин Хоорайынга ажаап каан, ынчалза-даа хааннар чевээнге эвес.

²⁶ Аңаа удур сүлчээ кылган улус болза аммон херээжен Шимеаттың оглу Завад биле *моав херээжен Шимриттин оглу Иегозавад болган.

²⁷ Иоастың оолдарының дугайы, аңаа удур хөй өттүр билген медеглелдер дугайы болгаш Бурганның өргээзин катап тургусканының дугайы хааннарның төөгү номуна бижиттинген. Ооң оглу Амасия ачазының орнунга хаан апарган.

Амасия хаан

(4 Хаан. 14:1-22)

25¹ Амасия чээрби беш харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге чээрби тос чыл чагырган. Оон авазын Иегоаддан дээр турган, Иерусалим чурттуг херээжен чүве-дир. ² Амасия Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чүүлдер кылып турган, ындыг-даа болза, хаанның чүрээ Аңаа бүрүнү-биле бердинмээн болган. ³ Кажан Амасияның күрүне башкара эрге-чагыргазы быжыга бээрге, ол бодунуң хаан ачазын өлүрген дүжүметтерни чок кылып каан. ⁴ Ынчалза-даа оларның ажы-төлүн Амасия өлүрбээн. Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Моисейни дамчыштыр айтып-чагааны дүрүм-хоойлу номунда: «*Ада кижии ажы-төлүнүң кем-буруузу дээш өлүмге онаар кеземче албас ужурлуг, ажы-төл база адазы дээш өлбөс ужурлуг; кижии бүрүзү чүгө бодунуң кем-буруузу дээш өлүртүр ужурлуг*» – деп дужааган чүве-дир.

⁵ Амасия Иудеяның чонун чыып алгаш, оларны төрөл салгалдар аайы-биле бөлүктерге үскеш, бүгү иудей болгаш вениаминчи дайынчыларны муң болгаш чүс шериг *баштыңнарынга чагыртып каан. Хаан оларның чээрби хардан өрү назылыг улузун санаарга, дайынче үнүп шыдаар, чыда, дозуг-камгалал тудуп билир 300 000 шилиндек дайынчы бар болган. ⁶ Оон ыңай ол Израильден 100 000 күштүг-шыырак дайынчыны 100 талант[†] мөңгүн-биле хөлезилеп алган. ⁷ А Бурганның бир кижизи анаа келгеш: «Хаан, израиль шериглер сээң-биле кады чорбазын, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы израильчилер-биле – Эфремниң бүгү улuzu-биле эвес-тир. ⁸ А сен чааскаан барып, эки белеткенгеш, эрес-дидим чаалаш[§]. Оон башка Бурган сени дайзының мурнунга буурадып каар, чүге дээрге Бурганда деткиир-даа, буурадыр-даа күш бар» – дээн.

⁹ Амасия Бурганның кижизинден: «Израиль шериглерге төлөп бергеним 100 талант мөңгүнү канчаарыл?» – деп айтырган.

Бурганның кижизи: «Дээрги-Чаяакчы сеңээ оон хөйүнү берип шыдаар» – деп харыылаан.

¹⁰ Амасия ынчан Эфремниң черинден аңаа чедип келген аг-шеригни тарадып, аал-оранынче чандырыпкан. Олар Иудеяга аажок хорадап, аал-оранынче килеңи кыптыгып чана берген.

¹¹ А Амасия дидимнени бергеш, бодунуң аг-шериин Дус шынаазынче аппаратташ, аңаа Сеирниң[†] 10 000 шериин өлүрүп каан. ¹² Иудейлер оон өске 10 000 кижини диригге тудуп алган. Ол улусту хая бажынче аппаратташ, оорган дүжүр октаптарга, шупту өлгүлөп калган.

[†]25:6 100 талант – үш ажыг тоннага деңнежир.

[§]25:8 Бо сөстөрнүң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы: «Бир эвес сен тулчуп үнгеш, эрес-дидим чаалажыр-даа болзуңза».

[†]25:11 Азы: «Эдомнун».

¹³ Ол аразында Амасияның кады чаалашпас дээш дедир чорудупканы израиль аг-шериг Самариядан эгелээш, Бет-Оронга чедир иудей хоорайларже халдап чоруп берген. Олар 3000 кижини өлүрүп кааш, эндерик хөй олча-тывышты үптөп алган.

¹⁴ Сеирде эдом чонну чылча шапкан соонда ээп келгеш, Амасия оларның *дүрзү-бурганнарын эккелгеш, бодунуң бурганнары кылдыр салып алгаш, оларга мөгөйип, айдызаашкын кылып турган. ¹⁵ Дээрги-Чаяакчының килеци Амасияже кыптыга берген. Ол *медээчизин хаанче чорудуптарга, демгизи аңаа: «Сен чүге бо чоннун бурганнарынга мөгөйип тур сен? Олар боттарының чонун сээң холундан камгалап шыдаан эвес» – дээн.

¹⁶ Медээчи ону айтырарга, хаан: «Бис сени хаанның чөвүлекчизи кылып каан бис бе? Соксап көр! Оон башка өлүртүп каар сен» – деп харыылаан.

Ынчан медээчи ыттавайн барган, а оон: «Билип кагдым, Бурган сени узуткаар деп шиитпирлээн-дир, чүге дээрге сен шак ынчаар кылып, мээң сүмем дыннавайн барган-дыр сен» – дээн.

¹⁷ Иудеяның хааны Амасия чөвүлекчилери-биле сүмелешкеш, Иехунуң оглунуң оглу, Иоахазтың оглу, Израильдин хааны Иехоашче элчилер ыдып: «Арыннарывыс удур-дедир көржүп журажыылы!» – деп чөңгээлиг сөс дамчыткан.

¹⁸ А Израильдин хааны Иехоаш Иудеяның хааны Амасияга мынча деп харыылаан: «Ливан сынында бир-ле тенниг үнүш пөш ыяшка Ливан сынының пөжүнге: „Уруунну мээң оглумга кадай кылдыр бер“ – деп сөглеткен. А оон Ливан сынының черлик аң-меңи келгеш, тенниг үнүштү таптап каапкан. ¹⁹ „Эдомну чылча шаап кагдым!“ – деп мактанып, менээргенип турар-дыр сен. Ынчалза-даа аал-чуртуңга артып кал! Бодунга айыыл-халап дилеве, оон башка буураар сен, Иудея база сээң-биле кады узуткаттыр!»

²⁰ Ынчалза-даа Амасия сагындырыгны тоовайн барган, чүге дээрге Эдомнун бурганнарынга мөгөйип турганы дээш, Иехоаштың холунга иудейлерни хүлээдип бээри-биле Бурган ынчаар доктааткан болган. ²¹ Израильдин хааны Иехоаш тулчуп үнүп келген. Иехоаш биле Иудеяның хааны Амасия Иудеяда Бет-Шемеш деп черге удур-дедир көржүп журашкан. ²² Иудея Израильге чылча шаптырып алган, бүгү иудейлер аалдарынче тарай маңнажы берген. ²³ Израильдин хааны Иехоаш Иудеяның хааны, Охозияның оглунуң оглу, Иоастың оглу Амасияны Бет-Шемештиң чанынга тудуп алгаш, Иерусалимге эккелген. Оон хоорайнын ханазын – Эфремниң хаалгазындан эгелээш, Азыгда хаалгага чедир – 400 кыры дурту черни үрегдеп каапкан. ²⁴ Иехоаш *Бурганның өргээзинге Овед-Эдомнун хайгааралынга турган шупту алдын-мөңгүннү, шупту саваларны база хаанның ордузунуң эртинелерин алгаш барган. Оон ыңай ол долаа кылдыр улус тудуп алгаш, Самарияже ээп келген.

²⁵ Израильдин хааны, Иоахазтың оглу Иехоаштың өлгениниң соонда, Иудеянын хааны, Иоастың оглу Амасия он беш чыл чурттаан. ²⁶ Амасияның өске ажыл-херектери, эгезинден эгелээш, төнчүзүнге чедир, Иудеяның болгаш Израильдин хааннарының номунда тодараттынып бижиттинген. ²⁷ Амасия Дээрги-Чаяакчыдан ойталаан соонда, аңаа удур Иерусалимге сүлчээ кылырга, ол Лахис хоорайже дзе

берген. Ынчалза-даа дайзыннары ооң соондан Лахисче улус ыдыпкаш, ону аңаа өлүрүп каан. ²⁸ Амасияның мөчү-сөөгүн аъттарга дедир чүдүрүп эккелгеш, ада-өгбезиниң чанынга, Иудеяның найысылалынга^u ажаап каан.

Озия хаан

(4 Хаан. 15:1-7)

26 ¹Оон Иудеяның бүгү чону Амасияның он алды харлыг оглу Озияны^v ачазының орнунга хаан кылып алган. ²Амасия өгбелериниң соондан өске оранче чоруй барган соонда, Озия Эйлат өртээлди Иудеяга дедир эгидип алгаш, ону быжыглап тудуп каан.

³Озия он алды харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге бежен ийи чыл чагырган. Ооң авазын Иехолия дээр турган, Иерусалим чурттуг херээжен чүве-дир.

⁴Озия Дээрги-Чаяакчының мурнунга таарымчалыг чүүлдерни, ачазы Амасияның кылып турганы дег, кылып турган. ⁵Захарияның назынының дургузунда Озия Бурганче чүткүп турган, чүгө дээрге Захария ону Бургандан коргуп чоруур кылдыр чагып-сургап чораан чүве-дир. Озияның Дээрги-Чаяакчыже чүткүп турган үезинде Бурган аңаа чедишшинни хайырлап келген.

⁶Озия ооң соонда филистимнерге удур тулчуп үнгөш, Геф, Иавне болгаш Азот хоорайларның ханаларын үреп бузуп каапкан. Оон ол Азот хоорайның чанынга база филистимнерниң девискээринде өске-даа черлерге бодунуң хоорайларын тудуп каан. ⁷Бурган Озияга филистимнерге удур, Гур-^{*}Вaalга чурттап турган арабтарга болгаш меуннарга удур дайын-чаага дузалап турган. ⁸Аммоннар база Озияга албан-үндүт төлөп турган, ооң ады Египеттиң кызыгаарына чедир алдаржый берген, чүгө дээрге ол аажок күчү-күштүг апарган чүве-дир.

⁹Озия Иерусалимге Азыгда хаалганың кырынга, Шынаа хаалгазының кырынга болгаш хананың азыына камгалал суургалар туткаш, оларны быжыглап каан. ¹⁰Ол ээн кургаг ховуга база камгалал суургалар тудуп, хөй кудуктар оюп кылып каан, чүгө дээрге шат болгаш оргулааш черлерде хөй сүрүг малдыг турган. А дагларга болгаш дүжүткүр черлерге ооң тараачыннары база виноград ажаакчылары ажылдап турган, чүгө дээрге Озия чер ажылынга ынак кижиге чүве-дир.

¹¹Озия Иеиел бижээчиниң болгаш Маасея харагалзакчының данзызын ёзугаар тургускан база хаанның нояннарының бирээзи Ананияга баштаткан, тулчушкунче салбырлар айы-биле үнеринге белен аг-шериглиг турган. ¹²Күштүг-шыырак шериглерниң төрөл салгалдар айы-биле ^{*}баштыннарының ниити саны 2600 кижиге чүве-дир. ¹³Оларга 307 500 өөредип каан дайынчы – хаанны деткип, дайзыннарга удур тулчур шериг күжү чагыртып турган. ¹⁴Озия бүгү аг-шеринге дозуг-камгалалдар, чыдалар, куяк бөрттер, хептер, ча-согуннар болгаш шывадаар даштар белеткеп берген. ¹⁵Иерусалимге ол север ус-дарганнарга согуннар адар, улуг даштар шывадаар чепсек-херекселдер чогааттырып кылгаш, оларны суургаларга

^u25:28 Өске бурунгу сөзүглелде «Давидтиң хоорайына» деп бижээн.

^v26:1 Бо хаанның адын Хаанныг чагырга үезиниң дөрткү номуна болгаш өске номда бир шүлүкте (1 Чыл. 3:12) Азария деп база бижип турар.

26:2 Ы. х. к. 2:8; 3 Хаан. 9:26

26:4 2 Чыл. 25:2

26:5 2 Чыл. 24:2

26:7 1 Чыл. 4:41; 2 Чыл. 20:1

26:8 2 Чыл. 17:11

26:9 4 Хаан. 14:13; Неем. 2:13; 3:13; 3:19-20

база ханалар азыгларынга тургузуп каан. Озияның ат-алдары талыйтыр неперей берген, ол улуг деткимче ап, күчүлүг хаан апарган.

¹⁶ Ынчалза-даа ол күчү-күштүг апаарга, сеткил-чүрээ улуургап, ону буураашкынга чедирген. Озия бодунуң Бурганы Дээрги-Чаяакчыга шынчы чоруун үреп, айдызаар бедигээшке чагай чыттыг чүүлдер кыпсыр дээш Ооң *өргээзинче кире берген. ¹⁷ *Бурганның бараалгакчызы Азария болгаш ооң-биле кады сезен эрес-дидим бараалгакчы хаанның соо-биле кире берген. ¹⁸ Олар Озия хаанга удурланып, аңаа: «Сен Дээрги-Чаяакчыга айдызаар өргүл кылбас ужурлуг сен, ол дээрге Аароннун үре-салгалының, Бурганның бараалгакчыларының херээ-дир, оларны айдызаар кылдыр ыдыктап каан-дыр. Ыдыктыг өргээден үне бер. Кем-буруулуг болган-дыр сен, ол дээш, Дээрги-Бурган-Чаяакчы сеңээ алдар-хүндү көргүспес» – дээннер.

¹⁹ Холунда айдызаар сава туткан Озия киленней берген. Дээрги-Чаяакчының өргээзинде айдызаар өргүл бедигээжиниң мурнунга хаан Бурганның бараалгакчыларынга киленнеп турар аразында, олар көрүп турда, ооң хаваанга кеш аары тыптып келген. ²⁰ Бурганның дээди бараалгакчызы Азария база бүгү бараалгакчылар хаанче көөрге, ооң хаваанда кеш аары бар болган. Хаанны оон үне бээр кылдыр далаштырып турганнар, ол боду-даа дүрген үнүксей берген, чүге дээрге ону Дээрги-Чаяакчының кезеткени илдең болган.

²¹ Озия хаан өлгүжеге чедир кеш аарыын эдилеп, ангы бажыңга чурттаар, Дээрги-Чаяакчының өргээзинче кирбес салым-хуулуг болган. Ооң оглу Иоафам ордуну башкарып, чонну чагырып турган.

²² Озияның өске ажыл-херектерин, эгезинден эгелээш, төнчүзүнге чедир, Амоцтуң оглу Исаяя *медээчи бижип каан. ²³ Озия өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, кеш аарылыг кижидээш, ону оларның чоогунда хааннар чевээ турар шөлге ажаап каан. Ооң оглу Иоафам ачазының орнунга хаан апарган.

Иоафам хаан

(4 Хаан. 15:32-38)

27 ¹ Иоафам чээрби беш харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге он алды чыл чагырган. Ооң авазы – Садоктуң уруу, Иеруша дээр херээжен чүведир. ² Иоафам Дээрги-Чаяакчының мурнунга, ачазы Озияның кылып турганы дег, таарымчалыг чүүлдер кылып турган. Чүгле ол Дээрги-Чаяакчының *өргээзинче чаза басып кирбээн. А чон бачыт үүлгедирин соксатпаан. ³ Иоафам Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң Үстүкү хаалгазын база Иерусалимниң Офел тейде ханазын хөй черде быжыглап каан. ⁴ Оон ыңай Иудеяның дагларынга хоорайларны, арга-эзимниг черлерге шивээлерни база камгалау суургаларны тудуп каан.

⁵ Иоафам аммон хаан-биле дайылдашкаш, ону тиилеп алган. Аммоннар аңаа үш чыл дургузунда чылдың-на 100 талант^w мөңгүннү, 10 000 кор^x кызыл-тасты болгаш база ол хире арбайны эккеп берип турган. ⁶ Иоафамның ындыг күчүлүг

^w27:5 100 талант – үш ажыг тоннага деңнежир.

^x27:5 10 000 кор – 2 000 000 ажыг литрге деңнежир.

апарган чылдагааны ооң бодунун Бурганы Дээрги-Чаяакчыга чагыртып чурттап чораанында болган.

⁷ Иоафамның өске ажил-херектери, ооң бүгү дайын-чаазы болгаш чуртталгазы Израиль биле Иудеяның хааннарының номунда тодараттынып бижиттинген. ⁸ Ол чээрби беш харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге он алды чыл чагырган. ⁹ Иоафам өгбелеринин соондан өске оранче чоруй баарга, ону Давидтин Хоорайынга ажаап каан. Ооң оглу Ахаз ачазының орнунга хаан апарган.

Ахаз хаан

(4 Хаан. 16:1-20)

28 ¹ Ахаз чээрби харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге он алды чыл чагырган. Ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга, бодунуң өгбези Давид-биле деннээрге, таарымчалыг чүүлдер кылбайн турган. ² Ол Израильдин хааннарынын оруун эдерип, *Ваал бурганга мөгөөр дээш, шуткуп куткан дүрзүлөр безин кылып алган. ³ Ахаз Бен-Энном шынаазынга айдызаар өргүлдер кылып, Дээрги-Чаяакчының израильчилернин мурнундан үндүр сывырыпканы чоннарның чүдек-бужар чаңчылдарын өттүнүп, бодунуң оолдарын от-биле өрттедип турган. ⁴ Ол мөгөйишкин кылып бедик черлерге, тейлер бажынга болгаш саглагар ыяштың-на адаанга өргүлдер салып, айдызап турган.

⁵ Ынчаарга Бурганы Дээрги-Чаяакчы Ахазты арамейлернин хаанының холунга хүлээдип бээрге, олар ону чылча шапкаш, чонундан хөй улусту Дамаскыже тудуп апарган. Оон Ахазты Израильдин хаанының холунга база хүлээдип бээрге, ол хаан аңаа аар аштырыышкын таварыштырган. ⁶ Ремалияның оглу Факей Иудеяның 120 000 күштүг-шыырак дайынчызын чаңгыс хүн хыдып каапкан, чүге дээрге иудей чон ада-өгбезинин Бурганы Дээрги-Чаяакчыны каапкан болган. ⁷ Эфремчилернин маадыры Зихрий дээрзи Ахаз хаанның оглу Маасеяны, орду башкарыкчызы Азрикамны болгаш хаанның соонда ийиги кижин болур Элкананы өлүрүп каан. ⁸ Израильчилер боттарының иудей ха-дуңмазының 200 000 кадайларын, оглу-кызын тудуп алган. А ол ышкаш эндерик хөй олча-тывышты үптөп алгаш, Самарияже чорудупканнар.

⁹ А аңаа Дээрги-Чаяакчының Оded дээр *медээчизи турган чүве-дир. Медээчи Самарияже ээп кел чыткан аг-шеригинин мурнунче үнүп келгеш, мынча дээн: «Ада-өгбеңернин Бурганы Дээрги-Чаяакчы Иудеяның чонунга килеңнээш, оларны силернин холуңарга хүлээдип бергени шын-дыр. Ындыг-даа болза, силернин оларны кыргып-хыдып турган килеңинер эмин эрттип, ооң дугайында сураг дээрге чеде берген-дир. ¹⁰ Ам силер Иудеяның база Иерусалимнин чурттакчы чонун эркыс кулдарыңар кылып аар деп тур силер. А силер база боттарыңарның Бурганыңар Дээрги-Чаяакчының мурнунга кем-буруулуг эвес силер бе? ¹¹ Ынчаарга мени тооп дыннап, тудуп алган ха-дунмаңарны дедир салып чорудуптуңар, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының килеңи силерже кыптыккан-дыр».

¹² Эфремчилернин чамдык *баштыңнары – Иегохананның оглу Азария, Мешиллемоттуң оглу Берехия, Шаллумнуң оглу Эзекия болгаш Хадлайның оглу Амаса – ээп кел чыткан шериглерни сагындырып: ¹³ «Туттурган улусту

бээр эккелбенер, оон башка Дээрги-Чаяакчының мурнунга буруулуг апаар бис. Бачыттарывысты, кемниг херектеривисти улгаттырып аар дээн силер бе? Кем-буруувус ол чокка-ла кончуг улуг-дур, Ооң килеңи Израильче кыптыккан-дыр» – дээннер.

¹⁴ Дайынчылар ынчан баштыңнарның база бүгү чыылган чоннун мурнунга тудуп алган улузундан база олча-тывыжындан ойталаан. ¹⁵ Агтары адаттыңган кижилер туттурган иудейлерни хүлээп алгаш, ол чанагаш улустуң шуптузун олча-тывыштан хеп алгаш, хепкерип каан. Олар туттурганнарга идик-хеп кедиргеш, аыш-чем, суг бергеш, эм үс-биле чаап каан. Оон бүгү кошкак улуска элчигеннер мундургаш, Пальмалар хоорайы дээр Иерихонче, оларның ха-дуңмазынче чорудупкаш, боттары Самарияже эеп келгеннер.

¹⁶ Ол үеде Ахаз хаан Ассирияның хаанындан дуза дилеп, элчилер ыдыпкан. ¹⁷ Эдом чон база катап халдап келгеш, иудейлерни чылча шаап, чамдык улусту тудуп аппаратан чүве-дир. ¹⁸ А филистимнер Иудеяның *Шефела болгаш *Негев девискээрлеринде хоорайларны хоозурадып туруп берген. Олар Бет-Шемеш, Айалон, Гедерот, а ол ышкаш Сохо, Тимна, Гимза хоорайларны база оларның чоок-кавызында хоорай-суурларны эжелеп алгаш, аңаа чурттай берген. ¹⁹ Дээрги-Чаяакчы Иудеяны Ахаз хаан дээш шак ындыг дорамчылалга таварыштырган, чүге дээрге ол хаан Иудеяны самыырадып, Дээрги-Чаяакчыга шынчы эвес болган чүве-дир. ²⁰ Ахазка Ассирияның хааны Тиглат-Пилесер чедип келген, ынчалза-даа дуза кадар орнунга, кызагдап эгелээн. ²¹ Ахаз Дээрги-Чаяакчының *өргээзинден, хаанның ордузундан болгаш нояннар бажыңнарындан эртине-байлак чыып алгаш, Ассирияның хаанынга берипкен, ынчалза-даа ол чорук аңаа дузалаваан.

²² Кызагдаткан үезинде-даа Ахаз хаан Дээрги-Чаяакчыга шынчы чорукту улам күштүг үрөп турган. ²³ Ол Дамаскының бурганнарынга, ону олар чылча шаап каан деп бодааш, өргүлдер салып: «Арамей хааннарның бурганнары оларга дузалап турар-дыр. Мен ол бурганнарга өргүлден салыйн, олар меңээ дузалазын» – деп турган. Ынчалза-даа олар ону база бүгү израиль чонну буураашкынга чедирип каан.

²⁴ Ахаз Дээрги-Бурган-Чаяакчының өргээзиниң эт-херекселин чыып алгаш, буза шаап, чара кезип каапкан. Өргээниң эжиктерин хаггаш, Иерусалимниң янзы-бүрү булуңнарынга *өргүл салыр бедигээштер тургузуп каан. ²⁵ Иудеяның бүгү хоорайларынга хары бурганнарга айдызаар өргүл кылып бедик черлер тургускаш, оон-биле ада-өгбезиниң Бурганы Дээрги-Чаяакчыны хорададып алган.

²⁶ Ахазтың өске ажыл-херектери болгаш чуртталгазы эгезинден эгелээш, төнчүзүнге чедир Иудея биле Израильдиң хааннарының номунда тодараттынып бижиттинген. ²⁷ Ахаз өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону Иерусалим хоорайга ажаап каан, ынчалза-даа оон мөчү-сөөгүн Израильдиң хааннарының чевег-куюнга салбаан. Оон оглу Эзекия ачазының орнунга хаан апарган.

Эзекия хаанның *өргээни арыглап чаартканы

(4 Хаан. 18:1-3)

29¹ Эзекия чээрби беш харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге чээрби тос чыл чагырган. Ооң авазын Авия дээр турган, ол – Захарияның уруу чүведир. ² Эзекия Дээрги-Чаяакчының мурнунга, өгбези Давидтиң кылып турганы дег, таарымчалыг чүүлдер кылып турган.

³ Бодунуң чагыргазының бирги чылының бирги айында-ла Эзекия Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң эжиктерин ажыткаш, септеп, быжыглап каан. ⁴ *Бурганның бараалгакчылары биле *левиттерни өргээнин чөөн талазында шөлгө чыггаш, ⁵ мынча дээн: «Левиттер, мени дыңнаңар! Ам боттарыңар ыдыктанып-арыгланып алгаш, ада-өгбелеринерниң Бурганы Дээрги-Чаяакчының өргээзин ыдыктап калыңар, ыдыктыг черден чүдек-бужар чүвени үндүр октаптыңар. ⁶ Ада-өгбевис Дээрги-Чаяакчыга шынчы чорукту үреп, бистин Бурганывыстың мурнунга таарымчалыг эвес чүүлдер кылып, Ону каапкаш барып, Ооң өргээзинден көрүжүн чайладып, хая көрнү берген-дир. ⁷ Олар Израильдин Бурганының ыдыктыг өргээзинде серилиг черниң эжиин хаап, чырыткыларны өжүрүп каапканнар, чаагай чыттыг чүүлдер кывыспайн, бүрүн өрттедир өргүлдер кылбайн турганнар. ⁸ Ол дээш, Дээрги-Чаяакчы Иудея биле Иерусалимге килеңней берген. Ол оларны хоозураар болгаш кочуладыр кылдыр бериптерге, ам бодуңар көрүп турарыңар дег, коргунчуг апарганнар. ⁹ Ынчангаш адаларывыс хылышка кырдырган-дыр, а оолдарывыс, кыстарывыс болгаш кадайларывыс туттуруушкунда турар-дыр. ¹⁰ Ам мен Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы-биле керээ чарып аарын күзеп тур мен – Ооң кыптыккан килеңи бистен чайлазын. ¹¹ Ажы-төлүм! Сагыш амыр болбаңар, чүгө дээрге силерни Дээрги-Чаяакчы Ооң мурнунга бараан болур база чаагай чыттыг чүүлдер кыпсыр кылдыр шилип алган болгай».

¹² Дараазында левиттер бараан болуушкунун эгелээн:

Кохатгың үре-салгалыңдан – Амессайның оглу Махат, Азарияның оглу Иоил;
Мерариниң үре-салгалыңдан – Авдийниң оглу Кис, Иегаллелелдиң оглу Азария;
Гирсоннун үре-салгалыңдан – Зимманың оглу Иоах, Иоахтың оглу Эден;

¹³ Элицафанның үре-салгалыңдан – Шимри биле Иеиел;

Асафтың үре-салгалыңдан – Захария биле Маттания;

¹⁴ Еманның үре-салгалыңдан – Иехиел биле Шимей;

Иидифуннуң үре-салгалыңдан – Шемайя биле Узиил.

¹⁵ Олар боттарының ха-дунмазын чыып, ыдыктанып алгаш, хаанның дужааганы-биле, Дээрги-Чаяакчының сөстөрүн ёзугаар, Ооң өргээзин арыглаар дээш чорупканнар. ¹⁶ Бурганның бараалгакчылары Дээрги-Чаяакчының өргээзинче кире бергеш, оон тып алганы *арыг эвес бүгү чүвени өргээнин шөлүнчө үндүрүп

каапканнар. Оон левиттер ол бүгүнү алгаш, Кедрон шынаазынче аппаратан. ¹⁷ Олар бир айның бирээде арыглаашкынны кылып эгелээш, ол-ла айның сесте Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң серилиг черинге чеде бергеннер. Өргээни оон ыңай сес хүн ыдыктап-арыглап келгеш, бир айның он алдыда доозупканнар.

¹⁸ Оон Эзекия хаанга келгеш: «Бис Дээрги-Чаяакчының өргээзин бүрүнү-биле арыглап кагдывыс: бүрүн өрттедир *өргүл салыр бедигээшти ооң бүгү херексели-биле, ыдыктаан хлебтер салыр ширээни ооң бүгү херексели-биле; ¹⁹ Ахаз хаанның чагырып тургаш, Бургандан ойталааш, бужартадып кааны бүгү эт-херекселди бис ажыглаары-биле ыдыктап каан бис. Олар ам Дээрги-Чаяакчының өргүл бедигээжиниң мурнунда бо-дур» – дээн.

²⁰ Даартазында эртен Эзекия хаан тургаш, хоорайның даргаларын чыып алгаш, Дээрги-Чаяакчының өргээзинче чорупкан. ²¹ Олар чеди бугажык, чеди кошкар болгаш чеди хураганны бүрүн өрттедир өргүл кылдыр, чеди хунаны бачыт дээш өргүл кылдыр күрүнө, ыдыктыг өргээ болгаш иудей чон дээш эккелген. Хаан Бурганның бараалгакчыларынга, Аароннуң үре-салгалынга бүрүн өрттедир өргүлдү Дээрги-Чаяакчының өргүл бедигээжинче салырын дужааган. ²² Бугажыктарны соккан соонда, Бурганның бараалгакчылары оларның ханын дозуп алгаш, өргүл бедигээжинче төпкен. Оон кошкарларны дөгергеш, ханын өргүл бедигээжинче төпкен. Оон хураганнарны дөгергеш, ханын өргүл бедигээжинче төпкен. ²³ А бачыт дээш өргүл болур хуналарны хаанның база чыылган чоннун мурнунга эккеп тургузуп каарга, олар холдарын малдарже салган. ²⁴ Бурганның бараалгакчылары хуналарны дөгергеш, бүгү израиль чоннун бачыттарын арыглаар кылдыр, оларның ханы-биле өргүл бедигээжин арыглап каан, чүге дээрге хаан бүрүн өрттедир өргүл биле бачыт дээш өргүлдү бүгү Израиль дээш кылырын дужааган турган.

²⁵ Эзекия Давид хаанның, ооң өттүр көөр кижизи Гадтың болгаш Нафан *медээчининң доктаатканын ёзугаар кимвалдарлыг, чадаганнарлыг болгаш чанзыларлыг левиттерни Дээрги-Чаяакчының өргээзинге тургузуп каан. Ол доктаалды Дээрги-Чаяакчы медээчилерин дамчыштыр берген чүве-дир. ²⁶ Левиттер Давид хаанның хөгжүм херекселдерин тудуп алгаш, Бурганның бараалгакчылары трубалар тудуп алгаш, белең турган.

²⁷ Эзекия ынчан бүрүн өрттедир өргүлдү өргүл бедигээжинче салырын дужааган. Өргүл салыышкыны эгелээрге, Израильдиң хааны Давидтиң хөгжүм херекселдери биле трубаларынга үдеткен Дээрги-Чаяакчыга йөрээл ырлары эгелээн. ²⁸ Бүрүн өрттедир өргүл салыышкыны доозулбаан шаанда, бүгү чыылган чон Бурганга мөгөйип турган, ыраажылар ырлажып, трубаларны этсип турган.

²⁹ Өргүл салыышкыны доозулган соонда, хаан болгаш ооң-биле кады турган бүгү улус дискек кырынга олуруп, Дээрги-Чаяакчыга мөгөйген. ³⁰ Эзекия хаан болгаш нояннар левиттерге Дээрги-Чаяакчыны Давид хаанның болгаш өттүр көөр Асафтың сөстери-биле алдаржыдарын дужааган. Левиттер өөрүшкүлүг алдаржыдып, хаваан черге дегзип, мөгөйип турган. ³¹ Эзекия улаштыр: «Силер ам боттарыңарны Дээрги-Чаяакчыга бараалгаттыңар. Бээр чоокшулап, өөрүп четтиришикин өргүлдери

биле өске-даа өргүлдери Дээрги-Чаяакчының өргээзинче эккелинер» – дээн. Бүгү чыылган чон өөрүп четтиришикин өргүлдери биле өске-даа өргүлдери эккелген. Ынчаар кылыксаан кижилер бүрүзү бүрүн өрттедир өргүлдери эккел турган. ³² Чоннуң эккелгени бүрүн өрттедир өргүл малы 70 буга, 100 кошкар, 200 хураган болган. Ол бүгү мал – Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүл-дүр. ³³ Өске ыдыктыг өргүл малы 600 бода, 3000 шээр мал болган. ³⁴ А Бурганның бараалгакчылары эвээш болганындан, ол бүгү өргүл малының кезин союп күш четпейн барган. Ынчангаш оларга ха-дунмазы левиттер ажыл төнмээн шаанда база өске бараалгакчылар ыдыктанып-арыгланып албаан шаанда, дузалажып турган, чүгө дээрге левиттер боттарын ыдыктаар талазы-биле, бараалгакчыларга көөрдө, кызымак улус чүве-дир. ³⁵ Бүрүн өрттедир өргүлдер, эп-найырал өргүлдериниң үс-чаа болгаш бүрүн өрттедир өргүлдер-биле кады кудар арага өргүлдери дыка хөй болган.

Дээрги-Чаяакчының өргээзинге бараан болушкунну ынчаар катап тургускан. ³⁶ Эзекия болгаш бүгү чон Бурганның чонну ынчаар таарыштыр белеткеп кааны дээш өөрүп турган, чүгө дээрге ол ажыл-херек дүрген кылдына берген чүве-дир.

Эзекияның *Хосталышкын байырлалын демдеглээни

30 ¹ Эзекия бүгү Израильдин болгаш Иудеяның чонунче шапкынчылар чороткан, а Эфрем биле Манассияның чонунга база чагаалар бижип, Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыга тураскааткан Хосталышкын байырлалын демдеглээри-биле Иерусалимде Ооң *өргээзинге чыгып кээрин чалаан. ² Хаан, ооң нояннары болгаш Иерусалимде бүгү ниитилел чөвүлешкеш, Хосталышкын байырлалын ийи айда эрттирер деп шиитпирлээн. ³ Олар ону бир айда эрттирип шыдавайн барган, чүгө дээрге ыдыктанып ап четтигипкен *Бурганның бараалгакчылары чедишпейн турган, чон база Иерусалимге чыгып келбээн болган. ⁴ Ол шиитпир хаанга-даа, бүгү ниитилелге-даа таарышкан. ⁵ Ынчаарга олар бүгү израильчилерге, сонгу чүкте Дандан эгелээш, мурнуу чүкте Беэр-Шевага чедир, Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыга тураскааткан Хосталышкын байырлалын демдеглээри-биле Иерусалимге келир кылдыр чарлаарын шиитпирлээн. Чүгө дээрге ол байырлалды, ыдыктыг *хоойлуда айытканы дег кылдыр, хөй санныг чон шагдан бээр демдегледип көрбээн болган.

⁶ Хаанның, ооң нояннарының чагааларын тарадып чедирген шапкынчылар бүгү Израиль биле Иудеяны эргип кезип, хаанның дужаалын ёзугаар медегледип чораан:

«Израиль чон! Авраамның, Исаактың болгаш Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыже эглип келинер, ынчан Ол база силерниң чонунарның Ассирияның хааннарының холундан уштунуп дескен артынчызынче эглип келир. ⁷ Боттарының ада-өгбезиниң Бурганы Дээрги-Чаяакчыга шынчы чоруун үрээн адаларыңар болгаш ха-дунмаңар дег болбанар: Ол оларны хоозураашкынга таварыштырган дээрзин ам бодуңар көрүп тур силер. ⁸ Силер ам ада-өгбөнер дег чөрүү болбанар, Дээрги-Чаяакчыже

холунар сунунар. Ооң кезээ мөңгедэ ыдыктап каан өргээзинче чедип келиңер. Силерниң Бурганыңар Дээрги-Чаяакчыга бараан болунар, Ол ынчан кыптыккан килениң силерден чайладыр. ⁹ Дээрги-Чаяакчыже эглип кээр бооруңарга, силерниң ха-дуңманарны, ажы-төлүнерни тудуп алган ассирийлер оларны кээргей бээр, олар ынчан бо чуртче чанып кээр, чүгө дээрге бистин Бурганывыс Дээрги-Чаяакчы ачылыг болгаш кээргээчел. Силер Олче эглип кээр болзуңарза, Ол силерден хая көрүңмес».

¹⁰ Шапкынчылар Эфремниң, Манассияның аймактарының черинге, мырыңай Завулоннуң аймааның черинге чедир хоорайлар кезип чоруп турган, а улусчон оларны кыжырып, дорамчылап кочулаар болган. ¹¹ Ындыг-даа болза, Асир, Манассия болгаш Завулоннуң аймактарындан чамдык улус томаарый берип, Иерусалимге чедип келген. ¹² А Иудеяга Бурганның холу чонга дузалап, хаанның база нояннарның Дээрги-Чаяакчының сөзүн ёзугаар дужааган чүвезин күүседир эпсеткилди аңаа хайырлаан.

¹³ Иерусалимге ийи айда эндерик хөй чон *Хаарган далганнар байырлалын демдеглээр дээш чыгып келген. ¹⁴ Ол улус хөделип эгелээш, Иерусалимниң кудумчуларынга турган *өргүл салыр бедигээштерни, айдызаашкын кылыр бедигээштерни ап каапкаш, оларны Кедрон шынаазынче октапкан. ¹⁵ Ийи айның он дөртте олар Хосталышкын байырлалының анай-хураганнарын дөгөргөн. Бурганның бараалгакчылары биле *левиттер, ыяды бергеш, ыдыктанып ап, Дээрги-Чаяакчының өргээзинге бүрүн өрттедир өргүлдерни эккеп салган. ¹⁶ Олар Бурганның кижизи Моисейниң хоойлузунда айтып каанын ёзугаар боттарының турар ужурлуг черлерин ээлепкен. Бурганның бараалгакчылары левиттерден өргүл малының ханын алгаш, өргүл бедигээжинче төп турган. ¹⁷ Чыылган чон аразында ыдыктанып-арыгланыр ёзулал эртпээн улус хөй болганындан, Дээрги-Чаяакчыга бараалгадыр Хосталышкын байырлалының анай-хураганнарын бүгү *арыг эвес улустун адындан левиттер дөгөрип, ол өргүлдерниң Дээрги-Чаяакчының мурнунга ыдыктын хевээр арттырган.

¹⁸ Чоннун хөй кезии, колдуунда-ла Эфрем, Манассия, Иссахар болгаш Завулоннуң аймактарындан үнгөн улус, ыдыктанып-арыгланып албаан болган, ынчалза-даа олар ыдыктыг хоойлунун айтышкынын үреп, өргүл эьдин чип турган. ¹⁹ А Эзекия олар дээш мөргүп: «Ыдыктыг арыгланышкын ёзулалын эртпээн-даа болза, ада-өгбезиниң Бурганынче сеткил-чүрээнден чүткүп турар бүгү улусту ачы-буянын Дээрги-Чаяакчы өршээзин!» – дээн. ²⁰ Дээрги-Чаяакчы Эзекияны дыңнап кааш, чонну өршээген».

²¹ Иерусалимге турган израильчилер Хаарган далганнар байырлалын чеди хүн дургузунда аажок өөрүп-хөглөп байырлап келген. Левиттер биле Бурганның бараалгакчылары хөгжүм херекселдеринге үдөдип, Дээрги-Чаяакчыны хүннүң-не ыыткыр алдаржыдып ырлап турган. ²² Эзекия Дээрги-Чаяакчыга бараан

У30:20 Азы: «Экиртип каан».

30:9 Хост. 34:6 30:14 2 Чыл. 28:24 30:16 Ы. х. к. 33:1 30:18 Хост. 12:43-49

30:21 Хост. 12:15; 13:6

болушкунну мергежилдиг кылып билир бүгү левиттерниң сеткилин өөртүп, чугаалашкан. Чеди хүн дургузунда улус байырлалдың аъш-чемин чип, эп-найырал өргүлдери салып, ада-өгбезиниң Бурганы Дээрги-Чаяакчыны алдаржыдып турганнар.

²³ Бүгү чыылган чон ам-даа чеди хүн байырлаар деп сүмележиپ шиитпирлээш, ол чеди хүнде база байырлалды демдеглеп, хөглөп эрттиргеннер. ²⁴ Иудеяның хааны Эзекия чыылган чонга 1000 бугажык, 7000 шээр мал берген, а нояннаар чыылганнарга 1000 бугажык, 10 000 шээр мал берген. Хөй санныг Бурганның бараалгакчылары ам ыдыктанып алган турган. ²⁵ Иудеядан чыгып келген бүгү улус, Бурганның бараалгакчылары биле левиттер, Израильден чыгып келген бүгү улус база оон мурнунда Израильден көжүп келгеш, Иудеяга чурттай берген кижилер – олар шупту өөрүп-хөглөп турган. ²⁶ Иерусалимге аажок улуг хөглээшкин болган, чүге дээрге Давидтиң оглу, Израильдиң хааны Соломоннуң үезинден бээр Иерусалимге ол ышкаш байырлал болуп көрбөөн чүве-дир. ²⁷ Бурганның бараалгакчылары биле левиттер туруп келгеш, чонну алгап-йөрээрге, Бурган оларны дыңнап каан, оларның *мөргүлү Ооң дээрде ыдыктыг оран-савазынга чеде берген болган.

31 ¹ Ол бүгү доозулган соонда, аңаа турган бүгү израильчилер Иудеяның хоорайларыңче чорупкаш, ыдыктыг көжээлерни буза шаап, *Ашера бурганга тураскааткан адагаштарны ужуруп каапкан. Олар бүгү Иудеяга, Вениамин, Эфрем болгаш Манассияның аймактарының бүгү девискээрлеринге мөгөйишскин кылып бедик черлерни болгаш *өргүл салыр бедигээштерни бүрүнү-биле үрегдеп каапкан. Оон бүгү израильчилер боттарының хуваагылыг черлеринче, боттарының хоорайларыңче ээп келген.

***Бурганның бараалгакчыларының хандырылгазынга хамаарыштыр**

² Эзекия Бурганның бараалгакчылары биле *левиттерни салбырлар аайы-биле, оларның кайызы-даа бараалгакчы азы левит ажыл-хүлээлгезин кылып кылдыр таарыштыр тургузуп каан. Олар бүрүн өрттедир өргүлдер, эп-найырал өргүлдери эккеп салыр, бараан болур, Дээрги-Чаяакчының *өргээзиниң хаалгазынын чанынга Ону алгап-мактап, алдаржыдар ужурлуг турган. ³ Хаан бодунун мал-маганының чамдызын Дээрги-Чаяакчының *хоойлузунда бижиттингенин ёзугаар эртен, кежээ база *амыр-дыш хүнү, ай чаазында болгаш байырлалдарда бүрүн өрттедир өргүлдер кылыры-биле берген. ⁴ Хаан Иерусалимниң чурттакчы чонунга Бурганның бараалгакчылары биле левиттерге онаажыр үлүгнү, олар Дээрги-Чаяакчының хоойлузун күүседиринге боттарын бараалгатсын дээш, үндүрүп берип турарын дужааган.

⁵ Ол айтыышкынны чонга чарлаптарга, израильчилер тараазының, виноград арагазының, олива үзүнүң, ары чигириниң баштайгы дүжүдүнүң – шөлдеринге өстүрүп алган бүгү дүжүдүнүң башкылыын эккелген. Олар бүгү чүүлдүн оннуң бир кезиин хөйү-биле эккелген. ⁶ Иудеяның хоорайларында чурттап турар

30:26 2 Чыл. 7:8-10 30:27 Сан. 6:23-27 30:27 Ы. х. к. 26:15 31:1 Ы. х. к. 16:21-22

31:2 1 Чыл. 23:6; 24:6 31:3 Сан. 28—29 31:4 Сан. 18:8-24 31:5 Неем. 13:12

израильчилер, иудейлер бода болгаш шээр малының оннуң бир кезиин болгаш боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан өске ыдыктыг өргүлдерни база эккелген – олар ол бүгүнү эндере оваалай салып каан. ⁷ Үш айда эндере оваалай салып эгелээш, чеди айда доосканнар^z. ⁸ Эзекия биле ызыгууртаннар чедип келгеш, овааларны көргөш, Дээрги-Чаяакчыны болгаш Ооң израиль чонун алгап-йөрөөгөн.

⁹ Эзекия Бурганның бараалгакчылары биле левиттерден ол оваалар дугайында айтырарга, ¹⁰ Бурганның дээди бараалгакчызы, Садоктуң угундан Азария аңаа мынча деп харыылаан: «Бо өргүл белектерин чон Дээрги-Чаяакчының өргээзинче эккеп эгелээн үеден бээр, бис тоттур чемненип турар апардывыс, хөй аыш-чем-даа артып каап тур. Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонунга ачы-буян хайырлаан болгаш, ындыг хөй аыш-чем артып каар-дыр».

¹¹ Эзекия Дээрги-Чаяакчының өргээзинге шыгжамыр-өрээлдер белеткеп каарын дужаарга, улус ону күүсеткен. ¹² Оон ынаар өргүл белектериниң оннуң бир кезектерин болгаш ыдыктыг чүүлдерни ак сеткилдий-биле эккелген. ¹³ Хонания деп кижини кол харагалзакчы турган, ооң дуңмазы Шимей ийи дугаар дарга турган. Эзекия хаан биле Бурганның өргээзиниң башкарыкчызы Азария оларга дузалаар кылдыр Иехиил, Азария, Нахат, Асаил, Иеримот, Иозавад, Элиел, Исмахия, Махат болгаш Ванея оларны томуйлап каан.

¹⁴ Левит Имнаның оглу Коре – өргээнин чөөн талазында хаалгачы – улустун Бурганга эки тура-биле салган өргүлдери дээш харыылап, Дээрги-Чаяакчыга эккелген өргүлдерни, аажок ыдыктыг чүүлдерни үлеп берип турган. ¹⁵ Бурганның бараалгакчылары чурттаар хоорайларга Эден, Миниамин, Иисус, Шемайя, Амария болгаш Шехания олар Корега ак сеткилдиг дузалажып, боттарының бараалгакчы ха-дуңмазының аразына оларның бөлүктөриниң аайы-биле, ат-сураглыг, бөдүүн дивейн^a, деңге үлеп берип турган.

¹⁶ Оон аңгыда олар аттары төрөл салгалдар даңзызынче кирген үш хардан өрү назылыг бүгү эр улус аразына үлеп турган. Ол бүгү эр улус дээрге Дээрги-Чаяакчының өргээзинче хүннүң кылыр ажыл-хүлээлгезин бүдүрер дээш база боттарының албан-дужаалы болгаш салбырларын ёзугаар бараан болуушкунун боттандылар дээш кирип турган улус-тур. ¹⁷ Бурганның бараалгакчыларын даңзыже төрөл салгалдар аайы-биле кириген; чээрби хардан өрү назылыг левиттерни оларның албан-дужаалы болгаш салбырларын ёзугаар даңзыже кириген. ¹⁸ Төрөл салгалдар даңзызынче оларның кадайларының, шупту оглу-кызының аттарын база кириген турган, чүте дээрге олар боттарын бараан болуушкунга ак сеткилдий-биле ыдыктанып белеткеп алган улус чүве-дир.

¹⁹ Аароннуң үре-салгалы болур, боттарының хоорайларын долгандыр одар-белчирилг бараалгакчыларның өг-бүлелеринге хамаарыштыр алыр болза, хоорайларның шуптузунга бүгү эр улуска чогуур үлүгнү үлеп бээри-биле тускай

^z31:7 Үш айда тараа дүжүдү ажаар, а чеди айда виноград болгаш өске-даа чимистер дүжүдү ажаар турган.

^a31:15 Азы: «Кырган, чалы дивейн».

томуylаттырган улус турган. Олар төрөл салгалдар даңзызынче аттары кирген бүгү левиттерге үлүүн база үлеп турган.

²⁰ Эзекия бүгү Иудеяга ынчалдыр кылган. Ол бодунуң Бурганы Дээрги-Чаяакчының мурнунга эки, таарымчалыг болгаш шынның чүүлдер кылып турган. ²¹ Бурганның өргээзинге бараан болуру-биле база ыдыктыг хоойлунуң айтышкыннарын сагып, күүседири-биле ол кылып турган бүгү чүвезинге бодунуң Бурганынче чүткүп, бүгү-ле сеткил-чүрээнден ажылдап келген. Ынчангаш ол чедишкинниг болган-даа.

Ассирий хаанның Иерусалимге кыжанганы

(4 Хаан. 18:13—19:37; Иса. 36:1—37:38)

32 ¹ Эзекия шынчызы-биле ол бүгү ажил-херектерин кылып каан соонда, Ассирияның хааны Сеннахирим Иудеяже халдап кирип келген. Ол быжыглалдыг хоорайларны бүзээлеп алгаш, оларны хунаап алып деп бодаан. ² Эзекия Сеннахиримниң Иерусалимге удур чаалажыр дээш чедип келгенин көргөш, ³ бодунуң нояннары болгаш шериг *баштыңнары-биле сүмелешкеш, хоорайның даштында суг баштарын дуй базырыптарын шийтпирлээн, а олар ону деткээн. ⁴ Эндерик хөй чон чыгылып келгеш: «Ассирияның хааннары бээр чедип кээрге, оларга суг чедишпезин!» – деп чугаалааш, бүгү суг баштарын база чуртту таварып агып чыткан хемни дуй базырып, хөөп каапкан. ⁵ Эзекия сорук кирип, хоорай ханазының үрелген бүгү черлерин катап тургузуп, ооң кырынга суургалар тудуп үндүрүп каан. Ол биеэги хананың даштынга база бир хана туткаш, Давидтин Хоорайында Милло шивээни быжыглап, хөй ок-чепсек болгаш дозуг-камгалалдар белеткеп каан.

⁶ Эзекия чонну баштаар шериг баштыңнарын томуyлааш, оларны хоорай хаалгазының чанында төп шөлге чыып алгаш, сорук кирип, мынча дээн. ⁷ «Кадыг-быжыг, эрес-дидим болунар, Ассирияның хаанындан база ооң-биле кады келген эндерик хөй аг-шеригден коргуп-сүртевеңер, чүге дээрге бистиң-биле кады турар Күш ооң-биле кады турар күштен улуг-дур. ⁸ Ооң-биле мага-бот күжү, а бистиң-биле Бурганывыс Дээрги-Чаяакчы кады-дыр, Ол биске дузалап, чаа-дайынывыска тулчур-дур».

Чон Иудеяның хааны Эзекияның сөстөрүндөн сорук кире берген.

⁹ Ассирияның хааны Сеннахирим бүгү аг-шерии-биле Лахис хоорайны бүзээлеп алгаш тура, бодунуң дүжүметтерин Иерусалимче айбылап чорудуп, аңаа турган Иудеяның хааны Эзекия биле бүгү иудейлерге мону дамчыткан:

¹⁰ «Ассирияның хааны Сеннахиримниң чугаалаан чүвезин дыңнанар:

Иерусалимде бүзээлеттирип алган олургаш, чүү чүвеге идегеп тур силер? ¹¹ Эзекия: „Бурганывыс Дээрги-Чаяакчы бисти Ассирияның хаанының холундан камгалаар“ – деп чугаалааш, аштап, суксап өлүп калзын дээш, силерни мегелеп турар-дыр. ¹² Эзекия боду Дээрги-Чаяакчының бедик черлерин, Ооң өргүл бедигээштерин узуткап

каапкаш, Иудея биле Иерусалимниң чурттакчыларынга: „Чаңгыс өргүл бедигээжиниң мурнунга Бурганга мөгейинер, чүгле аңаа чаагай чытгыт чүүлдер кыпсыңар“ – деп дужааган эвес чүве бе?

¹³ Таанда силер өске чурттарның бүгү чоннарын мээң база ада-өгбемниң канчанганын билбес силер бе? Ол чурттарның бурганнарының кайызы бодунуң черин мээң холумдан адырып алганыл? ¹⁴ Мээң ада-өгбемниң бүрүнү-биле узуткап каан чоннарының бурганнарының кайызы бодунуң чонун мээң холумдан адырып шыдааныл? Бурганыңар силерни мээң холумдан канчап камгалап шыдаарыл? ¹⁵ Ам Эзекияга мегелеттирбенер, ооң аайы-биле будалбаңар. Аңаа бүзүревенер, чүге дээрге чаңгыс-даа чоннун база күрүнениң бурганы бодунуң чонун мээң холумдан азы ада-өгбемниң холундан адырып шыдаваан болгай. Силерниң Бурганыңар база силерни мээң холумдан камгалап шыдаар харыы чок!»

¹⁶ Сеннахиримниң дүжүметтери Дээрги-Бурган-Чаяакчыга болгаш Ооң чалказы Эзекияга удур чүве чугаалап шаг болган. ¹⁷ Сеннахирим Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчыны бак сөглээн чагаалар бижип, Аңаа удур: «Өске чурттарның бурганнарының боттарының чоннарын мээң холумдан адырып шыдавааны дег, Эзекияның Бурганы база Бодунуң чонун мээң холумдан адырып шыдавас» – деп турган. ¹⁸ Ассирийлер хана кырында турган Иерусалимниң чурттакчыларынче, оларны коргудуп-сүртедикеш, хоорайны эжелеп аар дээш, еврейлеп дыңзыдыр алгыржы берген. ¹⁹ Олар Иерусалимниң Бурганының дугайында чер-делегейиниң өске чоннарының бурганнары – кижилер холу кылган дүрзүлөр дугайында дег чугаалаар болган.

²⁰ Ол дээш Эзекия хаан биле Амоцтуң оглу Исаяя *медээчи *мөргүл кылып, дээрже кыйгы салган. ²¹ Дээрги-Чаяакчы төлээзин чорудуптарга, ол ассирий хаанның турлаанда бүгү күштүг-шыырак дайынчыларны, баштыңчыларны болгаш шериг баштыңнарын кыргып-хыдып кааптарга, Сеннахирим бодунуң чуртунче бак атка кирип, чана берген. Ол бир-ле бодунуң бурганының *өргээзинче кире бээрге, оон бодунуң оолдары ачазын хылыш-биле шанчып каан.

²² Дээрги-Чаяакчы Эзекияны болгаш Иерусалимниң чурттакчыларын Ассирияның хааны Сеннахиримниң холундан база өске бүгү дайзыннарның холундан ынчалдыр адырып кааш, оларга бүгү таладан амыр-тайбыңны хайырлаан. ²³ Ынчан дыка хөй улус Иерусалимче Дээрги-Чаяакчыга өргүлдер биле Иудеяның хааны Эзекияга улуг үнелиг белектер эккелген. Ол үеден бээр Эзекия бүгү чоннарның мурнунга улуг алдар-хүндүлүг апарган.

Эзекияның томаарааны, чаагай чоруу болгаш өлүмү

²⁴ Ол хүннерде Эзекия аарый берген, өлүрүнүң кырында келген. Хаан Дээрги-Чаяакчыга мөргүүрге, Ол аңаа харыылап, бадыткал демдээ берген. ²⁵ Ынчалза-даа Эзекия аңаа көргүскен ачы-буян дээш төлептиг харыы бербээн, харын

ооң сеткил-чүрээ улуургай берген турган. Ол дээш хаанче, Иудеяже болгаш Иерусалимче Дээрги-Чаяакчының килеңи кыптыга берген. ²⁶ Ынчан Эзекия-даа, Иерусалимниң чурттакчылары-даа сеткил-чүрээниң улуургаан томаартып алган. Ынчангаш Эзекияның чуртталгазының үезинде Дээрги-Чаяакчы оларны кезетпээн.

²⁷ Эзекия аажок бай, улуг ат-алдарлыг кижичораан. Ол бодунуң алдын-мөңгүнү, эртине даштары, чаагай чыттыг чүүлдери, дозуг-камгалалдары болгаш янзы-бүрү улуг үнелиг эт-севинге шыгжамырлар кылып алган. ²⁸ Оон ыңай черниң дүжүдү, виноград арагазы болгаш олива үзү шыгжаар аңмаарлар, сүрүг малдар турар черлер, кажаалар тудуп алган. ²⁹ Бодунга ол хоорайлар тудуп алган. Шээр болгаш бода малының коданнары база дыка хөй турган, чүге дээрге Бурган аңаа байлакты бажын ажыр хайырлаан чүве-дир. ³⁰ Гихоннуң суун бажындан дуй базыргаш, сугнуң агымын Давидтиң Хоорайының барыын талазынче аксыпкан кижичораан Эзекия турган. Ол бодунуң бүгү ажыл-херээнге чедимчелиг бооп келген.

³¹ Бир катап Вавилоннуң чагырыкчылары Эзекияже ооң чуртунга болган Бурганның көскү демдээниң дугайында айтырып, *элчиннер ыдыпкан. Ынчан Бурган ону хынаар дээш база ооң сеткил-чүрээниң кандызын билип аар дээш, чааскаандырзын каапкаш барган.

³² Эзекияның өске ажыл-херектери, ооң Бурганга бердингени Амоцтун оглу Исая медээчинин Иудея биле Израильдин хааннарының номунче кирген көстүүшкүнүнде бижиттинген. ³³ Эзекия өгбелеринин соондан өске оранче чоруй барган, ону Давидтиң үре-салгалының чевег-куюнуң үстүү кезээнге ажаап каан. Иудеяның бүгү чону болгаш Иерусалимниң чурттакчылары Эзекия өлгөн соонда, аңаа хүндү көргүскен. Ооң оглу Манассия ачазының орнунга хаан апарган.

Манассия хаан

(4 Хаан. 21:1-9)

33 ¹ Манассия он ийи харлыында хаан апаргаш, чуртту Иерусалимге бежен беш чыл чагырган. ² Манассия Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип, Ооң израильчилерниң мурнундан үндүр сывырыпканы чоннарның чүдек-бужар чанчылдарын өтгүнүп турган. ³ Ол бодунуң ачазы Эзекияның узуткап каапканы бедик черлерни катап тудуп, *Ваалдың дүрзүлеринге *өргүл салыр бедигээштер, *Ашера бурганга тураскааткан адагаштар тургузуп каан. Манассия сылдыстарнын бүгү аг-шеринге мөгейип, аңаа бараан болуп турган. ⁴ Ол Дээрги-Чаяакчынын аңаа хамаарыштыр: «Иерусалимге Мээн алдар-адым кезээ мөңгедетурар» – дээни *өргээзинге өргүл салыр бедигээштер тудуп каан. ⁵ Манассия Дээрги-Чаяакчынын өргээзинин даштыкы, иштики шөлүнге сылдыстарнын бүгү аг-шеринге өргүл салыр бедигээштер тудуп каан. ⁶ Ол бодунуң оолдарын Бен-Энном шынаазынга от өттүр эрттирип турган база төлгелээр, илби-шиди кылып болгаш өлүг улус сүнезини кыйгырар, караң-көрнүр улус-биле харылзажып турган. Ол Дээрги-Чаяакчынын мурнунга хөй бузутту үүлгедип, Ооң килеңин кыптыктырып турган.

⁷ Манассия оюп хээлээн *дүрзү-бурган кылып алгаш, ону Бурганнын өргээзинге тургузуп каан. А Бурган ол өргээге хамаарыштыр Давид хаанга база ооң оглу Соломонга: «Мен бо өргээге база Израильдин бүгү аймактарының аразындан шилип алганым Иерусалимге Бодумнун алдар-адымны мөңгези-биле тургузуп каар мен. ⁸ Бир эвес израильчилер Мээң оларга дужааган бүгү чүвемни күүседип, оларга Моисейни дамчыштыр берген бүгү *хоойлу, дүрүмнер болгаш айтышкыннарны сагып чурттаар болза, Мен оларны ада-өгбезинге үзүп берген черимден моон сонгаар улчуп чоруурунче албадавас мен» – деп турган. ⁹ Ынчалза-даа Манассия Иудеянын болгаш Иерусалимнин чурттакчыларын шын оруундан өскээр аппаарга, олар Дээрги-Чаяакчынын израильчилернин мурнундан кыргып-хыдып каапканы чоннардан-даа хөй бузут үүлгедип эгелээн.

Манассиянын бодунуң бачыдын билингени

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы Манассияга база ооң чонунга сагындырып чугаалап турган, ынчалза-даа олар тооп дыңнавайн барган. ¹¹ Дээрги-Чаяакчы оларга удур Ассириянын хаанынын шериг *баштыңнарын эккелген. Баштыңнар Манассияны тудуп алгаш, тыртпа-биле бурундуктааш, хүлер кинчи-биле бектээш, Вавилонче аппаратан. ¹² Кызагалга таварышкаш, ол бодунуң Бурганы Дээрги-Чаяакчыдан өршээл дилеп, чаннyp эгелээн, оон ада-өгбезинин Бурганынын мурнунга аажок томаараан. ¹³ Манассия *мөргүүрге, Бурган олче ээ көрнүп, ооң чалынган дилээн дыннап кааш, ону Иерусалимче, дүжүлгезинче эгидип каан. Манассия Дээрги-Чаяакчы дээрге Бурган-дыр деп билип алган.

¹⁴ Ооң соонда ол Давидтин Хоорайынын даштыкы ханазын быжыглап тудуп каан. Ол ону Гихон суунуң барыын талазында шынаадан эгелээш, Балык хаалгазынче кирер черге чедир болгаш Офел тейни долгандыр тудуп чоруткаш, мурнундагызындан бедидип каан. Ол Иудеянын бүгү быжыглалдыг хоорайларынга шериг баштыңнарын тургузуп каан.

¹⁵ Манассия Дээрги-Чаяакчынын өргээзинден өске бурганнарны болгаш оюп хээлээн дүрзүнү үндүргеш, өргээ турар тейде база Иерусалимде тудуп алганы өргүл салыр бедигээштерни ап каапкаш, ол бүгүнү хоорайдан үндүр октапкан.

¹⁶ Ол Дээрги-Чаяакчынын өргүл бедигээжин катап тургускаш, аңаа эп-найырал болгаш өөрүп четтириишкин өргүлдерин эккеп салгаш, иудейлерге Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыга бараан болурун дужааган. ¹⁷ А чон мөгөйишкин кылып бедик черлерге өргүлдер салырын, ам чүгле бодунуң Бурганы Дээрги-Чаяакчыга-даа болза, уламчылавышаан турган.

¹⁸ Манассиянын өске ажыл-херектери, ооң бодунуң Бурганынга мөргүлү болгаш өттүр көөр *медээчилернин Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчынын адындан аңаа чугаалап турган сөстери Израильдин хааннарынын бижилгелеринде бижиттинген. ¹⁹ Ооң мөргүлү, Бурганнын олче ээ көргени, ооң бүгү бачыттары болгаш шынчы эвес чоруу, бодун томаартып аар бетинде мөгөйишкин кылып бедик черлер тудуп кааны база Ашера бурганга тураскааткан адагаштар болгаш

дүрзүлөр тургузуп каан черлери өттүр көөр медээчилерниң бижилгелеринде^b бижиттинген. ²⁰ Манассия өгбелериниң соондан өске оранче чоруй баарга, ону оон ордузунун чанынга ажаап каан. Ооң оглу Амон ачазының орнунга хаан апарган.

Амон хаан

(4 Хаан. 21:19-26)

²¹ Амон чээрби ийи харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге ийи чыл чагырган. ²² Амон, ачазы Манассия ышкаш, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип, ачазы Манассияның кылып кааны бүгү дүрзү-бурганнарга өргүлдер эккеп салып, оларга бараан болуп турган. ²³ Амон, ачазы Манассия ышкаш, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бодун томаартып албаан, харын-даа бачыттарын көвүдедип-ле турган. ²⁴ Ооң дүжүметтери аңаа удур сүлчээ кылгаш, ону ордузунга өлүрүп каан. ²⁵ Ынчалза-даа чурттуң чону бүгү сүлчээчилерни кыра шаап каапкаш, Амоннун оглу Иосияны ачазының орнунга хаан кылып алган.

Иосия хаан

(4 Хаан. 22:1-7)

34 ¹ Иосия сес харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге үжен бир чыл чагырган. ² Ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга таарымчалыг чүүлдер кылып турган база бодунун өгбези Давидтиң оруктарын эдерип, оң-даа, солагай-даа талаже барбаан.

³ Чагыргазының сески чылында, аныяк оол тургаш, Иосия бодунун өгбези Давидтиң Бурганынче чүткүп эгелээн, а он ийиги чылында Иудея биле Иерусалимни мөгөйишкин кылыр бедик черлерден, *Ашера бурганга тураскааткан адагаштардан, оюп хээлээн болгаш шуткуп кылган *дүрзү-бурганнардан арыглап эгелээн. ⁴ Иосияның улузу *Ваалдың дүрзүлеринге *өргүл салыр бедигээштерни үрегдеп, оларның кырында турган ыдыктыг адагаштарны буза шаап каапкан. Оон ол Ашера бурганга тураскааткан адагаштарны кезип, оюп хээлээн, шуткуп куткан дүрзүлери үрегдеп, чуура соктап каапкаш, бир шагда оларга өргүл салып турган улустуң чевеглеринче чажыпкаш, ⁵ ол бурганнарның *бараалгакчыларының сөөктерин оларның өргүл бедигээштеринге өрттедипкен. Иудея биле Иерусалимни ынчалдыр арыглап каан. ⁶ Манассия, Эфрем болгаш Симеоннун аймактарының хоорайларынга, мырыңай Неффалимнин аймааның черинге чедир база оларның хоозураан чоок-кавызынга ⁷ Иосия өргүл бедигээштери биле Ашера бурганның адагаштарын үрегдеп, дүрзү-бурганнарны хүл-далганналдыр чуура соктап, бүгү израиль черге ыдыктыг деп турган адагаштарны буза шаап каапкан. Оон ол Иерусалимче ээп келген.

⁸ Чагыргазының он сески чылында Иосия, чуртту база *Бурганның өргээзин арыглаан соонда, Мешулламның оглунун оглу, Ацалияның оглу Шафанны, хоорай чагырыкчызы Маасеяны болгаш Иоахазтың оглу, төөгү бижикчизи Иоахты

^b33:19 Өске бурунгу сөзүглелде «Хозайның бижилгелеринде» деп бижээн.

33:22 4 Хаан. 21:2-7; 2 Чыл. 33:3-6 33:23 2 Чыл. 33:12 34:2 Ы. х. к. 5:32

34:3 Хост. 23:24; 34:13; Ы. х. к. 7:5; 2 Чыл. 14:3 34:4 Ы. х. к. 16:21; 4 Хаан. 23:6

34:5 Лев. 26:30; 3 Хаан. 13:2; 4 Хаан. 23:20

бодунун Бурганы Дээрги-Чаяакчының өргээзин септезин дээш чорудупкан. ⁹ Олар Бурганның дээди бараалгакчызы Хелкияга келгеш, хаалга кадарып турар *левиттерниң Манассия биле Эфремниң аймаандан, бүгү өске израильчилерден, бүгү Иудея биле Вениаминден, Иерусалимниң чуртгакчыларындан чыып алган акша-мөңгүнүн Бурганның өргээзинге эккелгеш, аңаа хүлээди берген. ¹⁰ Акша-мөңгүннү Дээрги-Чаяакчының өргээзинде ажыл башкарып турар харагалзакчыларга берип каан, а олар ону өргээде септелге кылып турар ажылчыннарга төлөп берип турган. ¹¹ Харагалзакчылар акша-мөңгүннү бызаңчылар биле тудугжуларга Иудеяның хааннарының элөп, хоозураарынга чедирип кааны өргээ бажыңнарын чаартып, шыварынга херек чонуп каан даштар биле илдиргелээр ыяш садып алзын дээш дамчыдып берген.

¹² Ол ажылчыннар ак сеткилдиг ажылдап турган. Оларның ажылын удуртуру-биле Мерариниң үрө-салгалындан үнгөн Яхат биле Авдий, Кохаттың үрө-салгалындан – Захария биле Мешуллам деп левиттерни томуйлап каан. Ол левиттер шупту хөгжүм херекселдеринге ойнап мергежээн улус чүве-дир. ¹³ Олар аар чүк дажыкчыларын база харагалзап, кандыг-даа ажыл кылып турар бүгү ажылчыннарны удуртуп турган. Левиттерниң чамдыызы бижээчилер, харагалзакчылар, а өскелери – хаалгачылар бооп турган.

Ыдыктыг *хоойлу номунун тывылганы

(4 Хаан. 22:8-20)

¹⁴ Кажан олар Дээрги-Чаяакчының өргээзинче эккелген акша-мөңгүннү уштуп турда, Бурганның бараалгакчызы Хелкия Моисейни дамчыштыр берген Дээрги-Чаяакчының хоойлузунун номун тып алган. ¹⁵ Хелкия Шафан бижээчиге: «Мен Дээрги-Чаяакчының өргээзинден ыдыктыг хоойлунун дүрүг номун тып алдым» – дээш, номну аңаа тутсуп берген.

¹⁶ Оон Шафан дүрүг номну хаанга эккелгеш, аңаа: «Силерниң чалчаларыңарга дааскан бүгү ажылды олар кылып тур – деп айыткаан. – ¹⁷ Дээрги-Чаяакчының өргээзинде бар-ла акша-мөңгүннү чыып алгаш, өргээде ажылдап турар улуска болгаш оларның харагалзакчыларыңа дамчыдып бердилер».

¹⁸ Ооң соонда Шафан бижээчи хаанга: «Хелкия бараалгакчы менээ бир дүрүг ном берди» – деп дыңнаткаш, ону хаанның мурнунга номчуп берген. ¹⁹ Ыдыктыг хоойлунун сөстөрүн дыңнааш, хаан кеткен хевин качыгдалдан ора тыртып каапкан. ²⁰ Ол Хелкия бараалгакчыга, Шафанның оглу Ахикамга, Миханың оглу Авдонга, Шафан бижээчиге болгаш бодунун чалчазы Асайяга мынча деп дужааган: ²¹ «Барып, мээң өмүнээмден база Израильдин болгаш Иудеяның чонунун артынчызының өмүнээзинден бо номнун сөстөриниң дугайында Дээрги-Чаяакчыдан айтырып көрүңер. Бистиң ада-өгбевис Дээрги-Чаяакчының сөстөрүн сагывайн келген, бо номда бижээн бүгү чүүл ёзугаар кылбайн чораан боорга, Оон коргунчуг килеңи бисче кыптыккан-дыр».

²² Хелкия бараалгакчы болгаш хаанның айбылапкан улузу Шаллумнун кадайы, өттүр билип медеглээр Олда деп херэежен-биле ол дугайында чугаалажыр

дээш чорупкан. (Шаллум болза хаанның хевиниң кадагалакчызы кижиге чүведир. Ол Тавкегаттын оглу турган, а Тавкегат – Хасраның оглу турган чүведир.) Олда Иерусалимниң чаа кезээнге чурттап турган. ²³ Ол херээжен оларга мынча дээн: «Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы: „Силерни Менче айбылап чорудупкан кижиге ²⁴ Мээң чугаалаан чүвемни дамчыдыңар: Мен бо черже база оон чурттакчыларыңче айбыл-халапты – Иудеяның хаанының мурнунга номчаан номда бижээн бүгү каргыштарны ыдарым ол-дур. ²⁵ Менден ойталааны дээш, хары бурганнарга айдызаашкын кылып, боттарының холу-биле кылган бүгү чүүлдери-биле Мени хорадатканы дээш, Мээң килеңим бо черге удур кыптыгар, ол ам өжүртүнмес“ – деп чугаалады.

²⁶ Дээрги-Чаяакчыдан чүве айтырары-биле силерни айбылап чорудупкан Иудеяның хаанынга мону дамчыдыңар: дыңнаан сөстериң дугайында Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы мынча дээн-дир: ²⁷ „Сээң чүрээниң чымчай бергени дээш, Мээң мурнумга бодунну томаартканың дээш; бо черге база оон чурттакчыларыңга удур Бурганның чугаалаан сөстериң дыңнааш, Мээң мурнумга бодунну томаартканың дээш, кеткен хевиниң ора тыртып, Мээң мурнумга ыглап турганың дээш, Мен сени дыңнап кагдым – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ²⁸ Ынчангаш Мен сени ада-өгбөңге кадып каар мен, чевег-куйга амыр-тайбың ажааттырар сен. Мээң бо черже база оон чурттакчыларыңче ыдарым бүгү айбыл-халапты сээң карактарың көрбөс“».

Айбычылар ол харыны хаанга дамчыдып берген.

Иосияның Иудеяны дүрзү-бурганнарга чүдүүр чоруктан арыглааны

(4 Хаан. 23:1-3)

²⁹ Хаан Иудея биле Иерусалимниң бүгү *баштыңнарын кыйгыртып алган. ³⁰ Оон хаан Дээрги-Чаяакчының өргээзинче Иудеяның бүгү чону-биле, Иерусалимниң бүгү чурттакчылары-биле кады чорупкан. Бурганның бараалгакчылары болгаш левиттер, бүгү чон – карачал-даа, ызыгууртан-даа улус, ооң-биле кады чорупкан. Чонга ол Дээрги-Чаяакчының өргээзинден тывылган номда бижиттинген *чагыг-керээниң бүгү сөстериң дыңналдыр номчуп берген. ³¹ Хаанның турар журлуг черинге туруп алгаш, Иосия ол номда бижиттинген чагыг-керээниң сөстериң сагыры-биле Дээрги-Чаяакчының мурнунга Ооң айтышкыннарын, доктаалдарын, дүрүмнерин бүгү чүлдү-чүрээнден, бүгү сагыш-сеткилинден күүседип, Ону эдерер дугайында керээ чарып алган. ³² Хаан Иерусалимде болгаш Вениаминниң черинде чурттап турар бүгү улуска ону бадыткаарын дужааган. Иерусалимниң чурттакчылары боттарының ада-өгбезиниң Бурганының чагыг-керээниң сагып чурттап эгелээн.

³³ Иосия израильчилерниң бүгү черлеринден чүдек-бужар чүүлдериң чайладып каапкаш, Израильде чурттап турар бүгү чонга боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчыга бараан болурун дужааган. Ооң чуртталгазының үезинде израильчилер боттарының ада-өгбезиниң Бурганы Дээрги-Чаяакчыдан ойталап көрбөэн.

Иосияның *Хосталышкын байырлалын демдеглээни

(4 Хаан. 23:21-23)

35¹Иосия Иерусалимге Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан Хосталышкын байырлалын демдеглеп эрттирген. Хосталышкын байырлалында чиир анай-хураганнарны бир айның он дөртте дөгөргөн. ²Иосия *Бурганның бараалгакчыларынга албан-хүлээлгезин айтып бергеш, Дээрги-Чаяакчының *өргээзинге бараан болур кылдыр сеткилин өөртүп каан. ³Хаан *левиттерге – бүгү Израильдин башкыларынга, Дээрги-Чаяакчыга бараан болуп чурттаар улуска мынча дээн: «Ыдыктыг *аптараны Израильдин хааны Давидтин оглу Соломоннуң тудуп каан өргээзинге тургузуп калыңар. Ам ону эгтинерге көдүрүп чораан херээнер чок. Силер ам Бурганыңар Дээрги-Чаяакчыга, Оон израиль чонунга бараан болуңар. ⁴Бараан болушкун кылыры-биле төрөл салгалдар, салбырларыңар аайы-биле, Израильдин хааны Давидтин, оон оглу Соломоннуң айытканын эзугаар белеткенип алыңар. ⁵Ыдыктыг өргээге левиттерниң төрөл бөлүктерин эзугаар туруп алгаш, ха-дунма улус-чоннуң төрөл салгал бүрүзүңге дузалаарыңа белен болуңар. ⁶Хосталышкын байырлалында чиир анай-хураганнарны дөгериңер, ыдыктанып алыңар, Дээрги-Чаяакчының Моисейни дамчыштыр берген дужаалын күүседип, анай-хураганнарны израиль ха-дунманарга белеткеп беринер».

⁷Иосия аңаа турган бүгү израильчилерге Хосталышкын байырлалында дөгөрөр кылдыр ниитизи-биле 30 000 анай-хураган, 3000 бугажык берген. Ол мал-маганны хаанның кошкулундан алган чүве-дир. ⁸Ооң нояннары база эки туразы-биле чонга, Бурганның бараалгакчыларынга болгаш левиттерге малын берип турган. Дээрги-Чаяакчының өргээзи дээш харыылаар Хелкия, Захария болгаш Иехиил Бурганның бараалгакчыларынга Хосталышкын байырлалында дөгөрөр кылдыр 2600 шээр мал биле 300 бугажык берген. ⁹Хонания болгаш оон дунмалары Шемайя биле Нафанаил, база ол ышкаш левиттер даргалары болур Хашавия, Иеиел болгаш Иозавад олар левиттерге Хосталышкын байырлалында дөгөрөр кылдыр 5000 шээр мал, 500 бугажык берген.

¹⁰Бараан болушкунун ынчаар белеткеп каан соонда, Бурганнын бараалгакчылары боттарының турар черлеринге, а левиттер хаанның дужаалын эзугаар боттарының бөлүктериниң аайы-биле туруп алган. ¹¹Байырлалдын хураганнарын дөгөрип каан. Левиттер малдың кежин союп турган, а Бурганнын бараалгакчылары оларның холундан малдың ханын алгаш, өргүл бедигээжинче төп турган. ¹²Оон бүрүн өрттедир өргүл малын чоннуң төрөл салгалдарының бөлүктер аайы-биле үлөп бээр дээш аңгылап кааннар. Дээрги-Чаяакчыга өргүлдерни Моисейниң номунда бижиттингенин эзугаар салган турзун дээш ынчаар кылганнары ол. Бугаларны база шак ынчаар соп, өргөөн. ¹³Левиттер дөгөргөн хураганнарын дүрүм эзугаар отка быжырып каан, а ыдыктыг өргүлдерни паштар, дой савалар болгаш сакпыңнарга дүлгөш, чонга дүргени-биле үлөп берген. ¹⁴А ооң соонда боттарыңа база Бурганнын бараалгакчыларыңа өргүл эьдин

35:1 Хост. 12:3-11; Ы. х. к. 16:2-8 35:3 2 Чыл. 17:9 35:4 1 Чыл. 23—26; 2 Чыл. 8:14

35:7 2 Чыл. 31:3 35:10 2 Чыл. 30:16; Эзра 6:18 35:13 Хост. 12:8-9; Ы. х. к. 16:7

белеткеп алганнар, чүге дээрге Аароннун үре-салгалы болур бараалгакчылар дүн дүшкүже, бүрүн өрттедир өргүлдөр биле өргүл малының үс-чаан өрттедип, чай чок болган чүве-дир. Ынчангаш левиттер боттарынга-даа, Аароннун үре-салгалы болур Бурганның бараалгакчыларынга-даа белеткеп каан. ¹⁵ Асафтан укталган ыраажылар база Давид хаанның, Асаф, Еман болгаш өтгүр көөр Идифуннун оларга доктаадып каан черлеринге турганнар. Хаалгачылар база хүлээлге күүседип турар хаалгаларын кагбайн турган, чүге дээрге оларга өргүл эьдин ха-дуңмазы левиттер белеткеп берген.

¹⁶ Иосия хаанның дужааганын эьзугаар Хосталыышкын байырлалын демдеглээри-биле база Дээрги-Чаяакчының өргүл бедигээжинге бүрүн өрттедир өргүлдери эккеп салыры-биле Дээрги-Чаяакчыга бүгү бараан болуушкунну ол хүн ынчаар күүсеткен. ¹⁷ Аңаа турган израильчилер ол үеде Хосталыышкын байырлалын база *Хаарган далганнар байырлалын чеди хүн дургузунда демдеглеп келген. ¹⁸ Самуил *медээчиниң үезинден бээр Израильге ол ышкаш Хосталыышкын байырлалы эртип көрбээн. Израильдиң өске чаңгыс-даа хааны Хосталыышкын байырлалын Иосия хаанның ону Бурганның бараалгакчылары, левиттер-биле кады база аңаа турган бүгү иудейлер болгаш израильчилер-биле, Иерусалимниң чурттакчылары-биле кады демдеглээни дег кылдыр демдеглевээн. ¹⁹ Ол Хосталыышкын байырлалын Иосияның чагыргазының он сески чылында демдеглээн.

Иосияның өлүмү

(4 Хаан. 23:28-30)

²⁰ Иосияның Бурганның өргээзин корум-чурум кирип, кылып каан бүгү чүүлдеринин соонда, Египеттин хааны Нехао Евфрат хемде Кархемис хоорайже дайылдажыр дээш чорупкан. Иосия аңаа удур үнүп келген. ²¹ А Нехао олче *элчиннер чорудуп: «Иудеяның хааны, аравыста кандыг адаан-өжээн барыл? Мен бөгүн сеңээ удур келбедим, а дайзыннар-биле чаалажыр дээш чоруурум ол. Бурган меңээ дүргедээрин дужаады. Мээң таламда турар Бурганга удурланыр болзуңза, Ол сени өлүрүп каар» – деп сөглеткен.

²² Ынчалзажок Иосия орук чайлавайн, фараон-биле чаалажыр дээш таныттынмас кылдыр солуй кеттинип алган. Ол Нехаонун Бурганның дужаалы-биле аңаа чугаалаан чүвезин тооп дыңнавайн, Мегиддо шынаазынче дайылдажып үнүп келген. ²³ Ча адыгжылары Иосияже адыпкан. Хаан ынчан чалчаларынга: «Мени алгаш барыңар, мен аар балыгладыптым» – дээн. ²⁴ Чалчалары хаанны *дайынчы тергезинден алгаш, ооң эккелгени өске тергеге чыттыргаш, Иерусалимче сөөртүп эккээрге, ол аңаа өлүп калган. Ону ооң ада-өгбезиниң чеveg-куюнга ажаап каан. Бүгү Иудея болгаш Иерусалим Иосияның ажыын ажып ыглап турган.

²⁵ Иеремия Иосия дээш кажыыдал ыры чогаадып каан, амдыгаа чедир эр, херээжен ыраажылар боттарының кажыыдал ырларынга хаанны сактып турар. Ол ырлар Израильге ажыглалга кирип, оларны Кажыыдал ырларының номунче кирип бижип каан.

²⁶⁻²⁷ Иосияның Бурганга бердингени, Дээрги-Чаяакчының *хоойлузунда бижээниң ёзуугаар кылган бүгү ажыл-херектери эгезинден эгелээш, төнчүзүнгө чедир Израильдиң база Иудеяның хааннарының номунда бижиттинген.

Иоахаз хаан

(4 Хаан. 23:30-35)

36 ¹Чурттуң чону Иосияның оглу Иоахазты шилип алгаш, ону ачазының орнунга Иерусалимге хаан кылып алган. ²Иоахаз чээрби үш харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге үш ай чагырган. ³Египеттиң хааны ону Иерусалимге дүжүлгезинден дүжүргөш, Иудеяга 100 талант мөңгүн биле бир талант алдын төлээр торгаал онаап каан^с. ⁴Египет хаан Иудея биле Иерусалимни чагырар кылдыр Иоахазтың акызы Элиакимни олурткаш, ооң адын Иоаким деп ат-биле солуп берген, а ооң дунмазы Иоахазты Египетче аппаратан.

Иоаким хаан

(4 Хаан. 23:36–24:7)

⁵Иоаким чээрби беш харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге он бир чыл чагырган. Ол бодунуң Бурганы Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган. ⁶Вавилоннун хааны Навуходоносор Иоакимче халдап келгеш, ону Вавилонче аппаар дээш, хүлер кинчи-биле бектеп каан. ⁷Дээрги-Чаяакчының *өргээзиниң эт-херекселиниң чамдыызын база Навуходоносор Вавилонче аппаратан, ында бодунуң ордузунга салып алган. ⁸Иоакимниң өске ажыл-херектери, ооң кылып турган чүдек-бужар чүүлдери болгаш бүгү кем-буруузу Израиль биле Иудеяның хааннарының номунда бижиттинген. Ооң оглу Иехония ачазының орнунга хаан апарган.

Иехония хаан

(4 Хаан. 24:8-17)

⁹Иехония он сес харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге үш ай, он хонук чагырган. Ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган. ¹⁰Чылдың эгезинде Навуходоносор хаан улузун чорудуптарга, олар Иехонияны база Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң улуг үнелиг эт-херекселин Вавилонче эккелген. Навуходоносор Иудея биле Иерусалимниң хааны кылдыр Иехонияның төрели Седекияны олуртуп каан.

Седекия хаан

(4 Хаан. 24:18-20; Иер. 52:1-2)

¹¹Седекия чээрби бир харлыында хааннап эгелээш, чуртту Иерусалимге он бир чыл чагырган. ¹²Ол бодунуң Бурганы Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган. Седекия Дээрги-Чаяакчының сөзүн медегледип турган Иеремия *медээчиниң мурнунга бодун томаартпаан. ¹³Ол Навуходоносор хаанга Бурганның

36:3 Үш ажыг тонна алдынга, үжен ажыг килограмм мөңгүнгө деңнежир.

36:4 Иер. 22:11-12 **36:6** Иер. 25:1; Дан. 1:1 **36:7** Дан. 1:2; 5:2

36:10 Иер. 24:1-2; Иез. 17:12-13 **36:12** Иер. 21:3-7; 27:12-22; 32:1-5; 38:17-26

ады-биле дангырак берген-даа болза, аңаа удур тура халаан. Седекия аажок чөрүү, дедир апарып, Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыже эглип келбээн. ¹⁴ *Бурганның бараалгакчыларының болгаш чоннун бүгү *баштыңнары база хөй бачыт үүлгедип, шынчы чоруун чидирип, өске чоннарның бүгү чүдек-бужар чаңчылдарын өттүнүп, Дээрги-Чаяакчының Иерусалимге ыдыктап каан өргээзин бужартадып турган.

Иерусалимниң буурааны

(4 Хаан. 25:1-21; Иер. 39:1-10; 52:1-30)

¹⁵ Иудейлерниң ада-өгбезиниң Бурганы Дээрги-Чаяакчы оларже Бодунун төлээлекчилерин катап-катап чорудуп шаг болган, чүге дээрге Бодунун чонун база Бодунун өргээзин кээргеп турган. ¹⁶ Иудейлер Бурганның ыдып турган төлээлекчилерин дорамчылап кочулап, Ооң сөстөрүн тоовайн, Ооң медээчилерин бак сөглөп турган. Адак сөөлүндө Дээрги-Чаяакчының килеңи Ооң чонунче кыптыгып, ону кым-даа оожургадып шыдавас апарган. ¹⁷ Бурган оларже халдей хаанны ыдыптарга, ол хаан аныяк оолдарны ыдыктыг өргээге хылыш-биле шанчып каапкан, аныяк оолдар, кыстарны-даа, кырган, чөнүк улусту-даа кээргевээн. Бурган оларның шуптузун Навуходоносор хаанга хүлээдип берген. ¹⁸ Дээрги-Бурган-Чаяакчының өргээзиниң улуг-биче бүгү эт-херекселин, өргээнин база хаанның, ооң нояннарының эргине-байлааның шуптузун ол хаан Вавилонче апарган. ¹⁹ Бурганның өргээзин өрттедипкен, Иерусалимниң ханазын үрегдеп каапкан, хоорайның ордуларын шуптузун өрттедипкен, бүгү үнелиг чүүлдерин узуткап каапкан.

²⁰ Навуходоносор хылыштан дириг арткан чонну Вавилонче тудуп апарган, олар аңаа Персия күрүнези күш кирип келгичеге чедир, Вавилоннун хаанының, ооң оолдарының кулдары бооп келген. ²¹ А израиль чер Иеремия медээчинин дамчытканы Дээрги-Чаяакчының сөстери күүсеттинер кылдыр, бодунун хоозуралының бүгү үези – чеден чыл дургузунда – дыштанып, амыр-дыш чылдарының орнун тургузуп ап чыткан.

Кир хаанның иудейлерни чандырганы

(Эзра 1:1-4)

²² Дээрги-Чаяакчы Бодунун Иеремияны дамчыштыр чугаалаан сөстери боттанзын дээш, Персияның хааны Кирниң чагыргазының бирги чылында ол хаанны сагыш алындырыпкан. Кир хаан ынчан бодунун бүгү күрүнезинге мындыг чарлык үндүргеш, ону бижидип, номчуткан база чарлаткан:

²³ «Персияның хааны Кирниң чугаалаан чүези бо-дур: Дээрде саадаан Дээрги-Бурган-Чаяакчы меңээ чер-делегейниң бүгү күрүнелерин хүлээдип бергеш, иудей черде Иерусалим хоорайга Аңаа өргээ тударын

36:13 Иез. 17:15 36:14 Лев. 15:31; Иер. 7:30; Иез. 5:11 36:15 Иер. 7:13; 25:3

36:16 Иер. 5:13; Зах. 1:4 36:17 Ы. х. к. 28:49-50 36:21 Лев. 26:33-35; Иер. 25:11

36:22 Иер. 29:10 36:22 Иса. 44:28; 45:1; Дан. 6:28 36:22 Эзра 5:13 36:23 Иса. 41:2

дааскан. Ооң чонунга хамааржыр кым-даа бар болза – Бурганы Дээрги-Чаяакчы ооң-биле кады болзун! – ынаар чоруй барзын».

Эзра

Кирилде

Эзраның ному Персия Вавилонну эжелеп алган соонда, еврей чоннун туттуруушкундан Иудеяже эеп кээп турганының дугайында, Иерусалимге амыдыралды айылап-башкарганының база Дээрги-Чаяакчыга мөгөйишкинни катап тургусканының дугайында тоожуп турар. Бо ном биле Неемияның номун чаңгыс-ла ол автор Чылдар демдеглели деп номнарның уланчызы кылдыр чыып тургускан чадавас.

Номну үш кол кезекке чарып болур.

1) Персияның хааны Кирниң үезинде иудейлерниң баштай (бистиң эрага чедир 538 ч.) эеп келгени (1–2 эгелер).

2) Вавилон аг-шеригниң 586 чылда үрөп бузуп кааны Дээрги-Чаяакчының *өргээзин катап тургускаш, ыдыктааны (3–6 эгелер). Еврейлер Вавилонга туттуруушкунга турда, Иудеяны ээлеп чурттай берген чоннар болганчок-ла удурланып турза-даа, Бурганның өргээзин тудар ажыл 515 чылда, Аггей биле Захария *медээчилерни дамчыштыр Бурганның хей-аъг кириришкенинин ачызында, доозулган. Мында оон ыңай оон-даа орай үеде кожа чоннарның Иерусалимниң ханазын тударыңга удурланганын тодарадып бижээн. Номнуң ол үзүндүзүнүң улуг кезии еврей дылда эвес, а Персияның күрүне дылы болур арамей дылда бижиттинген.

3) Элээн каш салгал солушкан соонда, бистиң эрага чедир V вектиң орган үезинде чадавас, Иерусалимче Вавилондан *Бурганның бараалгакчызы, шажынчы эртемден Эзра еврейлерниң база бир бөлүү-биле кады эеп келген (7–10 эгелер). Ол бодунуң чонунга Дээрги-Чаяакчыга бүзүрелдин эге дөзүнчө эглип кээр база Оон *хоойлузун оон-даа кызымак күүседир талазы-биле дузалаан. Эзраның аажок улуг салдарының ужун хоойлу тайылбырлакчылары израиль ниитилелге дараазында чылдарда кончуг чугула рольдуг апарган.

Кир хаанның иудейлерни чандырганы

(2 Чыл. 36:22-23)

1 Дээрги-Чаяакчы Бодунуң Иеремианы дамчыштыр чугаалаан сөстери боттанзын дээш, Персияның хааны Кирниң чагыргазының бирги чылында ол хаанны сагыш алындырыпкан. Кир хаан ынчан бодунуң бүгү күрүнезинге мындыг чарлык үндүргеш, ону бижидип, номчуткан:

² «Персияның хааны Кирниң чугаалаан чүвези бо-дур: „Дээрде саадаан Дээрги-Бурган-Чаяакчы менээ чер-делегейнин бүгү күрүнелерин хүлээди бергеш, иудей черде Иерусалим хоорайга Аңаа *өргээ тударын дааскан. ³ Дээрги-Чаяакчының чонунга хамааржыр бүгү

улус – Бурганы олар-биле кады болзун! – иудей черде Иерусалимче чоруй баргаш, Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчының Иерусалимде турар Бурганның өргээзин тутсун. ⁴ Иудейлерниң артынчызынга оларның чурттап турар бүгү черлеринде кожолары дузалап, оларны алдын-мөңгүн, эт-хөрөңги, мал-маган болгаш Иерусалимде Бурганның өргээзинге эки тура-биле кылган өргүл белектери-биле хандырзын“».

⁵ Иуда биле Вениаминниң аймактарының *баштыңнары, *Бурганның бараалгакчылары, *левиттер – Бурганның сагыш алындырыпкан бүгү улузу – Иерусалимге Дээрги-Чаяакчының өргээзин барып тудар дээш көдүрлүп үнген.

⁶ Оларның бүгү кожолары эки тура-биле эккелген шупту өргүл белектеринден аңгыда, алдын-мөңгүн эт-херексел, эт-хөрөңги, мал-маган болгаш улуг үнелиг эт-септи оларга берген. ⁷ Навуходоносорнун Иерусалимден ап алгаш, бодунун бурганнарының өргээзинге салып алганы Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң эт-херекселин Кир хаан боду үндүрүп берген. ⁸ Персияның хааны Кир ол эт-херекселди үндүрерин эртине-байлак шыгжамырының кадагалакчызы Митредатка дагызып каан. Митредат ол эт-херекселди санап-түңнээш, Иудеяның чагырыкчызы Шешбацарга хүлээди берген.

⁹ Оларның даңзызы бо-дур:

алдын тавактар – 30;

мөңгүн савалар – 1000;

бижектер – 29;

¹⁰ алдын аяктар – 30;

эжеш мөңгүн аяктар – 410;

еске савалар – 1000.

¹¹ Шупту алдын-мөңгүн эт-херекселдиң саны 5400 болган. Улус-чон Вавилондан Иерусалимче көжүп чанып турда, Шешбацар ол бүгүнү ап алгаш, эккелген.

Туттуруушкундан ээп келген улустуң даңзызы

(Неем. 7:6-73)

2 ¹ Чурттуң туттуруушкундан ээп келген улузу бо-дур. Оларны Вавилоннун хааны Навуходоносор бодунун чуртунче тудуп аппаратан турган. Олар Иерусалим болгаш Иудеяже, кижилер бүрүзү бодунун хоорайынче, ² Зоровавел, Иисус, Неемия, Серайя, Раалия, Мардохей, Билшан, Мисфар, Бигвай, Рехум болгаш Баана оларны эдериң чедип келген.

Израиль чоннун сан-даңзызы бо-дур:

³ Пароштуң үре-салгалы – 2172 кижилер,

⁴ Шефатияның үре-салгалы – 372,

⁵ Арахтың үре-салгалы – 775,

- ⁶ Пахат-*Моавтың үре-салгалы (Иисус биле Иоавтың төрел бөлүүнден) – 2812,
⁷ Эламның үре-салгалы – 1254,
⁸ Затунуң үре-салгалы – 945,
⁹ Заккайның үре-салгалы – 760,
¹⁰ Баниниң үре-салгалы – 642,
¹¹ Бевайның үре-салгалы – 623,
¹² Азгадтың үре-салгалы – 1222,
¹³ Адоникамның үре-салгалы – 666,
¹⁴ Бигвайның үре-салгалы – 2056,
¹⁵ Адинниң үре-салгалы – 454,
¹⁶ Атерниң үре-салгалы (Эзекияның төрел бөлүүнден) – 98,
¹⁷ Бецайның үре-салгалы – 323,
¹⁸ Иораның үре-салгалы – 112,
¹⁹ Хашумнуң үре-салгалы – 223,
²⁰ Гиббарның үре-салгалы – 95.

- ²¹ Вифлеемниң улузу – 123 кижиге,
²² Нетофаның чурттакчылары – 56,
²³ Анатоттуң чурттакчылары – 128,
²⁴ Азмаветтиң улузу – 42,
²⁵ Кириат-Иаримниң, Кефира биле Беероттуң улузу – 743,
²⁶ Рама биле Геваның улузу – 621,
²⁷ Михмастың чурттакчылары – 122,
²⁸ Вефил биле Гайның чурттакчылары – 223,
²⁹ Невонуң улузу – 52,
³⁰ Магбиштиң улузу – 156,
³¹ Элам-Ахерниң улузу – 1254,
³² Харимниң чурттакчылары – 320,
³³ Лод, Хадид болгаш Ононуң улузу – 725,
³⁴ Иерихоннуң улузу – 345,
³⁵ Сенааның улузу – 3630.

³⁶ *Бурганның бараалгакчылары:

- Иедайяның үре-салгалы (Иисустуң төрел салгалындан) – 973 кижиге,
³⁷ Иммерниң үре-салгалы – 1052,
³⁸ Пашхурнуң үре-салгалы – 1247,
³⁹ Харимниң үре-салгалы – 1017.

⁴⁰ *Левиттер: Иисус биле Кадмиилдин үре-салгалы (Годавияның төрел салгалындан) – 74 кижиге.

⁴¹ Ыраажылар: Асафтың үре-салгалы – 128 киж.

⁴² Хаалгачы улус: Шаллум, Атер, Талмон, Аккув, Хатита болгаш Шовайның үре-салгалы – 139 киж.

⁴³ *Бурганның өргээзиниң ажылчыннары: Циха, Хасуфа болгаш Таббаоттун үре-салгалы, ⁴⁴ Керос, Сиага болгаш Фадоннун үре-салгалы, ⁴⁵ Левана, Хагава болгаш Аккувтун үре-салгалы, ⁴⁶ Хагав, Шамлай болгаш Хананның үре-салгалы, ⁴⁷ Гиддел, Гахар болгаш Реайяның үре-салгалы, ⁴⁸ Рецин, Некода болгаш Газамның үре-салгалы, ⁴⁹ Уза, Пасеах болгаш Бесайның үре-салгалы, ⁵⁰ Асна, Меуним болгаш Нефисимниң үре-салгалы, ⁵¹ Бакбук, Хакуфа болгаш Хархурнун үре-салгалы, ⁵² Бацлут, Мехида болгаш Харшаның үре-салгалы, ⁵³ Баркос, Сисара болгаш Фамахтың үре-салгалы, ⁵⁴ Нециах биле Хатифаның үре-салгалы.

⁵⁵ Соломоннун чалчаларының үре-салгалы: Сотай, Гассоферет болгаш Феруданың үре-салгалы, ⁵⁶ Иаала, Даркон болгаш Гидделдин үре-салгалы, ⁵⁷ Шефатия, Хатгил, Похерет-Гаццевайим болгаш Амийниң үре-салгалы.

⁵⁸ Бурганның өргээзиниң ажылчыннары биле Соломоннун чалчаларының ук-салгалы шупту – 392 киж.

⁵⁹ Израильче Тел-Меллах, Тел-Харша, Херув-Аддан, Иммер хоорайлардан чедип келген-даа болза, оларның төрөл бөлүктери израиль чондан укталган дээрзин шынзыдып шыдаваан улус:

⁶⁰ Делайя, Товия болгаш Некоданың үре-салгалы – 652 киж.

⁶¹ Бурганның бараалгакчыларындан укталган улус: Ховайя, Гаккоц болгаш Верзеллийниң үре-салгалы. (Ол Верзеллий дээрге Галаад чурттуг Верзеллийден укталган бир кысты кадай кылып алгаш, ол ат-биле адаттынып эгелээн киж турган.) ⁶² Ол улус боттарының төрөл угунун бижилгезин дилеп турган, ынчалза-даа тыппайн баргаш, *арыг эвес кылдыр санаттырып, Бурганның бараалгакчыларының данзызынче киир бижиттирбээн. ⁶³ Тус чер чагырыкчызы оларга, урим биле туммимни^d ажыглап шыдаптар бараалгакчы көстүп келгижеге чедир, аажок ыдыктыг өргүлдернин эьдин чивезин дужаап каан.

⁶⁴ Эглип келген бүгү ниитилел 42 360 кижилиг болган чүве-дир.

⁶⁵ Оон аңгыда 7337 эр, херээжен кул киж турган, оон ыңай 200 эр, херээжен ыраажы база олар-биле кады турган. ⁶⁶ Олар 736 аъттыг, 245 мулдуг, ⁶⁷ 435 тевелиг болгаш 6720 элчигенниг турган.

⁶⁸ Төрөл салгалдарның чамдык *баштыңнары Иерусалимде Дээрги-Бурган-Чаяакчының өргээзинге келгеш, ону биеэде турган черинге катап тудар дээш, эки тура-биле өргүл кылган. ⁶⁹ Олар боттарының шыдаар шаа-биле ол ажыл дээш

^d**2:63** Урим биле туммим – Дээрги-Чаяакчының күзел-соруун тодарадыр дээш Бурганның бараалгакчыларының ажыглап турган керекселдери (Хост. 28:30 көр).

акша-хөрөңги шыгжамырынче 61 000 драхма алдын, 5000 мина мөнгүн^с болгаш Бурганның бараалгакчылары кедер 100 хеп дужаап берген.

⁷⁰ Ынчалдыр Бурганның бараалгакчылары, левиттер, карачалдар, ыраажылар, хаалгачылар болгаш Бурганның өргээзиниң ажылчыннары – бүгү израиль чон боттарының хоорайларынга чурттап эгелээн.

*Өргүл салыр бедигээшти катап тургусканы

З¹ Израильчилер боттарының хоорайларынга чурттай берген соонда, ол чылдын чеди айда бүгү чон, чаңгыс кижиге ышкаш, Иерусалимге чыгып келген. ² Иоседектиң оглу Иисус бодунун ха-дунмазы болур *Бурганның бараалгакчылары-биле, Салафиилдин оглу Зоровавел бодунун акы-дунмазы-биле Израильдин Бурганынга өргүл салыр бедигээш тудуп эгелээн. Олар ону Бурганның кижизи Моисейниң *хоойлузунда бижип каанын ёзугаар анаа бүрүн өрттедир өргүлдер кылыр дээш тудуп эгелээн. ³ Олар кожа чоннардан коргуп турган-даа болза^f, өргүл салыр бедигээшти биеэги таваанга тудуп кааш, аңаа Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүлдерни эртен, кежээ эккеп салып турган. ⁴ Оон олар ыдыктыг хоойлуда айтып каанын ёзугаар Чадырлар байырлалын демдегеп, ону эрттирер хүн бүрүзүнде бүрүн өрттедир өргүлдерни доктааткан сан-хемчээл ёзугаар салып турган. ⁵ Оон соонда олар хүннүн-не кылыр ужурлуг өргүлдерни, ай чаазының байырлалында болгаш Дээрги-Чаяакчыга тураскааткан бүгү ыдыктыг хүннерде кылыр өргүлдерни, эки тура-биле кылып турар өргүлдерин эккеп салып эгелээн. ⁶ Чеди айның бирээде, Дээрги-Чаяакчының *өргээзиниң таваа ам-даа салдынмаан-даа турган болза, олар Аңаа бүрүн өрттедир өргүлдерни эккеп салып эгелээн.

Бурганның өргээзин катап тудуп эгелээни

⁷ Израильчилер даш чонукчуларынга, чазаныкчыларга акша-мөңгүннү, а Тир биле Сидоннун чурттакчыларынга аыш-чем, арага-хымыс болгаш олива үзүн, олар Персияның хааны Кирниң чөпшээрели-биле пөш ыяшты Ливандан Иоппияже далайлап сөөртсүн дээш, берип эгелээн.

⁸ Олар Иерусалимде Бурганның өргээзинче чедип келген соонда, ийиги чылдын ийи айда Салафиилдин оглу Зоровавел, Иоседектиң оглу Иисус болгаш оларның өске ха-дунмазы – Бурганның бараалгакчылары, *левиттер болгаш Вавилонга туттуруушкундан Иерусалимче эеп келген бүгү улус ажылдап эгелээн. Олар чээрби хардан өрү назылыг левиттерни Дээрги-Чаяакчының өргээзин тудар ажылдар хайгаараары-биле томуйлап каан. ⁹ Ынчангаш Иисус, оон оолдары, акы-дунмазы; Кадмиил, оон оолдары база Иуданың аймаа Бурганның өргээзин тудар ажылдарны, чаңгыс кижиге дег, хайгаарап көрүп эгелээн. Хенададтың оолдары болгаш оларның левит ха-дунмазы оларга дузалап турган.

^с2:69 500 хире килограмм алдынга, 2700 хире килограмм мөңгүнге деңнежир.

^f3:3 Азы: «Олар кожа чоннардан коргар болгаш».

3:1 Неем. 8:1 **3:2** Неем. 12:1; Зах. 3:1-10 **3:2** 1 Чыл. 3:17 **3:2** 1 Чыл. 3:19; Неем. 12:1; Агг. 1:1; 2:20-23; Зах. 4:6-10 **3:2** Хост. 27:1 **3:2** Ы. х. к. 33:1; Ыд. ыр. 89:1

3:2 Ы. х. к. 12:5-6 **3:3** Эзра 4:4 **3:3** Хост. 29:38 **3:4** Сан. 29:12-38 **3:5** Сан. 28:1-15

3:5 Сан. 29:39 **3:7** 2 Чыл. 2:16 **3:8** 1 Чыл. 23:24; 2 Чыл. 31:17 **3:9** Неем. 10:9

¹⁰Тудугжулар Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң таваан салып каарга, боттарынын тускай хептерин кеткеш, трубалар тудуп алган Бурганның бараалгакчылары биле кимвалдар тудуп алган левиттер (Асафтың үре-салгалы) Израильдин хааны Давидтиң чагыын ёзугаар Дээрги-Чаяакчыны алдаржыдар дээш туруп алган. ¹¹Оон олар Дээрги-Чаяакчыны алгап-мактаан, алдаржыткан ырларны ырлажып эгелээн: *«Ол ачылыг-дыр, Ооң Израильге энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир».*

Бүгү чон Дээрги-Чаяакчыны алдаржыдып, ыыткыр ырлажып турган, чүге дээрге Ооң өргээзиниң таваан салып каан болган. ¹²Ынчалза-даа дыка хөй улус – Бурганның биеэги өргээзин көргөн, назы-хары улгаткан бараалгакчылар, левиттер, төрөл салгалдар *баштыңнары чаа өргээниң таваан салып турарын көргөш, ишкирнип ыглажып турган. А өске хөй улус өөрүшкүдөн ыыткыр алгыржып турган. ¹³Чон ынчаар шимээрге, хөлзээрге, өөрүшкүнүң алгы-кышкызын ыы-сыыдан ылгаары болдунмас болган. Ыыт-шимээн кайы ырактан дыңналып турган.

***Бурганның өргээзин база Иерусалимни катап тударыңга удурланыышкыңнар**

4 ¹Иуда биле Вениаминниң аймактарының дайзыннары туттуруушкундан ээп келген улустуң Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыга өргээ тудуп турарын дыңнап кааш, ²Зоровавелге база төрөл салгалдар *баштыңнарыңга чедип келгөш: «Силер-биле кады тудуаалы. Бис база, силер ышкаш, Бурганыңарга мөгөйип, бисти бээр көжүрүп каан Ассирияның хааны Асарданның үезинден эгелээш, Анаа өргүл салып турар болгай бис» – дээннер.

³А Зоровавел, Иисус база израиль чоннуң төрөл салгалдарының өске баштыңнары: «Чок, Бурганывыстың өргээзин бис-биле кады тутпас силер. Персияның хааны Кирниң биске дужааганын ёзугаар Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчының өргээзин чүглө боттарывыс тудар бис» – деп харыылаан.

⁴Ынчан ол черниң чурттакчылары иудей чон өргээни улаштыр тутпазын дээш, оларны коргудуп, холу салдына бээр кылдыр ундарадып турган. ⁵Олар иудейлерниң бодалдарыңга шаптыктаар дээш, Персияның хааны Кирниң чагырган бүгү үезинде, оон Персияны Дарий хаан чагырып эгелегиге чедир, чөвүлекчилер хээлилеп ап турган.

⁶Ахашверош хаанның чагыргазының эгезинде дайзыннар Иудея биле Иерусалимниң чурттакчыларыңга удур улут буруудадыышкын бижээн.

⁷Оон Персияның хааны Артаксеркстиң үезинде Бишлам, Митредат, Табеел болгаш оларның өске-даа эш-өөрү ол хаанга чагаа бижээн. Олар чагааны арамей үжүктөр-биле арамей дылга бижээн.

⁸Тус чер чагырыкчызы Рехум биле Шимшай бижээчи Артаксеркс хаанга Иерусалимге хамаарыштыр мындыг чагаа бижээн[§]:

^{§4:8} Бо шүлүктен эгелээш, 6:18 шүлүкке чедир тоожуушкун арамей дылда бижиттинген.

3:10 Зах. 4:9 **3:10** 1 Чыл. 16:4-6; 25:1-2 **3:11** 1 Чыл. 16:34; 2 Чыл. 5:13; Ыд. ыр. 105:1

3:12 Агг. 2:3 **4:2** Эзра 3:2 **4:2** 4 Хаан. 19:37; Иса. 37:38 **4:2** 4 Хаан. 17:24-41

4:3 Эзра 1:1-3 **4:4** Эзра 3:3 **4:5** Эзра 4:24; Агг. 1:1 **4:6** Эсф. 1:1; Дан. 9:1

4:7 Эзра 7:1; Неем. 2:1 **4:7** 4 Хаан. 18:26; Иса. 36:11; Дан. 2:4

⁹⁻¹⁰ «Тус чер чагырыкчызы Рехум, Шимшай бижээчи болгаш оларның эш-өөрү – шииткекчилер, дүжүметтер, тарпелейлер, апарсалар, архилер, вавилончулар, сузыжылар (азы эламнар) болгаш өндүр улуг, хүндүткелдиг Аснафар хаанның^h тудуп алгаш, Самарияга чагырткан хоорайларже база Евфрат хемниң барыын талазында өске девискээрлерже көжүрүп каан улузу бо чагааны бижээн».

¹¹ Оларның хаанче чорудупкан чагаазының хоолгазы мындыг болган:

«Артаксеркс хаанга, Евфрат хемниң барыын талазында чурттап турар силернин чалчаларыңардан.

¹² Хаан билип алзын дээш бижип тур бис. Силерниинден бистиң черже үнүпкен иудейлер Иерусалимге келгеш, шак ол үймээнчи, бузут-бактыг хоорайны катап тудуп эгеледи. Олар ханаларны катап тургузуп, оларның үндезинин эде салып тур.

¹³ Хаан оон ыңай мону база билип алзын. Бир эвес бо хоорай катап туттунуп, ооң ханаларын чедир тудуп каар болза, албан-үндүт, үндүрүг, каайлы төлеттинмейн баар, хаанның орулгазы эвээжей бээр. ¹⁴ Бис хаандан хамаарылгалыг болганывыста, хаанның адын баксырадып турарын анаа көрүп шыдавас болгаш, хаанга медээ чедирип, чагаа бижидивис. ¹⁵ Силерниң мурнунарда турган хааннарның төөгү бижилгелеринден дилеттирип көрүңер. Ол бижилгелерден бо хоорай – үймээнчи, хааннарга болгаш тус чер девискээрлеринге хоралыг, эрте шагдан-на тура халыышкын үндүрүп турган хоорай дээрзин тып номчуп, билип аар силер. Ынчангаш ону үрөп бузуп каан чүве-дир. ¹⁶ Хаанга дыңнадып тур бис: бир эвес бо хоорай катап туттуна берип, ооң ханаларын чедир тудуп каар болза, Евфрат хемниң барыын талазында силерниң ээлээн девискээриңерден чүү-даа артпас».

¹⁷ Хаан оларга мындыг харыы берген:

«Тус чер чагырыкчызы Рехум, Шимшай бижээчи болгаш силерниң Самарияда-даа, Евфрат хемниң барыын талазында өске черлерде-даа чурттап турар эш-өөрүңер, амыр-мендиңерни эредим.

¹⁸ Силерниң биске чоруткан чагаанарны мээң мурнумга очулдурупⁱ, дыңналдыр номчуп берди. ¹⁹ Мен дужаал бээримге, дилеп номчааш, ол хоорайга эрте шагда-ла хааннарга удур тура халыышкыннар болуп, үймээннер, хөлзээшкыннер үнер чер турганы билдине берди. ²⁰ Иерусалимге Евфраттың барыын талазында бүгү девискээрни чагырган күчүлүг хааннар турган, чон оларга албан-үндүт, үндүрүг, каайлы төлөп турган

^h**4:9-10** Аснафар – бистиң эрага чедир VII векте Ассирияның хааны Ашшурбанипалды ынча деп адап турар чадавас.

ⁱ**4:18** Азы: «Тода номчуп».

болду. ²¹ Ынчаарга ол улуска ажылын доктаадырын дужаанар, мен айтышкын бербээн шаамда, ук хоорайны катап тутпазын. ²² Көрдүңөр бе, ол херекти эки хайгааранар. Хаанга когарал чедирер хире апаар кылдыр, ол айбылды өстүргөн херээ чүл?»

²³ Артаксеркс хаанның чагаазының хоолгазын Рехумга, Шимшай бижээчиге болгаш оларның эш-өөрүңгө номчуп бээри билек, олар доп-дораан Иерусалимде иудейлерге чорупкаш, ажылды доктаадырын күш-биле албадапкан.

Татнайның Дарий хаандан дилээ

²⁴ Ынчалдыр Иерусалимде Бурганның өргээзин тудар жыл соксай берген болгаш Персияның хааны Дарийниң чагыргазының ийиги чылынга чедир катап эгелевээн.

5 ¹ Ынчан *Бурганның медээчилери: Аггей биле Аддонуң үре-салгалы Захария Иудеяда база Иерусалимде чурттап турар иудейлерге Израильдиң Бурганының адын тудуп, өттүр билип медеглен турган. ² Салафиилдиң оглу Зоровавел биле Иоседектиң оглу Иисус Иерусалимде *Бурганның өргээзин тудуп эгелээн, а Бурганның медээчилери олар-биле кады болуп, деткип турган.

³ Ол үеде Евфрат хемниң барыын талазында девискээрниң чагырыкчызы Татнай, Шефар-Бознай болгаш оларның эш-өөрү демги иудейлерге чедип келгеш: «Бо өргээни тударын, тудугну катап тургузарын кым силерге чөпшээреди?» – деп айтырган.

⁴ Олар¹ оон ыңай: «Бо тудугну кылып турар улустуң аттары кымыл?» – деп айтырган.

⁵ Ынчалза-даа Иудеяның *баштыңнарын Бурганы камгалап-карактап турган болгаш, Дарий хаанче чоруткан медээ четпээн шаанда, ол херекке хамаарыштыр хаанның шиитпири келбээн шаанда, оларның ажылын доктаатпаан. ⁶ Евфраттың барыын талазында девискээрниң чагырыкчызы Татнай, Шефар-Бознай болгаш оларның демги девискээрге дүжүмет эш-өөрүнүң Дарий хаанга бижээн чагаазының хоолгазы бо-дур. ⁷ Оларның хаанче чорудупкан дыңнадыында бижээни болза:

«Дарий хаан, амыр-мендиңер эреп, мөгейдивис!

⁸ Хаан мону билип алзын: бис Иудеяның девискээринче, өндүр улуг Бурганның өргээзинче барып чордувус. Чон ол өргээни чонган даштардан тудуп, ооң ханаларында ыяш оорга чудуктар салып турар болду. Ажыл чүткүлдүү-биле, чедимчелиг кылдынып турар-дыр.

⁹ Бис оларның баштыңнары-биле чугаалажып: „Бо өргээни тударын, тудугну катап тургузарын кым силерге чөпшээреди?“ – деп айтырдывыс. ¹⁰ Оон аңгыда оларның аттарын база айтырдывыс, ынчангаш силерни билип аар кылдыр, оларның баштыңнарының аттарын бижип берип болур бис.

¹¹ Иудейлер биске мынча деп харыылады:

†5:4 Өске буруңгу сөзүглелде «Бис» деп бижээн.

„Бис – дээр биле черниң Бурганының чалчалары – Ооң хөй-хөй чылдар мурнунда туттунган турган, Израильдин өндүр улуг хаанының эгелээш, төндүр тудуп каан өргээзин катап тудуп тур бис. ¹² Бистин ада-өгбевис дээрде саадаан Бурганны килеңнедип аарга, Ол оларны Вавилоннуң хааны, халдей аймак-сөөктүг Навуходоносорнуң холунга хүлээди берген. Навуходоносор демги өргээни үрегдеп каапкаш, чонувусту Вавилонче тудуп аппаратан.

¹³ Ынчалза-даа Вавилоннуң хааны Кирниң чагыргазының бирги чылында ол хаан Бурганның өргээзин катап тударын дужааган. ¹⁴ Навуходоносор хаанның Иерусалимде Бурганның өргээзинден ап алгаш, Вавилонда өргээже аппаратаны алдын-мөңгүн ыдыктыг эт-херекселди безин Кир хаан Вавилондан үндүрүп берген. Кир хаан ол эт-херекселди тус чер чагырыкчызы кылдыр томуйлап кааны Шешбацарга бергеш, ¹⁵ аңаа: ‘Бо эт-херекселдерни Иерусалимде Бурганның өргээзинге аппарат салып каг. Ол өргээни ооң турган черинге катап тудуп кагзын’ – деп дужааган.

¹⁶ Ол Шешбацар ынчан бээр келгеш, Иерусалимде Бурганның өргээзинин таваан салып каан. Ол хүнден эгелээш, амгы хүнге чедир өргээни тудуп турар бис, ынчалза-даа ажыл ам-даа доозулбаан“.

¹⁷ Бир эвес хаан күзээр болза, Вавилонда эртине шыгжамырларында хаанның бижилгелеринден улуска дилеттирип көрзүн – Кир хаанның Иерусалимде Бурганның өргээзин катап тудар айтышкын бергени шын бе? Хаан бо херекке хамаарыштыр бодунуң шиитпирин бисче бижип чорудар болза, эки боор ийик».

Дарий хаанның чарлыгы

6 ¹ Дарий хаан ынчан дужаал бээрге, Вавилонда эртине шыгжамырларында бижимелдер шыгжаар черден дилээшкин кылдырган. ² А херек бижимел Мидия девискээринде Экбатана хоорайның ордузундан тывылган. Шак ол сагындырыглыг албан бижиинде мынча деп бижээн болган:

³ Чагыргазының бирги чылында Кир хаан Иерусалимде *Бурганның өргээзинге хамаарыштыр дужаал үндүрген:

«Бо өргээ – өргүлдер эккеп салып турар чер-дир; ону катап тудуп, таваан салып кагзын. Өргээниң бедии алдан кыры дурту, дооразы база алдан кыры дурту болзун. ⁴ Ооң ханаларын үш одуруг чонган даштардан, бир одуруг ыяштан салып кагзын. Чарыгдалдарны хаанның акша-хөреңгизинден төлеп берзин. ⁵ А оон ыңай Навуходоносор хаанның Иерусалимде Бурганның өргээзинден ап алгаш, Вавилонче эккелгени алдын-мөңгүн эт-херексел Иерусалимде өргээже эглип келзин, оларны турган черлеринге салып кагзын».

5:11 3 Хаан. 6:1 5:12 2 Чыл. 36:16-17 5:12 4 Хаан. 25:8-11 5:13 Эзра 1:2

5:14 Эзра 1:7 5:14 Эзра 1:8 5:15 Эзра 6:5 5:16 Эзра 3:8, 10 5:17 Эзра 6:1-2

6:2 4 Хаан. 17:6 6:4 3 Хаан. 6:36 6:5 Эзра 1:7; 5:14-15

⁶ Ынчангаш Дарий хаан мындыг дужаал үндүргөн:

«Евфрат хемниң барыын талазында девискээрниң чагырыкчызы Татнай, Шефар-Бознай болгаш оларның эш-өөрү, шак ол девискээрниң дүжүметтери! Бурганның өргээзинден ыңай турунар, ⁷ ону тудар ажылга шаптык катпаңар. Иудеяда тус чер чагырыкчызы база чоннун *баштыңнары Бурганның ол өргээзин турган черинге катап тудуп кагзын.

⁸ Оон ыңай Бурганның өргээзин тударыңа демги иудей баштыңнарга дуза кадарының талазы-биле мээң дужаалым бо-дур: тудуп ажылы доктаавазын дээш, оларның чарыгдалдарын хаанның акша-хөрөңгизинден – Евфрат хемниң барыын талазында девискээрниң үндүрүг орулгасындан бүрүнү-биле төлөп бээр ужурулук силер.

⁹ Оларга херектиг бүгү чүвени: дээрде саадаан Бурганга өргүл кылып бугажыктар, кошкарлар болгаш хураганнарны база кызыл-тас, дус, арага болгаш олива үзүн Иерусалимде *Бурганның бараалгакчыларының айытканын ёзугаар хүннүң-не ыяап-ла берип турунар. ¹⁰ Олар ынчан дээрде саадаан Бурганга таарымчалыг өргүлдерни салып, хаанның болгаш ооң оолдарының менди-чаагай чоруу дээш мөргүп шыдаар.

¹¹ Мындыг дужаал база берип тур мен: бир эвес кандыг-бир кижини бо чарлыкты үрээр болза, ооң бажыңындан чудук уштуп, сүүрткеш, ол кижиниң мага-бодун өттүр шанчып шаажылазын, а бажыңын кемниң херээнин ужун бузуп каапсын. ¹² Ол чарлыкты үрөп, Иерусалимде Бурганның өргээзин үрөгдээр дээш холун көдүрер кандыг-даа хаанны азы чонну Бодунун ат-алдарын ында тургузуп каан Бурган узуткап кагзын.

Мен, Дарий, ыңдыг дужаалды бердим. Ону ыяап-ла күүсетсин».

Бурганның өргээзин тудуп доосканы болгаш Бурганга бараалгатканы

¹³ Ынчан Евфрат хемниң барыын талазында девискээрниң чагырыкчызы Татнай, Шефар-Бознай болгаш оларның эш-өөрү Дарий хаанның чорудупкан дужаалында ооң айыткан бүгү чүезин ылаптыг күүсеткен. ¹⁴ Иудей баштыңнар өргээнин тудуун *Бурганның медээчилери Аггей биле Аддонуң үре-салгалы Захариянын өттүр билген медеглелдериниң деткимчези-биле чедишкинниг уламчылаан. Олар өргээни Израильдиң Бурганының айтышкынын ёзугаар база Персиянын хааннары Кир, Дарий болгаш Артаксеркс оларның чарлыктарын ёзугаар тудуп дооскан. ¹⁵ Бурганның өргээзиниң тудуун Адар деп айның үште, Дарий хаанның чагыргазының алдыгы чылында дооскан.

¹⁶ Израиль чон – Бурганның бараалгакчылары, *левиттер болгаш туттуруушкундан ээп келген бүгү арткан улус бо өргээни Бурганга бараалгадып, чаартканын өөрүшкүлүг байырлап демдеглээн. ¹⁷ Бурганның өргээзин чаартып турар үеде израильчилер өргүл кылдыр чүс буганы, ийи чүс кошкарны, дөрт чүс

хураганны база бүгү израиль чоннун бачыды дээш өргүл кылдыр – Израильдин аймактарының санын ёзугаар – он ийи хунаны эккеп салган. ¹⁸ Израильчилер оон Моисейниң номунда бижээнин барымдаалап, Бурганның бараалгакчылары биле левиттерни оларның салбыр, бөлүктөрүн ёзугаар Бурганга Иерусалимге бараан боору-биле тургузуп каан.

*Хосталышкын байырлалын демдеглээни

¹⁹ Бир айның он дөртте туттуруушкундан ээп келген улус Хосталышкын байырлалын демдеглээн^к. ²⁰ Бурганның бараалгакчылары биле левиттер ыдыктанып-арыгланып каапкан – олар шупту *арыг апарган турган. Левиттер Хосталышкын байырлалында дөгөрер хураганнарны туттуруушкундан ээп келген бүгү улуска, ха-дунмазы бараалгакчыларга болгаш боттарынга белеткеп алган. ²¹ Туттуруушкундан чанып келген израильчилер дөгөргөн хураганның эъдин чип турган, Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчыга мөгөөр дээш, ол черде чурттап турар чоннарның арыг эвес чаңчылдарындан адырылып алган бүгү улус база байырлалга киришкен. ²² Оон олар чеди хүн дургузунда *Хаарган далганнар байырлалын өөрүшкүлүг демдеглеп келген, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы оларны өөрүшкү-биле бүргээн. Израильдин Бурганы Ассирияның хаанын оларже ээ көрүндүрүптөргө, ол хаан израильчилерниң холун Дээрги-Чаяакчының өргээзин тудар кылдыр быжыглап каан болгай.

*Ном-хоойлу тайылбырлакчызы Эзра

7 ¹ Ол болуушкуннарның соонда Персияның хааны Артаксеркстин чагыргазының үезинде Серайяның үре-салгалы Эзра (Серайя – Азарияның оглу, Азария – Хелкияның оглу, ² Хелкия – Шаллумнун оглу, Шаллум – Садоктун оглу, Садок – Ахитувтун оглу, ³ Ахитув – Амарияның оглу, Амария – Азарияның оглу, Азария – Мерайоттун оглу, ⁴ Мерайот – Зерахияның оглу, Зерахия – Узийниң оглу, Узий – Буккийниң оглу, ⁵ Буккий – Авишуйнун оглу, Авишуй – Финеестиң оглу, Финеес – Элеазарның оглу, Элеазар – Бурганның дээди *бараалгакчызы Аароннун оглу болур чүве-дир) Вавилондан үнгөш, Иерусалимге чедип келген. ⁶ Эзра болза Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчының израильчилерге Моисейни дамчыштыр берген ыдыктыг *хоойлузун шыырак билир ном-хоойлу тайылбырлакчызы¹ турган. Хаан Эзраң дилеглерин бүрүнү-биле хандырган, чүгө дээрге Дээрги-Бурган-Чаяакчының холу ону камгалап турган. ⁷ Чамдык израильчилер база Бурганның бараалгакчылары, *левиттер, ыраажылар, хаалгачылар болгаш *Бурганның өргээзиниң ажилчыннарының чамдыызы Эзра-биле кады Артаксерк хаанның чагыргазының чедиги чылында Иерусалимче чедип келген.

^к6:19 Бо шүлүктен эгелээш, тоожуушкун еврей дылга чоруп эгелээр.

¹7:6 Азы: «Мергежилдиг бижээчи».

6:18 Сан. 3:6; 8:9-11 6:18 1 Чыл. 24:1-31; 2 Чыл. 35:5 6:19 Хост. 12:1-13

6:20 Лев. 21:6; 2 Чыл. 30:15 6:21 Неем. 9:2; 10:28; 13:3 6:22 Хост. 12:15; 13:6

7:1 Неем. 2:1 7:1 4 Хаан. 25:18; Иер. 52:24 7:2 2 Хаан. 8:17; 15:24

7:5 Сан. 25:7-13; Иис. 24:33 7:5 Сан. 20:28 7:5 1 Чыл. 6:4-14, 50-53 7:6 Неем. 8:1; 12:26

⁸Эзра Иерусалимге хаанның чедиги чылының беш айда келген турган. ⁹Ол Вавилондан бир айның бирээде чоруурун шийтпирлээш, Иерусалимге беш айның бирээде келген, чүге дээрге Бурганның буянын холу ону камгалап турган. ¹⁰Эзра бодунуң сеткил-чүрөөн Дээрги-Чаяакчының хоойлузун шинчилеп көөрүнге, ону күүседиринге база израиль чонну Ооң дүрүмнер, айтышкыннарынга өөредиринге бараан болдурган кижиге турган.

Артаксеркс хаанның Эзрага чагаазы

¹¹Артаксеркс хаан Бурганның бараалгакчызы Эзрага – Дээрги-Чаяакчының Израильге берген айтышкыннары болгаш хоойлуларын шинчилеп турган эртемденге мындыг чагаа^m бижээн:

¹²«Хааннарның хааны Артаксеркстен. Дээрде саадаан Бурганның хоойлузунуң тайылбырлакчызы, Ооң бараалгакчызы Эзра, амыр-мендиңни эредимⁿ.

¹³Мээң дужаалым бо-дур: күрүнемде израиль чонга хамааржыр кижиге бүрүзү, Бурганның бараалгакчызы азы левит кижиге бүрүзү сээң-биле кады Иерусалимче чоруур дизе, чорупсун, ажырбас. ¹⁴Сени хаан мен болгаш чеди чөвүлекчим Бурганыңның сенде бар хоойлузунга хамаарыштыр Иудея биле Иерусалимни хайгаарап көрзүн дээш чорудуп тур бис.

¹⁵Харын-даа хаан мээң болгаш чөвүлекчилеримниң Иерусалимде чурттап турар Израильдин Бурганынга өргөөн алдын-мөңгүнүн чедирип бээр сен. ¹⁶Вавилоннуң бүгү девискээринден чыып шыдаарың алдын-мөңгүнү база чонунуң болгаш Бурганның бараалгакчыларының Ооң өргөөзинге өргүп турар өргүл-белектерин база Иерусалимче чедирип бээр сен. ¹⁷Ол акша-мөңгүн-биле ыяап-ла бугалар, кошкарлар, хурагаганнар, далган-тараа болгаш арага садып алгаш, ол бүгүнү силерниң Бурганынарның Иерусалимде өргөөзиниң өргүл салыр бедигээжинче эккеп салып каар сен.

¹⁸Сен база сээң ха-дуңман арткан алдын-мөңгүнү шийтпирлөөн аайыңар-биле, Бурганыңарның күзел-соруун ёзугаар чарыдап болур силер.

¹⁹Бурганыңның өргөөзинге бараан болуру-биле сеңээ хүлээдип берген эт-херекселди Иерусалимде Бурганның мурнунга салып каг.

²⁰Бурганыңның өргөөзинге херек апарган өске-даа чүүлдерни, олар херектиг деп көөр болзуңза, хаанның эртине шыгжамырларыңдан ап берип болур сен.

²¹Мен, Артаксеркс хаан, Евфрат хемниң барыын талазында девискээрге хаанның акша-хөрөңгиге кадагалакчыларыңга дужаал берип тур мен: дээрде саадаан Бурганның хоойлузунуң тайылбырлакчызы, Ооң бараалгакчызы Эзраңның силерден айтырган бүгү чүвезин ыяап-ла

^m7:11 Бо эгениң 12-26 шүлүктери арамей дылда бижиттинген.

ⁿ7:12 «Амыр-мендиңни эредим» деп очулдурган арамей сөстөрүң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы: «Тергиин дээн бижээчи Эзрага».

хандырып беринер. ²² Аңа 100 талант чедир деңзилиг мөңгүннү, 100 кор ишти чедир кызыл-тасты, 100 бат чедир араганы, 100 бат чедир олива үзүн, а дусту, күзээнин ёзугаар, кызыгаарлаашкын чок бээр силер^о. ²³ Дээрде саадаан

Бурганның дужааган бүгү чүвезин Ооң өргээзи дээш чүткүлдүү-биле күүседир ужурулуг – Бурган хаанның болгаш ооң оолдарының күрүнезинче килеңневезин. ²⁴ Силерге билдингир болзун: Бурганның бараалгакчызы, левит, ыраажы, хаалгачы, Бурганның өргээзиниң ажылчыны болгаш өске-даа бараан болукчу улустуң кайызындан-даа албан-үндүг, үндүрүг, каайлы хавырар эргенер чок.

²⁵ А сен, Эзра, Бурганынның сеңээ хайырлаан мерген угааны-биле чагырыкчылар, шииткекчилерден томуйлап каг. Олар Евфрат хемнин барыын талазында девискээрнин бүгү чонунга – сээң Бурганынның хоойлуларын билир бүгү улуска чөптүг шииткекден көргүссүн, а билбес улусту өөредип калыңар. ²⁶ Сээң Бурганынның хоойлузун база хаанның хоойлузун күүсетпес кижин бүрүзүн ыяап-ла шиидип кагзын: азы өлүрүп кагзын, азы чурттан үндүр шөлүпсүн, азы эт-хөрөңгизин хавырзын, азы кара-бажыңнап кагзын».

Эзраның Бурганны алдаржытканы

²⁷ Ада-өгбевистиң Бурганы Дээрги-Чаяакчыга алдар! Ол Иерусалимде Бодунун өргээзинге демги дужаалы-биле алдар-хүндү көргүзеринче хаанны сагыш алындырыпкан болгай. ²⁸ Дээрги-Чаяакчы Бодунун энерелин меңээ хаанның, ооң чөвүлекчилериниң болгаш бүгү күчү-күштүг нояннарының мурнунга көргүскен болгай. Мээң Бурганым Дээрги-Чаяакчының холу мени кагбаан болгаш, мен дидимненип, мээң-биле кады чоруптар кылдыр израиль чоннун төрөл салгалдар *баштыңнарын чыып алган мен.

Эзра-биле кады ээп келген эр улустуң даңзызы

8 ¹ Артаксеркс хаанның чагыргазының үезинде мээң-биле кады Вавилондан үнүп келген төрөл салгалдар *баштыңнарының оларның ада-өгбезин ёзугаар даңзызы бо-дур:

² Финеестиң үре-салгалындан – Гирсам;

Ифамарның үре-салгалындан – Даниил;

Давидтин үре-салгалындан – Хаттуш;

³ Шеханияның үре-салгалындан чамдык улус;

Пароштуң үре-салгалындан – Захария болгаш ооң-биле кады 150 эр кижин төрөл салгал даңзызынче кирген;

⁹7:22 Чижеглеп алырга, үш тонна мөңгүн, 20 000 литр кызыл-тас, 2000 литр арага болгаш олива үзүн.

7:24 Эзра 4:13, 20 7:25 Хост. 18:21; Ы. х. к. 16:18 8:2 Эзра 7:5

8:2 Хост. 6:23; Сан. 3:4; Лев. 10:6; 1 Чыл. 24:3-4 8:2 1 Чыл. 3:22; Неем. 10:4

8:3 Эзра 2:3; Неем. 7:8

- ⁴ Пахат-*Моавтын үре-салгалындан – Зерахияның оглу Элиоенай болгаш ооң-биле кады 200 эр кижиге;
- ⁵ Заттунун^p үре-салгалындан – Яхазиилдин оглу Шехания болгаш ооң-биле кады 300 эр кижиге;
- ⁶ Адиннин үре-салгалындан – Ионафанның оглу Эвед болгаш ооң-биле кады 50 эр кижиге;
- ⁷ Эламның үре-салгалындан – Аталияның оглу Исаяя болгаш ооң-биле кады 70 эр кижиге;
- ⁸ Шефатияның үре-салгалындан – Михаилдин оглу Зевадия болгаш ооң-биле кады 80 эр кижиге;
- ⁹ Иоавтын үре-салгалындан – Иехиилдин оглу Авдий болгаш ооң-биле кады 218 эр кижиге;
- ¹⁰ Банинин^q үре-салгалындан – Иосифияның оглу Шеломит болгаш ооң-биле кады 160 эр кижиге;
- ¹¹ Бевайның үре-салгалындан – Бевайның оглу Захария болгаш ооң-биле кады 28 эр кижиге;
- ¹² Азгдтың үре-салгалындан – Гаккатанның оглу Иоханан болгаш ооң-биле кады 110 эр кижиге;
- ¹³ Адоникамның үре-салгалындан – сөөлзүредир чедип келген Элифелет, Иеиел, Шемайя болгаш олар-биле кады 60 эр кижиге;
- ¹⁴ Бигвайның үре-салгалындан – Утай, Заббуд болгаш олар-биле кады 70 эр кижиге төрөл салгал данзызынче кирген.

Иерусалимче ээп келишкин

¹⁵ Мен ол бүгү улусту Агава хемче киир агып чыдар хемчигештин чанынга чыып алган мен. Бис аңаа үш хондувус. Чонну база *Бурганның бараалгакчыларын хынап көөрүмге, оларның аразында чаңгыс-даа левит кижиге чок болду. ¹⁶ Мен ынчан баштыңнар болур Элизер, Ариил, Шемайя, Элнафан, Иарив, Элнафан, Нафан, Захария болгаш Мешулламны база эртемденнер Иегоиарив биле Элнафанны кыйгыртып алгаш, ¹⁷ оларны Касифия деп черниң даргазы Иддоже чорудупкан мен. Иддога база ооң Касифияда ха-дуңмазы – *Бурганның өргээзинин ажилчыннарынга Бурганывыстың өргээзинге бараан болур улустан чорудуп бээр кылдыр чүнү дамчыдарын оларга айтып берген мен.

¹⁸ Бурганывыстың буянын холу бисти кагбаан болгаш, олар биске бараан болукчу улусту: Махлиниң үре-салгалы, салым-чаяанның Шеревияны база ооң оолдары биле акы-дуңмазы болур он сес кижини эккелген. (Махли Левийниң оглу, а Левий – Израильдин оглу чүве-дир.) ¹⁹ Хашавияны, ооң-биле кады Мераринин үре-салгалы Исаяны болгаш ооң акы-дуңмазы, оолдары болур чээрби кижини база эккелген. ²⁰ Олар оон ыңай Бурганның өргээзинин ажилчыннары болур 220 кижини

Р8:5 Өске бурунгу сөзүглелде «Затту» деп ат таварышпайн турар.

Ч8:10 Өске бурунгу сөзүглелде «Бани» деп ат таварышпайн турар.

– *левиттерге дузалажыр кылдыр Давид хаанның, ооң нояннарының томуйлап каан улузун эккелген. Оларның шуптузунуң аттарын данзылап бижип каан.

²¹ Аңаа, Агава хемниң чанынга, боттарывысты Бурганывыстың мурнунга томаартып, биске, ажы-төлүвүске база бүгү эт-хөрөңгивиске айбыл чок орук-суурну Оон дилеп аар дээш, шээрлээшкин кылырывысты чарлаан мен. ²² Хаандан орук-суурга дайзыннардан бисти камгалаар чадаг болгаш аъттыг шериглер дилээри менээ ыядынчыг болган, чүге дээрге бис аңаа: «Бурганывыстың холу Олче чүткүп турар кижги бүрүзүңге буян көргүзөр, а Оон ойталаан бүгү улусче Ооң киледи болгаш күчү-күжү угланыр» – дээн турган бис.

²³ Ынчангаш бис шээрленип, Бурганывыстан ол дугайында дилээривиске, Ол бистиң *мөргүлүвүске харыылаан.

²⁴ Оон мен Бурганның кол бараалгакчыларындан он ийи кижини – Шеревия биле Хашавияны база оларның он акы-дуңмазын аңгылап кагдым. ^{25–27} Мен оларның мурнунга хаанның, ооң чөвүлекчилер, нояннарының болгаш Вавилонга турган бүгү израильчилерниң Бурганывыстың өргээзинге өргүл белээ кылдыр берген алдын-мөңгүнүн, эт-херекселин деңзилээш, оларның холунга 650 талант мөңгүннү, 100 талант мөңгүн эт-херекселди, 100 талант алдынны, 1000 драхма деңзилиг 20 алдын дашканы болгаш эки дээн кылагар хүлерден кылган, алдын ышкаш үнелелдиг ийи саваны берипкен мен^f.

²⁸ Мен оон ыңай оларга: «Силер – Бурганга бараалгаткан улус-тур силер, бо эт-херексел база ыдыктыг. Бо алдын-мөңгүн дээрге ада-өгбөнөрниң Бурганы Дээрги-Чаяакчыга эки тура-биле берген өргүл-дүр. ²⁹ Ол бүгүнү Бурганның кол бараалгакчыларының, леви́ттерниң, Израильдиң төрөл салгалдар баштыңнарының мурнунга деңзилээш, Иерусалимде Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң шыгжамыр-өрээлдеринче дужаап бергижеңерге чедир серемчилелдиг кадагалаңар» – дээн мен.

³⁰ Оон Бурганның демги бараалгакчылары биле леви́ттер Иерусалимде Бурганывыстың өргээзинче аппараттын дээш, оларның мурнунга деңзилеп каан алдын-мөңгүннү, ыдыктыг эт-херекселди хүлээп алган.

³¹ Иерусалимге чедер дээш, бир айның он ийиде Агава хемден үнүпкен бис. Бурганывыстың холу бисти кагбайн турган болгаш, Ол бисти орук-суурга дайзыннардан, дээрбечилерден камгалап турду. ³² Иерусалимге чедип келгеш, үш хүн дыштанган бис.

³³ Дөрткү хүнде бис Бурганывыстың өргээзинге алдын-мөңгүннү, ыдыктыг эт-херекселди деңзилээш, Урияның оглу, Бурганның бараалгакчызы Меремотка хүлээдип бердивис. Ооң-биле кады Финеестиң оглу Элеазар, а ол ышкаш леви́ттер – Исустуң оглу Иегозавад, Биннуйнуң оглу Ноадия олар турган. ³⁴ Бүгү чүве санаттынып, деңзилеттинген, база ол-ла үеде ниити деңзи бижиттинген.

³⁵ Ооң соонда туттуруушкундан ээп келген улус Израильдиң Бурганынга бүрүн өрттедир өргүлдер: бүгү израиль чон дээш он ийи бугажык, тозан алды кошкар, чеден чеди хураган болгаш бачыт дээш өргүл болур он ийи хунаны эккелген.

^f8:25-27 Чижеглеп алырга, 20 хире тонна мөңгүн, 3 тонна деңзилиг мөңгүн эт-херекселдер, 3 тонна алдын, 8,5 хире килограмм деңзилиг алдын дашкалар.

Ол бүгү мал-маганны Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүл кылдыр салган. ³⁶Ол улус оон ыңай хаанның дужаалдарын Евфрат хемниң барыын талазында девискээрниң чагырыкчыларынга база ооң томуйлааны өске эргелекчилерге эккеп берген. Ынчан ол даргалар израиль чонга база Бурганның өргээзинге деткимче көргүскен.

Даштыкы херэеженнер-биле өг-бүле тутканнары илереткени

9 ¹Ол бүгүнү кылган соонда, баштыңчылар меңээ чедип келгеш: «Израильдин чону, *Бурганның бараалгакчылары болгаш *левиттер кожа чоннардан: хананей, хет, ферез, иевус, аммон, *моав, египет, амор чоннардан, оларның чүдек-бужар чаңчылдарындан аңгыланмаан-дыр. ²Израильчилер ол чоннарның кыс уругларын боттарынга база оолдарынга кадай кылдыр ап турган болгаш, ыдыктыг чон кожа чоннар-биле холужа берген-дир, артында-ла баштыңчылар биле даргалар Бурганга ыңдыг шынчы эвес чоруктуң үлегерин бир дугаарында көргүскен-дир» – дээн.

³Ону дыңнап кааш, мен качыгдалдан бодумнуң тонум, хөйлеңимни ора тыртып каапкаш, бажым дүгүн, сегел салымны чула тыртып, муңгаралга алзыпкан олурган мен. ⁴Ынчан Израильдин Бурганының сөстөринден сүрээдеп турар бүгү улус туттуруушкундан ээп келгеннерниң ол кемниг херээ дээш, мени долгандыр чыгып келген. Мен анаа кежээки өргүл салыр үеге чедир муңгаралга алзыпкан олурган мен.

Эзраның чоннуң бачыдын билинген *мөргүлү

⁵Кежээки өргүл салыр үеде бодумну томаартып, олурган черимден ора тыртып каапкан хептиг туруп келгеш, дискек кырынга олура дүжүп, бодумнуң Бурганым Дээрги-Чаяакчыже холдарым сунуп, ⁶мөргүп эгеледим:

«О, Бурганым! Меңээ аажок ыядынчыг-дыр, Сенче дорт көрүп шыдавас-тыр мен, чүге дээрге бистиң бачыгтарывыс бажывысты ажа берген-дир, кем-буруувус дугайында сураг дээрде чеде берген-дир. ⁷Ада-өгбевистиң үезинден бээр амгы үеге чедир кем-буруувус кончуг улуг. Бачыгтарывыс ужун боттарывыс, хааннарывыс, Бурганның бараалгакчылары өске чер чурттуг хааннар холунче, олар бисти кыргып-хыдызын, тудуп алзын, үптезин, бак атка кирип кагзын дээш, хүлээттирген бис, амгы үеде-даа ыңдыг хевээр-дир.

⁸А ам, хензиг үеде бистиң Бурганывыс Дээрги-Чаяакчы бисти кээргей берип, чамдывыска дириг артарын чөпшээреп, ыдыктыг черге тургустунуп аар арганы биске хайырлады. Бурганывыс бистиң карактарывыска чырыкты хайырлап, кулданыгга турган биске бичии-даа болза дирлип кээр арганы берди. ⁹Бис – кулдар бис, ынчалза-даа кулданышкынга турувуста безин, Бурганывыс бисти каапкаш барбаан. Персияның хааннарының мурнунга Ол биске энерелин илереткен: Бурганывыстың *өргээзин тудуп үндүрүп, ону бузундулар аразындан

катап тургузуп кагзын дээш, Ол бисти диргизипкен база Иудея биле Иерусалимге бисти камгалап, хана-биле херимнеп каан.

¹⁰Бурганывыс, бис ол бүгүнүң соонда ам чүү дээр бис? Сээн айтышкыннарыңдан ойталаан-дыр бис. ¹¹Оларны Сен биске Бодуннун чалча-медээчилериң дамчыштыр берип: „Эжелеп аар дээш бар чыдарыңар чер дээрге ында чурттап турар чоннарның бужар-бак чоруундан *арыг эвес апарган чер-дир. Олар боттарының чүдек-бужар чаңчылдары-биле ол черни бүрүнү-биле долдуруп каапкан-дыр. ¹²Ынчангаш боттарыңарның кыс уругларыңарны оларның оолдарыңа кадай кылдыр бербенер, а оларның кыс уругларын оолдарыңарга кадай кылдыр албаңар. Олар-биле кажан-даа эп-найырал тутпаңар, оларның чаагай чоруун күзевенер. Ынчан силер күштүг боор силер, ук черниң кежиктерин чиир силер база ажы-төлүңерге мөңгө өнчү кылдыр арттырып каар силер“ – дээн сен.

¹³Бузут-бактыг үүлгедиглеривис дээш, өндүр улуг кем-буруувус дээш бисти тавараан бүгү айбыл-халаптың соонда, Сен – бистиң Бурганывыс, бачыттарывыс дээш алыр ужурлуг кеземчевисти чиигедип, биске дириг артар органы бердиң.

¹⁴Таанда-ла бис Сээн айтышкыннарыңны ам база үрөп, шак ол бужар-бак чоннар-биле төрөлдежир бис бе? Сен ам бисти кыргып-хыдып каарыңа чедир килеңней бербес сен бе, таанда-ла чаңгыс-даа кижидириг артпайн барбас бе?! ¹⁵Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы, Сээн чөптүүңнү билир бис, чүгө дээрге бөгүңгө чедир дириг арттывыс. Кем-буруувус Сенээ илдең-дир. Ынчангаш бистиң чаңгызывыс-даа Сээн көрүжүңнү ууп шыдавас».

Чоннун даштыкы кадайларын, олардан ажы-төлүн чандырыпканы

10 ¹Эзра мөргүп, ол бачытты ажыы-биле миннип, ыглап-сыктап, *Бурганның өргээзиниң мурнунга доңгая кээп дүжүп турда, ону долгандыр мөөн израильчилер: эр, херээжен улус болгаш ажы-төл чыгып келген. Ол улус база ажыг-шүжүглүг ыглап турган. ²Ынчан Иехиилдин оглу, Эламның үресалгалының бирээзи Шехания Эзрага: «Бис Бурганывыска шынчы эвес болуп, долгандыр чурттап турар чоннар аразыңдан даштыкы кадайлар ап алган-дыр бис. Ындыг турбуже, израиль чонда идегел ам-даа бар. ³Ам мээң дээргимнин база Бурганывыстың айтышкыннарын хүлээп көөр улустуң сүмезин ёзугаар ол кадайларывыстың шуптузун база олардан төрүттүңген ажы-төлдү боттарывыстан чорудуптар бооп, бистиң Бурганывыс-биле керээден чарып аалы. Ыдыктыг *хоойлу ёзугаар болур болзун. ⁴Туруп келиңер, бо дээрге силерниң херээңер-дир. Бис силерни деткиир бис, кадыг-быжыг болуп, хөделип кириптиңер!» – дээн.

⁵Эзра туруп келгеш, Бурганның кол *бараалгакчылары, *левиттер болгаш бүгү израиль чонну олар Шеханияның саналын ёзугаар кылыр бооп даңгыраглаарынче албадапкан. Олар шупту даңгыраан берген.

⁶Эзра Бурганның өргээзиниң мурнундан чорупкаш, Элиашивтиң оглу Иохананның өрээлинге чедип келгеш, аңаа хонуп алган⁵. Ол аңаа аыш-чем-даа

⁵10:6 Өске бурунгу сөзүглелде «Хонуп алган» деп сөстөр таварышпайн турар.

9:13 Ыд. ыр. 102:10 9:15 Неем. 9:33 10:1 Неем. 1:6; Дан. 9:20

10:3 2 Чыл. 34:31; Неем. 9:38 10:3 Ы. х. к. 7:3 10:5 Неем. 5:12 10:6 Неем. 3:1; 12:22

чивээн, суг-даа ишпээн, чүгө дээрге туттуруушкундан чанып келген улустун кемниг херээ дээш качыгдап ыглап турган.

⁷Иудея биле Иерусалимге туттуруушкундан ээп келген бүгү улус Иерусалимге чыгыр ужурлуг деп чарлаан. ⁸Бир эвес үш хүн эрткенде, келбейн баар кижиге турар болза, дарга, *баштыңнарның шиитпирин ёзугаар, ооң бүгү эт-хөренгизин хавырар, а ол боду туттуруушкундан чанып келген улус аразындан үндүр сывыртадып аар.

⁹Иуда болгаш Вениаминниң аймактарының бүгү чурттакчылары үш хүн дургузунда Иерусалимге чыгып келген. Тос айның чээрбиде бүгү чон Бурганның өргээзиниң мурнунда шөлгө ол херек ужуң база чаъс ужуң сириңейнип олурган.

¹⁰Бурганның бараалгакчызы Эзра туруп келгеш, чонга: «Даштыкы кадайлар ап алгаш, Бурганга шынчы эвес бооп, Израильдиң кем-буруузуң көвүдеткен-дир силер. ¹¹Ам силерниң ада-өгбөңерниң Бурганы Дээрги-Чаяакчыны алдаржыдып, Ооң күзел-соруун күүсединер: кожа чоннардан – даштыкы кадайларыңардан аңгыланып алыңар» – дээн.

¹²Бүгү ниитилел дыңзыдыр харыылаан: «Силерниң шын-дыр. Чугаалааныңар ёзугаар кылыр бис. ¹³Ынчалза-даа мында хөй чон бар-дыр, чаъстаан үе-дир, даштыгаа турар аргавыс чогул. Бо херек база ийи-бир хүннүң херээ эвес-тир, чүгө дээрге ындыг янзылыг бачыт үүлгеткен улус хөй болгай. ¹⁴Бистиң даргаларывыс бүгү ниитилелди төлээлеп, хөделип кирипсин. Бистиң хоорайларывыста даштыкы кадайлар ап алган бүгү улус боттарының хоорайларының баштыңнары болгаш шииткекчилери-биле кады Иерусалимче доктааткан үеде чедип келзин. Бурганывыстың ол херек дээш бисче кыптыккан килеңи бистен чайлай бергиге чедир, улус ынчаар кылзын». ¹⁵(Чүглө Асаилдиң оглу Ионафан биле Тикваның оглу Яхзейя база оларны деткээн Мешуллам болгаш левит Шавтай олар ук саналга удурланган.)

¹⁶Туттуруушкундан ээп келген улус-чон санал ёзугаар кылган. Бурганның бараалгакчызы Эзра төрөл салгалдар баштыңнарын, оларның төрөл бөлүктөрүн ёзугаар, аттарын адап, томуйлап каан. Он айның бирээде олар бо херекти сайгарары-биле хуралдап олуруп алгаш, ¹⁷бир айның бирээде даштыкы кадайлар-биле өгленчип алган бүгү улуска хамаарыштыр хыналданы кылып дооскан.

Даштыкы кадайларын чандырыпкан улустун даңзызы

¹⁸Бурганның бараалгакчыларының аразында даштыкы кадайлар-биле чурттап турган улус бо-дур.

Иоседектиң оглу Исустун болгаш ооң ха-дуңмазының үре-салгалындан:

Маасея, Элиезер, Иарив болгаш Гедалия. ¹⁹Олар боттарының кадайлары-биле чарлып аарын аазаан. Оон кем-буруузу дээш, кодан малында кошкарны өргүл кылдыр эккеп салган.

²⁰Иммерниң үре-салгалындан: Ананий биле Зевадия.

²¹Харимниң үре-салгалындан: Маасея, Илия, Шемайя, Иехиил болгаш Озия.

- ²² Пашхурнун үре-салгалындан: Элиоенай, Маасея, Измаил, Нафанаил, Иегозавад болгаш Элеаса.
- ²³ Левиттерден: Иегозавад, Шимей, Келайя (ооң Клита деп ады база бар турган), Петахия, Иуда болгаш Элиезер.
- ²⁴ Ыраажылардан: Элиашив.
Хаалгачылардан: Шаллум, Телем болгаш Урий.
- ²⁵ Өске израильчилерниң аразындан даштыкы кадайлар-биле чурттап турган улус бо-дур.
- Пароштуң үре-салгалындан: Рамайя, Изия, Малхия, Миямин, Элеазар, Малхия болгаш Ванея.
- ²⁶ Эламның үре-салгалындан: Маттания, Захария, Иехиил, Авдий, Ирмот болгаш Илия.
- ²⁷ Заттунун үре-салгалындан: Элиоенай, Элиашив, Маттания, Ирмот, Завад болгаш Азиза.
- ²⁸ Бевайның үре-салгалындан: Иоханан, Анания, Заббай болгаш Афлай.
- ²⁹ Баниниң үре-салгалындан: Мешуллам, Маллук, Адайя, Иашув, Шеал болгаш Ирмот.
- ³⁰ Пахат-^{*}Моавтың үре-салгалындан: Адна, Хелал, Ванея, Маасея, Маттания, Веселиил, Биннуй болгаш Манассия.
- ³¹ Харимниң үре-салгалындан: Элиезер, Ишшия, Малхия, Шемайя, Симеон,
³² Вениамин, Маллук болгаш Шемария.
- ³³ Хашумнун үре-салгалындан: Мафнай, Мафафа, Завад, Элифелет, Иеремай, Манассия болгаш Шимей.
- ³⁴ Баниниң үре-салгалындан: Маадай, Амрам, Уел,
³⁵ Ванея, Бидья, Келуги,
³⁶ Ванья, Меремот, Элиашив,
³⁷ Маттания, Мафнай, Иаасай,
³⁸ Бани, Биннуй, Шимей,
³⁹ Шелемия, Нафан, Адайя,
⁴⁰ Махнадбай, Шашай, Шарай,
⁴¹ Азариил, Шелемиягу, Шемария,
⁴² Шаллум, Амария болгаш Иосиф.
- ⁴³ Невонун үре-салгалындан: Иеиел, Маттифия, Завад, Зевина, Иаддай, Иоил болгаш Ванея.
- ⁴⁴ Ол улус шупту даштыкы кадайлар-биле чурттап турган. Оларнын кадайларының чамдыызы ашактарынга ажы-төл божуп берген турган[†].

[†]**10:44** Бо домактын утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Олар кадайларын ажы-төлү-биле кады чандырыпкан» деп бижээн.

Неемия

Кирилде

Персия күрүнеге тоо быдараан черлеринден ээп келген соонда, Иудеяга еврей ниитилелдин катап тургустунганы деп Эзраның номунда илереттинген теманы бо номда уламчылап көргүзүп турар.

Еврей омак-сөөктүг Неемия Персияның найысылалынга хаанның чоок дүжүмеди турган-даа болза, ооң чүрээнге хамыктың мурнунда Дээрги-Чаяакчыга болгаш бодунуң чонунга ынакшылы хайныгып турган. Бодунуң чаңгыс омак-сөөк улузунуң Иудеяда амгы чаржынчыг байдалының дугайында билип алгаш, Неемия хаандан Иерусалимче эглип келгеш, ону бузундулардан катап тургузар чөпшээрел дилеп алыр (1:1—2:10).

Иерусалимче Иудеяның тус чер чагырыкчызы бооп ээп келгеш, Неемия израильчилерни хоорайның ханазын болгаш хаалгазын өжээннешкек чоннардан камгалал кылдыр катап тударынче мөөңнээн (2:11—7:72). Ол чоннарның удурланышкыны болгаш еврейлерниң боттарының аразында иштики чөрүлдээлер турбуже, Неемия бодунуң сорулгазын деткимче алыр дээш үргүлчү мөргүп турганы «Дээрги-Чаяакчының ачы-буяанныг холунуң» ачызында эр сорукутуу-биле чедип алыр.

Неемия *Бурганның бараалгакчызы Эзра-биле кады бодунуң чонун Дээрги-Чаяакчыга шынчы чоруун катап база көргүзүп, Ооң ыдыктыг *хоойлузун улам кызымак күүседир кылдыр сөс болгаш ажыл-херек-биле өөредип турган (8—13 эгелер).

1 ¹ Гахалияның оглу Неемияның бижээн сөстери бо-дур.

Неемияның *мөргүлү

Чээрбиги чылда Кислев деп айда мен Сузы хоорайның ордузунга турган мен. ² Ынчан мээң Ананий дээр бир дуңмам өске улус-биле кады Иудеядан чедип келген. Мен олардан туттуруушкундан ээп чана берген иудейлерниң дугайында база Иерусалимниң дугайында айтырган мен.

³ Олар меңээ: «Туттуруушкун соонда Иудеяже дедир чана берген улус ам ында улуг бергедээшкин, базындырышышкынга таваржып тур. Дайзыннар Иерусалимниң ханазын үрөп бускан, а хаалгаларын өрттедипкен-дир» – дээн.

⁴ Ол бүгүнү дыңнап каш, олуруп алгаш, ыглап бадырыпкан мен. Элээн каш хүн мунгарап, чем чивейн, дээрде саадаан Бурганның мурнунга мөргүп келдим. ⁵ Мен мынча деп мөргүп турдум: «О, дээрде саадаан Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Өндүр улуг, сүртенчиг, *чагыг-керээзинге шынчы Бурган, Сеңээ ынак, Сээн айтышкыннарыңны тооп дыңнап турар улуска энерелдиг Бурган! ⁶ Сээн кулаан

кичээнгейлиг болуп, карааң ажык болуп, чалчаларың болур израиль чон дээш дүне-хүндүс Сээң мурнунда мөргүп турар чалчаң мээң мөргүлүмнү дыңнап көрөм. Мен израильчилерниң Сеңээ удур үүлгеткен бачыгтарын, ооң иштинде бодумнуң болгаш төрөл бөлүүмнүң үүлгеткен бачыгтарын миннип чугаалаайн. ⁷Бис Сээң мурнунга улуг кем-буруулуг болган бис. Бодуңнуң чалчаң Моисейге берген айтышкыннар, дүрүмнер болгаш хоойлуларыңны тооп дыңнавайн турган бис.

⁸Бодуңнуң чалчаң Моисейге айтышкын берип, чугаалаан сөзүңнү бодап көрөм: „Бир эвес Менээ өскерлир болзуңарза, Мен силерни өске чоннар аразыңга тарадып кааптар мен. ⁹А бир эвес Менче эглип кээп, Мээң айтышкыннарымны күүседип, тооп дыңнаар болзуңарза, силерниң тоо быдарадып каапкан улузуңар чер-делегейниң ужу-кыдыында-даа турар болза, Мен силерни оортан чыып алгаш, Бодумнуң ат-алдарым турар кылдыр шилип алган черимче эккээр мен“.

¹⁰Олар – Сээң чалчаларың-дыр, Сээң чонун-дур. Сен оларны Бодуңнуң өндүр улуг күжүң-биле, күчүлүг холуң-биле адырып хостаан сен. ¹¹О, Дээрги, Сээң кулааң чалчаң мээң мөргүлүмге база Сээң адыңны өөрүшкүлүг хүндүлээр чалчаларыңның мөргүлүңге кичээнгейлиг бооп көрзүн. Ам менээ бо кижиниң кээргээр сеткилин чедип аар аргадан берип, чедишкиден хайырлап көр». (Мен хаанның кундага тудукчузу турган мен.)

Хаанның Неемияны Иерусалимче салып чорутканы

2¹Нисан деп айда, Артаксеркс хаанның чагыргазының чээрбиги чылында хаанга арага кудар үе кээрге, мен ону сөңнедим. Ооң мурнунда мен кажан-даа хаанның мурнунга муңгаргай туруп көрбээн мен. ²Ынчангаш хаан менден: «Аарыг эвес хиренде, чүге муңгаргай сен? Сеткил-чүрээң сарынналга алзыпкан-дыр аа?» – деп айтырган.

Мен аажок коргуп турзумза-даа, ³хаанга мынча деп харыыладым: «Хаан мөңгө назылазын! Мээң ада-өгбемни хөөржүткен хоорай буступ калган чыдырда, ооң хаалгазын от-биле өрттедиккенде, арын-шырайым муңгаргай болбас харыым бар бе?»

⁴Хаан ынчан менден: «Чүнү күзеп тур сен?» – деп айтырды.

Мен дээрде саадаан Бурганга мөргээш, ⁵хаанга: «Бир эвес хаанымга таарымчалыг болза, бир эвес чалчаңарже ээ көрнүп турар болзуңарза, мени Иудеяже, мээң ада-өгбемни хөөржүткен хоорайже салып чорудуптунар – мен ону катап тудуп каайн» – деп харыыладым.

⁶Хаан ынчан (а ооң кадыны чанынга олурган чүве) менден: «Сээң чорууң кайы хире үр боорул, кажан эеп кээр сен?» – деп айтырды.

Хаанга мени салып чорудары таарымчалыг болган, мен ынчан эеп кээр хуусаамны айтып бердим.

1:6 2 Чыл. 6:40; Ыд. ыр. 129:2

1:8 Лев. 26:33; Ы. х. к. 28:64

1:11 Э. д. 40:5 2:1 Эсф. 3:7

2:3 3 Хаан. 1:31 2:3 Агт. 1:4

1:6 Эзра 10:1; Дан. 9:18, 20

1:9 Лев. 26:40-42; Ы. х. к. 30:1-4

2:1 Эзра 4:7; 7:1

2:3 4 Хаан. 25:9-10

1:7 Ы. х. к. 28:15; Дан. 9:5

1:10 Ы. х. к. 9:29

2:1 Неем. 1:1 2:2 У. ч. 15:13

⁷ Мен хаанга оон ыңай: «Бир эвес хаанга таарымчалыг болза, Евфрат хемнин барыын талазында тус черлер чагырыкчыларынга чагаалардан бижээш, меңээ берип кагзын – мен Иудеяга чеде бергижемче, олар мени эрттирип турзун. ⁸ Хаанның арга-эзиминиң кадагалакчызы Асафка бижээн чагаадан база берзин – ол дарга меңээ *Бурганның өргээзиниң чанында шивээнин хаалгазын, хоорай ханазын болгаш мээң чурттаар бажыңымны тударынга херек ыяш бээрин чөпшээрезин» – дээн мен.

Бурганымның буянның холу мени кагбаан, хаан дилээн чүвемни берген. ⁹ Мен Евфрат хемниң ындында черлерниң чагырыкчыларынга келгеш, хаанның чагааларын оларга берип кагдым. Хаан шериг *баштыңнарын база аъттыг шериглерни мээң-биле кады чорудупкан турган. ¹⁰ Хорондан келген Санаваллат биле аммон дүжүмет Товия олар ол дугайында дыңнап кааш, кандыг-бир кижии израиль чоннун чагаай чоруунче сагыш салып келген боорга, аажок хорадап турган.

Неемияның Иерусалимниң ханазын хынап көргени

¹¹ Мен Иерусалимге келгеш, үш хонган мен. ¹² Оон дүне каш кижии эдерткеш, үнүпкен мен. Бурганымның мени Иерусалим дээш кылыр кылдыр сагыш алындырган чүвезин кымга-даа чугаалавадым. Мунуп алгаш чораан элчигенимни санапас болза, менде кандыг-даа дириг амытан чок турган. ¹³ Дүне када мен Шынаа хаалгазын дамчыштыр Улу деп суг бажының⁴ база Өдек хаалгазының чаны-биле эрте бердим. Иерусалимниң үрелген ханазын, өрттедиккен хаалгаларын көрүп чордум. ¹⁴ Оон Суг бажы хаалгазынга, Хаан хөөлбээнге келдим, ынчалза-даа ында мээң мунуп алган элчигеним эрте бээр хире чер чок болду. ¹⁵ Ол-ла дүне шынаалап өрү чоктааш, хананы улаштыр хынап көрүп чордум. Адак сөөлүнде дедир ээпкеш, Шынаа хаалгазын дамчыштыр хоорайже ээп келдим. ¹⁶ Чоннун даргалары мээң кайнаар барып чораанымны-даа, чүнү кылып турганымны-даа билбээн – чүге дээрге иудейлерге-даа, *Бурганның бараалгакчыларынга-даа, ызыгуурганнарга-даа, даргаларга-даа, ол ажыл-херекти бүдүрер ужурлуг бүгү өске улуска-даа мен ам дээрезинде чүнү-даа чугаалаваан турган мен.

¹⁷ Оон мен оларга: «Байдалывыстың бергезин көрүп тур силер: Иерусалим бузундулар апарган чыдыр, а ооң хаалгаларын өрттедиккен-дир. Барып, хоорайнын ханазын катап тудуп каалы, моон сонгаар базындырбаалы» – дээн мен.

¹⁸ Оларга оон ыңай Бурганымның меңээ ачы-буянның болган холунуң дугайында, хаанның меңээ чүнү чугаалаанының дугайында чугаалап бердим. Олар: «Ындыг-дыр, тудаалы» – деп харыылааш, хей-аът кирип, буянның үүле-херекти кылып эгелээн.

¹⁹ А Хорондан келген Санаваллат, аммон дүжүмет Товия болгаш араб Гешем олар ону дыңнап кааш, бисти кочулап эгелээн. «Чүнү канчап турарыңар ол? Хаанга удур үймээн үндүрериңер ол бе?» – деп, олар бисти дорамчылап турган.

Ч2:13 Азы: «Шөө-бөрүлөр деп суг бажынын».

2:7 Эзра 8:36 **2:8** Эзра 7:6 **2:10** Неем. 2:19; 4:1; 6:1; 13:28 **2:10** Неем. 13:4

2:10 Эсф. 10:3 **2:11** Эзра 8:32 **2:13** 2 Чыл. 26:9; Неем. 3:13 **2:13** Неем. 3:13, 14

2:14 Неем. 3:15; 12:37 **2:14** 4 Хаан. 20:20 **2:15** 2 Чыл. 26:9; Неем. 3:13

2:17 4 Хаан. 25:9-10 **2:17** Неем. 1:3; Ыд. ыр. 43:14; 78:4 **2:19** Неем. 2:10 **2:19** Неем. 6:6

²⁰ Мен оларга: «Дээрде саадаан Бурган – чүглө Ол биске чедишкин хайырлаар. Ооң чалчалары бис хоорайны катап тудуп эгелээр бис, а силерниң Иерусалимде хуваагылыг черинер-даа, ону ээлээр эргенер-даа чок, аңаа силерниң адыңар-даа сагышка артпас!» – деп харыылаан мен.

Хананың тудугжулары

3¹ Бурганның дээди *бараалгакчызы Элиашив биле ооң ха-дунмазы болур бараалгакчылар Хой хаалгазын катап тудуп эгелээн. Олар ук хаалганы ыдыктап кааш, ооң эжиин туружунга тургузуп каан. Олар хананы Меа суургазынга чедир база Хананел суургазынга чедир ыдыктап каан. ² Хананың чанында кезээн Иерихоннун чурттакчылары тудуп турган, а оларның чанынга Имриниң оглу Заккур тудуп турган.

³ Балык хаалгазын Сенааның чурттакчылары тудуп каан. Олар ооң оорга чудуктарын салгаш, эжиктерин тургузуп, шоочалар болгаш дээктерин кылып каан.

⁴ Урияның оглу Меремот хананың дараазында кезээн катап тудуп каан. (Урия болза Гаккоцтуң оглу чүве-дир.) Ооң чанынга Берехияның оглу Мешуллам, а ооң чанынга Баананың оглу Садок хананы катап тудуп турган. Берехия болза Мешезавелдиң оглу болур чүве-дир.

⁵ Хананың дараазында кезээн Текояның чурттакчылары катап тудуп каан, ынчалза-даа оларның ызыгуурган улузу боттарының Дээргизинге ажилдап бээри-биле оорга-мойнун ээктирбээн. ⁶ Иешана хаалгазын^v Пасаехтың оглу Иодай болгаш Бесодияның оглу Мешуллам олар катап тудуп каан. Олар ооң оорга чудуктарын салгаш, эжиктер, шоочалар болгаш дээктерин кылып каан. ⁷ Оларның чанынга Гаваон чурттуг Мелатия, Меронот чурттуг Иадон – Гаваон биле Мицпаның чурттакчылары – Евфрат хемниң барыын талазында девискээрниң чагырыкчызының доктаар черинге чедир^w катап тудуп турган. ⁸ Харгаяның оглу, эзилдирикчи-усчу Узиил хананың дараазында кезээн катап тудуп каан, а ооң чанынга чагай чыттыг чүүлдер кылыкчызы Анания катап тудуп турган. Ол улус Иерусалимниң ханазын Делгем ханага чедир тургузуп каан. ⁹ Хананың дараазында кезээн Хурнуң оглу Рефайя – Иерусалим девискээриниң бир чартыынын даргазы катап тудуп турган. ¹⁰ Ооң чанынга, бодунуң бажыңының дужунга Харумафтын оглу Иедайя, а ооң чанынга Хашавнияның оглу Хаттуш катап тудуп турган. ¹¹ Хананың база бир кезээн Харимниң оглу Малхия болгаш Пахат-^{*}Моавтың оглу Хашув катап тудуп каан. Олар Суугу суургазын база катап тудуп каан. ¹² Оларның чанынга Галлохештиң оглу, Иерусалим девискээриниң өске бир чартыынын даргазы Шаллум кыс уруглары-биле кады катап тудуп турган.

¹³ Шынаа хаалгазын Ханун деп кижиге база Заноахтың чурттакчылары катап тудуп каан. Олар ону тудуп дооскаш, ооң эжиктер, шоочалар болгаш дээктерин кылып

^v3:6 Азы: «Эрги хаалганы» (Неем. 12:39 көр).

^w3:7 Азы: «Евфрат хемниң барыын талазында девискээрниң чагырыкчызының дужаалын ёзуугар».

каан. Олар оон ыңай хананың Өдек хаалгазынга чедир муң кыры дурту кезээн база катап тудуп каан.

¹⁴ Өдек хаалгазын Рехавтың оглу, Бет-Карем девискээринин чагырыкчызы Малхия катап тудуп каан. Ол ону тудуп дооскаш, ооң эжиктер, шоочалар болгаш дээктерин кылып каан.

¹⁵ Суг бажы хаалгазын Колхозейниң оглу, Мицпа девискээринин даргазы Шаллум катап тудуп каан. Ол ону тудуп дооскаш, ооң дээвирун салгаш, эжиктер, шоочалар болгаш дээктерин кылып каан. Оон ыңай Хаан сесерлииниң чанында Селах деп хөөлбектиң дужунда хананы Давидтиң Хоорайындан тепкиштер бадып келген черге чедир катап тудуп каан. ¹⁶ Хананың дараазында кезээн Азбуктуң оглу, Бет-Цур девискээринин бир чартыының даргазы Неемия катап тудуп турган. Хананы ол Давид хаанның чевег-куйларынга чедир, кылымал хөөлбек биле Маадырлар бажыңыга чедир катап тудуп каан.

¹⁷ Ооң соо-биле *левиттер катап тудуп чоруп олурган: Баниниң оглу Рехум, ооң чанынга Кеила девискээринин бир чартыының даргазы Хашавия бодунун девискээрин төлээлеп катап тудуп турган. ¹⁸ Ооң чанынга оларның ха-дунмазы Хенададтың оглу, Кеила девискээринин өске чартыының даргазы Баввайның удуртулгазы-биле катап тудуп турган. ¹⁹ А ооң чанынга, хананың ок-чепсек шыгжаар өрээлче көдүрүлгөн тепкиштеринин дужундан азыгга чедир база бир кезээн Иисустуң оглу, Мицпаның чагырыкчызы Эзер катап тудуп каан. ²⁰ Хананың база бир кезээн – азыгдан эгелээш, Бурганның дээди бараалгакчызы Элиашивитиң бажыңының эжиинге чедир – Заббайның оглу Варух чүткүлдүү-биле катап тудуп турган. ²¹ Ооң соо-биле хананың база бир кезээн – Элиашивитиң бажыңының эжинден эгелээш, ооң бажыңының ужунга чедир – Гаккоцтуң огулунуң оглу, Урияның оглу Меремот катап тудуп каан.

²² Ооң соо-биле чоок-кавы черлер чурттуг Бурганның бараалгакчылары катап тудуп турган. ²³ Оларның соо-биле Вениамин болгаш Хашув боттарының бажыңнарының дужунга катап тудуп турган, а оларның соо-биле Ананияның огулунуң оглу, Маасеяның оглу Азария бодунуң бажыңының чанынга катап тудуп турган. ²⁴ Ооң чанынга, хананың база бир кезээн – Азарияның бажыңындан эгелээш, азыг биле ээр черге чедир – Хенададтың оглу Биннуй катап тудуп каан. ²⁵ Узайның оглу Фалал хананың азыг дужунда кезээн катап тудуп каан база хаанның үстүкү ордузундан бедип үнгөн, Таңныылдар шөлүнүң чанында суурганы катап тудуп турган. Ооң чанынга Пароштуң оглу Федайя катап тудуп турган. ²⁶ Офел тейде^x чурттап турар Бурганның өргээзинин ажилчыннары хананың дараазында кезээн – Суг хаалгазының чөөн талазында черге болгаш бедип үнгөн суургага чедир катап тудуп каан. ²⁷ Оларның соо-биле Текоя чурттуглар бедип үнгөн улуг суургадан эгелээш, Офел ханазынга чедир база бир кезекти катап тудуп каан.

^x**3:26** Офел тей – Иерусалимниң кезээ, Бурганның өргээзинден ырак эвеске турган (2 Чыл. 27:3 көр).

3:13 Неем. 2:13 **3:14** Иер. 6:1 **3:15** Неем. 2:14; 12:37 **3:15** 4 Хаан. 25:4; Иер. 52:7

3:15 Неем. 12:37 **3:16** 3 Хаан. 2:10; Аж.-ч. 2:29 **3:20** Эзра 10:6; Неем. 3:1

3:21 Неем. 3:4 **3:25** Иер. 32:2 **3:26** Неем. 8:1, 3, 16; 12:37 **3:27** Неем. 3:5

²⁸ Хананың Аът хаалгазындан ыңай кезээн Бурганның бараалгакчылары – кижн бүрүзү бодунуң бажыңының дужунда хананы катап тудуп каан. ²⁹ Оларның соо-биле Иммерниң оглу Садок бодунуң бажыңының дужунга, а ооң чанынга Шеханияның оглу, Чөөн хаалганың таңныылы Шемайя олар катап тудуп турган. ³⁰ Ооң соо-биле хананың база бир кезээн Шелемияның оглу Анания, Цалафтын алдыгы оглу Ханун олар катап тудуп каан. Оларның чанынга Берехияның оглу Мешуллам бодунуң өрээлиниң дужунга катап тудуп турган. ³¹ Ооң соондан эзилдирикчи-усчу Малхия хананың дараазында кезээн – Гаммифкад хаалгазының мурнунда турар Бурганның өргээзиниң ажылчыннарының болгаш садыгжыларның бажыңыга чедир база хананың азыында өрээлге чедир катап тудуп каан. ³² А хананың азыгга өрээл биле Хой хаалгазының аразында кезээн эзилдирикчи-усчулар биле садыгжылар катап тудуп турган.

Хананы катап тударыңга удур хөделиишкин

4 ¹ Хананы катап тудуп турарывысты Санаваллат дыңнап кааш, ажынып, аажок анчыгзынган. Ол кижн иудейлерни дорамчылап кочулап, ² бодунуң эвилелчилериниң болгаш Самарияның шерииниң мурнунга: «Чаржынчыг иудейлерниң бо чүнү канчап турары ол? Ханазын катап тудуп аар деп турары ол бе кай? Өргүлдер кылыры ол бе кай? Таанда олар тудуун чаңгыс хүнде доозуптар деп бе? Таанда олар бо оваалап каан довурактан ам отка чиртип каапкан даштар диргизери ол бе?» – деп турган.

³ Санаваллат-биле кады турган аммон Товия: «Олар тудуг кылып де! Дилги безин оларның даш ханазынче үне халааш, бузуп кааптар» – дээн.

⁴ Бурганывыс, бисти тооп дыңнап көрөм, бак көрдүрүп турарывыстың кончуун. Дайзыннарывыстың бисти дорамчылаан кочузун оларның-на бажынче халдадып көрөм. Оларны өске черже тудуп аппаарга, олча апарзыннар! ⁵ Оларның кем-буруузун базырбайн көрөм, оларның бачыдын Бодунуң карактарыңдан чайлатпайн көрөм, чүгө дээрге тудугжуларны базымчалап турдулар.

⁶ Бис хананы тударын уламчылаан бис, ол бедииниң чартыы чедир туттуна берген, чүгө дээрге чон ажылга чүрээниң ханызындан бердинип турган. ⁷ Ынчалза-даа Санаваллат, Товия, арабтар, аммоннар болгаш Азот хоорайның чурттакчылары Иерусалимниң ханазын катап тудар ажылдың шуудай бергенин, дежик черлер дуглаттынып турарын дыңнап кааш, аажок хоратай берген. ⁸ Олар шупту Иерусалимге удур дайылдажып баргаш, ону мөгүдедирин дугуржуп алган. ⁹ А бис Бурганывыска мөргүп, ол айыылды чайладыр дээш, оларга удур дүне-даа, хүндүс-даа таңныылдар тургузуп турган бис.

¹⁰ А ол үеде иудейлер: «Дажыкчы ажылчыннарның шаг-шинээ төнүп тур, мында бок-сак дыка хөй-дүр, хана тудар харыывыс чок-тур» – дижип турган.

¹¹ Ынчаарга бистиң дайзыннарывыс: «Олар чүү болуп турарын билип албаанда азы бисти көрүп кагбаанда, оларның ортузунче халдап киргеш, кыра шаап кааптаалы, ажыл-херекти ынчаар соксадылы» – дишкен.

3:28 2 Чыл. 23:15 3:29 1 Чыл. 3:22 3:30 Неем. 3:4 3:32 Неем. 3:1; 12:39; Ин. 5:2

4:1 Неем. 2:10, 19; 6:1; 13:28 4:2 4 Хаан. 17:24 4:3 Неем. 2:10, 19; 13:4

4:4 Ыд. ыр. 122:3 4:4 Ыд. ыр. 78:12 4:5 Ыд. ыр. 68:28; Иер. 18:23 4:8 Ыд. ыр. 82:3-5

¹² Дайзыннарывыстың чанынга чурттап турган иудейлер биске келгеш: «Олар бисче чурттап турар бүгү черлеринден халдап кээр» – деп он-даа катап чугаалаан^у.

¹³ Ынчан мен хоорай ханазын дургаар эң чавыс болгаш ажык черлерге улус тургузуп кагдым. Оларны төрөл салгалдар айы-биле, хылыш, чыда болгаш ча-согуну-биле тургузуп кагдым. ¹⁴ Бүгү байдалды хынап көргөш, ызыгууртаннар, даргалар болгаш арткан чонга: «Дайзыннардан кортпаңар; өндүр улуг, сүргенчиг Дээргини утпайн сактыңар, боттарыңарның ха-дуңмаңар дээш, оглу-кызыңар дээш, кадайларыңар дээш, бажың-балгадыңар дээш тулчуңар» – дээн мен.

¹⁵ Дайзыннарывыс оларның сүлчээзин билип каапканывысты база Бурган оларның бодалын үрей шаапканын дыңнап каан соонда, бис шупту ханаже, кижиги бүрүзү бодунуң ажылынче ээп келген бис. ¹⁶ Ол хүнден эгелээш, мээң улумунун чартык кезии тудуг кылып ажылдап турган, а арткан чартык кезии чыда, дозуг-камгалал, ча-согун болгаш куяк хевин тудуп алгаш, белен турган. Шериг баштыңчылары бүгү иудей чоннуң артында турушту ээлеп алган. ¹⁷ Чон хананы тудуп турда, аар чүэк дажыглаан улус бир холу-биле ажылын кылып, өске холу-биле ок-чепсээн тудуп алгаш турган. ¹⁸ Тудугжу бүрүзү хылыжын белинге астып алгаш, ажылдаан, а мээң чанымга медээ этсир кижиги турган.

¹⁹ Мен ынчан ызыгууртаннар, даргалар болгаш арткан чонга: «Ажыл кончуг улуг, аажок хөй-дүр, хананы дургаар тарамык, бот-бодувустан ырак турар-дыр бис. ²⁰ Труба үнү дыңнап кагзыңарза, ооң дынналган черинче маңнап келинер. Бурганывыс бистиң талавыска дайылдажыр!» – дээн мен.

²¹ Ажылды ынчаар уламчылаан бис. Улустуң чартык кезии чыдаларын дан хаязындан эгелээш, сылдыстар чырыгыжеге чедир холдан салбастаан. ²² Ол үеде мен чонга: «Тудугжу кижиги бүрүзү, ооң чалчазы база, Иерусалимге хонуп ап турзун – олар дүне када бисти таңныылдазын, а хүндүс – ажылдазын» – дээн мен.

²³ Мен-даа, мээң ха-дуңмам-даа, чалчаларым-даа, мээң-биле кады чоруур таңныылдар-даа хевивисти уштуп көрбээн бис; кижиги бүрүзү ок-чепсээн холунга тудуп алган чоруур турган².

Неемияның ядыыларга болушканы

5 ¹ Карачал чон аразында эр, херээжен улус боттарының ха-дуңмазы иудейлерге удур күштүг хомудаашкын көдүрген. ² Чамдык улус: «Бис боттарывыс оглу-кызывыс-биле хөй-дүр бис. Чемненир, амыдыраар дизе, биске далган-тараа херектир» – дишкен. ³ Өске улус: «Аштааш, далган-тараа тып аары-биле шөлдеривис, виноград тарыыр черлеривис болгаш бажың-балгадывысты долаага салыр ужурга таваржып тур бис» – дишкен. ⁴ Оон өскелери: «Бистиң шөлдеривис болгаш виноград тарыыр черлеривис дээш хаанга үндүрүг төлээри-биле акша-мөңгүн чээп аар ужурга таваржып тур бис – дижип турган. – ⁵ Бис база ха-дуңмавыс-биле

У4:12 Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «...иудейлер бүгү черлерден биске келгеш: „Бисче ээп келиңер“ – деп он-даа катап чугаалаан».

24:23 Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Кижиги бүрүзү ок-чепсек болгаш суг ап чоруур турган».

чаңгыс аймак-сөөктүг кижилер-дир бис^а, оолдарывыс-даа оларның оолдары дег-дир, ындыг-даа болза, бис оглу-кызывысты кулданыышкынга хүлээдир ужурга таваржып тур бис, кыс уругларывыстың чамдыызы дора көрдүрүп турар-дыр! А бистиң чүнү-даа канчаптар харыывыс чок-тур, чүгө дээрге бистиң шөлдеривис болгаш виноград таныр черлеривис өске улустуу апарган-дыр».

⁶ Оларның хомудан сестерин дыңнааш, мен аажок хордаан мен. ⁷ Боданып көргөш, ызыгууртаннар болгаш даргалар-биле чаргы кылып: «Боттарыңарның ха-дунмаңарга чээли кылгаш, хуу ап турар-дыр силер!» – дээн мен.

Оон оларны сайгарып көөрү-биле улуг чыыш кылгаш, ⁸ оларга: «Боттарывыстың иудей ха-дунмавысты оларны садыпкан чоннардан шыдаар шаавыс-биле дедир садып хостап ап турдуvus. А ам боттарыңарның ха-дунмаңарны садып тур силер, бис оларны катап база садып хостаар ужурга таваржып тур бис!» – дээн мен.

Олар ыгытташпаан, чүгө дээрге харыылаптар чүве тыппаан.

⁹ Мен ынчан мынча дидим: «Багай чүве үүлгедип тур силер. Бистиң дайзыннарывыс болур өске чоннарга бактаппазы-биле Бурганывыстан коргуп чоруур ужурлуг эвес силер бе? ¹⁰ Мен-даа, мээң акы-дунмам-даа, улузум-даа – бис база чонга акша-мөңгүнү, далган-тарааны чээлиге бергенивис шын болгай. Ам черле чээли кылгаш, хуу алырын соксадыр-дыр! ¹¹ Доп-дораан чоннуң шөлдерин, виноград база олива тараан сесерликтерин, бажың-балгадын эгидип беринер, оларга чээли кылгаш, онаап каан хуунарны – акша-мөңгүн, далган-тараа, чаа арага болгаш олива үзүнүң хуузун база эгидип беринер».

¹² «Бис эгидип бээр бис – деп, олар харыылады, – моон сонгаар олардан чүнү-даа негевес бис. Силерниң чугаалааныңар ёзугаар кылыр бис».

Мен *Бурганның бараалгакчыларын кыйгырткаш, ол улусту азаашкынын күүседир дугайында даңгырак бээринче албадаптым. ¹³ Оон хевимни силгипкеш: «Бодунуң берген азаашкынын күүсетпес кижини бүрүзүн Бурган оон бажың-балгадындан, эт-хөрөңгизинден шак ынчаар ушта силгипсин. Ол кижини ушта силгидип алзын, куруглап калзын!» – дээн мен.

Чыылган бүгү ниитилел ынчан: «Ындыг-ла болзунам!» – дээш, Бурганны алдаржыткан. Улус боттарының азаан сөзүн ээлээн.

Неемияның экиргек чоруу

¹⁴ Оон туржук, Артаксеркс хаанның чагыргазының чээрбиги чылында иудей черге чоннуң чагырыкчызы кылдыр томуйлатканымдан эгелээш, оон чагыргазының үжен ийиги чылынга чедир – он ийи чыл дургузунда – мен-даа, мээң ха-дунмам-даа чагырыкчы кижини хандыраар аыш-чем үндүдү негеп көрбээн бис. ¹⁵ А мээң мурнумда турган биеэги чагырыкчылар чоннуң амыдыралын бергедедип, улустан дөргөн шекел^б акша-мөңгүн үндүрүүндөн аңгыда, аыш-чем биле арага ап турган. Оларның чалчалары безин чоннуң кырынга тергиидеп

^а5:5 Азы: «Бис база, ха-дунмавыс дег, эът-боттан бүткен кижилер-дир бис».

^б5:15 Дөргөн шекел – чартык хире килограммга деңжеир.

5:5 Лев. 25:39-41; 4 Хаан. 4:1; Мф. 18:25 5:7 Хост. 22:25; Лев. 25:36 5:8 Лев. 25:48-49

5:9 Неем. 4:4 5:9 Лев. 25:36 5:12 Эзра 10:5 5:13 Аж.-ч. 18:6 5:14 Неем. 2:1

5:14 Неем. 13:6

турган. А мен Бургандан коргар болгаш, ынчап көрбээн мен. ¹⁶Харын-даа хананы катап тудар ажылды идепкейлиг кылып турдум. Мээң хамык чалчаларым аңаа ажылдаары-биле чыгып келген; бис боттарывыска шөлдер садып албайн турдувус.

¹⁷Оон аңгыда, чоок-кавы чоннардан биске кээп турган аалчыларны санаваска, чүс бежен иудейлер болгаш даргаларны чемгерип турдум. ¹⁸Хүннүң-не улус чемгерери-биле бир шарыны, алды семис хойну, куштарны белеткеп, хандырып турдум; а он хонгаш-ла, янзы-бүрү араганы хөйү-биле эккеп кудуп турган. Ол хирезинде-ле девискээр чагырыкчызын хандырап аъш-чемни кажан-даа негеп көрбээн мен, чүге дээрге бо чоннуң үүрге-чүгү аар-берге дээрзин билип турдум. ¹⁹Бурганым, бо чон дээш кылган бүгү чүвемни бодап келгеш, меңээ ачылыг бооп көрөм!

Чаа бергедээшкиннер

6 ¹Санаваллат, Товия, араб Гешем болгаш бистиң өске-даа дайзыннарывыска мээң хананы катап тудуп кааным, ында чаңгыс-даа үрелик чер артпааны дыңналы берген. (Ындыг-даа болза, мен хаалганың эжиктерин ам-даа тургуспаан турган мен.) ²Ынчан Санаваллат биле Гешем менче «Оно шынаазында суурларның кайы-бирээзинге ужуражылы, чедип кел» деп сөс ыткан.

Олар меңээ багай чүве кылып бодап алган боорга, ³мен оларже элчилер аъткарып: «Чугула ажыл-херек бүдүрүп тур мен. Силерже барып, ужуражыр дээш, ажылды ара каап, соксадырга, кайын боор» – деп харыы берген мен.

⁴Олар менче дөрт катап ындыг чалалга чоруткан, а мен дөрт катап ол-ла харыым берген мен. ⁵Ынчан Санаваллат бешки удаа бодунуң чалчазын айбылапкан. Ол чалча холунда ажык чагаа тудуп алган болду. ⁶Ында бижээни болза:

«Өске чоннар аразында дамчыыр чугаа тарап тур, Гешем база ону бадыткаар-дыр: сен база иудейлер тура халыышкын үндүрер деп барган-дыр силер, ынчангаш хананы катап тудуп эгелээн-дир сен. Ол-ла дамчыыр чугаа ёзугаар оларның хааны болуксап турар-дыр сен, ⁷харын-даа сээң дугайыңда Иерусалимге „Иудеяның хааны бо-дур!“ деп чарлаар ужурлуг *Бурганның медээчилерин безин томуйлап каан-дыр сен. Ындыг чугаалар хаанга чеде бээр болдур ийин. Ынчангаш чедип кел, кады сүмележип көрээли».

⁸А мен олче мындыг харыы чоруттум: «Сээң ол чугаалап турар чүвөң херек кырында болбайн тур, ол бүгүнү бодуң чогаадып алган-дыр сен».

⁹Дайзыннарывыс шупту бисти коргудуп аарын кызыдып, «Иудейлерниң холдары суларап, бо ажылды кылып шыдавас апаар, ынчангаш хана туттунмас» деп бодап турган. Ынчалза-даа мээң холдарым күш кире берген.

¹⁰Бир катап мен Мегетавелдин оглунуң оглу, Делайяның оглу Шемайяның бажыңыңга келдим. (Ол бажыңыңда хагдынып алган болду.) Шемайя: «*Бурганның өргээзинге ужуражылы, ынаар киргеш, хаалгазын хаап аалы, чүге дээрге улус

сени өлүрөр дээш чедип кээр-дир. Сени өлүрөр дээш, олар дүне када чедип кээр-дир!» – дээн.

¹¹ А мен аңаа: «Мен ышкаш кижиде берип болур бе? Мен ышкаш кижиде амыгын камгалаар дээш, Бурганның өргээзинче дезип кирип болур бе? Чок, барбас мен!» – деп харыыладым.

¹² Ынчан Шемайяны Бурган чорутпаанын, ону Товия биле Санаваллат хөлезилеп аарга, ооң меңээ удур өттүр билип медеглеп турарын билип кагдым. ¹³ Олар Шемайяны мени коргудары-биле хөлезилеп алган болган. Мен корга берип, бачыт үүлгедиптеримге, мээң адымны баксырадыр, чемелээр чылдактыг болур дээш ынчап турганнары ол.

¹⁴ Бурганым, Товия биле Санаваллаттың үүлгеткен херектерин утпайн көрөм; Бурганның медээчизи херэежен Ноадияны база мени коргудар деп турган өске-даа медээчилерни утпайн көрөм.

Хананы тудуп доосканы

¹⁵ Иерусалимниң ханазын Элул деп айның чээрби беште, бежен ийи хүн дургузунда тудуп дооскан. ¹⁶ Ол дугайында бүгү дайзыннарывыс дыңнап каанда, чоок-кавыда чурттап турар бүгү чоннар корга берип, боттарынга бүзүрелин чидирипкен^c, чүге дээрге ол ажил-херек Бурганывыстың дузазы-биле кылдынган дээрзин билип каан.

¹⁷ Ол-ла үеде Иудеяның ызыгууртан улузу Товияже хөй-ле чагаалар бижээн, а Товияның чагаалары база оларга кээп турган. ¹⁸ Иудеяда хөй-ле кижилер ооң-биле даңгырак солчуп, эвилелдежип алган чүве-дир, чүге дээрге Товия Арахтың оглу Шеханияның күдээзи турган, а ооң оглу Иоханан Берехияның оглу Мешулламның уруун кадай кылып алган турган. ¹⁹ Олар меңээ Товияның буянныг херектеринин дугайында безин чугаалап турду, а ооң соонда мээң чугаалаан чүвемни аңаа дамчыдып берип турду. Товия мени коргудары-биле чагаалар чорудуп туруп берген.

7 ¹ Хананы тудуп доозуптарга, хаалганың эжиктерин тургузуп кааным соонда, хаалгачылар, ыраажылар болгаш *левиттерни Бурганга бараан болуру-биле томуйлап каан. ² Мен ынчан бодумнуң дунмам Ананий биле Иерусалимде шивээниң даргазы Ананияга – ак сеткилдиг база өске хөй улуска бодаарга, Бургандан коргар кижиге – хоорайны камгалап-кадагалаарын дагзып кагдым.

³ Мен оларга: «Хүн караа изиде бербээн шаанда, Иерусалимниң хаалгазын ажитпас ужурлуг. Хаалгачылар албан-хүлээлгезин хүлээдир бетинде, эжиктерни хаап, дээктеп турзун. Оон ыңай Иерусалимниң чурттакчыларын таңныылдар кылдыр тургузуп калыңар: чамдыызын – таңныылдар черлерге, а бир чамдыызын – боттарының бажыңнарының чанынга» – дээн мен.

^c6:16 Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы: «Иудейлер олардан кортпастай берген».

Туттуруушкундан ээп келген улустуң данзызы

(Эзра 2:1-70)

⁴ Иерусалим хоорай улуг, делгем турган, а чурттакчы чон ында эвээш, бажыңнар ам-даа катап туттунмаан турган. ⁵ Бурганым мээң сеткил-чүрээмге ызыгуурган, дарга улусту база карачал чонну чыггаш, чизе кылыр бодал киирип каан. Туттуруушкундан баштай ээп келген улустуң төрөл салгал аайы-биле чизе-данзызын тып алган мен. Ында бижиттинген чүве бо-дур.

⁶ Чурттуң туттуруушкундан ээп келген улузу бо-дур. Оларны Вавилоннун хааны Навуходоносор тудуп аппарган турган. Олар Иерусалим болгаш Иудеяже, кижиге бүрүзү бодунун хоорайынче, ээп келген. ⁷ Оларны Зоровавел, Иисус, Неемия, Азария, Раамия, Нахманий, Мардохей, Билшан, Мисферет, Бигвай, Наум болгаш Баана эдерип турган.

Израиль чоннуң ээп келген төрөл бөлүктериниң данзызы бо-дур:

⁸ Пароштуң үре-салгалы – 2172 кижиге,

⁹ Шефатияның үре-салгалы – 372,

¹⁰ Арахтың үре-салгалы – 652,

¹¹ Пахат-*Моавтың үре-салгалы (Иисус биле Иоавтың төрөл бөлүүндөн) – 2818,

¹² Эламның үре-салгалы – 1254,

¹³ Заттунуң үре-салгалы – 845,

¹⁴ Закхайның үре-салгалы – 760,

¹⁵ Биннуйнуң үре-салгалы – 648,

¹⁶ Бевайның үре-салгалы – 628,

¹⁷ Азгадтың үре-салгалы – 2322,

¹⁸ Адоникаминиң үре-салгалы – 667,

¹⁹ Бигвайның үре-салгалы – 2067,

²⁰ Адинниң үре-салгалы – 655,

²¹ Атерниң үре-салгалы (Эзекияның төрөл бөлүүндөн) – 98,

²² Хашумнуң үре-салгалы – 328,

²³ Бецайның үре-салгалы – 324,

²⁴ Харифтин үре-салгалы – 112,

²⁵ Гаваоннуң үре-салгалы – 95.

²⁶ Вифлеем биле Нетофаның чурттакчылары – 188 кижиге,

²⁷ Анатоттуң чурттакчылары – 128,

²⁸ Бет-Азмаветтин чурттакчылары – 42,

²⁹ Кириат-Иарим, Кефира болгаш Беероттуң чурттакчылары – 743,

³⁰ Рама биле Геваның чурттакчылары – 621,

³¹ Михмастың чурттакчылары – 122,

³² Вефил биле Гайның чурттакчылары – 123,

³³ Нево-Ахерниң чурттакчылары – 52,

³⁴ Элам-Ахер чурттакчылары – 1254,

³⁵ Харимниң чурттакчылары – 320,

³⁶ Иерихоннуң чурттакчылары – 345,

³⁷ Лод, Хадид болгаш Ононуң чурттакчылары – 721,

³⁸ Сенааның чурттакчылары – 3930.

³⁹ *Бурганның бараалгакчылары:

Иедайяның үре-салгалы (Иисустун төрөл салгалындан) – 973 кижиге,

⁴⁰ Иммерниң үре-салгалы – 1052,

⁴¹ Пашхурнуң үре-салгалы – 1247,

⁴² Харимниң үре-салгалы – 1017.

⁴³ Левиттер: Иисустун үре-салгалы (Годеваның төрөл салгалындан, Кадмиилди дамчыштыр) – 74 кижиге.

⁴⁴ Ыраажылар: Асафтың үре-салгалы – 148 кижиге.

⁴⁵ Хаалгачылар: Шаллум, Атер, Талмон, Аккув, Хатита болгаш Шовайның үре-салгалы – 138 кижиге.

⁴⁶ *Бурганның өргээзиниң ажилчиннары: Циха, Хасуфа болгаш Таббаоттуң үре-салгалы, ⁴⁷ Керос, Сиа болгаш Фадоннуң үре-салгалы, ⁴⁸ Левана, Хагава болгаш Шалмайның үре-салгалы, ⁴⁹ Ханан, Гиддел болгаш Гахарның үре-салгалы, ⁵⁰ Реайя, Рецин болгаш Некоданың үре-салгалы, ⁵¹ Газам, Уза болгаш Пасахтың үре-салгалы, ⁵² Бесай, Меуним, Нефишсимниң үре-салгалы, ⁵³ Бакбук, Хакуфа болгаш Хархурнуң үре-салгалы, ⁵⁴ Бацлит, Мехида болгаш Харшаның үре-салгалы, ⁵⁵ Баркос, Сисара болгаш Фамахтың үре-салгалы, ⁵⁶ Нециах биле Хатифаның үре-салгалы.

⁵⁷ Соломоннуң чалчаларының үре-салгалы: Сотай, Соферет болгаш Фериданың үре-салгалы, ⁵⁸ Иаала, Даркон болгаш Гидделдин үре-салгалы, ⁵⁹ Шефатия, Хаттил, Похерет-Гаццевайим болгаш Амоннуң үре-салгалы.

⁶⁰ Бурганның өргээзиниң ажилчиннары биле Соломоннуң чалчаларының ук-салгалы шупту – 392 кижиге.

⁶¹ Израильче Тел-Мелак, Тел-Харша, Херув-Аддон болгаш Иммер хоорайлардан чедип келген-даа болза, оларның төрөл бөлүктери израиль чондан укталган дээрзин шынзыдып шыдаваан улус:

⁶² Делайя, Товия болгаш Некоданың үре-салгалы – 642 кижиге.

⁶³ Бурганның бараалгакчыларындан укталган улус: Ховайя, Гаккоц болгаш Верзеллийниң оолдары. (Ол Верзеллий дээрге Галаад чурттуг Верзеллийден укталган бир кысты кадай кылып алгаш, ол ат-биле адаттынып эгелээн кижиге турган.) ⁶⁴ Ол улус боттарының төрөл угунун

7:36 Неем. 3:2 7:38 Неем. 3:3 7:39 1 Чыл. 24:7 7:40 Эзра 10:20

7:41 1 Чыл. 9:12; Эзра 10:22 7:42 Эзра 10:21 7:44 Эзра 10:24 7:44 1 Чыл. 6:41

7:45 1 Чыл. 9:17 7:46 1 Чыл. 9:2; Неем. 11:3 7:57 Неем. 11:3 7:63 2 Хаан. 17:27; 19:31

бижилгезин дилеп турган, ынчалза-даа тыппайн баргаш, *арыг эвес кылдыр санаттырып, Бурганның бараалгакчыларының даңзызынче киир бижиттирбээн. ⁶⁵ Тус чер чагырыкчызы оларга урим биле туммимни^d ажыглап шыдаптар бараалгакчы көстүп келгижеге чедир аажок ыдыктыг өргүлдернин эьдин чивезин дужаап каан.

⁶⁶ Эглип келген бүгү ниитилел 42 360 кижилиг болган чүве-дир.

^{67–69} Оон аңгыда 7337 эр, херэежен кул кижиге турган, оон ыңай 245 эр, херэежен ыраажы база олар-биле кады турган. Олар^e 435 тевелиг болгаш 6720 элчигенниг турган чүве-дир.

⁷⁰ Төрөл салгалдарның чамдык *баштыңнары Бурганның өргээзининг тудуунга ажыглаары-биле акша-хөрөңги өргүлү кылган:

тус чер чагырыкчызы акша-хөрөңги шыгжамырынче 1000 драхма алдын^f, хан кудар 50 аяк болгаш Бурганның бараалгакчылары кедер 530^g хеп берген.

⁷¹ Төрөл салгалдар баштыңнары 20 000 драхма алдын, 2200 мина мөңгүн^h берген. ⁷² Чоннуң арткан бүгү улузу 20 000 драхма алдын, 2000 мина мөңгүн болгаш Бурганның бараалгакчылары кедер 67 хеп берген. ⁷³ Ынчалдыр Бурганның бараалгакчылары, левиттер, хаалгачылар, ыраажылар, Бурганның өргээзининг ажылчыннары база карачалдар – бүгү израиль чон боттарының хоорайларынга чурттап эгелээн.

Эзраның ыдыктыг *хоойлуну номчааны

8¹ Чеди айда, кажан израильчилер боттарының хоорайларынга чурттай берген соонда, бүгү чон, чаңгыс кижиге дег, Суг хаалгазының баарында шөлге чыгып келгеш, *ном-хоойлу тайылбырлакчызы Эзрага: «Дээрги-Чаяакчының израиль чонга Моисейни дамчыштыр берген хоойлузунуң дүрүг-номун эккелем» – деп чугаалаан. ² *Бурганның бараалгакчызы Эзра ыдыктыг хоойлуну чыылган бүгү эр, херэежен улустун, дыңнаан чүүлүн билип шыдаптар бүгү улустун мурнунга чеди айның бирээде эккелген. ³ Хоойлуну ол Суг хаалганың баарында шөлге, ол бүгү улустун мурнунга даң бажындан эгелээш, дүшкө чедир номчуп келген. Бүгү чон ыдыктыг хоойлунуң номун аажок кичээнгейлиг дыңнап турган.

⁴ Ном-хоойлу тайылбырлакчызы Эзра номчулга кылыр кылдыр тудуп каан ыаш бедиктээш кырынга турган, а оң чанынга, оң талазынга Маттифия, Шема, Анайя, Урия, Хелкия болгаш Маасея олар, а солагай талазынга – Федайя, Мисаил, Малхия, Хашум, Хашбаддана, Захария болгаш Мешуллам олар турган.

⁵ Эзра дүрүг номну ажыдыпкан. Ону бүгү чон көрүп шыдаар болган, чүгө дээрге ол олардан бедик черге турган. Кажан ол дүрүгнү ажыдып турда, бүгү чон туруп

^d7:65 Урим биле туммим – Дээрги-Чаяакчының күзел-соруун тодарадыр дээш Бурганның бараалгакчыларының ажыглап турган херекселдери (Хост. 28:30 көр).

^e7:67–69 Өске бурунгу сөзүглелде «736 аъттыг, 245 мулдуг» деп немеп каан.

^f7:70 8,5 хире килограмм алдынга деңнежир.

^g7:70 Өске бурунгу сөзүглелде «30» деп бижээн.

^h7:71 170 хире килограмм алдынга, 1200 хире килограмм мөңгүнге деңнежир.

келген. ⁶Эзра өндүр улуг Дээрги-Бурган-Чаяакчыны алгап-йөрөөп каарга, бүгү чон холдарын өрү сунуп: «*Аминь! Ындыг-ла болзунам!» – деп харыылаан. Ооң соонда улус-чон Дээрги-Чаяакчыга мөгейип, хаваан черге дегзип, сөгүргөн.

⁷Чон туруп кээрге, Иисус, Бани, Шеревия, Ямин, Аккув, Шавтай, Годия, Маасея, Клига, Азария, Иозавад, Ханан болгаш Фелайя деп *левиттер улуска ыдыктыг хоойлуну тайылбырлап турган. ⁸Левиттер Бурганның хоойлузунун номун номчуп, улус номчаан чүүлдү билип алзын дээш, билдингир кылдыр тайылбырлап турган.

⁹Тус чер чагырыкчызы Неемия, Бурганның бараалгакчызы болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчызы Эзра база чонга тайылбыр кылып турган левиттер чыылган бүгү чонга: «Бо хүн болза силерниң Бурганыңар Дээрги-Чаяакчыга ыдыктыг хүн-дүр¹. Муңгарап, ыглаванар» – дээн. (Чүге дээрге ыдыктыг хоойлунун сөстөрүн дыннааш, бүгү чон ыглажып турган чүве-дир.)

¹⁰Неемия улуска: «Барып, чаагай аыш-чемден чиңер, амдангыг суксундан ижинер, чүнү-даа белеткеп албаан улуска база үлүгден чорудуп беринер. Бо хүн болза бистиң Дээргивиске ыдыктыг хүн-дүр. Муңгараванар, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының хайырлаан өөрүшкүзү силерни күш кириптер» – дээн.

¹¹Левиттер бүгү чонну оожургадып: «Соксап көрүңер, бо болза ыдыктыг хүн-дүр. Мунгараванар» – деп турган.

¹²Оон бүгү чон дойлаар, өске улуска белек кылдыр аыш-чем чорудар, аажок улуг өөрүшкүлүг байырлаар дээш тарап чоруй барган. Чүге дээрге оларга чугаалаан сөстөрүниң утказын билип каапканнар.

Чадырлар байырлалын демдеглээни

¹³Чеди айның ийиги хүнүнде бүгү чоннун төрөл салгалдарының *баштыңнары Бурганның бараалгакчылары-биле, левиттер-биле кады, ыдыктыг хоойлуну оон-даа хандыр билип аарын күзээш, ном-хоойлу тайылбырлакчызы Эзраның чанынга чыгып келген. ¹⁴Олар Дээрги-Чаяакчының Моисейни дамчыштыр берген хоойлузундан израильчилер чеди айның байырлалының үезинде чадырларга чурттаар ужурлуун номчуп тып алган. ¹⁵Ол ышкаш боттарының бүгү хоорайларынга база Иерусалимге мону чарлаар ужурлуун билип алганнар: улус даглыг черлерже барып, хоойлуда бижиттингенин ёзугаар ол чадырлар кылыры-биле черлик-даа, тарымал-даа олива ыяштарының будуктарын, мирт, пальма болгаш өске-даа калбак бүрүлүг ыяштарның будуктарын эккээр ужурлуг.

¹⁶Улус-чон чоруткаш, будуктар эккеп, боттарынга чадырлар кылып алган. Кижини бүрүзү азы бодунун бажыңының кырынга, азы херимнериниң иштинге, азы *Бурганның өргээзиниң иштинде шөлдерге, азы Суг хаалгазының баарында шөлге база Эфрем хаалгазының баарында шөлге чадырлар тудуп алган.

¹⁷Туттуруушкундан эеп келген бүгү улус-чон чадырлар кылып алгаш, аңаа кезек үеде чурттап турган. Нуннун оглу Иисустун үезинден бээр ол хүнге чедир израильчилер ук байырлалды ынчаар демдеглеп көрбөөн чүве-дир. Олар аажок өөрүп турган.

^{18:9} Чеди айның бирги хүнүнде Трубалар байырлалы болур турган (Лев. 23:24; Сан. 29:1 көр).

8:6 Ыд. ыр. 133:2; Ыы. 3:41 **8:12** Эсф. 9:19, 22 **8:14** Лев. 23:33-43; Ы. х. к. 16:13-15

8:16 Неем. 3:26 **8:16 4** Хаан. 14:13; Неем. 12:39

¹⁸Эзра Бурганның хоойлузунун дүрүг-номун байырлалдың бирги хүнүндөн сөөлгү хүнүнге чедир, хүннүн-не номчуп келген. Израильчилер чеди хүн байырлаан, а сески хүнде дүрүм ёзугаар онзагай чыыш болган.

Чонуну Бурганның мурнунга бодуну бачыттарын билингени

9¹Ол-ла айның чээрби дөртте бүгү израильчилер шээрленип, качыгдалдың самдар хевин кедип, баштарынче довурак-доозун чачып алган чыгылып келген. ²Израиль уктуг улус бүгү даштыкы улустан аңгыланы берген соонда, олар туруп алгаш, боттарының бачыттарын, ада-өгбезиниң кемниг херектерин ажыы-биле миннип турган. ³Улус аңаа турган черлеринге артып каап, үш шак дургузунда боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчының *хоойлузунун номун дараазында үш шак дургузунда бачыттарын миннип, боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчыга мөгейип турган. ⁴Иисус, Бани, Кадмиил, Шевания, Вунний, Шеревия, Бани болгаш Хенани олар *левиттерниң бедиктээжинче туруп алгаш, боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчыны дыңзыдыр кыйгырып эгелээн. ⁵Оон левиттер – Иисус, Кадмиил, Бани, Хашавния, Шеревия, Годия, Шевания болгаш Петахия: «Боттарыңарның Бурганыңар Дээрги-Чаяакчыны мөңгеде алдаржыдыңар-ла! – дээннер. – Улус сээң алдарлыг, кандыг-даа алгаг-макталдан, алгыш-йөрээлден өндүр бедик адыңны алдаржытсын! ⁶Дээрги-Чаяакчы, Сен чангыс сен! Кудай-дээрни, эң бедик дээрлерни, оларның бүгү аг-шерии, черни болгаш ында бар бүгү чүвени, далайларны болгаш ында бар бүгү чүвени Сен чаяп каан сен! Бүгү чүвеге амы-тынны хайырлап турар сен, дээрлерниң аг-шерии Сеңээ мөгейип турар.

⁷Сен, Дээрги-Бурган-Чаяакчы, Аврамны шилип алгаш, ону халдей черде Ур хоорайдан үндүре бергеш, Авраам деп адап каан сен. ⁸Ооң чүрээ Сеңээ шынчы дээрзин көргеш, ооң үре-салгалыңга хананей, хет, амор, ферез, иевус, гергес чоннарның черин бериптер дээш, ооң-биле керээ чарып алган сен. Ол сөзүңнү ээлээн-даа сен, чүге дээрге чөптүг-шынныг-дыр сен!

⁹Бистиң ада-өгбевистиң Египетке хилинчээн көрүп каан сен, оларның Кызыл далай чанынга дуза дилээн алгызын дыңнап каан сен. ¹⁰Сен фараонга удур, оон бүгү дүжүметтеринге удур, ооң чуртунун бүгү чонунга удур бадыткал демдектери биле кайгамчык чүүлдерни көргүскен сен, чүге дээрге египетчилерниң Сээң чонуңну туразында аажылап келгенин билир турдун. Сен алдаржаан сен, алдарлыг адын бөгүнге чедир дириг. ¹¹Сен далайны чонунуң мурнунга ийи чарыптарыңга, олар далайны кургаг чер кыры-биле эрте берген, а оларны сүрүп чораан улусту, ээрем сугже даш октааны дег, терең далайже дүжүрүпкөн сен. ¹²Хүндүс оларны булут чагыдан, а дүне – оларның чоруур ужурлуг оруун чырыдар дээш – от чагыдан эдертип аппарат чыткан сен.

8:18 Ы. х. к. 31:11 **8:18** Лев. 23:36; Сан. 29:35 **9:1** Неем. 8:2

9:1 Ис. 7:6; 1 Хаан. 4:12 **9:2** Эзра 6:21; Неем. 10:28; 13:3

9:2 Лев. 26:40; 3 Хаан. 8:47; 2 Чыл. 6:37; Дан. 9:4 **9:6** 4 Хаан. 19:15 **9:6** Ы. х. к. 10:14

9:7 Э. д. 11:31; 17:5 **9:8** Э. д. 15:6 **9:8** Э. д. 15:18 **9:8** Ис. 21:45; 23:14; 3 Хаан. 8:56

9:9 Хост. 3:7; 14:10 **9:10** Хост. 7—14 **9:11** Хост. 14:21-29 **9:12** Хост. 13:21

¹³ Сен дээрдэн *Синай дагже дүжүп келгеш, чонун-биле чугаалажып турган сен. Оларга чөптүг шииткелдер, шынныг хоойлулар берген сен, ачылыг дүрүмнер, айтышкыннар берген сен. ¹⁴ Оларга Сеңээ тураскааткан *амыр-дыш хүнүн айтып берип, Бодуннуң чалчаң Моисейни дамчыштыр айтышкыннар, дүрүмнер, хоойлуңну берген сен. ¹⁵ Олар аштап турда, Сен хлебти дээрдэн бадырып берген сен, суксап турда – сугну хаядан үндүр аксып берген сен. Чонга бээр бооп дангыраглаан чериңче барып, ээлеп аарын оларга чугаалаан сен.

¹⁶ Оон бистин ада-өгбевис турамык, чөрүү апарып, Сээң айтышкыннарыңны тооп дыңнавайн турган. ¹⁷ Олар Сени тооп дыңнаарындан ойталап, аразыңга Сээң кылып турган кайгамчык чүүлдериниң сагынмайн барган. Олар чөрүүленип, Египетте кулданыынче эглирин күзээш, боттарыңга баштыңчы олуртуп алган. Ынчалза-даа Сен – килеңнээчел эвес, өршээринге ынак, ээ көрнүүчел, кээргээчел, өндүр улуг энерелдиг Бурган-дыр сен. Оларны каапкаш барбаан сен! ¹⁸ Олар бугажык дүрзүзү шуткуп алгаш: „Израиль чон, сени Египеттен үндүрө берген бурганың бо-дур“ – деп турда безин, Сеңээ удур коргунчуг дорамчылалдар кылып турда безин, оларны каапкаш барбаан сен.

¹⁹ Сен оларны Бодуннуң өндүр улуг кээргелиң-биле ээн кургаг ховуга каапкаш барбайн турдун. Хүндүс булут чагы оларны эдертирин соксатпады, а дүне от чагы оларның чоруур ажурлуг оруун чырыдарын соксатпады. ²⁰ Сен Бодуннуң ачылыг *Сүлдеңни оларны өөредип каар кылдыр оларга берген сен. Манна деп чемиңни олардан хунаап албаан сен, олар суксап турда, сууң берип турган сен. ²¹ Сен ээн кургаг ховуга дөргөн чыл дургузунда оларның хереглелин хандырып келдин; оларның хереглээн бүгү чүвези бар турду, идик-хеви элеведи, буттары ышпады.

²² Сен чонунга күрүнелерни, чоннарны хүлээдип берип кагдың, кожа черлерни үлеп бердин. Олар Эсевоннуң хааны Сигоннуң чери биле Васанның хааны Огтуң черин эжелеп алды. ²³ Израильчилерниң ажы-төлүн дээрге сылдыстар дег хөй санныг кылып кааш, ада-өгбезинге: „Ынаар киргеш, ээлеп аар силер“ – деп турган чериңче эккелдин. ²⁴ Ол салгал чер-чуртче кирип келгеш, эжелеп алды. Сен оларга ук черге чурттап турган хананей чонну чагыртып кагдың, оларның холунга хананей хааннарны-даа, чурттуң өске чоннарын-даа кара туразында аажылаар кылдыр хүлээдип бердин. ²⁵ Израильчилер быжыглалдыг хоорайларны, дүжүткүр черлерни эжелеп алган. Янзы-бүрү эт-хөреңги долган бажыңнарны, хаяда оюп кылып каан кудуктарны, виноград шөлдериң, оливалыг сесерликтерни, эндерик чимистиг ыяштарны олар эжелеп алган. Олар Сээң өндүр улуг буяның ачызында чемненип, тодуп, семирип, таалап-ханып турган.

²⁶ Ындыг-даа болза, үймээнчилер апарып, Сеңээ удур тура халааннар, Сээң хоойлуңну артынче октапканнар. Сээң *медээчилериң израильчилерни Сенче

9:13 Хост. 19:18-20 **9:13** Хост. 20:1-17 **9:14** Хост. 16:23; 20:8-11 **9:15** Хост. 16:4, 15

9:15 Хост. 17:1-7 **9:15** Ы. х. к. 1:8 **9:17** Сан. 14:1-4 **9:17** Хост. 34:6 **9:18** Хост. 32:4

9:19 Ыд. ыр. 105:45 **9:19** Сан. 9:17-23 **9:20** Сан. 11:17 **9:20** Ы. х. к. 8:3

9:20 Сан. 20:11 **9:21** Хост. 16:35 **9:21** Ы. х. к. 8:4; 29:5 **9:22** Сан. 21:21-35

9:23 Э. д. 15:5; 22:17; Ы. х. к. 10:22 **9:24** Ис. 11:23; Ыд. ыр. 43:3-4 **9:25** Ы. х. к. 6:10-11

9:25 Ы. х. к. 32:15 **9:26** Башт. 2:11-12; Ыд. ыр. 49:17

ээлдирер дээш сагындырып турган, а олар демги медээчилерни өлүрүп турду. Улус-чон Сеңээ удур коргунчуг дорамчылалдар кылып турган, ²⁷ ынчангаш Сен оларны дайзыннарының холунга хүлээдип бээринге, олар кызагдадып турду. Ынчалза-даа кызагаттырган үезинде Сенден дуза дилеп, кыйгырарга, оларны дээрден дыңнап, Бодуннуң өндүр улуг кээргелиң-биле дайзыннарының холундан хостап турган камгалакчыларны оларга чорудуп берип турдун.

²⁸ Ынчалза-даа дыштанып алгаш-ла, олар катап база Сээң мурнунга бузут үүлгедир болду. Ынчангаш Сен оларны дайзыннарының холунга хүлээдип бээринге, дайзыннары оларны чагырып турду. А кажан олар катап база Сенден дуза дилеп, кыйгырарга, Сен дээрден дыңнап, Бодуннуң өндүр улуг кээргелиң-биле оларны хөй катап камгалап турдун. ²⁹ Сээң хоойлуңче эглип кээр кылдыр оларны сагындырып турдун, ынчалза-даа олар турамы-биле Сээң айтышкыннарыңны тооп дыңнавайн турду, Сээң дүрүмнеринге удур бачыт үүлгедип турду, а ол дүрүмнерни күүседип турар кижини ооң ачызында амылыг артар турган ийик. Олар Сенден чөрүүзү-биле хая көрнүп, дедир чаын көргүзүп, Сени тооп дыңнавайн турду. ³⁰ Сен оларны хөй чыл шыдажып келдиң. Бодуннуң медээчилерин дамчыштыр Бодуннуң Сүлдөң-биле оларны сагындырып турдун, ынчалза-даа олар тооп дыңнавайн келди. Ынчангаш Сен оларны өске чер чурттуг чоннарның холунга хүлээдип бердин. ³¹ Ындыг-даа болза, Бодуннуң өндүр улуг кээргелиң-биле Сен оларны бүрүнү-биле узуткавадың, каапкаш барбадың, чүге дээрге ээ көрнүүчел, кээргээчел Бурган-дыр сен.

³² Бистиң Бурганывыс – өндүр улуг, күчүлүг, сүртенчиг, *чагыг-керээни үревес, кезээде энерелдиг Бурган! Бистиң ада-өгбевисти, хааннарывысты, нояннарывысты, *Бурганның бараалгакчыларын, медээчилерин – бүгү чонувусту тавараан шупту түрегдел-хилинчек Сээң мурнунга бичии бооп көзүлбезин. Ол бергедээшкиннер ассирий хааннарның үезинден эгелээш, амгы үеге чедир болуп келди. ³³ Бистиң-биле болган бүгү чүве дээш, Сен чөптүг-шынныг сен, чүге дээрге шынчыңны кадагалап келдиң, а бис кем-буруулуг болдувус. ³⁴ Бистиң хааннарывыс, нояннарывыс, Бурганның бараалгакчылары болгаш ада-өгбевис Сээң хоойлуңну күүсетпейн турду. Сээң оларга чорудуп берип турган айтышкыннарыңны, баш бурунгаар сагындырыгыларыңны олар тооп дыңнавайн барды. ³⁵ Боттарының күрүнезинге чурттап тургаш безин, Сээң оларга берген делгем, дүжүткүр черинге өндүр улуг ачы-буянныңыңга таалап-ханып тура безин, олар Сеңээ бараан болбайн турду, боттарының бузуттуг херектеринден ойталавады. ³⁶ Бо-дур, бис ам кулдар-дыр бис. Сээң бистиң ада-өгбевиске оон чимизин, ачылыг беримчезин чип амыдыразын дээш берген черинде кулдар-дыр бис. ³⁷ Чер ам элбек дүжүдүн Сээң бисти бачыттарывыс ужун чагыртып кааның хааннарга берип турар-дыр. Ол хааннар бистиң мага-бодувусту, мал-маганывысты кара туразында эдилеп тур. Бис улуг бергедээшкинге таварыштывыс».

9:26 3 Хаан. 18:4; 2 Чыл. 24:21; Иер. 2:30; Мф. 23:37; Аж.-ч. 7:52 **9:27** Башт. 2:14

9:27 Ыд. ыр. 105:45 **9:27** Башт. 2:16; 3:9; 4 Хаан. 13:5 **9:28** Башт. 3:12; 4:1; 6:1

9:28 Ыд. ыр. 105:43 **9:29** Лев. 18:5 **9:30** 4 Хаан. 17:13 **9:31** Ыд. ыр. 105:45

9:31 Хост. 34:6 **9:32** Неем. 1:5; Дан. 9:4 **9:32** 4 Хаан. 17:3-4 **9:33** Эзра 9:15; Дан. 9:14

9:34 Дан. 9:6 **9:35** Ы. х. к. 28:47 **9:36** Эзра 9:9 **9:37** Ы. х. к. 28:33, 51

Чоннуң Бурган-биле керээзин катаптааны

³⁸ «Ол бүгүнүң ужурунда бис быжыг хүлээлге ап, ат салып кагдывыс. Бистин нояннарывыс, левиттеривис болгаш Бурганның бараалгакчылары ону шынзыдып, таңмалап кагды.

10 ¹ Таңмалар салып, шынзыткан улус бо-дур:
 Гахалияның оглу, тус чер чагырыкчызы Неемия;

Седекия, ² Серайя, Азария, Иеремия, ³ Пашхур, Амария, Малхия, ⁴ Хаттуш, Шевания, Маллук, ⁵ Харим, Меремот, Авдий, ⁶ Даниил, Гиннетон, Варух, ⁷ Мешуллам, Авия, Миямин, ⁸ Маазия, Вилгай болгаш Шемайя – *Бурганның бараалгакчылары.

⁹ *Левиттер: Азанияның оглу Иисус, Хенададтың оолдарының бирээзи Биннуй, Кадмиил ¹⁰ база оларның акы-дуңмазы – Шевания, Годия, Клита, Фелайя, Ханан, ¹¹ Миха, Рехов, Хашавия, ¹² Заккур, Шеревия, Шевания, ¹³ Годия, Бани, Венинуй.

¹⁴ Чоннуң *баштыңнары: Парош, Пахат-*Моав, Элам, Затту, Бани, ¹⁵ Вунний, Азгад, Бевай, ¹⁶ Адония, Бигвай, Адин, ¹⁷ Атер, Эзекия, Азур, ¹⁸ Годия, Хашум, Бецай, ¹⁹ Хариф, Анатот, Невай, ²⁰ Магпиаш, Мешуллам, Хезир, ²¹ Мешезавел, Садок, Иаддуй, ²² Фелатия, Ханан, Анайя, ²³ Осия, Анания, Хашув, ²⁴ Галлохеш, Пилха, Шовек, ²⁵ Рехум, Хашавна, Маасея, ²⁶ Ахия, Ханан, Анан, ²⁷ Маллук, Харим, Баана.

²⁸ Арткан чон база – Бурганның бараалгакчылары, левиттер, хаалгачылар, ыраажылар, *Бурганның өргээзиниң ажилчыннары, Бурганның *хоойлузу дээш өске чоннардан аңгыланып келген бүгү улус боттарының кадайлары база дыңнаан чүүлүн угаап шыдаптар ажы-төлү-биле кады – ²⁹ олар шупту боттарының ха-дуңмазынга, аразында алдар-хүндүлүг улуска каттыжып, Бурганның Бодунун чалказы Моисейни дамчыштыр берген хоойлузун ёзугаар чурттаар, бистин Чагырыкчывыс Дээрги-Чаяакчының бүгү айтышкын, дүрүм-хоойлуларын сагып, күүседир азаашкынны берген. А күүсетпес болза, каргаттырар бооп дангыраглааннар.

³⁰ Боттарывыстың кыстарывысты кожа чоннарның оолдарынга кадай кылдыр бербес бис, оларның кыстарын боттарывыстың оолдарывыс-биле өглөвөс бис.

³¹ Кожа чоннар *амыр-дыш хүнүндө азы өске-бир ыдыктыг хүндө бараан-сараан азы тараа эккелгеш, садар болза, бис садып албас бис.

Чедиги чыл санында-ла черни болбаазыратпас бис база биске өрелиг улустуң бүгү өрелерин өршээр бис.

³² Бис Бурганывыстың өргээзиниң хереглелдеринге чылдың-на бир шекелдин үштүң бири¹ мөңгүннү бээр деп хүлээлгени боттарывыска ап тур бис. ³³ Ол үндүрүгнү ыдыктаан хлебтер быжырырынга, хүннүң салыр далган-тараа болгаш

¹10:32 Дөрт хире граммга деңнежир.

9:38 Эзра 10:3 10:1 Неем. 12:2-21 10:1 Неем. 1:1 10:1 Неем. 8:9 10:4 Эзра 8:2

10:9 Эзра 3:9 10:9 Эзра 2:40 10:14 Эзра 2:3-35 10:28 Эзра 6:21; Неем. 9:2; 13:3

10:30 Хост. 34:16; Ы. х. к. 7:3 10:31 Хост. 23:10-11; Лев. 25:2-7; Ы. х. к. 15:1

10:32 Хост. 30:12-13 10:33 Хост. 25:30; Лев. 24:5-9

бүрүн өртгедир өргүлдер салырынга, амыр-дыш хүнүндө, Ай чаазында база өске-даа доктааттынган байырлалдарда салыр ыдыктыг өргүлдер кылырынга, Израильди арыглаар ужурлуг бачыт дээш өргүлдер салырынга, бистин Бурганывыстың өргээзинге кылып турар бүгү ажылдар бүдүреринге ажыглаар.

³⁴ Бис, Бурганның бараалгакчылары, левиттер болгаш карачал чон, чылдың-на, доктааттынган үеде бистин Бурганывыстың өргээзинче оттулар ыяшты кайы төрөл бөлүк эккээрин билип аары-биле төлге даштары октаар бис. Ол ыяшты ыдыктыг хоойлуда бижээнин эзугаар Бурганывыс Дээрги-Чаяакчыга *өргүл салыр бедигээшке өртгедир ужурлуг бис.

³⁵ Бис чылдың-на Дээрги-Чаяакчының өргээзинче черивистиң баштайгы дүжүдүн база бүгү ыяштарның баштайгы чимизин эккеп салыр хүлээлге алган бис.

³⁶ Ыдыктыг хоойлуда бижээнин эзугаар бистин Бурганывыстың өргээзинче, ында бараан болуп турар Бурганның бараалгакчыларынга дун оолдарывысты эккеп-даа, бода болгаш шээр малывыстың дун төлдерин хүлээдип-даа турар болган бис.

³⁷ Бурганның өргээзиниң шыгжамыр-өрээлдеринче, Бурганның бараалгакчыларынга баштай дээрбелээн далганны, баштайгы дүжүдүвүстен далган-тараа өргүлүн, бүгү ыяштарывыстың баштайгы чимизин, чаа арагавыс биле олива үзүвүстү эккээр бис. Черивистиң дүжүдүнүн оннуң бир кезээн левиттерге эккеп бээр бис. Чер ажылы кылып турар бүгү хоорай-суурларывыска левиттер дүжүдүвүстүн оннуң бир кезээн чыып аар ужурлуг болгай. ³⁸ Левиттер ол оннуң бир кезээн чыып турда, олар-биле кады Аарондан укталган Бурганның бараалгакчызы кады чоруур ужурлуг, а левиттер дүжүттүн оннуң бир кезээнин онгу кезээн Бурганывыстың өргээзинче, шыгжамыр-өрээлдерге сөөртүп эккээр ужурлуг. ³⁹ Израильдин чону, ооң иштинде левиттер база, шак ол өрээлдерге боттарының өргүл белектерин: далган-тараа, чаа арага болгаш олива үзүн эккээр ужурлуг, чүге дээрге Бурганның өргээзиниң ыдыктыг эт-херекселдери ол өрээлдерге кадагалаттынар, бараан болуп турар Бурганның бараалгакчылары, хаалгачылар, ыраажылар база ол өрээлдерни ажыглаар.

Бурганывыстың өргээзинче сагыш салыр бис!»

Иерусалимниң чаа чуртгакчылары

(1 Чыл. 9:1-22)

11 ¹ Чоннуң *баштыңнары Иерусалимге чурттай берген. Өске бүгү улус ыдыктыг хоорай Иерусалимге кым чурттаар эвес дээш, төлге даштары октап турган: он кижиниң бирээзи-ле анаа чурттаары-биле чоруй баар, а арткан тос кижин боттарының хоорай-суурларынга артып каар турган. ² Иерусалимге чурттаар бооп, эки туразы-биле чөпшээрешкен бүгү улусту чон алгап-йөрээп каан.

³ Иерусалимге чурттап турган чурттуң баштыңнары бо-дур. (Израильчилерниң хөй кезии, *Бурганның бараалгакчылары, *левиттер, *Бурганның өргээзиниң

10:34 Неем. 13:31 **10:34** Лев. 6:12 **10:35** Хост. 23:19; 34:26; Ы. х. к. 26:2

10:36 Хост. 13:2 **10:37** 1 Чыл. 9:26; 2 Чыл. 31:11 **10:37** Ы. х. к. 18:4 **10:37** Сан. 18:21

10:38 Сан. 18:26 **10:39** 2 Чыл. 31:11 **10:39** 1 Чыл. 9:33 **10:39** Неем. 13:11

11:1 Иса. 48:2; Дан. 9:24; Мф. 4:5; 27:53 **11:1** 1 Чыл. 24:31; 25:8; 26:13

ажылчыннары болгаш Соломоннун чалчаларының үре-салгалы Иудеянын хоорайларынга – кижилер бүрүзү бодунун хувааглыг черинге, янзы-бүрү хоорай-суурларга чурттап турган. ⁴А Иуда биле Вениаминниң аймактарынга хамааржыр чамдык улус Иерусалимге чурттап турган.)

Иуданың аймаандан:

Озияның оглу Атайя (Озия – Захарияның оглу, Захария – Амарияның оглу, Амария – Шефатияның оглу, Шефатия – Малелеилдин оглу, Малелеил – Фарестиң үре-салгалы болур чүве-дир);

⁵ Варухтун оглу Маасея (Варух – Колхозейниң оглу, Колхозей – Хазайяның оглу, Хазайя – Адайяның оглу, Адайя – Иегоиаривтин оглу, Иегоиарив – Захарияның оглу, Захария – Шеланың үре-салгалы болур чүве-дир).

⁶ Фарестиң Иерусалимге чурттап турган үре-салгалы болур 468 кижилер шупту күштүг-шыырак улус чүве-дир.

⁷ Вениаминниң аймаандан: Мешулламның оглу Саллу (Мешуллам – Иоедтин оглу, Иоед – Федайяның оглу, Федайя – Колайяның оглу, Колайя – Маасеяның оглу, Маасея – Ифиилдин оглу, Ифиил – Исайяның оглу болур чүве-дир), ⁸ ооң соондан Габбай биле Саллай. Вениаминчилер шупту 928 кижилер.

⁹ Оларның даргазы Зихрийниң оглу Иоил турган, а Гассенуаның оглу Иуда кол хоорайның оралакчы даргазы турган.

¹⁰ Бурганның бараалгакчыларындан: Иегоиаривтин оглу Иедайя, Яхин,

¹¹ Хелкияның оглу Серайя (Хелкия – Мешулламның оглу, Мешуллам – Садоктун оглу, Садок – Мерайоттун оглу, Мерайот – Бурганның өргээзинде эргелекчи Ахитувтун оглу болур чүве-дир), ¹² Бурганның өргээзинге бараан болуп турган оларның ха-дунмазы – 822 кижилер; Иерохамның оглу Адайя (Иерохам – Фелалияның оглу, Фелалия – Амцийниң оглу, Амций – Захарияның оглу, Захария – Пашхурнуң оглу, Пашхур – Малхияның оглу болур чүве-дир), ¹³ ооң ха-дунмазы, төрөл салгалдар баштыңнары болур 242 кижилер; Азариилдин оглу Амашсай (Азариил – Ахзайның оглу, Ахзай – Мешиллемоттун оглу, Мешиллемот – Иммерниң оглу болур чүве-дир),

¹⁴ оларның ха-дунмазы болур 128 кижилер – күштүг-шыырак улус. Оларның даргазы Гагедолимниң оглу Завдиил турган.

¹⁵ Левиттерден: Хашувтун оглу Шемайя (Хашув – Азрикамның оглу, Азрикам – Хашавияның оглу, Хашавия – Вуннийниң оглу болур чүве-дир),

¹⁶ Шавтай биле Иегозавад – левиттернин баштыңнары, Бурганның өргээзиниң даштыкы ажилдарын харыылаар хүлээлгелиг кижилер,

11:3 Эзра 2:43; Неем. 7:46 11:3 Эзра 2:55; Неем. 7:57 11:4 Э. д. 38:29

11:5 Э. д. 38:5; Сан. 26:20; 1 Чыл. 4:21 11:11 1 Чыл. 6:12-13; 9:11 11:16 Эзра 10:15

11:16 Эзра 8:33 11:16 1 Чыл. 26:29

¹⁷ Миханың оглу Маттания (Миха – Завдийниң оглу, Завдий – Асафтын үре-салгалы болур чүве-дир). Маттания *мөргүл үезинде кол йөрээкчи кижиге турган. Бакбукия – ооң ха-дуңмазынын аразында оралакчы болгаш Шаммуйнуң оглу Авда (Шаммуй – Галалдың оглу, Идифуннуң үре-салгалы болур чүве-дир). ¹⁸ Ыдыктыг хоорайга шупту 284 левит кижиге турган.

- ¹⁹ Хаалгачылар: Аккув, Талмон болгаш оларның хаалга кадарып турган ха-дуңмазы – 172 кижиге.
- ²⁰ Арткан израильчилер, Бурганның бараалгачылары болгаш левиттер Иудеяның бүгү хоорай-суурларынга, кижиге бүрүзү бодунуң хуваагылыг черинге чурттап турган.
- ²¹ Бурганның өргээзинин ажилчыннары Офел тейге чурттап турган. Оларның даргалары – Циха биле Гишфа олар чүве-дир.
- ²² Иерусалимде левиттерниң удуртукчузу – Баниниң оглу Узий турган. (Бани – Хашавияның оглу, Хашавия – Маттанияның оглу, Маттания – Миханың оглу, Миха – Асафтын үре-салгалы болур чүве-дир.) Асафтын үре-салгалы Бурганның өргээзинге бараан болуушкун дээш харыылаар ыраажылар болур турган. ²³ Ыраажыларга хамаарыштыр хаанның чарлыын үндүрүп, оларның хүн санындагы хүлээлгелерин ында айтып каан чүве-дир.
- ²⁴ Мешезавелдин оглу Петахия (Мешезавел Иуданың аймаандан, зерех төрөл бөлүктен укталган кижиге чүве-дир) бүгү керектер талазы-биле хаанның мурнунга чоннуң төлээлекчизи турган.

Өске хоорай-суурларның чурттакчылары

- ²⁵ Көдээ черлерге, боттарының шөлдеринге чурттап турган улуска хамаарыштыр алыр болза, иудейлер дараазында черлерге чурттап турган: Кириат-Арбага болгаш ооң чоок-кавызында суурларга, Дивонга болгаш ооң чоок-кавызында суурларга, Иекавцеилге болгаш ооң чоок-кавызында суурларга, ²⁶ Иешуага, Моладага, Бет-Палетке, ²⁷ Хацар-Шуалга, Беэр-Шевага болгаш ооң чоок-кавызында суурларга, ²⁸ Циклагка, Мехонага болгаш ооң чоок-кавызында суурларга, ²⁹ Аин-Риммонга, Цорага, Иармутка, ³⁰ Заноахка, Одолламга болгаш оларның чоок-кавызында суурларга, Лахиске болгаш ооң шөлдеринге, Азекага болгаш ооң чоок-кавызында суурларга. Иудейлер Беэр-Шевадан эгелээш, Энном шынаазынга чедир турумчуп чурттай берген.
- ³¹ Вениаминчилер Гевага, Михаска, Гаяга, Вефилге болгаш ооң чоок-кавызында суурларга, ³² Анатотка, Новка, Ананияга, ³³ Асорга, Рамага, Гиффаимге, ³⁴ Хадидке, Цевоимге, Неваллатка, ³⁵ Лодка, Онога болгаш Харашим шынаазынга чурттап турган.

³⁶ Иуданың аймааның черинде чурттаан чамдык левит бөлүктөр Вениаминниң аймааның аразынга Бурганга бараан болуп турган.

***Бурганның бараалгакчылары биле *левиттер**

12 ¹ Салафиилдин оғлу Зоровавел чагырыкчы-биле база дээди бараалгакчы Иисус-биле кады Иудеяже ээп келген Бурганның бараалгакчылары болгаш левиттер бо-дур.

Серайя, Иеремия, Эзра, ² Амария, Маллух, Хатгуш, ³ Шехания, Рехум, Меремот, ⁴ Аддо, Гиннетой, Авия, ⁵ Миямин, Маадия, Вилга, ⁶ Шемайя, Иегоиарив, Иедайя, ⁷ Саллу, Амок, Хелкия болгаш Иедайя. Олар болза Иисустуң үезинде Бурганның бараалгакчызы ха-дунмазын баштап турган улус-тур.

⁸ Левиттер бо-дур: Иисус, Биннуй, Кадмиил, Шеревия, Иуда, Маттания. Маттания бодунуң ха-дунмазы-биле Бурганны алгап-йөрээп ырлаары дээш харыылаар турган. ⁹ Бакбукия биле Унний – оларның ха-дунмазы – бараан болуушкун үезинде олар-биле дужааштыр турар турган.

¹⁰ Дээди бараалгакчы Иисус Иоакимниң ачазы, Иоаким – Элиашивтиң ачазы, Элиашив – Иодайның ачазы, ¹¹ Иодай – Ионафанның ачазы, Ионафан – Иаддуйнуң ачазы болур чүве-дир.

¹² Иоакимниң үезинде Бурганның бараалгакчыларының төрөл салгалдарының *баштыңнары бо-дур:

Серайяның төрөл салгалының баштыңы – Мерайя,
 Иеремияның төрөл салгалының баштыңы – Анания,
¹³ Эзраның төрөл салгалының баштыңы – Мешуллам,
 Амарияның төрөл салгалының баштыңы – Иоханан,
¹⁴ Мелихунуң төрөл салгалының баштыңы – Ионафан,
 Шеванияның төрөл салгалының баштыңы – Иосиф,
¹⁵ Харимниң төрөл салгалының баштыңы – Адна,
 Мерайоттуң төрөл салгалының баштыңы – Хелкия,
¹⁶ Аддонуң төрөл салгалының баштыңы – Захария,
 Гиннетонуң төрөл салгалының баштыңы – Мешуллам,
¹⁷ Авияның төрөл салгалының баштыңы – Зихрий,
 Миниамин болгаш Моадияның төрөл салгалының баштыңы – Пилтай,
¹⁸ Вилганың төрөл салгалының баштыңы – Шаммуи,
 Шемайяның төрөл салгалының баштыңы – Ионафан,
¹⁹ Иегоиаривтиң төрөл салгалының баштыңы – Мафнай,
 Иедайяның төрөл салгалының баштыңы – Узий,
²⁰ Саллайның төрөл салгалының баштыңы – Каллай,
 Амокуң төрөл салгалының баштыңы – Евер,
²¹ Хелкияның төрөл салгалының баштыңы – Хашавия,

Иедайяның төрөл салгалының баштыңы – Нафанаил.

²² Левиттерниң төрөл салгалдар баштыңнарын Элиашив, Иодай, Иоханан болгаш Иаддуй оларның үезинде даңзыже киир бижип каан. А Бурганның бараалгакчыларын – Персияның хааны Дарийниң чагырган үезинде бижип каан. ²³ Левит төрөл салгалдар баштыңнарын Элиашивтиң оглу Иохананның үезинге чедир чылдар бижилгезиниң номунче киир бижип каан. ²⁴ Хашавия, Шеревия болгаш Кадмиилдин оглу Иисус левиттерниң баштыңнары бооп турган. Оларның ха-дунмазының бир

бөлүү өске бөлүкке дужааштыр туруп алгаш, Бурганны алгап-йөрээп, алдаржыдып турган. Бурганның кижизи Давид хаан ынчаар доктааткан турган чүве-дир.

²⁵ Маттания, Бакбукия, Авдий, Мешуллам, Талмон, Аккув – *өргээниң хаалгаларының чанында шыгжамыр черлери кадарар хүлээлгелиг хаалгачылар турган. ²⁶ Олар Иоседектиң оглунуң оглу, Иисустуң оглу Иоакимниң үезинде база тус чер чагырыкчызы Неемия биле Бурганның бараалгакчызы, *ном-хоойлу тайылбырлакчызы Эзраның үезинде чурттап турган.

Иерусалимниң ханазын Бурганга бараалгатканы

²⁷ Иерусалимниң ханазын Бурганга бараалгадыр үе келгенде, хоорайже левиттерни оларның чурттап турган бүгү черлеринден кыйгыртып эккелген. Олар хананы Бурганга бараалгатканын өөрүшкүлүг байырлап, Ону алгап-мактаан, Аңаа өөрүп четтирген ырларны чадаган, чанзы болгаш кимвалдар-биле үдеп, күүседир журулуг турган. ²⁸ Ыраажылар оон ыңай Иерусалимниң чоок-кавызындан, Нетофа чанында суурлардан, ²⁹ Бет-Гагилгалдан, Гева биле Азмаветтиң девискээрлеринден чедип келген. (Ыраажылар Иерусалимниң чоок-кавызынга суурлар тудуп алган турган чүве-дир.) ³⁰ Бурганның бараалгакчылары биле левиттер ыдыктанып-арыгланып алгаш, улус-чонну, хаалгалар биле хананы арыглап каан.

³¹ Мен Иудеяның нояннарын ханаже үндүре бердим. Бурганны алгап-мактаары-биле база чыскаалып кылаштаары-биле ыраажыларның ийи улуг бөлүүн база тургузуп кагдым. Оларның бирээзи хананың кыры-биле оң талаже, Өдек хаалгазынче чорупкан. ³² Ол ыраажыларның соо-биле Гошайя база Иудеяның нояннарының чартык кезии: ³³ Азария, Эзра, Мешуллам, ³⁴ Иуда, Вениамин, Шемайя болгаш Иеремиа бар чыткан. ³⁵ Оон ыңай трубалар туткан Бурганның элээн каш бараалгакчызы: Ионафанның оглу Захария (Ионафан – Шемайяның оглу, Шемайя – Маттанияның оглу, Маттания – Михейниң оглу, Михей – Заккурнуң оглу, Заккур – Асафтың оглу болур чүве-дир) ³⁶ база оон ха-дунмазы Шемайя, Азариил, Милалай, Гилалай, Маай, Нафанаил, Иуда болгаш Ананий бар чыткан.

12:22 Эзра 10:6 12:24 Эзра 8:19 12:24 Эзра 8:18 12:24 Эзра 2:40

12:24 1 Чыл. 25:1 12:25 1 Чыл. 26:15 12:26 Неем. 12:10 12:27 1 Чыл. 15:16

12:30 Неем. 13:22 12:31 Неем. 2:13; 3:13 12:35 1 Чыл. 6:39

Олар Бурганның кижизи Давидтиң кылган хөгжүм херекселдерин тудуп алгаш чораан. Ном-хоойлу тайылбырлакчызы Эзра чыскаалды баштап чораан. ³⁷ Суг бажы хаалгазының чанынга – ооң чиге дужунга олар Давидтиң Хоорайынче, хана кырынче тепкииштер дамчып көдүрлү бергеш, Давидтиң ордузунуң чаны-биле эрткеш, Суг хаалгазынче чорупкан.

³⁸ Ыраажыларның ийги бөлүү өске талаже бар чыткан, мен чоннун чартык кезии-биле ол ыраажыларның соондан хана кырлап чоруптувус. Суугу суургазының чаны-биле Делгем ханаже шиглей, ³⁹ Эфрем хаалгазының чаны-биле, Иешана хаалгазының^k, Балык хаалгазының, Хананел суургазының, Меа суургазының чаны-биле Хой хаалгазынга чедир кылаштааш, Таңныыл хаалгазының чанынга доктаай бердивис.

⁴⁰ Ыраажыларның ийи бөлүү Бурганның өргээзиниң мурнунда турар черлерин ээлеп алган, мен биле даргаларның чартык кезии база. ⁴¹ Бис-биле кады трубалар туткан бараалгакчылар Элиаким, Маасея, Минамин, Михей, Элиоенай, Захария, Анания олар, ⁴² оон ыңай Маасея, Шемайя, Элезар, Узий, Иоханан, Малхия, Элам болгаш Эзер турган. Израхия баштаан ыраажылар дыңзыдыр ырлажып эгелээн. ⁴³ Ол хүн улус-чон эндерик хөй өргүлдер эккеп салып, өөрүп-хөглөп турган, чүге дээрге Бурган оларга өндүр улуг өөрүшкүнү хайырлаан болгай. Херээженнер, ажы-төл база өөрүп-хөглээн. Иерусалимде өөрүшкү-хөглелдиң шимээн-даажы кайы ырактан дыңналып турган.

Левиттер биле Бурганның бараалгакчыларын хандырап үлүглөр

⁴⁴ Ол хүн баштайгы чимистерниң, дүжүттүң оннун бир кезээниң өргүлдерин Бурганның өргээзинге шыгжаар өрээлдерни харыылаар кижилерни томуйлап каан. Ол кижилер хоорайларны долгандыр турар шөлдерден ыдыктыг *хоойлуда айытканын ёзугаар Бурганның бараалгакчылары биле левиттерге онаажыр үлүглери шыгжамырларже чыыр ужурлуг турган, бараан болуушкун кылып турар Бурганның бараалгакчылары биле левиттер дээш, иудейлер өөрүп турган чүве-дир. ⁴⁵ Бурганның бараалгакчылары биле левиттер боттарының Бурганынга бараан болуушкунун, арыглаашкын ёзулалын Давид хаанның, оон оглу Соломоннун айтышкыннарын ёзугаар кылып турган. Ыраажылар биле хаалгачылар база ынчаар кылып турган. ⁴⁶ Шаг шаанда, Давид биле Асафтын үезинде, ыраажыларның башкарыкчылары-даа, Бурганны алгап-йөрээген, Аңаа өөрүп четтирген ырлар-даа бар турган болгай.

⁴⁷ Зоровавелдиң-даа, Неемияның-даа үезинде бүгү израильчилер ыраажылар биле хаалгачыларны хандырап үлүглери оларга хүннүң-не берип турган. Ол ышкаш арткан левиттерге база ыдыктыг үлүглери берип турган, а левиттер Аароннун үре-салгалынга үлүглери аңгылап берип турган.

^k12:39 Азы: «Эрги хаалганың» (Неем. 3:6 көр).

12:36 1 Чыл. 23:5; 2 Чыл. 29:26 12:37 Неем. 2:14; 3:15 12:37 Неем. 3:26; 8:1, 3, 16

12:38 Неем. 3:11 12:38 Неем. 3:8 12:39 Неем. 8:16

12:39 Неем. 3:3; 2 Чыл. 33:14; Соф. 1:10 12:39 Неем. 3:1 12:39 Неем. 3:1; Ин. 5:2

12:39 Неем. 3:25 12:46 1 Чыл. 25:1; 26:12 12:47 Сан. 18:21-28

13¹Ол хүн Моисейниң номун чонга дыңналдыр номчуурга, ында мынча деп бижээни билдинген: «Аммон азы *моав аймак-сөөктүг кижии Бурганга мөгөөр ниитилелге кажан-даа каттыжып болбас, ²чүгө дээрге олар израильчилерге аыш-чем, суг бээринден ойталаан, харын израиль чонга каргыш салзын дээш, Валаамны хөлөзилеп алган-дыр. Ынчалза-даа бистиң Бурганывыс ооң каргыжын йөрөөл кылдыр хуулдурупкан». ³Ол *хоойлуну дыңнап кааш, израильчилер өске аймак-чоннардан укталган улусту боттарындан аңгылап каапкан.

⁴⁻⁵А ооң мурнунда *Бурганның бараалгакчызы Элиашив Бурганывыстың *өргээзинде шыгжамыр-өрээлдер дээш харысалгалыг кижии апарган. Товия-биле чоок эжишки турган болгаш, Элиашив аңаа улуг өрөөл белеткеп берген. Оон мурнунда ол өрөөлгө далган-тараа өргүлдери, чаагай чыттыг чүүлдер, өргээниң эт-херексели болгаш ыдыктыг хоойлуда айытканын эзуугаар *левиттер, ыраажылар, хаалгачыларга бээри көрдүнгөн тараа, чаа арага биле олива үзүнүң оннуң бир кезээ база Бурганның бараалгакчыларынга өргүл белектери шыгжаттынып турган.

⁶Ол бүгү болуп турда, мен Иерусалимге турбаан мен, чүгө дээрге Вавилоннун хааны Артаксеркстиң чагыргазының үжен ийиги чылында мен хаанче чоруй барган турган мен. Элээн үе эрткенде, оон чөпшээрел дилеп алгаш, ⁷Иерусалимче эеп келген мен. Аңаа келгеш, Элиашивтиң бак үүлгедиг кылып, Бурганның өргээзиниң шөлүнгө Товияга өрөөл белеткеп бергенин дыңнап кагдым. ⁸Аажок килеңнээш, Товияның эт-хөрөңгизин үндүр октапкан мен. ⁹Өрөөлдерни арыглаарын дужаагаш, Бурганның өргээзиниң эт-херекселин, далган-тараа өргүлүн болгаш чаагай чыттыг чүүлдерни катап база ынаар киридрип кагдым.

¹⁰Оон ыңай левиттерни хандыраы-биле көрдүнгөн үлүглери улус-чоннун оларга бербейн турарын билип кагдым. Ынчангаш бараан болуушкун кылып турар левиттер биле ыраажылар боттарының шөлдеринче тарап чана берген болган. ¹¹Дарга улусту чемелеп, олардан: «Чүгө Бурганның өргээзинче сагыш салбайн тур силер?» – деп айтырдым. Оон левиттерни чыып алгаш, ажыл-албан кылыр черлеринге тургузуп кагдым. ¹²Ынчан Иудеяның бүгү чону шыгжамырларже далган-тараа, чаа арага биле олива үзүнүң оннуң бир кезеэн эккелген. ¹³Шыгжамыр-өрөөлдерни Бурганның бараалгакчызы Шелемияның, *ном-хоойлу тайылбырлакчызы Садоктуң, левит Федаияның хайгааралынга дагзып, оларга дузалакчы кылдыр Маттанияның оглунуң оглу, Заккурнуң оглу Хананни томуйлап кагдым, чүгө дээрге ол улус бүзүрелдиг деп санадып турган. Оларга ха-дуңмазы левиттерниң аразынга аыш-чем үлээр даалга берип каан мен.

¹⁴Бурганым, ол дээш мени бодап чоруп көрөм, Сээң өргөөң дээш база аңаа бараан болуушкуннар дээш кылган буянның херектеримни балавайн көрөм!

Неемияның өске чаартылгалары

¹⁵Ол үеде мен Иудеяга мындыг чүүл көрдүм: улус *амыр-дыш хүнүнде оңгарларда виноград сыскырып турар, тараа моожаларын сөөртүп, элчигеннерге

13:1 Неем. 8:3 **13:1** Ы. х. к. 23:3-4 **13:2** Сан. 22:5-6; Ы. х. к. 23:3-6

13:3 Эзра 6:21; Неем. 9:2; 10:28 **13:4-5** Неем. 12:44 **13:4-5** Неем. 2:10, 19

13:4-5 Сан. 18:21, 24 **13:6** Неем. 5:14 **13:9** 2 Чыл. 29:15-16 **13:10** Ы. х. к. 12:19

13:11 Неем. 10:39 **13:12** 2 Чыл. 31:5 **13:14** Неем. 5:19; 13:22, 31 **13:15** Хост. 20:8-10

арага, виноград, фи́га болгаш өске-даа чүэк-биле кады чүдүргеш, ол бүгүнү ыдыктыг хүнде Иерусалимче сөөртүп аппарып турар болду. Амыр-дыш хүнүнде аыш-чем сапгазын оларга сагындырып каан мен. ¹⁶ Иерусалимде турумчуп алган Тир чурттуг садыгжылар балык болгаш янзы-бүрү барааннар сөөртүп эккеп, амыр-дыш хүнүнде иудейлерге Иерусалимге садып турган. ¹⁷ Мен Иудеяның ызыгууртан кижилерин чемелеп: «Чүге ындыг бузут үүлгедип, амыр-дыш хүнүн бужартадып турарыңар ол? ¹⁸ Силернин ада-өгбөнөр база ынчаар кылып турган эвес чүве бе – Бурганывыс ол дээш бисче, бо хоорайже ол бүгү айыыл-халапты ыдыпкан эвес чүве бе? А ам израиль чонга удур Ооң оон-даа улуг килеңин кыптыктырып, амыр-дыш хүнүн бужартадып тур силер» – дээн мен.

¹⁹ Ооң соонда, амыр-дыш хүнүнүн бүдүүзүндө, Иерусалимнин хаалгазынын чанынга имир дүжүп кел чыдырда, эжиктерни хаап кааш, амыр-дыш хүнү эрте бергиге чедир ажытпазын дужааган мен. Ол хүн кандыг-даа чүөктү хоорайже эрттирбес кылдыр, хаалга аксынга элээн каш кижиге тургузуп каан мен. ²⁰ Бир-ийи катап садыгжылар, янзы-бүрү бараан садып турар улус Иерусалимнин даштынга хонган. ²¹ А мен оларны сагындырып: «Чүге хана баарында хонуп тур силер? Бир эвес ам бир катап ынчаар болзуңарза, силерге удур күш ажыглаар мен» – дидим.

Оон соңгаар олар амыр-дыш хүнүндө келбес апарган. ²² Мен оон левиттерге ыдыктанып-арыгланып алгаш, амыр-дыш хүнүн ыдыктыг кылдыр арттылары-биле хаалганы барып кадарарын дужааган мен.

Бурганым, ол бүгү дээш, мени бодап чоруп көрөм, Бодуннун өндүр улуг энерелдин-биле мени кээргеп көрөм!

²³ Ол үедө мен азот, аммон болгаш моав херээженнер-биле кады чурттап турар иудейлер көрдүм. ²⁴ Ынчангаш оларның ажы-төлүнүн чартык кезии азоттап азы өске чоннарның дылы-биле чугаалаар, еврейлеп чугаалап билбес болган. ²⁵ Мен ол иудейлерни чемелеп, оларже каргыш салып турдум. Чамдык эр улусту эттеп, бажының дүгүн чулуп-даа турдум. Бурганның ады-биле даңгыраглаарын албадап, оларга: «Силер боттарыңарның кыс уругларыңарны өске чоннарның эрлери-биле өглөвөс база оларның кыс уругларын оолдарыңарга кадай кылдар албас ужурлуг силер! ²⁶ Шак ындыг чоруктар Израильдин хааны Соломонну бачыгче кирип каан эвес чүве бе? Хөй-ле чоннарда ол ышкаш хаан турбаан. Бурганы Соломонга ынак болган, Ол ону бүгү израильчилернин хааны кылып каан. Ынчалзак даштыкы кадайлары ону безин бачыгче кирип каан болгай. ²⁷ Бис ам силерге хамаарыштыр ол-ла бүгү коргунчуг бузутту үүлгедип, даштыкы херээженнерни кадай кылып ап, Бурганывыска шынчыңарны үреп турарыңарны дыңнаар апаар бис бе?» – дээн мен.

²⁸ Бурганның дээди бараалгакчызы Элиашивтин оглу Иодайның оолдарының бирээзи Хорон чурттуг Санаваллаттың күдээзи апарган. Ынчангаш мен ону бодумдан сывырып чорудупкан мен.

²⁹ Бурганым, оларны бодап кээп, анаа эрттирбейн көрөм, чүге дээрге Сеңээ бараан болушкунну болгаш Сээң бараалгакчылар, левиттерге чагыңны бакка суккан улус-тур.

13:15 Иер. 17:21 **13:22** Неем. 12:30 **13:22** Неем. 5:19; 13:14, 31 **13:23** Эзра 9:2; 10:5; Мал.

2:11 **13:25** Хост. 34:15-16; Ы. х. к. 7:3-4 **13:26** Ы. х. к. 17:17; 3 Хаан. 11:2-4

13:27 Эзра 10:2 **13:28** Неем. 2:10; 4:1; 6:1 **13:29** Неем. 6:14

³⁰ Мен улус-чонну ынчалдыр бүгү-ле даштыкы салдардан арыглап, Бурганның бараалгакчылары биле левиттерниң бараан болуушкунун, кайыларының-даа ажыл-албанын катап тургузуп каан мен. ³¹ Оон ыңай доктааттынган үеде өргүл бедигээжиниң оттулар ыяш-биле хандырылгазынче, улустуң баштайгы чимистерни эккеп турарынче сагыш салып турган мен.

Бурганым, мени бодап, меңээ ачылыг бооп көрөм!

Эсфир

Кирилде

Эсфир деп номда еврей чонну долузу-биле узуткаттырарының айылындан канчаар чайлатканын чугаалап турар. Тоожуушкуннун болуушкуннары бистин эрага чедир V чүс чылда болуп турар. Ол үеде Персия-Мидия империязы бүгү Чоокку Чөөн чүктү, Индиядан Африкага чедир, чагырып турган. Персилер вавилон империяны эжелеп алгаш (бистин эрага чедир 539 чыл), вавилон чонга туттуруп турган еврейлерге төрөөн чуртунче чана бээрин чөпшээрээннер. Ынчалза-даа хөй санныг еврейлер ол органы ажыглавын, диаспорага (тоо быдараашкынның байдалынга) артып калып, Палестинадан дашкаар еврей бөлүглежишишкыннерге чурттап артканнар. Еврейлер боттарының чүдүлгези болгаш ёзу-чаңчылдарының талазы-биле оларны хүрээлээн чоннардан аажок ылгалдыг болгаш, ол чоннарның көөр хөөн чок база өжээннешкек чоруу-биле бо-ла таваржып турганнар. Перси хаанның эрэнгей сайыды Аман биле еврей дүжүмет Мардохейниң аразында чөрүлдээ шак ындыг адаан-өжээнниң дүшкүүрлүг чижээ болур.

А Мардохейниң кижизиткен кызы Эсфирни Персияның кадынының дүжүлгезинге олуртканы Бурганның Бодунуң чонун эң айыылдыг байдалда безин өлүмден камгалаарын көргүзүп турар. Бо номнуң еврей үндезин сөзүглелинде Бурганның ады чаңгыс-даа катап кирбээнин база тоожуушкуннун болуушкуннарынга Ооң киржилгезин дорт айытпаанын демдеглээри солун. Ынчалза-даа кичээнгейлиг номчукчуга тоожуушкунда байдалдарның таварылга болган ышкаш тургустунганы херек кырында таварылга эвези шуут-ла илден болур ужурлуг. Харын-даа Дээрги-Чаяакчы Ооң күзел-соруун күүседире-биле чогуур черлерге тургузуп кааны улустуң (Эсфир, Мардохей, перси хаан) ажил-херектериниң дузазы-биле Бодунуң чонун камгалап турар.

Адак сөөлүндө еврейлерге кыжаныышкын оларның боттарының дайзыннарын тиилээни бооп хуула берген. Ол өндүр улуг болуушкун иудейлерниң амдыгаа чедир байырлап турары Пурим деп байырлалды доктаатканы-биле демдеглеттинген. Ол байырлал үезинде иудейлер бо номну номчуп, Аманның кара сагыштыын болгаш Эсфирниң дидимин сактып турар.

Ахашверош хаанның дою

1 ¹ Ахашверош¹ хаанның Индиядан Эфиопияга чедир 127 девискээрни башкарып турган үезинде бо бүгү болган.

² Ахашверош хаан эрге-чагырганы холга алганының үшкү чылында найысылал хоорай Сузының ордузунга ³ бодунуң бүгү нояннарынга, девискээрлер чагырыкчыларынга, перси-мидий шеригниң кол баштыңчыларынга база бүгү

1:1 Ахашверош – Перси хаан Ксеркстин еврей ады. Ол б. э. чедир 485–465 чч. хааннап турган.

чалчаларында дой эрттирген. ⁴ Күрүнезинин бай-шыдалдыын, күчү-күштүүн, бодунуң ылгалдыг өндүр бедиин көргүзүп, ол 180 хонук дургузунда дойлап келген.

⁵ Ол хуусаа эрткенде, хаан Сузынын ордузунуң улуг-биче чонунга база бир чеди хонуктуң доюн бодунуң ордузунуң хериминиң иштинде садынга эрттирген.

⁶ Маңган ак болгаш көк өңнүг пөстөрни ак болгаш хүрең-кызыл хендирлерге быжыглааш, мөңгүн дээрбектерге, маны даш чагыларга аскылааш, херим иштин каастап каан.

⁷ Маны даш-биле база ногаан, кара болгаш өске-даа янзы-бүрү өңнүг даштар-биле шыпкан черлерде алдын, мөңгүн олуттарны чалаттырганнарга белеткеп каан.

⁸ Янзы-бүрү саваларга^m суксуннарны кудуп турган; хаанның холунуң элбээн херечилээн арага-дарызы-даа далай-ла. Ишкен улуска хаанның дужаалын ёзугаар хоругдал-даа, албадал-даа турбаан. Ол чалчаларында арага-дарыны аалчыларның күзели-биле кударын дужааган.

⁹ Астин кадын база аңгы дойну Ахашверош хаанның ордузунда херээжен чонга эрттирген.

Астин кадынны дүжүлгеден дүжүргени

¹⁰ Дойлаашкынның чеди дугаар хүнүндө, арага хаанның хөрек-чүрээн хөгледи эзирти бергенде, ол бодунга хууда бараан болуп турар чеди бүзүрелдиг чалчазынга – Мегуманга, Бизтага, Харбонага, Бигтага, Авагтага, Зетарга база Каркаска

¹¹ Астин кадынга дүжүлгө бөргүн кедиргеш, аңаа эккээрин дужааган. Хаан Астинни чонга болгаш нояннарынга көргүзүксээн, чүгө дээрге ол тергийн чараш турган.

¹² Ынчалза-даа Астин хаанның чалчаларын дамчыштыр дыңнаткан дужаалын тоовайн, келбейн барган.

¹³ Шак ынчан хаан аажок килеңнеп хорадаан. Кандыг-даа байдалдарны сайгарып шыдаар, эрге-хоойлуну эки билир чеди мерген угаанныг кижини хаан келдиртип алган, чүгө дээрге кандыг-даа берге айтырылганын шиитпирлээрде, ол ынчаар кылыр турган.

¹⁴ Хаанның арнын көөр, аралажыр эргелиг, аңаа чоок чеди персимидий ноян: Каршена, Шетар, Адмата, Тарсис, Мерес, Марсена, Мемухан олар хаан төрениң эң бедик эрге-дужаалдарын ээлеп турганнар.

¹⁵ Ахашверош хаан: «Чалчаларым дамчыштыр сөглеткен сөзүмнү Астин кадын тооп көрбээн-дир. *Хоойлу ёзугаар ону канчаар көөр ужурлугул?» – деп айтырган.

¹⁶ Мемухан ноян хаанга болгаш ооң нояннарынга мынча дээн: «Астин кадын чүглө чаңгыс Ахашверош хаанның мурнунга эвес, а хаанның чагыргазынын адаанда турар бүгү девискээриниң шупту чонунуң база нояннарының мурнунга буруулуг кижидир.

¹⁷ Чүгө дизе Астин кадынның бо херээ бүгү херээженнерге үлегер болу берип, олар ашактарын тооп көрбөстөй берзе канчаарыл. Олар: „Ахашверош хаан Астин кадынга бараалгап кээрин дужаарга, ол тооваан“ – дижи бээр болгай. ¹⁸ Ол дораан персимидий нояннарының кадайлары кадынның дугайын дыңнааш, ашактарын база тооваастай бээрлер: хүндүлөшпес чорук-даа, хомудал-даа көвүдээр. ¹⁹ Бир эвес Ахашверош хаан күзээр болза, Астин кадынның ооң арнын көөр эргезин казып каапсын. Ол дугайында кажан-даа өскертип болбас, перси-

^m1:8 Бо сөстөрнүн соонда бурунгу грек очулгада «30 000 талант өртектиг» деп тайылбыр бар. Үндезин еврей сөзүглелде ындыг сөстөр таварышпайнтурар.

мидий хоойлуларже киир бижиир чарлыктан үндүрзүн. А ооң кадын дүжүлгезин өске, оон дээре, төлептиг херээженге хүлээдип берзин. ²⁰ Хаанның ол чарлыы ооң аажок улуг күрүнезиниң бүгү булуннарынга тарай бээрге, шупту херээженнер боттарының кандыг-даа байдалда турар ашактарын ханы хүндүлей бээрлер».

²¹ Мемуханның ол сүмези хаанга болгаш нояннарга кончуг таарышкан. Хаан ол ёзугаар кылган. ²² Чурттуң булуң бүрүзүндө чоннарның төрөөн дылдарынга, оларның жүжүк-бижиктеринге бижээн чагааларны хаан тараткан. Оларда: «Өг-бүлеге ашаа кол ээ болур дээрзин оларның төрөөн дылдарынга чарлаңар» деп дужааган.

Эсфирниң дүжүлгеге саадааны

2 ¹ Бо бүгү болушкуннарның соонда Ахашверош хаан кылыы частып, оожургай бергеш, Астин кадынның болгаш ооң кылган херээниң дугайында, аңаа хамаарыштыр бодунуң үндүргөн шиитпириниң дугайында сактып келген.

² Хаанның бараан болукчулары мынча дишкеннер: «Хаанга аныяк чараш кыстардан тып берзе эки боор, ³ ол бодунуң күрүнезиниң девискээринге көрүштүг аныяк кыстар чыыр кижилерден томуйлап кагзын. Олар кыстарны Сузының ордузунга, хаанның кадайларының бажыңыга чыып эккелзин. Хаанның кадайларының хайгааракчызы, бүзүрелдиг чалча эр Гегайга ол кыстарны кадартып кааш, оларга чараштанып чагдынар чүүлдерден үлеп бээр-дир. ⁴ Хаанның таарзынганы кыс Астинниң орнунга кадын болгай-ла». Ол сөстөр хаанга кончуг таарышкан. Хаан шуптузун ынчаар күүсеткен.

⁵ Сузының ордузунга бир еврей кижичи чурттап чораан. Ооң адын Мардохей дээр чүве-дир. Ол Вениаминниң үре-салгалындан Иаирниң оглу турган. А Иаир – Шимейниң оглу, Шимей – Кистиң оглу турган чүве-дир. ⁶ (А Кисти Иерусалимден туттуруушкунче аппаратан улус-биле кады эккелген. Ол бүгү Вавилоннун хааны Навуходоносорнун Иудеяның хааны Иехонияны тудуп алгаш барганы үеде болган.) ⁷ Мардохей бодунун адазының дунмазының уруу Гадассаны кижизидип өстүрүп каан. Ону Эсфир деп база адаар турган. Эсфирниң адазы-даа, иези-даа чок болуп, өскүс арткан. Ол дурт-сын-даа, арын-шырай-даа талазы-биле чараш кыс турган. Ада-иези өлгөн соонда, Мардохей ону уруг кылдыр азырап алган чүве-дир.

⁸ Хаан чарлыы тарай бергенде, Сузының ордузунда хаанның бажыңыга Гегайның хайгааралының адаанга дыка хөй кыстарны чыыпканда, Эсфирни база аңаа эккелген. ⁹ Ол кыс Гегайга онзагай кылдыр көзүлгөн. Гегай олче ээ көрнүп, дораан-на өскелерден ылгап, каастанып чараштаныр, мага-бодун чагдынар чүүлдерни бергеш, алыр ужурлуг чемин үндүрүп берген. Ону ажаап карактаар кылдыр хаанның бажыңындан шилиттинген чеди чалча кысты тускайлааш, херээженнер бажыңында дээре дээн өрээлдерни Эсфирге болгаш ол кыстарга аңгылап берген. ¹⁰ Эсфир бодунуң ук-ызыгуурунун-даа, төрелдериниң-даа дугайында чугаалаваан, чүге дээрге Мардохей ол дугайын чугаалавазын аңаа чагып каан. ¹¹ Мардохей Эсфирниң кадыкшыл байдалын, кандыг турарын айтырар дээш хүннүн-не херээженнер бажыңының хериминиң чанынга кээп турган.

¹² Он ийи ай дургузунда кыстар бүгү талалыг белеткелди эрткен турар ужурлуг: алды ай иштинде мирра деп чуксуг үс-биле чагдынар, база бир алды ай иштинде чагай чытыг үнүштер болгаш чүүлдер-биле чагдынар. Бо бүгү белеткел төнерге, кыс бүрүзүнүн Ахашверош хаанга көстүр өйү келген болур. ¹³ Ынчан кыс хаанга мынчалдыр көстүп кирер турган: херэеженнер бажыңындан ол чүнү-даа негээр болза, шуптузун күүседип бээр ужурлуг чүве-дир. ¹⁴ Кежээ ол кыс хаанның бажыңынче киргеш, эртенінде херэеженнерниң өске бажыңынче хаанның бүзүрелдиг чалчазы эр Шаазгазтың хайгааралы-биле эеп кээр турган. (Шаазгаз хаанның күл-кадайларын кадарып турган.) Ооң соонда демги кыстарның хаанче катап кирер аргазы чок болур. Кандыг-бир кысты хаан онзазынып, адын адап, катап кыйгыртып аар болза, ол чүгле ынчан кээп болур.

¹⁵ Мардохейниң төрөл акызы Авихаилдиң уруу – Мардохейниң азыраан уруу Эсфирниң хаанга көстүр өйү кээрге, ол кыс хаанның херэеженнериниң кадарчызы, бүзүрелдиг чалча Гегайның сүмелээнинден өске чүнү-даа дилевээн. Эсфир ону көргөн бүгү улустуң сеткилинге кирген. ¹⁶ Ахашверош хаанның дүжүлгеге саадаанының чедиги чылының Тевет деп онгу айында, Эсфирни ооң бажыңынче аңаа көстүр кылдыр кирипкеннер. ¹⁷ Шак ынчан хаан Эсфирге кайы-даа кыстардан артык ээ көрнүп, кайы-даа кадайларындан артык ынакшый берген; ынчангаш хаан ооң бажынга дүжүлгө бөргүн кедирип бергеш, Астинниң орнунга кадын кылып каан. ¹⁸ Ынчан хаан Эсфирниң алдар-хүндүзү дээш бодунуң шупту нояннарынга, чалчаларынга улуг дой эрттирген. Ол чуртунуң девискээринде чонга янзы-бүрү чиигелделерни берген болгаш бодунуң белек-селээн харам чокка үлээн.

Мардохейниң хаанны камгалааны

¹⁹ Кыстарны ийи дугаар чыып турда, Мардохей хаанның күрүнезинге бараан бооп турган. ²⁰ (Эсфир Мардохейниң чагыын ёзугаар бодунуң ук-ызыгуурунун, төрелдериниң дугайында чүнү-даа чугаалаваан. Мардохейниң сөзүн Эсфир, аңаа азырадып турган үезинде дег, ам-даа хажык чокка дыңнаар турган.) ²¹ Мардохей хаанга бараан бооп турар өйде, эжик таңныылдаан ийи чалча: Бигтан биле Тереш Ахашверош хаанга хорадааш, ооң амы-тынынга чедерин дугуржуп ап турганнар. ²² Ол дугайын Мардохей билип кааш, Эсфир кадынга дыннадыпкан. А Эсфир ону Мардохейниң адындан хаанга дамчыдыпкан. ²³ Херекти истээрге, шуптузу шын болган, ынчангаш ол ийи чалчаны ыяшка азып шаажылаан. Мардохейниң кылган эки херээниң дугайын хаанның демделелдер дептеринче киир бижээн.

Аманның Мардохейге болгаш еврейлерге удур кара сагыжы

3 ¹ Ол бүгү болуушкуннарның соонда Ахашверош хаан Аман деп аттыг бир кижини канчаар-даа аажок алдаржыдып, бүгү нояннардан бедидир көдүрүп, оларның үстүнге салып каан. Аман дээрге Агагтың^а үре-салгалы, Амадаттың оглу болган. ² Хаанның чоок дүжүметтери шуптузу хаанның дуjaалын ёзугаар Аманга черге чедир мөгөйип бараалгап турганнар. Чүгле Мардохей аңаа черге чедир мөгөйип бараалгавайн барган. ³ Шак ынчан хаанның чоок дүжүметтери

^а3:1 Агаг – израильчилерниң дайзыннары амалик чоннуң хааны (1 Хаан. 15:8, 32-33 көр).

Мардохейден: «Сен хаанның дужаалын чүгө күүсетпейн тур сен?» – деп айтырганнар. ⁴ Хүннүң-не аңаа чугаалаарга-даа, Мардохей оларны дыңнаvas болган, ынчангаш олар Аманга ооң дугайында, ол «Еврей киж и мен» деп турганының дугайында хоптаныпканнар. Хаанның чоок дүжүметтери Мардохей Аманның мурнунга бодун канчаар алдынар ирги дээрүн көрүксеп турганнар. ⁵ Мардохей ооң мурнунга черге чедир мөгөйип бараалгавас боорга, Аманның килеңи кыптыга берген. ⁶ Чүглө Мардохейниң амызынга чедип, шаажылаары Аманның сагыжынга четпес болган; ынчангаш Мардохей еврей киж и болганда, Ахашверош хаанның чагыргазының адаанда бүгү еврейлерни узуткаарын Аман бодап алган.

⁷ Ахашверош хаанның чагыргага келгениниң он ийи дугаар чылының Нисан деп баштайгы айы турган. Ынчан Аманның мурнунга ай, хүн тодарадыр «пур» деп төлге салганнар. Ол төлге Адар деп он ийиги айга дүшкен. Аман еврейлерни ол өйде узуткап эгелээр деп шийтпирлээн.

⁸ Аман Ахашверош хаанга мынча дээн: «Силерниң чагырган девискээринерде аңгы чоннар аразында тарай берген бир чон бар-дыр; ол чоннуң *хоойлузу өскелерниинден ылгалдыг, хаанның дужаалдарын олар күүсетпейн турарлар-дыр; ынчангаш хаан киж и ону ынчаар арттырып болбас ужурлуг. ⁹ Бир эвес хаан күзээр болза, оларны узуткаар деп дужаалдан үндүрзүн; ынчан хаанның күрүне хөрөңгизинче кириер дээш, хаанның дүжүметтеринге 10 000 талант хире дензилиг мөңгүннү бээр мен».

¹⁰ Ынчан хаан бодунун холундан таңмалыг билзээн ужулгаш^о, Агагтын үре-салгалы, Амадаттын оглу, еврейлерниң дайзыны Аманга суп берипкен. ¹¹ Хаан Аманга: «Бо мөңгүннү болгаш чонну сеңээ берип тур мен; оларны канчаарыңны бодун бил» – дээн.

¹² Бирги айның он үште хаанның бижээчилерин келдирткеш, Аманның айтышкыны-биле күрүне эргелекчилеринге, девискээрлер чагырыкчыларынга, чон бүрүзүнүн нояннарынга оларның үжүк-бижиктери-биле оларның дылдарынга чагааларны бижиткен; ол бүгү Ахашверош хаанның адындан бижиттинген болгаш ооң билзээ-биле таңмалаттынып бадыткаттынган. ¹³ Чагааларны шапкынчылар дамчыштыр хаанның чагыргазында бүгү девискээрлерже тарадыпкан. Ында бижээнин ёзугаар еврейлерниң шуптузун: аныяк-кырганны-даа, уруг-дарыгны-даа, херэеженнерни-даа чаңгыс хүнде – Адар деп он ийи дугаар айның он үште кыргып-хыдыр, узуткаар, оран-савазын база акша-хөрөңгизин үптээр ужурлуг. ¹⁴ Дужаалдыг чагааның хоолгазын чурттун булуң бүрүзүнче чорудары көрдүнген. Ол хоойлу дег бооп, бүгү чоннарга четкен турзун дээн, чүгө дээрге олар демги хүнге белен турар ужурлуг.

¹⁵ Шапкынчылар хаанның чарлыгы-биле кончуг дүрген чорупканнар. Чарлык Сузының ордузунга база тарай берген; хаан биле Аман дойлап найырлап органнар, а Сузы хоорай хөлзээзин-дүвүрелге алзыпкан.

^о3:10 Кандыг-даа дужаалга ол таңманы басып каарга, күштүг болур.

3:7 Неем. 2:1 3:7 Эсф. 9:24, 26 3:7 Эзра 6:15 3:8 Эзра 4:12; Аж.-ч. 16:20

3:10 Э. д. 41:42; Эсф. 8:2 3:12 Эсф. 8:9 3:13 Эсф. 8:10 3:13 Эзра 6:15 3:15 Эсф. 8:14

Мардохейниң Эсфир кадындан дуза дилээни

4¹ Мардохей чүү болганын билип кааш, бодунуң идик-хевин ора соп каапкаш, качыгдалдың самдар хевин кеткеш, бодунче хүл чажып алган; оон хоорайның ортузунга үнүп келгеш, мунгаранчыг ыглап-сыктап, алгырып-кышкырып эгелээн. ² Ындыг янзылыг ол хаанның хериминиң чанынга чедип келгеш, кирбейн барган, чүге дээрге качыгдал хевин кеткен кижини хаанның хериминче кирип болбас турган. ³ Хаанның чарлык-дужаалы четкен девискээр, булуң бүрүзүн еврейлерниң качыгдалы, ыы-сызы долуп, олар шээрленип турган; качыгдал хеви болгаш хүл оларның орун-дөжөөн солуй берген.

⁴ Эсфирниң бүзүрелдиг чалчалары база чалча кыстары аңаа келгеш, Мардохейниң дугайын чугаалап бергеннер. Кадын дыка-ла хөлзеп, дүвүрөөн. Мардохей качыгдал хевин ужулзун дээш, Эсфир олче идик-хеп чорудупкан, ынчалза-даа ол ону хүлээп албаан, качыгдал хевин ужулбаан. ⁵ Ынчан Эсфир хаанның аңаа бараан болзун дээн бүзүрелдиг чалчазы Гатахты кыйгырыпкаш, ону Мардохейже: «Чүү деп чүвөл бо? Чүү болганыл?» деп билип эккээри-биле чорудупкан. ⁶ Гатах хаанның бажыңының мурнунда хоорай шөлүндө турган Мардохейже чорупкан. ⁷ Мардохей аңаа ооң-биле чүү болганын дөгөрезин чугаалап берген, еврейлерни узуткап каар болза, хаанның хөрөңгизинче Аманның кирир болуп азаан мөңгүнүнүң сан-түнүндөн бээр чугаалаан. ⁸ Мардохей Гатахка еврейлерни узуткаар дугайында Сузыга чарлаттыган дужаалдың хоолгазын Эсфирге көргүзери-биле берип каан. Ол Эсфирниң шупту чүвени билип алырын күзөөн. Хаандан еврей чонну өршээрин барып дилээрин ол Эсфирге чагаан.

⁹ Гатах эеп келгеш, Эсфирге Мардохейниң сөстөрүн дамчыдып берген. ¹⁰ Эсфир Гатахка Мардохейге барып, дараазында чүүлду чугаалаарын айыткан: ¹¹ «Хаанның чоок дүжүметтери болгаш ооң чагыргазының адаанда бүгү чон билир: хаан боду келдиртпээнде, ооң иштиги хериминче кирер эр-даа, херэжен-даа кижилерге кеземче чаңгыс – өлүм; чүгле хаан кымче алдын даянгыгы-биле айтырыл – ол кижини дириг артар. А мени хаанче үжөн хүн иштинде келдиртпейн тур».

¹² Мардохейге Эсфирниң сөстөрүн дамчыдып бергеннер. ¹³ Ол Эсфирге мынча деп харыылаан: «Бүгү еврейлерден кара чааскаан хаанның бажыңынга камгаланып артып каар мен деп бодава. ¹⁴ Бир эвес сен бөгүн ыттавайн эрттириптер болзуңза, еврейлерге хосталга болгаш камгалал өске черден чедип кээр, а сен база сээн адаңның төрөлдери өлүп каар. Канчап билир, мындыг байдалда чонунга дузалаар дээш сен кадын апарган эвес сен бе?»

¹⁵ Эсфир Мардохейге мынча деп харыылаан: ¹⁶ «Сузыда бар еврейлерниң шуптузун барып чыып ал, ынчангаш үш хүн иштинде дүне-хүндүс-даа чемненмейн, суг-даа ишпейн, мен дээш шээрлениңер, мен база чалча кыстарым-биле ол шээрленишкинни шак-ла ынчаар сагыыр мен, ооң соонда *хоойлуга дүүшпес-даа болза, хаанга баар мен, а өлүр-даа болза, өлгей-ле мен». ¹⁷ Мардохей чорупкаш, Эсфир канчаар дужааганыл, шак-ла ынчаар күүсеткен.

Эсфирниң хаанга дидими-биле чедип келгени

5 ¹Үшкү хүнде Эсфир каас-коя кадын хевин кедип алгаш, хаанның ордузунун иштики хериминче киргеш, ооң бажыңының мурнунга кээп туруп алган; ынчан хаан хүлээп алышкын кылыр өрээлинде бодунуң дүжүлгезинге эжикче көрүндүр саадап олурган. Ол херим иштинде турган кадынны көрүп каан. ²Ынчан хаан Эсфирже ээ көрнүп, холунга тудуп органы алдын даянгыыжы-биле олче айтыпкан. Эсфир чоокшулап келгеш, ооң ужунга дээпкен. ³Хаан аңаа мынча дээн: «Сеңээ чүү херегил, Эсфир кадын, кандыг дилеглиг сен? Күрүнениң чартыын-даа дилээр болзуңза, берип болур мен».

⁴Эсфир: «Бир эвес күзелдиг болза, хаан бөгүн Аман-биле кады мээң белеткеп кааным дойга келзин» – деп чалаан.

⁵Хаан: «Эсфирниң чалалгазынга баары-биле Аманны дүрген барып эккелинер!» – деп чугаалаан. Хаан Аман-биле кады Эсфирниң белеткеп каан доюнга чедип келген. ⁶Арага-дарыны ижип, дойлап ора, хаан Эсфирге чугаалаан: «Күзелиң чүл? Ону хандыраар мен. Дилээң кандыгыл? Күрүнемниң чартыын-даа дилезиңзе, бээр мен».

⁷Эсфир мынча деп харыылаан: «Мээң күзелим болгаш дилээм бе? ⁸Хаан менче ээ көрнүп турар болза, мээң күзелими хандырып, дилээмни күүседиксеп турар болза, ол даарта Аман-биле кады мээң белеткеп каар доюмче база катап чедип келзин, ынчан мен хаанның айтырыынга харыылаар мен».

Аманның Мардохейни өлүрер деп бодап алганы

⁹Ол хүн Аман дойдан хөглүг болгаш чазык-чаагай, тайбың сеткилдиг чанып чорупкан. Оон Аман ордудан үнүп чыда, эжик-хаалга чанынга олурган Мардохейни көрүп каан, а демгизи турбаан, шимчеш-даа дивээн. Ынчан Аманның килеңи Мардохейже база катап кыптыга берген. ¹⁰Ынчалза-даа Аман кызып тутгунупкан. Бажыңыга чедип келгеш, бодунуң өңүктөрин болгаш кадайы Зерешти келдирткен. ¹¹Аман оларга бодунуң аажок бай-шыырааның дугайында, хөй оолдарлыының дугайында база хаанның ону канчаар алдаржыдып, нояннарның болгаш дүжүметтерниң эң-не үстүнче үндүрүп каанының дугайында мактанып олурган. ¹²Аман мынча дээн: «Эсфир кадын безин бодунуң белеткээн доюнче хаан-биле кады менден өске кымны-даа чалаваан; даарта база хаан-биле кады ынаар чалаттырдым. ¹³Ынчалза-даа еврей Мардохей хаанның күрүнезинге ам-даа бараан болбушаан хевээр-дир. Ону көрүптеримге-ле, бүгү чүвө меңээ хоозун-дур!»

¹⁴Кадайы Зереш база шупту өңүктөри аңаа мынча дээннер: «Бежен кыры дурту хире бедик, кижиз азар ыяштан белеткеп кагзыннар, эртен хаанга баргаш, Мардохейни аңаа азып кагзыннар деп чугаала, ооң соонда хаан-биле кады дойже хөглүг чоруптар сен». Ол сүмө Аманга дыка таарышкан, ынчангаш ол ыяшты белеткедип каан.

Аманның Мардохейни хүндүлээр ужурга таварышканы

6¹ Ол дүне хаан удуп чадап каан^Р, ынчан ол тураскаалдыг болушкуннар бжиир демдеглелдер дептерин эккээрин дужааган; ону хаанның мурнунга номчуп берген. ² Ол дептерде мынча деп бижээн болган: «Хаанның эжик таңныылдаан чалчалары Бигтан биле Терештин Ахашверош хаанның амы-тынынга чедер деп дугуржуп турганының дугайында медээни Мардохей берген».

³ Хаан: «Ол дээш Мардохейге кандыг хүндүткел көргүскенил, кандыг шаңнал тывысканыл?» – деп айтырган.

Хаанның хууда бараан болукчулары: «Аңаа эки чүнү-даа көргүспээн» – деп харыылааннар.

⁴ Хаан: «Херим иштинде кым бар-дыр?» – деп айтырган. А ол өйде хаанның ордузунуң даштыкы хериминче Аман кирип орган. Ол белеткеп алганы ыяжынга Мардохейни азып өлүрериниң дугайында хаан-биле чугаалажыр дээш келген турган.

⁵ Хаанның бараан болукчулары мынча дээннер: «Херим иштинде Аман турар чүве-дир».

Хаан: «Кирип келзин» – дээн. ⁶ Ынчан Аман кирип кээрге, хаан: «Хаанның хүндүткел көргүзүскээн кижизинге чүнү кылза экил?» – деп айтырган.

Аман иштинде өөрүп боданган: «Менден өске кымга хаан хүндүткел көргүзүскээр деп?» ⁷⁻⁸ Аман хаанга мынча дээн: «Ол кижиге хаанның кедип чоруур идик-хевин эккеп берзин, хаанның аьдын мундургаш, аьттың бажынга хаанның онзагай каасталгазын кедирзиннер. ⁹ Ынчангаш ол хепти болгаш аьтты хаанның эң ат-сураглыг дээн нояннарының бирээзиниң холунга тутсуп берзиннер. Ындыг янзылыг хаанның хүндүткел көргүзөр дээн кижизин хепкергеш, хоорайның төп шөлүнче үндүргеш, ооң мурнунга мынча деп чугаалазыннар: „Хаанның хүндүткел көргүзүскээн кижизин мынчаар хүндүлээр ужурлуг!“»

¹⁰ Ынчан хаан Аманга чугаалаан: «Доп-дораан идик-хепти болгаш аьтты эккелгеш, бодуң чугаалааның ёзугаар, мээң күрүнемге бараан болуп чоруур еврей Мардохейге ол хүндүткелди көргүс; чугаалаан чүүлүнден чангыс-даа чүве эрттирбе». ¹¹ Аман идик-хепти база аьтты эккелгеш, Мардохейни хепкергеш, аьтка мундургаш, хоорайның төп шөлүнче үндүре бергеш, ооң мурнунга: «Хаанның хүндүткел көргүзүскээн кижизин мынчаар хүндүлээр ужурлуг!» – деп чугаалаан.

¹² Мардохей хаанның ордузунче эеп келген. А муңгаргай, бажын шып алган Аман бажынынче далажыпкан. ¹³ Аман бодунуң кадайы Зерешке база бүгү өннүктеринге чүү болганын шуптузун чугаалап берген. Ооң мерген угаанныг өннүктери болгаш кадайы Зереш мынча дээннер: «Ооң мурнунга адын баксырап эгелээниң Мардохей еврей чоннуң төлээзи боор чүве болза, аңаа күш чедер харыың чок-тур, аштырар деп барганың ол-дур». ¹⁴ Олар ынчаар-ла чугаалажып олурда, хаанның чалчалары

Р6:1 Бурунгу грек очулгада «Дээрги-Чаяакчы хаанның уйгузун хураап алган» деп бижээн, а үндезин еврей сөзүглелде ындыг сөстөр чок.

келгеш, Аманны Эсфирниң белеткеп кааны дойже баарын далаштырып туруп бергеннер.

Эсфирниң ийиги дою база Аманны шаажылааны

7¹⁻² Хаан Аман-биле кады Эсфир кадынның ийи дугаар доюнга чедип келгеннер. Дой шуудай бергенде, арага-дарыны ижип турар өйде, хаан база катап Эсфир кадынга мынча дээн: «Күзелиң чүл, Эсфир кадын, ону хандырып бээр мен; дилээн чүл? Күрүнемниң чартыын-даа дилээр болзунза, ону күүседир мен».

³ Эсфир кадын мынча деп харыылаан: «Бир эвес хаан менче ээ көрнүп турар болза, хаан күзээр-ле болза, мээң күзелим-биле, мээң дилээм-биле менээ болгаш мээң чонумга амыдыралдан хайырлазын! ⁴ Мен болгаш мээң чонум кыргып-хыдышкынга, өлүм-чидимге таваржыр кылдыр саттырыпкан-дыр бис. Бир эвес чүгле кулдар кылдыр саттырыпкан болзувусса, мен ыгттавас ийик мен, чүге дээрге ол айыыл-халап хаанны дүвүредир хире эвес үүрмек чүүл болгу дег-дир».

⁵ Ахашверош хаан Эсфир кадындан: «Ындыг багай чорукту кылырын семээн кижиге кайыл, кымыл ол?» – деп айтырган.

⁶ Эсфир: «Шак ындыг дайзын – өштүг-өжээнниг Аман бо-дур!» – деп харыылаан. Ынчан Аман хаанның болгаш кадынның мурнунга девидеп, сириңейнип эгелээн.

⁷ Хаан ажынып-хорадап, дойну каапкаш, ордунуң садынче чоруй барган. А Аман Эсфир кадындан бодунуң амы-тынын өршээрин дилеп, чаннып артып калган. Хаанның аажызындан коргунчуг яла аңаа онаажырын Аман билип турган. ⁸ Каян хаан ордунуң садындан дой болуп турган черже кирип кээрге, Аман Эсфир кадынның мурнунда орун-дөжөөндө кээп дүшкөн чыткан! Хаан мынча дээн: «Мен бажыңымга бодум турумда-ла, кадынны күштээр бодап турар де!» Хаан ынча дээри билек, Аманның арнын дуглааш, тудуп алганнар.

⁹ Хаанның база бир бүзүрелдиг чалчазы Харбона мынча дээн: «Хаанга эки чүве кылган Мардохейни шаажылаар дээш Аманның белеткеп алган бежен кыры дурту хире бедик ыяжы бо-дур. Ол Аманның бажыңының чанында тур ышкажыл».

Ону дыңнааш, хаан дужааган: «Аманны аңаа азып өлүрүңер!» ¹⁰ Мардохейге белеткеп каан турган ыяшка Аманны азып каан. Хаанның кылыгы ам кээп чазылган.

Хаанның еврейлерге дайзыннардан өжээн негеп аарын чөпшээрээни

8¹ Ол хүн Ахашверош хаан Эсфир кадынга еврейлерниң дайзыны Аманның эт-хөрөңгизин берипкен; а Мардохей хаанның чоок кижизи болу берген, чүге дээрге Эсфир кадын Мардохей аңаа төрөл боор дээрзин чарлапкан. ² Хаан Амандан дедир ап алган билзээн Мардохейге берипкен; Эсфир Мардохейни Аманның эт-хөрөңгизиниң хайгааракчызы кылдыр томуйлап каан.

³ Эсфир база катап хаан-биле чугаалажып, ооң мурнунга кээп дүшкеш, ыглап, чаннып турган. Ол Агагтың үре-салгалы Аманның еврейлерге удур өштүг-өжээнниг бодалын соксадырын дилеп турган. ⁴ Хаан Эсфирже алдын даянгыыжын айтыпкан; Эсфир ынчан хаанның мурнунга туруп келген. ⁵ Ол мынча дээн: «Хаан

7:1-2 Эсф. 5:3; Мк. 6:23 7:3 Эсф. 5:8 7:4 Эсф. 3:9 7:6 Эсф. 3:10 7:9 Эсф. 1:10

7:9 Эсф. 5:14; 6:4 7:9 Ыд. ыр. 7:16; У. ч. 11:5; Дан. 6:24 7:10 Э. д. 40:22

8:2 Э. д. 41:42; Эсф. 3:10 8:3 Эсф. 3:1 8:4 Эсф. 5:2

күзээр болза, ол менче ээ көрнүр болза, мээң бо херээмни чөптүг деп бодаар болза база мен аңаа эргим болзумза, ол ынчан Агагтың үре-салгалы, Амадаттың оглу Аманның еврейлерни узуткаар дугайында бүгү девискээрлерже бижип чоруткан чагааларын дедир чыып эккелзин деп бижээн болза. ⁶ Ынчанмас болза, мен чонумнун хоозуралын, төрөл-дөргүлүмнүн өлүм-чидимин канчап көрүп шыдаар мен?»

⁷ Ахашверош хаан Эсфир кадынга болгаш еврей Мардохейге мынча дээн: «Көрүңер даан, мен Аманның эт-хөрөңгизин Эсфирге бериптим, еврейлерже хол көдүргени дээш ооң бодун ыяшка азып өлүрдүлөр; ⁸ а силер еврейлерниң дугайында күзээн-не чүвөөрнү мээң адымдан бижээш, мээң билзээм-биле таңмалап калыңар. Хаанның адындан бижээн болгаш хаанның билзээ-биле таңмалаан кандыг-даа чагааны кым-даа өскертип шыдаваз болгай».

⁹ Шак ынчан, Сиван деп үш дугаар айның чээрби үште, хаанның бижээчилерин кыйгыртып эккелген. Олар Мардохейниң айтышкыны-биле Индиядан Эфиопияга чедир 127 девискээрде еврейлерге, девискээрлер эргелекчилеринге, чагырыкчыларга база нояннарга чагаалар бижээн. Ол чагааларны ында чурттап чоруур бүгү чоннарның (ооң иштинде еврейлерниң) үжүк-бижии-биле оларның дылдарыңга бижип чорударын дужааган. ¹⁰ Мардохей чагааларны хаанның адындан бижээш, ооң билзээ-биле таңмалааш, хаанның чүгүрүк аъттарын мунган шапкынчылар таварыштыр тарадыпкан. ¹¹ Чагааларда бижээни болза: «Кайы-даа хоорайда чурттап турар еврейлерге, чыгып алгаш, боттарының чуртталгазын камгалаар дээш, оларга удурланыр кандыг-даа аймак-сөөктүг, кайыын-даа келген аг-шеригни, оларның кадайларын, ажы-төлүн өлүрүп, узуткап, эт-севин үштөп-дээрбедеп болурун хаан чөпшээрээн». ¹² Ахашверош хаанның чагыргазының адаанда турар девискээрлерге чаңгыс-ла хүнде, Адар деп он ийи дугаар айның он үште, бо дужаал күштүг болур турган. ¹³ Ынчангаш үнген дужаалдан хоолганы девискээр бүрүзүнче чорудуп, *хоойлу дег, шупту чоннарга билдинген турар кылдыр чарлазын дээн. Еврейлер дайзыннарындан ол хүнде өжээн негеп алырыңга белен турар ужурлуг турган. ¹⁴ Хаанның чүгүрүк аъттарын мунган шапкынчылар дужаалды тарадыры-биле кончуг шалыпкын үнүпкеннер. Сузының ордузунга база дужаалды чарлапкан.

¹⁵ Ынчан Мардохей хаандан ооң ховар чараш, ак база көк өңнүг хептерин кеткен, каас-коя алдын бөрттүг, хүрөң-кызыл шыва тоннуг үнүп келген. Сузы хоорай улуг өөрүшкүлүг хөглөп турган. ¹⁶ А Сузыда чурттап турар еврейлерге ынчан чүдөн-даа чырыткылыг, өөрүнчүг үе дүжүп келген. ¹⁷ Кайы-даа хоорайга, девискээрге хаанның чарлыы чеде бээрге-ле, еврейлерге өөрүшкү-хөглүг, найыр-дойлуг байырлал хүнү эгелеп турган. Чурттуң өске чоннарының хөй-ле улузу ынчан «еврейлер бис» деп эгелээн, чүге дээрге олар еврейлерден корга берген.

Еврейлерниң дайзыннарын тиилээни

9¹ Адар деп он ийи дугаар айның он үште хаанның чарлыын күүседир ужурулуг турган. Ол хүнде еврейлерниң удурланыкчылары оларны чагырып аар деп турган. Ынчалза-даа шупту чүве сыр дедир болуп, еврейлер боттары дайзыннарындан артык эрге-чагыргалыг апарганнар. ² Оларга багай чүве күзеп турган удурланыкчыларындан өжөөн негеп алыр дээш, еврейлер Ахашверош хаанның чагырганы девискээрлерде боттарының хоорайларынга чыгып келгеннер; оларга удур кым-даа туржуп шыдаваан, чүге дээрге олардан өске чоннар шупту корга берген. ³ Девискээрлерниң бүгү нояннары, чагырыкчылары, эргелекчилери, хаанның дүжүметтери еврейлерни деткип эгелээннер, чүге дээрге олар шупту Мардохейден коргуп турганнар. ⁴ Мардохей хаанның ордузунда аажок улуг салдарлыг апарган, ооң ат-алдары бүгү девискээрлерде тарай берген, чүге дээрге Мардохей улам-на күштүг бооп кел чыткан. ⁵ Еврейлер хамык дайзыннарын өлүрүп, кыргып-хыдып, хылыш-биле шанчып узуткап турганнар, олар удурланыкчыларын хыын хандыр аажылап турганнар.

⁶ Сузының ордузунга еврейлер 500 кижини өлүрүп узуткап кааннар. ⁷⁻¹⁰ Еврейлер боттарының дайзыны Амадаттың оглу Аманның он оглун – Паршандатаны, Далфонну, Асфатты, Поратты, Адалияны, Аридатты, Пармаштаны, Арисайны, Аридайны, Ваиезатаны – өлүрүп кааннар, а үптээшкин кылбааннар.

¹¹ Ол-ла хүн Сузының ордузунда өлүрткен кижилерниң санын хаанга илеткээннер. ¹² Хаан Эсфир кадынга чугаалаан: «Сузының ордузунда еврейлер 500 кижини болгаш Аманның он оглун өлүрген-дир; а хаанның оон өске девискээрлеринде олар чүнү канчап кааннар деп?! Сээң күзелиң кандыгыл? Шуптузун хандырап мен. Оон өске кандыг дилээн барыл? Ону база күүседир мен».

¹³ Эсфир мынча дээн: «Бир эвес хаан күзээр болза, Сузыда еврейлерге даарта база бөгүн ышкаш аажылаарын чөпшээрэзин, а Аманның он оглун ыяшка азып кагзын».

¹⁴ Хаан ол ёзугаар кылырын дужааган; ол чарлыкты Сузыга үндүрген, Аманның он оглун азып каан. ¹⁵ Адар айның он дөртте Сузының еврейлери чыгып алгаш, 300 кижини өлүрүп кааннар, а үптээшкин кылбааннар.

¹⁶ Хаанның өске-даа девискээрлеринде еврейлер боттарының амы-тынын камгалап, дайзыннарындан адырлып аар дээш 75 000 кижини өлүрүп узуткааннар, а үптээшкин кылбааннар. ¹⁷ Ол бүгү Адар айның он үшкү хүнүнде болуп турган; а он дөртте олар оожургап, ол хүннү байыр-дой база хөглээшкин хүнү кылып алганнар. ¹⁸ А Сузыда чурттап турар еврейлер Адар айның он үш-он дөртте чыылгаш, он бештиң хүнүнде оожургап, ол хүннү байыр-дой база хөглээшкин хүнү кылып алганнар. ¹⁹ Ынчангаш көдээ черлерде, суурларда чурттап чоруур еврейлер Адар айның он дөрткү хүнүн бот-боттарынга белек кылдыр аыш-чем сунчур байыр-дой база хөглээшкин хүнү кылдыр байырлап эрттирип турарлар.

Пурим байырлалын Мардохейниң доктаатканы

²⁰ Мардохей ол болуушкуннарның дугайында бижээш, Ахашверош хаанның ырак-чоок девискээрлеринде бүгү еврейлерже чагаалар чорудупкан. ²¹ Чылдыңна Адар айның он дөрттү база он бешти байырлал кылдыр доктаадып аарын ында бижээн. ²² Чүгө дизе ол хүннерде еврейлер боттарының дайзыннарындан адырылганнар, ол айда оларның муңгаралы – өөрүшкүже, дүвүрели – байырлалче шилчээн. Ынчангаш ол хүннерни байыр-дой база хөглээшкин байырлалы деп, бот-боттарынга белек кылдыр аыш-чем сунчур, ядыыларга хайырлал бээр хүннер деп санаар. ²³ Еврейлер ону ынчаар кылыр деп шийтпирлээннер, ынчангаш Мардохейниң оларга мынча деп бижээн чүүлүн хүлээп алганнар: ²⁴ «Бүгү еврейлерниң дайзыны, Агагтың үре-салгалы, Амадаттың оглу Аман канчаар еврейлерни узуткаар дугайында пур деп төлгө октааныл, ²⁵ бо херек⁴ канчап хаанга чеде бергенил, хаан канчаар чагаа-биле дужаал үндүрүпкенил, еврейлерге удур Аманның каржы бодалы канчап ооң бодунуң бажынче суг кутканыл, ону база оон оолдарын канчап ыяшка азып кааныл».

²⁶ Ынчангаш ол хүннерни Пурим деп адап каан: ол ат «пур» деп сөстөн укталган. Ол чагааның шупту сөстөринге дүүштүр, оон аңгыда боттарының чүнү көргенин база олар-биле чүү болганын ёзугаар, ²⁷ еврейлер боттарынга, салгалдарынга болгаш оларга катчып турар бүгү улуска хамаарыштыр ол ийи хүннү чылдыңна байырлаар деп доктаадып алганнар. Ону кым-даа өскертип болбас турган. ²⁸ Девискээр бүрүзүнге, хоорай бүрүзүнге, кайы-даа үениң төрөл бөлүк бүрүзүнге ол хүннер тураскаалдыг болгаш байырланчыг болур; Пурим хүннери еврейлерге үргүлчү турар, ол хүннерни үре-салгалы база үргүлчү утпайн сагып чоруур ужурулуг.

²⁹ Авихаилдиң уруу Эсфир кадын бодунуң бүгү ат-алдары-биле еврей Мардохейниң Пурим байырлалының дугайында бижиин бадыткаан. ³⁰ Ахашверош хаанның чагырганы 127 девискээрлеринде бүгү еврейлерже амыр-тайбыңның, оожургалдың сөстөрин бижээн чагааларны чоруткан. ³¹ Ооң мурнунда оларның боттары дээш база салгалдары дээш шээрленишкенин доктаадып тургусканы дег, еврей Мардохейниң болгаш Эсфир кадынның доктаадып кааны Пурим байырлалының хүннерин шыңгы сагырын ында айыткан. ³² Эсфирниң чарлыгы Пурим дугайында сөстү бадыткаан, ынчангаш ону номче киир бижээн.

Ахашвероштүң болгаш Мардохейниң алдары

10 ¹ Ооң соонда Ахашверош хаан кургаг черде болгаш далайның ортулуктарында чурттап турар чонга албан-үндүт онаап эгелээн. ² Ахашверош хаанның бүгү алдарлыг херектерин мидий-перси хааннарның демдеглел дептерлеринче киир бижип каан. Ында ооң күштүүн болгаш өндүр улуун бижип демдеглээн. Оон аңгыда Ахашверош хаан Мардохейни өрү депшиткен деп база айыткан. ³ Еврей Мардохей Ахашверош хаанның соонда ийи

9:25 Азы: «Эсфир».

9:24 Эсф. 3:7 **9:27** Иса. 56:3; Зах. 2:11 **9:29** Эсф. 2:15 **9:30** Эсф. 1:1; 8:9

9:31 Эсф. 4:3 **10:2** Эсф. 2:23; 6:1-2

дугаар черни ээлеп, еврей чоннуң өндүр улуг, ынак кижизи апарган, чүгө дээрге ол чонунга буйан-кежик дилеп, салгалдарның чаагай чоруу дээш сагыш човап чораан.

Иов

Кирилде

Иовтуң номунда Бурган эки кижиниң бүзүрелиниң ылап шыннын хынап, шенээрге, ооң амыдыралы аажок улуг айыыл-халапка таварышканының төөгүзүн чугаалап турар. Иовтуң эштери ону аргалаар дээш чедип кээр, ынчалза-даа аргалал орнунга ону буруудадып, чемелеп эгелээр. Оларның бодалдары эрте-бурунгу Чоокку Чөөн чүктүн бир аай мерген угаанынга дүгжүп турар – Иовтуң хилинчээ дээрге ооң бачыгтары дээш Бургандан келген кеземче-дир. Ындыг-даа болза, Иов оларның бөдүүн логиказын хүлээп ап шыдавас, чүге дээрге ол ындыг коргунчуг кеземче алгы дег кедергей бачыг үүлгетпээнин билир турган. Иов Бурганның ону чөптүг эвес аажылап турарын, бодунда буруу чогуң шынзыдар дээш, Ооң-биле удур-дедир көржүп ужуражыр деп күштүг күзелдиг. (Номчукчулар мону утпас журулуг: Иов боду-даа, ооң эштери-даа Иовтуң хилинчээниң чылдагааны апарган, дээрлерге болган маргылдаага хамаарылга чок.) Улустуң чугаазынче Элиуй деп аттыг база бир кижини киржип эгелээр, адак соонда Дээрги-Чаяакчы Иов-биле Боду база чугаалажыр. Дээрги-Чаяакчы Иовтуң айтырыгларынга дорт харыы бербейн турар-даа болза, ол ужурал Иовка бодунуң Чаяакчызының кызыгаар чок мерген угааннын көргүзүп, ону Ооң-биле эптештирип каар.

Номну дараазында кезектерге чарып боор:

- прозалаан кирилде (1–2 эгелер);
- Иовтуң эштери-биле үш бөлүккө чарган чугаалары (3–11, 12–20, 21–31 эгелер);
- Элиуйнуң киржилгези (32–37 эгелер);
- Дээрги-Чаяакчының Иовка айтырыглар салганы (38–41 эгелер);
- прозалаан түңнел (42-ги эге).

Иовтуң ному колдуунда кайгамчык эки поэтиктиг дыл-биле бижиттинген. Ындыг-даа болза, ол дыл амгы үениң шинчилекчилеринге номну билип аарынга улуг бергедээшкиннерни таварыштырар. Мында кирген хөй еврей сөстөр бүгү Библияда чүгле чаңгыс катап ажыглаттынып турар, ынчангаш оларның утказы эки билдинмес. Ол ышкаш бо номнуң эрте-бурунгу сөзүглелдериниң аразында ылгалдар дыка хөй. Ындыг бергелер Иовтуң номунуң очулгазын хөй черлерде ылаптыг шын эвес, а даап бодаан кылып турар.

Иов – Бургандан коргар, чөптүг кижини

1 ¹ Уц деп черге Иов дээр кижини чурттап чораан. Ол болза кем-буруу чок, чөптүг, Бургандан коргар болгаш бачыгтан хая көрнүп чоруур кижини турган. ² Иов чеди оол биле үш кыстың адазы турган. ³ Ол 7000 өшкү-хой, 3000 теке, 500 эжеш шары болгаш 500 кыс элчиген кошкул малдыг, дыка хөй санныг чалча-хөделдиг кижини

чүве-дир. Чөөн чүктүң бүгү аймактарының аразында Иов эң ат-алдарлыг кижиге турган.

⁴Ооң оолдары ээлчег аайы-биле бот-боттарының бажыңнарынга найырлап-дойлаар дээш чыгыр, олар-биле кады дойлазын дээш кыс дунмаларын база кыйгырып аар чаңчылдыг чүве-дир. ⁵Дойлаашкын үези эрте берген санында-ла, Иов оолдарын келдиртип алгаш, оларны ыдыктап-арыглап турган. «Мээң оолдарым бачыт үүлгедип, боттарының сеткил-чүрээнде Бурганны бак сөглөпкөн бооп чадавас» деп бодап, Иов эртен эрте тургаш, оларның саны-биле бүрүн өрттедир өргүлдер салып турган. Ол ынчаар үргүлчү кылып келген.

Буруудадыкчының Иовту нүгүлдээни

⁶Бир-ле хүн Дээрги-Бурган-Чаяакчының оолдары⁷ Ооң мурнунга турар дээш чедип келген, оларның аразынга буруудадыкчы⁸ турган. ⁷Дээрги-Чаяакчы оон: «Сен кайыын келдиң?» – деп айтырган.

Буруудадыкчы: «Мен чер-делегейни эргип кезип чордум» – деп харыылаан.

⁸Дээрги-Чаяакчы буруудадыкчыга: «Мээң чалчам Иовту эскердиң бе? Чер кырында өске ындыг кижиге чок – ол кем-буруу чок, чөптүг, Бургандан коргар болгаш бачыттан хая көрнүп чоруур кижиге чүве» – дээн.

⁹Буруудадыкчы Дээрги-Чаяакчыга: «Иов Бургандан хей черге коргар деп бе?

¹⁰Сен ооң бодун, өг-бүлезин база кошкул-хөрөңгизин бүгү талазындан камгалап турбаан сен бе? Ооң холунуң ажыл-херээнге ачы-буян хайырлаан сен, ооң кодан-кодан малдары чер кырында өзүп-көвүдеп-ле турар-дыр. ¹¹Ынчалза-даа ооң бар-ла кошкул-хөрөңгизинге Бодуннуң холуң-биле дээптер болзунза, ол Сени арныңга албан бак сөглээр» – дээн.

¹²Дээрги-Чаяакчы буруудадыкчыга: «Ындыг бе? Ооң бар-ла кошкул-хөрөңгизи сээң холуңче кирзин. Чүгле ооң бодунга дегбе» – дээн.

Буруудадыкчы Дээрги-Чаяакчыдан ыңай чорупкан.

¹³Бир-ле хүн, Иовтуң оолдар, кыстары улуг акызының бажыңыга найырлап-дойлап, арага-дары чооглап турда, ¹⁴Иовка шапкынчы кижиге келгеш: «Шарылар чер андарып турду, а элчигеннер чанынга оъттап турду. ¹⁵Хенертен Шева чурттуглар халдап келгеш, оларны сүрүп аппаратты, а силерниң ажылчыннарыңарны хылыш-биле кыра шанчып каапты. Силерге дыңнадып болур чаңгыс мен дириг арттым!» – дээн.

¹⁶Ол төндүр чугаалаваанда-ла, өске шапкынчы чедип келгеш: «Бурганның оду дээрден баткаш, өшкү-хой болгаш ажылчыннарыңарны өрттедип каапты. Силерге дыңнадып болур чаңгыс мен дириг арттым!» – дээн.

¹⁷Ол төндүр чугаалаваанда-ла, база бир кижиге чедип келгеш: «Халдей аймактан үш бөлүк халдап, төвелерже хөмө келгеш, оларны сүрүп аппаратты, а

⁷1:6 Бурганның оолдары – «Дээрниң чурттакчылары» дээни ол (Э. д. 6:2; Ыд. ыр. 88:7 көр).

⁸1:6 Азы: «Удурланкыч эрлик» (1 Чыл. 21:1; Зах. 3:1; Ажыд. 12:9-10 көр).

1:3 Башт. 6:3 1:5 1 Хаан. 16:5 1:5 Э. д. 8:20 1:6 Иов 2:1; 38:7 1:7 1 Пет. 5:8

1:10 Ыд. ыр. 127:2 1:11 Руф 1:13; Иов 19:21 1:15 3 Хаан. 10:1 1:16 4 Хаан. 1:10

1:17 Башт. 7:16; 1 Хаан. 11:11; 4 Хаан. 24:2

ажылчыннарыңарны хылыш-биле кыра шанчып кагды. Силерге дыңнадып болур чаңгыс мен дириг арттым» – дээн.

¹⁸ Ол төндүр чугаалаваанда-ла, оон өске кижичедип келгеш: «Силерниң оолдар, кыстарыңар улуг акызының бажыңыңа найырлап-дойлап, арага-дары чооглап турда, ¹⁹ ээн куруг ховудан коргунчуг шуурган хадып келгеш, ол бажыңның дөрт азын силгиптерге, бажың аныяктар кырынче кээп дүштү, олар өлүп калды. Силерге дыңнадып болур чаңгыс мен дириг арттым» – дээн.

²⁰ Иов ынчан туруп келгеш, качыгдалдан хевин ора тыртып, бажын чүлүп каапкаш, черже кээп дүжүп, Бурганга мөгейген. ²¹ Ол мынча дээн: «Иемнин ишгинден делегейже чанаш үнүп келген мен, чер-иемче дедир чанаш кире бээр мен. Дээрги-Чаяакчы берген-дир, Дээрги-Чаяакчы дедир ап алган-дыр, Ооң ады алга-йөрөөлдиг болзун!»

²² Ол бүгү болуп турза-даа, Иов черле бачыт үүлгетпээн, Бурган дугайында багай чүве чугаалаваан.

Буруудадыкчының Иовту катап база нүгүлдээни

2 ¹ Бир-ле хүн Дээрги-Бурган-Чаяакчының оолдары катап база Ооң мурнунга турар дээш чедип келген, оларның аразыңа буруудадыкчы турган. Буруудадыкчы база Дээрги-Чаяакчының мурнунга туруптарга, ² Ол оон: «Сен кайыын келдиң?» – деп айтырган.

Буруудадыкчы Дээрги-Чаяакчыга: «Мен чер-делегейни эргип кезип чордум» – деп харыылаан.

³ Дээрги-Чаяакчы аңаа: «Мээң чалчам Иовту эскердиң бе? Чер кырында өске ындыг кижиче бар бе – ол кем-буруу чок, чөптүг, Бургандан коргар болгаш бачыттан хая көрнүп чоруур кижиче чүве. Ол Меңээ шынчы чоруун быжыг кадагалап чоруур хевээр-дир, а сен Мени Иовту кем-буруу чокка-ла узуткап каар кылдыр күткүп турдуң чоп» – дээн.

⁴ Буруудадыкчы Аңаа: «Кеш орнунга кеш! Амы-тыны дээш кижиче бодунда бар-ла чүвени бериптер. ⁵ Ынчалза-даа Бодуннуң холуң-биле ооң сөөк-даяанга, эът-бодунга дээптер болзунза, ол Сени арныңга албан бак сөглээр!» – деп харыылаан.

⁶ Дээрги-Чаяакчы буруудадыкчыга: «Ол боду ам сээң холунда-дыр че, чүгле амызын үспе» – дээн.

⁷ Буруудадыкчы Дээрги-Чаяакчыдан ыңай чорупкаш, Иовка тавангайыңдан эгелээш, тейинге чедир коргунчуг оюлганнар чыпшырып каан. ⁸ А Иов качыгдалдан хүлге олуруп алгаш, ириңин сивирери-биле сава бузундузу тудуп алган.

⁹ Кадайы аңаа: «Сен Бурганга шынчы чорууңга быжыг хевээр сен бе? Бурганны бак сөглөпкеш, өлү бер!» – дээн.

¹⁰ Иов аңаа: «Сээң чугааң сээдең кадай чугаазы-дыр! Таанда-ла бис Бургандан чүгле эки чүве хүлээп аар, а багай чүве хүлээп албас улус бе?» – деп харыылаан.

Ол бүгү болуп турза-даа, Иов бодунуң аксы-сөзү-биле бачыт үүлгетпээн.

Иовтуң үш эжи

¹¹ Иовту тавараан бүгү хай-халап дугайында ооң үш эжи дыңнап кааш, кижги бүрүзү бодунуң чуртундан: Элифаз – Темандан, Вилдад – Шуахтан болгаш Софар – Наамадан олче чорупкан. Олар Иовка кады барып, ооң-биле кады хараадап ыглажыр, ону аргалаар дээш ужуражып келген. ¹² Иовту ырактан көрүп кааш, танывайн барганнар. Олар ынчан качыгдалдан ишкирнип ыглажып, боттарының хевин ора соп, доозун-довуракты дээрже чажып, баштарынче уруп эгелээн. ¹³ Чеди хүн, чеди дүн дургузунда эжи-биле кады черге олурганнар. Оон кедергей хилинчектенип турарын көргөш, оларның кайызы-даа аңаа чаңгыс сөс-даа чугаалаваан.

Иовтуң бодунуң төрүттүнгөн хүнүн каргааны

3 ¹ Ооң соонда Иов чугааланып эгелээш, бодунуң төрүттүнгөн хүнүн каргап каапкан. ² Ол мынча дээн:

³ «Мээң төрүттүнгөн хүнүм чиде берзин,
„Оол ботталды!“ дээн дүн база читсин.

⁴ Ол хүн дүмбей караңгы бооп хуулзун,
дээрде Бурган ону сагынмазын,
чырык ол хүн чырытпазын!

⁵ Ол хүн дүмбейге алзып алзын,
ону коргунчуг караңгы бүргей апсын,
булут шыва апсын, хүн туттуруушкуну коргудупсун!

⁶ Ботталганым дүннү дүмбей хөме апсын,
чылдың бир хүнү кылдыр ол санаттынмазын,
айлар санаашкынынче ол кирбезин!

⁷ Ол дүне үре-төл ботталбас болзун,
өөрүшкүнүң ыткыр алгызы аңаа дыңналбазын!

⁸ Левиафанны¹ оттуруп шыдаар
илби-шидичилер, хүннерге каргыш салыр кижилер
ол дүннү база каргап каапсын!

⁹ Ол дүннүң эртенги сылдыстары өжүп калзын,
даң адарын ол хей-ле маназын,
эртенги хаяаның чырыш дээрин көрбезин!

¹⁰ Чүге дээрге ол үе төрүттүнеримни болдурбайн барбаан-дыр,
човалаңны менден чажырып кааппаан-дыр.

¹¹ Чүге-ле мен төрүттүнеримде өлү бербээним ол,
иемнің иштинге-ле өлүп калбааным ол?

¹**3:8** Левиафан – хананей мифологияда сугнуң күчүтөн моозу (Иов 40:20; 41:1; Ыд. ыр. 73:14; 103:26; Иса. 27:1 көр). Ол моос хүн туттуруушкунун болдуруптар күштүг деп санадып турган.

¹² Чүге мени хойнунга олуртуп,
эмиг сүдү-биле эмзирип турганыл?

¹³ Ынчан бүрлүп калган болзумза,
ам амыр-дыштыг чыдар ийик мен,
чыргал көрүп, удуур ийик мен;

¹⁴ чер-делегейниң хааннары, ызыгууртаннары-биле –
ам буступ калган тудуглар кылып каан чагырыкчылар-биле кады;

¹⁵ бажыңнарын мөңгүн-биле долдуруп,
алдын чыып турган нояннар-биле кады удуур ийик мен.

¹⁶ Дүжүрген уругну дег,
чырык көрбээн чаш төлдү дег
мени ажаап каары кай!

¹⁷ Өлүглер ораныңга бузуттугларның чедирген дүвүрели оожургаар,
могап-шылааннар дыжын көөр.

¹⁸ Хоругдаттырганнар аңаа кады оожургап,
дарлакчының үнүн дыңнавастар.

¹⁹ Аңаа чөгөнчиг-даа, өндүр улуг-даа кижидең болур,
кул кижидең ээргизинден хостуг болур.

²⁰ Чүге-ле човалаң көргөн кижиге чырыкты бергенил,
сеткили хинчектенген кижиге чуртталганы бергенил?

²¹ Ындыглар өлүмнү четтикпейн манаарга-даа, келбес,
ону үнелиг шыгжагдан кызып дилээрге-даа, тывылбас.

²² Чевегни тып алгаш, ол хөөкүй хөглөп,
өөрүп-байырлап шаг боор.

²³ Ындыг хөөкүйнүң оруу мунгаш,
Бурган аңаа бүгү таладан шаптараазын тургузуп каан.

²⁴ Ам мээң човуурум аыш-чемимни солуду,
караам чажы суг дег агып тур.

²⁵ Коргуп турган чүвем меңээ таварышты,
сүртеп турган чүвем мени хөмө апты.

²⁶ Меңээ оожургал-даа, амыр-дыш-даа,
тайбың-даа чок – чүгле дүвүрээзин!»

Элифазтың чугаазы: бачыт чок кижидең турбас

4 ¹ Теман чурттуг Элифаз мынча деп харыылаан:

² «Чугаа-сөзүм сенээ анчыг бооп чадавас,
ындыг-даа болза, ыыттавайн баар арга бар бе?!»

³ Сен бодуң хөй улусту билиндир сургап,
суларап калган холдарны күш кирип турдуң.

⁴ Илдигип кээп дүшкен улусту сээң сөстөрүн көдүрүп турду,

тептиккен улусту быжыглап турдун.

⁵ А ам айбыл-халап сени таварыырга, харыксырап калдын, ол сеңээ дээптерге, сагыш-сеткилиц дүвүреди.

⁶ Бургандан коргуушкун сеңээ чөленгишти, а оруктарың кем-буруу чогу – идегелди берип турар эвес бе?

⁷ Сактып кел: буруу чок кижии өлүр ийик бе, чөптүглер узуткагкан бе?

⁸ Мен көөрүмге, хай-бачыт аңдарып, човалан тарып турар улус оозун ажаап аар-дыр.

⁹ Олар Бурганның тыныжындан өлүп каар-дыр, Ооң килеңиниң эзининден чиде бээр-дир.

¹⁰ Арзылаңнар алгызы, ырланган үнү дыңналып турза-даа, оларның джигин тура тыртып кааптар;

¹¹ араатан аң олча тыппаанындан өлүп каар, арзылаңчыгаштар тарай маңнажы бээр.

¹² Чажыт сөс меңээ билдингир апарды,

мээң кулаам сымыранган сөс дыңнап кагды:

¹³ дүвүрөнчиг дүнеки көстүүшкүннер аразында, улус улуг уйгузунче дүлүнгөн үеде,

¹⁴ коргуушкун болгаш сирилээшкин мени хөмө ап, сөөктерим сириңейни берди.

¹⁵ Бир сүлде мурнум-биле эрте берди^ч, бажым дүгү дораан адыя берди.

¹⁶ Ол кээп туруп алды, а кым боор деп танывадым – чүгле тода эвес хевир-дүрзү мурнумда турду.

Бржым өттүр бир-ле үн дыңнап кагдым:

¹⁷ „Кижии амытан Бургандан шынныг^ч боор бе,

Чаяакчызындан *арыг боор бе?

¹⁸ Бурган Бодунуң чалчаларыңга безин бүзүрөвес-тир,

Бодунуң төлээлериниң безин четпестерин көрүп каар-дыр.

¹⁹ А дойдан туткан, довурак-доозунда турар бажыңнарда чурттаан^в, үзүт-ховаган ышкаш чылча базып каап болур

кижилер дугайында чугаалаан-даа ажыы бар бе?

²⁰ Олар эртен бар, а кежээ чок апаар –

шуут чиде бээри эскертинмес.

^ч4:15 Азы: «Хат-салгын мээң арнымче эзиннеп эгелээн».

^в4:17 Азы: «Бурганның мурнунга чөптүг-шынныг».

^в4:19-21 Бажың, оран-сава – мында кижиниң мага-бодунуң дугайында чугаалап турар чадавас (Э. д. 2:7; Иов 10:9 көр).

4:6 Иов 1:1 4:7 Ыд. ыр. 33:10-11; 36:25; У. ч. 10:3 4:8 У. ч. 22:8; Гал. 6:7-8 4:9 Хост. 15:8;

Ыд. ыр. 17:16; Иов 15:30; Иса. 30:33 4:13 Э. д. 15:12; Иов 33:15 4:14 Ыд. ыр. 118:120

4:16 З Хаан. 19:12 4:17 Иов 9:2; 25:4; Ыд. ыр. 142:2; Эккл. 7:20 4:18 Иов 15:15

21 Оларның оран-савазын быжыглаан багларны үзе тыртып каапкан.
Улус мерген угаан чедип албайн өлүп каар^с».

Бурганның чемелеп турар кижизи амыр-чыргалдыг

5¹ «Кый деп көр, кым сенээ харыылаар-дыр?
Дээрниң ыдыктыг төлээлериниң кайызын дуза дилеп кыйгырар сен?

² Мелегей кижини килеңнээчели өлүмгө чедирер,
а кенен кижини изиглээшкини узуткап каар.

³ Көргөн мен: мелегей кижиге турумчуп чурттай берген болур,
ынчалза-даа оон бажыңын хенертен каргыш таварыыр^х.

⁴ Оон ажы-төлүнгө болчур кижиге чок,
оларны хоорайның төп шөлүнгө дарлап-бастыр,
а камгалаптар кым-даа чок болур.

⁵ Оларның дүжүдүн өске – аштаан кижиге сыырыптар,
тенниг хараган аразында үнгенин безин арттырбас,
а суксаан кижиге оларның эт-хөреңгизин ажырыптар.

⁶ Хай-халап черден үнүп келбес,
човалаң хөрзүндөн өзүп келбес-ле болгай;

⁷ а кижиге, чаштанчының өрү ужары дег,
човалаңны боду төрүүр^у.

⁸ А мен бодум Бургандан дуза дилеп кыйгырар мен,
ажыл-херээмни Аңаа бүзүрөп дагзыр мен.

⁹ Оон ажыл-херээ өндүр улуг, билип аары болдунмас,
Оон кайгамчык чүүлдери эмге-тикчок.

¹⁰ Бурган черже чаас чагдырып,
шөлдерни сугтарып турар;

¹¹ базындырганнарны бедикче үндүрүп,
ыглап-сыктааннарны камгалалче өрү көдүрүп турар;

¹² кажарларның бодалдарын үрей шаап,
оларның холунче чедимче кирбес кылып турар;

¹³ мерген угаанныг дирткеннерни оларның-на кажары-биле тудуп,
оптугларның сүмелерин будулдуруп турар:

¹⁴ чырык хүндүс-ле оларны карангы бүргей аптар,
дал дүьште, дүне дег, суйбанып чоруурлар.

¹⁵ Бурган ядыы күжүрнү хылыштан,
дайзыннарнының аксындан, күштүглерниң холундан камгалаар.

¹⁶ Ынчаарга түрөңги кижиде идегел бар,

^х**5:3** Өске бурунгу сөзүглелде «Оон бажыңыңга хенертен каргыш салган мен» деп бижээн.

^у**5:7** Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Човалаң көөр дээш төрүттүнер».

4:21 Иов 36:12 **5:1** Иов 15:15; Ыд. ыр. 88:6; Зах. 14:5 **5:2** У. ч. 29:11

5:9 Иов 9:10; 37:5 **5:10** Ыд. ыр. 64:10; 146:8 **5:11** 1 Хаан. 2:7

5:13 Иов 18:7; 1 Кор. 3:19 **5:14** Ы. х. к. 28:29; Иов 12:25; Иса. 59:10 **5:15** Ыд. ыр. 34:10

а бузут-бак аксын хаап аар.

¹⁷ Бурганның чемелеп турар кижизи амыр-чыргалдыг!

Күчүлүг Бурганның эдип-чазаар сургаалын хүлээвейн барба:

¹⁸ Ол сени балыглаза-даа, балыыңны Боду шарып бээр,

Ол сопса-даа, Ооң-на холдары экиртип каар.

¹⁹ Алды айбыл-халаптан Ол сени камгалаар,

чедиги-даа айбыл сеңээ дегбес;

²⁰ аш-чут үезинде сени өлүмден,

дайын үезинде – хылыштан адырып каар;

²¹ нүгүлдүң кымчызындан чайлай бээр сен,

хоозурал кээринден кортпас сен.

²² Хоозурал биле аш-чутту кочулаар сен,

черлик аң-араатандан кортпас сен;

²³ шөлде даштар-биле тайбың керээзи чарар сен,

черлик аң-мең сээң-биле эп-найырал тудар.

²⁴ Сээң аалыңга чаагай чорук келгенин билип аар сен,

хой кажаазынче көөрүңге, четпес чүүл чок боор²;

²⁵ хой санныг үре-салгалдыыңны көрүп каар сен,

салгакчыларың чер кырында оът-сиген дег боор.

²⁶ Четчип бышкан назынында чевегже кире бээр сен,

үезинде ажааган тараа бажы дег боор сен.

²⁷ Илередип билип алган чүүлүвүс ол-дур – ылап-ла ындыг!

Дыңнап алгаш, бодуң шингээдип ал».

Иовтуң чугаазы: мээң хомудалым чөптүг

6 ¹ Иов ынчан мынча деп харыылаан:

² «Бир эвес мээң качыгдалымны деңзилеп,

хилинчээмни деңзи таваанче салыр болза,

³ ол далайлар элезининден-даа аар болур ийик!

Ынчангаш мээң чугаа-соодум ындыг донгун-дур.

⁴ Күчүлүг Бурганның согуннары мага-бодумда,

мээң сеткил-чүрээм оларның хоранын ижип турар,

Бурганның ыдыпканы коргунчуг кеземчелер кырымда хөме келген.

⁵ Черлик элчиген, оът-сигени бар болза, алгырар бе,

шары, чиир чемниг болза, мөөрээр бе?

⁶ Дус чок аыш-чем амданныг бе,

^{5:24} Азы: «Аал-ораныңга келгеш, бачыг кылбас сен».

5:16 Ыд. ыр. 62:12; 106:42 **5:17** Ыд. ыр. 93:12; У. ч. 3:11

5:18 Ы. х. к. 32:39; Иса. 30:26; Ос. 6:1 **5:19** Ыд. ыр. 33:20; У. ч. 6:16; 30:18

5:20 3 Хаан. 17:6; Ыд. ыр. 32:19; 36:19 **5:21** Ыд. ыр. 30:21 **5:25** Ыд. ыр. 71:16

5:26 Э. д. 15:15; 25:8 **6:3** У. ч. 27:3 **6:4** Ы. х. к. 32:23; Ыд. ыр. 37:3; Ыы. 3:13

чуурганың агында амдан бар бе?

⁷ Ындыг аыш-чемге дээр хөңнүм чок,
оон ам хөөн булганыр апардым!

⁸ О, дилээм боттаны берген болза,
Бурган мээң күзелिमни күүсеткен болза –

⁹ Ол мени узуткап каарын болгааган болза,
холун сунгаш, чок кылып каан болза!

¹⁰ Ындыг төнчү меңээ аргалал,
кадыг-дошкун аарышкы аразында өөрүшкү болур ийик –
Ыдыктыг Бурганның сөстөринден ойталавааным ол-дур!

¹¹ Идегеп, манаар хире кандыг күштүг мен,
шыдажыр хире кандыг эчис сорулгалыг мен?

¹² Мээң быжыым – даштың быжыы бе?

Мээң мага-бодум – хүлер бе?

¹³ Кандыг-даа деткимчени менден хунаап турда,
бодумга дузалаптар арга менде бар бе?

¹⁴ Эжинге энерелдиг эвес кижиги
Бургандан коргуушкунну уттупкан-дыр^а.

¹⁵ А мээң ха-дуңмам, соглуучал дамырак дег, бүзүрел чок,
савазыраан хем суу дег, доктаамал эвес:

¹⁶ эрип чыдар доштан бораңгай-даа апаар,
хар эриирге, шапкын ага-даа бээр;

¹⁷ а кааңнаашкын эгелээрге, оожургап, соглур,
изип кааңнаарга, уну куруглап каар.

¹⁸ Чиңнер аңаа суг дилээш, оруктарындан өскээр барып,
ээн кургаг ховуже киргеш, өлүп чидер;

¹⁹ Фемадан чиңчилер суг дилеп, харап көөр,
Шевадан садыгжылар суг тып аарынга идегеп турар,

²⁰ ынчалза-даа оларның идегели меге болур:
кургаг унга чедип келгеш, чөгели төнер.

²¹ Силер меңээ база ындыг хем дег апардыңар!
Мээң коргунчуг үүле-чолум көргеш, корга бердинер.

²² Мен силерден белек дилеп тур мен бе
азы „Мен дээш байлаанардан хээли беринер“ деп тур мен бе?

²³ „Дайзынның холундан мени адырыңар,
дарлакчылар холундан садып хостаңар“ дидим бе?

²⁴ Мени сургаңар, ынчан ыыттавайн баар мен,

^а**6:14** Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Кижиги Бургандан кортпас-даа апарган болза, эш-өөрүнүң шынчы чоруу аңаа херек».

шын эвес чүүл кылганымны көргүзүнер.

²⁵ Шынныг сөстөр күштүг-дүр^b,

а силерниң чеменер чүнү шынзыдып турарыл?

²⁶ Мээң сөстөримни буруу шавар деп тур силер бе?

Идегелин ышкынган кижиниң чугаазы чүгле хоозун хат бе?

²⁷ Силер өскүс кижиге-даа халдаар,

эжиңерни-даа садыптар ийик силер чоп!

²⁸ Ам-на менче көрүп келиңер:

кызыл арныңарга-ла мегелээр деп мен бе?

²⁹ Боданып көрүңер, бузут-бак үүлгетпеңер,

боданып көрүңер, мен актыг мен.

³⁰ Мээң чугаамда шын эвес чүүл бар-дыр бе,

ажыг амданны ылгап шыдавас мен бе?»

Иовтуң хилинчээ хемчээл чок

7 ¹ «Чер кырынга кижиниң хуу-салымы – шыланчыг күш-ажыл албаны, оон хүннери – хөлечиктээр хүннер эвес бе?

² Хөлегеге дыштаныксап турар кул кижиге дег,

ажылы дээш төлевир манап турар хөлечикке дег,

³ меңээ база хоозун куруг айлар онаашты,

мээң үлүг-хуум – хилинчектиг дүннер болду.

⁴ Удуп чыдыпкаш-ла, „Кажан турар мен“ деп бодаар-дыр мен,

а дүн төнместеп, даң аткыже андарлып-дүндерлип кээр-дир мен.

⁵ Мага-бодумну курттар үглээн,

доозун сиңген балыглар шыпкан,

кежим кестип-чарлып, ириңнели берген.

⁶ Мээң хүннерим аргыыр херексел хемези дег караңйнып,

төнчүзүнче чоокшулап, идегелим үстүп тур.

⁷ Бурганым, сактып келем: мээң чуртталгам – эзин-бус-тур,

аас-кежикти катап база караам-биле көрбес мен.

⁸ Мени ам көрүп турар карак удавайн көргөш, тыппас,

Сен көрүп кээриңге, мен чок боор мен.

⁹ Булуттуң шаарарып, чиде бээри дег,

өлүглер оранынче бада берген кижиге эглип келбес;

¹⁰ бодунуң бажыңынче чанып келбес,

оң турган чери ону ам танывайн баар.

¹¹ Ынчангаш мен аксы-сөзүм тыртпас мен,

^b6:25 Бо сөстөрниң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Шынныг сөстөрни шыдажып эргтирери берге».

качыгдаан сеткилимден чугаалаар мен,
 хилинчектенген сагыжымдан хомудалым илередир мен.
¹² Мен далай мен бе азы далай моозу мен бе^c,
 чүге Сен мени таңныылдарга кадартып кагдың?
¹³ „Уйгум мени аргалаар,
 дөжээмге сагыш аарыы оожургаар“ деп бодаар-дыр мен.
¹⁴ А Сен мени дүштеримге коргудар-дыр сен,
 көстүүшкүннер-биле сүртедир-дир сен!
¹⁵ Мындыг мага-боттут чоруурунуң орнунга,
 тыныжым боглуп каары, өлү бээри дээре турган ийик.
¹⁶ Чуртталга хөңнүмге дээпти – дөмей-ле мөңгө чурттаар эвес.
 Мени каапкаш барам! Мээң назыным чүгле хей-бус болгай.
¹⁷ Кижидеп кымыл ол – Сен чүге ону өрү көдүрүп,
 ол дээш сагыш човаар сен?
¹⁸ Чүге эртенниң-не аңаа кээп,
 ону үргүлчү шенеп турар сен?
¹⁹ Таанда-ла көрүжүңнү менден чайлатпас сен бе,
 хензиг-даа када болза мени салыптып,
 чараа ажырыптар чай бербес сен бе?
²⁰ Бачыттыг дижик мен. Сээң Бодунга багай чүнү кылдым,
 кижилер Харагалзакчызы?
 Чүге мени согуннарыңга кара кылып алдың?
 Канчап мен Сеңгээ аартык болу бердим?
²¹ Бир эвес кандыг-бир бачыт үүлгеткен болзумза,
 чүге мени өршээвес сен,
 кем-буруумну менден адырбас сен?
 Мен ам удавайн чер алдынче кире бээр мен,
 мени дилээриңге-даа, чок боор мен!»

Вилдадтың чугаазы: Бурган шынны хажытпас

8 ¹ Шуах чурттуг Вилдад мынча деп харыылаан:

² «Ындыг чугааны үр чугаалаар сен бе?
 Сээң сөстериң – чүгле күштүг хат-тыр.
³ Таанда-ла Бурган чөптүг шииткелди хажыдар бе,
 Күчүлүг Бурган шынны хажыдар бе?
⁴ Бир эвес ажы-төлүң Аңаа удур бачыт үүлгеткен болза,
 Ол оларның кем-буруузун боттарының баштарыңче халдаткан-дыр.
⁵ А бир эвес сен Бурганче чүткүүр болзуңза,

^c7:12 Хананей мифологияда далай болгаш ында чурттап турар моостар Бурганның удурланыкчылары турган.

7:16 Иов 9:21; 10:1 7:16 Иов 10:20 7:16 Эжкл. 1:2; Ыд. ыр. 38:6-7; 61:10; 143:4

7:17 Ыд. ыр. 8:5; 143:3 7:18 Ыд. ыр. 10:5 7:19 Иов 14:6; Ыд. ыр. 38:14

7:20 Иов 16:12; Ыы. 3:12 8:1 Иов 2:11 8:3 Иов 34:12

Күчүлүг Бурганга чанныр болзунза,
 6 бир эвес *арыг болгаш чөптүг-шынныг болзунза,
 Ол ам дораан сен дээш хөделип, дузалаар,
 аал-ораныңны ачы-хавыяң эзугаар катап база тургузуп каар.
 7 Сен эгезинде чөгөнчиг ынай-даа турган болзунза,
 адак сөөлүндө өндүр улуг апаар сен.

8 Шаандагы салгалдардан айтырып көр,
 оларның ада-өгбезиниң билип алган чүүлүн хандыр көрүп көр;
 9 чүгө дээрге бис дүүн чаа төрүттүнген бис, билир чүвевис чок,
 чер кырында хүннеривис хөлеге-биле дөмей-дир.
 10 Ынчангаш ол салгалдар сени өөрөдип, сургап кагзын,
 сеткил-чүрөөн чугаа-сөзүңгө ажытсын.

11 Тулаа чок черге хыыргыыш үнер бе?
 Суг чок болза, кулузун өзер бе?
 12 Олар ам-даа чечектелип, одура кестинмээн бол,
 кандыг-даа оыт-сигенден дүрген кадып каар.
 13 Бурганны уттупкан бүгү улустун хуу-салымы ол-дур,
 Оон ойталаан кижиниң идегели өлүп төнер.
 14 Ындыг кижиниң ынаныжы удазында астынган,
 ооң чөленгижи – ээрэмчик дузаа-ла.
 15 Ээрэмчик дузаанга чөленирге, ол үстүп каар,
 оон халбактанырга, ууп шыдавайн баар.
 16 Ындыг улус хүн караанга өзүп үнген үнүшке дөмей,
 өзүмнери сесерликке чүк башка шөйлүр;
 17 дазылдары оваалап каан даштарже орааштынып кирип,
 хая-даш аразындан чаза булгап үнүп кээр.
 18 А оларны турган черинден тура тыртыптарга,
 ол чер боду-ла олардан ойталап:
 „Силерни кажан-даа көрбөөн мен!“ – дээр.
 19 Ындыг улустун оруунда үнген өөрүшкүзү ол-ла-дыр!
 А черден өскелери үнүп кээр.

20 Бурган буруу чок кижиден ойталавас,
 а бузуттуг кижини деткивес!
 21 Ол сээң аксыңны каткы-биле,
 боостааңны – өөрүшкүлүг алгы-биле катап база долдуруптар.
 22 А сээң дайзыннарың бак адын хеп дег кедип алып,
 бузуттугларның аалдары чиде бээр!»

Иовтуң чугаазы: Бурган-биле маргыжар арга чок

9¹ Иов мынча деп харыылаан:

² «Мен билир мен: ол бүгү ылап-ла ындыг.

Инчалза-даа кижги амытан Бурганның мурнунга канчап агартынарыл?

³ Кандыг-бир кижги Ооң-биле чаргылдажыр дээр болза,

Ооң салган муң айтырыының чаңгызынга-даа харыылап шыдаар эвес.

⁴ Мерген угаанныг-даа, күчү-күштүг-даа кижги

Бурган-биле маргышкаш^d, менди арткан деп чүве турган бе?

⁵ Ооң дагларны канчаар шимчедирин кым-даа билип шыдавас,

киленнээнде, оларны буза шаап кааптар.

⁶ Бурган черни туружундан чылдырып,

ону тургускан адагаштарны сириледип турар.

⁷ Ол дужаарга, хүн үнмес,

сылдыстарны таңмалап каарга, чырывас.

⁸ Ол дээрлерни чааскаан чада салып,

далайның бедик чалгыгларын базып турар.

⁹ Ол Чеди-Хаан, Үш-Мыйгак, Үгер сылдыстарны,

мурнуу чүктүң чырымалдарын чаяап каан.

¹⁰ Ооң ажыл-херээ өндүр улуг, билип аары болдунмас,

кайгамчык чүүлдери эмге-тикчок.

¹¹ Ол мурнум-биле эртер болза, мен көрбөс мен,

чаным-биле эрте берзе, эскербес мен.

¹² Ол хунаап аарга, кым-даа эгидип шыдавас,

кым-даа Аңаа: „Бо канчап бардың?!“ – дивес.

¹³ Бурган Бодунуң киленин соксагпас –

Рахавтың^e бараан болукчулары безин Ооң мурнунга кээп дүшкен!

¹⁴ Мен канчап Аңаа харыылаар мен?

Ооң-биле маргыжар сөстөрни кайыын тывар мен?

¹⁵ Актыг-даа болзумза, харыы тудуп шыдавас мен,

Шииткекчимден өршээл дилеп, чанныр ужурлуг мен.

¹⁶ Ол мээң кыйгымга харыылаар-даа болза,

мени Ол дыннаар деп бүзүревес мен.

¹⁷ Ол менче казыргы дег хөме таварып келгеш,

хей черге балыгларымны көвүдедир-дир;

¹⁸ тыныш алыр арга бербес-тир,

мунгагдал-биле мени долдуар-дыр.

^d9:4 Азы: «Кандыг-бир кижги мерген угаанныг болгаш күчү-күштүг Бурган-биле маргышкаш».

^e9:13 Рахав – хананей мифологияда сугнуң күчүтөн моозу.

9:2 Иов 4:17; 15:14; 25:4 9:3 Иов 10:2 9:6 Иса. 2:19; 13:13; Агг. 2:6

9:8 Иов 26:7; Ыд. ыр. 103:2; Иса. 40:22; Иер. 10:12; 51:15 9:9 Иов 38:31-32; Ам. 5:8

9:10 Иов 5:9 9:13 Иов 26:12; Ыд. ыр. 88:11; Иса. 51:9 9:15 1 Кор. 4:4

¹⁹ Хамык ужур күште болза, Ол – күчү-күштүг-дүр,
а шынныг шииткелде болза, ону канчап чедип аар мен?

²⁰ Актыг-даа болзумза, аксы-дылым бодумну буруудадыр,
буруу чок-даа болзумза, Ол мени буруулуг деп көөр.

²¹ Мээң буруум чок! Меңээ ам дөмей-ле,
чуртталгамны херекке албас апардым, ол мээң хөңнүмге дээпти.

²² Бүгү чүве бир дөмей! Ынчангаш чугаалап тур мен:

Бурган буруу чок-даа кижини, бузуттуг-даа кижини чок кылып турар.

²³ Хенертен тавараан айыылга өлүртүп турар

буруу чоктарның муңгагдалын Ол кыжырып каттырар.

²⁴ Чер бузуттугларның эргезинге хүлээттинген,

шииткекчилерниң караан Ол дуглап турар –

а Ол эвес болза, өске кым деп?

²⁵ Мээң хүннерим шапкынчыдан-даа дүрген маңнаар –
эки чүүл көрбейн дезип чоруп турлар;

²⁶ дүрген хемелер ышкаш,
олчазынче шүүргедеп баткан эзир ышкаш, караш кыннырлар.

²⁷ „Хомудалым уттуптайн,
хөлүгүр хевирим өскертип, хүлүмзүрүүн“ – дизимзе-даа,

²⁸ чаа хилинчектен коргар-дыр мен.

Мени агартпазыңны билир мен,

²⁹ буруудап артар мен,

ыңдыг болганда, хей черге күженген херээм чүл?

³⁰ Хар суу-биле чунуп-даа алзымза,

саваң-биле холум арыглап-даа алзымза,

³¹ дөмей-ле Сен мени хир-бокче суптар сен –

хевим безин менден ческинер.

³² Бурган дээрге кижии эвес-тир, канчап Ооң-биле маргыжар мен,
канчап Ооң-биле кады шииткел черинче баар мен.

³³ Бистиң аравыста эптештирикчи чок,
холун ийилдиривисче салыптар кижии чок;

³⁴ Бурган мени девидетпезин дээш,

Ооң мергезин менден чайладыптар кижии чок.

³⁵ Чүгле ынчан коргуп-сүртевейн чугаалап шыдаар ийик мен;

бодум буруулуг эвес мен дээрзин чугаалаар ийик мен^f».

^f**9:35** Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Ынчалза-даа байдал ыңдыг эвес, мен чааскаан мен».

9:19 Иер. 49:19; 50:44 **9:20** Иов 15:6 **9:21** Иов 1:1, 8 **9:21** Иов 7:16; 10:1

9:22 Эжкл. 9:2; Иез. 21:3 **9:24** Иов 12:17 **9:25** Иов 7:6 **9:30** Иер. 2:22

9:32 Иов 33:13; 39:32; Эжкл. 6:10; Иса. 45:9; Рим. 9:20

Бурганның Иовка амыр-дыш көргүспестээни

- 10**¹ «Чуртталгам меңээ ческинчиг апарды,
хомудалымны хосталгаже салыптайн,
качыгдаан сеткилимден ажыы-биле чугаалаайн.
² Бурганга чугаалаайн: мени буруулуг дивейн көр.
Мээн-биле чүге чаргылдажып турарыңны тайылбырлам.
³ Холуңнуң чаялгазын кызагдап, бак көөрү,
бузуттугларның бодалдарын чүүлдүгзүнери Сеңээ тааржыр-дыр бе?
⁴ Сээң карактарың – өлүр салымныг кижилерни дег бе,
оларның көөрү дег кылдыр көөр-дүр сен бе?
⁵ Сээң хүннериң кижиги амыганның хүннери дег бе,
Сээң чылдарың – бөдүүн кижини дег бе?
⁶ Чүге Сен мээң буруумну дилеп тып тур сен,
бачыдымны илерекседип тур сен?
⁷ Буруу чогум Сеңээ билдингир болгай.
Мени кым-даа Сээң холундан камгалап шыдаар эвес.
- ⁸ Сээң холдарың мени хевирлеп, бүрүнү-биле кылып каан,
а ам мени узуткаар деп тур сен бе?
⁹ Сактып келем, Сен мени дойдан тудуп турдуң,
а ам доврак-доозунче эгидериң ол бе?
¹⁰ Сен мени иемниң иштинге ботталып турумда, сүт дег төпкеш,
оон эжегей ышкаш хоюдуп каан сен;
¹¹ эът, кешти меңээ кедирип,
сөөктер, сиирлер-биле тудуштуруп каан сен.
¹² Амыдырал биле энерелди меңээ хайырлааш,
сагыш човаашкының-биле амы-тынымны камгалап келдиң.
- ¹³ А Сээң чүрээңге өске чүүл чаштып турган,
Сээң чүнү бодап турганыңны билир мен.
¹⁴ Бачыт үүлгетсимзе, Сен мени истеп тывар сен,
кем-буруум дээш кеземче чок арттырбас сен.
¹⁵ Буруулуг болзумза, ат болур мен!
Актыг-даа болзумза, бажым көдүрүп шыдавас мен:
мээң адым шуут баксырап кагды,
хилинчек менче сиңе берди^g.
- ¹⁶ Бажым көдүрүп кээримге-ле^h,
арзылаң дег халдап кээр-дир сен,

^g**10:15** Азы: «Мээң хилинчээмче көрүп көр».

^h**10:16** Азы: «Хилинчээм өзүп-көвүдеп тур».

10:1 Иов 7:16; 9:21 **10:2** Иов 9:3 **10:4** 1 Хаан. 16:7 **10:7** Иов 2:3

10:7 Ы. х. к. 32:39; Иса. 43:13 **10:8** Ыд. ыр. 118:71 **10:9** Иов 4:19; 33:6; Иса. 64:8

10:10 Ыд. ыр. 138:13

коргунчуг күжүн-биле катап-катап мени согар-дыр сен.

¹⁷ Меңээ удур херечилелди катап-катап кылып,
килеңини меңээ удур улам-на күштелдирип,
чаа-чаа аг-шеригни меңээ удур көдүрүп-ле тур сен.

¹⁸ Сен мени чүгө иемниң иштинден ужулдун?

Ол үеде өлү бээрим кай, мени кым-даа көрбөс ийик;

¹⁹ кажан-даа чурттаваан боорум кай,
иемниң иштинден-не чевегже аппарып кааптары кай!

²⁰ Мээң кыска назыным төнер четкен-дир.

Мени каапкаш барам, сеткилим бичии-даа болза өөрүзүн –

^{21–22} караңгы кара, өлүмнүн хөлегези бүргээн,
дүмбей караңгы оранче, айлаттынмаан черже
эглиш чок чоруур бетинде өөрүзүн».

Софарның чугаазы: Иов Бурганче холун сунар ужурлуг

11 ¹ Наама чурттуг Софар мынча деп харыылаан:

² «Хөй сөзүң харыы чок артар бе,
чечээргээң-биле агартынар сен бе?

³ Сен чулчурууруңга, өске улус ыытташпас бе,
кочулал кылырыңга, ай дээр кижичок чок бе?

⁴ „Мээң бодап турарым шын,
Бурганның мурнунга *арыг мен“ – дээр-дир сен.

⁵ Таанда! Бурган сенээ харыылап,
аксы-сөзүн ажыткан болза!

⁶ Ол сенээ чажыт мерген угаанны ажыдарга,
ооң аажок ханызын көрүп каар турган ийик сен¹.

Билип ал: Бурган кем-буруунуң чамдызын кеземче чок арттырган-дыр.

⁷ Бурганның чажыттарын дилеп тып ап,
Күчүлүг Бурганны бүрүнү-биле билип ап шыдаар сен бе?

⁸ Ооң мерген угааны дээрден бедик – аңаа чедер харыың бар бе?
Алды орандан-даа ханы – канчап билип аар сен?

⁹ Ооң хемчээли черден узун,
далайдан калбак.

¹⁰ Бир эвес Ол келгеш, кижини кара-бажыңче октапса,
шүүгү чыылдырыпса, кым Ону доктаадырыл?

¹¹ Ол хоозун улусту билир, бузут-бакты көрүп турар –

¹11:6 Бо шүлүктүн утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Ол сенээ Бодунуң чажыт мерген угаанын ажыдып бээр ийик, чүгө дээрге эзулуг мерген угаан ийи янзы уткалыг болур».

10:17 Иов 19:12 10:18 Иов 3:11-12; Иер. 20:14-18 10:20 Иов 14:1 10:20 Иов 7:16

10:21-22 Ыд. ыр. 87:7, 13 10:21-22 Ыд. ыр. 38:14 11:1 Иов 2:11 11:4 Иов 10:7

11:8 Ыд. ыр. 138:8 11:10 Иов 9:12; 12:14

ону анаа эрттирбес-даа.

¹² Черлик элчиген кижиге төлү төрүвээн шаанда,
хос баштыг кижиге угаан кирбес.

¹³ Сеткил-чүрээңге шын угланыышкын берип,
Бурганче холуң сунар болзунза;

¹⁴ холунда бачыдыңны ыңай октап,

бузут-бакты аалыңдан сывырыптар болзунза,

¹⁵ бакка борашпаан арныңны көдүрүп,

быжыг турар сен, коргуп-сүртевес сен.

¹⁶ Ынчан биеэги човулаңыңны,

шагда агып баткан суг дег, уттуптар сен.

¹⁷ Сээң чуртталгаң дал дүштен-даа чырык апаар,
караңгыны даң хаязы солуптар.

¹⁸ Оожургай бээр сен, чүгө дээрге идегел турар;
камгалалдыг бооп, тайбың удуп шыдаар сен.

¹⁹ Дыштанып чыдар сен – кым-даа сеңээ кыжанмас;
хөй-ле улус сээң ээ көрнүүшкүңүң дилээр.

²⁰ А бузуттугларның карактары имистелип өжөр,
оларга хоргадаар чер турбас,
оларның идегели – эстип-хайлы бээр».

Иовтуң чугаазы: мерген угаан биле күчү-күш – Бурганда

12 ¹ Иов мынча деп харыылаан:

² «Силер чок болзуңарза, мерген угаан турбас,
ындыг кончуг кижилер-дир силер!

³ А менде база, силерде дег, угаан бар,
силерден чүм-биле-даа дорайтаваан мен.

Силерниң чугаалап турар бүгү чүвеңерни кым билбезил!

⁴ Ооң мурнунда Бурганны кыйгыарымга,

Ол харыылап-даа турган болза,

мен ам эш-өөрүмге кочу-шоот апардым,

мен, актыг, кем-буруу чок кижиге,

кочу-шоотка кирдим.

⁵ Амыр-шөлөөн улус айыылга таварышканнарны бодалында бак көөр,
быжыг туруштуг улус тендиш дээннерни кыжырыыр!

⁶ А дээрбечилерниң аалдары амыр-менди,

Бурганны килеңнедип турарлар тайбың чуртталгалыг –

Ооң холу оларны камгалап турар.

^j12:5 Бо шүлүктүң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Амыр-шөлөөн улус чырыткыже бодалында сагыш салбас, а ону тендиш деп турарларга белеткеп каан».

⁷ Дириг амытаннардан айтыр – тайылбырлап бээрлер,
дээрниң куштары сеңээ чугаалап бээр;

⁸ черден билип ал – ол тайылбырлап бээр,
далайның балыктары сеңээ медээлеп бээр.

⁹ Дээрги-Чаяакчының холу ынчалдыр кылып каанын
оларның кайызы билбезил?

¹⁰ Ооң холунда – бүгү дириг амытанның тыны,
кижи бүрүзүнүң тыныжы.

¹¹ Дылдың аъш-чем амданын шенээри дег,
кулак сөстөрни ылгап дыңнап турар эвес бе?

¹² Мерген угаан – кырганнарда бе,
узон назын угаан-сарыылга чедирер бе?

¹³ Мерген угаан биле күчү-күш – Бурганда,
арга-сүме биле угаан-сарыыл – Бурганда!

¹⁴ Ооң үрөп каан чүвези катап тургустунмас.
Ооң хоругдап каан кижизи хосталып шыдавас.

¹⁵ Ол сугларны тырттылдырыптарга, соглуп каарлар,
а аксыптарга, чер кырын хөме аптарлар.

¹⁶ Күчү-күш, мерген угаан Ооң-биле кээр,
мегечи-даа, мегелеттирген-даа кижжи Ооң эргезинде.

¹⁷ Ол дээди дүжүметтерни бодал чок кылып^к,
черниң шииткекчилерин – мелегей улус кылып каар;

¹⁸ хааннарның эрге-дужаалын дүжүрүп,
оларның белин чалчаның союндаа-биле шарып каар;

¹⁹ *Бурганның бараалгакчыларын бодал чок кылып*,
шыдалдыг улусту чыттыр шааптар;

²⁰ бүзүреддиг улустуң чугаазы үнмес кылып,
ирейлерниң угаанын ышкындырып каар;

²¹ ызыгууртаннарны бак ат-биле бүргөп,
күчүлүг улустуң курун чежип, кошкадып каар.

²² Бурган дүмбейниң ханызын ажыдып,
караңгыны чырыкче үндүрүп турар;

²³ чоннарны көвүдөдип база чок кылып,
аймактарны тарадыр көжүрүп база бөлүп турар;

²⁴ чоннуң *баштыңнарының угаанын баларадып,
орук-чирик чок, ээн черге азып-тояарынче албадап турар.

²⁵ Оларны караңгыда, чырык чокта суйбандырып чорудуп,

^к12:17, 19 Азы: «Үптеттиреринче албадап».

12:10 Сан. 16:22; Дан. 5:23; Аж.-ч. 17:28 12:11 Иов 34:3 12:12 Иов 32:7

12:14 Эккл. 7:13 12:14 Иов 11:10 12:17 Иов 9:24 12:18 Дан. 2:21; 5:20

12:21 Ыд. ыр. 106:40; Иса. 40:23 12:22 Дан. 2:22; Эккл. 12:14; 1 Кор. 4:5

12:23 Иса. 9:3; 26:15 12:24 Ыд. ыр. 106:40 12:25 Ы. х. к. 28:29; Иов 5:14

эзирик улус дег, тендиңейндир кылаштадыр».

Иовтуң эштериниң чугаа-сооду хоозун

13¹ «Мен бодум база ол бүгүнү көргөн болгай мен,
ол бүгүнү дыңнаан, билип алган болгай мен.

² Силерниң билир чүвеңерни мен база билир мен,
силерден дорайтаар чүм-даа чок.

³ Ынчалза-даа Күчүлүг Бурган-биле чугаалажыксадым,
Ооң-биле мээң херээм дугайында маргыжыксадым.

⁴ А силер мени меге-биле ораап-шарып тур силер,
шуптуңар ажык чок эмчилер-дир силер.

⁵ О, силер шупту ыгыттавайн барган болзуңарза!
Силерниң мерген угаанныңар ол боор ийик.

⁶ Мээң барымдааларымны хандыр көрүнер,
чемелелдиг чугаамны дыңнаңар.

⁷ Бурганга силерниң мегенер херек бе,
Ол дээш мегелээр силер бе?

⁸ Ооң талазында болуп,
чаргы-чаалызынга Ону камгалаксап тур силер бе?

⁹ Бурган силерни шенээр болза, та канчап баар силер.
Кижини дег, Ону дуурайлаар силер бе?

¹⁰ Бир эвес чажыды-биле чөптүг эвес көөр болзуңарза,
Ол силерни албан чемелээр.

¹¹ Ооң өндүр бедии силерни коргудуп,
Ооң ыдыпканы коргуушкун силерни бүргей аптар-дыр.

¹² Силерниң чугаа-соодуңар – ыйба-хүл дег-дир,
камгалалыңарны дойдан кылган-дыр.

¹³ Ыгыттаваңар, ам мен чугаалаайн,
а ооң соонда мээң-биле болур чүве болуп турзун!

¹⁴ Бодумну кончуг улуг айыылга таварыштырып тур мен –
амы-тынымны адыжымда салып алдым.

¹⁵ Бурган мени өлүрүп каар-дыр, идегел чок-тур!¹
чүгле оруумну Ооң мурнунга камгалап алайн.

¹⁶ Мээң камгалалым ол-дур, чүге дээрге
Бургандан ойталаан кижини
Ооң мурнунче чоокшулап диттикпес.

¹⁷ Дыңнаңар, мээң сөстөрүмни дыңнаңар,
мээң чугаамче кичээнгейден салыңар.

¹⁸ Бодумнуң чаргымны эгелеп алдым,
агарып үнеримни билир мен.

¹13:15 Өске бурунгу сөзүглелде «Ол мени өлүрүп кагзын, а мен Анаа идегээр мен» деп бижээн.

¹⁹ Мени буруудадып шыдаар кым барыл?
Буруум бар болза, ыдым чидип, өлүп каар мен.

²⁰ Бурганым, Сенден чүгле ийи дилээм бар,
ынчан Сенден оон ыңай чаштынмас мен:

²¹ Бодунуң холуңну менден ырадып көрөм;
Сээң ытканың коргуушкун мени сирилетпезин!

²² Ынчан мени кый девит – харыылаар мен;
азы чугаалаарын чөпшээрээш, Бодуң харыыдан берип көрөм.

²³ Мээң бачыттарым, бузут-багым кайы хире хөйүл?
Багай үүлгедиглерим, бачыттарымны көргүзүп көрөм.

²⁴ Чүге Сен менден арның чажырып,
мени Бодунуң дайзының деп санаар сен?

²⁵ Дүшкөн бүрүнү коргудар сен бе,
кургаг тараа саваңын истеп-сүрөп сен бе?

²⁶ Меңээ аар-берге салым-чолду бижип кагдың –
аныяк шаамның бачыттары дээш кезедип тур сен бе?

²⁷ Сен мээң буттарымны кинчилеп,
мээң оруумну базым санай харагалзаар дээш,
тавангайларымны демдектеп кагдың^м.

²⁸ Кижини амытан ирик чүүл ышкаш,
үзүт-ховаган чигген хеп ышкаш үстүп-ойлу бээр».

Өлүм бүгү улусту дүргөн сүрүп чедер

14 ¹ «О, херээженден төрүттүнгөн кижини!
Ооң назыны кыска, качыгдал-биле пөккөн болур.

² Чечек ышкаш частып келгеш, оңуп каар,
хөлеге ышкаш ыңай болгаш, чиде хона бээр.

³ Сен ындыг кижиге топтап көрүп тур сен бе?
Сен мээң-биле чаргылдажыр деп тур сен бе?!

⁴ *Арыг эвес чүүлден арыг чүүлдү кым боттандыраарыл?
Кым-даа эвес!

⁵ Кижиниң назынын доктаадып каан-дыр,
Сен ооң чурттаар айларын санап кааш,
ооң ажа баспас кызыгаарын салып каан болганыңда,

⁶ көрүжүңнү оон чайладып, аңаа дыштан хайырла,
хөлечик дег, ол бодунуң ажыл хүнүн төндүрзүн.

^м13:27 Азы: «Базымнарымны кызыгаарладың».

13:19 Иса. 50:8 13:21 Ыд. ыр. 38:11 13:21 Иов 33:7 13:22 Иов 14:15

13:24 Иов 19:11; 33:10 13:25 Ыд. ыр. 82:14 13:26 Ыд. ыр. 24:7 13:27 Иов 33:11 13:28

Иса. 50:9; Иак. 5:2 14:1 Иов 15:14; 25:4 14:1 Э. д. 47:9 14:2 1 Чыл. 29:15; Ыд. ыр. 101:12;

143:4; Эжкл. 6:12; 8:13 14:4 Иов 15:14 14:6 Иов 7:19 14:6 Иов 7:1-2

⁷ Бяшка безин идегел турар болгай:

ону ужуруп-даа каарга, ол дирлип кээр,
чаш өзүмнер катап үнүп кээр.

⁸ Чер иштинге ооң дазылдары кырып калган,
төжөө довурак-биле шыптынып, өлү берген-даа болза,

⁹ сугнуң амданын апкаш, ол ногаарып,
чаа тараан ыяш дег, будукталып эгелээр.

¹⁰ А кижиге өлүп каарга, күжү ону кааптар,
ооң тыны үстүп каарга, ол ам кайдал?

¹¹ Хөлдүң суунуң тыртгына бээри дег,
хемниң соглуп, кургап каары дег,

¹² кижиге база чыдыпканда, туруп келбес,
дээрлер чиде бербээн шаанда, одунмас –
уйгузу сергеп, тура халывас.

¹³ О, Сен мени өлүглер оранынче дүжүрүпкеш,
Сээң килеңин соксагыже, чажырып турган болзуңа!

Оон мени сактып кээр хуусаанны
доктаадып каан болзуңа!

¹⁴ Өлгөн кижиге дирлип кээр бе?

Күш-ажыл албанының бүгү хүннеринде
дыштаныр үемни манаар ийик мен.

¹⁵ Сен ынчан кыйгырар ийик сен, а мен харыылаар ийик мен,
чүге дээрге Бодунуң чаяалгаңны чоктаар сен.

¹⁶ Сен ынчан мээң базымнарымны санаар ийик сен,
а бачыттарымны истеп тыварын соксадыр ийик сен.

¹⁷ Мээң кем-буруумну дүрүп шыгжап, таңмалап,
үүлгеткен херектеримни дуглай чугайлап каар ийик сен.

¹⁸ Ынчалза-даа дагның үүрмектелип, бустуру дег,

хаяның туружундан шимчеп-чылары дег,

¹⁹ сугнуң даштарны чуй шаап, үрээри дег,

үерлээш, хөрзүннү арыда шавары дег,

кижиге амыганның идегелин Сен ынчаар узуткаар-дыр сен.

²⁰ Сен ону төнчүзүңге чедир кызагдаар сен, ол чоруй баар;
ооң арын-шырайын өскерткеш, ыңай чорудуптар сен.

²¹ Ажы-төлүнүң хүндүледип чоруурун-даа ол кижиге билбес,
оларны хомуудадып-даа турар болза, ол эскербес.

²² Чүгле ооң мага-бодун бодунуң аарышкызы хинчектээр,
ооң сеткили боду дээш качыгдаар».

Элифазтын чугаазы: бачыттыглар чогуур кеземче алыр

15 ¹ Теман чурттуг Элифаз мынча деп харыылаан:

14:11 Иса. 19:5

14:12 Ыд. ыр. 88:30

14:13 Иов 21:13

14:14 Иса. 26:19

14:14 Иов 7:1

14:15 Иов 13:22

14:16 Иов 31:4; 34:21

14:21 Эккл. 9:5

15:1 Иов 2:11

² «Мерген угаанныг кижиг хей-хоозун сөстөр-биле харыылаар бе, бодунуң иштин изиг хат-биле долдурар бе?»

³ Ол утка чок сөстөр-биле, ажык чок чугаа-биле удурланыр бе?

⁴ Бургандан коргуушкунну ыңай октапкан-дыр сен, Аңаа *мөргүүрү чүү-даа эвес деп бодаар-дыр сен.

⁵ Кем-бурууң сени ол чугааларга өөредип каан-дыр, авыяс-кажар сөстөрни шилип алган-дыр сен.

⁶ Сени мен эвес, бодунуң аксы-сөзүң буруудатты, бодунуң-на чугааларың сеңээ удур херечилеп тур.

⁷ Азы баштайгы кижиг бооп төрүттүнген сен бе, тейлерни тургуспаан турда, чаяттыңган сен бе?

⁸ Бурганның чөвүлелинге турган сен бе, Ооң мерген угаанын сиңирип алган сен бе?

⁹ Бистиң билбезивис чүнү билип алган сен, угаап шыдавазывыс чүнү угаап билген сен?

¹⁰ Бистиң аравыста буурул баштыг-даа, кырган-даа улус – сээң ачандан улуг назылыглар бар-дыр.

¹¹ Сеңээ Бургандан келген аргалал, сеңээ чугаалаан чымчак сөстөр эвээш болду бе?

¹² Сеткил-чүрээң сени кайнаар тыртып тур, чүге сээң карактарың киленден кыптыгып тур?ⁿ

¹³ Бурганга хорадаар-дыр сен, аксыңдан ыңдыг сөстөр үнүп турар-дыр.

¹⁴ Кижиг амытан деп кымыл, ол канчап *арыг боорул, херэженден төрүттүнген кижиг канчап актыг боорул?

¹⁵ Бир эвес Бурган ыдыктыг төлээлеринге безин бүзүрөвес, Ооң караанга дээр безин арыг эвес көстүр болза,

¹⁶ бузут-бакты суг ышкаш ижип турар, чүдек-бужар, шаарланчак кижиг төрелгетенде чүү боор!

¹⁷ Сеңээ тайылбырлап берейн, мени дыңна, бодунуң көргенимни чугаалап берейн;

¹⁸ мерген угаанныгларның медеглээни, ада-өгбезинден дыңнааш, чажырбаан чүвезин чугаалаайн.

¹⁹ (Чер-чуртувусту чүгле оларга берген, оларга даштыкы кижиг салдар халдатпаан.)

²⁰ Бузуттуг кижиг бүгү назынында хилинчек көөр,

ⁿ15:12 Азы: «Сээң көрүжүң чоп кончуг улуургагыл?»

15:2 Иов 16:3 15:2 Иов 6:26 15:6 Иов 9:20; Лк. 19:22 15:7 У. ч. 8:25; Ыд. ыр. 89:3

15:8 Иер. 23:18 15:9 Иов 12:3; 13:2 15:14 Иов 4:17; 9:2; 14:1; 25:4-6; Ыд. ыр. 50:7

15:15 Иов 4:18; 5:1; Ыд. ыр. 88:6; Зах. 14:5 15:16 Иов 34:7; У. ч. 19:28 15:16 Иов 25:6

15:18 Ыд. ыр. 77:4

кызагдакчы санныг чылдарда чурттаар;

²¹ ооң кулаанга коргуушкуннуң алгы-кышкызы дынналыр,

амыр-тайбың чурттап орда, узуткакчы аңаа чедип кээр;

²² дүмбей черден үнүп кээринге ол бүзүревес,

хылыш ону манап турар.

²³ Ол аыш-чем дилеп тояап, „Кайыын тып аарыл?“ деп бодап чоруур^o,

дүмбей караңгы үе ам дораан кээрин ол билип каар.

²⁴ Түрегдел биле кызагдал ону коргудуп,

дайынга белен хаан ышкаш, ону ажып турар –

²⁵ чүге дээрге ол Бурганга удур холун аннып,

Күчүлүг Бурганга удурланып,

²⁶ аар, быжыг дозуг-камгалал туткаш,

Аңаа удур турамы-биле халдап үнген-дир.

²⁷ Бузуттуг кижини бодунуң арнын, мага-бодун

чагландырып алган-даа болза,

²⁸ хоосураан хоорайларга,

буступ кээп дүжер четкен,

кагдынган бажыңнарга чурттай бээр.

²⁹ Ооң эт-хөреңгизи, бай-байлаа бүдүн артпас,

кошкулу чер кырынга өзүп-көвүдес.

³⁰ Ол караңгыдан камгаланып шыдапас,

будуктарын чалбыыш чиген ыяш дег апаар,

Бурганның тыныжы ону хадып аппаар^p.

³¹ Ынчаар будалган кижини хоозун чүүлге хей-ле идегээр,

ооң шаңналы чүгле хоозун чүүл боор болгай.

³² Ол хуусаа бетинде кадып каар,

ооң будуктары бүрүленмес –

³³ ол, виноград сывы дег, бышпаан катгарын дүжүр октаар,

олива ыяжы дег, ооң чечектери тоглап каар.

³⁴ Бургандан ойталаан улустун чыыжы үре-түңнел чок боор,

хээли алыр улустун аалдарын от чиптер.

³⁵ Хай-бачыт-биле иштелген улус бузут-бакты төрүп алыр,

оларның ишти кара сагышты быжыр бодап чоруур».

Иовтун чугаазы: Бурган-даа, кижилер-даа менден хая көрнү берген

16 ¹ Иов мынча деп харыылаан:

² «Мен ол ышкаш чүүлдү хөйү-биле дыңнаан мен;
силер шупту аргалал эвес, човалаң эккелдинер!

^o15:23 Азы: «Ол тояап чораш, сек чиир куштар чемижи апаар».

^p15:30 Бо домактың утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Ооң чечээ онуп дүжер» деп бижээн.

15:27 Ыд. ыр. 72:7 15:30 Иов 4:9 15:32 Иов 22:16; Ыд. ыр. 54:24

15:34 Иов 20:26; Ыд. ыр. 20:10 15:35 Ыд. ыр. 7:15; Иса. 59:4; Иак. 1:15

³ Хоозун чугааның төнчүзү бар бе?

Ынчаар харыылаарынче сени чүү албадап тур?

⁴ Силер мээң орнумга турган болзунарза,
мен база силер ышкаш чугаалаар ийик мен –
силерге удур чалчырап,
бажымны чемелелдиг чаяр ийик мен;

⁵ силерни аксы-сөзүм-биле „быжыктырып“,
эрним шимчеткеним-биле „аргалаар“ ийик мен.

⁶ Чугааланырымга-даа, аарышкым намдавас,
ыттавазымга-даа, оожургавас.

⁷ Бурган мээң чилчиимни шуут үстү,
чоок кижилеримни чок кылып каапты.

⁸ Меңээ удур херечилел кылдыр Ооң холу мени тудуп алган,
арып баксырааным база меңээ удур херечи бооп,
мени арнымга чемелеп тур.

⁹ Дайзыным менче кезе кайгап тур,
Ол килеңнеп, өжээргээш, мени үзерлеп-чазарлап,
диштерин менче кыжырадып тур.

¹⁰ Улус мени чидиг дылы-биле дорамчылап тур,
базымчалап, чаагымче дажып тур,
меңээ удур шупту катгыжып алдылар.

¹¹ Бурган мени бак улуска хүлээдип берген,
бузуттугларның холунче киир октапкан.

¹² Мен дүвүрел чок турдум, а Ол мени чуура шаапкан,
мойнумдан сегирип алгаш, буза шаап,
Бодунуң согуннарынга кара кылдыр тургузуп алган.

¹³ Ооң согуннары кайбын-даа ужуп кээп тур;
Ол мээң бүүректеримни кээргел чок өттүр адып,
өдүмнү черже төп тур;

¹⁴ күштүг дайынчы дег, менче хөмө халдап,
улай-улай балыглап-ла тур.

¹⁵ Мен качыгдалдың хевин кедип алдым,
алдар-адым довуракка боражып чыдыр.

¹⁶ Ыы-сыыдан арным кыза берди,
карактарымны дүмбей дуглап тур.

¹⁷ А мээң холдарым шын эвес чорук кылбаан,
мээң *мөргүлүм арыг!

¹⁸ О, чер, мээң ханымны чажырба,
мээң алгы-кышкым уттундуруп, чиде бербезин!

¹⁹ А ам безин дээрде мээң Херечим бар,

Ол меңээ өрүтөн болчуп кээр.

²⁰ Эш-өөрүм мени кочулап тур,

а караам чажы Бурганның мурнунда аккан.

²¹ Ийи кижии аразында херекти дег,

Бурган биле кижиниң аразында чаргыны чарып болур турган болза!

²² Санныг чылдарым эрте бээр болгай,

эглип келбес орукче чоруй баар мен».

Иовтуң идегели буурап калган

17 ¹ «Мээң тыныжым үстүр четкен,
назыным төнер деп барган,

чевег мени манап чыдар.

² Долгандыр – чүгле кочуургактар,

оларның дорамчылалындан карактарым шимдинмес-тир.

³ Бурганым, меңээ Бодуң болчуп көрөм –
мен дээш оон өске кым дагдынарыл?

⁴ Бо улустуң чүрөөн чүве билип албас кылып каан-дыр сен,
ынчангаш оларга ажып тиилээр арга бербес сен.

⁵ Бодунуң ажык-кончаазы дээш эжин садыптарынга белен кижиниң⁴
ажы-төлүнүң карактары имистелип өжер.

⁶ Бурган мени өскелерге кочу-шоот,

улуска арнынче дүкпүртүр кижии кылып кагды.

⁷ Качыгдалдан карактарым шоозу өжүп калган,
мага-бодум хөлеге дег апарган.

⁸ Чөптүг улус ол бүгүнү көргөш, аңгадаар,
буруу чоктар Бургандан ойталааннарга хорадаар.

⁹ Чөптүг-шынныг кижии оруундан өскээр барбас,
холдары *арыг кижии улам-на быжыгар.

¹⁰ Силер шупту бээр келинер,

араңардан мерген угаан тыппас-тыр мен!

¹¹ Мээң чуртталгам эрте берген,

идегелим буурап калган,

чүрээмниң күзелдери өлүг.

¹² Бо улус дүннү „хүн-дүр“ деп мегелеп:

„Чырык чоокта-дыр“ – деп тур, а долгандыр – дүмбей.

⁴17:5 Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Бодунуң эш-өөрүнге чашпаалаар кижиниң».

¹³ Идэгээр мөн бe, мээң бажыңым өлүглeр оранында-дыр, дөжээмни дүмбей караңгыда чадып аар мeн;

¹⁴ чевеггe: „Ачам сeн“,

курттарга: „Авам сeн, угбам сeн“ – дээр мeн.

¹⁵ Идeгeлим чeрлe бap бe?

Мээң идeгeэн чүүлүмнү кым көрүп шыдаарыл?

¹⁶ Ол өлүглeр оранының хаалгазынчe бaдa бээр,

Мээң-билe кады чeргe чыдып аар».

Вилдадтың чугаазы: бузуттугларның чырыы өжүп каар

18 ¹ Шуах чурттуг Вилдад мынча деп харыылаан:

² «Чугааларыңар кажан төнерил?

Боданып көрүңөр – оон чугаалажыылы.

³ Мал-маган дег болуп,

силерниң караанарга мелегейлер бооп көзүлгөн херээвис чүл?

⁴ Сен килеңнээш, бодунну хинчектеп тур сен.

Сен дээш чер ээнзирээр бе азы

хая-даш турган туружундан шимчээр бе?

⁵ Бузуттуг-бак кижиниң чырыы өжүп каар, ооң одундан чаштанчы безин артпас;

⁶ ооң аалында чырык дүмбей бооп хуулар, ооң чырыткызы өже бээр.

⁷ Ооң базымнары күжүн чидириптер, бодунуң-на бодалдары ону ужур шааптар.

⁸ Ооң буттары какпаже киир базар, четкиже хөмө кылаштай бээр;

⁹ дузак оон ээжээнден тудуп аар, хендир ооң мага-бодун ораай шааптар;

¹⁰ черде аңаа чажыт какпа салып каан, кокпада ону ая манап турар.

¹¹ Ындыг кижини чер болгандан коргуушкун сүртедип, ыңай-бээр дезип маңнаарынчe албадап турар.

¹² Аштан ооң күжү кошкай бээр,

айыыл-халап ооң чанында манап турар.

¹³ Өлүмнүң дун төлү ооң мага-бодун хемирер, кежин оюп-дежип, чиптер.

¹⁴ Идeгeп турган аалындан ону ушта тырткаш,

17:13 Эккл. 12:5 18:1 Иов 2:11; 8:1 18:3 Ыд. ыр. 72:22

18:5 Иов 21:17; У. ч. 13:9; 24:20 18:7 Иов 5:13 18:8 Ыд. ыр. 9:16; 139:6

18:11 Иов 15:21; 20:25; 27:20

Коргуушкуннар хаанынче^г аппаар.

¹⁵ Хары улус ооң аалынга чурттай бээр^с,
ооң чурттаан черинче изиг күгүр кудуптар.

¹⁶ Бузуттуг-бак кижиниң адаанда дазылы кадып каар,
үстүнде будуктары кургап каар.

¹⁷ Ооң дугайында сактыышкын чер кырындан чиде бээр,
кудумчуларга улус ооң адын уттуптар.

¹⁸ Амылыглар оранынга ол артпас кылдыр,
ону чырыктан дүмбейже сывырып чорудуптар.

¹⁹ Чонунун аразынга ооң ажы-төлү, үре-салгалы артпас,
ооң чурттап турган черинге чоок кижилери артпас.

²⁰ Ооң салым-хуузун дыңнааш, барыын чүкте улус коргар,
чөөн чүкке база сүрээдеп сирилээр^т.

²¹ Бузуттуг-бак улустуң оран-савазы,
Бурганны билбес улустуң чурттаар чери ындыг үүлеге таваржыр».

Иовтуң чугаазы: Камгалакчым менээ болчуп кээр

19 ¹ Иов мынча деп харыылаан:

² «Мени кайы хире үр хилинчектээр силер,
сөстериңер-биле човалаңга таварыштырар силер?»

³ Он катап мээң сеткилимни хомудаттыңар,
мени кызагдаарындан ыятпас-тыр силер.

⁴ Бир эвес ылап-ла бачыт кылган болзумза,
бачыдым мээң-биле артып каар ийик.

⁵ Бир эвес ылап-ла мээң мурнумга өрү көрдүнүп,
адым баксырааны дээш мени чемелеп турар болзуңарза,

⁶ билип алыңар: мени Бурган бак аажылаан-дыр,
Ооң четкизи мени ораап алган-дыр.

⁷ „Ат кылып турлар!“ деп алгырарымга, харыы чок-тур.
дуза дилеп кыйгырарымга, шынныг шииткел чок-тур.

⁸ Бурган мээң оруумну боогдап алган – эрттинмес-тир,
кокпаларымны дүмбей-биле шып каан.

⁹ Алдар-хүндүнү менден дүжүр тырткаш,

^г**18:14** Коргуушкуннар хааны – өлүмнүң оюскан ады.

^с**18:15** Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Чалбыыш ооң аалынга туруп аар».

^т**18:20** Азы: «Келир салгалдар коргар, эрткен-даа салгалдар сүрээдеп сирилээр».

18:15 Э. д. 19:24; Ыд. ыр. 10:6; Иез. 38:22 **18:17** Иов 24:20; Ыд. ыр. 33:17; У. ч. 10:7

18:19 Ыд. ыр. 20:11 **18:21** Башт. 2:10; Иер. 9:3; 2 Фес. 1:8 **19:7** Иов 24:12; Авв. 1:2

19:8 Иов 3:23; Ыы. 3:9

бажымдан одагамны ушта соп алган.

¹⁰ Чер болгандан мени соп тур – өлдүм-не!

Идегелимни, ыяш ышкаш, тура тыртып каапкан.

¹¹ Ооң килеңи менче кыптыккан,

Ол мени дайзыны кылдыр санап алган.

¹² Ооң шериглери чыгып алган, менче халдап кел чыдар,
менче орук изеп, мээң аалымны бүзээлеп турар.

¹³ Ха-дунмамны Ол менден ырадып каапкан,
таныш-көрүштерим мени өскөлөөр апарган;

¹⁴ чоок кижилерим мени каапкаш барган,
өөрлерим уттупкан.

¹⁵ Бажыңымда шаандагы аалчыларым,
кыс хөделдерим мени өске кижиде деп санап,
хары кижиде дег көрүп тур.

¹⁶ Чалчамны кый дээримге, харыылаvas-тыр,
аңа чанныр ужурга таваржыр-дыр мен.

¹⁷ Мээң тыныжым кадайымның хөңнүңге дээпкен,
кады төрөөннерим^ч менден чүдексинер-дир;

¹⁸ бичии уруг-дарыг безин мени тоовас-тыр,
көстүп кээрим билек, дорамчылап кочулаар-дыр.

¹⁹ Чоок эштерим менден ческинер-дир,
ынак чораан улузум меңээ удур апарды.

²⁰ Дөрт сөөк апардым,
мээң амы-тыным үстүр четти^в.

²¹ Кээргенер! Мени кээргеп көрүңер, эш-өөрүм.

Бурганның холу меңээ удур-дур:

²² чүге мени, Бурган ышкаш, истеп-сүрүп тур силер,
мага-бодумну хемдээш, тотпайн тур силер?

²³ О, мээң сөстөрими бижип каан болза,
оларны дүрүг-номга шыйып кагза;

²⁴ демир кески-биле коргулчунга оя кезип,
дашка мөңгези-биле оюп кагза!

²⁵ А мен билир мен – Камгалакчым дириг,
адак сөөлүңде Ол чер кырынга меңээ болчуп чедип кээр!^w

^ч**19:17** Азы: «Бодумнуң ажы-төлүм».

^в**19:20** Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Мага-бодумну дижим-биле ызырып тур мен».

^w**19:25** Азы: «Чевээм кырынга туруп аар».

19:9 Ыд. ыр. 88:40 **19:11** Иов 13:24; 33:10 **19:12** Иов 10:17 **19:12** Иов 30:12; Ыы. 3:5

19:13 Ыд. ыр. 30:12; 37:11; 68:9; 87:9 **19:17** Иов 2:9 **19:18** 4 Хаан. 2:23

19:21 Руф 1:13; Иов 1:11 **19:23** Иса. 30:8 **19:24** Иер. 17:1 **19:25** У. ч. 23:11; Иса. 43:14

Кежим сойлу бээрге безин,
²⁶ мага-бодумдан чарлып тура,
 Бурганны көрүп каар мен.
²⁷ Мен Ону бодум көрүп каар мен, өске кым-даа эвес^x,
 бодумнун караам-биле көрүп каар мен.
 Хөрээмде чүрээм туруптарының кырында келди!

²⁸ А силер мени истеп-сүрүксеп,
 айыыл-халавым дээш бодумну-ла буруудадып тур силер –
²⁹ ындыг болганда, хылыштан коргунар,
 килеңни хылыш-биле кезедир болгай;
 силерни шиидип каар деп билип алыңар».

Софарның чугаазы: бак кижиге Бургандан кандыг үүле-салым кээрил

20 ¹ Наама чурттуг Софар мынча деп харыылаан:

² «Дүвүренчиг бодалдарым харыыла деп албадап тур,
 хөлзээшкиним мени амыратпастады.

³ Мени дора көргөн чемелелди дыңнап тур мен –
 угаан-сарыылым мени харыыла деп тур.

⁴ Шаг шаандан бээр, Бурган чер кырынга
 кижини чурттадып каандан бээр
 кандыг турганын билбес эвес сен –
⁵ бузуттуг-бак кижиниң хөглээшкини үр болбас,
 Бурганны тоовас кижиниң өөрүшкүзү бичии када болур.

⁶ Ооң улуургаа кудай-дээрге чедер-даа болза,
 ол бажы-биле булуттарга үзер-даа болза,
⁷ бодунун мыяа ышкаш, кезээ мөңгеде чиде бээр,
 ооң мурнунда ону көргөн улус: „Ол кайыл?“ дижир.

⁸ Дүш ышкаш, ол ужуп чоруй баргаш, тывылбас,
 дүнеки көстүүшкүн дег, чиде бээр;

⁹ ону көрүп турган кижини оон ыңай көрбөс,
 чурттаан чери база ону оон ыңай көрбөс.

¹⁰ Ооң ажы-төлү ядыылар мурнунга чашпаалаар,
 ол бодунун холу-биле чыып алган байлаан эгидип бээр.

¹¹ Мага-бодунда сиңген аныяк күш-шыдалы
 ооң-биле кады довуракче хөмдүне бээр.

¹² Бузут ындыг кижиниң аксынга амданныг,

^x19:27 Азы: «Хары кижини деп санавайн».

ол ону дылының адаанга чажырып аар,

¹³ ону камнап, үндүр октавайн,
аксының иштинге кадагалаар болза,

¹⁴ ындыг аьш-чем ооң иштинге
чылан хораны бооп хуула бээр.

¹⁵ Ол сыырыпкан байлаан кузуптар –
Бурган ону ооң иштинден ушта соп аар.

¹⁶ Ол чылан хораны сорар,
чыланның дылы ону өлүр шап каар.

¹⁷ Ол эки чүүлдерни – агым сугларны,
ары чигири биле сүт аккан хемнерни көрбөс.

¹⁸ Байып алган чүвезин ол амзавайн эгидип бээр,
садыглаашкындан алган олча-ажыы ону өөртпөс.

¹⁹ Чүгө дээрге ядамыктарны дарлаар, каапкаш баар,
бодунун тутпааны бажыңнарны ээлеп аар турган-дыр.

²⁰ Бак кижиниң хырны тодарын билбөс,
алыксак-чиксээ кызыгаар билбөс^у.

²¹ Ооң чазый аксындан кым-даа камгаланып шыдаваан,
ынчангаш ооң аас-кежи уламчылаvas.

²² Бай-шыдалдыг чурттап олурда, ону айыыл-халап таварыыр,
хомудалдыг бүгү улустуң холу олче көдүрлүр^з.

²³ Ол хырнын долдур дыгып аарга,
Бурган Бодунуң кыптыккан килеңин олче ыдар,
ооң мага-бодунче согуушкунун чайык дег кудар.

²⁴ Бир эвес ол демир хылыштан дезе бээр-даа болза,
хүлөр согун олче кадалыр;

²⁵ согун ооң ооргазындан үнүп кээр,
кылаңайнып, өдүнүң хавын өде бээр –
ынчан ону коргуушкуннар хөмө аптар!

²⁶ Дүмбей караңгы чаштып алгаш, ону манап турар,
ону кижини холу кывыспаан от чиптер,
ооң аалында арткан бүгү чүвени өрттедиптер.

²⁷ Дээр ооң кем-буруузун ажыдыптар,
чер аңаа удур херечилээр.

²⁸ Ооң бажыңында бүгү байлаан хунаап аппаар,
Бурганның килеңиниң хүнүнде ол байлак чиде бээр.

²⁹ Бузуттуг-бак кижиге Бургандан келген үүле-салым,
Ооң доктаатканы үлүг ол-дур!»

^у20:20 Азы: «Бай-байлаа ону камгалаvas».

^з20:22 Азы: «Хай-халаптын бүгү күжү олче хөмө кээр».

20:12 Ыд. ыр. 9:28 20:25 Иов 16:13 20:26 Иов 15:34; Ыд. ыр. 20:10; Евр. 12:29

20:29 Иов 27:13; 31:2

Иовтун чугаазы: Бурган бузуттугларны кезетпейн турар

21 ¹ Иов мынча деп харыылаан:

² «Мээң сөстөрими кичээнгейлиг дыңнаңар,
оода ооң-биле хөңнүм чазанар.

³ Чугаалап турумда, шыдажып көрүңер,
а ыыттавайн баарымга, кочулап болур силер.

⁴ Мен кижиге хомудап тур мен бе?

Менде хорадаар чылдак чок бе?

⁵ Менче көргөш, аңгадай бериңер,
холуңар-биле аксыңар дуглап алыңар.

⁶ Мону бодап келгөш-ле, сеткилим хөлзээр-дир,
мага-бодум сириңейнип эгелээр-дир:

⁷ бузуттуг-бак улус чүгө үр чурттаарыл,
кыраан тудум, оларның күш-шыдалы чүгө улгадырыл?

⁸ Ажы-төлү олардан чарылбас,
үре-салгалын көрүп чоруурлар.

⁹ Оларның аалдарынче коргунчуг айыыл халдавас,
Бурган мергези-биле оларга кыжанмайн турар.

¹⁰ Бугалары инектерни боозадыптарга,
шупту чаш төлдүг болур, кайызы-даа ара салбас.

¹¹ Бузуттугларның ажы-төлү, хураганнар дег,
хөглүг чүгүржүп ойнаар,

чаш уруглары самнап шурап турар;

¹² хөгжүм херекселдеринге үдеткөш, ырлажып,
ойнап-хөглөп турарлар.

¹³ Ол улус чуртталгазын аас-кежиктиг эрттирип,
өлүглер оранынче сагыш амыр кирип турар.

¹⁴ А Бурганга олар: „Ыңай бар!

Сээң оруктарыңны билип аар хөңнүвүс чогул.

¹⁵ Бурган деп кымыл ол, чүгө Аңаа бараан болур бис,
Аңаа мөргээн ажыы чүл?^а – дижир-дир.

¹⁶ Олар боттары аас-кежиин эдилеп турар эвес бе?^а
Бузуттугларның бодалдары менден ырап чорзун!

¹⁷ Ындыгларның чырыткызы болганчок өжүп турар бе?

Айыыл-халап оларны удаа-дараа таварыыр бе?

Бурган килеңнээш, оларны хилинчекке чыгаар бе?

^а21:16 Азы: «Ынчалза-даа оларның аас-кежи боттарындан хамаарышпас».

21:3 Иов 16:20 21:5 У. ч. 30:32; Мих. 7:16

21:7 Иов 12:6; Ыд. ыр. 72:3-4; Эжкл. 8:14; Иер. 12:1; Мал. 3:15 21:14 Иов 22:17

21:15 Хост. 5:2 21:16 Иов 22:18; Ыд. ыр. 1:1 21:17 Иов 18:5-6; У. ч. 13:9; 24:20

- 18 Олар хатка сывыртаткан тараа саваңы дег,
казыргыга тарай шаптырган тараа дүгү дег бе?
- 19 Бурган кеземчени оларның үре-салгалынга арттырып каан бе?
Бузуттугунун бодун Ол кезеткен болза! – демгизи ону билип алзын;
- 20 өлүмүн бодунуң караа-биле көрүп кагзын,
Күчүлүг Бурганның килеңин аас дизин.
- 21 Чүгө дээрге кижиге өлгөн соонда,
ооң чуртталгазының хуусаазы төнүп каарга,
ук-салгалынче сагыш салыр эвес.
- 22 Бурганны канчап билигге өөредирил,
Ол дээди күштерни-даа шиидер-дир.
- 23 Бир кижиге күш-шыдалы четчип-бышкан үезинде
амыр-шөлээн, сеткили ханган өлүп каар;
- 24 ооң мага-боду улуг-чаагай,
мөчү-сөөгүн чилиг долган.
- 25 А өске кижиге сагыш-сеткили качыгдап,
аас-кежик амзап көрбөйүн өлүп каар.
- 26 Олар ийилээн черге чыдып аар,
курттар ийилдирзинге чыпшына бээр.
- 27 Чүнү бодап турарыңарны-даа,
меңээ удур оптуг аргаңарны-даа билир мен.
- 28 Силер: „Ноянның оран-савазы ам кайыл,
бузуттуглар чурттап турган бажың кайыл?“ – дээр-дир силер.
- 29 Аян-чорукчулардан айтырбааныңар ол бе,
оларның херчилээнин дыңнавааныңар ол бе:
- 30 бузуттуг кижиге айыыл-халап хүнүндө дириг-менди артар,
Бурганның килеңиниң хүнү ону оюп эрте бээр!
- 31 Кым ындыг кижиге шынны дорту-биле чугаалаарыл,
ооң үүлгеткен херектери дээш кеземче онаарыл?
- 32 Ону хүндүткел-биле аппарып ажаагаш,
чевээнге таңныыл тургузуп каар-дыр.
- 33 Хөөрнүң довураа аңаа чымчак кавай болур,
мөөң чон ооң соондан эдерип чоруур,
ооң мурнунда бар чыдарлар эмге-тикчок.
- 34 Ынчаарга хоозун аргалалыңарның меңээ херээ чүл?
Хары сөстөринер бүрүнү-биле меге-дир!»

21:18 Ыд. ыр. 1:4; 82:14; У. ч. 10:25 21:19 Хост. 20:5

21:20 Ыд. ыр. 74:8; Иса. 51:17; Иер. 25:15; Авд. 1:16; Ажыд. 14:10 21:22 Иса. 40:14; Рим. 11:35;

1 Кор. 2:16 21:22 Иов 4:18; 15:15 21:30 У. ч. 16:4 21:31 Ы. х. к. 7:10

Элифазтын чугаазы: Иовтун буруузу аажок улуг

22 ¹Теман чурттуг Элифаз мынча деп харыылаан:

²«Бурганга кижиниң ажыы бар бе?

Эң угаанныг кижии безин Аңаа кандыг дузалыгылы?^b

³Сээң чөптүг-шынныг чоруундан Бурганга кандыг өөрүшкү турарыл?
Оруктарың кем-буруу чогу Аңаа ажыктыг бе?

⁴Бурган сени Оон коргарың дээш чемелээр бе,
сээң-биле ол дээш чаргылдажыр бе?

⁵Ындыг эвес! Сээң бузут-багың аажок улуг-дур,
кемниг херектериң төнчү чогу ол-дур.

⁶Ха-дунмаңдан долааны хереглевейн-даа тургаш, негеп,
улустан эң сөөлгү хевин уштуп ап турдуң;

⁷кагып-суксаан кижиге суг ижиртпедиң,
аштаан кижиге аыш-чем бээринден ойталадың.

⁸Черни күш-шыдалдыг кижии ээлеп алган-дыр!

Ында хүндүткелдиг кижии чурттап турар-дыр!^c

⁹Дулгуюк херээженнерни хол куруг чорудуп,
өскүстөрни дарлап турдуң.

¹⁰Ынчангаш Бурган сени долгандыр какпа-дузак салып каан,
хенертен келген коргуушкун сени девидеткен;

¹¹карактарың караңгы дуглап,
элбек суглар сени хөме апкан.

¹²Бурган бедик дээрде чурттап турар эвес бе?

Сылдыстарже көрүп көр, оларның бедиин!

¹³А сен: „Бурган чүнү билирил?

Дүмбей өттүр Ол улусту шиидип шыдаар бе?

¹⁴Булуттар Ону чажырып алган, Ол бисти көрбейн,
чүгле дээрниң дээвиирин кырлап чоруп турар-дыр“ – дээр-дир сен.

¹⁵Таанда-ла сен бузуттуг-бак улустун изеп кааны
эрте-бурунгу орукту истевиишаан сен бе?

¹⁶Олар өйү келбээнде узуткаттырып алган,
оларны шапкын агым аппаратан болгай.

¹⁷Олар Бурганга: „Ыңай бар!

^b**22:2** Азы: «Кижиниң угаанныы чүгле бодунга дузалыг».

^c**22:8** Азы: «Черни күш-шыдалдыг улуска үлеп бердиң, анаа хүндүткелдиг улусту чурттадып кадың».

22:1 Иов 2:11; 4:1; 15:1 **22:3** Иов 35:7 **22:6** Хост. 22:6; Ы. х. к. 24:13 **22:7** Иов 31:17

22:9 Иов 31:21; Иса. 10:2; Иез. 22:7 **22:10** Иов 18:8 **22:11** Иона 2:4 **22:12** Иов 35:5

22:13 Ыд. ыр. 72:11; 93:7 **22:16** Иов 15:32 **22:17** Иов 21:14

Бурган бисти канчаптарыл?^d – деп турган.

¹⁸ А Бурган оларның бажыңнарын эт-хөреңги-биле долдуруп турган. Бузуттугларның бодалдары менден ырап чорзун!

¹⁹ Чөптүг-шынның улус оларның буураанын көргөш, өөрүүр, кем-буруу чок кижги оларны кыжырып:

²⁰ „Бистиң дайзыннарывыс кырдырып алды.

От оларның эт-хөреңгизин артынчы чокка чипти!“ – дижир.

²¹ Бурган-биле эптежип ал – тайбыңчыыр сен, ачы-буян сеңээ ынчан чедип кээр.

²² Ооң аксындан үнген сургаалды хүлээп ал,

Ооң сөстөрүн чүрээңге кадагала.

²³ Күчүлүг Бурганче эглип келзинзе, чедишкинниг болур сен;

чүгле аалыңдан бузут-бакты үндүр сывырывыт,

²⁴ алдынны довурак деп сана,

Офирниң арыг алдынын хем сайы деп сана;

²⁵ Күчүлүг Бурган сээң алдының апарзын,

Ол сеңээ кылаңнааш мөңгүн апарзын –

²⁶ ынчан Күчүлүг Бурганга хамааржырың дээш таалал алыр сен,

Ооң мурнунга арыг арын-нүүрлүг туруп шыдаар сен;

²⁷ Сээң *мөргүлүңнү Ол дыңнап каар,

а сен даңгырактарың күүседир сен;

²⁸ канчалдыр бодап алган сен, ынчалдыр боттаныр,

сээң орууңга чырык чырып кээр.

²⁹ Базындырган кижги турар болза, „Көдүрүп көрөм!“ дээринге,

куду көрдүрген улусту Ол камгалаар.

³⁰ Буруулуг кижини безин Бурган камгалаар,

чүге дээрге сээң холуң *арыг апарган-дыр».

Иовтуң чугаазы: Бурганны тып ап шыдавазым ол-дур

23 ¹ Иов мынча деп харыылаан:

² «Мээң хомудалдарым ам-даа ажыг хевээр-дир,

Бурганның холунуң^e аарындан човууртап тур мен.

³ О, Ону кайыын тып аарын билир турган болзумза,

Ооң дүжүлгезиниң мурнунче чеде берген болзумза!

⁴ Мен Ооң мурнунга херээмни илередип,

^d22:17 Өске бурунгу сөзүглелде «А Бурган оларны канчап турарыл?» деп бижээн.

^e23:2 Өске бурунгу сөзүглелде «Бодумнуң холумнун» деп бижээн.

22:18 Иов 21:16 22:19 Ыд. ыр. 51:8; 57:11 22:22 У. ч. 2:6 22:23 Иов 11:14

22:24 Э. д. 10:29; 3 Хаан. 9:28; 1 Чыл. 29:4 22:26 Ыд. ыр. 36:4; Иса. 58:14

22:27 Ыд. ыр. 49:14; Эккл. 5:3 22:28 Иов 11:17; У. ч. 4:18; Иса. 60:3; Дан. 12:3 22:30 Иак. 5:15

хомудалдарымны бүрүнү-биле чугаалаар ийик мен.

⁵ Ооң харызын дыңнап аар,

Ооң чугаалаан чүвезин билип аар ийик мен.

⁶ Ол Бодунуң бүгү күчү-күжү-биле меңээ удур чаргылдажыр бе?

Чок! Ол мени дыңнаар ийик.

⁷ Ынчан актыг кижини Ооң-биле чаргылдажып шыдаар боор ийик,

Шииткекчимден кезээ шагда адырлып аар ийик мен.

⁸ Чөөн чүкче-даа чоруптарымга, Ол ында чок-тур,

барыын чүкче-даа баргаш, Ону тыппас-тыр мен.

⁹ соңгу чүкте бир үүле бүдүрүп турар бе – көрбес-тир мен,

мурнуу чүкче ээпкен бе – эскербес-тир мен.

¹⁰ А мээң оруум Аңаа билдингир;

Ол мени шенеп эзилдирзин – алдын ышкаш *арыг үнер мен.

¹¹ Ооң изин истеп чораан мен,

Ооң оруундан чайгылбайн, эдерип келген мен.

¹² Ооң айтышкыннарындан ойталаваан мен,

Ооң сөстөрүн хөрөк-чүрээмде шыгжап чоруур мен^f.

¹³ Бурган шиитпирлеп каан-дыр – Ооң шиитпирин кым өскертирил?

Ол күзээн-не чүвезин кылып турар-дыр.

¹⁴ Ол меңээ онааган шииткелин боттандыраар,

ындыг чүүлдер Ооң угаан-сагыжында хөй.

¹⁵ Ынчангаш мен Оон коргар-дыр мен,

ол дугайында бодап келгеш-ле, сүрээдээр-дир мен.

¹⁶ Бурган сеткил-чүрээмни дидим эвес кылыпкан,

Күчүлүг Бурган мени коргуушкун-биле бүргөпкен.

¹⁷ Караңгыга чиде бээрим кай,

дүмбей караңгы мээң караамны дуглап аары кай!^g»

Бурган бак улусту доктаатпайн турар

24 ¹ «Чүге Күчүлүг Бурган шииткел үелери доктаатпааныл?

Чүге Ону билир улус Ооң хөделир хүннерин көрбөзил?

² Бузуттуглар чер кызыгаары демдеглээн даштар чылдырып,
оорлап алган кодан малын боттарыныынга немеп ап турар-дыр;

³ өскүстөрнүн элчигенин сүрүп аппарып,

дулгуяк херээженнүн шарызын долаага ап аар-дыр;

⁴ ядыы кижини оруктан дүжүр идиптер-дир,

чер кырында бүгү түрөңги улус чаштынар ужурга таваржыр-дыр.

^f23:12 Азы: «Ооң сөстөрүн бодунуң дүрүмнеримден артык үнөлөп чоруур мен».

^g23:17 Бо шүлүктүн утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Ол мени дүмбей караңгы-биле шып-даа турза, караңгы турза-даа, мен ыгт чок барбадым».

- ⁵ Ээн ховуда черлик элчигеннер ышкаш,
ядыылар ажык-тывышче үнүп,
аъш-чем дилеп чоруп каар,
хову оларны ажы-төлү-биле катый чемгерип турар;
⁶ олар хары улустуң шөлүндөн дүжүт мажактап ап^h,
бузуттулгарның виноградадың артыын чыып ап турар;
⁷ хеви чок болгаш, чанагаш удуп чыдып аарлар,
соокта шугланыптар чүези чок;
⁸ дагларга чаъска өдүп турарлар,
чаглак чогуңдан чалым-хаяже сыңнырлар.
⁹ Бузуттулгар ядыы кижиниң төлүн өре дээш долаага ап,
адазы чок төлдү эмзирип турар иезинден хунаап аппарып турар.
¹⁰ Ядыылар хеп чок болгаш, чанагаш чоруп турар,
хары кижиниң тараа моожаларын дажып тургаш, боттары аш артар;
¹¹ оливадан ханалар аразыңгаⁱ үс сыскырып,
оңгарга виноград сыскырып тура, суксаарлар.
¹² Хоорайда өлүп чыдарлар човууртап,
балыглатканнар дуза дилеп кыйгырып турар,
а Бурган оңу херекке албас-тыр.
- ¹³ Чырыкка удур тура халаан,
Ооң оруктарын билбес,
Ооң кокпаларын истевес улус бар.
¹⁴ Өлүрүкчү кижини эртенги имиртинде туруп келгеш,
түреңги күжүрнү, ядамыкты өлүрүп каар,
а дүне када оорланыр.
¹⁵ Самыын кижини имир дүжерин манаар;
ол „Мени кым-даа көрбес“ деп бодаар,
арнын чажырып аар.
¹⁶ Оорлар дүне када өске улус бажыңнарынче кирер,
а хүндүс чаштына бээр.
Ындыглар чырыкты биликсевес.
¹⁷ Оларның шуптузунга дүмбей караңгы эртен дег,
олар дүмбейниң коргуушкуннары-биле таныжар.
- ¹⁸ Бузуттулгарны агым суг чииги-биле аппаар,
оларның хувааглыг чери каргаттырган,
бүгү улус оларның виноградадың шөлүндөн хая көрнүр^j.
¹⁹ Кааңнаашкында, изигде

^h24:6 Азы: «Хову-шөлдүң оът-сигенин ажаап».

ⁱ24:11 Бо сөстөрнүң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Дээрбе дажы-биле».

^j24:18-25 Бо шүлүктөрнүң утказы эки билдинмес. Чамдык шинчээчилерниң бодалы-биле олар Иовтуң эвес, а ооң бир эжиниң чугаазы бооп турар.

хар суу бусталып, чиде бээр –
бачыттыгларны өлүглер ораны ынчалдыр сырыптар.

²⁰ Төрөөн иези оларны уттуптар,
курт оларны амданнанып чиир,
олар дугайында сактыышкын артпас –
бузуттуг-бак чорук ыяш дег сыйлып каар.

²¹ Бурган ажы-төл чок, төл төрүвес салымныг херээженни болгаш
эки салым эдилевээн дулгуяк херээженни карактап чоруур^k.

²² А күштүглерни Бодунуң күжү-биле узуткаашкынче сөөртүр,
олар туруп-даа келзе, дириг артар бүзүрели чок болур.

²³ Бурган оларга айыыл чок чорукту, чөленгишти хайырлаза-даа,
Ооң караа оларның оруктарынче көрүп турар.

²⁴ Хензиг өйде көдүрлүрлер – бир көөрге, чок боорлар:
кээп дужерлер, бүгү улус дег өлүп каарлар,
тараа баштары дег кестирип аарлар.

²⁵ Ындыг эвес деп бе? Кым мээң мегем тударыл,
кым мээң чугаамны чүү-даа эвес кылып каарыл?»

Вилладтын чугаазы: кижиге Бурганның мурнунга чөгөнчиг

25 ¹ Шуах чурттуг Виллад мынча деп харыылаан:

² «Эрге-чагырга биле коргуушкун оттурар күш – Бурганда;
Ол Бодунуң бедик дээрлеринге амыр-тайбыңны доктаадып турар.

³ Ооң аг-шерии эмге-тикчок!

Ооң чырыы кымның кырынга чырып үнмезил?

⁴ Ынчан кижиге амытан канчап Бурганның мурнунга агартынарыл,
херээженден төрүттүнген кижиге канчап *арыг боорул?

⁵ Көр даан, Ооң мурнунга бо ай безин чырык деп санаттынмас-тыр,
сылдыстар база арыг эвес көстүр-дүр;

⁶ а кижиге чүү боор, ол курт-тур,
кижиге амытан – сирге-дир!»

Иовтун чугаазы: Бурганның күчү-күжү кайгамчык

26 ¹ Иов мынча деп харыылаан:

² «Күш чок кижиге сен канчаар дузаладың?
Шыдал чок холду быжыгладың бе?

³ Мерген угаан чок кижиге кандыг сүме каттың,
ажыктыг чүүлдү долузу-биле илереттиң бе?

^k**24:21** Азы: «Бузуттуг-бак кижиге ажы-төл чок, төл төрүвес салымныг херээженни дарлап, дулгуяк херээженге эки хамаарылга көргүспээн».

⁴ Кым сени ындыг чугааларга өөредип кагды?¹
Кандыг күш сени дамчыштыр чугаалап тур?

⁵ Өлүг сүнезиннер Ооң мурнунда сириңейнип тур,
алдыы оранның суглары, ында чурттааннар сирилеп тур^m.

⁶ Өлүглер ораны Бурганның мурнунга ажык-көскү,
*тамыны Ооң караандан шыптар чүү-даа чок.

⁷ Ол сонгу чүктүң дээрин делгем хос кырынга чадып каан,
черни куруг хоска азып каан;

⁸ сугну Бодунуң булуттарынга чыып аарга,
олар ооң аарындан орулбас;

⁹ Ол Бодунуң дүжүлгезинⁿ дуглап,
Бодунуң булуду-биле бүргей аптар;

¹⁰ дески далай кырынга кызыгаар шыйып,
чырык биле дүмбейни аңгылап турар.

¹¹ Дээрниң баганалары сирилеп,
Ооң чемелээн үнүнден аймап турар.

¹² Бурган Бодунуң күчү-күжү-биле далайны томаартып,
Рахавты^o Бодунуң угаан-бодалы-биле чыттыр шаапкан.

¹³ Ооң тыныжының эзининден дээр аязы бээр,
Ооң холу дыйлаңнаан чыланны өттүр шанчыптар.

¹⁴ Ол бүгү Ооң ажыл-херээниң чүгле кезик-чамдыызы-дыр;
Ооң дугайында чүгле чаржынчыг сымыраныг дыңнаан бис.
А Ооң динмирээн күчү-күжүн кым билип шыдаарыл?»

Иов буруу чогуңдан ойталавас

27 ¹ Иов бодунуң чугаазын уламчылаан:

² «Меңээ чөптүг шииткел көргүспээн Бурганның ады-биле,
сеткилимни качыгдал-биле долдурган Күчүлүг Бурганның ады-биле
даңгыраглап тур мен:

³ мээң амы-тыным үзүлбээнде,
Бурганның хайырлаан тыныжы думчуум үдүндөн үнмээнде,

⁴ мээң аксымдан меге сөстөр черле үнмес,
мээң дылым меге чүве чугаалавас.

¹26:4 Азы: «Сен кымга бо сөстери чугааладың?»

^m26:5-14 Чамдык шинчээчилерниң бодалы-биле ол шүлүктөр Иовтуң эвес, а ооң бир эжиниң чугаазы бооп турар.

ⁿ26:9 Азы: «Чедишкен айның арнын».

^o26:12 Рахав – хананей мифологияда сугнуң күчүтөн моозу.

26:6 Ыд. ыр. 138:8; У. ч. 15:11 26:7 Иов 9:8 26:8 У. ч. 30:4

26:10 Э. д. 1:9, 10; У. ч. 8:29 26:11 Ыд. ыр. 103:7

26:12 Иов 9:13; Ыд. ыр. 88:11; Иса. 51:9 26:13 Иса. 27:1 27:2 Иов 34:5 27:3 Иов 33:4

⁵ Силерний шынныг деп кажан-даа чугаалавас мен,
дириг чорааш, буруу чогуудан ойталавас мен;
⁶ бодумнун актыымдан салдыкпайн туттунар мен,
арын-нүүрүм мени чурттап эрткен үем дээш буруудатпас^P.

⁷ Дайзыным бузуттуг кижиге деп,
удурланыкчым – чөптүг эвес кижиге деп санаттырзын.

⁸ Бурган Оон ойталаан кижиниң
амы-тынын үзүп кааптарга, төнчүзү кээрге,
ол кижиге чүү чүвеге идегээрил?

⁹ Аңаа кызагдал таваржырга,
Бурган оон алгы-кышкызын дыңнаар бе?

¹⁰ Күчүлүг Бургандан ол таалал алыр бе,
Ону үргүлчү кыйгырар бе?

¹¹ Бурганның күштүг холунун дугайында
мен силерге чугаалап берейн,
Күчүлүг Бурганның оруктарын чажырбайн.

¹² Оон кадында бо бүгүнү шуптунар көрбейн тур силер бе?
Ынчаарга чүгө хоозун чүве чулчуруур силер?

¹³ Бузуттуг кижиге Бурганның берген хуу-салымы бо-дур,
кызагдакчынын Күчүлүг Бургандан алыр чүвези бо-дур^Q:

¹⁴ оон ажы-төлү өзүп-көвүдээн-даа болза, хылыш чемижи апаар,
оон үре-салгалы тоттур чемненмес;

¹⁵ а дириг артканнарынын бажын
хамчык аарыг чиптер,

дулгьяк кадайлары оларнын ажыын ажып ыглашпас.

¹⁶ Ындыг кижиге доозун дег хөй мөңгүннү,
дой-довурак дег эңмежок хепти чыып-даа алза,

¹⁷ оон чыып алган хевин чөптүг кижиге кедер,
мөңгүнүн кем-буруу чок кижиге үлүг кылдыр алыр.

¹⁸ Оон бажыны ээремчигей дузаа дег^r хээрек,
таңныыл кижиниң шөлде чадыры дег быжыг эвес;

¹⁹ ол бай кижиге бооп удуп чыдып аар, а оон ол-ла:
эртен караан ажыдыптарга, куруг калган боор!

²⁰ Коргуушкун ону үер суу дег хөмө аптар,
шуурган ону дүне када хадып аппаар;

P27:6 Азы: «Чурттап эртер үем дургузунда арын-нүүрүм мени кажан-даа буруудатпас».

Q27:13-23 Чамдык шинчээчилерниң бодалы-биле бо шүлүктөр Иовтуң эвес, а оон бир эжиниң чугаазы бооп турар.

r27:18 Өске бурунгу сөзүглелде «Үзүт-ховаган дег» деп бижээн.

27:8 Иов 8:13 **27:9** Ыд. ыр. 17:42; 65:18; У. ч. 1:28; 28:9; Ин. 9:31 **27:13** Иов 20:29

27:14 Иса. 1:22 **27:15** Ыд. ыр. 77:64 **27:16** Зах. 9:3 **27:17** Ыд. ыр. 38:7; У. ч. 13:22

27:18 Иов 8:15 **27:19** Ыд. ыр. 48:18

²¹ казыргы-хат алгаш баар,
 ону турган черинден тура тыртып, хадып аппаар;
²² олче кээргел чок хөмө халдап келгеш,
 хая көрбейн дезеринче албадаптар.
²³ Улус ону көргөш, адыш часкаар
 база ол каяа-даа турда, ону кыжырыыр».

Мерген угаан дилээшкени

28 ¹ «Ийет, мөңгүн казар уургай бар,
 алдын арыглап, эзилдирер суугу бар.
² Демирни черден казып тывар,
 чести даштан эзилдирер.
³ Казыкчылар дүмбейни чырыдып тургаш,
 эртин даш дилеп,
 эң ханы караңгы черлерже кирип турар;
⁴ кижиду буду баспаан черге
 өдүглөр казып, ынаар ханылап киргеш,
 улустан ыракта хендирлерде чайганып турарлар.
⁵ Черниң кырында тараа өзүп үнүп турар, а ооң адаан
 от-биле хайылдырып каапкан дег:
⁶ ооң даштарында сапфирлер чыдымы бар,
 үүрелчек борбак алдын база ында чыдар.
⁷ Ынаар чедер орукту эзир куш хайгыылдап билбээн,
 хартыганың караа көрүп билип албаан;
⁸ чоргаар аң аңаа басып чорбаан,
 арзылаң аңаа кылаштаваан.
⁹ А кижиде кадыг хая-дашче холун көдүрүп,
 дагларны дөзүндөн тура тыртып турар;
¹⁰ чалым-хаяга өдүглөр оя шаап аар,
 эртин даштарны ооң караа көрүп каар.
¹¹ Кижиде хемнерниң ханы дүвүн ажыдып турар^s,
 чажыт чүүлдү чырыкче үндүрүптөр.

¹² А мерген угаанны кайыын тып аарыл,
 угаан-сарыыл кайда турарыл?

¹³ Кижиде амытан ооң үнезин билбес,
 дириглер ораныңа кижиде ону тыппас.

¹⁴ Дүп чок ээрем: „Ол менде чок“ – дээр,
 далай: „Менде база чок“ – дээр.

¹⁵ Ону арыг алдын-биле-даа садып ап шыдавас сен,

^s28:11 Бо домактын утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Хемнерниң агымын бооптар» деп бижээн.

ооң өртээ кылдыр мөңгүн-даа деңзилеп берип шыдавас сен;
 16 ону Офирден эккелген алдын-биле,
 эртине даштар – оникс, сапфир-биле садып ап шыдавас сен;
 17 ооң өртээ алдын болгаш шил-биле¹ доктааттынмас,
 ону улуг үнелиг сава-биле орнап албас.

18 Кораллдар, эртине-шуру дугайында чугаалап-даа канчаар,
 мерген угаанны тып аары рубиннер тыварындан-даа берге;
 19 Ооң өртээ Эфиопияның топаз даштары-биле деңнеттинмес,
 ону арыг алдын-биле садып ап шыдавас сен.

20 Мерген угаан кайыын чедип кээрил?
 Угаан-сарыыл кайда турарыл?

21 Ол бүгү дириг амытаннар караандан чажыртынган,
 дээрний куштарындан безин ол чажыртынган.

22 *Тамы база Өлүм:

„Ооң дугайында чүгле улус чугаазы дыңнаан бис“ – дээр.

23 Угаан-сарыылче чедер орук чүгле Бурганга билдингир,
 ооң кайда турарын чүгле Ол билер;

24 Бурган чер-делегейний ужу-кыдыынга чедир көрүп турар,
 чырык черде бүгү чүве база Аңаа көскү.

25 Кажан Ол хатты күш кирип,
 сугларның кызыгаарын тургузуп тура,

26 кажан чаъстарга дүрүм доктаадып,
 чаңнык-динмирээшкинге орук айтып тура –

27 ынчан Ол мерген угаанны көрүп кааш, ону үнелээн,
 ону доктааткаш, шенеп көргөн.

28 А кижин төрөлгөтенге Бурган мынча дээн:

„Дээргиден коргары – мерген угаан ылап ол-дур,
 бузуттан чайлаары – угаан-сарыыл ол-дур“».

Иовтун түңнел чугаазы: ооң биеэги аас-кежин

29 ¹ Иов бодунуң чугаазын уламчылаан:

² «О, эрткен үемни эгидип алган болзумза,

Бурганның мени камгалап чорааны хүннерни;

³ ынчан Ооң чырыткызы мээң кырымга чырып турган,

Ооң чыры мени дүмбей өттүр эдертип аппаар турган!

⁴ О, биеэги четчип-бышкан хүннеримни!

¹28:17 Эрте-бурунгу делегейге шил болза кончуг ховар, улуг үнелиг чүүл турган.

28:15 У. ч. 3:14-15 28:16 Э. д. 10:29; 3 Хаан. 9:28; 1 Чыл. 29:4; Иов 22:24 28:18 У. ч. 8:11

28:26 Иов 38:25 28:27 У. ч. 8:22 28:28 Ыд. ыр. 110:10; У. ч. 1:7; 9:10

28:28 У. ч. 3:7; 14:16 29:3 2 Хаан. 22:29; Ыд. ыр. 17:29; 118:105

Ынчан Бурган-биле найыралым аалымны камгалап,
⁵ Күчүлүг Бурган мени ынчан кагбаан турган,
 а ажы-төлүм мени хүрээлеп турган;
⁶ ынчан оруумга сүт агып чыткан,
 хаялар меңээ олива үзүн аксып берип турган.

⁷ Мен ынчан хоорай хаалгазынче баргаш,
 төп шөлде олудумга саадаптар турдум –
⁸ мени көрүп кааш, аныяктар орук чайлап бээр,
 а кырганнар көдүрлүп келгеш, турар турган.
⁹ Даргалар чүве чугаалаарындан тырттынып,
 аксын адыжы-биле дуглап аар турган;
¹⁰ ат-сураглыгларның үнү үнместеп,
 дылы таалайынга чыпшына бээр турган.
¹¹ Мени дыңнааннар „амыр-чыргалдыг сен“ дээр,
 мени көргөннер – мактаар турган чүве,
¹² чүгө дээрге ыглап-сыктаан түрөңги кижини,
 деткимче чок өскүстү камгалап турган мен.
¹³ Өлүп чыткан кижини мени йөрээп турган,
 дулгуяк херээженниң чүрээ
 мээң ачымда өөрүп-байырлап турган;
¹⁴ шынныг чорукту хеп дег,
 чөптүг чорукту тон биле бөрт дег кедип чораан мен.
¹⁵ Согуларга карак бооп,
 аскак-бүскектерге буттар бооп турган мен;
¹⁶ ядыыларга ада бооп,
 танывазым-даа кижиниң чаргызын чаржып берип турган мен;
¹⁷ бузуттуг-бак улустуң азыг-диштерин сый шанчып,
 оларның аксында олчазын ушта тыртып турган мен.

¹⁸ Бодап кээримге, бодумнуң уямга мөчүүр ышкаш бооп,
 чуртталгам хүннери элезин дег
 эмге-тикчок кылдыр сагындырар турду;
¹⁹ дазылдарым сугга чедип турар,
 будуктарымга шалың хонуп аар,
²⁰ алдар-хүндүм элеп читпес,
 күш-шыдалым хере тыртып каан ча дег кылдыр
 сагындырар турду.

²¹ Улус мени ыт чок дыңнап,
 арга-сүмемни манап аар турду;
²² мээң сөстөрүм оларны суггарар,

чугаам төнерге, немээр чүвези чок боор турду.
²³ Чаъсты ышкаш, мээң чугаамны манаар,
 часкы чайыкты дег, аксы-биле дозуп аар турдулар;
²⁴ оларга хүлүмзүрүүрүмге, бүзүрөп чадап каар^д,
 арын-шырайым чырып кээрге, өөрүүр турдулар.
²⁵ Мен оларга орук айтып, баштыңы бооп турдум,
 бодунуң шериниң аразында хаан дег,
 качыгдааннарга аргалакчы дег чурттап чордум».

Иовтуң түңнел чугаазы: ооң амгы хилинчээ

30 ¹ «А ам менден аныяк улус мени шоодуп каттыржып тур,
 оларның адаларын кодан малдарым чанында ыттарже безин
 чоокшулатпайн турган болгай мен.

² Оларның күчү-күжү кошкаан болганда,
 холдарының күш-шыдалының меңээ херээ чүл?
³ Түрегдел болгаш аштан чилчии үзүлгеш,
 олар хоозураан ээн кургаг ховуда, дүмбей черде
 кадып калган малгаш хемирип турарлар;
⁴ шырыштардан ажыг оът-сиген чулуп чиирлер,
 хараган дазылдары – оларның аъш-чеми;
⁵ улус аразындан үндүр сывыртадып алганнар,
 оларның соонче улус оорларже дег алгыржып турар.
⁶ Олар кадып калган хем уннарынга,
 черде үнгүрлерге, чарыктарга чурттаар ужурлуг;
⁷ шырыштар аразында мөөредир алгыржып,
 тенниг чадаң ыяштарда бөлдүнчүп турарлар –
⁸ чуртундан үндүр сывырткан,
 ады чок шаарланчак бөлүк!

⁹ Ындыглар ам мени кыжырып ырлажып,
 кочу-шоот кылып алган.

¹⁰ Менден ческинип, дескелеп,
 мени көрүп кааш-ла, дүкпүртүнеринден ыятпастар.

¹¹ Бурган мээң кирижимни кошкадып,
 мени чөгенчиг кылып каан болганда,
 олар калчаарап-ла тур.

¹² Саваажоктар оң таламдан халдап,
 мени ужур идип,
 меңээ удур өлүмнүг бүзээлел кылып тур.

¹³ Мээң хамык оруктарымны муңгаштап алдылар,
 меңээ узуткаашкынны белеткеп турлар –

^д29:24 Азы: «Бүзүрелин чидирген улуска хүлүмзүрүүр турдум».

29:23 Ыд. ыр. 118:129 30:1 Иов 12:4; 16:10; 17:2 30:9 Ы. х. к. 28:37; Иов 17:6

30:10 Ыд. ыр. 87:9 30:12 Иов 19:12

кымның-даа дузазы чокка ону кылып турлар.

¹⁴ Алгыг дежиктиг хана дамчыштыр халдаан дег, дааш-шимээн-биле чүткүп кирип турлар.

¹⁵ Коргуушкун менче хөме халдаан, алдар-хүндүмнү хат-биле тарадыр шаапкан дег, камгалалым булут ышкаш чиде берген.

¹⁶ Хөрээмде тыныжым үстүр деп барган, качыгдал хүннери мени сегирип алган;

¹⁷ дүне када сөөктерим саргып аарыыр-дыр, аарышкы мени удутпайн хемдиир-дир.

¹⁸ Бурган мээң хевимни күш-биле ушта силгиир-дир, хөйлеңимниң моюндуруундан сегирип аар-дыр^v,

¹⁹ Ол мени малгашче октапкан, доозун-довурак дег, хүл дег апардым.

²⁰ Сени кый деп тур мен, а Сен харыы бербес-тир сен, Сээң мурнунда тур мен – а Сен менче кичээнгей салбас-тыр сен;

²¹ Сен меңээ кадыг-дошкун апардың,

Сээң күчүлүг холун меңээ өжээргеп тур;

²² мени хаттарга бериптиң, казыргыга бөөлдеттирип тур сен.

²³ Билир мен: Сен мени өлүмчө, бүгү амытаннарга белеткеп каан бажыңче аппарат чыдар сен.

²⁴ Буураан күжүр дуза дилеп, айыыл-халапка алзып турда, кым олчө холун көдүрерил?

²⁵ Мен бергедеп турар кижини кээргевээн мен бе, ядыылар дээш сеткилим муңгараваан бе?

²⁶ Буян кордап чордум, бузут чедип келди, чырык манап чордум, дүмбей караңгы дүжүп келди.

²⁷ Ишти-хөңнүм хинчектенип, дыш көрбестеди, качыгдал хүннери меңээ уткуй келди.

²⁸ Карара берген чоруп тур мен – хүн херелинден эвес^w, чыылган улус мурнунда дуза дилеп тур мен;

²⁹ мен ам шөө-бөрүлөр дуңмазы мен, страус куштар өңнүү мен^x.

³⁰ Кежим карарып, картталып тур,

^v**30:18** Өске бурунгу сөзүглелде «Хевимни уштуру амыр эвес-тир, хөйлеңимниң моюндуруу аажок кызар-дыр» деп бижээн.

^w**30:28** Азы: «Хүн чырыы чок караңгы черде тояп чор мен».

^x**30:29** Шөө-бөрүлөр биле страустар ээн черлерге чурттап турган. Олар кээргенчиг үн-биле улуур база эдер турган (Мих. 1:8 көр).

изиг-халыын сөөктеримни өрттедип тур;
³¹ мээң чадаганымны ыы-сыы-биле хөөннеп каан,
 лимбим муңгаргай аялгалыг ойнап тур».

Иовтуң түңнел чугаазы: ооң кем-буруу чогу

- 31** ¹ «Аныяк кысче туралап көрбес бооп
 карактарым-биле дугуржуп алган мен.
² Кижиге өрү дээрде Бургандан кандыг үүле,
 бедик кудайда Күчүлүг Бургандан кандыг үлүг-хуу онааттынганыл?
³ Бачыг үүлгедикчизинге өлүм-чидим,
 бузуттуг хейге – узуткаашкын онаап каан эвес чүве бе?
⁴ Бурган мээң оруктарымны көрбейн турар бе,
 мээң шупту базымнарымны санавайн турар бе?
- ⁵ Мен меге-биле чурттап чораан мен бе,
 авыяас-опче буттарым далажып турган бе?
⁶ Мени чөптүг чоруктуң деңзизинче салып кагзын,
 Бурган мээң кем-буруу чогумну билип алзын!
⁷ Бир эвес базымнарым шын оруктан өскээр барып,
 чүрээм көрүжүм аайы-биле барып,
 холум хирге боражып турган болза,
⁸ тарып каан дүжүдүмнү өске улус ажаап чизин,
 өзүмнеримни дазылы-биле тура тыртып каапсын!
⁹ Бир эвес чүрээм өске кижиде кадайынга хандыкшып,
 туралааш, ооң бажыңының чанынга кедеп орган болзумза,
¹⁰ мээң кадайым өске кижиниң тараазын дээрбелезин,
 ооң-биле өске эрлер хойгашсын.
¹¹ Чүге дээрге ындыг чорук – бужар үүлгедиг-дир,
 шиидер уjurлуг кемниг херек-тир;
¹² ол дээрге *Тамыже дүжүрүп, хүлдендир чиптер,
 бар-ла чүвемни чүү-даа арттырбайн өрттедиптер от-тур.
- ¹³ Бир эвес меңээ хомудалдыг чалчаларымнын
 чаргылдажыр эргезин кызагдаан болзумза,
¹⁴ Бурган шииткел кылып туруп кээрге, канчаптар мен,
 менден харыы негээрге, чүү дээр мен?
¹⁵ Мени ием иштинге чаяп каан Бурган
 оларны база чаяп каан эвес бе?
 Шуптувусту уруг савазынга чаңгыс Чаяакчы ботталдырып каан!
¹⁶ Ядамыктың дилээн күүседиринден ойталаан мен бе,
 дулгаак херээженниң карактарының одун өжүрүп каан мен бе?

30:30 Ыд. ыр. 101:3 31:1 У. ч. 6:25; Мф. 5:28 31:2 Иов 20:29

31:4 2 Чыл. 16:9; У. ч. 15:3; Зах. 4:10 31:6 Дан. 5:27 31:8 Лев. 26:16 31:9 Иов 24:15

31:10 Ы. х. к. 28:30; Иер. 8:10 31:12 У. ч. 6:27-29 31:15 У. ч. 22:2

17 Хлевимни чааскаан чип олурган мен бе,
 өскүс кижиге-биле үлөшпээн мен бе?
 18 Чок, аныяамдан-на өскүс кижиге ада дег чордум,
 чажымдан-на дулгуяк херээженче сагыш салып келдим.
 19 Бир эвес чанагаш доңуп өлүп чыдар кижиге
 азы хеп чок яды кижиге тоомча чок көргөн болзумза;
 20 ону хоюм дүгү-биле чылыглаваан болзумза,
 ол мени йөрээвээн болза;
 21 шииткел черинге деткимче алыр мен деп билир болгаш,
 өскүс кижиге холум көдүргөн болзумза –
 22 мээң эктим оорга сөөгүнден адырлып калзын,
 холум шенээнден сыйлып калзын!
 23 Бургандан кээр кеземчеден коргуп турар мен,
 Ооң өндүр бедииниң мурнунга ындыг чүүлдер кылып диттикпес мен.

24 Бир эвес мен алдынга ынанып,
 эртинеге: „Сен – мээң чөлөнгижим сен“ – деп турган болзумза;
 25 бир эвес байлаамның эгээртинмезинге,
 холум хөйүнү чыып алганынга өөрүп турган болзумза;
 26 чырык хүннү көргөш,
 чайынналып көжүп чоруур айны көргөш, мөгөйип,
 27 сеткил-чүрээмниң ханызында дуурайлаттырып,
 оларга хүндүлөл көргүзүп турган болзумза –
 28 шиидер ужурлуг кемниг херектер үүлгеткеним ол,
 Дээди Өрүкү Бургандан ойталааным ол болур ийик.

29 Дайзынымның буурааны дээш өөрүп,
 ооң айбыл-халавы дээш байырлап турган мен бе?
 30 Чок, дайзыным өлүр кылдыр каргыш салып,
 аксым-биле бачыт үүлгөтпээн мен.
 31 Мээң аалымның улузу кажан-даа:
 „Ооң эът-чемин тоттур чигген болза!“ – дишпээн.
 32 Чорукчулар даштыгаа хонуп көрбээн,
 эжиим оларга үргүлчү ажык турган.
 33 Өске улус дег, бачыдымны чажырыпкан мен бе,
 бузут-багымны чажырып, хойлап алган мен бе?
 34 Мөөң чондан корткаш,
 чаңгыс чер чурттугларымның бак көөрүнден сезингеш,
 ыыт чок барып, дашкаар үнмейн олурган мен бе?

35 О, мени оода кандыг-бир кижиге дыңнаан болза!

31:17 Иов 22:7 31:18 Иак. 1:27 31:20 Иов 29:13 31:21 Иов 22:9

31:24 Мк. 10:22, 24 31:25 Ыд. ыр. 61:11 31:27 Ыл. х. к. 4:19 31:29 У. ч. 24:17-18

31:30 Мф. 5:44; Рим. 12:14 31:32 Башт. 19:20-21 31:33 Иов 28:13

Мээн адым салган хомудалым бо-дур – Күчүлүг Бурган харыылазын!

Негекчим дүрүг саазынга буруудадышкынын бижизин –

³⁶ мен ол дүрүгнү эктимге салып аар ийик мен,

алдар-хүндүнүн дээрбээ дег, бажымга кедип аар ийик мен.

³⁷ Базымнарым санын Бурганга ажыдып берип,

ызыгуурган кижиде бажым көдүрүп, Олче чоокшулаар ийик мен.

³⁸ Бир эвес черим менээ удур алгырып,

шөлде андазын истери бачыгтарымдан ыглап-сыктап турар болза;

³⁹ бир эвес мен ооң дүжүдүн халаска чип,

тараачыннарны кызып-кыйып турган болзумза,

⁴⁰ кызыл-тас орнунга тенниг оотпак,

арбай орнунга – бок үнүш өзүп үнзүн!»

Иовтун чугаа сөзү мооң-биле төнгөн.

Элиуйнун чугаазы: Иовтун эштери аңа төлөптиг харыы бербеди

32 ¹ Үш эжишки Иов-биле маргыжарын соксаткан, чүгө дээрге ол бодунун шыннынга бүзүрээр болган. ² Ынчан Бузтун үре-салгалы, Рам төрөл бөлүккө хамааржыр Варахиилдин оглу Элиуй килеңней берген. Ооң килеңи Иовче – ол Бурганны эвес, а бодун шынныг деп санап турганы дээш – хайныккан. ³ Элиуй Иовтун үш эжинче база – олар эжинге таптыг харыылап шыдавайн, Бурганны буруулуг кылдыр көргүзүп турганы дээш^у – хорадай берген. ⁴ Ынчалза-даа Элиуй Иов-биле дораан чугаалажып эгелевээн, чүгө дээрге демги үш эжишки оон улуг назылыг турган. ⁵ А оларда удур харыылаптар чүве чогуң көргөш, ооң килеңи хайныга берген. ⁶ Ынчан Бузтун үре-салгалы, Варахиилдин оглу Элиуй мынча деп харыылаан:

«Мен аныяк мен, а силер – улуг назылыг силер;

ынчангаш коргуксап,

билир чүүлүм чугаалаарындан тырттылып турдум.

⁷ Мен „Кыраан назын чугаалазын,

чөнээн назын мерген угаанга өөрөтсин“ деп боодадым.

⁸ Ындыг-даа болза, кижиде бар сүлдө –

Күчүлүг Бурганның тыныжы кижиге угаанны берип турар.

⁹ Мерген угаан албан-на кыраан назын-биле кады келбес,

алыс шынны аныяанда-даа билип ап болур.

¹⁰ Ынчангаш ам мен чугаалаайн, а силер дыңнаңар,

билир чүвемни мен база силерге ажыдайн.

¹¹ Мен силерни шыдамык дыңнап келдим,

сөстериңерни топтап бодап ап туруңарда,

бодалдарыңарже кичээнгей салып,

У32:3 Өске бурунгу сөзүглелде «Иовту буруулуг кылып шыдавааны дээш» деп бижээн.

31:35 Иов 13:22 31:40 Э. д. 3:18 32:2 Э. д. 22:21 32:4 Иов 15:10 32:7 Иов 12:12

32:8 Иов 33:4; Ыд. ыр. 118:100

¹² силерже топтап көрүп турдум.

Ынчалза-даа кайыңар-даа Иовтуң сөстөрүн буруу шаппады,
ооң сөстөрүңгө төлөптиг харыы бербеди.

¹³ Ынчангаш: „Мерген угаан тып алдывыс –
кижи эвес, а Бурган ооң буруузун илеретсин“ – дивенер.

¹⁴ Ол меңээ чугаалаваан-дыр,
мен болза аңаа силер ышкаш харыылаvas ийик мен.

¹⁵ Бо улус аңгадай берди, харыылаптар чүвези чок-тур –
сөстери артпаан-дыр.

¹⁶ Ам чүнү манаар мен – олар ыгытташпас,
чүнү-даа чугаалаvas ышкажыл?

¹⁷ Мен база бодумнуң ээлчээмде чугаалаайн,
мен база билир чүвемни ажыдайн.

¹⁸ Сөстөр мени чык дола берген,
ишти-хөңнүмде сагыжым мени амыратпайн тур.

¹⁹ Сеткил-чүрээм ажып-хөөрөп турар арага дег,
чарлыр четкен чаа көгээржик дег.

²⁰ Чугаалапкаш, сагыжым оожургаар;
аксым ажыдып, харыылаптайн!

²¹ Мээң мурнумда кым-даа турза, тоовас мен,
кымга-даа чашпаалаvas мен.

²² Чашпаалап билбезим-не шын,
оон башка Чаяакчым мени дораан узуткап каар ийик!»

Бурган кижии амытанган ондүр бедик

33 ¹ «Ындыг болганда, мээң чугааларымны дыңна, Иов,
мээң бүгү сөстөрүмче кичээңгейден сал!

² Дыңна-ла, аксымны бөгүн ажыдып тур мен,
өк-дылым чугаалап эгеледи.

³ Мээң сөстөрүм ак сагыштан үнүп турар,
аксым *арыг билиг чугаалап турар.

⁴ Бурганның *Сүлдези мени чаяп каан,
Күчүлүг Бурганның тыныжы мени тынгарып каан.

⁵ А сен, шыдаар болзуңза, меңээ харыыла,
белеткенип алгаш, меңээ удурлан.

⁶ Бурганның мурнунга мен сен дег мен –
ол-ла дойдан мени база кылып каан.

⁷ Менден коргуушкунуң сени хөлзетпес,
мээң холум сеңээ аар болбас.

32:20 Ыд. ыр. 38:4; Иер. 6:11; 20:10

33:4 Э. д. 2:7; Иов 27:3; 32:8; Ыд. ыр. 103:30; Аж.-ч. 17:25 33:6 Иов 4:19; 10:9; Иса. 64:8

33:7 Иов 13:21

⁸ Сээң чугаанны мээң кулаам дыңнап каан,
сээң үнүң меңээ дыңналып турду:

⁹ „Мен арыг мен, бачыг үүлгетпээн мен,
кем-буруу, бузут-багым чок!

¹⁰ А Бурган меңээ удур бир-ле чылдак дилеп тып,
мени Бодунуң дайзыны деп санаар-дыр.

¹¹ Ол мээң будумну кинчилеп каан,
мээң оруумну базым санай харагалзап турар“.

¹² А мээң сеңээ харыым бо-дур: сээңии шын эвес-тир,
Бурган кижии амыгандан өндүр бедик болгай!

¹³ Сен Ооң-биле чүү дээш маргыжар сен,
канчап: „Кижиге кандыг-даа харыы бербейн тур“ – дээр сен?^z

¹⁴ Бурган катап-катап-даа чугаалаарга,
кижи билип албас-тыр.

¹⁵ Уйгу-дүште, дүнеки көстүүшкүннерде,
улус ханы уйгуга алзыпканда,
орун-дөжөөнгө удумзурап чыдырда –

¹⁶ Бурган оларның кулаан ажыдып,
сагындырыглар-биле коргудар.

¹⁷ Кижини үүлгедиглеринден чайладыр дээш,
улусту улуургаар чоруктан адырар дээш;

¹⁸ *тамыже кээп дүжерин болдурбас дээш,
хылыштан кырлып каарын болдурбас дээш,
ынчаар кылып турар.

¹⁹ Азы кижии дөжекке чыдырда, ону аарыг-биле,
сөөктериниң соксаал чок аарышкызы-биле билиндирер;

²⁰ ынчан ол кижии чемден хөңнү калыр,
амданныг аыш-чем аңаа ческинчиг боор;

²¹ ооң эът-боду каракка көзүлдүр эстип-шүглүр,
мурнунда билдирбес турган сөөктери көстүп кээр;

²² ооң амы-тыны чевегже кирер деп баар,
өлүглер оранынче чоокшулап-ла олурад.

²³ Ынчалза-даа *дээрниң төлээзи –
кижилерге дорт орукту айтып берип турар болчукчу,
муң төлээниң бирээзи – ол кижиниң талазында болза,

²⁴ төлээ олче ээ көрнүп:

„Ону хостап салывыт, ол чевегже кирбезин,

^z**33:13** Азы: «Ол Бодунуң бүгү ажил-херектери дээш харыы тутпас болгай».

33:9 Иов 9:21; 10:7; 12:4; 16:17; 27:5-6; 32:1 **33:10** Иов 13:24; 19:11

33:11 Иов 13:27; 14:16 **33:13** Иов 9:32; 39:32 **33:15** Сан. 12:6; Иов 4:13

33:16 Иов 36:10 **33:19** Иов 30:17 **33:20** Ыд. ыр. 101:5; 106:18 **33:23** Ыд. ыр. 33:8

мен ол дээш төлевир тып алдым^с – дээр;

²⁵ Ынчан ооң мага-боду аныяанда турганы дег апаар,
ооң чалыы үези эглип кээр;

²⁶ Ынчан ооң *мөргүлү Бурганга таарымчалыг болур,
Бурганның шырай-арныңче көрүп алгаш, ол өөрүп-байырлаарга,
Бурган ону чөптүг чоруу дээш шаңнаар^а.

²⁷ Ынчан ол кижиге улус мурнунга келгеш, мынча дээр:

„Бачыт үүлгеттим, эки чүүлдү хажыттым,
ынчалза-даа Ол мени үүлгедиглерим дээш кезетпеди;

²⁸ Ол мээң амы-тынымны чевегже кирбес кылып,
чуртталгамда чырыкка таалаар-дыр мен!“

²⁹ Бурган ол бүгүнү кижиге дээш кылып турар –
ийи-даа катап, үш-даа катап,

³⁰ ооң амы-тынын чевегден чайладып,
амылыглар оранының чырыы аңаа чырызын дээш,
кылып турар.

³¹ Кичээнгейиң менче угла, Иов, мени дыңна,
чугаалап турумда, ыттава.

³² Бир эвес чугаалаар чүвөң бар болза – харыыла,
мен сээң шыннының өөрүшкүлүг хүлээп көөр мен.

³³ А чок болза – мени дыңна;
ыттавайн көр, мен сеңээ мерген угаанны башкылайын».

Бурганда чөптүг эвес шииткел чок

34 ¹ Элиуй чугаазын уламчылаан:

² «О, мерген угаанныглар, мээң чугаамны дыңнаңар,
сарыылдыглар, кичээнгейден салыңар.

³ Дылдың аыш-чемниң амданын шенеп чылгаары дег,
кулак сөстөрни ылгап дыннап турар болгай.

⁴ Чөптүг шилилгеден аравыска кылыылы,
эки чүвө деп чүл дээрзин шиитпирлээли.

⁵ Иов мынча дээр-дир: „Мен шынныг мен,
Бурган меңээ чөптүг шииткел үндүрбеди;

⁶ мен шынныг-даа болзумза, мегечи кижиге дирттим^б,
кем-буруу чок-даа болзумза, эмнеттинмес кылдыр балыглаттым“.

⁷ Иов ышкаш өске ындыг кижиге бар бе?

^а33:26 Азы: «Ооң чөптүг чоруун эгидип бээр».

^б34:6 Бо домактың утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Ол мээң шынным дугайымда мегелеп турду» деп бижээн.

33:24 Ыд. ыр. 48:8 33:25 4 Хаан. 5:14 33:26 Ыд. ыр. 16:15

33:28 Ыд. ыр. 15:10; Иса. 38:17 33:30 Ыд. ыр. 55:14 34:3 Иов 12:11 34:5 Иов 27:2; 33:9

Ол дорамчылап кочулаан сөстөрни суг дег ижиптер-дир;

⁸ *хоойлу-дүрүм сагывас улус-биле катчып аар-дыр,

бузуттуглар-биле кады чоруур-дур.

⁹ Чүгө дээрге Иов: „Бир эвес кижиге Бурганга тааржыр болза, аңаа кандыг ажык турарыл?“ – дээр-дир.

¹⁰ Инчангаш мени дыңнаңар, угаанныг улус:

Бурганда шынныг эвес чүве турбас,

Күчүлүг Бурганда чөптүг эвес шииткел чок.

¹¹ Кижини Ол ажил-херектерин ёзугаар аажылаар,

аңаа кеземчени чогууру-биле онаар.

¹² Ылап шын бо-дур: Бурган бузут кылбас,

Күчүлүг Бурган чөптүг шииткелди хажытпас.

¹³ Кым Аңаа черни чагырар кылдыр хүлээдип бергенил,

кым Ону бүгү делегейниң бажыңга салып кааныл?

¹⁴ Бир эвес Ооң сеткил-чүрөөңгө ындыг сагыш кирип,

Ол Бодунуң *Сүлдези, тыныжын дедир ап аар болза,

¹⁵ кандыг-даа амытан өлүп каар ийик,

кижиге доозун-довуракче эглип кээр ийик.

¹⁶ Угаанныг болзунза, мени дыңна,

мээң чугаа-сөзүмче кичээнгейден сал.

¹⁷ Бир эвес Бурган шынныг шииткелге хөңнү чок турган болза,

Ол чагырып шыдаар бе?

Чөптүг болгаш Күчү-күштүг Бурганны

буруудадып болур бе?

¹⁸ Хааннарны Ол: „Бак кулугурлар!“ – дээр,

нояннарны Ол: „Бузуттуг хейлер!“ – дээр.

¹⁹ Ол чагырыкчыларны тала-дугай тыртпас,

ат-сураглыг кижини яды кижиден дээр деп санапас,

олар шупту – Ооң холунуң чаялгазы-ла болгай.

²⁰ Олар хенертен, дүне када өлүп каар;

чон хөлзеп үнерге, олар чиде бээр.

Күштүг-шыырак улус кижиге холу дегбээнде-ле, узуткаттырып аар.

²¹ Бурган кижиниң оруктарын хайгаарап,

бүгү базымнарын көрүп турар.

²² Бузуттуг-бак улус чаштына бээр хире

дүмбей, мунгаш караңгы чер чок.

²³ Бурганның мурнунга кижиниң шииттирер дээш чедип кээри

34:7 Иов 15:16; У. ч. 19:28 34:8 Ыд. ыр. 1:1 34:9 Иов 9:22; 21:16

34:10 Э. д. 18:25; Ыд. ыр. 91:16 34:11 У. ч. 24:12; Ыд. ыр. 61:13 34:12 Иов 8:3

34:15 Э. д. 3:19; Ыд. ыр. 89:4; 103:29; Экл. 3:20; 12:7 34:19 Иов 31:15; У. ч. 22:2

34:20 Дан. 8:25 34:21 Иов 14:16; 31:4 34:22 Ыд. ыр. 138:12

Аңаа херек чок –

²⁴ Бурган күштүг-шыырак улусту истелге чокка чылча шапкаш,
оларның орнунга өскелерни көдүрүп турар;

²⁵ оларның ажил-херектерин Ол билир болгаш,
чаңгыс дүне чылча базып каар.

²⁶ Бурган оларны улуска көзүлдүр,

херектеннерни дег согар –

²⁷ Оон ойталааны дээш,

Оон бүгү оруктарын билип алыксавааны дээш кезедир.

²⁸ Чүгө дээрге ядыыларның алгы-кышкызы Аңаа четкен-дир,
дарлатканнарның уё-човуурун Ол дыңнап каан-дыр.

²⁹ А бир эвес Ол ыт чок артар болза –

кым Ону буруудадырыл?

Бир эвес арнын чажырап болза –

кым Ону көөрүл?

Чон-биле-даа, чаңгыс кижини-биле-даа ындыг болур –

³⁰ Бургандан ойталаан кижини хааннавазын дээш,

улусту какпа-дузакка туттурбазын дээш, ындыг болур.

³¹ Бурганга мынча дээри эки эвес бе:

„Мен кеземче алдым – моон соңгаар бачыт үүлгетпес мен;

³² көрбейн турар чүвемни менээ көргүзүп көрөм,

бак чүве кылган болзумза, моон соңгаар кылбас мен“.

³³ Чүү деп бодаар сен, бурууң билинмес болзунза,

Ол сенээ шаңнал бээр деп бе?

Шилилгени мен эвес, сен кылыр ужурлуг сен,

билир чүвөң бар болза, чугаалап бер.

³⁴ Сарыылдыг улус база

мени дыңнап турар мерген угаанныг кижини:

³⁵ „Иов билбес чүвезин чугаалап тур,

оон сөстери шуут бодал чок-тур“ – дээр.

³⁶ Бак хейлер дег харыылап турары дээш,

Иов шылгалданы төнчүзүңгө чедир эртсин:

³⁷ бачыдынга ол үймээнни немеп алган-дыр,

бисти кочулап, адыш часкап,

Бурганга удур чугаа-сөзүн көвүдөдип турар-дыр».

Иов Бургандан шынныг эвес

35 ¹ Элиуй чугаазын уламчылаан:

² «„Мен Бургандан шынныг мен“ – деп чугаалаары
чөптүг чорук деп бодал тур сен бе?

- ³ „Бачыт үүлгетпезимзе, меңээ ажыктыг бе, кандыг ажык-дузалыгыл?“ – дээр-дир сен.
⁴ Мен сеңээ база сээң эш-өөрүңге харыылап көрөйн:
⁵ дээрже көр даан,
булуттарже топтап көр даан – олар сенден бедик-тир!
⁶ Бачыт үүлгеткен болзунца, Бурганны канчанган деп сен? Кемниг херээң көвүдесе, Аңаа чүнү таварыштырар деп сен?
⁷ Чөптүг-шынныг болганың-биле Аңаа чүнү бээр сен, сээң холуң Аңаа чүнү хайырлап шыдаарыл?
⁸ Сээң бузуттуг-багың чүгле кижилерге хора чедирер, а чөптүг чорууң кижги амытанга дузалаар.

- ⁹ Улус кызгадкычыларга базындыргаш, човууртап, күштүглерниң холуңуң адаандан алгырып турар.
¹⁰ Оларның кайызы-даа: „Мээң Чаяакчым Бурган кайыл, дүне биске ырлар хайырлап^c турар,
¹¹ бисти черниң аң-меңинден угаан-биле, дээрниң куштарындан – сарыыл-биле ылгай көргөн демги Бурган кайыл?“^c – дивес-тир.
¹² Базындырган улус алгыржыр-даа болза, бузуттугларның улуургаа дээш, Ол харыы бербес.
¹³ Бурган хоозун чугаа дыңналас,
Күчүлүг Бурган ону эскербес.
¹⁴ Сен канчап черле: „Ону көрбейн тур мен, мээң херээм Ооң мурнунда, шийткелди манап тур мен – дээр сен? –
¹⁵ Ооң килеңи ам-даа кыптыкпаан, кем-бурууже Ол кичээнгей салбайн тур“^d – дээр сен?
¹⁶ Чок, Иов хоозун чүве чулчуруп, билиг чок сөстөрүн көвүдедип-ле турар-дыр».

Бурган улусту кеземче дамчыштыр өөредип турар

36 ¹ Элиуй уламчылаан:

- ² «Бичии шыдажып мана – мен сеңээ
Бурган дугайында өске чүүлдү ажыдар мен.
³ Чаяакчының чөптүг-шынныын көргүзөр дээш,
бодалдарымны ырактан шууштуруп эгелээр мен.

^c35:10 Азы: «Бисти күш кирип».

^d35:15 Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Бурганның килеңи Иовту таварбаан болгаш, ол ооң кайы хире кадыын билип албаан-дыр».

35:3 Иов 9:22; 21:16 35:5 Иов 22:12 35:7 Иов 22:2-3

35:9 Хост. 2:23; Иов 34:28; Эккл. 4:1; 5:7 35:10 Ыд. ыр. 41:9 35:12 Иов 27:9

35:14 Иов 9:11; 23:9 35:16 Иов 34:35, 37; 38:2; 42:3

⁴ Мээң сөстөрүмде меге ылап-ла чок,
билии четче-долу кижиге сээң мурнуңда тур.

⁵ Бурган күчү-күштүг.

*Сүлде-сүзүү быжыг кижиден Ол ойталавас.

⁶ Бузуттугларны Ол дириг арттырбас,
дарлаттырганнарга эрге-шөлээни хайырлаар;

⁷ чөптүг-шынныг улустан Ол көрүжүн чайлатпас,
оларны хааннар саадаар дүжүлгеге олуртуп каар,
кезээ мөңгедө өрү көдүрер.

⁸ А бир эвес олар бектеттирип,
айыыл-халаптың кинчизинге туттуруп алган болза,

⁹ Бурган оларның ажыл-херектеринче,
бузут-багынче, улуургаанче айтып турар-дыр;

¹⁰ оларның кулаан чемелээшкинни угаап билир кылдыр ажыдып,
бачыттан адырлыр кылдыр дужаап турар-дыр.

¹¹ Бир эвес тооп дыңнап, Аңаа бараан болур болза,
оларның чуртталгазының төнчүзү менди-чаагай болур,
чурттап артар чылдары өөрүнчүг болур;

¹² а бир эвес тооп дыңнавас болза,
хылыштан кырлып каарлар,
угаан кирбээн хевээр өлүп каарлар.

¹³ Бургандан ойталаан улустун чүрөөн килең долган,
оларны Ол кинчилеп-бектээрге, чалынмастар;

¹⁴ аныяанда-ла өлүп каарлар,
самыын-садар бужар кижилер дег, амызы үстүрлер.

¹⁵ А түрөгиге кижини Ол түрөгделин дамчыштыр адырар,
ооң кулаан дарлал дамчыштыр ажыдып бээр.

¹⁶ Бурган сени база кызаа черден үндүрүп,
моондук чок хостуг черже аппаар ийик;
сээң столуңга чаагай аыш-чемни долдур салыр ийик.

¹⁷ А сен ам бузуттугларга айыткан шийткелди долузу-биле алыр сен,
шүүгү биле шийткел сенче чоокшулаан-дыр.

¹⁸ Бурганның килени сени кезедип согарындан^e,
элбек хээли оруктан өскээр аппаарындан кичөөн.

¹⁹ Бурган сээң бай-байлааңга кандыг-бир өртег-үне бээр бе?
Чок – алдынга-даа, эртине-байлактың кандызыңга-даа.

^e36:18 Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Элбекшил сени дуурайлап кааптарындан».

36:4 Иов 37:16 36:6 Иов 34:28 36:7 Ыд. ыр. 33:16 36:7 1 Хаан. 2:8

36:8 Ыд. ыр. 106:10 36:10 Иов 33:16 36:12 Иса. 1:19-20 36:12 Иов 4:21

36:16 Ыд. ыр. 4:2 36:19 Ыд. ыр. 48:8; У. ч. 11:4

²⁰ Чоннарны узуткап чок кылыр

шииткел дүнүн хей-ле күзээр-дир сен.

²¹ Бузуттуң аайынче киреринден кичээн,
сени бо айыыл-халап-биле шенеп турар-дыр.

²² Бурганның күчү-күжү кайы хире өндүр бедик-тир!

Ол ышкаш Башкы бар бе?

²³ Кым Аңаа орук айтып бээрил,

кым Аңаа: „Сен багай үүлгедиг кылдың“ – дээрил?

²⁴ Ооң ажыл-херектерин алгап-йөрээрин утпа –

улус ол ажыл-херектерни алгап ырлап,

²⁵ көрүп, ырактан кайгап магадап турар болгай.

²⁶ Бурганның өндүр улуу биске долузу-биле билдинмес,

Ооң назы-харын билип ап шыдавас сен.

²⁷ Бурган сугнуң дамдыларын чыыптарга,

олар чаъс-чаашкын бооп куттулар,

²⁸ булуттардан төктүп бадар,

кижилерни чайыктар-биле өтгүрер.

²⁹ Кым булуттарның көжүп турарын,

Ооң чурттап турары дээрниң диңмирээрин билип ап шыдаарыл?

³⁰ Бо-дур, Ол кудайны кызаннааш-биле чырыдып,

далайның дүвүн дүмбей-биле дуглап тур.

³¹ Ынчалдыр Ол бүгү чоннарны чагырып турар,

оларга аъш-чемни элбээ-биле хайырлап турар.

³² Ооң холундан чаңнык үнер –

Ол кайнаар дужаай-дыр, ынаар соптар;

³³ Ооң келгенин диңмирээшкин чарлаар,

мал-маган безин Ооң келгенин билип каар».

Кижилер Бурганче чедип шыдавас

37 ¹ «Ол бүгүден мээң чүрээм согуу тиккейнип,
хөрөктен ушта халый бер чазып тур.

² Дыңнаңар, Ооң аажок дыңзыг үнүн дыңнаңар,

Ооң аксындан диңмирээшкиннер киңгиреп тур!

³ Бүгү дээр адаанда Ол чыжырадыр дагжап тур,
чаңныктар чер-делегейниң ужу-кыдыында чедип тур.

⁴ Ооң үнү чаңныктар соондан диңмиререп,

өндүрү-биле чыжырт кыннып тур.

Ол Бодунуң үнүн кошкатпас-тыр,

бүгү улус ону дыңнап тур.

⁵ Бурганның үнүнүң диңмирээри кайгамчык-тыр!

Ооң ажыл-херектери өндүр улуг – бис билип шыдавас бис.

⁶ Харга Ол: „Черже бада бер“ – дээр,
күштүг чаъс-чайыкка база дужаал бээр.

⁷ Ол кижиги бүрүзүнүң ажыл-ижин соксадып каар,
бүгү улус Ооң кылган үүле-херээн билип алзын.

⁸ Ынчан аң-мең үнгүрлеринче кире бээр,
ижээннеринче барып чыдып аар.

⁹ Шуурган бодунун чажыг ордузундан үнүп кээр,
күштүг хаттар соокту эккээр^f;

¹⁰ Бурганның тыныжы дошту тывылдырар,
хостуг аккан суг доңа бээр.

¹¹ Ол булуттарны суг-биле долдуруп,
кызаннааштарын булуттардан шывадаар.

¹² Булуттар Бурганның күзел-соруун боттандырып,
ээргиштелип, көжүп-шимчеп турар,

бүгү чер-делегейни эргилдир
Ооң дужааган чүвезин күүседип турар;

¹³ олар Бурганның чаяп каан черинче чедип кээп,
бирде кеземчени, бирде энерелди эккеп турар.

¹⁴ Иов, бо бүгүнү дыңнап, доктаап көр,

Бурганның кайгамчык херектериниң дугайында бодан!

¹⁵ Бурганның булуттарны канчаар башкарып турарын,

Бодунуң булудун чаңнык-биле канчаар чырыдарын билир сен бе?

¹⁶ Булуттарның турум салдап чоруурун билир сен бе?

Ооң билии четче-долу, ажыл-херектери кайгамчык!

¹⁷ Изиг хат черни даамчырадыптарга,

бодунуң хевинден изиргенип турар анаа кижиги-дир сен –

¹⁸ шуткуп каан хүлер көрүнчүк дег кадыг-быжыг дээрлерни

Бурганга дузалап, чада салган сен бе?

¹⁹ Анаа чүнү чугаалаарын биске өөредип каг,

бүдүүлүк, караңгы-дыр бис, чаргывыс илередип шыдавас-тыр бис!

²⁰ Бурган-биле чугаалажыр деп турарымны Аңаа дамчыдар бе?

Кым бодунга өлүм күзээр боор?!

²¹ Булуттарны хат тарадыр сывырыптарга,

дээрге оларны өттүр чырып кээр хүнче

кым удур көрүп шыдаарыл?^g

²² Соңгу чүктен алдынналчак чайын чырып кээр,

^f37:9 Азы: «Мурнуу чүктен шуурган үнүп кээр, соңгу чүктен хаттар соокту эккээр».

^g37:21 Азы: «Ам булуттар өттүр чырык көзүлбейн тур, ынчалза-даа хат хадып эрткеш, оларны арыглап кааптар».

Бурганның коргунчуг өндүр чырыы ол-дур.
²³ Күчүлүг Бурганче чедип шыдавас бис,
 Ооң күчү-күжү өндүр улуг,
 Ооң чөптүг шииткели долу, Ол кымны-даа дарлаvas.
²⁴ Ынчангаш улус Оон коргуп чорзун;
 Ол мерген угаанныг дирткеннерже сагыш салбас».

Бурганның бирги чугаазы: дириг бойдустан Чагырыкчызы кымыл?

38 ¹ Ынчан Дээрги-Чаяакчы Иовка шуурган иштинден мынча деп харыылаан:

² «Билиг чок сөстөр-биле Мээң бодалымны
 карартыр хире кым сен сен?
³ Ёзулуг эр дег, куржанып белеткенип ал;
 Мен айтырайн, а сен Меңээ харыыла.

⁴ Мен чер-делегейни үндезилеп турумда, сен каяа турдуң?
 Билир болзунза, харыыла.

⁵ Билир-ле боор сен аа: ооң хемчээлин кым айтып кагжык,
 хемчээр хендирни ооң кырынга кым хере тыртчык?

⁶ Ооң үндезиннери чүү чүведе туттунуп турарыл,
 ооң тавааның дажын кым салганыл?

⁷ Ол үеде эртенги сылдыстар өөрүп-байырлап,
 Бурганның бүгү оолдары өөрүшкүлүг алгыржып турган болгай.

⁸ А далай төрүттүнгөш, аттыгып үнерге,
 кым ону хаалга-биле хаап кааныл?

⁹ Мен ону булуттар-биле шуглап,
 дүмбей-биле ораап каан мен;

¹⁰ ооң кызыгаарын доктаадып,
 дээктерлиг хаалганы тургузуп каан мен;

¹¹ „Маңаа четкеш, оон ыңай барбас сен,
 сээң турамык чалгыгларың маңаа доктаар“ – дээн мен.

¹² Сен кажан-бир шагда эртенге дужаал берген сен бе,
 даңга турар чер айыткан сен бе?

¹³ Даң черниң ужу-кыдыын хөме апкаш,
 бузуттугларны черден дүжүр силгипсин деп айыткан сен бе?

¹⁴ Даң хаяазының ачызында черниң хевири
 таңмага бастырган дой дег өскерлип,
 шокар хеп дег апаар.

¹⁵ А бузуттуглардан чырыкты хунаап аар,

күчүлелдин холун сыйып каар.

¹⁶ Далайның үнген дөстөринге четкен сен бе,
 аажок ханы эеремниң дүвүнге кылаштаан сен бе?
¹⁷ Өлүглер оранының эжиктери сеңээ көскү апарган бе,
 дүмбей караңгының хаалгазын көргөн сен бе?
¹⁸ Черниң делгемин эргий көргөн сен бе?
 Ол бүгүнү билир болзуңза, меңээ чугаалап бер.

¹⁹ Чырыктың чурттап турар черинче орук кайыл,
 караңгының турар чери кайдал?
²⁰ Сен оларның черинче барган сен бе,
 бажыңынче баар орукту билир сен бе?
²¹ Билбейн канчаар сен! Оларның үе-чергези-дир сен –
 назының ыңдыг узун болгай!

²² Харның дээрде шыгжамырынче кирген сен бе,
 долунуң шыгжамырларын көргөн сен бе?
²³ Оларны дүвүрээзинниг үеге дээш,
 дайын-чаа, тулчуушкунга дээш курлавырлап каан мен.
²⁴ Кандыг орук-биле чырык аңгыланып тарап^h,
 чөөн чүктүң хады чер кырында тарап турарыл?
²⁵ Кым-на чайыктарга дээрге үттер дежиپ берип,
 чаңнык-динмирээшкинге орук айтып берип турарыл?
²⁶ Кым чурттакчы чок черлерни,
 кижичок ээн кургаг ховуну суглуг болдуруп,
²⁷ черлик ховуну суггарып,
 ногаан оыт-сигенни өстүрүп турарыл?
²⁸ Чаъстың адазы бар бе?
 Шалыңның дамдыларын кым төрүдүп турарыл?
²⁹ Кымның хырнындан дош үнүп турарыл,
 кым дээрниң хыраазын божуп турарыл?
³⁰ Ындыг өйде суглар дашталдыр доңуп,
 дүп чок эеремниң кыры көжүй бээр болгай.

³¹ Сен Үгер сылдысты кожуп каан сен бе,
 Үш-Мыйгактың дужаан кошкадып шыдаар сен бе?
³² Өөр сылдыстарны үезинде чырыдып үндүрүп,
 Чеди-Хаанны кожа сылдыстары-биле углап башкарып шыдаар сен бе?
³³ Дээрлерниң дүрүмнерин билир сен бе,

^h38:24 Азы: «Чаңныктар маңнажып».

38:22 Ыд. ыр. 134:7 38:23 Ис. 10:11; Иса. 30:30 38:25 Иов 28:26

38:26 Ыд. ыр. 106:35; Иса. 35:6; 41:18 38:28 Иов 5:10 38:29 Иов 37:10

38:29 Ыд. ыр. 147:5 38:30 Иов 37:10 38:31 Иов 9:9; Ам. 5:8 38:32 Иов 9:9

черге оларның чагыргазын доктаадып шыдаар сен бе?

³⁴ Булуттарга дыңналдыр алгырып шыдаар сен бе?

Элбек сулгар сени хөме алып бе?

³⁵ Чаңныктар сээң дужаалың ёзугаар ужуп чоруптар бе, сеңээ: „Белен бис!“ – дээр бе?

³⁶ Кым чүректи мерген угаанныг кылып кааныл, кижини угаан-сарыылдыг кылып кааныл?¹

³⁷ Булуттарны санаптар хире мерген угаанныг кым барыл, дээрниц хуунун кым дүжүр октаптарыл?

³⁸ Доозун-довурак ынчан малгаш апаар, борбак малгаштар чыпшынчы бээр ийик.

³⁹ Арзылаң төлдерин тоттуруп алзын дээш, аңа олча тудуп берген сен бе?

⁴⁰ Ооң төлдери үнгүрүндө чаштынып чыдар азы чокпак үнүш аразында кедеп чыдар болгай.

⁴¹ Кускуннун төлдери чиир чүве тыппайн, Бургандан дуза дилеп кыйгырып, ыңай-бээр ужуп чоруп турда, кым оларга аъш-чем чорудуп бээрил?»

39 ¹ «Хаяларга чуңмаларның төрүүр үезин билир сен бе, ивилерниц төрүп турарын көргөн сен бе?

² Оларның каш ай боос чоруурун санаан сен бе, кажан төрүүрүн билир сен бе?

³ Олар ынчан олура аарак, чаш төлүн төрүп, буттарының хилинчээнден адырлып аар;

⁴ оларның төлдери хову-шөлге күш кирип, өзүп-доругар, а оон аваларын кажан кезээде каапкаш баар.

⁵ Черлик элчигенге кым хосталга бергенил, ооң дужаан кым чежип кааныл?

⁶ Мен ону ховуга чурттадып каан мен, кужурлуг чурттаар чер кылып берген мен.

⁷ Хоорайның хөлзээзинин ол кыжырыыр, сүрүкчүнүң алгы-кышкызын дыңнап көрбээн;

⁸ ол дагларга оъттап чоруур, ногаан оът-сиген дилеп тып алыксаар.

¹**38:36** Бо домактарның утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Кым ибис кушту мерген угаанныг кылып кааныл, аскыр-дагаага сарыыл бергенил?»

⁹ Черлик буга сеңээ бараан болуксаар бе,
сээң мал чемгерер чериңге хонар бе?

¹⁰ Сээң шөлүңнү андарзын дээш,
ону андазынга кожуп шыдаар сен бе?

¹¹ Ооң аажок улуг күжүңге идегээр сен бе,
бодуннун ажылыңны аңаа бүзүрээр сен бе?

¹² Ол ээп келгеш, сээң тараанны
шаңга чыып бээр деп ынаныр сен бе?

¹³ Страус куш чалгыннарын өөрүшкүлүг часкап турар,
ынчалза-даа ооң чалгыннары шиленниң чүглери-биле деңнешпес.

¹⁴ Кыс страус чуургаларын элезинге чылыдыр салып кааш,
оларын каапкаш баар;

¹⁵ кандыг-бир кижиниң буду чуура базып,
черлик аң-мең таптап кааптарын бодавас.

¹⁶ Ол бодунун төлдеринге, өскениинге дег, каржы,
ооң күженишкени хей боорундан сезинмес,

¹⁷ чүге дээрге Бурган аңаа мерген угаан бербээн,
угаанныг кылдыр чаяп кагбаан.

¹⁸ Ынчалза-даа ол куш көдүрүлгеш, маңнап ыңай болза,
аъттыг кижини белени-биле ажып каар.

¹⁹ Аътка күштү сен берип,
ооң мойнун чел-биле шып каан сен бе?

²⁰ Ону шартылаа дег халып-шураар кылып каан сен бе?

Ооң хаарыктаары коргунчуг.

²¹ Аът өөрүп, черни дуоюу-биле казып тур,
бар шаа-биле тулчуушкунче чүткүп тур;

²² айбылды ол коргуш чогу-биле шоодар,
хылыштан-даа дезип маңнапас;

²³ ооң быктында саадак шыңгыраан,
узун, кыска чыдалар кылаңнашкан.

²⁴ Ол хөлзээн чүткүлүнден довурак чип,
труба этсирге, чаңгыс черге туруп шыдавас,

²⁵ ооң үнүн дыңнааш-ла, киштептер,

*баштыңнарның алгы-кышкызын, аг-шеригниң кыйгызын,
тулчуушкун даажын ырактан эндевес.

²⁶ Хартыганың кылайтыр ужуп,
чалгыннарын мурнуу чүкче хере салыры –
сээң мерген угааның ачызында бе?

²⁷ Эзирниң кылайтыр ужуп үнгеш,
бедик черге уя тудуп аары –

сээн сөзүң ёзугаар бе?

²⁸ Ол куш хаяда чурттап, хонуп турар,

ооң шивээзи – дагның чалымы;

²⁹ оортан ол олчазын харап көөр,

оон карактары дыка ырадыр көрүп турар.

³⁰ Эзир төлдеринге хан ижиртир,

өлүрүп алган олчазынче ужар».

³¹ Дээрги-Чаяакчы Иовка оон ыңай мынча дээн:

³² «Бо маргыжыкчы Күчүлүг Бурган-биле чөрүжүп турар де?!

Бурганны чемелеп турар кижги Аңаа харыы тутсун!»

Иовтун Бурганга бирги харыызы

³³ Иов Дээрги-Чаяакчыга мынча деп харыылаан:

³⁴ «Мен чөгенчиг-дир мен. Сеңээ чүү деп харыылайын?

Аксымны холум-биле дуглаайн.

³⁵ Бир катап чугаалаан мен – ам харыылап шыдавас мен,

оон база катап чугаалаан мен – ам быттавас мен».

Бурганның ийиги чугаазы: өндүр улуг амытанның Дээргизи Мен-дир мен

40 ¹ Дээрги-Чаяакчы Иовка шуурган иштинден мынча деп харыылаан:

² «Ёзулуг эр дег, куржанып белеткенип ал,

Мен айтырайн, а сен Меңээ харыыла.

³ Таанда-ла Мээң шиитпиримни буруу шавар сен бе,

бодунну агартыр дээш, Мени буруудадыр сен бе?

⁴ Бурган ышкаш күчү-күштүг сен бе,

Ол ышкаш динмирэдир чугаалаар сен бе?

⁵ Ындыг болза, бодунну өндүр-чаагай чырык-биле каастап ал,

чайынналчак мактал-хүндү кеткен хевиң дег болзун;

⁶ бүгү турамык улусче көргөш, томаартывыт;

килеңнеп, хорадаанынны туттунма,

⁷ бүгү улуургактарже көрүнгөш, сөгүртүвүт,

бузуттугларны турган черинге чылча базывыт!

⁸ Оларның шуптузун чевегге хөөп каг,

алдыы оранга хоругдап каг.

⁹ Мен ынчан сени мактаар мен:

тиилелгени сеңээ бодуң холуң шаңнаан-дыр.

¹⁰ Бехемотч^е көр даан:

ону база, сени ышкаш, чаяап каан мен;
ол, шары ышкаш, оъттаар-дыр.

¹¹ Ооң дөңмектериниң күчү-күштүүн,
иштиниң шыңганнарының кадыг-быжыын көр даан!

¹² Ооң кудуруу пөш ышкаш дыңзыг-дыр,
дөңмектериниң сиирлери дүргектели берген-дир.

¹³ Буттары хүлер хоолайлар-ла,
сөөктери демирлер дег-дир.

¹⁴ Ол – Бурганның чаяалгазының өндүр бедик эгези-дир!
Олче хылыжын чүгле ооң Чаяакчызы аннып болур.

¹⁵ Тейлер аңаа аыш-чемни бээр,
ында бүгү черлик аң-мен ойнап-хөглөп турар.

¹⁶ Ол шырыштарга дыштанып чыдар,
тулаада кулузун аразынга чаштына бээр;

¹⁷ чокпак үнүштер ону хөлегези-биле шуглап аар,
дамырак суг эриинде талдар ону хүрээлеп аар.

¹⁸ Дажыг суг хөме апса-даа, ол кортпас,
*Иордан хем ооң аксынче куттулза-даа, ол тоовас.

¹⁹ Ол көрүп турда, кым ону тудуп шыдаарыл?
Кым ооң думчуундан тыртпа-биле илип аарыл?

²⁰ А Левиафанны^k сыырткыыш-биле тудуп аар сен бе?
Ооң дылын хендир-биле кызып ап шыдаар сен бе?

²¹ Ооң думчуун кулузун-биле өттүр идип,
чаагын тыртпа-биле үттеп шыдаар сен бе?

²² Ол сенден катап-катап чаннyp дилээр бе,
сээң-биле ээлдек чугаалажыр бе?

²³ Ол сээң-биле керээ чарар бе,
кезээ шагда сээң кулуң боор бе?

²⁴ Сен ооң-биле, кушкаш-биле дег, ойнаар сен бе,
чалча кыстарыңга оюн-хөг кылдыр, ону баглап каар сен бе?

²⁵ Балыкчылар ол дээш садыглажыр бе,
садыгжылар ооң коң эьдин үлежир бе?

²⁶ Ооң кезин чыдалар-биле,
бажын – балык шанчар серээ-биле өттүр шанчар сен бе?

²⁷ Холуңну аңаа дегзип көр –
катаптавайн баар сен: тулчуушкун уттундурбас!

^j40:10 Сөс сүрүп очулдуарга, «аажок улуг мал» дээн. Бегемот бооп чадавас (орус дылда ол сөс бо сөзүглөдөн укталган).

^k40:20 Хананей мифологияда күчүтөн суг амытаны (Иов 3:8 көр). Чамдык тайылбырлакчылар ону крокодил азы кит боор деп даап бодап турар.

41¹ Левиафанның мурнунга чөгелиң төнер;
ооң чүгле хевирин көргөш, кээп дүжер сен.

² Ону хөлзедиптер болзуңза, ол каржы-дошкун-на!¹

А кым Мээң мурнумга туруп шыдаарыл?^m

³ Меңээ удур туржуптар кижиге бар бе, ону эки аажылаар мен.
Чырык черде бүгү чүвө – Мээңии-дир!

⁴ Левиафанның мага-бодунун кезектеринин, оларнын күчү-күжүнүн,
кайгамчык тургузуунун дугайында ыттавайн барбас мен.

⁵ Кым ооң хевин ушта тыртып шыдаарыл,
ооң ийи каът куяк шывыын өттүр шанчарыл?ⁿ

⁶ Кым ооң аксының хаалгазын ажыдып шыдаарыл?
Ооң дээрбектелчек диштеринин коргунчуун!

⁷ Ооң өндүр-чаагай одуругланчак дозуг-камгалалдарын,
таңма-биле дег, адырлыр аргажок кылдыр кожуп каан;

⁸ оларны сырый катгыштырган –
аразындан агаар безин эртпес;

⁹ бирээзин өскезинге чыпшыр идип каан –
аңгылаары болдунмас кылдыр тудуштурган.

¹⁰ Левиафан азырыптарга, чаңнык кызаш дээр,
ооң карактары даң хаязының херелдери дег;

¹¹ ооң аксындан чаштанчы оттар кызаннап,
тарадыр ужуп турар.

¹² Ооң думчуунун үттеринден ыш-бус,
одаг кырында хайынган паштан дег, бургураан;

¹³ ооң тыныжы көстөр одун өөскүткен,
аксындан чалбыыш чалынналган.

¹⁴ Ооң мойнунда күш чажыртынган,
коргуушкун ооң мурнунда маңнап чоруур.

¹⁵ Ооң эът-бодун быжыг кылдыр тудуштуруп каан –
шуткуп каан дег, чайгылыш дивес;

¹⁶ ооң чүрээ даш дег,
дээрбе дажы дег кадыг.

¹⁷ Ол туруп кээрге, күштүг-шыырактар безин^o корга бээр,
ооң халдаашкынын дозуп шыдавайн аткаарлап эгелээр.

¹⁸ Аңаа хылыш күш четпес,
узун-чолдак чыдалар, согун-даа аңаа дыынмас;

¹41:2 Азы: «Ону хөлзедиптер кандыг-бир калчаа кижиге бар бе?»

^m41:2 Өске бурунгу сөзүглелде «Ооң мурнунга кым туруп шыдаарыл?» деп бижээн.

ⁿ41:5 Бо домактын утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Кым олче ийи каът чүгөнниг чоокшулай бээрил?»

^o41:17 Азы: «Бурганнар безин».

¹⁹ демирни ол сиген деп,
хүлери – ирик ыяш деп санаар.
²⁰ Ча-согун ону дезеринче албадавас,
шывадаан даштар аңаа тараа тогланчызы дег болур.
²¹ Моңну ол тараа сывы деп санаар,
чыданың сыгыды аңаа каттырынчыг.
²² Ооң хырны – чидиг бузундулар дег,
ол малгашты кежи-биле илииртээр.

²³ Левиафан далайны пашта суг дег бургурадып,
хайынган үс дег мылдырадыптар.

²⁴ Ооң соонга чырып турар ис артып каар,
сактырга, суг кыры агара берген дег боор.

²⁵ Чер кырында аңаа дөмей дириг амытан чок:
ону коргуш чок кылдыр чаяп каан;

²⁶ бүгү улуургак чүвеже ол тиилелгелиг көөр,
ол – чоргаар бүгү дириг амытаннарның хааны».

Иовтуң Бурганга ийги харызы

42 ¹ Иов Дээрги-Чаяакчыга мынча деп харыылаан:

² «Мен билир мен: бүгү чүве Сээң эргенде,
чүнү-даа бодап аарыңга, Сеңээ болдунмас чүве чок.

³ Билиг чок сөстөр-биле

Сээң бодалыңны баксырадыр хире кым мен?

Ийе, мен билбес чүвем дугайында,

менээ билдинмес кайгамчык чүүлдер дугайында чугаалап турдум.

⁴ Мени дыңнап көрем, чугаалап көрей;

Мен айтырайн, а Сен меңээ харыылап көрем.

⁵ Сээң дугайында мооң мурнунда чүгле дыңнап турган мен,
а ам карактарым Сени көрүп тур.

⁶ Ынчангаш бүгү сөстөрүмден ойталап тур мен,
доозун-довурак, хүлде олуруп алган, буруум миннип тур мен».

Түңнел сөс

⁷ Дээрги-Чаяакчы Иовка чугаазын дооскаш, Теман чурттуг Элифазка мынча дээн:
«Сеңээ база сээң ийи эжиңге Мээң дугайымда Иов чалчам ышкаш шынын
чугаалавааныңар дээш килеңим кыптыгып тур. ⁸ Ынчангаш чеди бугажык биле
чеди кошкардан ап алгаш, Мээң чалчам Иовка баргаш, ол малды бодуңар дээш
бүрүн өрттедир өргүл кылдыр салыңар, а Мээң чалчам Иов силер дээш мөргүзүн.
Мен ооң *мөргүлүн хүлээп алыр мен – оон башка силерни бужар сөстөрүңер

дээш кезедир мен, чүгө дээрге силер Мээң дугайымда Иов чалчам ышкаш шынын чугаалавадынар».

⁹ Ынчан Теман чурттуг Элифаз, Шуах чурттуг Вилдад болгаш Наама чурттуг Софар баргаш, Дээрги-Чаяакчының оларга дужааганын ызугаар кылган. Дээрги-Чаяакчы Иовтуң мөргүлүн хүлээп алган.

¹⁰ Иов эш-өөрү дээш мөргүп дооскан соонда, Дээрги-Чаяакчы аңаа эки чолду эгидип берген: оон мурнунда турганындан ийи катап хөйүнү хайырлаан. ¹¹ Иовтуң бүгү эр, кыс ха-дуңмазы, бүгү биеэги таныш өөрү чедип келгеш, ооң бажыңыңга кады чемненип дойлаан. Олар Дээрги-Чаяакчының олче ытканы бүгү хай-халап дээш ону кээргеп, аргалап турган. Кижини бүрүзү Иовка бир кесита^Р биле бир алдын сырга берген.

¹² Дээрги-Чаяакчы Иовтуң чуртталгазының арткан чылдарында аңаа, биеэги чылдарыңга бодаарга, оон-даа хөй ачы-буян хайырлаан. Ол ам 14 000 хөй-өшкүлүг, 6000 тевелиг, 1000 эжеш шарылыг болгаш 1000 кыс элчигенниг апарган. ¹³ Ол чеди оолдуг, үш кыстыг болган. ¹⁴ Бирги уруун Эмима деп, ийигизин – Кассия деп, үшкүзүн – Керен-Гаппух деп адап алган^С. ¹⁵ Бүгү чер-делегейде Иовтуң уруглары дег кайгамчык чараш кыстар турбаан. Ачазы оларга акылары-биле өнчү үзүп берген.

¹⁶ Ол бүгүнүң соонда Иов 140 чыл чурттап, бодунуң ажы-төлүнүң ук-салгалын дөрткү салгалга чедир көргөн. ¹⁷ Иов кыраан назынында, чуртталгазыңга пөгүп, мөчөөн.

^Р42:11 Кесита – эрте-бурунгу үеде акша-мөңгүнүнүң бир хемчээли (Э. д. 33:19 көр).

^С42:14 Эмима – көгө-буга, Кассия – корица чечээ, Керен-Гаппух – херелденген кирбиктер дээн аттар.

Ыдыктыг ырлар

Кирилде

Еврей дылда бо ном «Техиллим» («Макталдар») деп аттыг. Эрги *Чагыг-керээниң эрте-бурунгу грек дылче очулгазында «Псалмой» азы «Псалтерион» (псалтырь – хылдыг хөгжүм херексели) деп аттыг. Ол ат ырларның хөй кезии хөгжүм херекселинге үдедип турганын айтып турар. «*Ыдыктыг ырлар» деп тыва ат израильчилерниң бо ырларны чүгле хөглээр дээш эвес, а ыдыктыг Бурганны алгап-мактаар база Ооң өндүр бедиин алгаар дээш ырлап турганын илереткен.

Ырларда Бургандан дуза биле камгалал дилээн *мөргүлдер, бачыттарны өршээр дугайында дилеглер, ачы-буяны дээш Аңаа өөрүп четтириишкиннер, дайзыннарны кезедир дугайында дилеглер болгаш Бурганның шилип алганы хаанга йөрөөлдер дынналыр. Чамдык ырлар кандыг-бир кижиниң хуу сеткил-сагыжын илереткен, а өскелерин бүгү чоннуң өмүнээзинден ырлап турар.

Бүгү ном 150 ырдан тургустунган (чамдык бурунгу сөзүглелдерде тыва очулгаже кирибээн 151-ги ыр база таваржып турар). Тыва очулгада ырларның дугаарлаашкыны (орус Синалалдыг очулгада дег) эрте-бурунгу грек очулганың дугаарлаашкынын эдерген болгаш, еврей сөзүглелде база элээн хөй амгы үениң очулгаларында дугаарлаашкындан бичии ылгалдыг. Еврей чаңчыл болгаш сөзүглелдиң чамдык иштики демдектерин ёзугаар номда беш чыындыны аңгылап турар: 1–40, 41–71, 72–88, 89–105 болгаш 106–150-ги ырлар. Ол беш чыынды израиль чоннуң Вавилонга туттуруушкундан ээп келгениниң соонда үеде чаңгыс номга кожуп чыгдынган. Чамдык ырлар ийи аңгы чыындыда бичии өскерткен хевирлиг катапталгынып турар (чижээ, 13-кү ыр биле 52-ги ыр). Ол ышкаш бо ырларның чамдыызы Эрги Чагыг-керээниң өске номнарында база таваржып турар (чижээ, 17-ги ыр биле 2 Хааннар 22 еге).

Чамдык ыдыктыг ырлар Израильдиң төөгүзүнүн болуушкуннары-биле азы төөгүлүг кижилер-биле харылзаалыын көргүскен бажында бижиктерлиг – оон ап көөрге, дыка хөй ыдыктыг ырлар Давид хаан-биле харылзаалыг. Ырның ол кижилер-биле кандыг харылзаалыын тодаргай чугаалаары берге: ол кижилер ырны бижээн бе, ырны аңаа тураскаадып азы ону өтүнүп бижээн бе, чок болза оон-даа өске харылзаалар бар бе?

Оон ыңай ырны күүседип тура, кандыг хөгжүм херекселдери азы аялгалар ажыглап турганын айыткан чүүлдер бар. Шак ол еврей терминнерниң ылаптыг утказы эки билдинмес, ынчангаш оларны очулдурбайн арттырган. Чижеглээрге, «маскил», «мизмор», «миктам», «шиггайон» болгаш «сэла» деп сөстөр.

Чамдык ырлар (24, 33, 36, 110, 111, 118, 144) акрошүлүк хевирлиг кылдыр тургустунган. Ол ырларда одуруг азы строфа бүрүзү еврей алфавиттиң үжүктери-биле эгелеп турар. Шак ындыг арганы «Иеремияның ыы-сыызы» деп номда база ажыглаан.

Иудейлер-даа, христианнар-даа бо номну кезээде онза үнелеп, Бурганга мөгейип тура, болганчок-ла ажыглап турган. Янзы-бүрү чоннарның шүлүкчүлери ук номдан

овур-хевирлерни үлегерлеп ап, ыдыктыг ырларны бодунуң дылынга катаптап азы өттүнүп турганнар.

1 ¹ Бузуттугларның сүмезин дыңнавайн чоруур,
бачыттыгларның үлегерин эдербес,

кочуургактар аразынче кирбес кижги амыр-чыргалдыг!

² Ындыг кижги Дээрги-Чаяакчының *хоойлузун дүн-хүн дивейн бодап,
аңаа хандыкшып, таалал алып.

³ Ындыг кижги суг эриинге олурткан, чимизи үезинде быжар,
бүрүлери катпас ыяш ышкаш болур,
чүнү-даа кылганда, чедишкинни чедип алып.

⁴ Бузуттуг улус көнгүс ындыг эвес – хатка ширбиткен бок сиген дег.

⁵ Бузуттуглар шииттирип тура, актыг үнмес,
бачыттыглар чөптүг-шынныг улус аразынга турар чер тыппас.

⁶ Дээрги-Чаяакчы чөптүг-шынныг улустуң оруун билир,
а бузуттуг улустуң оруун узуткаар болгай.

2 ¹ Чоннар чүге килеңнеп хөлзеп турарыл,
аймактар чүге хоозун чүүлдер бодап турарыл?

² Чер-делегейниң хааннары тура халчып, чагырыкчылар демнежип,
Дээрги-Чаяакчы биле Ооң шилип алган хаанынга удур
тулчуп үнер деп барган-дыр:

³ «Оларның кинчи-бегин үзе соккаш, дарлалын дүжүр октаптаалы!»

⁴ Дээрлерде саадаан Бурган оларны кочулап тур,
Дээрги оларны кыжырып тур.

⁵ Дээрги-Чаяакчы ынчан оларга ажынып,
күштүг килеңи-биле коргудуп, мынча дээр:

⁶ «Бодумнуң шилип алган хаанымны
ыдыктыг *Сион даамда дүжүлгеге олуртуп каан мен».

⁷ Дээрги-Чаяакчының шиитпирин медээлээн.

Ол меңээ: «Сен – Мээң оглум сен, Мен бөгүн сээң Адаң апардым.

⁸ Менден диле, ынчан бүгү чоннарны сеңээ өнчү кылдыр бээр мен;
чер-делегейни, ээлээр чериң кылдыр, ужу-кыдыыңга чедир бээр мен.

⁹ Сен оларны демир мерге-биле чылча шаварҕ сен,

†2:9 Азы: «Башкара», азы «кадарар».

1:1 Иов 21:16 **1:1** У. ч. 1:15; 4:14; 24:1 **1:1** Ыд. ыр. 25:4-5; У. ч. 3:34; 21:24 **1:2** Ис. 1:8

1:2 Ыд. ыр. 118:47-48, 97 **1:3** Иер. 17:8; Иез. 47:12 **1:4** Иов 21:18; Ыд. ыр. 34:5

1:6 Ыд. ыр. 36:18 **2:1** Аж.-ч. 4:25-26 **2:2** Ыд. ыр. 17:51; 19:7; 88:20-21

2:4 Ыд. ыр. 10:4 **2:4** Ыд. ыр. 36:13; 58:9; У. ч. 1:26 **2:6** Ыд. ыр. 109:2; Ажыд. 14:1

2:7 Аж.-ч. 13:33; Евр. 1:5; 5:5; 2 Хаан. 7:14 **2:9** Ажыд. 2:27; 12:5; 19:15

дой сава дег чуура шавар сен» – дээн.

¹⁰ Ындыг болганда, хааннар, угаан кирип көрүнер,
чер-делегейниң чагырыкчылары,
мээң чемелелимни хүлээп алыңар.

¹¹ Дээрги-Чаяакчыга коргуушкун-биле бараан болуңар,
коргуп-сүртеп-даа тура, өөрүп-байырлаңар.

¹² Ооң оглун хүндүлөңөр^s, оон башка Ол килеңней бээр,
а силер орууңарга өлүп каар силер –
Ооң килеңи карак чивеш аразында кыптыгар болгай.
Оон хоргадап алыр бүгү улус амыр-чыргалдыг.

¹ *Мизмор-ыр. Давидтиң. Давидтиң бодунуң
оглу Авессаломдан дезип бар чыткан үезинге хамааржыр.*

3 ² Дээрги-Чаяакчы, дайзыннарарымның көвүдээнин!
Менче халдап турарларның хөйүн!

³ Хөй-ле улус мээң салым-чолум дугайында:
«Аңаа Бургандан камгалал келбес!» – дижиң тур. *Сэла*

⁴ А Сен, Дээрги-Чаяакчы, дозуг-камгалалым сен,
алдарым сен, бажымны көдүрер сен.

⁵ Дээрги-Чаяакчыны кыйгырып тур мен –
Бодунуң ыдык даанда Ол мени дыңнап турар. *Сэла*

⁶ Дээрги-Чаяакчы мени деткип турар,
ынчангаш сагыш амыр чыдып аар мен, удуп-удуп, туруп кээр мен.

⁷ Бүгү чүктөрдөн менче халдап,
бүзээлээн дүк-түмөн дайзыннардан кортпас-даа мен.

⁸ Дээрги-Чаяакчы, дүрген келем, Бурганым, мени камгала!

Шупту дайзыннарарымның чаактарынче дажып,
бузуттугларның азыг-дijin турулдур шаап тур сен,

⁹ Камгалал Дээрги-Чаяакчыдан кээр,
Сээң чонуң ачы-буяныңны четтирер. *Сэла*

^s2:12 Еврей сөзүглелде бо сөстөрнiң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске уткалары мындыг: «Ону ак сеткилди-биле ошканар» азы «Ооң мурнунда черге мөгейинер».

2:9 Иса. 30:14; Иер. 19:11 **2:11** Евр. 12:28 **2:11** Флп. 4:4 **2:12** Ыд. ыр. 33:8 **3:1** 2 Хаан. 15:14-17 **3:2** 2 Хаан. 15:12 **3:3** Ыд. ыр. 70:11 **3:4** Э. д. 15:1 **3:4** Ыд. ыр. 26:6
3:5 Ыд. ыр. 2:6 **3:5** Ыд. ыр. 33:4 **3:6** Ыд. ыр. 4:8 **3:7** Ыд. ыр. 26:3 **3:8** Иов 16:10
3:8 Иов 29:17; Ыд. ыр. 57:7 **3:9** Ыд. ыр. 36:39; Иса. 43:11; Иона 2:10

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Хылдыг хөгжүм үдээр. Мизмор-ыр. Давидтии.*

4 ² Мээң шынныымны көргүзүп турар Бурган[†],
кыйгыарымга, мени дыңна;
кызгададып турумда, Сен мени адырып каар сен;
менче ээ көрнүп, *мөргүлүм дыңна даан.
³ Кижн амьтан! Кажанга дээр мээң ат-алдарымны баксырадыр силер?
Хоозун чугаага ынак бооп, мегеже чүткүүр-дүр силер. *Сэла*

⁴ Дээрги-Чаяакчы Аңаа бердинген кижини
ангылап алганын билип алыңар;
мен Дээрги-Чаяакчыны кыйгыарымга, Ол дыңнап турар.
⁵ Сүртеп сириленер, бачыт үүлгетпеңер^u:
орун-дөжээнерге чыткаш,
сагыжыңар сайгара боданып, оожургап алыңар. *Сэла*
⁶ Дээрги-Чаяакчыга шын өргүлдерден салыңар, Аңаа идегенер.

⁷ «Кым биске ачы-буян көргүзерил?
Дээрги-Чаяакчы, чырыткылыг арныңны
бисче угландырып көр!» – деп турар улус-ла хөй.

⁸ А Сен мээң чүрээмни
ындыг улустуң аьш-чем, арага-дары көвүдээн дээш өөрүшкүзүндөн
артык улуг өөрүшкү-биле бүргедин.

⁹ Тайбың удуп чыдып алгаш, амыр дораан удуп каар мен;
Дээрги-Чаяакчы, айбыл чок амыдыраар арганы
чүгле Сен меңээ бээр-дир сен.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Үрер хөгжүм үдээр. Мизмор-ыр. Давидтии.*

5 ² Дээрги-Чаяакчы, мээң сөстөримни дыңна,
бодалдарымны билип ап көр.
³ Алгы-кышкымны тооп дыңна, Хааным база Бурганым!
Сеңээ мөргүп турарым бо.
⁴ Дээрги-Чаяакчы, эртен эрте үнүмнү дыңна –
даң хаяазында Сеңээ кээп, манагзынып туруп аар мен.
⁵ Бузутка хөңнүң чок Бурган болгай сен;
бак кижн Сээң-биле чоок аралажып шыдаар эвес.
⁶ Турамык улус Сенче удур көрүп шыдавас,
бүгү бачыт үүлгедикчилерин көөр хөңнүң чок.

[†]4:2 Азы: «Мээң чөптүг-шынныг Бурганым».

^u4:5 Өске бурунгу сөзүглелде «Килеңнээш-даа, бачыт үүлгетпеңер» деп бижээн (Эф. 4:26 көр).

4:1 Авв. 3:19 4:2 Иов 36:16 4:4 Хост. 11:7 4:6 Ы. х. к. 33:19; Ыд. ыр. 50:21

4:7 Сан. 6:25; Ыд. ыр. 30:17; 43:4; 66:2 4:9 Ыд. ыр. 3:6 5:3 Ыд. ыр. 83:4

5:4 Ыд. ыр. 87:10; 118:147 5:6 Ыд. ыр. 10:5

⁷ Мегелеп чугаалаарлар Сеңээ узуткаттырар,
өлүрүкчүлөрдөн, кара сагыштыг улустан
Дээрги-Чаяакчының хөңнү калыр.

⁸ А мен Сээң өндүр улуг энерелиң ачызында
Сээң ордуңче кирип кээр мен,
Сенден коргуп, ыдыктыг *өргээңге мөгеер мен.

⁹ Дээрги-Чаяакчы, дайзындан камгалап,
чөптүүң-биле Бодуң мээң оруумну башта,
Бодуңнун айыткан орууну мээң мурнумга дорттап бер.

¹⁰ Дайзыннарарымның чугаа-сөзүңде шынныг чүве чок-тур,
оларның ишти-хөңнү – *тамы-дыр, өгү – ажык чевег-дир,
аксы-дылы-биле авыяастаар хейлер-дир.

¹¹ Бурганым, олар кем-буруузун чүктээр кылып каг.
Боттарының бодалдарындан буурап калзыннар,
эмгежок кем-буруузу дээш, оларны хүлээп көрбө –
Сеңээ удур үймээн үндүрген улус – олар болгай.

¹² А Сенден хоргадап алып бүгү улус өөрүп-хөглээр,
кезээ мөңгеде байырлаар, Сен оларга болчур сен.
Сээң адыңга ынак улус Сеңээ чоргаарланыр.

¹³ Дээрги-Чаяакчы, чөптүг-шынныг кижиге
ачы-буянны хайырлаар-дыр сен,
дозуг-камгалал-биле дег, ээ көрнүүшкүнүң-биле бүргээр-дир сен.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Шеминит деп аян-биле үдээр. Мизмор-ыр. Давидтиш.*

6 ² Дээрги-Чаяакчы, килеңнээн хүнүңде мени сойгалава,
кылыктанган хүнүңде мени кезетпе!

³ Дээрги-Чаяакчы, харыксырай бердим, ынчангаш менче ээ көрүн;
Дээрги-Чаяакчы, ишти-хөңнүм дойлуп тур, ынчангаш мени экиртип каг.

⁴ Сеткилим аажок хөлзеп тур,
чежеге дээр манадыр сен, Дээрги-Чаяакчы?!

⁵ Дээрги-Чаяакчы, эглип келгеш, мени камгала.
Энерелдиң-биле мени адырып хоста.

⁶ Чевегге чыткаш, Сени бодаар кижиге турбас;
өлүглер ораныңга Сени кым-даа мактавас.

⁷ Ыглап-сыктааш, могай бердим:
дүнениң-не орун-дөжээм өл-шык болур,

караам чажындан чыдыным шыгый бээр.

⁸ Шупту дайзыннарым балазындан
карактарым шоозу өжүп, кударалдан карактарым соглуп тур.

⁹ Бузут үүлгедикчилери, шупту менден ырай бериңер,
Дээрги-Чаяакчы мээң ыы-сыымны дыңнап каан-дыр.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы тейлээн сөзүм дыңнап каапкан –
*мөргүлүмнү Ол хүлээп алыр.

¹¹ Дайзыннарым дөгерези аажок дүвүрөп, ады баксыразын,
аткаарлап, кончуг дүрген бак атка кирзин.

¹ *Давидтиң Дээрги-Чаяакчыга ырлаан шиггайон-ыры. Вениаминниң
аймаандан үнгөн Хустуң херээнге хамааржыр.*

7 ² Дээрги-Чаяакчы, Бурганым, Сенден хоргадалды ап чор мен,
мени истеп-сүрген бүгү улустан адырып, камгалап көр,
³ оон башка олар, арзылаң дег, амы-тынымны үзүп каар,
камгалаптар кым-даа чок боорга, үзерлеп кааптар.

⁴ Дээрги-Чаяакчы, Бурганым, үүлгеткен херээм бар болза,
мээң холдарым кемниг херек кылган болза,

⁵ мээң-биле эп-найырал сеткип чораан кижиге
бузут-биле харыылаан болзумза,

(а мен чылдагаан чокка кыстыртып келгеним кижини безин
камгалап чораан болгай мен)^у,

⁶ дайзын мени истеп-сүргөш, чыпшыр четсин,
амы-тынымны черже киир таптай бассын,
ат-алдарымны довуракка борап каапсын. *Сэла*

⁷ Дээрги-Чаяакчы, килеңнээштиң, дүрген келем,
дайзыннарымның калчаалыг өжүнге удур туруш,
Сээң айтып-чагааның шииткелди мен дээш көдүрүп көр.

⁸ Чыылган чоннар Сени хүрээлеп кээр –
оларның кырында бедикче көдүрүл.

⁹ Дээрги-Чаяакчы аймактарны шиидип турар.

Меңээ шын шииткелден үндүрүп көр,
чөптүүмнү, кем-буруу чогумну көрүп көр, Дээрги-Чаяакчы.

¹⁰ Бузуттугларның өжүнүң когу үзүлзүн,
чөптүг-шынныг кижини быжыктыр – чөптүг Бурган болгай сен,
улустуң чүректерин, ишти-хөңнүн шенээр-дир сен.

^у**7:5** Өске бурунгу сөзүглелде «А мен кыстыртып чоруур кижимче чылдагаан чок халдаан болзумза» деп бижээн.

¹¹ Мөзүзү эки улусту камгалаар Бурган –
мээн дозуг-камгалалым-дыр.

¹² Бурган – чөптүг шииткекчи,

Ол хүннүн-не бузуттуг улусче күштүү-биле килеңнээр.

¹³ Кандыг-бир улус бачыттарындан ойталаваза^w,

Бурган хылыжын чидидер, чазын хере тыртып, шыгаап кээр;

¹⁴ өлүм тарыыр чепсектерин белеткеп,

өрттендир чиир согуннарны кылып аар.

¹⁵ Бузуду иштинде боттанган кижичи

өш-өжээн-биле иштелип, оп-меге божуп алган.

¹⁶ Ол ханы онгарны каскаш, оозунче боду-ла кээп ушкан;

¹⁷ ооң өжү бодунун бажынче кээп дүжер,

ооң каржы-дошкуну бодунун тейинче дедир бадып кээр.

¹⁸ Чөптүү дээш, Дээрги-Чаяакчыга өөрүп четтирип тур мен,
Дээди Өрүкү Дээрги-Чаяакчының адын алгап ырлап тур мен.

*¹ Хөгжүм башкарыкчызынга. Гиттит деп
хөгжүм херексели үдээр. Мизмор-ыр. Давидтии.*

8^{2–3} Дээрги-Чаяакчы! Бистин Дээргивис!

Сээң адыңның бүгү чер кырында өндүр бедиин!

Сээң алдарың бичии уругларның, эмер чаштарның аксындан
дээрлерден-даа бедидир көдүрлүп тур!

Быжыг шивээ тудуп алдың – дайзыннарлыг болгаш,

өжээтениң, адаанчың ыыттавайн барзын дээш, ынчалдың.

⁴ Сээң холдарыңның чаяап кааны дээрлерже,

Сээң ында быжыглап кааның

ай биле сылдыстарже көргөш, боданып тур мен:

⁵ «Кижичи деп кымыл ол, Сен ону чүге бодап чоруур сен?

Кижичи амытан^x деп кымыл ол, Сен ол дээш чүге сагыш човаар сен?»

⁶ А Сен ону Бурганның деңнелинден^y

хензиг-ле куду деңнелдиг кылып каан сен;

ону ат-алдар болгаш мактал-хүндү-биле демдектедиң.

⁷ Сен ону холдарыңның чаяап кааны бүгү чүүлдүң чагырыкчызы кылып,

^w**7:13** Азы: «Бурган Бодунун бодап алган чүүлүндөн ойталавас».

^x**8:5** Кижичи амытан – бо сөстөрни дорт очулдуурга, «Кижичи амытан оглу» дээн.

^y**8:6** Бо сөстөрни өске бурунгу сөзүглелде «Дээрниң төлээлериниң деңнелинден» деп бижээн.

7:11 Э. д. 15:1 **7:12** Наум 1:5 **7:13** Ы. х. к. 32:41 **7:13** Ы. х. к. 32:23 **7:14** Ыд. ыр. 20:13;

63:8 **7:15** Иов 15:35; Иса. 59:4; Иак. 1:15 **7:16** Эсф. 7:9; У. ч. 11:5; 26:27; 28:10; Эклл. 10:8;

Дан. 6:24 **7:18** Ыд. ыр. 9:3 **8:1** Ыд. ыр. 80:1; 83:1 **8:2-3** Ыд. ыр. 148:13; Иса. 12:4

8:2-3 Ыд. ыр. 112:4; Мф. 21:16 **8:5** Иов 7:17; Ыд. ыр. 143:3; Евр. 2:6-8 **8:7** Э. д. 1:26, 28

бүгү чүүлдү ооң буттарының адаанга салып кагдың;
 8 бүгү шээр болгаш бода малды, хову-шөлде аң-меңни,
 9 дээрниц куштарын, далайның балыктарын,
 далай оруктары-биле эштип чоруур
 бүгү чүвени ооң буттарының адаанга салып кагдың.

10 Дээрги-Чаяакчы! Бистиң Дээргивис!
 Сээң адыңның бүгү чер кырында өндүр бедиин!

*1 Хөгжүм башкарыкчызынга. «Оглуңуң өлүмү» деп
 аялга үдээр. Мизмор-ыр. Давидтии.*

9 2 Дээрги-Чаяакчы, бүгү-ле чүлдү-чүрээмден
 Сеңээ өөрүп четтирер мен,
 Сээң хамык кайгамчык чүүлдерини медээлээр мен;
 3 Сен дээш өөрүп-хөглөп, байырлаар мен,
 Сээң ат-алдарыңны алгап ырлаар мен, Дээди Өрүкү Бурган!

4 Мээң дайзыннарым дезип чорупкаш,
 тептигип кээп дүжерлер, Сээң мурнуңга өлүп каарлар.
 5 Сен менээ чөптүг шииткелди көргүстүң,
 чаргы-чаалымны шын шиитпирлеп бердиң;
 дүжүлгеде чөптүг Шииткекчи бооп саадап оран-дыр сен.
 6 Өске чоннарга килеңней бердиң, бузуттуг хейлерни узуткап кагдың,
 оларның дугайында сактыышкынны кезээ мөңгедө балап кааптың.
 7 Дайзыннар кезээ мөңгедө буурап калды,
 хоорайларын бузуп кааптың, оларны ам сактып кээр кижичогул.

8 А Дээрги-Чаяакчы кезээ мөңгедө чагырып артар,
 Ол Бодунуң дүжүлгезин шииткел үндүрер дээш белеткеп алган;
 9 Ол өртемчейни чөптүү-биле шиидер,
 бүгү чоннарга шын шииткел онааштырар.
 10 Дээрги-Чаяакчы – дарлаткан кижиге хоргадап,
 айыыл-халап үезинде – шивээ.
 11 Сээң адыңны хүндүлөп билир улус Сеңээ идегээр;
 Сенче сеткилинден чүткээн улусту
 кагбас болгай сен, Дээрги-Чаяакчы.

12 *Сион дагда чагырып турар Дээрги-Чаяакчыны алгап ырланаар,
 өске чоннар аразыңга Ооң ажыл-херектерин медээленер;
 13 хан төгүксээр улусту Ол сактып алган,

8:7 Ыд. ыр. 109:1; 1 Кор. 15:27; Эф. 1:22 9:2 Ыд. ыр. 25:7; 39:6; 95:3 9:3 Ыд. ыр. 7:18

9:5 Ыд. ыр. 139:13 9:5 Ыд. ыр. 28:10

9:6 Ы. х. к. 9:14; 29:20 9:8 Ыд. ыр. 101:13; 144:13; Ыы. 5:19 9:9 1 Хаан. 2:10; Ыд. ыр. 57:12;

66:5; 95:13; 97:9; 109:6; Иса. 2:4; 3:13; Иоил 3:12 9:10 2 Хаан. 22:3 9:11 Ыд. ыр. 90:14

дарлатканнарның алгы-кышкызын утпайн, оларны бодап чоруур.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы, менче ээ көрнүп,

мени көрбес улуска базындырып чоруурумну көр.

Сен мени өлүмнүң эжик-хаалгазындан көдүрүп аппаар сен –

¹⁵ Сион хоорайның эжик-хаалгазынга Сеңээ хамык макталымны ырлаар арганы ынчаар хайырлаар сен;

Сенден кээр камгалал дээш өөрүп-байырлаар мен.

¹⁶ Өске чоннар боттарының казып алган оңгарынче чуглуп кирген, боттарының салып алган какпазынга буттарын кактырып алган.

¹⁷ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чөптүг шииткели-биле билдингир –

бузуттуглар боттарының кылган херектеринге туттуруп аар. *Үзүктелишикин.*

Сэла

¹⁸ Бузуттуглар – Бурганны уткан бүгү чоннар – өлүглер оранынче дүже берзин;

¹⁹ түрөңги кижиниң дилээнге харыы черле турар,

дарлаткан улустуң идегели кезээ мөңгедө куруг калбас болгай.

²⁰ Дээрги-Чаяакчы, дүрген келем!

Кижиде амыгтан бодун «Күштүг мен» деп санавазын,

бүгү чоннар Сээң мурнуңга шииттирзин.

²¹ Дээрги-Чаяакчы, чоннарны коргудувут²:

өлүр тынныг кижилер бис дээрзин олар билип алзын! *Сэла*

²² Дээрги-Чаяакчы, чүгө ыракта турарың ол^а, айыыл-халап үезинде чаштып чүнүл?

²³ Адыыргак, бузуттуг улус ядамыкты истеп-сүрүп чоруур –

олар боттарының бодап алган кажар аргаларыңга туттуруп алзын.

²⁴ Бузуттуг кижиде самыраан күзээшкиннеринге чоргаарланыр, чөптүг эвес олча-ажыын эки деп йөрээр,

Дээрги-Чаяакчыны тооп көрбес.

²⁵ Бузуттуг кижиде адыыргаандан: «Ол бисти кезетпес!» – дээр,

Оон шупту бодап: «Бурган чок!» – деп турар.

²⁶ Ол бодунуң оруктарыңга кандыг-даа үеде чедишкинниг болур,

Сээң шииткелдерин – оон талыгыр ыракта болуп турар,

ол бодунуң шупту дайзыннарын куду көөр.

²⁷ Ол бодунуң сагыжында: «Кажан кезээде тендиш дивес мен,

салгалдан салгал дамчып меңээ бак чүү-даа болбас» – деп бодаар;

²⁸ ооң аксы каргыш-чатка, авыяс сөс, оп-меге-биле долган;

^{29:21} Өске бурунгу сөзүглелде «Дээрги-Чаяакчы, оларга башкыдан бер» деп бижээн.

^{а9:22} Еврей сөзүглелде бо шүлүктен ыңай 10-гу ыр эгелээн.

9:14 Ыд. ыр. 106:18

9:15 Иса. 25:9

9:16 Ыд. ыр. 7:16

9:16 Иов 18:8; У. ч. 29:5, 6

9:17 Хост. 7:5; 14:4

9:18 Иов 8:13

9:22 Ыд. ыр. 21:1

9:25 Ыд. ыр. 13:1; 52:1

9:27 Ыд. ыр. 29:7

9:28 Рим. 3:14

ооң дылынын бажында – бузут биле кара сагыш бар.

²⁹ Бузуттуг кижги быжыглал чок суурларга кедеп олурар,
ооң карактары аас-кежик чок күжүрнү дилегзинип көрүп турар;
ажытталчак черлерге кем-буруу чок кижини өлүрүп каар;

³⁰ ажытталчак черге, шыргай иштинде арзылан дег,
аас-кежик чок күжүрнү сегирип аар дээш кедеп чыдар –
ону бодунуң какпазынга кактыргаш, тудуп аар;

³¹ бузуттуг кижги ээгип, доңгайган соонда,
түрөңги улус ооң күштүг аспактарынче кире бээр.

³² Ол бузуттуг кижги бодунуң сагыжында:
«Бурган үүлгедиглеривисти уттупкан-дыр,
Ол хая көрнү берген-дир –
ам кажан-даа көрбөс дээн-дир» – деп бодаар.

³³ Дээрги-Чаяакчы, дүрген келем,
Бурганым, холуң көдүрлүп, базындырган улусту утпа!

³⁴ Бузуттуг кижги чүгө бодунуң сагыжында:
«Бурган бисти кезетпес» – деп бодап, Сени тооп көрбөзил?

³⁵ Улустуң човалаңы биле айыыл-халавын көрүп тур сен –
Бодунуң холуңну ынаар сунар дээш, көрүп тур сен.
Аас-кежик чок күжүр Сеңээ идегеп тур,
өскүс кижиге дузалаар сен.

³⁶ Бузуттуг база бак кижиниң күчү-күжүн суларат –
оон бузуду шуут артпас кылдыр, ол кижини кезет.

³⁷ Дээрги-Чаяакчы кезээ мөңгедө хааннап турар,
*өске чоннар улузу Ооң чер-чуртундан арлып чиде бээр.

³⁸ Дээрги-Чаяакчы, базындырган улустуң күзелин дыңнап тур сен –
оларның чүрөөн быжыктыр, кулааңны оларже ээктир.

³⁹ Өскүс база базындырган кижиге чөптүг шииткелиң хайырла;
кым-даа болза чер кырынга улусту моон соңгаар коргутпазын.

Хөгжүм башкарыкчызынга. Давидтин.

10 ¹ Дээрги-Чаяакчыдан хоргадалды алыр мен.
Силер меңээ: «Куш ышкаш, даглардыва ужувут» – деп чоондуңар?

² Көрүңер даан: бузуттуглар чазын хере тыртып алган,
согуннарын кирижепкен –
мөзүзү эки улусче караңгыда адар деп турлар.

³ Ниитилелдиң үндезиннерин үреп каапканда,
чөптүг-шынның кижги чүнү кылып шыдаарыл?

9:28 Иов 20:12 **9:29** Ыд. ыр. 16:11; 36:32 **9:29** У. ч. 24:15 **9:30** Иов 38:40

9:30 Ыд. ыр. 58:4 **9:30** Мих. 7:2 **9:32** Иса. 29:15; Иез. 8:12; 9:9

9:35 Ы. х. к. 10:18; Ос. 14:4 **9:36** Ыд. ыр. 36:17 **9:37** Хост. 15:18; Ыд. ыр. 28:10; 145:10

9:39 Ыд. ыр. 81:3 **10:1** Ыд. ыр. 7:2 **10:2** Ыд. ыр. 63:4 **10:3** Ыд. ыр. 81:5

4 А Дээрги-Чаяакчы Бодунуң ыдыктыг *өргээзинде,
Ооң дүжүлгези – дээрлерде;
Ооң карактары хайгаарап көрүп турар,
Ооң көрүжү кижги төрөлгетенни шенеп турар.

5 Дээрги-Чаяакчы буянның-даа, бузуттуг-даа кижини шенээр,
күчүлелге ынак кижини көөр хөңнү чок^b.

6 Ол оттуг көстөрни, хып турар күгүрнү
оларже чаъс дег чагдырар,
өрттендир чиир изиг хат – оларның ижер дашказы болур.

7 Дээрги-Чаяакчы – чөптүг-шынның,
Ол улустуң шынның херектеринге ынак,
мөзүзү эки улусче чүүлдүгзүнүп көөр.

*1 Хөгжүм башкарыкчызынга. Сес хылдыг
хөгжүм херексели үдээр. Мизмор-ыр. Давидтиш.*

11 ² Дээрги-Чаяакчы, камгала! Сеңээ бердинген кижги артпаан-дыр,
кижги төрөлгетенниң иштинде бүзүрөп болгу дег улус чок-тур.

³ Кижги бүрүзү өске кижиге мегелеп чугаалап турар,
олар баажыланган чүрөөндөн авыяас дылдары-биле авыяастап чугаалажыр.

⁴ Авыяас, турамык дылдарның шуптузун
Дээрги-Чаяакчы тура соп каапсын.

⁵ Ол улус: «Аксы-сөзүвүс-биле ажып тиилээр бис,
дылдарывыс бисти деткип турда,
кым биске дээрги боорул?» – дижип турар.

⁶ А Дээрги-Чаяакчы: «Мен ам түрөңги улуска – човалаңы дээш,
базындырган улуска – уё-човууру дээш болчур мен,
Мээң камгалалым алыксаан кижиниң
идегелин боттандырып бээр мен» – деп турар.

⁷ Дээрги-Чаяакчының сөстери – *арыг сөстөр-дир;
олар – чеди катап арыглаан, хайылдырар суугуга
довурактан аңгылай эзилдирген мөңгүн дег-дир.

⁸ Дээрги-Чаяакчы, Бодуннуң улузуңну кадагалаар сен,
оларны шак ындыг авыяас улустан
кезээ мөңгеде камгалаар сен.

⁹ Кижги төрөлгетенниң иштинде эң бак чүүл үнеледи бээрге,
бузуттуг хейлер кайда-даа чоруп турар апарды.

^b **10:5** Азы: «Дээрги-Чаяакчы буянның кижини шенээр, а бузуттуг, күчүлелге ынак кижини көөр хөңнү чок».

10:4 Мих. 1:2; Иона 2:8; Авв. 2:20 **10:4** Ыд. ыр. 2:4; Иса. 66:1 **10:4** Иов 7:18; 23:10 **10:5**
Э. д. 22:1 **10:6** Э. д. 19:24; Иов 18:15 **10:6** Ыд. ыр. 74:9 **10:7** Ыд. ыр. 32:5; 61:8; 98:4
11:2 Иса. 57:1; Мих. 7:2 **11:3** Ыд. ыр. 5:10; 40:6; 143:8 **11:7** Ыд. ыр. 17:31; 118:140; У. ч. 30:5

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Мизмор-ыр. Давидтии.*

12 ² Дээрги-Чаяакчы, кажанга дээр мени утгун?
Кезээ мөңгеде уттур сен бе?

Кажанга дээр менден хая көрнүр сен?

³ Кажанга дээр ындыг бодалдар мени хинчектээрил?

Хүннү бадыр сеткил-чүрээм качыгдап тур.

Кажанга дээр дайзыннарым өрү көрдүнерил?

⁴ Дээрги-Чаяакчы, Бурганым, менче көрнүп, харыыдан бер!

Карактарым чырыдып бер: өлүм мени удутпазын!

⁵ «Ону базып кааптым!» – деп, дайзыным сөглевезин.

Тендиңейни бээримге, өжээтеним өөрүвезин.

⁶ Энерелиңге идегедим, Дээрги-Чаяакчы.

Камгалалың дээш сеткил-чүрээм байырлазын.

Меңээ көргүскен буяны дээш

Дээрги-Чаяакчыны алгап ырлайын!

(Ыд. ыр. 52)

Хөгжүм башкарыкчызынга. Давидтии.

13 ¹ Тенек кижини сеткил-хөңнүңге «Бурган чок» деп түңнел кылган.
Ындыг улус самыыраан-дыр, чүдек-бужар херектерни үүлгеткен-дир;
буян кылып турар кижини тывылбаан-дыр.

² Дээрги-Чаяакчы дээрден кижини төрелгетенче,

«Бурганче чүткүп турар сарыылдыг кижини бар бе?» дээш,

куду алзы топтап көргөн.

³ Шупту улус Бургандан ойталап, шупту бир аай будалган болган;

буян кылып турар кижини тывылбаан –

чаңгыс-даа кижини чок болган.

⁴ Бузут үүлгедип турар бүгү улус черле угаан кирбези ол бе?

Олар мээң чонумну аыш-чем ышкаш

сырып турар-дыр база Дээрги-Чаяакчыга мөргүвес-тир.

⁵ Олар күштүг коргуушкунга алзып аар,

Бурган чөптүг-шынныг улустуң талазында болгай.

⁶ Ядыы кижиниң күзел-бодалын чүү деп-даа бодава-гыр силер,

а ооң хоргадады – Дээрги-Чаяакчы!

⁷ *Сион дагдан Израильдин камгалалы чедип келзин!

12:2 Ыд. ыр. 88:47; Ыы. 5:20 **12:2** Иов 13:24; Авв. 1:2 **12:4** Эзра 9:8; Ыд. ыр. 18:9

12:5 Ы. х. к. 32:27 **12:6** Ыд. ыр. 114:7 **13:1** Ыд. ыр. 9:25 **13:1** Мих. 7:2; Рим. 3:10-12

13:2 Э. д. 11:5; Ы. х. к. 26:15; Ыд. ыр. 32:14; 101:19 **13:3** Иов 15:16

13:4 У. ч. 30:14; Иер. 10:25; Иез. 34:3; Мих. 3:3

Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонунга эки чолду эгидерге^с,
Иаков өөрүп-байырлаар, Израиль өөрүп-хөглээр.

Мизмор-ыр. Давидтии.

14¹ Дээрги-Чаяакчы!
Кым Сээн *өргээ-майгыныңга чурттап шыдаарыл?
Кым Сээң ыдыктыг дааңга турумчуп чурттаарыл?

² Чүгле арыг шынчы оруктар-биле чоруур,
чөптүг чүүлдер кылыр кижиге;

³ сеткилиниң ханызындан шынны чугаалаар,
аксы-дылы-биле нүгүлдөвөс,
өске кижиге бак чүвө кылбас,

чанында кижини бак атка кирибес кижиге;

⁴ Бурганның тооп көрбөөн улусун куду көөр,
Дээрги-Чаяакчыдан коргар улусту мактаар,
бодунга хора чедирги дег-даа даңгырак бергеш,
аксы-сөзүн ээлээр кижиге;

⁵ акша-мөңгүнүн чээлиге бергеш, ажык-кончаа дилевөс,
буруу чок кижиге удурланыр дээш хээли албас кижиге.

Ынчаар чурттап чоруур кижиге кезээ мөңгөдө тендиш дивөс.

Миктам-ыр. Давидтии.

15¹ Мени кадагалап көр, Бурганым,
хоргадалды Сенден алыр болгай мен.

² Дээрги-Чаяакчыга: «Сен – мээң Дээргим сен,
менээ Сенден өске ачы-буян чок^д» – деп чугааладым.

³ Оон чер кырында ыдыктыг чонунче – ат-алдарлыг улусунче
бүгү күзел-чүткүлүм угланды^е.

⁴ Өске бурганче далашкан улустуң түрегдели көвүдөзүн;
мен оларның хан төккөн өргүлдеринге киришпес мен,
оларның бурганнарының аттарын безин адаар хөңнүм чок.

⁵ Дээрги-Чаяакчы – мээң үлүүм сен,
салым-чолум Сенден хамааржыр.

⁶ Мээң хувааглыг черимниң кызыгаарын
каас-чараш черлер таварты эрттирген сен,

^с13:7 Азы: «Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонун туттуруушкундан үндүрүп кээрге».

^д15:2 Азы: «Мээң ачы-буяным Сеңээ херек чок».

^е15:3 Еврей сөзүглөдө бо шүлүктүг утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Мээң күзел-чүткүлүм – ол черниң бурганнарынга бараан болуру турган».

14:1 Ыд. ыр. 23:3-4; Иса. 33:14-16 14:2 Ыд. ыр. 105:3 14:3 Лев. 19:16

14:4 Башт. 11:35 14:5 Лев. 25:36; Иез. 18:8 14:5 Хост. 23:5 15:2 Ыд. ыр. 72:25

15:4 Хост. 23:13; Иис. 23:7; Ос. 2:17; Зах. 13:2 15:5 Сан. 18:20; Иер. 10:16; 51:19; Ыы. 3:24

мээн Сенден алган өнчүм өндүр-чаагай-дыр.

⁷ Мени угаан киир сургаан Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрээр мен, дүне безин ишти-хөңнүм мени сургап турар.

⁸ Дээрги-Чаяакчыдан үргүлчү карак салбайн чордум, Ол мээң-биле-дир, ынчангаш тендиш дивес мен.

⁹ Ынчангаш мээң чүрээм өөрүп-байырлаан, мээң сеткилим өөрүп-хөглээн,

мага-бодумга кандыг-даа айыыл кыжанмас-тыр.

¹⁰ Сен мээң амы-тынымны өлүглер оранынга калдырбас сен, Сенээ бердинген чалчаңны *тамыже киирбес сен.

¹¹ Сен меңээ амыдыралче орукту айтып бээр сен; Сээң-биле кады турарымга, өөрүшкү мени бүргээр, Сээң холунда аас-кежик кезээ мөңгедө бар.

**Мөргүл. Давидтин.*

16 ¹ Дээрги-Чаяакчы, мээң актыымны дыңна, дуза дилээн алгы-кышкымче кичээнгейден сал, мегелевес аксы-дылымдан үнген мөргүлүмнү дыңна.

² Сен мени чөптүг шииткел-биле шиит, карактарың чөптүг шынны көрүп турзун.

³ Сен мээң чүрээмни шенеп, дүне када кээп чордун; шенеп көргөш, бузуттуг бодал тыппайн бардын.

⁴ Кижилерниң кылып чорууру ышкаш, аксы-дылымдан бачытыг сөс үнмеди, Сээң сөстериңниң аайындан эртпейн, каржы-бак кижиниң оруун эдереринден кичээнип келдим.

⁵ Сээң айтып бергениң оруктардан мээң буттарым өскээр барбас, чандыр баспас.

⁶ Сени кыйгырып тур мен, дыңнап каарыңны билир мен, Бурганым: кулаан менче ээктирип, сөстөрүмни дыңнап көрөм.

⁷ Кайгамчык арга-биле энерелиң көргүзүп көр, Сен Бодуңнуң күчүлүг холуң-биле хоргада дилээн улусту дайзыннардан камгалаар сен;

⁸ Сен мени карак огу дег кадагала, чалгыннарың адаанга мени чажырып ал.

⁹ Менче халдап турар бузуттуглардан, мени бүзээлеп алган,

15:8 Ыд. ыр. 108:31; Аж.-ч. 2:25-28

15:10 Иов 33:28; Ыд. ыр. 29:4; 48:16; 85:13; Иса. 38:17; Аж.-ч. 2:27 15:11 Мф. 7:14

16:0 Ыд. ыр. 85:1; 141:1 16:3 Иов 23:10; Ыд. ыр. 65:10 16:5 Иов 23:11

16:7 Ыд. ыр. 30:22 16:8 Ы. х. к. 32:10; Зах. 2:8 16:8 Руф 2:12; Ыд. ыр. 35:8; 56:2; 62:8; 90:4

амы-тынымга кыжанган дайзыннардан кадагала.

¹⁰ Олар дээрге чүректери доңгун,
адыргак сөстөр чугаалаар улус-тур.

¹¹ Базым санай мени ам бүзээлеп турлар,
черже чыттыр базып аарын күзеп,
менче кезе кайгаарлар-дыр.

¹² Олар олча хайдынып, чимзенген арзылан дег-дир,
ажыг черлерде кеденип орап араатан аңга дөмей-дир.

¹³ Дээрги-Чаяакчы, дүрген келем,
оларже уткуй үнүп, дискек кырынга олуртувут.
Бодуннун хылыжың-биле мээң амы-тынымны
бузуттуг кижиден камгалап көр;

¹⁴ өлүр тынныг улустан Бодуннун холуң-биле
камгалап көр, Дээрги-Чаяакчы;
олар дээрге дашказы бо чуртталганың
хөрөңги-байлаа-биле долдунган улус-тур,
а Сен оларның хырнын Бодуннун шаңналың-биле^f долдуруп сен;
оларның ажы-төлү тоткаш,
артыкшылын боттарының ажы-төлүнге арттырып каарлар.

¹⁵ А мен актыг болуп, Сээң шырай-арнынче көөр мен,
оттуп келгеш, Сээң арның көргөш, таалап ханар мен.

(2 Хаан. 22)

¹ Хөгжүм башкарыкчызынга. Дээрги-Чаяакчы Бодунун чалказы Давидти ооң
хамык дайзыннарының болгаш Саулдун холундан адырып каарга, Давидтин
Дээрги-Чаяакчыга ырлаан ырының сөстери бо-дур. Ол мынча дээн:

17 ² Дээрги-Чаяакчы, мээң күчү-күжүм сен, Сенээ ынак-тыр мен!
³ Дээрги-Чаяакчы – мээң быжыг шивээм, хоргадалым, камгалалым.

Мээң Бурганым – чалым-хаям. Ол – дозуг-камгалалым,
мени камгалап турар күчү-күш, мээң чаглаам.

⁴ Макталга төлептиг Дээрги-Чаяакчыдан
дуза дилеп кый деп, дайзыннарымдан камгалалды алыр мен.

⁵ Өлүмнүң четкилери мени ораап алган,

өлүмнүг айбыл эккээр суглар мени сүртеткен;

⁶ алды оранның кинчилери мени бектеп алган,
өлүмнүң дузаа мурнумда салдырган.

⁷ Кызагалга алыскаш,

^f **16:14** Еврей сөзүглелде бо шүлүктүн утказы эки билдинмес. «Шаңналың-биле» деп сөстүн болгу дег өске утказы мындыг: «Кеземчең-биле».

Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп кый дидим,
 мээң Бурганымдан дуза дилеп алгырдым.
 Ол Бодунун *өргээзинден мээң үнүмнү дыңнап кагды,
 дилег-кыйгым Ооң мурнунга чеде берди.

⁸ Чер шимчеп, сирилээн,

даглар дөжөөнгө чедир божаңнаан –

Дээрги-Чаяакчының килеңинден сирилеш дээн.

⁹ Ол килеңнээрге, думчуундан – ыш,

аксындан – өрттендир чиир чалынныг от
 аттыгып үнүп, изиг көстөр кызаңайндыр хып турган.

¹⁰ Ол кудай-дээрни ээктир тырткаш, дүжүп келген,
 кара булут кырынга буттарын салып алган.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы *херувимни⁸ мунупкаш,
 хатты чалгын кылгаш, кылайтыр ужуп чорупкан.

¹² Ол дүмбей караңгыны шугланып,
 дээрде чаъстыг кара булуттарже чаштып кире берген.

¹³ Дээрги-Чаяакчының мурнунга чырык чайынналып,
 долу биле чаңныктарын чашкан булуттар көжүп турган.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы кудай-дээрге диңмиттиг диңмирээн –
 Дээди Өрүкүнүн үнү, долу биле чаңныктар чажып, чыжыраан.

¹⁵ Ол согуннарын салып,

дайзыннарын тарай сывырыпкан,

эмгежок чаңныктарын дүжүрүп, оларны девидедипкен.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы,

Сээң түрлүг үнүнден, Сээң эзиннээн тыныжыңдан

далай-суглар дүвү көстүп, сыыгап,

өртемчей өзөөнгө чедир ажыттынып келген.

¹⁷ Бурган бедик дээрдэн ээкекеш, мени сегирип алгаш,

терең ээрем суглардан ушта тыртып каан;

¹⁸ Ол мени күчү-күштүг дайзындан,

күш-шыдалы менден ажыг өжээтеннерден камгалап каан.

¹⁹ Дайзыннарым менче айыыл-халапка алысканым хүнде халдап келген,

а Дээрги-Чаяакчы меңээ чөлөнгишиш болган.

²⁰ Ол мени шөлөөн черже үндүрүп, камгалап каан –

⁸17:11 Мында херувимни дайынчы аът-хөлге кылдыр көргүскен азы Дээрги-Чаяакчыны херувим сөөрткөн чуузада олуар кылдыр көргүскөн.

17:7 Иона 2:8 17:8 Башт. 5:5; Ыд. ыр. 76:18; 96:4

17:9 Ыд. ыр. 20:9; Иса. 30:33; Иез. 20:48 17:10 Ыд. ыр. 143:5; Иса. 64:1 17:10 Наум 1:3

17:11 Ыд. ыр. 103:3 17:12 Хост. 20:21; Ыд. ыр. 96:2 17:13 Исис. 10:11; Иса. 30:30

17:14 1 Хаан. 2:10; Иов 37:4-5; Ыд. ыр. 67:34; 76:18-19 17:15 Авв. 3:11; Зах. 9:14

17:15 1 Хаан. 7:10 17:16 Хост. 15:8; Ыд. ыр. 105:9 17:17 Ыд. ыр. 143:7

17:18 Ыд. ыр. 141:6 17:20 Ыд. ыр. 30:8; 117:5

чүге дээрге мен Ооң сеткилинге кирген болган мен.

²¹ Дээрги-Чаяакчы чөптүүм дээш меңээ ачы-буян көргүскен,
холдарым арыы дээш мени шаңнаан.

²² Мен Дээрги-Чаяакчының

оруктарындан соора барбаан мен,

Бурганымның мурнунга бузутче чайгылбаан мен;

²³ Ооң бүгү айгышкыннарын эдерип чоруур мен,

Ооң дүрүм-хоойлуларындан ойталаваан мен.

²⁴ Мен Ооң мурнунга кем-буруу чок мен,

бачыт үүлгетпес дээш кичээнип чор мен;

²⁵ Дээрги-Чаяакчы мээң чөптүүм көргөш,

Ооң мурнунга холдарымның арыын көргөш, мени шаңнаан.

²⁶ Сеңээ шынчы улуска Сен база шынчы сен,

ак сеткилдиг кижиге ак сеткилдиг сен;

²⁷ *арыг улуска арыг сен, а бузуттуг улуска хамаарылгаң багай;

²⁸ биче сеткилдиг улусту камгалап турар сен,

а адыыргак улусту куду көрүп турар сен.

²⁹ Дээрги-Чаяакчы, чырыткымны кыпсып турар сен,

дүмбей өттүр меңээ чырыдып турар сен,

Бурганым Дээрги-Чаяакчы.

³⁰ Сээң ачында аг-шеригни басып каар мен,

Бурганым ачызында шивээлер ханаларын ажа халыыр мен.

³¹ Бурган! – Ооң оруу *болбаазыраңгай,

Дээрги-Чаяакчының сөзү арыг шынчы;

Оон хоргада алган бүгү улуска Ол – дозуг-камгалал.

³² Дээрги-Чаяакчыдан өске, Бурган кымыл,

Бурганывыстан өске, чалым-хая бар бе?

³³ Бурган күш-шыдалды мээң шыңганнарымга сиңирип,

ак орукту меңээ айтып берип турар;

³⁴ буттарымны сыынны дег кылып,

мени бедиктерже үндүрүп турар;

³⁵ холдарымны чаа-дайынга өөредип турар,

хүлөр чаны хере тыртыптар күштүг мен.

³⁶ Сен меңээ Бодуңнун дозуг-камгалалыңны тутсуп берген сен,

17:21 1 Хаан. 26:23; Иов 22:30 17:24 Э. д. 6:9; Иов 1:1 17:28 Ыд. ыр. 100:5

17:29 2 Хаан. 21:17; 4 Хаан. 8:20; Ыд. ыр. 131:17 17:31 Ы. х. к. 32:4; Мф. 5:48

17:31 Ыд. ыр. 11:7; У. ч. 30:5 17:31 Э. д. 15:1 17:32 4 Хаан. 5:15; Иса. 45:5; Дан. 2:47

17:34 Ы. х. к. 32:13; Иса. 58:14; Авв. 3:19 17:35 Ыд. ыр. 143:1

ушпазын дээш, мени холуң-биле туткан сен,

Сээң деткимчең мени өндүр улуг кижиге кылып турар.

³⁷ Сен мээң оруумдан доктар-моондакты чайладып,

балдырларымны сирилесем быжыг кылып каан сен.

³⁸ Дайзыннарарымны истеп-сүргөш, чыпшыр чедер мен,

оларны узуткап кагбаан шаамда, дедир эгбес мен.

³⁹ Оларны чыттыр шаварымга, олчаан туруп шыдавастар –

буттарым адаанга калырлар.

⁴⁰ Сен дайын чорудар күш-шыдалды шыңганнарарымга сиңирдин,

менче халдап келгеннерни мээң буттарым адаанга салып тур сен.

⁴¹ Дайзыннарарымның ооргазын менээ көргүзүп, дезеринче албадаптың,

өжөөтөннеримни узуткап кагдым.

⁴² Олар алгырып турду, ынчалза-даа камгалакчызы чок-тур;

Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилээрге, оларга харыы бербес-тир.

⁴³ Оларны, хатка бөөлдеткен довурак дег,

тарадыр эстедиптер мен,

кудумчуда малгаш дег, таптай базып кааптар мен!

⁴⁴ Сен мени чонумнун үймээнинден камгаладың,

аймак-чоннарның бажынга олуртуп кагдың;

безин билбес турганым чон ам менээ бараан болуп турар;

⁴⁵ олар мээң дугайымда дыңнап кааш, дораан-на чагыртты,

өске чер чурттуглар менээ чашпаалап турар.

⁴⁶ Өске черлер улунунуң сузу бастынып,

шивээлеринден сириңейнип үнүп турду.

⁴⁷ Дээрги-Чаяакчы дириг! Мээң чөленгиш-хаямга алдар!

Мени камгалап турар Бурган кымдан-даа арттыр мактатсын!

⁴⁸ Ол – мен дээш өжөөн негээр,

чоннарны менээ чагыртып турар,

⁴⁹ дайзыннарарымдан мени камгалап турар Бурган-дыр.

Мени Сен менээ удурланган улустан бедидир көдүрүп,

каржы-дошкун кижиден камгалап турар сен.

⁵⁰ Ол дээш, Сени өске чоннар мурнунга

алдаржыдар мен, Дээрги-Чаяакчы,

Сээң адыңны алгап ырлаар мен.

⁵¹ Дээрги-Чаяакчы шилип алган хаанынга

өндүр улуг тиилелгелерни шаңнап турар,

Ол Давидке болгаш ооң үре-салгалынга

кезээ мөнгөдө эңерелдиг!

17:38 Хост. 23:27 17:41 Хост. 23:27 17:42 Иов 27:9; У. ч. 15:29

17:43 Мих. 7:10; Зах. 10:5 17:44 Иса. 55:5 17:45 Ы. х. к. 33:29 17:46 Мих. 7:17

17:48 Ыд. ыр. 46:3 17:50 Рим. 15:9 17:51 Ыд. ыр. 143:10 17:51 2 Хаан. 7:16

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Мизмор-ыр. Давидтин.*

18² Дээрлер Бурганның алдарын медээлеп тур,
 бопурук кудай-дээр Ооң холдарының ажил-херектерин тоожуп тур.

³ Хүн дараазында хүнге сөстү дамчыдар,
 дүн дараазында дүнге билигни ажыдар.

⁴ Оларның үнү дыңналбас, сөзү, чугаазы чок-даа болза,

⁵ үн-чугаазы бүгү чер-делегейге дыңналып эртер,
 а сөстери өртемчейниң кыдыгларынга чедер.

Бурган дээрлерде хүннүн *өргээзин тургузуп алган.

⁶ А хүн, күдээ дег,

куда соонда хонган өрээлинден үнүп кээр,
 эртер оруун төндүр маннап бар чыда, мөге-шыырак кижиге дег өөрүүр.

⁷ Ол дээрниң бир кыдыындан үнүп келгеш,

өске кыдыынга чедир көжүп хүннээр,
 ооң изиинден чүү-даа чүве чаштынып шыдавас.

⁸ Дээрги-Чаяакчының дүрүм-хоойлузу *болбаазырангай,
 сеткил-сагышты тынгарар;

Ооң чугаалаан сөстери шынныг, кенен улусту угаан кирирер.

⁹ Дээрги-Чаяакчының айтыышкыннары чөптүг, чүректи өөртүр;

Ооң чагыгы чырыткылыг, карактарны чырыдар.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчыдан коргар чорук –

*арыг база кезээ мөңгеде артар.

Дээрги-Чаяакчының шийтпирлери –

алыс шынныг, шуптузу чөптүг;

¹¹ олар алдындан – аажок хөй арыг алдындан күзенчиг,

ары өөндөн алган ары чигиринден амданныг.

¹² Сээң чалчаң ол бүгүден өөредигни алып,

оларны сагыыры – өндүр улуг шаңналды эккээр.

¹³ Чагырыгларын эскерип шыдаар кижиге бар бе?

Бодумнуң ожаап билбээним бачыттарымдан мени арыгла.

¹⁴ Сагыштыгы-биле үүлгеткен бачыттардан база

Бодумнуң чалчаңны чайладып көр –

олар мени чагырбазын. Мен ынчан актыг апарып,

аажок улуг кемниг херек дээш буруудавас мен.

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы – чалым-хаям сен, Камгалакчым сен!

18:2 Ыд. ыр. 49:6; 88:6; 96:6 **18:5** Рим. 10:18 **18:6** Иоил 2:16 **18:6** Эжкл. 1:5

18:8 Ы. х. к. 4:7 **18:8** Ыд. ыр. 22:3 **18:8** Ыд. ыр. 118:130 **18:9** Рим. 7:12

18:9 Ыд. ыр. 12:4 **18:10** Ыд. ыр. 118:142, 151, 160 **18:11** У. ч. 3:14; 8:10

18:11 У. ч. 24:13 **18:14** Сан. 15:30 **18:14** Рим. 6:12, 14 **18:15** Ыд. ыр. 17:3

Мээн аксымдан үнген сөстөр биле чүрээмниң бодалдары
Сеңээ таарымчалыг болзун.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Мизмор-ыр. Давидтии.*

19 ² Айыыл-халап хүнүнде Дээрги-Чаяакчы сени дыңнап кагзын –
Израильдиң Бурганының ады сени кижги четпес бедикче көдүрзүн.

³ Ол сенче ыдыктыг черден дузадан чорутсун,

*Сион дагдан сени деткизин.

⁴ Сээң салганың бүгү өргүлдерни бодап келзин,
бүрүн өрттөткөн өргүлүнче сеткил ханыышкын-биле көрүп,
хүлээп алзын. *Сэла*

⁵ Дээрги-Чаяакчы сээң күзээн чүвөнни хайырлазын,
сээң бодап алган бүгү чүүлдеринни боттандырып берзин.

⁶ Сээң тиелелген дээш өөрүп-байырлаар бис,
Бурганывыстың ады дээш тугувус көдүрер бис.
Дээрги-Чаяакчы шупту дилеглеринни күүсетсин.

⁷ Мен ам билир мен – Дээрги-Чаяакчы
Бодунуң шилип алган хаанын камгалап турар,
Ооң күштүг холу ыдыктыг дээрлеринден
аңаа харыылап, тиелелгени хайырлап турар.

⁸ Чамдык улус *дайынчы тергелери-биле,
өске улус – аъттары-биле мактаныр,
а бис Дээрги-Чаяакчының ады-биле –
Бурганывыстың ады-биле мактанып турар бис!

⁹ Ол улус чайгыла бергеш, буурап каар,
а бис бут кырынга чайгылыш чок турар бис.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы, хаанны камгала,
дуза дилеп кый дээривиске, харыыла!

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Мизмор-ыр. Давидтии.*

20 ² Дээрги-Чаяакчы! Сээң күчү-күжүң дээш,
хаан өөрүшкү-маңнайлыг тур,
Сенден келген камгалал дээш канчаар-даа аажок өөрүп-хөглөп тур!

³ Сен ооң күзээн чүүлдерин күүседип бердин,
ооң аксындан үнген дилег-сөзүңден ойталавадың. *Сэла*

⁴ Сен ону ачы-буян долган алгыш-йөрээл-биле уткудуң,
ооң бажыңга алдын оваадайны кедирдин.

⁵ Хаан Сенден амыдыралдың тыныжын диледи,
 Сен аңаа кезээ мөңгеде узун назынны хайырадың.
⁶ Сенден келген камгалал дээш, ол өндүр улуғ алдарлыг апарды:
 Сен аңаа чайыналчак мактал-хүндүнү хайырадың.
⁷ Сен аңаа ачы-буяныңны кезээ мөңгеде бердин,
 Сээң чаныңга турарга тыптыр
 өөрүшкүнү шаңнап, ону хөглеттин.
⁸ Хаан Дээрги-Чаяакчыга идегээр,
 Дээди Өрүкүнүң энерелиниң ачызында тендиш дивес.

⁹ Сээң^h холуң шупту дайзыннарыңны тудуп алып,
 күштүг холуң шупту өжэтеннериңни тудуп алып.
¹⁰ Килеңнээн үенде оларга оттуг суугу дег сен;
 Дээрги-Чаяакчы аажок килеңнээш,
 оларның бажын чиир, олар отка чиртип аарлар.
¹¹ Сен оларның үре-салгалын чырык чер кырынга,
 оларның салгакчыларын кижиге төрөлгетен аразыңга
 амылыг арттырбас сен.
¹² Сенээ удур кара сагыштап турган дайзыннар болгай,
 ынчалза-даа ол кара сагыжын боттандыра харыы чок-тур!
¹³ Сен чаларың согуннарын оларның арыннарынче шыгаагаш,
 оларны хая көрүндүрүп, дестирер сен.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы, Бодуннун күжүң-биле
 кымдан-даа бедидир көдүрүл,
 Сээң күчү-күжүннү алгап ырлап, алдаржыдаал!

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. «Даң хаязының
 ивизи» деп аялга үдээр. Мизмор-ыр. Давидтин.*

21 ² Мээң Бурганым! Мээң Бурганым! Чүү дээш мени кааптың?
 Сен мени камгалаарын көңгүс бодавайн тур сен,
 мээң дуза дилээн кыйгымдан ырак-тыр сен.
³ Бурганым! Хүндүс Сени кыйгырып тур мен –
 а Сен харыы бербейн тур сен;
 дүне база оожургал чок болу бердим.
⁴ А Сен – Ыдыктыг Чагырыкчы сен,
 израиль чон Сени мактап турар.
⁵ Ада-өгбелеривис Сенээ идегеп, ынанып чорааннар,
 а Сен оларны кадалап келдин.
⁶ Олар Сени кыйгырып турганнар –

^h**20:9-13** Бо шүлүктөрдө «сен» деп ат орнунуң хаанга азы Бурганга хамааржыры эки билдинмес.

20:5 4 Хаан. 20:6; Ыд. ыр. 60:6; 90:16 **20:8** Ыд. ыр. 15:8 **20:10** Ыд. ыр. 17:9; Мал. 4:1
20:10 Иов 15:34; 20:26; Ыд. ыр. 96:3; Евр. 10:27 **20:11** Иов 18:19 **20:13** Ыд. ыр. 17:15
21:2 Мф. 27:46; Мк. 15:34 **21:2** Ыд. ыр. 9:22; Ыы. 3:8 **21:3** Ыд. ыр. 87:2

камгалалды ап-даа келгеннер;
 Сеңээ ынанып чорааннар, идегели хоозун болбаан.

⁷ А мен – кижиге эвес, курт-тур мен,
 улуска бак сөглөдип, чонга дора көрдүрүп чор мен.
⁸⁻⁹ Көрүп турар бүгү улус мени
 аксы-биле дузап, баштарын чайып:
 «Ол кижиге Дээрги-Чаяакчыга ынанып турду.
 Ынчангаш ол Дээрги-Чаяакчыга эргим болза,
 Ол аңаа болчуп, камгалазын» – деп кочулап турду.

¹⁰ А Сен – мени хырын иштинден ужулгап,
 менээ айыыл чок болур кылдыр
 иемниң хоюнга салып каан Бурган сен.

¹¹ Төрүттүнүп кээримге-ле, мени Сеңээ тураскаадып берипкен,
 иемден төрүттүнгенимден-не Сен – мээң Бурганым сен.

¹² Менден ыравайн көр –
 айыыл-халап чоокшулап кел чыдыр,
 а менээ дуза кадар кижиге чок-тур.

¹³ Хөй дайзыннар мени бүзээледи,
 Васанның күштүг бугалары дег, үглөп келди;

¹⁴ олар менче, олчазын үзе-чаза соп,
 ырланган арзылаң дег, диштерин шаарартып тур.

¹⁵ Сеткил-сагыжым суг дег ага берди,
 шупту сөөктерим кадырылды;
 чүрээм чук дег чымчай бергеш, иштимге кээп эсти берди.

¹⁶ Өрттедип турар дой саваның суу дег,
 күш-шыдалым соглуп кагды, өгүмге дылым чыпшына берди,
 Сен мени, өлүп калзын дээш, довуракче октаптың.

¹⁷ Бак хейлер мени ыттар дег бүзээлеп,
 мөөнү-биле үглөп келген, хол-будумну үзе-чаза соп каапкан¹.

¹⁸ Дөрт сөөк кижиге апардым,
 а дайзыннарым менче кайгап, топтап көрүп тур.

¹⁹ Хептеримни аразында үлежип ап,
 хөйлеңим алыр дээш үлүг тыртып турлар.

²⁰ А Сен, Дээрги-Чаяакчы, менден ыравайн көр,

¹21:17 «Үзе-чаза соп каапкан» деп сөстөрнүң утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглөлдөрдө:
 «Хүлүп-шарып каапканнар», «Өттүр шанчып кааннар», «Арзылаңны дег» деп бижээн.

21:6 Башт. 3:9 21:7 Иов 25:6; Иса. 41:14 21:7 Иса. 49:7; 53:3 21:8-9 Ыд. ыр. 90:14

21:8-9 Мф. 27:39-43; Мк. 15:29-32; Лк. 23:35-37 21:10 Ыд. ыр. 71:6

21:12 Ыд. ыр. 106:12 21:13 Ыд. ыр. 117:10-12; Иер. 50:27; Ам. 4:1 21:15 Ыд. ыр. 118:28

21:17 Ыд. ыр. 58:7 21:18 Лк. 23:35 21:19 Ин. 19:24

мээн күчүм-дүр сен, дузалаар дээш далажып көр!

²¹ Амы-тынымны хылыштан камгала,

дың чаңгыс тынымны ол ыттардан камгала;

²² арзылаң аксындан, үзер бугалар мыйыстарындан мени чайлат, меңээ харыылап көр.

²³ Сээң адыңны ха-дуңма чонумга медээлээр мен, чыыш мурнунга Сени алгап-мактаар мен.

²⁴ Дээрги-Чаяакчыдан коргар улус, Ону алгап-мактаңар!

Иаковтун бүгү салгалы, Ону алдаржыдыңар,

Израильдин бүгү чону, Оон коргуңар!

²⁵ Дээрги-Чаяакчы түрегдээн кижини тоовайн барбаан, ооң дилээн херексевейн барбаан, оон хая көрүңмээн, а кажан ол Бодун кый дээрге, дыңнап каан.

²⁶ Эңмежок чоннуң чыыжыңга

Сени мактаан сөстөрүм Сенден кээр;

Сенден коргар улус мурнунга

Сенээ берген дангырактарым күүседир мен.

²⁷ Түрегдээн күжүрлер аштанып-чемненип, тотсун,

Дээрги-Чаяакчыже чүткээн улус Ону алгап-мактазын;

силерниң чүректеринер турбайн,

кезээ мөңгедө согар болзун!

²⁸ Дээрги-Чаяакчыны сактып келгеш,

чер-делегейниң кыдыгларында

чурттаан улус Олче эглип кээр,

Ооң мурнунга бүгү аймак-чоннар кээп, мөгеер;

²⁹ чүгө дээрге чагырга – Оонуу-дур,

чоннарның Чагырыкчызы – Ол-дур.

³⁰ Чер-делегейде күш-шыдалдыг бүгү улус

ылапты-биле Аңаа мөгеер;

довурак-доозун бооп хуулуп бар чыдар, өлүр тынныг бүгү улус

Ооң мурнунга сөгүрүүр.

³¹ Келир салгалдар Дээргиге бараан болур,

Ооң дугайында салгалдан салгал дамчып медээлээр.

³² Олар келир үеде төрүттүнер улуска

Дээрги-Чаяакчының чөптүүн,

Ооң кылган ажыл-херектерин чугаалап бээр.

21:21 Ыд. ыр. 34:17; Флп. 3:2 **21:22** 2 Тим. 4:17 **21:23** Евр. 2:12 **21:24** Ыд. ыр. 134:20

21:26 Ыд. ыр. 34:18 **21:26** Лев. 7:16 **21:28** Ыд. ыр. 95:7; Соф. 2:11

21:29 Дан. 7:14, 27; Авд. 1:21; Зах. 14:9; Лк. 1:33; 1 Кор. 15:24; Ажыд. 11:15

21:31 Ыд. ыр. 101:19 **21:32** Ыд. ыр. 77:6; 101:19

Мизмор-ыр. Давидтии.

22¹ Дээрги-Чаяакчы – мээң Кадарчым.
Мээң хереглээн бүгү чүвем бар.

² Ол мени оыт-сигени хөлбөң ногаан шынааларга одарладыр,
оожум сугларга чедире бээр,

³ сеткилимге чаа күштү хайырлаар.

Ол мени Бодунуң ат-алдары дээш
шынныг оруктар-биле эдертп бар чыдар.

⁴ Дүмбей караңгы шынаа таварты эртип бар чытсымза-даа,
айыыл-халаптан кортпас мен – Сен мээң-биле болгай сен,
даянгыжың биле шыкпыжың мени камгалап, оожургадыр.

⁵ Дайзыннарарым көрүп турда, Сен меңээ дой кылдың,
бажымны олива үзү-биле хүндүлөп чаап бердиң,
мээң кежиим аяа чык долу-дур!

⁶ Буян биле энерелиң бүгү чуртталгамда мени үдеп чоруур –
Сээң *өргээңге кезээде туруп аар мен¹, Дээрги-Чаяакчы.

Давидтии. Мизмор-ыр.

23¹ Чер-делегей болгаш ону долган бүгү чүве,
өртөмчей болгаш ында чурттаан бүгү амытаннар
Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр;

² Ол чер-делегейниң үндезиннерин далай, сугларга быжыглап каан.

³ Дээрги-Чаяакчының даанче кым үнүп болурул,
Ооң ыдыктыг черинге кым туруп болурул?

⁴ *Арыг холдарлыг, актыг чүректиг, хей черге даңгырак бербээн^k,
меге азаашкын кылбаан кижиг ол-дур.

⁵ Шак ол кижиг Дээрги-Чаяакчының ачы-буянын алып,
бодунуң Камгалакчызы Бургандан чөптүг шаңналды алып.

⁶ Дээрги-Чаяакчыже чүткээн, Израильдиң Бурганы Сени¹
эдериксээн улус ындыг боор-дур. *Сэла*

⁷ Хаалгалар, бажыңар көдүрүңер,
үе-дүптегиг эжиктер, ажыттынып көдүрлүңер –

^j22:6 Өске бурунгу сөзүглелде «Дедир ээп кээр мен» деп бижээн.

^k23:4 Өске бурунгу сөзүглелде «Хей черге Мээң адым-биле даңгыраглаваан» деп бижээн.

^l23:6 Өске бурунгу сөзүглелде «Бурган Сени» деп сөстөр чок.

22:1 Ыд. ыр. 79:2; Экл. 12:11; Иса. 40:11; Иез. 34:11; Ин. 10:11 22:1 Флп. 4:19

22:2 Иез. 34:14; Ин. 10:9 22:3 Ыд. ыр. 18:8 22:3 У. ч. 4:11; 8:20

22:4 Ыд. ыр. 137:7 22:4 У. ч. 10:9; Иса. 43:2 22:4 Мих. 7:14 22:5 Ыд. ыр. 91:11; У. ч. 27:9;

Экл. 9:8; Лк. 7:46 23:1 Хост. 9:29; Иов 41:3; Ыд. ыр. 49:12; 88:11

23:2 1 Хаан. 2:8; Ыд. ыр. 101:26; 103:5; У. ч. 8:29 23:3 Ыд. ыр. 14:1-5; Иса. 33:14-16

23:4 Ыд. ыр. 50:12; Мф. 5:8 23:7 Ыд. ыр. 117:19-20; Иса. 26:2

алдарлыг Хаан кирип келзин!

⁸ Ол алдарлыг Хаан кымыл? –

Күчү-күштүг, мөге-шыырак Дээрги-Чаяакчы ол-дур,
чаа-дайынга күжүн көргүзөр Дээрги-Чаяакчы ол-дур.

⁹ Хаалгалар, бажыңар көдүрүңер,
үе-дүптеги эжиктер, ажыттынып көдүрлүңер –
алдарлыг Хаан кирип келзин!

¹⁰ Шак ол алдарлыг Хаан кымыл?

Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы – алдарлыг Хаан ол-дур! *Сэла*

Давидтии.

24^к

(алеф)

¹ Дээрги-Чаяакчы,
сеткил-сагыжымдан Сеңээ мөргүп тур мен;

ב

(бет)

² Бурганым, Сеңээ ынанып тур мен.
Адым баксыравазын, дайзыннарым мени ажып тиилевезин;

ג

(гимел)

³ Сеңээ идегээр улустуң база ады баксыравазын,
hey черге өскерлип турар улус харын бак атка кирзин.

ד

(далет)

⁴ Дээрги-Чаяакчы,
оруктарың меңээ айтып бер, эртер оруктарыңга мени өөрөт.

ה

(хе)

⁵ Сээң шыныңче мени эдертип, өөредип көр,
мени камгалаар Бурганым болгай сен,
хүңнүң-не Сеңээ идегээр-дир мен.

ו

(зайин)

⁶ Дээрги-Чаяакчы, ээ хайыралың, энерегиң бода,
олар кезээ мөңгеде бар болгай.

ז

(хет)

⁷ Аныяк шаамның бачыттарын, кемниг херектерин сагынма,

23:8 Хост. 15:3 23:10 Мал. 1:14 24:1 Ыд. ыр. 85:4; 142:8 24:3 Иса. 49:23

24:4 Ыд. ыр. 26:11; 85:11 24:5 Ыд. ыр. 25:3 24:6 Ыд. ыр. 102:17

24:7 Иов 13:26; Ыд. ыр. 118:9; Иер. 3:25

Дээрги-Чаяакчы, ачы-буяннының
болгаш энерелдиинң-биле мени бода!

в

(тет)

⁸ Дээрги-Чаяакчы ачылыг база чөптүг болгаш,
бачыттыгларга орук айтыр;

,

(йод)

⁹ биче сеткилдиг улусту шын чурттаар кылдыр сургап,
Бодунуң оруктарыңга өөредир.

о

(каф)

¹⁰ Дээрги-Чаяакчының бүгү оруктары –
Оон *чагыг-керээзи биле дүрүм-хоойлузун
сагып чоруур улуска шынчы энерел ол-дур.

ы

(ламед)

¹¹ Дээрги-Чаяакчы, Бодуннун ат-алдарыңны бодааш,
мээң бачыдымны өршээ – бачыдым аажок улуг болгай.

ь

(мем)

¹² Дээрги-Чаяакчыдан коргар кижиге
Ол кандыг орукту шилип алырын айтып бээр.

я

(нун)

¹³ Шак ол кижиниң амыдыралы буян көрүп эртер,
а үре-салгалы чер-чуртту салгап алыр.

ы

(самех)

¹⁴ Дээрги-Чаяакчыдан коргар улуска Ол арга-сүмезин бээр,
оларга Бодунуң чагыг-керээзин ажыдар.

у

(айин)

¹⁵ Мээң карактарым кезээде Дээрги-Чаяакчыже көрүп турар,
Ол мээң буттарымны какпа-дузактан адырып турар болгай.

э

(пе)

¹⁶ Көрүжүннү менче углап, менче ээ көрнүп көр,
чааскаанзырап, базындырып чор мен.

з

(цаде)

¹⁷ Чүрээмниң качыгдалы немежип тур,
айыыл-халавымдан мени адырып көр;
¹⁸ хинчектенип, харыксыраанымны көрүп көр,
бүгү бачыттарымны өршээ.

⌈

(реш)

¹⁹ Дайзыннарарымче көрүп көр – оларның көвүдээнин,
мени көөр хөңнү чок улустуң каржы-дошкунун!

⌋

(шин)

²⁰ Амы-тынымны кадагалап, айыылдан адыр.
Бак атка кирбес болуйн – хоргадалым Сенде болгай.

⌋

(тав)

²¹ Эки мөзүм биле чөптүүм мени кадагалазын –
ынаныжым Сенде болгай.

²² Бурганым, шупту айыыл-халаптардан
Израильди адырып хоста!

Давидтин.

25 ¹ Дээрги-Чаяакчы, чөптүг шиитпириң үндүрүп көр –
кем-буруу чок чурттап чордум,

Сеңээ идегээш, тендиш дивес мен.

² Мени шылгап көр, Дээрги-Чаяакчы, мени шенеп,
ишти-хөңнүм биле чүрээмни арыглап көр.

³ Сээң энерелиң дугайында үргүлчү бодап чор мен,
Сээң алыс шыныңны эдерип чор мен.

⁴ Мегелеп чугаалаар улус-биле кады олурбадым,
ийи арынныг улус-биле кады чорбас мен;

⁵ кара сагыштыг улустуң бөлүглежилгезинге хөңнүм чок,
бузуттуглар аразынче кирбес мен.

⁶ Кем-буруу чок болгаш, холдарым чуп,
Сеңээ *өргүл салыр бедигээшти дескинер мен, Дээрги-Чаяакчы –

⁷ Сени алгап-мактаан үнүм дыңналып,
Сээң хамык ажыл-херектериңни медээлэйн.

⁸ Дээрги-Чаяакчы, Сээң *өргөөңге –
Сээң чурттап турар өндүр-чаагай оран-саваңга ынак мен.

24:22 Ыд. ыр. 43:27; 129:8 25:1 Ыд. ыр. 7:9

25:2 1 Чыл. 28:9; 29:17; Ыд. ыр. 138:23; У. ч. 17:3; Иер. 17:10 25:3 Ыд. ыр. 24:5

25:5 Ыд. ыр. 1:1; 138:21 25:6 Ы. х. к. 21:6; Ыд. ыр. 72:13; Мф. 27:24 25:7 Ыд. ыр. 9:2

⁹ Мээң амы-тынымны бачыгтыг улус-биле кады,
мээң амыдыралымны өлүрүкчүлөр-биле кады узуткава;
¹⁰ оларның холдары бузутка борашкан,
оларның холдарын хээли долган.

¹¹ А мен кем-буруу чок чурттап чор мен,
мени камгалап, ээ көрнүп көр.

¹² Мээң будум дорт орукта турар,
Дээрги-Чаяакчының улузунуң чыылган черинге
Ону алгап-йөрээр мен.

Давидтии.

26 ¹ Дээрги-Чаяакчы – меңээ чырык,
меңээ камгалал – кымдан коргар деп мен?

Дээрги-Чаяакчы – амыдыралым шивээзи –
кымдан сүртээр деп мен?

² Өжэетеннерим, удурланыкчыларым, дайзыннарым
бажым чиир дээш менче халдап келгеш,
боттары-ла илдигип, калырлар.

³ Эңмежок аг-шериг мени бүзээлеп кээр болза,
мээң чүрээм коргуп-сүртевес;
меңээ удур дайын-даа үнер болза, идегелим ышкынмас мен.

⁴ Дээрги-Чаяакчыдан чаңгыс-ла дилеглиг мен,
чүткүп чеде бериксээн чүвем чүгле бо:
назынымның дургузунда Ооң бажыңынга туруп аары,
Ооң өндүр чырыын хайгаарап көөрү,
Ооң ыдыктыг *өргээзинге кээри,
Ооң күзел-соруун билип аары.

⁵ Ол мени айыыл-халап хүнүнде
Бодунуң майгынынга хоргададып аар,
Бодунуң чадырынын ажыт черинге чажырып каар,
хая кырынче көдүрүп үндүрө бээр болгай.

⁶ Ам мени бүзээлээн дайзыннарым кырынга
мээң бажым көдүрлү бээрге,
Ооң майгынынга өөрүшкүлүг үнүм-биле
өргүлдерим эккеп салыр мен,
ырлавышаан, Дээрги-Чаяакчыны алгап-мактаар мен.

⁷ Дээрги-Чаяакчы, Сени кыйгырган үнүмнү дыңна,
менче ээ көрнүп, харыылап көр.

⁸ Мээң чүрээм Сээң өмүнээнден дег:

«Менче чүткүп келиңер!» – деп тур^m.

Дээрги-Чаяакчы, мен ам Сенче чүткүп чеде бээр мен.

⁹ Бодунну менден чажырбайн көр,

келеңнээштиң, Бодуннуң чалчандан ойталава!

Сен менээ дузалап турдуң, ам мени тоовайн барба, Бурганым,
мени кагба, Камгалакчым!

¹⁰ Авам биле ачам-даа мени каапкаш баар болза,

Дээрги-Чаяакчы мени хүлээп алыр.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы,

мени Бодуннуң оруунга өөредип каг,
дайзындан камгалап, мени дорт оруктап эдерт.

¹² Мени туразында аажылаар кылдыр

дайзыннарарымга хүлээдип бербе –

мегелеп херечилээр улус менче халдап,

өжү ханмайн турар болгай.

¹³ А мен дириглер оранынга

Дээрги-Чаяакчының ачы-буянын

көрүп каарымга бүзүрээр мен.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчыга идеге – кадыг-быжыг бол,

чүрээң эрес-дидим болзун – Дээрги-Чаяакчыга идеге!

Давидтии.

27 ¹ Дээрги-Чаяакчы, Сенден дуза дилеп кый деп тур мен!
Чөлөнгииш-хаям, харыы сөс чок артпайн көрем.

Меңээ харыы бербезиңзе,

хөөрже кирген кижилер дег болу бээр мен.

² Сенден бодум дилег кылып,

Сээң *өргээңде эң ыдыктыг черже холум сунуп, мөгейдим:

*мөргүл кылган үнүм дыннап көрем.

³ Бузуттуг болгаш кара сагыштыг улус-биле кады;

өскелер-биле эп-найыралдыг чугаалажып тура,

чүректеринге бузут шыгжаар улус-биле кады

мени кезетпейн көр.

⁴ Ындыг улуска оларның кылган ажыл-херектерин,

бузуттуг үүлгедиглерин ёзугаар кеземчеден онааштыр;

оларны холу-биле кылган ажыл-херектери дээш

^m**26:8** Еврей сөзүглелде бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Мээн чүрээм Сенээ: „Мен Сенче чүткүп тур мен“ – деп тур».

26:8 Ыд. ыр. 104:4 **26:10** Иса. 49:15 **26:11** Ыд. ыр. 24:4 **26:12** Ыд. ыр. 40:3

26:12 Хост. 20:16; У. ч. 6:19 **26:13** Иса. 53:8; Иез. 26:20; 32:23

26:14 Ис. 1:6; Ыд. ыр. 30:25 **26:14** Иса. 8:17 **27:1** Ыд. ыр. 82:2; 108:1 **27:1** Ыд. ыр. 87:5;

142:7; У. ч. 1:12 **27:2** Ыд. ыр. 133:2 **27:3** У. ч. 26:23; Иер. 9:8 **27:3** Ыд. ыр. 25:9

чогууру-биле кезедип көр.

⁵ Олар Дээрги-Чаяакчының ажил-чорудулгазын,
Ооң холу-биле кылган ажил-херектерин билип албаан-дыр.
Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы оларны үрөп бускаш,
катап тудуп тургуспас.

⁶ Дээрги-Чаяакчыга алдар!

Ол мээң мөргүл кылган үнүмнү дыңнап кагды!

⁷ Дээрги-Чаяакчы – мээң күчү-күжүм-дүр,
мээң дозуг-камгалалым-дыр,
мээң чүрээм Аңаа идегеп чораан.

Ол меңээ дузалады-даа –
чүрээм ол дээш өөрүп-байырлап тур,
мен Ону алгап ырлап алдаржыдар мен.

⁸ Дээрги-Чаяакчы – Бодунуң чонунга күчү-күш-түр,
Бодунуң шилип алган хаанынга – камгалалдың шивээзи-дир.

⁹ Бодунуң чонуңну камгала,
Сенээ хамааржыр улуска ачы-буяныңны хайырла!
Оларны кадарып эдертип
база кезээ мөңгедө кужактап көдүрүп көрөм.

Мизмор-ыр. Давидтин.

28 ¹ Бурганның оолдары, Дээрги-Чаяакчыны мактаңар,
Ооң алдарын, Ооң күжүн мактаңар!

² Дээрги-Чаяакчының алдарлыг адын алгаңар;
Бодунуң ыдыктыг *өргээзинде турар Дээрги-Чаяакчыга мөгейинер^п.

³ Дээрги-Чаяакчының үнү – суглар кырында,
алдарлыг Бурганның үнү диңмиреп тур,
делгем ханы суглар кырында чаңгыланып тур.

⁴ Дээрги-Чаяакчының үнү күчүлүг, Ооң үнү өндүр-чаагай.

⁵ Дээрги-Чаяакчының үнү пөштерни одура шааптар,
Ол Ливанның пөштерин одура шааптар.

⁶ Ол Ливан дагларны – бугалар дег,
Сирион дагны – молдурга дег
шурап маңнаарынче албадаптар.

⁷ Дээрги-Чаяакчының үнү чаңныкты кызаңнадыр.

⁸ Ооң үнү кургаг ховуну сириледир,

^п28:2 Азы: «Ыдыктыг, өндүр-чаагай Дээрги-Чаяакчыга мөгейинер».

27:5 Иса. 5:12 27:7 Э. д. 15:1 27:7 Ыд. ыр. 20:2 27:9 Иса. 40:11; 46:3

28:1 Э. д. 6:2; Иов 1:6; 2:1; Ыд. ыр. 88:7 28:1 1 Чыл. 16:28; Ыд. ыр. 95:7 28:3 Иов 37:4; Иез.

1:24 28:5 Башт. 9:15; Ыд. ыр. 103:16; Иез. 31:3 28:6 Ы. х. к. 3:9 28:6 Ыд. ыр. 113:4, 6

Ол ээн кургаг Кадес ховуну сириледир.

⁹ Дээрги-Чаяакчының үнү
дыттарны орааштыр шааптар^o, аргаларны шаарартыптар;
Ооң өргээзинде бүгү-ле чүве Ооң алдарын медээлээр!

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы суг халавының кырында
Бодунуң дүжүлгезинде саадаан,
Ол Хаан болуп, кезээ мөңгедө саадап орап.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонунга
күчү-күштү хайырлазын,
Ол Бодунуң чонунга
амыр-тайбың хайырлап, алгап-йөрээзин.

¹ *Өргээни чаартып турда, ырлаан мизмор-ыр. Давидтии.

29 ² Дээрги-Чаяакчы, Сени кымдан арттыр алгап-мактаар мен –
Сен мени көдүрүп аппараттарга, дайзыннарарымга
мээң айбыл-халавым дээш өөрүп-байырлаар арга бербедин.

³ Дээрги-Чаяакчы, Бурганым!

Сенден дуза дилеп турдум,
мени ынчан сегиткен сен.

⁴ Дээрги-Чаяакчы! Сен мээң амы-тынымны
өлүглер оранындан үндүр тыртып эккелдиң,
хөөрже кире бербезин дээш, дириг арттырып кагдын.

⁵ Дээрги-Чаяакчыга бердинген улус,
Ону алгап ырлаңар, Ооң ыдыктыг адын алдаржыдыңар.

⁶ Ооң килеңи хензиг өйдө кыптыгар,
а эки көөрү – амы-тынны хайырлаар:
кежээ ыглап-сыктазымза-даа,
даарта эртен өөрүп-байырлаар мен.

⁷ Сагыш човаар чүвөм чок тургаш:
«Кажан кезээде тендиш дивес мен» – деп чугаалап чордум.

⁸ Дээрги-Чаяакчы, Сен менче ээ көрнүп,
мени быжыг даг дег кылып кагдың.
А менден өскээр көрнү бээринге, коргуп турдум.

⁹ Дээрги-Чаяакчы, ынчан Сенден диледим,
Дээргим сенээ мөргүдүм:

^o28:9 Азы: «Мыйгактарны төрүдөр».

28:8 Сан. 13:27 28:10 Э. д. 6:17 28:10 Хост. 15:18; Ыд. ыр. 9:5, 37 28:11 Ыд. ыр. 67:36

29:2 Ыд. ыр. 34:19 29:4 Иов 33:28; Ыд. ыр. 15:10; 48:16; 85:13; Иса. 38:17

29:6 Иса. 57:16; Иер. 3:5; Ыы. 3:31; Мих. 7:18 29:6 Ыд. ыр. 125:5 29:7 Ыд. ыр. 9:26

¹⁰ «Өлү бээримге, ажыы чүл?
Хөөрже кире бээримге, эки чүү боор?
Өлгөн сөөк Сени канчап алдаржыдарыл?
Алыс шыныңны канчап херечилээрил?
¹¹ Дээрги-Чаяакчы, мени дыңнап, ээ көрүнем!
Дээрги-Чаяакчы, менээ дузаң көргүзем!»

¹² Ыы-сыымны өөрүшкүже хуулдуруптуң,
качыгдалым хевин уштуп,
хөглээшкинниң хевин менээ кедириптиң –
¹³ сеткил-чүрээм олчаан Сени алдаржыдып,
черле ыыт чок барбас болзун.
Дээрги-Чаяакчы, Бурганым,
Сени мөңгө шагда алдаржыдайн!

(Ыд. ыр. 70:1-3)

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Мизмор-ыр. Давидтии.*

30 ² Дээрги-Чаяакчы, хоргадалым Сенде,
адым кажан-даа баксыравазын,
Бодунуң чөптүүн ёзугаар мени камгалап көр.
³ Кулаанны менче ээктир, менээ болчуп, дүрген чедип кел,
быжыг чалым-хаям, хоргадаар шивээм бооп, мени камгала.
⁴ Чалым-хаям, шивээм-дир сен,
Бодунуң адың алдаржызын дээш мени эдертип, башкар.
⁵ Мээң шивээм болгай сен –
дайзыннарымның менээ бүдүү
салып каан какпазындан мени чайлат.

⁶ Амы-тынымны Сээң холуңга хүлээдип тур мен –

Сен мени хостап турар болгай сен,
алыс шынныг Дээрги-Бурган-Чаяакчы.

⁷ Хоозун меге дүрзүлгерге мөгеер улуска хөңнүм чок,
а бодум Дээрги-Чаяакчыга идегээр мен.

⁸ Сээң энерелиң дээш өөрүп-хөглээр мен –
Сен мээң айыыл-халавымны көрүп кагдың,

аар-бергеге алысканымны билип кааптың,
⁹ дайзынымның холунче мени киирбедин,
буттарымны шөлээн черге тургузуп кагдың.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы, менче ээ көрнүп көр –
кызыышкыңга таварыштым,
качыгдалдан карактарым, сеткилим,

ишти-хөңнүм соглуп кагды.

¹¹ Амыдыралым муңгаралдан,
назыным уё-човуурдан үстүп төнер четти,
кем-буруумдан^Р күжүм төнүп, сөөктерим кургап кагды.

¹² Хамык дайзыннарым мени дора көөрге,
кожаларым безин мени бактап турлар,
таныш өөрүмгө-даа коргунчуг амытан апардым,
кудумчуга мени көргөн улус дезип маңнажы бээр-дир.

¹³ Улустуң чүректеринде, өлгөн чүве дег, уттундура бердим,
чарык сава дег апардым.

¹⁴ Хөй улустуң бак сөглээрин дыңнап шаг болдум,
долгандыр – коргуш-ла, коргуш;
дайзыннар меңээ удур бөлүглежип,
амы-тыным үзүп каарын бодап тур.

¹⁵ А мен Сеңээ идегээр мен, Дээрги-Чаяакчы,
«Бурганым сен» деп чугаалап тур мен.

¹⁶ Мээң назыным хуусаазы – Сээң холунда;
дайзыннарым холундан, истеп-сүрген улустан мени камгала.

¹⁷ Чырыткылыг арнынны Бодунуң чалчаңга көргүс:
энерелдиин-биле мени камгала.

¹⁸ Дээрги-Чаяакчы, Сени кыйгырдым, адым баксыравазын,
бузуттуглар харын бак атка кирзин,
өлүглөр оранынче дүжүп, ыыт чок артсын.

¹⁹ Чөптүг-шынныг кижиге удур туразы улгадып,
ону куду көрүп, бак чүве мегелеп чугаалаар аастардан
үн үнмес апарзын.

²⁰ Сенден коргар улуска кадагалап турарың,
кижи амыгандан дезип, Сеңээ хоргадап кээр улуска
белеткеп алганың ачы-буяныңның арбын, хөйүн!

²¹ Сен оларны Бодунуң шывыңның адаанга
улустуң кара сагыжындан чажырап сен,
Бодунуң оран-саваңга аас-дылдан хоргададыр сен.

²² Быжыглалдыг хоорай-шивээге
Бодунуң энерелин кайгамчык арга-биле
меңээ көргүскен Дээрги-Чаяакчыга алдар!

²³ Хөлзеп дүвүрээш: «Сээң көрүжүнден
шөлүттүрген-дир мен» деп бодап турдум,
ынчалзажок Сенден дуза дилеп кыйгырарымга,
*мөргүл кылган үнүмнү дыңнап кагдың.

Р30:11 Оске бурунгу сөзүглелде «Айыыл-халаптан» деп бижээн.

30:10 Ыд. ыр. 6:8 **30:12** Иов 19:13; Ыд. ыр. 30:12; 37:11; 68:9; 87:9 **30:13** Эккл. 9:5

30:14 Иер. 6:25; 46:5 **30:16** Ыд. ыр. 7:2 **30:17** Сан. 6:25; Ыд. ыр. 4:7 **30:22** Ыд. ыр. 16:7

24 Дээрги-Чаяакчыга бердинген бүгү улус,
 Аңаа ынак болунар,
 Дээрги-Чаяакчы Аңаа шынчы улусту кадагалаар,
 а туразы улуг улустун кеземчези эрийн ажар.
 25 Дээрги-Чаяакчыга идегээр бүгү улус,
 кадыг-быжыг болунар, чүрээнер эрес-дидим болзун.

Давидтин. Маскил-ыр.

31 ¹ Кем-буруузу өршээттинген,
 бачыгтары арыглаттынган кижги амыр-чыргалдыг!

² Дээрги-Чаяакчы ооң бачыдын
 кем-буруу кылдыр санаваан база
 сеткилинде авыяс-меге чок кижги амыр-чыргалдыг.

³ Бачыдымны чугаалавайн турумда,
 хүн бүрүдеги уё-човуурумдан
 ишти-хөңнүм ирип калды.

⁴ Дүне-даа, хүндүс-даа Сээң холуң меңээ халалыг бооп келди;
 аянынг чараш шырайым,
 чайгы изигде кагаанымда дег, чиде берди. *Сэла*

⁵ А мен Сээң мурнунга бачыгтыымны миннип,
 кем-буруумну чажырбайн:

«Дээрги-Чаяакчыга кемниг херектерим
 миннир мен» – деп чугааладым.

Сен ынчан бачыдымның кем-буруузун өршээдиң. *Сэла*

⁶ Ынчангаш Сеңээ бердинген кижги бүрүзү
 бачыдын эскерип каан үеде⁹, Сеңээ мөргүзүн –
 ынчан ол айыыл-халаптың үеринге алыспас.

⁷ Сен – мээң чаштыр черим сен:

мени айыыл-халаптан адырар сен;

камгалалың өөрүшкүзү-биле бүргээр сен. *Сэла*

⁸ Силерни угаан киир сургап каар мен,

эртер орууңарны айтып бээр мен;

чагыг-сүмем силерге кадып, силерден карак салбас мен.

⁹ Аът азы элчиген ышкаш мелегейзиг болбанарам –
 аастарын чүген, суглук-биле аайынга киир тыртпас болза,
 олар чагыртпас-даа.

⁹31:6 Еврей сөзүглелде бо шүлүктүн утказы эки билдинмес. «Бачыдын эскерип каан үеде» деп сөстөрнүң болгу дег өске утказы мындыг: «Чогуур үеде».

30:24 Ыд. ыр. 96:10 30:25 Ис. 1:6; Ыд. ыр. 26:14 31:2 Ин. 1:47 31:2 Рим. 4:7-8

31:5 Ыд. ыр. 37:19; 50:5 31:5 1 Ин. 1:9 31:7 Ыд. ыр. 118:114 31:9 У. ч. 26:3; Иак. 3:3

¹⁰ Бузуттуг кижиниң човалаңы эңмежок,
а Дээрги-Чаяакчыга идегээн кижини Ооң энерели бүргээр.

¹¹ Чөптүг-шынныг улус, Дээрги-Чаяакчы дээш өөрүп-хөгленер!
Бүгү мөзүзү эки улус, байырлаңар-ла!

32 ¹ Чөптүг-шынныг улус,
Дээрги-Чаяакчы дээш өөрүп-байырлаңар!

Бурганны алгап-мактаан сөстөр
ак сагыштыг улустуң аксы-дылынга эптежир.

² Дээрги-Чаяакчыны чадаган-биле үдеп, мактаңар,
Аңаа эткир үннүг чанзы-биле үдеп, ырлап бериңер;

³ Аңаа чаа ырдан ырлап бериңер,
аянныг, ыткыр үдеп, ырлажыңар.

⁴ Дээрги-Чаяакчының сөглээн сөзү арыг шын,
Ооң кандыг-даа ажыл-херээ ылап шынныг.

⁵ Ол чөптүг чорук биле шын шииткелге ынак;
Ооң энерели чер-делегейни бүргей алган.

⁶ Дээрги-Чаяакчының сөзү-биле дээрлер,
Ооң аксындан үнген тыныш-биле
дээрлерде бар бүгү чүүлдер чаяаттыңан.

⁷ Ол далайның сугларын чаңгыс черге бөле чыып каан,
дүп чок ээремнерни шыгжамырларже дег кылдыр
шыгжай суп каан.

⁸ Дээрги-Чаяакчыдан бүгү чер-делегей сүртезин;
Ооң мурнунга өртемчейниң бүгү чурттакчылары
коргуп сирилезин.

⁹ Ол чугаалаарга, бүгү чүве тывылган,
Ол дужаарга, бүгү чүве тургустунган;

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы аймактарның бодал-сагыжын
күш чок болдуруп,
чоннарның бодалдарын буурадып турар.

¹¹ А Дээрги-Чаяакчының шиитпири кезээ мөңгедө артар,
Ооң чүрээнге тывылган бодалдар
салгалдан салгал дамчып чурттаар.

¹² Дээрги-Чаяакчы оларның Бурганы болган чон,
Ооң өнчү кылдыр шилип алганы аймак амыр-чыргалдыг.

¹³ Дээрги-Чаяакчы дээрлерден ээккеш көрүп,

кижи төрөлгөтөнни хайгаарап турар;

¹⁴ Ол Бодунуң саадап орар дүжүлгезинден
черде чурттаан бүгү улусче көрүп орар.

¹⁵ Ол улустуң шуптузунуң чүректерин чаяап берген,
оларның бүгү жыл-херектерин өттүр көрүп турар.

¹⁶ Хаан кижиге аг-шерииниң хөйү камгалал болбас,
тулган мөге кижини улуг күш-шыдалы камгалавас.

¹⁷ Тиилелге чедип алып дизе, дайынчы аътка кордаан херээ чок,
ол бодунуң кончуг улуг күжү-биле ээзин камгалап шыдавас.

¹⁸ Дээрги-Чаяакчыдан коргар, Ооң энерелинге идегээр улусту
Ол карактап-кадагалаар.

¹⁹ Ол улусту өлүмден камгалаар,
аш үезинде оларны ашкарып-чемгерер.

²⁰ Бис Дээрги-Чаяакчыга
сеткиливис ханызындан идегээр бис;

Ол – биске дузалаар, бистиң дозуг-камгалалывыс болур;

²¹ Бурган дээш, чүрээвис өөрүүр,

Ооң ыдыктыг адынга ынаныр болгай бис.

²² Дээрги-Чаяакчы, Сеңээ канчаар идегээривис дег,
энерелиң бисти ынчаар кадагалазын!

¹ *Давидтиң. Давид Авимелехтиң мурнунга угааны солуу кижги бооп баажыланан,
үндүр сывыртадып алгаш, чоруй барган үеге хамааржыр.*

33^к (алеф)

² Кайы-даа үеде Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрээр мен,
аксы-сөзүм ону үргүлчү алгап-мактаар.

б

(бет)

³ Дээрги-Чаяакчы дээш, мактаныр мен,
базындырган улус ону дыннааш, өөрүп-хөглээр.

г

(гимел)

⁴ Дээрги-Чаяакчыны мээң-биле кады алдаржыдыңар,
Ооң адын шупту чаңгыс ай кымдан арттыр мактаалы.

д

(далет)

⁵ Дээрги-Чаяакчыны кыйгырган мен –

32:13 Иов 7:18; 23:10; Ыд. ыр. 10:4 **32:14** Ы. х. к. 26:15; Иса. 63:15 **32:16** Ам. 2:14

32:17 Ыд. ыр. 19:8; У. ч. 21:31 **32:18** Ыд. ыр. 146:11 **32:19** 3 Хаан. 17:6; Иов 5:20

32:20 Э. д. 15:1; Ы. х. к. 33:29 **33:1** 1 Хаан. 21:12-13 **33:3** 1 Хаан. 2:1

Ол мени дыңнады,
коргар бүгү чүүлдеримден камгалап кагды.

п

(хе)

⁶Олче көрүп турган бүгү улустуң шырайы чырый берген,
оларның арыннары кыспас.

т

(зайин)

⁷Кээргенчиг кижиги кыйгырды – Дээрги-Чаяакчы дыңнап кааш,
ону бүгү айыыл-халавындан камгалап кагды.

п

(хет)

⁸Дээрги-Чаяакчының төлээзи Бургандан коргар улустуң чанынга
турлагжып туруп алгаш, оларны камгалаар.

т

(тет)

⁹Амзангырлап шенеп көрүңер,
Дээрги-Чаяакчының кайы хире ачы-буянныын билип каар силер.
Хоргадалды Оон алыр кижиги амыр-чыргалдыг.

,

(йод)

¹⁰Дээрги-Чаяакчының улузу, Оон коргуп чоруңар;
Оон коргар улус түрегдел билбес.

о

(каф)

¹¹Арзыланнар безин түрегдеп, аштай бээр,
а сеткили Дээрги-Чаяакчыже чүткээн улус
кандыг-даа буянның четпезин эскербес.

ы

(ламед)

¹²Ажы-төлүм, мени дыңнаңарам:
Дээрги-Чаяакчыдан коргарыңга силерни өөредип каайн.

н

(мем)

¹³Силерниң араңарда амыдыраарын күзээр,
аас-кежиктиг хүннер көрүксээр кижиги бар бе?

н

(нун)

¹⁴Кара сагыштыг сөстөр эдеринден кичээн,
мегечи сөстөр эдер дээш аксың ажытпа.

33:5 Ыд. ыр. 3:5 33:7 Ыд. ыр. 17:1 33:8 Иов 33:23; Дан. 6:22 33:9 1 Пет. 2:3

33:9 Ыд. ыр. 2:12 33:10 Ыд. ыр. 36:25; У. ч. 10:3 33:11 Иов 4:10-11

33:13 1 Пет. 3:10-12 33:14 У. ч. 13:3

D

(самех)

¹⁵ Бузуттан чайла, буян тары;
амыр-тайбыңны диле, олче чүткү.

У

(айин)

¹⁶ Дээрги-Чаяакчының карактары
чөптүг-шынныг улусче көрнүр,
Ооң кулактары оларның дуза дилээн кышкызын дыңнаар.

Э

(пе)

¹⁷ А бузут үлгедикчилеринче Ол сүртедир көрүп турар –
оларның ады чырык чер кырынга шуут артпас.

Э

(цаде)

¹⁸ Дээрги-Чаяакчыны улус кый дээрге, Ол дыңнап турар,
оларны бүгү айыыл-халаптардан адырып турар.

P

(коф)

¹⁹ Дээрги-Чаяакчы аажок муңгараан улуска чоок;
сагыш-сеткили бастырган улусту камгалап турар.

P

(реш)

²⁰ Чөптүг-шынныг кижиниң таваржыр айыылы хөй-даа болза,
Дээрги-Чаяакчы ону оларның шуптузундан камгалаар.

W

(шин)

²¹ Дээрги-Чаяакчы ооң бүгү сөөктерин кадагалаар –
оларның чаңгызы-даа сыйылбас.

П

(тав)

²² Бак кижини айыыл-халап сүрүп четкеш, өлүрүп каар;
чөптүг-шынныг кижини көрбес улус
кем-буруузу дээш кеземче алыр.

²³ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чалчаларының амы-тынын
адырып хостаар,
хоргадалды Оон алыр улустуң кайызын-даа
кем-буруузу дээш кезетпес.

Давидтин.

34¹ Дээрги-Чаяакчы,
 меңээ удурланган кижилерге удурланып,
 меңээ удур тулушкан улус-биле чаалаш;
² дайынчы дозуг-камгалалың ап алгаш, меңээ дузалап, туруш;
³ хылыжың хындан уштуп, чыдаң аннып,
 мени сүрген улуска удур турувут,
 меңээ: «Камгалакчың-дыр мен!» – деп чугаала.
⁴ Мээң амы-тынымны үзүксээн улус
 ыядып човазын, адын баксыратсын,
 меңээ бак чүве бодап алган улус
 дедирленип дессин, бак атка кирзин;
⁵ олар хатка доюлган довурак-доозун дег болзун,
 Дээрги-Чаяакчының төлээзи оларны сывырыпсын;
⁶ оларның оруу караңгы, тайгыр болзун,
 Дээрги-Чаяакчының төлээзи оларны истеп-сүрзүн.

⁷ Олар чылдагаан чок черге меңээ четки салды,
 буруу чок черге меңээ оңгар казып алды.

⁸ Манавааны өлүм оларны таварзын,
 меңээ чажыра салып каан какпазы частып,
 аңа кактыргаш, өлүмүн тыпсыннар.

⁹ А мээң сеткилим Дээрги-Чаяакчы дээш өөрүүр,
 Оон кээр камгалал дээш хөглээр.

¹⁰ Мээң ишти-хөңнүм:
 «Дээрги-Чаяакчы, Сен ышкаш кым барыл?
 Кошкак кижини күштүг кижиден,
 яды-түреңгини – үптекчизинден
 камгалап турар сен!» – деп чугаалаар.

¹¹ Кара сагыштыг херечилер меңээ удурланып тур:
 билбес чүвемни айтырып, мени байысаар-дыр,

¹² буяным дээш бузут-биле харыылап,
 сеткилимни өскүссүредип тур.

¹³ А мен, олар аарып турда, качыгдал хевин кедип,
 мага-бодумну шеглээшкин-биле харыксыраттым;
 олар дээш *мөргүлүм бодумга ачылыг болзун[†].

¹⁴ Мен оларга бодумнун эш-өөрүмге

[†]**34:13** Азы: «Олар дээш мээң мөргүлүм ажык чок болзун».

34:1 Иса. 49:25 **34:4** Ыд. ыр. 39:15; Иер. 17:18 **34:4** Ыд. ыр. 68:23-26; 108:6-15 **34:5** Иов
 21:18; Ыд. ыр. 1:4 **34:6** Ыд. ыр. 72:18; Иер. 23:12 **34:7** Ыд. ыр. 56:7; 118:85; Иер. 18:20
34:8 Иса. 47:11 **34:9** Лк. 1:47 **34:10** Хост. 15:11; Ыд. ыр. 70:19; 85:8; 88:7-9; 112:5
34:10 Иов 5:15 **34:12** Ыд. ыр. 37:20; 108:5; У. ч. 17:13; Иер. 18:20 **34:13** Сан. 29:7

азы ха-дуңмамга дег хамаарылга көргүзүп:
авазының ажыын ажаан кижиге дег муңгарап,
бажым халайтыпкан чоруп турдум.

¹⁵ А кажан мен илдигип кээп дүжөримге,
олар аажок өөрөөн – бужар хейлер менээ удур чыгылып турду,
мен билбээнимде, мени бак сөглөп, соксаал чокка халдады;

¹⁶ каржызы-биле мени кочулап,
диштерин кыжырадып, кыжанып шаг болду.

¹⁷ Дээрги-Чаяакчы, ол бүгүжө
чежеге дээр анаа көрүп кээр сен?
Оларның бузуттуг үүлгедиглеринден амы-тынымны камгала,
ол араатаннардык дың чаңгыс тынымны камгала.

¹⁸ Мен улуг чыышка Сеңээ өөрүп четтирер мен,
эңмежок чон аразыңга Сени алгап-мактаар мен.

¹⁹ Мээң-биле хей черге өжээннежип турар,
чылдагаан чок черге мени көрбөс,
карак басчып, дошкуураан улус,
мени тиилээш, өөрүп-байырлавазын.

²⁰ Оларның чугаазында эп-найырал сөзү дынналбас,
олар чер-делегейде тайбың улуска удур
кара бодалдарлык болгай;

²¹ менче аксын калбаңнадып: «Таптыын, таптыын!»
Караавыс-биле көрдүвүс!» – дишип турлар.

²² Дээрги-Чаяакчы, ол бүгүнү Сен көрдүң,
ыт чок эрттирбе, Дээргим, ырап чорба, мени кагба!

²³ Оттуп кел, мээң чаргымга
шын шиитпир үндүрер дээш туруп кел, Дээрги Бурган!

²⁴ Дээрги-Чаяакчы, менээ шиитпириңни
чөптүүн ёзугаар үндүрүп көр,
Бурганым, дайзыннардык мени кочулап, өөрүвезин;

²⁵ боттарының чүректеринге: «Таптыын, ол боор!»
Сеткиливис ханып тур!» – дишпезин.
«Бис ону сыырыптывыс!» – дишпезин.

²⁶ Мээң айыыл-халавым дээш өөрүп турар шупту улустун
ады баксырап, ыядып човазын;
«Сенден артык бис» – дишкен шупту улус

34:16 Иов 16:9; Ыд. ыр. 36:12 **34:17** Авв. 1:13 **34:17** Ыд. ыр. 21:21

34:18 Ыд. ыр. 21:26 **34:19** Ыд. ыр. 68:5; Ин. 15:25 **34:19** Ыд. ыр. 29:2 **34:21** Ыы. 2:16

34:22 Ыд. ыр. 9:22; 37:22 **34:23** Ыд. ыр. 43:24; 77:65 **34:24** Ыд. ыр. 7:9

34:25 Ыд. ыр. 39:16; 69:4 **34:25** Ыы. 2:16

бак атка кирип, арны кыссын.

²⁷ Мээң агартышкынымны күзээн улус өөрүп-байырлазын,
олар үргүлчү: «Бодунуң чалчазыңга
чаагай чорук күзээн Дээрги-Чаяакчы өндүр улуг!» – деп чугаалазын.

²⁸ Мээң аксы-сөзүм база Сээң чөптүүннү суртаалдаар,
Сени хүннү бадыр алгап-мактаар!

¹ *Хөгжүм башкарыкчызыңга. Дээрги-Чаяакчының чалчазы Давидтии.*

35 ² Бузуттуг кижиге чүрээниң ханызында
бак чүве кылырын күзээн^s.

Ол сеткилинде Бургандан шуут кортпас-тыр.

³ Ол кижиге бодунга авыяастаныр дээш
бодунуң бузудун эскербес-тир, оозун көрбестей бербес-тир;

⁴ ооң аксы-сөзү авыяас-меге-биле долган-дыр,
ол буян кылырын шуут бодавайн турар-дыр.

⁵ Ол кижиге үүлгедир дээн кемниг херээн
орун-дөжээнге чыткаш, бодап аар,
бак орукче кире бээр база бузут үүлгедиринден чалданмас.

⁶ Дээрги-Чаяакчы, Сээң энерелиң дээрге чедип турар,
шынчы чорууң булуттарга үзүп турар!

⁷ Сээң чөптүг-шынныг чорууң өндүр бедик даглар дег,
Сээң шиитпирлерин дүп чок далай дег!

Кижилерни, мал-маганны камгалап турар сен,
Дээрги-Чаяакчы.

⁸ Бурганым, Сээң энерелиңниң улуг үнелиин аа,
кижиге төрөлгөтөн Сээң чалгыннарың адаанга
хоргадаар чер тып аар;

⁹ улус Сээң *өргээнде эът-чагны тоттур чиир,
амдангың чаагай агым суун-биле
оларның суксунун хандыраар сен;

¹⁰ амыдырал хайырлаар суг бажы Сенден агып үнер болгай,
Сээң чырың караавысты чырыдарга,
чырыкты көрүп турар бис.

¹¹ Сени билер улуска – энерелиңни,
мөзүзү эки улуска – шынныг чорууңну ам-даа хайырла.

^s**35:2** Еврей сөзүглелде бо домактың утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Мээң чүрээниң ханызында бак кижиниң бузуду чугаалап тур» деп бижээн.

34:28 Ыд. ыр. 70:8 **35:2** Рим. 3:18 **35:5** У. ч. 4:16; Мих. 2:1

35:6 Ыд. ыр. 56:11; 70:19; 107:5; Ыы. 3:23 **35:7** Рим. 11:33 **35:7** Ыд. ыр. 103:14; 144:16

35:8 Ыд. ыр. 62:4 **35:8** Ыд. ыр. 16:8 **35:10** У. ч. 10:11; 13:14; Иер. 2:13; Ин. 4:10

35:10 Ин. 1:9; 1 Пет. 2:9; Ажыд. 22:5 **35:11** Иер. 22:16; Гал. 4:9

¹² Мени турамык кижиниң буду таптай баспазын,
бузуттуг улустуң холдары сывыртавазын.

¹³ Бузут үүлгедип турар улус ынчан тайып ушкаш,
катап туруп шыдавайн баар.

Давидтии.

36^к (алеф)

¹ Бузуттуг улуска хорадап, хөлзеве,

бак чүве үүлгедир улуска адааргава –

² олар удавайн оът-сиген дег оңуп каар,

ногаан үнүш дег кадып каар.

б

(бет)

³ Дээрги-Чаяакчыга идеге, буяндан тары,
черинге чурттап, мал-маганыңны доктаамал кадар.

⁴ Дээрги-Чаяакчы-биле харылзааң дээш таала,

Ол сээң чүрээниң күзелдерин күүседип бээр;

г

(гимел)

⁵ Дээрги-Чаяакчыга амыдыралың оруун хүлээдип,
Аңаа идеге – Ол чогууру-биле кылып бээр;

⁶ сээң актыыңны Ол чырык дег чайнадыптар,

сээң чаргыңның шынныын Ол дал дүьш дег чырыдыптар.

д

(далет)

⁷ Дээрги-Чаяакчының мурнунга хөлзеве, Аңаа ынан.

Амыдыралының оруунга чедишкинниг болган,

кара сагыштыг бодалдарын

боттандырып чоруур кижини дээш хорадава.

е

(хе)

⁸ Килеңнээриң соксат, калчаарааже ажынма,

бузут үүлгедиринге чедир хорадава;

⁹ бузут үүлгедикчилери узуткадып каар болгай,

а Дээрги-Чаяакчыга ынаныр улус

чер-чуртту салгап алып.

в

(вав)

¹⁰ Ам бичии болгаш, бузуттуг кижини чок апаар,

оң турган черин көөрге, ол чиде берген болур.

35:13 Ыд. ыр. 1:5 36:1 У. ч. 3:31; 23:17; 24:19 36:2 Иов 14:2; Ыд. ыр. 89:6

36:4 Иов 22:26; Иса. 58:14 36:5 У. ч. 3:5; 16:3 36:6 Башт. 5:31; Иса. 58:8

36:9 Ыд. ыр. 24:13 36:10 Иов 7:10; 24:24

¹¹ А биче сеткилдиг улус чер-чуртту салгап алгаш,
чаагай чоруктуң элбээнге таалаар.

Г

(зайин)

¹² Бузуттуг кижичөптүг-шынныг кижиге удур кара сагыш бодап,
олче диштерин кыжырадыр,

¹³ а Дээрги бузуттуг кижини кочулаар,
чүге дээрге ооң буураар хүнү кээрин көрүп турар.

П

(хет)

¹⁴ Бузуттуглар хылыжын хынындан уштуп,
чаларын хере тыртып алганнар – ядыы-түрөңги кижини узуткаар,
дорт орук-биле бар чыдар улусту чок кылып деп турарлары ол.

¹⁵ Оларның хылыштары боттарының-на
чүректөрүнче кадалыр, чалары сыйлып каар.

Т

(тет)

¹⁶ Чөптүг-шынныг кижиде бар бичии эт-хөрөңги
эңмежок бузуттуг улустуң эгээртинемес эртине-байлаандан дээре;

¹⁷ бузуттугларның күчү-күжү суларап каар,
а чөптүг-шынныг улусту Дээрги-Чаяакчы деткиир болгай.

,

(йод)

¹⁸ Дээрги-Чаяакчы кем-буруу чок улустуң
амыдыраар хүннерин билир,

өнчүге алган чери оларга кезээ мөңгедө артып каар;

¹⁹ айбыл-халап-даа үезинде оларның идегели хоозун болбас,
олар аш-чут-даа хүннеринде тодар.

Д

(каф)

²⁰ А бузуттуг улус узуткаттырып каар,
Дээрги-Чаяакчының дайзыннары
шөлдерде чечектер дег оңуп каарлар,
ыш дег эстип чиде бээрлер[†].

Л

(ламед)

²¹ Бузуттуг кижичээлиге акша алгаш, дедир эгитпес,

[†]36:20 Еврей сөзүглөлдө бо шүлүктүң утказы эки билдинмес. Сөөлгү ийи домактың болгу дег өске утказы мындыг: «Өргүлгө салган хойлар чаа дег эстип чиде бээрлер, ыш-биле хадый бээрлер».

36:11 У. ч. 2:21; Мф. 5:5 36:12 Иов 16:9; Ыд. ыр. 34:16 36:13 Ыд. ыр. 2:4

36:15 1 Хаан. 2:4 36:16 У. ч. 16:8 36:17 Ыд. ыр. 9:36 36:18 Ыд. ыр. 1:6

36:19 3 Хаан. 17:6; Иов 5:20; Ыд. ыр. 32:19 36:20 Ыд. ыр. 67:3; 101:4; Ос. 13:3

а чөптүг-шынныг кижиге өршээлдин көргүзүп, хайырлал бээр.

²² Дээрги-Чаяакчының йөрээген улузу чер-чуртту салгап аар,
а Аңаа каргаткан улус кырдырып аар.

н

(мем)

²³ Дээрги-Чаяакчыга кижиниң оруу тааржыр болза,

Ол ооң буттарын быжыглаар;

²⁴ ол кижиге ужар деп баргаш, кээп дүшпес –

Дээрги-Чаяакчы ооң холундан тудуп аар.

н

(нун)

²⁵ Мен аныяк турдум, ам кырый бердим,

а чөптүг-шынныг кижиниң Бурганга кагдырыпканын,
ооң ажы-төлүнүң аыш-чем диленип турганын черле көрбедим.

²⁶ Шак ол кижиге хуннү бадыр улуска өршээлдин көргүзүп,
чээли бээр; ооң салгалы алгадып-йөрээдир.

о

(самех)

²⁷ Бузуттан чайла, буяндан тары,

ынчан черинни кезээ мөңгеде ээлеп чурттаар сен;

²⁸ Дээрги-Чаяакчы чөптүг чорукка ынак.

Ол Бодунга бердинген улусту кагбас болгай,

олар кезээ мөңгеде кадагалаттынып артар,

а бузуттугларның салгалы узуткаттырар.

²⁹ Чөптүг-шынныг улус чер-чуртту салгап алгаш,

ону кезээ мөңгеде ээлеп чурттаар.

п

(пе)

³⁰ Чөптүг-шынныг кижиниң аксындан үнген чугаа-сөс

мерген угаанныг болур, ооң аксы-дылы шынны чугаалаар.

³¹ Бурганның дүрүм-хоойлузу – ол кижиниң чүрээнде,

ынчангаш ол тайып ушпас.

ц

(цаде)

³² Бузуттуг кижиге чөптүг-шынныг кижини

кедеп көөр, өлүрер дээш чүткүүр,

³³ а Дээрги-Чаяакчы чөптүг-шынныг кижини

бузуттугнун холунга кирибес;

36:23 Иса. 26:7 **36:24** У. ч. 24:16; Мих. 7:8 **36:25** Иов 4:7; Ыд. ыр. 33:10-11; У. ч. 10:3

36:26 Ы. х. к. 15:8; Ыд. ыр. 111:5 **36:27** Ыд. ыр. 33:15 **36:28** Ыд. ыр. 96:10

36:28 Иса. 14:20 **36:30** У. ч. 10:31; 15:28

36:31 Ы. х. к. 6:6; Ыд. ыр. 39:9; 118:11; Иса. 51:7; Иер. 31:33 **36:32** Ыд. ыр. 9:29

ооң херээн сайгарып турда, ол буруулуг деп санатпас.

᠖

(коф)

³⁴ Дээрги-Чаяакчыга идеге, Ооң оруун эдер,
Ол ынчан сени чер-чуртту салгазын дээш өрү көдүрер:
бузуттулгарның узуткагырып турарын көрүп каар сен.

᠗

(реш)

³⁵ Быжыг дазылдыг, дөстелип чечектелген ыяш ышкаш
түрлүг бузуттуг бир-ле кижини көргөн мен¹.

³⁶ А оон оон үези эрте берген, ол ам чок –
дилээримге-даа, тывылбайн барды.

᠘

(шин)

³⁷ Кем-буруу чок кижини хайгаарап көр,
ак сагыштыг кижиге топтап көр,
шак ол кижиниң келир үези – амыр-чаагай.

³⁸ А кем-буруулуг улустуң шуптузун узуткап каар,
бузуттулгарның келир үезин чок кылып каар.

᠎

(тав)

³⁹ Чөптүг-шынныг улустуң камгалалы
Дээрги-Чаяакчыдан кээр,
айбыл-халап үезинде Дээрги-Чаяакчы оларның шивээзи болур;

⁴⁰ Дээрги-Чаяакчы оларга дузалаар, оларны камгалаар –
бузуттулгардан камгалап, карактап-кадагалаар,
чүге дээрге олар Дээрги-Чаяакчыдан хоргадал дилеп келген.

¹ *Мизмор-ыр. Давидтиш. Сагындырыг кылдыр күүседир.*

37 ² Дээрги-Чаяакчы, килеңнээнинде, мени сойгалава,
хорадаанында, мени кезетпе.

³ Сээң согуннарың менче кадалган,

Сээң холуң меңээ аарышкындыр дегген болгай.

⁴ Сээң килеңинден мага-бодумда кадык чер артпаан,
бачыттарым ужун ишти-хөңнүмде оожургал чок.

⁵ Кем-буруум бажым ашкан,

⁴**36:35** Еврей сөзүглелде бо шүлүктүң утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Мен Ливанның пөжү ышкаш турамык түрлүг бузуттуг бир-ле кижини көргөн мен» деп бижээн.

36:34 Ыд. ыр. 90:8; 91:12; У. ч. 29:16 **36:38** Ыд. ыр. 72:17

36:39 Ыд. ыр. 3:9; Иса. 43:11; Иона 2:10 **36:40** Ыд. ыр. 10:1 **37:1** Ыд. ыр. 69:1

37:2 Ыд. ыр. 6:2 **37:3** Ы. х. к. 32:23; Иов 6:4; Ыы. 3:13 **37:4** Иса. 1:6 **37:5** Эзра 9:6

аар чүък дег, олар мени базып алган.

⁶ Сээденимден балыгларым ирип-чыдып, иринцелген.

⁷ Бүшкүйүп, бүгү бодум халая бердим,
хүннү бадыр хөлүе берген чоруп тур мен;

⁸ ишти-хырым изип-кыпкан, мага-бодумда кадык чер чок.

⁹ Харьксырап, кошкай бердим, ундаралым угдунмас-тыр,
хөрек-чүрээм хилинчээнден алгы-кышкым кедереп тур.

¹⁰ Дээрги, күзээн чүүлүм шуптузу

Сеңээ билдингир-дир,

уё-човуурум-даа Сеңээ чажыт эвес болгай.

¹¹ Чүрээм согуу шапкыланган,

күжүм мени каапкаш барган,

карактарым оду өжүп калган.

¹² Айыылга таваржырымга, ынак өөрүм ырай берген –
чоок улузум ырадыр туруп алган.

¹³ Амы-тыным үзүксээннер какпа-дузаан меңээ салды;
меңээ хора күзээн улус

өлүм оштаан сөстөр сөглөп, хүннү бадыр нүгүлдеп тур.

¹⁴ А мен хөөкүй, дүлейлээн дег – дыңнавайн,

үнүм чок дег – аксым ашпайн турар-дыр мен.

¹⁵ Дыңнавастан, харыылаптар аксы-сөзү

чок кижиги ышкаш болу бердим;

¹⁶ идегелим чүгле Сенде, Дээрги-Чаяакчы,

Сен-не меңээ харыылаар сен, Дээрги Бурганым!

¹⁷ «Дайзыннарым мени көргөш, өөрбезин,

будум тая бээр орта, мени куду көрбезин» – деп чугааладым.

¹⁸ Тайып ужар чедө бердим,

аарышкым үргүлчү-ле бодалымда.

¹⁹ Кем-буруумну миннип,

бачыдым дээш мунгарап тур мен.

²⁰ А амы-тынымны үзүксээр улус күш кирип, сегереп тур,

мени чылдагаан чокка көрбөс улус өзүп-көвүдөп тур.

²¹ Мээң буянымга бузут-биле харыылаар улус

буянче чүткүлүм дээш меңээ өжээргеп тур.

²² Мени кагбайн көр, Дээрги-Чаяакчы,

менден ыравайн көр, Бурганым.

²³ Дүрген меңээ дузалап кел, Дээргим, Камгалакчым!

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Идифунга. Мизмор-ыр. Давидтин.*

38 ² «Оруктарымга оваарымчалыг болуйн:
аксы-дылым-биле бачыт үүлгетпэйн,

бузуттуг улус чанымга турда,
дылым тыргып ап чорууйн) – деп чугааландым.

³ Эки чүүл дугайында безин ыыттавастай бердим,
ындыг турбуже, аарышкым дендей берди.

⁴ Иштимде сеткил-чүрээм кыптыкты, угаан-бодалымда от өөскүдү.
Чугаа-сөзүм ам-на үнүп келди:

⁵ Дээрги-Чаяакчы, төнчүм кээрин айтып берем,
өлүр өйүм, өйлөп-хемчээн назынымны билип алыин –
амыдырап артар үем кайы хирел?

⁶ Бо-дур, меңээ сөөм хире чурттаар өйнү хемчээп бердин,
Сээң мурнунга назы-харым чүү-даа эвес-тир.

Шынап-ла, чурттап чоруур кандыг-даа кижиге – хей-бус-тур! *Сэла*

⁷ Шынап-ла, кижиге амытаннның

көжүп чорууру хөлегеге дег, хөлзөп чорууру хей-бус дег;

эртине-байлакты чыып алыр, а кым ону олчалап аарын эки билбес.

⁸ А ам кымга ынаныр мен, Дээргим?

Идегелим – чүглө Сенде!

⁹ Шупту кем-буруумдан мени адыр,

сээң кижиге, базындырзын дээш, хүлээдип бербе.

¹⁰ Үнүм үнместеп, аксымны-даа ажытпайн чоруур-дур мен.

Ол бүгүнү Сен ынчаар кылып кагдың.

¹¹ Шаажылаан согулгарың менден чайлат,

күштүг холуң мени чидир согар четти.

¹² Сен кем-буруулуг кижини сойгалап, кезедир сен –
ооң таалал алыр чүүлү, үзүтке чирткен дег, тоглай бээр.

Кандыг-даа кижиге – чүглө хей-бус-тур! *Сэла*

¹³ Дээрги-Чаяакчы, *мөргүлүмнү дынна,

дуза дилээн алгымче кичээнгейден сал,

караам чажын көргөш, ыыттавайн барба –

бүгү ада-өгбөм дег,

Сээң чериңге түр када турумчуп алган көшкүн кижиге мен.

¹⁴ Килең менден чайладып көр –

өске оранче чоруп,

38:1 1 Чыл. 16:41; 25:1; Ыд. ыр. 61:1; 76:1 **38:2** Иов 2:10 **38:4** Иов 32:20; Иер. 6:11; 20:9

38:5 Ыд. ыр. 89:12 **38:6** Ыд. ыр. 88:48; 90:5

38:6 Иов 7:16; Ыд. ыр. 61:10; 93:10-11; 143:4; Эккл. 1:2

38:7 Иов 27:16-17; Ыд. ыр. 48:11; Эккл. 2:18 **38:8** Ыд. ыр. 37:16 **38:11** Иов 13:21

38:13 4 Хаан. 20:5; Ыд. ыр. 55:9 **38:13** 1 Чыл. 29:15; Ыд. ыр. 118:19, 54 **38:14** Иов 7:19

чок апаарым бетинде, сеткилим өөрүзүн.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Давидтин. Мизмор-ыр.*

39 ² Дээрги-Чаяакчыга идегелим быжыг турду,
Ол менче ээккеш, дуза дилээн кыйгымны дыңнап каан.

³ Ол мени коргунчуг *тамыдан, чиндиңнээштен ужулгаш,
буттарымны быжыг үндезинге тургузуп,
тавангайымны быжыктырып каан;

⁴ Ол мээн аксымга чаа ырны –
Бурганывысты мактаан йөрээлди ырлаар арганы берген.
Хөй улус мени көргөш,
Дээрги-Чаяакчыдан коргуп, Аңаа идегеп эгелээр.

⁵ Туразы улуг, мегеже чайгылар улусче^v көрүнмес,
Дээрги-Чаяакчыга ынаныр кижги амыр-чыргалдыг.

⁶ Дээрги-Чаяакчы, Бурганым,
кайгамчык чүүлдерни хөйү-биле кылган сен!
Бисти бодап кээр деп чүвеңни!
Сээң-биле эннежир кым-даа чок.
Ол бүгүнү медээлеп чугаалаар мен,
кайгамчык ажил-херектерин санап четпес хөй-дүр.

⁷ Өргүлдерим биле белектеримни күзеведин,
бүрүн өрттедир өргүлдерни-даа,
бачыт дээш өргүлдерни-даа негеведин,
а кулактарымны ажыдып бердин.

⁸ Ынчан мынча деп чугааладым:
«Бо-дур мен, кел чыдыр мен,
ыдыктыг дүрүг-номда чүнү кылырымны бижээн болгай.

⁹ Бурганым, тура-сорууңну күүседир күзелдиг мен,
Сээң ыдыктыг *хоойлуң – мээң чүрээмде».

¹⁰ Сээң чөптүүңнү аажок хөй улус чыылган черге
медээлеп турдум, аксым черле хагбас дээн мен.
А Сен ону билир сен, Дээрги-Чаяакчы.

¹¹ Сээң чөптүүңнү чүрээмге чажырып чорбаан мен,
Сээң шынның биле камгалалыңны чугаалап турган мен,
Сээң шынчың биле энерелиңни
хөй чон мурнунга чажырбаан мен.

39:5 Азы: «Хоозун меге бурганнарже».

38:14 Иов 10:21-22 **39:3** Ыд. ыр. 68:3; Иер. 38:6 **39:4** Ыд. ыр. 32:3 **39:4** Ыд. ыр. 51:8

39:6 Ыд. ыр. 9:2; 70:16 **39:7** Ыд. ыр. 50:18 **39:7** 1 Хаан. 15:22; Иса. 50:4; Евр. 10:5-7

39:9 Ыд. ыр. 36:31; 118:11

¹² Дээрги-Чаяакчы, ачы-дузаң мени черле кагбазын;
Сээң шынчың биле энерелиң мени кезээде кадагалазын.

¹³ Санап четпес айыыл-халап мени бүргей берди,
бузуттарым мени сүрүп келди,
ынчангаш ам көрүп безин шыдавастадым –
олар мээң бажымда дүктерден-даа хөй-дүр,
эр соруум чидириптим.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы, менче ээ көрүн,
мени камгала; дүрген меңээ дузалап кел.

¹⁵ Мени өлүрер чүткүлдүг бүгү улус бак атка кирип, ыядып човазын.
Меңээ багай чүве күзээн улус дедир дезип, кочу-шоотка кирзин.

¹⁶ Мени «Таптыын, ол боор!» деп турар улус
бак атка киргеш, аймааразын.

¹⁷ А Сенче чүткээн бүгү улус Сен дээш өөрүп-хөглезин;
Сенден кээр камгалалга ынак улус:
«Дээрги-Чаяакчы өндүр улуг!» – деп үргүлчү чугаалап чорзун.

¹⁸ А мен чөгенчиг күжүр мен, Дээргим мен дээш сагыш човазын.
Меңээ дузалап турар Камгалакчым – Сен-дир сен.
Бурганым, саадавайн көр!

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Мизмор-ыр. Давидтин.*

40 ² Ядыы-түрөңги улусту бодап билир кижин амыр-чыргалдыг.
Айыыл-халап хүнүнде Дээрги-Чаяакчы ону камгалаар.

³ Дээрги-Чаяакчы ону кадагалаар
база амы-тынныг арттырып каар;
ол кижин чер-делегейге амыр-чыргалдыг чурттаар.
Сен ону ооң дайзыннарының эргезинге хүлээтпес сен.

⁴ Дээрги-Чаяакчы ол кижини, аарып чыдырда, быжыктырар.
Сен аарыг кижини бүрүнү-биле кадык кылып каар сен.

⁵ «Дээрги-Чаяакчы! Мени өршээп, экиртип көр,
Сээң мурнуңга бачыт үүлгеткеним шын» – деп чугааладым.

⁶ Дайзыннарым мени бак сөглөп:
«Бо кижин кажан өлүп каарыл,
ооң ады кажан балалып чидерил?» – дижип тур.

⁷ Оларның бирээзи мени көрүп келгеш, мегелеп чугаалаар-дыр,
ол кижин чүрээнге кара сагышты чыып аар-дыр,

39:13 Ыд. ыр. 68:4 39:15 Ыд. ыр. 34:4; Иер. 17:18 39:15 Ыд. ыр. 6:11

39:16 Ыд. ыр. 34:25 39:18 Ыд. ыр. 85:1; 108:22 40:2 У. ч. 14:21; 29:7

40:2 Ыд. ыр. 36:18 40:3 Ыд. ыр. 26:12 40:4 Иса. 38:1-8

а үне бергеш, хоп-меге тарадыр-дыр.

⁸ Мени көөр хөңнү чок бүгү улус

меңээ удур аразында кара сагыш бодап алган:

⁹ «Аарыг-хайга алыскаш, харыксыраан амытан-дыр,
бир-ле чыдыпканда, ол ам катап туруп кээп шыдавас-даа» –
деп сымыранчып тур.

¹⁰ Мээң-биле эп-найыралдыг турган, идегеп чорааным,
мээң хлевим чип турган
кижи безин менче таваңгайын карартты.

¹¹ А Сен, Дээрги-Чаяакчы, мени өршээп, көдүрүп көр,
дайзыннарарымны кезедиптейн.

¹² Сээң сеткилинге киргенимни дайзынымның мээң
айыыл-халавым дээш байырлаваанындан билип алыйн.

¹³ А мени, кем чок болганым дээш, деткип,
Бодуң-биле кады кезээ мөңгедө арттырып каар сен.

¹⁴ Израильдин Бурганынга – Дээрги-Чаяакчыга
кезээ мөңгедө алдар! *Аминь, ындыг-ла болзунам!

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Маскил-ыр. Корахтың оолдарыныны.*

41 ² Иви аңның агым сугну күзээри дег,
сеткил-хөңнүм Сени күзеп тур, Бурганым.

³ Дириг Бурганче сеткил-хөңнүм чүткүп тур.
Бурганымның мурнун орта кажан чедип, көстүр ирги мен?!

⁴ Хүннүң-не улус: «Бурганың кайыл?» – дижип турда,
дүне-хүндүс караам чажы аыш-чемим болуп турган.

⁵ *Бурганның өргээзинче өөрүшкүлүг йөрээл салып
шуужуп, байырлаан хөй чонну баштап чордум чоп.
Ам ол бүгүнү сагынгаш, сеткил-чүрээм саргып чор.

⁶ Сеткил-хөңнүм чүгө ундарап турары ол?
Чүгө дүүреп-хөлзээри ол? Бурганга идегэйн,
Камгалакчы Бурганымны ам-даа мактап чоруур дээн мен.

⁷⁻⁸ Сеткил-хөңнүм ундарап, Сени сактып ор мен.
Иордан черден, Эрмон сыннардан, Мицар даандан
дүп чок суглар удур-дедир кыйгыржыр:
шуралгактар кооладыр дагжаар.

Сүргенчиг чалгыгларың дөгөрези мени хөмө таварыыр.

⁹ Дээрги-Чаяакчы хүндүс меңээ энерел көргүзөр,
дүне мен Аңаа аян тудуп, ырлап бээр мен –
тынгарыкчы Бурганымга *мөргүүрүм ол.

¹⁰ Чалым-хаям болур Бурганымга:

«Мени чүгө утгун? – дээр мен. – Дайзыннарга базындырып,
хомудалдан човууртап чоруур ужурум чүл?»

¹¹ «Бурганың кайыл?» – деп, дайзыннарым менден хүннүң-не
айтырып, кочулаарга, сөөктерим углуп, сыйылган дег.

¹² Сеткил-хөңнүм чүгө ундарап турары ол?

Чүгө дүүреп-хөлзээри ол?

Бурганга идегэйн, Камгалакчы Бурганымны
ам-даа мактап чоруур дээн мен.

42 ¹ Бурганым, меңээ чөптүг шиитпириң үндүрүп көр,
Сеңээ шынчы эвес чон-биле чаргымга
мээң таламда бол, нүгүлдүг, бак кижиден адырып көр^w.

² Күш-шыдалым Сенде болгай, Бурганым.

Чүгө менден ойталадың? Дайзыннарга базындырып,
хомудалдан човууртап чоруур ужурум чүл?

³ Бодуннун чырыың биле алыс шының чорудуп бер:

олар меңээ орук айтып, Сээң ыдык даандыва,
Сээң чурттап турар черлериңче чедирзиннер.

⁴ Бурганга *өргүл салыр бедигээшче,
өөрүшкү-хөгнү меңээ берип чоруур Бурганче чеде берейн;
чадаганга Сени алгап-мактаайн,
о Бурган, мээң Бурганым!

⁵ Сеткил-хөңнүм чүгө ундарап турары ол?

Чүгө дүүреп-хөлзээри ол?

Бурганга идегэйн, Камгалакчы Бурганымны
ам-даа мактап чоруур дээн мен.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Корахтың оолдарыныы. Маскил-ыр.*

43 ² Бурганывыс, кулаавыс-биле дыңнадывыс:
ада-өгбевистиң чурттап чорааны эрте-бурунгу үелерде
Сээң кылган ажыл-херээң дугайында

^w42:1 Өске бурунгу сөзүглелде бо ыр 41 дугаар ырынң уланчызы болур.

41:7-8 Ыд. ыр. 17:5; 87:8; Иона 2:4 41:9 Ыд. ыр. 62:7; Аж.-ч. 16:25 41:10 Ыд. ыр. 17:3

41:10 Ыд. ыр. 42:2 42:1 Ыд. ыр. 7:9 42:2 Ыд. ыр. 43:10 42:2 Ыд. ыр. 41:10

42:3 Ыд. ыр. 2:6 42:5 Ыд. ыр. 41:6

олар биске дамчыдып чугаалааннар.

³ Бодуннун холуң-биле Сен бо черни чоннардан хунаагаш,
ада-өгбевисти чурттадып каан сен;
шак ол бүгү аймак-чоннарны чылча шапкаш,
тарадыр сывыртапкан сен.

⁴ Ада-өгбевис бо черни чаалап ап турда,
оларның хылыжы-даа ону кылбаан,
күжү-даа тиилелгени оларга эккеп бербээн,
а олар Сээң сеткилицге кирер боорга,
Сээң күчү-күжүң биле арын-шырайың чырыы
тиилелгени чаалап берген.

⁵ Бурганым, Сен – Хааным сен!

Израильге камгалалды хайырлаан сен!

⁶ Сээң ачында дайзыннарны өлүр үзүп кааптар бис,
бисче халдаан улусту Сээң адың-биле таптай басып кааптар бис.

⁷ Ча-согунумга-даа идегевес мен,
хылыжым-даа мени камгалавас.

⁸ Сен-не харын дайзыннардан бисти камгалаар сен,
адаан-өжээн харааннарның адын баксырадыр сен.

⁹ Бурганны бис хүннү бадыр алгап-мактаар бис,
Сээң адыңны кезээ мөңгедө алдаржыдар бис! *Сэла*

¹⁰ Ынчалзаяк Сен ам бистен ойталадың,
адывысты бакка суктуң,
дайын-чааже аг-шеривис баштап үнместедиң.

¹¹ Дайзыннардан бисти дестирдин,
бисти көөр хөңнү чок улус үптөп-тонап турду.

¹² Хойларны дег, бисти чишке каап бердин,
өске чоннар аразыңга тарадыптың.

¹³ Бодуннуң чонунну чиик өртекке садыптың,
ону үнелиг деп санавадың.

¹⁴ Кожа чоннарга бисти кочулаарын чөпшээредин,
дескиндир чурттап турар улуска,
дорамчылап, бак сөглезин дээш, бисти тудуп бериптиң.

¹⁵ Бисти өске чоннарга кочу-шоот кылып кагдың,
өске аймактар улузу бисти көргөш,
баштарын чайып, шоодуп тур.

¹⁶ Хүннү бадыр дорамчылатканым караамга көстүп,
ыятканымдан арным кызып тур.

43:2 Сан. 23:23; Ы. х. к. 32:7; Ыд. ыр. 77:3 **43:3** Ы. х. к. 7:1 **43:4** Ис. 24:12

43:4 Сан. 6:25; Ыд. ыр. 4:7 **43:5** Ыд. ыр. 73:12 **43:7** 1 Хаан. 17:47; Ыд. ыр. 32:16-17

43:10 Ыд. ыр. 42:2; 88:39 **43:11** Лев. 26:17; Ы. х. к. 28:25; Ис. 7:4 **43:12** Лев. 26:33

43:14 Ыд. ыр. 78:4; Дан. 9:16; Мих. 6:16 **43:15** Ы. х. к. 28:37

¹⁷ Дорамчылакчының, бастыкчының үнүнден,
адаан негекчизиниң, дайзынның көрүжүнден
арным кызып тур.

¹⁸ Ол бүгү бисти хөме алды. А бис Сени утпаан,
Сээң берген *чагы-керээңге өскерилбээн ийик бис чоп!

¹⁹ Чүрээвис-даа дедирленип, Сенден ойталаваан,
буттарывыс Сээң орууну чандыр баспаан.

²⁰ А Сен бисти шөө-бөрүлөр^x турар черге
чылча баскаш, дүмбей караңгы-биле шуглап кагдың.

²¹ Бурганывыстан ойталааш, өске бурганга мөгейип,
олче холдарывыс сунуп турган болзувусса,

²² Бурган чүге ону билип кагбас деп –
чүректерниң чажыттары Аңаа ажык-ла болгай.

²³ Сени дээш хүннүн-не өлүм-биле удур-дедир көржүп тур бис,
улус бисче, дөгөрер дээн хойларже дег, көөр-дүр.

²⁴ Оттуп келем, чүге удуп чыдарың ол, Дээрги?!
Кезээ шагда бистен ойталавайн, оттуп келем!

²⁵ Чүге бистен хая көрүндүң,
түрегделге алыскан, базындырган бисти чүге уттуптун?

²⁶ Сеткиливис довуракта таптай бастырган-дыр,
ишти-хөңнүвүс черде соястаан-дыр.

²⁷ Дүрген келем, дузадан кат,
энерелдиин-биле бисти айыыл-халаптан хоста.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. «Лилия чечээ» деп аялга үдээр.
Корахтың оолдарыныы. Маскил-ыр. Ынакшыл ырызы.*

44 ² Чүрээмейден ачылыг сөс куттулуп тур:
хаанга тураскааткан чогаалымны чугаалаар мен,
дыл-домаам – мергежилдиг бижээчинин демир-үжүү дег.

³ Кижиг амытанда эң чаражы сен,
чугаа-сөзүң кайгамчык каас, чечен,
ынчангаш Бурган сеңээ ачы-буянны кезээ мөңгедө берген.

⁴ Мөге-шыырак хаан, хылыжыңны белиңге астып ал –
ат-алдарың биле өндүр бедиинни көргүс.

⁵ Өндүр бедиинни көргүзүп,
алыс шын, биче сеткил болгаш чөптүг чорукту камгалап,
*чуузага дүрген халдып олур –

^x**43:20** Өске бурунгу сөзүглелде «шөө-бөрүлөр» эвес, а «улулар» деп бижээн.

43:20 Иов 30:29 **43:22** 1 Чыл. 28:9; 2 Чыл. 6:30; У. ч. 15:11; Аж.-ч. 1:24 **43:23** Рим. 8:36

43:24 Ыд. ыр. 34:23; 77:65 **43:27** Ыд. ыр. 24:20 **44:1** Ыд. ыр. 68:1

44:4 Хост. 32:27; Сол. ыр. 3:8

сээң холуң кайгамчык херектерни бүдүрзүн.

⁶ Хаан, сээң согуннарың баштары чидиг – дайзыннарыңның чүректеринче кадалы бээр – өске чоннар сээң буттарың адаанче кээп дүжер.

⁷ Бурган сени дүжүлгеге кезээ мөңгедө олуртуп каан^У, сээң чагыргаңның мергези – чөптүг чоруктун демдээ-дир.

⁸ Сен чөптүг чорукка ынак, а бузутту көөр хончун чок сен, ынчангаш Бурган – сээң Бурганың эш-өөрүң аразындан сени шилип ап, өөрүшкү-биле чаап кагды.

⁹ Сээң хептериң мирра, алоэ, кассия деп чаагай чыттыг чуктар-биле айдызаттыңган; чаан сөөгү-биле каастаан ордуларга хөгжүм ойнап, сени хөгледип турар.

¹⁰ Даңгыналар – сээң хүндүлүг аалчыларың, хевин Офирден эккелген алдын-биле каастап каан кадын сээң оң талаңда турар.

¹¹ Мени дыңна, кызым, бээр көрнүп кел, кулаң менче ээктир: бодуннун чонуңну, ачаңның өг-бүлезин уттувут.

¹² Хаан сээң чараш-каазыңга хандыкшып, күзээр; ол – сээң дээргиң-дир, ынчангаш аңаа мөгөй.

¹³ Тирниң чону, ооң эң бай улузу белээн сунуп чедип кээр: ээ көрнүүшкүнүңнү күзей бээр.

¹⁴ Даңгына душтуктун бүгү чараш-каазы орду иштинче кире берген, ооң хевин алдын удазын-биле аргып, даараан.

¹⁵ Угулзалап каастаан хевин кедиргеш, ону хаанга чедире бээр, ооң соондан эштери кыстарны база эккээр.

¹⁶ Оларны өөрүшкү-маңнайлыг байдалга эккээрге, хаанның ордузунче кире бээрлер.

¹⁷ Хаан, ада-өгбенниң орнунга дүжүлгеге оолдарың олуруп аар, оларны бүгү чер-делегейге чагырыкчылар кылдыр олуртуп каар сен.

¹⁸ Сээң адыңны улуска салгалдан салгал дамчып тураскаалдыг кылдыр кылып каар мен, ынчангаш сени бүгү чоннар кажан шагда, кезээ мөңгедө мактаар.

У44:7 Еврей сөзүглелде бо сөстөрнүн утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «О Бурган, Сээң дүжүлгөң кезээ мөңгедө турар».

44:7 Евр. 1:8-9 44:9 У. ч. 7:17 44:10 Э. д. 10:29; 3 Хаан. 9:28; 1 Чыл. 29:4; Иов 22:24

44:15 Сол. ыр. 1:3

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Корахтың оолдарыныы. Аламот деп аян-биле үдээр ыр.*

45 ² Бурган – бистиң хоргадалывыс болгаш күчү-күжүвүс, айбыл-халаптар үезинде албан кээр дузавыс.

³ Ынчангаш бис, чер-даа шимчээр болза азы даглар-даа далайларның ханызынче дүжүп бадар болза, кортпас бис.

⁴ Далайлар-даа шимээргеп, чалгыыр болза; даглар-даа, суглар көдүрлүп турда, сирилээр болза, кортпас бис! *Сэла*

⁵ Хемниң агымнары Бурганның хоорайын – Дээди Өрүкүнүң ыдыктыг оран-савазын хөгледип тур.

⁶ Бурган Бодунуң хоорайының иштинде турар: хоорай ам тендиш дивес, Бурган аңаа даңгаар эртен дузалаар.

⁷ Чоннар коргуп шимээргеп тур, күрүнелер тендинейнип тур; Бурган алгырарга, чер кыры эстип каар.

⁸ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы бистиң-биле кады-дыр, Израильдиң Бурганы – бистиң шивээвис-тир. *Сэла*

⁹ Дээрги-Чаяакчының ажил-херектерин көрүнерем – чер-делегейге кайы хире кайгамчык чүүлдерни кылган-дыр².

¹⁰ Чер-делегейниң бүгү кыдыгларынга чаа-дайыннарны Ол соксадып: ча биле чыданы сый тыртып, *дайынчы тергелерни от-биле өрттедип тур.

¹¹ «Оожургап, соксаңар, Мени Бурган деп билип алыңар, Мен чоннар аразынга, чер-делегей кырынга кымдан арттыр мактадыр мен».

¹² Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы бистиң-биле кады-дыр, Израильдиң Бурганы – бистиң шивээвис-тир. *Сэла*

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Корахтың оолдарыныы. Мизмор-ыр.*

46 ² Бүгү чоннар, адыш часкап көрүнер-ле, өөрүшкүлүг өткүт үн-биле Бурганны алгап ырланар-ла!

³ Дээди Өрүкү Дээрги-Чаяакчы сүрээденчиг, бүгү чер-делегейни чагырган өндүр улуг Хаан – Ол болгай.

²45:9 Азы: «Чер-делегейни кайы хире хоозурадып каапкан-дыр».

45:1 1 Чыл. 15:20-21 45:2 Ыд. ыр. 7:2 45:2 Ы. х. к. 4:7; Наум 1:7 45:4 Ыд. ыр. 92:3

45:5 Ыд. ыр. 64:10 45:6 Иса. 12:6 45:7 Ыд. ыр. 2:1 45:7 Ам. 1:2; 9:5

45:9 Ыд. ыр. 65:5 45:10 Иса. 2:4; Мих. 4:3 45:10 1 Хаан. 2:4; Ыд. ыр. 75:4; Иез. 39:3

46:2 Ыд. ыр. 94:1 46:3 Ы. х. к. 7:21; Ыд. ыр. 65:3 46:3 Ыд. ыр. 75:12; Мал. 1:14

⁴ Ол өске аймактар болгаш чоннарны биске чагыртып,
буттарывыс адаанга салып кагды.

⁵ Ол бистиң ээлээривис хувааглыг черни –
Бодунуң ынак Израилиниң чоргаараар черин шилип берди. *Сэла*

⁶ Бодунуң чону алгап ырлап турда, Бурган бедидир көдүрүлдү;
эдиски эдип турда, Дээрги-Чаяакчы бедидир көдүрүлдү.

⁷ Бурганны мактап ырлаңар;
бистиң Хаанывысты мактап ырлаңар, ырлап мактаңар!

⁸ Бурган бүгү чер-делегейниң Хааны болгай,
Аңаа чечен ырдан ырлаңар!

⁹ Бурган бүгү чоннарны чагырып тур,
Ол Бодунуң ыдыктыг дүжүлгезинге барып саадапты.

¹⁰ Чоннарның *баштыңнары
Авраамның Бурганының чону-биле кады чыгып келди,
чер-делегейге бүгү камгалал – Бургандан кээр,
Ол бүгүдөдөн бедидир көдүрткен-дир.

¹ *Мизмор-ыр. Корахтың оолдарыныны.*

47 ² Дээрги-Чаяакчы өндүр улуг!
Бурганывыстың хоорайыңга, Бодунуң ыдыктыг даанга

Ол аажок мактадырыңга төлептиг.

³ *Сион даг – каас-чараш бедик чер,

бүгү делегейниң таалалы бо-дур,

Цафон дагның ийлеринде өндүр улуг Хаанның хоорайы бо-дур^а.

⁴ Хоорайның шивээлеринде Бурган турар;
хоорайны Ол кадагалап турарын улус база билир.

⁵ Хааннар каттыжып алгаш, Сионга удур үнгеш,

⁶ хоорайны көрүп кааштың, кайгап-харап,

сүрттей бергеш, дезипкен.

⁷ Олар аңаа коргуушкунга бүргедипкен,

эди араан херээжен дег, хилинчээн көре берген.

⁸ Фарсис хоорайның корабльдарын

чөөн чүктен хат-биле чуура шаап каапкан сен.

⁹ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының хоорайыңга –

Бурганывыс хоорайыңга ол дугайында

дыңнаан бис, ону көрүп база алдывыс;

^а47:3 Цафон даг – еврейлер аразыңга чурттап турган хананей чоннуң чүдүлгезин ёзуугаар бурганнар чурттап турар даг.

46:4 2 Хаан. 22:48 46:8 Дан. 7:14, 27; Авд. 1:21; Зах. 14:9; Лк. 1:33; 1 Кор. 15:24; Ажыд. 11:15

46:10 Ыд. ыр. 88:19 47:2 1 Чыл. 16:25; Ыд. ыр. 17:4 47:3 Ыы. 2:15

47:5 Э. д. 14:1; 2 Хаан. 10:6 47:7 Иса. 13:8 47:8 3 Хаан. 22:48; Иез. 27:26

Бурган ол хоорайны кезээ мөңгеде доктаадып тургузуп каан. *Сэла*

¹⁰ Бурганывыс, энерелдиинни

Сээң *өргээн иштинге угаап-бодап турдувус.

¹¹ Сээң ат-алдарың-даа, макталың-даа
чер-делегейниң кыдыгларында чеде берген;

Сээң холуңну чөптүг чорук долуп турар.

¹² Сээң чөптүг шииткелиң дээш, Сион даг хөглеп турзун,
Иудеяның хоорай-суурлары өөрүп турзун.

¹³ Сионну дескиндир кылаштаңар, ооң суургаларын санаңар;

¹⁴ ооң быжыглалдарынче сеткил-сагыжыңарны углаңар,
ооң шивээлерин топтап көрүңер.

Келир салгалга дамчыдыңар:

¹⁵ шак ыңдыг Бурган – кезээ мөңгеде бистиң Бурганывыс болгай,
Ол бисти өлгүжевиске чедир^b башкаңар.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызыңа. Корахтың оолдарыныы. Мизмор-ыр.*

48 ² Бүгү чоннар, мону дыңнаңар!
Өртемчейде чурттаан бүгү улус, кулактарыңар эктириңер!

³ Кижиг төрөлгөтөн, бүгү улус,
бай-даа, яды-даа кижилер, дыңнаңар!

⁴ Мээң аксы-дылым мерген угаанныг чүүл чугаалаар,
мээң бодалдарым – угаан-сарыылдыг.

⁵ Кичээңгейимни *угаадыглыг чугааже салыйн,
чадаганга тывызыымны ажыдып ойнаайн.

⁶ Айыыл-халап үезинде корткан херээм чүл?

Мени бастып турар улустуң кем-буруузу мени үглөп тур^c.

⁷ Ол улус боттарының күжүңге идегээр,
эртине-байлааның эмгежогу-биле мактаныр.

⁸ Ынчалзажок кижиг канчап-даа бодунуң ха-дуңмазын
өлүмден садып хостап, ол дээш төлевирни
Бурганга берип шыдавас.

⁹ Улустуң амы-тынын садып хостаары
угдунмас аар өртектиг, ыңдыг херек кажан-даа болдунмас:

^b47:15 Еврей сөзүглелде бо сөстөрниң утказы эки билдинмес. Оларның болгу дег өске утказы мындыг: «Кезээ мөңгеде».

^c48:6 Еврей сөзүглелде бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Ынчан оруктарымың кем-буруузу мени бүзээлеп кээр».

47:10 Ыд. ыр. 25:3 47:11 Ыд. ыр. 112:3 47:12 Ыд. ыр. 96:8 48:2 Мих. 1:2

48:2 Иса. 34:1 48:5 Ыд. ыр. 77:2 48:7 У. ч. 11:28

48:8 Иов 33:24; 36:18; Мф. 16:26; Мк. 8:37

¹⁰ кым-даа мөңгези-биле амыдыравас,
өлүглер оранын көрбейн барбас.

¹¹ Билдингир болгай: мерген угаанныг-даа улус өлүп каар,
олар-биле дөмей – мелегей улус база өлүп каар;
кандыг-даа кижичок апаарга, эргине-байлаа өске улуска артып каар.

¹² Олар сагыжыңга: «Бажыңнарывыс мөңгедетурар,
оран-саваларывыс салгалдан салгал дамчыыр» деп бодаарлар,
чурттап турар черлерин боттарының аттары-биле адап аарлар^d.

¹³ Ынчалзажок кижичок алдар-хүндүнү үр эдилеп шыдавас –
ол өлүр тынныг мал-маганга дөмей болу бээр.

¹⁴ Мелегей улустуң эртер оруу база
мактанырыңга ынак улустуң салым-чолу мындыг боор-дур: *Сэла*

¹⁵ оларны өлүглер ораныңга
хой ышкаш кажаалап каар, өлүм оларны кадарар.
Эки мөзүлүг улус эртен оларны чагырып эгелээр^e,
алды оран оларга оран-сава болу бээр,
оларның мага-боду өлүглер ораныңга ирип каар.

¹⁶ А Бурган мени хүлээп көрүп,
амы-тынымны өлүглер оранының холундан адырып хостаар. *Сэла*

¹⁷ Өске кижичок байый берген дээш,
ооң бажың-балгадының каас-коязы
дендеп турар дээш, кортпайн көр.

¹⁸ Ол кижичок өлүп калгаш, бодунга чүнү-даа ап шыдавас,
каас-коязын ол чевегже алгаш барбас;

¹⁹ ол кижичок дириг чорааш, мага ханып,
ажыл-херектери эки чоруп турган дээш,
улуска мактадып турган-даа болза,

²⁰ кезээ мөңгедетурар чырык көрбес оранче
ада-өгбелериниң соондан чоруй баар.

²¹ Алдар-хүндүлүг-даа болза, угаан чок кижичок
өлүр тынныг мал-маганга дөмейлежир.

^d48:12 Өске буруңгу сөзүглелде «Олар черлерни боттарының аттары-биле адап ап турар, ынчалза-даа чевеглер оларның мөңгетурар оран-савазы болу бээр, кезээ шагда чурттаар черлери апаар» деп бижээн.

^e48:15 Еврей сөзүглелде бо шүлүктүң утказы эки билдинмес. «Чагырып эгелээр» деп сөстөрниң болгу дег өске утказы мындыг: «Таптап базар».

48:10 Ыд. ыр. 88:49 48:11 Эккл. 2:14-16; 3:19; 9:2 48:11 Ыд. ыр. 38:7; Эккл. 2:18

48:13 Эккл. 3:18 48:16 Ыд. ыр. 15:10; 29:4 48:18 Иов 27:19; 1 Тим. 6:7

48:20 Иов 33:30 48:21 Эккл. 3:19

Мизмор-ыр. Асафтыы.

- 49**¹ Дээрги-Чаяакчы – бурганнарның Бурганы чугаалап тур^f,
чер-делегейниң чурттакчыларын хүн үнер чүктен
хүн ажар чүкке чедир кыйгырып тур.
² Тергиин чараш-каас *Сион дагда Бурган чырып турар.
³ Бурганывыс чедип кээр, Ол ыг чок болбас,
Ооң мурнунда – оя чиир от, Ону долгандыр – күштүг шуурган!
⁴ Ол Бодунуң чонун шиидип тура, өрүтен дээрни база черни
херечилер боор кылдыр кыйгырып турар:
⁵ «Өргүл салып тура, Мээң-биле керээ чарган улузумну чыып бериңер».
⁶ Дээрлер Ооң чөптүүн медээлээр,
Бурган – шииткекчи ол болгай. *Сэла*
- ⁷ «Мээң чонум, Мени дыңна, сөс алыр деп тур мен;
Израиль, сеңээ удур херечилээр деп тур мен.
Бурган-дыр мен, Сээң Бурганың-дыр мен!
⁸ Чемелелим чылдагааны – өргүлдерин эвес,
бүрүн өрттөткен өргүлдерин үргүлчү Мээң мурнумда чыдар.
⁹ Сээң аалыңдан буга албас мен,
кажааларыңдан хуналар албас мен;
¹⁰ арга-арыгда бүгү аң-мең,
муң-муң тейлерде мал-маган база Мээңи болгай,
¹¹ дагларда хамык куштарны,
хову-шөлдөрдө шупту дириг амытаннарны
билип, чагырар мен.
¹² Аштай-даа берген болзумза, сеңээ чугаалааш чоор мен,
өртемчей-даа, ону ээлеп долган бүгү чүве-даа
Мээңи болгай.
¹³ Бугалар эъдин чиир ийик мен бе?
Хуналар ханын ижер ийик мен бе?
¹⁴ Бурганга өргүл кылдыр мактал-хүндүден эккел,
Дээди Өрүкүнүн мурнунга даңгырактарың күүсет.
¹⁵ Айыыл-халавың хүнү кээрге, Мени кый де –
Мен сени камгалаар мен, а сен Мени алдаржыдар сен».
- ¹⁶ А бузуттуг-бак кижиге Бурган мынча деп турар:

^f49:1 Азы: «Бурган – Дээрги-Бурган-Чаяакчы чугаалап тур».

49:0 1 Чыл. 6:39; 15:17; 25:1; 2 Чыл. 5:12 49:1 Ы. х. к. 10:17 49:1 Ыд. ыр. 112:3

49:2 Ы. х. к. 33:2; Ыд. ыр. 79:2; 93:1

49:3 Хост. 19:16; Лев. 10:2; Сан. 16:35; 3 Хаан. 19:11-12 49:4 Ы. х. к. 4:26; 32:1; Иса. 1:2

49:6 Ыд. ыр. 18:2; 96:6 49:6 Ыд. ыр. 57:12 49:7 Ыд. ыр. 80:9 49:8 1 Хаан. 15:22; Ыд. ыр.

39:7 49:10 Иса. 40:16 49:12 Хост. 9:29; Иов 41:3; Ыд. ыр. 23:1; Аж.-ч. 17:25

49:14 Ыд. ыр. 106:22; Евр. 13:15 49:14 Сан. 30:3; Эккл. 5:3; Иона 2:10 49:15 Ыд. ыр. 80:8

«Мээн дүрүм-хоойлумну чүгө үргүлчү чугаалаар сен,
Мээн *чагыг-керээмни чүгө аксындан дүжүрбес сен?»

¹⁷ А бодуң Мээн өөредиймге хөңнүң чок-тур,

Мээн сөстөримиңи херекчок дээш октапкан-дыр сен.

¹⁸ Оор кижиге көргөш, ооң-биле чоокшулажы бээр-дир сен,
самыбраан улус-биле бир аай хуу-салымныг-дыр сен.

¹⁹ Улусту бак сөглээр дээш, аксыңны сула салыптар-дыр сен,
аксы-дылың кара сагыш үүлгедир-дир.

²⁰ Ха-дуңмаңны үргүлчү нүгүлдээр-дир сен,
аваңның оглунга удур хоп дажыыр-дыр сен.

²¹ Сен ол бүгүнү кылып турдуң, а Мен ыттавадым,
сен ынчан Мени бодуңга дөмейлей бодапкан сен.

Мен ам сени сойгалаар мен,
буруунну карактарыңга көргүзөр мен.

²² Бурганны уттуп аар улус, ол бүгүнү билип алыңар,
ынчанмас болзуңарза, үзе-чаза соп кааптар мен –
ынчан кым-даа силерни Менден камгалап шыдавас.

²³ Өргүл кылдыр Меңээ мактал эккеп турар кижиге
Менден коргуп турары ол;

дорт орук-биле бар чыдар кижиге
Бургандан кээр камгалалды көргүзөр мен».

¹ *Хөгжүм башкарыкчызыңга. Мизмор-ыр. Давидтиң.*

50 ² Давид Вирсавия-биле холбажыпкан соонда, Нафан *медээчиниң Давидке
кээп чораан үезинге хамааржыр.

³ Энерелдиин-биле мени өршээ, Бурганым,
эгээртиңмес ээ-хайыраң-биле кемниг херектерим балап каавыт.

⁴ Кем-буруумдан мени шуут-ла чуп каавыт,
бачыдымдан мени арыгла.

⁵ Кемниг херектерим миннип тур мен,
бачыттарым үргүлчү-ле бодалымдан үнмейн тур.

⁶ Сеңээ, чүгле чангыс Сеңээ удур бачыт кылдым,
Сээң бузуттуг деп көөр чүвөнни үүлгеттим.

Буруудадып турган сөстериңни шынныг дээр мен,
шииткелиңни үндүргөш-даа, шынныг боор сен.

⁷ Боттанып келген үемден бээр бузуттуг мен,
ием мени божуурда-ла, бачыттыг мен.

⁸ Алыс шын ишти-хөңнүмнү бүргөп аарын күзөп тур сен,
мерген угааныңны сеткилимге ажыдып тур сен.

49:19 Ыд. ыр. 51:4 49:21 Эжкл. 8:11; Иса. 57:11 49:22 Ыд. ыр. 9:18 50:2 2 Хаан. 12:1

50:3 Ыд. ыр. 24:7; Иса. 43:25 50:4 Лев. 16:30; 1 Ин. 1:7, 9 50:5 Ыд. ыр. 31:5; Рим. 7:18

50:6 2 Хаан. 12:13 50:6 Рим. 3:4 50:7 Иов 14:4; 15:14; Ыд. ыр. 57:4

⁹ Иссоп-биле⁸ мени бызай чажам –

бачыдымдан арыгланыйн;

мени чуп каг – хардан аккыр болу берейн.

¹⁰ Сеңээ чылча бастырган мага-бодум өөрүүр кылдыр,

өөрүшкү-хөг ыыдын дыңнаар аргадан бер.

¹¹ Бачыттарымны тооп көрбө,

бузуттарым дөгerezин балап каавыт.

¹² Бурганым, арыг чүректен чаяап бер,

ишти-хөңнүмнү туруштут кылдыр чаартып каг.

¹³ Мени Бодундан ыңайлатпа,

*Ыдыктыг Сүлдеңни менден дедир алба.

¹⁴ Сээң берген камгалалың дээш өөрүшкүмнү эгит,

меңээ *арыг чаагай сеткилди хайырла.

¹⁵ Бачыттыгларны Сээң изиң истээринге өөредир мен –

удурланыкчыларың Сенче эглип кээрлер.

¹⁶ Өлүрүүшкүн дээш буруудан мени адыр,

Камгалакчы Бурганым, агартышкыныңны алгап ырлаар мен.

¹⁷ Дээрги, аксымны ажыдып бер:

дылым Сени алгап-мактазын.

¹⁸ Өргүлүм Сеңээ таарымчалыг эвес болгай,

оон башка ону Сеңээ салгай эргик мен –

бүрүн өрттеткен өргүлдү күзевейн тур сен.

¹⁹ Бурганга салган өргүлүм –

багын миннип, муңгараан сеткилим –

Сен-не ону тооп көөр боор сен, Бурганым.

²⁰ *Сионче ээ көрнүп, ачы-буяның хайырла,

Дээрги-Чаяакчы, Иерусалимниң ханаларын

база катап тудуп үндүр.

²¹ Ынчан шынныг, бүрүн өрттеткен өргүлдөр

Сеңээ таарымчалыг апаар;

ынчан Сеңээ *өргүл салыр бедигээшче

бугажыктарны улус эккеп салыр.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Маскил-ыр. Давидтии.*

51 ² Эдом чурттуг Доик Саулга чедип келгеш: «Давид Ахимелехтин бажыңында турар» – деп медээлеп чугаалаан таварылгага хамаарылгалыг.

⁸**50:9** Иссоп – иудей арыглаашкын ёзулалдарының үезинде ажыглап турган чадан үнүш ады (Хост. 12:22; Лев. 14:6. Сан. 19:6 көр).

50:9 Иса. 1:18 **50:12** Мф. 5:12 **50:12** Ыы. 5:21 **50:16** 2 Хаан. 11:17; 12:9

50:18 Ыд. ыр. 39:7 **50:19** Ыд. ыр. 33:19 **50:20** Ыд. ыр. 68:36; 146:2 **50:21** Ыд. ыр. 4:6

51:2 1 Хаан. 22:9

³ Эй, сен, маадыр, бузудуң-биле мактанып чооруң ол?

Бурган энерелин хүннүң-не көргүзөр!

⁴ Сээң аксы-дылың меңээ айыыл-халап белеткеп турар-дыр, сээң кара сагыштыг дылың чидиг хылыш дег-дир.

⁵ Буянга көөрдө, бузутка ынак апарган-дыр сен, шынын чугаалаарыңга көөрдө, мегелеп чугаалаарыңга ынак апарган-дыр сен. *Сэла*

⁶ Сээң нүгүлдүг аас-дылың өлүмнүг сөстөргө ынак апарган-дыр.

⁷ Ол дээш Бурган сени кезээ мөңгедө узуткап каар, сегирип алгаш, оран-савандан үндүр октаптар, дазыл-дөзүннү дириглер оранындан тура соп кааптар. *Сэла*

⁸ Чөптүг-шынныг улус ол бүгүнү көргөш, Бургандан коргары дам барып, ол кижини кочулап:

⁹ «Бурганны бодунуң камгалал-шивээзи кылып аарын күзевээн, а эңмежок эргине-байлаанга идегээн, бак күзээшкини-биле быжыгланган кижини бо-дур» – дээр.

¹⁰ А мен *Бурганнын өргээзинде ногаарарган ыяш дег мен, Бурганнын энерелинге кезээ мөңгедө идегээр мен.

¹¹ Мени бодааш, кылган чүүлдерин дээш Сеңээ кезээ мөңгедө өөрүп четтирер мен, Сээң адыңга ынанмышаан, Сеңээ бердинген улус мурнунга ачы-буяныңны медээлээр мен.

(Ыд. ыр. 13)

¹ *Хөгжүм башкарыкчызыңга. Үрер хөгжүм үдээр. Маскил-ыр. Давидтиш.*

52 ² Тенек кижини сеткил-хөңнүңгө «Бурган чок» деп түңнел кылган.

Ындыг улус самыыраан-дыр, бак херектерни үүлгеткен-дир; буян кылып турар кижини тывылбаан-дыр.

³ Бурган дээрден кижини төрөлгөтенче, «Бурганче чүткүп турар угаанныг кижини бар бе?» дээш, куду алзы топтап көргөн.

⁴ Шупту улус Бургандан хая көрнүп, шупту бир аай будалган болган; буян кылып турар кижини тывылбаан – чаңгыс-даа кижини чок болган.

⁵ Бузут үүлгедип турар улус черле угаан кирбези ол бе?

Олар мээң чонумну аыш-чем ышкаш сыырып турар-дыр база Бурганга мөргүвес-тир.

51:4 Ыд. ыр. 49:19 **51:7** Ыд. ыр. 26:13 **51:8** Ыд. ыр. 39:3 **51:8** Иов 22:19

51:9 Ыд. ыр. 48:7 **51:10** Иер. 11:16 **52:2** Ыд. ыр. 9:25 **52:2** Мих. 7:2; Рим. 3:10-12

52:3 Э. д. 11:5; Ы. х. к. 26:15; Ыд. ыр. 32:14; 101:19 **52:4** Иов 15:16

52:5 У. ч. 30:14; Иер. 10:25; Иез. 34:3; Мих. 3:3

⁶ Олар коргар хире эвес черге аажок коргуп-сүртээр,
Бурган сенче халдаан улустуң сөөктерин чашканнап кааптар.
Бурган ол улустан ойталаарга, сен оларны бак атка киирер сен.

⁷ *Сион дагдан Израильдин камгалалы чедип келзин!
Бурган Бодунуң чонунга эки чолду эгидерге^h,
Иаков өөрүп-байырлаар, Израиль өөрүп-хөглээр.

¹⁻² *Хөгжүм башкарыкчызынга. Хылдыг хөгжүм херекселдери үдээр. Маскил-ыр. Давидтии. Зифтиң чурттакчылары Саул хаанга келгеш: «Давид бистиң аравыста чаптынынп турар болгай» – дээн таварылгага хамааржыр.*

53 ³ Бурганым! Бодунуң адың-биле мени камгала;
Бодунуң күчүң-биле мени агарт!

⁴ Бурганым! *Мөргүлүмнү дыңнап, аксы-сөзүмнү кичээнгейге ал.

⁵ Хары улус менче халдап келди; түрлүг улус амы-тынымны үзер деп тур –
Бурганны тооп көрбес улус ол-дур. *Сэла*

⁶ Дыңнаңар! Бурган меңээ дузалап тур,
Дээрги мээн сеткилимни быжыктырды.

⁷ Дайзыннарымны бузуду дээш кезедип көр,
чөптүг болгаш, оларны Сен узуткап каг.

⁸ Эки турам-биле Сеңээ өргүлүм салыр мен,
Дээрги-Чаяакчы, Сээң адыңны, ачылыг боорга, алдаржыдар мен.

⁹ Сен мени хамык айыыл-халавымдан адырган болгай сен,
дайзыннарым буураанын-даа караам-биле көрүп тур мен.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Хылдыг хөгжүм херекселдери үдээр. Маскил-ыр. Давидтии.*

54 ² Бурганым, *мөргүлүмнү дыңна,
чаннып дилээн үнүмден чашты бербе.

³⁻⁴ Мени дыңнап, харыыдан бер.

Дайзынның үнүн дыңнааш, бузуттуг хейге кызагаткаш,
хей-аъдым кудулап, качыгдалдан уё-човуурум төп тур мен.

Олар шупту меңээ хора чедирип, килеңнеп база өжээргеп турлар.

⁵ Хөрээмейде чүрээм күжүр сарынай-дыр,
өлүм-чидимден коргуушкун хөмө ап тур;

⁶ коргуп-сүртээн сеткилимге алзывыткаш, аймап калдым.

⁷ Ынчангаш мен мынча дидим:

«Көге-буга ышкаш чалгын-чүглүг болурум кай,

^h52:7 Азы: «Бурган Бодунуң чонун туттуруушкундан үндүрүп эккээрге».

52:6 Лев. 26:17; У. ч. 28:1 53:1-2 1 Хаан. 23:19; 26:1 53:5 Ыд. ыр. 85:14

53:7 Ыд. ыр. 142:12 53:9 Ыд. ыр. 58:10; 91:12; 111:8; 117:7 54:3-4 Ыд. ыр. 63:1

ужуп үнгеш, оожум черге хонуп алза.

⁸ Талыгырже ырай бергеш, ээн черге турумчуп алза. *Сэла*

⁹ Шак-ла ынчан чайык-чаьстан, шуурган-хаттан шалып-дүрген чаштып-хоруй бээр ийик мен!»

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы, дайзыннаримны чок кылып, чугаа-дылын холуп-буда.

Хоорайда мен чүгле алгыш-кырыш биле күчүлелди көрүп тур мен.

¹¹ Хоорайның ханаларын дүне-хүндүс эргий кезип, хилинчекти, бузут-бакты нептереткеш туруптулар.

¹² Хоорайны хай-халап дола берген, кудумчулар, шөлдөринден оп-меге, кара сагыш ыравастан.

¹³ Мени бактап турар кижини – дайзыным эвес-тир, ындыг болза, шыдашкай мен; мени куду көрүп турар кижини – өжээтеним эвес-тир, ол турган болза, чашты бээр ийик мен.

¹⁴ А ол дээрге сен-дир сен –

сеткилимниң чамдыы болган, эргим, эң чоок эжим;

¹⁵ аравыста ижин кара чок чугаалажып, мөөң чоннуң аразынга *Бурганның өргээзинче кады барып турган эжим – сен-дир сен!

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы дайзыннаримче –

аал-оранын-даа, сеткилин-даа кара сагыш ээлээн өжээтеннеримче өлүмнү салыпсын, оларны диригге-ле алды оранче кирипсин!

¹⁷ Бурганымны кыйгырар мен –

Дээрги-Чаяакчы мени камгалаар.

¹⁸ Кежээликтей, эртен, дүьште ыглап-сыктап,

дилег кылып кыйгырар мен: үнүмнү Ол дыннап кааптар;

¹⁹ менче халдаан дайзыннарим дескиндир эндерик-тир – Дээрги-Чаяакчы мени олардан адырып,

сагыш амыр арттырып каар.

²⁰ Дүжүлгеге үе-дүптен бээр саадаан Бурган

мени дыннап каапкаш, дайзыннарны бакка сугар. *Сэла*

Олар – черле экижип өскерилбес, Бургандан кортпас,

²¹ эптиг-демниг кады чораан улунунче халдай бээр,

эвилел туткан аксы-сөзүн үрээр улус-тур.

²² Чугаа-сөзү үстен чымчак,

54:8 Иер. 9:2 54:10 Иер. 6:7; Иез. 7:23 54:15 Ыд. ыр. 41:5

54:16 Сан. 16:30-33; Ыд. ыр. 123:3; У. ч. 1:12

54:20 Ы. х. к. 33:27; Ыд. ыр. 89:3; 92:2; Авв. 1:12 54:21 Ыд. ыр. 7:5 54:22 У. ч. 5:3

чүрөктерин чаа-дайын ээлээн улус ол-дур;
аксы-сөзү өрөмеден хоюг,
алыс боттары хылыш ышкаш айбылдыг улус ол-дур.

²³ Дээрги-Чаяакчыга үүрге-чүьгүн хүлээдип бер,
Ол сени деткиир деп бил. Чөптүг-шынныг кижини
Ол кажан-даа тайып ушпас кылып каар.

²⁴ О Бурганым, дайзыннарымны өлүм-чидимниң *тамызынче дүжүр окта:
өлүрүкчү, сагыжы кара хейлер
өйлүг назын чартыы чедир чурттавазын.
А мен Сеңээ идегээр мен!

*¹ Хөгжүм башкарыкчызынга. «Ырак черде ыт чок көге-буга» деп
аялга үдээр. Давидтии. Миктам-ыр. Филистимнерниң
Давидти Гефке тудуп алганы үеге хамааржыр.*

55 ² Бурганым, менче ээ көрүн!
Кижн амытан багай мени чылча базар дээш
хүннү бадыр халдап, кызагдап тур.

³ Дайзыннарым мени чылча базар дээш
хүннү бадыр дилеп тур, Дээди Өрүкү Бурган,
менче халдаан адаанчыларның хөйүн канчаар!

⁴ Корга берген хүнүмде Сеңээ идегээр мен.

⁵ Бурганымның сөзүн алгап-мактаайн,
Аңаа бодум идегээр мен – корткаш чоорул,
кижилер мени канчаптарыл?!

⁶ Хүннү бадыр дайзыннар мээң сөстөримни хажыдып тур,
олар меңээ удур кара бодалдарлыг боор.

⁷ Олар чыгып, чаштынып, кай баарымны кедеп көрүп,
амы-тыным үзүп каарын күзеп тур!

⁸ Таанда-ла олар кем-буруузу дээш кеземчеден чайлаар бе?
Килеңней бергеш, чоннарны сотка олурт, Бурганым.

⁹ Улчуп чоруур үемни Сен санап каан сен,
караам чажын дозуп чыып алган сен –
качыгдалым Сээң номунда бижиттинген эвес ийикпе?

¹⁰ Сени кыйгыраарымга, дайзыннарым дезиптер-дир.
Бурган мээң таламда деп оон билип аар-дыр мен.

¹¹ Бурганның сөзүн алгап-мактаар мен,
Дээрги-Чаяакчының сөзүн алгап-мактаар мен.

54:23 Ыд. ыр. 36:5; Иса. 46:4; Мф. 11:28-30 54:24 Ажыд. 20:3 54:24 Ыд. ыр. 5:7

54:24 У. ч. 10:27 55:1 1 Хаан. 21:13 55:5 Ыд. ыр. 117:6; Иса. 51:7, 12; Мф. 10:28

55:7 Ыд. ыр. 70:10 55:9 Ыд. ыр. 38:13 55:9 Хост. 32:32; Ыд. ыр. 68:29; 138:16; Мал. 3:16

¹² Бурганга идегээр мен – корткаш чоорул,
кижи амытан мени канчаптарыл?!

¹³ Бурганым,

Сеңээ берген дангырактарым утпаан мен,
Сеңээ өөрүп четтирген өргүлдери салыр мен.

¹⁴ Сен мени өлүмдөн камгалап,
буттарымны илдикирбээн болгай сен,
ынчангаш дириглер оранының чырыынга чурттап,
Бурганга дыңнангыр амыдыраар мен.

(Ыд. ыр. 107:2-6)

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. «Узуткава» деп аялга үдээр. Давидтиш. Миктам-ыр. Давидтиң Саулдан куйже дезе бергени үеге хамааржыр.*

56 ² Менче ээ көрнүп көр, Бурганым,
мени өршээп көр, сеткилим Сеңээ идегеп чор,
айбыл-халап эрткижеге чедир,
Сээң чалгыннарың адаанга хоргадаар мен.

³ Дээди Өрүкү Бурганны кыйгырар мен,
Ол мээң өжээним негеп бээр¹;

⁴ Ол менче дээрлерден дуза бадырып, камгалаар,
мени чылча базар дээн кижини чемелеп кончуур. *Сэла*
Бурган менээ шынчы чоруу биле энерелин бадырып бээр.

⁵ Мен – арзыланнар аразында мен,
кижи эъди чиир араатаннар аразында чыдыр мен,
оларның диштери чыдалар биле согуннар дег,
а дылдары чидиг хылыш-ла.

⁶ Бурганым, дээрлерден-даа бедидир көдүртүп, мактат,
Сээң алдарың бүгү чер-делегей кырынга чайынналзын!

⁷ Дайзыннарым буттарымга какпа салып каан,
ырмам сыккан; мээң оруумга оңгар каскаш,
боттары ынаар караш дээн. *Сэла*

⁸ Бурганым, мээң чүрээм быжыг соруктуг,
чүрээм быжыг соруктуг:
Сени алгап ырлап, алдаржыдар мен.

ⁱ**56:3** Азы: «Ол менээ ачы-буян хайырлап турар» (Ыд. ыр. 137:8 көр).

55:13 Лев. 5:4; Сан. 30:3; Ы. х. к. 23:21 **55:13** Ыд. ыр. 49:14; 115:8 **55:14** Ыд. ыр. 114:8

55:14 Иов 33:30 **56:1** Ыд. ыр. 57:1; 58:1; 74:1 **56:1** 1 Хаан. 22:1; 24:3; Ыд. ыр. 141:1

56:2 Руф 2:12; Ыд. ыр. 16:8 **56:4** Ыд. ыр. 143:5-7 **56:5** Ыд. ыр. 57:7; Дан. 6:16

56:5 У. ч. 12:18; 30:14 **56:7** Ыд. ыр. 7:16 **56:8** Ыд. ыр. 111:7-8

⁹ Сеткилим оттуп келзин!

Чанзы биле чадаган, одунуңар!

Эртенги хаяаны оттурайн!

¹⁰ Дээрги, мен Сени чоннар аразыңга мактаар мен,
аймактар аразыңга алгап ырлаар мен.

¹¹ Сээң энерелиц дээрлерге чедип турар,
Сээң шынчы чорууң булуттарга үзүп турар.

¹² Бурганым, дээрлерден-даа бедидир көдүртүп, мактат,
Сээң алдарың бүгү чер-делегей кырыңга чайынналзын!

¹ *Хөгжүм башкарыкчызыңга. «Узуткава» деп аялга үдээр. Давидтин. Миктам-ыр.*

57 ² Кижиге амытаннар, силерниң сөстөринерде
чөптүг чорук ылап-ла дыңналып турар бе?

Өске улусту тала тыртпайн шиидип турар силер бе?²

³ Чүрээнерге-даа бузут-бакты шыгжап чоруур силер,
чер кырыңга холдарыңарны кемниг үүлгедиглер дола берген.

⁴ Бузуттуг улус төрүттүнгөш-ле, Бургандан ойталаан,
хырын иштинден-не мегечилер бооп, соора барган.

⁵⁻⁶ Оларның хораны чылан хораны дег.

Олар – эң уран, илбилиг сөстөр-биле
магададыр сымыраачының үнүн тооп дыңналас,
кулаан кумнап алган дүлей кобра дег улус-тур.

⁷ Бурганым, оларның аастарында диштерин сый шаавыт;
Дээрги-Чаяакчы, арзылаңарның азыгларын тура шаавыт!

⁸ Олар, агым суг дег, арлып бада берзин,
а Ол согуннары-биле ада бээрге, олар узуткадып алзын.

⁹ Чуура бастырган курт дег, олар кырлып калзын,
херээжен кижиниң дүжүрген уруу дег, хүн чырыы көрбезин.

¹⁰ Силерниң сывыңарга теннер үнмээнде-ле,
ол чечектелип турда-ла, шуурган ону,
кадып калган чүвени-даа ышкаш, хадып аппараттын.

¹¹ Өжээн негээшкини көргөш, чөптүг-шынныг кижиге өөрүүр:
бодунуң буду-биле бузуттугнун ханын сүзер.

57:2 Еврей сөзүглелде бо шүлүктүн утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг:
«Шииткечилер, силер ылап-ла шынны чугаалап турар силер бе? Кижиге амытаннар, чөптүү-биле
шиидип турар силер бе?»

56:9 Башт. 5:12 **56:9** 1 Чыл. 15:16 **56:11** Ыд. ыр. 35:5 **57:1** Ыд. ыр. 56:1; 58:1; 74:1 **57:4**
Ыд. ыр. 50:7 **57:5-6** Ы. х. к. 32:33; Ыд. ыр. 139:4 **57:5-6** Иер. 8:17 **57:7** Иов 29:17; Ыд. ыр.
3:8 **57:7** Ыд. ыр. 56:5 **57:9** Иов 3:16; Эжкл. 6:3 **57:11** Иов 22:19 **57:11** Ыд. ыр. 67:24

¹² Улус ынчан: «Чөптүг-шынныг кижинин
алыр шаңналы бар-дыр,
чер кырынга шииткел кылыр Бурган ылап бар-дыр» – деп чугаалаар.

*¹ Хөгжүм башкарыкчызынга. «Узуткава» деп аялга үдээр.
Давидти. Миктам-ыр. Давидти өлүрүп каар дээш, Саул ооң
бажыңын кедээр кылдыр улус чорудупкан үгө хамааржыр.*

58 ² Бурганым, дайзыннарымдан мени адыр,
менче халдаан кижилер четпес черже мени аппарат.

³ Кем-буруу үүлгедир улустан адыр,
ол өлүрүкчүлөрдөн камгала.

⁴ Амы-тыным үзөр дээш, олар мени кедээр-дир;
күштүг улус менээ удур эвилел кылып турар-дыр,
а күжүр мээң буздудум-даа, бачыдым-даа чок ийин,
Дээрги-Чаяакчы.

⁵ Кем-буруу чок менче халдап, белеткел кылып турар-дыр –
көрүп көрөм, Дээрги-Чаяакчы, оттуп келгеш, менээ дузала.

⁶ Бурганым, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы,
Израильдиң Бурганы!
Дүрген келгеш, бүгү чоннарны кезет.
Сенээ шынчы эвес, бузут кылып чоруур улуска
өршээл бербе. *Сэла*

⁷ Дайзыннарым кежээлерде эеп келгеш,
ытгар ышкаш улуур-дур,
хоорайны дескиндир кеденгирлеп чоруур-дур.

⁸ «Дыңнап турар кижичок!» – деп бодап,
чараазын сыырып, аастарында
хылыш бар дег турарларын көр.

⁹ А Сен оларны кочулап тур сен, Дээрги-Чаяакчы,
ол чоннарның шуптузун сотка олуртуп тур сен.

¹⁰ Күчү-күш – Сенде, Сээң дузаң манап тур мен –
Бурганым мээң шивээм болгай.

¹¹ Мээң энерелдиг Бурганым мени уткуп кээр,
дайзыннарым буураарын көөр арганы бээр.

¹² Мээң чонум утпас кылдыр, дайзыннарны Сен өлүрбө;
дозуг-камгалалывыс Дээрги,
оларны Бодуннуң күжүң-биле силгип, чыгтыр шаавыт!

57:12 Ыд. ыр. 9:9 58:1 Ыд. ыр. 56:1; 57:1; 74:1 58:1 1 Хаан. 19:11 58:2 Ыд. ыр. 19:1

58:4 Ыд. ыр. 9:30 58:4 1 Хаан. 24:12 58:7 Ыд. ыр. 21:17 58:9 Ыд. ыр. 2:4; 36:13

58:10 Ыд. ыр. 9:10 58:11 Ыд. ыр. 20:4 58:11 Ыд. ыр. 53:9 58:12 Э. д. 15:1

¹³ Аксы-дылының бачыды дээш, аксындан үнген сөстери дээш, аксы-сөзүнүң каргыжы, оп-мегези дээш, дайзыннарым адырыгак чоруунуң дузаанга туттуруп алзын.

¹⁴ Килеңнээштиң, оларны Сен буурат-ла, буурат, чок болуп, читсиннер-ле. Улус ынчан Бурганның чер-делегейни ооң кыдыгларынга чедир Израильден чагырып турарын билип алыр. *Сэла*

¹⁵ Дайзыннарым кежээлерде ээп келгеш, ыттар ышкаш улуур-дур, хоорайны дескиндир кеденгирлеп чоруур-дур;

¹⁶ аыш-чем дилеп, чимзенир-дир, аштап-суксааш, хыйланып улуур-дур.

¹⁷ А мен Сээң күчү-күжүң алгап ырлайын, эртен эрте энерелиң алгап-мактаайн – айыыл-халап мени тавараан хүнде камгалалым, хоргадалым Сенде болгай.

¹⁸ О, мээң Күчүм! Сени алгап ырлап көрейн – шивээм болур Бурганым сен, энерелдиг Бурганым сен!

(Ыд. ыр. 107:7-14)

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. «Шушан-Эдут» деп аялга үдээр. Миктам-ыр. Давидтиш. Өөрөдилгеге.*

59 ² Иовтың Нахараим биле Цовага чурттап турган арамей чон-биле дайылдашкаш, дедир ээп кел чыда, 12 000 эдом шеригни Дус шынаазынга басып кааны үеге хамааржыр.

³ Бурганывыс! Сен бисти каапкаш бардың, килеңней бергеш, чылча шааптың – бисти катап тургузуп калам!

⁴ Сен чер-делегейни шимчедип, тиглендир буза шааптың; ооң үрелип, бузулган черлерин экиртип каг, оон башка ол шимчеп тур.

⁵ Сен Бодунуң чонунну кадыг-дошкун чаңнадың, биске баш төөрөдир арага ижирттин.

⁶ Дайзынның чазындан дезе берзин дээш, Сенден коргар улуска демдекти бердиң^k. *Сэла*

⁷ Бодунуң ынак улузунну күчү-күжүң-биле камгалап, биске харыылап көр.

⁸ Бурган Бодунуң ыдыктыг *өргээзинге мынча дээн: «Сихем хоорайны өөрүшкүлүг үлеп-хуваар мен,

^k**59:6** Азы: «Сенден коргар улуска, алыс шын дээш көдүрер кылдыр, тукту тутсуп бердин».

58:13 У. ч. 12:13 **58:15** Ыд. ыр. 21:17 **58:17** Ыд. ыр. 17:3 **59:1** Ыд. ыр. 79:1

59:2 2 Хаан. 8:3, 13 **59:3** Ыд. ыр. 79:3 **59:5** Иса. 51:17 **59:8** Э. д. 12:6; 33:18

Сокхот шынааны хемчээп-хуваар мен:

⁹ Галаад биле Манассияның черлери – Мээнии;

Эфремнің чери – Мээң бажымда куяк бөрт,

Иуданың чери – Мээң даянгыжым болур;

¹⁰ а *Моавтың чери – Мээң бут чуур таваам болур,

Эдомнуң черин сапыым таптай базар.

Филистим чер, Мээң тиилелгем дээш өөрүп-байырла!»

¹¹ Быжыглалдыг хоорайже кым мени киире бээрил?

Эдомче кым мени чедирерил?

¹² Сен эвес сен бе, бисти каапкан Бурганывыс?

Бистиң аг-шеривис-биле кады үнмезиң ол бе?

¹³ Кызагаткан биске дузалап көр,

кижи амыгандан кээр дуза – хоозун идегел болгай.

¹⁴ Бурганның ачызында күжүвүстү көргүзөр бис:

дайзыннарывысты Ол таптай базар.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Хылдыг хөгжүм херексели үдээр. Давидтии.*

60 ² Бурганым, алгы-кышкымны дыңна,

*мөргүлүмнү кичээнгейге ал.

³ Чүрээм саргып аарыырга,

чер-делегейниң ужу-кыдыындан Сени кый деп тур мен.

Үнүп шыдавазым чалым-хая кырынче мени аппарат.

⁴ Сен – хоргадалым сен,

дайзынга удур быжыглалдыг камгалал-суургам сен.

⁵ Сээң *өргээ-майгыныңга кезээде аалчы боор дээн мен;

Сээң чалгыннарың адаанга чаштыр дээн мен. *Сэла*

⁶ Бурганым, мээң даңгыраглаан сөстөримни дыңнадың.

Сээң адыңга сөгүрүүр улустун өнчүзүнден меңээ база бердин.

⁷ Хаанның чурттаар хүннерин немеп бер, ооң назыны узазын.

⁸ Бурганым, хаан Сээң мурнунга кезээ мөңгеде турзун.

Ону кадагалаар кылдыр, шынчың биле энерелиңге чагып каг.

⁹ Ынчангаш Сээң адыңны кезээ мөңгеде алдаржыдып,

даңгыраглаан сөстөримни хүннүң-не күүседир мен.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Идифунга. Мизмор-ыр. Давидтин.*

61 ² Сеткилимни чүглө Бурган оожургадыр,
камгалалым чүглө Оон кээр.

³ Чүглө Ол – мээң чалым-хаям, камгалалым, быжыг шивээм –
кажан-даа тендиш дивес мен.

⁴ Чежеге дээр силер шупту улусче, өлүрер дээш, халдаар силер?
Бустур четкен хана азы ийлени берген херим дег-дир мен.

⁵ Дайзыннар мени бедик черден дүжүр октаар бодап,
мегезинге сеткили ханып турар –
аксы-сөзү-биле алгап-йөрээр, а ишти-хөңнүнде – каргаар. *Сэла*

⁶ Сеткилим оожургалды чүглө Бургандан алзын,
идегелим чүглө Оон кээр.

⁷ Чүглө Ол – быжыг шивээм, камгалалым, чалым-хаям –
черле тендиш дивес мен.

⁸ Алдар-адым-даа, камгалалым-даа Бургандан кээр;
Ол – меңээ күш хайырлаар хая,
Ол – мээң хоргадалым!

⁹ Улус-чон, кандыг-даа үеде Аңаа идегенер,
сеткил-чүрээнерни Аңаа ажыдып, мөргүнер –
Бурган бистиң хоргадалывыс-тыр. *Сэла*

¹⁰ Кижиг төрөлгөтөн – чүглө хей-бус-тур,
бүгү улус – чүглө авыяас-меге-дир;
олар шупту деңзи караан чая баспас,
агаар-хейден чиик болур.

¹¹ Үптээшкинге идегевенер,
оор-суук кылып, дээрбедээш, идээргевенер;
байый берзинерзе, сеткилинер
байлакшылга алыспас болзун.

¹² Бурган меңээ бир чүве чугаалаарга,
оон ийи түңнел үндүрүп алган мен: күчү-күш – Бурганда,

¹³ энерел – Сенде, Дээрги;
Сен кижини кылган ажил-херээ дээш
шаңнаар азы кезедир сен.

61:1 1 Чыл. 16:41; 25:1; Ыд. ыр. 38:1; 76:1 **61:3** Ыд. ыр. 17:3 **61:3** Ыд. ыр. 29:7

61:5 У. ч. 26:23; Иер. 9:8 **61:10** Иов 7:16; Ыд. ыр. 38:6; 143:4; Эккл. 1:2

61:10 Иов 31:6; Иса. 40:17; Дан. 4:32; 5:27 **61:11** Иов 31:25; Лк. 12:15 **61:12** Ажыд. 19:1

61:13 Хост. 34:6; Ыд. ыр. 85:5 **61:13** Иов 34:11; У. ч. 24:12

¹ *Мизмор-ыр. Давидтин.*

62 Ооң Иудеяның ээн ховузунга турган үезинге хамааржыр.

² Бурган, Сен – мээң Бурганым сен,
сыгыр даң бажындан-на Сенче чүткүп, *мөргүл кылдым;
ээн кургаг, суг чок черге сеткилим Сени күзеп,
мага-бодум Сени хереглеп тур.

³ Ыдыктыг *өргөөңге Сени көөрүм кай,
Сээң күчү-күжүң биле өндүр чырыңны көөрүм кай!

⁴ Сээң энерелиң амыдыралдан-даа үнелиг-дир.
Аксы-сөзүм Сени алгап-мактаар.

⁵ Дириг чорааш, Сени ынчалдыр алгап-йөрээр мен,
Сээң адың мактап, холдарым өрү сунар мен.

⁶ Эът-чагга тотканы дег, сагыш-сеткилим тодуп тур,
аксы-сөзүм Сени өөрүшкүлүг үн-биле алгап-мактап тур.

⁷ Орун-дөжөөмге чыткаш, Сени сактып,
дүннү өттүр Сээң дугайында бодаар мен:

⁸ Сен менээ дузалап келдиң,
Сээң чалгыннарың адаанга өөрүп-байырлаар мен.

⁹ Сеткилим Сенден салдынмайн турупкан,
Сээң холуң – мээң чөленгиижим.

¹⁰ А мээң амы-тынымны үзүксээн улус
чер алдында *гамыже дүжүп кире бээр;

¹¹ оларны хылыш-биле шанчып өлүрүп каарга,
дилгилерге чемиш апаарлар.

¹² Хаан Бурган дээш өөрүп-хөглээр,
Ооң ады-биле даңгырак берген бүгү улус чоргаарланыр,
а мегелеп чугаалаар улустуң аксы хагдына бээр.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Мизмор-ыр. Давидтин.*

63 ² Бурганым, хомудап мөргөөн үнүмнү дыңна,
коргунчуг дайзындан амы-тынымны кадагала.

³ Кара сагыштыг улустуң сүлчээзинден,
бузут үүлгедип турар мөөңнешкен улустан мени чажыр.

⁴ Олар аксы-дылын хылыш ышкаш чидидип,

62:1 1 Хаан. 23:14; 2 Хаан. 16:14; 17:2, 29 **62:2** Иса. 26:9 **62:2** Ыд. ыр. 41:2; 142:6

62:4 Ыд. ыр. 35:8 **62:5** Ыд. ыр. 103:33 **62:7** Ыд. ыр. 41:9; 149:5; Аж.-ч. 16:25

62:8 Руф 2:12; Ыд. ыр. 16:8 **62:10** Сан. 16:32-33 **62:12** Ы. х. к. 6:13

62:12 Иов 5:16; Ыд. ыр. 106:42 **63:2** Ыд. ыр. 54:3-4 **63:3** Иер. 18:18

хоралыг сөстөрүн – хоранныг согуннарын белеткеп алганнар.

⁵ Кедеп чыткаш, кем-буруу чок улусче шыгаап,
хенертен ада бээрлер – коргарын-даа билбестер.

⁶ Бузуттуг сагыжынга боттарын быжыктырып,
какпа-дузаан чажыра салыр дээш сүлчээлежип:
«Бисти кым көөр боор?» – деп турарлар-дыр.

⁷ Бузут үүлгедирин бодап алганнар,
хандыр бодап алган сагыжын чажырыпканнар –
кижи амытанның ишти-хөңнүнүң кончуун,
чүрээнин дүп чок каразын!¹

⁸ Ынчалза-даа Бурган оларны согун-биле узуткап каар:
хеп-хенертен аттырып аарлар.

⁹ Боттарының-на эткен сөзү боттарының бажын алып:
олардан ам бүгү улус хая көрнүп, дезе бээр^m.

¹⁰ Бүгү кижиге төрөлгөтөн коргуп-сүртеп,
Бурганның ажыл-херээн аразында медээлежир,
Ооң кылган чүүлдерин угаап-бодай бээр.

¹¹ А чөптүг-шынныг улус Дээрги-Чаяакчы дээш
өөрүп-хөглээр, Аңаа хоргадаар;
мөзүзү эки бүгү улус чоргаарланыр.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Мизмор-ыр. Давидтин.*

64 ² *Сион дагга Сени алгап ырлаарыңга төлөптиг сен, Бурганывыс,
Сеңээ берген даңгыракты күүседиил.

³ *Мөргүлдү дыңнап турар Бурган, бүгү улус Сеңээ чедип кээр.

⁴ Кемниг херектеривис биске алдыртпас-тыр;
кем-буруувустан Сен бисти арыглап каар сен.

⁵ Сээң шилип, чоокшуладып алган улусун амыр-чыргалды!
Ол улус Сээң *өргээң чанынга чурттаар; бисти Сээң бажыңыңның –
ыдыктыг оран-саваңның ачы-буяны тоттурар.

⁶ Камгалакчы Бурганывыс, сүртенчиг ажыл-херектерин кылып,
Бодуннун чөптүүннү көргүзүп турар сен.

¹**63:7** Еврей сөзүглелде бо шүлүктүн утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг:
«Буруудаткы дег чылдак дилеп, истелге-хыналданы удаа-дараалаштыр чорудуп, кижиге амытанның
ишти-хөңнүн коптарып, сеткил-чүрөөн хандыр касканнап турарлар-дыр».

^m**63:9** Азы: «Оларны кочулаар».

63:4 Ыд. ыр. 10:2; 56:4; У. ч. 12:18; 30:14 **63:5** У. ч. 1:11; Иер. 5:26

63:6 Иов 22:13; Ыд. ыр. 72:11

63:8 Ыд. ыр. 7:13-14; 17:15 **63:9** У. ч. 12:13; 18:7; Эжкл. 10:12 **63:11** Ыд. ыр. 7:2; 10:1 **64:2**

Сан. 30:3; Эжкл. 5:3; Иона 2:10 **64:3** Ыд. ыр. 85:9 **64:4** Иса. 6:7 **64:5** Ыд. ыр. 23:4; 26:4

Чер-делегейниң бүгү кыдыгларында,
ырак далайлар ындында чурттаан улустуң идегели сен.

⁷ Бодуннун күжүң-биле дагларны тургускан сен,
күчү-күшке бүргедип алган сен;

⁸ далайларның шимээн-даажын, чалгыгларның коолап мөөрээрин
база чоннарның хөлзээзинин оожургадып турар сен.

⁹ Чер-делегейниң кыдыгларында чурттаан улус
Сээң кайгамчык демдектериң көргөш, Сенден коргар.

Хүн үнер база ажар черлерде
чурттаан улус Сени ырлап мактаар.

¹⁰ Черни бодааш, ооң суксунун хандырып,
элбээ-биле байыдып турар сен.

Бурган, Сээң хемин долу суглуг,
үнүш-дүжүттү өзүп үнер кылдыр кылып турар сен;

¹¹ аңдарган черни суггарып, хөрзүннү чаъс суу-биле чымчактап,
өзүмнерни йөрээп турар сен.

¹² Чылды ачы-буяның-биле шаңнап турар сен,

Сээң изээн оруунда эът-чаг элбек,

¹³ ховуда одар-белчиирде оът-сиген элбек,

тейлер өөрүшкүгө бүргедир;

¹⁴ шынааларны сүрүг малдар шыва алып,

хову-шөлдер тараа-биле шугланыр –
олар шупту өөрүп-байырлап, ырлажып турар.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Мизмор-ыр.*

65 Бүгү чер-делегей, Дээрги-Чаяакчыны алгап ырла!
² Ооң адын алдаржыдып ырлаңар, Ону алгап-мактаңар!

³ Бурганга мынча деп чугааланаңар:

«Сээң ажыл-херектериңниң сүрээденчиин!

Күчү-күжүн өндүр улуг боорга,
дайзыннарың Сеңээ чашпаалаар апаар.

⁴ Бүгү чер-делегей Сеңээ мөгейзин, Сени алгап ырлазын,
Сээң адыңны алгап ырлазын!» *Сэла*

⁵ Шупту чедип келинер, Бурганның ажыл-херектериниң
кижи төрөлгөтенге сүрээденчиин көрүңер.

⁶ Дээрги-Чаяакчы далайны кургаг чер кылдыр хуулдурупту –
Ооң улузу хемни жеже кылаштай берди,

64:6 Ыд. ыр. 21:28 **64:8** Ыд. ыр. 88:10; 106:29; Иона 1:15; Мф. 8:26 **64:8** Иса. 17:12-13

64:10 Лев. 26:4; Иов 5:10 **64:10** Ыд. ыр. 45:5 **64:13** Иса. 30:23; Иоил 2:22

65:1 Ыд. ыр. 97:4; 99:1 **65:3** Ыд. ыр. 46:3 **65:3** Ы. х. к. 33:29 **65:4** Ыд. ыр. 85:9

65:5 Ыд. ыр. 45:9 **65:6** Хост. 14:21-22; Ис. 3:14-17

ааа Ол дээш өөрүп-хөглөп турган бис.

⁷ Ол Бодунуң күчү-күжү-биле кезээ мөңгөдө чагырар.

Ааа удур тура халаан улус көдүрүлбезин дээш,

Ол бүгү чоннарны хайгаарап көрүп турар. *Сэла*

⁸ Өске чоннар, бистиң Бурганывысты

алгап-йөрээңер, алдар-макталды Ааа ыткыр чугаалаңар.

⁹ Ол бистиң амы-тынывысты кадагалаан,

будувусту тендиш диртпээн.

¹⁰ Бурган, бисти шенеп көргөн сен,

мөңгүннү арыглаар дээш эзилдирери дег,

арыглап каан сен.

¹¹ Сен бисти дузакка туттурдун,

оорга-мойнувуска аар-берге чүьктү чүктедип кагдың;

¹² бисти өске улуска бастырттың.

Бис өрт биле үер өттүр эрттивис,

а оон Сен бисти элбекшилче^п үндүрүп эккелдин.

¹³ Сээң *өргээнче өргүл белээн ап алгаш, кире бээр мен,

Сеңээ даңгырактарымны күүседир мен.

¹⁴ Айыыл-халапка алыскан турумда,

ол аазаашкыннар мээң аксымдан үнген,

оларны мээң дылым чугаалаан.

¹⁵ Семис өргүлдерни Сеңээ эккеп,

кошкарларны өрттедип өргүүр мен,

оларның чыды Сеңээ чеде бээр;

бугалар болгаш хуналарны эккеп өргүүр мен. *Сэла*

¹⁶ Бургандан коргар бүгү улус, мени дыңнаңар –

мени бодааш, Ооң чүнү кылганын чугаалап бээр мен.

¹⁷ Мен Ону аксы-сөзүм-биле кыйгырып,

аксы-дылым-биле Ону кымдан арттыр мактап турдум.

¹⁸ Мээң чүрээмде бачыт артып калган болза,

Дээрги-Чаяакчы мени дыңнавас ийик.

¹⁹ Ынчалза-даа Бурган мээң *мөргүлүмнүң сөстөрүн

тооп көрүп, мени дыңнап каан.

²⁰ Мээң мөргүлүмнү тоовайн барбаан,

Бодунуң энерелин менден чайлатпаан Бурганга алдар!

^п65:12 Өске бурунгу сөзүглелде «элбекшил» эвес, а «хосталга» деп бижээн.

65:10 Иов 23:10; Иса. 1:25; 48:10; Зах. 13:9; Мал. 3:3; 1 Пет. 1:7 **65:11** Иез. 17:20; Ос. 7:12

65:12 Иса. 43:2 **65:13** Сан. 30:3; Эклл. 5:3; Иона 2:10 **65:16** Мк. 5:19

65:18 У. ч. 15:8; 28:9; Иса. 59:2

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Хылдыг хөгжүм херекселдери үдээр. Мизмор-ыр.*

66 ² Бурганывыс, бисче ээ көрнүп,
ачы-буяның хайырлап көр,
Бодунуң чырыткылыг шырайыңны биске көргүс. *Сэла*

³ Чер кырынга Сээң орууну, бүгү чоннар аразынга
Сээң берген камгалалыңны улус ынчан билип алыр.

⁴ Бурганывыс, бүгү чоннар Сени алгап-мактазын,
аймактар шупту Сени алдаржытсын!

⁵ Аймак-чоннар өөрүп-байырлазын –
Сен чоннарны чөптүү-биле шиидип,
чер кырында аймактарны башкарып турар болгай сен. *Сэла*

⁶ Бурганывыс, бүгү чоннар Сени алгап-мактазын,
аймактар шупту Сени алдаржытсын!

⁷ Чер биске бодунуң дүжүдүн берзин^о,
Бурганывыс биске ачы-буянын хайырлазын.

⁸ Бурган биске ачы-буянын хайырлазын,
черниң бүгү девискээрлеринде чурттаан улус
Оон коргуп чорзун!

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Давидтин. Мизмор-ыр.*

67 ² Дээрги-Чаяакчы туруп кээр –
Ооң дайзыннары тарадыр маңнажы бээр,
Ону көөр хөңнү чок улус Оон дезип ыңай боор.

³ Ыштың тарай бээри дег,
оларны тарадыр сывырыптар сен;
чуктуң отка эстири дег,
бузуттуглар Бурганның мурнунга кырлып каар.

⁴ А чөптүг-шынныг улус хөглээр,
Бурганның мурнунга өөрүп-байырлаар, аас-кежиинге таалаар.

⁵ Бурганывысты алгап ырлаңар, Ооң адын мактаңар.
Ээн ховуда бар чыдар Бурганга оруктан белеткенер^р;
Ооң ады – Дээрги-Чаяакчы, Ооң мурнунга өөрүнер.

⁶ Өскүстерге Ада болур, дулгуяк кадайларга болчуп,

^о66:7 Азы «Дүжүдүн берген».

^р67:5 Азы: «Дээрлерде бар чыдар Бурганны кымдан арттыр мактаңар».

66:2 Сан. 6:25; Ыд. ыр. 4:6 66:3 Тит. 2:11 66:5 Ыд. ыр. 9:9

66:7 Лев. 26:4; Ыд. ыр. 84:13 67:2 Сан. 10:35; Иса. 33:10 67:2 Сан. 10:35

67:3 Ыд. ыр. 36:20; Ос. 13:3 67:3 Ыд. ыр. 96:5; Мих. 1:4 67:4 Ыд. ыр. 31:11

67:5 Иса. 40:3 67:6 Ос. 14:4

чөптүг шиитпир үндүрер Бурган

Бодунуң ыдыктыг *өргээзинде турар.

⁷ Бурган чааскаанзыргай улуска өг-бүлени хайырлаар,
хорудаттырган улусту хостап, аас-кежикче үндүрө бээр,
а Аңаа удурланган улус дунааргай изиг ээн ховуга артып каар.

⁸ Бурганывыс, Бодунуң чонуңну баштап алгаш,
үнүп бар чыдырыңда,

ээн кургаг ховулап эртип бар чыдырыңда, *Сэла*

⁹ Сээң мурнуңга чер шимчеп,

дээрден чаъс куттулуп турган ийик,

*Синай даг безин Израильдиң Бурганының мурнуңга
сирилеп турган ийик.

¹⁰ Бодунуң өнчү-чериңче элбек чаъсты

чагдырып турган сен, Бурганывыс,

ол чер могап туруптарга, быжыктырып турган сен.

¹¹ Бодунуң чонуңну ол черге

чурттадып каан сен, Бурганывыс.

Бодунуң ачы-буянның-биле

түрегдээн улусту быжыктырып каан сен.

¹² Дээрги бо сөзүн чугаалап, буянның медээлер чедирер
улуг аг-шерииң айбылап чоруткан:

¹³ «Өжээтен аг-шериглерниң хааннары

дзип-ле, дзип-ле тур,

а бажыңнарыңда кыс улус олча-тывышты үлежип тур.

¹⁴ Аал-ораныңарга хой кадарып артып калгаш безин,
чалгыңнарын мөңгүн-биле, чүглериң арыг алдын-биле
шап каан көгө-бугалар дег болу бээр силер».

¹⁵ Күчүлүг Бурган

шак ол черниң хааннарын тарадыр сывырыптарга,

чер боду Селмон дагның бажыңда хар дег агара берген.

¹⁶ Аажок бедик Васан даг, хөй баштыг Васан даг!

¹⁷ Хөй баштыг даглар,

чүге *Сион дагже адааргап көрүп тур силер?

Ол даг дээрге Бурганга чурттаксанчыг чер-дир,

Дээрги-Чаяакчы аңаа кезээ мөңгөде чурттаар.

¹⁸ Бурганның *дайынчы тергелери муң-муң, дүк-түмөн,

Дээрги оларның аразыңда, ыдыктыг чер Синайда.

¹⁹ Сен бедидир өрү көдүрүлген сен, хөй улусту тудуп алгаш,

67:6 Ы. х. к. 10:18 67:7 1 Хаан. 2:5; Ыд. ыр. 112:9 67:7 Иса. 61:1 67:8 Хост. 13:21

67:9 Хост. 19:18; Башт. 5:4 67:13 Ыд. ыр. 109:5 67:15 Башт. 9:48

67:17 Хост. 19:18; Ыд. ыр. 131:13-14 67:18 4 Хаан. 6:17; Иса. 66:15; Авв. 3:8

кижилерден албан-үндүттү хүлээп алган сен;
Дээрги-Бурган-Чаяакчы ам
Аңаа удурланган улус аразыңга безин чурттаар.

²⁰ Дээргиге алдар! Бурган хүннүң-не
бистин үүрге-чүгүвүстү чүктээр, Боду бисти камгалаар. *Сэла*

²¹ Бурган биске камгалал эккээр Бурган болур,
өлүм Дээрги-Бурган-Чаяакчының эргезинде.

²² Бурган Бодунуң дайзыннарының бажын,
буруузунга алзып алган улустуң дүктүг тейин буза шаап каар.

²³ Дээрги мынча деп чугаалаан:

«Дайзыннарны Васан дагдан сүрүп эккээр мен,
далай дүвүнден-даа сүрүп эккээр мен;

²⁴ Ынчан буттарың дайзыннарың ханын сүзөр,
ыттарың оларның мөчү-сөөгүн чылгаар».

²⁵ Бурган, улус-чон Сээң бар чыдарыңны көрүп тур –
мээң Бурганымның, Хаанымның
ыдыктыг өргэеже бар чыдарын көрүп тур.

²⁶ Мурнунда – ырлашкан улус,
ортузунда – тимпаннар^q соп ойнаан аныяк кыстар,
а соонда – хөгжүмчүлөр шуужуп бар чыдыр.

²⁷ Израильдин үре-салгалындан укталган улус бодунуң чыыштарыңга
Дээрги-Бурган-Чаяакчыны алгап-йөрээп тур.

²⁸ Шуушкан чон аразында: хеймер Вениаминниң аймаа –
оларны баштап бар чыдар аймак;
Иуданың аймааның чагырыкчылары
мөөңежип алган бар чыдар;
Завулон биле Неффалимниң
аймактарының чагырыкчылары база.

^{29–30} Бурганың күчү-күштү сеңээ сиңирип берген.
Бурганывыс, Иерусалимде турар Бодуңуң өргээнден
биске бодарадып берген күчү-күжүннү быжыглап көр!
Хааннар Сеңээ албан-үндүдүн эккеп бээр.

³¹ Кулузунда турар анны^r чемеле –
инек мал дег чоннар аразында мөңгүн былаажып үскүлешкен
кодан баштыңы бугаларны сойгала;
чаа-дайын күзээн чоннарны тарадыр сывырывыт.

^q**67:26** Тимпан – дүңүрге дөмөйлөшкөк хөгжүм херексели.

^r**67:31** Кулузунда турар аң – Египетти ынча деп турар чадавас.

67:19 Эф. 4:8 **67:20** Ыд. ыр. 54:23; Иса. 46:4; Мф. 11:28 **67:22** Ыд. ыр. 109:6

67:23 Ам. 9:3 **67:24** Ыд. ыр. 57:11 **67:28** 1 Хаан. 9:21 **67:29-30** Ыд. ыр. 75:12

67:31 Ыд. ыр. 21:13

³² Египеттен *элчиннер чедип кээр,
эфиоп чон Бурганче холдарын сунар.

³³ Черниң күрүнелери, Бурганга ырлап беринер,
Дээргини алгап ырлаңар! *Сэла*

³⁴ Дээрги эн бедик, эрте-бурунгу дээрде чоруп тур.
Дыңнаңар – Оон үнү чаңгыланьп тур.

³⁵ Бурганның күчү-күжүн хүлээп үнелеңер.

Оон өндүр бедии – Израильдиң кырында,
Оон күчү-күжү – булуттардан-даа бедикте.

³⁶ Бурган, Бодуннуң ыдыктыг өргээңге сүрээденчиг сен.

Израильдиң Бурганы Бодунуң чонунга

күчү-күштү хайырлап турар.

Бурганга алдар!

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. «Лилия чечээ» деп аялга үдээр. Давидтии.*

68 ² Бурганым, мени камгала –
суг аксы-думчуум долар четти.

³ Ханы тулаага дүжүп өлдүм-не, тептиниптер хире чүү-даа чогул.

Ханы сугже дүжүп кирдим-не, агым суг мени алгаш бадыпты.

⁴ Дуза дилеп кыйгыргаш, туруптум – аксы-боскум кургай берди;

Бурганымны манап чадааш, карактарым шылап кагды.

⁵ Чылдагаан чок черге мени көөр хөңнү чок улус

бажым дүгүнден-даа хөй.

Мени хей черге чок кылыр дээн дайзыннарым күштели берди,

үптөг-хунааваан-даа чүвемни эгидер ужурга таварыштым.

⁶ Бурганым, угаан чогуумну билир сен,

бачыттарым Сеңээ ажык.

⁷ Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы,

Сеңээ ынанган улустуң ады мен дээш баксыравазын;

Израильдиң Бурганы,

Сенче чүткээн улус мен дээш бак атка кирбезин.

⁸ А мен Сен дээш бак атка кирип чор мен;

Сен дээш арнымны ыядыг шыва алды.

⁹ Ха-дуңмам аразынга өске кижиге болу бердим;

хан төрөл улузумга хары кижиге болу бердим.

¹⁰ Сээң *өргээңге дендии күштүг ынакшылым

67:32 Иса. 11:11; 45:14 67:33 Ыд. ыр. 101:22-23 67:34 Ыд. ыр. 17:11; 103:3 67:34 2 Хаан.
22:14; Иов 37:4; Ыд. ыр. 17:14; 28:3 67:36 Ыд. ыр. 28:11 68:1 Ыд. ыр. 44:1 68:2 Ыы. 3:54;
Иона 2:4, 6 68:3 Иов 22:11; Ыд. ыр. 17:5; 39:3; 41:7 68:4 Ыд. ыр. 118:82; Иса. 38:14
68:5 Ыд. ыр. 34:19; Ин. 15:25 68:5 Ыд. ыр. 39:13 68:8 Иер. 15:15 68:9 Иов 19:13-14

сеткилимни оя чип чор,
Сени бак көргөн улустуң дорамчылалы
мээң кырымга дүштү.

¹¹ Ыглап-сыктап, шээрлэним дээш
чемелел-ле дыңнаар-дыр мен.

¹² Качыгдал хевин кедип алгаш, кочу-шоотка кирер-дир мен.

¹³ Хоорайның төп шөлүндө турар
улустуң аксы-дылындан дүшпес-тир мен.
Арагалап хөглээннер-даа аразында
мени кочулап ырлажыр-дыр.

¹⁴ А мен дөмей-ле Сеңээ *мөргүүр мен, Дээрги-Чаяакчы.
Ээ көрнүрүн күзээн үенде, элбек энерелдин көргүзүп,
ынаныштыг камгалалың-биле меңээ харыылап көр, Бурганым.

¹⁵ Малгаш-балардан мени ушта тырт – дүжүп өлбээн.

Мени көөр хөңнү чок улустан,
ханы суглардан адырлып аайн.

¹⁶ Шапкын агым мени алгаш батпазын,
ханы ээрем мени киир тыртпазын,
*тамының аксынче кирип, ис чок чиде бербээн.

¹⁷ Дээрги-Чаяакчы, мени дыңна, энерелиң ачылыг-дыр,
эгээртинмес ээ-хайыраң менче ээлдир.

¹⁸ Чалчаң менден хая көрүнме –
кызгададып чоруур меңээ дүрген харыыла.

¹⁹ Чоокшулап келгеш, мени камгала,
дайзыннарарымга чөрүштүр амы-тынымны адырып хоста.

²⁰ Кайы хире дора көрдүргеним,
ыятканым, бак атка киргеним Сеңээ эки билдингир:
дайзыннарарымның дөгerezин билир сен, Дээрги-Чаяакчы.

²¹ Дора көрүүшкүн сузум базап, чилчиим үстү.

Кээргээчел сеткил дилээш, курут үндүм;
аргалаптар кижин манааш, тыппайн бардым.

²² Дайзыннарарым оо-хоранны аыш-чемимге холуп,
суксаарымга, ажыг суксун берип турду.

²³ Дайзыннарарым найыр-дою боттарын дузактап алзын,
кезедир какпа болу берзин.

²⁴ Карактарының шоозу өжүп, согурарзын,
ооргалары бүшкүйүп, кажан шагда суларазын.

68:10 Ин. 2:17 68:10 Рим. 15:3 68:15 Иер. 38:6 68:15 Ыд. ыр. 143:7

68:17 Ыд. ыр. 62:4; 108:21 68:22 Мф. 27:34; Ин. 19:28-29 68:23 Ыд. ыр. 34:4-8; 108:6-15

68:24 Рим. 11:9-10

- ²⁵ Килеңинни оларже тө чажывыдам –
 киткээн оду оларны хөме таварып, хуюктазын.
²⁶ Аал-чурту-даа хоозуразын –
 оларның чадырларынга чурттаар улус артпазын!
²⁷ Чүге дээрге олар Сээң кезеткен кижинни истеп-сүрүп,
 Сээң балыглап каан кижинни хилинчектээри дам барып тур.
²⁸ Сен оларны кем-буруулуг херек бүрүзү дээш кезедип көр,
 Сээң агартышкыныңны олар албазын.
²⁹ Амыдыралдың номунда бижиттинген аттарын балатсын,
 чөптүг-шынның улус-биле кады ынаар киир бижиттирбезин.

³⁰ А мен түрегдеп, качыгдап чор мен, камгалалың мени
 кижичетпес бедикче көдүрзүн, Бурганым!

³¹ Бурганымның адын ырымга алдаржыдайн,
 Ооң өндүр улуун мактаайн.

³² Мыйыс-дуюглуг буганы өргүүрүңге көөрдө,
 шак ол макталым Дээрги-Чаяакчыга аажок тааржыр.

³³ Ону көргөш, биче сеткилдиг улус өөрүп-байырлазын;
 Бурганче чүткээн улус, чүрээнер соп, дирлип үнзүн.

³⁴ Дээрги-Чаяакчы ядылыларны дыңнап турар,
 Бодунуң хоругдаткан улузун тооп көөр.

³⁵ Дээр-деңгер, чер, далай, ында чурттаан бүгү амытаннар
 Ону алгап-мактазын!

³⁶ Бурган *Сионну камгалаар,
 Иудеяның хоорай, суурларын катап тудар,
 улус ол черге чурттай берип, ээлеп алыр.

³⁷ Бурганның чалчаларының салгалы ол черге кээп, турумчуур;
 Ооң адынга ынак улус орта чурттай бээр.

(Ыд. ыр. 39:13-17)

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Давидтиш.*

69 Сагындырыг кылдыр күүседир.

² Бурганым, мени камгала;

Дээрги-Чаяакчы, дүрген меңээ дузалап кел.

³ Мени өлүрөр дээн улус

бак атка кирип, ыядып човазын,

меңээ багай чүве күзээн улус

дедир дезип, кочу-шоотка кирзин.

⁴ Мени бактап: «Таптыын, ол боор!» – деп турар улус

68:26 Аж.-ч. 1:20 **68:28** Неем. 4:5 **68:29** Хост. 32:32; Ыд. ыр. 55:9; Мал. 3:16; Ажыд. 3:5

68:30 Ыд. ыр. 19:2 **68:32** Ыд. ыр. 49:13 **68:35** Ыд. ыр. 95:11

68:36 Ыд. ыр. 68:36; 146:2 **68:37** Ыд. ыр. 101:29 **69:1** Ыд. ыр. 37:1

69:3 Ыд. ыр. 34:4; Иер. 17:18 **69:3** Ыд. ыр. 6:11 **69:4** Ыд. ыр. 34:25

бак атка кирип, дессин.

⁵ А Сенче чүткээн бүгү улус Сен дээш өөрүп-хөглезин;
Сенден кээр камгалалга ынак улус:
«Бурган өндүр улуг!» – деп үргүлчү чугаалап чорзун.

⁶ А мен чөгенчиг күжүр мен:
Бурганым, дүрген меңээ кел!
Меңээ дузалап турар Камгалакчым – Сен-дир сен,
Дээрги-Чаяакчы, саадавайн көр!

(Ыд. ыр. 30:1-4)

70 ¹ Дээрги-Чаяакчы, хоргадалым Сенде,
адым кажан-даа баксыравазын.

² Чөптүүчү ёзугаар мени хостап, камгала,
кулаанны менче ээктирип, кадагала.

³ Кажан-даа бол чашты бээрим хая бол;
мени камгалаарын азаан болгай сен,
быжыг чалым-хаям, шивээм – Сен сен.

⁴ Бурганым! Бузуттуглар, бак улус,
кызагдакчылар холдарындан мени адыр.

⁵ Аныяамдан идегелим, ынаныжым –
чүгле Сен сен, Дээрги-Бурган-Чаяакчы.

⁶ Төрүттүнүп кээримден-не чөлөнгиижим Сенде турду;
төрөөн ием хырнындан Сен-не мени ужулдун.
Үргүлчү-ле Сени алгап-мактап чор мен.

⁷ Хөй улуска элдептиг чүүл болу бердим,
а Сен меңээ – ылап быжыг хоргадап сен.

⁸ Аксы-дылым Сени алдаржыдар сөстөрдөн бүткен,
хүннү бадыр Сени алгап-мактаар-дыр мен.

⁹ Кырып-чөнүй бээримге, тоовайн барба;
шыдал-күжүм суларай бээрге, мени кагба.

¹⁰ Меңээ удур дайзыннарым сүлчээлешти;
амы-тыным үзүксээн улус сүмележип:

¹¹ «Бурган ону каапкан-дыр; истеп-сүрүп, тудуп алыылы,
аңа болчур кижичогул» – дижип тур.

¹² Бурган, менден ырап чорба;
мээң Бурганым, дүрген дузалап кел.

¹³ Меңээ удурланып турар улус бак атка кирип, читсин;
меңээ бак чүве күзээн улус ыядып, дора көрүүшкүнге бүргетсин.

69:6 Ыд. ыр. 85:1; 108:22 70:2 Дан. 9:16 70:3 Ыд. ыр. 17:3 70:4 Ыд. ыр. 139:2, 5

70:5 Иер. 14:8; 17:7 70:6 Ыд. ыр. 21:10-11 70:8 Ыд. ыр. 34:28 70:10 Ыд. ыр. 55:7

70:11 Ыд. ыр. 3:3 70:13 Ыд. ыр. 34:4; 39:15; Иер. 17:18

¹⁴ А мен кезээде Сеңээ идегеп,
Сени мактаан сөстөримни ам-даа немэйн.

¹⁵ Аксы-сөзүм хүннү бадыр
чөптүг чорууң биле камгалалыңны медээлезин –
оларны көргүскен ажил-херектерин көвей,
сан-түнүн-даа билбес мен.

¹⁶ Дээрги-Бурган-Чаяакчы,
өндүр улуг ажил-херээңниң ачызында
Сеңээ чедип кээр мен,
Сээң, чүгле Сээң чөптүүңнү медээлээр мен.

¹⁷ Бурганым, чажымдан бээр сургап келдин.
Амдыгаа дээр кайгамчыктыг ажил-херээң чарлап чор мен.

¹⁸ Бууарып, кырыыжемче мени кагба, Бурганым –
амгы база келир салгалдарга
күчү-күжүң медээлеп четтигиптейн.

¹⁹ Чөптүг чорууң дээрлерге четкен дег-дир, Бурганым.
Өндүр бедик ажил-херек кылган Бурган,
Сеңээ дөмей кым-даа чогул.

²⁰ Эңмежок айыыл-халапты, аар-бергени менче салып-даа тургаш,
кезээде мени катап тынгарып,
черниң ханызындан катап үндүрүп кээп турдуң.

²¹ Алдар-адымны улгаттырып,
аргалалды база катап берип тур сен.

²² А мен Сени, Сээң шынныыңны
чадаган-биле алдаржыдып ырлаар мен, Бурганым.
Израильдиң ыдыктыг Бурганы,
чанзы-биле Сени алгап ырлаар мен.

²³ Сени мактап тура, аксы-сөзүм амырап ырлаар,
Сээң адырып хостааның сеткил-сагыжым өөрүй бээр.

²⁴ Чөптүг чорууңну хүннү бадыр медээлээш,
аксы-дылым могап шылаvas;
менээ хора чедирерин күзээн улус ыядып човап,
бак атка кирген болгай.

Соломоннуу.

71 ¹ О, Бурган, хаанывыска – шынныг шииткелдеринни,
хаанның оглунга – чөптүг чорууңну хайырлап көр.

² Ол Сээң чонуңну шынныы-биле,

яды улузунну чөптүү-биле шиитсин.

³ Чон дээш дагларга – чаагай чорук,
тейлерге – чөптүг чорук боттанзын.

⁴ Хаан чон аразында яды улусту шын шиитсин,
түрөңги улусту камгалазын, дарлакчыны хай дизин.

⁵ Салгалдан салгал дамчый,
хүн биле ай чырыдып-ла турар болза,
улус Сенден коргуп чорзун.

⁶ Хаан, шөлче чагган чаъс дег,
черни суггарган чаъс дамдылары дег, дүжүп келзин;

⁷ ооң чагырар үезинде, ай чырытпас апаргыже,
чөптүг-шынныг кижиниң амыдыралы чечектелзин,
амыр-тайбың элбекшип, доктаазын.

⁸ Ол ынчан бир далайдан өске далай чедир,

Евфрат хемден чер-делегейниң
ужу-кыдыынга чедир чагырзын;

⁹ ооң мурнунга ээн ховуларның чурттакчылары⁸
сөгүрүп, бараалгазын, дайзыннары довурак пактазын.

¹⁰ Фарсис деп чер биле ортулуктарның хааннары
албан-үндүдүн аңаа эккелзин,
Шева биле Севаның хааннары белектерин сунзун.

¹¹ Шупту хааннар аңаа мөгейзин,
бүгү чоннар – бараан болзун.

¹² Ону кыйгырган яды кижини,
болчур чүвези чок түрөңги кижини хаан камгалаар;

¹³ яды-түрөңги кижиге ээ-хайыралыг болур,
эң түрөңги улустуң амы-тынын камгалаар;

¹⁴ оларның амы-тынын дарлал биле күчүлелден адырар;
оларның төккен ханы дээш,
ооң сеткил-сагыжы муңгараар болгай.

¹⁵ Хаан үр чурттазын, улус аңаа Шевадан алдынны эккеп берзин,
хаан дээш үргүлчү мөргүзүн, ону хүннүң-не алгап-йөрээзин;

¹⁶ ооң чуртунга, даглар бажынга тараа элбек болзун,
дүжүт, Ливанга үнер дүжүт дег, эгээртинемес хөй болзун;

⁸71:9 Еврей сөзүглелде «Ээн ховуноң чурттакчылары» деп сөстөрнүң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске уткалары мындыг: «Дайзыннар», «аң-мең».

71:2 Иса. 9:7; 11:4; 32:1 71:4 У. ч. 29:14 71:5 Ыд. ыр. 88:37-38 71:6 Ы. х. к. 32:2

71:7 Ыд. ыр. 91:13 71:8 Хост. 23:31; 3 Хаан. 4:21; Ыд. ыр. 88:26; Мих. 5:4; Зах. 9:10

71:9 Иса. 49:23; Мих. 7:17 71:10 Э. д. 10:4; Иона 1:3 71:10 3 Хаан. 10:1; Иса. 43:3; 45:14

71:11 Иса. 49:23 71:12 У. ч. 31:8 71:14 Ыд. ыр. 115:6 71:15 3 Хаан. 10:10

хоорайларынга чурттаар улус,
 черден үнген оът-сиген дег, өзүп-көвүдесин.
 17 Ооң ады, хүн-не хүннеп турар болза,
 кезээ мөңгедө артсын,
 ат-алдары салгалдан салгал дамчып артсын;
 ооң ачызында бүгү чоннар ачы-буянны алзын,
 олар ону амыр-чыргалдыг кижиге деп адазын.

18 Дээрги-Чаяакчыга – Израильдин Бурганынга алдар!

Ол чааскаан кайгамчык чүүлдерни бодарадып турар.

19 Ооң алдарлыг ады кезээ мөңгедө алгадып-йөрээтсин,

Ооң алдары бүгү чер-делегейни бүргезин.

*Аминь, ындыг-ла болзунам!

20 Иессейниң оглу Давидтиң *мөргүлдери мооң-биле төнгөн-дир.

Мизмор-ыр. Асафты.

72 ¹ Бурганның израиль чонга,
 арыг чүректиг улуска ачы-буяннын!

² А мээң буттарым бичии-ле болза, тендирий бээр часты,
 тавангайларым бичии-ле болза, тая бээр часты.

³ Чүгө дээрге бузуттуг улустуң чаагай амыдыралын көргөш,
 шак ол турамык улуска адааргай берген мен.

⁴ Олар өлүр үезинде хилинчек көрбөс,
 чүгө дээрге кадык-шыыраа кончуг-дур.

⁵ Бүгү улус ышкаш, чилчик үзер күш-ажыл кылбас-тыр,
 өскелер ышкаш хилинчек көрбөс-тир.

⁶ Ынчангаш олар адыыргак чорукту,
 моюнга азар каасталга дег, азып алганнар,
 каржы-дошкун чорукту, хеп дег, кедип алганнар.

⁷ Оларның семирээн чүрекеринден
 бузут үндүр агып турар[†],
 олар бузуттуг бодалдарынга бүрүнү-биле алзып алганнар.

⁸ Ындыг улус кочулажып чугаалап,
 нүгүлдү өш харап тарадып, улуургап турдулар.

⁹ Дээрлерже өгү-дылын караңнаттылар,
 аксы-дылын чер кырынга кызаннаттылар.

¹⁰ Ынчангаш Бурганның чону база ол улусту эдерип,
 оларның сөстерин, аяк долдур суг

[†]72:7 Өске бурунгу сөзүглелде «Семирээнинден карактары чарлыр чеде берген» деп бижээн.

71:16 Иов 5:25 71:17 Ыд. ыр. 103:31 71:17 Э. д. 12:3 71:18 Ыд. ыр. 135:4

71:19 Сан. 14:21; Иса. 6:3; 11:9; Авв. 2:14 71:19 Ыд. ыр. 40:14

72:1 Ыд. ыр. 31:2; Ин. 1:47 72:3 Иов 21:7; Ыд. ыр. 36:1; У. ч. 3:31

кудуп ишкен дег, хүлээп ап турар.

¹¹ Бузуттуглар: «Бурган канчап билип каарыл?

Дээди Өрүкүнүүнде бүгү-ле чүвени билир деп бе?» – дижип турар.

¹² Шак мындыг – кезээ мөңгедө сагыш амыр,

эртине-байлакты эңдере чыып ап чоруур

бузуттуг улус турар боор-дур.

¹³ Чүрээмни хей-ле арыглап ап,

холдарымны кем-буруу чок чоруумга

хей-ле чуп ап чораан мен бе?

¹⁴ Хүннү бадыр хинчек көрүп,

эртенниң-не кижизидилге ап келдим.

¹⁵ Ынчалза-даа: «Бузуттуглар дег боданын» –

деп чугаалаар болзумза,

Сээң ажы-төлүң болур чоннуң мурнунга

буруудаар ийик мен.

¹⁶ Ол бүгүнү билип аар дээш, боданып турдум,

ынчалжажок меңээ бергеzi кончуг болду –

¹⁷ Бурганның ыдыктыг *өргээзинче кире бергеш,

бузуттугларның салым-чолунуң канчаар төнерин

чүглө ынчан билип алдым.

¹⁸ Шынап-ла, Сен оларны тайгыр орукка тургузуп,

кооргалче киир идип турар-дыр сен.

¹⁹ Карак чивеш аразында олар буурап дүжүп, чиде берди,

коргунчуг айбыл-халаптардан кырлып калды.

²⁰ Оттуп келген кижиниң уттуптары дүш дег,

Сен оларның дүрзүлерин Бодунуң хоорайыңга

херекке албас сен, Дээрги.

²¹ Мээң чүрээм хөлзеп-дойлуп турда,

ишти-хөңнүм ажып-саргып турда,

²² чүнү-даа билбес, мелегей кижи турган мен,

Сээң мурнунга мал-маган дег турган мен.

²³ Ындыг-даа болза, мен кезээде Сээң-биле кады мен,

Сен мээң холумдан чедип ап турар сен;

²⁴ Бодунуң сүмең-биле меңээ орук айтып чор сен,

алызы барып, мени алдаржыдып, хүлээп аар сен.

²⁵ Дээрде меңээ Сенден өске кым барыл?

Сээң-биле кады тургаш, чер-делегейниң чүзүн-даа күзевес мен.

²⁶ Мага-бодум биле чүрээм харыксырап турду,

72:11 Иов 22:13 72:13 Ы. х. к. 21:6; Иов 34:9; Ыд. ыр. 25:6 72:17 Ыд. ыр. 36:38

72:18 Ыд. ыр. 34:6; Иер. 23:12 72:22 Иов 18:3; Эжкл. 3:18 72:25 Ыд. ыр. 15:2

а Сен – чүрээмниң быжыгланыр күжү сен,
 меңээ кезээ мөңгедө онаашкан үлүүм сен, Бурганым.
 27 Сенден ырай берген улус өлүп каар,
 Сеңээ өскерилген кандыг-даа кижини узуткап турар болгай сен.
 28 А меңээ – Бурганче чоокшулаары ачылыг.
 Дээрги-Бурган-Чаяакчыны хоргадалым кылып алдым –
 Сээң хамык ажыл-херектериң дугайында медээлээр мен.

Маскил-ыр. Асафтыы.

73 ¹ Бурганывыс, чүгө бистен кезээ шагда ойталадын,
 чүгө Сээң килеңиң кодан хоюңче кыптыгып турарылы?

² Эрте шагда бистиң аймаавысты
 Бодуңга өнчү кылдыр садып хостап алгаш,
 *Сион дагга чурттап туруп алган сен.

Ам ол чонуң дугайында бодап көр.
³ Бүрүнү-биле бузуп каапкан *өргээңче

базымнарың шиглеп, кылашта даан,
 ыдыктыг черге турган бүгү чүвени
 дайзын кайы хире үреп бузуп каапкан-дыр!

⁴ Дайзыннарың Сээң тодарадып каан чериңге хөрөктенип турду,
 аңаа бодунуң туктарың киискидип азып алды.

⁵ Шыргай аргаже балды аннып,
 ыяш кезер диген кижилер-биле дөмей болуп,
⁶ Сээң өргээңниң оюп сиилбээн каасталгазын
 маска болгаш балды-биле чуура шаап каапты.

⁷ Ыдыктыг өргээңни өрттедипкеш,
 ат-алдарың ээлээн черни таваан карартыр бужартадып каапты.

⁸ «Оларны шуут таптай базып кааптаал» – дээн соонда,
 дайзыннарың Сээң тодарадып каан шупту черлерини
 бүгү чуртта өрттедипти.

⁹ Бистиң туктарывыс ам киискип көзүлбестээн;

*Бурганның медээчизи ам чок,
 кажанга дээр ындыг боорун билир кижини база чок!

¹⁰ Бурганывыс, дайзын Сени кажанга дээр бак сөглээрил?
 Өжээтен Сээң адыңны кезээ мөңгедө дора көөр бе?

¹¹ Холунну чүгө бистен чайладыр сен?

Күштүг холунну хойнундан ужулгаш,
 дайзыннарың чок кылып каавыт!

72:26 Ыд. ыр. 15:5; Ыы. 3:24 72:28 Иак. 4:8 72:28 Ыд. ыр. 117:17

73:1 Ыд. ыр. 78:13; 94:7; 99:3; Иез. 34:31; Зах. 9:16 73:2 Хост. 3:1-2; 19:18 73:4 Ыы. 2:7

73:6 3 Хаан. 6:18; 4 Хаан. 25:13-17 73:8 Ыд. ыр. 82:5

73:9 1 Хаан. 3:1; У. ч. 29:18; Ам. 8:11 73:11 Ыы. 2:3

¹² Бурганывыс, эрте-бурунгудан бээр Хаанывыс,
Сен чер-делегейге камгалалды боттандырып турар сен.

¹³ Далайны Сен күчү-күжүң-биле чылча шаптың,
күчүтөн моостарның баштарын сугга чуура шаптың.

¹⁴ Сен Левиафанн^ч баштарын ууй шапкаш,
ээн ховунуң аң-меңинге^у чемиш кылдыр октап бердиң.

¹⁵ Сен суг бажын, соглуучал хемнерни аксып бадырыптың,
үргүлчү агып чыдар хемнерни кургадыптың.

¹⁶ Дүн-даа Сээңи, хүн-даа Сээңи,
ай биле хүннү дээрге быжыглап кагдың.

¹⁷ Сен чер-делегейде шупту кызыгаарларны,
хемчээлдерни тургускан сен;
чай биле кышты бар кылып каан сен.

¹⁸ Мону сактып келем, Дээрги-Чаяакчы!

Дайзыннар Сени бак сөглөп турду,
угаан чок хейлер Сээң адыңны дора көрүп турду.

¹⁹ Көге-бугаңның амы-тынын араатанга каап бербө,
кээргенчиг улузунну долузу-биле утпайн көр.

²⁰ *Чагыг-керээңни бода –

черниң дүмбөй булуңнарын күш дөгээр улус ээлээн болгай.

²¹ Дарлаткан чоннуң ады баксырап артып калбазын,
яды-түрөңги чон Сээң адыңны алгап-мактазын.

²² Бурганым, дүрген келем, чаргыңны удуп ап көр,
угаан чок хейниң хүннү бадыр

Сени бак сөглөп турганын бода даан.

²³ Дайзыннарыңның алгы-кышкызын,

Сенче халдап турар улустуң

үзүк-соксаал чок шимээн-даажын утпайн көрөм.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. «Узуткава» деп аялга үдээр.*

74 Мизмор-ыр. Асафты.

² Сени алдаржыдып тур бис, Бурганывыс,

алдаржыдып-ла тур бис,

Сээң адың көңгүс чоокта дыңналып тур,

^ч**73:14** Левиафан – ханаан мифологияда сугнуң күчүтөн моозу азы улузу. Ол амытан Бурганның удурланыкчызының символу болур. Мында Египеттиң ойзу адаан ады бооп чадавас.

^у**73:14** Еврей сөзүглелде «ээн ховунуң аң-меңинге» деп сөстөрнүң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске уткалары мындыг: «Ээн ховунуң чурттакчыларынга» азы «Далайжыларга».

73:12 Ыд. ыр. 43:5 **73:13** Иов 3:8; 40:20; 41:1; Ыд. ыр. 103:26; Иса. 27:1

73:15 Хост. 17:5-6; Сан. 20:11 **73:15** Ис. 3:13 **73:16** Ыд. ыр. 103:19; Иер. 33:25

73:17 Э. д. 8:22 **73:19** Сол. ыр. 2:14 **73:20** Лев. 26:44; Ыд. ыр. 105:45

73:23 Ыд. ыр. 64:7 **74:1** Ыд. ыр. 56:1; 57:1; 58:1

Сээн кайгамчык чүүлдериңни улус медээлеп тур.

³ «Доктааткан үемде чөптүг шииткел кылыр мен.

⁴ Чер болгаш ында амыдыраан бүгү улус сириңейнип тур:

Мен черни тургузар адагаштарны быжыг кылып каар мен. *Сэла*

⁵ Турамык улуска: „Адыргаванаңар“ – деп,

бузуттуг улуска: „Күжүңерге менээрденменер“ – деп чугааладым».

⁶ Күжүңерге аажок менээрденменер,

улуг туралап чүве чугаалаванаңар –

⁷ кижиге депшилге чөөн чүктен-даа,

барыын чүктен-даа, мурнуу чүктен-даа келбес,

⁸ улусту Бурган шын шиидип турар:

бир кижини куду бадырар, а өске кижини өрү көдүрер.

⁹ Килеңниң дашказы Дээрги-Чаяакчының холунда –

ынаар куткан эзиртир арага хайнып шуурап тур,

Ол дашказындан улуска кудуп бээр,

чер-делегейниң бүгү бузуттуг улузу

араганы сөөлгү дамдызынга чедир ижер апаар.

¹⁰ А мен Израильдин Бурганын алгап ырлаар мен,

кезээ мөңгедө Ооң дугайында медээлээр мен.

¹¹ Бузуттугларның күчү-күжүн буурадыр мен,

чөптүг-шынныг улустуң күчү-күжү бедидир көдүртүр.

*¹ Хөгжүм башкарыкчызынга. Хылдыг хөгжүм
херексели үдээр. Мизмор-ыр. Асафтыы.*

75 ² Иудеяда Бурган билдингир,
Израильде Ооң ады өндүр улуг.

³ Салимде^w – Ооң чурттаар майгыны,

*Сион дагда – Ооң турар чери бар.

⁴ Ол аңаа дайзыннарның ча биле согуннарын сый тыртып,

дозуг-камгалал биле хылышты –

дайын-чааның чепсээн узуткап каан. *Сэла*

⁵ Дээрги-Чаяакчы, мөңгө даглардан^x

чырыткылыг-даа, өндүр улуг-даа сен!

⁶ Эрес-дидим дайзыннар эт-хөреңгизин

^w75:3 Салим – Иерусалимниң эрте-бурунгу ады (Э. д. 14:18 көр).

^x75:5 Өске бурунгу сөзүглелде «Олча-тывыш долган даглардан» деп бижээн.

74:3 Дан. 8:19; Авв. 2:3 74:4 Иса. 24:19-20 74:4 Иов 9:7 74:8 1 Хаан. 2:7

74:9 Иса. 51:17; Иер. 25:15; Иез. 23:32-34; Авд. 1:16; Зах. 12:2; Ажыд. 14:10

74:11 Ыд. ыр. 100:8 75:3 Ыд. ыр. 47:3-4 75:4 1 Хаан. 2:4; Ыд. ыр. 45:10; Иез. 39:3

олчалаткан, одунмас уйгузунга алыскан,
дайынчылар холдарын көдүрөр күш тыппаан.

⁷ Израильдин Бурганы, Сээң чемелелинден
мунукчу-даа, аът-даа мөңгө уйгу-биле удуп калган.

⁸ Сээң коргунчууң кончуг-дур, килеңней бээринге,
Сеңээ удур туржуп шыдаар кым барыл?

^{9–10} Дээрлерден шииткелиңни дыңнаткан сен –
черниң бүгү томаанның улузун камгалаар бодааш,
Бурган шииткел үндүрөр дээш туруп келген –
чер-делегей кортканындан шимээн чок барган. *Сэла*

¹¹ Кижилерниң килеңи Сеңээ мактал бооп хуула бээр,
Бодуннун килеңинниң арткан кезээн чавырып аар сен^у.

¹² Дээрги-Чаяакчыга – Бурганыңарга
берген даңгырааңарны күүсединер!

Ону хүрээлээн бүгү чоннар
сүрээденчиг Бурганга албан-үндүдүн эккеп берзин.

¹³ Ол чагырыкчыларның сузун базар,
чер-делегейниң хааннарын коргудар.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Идифунга. Асафтыы. Мизмор-ыр.*

76 ² Бурганче үнүм чедирип, кыйгырар мен;
Бурганга үнүм четсин, Ол мени дыңнап кагзын.

³ Айбыл-халап келген хүнде Дээргиге чүткүп тур мен,
дүннү өтгүр холдарымны Олче сунгаш, бадырбас мен,
сеткилим аргалалдан ойталап тур!

⁴ Бурганны сактып ора, улуг тынып, човууртаар мен,
бодап-бодап орарымга, сагыш-сеткил харыксыраар. *Сэла*

⁵ Карактарым шийдирбейн тур сен,
канчаар-даа аажок бергедээштиң, үнүм безин үнмейн тур.

⁶ Эрте-бурунгу үелерни,
эрткен-барган чылдарны-даа бодап ор мен,

⁷ дүнелерде бадыра бээр ырларымны сактып тур мен,
бодалдарым дойлуп, сеткилим харыы дилеп, айтырып тур:

⁸ «Таанда-ла Дээрги бистен кезээ мөңгөде ойталаан бе,
моон соңгаар ээ көрүнмес бе?

^{У75:11} Еврей сөзүглелде бо шүлүктүң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг:
«Килеңнэн Эдом безин Сени мактаар, Хамат хоорайның бузундулары Сен дээш байырлаар».

75:6 Иер. 51:39 **75:7** Хост. 15:1, 21 **75:8** Иоил 2:11; Наум 1:6; Ажыд. 6:17

75:12 Сан. 30:3; Эккл. 5:3; Иона 2:10 **75:12** Ыд. ыр. 46:2-3; 67:29; Мал. 1:14

76:1 1 Чыл. 16:41; 25:1; Ыд. ыр. 38:1; 61:1 **76:3** Ыд. ыр. 85:7 **76:6** Ы. х. к. 32:7; Ыд. ыр. 142:5

⁹ Таанда-ла Ооң энерели кажан-даа эглип келбес бе,

Ооң сөзү салгалдан салгал дамчып дыңналбас бе?

¹⁰ Таанда-ла Бурган ээ-хайыралдыын уттупкан бе,
килеңнеп тура, өршээл көргүзерин соксаткан бе?» *Сэла*

¹¹ «Дээди Өрүкүнүң холу ачы-дуза чедирбестээн-дир! –
аарышкы-човалаңым ында-дыр» деп бодандым.

¹² Дээрги-Чаяакчының ажыл-херектерин сактып кээр мен,

үе-дүптен бээр кылып турар кайгамчык чүүлдерин сактып кээр мен.

¹³ Сээң хамык ажыл-үүлөнни хандыр бодап,

Сээң кылган ажыл-херектерин дугайында боданыр мен.

¹⁴ Бурганым, Сээң орууң ыдыктыг-дыр!

Бурганым ышкаш өндүр улуг бурган бар бе?

¹⁵ Кайгамчык чүүлдер кылып турар Бурган-дыр сен,

улус-чоннар аразынга күчү-күжүң көргүскен сен;

¹⁶ Иаков биле Иосифтиң салгалын –

Бодуңнун чонуңну күжүң-биле камгалаан сен. *Сэла*

¹⁷ Суглар Сени көргөн болгай, Бурганым,

олар Сени көргөш, девидей берген, дүп чок далайлар сирилей берген.

¹⁸ Булуттардан чаъс суу куттулуп,

дээрлерден дааш-шимээн дыңналып, Сээң согуннарың ужугуп турган.

¹⁹ Сээң диңмирээшкиниң үнү дээрлерге дагжап,

кызаннааштар өртемчейни чырыдып,

чер сирилеп, серт кыннып турган.

²⁰ Сээң эрткен орууң – далайда, Сээң кокпаң – терең сугларда,

Сээң истериңни кижиге көрбээн.

²¹ Бодуңнун чонуңну Моисейниң база Аароннун холу-биле,

кодан мал дег, сүрүп аппарат чыткан сен.

Маскил-ыр. Асафты.

77 ¹ Мээң чонум, өөредиимни тооп дыңна,
чугаа-сөзүмче кулаң ээктир.

² Аксымны *угаадыглыг чугаа-биле ажыдайн,
эрте-бурунгу тывызык чугааларны медээлэйн.

³ Ол чугааларны дыңнаан база билир бис –
оларны биске өгбелеривис дамчыткан.

⁴ Ол чугаалар бистиң ада-өгбевистиң
ажы-төлүңге чажыт чүүл эвес турган –

76:12 Ыд. ыр. 104:5-6 76:14 Хост. 15:11 76:17 Ыд. ыр. 113:3; Авв. 3:10

76:18 Ыд. ыр. 17:14; 143:6 76:19 Ыд. ыр. 96:4 76:20 Авв. 3:15

76:21 Хост. 12:50-51; Эжкл. 12:12; Иса. 63:11; Ос. 12:13 77:2 Ыд. ыр. 48:5; Мф. 13:35

77:3 Сан. 23:23; Ы. х. к. 32:7; Ыд. ыр. 43:2 77:4 Иов 15:18

а олар келир салгалга

Дээрги-Чаяакчының алдары биле күчү-күжүнүн дугайында,
Ооң кылганы кайгамчык чүүлдер дугайында дамчыдып чугаалаан.

⁵ Дээрги-Чаяакчы Иаковка дүрүмнерни доктааткан,
Израильге ыдыктыг *хоойлуну тургускаш,
«Ажы-төлүнерге дамчыдынар» деп,
ада-өгбелеривиске чагып каан.

⁶ Келир салгал – алызы барып төрүттүнер ажы-төл
ону билип алзын,

боттарының ажы-төлүнге база дамчыдып чугаалап,

⁷ Бурганга идегезин, Ооң ажил-херектерин утпазын,
айтышкыннарын сагызын.

⁸ Олар боттарының ада-өгбелери –
хай-чагырга чок, чөрүү, чүректери Бурганга бердинмээн,
сеткил-сагыжы-биле Аңаа шынчы эвес
салгалдың улузу дег болбазын.

⁹ Эфремнің ук-салгалы дайын шөлүндөн чепсектиг,
чаларын атпышаан, дезипкен.

¹⁰ Олар Бурганның берген *чагыг-керээзин кадагалап албааннар,
Ооң дүрүм-хоойлузун эдерерин күзевээннер.

¹¹ Ооң ажил-херектерин база
оларга көргүскен кайгамчык чүүлдерин уттупканнар.

¹² Бурган Египетке, Цоан деп черге,
оларның ада-өгбелеринин мурнунга

кайгамчык чүүлдерни көргүскен:

¹³ далайны ийи чарыпкаш, улусту кежире берген,
сугну ханалаштыр тургузупкан;

¹⁴ оларны хүндүс – булут-биле,
а дүннү өттүр – оттуң чыры-биле эдертип бар чыткан;

¹⁵ ээн кургаг ховуга хаяны оя каккаш,
оларны, дүп чок далайдан дег, суггарып каан;

¹⁶ ол хаядан сугну аксырга, суг хемнер бооп агып бада берген.

¹⁷ Ынчалзажок олар Дээди Өрүкүнүн мурнунга
бачыт үүлгедирин уламчылап,
ээн кургаг ховуга Ооң сеткилин хомудадып турганнар.

¹⁸ А олар боттарының чүрээнге Бурганны шенеп,

77:4 Ы. х. к. 4:9; 6:7; 11:19; 32:46 77:5 Ы. х. к. 31:12-13 77:6 Ыд. ыр. 101:19

77:8 Хост. 32:9; Иер. 5:23 77:8 4 Хаан. 17:14; Зах. 1:4 77:11 Ы. х. к. 8:14; Ыд. ыр. 105:13; Ос.
13:6 77:12 Сан. 13:23 77:12 Хост. 7—12; Мих. 7:15 77:13 Хост. 14:21-22; 15:8

77:14 Хост. 13:21-22 77:15 Хост. 17:6; Сан. 20:11 77:18 Хост. 17:7; Сан. 20:13

күзелин хандыр чиир аьш-чем айтырып турганнар.

¹⁹ Аңаа хамаарыштыр:

«Бурган ээн кургаг ховуга аьш-чем-биле хандырып шыдаар бе?

²⁰ Ол хаяны оя кагарга, суг аттыгып үнүп,

агым суглар бадып эгелээни шын болгай,

ынчалзажок Ол далган-тараа берип шыдаар бе,

Бодунуң чонун эът-биле чемгерип шыдаар бе?» – деп турганнар.

^{21–22} Дээрги-Чаяакчы ону дыңнааш, аажок килеңнээн:

Бурганга бүзүревейн, Оон кээр камгалалга идегевейн барганы дээш,

Иаковка удур от кыпкан, Израильге удур килең кыптыккан.

²³ Ол өрү көшкен булуттарга дужаап,

дээрниц эжиин ажыдыпкаш,

²⁴ улуска аьш-чем кылдыр маннаны чагдырыпкан –

оларга дээрден баткан тарааны берген.

²⁵ Дээрниц төлээлериниң аьш-чемин кижги амытан чип турган,

Дээрги-Чаяакчы кижилерге хүнезинни

сагыш хандыр бадырып берген.

²⁶ Ол чөөн чүктен хатты дээрге хадыдыпкаш,

мурнуу чүктен хатты Бодунуң күжү-биле доюлдурупкан.

²⁷ Оон оларже доозун дег хөй эътти,

далай элезини дег хөй чалгынныг куштарны чагдырыпкан.

²⁸ Куштарны чоннуң турлааның ортузунче,

чадырлар чанынче бадырып берген.

²⁹ Улус куш эьдин пөккүже чип алган –

Дээрги-Чаяакчы оларның күзээн чүвезин хайырлаан.

³⁰ Ынчалзажок олар күзээн эът-чемин дайнавышаан турда,

³¹ Бурганның килени оларже көдүрүлгеш, эң семис-шыырак улузун өлүрүп,

Израильдиң аныяк эрлерин чок кылып каан.

³² Ол хиреде-ле олар бачыт үүлгедирин уламчылап,

Оон кайгамчык чүүлдеринге бүзүревейн турганнар.

³³ Дээрги-Чаяакчы оларның назынын хей-бус дег чок кылып,

чуртталгазын айыыл-халап-биле үзүп каан.

³⁴ Бурган израиль чонну узуткап эгелээрге,

олар Оон дилег кылып, дедир эглип кээп, Олче чүткүп,

³⁵ Бурган оларга чаштыр хая дээрзин,

Дээди Өрүкү оларның Камгалакчызы дээрзин

сактып кээп турганнар.

³⁶ Олар Аңаа аксы-сөзү-биле авыяастап,

Оон мурнунга аксы-дылы-биле мегелеп турганнар,

77:18 Сан. 11:4-6 77:21-22 Сан. 11:1 77:23 Э. д. 7:11 77:24 Хост. 16:4, 14-31

77:27 Хост. 16:13; Сан. 11:31 77:29 Сан. 11:20 77:31 Сан. 11:33-34 77:32 Сан. 14:11

77:33 Ыд. ыр. 38:6 77:35 Ы. х. к. 32:4 77:36 Иса. 29:13; Ос. 7:13-14

³⁷ оларның чүректери Бурганның мурнунга шынныг эвес бооп,
Ооң-биле чарган чагыг-керээзинге шынчы эвес болганнар.

³⁸ А Ол ээ-хайыралыг болгаш,
улустуң бачыгтарын өршээп, узуткавайн турган,
Бодунуң киленин хөй катап чайладып,
күштүг киленин бүрүнү-биле хайныктырбайн келген.

³⁹ «Олар – анаа-ла эът-мага-бот-тур, үндүр үрүптерге,
ээп келбес тыныш-тыр» деп, Ол бодап турган.

⁴⁰ Олар Ону чеже катап ээн кургаг ховуга тооп дыңнаваан дээр,
кижи чок черге Ооң сеткилин чеже катап хомудаткан дээр?

⁴¹ Оон база-ла Израильдин ыдыктыг Бурганын шенеп, хорададып,

⁴² Ооң күштүг холун, дарлалдан оларны хостап каан хүнүн уттупканнар.

⁴³ Дээрги-Чаяакчының Египетке, Цоан деп черге,
оларга көргүскен кайгамчык демдектерин уттупканнар.

⁴⁴ Ол үеде Ол, египетчилер суг ижип шыдавас кылдыр,
оларның хемнерин ханче хуулдурупкан.

⁴⁵ Оларны чиир кылдыр – ызырар сээктерни,
узуткаар кылдыр – бөзүр-пагаларны оларже салыпкан.

⁴⁶ Оларның үнүш-дүжүдүн – шергилерге,
күш-ажылының үре-түңнелин – мөөң шартылаага
дойлатгырып каапкан.

⁴⁷ Дээрги-Чаяакчы оларның виноград шөлдерин – долу-биле,
чимистиг ыяштарын – борбак доштар-биле соп каапкан.

⁴⁸ Мал-маганынче долу чагдырыпкан,
сүрүг малынче чаңныктар бадырыпкан.

⁴⁹ Египетчилерже Бодунуң килениниң чалбыжын,
кылыктанып хорадаан сагыжын, айбыл-халапты,
дээрниң хора чедирер төлээлерин ыдыпкан.

⁵⁰ Бодунуң киленинге орук ажыдып,
оларның амы-тынын өлүмден кадагалаваан,
мал-маганын² хамчык аарыгга хүлээдип берген.

⁵¹ Египетке төрүттүнген дун төл бүрүзүн,
Хаамның^a чадырларында баштай төрүттүнген оолдарны узуткап каан.

⁵² Оон Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонун
хойгулаштыр сүрүп алгаш,

^{z77:50} Азы: «Оларның чуртталгаларын».

^{a77:51} Хаам – Египеттин чурттакчылары Нойнуң оглу Хаамның үре-салгалы кылдыр санадып турган (Э. д. 10:6-10; Ыд. ыр. 104:23; 105:22 көр).

77:37 Иез. 20:16 **77:38** Хост. 34:6; Сан. 14:20 **77:39** Э. д. 6:3 **77:40** Иса. 63:10

77:43 Хост. 7:3; Ыд. ыр. 104:27-36 **77:44** Хост. 7:17-24 **77:45** Хост. 8:2-14, 21-24

77:46 Хост. 10:12-15 **77:47** Хост. 9:23-25 **77:48** Хост. 9:19-21 **77:49** Хост. 12:13, 23

77:51 Хост. 12:29; Ыд. ыр. 134:8

ээн кургаг ховуга, сүрүг мал дег, хай деп бар чыткан.

⁵³ Ол чонунга айыыл халдатпайн эдертип бар чыткан,

Ооң улузу коргун-сүртевээн, а дайзыннарны далай хөмө апкан.

⁵⁴ Бурган Бодунуң чонун ыдыктыг девискээринче,

Бодунуң холунуң ээлеп алганы

ыдыктыг дагже эдертип эккелген.

⁵⁵ Улузу чедип кээрге-ле, өске чоннарны үндүр сывырып,

оларның ээлээн черин Бодунуң улузунга

хувааглыг өнчү кылдыр үлөп бергеш, Израильдиң аймактарын

ол чоннарның чадырларынга чурттадып каан.

⁵⁶ Бнчалза-даа израильчилер Дээди Өрүкү Бурганны шенеп,
хомудадырын уламчылап, Ооң хоойлуларын сагывайн турганнар.

⁵⁷ Боттарының ада-өгбелери дег,

Бургандан ойталап, Аңаа өскерлип,

ыргак-дагыр согуннарга дөмейлежи бергеннер.

⁵⁸ Бурганның хүннээшкинин *дүрзү-бурганнары-биле оттуруп,
оларга мөгөөр бедигээштери-биле Ону хорададып турганнар.

⁵⁹ Бурган ону дыңнап кааш, килеңнеп,

Израильге дыка хөңнү чок болу берген.

⁶⁰ Ол Силомга турган майгынын –

кижилер аразынга чурттап турган *өргээзин каапкаш барган;

⁶¹ Бодунуң күчү-күжүн туттуруушкунга берипкен,

Бодунуң алдарын дайзынның холунга хүлээдипкен^b.

⁶² Бодунуң чонун хылыш-биле узуткаар кылдыр берипкен,

Бодунуң өнчүзү болур улузунче килеңней берген.

⁶³ Ооң чонунуң аныяк эрлерин от чипкен –

аныяк кыстарны мактап, куда ырлары куттулбастаан.

⁶⁴ *Бурганның бараалгакчыларын хылыш хыдып турган,

а дулгуяк кадайлары оларның ажыын ажып ыглашпаан.

⁶⁵ Ооң соонда Дээрги, уйгузу чаштай берген дег, оттуп келген,

арагага эзирээш, сергей берген мөгө кижиге дег, туруп келген.

⁶⁶ Ол Бодунуң чонунуң дайзыннарнын

артындан кээп узуткап каан,

оларның адын кезээ мөңгедө бакка суп каан.

⁶⁷ Ол Иосифтин үре-салгалын хүлээп көрбээн,

^b77:61 Филистимнерниң эжелеп алганы ыдыктыг аптара дугайында чугаалап турар чадавас (1 Хаан. 4:22 көр).

77:52 Ыд. ыр. 76:21 77:53 Хост. 14:27-28; 15:10 77:54 Хост. 15:17

77:55 Ис. 23:4; Ыд. ыр. 134:12 77:56 Башт. 2:11-12 77:57 Ос. 7:16

77:58 Ы. х. к. 31:29; 32:16 77:60 Ис. 18:1; Башт. 18:30 77:62 1 Хаан. 4:10

77:64 1 Хаан. 4:11 77:64 Иов 27:15 77:65 Ыд. ыр. 34:23; 43:24 77:65 Иса. 42:13

Эфремниң аймаан шилип албаан,

⁶⁸ а Иуданың аймаан база ынак даа *Сионну шилип алган.

⁶⁹ Бодунуң ыдыктыг өргээзин

Сионга, бедик дээрлерге дег, тудуп үндүргөш,
чер дег быжыг кылдыр кезээ мөңгедө тургузуп каан.

⁷⁰ Ол Давидти Бодунга чалча кылдыр шилип алгаш,

ону хой кажаазындан эккелген;

⁷¹ Давидти мал аразындан Бодунуң чону – Иаковту,

Бодунуң өнчүзү – Израильди кадарар кылдыр ап алган.

⁷² Давид чонну *арыг чүрээнден кадарып,

мерген холдары-биле баштап чораан.

Мизмор-ыр. Асафтыы.

78 ¹ Бурганывыс, өнчүң болур черже *өске чоннар улузу чедип келгөш,
Сээң ыдыктыг *өргээни бужартагты, Иерусалим хоорайны үрөп бусту.

² Сээң чалчаларың мөчү-сөөгүн дээрниң куштарынга

хөндөп чиир кылдыр октап берген,

Сеңээ бердинген улустуң мага-бодун

черниң аң-араатаннарынга каап берген.

³ Иерусалимни долгандыр улустуң ханы

суг ышкаш агып чыдыр, оларны орнукшудар кижичогул.

⁴ Кожа чоннарга кочуладып тур бис,

дескиндир чурттап турар улуска

дорамчыладып, бак сөглөдип тур бис.

⁵ Дээрги-Чаяакчы, чежеге дээр килеңнээр сен?

Кезээ мөңгедө бе?

Хүннээн сеткилиц чежеге дээр от дег кыварыл?

⁶ Сээң килеңни Сени билбес чоннарже,

Сээң адыңны мактавас күрүнелерже кыптыксын!

⁷ Чүгө дээрге олар израиль чонну сыырыпкан,

оон чурттаан черин хоозурадып каан болгай.

⁸ Бистиң оон мурнунда кылган кем-буруувус дээш^c,

бисти кезетпе; өршээлиң дүрген-не биске уткуй келзин –

аажок базындырып чор бис.

⁹ Бодунуң алдарлыг адыңны бодааш, дузалап көр,

Камгалакчы Бурганывыс.

^c78:8 Азы: «Ада-өгбелеривистиң кем-буруузу дээш».

77:68 Э. д. 49:8; 1 Чыл. 5:2; 28:4 77:68 Ыд. ыр. 86:2 77:70 1 Хаан. 16:12-13

77:71 2 Хаан. 5:2 77:72 3 Хаан. 9:4 78:1 Ыы. 1:10 78:2 Ы. х. к. 28:26

78:3 Иер. 14:16; Соф. 1:17 78:4 Ыд. ыр. 43:14; Дан. 9:16; Мих. 6:16

78:5 Ыд. ыр. 84:6; 88:47 78:6 Иер. 10:25; Ажыд. 16:1 78:7 Ыд. ыр. 13:4 78:8 Иса. 64:9

Бодуннун адың дээш бисти камгалап, бачыттарывысты өршээп көр.

¹⁰ Өске чоннар: «Боларның Бурганы кайыл?» – деп айтырбазын.

Өске чоннар улузундан чалчаларыңның төгүлген ханы дээш өжээн негээн кеземчең биске билдингир апарзын.

¹¹ Хоругдаттырган кижиниң човууру Сеңээ дынналып четсин; өлүр четкен улусту өндүр улуг күжүң хостап кагзын.

¹² Дээрги, Сени дорамчылап турган
кожа чоннарның дорамчылалын оларның богтарынга
чеди катап хөй кылдыр ээлдирип бер.

¹³ А бис – Сээн чонуң, коданыңда хой-сүрүүң
Сеңээ кезээ мөңгеде өөрүп четтирип,
Сени салгалдан салгал дамчып алгап-мактаар бис!

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. «Шошанним-Эдуф» деп аялга үдээр. Асафтыы. Мизмор-ыр.*

79 ² Израильдин Кадарчызы, дыңнап көрөм!
Иосифтин салгалын хой дег сүрген Сүрүкчү,

*херувимнер^d кырында саадап олуар Бурган,
чырып көстүп келем!

³ Эфремниң, Вениаминниң,
Манассияның аймактарының мурнунга
күчү-күжүң көргүзүп, бисти камгалап чедип келем!

⁴ Бурган, бисти база катап тургузуп калам!
Арның чайынналдыр чырызын – камгалалды ынчан чедип аар бис.

⁵ Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы!
Чежеге дээр Бодуннун чонуң *мөргүлүн хорадап дыңнаvas сен?

⁶ Чонуңну Сен карак чажы-биле чемгердин,
энмежок карак чажын аңаа пөктүр ижиртип кагдың.

⁷ Сен бистиң черивисти кожа чоннарга
маргыжар чылдак кылып каан сен,
дайзыннарывыс бисти кочулап тур.

⁸ Аг-шериглиг Бурган! Бисти база катап тургузуп калам!

^d**79:2** Дээрги-Чаяакчы ыдыктыг аптарада тургускан херувимнер дүрзүлериң кырында, Бодунун дүжүлгезинде дег, саадап олуар дээни ол (Хост. 25:17-22 көр). Азы херувимнер сөөрткөн чуузада олуар дээни ол.

78:9 Ыд. ыр. 24:11; Иер. 14:7; Лк. 18:13 **78:10** Ыд. ыр. 41:4; 113:10; Иоил 2:17; Мих. 7:10

78:10 Ы. х. к. 32:43 **78:11** Ыд. ыр. 101:21 **78:12** Э. д. 4:15; Лев. 26:21 **78:13** Ыд. ыр. 73:1;

Иез. 34:31; Зах. 9:16 **79:1** Ыд. ыр. 59:1 **79:2** Ыд. ыр. 76:21; Эккл. 12:12 **79:2** 1 Хаан. 4:4; 2

Хаан. 6:2; Ыд. ыр. 98:1 **79:2** Ы. х. к. 33:2; Ыд. ыр. 49:2 **79:3** Сан. 2:18-24

79:4 Ыд. ыр. 59:3 **79:4** Сан. 6:25 **79:5** Ыд. ыр. 88:47; Зах. 1:12 **79:6** Ыд. ыр. 41:4; 101:10

Арның чайынналдыр чырызын –
камгалалды ынчан чедип аар бис.

⁹ Сен Египеттен виноград сывы дег чонуну көжүрүп эккелгеш,
өске чоннарны черден үндүр сывырыпкаш, ону тарып каан сен;

¹⁰ ооң өзер черин аштап-арыглап,
дазылдарын быжыглаан сен –
ол виноград чер кырын долдур үнүп келген.

¹¹ Ооң хөлегези дагларны шыва апкан,
ооң сыптары аажок бедик пөштер дег.

¹² Ол бодунуң сыптарын далайга чедир,
өзүмнерин Евфрат хемге чедир дөстелдирипкен.

¹³ Бодунуң виноградаңны долгандыр туткан
херимнерни ам чүге үрөп бустуң? –
эрткен-дүшкөн шупту улус ам ону үзе тыртып турар-дыр.

¹⁴ Арганың черлик хаваны ону тура казып тур,
шөлдөрдүн хээкчилери хемирип чип тур.

¹⁵ Аг-шериглиг Бурган! Эглип кээп, өршээ,
дээрден топтап көр, бо виноградты карактап көр.

¹⁶ Бодунуң холуң олурткан дөстөрни,
Бодунга шилип алганың өзүмнерни кадагала.

¹⁷ Оларны от-даа чигген, кезип-даа каапкан –
Сээң килеңнээн алгыңдан олар өлүп каар-дыр.

¹⁸ Бодунуң оң талаңга турар кижини,
Бодунга шилип алганың кижини^с Сээң күчү-күжүң карактазын.

¹⁹ Бис база Сенден ойталавас бис.

Бисти тынгарып каг – Сээң адыңны мактап кыйгырар бис.

²⁰ Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы!

Бисти база катап тургузуп калам!

Арның чайынналдыр чырызын –
камгалалды ынчан чедип аар бис.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Гиттит деп хөгжүм херексели үдээр. Асафтыы.*

80 ² Бистиң күжүвүс болур Бурганга өөрүп ырлаңар,
Израильдин Бурганын кый деп ырлаңар!

^с**79:18** Кижини – еврей дылдан дорт очулдуруга, «кижини амытан оглу» дээн. Израиль хаан бооп чадавас.

79:8 Сан. 6:25 **79:9** Иса. 5:1; Иер. 2:21; Мф. 21:33 **79:9** Ы. х. к. 7:1

79:12 Ыд. ыр. 71:8 **79:13** Ыд. ыр. 88:41; Ыы. 2:2 **79:15** Иса. 63:15 **79:17** 4 Хаан. 25:9

79:20 Сан. 6:25 **80:1** Ыд. ыр. 8:1; 83:1

³ Өткүт ырдан бадырынар, тимпандан^f соктаңар,
эткир үннүг чадаган биле чанзыга ойнаңар.
⁴ Ай чаазында, он бештиң айында,
байырлалывыс хуннеринде эдискиден этсиңер.
⁵ Иаковтуң Бурганы доктааткан,
Израильге айыткан дүрүм-хоойлу ындыг болгай.
⁶ Бурган ону Иосифтиң салгалынга,
Египетке удур үнүп тура, бадыткал кылдыр берген.
(Ол черниң дылын дыңнааш-даа, билбес турган бис.)

⁷ «Мен чоннуң эгиннеринде чүьктү дүжүрдүм,
ооң холдары аар ажылдан хосталы берди.
⁸ Кыстырып-кыйдыргаш, Мени кый дидиң –
ынчан сени камгалап кагдым;
диңмирээшкин дагжап турар булуттан сеңээ харыыладым,
Мериваның суунуң чанынга сени шенеп турдум. *Сэла*

⁹ Мээң чонум, дыңна, Сеңээ удур херечилеп чугаалаар мен,
о Израиль, Мени тооп дыңнаарың кай!
¹⁰ Сеңээ өске бурган турбазын,
хары бурганга мөгейбес сен.
¹¹ Сени Египеттен үндүрүп эккелген Бурганың – Мен-дир мен,
аксың ажыдывыт – Дээрги-Чаяакчы мен сени тоттуруп каайн.

¹² Ынчалзajok Мээң чонум Мээң үнүмнү тооп дыңнавады,
Израиль Меңээ чагыртпады.
¹³ Ынчангаш Мен оларга хамаарыштыр:
„Чөрүү улус боттары-ла билзин“^с дээн мен –
бодалдарынга чагыртып чораайлар аан.

¹⁴ О, чонум Мени тооп дыңнаан болза,
Израиль Мээң оруумну истээн болза!
¹⁵ Мен ынчан ооң дайзыннарын базып,
ооң дарлакчыларыңче холумну көдүрер ийик мен.
¹⁶ Дээрги-Чаяакчыны көрбес улус Аңаа чашпаалаар апаар –
кезээ мөңгеде ындыг болур.
¹⁷ А Израильди Мен эң чаагай далган-тараа-биле чемгерип,
эң амдангы ары-чигири-биле тоттуруп ийик мен».

^f**80:3** Тимпан – дүңгүрге дөмейлешкек хөгжүм херексели.

80:4 Лев. 23:24; Сан. 10:10 **80:6** Хост. 11:4 **80:6** Ы. х. к. 28:49; Иер. 5:15

80:7 Хост. 1:11 **80:8** Ыд. ыр. 49:15 **80:8** Хост. 17:1-7; Сан. 20:2-13 **80:9** Ыд. ыр. 49:7

80:10 Хост. 20:2-3 **80:13** Иез. 20:25 **80:14** Ы. х. к. 5:29; Иса. 48:18 **80:17** Ы. х. к. 32:13-14

81 ¹ Бурган хуралынга
Бурган туруп келгеш, бурганнар аразынга⁸

шииткелин үндүргөн:

² «Чежеге дээр чөптүг эвес шииткел үндүрер силер,
бузуттуглар дээре кылдыр, улусту
чежеге дээр ылгай көөр силер? *Сэла*

³ Яды, өскүс кижини шын шиидиңер,
базындырган, түрөңги кижиге чөптүг болуңар.

⁴ Яды-түрөңги кижини камгалаңар,
ону бузуттуглар холундан адырыңар».

⁵ Олар билбес-тир, угаап албаан-дыр,
караңгыда чоруп турар-дыр;
чер-делегейниң бүгү үндезиннери божаңайнып тур.

⁶ Мен: «Силер бурганнар-дыр силер, дөгереңер
Дээди Өрүкүнүң төлдери-дир силер» – деп чугааладым.

⁷ Ындыг-даа болза, кижилер ышкаш өлүп каар силер,
кандыг-даа ноян кижиге ышкаш буураар силер.

⁸ Бурганым, чер-делегейни шын шиидип көрөм –
бүгү чоннар Сээң өнчүң болгай.

¹ *Мизмор-ыр. Асафтымы.*

82 ² Бурганым! Харыы-сөс чок олурба,
ыыг-шимээн, киржилге чок артпа, Бурганым.

³ Дыңна даан – дайзыннарың шимээргеп тур,
Сени көрбөс улус баштарың көдүрүп келди;

⁴ олар Сээң чонунга удур кара сагыштыг сүлчээ кылып,
кадагалаан улузуңну канчаптарың сүмележиң тур.

⁵ Дайзыннар: «Израиль деп ат моон соңгаар дыңналбас кылдыр,
ол чонну барып узуткап кааптаалы» – диңир болду.

⁶ Чаңгыс эп-биле дугурушкаш,
Сеңээ удур эвилелдежиң турар дайзыннарың бо-дур:

81:1 Бурганнар – чер-делегейниң чоннарын хайгаарап көөр хүлээлгелиг дээрниң төлээлерин
ынчаар адап турар чадавас. Өске бурунгу еврей тайылбыр ёзуугаар шииткекчилер бооп база чадавас.

81:1 Иса. 3:13 81:2 Лев. 19:15; Ы. х. к. 1:17; У. ч. 18:5 81:3 Ыд. ыр. 9:39; Иер. 22:3 81:4

Иов 29:12; У. ч. 24:11 81:5 Ыд. ыр. 10:3 81:6 Ин. 10:34 81:7 Ыд. ыр. 48:13; Иез. 31:14

82:2 Ыд. ыр. 27:1 82:4 Неем. 4:8 82:5 Ыд. ыр. 73:8; Ис. 7:9

7 эдом чон, измаилчилер, *моав чон база агар аймак,
 8 гевал, аммон, амалик чоннар,
 филистимнер база Тирниң чурттакчылары.
 9 Ассирия база оларга каттыжып,
 Лоттуң салгалынг^h дуза кадып тур. *Сэла*

10 Мадиян чонну тиилээниң дег база Киссон хем эриинге
 Иавин биле Сисараны тиилээниң дег,

дайзыннарыңны база шак ынчаар тиилеп көр;

11 демги улус Эн-Дор чанынга узуткаттыргаш,
 черде өдек дег болу берген болгай.

12 Дайзыннарыңның нояннарын – Орив биле Зивти дег,
 шупту *баштыңнарын – Зевей биле Салманны дег аажылап көр.

13 «Бурганга хамааржыр одар-белчиирлерни эжелеп аалы» –
 деп турган улус ол-ла болгай.

14 Оларны каңмыыл сиген ышкаш аажылаⁱ, Бурганым,
 хатка эстээн тараа саваңы дег кылып каг.

15 Оттуң арга-арыгны өрттедири дег,
 чалбыыштың дагларны хуюктаары дег,

16 оларны Бодуннуң шуурганың-биле сывыртавыт,
 казыргың-биле сүртедивит.

17 Оларның ат-алдарын баксырадывыт –
 адың адап, Сенче чүткүзүннер, Дээрги-Чаяакчы!

18 Кочу-шоотка кирип, кезээ мөңгеде коргуушкунга алыссыннар,
 бак атка кирип, узуткаттырып кагзыннар.

19 Олар Сени дың чаңгыс, Дээрги-Чаяакчы деп аттыг,
 бүгү чер-делегейни чагырган
 Дээди Өрүкү Бурган деп билип алзын.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Гиттит деп хөгжүм херексели
 үдээр. Корахтың оолдарыныы. Мизмор-ыр.*

83 ² *Аг-шериглиг Бурган,
 Сээң *өргээ-майгыныңның сеткилге тааржырын!*

³ *Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң мурнунче эрттиксээш,
 сеткилим хинчектени берди,
 бүгү бодум дириг Бурган дээш өөрүп, ырлап тур.*

^h**82:9** Лоттуң салгалы – моав болгаш аммон чоннарны ынча деп турар (Э. д. 19:30-38 көр).

ⁱ**82:14** Азы: «Оларны казыргыда доозун ышкаш аажыла».

82:7 Э. д. 25:12-16 **82:7** 1 Чыл. 5:10 **82:8** Ис. 13:5; 3 Хаан. 15:18; Иез. 27:9 **82:9** 4 Хаан.

15:19 **82:10** Башт. 4:13-15; 7:19-25 **82:11** Ис. 17:11; 1 Хаан. 28:7 **82:11** Иов 20:7

82:12 Башт. 7:25 **82:12** Башт. 8:21 **82:14** Иов 13:25; 21:18 **82:15** Иса. 10:16-17 **82:16** 3

Хаан. 19:11; Иов 9:17; 38:1 **82:19** Хост. 6:3 **83:1** Бд. ыр. 8:1; 80:1 **83:3** Бд. ыр. 41:2; 62:1

⁴ Бора-хөкпеш безин бодунга хоргадаар черни,
хараачыгай-даа төлдерин чыгтырар уяны
Сээң өргүл бедигээштериңниң чанындан тып аар,
Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы,
мээң Хааным болгаш Бурганым!
⁵ Сээң өргээнде турумчуп алган улус амыр-чыргалдыг!
Олар Сени үргүлчү алгап-мактаар. *Сэла*

⁶ Сенден күш кирип ап турар,
Сээң өргээнге чедер орук дугайында
бодап турар улус амыр-чыргалдыг.

⁷ Олар Ыы-сыы шынаазы-биле эртип бар чыткаш,
аңаа суг бажын ажыдыптар,
чаъс ону ачы-буян-биле хөмө аптар.

⁸ Олар улам-на күш кирер,

*Сионда бурганнарның Бурганы көстүп кээр¹.

⁹ Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы,

*мөргүлүмнү дыңна!

Израильдиң Бурганы, кичээнгейиң сал! *Сэла*

¹⁰ О Бурган, дозуг-камгалалывыс,

бээр көрнүп келем^к,

Бодуннуң шилип алган хааныңны деткип көрөм!

¹¹ Сээң өргээңниң мурнунга эрттирген чаңгыс-ла хүн безин
өске муң-даа хүнден дээре-дир.

Бурганымның бажыңының эргининиң чанынга турары –
бузуттуг улустуң өргээлеринге чурттаарындан дээре.

¹² Дээрги-Бурган-Чаяакчы – хүн-дүр, дозуг-камгалал-дыр,

Ол ээ көрнүшкүн биле алдарны хайырлаар;

кем-буруу кылбас улуска ачы-буянын хайырлаарындан ойталавас.

¹³ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы,

Сенээ идегээр улус амыр-чыргалдыг!

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Корахтың оолдарыныы. Мизмор-ыр.*

84 ² Дээрги-Чаяакчы,
Бодуннуң чер-чуртунга ээ-хайыралыг болган сен,

¹83:8 Азы: «Олар Сионда Бурганның мурнунга чеде бээр».

^к83:10 Азы: «Бурганывыс, дозуг-камгалалывысче көрүп көр».

83:4 Ыд. ыр. 5:3 83:5 Ыд. ыр. 22:6; 64:5 83:6 Ыд. ыр. 121:1 83:10 Э. д. 15:1

83:12 Э. д. 15:1; Мал. 4:2; Лк. 1:78 83:13 У. ч. 16:20

Израильге эки чолду эгиткен сен¹.

³ Бодуннун чонуннун кем-буруузун өршээп,
оларның шупту бачыттарын турбаан кылдыр санадың. *Сэла*

⁴ Бодуннун бүгү хорадаан хөңнүннү оожургадып,
кыптыккан килеңиңни өжүрүп, чайлаттын.

⁵ Камгалакчывыс Бурган, бисти база катап тургузуп каг,
биске удур көдүрүлген килеңиңни соксадып көр.

⁶ Таанда-ла бисче кезээ мөңгеде килеңнээр сен бе,
салгалдан салгал дамчып үзүк-соксаал чок хорадаар сен бе?!

⁷ Сээң чонуң Сен дээш өөрүп-байырлаар кылдыр,
бисти база катап тынгарар болгай сен.

⁸ Дээрги-Чаяакчы, энерелиңни биске көргүс,
камгалалыңны биске хайырла.

⁹ Дээрги-Бурган-Чаяакчының
чүнү чугаалаарын дыңнап алың –
Ол Бодунуң чонунга, Аңаа бердинген улуска
амыр-тайбыңны азап турар –
чүгле олар боттарының угаан чогуң
база катап көргүспезин.

¹⁰ Шынап-ла, Оон коргар улуска
Ооң хайырлаар камгалалы чоокшулап келген-дир,
Ооң өндүр чырыы бистиң черивисти бүргөп аар-дыр!

¹¹ Шынчы чорук биле энерел ынчан ужуражыр,
чөптүг чорук биле амыр-тайбың уткушкаш, мендилежир.

¹² Алыс шын черден өзүп үнер,
чөптүг чорук дээрден көстүп кээр.

¹³ Дээрги-Чаяакчы ачы-буяңны хайырлаар,
бистиң черивис дүжүдүн бээр.

¹⁴ Чөптүг чорук Ооң мурнунга чоруур,
Ооң эртер оруун белеткеп бээр.

**Мөргүл. Давидтини.*

85 ¹ Дээрги-Чаяакчы, кулааң менче ээктирип,
харыылап көрөм – чөгөнчиг күжүр-дүр мен.

² Мени каракта – Сеңээ бердинген мен,
Бурганым, Бодуннун чалчаңны камгала – Сеңээ ынаныр мен.

³ Дээрги, менче ээ көрнүп көр –

84:2 Азы: «Израильди туттуруушкундан үндүрүп эккелген сен».

84:3 Ыд. ыр. 31:1 **84:4** Хост. 32:12 **84:6** Ыд. ыр. 78:5 **84:13** Лев. 26:4; Ыд. ыр. 66:6

84:14 Иса. 58:8 **85:0** Ыд. ыр. 16:1; 141:1 **85:1** Ыд. ыр. 39:18

Сени хүннү бадыр кыйгырып тур мен.

⁴ Бодуннун чалчаңның сеткил-хөднүн өөртүп көр –
Дээрги, сеткилим ханызындан Сеңээ мөргүп тур мен.

⁵ Дээрги, Сени кыйгырган шупту улуска
ачы-буянныг, ээ-хайыралыг база элбек энерелдиг сен.

⁶ Мээң мөргүлүмнү дынна,
тейлээн үнүмче кичээнгейден сал, Дээрги-Чаяакчы.

⁷ Айбыл-халапка алыскан хүнүмде Сени кыйгырдым –
меңээ харыылаарыңны билир мен.

⁸ Дээрги, бурганнар аразында

Сен дег кым-даа чок,

Сээңни дег ажыл-херектер база чок.

⁹ Сээң чаяап кааның хамык чоннар

чедип келгеш, мурнунга мөгеер, адынны алдаржыдар, Дээрги.

¹⁰ Сен – өндүр улуг сен, кайгамчык чүүлдерни кылып турар сен,
дын чаңгыс Бурган сен.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы, Сээң оруунну

эдерер кылдыр мени өөредип каг,

ынчан Сээң шының ёзугаар амыдыраар мен;

бүгү-ле чүрээм-биле Сээң адыңга сөгүрүүй^m.

¹² Дээрги Бурган, Сени

бүгү чүлдү-чүрээмден алгап-мактаар мен,

Сээң адынны кезээ мөңгеде алдаржыдар мен;

¹³ Сээң меңээ хайырлаан энерелиң өндүр улуг болгай:

амы-тынымны өлүглөр оранының *тамызындан адырган сен.

¹⁴ Бурганым, улуургак улус менче халдап келди,

түрлүг улус амы-тынымны үзер деп тур –

Сени тооп көрбөс улус ол-дур.

¹⁵ А Сен, Дээргим,

киленнээчел эвес, кээргээчел, ээ көрнүүчел, элбек энерелдиг

база бүзүрелдиг Бурган сен.

¹⁶ Көрүжүннү менче углап, ээ көрнүп көр,

Бодуннун чалчаң болур меңээ күжүң хайырла –

чалча херээжениңниң оглу мени камгала.

¹⁷ Меңээ бүгү чүве эки боорунуң

бадыткал демдээн көргүс –

^m**85:11** Азы: «Сээң адыңга сөгүрүүрүндөн мээң чүрээм өөрүп тур».

85:4 Ыд. ыр. 24:1 **85:5** Хост. 34:6; Ыд. ыр. 144:8 **85:7** Ыд. ыр. 76:3

85:8 Хост. 15:11; Ыд. ыр. 34:10; 95:4; 96:9; Иер. 10:6 **85:9** Ыд. ыр. 65:4; Ажыд. 15:4 **85:10** Ы.

х. к. 6:4; Иса. 37:16 **85:11** Ыд. ыр. 24:4 **85:13** Иов 33:28; Ыд. ыр. 15:10; Иса. 38:17

85:14 Ыд. ыр. 53:5 **85:15** Хост. 34:6 **85:16** Ыд. ыр. 115:7 **85:17** Башт. 6:17

мени көөр хөңнү чок улус ону көрзүн, бак атка кирзин.
Дээрги-Чаяакчы, Сен меңээ дузалап,
аргалалды хайырлаан болгай сен.

¹ *Корахтың оолдарыныы. Мизмор-ыр.*

86 ² Дээрги-Чаяакчы Бодунуң хоорайының
таваан ыдыктыг дагларда салган.

Ол *Сионнуң эжик-хаалгазынга
Израильдиң шупту оран-саваларындан артык ынак.

³ Бурганның хоорайы, сээң дугайыңда
алдаржыдып чугаалап турар. *Сэла*

⁴ Бурган: «Мени чоок таныыр улуска
Рахав^п биле Вавилон чурттугларже айтыр мен.
Бо – филистимнер-дир,
бо – Тир биле Эфиопияның чурттакчылары-дыр.
Ол кижии аңаа, бо кижии дуу аңаа төрүттүнген» – дээр.

⁵ А Сион дугайында:
«Ол-даа кижии, бо-даа кижии Сионга төрүттүнген.
Дээди Өрүкү ол хоорайны
Боду үндезилеп тургузуп турар» – деп чугаалажыр.

⁶ Дээрги-Чаяакчы улустарны чизелеп:
«Ол кижии аңаа, бо кижии дуу аңаа төрүттүнген» деп бижип каар. *Сэла*

⁷ А ырлажып, самнап турар улус:
«Сион, суум баштары шупту сенден аттыгып үнген^о» – дээр.

¹ *Мизмор-ыр. Корахтың оолдарыныы.*

87 Хөгжүм башкарыкчызынга. Үрер хөгжүмге үдээр, ырлаарынга
таарыштырган. Маскил-ыр. Зерах уктуг Еманныы.

² Дээрги-Чаяакчы – мени камгалап турар Бурган,
Сээң мурнунда хүндүс-даа, дүне-даа
дуза дилеп кыйгырып тур мен.

³ Сеңээ мээң *мөргүлүм четсин, кыйгымче кулааңны ээктир!

⁴ Айыыл-халап сеткилимниң эриин ажа берди,

^п86:4 Рахав – Египет дээни ол (Иса. 30:17 көр).

^о86:7 Еврей сөзүглелде бо шүлүктүң утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Өөрүп байырлап турар шупту улустун аал-ораны сенде» деп бижээн.

86:2 Ыд. ыр. 47:2; Иса. 28:16 86:2 Ыд. ыр. 77:68 86:3 Ыд. ыр. 45:5-6

86:5 Ыд. ыр. 47:9 86:7 Ыд. ыр. 35:9; Иез. 47:1 87:1 З Хаан. 4:31; 1 Чыл. 2:6

87:2 Ыд. ыр. 21:3; Лк. 18:7

амы-тыным өлүглер оранынче кирер деп барды.

⁵ Улус менче хөөрже кирип бар чыдар кижиге дег көрүп тур,
күш-шыдал чок кижиге дег болу бердим;

⁶ мени өлүглер аразынга чорзун дээш салыпкан,
чевегде чыдар өлүртүп каан улус дег мен –
ындыг улусту Сен ам сагынмас-даа болу бердин,
оларже холуң сунмас-тыр сен.

⁷ Сен мени алдыы оранче, дүмбей караңгы черже,
ханы *тамыже кириптиң.

⁸ Сээң килеңиң мени хөме тавараан,
бүгү чалгыларың-биле мени бүргей ап, хинчектеп тур сен. *Сэла*

⁹ Эш-өөрүмнү менден ырадып кааптың,
мени оларның бужарзынар кижизи кылып кагдың,
баш муңгаш байдалга таварышкаш, үнөр арга тыппайн тур мен.

¹⁰ Качыгдалдан карактарым аарып тур:
хүннүң-не Сени кыйгырып,
холдарымны Сенче сунуп тур мен, Дээрги-Чаяакчы.

¹¹ Өлүг улуска кайгамчык чүүл кылып бээр деп сен бе?
Өлүглер туруп келгеш, Сени алдаржыдар деп бе? *Сэла*

¹² Сээң энерелиңни чевегге,
Сээң шынчыңны өлүм оранынга
чугаалаар кижиге турар деп бе?

¹³ Сээң кайгамчык ажыл-херээнни дүмбей караңгыга,
Сээң чөптүүңнү уттуушкун оранынга
билип шыдаар улус турар деп бе?

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы, а мен Сени кыйгырып тур мен,
эртен эрте мээң мөргүлүм Сеңээ дыңналып чеде бээр.

¹⁵ Чүге менден ойталап тур сен,
чүге менден хая көрнүп тур сен, Дээрги-Чаяакчы?

¹⁶ Аныяамдан-на түрегдеп, өлүр чазып,
Сээң чорудупкан коргунчуг байдалдарыңны
шыдажып эртип, харыксырап чор мен.

¹⁷ Сээң килеңиң мени таварып эрте берген,
Сээң чорудупкан коргунчуг байдалдарың
мени узуткап каапкан,

¹⁸ олар мени хүннү бадыр суг ышкаш хөме ап,
шупту катгыжып алгаш, бүзээлеп турар.

87:4 Ыд. ыр. 15:10 **87:5** Ыд. ыр. 27:1; 142:7; У. ч. 1:12 **87:6** Иса. 26:14 **87:7** Иов 10:21-22;

Ыд. ыр. 142:3; Ыы. 3:6 **87:8** Ыд. ыр. 41:7-8 **87:9** Иов 19:13; Ыд. ыр. 30:12

87:9 Иов 30:10 **87:11** Ыд. ыр. 6:6; Иса. 38:18 **87:13** Иов 10:21-22 **87:13** Эккл. 9:5

87:14 Ыд. ыр. 5:4 **87:17** Иов 6:4 **87:18** Ыд. ыр. 21:17

¹⁹ Сен мээң эш-өөрүмнү, ынак улузумну ырадып кааптын,
мени чоок кижилеримден чарып кагдың^P.

¹ *Маскил-ыр. Зерах уктуг Эфанныы.*

- 88** ² Дээрги-Чаяакчы, Сээң энерелиңни
мөңгө шагда алгап ырлаар мен,
Сээң шынчы чорууну
салгалдан салгал дамчып чугаа-сөзүм медээлээр.
³ Бадыткаар мен:
энерелиң мөңгези-биле тургустунган,
шынчы чоруун дээрлерде доктааттынган.
- ⁴ «Шилип алганым хаан-биле керээ чардым,
Мээң чалчам Давидке:
⁵ „Үре-салгалыңны кезээ мөңгөде
үстүп төнмес кылып каар мен,
сээң дүжүлгөнни салгалдан салгал дамчып тургузар мен“ –
деп даңгырагладым» – дээн сен. *Сэла*
- ⁶ Дээрги-Чаяакчы,
Сээң кайгамчык ажыл-херектеринни дээрлер алдаржытсын,
Сээң шынчы чорууну
ыдыктыг төлээлериниң чыыжыңга алгап-мактазын.
⁷ Дээрлерде Дээрги-Чаяакчы-биле эннежир кым барыл?
Бурганның оолдарының аразында
Дээрги-Чаяакчы-биле дөмейлежир кым барыл?
⁸ Бурганның ыдыктыг төлээлериниң өндүр улуг чыыжыңга
Ол аажок хүндүледир,
Бурганны хүрээлээн бүгү амытаннар Оон коргар.
⁹ Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы!
Сен дег күчүлүг өске кым барыл?
Сээң шынчы чоруун Сени бүргей апкан-дыр!
- ¹⁰ Далайның калчаалыг килеңин чагырар сен:
ооң чалгыглары көдүрлүрге, оожургадаыр сен.
¹¹ Сен Рахавты^Q, секти дег, чылча базып турдуң;

87:19 Өске бурунгу сөзүглелде «Мээң чоок кижилерим дүмбей караңгыда турлар» деп бижээн.

88:11 Рахав – хананей мифологияда суг чурттуг күчүтөн моос. Ол амытан Бурганның удурланыкчызын символдап көргүзүп турар. Ооң ады «улуургак чорук» дээн уткалыг.

87:19 Иов 19:13-14; Ыд. ыр. 37:12 **88:1** 3 Хаан. 4:31; 1 Чыл. 2:6 **88:2** Ыд. ыр. 100:1

88:5 2 Хаан. 7:16 **88:5** Ыд. ыр. 131:11-12 **88:6** Ыд. ыр. 18:1

88:6 Иов 5:1; 15:15; Зах. 14:5 **88:7** Хост. 15:11 **88:7** Э. д. 6:2; Иов 1:6

88:9 Ыд. ыр. 34:10 **88:10** Иов 38:11; Ыд. ыр. 64:8; Иона 1:15 **88:11** Иов 9:13; 26:12; Иса. 51:9

улул күжүн-биле дайзыннарынны тарадыр сывырыптын.

¹² Дээрлер – Сээңии, чер база – Сээңии;

өртемчейни, ону долган бүгү чүвени Сен бодараттын.

¹³ Сен сонгу болгаш мурнуу чүктү чаяадың;

Фавор биле Эрмон даглар

Сээң адың дээш өөрүшкүлүг ырлажып тур.

¹⁴ Сээң күчү-күжүн улул – холуң дыңзыг,

күштүг холуң бедидир көдүрүлген.

¹⁵ Чөптүг чорук биле шын шииткел – Сээң дүжүлгөң үндезини;

шынчы чорук биле энерел Сени медээлеп бар чыдар.

¹⁶ Бурганны өөрүшкүлүг алдаржыдып билир чон амыр-чыргалдыг.

Дээрги-Чаяакчы, олар Сээң

чырыткылыг шырай-арныңны көрүп чоруур.

¹⁷ Хүннү бадыр Сээң адың дээш өөрүүрлер-дир,

Сээң чөптүүн-биле бедидир көдүртүрлер-дир.

¹⁸ Сен – улузунуң алдарлыг күжү сен;

Сээң ээ көрнүүшкүнүн-биле

күчү-күжүвүс бедидир көдүрткен-дир.

¹⁹ Бистиң камгалалывыс Дээрги-Чаяакчыдан кээр,

бистиң хаанывыс – Израильдиң ыдыктыг Бурганының төлээлекчизи.

²⁰⁻²¹ Сеңээ бердинген кижиге *ажыдыышкын кылып тура,

кажан-бир шагда мынча дээн сен:

«Мээң чалчам Давидти тып алдым,

ону ыдыктыг олива үзү-биле чаап кагдым;

ол мөгө-шыырак кижиге дуза көргүстүм,

чон аразындан шилиттинген кижини бедидир көдүрдүм.

²² Мээң холум ону кадагалаар,

Мээң күчү-күжүм ону быжыктырар.

²³ Дайзын ону ажып-тиилеп шыдавас,

кара сагыштыг кижиге ону бастып шыдавас.

²⁴ Ооң мурнунга дайзыннарын чылча шавар мен,

ону көрбөс улусту узуткаар мен.

²⁵ Шынчым биле энерелим ооң-биле артып каар,

Мээң адым ачызында ооң күчү-күжү немежир.

²⁶ Ооң холун далайга чедир,

күштүг холун хемнерге чедир сундулар мен.

²⁷ Ол Мени: „Сен – мээң Ачам сен, Бурганым сен,

мени камгалаар Хая сен“ – деп адаар.

88:12 1 Чыл. 29:11; Ыд. ыр. 23:1

88:13 Ы. х. к. 3:9; Башт. 4:6

88:15 Ыд. ыр. 96:2

88:16 Сан. 6:25; Ыд. ыр. 4:7

88:19 Ыд. ыр. 46:10

88:20-21 1 Хаан. 13:14; 16:13; Аж.-ч. 13:22

88:24 Ыд. ыр. 2:9

88:26 Ыд. ыр. 71:8

88:27 Ы. х. к. 32:15; Ыд. ыр. 94:1

- 28 Мен ону дун оглум кылып аар мен,
чер-делегейниң хааннарындан бедидир олуртур мен;
- 29 Бодумнуң энерелимни аңаа кезээ мөңгедө көргүзөр мен,
ооң-биле чарган керээмге шынчы боор мен.
- 30 Ооң үрө-салгалы кезээ мөңгедө үстүп төнмес,
ооң дүжүлгези, дээр туруп турда, тендиш дивес.
- 31 А ооң үрө-салгалы Мээң *хоойлумну үрээр болза,
дүрүмнеримни сагывас болза,
- 32 Мээң чагыгларымны тоовас болза,
айтыышкыннарымны күүсетпес болза,
- 33 Мен оларны кемниг херектери дээш – шыкпыыш-биле,
бачыттары дээш – кымчы-биле кезедир мен.
- 34 Ынчалзажок энерелимни Давидтен дедир албас мен,
шынчы чоруумну өскертпес мен.
- 35 Чарган керээмни үревес мен,
аксымдан үнген сөстөримден ойталавас мен.
- 36 Мен Бодумнуң ыдыктыым-биле
чаңгыс катап даңгыраглаан мен –
Давидти мегелеп каар ужурум чок.
- 37 Давидтиң үрө-салгалы кезээ мөңгедө артар,
ооң дүжүлгези, хүн дег, Мээң мурнумга чырыыр,
- 38 ай дег, кезээ мөңгедө турар, а шынчы херечи – дээрлерде». *Сэла*
- 39 А Сен ам Бодуңнуң шилип алган хааныңны кааптың,
ооң ойталадың, олче килеңней бердиң;
- 40 Бодуңнуң чалчаң-биле чарган керээңни тоовайн бардың,
чалчаңның оваадайын черже дүжүр октаптың;
- 41 ооң чурттаан хамык ханаларын үрегдеп, шивээлерин бузуп кааптың.
- 42 Чаны-биле эрткен-дүшкен улус
дөгөрези ону үптөп-тонап тур,
кожаларыңга ол кочу-шоот болду.
- 43 Сен ооң дарлакчыларының күчү-күжүн өстүрдүң,
ооң хамык дайзыннарын амыраттың.
- 44 Ооң хылыжының чидиг бажын
дайын-чаа үезинде дайзыңга дыынмас кылып кагдың;
- 45 ооң өндүр чайынын хунаагаш, дүжүлгезин черже дүжүр октаптың;
- 46 ооң чалыы үезин кызыргаш, бак атка кирип кагдың. *Сэла*
- 47 Дээрги-Чаяакчы, чежеге дээр чаштынар сен?
Кезээ мөңгедө бе?

Сээң килеңин, от дег, чежеге дээр кыптыгарыл?

⁴⁸ Назыным аргажогун бодап көр.

Кижиге амытанны кандыг хоозун куруг чуртталга дээш чаяаган сен?

⁴⁹ Мөңгези-биле амыдырап, өлүм көрбөс кижиге бар бе?

Алды орандан амы-тынын чайладып шыдаан кижиге бар бе? *Сэла*

⁵⁰ Биеэги энерелиң кайыл, Дээрги?

Давидке шынчы чорууң-биле даңгыраглааның бода!

⁵¹ Дээрги, Сээң чалчаларыңның

бүгү күштүг чоннарга базындырып келгенин –

ишти-хөңнүм саргыдып чоруур

шак ол дарлаашкынны бодап келем;

⁵² Сээң дайзыннарыңның дора көрүүшкүнү кандыг ийик,

Дээрги-Чаяакчы, Сээң шилип алган хааныңны

кайы хире дорамчылаар ийик!

⁵³ Дээрги-Чаяакчыга кезээ мөңгеден алдар!

*Аминь, ындыг-ла болзунам!

¹ **Мөргүл. Бурганның кижизи – Моисейни.*

89 ² Дээрги, Сен биске

салгалдан салгал дамчып хоргадап бооп чор сен.

³ Даглар төрүттүнериниң-даа мурнунда,

чер биле өртемчейни чаяп кааныңның-даа мурнунда, үе-дүптөн бээр,

кезээ мөңгеден Бурган-дыр сен!

⁴ Сен кижини довуракче хуулдуруп:

«Кижиге амытан, келген чериңче дедир эг!» –

деп турар-дыр сен.

⁵ Сээң мурнунга муң чыл, дүүнгү хүн дег,

дүнеки каш шак дег, эскет чок эрте бээр.

⁶ Сен кижилерни мөңгө уйгуже,

үер дег, арыда шаап аппаар сен[†];

ол улус – эртен үнүп келгеш,

бүрүленип, чечектелгеш,

кежээ кадып, оңуп каар ойт-сиген дег.

⁷ Бис Сээң килеңинге узуткаттыргаш, чиде бээр бис,

Сээң хордаарыңдан коргуп-сүртээр бис.

⁸ Сен бистиң кем-буруувусту мурнунга бөле салып аар сен,

[†]89:6 Азы: «Сен кижилерни үер дег арыда шаап аппаар сен, олар уйгу-дүш дег-дир».

88:47 Ыд. ыр. 12:2; 78:5 88:48 Иов 7:7 88:49 Ыд. ыр. 48:10 88:53 Ыд. ыр. 40:14

89:1 Ыд. ыр. 33:1; Эзра 3:2 89:2 Ы. х. к. 33:27 89:3 У. ч. 8:25 89:3 Ы. х. к. 33:27; Ыд. ыр.

92:2; Авв. 1:12 89:4 Э. д. 3:19; Иов 34:15; Ыд. ыр. 102:14; Эккл. 3:20; 12:7

89:5 2 Пет. 3:8 89:5 Ыд. ыр. 38:6 89:6 Ыд. ыр. 36:2; Иса. 40:6-8

чажыт чүүлдеривис

Сээң арын-шырайыңның чырыыңга өттүр көстүп кээр.

⁹ Сен килеңнээринге, бистиң бүгү назынывыс хей баар,
чуртталгавыс чылдарын, үндүр тынган дег,
дүрген төтчеглеп кааптар бис.

¹⁰ Чурттап эртер хүннеривис чеден чылга деңнежир,
а күштүг улус болза, сезен-даа хар чедир чурттаар,
ол хуусааның дургузунда бисти
мунгарал биле хилинчек тудуп чиир,
чуртталгавыс караш дээр, өлүмчө ужуга бээр –
ол-ла-дыр бис.

¹¹ Сээң килеңиң күжүн эки билир кижиге бар бе?
Сенден коргарывыс Сээң килеңиңниң күжүңгө дүгжүр.

¹² Назынывыс хүннерин шын үнелээринге өөредип көр –
мерген угаанны чүрээвис-биле чедип аалы.

¹³ Дээрги-Чаяакчы, килеңиң соксадып көр!
Кажанга дээр килеңнээр сен?!

Бодунуң чалчаларыңны өршээп көр.

¹⁴ Эрген бисти энерелиң-биле тоттур,
ынчан бүгү назынывыста өөрүп-хөглээр бис.

¹⁵ Бисти хинчектеп келген хүннериң саны-биле,
айыыл-халап көрүп келгенивис чылдарның хемчээли-биле
биске өөрүшкү-хөгнү шаңна.

¹⁶ Сээң ажыл-херээн Бодунуң чалчаларыңга,
Сээң өндүр чырыың оларның үре-салгалыңга көзүлзүн.

¹⁷ Дээрги Бурганывыстың чаагай сеткили биске илерезин.
Холдарывыстың кылган ажыл-херектеринге
чедишкинден хайырла, Дээрги-Чаяакчы,
холдарывыстың ажыл-херектеринге
чедишкинден хайырла.

90 ¹ Дээди Өрүкү Бурганның чаглааның адаанда
чурттап турар болзунза,

Күчүлүг Бурганның хөлегезинде дыштанып турар болзунза,

² Дээрги-Чаяакчыга: «Бурганым,
Сен мээң хоргадалым сен, быжыг шивээм сен,
мен Сенээ идегээр мен» – деп чугаалаар сен.

³ Ол сени аңчының дузаандан чайладып,
өлүмнүг аарыгдан камгалаар,

⁴ Бодунуң чалгыннары-биле шуглап аар,

89:8 Иер. 16:17 89:10 Э. д. 6:3 89:10 Э. д. 47:9 89:12 Эккл. 7:2

89:17 Ыд. ыр. 127:2 90:1 Ыд. ыр. 31:7; 120:5 90:2 Ыд. ыр. 17:3

90:3 Ыд. ыр. 123:7; У. ч. 6:5

Ооң чүглериниң адаанга чаштына бээр сен;
Ооң шынчы чоруу сеңээ камгалалдың куяк хеви дег болур.

⁵ Дүне – коргунчуг айбылдардан,

хүндүс – ужуп чоруур согундан кортпас сен.

⁶ Дүмбей караңгыда кеденгирлээн халдавырлыг аарыгдан,
дал дүште алгаш баар хамчык аарыгдан кортпас сен.

⁷ Муң кижиге сээң чанынга, түмен кижиге оң талаңга
кырлып каар-даа болза, сенче ол бүгү аарыг-човалаң халдапас.

⁸ Чүгле ийи карааң-биле көөр сен –

бузуттугларның кеземче алганын көөр сен.

⁹ «Дээрги-Чаяакчы – мээң хоргадалым» – деп чугаалаан болгай сен,
Дээди Өрүкүнү бодуңга шивээ кылдыр шилип алган болгай сен.

¹⁰ Бак чүве сеңээ хора чедирбес,

айбыл-халап сээң аал-ораныңче чоокшулапас.

¹¹ Ол сени шупту оруктарыңга камгалаар кылдыр

Бодунуң төлээлеринге чагып каар,

¹² олар сени, будуң дашка тептикпезин дээш,

холдары-биле көдүрүп аарлар.

¹³ Араатан биле чыланны базар сен,

арзылаң биле хоран дылдыг чыланны таптаар сен.

¹⁴ Бурган мынча дээн: «Ол кижиге меңээ ынак-тыр,

ынчангаш ону кадагалаар мен;

ол Мээң адымны хүндүлөп билип алган боорга,

ону айбылдан адырар мен.

¹⁵ Мени кый дээрге, аңаа харыылаар мен;

ол айбыл-халапка алзып аарга, ооң чанынга турар мен,

ону камгалап, алдаржыдар мен.

¹⁶ Узун назынны аңаа пөктүр хайырлап,

камгалалымны көргүзөр мен».

¹ *Амыр-дыш хүнүнде ырлар мизмор-ыр.

91 ² Дээрги-Чаяакчыны алгап-мактаары ачылыг-дыр;
Дээди Өрүкү, Сээң адыңны алгап ырлаары эки-дир;

³ эртен – Сээң энерелиңни,

кежээ – шынчы чорууңну медээлээри эки-дир;

⁴ чанзыга, чадаганга үдеткеш, Сеңээ ырлаары эки-дир!

90:4 Ыд. ыр. 16:8 **90:4** Ыд. ыр. 35:5 **90:5** Сол. ыр. 3:8 **90:5** Иов 5:19-23; У. ч. 3:23, 25

90:8 Ыд. ыр. 36:34; 91:12; У. ч. 29:16 **90:9** Ы. х. к. 33:27 **90:9** Ыд. ыр. 17:3

90:10 У. ч. 12:21 **90:12** У. ч. 3:23 **90:12** Мф. 4:6; Лк. 4:10-11

90:13 Мк. 16:18; Лк. 10:19 **90:14** Ыд. ыр. 21:8-9; У. ч. 8:17 **90:14** Ыд. ыр. 9:11

90:15 Иов 12:4; Иер. 33:3 **90:16** Ыд. ыр. 20:5 **91:2** Ыд. ыр. 146:1

⁵ Дээрги-Чаяакчы, Сээн ажыл-херээн мени өөртүп тур,
Сээн холуннуң боттандырган чүүлдери дээш,
өөрүп ырлап тур мен.

⁶ Сээн ажыл-херээн өндүр улуг-дур, Дээрги-Чаяакчы;
Сээн бодалдарың кайгамчык ханы-дыр!

⁷ Олар ындыг дээрзин чүгле мелегей кижиге билбес,
чүгле бүдүүлүк кижиге угаазылап шыдавас.

⁸ Бузуттуг улус оът-сиген дег өзүп үнүп,
бачыт үүлгедикчилери чечектелип турар-даа болза,
кезээ мөңгедө узуткаттырар.

⁹ А Сен, Дээрги-Чаяакчы,
кезээ мөңгедө бедидир көдүрткен сен.

¹⁰ Дайзыннардың бо-дур, Дээрги-Чаяакчы, олар кырлып тур,
бачыт үүлгедикчилери шупту тарай шаптырып аар.

¹¹ Сен мээң күчү-күжүмнү,
мөге-шыырак шарыны дег, өстүрүп бердиң,
мени чаа олива үзү-биле хүндүлөп чаап кагдың;

¹² дайзыннардым буураашкынын караам-биле көрүп кагдым,
халдап келген өжөөтөннерим аштырышкынын кулаам-биле дыңнап кагдым.

¹³ Чөптүг-шынныг улус пальма ыяш дег чечектелир,
Ливан сыннардында пөш дег бедип өзер.

¹⁴ Оларны Дээрги-Чаяакчының *өргээзинде тарып каан,
олар Бурганывыстың бажыңының мурнунга чечектелир.

¹⁵ Олар кырый бергеш-даа, чимизин бээр –
быжыг, ногаан артып каар.

¹⁶ Ынчангаш мээң чалым-хаям болур
Дээрги-Чаяакчы чөптүг дээрзин,
Ында шын эвес чүвө чок дээрзин олар медээлээр.

92 ¹ Дээрги-Чаяакчы хааннап турар!

Ол өндүр чырыкты хеп дег кедип алган,
күчү-күштү кеткеш, куржанып алган,
Дээрги-Чаяакчы өртемчейни божаннапас кылдыр
быжыг үндезинде тургузуп каан.

² Сээн дүжүлгөң шаг шаанда үндезилеттинип тургустунган,
үе-дүптөн бээр бар турган сен.

91:6 Ыд. ыр. 110:2; Ажыд. 15:3 91:9 Ыд. ыр. 92:4

91:11 Ыд. ыр. 22:5; У. ч. 27:9; Эккл. 9:8 91:12 Ыд. ыр. 36:34; 59:10; 90:8; У. ч. 29:16

91:13 Ыд. ыр. 71:7; У. ч. 11:28; Иса. 65:22 91:13 У. ч. 11:28 91:14 Ыд. ыр. 134:2 91:16 Ыд.

ыр. 17:2 91:16 Э. д. 18:25; Иов 34:10 92:1 1 Чыл. 16:31; Ыд. ыр. 95:10; 96:1; 98:1

92:1 Ыд. ыр. 103:1 92:2 Ы. х. к. 33:27; Ыд. ыр. 54:20; 89:3; Авв. 1:12

³ Суглар шимээргеп турду, Дээрги-Чаяакчы,
суглар ыт-шимээнин улгаттырып турду,
агым суглар дагжап турду.

⁴ Ынчалзажок бедидир көдүрткен Дээрги-Чаяакчы
хөй сугларның ыт-шимээнинден-даа,
далайның сүртенчиг чалгыларындан-даа күчүлүг.

⁵ Сээң хоойлуларың ылап шынныг,
Сээң *өргээңге кезээ мөңгедө ыдыктыг болуру чогуур.

93 ¹ Өжээн негекчизи Бурган, Дээрги-Чаяакчы,
өжээн негекчизи Бурган, чырып көстүп келем!

² Чер-делегейниң Шииткекчизи, туруп келем,
улуургак улуска чогуур кеземчени онааштырып көрөм.

³ Дээрги-Чаяакчы, чежеге дээр
бузуттуг улус өөрүп-байырлаарыл, чежеге дээр?!

⁴ Олар бардам сөстөр эдип, аажок турлар,
бузут үүлгедикчилери шупту мактанып турлар;

⁵ Сээң чонунну бастып турлар,
Дээрги-Чаяакчы,

Сээң өнчүн болур улусту дарлап турлар.

⁶ Дулгуяк херээженни база өскээрген келген кижини өлүрүп,
өскүс-чавыс улусту чок кылып турлар.

⁷ «Дээрги-Чаяакчы көрбөс-тир ийин,
Израильдин Бурганы билбөс-тир ийин» – дижирлер-дир.

⁸ Чон аразында бүдүүлүк улус, угаан кириңер!
Мелегей улус, кажан орталаныр силер?!

⁹ Бисти кулактыг кылып каан Бурган дыңнанас деп бе,
карак чаяап берген Бурган көрбөс деп бе?

^{10–11} Чоннарны эдип-чазап турар Бурган
оларга яла онааштырбас деп бе?

Кижиге амытанны билиглерге өөредип турар Дээрги-Чаяакчы
улустуң бодалдарын билер, олар – хей-бус дээрзин билер!.

¹² Дээрги-Чаяакчы, Сээң эдип-чазап турарың,
дүрүм-хоойлунга өөредип турарың кижиге амыр-чыргалдыг.

¹³ Бузуттуг хейге оңгар кастыңгыжеге чедир,
Сен ол кижиге айбыл-халап үезинде
сагыш амыр боорун хайырлаар деп турар-дыр сен.

92:3 Авв. 3:10 92:4 Ыд. ыр. 91:9 93:1 Ы. х. к. 32:35, 43; Иса. 35:4

93:1 Ы. х. к. 33:2; Ыд. ыр. 49:2 93:2 Иса. 33:10 93:3 Ажыд. 6:10 93:5 Иса. 3:15

93:6 Иса. 10:2 93:7 Иов 22:13; Соф. 1:12; Мал. 3:14 93:9 У. ч. 20:12

93:10–11 Иов 7:16; Ыд. ыр. 38:6; Эккл. 1:2; 1 Кор. 3:20 93:12 Иов 5:17; У. ч. 3:11–12

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонундан ойталавас,
Бодунуң өнчүзү болур улусту каапкаш барбас!
¹⁵ Шииткел база катап чөптүг чорукка үндезилеттинер,
мөзүзү эки бүгү улус ону эдерер.

¹⁶ Кым мен дээш бак сагыштыг улуска удур туржурул?
Кым меңээ болчуп, бузут үүлгедикчилеринге удур туржурул?
¹⁷ Дээрги-Чаяакчы меңээ дузалаваан болза,
алдыы оранның шыпшыңынче бада бээр чыгыы турган мен.
¹⁸ «Будум тендиш деп тур!» – деп турган үемде,
Сээң энерелиң меңээ чөленгиш бооп турду, Дээрги-Чаяакчы.
¹⁹ Ишти-хөңнүмде дүвүрел көвүдээн тудум,
Сээң аргалалың сеткилимни сергедип чор.

²⁰ Дүрүм-хоойлуну ажыглап, улуска бак чүве кылып,
оларны узуткап чоруур чагырыкчылар
Сээң-биле чаңгыс эп-сеткилдиг болур бе?
²¹ Олар бөлүглешкеш, чөптүг-шынның кижиге халдап,
кем-буруу чок улусту өлүрүп шиидип турар-дыр.
²² Ынчалзажок Дээрги-Чаяакчы – мээң быжыг шивээм,
Бурганым – мээң хоргадаар хаям.
²³ Ол бузуттугларга кем-буруузу дээш кеземче көргүзөр,
оларны багы дээш узуткап каар.
Дээрги-Чаяакчы – Бурганывыс оларны чок кылып каар.

94 ¹ Барып, Дээрги-Чаяакчыга өөрүшкүлүг ырлап берээл,
камгалал бээр Хаявысты ыткыр алгап ырлаал!
² Алдаржыдып ырлавышаан, Ооң мурнунга чеде берээл,
ырларывыска Ону алгап ырлаал!
³ Дээрги-Чаяакчы дээрге өндүр улуг Бурган,
бүгү бурганнарны чагырар өндүр улуг Хаан болгай.
⁴ Черниң ханызы-даа, дагларның баштары-даа Ооң холунда.
⁵ Далай-даа Ооңу болур, ону Ол чаяаган,
кургаг черни-даа Ооң холдары бодараткан.

⁶ Барып, Дээрги-Чаяакчының –
бистиң Чаяакчывыстың мурнунга сөгүрүп,
мөгөйээли, дис кырынга олураалы.
⁷ Ол – бистиң Бурганывыс-тыр,
а бис – Ооң коданында чон бис

93:14 1 Хаан. 12:22; Рим. 11:2 **93:17** Ыд. ыр. 123:1-3

93:21 Хост. 23:7; У. ч. 17:15; Иса. 5:23 **93:22** Ыд. ыр. 17:3

94:1 Ы. х. к. 32:15; Ыд. ыр. 88:27 **94:3** 1 Хаан. 5:3; 2 Чыл. 2:5; Ыд. ыр. 85:8; 134:5

94:5 Э. д. 1:9-10 **94:6** 2 Чыл. 6:13; Дан. 6:10

база Ооң карактааны хойлар бис.

Бөгүн Бурганның мынча дээн үнүн дыңнап каан болзунарза:

⁸ «Меривага дег, ол хүнде ээн кургаг ховуда Массага дег, чүректериңер дашталдырбанар⁸.

⁹ Ынчан аңаа силерниң ада-өгбөңер Мээң кылган ажыл-херектеримни көргөш-даа, Мени шенеп турган.

¹⁰ Дөртен чыл дургузунда ол улус Мээң хөңнүмге дээп кээрге:

„Бо дээрге чүректери будалып чоруур,

Мээң оруктарымны билип албаан чон-дур“ – дээш,

¹¹ киленней берип: „Олар Мээң амыр-дыжым черинче кирбес“ – деп даңгыраглаан мен».

(1 Чыл. 16:23-33)

95 ¹ Дээрги-Чаяакчыга чаа ырдан ырлап бериңер; бүгү чер-делегей, Дээрги-Чаяакчыны алгап ырла!

² Дээрги-Чаяакчыга ырлап бериңер, Ооң адын алгап-йөрээңер, хүннүң-не Ооң камгалалын медээлеңер.

³ Шупту чоннарга – Ооң алдарын, бүгү аймактарга – Ооң кылган кайгамчык чүүлдерин чугаалап чедиңер.

⁴ Дээрги-Чаяакчы өндүр улуг база макталга төлептиг, өске бурганнардан артык коргунчуг болгай.

⁵ Өске чоннарның бурганнары шуптузу хоозун дүрзүлөр-дир, а Дээрги-Чаяакчы дээрлерни чаяган болгай.

⁶ Чайынналчак мактал-хүндү – Ооң мурнунда, күчү-күш болгаш каас-чараш чорук – Ооң ыдыктыг *өргээзинде.

⁷ Чоннарның аймактары, Дээрги-Чаяакчыны мактаңар,

Ооң алдары биле күчү-күжүн мактаңар;

⁸ Дээрги-Чаяакчының алдарлыг адын алгаңар,

өргүлдеринер ап алгаш,

Ооң өргээзиниң шөлүнче кирип келиңер.

⁹ Дээрги-Чаяакчы Бодунун ыдыктыг өргээзинге турда,

Аңаа мөгейинер.

Бүгү чер-делегей, Ооң мурнунга коргуп сириле!

¹⁰ Чоннарга дамчыдып чугааланаңар: Дээрги-Чаяакчы хааннап турар!

Ол өртемчейни быжыг үндезинде тургузуп каан – тендиш дивес-тир.

⁸94:8 Мерива, Масса – ээн кургаг ховуга еврейлерниң Бурганга удурланып турган черлериниң аттары (Хост. 17:1-7; Сан. 20:1-13 көр).

94:7 Ыд. ыр. 73:1; Иез. 34:31; Зах. 9:16 94:7 Евр. 3:7-11

94:11 Сан. 14:22-23; Ы. х. к. 1:35; 12:9; Иез. 20:15 95:1 Ыд. ыр. 32:3; Иса. 42:10 95:2 Ыд. ыр.

99:4 95:3 Ыд. ыр. 9:2 95:4 2 Хаан. 22:4; Ыд. ыр. 17:4; 144:3 95:4 Хост. 18:11 95:5 Иса.

44:24; Иер. 10:12 95:7 Ыд. ыр. 28:1 95:9 Ыд. ыр. 113:7 95:10 Ыд. ыр. 92:1; 96:1; 98:1

Чоннарны Ол чөптүү-биле шиидер-дир.

¹¹ Дээрлер өөрүп-хөглезин, чер-делегей өөрүп-байырлазын;
далай болгаш ону долган бүгү чүве шимээргеп доюлзун!

¹² Хову-шөлдер болгаш ында амыдыраан бүгү чүве өөрүзүн,
арга-эзимде шупту ыяштар өөрүп ырлашсын!

¹³ Дээрги-Чаяакчының мурнунга олар өөрүзүн,
Ол чер-делегейни шын шиидер дээш кел чыдар болгай.
Ол өртемчейни Бодунуң чөптүү-биле,
бүгү чоннарны – алыс шынны-биле шиидер-дир.

96 ¹ Дээрги-Чаяакчы хааннап турар!
Чер-делегей өөрүзүн, эндерик ортулуктар хөглезин!

² Дээрги-Чаяакчыны сырый кара булут хүрээлеп турар;
чөптүг чорук биле шын шииткел – Ооң дүжүлгезиниң үндезини.

³ Долгандыр турар дайзыннарны өрттендир чиртпишаан,
Ооң мурнунда от хып бар чыдар.

⁴ Ооң чаңныктары өртемчейни чырыдар,
чер-делегей ону көргөш, сүрээдеп сирилээр.

⁵ Даглар Дээрги-Чаяакчының мурнунга –
бүгү чер-делегейниң Чагырыкчызының мурнунга –
чук ышкаш эстип тур.

⁶ Дээрлер Ооң чөптүүн медээлеп тур,
бүгү чоннар Ооң өндүр чырыын көрүп тур.

⁷ *Дүрзү-бурганнарга мөгейген, хоозун дүрзүлөр-биле мактанган
бүгү улус бак атка кирер.
Бүгү бурганнар, Аңаа мөгейиңер!

⁸ Сээң шиитпирлериңни дыңнааш, *Сион өөрүп-байырлап тур,
Иудеяның хоорай-суурлары өөрүп-хөглөп тур,
Дээрги-Чаяакчы.

⁹ Сен бүгү чер-делегейниң кырында өрү көдүрткен-дир сен,
бүгү бурганнардан бедий берген-дир сен, Дээрги-Чаяакчы.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчыга ынак улус,
бузутка хөңнүнер чок болуңар!
Ол Бодунга бердинген улустуң амы-тынын камгалаар,
оларны бак улустуң холундан адырар.

95:11 Иса. 44:23; 49:13 **95:11** Ыд. ыр. 97:7 **95:13** Ыд. ыр. 9:9

96:1 Ыд. ыр. 92:1; 95:10; 98:1 **96:2** Хост. 19:9; 20:21; Ыд. ыр. 17:12 **96:2** Ыд. ыр. 88:15

96:3 Ыд. ыр. 20:10 **96:4** Ыд. ыр. 76:19 **96:5** Ис. 3:11; Мих. 4:13; Зах. 4:14; 6:5

96:5 Ыд. ыр. 67:3; Мих. 1:4; Наум 1:5 **96:6** Ыд. ыр. 18:2; 49:6 **96:7** Иса. 42:17; Иер. 10:14

96:7 Евр. 1:6 **96:8** Ыд. ыр. 47:12 **96:9** 1 Хаан. 5:3; 2 Чыл. 2:5; Ыд. ыр. 85:8

96:10 У. ч. 8:13; Ам. 5:15; Рим. 12:9 **96:10** Ыд. ыр. 30:24; 36:28

¹¹ Чөптүг-шынныг кижиге – чырык чырыыр,
мөзүзү эки кижиге – өөрүп-хөглээр.

¹² Чөптүг-шынныг улус, Дээрги-Чаяакчы дээш өөрүңер,
Ооң ыдыктыг адын алдаржыдыңар!

Мизмор-ыр.

97 ¹ Дээрги-Чаяакчыга чаа ырдан ырлап бериңер;
Ол кайгамчык чүүлдерни боттандырган болгай,
Ооң ыдыктыг күчү-күштүг холу Аңаа тиилелгени эккелди.

² Дээрги-Чаяакчы Бодунуң тиилелгезин көргүстү,
Бодунуң чөптүүн, өске чоннар көрүп турда, ажыгтты.

³ Ол Бодунуң израиль чонунга
шынчызы биле энерелин бодап келди.
Чер-делегейниң кайы-даа ужу-кыдыы
Бурганывыстың тиилелгезин⁴ көрүп кагды.

⁴ Бүгү чер-делегей, Дээрги-Чаяакчыны алгап ырла,
өөрүп-хөглөп, байырлап ырла!

⁵ Ырны чадаганга үдеп ойнавышаан,
Дээрги-Чаяакчыны алгап ырлаңар!

⁶ Хаанывыс болур Дээрги-Чаяакчының мурнунга
трубалар биле эдискилер этсип, өөрүп-байырлаңар!

⁷ Далай болгаш ону долган бүгү чүве,
чер-делегей болгаш ында амыдыраан
бүгү чүве шимээргеп доюлзун.

⁸ Хемнер адыштарын часказын;
даглар хары угда өөрүп-байырлазын!

⁹ Олар Дээрги-Чаяакчының мурнунга өөрүп-байырлазын,
чер-делегейни шиидер дээш, Ол кел чыдар болгай.

Дээрги-Чаяакчы өртемчейни – чөптүү-биле,
чоннарны – шынга дүүштүр шиидер.

98 ¹ Дээрги-Чаяакчы хааннап турар,
бүгү чоннар сүрээдеп сирилезин!
Ол *херувимнер^u кырында саадаан-дыр;
бүгү чер-делегей шимчеп сирилезин!

^{97:3} Азы: «Бурганывыстан кээр камгалалды».

^{98:1} Дээрги-Чаяакчы ыдыктыг аптарада тургускан херувим дүрзүлериниң кырында, Бодунун дүжүлгезинде дег, саадап олулар дээни ол (Хост. 25:17-22 көр). Азы херувимнер сөөрткен чуузада олулар дээни ол.

96:11 Ыд. ыр. 26:1; 111:4; У. ч. 4:18; Мих. 7:8 **96:12** Ыд. ыр. 31:11

97:1 Ыд. ыр. 32:3; Иса. 42:10 **97:1** Иса. 59:16 **97:3** Иса. 52:10

97:4 Ыд. ыр. 65:1; 99:1 **97:6** Сан. 10:10 **97:7** Ыд. ыр. 95:11 **97:8** Иса. 55:12 **97:9** Ыд.

ыр. 95:13; 109:6; Иса. 2:4; 3:13; Иоил 3:12 **98:1** Ыд. ыр. 92:1; 95:10; 96:1 **98:1** Ыд. ыр. 79:2

² Дээрги-Чаяакчы *Сион дагга өндүр бедик,
бүгү чоннарның кырында Ол өрү көдүрткен!

³ Сээң өндүр улуг болгаш сүрээденчиг адыңны олар алдаржытсын;
ол ат ыдыктыг болгай.

⁴ Күчүлүг Хаан чөптүг чорукка ынак.
Сен чөптүг чорукту доктаадып кагдың,
шынчы чорукту Израильге эккеп бердин.

⁵ Дээрги-Чаяакчыны – Бурганывысты алгап-мактаңар;
Ооң буттарын салыр черинге^v мөгейиңер,
ол чер ыдыктыг болгай!

⁶ Моисей биле Аарон *Бурганның бараалгакчылары тургаш,
Самуил Ооң адын кыйгырган улустуң бирээзи тургаш,
Аңаа мөргүп, Ону кыйгырып турганнар,
а Дээрги-Чаяакчы оларга харыылаан.

⁷ Дээрги-Чаяакчы булут чагы аразындан олар-биле чугаалашкан,
а олар Ооң чагыгларын болгаш
Ооң берген дүрүм-хоойлузун сагып турганнар.

⁸ Дээрги-Чаяакчы, Бурганывыс, Сен оларга харыыңны бердин!
Оларны өршээп шыдаар,
үүлгедиглери дээш кезедир Бурган болдун.

⁹ Дээрги-Чаяакчыны – Бурганывысты кымдан арттыр мактаңар,
Ооң ыдыктыг даанга мөгейиңер,
чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс ыдыктыг болгай.

Өөрүп четтиришишкинниң мизмор-ыры.

99 ¹ Бүгү чер-делегей, Дээрги-Чаяакчыны алгап ырла!

² Дээрги-Чаяакчыга өөрүшкүлүг мөгейиңер,
Ооң мурнунче Ону алгап ырлап барыңар!

³ Дээрги-Чаяакчы – Бурган дээрзин билип алыңар,
Ол бисти чаяп каан, Аңаа хамааржыр бис,
Ооң чону болгаш Ооң коданының хойлары бис.

⁴ Ооң эжик-хаалгазынче – өөрүп четтирип,
Ооң *өргээзинче – алгап-мактап кириңер.
Ону мактаңар, Ооң адын алгап-йөрээңер!

⁵ Дээрги-Чаяакчы ачылыг-дыр,

^v98:5 Буттарын салыр чер – израиль чер, Бурганның өргээзи азы ыдыктыг аптара (1 Чыл. 28:2 көр).

98:2 Ыд. ыр. 112:4 98:4 Ыд. ыр. 10:7 98:6 Хост. 32:11-14; Сан. 16:48; 1 Хаан. 7:9-10

98:7 Хост. 33:9 98:8 Сан. 14:20; 20:12 98:9 Ыд. ыр. 2:6 99:1 Ыд. ыр. 65:1; 97:4

99:3 3 Хаан. 18:39 99:3 Ыд. ыр. 73:1; Иез. 34:31; Зах. 9:16 99:4 Ыд. ыр. 95:2

Ооң энерели – кезээ шагда үстүп төнмөс-тир;
Ооң шынчы чоруу – салгалдан салгал дамчып артар.

Давидтин. Мизмор-ыр.

100¹ Энерел биле чөптүг шииткелди ырлаар мен,
Дээрги-Чаяакчы, Сеңээ ырлап бээр мен.

² Кем-буруу чок орукту бодап чор мен: аңаа кажан чеде бээр мен?
Оран-савамда бодумну арыг чүректиг алдынып чор мен.

³ Кандыг-даа дүржөк чорукту
мен көрүп турумда кылырын чөпшээревес мен,
кемниг херектерни көөр хөңнүм чок – олар меңээ чыпшынмас.

⁴ Улуургак чүректи бодумдан ырадыр мен,
кара сагыш ишти-хөңнүмге турбас.

⁵ Өске кижини бүдүү нүгүлдээр хейни узуткап каар мен;
турамык көрүштүг, улуургак кижиден хөңнүм калыр.

⁶ Карактарым чер-делегейде бүзүрелдиг улусче көрүнгөн –
олар мээң чанымга олулар эргелиг;
кем-буруу чок орук-биле бар чыдар кижини
меңээ бараан болур.

⁷ Мээң оран-савамга кара сагыштыг кижини чурттап шыдапас,
мээң мурнумга мегечи кижини артып каап шыдапас.

⁸ Эргеннин-не чуртумнун буруулуг улузун узуткап эгелээр мен –
Дээрги-Чаяакчының хоорайында
шупту бузуг үүлгедикчилерин
дазылындан тура тыртып, узуткаар мен.

*¹ Харьксырай бергеи, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бодунун
хомудалын чугаалап турар түрегдээн кижинин *мөргүлү.*

101² Дээрги-Чаяакчы, мөргүлүмнү дынна,
дуза дилээн кыйгым Сеңээ четсин.

³ Айбыл-халап хүнүнде менден хая көрүнмө,
кулаанны менче ээктир, кыйгырган хүнүмде дүрген харыыла.

⁴ Амыдыралым ыш дег эстип читти,
сөөктерим одагда оттуг кезек дег өрттенип калды.

⁵ Чүрээм оыт-сиген дег саза бастырып, кадып калды,
аыш-чем чиир безин хөңнүм чок апарды.

99:5 Ыд. ыр. 105:1 100:1 Ыд. ыр. 88:2 100:2 Ыд. ыр. 118:1 100:2 3 Хаан. 9:4

100:5 Хост. 20:16; У. ч. 19:5 100:5 У. ч. 6:17; 30:13 100:8 Ыд. ыр. 74:11

101:1 Ыд. ыр. 141:2 101:4 Ыд. ыр. 36:20 101:4 Иов 30:30; Ыы. 1:13

101:5 Ыд. ыр. 36:2 101:5 Иов 33:20; Ыд. ыр. 106:18

⁶ Човуургап тур мен, сөөктерим эът-кежимге чыпшына берди.

⁷ Ээн куруг черлерде куш-биле дөмей апардым,
бузундуларда чурттаан үгү дег болу бердим.

⁸ Уйгум келбестеп, сери кырында
чааскаанзыргай бора-хөкпеш дег орар-дыр мен.

⁹ Дайзыннарым хүннү бадыр мени бак сөглээр-дир,
мени кочулаан улус мээн адым-биле карганыр-дыр.

¹⁰ Хүлдү аыш-чем кылдыр чип,
суксунумга карак чажын холуп келдим.

¹¹ Сээң килеңнеп хорадаанындан ынчалдыр болганы ол –
Сен мени өрү көдүргеш, дүжүр октаптың.

¹² Назыным хөлеге дег чидип бар чыдыр,
оът-сиген ышкаш када бердим.

¹³ А Сен, Дээрги-Чаяакчы,
дүжүлгөңге кезээ мөңгөде саадаар сен,
улус Сени салгалдан салгал дамчып сактып чоруур.

¹⁴ Сен туруп келгеш, *Сионга ээ-хайыралың көргүзөр сен –
ону өршээр үе келген-дир, ындыг үе-шаг ол-дур.

¹⁵ Сээң чалчаларыңга Сионнуң даштары эргим болгай,
ооң довураа дээш безин хараадап турарлар болгай.

¹⁶ Ол үеде бүгү чоннар Дээрги-Чаяакчының адын,
чер-делегейниң шупту хааннары алдарлыг Сени аажок хүндүлээр-дир.

¹⁷ Дээрги-Чаяакчы Сионну катап тургузар,
Ооң өндүр чырыы чайынналып көстүп кээр.

¹⁸ Чаржынчыг түрөңги улустуң мөргүлүн Ол хүлээп аар,
оларның чалынганын тоовайн барбас.

¹⁹ Ол бүгүнүн дугайында улус келир салгалга бижип, арттырып каар,
ынчан Дээрги-Чаяакчының чаяап каар чону Ону алгап-мактаар.

²⁰ Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы
Бодунуң ыдыктыг кудайындан черже көргөн,
дээрлерден черже хайгаарап көргөн.

²¹ Ол хоругдаткан кижиниң човуурун дыңнап каарын,
өлүр четкен улусту хостаарын күзээн.

^{22–23} Ынчан чоннар биле күрүнелер

Дээрги-Чаяакчыга бараан болур дээш шупту чыгылып кээп,
Сионга Дээрги-Чаяакчының адын алгаар,

101:7 Соф. 2:14 **101:9** Иса. 65:15; Иер. 29:22 **101:10** Ыд. ыр. 41:4; 79:6

101:12 1 Чыл. 29:15; Иов 8:9; 14:2; Ыд. ыр. 108:23; 143:4 **101:13** Ыд. ыр. 9:8; Ыы. 5:19

101:13 Ыд. ыр. 134:13 **101:14** Сан. 10:35; Иса. 33:10 **101:14** Иер. 29:20; Дан. 9:2

101:15 Неем. 4:2 **101:16** 3 Хаан. 8:41 **101:17** Иса. 60:1 **101:19** Ыд. ыр. 21:31; 77:6

101:20 Э. д. 11:5; Ы. х. к. 26:15; Ыд. ыр. 13:2 **101:21** Ыд. ыр. 78:11

Иерусалимге Ону мактаар.

²⁴ Ол мээң күжүмнү орук ара төндүрдү, назынымны кыскалатты.

²⁵ Мен ынчан: «Бурганым, назыным орту чедип чорда, мени алгаш барба» – дидим.

А Сен мөңгө чурттаар сен.

²⁶ Үе-дүпте чер-делегейни үндезилеп тургустун, дээрлер база Сээң холуңнуң чаяалгазы.

²⁷ Чер биле дээр чиде-даа бээрге, Сен артып каар сен, олар шупту хеп ышкаш элесп каар; оларны Сен тон ышкаш солуп кааптарыңга, солуттунуп, чиде бээрлер.

²⁸ А Сен биеэги хевээр сен, Сээң назының төнчү чок.

²⁹ Сээң чалчаларыңның ажы-төлү бо черге амыдырап артар, оларның үре-салгалы Сээң хайгааралың адаанга бут кырынга быжыг турар.

Давидтии.

102 ¹ Сеткилим Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрээзин, бүгү ишти-хөңнүм Ооң ыдыктыг адын алгап-йөрээзин!

² Сеткилим Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрээзин, Ооң хайырлаан хамык ачы-буянын утпазын!

³ Ол мээң шупту кем-буруумну өршээр, хамык аарыымны экиртир;

⁴ амы-тынымны өлүмден адырар, энерел болгаш ээ-хайыралы-биле мени бүргээр;

⁵ амыдыралымны ачы-буян-биле долдурар; зирни дег, чалы назыным чаартынып, эглип кээр.

⁶ Дээрги-Чаяакчы бүгү базындырган улуска чөптүг чорук биле шын шииткелди көргүзөр.

⁷ Ол Бодунуң оруктарын Моисейге, ажыл-херектерин – израиль чонга көргүскен.

⁸ Дээрги-Чаяакчы килеңнээчел эвес, кээргээчел, ээ көрнүүчел база элбек энерелдиг;

⁹ Ол бисти үзүк-соксаал чок буруудатпас, кезээ мөңгедө хорадавас.

¹⁰ Ол биске кем-буруувус ёзугаар хамаарылга көргүспеди,

101:22-23 Ыд. ыр. 67:33 **101:25** Авв. 1:12 **101:26** 1 Хаан. 2:8 **101:27** Иса. 51:6 **101:27**

Ажыд. 20:11 **101:28** Иов 36:26; Мал. 3:6; Евр. 1:10-12; 13:8 **101:29** Ыд. ыр. 68:37; 111:2

102:1 Ыд. ыр. 103:1; 145:1 **102:3** Хост. 15:26; 34:7 **102:4** Ыд. ыр. 5:13

102:5 Иса. 40:31 **102:8** Хост. 34:6 **102:9** Иса. 57:16; Иер. 3:5; Ыы. 3:31; Мих. 7:18

бисти бачыттарывыс ёзугаар кезетпеди.

¹¹ Чүгө дээрге дээрниц черден бедии дег,

Ооң энерели Оон коргар улуска өндүр бедик;

¹² чөөн чүктүң барыын чүктен ырак турары дег,

бузуттарывысты Ол бистен ырадып каапты;

¹³ ачазының оолдарына ээ-хайыралыгы дег,

Дээрги-Чаяакчы Оон коргар улуска ээ-хайыралыг.

¹⁴ Ол бистиң чүден бүткенивисти билир,

довурактан тывылганывысты бодап чоруур.

¹⁵ Кижиниң назыны оът-сиген дег: шөлде чечек дег частып кээр,

¹⁶ а салгын-хат эстедир хадып эртерге, ол чиде бээр,

ооң турган чери ону ам танывайн баар.

¹⁷ А Дээрги-Чаяакчының энерели Оон коргар улуска

үе-дүптөн эгелээш, кезээ мөңгедө артып каар;

¹⁸ Ооң *чагыг-керээзин сагып, айтышкыннарын күүседирин

утпайн чоруур улустуң үре-салгалына Ол чөптүүн көргүзөр.

¹⁹ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң дүжүлгезин

дээрлерде тургузуп алган,

Ооң чагыргазы бүгү чүүлдү башкарып турар.

²⁰ Дээрги-Чаяакчының төлээлери –

Ооң сөзүн сагып, айтышкынын тооп дыңнаар

күш-шыдалдыг дайынчылар, Ону алгап-йөрээңер!

²¹ Дээрги-Чаяакчының шупту аг-шерии –

Ооң күзел-соруун күүседип турар чалчалар, Ону алгап-йөрээңер!

²² Дээрги-Чаяакчының хамык чаяалгазы

Аңаа чагырткан бүгү черлерге Ону алгап-йөрээңер!

Сеткилим Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрээзин!

103 ¹ Сеткилим Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрээзин!
Дээрги-Чаяакчы, Бурганым, канчаар-даа аажок өндүр улуг сен,

чайынналчак мактал-хүндү – кеткен хевиң ол-дур.

² Чырык-биле, тон-биле дег, шыптынып алган сен,

дээрни, чадырның сери-шывыын дег, чада салган сен.

³ Дээрниц сугларының кырынга үстүкү ордунну тудуп алган сен,

бодуннуң *чуузаңга дег, булуттарга олурупкаш,

чалгынныг хатты хөлге кылгаш, халдып турар сен.

⁴ Хаттардан – Бодуннуң төлээлериңни,

102:10 Эзра 9:13; Иез. 20:44 **102:11** Ыд. ыр. 35:6; Иса. 55:9 **102:12** Иса. 43:25

102:13 Мал. 3:17 **102:14** Э. д. 2:7 **102:15** Иов 14:11; Ыд. ыр. 89:6

102:16 Иов 7:10; 24:24; Ыд. ыр. 36:10 **102:17** Ыд. ыр. 24:6 **102:18** Хост. 20:6; Ы. х. к. 7:9

102:19 Ыд. ыр. 10:4; 92:2 **102:20** Ыд. ыр. 148:2 **103:1** Ыд. ыр. 102:1

103:1 2 Хаан. 7:22 **103:1** Ыд. ыр. 92:1 **103:2** Иов 9:8; Иер. 10:12; 51:15 **103:3** Ам. 9:6

103:3 Ыд. ыр. 17:11 **103:4** Зах. 6:5

чалбыышталган оттан –
Бодуннуң бараан болукчуларыңны кылып аар сен^W.

⁵ Сен чер-делегейни быжыг үндезинге тургузуп кагдың,
ол кажан-даа божаңнаvas.

⁶ Ону дүп чок далай-биле, тон-биле дег, шуглап каан турган сен,
суг дагларны шыпкан турган.

⁷ Суглар Сээң чемелээн сөзүңден дезип маңнап,
Сээң диңмирээн үнүңден хоюп ыңай бооп турган.

⁸ Дагларже үнүп, шынааларже бадып,
Сээң оларга айтып бергениң черже агып турган^X.

⁹ Сен сугларның ажыр акпас кызыгаарын тургузуп кагдың,
олар ам черни хөме агар дээш дедир ээп шыдаvas.

¹⁰ Сен дамырактарны шынааларже аксып бадырыптын;
суглар дагларның аразында агып бадып,

¹¹ шөлдерде шупту аң-меңге суксун болду,
черлик элчигеннер суксунун хандырып ап тур.

¹² Суг кыдыында дээрниң куштары чурттай берген,
будук-бүрү аразында эдип олурлар.

¹³ Үстүкү ордундан дагларны сугтарып тур сен,
Сээң ажыл-херээниң үре-түннели-биле чер-делегей тодуп тур.

¹⁴ Мал-маганга оът-сигенни,
кижилерге болбаазырадыр үнүш-дүжүттү өстүрүп:
оларның чиир аыш-чегин черден уштуп берип тур сен.

¹⁵ Кижиниң сеткил-хөңнүн хөгледир араганы,
арнын кылаңнадыптар олива үзүн,
шаг-шинээн быжыглаар тарааны берип тур сен.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчының ыяштары –
Ооң олуртуп кааны Ливан пөштериниң суксуну ханып тур,

¹⁷ оларга кушкаштар уялар тудуп аар;
шивилерге аист куштар уяланыр,

¹⁸ бедик дагларга те-чуңма турумчуур,
хая-даштарга сарлык-дегелер^Y хоргадаар.

¹⁹ Дээрги-Чаяакчы үени тодарадыр дээш айны чаяап каан,

^W**103:4** Азы: «Бодуннуң төлээлериниң – хаттар кылып каан сен, а бараан болукчуларыңны – оттун чалбыыштары кылып каан сен».

^X**103:8** Азы: «Сээң оларны турзун дээниң черлерге даглар бедип, шынаалар чавызап турган».

^Y**103:18** Сарлык-дегелер – еврей дылда «шафан» дээр үүрмек хээкчилер (Лев. 11:5; У. ч. 30:26 көр).

103:4 Иез. 1:13 **103:4** Евр. 1:7 **103:5** 1 Хаан. 2:8; Ыд. ыр. 23:2; У. ч. 8:29

103:5 Ыд. ыр. 118:90; Эжкл. 1:4 **103:7** Иов 26:11; Ыд. ыр. 17:16; Иса. 50:2 **103:9** Э. д. 1:9; Иов 38:8-11; Ыд. ыр. 32:7; Иер. 5:22 **103:14** Ы. х. к. 11:14-15; Ыд. ыр. 146:8-9 **103:15** Башт. 9:13; У. ч. 31:6; Эжкл. 10:19 **103:15** Аж.-ч. 14:17 **103:18** Иов 39:1 **103:19** Э. д. 1:14

хүн бодунуң ажар өйүн билир кылып каан.

²⁰ Сен дүмбей караңгыны чаттылдыр салыптарыңга,

дүн дүжүп кээр –

ол өйде арга-эзимниң аң-меңи чимзенип чоруур,

²¹ арзылаңнар олча дилеп, ырланып, Бургандан аыш-чем дилээр.

²² Хүн үнүп кээрге, аң-мең ээп чанып,

үнгүрлеринге, ижээннеринге чыткылап аар.

²³ Кижги амытан ынчан кежээге чедир

ажылдаар дээш үнүп келгеш, орайга чедир иженир.

²⁴ Дээрги-Чаяакчы,

Сээң ажыл-херектериңниң хөй деп чүвезин!

Бүгү чүүлдерни мерген угаанның-биле чаяп каан сен,

олар чер-делегейни дола берген!

²⁵ А бо болза өндүр делгем далай-дыр.

Мында эмге-тикчок улуг-биче далай амытаннары бар,

²⁶ корабльдар эжиндирип турар;

мында аңаа эштип ойназын дээш

чаяп кааның левиафан^z бар.

²⁷ Ол амытаннар шупту

«Аыш-чемни чогуур үезинде бээр боор» деп, Сеңээ идегеп турар.

²⁸ Оларга бээринге, чыып аарлар,

холуңну ажыда сунарыңга, ачы-буян-биле пөгүп тодарлар.

²⁹ Олардан хая көрнүр болзунза, корга бээрлер,

амы-тынын үзүп каарыңга, чок апарып,

тывылган довураанче дедир кире бээрлер.

³⁰ Бодуңнуң тыныжыңны

оларга тындырыптарыңга, чаяаттына бээрлер,

Сен чер-делегейни ынчалдыр чаартып турар сен.

³¹ Дээрги-Чаяакчының алдары кезээ мөңгедө турзун.

Ол Бодуңуң чаялгалары дээш өөрүзүн.

³² Черже Ол көрүптөри билек, чер сирилей бээр,

дагларга дээптөри билек, олар ышталы бээр.

³³ Дириг чорааш, Дээрги-Чаяакчыны алгап ырлайын,

чурттап чорааш, Бурганымны мактап ырлайын.

³⁴ Мээң сөстөрүм Аңаа таарымчалыг болзун;

^z103:26 Левиафан – хананей мифологияда сугда чурттап турар күчүтөн моос азы улу (Иов 3:8; 40:20; 41:1; Ыд. ыр. 73:13-14; Иса. 27:1 көр).

103:19 Ыд. ыр. 73:16; Иер. 33:25 103:20 Иса. 45:7 103:21 Иов 38:39; Иоил 1:20

103:22 Иов 37:8 103:24 У. ч. 3:19 103:27 Ыд. ыр. 135:25 103:28 Ыд. ыр. 144:16

103:29 Э. д. 3:19; Иов 34:15; Ыд. ыр. 89:4; 145:4; Эжкл. 3:20; 12:7 103:30 Иов 33:4

103:31 Ыд. ыр. 71:17 103:32 Ыд. ыр. 143:5 103:33 Ыд. ыр. 62:5; 145:2

Дээрги-Чаяакчы дээш өөрүп-хөглээн.

³⁵ А бачыттыг улус чырык чер кырындан арлып чиде берзин,
бузуттуг улус моон соңгаар турбазын.

Сеткилим Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрээзин!

*Аллилуйя!

(1 Чыл. 16:8-22)

104 ¹ Дээрги-Чаяакчыга өөрүп четтириңер,
Ооң адын адап, мактаңар,

өске чоннарга Ооң ажил-херектерин медээленер;

² Ону алгап ырлаңар, Аңаа ырлап бериңер;

Ооң кылган бүгү кайгамчык чүүлдерин чугаалап бериңер.

³ Ооң ыдыктыг ады дээш чоргаараңар;

Дээрги-Чаяакчыже чүткүп чоруур улустун
сеткил-сагыжы өөрүп-хөглезин.

⁴ Күчүлүг Дээрги-Чаяакчыны эдериңер,

Ооң-биле үргүлчү кады турар дээш чүткүңер.

⁵⁻⁶ Дээрги-Чаяакчының чалчазы Авраамның үре-салгалы,

Иаковтун салгалы, Бурганның шилип алган улузу!

Ооң кылган кайгамчык чүүлдерин, Ооң көскү демдектерин,

Ооң аксындан үнген шын шииткелдерин сактып чоруңар.

⁷ Ол дээрге бистиң Бурганывыс, Дээрги-Чаяакчы-дыр:

бүгү чер-делегейде Ооң шын шииткелдери бар.

⁸ Ол Бодунуң берген *чагыг-керээзин –

чоннуң мунгу салгалыңга чедир
чагаан сөзүн кезээ мөңгедө утпас.

⁹ Ол ону Авраам-биле чаргаш,

Исаакка Бодунуң даңгыраан берген.

¹⁰ Ол ону Иаковка дүрүм-хоойлу кылдыр доктааткаш,

Израильге мөңгө чагыг-керээ кылдыр быжыглаан:

¹¹ «Сеңээ өңчү кылдыр *ханаан черни бээр мен».

¹² Өгбелеривис аажок эвээш санныг, көңгүс хөй эвес турда,

олар Ханаанга өскээртен келген улус турда,

¹³ олар бир чондан өске чонче, бир күрүнеден

өске аймактың күрүнезинче көжүп чоруп турда,

¹⁴ Бурган оларны дарлаар арганы кымга-даа бербейн,

хааннарны олар дээш чемелеп:

¹⁵ «Мээң шилип алган улузумга дегбеңер,

Мээң *медээчилеримге багай чүве кылбанар!» – деп турган.

104:1 Иса. 12:4 104:2 Иер. 21:2 104:4 Ыд. ыр. 23:6; 26:8 104:5-6 Ыд. ыр. 76:12-13

104:7 Иса. 26:9 104:8 Ы. х. к. 7:9 104:8 Лев. 26:42 104:9 Э. д. 17:2; 26:3

104:11 Э. д. 35:11-12 104:12 Ы. х. к. 7:7; 26:5 104:14 Э. д. 12:17; 20:3 104:15 Э. д. 20:7

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы чер кырынче ашты бадырып,
тараалыг бүгү үнүштү узуткап каан.

¹⁷ Ол Египетче бир кижини өгбелеривисти мурнай чорудупкан:
Иосифти кул кылдыр саттырыпкан.

¹⁸ Иосифтин буттарын кинчилер бектеп,
демир дөңгү ооң мойнун боой кызып алган –

¹⁹ Иосифтин баш удур чугаалаан сөзү боттанмааже, ындыг турган.
Дээрги-Чаяакчының сөзү Иосифти ынчалдыр шенээн.

²⁰ Фараон Иосифти эккелдирип алган, чоннарның чагырыкчызы
ооң кинчи-бегин адыртып, хостааш,

²¹ Бодунуң ордузунуң дээргизи кылдыр база
бодунуң эдилээн бүгү байлаан
айылап-башкаар кижини кылдыр томуйлап каан.

²² Иосиф ынчан хаанның дүжүметтерин
бодунуң туралааны-биле башкарып^a,
*баштыңнарны мерген угаанга өөредип турган.

²³ Израиль ынчан Египетке чедип келген,
Иаков Хаамның черинге^b көжүп келген турган.

²⁴ Бурган Бодунуң чонун эндере өстүрүп-көвүдеткеш,
ооң дайзыннарнындан артык күштүг кылып каан.

²⁵ Бурган ол дайзыннарның чүректерин
Ооң чонун көөр хөңнү чок кылып каарга,
олар Ооң чалчаларынга удур кара сагышты бодаар апарган.

²⁶ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чалчазы Моисей биле
шилип алган кижизи Ааронну айбылап чорудупкан.

²⁷ Олар Хаамның* чериниң чурттакчыларының аразынга
Ооң сөстөрүн ёзугаар

көскү демдектер болгаш кайгамчык чүүлдерни көргүскен.

²⁸ Ол дүмбей караңгыны чорудуп, чер кырын караңгыладыпкан,
Ооң сөзүңге кым-даа удурланып шыдаваан.

²⁹ Дээрги-Чаяакчы дайзыннарның суун ханче хуулдуруп,
оларның балык-байлаңын кырып каапкан.

³⁰ Оларның черинге, хааннарның ордузунга безин
бөзүр-пагалар имиңейни берген.

³¹ Ооң чугаалаан сөзү-биле оларның черин бир кылдыр

^a104:22 Өске бурунгу сөзүглелде «башкарып» деп эвес, а «сургап» деп сөстү бижээн.

^b104:23, 27 Хаамның чери – Египетти ынча деп турары ол, чүгө дээрге Хаамның бир оглу Египеттин үндезилекчизи кылдыр санадып турган (Э. д. 10:6-10; Ыд. ыр. 77:51; 105:22 көр).

104:16 Э. д. 41:54 104:17 Э. д. 37:28; 45:5 104:19 Э. д. 37:7; 41:54 104:20 Э. д. 41:14

104:21 Э. д. 41:40 104:23 Э. д. 46:6 104:24 Хост. 1:7; Ы. х. к. 26:5 104:25 Хост. 9:12

104:26 Хост. 3:10; 4:14 104:27 Хост. 7:3; Ыд. ыр. 77:43-51 104:28 Хост. 10:21-23

104:29 Хост. 7:17-24 104:30 Хост. 8:2-14

ызырар сээктер, хүлчүктер үглей ужуп келген.

³² Дээрги-Чаяакчы чаъс орнунга долуну чагдырып,

оларның чуртунче кызаңнааштарын дүжүрген;

³³ оларның виноградын, фи́га чимистерин дүжүр шаап,

ээлээн девискээринде ыяштарның шуптузун сыйып каапкан.

³⁴ Дээрги-Чаяакчының чугаалаан сөзү-биле

сан-түң чок мөөң шартылаа болгаш шерги үглей ужуп келгеш,

³⁵ оларның черинде бүгү оът-сигенни,

шөлдеринде үнген дүжүттү сыырышкан.

³⁶ Дээрги-Чаяакчы оларның черинде

дун төл бүрүзүн – оларның эң үнелиг эртинге-байлаан –

узуткап каан.

³⁷ Бурган израильчилерни ук черден

алдын-мөңгүннүг үндүрө берген,

оларның аймактарының аразында

арай деп калгып чоруур кижиге чок болган.

³⁸ Египет чон израильчилерден коргуп-сүртээн болгаш,

оларның чоруй барганы дээш өөрээн.

³⁹ Дээрги-Чаяакчы оларга шывыг кылдыр

булутту чада салып берген;

оруун дүне от-биле чырыдып берип чораан.

⁴⁰ Оларның дилээ-биле Ол матпадактар чорудуп берип,

дээрден баткан тараа-биле оларны тоттуруп турган.

⁴¹ Хаяны хаптарга, суг аттыгып үнүп,

ээн кургаг ховуга хем агып бадып эгелээн.

⁴² Бурган Бодунуң чалчазы Авраамга берген

ыдыктыг азаашкынын утпайн чораан болгай.

⁴³ Ол Бодунуң чонун, шилип алган улузун

Египеттен үндүрүп эккээрге, олар өөрүп-хөглөп турган.

⁴⁴ Оларга өске чоннарның чурттаан черлерин берген,

олар өске аймактарның өнчүзүн салгап алган.

⁴⁵ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчының чону

Ооң айтышкыннарын сагызын,

Ооң дүрүм-хоойлузун кадагалап арттырзын.

*Аллилуйя!

105¹ *Аллилуйя!

Дээрги-Чаяакчыга өөрүп четтиринер; Ол ачылыг-дыр,

104:31 Хост. 8:16-24

104:32 Хост. 9:23-25

104:34 Хост. 10:12-15

104:36 Хост. 12:29

104:37 Хост. 12:35-36

104:38 Хост. 12:33

104:39 Хост. 13:21-22

104:40 Хост. 16:4, 14-31

104:41 Хост. 17:6; Сан. 20:11

104:42 Э. д. 15:14

104:43 Э. д. 15:1-21

104:44 Ис. 24:13

Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмес-тир.

² Дээрги-Чаяакчының күчү-күжүн чугаалап шыдаар,

Ооң макталга төлептиг шупту ажыл-херээн
медээлеп шыдаар кижиге бар бе?

³ Чөптүг чорукту сагып чоруур,

үргүлчү шын чүве кылып чоруур улус амыр-чыргалдыг.

⁴ Дээрги-Чаяакчы, Бодуннуң чонунче

ээ көрнүп тура, мени бодап кел:

Бодуннуң камгалалындан меңээ хайырла –

⁵ Сээң шилип алган улузуңнун аас-кежиин көрүп алың,

Сээң чонуннун өөрүшкүзү-биле өөрүп-хөглэейн,

Сээң өнчүң болур чон-биле кады чоргаарланып көрейн.

⁶ Ада-өгбевис-даа, бис-даа бачыгты үүлгеткен-дир бис,
кем-бурууну, бузутту кылган-дыр бис.

⁷ Ада-өгбевис Египетке

Сээң кайгамчык чүүлдерини угаап билбээн,

Сээң өндүр улуг энерелиңни уттупкан,

Кызыл далай чанынга Сенээ удурланган.

⁸ Ынчалза-даа Бурган Бодунуң ат-алдарын бодааш,

Бодунуң күчү-күжүн көргүзөр дээш оларны камгалап каан.

⁹ Дээрги-Чаяакчы Кызыл далайга дужаарга, далай кургап калган;

Ол ада-өгбевисти терең ээремнер таварты,

кургаг черлеп дег, эрттире берген;

¹⁰ Оларны көөр хөңнү чок улустуң холундан камгалап,

дайзынның холундан адырып каан.

¹¹ Оларның дайзыннарын суг хөме аптарга,

чаңгызы-даа амылыг артпаан.

¹² Израильчилер Ооң сөстөринге бүзүрөп,

Ону мактап ырлажы бергеннер.

¹³ Олар үр болбайн, Ооң ажыл-херектерин уттуп,

чагыгларын манап албайн барганнар;

¹⁴ Ээн кургаг ховуга аажок чем чиксей бергеннер,

Бурганны аңаа шенеп турганнар.

¹⁵ Ол ынчан оларның дилээн күүсеткен,

ындыг-даа болза, оларже арып-дорар аарыг ыдыпкан.

105:1 1 Чыл. 16:34; 2 Чыл. 5:13; 20:21; Эзра 3:11; Иер. 33:11 105:3 Ыд. ыр. 14:2

105:6 Эзра 9:7; Иер. 3:25 105:7 Хост. 14:11 105:8 Хост. 9:16; 14:18

105:9 Хост. 15:8; Ыд. ыр. 17:16 105:9 Хост. 14:21-22 105:10 Лк. 1:71

105:11 Хост. 14:28 105:12 Хост. 14:31 105:13 Ы. х. к. 8:14; Ыд. ыр. 77:11; Ос. 13:6

105:14 Сан. 11:4 105:15 Сан. 11:20; Ыд. ыр. 77:29

¹⁶ Олар турлаанга Моисейге база

Дээрги-Чаяакчының ыдыктап кааны Ааронга адааргай бергеннер.

¹⁷ Чер ойлуп кире бергеш, Дафанны ажырыпкан,

Авиронну бүгү талалакчылары-биле кады хөөп алган.

¹⁸ Оларның бөлүүнче от өөскүп кыпкаш,
буруулуг улусту чалбыыш өрттендир чипкен.

¹⁹ Израильчилер *Хорив дагның чанынга бугажык дүрзүзү
шуткуп кылып алгаш, аңаа мөгейип,

²⁰ боттарының алдарлыг Бурганын
оът-сиген чиир мал дүрзүзүңге орнапканнар.

²¹ Египетке өндүр улуг үүле-херек кылып турган Бурганны –
боттарының Камгалакчызын уттупканнар.

²² Олар Хаамның черинге^c –

кайгамчык чүүлдер,
Кызыл далай чанынга – коргунчуг чүүлдер
кылып турган Бурганны уттупканнар.

²³ Дээрги-Чаяакчы израильчилерни узуткаар деп барган,
ынчалза-даа Ооң шилип алганы Моисей чонга болчуп,
оларны узуткавас кылдыр, Дээрги-Чаяакчының килеңин чайладыпкан.

²⁴ Оон израильчилер Ооң сөзүңге бүзүревейн,
күзенчиг черни тоовайн барганнар.

²⁵ Олар боттарының чадырларынга

Дээрги-Чаяакчының үнүн тооп дыңнавайн, хыйланып турганнар.

²⁶ Ол ынчан даңгыраглап:

«Оларны ээн кургаг ховуга чок кылып каар мен,

²⁷ оларның уре-салгалын чоннар аразынга узуткап каар мен,
өске чер-чуртарга тоо быдарадып каар мен» – деп турган.

²⁸ Олар Фегор дагның бурганы *Ваалга мөгейип,
амы-тыны чок дүрзүлөргө салган өргүл эьди чип,

²⁹ ажыл-херектери-биле Дээрги-Чаяакчыны килеңнедип турганнар.

Ынчан оларның аразынга айыыл-халап өөскүп үнген.

³⁰ А Финеес киржи берип, шииткел үндүрөргө,

айыыл-халап соксай берген.

³¹ Бурган ол дээш Финеести

^c**105:22** Хаамның чери – Египетти ынча деп турары ол, чүге дээрге Хаамның бир оглу Египеттин үндезилекчизи кылдыр санадып турган (Э. д. 10:6-10; Ыд. ыр. 77:51; 104:23 көр).

105:16 Сан. 16:1-3 **105:17** Сан. 16:31-32; Сан. 11:6 **105:18** Сан. 16:35

105:19 Хост. 32:4; Ы. х. к. 9:8 **105:20** Иер. 2:11; Рим. 1:23

105:21 Ы. х. к. 8:12-14; Ыд. ыр. 77:11; У. ч. 3:12; Ос. 13:6 **105:23** Хост. 32:10; Ы. х. к. 9:14

105:24 Сан. 14:2-4 **105:27** Сан. 14:30 **105:28** Сан. 25:1-5; Ос. 9:10 **105:30** Сан. 25:7-8

салгалдан салгал дамчып, кезээ мөңгеде чөптүг-шынныг кижиге деп санаан.

³² Израильчилер Мериваның суунуң чанынга

Бурганны хорададып алганнар,

Моисей ынчан олар дээш айбылга таварышкан:

³³ олар ооң сеткил-сагыжынга килеңни оттуруптарга,

ол бодунуң аксы-сөзүн тудуп шыдавайн барган.

³⁴ Олар Дээрги-Чаяакчының узутказын дээни чоннарны узуткавааннар,

³⁵ харын *өске чоннар улузу-биле холужуп,

оларның ёзу-чаңчылдарынга өөренип,

³⁶ оларның *дүрзү-бурганнарынга мөгөйгөш, дузакка туттурганнар.

³⁷ Олар оолдар, кыстарын буктарга өргүл кылдыр салып турганнар.

³⁸ *Ханаанның дүрзү-бурганнарынга өргүл кылдыр салган

оолдар, кыстарының кем чок ханын төп,

ол черни бужартадып кааннар.

³⁹ Кылган ажыл-херектери-биле боттарын бужартадып,

үүлгеткен херектери-биле самыралга алзып турганнар.

⁴⁰ Дээрги-Чаяакчының килеңи Бодунуң чонунче кыптыгып,

Бодунуң өнчүзү болур улустан хөңнү калып,

⁴¹ израильчилерни өске чоннар улузунуң холунга хүлээдип берген,

а демгилери оларны эдилеп эгелээн.

⁴² Дайзыннары дарлап-бастырга,

израильчилер оларның кадыг холунга кыстыртып алганнар.

⁴³ Дээрги-Чаяакчы оларны хөй катап камгалаан,

а олар аңаа удур үймээн үндүрер чөрүү сагыштыг турганнар,

Ол ынчан оларны бузуттары дээш берге байдалга кирип каан.

⁴⁴ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы

израильчилерниң кыйгызын дыңнап,

оларның кызгададып алганын көрүп турган.

⁴⁵ Олар-биле чарган *чагыг-керээзин бодап,

Бодунуң өндүр улуг энерелинден оларны кээргеп,

⁴⁶ израильчилерни тудуп алгаш барган бүгү чоннарның оларга

ээ-хайыралыг болур сагыжын оттурупкан.

⁴⁷ Дээрги-Чаяакчы, Бурганывыс,

бисти камгалап көр;

Сээң ыдыктыг адыңны мактаар кылдыр,

105:31 Э. д. 15:6; Сан. 25:10-13 **105:32** Хост. 17:7; Сан. 20:13 **105:33** Сан. 20:10

105:34 Башт. 1:21, 27-36 **105:35** Башт. 3:5-6; Ос. 7:8 **105:36** Хост. 23:33; Башт. 2:3, 13

105:37 Ы. х. к. 32:17 **105:38** Сан. 35:33 **105:41** Башт. 2:14 **105:42** Башт. 4:3

105:43 Башт. 2:16 **105:44** Башт. 3:9; 4:3 **105:45** Лев. 26:42; Ыд. ыр. 73:20; Ыы. 3:32

105:46 Эзра 1:1

Сээң мактал-хүндүн-биле чоргаарланыр кылдыр,
өске чоннар аразындан бисти бөлүп чыып көр.

⁴⁸ Израильдиң Бурганынга – Дээрги-Чаяакчыга
кажан-даа, кезээ мөңгедө алдар!

Бүгү чон: «Ындыг-ла болзунам!» деп чугаалазын.
Аллилуйя!

106 ¹ Дээрги-Чаяакчыга өөрүп четтиринер;
Ол ачылыг-дыр, Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмес-тир.

²⁻³ Дээрги-Чаяакчының камгалап кааны,
дайзынның холундан адырып кааны,
өске чурттардан – чөөн болгаш барыын чүктерден,
соңгу чүктен болгаш далайдан бээр –
чыып эккелгени бүгү улус ынча деп чугаалазын.

⁴ Израильчилер ээн кургаг ховуга улчуп-тояап,
чурттакчылыг хоорайга таварышпайн чораан.

⁵ Аштап-суксап, амы-тыны хылдың кырында чораан.

⁶ Ынчан олар кызагаткаш,
Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп кыйгырган –
а Ол түрегделден оларны камгалап,

⁷ чурттакчылыг хоорайга чеде берзиннер дээш,
дорт орук-биле эдертип чорупкан.

⁸ Олар Дээрги-Чаяакчыга
Ооң энерелдии дээш, кижини төрөлгөтенге кылган
кайгамчык чүүлдери дээш өөрүп четтирзин!

⁹ Ол суксаан кижини хандырган,
аштаан кижини буян-биле тоттурган болгай.

¹⁰ Израильчилер демирге бектедип алгаш,
дүмбей караңгыга качыгдап олурганнар.

¹¹ Олар Бурганның сөстөрүн тооп дыңнавайн барган,
Дээди Өрүкүнүн күзел-соруун хүлээп көрбээн.

¹² Дээрги-Чаяакчы оларның тура-хөөнүн
албадалдыг ажыл-биле чаажыктырарга, могап турупканнар,
а оларга дузалажыр кижини тывылбаан.

¹³ Олар кызагаткаш,
Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп алгырган,
Ол ынчан оларны түрегделден адырып каан;

¹⁴ оларны дүмбей караңгыдан үндүрө бергеш,
кинчи-бегин үзе шаап каапкан.

105:48 1 Чыл. 16:35-36; Ыд. ыр. 40:14 **106:1** Ыд. ыр. 105:1 **106:2-3** Ыд. ыр. 105:10

106:2-3 Ы. х. к. 30:3; Иса. 11:12; Иер. 32:37; Иез. 11:17; Соф. 3:20 **106:9** Лк. 1:53

106:10 Иов 36:7 **106:10** Иса. 9:2; 42:7; 49:9 **106:11** У. ч. 1:25 **106:12** Ыд. ыр. 21:12

15 Олар Дээрги-Чаяакчыга Ооң энерелдии дээш,
кижи төрөлгетенге кылган
кайгамчык чүүлдери дээш өөрүп четтирзин!

16 Ол хүлөр хаалгаларны буза шапкаш,
демир дээктерни үрөп каапкан болгай.

17 Мелегей улус бачыттыг оруктары
болгаш бузуттары дээш качыгдап турган.

18 Олар кандыг-даа аыш-чемни чип албастап,
өлүмнүң эжиин ажыдып киреринге чоокшулап келген.

19 Олар кызагдаткаш, Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп алгырган,
Ол ынчан оларны түрегделден адырып каан.

20 Ол Бодунуң айтышкыны-биле оларны экиртип каан,
чевегге чыдарындан камгалап каан.

21 Олар Дээрги-Чаяакчыга Ооң энерелдии дээш,
кижи төрөлгетенге кылган
кайгамчык чүүлдери дээш өөрүп четтирзин!

22 Олар өөрүп четтиришкин өргүлүн Аңаа эккеп салзын,
Ооң ажыл-херектериниң дугайында ырлашпышаан медээлезин.

23 Корабльдарга далайже эжиндирип үнген,
сугларның делгемнеринге ажыл-үүлезин кылып чоруткан далайжылар

24 Дээрги-Чаяакчының ажыл-херектерин,
кайгамчык чүүлдерин далайга чорааш, көрүп турган.

25 Ол дужаарга, күштүг шуурган хадып,
далайның чалгыгларын бедидир диргелдирип турган.

26 Далайжылар дээрже өрү үнүп,
далайның дүвүнче куду бадып турган,
оларның тура-соруу айбыл-халаптардан эстип-хайлып калган;

27 эзирик улус ышкаш, ол-бо долганып, тендирээннер,
оларның арга-мергежили херекчок чүве апарган.

28 Олар кызагдаткаш,
Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп кыйгырган,
Ол ынчан оларны түрегделден адырып каан.

29 Ол дужаарга, шуурган шуут ыржымналдыр оожургап,
чалгыглар быт-шимээн чок барган.

30 Чалгыглар дагжаваска, далайжылар өөрүп-хөглөй берген,
Дээрги-Чаяакчы оларны күзеп-чүткээн өртээлинге эккелген.

31 Олар Дээрги-Чаяакчыга Ооң энерелдии дээш,
кижи төрөлгетенге кылган
кайгамчык чүүлдери дээш өөрүп четтирзин!

106:16 Иса. 45:2 106:18 Иов 33:20 106:18 Ыд. ыр. 9:14 106:20 4 Хаан. 20:5

106:22 Ыд. ыр. 49:14; Евр. 13:15 106:25 Иона 1:4 106:27 Иов 12:25; Иса. 24:20

106:29 Ыд. ыр. 64:8; 88:10; Иона 1:15; Мф. 8:26

³² Олар Ону чоннуң чыыжынга кымдан арттыр мактазын,
*баштыңнарның чөвүлелинге алдаржытсын!

³³ Дээрги-Чаяакчы хемнерни ээн кургаг хову кылдыр,
суг баштарын – кургаг чер кылдыр хуулдуруп турар;

³⁴ үнүш-дүжүткүр черни, ында чурттаан улустуң бачыды дээш,
кужурлуг чер кылдыр хуулдуруп турар.

³⁵ Ол ээн кургаг ховуну хөлче,
кадып кургаан черни – суг бажынче хуулдуруп,

³⁶ аштаан улусту аңаа чурттадып каар.

Олар боттарының чурттаар хоорайын тудуп алгаш,

³⁷ шөлдерге тараазын тарып, виноград сыптарын олуртуп,
элбек дүжүттү, чимистерни ажаап, чыып алып.

³⁸ Дээрги-Чаяакчы улуска ачы-буянын хайырлап турар,
олар аажок өзүп-көвүдээр, оларның мал-маганын Ол немеп бээр.

³⁹ А олар дарлалга, айыыл-халапка,
качыгдалга бастырткаш, эвээжей бээрге,

⁴⁰ Дээрги-Чаяакчы ызыгууртаннарны бак ат-биле бүргээш,
орук-чирик чок ээн черге азып-тояарынче албадаптар.

⁴¹ А ядыы кижини түрегделден ушта тыртып,
ооң өг-бүлезин, кодан хойну дег, өстүрүп-көвүдедип турар.

⁴² Ак сагыштыг улус ону көргөш, өөрүп турар,
а бузуттуглар шупту аксын хаап алып.

⁴³ Мерген угаанныг кижини бо чүүлдү чүрээнге кадагалап алзын,
Дээрги-Чаяакчының энерелин бодап чорзун.

(Ыд. ыр. 56:8-12; 59:7-14)

¹ *Мизмор-ыр. Давидтин.*

107² Бурганым, мээң чүрээм быжыг сорукутг,
сеткилимниң ханызындан

Сени алгап ырлап, алдаржыдар мен!

³ Чанзы биле чадаган, одунунар!

Эртенги хаяаны оттурайн!

⁴ Дээрги-Чаяакчы, мен Сени чоннар аразынга мактаар мен,
аймактар аразынга алгап ырлаар мен.

⁵ Сээң энерелиң дээрлерден бедик,

Сээң шынчы чорууң булуттарга үзүп турар.

106:33 Иса. 50:2 **106:34** Э. д. 19:24-28; Иер. 4:26 **106:35** Иов 38:26; Иса. 35:6; 41:18

106:38 Э. д. 12:2; Хост. 1:7; Иов 42:10 **106:40** Иов 12:21, 24

106:41 1 Хаан. 2:8; Ыд. ыр. 112:7 **106:42** Иов 22:19; Ыд. ыр. 118:74

106:42 Иов 5:16; Ыд. ыр. 62:12 **106:43** Дан. 12:10; Ос. 14:10 **107:2** Ыд. ыр. 111:7-8

107:3 1 Чыл. 15:16 **107:5** Ыд. ыр. 35:5

⁶ Бурганым, дээрлерден-даа бедидир көдүртүп, мактат,
Сээң алдарың бүгү чер-делегей кырынга чайынналзын!

⁷ Бодуннуң ынак улузуңну күчү-күжүң-биле камгалап,
меңээ харыылап көр.

⁸ Бурган Бодунуң ыдыктыг *өргээзинге мынча дээн:
«Сихем хоорайны өөрүшкүлүг үлөп-хуваар мен,
Сокхот шынааны хемчээп-хуваар мен:

⁹ Галаад биле Манассияның черлери – Мээңиң,
Эфремниң чери – Мээң бажымда куяк бөрт,

Иуданың чери – Мээң даянгыжым болур;

¹⁰ а *Моавтың чери – Мээң бут чуур таваам болур,

Эдомнуң черин сапыым таптай базар.

Филистим черни тиилээним дээш өөрүп-байырлаар мен».

¹¹ Быжыглаттыңган хоорайже кым мени кирире бээрил?

Эдомче кым мени чедирерил?

¹² Сен эвес сен бе, бисти каапкан Бурганывыс?

Бистиң аг-шериивис-биле кады үнмезиң ол бе?

¹³ Кызагаткан биске дузалап көр,

кижи амыгандан кээр дуза – хоозун идегел болгай.

¹⁴ Бурганның ачызында күжүвүстү көргүзөр бис:

дайзыннарывысты Ол таптай базып каар.

Хөгжүм башкарыкчызынга. Давидтиң. Мизмор-ыр.

108 ¹ Алгап мактап турар Бурганым, ыгт чок барба!
² Бузуттуглар, нүгүлчүлөр аксы-дылын менче кызаннадып,

мээң-биле мегелеп чугаалажып турлар;

³ көөр хөңнү чок сөстери-биле бүзээлеп, чылдагаан чок черге
мээң-биле дайылдажып турлар.

⁴ Оларга ынак-даа болзумза, меңээ удурланып турлар,

а мен мөргүп тур мен.

⁵ Буянымга бузут-биле,

ынак сеткилимге – көөр хөөн чок чорук-биле
харыылап турлар.

⁶ Дайзынымны бузуду дээш кезедип көрөм,
удурланыкчызы анаа удур херечилезин.

⁷ Шииткел черинге дайзыным буруудап үнзүн,
ооң *мөргүлүн безин бачыт кылдыр саназын.

⁸ Ооң назы-хары кызырылзын,

107:8 Э. д. 12:6; 33:18 107:8 Э. д. 33:17 107:13 Ыд. ыр. 145:3; Иер. 17:5

108:1 Ыд. ыр. 27:1 108:2 Ыд. ыр. 51:4 108:3 Ыд. ыр. 34:19

108:5 Ыд. ыр. 34:12; У. ч. 17:13; Иер. 18:20 108:6 Ыд. ыр. 34:4-8; 68:23-26 108:7 У. ч. 28:10

өске кижиге ооң эрге-дужаалын эдилезин.

⁹ Дайзынымның ажы-төлү адазы чок артсын,
алган кадайы дулгуяк апарзын.

¹⁰ Уруг-дарыы аал-оранының
бузундуларын каггаш, диленип, улчунун.

¹¹ Ооң бүгү өнчү-хөреңгизин чээли кылган улус былаап алзын,
ажыл-ижиниң үре-түңнелин өске улус үптөп алзын.

¹² Аңаа ээ-хайыралыг кижиге тывылбазын,
ажы-төлүн кээргеп көөр кижиге турбазын.

¹³ Үре-салгалының хуу-салымы – өлүм болзун;
дараазында салгалга оларның ады шуут утгундура берзин.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчыга ооң ада-өгбезиниң
кем-буруузу уттундурбазын,
ооң авазының бачыт-багы өршээттирбезин.

¹⁵ Дээрги-Чаяакчыга
оларның бачыттары кезээде көскү болзун,
чырык черден оларның дугайында
сактыышкынны Ол балап каапсын.

¹⁶ Чүгө дээрге мээң дайзыным улуска
энерел көргүзерин уткан-дыр,
яды-түрөңгиге, чүрээ ундараан кижини
өлүрерин бодап, истеп-сүрүп турган-дыр.

¹⁷ Дайзыным каргыш салырынга хандыкшаан турду –
салган каргыжы дедир ээп келзин;
улуска йөрөөл салырын күзеведи –
алгыш-йөрөөл оон ырай берзин.

¹⁸ Каргышты ол, хеп ышкаш, кедип алзын,
каргыш, суг дег, иштинче сиңип кирзин,
үс дег, эът-кежинче сиңип кирзин.

¹⁹ Каргыш ооң мага-бодун шыпкан хеви дег,
үргүлчү куржанып чоруур куру дег апарзын.

²⁰ Ол бүгүнү Дээрги-Чаяакчы меңээ удур
бак чүве чугаалап чоруур удурланыкчыларым-биле кылзын.

²¹ А Сен Бодуннун адынны бодап, меңээ буяндан көргүзем,
Дээрги-Чаяакчы, Дээргим; Сээң энерелиң ачылыг-дыр.
Мени камгала, чүгө дээрге

²² чөгөнчиг күжүр-дүр мен, чүреккейим качыгдап тур.

²³ Хөлөгө дег, чидип бар чыдыр мен,

108:8 Аж.-ч. 1:20 **108:9** Хост. 22:24 **108:10** Иер. 18:21

108:13 Иов 18:19; Ыд. ыр. 20:11 **108:14** Хост. 20:5 **108:15** Ыы. 1:22

108:15 Иов 18:17; У. ч. 10:7 **108:18** Сан. 5:22 **108:21** Ыд. ыр. 68:17

108:22 Ыд. ыр. 39:8 **108:23** Ыд. ыр. 101:12

шартылаа-даа дег, сывыртадып чор мен.

²⁴ Шээрленгеш, дискектерим суларады,
арып-дорааш, дөрт сөөк болдум.

²⁵ Дайзыннарым мурнунга адым баксырады,
мени көргөш, олар баштарын чайып, шоодар-дыр.

²⁶ Дээрги-Чаяакчы, Бурганым, дузалап көр,
энерелдиң-биле камгалап көр.

²⁷ Сээң холуң камгалаан деп,
Дээрги-Чаяакчы ынчаар кылган-дыр деп,
дайзыннарым билип алзын.

²⁸ Олар мени каргап турлар, а Сен – алгап-йөрээп көрөм;
халдап келген улус бак атка кирзин, а Сээң чалчаң амыразын.

²⁹ Меңээ удурланыр улус бак ат-биле шыптынзын,
ыядыын хеп дег кедип алзын.

³⁰ Хөй улус мурнунга Дээрги-Чаяакчыга өөрүп четтирейн,
аксы-сөзүм Ону алгап-мактазын.

³¹ Түрөңги кижини шиидип турар улустан камгалаар дээш,
Ол ооң-биле турар.

Давидтин. Мизмор-ыр.

109¹ Дээрги-Чаяакчы мээң дээргимге:
«Дайзыннарыңны буттарың адаанга эккеп салбаан шаамда,

Мээң оң таламга олур» – дээн.

² Сээң эрге-күжүң демдеглээн мергени
Дээрги-Чаяакчы *Сион дагдан сунар –
сени бүзээлээн дайзыннарыңны чагырар сен.

³ Аг-шерииңни ыдык дагларже эдертип аппаарың хүнде
чонуң сеңээ эки туразы-биле чедип кээр;
даң хаязы чырып орда, шалың дүшкен ышкаш,
аныяк эрлериң сеңээ чедип кээрд^d.

⁴ Дээрги-Чаяакчы өскерлиш чок даңгыраан берип:

«Мелхиседек ышкаш, сен кезээ мөңгеде

*Бурганның бараалгакчызы сен» – дээн.

^d**109:3** Еврей сөзүглелде бо шүлүктүң утказы эки билдинмес. «Ыдык дагларже» деп сөстөрни өске бурунгу сөзүглелде «Өндүр-чаагай ыдыктыын-биле» деп бижээн. «Аныяк эрлериң» деп сөстөрниң болгу дег өске утказы мындыг: «Аныяк назынын».

108:23 Хост. 10:19 **108:29** Иов 8:22 **108:31** Ыд. ыр. 15:8

109:1 Мф. 22:44; Мк. 12:36; Лк. 20:42-43; Аж.-ч. 2:34-35 **109:1** Ыд. ыр. 8:7

109:1 Мк. 16:19; Евр. 1:13; 10:13 **109:2** Ыд. ыр. 2:6 **109:2** Ыд. ыр. 71:8

109:4 Евр. 6:17-18 **109:4** Э. д. 14:18-20 **109:4** Евр. 5:6; 7:17; 7:21

⁵ Дээрги сээң-биле кады-дыр.

Ол Бодунуң килециниң хүнүнде хааннарны чылча шаап каар.

⁶ Бүгү чоннарны Ол шиидерге, чер кырын мөчү-сөөктер долар;
чер болганга Ол дайзыннарының баштарын чара шавар.

⁷ Хаан орук ара дамырак сугну ижер, ынчангаш бажын көдүрер.

110 ¹*Аллилуйя!

к

Мөзүзү эки улустуң ниитилел-чыыжыңга

о

бүгү-ле чүлдү-чүрээм-биле

Дээрги-Чаяакчыны алдаржыдып тур мен!

л

² Дээрги-Чаяакчының ажыл-херектери өндүр улуг,

т

оларга ынак бүгү улуска билип алыксанчыг.

п

³ Ооң ажыл-херээ – чайынналчак алдар-макталдыг;

г

Ооң чөптүү кезээ мөңгеде артып каар.

т

⁴ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң кайгамчык чүүлдерин
уттундурбас кылып кагды;

п

Ол кээргээчел болгаш ээ көрнүүчел-дир.

о

⁵ Оон коргар улуска аыш-чемни Ол берип турар-дыр,

,

Бодунуң *чагыг-керээзин кезээ мөңгеде утпас-тыр.

о

⁶ Ол Бодунуң чонунга өске чоннарның ээлээн черин берип,

ы

ажыл-херектериниң күчү-күштүүн ооң-биле көргүстү.

н

⁷ Ооң холдарының ажыл-херектери –
алыс шынныг болгаш чөптүг;

г

Ооң бүгү чагыгларыңга идегеп болур –

о

109:5 Ыд. ыр. 67:13 109:6 Ыд. ыр. 9:9; Иоил 3:12 109:6 Ыд. ыр. 67:22

110:1 Ыд. ыр. 149:1 110:1 Ыд. ыр. 137:1 110:2 Ыд. ыр. 91:6 110:3 Ыд. ыр. 111:3

110:4 Хост. 34:6 110:5 Ыд. ыр. 104:8

⁸ олар кезээ мөңгедө доктааттыңан,
у алыс шын болгаш чөптүг чорук-биле тургустунган.

Ә ⁹ Ол Бодунуң чонунга хосталышкынны хайырлаан,
з Бодунуң чагыг-керээзин кезээ мөңгедө берип каан;
р Ооң ады ыдыктыг болгаш сүрээденчиг.

т ¹⁰ Дээрги-Чаяакчыдан коргары – мерген угаанның үнер дөзү.
ш Ооң чагыгларын күүседип турар бүгү улус чарт угаанныг.
л Дээрги-Чаяакчыга мактал кезээ мөңгедө артар.

111¹ *Аллилуйя!

к Дээрги-Чаяакчыдан коргар,
к Ооң айтышкыннарынга аажок ынак кижини амыр-чыргалдыг!
л ² Чер кырынга ол кижиниң үре-салгалы күш-шыдалдыг болур,
т мөзүзү эки улустуң салгалы йөрээттирер.
п ³ Элбекшил биле эртине-байлак ооң аал-оранында турар,
т ооң чөптүү кезээ мөңгедө артып каар.
т ⁴ Дүмбей караңгы турда, мөзүзү эки улуска чырык чырып кээр.
п Индыг улус кээргээчел, ээ көрнүүчел, чөптүг^е.
в ⁵ Буяанныг кижини өршээлдиг, улуска чээли бээр,
, бодунуң ажыл-херектерин чөптүү-биле чорудар^ф.

^е111:4 Азы: «Дүмбей караңгы турда, мөзүзү эки улуска кээргээчел, ээ көрнүүчел, чөптүг Чырык чырып кээр».

^ф111:5 Азы: «Шииткел үезинде ооң сөстери бадыткааттынар».

110:9 Лк. 1:68 110:9 Ыд. ыр. 98:3; Лк. 1:49 110:10 Иов 28:28; У. ч. 1:7; 9:10

110:10 Ы. х. к. 4:6 111:1 Ыд. ыр. 1:2; 127:1 111:2 У. ч. 11:21 111:3 Ыд. ыр. 110:3

111:4 Ыд. ыр. 26:1; 96:11; Мих. 7:8 111:5 Ыд. ыр. 36:26

⁶ Ол кезээ мөңгеде тендиш дивес.

↳

Чөптүг-шынныг кижиге дугайында сактыышкын
мөңге тураскаал бооп артып каар.

↳

⁷ Ындыг кижиге бак медээлер дыңнаарындан кортпас,
ооң чүрээ Дээрги-Чаяакчыга идегеп, чайгылыш чок болур.

↳

⁸ Ооң чүрээ туруштуг, коргуш чок –

↳

ол алызы барып, дайзыннарарынын буураарын көөр.

↳

⁹ Ол кижиге яды улууска ачы-дузаны элбээ-биле берип турар,

↳

ооң чөптүг-шынныг чоруу кезээ мөңгеде артып каар,

↳

күчү-күжү улгадып, алдаржыыр.

↳

¹⁰ Бузуттуг кижиге ону көргөш, анчыгызынып,

↳

диштерин кыжырадыр база эстип чиде бээр.

↳

Бузуттугларның күзел-бодалы узуткаттырар.

112 ¹ *Аллилуйя!
Дээрги-Чаяакчының чалчалары, Ону алгап-мактанар,

Ооң адын алгап-мактанар!

² Дээрги-Чаяакчының ады амдыгааштан эгелээш,
кезээ мөңгеде алгадып-йөрээттирзин.

³ Хүн үнер черден хүн ажар черге чедир
Дээрги-Чаяакчының ады алдаржызын.

⁴ Дээрги-Чаяакчы бүгү чоннарның кырында өрү көдүрткен,
Ооң алдары дээрлерден бедик.

⁵ Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс ышкаш кым барыл?
Ол бедикте саадап олар,

⁶ дээр биле черни көөр дээш, куду алзы ээгийп турар.

⁷ Ол доурактан ядыг кижини тургуза тыртып,
боктан түрөңгиге кижини көдүрүп турар;

⁸ ону *баштыңнарның,

111:6 У. ч. 10:7 111:7 Ыд. ыр. 56:8; 107:2 111:8 Ыд. ыр. 53:9 111:9 У. ч. 11:24-25

111:9 Ы. х. к. 24:13; 2 Кор. 9:9 111:10 Иов 16:9 112:2 Иов 1:21; Ыд. ыр. 113:26

112:3 Ыд. ыр. 47:11; 49:1; Мих. 1:11 112:4 Ыд. ыр. 98:2; 148:13 112:4 Ыд. ыр. 8:1

112:5 Ыд. ыр. 34:10 112:6 Ыд. ыр. 10:4 112:7 1 Хаан. 2:8; Ыд. ыр. 106:41

Бодунуң чонунуң баштыңнарының чанынга олуртуп турар.
 9 Аал-оранында үре-төл чок херээженни
 Ол ажы-төлүңге өөрээн ава кижги кылдыр хуулдуруп турар.
 Аллилуйя!

113 ¹ Израильчилер Египеттен үне бээрге,
 Иаковтуң салгалы хары чондан чоруй баарга,

² Иудея – Бурганның ыдыктыг чери,
 Израиль – Бурганның ээлээн чери болу берген.

³ Далай Ону көрүп кааш, Оон дезип маңнап турган,

*Иордан хем дедир ага берген;

⁴ даглар ынчан кошкарлар дег халып,
 тейлер хураганнар дег шурап турган.

⁵ Далай, сен канчап бардың, чүге дезип маңнаарың ол?
 Иордан, чүге дедир агарың ол?

⁶ Даглар, силер чүге кошкарлар дег халыдыңар,
 тейлер, силер чүге хураганнар дег шурадыңар?

⁷ Дээргиниң мурнунга коргуп сириле, чер-делегей,
 Израильдиң Бурганының мурнунга коргуп сириле.

⁸ Дээрги хаяны – терең хөл кылдыр,
 дашты – суг бажы кылдыр хуулдурган[§].

⁹ Бисти эвес, Дээрги-Чаяакчы, бисти эвес,

а Бодунуң адыңны алдаржыт;

энерелдиң-биле, шынчы чорууң-биле Бодунну алдаржыт.

¹⁰ *Өске чоннар улузу:

«Оларның Бурганы кайдал?» – деп айтырар чүзүл?

¹¹ Бистиң Бурганывыс – дээрлерде;

Ол күзээн-не чүүлүн боттандырып турар.

¹² А ол чоннарның *дүрзү-бурганнары –

алдын болгаш мөңгүнден бүткен, кижги холу шуткаан чүүлдер-дир.

¹³ Ол чүүлдер аастарлыг-даа болза, чугаалавас;

карактарлыг-даа болза, көрбөс;

¹⁴ олар кулактарлыг-даа болза, дыңнавас;

§113:8 Өске бурунгу сөзүглелде бо шүлүк-биле бир ыр төнгөн, дараазында шүлүк-биле чаа ыр эгелээн.

112:9 1 Хаан. 2:5; Ыд. ыр. 67:7 113:1 Хост. 12:37 113:3 Хост. 14:21-22; Ыд. ыр. 76:17

113:3 Ис. 3:13 113:4 Ыд. ыр. 28:6 113:7 Ыд. ыр. 95:9

113:8 Хост. 17:6; Сан. 20:11; Ыд. ыр. 77:15 113:10 Ыд. ыр. 41:4; 78:10; Иоил 2:17; Мих. 7:10

113:11 Ыд. ыр. 2:4; 10:4; Иса. 66:1 113:11 Ыд. ыр. 134:6 113:12 Ыд. ыр. 134:15-18

113:13 Ы. х. к. 4:28

думчуктарлыг-даа болза, чыт тыртпас;

¹⁵ олар холдарлыг-даа болза, суйбап билип албас;

буттарлыг-даа болза, кылаштавас;

оларның өктери үн үндүрбес.

¹⁶ Ындыг дүрзү-бурганнарны кылып турар, оларга идегээр бүгү улус шак ол дүрзүлеринге дөмейлежи берзин.

¹⁷ А израильчилер Дээрги-Чаяакчыга идегээр:

Ол – оларга дузалап чоруур дозуг-камгалал.

¹⁸ Аароннуң салгалы Дээрги-Чаяакчыга идегээр:

Ол – оларга дузалап чоруур дозуг-камгалал.

¹⁹ Дээрги-Чаяакчыдан коргуп чоруурлар Аңаа идегээр:

Ол – оларга дузалап чоруур дозуг-камгалал.

²⁰ Дээрги-Чаяакчы бисти бодап, ачы-буянын хайырлазын:

израиль чонга ачы-буянын хайырлазын,

Аароннуң салгалынга ачы-буянын хайырлазын,

²¹ Оон коргуп чоруур улуска ачы-буянын хайырлазын –

улу-биче дивейн, ачы-буянын хайырлазын.

²² Дээрги-Чаяакчы ачы-буянын силерге-даа,

ажы-төлүңерге-даа немей берзин.

²³ Дээрги-Чаяакчы – дээр биле черниң Чаяакчызы

силерни алгап-йөрөөн-дир.

²⁴ Дээр – Дээрги-Чаяакчыныны,

а черни Ол кижиге төрелгетенге хайырлаан.

²⁵ Алдыгы оранның шыпшыңынче бада берген өлүг улус

Дээрги-Чаяакчыны алгап-мактаар эвес,

²⁶ бис харын амдыгааштан эгелээш,

кезээ мөңгедө Ону алгап-йөрөөр бис.

*Аллилуйя!

114 ¹ Дээрги-Чаяакчыга ынак-тыр мен:

Ол мээң *мөргүл кылган үнүмнү дыннап кагды,

² Бодунуң кулаан менче ээктирди;

назыным дургузунда Ону кыйгырар мен.

³ Өлүмнүң дузаа мени боой тудуп алды,

өлүглер оранының какпазы мени хап алды,

кызагдаашкын биле айбыл-халапка алыстым.

⁴ Мен ынчан Дээрги-Чаяакчының адын адап, диледим:

«О, Дээрги-Чаяакчы, мени адырып көр!»

⁵ Дээрги-Чаяакчы ээ көрнүүчел, чөптүг,
Бурганывыс ээ-хайыралдыг.

⁶ Дээрги-Чаяакчы бөдүүн улусту кадагалаар –
мен түрей бээримге, Ол камгалады.

⁷ Сеткил-сагыжым амыр-дышка бүргетсин,
Дээрги-Чаяакчы меңээ буянын хайырлаан-дыр.

⁸ Дээрги-Чаяакчы, Сен мени өлүмден,
карактарымны – ыглаарындан,
буттарымны – тептигип кээп дүжериңден чайлаткан сен.

⁹ Дириглер оранынга
Дээрги-Чаяакчыга дыңнангыр амыдыраар мен^h.

115 ¹ «Базындырганым аажок» деп тура безин,
бүзүрелим чидирбээн менⁱ.

² Сеткил-хөңнүм доюлгаштың:
«Мегелевес кижичок» – деп чугаалаан мен.

³ Дээрги-Чаяакчының меңээ хайырлаан
бүгү буяны дээш, чүнүң-биле харыылаар мен?

⁴ Камгалалдың дашказын хүлээп аар мен,
Дээрги-Чаяакчының адын мактап кыйгырар мен.

⁵ Дээрги-Чаяакчыга берген даңгырактарымны
Ооң бүгү чонунуң мурнунга күүседир мен.

⁶ Дээрги-Чаяакчыга бердинген улустуң өлүмү дээш Ол муңгараар.

⁷ О, Дээрги-Чаяакчы! Мен Сээң чалчаң мен, шын,

Сээң чалча херээжениңниң оглу мен,
Сен мени кинчи-бектен адырып кагдың.

⁸ Өөрүп четтириишкин өргүлүн Сеңээ эккеп салыр мен;
Дээрги-Чаяакчының адын кый деп, мактаар мен.

⁹ Дээрги-Чаяакчыга берген даңгырактарымны
Ооң бүгү чонунуң мурнунга күүседир мен;

¹⁰ Дээрги-Чаяакчының *өргээзиниң мурнунга, Иерусалимге күүседир мен.

*Аллилуйя!

116 ¹ Бүгү чоннар, Дээрги-Чаяакчыны алгап-мактаңар;
бүгү аймактар, Ону алдаржыдыңар.

² Ооң биске энерели өндүр улуг-дур,

^h114:9 Өске бурунгу сөзүглелде 114 болгаш 115 ырлар чаңгыс ырны тургузуп турар.

ⁱ115:1 Азы: «Бүзүрөп чораан болгаш: „Базындырганым аажок“ – деп турган мен».

114:5 Хост. 34:6 114:7 Ыд. ыр. 12:6

114:8 Ыд. ыр. 55:14 114:9 Ыд. ыр. 26:13 115:1 2 Кор. 4:13 115:2 Ыд. ыр. 61:8 115:3 2

Чыл. 32:25 115:5 Сан. 30:3; Ыд. ыр. 49:14; Эккл. 5:3; Иона 2:10 115:6 Ыд. ыр. 71:14 115:7

Ыд. ыр. 85:16 115:8 Ыд. ыр. 49:14; 55:13 116:1 Рим. 15:11 116:2 Ыд. ыр. 35:6; Иса. 55:9

Дээрги-Чаяакчының шынчы чоруу кезээ мөнгөдө артар-дыр.

*Аллилуйя!

117 ¹ Дээрги-Чаяакчыга өөрүп четтириңер; Ол ачылыг-дыр,
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмес-тир.

² Израиль чон: «Ооң энерели кезээ шагда
үстүп төнмес-тир!» – деп чугаалазын.

³ Аароннуң үре-салгалы: «Ооң энерели кезээ шагда
үстүп төнмес-тир!» – деп чугаалазын.

⁴ Дээрги-Чаяакчыдан коргар бүгү улус:

«Ооң энерели кезээ шагда
үстүп төнмес-тир!» – деп чугаалазын.

⁵ Кызагдаашкынга таварышкаш, Дээрги-Чаяакчыны кыйгырдым –
Ол мени дыннап кааш, делгем шөлөөн черже үндүрүп каан.

⁶ Дээрги-Чаяакчы мээң таламда-дыр, корткан херээм чүл,
кижи амытан меңээ чүнү кылып шыдаарыл?

⁷ Дээрги-Чаяакчы меңээ дузалаар:
дайзыннарарым буураашкынын көрүп каар мен.

⁸ Дээрги-Чаяакчыдан хоргадал алыры
кижи амытанга ынанырындан канчап-даа дээр.

⁹ Дээрги-Чаяакчыдан хоргадал алыры
баштынчыларга ынанырындан канчап-даа дээр.

¹⁰ Бүгү чоннар мени бүзээлеп келгеннер,
ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчының ады-биле оларны ойтур шаптым.

¹¹ Олар мени бүгү чүктөрдөн бүзээлеп келгеннер,
ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчының ады-биле оларны ойтур шаптым.

¹² Олар мени арылар ышкаш үглөп келгеннер,
ынчалза-даа, отка кыпкан тенниг хараган дег,
дүрген хып, өже бергеннер,
Дээрги-Чаяакчының ады-биле оларны ойтур шаптым.

¹³ Кээп ушесун дээш, күш-биле иткеннер,
ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы менээ дузалады.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы – күчү-күжүм болгаш ырым;
Ол мээң Камгалакчым болду.

¹⁵ Чөптүг-шынныг улустуң оран-саваларында
камгалал дээш өөрүшкүлүг ыгт-шимээн дыңналган:
«Дээрги-Чаяакчының холу күчү-күжүн көргүскен!»

117:1 Ыд. ыр. 105:1 117:5 Ыд. ыр. 17:20; 30:8

117:6 Ыд. ыр. 55:5, 12; Иса. 51:7, 12; Евр. 13:6 117:7 Ыд. ыр. 53:9 117:8 Ыд. ыр. 145:3; Иер.

17:5 117:10 Ыд. ыр. 21:13 117:14 Хост. 15:2; Иса. 12:2 117:15 Хост. 15:6

¹⁶ Дээрги-Чаяакчының холу бедидир көдүрүлген,
Ооң холу күчү-күжүн көргүскен!»

¹⁷ Өлбөс мен, харын амыдырап,
Дээрги-Чаяакчының ажил-херектерин медээлээр мен.

¹⁸ Дээрги-Чаяакчы мени шыңгыы кезеткен,
ынчалза-даа өлүмгө хүлээдип бербээн.

¹⁹ Чөптүг-шынныг улустуң кирер эжик-хаалгазын
менээ ажыдып бериңер:
ынаар кире бергеш, Дээрги-Чаяакчыны алдаржыдайң.

²⁰ Ол эжик – Дээрги-Чаяакчыны-дыр:
чүглө чөптүг-шынныг улус ону ажыдып кире бээр.

²¹ Дээрги-Чаяакчы, Сеңээ өөрүп четтирип тур мен –
мени дыннап кагдың, Камгалакчым болу бердин.

²² Тудугжуларның херекчок дээш, октапкан дажы
эң чугула даш апарган;

²³ Дээрги-Чаяакчы ынчалдыр кылган, ону көөрү биске кайгамчык-тыр!

²⁴ Бо хүн дээрге Дээрги-Чаяакчының биске
өөрүп-хөглезин дээш берген хүнү-дүр¹.

²⁵ О, Дээрги-Чаяакчы, бисти камгалап көрөм!
О, Дээрги-Чаяакчы, үүлө-херээвис чедимчелиг болзун!

²⁶ Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден
кел чыдар кижиге алгадып-йөрээтсин!
Силерни Дээрги-Чаяакчының *өргээзинден
алгап-йөрээп тур бис.

²⁷ Дээрги-Чаяакчы – Бурган-дыр.

Ол биске чырыкты эккеп берген.

Өргүл малын хүлүп-шарааш, өргүл бедигээжинче эккелиңер.

²⁸ Сен – мээң Бурганым сен, Сеңээ өөрүп четтирер мен.

Бурганым Сени кымдан арттыр мактаар мен.

²⁹ Дээрги-Чаяакчыга өөрүп четтириңер;

Ол ачылыг-дыр,

Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.

¹117:24 Азы: «Бо хүн дээрге Дээрги-Чаяакчының чаяап каан хүнү-дүр, ында өөрүп-хөглээли».

117:17 Ыд. ыр. 72:28; 106:22 117:19 Ыд. ыр. 23:7; Иса. 26:2 117:20 Ажыд. 21:27

117:22 Иса. 28:16; Зах. 10:4; Мф. 21:42; Мк. 12:10; Лк. 20:17; Аж.-ч. 4:11; Эф. 2:20; 1 Пет. 2:7

117:26 Мф. 21:9; 23:39; Мк. 11:9; Лк. 13:35; 19:38

117:27 2 Хаан. 21:17; 4 Хаан. 8:20; Ыд. ыр. 17:29 117:29 Ыд. ыр. 105:1

118^к

(алеф)

- ¹ Бодунуң эртер оруктарыңга кем-буруу үүлгетпес,
Дээрги-Чаяакчының *хоойлузун сагып чоруур улус амыр-чыргалдыг!
² Ооң доктаалдарын кадагалап,
бүгү чүлдү-чүрээ-биле Олче чүткүп чоруур улус амыр-чыргалдыг!
³ Ооң оруктары-биле чорааш, олар бузут үүлгетпес.
⁴ Сээң чагыгларыңны быжгы-биле кадагалаарын дужааган сен.
⁵ Мээң оруктарым Сээң дүрүмнериңни сагырыңче угланган болзун!
⁶ Ынчан мен Сээң шупту айтышкыннарыңче
ылавылап көргөш, бак атка кирбес мен;
⁷ Сээң чөптүг шиитпирлериңни шинчилеп,
шынныг чүрээм-биле Сени мактаар мен;
⁸ Сээң дүрүмнериңни кадагалаар мен –
мени шуут кагбайн көр!

к

(бет)

- ⁹ Аныяк оол бодунуң оруун бачыгтан канчап арыглап аарыл?
Сээң сөзүңнү кадагалап чорааш!
¹⁰ Бүгү чүлдү-чүрээм-биле Сенче чүткүп чор мен,
Сээң айтышкыннарыңны күүседиринден чайлаар арга менээ бербе.
¹¹ Сеңээ удур бачыт үүлгетпес дээш,
Сээң сөзүңнү чүрээмде шыгжап чор мен.
¹² Дээрги-Чаяакчы, Сеңээ алдар!
Бодунуң дүрүмнериңге мени өөредип каг,
¹³ Сээң аксыңдан үнген шупту шиитпирлери
бодунуң аксы-сөзүм-биле медээлээр мен.
¹⁴ Сээң доктаалдарыңның айтып берген оруун эдерип,
эртине-байлактың кандызыңга-даа дег, өөрүп чор мен.
¹⁵ Сээң чагыгларың дугайында бодап,
оруктарыңче топтап көөр-дүр мен.
¹⁶ Сээң дүрүмнериң дээш өөрүп-хөглөп чор мен,
сөзүңнү утпас мен!

л

(гимел)

- ¹⁷ Бодунуң чалчанга ачы-буяндан көргүс,
ынчан дириг артып, сөзүңнү кадагалаар мен.
¹⁸ Мээң карактарымны ажыдып бер –
Сээң хоойлундан тыптыр кайгамчык чүүлдерни көрүп алың.

- ¹⁹ Чер-делегейде түр када турумчуп алган кижидир мен,
Бодуннун айтышкыннарыңны менден чажырбайн көр.
- ²⁰ Сеткил-сагыжым Сээң шиитпирлериңни үргүлчү күзеп,
оларже доктаадыр аргажок чүткүп чоруур.
- ²¹ Адыыргак улусту чемелээр сен,
Сээң айтышкыннарыңдан өскээр барган улус каргаттырар.
- ²² Дора көрүүшкүн биле бак атгы менден ап каавыт –
Сээң доктаалдарыңны кадагалап чоруур болгай мен.
- ²³ Чагырыкчылар меңээ удур сүлчээ кылып тур,
а Сээң чалчан мен дүрүмнериңни хандыр бодап олур мен.
- ²⁴ Сээң доктаалдарың – өөрүшкүм-дүр,
дүрүмнериң – сүмелекчилерим-дир.

7

(далет)

- ²⁵ Довуракка хөмдүрүп каар деп бардым,
Бодуннун сөзүң ёзугаар мени диргизип көр.
- ²⁶ Мээң-биле чүү болганын Сеңээ чугааладым,
а Сен меңээ харыыладың – ам меңээ дүрүмнериң өөредип каг.
- ²⁷ Чагылларың оруун угаап билип аар аргадан бер,
ынчан Сээң кайгамчык чүүлдериң дугайында
хандыр боданыр мен.
- ²⁸ Сеткил-сагыжым ундаралдан эстип чидер деп тур,
Бодуннун сөзүң ёзугаар мени быжыктыр.
- ²⁹ Мегениң оруундан мени чайлат,
хоойлуң-биле менче ээ көрүн.
- ³⁰ Шынның оруун шилип алган мен,
Сээң шиитпирлериң-биле чөпшээрэжиң чоруур мен.
- ³¹ Дээрги-Чаяакчы, Сээң доктаалдарыңдан
салдынмай халбактаныр мен –
адымны баксыратпайн көр!
- ³² Сен мээң чүрээмге делгемнерни ажыдып бээриңге,
айтышкыннарың оруу-биле дүрген маңнаптар мен.

п

(хе)

- ³³ Дээрги-Чаяакчы, дүрүмнериң оруун меңээ айтып бер,
төнчүзүңге чедир оон өскээр барбас мен.
- ³⁴ Мени угаан киир сурга, ынчан Сээң дүрүм-хоойлуңну сагып,
ону бүгү чүлдү-чүрээм-биле кадагалаар мен.
- ³⁵ Айтышкыннарың оруу-биле
мени эдерг – күзээн чүвем ол-дур.

- ³⁶ Мээң чүрээмни ажык-кончааже эвес,
а Сээң доктаалдарыңче ээлдирип көр.
³⁷ Хоозун чүүлдер көрбес кылдыр,
карактарымны өскээр көрүндүрүп көр,
Бодунуң оруунга мени амы-тынныг арттырып көр.
³⁸ Чалчаң Сенден коргуп чорзун дээш,
Бодунуң сөзүңнүң шынныын аңаа көргүс.
³⁹ Сээң шиитпирлериң ачылыг болгай,
ынчангаш бак атка киреринден мени чайлат –
коргар чүвем ол-дур.
⁴⁰ Сээң чагыгларыңны күүседирин күзеп тур мен,
Бодунуң чөптүүң-биле мени тынгарып көр.

r

(вав)

- ⁴¹ Сээң энерелиң мээң-биле кады болзун, Дээрги-Чаяакчы,
Сээң сөзүң ёзуугаар камгалалың меңээ келзин.
⁴² Ынчан мени дора көргөн кижиге
харыылаар аргалыг болур мен –
чүге дээрге идегелим Сээң сөзүңде болгай.
⁴³ Аксы-дылымдан чүгле шынныг сөстөр үнер кылдыр кылып каг –
Сээң шиитпирлериңге идегеп турар болгай мен.
⁴⁴ Сээң хоойлуңну кезээ шагда,
кезээ мөңгедө кадагалаар мен;
⁴⁵ Сээң чагыгларыңче чүткүп чораан болгаш,
хостуг-шөлээн чоруур мен;
⁴⁶ Сээң доктаалдарың дугайында
хааннар мурнунга ыятпайн чугаалаар мен;
⁴⁷ ынакшааным айтышкыннарың
өөрүшкүнү хайырлаар;
⁴⁸ ынакшааным айтышкыннарыңче холдарым сунар мен,
дүрүмнериң дугайында хандыр боданыр мен.

r

(зайин)

- ⁴⁹ Бодунуң чалчаңга чугаалааның,
идегелди меңээ берип келген сөзүңнү бодап келем –
⁵⁰ Сээң сөзүң мени тынгарар болду –
түрегдээн үемде аргалалды ынчангаш ап турдум.
⁵¹ Адыркак улус мени аажок кочулап турган-даа болза,
Сээң хоойлундан өскээр барбаан мен.
⁵² Шаг шаанда берген шиитпирлериңни

бодап келгеш, аргалалды ап турдум, Дээрги-Чаяакчы.

⁵³ Сээн хоойлунга чагыртпайн турар бузуттуг улус көргөш, хөлзеп хорадаар-дыр мен.

⁵⁴ Түр када турумчуп алганым чер-делегейге

Сээн дүрүмнерин дугайында ырлап чордум.

⁵⁵ Дээрги-Чаяакчы, дүне када Сээн адыңны бодап, хоойлунну кадагалап келдим.

⁵⁶ Сээн чагыгларыңны кадагалап чоруур боорумга, мээң салым-чолум ындыг болуп турар.

п

(хет)

⁵⁷ «Дээрги-Чаяакчы, мээң хуу-салымым

Сээн сөстериңни сагыырында» – деп чугаалаан мен.

⁵⁸ Бүгү чүлдү-чүрээм-биле Сенден ээрежип дилеп тур мен:

Бодуннун сөзүң ёзугаар менче ээ көрнүп көр.

⁵⁹ Бодумнуң оруктарым дугайында бодангаш, буттарымны Сээн доктаалдарыңче углап келдим.

⁶⁰ Сээн айтышкыннарыңны сагыыр дээш далажып, бичии-даа саадавадым.

⁶¹ Бузуттуг улустуң четки-дузаа

мени ораап-баглап алза-даа, Сээн хоойлунну утпаан мен.

⁶² Чөптүг шийтпирлериң дээш, дүн ортузунда

Сеңээ өөрүп четтирип туруп кээр-дир мен.

⁶³ Сенден коргуп, чагыгларыңны кадагалап чоруур кандыг-даа кижиге эш боор мен.

⁶⁴ Сээн энерелиң чер-делегейни бүргей алган, мени дүрүмнериңге өөредип каап көр, Дээрги-Чаяакчы.

в

(тет)

⁶⁵ Бодуннуң сөзүң ёзугаар

чалчанга ачы-буянны көргүскен сен, Дээрги-Чаяакчы.

⁶⁶ Сээн айтышкыннарыңга бүзүрээр болгай мен – шын билип алышкынга база билигте мени өөредип каг.

⁶⁷ Базындырып аарым бетинде будалып чораан мен, а ам Сээн сөзүңнү кадагалап чор мен.

⁶⁸ Буянныг-дыр сен, ажыл-херектериң-даа буянныг-дыр, Бодуннун дүрүмнериңге мени өөредип каг.

⁶⁹ Адыыргак улус мени нүгүлдеп турар-даа болза,

бүгү чүлдү-чүрээм-биле Сээн чагыгларыңны кадагалаар мен.

118:53 Неем. 13:25 118:54 1 Чыл. 29:15; Ыд. ыр. 38:13 118:57 Ыд. ыр. 15:5

118:61 Иов 18:8-10; Ыд. ыр. 139:6; Иер. 18:22 118:62 Ыд. ыр. 41:9; Аж.-ч. 16:25

118:64 Ыд. ыр. 32:5 118:68 Ыд. ыр. 105:1; Мк. 10:18 118:69 Ыд. ыр. 118:34

⁷⁰ Ол улустуң чүректери чагланып, дөгөйлени берген,
а мен Сээң хоойлуң дээш өөрүп чор мен.

⁷¹ Базындырганым меңээ буян болду,
оон ачызында Сээң дүрүмнериңни өөренип аар мен.

⁷² Сээң аксындан дыңнааным хоойлу
меңээ муң-муң алдын, мөңгүн чоостардан дээре.

(йод)

⁷³ Сээң холдарың мени чаяап, боттандырып каан;
ам мени угаан кирип каг – айтышкыннарыңга өөренип аайн.

⁷⁴ Сенден коргар улус мени көрүп кааш,
Сээң сөзүңге идегелим дээш өөрүп-байырлаар.

⁷⁵ Дээрги-Чаяакчы, сээң шиитпирлериңниң чөптүүн,
мени базынганыңның шынныын билир мен.

⁷⁶ Сээң энерелиң Бодуннуң сөзүң ёзугаар
чалчаң меңээ аргалал болзун.

⁷⁷ Мени тынгарып, өршээлиң меңээ чедип келзин,
Сээң хоойлуң мени өөртүп чоруур болгай.

⁷⁸ Адыркак улустуң ады баксыразын –
оларның мени дарлап турары чөптүг эвес-тир,
а мен Сээң чагыгларың дугайында хандыр бодап чор мен.

⁷⁹ Сенден коргар,
Сээң доктаалдарыңны хүлээп көөр улус менче ээп келзин.

⁸⁰ Сээң дүрүмнериңге хамаарыштыр
чүрээм буруу чок болзун, ынчан мээң адым баксыравас.

д

(каф)

⁸¹ Сээң хайырлаарың камгалалды манааш,
сеткил-сагыжым ийлеп, Сээң сөзүңге идегеп чор мен.

⁸² Сээң сөзүңнүң боттанырын манааш, карактарым имистелип өштү,
кажан мени аргалап кээр сен?

⁸³ Отка дырыштыр каткан көгээржик дег апардым,
ынчалзажок дүрүмнериң утпадым.

⁸⁴ Чалчаң мээң манаар үем ам кайы хире артканыл?
Мени истеп-сүрген улусту шиидер үең кажан кээрил?

⁸⁵ Адыркак улус Сээң хоойлуңга чөрүштүр
меңээ оңгарлар казып кагды.

⁸⁶ Сээң шупту айтышкыннарың шынныг,
а демги улустуң мени истеп-сүрүп турары

118:70 Ыд. ыр. 16:10 118:71 Рим. 8:28 118:72 Ыд. ыр. 18:11 118:73 Иов 10:8; 31:15

118:74 Ыд. ыр. 106:42 118:80 Ыд. ыр. 118:6 118:82 Ыд. ыр. 68:4; Ыл. 4:17

118:84 Ажыд. 6:10 118:85 Ыд. ыр. 7:16; Иер. 18:20

чөптүг эвес-тир – меңээ дузала!

⁸⁷ Мени чер кырынга узуткап каар частылар,
ынчалзажок Сээң чагыгларыңны тоовайн барбаан мен.

⁸⁸ Бодунуң энерелиң ёзугаар мени амы-тынныг арттырып көр,
ынчан Сээң аксындан үнген доктаалдарны кадагалаар мен.

↳

(ламед)

⁸⁹ Дээрги-Чаяакчы, Сээң сөзүң дээрлерде кезээ мөңгедө тургустунган.

⁹⁰ Сээң шынчы чорууң салгалдан салгал дамчып артып каар.

Сен чер-делегейниң үндезинин салып каарыңга,
ол турбушаан хевээр-дир.

⁹¹ Дээр биле чер

Сээң шиитпириң ёзугаар амга чедир туруп турар,
бүгү чүвө Сеңээ бараан бооп турар болгай.

⁹² Сээң хоойлуң мени өөртүп чорбаан болза,
базындырышкындан өлүп каар турган мен.

⁹³ Чагыгларыңны кажан-даа утпас мен –
олар-биле мени тынгарып турар сен.

⁹⁴ Сээңии мен, камгалап көр –

Сээң чагыгларыңче чүткүп чоруур болгай мен.

⁹⁵ Бузуттуг улус мени узуткаар дээш кедеп турду,
а мен Сээң доктаалдарыңны топтап көрүп турдум.

⁹⁶ Кандыг-даа *болбаазыраңгай чүүл кызыгаарлыг дээрзин көрүп турдум,
а Сээң айтышкының хемчээл билбес делгем-дир.

↳

(мем)

⁹⁷ Сээң хоойлуңга ынаамны чүү дээр!

Оон дугайында хүнзедир хандыр боданыр-дыр мен.

⁹⁸ Сээң айтышкының мени дайзыннарымдан

мерген угаанныг кижиги кылып кагды –

ол үргүлчү мээң-биле кады болгай.

⁹⁹ Сээң доктаалдарың дугайында хандыр бодап чоруур болгаш,
мен шупту башкыларымдан угаанныг болу бердим.

¹⁰⁰ Сээң чагыгларыңны сагып чоруур болгаш,

кырганнардан шыырак билиглиг мен.

¹⁰¹ Сээң сөзүңнү кадагалаар дээш,

кандыг-даа бак орукче буттарымны баспайн чоруур мен.

¹⁰² Сээң шиитпирлериңден өскээр барбас мен –

Сен мени өөредип турар болгай сен.

¹⁰³ Сээң сөстериңниң дылымга амданнын –

олар аксымга ары чигиринден-даа чаагай-дыр.

¹⁰⁴ Сээң чагыгларың ачызында угаан кирдим,
ынчангаш мегениң кандыг-даа оруунга хөңнүм чок.

1

(нун)

¹⁰⁵ Сээң сөзүң – мээң оруумга чырыткы-дыр,
мээң кокпам чырыдар чырык-тыр.

¹⁰⁶ Мен Сээң чөптүг шиитпирлериңни
кадагалаар бооп даңгыраглаан мен –
аазаан сөзүмнү күүседир мен.

¹⁰⁷ Дыка-ла базындырып келдим, Дээрги-Чаяакчы,
Бодуннун сөзүң ёзугаар мени тынгарып каг.

¹⁰⁸ Мээң аксымдан үнген *мөргүлдү хүлээп ап көр,
Дээрги-Чаяакчы, Бодуннун шиитпирлериңге мени өөредип каг.

¹⁰⁹ Амы-тыным үргүлчү айбыл адаанда,
ынчалзajok Сээң хоойлунну утпаан мен.

¹¹⁰ Бузуттуг улус меңээ дузак салып каан,
ынчалзajok Сээң чагыгларыңдан өскээр барбадым.

¹¹¹ Сээң доктаалдарың кезээ мөңгеде мээң өнчүм болду,
олар – мээң чүрээмниң өөрүшкүзү болгай.

¹¹² Чүрээмни Сээң дүрүмнериңни күүседир кылдыр
кезээ мөңгеде, бүрүнү-биле ээлдирип алдым.

5

(самех)

¹¹³ Сеңээ бүрүнү-биле бердинмээн улуска хөңнүм чок,
а Сээң хоойлунга ынак мен.

¹¹⁴ Сен – мээң чаштыр черим, дозуг-камгалалым сен;
Сээң сөзүңге идегээр мен.

¹¹⁵ Менден ырап чорунар, бак хейлер!

Бурганымның айтышкыннарын кадагалаайн.

¹¹⁶ Тынгарлыр кылдыр, Бодуннун сөзүң ёзугаар мени детки,
идегелим хоозун куруг болбазын;

¹¹⁷ камгалал алыр кылдыр, меңээ дузала,

Сээң дүрүмнериң үргүлчү кичээнгейим төвүнде.

¹¹⁸ Сээң дүрүмнериңден ойталаар бүгү улусту херекке албас сен,
чүге дээрге оларның оп-мегези – Сеңээ удур өскерликчи чорук-тур.

¹¹⁹ Чер-делегейниң бүгү бузуттуг улузун
паштың кагы кылдыр санаар сен,
ынчангаш Сээң доктаалдарыңга ынак мен.

118:103 Ыд. ыр. 18:10; Ажыд. 10:9-10 118:105 У. ч. 6:23; 2 Пет. 1:19 118:106 Неем. 10:29

118:110 Иов 18:8-10; Ыд. ыр. 139:6; Иер. 18:22 118:111 Ы. х. к. 33:4 118:111 Иер. 15:16

118:114 Ыд. ыр. 31:7 118:114 Э. д. 15:1 118:115 Иов 21:16; Ыд. ыр. 6:9; Мф. 7:23

120 Сенден сүртээш, мага-бодум сирилеп тур,
шииткелдеринден база коргар-дыр мен.

У

(айин)

121 Мен шынчы база чөптүг чорукту боттандырып келдим,

бастып чоруур улустуң холунга мени арттырбайн көр.

122 Чалчаң мен дээш дагдынып көр –

бүгү чүве меңээ ачылыг болзун, адыыргак улус мени базыммазын.

123 Сээң камгалалың биле чөптүг сөзүңнү манааш,

карактарым имистелип өжер четти.

124 Чалчаң меңээ энерелдиг хамаарылган көргүзүп,

дүрүмнериңге мени өөредип каг.

125 Чалчаң болур мени угаан киир сурга,

Сээң доктаалдарыңны билип алыйн.

126 Дээрги-Чаяакчының хөделип үнер үези келген-дир –

улус Сээң хоойлуңну үрөп каан болгай.

127 А мен Сээң айтышкыннарыңга

холумак чок арыг алдындан артык ынак мен.

128 Ынчангаш Сээң шупту чагыгларыңны

шынныг кылдыр хүлээп көөр мен,

кандыг-даа меге орукка хөңнүм чок.

Ә

(пе)

129 Сээң доктаалдарың кайгамчык онза,

ынчангаш оларны кадагалап чор мен.

130 Сээң сөстериңниң илерээшкени улусту чырыдар,

кенен кижилерни угаан киирер.

131 Сээң айтышкыннарыңны манаарым аажок болгаш,

аксым ажыдып, сөстериңни суг дег ижип тур мен.

132 Көрүжүңнү менче углап, ээ көрнүп көр –

Сээң адыңга ынак улусче

ынчаар ээ көрнүрүн шиитпирлээн болгай сен.

133 Мээң базымнарымны Бодуңнуң сөзүң-биле быжыктыр,

кандыг-даа бузутка мени башкартпа.

134 Кижилерниң базымчазындан мени адыр –

ынчан Сээң чагыгларыңны кадагалаар мен;

135 Чырыткылыг арныңны Бодуңнуң чалчаңга көргүс,

дүрүмнериңге мени өөредип каг.

136 Сээң хоойлуңну кадагалавас улус бар боорга,

118:120 Иов 4:14 118:122 Иов 17:3 118:123 Ыд. ыр. 118:82; Ыы. 4:17

118:127 Ыд. ыр. 18:11; У. ч. 8:10 118:130 Ыд. ыр. 18:8 118:131 Иов 29:23

118:135 Сан. 6:25

караам чажы суг дег агып тур.

з

(цаде)

¹³⁷ Чөптүг сен, Дээрги-Чаяакчы, Сээң шиитпирлериң шынныг.

¹³⁸ Сээң айтып-чагаан доктаалдарың шуут чөптүг, шуут шынныг.

¹³⁹ Дайзыннарым Сээң сөстериңни уттупкан боорга,

сеткилимде килеңим хайнып-хөлзөп тур.

¹⁴⁰ Сээң сөзүң дыка арыг, чалчаң аңаа ынак.

¹⁴¹ Бичии ынай, куду көрдүргөн кижиге мен,

ынчалзажок чагыгларың утпайн чор мен.

¹⁴² Сээң чөптүүң – мөңгө турар чөптүг чорук-тур,

Сээң хоойлуң – шынныг-дыр.

¹⁴³ Айыыл-халап биле түрегдел мени сүрүп келди,

а Сээң айтышкыннарың – өөрүшкүм-дүр.

¹⁴⁴ Сээң доктаалдарың кезээ мөңгөдө чөптүг бооп артар,

амы-тынныг артсын дээш, мени угаан кирип сурга!

р

(коф)

¹⁴⁵ Бүгү чүлдү-чүрээм-биле мөргүп, Сени кыйгырдым,
харыылап көр, Дээрги-Чаяакчы, Сээң дүрүмнериңни сагып мен.

¹⁴⁶ Сени кый деп тур мен, камгалап көр,

ынчан Сээң доктаалдарыңни кадагалаар мен.

¹⁴⁷ Даң атпаанда-ла тургаш, кыйгырып тур мен,

Сээң сөстериңге идегедим.

¹⁴⁸ Сээң сөзүңнү хандыр бодаар дээш,

чер кыры чырываанда оттуп кээр мен.

¹⁴⁹ Энерелдиң-биле мээң үнүмнү дыңна,

Дээрги-Чаяакчы, шиитпириң ёзугаар мени тынгар.

¹⁵⁰ Кара сагыштыг улус халдап келди;

олар Сээң хоойлуңдан ырай бергеннер-дир.

¹⁵¹ А Сен меңээ чоок-тур сен, Дээрги-Чаяакчы,

Сээң шупту айтышкыннарың шынныг-дыр.

¹⁵² Шагдан тура Сээң доктаалдарың дугайында,

оларны кезээ мөңгөдө күштүг

кылып кааның дугайында билип алган мен.

г

(реш)

¹⁵³ Базындырган мени көргөш, камгалап көр,

чүгө дээрге Сээң хоойлуңну утпайн келдим.

- 154 Мээн чаргымны шиитпирлежип, меңээ болуш,
Бодуннуң сөзүң ёзугаар мени амы-тынныг арттырып көр.
155 Дүрүмнериңни күүседир чүткүл бузуттуг улушта чок болгаш,
Сээн камгалалың олардан ыракта.
156 Сээн өршээлиң өндүр улуг болгай, Дээрги-Чаяакчы,
Бодуннуң шиитпириң ёзугаар мени тынгар.
157 Мени истеп-сүрген дайзыннар хөй-дүр,
ынчалзажок Сээн доктаалдарындан ойталаваан мен.
158 Сенден ойталаан улус көргөш,
олар Сээн сөзүңнү кадагалавас боорга, бужарзынарым аажок.
159 Сээн чагылларыңга ынаамны көр даан, Дээрги-Чаяакчы,
Бодуннуң энерелдиң-биле мени тынгарып каг.
160 Сээн сөзүңнүң алыс ужур-утказы шынныг-дыр,
Сээн кандыг-даа чөптүг шиитпириң кезээде мөңгедө доктааттыңан.

ш

(шин)

- 161 Чагырыкчылар мени чылдагаан чок черге истеп-сүрүп тур,
ынчалзажок мээн чүрээм чүглө Сээн сөзүңден сүрээдээр.
162 Аажок хөй олча-ажык алган кижидег,
Сээн сөзүңгө өөрүп тур мен.
163 Мегени көөр хөңнүм чок, оон ческинер мен,
а Сээн хоойлуңга ынак мен.
164 Чөптүг шиитпириң дээш
Сени хүнде чеди катап алгап-мактаар мен.
165 Сээн хоойлуңга ынак улуска
өндүр улуг-чаагай чорук доктаар, оларга чүү-даа чүвө моондак болбас.
166 Сээн хайырларың камгалалга идегеп турдум, Дээрги-Чаяакчы,
айтышкыннарыңны күүседип келдим.
167 Сеткил-сагыжым Сээн доктаалдарыңны
кадагалап келди, оларга аажок ынак мен.
168 Сээн чагылларың биле доктаалдарыңны
кадагалап келдим, мээн шупту оруктарым
Сенээ көскү болгай.

л

(тав)

- 169 Мээн кыйгым Сенээ четсин, Бодуннуң сөзүң ёзугаар мени
угаан кирип көр, Дээрги-Чаяакчы.
170 Мээн чалынган үнүм Сенээ дыңналзын,
Бодуннуң аазаашкының ёзугаар мени камгалап көр.

118:154 Ыы. 3:58 118:156 2 Хаан. 24:14 118:157 Ыд. ыр. 3:2 118:158 Ыд. ыр. 138:20

118:160 Ин. 17:17 118:161 1 Хаан. 26:18; Ыд. ыр. 118:23 118:162 1 Хаан. 30:20

118:162 Иер. 15:16 118:166 Э. д. 49:18 118:168 Иов 23:10; Ыд. ыр. 138:3; У. ч. 5:21; Евр. 4:13

¹⁷¹ Бодуннун дүрүмнеринге мени өөреткениң дээш,
аксы-дылым мактал сөзүн сөглээр.

¹⁷² Шупту айтышкыннарың чөптүг боорга,
мээң дылым Сээң сөзүңнү алга ырлаар.

¹⁷³ Сээң холуң меңээ дузалазын –
күүседир дээш, чагыгларыңны шилип алган болгай мен.

¹⁷⁴ Сээң хайырлаар камгалалыңны
күштүү-биле күзеп чор мен, Дээрги-Чаяакчы,
Сээң хоойлуң – өөрүшкүм-дүр.

¹⁷⁵ Сени алдаржытсын дээш, мени амы-тынныг арттырып каг,
Сээң шын шиитпирлериң меңээ дузалазын.

¹⁷⁶ Аза бергеш, читкен хой дег апардым,
Бодуннун чалчанны дилеп тып ал –
айтышкыннарың утпаан болгай мен.

¹ Көдүрлүүшкүн ыры^k.

119 Бергелерге кызгадаткаш, Дээрги-Чаяакчыны кыйгырар мен,
а Ол меңээ харыылаар.

² Дээрги-Чаяакчы, мени мегечи дылдыг,
авыяс аас-дылдыг улустан адырып көр.

³ Мегечи дыл, Ол сени канчаптар эвес,
канчаар кезедир эвес!¹

⁴ Сени дайынчының чидиг согуннары өттүр адар,
үр өшпес көстер өрттедир.

⁵ Мешех черде чурттап турарым дээш,
Кедарның чадырларының аразыңга
турумчуп алганым дээш, ат боорум ол-дур!^m

⁶ Амыр-тайбыңга хөңнү чок улус-биле кады
дыка-ла үр чурттап тур мен!

⁷ Тайбыңзырак мен,

а олар, чугаа-сөзүм дыңнап кааш-ла, дайылдажыр деп баар.

^k119:1 Көдүрлүүшкүн ыры – Иерусалимнің турар даанче көдүрлүп ора, Бурганга мөгөөр дээш бар чыдар улустуң ырлажып турган ыры бооп чадавас (Ы. х. к. 16:16; Ыд. ыр. 121:4 көр).

¹119:3 Азы: «Авыяс аас-сөс сеңээ чүнү бээрил? Немей бээр чүзү барыл?»

^m119:5 Мешех биле Кедар – эрте-бурунгу Чоокку Чөөн чүктүң ийи дайынзырак аймаа.

118:176 Иса. 53:6; Иер. 50:6; 1 Пет. 2:25 119:2 У. ч. 6:17 119:4 Ыд. ыр. 139:11; У. ч. 25:22

119:5 Э. д. 10:2; Иез. 27:13 119:5 Сол. ыр. 1:4; Иер. 49:28-29

Көдүрлүүшкүн ыры.

120¹ Даглардыва шиглей көрдүм: «Дуза менээ кайыын кээрил?!»^п
² Дээр биле черни чаяган Дээрги-Чаяакчы – Ол менээ дузалаар!
³ Сээң будунну Ол соора бастырбас,
 сени карактаар дээш, удуп дыштанмас.

⁴ Көрүңер, Израильдиң Кадагалакчызы
 дыжын-даа харавас-тыр, уйгузун-даа удувас-тыр.
⁵ Дээрги-Чаяакчы сени карактаар;
 Дээрги-Чаяакчы сеңээ дузалап, чаглактаар –
⁶ хүндүс-даа, дүне-даа орук-чолунга айыыл таварышпас^о.
⁷ Кандыг-даа багай чүве сээң-биле болбас кылып,
 Дээрги-Чаяакчы сени тынныг арттырып каар.
⁸ Ол сени чүнү-даа кылып турунда, карактаар –
 ам болгаш кезээ мөңгедө карактаар.

Көдүрлүүшкүн ыры. Давидтин.

121¹ Улус менээ:
 «Дээрги-Чаяакчының *өргээзинче бараалы» – дээрге,
 өөрүп-хөглөп турганым кай.

² Иерусалим, бистин буттарывыс эжик-хаалгаң аксында тур.
³ Иерусалим, бажыңнарын тудушкак кылдыр туткан хоорай сен^р.
⁴ Израильдиң Дээргиге хамааржыр аймактары,
 Ооң адын мактаар дээш, Израильдиң *хоойлузун ёзугаар
 Иерусалимче көдүрлүп үнүп турар.
⁵ Ында Давидтин салгакчылары дүжүлгелеринге олуруп алгаш,
 чөптүг шииткелди үндүрүп турар.

⁶ Иерусалимни амыр-тайбың-биле алгап-йөрөөңер:
 «Сеңээ ынак улус амыр-шөлөөн чурттазын.
⁷ Быжыг ханаларың иштинге тайбың догунназын,
 шивээлериңге амыр-дыш доктаазын».
⁸ Мээң ха-дунмам дээш, чоок кижилерим дээш:

^п**120:1** Азы: «Дуза менээ олардан кээр».

^о**120:6** Бо сөстөрни еврей дылдан дорт очулдуарга, «Хүндүс сеңээ хүн хора халдатпас, а дүне – ай хора халдатпас» дээн.

^р**121:3** Еврей сөзүглелде бо шүлүктүн утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг:
 «Иерусалим – улус сеңээ келгеш, эптежип аар кылдыр туткан хоорай сен».

120:0 Ыд. ыр. 119:1 **120:2** Ыд. ыр. 123:8 **120:3** У. ч. 3:23, 26 **120:5** Ыд. ыр. 90:1

120:8 Сан. 6:24; Ы. х. к. 28:6 **121:0** Ыд. ыр. 119:1 **121:1** Иса. 2:3; Зах. 8:21

121:4 Ы. х. к. 16:16; Ыд. ыр. 119:1 **121:5** 3 Хаан. 7:7; 2 Чыл. 19:8 **121:6** Иер. 31:23

«Иерусалим, сенээ амыр-тайбың!» – деп чугаалаайн.

⁹ Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың өргээзи сенде боорга, сенээ буян-кежик доктаазын дээш чүткүлүм көргүзөр мен.

Көдүрлүүшкүн ыры.

122 ¹ Дээрлерде саадаан Бурган, карактарым Сенче шиглей көрүп тур мен.

² Кулдарның карактары дээргилеринче, кыс чалчаның карактары херээжен ээзинче идегеп көрүп турары дег,

бистиң карактарывыс база

Дээрги-Чаяакчыже – Бурганывысче,

Ол бисче ээ көрүнмээн шаанда, көрүп-ле турар.

³ Бисче ээ көрүн, Дээрги-Чаяакчы, бисче ээ көрүн – дорамчылалды кустуктур сыгап кагды.

⁴ Турамык улустуң кочу-шооду-биле, улуургак улустуң куду көөрү-биле сагыш-сеткиливисти кустуктур сыгап кагды.

Көдүрлүүшкүн ыры. Давидтиш.

123 ¹ Израиль чугаалазын: Дээрги-Чаяакчы бистиң талавыста турбаан болза, чүү бооп болур турганыл?

² Дайзын бисче халдап кээрге,

Дээрги-Чаяакчы бистиң талавыста турбаан болза,

чүү бооп болур турганыл?!

³ Дайзынның биске удур кыптыккан килеңи бисти диригге-ле сыырыптар ийик.

⁴ Сугларга дүжүп өлүр ийик бис, агым бисти чууй шаап аппаар ийик,

⁵ шапкын суглар бисти чууй шаап аппаар ийик.

⁶ Дээрги-Чаяакчыга алдар!

Ол бисти дайзынның азыг-диджинге чемиш кылдыр бербээн.

⁷ Куш тудукчуларының дузаандан адырылган куш дег, хосталы бердивис: дузак үстү берген, а бис – хосталдывыс.

121:9 Неем. 2:10; Эсф. 10:3 122:0 Ыд. ыр. 119:1 122:1 Ыд. ыр. 10:4

122:1 2 Чыл. 20:12; Ыд. ыр. 24:15 122:3 Неем. 4:4 122:4 Иер. 20:7; Ыы. 3:14

123:0 Ыд. ыр. 119:1 123:1 Ыд. ыр. 128:1 123:1 Ыд. ыр. 93:17 123:3 Сан. 16:30-33; Ыд. ыр.

54:16; У. ч. 1:12 123:4 Иов 22:11; Ыд. ыр. 68:3 123:7 Ыд. ыр. 90:3

⁸ Дээр биле черни чаяаган
Дээрги-Чаяакчының адындан дуза биске кээп турар.

Көдүрлүүшкүн ыры.

124 ¹ Дээрги-Чаяакчыга идегээр улус *Сион даг-биле дөмей –
а ол даг шимчеш дивейн, кезээ мөңгедө турар.

² Даглар Иерусалимни дескиндир турар,
а Дээрги-Чаяакчы амдыгааштан эгелээш,
кезээ мөңгедө Бодунуң чонунуң чанынга турар.

³ Бузуттуглар чөптүг-шынныг улустуң
хувааглыг черин башкарып артпас –
оон башка ол улус кем-буруулуг херектерже холдарын сугар болгай.

⁴ Мөзүзү эки, буянныг улуска ачылыг бол, Дээрги-Чаяакчы.

⁵ А ыргак оруктар-биле будалып чоруй баар улусту
Дээрги-Чаяакчы бузут үүлгедикчилери-биле кады
сывырып чорудупсун.

Израильге амыр-тайбың доктаазын!

Көдүрлүүшкүн ыры.

125 ¹ Дээрги-Чаяакчы *Сионга эки чолду эгидип бээрге⁴,
уйгу-дүште дег болдуvus.

² Ынчан бистиң аксывыстан каткы төктүп,
өөрүшкүлүг ырлажып турдуvus;
а өске чоннар: «Дээрги-Чаяакчы оларга
өндүр улуг чүүлдү кылды!» – деп аразында чугаалашты.

³ Дээрги-Чаяакчы биске
өндүр улуг чүүлдү кылган –
өөрүп-хөглеп шаг болган бис.

⁴ Кургап калган хем унун сугнуң катап доллары дег,
эки чолду биске дедир эгит, Дээрги-Чаяакчы.

⁵ Ыглап-сыктавышаан үрезин тарып турган улус
дүжүдүн өөрүшкүлүг ажаап аар.

⁶ Карааның чажын төп, шоодайда үрезинин көдүрүп алгаш
чоруй барган кижин дүжүдүнүң моожаларын тудуп алгаш,
өөрүшкүлүг чанып кээр.

⁴125:1 Азы: «Дээрги-Чаяакчы Сионнуң чонун туттуруушкундан үндүрүп кээрге».

123:8 Ыд. ыр. 120:2 124:0 Ыд. ыр. 119:1 124:5 У. ч. 2:15

124:5 Ыд. ыр. 127:5; Гал. 6:16 125:0 Ыд. ыр. 119:1 125:2 Иов 8:21 125:3 Иоил 2:21

125:6 Ыд. ыр. 29:6

Көдүрлүүшкүн ыры. Соломоннуу.

126¹ Бажыңны Дээрги-Чаяакчы тудуп кагбас болза,
ооң тудугжулары хей черге ажылдаар;
хоорайны Ол кадагалавас болза,
ооң таңныылдары хей черге уйгу чок хонар.
² Силер хей черге эртежик туруп,
орайга чедир удувайн, чилчиинер үзүлдүр ажылдап,
аьш-чем тып чиир силер;
Бодунуң ынак кижизинге
Дээрги-Чаяакчы чыргалдыг дүштү хайырлаар.

³ Дыңнаңар даан! Ажы-төл –
Дээрги-Чаяакчының берген өнчүзү-дүр,
ижин-хырында үре-төл –
Ооң хайырлаан шаңналы-дыр.

⁴ Сээң чалыы назыныңда төрүттүнген оолдарың
дайынчы кижиниң холунда согуннар ышкаш.

⁵ Оолдары-биле бодунуң саадаан долдуруп алган кижини
амыр-чыргалдыг!

Ындыг улус эжик-хаалга чанынга
дайзыннар-биле маргыжып тура, адын баксыратпас.

Көдүрлүүшкүн ыры.

127¹ Дээрги-Чаяакчыдан коргар,
Ооң оруктарын эдерип чоруур кижини бүрүзү
амыр-чыргалдыг
² Бодунуң холдарың-биле ажылдап,
кылган аьш-чемиңни чиир сен;
амыр-чыргалдыг, амыр-менди болур сен.
³ Сээң бажыңыңда кадайың дүжүткүр тараа сывы дег болур,
чемненер столуң долгандыр олурар оолдарың
ногаан үнүштер дег болур.
⁴ Дыңнаңар даан, Дээрги-Чаяакчыдан коргар кижини
шак ындыг ачы-буян алыр.

⁵ Дээрги-Чаяакчы сенээ *Сион дагдан ачы-буян хайырлаар,
Иерусалимниң менди-чаагайын назының дургузунда көөр сен;

⁶ ажы-төлүңнүн ажы-төлүн көөр сен.

Израильге амыр-тайбың доктаазын!

126:0 Ыд. ыр. 119:1 126:0 Ыд. ыр. 71:1 126:2 Эккл. 8:16 126:2 Э. д. 3:17

126:3 Э. д. 33:5 127:0 Ыд. ыр. 119:1 127:1 Ыд. ыр. 111:1 127:2 Ыд. ыр. 89:17

127:3 Ыд. ыр. 143:12 127:5 Ыд. ыр. 19:3; 133:3 127:6 Ыд. ыр. 124:5; Гал. 6:16

Көдүрлүүшкүн ыры.

128¹ Израиль чугаалазын:
аныямдан-на дайзыннарарым мени аажок кызгадап келген.

² Аныямдан-на дайзыннарарым мени аажок кызгадап келген,
ынчалза-даа ажып-тиилеп шыдаваан.

³ Дайзыннар – үрезин тарып, чер чарган чажыкчы дег,
ооргамны балыглап, ханы истер арттырып каан.

⁴ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы чөптүг шиидип,
бузуттугларның мени хүлээн кинчи-бегин үзе шаапты.

⁵ *Сион дагны көөр хөңнү чок бүгү улус кочу-шоотка кирип,
дедир дессин.

⁶ Олар – бажың кырындан^Г үнүп келгеш,
өзүп четтикпейн чыда-ла, кадып каар оът-сиген дег болзун.

⁷ Шак ол оът-сиген

тараа кезикчизиниң холунга туттунмас,
моожа баглакчызының адыжын долбас;

⁸ оларның чаны-биле эрткен-дүшкен улус-даа:

«Дээрги-Чаяакчының ачы-буяны силерде-дир!

Дээрги-Чаяакчының ады-биле

силерни алгап-йөрээп тур бис!» – деп чугаалавас.

Көдүрлүүшкүн ыры.

129¹ Айбыл-халаптың ханы дүвүнден
кыйгырып тур мен, Дээрги-Чаяакчы.

² Дээрги, үнүмнү дыңна, чанньп дилээн кыйгымны
Сээң кулактарың кичээнгейлиг дыңназын.

³ Кем-буруулуг херектеривисти сагыжыңга шыгжап алгаш,
өршээвейн турган болзуңза,

шыдажып үнер кижиге бар бе, Дээрги-Чаяакчы?

⁴ Ынчалзажок Сен өршээлдиг сен,
ынчангаш чон Сенден коргуп чорзун.

⁵ Дээрги-Чаяакчыга идегеп тур мен,

сеткил-сагыжым Аңаа идегеп тур,

Ооң сөзү – ынаныжым ол-дур.

^Г128:6 Бажың кыры – Палестинага бажыңнар крышалары ийленчек эвес, а калбак болур турган. Оът-сиген үрезини бажың кырынче хадый берзе-даа, хөрзүн чедишпезинден өзүп үнүп шыдавас турган.

128:0 Ыд. ыр. 119:1 128:1 Ыд. ыр. 128:1 128:3 Мих. 3:12 128:5 Ыд. ыр. 34:4

128:6 4 Хаан. 19:26; Иов 8:12 128:8 Руф 2:4; Ыд. ыр. 117:26 129:0 Ыд. ыр. 119:1

129:1 Ыы. 3:55 129:2 Неем. 1:6, 11; 2 Чыл. 6:40 129:4 Иов 37:24; Иса. 55:7

⁶ Сеткил-сагыжым Дээргини танныылдарның даң адып,
чер чырыбырын манаанындан артык күштүг манап тур.

⁷ Энерел биле өндүр улуг камгалал –
Дээрги-Чаяакчыда, Израиль Аңаа идегезин.

⁸ Чүглө Ол Израильди ооң бүгү
кем-буруузундан адырып хостаар.

Көдүрлүүшкүн ыры. Давидтин.

130 ¹ Дээрги-Чаяакчы,
мээң чүрээм улуургадады, карактарым өрү көрдүнмеди,
чедип ап шыдавазым, өндүр улуг чүвеже чүткүп, идээргеведим.

² Харын сеткил-сагыжымны томаартып,
оожургададып алган мен.

Сеткил-сагыжым авазының
куспаанда чыдар чаш төл дег.

³ Израиль амдыгааштан эгелээш,
кезээ мөнгөде Дээрги-Чаяакчыга идегезин!

Көдүрлүүшкүн ыры.

131 ¹ Давидти база ооң хамык човалаңын
бодап кел, Дээрги-Чаяакчы.

² Ол Дээрги-Чаяакчыга дангыраглап,
Израильдин күштүг Бурганынга мынчаар азаап туржук:

^{3–5} «Дээрги-Чаяакчыга турар чер –
Израильдин күштүг Бурганынга чурттаар *өргээ тып бербээн шаамда,
бодумнуң аал-оранымче кирбес мен, орун-дөжээмге чытпас мен;
карактарым шийип, удумзуравас мен,
карактарым хавыын хаап, удуvas мен».

⁶ Бис ыдыктыг *аптара дугайында Эфрата деп черге дыңнаан бис,
ону Иарим шөлдеринден ап алган бис^s.

⁷ Бурганның чурттап турар өргээзинче бараалы,
Ооң буттар салыр черинге^t мөгейээли.

⁸ Дээрги-Чаяакчы, туруп келгеш, амыр-дыжың черинче чедип кел –

^s131:6 Эфрата – Вифлеем хоорайның бурунгу ады. Иарим шөлдери – Кириат-Иарим хоорайның өске ады (1 Хаан. 6:21—7:1; 17:12 көр).

^t131:7 Буттарын салыр чер – Бурганның өргээзи азы ыдыктыг аптара (1 Чыл. 28:2 көр).

129:7 Ыд. ыр. 130:3 129:8 Ыд. ыр. 24:22 130:0 Ыд. ыр. 119:1 130:3 Ыд. ыр. 129:7

131:0 Ыд. ыр. 119:1 131:3-5 1 Чыл. 22:7; Аж.-ч. 7:46 131:7 Ыд. ыр. 98:5

Сен Бодун, күчү-күжүнү демдеглээн ыдыктыг аптара база.

⁹Сээң *бараалгакчыларың чөптүг чорукту хеп дег кедип алзын,
Сеңээ бердинген улус өөрүп-байырлазын.

¹⁰Бодуннуң чалчаң Давидти бода,

Бодуннуң шилип чаганың хаандан хая көрүнме.

¹¹Дээрги-Чаяакчы Давидке бүзүрелдии-биле
даңгыраглап турган болгай,

Ол мынча деп аазаан сөзүнден ойталавас:

«Сээң үре-салгалыңны дүжүлгөңге олуртур мен.

¹²Сээң салгакчыларың

Мээн оларга өөредип каарым *чагыг-керээм биле

дүрүм-хоойлумну сагыыр болза,

оларның салгакчылары база кезээ мөңгедө дүжүлгөнни ээлээр».

¹³Дээрги-Чаяакчы *Сион дагны шилип алгаш,

ону Бодунуң чурттаар чери кылып алыксай берген:

¹⁴«Бо дээрге кезээ мөңгедө Мээн амыр-дыжым чери-дир,
манаа чурттаар мен, бо чер Меңээ тааржыр-дыр.

¹⁵Сионну элбек аъш-чем курлавыры-биле хандыарар мен,
ооң ядыы улузун тоттур чемгерер мен;

¹⁶мында турар бараалгакчыларымга

камгалалды хеп дег кедирер мен,

мында чурттап турар, Меңээ бердинген улус өөрүп-байырлаар.

¹⁷Давидке Сионга күчү-күштү өстүрер мен;

Бодумнуң шилип чаап алганым хаанга өшпес чырыкты белеткеп каар мен.

¹⁸Ооң дайзыннарын бак ат-биле шывар мен,

а ооң кеткен оваадайы чайынналдыр чырыыр».

Көдүрлүүшкүн ыры. Давидтин.

132 ¹Ха-дуңма улус эп-сеткилдиг кады чурттаар болза,
эки-даа, таарымчалыг-даа:

²башче кударга, салче агып баткан эки олива үзү дег,

Аароннуң салынче, ооң моюндуруунче

агып баткан олива үзү дег;

³*Сион дагларынче агып баткан Эрмон сынның шалың суу дег.

Дээрги-Чаяакчы Сионга ачы-буян шаңнап,

131:8 Ыд. ыр. 77:61; 2 Чыл. 6:41 **131:9** Иов 29:14 **131:10** 2 Чыл. 6:42

131:11 Ыд. ыр. 88:34-35; 109:4 **131:11** 2 Хаан. 7:12 **131:12** 3 Хаан. 8:25

131:13 Хост. 19:18; Ыд. ыр. 67:17; 77:68 **131:15** Ыд. ыр. 147:3 **131:15** Рүф 1:6

131:17 2 Хаан. 21:17; 4 Хаан. 8:20; Ыд. ыр. 17:29 **132:0** Ыд. ыр. 119:1 **132:1** Э. д. 13:8

132:2 Хост. 29:7; Лев. 8:12 **132:3** Ы. х. к. 3:9 **132:3** Лев. 25:21; Ы. х. к. 28:8

амыдырал кезээ мөңгедө бар болзун деп чагаан болгай.

Көдүрлүүшкүн ыры.

133¹ Дээрги-Чаяакчынын *өргээзинде дүне безин
бараан бооп турар Ооң бүгү чалчалары,

Ону алгап-йөрөөңер!

² Холдарыңарны ыдыктыг черже сунуп,

Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрөөңер!

³ Дээр биле черни чаяап каан Дээрги-Чаяакчы

*Сион дагдан ачы-буянын сеңээ хайырлазын!

134¹ *Аллилуйя!
Дээрги-Чаяакчынын адын алгап-мактаңар-ла!

Дээрги-Чаяакчынын чалчалары, Ону алгап-мактаңар!

² Дээрги-Чаяакчынын *өргээзинде,

Бурганывыстың бажыңының мурнунда турар улус,

³ Дээрги-Чаяакчыны буянны дээш алгап-мактаңар!

Ооң тааланчыг адын алгап ырланар!

⁴ Дээрги-Чаяакчы Иаковту Бодунга шилип алган,

Израильди Бодунуң улуг үнелиг өңчү-хөрөңгизи кылдыр

шилип алган болгай.

⁵ Дээрги-Чаяакчы өндүр улуг деп,

Дээргивис бүгү бурганнардан бедип турар деп билер мен.

⁶ Дээрги-Чаяакчы күзээн-не бүгү чүүлүн

дээрлерге-даа, черге-даа,

шутту дүп чок далайларга-даа кылып турар.

⁷ Ол булуттарны черниң кыдыг-кызыгаарындан

бөлүп эккеп, чаъс чаап турда, чаңныктарны чаяап,

Бодунуң шыгжамырындан хатты үндүр хадыдып турар.

⁸ Ол Египетке бүгү дун төлдерни – кижилерниин-даа,

мал-маганныын-даа – узуткап каапкан;

⁹ Египет чоннуң аразынга кайгамчык демдектерин көргүзүп,

оларны фараон биле ооң бүгү дүжүметтеринге удурланыштыр кылган.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы хөй чоннарны базып каан,

күчүлүг хааннарны өлүрүп каан.

133:0 Ыд. ыр. 119:1 **133:1** 1 Чыл. 9:33 **133:2** Ыд. ыр. 27:2

133:3 Сан. 6:24; Ыд. ыр. 19:3; 127:5 **134:2** Ыд. ыр. 91:14 **134:4** Хост. 19:5; Ы. х. к. 7:6

134:5 2 Чыл. 2:5; Ыд. ыр. 85:8; 94:3 **134:6** Ыд. ыр. 113:11

134:7 Иов 38:22; Иер. 10:13; 51:16 **134:8** Хост. 12:29; Ыд. ыр. 77:51 **134:9** Ы. х. к. 6:22

134:10 Ыд. ыр. 135:17-20

¹¹ Амор хаан Сигонну, Васанның хааны Огту болгаш

*Ханаанның бүгү күрүнелерин узуткап кааш,

¹² оларның черлерин Бодунуң израиль чонунга
өнчү кылдыр берипкен.

¹³ Дээрги-Чаяакчы,

Сээң адың кезээ мөңгеде артар!

Дээрги-Чаяакчы,

салгалдан салгал дамчып Сени кым-даа утпас!

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонун чөптүү-биле шиидер
база Бодунуң чалчаларынче ээ көрнүр.

¹⁵ Өске чоннарның *дүрзү-бурганнары –

алдын биле мөңгүнден бүткен, кижини холу шуткаан чүүлдер-дир.

¹⁶ Ол шуткумалдар аастарлыг-даа болза, чугаалавас;

карактарлыг-даа болза, көрбөс;

¹⁷ олар кулактарлыг-даа болза, дыңнавас;

оларның аастарында амыдыралдың тыныжы чок.

¹⁸ Ындыг дүрзү-бурганнарны кылып турар,

оларыңга идегээр бүгү улус

шак ол дүрзүлеринге дөмейлежи берзин.

¹⁹ Израиль чон, Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрээ!

Аароннуң салгалы, Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрээ!

²⁰ Левийниң аймаа, Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрээ!

Дээрги-Чаяакчыдан коргар улус, Ону алгап-йөрээңер!

²¹ Иерусалимде оран-савалыг Дээрги-Чаяакчы

*Сионга алгаттырып-йөрээттирзин!

Аллилуйя!

135 ¹ Дээрги-Чаяакчыга өөрүп четтиринер; Ол ачылыг-дыр.

² Бурганнарның Бурганыңга өөрүп четтиринер.

Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмес-тир.

³ Дээргилерниң Дээргизинге өөрүп четтиринер.

Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмес-тир.

⁴ Өндүр улуг кайгамчык чүүлдерни чүгле Бурган кылып турар.

Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмес-тир.

134:11 Сан. 21:21-35 **134:11** Ис. 12:7-24 **134:12** Ы. х. к. 29:8; Ис. 23:4; Ыд. ыр. 77:55

134:13 Ыд. ыр. 101:13 **134:14** Ы. х. к. 32:36 **134:15** Ыд. ыр. 113:12-16

134:16 Ы. х. к. 4:28 **134:17** Иер. 10:14; Авв. 2:19 **134:18** Иса. 44:9

134:20 Ыд. ыр. 21:24 **134:21** Ыд. ыр. 131:13 **135:1** Ыд. ыр. 105:1 **135:2** Ы. х. к. 10:17

135:4 Ыд. ыр. 71:18

- ⁵ Дээрлерни мерген угаан-биле Ол чаяп каан.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ⁶ Кургаг черни суглар кырынга Ол чада салып каан.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ⁷ Дээди чырымалды Ол чаяп каан.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ⁸ Хүндүскү үени башкарары-биле хүннү Ол чаяп каан.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ⁹ Дүнеки үени башкарары-биле айны база сылдыстарны Ол чаяп каан.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ¹⁰ Бурган Египеттиң бүгү дун оолдарын узуткап, ону буурадып каан.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ¹¹ Израильди Египеттен Ол үндүрүп эккелген.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ¹² Израильди сунган холунуң күчү-күжү-биле
Ол үндүрүп эккелген. Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ¹³ Кызыл далайны Ол ийи чара аксыпкан.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ¹⁴ Израильди Ол далай ортузу-биле эрттире берген.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ¹⁵ Фараонну база ооң аг-шериин Кызыл далайже Ол дүжүр октапкан.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ¹⁶ Бурган Бодунуң чонун ээн кургаг ховуга эдертип бар чыткан.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ¹⁷ Улуг хааннарны Ол узуткап каан.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ¹⁸ Ат-сураглыг хааннарны Ол өлүрүп каан.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ¹⁹ Амор хаан Сигонну Ол өлүрүп каан.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ²⁰ Васанның хааны Огту Ол өлүрүп каан.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ²¹ Оларның ээлээн черлерин Ол биске өнчү кылдыр берип каан.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ²² Бодунуң чалчазы израиль чонга черни өнчү кылдыр Ол берип каан.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.
- ²³ Базындырып чораан бисти Ол бодап келген.
Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир.

²⁴ Бисти дайзыннарывыстан Ол адырып хостап каан.

Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмес-тир.

²⁵ Шупту дириг амыгтаннарга аъш-чемни Ол берип турар.

Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмес-тир.

²⁶ Дээрде саадаан Бурганга өөрүп четтириңер.

Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмес-тир.

136 ¹ Вавилоннуң хемнериниң кыдыыңга
*Сионну сактып, ыглап-сыктап олулар турдуvus.

² Ол черде үнген талдарга

чадаганнарывысты азып кааптып, ойнавастан бис.

³ Орта бисти тудуп аппаратан улус бистен ырлар негеп,

бисти дарлап турган улус – хөглээшкин негеп:

«Сионнуң ырлары-биле биске аян тудуңар!» – деп турган.

⁴ Хары черге Дээрги-Чаяакчының

ырларын канчап ырлажыр бис?!

⁵ Иерусалим, сенден ойталаар болзумза,

оң холум менден ойталазың;

⁶ сени сагынмас болзумза,

Иерусалимни өөрүшкүмнүң эң бедии кылып албас болзумза,

дылым таалайымга чыпшына берзин.

⁷ Дээрги-Чаяакчы,

Иерусалимниң буураан хүнүнде:

«Ону таваанга чедир үрегдеп бузуңар-ла!» – деп турган

эдом чонну кеземче чок арттырба.

⁸ Вавилон-кыс, хоозураар сен!^ч

Биске кылган үүлгедиң дээш сеңээ чөптүг кеземчени

онааштырар кижии амыр-чыргалдыг!

⁹ Сээң чаш төлдеринни тудуп алгаш,

хая-дашка чуура шааптар кижии амыр-чыргалдыг!

Давидтин.

137 ¹ Бүгү чүлдү-чүрээм-биле Сени алгап-мактап,
өске бурганнар мурнунга Сени алгап ырлап тур мен!

² Сээң ыдыктыг *өргөөңге сөгүрүп мөгөөр мен,

^ч136:8 Өске бурунгу сөзүглелде «Хоозурадыкчы сен!» деп бижээн.

135:24 Ыд. ыр. 105:10 135:25 Ыд. ыр. 103:27 136:1 Иез. 1:1; 3:15; 10:15

136:5 Дан. 6:10 136:6 Иов 29:10; Иез. 3:26

136:7 Иса. 34:5; Иер. 49:7-22; Иез. 25:12-14; 35:1-15; Ам. 1:11-12; Авд. 1:1-16; Мал. 1:3-4

136:8 Иса. 21:9; 47:1; Иер. 50:1; Ажыд. 18:6 136:9 4 Хаан. 8:12; Иса. 13:16; Наум 3:10

137:1 Ыд. ыр. 110:1 137:1 1 Хаан. 5:3; 2 Чыл. 2:5; Ыд. ыр. 85:8 137:2 Ыд. ыр. 27:2

шынчын биле энерелиң дээш, адыңны алгап-мактап тур мен,
 Бодуннуң сөзүңнү
 бүгү аттардан өндүр улуг кылып каан болгай сен^v.
 3 Сени кый дээн хүнүмде, ол дораан харыылап,
 сеткилимни күш киирер-дир сен.

4 Сээң аксы-сөзүң дыңнап кааш,
 чер-делегейниң хааннары шупту Сени алгап-мактазын.

5 Дээрги-Чаяакчының алдарының өндүр улуун көргөш,
 хааннар Ооң оруктарын алгап ырлазын.

6 Дээрги-Чаяакчы эң өндүр бедик –
 томаарааннарны-даа көрүп турар,
 турамыкты-даа талыгырдан танып турар.

7 Бергелерге кызагдады бергенимде,
 амы-тынныг арттырар сен, холуң менче сунуп,
 ооң күчүзү-биле дайзыннарарым килеңинден
 мени камгалаар сен.

8 Дээрги-Чаяакчы мээң өжээним негээр!^w
 Энерелиң кезээ шагда үстүп төнмес,
 Бодуннуң ажыл-херээң ара кагбайн көр.

Хөгжүм башкарыкчызынга. Давидтиш. Мизмор-ыр.

138¹ Дээрги-Чаяакчы,
 Сен мени шылгап көргөн сен, эки билир сен.

2 Олуруп алганымны-даа, туруп келгенимни-даа билир сен,
 бодалдарымны ырактан-на билип каар сен.

3 Орукка чорумда азы дыштанып чыдырымда,
 мени шылгаар сен,

мээң баар оруктарым шуптузу Сеңээ билдингир.

4 Сөзүмнү чугаалап четтикпээнимде-ле,
 Сен ону долузу-биле билир сен, Дээрги-Чаяакчы.

5 Артымдан, мурнумдан мени бүзээледиң,
 холуңну менче салып алдың.

6 Сээң билииң меңээ кайгамчык онза,
 аажок бедик – ону билип аар харыым чок.

7 Сээң *Сүлденден ырап кай баар мен,
 Сенден дезип кай баар мен?

^v137:2 Өске бурунгу сөзүглелде бо домакты «Бодуннуң сөзүңнү Бодуннуң кандыг-даа адындан өндүр улуг кылып каан болгай сен» деп бижээн.

^w137:8 Азы: «Дээрги-Чаяакчы меңээ ачы-буян хайырлап турар» (Ыд. ыр. 56:3 көр).

137:7 Ыд. ыр. 70:20 137:8 Ыд. ыр. 105:1 138:1 Иер. 12:3 138:2 4 Хаан. 19:27

138:3 Иов 23:10; У. ч. 5:21; Евр. 4:13 138:6 Рим. 11:33 138:7 Иер. 23:23-24; Иона 1:3

⁸ Дээрже үне бээр-даа болзумза, Сен ында сен;
алды оранга чыдып аар-даа болзумза, Сен база ында сен.

⁹ Даң хаязын чалгыннангаш,
далай ындынче ужуп чеде берзимзе безин,

¹⁰ Сээң холуң мени аңаа чедип аар,
күштүг холуң мени орта тудуп аар.

¹¹ «Дүмбей караңгы мени чажырып аар,
хүн чыры меңээ дүн бооп хуула бээр» деп бодаан дижик мен.

¹² Ынчалзажок дүмбей караңгы безин
мени Сенден чажырып шыдавас,
дүн безин хүн ышкаш чырыдар,
дүмбей караңгы Сеңээ чырык дег болур.

¹³ Мээң чүрээмни Сен чаяп каан сен,
иемниң хырнының иштинге
мени боттандырып тургускан сен.

¹⁴ Ол хире кайгамчык тургузуум дээш^x
Сени мактап тур мен,

Сээң ажил-херектерин кайгамчыктыг деп
сеткилим ылап-ла медеп билип тур.

¹⁵ Кажан мени чажыт черге чаяп турда,
черниң ханызынга^y чогаадып тургузуп турда,
мээң бүгү эът-сөөгүм Сеңээ илдең турган.

¹⁶ Сээң карактарың мээң боттанып оарымны көрген;
меңээ доктааткан хуусаа, чаңгыс-даа хүнү үнмээнде-ле,
бүрүнү-биле Сээң номунда бижиттинген.

¹⁷ Сээң бодалдарыңны билип аарымның бергезин, Бурганым,
оларның эмге-тикчогуң!

¹⁸ Оларны санап шенээр болзумза,
черниң элезининден-даа хөй-дүр.
Оттуп келгеш, Сээң-биле хевээр-дир мен.

¹⁹ Бурганым, бузуттуг хейни өлүрүп каарың кай!

А силер, өлүрүкчүлөр, менден ырап чоруңар!

²⁰ Олар Сеңээ удур кара сагыштыг чугаалар чорудуп тур;
дайзыннарың хоозун меге чүүлдер чугаалап тур.

^x**138:14** Өске бурунгу сөзүглелде «Кайгамчыктың база сөгүрүүшкүңге төлөптин дээш» деп бижээн.

^y**138:15** Черниң ханызынга – ие кижини черге дөмейлей көрүп турар азы баштайгы кижини доурактан чаяганын ынча деп турар чадавас.

138:8 Иов 11:8; 26:6; Ам. 9:2 **138:12** Иов 34:21-22 **138:13** Иов 10:10-11

138:15 Эккл. 11:5 **138:16** Хост. 32:32; Ыд. ыр. 55:9; Мал. 3:16 **138:17** Ыд. ыр. 91:6

138:19 Иов 4:9; Иса. 11:4; 2 Фес. 2:8

²¹ Сени көөр хөңнү чок улуска мээң база хөңнүм чок.

Дээрги-Чаяакчы,

Сеңээ удурланып турар улусту көөр хөңнүм чок.

²² Оларны шуут-ла көөр хөңнүм чок –

олар мээң дайзыннарым апарды.

²³ Мени шылгап көр, Бурганым,

сеткил-чүрээмни билип ал,

мени шенээш, дүвүрелимни билип ал.

²⁴ Човалаңга чедирер орукта^z

эвес-тир мен бе – көрүп көр,

мөңгө орук-биле мени эдертип көр.

¹ *Хөгжүм башкарыкчызынга. Мизмор-ыр. Давидтии.*

139 ² Дээрги-Чаяакчы, бак кижиден мени камгала,
күш дөгээр улустан мени кадагала.

³ Олар – чүректеринде кара бодалдарлыг,
хүннүң-не чаалажыр чүткүлдүг улус-тур;

⁴ дылдарын, чылан ышкаш, шагарынга

мергежидип турар улус-тур,

оларның эриннеринде ок-чыланныы дег хоран бар. *Сэла*

⁵ Дээрги-Чаяакчы,

бузуттуг хейиниң холун менден чайлат,

буттарымны тендиңнедир сагыштыг

күш дөгээр улустан мени кадагала.

⁶ Адыыргак улус меңээ дузак чажыра салып каан,

бак хейлер оруумга четки чада салып,

буттарымга какпа салып каан. *Сэла*

⁷ Дээрги-Чаяакчыга: «Сен – мээң Бурганым сен,

чалынган үнүмнү дыңна» – деп чугааладым.

⁸ Дээрги-Чаяакчы, күчү-күштүг Камгалакчым,

Дээргим, тулчуушкун хүнүнде

бажымны камгалап турар сен.

⁹ Дээрги-Чаяакчы, бузуттуг улустуң күзээн чүвезин бербе,

оларның кара сагыштыг бодалы боттанмазын –

оон башка идээргей бээрлер. *Сэла*

¹⁰ Мени бүзээлээн улустуң тейин

^z138:24 Азы: «Дүрзү-бурганнарга мөгеер орукта».

138:21 Ыд. ыр. 25:5; 118:158 138:23 Ыд. ыр. 25:2 139:2 Ыд. ыр. 70:4

139:4 Ыд. ыр. 57:5-6; Рим. 3:13 139:5 Ыд. ыр. 140:9 139:6 Иов 18:8-10; Иер. 18:22

оларның бак аксы-сөзү шыва алзын.

¹¹ Оларже оттуг көстер кээп дүшсүн,

олар ханы онгарже киир октадыпкаш, оон үнүп шыдавазын.

¹² Бак аас эдер кижичер-чүртка

быжыы-биле туруп шыдавак болзун,

күш дөгээр кижини айыыл-халап аглап-сүрзүн.

¹³ Билир мен: Дээрги-Чаяакчы

базындырган улуска шын шииткелди,

түрөңги улуска чөптүг шииткелди үндүрер.

¹⁴ Ынчангаш чөптүг-шынныг улус Сээң адыңны мактаар,

мөзүзү эки улус Сээң хайгааралың адаанга чурттаар.

Мизмор-ыр. Давидтин.

140 ¹ Дээрги-Чаяакчы, Сени кыйгырып тур мен:
дүрген чедип кел, Сени кый дээн үнүмче кулаанны ээктир.

² Мээң *мөргүлүмнү, Сээң мурнуңга

айдызаар өргүл дег, хүлээп ал,

холумну өрү сунганым – кежээки өргүл дег болзун.

³ Дээрги-Чаяакчы, аксымга таңныылдан тургузуп,

аксы-дылымның эжиин кадартып каг;

⁴ мени бак сөстер эдеринче,

бузуг үүлгедикчилери-биле кады

кем-буруулуг херектер кылырынче ээлдирбейн көр,

оларның дойларынга киришпэйн.

⁵ Ооң орнунга чөптүг-шынныг кижичер

мени сопсун – энерел болур;

чемелезин – бажымга хора чедирбес

эки олива үзү дег болур.

А мен бузуттуг улустун үүлгедиглеринге удур

үргүлчү мөргүп чоруур мен.

⁶ Бузуттугларның баштыңчыларын хаядан дүжүр октаптар,

бузуттуг улус ынчан мээң сөстеримни дыннап,

таарымчалыг сөстер дээрин билип каар.

⁷ «Черни чарып, үүрмектеп турары дег, бистин сөөктеривисти

өлүглер оранының аксынче киир

тарадыр чажып турар» – дээрлер.

139:11 Ыд. ыр. 10:6; 119:4; У. ч. 25:22 139:13 Ыд. ыр. 9:5

140:2 Хост. 30:7; Ажыд. 5:8; 8:3-4 140:2 Хост. 29:41

140:3 Ыд. ыр. 33:13; У. ч. 13:3; Экл. 12:4 140:5 У. ч. 25:12; 27:6 140:6 2 Чыл. 25:12

140:7 Иса. 5:14

⁸ А мээң карактарым

Сенче углай көрүп турар, Дээрги-Чаяакчы,
Сенден хоргадал алдым, амы-тынымны үспейн көр!

⁹ Меңээ салган дузактан,

бузуг үүлгедир улустун какпаларындан мени чайладып көр.

¹⁰ Бузуттуглар шупту боттарының четкилеринге ораашсын,
а мен кыды-биле эрте берейн.

*Маскил-ыр. Давидтин. Ооң куйга чаптып турган үезинге хамааржыр *мөргүл.*

141 ¹ Дээрги-Чаяакчыны ыткыр кыйгырдым,
Дээрги-Чаяакчыга мөргүп, кый дидим;

² Ооң мурнунга хомудал-дилээмни ажыдып бердим,
айыыл-халавымны чугаалап бердим.

³ Эр соруум кошкай бээрге;, эртер оруумну Сен билир сен.
Чоруп турган оруумга дузак салып каан болду.

⁴ Бодумнун чанымче көөрүмге, таныш эжим тывылбайн баар-дыр –
хоргадаар черим чок апарган-дыр,
мен дээш кым-даа сагыш човавайн турар-дыр.

⁵ Дээрги-Чаяакчы, Сенден дуза дилеп алгырып:

«Сен – мээң хоргадалым сен,
дириглер ораныңга чурттаар үлүүм сен» – деп чугааладым.

⁶ Чалынган кыйгымны кичээнгейге ал – аажок куду көрдүрүп чор мен;
истеп-сүрген улустан мени камгала – олар менден күштүг-дүр.

⁷ Сээң адыңны мактаар кылдыр, хоругдалдан мени хоста.

Сен меңээ буян хайырлаарыңга,

чөптүг-шынныг улус мени долгандыр чыгып кээр.

Мизмор-ыр. Давидтин.

142 ¹ Дээрги-Чаяакчы, *мөргүлүмнү дынна,
чалынган үнүмнү кичээнгейге ал,

шынчың база чөптүүн ёзугаар меңээ харыыла;

² мээң-биле чаргы-чаалы кылбайн көр –

Сээң мурнунга кандыг-даа кижиге актыг бооп шыдавас!

³ Дайзын мени истеп-сүрүп, черге чыпшыр таптай бazyп,
үе-дүпте өлгөн улус дег, караңгыга турарын албадап тур.

⁴ Эр соруум кошкай берди, чүрээм көжүй берди.

⁵ Шагда эрткен үелерни сактып ор мен,

140:8 2 Чыл. 20:12; Ыд. ыр. 24:15; 122:1-2 **140:9** Ыд. ыр. 139:5 **140:10** Ыд. ыр. 7:16

141:0 1 Хаан. 22:1; 24:3; Ыд. ыр. 56:1 **141:2** Ыд. ыр. 101:1 **141:3** Ыд. ыр. 142:4 **141:3** Ыд.

ыр. 139:6 **141:5** Ыд. ыр. 26:13 **141:6** Ыд. ыр. 17:18 **141:7** Иса. 42:7 **142:2** Иов 4:17; 9:2;

Эккл. 7:20; Рим. 3:20; Гал. 2:16 **142:3** Ыд. ыр. 87:7; Ыы. 3:6 **142:5** Ы. х. к. 32:7; Ыд. ыр. 76:6

Сээң шупту ажил-херээни,
холдарың-биле кылган ажил-херээни бодап ор мен.

⁶ Холдарымны Сенче өрү сундум:
кургаан чер сугже дег, сеткилим Сенче чүткүп тур. *Сэла*

⁷ Дүрген меңээ харыылап көр, Дээрги-Чаяакчы,
амы-тынным үстүр деп барды, менден хая көрүнмейн көр,
оон башка хөөрже кире берген улуска дөмей апаар мен.

⁸ Эртен эрте энерелдиг харыыңны
дыңнаар аргадан бер – идегелим Сенде болгай.
Эртер оруумну айтып берем –
сеткилимниң ханызындан Сеңээ мөргүп тур мен.

⁹ Дайзыннарарымдан мени камгала, Дээрги-Чаяакчы,
чаглактаныр черим Сенде болгай.

¹⁰ Күзел-соруунну күүседиринге өөредип каг,
чүге дээрге Бурганым-дыр сен.

Ачылыг *Сүлдең мени оргу-дески черлеп аппаратзын.

¹¹ Бодунуң адыңны бодааш, мени амы-тынныг арттырып көр,
Дээрги-Чаяакчы, чөптүүң-биле мени айбыл-халаптан адырып көр.

¹² Меңээ энерелдиң-биле дайзыннарарымны узуткап каг,
мени кызып-кыйган улустуң шуптузун кыргып-хыдып каг –
чүге дээрге Сээң чалчаң-дыр мен.

Давидтии.

143 ¹ Дээрги-Чаяакчыга алдар! Ол – чалым-хаям;

Ол мээң холдарымны дайылдажырынга,
салааларымны – тулчурунга өөредип турар;

² Ол меңээ шынчы, Ол – мээң шивээм,
хоргадалым, камгалакчым, дозуг-камгалалым;

Оон хоргадал алып мен,

Ол мээң чонумну^a меңээ чагыртып берип турар.

³ Дээрги-Чаяакчы, кижиге деп кымыл ол, Сен ол дээш чүге сагыш човаар сен;
кижиге амытан деп кымыл ол, Сен чүге ону бодап чоруур сен?

⁴ Кижиге – хей-бус ышкаш,

ооң назыны – чидип бар чыдар хөлеге дег.

⁵ Дээрги-Чаяакчы! Кудай-дээриңни ээктир тырткаш, дүжүп кел;

^a143:2 Өске бурунгу сөзүглелде «Өске чоннарны» деп бижээн.

142:6 Бд. ыр. 41:2; 62:2 142:7 Бд. ыр. 27:1; У. ч. 1:12 142:8 Бд. ыр. 24:1

142:10 Неем. 9:20 142:11 Иер. 14:17 142:12 Бд. ыр. 53:7 143:1 Бд. ыр. 17:3

143:1 Бд. ыр. 17:35 143:2 Э. д. 15:1; Бд. ыр. 17:3 143:3 Иов 7:17; Бд. ыр. 8:5

143:4 Иов 7:16; Бд. ыр. 38:6-7; 61:10; Экл. 1:2

143:4 1 Чыл. 29:15; Иов 14:2; Бд. ыр. 101:12 143:5 2 Хаан. 22:10; Бд. ыр. 17:10; Иса. 64:1

дагларга дээвит – ышталы бээр;

⁶ чаңныңны кызаңнадыпкаш, дайзыннарны тарадыр сывырывыт;

Бодуңнуң согуннарын адыпкаш, оларны девидедивит;

⁷ Бодуңнуң холуңну бедиктен сунгаш,

мени терең сугдан ушта тырг, хары улустуң холундан камгала.

⁸ Олар – мегечи, аксы-сөзү шынныг эвес улус-тур.

⁹ Бурганым, Сеңээ чаа ырдан ырлап берейн,

эткир үннүг чанзыга үдеткеш, Сени алгап ырлаайн –

¹⁰ Сен хааннарга тиилелге шаңнап, Бодуңнуң чалчаң Давидти

хайыра чок хылыштан чайладып турар сен.

¹¹ Мени камгалап, хары улустуң холундан адыр –

олар – мегечи, аксы-сөзү шынныг эвес улус-тур.

¹² Чалыы назынында оолдарывыс частып үнген үнүштер дег болзун,

кыстарывыс – ордунуң уранчыды чазаан адагаштары дег болзун.

¹³ Аңмаарларывыс эриин ажыр янзы-бүрү тараа аймаа долзун,

одар-белчиирлеривиске кодан хоювус муң, түмен бооп өзүп-көвүдезин,

¹⁴ инек малывыс семирзин;

дайзыннарларывыс бисти туттуруушкунче аппараттазын,

кудумчуларывыска ыы-сыы дыңналтазын.

¹⁵ Шак ындыг чол эдилээн чон амыр-чыргалдыг.

Дээрги-Чаяакчы оларга Бурган болган чон амыр-чыргалдыг.

Макталдың ыры. Давидтин.

144^к (алеф)

¹ Бурганым болгаш Хааным, Сени кымдан арттыр мактаар мен,

Сээң адыңны кезээ мөңгеде алгап-йөрээр мен.

б

(бет)

² Хүннүң-не Сени алгап-йөрээр мен,

кезээ мөңгеде Сээң адыңны алгап-мактаар мен.

в

(гимел)

³ Дээрги-Чаяакчы өндүр улуг, алдар-макталга дыка төлептиг.

Ооң өндүр бедин билип аары болдунмас.

г

(далет)

143:5 Ыд. ыр. 103:32 143:6 Ыд. ыр. 76:18 143:7 Ыд. ыр. 68:15 143:8 Ыд. ыр. 11:3

143:9 Ыд. ыр. 32:3; Иса. 42:10 143:10 Ыд. ыр. 17:51 143:12 Ыд. ыр. 127:3

143:14 Иса. 3:25; Иер. 14:2 143:15 Ыд. ыр. 32:12 144:3 2 Хаан. 22:4; Ыд. ыр. 17:4; 47:2

144:3 Иов 5:9; 9:10

⁴ Салгалдан салгал дамчый улус Сээң ажил-херектериңни алгап-мактаар база Сээң күчү-күжүннү медээлээр.

п

(хе)

⁵ Олар Сээң өндүр бедик ат-алдарыңны медээлээр,
мен база Сээң кайгамчык ажил-херектериңни угаап бодаар мен.

г

(вав)

⁶ Улус Сээң сүртенчиг ажил-херектериңниң күчү-күжүн чугаалажы бээр,
мен база Сээң өндүр бединиңни чарлап чугаалаар мен.

г

(зайин)

⁷ Улус Сээң буянының элбээн үргүлчү алдаржыдып чугаалай бээр,
Сээң чөптүүннү алгап ырлай бээр.

п

(хет)

⁸ Дээрги-Чаяакчы килеңнээчел эвес, кээргээчел,
ээ көрнүүчел болгаш элбек энерелдиг.

т

(тет)

⁹ Дээрги-Чаяакчы бүгү улуска буянын,
Ооң чаяаганы бүгү чүүлдереге ээ-хайыралы илереп кээр.

,

(йод)

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы, чаяалгаң шуптузу Сени алдаржытсын,
Сенээ бердинген улус Сени алгап-йөрээзин,

о

(каф)

¹¹ Сээң Чагыргаңның алдарын суртаалдазын,
Сээң күчү-күжүннү дамчыдып чугаалазын.

ы

(ламед)

¹² Кижиг төрөлгетен олардан Сээң күчү-күжүн дугайында
база Сээң Чагыргаңның алдарлыг
өндүр бединиң дугайында билип алзын.

э

(мем)

¹³ Сээң Чагыргаң кезээ мөңгеде турар,
кижиг төрөлгетениң бүгү салгалдарын хааннаар сен.

1

(нун)

Дээрги-Чаяакчының чугаалааны бүгү сөстөргө бүзүрөп боор,
Ол Бодунун чаяп кааны бүгү чүүлдеринге энерелдиг^b.

D

(самех)

¹⁴ Кээп ужул чыдар бүгү улуска Дээрги-Чаяакчы чөлөнгиш болур,
бүшкүйтүр бастырган бүгү улусту дорттай хөндүрөр.

y

(айин)

¹⁵ Бүгү улустун карактары Сенче ынаныштыг көөр,
Сен оларга аыш-чемни чогуур өйүндө бээр сен:

E

(пе)

¹⁶ холунну чада сунгаш, бүгү амылыгларның күзээн чүвезин
хандырып, оларны тоттурар сен.

z

(цаде)

¹⁷ Дээрги-Чаяакчы Бодунун бүгү оруктарынга чөптүг,
Бодунун бүгү ажил-херектеринге энерелдиг.

P

(коф)

¹⁸ Дээрги-Чаяакчы Ону кый деп *мөргүүр бүгү улуска –
шынны-биле Ону кый деп мөргүүрлерге – чоок.

r

(реш)

¹⁹ Оон коргар улустун күзээн чүүлүн Ол күүседип бээр,
оларның дуза дилээн кыйгызын дыңнап кааш, камгалаар.

w

(шин)

²⁰ Дээрги-Чаяакчы Анаа ынак бүгү улусту
карактап-кадагалаар, а бузуттуг шупту улусту узуткап каар.

l

(тав)

²¹ Мээң аксы-сөзүм Дээрги-Чаяакчыны мактазын,
бүгү амылыглар Ооң ыдыктыг адын кезээ мөңгедө алгап-йөрээзин.

145¹ *Аллилуйя!

Сеткилим Дээрги-Чаяакчыны мактазын-на!

² Дириг чорааш, Дээрги-Чаяакчыны алгап-мактаайн;

^b144:13 Сөөлгү домак өске бурунгу сөзүглелде таварышпайн турар.

144:14 Ыд. ыр. 145:8; Лк. 13:11-13 144:15 Ыд. ыр. 103:27 144:16 Ыд. ыр. 103:14, 28

144:18 Ы. х. к. 4:7 144:19 У. ч. 10:24 145:1 Ыд. ыр. 102:1; 103:1

чурттап чорааш, Бурганымны алгап ырлаайн.

³ Эрге-дужаалдыг улуска идегевеңер –
камгалалыңар кижилерден кээр деп ынанмаңар.

⁴ Кижн хөөкүй амызы үстүп, кара черже кире бээр,
боттандыар дээн бодалдары ол-ла дораан чиде бээр.

⁵ Израильдиң Бурганының дузазын
көрүп турар кижн амыр-чыргалдыг!

Дээрги-Чаяакчыга –

Бурганынга идегээр кижн амыр-чыргалдыг!

⁶ Ол кижиниң Бурганы дээр, чер болгаш далайны
оларда бар бүгү чүүл-биле кады чаягаң;

ооң Бурганы кезээ мөңгедө шынчы,

⁷ базындырган улуска болчур, аштаан улуска аыш-чемни бээр.

Дээрги-Чаяакчы туттурганнарны хостаар,

⁸ Дээрги-Чаяакчы согурларның караан ажыдар,

Дээрги-Чаяакчы бүшкүктөрнн дорттай хөндүрөр.

Дээрги-Чаяакчы чөптүг-шынныг улуска ынак.

⁹ Дээрги-Чаяакчы өскээрген келген улусту кадагалаар,

өскүс-чавысты, дулгуяк кадайны деткиир,

а бузуттуг улусту оруундан астырар.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы кезээ мөңгедө хааннаар!

*Сион, сээң Бурганың салгалдан салгал дамчып хааннаар!

Аллилуйя!

146¹ *Аллилуйя!

Бистиң Бурганывысты алгап ырлаары ачылыг-дыр,

Ону алгап-мактаары эки болгаш тааланчыг-дыр!

² Дээрги-Чаяакчы Иерусалимни катап тудуп турар,

Ол тудуп аппаратан израиль чонну чыып эккээр.

³ Ол сеткил-хөңнү карарган улусту сегидип,

оларның балыгларын шарып берип турар.

⁴ Ол сылдыстарның санын билип,

оларның шуптузун аттары-биле адап турар.

⁵ Дээргивис өндүр улуг, кедергей күчү-күштүг,

Ооң угааны хемчээл-кызыгаар билбес.

145:2 Ыд. ыр. 103:33 145:3 Ыд. ыр. 117:8; Иер. 17:5 145:4 Ыд. ыр. 103:29; Иса. 2:22

145:7 Ыд. ыр. 102:6; 106:9 145:7 Иса. 61:1 145:8 Мф. 9:28-30

145:8 Ыд. ыр. 144:14; Лк. 13:11-13 145:9 Хост. 22:21; Ы. х. к. 10:18

145:10 Хост. 15:18; Ыд. ыр. 9:35 146:1 Ыд. ыр. 91:2 146:2 Ыд. ыр. 50:20; 68:36 146:2 Ы.

х. к. 30:3; Иер. 32:37; Иез. 34:13 146:3 Ы. х. к. 32:39 146:4 Иса. 40:26 146:5 Иса. 40:28

⁶ Ол базындырган улусту өрү көдүрүп,
бузуттуг улусту черге чедир куду базып турар.

⁷ Дээрги-Чаяакчыга өөрүп четтирип ырлаңар,
Бурганывыс мурнунга чадаганнап ырлап бериңер.

⁸ Ол дээрни булут-шывыг-биле дуглап, черже чаьсты чагдырып,
дагларны оът-сиген-биле шып турар;

⁹ мал-маганга база кыйгы салып алгырган кускун төлдеринге
аьш-чемни берип турар.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы аьттың күш-шыдалын херекке албас;
кижиниң буттарының дүргени Аңаа хамаан чок;

¹¹ а Оон коргар, Ооң энерелинге идегээр улус
Оон сеткилинге кирер^с.

147 ¹ Иерусалим хоорай,
Дээрги-Чаяакчыны алдаржыт-ла;

*Сион даг, Бурганыңны алгап-макта!

² Дээрги-Чаяакчы сээң хаалгаларыңның дээктерин быжыглап,
чурттакчы чонунга ачы-буян хайырлап турар;

³ сээң кызыгаарларың иштинге тайбыңны догуннадып,
сени эң-не эки кызыл-тас-биле тоттуруп турар.

⁴ Ол Бодунуң айтышкынын черже чорудуп бээрге,
Ооң сөзү дүргени кончуг күүсеттинер.

⁵ Ол ак дүк ышкаш харны чада салыр,
хүл ышкаш хырааны черже тө чажар;

⁶ дош-долузун черже даш ышкаш октап бадырар –
Ооң соогун шыдажыр кижиге бар бе?

⁷ А ынчан Ол Бодунуң сөзүн чорудупкаш, ол бүгүнү эргизиптер;
хадын көдүрүлдүр үрүптерге, суглар ага бээр.

⁸ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөзүн Иаковка;
Бодунуң дүрүм-хоойлузун – Израильге медээлээр.

⁹ Өске кандыг-даа чонга Ол ынчаар кылбаан,
Ооң дүрүмнерин өске чоннар билбес.

*Аллилуйя!

148 ¹ *Аллилуйя!
Дээрги-Чаяакчыны кудайлардан алгап-мактаңар,

^с146:11 Еврей сөзүглелде 146 болгаш 147 ырлар чаңгыс ырны тургузуп турар.

146:7 1 Чыл. 15:16 146:8 Ы. х. к. 11:14; Иов 5:10 146:9 Иов 38:41

146:10 Ыд. ыр. 32:17 146:11 Ыд. ыр. 32:18 147:2 Неем. 7:3 147:3 Ыд. ыр. 131:15

147:5 Иов 37:6; 38:29 147:9 Ы. х. к. 7:6; Ам. 3:2 147:9 Ы. х. к. 4:8

Ону өрү дээрден алгап-мактаңар!

² Дээрги-Чаяакчының бүгү төлээлери,
бүгү аг-шерии, Ону алгап-мактаңар!

³ Хүн биле ай, Ону алгап-мактаңар!

Чайынналган хамык сылдыстар, Ону алгап-мактаңар!

⁴ Дээрлерниң эң бедии база

дээрлерниң кырында суглар, Ону алгап-мактаңар!

⁵ Олар шупту Дээрги-Чаяакчының

сөзүн ёзугаар чаяаттыңан болгай,

ынчангаш Ооң адын алгап-мактазын;

⁶ Дээрги-Чаяакчы оларны кажан шагда,

кезээ мөнгедө тургузуп каан,

ажыр базып болбас дүрүмүн оларга берген.

⁷ Дээрги-Чаяакчыны чер кырындан алгап-мактаңар:

далайның улуг амытаннары биле дүп чок бүгү ээремнер,

⁸ чаңнык биле долу, хар биле бус-туман,

Ооң айтышкынын күүседип турар шуурган,

⁹ даглар биле бүгү тейлер, чимистиг ыяштар биле бүгү пөштер,

¹⁰ аң-мең биле бүгү мал-маган, соястаарлар биле чалгынныг куштар,

¹¹ черниң хааннары биле бүгү чоннар,

чагырыкчылар биле черниң *баштыңнары,

¹² аныяк оолдар-кыстар, кырган-чалыы – Ону алгап-мактаңар!

¹³ Олар шупту Дээрги-Чаяакчының адын алгап-мактазын.

Чүглө чаңгыс Ооң адын кымдан-даа арттыр мактаан-дыр,

Ооң чайынналчаа чер биле дээрден бедээн-дир.

¹⁴ Ол Бодунуң чонунуң күчү-күжүн көвүдеткен-дир,

Аңаа бердинген бүгү улуска,

Аңаа чоок израиль чонга макталды берген-дир!

Аллилуйя!

149 ¹* Аллилуйя!

Дээрги-Чаяакчыга чаа ырдан ырлап бериңер,

Аңаа бердинген улустуң чыыжынга Ону алгап ырланар.

² Израиль чон бодунуң Чаяакчызы дээш өөрүп-хөглезин,

*Сионнуң улузу боттарының Хааны дээш өөрүп-байырлазын.

³ Ооң адын самнавышаан алгап-мактазын,

148:1 Мф. 21:9; Лк. 2:14; 19:38 148:2 Ыд. ыр. 102:20 148:4 Ы. х. к. 10:14

148:4 Э. д. 1:7 148:5 Ыд. ыр. 32:6; Евр. 11:3 148:6 Иов 14:15; Ыд. ыр. 103:9

148:7 Э. д. 1:21 148:8 Иов 37:6 148:13 Ыд. ыр. 8:2-3; 112:4

149:1 Ыд. ыр. 32:3; Иса. 42:10 149:1 Ыд. ыр. 110:1

тимпан^d биле чадаганга үдеттирип, алгап ырлазын.

⁴ Дээрги-Чаяакчының сеткили Бодунуң чону дээш ханган болгай,
Ол томаараан улусту, тиелелге хайырлап, каастаар.

⁵ Бурганга бердинген улус алдаржып, өөрүп-байырлазын,
орун-дөжээнге-даа чыткаш, өөрүп ырлазын.

⁶ Оларның аксы-сөзү Бурганны алгап-йөрээзин;

а холдарыңга аажок чидиг хылыш тутгунзун –

⁷ олар өске чоннардан өжээн негезин, өске аймактарны кезетсин;

⁸ оларның хааннарын хүлүп-бектезин,

нояннарын демирлеп-кинчилезин –

⁹ бижиттинген шииткелди оларга онааштырзын.

Ынчаар кылыр болза, Аңаа бердинген улус алдаржыыр.

Аллилуйя!

150 ¹*Аллилуйя!

Бурганны Ооң ыдыктыг *өргээзинге мактаңар,

Ооң шивээзи болур бопурук дээрге Ону мактаңар!

² Күчүлүг ажыл-херектери дээш, Ону мактаңар!

Өндүр бедии дээш, Ону мактаңар!

³ Эдиски үнү-биле үдеп, Ону мактаңар!

Чадаган болгаш чанзы-биле үдеп, Ону мактаңар!

⁴ Тимпан-биле үдеп, самнап тургаш, Ону мактаңар!

Хылдыг хөгжүм-биле база лимби-биле үдеп, Ону мактаңар!

⁵ Эткир үннүг кимвалдар-биле үдеп, Ону мактаңар!

Быткыр үннүг кимвалдар-биле үдеп, Ону мактаңар!

⁶ Амы-тынныг бүгү чүве Дээрги-Чаяакчыны мактазын!

Аллилуйя!

^d149:3 Тимпан – дүңгүрге дөмөйлөшкөк хөгжүм херексели.

149:5 Ыд. ыр. 62:7 149:9 Иса. 65:6 150:1 1 Чыл. 15:16; 2 Чыл. 5:12 150:1 Э. д. 1:6-8

150:3 Ыд. ыр. 97:6 150:3 Ыд. ыр. 32:2; 70:22 150:4 Хост. 15:20 150:5 1 Чыл. 15:19

Угаадыглыг чугаалар

Кирилде

Бо номнуң еврей ады үлегер домактар, чечен сөстөр, элдээрткен чугааларны көргүскен – түднөп чугаалаарга, овор-хевирлер-биле долдунган янзы-бүрү өөредиглиг чугаалар-дыр. *Угаадыглыг чугаалар ному дээрге израиль чоннуң мерген угаанныгларының мөзү-бүдүш өөредиглериниң база чагыг-сургаалдарының чыындызы-дыр. Оларның элээн хөйү эң мерген угаанныг израиль хаан Соломоннуң ады-биле харылзаалыг. Угаадыглыг чугаалар номунуң хевири болгаш элээн хөй темалары эрте-бурунгу Чоокку Чөөн чүктүң өске чоннарының угаадыглыг чугааларына дөмөйлөшкөк. Ынчалза-даа еврей угаадыглыг чугаалар оларның Бургандан коргуушкунга (азы өскээр чугаалаарга, Дээрги-Чаякчыга ханы хүндүлөргө) болгаш амыдыралдың бүгү талаларына Ооң хоойлуларын сагырына үндөзилеттинген бооп турары-биле ылгалдыг.

Ном үш кезектен бүткөн. Эгезинде (1–9 эгелер) эки мөзүлүг, мерген угаанныг амыдырал дугайында өөредиглер кирген, оларның хөй кезиниң хевир-тургузуу ачазының оглунга чагыг-сургаалы дег. Мында ол ышкаш херэежен кижиниң овор-хевирин дамчыштыр көргүскен мерген угаанга мактал дыңналып турар. А мелегей амыдыралдың удурланышкак овор-хевирин будулчак херэежен-биле харылзаа ышкаш кылдыр көргүскөн.

Номнуң дараазында кезээ (10:1—22:16) – «Соломоннуң чугааларының улуг чыындызы» – бодамчалыг, эки чаңныг, эки мөзүлүг болурун чагып-сургап турар кыска шүлүктөрдөн бүткөн.

Номнуң үшкү кезээнче (22:17—31:31) «Мерген угаанныгларның чугааларының чыындызы», «Соломоннуң чугааларының бичии чыындызы» база израильчи эвес мерген угаанныгларның безин элээн каш чугаалары кирип турар. Номнуң төнчүзүндө бүдүштүг херэеженге алгыш-йөрээл (31:10-31) кирген. Ол алгыш-йөрээл алфавиттиг акрошүлүк хевирлиг. Ындыг херэежен биле мерген угаанның овор-хевирин деңнеп болур – «Ооң үнези эртинде даштардан бедик болгай».

Бо номда мерген угаанныг болгаш чөптүг-шынныг улус чедимчелиг болурун, а бузуттуг болгаш мелегей улус чайлаш чок өлүрүн катап-катап онзалап демдегледип турар. «Буруулугну Бурган торгаар, буянныгны чону алгаар» деп тыва үлегер домак-биле деңнеп көрүңер даан.

*Угаадыглыг чугааларның ажык-дузасы

1 ¹ Давидтин оглу, Израильдин хааны Соломоннуң угаадыглыг чугаалары бо-дур.

² Ол чугаалар мерген угаан биле сургаалды билип аарын күзээн, угаанныг сөс-бодалдың утказын билип алыксаан улуска херек;

³ олар бодамчалыг чорукту: чөптүг болгаш шынчы чорукту база эки мөзүлүг болурун шингээдип алыксаан улуска херек;

⁴ олар кенен сеткилдиглерниң сагынгыр боорунга,
 аныяктарның билиглиг болгаш бодамчалыг боорунга херек;
⁵⁻⁶ оларны дыңнааш, мерген угаанныг кижги билиглерин көвүдедип аар,
 а сарыылдыг кижги – элдээртиглиг болгаш угаадыглыг чугааларны
 база мерген угаанныгларның сөс-бодал болгаш тывызыктарын
 билип аарынга херек арга-сүмени тывар.

⁷ Дээрги-Чаяакчыдан коргары – билигниң үнер дөзү.
 Чүгле мелегей кижги мерген угаанны болгаш суртаалды херекке албас.

Бачытка дуурайладып аарындан кичээндириг

⁸ Оглум, ачаңның сургаалын дыңна,
 аваңның өөредиин сагы,
⁹ ол сургаал биле өөредиг – сээң бөргүнге кадаар одага-дыр,
 мойнуңга азар каасталга-дыр.

¹⁰ Оглум, бачыттыглар сени дуурайлай берзе,
 оларны эдербе.

¹¹ Олар мынча дээрлер:

«Кады чоруул че, кедеп чыткаш, кижиден өлүрээли,
 кем-буруу чок улусту кедеп, дозаалы!»

¹² Өлүглер ораны дег, бис оларны диригге-ле сырыптар бис
 олар – бүдүн-бүрүн боттары – *тамыже кирген улус дег апаар.

¹³ Үнези улуг чүүл-бүрү эт-хөреңгиден үптөп,
 оран-сававысты олча-тывыш-биле долдуруп аар бис.

¹⁴ Биске каттыжып, бистиң-биле бир баг боор сен,
 тыпкан олчавысты деңге үлежир бис».

¹⁵ Оглум! Олар-биле орууң чаңгыс болбазын,
 оларны эдереринден кичээн,

¹⁶ чүге дээрге олар бузутче маңнап,
 хан төгөр дээш далажып бар чыдарлар-дыр.

¹⁷ Куштар көрүп турда,
 четки салган ажыы чок –

¹⁸ олар база улусту ынчалдыр кедээш,
 боттарын боттары-ла узуткап аарлар.

¹⁹ Чазый-чилби үптөкчиниң оруу муңгаш –
 былаап алган олчазы ооң бажын чиир.

1:4 У. ч. 8:5 **1:7** Иов 28:28; Ыд. ыр. 110:10; У. ч. 8:13; 9:10; 16:6 **1:8** У. ч. 6:20

1:9 У. ч. 4:9 **1:10** Ы. х. к. 13:8; У. ч. 16:29 **1:11** Ыд. ыр. 9:30; 63:5; Иер. 5:26

1:12 Сан. 16:32-33; Ыд. ыр. 123:3 **1:12** Ыд. ыр. 27:1 **1:15** Ыд. ыр. 1:1; У. ч. 4:14; 24:1

1:16 У. ч. 6:18; Иса. 59:7; Рим. 3:15 **1:19** У. ч. 15:27

Мерген угаанның улусту кый дээни

- ²⁰ Мерген угаан кудумчуда кый деп турар,
хоорайның шөлдериңде ооң үнү дыңзыг дыңналып турар;
²¹ улус чыгыр хөлээзинниг черлерде ыткыр сургаалдап турар,
хоорай хаалгаларының чанында чугаалап турар:
- ²² «Кенен улус, чежеге дээр кенен сеткилдиңерге мага ханып кээр силер;
кочуургактар, чежеге дээр ыят чогуңарга таалап кээр силер;
мелегейлер, чежеге дээр билигни көөр хөңнүңер чок бооп кээр силер?»
²³ Мээң чемелээшкинимче эргилип, дыңнап көрүңер –
сеткил-сагыжымны силерге сиңирип каар мен,
сөзүмнү силерге медеглээр мен.
- ²⁴ Мен кый деп турдум, а силер хая көрнү бердинер;
холумну сунуп турдум, ынчалза-даа тооп көөр кижичок болду.
- ²⁵ Мээң хамык сүмелеримни хүлээп албайн бардыңар,
чемелээшкинимни дыңнаар хөңнүңер чок болду.
- ²⁶ Ындыг-дыр че, а мен база силер айыылга таваржырыңарга, шоодар мен,
коргуушкунга алзыптарыңарга, дорамчылап кочулаар мен.
- ²⁷ Кызаңнаашкынның чаъс дег, айыылдыг байдал силерге чедип кээр,
хат-казыргы дег, айыыл-халап силерни хөме таварыыр,
дарлал силерни чыгтыр басып аар.
- ²⁸ Ынчан улус мени кый дээр, а мен харыылавам мен;
мени дилеп эгелээр, ынчалза-даа тышпас.
- ²⁹ Билигни көөр хөңнү чогу дээш,
Дээрги-Чаяакчыдан коргарын хүлээп албааны дээш;
- ³⁰ мээң арга-сүмемни дыңнаар хөңнү чогу дээш,
хамык чемелээшкинимни херекке албааны дээш –
- ³¹ олар боттарының херектериниң үре-түңнелин четтирерлер,
бодал-сагыжыңга хара бээрлер.
- ³² Чүге дээрге кенен улустуң дедир чаны боттарының бажын чиир,
мелегей улустуң сагыш амыры боттарын узуткап каар.
- ³³ А мени тооп дыңнап турар кижичок кандыг-даа бузуттан кортпайн,
айыылга таварышпайн, амыр-шөлөөн амыдыраар».

Ачазының оглунга чагыг-сургаалы

- 2** ¹ Оглум, мээң сөстөрүмни хүлээп ал
база чагыгларымны чүрээңге шыгжап ал;
² мерген угаанны кичээнгейлиг дыңна база
чүрээңни билиишкинче ээлдирип ал;
³ билигни кый де база

1:20 У. ч. 8:1; 9:3 1:22 У. ч. 8:5 1:22 Ыд. ыр. 1:1; У. ч. 21:24

1:24 Иса. 65:12; 66:4; Иер. 7:13 1:25 Ыд. ыр. 106:11 1:26 Ыд. ыр. 2:4 1:28 1 Хаан. 8:18;
Иов 27:8-9; Иса. 1:15; Иер. 11:11; Иез. 8:18; Мих. 3:4 1:31 Иер. 6:19 2:1 У. ч. 1:8

угаанны кыйгырып ал;

⁴ угаанны, мөңгүннү дег, диле база

эртине-байлак шыгжаан черни дег, истеп тып ал –

⁵ Ынчан Дээрги-Чаяакчыдан коргары деп чүл ол дээрзин билип каар сен база
Бурган дугайында билигни тып аар сен.

⁶ Чүге дээрге мерген угаанны Дээрги-Чаяакчы хайырлаар,
билиг биле угаан Ооң аас-сөзүн дамчып кээр болгай.

⁷ Бурган эки мөзүлүг улуска тиилелгени белеткеп берген.

Ол – кем-буруу чок улустун мурнунга турар камгалалы.

⁸ Ол чөптүг чоруктуң оруктарын камгалап турар

база Аңа бердинген улустун оруун кадагалап турар.

⁹ Ынчан сен чөптүг болгаш шынчы чорукту, эки мөзүлүг боорун

база бүгү-ле буянныг оруктарның дортун билип каар сен.

¹⁰ Чүге дээрге сээң чүрээңче мерген угаан сиңе бээр,

билиг – сеткилинге тааржы бээр.

¹¹ Бодамчалыг чорук сени камгалаар;

улуг угаан – кадагалаар.

¹² Мерген угаан сени бузуттугларның оруундан,

шын сеткилинден чугаалавас улустан кадагалаар.

¹³ Шак ыңдыг улус дүмбейниң оруктары-биле чоруур дээш,
дорт оруктан чайлай бээр.

¹⁴ Ол улус дээрге бузуттуг үүлгедиглер кылгаш, өөрүүр,

бузуг биле бачытка таалаар,

¹⁵ Ыргак оруктарда боттарының изин изеп,

бузутту эдерип чоруур улус-тур.

¹⁶ А оон ыңай мерген угаан өске кижии кадайындан –

элзедип чугаалаар, ашактыг херээженден база кадагалаар.

¹⁷ Ол дээрге аныяандан кады чурттаан эжин каапкан,

Бурганының берген чагыын уттупкан херээжен-дир.

¹⁸ Ол херээженниң бажыңы – өлүмнүң какпазы-дыр,

ооң оруу – өлүглер оранынче орук-тур.

¹⁹ Ооң бажыңынче кирген кижии дедир ээп келбес,

амыдыралдың оруунче катап кирбес.

²⁰ Ынчангаш эки улустун оруун эдер,

чөптүг-шынныг улустун изин исте.

²¹ Эки мөзүлүг улус чер-чуртка чурттаар,

кем-буруу чок улус аңа артып каар болгай.

²² А бузуттуг улусту чырык черге амылыг арттырбас,

2:4 У. ч. 3:14 **2:5** У. ч. 1:7 **2:6** 3 Хаан. 3:9-12; Иак. 1:5 **2:7** У. ч. 30:5

2:8 1 Хаан. 2:9; Ыд. ыр. 90:11 **2:9** У. ч. 1:3 **2:14** У. ч. 10:23; 15:21; Иер. 11:15 **2:15** Ыд. ыр.

124:5; У. ч. 14:2 **2:16** У. ч. 6:24; 7:5; 23:27 **2:18** У. ч. 5:5; 7:27 **2:21** Ыд. ыр. 36:11; Мф. 5:5

кара сагыштыг улусту ооң кырынга узуткап кааптар.

- 3**¹ Оглум, мээң өөредимни утпа,
чагыг-сүемни чүрээңге шыгжап ал.
- ² Чүге дээрге олар сээң чурттаар үенни узадыр,
назы-харыңны немээр база амыр-чыргалыңны көвүдедир.
- ³ Шынчы чорууң биле энерелиңни кагба:
ону, каасталга ышкаш, мойнуңга астып ал
база чүрээңге сиилбирлеп бижип ал –
- ⁴ ынчан Бурган болгаш улус
сенче ээ көрнүр база эки кижичи деп санаар.
- ⁵ Дээрги-Чаяакчыга чүрээңниң ханызындан идеге,
а бодуңнуң угааныңга ынанма.
- ⁶ Кандыг-даа оруктап чоруп орзуңза, Дээрги-Чаяакчыны билип аарын кызгыт,
Ол ынчан сээң оруунну дорттап бээр.
- ⁷ «Мерген угаанныымны» деп бодава,
Дээрги-Чаяакчыдан коргуп, бузугтан чайлап чор –
- ⁸ ынчаар кылыр болзуңза,
мага-бодуң бүрүнү-биле кадыкшып, күш кире бээр.
- ⁹ Бодуңнун өңчү-хоренгинден база кандыг-даа дүжүдүңнүң башкылыындан
Дээрги-Чаяакчыга берип, Ону алдаржыт;
- ¹⁰ сээң тараа шыгжаар аңмаарларың сыңышпастап, дола бээр,
көгээржиктеринде чаа арага эриин ажыр төктүп турар апаар.
- ¹¹ Оглум, Дээрги-Чаяакчының эдип-чазаар сургаалын хүлээвейин барба,
Ооң чемелээшкинин халалыг диве.
- ¹² Дээрги-Чаяакчы Бодуңуң ынак кижизин,
ачазы эргим оглун дег, кеземчеге онаар болгай.
- ¹³ Мерген угаанны чедип алган кижичи
база сарыылдыг апарган кижичи амыр-чыргалдыг.
- ¹⁴ Мерген угаанның ажыы мөңгүннүг болурундан канчап-даа дээре,
ооң үре-түңнели алдындан-даа үнелиг.
- ¹⁵ Мерген угаан эртине даштардан-даа аар өртектиг,
күзээн чүүлдериниң кандыгызы-даа ооң-биле деңнежип шыдавас.
- ¹⁶ Ооң оң холунда – узун назын,
а солагай холунда – байлакшыл биле алдар-хүндү бар.
- ¹⁷ Ооң оруктары тааланчыг-дыр,
ону олар шупту амыр-чыргалга чедире бээр-дир.

2:22 У. ч. 10:30 **3:1** У. ч. 1:8 **3:2** У. ч. 3:16; 4:10; 9:11; 10:27 **3:3** У. ч. 6:21

3:3 У. ч. 7:3 **3:5** Ыд. ыр. 36:5 **3:6** У. ч. 11:5 **3:7** У. ч. 12:15; Иер. 9:23 **3:7** Иов 28:28

3:9 Хост. 23:19; 34:26; Ы. х. к. 26:2 **3:10** Ы. х. к. 28:8 **3:10** Мал. 3:10

3:11 Ыд. ыр. 93:12; Иов 5:17 **3:12** Ы. х. к. 8:5; 1 Кор. 11:32; Евр. 12:6; Ажыд. 3:19

3:14 Иов 28:15; У. ч. 8:19; 16:16 **3:15** Иов 28:18; У. ч. 8:11 **3:16** У. ч. 3:2; 4:10; 9:11; 10:27

3:16 У. ч. 8:18; 22:4

¹⁸ Мерген угаан ону кагбас улуска амыдыралдың ыяжы-дыр,
ооң-биле чарылбас улус амыр-чыргалдыг!

¹⁹ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң мерген угааны-биле черни үндезилеп тургускан,
сарыылы-биле дээрни доктаадып тургускан.

²⁰ Ооң билии башкарагга, дүп чок далайларның суу аттыгып үнүп,
булуттар чаъс-шалыңны дүжүрүп турар.

²¹ Оглум, быжырымчалыг бодаар болгаш бодамчалыг чорукту кадагалап ал,
олар үргүлчү карааң мурнунга турзун.

²² Олар ынчан сээң сеткилицге тынгарыышкын болгаш
мойнуңга азар каасталгаң апаар.

²³ Ынчан сээң орууңга айыыл таварышпас,
а будуң чүге-даа илдикпес.

²⁴ Чүден-даа кортпайн, удуп чыдып аар сен,
а удаан уйгуң – тааланчыг боор.

²⁵ Бузуттугларны манап турар, оларны хенертен таварыыр хай-халаптан
база өлүрүнден кортпа.

²⁶ Дээрги-Чаяакчы сээң талаңда болгай,
Ол сээң будунну какпадан чайладып чоруур.

²⁷ Бир кижиге ачы-буян көргүзөр ужурлуг турган джжжж сен.
Шыдаар-ла болзунза, аңаа ону көргүзеринден ойталава.

²⁸ Өске кижиге бээр ужурлуг чүвең бодунда бар болза:

«Чоруй бар, катап чедип кээр сен, даарта бээр мен» – диве.

²⁹ Сээң-биле каразыышкын чок чурттап турар кижиге удур
бак чүве бодава.

³⁰ Сеңээ бак чүве кылбаан кижжи-биле
чылдагаан чок черге чаргылдашпа.

³¹ Күчүлел кылып турар кижиге адааргава,
ооң оруун шилип алба.

³² Чүге дээрге кара сагыштыг кижжи Дээрги-Чаяакчыга бужар бооп көстүр,
а чөптүг-шынныг улус Ооң сеткилинге кирер.

³³ Бузуттуг кижиниң бажың-балгадынга Дээрги-Чаяакчының каргыжы чедер,
а эки мөзүлүг улустун оран-савазынга Ол ачы-буян хайырлаар.

³⁴ Ол кочуургак улусту шоодар,
а томаараан улуска ээ көрүүшкүнүн хайырлаар.

³⁵ Мерген угаанныг улус алдарга чедер,
а адыыргак мелегей улус адын баксырадыр.

3:18 Э. д. 2:9; 3:22; У. ч. 11:30; 13:12; 15:4 **3:19** Ыд. ыр. 103:24; У. ч. 8:27; Иер. 10:12

3:19 Ыд. ыр. 135:5 **3:20** Э. д. 7:11 **3:20** Иов 36:27 **3:23** У. ч. 10:9

3:23 Ыд. ыр. 90:12; У. ч. 4:12 **3:24** Иов 11:19 **3:25** Ыд. ыр. 90:5 **3:27** Гал. 6:10

3:28 Лев. 19:13; Ы. х. к. 24:14-15 **3:31** Ыд. ыр. 36:1; У. ч. 23:17; 24:1; 24:19

3:33 Зах. 5:4; Мал. 2:2 **3:33** Иов 8:6; У. ч. 14:11 **3:34** Ыд. ыр. 1:1 **3:34** Иак. 4:6; 1 Пет. 5:5

- 4**¹ Ажы-төлүм, ачаңарның сургаалын дыңнаңар,
угаан кирер дээш, кичээнгейлиг дыңнаңар.
- ² Буян сиңген өөредигни силерге берип турар болгай мен,
ол өөредиимни уттуп, кагбаңар.
- ³ Мен база адалыг чораан мен,
авамның эрге-чассыг оглу турган мен.
- ⁴ Ачам мени мынча деп өөредип чораан:
«Мээң сөстөримни чүрээңге кадагалап ал,
чагыг-сүмемни сагып чор,
ынчан амы-тынныг артар сен.
- ⁵ Мерген угаан биле билип алыышкынны чедип ал,
сеңээ чугаалаан сөстөримни утпа, олардан соора барба.
- ⁶ Мерген угаанны кагба, ол ынчан сени камгалаар,
аңаа ынак апар – ол сени кадагалаар.
- ⁷ Мерген угаан эң чугула болур. Мерген угаанны чедип ал.
Кандыг-даа эт-хөрөңги чыып чорзунза, угаанны база чыып ал.
- ⁸ Мерген угаанны бедии-биле үнеле, ол сени өрү көдүрер,
бир эвес оон салдынмайн баар болзунза – сени алдаржыдар.
- ⁹ Ол сээң бажыңга одагалыг бөрттү кедирер,
онза чараш оваадайны сеңээ эккеп бээр».
- ¹⁰ Мени дынна, оглум, сөстөримни хүлээп ал,
ынчан сээң чурттаар чылдарың немежир.
- ¹¹ Мерген угаанның оруун сеңээ айтып берип тур мен,
дорт орук-биле сени эдертип бар чыдыр мен.
- ¹² Бар чыдар болзунза, кылажың кызагдавас,
маннаар болзунза, илдикпес сен.
- ¹³ Сургаалымның айындан эртпе, оон ойталавайн, кадагала,
чүге дээрге амыдыралың ында болгай.
- ¹⁴ Бузуттуг улустуң оруун эдербе,
бак улустуң изин истеве:
- ¹⁵ оларның оруундан өскээр эеп чоруй баргаш, олап кылаштава,
оон чайлай бергеш, чаны-биле эрте бер.
- ¹⁶ Бузут үүлгетпээн болза, олар удуп шыдавас;
бир-ле кижини буураашкынга чедирбээн болза, оларның уйгузу келбес.
- ¹⁷ Олар кемниг херээниң хлевин чип,
күчүлелдиң арагазын ижип турар болгай.
- ¹⁸ Чөптүг-шынның улустуң оруу – даңның чырык хаязы дег,
хүн эң-не бедииңге четкиже, улам-на чырып, херелденир.
- ¹⁹ А бузуттуг улустуң оруу – дүмбей караңгы дег,

4:1 У. ч. 1:8 **4:4** 1 Чыл. 28:9 **4:4** Лев. 18:5; Иса. 55:3 **4:8** 1 Хаан. 2:30 **4:9** У. ч. 1:9

4:10 У. ч. 3:2; 3:16; 9:11; 10:27 **4:12** У. ч. 3:23 **4:13** У. ч. 3:18

4:14 Ыд. ыр. 1:1; У. ч. 1:15 **4:16** Ыд. ыр. 35:5; Мих. 2:1 **4:18** Иов 11:17; 22:28; Ыд. ыр. 96:11;

Иса. 60:3; Дан. 12:3; Мф. 13:43 **4:19** 1 Хаан. 2:9; Иер. 23:12; Ин. 12:35

олар каяа тептиге бээрин билбес.

²⁰ Оглум, мээң сөстөрими кичээнгейлиг дыңна,
чугаамче кулаанчы ээктир.

²¹ Сөстөрүм сеткилинден арлып чиде бербезин,
оларны чүрээңниң ханызынга кадагалап ал.

²² Чүге дээрге мээң сөстөрүм оларны тып алган кижиге – амы-тынны,
а оон бүгү мага-бодунга – кадыкшылды берип турар.

²³ Чүрээңни чүден артык камнап-кадагала,
чүге дээрге ол – амыдыралдың үнер дөзү-дүр.

²⁴ Меге сөстөрүм бодундан чайлат,
аас-сөзүңнүң авыязын бодундан ырат.

²⁵ Сээң карактарың бурунгаар чиге көрзүн,
көрүжүң чүгле мурнуңче шиглезин.

²⁶ Сээң буттарың дорт оруктап чорзун,
ынчан оруктарың шуптузу айыыл чок болур.

²⁷ Оң-даа, солагай-даа талаже эгбе,
будунну бузуттан чайлат.

Самыыраар чоруктан кичээндириг

5 ¹ Оглум, мерген угаанымны кичээнгейлиг дыңна,
сарылымче кулаанчы ээктир –

² ынчан чүве эндевес чорукка бүргедир сен,
угаан-билигни кадагалап аар сен.

³ Өске кижиге кадайының аксы ары чигири дег чытталыр,
оон чугаа-сөзү үстен чымчак.

⁴ Ынчалза-даа ол херэежен алызы барып ажыг чашпан бооп
база аажок чидиг хылыш бооп хуула бээр.

⁵ Оон буттары өлүмче дүжүп бар чыдар,
а базымнары өлүглер оранынче шиглээн.

⁶ Оон оруу ону амы-тынныг арттырбас,
оруктары ол-бо чайгылып чоруурун ол боду-даа билбес.

⁷ Ам мени дыңнап көрүңер, ажы-төлүм,
мээң сөстөрүмни хүлээвейн барбаңар.

⁸ Шак ындыг херэеженче чагдаванар,
оон бажыңының эргининче-даа чоокшулаванар.

⁹ Оон башка бодуннун күжүннү – өске улус дээш;
амыдыраар хуусаанчы – кээргээр сеткил чок улус дээш төтчеглээр сен.

¹⁰ Сээң күжүң хары улусту тоттурар,
сээң күженишкиниң өске аалга баар.

¹¹ Эът-бодуң соглуп, харыксыраар өйде – амыдыралыңның төнчүзүндө – халагың төп, ондап-остап:
^{12–14} «Чагыг-сургаалды хей-ле херекке албайн чораан-дыр мен, чемелээшкинни мээң чүрээм хей-ле тоовайн чораан-дыр; башкыларны тооп дыңналас, чагыг-сүме берген улусче кичээнгей салбас чораан кончуумну! Ам бичии-ле болза, улус мурнунга, хамык чон аразынга бак атка кирерим ол-дур» – дээр сен.

¹⁵ Бодуңнуң кудуунда сугну база бодуңнун сууң бажында сугну дозуп иш.

¹⁶ Сээң сугларыңның кудумчуларга, шөлдерге агып баткан херээ чүл?

¹⁷ Сугларың чүгле сээңии болзун, оларны өске улус-биле үлөшпө.

¹⁸ Сээң сууң бажынга йөрээл доктаазын, аныяанда алган кадайың сеңээ өөрүшкүнү шаңназын.

¹⁹ Ол – ынак мыйгаан, эргим элиң-дир, ооң эргеледии сени бүгү назынында хандыар, ынакшылы – үргүлчү эзиртир.

²⁰ Чүү дээш өске кижии кадайынга хандыкшып, ашактыг херээженче сынныр сен, оглум?

²¹ Дээрги-Чаяакчыга кижиниң бүгү оруктары көскү болгай, кижиниң бүгү оруктарын Ол билир болгай.

²² Бузуттуг кижии кем-буруузунун дузаанга туттуруп, бачыттарыңга ораажыр.

²³ Эдип-чазаар сургаалдың чедишпези ону узуткаар, а мелегей чоруунуң көвүдээни – оруундан астырар.

Ажыл-агыйга, амыдыралга херек сүмелер

6 ¹ Оглум! Өске кижии дээш дагдынып, шак ол эжиң дээш хол тутчуп, хүлээнген болзунза,
² бодуңнуң-на сөзүң дээш дузакка киргениң ол-дур, бодуңнуң-на аас-сөзүң-биле туттуруп алганың ол-дур.
³ Өске кижиниң холунче кирген-дир сен, оглум. Оон адырлып алып дизе, мону кыл: доп-дораан ол кижиниң мурнунче кээп дүжүп, эрежиң диле, чыда калба;
⁴ уйгу-дыжын уттувут, ийи караң шийбе;
⁵ аңчыдан дескен элик дег, куш тудар кижиниң дузаандан ойлаан куш дег,

тын менди үнерин бода.

⁶ Чалгаапай! Кымыскаякка бар –

чүнү кылып турарын көргөш, оон өөренип ал:

⁷ даргазы-даа, чагырыкчызы-даа,
хайгааракчызы-даа чок хирезинде,

⁸ ол чиир аьш-чемин чайын-на белеткеп аар-дыр,
дүжүт ажаар өйде курлавырлай чыып аар-дыр.

⁹ Чежеге дээр чыргап чыдар сен,
чалгаапай, отгур өй келбээн бе?

¹⁰ Ам-даа удуп-ноюрзап чыдар болзуңза,
ам-даа хөлестеп чыдар болзуңза,

¹¹ тоянчы дег, ядарал сенче халдап кээр;
үптекчи дег, түрегдел сенче халдап кээр.

¹² Дүржок, бузуттуг кижиниң аксындан меге черле дүшпес:

¹³ ол караан-даа база кааптар,

будун-даа тепсей кааптар азы холу-биле-даа имней кааптар.

¹⁴ Ооң чүрээнде – кара сагыш, ооң бодалында – үргүлчү-ле бузут бар,
ол каяа-даа алгыш-кырыш үндүрер.

¹⁵ Ооң уржуунда айыыл-халап ону хенертен хөме таварааш,
хензиг када шуут узуткап каар.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы алды чүүлдү көөр хөңнү чок,
чедиги чүүл база Аңаа чүдек-бужар болур.

¹⁷ Олар бо-дур: адыыргак көрүш, мегечи дыл,
актыг кижиниң ханын төгер холдар,

¹⁸ кара сагыштыг бодалдар чажырап чүрек,
бузутче маңнаан буттар,

¹⁹ аксындан меге дүжүрбес, мегелеп херечилээр киж
база ха-дунмашкы улус аразынга алгыш-кырыш үндүрер киж.

Самыыраарындан кичээндириишкин

²⁰ Оглум! Ачанның чагыг-сүмезин утпа,
аваңның өөредиин сагы.

²¹ Оларны үргүлчү чүрээңге шыгжап чор,
каасталга дег, мойнуңга азып алгаш чор.

²² Олар сени кылаштап чоруңда – эдертир,
удуп чыдып аарыңга – кадагалаар,

6:5 Ыд. ыр. 90:3 **6:6** У. ч. 10:26; 18:10 **6:8** У. ч. 30:25 **6:9** У. ч. 19:15

6:11 У. ч. 13:4; 24:33-34; Эклл. 4:5 **6:12** У. ч. 16:27 **6:13** У. ч. 10:19 **6:15** Иса. 30:13

6:16 Иов 5:19; У. ч. 30:18 **6:17** Ыд. ыр. 100:5; У. ч. 16:5; 21:4

6:17 У. ч. 12:22; 17:7; Ыд. ыр. 119:2 **6:17** Ы. х. к. 19:10 **6:18** Э. д. 6:5; У. ч. 15:26 **6:18** У. ч.

1:16; Иса. 59:7; Рим. 3:15 **6:19** Хост. 20:16; Ыд. ыр. 26:12 **6:20** У. ч. 1:8 **6:21** У. ч. 3:3

оттуп кээринге – сеңээ сүме кадар.

²³ Чагыг-сүме – чырыткы, өөредиг – чырык,
а эдип-чазаан сургаал – амыдыралче орук болгай.

²⁴ Олар сени бак херэеженден,
өске кижикадайының элзедиглиг сөс-чугаазындан кичээндирер.

²⁵ Ол херэеженниң чараш-каазы-биле чүрээни хөлзетпе,
ооң карактарының чивеннээринге дуурайлатпа.

²⁶ Самыын-садар херэеженниң өртээ – кескинди хлеб,
а өске кижикадайы дээш, үнелиг амы-тының-биле төлээр сен.

²⁷ От хойлап алгаш, хевин өрттетпес кижикабар бе?

²⁸ Изиг көс кырлап баскаш, будун өрттетпес кижикабар бе?

²⁹ Өске кижикадайы-биле холбажып турар кижика-биле
база ындыг болур: ол херэеженге дегген кижикакеземче чок артпас.

³⁰ Бир кижикааштай бергеш, хырнын тоттурар дээш оорланган болза,
улус ону дора көрбес^е.

³¹ А ол кижика туттуруп алза,
чеди дакпыр кылдыр орнун тургузуп,
бажыңында бүгү өнчү-хөрөңгизин ап бээр.

³² Ашактыг херэежен-биле самыырап турар эрниц угааны четпес-тир –
бодунуң өлүмүн белеткеп турар-дыр.

³³ Ону манап турар чүве – эттедип-соктуруары, бак атка кирери,
ооң бужар-багы ам кажан-даа балалбас.

³⁴ Демги херэеженниң ашаа хүннээнинден кылыы хайныр,
өжээн негээр хүнү кээрге, ол өршээл билбес,

³⁵ кандыг-даа садыы алырынга чөпшээрешпес
база чеже-даа хөй белек тутсурунга, хайыра бодавас.

7¹ Оглум, мээң сөстөримиңи кадагала,
чагыгларымыңи чүрээңге шыгжап ал.

² Мээң чагыгларымыңи сагып чор – ынчан амы-тынның артар сен,
өөредимни караан огу дег кадагала.

³ Оларны, билзек ышкаш, салааларыңга суп ал,
чүрээңге сиилбирлеп бижип ал.

⁴ Мерген угаанга: «Сен – мээң угбам сен» – деп,
а сарыылга: «Чоок кыс төрелим сен» – деп чугаала.

⁵ Өске кижикадайындан – элзедип чугаалаар херэеженден
ынчалдыр камгаланыр сен.

⁶ Бир-ле катап бажыңымыңиң соңгазындан бакылап,

^е6:30 Азы: «Бир кижикааштай бергеш, хырнын тоттурар дээш-даа оорланыр болза, улус ону дора көрбес деп бе?»

6:23 Ыд. ыр. 118:105 6:23 У. ч. 10:17 6:24 У. ч. 2:16 6:25 Мф. 5:28 6:31 Хост. 22:4

6:32 Хост. 20:14 6:34 У. ч. 27:4; Сол. ыр. 8:6 7:1 У. ч. 2:1 7:2 Лев. 18:5; У. ч. 4:4

7:3 У. ч. 3:3 7:5 У. ч. 2:16

ооң хана-карактарын өттүр көрө берген мен.

⁷ Ынчан бир-ле угааны четпес аныяк оолду кенен кижилер аразындан, аныяк-өскөн аразындан эскерип каан мен.

⁸ Ол бир херээженниң чурттап турар кудумчузун кежип, ооң бажыңынче бар чыткан.

⁹ Хүн ажып, имиртиңней бергенде; дүн дүжүп, дүмбей караңгы апарып турда болган чүве.

¹⁰ А демги херээжен аңаа уткуй үнүп келди – самыын-садар херээженниң хевин кеткен, оптуг-кажар,

¹¹ шуугаазынныг, дөскел чок база бажыңынга олулар хөңнү чок херээжен болду:

¹² ол бирде – кудумчуга, бирде – хоорай шөлдеринге, бир болза – азыг бүрүзүнге улус кедээр турган.

¹³ Ол херээжен аныяк оолду сегирип алгаш, ошкап-чыттап, ыядыр арын чогу-биле мынча деп турду:

¹⁴ «Мен бөгүн кылыр бооп азааным эп-найырал өргүлүн^f боттандырдым.

¹⁵ Ынчангаш сеңээ уткуй үнүп келдим, дилеп чорааш, сени тып алдым.

¹⁶ Орун-дөжээмни хевис шывыглар болгаш Египеттен эккелген чараш пөстөр-биле шып алдым.

¹⁷ Чыдар дөжээмни мирр, алоз, корица дээр чаагай чыттыг үнүштер-биле айдызап алдым.

¹⁸ Бээр кирип кел, эртенге чедир мага хандыр эргеленчип-чассытчылы, ынакшылдан ханып-таалап чыдаалы.

¹⁹ Ашаам бажында чок, ырак орукче үнүпкен-не болгай;

²⁰ ол акшалыг хавын ап алган, ай ортузунга чедир ээп келбес-даа».

²¹ Ол херээжен хөй оптуг аргалар-биле дуурайлап,

эптиг-ээлдек чугаазы-биле көгүдүп аарга,

²²⁻²³ аныяк оол доп-дораан ону эдерип чорупкан.

Ооң ынчаар кылганы – шарының соктулар черинче бар чыдары дег,

хүлбүстүң окка өкпе-баарын үзе аттылары аяже баары дег^g

база куштун амы-тынындан чарлырын билбейн, дузакче ужары дег болган.

²⁴ Ынчангаш, ажы-төлүм, ам мени дыңнаңар, сөстөрүмче кичээнгейден салыңар:

^f**7:14** Эп-найырал өргүлү – ол өргүл Бурган биле кижиниң эп-сеткилдин көргүзөр турган (Лев. 7:11-21 көр). Өргүл салган улус ооң соонда өргүл малының эъдиниң кезиин ап, дойлаар турган.

^g**7:22-23** Бо сөстөрүң утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Мелегей кижини өөредир каасталга дег» деп бижээн.

²⁵ силерниң чүрээнер ындыг херээженниң оруунче ээй тыртпазын,
ооң оруктарын изеп, азып-тенивеңер!

²⁶ Хөй-ле улус ооң чижи болуп, өлгөн болгай,
дыка хөй улусту ол узуткаан болгай.

²⁷ Ооң бажыңы – өлүглер оранынче,
өлүмнүң турар черинче аппаар орук-тур.

Мерген угаанның өртемчейге ужур-утказы

8 ¹ Мерген угаан кыйгырып турар эвес бе?
² Сарыылдың үнү дыңналып турар эвес бе?

² Мерген угаан орук чанында тей бажында –
оруктарның белдиринде туруп алган-дыр.

³ Ол хоорайже кирер эжик аксында,
хаалга чанында кыйгырып тур:

⁴ «Улус-чон, силерни кый деп тур мен,
кижи төрөлгетенни кыйгырып тур мен!

⁵ Кенен улус, сагынгыр бооп көрүнер,
а мелегей улус – угаан кирип алыңар.

⁶ Дыңнаңар, мээң чугаалаар чүвем чугула,
аксымдан алыс шынның чугаа үнер;

⁷ мээң дылым алыс шынны сөглээр,
а бузуттуг, бужар сөстү аксы-дылым кажан-даа этпес.

⁸ Мээң шупту чугааларым чөптүг,
оларда кара сагыштыг-даа, меге-даа чүве чок;

⁹ олар дөгере угаанныг кижиге тодаргай,
билиг чедип алган улуска билдингир.

¹⁰ Мээң сургаалымны – мөңгүнден,
а билиимни – арыг алдындан бедик үнелеңер.

¹¹ Мерген угаан эргине даштардан каас-чараш болгай,
күзеп чорууруңар бүгү чүве ооң-биле деңнежип шыдаvas.

¹² Мен дээрге Мерген угаан-дыр мен,
кажараашкын-биле кады турар мен,
билиг биле бодамчалыг чорукту чедип ап тур мен.

¹³ Дээрги-Чаяакчыдан коргары – бузутту көөр хөңнү чогу-дур.
Бодун өрү көрдүнер, адыыргаар чорукту,
бузуттуг орукту база мегечи аас-сөстү көөр хөңнүм чок.

¹⁴ Менде – арга-сүме бар, менде – чедишкин бар,
мен – угаан-дыр мен, күш база мээң таламда.

¹⁵ Мээң ачымда хааннар хааннап,
чагырыкчылар чөптүг чорукту доктаадып турар,

7:27 У. ч. 2:18; 5:5 8:1 У. ч. 1:20-21; 9:3 8:5 У. ч. 1:4, 22

8:10 Бд. ыр. 18:11; 118:127; У. ч. 3:14 8:11 У. ч. 3:15 8:13 У. ч. 1:7; 9:10; 16:6

8:13 Бд. ыр. 96:10 8:13 У. ч. 4:24; 6:17 8:14 Эккл. 7:19

¹⁶ мээң ачымда чагырыкчылар, нояннар
болгаш черниң бүгү баштыңчылары^h чагырып турар.

¹⁷ Меңээ ынак улуска мен база ынак мен,
мени дилеп турар улус – тып алып.

¹⁸ Байлакшыл-даа, алдар-хүндү-даа мээң-биле кады,
төнчү билбес эргине-байлак болгаш чөптүг чорук база.

¹⁹ Мээң эккээр үре-түңнелим арыг алдындан дээре,
мээң дүжүдүм – арыг мөңгүнден үнелиг.

²⁰ Чөптүг чоруктуң оруу-биле,
шынчы чоруктуң изи-биле бар чыдар мен:

²¹ меңээ ынак улусту эктин ажыр шаннаар мен,
оран-савазын эргине-байлак-биле чык долдуарар мен.

²² Дээрги-Чаяакчының чаяап кылган бүгү-ле чүүлдериниң мурнунда,
үе-дүпте-ле Ооң оруунуң эң эгези бооп турган мен.

²³ Мен хамык үе-шагның эгезинде, үе-дүпте-ле,
чер-делегейниң боттанырының бетинде-ле тывылган мен.

²⁴ Дүп чок далай болгаш элбек суглуг суг баштары чок турда-ла, төрүттүнген
мен;

²⁵ дагларны-даа, тейлерни-даа тургуспаан турда, төрүттүнген мен.

²⁶ Дээрги-Чаяакчы ол өйде черниң делгемнерин-даа,
черниң доурак-доозунунуң баштайгы доозунчугажын-даа чаяваан турган.

²⁷ Кажан Ол дээрлерни тургузуп турда, мен аңаа турган мен;
кажан далайның кырынга дээрлер биле черни аңгылаар төгерикти шыйып
турда;

²⁸ кажан дээрге булуттарны быжыглап турда,
дүп чок далайның агып үнген дөстөрүн быжыглап турда;

²⁹ кажан далайны суглар ашпас кылдыр,
ооң хемчээлин доктаадып турда
база черни тудуп турар үндезиннерни доктаадып турда –

³⁰ мен Ооң чанынга тудугжуⁱ бооп турган мен,
хүннүң-не өөрүшкү-маннай бооп,

Ооң мурнунга үргүлчү өөрүп-хөглөп турган мен –

³¹ Ооң чер-делегейи дээш өөрүп-хөглөп,
кижи төрөлгөтен дээш өөрүп-байырлап турган мен.

³² А ам мени дыңнанар, ажы-төлүм:
мээң изим базар улус амыр-чыргалдыг!

^h8:16 Өске бурунгу сөзүглелде «Бүгү чөптүг-шынның баштыңчылар» деп бижээн.

ⁱ8:30 Азы: «Кижизиткен чаш төлү» азы «Кижизидикчи».

8:17 Ыд. ыр. 90:14; Ин. 14:21 8:17 Мф. 7:8 8:18 У. ч. 3:16; 22:4 8:19 У. ч. 3:14; 16:16

8:22 Иов 28:27; Ажыд. 3:14 8:25 Иов 15:7; Ыд. ыр. 89:3 8:27 У. ч. 3:19 8:28 Э. д. 1:6

8:29 Э. д. 1:9, 10; Иов 26:10 8:29 1 Хаан. 2:8; Ыд. ыр. 23:2; 101:26; 103:5

8:32 Ыд. ыр. 118:1; 127:1

³³ Сургаалымны дыңнанар, ынчан мерген угаанныг апаар силер, ону хүлээвейн барбаңар.

³⁴ Мени дыңнап турар, мээң эргиним чанынга үргүлчү манап турар, эжиимден караан салбас кижиге амыр-чыргалдыг!

³⁵ Мени тып алган кижиге – амы-тынны тып алган-дыр база Дээрги-Чаяакчының ээ көрүүшкүнүн чедип алган-дыр.

³⁶ А меңээ удурланыр кижиге бодун боду чок кылып турар: мени көөр хөңнү чок болуру дээрге-ле өлүмге ынак болуру-дур».

Мерген угаанның болгаш мелегей чоруктуң кыйгырыглары

9 ¹ Мерген угаан бажыңын туткаш, чеди адагашты тургузуп алган.

² Эът-чемин, чаагай амданныг арагазын белеткеп, столунга делгей салып алган.

³⁻⁴ Бодунуң чалчаларын хоорайның улуска көскү черлеринден: «Кенен улус, меңээ кире дүжүңер!» – деп кыйгырзын дээш айбылап чорудупкан. Угаан кирбээн улуска ол мынча деп турар:

⁵ «Бээр келиңер, мээң аш-чемимни чооглаңар, чаагай амданныг арагамны ижиңер!

⁶ Кенен чоруктан адырлыңар, ынчан амы-тынның артар силер, угаанның оруу-биле чоруур силер.

⁷ Кочуургак кижини эдип-чазаар болзуңза, сени бак сөглөп кааптар, бузуттуг кижини чемелээр болзуңза, сени бакка бораар.

⁸ Кочуургак кижини чемелеве, оон башка сени көөр хөңнү чок апаар; харын мерген угаанныг кижини чемеле – ол сенээ ынак апаар.

⁹ Мерген угаанныг кижини чагып-сурга – ол оон-даа мерген угаанныг апаар, чөптүг-шынның кижини өөрөт – ол оон-даа хөй билиглиг апаар.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчыдан коргары – мерген угаанның үнер дөзү ол-дур, ыдыктыг Бурганны билип аары – сарыыл ол-дур!

¹¹ Мээң – Мерген угаанның – ачымда амыдыралың хуусаазы немежир, назының узаар.

¹² Мерген угаанныг болзуңза, бодунга ажыктыг, а кочуургак болзуңза, бодунуң шоруң-дур».

¹³ Мелегей чорук – бардам, шуугаазынның, билир чүвези чок херээжен дег.

¹⁴ Ол бажыңының эжииниң чанында сандайга, бүгү хоорайга көскү кылдыр олуруп алгаш,

¹⁵⁻¹⁶ чаны-биле эртип-дүшкен, бодунуң оруу-биле бар чыдар шупту улусту:

8:35 У. ч. 3:18; 4:22 **8:35** У. ч. 18:23 **9:2** Сол. ыр. 8:2 **9:3-4** У. ч. 1:20; 8:1

9:5 Ин. 7:37 **9:8** Ыд. ыр. 140:5 **9:9** Мф. 13:12; Мк. 4:25

9:10 Иов 28:28; Ыд. ыр. 110:10; У. ч. 1:7 **9:11** У. ч. 3:2; 3:16; 4:10; 10:27 **9:13** У. ч. 7:11

«Кенен улус, меңээ кире дүжүңер!» – деп кыйгырып турар:
 Угаан кирбээн улуска ол мынча деп турар:
 17 «Оорлап алган сугну ижерге – амданныг,
 чажырып алган хлебти чиирге – таптыг!»

18 А дыңнап турар улус ол херээжен оларны
 өлүг сүнезиннер аразынче кый деп турарын-даа,
 ооң аалчылары алдыы оранның ханызында барган дээрзин-даа билбес.

Соломоннун улуг чыындызы

10¹ Соломоннун *угаадыглыг чугаалары бо-дур.
 Мерген угаанныг оол ачазын өөртүр,

а мелегей оол авазын мунгарадыр.

2 Бузуттан келген байлакшылдың ажык-дүжүү чок,

а чөптүг-шынның чорук өлүмден камгалаар.

3 Дээрги-Чаяакчы чөптүг-шынның кижини аштатпас,

а бузуттуг кижиниң күзээн чүүлүн таптай базып кааптар.

4 Кылыр чүве чок холдар ядаралга чедирер,

а кызымак холдар байыдар.

5 Чайны өттүр ажылдаар кижини – угаанныг,

а дүжүт ажаалдазын эрттир удуп каар кижиниң ады баксыраар.

6 Чөптүг-шынның кижиниң бажын алгыш-йөрөөлдер каастаар,

а бузуттуг улустуң аас-сөзү кара сагыжын чажыраар.

7 Чөптүг-шынның кижиниң ат-сураа алгыш-йөрөөлдиг,

а бузуттуг кижиниң ады чиде бээр.

8 Мерген угаанныг кижини чагыгларны тооп дыңнаар,

а мелегей чүве чугаалаар кижини буурап дүжер.

9 Кем-буруу чок орук-биле бар чыдар кижиге айыыл халдапас,

а бодунуң оруктарыңга будалып чоруур кижиниң херектери билдингир апаар.

10 Карак базып, бузутче кыйгыраар кижини хилинчекти эккээр;

мелегей чүве чугаалаар кижини буурап дүжер.

11 Чөптүг-шынның кижиниң аас-сөзү – амыдырал хайырлаар суг бажы,

а бузуттуг улустуң аас-сөзү кара сагыжын чажыраар.

12 Кижилерге хөңнү чок чорук алгыш-кырышты өөскүдер,

а ынакшыл бар болза, бүгү хомудалдарны өршээп боор.

13 Угаанныг улустуң аас-сөзүндөн мерген угаан бодараар,

а угааны четпес улустуң ооргазыңга дүжер шыкпыыш тыпты бээр.

14 Мерген угаанныг улус билиглиин чажыраар,

а мелегей кижиниң аас-сөзү буураашкыңга чедирер.

9:17 У. ч. 5:15 9:17 У. ч. 20:17 10:1 У. ч. 1:1; 25:1 10:1 У. ч. 15:20; 29:3

10:1 У. ч. 17:21, 25 10:2 У. ч. 11:4, 6 10:3 Иов 4:7; Ыд. ыр. 33:10-11; 36:25; У. ч. 13:25

10:4 У. ч. 21:5 10:7 Иов 18:17; Ыд. ыр. 33:17 10:9 Ыд. ыр. 22:4; У. ч. 3:23

10:9 У. ч. 28:18 10:10 У. ч. 6:13 10:11 Ыд. ыр. 35:10; У. ч. 13:14; 14:27; 16:22

10:12 Иак. 5:20; 1 Пет. 4:8 10:13 У. ч. 19:29; 26:3 10:14 У. ч. 18:7

- 15 Бай-шыырак кижиниң өнчү-хөрөңгизи – шивээ дег,
а ядыларның түрегдели – бузундулар дег.
- 16 Чөптүг-шынныг кижиниң алып төлевири ону амы-тынныг арттырар,
а бузуттуг кижиниң ажык-кончаазы ону бачытче кириер.
- 17 Чагыг-сургаалды эдерери – амыдыралче орук-тур,
а чемелээшкинни хүлээвес кижии аза бээр.
- 18 Өжээннежишккин чажырар кижиниң аас-сөзү мегеден бүткен;
хоп-чип тарадып чоруур кижии – мелегей.
- 19 Хөй сөстүгдө, бачыттан чайлаары болдунмас,
а угаанныг кижии белен сөс ышкынмас.
- 20 Чөптүг-шынныг кижиниң дылы арыг мөңгүн дег үнелиг,
а бузуттуг улустуң чүректери көңгүс өртег чок.
- 21 Чөптүг-шынныг кижиниң аас-сөзү хөй улусту кадагалаар,
а мелегей улус угааны четпезинден узуткаттынып каар.
- 22 Дээрги-Чаяакчының ачы-буяны кижини байыдар,
ооң-биле кады хилинчек келбес¹.
- 23 Мелегей кижии бак үүлгедиг кылырын оюн-хөг деп бодаар,
а сарыылдыг кижии мерген угаанга өөрүүр.
- 24 Бузуттуг улуска коргуп чоруур чүвези чедер,
а чөптүг-шынныг улустуң күзелдери чогуу бүдер.
- 25 Хат-шуурган хөме таварыырга, бузуттуг кижии чок апаар,
а чөптүг-шынныг кижиниң үндезин-дөзү мөңгедө быжыг.
- 26 Чалгаа кижии ону айбылаан улуска –
ааста ажыг амдан дег база карак өйгөн ыш дег.
- 27 Дээрги-Чаяакчыдан коргар кижии үр амыдыраар,
а бузуттуг улустуң назыны кызырлыр.
- 28 Чөптүг-шынныг кижиниң манаашкын-идегели өөрүшкү-биле бүдер,
а бузуттуг улустуң идегели өлүп төнер.
- 29 Дээрги-Чаяакчы кем-буруу чок кижиге хоргадаал болур,
а бузут үүлгедир улусту Ол чок кылып каар.
- 30 Чөптүг-шынныг кижии кезээ мөңгедө тендиш дивес,
а бузуттуг улус чырык чер кырынга чурттап артып шыдавас.
- 31 Чөптүг-шынныг кижиниң аас-сөзү мерген угаанны чугаалаар,
а бузут чугаалаар кижии узуткаттырар.
- 32 Чөптүг-шынныг улус таарыштыр чугаалап билир,
а бузуттугларның аксы-дылы кара сагыштыг.

¹10:22 Азы: «Күш-ажыл ол ачы-буянга чүнү-даа немевес».

10:15 У. ч. 18:12 10:16 У. ч. 11:19 10:17 У. ч. 6:23 10:19 Мф. 12:36

10:19 У. ч. 17:27; Эккл. 5:2 10:21 Ос. 4:6 10:23 У. ч. 2:14; Иер. 11:15

10:24 Иов 3:25; Иса. 66:4 10:24 Ыд. ыр. 144:19 10:25 Иов 21:19; Мф. 7:27

10:25 У. ч. 12:3 10:26 У. ч. 6:6 10:27 У. ч. 3:2; 3:16; 4:10; 9:11 10:27 Ыд. ыр. 54:24

10:28 Иов 8:13; У. ч. 11:7 10:30 У. ч. 2:21-22 10:31 Ыд. ыр. 36:30; У. ч. 15:28

11¹ Меге деңзи Дээрги-Чаяакчыга бужар бооп көстүр,
а шын деңзи шойлары Аңаа таарымчалыг.

² Турамык чорукту бак атка кирери чыпшыр сүрүп чоруур,
а томаарыыр чоруктуң эдеринчизи – мерген угаан.

³ Эки мөзүлүг улусту оларның кем-буруу чогу баштап чоруур,
а кара сагыштыг улусту оп-мегези узуткап каар.

⁴ Дээрги-Чаяакчының килениниң хүнү кээрге, байлакшыл дузалап шыдапас,
а чөптүг-шынныг чорук өлүмден камгалаар.

⁵ Кем-буруу чок улустуң чөптүг-шынныг чоруу дорт оруктап эдертип аппаар,
а бузуттуг кижги бодунун бачыдындан өлүп калыр.

⁶ Эки мөзүлүг улусту чөптүг-шынныг чоруу камгалаар,
а кара сагыштыг улус кем-буруулуг күзээшкиннериниң дузаанга туттуар.

⁷ Бузуттуг кижиниң идегели ооң-биле кады өлүр;
бак улустуң ынаныжы^k база кырлып калыр.

⁸ Чөптүг-шынныг кижги айыылдан чайлаар,
а бузуттуг кижги ол айыылга таваржыр.

⁹ Бужар-бак кижиниң аас-сөзү чанында кижини узуткаар,
а чөптүг-шынныг улус билии-биле камгаланыр.

¹⁰ Чөптүг-шынныг улус эки чурттаар болза, хоорайның чону өөрүп-хөглээр,
а бузуттуг улус өлүп-чидер болза – өөрүшкүден алгыржыр.

¹¹ Хоорай эки мөзүлүг улустуң алгыш-йөрээлдери-биле тургустунар,
а бузуттуг улустуң аас-сөзү-биле буступ дүжер.

¹² Угааны четпес кижги эжин бак сөглээр,
а угаанныг кижги ыгытавайн эрттириптер.

¹³ Шуугаар кижги өске улустуң чажыттарын ажыдар,
а шынчы кижги чаңгыс-даа сөс ышкынмас.

¹⁴ Чагыг-сургаал чокта, чон кырлып каар,
а чөвүлекчилерниң саны хөй болза, чон камгалал алыр.

¹⁵ Өске кижги дээш дагдынып турар кижги бодунче айыыл халдадыр,
а дагдынары-биле далашпас кижги айыылдан чайлаар.

¹⁶ Бүдүштүг херээжен ат-алдарга чедер,
а ажылгыр улус^l байлакшылды чедип алыр.

¹⁷ Энерелдиг кижги бодунга ажык-дуза чедирер,
а каржы-хажагай кижги бодунга айыыл халдадыр.

¹⁸ Бузуттуг кижиниң шаңналы – хоозун,
а чөптүг-шынныг чорук тарыыр кижги алыс шын шаңналды алыр.

¹⁹ Чөптүг-шынныг чорук амыдыралче орук изээр,

^k11:7 Азы: «Байлакшылга ынаныры» азы «Күш-шыдалга ынаныры».

^l11:16 Өске бурунгу сөзүглелде «Түрлүг улус» деп бижээн.

11:1 Лев. 19:36; Ы. х. к. 25:13; У. ч. 16:11; 20:10; 20:23; Иез. 45:10

11:2 У. ч. 16:18; 18:13; 29:23 11:3 У. ч. 13:6 11:4 Иов 36:19; Иез. 7:19; Соф. 1:18

11:4 У. ч. 10:2 11:5 У. ч. 3:6 11:5 Эсф. 7:9; Ыд. ыр. 7:16; Дан. 6:24 11:6 У. ч. 13:6

11:7 Иов 8:13; У. ч. 10:28 11:8 У. ч. 21:18 11:10 Эсф. 8:15; У. ч. 29:2 11:11 У. ч. 29:8

11:13 У. ч. 20:19 11:14 У. ч. 15:22; 20:18; 24:6 11:18 Ос. 10:12; Гал. 6:8

а бузут сүрер кижиге өлүмчө бар чыдар.

²⁰ Кара сагыштыг улус Дээрги-Чаяакчыга бужар бооп көстүр,
а кем-буруу чок улус Ооң сеткилинге кирер.

²¹ Кем-буруулуг кижиниң кеземче алыры чайлаш чок,
а чөптүг-шынның улустуң үре-салгалы айбылдан адырлыр.

²² Угаан чок херэженниң чараш-каазы
хаван хаайында алдын сырга дег.

²³ Чөптүг-шынның улустуң күзел-бодалы буян бооп хуула бээр,
а бузуттуг улустуң идегели Дээрги-Чаяакчының киленинге чедирер.

²⁴ Бир кижиге харам чогу-биле үлөп-даа бергеш, немелделиг болур,
а өске кижиге хөлүн эрттир харамнангаш, камнап-даа алза, каражадап үнер.

²⁵ Ачы-дузалыг кижиге чедимчелиг болур,
өске улустуң суксунун хандырган кижиге боду база суксава.

²⁶ Тараазын шыгжап алгаш, сатпас кижиге чоннуң каргыжы чедер,
а садып турар кижиге алгыш-йөрөөлдиг болур.

²⁷ Буян дилээр кижиге ээ көрүүшкүннү чедип алыр,
а бузутче чүткүүр кижиге ону бодунче халдадыр.

²⁸ Байлакшылынга идегээр кижиге – тайып ужар,
а чөптүг-шынның улус ногаан бүрү ышкаш частып үнер.

²⁹ Бодунуң өг-бүлезинче айбыл халдаткан кижиниң алыр үлүү – хат дег хоозун;
мелегей кижиге мерген угаанның кижиниң кулу апаар.

³⁰ Чөптүг-шынның кижиниң үрезининден амыдыралдың ыяжы өзүп үнер,
мерген угаанның кижиге улустуң сеткил-чүрөөн бодунче хаара тудар.

³¹ Чөптүг-шынның кижиге шаңналын бо черге ап алыр болганда,
бачыттыг, бузуттуг улус кеземчени албан алыр.

12 ¹ Эрте-билигге ынак кижиге чагыг-сургаалга база ынак,
а чемелээшкенин көөр хөңнү чок кижиге мириттели бээр.

² Буяныг кижиге Дээрги-Чаяакчының сеткилинге кирер,
а кара сагыштыг кижиге Аңаа буруу шаптырар.

³ Кижиге бузуттуу-биле быжыг туруш чок,
а чөптүг-шынның кижиге чайгылыш чок дазыл-дөстүг.

⁴ Бүдүштүг кадай – ашаанга ат-алдар дег,
а бужар кадай – ооң сөөк-даяан иридер аарыг дег.

⁵ Чөптүг-шынның кижиниң бодалында – чөптүг чорук,
а бузуттуг кижиниң угаанында – кара сагыш.

⁶ Бузуттуг улустуң чугаа-сөзүнүң артында хан төгүксөөн күзел чаштынган,
а чөптүг-шынның улусту аас-сөзү камгалаар.

11:19 У. ч. 10:16 **11:20** Ыд. ыр. 118:1 **11:21** У. ч. 16:5 **11:21** Ыд. ыр. 111:2

11:24 У. ч. 13:7; 2 Кор. 9:6 **11:25** Ыд. ыр. 111:9 **11:26** Э. д. 42:6

11:27 Эсф. 7:9; Ыд. ыр. 7:16; У. ч. 26:27; Дан. 6:24 **11:28** Ыд. ыр. 48:7

11:28 Ыд. ыр. 91:13 **11:30** Э. д. 2:9; 3:22; У. ч. 3:18; 13:12; 15:4 **11:31** 1 Пет. 4:18

12:1 У. ч. 15:10 **12:3** У. ч. 10:25 **12:4** Руф 3:11; У. ч. 18:23; 31:10 **12:4** У. ч. 14:30

12:5 Мф. 12:35 **12:6** Ыд. ыр. 9:30; 63:5; Иер. 5:26 **12:6** У. ч. 14:3

- ⁷ Бузуттуг улус буураарга, олардан чүү-даа артпас,
а чөптүг-шынныг улустуң оран-савазы быжыг туруштуг.
- ⁸ Кижини угаанныг чугаа-сөзү алдаржыдар,
а кем-буруулуг бодалдары – бужартадыр.
- ⁹ Адыыргап чорааш, аыш-чем чок артарынга көөрдө,
ат-сураг чок чорааш, чалчалыг боору^m дээрэ.
- ¹⁰ Чөптүг-шынныг кижини мал-маганынга-даа чүү херегин билир,
а бузуттуг улустуң хайыралаан сагыжы безин каржы-дошкун.
- ¹¹ Черин болбаазыраткан кижиниң хырны тодуг,
а хоозун күзел-бодал сүрген кижинин угааны четпес.
- ¹² Бузуттуг кижини улусту кара сагыжының какпазынга тудуп аарын бодаар,
а чөптүг-шынныг улустуң дазылындан өзүмнер үнер.
- ¹³ Бузуттуг кижини меге чүве чугаалааш, туттуруп аар,
а чөптүг-шынныг кижини айыылдан чайлаар.
- ¹⁴ Кижини бодунуң чугаа-сөзүнүң буянныг дүжүдүн ажаап аар,
ооң кылган күш-ажылы шаңнал бооп, орнун эгидер.
- ¹⁵ Тенек кижини бодунуң оруун шын деп бодаар,
а мерген угаанныг кижини арга-сүмени дыңнаар.
- ¹⁶ Тенек кижини бодунуң киленин улус мурнунга доп-дораан көргүзөрⁿ,
а кажараан кижини дорамчылалды дыңнаваан бооп, эрттирип каар.
- ¹⁷ Шынны чугаалаан кижини – чөптүг херечи-дир,
а мегелеп херечилээр кижини кара сагыжын чугаалаар.
- ¹⁸ Хоозун чугаа хылыш ышкаш балыглап боор,
а мерген угаанныг улустуң аас-сөзү – экиртир шынарлыг.
- ¹⁹ Шынныг сөстөр – кезээ мөңгедө артар,
а мегечи дыл – хензиг өйдө артар.
- ²⁰ Өзү кара улустуң чүрээндө – кара сагыш,
а тайбың тарыкчыларының чүрээндө – өөрүшкү бар.
- ²¹ Чөптүг-шынныг кижини-биле кандыг-даа бак чүве болбас,
а бузуттуг улусту бажын ажыр айыыл бүргээн болур.
- ²² Мегечи кижинин аас-сөзү – Дээрги-Чаяакчыга бужар чүүл,
а шынын чугаалаар улус Оон сеткилинге кирер.
- ²³ Кажараан кижини бодунуң билиин чажыраар,
а мелегей улус бодунуң мелегейин көзүлдүр делгээр.
- ²⁴ Кызымак улустуң холу – улусту чагыраар,
а чалгаа холду албадап ажылдадыр.
- ²⁵ Сагышсырал кижиниң чүрээн шагзырадыр,
а эки сөс – хөглеDIR.

^m12:9 Азы: «Бодунга боду чалча боору».

ⁿ12:16 Азы: «Тенек кижини килени-биле бодун доп-дораан көргүзүп аар».

12:10 Ы. х. к. 25:4 12:11 У. ч. 28:19 12:13 Ыд. ыр. 58:13; У. ч. 18:7 12:13 У. ч. 21:23

12:14 У. ч. 13:2; 18:21 12:14 Иса. 3:10; Иер. 22:15 12:15 У. ч. 3:7 12:16 У. ч. 29:11

12:17 У. ч. 14:5 12:18 Ыд. ыр. 56:5 12:18 У. ч. 4:22 12:19 У. ч. 19:9

12:21 Ыд. ыр. 90:10 12:22 У. ч. 6:17 12:23 У. ч. 13:16

- 26 Чөптүг-шынныг кижиге эжинге шын орук айтыр,
а бузуттуг улустуң оруктары оларны астырар.
27 Чалгаа кижиге олча-тывыш чок артар,
а кызымак кижиге бай-шыдалдыг чурттаар.
28 Кижини чөптүг оруу амыдыралче аппаар,
ооң чедире бээр черинде өлүм турбас.

13 ¹Оглунуң мерген угааны ачазының эдип-чазаан сургаалындан тыптыр,
а кочуургак кижиге чемелээшкин дыңнап шыдавас.

- ²Кижиге бодунуң чугаа-сөзүнүн буянныг үре-түңнелин четтирер,
а кара сагыштыг улус күчүлел-биле амыдыраар.
³Аас-сөзүн оваарымчалыг ажыглаар кижиге амы-тынын кадагалап аар,
а аас-сөзүн тыртып шыдавас кижиге бодун узуткап аар.
⁴Чалгаа кижиге чеже-даа күзеп-манаарга, чүү-даа чок боор,
а кызымак улустуң хырны тодар.
⁵Чөптүг-шынныг кижиге мегени көөр хөңнү чок,
а бузуттуг кижиге бужар-бак херектер кылыр.
⁶Актыг кижиниң оруун чөптүг-шынныг чоруу кадагалаар,
а бачыттыг кижини кем-буруузу оруундан астырар.
⁷Бир кижиге, хол даяң боду, бай-шыдалдыг бооп,
а өске кижиге, хөй байлакшылдыг боду, яды бооп баажыланар.
⁸Бай кижиге бодунуң байлакшылы-биле амы-тынын садып хостаар,
а яды кижиге кажан-даа кыжаныг дыңнавас.
⁹Чөптүг-шынныг улустуң чырыы өөрүшкүлүг хып турар,
а бузуттуг улустуң чырыткызы өжүп каар.
¹⁰Хоозун кижиге турамык чоруу-биле чүгле алгыш-кырыш үндүрер,
а арга-сүме дыңнаар улус мерген угаанны тып алыр.
¹¹Хей черден келген акша-хөреңгиге чиде бээр,
а күш үндүрүп, бичиилеп чыгганы – немежир.
¹²Үр бүтпээн идегел чүректи хилинчектээр,
а бүткен күзел – амыдыралдың ыяжы-дыр.
¹³Чугаалаан сөстү тооп көрбес кижиге бодун узуткап аар,
а чагыгны хүндүлээр кижиге шаңнал алыр⁰.
¹⁴Мерген угаанныг кижиниң өөредии – амыдырал хайырлаар суг бажы;
өлүмнүң дузаандан адырлыр арга.
¹⁵Шынныг угаан кижиге ээ көрүүшкүннү шаңнаар,
а кара сагыштыг кижиниң оруу өлүмге чедирер^p.
¹⁶Кажараан кижиге бүрүзү бодун угаанныг алдынар,

⁰13:13 Азы: «Амырап-чыргаар».

^p13:15 «Өлүмге чедирер» деп сөстөрни өске бурунгу сөзүглелде «Кезээ мөңгед» деп бижээн.

13:1 У. ч. 1:22; Ыд. ыр. 1:1 13:2 У. ч. 12:14; 18:21 13:3 У. ч. 12:13; 21:23 13:4 У. ч. 6:9-11;
21:25 13:6 У. ч. 11:6 13:6 У. ч. 11:3; 19:3 13:7 У. ч. 11:24 13:9 Иов 18:5-6; 21:17
13:10 У. ч. 28:25 13:12 Э. д. 2:9; 3:22; У. ч. 3:18; 11:30; 15:4 13:14 Ыд. ыр. 35:10; У. ч. 10:11

а мелегей кижиге бодунуң сээдениң нептередир.

¹⁷ Бак элчи айбылга таваржыр^ч,

а шынчы айбычы экиртиишкин эккээр.

¹⁸ Сургаалды хүлээвээн кижиге түрегдел көөр база бак атка кирер,

а чемелээшкинни хүлээп алган кижиге алдар-хүндүге чедер.

¹⁹ Күзелдин бүдери – сеткилди тааладыр;

мелегей кижиге бузуттан адырлырын эң бак деп көөр.

²⁰ Мерген угаанның улус-биле эдеришкеш, мерген угаанның апаар сен,

а мелегейлер-биле эштешкеш, айбылдан чайлаvas сен.

²¹ Бачыттыг улусту бузут истеп-сүрер,

а чөптүг-шынның улустуң шаңналы буян болур.

²² Эки кижиниң өнчү-хөрөңгизи үре-салгалынга артар,

а бачыттыг кижиниң байлакшылы чөптүг-шынның кижиниң холунга кирер.

²³ Ядыы улустуң дүжүдү элбек-даа болза,

ону *хоойлу-дүрүм чок чорук оорлап аппаар^г.

²⁴ Шыкпыыжын камнаар кижиге оглунга бак чүве күзээни ол,

а оглунга ынак кижиге ону угаан киир кезедир чүткүлдүг.

²⁵ Чөптүг-шынның кижиниң хырны тодуг,

а бузуттуг улустуң хырны куруглаар.

14 ¹ Мерген угаанның херээжен аалын быжыглаар,
а мелегей херээжен ону боду-ла үрегдеп бузар.

² Дээрги-Чаяакчыдан коргар кижиге – дорт оруктап,

а Ону херекке албас кижиге – ыргак-дагыр оруктап чоруур.

³ Мелегей кижини бодунуң аас-сөзү кымчылаар^с,

а мерген угаанның улусту чугаа-сөзү кадагалаар.

⁴ Шарылар чок черде аңмаарлар куруг,

а күш-шыдалдыг шарылар барда, дүжүт элбек.

⁵ Шынчы херечи мегелеп чугаалаvas,

а мегелеп херечилээр кижиге аксындан меге дүжүрбес.

⁶ Кочуургак кижиге мерген угаанны дилээш-даа, дөмей-ле тыппас,

а угаангыр кижиге билигни белен шингээдип алыр.

⁷ Мелегей кижиден ырадыр тур,

оон угаанның аас-сөс черле дыңнаvas сен.

⁸ Кажараан кижиниң мерген угааны – бодунуң оруун билиринде,

а мелегей улустуң сээдени – оп-мегезинде.

^ч13:17 Азы: «Айбыл эккээр».

^г13:23 Еврей сөзүглелде бо шүлүктүң утказы эки билдинмес. Сөөлгү домактың болгу дег өске утказы мындыг: «Чамдык улус хоойлу-дүрүм чогуңдан кырлыр».

^с14:3 Азы: «Мелегей кижиниң адыргак аас-сөзү шыкпыыш дег».

13:16 ЭККЛ. 10:3 13:17 У. ч. 25:13 13:18 У. ч. 15:31-32; ЭККЛ. 7:5

13:22 Иов 27:16; У. ч. 28:8 13:24 У. ч. 19:18; 22:15; 23:13; 29:17 13:25 У. ч. 10:3

14:2 У. ч. 2:15 14:3 У. ч. 12:6 14:5 Хост. 23:1; У. ч. 12:17 14:6 У. ч. 15:14

⁹ Мелегей улус кем-буруу дээш өргүлдери^t шоодар,
а эки мөзүлүг улус Дээрги-Чаяакчының сеткилинге кирер.

¹⁰ Кижиниң муңгаралын чүгле чүрээ билир,
оон өөрүшкүзүн-даа үлежип шыдаар өске улус тывылбас.

¹¹ Бузуттуг улустуң оран-савазы хоозураар,
а эки мөзүлүг улустуң аалы чечектелир.

¹² Бир-ле орук дорт ышкаш сагындырар-даа болза,
адак соонда өлүмге чедире бээр.

¹³ Катгырыш хөглөп-даа турунда, чүрээң саргып аарып боор,
өөрүшкүнү муңгарал-даа солуп боор.

¹⁴ Шынчы эвес кижиге үлгедии-биле чүү чүвеже бар чытканыл – ону чедип алып,
а эки кижиге ажил-херектери дээш шаңнадыр.

¹⁵ Кенен кижиге дыңнаан чүвезинге-ле бүзүрей бээр,
а бодамчалыг кижиге базым бүрүзүн ыяк бодап алып.

¹⁶ Мерген угаанныг кижиге оваарымчалыг болгаш, бузуттан чайлай бээр,
а мелегей кижиниң бардамы дам баар, туразы улам-на улгадыр.

¹⁷ Ажынчак кижиге мелегей чоруктар кылып,
кара сагыштыг кижини улус көөр хөңнү чок.

¹⁸ Кенен улуска онаажыр үлүг – мелегей чорук,
а бодамчалыг улус билии-биле алдаржыыр.

¹⁹ Бак улус – буянның улуска,
бузуттуг улус – чөптүг-шынның кижиниң хаалгазынга сөгүрүүр.

²⁰ Ядыы кижини кожазы безин кижиге деп санапас,
а бай кижиге ынак улус эңмежок.

²¹ Кожазын бак көөр кижиге – бачыт үлгеткени ол,
а ядыы улуска ачы-дузалыг кижиге амыр-чыргалдыг

²² Өзү кара улус оруундан азар,
а буян тарыыр улуста шынчы энерел бар.

²³ Карак кызыл ажылдан кезээде орулга кээр,
а хоозун чугаадан чүгле каража үнер.

²⁴ Мерген угаанныг улустуң ат-алдары – байлакшылы ол,
а мелегей улустуң каасталгазы^u – мелегей чоруу.

²⁵ Шынчы херечи улустуң амы-тынын камгалаар,
а кара сагыштыг кижиге аксындан меге дүжүрбес.

²⁶ Дээрги-Чаяакчыдан коргары – быжыг чөлөнгиш;
кижиниң бодунуң-даа, ажы-төлүнүң-даа хоргадагы ында болур^y.

²⁷ Дээрги-Чаяакчыдан коргары – амыдырал хайырлаар суг бажы

^t14:9 Кем-буруу дээш өргүл – кем-буруу үлгеткен кижиниң Дээрги-Чаяакчы-биле эптежир дээш салып турар өргүлү (Лев. 5:14—6:7 көр).

^u14:24 Өске бурунгу сөзүглелде «Каасталгазы» эвес, а «Сээдең чоруу» деп бижээн.

^y14:26 Азы: «Ол – Бодунуң ажы-төлүңге хоргадал болур».

14:11 У. ч. 3:33 14:12 У. ч. 16:25 14:13 Экл. 2:2 14:13 Лк. 6:25

14:19 Э. д. 42:6; 1 Хаан. 2:36 14:20 У. ч. 19:7 14:20 У. ч. 19:4

14:21 Ыд. ыр. 40:2; У. ч. 29:7 14:23 У. ч. 21:5 14:27 Ыд. ыр. 35:10; У. ч. 10:11; 13:14

база өлүмнүн дузаандан адырлыр арга.

²⁸ Албаты чону хөйде – хаан кижиге өндүр улуг,
а чону эвээште – чагырыкчы буураар.

²⁹ Белен-селен ажинмас кижиге улуг угаанныг,
а хордаачал кижиге мелегей чоруун көргүзөр.

³⁰ Сеткил дыштыгда, мага-бот кадык,
а хүннээчел сагыш – сөөк-даякты иридиптер.

³¹ Ядамыкты дарлаар кижиге ооң Чаяакчызын бак сөглээни ол,
а түремикке ачы-дуза көргүзөр кижиге Ону алдаржыдар.

³² Бузуттуг улустун багы оларны базар,
а чөптүг-шынныг кижиге өлү-даа бээрге, ооң хоргадалы бар^w.

³³ Мерген угаан – сарыылдыг чүрекке чурттаар,
мелегей-даа улустун аразынга бодун көргүзөр.

³⁴ Чөптүг-шынныг чорук чонну өрү көдүрөр,
а бачыг – аймакты бак атка кириер.

³⁵ Хаан кижиге угаанныг чалчазы дээш сагыжы ханар,
а бужар-бак херектер үүлгеткен кижиге килеңнээр.

15¹ Эптиг-ээлдек хары килеңни чайладыр,
а донгун сөс – хайныктырар.

² Мерген угаанныгларның аксы-сөзү билигни экизинер,
а мелегейлерниң аас-дылы чүгле мелегей чүүлдер чулчуруур.

³ Дээрги-Чаяакчының караа көрбөс чүве чок –
бузуттуг-даа, буянын-даа улусту көрүп турар.

⁴ Буянын чугаа – амыдыралдың ыяжы-дыр,
а меге чугаа – сеткил-сагышты мунгарадыр.

⁵ Мелегей кижиге ачазының эдип-чазаан сургаалын херекке албас,
а чемелээшкинни тооп дыңнаар кижиге угаан кирер.

⁶ Чөптүг кижиниң бажыңында эргине-байлак хөй,
а бузуттуг кижиниң ажык-кончаазы аңаа хора чедирер.

⁷ Мерген угаанныгларның аксы-сөзү билиг непередир,
а мелегей улустун чүрээ шынчы эвес болур.

⁸ Бузуттуг улустун өргүлдери Дээрги-Чаяакчыга бужар чүүл болур,
а эки мөзүлүг улустун *мөргүлдери Аңаа таарымчалыг.

⁹ Бузуттуг кижиниң оруу Дээрги-Чаяакчыга бужар чүүл болур,
а чөптүг чорукту дилеп чоруур кижиге Ол ынак.

¹⁰ Шын оруктан соора барган кижиге кадыг-дошкун кеземче алыр,
а чемелээшкинни көөр хөңнү чок кижиге өлүп каар.

^w14:32 Өске бурунгу сөзүглелде бо домакты «Чөптүг-шынныг кижиниң кем-буруу чогу – ооң хоргадалы» деп бижээн.

14:29 У. ч. 15:18; 16:32; 19:11 14:29 ЭККЛ. 7:8-9 14:30 У. ч. 4:22 14:30 У. ч. 12:4

14:31 У. ч. 17:5 15:1 Башт. 8:1-3 15:1 3 Хаан. 12:13-17 15:2 ЭККЛ. 10:13-14

15:3 2 Чыл. 16:9; Иов 31:4; Зах. 4:10 15:4 Э. д. 2:9; 3:22; У. ч. 3:18; 11:30; 13:12

15:8 У. ч. 21:27; 28:9; Иса. 1:11; 66:3; Иер. 6:20 15:8 ЭККЛ. 4:17 15:10 У. ч. 12:1

- 11 *Тамы биле Өлүм безин Дээрги-Чаяакчыга көскү,
а кижилерниң чүректери оон-даа ажык!
- 12 Кочуурга кижиге ону чемелеп турар кижиге хөңнү чок
база мерген угаанныг улус аразынга туруксавас.
- 13 Чүрек өөрүп турда, арын-шырай чырый бээр,
а муңгаргай чүрек сагыш-хөөннү ундарадыр.
- 14 Угаанныг кижиге билиг сүрер,
а мугулай улустуң аыш-чеми – мелегей чүүлдер болур.
- 15 Ядыы кижиге кезээде човалаңга туттулар,
а аас-кежиктиг кижиге үргүлчү байырлар.
- 16 Эндерик эртинге-байлак чыып алгаш, коргуп-дүвүрөп чурттаарынга көөрдө,
хөй эвес олчалыг, Дээрги-Чаяакчыдан коргуп чурттааны дээр.
- 17 Сени көрбөс улустуң белеткээни семис шары эьди чииринге көөрдө,
сеңээ ынак улустуң белеткээни ногаа чигени дээр.
- 18 Килеңнээчел кижиге алгыш-кырыш өөскүдөр,
а белен-селен ажынмас кижиге адааннажышкынның когун үзер.
- 19 Чалгаа кижиниң оруунда тенниг-хараган үнген,
а эки мөзүлүг улус дески оруктап бар чыдар.
- 20 Мерген угаанныг оол ачазын өөртүр,
а мелегей кижиге авазын бак көөр.
- 21 Угааны четпес кижини оон мелегей чоруу өөртүр,
а угаанныг кижиге дорт оруктап бар чыдар.
- 22 Арга-сүмө чок болза, кылыр дээн чүве чогувас,
а сүмелекчилер көвей болза, боттаны бээр.
- 23 Харьылаптар аас-сөзүң бар болза, өөрүнчүг-ле,
чогуур үезинде сөглээн сөс эки-ле!
- 24 Угаанныг кижиге алдыы орандан чайлаар дээш,
амыдыралче апаар орукка бедиктер тевер.
- 25 Дээрги-Чаяакчы адыыргак улустуң аалдарын андара соп кааптар,
а дулгуяк херэеженниң хувааглыг черин кадагалаар.
- 26 Дээрги-Чаяакчыга бузуттуг бодалдар бужар чүүл болур,
а буянның сөстөр Ооң мурнунга арыг.
- 27 Чазый-чилби кижиге бодунуң аалынга айыыл халдадыр,
а хээлиге хөңнү чок кижиге амылыг артар.
- 28 Чөптүг-шынның кижиниң чүрээ чүнү харыылаарын бодап алыр,
а бузуттуг улустуң аас-дылы бачыг чулчуруур.
- 29 Дээрги-Чаяакчы бузуттуг улустан ыракта,

15:11 У. ч. 27:20 15:11 Иов 26:6 15:11 1 Чыл. 28:9; 2 Чыл. 6:30; Ыд. ыр. 43:20; Аж.-ч. 1:24
 15:12 Ам. 5:10 15:13 У. ч. 17:22 15:13 Неем. 2:2; У. ч. 18:15 15:14 У. ч. 14:6
 15:16 У. ч. 16:8; Экл. 4:6 15:17 У. ч. 17:1 15:18 У. ч. 28:25; 29:22 15:18 У. ч. 14:29
 15:19 У. ч. 19:24; 22:5; 22:13 15:20 У. ч. 10:1; 29:3 15:21 У. ч. 2:14; 10:23; Иер. 11:15
 15:22 У. ч. 11:14; 20:18; 24:6 15:23 У. ч. 25:11 15:24 Кол. 3:1-2 15:25 Ыд. ыр. 67:6
 15:26 У. ч. 6:18 15:26 У. ч. 16:24 15:27 У. ч. 1:19; 23:4; 1 Тим. 6:9 15:27 У. ч. 17:23
 15:28 Ыд. ыр. 36:30; У. ч. 10:31 15:29 Ыд. ыр. 17:42

а чөптүг-шынныг улустуң мөргүлүн дыңнап турар.

³⁰ Чырык көрүш чүректи өөртүр,

эки медээ кижиниң ишти-хөңнүн быжыглаар.

³¹ Амыдыралга чедире бээр чемелээшкинни дыңнаар киж
мерген угаанныглар аразындан үнмес.

³² Эдип-чазаан сургаалды хүлээвес киж бодунга хора халдадыр,
а чемелээшкинни дыңнаар киж угаан кирер.

³³ Дээрги-Чаяакчыдан коргары мерген угаанга өөредир;
биче сеткил алдарны мурнап чоруур.

16 ¹ Кижиниң чүрээнде янзы-бүрү бодалдар бар,
а ооң аас-сөзүндөн үнер шийтпир Дээрги-Чаяакчыдан кээр.

² Киж бодунуң оруктарын дөгerezин кем-буруу чок деп санаар,
ынчалза-даа сеткилдерни Дээрги-Чаяакчы шенээр.

³ Дээрги-Чаяакчыга ажил-херектериңни дагзып бер,
ынчан сээң бодалдарың боттаны бээр.

⁴ Дээрги-Чаяакчы бүгү чүүлдерни оларның боттарының салым-чолу дээш
чаяган;

бузуттуг киж безин айыыл-халап хүнү дээш чаяаттыңган.

⁵ Адыргак киж Дээрги-Чаяакчыга бужар чүүл болур,
ол кеземчеден канчап-даа чайлап шыдапас.

⁶ Шынчы болгаш энерелдиг болуру – кижиниң бузудун арыглаар;
Дээрги-Чаяакчыдан коргары – айыылды чайладыр.

⁷ Дээрги-Чаяакчыга кижиниң оруктары тааржыр болза,
ону дайзыннары-биле безин эптештирип каар.

⁸ Чөптүг чорук чок чорааш, элбек орулгалыг боорунга көөрде,
чөптүг чорук-биле кады чорааш, хөй эвес олчалыг боору дээр.

⁹ Кижиниң чүрээ оруун боду бодап алыр,
ынчалза-даа ооң базымнарын Дээрги-Чаяакчы башкараар.

¹⁰ Хаанның аксында – өттүр билир сөстөр;
ооң үндүрген шийткелинде меге турбас.

¹¹ Мегелевес деңзи тавактары Дээрги-Чаяакчыдан кээр,
хапка суккан деңзи шойлары база Оон кээр.

¹² Бачыттыг үүлгедиглер хааннарга бужар чүүл болур,
дүжүлге чөптүг чоруктуң ачызында тендиш дивес.

¹³ Шынны сөглээр киж хааннарга таарымчалыг,
олар алыс шынны чугаалаар улуска ынак.

¹⁴ Хаанның килеңи – өлүмнүн *медээчизи дег;

15:29 Ыд. ыр. 33:16 15:30 У. ч. 25:25 15:32 У. ч. 13:18; Эклл. 7:5

15:33 У. ч. 18:13; 29:23 16:1 У. ч. 16:9; 19:21; Мф. 10:19; Лк. 12:12 16:2 У. ч. 21:2; 24:12

16:3 Ыд. ыр. 36:5 16:4 Иов 21:30; Рим. 9:22 16:5 У. ч. 6:17 16:5 У. ч. 11:21; 28:20 16:6

Дан. 4:24 16:7 Э. д. 26:28 16:8 Ыд. ыр. 36:16; У. ч. 15:16 16:9 У. ч. 16:1; 19:21; 20:24

16:10 3 Хаан. 3:28 16:11 Лев. 19:36; Ы. х. к. 25:13; У. ч. 11:1; 20:10; 20:23; Иез. 45:10

16:12 2 Хаан. 23:3; У. ч. 25:5; 29:14 16:13 У. ч. 22:11 16:14 У. ч. 19:12; 20:2

мерген угаанныг кижиги ону чайладып шыдаар.

¹⁵ Хаанның чырык көрүжүндө – амыдырал бар,

оон эки көөрү – каан өйдө чаъс эккелген булут-ла.

¹⁶ Алдын эвес, мерген угаан чедип аары канчап-даа дээрэ,

мөнгүн эвес, сарыыл чедип аарын шилиири черле дээрэ.

¹⁷ Эки мөзүлүг улустуң оруу – бузуттан чайлаары;

шын оруундан соора барбас кижиги амы-тынын кадагалап алып.

¹⁸ Буураашкынны – адыргаары,

а аштырышкынны – улуг тура мурнаар.

¹⁹ Адыргак улус-биле олча үлежиринге көөрде,

ядыгы улус-биле биче сеткилдиг чурттап чорааны дээрэ.

²⁰ Бодамчалыг чурттап чоруур кижиги – чаагай чорукту чедип алып;

Дээрги-Чаяакчыга идегээр кижиги – амыр-чыргалга чедер.

²¹ Мерген угаанныг кижиги улуска сарыылдыг диртир,

аас-сөстүң аяныны бүзүрениг боорун күштелдирер.

²² Угаанныг боору – амыдырал хайырлаар суг бажы,

а мелегей кижиниң кеземчези^x – сээдени.

²³ Мерген угаанныг кижиниң угааны оон сөзүн сарыыл кириер

база чугаа-сөзүн бүзүрениг болдуар.

²⁴ Буянын сөстөр – ары чигири дег:

кижиниң сеткил-сагыжын тааладыр-даа, ишти-хөңнүн экиртир-даа.

²⁵ Бир-ле орук улуска дорт ышкаш сагындырар-даа болза,

адак соонда өлүмгө чедире бээр.

²⁶ Ажылчын кижиниң аштааны ону ажылдадыр,

оон чем чиксээри аңаа дыш бербес.

²⁷ Дүржөк кижиги бузут бодап тып турда амыр-ла –

оон аас-сөзү өрттендир чиир от дег.

²⁸ Кара сагыштыг кижиги алгыш-кырыш өөскүдөр,

хопчу кижиги эжишкилерни чара кирер.

²⁹ Күш дөгээр кижиге эжин дуурайлаар

база бак орукче кири тыртар.

³⁰ Хыйыртап көөр кижиниң сагыжы кара;

аксын тыртыйтыр кижиниң үүлгедип турар херектери бак.

³¹ Буурул баш – алдарлыг оваадай,

ону чөптүг-шынныг амыдырааш, чедип алып.

³² Килеңнээчел эвес кижиге күчүлүг маадырдан дээрэ,

бодун туттунуп билир кижиге хоорайлар эжелекчизинден дээрэ.

³³ Шиитпир үндүрүкээр улус төлгө даштары-биле үлүг тыртар,

ынчалза-даа шиитпир бүрүзү Дээрги-Чаяакчыдан кээр.

^x16:22 Азы: «Өөредии».

16:15 Ыд. ыр. 71:6 16:16 У. ч. 3:14; 8:19 16:18 У. ч. 11:2; 18:13; 29:23 16:20 У. ч. 19:8

16:20 Ыд. ыр. 83:13 16:22 Ыд. ыр. 35:10; У. ч. 10:11; 13:14; 14:27 16:24 У. ч. 15:26

16:25 У. ч. 14:12 16:26 Эккл. 6:7 16:27 У. ч. 6:12; Иак. 3:6 16:28 У. ч. 26:20

16:29 У. ч. 1:10 16:31 У. ч. 20:29 16:32 У. ч. 14:29 16:33 Аж.-ч. 1:26

- 17**¹ Мага хандыр дойлап-даа тургаш, алгыжып-кыржыр аалга көөрдө,
када берген хлеб каргы-даа чип оргаш, амыр-тайбың чорааны дээрэ.
- ² Угаанныг чалча дээргизиниң ыят чок оглун чагырар
база өнчүнү ол оолдуң акы-дуңмазы-биле үлежир.
- ³ Мөңгүн биле алдын хайылдырар суугуга эстир,
а улустун чүректерин Дээрги-Чаяакчы шенээр.
- ⁴ Бак кижги бузуттуг чугаалар дыңнаар,
авыяс кижги хоралыг чугааларже кичээнгей салыр.
- ⁵ Түремикти дорамчылап турар кижги ооң Чаяакчызын бак сөглээни ол,
өске кижиниң түрегделин көргөш, амыраар кижги – кеземчеден чайлаवास.
- ⁶ Кырганнарның шаңналы – үре-салгалы,
а ажы-төлдүн ат-алдары – ада-иези.
- ⁷ Мелегей кижиниң аксынга төлептиг чугаа эптешпес,
бүдүштүг кижиниң аксынга меге чугаа оон артык эптешпес.
- ⁸ Хээли берип турар кижиге хээлизи – илбилиг даш дег:
кайнаар-даа сунуп чедерге, чедишкениң болур.
- ⁹ Хомудалын уттуп аар кижги найыралче чүткээни ол,
а бак чаңнатканын утпас кижги эжинден чарылганы ол.
- ¹⁰ Мелегей кижини чүс катап шанчарынга көөрдө,
угаанныг кижини чаңгыс катап чемелеп каары оранчок дээштиг.
- ¹¹ Бузуттуг-бак кижги чүгле үймээн үндүреринче чүткүүр,
ынчангаш Дээрги-Чаяакчы каржы-дошкун төлээзин олче чорудуптар.
- ¹² Сээдең чоруу кедерээн мелегей кижиге ужуражырынга көөрдө,
ажы-төлүн чидирген кыс адыгга таварышканы дээрэ.
- ¹³ Буянны бузут-биле харыылаар кижиниң аалындан бузут ыравас.
- ¹⁴ Алгыш-кырыштың эгези сугнуң чалды деже шавары дег,
ынчангаш өжээн өөскүвээнде, соксадып каг.
- ¹⁵ Бузуттуг хейни агартыры, кем-буруу чок кижини шиидери –
кайызы-даа Дээрги-Чаяакчыга бужар чүүлдер-дир.
- ¹⁶ Мелегей кижиниң угаан садып алыр дээш, акша туткан херээ чүл?
Ооң угаап билиптер харыы бар эвес.
- ¹⁷ Эжиң сеңээ кандыг-даа үелерде ынак болур;
ха-дунмаң айыыл-халап үезинде дузалаар дээш төрүттүнер.
- ¹⁸ Сарыыл чок кижги хол тутчуп,
өске кижги дээш дагдынар.
- ¹⁹ Алгыш-кырышка ынак кижги бачытка ынак;
бодун өрү көрдүнер кижги буураашкынче чүткээни ол.
- ²⁰ Мегечи чүрек буян көрбөс,
авыяс дыл айыыл халдадыр.

17:1 У. ч. 15:17 **17:2** У. ч. 19:26 **17:3** У. ч. 27:21 **17:3** 1 Чыл. 28:9; 29:17; Ыд. ыр. 25:2; Иер. 17:10 **17:5** У. ч. 14:31 **17:5** Иов 19:29; У. ч. 24:18 **17:6** Ыд. ыр. 127:6
17:7 У. ч. 6:17 **17:8** Ы. х. к. 16:19; У. ч. 18:17; 21:14 **17:12** 2 Хаан. 17:8; Ос. 13:8
17:13 Ыд. ыр. 34:12; Иер. 18:20 **17:14** У. ч. 20:3; 25:8; 1 Фес. 4:11 **17:15** Хост. 23:7; У. ч. 24:24; Иса. 5:23 **17:15** Ыд. ыр. 93:21 **17:17** У. ч. 18:25 **17:17** У. ч. 27:10 **17:19** У. ч. 29:23

²¹ Мелегей ажы-төлдүг кижиге муңгарал чедип алганы ол:
оглу мелегей боорга, ачазы өөрүвес-ле болгай.

²² Өөрүп чоруур чүрек – эки дээн эм,
а ундаргай сеткил мага-ботту харыксырадыр.

²³ Бузуттуг кижиге чөптүг шииткелди хажыдар дээш
улустан бүдүү хээли алып.

²⁴ Угаангыр көрүш – мерген угаанче,
а мелегей кижиниң көрүшү – черниң бүгү кыдыгларынче шиглей көөр.

²⁵ Мелегей оолдуг боору – ачазынга харааданчыг,
авазынга хомуданчыг.

²⁶ Актыг кижини кезедири-даа,
бүдүштүг кижини чөптүг-шынныг чоруу дээш эриидээри-даа – бак херек-тир.

²⁷ Билиг чедип алган кижиге кевин-херекчок чүве чугаалавас;
угаанныг кижиге харадаачал эвес болур.

²⁸ Ыгытгавас-ла болза, мелегей кижиге безин мерген угаанныг кылдыр көстүр;
аксын хаап алып болза – сарыылдыг кылдыр сагындырар.

18 ¹ Бодун бодаар кижиге күзээн чүвезин кылырынче чүткүүр,
угаанныг сүмелерге удурланыр.

² Мелегей кижиге боданыр хөңнү чок,
харын бодун бодамчалыг кылдыр көргүзүксээр.

³ Бузут үүлгеткен кижиге дора көрдүрер,
а бак атка кирерге, дорамчылал сүрүп кээр.

⁴ Кижиниң аксындан үнген сөстөр – терең ээрем дег;
мерген угаанның үнер дөзү – агым суглар дег.

⁵ Бузуттуг кижини чүүлдүг деп көөрү
азы эки кижиге чөптүг шииткел үндүрбези – бак херек-тир.

⁶ Мелегей кижиниң аас-дылы алгыш-кырыш үндүрер,
аксындан үнген сөзү эттедип-соктуруарынга чедирер.

^{7–8} Мелегей кижиниң чугаа-сөзү буураашкынга чедирер,
аксындан үнген сөзү – бодунуң туттунар дузаа⁷.

⁹ Хопчу кижиниң чугаа-сөзү амданныг чем дег –
кижиниң ишти-хөңнүнүң эң ханызынче кире бээр.

¹⁰ Ажылынга чалгаа кижиге – үрегдекчинин дунмазы.

¹¹ Дээрги-Чаяакчының ады – быжыг суурга:
аңа чаштынган чөптүг-шынныг кижиге камгалалды алып.

¹² Бай кижиге эт-хөреңгизи – быжыг шивээ-даа дег,
ол аңа артап болбас хана дег сагындырар.

^У**18:7-8** Өске бурунгу сөзүглелде ол сөстөргө «Кортуктарны оларның коргужу куду базар, а херээнзиг аажы-чаңныг эрлер аштаар» деп домак немээн.

17:21 У. ч. 10:1; 19:13 **17:22** У. ч. 15:13 **17:23** У. ч. 15:27; Мих. 7:3 **17:25** У. ч. 10:1

17:27 У. ч. 10:19; Эккл. 5:2 **17:28** Иов 13:5 **18:4** У. ч. 20:5 **18:5** У. ч. 24:24 **18:5** Ы. х. к.

1:17 **18:6** У. ч. 10:13; 19:29; 26:3 **18:7-8** У. ч. 10:14 **18:7-8** Ыд. ыр. 63:8; У. ч. 12:13; Эккл.

10:12 **18:9** У. ч. 26:22 **18:11** Хост. 34:5-7 **18:11** Ыд. ыр. 19:2; 60:4 **18:12** У. ч. 10:15

¹³ Кижн буураар бетинде туразы улгадыр,
а биче сеткил алдарны мурнап чоруур.

¹⁴ Чугааны чедир дыңнавайн, харыы бээри –
мелегей чорук болгаш ыят-тыр.

¹⁵ Сеткили сорук кирген кижн аарыг-аржыкты ажып шыдаар,
ынчалза-даа сеткили ундаргай болза, ол канчаптарыл?

¹⁶ Сарыылдыг кижинин чүрээ билигже чүткүүр,
мерген угаанныг улустун кулаа билиг дилээр.

¹⁷ Белек сөңнээшкини кижиге делгем орукту ажыдар,
бедик ат-дужаалдыг улус аразынче кирире бээр.

¹⁸ Удурланыкчызы чугаалап эгелевээнде, сактырга,
баштай чаргылдажып эгелээн кижинин сөстери шынныг-даа ышкаш болур.

¹⁹ Күштүг удурланыкчыларнын маргыжын чарар дээш үлүг тыртары
алгыш-кырышты соксадыр.

²⁰ Хомудаан ха-дуңман^z – быжыг шивээ-ле;
алгыш-кырыш – шивээ хаалгазынын дээктери-ле.

²¹ Кижн чугаа-сөзүнүн үре-түннели-биле хырнын тоттурар:
аксы-биле чедип алган чүвезин чигеш, тодар.

²² Амыдырал биле өлүм – чугаа-сөстүн эргезинде;
чугаа-сөзү-биле эп-найыралдыг кижн ооң үре-түннелин амзап көөр.

²³ Кадай тып алган кижн ачы-буян тып алган-дыр,
Дээрги-Чаяакчынын ээ көрнүүшкүнүн чедип алган-дыр.

²⁴ Ядыы кижинин сөстеринде – кызып дилээни,
а бай кижинин харызында – каржы-хажагайы бар.

²⁵ Хөй таныш өөрлүг кижн бак чүведен чайлава^a;
сеңээ ха-дуңмандан артык ынак эжиң кижн база турар.

19 ¹ Кем-буруу кылбайн амыдырап чоруур ядыы кижн
мелегей мегечиден дээр.

² Билиг чокта, күзел-чүткүл эки болбас,
далашкан буттар бачытче базар.

³ Кижини оруундан бодунуң мелегей чоруу астырар,
а ооң чүрээ Дээрги-Чаяакчыга хорадаар.

⁴ Бай-шыдалдыг кижиге эш-өөр мунчок,
а ядыы кижини эш-өөрү каапкаш баар.

⁵ Мегелеп херечилээр кижн кеземчеден чайлап шыдава^c;
аксындан меге дүжүрбес кижн камгалал албас.

^z18:20 Өске бурунгу сөзүглелде «Ха-дуңманнын дузаламчызы» деп бижээн.

^a18:25 Еврей сөзүглелде бо домактын утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Эш-өөрлүг болуксаар кижн бодун эп-найыралдыг алдынар ужурлуг».

18:13 У. ч. 11:2; 16:18 18:13 У. ч. 15:33; 29:23 18:15 У. ч. 15:13 18:17 У. ч. 17:8

18:21 У. ч. 12:14; 13:2 18:23 У. ч. 12:4; 19:14 18:23 У. ч. 8:35 18:25 У. ч. 17:17

19:1 У. ч. 28:6 19:2 У. ч. 21:5; 28:20 19:3 У. ч. 13:6 19:4 У. ч. 14:20

19:5 Хост. 20:16; Ы. х. к. 19:19; У. ч. 21:28; 24:28; 25:18

- ⁶ Ызыгуурлуг кижилерге чашпаалаар улус-ла хөй,
белек сунар кижиле биле шупту улус найыралдажыр.
- ⁷ Яды кижини ха-дуңмазы безин көөр хөңү чок,
оон туржук эш-өөрү дескелээр:
ол чугаалажыр дээш далажып баарга, олар арлы берген боор.
- ⁸ Бодунга ынак кижиле угаан дилээр:
сарыылдыг чурттап чорааш, ачылыг чүүлдү тып алыр.
- ⁹ Мегелеп херечилээр кижиле кеземчеден чайлап шыдавас,
аксындан меге дүжүрбес кижиле өлүп каар
- ¹⁰ Мелегей кижиниң каас-коя чурттаары,
кул кижиниң нояннарны чагыраы ужурга таарышпас.
- ¹¹ Мерген угаанныг кижиле белен-селен ажынмас;
ат-алдар – буруулуг херектерни өршээринде.
- ¹² Хаанның килеңи – арзылаң ырланганы дег,
а ээ көрүүшкүнү – оът-сигенде чаъс-шалың дег.
- ¹³ Мелегей оол – ачазыңга буураашкын;
хыйланчак кадай – дамдылаар ойбак-дыдык дээвиір дег.
- ¹⁴ Бажың-балгат биле байлакшыл – адалардан келген өнчү,
а угаангыр кадай – Дээрги-Чаяакчыдан келген белек.
- ¹⁵ Чалгаа чорук кижини уйгу хавы кылып каар,
а салгаа чорук – аштадыр.
- ¹⁶ Чагыгны кадагалаар кижиле амы-тынын кадагалап аар,
а оруктарын ылгап шыдавас кижиле өлүп каар.
- ¹⁷ Ядамыкка хайырлал бээр кижиле Дээрги-Чаяакчыга чээли кылганы ол;
Дээрги-Чаяакчы аңаа ачы-дузазы дээш шаңналын бээр.
- ¹⁸ Идегел бар турда, оглунчу кижизит;
ону чок кылып алдың халак^b.
- ¹⁹ Хорадаачал кижиле торгаал төлезин,
ону бир удаа амдажыдар болзунза, ам-даа кезедир апаар сен.
- ²⁰ Арга-сүмени дыңна, сургаалды хүлээп ал,
ынчан алызы барып мерген угаанныг апаар сен.
- ²¹ Кижиниң чүрээнде бодал-ла хөй,
ынчалза-даа кайызының чогуп бүдери Дээрги-Чаяакчының шийтпиринден
хамааржыр.
- ²² Улус аразында шынчы чорук үнеледир^c;
яды кижиле мегечи кижиден дээр.
- ²³ Дээрги-Чаяакчыдан коргары амыдыралче орук изээр;

^b19:18 Азы: «Ооң алгы-кышкызы сени дүвүретпезин».

^c19:22 Азы: «Энерелдиг боору улуска өөрүнчүг».

19:6 У. ч. 29:26 19:7 У. ч. 14:20 19:8 У. ч. 16:20 19:9 Хост. 20:16 19:10 У. ч. 26:1; Эккл.

10:7 19:11 У. ч. 14:29 19:12 У. ч. 16:14; 20:2; 28:15 19:13 У. ч. 17:21

19:13 У. ч. 21:9; 27:15 19:14 У. ч. 12:4; 18:23 19:15 У. ч. 6:9; 20:4; 20:13

19:16 У. ч. 13:13 19:17 Ы. х. к. 15:7-8; У. ч. 22:9; 28:27; Эккл. 11:1 19:17 Мф. 5:7

19:18 У. ч. 13:24 19:21 Иов 23:13; У. ч. 16:1, 9; Иса. 14:27 19:23 У. ч. 10:16; 11:19

ынчаар кылып турар кижн айыыл-халапка алыспайн, дыштыг удуур.

²⁴ Чалгаа кижн холу-биле тавакта чемни ап алза-даа,
аксынга чедирбес.

²⁵ Кочуургак кижини кезедир болзунза, кенен улус боданы бээр,
а угаанныг кижини чемелээр болзунза, оон угааны улгадыр.

²⁶ Оглу ачазын хоозурадыр болза, авазын үндүр сывырар болза,
ыянчыг, бужар кижн болур.

²⁷ Оглум! Сургаалды дыңнаvas болзунза,
угаангыр сөстөр чогундан сотка орар сен.

²⁸ Дүржөк херечи шынныг шииткелди дорамчылап кочулаар;
кем-буруу – бузуттуг улустун сывырар аъш-чеми дег.

²⁹ Кочуургак кижн – шииткелден,
мелегей кижиниң ооргазы – шыкпыштан чайлаvas.

20 ¹ Арага биле эзиртир суксун кижини кочуургак болгаш үен-даян кылып каар,
оларга алзыпкан кижн угаанныг болбас.

² Хаанның коргунчуг килеңи – арзылаң ырланганы дег:
ону хорададып алыр кижн бодунга хора чедиргени ол.

³ Алгыш-кырышка киришпес кижн алдар-хүндүлүг,
а мелегей кижн бодун тудуп шыдаvas.

⁴ Чалгаа кижн чогуур үеде тараа тарывас,
ынчангаш дүжүт ажаар үе кээрге, куруг калыр.

⁵ Кижиниң чүрээнде бодал – терең ээрем дег,
ынчалза-даа угаанныг кижн оон безин узуп ап шыдаар.

⁶ «Бүзүрелдиг, шынчы мен» деп чарлаттыгган улус-ла хөй,
а ылап шынчы кижн тыптыр деп бе?

⁷ Чөптүг-шынныг кижн кем-буруу чок чурттаар,
оон ажы-төлү амыр-чыргалдыг.

⁸ Хаан кижн шииткел үндүрүп оруп алгаш,
көрүжү-биле кандыг-даа бузутту тарадыр сывырыптар.

⁹ «Мээң чүрээмде кем-бак чок, бачыгтарымдан арыгланьп алдым» –
деп шыдаар кижн бар бе?

¹⁰ Соора дензилеп-даа бээри, соора хемчээп-даа бээри –
Дээрги-Чаяакчының мурнунга бужар чүүл-дүр.

¹¹ Кижини аныяандан-на ажыл-херээнден билип ап болур:
кылган херектериниң арыг-шынчызы илдең болур.

¹² Дыңнаар кулак-даа, көөр карак-даа –

Дээрги-Чаяакчының чаяп каан чүүлдери-дир.

¹³ Уйгуга ынак болзунза, түрегделге дүжер сен;

19:24 У. ч. 15:19; 22:13 19:24 У. ч. 26:15 19:25 У. ч. 21:11 19:26 Хост. 20:12

19:28 Иов 15:16 19:29 У. ч. 10:13; 18:6; 26:3 20:1 Э. д. 9:21; У. ч. 23:29-32; 31:4; Эф. 5:18

20:2 У. ч. 16:14; 19:12 20:4 У. ч. 19:15 20:5 У. ч. 18:4

20:9 3 Хаан. 8:46; 2 Чыл. 6:36; Эккл. 7:20; Иак. 1:21; 1 Ин. 1:8-10; Рим. 3:23 20:10 Лев. 19:36; Ы.

х. к. 25:13; У. ч. 11:1; 16:11; 20:23; Иез. 45:10 20:12 Хост. 4:11; Ыд. ыр. 93:9 20:13 У. ч. 19:15

караан шийбес болзунза, тоттур чемненир сен.

¹⁴ Садып алыкчы: «Багай бараан-дыр!» – дээр,
а бичии ырай бергеш, оозу-биле мактанып-ла эгелээр.

¹⁵ Угаанныг сөс-домак алдынга, эргине дашка
болгаш улуг үнелиг каасталгага дөмей.

¹⁶ Хары кижиги дээш дагдынган кижиниң идик-хевин долаа кылдыр ап ал,
өске улус дээш дагдынган кижиден долаадан ап ал.

¹⁷ Меге-биле чедип алган хлеб амданныг-ла,
ынчалза-даа алызы барып аксыңга сай-дашче хуула бээр.

¹⁸ Сүмележип тургаш, бодалды быжыктырар:
дайын чорударда, арга-сүмеден дыңнап ал.

¹⁹ Шуугаар кижиги чажыттарны ажыдып бээр,
ынчангаш аксы бош кижиги-биле харылзашпа.

²⁰ Ада-иезин бак сөглээр кижиниң чырыткызы
дүмбей караңгыда өжүп каар.

²¹ Харамдыгып сегирип алганың өнчү
сөөлүндө кээп алгыш-йөрөөл албас.

²² «Бузут дээш өжээн негээр мен!» – диве;
Дээрги-Чаяакчыга идеге, Ол ынчан сени камгалаар.

²³ Килдээр шойлары мегелээр деңзи – Дээрги-Чаяакчыга бужар чүүл-дүр,
шын эвес деңзи – бак херек-тир.

²⁴ Дээрги-Чаяакчы кижиниң оруун изеп бээр,
а кижиги бодунуң оруун канчап билип аарыл?

²⁵ Ыдыктыг даңгыраан далаш-биле бергеш,
оон өскээр боданып эгелээри – кижиге дузак-тыр.

²⁶ Мерген угаанныг хаан бузуттуг улусту
тараа дег таралдыр челбипкеш, дээрбелеп кааптар.

²⁷ Кижиниң сеткили – ооң бүгү бодун өттүр чырыдып турар
Дээрги-Чаяакчының чырыткызы-дыр.

²⁸ Шынчы чорук болгаш энерел хаанны кадагалаар,
ооң дүжүлгези энерел быжыгып турар.

²⁹ Аныяк-өскенниң алдары – күчү-күжүндө,
а кырганнарның каасталгазы – буурул бажында.

³⁰ Балыг-бышкын болгаш сорбулар кижини бузуттан арыглаар;
эттеп-согары – кижиниң ишти-хөңнүн эдип-чазар.

21 ¹ Дээрги-Чаяакчының холунга хаанның чүрээ – агым суг дег:
Ол ону күзээн-не уг-шиинче аксыптар.

² Кижиги бодунуң бодаарын ёзугаар кезээде шынныг болур,

20:16 У. ч. 22:26-27; 27:13 **20:17** У. ч. 9:17 **20:18** У. ч. 11:14; 15:22; 24:6

20:19 У. ч. 11:13 **20:20** Хост. 21:17; У. ч. 30:11, 17 **20:21** У. ч. 13:11

20:22 Лев. 19:18; У. ч. 24:29; Рим. 12:19 **20:22** Ыд. ыр. 26:14

20:23 Лев. 19:36; Ы. х. к. 25:13; У. ч. 11:1; 16:11; 20:10; Иез. 45:10 **20:24** У. ч. 16:1, 9; 19:21

20:25 Эклл. 5:4 **20:27** 1 Кор. 2:11 **20:29** Лев. 19:32; У. ч. 16:31 **21:1** Эзра 6:22

ынчалза-даа чүректерни Дээрги-Чаяакчы шенеп турар.

³ Өргүл салыр кижиге көөрде,

бодун чөптүг болгаш шын ап чоруур киж

Дээрги-Чаяакчының сеткилинге кирер.

⁴ Бузуттуг улустуң ылгалып көстүрү турамык көрүш биле улуургак чүрек – бачыг-тыр.

⁵ Кызымак кижиниң бодалдары ыяап-ла элбекшилге эккээр, а далаш чорук чүгле түрегделге чедирер.

⁶ Байлакшылды меге-биле чедип ап турар киж – хоозун чүүл сүрүп, өлүмчө чүткээн киж-дир.

⁷ Бузуттуг улустуң каржы-бак үүлгедиглери боттарын-на узуткап каар, чүге дээрге олар чөптүг чорукту сагыырындан ойталаан болгай.

⁸ Бак кижиниң оруу – соора баар,

а кем-буруу чок кижиниң ажыл-херектери ак сеткилдиг.

⁹ Хыйланчак кадай-биле чаңгыс черге чурттаарынга көөрде, оон озалааш үгекке чурттааны дээр.

¹⁰ Бузуттуг киж бачыгты аажок күзээр: чанында эжин безин өршээвес.

¹¹ Кочуургак кижини кезедир болзунза, кенен киж угаан кире бээр, мерген угаанныг кижини эдип-чазаар болзунза, билии немежир.

¹² Чөптүг-шынныг кижид^d

бузуттугларның аалын хайгаараар база оларга айыыл халдадып каар.

¹³ Ядамыктың алгы-кышкызын дыңнааш, кулаан бөөшкүннеп аар киж боду база кажан-бир алгыра бээрге, кым-даа харыылаvas.

¹⁴ Чажыг белек килеңни оожургадыр,

бүдүү уштуп сунган хээли калчаалыг килеңни намдадыр.

¹⁵ Шынныг шииткел чөптүг кижиге – өөрүшкү,

бузут үүлгедикчилеринге – буураашкын.

¹⁶ Угаанның оруундан аза берген киж

өлүглөр оранынга чеде бээр.

¹⁷ Хөглээшкинге ынак киж чединмес апаар,

арага-дары биле үс-чагга ынак киж черле байывас.

¹⁸ Чөптүг-шынныг кижиден чайлаан багай чүве бузуттуг кижини таварыыр, эки мөзүлүг кижиден чайлаан багай чүве кара сагыштыг кижини таварыыр.

¹⁹ Хыйланчак болгаш ажынчак кадай-биле чурттаарынга көөрде, ээн кургаг ховуга чурттааны дээр.

²⁰ Мерген угаанныг кижиниң аалында үнелиг курлавырлар биле үс-чаг үзүлбес, а мелегей киж төдүзүн төтчеглеп алыр.

²¹ Чөптүг-шынныг чорук болгаш энерелче чүткээн киж

^d21:12 Азы: «Чөптүг-шынныг Бурган».

21:2 У. ч. 16:2; 24:12; Лк. 16:15 21:3 1 Хаан. 15:22; Мих. 6:6-8 21:4 У. ч. 6:17

21:5 У. ч. 14:23 21:5 У. ч. 10:4 21:6 У. ч. 20:21 21:9 У. ч. 19:13; 21:9; 25:24; 27:15

21:11 У. ч. 19:25 21:13 1 Ин. 3:17 21:14 У. ч. 17:8 21:16 Ыд. ыр. 48:14-15

21:18 У. ч. 11:8 21:19 У. ч. 19:13; 25:24; 27:15

узун назынны, чөп-шынны, алдар-хүндүнү тып чеде бээр.

²² Мерген угаанныг кижиге күш-шыдалдыг улустун хоорайын эжелеп алып, оларның идегеп турганы шивээзин узуткап каар.

²³ Аас-дылын тыртып чоруур кижиге айбылдардан бодун камгалаар.

²⁴ «Кочуургак» деп адаттырар адыргак, турамык кижиге улуургай бергенде, хай-чагырга билбес.

²⁵ Чалгаа кижиниң алыксак-чиксээ ону өлүмгө чедирер, чүгө дээрге ооң холдары ажыл кылыр хөңнү чок.

²⁶ Чамдык улус үргүлчү «алыйн-чийин» дээр, а чөптүг-шынныг кижиге хараадал чокка үлөп бээр.

²⁷ Бузуттуг улустун өргүлдери – ылаңгыя бузуттуг сагыш-биле салган өргүлдер – бужар чүүл-дүр.

²⁸ Мегечилерниң херечилели буурап каар, а сөөлгү сөс – шупту чүвени боду дыңнаан кижиге артар.

²⁹ Бузуттуг кижиниң ыядыр арны чок болур, а эки мөзүлүг кижиге бодунун оруу-биле дорт бар чыдар.

³⁰ Кижиниң мерген угааны-даа, угаан-сарыылы-даа, арга-сүмези-даа Дээрги-Чаяакчының мурнунга хоозун чүүлдер-дир.

³¹ Чаалажырда мунар дээш, аът-хөлдү белеткеп каар, а тиилелгени Дээрги-Чаяакчы хайырлаар.

22 ¹ Эки ат-сураг байлакшылдан күзенчиг; улуска эки көрдүрери алдын биле мөңгүнден дээр.

² Бай болгаш яды кижини дөмей болдуруп турар чүүл бодур; оларның иелдирзин Дээрги-Чаяакчы чаяаган болгай.

³ Угаанныг кижиге айбыл көргөш, чашты бээр, а кенен улус олче уткуштур баргаш, кеземче алып.

⁴ Биче сеткилдиг болза база Дээрги-Чаяакчыдан коргуп чоруур болза, байлакшыл, алдар-хүндү база узун назын чедип кээр.

⁵ Бак кижиниң оруунда – теннер биле дузактар бар, амы-тынын кадагалаар кижиге ынаар барбас.

⁶ Аныяк оолду шын орукче эң эгезинде үндүрүп каг – кырый-даа бергеш, оон өскээр барбас.

⁷ Бай кижиге ядыларны чагырар, а өрелиг кижиге чээли кылган кижиниң кулу апаар.

⁸ Чөптүг эвес чорук тарыыр кижиге айбылды ажаап алып, оон дарлалының килени узуткаттырар.

21:22 Эккл. 7:19; 9:16, 18 **21:23** У. ч. 12:13; 13:3 **21:24** Ыд. ыр. 1:1; У. ч. 1:22

21:25 У. ч. 13:4 **21:26** Ы. х. к. 15:7-8; Мф. 5:42 **21:27** У. ч. 15:8; Иса. 66:3

21:28 Хост. 20:16; У. ч. 19:5 **21:30** Иса. 44:25; 1 Кор. 1:20; 3:19

21:31 Ыд. ыр. 19:7-8; 32:17; Иса. 31:1 **22:1** Эккл. 7:1 **22:2** Иов 31:15; У. ч. 29:13

22:3 У. ч. 27:12 **22:4** У. ч. 3:16; 8:18 **22:5** У. ч. 15:19 **22:6** Эф. 6:4 **22:8** Иов 4:8; Гал. 6:7

⁹ Экииргек кижиге алгыш-йөрөөл дыңнаар,
чүгө дээрге яды кижиге аыш-чемин үлежип турар-дыр.

¹⁰ Кочуургак кижини сывырып чорудуптарга,
алгыш-кырыш арлып чидер,
чаргы-чаалы болгаш аас-дыл соксай бээр.

¹¹ Чүректің арыынга ынак база аас-сөзү чаагай кижиге
хаанга чоок апаар^e.

¹² Дээрги-Чаяакчы билигни чүүлзүнүп, кадагалаар,
кара сагыштыг кижиниң сөстөрүн буруу шавар.

¹³ Чалгаа кижиге мынча дээр:

«Даштын арзылаң тур, бажыңдан үнер-ле болзумза, өлгеним ол!»

¹⁴ Өске кижиге кадайының аас-сөзү – ханы хооргал-ла,
Дээрги-Чаяакчыга каргаттырган кижиге ынаар кээп дүжер.

¹⁵ Аныяк оолдун медреселин тенек чорук ээлээн болур,
шыкпыш-биле кижизидилге ону үндүр сывырыптар.

¹⁶ Ажык-кончаа сүргеш, ядамыкты дарлаары-даа,
бай кижиге белек бээри-даа кижини каражага таварыштырар.

Үжен мерген бодал

¹⁷ Кулаан ээктиргеш, мерген угаанныгларның сөстөрүн дыңна,
мээң билер чүвемни тооп дыңна:

¹⁸ бо сөстөрүңи чүрээңге шыгжап чоруур болзунза, сеңээ тааланчыг болур,
олар кезээде сээң аксыңдан дүшпезин;

¹⁹ Дээрги-Чаяакчыга идегеп чорзун дээш,
мен бөгүн сени оларга өөредип турарым бо.

²⁰ Мен сеңээ үжен мерген бодалды^f бижип бердим,
арга-сүме биле билигни тып алыр сен.

²¹ Олар сени алыс шынның сөстөрүңге өөредип каар,
ынчан сени башкарып турар улуска хары тудуп шыдаар сен.

²² Яды-ла кижиге-дир дээш, ядамыкты үптөп-тонава,
түрөңги диленчини шииткел черинге хомудатпа,

²³ чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы оларның чаргызын үзер,
оларны түрөткөн кижиниң амы-тынын алгаш баар.

²⁴ Килеңнээчел кижиге-биле өңнүктөшпө,
кылыктыг кижиге-биле эдеришпө,

²⁵ оон башка оларның изин истээш,

^e22:11 Азы: «Чүректің арыынга ынак кижиниң аас-сөзү чаагай, ол хаанга чоок болур».

^f22:20 «Үжен мерген бодал» деп сөстөрүңиң болгу дег өске уткалары: «Үш катап», «Оң мурнунда».

бодунга-ла ая-дузак салып аар сен.

²⁶ Өске кижиниң өре-ширези дээш дагдынып,
улус-биле хол тудушпайн көр;

²⁷ сээң төлөп бээр чүвөң чок апаар болза,
чыдар дөжээңни безин хунаап алыр болгай.

²⁸ Ада-өгбелерниң шаг шаанда тургузуп кааны
хувааглыг чер демдеглээр чагыны шимчетпе.

²⁹ Бодунун ажыл-херээнге мергежээн кижини көргөн сен бе?
Ол карачал улуска эвес, а хааннарга бараан болур.

23 ¹ Чагырыкчы-биле кады чемненип олуруп алзынза,
сээң мурнунда кым олурарын таптыг бодап көр^г;

² чем чигеш, чазыйланыр чанныг болзуңза,
боостаанны бижек дуй чыдыпкан дег болзун.

³ Ооң амданныг чеминге элзеттирбе –
ол аыш-чемде оп-меге холаан болдур ийин.

⁴ Байлакшылды хөлүн эрттир сүрбе,
доктаар өйнү билип чор;

⁵ байлакшылче чүгле көрүп четтигип чыдырында, ол арлы бээр:
эзир куштун чалгыннарын чыпшырып алгаш, дээрже ужа берген болур.

⁶ Чазый кижини-биле кады чемненме,
амданныг чеминге элзеттирбе;

⁷ ооң сеткили сенчилиг деп бил.

Ол: «Ижип-чип көр» – деп орза-даа,
сагыжы сеңээ удур болур;

⁸ ажырыпкан борбак чемиңни дедир кузар сен,
буянныг сөстөринни хей-ле чарыгдаар сен.

⁹ Мелегей кижиниң кулаанга чүнү-даа чугаалава,
ол сээң угаанныг чугаанны шоодарынга-ла өй боор.

¹⁰ Хувааглыг чер демдеглээн эрги шагның чагызын шимчетпе,
өскүстөрниң черинче шургуп кирбе;

¹¹ оларда күчүлүг Камгалакчы бар болгай,
чаргы-чаалыңарны Ол шиитпирлээр.

§23:1 Азы: «Канчаар чемненип олурарыңны таптыг бодап көр».

22:27 У. ч. 20:16 22:28 Ы. х. к. 19:14; Иов 24:2; У. ч. 23:10

23:4 У. ч. 28:20; Мф. 6:19; 1 Тим. 6:9-10; Евр. 13:5 23:5 У. ч. 27:24; 1 Тим. 6:17

23:10 Ы. х. к. 19:14; Иов 24:2; У. ч. 22:28 23:11 У. ч. 19:25 23:11 У. ч. 22:23

¹² Сургаалче чүрээни угландыр,
билигиниң сөстөрүнче кулаанны ээктир.

¹³ Аныяк оолду кеземче чок арттырба,
шыкпыштаар болзунза, өлүп каар эвес:

¹⁴ ону шыкпыш-биле кезеткеш,
өлүмден камгалап аар сен.

¹⁵ Оглум! Бир эвес чүрээнде мерген угаан бар болза,
чүрээмни өөрүшкү ээлээр,

¹⁶ аас-сөзүң шынны чугаалаар болза,
ишти-хөңнүм чүмү-биле өөрүп-байырлаар.

¹⁷ Сээң чүрээң бачыттыг улуска адааргавазын,
а Дээрги-Чаяакчыдан кезээде коргуп чорзун,

¹⁸ чүге дээрге келир үе дүжүп кээр,
идегелиң черле өжүп төнмес.

¹⁹ Мени дынна, оглум, мерген угаанныг бооп көр,
чүрээни шын орукче углап башкар.

²⁰ Эзиртир арагалаар, идээледир эт сыырар улус аразынга турба,

²¹ чүге дээрге арагачы-даа, чазый-даа кижини ядарай бээр,
ээредедир уйгузу оларны элбер-самдар кылып каар.

²² Төрүдүп каан адаңны дынна,
иен кырый берзе-даа, ону тоовайн барба.

²³ Алыс шынны чедип ал,
мерген угаанны-даа, сургаалды-даа, угаан-сарылыды-даа төтчеглеве.

²⁴ Чөптүг-шынныг кижиниң ачазы өөрүп-байырлаар,
мерген угаанныг кижиниң адазы өөрүп ханмас.

²⁵ Төрүп каан аваң амыразын,
сээң ада-иен өөрүп-байырлазын!

²⁶ Оглум! Чүрээни менче угландыр,
карактарың мээң оруктарымче шиглей көрзүн.

²⁷ Самыын-садар херээжен-биле холбажыры –
ханы хооргалче дүжери дег,
өске кижини кадайы-биле харылзажыры –
тар кудукче дүжери дег;

²⁸ ындыг херээжен, кедегде орап дээрбечи дег,
хөй-ле улусту бачыттыгларже хуулдулар.

²⁹ «Ах!», «ох!» дээн, уёлап-човууртаан кижиге кымыл?
Алгыш-кырыш үндүрүп, хомудап турар кижиге кымыл?
Чылдагаан чок черге балыгланган кижиге кымыл?

Карактары кызга берген кижиге кымыл?

³⁰ Орайга дээр арагалап оорар,
арага-дары дилеп туруп бээр кижиге ол-дур.

³¹ Арагаже көрбө –
өнүнүң кызып турарынче, дашкада кылаңайнып чайнаарынче,
боостааже боду-ла ажарынче көрбө.

³² Чүгө дээрге ол оон соонда чылан дег шаптар,
хоранның чылан дег халдап кээр болгай.

³³ Ынчан өске улус кадайларынче^h көрүп туруп бээр сен,
а угааныңга соора барган бодалдар кирер;

³⁴ далай ортузунда чайганган хеме кырында чыдар кижиге дег апаар сен.

³⁵ «Улус мени эттээрге-даа, көнгүс тоовадым,
хап-согарга-даа, медресе билбедим;
а отгуп келгеш, катап-ла ижип эгелээр мен» –
деп баар сен.

24 ¹ Бузуттук улуска адааргава,
олар-биле кады боорун күзеве.

² Оларның угаан-чүрээ күчүлел дугайында бодаар,
а аас-сөзү улуска бак үүлгедигни чугаалап турар.

³ Бажың-балгат мерген угаан-биле туттунар
база угаан-сарыыл-биле быжыг апаар;

⁴ билиг барда, бажың ишти күзенчиг болгаш
үнези улуг хөреңги-биле долдунар.

⁵ Мерген угаанның кижиге – күштүг болур,
билиглиг кижиге – күжүн немеп алыр.

⁶ Дайын чоруда бергеш, арга-сүмени дыңнап аар сен:
чөвүлекчилериң хөй болза, тирилелге сээни боор.

⁷ Мелегей кижиге мерген угаан чедип алдынмас бедикте турар,
ол кижиге чугула херектер шиитпирлээр черге аксын ажар-даа хары чок болур.

⁸ Бузут үүлгедирин бодап турар кижини
кара сагыштыг кижиге дээр.

⁹ Мелегей кижиниң бодалдары бачыт болур,

^h23:33 Азы: «Элдеп-чиктиг чүүлдерже».

23:30 Иса. 5:11, 22 23:31 У. ч. 20:1 23:35 Иса. 56:12

24:1 Ыд. ыр. 1:1; 36:1; У. ч. 1:15; 3:31; 4:14; 23:17; 24:19 24:2 Ыд. ыр. 9:28

24:4 Лк. 16:11 24:5 У. ч. 21:22 24:6 У. ч. 11:14; 15:22; 20:18

кочуургак кижиге улуска бужар бооп көстүр.

¹⁰ Айыыл-халап хүнүндө кошкан көргүзөр болзунза,
күжүң эвээжээни ол-дур.

¹¹ Өлүртүр деп турар улусту камгала!

Өлүрү чайлаш чок улусту камгалаарындан дадагалзаар сен бе?

¹² «Ол дугайында билбээн бис!» – деп болур сен.

Чүректөрүң Шенекчизи Бурган билер,
сеткилицниң Хайгааракчызы бүгү чүвени билер –
кижи бүрүзүн, ажил-херектерин барымдаалап,
Ол кезедир азы шаңнаар.

¹³ Оглум, ары чигирин чиирге, кандыг ийик?

Оон чагайы кончуг, ары өөнүң үттеринде чигир
сээң өгүңге амданныг болур.

¹⁴ Мерген угаанны чедип аары база сеткилицке шак ыңдыг салдарлыг:
ону тып алган болзунза, келир үең бар, идегелиң өжүп төнмөс.

¹⁵ Чөптүг-шынныг кижиниң бажыңының чанында кедеп турар
бузуттуг хей дег болба,

буянныг кижиниң бажың-балгадын хоозуратпа:

¹⁶ чөптүг-шынныг кижиге чеди-даа катап кээп ушса, дөмей-ле туруп кээр,
а бузуттуглар кээп ужар болза, айыыл-халапка таваржыр.

¹⁷ Дайзының кээп ужарга, өөрүвө;

ол моондакка тептигерге, чүрээң өөрүп-байырлавазын,

¹⁸ оон башка Дээрги-Чаяакчы көрүп кааш, өөрүшкүңнү бак чүүл деп санааш,
Бодунуң килеңин дайзыныңдан чайладып аппаар.

¹⁹ Кара сагыштыг улус дээш хөлзөп, хорадава,

бузуттуг улуска адааргава,

²⁰ чүгө дээрге кара сагыштыгларның келир үези чок

база бузуттуг улустуң чырыткызы өжүп каар.

²¹ Дээрги-Чаяакчыдан коргуп чор, оглум,

хаандан база коргуп чор, өскерликчилер-биле харылзашпа.

²² Чүгө дээрге олардан хенертен өлүм хөмө таварып кээр:

Дээрги-Чаяакчы биле хаандан кандыг айыылдар кээрин билип-даа шыдавас сен.

24:9 Ыд. ыр. 1:1; У. ч. 3:34; 21:24 **24:10** Евр. 12:3 **24:11** Ыд. ыр. 81:4; Иса. 58:6

24:12 У. ч. 16:2; 21:2 **24:12** Иов 34:11; Ыд. ыр. 61:13; Рим. 2:6 **24:13** Ыд. ыр. 18:11

24:14 У. ч. 23:18 **24:15** Ыд. ыр. 9:29 **24:16** Ыд. ыр. 36:24 **24:17** Иов 31:29; Мих. 7:8

24:18 У. ч. 17:5 **24:19** Иер. 12:1 **24:19** Ыд. ыр. 36:1; У. ч. 23:17; 24:1

24:20 Иов 18:5-6; 21:17; У. ч. 13:9 **24:21** 1 Пет. 2:17

Мерген угаанныгларның өске сөстери

²³ Мерген угаанныгларның өске сөстери бо-дур.

Шииткел черинге улусту ылгай көөрү – бак херек;

²⁴ буруулуг кижиге «Актыг сен» деп турар кижини чоннар каргаар, аймактар көрбестей бээр.

²⁵ А сойгалап турар кижиге ээ көрүүшкүннү алып, олче ачы-буян бадып кээр.

²⁶ Шынныг харыы – эриннерже ошкаашкын дег.

²⁷ Бажыңың даштында ажыл-херээңни айлап каавыт, шөлүңде ажылдарыңны доозуп ал, а оон соонда бажыңыңны тудуп эгеле.

²⁸ Өске кижиге удур хоозун херечилел кылба, аас-сөзүңден меге үнмезин.

²⁹ «Ол кижиге меңээ кандыг хамаарылгалыг болчук, мен база аңаа шак ындыг хамаарылгалыг болуйн: кылган херектери дээш, кеземчеден көргүзейн!» – диве.

³⁰ Бир катап чалгаа кижиниң шөлүнүн чаны-биле, угааны четпес ээ кижиниң виноград шөлүнүн чоогу-биле эртип бар чыткан мен.

³¹ Көөрүмге, чер болганда тенниг чадаң ыяш өзүп үнген, бок үнүштер черни шыва апкан, даш херим буступ калган болду.

³² Ол бүгүнү көрүп, боданып тургаш, көргөн, билген чүүлүмден мындыг түңнел үндүрдүм:

³³ ам-даа удуп-ноюрзап чыдар болзуңза, ам-даа хөлестеп чыдар болзуңза,

³⁴ тоянчы дег, ядарал сенче халдап кээр, үптекчи дег, түрегдел сенче халдап кээр.

Соломоннуң бичии чыындызы

25 ¹ Соломоннуң оон өске *угаадыглыг чугаалары бо-дур. Оларны Иудеянын хааны Эзекияның бижээчилери чыып тургускан.

² Бурганның алдары – чажыт чүүлдү ажытпазында, хаанның алдары – чажыт чүүлдү билип аарында.

³ Дээрниң бедиин, черниң ханызын база хаанның чүрөөн билип аары болдунмас.

⁴ Мөңгүнден холуксааны аңгылап каавыт,

24:23 Лев. 19:15; Ы. х. к. 1:17; 16:19; У. ч. 18:5; 28:21 **24:24** Хост. 23:7; У. ч. 17:15; Иса. 5:23

24:28 Хост. 20:16; У. ч. 19:5; 25:18 **24:29** У. ч. 20:22 **24:34** У. ч. 6:10-11; Эжкл. 4:5

25:1 У. ч. 1:1; 10:1 **25:1 4** Хаан. 18:5-7 **25:2** Ы. х. к. 29:29

ынчан ус-шевер кижн саваны кылыптар;

⁵ хаандан бузуттуг кижини адырып каавыт,

ынчан хаанның дүжүлгези чөптүг чоруу-биле бжыг апаар.

⁶ Хаанның мурнунга көөргеттинме,

нояннар-биле чаңгыс черге турба;

⁷ хаанның сени ызыгуурлуг кижн мурнунга куду көөрүнүң орнунга,

сеңээ: «Дөрже олуруп көр» – деп чугаалаары дээр.

Карааң-биле көргөн¹ чүвеңни

⁸ чаргы чарар черже үндүреринче далашпа,

оон башка алызында барып,

бир-ле кижн адыңны баксырадыр болза, канчаар сен?

⁹ Чаргылдажып тура, чүгле бодуннуң херээңни чугаала,

өске кижиниң чажыдын ажытпа.

¹⁰ А чажытты чугаалапсыңза, дыңнаан кижн бодунну чемелээр,

ынчан бак атка кирерин чайлаш чок.

¹¹ Чогуур үезинде сөглээн сөс –

мөңгүн каасталгада алдын угулза дег.

¹² Дыыжы кулакка мерген угаанның чемелээшкин –

алдын сырга болгаш арыг алдындан каасталга ышкаш.

¹³ Айбылаан ээзинге шынчы айбычы, дүжүт ажаар үеде сериин салгын дег,

ээзиниң күчү-күжүн немеп бээр.

¹⁴ Хей черге белектер аазаар кижн –

булуттар биле хат турда-ла, чаъстың чагбайн барганы дег.

¹⁵ Килеңнээчел эвес чоруктуң ачызында чагырыкчыны безин ээлдирип ап болур,

чымчак чугаа-сөс сөөктү безин үреп бузар.

¹⁶ Ары чигири тып алзыңза, чеже херегил, ынчаны чиир сен,

оон башка пөктүр чипкеш, кузуп аар сен;

¹⁷ эжиңниң бажыңынче үргүлчү маннап, амыратпайн туруп бербе,

оон башка ол сенден хөңнү калып, көрбестей бээр.

¹⁸ Өске кижиге удур мегелеп херечилээр кижн –

мон, хылыш болгаш чидиг согун бажы ышкаш.

¹⁹ Сөзүңге шынчы эвес кижиге айыыл хүнүңде идегээри –

ирий берген диш азы аскак бут ышкаш.

²⁰ Ажыг-шүжүглүг кижиге ыр ырлап бээри –

соок хүндүс хевин уштуп октаары,

балыг черже ажыг укусу кудары ышкаш¹.

²¹ Дайзының аштаан болза – чемгерип каг;

¹25:7 Бо сөстөр мооң мурнунда домакта «ызыгуурлуг кижн» деп сөстөргө хамааржып туар чадавас.

25:20 Өске буруңгу сөзүглелде «Сода биле укусту холууру ышкаш» деп бижээн.

25:5 3 Хаан. 2:44-45; У. ч. 16:12 25:6 Лк. 14:8-11 25:11 У. ч. 15:23 25:12 Ыд. ыр. 140:5

25:13 У. ч. 13:17 25:14 Иуда 1:12 25:16 У. ч. 27:7 25:18 Хост. 20:16; У. ч. 12:18; 19:5; 24:28

суксаан болза – сугдан ижиртип каг:

²² Ынчаар кылгаш, оттуг көстөрни ооң бажынга чыып бээр сен^k,
а Дээрги-Чаяакчы сени шаңнаар.

²³ Соңгу чүктен хадаан хат – чаъс-чайыкты,
а хопчу кижиниң аас-дылы – ажынган көрүштерни эккээр.

²⁴ Хыйланчак кадай-биле чаңгыс черге чурттаарынга көөрдө,
оон озалааш үгекке чурттааны дээре.

²⁵ Ырак черден келген эки медээ –
кагып-суксааш, харыксыраан кижиге соок суг ышкаш.

²⁶ Бузуттуг кижиге дүжүп берген чөптүг-шынныг кижиге –
хирленген булак, бужартаан суг бажы ышкаш.

²⁷ Ары чигирин идээледир чири-даа,
ат-алдарны хөлүн эрттир сүрери-даа – багай херек-тир.

²⁸ Бодун туттунуп шыдавас кижиге –
үрегдеп бузуп каан, ханазы чок хоорай ышкаш.

26¹ Чайга – хар, а дүжүт ажаар үеге – чаъс ышкаш,
мелегей кижиге алдар-хүндү таарышпас.

² Бора-хөкпештиң ыңай-бээр ужары
база хараачыгайның шивеш кынныры ышкаш,
хей черге келген каргыш боттанмас.

³ Кымчы – аътка, чүген – элчигенге,
а шыкпыыш – мелегей кижиниң ооргазынга херек.

⁴ Мелегей кижиге мелегей харыы бербе,
оон башка ол кижиге ышкаш апаар сен.

⁵ Мелегей кижиге мелегей харыыдан бер,
оон башка бодун мерген угаанныг кылдыр бодай бээр.

⁶ Мелегей кижиге сөс чедирткен кижиге
боду-ла буттарын одура шапкан азы бактың дашказын ишкен кижиге дег.

⁷ Мелегей кижиниң аксында *угаадыглыг чугаа –
аскак кижиниң буттарының кылажы дег.

⁸ Мелегей кижиге алдар-хүндү көргүзери –
дашты ону шывадаар чепсек-херекселге баглаары дег.

⁹ Мелегей кижиниң аксында угаадыглыг чугаа –
эзирик кижиниң тенниг чадаң ыяштан халбактанганы дег.

¹⁰ Мелегей ийикпе, азы душкан-на кижини ажылга хөлезилеп алыр кижиге –
шупту улусту балыглаар ча адыгжызы дег.

^k**25:22** «Оттуг көстөрни ооң бажынга чыып бээр сен» деп сөстөр ийи уткалыг бооп боор: 1) «Дайзыныңны ыятканыдан кыва бээринче албадаар сен»; 2) «Бурганның кеземчезин ооң бажынга салыр сен».

25:21 4 Хаан. 6:22; 2 Чыл. 28:15; Мф. 5:44 **25:22** Ыд. ыр. 139:11 **25:22** Рим. 12:20

25:24 У. ч. 19:13; 21:9; 21:19 **25:25** У. ч. 15:30 **26:1** У. ч. 17:7; 19:10; 26:8

26:2 Сан. 23:8; Ы. х. к. 23:5 **26:3** Ыд. ыр. 31:9 **26:3** Ыд. ыр. 31:9; У. ч. 10:13; 19:29

26:5 Мф. 21:24-27 **26:8** У. ч. 26:1

¹¹ Мелегей кижі бодунуң мелегей чоруун катаптаанда,
кускузунче дедир ээп келгеш, чип аар ыт дег.

¹² Бодун мерген угаанныг кылдыр тогунар кижини көргөн сен бе?
Аңаа бодаарга, мелегей кижиге безин идегээри дээрэ болдур ийин.

¹³ Чалгаа кижі: «Орукта арзылаң тур!

Кудумчуларда араатан аң димзенип чор!» – дээр.

¹⁴ Чалгаа кижиниң дөжээнге аңдарлып-дүндерлири –
эжиктиң шүнчүктерге халаңнаары дег.

¹⁵ Чалгаа кижі холу-биле тавакта чемни ап алза-даа,
ону аксынга чедирип чадай бээр.

¹⁶ Чалгаа кижі бодун сарыылдыг чүүлдер чугаалаан чеди кижиден
мерген угаанныг деп бодаар.

¹⁷ Чай кадында өске улустуң алгыш-кырыжыңга киржири –
черлик ыттың кулаан шеле тыртары дег.

^{18–19} Өске кижини мегелепкеш: «Баштакандым ышкажыл!» – дээр кижі
тенек аарыг кижиниң оттуг болгаш өлүмнүг согуннарны октап туары дег.

²⁰ Ыяш төнерге, от өжүп каар,
а хопчу кижі чокта, алгыш-кырыш соксай бээр.

²¹ Хөмүрден – көс, ыяштан – от,
а нүгүлчү кижиниң чугаа-сөзүндөн – адааннажыышкын үнер.

²² Хопчу кижиниң чугаа-сөзү амданныг чем дег –
кижиниң ишти-хөңнүнүң эң ханызынче кире бээр.

²³ Кара сагыштыг кижиниң чымчак аас-сөзү –
даштын холуксаалыг мөңгүн-биле чайырлап каан дой сава дег.

²⁴ Дайзыныңның чугаазы авыяастыг,
ооң сеткилинде кара сагыш шыгжаттынып чыдар;

²⁵ үнү чымчак-даа болза, аңаа бүзүреве,
ооң чүрээн бужар чүүл долган болдур ийин;

²⁶ ооң авыяас чоруу сени көрбезин чажырып турар,
ынчалза-даа каржы-багы улус мурнунга ажыттынып кээр.

²⁷ Онгар каскан кижі боду ынаар кээп дүжер,
кижиниң өрү октаан дажы тейинге кээп дүжер.

²⁸ Мегечи кижі хомудадып турар улузун көөр хөңнү чок
база авыяас аас-дыл буураашкынны белеткеп турар.

27¹ Даартагы хүнде болур чүве-биле мактанма –
ол хүннүң чүнү эккээрин билбес-ле болгай сен.

² Сени бодуң эвес, а өске кижі;
бодунуң эвес, а хары кижиниң аас-сөзү мактазын.

³ Даш-даа аар, элезин-даа чиик эвес,

ынчалза-даа мелегей кижиниң аажы-чаңы оон-даа аар.

⁴ Килең – каржы, күштүг килең – үерлээн суг дег,
ынчаарга хүннээчел кижиге удур туржуп шыдаар кижиге бар бе?

⁵ Ажыг-биле сойгалаар кижиге
бүдүү ынак эжинден дээр.

⁶ Ынак эжин ак сеткилдиинден сени балыглаар,
а сени көөр хөңнү чок кижиге мегелеп ошкаар.

⁷ Эмин эрттир тоткан кижиге ары чигирин-даа херекке албас,
а аштаан кижиге ажыг-даа чем амданныг болур.

⁸ Төрөөн черин каапкан кижиге –
уязын каапкаш барган куш дег.

⁹ Чагдынар болгаш айдызаар чаагай чыттыг чүүлдер чүректи өөртүр,
а эжин чүрээниң ханызындан арга-сүмө бээрге, база ындыг таптыг.

¹⁰ Бодунуң-даа, ачанның-даа эш-өөрүн кагба;
айыыл таварырга, төрелдеринче барба:
ыракта акы-дунманга көөрдө, чоокта кожан дээр.

¹¹ Оглум, мерген угаанныг бооп, мээң чүрээмни өөртүп көр,
ынчан мени бак сөглээр улуска харыылаар сөстөр тыпты бээр.

¹² Угаанныг кижиге айыыл көргөш, чашты бээр,
а кенен улус олче уткуштур баргаш, кеземче алыр.

¹³ Хары кижиге дээш дагдынган кижиниң идик-хевин долаа кылдыр ап ал,
өске кижиге кадайы дээш¹ дагдынган кижиден долаадан ап ал.

¹⁴ Эрген эрте эжин аажок ыыткыр алгап-йөрээр кижиге –
каргыш салып турар кижиге бооп санаттырар.

¹⁵ Хыйланчак кадай – дамдылаар ойбак-дыдык дээвиір дег;

¹⁶ ону соксадыры – хатты доктаадыры дег азы үстүң адышка туттунмазы дег.

¹⁷ Демирни демир чидидер, а кижини өске кижиге кажарадыр.

¹⁸ Чимистиг ыяшты ажаап турар кижиге ооң чимистерин чиір,
а ээзи дээш сагыш човаар кижиге алдар-хүндүге чедер.

¹⁹ Арын-шырайның сугга көрүнчүктелири дег,
кижиге өске кижиниң чүрээнге көстүр^m.

²⁰ *Тамы биле Өлүм пөгериң билбес,
кижиниң карактары тодарын билбес.

²¹ Кижиге мактал сөстериңиң салдары –
мөңгүн биле алдынга хайылдырар суугу дег.

²² Мелегей кижини тараа-биле кады согаашка суккаш,
бала-биле соктаар-даа болзунза, мелегей чоруун арыглап шыдавас сен.

²³ Шээр малыңның шуптузун бирден бирээ чокка танып ал,

¹27:13 Өске бурунгу сөзүглелде «Өске улус дээш» деп бижээн (20:16 көр).

^m27:19 Азы: «Кижиге бодунуң чүрээнге көстүр».

27:4 У. ч. 6:34 27:5 У. ч. 28:23 27:6 Ыд. ыр. 140:5 27:7 У. ч. 25:16 27:10 У. ч. 17:17

27:11 Ыд. ыр. 118:42 27:12 У. ч. 22:3 27:13 У. ч. 20:16 27:15 У. ч. 19:13; 21:9; 25:24

27:18 1 Кор. 9:7 27:20 У. ч. 15:11; Авв. 2:5 27:20 Эжкл. 1:8; 4:8 27:21 У. ч. 17:3

кодан сүрүүнче сагыштан сал:

²⁴ кандыг-даа байлакшыл мөнгези-биле турбас,
дүжүлге безин үргүлчү салгал дамчывас болгай.

²⁵ Оът-сиген оңар, оон чаа көк шымырарты үнүп кээр,
дагларның ийлеринде оът-сигенни кезип, чыып алыр;

²⁶ хураганнар сеңээ хеп болур,

а анайлар – шөл садып алыр төлевир болур;

²⁷ өшкү сүдү – сеңээ чем боорунга,

өг-бүлөңни ашкарып-чемгереринге

болгаш чалча кыстарыңны тоттур азыраарыңга четчир.

28 ¹ Бузуттуг кижини сүрүп турар кижичок-даа болза, ол дезип маңнаар,
а чөптүг-шынның кижичок, арзылаң дег, амыр-шөлөөн.

² Чуртка хөлээзин үнүп турда, чагырыкчылар көвүдээр,
а угаанныг болгаш чүү шын боорун билир чагырыкчы барда,
чурт үр туруп шыдаар.

³ Түрөңги улусту кызып-кыйып турар яды кижичок
тараан үрезинни чууй шаап аппаар чайык дег.

⁴ Ыдыктыг *хоойлудан ойталап турар кижичок бузуттуг улусту мактаар,
а хоойлуну сагып турар улус олар-биле демисежир.

⁵ Каржы-бак улус чөптүг чорукту билбес,

а Дээрги-Чаякчыже чүткүп чоруур улус чөптүг чорукту бүрүнү-биле билип
алыр.

⁶ Кем-буруу кылбайн амыдырап чоруур яды кижичок
шын эвес оруктар-биле чораан бай кижиден дээр.

⁷ Угаанныг оол ыдыктыг хоойлуну сагыыр,
а үен-даян улус-биле эдержир оол ачазының адын баксырадыр.

⁸ Улуска акшаны чээлиге бергеш, хөөзүнден байып турар кижиниң хөрөңгизи
ядыыларга ачы-дуза көргүзөр кижиниң холунче кире бээр.

⁹ Ыдыктыг хоойлунун сөстөрүн дыңнаар хөңнү чок кижиниң *мөргүлү
безин бужар чүүл болур.

¹⁰ Эки мөзүлүг улусту бузуттуг орукче дуурайлап кирип турар кижичок
бодунуң-на дузаанга туттурар,

а кем-буруу чок кижичок буяңны салгап алыр.

¹¹ Бай-шыдалдыг кижичок бодун мерген угаанныг кылдыр бодаар,
ынчалза-даа угаанныг яды кижичок ооң кандыызын эндевес.

¹² Чөптүг-шынның кижилер тиилеп үнерге, ат-алдары алгыыр;
бузуттуглар депшип үнерге, улус чаштына бээр.

¹³ Бачыттыг үүлгедиинни чажырап болзунза, эки чүве көрбөс сен,
а ону ажыы-биле миннип, ойталаар болзунза, өршээл алыр сен.

27:24 У. ч. 23:5; 1 Тим. 6:17 28:1 Лев. 26:17; 4 Хаан. 7:7 28:1 Лев. 26:8; 1 Хаан. 17:32

28:2 3 Хаан. 16:8-28; 4 Хаан. 15:8-15 28:3 Мф. 18:30 28:6 У. ч. 19:1 28:8 Хост. 22:25; У. ч.

13:22 28:9 Ыд. ыр. 65:18; У. ч. 15:8 28:10 Ыд. ыр. 7:16; У. ч. 26:27 28:11 У. ч. 26:12

28:12 У. ч. 11:10 28:12 Иов 24:4; У. ч. 28:28; 29:2 28:13 Иов 31:33; 1 Ин. 1:9

¹⁴ Бодун үргүлчү оваарымчалыг ап чоруур кижиге амыр-чыргалдыг.

А чүрөөн чөрүүледиң аар кижиге айыылга таваржыр.

¹⁵ Каржы-бак чагырыкчы яды албаты чонга ырланган арзылаң, чазыйлаан адыг дег.

¹⁶ Чагырыкчы мелегей болган тудум-на, албан-үндүрүгнүң саны көвүдээр, а чөптүг эвес олча-ажыкты көөр хөңнү чок кижиниң назыны узаар.

¹⁷ Кижиге өлүргөш, буруудаан кижиге өлгүжеге чедир дезип кээр, кым-даа аңаа деткимче бербес.

¹⁸ Кем-буруу чок амыдырап чоруур кижиге камгалал алып, а шын оруктан соора баар кижиге хенертен буурап дүжер.

¹⁹ Черин болбаазыраткан кижиниң хырны тодуг, а хоозун күзел-бодал сүрген кижиге түрегделди мага хандыр көөр.

²⁰ Шынчы кижиге хөй ачы-буянны алып, а дүрген байып аарынче чүткөөн кижиге кеземчеден чайлап шыдапас.

²¹ Улусту ылгай көөрү – бак херек: кижиге кескинди хлеб дээш безин бачыт үүлгедип болур болгай.

²² Чазый кижиге дүрген-не байып алыксаар, ынчалза-даа ядарал ону чыпшыр сүрүп кел чыдарын билбес.

²³ Улус алызында барып чашпаа чугаалыг кижиге эвес, а кемелээшкин чугаалаар кижиге ээ көрнүр.

²⁴ Ада-иезин үптөп-тонааш: «Ол дээрге бачыт эвес-тир» – деп турар кижиге үрегдекчи дег-дир.

²⁵ «Алын-чийин» дээр кижиге алгыш-кырыш үндүрер, а Дээрги-Чаяакчыга идегээр кижиге чаагай амыдыралдыг болур.

²⁶ Чүглө бодунуң угаанынга идегээр кижиге мелегей болур, а мерген угаанның оруктарын изээр кижиге камгалал алып.

²⁷ Яды кижиге дузалаар кижиге чединмес деп чүве билбес болур, а оон хая көрнүр кижиге бодунга хөй-ле каргышты чыып алып.

²⁸ Бузуттуглар өрү депшиирге, улус чаштына бээр, а олар чок апаарга, чөптүг-шынныг улус көвүдээр.

29 ¹ Чемелеткеш, чөрүүлээр кижиге хеп-хенертен эглиш чок узуткаттырар.

² Чөптүг улус депшиирге, чон өөрүп-хөглээр, а бузуттуг кижиге тергиидээрге, чон хинчектенир.

³ Мерген угаанга ынак кижиге ачазын өөртүп турар, а самыын-садар херээженнер-биле эдержир кижиге эт-хөрөңгизин чарыгдап турар.

⁴ Хаанның чөптүг шииткели чуртту быжыктырар,

28:15 У. ч. 19:12 28:17 Э. д. 4:12; 9:6 28:18 У. ч. 10:9 28:19 У. ч. 12:11

28:20 У. ч. 19:2; 21:5; 23:4 28:21 У. ч. 18:5; 24:23 28:21 Иез. 13:19 28:22 У. ч. 22:16

28:23 У. ч. 29:5 28:23 У. ч. 27:5 28:24 Хост. 20:12 28:25 У. ч. 13:10; 15:18

28:27 Ы. х. к. 15:7-8; У. ч. 19:17 28:28 У. ч. 28:12 29:1 У. ч. 1:25 29:1 У. ч. 6:15

29:2 У. ч. 11:10 29:2 У. ч. 28:12, 28 29:3 У. ч. 10:1; 15:20 29:3 Лк. 15:13, 30

а ажык-кончаа сүрер чорук – хоозурадыр.

⁵ Өске кижиге чашпаалап турар кижиге

ооң буттарынга какпа салып турар.

⁶ Бузуттук кижиниң бачыды – бодунга дузак,

а чөптүг-шынның кижиге өөрүп-байырлап чурттаар.

⁷ Чөптүг кижиге ядамыктың эргелерин утпайн чоруур,

а бузуттук кижиге ол дугайында бодавас.

⁸ Кочуургак улус хоорайга хөлзээзин үндүрер,

а мерген угаанның улус килеңни оожургадыр.

⁹ Мерген угаанның кижиге мелегей кижиге-биле чаргылдажып турда,
каткы-шоот-даа, дорамчылаашкын-даа төнмес.

¹⁰ Өлүрүкчүлөр кем-буруу чок кижини көөр хөңнү чок,

эки мөзүлүг кижини база узуткаарын бодаар.

¹¹ Мелегей кижиге килеңин белени кончуг сула салыптар,

а мерген угаанның кижиге – оожургадып аар.

¹² Бир эвес чагырыкчы кижиге меге чугаа-сөс тооп дыңнаар болза,

ооң бүгү дүжүметтери бузуттук болур.

¹³ Яды кижиге биле ооң дарлакчызын дөмей болдуруп турар чүүл бо-дур:
оларның иелдирзиниң карактарында чырык Дээрги-Чаяакчыдан келген.

¹⁴ Бир эвес хаан кижиге яды улусту шын шиидип турар болза,

ооң дүжүлгези кезээде тендиш дивейн турар.

¹⁵ Шыкпыыштап чемелээрге, мерген угаан кээр,

а карактавайн каапкан оол авазын бак атка кирирер.

¹⁶ Бузуттук улус депшиирге, бачыт база кедерей бээр,

ынчалза-даа чөптүг-шынның улус оларның буураарын көрүп каар.

¹⁷ Оглуңну эдип-чаза, ынчан ол дээш сагыжың дыш болур,

ол сээң сеткилиңге таалалды шаңнаар.

¹⁸ Бургандан кээр *ажыдыышкыннар чок болза, чон калчаарап баар,

а ыдыктыг *хоойлуну сагып турар кижиге амыр-чыргалдыг!

¹⁹ Кул кижини чүгле сөстөр-биле эдип-чазаары болдунмас,

оларны билип-даа турар болза, оозун эскертпес.

²⁰ Бодамча чок чүве чугаалаар кижиге көргөн сен бе?

Аңаа бодаарга, мелегей кижиге безин идегээри дээре болдур ийин.

²¹ Кул кижини чажындан-на туразында салыр болза,

оон эки чүве үнмес^п.

²² Килеңнээчел кижиге алгыш-кырыш үндүрер,

ажынчак кижиге хөй бачыт үүлгедир.

²³ Улуг туралыг кижиге куду көрдүрер,

^п29:21 Азы: «Алызы барып, ол оглуң дег апар».

29:5 У. ч. 28:23 29:6 Ыд. ыр. 9:16 29:7 Ыд. ыр. 40:2 29:8 У. ч. 11:11

29:10 Э. д. 4:5, 8 29:11 Иов 5:2; У. ч. 12:16 29:13 У. ч. 22:2 29:14 Ыд. ыр. 71:4

29:14 У. ч. 16:12 29:15 У. ч. 10:1; 17:25 29:16 Ыд. ыр. 36:34; 90:8; 91:12

29:17 У. ч. 13:24 29:18 1 Хаан. 3:1; Ыд. ыр. 73:9; Ам. 8:11 29:18 Хост. 32:25

29:20 У. ч. 26:12 29:22 У. ч. 15:18 29:23 У. ч. 11:2; 16:18; 18:13

а биче сеткилдиг кижиге алдар-хүндү чедип алыр.
 24 Оор-биле эштежир кижиге бодунуң амы-тынын үнелевейн турары ол:
 оорга каргыш салганын дыңнап турза-даа, сөс оскунмас.
 25 Улустан коргар кижиге дузакче кире бергени ол,
 а Дээрги-Чаякчыга идегээр кижиге айбылдыг чүү-даа чок.
 26 Хөй-ле улус чагырыкчыга чашпаалаар,
 ынчалза-даа чөптүг шииткел кижиге Дээрги-Чаякчыдан кээр.
 27 Чөптүг-шынныг улуска бак кижиге – бужар чүүл,
 а бузуттуг улуска эки мөзүлүг кижиге – бужар чүүл.

Агурнуң мерген угаанныг медеглели

30 ¹ Иакейниң оглу, Масса чурттуг^о Агурнуң сөстери бо-дур. Ол кижиге Ифиилге,
 Ифиил биле Укалга^р мынча дээн:

² Мен дээрге улус аразында эң бүдүүлүк кижиге бооп турарым чөп боор,
 кижилерде бар угаан-даа менде кайда боор.

³ Мерген угаанга өөренип албаан мен,
 ыдыктыг Бурган дугайында^ч билиг менде бар бе?

⁴ Кым дээрже көдүрлүп үнгеш, дедир бадып келгенил?

Кым адыжынга хатты тудуп алганыл?

Кым шывыгга сугну ораап алганыл?

Кым черниң кыдыг-кызыгаарын өйлей хемчээп, доктаатканыл?

Ындыг кижиниң ады кымыл? Ооң оглунуң ады кымыл?

Билер боор сен аа?

⁵ Бурганның чугаалаан сөс бүрүзү-ле – арыг-шын;

Ол – Аңаа идегээр улустуң мурнунга турар камгалалы.

⁶ Ооң сөстеринге чүнү-даа немеве,

оон башка Ол сени сойгалаарга, мегең туттурар.

⁷ Ийи-ле чүүлдү Сенден дилеп тур мен,

дириг чорумда, оларны боттандырып бээринден ойталавайн көр:

⁸ хоозун, меге сөстү менден ырадып каавыг;

мени ядаратпа-даа, байытпа-даа, чүглө меңээ херек аыш-чемни берип чор.

⁹ А оон башка эрттир тода бергеш, Сенден ойталап:

^{30:1} Масса – бо сөстү Палестинаның чөөн талазынче девискээрниң ады кылдыр билип ап боор.
 Болгу дег өске утказы: «Өттүр билген медеглел».

^{30:1} Ифиил, Ифиил, Укал деп кижилер аттары көргүскен сөстериң болгу дег өске утказы мындыг:
 «Могай бердим, Бурганым! Могай бердим, Бурганым, шаам төндү!»

^{30:3} Азы: «Ыдыктыг чүүлдер дугайында».

29:23 У. ч. 15:33; 18:13 **29:24** Лев. 5:1; Башт. 17:2 **29:25** Лк. 12:4 **29:26** У. ч. 19:6

30:4 Ин. 3:13 **30:4** Иов 28:26 **30:4** Иса. 40:12 **30:5** Ыд. ыр. 11:7; 17:31

30:5 Ыд. ыр. 3:3; У. ч. 2:7 **30:6** Ы. х. к. 4:2; 12:32; Ажыл. 22:18 **30:8** Мф. 6:11; 1 Тим. 6:8

«Дээрги-Чаяакчы дээрге кымыл ол?» – деп айтыра бээр мен азы ядарай бергеш, оорланып, Бурганны бак атка киирер мен.

¹⁰ Чалча кижини дээргизиниң мурнунга нүгүлдеве,
оон башка ооң каргыжы сеңээ дүжүп, буруудаар сен.

¹¹ Ачазынга каргыш салыр, авазын алгап-йөрээвес улус турар;

¹² боттарын *арыг деп бодаар хирезинде, мыяанга боражып алган улус турар;

¹³ турамык көрүштүг, улуургак улус турар;

¹⁴ диштери бижектер дег, азыглары хылыштар дег,

ядыы улусту чер кырынга арттырбайн, эң түрөңги улусту чон аразынга
арттырбайн,

узуткап-сыыраарын бодаар улус турар.

¹⁵ Хан сорар курт ийи уруглуг, олар: «Эккел, эккел!» – дижир.

Кажан-даа тотпас үш чүүл бар, дөрткү чүүл база «Болзун» дивес:

¹⁶ өлүглер ораны, үре-төл чок хырын, суггарарга-даа, суксуну ханмас чер болгаш кажан-даа «Болзун» дивес от.

¹⁷ Ачазын шоодар болгаш авазын дыңнаар хөңнү чок кижиниң карактарын кускун-сааскан соктап чиптер база сек чиир куштар дойлап кааптар.

¹⁸ Меңээ билип алыры берге үш чүүл бар,
дөрткү чүүлдү база билип шыдавас-тыр мен.

¹⁹ дээрде ушкан эзирниң оруу, хаяда сойган чыланнын оруу,
далайда эжиндирген корабльдын оруу, аныяк кысче эр кижиниң оруу.

²⁰ Ашаанга өскерилген херээженниң оруу мындыг:

чемненип алгаш, аксын чоткаш: «Багай чүү-даа чүве кылбаан мен» – дээр.

²¹ Черни хөлзедип-шимчедип турар үш чүүл бар,

дөрткү чүүлдүн аарын чер ууп шыдавас:

²² хаан апарган кул кижини,

тоттур чемненип турар мелегей кижини,

²³ ашакка барып алган бужар херээжен

болгаш дээргизиниң кадайынын орнун ээлээн чалча кыс.

²⁴ Чер кырында бичии ынай,

ынчалза-даа мерген угаанныглардан-даа артык угаанныг дөрт амытан бар:

²⁵ кымыскаятар – күш-шыдалы улуг эвес чон-даа болза,

аъш-чемин чайын-на курлавырлап алыр;

30:9 Ы. х. к. 8:12-14; 31:20; Ыд. ыр. 77:11; 105:21; Ос. 13:6 **30:10** Эккл. 7:21

30:11 Хост. 21:17; У. ч. 20:20 **30:12** У. ч. 16:2 **30:13** Ыд. ыр. 100:5

30:14 Иов 29:17; Ыд. ыр. 13:4 **30:17** Э. д. 9:22 **30:17** У. ч. 20:20 **30:18** У. ч. 6:16

30:22 У. ч. 19:10 **30:25** У. ч. 6:6-8

²⁶ сарлык-дегелер[†] – кошкак чон-даа болза,
чурттаар черлерин хаялар аразынга тудуп алыр;
²⁷ шартылаада хаан чок, ынчалза-даа чаңгыс аай чыскаал-биле көжүп чоруур;
²⁸ селескени хол-биле тудуп аар сен[§],
ынчалза-даа ол хаанның ордузунга-даа турар.

²⁹ Кылаштаар аяны түрлүг үш амытан бар,
чоргаар кылаштыг дөрткү амытан база бар:
³⁰ аң-меңниң эң күчүлүү арзылаң – кымга-даа орук чайлаvas;
³¹ коданының *баштыңнары болур аскыр-дагаа биле аргар-кошкар
болгаш албаты чонун баштаан хаан кижиге.

³² Мелегейиң-биле бодунну өрү көргөн база бак чүве бодап алган болзунза,
аксыңны адыжың-биле дуй тудуп ал.

³³ Чүге дээрге сүттү хайындырарга – өреме үнер;
думчукче шанчарга – хан төктүр,
а килең хайнырга – адааннажышкын үнер.

Лемуил хаанның авазының чагыы

31 ¹ Масса чурттуг Лемуил хаанның сөстери[†]. Бо сөстер-биле Лемуилдиң авазы
оглунга өөредиг берип турган:

² Оглум, мен чүү дэйн? Мээң божуп-төрөөн оглум, канчаайн?
Аксы-даңгыраам бээримге, төрүттүнген оглум[‡], чүнү чагыыйн?

³ Бодуннун күжүнү херэеженнерже чарывайн көр,
хааннарны буурадыр херэеженнер сээң оруктарыңны ботгарынче ээй
тыртпазыннар.

⁴ Лемуил, арага ижери хааннарга шуут-ла таарышпас,
чагырыкчылар-даа эзиртир суксун дилевезин.

⁵ А оон башка эзиртир ижип алгаш, *хоойлу-дүрүмнерни-даа уттуп аарлар,
дарладып базындырган улуска-даа чөптүг шиитпир үндүрбестер.

⁶ Эзиртир суксунну – өлүр четкен кижиге;
араганы – сеткил-хөңнү ажып-саргаан кижиге кудуп беринер:

⁷ ол күжүр ижипкеш, бодунуң яды-түреңгизин
база хилинчектиг үүлезин уттупсун.

⁸ А сен бодун камгалап шыдаvas кижини,

[†]**30:26** Сарлык-дегелер – еврей дылда шафан дээр үүрмек хээкчилер. Олар хая-даштыг черге чурттап,
кадыр чалым-хаяже халбактанып үнүп шыдаар (Лев. 11:5; Ыд. ыр. 103:18 көр).

[§]**30:28** Азы: «Эремчик даваннары-биле халбактанып чоруур».

[†]**31:1** Азы: «Лемуил хаанның өттүр билген медеглели» (30:1-ге немелде тайылбырны көр).

[‡]**31:2** Лемуилдиң авазы: «Бургандан оол дилеп, Аңаа аксы-даңгыраам бээримге, төрүттүнүп келген
оглум» – деп турары ол (1 Хаан. 1:27 көр).

30:27 Иоил 2:7 **30:32** Иов 21:5; Мих. 7:16 **31:3** Ы. х. к. 17:17; 3 Хаан. 11:1-4; У. ч. 7:26

31:4 У. ч. 20:1; Эжкл. 10:17; Эф. 5:18 **31:6** Ыд. ыр. 103:15

шыдал чок бүгү улусту камгалап чугаала.

⁹ Чөптүг шииткел үндүрүп,

яды болгаш түрөп баксыраан улусту камгалап чугаала.

Бүдүштүг херэеженге йөрээл^v

х

(алеф)

¹⁰ Бүдүштүг херэеженни кым тып шыдаарыл?

Ооң үнези эртине даштардан бедик болгай,

ц

(бет)

¹¹ ашааның чүрээ аңаа бүзүрелдиг,

ол кадайының ачызында ажык-орулга чок артпас.

л

(гимел)

¹² Кадайы аңаа бүгү назынында

бузутту эвес, буянны шаңнап кээр.

т

(далет)

¹³ Дүк азы лён пөс-даа белеткей берген дижик –

кандыг-даа ажылды күзелдии-биле кылыр.

п

(хе)

¹⁴ Ол, садыглаар корабль дег,

аъш-чемни ырак черден тып эккээр.

в

(вав)

¹⁵ Ол даң атпаанда-ла тура халыыр,

оон өг-бүлезин ашкарып-чемгергеш,

чалча кыстарга кылыр ажылды хуваап бээр.

т

(зайин)

¹⁶ Бир шөлдү шинчип көргөш, садып алыр;

ишчи холдары-биле акша-хөрөңги ажылдап алгаш,

виноград олуртуп алыр.

п

(хет)

¹⁷ Ол ажылдап тура, могап-шылаарын билбес,

ооң холдары ажылындан салдынмас.

ц

^v**31:10-31** Ном бүдүштүг херэеженге алгыш-йөрээл-биле төнгөн. Ол алгыш-йөрээлди алфавиттиг акрошүлүк-биле бижээн («Ыдыктыг ырларга» кирилдени көр).

31:8 Иов 29:12, 15 **31:9** Лев. 19:15; Ы. х. к. 1:16; 16:18-19 **31:10** Руф 3:11; У. ч. 12:4

31:10 У. ч. 3:15 **31:15** У. ч. 20:13

(тет)

¹⁸ Садыг-саарылгазы эки чоруп турарын билип кагза,
орай дүне-даа чырыткызын өжүрбес;

,

(йод)

¹⁹ ооң холдары даараныр херекселинче дап бээр,
а салаалары ээргиижин салбас.

D

(каф)

²⁰ Ол адыжын яды кижиге чада салып бээр,
а холун түрөп баксыраан кижиге сунар.

ʃ

(ламед)

²¹ Ооң өг-бүлезинге улуг хар-даа коргунчуг эвес,
өг-бүлезиниң бүгү улузу каас-коя хептиг.

ʒ

(мем)

²² Ол бодунга база хевис шывыглар даарап аар,
янзы-бүрү каас-коя хептер кедер.

ɹ

(нун)

²³ Ооң ашааның ады хоорайның улус чыглыр черинде билдингир,
ашаа чуртунуң *баштыңнарының аразында орап.

ɔ

(самех)

²⁴ Бүдүштүг херээжен хептер даарап садар
база садыгжыларга курлар аппарып садар.

ʏ

(айин)

²⁵ Күш-шыдал биле ат-алдар – ооң кеткен хеви дег;
ол келир үени өөрүшкүлүг уткуур.

ɛ

(пе)

²⁶ Ооң аксындан – мерген угаанныг сөстөр,
а дылындан – энерелдиг өөредиг үнер.

ʒ

(цаде)

²⁷ Ол бажыңында ажыл-агыйының чоруп турарын хайгаараар
база аъш-чемин халаска чивес.

ʀ

(коф)

²⁸ Ажы-төлү туруп келгеш, ону алгап-мактаар,
ашаа база мактап ханмас:

᠓

(реш)

²⁹ «Бүдүштүүн көргүскен херээженнер-ле хөй,
а сен оларның шуптузун ажып кааптың!»

᠔

(шин)

³⁰ Кыс кижиниң аяанны – меге дуурай, чараш-каазы – оңуп каар,
а Дээрги-Чаяакчыдан коргар херээжен макталга төлептиг.

᠕

(тав)

³¹ Ону кылган ажыл-үүлези дээш шаңнаңар,
ол херээжен хоорайның улус чыглыр черинге ажыл-херектери-биле
алдаржызын!

Экклесиаст

(азы Суртаалчының ному)

Кирилде

Суртаалчы деп ат бурунгу еврей дылда «Кохелет», бурунгу грек очулгада «Экклесиаст» дээн. Бо аттың утказы эки билдинмес. Дорт очулгада «Чыыш-хурал кижизи» дээн уткалыг. Еврей чоннуң чыыжында башкы азы суртаалчы дээн чадавас.

Номнуң бирги кезээнде Суртаалчы алдарлыг мерген угаанныг хаан Соломоннун өмүнээзинден чугаалап турар. Ынчалза-даа мында *Угаадыглыг чугаалар номунда бижиттинген, хөйге билдингир мерген сөстөрдөн ылгалдыг, улустуң чаңчыкпааны ужур-утка, аян-хөөннүг бодалдарны дамчыдып турар. Суртаалчы бодунуң чуртталгазында хөйну көргөш, аас-кежик хээрек болгаш кижилерниң аас-кежикти чедип аар дээн оралдажышкыннары түннел чок дээрзин билип каан.

Суртаалчы бодунуң номунда амыдыралдың янзы-бүрү талаларын шинчилеп көрүп, кижиге амытанның чуртталгазында кандыг-ла бир утканы болгаш сорулганы тып аарын кызып турар. Ооң үндүрген түннелдери мындыг – кижилер чуртталганың утказын билип аар харык чок, кижиге назыны кыска, амыдырал кижилерге болганчок-ла чөптүг эвес.

Ындыг турбуже, Суртаалчы чуртталгада чамдык чүүлдер өскелеринден дээре деп бадыткап турар. Чижээлээрге, мерген угаанныг болуру мелегей болурундан дээре. Амыдырал хоозун куруг болгаш меге-даа болза, Бурган кижилерге ажыл-иш, аыш-чем, найырал, өг-бүлө дээн чижектиг чүүлдерден өөрүшкүнү болгаш үнени тып аар, Бурганның айтышкыннарын хажытпайн чыргал көөр арганы берген.

1 ¹ Давидтиң оглу, Иерусалимге хааннаан Суртаалчының сөстери.

Бүгү чүве хоозун куруг

² – Хоозун куруг чүве-дир – деп, Суртаалчы чугаалап каан. – Хоозундан хоозун чүве-дир, бүгү чүве хей-бус ышкаш!

³ Чырык черге кылып чораан бүгү-ле ажыл-ижинден кижиге кандыг ажык-дүжүк алырыл че? ⁴ Салгалдар эргип-ле турар, салгалдар кээп-ле турар, а чер-делегей мөңгө шагда туруп-ла турар. ⁵ Хүн үнүп-ле турар, хүн ажып-ла турар, оон база катап үнер черинче эгиштеп бар-ла чыдар. ⁶ Хат мурнуу чүкче углай үнгөш, сонгу чүкче ээп – ол-ла хевээр дескинип-ле, дескинип-ле, бодунуң долганчак оруктарынче дедир эглип кээп-ле турар. ⁷ Бүгү-ле хемнер далайже агып чыдар, ынчалза-даа далайның эриин ажыр долбас, а хемнер кири агып чыдар черинче агып-ла, агып-ла

чыдар^w. ⁸ Бүгү чүве ол хире шыланчыг, кижиги ону илередип-даа шыдавас; ынчалза-даа карак көргөш-даа, көрүп ханмас, кулак дыңнааш-даа, дыңнап пөкпес.

⁹ Турган чүве туруп-ла турар, болуп турган чүүлдер болуп-ла турар, чырык черде чаа чүү-даа чок. ¹⁰ Чамдыкта улус бир-ле чүве дугайында «Көрөм, бо чаа чүүлдүр» диги бээрлер, ынчалза-даа ол чүүл бистиң мурнувуста эрткен эрге-бурунгу үелерде-ле турган база болуп каапкан боор. ¹¹ Эрткен үеде болуп турган чүүлдерни кижилер утгупкан, а ам болур чүүлдерни ооң соонда чедип кээр улус база ол ышкаш утгуптар.

Мерген угаанның хоозуну

¹² Мен, Суртаалчы, Иерусалимге Израильдин хааны тургаш, ¹³ бо өртемчейде болуп турар бүгү-ле чүүлдерни мерген угаан-биле шинчилээринче болгаш шенеп көөрүнче чүрээмни угландырдым. Кижиги бодунуң күжүн үндүрүп чорзун дээш, кайы хире берге үүлени Бурган кижиги төрөлгөтөнгө онаап каан-дыр! ¹⁴ Чырык черде дойлууп турар бүгү-ле ажыл-херекти көрүп келдим: бүгү чүве хоозун куруг чүведир, түңнел чок күженишкин-дир^x. ¹⁵ Ыргак чүүл дорттаттынмас база чок чүүл санаттынмас.

¹⁶ Ынчан мен сагыш-чүрээмде: «Мээн мурнумда Иерусалимге хааннап чорааннарның аразындан тергийдеп, мерген угаан талазы-биле дөгөрезин аштым, мерген угаанны-даа, билиглерни-даа мээн чүрээм хөйүнү көргөн» дидим. ¹⁷ Мерген угаанны-даа, мугулай болгаш тенек угаанны-даа шинчилеп билип алырынче чүрээмни угландырып чорааш, ол бүгү база-ла түңнел чок күженишкин дээрзин билдим. ¹⁸ Чүгө дээрге улуг угаанда улуг мунгарал бар-дыр база угаан-билигни көвүдөдип чоруур кижиги ундаралды көвүдөдип чоруур-дур.

Чыргалдың хоозуну

2 ¹ Оон бодум сагыш-чүрээмге: «Каям, бодумну хөглээшкин-биле шенеп көрейин, чыргалды мага-хандыр чооглайын» – дидим, а ол база хоозун куруг чүве болду. ² Каткы дугайында «Ол – тенек угаан-дыр», а хөглээшкин дугайында «Ол чүнү чедип ап турарыл?» дидим.

³ Мага-бодумну арага-биле тааладып шенээр деп бодап алдым. Кижиги амытан бо өртемчейде өйлүг назынында чүнү кылза дээр дээрзин билип албаан шаамда, чүрээмни мерген угаанга башкартпышаан, мугулай кижиги ышкаш чурттап көөр деп шиитпирледим. ⁴ Улуг ажыл-херектерни бүдүрдүм: бодумга бажыңнарны тудуп, виноград шөлдерин тарыдым-даа; ⁵ садтарны болгаш сесерликтерни бодумга өстүрдүм, аңаа кандыг-даа кат-чимистиг ыяштарны тарыдым-даа; ⁶ алаактарда ыяштарны суггарар дээш, хөлчүктерни кылдым-даа. ⁷ Эр, херээжен кулдарны

^w1:7 Азы: «А хемнер боттарының үнген черинче, оон катап-ла агып бадар дээш, дедир эглип кээп-ле турар».

^x1:14 Түңнел чок күженишкин – еврей сөзүглөдө бо сөстөрниц утказы эки билдинмес. Болгу дег өске уткалары мындыг: «Сагыш човаа», «Хатты кадарары».

1:8 У. ч. 27:20 1:9 Эккл. 3:15 1:11 Эккл. 2:16 1:13 Эккл. 2:26; 3:10

1:15 Эккл. 7:13 1:16 3 Хаан. 3:12; 4:29; Эккл. 2:9 1:18 Эккл. 12:12 2:2 У. ч. 14:13

2:4 3 Хаан. 7:1 2:4 Сол. ыр. 8:11 2:5 Сол. ыр. 4:16

садып алдым-даа, мээң бажынымга төрүттүнгөн чалчаларым база турган, а бода болгаш шээр малым саны Иерусалимге мээң мурнумда чурттап чораан улустуң кайызынындан-даа хөй турган. ⁸ Хааннардан болгаш күрүнелерден алдын-мөңгүнү-даа, эргинелерни-даа чыып алдым; эр, херээжен ыраажыларлыг-даа, эр улустуң таалалы – хөй-ле херээженнерлиг-даа⁹ апардым.

⁹ Ынчангаш Иерусалимге мээң мурнумда чурттап чораан улустуң аразындан тергидеп, дөгөрезин аштым, а мерген угааным мээң-биле кады хевээр арткан.

¹⁰ Карактарым чүнү-даа күзээрге, ойталавайн чордум; чүрээмге кандыг-даа хөглээшкинни хорувайн чордум; мээң чүрээм бүгү-ле ажыл-ижимден өөрүп турган, ол өөрүшкү дээрге мээң бүгү-ле ажыл-ижим дээш алыр үлүүм болган. ¹¹ Оон холдарымның кылып кааны бүгү-ле ажыл-херектерни болгаш иженип чорааным бүгү-ле ажыл-ижимни катап эргий көрдүм: ол бүгү хоозун куруг чүүл болгаш түннел чок күженишкин-дир, чырык черге ол бүгүден кандыг-даа ажык-дүжүк чок-тур.

Мерген угаан биле мугулай угаанның ылгалы

¹² Мерген угаанны болгаш мугулай угаанны база эргий көрдүм. (Хаанның соонда келген кижини аңаа немей чүнү кылып шыдаарыл? Хаанның кылып каан чүүлдерин чүгле катаптап турар эвес бе?) ¹³ Чырыктын дүмбейден дээреси дег, мерген угаанның ажык-дүжүү мугулай угаанның ажык-дүжүүндөн улуг деп көрүп кагдым.

¹⁴ Мерген угаанның кижиниң карактары – ажык, а мугулай кижини дүмбейде улчуп чоруур-дур, ынчалза-даа оларның кайызының-даа хуу-салымы бир дөмөй дээрзин билдим. ¹⁵ Ынчан мен бодум сагыш-чүрээмде: «Мени база-ла мугулайны ышкаш, шак-ла ындыг хуу-салым манап турар ышкакыл: ынчаарга мээң кедергей улуг угаанның апарганымның херээ чүл?» дидим. «Ол база-ла хоозун куруг чүве-дир» деп, бодум сеткил-чүрээмде чугааландым. ¹⁶ Чүге дээрге мерген угаанның кым-даа мөңгө шагда сактып чорбас, мугулайдан оң ылгалы-даа чок; келир үеде бүгү улус утгундуруп каар. Мерген угаанның кижини мугулайдан ылгал чок өлүп каар-дыр!

¹⁷ Ынчан чуртталганы көөр хөңнүм чок апарган, чырык черде дойлуп турар бүгү-ле ажыл-херектен хөңнүм калган, чүге дээрге бүгү чүве хоозун куруг чүүл болгаш түннел чок күженишкин-дир.

Ажыл-иштиң хоозуну

¹⁸ Чырык черге иженип чорааным бүгү-ле ажыл-ижимни көөр хөңнүм чок апарган, чүге дээрге оң дүжүдүн мээң соомда келген кижиге арттырып каар журулуг-дур мен. ¹⁹ А ол кижини угаанның болур бе азы мугулай болур бе? – ону кым билир боор. Мээң чырык черге иженип чорааш, бодумнуң мерген угаанга башкарткаш, кылган ажыл-ижимниң дүжүдүнүн ээзи ол кижини апаар-дыр. Ол база хоозун куруг чүүл-дүр.

У:2:8 «Хөй-ле херээженнер» деп еврей сөстөрүнүн утказы эки билдинмес. Болгу дег өске уткалары мындыг: «Хөй-ле хөгжүм херекселдери» азы «Хөй-ле арага савалары».

2:8 3 Хаан. 9:28; 10:10, 14 2:8 3 Хаан. 11:3 2:9 3 Хаан. 3:12; 1 Чыл. 29:25; Эжкл. 1:16

2:11 Эжкл. 1:3; 3:9; 5:15 2:14 Ыд. ыр. 48:11; Эжкл. 3:19; 9:2 2:16 Эжкл. 1:11

2:18 Ыд. ыр. 38:7; 48:11

²⁰ Бичангаш чүрээмден мунгагдап кээп, чырык черге иженип чорааным бүгү-ле ажил-ижимниң түннел чоғундан баш муңгаш апардым. ²¹ Бир кижиге мерген угаанныг, билиг-мергежилдиг болгаш чедишкениг иженип чоруур-дур, а бүгү-ле чүүлүн ол бүгү дээш ажилдап чорбаан кижиге бериптер ужурулг боор-дур. Ол база-ла хоозун куруг чүүл болгаш улуг човулаң-дыр! ²² Чырык черге иженип чоруур бүгү-ле ажил-ижинден болгаш сагыш-чүрээниң човаашкынындан^z кижиге бодунга чүнү арттырып алырыл? ²³ Ооң бүгү-ле хүннери – мунгагдал-дыр, ооң ажил-ижи – човулаң-дыр; дүне безин ооң чүрээ амыр-дыш көрбес-тир. Ол база-ла хоозун куруг чүве-дир!

²⁴ Кижиге аштанып-чемнениринден болгаш бодунун ажил-ижинге сагыш ханып, сеткилин өөртүрүнден дээрэ чүве чок-тур. Ол бүгү база-ла Бурганның холундан кээр-дир дээрзин көрдүм. ²⁵ Чүгө дээрге Ол чокка кым аштанып-чемненип, кым сагыш ханып шыдаарыл?^a ²⁶ Бурган Бодунга таарымчалыг кижиге мерген угаанны, билиглерни болгаш өөрүшкүнү берип турар-дыр, а бачыгтыг кижиге берге үүлени онаап турар-дыр: ол кижиге бодунун чыып үүжелээн чүүлүн Бурганга таарымчалыг кижиге бээр ужурулг. Ол база-ла хоозун куруг чүүл-дүр, түннел чок күженишкени-дир!

Өй-шак Бурганның холунда

3 ¹ Бүгү чүве өйлүг-шактыг
база бо өртемчейде бүгү-ле чүүлге үе турар.

² Төрүүр-даа үе турар,

өлүр-даа үе турар;

тарыыр-даа үе турар,

тарып каан чүүлдү тура тыртар-даа үе турар;

³ өлүрер-даа үе турар,

эмнээр-даа үе турар;

бузуп үрегдээр-даа үе турар,

тудуп кылыр-даа үе турар;

⁴ ыглаар-даа үе турар,

каттырар-даа үе турар;

кажыыдаар-даа үе турар,

хөглээр-даа үе турар;

⁵ даштарны тарадыр октаар-даа үе турар,

даштарны чыыр-даа үе турар^b;

куспактаар-даа үе турар,

куспактаашкындан ойлаар-даа үе турар;

⁶ дилээр-даа үе турар,

^z2:22 Азы: «Сагыш-чүрээниң күзел-чүткүлүнден».

^a2:25 Өске бурунгу сөзүглелде бо сөстөрнү орнунга «Аштанып-чемненип болгаш сагыш ханып чораан кижиге ылап-ла мен эвес мен бе?» деп бижээн.

^b3:5 Бо сөстөр тараажының шөлде ажилын көргүскен бооп болур (Иса. 5:2 көр).

чидирер-даа үе турар;
 кадагалаар-даа үе турар,
 үндүр октаар-даа үе турар;
⁷ ора тыртар-даа үе турар,
 тудуштур даараар-даа үе турар;
 ыытгавас-даа үе турар,
 чугаалаар-даа үе турар;
⁸ ынакшыыр-даа үе турар,
 көөр хөөн чок боор-даа үе турар;
 дайылдажыр-даа үе турар,
 тайбың чурттаар-даа үе турар.

⁹ Ынчангаш иженип чоруур кижиге кылган чүүлүндөн кандыг ажык-дүжүк алырыл че? ¹⁰ Кижиге күжүн үндүрзүн дээш Бурганның кижиге төрөлгөтөнгө онаап кааны берге үүлезин көрдүм: ¹¹ Бурган бүгү чүвени чогуур үеде кайгамчык эки боор кылдыр кылып каан, кижиге амытанга мөңгө өй дугайында бодап чоруур чүректи берип каан. Ындыг-даа болза, кижилер Бурганның кылып турар ажыл-херээн эгезинден төнчүзүңгө чедир билип шыдавас. ¹² Ынчангаш оларга өөрүп-хөглээринден болгаш чуртталгазында буян кылырындан^c дээр чүвө чок-тур дээрзин угаап билдим. ¹³ База бир эвес кандыг-бир кижиге аштанып-чемненип-даа, бодунуң кандыг-даа ажыл-ижинден таалал ап чоруур болза, ол дээрге Бурган хайыразы-дыр. ¹⁴ Бурганның кылып турар бүгү-ле чүүлү мөңгөдө турар дээрзин угаап билдим; аңаа чүү-даа немээр аргажок база оон чүү-даа казыыр аргажок; улус Бургандан кортсун дээш, Ол ынчаар кылып турар. ¹⁵ Ам бар чүүлдер моон мурнунда-ла турган, моон сонгаар болур чүүлдер бо үеде болуп турар. Бурган эрткен үени ээлдириптер болгай^d.

Өлүм шупту чүвени деннеп турар

¹⁶ Чырык черде оон өске көргөним бо: шийткел черинде-даа бузут бар болду, чөптүг-шынныг чорук турар ужурлуг черде-даа бузут бар болду. ¹⁷ Ынчан мен сагыш-чүрээмде: «Чөптүг-шынныг-даа кижини, бузуттуг-даа кижини Бурган сайгарып шийдер-дир, чүгө дээрге бүгү-ле чүүлге база кандыг-даа ажыл-херекке үе Ооң холунда-дыр» деп чугааландым. ¹⁸ Кижиге төрөлгөтөнниң дугайында сагыш-чүрээмде: «Олар боттары мал-маган бис дээрзин билзиннер дээш, Бурган оларны шылгап турар-дыр» деп чугааландым. ¹⁹ Чүгө дээрге кижиге төрөлгөтөнниң хуу-салымы-даа, мал-маганның салым-хуузу-даа – чаңгыс салым-хуу-дур; оларның өлүрү ышкаш, демгилери база өлүп турар, шуптузунуң тыныжының дөзү чаңгыстыр. Кижиниң мал-магандан дээредээр чүзү-даа чок-тур; чүгө дээрге бүгү чүвө

^c3:12 Азы: «Оларга өөрүп-хөглээринден болгаш чуртталгага таалаарындан».

^d3:15 Еврей сөзүглелде бо домактын утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Бурган эрткен үени харыы тудар кылдыр кыйгырар».

3:7 Э. д. 37:29 3:7 Ам. 5:13 3:9 Эккл. 1:3; 2:11; 5:15 3:10 Э. д. 3:19; Эккл. 1:13; 2:26

3:11 Эккл. 8:17 3:12 Эккл. 2:24 3:13 Эккл. 2:24; 5:19 3:15 Эккл. 1:9

3:17 Мф. 16:27; 2 Кор. 5:10 3:18 Ыд. ыр. 48:13, 21; 72:22 3:19 Ыд. ыр. 48:11; Эккл. 2:14; 9:2

– хоозун куруг чүве-дир!²⁰ Бүгү-ле дириг чүве чангыс черже чоруп турар, олар шуптузу доврак-доозундан тыптып келген база доврак-доозунче катап эгли бээр.²¹ Кижн төрөлгетенин сүлде-сүнезин өрү үнүп турар бе, дириг амытаннарнын сүлде-сүнезин черже бадып турар бе? – ону кым билир боор.²² Ынчангаш кижиге бодунуң ажыл-ижн дээш өөрүп чыргаарындан дээре чүве тывылбас-тыр дээрзин көрдүм; кижиниң үлүг-хуузу ындыг-дыр, а ооң соонда чүү болурун көөр арганы аңаа кым бээр деп?

4¹Эргий көргөш, чырык черде үүлгетинип турар бүгү-ле базымчаны көрдүм: базындыртканнарнын караа чаштыг, а оларны аргалаар кижн чок; дарлакчыларнын холунда эрге-күш бар-дыр, а дарлатканнарны аргалаар кижн чок-тур.² Ынчангаш мен чок апарган улусту ам чурттап чоруур улустан артык экизиндим, чүге дээрге өлүглерниң чуртталгазы төнгөн-дир.³ А оларнын кайызындан-даа дээре салым-хуу – ам-даа төрүттүнмээн, чырык черде дойлуп турар каржы-дошкун херектерни көрбээн кижиде боор чүве-дир.

⁴Оон аңгыда кандыг-даа ажыл-иш болгаш кандыг-даа чедишкин кижилер аразында адааргалдан үнүп турарын^е база көрдүм. Ол база-ла – хоозун куруг чүүл болгаш түңнел чок күженишкин-дир.⁵ Мугулай кижн чудуруун чудук адаанче суп алгаш, бодунуң бажын чип чоруур-дур дээрзи шын.⁶ Ындыг-даа болза, ажыл-иш болгаш улуг күженишкин-биле чедип алган ийи адыш хиреден амыр-дыштыг оргаш алган чангыс адыш хирези дээре.

Чааскаан болуру – берге үүле

⁷Эргий көргөш, чырык черде оон-даа өске хоозун куруг чүүлдү көрдүм.⁸ Бир кижн чааскаан, ооң чанында кым-даа чок, ооң оглу-даа, ха-дунмазы-даа чок дижик; а ооң бүгү-ле ажыл-ижн төнчү чок, бай-байлаанга ооң караа тотпайн чоруур. Ол кым дээш-ле иженип база сеткилинге чыргал көргүспейн чоруурул? Ол база-ла хоозун куруг чүүл болгаш берге үүле-дир.

⁹Чаңгыс боорундан эштиг болганы дээре, чүге дээрге ийи кижиниң ажыл-ижн эки түңнелдиг.¹⁰ Чүге дээрге олар барып дүжер болза, бот-ботгарын көдүржүп аар. А чаңгыс кижн барып дүжер болза база ону көдүрүп каар эжи чок болза, ат болганы ол.¹¹ База ол ышкаш ийи кижн кады чыдар болза, оларга чылыг; а чаңгыс кижн канчап чылыгып аарыл? ¹²База ол ышкаш чаңгыс кижини ажып-тиилеп ап болур болза, ийи кижн алыспайн баар. База ол ышкаш үш каът кылдыр ээрип каан удазын белен үзүлбес.

¹³Арга-сүме хүлээп билбес, кырган-даа бол, угаан чок хаандан ядыы-даа бол, угаанныг аныяк оол дээре.¹⁴ Чүге дээрге ол хаанның үезинде демги оол ядыы бооп төрүттүнгөн-даа болза, кара-бажындан үнгөш, хааннай берген.¹⁵ Чырык черде кылаштап чоруур бүгү-ле дириг улус демги хаанның орнун ээлээр амдыы оолактын талазында дээрзин база көрдүм.¹⁶ Ындыг-даа болза, оларнын мурнунда хааннап

^е4:4 Азы: «Кижилер аразынга адааргалды тывылдырып турарын».

3:20 Э. д. 3:19; Эккл. 12:7 3:22 Эккл. 2:24 4:1 Эккл. 9:11 4:1 Ыы. 1:2

4:1 Иов 35:9; Эккл. 5:7 4:2 Иов 3:22; Эккл. 7:1 4:3 Иов 3:16; Эккл. 6:3 4:5 У. ч. 6:10-11;

24:33-34 4:6 У. ч. 15:16 4:8 Эккл. 1:8 4:11 З Хаан. 1:2 4:14 Э. д. 41:14, 41-43

чораан улусту санап четпес, а келир салгалдар ол оолакты магадава^f. Ол база-ла хоозун куруг чүүл болгаш түңнел чок күженишкин-дир.

Бурган мурнунга хей даңгырактын хоозуну

¹⁷*Бурганның өргээзинче кел чыда, базымыңны кичээп хына. Мугулайлар ышкаш, чүглө өргүл кылыр дээш эвес, а эки дыңнап аар дээш келгениң дээре. Чүгө дээрге шын эвес кылып турарын олар боттары билбес-тир.

5¹ Аас-дылың далаштырба база чүрээн Бурганның мурнунга сөс чугаалаар деп эшкедевезин; Бурган дээрге болгай, а сен черде-дир сен; ынчангаш чугаа-домаан кыска болзун. ² Чүгө дээрге хөй сагыш човаашкынындан дүш-дүл тыптыры дег, мугулайның чугаазы сөзүнүн хөйүнден билдинер. ³ Бурганга даңгырак бергеш, ону саадатпайн күүсет, чүгө дээрге Бурган мугулайларга таарзынмас; даңгыраглаан соонда – күүсет. ⁴ Даңгыраглааш, күүсетпезиниң орнунга, даңгыраглавааның дээре. ⁵ Бодунуң аас-дылың мага-бодунну бачытче чыгаптарын болдурба, база *Бурганның төлээзиниң^g мурнунга: «Чазыпкан-дыр мен!» – диве. Бурган сээң сөзүң дээш кылыктанып, сээң холдарыңның кылган ажыл-херээн бузуп үрегдеп кааптарын чедип алган херээн чүл? ⁶ Хөй дүш-дүлде дег, хөй сөс-домакта хоозун куруг чүүл хөй болур. А сен Бургандан коргуп чор.

Чөптүг эвес эрге-чагырга дугайында

⁷ Кандыг-бир чуртта ядылыларның базындырып чоруурун база чөптүг шынның хажыдышкынын көрүзүңе, аңаа элдесинме, чүгө дээрге дарга кижини ооң үстүндө дарга хайгаарап көрүп турар, а ону – оон-даа үстүндээзи. ⁸ Черден ажык-дүжүктү шупту улус ап турар, шөлдер хаанга безин бараан болуп турар^h.

Алыксак-чиксек чоруктуң хоозуну

⁹ Акша-мөңгүңе ынак кижини аңаа черле тотпас; бай-байлакка ынак кижини ону сагыжынга чедир чыып ап шыдапас. Ол база-ла хоозун куруг чүве-дир! ¹⁰ Бай-байлак көвүдээн тудум, ооң ажыын көөр улус база көвүдеп турар; байлактын ээзинге ону чүглө көөрдөн башка, ажык-дузазы чүл? ¹¹ Эвээшти-даа чиген болза, хөйнү-даа чиген болза, ажылчынның уйгузу тамчыктыг; а байның тодуг-догаазы оон бодунга уйгу-дыш бербес.

^f**4:16** Еврей сөзүглелде 13-16 шүлүктөрнүн утказы эки билдинмес. 16-гы шүлүктүң болгу дег өске утказы мындыг: «Ону эдерген чонну санап четпес болду, ынчалза-даа соонда келгеннери ону магадапас».

^g**5:5** Бурганның төлээзи – бо шүлүктө улустун бээр деп даңгыраглааны өрелерин Бурганның өргээзинден чыып чоруур кижини ынча дээн чадапас.

^h**5:8** Еврей сөзүглелде бо домактын утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Хаан безин шөлдерге бараан болуп турар».

4:17 Иса. 1:12 **4:17** 1 Хаан. 15:22 **4:17** У. ч. 15:8 **5:1** Мф. 6:7 **5:2** У. ч. 10:19

5:3 Ыд. ыр. 49:14 **5:4** Лев. 5:4; Сан. 30:3; Ы. х. к. 23:21; У. ч. 20:25 **5:5** Аж.-ч. 5:4

5:6 Эккл. 12:13 **5:7** Иов 35:9; Эккл. 3:16; 4:1

¹² Чырык черде көргеним хилинчектиг човулаң бар-дыр – ол дээрге ээзинин бодунга хора боор кылдыр чыгдынып чоруур бай-байлак-тыр. ¹³ Ол бай-байлаа кандыг-ла бир хорадан арлып чиде бээр, а оолдуг апаргаш, оозунга бээр хире чүзү-даа чок, хол куруг боор. ¹⁴ Иезиниң иштинден үнүп келгени дег, шак-ла ындыг үпчүген чанагаш хевээр чоруй баар база бодунуң ажыл-ижинден холунга тудуп алгаш баргы дег чүү-даа ап шыдавас. ¹⁵ Ол шынап-ла хилинчектиг човулаң-дыр: кандыг келген-дир, шак-ла ындыг хевээр чоруй баар. Хат-салгынче иженип чораанындан аңаа кандыг ажык-дуза барыл? ¹⁶ А ол кижичи бүгү назынында караңгыда чемненип, кылыктанып, хомудап, анчыгызынып база аарып чоруур.

¹⁷ А мээң магалыг болгаш таарымчалыг деп көргөн чүүлүм – Бурганның бергени өйлүг назынында кижиниң аштанып-чемненип, чырык черде бодунуң иженип чоруур ажыл-ижинге өөрүп чыргап чорууру, кижиниң үүлө-хуузу ындыг-дыр. ¹⁸ Бурган кандыг-бир кижиге бай-байлакты, эт-хөрөңгини бергеш, оон ажыын көөр болгаш ажыл-ижинге өөрүүр арганы база берген болза, ол дээрге Бурган хайыразы-дыр. ¹⁹ Бир эвес Бурган оон чүрөөн өөрүшкү-биле алаактырып турар болза, ол кижичи чуртталгазынын узун-кысказынын дугайында хөй боданмас апаар.

6 ¹ Чырык черде мындыг човулаң барын көрдүм, улуска ол бо-ла таваржыр-дыр. ² Бурган кижиге бай-байлакты-даа, эт-хөрөңгини-даа, алдар-хүндүнү-даа берген дижик, ол кижиниң күзөөн-не чүвези бар дижик. Ынчалза-даа Бурган аңаа ол бүгүнүң ажыын көөр арга бербес-тир, а оон ажыын көнгүс өске кижичи көрүп чоруур-дур. Ол база-ла хоозун куруг чүүл болгаш хилинчектиг човулаң-дыр. ³ Кандыг-бир кижичи чүс ажы-төлдү төрүп, хөй чыл чурттаан база оон назыны улам узаан дижик. Ынчалза-даа ол кижиниң сеткили бай-байлаанга өөрүп чыргаваан, а боду безин таптыг ажааттырып хөөржүттүрбөөн болза, аңаа көөрдө, ара дүжүп, төрүттүнмейн барган төл аас-кежиктиг дээр ийик мен. ⁴ Ол төл хей-бус ышкаш келгеш, караңгыже чорупкан база оон адын дүмбей бүргээн. ⁵⁻⁶ Ол төл чырык хүннү көрбөөн-даа, билбес-даа болза, 2000-даа чыл чурттааш, чуртталгазынга өөрүп чыргаваан демги кижиге көөрдө, амыр-дыштыг. Бүгү-ле улус чаңгыс черже чоруур эвес ийик бе? ⁷ Кижиниң бүгү-ле ажыл-ижи оон хырны дээш чүве-дир, а оон сеткили кажан-даа тодуп ханмайн чоруур. ⁸ Мугулайдан мерген угаанныг кижичи чүзү-биле дээр деп, чурттап билир-даа болза, ядыы кижичи чүзү-биле дээр деп? ⁹ Сеткилинниң күзеп чорууру четтинмес чүүлден мурнунда көстүп турар чүүл дээр. Ол база-ла хоозун куруг чүүл болгаш түңнел чок күженишкин-дир.

Кижиге чүү чүве дээрел

¹⁰ Бар-ла чүве бүрүзү чүл ол дээрзин шагда-ла адап каан, кижичи дээрге чүл дээрзи база билдингир, ол оон артык күштүг Бурган-биле маргыжып шыдавас. ¹¹ Сөс көвүдөөн тудум, хоозун куруг чүве көвүдөп чоруур: кижиге ол бүгүнүң ажык-дүжүү чүл? ¹² Кижиниң хөлеге дег чурттап эртип турар, хоозун куруг чүүл долган

5:12 Эккл. 6:1 **5:14** Иов 1:21 **5:15** Эккл. 1:3; 2:11; 3:9 **5:18** Эккл. 2:24

6:1 Эккл. 5:12 **6:2** Ыд. ыр. 16:14; 72:7 **6:2** Лк. 12:20 **6:3** Иса. 14:20; Иер. 8:2

6:3 Иов 3:16; Эккл. 4:3 **6:7** У. ч. 16:26 **6:8** Эккл. 2:15 **6:10** Эккл. 1:10; 3:15

6:10 Иов 9:32; Иса. 45:9; Рим. 9:20 **6:11** Эккл. 5:2 **6:12** Иов 8:9; 14:2

чуртталгазының өйлүг назынында аңаа чүү чүве эки дээрзин кым билир боор? База кижиге ооң соонда чырык черге чүү болурун кым чугаалаар боор?

7¹ Чаагай ат-алдар чаагай чыттыг үстен дээре база өлүм хүнү төрүттүнген хүнден дээре.

² Найыр-дой болуп турар черже баарының орнунга, качыгдалдың ыы-сыызы дынналып турар черже барганы дээре, чүге дээрге кижиге бүрүзүнүң төнчүзү ындыг, дириг кижиге ону чүрээнге шыгжап алзын. ³ Каткыдан мунгарал дээре, чүге дээрге мунгаргай арындан угаан-чүрек экижиир. ⁴ Мерген угаанныгларның чүрээ – качыгдалдың бажыңында, а мугулайларның чүрээ – хөглээшкин бажыңында.

⁵ Мугулайларның ырын дыңнаарындан мерген угаанныгның чөмезин дыңнааны дээре. ⁶ Чүге дээрге мугулайларның каткызы – паш адаанда отта хараган будуктарының дызыраажы-дыр. Ол база-ла хоозун куруг чүүл-дүр!

⁷ Базымча мерген угаанныг кижини мугулай кылып каар база хээли сеткил-чүректи сандарадып үрээр.

⁸ Ажыл-херектин төнчүзү ооң эгезинден дээре; шыдамыккай сеткил улуургак сеткилден дээре. ⁹ Сеткил-хөңнүн-биле кылыктанырынче далаш болба; чүге дээрге кылык мугулайларның хөрек-чүрээнде турумчуп чоруур.

¹⁰ «Чүге эрткен үе амгы үеден дээре чүвөл?» диве; сен улуг угаанныг болзунза, ындыг айтырыг салбас сен.

¹¹ Чырык хүннү көрүп чоруурларга мерген угаан биле өнчү-хөрөңги кады бар болза, эки; кайызы-даа ажык-дүжүктүг. ¹² Чүге дээрге мерген угаанның чаглааның адаанга турары акша-мөңгүнүнүң чаглааның адаанга турары-биле дөмей; ынчалза-даа угаан-билигнин дээреси – ооң эдилекчизиниң амы-тынын камгалаарында.

¹³ Бурганның кылып турар ажыл-херээнче көрүп көр: Ооң ыргайтып каан чүүлүн кым доргайтып шыдаарыл? ¹⁴ Менди-чаагай хүннерде аас-кежиктиг бол, а берге хүннерде мону бодан: кижиге амытан бодунуң соонда чүү болурун билбес болзун дээш¹, Бурган оларның кайызын-даа тургузуп каан.

Мерген угаан, чөптүг-шынныг чорук болгаш бачыг

¹⁵ Хоозун куруг чүүл долган назынымда чүнү-даа көрүп келдим: чамдык улус чөптүг-шынныг-даа болза, өлүп каар-дыр, чамдык улус бузуттуг-даа болза, үр чурттап чоруур-дур. ¹⁶ Бодунуң хөлүн эрттир чөптүг-шынныг кылдыр-даа, хөлүн эрттир мерген угаанныг кылдыр-даа алдынма; бодунуң чок кылдырган херээң чүл?

¹⁷ Хөлүн эрттир бузуттуг болба база мугулай болба: эрте дээре өлгөн херээң чүл?

¹⁸ Бир эвес бирээзинден туттунгаш, өскезинден база холуң ыратпас болзунза, ол эки; Бургандан коргар кижиге оларның кайызынче-даа чайлы бербес.

¹⁹ Угаанныг кижини мерген угааны хоорайның он чагырыкчызындан-даа күштүг кылыптар.

¹7:14 Азы: «Кижиге амытан Бурганны буруудадып шыдавас болзун дээш».

7:1 У. ч. 22:1 7:1 Эккл. 4:2 7:2 Ыд. ыр. 89:12 7:3 Мф. 5:4; Лк. 6:21; 2 Кор. 7:10

7:5 У. ч. 15:31-32 7:7 Ы. х. к. 16:19; У. ч. 17:8 7:8 У. ч. 14:29

7:13 Иов 12:14; Эккл. 1:15 7:15 Эккл. 8:14 7:17 У. ч. 10:27 7:19 У. ч. 21:22; Эккл. 9:16, 18

²⁰ Бачыт кылбайн, чүглө буян кылып чоруур чөптүг-шынныг кижиге чер кырында чок. ²¹ Улустун чугаалап турары сөс бүрүзүн-не сүрүп коптарба, оон башка бодунуң чалчаң сени бактап турарын дыңнай бээр сен. ²² Чүгө дээрге сен бодун улусту бактап турганың хөй таварылгаларны сээң чүрээң билир болгай.

²³ Ол-ла бүгүнү мерген угааным-биле шылгап хынаан мен, бодумга «Мерген угаанныг болуйн» дээн мен, ынчалза-даа мерген угаан менден ырак-тыр. ²⁴ Болуп турар бүгү чүвениң утказы ырак-ла-дыр база ханы-ла-дыр: кым ону тып, угаап билип шыдаарыл?

Херэежен кижиге дугайында

²⁵ Мерген угаанны илередип тып, бодамчалыг чорукту шинчилеп билип аарынче, угаан-билиг чок мугулай болгаш бузуттуг чорукту угаап билип аарынче чүрээмни угландырдым. ²⁶ Түннелинде илередип тыпканым бо-дур: херэежен кижиге өлүмден дора айыыл-дыр, чүгө дээрге ол – четки-дир, ооң чүрээ – дузак-тыр, холдары – кинчилер-дир; Бурганга таарымчалыг кижиге оон ойлай бээр, а бачыттыг – анаа туттурар. ^{27–28} Мээң илереткен чүүлүм бо-дур, көрүнер: бодамчалыг чорукту улаштыр дилевишаан, бүгү чүвениң дес-дараалай шенеп шинчилээш, ону тыппадым – деп, Сургаалчы чугаалаан. – Муң кижиниң аразындан бодамчалыг чаңгыс эр кижини тыптым, а ындыг херэежен кижини улус аразындан шуут тыппадым. ²⁹ Бурган кижилерни чөптүг-шынныг кылдыр чаяп каан-дыр, а олар хөйүнү күзеп, дилеп эгелээн-дир – шак-ла мону илередип тып, угаап билдим.

Эрге-күш дугайында

8 ¹ Мерген угаанныг кижиге кым деннежирил база чүвениң алыс утказын кым билир боор. Кижиниң мерген угааны ооң арнын чырыдып, кадыг шырайын чымчадып турар.

² Бурганга берген даңгыраанчы бодааш, «Хаан чарлыын сагып чор» деп чугаалап тур мен. ³ Хаандан ыраар деп далашпа база багай херектерге болушпа; чүгө дээрге ол чүнү күзээр-дир, дөгөрезин кылып шыдаар. ⁴ Хаанның сөзү эрге-күштүг; база анаа «Ол чүнү канчап турарың ол?» деп кым чугаалаар боор. ⁵ Айтышкынны сагып чоруур кижиге кандыг-даа багай чүүлче чоокшулавас: мерген угаанныгын чүрээ шын үе-хуусааны-даа, шын арга-хорганы-даа билир. ⁶ Чүгө дээрге бүгү-ле чүүл үе-хуусаалыг база арга-хоргалыг, а кижиге ол улуг айыыл-дыр, ⁷ ол оон чүү болурун билбес; база ону анаа кым чугаалап бээрил? ⁸ Кижиде хат-салгынны туткаш, салбайн баары дег, өлүр хүн-шагының бажын билир эрге-күш чок, демиселден ол хосталып-даа шыдавас, а бузуттуг кижини ооң бузуду камгалап-даа шыдавас. ⁹ Кижиге кижини чагырып, анаа хора чедирип чоруур шагда, чырык черде дойлуп турар бүгү-ле херектерни чүрээм-биле сайгарып бодап чораш, бо бүгүнү көрдүм.

17:27-28 Азы: «Херэеженнерниң шуптузун».

7:20 3 Хаан. 8:46; 2 Чыл. 6:36; Ыд. ыр. 142:2; У. ч. 20:9; Иак. 3:2; 1 Ин. 1:8-10; Рим. 3:10 7:21 У. ч. 30:10 7:24 Иов 28:12 7:25 Эккл. 1:17 7:26 У. ч. 5:4 7:26 У. ч. 22:14; 23:27 7:29 Э. д. 1:27; 3:6-7 8:2 3 Хаан. 2:43 8:3 Эккл. 10:4 8:4 Иов 9:12; Дан. 4:32 8:9 Эккл. 3:16; 4:1

Салым-чолдуң тывызы

¹⁰ Улус бузуттугларны хөөржүдүп кааш, ыдыктыг черден ырай бергеш, демгилерниң бак үүлгедиглер кылып чорааны хоорайынга оларны мактап турарын^к база көрдүм. Ол база-ла хоозун куруг чүүл-дүр. ¹¹ Бак үүлгедиглерниң шииткели дүрген эвес күүсеттиниң турарындан кижичүрээ бачыт кылып күзел-биле долуп чоруур. ¹² Бачыттыг кижичүс-даа катап бачыт кылып чораш, узун назы назылаарын-даа көрүп чордум. Ийе, билир мен: «Аас-кежик Бургандан коргар улуска кээр, ¹³ а бузуттуг кижиге эки болбас, Бургандан кортпас кижиниң назыны хөлегеге дөмей, ол оозун узадып шыдавас». ¹⁴ Ынчалза-даа чер кырында мындыг хоозун куруг чүүл база бар: чөптүг-шынныг улуска бузуттугларнын үлүг-хуузу онаажып-даа, бузуттуг улустуң үлүг-хуузу чөптүг-шынныгларга онаажып-даа турар-дыр. Ол база-ла хоозун куруг чүүл-дүр деп билдим.

¹⁵ Ынчангаш өөрүшкүлүг хөглээшкинни экизиндим; чүге дээрге кижичүс амытанга чырык черге аштанып-чемненип, хөглээринден дээр чүве чок-тур, ол бүгү кижини эдерип, Бурганның анаа чырык черге чурттаар кылдыр берген назынында кылып чоруур ажыл-ижи-биле кады чоруур-дур. ¹⁶ Кижиниң хүндүс-даа, дүне-даа уйгудыш көрбөй киржи чоруур ажыл-херектерни – чер кырында дойлуп турар бүгү-ле ажыл-херектерни – эргий көөр база мерген угаанны угаап билип аар дээр, чүрээни угландырдым. ¹⁷ Бурган бүгү-ле чүүлдү тургузарда, кижичүс чырык черде дойлуп турар чүүлдерни угаап билип ап шыдавас кылдыр кылган дээрзин ынчан көрдүм. Кижичүс ол бүгүнү шинчилээр дээр чеже-даа кызар болза, ол ону дөмей-ле билип ап шыдавас база кандыг-ла бир мерген угаанныг кижичүс «Билир мен» дээр-даа болза, ол ону угаап билип ап шыдавас.

Өлбээн шаанда, чуртталгага таалааны дээр

9 ¹ Ол бүгүге угаан-чүрээни угландыргаш, келген түннелим бо: чөптүг-шынныглар, мерген угаанныглар болгаш оларның ажыл-херектери, харын-даа ынакшыл азы көөр хөөн чок чорук безин Бурганның холунда-дыр. Бодун чүү манап турарын билир кижичүс чок. ² Бүгү-ле кижилерниң үүле-хуузу бир дөмей: чөптүг-шынныг кижиниң-даа, бузуттуг кижиниң-даа, буянныг кижиниң-даа; арыгланьп чоруур кижиниң-даа, бужар кижиниң-даа; өргүл кылып чоруур кижиниң-даа, өргүл кылбайн чоруур кижиниң-даа; эки мөзүлүг кижиниң-даа, бачыттыг кижиниң-даа; дангыраглап чоруур кижиниң-даа, дангырак бээринден сестир кижиниң-даа үүле-хуузу бир дөмей. ³ Чырык черде дойлуп турар бүгү чүүлдерниң багай талазы – шупту улустуң үүле-хуузу бир дөмей болганы-дыр! Ынчангаш дириг чорда, кижичүс амытанның чүрээ каржы сеткил болгаш мугулай чорук долуп чоруур-дур; а оон соонда өлүглерже чоруй баар-дыр. ⁴ Дириглер аразынга чоруур шаанда, кижиге идегел ам-даа бар, чүге дээрге дириг ыт өлүг арзыландан дээр! ⁵ Дириглер өлү

^к8:10 Еврей сөзүглелде бо домактың утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «мактап турарын» эвес, а «уттуптарын» деп сөстү бижээн.

8:13 Иов 14:2; Эккл. 6:12 8:14 Эккл. 7:15 8:15 Эккл. 2:24 8:16 Ыд. ыр. 126:2

8:17 Эккл. 3:11 9:2 Иов 9:22; Ыд. ыр. 48:11; Эккл. 2:14; 3:19 9:2 Иов 9:22

бээрин билир, а өлүглер чүнү-даа билбес. Оларга шаннал турбас: олар уттундурган, ⁶ оларның ынакшылы-даа, көөр хөөн чогу-даа, хүннээшкини-даа шагда-ла читкен, база чырык черде дойлуп турар бүгү ажил-херектерге мөңгө шагда киржилге чок апарганнар.

⁷ Ынчангаш бодунуң аыш-чемиңни өөрүшкүлүг чип, арага-хымызыңны хөглүг ижип чор, чүгө дээрге Бурган сээң ажил-херектеринге таарзынып турар-дыр. ⁸ Кандыг-даа үеде кеткен хевиң ак болзун, база бажыңда чагган олива үзү эвээжевейн чорзун¹. ⁹ Бурганның чырык черге сеңээ бергени, хоозун куруг чүүл долган бүгү-ле назынында ынак кадайың-биле кады чуртталгага таалап чор, сээң чырык черде иженип чоруур ажил-ижиңден болгаш чуртталгадан алыр үлүүң ол-дур. ¹⁰ Холуң кылып шыдаар бүгү-ле ажилды бар шааң-биле кылып чор, чүгө дээрге чеде бээриң өлүглер оранында ажил-даа чок, бодал-даа чок, билиг-даа чок, мерген угаан-даа чок.

Мерген угаанның кезээде-ле күштүг болбазы

¹¹ Эргий көргөш, чырык черде мындыг чүвө көрдүм: чарышка чедишкин аваангыр дүргеннерде эвес, дайыңга тиилелге дидимнерде эвес, аыш-чем мерген угаанныгларда эвес, бай-байлак бодамчалыгларда эвес, ээ көрнүүшкүн билиглиглерде эвес-даа болгулаар-дыр, ол бүгү үе-хуусаа биле таварылгадан хамааржыр-дыр. ¹² Чүгө дээрге кижини бодунуң үе-хуусаазын билбес-тир. Балыктарның айыылдыг четкиге туттуруп аары дег, куштарның дузакче кире бээри дег, кижини амытан база-ла ынчаар хенертен келген айыылдыг үе-шакка туттуруп чоруур-дур.

¹³ Оон ангыда чырык черде мындыг мерген угаанны көрдүм, база ону улуг деп санадым. ¹⁴ Хөй эвес чурттакчылыг улуг эвес хоорай турган, аңаа удур бир улуг хаан келгеш, ону долгандыр улуг бүзээлелди тургускан. ¹⁵ Ынчалза-даа ол хоорайда бир мерген угаанныг яды кижини илереп тыптып келген, мерген угааны-биле хоорайны камгалап каап болур турган кижини ол-дур^m. Ынчалза-даа ол яды кижини кым-даа сагынмаан. ¹⁶ Ынчангаш мен «Мерген угаан күштен дээр-дир» дидим, ынчалза-даа улус яды кижиниң мерген угаанын куду көөр-дүр база ооң сөстөрүн тооп дыңналас-тыр.

¹⁷ Мугулайларның аразыңга чагырыкчының алгы-кышкызыңга деңнээрге, мерген угаанныгларның оожум топтуг чугаазы дээр-де дыңналыр дээрзи шын. ¹⁸ Мерген угаан дайын чепсээнден дээр-де дээрзи база шын; ынчалза-даа чаңгыс бачыттыг кижиниⁿ хөй-ле эки-чаагай чүүлдү чок кылыр-дыр.

^{19:8} Ак хеп болгаш олива үзү чаап каан баш – байырлалдың, хөглээшкинниң демдээ турган (Ыд. ыр. 22:5 көр).

^{m9:15} Азы: «Камгалап каан кижини ол болган».

^{n9:18} Азы: «Чаңгыс частырыг», «Частырыг кылган чаңгыс кижини».

9:5 Иов 14:21 9:5 Ыд. ыр. 30:13; 87:13; Иса. 26:14 9:7 Эккл. 2:24

9:10 Ыд. ыр. 6:6; Иса. 38:18 9:12 У. ч. 7:23 9:16 Эккл. 7:19 9:18 Инс. 7:1

Өөредиглиг чугаалар

10¹ Өлүг сээктер чаагай чыттыг үстү чыдыдып үрөп турар, улуг мерген угаанны хензигийне мугулай чорук чая базаып турар. ²Мерген угаанныгның чүрээ ону шын талаже углап чоруур, мугулайның чүрээ ону өске талаже углап чоруур. ³Мугулай кижги бодунуң оруу-биле чоруп чораш, чүнү-даа чедир угаап билбейн чоруур, база кижги бүрүзүңге ол бодунуң мугулайын көргүзүп чоруур⁰.

⁴Бир эвес чагырыкчы сенче кылыктаны бээр болза, турган черинден ырава; серт-бурт эвес бүдүштүг болзунза, улуг бачыттарың өршээттинер. ⁵Чагырыкчының частырыы-биле болуп турар, чырык черде көргеним багай чүүл бар-дыр. ⁶мугулай улусту депшидип турар, а ызыгууртан-байларны адаанче бадырып турар-дыр; ⁷кулдар аъттыг шаап турарын, а беглер кулдар ышкаш чадаг кылаштажып турарын база көрдүм.

⁸Онгар казып турар кижги боду ынаар барып дүжүп болур база херим-хананы үрегдеп турар кижини чылан шаптып болур⁰. ⁹Даштарны казып ап турар кижги бодун кемдедип ап болур база ыяш чарып турар кижги ооң айыыл-халавынга таваржып болур.

¹⁰Бир эвес балды шаптылай бээр болза, ону чидидип албаан шаанда, кижги хөй күш үндүрер апаар; маңаа мерген угаан болгаш мергежил ажыктыг. ¹¹Бир эвес чылан илбичиниң шишпиириниң мурнунда шапкан болза, ооң илби-шидизиниң ам ажыы чүү боор.

¹²Мерген угаанныг кижиниң аксындан үнген сөстөр буянныг чаагай, а мугулайның чугаа-сөзү ооң бажын чиир. ¹³Ооң аксындан үнген сөстүң эгези – мугулай, а ол сөстүң төнчүзү – хоралыг тенек аарыг; ¹⁴ол хиреде мелегейиниң чугаазы хөй.

Келир үеде чүү болурун кижги билбес база ол кижиниң соонда чүү болурун аңаа кым чугаалап бээр боор.

¹⁵Мугулай улустуң ажылы оларның боттарың могадып шыладыр, олар хоорайже чанар оруун безин билбес.

¹⁶Бир эвес чурттуң хааны чалча уктуг⁰ база бир эвес беглери эртен эрте-ле дойлап эгелеп турар болза, ындыг чурт ат болганы ол. ¹⁷Бир эвес чурттуң хааны бедик уктуг болза база беглери арагалап-дарылаар дээш эвес, а чогуур шагында күш кирип аар дээш чемненип турар болза, ындыг чурт амыр-чыргалдыг.

¹⁸Чалгаа чоруктан бажынның дээвири сандарай бээр, база хол шимчевеске, сери өттүр чаъс дамдылай бээр.

¹⁹Аъш-чем кижини өөртүр, арага чуртталганы хөгледир, бүгү чүвеге акша-мөңгүн дузалаар.

⁰**10:3** Азы: «Кижги бүрүзүн „Бо – мугулай-дыр“ деп чоруур».

P10:8 Чамдыкта чыланнар боттарының уяларын даштан эптей салган ханаларга кылып аар.

⁰**10:16** Азы: «Аныяк оол».

10:4 Эккл. 8:3 **10:7** У. ч. 19:10 **10:8** Ыд. ыр. 7:16; У. ч. 26:27 **10:9** Ы. х. к. 19:5

10:11 Иер. 8:17 **10:12** Ыд. ыр. 63:8; У. ч. 18:7 **10:14** У. ч. 15:2 **10:17** У. ч. 31:4

10:19 Башт. 9:13; Ыд. ыр. 103:15 **10:19** Эккл. 7:12

²⁰ Бодуцнун бодалдарында безин хаанны бак сөглөвө база удуур өрээлинге безин бай кижиге дугайында багай сөс этпө, чүгө дээрге дээрнин куштары сээң сөзүннү дамчыдыптып болур, база чалгынныглар сээң чугаанны тарадыптып болур.

11 ¹ Бодуцнун хлеб-тараанны суг аайы-биле бадырып чорудуп тур, хөй хүннер эрткенде, оонну катап тып аар сен^f.

² Өнчү-хөреңгийнниң кезиин чеди азы сес кижиге үлөп берип чор, чүгө дээрге чер кырынга кандыг бергелер болу бээрин билир эвес сен.

³ Булуттар долуп кээр болза, чаьсты черже төп бадырар дээни ол база ыяш мурнуу азы соңгу чүкчө барып дүжөр болза, барып дүшкөн черинге-ле чыдары ол.

⁴ Хатгы хайгаарап чоруур кижиге үрезинин чажып тарывас база булуттарже көрүп чоруур кижиге дүжүт ажаавас.

⁵ Хатгың оруктарың-даа, сааттыг кижинин иштинде мага-боттуң канчаар тыптып турарың-даа билбезиң дег^s, бүгү-ле чүвени боттандырып турар Бурганның ажил-херектерин биллип шыдаар эвес сен.

⁶ Эртең үрезининни тарып чор, кежээ база холдарыңга амыр-дыш бербе, чүгө дээрге оозу азы моозу чедимчелиг болур бе азы кайызы-даа деңге эки болур бе дээрзин билир эвес сен.

Кырываан шаанда, аныяк назынга таалааны дээрө

⁷ Чырык чаагай-ла база хүннү көөрү каракка тааланчыг. ⁸ Бир эвес кижиге хөй-даа чыл чурттаар болза, хүн бүрүзүңгө өөрүп чорзун, ынчалза-даа караңгы хүннер хөй болурун база утпайн чорзун: бүгү-ле болуп турар чүүлдер хоозун куруг-дур.

⁹ Аныяк оол, аныяк шаанда хөглөп чор, база чүрээң чалы назыныңда өөрүшкүнү чооглап чорзун, база чүрээңниң кыйгырган оруктарыңче карактарың кайнаар көөрдүр, ынаар углап чор, чүглө мону бил: ол бүгү дээш Бурган сенден хары негээр.

¹⁰ Муңгаралды чүрээңден ойладып, мага-бодуцдан хилинчекти ырадып чор. Чаш назын болгаш чалы үе – хей-бус-ла.

12 ¹ Аныяк-чалы назыныңда Чаяакчыңны утпайн чор. Ооң соонда аар-берге хүннер база «Олардан меңээ таалал чок-тур» дээрин чылдар чедип кээр; ² ынчан хүн болгаш чырык, ай болгаш сылдыстар өжө бээр, база чаьс соонда чаа булуттар диргелип кээр.

³ Ынчан бажынның танныылдары сириңейни бээр, күштүглер күдүгүр апаар, дээрбениң ажилчыннары эвээш артканыңдан дээрбелевейн баар, а соңгаже көргөннерге караңгы апаар^t. ⁴ Дашкаар үнер ийи эжиң хагдына бээр база дээрбе

^f **11:1** Мында түрөңгилерге дузаламчы (Ы. х. к. 15:10; У. ч. 19:17 көр) азы садыг-саарылга дугайында (Иса. 23:3 көр) чугаалаан чадавас.

^s **11:5** Азы: «Сааттыг кижинин иштинде дириг сүлдө-сүнезиннин-даа, мага-боттуң-даа канчаар тыптып турарың билбезиң дег».

^t **12:3-5** Бо шүлүктөргө чамдык омур-хевирлеринин утказы эки билдинмес. Мында кырган кижинин мага-бодун элдээрткен чадавас.

даажы дынналбайн баар; куштун бир дугаар алгызындан-на оттуп кээр апаар сен, ырлаар кыстар шупту ыыгташпайн баар. ⁵ Бедик черлерден коргар апаар сен, а оруктарны айбыл долган ышкаш апаар, миндаль ыяжы чечектели бээр^ч; шерги шимченгир эвес апаар база каперс^в дээштиг эвес апаар. Оон кижини ооң мөңгө бажыңынче аппарат чыдар, а ыглаан-сыктаан улус ону долганып, кудумчуда бар чыдар.

⁶ Ынчан мөңгүн илчирбежигеш үстү бээр, база алдын аяк чарлы бээр, база суг бажының чанында доңга бусту бээр, кудуктуң кочал тыртып долгаар дугую үрели бээр; ⁷ довурак-доозундан чаяаттыңган кижичерже катап эглип, биеэги хевээр довурак апаар, а амыдыралдың тыныжы ону берген Бурганче катап эгли бээр.

⁸ Хоозундан хоозун чүве-дир – деп, Суртаалчы чугаалап каан. – Бүгү чүве хей-бус ышкаш!

Түннел сөс

⁹ Мерген угаанныг боорундан аңгыда, Суртаалчы чонну билигге өөредип чораан. Ол хөй-ле *угаадыглыг чугааларны деңзигүүрлей хынап шинчилеп база чогаадып чораан. ¹⁰ Суртаалчы чечен сөстөрни дилеп тып чораан база шынның сөстөрүн чиге бижип каан. ¹¹ Мерген угаанныгларның сөстери – мал сүрүкчүзүнүн шиш баштыг ыяжы дег база чыып каан угаадыглыг чугаалары – чаңгыс Кадарчыдан келген кадап каан өргөннер дег.

¹² А оон аңгыда моон оваарнып чор^w, оглум: хөй номнар бжиирге, төнчү турбас, база хөлүн эрттир номнар шинчилээрге, мага-ботка шыланчыг. ¹³ Бүгү чугаа төнгөн, түңнели бо-дур: Бургандан коргуп, Ооң айтышкыннарын сагып чор, чүгө дээрге кижиге херек-ле чүве ол. ¹⁴ Чүгө дээрге бүгү-ле ажыл-херектер дээш, бүгү-ле чажырттыңган чүүлдер дээш – ол бүгүнүн экизин, багайын тодарадып – Бурган кижилерден харыы негээр.

^ч**12:5** Миндаль ыяжы – ооң чечектери ак өңнүг, ынчангаш баш дүгүнүн агара бээриниң дугайында элдээрткен чадавас. Бо домактың болгу дег өске утказы мындыг: «Миндаль тооруунуң амданы билдинмес апаар».

^в**12:5** Каперс дээр үнүштү чөмгө амдан киирер база эр кижиниң төл төрүдөр күжүн көвүдөдир холуксаа кылдыр ажыглап турган.

^w**12:12** Азы: «А ол бүгүнүн кырынга немешкен өөредиглерден оваарнып чор».

12:4 Иер. 25:10 **12:5** Иов 17:13; Иса. 14:18 **12:6** Иса. 30:14 **12:7** Э. д. 2:7

12:7 Э. д. 3:19; Ыд. ыр. 89:4; Эккл. 3:20 **12:7** Сан. 16:22; Иов 34:14-15 **12:8** Эккл. 1:2

12:9 З Хаан. 4:31; У. ч. 1:1 **12:11** Ыд. ыр. 22:1; 79:2; Ин. 10:11 **12:12** Эккл. 1:18

12:13 Ы. х. к. 6:2; Эккл. 5:6 **12:14** 1 Кор. 4:5 **12:14** Эккл. 11:9; 2 Кор. 5:10; Рим. 2:15-16

Соломоннун өндүр бедик ырызы

Кирилде

Бо ном ынакшылга тураскааткан шүлүк чогаалының эрте-бурунгу израиль чыындызы болур. Еврей чаңчыл ёзугаар ону Соломон хаанның ады-биле холбаштырып турар.

Номда ажыглаан омур-хевирлер, деннелгелер амгы үениң номчукчузунга элдептиг бооп сагындырар чадавас, ындыг-даа болза, олар шупту эрте-бурунгу Чоокку Чөөн чүктүң культура болгаш амыдыралынга дүгжүп турар. Ынакшылдың бир кол символу болза виноград база ооң арагазы турган. Өске үнүштер, чижээлээрге, хна, мирра, яблочтар чаагай амданы болгаш чыды-биле база ынакшылды хайныктырып шыдаар деп санадып турган.

Бо номну канчаар билип ап келгениниң төөгүзүндө иудейлер ону Дээрги-Чаяакчының Бодунун чонунга ынакшылының омур-хевири деп санап турган. А христианнар болганчок-ла *Христос биле Аңаа бүзүрөөннер аразында харылзааны ойзу көргүскен ном деп тайылбырлап турган.

1 ¹ Өндүр бедик ыры. Соломоннуу.

Ынакшааннарның чугаазы

Кыс

Эжимниң эриннери мени ошказын-на, ошказын!

Ынакшылың арагадан тааланчыг-дыр.

² Айдызап кээр чаагай чыдың кайгамчык-тыр.

Сээң адың – чаап куткан олива үзү-ле, сеңээ кыстар ынчангаштың ынак болгай.

³ Мени чедип ал, кады маңнажыптаал!

Хаан мени удуур өрээлинче киире берзин.

«Ынакшылың арагадан арттыр мактап, сээң-биле кады хөглөп, өөрүүлү» – деп турар кыстарның сеңээ ынакшааны ылап чөп-түр!

⁴ Иерусалим кыстары, кечим карара берзе-даа, ал-бодум аажок чараш!

Кедар аймактың чадырлары,

Соломоннун майгынының шывыглары^x ышкаш мен ийин.

⁵ Хүн менден карак салбайн кайгаарга, хүрере бергеним дээш куду көрбейн көрүңерем.

^x1:4 Азы: «Салма чоннун майгыннары».

Акыларым менээ ажынып-дарынгаш,
виноград шөлдери кадартып каан,
а бодумнуң шөлүм кадарбаан мен.

⁶ Чүрээм-ынаам, чугаалап көр: сүрүүң каяа кадарар сен,
кодан малың дүштедип аар чериң кайдал?
Эштериңниң туруп алган черлеринге сени дилеп,
улчуп чорбайн.

Эр

⁷ Херээженнерниң эң-не чаражы кыс, билбес болзуңза,
хойлар изээн кокпа-биле базып үнгеш,
анайларыңны кадарчылар чадырларының чанынга кадарып көр.

⁸ Амыраам сени фараоннуң *чуузаларының аразында чоруур
бе-биле дөмейлээр мен.

⁹ Чаагыңны – астынчак каасталга шимээн,
мойнуңну – кедирген каасталга шимээн.

¹⁰ Бис сеңээ мөңгүн-биле шокарлап каан
алдын каасталгалар шуткуп бээр бис.

Кыс

¹¹ Хаан хөлестеп дойлап чыдырда,

нард үзүнүң чаагай чыды менден тарап турган.

¹² Эргим эжим – чаагай чыттыг мирра сугар халчыгаш дег,
эмиглерим аразыңга дүннеп алыр;

¹³ Эргим эжим – Эн-Гедиде чимистиг шөлдерде
хна үнүш салбаа ышкаш.

Эр

¹⁴ Кайгамчык-ла чараш-тыр сен, амыраам,
чараш-тыр сен,
карактарың – көгө-бугалар-ла!

Кыс

¹⁵ Кайгамчык-ла чараш-тыр сен, эргимим,
тааланчыың кедергей-дир,

1:6 Ыд. ыр. 22:1; 79:2; Эккл. 12:11; Ин. 10:11

1:7 Сол. ыр. 5:9; 6:1

1:8 2 Чыл. 1:16-17

1:10 Иез. 16:11-14

1:11 Сол. ыр. 4:13-14

1:12 Ыд. ыр. 44:9; Ин. 19:39

1:13 Исис. 15:62

1:13 Сол. ыр. 4:13

1:14 Сол. ыр. 4:1; 5:12

орун-дөжээвис – хөлөгелиг ногаан шыкта;
¹⁶ Бажыңывыс серизи – шивилер,
 какпак дээвири – пөштер.

2 *Кыс*

¹ Шарон оргулаажында бөдүүн чечек мен,
 шынаа черде хөй лилиялар бирээзи мен.

Эр

² Чок, өөрү кыстар аразында амыраам кыс –
 хараганнар аразында лилия дег!

Кыс

³ Өөрү оолдар аразында эргим эжим –
 аргада ыяш аразында яблок ыяжы дег!
 Ооң хөлөгезинге олуруп алгаш, таалал алыр-дыр мен,
 ооң чимистери меңээ амданныг.

⁴ Ол мени араганың бажыңынче^у киире берген,
 ооң тугу – ынакшылы – кырымда киискээн.

⁵ Ынакшылдың хилинчегин көре бердим,
 ынчангаш меңээ үзүм чигир чиртип, сергедиңер,
 яблок чиртип, күш киирип көрүңер.

⁶ Ооң солагай холун сыртанып алдым,
 оң холу-биле ол мени куспақтап чыдыр.

⁷ Иерусалим кыстары, чээреннер-биле,
 хову-шөлде эликтер-биле даңгыраглап көрүңер:
 одунгалак ынакшылды доюлдуруп, оттурбанар!

Кыш эрткен-дир

Кыс

⁸ Эргимимниң үнү-ле-дир!

Дагларга шурай аарак, тейлерге маңнай аарак,
 эжим бо келди!

⁹ Эргим эжим чээрен азы хүлбүс ышкаш.

Олче көр даан: ханавыстың артында тур,
 соңгаларже, хана-карак көзенекче бакылап тур.

¹⁰ Эргим эжим мынча деп тур:

У2:4 Арага бажыңы – найырлаар бажың азы виноград шөлү бооп чадавас.

1:16 Иса. 37:24 **2:1** 1 Чыл. 5:16; Аж.-ч. 9:35 **2:3** Иса. 25:4; 32:2 **2:5** Сол. ыр. 5:8

2:6 Ы. х. к. 33:27; Сол. ыр. 8:3 **2:7** Сол. ыр. 3:5; 5:8; 8:4 **2:9** 2 Хаан. 2:18; Сол. ыр. 8:14

«Амыраам, туруп келем, чараш-карам, үнүп келем!

¹¹ Көрөм, сарыым, кыш эртип,
чаъстар соксап, ырап читти^z.

¹² Черде чечек частып өстү,
ыр-шоор өйү чедип келди,
чуртувуста көгө-буга мукулаары дыңналып тур.

¹³ Фига бяжы чимистелип эгеледи,
виноград сывы чечектелип,
чаагай чыдын тарадып тур.

амыраам, туруп келем, чараш-карам, үнүп келем!

¹⁴ Чалым-хаяда ажытталчак үттерде олурар мээң көгө-бугам,
арның меңээ көргүзүп көр, үнүң меңээ дыңнадып көр,
чүгө дээрге сээң үнүң тааланчыг, шырай-арның аажок чараш!»

Кыстың эш-өөрү

¹⁵ Дилгилерни, чимистиг шөлдерни үрөп турар дуу дилгигештерни тудуп
берип көрүңерем,
каттарывыс ам чечектели берген болгай!

Кыс

¹⁶ Эргимим – мээңи, а мен – ооңуу мен;

малын ол лилиялар аразында кадарып турар.

¹⁷ Эргим эжим, чарыктарлыг дагларда^a деге азы хулбүс дег бол.
Эргенги хүн сырыннаваанда, хөлөгелер көжүп чылбаанда,
дедир ээп кел^b.

Дүнеки дилээшкиннер

3 *Кыс*

¹ Дүне када орнумга чыткаш, чүрээм-ынаам дилеп эгеледим.

Дилээш-даа, тыппайн бардым.

² Туруп келгеш, хоорай кезип,
кудумчулар, белдир черлер эргээш келийн,
чүрээм-ынаам дилеп көрейн.

Дилээш-даа, тыппайн бардым.

³ Хоорай эргээн таңныылдарга таварыштым:

«Чүрээм-ынаам көрдүңер бе?»

⁴ Олар-биле карышкаш-ла, чүрээм-ынаамны тып алгаш,

^z2:11 Палестинага кыш дээрге чаъстар кудар үе болур, час дүжерге, ол чаъстар соксаар.

^a2:17 Азы: «Бэтэр дагларында», азы: «Чаагай чыттыг дагларда».

^b2:17 Азы: «Хүн караа сооваанда, хөлөгелер узаваанда, дедир ээп кел».

2:12 2 Хаан. 23:4 2:14 Ыд. ыр. 73:19; Иер. 48:28 2:16 Сол. ыр. 7:11 2:16 Сол. ыр. 6:3

2:17 Сол. ыр. 4:6 3:1 Иса. 26:9 3:1 Сол. ыр. 5:6 3:3 Сол. ыр. 5:7

оон салдынмайн барып, авамның бажыңынче,
мени божаан иемниң өрээлинче эккелбээн шаамда, салбадым.

⁵ Иерусалим кыстары, чээреннер-биле,
хову-шөлде эликтер-биле даңгыраглап көрүңер:
одунгалак ынакшылды доюлдуруп, оттурбанар!

Соломоннун чедип келгени

⁶ Ээн кургаг ховудан үнүп кел чыдар кымыл ол,
садыгжылар эккелген айдызаар чүүлдер-биле,
мирра болгаш ладан-биле айдызадып турар,
өрү көдүрүлген ыш дег, кымыл ол?

⁷ Соломоннун паланкини^с бо-дур,
израиль маадырлардан алдан дайынчы ону долгандыр турар.

⁸ Олар шупту белинде хылыштарын азынган,
чаалажып өөредип каан улус-тур;
кайзынының-даа хылыжы дүннүн айылынга удур
белен чоруур улус-тур.

⁹ Соломон хаан паланкинин*
Ливанның ыяжындан кылып алган;

¹⁰ ооң адагаштарын мөңгүнден,
чөленир ооргазын алдындан кылгаш,
олудун хүрең-кызыл пөс-биле шып алган,
а ооң иштин Иерусалим кыстары
ынакшылдыг шимеп каан.

¹¹ *Сионнун кыстары, үнүп келиңер,
Соломон хаанны барып көрүңер –
ооң куда дүжүргени, чүрээн өөрүшкү бүргээни хүнде
авазының кедирип кааны оваадайын көрүңер.

Эргим кыстың чараш-каазы

4 Эр
¹ Кайгамчык-ла чараш-тыр сен, амыраам,
кайгамчык-ла чараш-тыр сен.
Баш шывар пөзүң адаанда карактарың көгө-бугалар-ла,
бажың дүгү – Галаад дагларындан халчып баткан кодан өшкү-ле.

^с3:7, 9 Паланкин – Чоокку Чөөн чүккө улуг албан-дужаалдыг кижилер дажыглаар каас-коя көдүрер олут.

3:4 Сол. ыр. 8:2 3:5 Сол. ыр. 5:8 3:5 Сол. ыр. 8:4 3:6 Сол. ыр. 8:5

3:6 Сол. ыр. 4:6, 14 3:8 Ыд. ыр. 44:4 3:8 Ыд. ыр. 90:5 4:1 Сол. ыр. 6:7

4:1 Сол. ыр. 1:14; 5:12 4:1 Мих. 7:14 4:1 Сол. ыр. 6:5

² Сээң диштериң – чугган соонда чанып бар чыдар
кыргып каапкан хойлар-ла:
кайызы-даа ийистеп алган,
аразында чааскаан чорууру чок.

³ Эриннериң кызыл торгу кожаа ышкаш,
чугаа-сөзүң ээлдек-хоюг;
баш шывар пөзүң адаанда чаактарың –
гранат чимизиниң ийи чартыгы-ла.

⁴ Сээң мойнуң Давидтиң бедидир туткан суургазы-ла,
муң-муң дозуг-камгалалды ында аскан –
олар шупту дайынчылар чепсектери.

⁵ Ийи эмииң – ийи элик дег,
лилиялар аразында оъттап чоруур
чээрен аңның ийистери дег.

⁶ Эртенги хүн сырыннаваанда, хөлөгелер көжүп чылбаанда,
мирралыг дагже, ладанныг тейже үне бергеш,
аңаа турайн!

⁷ Амыраам, бүгү бодуң кайгамчык-ла чараш-тыр сен,
четпес чүве сенде чок-тур.

Ынакшылдың сесерлиги

Эр

⁸ Ливандан чедип келем, душтуум,
Ливандан чедип келем!
Амана дагның бажындан, Сенир биле Эрмоннуң баштарындан
дүжүп келем!
Арзылаңнар чыдынындан, ирбиштиг даглардан
дүжүп келем!

⁹ Чүгле чаңгыс-ла көрүжүң-биле,
мойнуңда каасталганда чаңгыс-ла илчирбежигеш-биле
чүрээмни сен доңнап алдың, душтуум дуңмай!

¹⁰ Ынакшылың тааланчыын, душтуум дунмай,
арагадан канчап-даа бол дээре-дир.
Чагдынар үзүң чыды бүгү-ле чаагай чыттан эки-дир.

¹¹ Эриннериң – амданныг ары чигири,
аксында – ары чигири биле сүт,
хевиңниң чыды Ливанның эзиминиң чаагай чыды-ла.

¹² Душтуум дуңмай – хааглыг сесерлик сен,
хааглыг сесерлик, дуглаглыг суг бажы сен!

¹³ Сээң сесерлиинде эң эки үнүш:

гранат чимистер база хна биле нард үнүштер үнген.

¹⁴ Нард биле шафран, чигир кулузуну биле корица, ладанның шупту хевирлери, мирра биле алоэ, бүгү-ле эң чаагай чыттыг үнүштер-дир.

¹⁵ Сесерликте суг бажы сен, агым суглар сен, кудук сен, Ливандан агып баткан суглар сен.

Кыс

¹⁶ Соңгу чүктүң хады, отгуп кел,
мурнуу чүктүң хады, ужугуп кел!

Хат, мээң сесерлиимче хады-ла –
чаагай чыды тарай берзин.

Эргим эжим бодунуң сесерлиинче киргеш,
эң эки чимизин чип алзын.

5 *Эр*

¹ Сесерлиимче кирип келдим, душтуум дунмай,
мирра биле чаагай чыттыг үнүштерим чыып алдым.

Ары өөндө ары чигирин чип алдым,
сүт биле араганы ижип алдым.

Кыстың эш-өөрү

Эш-өөр, дойланар-ла, ынакшылды эзиртир ижиңер-ле!

Бүтпээн болчаг

Кыс

² Удуй бердим, а чүрээм одуг...

Эргимимниң үнү-дүр! Эжиимни ол соктап тур:

«Амыраам дунмай, көге-бугам,
тергиин дээн чарашпайым, ажыдып көр!
Бажымда шалың дүшпээн кургаг чер чок,
бажым дүгүн дүнеки туман өттүрүп каан».

³ Хевим уштуп алдым,
ону катап кедер мен бе?

Буттарымны чуп алдым,
катап хирлендирер мен бе?

⁴ Эргим эжим эжик үдүнче холун супту,

олче уткуй ишти-хөңнүм кыймыш кынды.

⁵ Эргимимге эжиим ажып туруп келдим,
холумдан мирра үзү дамдылады,
салааларымдан дээк тудазынче мирра агып турду.

⁶ Эргимимге эжиим ажыдып бердим,
а эжим хая көрнүп, чоруй барган, чогул!

Сеткил-сагыжым ону күзээш, сарыннаан^d.

Дилеп-ле турдум – тыппайн бардым,
кый дээримге, ол меңээ харыы бербээн!

⁷ Хоорай эргип чоруп турар таңныылдарга таварыштым –
олар мени балыгландыр эттеп кагды;
хоорайның ханаларын таңныылдааннар
эштип чораан шывыым ушта тыртып алды.

⁸ Иерусалим кыстары, эргимимге ужурашкаш, чүү дээр силер?
«Ынакшылдан хинчектенип-ле тур» дээрин даңгыраглап көрүнерем!

Кыстың эш-өөрү

⁹ Херээженнерниң эң-не чаражы кыс,
өскелерге деңней көрзе, эргим эжиң кандыг кижил?
Бистен ындыг даңгыракты алыр хире,
өскелерге деңней көрзе, эргим эжиң кандыг кижил?

Кыс

¹⁰ Эргим эжим чырык шырайлыг, долбан чаактыг,
түмен кижии аразында онзагай эр!

¹¹ Ооң арны – арыг алдын, бажының дүгү дыдыраш боорда,
каарган ышкаш кап-ла кара.

¹² Карактары – аккан сугда көге-бугалар дег,
сүттө эштип, долу суглуг хөөлбек кыдынында олурар.

¹³ Чаактары – чаагай чыдын айдызаан үнүштер тараан чалдар-ла.
Эриннери – мирра үзү дамдылай аккан кызыл лилиялар.

¹⁴ Холдары – эргине даштар дизе кадаан алдын будуктар,
ишти – сапфир-биле хоолап каастаан
чаан сөөгүнден кылган тураскаал-ла;

¹⁵ Буттары – алдын дөжектерде тургускан маны даш чагылар-ла,
хевир-шырайы – Ливан даг дег, пөштер ышкаш кайгамчыктыг.

¹⁶ Ооң аксы – тааланчыг, бүгү боду – сеткил хандырап!

^d5:6 Азы: «Ол чугаалап турда, сеткил-сагыжым хоруй берген».

5:6 У. ч. 1:28 5:7 Сол. ыр. 3:3 5:8 Сол. ыр. 2:5 5:8 Сол. ыр. 2:7; 3:5; 8:4

5:9 Сол. ыр. 1:7; 6:1 5:12 Сол. ыр. 1:14; 4:1

Иерусалим кыстары, эргимим эр ындыг кижиге,
мээң эжим ындыг кижиге!

Кайгамчык чараш душдук кыс

6 *Кыстың эш-өөрү*

¹ Херээженнерниң эң-не чаражы кыс,
эргим эжиң кайнаар барды, кайы угже чорувутту?
Кады дилеп көрээлем че!

Кыс

² Эргим эжим сесерлиинче,
чаагай чыттыг үнүштер тараан черже чоруй барган,
ол аңаа кодан малын кадарар, лилияларны бодунга чыып аар.
³ Мен – эргимимниң мен, а эргимим – мээниң,
лилиялар аразынга ол кодан малын кадарар.

Эр

⁴ Амыраам, Тирца^с ышкаш чараш-тыр сен,
Иерусалим дег күзенчиг сен,
тугун көдүргөн аг-шериг дег түрлүг сен!
⁵ Мени девидедипкен карактарың чайладып көр.
Бажың дүгү – Галаад даглардан халчып баткан кодан өшкү-ле.
⁶ Сээң диштериң – чугган соонда чанып бар чыдар хойлар-ла:
кайызы-даа ийистеп алган,
аразында чааскаан чорууру чок.
⁷ Баш шывар пөзүң адаанда чаактарың –
гранат чимизиниң ийи чартыгы-ла!

⁸ Хаан алдан кадынның, сезен *кул-кадайлыг,
сан-түң чок кыстарлыг.

⁹ А мээң эжим – тергиин дээн чарашпай,
көге-бугам – дың чаңгыс сен:
төрөөн иеңниң чаңгыс уруу,
аваңның ынак кызы сен.
Өөрү кыстар сени көргөш, аажок-ла алдаржыткан;
хаанның кадыннары биле кул-кадайлары
сени көргөш, амыр-чыргалдыг деп мактаан:
¹⁰ «Хаяалаштыр чырып үнүп кел чыдар,

^с**6:4** Тирца – дорт очулдуруга, «тааланчыг» азы «чараш» дээн уткалыг аттыг эрте-бурунгу хананей хоорай, бир кезек үеде Сонгу күрүне – Израильдиң найысылалы турган (3 Хаан. 14:17 көр).

6:1 Сол. ыр. 1:7; 5:9 **6:2** Сол. ыр. 4:16; 5:1 **6:3** Сол. ыр. 7:10 **6:3** Сол. ыр. 2:16

6:5 Мих. 7:14 **6:5** Сол. ыр. 4:1 **6:6** Сол. ыр. 4:2 **6:7** Сол. ыр. 4:3

ай ышкаш каас-чараш, хүн ышкаш аяс чырык,
тугун көдүргөн аг-шериг ышкаш түрлүг – кымыл ол?»

Кыс

¹¹ Хем кыдыында ногаан шыкты көөр дээш,
виноград сывы частып келгенин,
гранат ыяжы чечектели бергенин көөр дээш,
тооруктуг сесерликче дүжүп келдим.

¹² Бодум безин билбейн бардым –
сеткилим мени ноян-биле кады *чуузага олуртуп кагды.

7 Кыстың эш-өөрү

¹ Эглип келем, Суламита^f,
сени топтап көрүп аалы, эглип келем.

Эр

Суламитаже, Маханаим самынче дег,
чүү дээш топтап көөр силер?

² Ноян кызы, сандалиялыг буттарың кайгамчык-ла чараш-тыр!
Эңмектелген дөңмектериң шевер кижичонуп кылган каасталга дег.

³ Сээң хиниң – борбак хува:

амданы чаагай арагазы төнмөс болзун;

сээң иштиң – лилиялар хаажылаан кызыл-тастың оваазы дег;

⁴ Ийи эмиң – ийи элик,

чээрениң ийистери дег;

⁵ сээң мойнуң – чаан сөөгүндөн чазаан суурга,

карактарың – Эсевонда Бат-раббим хаалгазының чанында хөлдөр,

сээң думчууң – Дамаскыже көрүндүр турар Ливан сын дег;

⁶ сээң бажың – Кармил даг дег,

бажың дүгү – чидиг хүрөң торгу ышкаш –

хаанның чүрээ туттуруп алган.

⁷ Ынак сарыым, тааланчыг кыс,

кайгамчык-ла чараш-тыр сен, магаданчыың аажок-тур!

⁸ Сээң сының пальма ышкаш,

эмиглериң ында үнгөн салбактар дег.

⁹ Бодалымда ол пальмаже үне берип,

финик чимис салбактарын суйбаксаар мен.

Сээң эмиң – виноград салбаа дег,

^{f7:1} Суламита – утказы эки билдинмес сөс. «Сулам суур чурттуг кыс» дээн чадавас.

сээң тыныжың – яблоксут.

¹⁰ Сээң аксың – амданы чаагай арага дег.

Кыс

Ол арага эргим эжимче агып бар чыдар,
удааннарның эриннеринче аяар агар.

¹¹ Мен – эргимимнии мен,

эжим меңээ хандыкшаан.

¹² Чоруулу че, эргим эжим, шөлдердиге үне берээл,
хна үнүш аразыңга^g хонуп аалы;

¹³ Эртең эрте чимистиг шөлдерже үне бергеш, көрүп көрөөл:
ында сыптар ногаарара берген-дир бе,

чечек бажы чазылган бе,

гранат ыяжы чечектелип турар-дыр бе?

Орта сеңээ ынакшылым хайырлаар мен.

¹⁴ Мандрагорлар^h чаагай чыдын айдызап тур,

эживис чанында хөй-ле чаагай чимистер бар:

чаазын-даа, эргизин-даа сеңээ эккеп чыып бердим,

эргим эжим.

Ынакшыл өлүм ышкаш күштүг

8 Кыс

¹ Авамны ээп өскөн акым бооруң кай!

Сени даштыгаа уткуп ап,

улуска бактатпайн, ошкап каар ийик мен.

² Төрөөн иемниң бажыңыңга сени эккээримге,

мени өөредип каар ийик сен¹.

Амданы чаагай арагам база гранат чимизим чулуун

ижиртир ийик мен.

³ Солагай холуңну сыртанып алдым,

оң холуң-биле мени куспактап чыдыр сен.

⁴ Иерусалим кыстары, даңгыраглап көрүңер:

одунгалак ынакшылды доюлдуруп, оттурбанар!

^g7:12 Азы: «Суурларга».

^h7:14 Мандрагор – дазылы кижги мага-бодунга дөмей, чаагай чыттыг үнүш. Чөөн чүк улузу оларны хандыкшыл оттурар шынарлыг кылдыр санап турган (Э. д. 30:14 көр).

¹8:2 Азы: «Мени өөредип турган төрөөн иемниң бажыңыңга сени эккээр ийик мен».

7:11 Сол. ыр. 2:16 7:13 Сол. ыр. 6:11 8:2 Сол. ыр. 3:4 8:2 У. ч. 9:2; Сол. ыр. 5:1

8:3 Сол. ыр. 2:6 8:4 Сол. ыр. 2:7; 3:5; 5:8

Кыстың эи-өөрү

⁵ Эргим эжинге чөленип алгаш,
ээн кургаг ховудан үнүп кел чыдар кыс кымыл?

Кыс

Яблок ыяжының адаанга сени оттурдум –
аваң сени аңаа божаан,
төрээн иең сени аңаа божуп-төрээн.

⁶ Мени чүрээңге таңмалаштыр базып ап көр,
салаанга база таңмалыг билзек дег суп ал.
Ынакшыл өлүм ышкаш күштүг,
хүннээшкин алдыы оран ышкаш каржы-дошкун;
ынакшылдың оду өрттендир чиир –
Дээрги-Чаяакчының чалбыыжы ол-дур;
⁷ үерлээн суглар ынакшылды өжүрүп шыдаvas,
хемнер-даа ону хөме албас.
Бодунуң бүгү-ле байлаа-биле ынакшылды садып алыксаан кижиге
бак көрүүшкүн-биле харыылаар.

Кыстың акылары

⁸ Эмиг-төжү ам-даа борбайбаан бичии кыс дуңмалыг бис.
Улус ону кудалап кээрге, дуңмавысты канчаптар бис?
⁹ Бир эвес ол хана турган болза,
мөңгүн суургалардан аңаа бедидир тудуп бээр ийик бис;
бир эвес ол эжик турган болза,
ону пөш ыяш-биле шып каар ийик бис.

Кыс

¹⁰ Мен – хана мен, эмиглерим – суургалар-ла.
Эргимим менче көргөш, амыр-чыргалының үнер дөзүн көрүп кагды.
¹¹ *Ваал-Гамонга Соломоннуң виноград шөлү турган,
шөлүн ол ажаакчыларга бүзүрөп дааскан:
оон дүжүт алган кижиге бүрүзү
мун мөңгүн чоосту аңаа төлээр турган.
¹² А мээң виноград шөлүм бодумда бо-дур:
мун мөңгүннү сен ап ал, Соломон,
а бо ийи чүс чоосту – оон дүжүдүн кадарган улуска берейн.

Эр

¹³ Сесерликтерде олуар кыс!

Эш-өөрүң сээң үнүңнү дыңнаалап тур:
меңээ база үнүңнү дыңнадып көр!

Кыс

¹⁴ Эргим эжим, дүрген келем!

Чаагай чыттыг дагларда деге азы
аныяк хулбус ышкаш бооп көрөм!

Исайя медээчинин ному

Кирилде

Исайя Бурганнын сөзүн Иудеянын чонунга бистин эрага чедир VIII вектин ийиги чартында дамчыдып турган. Бо ном болза «Бурганнын улуг *медээчилери» деп адаттырган номнарнын (Иеремиа, Иезекиил болгаш Даниил-биле кады) баштайгызы-дыр. Ону утка аайы-биле дараазында кезектерге чаргаш, көрүп болур:

1) 1–39 эгелер бистин эрага чедир 740-700 чылдарга хамааржыр. Ол үеде күчүлүг Ассирия күрүне соңгу еврей күрүне Израильди узуткап каан соонда, мурнуу күрүне Иудеяга үргүлчү кыжанып турган. Эзекия хаан Ассирияга чагыртырындан ойталаан соонда, ассирий хаан бодунун аг-шерин Иерусалимни чок кылыры-биле чорудупкан (701 ч.). Ол бүгү коргунчуг политиктиг болуушкуннар турбуже, Исайя Иудеяга ёзулуг айыылды даштыкы дайзыннар эвес, а чоннун бодунун бачыттары, Дээрги-Чаяакчыга чагыртпас чоруу, Аңаа бүзүрөвези тургузуп турарын суртаалдаан. Чечен-мерген чугаалары-биле база кылган херектери-биле Бурганнын медээчизи чонну, ооң *баштыңнарын бузуттан ойталаарынче база Бурганга шынчы амыдыралче кыйгырып турган. Дээрги-Чаяакчыны тооп дыңнавазы узуткашкын болгаш өлүм-биле доостур дээзин ол сагындырып шаг болган. Оон аңгыда Исайя Давид хааннын салгакчызынын чер кырынга бүрүн амыр-тайбың биле чагай чорукту доктаадыр үези кээрин баш бурунгаар чугаалаан.

2) 40–55 эгелерни «Аргалал ному» деп адап боор. Ол эгелер Иудеянын чонун Вавилонче тудуп апарган үеге хамааржыр (бистин эрага чедир VI вектин бирги чарты). Чылча шаптырган, муңгагалга алыскан чонга медээчи Дээрги-Чаяакчынын ону хостап, Иерусалимче дедир эккээрин медеглээн. Ол эгелернин бир чугула темазы – Дээрги-Чаяакчыда келир үени баш бурунгаар чугаалап, аазаашкыннарын боттандыра эргенин бары. Вавилончуларнын, өске-даа чоннарнын мөгейип турар бурганнарында ындыг шаг-шинек чок; олар чүгле хоозун дүрзүлөр болур. Номнун бо кезээден Бурганнын Бодунун чонунга хамаарышкан планынче улус-чоннун Дээрги-Чаяакчы дугайында бүгү өске чоннарга херечилели база кирип турары билдингир апаар. Мында оон ыңай «Дээрги-Чаяакчынын чалчазы» дээр бир кижидугайында дөрт чугула кезек бар (42:1-4; 49:1-6; 50:4-9; 52:13—53:12). Шак ол чалчаны Персиянын хааны Кир-биле-даа, израиль чоннун боду-биле-даа база израиль чонну бүгү айыыл-халаптан адырап, Бурганнын аазааны хаан – Мессия-биле-даа дөмейлеп болгу дег (Чаа *Чагыг-керээ ол чалчадан Назарет чурттуг Иисустун овор-хевирин көрүп турар).

3) 56–66 эгелер колдуунда Бурганнын чонунун Ооң аазаашкыннарынга бүзүрели кошкап, ону быжыктылары негеттиниң турган үеге хамааржыр (Вавилондан ээп келген соонда чадавас). Ол эгелерде кол кичээнгеини чон аразынга чөптүг чорукче болгаш Дээрги-Чаяакчыга шын мөгейишкинче угландырган. Дээрги-Чаяакчыга шынчы бүгү улуска Ооң чаяары чаа делегейге чырыткылыг келир үе катап база аазаттынган. Ол дээрге хилинчектин эвес, өөрүшкүнүн делегейи болур; ол чүгле иудейлерге эвес, а бүгү чоннарнын улузунга ажыттынар.

1 ¹Иудеяның хааннары Озия, Иоафам, Ахаз болгаш Эекия оларның чагырып турган чылдарында Амоцтун оглу Исайяга Бурганның чорутканы, Иудея биле Иерусалим дугайында *ажыдыышкын бо-дур.

Чоннуң бачыды

² Дээр, дынна! Чер, кичээнгейге ал! Дээрги-Чаяакчы чугаалап тур:

«Мен оолдарымны кижизидип, өстүрүп кагдым,
а олар Меңээ удур тура халышты.

³ Шары – бодунуң ээзин, элчиген – турар черин билир,

а Израиль Мени билбес-тир,

Мээн чонум чүнү-даа угаап билип шыдавас-тыр!

⁴ О, бачыгтыг аймак, кем-буруузу аартаан чон,

о, бузуттуг үре-салгал, будулган оолдар!

Олар Дээрги-Чаяакчыдан ойталаан,

Израильдиң ыдыктыг Бурганын тооваан –

Оон хая көрнү берген.

⁵ Үргүлчү үймээн үндүрер улус,

чүге силер ам база катап эттедип-соктуруарын күзеп тур силер?

Бажынарда балыгланмаан чер чок,

чүрээнер шуут харыксырап калган-дыр.

⁶ Таваңгайыңардан тейинерге чедир кадык чер артпаан:

кайнаар-даа көөрге, балыг-бышкын черлер, экирбээн оюлганнар –
аштап-чугбаан, шарываан, эм үс чаап, чымчатпаан балыглар.

⁷ Чуртуңар хоозураан, хоорайларыңар хуюкталдыр өрттенип калган,

хары улус, силер көрүп туруңарда-ла,

черинерни үптөп-чип турар;

хары улус эжелеп алган соонда дег, хамык чүве ээнзирээн!

⁸ *Сион-кыс, виноград шөлүндө майгын ышкаш,

огородта чадыржыгаш ышкаш, бүзээлелде хоорай ышкаш,

чааскаан арткан».

⁹ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы бистиң улуг эвес артынчывысты кадагалаваан

болза,

Содомга дөмейлежип, Гоморра ышкаш апаар турган бис.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңнаңар, Содомнуң чагырыкчылары!

Бурганывыстың *хоюлузун кичээнгейге ал, Гоморраның чону!

¹¹ «Эндерик өргүлдеринерниң Меңээ херээ чүл? – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалап

тур. –

Бүрүн өрттеткен кошкарлар өргүлдеринге, семис мал чаанга пөгө бердим;

бугажыктар, хураганнар, хуналар ханы күзевейн тур мен.

1:1 Ос. 1:1; Ам. 1:1; Мих. 1:1 1:2 Ы. х. к. 32:1; Иер. 22:29 1:3 Иер. 5:4; 8:7

1:6 Ыд. ыр. 37:4 1:6 Лк. 10:34 1:7 Ы. х. к. 28:51 1:9 Э. д. 19:24; Рим. 9:29

1:10 Э. д. 18:20; Иер. 23:14; Иез. 16:46 1:11 1 Хаан. 15:22; У. ч. 15:8; Ос. 6:6

¹² Мээң мурнумга мөгөйип кээп, Мээң *өргээм иштин таптай базарын силерден кым негеп турар чүвөл?

¹³ Моон сонгаар хоозун өргүл белектери эккелбенең.

Айдызаар чүүлдериңер меңээ бужар-багай-дыр.

Ай чаазының байырлалдары, *амыр-дыш хүннери болгаш байырлыг чыыштарыңар...

Ол бүгү байырлалдарны кылбышаан, бузут үүлгедип турарыңар-биле эптежир аргам чогул.

¹⁴ Ай чаазында чыыштарыңарны, байырлалдарыңарны көөр хөңнүм чок.

Олар Меңээ үүрге-чүк апарган, ону чеже көдүрер мен – шаам төне берди.

¹⁵ Холуңарны *мөргүл кылып өрү сунарыңарга, Мен силерге көрүнмес мен.

Чеже-даа хөй катап мөргүүрүңерге, Мен силерни дыңнавам мен.

Холуңар ханда кончуу сүргей борашкан-дыр!

¹⁶ Чунуп, арыгланып алыңар.

Бузуттуг ажыл-херээннерни Мээң көрүжүмден чайладыңар!

Бузут үүлгедирин соксадып,

¹⁷ буян кылып өөренип алыңар.

Чөптүг-шынныг чорукче чүткүп, дарлакчыларны сойгалап,

өскүстериң камгалап, дулгуяк херээженнерге болчуңар.

¹⁸ Чедип келиңер, бо бүгүнү кады үзе шиитпирлеп көрээли – деп,

Дээрги-Чаяакчы чугаалап тур. –

Силерниң бачыттарыңар кып-кызыл өңнүг-даа болза,

хар ышкаш ак апаар;

бачыттарыңар хүрең-кызыл будук дег-даа болза,

ак хой дүгү дег апаар!

¹⁹ Бир эвес эки тураңар-биле Мени тооп дыңнаар болзуңарза,

черниң кижиктерин четтирер силер,

²⁰ а бир эвес Менден ойталап, чөрүүленир болзуңарза,

хылыш чемижи боор силер».

Дээрги-Чаяакчының аксындан үнген сөстөр ол-дур.

Бурган Иерусалимни арыглаар

²¹ Бурганга шынчы турган найысылал,

сен канчап самын-садар херээжен дег апардың?!

Сен шын шииткелге бүргеттирген турдуң,

чөптүг-шынныг чорук сеңээ чурттап турду,

а ам сенде өлүрүкчүлөр чурттап турар-дыр.

²² Сээң мөңгүнүң багай холуксаалыг апарган,

сээң араганда суг холуп каан.

1:12 Хост. 23:17; 34:23 **1:12** Экл. 4:17 **1:13** Иер. 6:20; Ам. 5:21-22; Мал. 1:10 **1:13** Сан.

28:1-15 **1:15** Иер. 4:31; Ыы. 1:17 **1:15** 1 Хаан. 8:18; У. ч. 1:28; Иер. 11:11; Мих. 3:4

1:15 У. ч. 6:17; Иса. 59:3 **1:16** Ыд. ыр. 50:4; Иер. 4:14; Иак. 4:8 **1:17** Хост. 22:22; Иер. 21:12;

22:3; Мих. 6:8; Зах. 7:9-10; Иак. 1:27 **1:18** Ыд. ыр. 50:9; Иса. 44:22 **1:19** Ы. х. к. 30:16

1:20 Иов 27:14 **1:21** Лев. 17:7; Иез. 16:15; 23:3 **1:22** Иер. 6:30; Иез. 22:19-20

²³ Сээң нояннарың Менден ойталаан-дыр
база оорлар-биле бир баг болган-дыр;
олар шупту хээли чииринге ынак, белектер негеп ап турар,
чаргы-чаалы үезинде өскүстөрни камгалавас,
дулгуяк херээженниң херээн сайгарып көрбөс улус-тур.

²⁴ Ынчангаш Дээрги, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы,
Израильдиң күштүг Бурганы: «Өжэтеннеримни канчаар кезедир эвес мен!
Дайзыннаримдан өжээним негеп аар мен!

²⁵ Холумну сенче көдүрер мен; саваң-биле дег, холуксааңны арыглаар мен,
сенден бүгү холуксааларны аңгылаар мен!

²⁶ Биеэги үеде дег, сеңээ *баштыңнарны, эгезинде турганы дег,
сеңээ чөвүлекчилерни эгидер мен.
Ынчан сени „Чөптүг-шынныг хоорай,
шынчы найысылал“ деп адап каар» – деп медеглээн.

²⁷ Сион чөптүг шииткел-биле, ооң Бурганче ээлген ажы-төлү –
чөптүг чоруу-биле камгалал алыр.

²⁸ А Бурганга удур тура халаан улус
бачыттыглар-биле кады узуткаттырар.

Дээрги-Чаяакчыдан ойталаан улус өлүп каар.

²⁹ Таалал алыр ыдыктыг ыяштарыңар дээш бак атка кирер силер,
боттарыңарга шилип алган ыдыктыг дээн сесерликтеринер дээш адыңар
баксыраар.

³⁰ Бүрүзү оңган ыяш дег, суггат чок сесерлик дег апаар силер.

³¹ Күштүглер – хендир дырандызы дег,
а оларның үүлгедиглери – от чаштанчызы дег апаар:
олар кады кыва бээрге, ол отту кым-даа өжүрүп шыдавас.

Дээрги-Чаяакчының даа

(Мих. 4:1-3)

2 ¹ Амоцтун оглу Исайяга Бурганның чорутканы, Иудея биле Иерусалим
дугайында *ажыдышкын бо-дур.

² Сөөлгү хүннер кээрге,
Дээрги-Чаяакчының *өргээзи турар дагны
Ол өске бүгү тейлер, даглардан бедидир тургузуп каар.
Бүгү чоннар ол дагга чедип кээр,

³ эндерик аймактар аңаа чыгып кээр.

Олар бот-боттарыңга: «Барып, Дээрги-Чаяакчының даанче,

1:23 Мих. 3:11; 7:3 1:23 Иер. 5:28; Зах. 7:10 1:24 Ы. х. к. 32:41; Иер. 46:10

1:25 Иез. 22:18; Зах. 13:9; Мал. 3:2-3 1:26 Зах. 8:3 1:28 Ыд. ыр. 1:6

1:29 Иса. 65:3; 66:17 1:30 Иер. 8:13 1:31 Иса. 66:24 2:3 Иса. 56:7; 60:3; 66:20; Мал. 1:11

Иаковтун Бурганының өргээзинче үне берээли.
Бурган бисти Бодунун оруктары-биле чоруурунга өөредип каар,
бис Ону эдерер бис» – джир.

*Сиондан ыдыктыг *хоойлу дүжүп кээр,
Иерусалимден Дээрги-Чаяакчының сөзү тараар.
4 Чоннарның херээн Ол шиитпирлээр,
эндерик аймактарның чаргы-чаалызын Ол үзер.
Олар боттарының хылыштарын андазыннарже,
чыдаларын – хол кадырларынче эде соп кылып аар.
Бир чон өске чонга удур хылыш көдүрбес,
олар моон соңгаар дайын чорударынга өөрөнмес.

5 О, израиль чон, Дээрги-Чаяакчының чырыынга бүргедип чурттаалы че!

Израильдин турамын буруу шапканы

6 Сен Бодунун израиль чонундан ойталаан сен.
Чүге дээрге оларның хары чоннар-биле харылзаазы ханылап,
Чөөн чүк улузундан өттүнүп алган чаңчылдары эндерик-тир,
филистим чонда дег, төлгечилери-даа бар-дыр.
7 Оларның черин алдын, мөңгүн долган, эргине-байлаа эмге-тикчок.
Оларның черин аъттар долган, *дайынчы тергелери эмгежок!
8 Оларның черин *дүрзү-бурганнар долган.
Олар холу-биле бүдүрген, салаалары-биле кылган чүүлдеринге мөгөйип турар.
9 Кижилер боттарын бакка суп, куду көрдүрген-дир.
Сен оларны өршээвейн көр!

10 Израиль чон, Дээрги-Чаяакчыдан корткаш,
Оон өндүр чырыының чайыннаажындан сүрээдээш,
хаяларже ажыгталы бер, куйларже чаштына бер!
11 Турамык кижини бажын халайтыптар, улустун улуургак чоруу куду көрдүрер,
ол хүн чүгле Дээрги-Чаяакчы өндүр бедик болур.
12 Бүгү улуургаар, туразы улгадыр улусту, бодун өрү көрдүнер бүгү улусту
Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының кезедир хүнү кээр,
ол бүгү улус куду көрдүрер.
13 Ливанның бедип үнген пөштери, Васанның улуг дубтары,
14 бүгү бедик даглар, бүгү кадыр тейлер,
15 бедик суурга бүрүзү, быжыглаттынган хана бүрүзү,
16 Фарсистин бүгү улуг корабльдары, оларның бүгү күзенчиг каасталгалары
кеземче хүнүн көөр.
17 Кижинин улуургак чоруу куду көрдүрер, турамык кижини бүрүзү томаарыыр,

2:3 Иса. 27:13; Иер. 31:6; Зах. 8:20-22 2:4 Иоил 3:10 2:4 Иез. 39:9; Ос. 2:18; Зах. 9:10

2:5 Иса. 60:1; 1 Ин. 1:7; Эф. 5:8 2:7 Иса. 39:2 2:7 Ы. х. к. 17:16-17 2:8 Иер. 2:28

2:8 Иса. 44:9-17 2:10 Соф. 2:3; 2 Фес. 1:9 2:11 Иса. 5:15-16

2:13 Иез. 27:6; 31:3; Зах. 11:1-2 2:16 Ыд. ыр. 47:8; Иез. 27:25

ол хүн чүглэ Дээрги-Чаяакчы өндүр бедик болур,
¹⁸ дүрзү-бурганнар шуут чиде бээр.

¹⁹ Кажан Дээрги-Чаяакчы чер-делегейни сириледир силгиптерге,
 Оон корткаш, Ооң өндүр чырынының чайынындан сүрээдээш,
 улус хаялар чарыктарынче, черде хооргалдарже кире бээр.

²⁰ Ол хүн улус мөгөөр дээш кылып алганы алдын-мөңгүн дүрзү-бурганнарын
 дедир-даваннарга, часкыларга октап бериптер.

²¹ Дээрги-Чаяакчы чер-делегейни сириледир силгиптерге,
 Оон корткаш база Ооң өндүр чырынының чайынындан сүрээдээш,
 олар хаялар чарыктарынче, даглар кызааларынче кире бээр.

²² Кижиге амытанны херекке алба, ол өлүр тынныг болгай.
 Ол чүзү-биле чугулал?

Иерусалим биле Иудеяның буураар хүнү кээр

3 ¹ Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы Иерусалим биле Иудеядан
 аьш-чем биле ижер сугнуң бүгү курлавырын хунаап аппаар;

² дидим маадырлар база дайынчылар, шииткекчилер база *Бурганнын
 медээчилери,

бүдүү билирлер база чагырыкчылар бо черге артпас;

³ шериг *баштыңнары база ызыгууртаннар;

чөвүлекчилер, шевер усчулар болгаш билди-билиглиг илбичилер бо черге
 артпас.

⁴ «Мен аныяк оолдарны оларга баштыңчылар кылып каар мен,
 чаш төлдер оларны чагырар!»

⁵ Улус бот-боттарын – кижиге бүрүзү өске кижини дарлаар.

Аныяктар – кырганнарга, карачалдар – ызыгууртаннарга
 турамык чаңын көргүзөр.

⁶ Кым-бир кижиге ачазының аалынга бодунуң төрелинден салдынмайн:

«Сен тоннуг-дур сен, ынчангаш биске баштыңчы бооп көр,
 бо бузундуларны ээлеп чагырып көр!» – дээр.

⁷ А демгизи: «Силерни экиртип шыдавас мен.

Аалымда аьш-чем-даа, хеп-даа чок,

мени чоннуң баштыңы кылбаңар» – деп харыылаар.

⁸ Иерусалим буураар, Иудея кээп дүжер,

чүге дээрге оларның сөстери биле ажыл-херектери

Дээрги-Чаяакчыга удурланышкак, өндүр бедик Ону дорамчылап турар болган.

⁹ Оларның арыннарының аян-шинчизи боттарынга удур херечилеп турар;

олар боттарының бачыдын Содомнуң чурттакчылары ышкаш
 чарлаттынып, чажырбайн турар.

Олар ат болур – боттарын бакка суп алган улус-тур!

¹⁰ Чөптүг-шынныг улуска: «Ачы-буян алыр силер» – деп чугааланар, чүге дээрге олар боттарының ажил-херээниң үре-түннелин четтирер.

¹¹ Кем-буруулуг улус ат болур!

Олар холу-биле кылган ажил-херээ дээш кеземче көөр.

¹² Мээң чонумну бичии уруглар безин кызып-кыйып турар, херэеженнер чагырып турар.

Мээң чонум! Сени башкарыкчыларың өскээр эдертип, алыс шын оруктан астыктырып тур.

Дээрги-Чаяакчының Бодунуң чонун шииткени

¹³ Дээрги-Чаяакчы шииткел үндүреринге белен, бүгү чоннарны шиидер дээш туруп келген.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонунуң баштыңнары болгаш нояннары-биле чаргызын чарып эгелээн: «Силер Мээң виноградым шөлүн хоозураткан силер, яды улустан үптөп алган эт-хөрөңгичер – бажыңнарыңарда.

¹⁵ Чүү дээш Мээң чонумну кызып-кыйып, яды улусту дарлап турар силер?»
Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы: «*Сионнуң херэеженнери турамык, мойну чооннаан, көрүжү-биле эрлер дуурайлаар, чаяңнадыр кылаштаар, кажыктарында каасталгалары дагжаар улус-тур» – дээн.

¹⁷ Ынчангаш Дээрги Сионнуң херэеженнериниң баштарын тазартып каар, Ол оларның тейин дөңгүрертир чүлүп каар!

¹⁸ Ол хүн Дээрги оларның каасталгаларын хунаап аар: бутгун кажыктарыңа кедер чараш илчирбежигештерин,

хүн база чартык ай хевирлиг каасталгаларын,

¹⁹ сыргаларын, билектээштерин, баш шывыгларын болгаш шарыгларын, илчирбежигештерин, курларын, чаагай чыттыг чүүлдерлиг саважыгаштарын, чавагаларын,

²⁰ билзектерин, думчукка азар дээрбектерин,

²¹ аянын хевин, каъттангыларын, тоннарын, акша хаптарын,

²² көрүнчүктерин, каас-коя иштики хептерин,

бөрттерин болгаш баш аржыылдарын хунаап аар.

²³ Оларга чаагай чыттыг чүүл орнунга бак чыт турар,

кур орнунга – хендир, каас-коя хеп орнунга – качыгдалдын самдар хеви,

†3:13 Өске бурунгу сөзүглелде «бүгү чоннарны» эвес, а «Бодунуң чонун» деп бижээн.

3:10 У. ч. 12:14; Иер. 22:15 3:13 Ыд. ыр. 9:9; 81:1; Иса. 2:4; Иоил 3:12

3:14 Ос. 4:1; Мих. 6:2 3:14 Ам. 3:10 3:15 Ыд. ыр. 93:5

3:16 Иса. 32:9; Ам. 6:1; Соф. 1:12 3:18 Башт. 8:21

чараш арын-шырай орнунга – дорамчылал демдээ турар^k.

²⁴ Иерусалим, сээң эр улузуң хылышка шаштырып аар,
эрес-маадыр улузуң дайын-чаага кырлып каар.

²⁵ Хоорайның хаалгалары ыглап-сыктап, хомуудаар,
Иерусалим-кыс хоозурап, черге олुरुуп аар.

4 ¹ Ол хүн чеди херээжен кижичаңгыс эр кижини сегирип алгаш:

«Боттарывыстың аъш-чемивис чиир бис,
боттарывыстың идик-хевивис кедер бис,
чүгле сээң кадайларың деп адаттыраарын чөпшээреп көр –
ашак чок деп бак атты бистен чайлат!» – деп чугаалаар.

Келир үдеги алдар

² Ол хүн Дээрги-Чаяакчының Өзүмү кайгамчык чараш, өндүр бедик болур,
черниң дүжүдү израиль чоннун артынчызының чоргааралы болгаш алдары болур.

³ Ынчан *Сионда артып калган улус, хоорайның дириг арткан чурттакчылары –
Иерусалимде дириглер санынче кири бижиттирген бүгү улус – Бурганның ыдыктыг
улузу деп адаттыраар. ⁴ Дээрги-Чаяакчы Сионнун херээженнериниң бужар-багын
арыглап чуур; Ол Иерусалимни борашкан ханындан шииткел хады-биле, оттуг хат-
биле арыглаар. ⁵ Ынчан Дээрги-Чаяакчы Сион дагның кырынга база ында чыылган
бүгү улустуң кырынга хүндүс булут чаяар, а дүне – ыш болгаш чалбышталган
чырык от чаяар. Ында бүгү чүвени Бурганның өндүр-чаагайы шып, чаглактаар.
⁶ Ооң өндүр-чаагайы изиг хүнде чаглектаныр хөлеге, шуургандан, чаъс-чайыктан
чаштынар чер болгаш хоргадал апаар.

Виноград шөлүнүң дугайында ыр

5 ¹ Мен ынак Эжимге Ооң виноград шөлүнүң дугайында ырдан ырлап берейн.

Мээң Эжим дүжүткүр тейге виноград тарыыр шөлдүг турган.

² Ол Бодунуң шөлүн коптарып каскаш, дажын аштааш,
виноград сыптары олуртуп каан.

Ол аңаа таңныылдар суургазы туткаш,

чимистен чулук сыскырап онгар кылып каан.

Ол чаагай чимис манап турда, винограды багай чимис берген.

³ Эжим мынча дээн: «Иерусалимниң чурттакчылары, Иудеяның чону,
силер ам виноградым шөлү-биле Мээң чаргымны чарып көрүнер.

⁴ Виноград шөлүңге ам-даа чүнү кылып берип болур турган мен,
чүнү чедир кылбаан мен?

^{k3:23} Бо домактың утказы эки билдинмес. Ооң болгу дег өске утказы мындыг: «Кул кижиниң демдээ турар».

3:25 Иер. 14:2 **3:25** Иов 2:3 **4:2** Иер. 23:5; 33:15; Зах. 3:8; 6:12 **4:3** Авд. 1:17

4:4 Иез. 36:25 **4:4** Иоил 3:21 **4:5** Хост. 13:21 **4:5** Зах. 2:5 **4:6** Иса. 25:4

5:1 Ыд. ыр. 79:9; Иер. 2:21; Ос. 9:10; Мф. 21:33; Ин. 15:1

Чаагай чимис манап турумда, чүгө ол багай чимис бергенил?

⁵ Виноградым шөлүн канчаарымны силерге чугаалап берейн:

ооң херимин бузуп кааптарымга, ол хоозурап каар,

ооң ханазын үрөп кааптарымга, ол таптай бастырап.

⁶ Мен ону ээн чер кылып каар мен, артык адырларын кеспес мен, хөрзүнүн коптарбас мен, ону тенниг бок үнүш дуй үнер.

Ынаар чаъс чагдырбас кылдыр булуттарга дужаар мен».

⁷ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының виноград шөлү – израиль чон-дур,

Иудеяның чону – Ооң ынак сесерлии-дир.

Ол аңаа шынныг шииткел көрүксөп тургаш,

хан төгүүшкүнү көрүп каан,

чөптүг чорук көөрүнге идегеп тургаш,

күчүлелдин алгы-кышкызын дыңнап каан.

Дээрги-Чаяакчы бузуттугларны шиндип, ат кылып

⁸ Чер кырында чааскаан чурттап турар чүве дег,

өске улуска хостуг чер арттырбайн,

бажыңга немей бажың, шөлгө немей шөл ээлеп ап турар улус,

ат болур силер!

⁹⁻¹⁰ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының:

«Хөй санныг бажыңнар ээнзирээр,

улуг каас-чараш бажыңнар чурттакчы чок артар.

Виноград шөлүндө он гектар чер чүглө чаңгыс көгээржик ишти арага бээр,

чашкан он шоодай ишти үрезин чаңгыс борбак хапчыгаш ишти дүжүт бээр» –

деп даңгыраглаанын дыңнадым.

¹¹ Эрген эрте туруп келгеш, эзиртир суксун дилээр,

орай кежээ дүшкүже, арага куттунар улус ат болур!

¹² Олар дээрге чадаган, чанзы, дамбыра болгаш лимби үнү дыңнап,

арага ижип, дойлаар, а Дээрги-Чаяакчының ажыл-херээн эскербес,

Ооң холу-биле кылган херектерин кичээнгейге албас улус-тур.

¹³ Ынчангаш мээң чонум билииниң четпезинден дайзынга туттуруп алгаш,

хары черже чоруй баар, ооң алдар-аттыг улузу аштап өлүр, бай улузу¹

кагып-суксаар.

¹⁴ Өлүглер ораны алгып, аксын улгаттыр аазадыпкан: алдар-аттыг,

бай улус*, хөглээн шуугакчылар ынаар кире бээр.

¹⁵ Кижиг амытан куду көрдүртүр, кижилер томаарыыр,

^{15:13, 14} Азы: «Мөөң улузу».

^{5:5} Иер. 5:10; 39:8

^{5:6} Иса. 7:23-24

^{5:6 3} Хаан. 17:1

^{5:7} Ыд. ыр. 79:9

^{5:8} Мих. 2:2

^{5:11} У. ч. 23:20-21

^{5:12} Ыд. ыр. 27:5

^{5:13} Иса. 1:3; Ос. 4:6

^{5:14} Ыд. ыр. 140:7

турамык улус бажын халайтыр.

¹⁶ А Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы Бодунуң шынныг шииткели-биле өндүр бедиин көргүзөр,
ыдыктыг Бурган Бодунуң чөптүг чоруун дамчыштыр
Бодунуң ыдыктыгын илередир.

¹⁷ Хойлар бо хоорайга одарга-даа дег оъттаар,
хураганнар бо хоорайның бузундуларының аразындан чем дилээр.

¹⁸ Мегениң хендирлери-биле бузут-бакты сөөртүп чоруур,
тергеге суктунуп алган дег, бачыг сөөртүр улус ат болур!

¹⁹ «Бурган далажып, Бодунуң ажыл-херээн дүргедетсин –
бис ону көрүксеп тур бис;

Израильдиң ыдыктыг Бурганының бодалы бисче чоокшулап, чогуп бүтсүн –
бис ону билип алыксап тур бис» – деп кыжырып чугаалаар улус ат болур!

²⁰ Бузутту буян деп, буянны бузут деп адаар,
дүмбейни чырык деп, чырыкты дүмбей деп санаар,
ажыг чүүлдү амданныг деп,
амданныг чүүлдү ажыг деп санаар улус ат болур!

²¹ Боттарының караанга мерген угаанныг бооп,
боттарының мурнунга угаан-сарыылдыг бооп көстүр улус ат болур!

²² Эрес-маадырлыгы чүгле эндере арага ижери-биле илерээр,
күш-шыдалы чүгле эзиртир суксун белеткээри-биле илерээр улус ат болур;

²³ хээли алгаш, буруулуг кижини агартыр,
а буруу чок кижиге шынныг шииткел үндүрбес кижиге ат болур!

²⁴ Ол бүгү дээш, ол улус от чиген тараа саваңы дег,
чалбыштың хүл кылып кааны сиген дег болур,
оларның дазылы ирип каар, чечээ довурак ышкаш эстеп тарай бээр.
Чүге дээрге олар Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының *хоойлузундан ойталап,
Израильдиң ыдыктыг Бурганының чугаазын тооваан-дыр.

²⁵ Ол дээш, Дээрги-Чаяакчының килеңи Ооң чонунче кыптыгар;
Ол Бодунуң холун оларже көдүрүп, эттеп-согар.
Даглар сирилей бээр,
улустуң мөчү-сөөктери кудумчуларда өдек-бок дег чыдып бээр.
Ынчан безин Ооң килеңи чайлаттынмас,
Ооң холу ам-даа улусту кезедип, көдүрлүр!

²⁶ Дээрги-Чаяакчы ыракта чоннарны кыйгырып, тук көдүрер,
чер-делегейниң кыдыында чурттап турар улуска демдек берип, сыгырар.
Көрүңер, дайзын дүрген, божуу-шалып кел чыдыр!

²⁷ Дайзыннарның кайызы-даа могаг билбес, бергедевес,

кайызы-даа удумзурап, удуп калбас;
 оларның белинде куру чештинмес, идииниң шидии үзүлбес!
 28 Оларның согуннары чидиг, чаларын хере тыртып каан;
 оларның *дайынчы тергелериниң дугуйлары казыргы дег!
 29 Оларның алгы-кышкызы арзылаң алгызы-ла,
 олар араатан аң дег ырланыр;
 олчазын сегирип алгаш, ырланып-ырланып, тудуп аппаар –
 кым-даа камгалап шыдавас!
 30 Ол хүн кээрге, дайзыннар олчазын тудуп алгаш,
 олче далай чалгыы мөөрөөн дег алгыржыр.
 Кандыг-бир кижичерже көргөш, дүмбей караңгы биле качыгдал көөр;
 булуттар дуглаптарга, чырык безин бүлүртүң апаар.

*Бурганның өргээзинге көстүүшкүн

6 ¹Озия хаанның мөчөөн чылында өрү көдүрүлгөн бедик дүжүлгедө саадаан Дээргини көргөн мен. Ооң хевиниң эдектери Бурганның өргээзин бүргей ап турган. ²Ону долгандыр серафимнер^м турду. Серафим бүрүзү алды чалгынныг: олар ийи чалгыны-биле арнын дуглаар, өске ийизи-биле буттарын шывар, арткан ийизи-биле ужар болду. ³Олар бот-боттарынга: «Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы ыдык, ыдык, ыдык! Бүгү чер-делегейни Ооң алдары бүргээн!» – деп ыткыр чугаалап турду.

⁴Оларның алгырган үнүндөн хаалгаларның үндезиннери божаңайнып, Бурганның өргээзин ыш бүргөп алды. ⁵«Ат болдум! – дидим. – *Арыг эвес аас-сөстүг боорда, арыг эвес аас-сөстүг чон аразында чурттап турар кижичер мен. А ам Хаанны, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчыны караам-биле көрдүм! Өлдүм-не!»

⁶Ынчан серафимнерниң бирээзи менче ужуп келди, ооң холунда *өргүл салыр бедигээштен кыскаш-биле кыстырып алганы оттуг кезек бар болду. ⁷Ол оозун мээң аксымга дээскеш: «Көрдүң бе, бо оттуг кезек аксынга деггеш, кем-бурууңну чайлатты, бачыдың ам арыглатгына берген» – деп чугаалады.

⁸Ооң соонда мен Дээргиниң: «Кымны айбылап чорудайн? Бистиң өмүнээвистен кым баарыл?» – дээн үнүн дыңнап кагдым.

«Мен! Мени айбылап чорудуп көрөм!» – дидим. ⁹Ол ынчан мынча дээн: «Барып, бо чонга:

„Дыннааш-даа, угаап билбес-тир силер,
 көргөш-даа, билип албас-тыр силер“ – деп чугаала.

¹⁰Бо чоннуң чүрээ дашталып калган,
 кулаан кумнап, караан хаптап алган –

^м6:2 Серафимнер – Бурганның төлээлериниң бир хевири. Бо сөстү дорт очулдуарга, «Өрттедип турар амытаннар» дээн.

5:28 Иер. 4:13 5:29 Иер. 2:15; Наум 2:11 5:30 Экл. 12:2; Иса. 8:22; Иер. 4:23; Ыы. 3:2

6:1 2 Чыл. 26:23 6:1 3 Хаан. 22:19; Дан. 7:9; Ажыд. 4:2 6:2 Иез. 1:11; Ажыд. 4:8

6:3 Сан. 14:21; Ыд. ыр. 71:19; Иса. 11:9; Авв. 2:14; Ажыд. 4:8 6:4 3 Хаан. 8:10; Ажыд. 15:8

6:7 Иер. 1:9; Дан. 10:16 6:9 Ы. х. к. 29:4; Иер. 5:21; Мф. 13:14-15; Мк. 4:12; Аж.-ч. 28:26-27

оон башка олар караа-биле көрүп, кулаа-биле дыңнап,
чүрээ-биле угаап билиптер турган ийик;
оон башка олар Менче эглип кээп,
экирий бээр турган ийик».

¹¹ Мен ынчан: «Кажанга чедир ындыг болурул, Дээрги?» – деп айтырдым.

Ол меңээ: «Хоорайлар ээнзиреп, чурттакчы чок арткыжеге чедир, бажыңнар октагына бергиге, шөлдер ээнзиреп, хоозурап калгыжеге чедир; ¹² Дээрги-Чаяакчы бүгү улусту үндүр сывырыптарга, бо чер шуут кагдына бергиге чедир – деп харыылаан. – ¹³ Чуртка чоннун чүгле оннун бир кезээ-даа артып каар болза, ол артынчыны база катап хоозурадыр! Ынчалза-даа быжыг ыяштарны кезип кааптарга, дазылы артып каары дег, ыдыктыг чон база дазылдыг болур».

Чонга идегел бээр демдек

7 ¹ Озиянын оглунун оглу, Иоафамнын оглу Ахаз Иудеянын хааны турган. Ол үеде арамей хаан Рецин база Ремалиянын оглу, Израильдин хааны Факей олар Иерусалимге удур дайылдажып үнүпкөн, ынчалза-даа ону эжелеп ап шыдаваан.

² Давидтин салгалынга – хаанның өг-бүлезинге «Арамей аг-шериг израиль черде турлагжып алган-дыр» деп дыңнадырга, Ахаз хаанның болгаш ооң албаты чонунун чүрөктери, хат хадьырга, аргада ыяштарнын чайганыры дег, бырыңайны берген.

³ Дээрги-Чаяакчы Исайяга мынча дээн: «Оглуң Шеар-ясувтуⁿ эдертип алгаш, Ахаз хаанны уткунар. Үстүкү хөөлбектин суг дамчыдар хоорзаларынын жунче, Хеп чуур шөлче баар орукче үнүп кээр силер. ⁴ Ахазка мону чугаала: „Оваарымчалыг бол, ынчалза-даа дүвүрөп, кортпа. Бо оттуг кезектин имистелген ийи ужу дээш – арамей шериглиг Рецин биле Ремалиянын оглу дээш сагыш-сеткилин ундаравазын. ⁵ Арамей чон база Ремалиянын оглунга чагырткан израиль күрүне сеңээ удур бак сагыштыг бооп: ⁶ ‘Иудеяны барып коргудуптаалы, ону эжелеп алгаш, ооң хааны кылдыр Тавеилдин оглун олуртуп каалы’ – деп турар-дыр. ⁷ Ынчалза-даа Дээрги-Бурган-Чаяакчы ындыг чүве кажан-даа болбас деп, ындыг чүве боттанмас деп аазаан. ⁸⁻⁹ Чүге дээрге Дамаск болза чүгле арамей чернин найысылалы, а Рецин болза чүгле Дамаскынын баштыңы болгай; Самария хоорай чүгле Израильдин найысылалы, а Факей болза чүгле Самариянын баштыңы болгай. Алдан беш чыл болгаш, Израиль тоо быдарап, чон болбайн баар. Бүзүрелинерни черле оскунмаңар, оон башка шуут шыдашпас силер“».

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы Ахазка оон ыңай: ¹¹ «Дээрги-Чаяакчы Бурганың менден бадыткал демдээн дилеп ал: алдыы ораннын ханызындан-даа, дээрнин бединден-даа болза» – деп дамчыткан.

¹² А Ахаз: «Мен дилевес мен, Дээрги-Чаяакчыны шеневес мен» – деп харыылаан.

¹³ Исайя ынчан мынча дээн: «Давидтин үре-салгалы, мени дыңнаңар! Кижинин шыдамьын шенээнинер силерге четпес болду бе? Бурганын шыдамьын база шенексеп тур силер бе? ¹⁴ Ынчангаш Дээрги Боду силерге бадыткал демдээ

ⁿ7:3 Шеар-ясув – бо атты очулдуарга, «Артынчы эеп кээр» дээн уткалыг.

6:10 Иер. 5:21 6:10 Ин. 12:40 6:13 Ы. х. к. 7:6 7:1 4 Хаан. 16:1

7:1 4 Хаан. 15:37; 16:5; 2 Чыл. 28:5 7:3 4 Хаан. 18:17; Иса. 36:2 7:7 Иса. 8:10

хайрылаар: көрүңөр даан, аныяк кыс^o иштелип, оол уруг божуп алгаш, ону Эммануил^p деп адап аар. ¹⁵ Ол чаш төл эки-бакты ылгап билип шыдаптар назынныг апаргаш, ак чем биле ары чигири чиир.

¹⁶ Чаш төл эки-бакты ылгап өренириниң мурнунда, израиль биле арамей черлер – оларның ийи хаанындан коргуп турарың черлер ээнзиреп каар. ¹⁷ А Дээрги-Чаяакчы сенче, сээң чонуңче, сээң ачаңның төрөл бөлүүнче Израильдиң Иудеядан аңгыланганындан бээр болуп көрбээн коргунчуг хүннерни чорудуптар – Ассирияның хаанын ыдыптар!

¹⁸ Ол үе кээрге, Дээрги-Чаяакчы Египетте Нил хемниң адырларында сээктерни, ассирий черде арыларны сыгырып кыйгырар. ¹⁹ Олар ужуп келгеш, кадыр кашпалдарга, хаялар чарыктарыңа, бүгү тенниг чадаң үнүштерге, бүгү одар-белчиирлерге хонуп аар.

²⁰ Ол үе кээрге, Дээрги Евфрат хемниң ындында Ассирияның хааны-биле – Бодунуң хөлезилеп алганы сал-чүлүүр-биле силерниң бажыңарда, будуңарда дүгүнерни чүлүп кааптар, сегел салыңарны үзе кезип кааптар^q.

²¹ Ол үе кээрге, кижичүгле чаңгыс саар инек биле ийи өшкү тудуп, азырап шыдаар. ²² Ол малындан элбек сүт саап аар болгаш, ак чем чиир. Чер-чуртка арткан бүгү улус ак чем биле ары чигири чиир.

²³ Ол үе кээрге, биезде муң мөңгүн чоос өртектиг муң виноград сывы үнүп турган черге тенниг бок үнүш үнер. ²⁴ Улус ол озалдыг черже баарда, ча-согун ап чоруур; бүгү чер кырын тенниг бок үнүш дуй үнер. ²⁵ Кажан-бир шагда болбаазырадып турган тейлеринерниң кайызынче-даа ам, тенниг бок үнүштен корткаш, барбас силер. Орта чүгле мал-маган оъттап чоруур».

Ассирия – Дээрги-Чаяакчының чепсээ

8 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Улуг самбырадан ап алгаш, улуска билдингир кылдыр аңаа: „Магер-шелал-хаш-баз“^r – деп бижип каг. ² А Мен Бодумга *Бурганның бараалгакчызы Урия биле Иеверехияның оглу Захарияны бүзүрелдиг херечилер кылдыр кыйгырып аар мен» – дээн.

³ Мен ынчан өттүр билир кадайым-биле чоокшулажырымга, ол иштели бергеш, оол уруг божуп берген. Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Оглуну Магер-шелал-хаш-баз* деп адап ал. ⁴ Чүге дээрге бо чаш төлдүң „ачай“ база „авай“ деп чугааланырынын мурнунда-ла, Дамаскының эртине-байлаан болгаш Самариядан үптөп алган чүвезин Ассирияның хааны олчалап алгаш баар» – дээн.

^o7:14 Өске буруңгу сөзүглелде «Арыг кыс» деп бижээн.

^p7:14 Эммануил – «Бурган бистиң-биле» дээн уткалыг ат (Иса. 8:8, 10 көр).

^q7:20 Ынчаар кылыры куду көрүүшкүннүң демдээ болур (2 Хаан. 10:4 көр).

^r8:1, 3 Дорт утказы-биле «Олчазынче божуулаар, үптээшкинче далажыр» дээн.

7:14 Иса. 37:30; 38:7 7:14 Мф. 1:23 7:17 3 Хаан. 12:16-17 7:18 Иса. 5:26

7:20 4 Хаан. 18:13; Иса. 36:1 7:24 Иса. 5:6; 32:13 8:1 Ы. х. к. 27:8; Иса. 30:8; Авв. 2:2

8:2 4 Хаан. 16:10 8:4 Иса. 7:8-9

⁵ Дээрги-Чаяакчы меңээ катап база чугаалаан: ⁶ «Бо чон оожум аккан Силоам суун⁸ херекке албайн, Рецин болгаш Факей-биле эвилелдежиринге идегеп, өөрүп турар-дыр. ⁷ Ол дээш, Дээрги олче улуг, шапкын Евфрат хемниң суун – Ассирияның ат-алдарлык хаанын ыдыптар. Ол хем бодунуң бүгү адырларындан көдүрүлгөш, эрийн ажыр агып, ⁸ Иудеяже үрлөп киргеш, ону хөмө ап, моюнга чедир көдүрлү бээр; ооң хөмө аккан чалгыглары сээң чериңни бүрүнү-биле шыва аптар, о Эммануил!»

⁹ Бүгү чоннар, шимээргеп хөлзөнер, ынчалза-даа чылча шаптырар силер! Бүгү ырак чурттар, тооп дыңнаңар! Тулчуушкунга белеткенип-даа алзыңарза, чылча шаптырар силер; тулчуушкунга белеткениңер, ынчалза-даа чылча шаптырар силер!

¹⁰ Бодалдарыңар бодап алыңар, ынчалза-даа олар болдунмайн баар; сөзүңер чугаалаңар, ынчалза-даа ол бүтпес, чүгө дээрге Бурган бистиң-биле!

Дээрги-Чаяакчыдан коргары

¹¹ Дээрги-Чаяакчы күштүг холун менче салгаш, мээң-биле чугаалажып, бо чоннуң оруун эдербезин сагындырып турду. Ол мынча дээн: ¹² «Бо чоннуң сүлчээ деп адаар бүгү чүвезин ынча деп санаваңар; ооң коргар чүвезинден коргуп-сүргевенер. ¹³ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының ыдыктыын хүндүлөңер, Оон коргуңар, Оон сүрээдеңер! ¹⁴ Дээрги-Чаяакчы Израиль биле Иудея ийиге чок-ла болза ыдыктыг чер болур, чок-ла болза моондак даш, тептигер хая болур. Ол Иерусалимниң чурттакчыларыңа какпа-дузак болур. ¹⁵ Олардан хөй улус тептиккеш, чылча кээп дүжер, дузакка киргеш, туттуруп аар».

¹⁶ Мен херечилелимни шыгжап каайн, Бурганның *ажыдышкынын өөреникчилерим көрүп турда, таңмалап каайн. ¹⁷ Дээрги-Чаяакчы израиль чондан хая көрүңген-даа болза, Ону манаар мен, Аңаа идегээр мен.

¹⁸ Мен база Дээрги-Чаяакчының меңээ бергени ажы-төл – бо-дур бис. Мээң ажы-төлүм – *Сион дагда чурттап турар Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының Израильге берген, баш бурунгаар айыткан демдектери ол-дур.

¹⁹ Бир эвес силерге: «Өлгөннерниң сүнезиннерин кыйгырып, сымыранып турар караң көрнүр улустан чүве айтырыңар» – дээр болза, «Чон бодунуң Бурганындан айтырар ужурлуг эвес чүве бе? Дириглер дугайында өлүглерден канчап айтырар чүвөл?» – деп харыылаңар. ²⁰ Бурганның *хоойлузу база ажыдышкыны чүү деп турарын көрүңер! Бир эвес улус бо сөс ёзугаар чугаалавас болза, оларда хаяа чырыы чок-тур. ²¹ Ындыг улус чер кырынга мунгарап-деңгереп, аштап-суксай берген улчуп чоруп каар; аштаан үезинде хорадап, боттарының хаанын база Бурганын каргаар. ²² Олар өрү-даа көөрге, черже-даа көөрге, чүгле качыгдал, коргунчуг

^{8:6} Силоам суу – Иерусалимни бүзээлел үезинде безин суг-биле хандырып турган агым суг (Ин. 9:7 көр).

^{†8:8} Эммануил – 7:14 шүлүктү көр.

8:6 Иса. 7:1, 4 **8:7** Иса. 7:20 **8:8** Иса. 30:28; Дан. 11:10 **8:10** Иса. 7:7

8:12 1 Пет. 3:14 **8:14** Иез. 11:16 **8:14** Иса. 28:16; 1 Пет. 2:8

8:16 Иса. 29:11; Дан. 12:4; Ажыд. 5:1; 10:4; 22:10 **8:17** Иса. 26:14 **8:18** Евр. 2:13 **8:18** Иса.

20:3 **8:19** Лев. 19:31; Иса. 19:13 **8:19** 1 Хаан. 28:11-14 **8:20** Иса. 60:2 **8:21** Хост. 22:28

дүмбей карангы көстүр, олар дүмбей карангыже октаттырар. Ындыг-даа болза, карангы биле баш мунгаш байдал кезээ мөңгеде турбас.

Чөптүг-шынныг хаанның төрүттүнгени

9¹ Эрткен үеде Завулоннун база Неффалимниң черин куду көрүп турган, а келир үеде өске чоннар чурттаан Галилеяны, далайже баар орукта черни болгаш *Иордан хемниң ындында черлерни алдаржыдар.

² Карангыга чурттап орган чон өндүр улуг чырык көрүп кагды, дүмбей бүргээн черге чурттаан улуска чырык чайыннап келди.

³ Сен чонну көвүдедип, аңаа улуг өөрүшкүнү хайырладың. Ол Сээң мурнунга, дүжүт ажаалдазының үезинде өөрүүрү дег, олча-тывыш үлежип тура,

өөрүп-байырлаары дег, өөрүп-хөглээр.

⁴ Мадан чонну чылча шапкан хүнүңде дег, Сен Бодуңнун чонунну хилинчектээн дөңгүнү, ооң эгиннеринде аар чүьктү уштуп,

ооң кызагдакчызының мергезин сыйып кагдын.

⁵ Тулчуушкунга киришкен дайынчыларның идиин, ханга борашкан хевин өрттедири-биле бериптер, олар отка чемиш болур.

⁶ Чаш төл бис дээш төрүттүнген, оолду биске берген болгай!

Эрге-чагырга демдээ ооң эгиннеринде, ол «Кайгамчык чөвүлекчи», «Мөгө-шыырак Бурган», «Мөңгө ада», «Амыр-тайбың хайырлаар чагырыкчы» деп адаттырар.

⁷ Ооң эрге-чагыргазы база хайырлаар амыр-тайбыңы кызыгаар чок көвүдээр. Ол Давид хаанның дүжүлгезинге саадап, ооң күрүнезин чагырып, ону шын шииткел болгаш чөптүг чорук-биле амдыгааштан эгелээш, кезээ мөңгеде доктаадып, быжыглаар.

Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының күштүг күзели ол бүгүнү боттандырар!

Дээрги-Чаяакчының Израильге килеңнээни

⁸ Дээрги Иаковка удур шииткел сөзү ыткан, ол сөс Израильдиң кырынга дүжер.

⁹⁻¹⁰ Ол сөстү бүгү израиль чон биле Самарияның чурттакчылары билип алгаш-даа,

улуургак, турамык сеткил-чүрээнден: «Тууйбу бажыңнарны бузуп кагза-даа, чонуп каан даштар-биле катап тудуп аар бис;

8:22 Иса. 5:30; Наум 1:8 **9:1** 4 Хаан. 15:29; 2 Чыл. 16:4 **9:2** Иса. 42:6-7; 49:6

9:2 Мф. 4:15-16; Лк. 1:79 **9:3** Иса. 26:15 **9:4** Башт. 7:19-25; Иса. 10:26

9:5 Иса. 2:4; Иез. 39:9; Ос. 2:18; Мих. 4:3 **9:6** Иса. 26:12; Мих. 5:5

9:7 Ыд. ыр. 88:4; Лк. 1:32 **9:7** 2 Хаан. 7:13 **9:7** 4 Хаан. 19:31; Иса. 37:32

ыяш тудугларны үрөп кагза-даа, пөштен кылган тудуглар-биле солуп аар бис» – деп турар-дыр.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы оларга удур Рецинниң дайзыннарын көдүрөр, оларның өжээтеннерин ыдалаар.

¹² Арамейлер чөөн чүктен, филистимнер – барыын чүктен халдап келгеш, Израильди чазыйланып, ажырыптар.

Ынчан безин Дээрги-Чаяакчының килеңи чайлаттынмас,
Ооң холу ам-даа чонну кезедип, көдүрлүр.

¹³ Ынчалза-даа чон ону ам-даа соп турар Бурганче ээлбейн баар,
Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчыже чүткүвейн баар.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы чаңгыс хүнде Израильдиң бажын-даа, кудуруун-даа одура шавар,

бедик-чаагай будуктарны-даа, хыыргышты-даа кезе шавар.

¹⁵ Баш дээрге *баштыннар болгаш ызыгууртаннар-дыр,
кудурук дээрге меге чүвөгө өөрөдир бүдүү билірлер-дир.

¹⁶ Башкарыкчылары бо чонну өскээр эдерткен:
оларга башкарткан улус оруундан аза берген.

¹⁷ Ынчангаш Дээрги ол чоннуң аныяк оолдары дээш сеткили өөрүвөс,
өскүстөрүн, дулгуяк херэеженнерин кээргевөс,
чүгө дээрге олар шупту – бужартаан, бузут үүлгедир улус-тур,
оларның аас-сөзү чүглө чүдек-бужар чүвө чугаалаар.

Ынчан безин Дээрги-Чаяакчының килеңи чайлаттынмас,
Ооң холу ам-даа чонну кезедип, көдүрлүр.

¹⁸ Оларның бузуду от ышкаш чалбыышталып,
тенниг бок үнүштү чип, арга-арыгны өрттедип тур –
ыш адагашталдыр көдүрлүп үнүп тур.

¹⁹ А Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының килеңи черни өрттендир чиир,
чон оттуң чемижи апаар.

Кым-даа бодунуң ха-дунмазын кээргевөс;

²⁰ оң талазындан үзе соп сыыргаш, аш артар;
солагай талазындан чигеш, тотпайн баар.

Кижини бүрүзү бодунуң холунуң эьдин^и чиир.

²¹ Манассия Эфремни, Эфрем – Манассияны чиир,
олар ийилээн Иудеяже халдаар!

Ынчан безин Дээрги-Чаяакчының килеңи чайлаттынмас,
Ооң холу ам-даа чонну кезедип, көдүрлүр.

^и9:20 Азы: «Ажы-төлүнүң эът-бодун».

9:11 Иса. 7:1; 8:6 9:12 4 Хаан. 16:6; 2 Чыл. 28:18 9:12 Иса. 5:25; 10:4 9:13 Иер. 2:30

9:14 Ы. х. к. 28:13; Иса. 19:15 9:15 Мих. 3:5 9:17 Иса. 5:25 9:19 Иса. 24:6

9:20 Лев. 26:26 9:21 Иса. 5:25

10¹ Чөптүг эвес хоойлулар үндүрүп,
кээргел чок доктаалдар бижип турар улус ат болур!

² Силер мээң чонум иштинде ядыыларның эргезин казып турар,
түрөңги улуска шын шииткел көргүспөс
база дулгуяк херээженнерниң кошкулун былаап аар,
өскүстөрни үптөп турар улус-тур силер.

³ Кеземче хүнүндө, кажан ырактан келген айбыл-халап таварыырга, канчаар
силер?

Дуза дилеп, кымче баар силер?

Эргине-байлаанарны каая артгырып каар силер?

⁴ Силер туттурган улус аразынга харыксырап олура дүжер
азы өлүрткен улус аразынга чыда дүжер силер.

Ынчан безин Дээрги-Чаяакчының килени чайлаттынмас,
Ооң холу ам-даа силерни кезедип, көдүрлүр.

Бурганның турамык Ассирияны шииткени

⁵ «Ассирия ат болур!

Ассирия дээрге Мээң киленимниң шыкпыыжы-дыр,
ооң холунда – Мээң хорадаан сагыжымның кымчызы!

⁶ Мен Ассирияны Менден ойталаан чонга удур,
Мээң килеңнеп турарым чонга удур ыдар мен –
ону үптөп-тоназын, куругладыр олчалап алзын,
кудумчуда бок-хир дег, таптай бассын».

⁷ Ынчалза-даа Ассирияның хааны Бурганның ону ыдып турарын билбес,
ол бодунуң сеткил-чүрээнге өске чүве бодаар –
чер-делегейниң хөй күрүнелерин эжелеп, узуткаар деп бодаар.

⁸ Ол хаан: «Бүгү хааннар чүгле мээң нояннарымга деңнежир эвес чүве бе?

⁹ Калне хоорай – Кархемис ышкаш,

Хамат – Арпад ышкаш, Самария – Дамаск ышкаш эжелеттирбээн чүве бе?

¹⁰ Мен өске күрүнелерни – Иерусалим биле Самарияның *дүрзү-
бурганнарындан артык күштүг

дүрзү-бурганнарлыг күрүнелерни эжелеп алган болганымда,

¹¹ Самарияны база ооң дүрзү-бурганнарын базып кааным дег,

Иерусалимни база ооң дүрзү-бурганнарын базып кагбас мен бе?» – деп бодап
турар.

¹² Дээрги *Сион даг биле Иерусалимге удур кылып турар херээн төндүргөш,
Ассирияның хаанының улуургак, турамык сагыш-хөңнүн болгаш
ооң туразы улуг, өрү көрдүнер чоруун кезедир.

¹³ Ол хаан: «Мен ол бүгүнү күштүг холум-биле

10:1 Иер. 8:8 **10:2** Хост. 22:31; 23:6; Ам. 2:7 **10:2** Иов 22:9; Ыд. ыр. 93:6; Иез. 22:7

10:4 Иса. 5:25; 9:12 **10:5** Авв. 1:12 **10:6** Иса. 9:17 **10:7** Мих. 4:12 **10:9** Ам. 6:2

10:11 4 Хаан. 18:33-35; Иса. 36:18-20; 37:12 **10:12** 4 Хаан. 19:35-37; Иса. 37:36-38

база мерген угааным-биле кылдым,
билиим ол хире-дир!

Чоннарның кызыгаарларын эде тургустум,
оларның куравырларын үптөп алдым;

буга ышкаш, оларның хааннарын дүжүлгезинден дүжүр үстүм.

¹⁴ Куш уязы тышкан дег, Мээң холум чоннарның эргине-байлаан эжелеп алды;
кагдынган чуургалар чыып аары дег, мен бүгү чурттарны чыып алдым.

Кым-даа чалгынын далбаш кылбады, аксын ажыдып, сыйылавады» – дээн
болгай.

¹⁵ Бяш кезип турар кижиден ооң балдызы өрү көрдүнер деп бе?

Бяш хирээлеп турар кижиниң хирээзи ооң мурнунга хоолуургаар деп бе?

Мерге ону көдүрүп турар кижини көдүрүп шыдаар деп бе

азы ыяштан чазаан моң ыяштан бүтпээн ээзи кижини чайып шыдаар деп бе?

¹⁶ Ынчангаш Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы

ол хаанның семис-шыырак улузунче арып-дорар аарыг-човалаң ыдар,

ооң ат-алдарлыг улузунуң аразынга чалбырааштыг от ышкаш чалбыыш
өөскүдер.

¹⁷ Израильдин Чырыы ынчан от апаар,

Ооң ыдыктыг Бурганы чалбыыш апаар:

ол от чаңгыс хүн дургузунда тенниг бок үнүштү чиптер.

¹⁸ Ассирияның алдарлыг арга-арыын, дүжүткүр шөлдерин

ол от бүрүнү-биле узуткаар^v,

олар шупту өлүг-диригниң аразында аарыг кижиде дег апаар.

¹⁹ Ооң арга-арыының ыяжының артынчызы аажок эвээш санныг апаар,
ону чаш уруг безин санап шыдаптар.

Израильдин артынчызы Бурганче эглир

²⁰ Ол хүн кээрге, Израильдин артынчызы –

Иаковтуң салгалындан артып калган улус

боттарының дарлакчыларынга оон ыңай ынанмастай бээр,

а Дээрги-Чаяакчыга, Израильдин ыдыктыг Бурганынга шыны-биле ынаныр.

²¹ Израильдин артынчызы мөге-шыырак Бурганче эглир.

²² Израиль, сээң чоңуң далай элезини ышкаш хөй санныг-даа болза,
чүгле артынчы чон эглип кээр.

Бурган чөптүг узуткаашкын биле бажын ажыр кеземчени тодараткан.

²³ Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы

тодаратканын ёзуугаар бүгү чуртка узуткаашкын чорудар.

²⁴ Ынчангаш Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы:

«Мээң Сионда чурттаан чонум, сени шыкпыыш-биле улдап,

^v10:18 Арга-арыг болгаш шөлдер ассирий аг-шеригни ойзу көргүскен чадавас.

10:13 Ы. х. к. 32:27 10:16 Ыд. ыр. 105:15 10:17 Иса. 27:4; 33:12 10:22 Э. д. 22:17

10:23 Иса. 28:22; Рим. 9:27-28

биеэде Египет ышкаш, моң арнып турар Ассириядан кортпа.

²⁵ Удавас Мээң сеңээ хорадаан сагыжым часкарлы бээр,
Мээң килеңим кыптыгып, ассирийлерни узуткаар» – дээн.

²⁶ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы Цур-Орив чанынга
мадиан чонну чылча шапканы дег
азы Египетке Бодунун даянгыжын далай суунче көдүргени дег,
Ассирияже кымчызын көдүрер.

²⁷ Ол хүн кээрге, Ассирияның чүдүргөн чүбүгүн
сээң оорга-мойнуңдан дүжүрер,
хилинчектээн дөңгүзүн – мойнундан уштур,
ол дөңгү, күжениптеринге, буступ дүжер.

²⁸ Дайзыннар Айатта чедип келген,
Мигронну таварып эрте берген,
Михмаска кошта чүбүгүн арттырып каан^W.

²⁹ Олар кежигни эрте берген, Гевада хонуп чыдар.
Рама хоорай сирилээн, Саулдуң Гивазындан чурттакчылары дезипкен.

³⁰ Галлим суур, өөледир ыгла!

Лаис, ону дыңна, Анатот, аңаа харыыла!

³¹ Мадмена чурттакчы чок арткан, Гевимниң чурттакчылары дезип, чаштына
берген.

³² Ол-ла хүн дайзыннар Новка доктаагаш,
Сион дагда турар Иерусалимче чудуруу-биле кыжанган.

³³ Көрүңер! Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы
коргунчуг күчү-күжү-биле ыяштарның будуктарын сыйып кааптар.
Ыяштарның баштарын кезип кааптар,
бедик черлерни чавызадып каар.

³⁴ Дээрги-Чаяакчы шыргай арга-эзимни балды-биле кыргый кезер,
өндүр улуг Бурганның мурнунга Ливанның арга-эзими калбаш кээп дүжер!

Амыр-тайбың хайырлаар Хаан

11 ¹ Иессейниң төжээнден Будук өзер,
ооң дазыл-дамырындан Өзүм үнер^X.

² Дээрги-Чаяакчының *Сүлдези – мерген угаан биле угаан-сарыыл бээр Сүлде,

^W**10:28-32** Бо шүлүктөрдө айыткан черлер Иерусалимден ырак эвеске турган. Ол черлер халдап кел чыдар аг-шеригниң Иерусалимче соңгу чүктен кээр оруунга турган чадапчок.

^X**11:1** Иессей дээрге Давид хаанның ачазы. Бо оюскан уткалыг домак Давид хаанның үре-салгалынче айтып турар (Иер. 23:5; 33:15; Зах. 3:8; 6:12 көр).

10:24 4 Хаан. 19:6; Иса. 37:6 **10:26** Башт. 7:22, 25; Иса. 9:4 **10:26** Хост. 14:27-30

10:27 Наум 1:13 **10:28** 1 Хаан. 14:2 **10:29** 1 Хаан. 13:23 **10:29** 1 Хаан. 7:17

10:29 1 Хаан. 11:4 **10:30** 1 Хаан. 25:44 **10:30** Иис. 21:18; Иер. 1:1 **10:32** 1 Хаан. 21:1

10:33 Иса. 10:18; Иез. 31:3; Ам. 2:9

арга-сүмө биле күш-шыдал бээр Сүлде,
 билиг биле Дээрги-Чаяакчыдан коргуушкун бээр Сүлде – Ону бүргей аптар.
³ Дээрги-Чаяакчыдан коргары Аңаа өөрүнчүг болур.

Ол даштыкы хевир барымдаалап шиитпес,
 дамчыыр чугаа ӗзугаар херектер шиитпирлевес.

⁴ Ядыларны Ол шынны-биле шиидер,
 черниң түрэнги улузунуң чаргы-чаалызын чөптүү-биле шиитпирлээр.

Ооң чугаалаан сөзү, мерге дег, чер-делегейни кезедип согар,

Ол Бодунуң аксындан үнген тыныжы-биле бузуттуг улусту өлүрүп каар.

⁵ Ол чөптүг чорукту куржанып аар, шынчы чорук Ооң белинде куру болур.

⁶ Ынчан бөрү хураган-биле кады чурттаар,

ирбиш анай-биле кады чыдар,

бызаа, арзылаң болгаш бугажык кады оъттап-чемненир,

бичии оол оларны одарже сүрүп аппаар.

⁷ Инек адыг-биле кады оъттаар,

оларның төлдери кады чыдар,

арзылаң, буга ышкаш, сиген чиир.

⁸ Чаш төл чылан үнгүрүнүң аксынга ойнап болур,

бичии уруг шагар чылан чурттап турар үтче холун салып болур.

⁹ Бурганның бүгү ыдыктыг даанга

бузут үүлгедир, хора халдадыр чорук турбас апаар,

чүге дээрге, далайны сугларның долары дег,

чер-делегей Дээрги-Чаяакчыны билип аары-биле долдунар.

Чоннарга тук

¹⁰ Ол хүн кээрге, Иессейниң Дазылы бүгү чоннарга тук дег апаар,

шупту аймактар Ооң чанынга чыгып кээр,

Ооң чурттап турар чери алдаржыыр.

¹¹ Ол хүн кээрге, Дээрги холун катап база сунгаш,

Бодунуң чонунуң артынчызын Ассириядан, Египеттин девискээрлеринден,

Эфиопиядан, Эламдан, Сennaардан, Хамат хоорайдан болгаш

далайда ортулуктардан дедир эгидип аар.

¹² Дээрги бүгү чоннарга тук көдүргеш,

Израильдиң үндүр сывыртаткан улузун чыып эккээр,

Иудеяның тоо быдараан чонун чер-делегейниң дөрт чүгүнден бөлүп эккээр.

¹³ Израильдиң адааргалы соксаар, Иудея аңаа өжээргевейин баар;

Израиль Иудеяга адааргавастай бээр, Иудея база Израиль-биле өжээннешпес.

11:2 Иса. 42:1; 61:1; Мф. 3:16 **11:4** Ыд. ыр. 71:2, 4 **11:4** Иов 4:9; Ыд. ыр. 138:19; 2 Фес. 2:8;

Ажыд. 2:16 **11:6** Иса. 65:25 **11:9** Иса. 65:25 **11:9** Сан. 14:21; Ыд. ыр. 71:19; Авв. 2:14

11:10 Ы. х. к. 28:49; Иса. 5:26; 49:22; 62:11; Ажыд. 5:5; 22:16 **11:10** Рим. 15:12

11:11 Ос. 11:11; Мих. 7:12; Зах. 7:10 **11:12** Ы. х. к. 30:3; Иер. 32:37; Иез. 11:17; Соф. 3:20

11:13 2 Хаан. 19:41-43; Иер. 3:18; Иез. 37:16-17; Ос. 1:11

¹⁴ Олар барыын чүкке филистимнерниң черлеринче шүүргедей ужуп, халдаар, чөөн чүкте чурттаан аймактарны кады үптээр;

Эдом биле *Моавка удур холун көдүрер, аммон чон оларга чагыртыр.

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы Египеттин далайының мугулдурун кургадып каар, күштүг хат хадыдып, Бодунуң холун Евфрат хемниң кырынче сунар.

Ол хем чеди адырык кылдыр чарлы бээрге, улус ону идик ужулбайн кежип шыдаар апаар.

¹⁶ Ынчан Ооң чонунуң артынчызынга, израиль чон Египеттен үнүп турган үеде дег,

Ассириядан үнер делгем орук ажыттынар.

Мактал ырлары

12 ¹ Ол хүн кээрге: «Дээрги-Чаяакчы, Сеңээ өөрүп четтирип тур мен! Сен меңээ килеңнеп турган-даа болзуңза,

Бодунуң килеңинни чайладып, меңээ аргалалды хайырладың.

² Шынап-ла, мээң Камгалакчым – Бурган,

Аңаа идегээр болгаш, чүден-даа кортпас мен.

Дээрги-Бурган-Чаяакчы – мээң күчү-күжүм, ырым;

Ол меңээ камгалал болду» – деп ырлаар сен,

³ камгалалдың кудуктарындан сугну өөрүшкүлүг узуп аар силер.

⁴ Ол хүн кээрге: «Дээрги-Чаяакчыга өөрүп четтиринер,

Ооң адын кыйгырып, алгап-мактаңар;

чоннар аразыңга Ооң ажыл-херектерин медээленер,

Ооң ады өндүр улуг дээрзин оларга сагындырыңар.

⁵ Дээрги-Чаяакчыны алгап ырлаңар,

Ол өндүр улуг үүле-херек кылган болгай,

ооң дугайында бүгү чер-делегейге билдингир апарзын.

⁶ *Сионнуң чурттакчылары, өөрүп-хөглөңер,

чүге дээрге Израильдиң ыдыктыг Бурганы

силерниң араңарда өндүр улуг-дур!» – деп ырлаар силер.

Вавилон дугайында өттүр билген медеглел

13 ¹ Амоцтуң оглу Исайяның дамчытканы Вавилон дугайында өттүр билген медеглел бо-дур.

² «Тас тей бажыңга туктан көдүргеш, дайынчыларны кыйгырып, оларже хол чайыңар;

олар ызыгууртаннар хаалгазынче кире берзин.

³ Мен Бодумга бараалгатканым шериглерге дужаал берген мен;

11:14 Иер. 49:28 **11:15** Иса. 7:20; Ажыд. 16:12 **11:16** Хост. 14:29 **11:16** Иса. 19:23

12:1 Иса. 11:11 **12:2** Хост. 15:2; Ыд. ыр. 117:13 **12:4** 1 Чыл. 16:8; Ыд. ыр. 104:1

12:4 Ыд. ыр. 8:2-3 **12:5** Хост. 15:1 **12:6** Соф. 3:14; Зах. 2:10; 9:9

12:6 Ыд. ыр. 45:6; Ос. 11:9 **13:1** Иса. 21:1; 47:1; Иер. 50:1 **13:2** Иса. 5:6

Мээн өндүр улуум дээш өөрүп-байырлап турар дайынчыларымны кыйгырып алдым –

Мээн киленим ёзугаар хөделзиннер.

⁴ Мөөң чон чыылганда дег, дагларда дааш-диңмит үнүп тур.

Эвилелдежип чыылган күрүнелер, чоннарның дааш-шимээни ол-дур!

Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы аг-шеригни тулчуушкунга белеткээн-дир.

⁵ Ол аг-шериг ырак чурттан, чер-делегейниң жужу-кыдыындан кел чыдар:

Дээрги-Чаяакчы болгаш Ооң килениниң чепсээ бүгү чер-делегейни хоозурадыр!

⁶ Ыглап-сыктаңар, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчының шииткелиниң хүнү чоокшулаан-дыр –

Күчүлүг Бурган бүрүн буураашкын чоруткан-дыр.

⁷ Ынчангаш бүгү улустуң холдары салдына бээр, кижиги бүрүзүнүн чүрээ серт кынныр.

⁸ Улус аажок коргар, олар аарышкыга алзып, курлу бээр,

божуп чыдар херээжен дег, хилинчек көөр,

бот-боттарынче кайгап-харап көржүр,

арыннары агарып, девидей бээр.

⁹ Көрүңер, Дээрги-Чаяакчының шииткелиниң хүнү кел чыдыр –

Ооң аажок хорадап, килеңнээни, хайыра чок ол хүнде

чер кыры ээнзиреп, ында чурттаан бачыттыг улус узуткаттырар.

¹⁰ Дээрниң сылдыстары биле чырымалдары боттарының чырыын чашпас;

үнүп орар хүн өжүп каар, ай чайынналдыр чырывас.

¹¹ Мен бо делегейни бузуду дээш кезедир мен,

бузуттугларны кем-буруузу дээш кезедир мен.

Турамык улустуң улуургаан соксадыр мен,

түрлүг улустуң туразының улуун таптай базар мен.

¹² Кижилер эвээжээш, арыг алдындан-даа, Офирден эккелген алдындан-даа

ховар апаар кылып каар мен.

¹³ Ынчаар дээш, Мен дээрни силгиир мен!

Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы хорадаарга,

Ооң килеңи кыптыккан хүнде чер-делегей бодунуң туружундан шимчей бээр.

¹⁴ Ынчан кижиги бүрүзү, сүрүүшкүнден дескен чээрен дег,

кадарчы чок хойлар дег, бодунуң чонунче дедир чанар,

бодунуң черинче дезип маңнаар.

¹⁵ Туттурган-на кижиги өттүр шаштырып аар,

13:5 Иер. 50:24 **13:6** Иез. 30:3; Иоил 1:15; Авд. 1:15; Соф. 1:7 **13:7** Иез. 7:17

13:8 Иса. 42:14; Иер. 4:31; 30:6; Мих. 4:9-10 **13:9** Иса. 24:1

13:10 Иса. 24:23; Иез. 32:7-8; Иоил 2:31; Мф. 24:29; Ажыд. 6:12 **13:11** Иса. 2:11

13:12 Э. д. 10:29; 3 Хаан. 9:28; 1 Чыл. 29:4; Иов 22:24; Ыд. ыр. 44:8 **13:13** Иов 9:6; Агг. 2:6

13:14 Иер. 50:16

таварышкан-на кижы хылыштан өлүп калыр.

¹⁶ Оларның чаш төлдерин, боттары көрүп турда, черже чылча октап каар; оларның бажыңнарын үптөп-тонаар, кадайларын чазарлаар.

¹⁷ Көрүңөр, Мен Вавилонга удур мөнгүннү үнелевес, алдынны тоомчага албас мидий чонну көдүрөр мен.

¹⁸ Мидийлерниң чалары аныяк оолдарны адып каар, олар чаш төлдерге хайыра көргүспес, бичии уругларже кээргел-биле көрүнмес.

¹⁹ Вавилон – күрүнелерниң эң каазы, халдей чоннуң алдары база чоргааралы, Содом биле Гоморра ышкаш, Бурганга узуткаттырар.

²⁰ Вавилонну улус кажан-даа ээлевес, салгалдан салгал дамчып чурттакчы чок болур.

Араб кижы аңаа чадырын тикпес, кадарчы кижы сүрүг малы-биле дыштанмас.

²¹ Аңаа чүглө черлик аң-мең турар, шөө-бөрүлөр ооң бажыңнарын долар; аңаа страус куштар чурттаар база те-чунма шурап маңнажыр.

²² Бөрүлөр ооң шивээлеринге^у, дилгилер – каас-коя ордуларынга улужар».

Израильдин дедир чанып кээри

14 ¹ Вавилоннун кеземче көөр үези чоокшулаан, ооң өлүр хүнү кээр четкен.

А Иаковту Дээрги-Чаяакчы өршээр, Израильди база катап шилип аар – израильчилерни боттарының черинге чурттадып каар – даштыкы улус олар-биле каттыжып, Иаковтуң салгалы-биле тудуш апаар.

² Өске чоннар израиль чонну эдертип алгаш, ооң төрөөн черинче дедир эккээр.

Израиль чон Дээрги-Чаяакчының черинге ол чоннарны бодунуң эр, кыс кулдары кылып аар база ону тудуп аппаратан улусту тудуп аар, ону кызып-кыйып турган улусту чагырар.

Вавилоннун хаанын кочулаан ыр

³ Ол хүн, кажан Дээрги-Чаяакчы сени качыгдал, хөлзээзин болгаш каржы-дошкун кулданыгдан адырып каарга, ⁴ Вавилоннун хаанын кочулаан бо ырны ырлаар сен:

«Хилинчектекчи чок апарды, ооң кызагалды төндү!

⁵ Дээрги-Чаяакчы бузуттугларның мергезин, чагырыкчыларның кымчызын сыйып кагды.

⁶ Хаан килеңней бергеш, чоннарны соксаал чок эттеп-соп, хорадай бергеш, кээргел чок кызагдал-биле истеп-сүрүп турду.

^у**13:22** Шивээлер – өске бурунгу сөзүглелде «Дулгуйак херээннеринче» деп бижээн.

13:16 4 Хаан. 8:12; Бд. ыр. 136:9; Наум 3:10 **13:16** Ыы. 5:11; Зах. 14:2 **13:17** Иса. 21:12; Иер.

51:11, 28; Дан. 5:31 **13:18** Иер. 50:29 **13:19** Э. д. 19:24; Ы. х. к. 29:23; Иер. 49:18; Соф. 2:9

13:20 Иер. 51:37 **13:20** Иер. 3:2 **13:21** Иов 30:29; Иса. 34:13; Иер. 50:39; Мих. 1:8

14:1 Зах. 1:17 **14:1** Иез. 47:22; Эф. 2:12-14 **14:2** Иса. 49:22; 66:20 **14:4** Авв. 2:6

⁷ Бүгү чер-делегей ам дыштанып, амыр-чыргал көрүп чыдыр,
хөглүг ырлар дыңналып тур!

⁸ Хадылар, Ливанның пөштери безин сээң бастырганың дээш байырлап:
„Сен мөңгө уйгуң удуй бээринге, бисти кым-даа кезедип келбестеди“ – джи-
тур.

⁹ Өлүглер оранынче кирип турунда,
сени уткуп аар дээш, ол оран хөлзеп эгелээн;
сени уткузун дээш, ол оран өлүг улустуң сүнезиннерин –
чер кырынга баштыңчылар бооп чораан бүгү улусту оттуруп,
өске чоннарның өлгөн хааннарын дүжүлгелерден сеңээ алдар кылдыр тургузуп
турар.

¹⁰ Олар шупту сеңээ: „Сен база, бис ышкаш, кошкак апарып,
биске дөмейлежи берген-дир сен“ – дээр.

¹¹ Сээң өндүр-чаагайың, чадаганнарың үнү –
ол бүгү өлүглер оранынче дүже берген.
Сеңээ сээктер дөжек болур, курттар – шуглак болур.

¹² Шолбан сылдыс, даң хаязының төлү, канчап дээрден кээп дүштүң?!
Чоннарның дарлакчызы, сени черже дүжүр октапкан-дыр!

¹³ А сен бодунун сеткил-чүрээнде: „Дээрже көдүрлү берейн,
дүжүлгемни Бурганның сылдыстарындан өрү көдүрүп,
бурганнарның чөвүлежип чыгылыр чери – Цафон дагның ийлеринге саадаайн^z.“

¹⁴ Устүкү булуттардан өрү көдүрлүп, Дээди Өрүкү Бурганга дөмейлежийн^z –
деп бодадың.

¹⁵ Ынчалза-даа *тамыже, өлүглер оранының дүвүнче дүжүр октаткан сен!

¹⁶ Сени эскерип каан улус топтап көрүп, салым-чолунну кайгап-харап турар:
„Черни шимчедир чайгап, күрүнелерни сириледип турган кижги бо бе?”

¹⁷ Делегейни ээнзиреткен, бүгү хоорайларны уреп бускан,
тудуп аппаратан улузун бажыңынче чандырбайн турган кижги бо бе?^z

¹⁸ Чоннарның хааннары шупту хүндүлүү-биле мөңгө уйгузун удуп,
кижи бүрүзү бодунуң чевег-куюнда чыдар.

¹⁹ Чүгле сени, чүдек-бужар сек дег^a,
чевег-куйга ажаавайн, үндүр октапкан;
хылышка шаштырткан, тамының даштарыңче октаттырган өлүглер сени шып
алган.

Улус буду таптай баскан мөчү-сөөк дег,

^z**14:13** «Цафон даг» – еврейлер аразыңа чурттап турган хананей чоннуң чүдүлгезин ёзугаар
бурганнар чурттап турар даг.

^a**14:19** Азы: «Ирик ыяш будуу дег».

²⁰ сен ол хааннар-биле дөмей кылдыр хөөржүттүрбес сен,
чүге дээрге чуртунну хоозурадып, чонунну узуткап алган-дыр сен.

Бузуттугларның үре-салгалын улус мөңгө шагда адап сагынмас.

²¹ Адазының кем-буруузу дээш, ооң оолдарын чок кылыры-биле белеткенер.
Олар чер-делегейни эжелеп аар дээш көдүрүлбезин
база бүгү делегейни боттарының хоорайлары-биле дуглай тутпазын».

²² «Оларга удур көдүрлүр мен – деп,
Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –
Вавилоннун адын, дириг арткан чонун,
келир салгалын узуткап каар мен – деп,
Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

²³ Мен ону чараа-чеченнер девискээри,
тулааланчак хөөлбектер кылып каар мен;
узуткашкын ширбиижи-биле ону үндүр ширбиир мен».

Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Ассирия дугайында

²⁴ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы: «Мен канчаар бодап алган мен, ынчаар болур,
Мен канчаар баш бурунгаар тодараткан мен, ынчаар боттаныр;

²⁵ Бодумнун черимге ассирий аг-шеригни чылча шавар мен,
Бодумнун дагларымга оларны таптай базар мен.

Оларның дөңгүзү Мээң чонумдан уштунуп кээп дүжер,
оларның дарлалы ооң оорга-мойнундан адырлы бээр.

²⁶ Бүгү чер-делегейге хамаарыштыр бодалым бо-дур,
бүгү чоннарны кезедир дээш көдүрүлген холум бо-дур.

²⁷ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы бодал бодап аарга,
кым ону күш чок болдуруп шыдаарыл?

Ооң холу көдүрлүрге, кым ону чайладып шыдаарыл?» – деп даңгыраглап
чугаалаан.

Филистим чон дугайында

²⁸ Ахаз хаанның өлгөн чылында мындыг өттүр билген медеглел болган:

²⁹ «Филистимнер оларны чылча шаап турган шыкпыштың сыйылганы дээш
өөрүвезин;

чылан үре-салгалындан шагар чылан үнүп кээр,
ооң үре-төлү ок-чылан апаар.

³⁰ Ынчан эң ядыы улус тодар, түрөңги улус айыыл чок черге дыштаныр.
Филистим чоннун дазылын аш-биле узуткаар мен,

артып калган улузу өлүртүп каар.

³¹ Ыглаңар, хаалгалар! Алгырып ыгла, хоорай!
 Филистимнер, кортканыңардан дөгере көжүй бериңер!
 Чүге дээрге сонгу чүктен ыш диргелип кел чыдыр,
 ол аг-шеригде чыскаалдан чыдып калган кижги чок-тур.

³² Ол чоннун *элчиннеринге чүү деп харыылаары?
 „Дээрги-Чаяакчы *Сионну доктааткан,
 Ооң чонунун түрөңги улузу аңа хоргадап тып аар“ деп харыылаар ужурлуг».

*Моав дугайында

15 ¹ Моав дугайында өттүр билген меделел бо-дур.

Чаңгыс дүне Ар хоорайны хоозураткан – Моавты узуткап каан;
 чаңгыс дүне Кир хоорайны хоозураткан – Моавты узуткап каан.

² Ооң чурттакчылары *бурганнарының өргээзинче чедип келген,
 Дивоннун чурттакчылары ыдыктыг черже ыы-сыылыг чедип келген.

Моав чон Нево болгаш Медева хоорайлар дээш ыглап-сыктаар –
 кажыыдал демдээ кылдыр бүгү улустун бажын таарып, салын чүлүп каан.

³ Моавтын кудумчуларында улус качыгдалдын самдар хевин кедип алган,
 бажыннар кырында, шөлдерде бүгү улус донгая кээп дүшкеш, ыглажып тур.

⁴ Эсевон биле Элеале хоорайлар алгырып ыглап тур –
 оларның үнү мырыңай Иаацада дыңналып турар.

Моавтын шериглери база ыглажып, сеткил-сагыжы сүрээдеп тур.

⁵ Мээн чүрээм Моав дээш ыглап тур;

ооң дескен улузу Сигорже, Эглат-Шелишияга чедир дезип тур;

олар Лухитче ыы-сыылыг көдүрлүп,

Хоронаим баар орукта боттарының аштырышыкыны дээш ыглажып тур.

⁶ Нимрим хемниң суу соглуп калган,

шыктар кургап, оът-сиген оңа берген – үнүш-дүжүт артпаан.

⁷ Моавтар эртинге-байлааның камнап алган артынчызын

Талдар шынаазы-биле аппар чыдар.

⁸ Моавтын бүгү кыдыг-кызыгаарында ыы-сыы чаңгыланып тур,

улус Эглаимге чедир, Беэр-Элимге чедир ыглажып тур,

⁹ чүге дээрге Димоннун суун хан долган-дыр.

А Мен Димонче оон-даа улуг айыыл-халап ыдар мен –

Моавтан дескен улусче база чуртта артып калган улусче арзылаңнар халдаар.

16 ¹ *Моавтын чагырыкчылары Села хоорайдан, ээн кургаг хову кежир,
 *Сион дагже белек кылдыр хураганнар чорудуп берген.

² Арнон хемниң кежиглеринде моав херэеженнер уязындан үндүр октаткаш,

14:32 Соф. 3:12 15:1 Иса. 25:10; Иер. 48:1; Иез. 25:8; Ам. 2:1; Соф. 2:8

15:1 Сан. 21:15; Ы. х. к. 2:9, 18, 29 15:2 Сан. 21:30; 32:38 15:2 Иез. 7:18

15:4 Сан. 32:37; Иер. 48:34 15:5 Иер. 48:5 16:1 4 Хаан. 14:7 16:2 Башт. 11:18

чалгыннарын далбаңнаткан куштар ышкаш апарган.

³ Моавтар Иерусалимден: «Биске сүмеден берип, шиитпирден үндүр.

Дал дүште бодунуң хөлеген-биле бисти, дүн дүшкөн ышкаш, шуглап ал.

Сывыраткан улузувусту чажырывыт, дескен улусту айтып бербе.

⁴ Моавтан сывыраткан улузувус сээциинге чурттап артсын, оларга узуткакчыдан хоргадал бооп көр» – деп дилээн.

Кызгадкчы чок апаар, хоозураашкын соксап, чуртту базынган улус чиде бээр.

⁵ Ынчан Давидтиң дүжүлгези шынчы чорук ачызы-биле доктаап, быжыгар – дүжүлгеге шынга бүргеткен чагырыкчы саадаар;

ол чөптүг чорукче чүткүп, шынныг шииткел үндүрер дээш далажыр.

⁶ «Бис Моавтың улуургааның, ооң аажок улуургаа биле турамыының дугайында, ооң адыргаа биле туразының улуунуң дугайында дыңнаан бис, а ооң көөргеттинер чоруу хоозун-меге-дир».

⁷ Ынчангаш моав чон бодунуң чурту дээш качыгдап, шупту ишкирнип ыглап турар.

Ажыг-шүжүгге алыскан улус, Кир-Харешет хоорайга эки-чаагай амыдыралыңарны сактып, ыглажыңар-ла!

⁸ Эсевоннуң шөлдери болгаш Сивманың виноград шөлдери кургап калган.

Чоннарның чагырыкчылары биеэде Иазер хоорайга чедир үнүп,

ээн кургаг хову чедир чаттылып турган эң эки сыптарны таптай басып каапкан.

Оларның адырлары өзүп тарап, далай ындынче эрттир үнүп турган.

⁹ Мен Сивмада виноград шөлү дээш, Иазер дээш ыглааным дег, ыглап тур мен; Эсевон биле Элеале, силерни караам чажы-биле суггарар мен!

Чүге дээрге улус сээң чайгы чимизиң чыгбастап, бышкан тараан ажаавастады, өөрүшкүлүг дааш-шимээн дыңналбастады.

¹⁰ Дүжүткүр черни хөглээшкин биле өөрүшкү каггаш барды,

виноград шөлдеринде кым-даа ырлап, байырлаваастады,

виноград сы базар оңгарларда кым-даа виноград таптай баспайн турар,

чүге дээрге Мен өөрүп-байырлаан алгы-кышкыны соксадып кагдым.

¹¹ Ынчангаш ишти-хөңнүм Моав дээш, сеткил-чүрээм – Кир-Харешет дээш, чадаган ышкаш, ыглап тур.

¹² Моавтар ыдыктыг черлерге чедип келгеш,

шылагыже чаннyp, *мөргүүрге-даа, ажык-дуза чок болур.

¹³ Дээрги-Чаяакчының Моавка хамаарыштыр шаанда чугаалап каан сөзү ол-дур.

¹⁴ А ам Дээрги-Чаяакчы: «Хөлөчик кижиниң ажыл кылып эрттирер хуусаазы дег, дараазында үш чыл эрте бээрге, Моавтың алдар-ады баксыраар, ооң хөй санныг чону кырлып каар, көңгүс эвээш санныг, кошкак артынчы артар» – деп чугаалаан.

Дамаск болгаш Израиль дугайында

17 ¹ Дамаск дугайында өттүр билген медеглел бо-дур.

«Дыңнаңар, Дамаск моон соңгаар хоорайлар санындан казыттырар, бузундулар оваазы апаар.

² Ароерниң хоорайлары ээн кагдынып, чүгле мал сүрүг аңаа дыштанып чыдып, одарлаар, ол мал-маганны хойзур кижиге артпас.

³ Израильге быжыглалдыг хоорай, Дамаскка – хаанныг чагырга турбас апаар; арамейлерниң артынчызынга израиль чоннуң алдар-адының салымы онаажыр». Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

⁴ «Ол хүн кээрге, Израильдин алдар-ады кудулаар, семис мага-боду арып-доруптар.

⁵ Ол чүүл болза, кажан Рефаим шынаазында шөлден тараа кезикчизи дүжүт ажаап ап, ооң холу тараа бажын кезип, куругладыр чыып каапканда дег болур.

⁶ Олива чимизин ажаап ап турда, ооң шыпшык бажынга ийи-үш оливканың, чимистелген будуктарга дөрт-беш каттың артып каары дег, чүгле каш израиль кижиге менди артар». Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

⁷ Ол хүн улус боттарының Чаяакчызынче көөр, Израильдин ыдыктыг Бурганынче көрүжүн шиглээр.

⁸ Олар ооң соонда өргүл салыр черлерже, боттарының холу, салаалары-биле кылган чүүлүнче көрбес апаар, ыдыктыг ыяштар, адагаштарга идегевестей бээр.

⁹ Израиль, ол хүн сээн быжыглалдыг хоорайларын – өске чоннарның израильчилерге арттырып кааны, кагдынган хоорайлар – дуй үнген ыяштар биле чадаң үнүштерге шыва алзыр. Ол чер ээнзиреп каар.

¹⁰ Чүгө дээрге сен бодунну камгалап турар Бурганны уттукан-дыр сен, бодунну хоргададып турар Хаяны сагынмаан-дыр сен.

Каас сесерликтер тарып, өске бурганга тураскааткан сыптар олуртуп алган-дыр сен.

16:14 Иса. 21:16 **16:14** Иса. 21:16; Иер. 48:13

17:1 Иса. 7:8-9; Иер. 49:23; Ам. 1:3; Зах. 9:1 **17:2** Ы. х. к. 28:26; Иер. 7:33

17:5 2 Хаан. 5:18 **17:6** Иса. 24:13; Мих. 7:1 **17:8** Иса. 27:9; Мих. 5:13 **17:9** Мих. 5:11

17:10 Ы. х. к. 32:18; Ыд. ыр. 105:21; Иер. 2:32

¹¹ Оларны олурткан хүнүндө-ле өстүрүп ап шыдадың,
тарып каарыңга, даартазында-ла чечектели бээр кылып алдың,
ынчалза-даа дүжүт албас сен,
ол хүн аарыг-човалаң биле улуг качыгдал ажаап аар сен.

¹² Аа халак, хөй чоннарның аг-шерии чалгып хөлзээн далай ышкаш шимээрге
тур!

Аймак-чоннар шапкын агым суглар каалаан ышкаш алгы-кышкы үндүрүп тур!

¹³ Чоннар шапкын агым суглар каалаан дег мөөредир алгыржып тур,
ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчыга сойгалаткаш, олар ырадыр дезип маңнажы бээр,
дагларда хат доюлдурган доозун дег, казыргыга бөөлдеткен довурак дег,
сывыртадып чоруп бээр.

¹⁴ Кежээ када көөрүнерге, коргунчуг дайзыннар бар болур,
а эртен олар чиде бээр.

Бисти үптөп, хоозурадып турган улустун хуу-салымы,
үлүг-хуузу ол-дур.

Эфиопия дугайында

18^{1–2} Чалгыннарның шартылаан даажы долган,
Эфиопияның хемнериниң ындында чыдар,

*элчиннерин далай-биле, кулузундан кылган хемелерге олурткаш,
суглар-биле эжиндирип чорудуп турар чурт ат болур!
Шалыпкын элчилер, узун, сал чок чонга,
ырак-чоокка-даа түрлүг көстүр чонга,
улуг-шыырак, эжелекчи, черин хемнер үзүктээн чонга барыңар.

³ Чер-делегейни ээлеп чурттаан бүгү улус, черниң чурттакчылары,
даглар кырыңга тук көдүрлүрге,
көрүңер, труба этсирге, дыңнаңар!

⁴ Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Хүн хүнней бергенде,
изиг каанда чиргилчин бырлаңнап турда болгаш ажаалда үезинде
дунааргай изигде туманналчак дүдүскөк астына бергенде,
Бодумнуң черимге артып калгаш, анаа көрүп турар мен.

⁵ Виноград ажаалдазының бетинде-ле,
кажан ооң чечээ дүжүп, салбакта кады быжып эгелеп турда,
дайзын ол будук, өзүмнерни бижээ-биле одура кезип кааптар.

⁶ Ол бүгүнү дагларда араатан куштар биле черлик аң-меңге арттырып каар;
куштар чайны өттүр ону чиир, черлик аң-мең кыштадыр чиир» – дээн.

⁷ Ол үеде Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчыга шак ол узун, сал чок чондан,
ырак-чоокка-даа түрлүг көстүр чондан албан-үндүттү
улуг-шыырак, эжелекчи чон *Сион дагже –
Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының адыңга тураскааткан черже эккээр.

Египет дугайында

19 ¹ Египет дугайында өттүр билген медеглел бо-дур.

Дыңнанар, Дээрги-Чаяакчы чоруккур булутта саадапкан,
Египетче кел чыдыр.

Египеттин *дүрзү-бурганнары Ону көргөш, сирицейнип тур,
египетчилерниң чүректери кортканындан шапкыланып тур.

² «Мен египетчилерни египетчилерге удур дайылдаштырар мен –
ха-дунмалышкы улус, эжишкилер, бир хоорай биле өске хоорай,
бир девискээр биле өске девискээр бот-боттарынга удур чаалажыр.

³ Египетчилерниң сузу бастынар,
Мен оларның бодап алган чүүлдерин чүү-даа эвес кылып каар мен;
олар дүрзү-бурганнардан, өлүг улус сүнезиннеринден,
караң көрнүрлерден арга-сүме айтырар.

⁴ Мен Египетти каржы-дошкун чагырыкчының холунга хүлээдип бээр мен,
кээргел чок хаан оларны чагырар» – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы
медеглээн.

⁵ Далайның суу тырттына бээр, хем соглуп, кургап каар.

⁶ Адырлар, бугалар чыдып эгелээр,
Египеттин хем-суглары сыыгап, соглуп каар.
Кулузун, хыыргыыш оңа бээр.

⁷ Хем эриинде шырыштар, Нилдин чанында тараан бүгү тараа
кургап, тарадыр хадыткаш, чиде бээр.

⁸ Балыкчылар муңгараар, Нил хемче сыырткыжын октап турар бүгү улус
ыглажыр,
сугже четки октап турар улус ундараар.

⁹ Лён дырап турар улус идегелин шуут ышкынар,
пөс аргыкчыларының арны агара бээр.

¹⁰ Хеп аргыкчылары муңгагдаар, хөлезилеттинген ажылчыннарның
сагыш-сеткили качыгдалга алзыр.

¹¹ Цоан хоорайның нояннары шуут угаан чок-тур!
Фараоннун мерген угаанныг чөвүлекчилери мелегей сүме кадып тур.
Канчап силер фараонга: «Мерген угаанныгларның үре-салгалы бис,
эрте-бурунгу хааннардан укталган бис!» – дээр силер?

¹² Египет, сээң мерген угаанныгларың ам кайыл?
Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының Египетке удур бодалын
олар ам сенээ чугаалап, тайылбырлап берзин.

19:1 Иер. 46:2; Иез. 29:2; Иоил 3:19 **19:1** Ыд. ыр. 17:10; 103:3 **19:1** Хост. 12:12; Сан. 33:4

19:2 Башт. 7:22 **19:3** Ыд. ыр. 32:10 **19:3** Иса. 8:19 **19:4** Иер. 46:13; Иез. 29:19

19:5 Иов 14:11 **19:6** Иез. 30:12 **19:11** Сан. 13:23; Ыд. ыр. 77:12, 43 **19:12** 3 Хаан. 4:30

¹³ Цоанның нояннарының угааны четпес-тир,
Мемфис хоорайның нояннары дуурайлаттырган-дыр;
Египетти ооң аймактарының *баштыңнары оруундан астыктырган-дыр.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы оларның угаан-сарыылын эдереткен-дир,
ынчангаш олар Египеттин бүгү ажыл-херектерин будап каапкан-дыр:
Египет ам, эзирик кижиге дег, бодунуң кускузун сүзүп, улчуп чоруп турар.

¹⁵ Египетке ам кым-даа: ооң бажы-даа, кудуруу-даа,
бедик-чаагай будуктары-даа, хыыргыжы-даа дузалап шыдавас.

¹⁶ Ол хүн кээрге, египетчилер херээженнер дег апарып,
Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының оларга удур көдүрер холундан корткаш,
сирилей бээр.

¹⁷ Иудеяның чери дээш Египет коргуушкунга алзыптар.
Иудеяның адын адаарга, дыңнаан кижиге бүрүзү
Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының Египет дугайында бодалы дээш
коргуп-сүртээр.

¹⁸ Ол хүн беш египет хоорай *Ханаанның дылы-биле чугаалап,
Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап эгелээр.
Ол хоорайларның бирээзи Үрегдээшкин хоорайы^b деп адаттырар.

¹⁹ Ол хүн Дээрги-Чаяакчыга өргүл салыр бедик чер Египеттин ортузунга турар,
а Дээрги-Чаяакчыга тураскаал ооң кызыгаарынга турар.

²⁰ Ол дээрге египет черге Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы дугайында сагындырып,
херчилел болур.

Кажан египетчилер боттарының кызагдакчыларындан адырлыр дээш
Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп кыйгырарга,
Ол камгалакчы биле баштыңны оларга чорудуп берип, камгалаар.

²¹ Дээрги-Чаяакчы Египетке ынчалдыр ажыттынар;
ол хүн египетчилер Дээрги-Чаяакчыны билип алгаш,
Аңаа мөгөйип, өргүл малдары биле далган-тараа өргүлдери эккеп салыр
база Дээрги-Чаяакчыга даңгырактар бергеш, күүседир.

²² Дээрги-Чаяакчы Египетти кезедир; кезеткеш, оон экиртип каар.
Олар Дээрги-Чаяакчыже эглип, *мөргүүрге,
Ол оларның дилээнге харыылап, экиртип каар.

²³ Ол хүн Египеттен Ассирияже улуг делгем орук шөйлүр.
Ассирийлер Египетче, а египетчилер – Ассирияже аргыжып чоруур,
египетчилер ассирийлер-биле кады Дээрги-Чаяакчыга бараан болур^c.

^b19:18 Өске бурунгу сөзүглелде «Хүн хоорайы» дээн. Хүнге мөгөйишкин кылыр хоорай болур Илиопольду (Э. д. 41:45; Иез. 30:17 көр) узуткаанынче айтып турар сөстөр оюну бооп чадавас.

^c19:23 Азы: «Египетчилер ассирийлерге бараан болур».

19:13 Иез. 30:13 19:14 Иер. 48:26 19:15 Иса. 9:14-15

19:16 Иер. 50:37; 51:30; Наум 3:13 19:18 Соф. 3:9 19:19 Э. д. 28:18-19

19:21 Иона 1:16; Зах. 14:16-18 19:22 Иер. 46:26; Иез. 29:13 19:23 Иса. 11:16

²⁴ Ол хүн Израиль үш улуг күрүнениң бирээзи болуп,
Египет болгаш Ассирия-биле деңнежи бээр;
ол чер-делегейге ачы-буянны хайырлаар.

²⁵ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы оларны алгап-йөрээп:
«Мээң египет чонум, Мээң холумнун бүдүргени Ассирия, Мээң өнчүм Израиль

–
олар шупту Мээң ачы-буянымны алыр» – дээр.

Египет биле Эфиопия дугайында

20 ¹ Ассирияның хааны Саргоннун чорудупканы кол шериг баштыңы Азот хоорайга чедип келгеш, аңаа удур чаалажып, эжелеп алганы чылда – ² ол үеде Дээрги-Чаяакчы Амоцтун оглу Исайяга: «Белинде ораап алганың качыгдал хевин база будунда идиинни уштуп каавыт» – дээн. Исайя ынчаар кылгаш, чанагаш, кызыл-даван чоруп турган.

³ Дээрги-Чаяакчы ынчан мынча дээн: «Мээң чалчам Исайяның Египет биле Эфиопияның келир үезинче айыткан демдек бооп, үш чыл дургузунда чанагаш, кызыл-даван чоруп турганы дег, ⁴ Египеттиң база Эфиопияның туттурган улусун Ассирияның хааны кырган-чалы дивейн, чанагаш, кызыл-даван, чаязы көстүп чоруур кылдыр, Египеттиң шалдаңын көргүзүп, тудуп алгаш баар. ⁵ Эфиопияга идегеп, Египет-биле мактанып турган улус коргуп-сүртеп, бак атка кирер. ⁶ Ол хүн кээрге, далай эрииниң чурттакчылары: „Көрүнер, бистин идегеп турганымыс, олардан дуза дилеп, Ассирияның хаанындан адырлып аар дээш, хоргадап барып турганымыс улус канчап барган-дыр! Бис ам канчап камгалал алыр улус боор бис?!“ – деп чугаалажыр».

Вавилон дугайында

21 ¹ Далай чанында ээн кургаг хову дугайында өттүр билген медеглел бо-дур.

*Негевтиң кырында хадаан шуурганнар дег,
дайзын ээн кургаг ховудан, коргунчуг черден кел чыдар.

² Түрлүг көстүүшкүнү Дээрги-Чаяакчы менче чоруткан чүве:
«Өскерликчи өскерлип турар, хоозурадыкчы үптөп-хоозурадып турар.
Элам, хоорайже халда! Мидия, хоорайны бүзээле!
Мен ам бүгү уё-човуурну төндүрейн!»

³ Ол дээш мээң мага-бодум аарышкыдан сыртылаан,
божуп чыдар херээжен дег, хилинчекке алыскан мен.
Дыңнаан чүвем дээш качыгдап тур мен,
көргөн чүвем дээш дүвүрөп тур мен.

⁴ Чүрээм согуу тиккинейнип, кортканымдан сирилөп тур мен.

Дыка күзенчиг турган келир үе меңээ коргуушкун бооп хуула берди.

⁵ Шериг *баштыңнары ширтектер чадып, стол-ширээге аьш-чем салып, жип-чиген соонда, тура халчып келген, дозуг-камгалалдарын белеткеп алган!

⁶ Дээрги меңээ: «Барып, доскуулчудан тургузуп каг. Ол көрүп турар чүезин чугаалазын.

⁷ Доскуулчу ийи аът коштаан *дайынчы тергени база элчиген, тева мунган улусту көрүп каар. Ол кичээнгейлиг дыңнаалап турзун» – дээн.

⁸ Доскуулчу^d: «Дээргим! Хүннүң-не мында доскуулдап тур мен, дүнениң-не база бо черде тур мен.

⁹ Көөрүмге, ийи аът коштаан дайынчы терге кел чыдыр!» – деп дыңзыдыр чугаалаан.

«Оон: „Вавилон шуут буурады! Оон бүгү *дүрзү-бурганнары черде чуура шаптырып алган чыдыр!“ – деп кыйгырганын дыңнаан мен».

¹⁰ О, тараа дег бастырткан мээң чонум, сеңээ ам Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганындан дыңнаан чүвемни чугаалап тур мен.

Эдом дугайында

¹¹ Эдом^e дугайында өттүр билген медеглел бо-дур.

Улус мени Сеирден^f: «Доскуулчу, дүн кажан төнерил? Доскуулчу, дүн кажан төнерил?» – деп айтырган.

¹² Доскуулчу: «Даң адып ор, ынчалза-даа дүн үргүлчүлевишаан-дыр. Билип алыксаар болзунарза, катап база чедип кээп, айтырыңар» – деп харыылаан.

Аравия дугайында

¹³ Аравия дугайында өттүр билген медеглел бо-дур.

Деданнарнын^g чиң сөөрткен тевелери, Аравияның шырыштарында хонуп ап тур силер.

¹⁴ Теманың чурттакчылары, кагып-суксаан улуска сугдан беринер; ойлап-дескен улуска аьш-чемден эккелиңер.

¹⁵ Олар дээрге хынындан ужулган хылыштан, хере тырткан чадан, кадыг-дошкун дайын-чаадан дескен улус-тур.

^d21:8 Өске бурунгу сөзүглелде «доскуулчу» эвес, «арзылан» деп бижээн.

^e21:11 Эдом – өске бурунгу сөзүглелде «Дума» деп бижээн (Э. д. 25:13 көр).

^f21:11 Сеир – Эдомнун өске ады (Э. д. 36:8; Ы. х. к. 2:8).

^g21:13 Дедан – араб аймак (Э. д. 25:3; Иер. 25:23 көр).

21:6 Иер. 6:17; Иез. 3:17; 33:2; Ос. 9:8 21:8 Авв. 2:1 21:9 1 Хаан. 5:4; Иер. 50:2; 51:8

21:10 Иер. 51:33; Ам. 1:3 21:14 Э. д. 25:15; Иов 6:19; Иер. 25:23

¹⁶ Дээрги меңээ: «Хөлөчик кижиниң ажыл кылып эрттирер хуусаазы дег, дараазында чыл эрте бээрге, Кедарның^h бүгү алдар-ады чиде бээр. ¹⁷ Кедарның ча адар дайынчыларындан чүглө каш кижидириг артар» – дээн.

Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

Иерусалим дугайында

22 ¹ Көстүүшкүн шынаазының дугайында өттүр билген медеглел бо-дур.
Сээң-биле чүү болуп тур?

Чүге сээң чурттакчыларың шупту бажыңнарының кырында чыгылып келди?

² Шимээргеп хөлзеп, өөрүп-байырлап турган хоорай,
сээң кырлып калган улузуң хылышка шаштырбаан-дыр,
тулчуушкун үезинде өлбээн-дир.

³ Сээң хамык *баштыңнарың кады дезе берген, чаларын октапкаш, туттуруп алган.

Хоорайга турган бүгү улус ырадыр дезип маңнааш-даа, туттуруп алган-дыр.

⁴ Ынчангаш: «Менче көрбөңөр, качыгдап, ыглап алыйн.

Хөңнүм чазаарын оралдашпанар, мээң күжүр чонум когаралды көргөн болгай»
– деп чугаалаан мен.

⁵ Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчының кеземче хүнү –

Көстүүшкүн шынаазында девидээшкин, чылча шавыышкын, мөгүдээшкин
хүнү!

Хананы үрей үстүрүп-ле тур – качыгдалдың кышкызы даг бажында дыңналы берди.

⁶ Эламның шериглери саадактарын белеткеп алган,
*дайынчы тергелер, аъттыг шеригжилер дайылдажырынга белен;

Кир чурттуг шериглер дозуг-камгалалдарын көдүрүп тур.

⁷ Сээң кайгамчык эки шынааларыңны дайынчы тергелер долган,
аъттыг шеригжилер хаалга чанында чыскаалыпкан.

⁸ Иудеяның быжыглалдарын бузуп каапкан.

Силер ол хүн Бяш ордудаⁱ шыгжаан ок-чепсекче көрүжүңер шиглээн силер.

⁹ Давидтин Хоорайының ханазында дежик черлерниң хөйүн көрүп каан силер. Сугну Адаккы хөөлбекти долдур курлавырлап узуп алган силер. ¹⁰ Иерусалимде бажыңнарны хынап көргөш, хананы быжыглаары-биле оларның чамдызын бузуп каапкан силер. ¹¹ Ийи хана аразыңга Эрги хөөлбектин суун курлавырлаар суг шыгжамыры тудуп алган силер. Ынчалза-даа ол айыыл-халаптың боорун баш бурунгаар шиитпирлээн Бурганче көрүнмээн силер, ол бүгүнү шаг шаанда-ла бодап алган Бурганче кичээнгей салбаан силер.

^h21:16 Кедар – араб аймак (Ыд. ыр. 119:5; Сол. ыр. 1:4 көр).

ⁱ22:8 Бяш орду – Соломоннуң туттуруп каан ордузу (3 Хаан. 7:2-5; 10:17-21 көр).

¹² Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы силерге ол хүн ыглап-сыктаарын, качыгдалдан бажынарны дөңгүррөттир чүлүп, самдар хепти кедерин сүмөлээн.

¹³ Ооң орнунга өөрүп-хөглөп, байырлап, шарылар соп, хойлар дөгерип, эът чип, арага ижип:

«Даарта өлүп каар бис – ам дойлап, ижип-чип аалы!» – деп турар-дыр силер.

¹⁴ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Ол бачыдыңар өршээттинмес, өлүп каар силер!» – деп дыңнаткан.

Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

Дээди дүжүмет дугайында

¹⁵ Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Барып, хаанның дүжүмеди, орду башкарыкчызы Севнага мону дамчыт:

¹⁶ „Сен кым сен? Мында кандыг улузуң барыл?

Канчап маңаа бодунга чевег-куй оюп ап диттигиптин?

Чевег-куйну бедик черге оюп алган-дыр сен,

чыдар чериңни хаяга кылып алган-дыр сен.

¹⁷ Көөр сен, күш-шыдалдыг кижиги,

Дээрги-Чаяакчы сени дыңзыг туткаш, дүжүр октаптар!

¹⁸ Ол сени борбайтыр дүргөш, улуг делгем чуртче шывадаптар.

Сен аңаа өлүп каар сен, каас-коя *чуузаларың аңаа артып каар, о, сен хөөкүй, бодуннун дээргиниң ордузунун бужар-багы!

¹⁹ Мен сени эрге-дужаалыңдан халаар мен, ажыл-албаныңдан дүжүртүр сен!“

²⁰ Ол хүн кээрге, Мен Хелкияның оглу Элиакимни –

Бодуннун чалчамны кыйгырып аар мен.

²¹ Аңаа сээң хевиңни кедиргөш, сээң куруң-биле куржаар мен,

сээң эрге-чагыргаңны аңаа хүлээдиң бээр мен.

Ол Иерусалимниң чурттакчыларыңга, иудей чонга ада дег болур.

²² Мен ооң холунга Давидтин ордузунун дүлгүүрүн тутсуп каар мен,

ооң ажыткан чүвезин кым-даа хаап шыдавас,

ооң хаап каан чүвезин кым-даа ажыдып шыдавас.

²³ Мен ону кадыг-быжыг черже, кадаг ышкаш, киир кагар мен;

ол бодунун төрөл бөлүүңгө алдарлыг дүжүлгө апаар.

²⁴ Ооң төрөл бөлүүнүн бүгү алдар-ады: бүгү салгакчылар, ажы-төл,

кадагда азып каан аяк-сава дег, донгалар дег, кадагдан хамаарылгалыг болур.

²⁵ Ол хүн кээрге, демги кадаг, кадыг-быжыг черже кадап каан-даа болза,

божаңнай бээр – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

Ол кадагны ушта шааптарга, кээп дүжер,

22:12 Мих. 1:16 22:12 2 Хаан. 3:31 22:13 Иса. 56:12 22:13 1 Кор. 15:32

22:15 4 Хаан. 18:18; Иса. 36:3; 37:2 22:16 2 Чыл. 16:14 22:20 4 Хаан. 18:18; 19:2

22:22 Мф. 16:18 22:22 Ажыд. 3:7-8

аңаа азып каан турган бүгү чүк чок апаар». Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

Финикия дугайында

23 ¹ Тир хоорай дугайында өттүр билген медеглел бо-дур.

Ыглап-сыктаңар, Фарсистен ээп келген корабльдар!
Тир хоорай үрелип бузулган-дыр, бүдүн бажың артпаан-дыр.
Ол медээ оларга китт черден чеде берген¹.

² Ыт чок барыңар, далай эрииниң чурттакчылары, Сидон хоорайның садыгжылары!

Далайга эжиндирип, байып турган силер;

³ Египеттен тарааны, Шихор болгаш Нилдин эриктеринден дүжүттү улул делгем суглар кыры-биле сөөртүп турган силер.
Хоорайыңар хөй чоннарның садыг кылыр чери турган.

⁴ Сидон, далай эриинде шивээ, ам бак атка кирген-дир сен!

Далай: «Эдим аарып, божуп көрбедим.
Оолдар өстүрүп, кыстар кижизитпедим!» – деп турар.

⁵ Кажан Тир дугайында бо медээ Египетке чеде бээрге, египетчилер сириңейни бээр.

⁶ Далай эрииниң чурттакчылары, Фарсисче көже бериңер, ыглап-сыктаңар!

⁷ Тир хоорайның чурттакчыларының буттары оларны ырак черлерге турумчуп чурттаар кылдыр алгаш барып турган болгай. Шаандакы үеде үндезилеттинген, өөрүп-хөглээн хоорайыңар ам канчап барганы ол?

⁸ Тирге – хааннарны дүжүлгеге олуртуп турган, садыгжылары чагырыкчылар бооп келген, садыг кылыр улузу чер-делегейде алдаржаан хоорайга – ындыг хуу-салымны кым онааганыл?

⁹ Ону Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы онааган: турамык, хүндүткелге ынак бүгү улустуң адын баксырадыр дээш база чер кырында бүгү алдар-аттыг улусту куду көөр дээш Ол ынчанган.

¹⁰ Фарсистин чурттакчылары, чуртуңарже эжиндирип чоруй барыңар, силерге мында өртөөл чок-тур!

¹¹ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң холун далай кырынче сунарга,

¹23:1, 12 Китт чер – израильчилер ол үеде Чер ортузу далайның ортулуктары биле чартык ортулуктарын ынча деп адап турган (Э. д. 10:4; Сан. 24:24 көр).

23:1 Иер. 47:4; Иез. 26:2; Иоил 3:4; Ам. 1:9; Зах. 9:2 23:1 3 Хаан. 10:22; Иона 1:3

23:2 Э. д. 10:15; Ис. 19:28 23:3 Иез. 27:3-36 23:11 Хост. 14:21

күрүнелер сириңейни берген.

Ол *Ханаанның шивээлерин бузар деп дужаал үндүргөн.

¹² Дээрги-Чаяакчы: «Чазарлаттырган уруг, күжүр Сидон-кыс, моон соңгаар өөрүшкү көрбөс сен!

Доп-дораан китт черже^k чоруй баар-даа болзунза, аңаа безин амыр-дыш көрбөс сен» – дээн.

¹³ Халдейлер чургунче көрүңөр, ол чон ам чок-тур!

Ассирия ооң черин черлик аң-меңге берипкен.

Ассирийлер бүзээлел суургалары тудуп алгаш, халдейлерниң бүгү шивээлерин үрегдеп бузуп, бүгү чүвени бузундулар кылып каапкан.

¹⁴ Ыглап-сыктаңар, Фарсистен эеп келген корабльдар! Силерниң шивээнер үрелип бузулган-дыр.

¹⁵ Хүнү кээрге, Тир хоорай бир хаанның назыны хире хуусаада – чеден чыл дургузунда уттундура бээр.

Ынчалза-даа ол чеден чыл эрте бээрге,

бир ырда кирген самыын-садар херээжен-биле болган чүве Тир-биле болур:

¹⁶ «Чадаганың туткаш, хоорайны эргий кези,

хамык улуска кагдырган самыын-садар кыс!

Кызып-кызып аянынг кылдыр ойна,

хөй ырдан улай-улай ырла – улус сени сактып кээр чадаvas».

¹⁷ Чеден чыл эрте бээрге, Дээрги-Чаяакчы Тирже сагыш салыр.

Тир база катап бодунуң садыг ажылын кылып,

чер кырында бар бүгү күрүнелер-биле будалып эгелээр.

¹⁸ Ындыг-даа болза, ооң орулгазы, ажык-кончаазын

Дээрги-Чаяакчыга аңгылап каан болур – ону чыып, шыгжавас –

ол орулганы Дээрги-Чаяакчының күзээн аайы-биле чурттап турар улусту тоттур чемгереринге база шынарлыг хепкереринге ажыглаар.

Бурганның чер-делегейни кезедири

24 ¹ Дээрги-Чаяакчы чер-делегейни хоозурадып, куругладып каар – ооң хевир-дүрүзүн үрөп, ында чурттап турар улусту тарадыр сывыртаптар.

² Карачал улусту база *Бурганның бараалгакчыларын,

эр, херээжен чалчаларны база оларның дээргилерин,

чегдинген кижини база чээли берикчизин,

чиийең хөөчү кижини база өрелиг кижини –

шуптузун чаңгыс салым-хуу манап турар.

³ Чер шуут-ла хоозурап, үптөттирер.

Дээрги-Чаяакчының чугаалаан сөзү ол-дур.

^k23:12 23:1-де немелде тайылбырны көр.

⁴ Чер качыгдап, харыксыраар,
бүгү делегей хилинчек көрүп, харыксыраар,
бедик дээр биле чер харыксыраар!¹

⁵ Черни ооң чурттакчылары бужартаткан:
олар хоойлуларны херекке албаан, дүрүмнерни тооваан,
мөңгө *чагыг-керээни үрээн.

⁶ Ынчангаш черни каргыш чиир –
ооң чурттакчылары бачыт дээш кеземчеге онаашкан!
Ынчангаш черниң чурттакчылары өрттенип каар, чүглө эвээш кижиге артар.

⁷ Виноград чулуу соглуп, сыптар кадып каар,
сеткил-чүрээнден хөглөп турган улус аар тынар.

⁸ Хөглүг дамбыралар ыыт чок баар, өөрүп-байырлаан үннер дыңналбастаар,
хөглүг чадаганнар ыыды чидер.

⁹ Улус арага ижип, ырлашпас апаар –
эзиртир суксун ижерге, ажыгы кончуг апаар.

¹⁰ Ээнзирээн хоорайны үрөп бузуп кааптар,
хамык бажыңнар хааглыг боор – кирер арга чок.

¹¹ Арага чок боорга, кудумчуларга алгы-кышкы дыңналыр.
Хөглээшкин өжүп каар, өөрүшкү черни каапкаш баар.

¹² Хоорайга чүглө хоозурал артар,
ооң хаалгаларын буза шаап кааптар.

¹³ Чер кырынга, чоннар аразынга ындыг болур.
Олива чимизи азы виноград чыып турда ышкаш,
ажаалда адакталган үеде чүглө каш борбак кат артканда ышкаш болур.

¹⁴ Дыңзыг үннер, өөрүшкүлүг алгы-кышкы дыңналыр –
Дээрги-Чаяакчының өндүр бедиин барыын чүккө алгап ырлаар!

¹⁵ Дээрги-Чаяакчыны чөөн чүккө база алгап-мактаңар!

Дээрги-Чаяакчының, Израильдин Бурганының адын
далай эриин дургаар алдаржыдыңар!

¹⁶ Чер-делегейниң ужу-кыдыындан: «Чөптүг Бурганга алдар!» – деп
ырлажырын дыннаар бис.

А мен: «Өлдүм-читтим, өлдүм-читтим! Ат болдум!
Өскерликчилер өскерлип тур! Олар өскерликчи ёзу-биле өскерлип тур!» –
дидим.

¹⁷ Черниң чурттакчылары, коргунчуг байдал,
оңгар болгаш какпа-дузак силерни манап турар.

¹24:4 Азы: «Черниң күш-шыдалдыг кижилери харыксыраар».

¹⁸ Коргуушкуннуң алгы-кышкызын дыңнааш, дескен киж
 оңгарже кээп дүжер;
 оңгардан үнүп келген киж дузакка туттуна бээр.
 Дээрниң эжиктери ажыттынар, черниң үндезиннери сирилээр.
¹⁹ Чер буступ каар, ол чайганып, сириңейни бээр.
²⁰ Чер, эзирик киж дег, тендириир,
 майгын дег, чайганыр;
 ооң бузут-багы, аар чүк бооп, ону базып аар,
 ол кээп дүшкеш, туруп чадап каар!

²¹ Ол хүн кээрге, Дээрги-Чаяакчы дээрлерге – дээрниң аг-шерин,
 черге – чер-делегейниң хааннарын кезедир.
²² Оларны, хоругдаткан улусту дег, оңгарга чыып каар;
 оларны кара-бажыңнааш, элээн үе эртерге, оларга кеземче онаар.
²³ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы
 *Сион дагда турар Иерусалимге хааннай бээрге
 база Бодунуң өндүр чырыын улустуң *баштыңнарынга көргүзөргө,
 айның арны кызар, хүн ыяды бээр.

Дайзыннардан камгалал дээш Бурганны алгап-мактааны

25 ¹ Дээрги-Чаяакчы, мээң Бурганым – Сен сен!
 Мен Сени алгап-мактаайн, Сээң адыңны алдаржыдайн!

Сен туруп көрбөөн чүвени кылып,
 Бодунуң шаандагы бодалыңны боттандырдың,
 сөзүңнү ээледин.

² Сен хоорайларны даш оваалар кылып кагдың,
 быжылгалдыг хоорайларны – бузундулар кылып кагдың.
 Даштыкы улустуң шивээ-хоорайлары ам чок –
 олар ам кажан кезээде катап туттунмас.

³ Ынчангаш ам күчүлүг чоннар Сени алдаржыдар,
 түрлүг чоннарның хоорайлары Сенден коргар.

⁴ Чүге дээрге Сен – ядыы, түрегдөөн улуска кызагаткан үезинде шивээ сен;
 чайык-чаъстан чаглак-хоргадаал сен, дунааргай изигде чаштынар девээ сен.
 Түрлүг улустуң тыныжы үерледир чаъс дег,

⁵ кадып калган черде дунааргай изиг дег болган.

А Сен эжелекчилерниң дааш-шимээнин оожургаттың.

Булут хөме аптарга, изигниң намдаары дег, сүрлүглерниң ыры дыңналбайн
 барды.

⁶ *Сион дагга Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы бүгү чоннарга
 үр хуусаада тургускан арага кудар бай дой кылып.

24:18 Ам. 5:19 24:18 Э. д. 7:11; Ыд. ыр. 17:8 24:20 Иов 12:25; Ыд. ыр. 106:27; Иса. 29:9

24:23 Ыд. ыр. 92:1 24:23 Иса. 13:10 25:1 Хост. 15:2 25:2 Иер. 9:11

25:4 Иса. 4:6; Ионил 3:16 25:6 Иса. 2:2-3

Ол дойга чаглыг, чилиглиг эът-чем салыр болгаш эн эки арага кудар.

⁷ Шак бо дагга Дээрги-Чаяакчы бүгү чоннарны шыва апкан шывыгны, бүгү аймактарны базырган шуглакты узуткап каар –

⁸ өлүмнү Ол кезээ мөңгедө чок кылып каар!

Ынчан Дээрги-Бурган-Чаяакчы бүгү улустун чаактарында карак чажын чодар, бүгү чер кырынга Бодунун чонундан бак атты ап кааптар.

Дээрги-Чаяакчы ону аазаан.

⁹ Ол хүн улус: «Бистиң Бурганывыс ол-дур!

Бис Аңаа идегээривиске, Ол бисти камгалап кагды.

Ол – Дээрги-Чаяакчы-дыр, бис Аңаа идегеп турдувус;

Ооң хайырлаан камгалалы дээш өөрүп-байырлап, хөглээли!» – дээр.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы холун бо дагже салыр.

А *Моав бодунуң турар черинге,

өдекче киир таптаан тараа саваны дег, таптай бастыраар.

¹¹ Моав өдек иштинге, эштип тура, холдары-биле карбанган кижиге дег, холдарын хере сунар. Ол чеже-даа карбанырга,

Бурган оон турамык чоруун базар.

¹² Моавтың бедик, быжыглалдыг ханалары үрелип каар,

буступ дүжер, черниц довураанче барып ужар.

Иудеяның мактал ырызы

26 ¹ Ол хүн иудей черге мындыг ыр ырлажыр:

Бистиң хоорайывыс быжыглалдыг! Бурган биске камгалалды – ханалар биле камгаланыр чалды тургузуп турар.

² Эжик-хаалганы ажыдыңар,

Бурганга шынчы, чөптүг-шынныг чон кирип келзин.

³ Чайгылыш чок туруштуг кижиге чаагай чорукту чорудуп бээр сен, ол кижиге Сеңээ идегеп турган болгай.

⁴ Дээрги-Чаяакчыга кезээ мөңгедө идегенер, чүге дээрге Дээрги-Бурган-Чаяакчы – мөңгө Хая-дыр!

⁵ Ол бедик черге чурттап турган улусту дүжүр октаан, оларның бедикте турар хоорайын үрөп бускан – черже, довуракче дүжүр октаан.

⁶ Ам ол хоорайны таптай базып турар – ядыыларның буттары, түрөңгилерниң тавангайлары ону кырлап эртип турар.

⁷ Чөптүг-шынныг кижиниң оруу дорт –

Сен анаа оргу-дески орукту ажыдып бээр сен.

25:8 1 Кор. 15:54-55 25:8 Ажыд. 7:17; 21:4 25:9 Ыд. ыр. 9:15

25:10 Иса. 15:1; Иер. 48:1; Иез. 25:8; Ам. 2:1; Соф. 2:8 26:2 Ыд. ыр. 23:7; 117:19-20

26:4 Ы. х. к. 32:18; Иса. 17:10; 44:8 26:7 Ыд. ыр. 36:23

⁸ Бис Сээң айтыышкыннарын оруу-биле чоруп ор бис,
о, Дээрги-Чаяакчы, Сеңээ идегээр бис!
Сээң адынче, Сээң алдарынче сеткил-сагыжывыс чүткүп турар.

⁹ Дүне када мээң сеткил-сагыжым Сенче чүткүп турар,
эрген мээң ишти-хөңнүм Сен дээш сагышсырап турар.
Чер кырынга Сээң шынныг шииткелдериң илереп турда,
чер-делегейниң чурттакчылары чөптүг-шынныг чорук деп чүл ол дээрзин
билип аар.

¹⁰ Бир эвес бузуттуг кижини өршээр болза, бодун шынны-биле алдынмайн
баар –
чөптүг улустун чуртунга ол биеэги хевээр бузут үүлгедир,
а Дээрги-Чаяакчының өндүр бединче көрүнмес-даа.

¹¹ О, Дээрги-Чаяакчы! Сээң холуң өндүр бедик-тир, а бузуттуглар ону көрбейн
тур.

Сээң чонунну көөр хөңнү чок улус ону көрүп кааш, ыядып човай бээр.
Сээң дайзыннарыңга доктаадып кааның от оларны чиптер.

¹² О, Дээрги-Чаяакчы! Сен биске амыр-тайбыңны хайырлап тур сен!
Чедип алган бүгү чүевести биске Сен кылып берген сен.

¹³ О, Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс! Сенден аңгы, өске дээргилер бисти
башкарып турду,

ынчалза-даа бис чүгле Сээң адыңны сактып, алгап-мактап турдуvus.

¹⁴ Ол дээргилер өлүп калган, ам дирилбес, өлүглөр оранындан туруп келбес.
Сен оларны кезедип, узуткап каан сен,

олар дугайында сактыышкын-даа турбас кылып каан сен.

¹⁵ А чонувусту өстүрүп-көвүдеткен сен, о, Дээрги-Чаяакчы!

Сен чонну көвүдеткен сен,

Бодунну алдаржыдып, чурттуң кызыгаарын делгемчиткен сен.

¹⁶ О, Дээрги-Чаяакчы! Чонувус кызагдаткаш, холун Сенче сунуп турду.

Сен ону кезедип турунда, арай деп-ле сымыранып мөргүп турду.

¹⁷ Иштиг херээженниң божуур бетинде хилинчектенип, алгырып чыдары дег,
бис база Сээң мурнуңга ындыг-дыр бис, Дээрги-Чаяакчы.

¹⁸ Бис иштиг турган бис, хилинчектенип турган бис,
ынчалза-даа чүгле хат божаан бис.

Чер-делегей кырынга тиилелге чедип албаан бис,

ооң чурттакчылары бистиң мурнуvуска кээп дүшпээн.

¹⁹ Сээң өлүг улузун дирлип кээр,

өлүглерниң мөчү-сөөгү амыдыралче эглип кээр!

26:9 Ыд. ыр. 62:2 26:9 1 Чыл. 16:14; Ыд. ыр. 104:7 26:11 Мих. 7:16

26:11 Ыд. ыр. 20:10; Евр. 10:27 26:12 Иса. 9:6; Мих. 5:5 26:13 Хост. 1:11; Башт. 3:8

26:14 Эккл. 9:5 26:15 Иса. 9:3 26:17 Иса. 13:8; Ин. 16:21

Довуракка хөмдүрген улус, оттуп келинер, өөрүшкүлүг ырлажыңар!
Сен оларны, эртенги шалың ышкаш, сериидедир сен.
Өлүглер ораны бодунуң улузун үндүрүп салыр.

²⁰ Мээң чонум, бар че, бажыңыңче кирип, эжиң хаап ал!

Бурганнын килеңи чавырылгыжеге чедир, түр када чаштына бер.

²¹ Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы черниң чурттакчыларын кем-буруузу дээш кезедири-биле

Бодунуң турар черинден үнүп кел чыдыр.

Чер оон кырынга төпкөн бүгү ханны көргүзүптер,
өлүрткен улусту оон ыңай чажырбайн баар.

Бурган-биле тайбың керээзи

27 ¹ Ол хүн Дээрги-Чаяакчы Бодунуң улуг, бажыг болгаш хайыра чок хылыжы-биле

Левиафанны^m – чылбыраңнаан чыланны, дыйлаңнаан чыланны узуткап каар.
Далайның моозун Ол өлүрүп каар!

² «Ол хүн кайгамчык эки виноград шөлүнүң дугайында ырлажыңар!

³ Мен, Дээрги-Чаяакчы, ону кадарып, үргүлчү суггарып тур мен.

Аңаа кым-даа хора чедирбезин дээш,

дүне-даа, хүндүс-даа ону камгалап-кадарып тур мен.

⁴ Сагъжымда килең чок. Бир эвес ол шөл Меңээ удур тенниг бок үнүш өстүрер болза,

Мен аңаа удур дайылдажып үнгеш, хуюкталдыр өрттедиптер мен.

⁵ Ол боду Менден камгалал дилеп чедип келзин,

Мээң-биле тайбың керээзин чарып алзын,

ийе, Мээң-биле тайбың керээзин чарып алзын».

⁶ Келир үеде Иаков дазылданыр, Израиль чаш будуктарын сунуп, чечектели бээр,

бүгү чер-делегейни чимизи-биле долдуруп!

⁷ Дээрги-Чаяакчы израильчилерни, оларны соп турган улусту дег, соп турган чүве бе?

Ол израильчилерни, оларны өлүрүп турган улусту дег, өлүрүп турган чүве бе?

⁸ Сен олар-биле дайылдашкаш,

оларны чуртундан үндүр сывыртап, шиидип турдун.

^m**27:1** Левиафан – ханаан мифологияда сугнуң күчүтөн моозу (Иов 3:8; 40:20; 41:1; Ыд. ыр. 73:13-14; 103:26 көр). Ол амыгтан Бурганның удурланыкчызының символу болур. Мында: Египет азы Ассирияның ойзу адаан ады бооп чадавас (Иез. 27:1 көр).

Сен оларны Бодуннун өрттендир чиир хат дег күштүг тыныжың-биле үндүр үрүпкен сен.

⁹ Израиль чон бодунуң кем-буруузундан мынчаар адырлыр, ол бодунуң бачыдындан ойталаар болза, үре-түңнели мындыг болур: ол өргүл салыр бедик черлерниң дажын, чугай дажы дег, чуура шаап кааптар, ыдыктыг ыяштарны-даа, адагаштарны-даа тура тыртып кааптар.

¹⁰ Быжыглалдыг хоорай ээнзирээн, чурттакчылыг черлерни улус каапкаш барган,

олар ам ээн кургаг хову ышкаш.

Ында ам бызаалар оъттап, дыштанып чыдып,

будук-бүрү тыртпарлап чип турар.

¹¹ Будуктар кургап каарга, сыйып кааптар,

херээженнер келгеш, оларны өрттедиптер.

Бо чон угаан чок-тур,

ынчангаш Чаяакчызы ону кээргевес, хайыра көргүспес.

¹² Ол хүн Дээрги-Чаяакчы Евфрат хемден эгелээш,

Египеттиң кызыгаарында хемге чедир бүгү тараа баштарын чыыр –

израильчилерни чаңгыстап чыып аар.

¹³ Ол хүн өндүр улуг трубаны этсир –

Ассирияда чиде берген база Египетче сывыртадыпкан улус

ында Иерусалимниң турары ыдыктыг дагга келгеш, Дээрги-Чаяакчыга мөгөөр.

Израильдин эзирик даргалары

28 ¹ Израиль күрүне ат болур!

Ооң каас-чаражы, эзирик израильчилерниң бажында чечектен өрзөн дээрбек дег, онуп каар!

Олар, турамык, улуг-чаагай улус, арагага чыттыр шаптырыпкан чыдар.

²⁻³ А Дээрги быжыг, күчүлүг кижини оларга удур томуйлап каан.

Ол долулуг чайык, өлүмнүг шуурган болгаш хайнып-мөөрзөн үер суу дег.

Эзирик израильчилерни ооң холу черже дүжүр октаптар,

⁴ ооң буттары чечектен өрзөн дээрбекти таптай базар.

Турамык, улуг-чаагай улустуң бажында оңган чечек

эрте бышкан чимис ышкаш болур –

ону көрүп каан кижидораан үзе тырткаш, ажырыптар.

⁵ Ол хүн Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонунуң артынчызынга

каас-чараш өрзөн дээрбек азы өндүр чараш оваадай дег болур.

⁶ Дээрги-Чаяакчы шүүгү черинде олулар кижиге

чөптүг шииткел үндүрерин сагыш алындырар;

27:8 Хост. 15:8; Иов 4:9; Иса. 11:4 27:9 4 Хаан. 18:4; Иса. 17:8 27:10 Иса. 17:9; Мих. 5:11

27:11 Ы. х. к. 32:28 27:13 Мф. 24:31; 1 Фес. 4:16; Ажыд. 11:15

27:13 Иса. 11:11; Мих. 7:12 28:2-3 Иса. 28:17; Иез. 13:11; 38:22 28:6 3 Хаан. 3:28

дайзынны хаалга чанында ойтур шаап турар улуска
Ол эрес-дидим чорукту хайырлаар.

⁷ Арага ижип алгаш, тендирип,
эзиртир суксун ижип алгаш, эленейнип турар улустун аразында
*Бурганның бараалгакчызы, *медээчизи безин бар-дыр!

Олар эзирээш, ол-бо тендинеп тур,
арага оларның угаанын эдерединепкен-дир!
Эзиртир суксундан угааны албаарап, көстүүшкүннеринге соора билип,
частьыргылыг шиитпир үндүрүп тур.

⁸ Бүгү столдарны ческинчиг куску шыпкан, *арыг чер артпаан!

⁹ Олар: «Исайя кымны угаан киирер деп турарыл?

Кымга өөредиг тайылбырлап турарыл?

Чоокта чаа-ла эеп турган, иезиниң эмиинден чаа адырган чаштарга бе?

¹⁰ Ооң сөстери чүгле мындыг-дыр: айтышкын-на, айтышкын,
дүрүм-не, дүрүм, ында бичии, мында бичии» – деп турар.

¹¹ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы ам бо чон-биле чугаалажырда,
билдинмес дыл, даштыкы улус чугаазы ажыглаар.

¹² Ол ооң мурнунда чонунга: «Бо черге амыр-дыш көөр силер,
турупкан улус маңаа дыштанзын. Бо – оожургал чери-дир» – деп турган.
А олар дыңнаар безин хөңнү чок болган.

¹³ Ам оларга Дээрги-Чаяакчының сөзү мындыг:

«Айтышкын-на, айтышкын, дүрүм-не, дүрүм, ында бичии, мында бичии».

Ынчангаш олар чорупкаш, ойда кээп дүжүп,
кемдедир ужуп аар база какпага кирип, туттуруп аар.

Иерусалимниң кочуургактары

¹⁴ Дээрги-Чаяакчының сөзүн тооп дыңнаңар, кочуургактар,
бо чоннун Иерусалимде саадаан чагырыкчылары!

¹⁵ Силер: «Өлүм-биле керээ чарып алган бис,
өлүглер ораны-биле дугуржулга кылып алган бис.
Коргунчуг үер хөме келгеш, чанывыс-биле эрте бээр;
меге бистиң хоргадалывыс апарган,
авыяс чүүл – чаштынар черивис» – деп турар-дыр силер.

¹⁶ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн:

«Көрүңер даан, *Сионга дашты салып тур мен –
шилиттинген, улуг үнелиг, быжыг, бажың таваанга эң чугула дашты салыр мен.

Анаа бүзүрөөн кижиге мөгүдөөс¹⁷.

¹⁷ Мен шынныг шииткелди – хөмчөөр хөндир кылып каар мен, чөптүг чорукту – хынаар хөрексел кылып каар мен.

Долу дүшкөш, силерниң хоргадалыңар болур мегени үрөгдөөр, чаштына берген чериңерни сулгар хөмө алыр.

¹⁸ Силерниң өлүм-биле чарган керөөңерни күш чок болдулар, силерниң өлүглер ораны-биле дугуржулганар буурап дүжөр.

Коргунчуг үер хөмө келгеш, оруун силерни таварты изеп эрте бээр.

¹⁹ Ол үер келген санында-ла, эртенниң-не, дүне-даа, хүндүс-даа, силерни хөмө таварып, алгаш баар».

Бо медээни дыңнап кааш, коргуп сирилээр силер.

²⁰ Чүгө дээрге орун-дөжөк хөлүн эрттир кыска болур – херлип чыгтынмас, чоорган хөлүн эрттир чиңге болур – шуглаттынмас.

²¹ Дээрги-Чаяакчы, Перадим дагга дег, көдүрлүр,

Гаваон шынаазыңга дег, килеңин көргүзөр –

Ол туруп көрбөөн ажыл-хөректи кылыр,

көстүп көрбөөн ажыл-чорудулганы боттандылар.

²² Ынчангаш бак чүвө чугаалап, кочу-шоот кылырын соксадыңар,

оон башка кинчи-бегинер оон-даа быжыг апаар!

Бүгү черге узуткаашкын болурун тодарадатканын

Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчыдан дыңнаан мен.

Бурганның мерген чуруму

²³ Кулаңар ээктирип, мени дыңнаңар, мээң чугаамны кичээңгейлиг дыңнаңар.

²⁴ Тараачын кижиге тарылга үези кээрге,

чүглө черин чарып, илииртээри-биле кызыгаарланыр ийик бе?

²⁵ Чок! Ол чер кырын дескилээш,

ынаар койнут үрезинин чажып, тмин тарып каар.

Ол одуруглар айы-биле кызыл-тасты,

чамдык черлерге – чиңге-тараа, арбайны,

а шөл кыдыңга – өске-даа үнүштерни тарып каар.

²⁶ Бурганы ону сургап, ындыг чурумга өөредип турар.

²⁷ Койнутту – бастылар хөрексел-биле,

чиңге-тарааны – бастылар дугуйлар-биле бастырбас;

койнутту-даа, чиңге тарааны-даа мерге-биле бастыра кагар.

²⁸ А тараа баштарын бастырып тура, чуура бастырбас,

¹⁷28:16 Бо домактың утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Анаа бүзүрөөн кижиге бак атка кирбес» деп бижээн.

28:16 Рим. 9:33; 10:11; 1 Пет. 2:6 28:17 Иса. 28:2; Иез. 38:22

28:21 Иис. 10:10; 2 Хаан. 5:20 28:22 Иса. 10:23

бастырар терге сөөрткен аъттарны үр сүрбес,
оон башка тараа чуурлуп каар.

²⁹ Ол бүгү Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчыдан кээр:

Ооң угаан-сарыбылы кайгамчыктыг,
мерген угааны – өндүр улуг!

Иерусалим ат болур

29 ¹ Ариил, Ариил^о, Давид хаанның чурттап турган хоорайы, ат болур сен!

Үе эртип, чылга чыл немежир,

байырлалдарың боттарының эргилдезин ёзугаар катап-катап эртер.

² А Мен сени кызгадаар мен; хомудап, ыглап-сыктаар сен,

Меңээ Ариил* ышкаш болур сен.

³ Мен сени бүгү чүктен бүзээлээр мен,

бүзээлел суургаларын сени долгандыр тургузуп аар мен,

сеңээ удур бүзээлел быжыглалдары тудар мен.

⁴ Черже дүжүр октаткаш, оорган чугаалаар сен,

чугаа-сөзүң довурак иштинден дыңналыр.

Сээң үнүң, өлген кижиниң сүнезининиң үнү дег, чер иштинден дыңналыр,
довурак адаандан сымыраныр сен.

⁵ А сени долганган эндерик дайзыннарың хоюг довурак дег апаар,

кээргел чок эжелекчилер – хатка эстээн тараа саваны дег апаар.

Хенертен, карак чивеш дээр аразында

⁶ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы кеземче көргүзүп,

диңмирээшкин, чер шимчээшкини, коргунчуг дааш-шимээн,

кедергей хат-шуурган болгаш өрттендир чиир чалбыштыг оду-биле чедип
кээр.

⁷ Ариилге удур дайылдажып турар – ооң шивээзин бүзээлеп,

ону кызып-кыйып турар бүгү чоннарның аг-шерии

уйгу-дүш, дүнеки көстүүшкүн дег боор!

⁸ Ынчан аштаан кижии бодун чемненип турар кылдыр дүжээр,

а оттуп кээрге, аш хевээр боор;

суксаан кижии бодун суг ижип турар кылдыр дүжээр,

а оттуп кээрге, шаа төнүп, аксы-боску кургап калган боор.

*Сион дагга удур дайылдашкан эндерик чоннар-биле ынчап баар.

Согуарган карактар, Бургандан ырак сеткил-чүректер

⁹ Чожуй беринер, кайгап-харанар,

бодунарны согуарткаш, чүве көрбөс апарыңар!

⁹29:1, 2 Ариил – Иерусалимниң оюоскан ады. Бо аттың утказы эки билдинмес. Ооң болгу дег уткалары: «Өргүл салыр бедигээштин одаа», «Бурганның арзылаңы».

28:29 Иер. 32:19; Рим. 11:33 29:1 2 Хаан. 5:9 29:3 4 Хаан. 25:1; Иез. 4:2

29:6 Хост. 19:16-18; 3 Хаан. 19:11-12 29:7 Иов 20:8

Силер эзириир силер, ынчалза-даа арагадан эвес,
тендириир силер, ынчалза-даа эзиртир суксундан эвес.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы силерни билинместедипкен-дир.

*Бурганның медээчилери, силерниң карактарыңарны Ол шимдирген-дир!
Өтүр көөр улус, силерниң арыннарыңарны Ол дуглап каан-дыр.

¹¹ Бурган силерге кандыг-даа көстүүшкүн чорударга,
ол көстүүшкүн дүрүп, таңмалап каан дүрүг-номнун сөстери дег боор.
Бир эвес ындыг дүрүг-номну номчуп билир кижиге номчузун дээш тутсуп бээр
болза,

ол кижиге: «Шыдавас мен, ону таңмалап каан-дыр» – деп харыылаар.

¹² А бир эвес ындыг дүрүг-номну номчуп билбес кижиге номчузун дээш тутсуп
бээр болза,

ол кижиге: «Номчуп билбес мен» – деп харыылаар.

¹³ Дээрги мынча дээн: «Бо чон Меңээ аксы-сөзү-биле чоок чон-дур,
Мени сөс кырында хүндүлээр, а сеткил-чүрээ-биле Менден ырак чон-дур.
Оларның Меңээ мөгөйишкени –
чүгле кижилерден шингээдип алганы сагылга-дүрүмнер-дир.

¹⁴ Ынчангаш Мен туруп көрбээн, кайгамчык херектерни
бо чон-биле ам-даа кылыр мен.

Ооң мерген угаанныгларының мерген угааны чок апаар,
сарыылдыгларының сарыылы чиде бээр».

¹⁵ Дээрги-Чаяакчыдан бодунун бодалын чажырып,
ханы дүпче чаштынып кирер улус ат болур!

Олар боттарының херектерин караңгыда кылып:
«Бисти кым көрүп каарыл? Кым танып каарыл?» – деп турар.

¹⁶ Бүгү чүвени кайы хире хажыдар-дыр силер!

Таанда-ла дой сава кылыкчызынче дойже дег көрүп болур бе?

Чаяап каан чүүл бодунун чаяакчызының дугайында:

«Ол мени чаяваан!» – деп болур бе?

Уран кылыг ону чогааткан кижиниң дугайында:

«Ол чүнү-даа угаап билбес!» – деп болур бе?

Келир үеге идегел

¹⁷ Удавас шыргай эзим-арга дүжүткүр шөл апаар,
а дүжүткүр шөл арга-эзим ышкаш көстүр.

¹⁸ Ол хүн дүлей улус дыңналдыр номчаан сөстери дыңнап каар,
согурларның дүмбей караңгы шыпкан карактары чүве көрүп турар апаар.

¹⁹ Түрегдээннерге Дээрги-Чаяакчы чаа өөрүшкүнү хайырлаар,

ядылар Израильдің ыдыктыг Бурганы дээш өөрүп-байырлаар.

²⁰ Оон бээр дарлакчылар турбас, дорамчылакчылар чиде бээр, бузуг үүлгедиксээр бүгү улус узуткаттырар –

²¹ улусту хей черге буруудадыр улус,

шииткел черинге шын шиитпир негээн кижиге какпа салыр улус болгаш актыг кижиге чөптүг шииткел үндүртпес улус узуткаттырар.

²² Ынчангаш Авраамны адырып хостаан Дээрги-Чаяакчы Иаковтуң салгалынга мынча дээн:

«Израиль чон моон сонгаар бак атка кирбес, оларның арны ам агарбас.

²³ Мээң холумнуң чаяап кааны, боттарының аразында турар ажы-төлүн көрүп кааш,

олар Мээң адымның ыдыктыын хүлээп көөр,

Иаковтуң Бурганының ыдыктыын хүлээп көөр,

Израильдің Бурганының мурнунга сүрээдээр.

²⁴ Чүрээ-биле будулган улус угаап шыдаар апаар,

хомудап, хыйланган улус суртаалды хүлээп өөренип аар».

Израиль Египетке бүзүрөс ужурлуг

30 ¹ «Чөрүү ажы-төлүм ат болур! – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Олар Менден келбээн бодалдар күүседип,

Мээң оларның сагыжынга кирибээним керээлер чарып, бачытка бачыт немеп турар-дыр.

² Олар Менден сүме айтырбайн, Египеттен барып дуза дилээр-дир;

фараоннуң камгалалының адаанга чаштынарын,

Египеттиң хөлөгезинге чаглектанырын күзеп турар-дыр.

³ Ынчалза-даа фараоннуң камгалалы оларның адын бакка сугар,

Египеттиң хөлөгези оларның ат-алдарын баксырадыр.

⁴ Оларның нояннары Цоанда турумчуп алган,

*элчиннери Ханесте чедип келген.

⁵ Дөмей-ле олар бак атка кирер,

чүге дээрге египет чон оларга ажык-дуза чок бооп,

дузалап-даа, деткип-даа шыдавас,

олар чүгле адын баксырадып, эпчок байдалга таваржыр.

⁶ Ээн кургаг *Негев ховузунда малдар чүк сөөртүп чоруур.

Араатан аннар, арзылаңнар, шагар чыланнар, ок-чыланнарлыг,

кижиге чурттаары аар-берге черде элчиннер бай-байлаан

элчигеннерде, эргине-байлаан – тевелер мөгеннеринде артып алган,

бир-ле чонга белек кылдыр сөөртүп аппарат чыдар,

ынчалза-даа ол чон оларга ажык-дуза катпас.

⁷ Египеттин дузазы чөгенчиг, аргажок болур.
 Ынчангаш Мен ону „Чаажыккан Рахав“^Р деп адап каан мен.

Чагырга билбес чонга кеземче

⁸ Барып, чонга бо сөстөрни самбыражыгашка шыйып бер,
 дүрүг-номга бижип бер –
 олар келир үеде херечилел кылдыр
 кезээ мөңгедө кадагалаттынып артсын.

⁹ Бо дээрге чагырга билбес чон-дур, мегечи ажы-төл-дүр.

Дээрги-Чаяакчының *хоойлузун дыңнаар хөңнү чок ажы-төл-дүр.

¹⁰ Олар *Бурганның медээчилеринге: „Өттүр көөрүн соксадыңар!“ – деп,
 өттүр көөр улуска: „Биске шынныг өттүр билген медеглелдер херек чок!
 Биске чүгле мактал чугаалап, меге көстүүшкүннер медеглеңер.

¹¹ Оруктан чайлай бериңер, бо орук-чолдан өскээр ээптинер,
 Израильдиң ыдыктыг Бурганының дугайында биске
 моон соңгаар сагындырбаңар!“ – деп турар».

¹² Ынчангаш Израильдиң ыдыктыг Бурганы:

«Бир-тээ бо сөзүмнү хүлээвээн, күчүлел биле мегеге идегээн болганыңарда,

¹³ бо бачыг силерге хенертен, карак чивеш дээр аразында

буступ кээп дүжер бедик ханада тиг дег боор.

¹⁴ Силер дой сава ышкаш буступ каар силер.

Силерни кам-хайыра чогу-биле буза шаапкан болгаш,

бузундулар аразында одагдан көс уштуп аар

азы хөөлбектен суг узуп аар хире безин бузунду тывылбас» – деп чугаалаан.

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң ыдыктыг Дээргизи: «Силерниң камгалалыңар –
 Менче эглип келгеш, дүвүрел чок боорунда;

силерниң күжүңер – сагыш амыр боорунда, Меңээ идегээринде» – дээн.

Ынчалза-даа силер ындыг боорун күзевейн бардыңар.

¹⁶ Силер: «Чок, аът мунуп алгаш, дезе бээр бис!» – дээн силер.

Ам канчаар, дезер болган-дыр силер.

«Дүвү-далаш ыңай боор бис!» – дээн силер.

Ам канчаар, дайзын силерни дыка дүрген сүрүп чедер болган-дыр!

¹⁷ Силерге чаңгыс кижиге кыжанырга, муңунар дезип ыңай боор,

беш кижиге кыжанырга, шупту дезе бээр силер,

дириг арткан улузуңар даг кырында адагаш дег,

тей кырында тук дег чааскаанзыргай болур.

Р30:7 Рахав – ханаан мифологияда сугнуң күчүтөн моозу. Ол амытан Бурганның улуургак удурланыкчыларын символдап көргүзүп турар (Иов 26:12; Ыд. ыр. 86:4; 88:11 көр).

30:7 Иса. 36:6 **30:7** Иер. 46:17 **30:8** Ы. х. к. 27:8; Иов 19:23; Иса. 8:1; Авв. 2:2

30:10 Иер. 11:21; Ам. 2:11; Мих. 2:6 **30:10** Иез. 13:8-9 **30:13** У. ч. 6:15

30:14 Ыд. ыр. 2:9; Эжкл. 12:6; Иер. 19:11 **30:17** Лев. 26:8; 2 Чыл. 24:24

Кемдээшкинни экиртир хүн келир

¹⁸ А Дээрги-Чаяакчы элээн манааш, силерге өршээл көргүзөр,
Ол туруп келгеш, силерге ээ көрнүр.
Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы – чөптүг Бурган-дыр.
Анаа идегээр бүгү улус амыр-чыргалдыг!

¹⁹ О, *Сионда, Иерусалимде чурттаан чон! Караанар чажы акпастай бээр.
Дээрги-Чаяакчыдан камгалал дилеп кыйгыраыңарга, Ол силерге ээ көрнүр.
Силерни дыңнап кааш-ла, Ол харыылаар.

²⁰ Дээрги силерни кызагалдык хлеви-биле чемгерер,
силерге айыыл-халаптын суун ижиртир,
ындыг-даа болза, силерниң Башкыңар оон ыңай чаштынмас;
силер Башкыңарны караанар-биле көрүп каар силер.

²¹ Дорт оруктан кайнаар-даа өскээр ээпкеш,
артыңарда: «Орук бо-дур – ону истеп чоруңар!» – дээн үннү дыңнап каар силер.

²² Ынчан силер мөңгүн-биле шап каан *дүрзү-бурганнарыңарны,
алдын-биле шап каан кылымал дүрзүлериңерни
бужар чүвелер деп санаар силер;
оларны *арыг эвес чүүлдер дег үндүр октапкаш,
«Ынай чоруңар!» дээр силер.

²³ Силерниң черже чашкан үрезиниңерге Бурган чаъс чагдырар.
Черниң беримче-дүжүдү элбек, чаагай болур.

Ол хүн силерниң мал-маганыңар делгем одар-белчиирге оыттаар.

²⁴ Чер чарып турар буга, элчигеннерни
хүүрек болгаш айыыр-биле аңдара каап,
челбээн дустуг силос-биле чемгерер.

²⁵ Бедик даг бүрүзүнден, бүгү бедик тейлерден дамырактар,
суглар агып бадар.

(Ол хүн коргунчуг кыргып-хыдыышкын база болур,
суургалар буступ кээп дүжер.)

²⁶ Айның чырыы хүннүү дег апаар,
а хүн чеди катап чырык кылдыр,
чеди хүннүн чырыы-биле чырыда бээр.

Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонунуң балыын шарып бээр,
ооң кемдээшкиннерин экиртир хүнде ындыг болур.

Ассирия чылча шаптырар

²⁷ Дыңнаңар, Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы
ырактан чоокшулап кел чыдыр!

Ооң килеңи кыптыгарга, чалбыыжы кижги шыдажыр аргажок-тур!

Ооң аксын килең долган, Ооң дылы – хөмө алыр от-ла!

²⁸ Ооң тыныжы – моюнга чедир көдүрлүп кээр үер суу дег.

Ол чоннарны өлүмнүң шишкижинге шишкиир – аймактарның аксынга оларны оруундан өскээр аппаар чүген суп каан боор.

²⁹ Бурганның чону, силер ыдыктыг байырлал демдеглээн дүне дег, ырлажыр силер.

Дээрги-Чаяакчының даанче, Израильдиң Хаязынче лимби-биле ойнап бар чыдар улустуң чүрээ дег, силернин чүрээнер өөрүп-байырлаар.

³⁰ Дээрги-Чаяакчының түрлүг үнү дыңналып,

Ооң холу көстүп келгеш, согуушкун кылыр.

Ооң килеңи кедергей болур – чалбыыш өрү окталып, от хөмө алыр, чайык куттулуп, шуурганнаар, долу дүжер.

³¹ Дээрги-Чаяакчының үнү Ассирияны сүртедир;

Ол ону Бодунуң мергези-биле согар.

³² Дээрги-Чаяакчы дамыралар болгаш чадаганнар-биле үдедип, ону катап-катап кеземчениң мергези-биле согар.

Ол ооң-биле дайылдажып, ону кезедип, холун көдүрер.

³³ Мөчү-сөөктер өрттедир оңгар шагда-ла манай берген,

Ассирияның хаанын хүлээп аарынга белен.

Ханы болгаш калбак оңгарда улуг одагны салып каан,

ында от өөскээн, хөй ыяш чыгдынган.

Дээрги-Чаяакчының тыныжы ыяшты, чалбыышталган күгүр дег, кыпсыптар.

Иерусалимни Египет эвес, Бурган камгалаар

31 ¹ Дуза дилеп, Египетче барып турар улус ат болур!

Олар аъттарга ынанып, *дайынчы тергелернин хөйүнге,

аъттыг шеригниң улуг күжүнге идегеп турар-дыр,

а Израильдиң ыдыктыг Бурганынче көрүнмес-тир,

Дээрги-Чаяакчыдан сүмө айтырбас-тыр.

² А Ол мерген угаанныг – айыыл-халапты Ол ыдыпкан,

Бодунуң азаашкынын күш чок болдурбаан.

Ол бузуттуг төрөл бөлүккө удур,

кем-буруулуг улустуң дузалакчыларынга удур көдүрлүр.

³ Египетчилер дээрге Бурган эвес, кижилер-дир,

оларның аъттары – мөңгө сүлде эвес, өлүр тынныг амытаннар-дыр.

Дээрги-Чаяакчы кезедир дээш холун сунарга,

Израильге дуза көргүзүп келген египетчилер тептиге бээр,

олардан дуза ап турганнар база кээп дүжер –

30:27 Ы. х. к. 4:24 30:28 Иса. 8:8; Дан. 11:10 30:29 Иса. 26:4

30:30 Ис. 10:11; Ыд. ыр. 17:13 30:33 Иез. 24:9 30:33 Иов 4:9; 15:30 30:33 Ыд. ыр. 17:8;

Иез. 20:48 31:1 Иса. 30:2; Иер. 2:18 31:1 Ыд. ыр. 19:8 31:1 У. ч. 21:31 31:3 Иер. 17:5

олар шупту кады узуткаттырар.

⁴ Дээрги-Чаяакчы меңээ мынча дээн: «Арзылаң дег, кажан ол бодунуң олча-тывыжының кырынга ырланып турда, аңаа удур чеже-даа хөй кадарчы чыгылып кээрге, оларның алгы-кышкызы, шимээн-даажындан кортпазы дег, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы база бедик *Сион даг дээш тулчуру-биле дүжүп кээр.

⁵ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, уязының кырында ушкан куш дег, Иерусалимге болчуп, ону карактаар – Ол ону кадагалап, адырып хостаар, ээ-хайыра көргүзүп, камгалаар.

⁶ Израильчилер, кедергей кызып ойталааныңар Бурганче эглип келинер!

⁷ Ол хүн силер шупту кем-буруулуг холунар-биле кылып алган алдын, мөңгүн *дүрзү-бурганнарыңарны көөр хөңнүңер чок апаар силер.

⁸ Ассирийлер хылыштан кырлып каар, ынчалза-даа кижиниң хылыжындан эвес!

Оларны селеме өлүр шанчар,

ынчалза-даа кижини амытанның селемези эвес.

Олар дайын-чаадан дезип маңажыр,

оларның хып дээн чалыы оолдарын кул кылдыр тудуп алгаш баар.

⁹ Коргуушкунга алыскаш, оларның чөленгижи чиде бээр;

оларның шериг *баштыңары боттарының тугун каапкаш,

коргуп-сүртеп десе бээр» – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн.

Ооң оду Сионда хып турар, Ооң одаа – Иерусалимде.

Чөптүглерниң чагыргазы

32 ¹ Хаан шынны-биле хааннай бээр, чагырыкчылар чөптүү-биле чагырар.

² Оларның кайызы-даа хаттан хоргадаар чер, шуургандан чаглак, суг чок черде аккан суг, кагып-суксаан черде улуг хая хөлегези дег болур.

³ Карактыг улустуң карактары ам-на тода көре бээр, кулактыг улустуң кулактары ам-на дыңнап каар.

⁴ Будулчак угаан орталаны бээр,

келдир улус дүрген, тода чугаалап эгелээр.

⁵ Ам мугулай кижини хүндүткелдиг кижини дивес,

дүржөк кижини ат-алдарлыг кижини дивес.

⁶ Чүге дээрге мугулай кижини мелегей чүве чугаалаар,

ооң угааны бузуттуг үүлгедиг бодаар;

ооң ажыл-херээ чүдек-бужар болур,

Дээрги-Чаяакчының дугайында ол шын эвес чүве чугаалаар.

Аштаан кижиге ол аьш-чем бербес,
суксаан кижиге суг ижиртпес.

⁷ Дүржок кижиге хоралыг үүлгедиглер кылып, ооң бодалы кара сагыштыг –
ядыы кижиге шииткел черинге шынын чугаалап-даа турза,
ону меге-биле чок кылып каар.

⁸ А хүндүткелдиг кижиниң сагыжы ак,
ол чаагай сеткилдиг херектер кылганда, туруштуг.

Иудей херээженнерге сагындырыг

⁹ Сагыш амыр херээженнер, ам мени дыңнаңар!

Тоор чүвези чок кыстар, чугаа-сөзүмче кичээнгейден салыңар!

¹⁰ Тоор чүвези чок херээженнер, бир чыл бичии ажарга, сириңейни бээр силер,
чүге дээрге виноград чимизи чыыр үе эрте бээр, а ажаар дүжүт чок боор.

¹¹ Сагыш амыр херээженнер, сүрээденер,
тоор чүвези чок кыстар, сириленер!

Хевиңер уштуп октапкаш, качыгдал хевин орааттынып алыңар.

¹² Хөрээнер шаштынып, үнүш үнүүчел шөлдер дээш
база элбек чимистиг виноград сыптары дээш кажыыданар;

¹³ мээң чонумнуң чери дээш кажыыданар,
аңаа ам чүгле тенниг бок үнүш өзер.

Хөглүг чораан бүгү бажыңнар дээш,
өөрүп-байырлап турган хоорай дээш кажыыданар.

¹⁴ Чүге дээрге орду кагдынар, шимээнниг хоорай ээнзирээр;
дагда шивээ биле доскуул турар суурга кезээ шагда ээн чер апаар –
аңаа черлик элчигеннер амыр-шөлээн турар,
сүрүг мал ону одар-белчиир кылып аар.

¹⁵ Оон Бурганның *Сүлдези чонувусту өрүтен бүргээр,
ээн кургаг хову сесерлик апаар, а сесерлик арга-эзим ышкаш көстүр.

¹⁶ Ээн кургаг ховуга шынынг шииткел турумчуур,
чимистиг сесерликке чөптүг чорук туруп аар.

¹⁷ Чөптүг чоруктуң үре-түңнели амыр-тайбың болур,
шынынг чорук оожургал биле айыыл чок чорукту кезээ мөңгедө доктаадыр.

¹⁸ Мээң чонум тайбың суурларга, айыыл чок оран-саваларга,
дүвүрээзин чок черлерге чурттаар.

¹⁹ (Арга-эзимни долу чылча согар,
а хоорайны ол таваанга чедир буза шаап каар!)

²⁰ Амыр-чыргалдыг боор силер: бүгү суглуг черлерге үрезин чажар силер,
бода малыңарны база элчигеннериңерни каяа-даа кадарып болур силер.

Узуткакчы боду узуткаттырар

33 ¹ Узуткаашкынгa таварышпаан узуткакчы, ат болур сен!
 Эскерлиишкинге таварышпаан эскерликчи, ат болур сен!
 Узуткаашкын кылганың соонда, сени база узуткап каар;
 эскерлиишкин кылганың соонда, улус сеңээ база эскерлир.

² О, Дээрги-Чаяакчы, бисче ээ көрнүп көрөм, Сеңээ идегээр болгай бис!
 Эргенниң-не бисти деткип көрөм, аар-берге үеде камгалап көрөм.

³ Сээң түрлүг шимээниң дыңнааш, чоннар дезип тур;

Сен көдүрлүп кээринге, аймактар тарай маңнажып тур.

⁴ Чоннар, дайзын силерниң араңарга олча-тывышты шартылаа ышкаш чыыр,
 шерги ышкаш, олче хөме шурай бээр!

⁵ Дээрги-Чаяакчы өрү көдүрткен, Ол дээрлерниң эң бедиинде чурттап турар.
 Ол шынныг шииткел биле чөптүг чорукту *Сионга доктаадыр.

⁶ Чонунуң назынының дургузунда Ол аңаа быжыг үндезин болур.

Мерген угаан, билиг болгаш камгалалды Ол элбээ-биле хайырлап турар!
 Дээрги-Чаяакчыдан коргуушкун – чоннун эргине-байлаа-дыр.

⁷ Көр даан, эрес-маадыр улус кудумчуларда качыгдалдан алгыржып тур,
 тайбың дилеп чоруткан *элчиннер ыглап-сыктап тур.

⁸ Оруктар ээнзирээн, чорук кылган улус көзүлбестээн.

Дугуржулгалар үреттинген, даңгырактар⁹ уттундурган,
 кижилер чүү-даа эвес апарган.

⁹ Чер качыгдап, харыксырап чыдар,

Ливан дагларының ады баксырап, кадып калган.

Шарон оргулаажы ээн кургаг ховуга дөмейлежип,

Васан биле Кармил девискээрлери сириңейнип турар.

¹⁰ «Мен ам туруп кээр мен – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалап тур, –
 ам көдүрлүр мен, өрү бедиир мен!

¹¹ Чоннар, силер кургаг сиген-биле саатталгаш, тараа саваңы божуп тур силер.
 Боттарыңарның-на тыныжыңар боттарыңарны от дег чиптер!

¹² Чоннар хүлдендир өрттенип каар, одура кескеш,
 отта өрттеткен тенниг чадаң үнүш дег апаар.

¹³ Ыракта улус, Мээң чүнү кылыр деп турарымны дыңнаңар,
 чоокта улус, силер база Мээң күчү-күжүмнү билип алыңар!»

¹⁴ Сионда турар бачыттыглар корга берген,
 бужар-бак улус сүрээделге алзыпкан:

^{33:8} Эске бурунгу сөзүглелде «Хоорайлар» деп бижээн.

33:1 Иса. 21:2; 24:16; Иер. 30:16 **33:4** Иоил 2:9 **33:5** Иса. 2:17 **33:7** Иса. 36:22

33:8 Лев. 26:22 **33:9** Иер. 4:28; Ос. 4:3; Иоил 1:10 **33:9** Наум 1:4 **33:10** Ыд. ыр. 67:2

33:12 Иса. 10:17

«Хөмө ап турар от чанынга бистиң кайывыс чурттап шыдаарыл?

Өшпейн хып турар өрт чанынга бистиң кайывыс чурттап шыдаарыл?»

¹⁵ Чүглө мындыг кижиге: ажыл-херээнге чөптүг-шынныг база шынын чугаалаар; кызгадал-биле чедип алган ажык-кончаа алырындан ойталаар;

хээли алыр дээш, холун сунмас;

өлүрүүшкүнге киржилге дугайында чугаалар дыңнапас дээш, кулаан

бөөшкүннеп аар;

бузуг үүлгедишкени көрбөс дээш, караан шийип аар кижиге ынчача шыдаар.

¹⁶ Биндыг кижиге бедиктерге чурттаар: ооң хоргадагы – чагдаар аргажок хаялар; ол аыш-чемниг боор, ооң суу база төнмөс.

¹⁷ Сээң карактарың бодунун хааныңны чайынналчак кылдыр көрүп каар, ыракта чаттылган черни база көрүп каар.

¹⁸ Биеэги коргуушкунунну сактып келгеш, кайгап-хараар сен:

«Үндүрүг санап база деңзилеп турган дүжүметтер кайыл?

Суургалар хынап көрүп турган шериглер кайыл?»

¹⁹ Ол турамык, тода чугаалай албас, элдептиг база билдинмес дылдыг чонну оон ыңай көрбөс сен.

²⁰ Бистиң байырлалдарымыс болуп турар Сион хоорайже көрүп көр, карактарыңны Иерусалимче шиглей көр!

Оожум оран-сава, туружундан шимчевес майгын бо-дур;

ооң өргөннери ушта тырттынмас быжыг,

хендирлериниң чаңгызы-даа үстүр ужур чок.

²¹ Аңаа өндүр улуг Дээрги-Чаяакчы бис-биле кады болур –

ол чер болза аккан суглар, калбак хемнерниң чурту болур,

аңаа эшкииштиг чаңгыс-даа улуг хеме көзүлбөс,

чаңгыс-даа улуг-чаагай корабль олап эжиндирип эртпес.

²² Дээрги-Чаяакчы – бистиң Баштыңчымыс,

Дээрги-Чаяакчы – бистиң Чагырыкчымыс,

Дээрги-Чаяакчы – бистиң Хаанымыс, Ол бисти камгалаар.

²³ Корабльдарның хендирлери кошкай берген,

мачтаны тудуп, парусту хере тыртып шыдавас апарган.

Ынчан арбын олча-тывыш үлөшкө кирер,

аскак кижилер безин үп сүрүп чоруптар.

²⁴ Черивистиң чурттакчыларындан кым-даа: «Мен аарып тур мен» – дивес;

ында чурттап турар чоннуң бачыгтары өршээттинер.

Бүгү чоннарга, ылаңгыя Эдомга, Бурганның килеңнээни

34 ¹ Чоннар, чоокшулап келгеш, дыңнаңар,
аймактар, кичээнгейден салыңар!

Чер-делегей болгаш ону долган бүгү чүве,
өртөмчөй болгаш ында төрүттүнгөн бүгү чүве дыңназын!

² Дээрги-Чаяакчы бүгү чоннарже килеңнээн-дир,
оларның бүгү аг-шериинче хорадаан-дыр.

Дээрги-Чаяакчы оларны узуткаашкынга таварыштырып,
кыргып-хыдыр кылдыр хүлээдип берген.

³ Оларның мөчү-сөөктерин тарадыр октаптарга, өлүмнүн чыды үнер,
а оларның ханындан даглар өл апаар.

⁴ Сылдыстарның аг-шерии хүденип каар, дээр боду дүрүг ышкаш дүрлү бээр,
сылдыстарның бүгү аг-шерии, виноградтың оңуп калган бүрүзү дег,
кадып калган чимис дег, кээп дүжер.

⁵ Бурганның хылыжы бодунун ажил-херээн дээрге күүсеткеш, Эдомче халдап
бадар –

Бурганның узуткаашкынга таварыштырганы чонга үндүргөн шииткелди
күүседир.

⁶ Дээрги-Чаяакчының хылыжы өшкү-хой ханынга боражыр,
кошкар бүүректериниң үс-чаанга былчажыр.

Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Восора хоорайга өргүл кылзын деп,
эдом черге – кыргып-хыдыышкын болзун деп чугаалаан.

⁷ Черлик бугалар-биле кады бугажыктар болгаш күштүг-шыырак шарылар
кырлып каар;

оларның чери ханны пөктүр ижип аар, черниң довураанче үс-чаг сиңе бээр.

⁸ Ийе, Дээрги-Чаяакчыда – өжээн негээшкениниң үези бар,

*Сионнун хомудалы дээш кезедриниң чылы бар.

⁹ Эдомнун суглары чук бооп, а довураа – күгүр бооп хуула бээр;

оң чери хып турар чук апаргаш,

¹⁰ дүне-даа, хүндүс-даа өшпес,

оң ыжы кезээ мөңгеде көдүрлүр.

Салгалдан салгал дамчып, ол чер ээнзирээр,

ону кезээ шагда кым-даа таварып эртпес.

¹¹ Ону үгүлөр биле чараа-чеченнер эжелеп аар,

кускун, каарган аңаа чурттаар.

Ол чер ээнзиреп, хоозурап каар,

ужу-бажы билдинмес апаар.

¹² Ооң ызыгууртаннары «Мында ам күрүне чок» деп чарлаар,

бүгү нояннары кым-даа эвес апаар.

¹³ Эдомнун ордуларынга тенниг чадаң үнүш үнер,

34:1 Мих. 1:2 **34:3** Иоил 2:20 **34:4** Иоил 2:10; 3:15; Мф. 24:29; Ажыд. 6:13-14 **34:5** Ы. х. к. 32:41 **34:5** Иер. 49:7-22; Иез. 25:12-14; 35:1-15; Ам. 1:11-12; Авд. 1:1-16; Мал. 1:3-4 **34:6** Э. д. 36:33; 1 Чыл. 1:44; Иса. 63:1 **34:6** Соф. 1:7; Иез. 39:17 **34:7** Сан. 23:22; Ыд. ыр. 21:13
34:8 Иса. 61:2; 63:4 **34:9** Ы. х. к. 29:23 **34:10** Иса. 66:24; Иер. 17:27; Иез. 20:48
34:10 Ажыд. 14:11; 19:3 **34:11** Иса. 14:23 **34:11** Иса. 13:21-22; Соф. 2:14

ооң шивээлеринге – шагар-оыт биле оотпак өзер.

Ол шөө-бөрүлөр аал-ораны, страус куштар чурттаар чер апаар.

¹⁴ Аңаа черлик аң-мең ужуражып чыгыр,
те-чунма аразында кыйгыржыр;

Лилит^f аңаа турумчуп, амыр-дыш көөр чер тып аар.

¹⁵ Ок-чылан аңаа уя тудуп, чуургалааш,
камгалал адаанга чазылгыжеге чедир базып, оларын доруктурар.
Аңаа дээлдигеннер эжежип алгаш ужуп кээп, чыгыр.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчының дүрүг-номундан бо сөстөрни дилеп тыпкаш, номчунар:
ол амытаннар аңаа мырыңай шуптузу чедип кээр, шуптузу эжеш боор.

Дээрги-Чаяакчы оларга ынчаар дужааган,

Ооң *Сүлдези оларны орта чыыштар.

¹⁷ Ол Эдомну оларга үлеп бээр.

Олар хувааглыг черлерин кезээ мөңгеде ээлээр
база аңаа салгалдан салгал дамчып чурттаар.

Эн кургаг ховуда суглар

35 ¹ Эн кургаг хову база кадып калган чер өөрүп-хөглээр,
кагып-суксаан чер өөрүп-байырлаар, лилия ышкаш чечектелир.

² Ол чер чечектелир, өөрүп-байырлап, хөглээр.

Аңаа Ливан дагларының каас-чаражын,

Кармил биле Шарон девискээрлериниң магалыг чаражын берип каар.

Ынчан улус-чон Дээрги-Чаяакчының өндүр бедиин,

Бурганывыстың өндүр чырыын көрүп каар.

³ Кошкап калган холуңарны күш кирип алыңар,
сирилээн дискетериниң быжыктырып алыңар!

⁴ Кортук улуска: «Быжыг болуңар, кортпаңар!

Бурганыңар чедип кээр деп тур – өжээн негээшкини болур,

Бурганның кеземчези боттаныр;

Ол чедип келгеш, силерни камгалаар» – деп чугаалаңар.

⁵ Ынчан согурларның караа көрүп,
дүлейлерниң кулаа дыңнап эгелээр.

⁶ Ынчан аскак кижии иви ышкаш шурап,

үнү чок кижии өөрүшкүлүг ырлап эгелээр.

Эн кургаг ховуга суг баштары үндүр аттыгып,

^f34:14 Лилит – вавилон чүдүлге ёзугаар дүнеки бук. Өске тайылбыр ёзугаар мында кандыг-бир дүнеки кушту көргүскөн.

34:13 Иса. 32:13 34:13 Иов 30:29; Иса. 13:21; Мих. 1:8 34:14 Ажыд. 18:2

34:15 Ы. х. к. 14:13 35:2 Иса. 55:12 35:2 Иса. 40:5 35:3 Иов 4:3 35:3 Евр. 12:12

35:4 Ы. х. к. 32:35, 43; Ыд. ыр. 93:1 35:5 Иса. 29:18; 32:2; 42:18; Мф. 11:5

35:6 Аж.-ч. 3:8; 14:10

ховуга суглар агып эгелээр.

⁷ Изиг элезин хөл бооп, кагып-суксаан чер булактар бооп хуулар.

Шөө-бөрүлөрнийн чурттап турар үнгүрүн кулузун, хыыргыыш дуй үнер.

⁸ Ол черлеп делгем орук шөйлүр,

ону Ыдыктыг орук деп адаар.

*Арыг эвес улус ол оруктап чорбас.

Бодал чок кижиг безин ол оруктап чоруур болза, аспас⁸.

⁹ Аңаа арзылаң көзүлбес, араатан аң-мең олап чорбас –

олар аңаа турбас! А хостаткан улус олап чоруур,

¹⁰ Дээрги-Чаяакчының камгалап каан улузу

*Сион дагже өөрүп-байырлаан алгы-кышкы-биле үнүп кээр,

оларның баштарын мөңгө өөрүшкү дээрбектей ораап, каастаар.

Олар өөрүшкү-маңнайны чедип аар,

а качыгдал биле хараадал ырап чидер.

Ассирияның Иерусалимге кыжанганы

(4 Хаан. 18:13-37; 2 Чыл. 32:1-19)

36 ¹ Эзекия хаанның чагыргазының он дөрткү чылында Ассирияның хааны Сеннахирим Иудеяның бүгү быжыглалдыг хоорайларынче халдааш, эжелеп алган. ² Оон Ассирияның хааны Лахис хоорайдан Иерусалимде Эзекия хаанче кол дашка тудукчузун хөй санныг аг-шериг-биле кады чорудупкан. Аг-шериг Хеп чуур шөлче баар орукка, Үстүкү хөөлбектин суг дамчыдар хоорзаларының чанынга доктай берген. ³ Аңаа уткуштур Хелкияның оглу, орду башкарыкчызы Элиаким, Севна бижээчи болгаш Асафтын оглу, чылдар бижикчизи Иоах олар үнүп келген.

⁴ Кол дашка тудукчузу оларга мону чугаалаан: «Ассирияның өндүр улуг хаанының бо сөстөрүн Эзекияга дамчыдыңар:

Сээң идегелиң кайбын келгенил? ⁵ Мен бодаарымга, сен хоозун сөстөр чугаалап тур сен, а дайын чорударда, мергежил база күш херек! Кымга идегээш, меңээ удур тура халыдың? ⁶ Көр даан, Египетке – кулузун дег чинге шала сыйылган даянгышка идегээр-дир сен; а ындыг даянгыыш аңаа чөлөнгөн кижиниң адыжынче кадалып, өттүр идиптер. Египеттин хааны фараон аңаа идегээн бүгү улуска база ындыг болур. ⁷ Азы сен меңээ: „Бистиң Бурганывыс Дээрги-Чаяакчыга идегээр бис“ – дээр чадавас сен. Ындыг-даа болза, Эзекия Оон ыдыктыг бедик черлерин база өргүл бедигээштерин узуткап каапкаш, Иудея биле Иерусалимниң чурттакчыларынга: „Чүглө маңаа, бо *өргүл салыр бедигээш чанынга Бурганга мөгейинер“ – деп дужааган эвес чүве бе?

⁸35:8 Бо домактын утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы: «Бодал чок улус чорук кылган улусту оруундан астыктырбас».

35:6 Иса. 41:18; 49:10 35:8 Иса. 40:3 35:8 Иса. 52:1 35:10 Иса. 51:11; 60:20

36:2 Ис. 15:39 36:2 Иса. 7:3 36:3 Иса. 22:20 36:3 Иса. 22:15; 37:2 36:6 Иез. 29:6

36:6 Иса. 30:2 36:7 4 Хаан. 18:4; 2 Чыл. 31:1

⁸ Ынчаарга мээң дээргим – Ассирияның хааны-биле мөөрейлежип көрөм: мен сенээ 2000 аъттан берейн, оларны мунар улус тып шыдаар сен бе?

⁹ Египеттин *дайынчы тергелеринге, аъттыг шеринге идегеп тургаш безин, мээң дээргимниң нояннарының оода бирээзин, эң кошкаан-даа болза, ойтур шаап шыдаар сен бе? ¹⁰ Ооң кадында, бо чуртту хоозурадыр дээш Дээрги-Чаяакчының күзел-соруун ёзугаар бээр келген эвес мен бе? Ол Боду меңээ: „Ол чуртче баргаш, ону хоозурат!“ – деп чугаалаан болгай».

¹¹ Элиаким, Севна болгаш Иоах олар кол дашка тудукчузундан: «Силерниң чалчаларыңар бис-биле арамейлеп чугаалажып көрүңерем – ол дылды билир бис. Хоорай ханазында турар чонувус дыңнап турда, бис-биле еврейлеп чугаалашпайн көрүңерем» – деп дилээн.

¹² Кол дашка тудукчузу: «А мээң дээргим мени бо сөстөрни чүгле силерге база силерниң дээргинерге дамчытсын дээш чоруткан деп бе? Чок! Ханада турар, силер-биле кады боттарының мыяан чииринге, сидиин ижеринге чыгаткан бүгү улуска база дамчытсын диди!» – деп харыылаан.

¹³ Кол дашка тудукчузу туруп келгеш, еврейлеп дыңзыдыр чугаалап эгелээн: «Өндүр улуг хаанның, Ассирияның хаанының, сөстөрин дыңнаңар! ¹⁴ Хаан мынча деп тур: „Эзекияга мегелетпенер. Ол силерни камгалап шыдавас! ¹⁵ Эзекия силерниң сагыжыңарга Дээрги-Чаяакчыга ынаныр дугайында бодал кирибезин, ‘Дээрги-Чаяакчы бисти камгалаар, бо хоорайны Ассирияның хаанының холунга хүлээтпес’ деп аазавазын. ¹⁶ Эзекияны дыңнаваңар! Ханадан менче дүжүп келгеш, мээң мурнумга сөгүрүп олуруп, чагыртыңар – ынчан силерниң кайыңар-даа бодунуң тараан виноградын, фи́га чимизин чиир база бодунуң кудуунда суун ижер. ¹⁷ А оон мен ээп келгеш, силерни боттарыңарның чуртуңар ышкаш өске чуртче алгаш баар мен – ол чурт дээрге далган-тараа, арага, аыш-чем болгаш виноград шөлдери-биле байлак чурт-тур. ¹⁸ Эзекия силерни дуурайлавазын, ‘Дээрги-Чаяакчы бисти камгалаар’ деп бүзүрөтпезин. Өске чоннарның бурганнары Ассирияның хаанының холундан боттарының чурттарын камгалаан бе кай? ¹⁹ Хамат биле Арпадтың бурганнары кайыл, Сепарваимниң бурганнары кайыл? Самарияны олар мээң холумдан адырып шыдаан бе кай? ²⁰ Ол чурттарның бурганнарының кайызы бодунуң черин мээң холумдан адырып алганыл? Таанда-ла Дээрги-Чаяакчы Иерусалимни мээң холумдан адырыптар деп бе?“»

²¹ Ынчалза-даа чон ытгытшаан, аңаа чаңгыс сөс-даа харыылаваан, чүге дээрге Эзекия хаан: «Аңаа харыы бербенер» – деп дужааган турган. ²² Хелкияның оглу, орду башкарыкчызы Элиаким, Севна бижээчи болгаш Асафтың оглу, чылдар бижикчизи Иоах олар кеткен хевин качыгдалдан ора тыртып алгаш, хаанга келгеш, кол дашка тудукчузунуң сөстөрүн аңаа дамчытканнар.

Эзекияның Бургандан дуза дилеп мөргээни

(4 Хаан. 19:1-37; 2 Чыл. 32:20-22)

37¹ Эзекия хаан ол бүгүнү дыңнааш, бодунуң хевин ора тыртып каапкаш, качыгдал хевин кеткеш, Дээрги-Чаяакчының *өргээзинче чорупкан. ² Оон хаан орду башкарыкчызы Элиакимге, Севна бижээчиге болгаш *Бурганның бараалгачкчыларының *баштыңнарынга качыгдал хевин кедиргеш, оларны Амоцтун оглу Исайя *медээчиже чорудупкан.

³ Олар Исайяга Эзекия хаанның бо сөстөрүн дамчыткан: «Кызагдал, кеземче болгаш куду көрүүшкүннүң хүнү келген-дир – ажы-төл хырын иштинден үнеринин кырында келген, а иезинин божуур шаг-шинээ чок! ⁴ Ассирияның хааны бодунуң кол дашка тудукчузунга дириг Бурганны дорамчылаар даалга берген. Ооң сөстөрүн сээң Бурганың Дээрги-Чаяакчы дыңнап каан болза! Ол дыңнаан сөстери дээш ону кезеткен болза! Чоннун артынчызы дээш дилеп, мөргүп көрөм».

⁵ Эзекия хаанның дүжүметтери Исайяга чедип кээрге, ⁶ Исайя оларга мынча дээн: «Богтарынарның дээргинерге баргаш, Дээрги-Чаяакчының: „Дыңнаан сөстөрүндөн – Ассирияның хаанының чалчаларының Мени дорамчылап турган сөстөрүндөн кортпа. ⁷ Мен ону сагыш алындырар мен – ол хаан бир медээ дыңнап кааш, бодунуң чуртунче дедир чоруй баар. Мен ону аңаа хылыш-биле шаштырып каар мен“ – деп чугаалаан чүвезин дамчыдып беринер».

⁸ Кол дашка тудукчузу Ассирияның хаанының Лахистен чоруй барганын дыңнааш, Иерусалимден аткаарлап, Ливна хоорайны бүзээлеп алгаш турган хаанны тып чеде берген.

⁹⁻¹⁰ Оон Сеннахирим хаан Эфиопияның хааны Тиргактың ооң-биле дайылдажып үнүпкенин дыңнап каан. Сеннахирим ындыг медээ алгаш, Иудеяның хааны Эзекияже *элчиннер чорудуп, оларга мындыг сөстөр дамчыдарын дужаган: «Сээң идегеп турар Бурганың „Иерусалим Ассирияның хаанының холунче кирбес“ деп аазаашкыны-биле сени мегелевезин. ¹¹ Ассирияның хааннары бүгү чурттарны канчанганын билир-ле болгай сен – оларны бүрүнү-биле узуткап кагды чоп! А сен канчап камгалал алыр сен? ¹² Мээң ада-өгбемниң кыргып-хыдып каан чоннарының бурганнары – Гозан, Харран, Рецеф хоорайларның база Талассар хоорайга чурттап турган эден чоннуң бурганнары – ол бүгү улузун камгалап шыдаан бе? ¹³ Хамат биле Арпад хоорайларның хааннары, Сепарваим, Ена болгаш Ивва хоорайларның хааннары ам кайыл?»

¹⁴ Эзекия элчиннерден чагааны ап алгаш, номчуп көргөн. Ооң соонда ол Дээрги-Чаяакчының өргээзинге баргаш, дүрүгнү Дээрги-Чаяакчының мурнунга чада туткан.

¹⁵ Эзекия Дээрги-Чаяакчыга мөргүп эгелээн: ¹⁶ «О, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, *херувимнер кырында саадаан Израильдиң Бурганы! Сен – чер-делегейниң бүгү күрүнелеринге дың чангыс Бурган сен, чер биле дээрни Сен чаяган сен. ¹⁷ Дээрги-Чаяакчы, кулааң ээктиргеш, дыңнап көрөм! Дээрги-Чаяакчы, караан

37:2 Иса. 22:15; 36:3 37:3 Ос. 13:13 37:4 2 Хаан. 16:12 37:6 Иса. 10:24

37:8 Ис. 10:29-30 37:12 Э. д. 11:31 37:13 4 Хаан. 18:33-34 37:16 Хост. 25:22

37:16 Ы. х. к. 6:4; 3 Хаан. 18:39; Неем. 9:6; Ыд. ыр. 85:10; Иса. 44:6 37:17 Ыд. ыр. 30:3; 70:2

ажыткаш, көрүп көрөм! Дириг Бурганны дорамчылазын дээш элчиннер чорудупкан Сеннахиримниң бүгү сөстөрүн дыңнап көрөм. ¹⁸ О, Дээрги-Чаяакчы, шын-на болгай – Ассирияның хааннарының бүгү чер-чурттарны хоозураткаш, ¹⁹ оларның бурганнарын отче октап, узуткап кааны шын-на болгай. Чүгө дээрге ол бурганнар болза Бурган эвес, а кижини холу кылган ыяш база даш ышкажыл. ²⁰ А ам, Дээрги-Чаяакчы, Бурганывыс, бисти дайзынның холундан адырып көрөм! Чер-делегейниң бүгү күрүнелери Дээрги-Чаяакчы сени дың чаңгыс деп билип алзын!»

²¹ Амоцтуң оглу Исайя Эзекияга мону дамчыдарын айыткан: «Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы: „Сен Ассирияның хааны Сеннахиримге хомудап, Меңээ мөргүдүң“ – дээн. ²² Ол хаанга хамаарыштыр Дээрги-Чаяакчының чугаалаан сөзү бо-дур:

„Күжүр *Сион-кыс сени куду көрүп, кочулаар.
Иерусалим-кыс сээң соондан көргөш, чүгле бажын чаяр.

²³ Сен кымны дорамчылап, кымны бак сөглөп тур сен?

Кымче хөрөктенип, турамы-биле көрүп тур сен?

Израильдин ыдыктыг Бурганынче!

²⁴ Бодунуң чалчаларың дамчыштыр Дээргини дорамчылап турдум.

Сен: ‘Эндерик *дайынчы тергелерлиг мен,

олар-биле даглар баштарынче, Ливан сынның ооргаларынче көдүрлүп турдум!

Ливанның бедик пөштерин, ооң эки дээн шивилерин ужурдум.

Эң бедик дагның бажынче үнүп, эң эки эзимге чеде бердим.

²⁵ Мен кудуктар казып, суг ижип турдум.

Египеттин хамык хем-сугларын бодунуң будум-биле

таптай басып, кургаттым’ – дээн сен.

²⁶ Ол бүгүнү шаандан бээр Мээң белеткеп келгенимни дыңнавааның ол бе?

Сен быжыглалдыг хоорайларны бузундулар оваазы кылып кагдың –

ол дээрге шаг шаанда-ла бодап алган чүвемни

ам сени дамчыштыр боттандырганым ол-дур.

²⁷ Ол хоорайларның чурттакчылары күш чок апарган,

коргушка алзып, ады баксыраан.

Олар шөлде оът-сиген дег, чаш көк дег,

бажын кырында үнген[†], өзүп үнер бетинде-ле өрттендир чирткен

чаш сыптар дег.

²⁸ А Мен сээң дугайыңда бүгү чүвени билир мен:

кажан туруп кээп, олуруп аарыңны,

үнүп, кирип турарыңны, Меңээ хорадай бергениңни.

[†]37:27 Оът-сиген үрезини бажын кырынче хадый берзе-даа, хөрзүн чедишпезинден өзүп үнүп шыдавас турган.

²⁹ Меңээ хорадап турарың дээш база Мээң кулаамга четкен турамыың дээш, Мен сээң думчууң үдүнче – дээрбек, аксыңче – суглук сугар мен, чедип келген орууң-биле сени дедир чорудуптар мен“.

³⁰ Эзекия, сенээ бадыткал демдээ бо-дур: бо чылын база келир чылын боду чайгаар үнген тараа чиир силер. А үшкү чылын – тараа тарааш, ажаап алынар, виноград тарып олурткаш, чимизин чиңер. ³¹ Ынчан иудей чоннуң артынчызы база катап черге хандыр дазылданыр, элбек-чаагай чимистелир. ³² Чоннуң артынчызы Иерусалимден үнер, дириг арткан улус – Сион дагдан дүжүп кээр. Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының күштүг күзели ол бүгүнү боттандырар!»

³³ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Ассирияның хаанының дугайында мынча дээн:

«Ол хаан бо хоорайже кирбес, согунун олче атпас, хоорайның мурнунга дозуг-камгалалдыг көстүп келбес, аңаа удур бүзээлел чалы оваалап тутпас. ³⁴ Ол бодунуң келген оруу-биле дедир чоруй баар, бо хоорайже кирбес – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ³⁵ Мен бо хоорайга болчуп, Бодумну бодааш, Бодумнун чалчам Давидти бодааш, ону камгалаар мен!»

³⁶ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң төлээзин чорудупкаш, ассирий аг-шеригниң турлаанга 185 000 кижини узуткап каан. Эргенинде көөрге, долгандыр чүгле мөчү-сөөктер чыткылаан. ³⁷ Ынчангаш Ассирияның хааны Сеннахирим аткаарлап чорупкаш, найысылал хоорай Ниневияже эеп чана берген.

³⁸ Оон бир-ле ол бодунуң бурганы Нисрохтуң өргээзинге мөгейип турда, оон оолдары Адремелех биле Сарецер олар ону хылыш-биле шанчып кааш, арарат черже дезе бергеннер. Хаанның өске оглу Асардан ачазын солуп, дүжүлгеге саадапкан.

Эзекияның аарааны база ооң мактал ыры

(4 Хаан. 20:1-11; 2 Чыл. 32:24-26)

38 ¹ Ол үеде Эзекия аарый берген, өлүрүнүң кырында келген. Амоцтуң оглу Исайя *медээчи аңаа келгеш, Дээрги-Чаяакчының сөзүн дамчыдып: «Ажыл-херээни айлап-башкарып ал, ам өлүр-дүр сен, назының төнген-дир» – деп чугаалаан. ² Эзекия ханаже хая көрнүп алгаш, Дээрги-Чаяакчыга мөргүп эгелээн: ³ «О, Дээрги-Чаяакчы, сактып кээп көрөм! Мен Сээң мурнуңга шынчы чурттап, сеткилимден бердинип келдим, Сенээ таарымчалыг чүүлдү кылып чордум!» Оон Эзекия ишкирнип ыглай берген.

⁴ Дээрги-Чаяакчы Исайяга Бодунуң сөзүн ажыдып, мынча деп чугаалаан: ⁵ «Барып, Эзекияга ооң ада-өгбези Давидтиң Бурганы Дээрги-Чаяакчының бо сөстөрүн дамчыт: Мен сээң дилег-*мөргүлүңнү дыңнадым, караң чажын көрдүм – ынчангаш Мен сээң назыныңга он беш чылды немеп берип тур мен. ⁶ Ол ышкаш Ассирияның хаанының холундан сени база бо хоорайны адырып каар мен

37:29 Иез. 29:4; 38:4; Ам. 4:2; Авв. 1:15 37:30 Иса. 7:11 37:31 Иса. 27:6

37:32 Иса. 9:7 37:33 2 Хаан. 20:15 37:36 2 Хаан. 24:16; 1 Чыл. 21:15 37:36 Наум 3:3

37:37 Э. д. 10:11; Иона 1:2 37:38 Э. д. 8:4; Иер. 51:27 37:38 Эзра 4:2

38:3 4 Хаан. 18:3 38:5 Ыд. ыр. 38:13

– бо хоорайга болчур мен. ⁷ Сеңээ Бодумнуң аазаан аксы-сөзүмнү күүседирим дугайында бадыткал демдээ бо-дур: ⁸ Ахазтын чадазының тепкииштеринче бадып келген хөлөгени дедир, он тепкииш өрү, чылзыдыптар мен».

Хүн дедир чыла берген: хөлөгө бадып келгени тепкииштерни өрү алзы көдүрлү берген.

⁹ Аарааш, экирий берген соонда, Иудеяның хааны Эзекияның бижээн чүүлү бо-дур:

¹⁰ «Мен „Назынымның ортузунда өлүглер оранының хаалгазын ажыдып кирерим ол-дур, назынымның арткан кезээн казыдып алган-дыр мен“ деп боодадым.

¹¹ Мен „Дээрги-Чаяакчыны дириглер ораныңа көрбөзим ол-дур; өлүглер ораныңа баргаш, моон соңгаар кижичи амытанны көрбөзим ол-дур“ деп боодадым.

¹² Мээң оран-савамны, кадарчы кижиниң чадыры ышкаш, турган черинден дүжүргөш, аппаратан⁴.

Мен бодумнуң амы-тынымны, аргыкчы кижичи пөзүн дүрери дег, дүрүп ап тур мен.

Дээрги-Чаяакчы мени, аргыыр херекселден пөстү кезери дег, үзе кезип кааптар.

Дүне, хүндүс Сен мени өлүмчө аппарат чыдыр сен!

¹³ Мен эртенге чедир томаанныг манап келдим, а Бурган, арзылаң ышкаш, мээң бүгү сөөк-даяамны сыйып турду. Дүне-даа, хүндүс-даа болза Сен мени өлүмчө аппарат-дыр сен.

¹⁴ Мен хараачыгай азы дуруяа ышкаш эдер-дир мен, көгө-буга ышкаш човууртаар-дыр мен.

Үргүлчү өрү көөр дээш, карактарым шылап калды.

Меңээ бергезин! Дээрги-Чаяакчы, меңээ дузалап көр!

¹⁵ Мен бодум чүнү чугаалап шыдаар мен?!

Ол меңээ чугаалады, Ол Боду-ла кылып кагды.

Качыгдалга алыскан болгаш, назынымның шупту чылдарын оожум төндүр чурттаар мен.

¹⁶ Мээң Дээргим, улус мынчаар чурттап турар-дыр!

Бо бүгү дээрге мээң чуртталгам ышкажыл!

Сен мени экиртип, амы-тынны хайырлап көр!

¹⁷ Ийе, ындыг хилинчек меңээ ачылыг болган-дыр.

А Сен мээң амы-тынымны чевег-хөөрден чайладып, мээң бүгү бачыттарымны Бодумнуң оорган артынче октап көрөм.

¹⁸ Өлүглер оранында Сени алдаржытпайн турар,

⁴38:12 Кижиниң мага-бодумнуң өлүмүн ойзу чугаалап турар (2 Кор. 5:1 көр).

38:6 Иса. 37:35 38:8 Ис. 10:13 38:11 Ыд. ыр. 26:13; Иса. 53:8; Иез. 26:20

38:12 Иов 7:6 38:13 Ыы. 3:4 38:14 Иез. 7:16; Наум 2:7 38:14 Ыд. ыр. 68:4

38:17 Ыд. ыр. 15:10; Иов 33:28 38:17 Мих. 7:19

өлүг улус Сени алгап-мактавайн турар болгай.

Чевег-хөөрже кире берген улус Сээң шынчыңга идегеп шыдаар эвес.

¹⁹ Дириг, чүгле дириг кижиги Сени бөгүн мен ышкаш алгап-мактаар.

Адазы оолдарыңга Сээң шынчың дугайында чугаалаар.

²⁰ Дээрги-Чаяакчы мени камгалаар!

Бис Дээрги-Чаяакчының *өргээзинге,

мээң хылдыг хөгжүм херекселдеримге үдөдип,

Ону амыдыралывыс дургузунда алгап ырлап кээр бис!»

²¹ (Исайя: «Фига чимизинден кылган эмден эккелгеш, ириңниг балыгга чыпшыр салыпсын, ынчан хаан экирий бээр» – дээн. ²² А Эзекия: «Меңээ Дээрги-Чаяакчының өргээзинче ам-даа баарымның бадыткал демдээ кандыг боорул?» – деп айтырган.)^v

Вавилоннун *элчиннери

(4 Хаан. 20:12-19; 2 Чыл. 32:31)

39¹ Ол үеде Валаданның оглу, Вавилоннун хааны Меродах-Валадан Эзекиянын аарааш, экирий бергенин дыңнап кааш, олче чагаа база белектер чорудупкан.

² Эзекия элчиннерни өөрүшкүлүг хүлээп алгаш, оларга эртине-байлак шыгжаар черин көргүскен: алдын-мөңгүннү, чагай чыттыг чүүлдер биле улуг үнелиг үстөрни, ок-чепсек шыгжаар бүгү черни – бодунун шыгжамырларында бар-ла бүгү чүвени көргүскен. Эзекияның ордузунда-даа, бүгү күрүнезинде-даа ооң оларга көргүспээн чүвези артпаан.

³ Исайя *медээчи Эзекия хаанга чедип келгеш: «Ол улус сеңээ чүнү чугаалады, олар кайбын келген-дир?» – деп айтырган.

«Ырак чурттан – деп, Эзекия харыылаан. – Олар меңээ Вавилондан кээп чорду».

⁴ Медээчи: «Олар сээң ордунда чүнү көрдү?» – деп айтырган.

«Олар мээң ордумда бүгү чүвени көрдү! – деп, Эзекия харыылаан. – Мээң эртине-байлак шыгжаар черлеримде оларга көргүспээн чүвем артпады».

⁵ Ынчан Исайя Эзекияга: «Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының сөзүн дынна: ⁶ „Сээң ордунда бар бүгү чүвени, сээң ада-өгбеңнин бөгүнге чедир чыып алган бүгү чүвезин Вавилонче алгаш баар хүннер кээр, маңаа чүү-даа артпас – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – ⁷ Сээң төрүткен, сээң ботталдырган үре-салгалыңнын чамдызын тудуп алгаш баар, олар Вавилоннун хаанының ордузунга акталаткан чалчалар апаар“» – дээн.

⁸ А Эзекия Исайяга: «Сээң меңээ дамчытканың Дээрги-Чаяакчының сөзү эки-дир» – дээн. Чүге дээрге хаан «Мээң бодумнун назынымда амыр-тайбың, айыыл чок чорук үргүлчүлээр-дир» деп бодапкан чүве-дир.

†38:21-22 Бо шүлүктөрни 6-гы шүлүктүн соонче киирер турган чадавас (4 Хаан. 20:7-8 көр).

38:18 Ыд. ыр. 6:6; Эжкл. 9:10 38:19 Ы. х. к. 4:9; 6:7; Ыд. ыр. 77:4 39:2 2 Чыл. 32:27 39:6 4 Хаан. 24:13; 2 Чыл. 36:10; Иер. 20:5; 27:19-21; Мих. 4:10 39:7 4 Хаан. 24:12; 25:7; 2 Чыл. 33:11

Израиль чонга аргалал сөстери

40¹ «Мээн чонумну аргалаңар-ла, аргалаңар! – деп,
Бурганыңар чугаалап тур. –
² Иерусалим-биле эрге-чассыг чугаалажыңар,
ооң аар-берге албан-ажылы төнгенин,
кем-буруузу дээш кеземчези четчир болганын аңаа медеглеңер;
ол бодунуң бүгү бачыды дээш
Дээрги-Чаяакчының холундан ийи дакпыр кеземче алган-дыр».

³ Бир-ле үн дыңналды: «Ээн кургаг ховуга
Дээрги-Чаяакчыга оруктан белеткеңер!
Бурганывыска делгем оруктан ховуга дорттап беринер!
⁴ Бүгү ыйгылааш черлер оргу апарзын,
бүгү даглар, тейлер чавызай берзин.
Дески эвес чер дескилежи берзин,
дөңнелчек черлер оргу апарзын.
⁵ Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы ажыттынып кээр,
бүгү улус ону көрүп каар!
Дээрги-Чаяакчы Боду ынча дээн болгай».

⁶ Үн: «Медегле!» – диди.
Мен: «Чүнү медеглээр мен?» – деп айтырдым.
«Бүгү улус оът-сигенге дөмей,
оларның чараш-каазы^w шөлде чечектер дег.
⁷ Дээрги-Чаяакчының тыныжы үрерге,
оът-сиген кургап каар, чечек оңа бээр.
Шынап-ла, чон дээрге оът-сиген-дир.
⁸ Оът-сиген кадып каар, чечек тоглай бээр,
а Бурганывыстың азаан сөзү кезээ мөңгедө турар!»

⁹ *Буянның медеэлиг *медээчи *Сион, бедик даг кырынче үне бер!
Буянның медеэлиг медеэчи Иерусалим, дыңзыдыр алгырып чугаала!
Иудеяның хоорайларынга: «Бурганыңар бо-дур!» – деп
коргуш чок дыңзыдыр медегле.
¹⁰ Көрүңер! Күчү-күштүг Дээрги-Бурган-Чаяакчы кел чыдыр.
Чагырга Ооң холунда-дыр.
Көрүңер, Ооң хайырлаар шаңналы Бодунда-дыр.
¹¹ Ол Бодунуң сүрүг малын, кадарчы кижги ышкаш, кадарып турар:

^w40:6 Өске бурунгу сөзүглелде «Доктаамал чоруу» деп бижээн.

40:1 Иса. 49:13; Зах. 1:17 **40:2** Ос. 2:14 **40:2** Иов 42:10; Иер. 16:18
40:3 Иса. 35:8; Ыд. ыр. 67:5 **40:3** Мф. 3:3; Мк. 1:3; Лк. 3:4-6; Ин. 1:23 **40:5** Иса. 35:2
40:8 Ыд. ыр. 118:89; 1 Пет. 1:24-25; Иак. 1:11 **40:10** Иса. 62:11; Ажыд. 22:12
40:11 Ыд. ыр. 22:1; Иер. 31:10; Иез. 34:15; Мих. 5:4; Ин. 10:11

хураганнарны холунга тудуп, кужактап алгаш,
төрүүр хойларны сүрүп бар чыдар.

Дээрги-Чаяакчы деңнээр чүве чок кайгамчык

¹² Кым адыжы-биле далайның суун узуп хемчээгенил
азы холу-биле дээрни хемчээгенил?

Кым чернин бүгү довураан чүве хемчээр саваже сыңырганыл
азы даглар, тейлерни деңзи таваанга салып, деңзилээнил?

¹³ Кым Дээрги-Чаяакчының угаанын билип ап,
Аңаа арга-сүме берип шыдааныл?

¹⁴ Кымдан Ол сүме айтырганыл,
кым Аңаа угаан киир тайылбыр берип,
шын орукче киирер сургаал кылганыл?
Кым Ону билигге өөредип,
чүве билип аарының оруун Аңаа айытканыл?

¹⁵ Бүгү чоннар кочалда дамды дег,
деңзи таваанда доозун ышкаш!
Бурган далайның ортулуктарын безин,
борбак элезин дег, чииги-биле көдүрүп турар.

¹⁶ Аңаа Ливанның эзим-аргазы өргүл салыр от кыпсыр шаа четпес,
а ында турар дириг амытаннар –
бүрүн өрттедир өргүл кылыр шаа четпес.

¹⁷ Бүгү чоннар Ооң мурнунга чүү-даа эвес,
оларны Ол хоозун, чөгөнчиг чүүл деп санаар.

¹⁸ Ынчангаш Бурганга кымны дөмейлештирер силер?
Аңаа дөмейлепки дег кандыг чүүл тып шыдаар силер?

¹⁹ *Дүрзү-бурган бе? А ону шевер кижиге шуткуп кылып каан,
ус-шевер кижиге алдыннааш,
мөңгүн илчирбелер-биле каастап каан болур.

²⁰ А ындыг аар өртектиг чүүлдер ажыглап шыдавас ядыгы кижиге
иривес ыяш шилип тыпкаш,
кээп дүшпес дүрзү-бурган кылып бээр
билдилиг ус-шевер кижиге тып аар.

²¹ Таанда-ла билбес силер бе? Дыңнаваан силер бе?

Эң эгезинде-ле силерге чугаалап кагбаан чүве бе?

Чер-делегейни канчаар чаяп каанын билип албааныңар ол бе?

²² Дээрги-Чаяакчы чер-делегейниң дээрбээниң кырында саадап турар,
а чер-делегейниң чурттакчылары имилеме шартылаа дег.

Бурган дээрни, чуга пөс ышкаш, чада салгаш,
чурттаар майгын дег, хере тыртып каан.

²³ Бурган черниң чагырыкчыларын чүү-даа эвес апаар кылып,
баштыңчыларын бар-чогу дөмей кылып турар.

²⁴ Оларны чаа-ла олуртуп, тарып каары билек,
олар чаа-ла черге дазылданы бээри билек,
Ол оларже тыныштарга, кургап каарлар,
казыргы оларны, тараа саваңы дег, хадып аппаар.

²⁵ «Мени кымга дөмейлештирер силер?

Мээң-биле кым деңнежирил?» – деп,
ыдыктыг Бурган айтырып тур.

²⁶ Карактарыңар дээрже шиглей көрүңер:

ында бар бүгү чүвени кым чаяганыл?

Ол – сылдыстарның аг-шерииң санап, көскү кылып турар,
оларның шуптузунга ат тыпсып турар Бурган-дыр.

Ооң күчү-күжү кызыгаар чок,
эрге-чагыргазы өндүр улуг болгаш,
сылдыстарның чаңгызы-даа чыдып калбас.

²⁷ Иаков, сен чүгө: «Мээң орук-чолум Дээрги-Чаяакчыдан чажыртыңан,

Бурганым мээң чаргымны уттупкан» – дээр сен,
Израиль, сен чүгө ыңдыг чүве чугаалаар сен?

²⁸ Таанда-ла билбес сен бе? Таанда-ла дыңнаваан сен бе?

Дээрги-Чаяакчы – чер-делегейниң бүгү кыдыгларын чаягаан мөңгө Бурган-дыр.

Ол могавас, шаа төнмес,

Ооң угаан-бодалын билип аары болдунмас.

²⁹ Ол могап турупкан улусту күштүг кылып каар,
шаа төнгөн улусту быжыктырар.

³⁰ Аныяк оолдар безин могай берип, шаа төне бээр,
чалыылар шылааныңдан кээп дүжер,

³¹ а Дээрги-Чаяакчыга идегээр улус чаа күш кирип алыр:

олар, эзир ышкаш, чалгынын херип-чайып, ужар;
маннашкаш, могавас, кылаштакшаш, шагзыравас.

Дээрги-Чаяакчы – Израильдиң Дузалакчызы

41 ¹ «Ырак ортулуктарның чурттакчылары,
Мээң мурнумга ыгыт чок барыңар!

Бүгү чоннар чаа күштен немеп алзын;

олар чоокшулап келгеш, бодунуң сөзүн чугаалазын.

Чаргы үзер дээш кады чыглыылыңар.

40:22 Иов 9:8; 26:7; Ыд. ыр. 103:2; Иер. 10:12; 51:15 40:23 Иов 12:21; Ыд. ыр. 106:40

40:26 Ыд. ыр. 146:4 40:27 Иса. 49:14 40:28 Ыд. ыр. 146:5 40:29 2 Кор. 12:10

40:31 Ыд. ыр. 102:5 41:1 Иса. 43:9

2 Кым чөөн чүктен тиилекчини^x үндүрүп эккелгеш,
 бодунга бараан боор кылдыр кыйгырып алганыл?
 Кым аңаа чоннарны хүлээдип берип, хааннарны чагыртканыл?
 Ол кижги бодунуң хылыжы-биле оларны доозун-довуракче хуулдуруп,
 бодунуң ча-согуну-биле, тараа саваңы дег, эстедир хадыдып турар.
 3 Ол кижги мурнунда кажан-даа чоруп көрбээни орук-биле айбыл чок чоруп,
 чоннарны истеп-сүрүп бар чыдар.

4 Кым ол бүгүнү кылып, боттандырганыл?
 Эң эгезинден кижги төрөлгетенниң бүгү салгалдарын
 башкарып турар Бурган!
 Мен, Дээрги-Чаяакчы – эгезинде турган мен,
 сөөлгү салгал-биле база Мен –
 ол-ла Бодум кады турар мен!

5 Ырак ортулуктарның чурттакчылары ол кижини көрүп кааш,
 коргуушкунга алзыпкан,
 чер-делегейниң ужу-кыдыы сүрээдей берген.
 Олар чоокшулажып, чыылганнар.

6 Бот-боттарынга дузалажып, бирээзи өскезинге:
 „О, эрес-дидим бол!“ – деп турганнар.

7 Ус-шевер кижги эзилдирикчи шеверниң сеткилин сергедип турар,
 маска-биле хевилээр кижги дөжүде дарганнаан кижиниң сеткилин сергедип,
 тудуштур каңнап каан черин „Эки-дир, быжыг-дыр!“ деп,
 *дүрзү-бурган божаңнавазын дээш, өрген-биле быжыглап турар.

8 О, Мээң чалчам Израиль,
 Мээң шилип алганым Иаков,
 Мээң өңнүм Авраамның салгалы!

9 Мен сени чер-делегейниң ужу-кыдыындан эдерткеш,
 эң ырак черлерден үндүр кыйгырып алгаш:

„Сен – Мээң чалчам сен“ – деп чугаалаан мен.
 Сени шилип алган мен, сенден ойталавас мен.

10 Кортпа, чүге дээрге Мен – сээң Бурганың-дыр мен,
 сүрээдеве, чүге дээрге Мен сээң-биле кады мен.

Сени быжыктырып, сеңээ дузалаар мен.
 Мээң тиилелгелиг холум сеңээ деткимче көргүзөр.

11 Сеңээ килеңнээн бүгү улус бак атка кирип, бужартаар,
 сеңээ удурланган улус чүү-даа эвес апаар, өлүп чидер.

12 Сээң-биле демисежип турган улусту дилээш, тыппас сен;
 сээң-биле дайылдажып турган улус чүү-даа эвес апаар, шуут чиде бээр.

^x41:2 Азы: «Чөптүг кижини», «эжелекчини». Персияның хааны Кирини ыңча деп турар чадавас.

41:2 2 Чыл. 36:23 41:4 Иса. 44:6; 48:12; Ажыд. 1:17 41:7 Иса. 40:19

41:8 Иса. 42:19; 43:10; 44:1; Иер. 30:10 41:8 2 Чыл. 20:7; Иак. 2:23

¹³ Мен – Дээрги-Чаяакчы, сээң Бурганың-дыр мен,
холундан тудуп алгаш:

„Кортпа, Мен сенээ дузалаар мен“ – деп азап тур мен.

¹⁴ Кортпа, курт ышкаш чөгөнчиг Иаков, эвээш чоннуг Израиль,
Мен сенээ дузалаар мен! – деп, Дээрги-Чаяакчы, сээң Камгалакчың,
Израильдиң ыдыктыг Бурганы медеглээн. –

¹⁵ Мен сени чаа, чидиг диштерлиг тараа бастырар херексел кылып каар мен,
сен дагларны бастырып, чуура дүрбүүр сен,
тейлерни тараа тогланчызы дег кылып каар сен.

¹⁶ Сен оларны челбириңге, хат хадып аппаар,
шуурган тарадыр шаап кааптар.
А сен бодуң Дээрги-Чаяакчы дээш өөрүүр сен,
Израильдиң ыдыктыг Бурганы дээш мактаныр сен.

¹⁷ Яды-түрэнги улус суг дилээш, тыппайн турар,
олар кагып-суксааш, аксы кургап калган.
Мен, Дээрги-Чаяакчы, оларга харыы бээр мен;
Мен, Израильдиң Бурганы, оларны кагбас мен!

¹⁸ Тас тейлерден суглар агып бадар,
оргу черлерге суг баштары аттыгып үнер.
Эн кургаг ховуну хөл кылып каар мен,
кургап калган черни суг баштары шыва аптар.

¹⁹ Мен эн кургаг ховуга пөш, акация,
мирт болгаш олива ыяштарын тарыыр мен;
ыяш чок турган черге шиви, чойган болгаш хады
кады өзүп үнер.

²⁰ Улус ол бүгүнү көргөш, Дээрги-Чаяакчының холу ону кылган деп,
Израильдиң ыдыктыг Бурганы ону чаяган деп билип каар,
ол бүгүнү эскергөш, угаап билип каар.

Дүрзү-бурганнарның ажык чогу

²¹ Дүрзү-бурганнар, боттарыңарның херээнерни илередип чугааланар – деп,
Дээрги-Чаяакчы чугаалап тур.

– Боттарыңарның барымдааларыңарны көргүзүңер – деп,
Израильдиң Хааны чугаалап тур. –

²² Барымдаа кылдыр ам болур уjurлуг чүвени чугааланар.
Азы эрткен үеде чүү болуп турганын чугааланар,
а бис угаап бодап көргөш, ол бүгүнүң канчаар төнгенин билип аар бис.
Азы келир үе дугайында биске боттарыңар чугаалап беринер.

²³ Келир үеде чүү болурун чугааланар,
ынчан силерни бурганнар деп билип аар бис.
Бир-ле чүведен – буян-даа болза, айыыл-халап-даа болза – кылыңар,
ону көргөш, бис шупту коргушкунга бүргедип аар бис.

24 Че чүл? Силер чүү-даа эвес-тир силер,
чүнү-даа кылыр харыыңар чок-тур.
Силерни шилип алган кижичүдөк-бужар-дыр.

25 Мен демги тиилекчини соңгу чүктөн кыйгырган мен,
ол кел чыдар! Хүн үнер чүккө ол Мээң адымны адап, алдаржыдар.
Ол чагырыкчыларны малгаш ышкаш базып кылаштаар –
дой сава кылыкчызы дойну ынчаар таптай базар.

26 Бисти ол дугайында билип алзын дээш,
кым баш бурунгаар чугаалааныл;
бисти: „Оонуу шын болду“ – деп чугаалаар кылдыр,
кым баштай дамчытканыл?
Аранардан кым-даа чугаалаваан, кым-даа медээлевээн.
Чугаа-сөзүңерни дыңнаан кижичок.

27 Мен ол дугайында *Сионга эң баштай чугаалаан мен,
Иерусалимче *буяныг медээлиг *медээчини чоруткан мен!

28 Мен көөрүмге, кым-даа чок болду –
өске бурганнарның аразында сүмелекчи чок болду.
Мен олардан чүве айтырар болзумза, харыылап шыдавастар.

29 Олар шупту – меге-дир, оларның ажыл-херээ – чүү-даа эвес-тир,
оларны көргүскен дүрзүлөр – хат дег хоозун чүүл-дүр».

Дээрги-Чаяакчының шилип алган чалчазы

42¹ «Мээң шилип алган чалчам бо-дур,
Мен ону быжыглап турар мен; сеткилимге кирер кижичок ол-дур!

Мен ону Бодумнун *Сүлдем-биле бүргээр мен –
ол өске чоннарга чөптүг шииткел үндүрер.

² Ол алгырбас база кырышпас, дыңзыдыр чугаалавас,
ооң үнү кудумчуларга дыңналбас.

³ Ол шала сынган хыргыгышты сыйбас,
имистелген чырыткыны өжүрбес;
ёзулуг чөптүг шииткелди үндүрер.

⁴ Черге шын шииткелди үндүрбээн шаанда, ол сыйылбас, өшпес;
ырак ортулуктар ооң чагыг-суртаалын манап турар».

⁵ Дээрни чаяап, чада салган,
черни ында төрүттүнген бүгү чүве-биле кады боттандырган,
чер кырында кижилерге амы-тынны хайырлаан –
ында шимчеп чоруп турар бүгү улусту тынгарган
Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн:

41:24 Иер. 10:5; 1 Кор. 8:4 41:25 Иса. 41:2 41:25 Иер. 1:15; 50:3

41:26 Иса. 46:10; 48:14 41:27 Иса. 40:9; 52:7 42:1 Иса. 41:8; 43:10; 52:13; 53:11 42:1 Мф.

3:17; 17:5; Мк. 1:11; Лк. 3:22 42:1 Иса. 11:2; 61:1 42:1 Мф. 12:17-21 42:5 Зах. 12:1

⁶ «Мен, Дээрги-Чаяакчы, чөптүг-шынныг чорук боттандырар дээш
чалчам сени кыйгырган мен,
сени холундан чедип аар мен, кадагалаар мен.
Сени дамчыштыр улус-чон-биле керээ чарар мен
база бүгү чоннарга чырык эккээр мен.

⁷ Согур улустун карактарын ажыдар сен,
хоругдаттырганнарны хоругдалдан үндүрер сен,
дүмбей черде олурар улусту кара-бажындан хостаар сен!

⁸ Мен – Дээрги-Чаяакчы мен, Мээң адым ол-дур!
Бодумнуң алдарымны өске кымга-даа бербес мен
база Меңээ хамааржыр макталды *дүрзү-бурганнар-биле үлешпес мен!

⁹ Баш бурунгаар чугаалаан чүүлдерим бүде берген,
Мен ам чаа чүүлдерни медеглек тур мен,
ам-даа боттанмаан чүүл дугайында силерге чугаалап тур мен».

Дээрги-Чаяакчыны алгап-мактаан ыры

¹⁰ Дээрги-Чаяакчыга чаа ырдан ырланар,
Ону чер-делегейниң ужу-кыдыындан алгап-мактаңар –
далайжылар болгаш далайны долган бүгү дириг амытаннар,
ортулуктар болгаш ында чурттап турар бүгү улус!

¹¹ Ээн кургаг хову болгаш ооң хоорайлары,
кедар аймак чурттаан бүгү суурлар өөрүшкүлүг кыйгы салзын.
Хая-даштыг черде чурттаан улус өөрүп-байырлап,
даглар баштарындан алгырышсын!

¹² Дээрги-Чаяакчыны алдаржытсын,
Ону ырак ортулуктарга алгап-мактазын!

¹³ Дээрги-Чаяакчы күчүлүг маадыр дег чедип кээр,
дайынчы дег, килеңи кыптыгар,
дайынчы кыйгы салып, алгырар,
дайзыннарынга күжүн көргүзөр:

¹⁴ «Дыка үр ыыттавайн келдим,
шыпшыңны кадагалап, туттунуп келдим;
а ам, божаан херээжен дег, алгырар мен,
тыныжым бачыдап, агаарны харамдыгып тынар мен.

¹⁵ Тейлер, дагларны ээнзиредип,
оларның хамык оът-сигенин кадырып каар мен,
хемнерни кургаг ортулуктар кылдыр хуулдуруп,
хөөлбектерни кургадып каар мен.

¹⁶ Мен согурларны оларның билбези оруктар-биле эдерттир мен,

42:6 Иса. 45:13 42:6 Иса. 42:6 42:6 Иса. 49:6; Лк. 2:3, 30-32; Аж.-ч. 13:47

42:7 Иса. 9:2; 35:5; 49:9; 61:1 42:8 Иса. 48:11 42:10 Ыд. ыр. 32:3 42:11 Иса. 21:16

42:13 Ыд. ыр. 77:65 42:14 Иса. 13:8 42:15 Иса. 50:2

оларга билдинмес турган оруктар-биле эдэртир мен.

Оларның мурнунга дүмбей караңгыны чырык кылдыр хуулдуруптар мен,
ээр-дагыр оруктарны дорттап каар мен.

Чонум дээш, ол бүгүнү кылыр мен, оон ойталавас мен.

¹⁷ А дүрзү-бурганнарга идегээр улус,

шуткуп каан дүрзүлерге: „Силер – бистиң бурганнарывыс силер“ – дээр улус
кончуг бак атка кирип, аткаарлаар».

Согур, дүлей израиль чон

¹⁸ «Дүлейлер, дыңнаңар, согурлар, көрүп көрүнер!

¹⁹ Мээң чалчам ышкаш согур кижиге бар бе?

Мээң айбылап чоруткан айбычым ышкаш дүлей кижиге бар бе?

Дээрги-Чаяакчыга бердинген чалча дег согур кижиге бар бе?

²⁰ Сен хойну көргөн сен, ынчалза-даа эскерген чүвөң чок-тур;
кулактарың дуглаглыг эвес, ынчалза-даа дыңнавас-тыр сен».

²¹ Дээрги-Чаяакчы чөптүг-шынныг болгаш,

ыдыктыг *хоойлуну алдаржыдып, алгап-мактаары Аңаа таарымчалыг болган.

²² А бо чон үптеттирип, когараан-дыр,

оларның шуптузу оңгарларда суктурган

азы кара-бажыңнарда чажыртыңган.

Олар дайзынга олча-тывыш апарган,

оларны кым-даа адырып хоставаан;

оларны тудуп апарган, кым-даа оларга болчуп:

«Оларны дедир эгит!» – дивээн.

²³ Силерниң кайыңар ынаар кулаан ээктирерил,

кичээнгейге ап, моон-даа сонгаар дыңнаарыл?

²⁴ Кым Иаковту тудуп аппаар кылдыр,

Израильди – үптээр кылдыр берипкенил?

Аңаа удур бачыт үүлгеткенивис Дээрги-Чаяакчы-дыр!

Израильчилер Ооң оруун истевейн,

Ооң хоойлузун тооп дыңнавайн турган болгай.

²⁵ Ынчангаш Ол бисти кыптыккан килеңи-биле хөмө ап,

бисче кам-хайыра чок дайын ыткан!

Шак ол дайын чалбыштыг от бооп,

бисти бүгү чүктен бүзээлеп алган,

а бис ону ожаап билбээн бис;

от бисти чиирге, таптыг угаап билбээн бис.

Дээрги-Чаяакчы – Израильдиң Камгалакчызы

43 ¹ Иаковту чаяап каан, Израильди тывылдырып каан Дээрги-Чаяакчы ам мынча деп тур: «Кортпа. Мен сени садып хостап кагдым; Мен сээң адын адап, Бодумче кыйгырдым, сен – Мээңи сен.

² Суглар кежип турунда, Мен сээң-биле боор мен, хемнер кежип турунда, суг сени хөме албас. От өтүр эртип тургаш, өрттенмес сен, чалбыыш сени чивес.

³ Мен – Дээрги-Чаяакчы, сээң Бурганың, Израильдиң ыдыктыг Камгалакчызы-дыр мен. Сени хостаар дээш, Мен Египет, Эфиопия болгаш Севаны сээң орнунга берип тур мен.

⁴ Сен Меңээ улуг үнелиг болгаш эргим болганында, сеңээ Мен ынак болганымда, сээң орнунга өске улусту, сээң амы-тының дээш – өске чоннарны берип тур мен.

⁵ Кортпа, Мен сээң-биле болгай мен; сээң үре-салгалыңны чөөн чүктен эккээр мен, барыын чүктен база сени чыыр мен.

⁶ Соңгу чүкке: „Оларны дедир бер!“ – дээр мен, мурнуу чүкке: „Оларны салывыт! – дээр мен. – Мээң оолдарымны ырактан,

Мээң кыстарымны – чер-делегейниң ужу-кыдыындан эдертип эккел –

⁷ Мээң адым-биле адаткан, Бодумга алдар кылдыр чаяап кааным, Мээң боттандырып, хевирлээним бүгү улусту эдертип эккел“».

⁸ Карактыг-даа болза, согур чонну, кулактыг-даа болза, дүлей улусту үндүрүп эккел.

⁹ Бүгү чоннар кады чыгып келзин, аймактар бөлдүнчүп келзин. Оларның кайызы ол бүгүнү баш бурунгаар чугаалааныл, болуп эрткен чүүлдер дугайында биске медээлээнил? Боттарының шынныын көргүзери-биле херечилелден кылзыннар; оларны дыңнаан улус «Шын-дыр оо!» деп бадытказын.

¹⁰ «А Мээң херечилерим – силер силер, чонум – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – Мээң чалчаларым база силер силер; чүвени билип алгаш, Меңээ бүзүрезин дээш база Мени Бурган-дыр деп угаап билзин дээш, Мен силерни шилип алган мен. Менден аңгы Бурган чок,

кажан-даа турбаан, кажан-даа турбас.

¹¹ Мен, чүглө Мен – Дээрги-Чаяакчы мен!

Менден өске Камгалакчы чок!

¹² Өске кым-даа эвес, Мен баш бурунгаар чугаалап,
медеглөп база камгалап каан мен!

Мээң херечилерим – силер силер – деп,
Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Мен – Бурган мен.

¹³ Шагдан бээр Мен ол-ла Бодум мен!

Мээң холумдан улусту кым-даа адырып шыдавас.

Мээң кылган чүвемни күш чок болдуруп шыдаар кижиге бар бе?!»

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы, силерниң Камгалакчыңар,
Израильдиң ыдыктыг Бурганы: «Мен силер дээш
Вавилонга удур Бодумнуң холумну сунар мен;
халдейлерни чылча шаап, шуптузун дестириптер мен,
оларның алгы-кышкызы корабльдарны дола бээр».

¹⁵ Мен – Дээрги-Чаяакчы, ыдыктыг Бурганыңар мен,
Израильдиң Чаяакчызы, Хааныңар мен!» – дээн.

¹⁶⁻¹⁷ Дээрги-Чаяакчы далай кежир орукту ажыткан,
ханы сугларга орукту кылып каан,
*дайынчы тергелер биле аъттарны,
аг-шериг биле күштүг дайынчыларны эдертип аппаратан.
Олар шупту кады кээп дүшкөш, туруп шыдавастаан,
чырыткы өзээ ышкаш өжүп калган.

Ам Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

¹⁸ «Биезде болган чүвени уттутуп,
эрткен чүве дугайында бодавайн барып болур силер.

¹⁹ Көрүңер, Мен чаа чүвени кылып тур мен!

Ол ам көстүп кээр – таанда-ла ону билип ап шыдавас силер бе?

Бо удаада Мен ээн кургаг ховуда орук кылып,

ээн черже хемнер аксып тур мен.

²⁰ Черлик аң-мең безин Мени алдаржыдар – шөө-бөрүлөр, страус куштар.

Чүге дээрге Мен Бодумнуң шилип алган чонумга ижиртир дээш,

ээн кургаг ховуже суг, ээн черже – хемнер аксып тур мен.

²¹ Ол чонну Мен Бодумга, Мени алгап-мактазын дээш,

чаяп алган мен.

²² А сен, Иаков, Мени кыйгырбайн турдуң,

У43:14 Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы: «Мен ооң камгаладын чылча шавар мен. Халдейлернин өөрүшкүлүг шимээн-даажы качыгдал ыры бооп хуула бээр».

43:11 Иса. 45:21; Ос. 13:4 43:13 Ы. х. к. 32:39; Иов 10:7 43:16-17 Хост. 14:21; Иса. 51:10

43:19 Иса. 48:6; 2 Кор. 5:17; Ажыд. 21:5 43:19 Иса. 35:6-8 43:20 Хост. 17:1-7

Израиль, сен Мени аартыктап турдуң.

²³ Сен Меңээ бүрүн өрттедир өргүл хойлары салбайн,
Мени алдаржыткан өргүлдөр кылбайн турдуң.

Мен сени бергедетпедим – далган-тараа өргүлдери негеведим,
сени шылатпадым – чаагай чыттыг чүүлдер айтырбадым.

²⁴ Сен Меңээ чаагай чыттыг кулузун садып бербээн сен,
өргүл малдарының чаа-биле Мээң сеткилимни хандырбаан сен.
Харын Менче бодуңнуң бачыгтарың чүдүрүп,
кем-бурууң-биле Мени шыладып турган сен.

²⁵ Мен, чүгле Мен, Бодумну бодааш,
сээң кем-буруунну балап каар мен;
сээң бачыгтарыңны оон ыңай сагынмас мен.

²⁶ Мени буруудат, чаргылдажыыл;
бодуңнун херээңни чугаалап, актыыңны шынзыг.

²⁷ Сээң баштайгы өгбөн бачыг үүлгеткен,
сээң эптештирикчилериң Менче тура халаан.

²⁸ Ынчангаш Мен ыдыктыг черде *бараалгакчыларымны
бужартаашкынче чыгадым,
Иаковту бүрүнү-биле узуткаттырар кылдыр,
Израильди – дорамчылаттырар кылдыр хүлээдип бердим».

Дээрги-Чаяакчыдан өске Бурган чок

44 ¹ «А ам – Мени дыңна, Мээң чалчам Иаков,
Мээң шилип алганым Израиль!

² Сени чаяп каан, төрүттүнүп келгениңден бээр
сеңээ дузалап турар Дээрги-Чаяакчы мынча деп тур:
Мээң чалчам Иаков, Мээң шилип алганым Ешурун²,
сен кортпа.

³ Мен кагып-суксаан черже сугну,
кургап калган черже – сугларны аксыр мен.
Бодумнуң *Сүлдем-биле сээң үре-салгалыңны,
ачы-буяным-биле – ажы-төлүннү бүргээр мен!

⁴ Олар оът-сиген аразыңга, суг эриинде чыраа-тал дег, өзер.

⁵ Бир кижиге: „Мен Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр мен“ – дээр,
өске кижиге: „Мен база Иаковтан укталган мен“ – дээр.

Улус боттарының холдарыңга^a „Дээрги-Чаяакчыныны мен“ деп
бижип аар болгаш Израиль деп адаттырар».

²44:2 Ешурун – Израильдиң ойзу адаан ады. «Чөптүг-шынныг, мөзүзү эки» дээн уткалыг (Ы. х. к. 32:15; 33:5 көр).

^a44:5 Азы: «Боттарының холдары-биле».

43:22 Мих. 6:3 43:24 Мал. 2:17 43:25 Ыд. ыр. 50:3 43:25 Иер. 31:34

43:26 Иса. 1:18 43:27 Э. д. 3:6 43:27 Иер. 5:31 44:1 Иса. 41:8; Иер. 30:10

44:3 Иез. 39:29; Иоил 2:28; Ин. 7:38

6 Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Хааны, ооң Камгалакчызы,
Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Мен – эгезинде турган мен,
Мен – төнчүзүндө турар мен;
Менден өске Бурган чок.

7 Мээн-биле дөмейлежир кижиге бар бе? Харьыдан берзин!
Эрте-бурунгу чонну чаяап каан үемден бээр болган
бүгү чүвени менээ чугаалап берзин.

Келир үеде болур чүвени база чаа-ла кел чыдар чүвени чугаалап берзин.

8 Мээн улузум, кортпаңар, сүрээдевеңер!

Мен силерге эрте шагда-ла медеглевежик мен бе,
баш бурунгаар чугаалаважык мен бе?

Мээн херечилерим – силер болгай силер.

Менден өске Бурган бар бе?

Чок, өске кандыг-даа Хая билбес мен!»

*Дүрзү-бурганга мөгөөр чорук – мелегей будулуушкун

9 Дүрзү-бурганнар кылып турар бүгү улус чүү-даа эвес-тир, оларның аажок үнөлээр дүрзүлери кандыг-даа ажык-дуза чок. Оларның ол херечилери чүнү-даа көрбөс, чүнү-даа угаап билбес, ынчангаш бак атка кирер! ¹⁰ Кымнар кандыг-даа ажык-дуза чок бурганнар кылып, дүрзүлөр шуткуп кудуп турарыл? ¹¹ Ол ажыл-херекке бердинген бүгү улус бак атка кирер. Ус-шевер улус дээрге чүгле кижилердир. Олар шупту чыгып келгеш, кады туруп алзын – дөгөрези аажок коргарлар, бак атка кирерлер!

¹² Дарган кижиге дүрзүнү хевирлээр херекселин туткаш, көс отчудуп, ажылдаар, маскалары-биле болбаазырадыр, бодунуң күштүг холу-биле дүрзүнү хевирлеп, иженер. Аштаанындан дарганның шаа төнер, суксаанындан чилчий үстүр. ¹³ Азы бызаңчы кижиге дүрзүнү хемчээр хендириң шөөр, шиш херексел-биле шыйып демдектээш, кескизи-биле чона кезип, төгериктей хемчээр. Ол бызаңчы дүрзүнү, ыдыктыг черже^b салыр дээш, кижиниң омур-хевирин ёзугаар, кижиге ышкаш чарашкаас кылдыр кылып каар. ¹⁴ Азы ол кижиге бодунга пөш, шиви азы дуб ыяш шилип алгаш, ону үезинге чедир арга-эзиминге арттырып каар; азы ол кижиге хады олуртуп каарга, чаъс ону өстүрүп бээр. Оон ол кижиге ыяштарны кезип алгаш, ¹⁵ оттулар чүүл кылып аар – ооң чартыын чынныр дээш ап алгаш, от салып, хлевин быжыар. А оон аңгыда бурган кылып алгаш, ооң мурнунга доңгая кээп дүжер – дүрзү чазап алгаш, аңаа мөгөөр. ¹⁶ Ыяштың чартыын ол өрттөткөш, аыш-чем белеткеп, эът быжыргаш, тоттур чемненип аар. Ол чылыккаш: «Чылыга бердим, от чырып тур» – дээр. ¹⁷ А арткан ыяштан ол дүрзү-бурганны оя кезип аар; оон аңаа мөгөйип, оон мурнунга доңгая кээп дүшкөш: «Мени камгала, сен дээрге мээн бурганым болгай сен!» – деп *мөргүүр. ¹⁸ Ындыг улус чүнү-даа билбес, чүнү-даа угаап шыдавас; олар дээрге карактарың шийдирип каан, көөр чүвези чок, угааның дуглап каан улус-тур.

^b44:13 Азы: «Бодунуң бажыныңче».

44:6 Иса. 41:4; 48:12; Ажыд. 1:8, 17

44:6 Ы. х. к. 6:4; 3 Хаан. 18:39; Неом. 9:6; Ыд. ыр. 85:10 44:8 Ы. х. к. 32:18; Иса. 26:4

44:9 Иса. 41:24, 29 44:10 Иер. 10:3-5; Авв. 2:18 44:11 Иса. 42:17; 45:16 44:18 Иса. 45:20

¹⁹ Оларның кайызы-даа боданмас, кайызы-даа чүвени шын билип алыр харыы-даа, угаан-сарыылы-даа чок болгаш, бодунга «Бо ыяштың чартык кезин өрттеткеш, көзүңге хлеб быжырып, эът шиштеп чип алдым. А ооң артыындан чүдек-бужар дүрзү кылган херээм бар бе, токпар ыяшка мөгейген ажым бар бе?» деп шыдаас.

²⁰ Ындыг кижии анаа хүлдү сүрүп турар, ооң угаан-сарыылы мегелеткен болгаш, ол будулуп турар. Ол бодунуң амы-гынын камгалап шыдаас, бодунга «Мээң холумда чүгле меге бар-дыр!» дивес.

²¹ «Иаков, ол бүгүнү утпа, чүге дээрге сен Мээң чалчам болгай сен, Израиль! Сени Мен чаяап каан мен, сен – Мээң чалчам сен, Мен сени утпас мен^с, Израиль. ²² Мен сээң кем-бурууну туман дег, бачыттарыңны – булуттар дег тарадып каапкан мен. Сени садып хостап кагдым – Менче эглип кел!»

²³ Дээрлер, Дээрги-Чаяакчының кылган чүвези дээш, өөрүп-байырлаңар, чернин ханы дүптери, өөрүшкүлүг алгыржыңар, даглар, арга-эзим болгаш бүгү ыяштар, шимээрге байырлаңар! Дээрги-Чаяакчы Иаковту садып хостаан-дыр, Израильди хостап кааш, алдаржаан-дыр!

Кир хаан – Бурганның чепсээ

²⁴ Сени ботталдырган Камгалакчың Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:
«Мен – Дээрги-Чаяакчы, бүгүдениң Чаяакчызы мен,
дээрни чааскаан хере чаткан мен,
черни чаңгыс Бодум чада салган мен.

²⁵ Меге *медээчилерниң бадыткал демдектерин чүү-даа эвес кылып,
төлгечилерни эпчок байдалга таварыштырып,
мерген угаанныг деп санаттырар улустуң билиин
утка чок чүве кылып турар мен.

²⁶ А Бодумнуң чалчамның медээлээн чүвезин бадыткап,
Бодумнуң айбыччыларымның чугаалаан чүвезин боттандырып турар мен.
Иерусалимниң дугайында: „Аңаа улус база катап чурттай бээр“ – деп,
Иудеяның хоорайларының дугайында: „Оларны катап тудар!
Ол бузундуларны Мен катап тургузар мен!“ – деп турар мен.

²⁷ Ханы сугларга: „Када бериңер –
Мен силерни соолдулар мен!“ – деп турар мен.

²⁸ Кир хаанның дугайында: „Ол – Мээң айбылап чоруткан кадарчым-дыр.
Ол Мээң күзел-соруумну күүседип,

Иерусалимниң дугайында: ‘Ону катап тудар!’ – деп,

*Бурганның өргээзиниң дугайында: ‘Ону катап база үндезилеп тудар!’ – деп
чугаалаар мен“».

^с44:21 Азы: «Сен Мени утпа».

44:20 Ос. 12:1 44:21 Иса. 41:8 44:22 Иса. 1:18 44:23 Ыд. ыр. 95:11; Иса. 49:13

44:23 Иса. 48:20 44:24 Иов 37:18; Ыд. ыр. 135:5; Иса. 42:5 44:25 1 Кор. 1:20; 3:19

44:26 2 Чыл. 36:22-23 44:27 Иса. 11:15; 51:10; Иер. 50:38; 51:36

44:28 2 Чыл. 36:22; Эзра 1:1; Иса. 45:1; Дан. 6:28 44:28 Аж.-ч. 13:22

45¹ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң шилип алганы Кирге мынча дээн:
«Мен сени холундан чедип алгаш,

чоннарны сенээ чагыртып, хааннарның ок-чепсээн хунаап ап,
сээң мурнуңга эжиктерни ажыдып чоруур мен –
хаалгалар сени доктаадып шыдавас.

² Мен Бодум сээң орууң баштап, дагларны дескилээр мен;
хүлөр хаалгаларны буза шаап, демир дээктерни үрээр мен.

³ Мен сенээ дүмбей караңгыда шыгжаттынган,
чажырып каан бай-байлакты бээр мен.

Ынчан Мен – Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы – сээң адың адап,
сени кыйгырып турарымны билип аар сен.

⁴ Мээң чалчам Иаков дээш, Мээң шилип алганым Израиль дээш,
Мен сени, Мени билбес-даа болзуңза,
адың адап кыйгырып, хүндүлелди сенээ көргүзүп турар мен.

⁵ Мен – Дээрги-Чаяакчы мен, өске кым-даа чок,
Менден өске Бурган чок!

Сен Мени билбес-даа болзуңза, сени күш киирер мен –

⁶ ынчан хүн үнер чүкте-даа, хүн ажар чүкте-даа улус
Менден өске кым-даа чогун билип аар.

Мен – Дээрги-Чаяакчы мен, өске кым-даа чок!

⁷ Мен чырыкты бар болдуруп, дүмбей караңгыны чаяап турар мен,
чаагай чорукту хайырлап, айыыл-халапты боттандырып турар мен.
Ол бүгүнү Мен, Дээрги-Чаяакчы, кылып турар мен!

⁸ Дээрлер, өрүтөн чөптүг чорук төгүнер,
ол шынныг чорук булуттардан төгүлзүн;
чер кырынга камгалал үнүп келзин,
чөптүг-шынныг чорук ооң-биле кады чечектелзин.
Мен, Дээрги-Чаяакчы, ол бүгүнү бар кылдыр кылып турар мен.

⁹⁻¹⁰ Дой сава ону кылып турар усчу кижиге:

„Чүнү кылып тур сен?“ – дээр бе?

Азы бүдүрүп каан чүүлүң сээң дугайында:

„Бо кижиниң холу чок!“ – дээр бе?

Ачазынга: „Мени чүге ындыг кижиге кылдыр төрүдүп каан сен?“ – дээр

азы авазынга: „Мени чүге ындыг кижиге кылдыр божуп каан сен?“ – дээр кижиге ат
болур.

Бузундунуң бузундузу боор, дойдан бүткен боду-ла,
бодунуң Чаяакчызы-биле сөс каржып турар кижиге ат болур!»

¹¹ Дээрги-Чаяакчы, Израильдин ыдыктыг Боттандырыкчызы мынча дээн:

45:1 Наум 2:6 45:2 Ыд. ыр. 106:16 45:3 Иса. 43:1 45:4 Иса. 41:8 45:5 Ы. х. к. 4:35

45:6 Хост. 15:11 45:7 Ыы. 3:38 45:7 4 Хаан. 19:25; Иса. 37:26

45:9-10 Иса. 29:16; Иер. 18:6; Рим. 9:20-24 45:9-10 Иов 9:32; Эккл. 6:10

«Таанда-ла силер Менден келир үе дугайында айтырар силер бе?

Мээң ажы-төлүмге азы Мээң холум-биле кылган чүвемге хамаарыштыр

Меңээ айтыышкын бээр силер бе?

¹² Мен черни бар болдуруп, ооң кырынга кижиге төрөлгөтөнни чаяап каан мен!

Мен Бодумнун холум-биле дээрни хере чаткаш,

ооң бүгү аг-шериинге тыптып кээрин дужааган мен.

¹³ Мен чөптүг-шынныг чорук боттандырар дээш

Кир хаанны тургузуп каан мен,

ооң бүгү оруктарын ажык кылып бээр мен.

Ол Мээң хоорайымны катап тудар,

туттуруушкунче аппаратан Мээң чонумну

кандыг-даа төлевир азы белек албайн хостаар».

Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

Дискек бүрүзү сөгүрүп олурар

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы: «Египеттин олча-ажыы,

Эфиопияның орулгазы болгаш узун, сөөккүр сева чон сенче шилчип, сээни апаар, Израиль.

Олар сени эдерер, кинчи-бектиг чедип кээр,

сеңээ сөгүрүп: „Бурган чүгле сээң-биле кады-дыр,

өске кым-даа чок-тур, оон өске Бурган чок-тур!“ – деп ээрежи чанныр» – дээн.

¹⁵ Сен, шынап-ла, ажыт-чажыт Бурган-дыр сен,

Израильдин Бурганы, Камгалакчызы-дыр сен.

¹⁶ Дүрзүлөр кылып турар бүгү улус кады бак атка кирип, бужартаар –

олар шупту алдар-адын баксырадып алган чоруур.

¹⁷ А Израильди Дээрги-Чаяакчы камгалаар,

аңа кезээ мөңгедө камгалады хайырлаар!

Силер моон соңгаар кезээ шагда бак атка кирбестеп, бужартавас силер.

¹⁸ Дээрни чаяап каан Дээрги-Чаяакчы

(Ол – черни омур-хевирлиг кылып, быжыктырып тургускан Бурган-дыр;

чер ээн турбазын, аңа кижилер чурттазын дээш, Ол ону чаяап каан)

мынча дээн: «Мен – Дээрги-Чаяакчы мен, өске кым-даа чок!

¹⁹ Мен чажыды-биле, дүмбей караңгы черге тургаш, чугаалаваан мен,

Израильдин үре-салгалынга: „Мени ээн черлерден дилеңер!“ – дивээн мен.

Мен, Дээрги-Чаяакчы, шынныг сөс чугаалап,

алыс шынны медеглеп турар мен.

²⁰ Силер, чоннарның артынчылары, чыгып алгаш, чедип келиңер,

бөлдүнчүп алгаш, чоокшулап келиңер.

45:12 Иса. 44:24; Иер. 27:5 45:13 Иса. 42:6 45:13 Иса. 44:28

45:14 Ыд. ыр. 71:10; Иса. 43:3 45:14 Зах. 8:23; 1 Кор. 14:25 45:16 Иса. 42:17; 44:11

45:17 Иса. 54:4 45:19 Иер. 29:13-14

Бяш дүрзүлөр эдилеп, камгалал бербес бурганнарга мөргүп турар улустуң билир чүвези чок-тур.

²¹ Боттарыңарның херээнэрни чугаалап, шынзыдыңар (боттарыңар араңарда сүмележип алыңар).

Болган чүүл дугайында силерге кым баш бурунгаар чугаалааныл, кым эрте шагда-ла медеглээнил? Мен – Дээрги-Чаяакчы! Менден өске Бурган чок, Мен – чөптүг Бурган, Камгалакчы мен, Менден өске кым-даа чок.

²² Чер-делегейниң бүгү ужу-кыдыглары, Менче эглип келиңер, ынчан камгалалды алыр силер, чүге дээрге Мен – Бурган-дыр мен, өске кым-даа чок.

²³ Мен Бодумнуң адым-биле даңгыраглаан мен, Мээн аксымдан чөптүг-шынныг, өскертип болбас сөс үнген: Мээн мурнумга дискек бүрүзү сөгүрүп олурар, Мээн адым-биле дыл бүрүзү даңгыраглаар.

²⁴ Мээн дугайымда: „Чүгле Дээрги-Чаяакчыда чөптүг-шынныг чорук биле күчү-күш бар“ – деп, улус-чоннар чугаалаар».

Аңаа хорадап турган бүгү улус Олче чедип кээп, ыядып човаар.

²⁵ А Израильдиң бүгү үре-салгалы Дээрги-Чаяакчының ачызында агартынып үнер база алдаржыыр.

Вавилоннуң бурганнары ёзулуг Бурган-биле эннешпес

46 ¹ Вил бурган доңгая берген, Нево бурган ийлени берген; оларның дүрзүлерин чүгк чүдүрер малдарда чүдүрүп каан. Силерниң мөгөөр дээш дажыглап чораан чүвөөңер ам турупкан малдың чүгү апарган.

² Ол бурганнар шупту кады ийленип, доңгая берген, боттарының дүрзүлерин камгалап аар харык чок болгаш, боттары туттуруушкунче бар чыдар.

³ «Мени дыңнаңар, Иаковтуң салгалы, израиль чоннуң бүгү артынчызы, тыптып келген үеңерден бээр чүктеп чорааным, төрүттүнүп келгениңерден бээр холумга көдүрүп чорааным чон!

⁴ Кырый бергижеңерге чедир, Мен Ол-ла Бодум боор мен, буурул-даа апаарыңарга, Мен-не силерни көдүрүп чоруур мен. Силерни Мен чаяп каан мен – ынчангаш чүктеп чоруур мен, деткип, камгалаар мен.

⁵ Силер Мени кым-биле деннээр силер,
кым Мээң-биле дең деп санаар силер?
Дөмей чүүл тып ап, кым-биле дөмейлээр силер?

⁶ Чамдык улус акша хавындан алдын тө чажып,
дензиге мөңгүн дензилээш, ус-шевер кижиге хөлезилеп аарга,
ол кижиге оларга бурган шуткуп бээр.
Олар ол дүрзүгө мөгеер, ооң мурнунга доңгая кээп дүжер,
⁷ ону көдүргөш, экинге салып алгаш чоруур,
оон тургузуп каарга, демгизиге турган черинге шимчеш дивейин турар.
Ол дүрзүнү дыңзыдыр кыйгырар-даа болза,
харыылаvas, айыыл-халаптан ол камгалаvas.

⁸ Үймээнчилер, ол бүгүнү сактып келгөш,
соксап калыңар, боданып көрүңер,
⁹ шаандагы шагда болуп турган чүвени сактып келиңер:

Мен – Бурган мен, өске кым-даа чок,
Мен – Бурган мен, Меңээ дөмей кым-даа чок.

¹⁰ Төнчүзүндө чүү боорун эгезинде-ле,
ам-даа болбаан чүве дугайында баш бурунгар медеглеп турар Бурган мен.
Мээң бодалым боттаныр, күзээн бүгү чүвемни күүседир мен!

¹¹ Чөөн чүктен араатан кушту – Мээң бодалымны күүседир кижини
ырак чурттан кыйгырып алдым.
Мен чугаалап каан мен – күүседир мен,
бодап алган мен – кылыр мен!

¹² Чөрүү, актыг-шынныг чоруктан ырак улус, Мени дыңнаңар!

¹³ Мен агартышкыным чорудуп бердим,
ол ырак эвесте, чоруткан камгалалым саадаvas.

*Сионга камгалалды, Израильге – Бодумнуң чайынналчак чырыымны
хайырлаар мен».

Турамык Вавилоннуң буурааны

47 ¹ «Күжүр Вавилон-кыс, дүжүлгеден дүшкөш,
довуракка олуруп ал, черге олуруп ал – дүжүлгөң ам чок-тур.

Халдей чон, сээң дугайында моон соңгар
„Хоюг-чымчаан, шевергин чаражын!“ дивес.

² Дээрбе даштары долгап, далгандан дээрбеле;
баш шывар пөзүң уштуп каавыг,
хевиң эдээн өрү тыртып, буттарың чанаштааш,
хемнерни сүзүп кеш.

46:5 Иса. 40:18; Аж.-ч. 17:29 **46:6** Башт. 17:4; Иса. 44:15 **46:7** Ыд. ыр. 113:15

46:10 Иса. 41:26 **46:11** Иса. 41:2; Иер. 12:9 **46:13** Иса. 51:5; 56:1 **47:1** Ам. 5:2

47:1 Иса. 13:1; 21:1; Иер. 50:1 **47:2** Башт. 16:21

³ Сээң шалдаңың ажыттынзын, бужарың көстүп келзин.
Мен өжээн негээр мен – кымга-даа хайыра көргүспес мен^d».

⁴ Бистиң Камгалакчывыс – Израильдиң ыдыктыг Бурганы,
Ооң ады – Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы!

⁵ «Ыт чок олур, дүмбей караңгыже чоруй бар, халдей чон;
сени моон соңгаар „Күрүнелерниң чагырыкчызы“ деп адавас.

⁶ Мен Бодумнуң чонумга килеңней бердим,
Бодумнуң өнчүмнүң адын бакка суп, сээң холуңга хүлээдип бердим.

А сен оларга өршээл көргүспедиң,
кырганнарга безин аар дөңгү кедирип кагдың.

⁷ Сен: „Кезээ мөңгеде чагырыкчы боор мен!“ – дидиң.
А ол бүгүнүң сөөлү кандыг боорун эргий бодавадын.

⁸ А ам дыңнап көр, таалал сүрген, айыыл чок чурттап турар,
„Мен кончуг мен, менден өске кым-даа чок.
Дулгуяк апарбас мен, ажы-төлүм чидирбес мен!“ деп бодаар Вавилон-кыс!

⁹ Ол-даа, өске-даа айыыл сени таварыыр –
хенертен, чаңгыс хүн дургузунда, ажы-төлүң-даа чидирер сен,
дулгуяк-даа апаар сен.

Хөй санныг караң көрнүүшкүн кылып турзунза-даа,
илби-шидилиг сөстериң аажок күштүг-даа болза,
ол бүгүнү бүрүнү-биле көрүп эртер сен.

¹⁰ Сен коргуш чок бузут үүлгедип:

„Мени кым-даа көрбейн турар“ – деп турдун.

Мерген угааның биле эртем-билииң сени оруундан астыктыра бээрге,
бодуңга: „Мен кончуг мен, менден өске кым-даа чок“ – деп турар-дыр сен.

¹¹ Айыыл-халап сени таварыыр –

ооң кайыын кээрин билип^e шыдавас сен;

хай-халап кырыңга кээр –

ону чайладыр аайын тыппас сен,

хенертен ооң дугайында безин бодавааның буураашкын сени таварыыр.

¹² Ам канчаар, аныяандан мергежээнин

илби-шидилиг аргаларың ажыгла,

караң көрнүрүң улам көвүдет.

Бир-ле чүвени чедип аарың-даа чадавас,

чамдык кижилерни коргудуптарың-даа чадавас.

^d47:3 Азы: «Кым-даа Менээ шаптыктап шыдавас».

^e47:11 Бо сөстериң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Караң көрнүүшкүн-биле камгаланып».

¹³ Хөй санныг чөвүлелдер чыыр дээш, могай бердин.

Дээрни шинчилеп, сылдыстарны хайгаарап турар чурагачыларын база ай чаазында салым-чолуңну баш бурунгаар чугаалап бээр улузуң келгеш, болур ужурлуг чүведен сени камгалазын.

¹⁴ Олар тараа саваны дег апаар, от оларны чиптер, чалбыыштан боттарын безин камгалап ап шыдавас улус-тур.

А ол от чыннып аар хире көстөрлиг-даа эвес, чанынга олуруп болгу дег-даа эвес.

¹⁵ Кады ажылдап турган, аныяандан-на садыглажып чораан улузуң ындыг апаар. Кайызы-даа бодунуң оруу-биле тарап чоруй баар, кым-даа сени камгалавас».

Бурган шупту чүвени баш бурунгаар билир

48 ¹⁻² «Дыңнаңар, Иаковтуң салгалы, Израильдиң ады-биле адаттырган, Иудеядан келген улус!

Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглаар силер,

Израильдиң Бурганын алгап-мактаар силер.

Боттарыңарга хамаарыштыр „Ыдыктыг хоорайның чурттакчылары бис“

база „Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы деп аттыг

Израильдиң Бурганынга идегээр бис“ дээр силер,

ынчалза-даа Бурганга шынчы чоруктан,

чөптүг-шынныг чоруктан ырак силер.

³ Мен болган чүвени баш бурунгаар чугааладым,

Мээң аксы-дылым ону чарлаан, Мен ону медеглээн мен,

оон хенертен бүгү чүве боттаны бээр кылып каан мен.

⁴ Силерниң чөрүүңерни – мойнуңарның сиирлери демирден,

хаваанар хүлүрден бүткенин билир турган мен.

⁵ Ынчангаш Мен силерге баш бурунгаар,

бүгү чүве боттаныр бетинде, чугаалап каан мен,

ооң соонда „Бистиң *дүрзү-бурганывыс ынчаар кылган,

бистиң бурганывыс, шуткумал дүрзүвүс

ынчаар болур кылдыр дужааган“ – дивезиннер дээш,

Мен силерге медеглеп каан мен.

⁶ Силер ол бүгү дугайында дыңнадыңар,

ам көрүңер, бо ышкажыл!

Таанда-ла силер ону хүлээп көрбес силер бе?!

Амдан эгелээш, израиль чон, Мен сеңээ чаа чүве дугайында,

чажыг, сеңээ билдинмес турган чүве дугайында,

чугаалаар мен.

⁷ Ол чүүл эрте шагда эвес, ам чаа болуп турар-дыр,

амдыгаа чедир сен ол дугайында дыңнап көрбээн сен,

„Мен ону билир турдум“ деп шыдавас сен.

⁸ Ийе, сен дыңнаваан сен, билбес сен,
сээң кулааң шаг шаандан бээр хааглыг турган.
Кайы хире кара сагыштыгыңны билир мен,
төрүттүңгөш-ле, үймээнчи деп адаттырдың.

⁹ Бодумнуң адымны бодааш,
Мен киленимни амдыгызында өйлөп көрейн,
Бодумнуң алдарымны бодааш,
туттунуп, сени узуткаваайн.

¹⁰ Көрөм, Мен сени эзилдирип арыглап кагдым,
ынчалза-даа мөңгүн ышкаш эвес кылдыр;
сени хилинчек-човалаңның суугузунга шылгап көрдүм.

¹¹ Мен Бодум дээш, Бодумну бодааш, ону кылып тур мен,
чүгө дээрге Мээң адым канчап баксыраарыл?
Мен Бодумнуң алдарымны кымга-даа бербес мен.

¹² Иаков, Мени дыңна,
Мээң кыйгырып алганым Израиль, дыңна!
Бурган – Мен мен! Мен – эгезинде турган мен,
Мен – төнчүзүндө турар мен.

¹³ Мээң холум черни үндөзилээн,
дээрни база Мээң күштүг холум хере чаткан.
Оларны кыйгырыптарымга, мурнумга кээп туруптарлар.

¹⁴ Бүгү улус, силер шупту чыгып келгөш, дыңнаңар!
Дүрзү-бурганнарыңарның кайызы ону баш бурунгаар чугаалааныл?
Дээрги-Чаяакчының ынак кижизи
Ооң Вавилонга хамаарышкан күзел-соруун күүседир,
бодунуң күчү-күжүн халдейлерге удур угландырап.

¹⁵ Мен, чүглө Мен ону медеглээн мен,
ол кижини кыйгырган мен.

Ону эккеп алдым, ол ам чедимчелиг болур.

¹⁶ Менче чоокшулап келгөш, мону дыңнаңар!
Эң эгезинден-не Мен силерге ажы-биле чугаалап келдим;
ол бүгү болуп эгелээн үеде-ле Мен бар турдум».

Израиль Вавилондан үнүп чоруй баар

Ам Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы
мени Бодунуң *Сүлдөзи-биле айбылап чорудупту!

48:10 Иов 23:10; Ыд. ыр. 65:10; Иса. 1:25; Зах. 13:9; Мал. 3:3 **48:11** Иез. 20:9

48:11 Иса. 42:8 **48:12** Иса. 41:4; 44:6; Ажыд. 1:8, 17

48:13 Иов 9:8; Ыд. ыр. 103:2; Иса. 42:5; Иер. 10:12; 51:15; Зах. 12:1 **48:14** Иса. 41:26

48:14 Иса. 41:2; 46:10 **48:15** Иса. 45:1-3 **48:16** Иса. 61:1

¹⁷ Сээң Камгалакчың, Дээрги-Чаяакчы,
Израильдин ыдыктыг Бурганы мынча дээн:
«Мен – Дээрги-Чаяакчы мен, сээң Бурганың мен,
сеңээ ажыктыг болзун дээш сени сургап,
сээң чоруур ужурлуг оруунче сени башкарып турар мен.
¹⁸ О, Мээң айтышкыннарымны сен тооп дыңнаан болзунца!

Ынчан сээң чаагай чоруун хем ышкаш агар ийик,
чедимче сени далай чалгыы дег хөме аптар ийик.

¹⁹ Сээң үре-салгалың элезин дег хөй боор ийик,
ажы-төлүн быйыргын элезин дег эндерик боор ийик!
Оларның ады арлып читпейн, узуткагтынмайн,
Мээң мурнумга артар ийик».

²⁰ Вавилондан чорунар, халдей черден дүрген дезинер!

Бо медээни өөрүшкүлүг алгы-биле медээленер,
ол дугайында чарланар, чер-делегейниң ужу-кыдыынга чедиринер:
«Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чалказы Израильге хосталганы хайырлаан-дыр!»

²¹ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонун
ээн кургаг хову кежир эдертип бар чыдырда,
олар кагып-суксаваан.

Ол хаядан сугну оларга аксып берген:
хаяны Ол оя кагарга, суг аттыгып үнген.

²² «А бузуттуг-бактарга чаагай чорук турбас!» – деп,
Дээрги-Чаяакчы чугаалаан.

Дээрги-Чаяакчының Бодунуң чалказын кыйгырганы

49 ¹ Ортулуктарның чурттакчылары, мени дыңнанар,
ыракта чоннар, кичээнгейден салыңар!

Дээрги-Чаяакчы мени төрүттүнүп кээрим мурнунда-ла кыйгырып алган.
Ол мээң адымны иемниң иштинге турумда-ла, адап берген.

² Ол мээң аксы-дылымны чидиг хылыш ышкаш кылып каан,
мени Бодунуң холу-биле чаглактап алган.

Мени бажын чидидип каан согун кылдыр хуулдургаш,
Бодунуң саадаанче чажырып алган.

³ Ол меңээ: «Сен – Мээң чалчам Израиль сен,
сени дамчыштыр алдаржыыр мен» – дээн.

⁴ А мен «Хей-ле чилчиим үзүлдүр ажылдаан-дыр мен,
күжүмнү хей черге, ажык чок чарыгдап каапкан-дыр мен» деп бодаан болгай
мен.

Шынап-ла, мээң чаргымны Дээрги-Чаяакчы шиитпирлээр,

мээн шаңналым – Бурганымдан кээр!

⁵ Дээрги-Чаяакчы мени иемниң иштинге –
Бодунуң чалчазы болзун дээш, Иаковту Олче эгитсин дээш
база Израиль Ооң чоогунга чыгып келзин дээш – чаяап каан.
Мен Дээрги-Чаяакчының мурнунга алдар-аттыг мен,
Бурганым меңээ күчү-күштү хайырлаан.

⁶ Ам Дээрги-Чаяакчы: «Иаковтуң аймактарын катап тургузар болгаш
Израильдиң артынчызын дедир эгидер чалчам бооруң эвээш-тир.
Ооң кырынга, Мээң хайырлаан камгалалым
чер-делегейниң ужу-кыдыынга четсин дээш,
Мен сени бүгү чоннарга чырык кылып каар мен» – деп чугаалаан.

⁷ Бүгү чоннарга бак көрдүргөн, дорамчылаткан кижиге,
чагырыкчыларының кулунга
Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң ыдыктыг Камгалакчызы:
«Хааннар сени көргөш, туруп кээр,
нояннар сени көргөш, сөгүрүүр,
чүгө дээрге сөзүңгө шынчы Дээрги-Чаяакчы,
Израильдиң ыдыктыг Бурганы сени шилип алган-дыр» – дээн.

Израильдиң катап тургустунары

⁸ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:
«Таарымчалыг үеде сеңээ харыылаар мен,
камгалал хүнүнде дузалаар мен.
Сени камгалап-карактап турар мен,
сени дамчыштыр улус-чон-биле керээ чарар мен:
чуртту катап тургузар сен,

⁹ туттурган улуска: „Үнүңер!“ – дээр сен,
дүмбей караңгыда олулар улуска: „Хостуг силер!“ – дээр сен.
Чонум оруктар кыйыыңга оъттаар чер тып аар,
бүгү тас тейлер безин оларга одар-белчиир апаар.

¹⁰ Олар аштавас-даа, суксавас-даа,
дендии изиг хүнден-даа качыгдавас.
Кээргей көргөн Бурган оларны эдертип аппаратташ,
суг баштарыңга чедире бээр.

¹¹ Мээң бүгү дагларымны орук кылып каар мен,
Мээң оруктарым бедиктерге шөйлүр».

¹² Көрүңер, ырактан улус кел чыдыр –
бир чамдыызы соңгу чүктен, өскелери – барыын чүктен,

49:6 Иса. 42:6; Иер. 1:5; Аж.-ч. 13:47; 26:23 49:7 Ыд. ыр. 21:7; Иса. 53:3 49:8 2 Кор. 6:2

49:8 Иса. 42:6 49:9 Иса. 42:7; 61:1 49:10 Ажыд. 7:16-17 49:10 Иса. 35:6

49:12 Иса. 43:5

база чамдызы – Синим деп черден^f.

¹³ Дээрлер, өөрүп-байырланар, чер-делегей, өөрүп-хөглө!

Даглар хөглүү-биле кыйгы салзын!

Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонун аргалап каан-дыр,

Бодунуң хилинчек көргөн улунуңче кээргел-биле көргөн-дир.

¹⁴ А *Синим: «Дээрги-Чаяакчы мени каапкан-дыр.

Дээрги мени уттупкан-дыр» – деп бодап турган.

¹⁵ «Ие кижичи бодунуң чаш төлүн уттур бе,

божуп алган төлүн кээргей бербес бе?

Херээжен кижичи уттуптар болза безин,

Мен сени утпас мен!

¹⁶ Мен сени Бодунуң адыштарымда шыйып, демдеглеп алдым,

сээң ханаларың кезээде Мээң сагыжымда.

¹⁷ Сээң ажы-төлүң бээр далаш-биле кел чыдар,

а сени үреп бузуп, хоозураткан улус моон чоруп тур.

¹⁸ Долгандыр топтап көрүп көр:

сээң хамык чурттакчыларың чыылгаш, сенче чедип кел чыдар-дыр.

Дириг Бодунуң адым-биле дангыраглап тур мен:

сен оларның шуптузун, каасталга-шимелде дег, аяннанып кедип аар сен,

олар-биле, келин кыс дег, шиметтинип аар сен.

¹⁹ Сээң чериң ээнзиреп, кижичи чок арткан,

сээң чуртуң хоозурап калган турган,

ынчалза-даа ам ол чер-чурт бодунуң чурттакчыларыңга дакпыш апаар,

а сени сыырып турганнар чоруй баар.

²⁰ Биеэги ажы-төлүңнү чидирген сен,

ындыг-даа болза, ам-даа ажы-төлдүг болур сен.

Ол ажы-төлүң сеңээ: „Бо чер биске дыка дакпыш-тыр.

Чурттап болгу дег черден биске берип көр“ – дээр.

²¹ Сен ынчан „Оларны меңээ кым божуп берген чүвөл?

Мен ажы-төлүмнү чидирдим, төл төрүвес апардым,

туттуруушкунга чурттап, аал-чурттан ыракка турдум.

Оларны кым өстүрүп кааныл?

Мен көңгүс чааскаан арткан болгай мен,

а олар кайбын келгенил?“ деп боданыр сен».

²² Дээрги-Бурган-Чаяакчы: «Көр даан,

Мен чоннарга холум-биле демдек көргүзейн,

^f49:12 Синим чер – кандыг черни ынча деп турары билдинмес. Мурнуу Египет бооп чадавас.

49:13 Ыд. ыр. 95:11; Иса. 44:23 49:13 Иса. 40:1 49:14 Иса. 40:27 49:15 Ыд. ыр. 26:10

49:18 Иса. 60:4 49:18 Иер. 22:24; Иез. 5:11; 16:48; Соф. 2:9; Рим. 14:11

49:19 Иер. 31:27; Зах. 2:4 49:20 Зах. 10:10

Бодумнун тугумну аймактарга көдүрөйн –
олар сээң оолдарыңны кужактап алгаш, эkkээр,
сээң кыстарыңны эkтинге чүктөп эkkээр.

²³ Хааннар сээң азыраан адаларың,
оларның кадыннары – азырадыкчыларың болур.
Олар сээң мурнунга черге чедир доңгайып, сөгүрүүр
база сээң буттарың баарында довракты пактаар!
Сен ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп
база Меңээ идегээр улустун ады баксыравас деп
билип каар сен» – дээн.

²⁴ Күштүг дайынчының олча-тывыжын хунаап ап болур бе,
түрлүг^g кижиниң тудуп алган улузун хостап ап болур бе?

²⁵ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Ийе,
күштүг дайынчының тудуп алган улузун адырып болур,
түрлүг кижиниң олча-тывыжы хосталыр.

Сээң удурланыкчыларыңга Мен удурланыр мен,
сээң ажы-төлүннү Мен камгалаар мен!

²⁶ Сени кызагдап турар улуска боттарының эът-бодун чиртир мен,
олар боттарының ханын ишкеш, арагадан дег, эзирип каар.

Бүгү улус Мени Дээрги-Чаяакчы деп,
сээң Камгалакчың, Хостакчың болгаш Иаковтун күштүг Бурганы деп билип
аар».

50 ¹ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:
«Мен силерниң иеңерге^h чарлыышкын чагаазы бижип бергеш,
үндүр сывырыпкан мен бе?

Мен силерни, өрөм төлээр дээш, садыпкан мен бе?

Чок, боттарыңарның-на бачыттарыңар дээш силерни садыпкан,
боттарыңарның-на кем-бурууңар дээш иеңерни үндүр сывырыпкан!

² Мен силерге чедип кээримге, чүге кым-даа чогул?

Мен кыйгырарымга, чүге кым-даа харыылавазыл?

Таанда-ла Мээң холум чолдайып, силерни хостап шыдавас апарган мен бе?

Азы Мээң күжүм четпестеп, силерни камгалап шыдавас бе?

Чаңгыс чемелеп алгыргаш-ла, далайны кургадып,

хемнер аккан черни ээн кургаг хову кылып шыдаар Бурган мен;

балыктар суксаанындан өлүп,

суг чогуңдан ирип турар апаар.

^g49:24 Өске буруңгу сөзүглелде «чөптүг» деп бижээн.

^h50:1 Иенер – израиль күрүнени ойзу чугаалаан уткалыг (Ос. 2:2 көр).

49:22 Иса. 11:10 49:22 Иса. 14:2 49:23 Ыд. ыр. 71:9; Мих. 7:17 49:23 Ыд. ыр. 24:3

49:24 Мк. 3:27 49:25 Ыд. ыр. 34:1 49:26 Ажыд. 16:6 50:1 Ы. х. к. 24:1; Иер. 3:8

50:2 Иер. 35:17 50:2 Сан. 11:23; Иса. 59:1

50:2 Хост. 14:21-22; Ыд. ыр. 103:7; 105:2; 106:33; Иса. 42:15

³ Мен дээрни дүмбей карангы-биле бүргеп турар мен,
ол качыгдал хеви-биле шыптынган дег көстүр».

Бурганның чалчазының дыңнангыры

⁴ Дээрги-Бурган-Чаяакчы меңээ чечен-мерген чугааны берген,
ынчангаш шаа төнгөн кижини сөс-биле деткип билир мен.
Эртениң-не Ол мээң кулаамны,
өөреникчилер дег дыңназын дээш, дыңнаарынче албадап турар.

⁵ Дээрги-Бурган-Чаяакчы сөзүн мээң кулаамга чедирерге,
удурланмаан мен, аткаар баспаан мен.

⁶ Мен ооргамны соп турар улуска,
чаагымны – салымны чула тырткан улуска дөгөп берген мен;
дорамчылалдан, дүкпүден арным чажырбаан мен.

⁷ Дээрги-Бурган-Чаяакчы меңээ дузалап турар,
ынчангаш бак атка кирбес мен.

Ынчангаш арнымны кадыг даш дег кылып алдым,
адым баксыравазын билир мен.

⁸ Мээң Агартыкчым чоокшулап келди!

Кым меңээ удурланырын диттип тур?

Шииткел черинге кады туруптаалы!

Кым мээң-биле чаргылдажыр деп тур?

Чанымга чедип келзин!

⁹ Дээрги-Бурган-Чаяакчы меңээ дузалап турар.

Кым мени буруудадып шыдаарыл?

Олар шупту үзүт-ховаганга чирткен хеп дег чиде бээр.

¹⁰ Силерниң араңарда кым Дээрги-Чаяакчыдан корткаш,

Ооң чалчазын тооп дыңнап турарыл?

Дүмбей карангыда чоруп турар, чырыы чок кижини

Дээрги-Чаяакчының адынга идегезин, бодунуң Бурганынга ынанзын.

¹¹ А от кыпсып, чалбыштыг согуннар белеткеп турар улус –

силер шупту кыпсып алган согуннарыңар тудуп алгаш,

одуңарнын чырыынче чоруңар!

Бурганның холунуң силер-биле кылыр чүвези бо-дур:

хилинчек көрүп өлүр силер!

Дээрги-Чаяакчы – Израильдин Аргалакчызы

51 ¹ «Чөптүг-шынны-биле чурттап, Дээрги-Чаяакчыже чүткүп турар улус,
Мени дыңнаңар!

Силерни чонуп кылган хаяже,

50:3 Иер. 4:28; Ажыд. 6:12 **50:3** Ажыд. 6:12 **50:4** Ыд. ыр. 39:7

50:6 Иса. 53:6; Мф. 26:67; Мк. 14:65; 15:19 **50:7** Иер. 1:18; Иез. 3:9 **50:8** Рим. 8:33

50:8 Иов 13:19 **50:9** Иов 13:28; Иса. 51:8

силерни казып ужулган хөрзүнчө көрүнер –

² силерниң аданар Авраамче,
силерниң иеңер Сарраже көрүңер.

Кажан Авраамны кыйгырып алганымда, ол ажы-төл чок турган,
а Мен аңаа ачы-буян хайырлап,
хөй-ле үре-салгал берген мен.

³ Дээрги-Чаяакчы *Сионну ыяап-ла аргалаар,
Ол ооң бүгү бузундуларын аргалаар,
ээн кургаг ховуларын Эдем сесерлии ышкаш,
ээн черлерин – Дээрги-Чаяакчының сесерлии ышкаш кылып каар;
Сионну өөрүшкү биле хөглел долар, алгаг-мактал ырлары дыңналыр.

⁴ Мээң чонум, Мени дыңна,

Мээң аймаам, Менче кулааң ээктир!

Мээң аксымдан *хоойлу үнер,

Мээң чөптүг шииткелим бүгү чоннарга чырыткы апаар.

⁵ Мээң хайырлаан агартышкыным кончуг дүрген чоокшулап кээр,
Мээң камгалалым чедип кээр.

Мээң холум чоннар аразынга чөптүг шииткели боттандыраар.

Ырак ортулуктарның чурттакчылары Менээ ынанып,

Мээң күчү-күжүмге идегээр.

⁶ Дээрже көрүжүнер көдүрүңер,
ооң адаанда чаттылган черже көрүңер;
дээрлер ыш дег эстип тарай бээр,

а чер хеп дег элей бээр,

ооң чурттакчылары хүлчүктер дег кырлып каар.

А Мээң чоруткан камгалалым кезээ мөңгедө турар,

Мээң хайырлаан агартышкыным чиде бербес.

⁷ Чөптүг-шынныг чорук деп чүл ол дээрзин билир улус,

Мээң хоойлумну чүрээнде сиңирген чон, Мени дыңнаңар!

Улус силерни чемелээрге, кортпаңар,

бак сөглээрге, сүрээдевенер.

⁸ Ол улус үзүт-ховаганга чирткен хеп ышкаш апаар;

курт чипкен дүк дег, олар чиде бээр.

А Мээң хайырлаан агартышкыным кезээ мөңгедө артар,

Мээң чоруткан камгалалым салгалдан салгалче дамчыыр».

⁹ Оттуп кел, Дээрги-Чаяакчының холу, күчү-күштүг апарып көр!

Биеэги үеде дег, эрте-бурунгу салгалдар үезинде дег, оттуп кел.

51:2 Э. д. 12:2; Иез. 33:24 51:3 Иса. 40:1; 52:9 51:3 Э. д. 2:8; Иез. 28:13; 36:35

51:4 Иса. 42:6; 49:6 51:5 Иса. 46:13 51:5 Иса. 60:9 51:6 Ыд. ыр. 101:26-27; Мк. 13:31

51:7 Ы. х. к. 6:6; Ыд. ыр. 36:28; Иер. 31:33 51:7 Мф. 10:28 51:8 Иса. 50:9

Рахавты¹ Сен одура шапкан эвес сен бе,
далайның моозун Сен өттүр шашкан эвес сен бе?

¹⁰ Өндүр улуг дүп чок далайны Сен кургаткан эвес сен бе,
хостаткан улус эртсин дээш, далайның ханы дүвүнгө
Сен орук ажыткан эвес сен бе?

¹¹ Дээрги-Чаяакчының камгалап каан улузу
Сион дагже өөрүп-байырлаан алгы-кышкы-биле үнүп кээр,
оларның башгарынга мөңгө өөрүшкү дээрбектелдир ораажып, каастаар.
Олар өөрүшкү биле хөглелди чедип алыр,
а качыгдал биле хараадал ырап чидер.

¹² «Мен, чүгле Мен – сээң Аргалакчың мен.
Өлүр тынныг кижиден, оът-сиген ышкаш хуу-салымныг кижиди амытандан
чүү дээш коргар сен?

¹³ Бодунуң Чаяакчыңны – дээрни хере чаткан,
черни үндезилээн Дээрги-Чаяакчыны утгупкаш,
сени узуткаар деп турар кызагдакчының килеңинден
үргүлчү коргуп чурттап чоруур-дур сен.
А ол килеңнээн кызагдакчы кайыл?

¹⁴ Дарлаткан кижиди удавайын хостадыр, ол өлбөс,
чевег-хөөрже кирбес база аыш-чемниг болур.

¹⁵ Мен – далайны хөлзедип, чалгыгларны шимээрмедип турар,
Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы деп аттыг Бурган-дыр мен!

¹⁶ Бодумнуң сөстөрүмни сээң аксы-дылың-биле чугаалап турар мен,
Бодумнуң холумнуң хөлегезинге сени хоргададып алган мен;
дээрни хере чадып, черни үндезилээн мен,
Сионга: „Сен – Мээң чонум сен!“ – деп чугаалаан мен».

Дээрги-Чаяакчының килеңи соксаан

¹⁷ Оттуп кел, о Иерусалим, оттуп кел, туруп кел!

Дээрги-Чаяакчының килеңин куткан дашканы
Оон холундан хүлээп алгаш, ижипкен сен,
арагалыг кундаганы доңгайтыр пактапкан сен.

¹⁸ Сээң божаан бүгү оолдарыңдан сени үдеп чедирер кижиди чок;
сээң азыраан ажы-төлүңден сени холундан чедип аар кижиди чок.

¹⁹ Ийди дакпыр айыыл-халап сени тавараан-дыр –
сени кым кээргээрил?

Хоозурал болгаш өлүм, аш-чут болгаш дайын-чаа!

¹51:9 Рахав – ханаан мифологияда сугнуң күчүтөн моозу. Ол амытан Бурганның удурланыкчызын символдап көргүзүп турар.

51:9 Иов 9:13; 26:12; Ыд. ыр. 88:11; Иса. 30:7

51:10 Хост. 14:21; Ыд. ыр. 105:9; Иса. 43:16-17 51:11 Иса. 35:10 51:12 Иса. 40:1; 66:13

51:12 Ыд. ыр. 55:5; 117:6; Мф. 10:28 51:13 Иса. 40:12; 48:14 51:15 Иер. 31:35

51:17 Иса. 52:1 51:17 Ыд. ыр. 74:8; Иер. 25:15; Авд. 1:16; Зах. 12:2; Ажыд. 14:10

Сени кым аргалаарыл?

²⁰ Сээң ажы-төлүң харыксырап калгаш,
дузакка туттунган чээрэннер дег,
бүгү кудумчулар белдирлеринде чыдарлар.
Олар Дээрги-Чаяакчының килеңин бүрүнү-биле көрүп эрткен –
сээң Бурганыңның чемелээшкини түрлүг!

²¹ Дыңнап көр, арага ишпээн-даа болза,
эзирик, хилинчек көргөн хоорай!

²² Дээрги-Бурган-Чаяакчы Бодунуң чонунга болчуп турар.
Дээргин: «Мен сээң холундан эзиртир ишкениң бо дашканы,
Мээң килеңимни куткан кундаганы, ап алдым,
сен ам оон ыңай ишпес сен!

²³ Сээң хилинчектекчилериң сеңээ:
„Доңгайып чыдывыт – сени кырлап эрте берээли!“ – дээш,
кудумчуга кылаштап турган дег,
сээң оорганны, чер ышкаш, кырлап чоруп турду!
Ам дашканы оларга хүлээдиң бээр мен» – дээн.

Амыр-тайбың дугайында буянның медээлер

52 ¹ Оттуп кел, о *Сион, оттуп кел, күчү-күш кирип ал!
Иерусалим, ыдыктыг хоорай, каас-коя хевиң кедип ал!

Моон сонгаар чаңгыс-даа кыртыжадып демдектетпээн кижини
база *арыг эвес кижини сенче кирбес.

² Довурааң кактап каапкаш, көдүрлүп кел,
туттуруп алган Иерусалим!

Илчирбелерни мойнундан уштуп каавыт,
туттуруп алган Сион-кыс!

³ Дээрги-Чаяакчы: «Силерни төлевир албайн берипкен, ынчангаш акша-мөңгүн төлөвейн хостаар» – дээн. ⁴ Оон Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Баштай Мээң чонум хары черге чурттаар дээш Египетче чорупкан. Оон соонда Ассирия ону көңгүс хей черге кызып-кыйып турган. ⁵ А Мен ам чүнү канчаайн? – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Мээң чонумну төлевир бербейн тудуп алгаш барган, оон чагырыкчылары ыглап-сыктап турар!» – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Мээң адым үргүлчү, хүннүң-не бак сөглеттирип турар! ⁶ Ынчангаш Мээң чонум Мээң адымны билип алып; оларга „Бо – Мен мен!“ деп чугаалап турган Бурган – Мен дээрзин, үези кээрге, билип алырлар».

⁷ Даглар кезий буянның медээ чедирип,

¹52:5 Өске бурунгу сөзүглелде «Оң чагырыкчыларын дорамчылап турар» деп бижээн.

51:19 Иер. 15:5; Наум 3:7 **51:22** Иер. 25:17; Наум 3:11 **52:1** Иса. 51:17

52:1 Неем. 11:1; Иса. 48:2; Мф. 4:5; 27:53

52:1 Иса. 35:8; Иоил 3:17; Наум 1:15; Ажыд. 21:27 **52:5** Рим. 2:24

амыр-тайбыңны, камгалалды медеглел,
ачылыг медээлер дамчыдып чоруп турар кижиниң,
Сионга: «Сээң Бурганың хааннап турар!» – деп турар кижиниң
базымнарының даажы кайгамчык-тыр.

⁸ Сээң досуулчуларыңның үннери дыңналып тур.

Олар шупту өөрүшкүлүг алгыржы берди:
Дээрги-Чаяакчының Сионче эглип келгенин
караа-биле көрүп кааннар-дыр.

⁹ Иерусалимниң бузундулары, шупту кады ырлажып,
өөрүп-байырланар,

чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонун аргалап,
Иерусалимни хостаар-дыр!

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы бүгү чоннар көрүп турда,

Бодунуң ыдыктыг күчү-күжүн көргүзөр –
чер-делегейниң бүгү ужу-кыдыы бистиң Бурганывыстың камгалалды
канчаар хайырлаарын көрүп каар.

¹¹ Чорунар, чорунар, Вавилондан үнүп чорунар!

Арыг эвес чүүлге дегбеңер!

Оон үне бериңер,

Дээрги-Чаяакчының *өргээзиниң саваларын ап чоруур улус,
арыг болуңар!

¹² Ынчалза-даа далаш чок үнер, дезип маңнаvas силер:

Дээрги-Чаяакчы силерниң мурнуңарга чоруур,

Израильдиң Бурганы силерни сооңардан үдеп, камгалаар.

Бурганның чалчазының хилинчээ болгаш тиилелгеzi

¹³ «Мээң чалчам чедишкинниг болур,

ол өрү көдүрлүп, өндүр бедик болур!

¹⁴ Ооң арны үрелип, дүрзү-хевири баксырааш,

кижи-биле дөмейлешпес апарганда,

ооң хевир-шырайы кижги амыганныы дег эвес апарганда,

ону көргөн хөй улус кайгап-харап турган.

¹⁵ Ол шак-ла ынчаар хөй чоннарны ам кайгадыр^k,

хааннар безин ооң мурнунга аксын хаап аар.

Чүге дээрге олар кымның-даа оларга медеглел кылбаан чүвезин көрүп каар,
дыңнап көрбээн чүвезин билип аар».

53 ¹ Бистен дыңнаан медээзинге кым бүзүрээнил,
Дээрги-Чаяакчының күчү-күжү кымга ажыгтыганыл?

^k52:15 Азы: «Арыглап чажар».

52:7 Иса. 41:27 52:7 Наум 1:15; Рим. 10:15 52:9 Иса. 40:1; 51:3 52:10 Ыд. ыр. 97:3; Лк.

3:6 52:11 Иса. 48:20; Зах. 2:7 52:11 Эзра 1:7-11 52:12 Иса. 58:8; Мих. 2:13

52:13 Иса. 42:1 52:15 Иса. 49:23 52:15 Рим. 15:21; 1 Кор. 2:9 53:1 Ин. 12:38; Рим. 10:16

² Дээрги-Чаяакчының чалчазы Ооң мурнунга өзүм ышкаш,
кургаг черден үнген дазыл ышкаш өзүп үнүп келген.
Ол чараш-каас-даа, өндүр-чаагай-даа эвес болган –
бис олче көрүмээн-даа бис,
оон хевир-дүрүзүндө бисти хандыкшыдар хире чүү-даа чок болган.

³ Ону улус хүлээп албаан, бак көргөн,
ол болза хилинчекти билген, човалаңга таварышкан кижиге болган.
Ындыг кижини улус өскөлээр –
бис ону бак көрүп, чүү деп-даа санавайн турган бис.

⁴ Харын ол бистиң човалаңывысты боду чүктөп,
бистиң хилинчээвисти бодунуу кылдыр ап алды.
А бис ооң кеземче, ялазын болгаш базындырганын көргөш,
ол бүгү Бургандан келген деп бодаан бис.

⁵ Ол бистиң бачыттарывыс дээш өттүр шаштырган,
бистиң кем-буруувус дээш бастыргып алган;
аңа онаашкан кеземче биске амыр-тайбыңны эккелген,
ооң балыгларының ачызында экирээн бис.

⁶ Бис шупту хойлар ышкаш азып,
кижиге бүрүзү бодунуң оруу-биле тоо быдарай берген турган бис,
а Дээрги-Чаяакчы ону бистиң шуптувустун бачыттарывыс дээш кезеткен.

⁷ Ол эттедип-соктуруп, дорамчылаткан,
ынчалза-даа чүве ыыттаваан,
дөгөри-биле аппарат чыдар дөтпө-хураган дег,
дүгүн кыргыыр дээн хойнуң үн үндүрбези дег,
ол аксын ажытпаан.

⁸ Ону тудуп хоругдаш, шиидип каан.
Ооң үре-салгалының дугайында кым чугаалап шыдаарыл?
Дириглер ораныңга ону амылыг арттырбаан,
мээң чонумнуң кем-буруузу дээш ол ялалаткан.

⁹ Ол кемниг херек үүлгөтпээн-даа болза,
ооң аксы-сөзүндө меге чүве чок-даа болза,
ону бузуттуглар-биле кады ажаап каан.
Ооң чевег-кую бай кижини-биле кожаланчак болган.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчының күзел-соруун ёзугаар ону човалаңче чыгап,
хилинчекке таварыштырган.
Бурган ооң амы-тынын өргүл кылып каан болгаш,
ол бодунуң үре-салгалын көөр,
назы-харын узадып аар

база Дээрги-Чаяакчының күзел-соруун чедишкинниг күүседир.

¹¹ Ол сагыш-сеткили шагзырадыр ажылдаан соонда,
чырыкты көрүп каар, билип алган чүвези дээш сеткили ханар.

«Мээң чөптүг-шынныг чалчам хөй улусту агартып,
оларның бачыгтарын боду чүктээр¹.

¹² Ынчангаш Мен аңаа өндүр улуглар аразынга үлүг бээр мен,
ол күштүглер-биле олча-тывыш үлежир.

Чүге дээрге ол бодун өлүмге боду хүлээдип,
кем-херек үүлгедикчизи деп санаттырган болгаш,
хөй улустун бачыдын боду чүктөп,
кем-херек үүлгедикчилери дээш ээрежип дилээн-дир».

Израильди Өөнүн ээзи дедир хүлээп аар

54 ¹ «Үре-төл чок, божуп көрбээн херээжен, өөрүп-байырла!
Дыңзыдыр ырла, өөрүшкүлүг алгыр, эъди аарып көрбээн херээжен!

Ашактыг херээженге көөрдө,
кагдырыпкан херээженниң ажы-төлү хөй боор-дур! – деп,
Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. –

² Чадырыңның турар черин калбартып ал,
чурттаар черинниң шывыгларын херип ал;
бодунну кызагдава, хендирлерни узадыр шөйүп,
өргөннерни быжыглап ал!

³ Сээң ээлээн черлерин оң-даа, солагай-даа талаже шөйлүр,
сээң үре-салгалың өске чоннарның черлерин эжелеп ап,
ээн кагдынган хоорайларыңга чурттай бээр.

⁴ Кортпайн көр, бак атка кирбес сен;
сүрээдевейн көр, дорамчылатпас сен!

Аныяк шаанда адың баксырап турганын уттуптар сен,
дулгуяк турунда, адың бужартаанын сагынмас сен!

⁵ Чүге дээрге сээң Чаяакчың – сээң Өөң ээзи-дир,
Ооң ады – Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы!
Ол, Израильдиң ыдыктыг Бурганы – сээң Камгалакчың-дыр,
Ооң ады – бүгү чер-делегейниң Бурганы.

⁶ Дээрги-Чаяакчы сени, кагдырган, сагыш-сеткили муңгараан кадайын дег,
аныяанда ап алгаш, оон каапкан кадайын дег, кыйгырып аар –
деп, Бурганың чугаалаан. –

⁷ Мен сени хензиг үеде каапкан мен,
оон өндүр улуг кээргелим-биле дедир хүлээп аар мен.

¹**53:11** Азы: «Сагыш-сеткили шагзыраткан ажылче көрүп кааш, оң сеткили ханар. Кижилерниң ону билип алганын дамчыштыр Мээң чөптүг-шынныг чалчам хөй улусту агартып, оларның бачыгтарын боду чүктээр».

⁸ Киленим кыптыгарга, Мен сенден хензиг када хая көрнү берген мен, ынчалза-даа мөңгө энерелим-биле өршээр мен – деп, Дээрги-Чаяакчы, сээң Камгалакчың чугаалаан. –

⁹ Бо чүүл болза Нойнуң үезинде болганы дег чүүл-дүр: Нойнуң суг халавы чер-делегейже дедир келбес деп даңгыраглаан мен, а ам сенче моон сонгаар киленневезимни, моон сонгаар сеңээ кыжанмазымны даңгыраглап тур мен.

¹⁰ Даглар-даа туружундан шимчей бээр, тейлер-даа божаңнай бээр, а Мээң энерелим кажан-даа сенден адырылбас, Мээң сээң-биле чарганым эп-найырал керээзи кажан-даа божаңнаvas – деп, сени кээргеп турар Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. –

¹¹ О, бастыртып алган, шуурганнарга силгиткен, аргалал чок хоорай! Көр даан, Мен сээң даштарыңны бирюзага, сээң үндезиниңни – сапфирлерге салыр мен.

¹² Сээң суургаларыңны рубиннерден, сээң хаалгаңны – берилден, сээң бүгү ханаларыңны – эргине даштардан кылыр мен.

¹³ Сээң бүгү чурттакчыларың Дээрги-Чаяакчыдан өөредиг алып, оларны өндүр улуг-чаагай чорук манап турар.

¹⁴ Сен чөптүг-шынныг чорукка үндезилеттинер сен; дарлал деп чүве билбес боор сен – коргар чүвең чок боор. Коргуушкун көрбес сен – ол сенче чагдаvas.

¹⁵ Бир эвес кандыг-бир кижиге сенче халдаар болза, ол Мээң ыткан кижим эвес боор; сенче халдаан кижиге сеңээ аштырып аар.

¹⁶ Көстөрни чалбыышталдыр үрүп, бодунуң сорулгазын чедип аар дээш ок-чепсек соп кылып турар дарганни Мен чаяап кагдым. Хоозурал эккээр узуткакчыны база Мен чаяап кагдым.

¹⁷ Ынчалза-даа сенче углаан кандыг-даа ок-чепсек тиилелгеге чедирбес, шийткел черинге сени буруудаткан кижиге бүрүзүнүң шынныг эвезин көргүзөр сен.

Дээрги-Чаяакчының чалчаларының алып үлүү ындыг болур. Мен оларны Бодум агартыр мен!»

Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Кижиниң сеткил ханыгышкыны – Бурганда

55 ¹ «Кагып-суксаан бүгү улус, сугга чедип келиңер!
Акша-мөңгүнүңер чок-даа болза,
чедип келгеш, тараадан ап алыңар, чинер!

54:8 Ыд. ыр. 88:29-30; Иса. 55:3

54:9 Э. д. 8:21; 9:11 54:10 Сан. 25:12-13; Иез. 34:25; 37:26; Ос. 2:18 54:13 Иер. 31:33-34; Ин. 6:45; 1 Кор. 2:13; 1 Фес. 4:9 54:17 Ыд. ыр. 4:2 55:1 Иса. 44:3; Ин. 7:37

Келгеш, арага биле сүттен ап алыңар –
акша-мөңгүн төлөвейн, халаска алыңар!

² Аьш-чем боор харык чок чүве дээш
чүге акша-мөңгүн төлөп турар силер?

Кижиге тоттурбас чүве дээш

чүге күш-ажылыңар төлөвирин берип турар силер?

Мени топтап дыңнаңар, ынчан эки аьш-чем чиир силер,
чаагай чемге сеткилиңер ханар.

³ Кулааңар ээкирип, Меңээ чедип келиңер,
амы-тынныг артар дээш дыңнаңар.

Мен силер-биле мөңгө *чагыг-керээ чарар мен,
Давид хаанга аазаан Мээң ынаныштыг энерелимни
силерге хайырлаар мен.

⁴ Давидти чоннарга херечи база чоннарның
баштыңы болгаш чагырыкчызы кылып кагдым.

⁵ Билбезиң чоннарны сен бодуңга кыйгырып аар сен,
сени билбес турган чоннар сенче далаш-биле чедип кээр.

Олар Дээрги-Чаяакчы Бурганың дээш,
Израильдиң ыдыктыг Бурганы дээш чедип кээр,
чүге дээрге Ол сени алдаржыдар».

⁶ Дээрги-Чаяакчыны амдызында дилеп тып ап болур турда,
Олче чүткүңер!

Ол амдызында чоок турда, Ону кыйгырып алыңар!

⁷ Бузуттуг кижиге бодунуң оруундан,
бачыттыг кижиге – бодунуң кара сагыжындан ойталазын;
олар Дээрги-Чаяакчыже ээлзиннер – Ол оларны кээргээр,
Бурганывысче ээлзиннер – Ооң өршээли элбек болгай.

⁸ «Мээң бодалдарым – силерниң бодалдарыңар эвес,
силерниң оруктарыңар – Мээң оруктарым эвес – деп,
Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

⁹ Дээрниң черден кайы хире бедии дег,

Мээң оруктарым биле бодалдарым
силерниң оруктарыңар биле бодалдарыңардан ол хире бедик.

¹⁰ Дээрден баткан чаьс биле хар дедир ээлбейн,
чажар үрезин, чиир далган-тараа берзин дээш,
черни суггарып, ол чер үнүштү төрүп
база өстүрүп шыдаар кылып каары дег,

¹¹ Мээң аксымдан үнген сөс база күүсеттиммээн шаанда,
Менче дедир ээлбес.

Ол сөс Мээн күзел-соруумну күүседир,
Мээн кылзын дээш айбылап чорудупканым бүгү чүүлдү боттандырар.

¹² Мээн чонум, өөрүшкүлүг үнүп чоруптар силер,
амыр-тайбың-биле силерни салып чорудуптар.
Даглар, тейлер силерниң мурнуңарга ырлап хөглээр,
хову-шөлде бүгү ыяштар силерге адыш часкаар.

¹³ Тенниг чадаң үнүш орнунга чойганнар өзүп үнер,
шагар-оът орнунга – шивилер өзүп үнер.

Ол бүгү Дээрги-Чаяакчыны алдаржыдары-биле болур,
мөңгө, чиде бербес бадыткал демдээ апаар».

Бүгү улус Дээрги-Чаяакчыга каттыжып ап болур

56 ¹ Дээрги-Чаяакчы: «Чөптүг болуңар, шынныг чүведен кылыңар!

Мээн камгалалым удавайн чедип кээр,
Мээн чорутканым агартышкын удавайн ажыттыңар.

² *Амыр-дыш хүнүн сагыңар,
ону бужартатпаңар база бузут үүлгетпес дээш,
холуңар тыртып чоруңар.

Ынчаар кылып чоруур кижиги,
ол бүгүнү шыңгыы сагып чоруур кижиги амытан
амыр-чыргалдыг болур» – дээн.

³ Дээрги-Чаяакчыга каттыжып келген даштыкы кижиги:
«Дээрги-Чаяакчы мени Бодунуң чонундан шуут аңгылап кааптар» – дивезин.
База *акталаткан кижиги: «Мен кургап калган ыяш мен» – дивезин^м.

⁴ Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:
«Меңээ тураскааткан амыр-дыш хүннерин сагып чоруур,
Меңээ тааржыр чүүлдү шилип алып,

Мээн чагыымны ыяк күүседир акталаткан кижилерге

⁵ Мен Бодумнуң *өргээмге, ооң ханаларының иштинге
алдар-атты, турар черни бээр мен,

ол болза оолдуг-кыстыг боорундан-даа эки болур;
демги кижилерге чиде бербес мөңгө ат-алдарны хайырлаар мен.

⁶ Бир эвес Дээрги-Чаяакчыга каттыжып келген даштыкы улус

Мээн чалчаларым апарган, Меңээ бараан бооп чоруур,

Мээн адымга ынак, амыр-дыш хүнүн сагып чоруур,

ону бужартатпас болгаш Мээн чагыымны күүседип турар болза,

⁷ Мен оларны Бодумнуң ыдыктыг даамче эккеп,

Менче ыткан *мөргүлдер өргээзинге

^м56:3 Ыдыктыг хоойлуда акталаткан кижилерге база чамдык даштыкы кижилерге Дээрги-Чаяакчыга мөгеер эзулалдарга киржирин хоруп каан турган (Ы. х. к. 23:1-3 көр).

оларга өөрүшкүнү хайырлаар мен.
 Меңээ *өргүл салыр бедигээшке
 оларның бүрүн өрттедир болгаш өске-даа өргүлдери
 Меңээ таарымчалыг болур.
 Мээң өргээм бүгү чоннарның мөргүл өргээзи деп адаттырар».

⁸ Бодунуң черинден үндүр сывыртаткан израиль чонну
 чыып турар Дээрги-Бурган-Чаяакчы:
 «Мында чыып каан улуска немей,
 Мен бээр өскелерни-даа чыып эккээр мен» – деп медеглээн.

Бузуттуг улусту буруудатканы

⁹ Черлик аң-мең, бээр келгеш, дойлап чинер,
 эзим-арганың аң-меңи, бээр келиңер!
¹⁰ Мында доскуулчулар – согур, угаан чок,
 олар шупту – үнү чок, ээрип шыдавас ыттар-дыр.
 Шөлээн удумзурап чыдар, удуурунга аажок ынак болгайлар.
¹¹ Тодар деп чүве билбес, чазый ыттар-дыр.
 Олар – сарыыл чок чагырыкчылар-дыр,
 кайызы-даа бодунуң ажыын хараар-дыр.

¹² «Бээр келиңер – деп турлар, –
 арагадан кудуп берейн, эзиртир ижээли!
 Даартагы хүннү база бөгүнгү хүн дег эрттирээли,
 мага хандыр хөглөп аалы!»

57 ¹ «Чөптүг-шынныг улус өлүп каарга,
 оларны кым-даа херекке албас.

Бурганга бердинген улус амы-тынындан чарлырга,
 чөптүг-шынныг кижии айыыл-халаптан
 адырлып турары ол дээрзин кым-даа билбес,
² ол кижии амыр-дышты чедип алыр!
 Дорт орук-биле бар чыткан улус хөөрже киргеш, дыштаныр.

³ А силер – караң көрнүр кадайның ажы-төлү,
 самыраан кижии биле самын-садар херэеженниң үре-салгалы,
 чоокшулап келиңер!

⁴ Кымны дорамчылап тур силер,
 кымны аас-дыл-биле нүгүлдөп тур силер?
 Силер бачыгтың төлдери, мегениң үре-салгалы-дыр силер!

56:7 Иса. 2:2-3; 60:3; 66:20; Мал. 1:11 56:7 Мф. 21:13; Мк. 11:17; Лк. 19:46

56:8 Иса. 11:12; Ин. 10:16 56:9 Иер. 12:9; Иез. 39:17; Ажыд. 19:17-18 56:10 Иер. 6:17

56:11 Иез. 34:2 56:12 У. ч. 23:35 56:12 Иса. 22:13 57:2 Дан. 12:13 57:3 Мк. 8:38

⁵ Саглагар ыяш чанынга-ла,
бурганнарыңар-биле самыыраашкыныңар хайныга бээр.
Шынааларга, хаялар чарыктарыңга
ажы-төлүңерни өргүлге салып турар силер.

⁶ Израиль чон, дамырактарның хоюг даштары – сээң үлүүң;
олар, ылап-ла олар, сээң шилип алган *дүрзү-бурганнарын апарган.
Сен оларга арага өргүлү чажып, далган-тараа өргүлү кылып турар сен.
Ынчап турганың соонда, Мээн сагыжым оожургаар бе?

⁷ Бедик, улуг-чаагай дагларга сен самыырап дойлаар сен,
ынаар үнгеш, өргүлдерин кылып турар сен.

⁸ Эжиң артында, эргин ындында дүрзү тургузуп алдың.

Меңээ өскерилгеш, чанагаштанып,
орун-дөжээңче үнүп, ону калбартыр дөжөп,
аңаа кады чыдарыңга туралыг улузуң-биле дугурушкаш,
оларның алды-үстүнче харамдыгып көрүп турдуң.

⁹ Молох бурганга кээп, аңаа олива үзү эккеп,
чаагай чыгтыг айдызаар чүүлдерин харам чокка чарыгдап келдиң.

Бодуннун *элчиннерини ырадыр чорудуп,
оларны өлүглер оранынче безин бадырып турдуң.

¹⁰ Үр дилээшкиннеринден бодун могап-шылааш-даа,

„Хей чүве!“ дивээн сен,
харын күзээшкиниң улам хайныгып,
шыдал-күжүң немежип турду.

¹¹ Сен кымдан коргуп, сүрээдей бердиң,
чүге Меңээ өскерилдин?

Сен Мени сагынмадың, Мээн дугайымда бодавадың.

Мен үр-ле ыгыттавайн келдим,
ынчангаш ам Менден кортпазың ол бе?

¹² Мен сээң чөптүг-шынынгы дээр ажыл-херектерини сойгалаар мен,
олар сеңээ ажык-дуза көргүспес.

¹³ Дуза дилеп кышкыраыңга,
имилээн хөй дүрзулериң-не сени камгалазын!

Оларның шуптузун хат алгаш баар, салгын тарадыр шааптар.
А Менден хоргада алган улус чер-чуртту өнчү кылдыр алып
база Мээн ыдыктыг даамны ээлээр».

Бачыдын билинген улустуң аргалалы

¹⁴ Бурган: «Орукту кылып, белеткеңер,
Мээн чонумнун оруунда моондактарны ап кааптыңар!» – деп чугаалаан.

¹⁵ Өндүр бедик, Дээди Өрүкү, Мөңге амыдыраан,

Ады ыдыктыг Бурган мынча дээн:

«Мен ыдыктыг бедикте турар мен,
ындыг-даа болза, качыгдаан, сагыш-сеткили томаараан улус-биле кады мен:
томаараан улустуң сагыш-сеткилин сергедир мен,
качыгдааннарның чүректерин омакшыдар мен.

¹⁶ Улус-биле кезээ мөңгедө чаргылдажып турбас мен,

Мээң килеңим төнчү чок болбас,

оон башка оларның сүлдөзи Мээң мурнумга харыксырап каар,

Мээң чаяап кааным амылыглар харыксырап каар.

¹⁷ Мен оларже бачыгтыг ажык-кончаа сүргени дээш килеңнээн мен,

оларны кезедип, хорадаанымдан хая көрнүп турдум,

а олар боттарының оруунче катап база эглип турду.

¹⁸ Мен оларның чүнү үүлгедип турарын көрүп тур мен,

оларны дөмей-ле экиртир мен!

Оларны Бодум эдиртир мен,

оларның качыгдап ыглашкан улузун аргалап,

¹⁹ аксы-дылынче мактал сөзүн киирер мен.

Ыракта-даа, чоокта-даа улуска – амыр-тайбың, амыр-тайбың! – деп,

Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – Мен оларны экиртир мен!»

²⁰ Ынчалза-даа бузуттуглар оожургап шыдавас,

чалгыглары хайнып-мөөрээн далай дег,

эрикче малгаш-довураан үндүр чалгып чыдар.

²¹ Бурганым: «Бак-бузуттугларга амыр-тайбың турбас!» – деп чугаалаан.

Бурганның мурнунга шынныгы-биле томаарыгы

58 ¹ «Үнүң шаа-биле кышкыр, алгы-кышкың тыртпа,
труба эткен ышкаш дыңзыдыр алгыр.

Мээң чонумнуң кем-буруузун,

Иаковтуң үре-салгалының бачыдын сойгала!

² Олар Менче хүннүң-не чүткүп,

Мээң оруктарымны билип алыксап тур –

чөптүү-биле чурттап, бодунуң Бурганының дүрүм-хоойлузун

кагбайн чоруур чон дег,

олар Менден чөптүг шийтпирлер дилеп ап,

Бурганче чоокшулаарын күзеп тур.

³ „Чүге шээрлээшкинивести көрбөс сен? – деп, олар чугаалап тур. –

Чүге боттарывысты шеглээшкин-биле томаартканывысты эскербөс сен?!“

Силер шээрленир хүнүнерде-даа боттарыңарның күзел-сорууңарга башкартып,

57:15 4 Хаан. 22:19; 2 Чыл. 34:27 57:16 Ыд. ыр. 102:9 57:17 Иер. 6:13

57:18 Иер. 3:22 57:18 Иса. 40:1 57:19 Рим. 2:10; Эф. 2:17 57:21 Иса. 48:22

58:1 Мих. 1:5; 3:8 58:3 Лев. 16:29; Сан. 29:7; Мал. 3:14

бүгү хөлечиктеринерни кызгадаар-дыр силер.

⁴ Шээрленип турар үеңерде алгыш-кырыш, адааннажыышкын көвүдээр-дир, улусту чудурук-биле хайыра чок эттеп-согар-дыр силер.

Ынчаар шээрленип туруңарда, силерниң чалынган үнүңерни бедиктерге дыңнавас-даа!

⁵ Мээң күзеп турарым шээрлээшкин, кижиниң бодун томаартыр хүнү ындыг боор чүве бе?

Силер хыыргыыш ышкаш, бажын доңгайтырын, хүл кырынга самдар хептиг чыдарын шээрлээшкин деп, Дээрги-Чаяакчының сеткилинге кирер хүн деп адаар силер бе?

⁶ Мээң күзеп турарым шээрлээшкин мындыг: чөптүг эвес хоругдаттырган кижиден кинчини адырынар, ооң мойнунда дөңгүнү уштуп кааптыңар!

Дарлаткан улусту хостаңар, кандыг-даа дөңгүнү узуткаңар!

⁷ Аштаан кижиге-биле аыш-чемиң үлеш, улчуп чоруур ядамыктарны бажыңыңга тургузуп ал. Хеп чок кижиге көрзүңзе, хепкерип каг, ха-дунмаңдан хагдынма.

⁸ Ынчаар кылыр болзунза, сеңээ чырык, хаяа ышкаш, чырып кээр, сен дүрген экириир сен.

Сээң чөптүг-шынныг чорууң сээң мурнунга чоруур, а Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы сээң соондан үдеп, камгалаар.

⁹ Ынчаар кылыр болзунза, сен Дээрги-Чаяакчыны кыйгырарыңга, Ол харыылаар, дуза дилеп кыйгы салырыңга, „Мында мен!“ деп харыылаар.

Бодунда бар кандыг-даа дөңгүнү узуткап кааптар болзунза, салаан-биле айтырын база нүгүлдээрин соксадыр болзунза,

¹⁰ аштаан кижиге аыш-чемиң хайырлаар болзунза, хилинчектенген кижиниң хереглээн чүвезин хандырып бээр болзунза, сеңээ караңгыда чырык чырып кээр, сээң дүмбейиң дал дүш дег апаар.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы сени кезээде эдертип баштаар.

Кургап калган черлерге безин хереглээн чүвең-биле Ол сени хандыраар, мага-бодунну быжыктыраар.

Сен суггарып каан сесерлик дег, суу төнмес суг бажы дег апаар сен.

¹² Эрте-бурунгу бузундулар орнунга хоорайларны катап тудар сен, эрткен үениң тудугларын катап тургузар сен.

58:5 Лев. 16:29; Зах. 7:5; Мф. 6:16 **58:6** Лк. 4:18 **58:6** Ыд. ыр. 81:4; У. ч. 24:11

58:7 Мф. 25:35; Лк. 3:11; Иак. 2:15-16 **58:8** Ыд. ыр. 36:6 **58:8** Ыд. ыр. 84:14

58:8 Иса. 52:12 **58:11** Иер. 31:12 **58:11** Ин. 7:38 **58:12** Иов 3:14; Иса. 61:4

Сенээ „Бузулган ханаларның катап тургузукчузу,
улус чурттаар кудумчуларның катап тудукчузу“ деп аттарны тыпсыр.

¹³ Бир эвес сен *амыр-дыш хүнүн будуң-биле таптай баспас болзунза,
Мээң ыдыктыг хүнүмде сагыжыңга кирген-не чүве кылып турбас болзунза,
бир эвес амыр-дыш хүнүн тааланчыг деп санаар,
Дээрги-Чаяакчының ол ыдыктыг хүнүн „Хүндүткелдиг хүн“ деп адаар болзунза
база бодуннуң хүннүн-не кылыр ажыл-херээнден,
сагыжыңга кирген-не чүведен, хоозун чугаадан ойталап,
амыр-дыш хүнүн сагыыр болзунза,

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы дээш өөрүп, таалаар сен!
Мен сени черниң бедигээштеринче үндүрүп,
Иаков өгбөнден салгап алган чериңге сени дойладыр мен».

Дээрги-Чаяакчының аксындан үнген сөстөр ол-дур.

Бачыттың Бурган биле чонну аңгылааны

59 ¹ Дээрги-Чаяакчының холу чолдая бербээн, ол камгалап шыдаар,
Ооң кулаа кадый бербээн – дыңнап турар.

² Ынчалза-даа кем-буруунар силерни Бурганыңардан аңгылады,
бачыттарыңар дээш, Ол силерден хая көрнү берип, силерни дыңнавайн тур.

³ Силерниң холуңар ханга борашкан, салааларыңар бачытка борашкан,
аксыңар меге чүве чугаалаар, дылыңар бак чүве чулчуруур-дур.

⁴ Кым-даа шииткел черинге чөптүг чорукче кыйгырбайн турар,
кым-даа шынны-биле чаргылдашпайн турар:

улус хоозун барымдааларга ынанып, меге чүве чугаалап,
хай-бачыт ботталдырып, бузут-бак төрүп турар.

⁵ Олар чуургаларын чазылгыже баскан чыланнар дег,
дузаан аргаан ээремчиктер дег – ол чуургаларны чипкен кижини өлүп каар,
а бир эвес чуура базыпкан болза – шагар чылан союп үнүп кээр.

⁶ Оларның ээремчииниң дузаандан хеп аргыттынмас,
олар кылып алган чүвези-биле бодун шып шыдавас.

Оларның ажыл-херектери – кем-буруулут,
оларның холдары күчүлел кылып турар.

⁷ Оларның буттары бузут үүлгедир дээнде – дүрген,
буруу чок кижиниң ханын төгер дээнде – далаш;

оларның сагыжы кара,
оларның эрткен оруктарыңа хоозурал биле өлүм-чидим артып каар.

⁸ Олар тайбың деп чүве билбес,
оларның оруктарында чөптүг чорук чок;

оларның оруу ыргак-дагыр,
олап чоруп турар бүгү улус амыр-тайбың билбес.

⁹ Ынчангаш шын шииткел бистен ырак-тыр,
чөптүг чорук биске четпээн-дир.

Чырып кээрин манап турдувус, ынчалза-даа кайда-даа дүмбей караңгы-дыр,
чырыкты манап турдувус, ынчалза-даа караңгыда улчуп чор бис.

¹⁰ Согурлар дег, хана суйбап чоруп тур бис,
караа көрбес улус дег, суйбаттынып, орук дилеп чор бис.

Дуһште, имиргинде дег, илдигер-дир бис,
кадык-шыырак улус аразында өлүглер дег-дир бис.

¹¹ Бис шупту адыглар дег алгырар-дыр бис,
көге-бугалар дег човууртаар-дыр бис.

Чөптүг шииткелди манап турдувус, а ол чок-тур,
камгалалды манап турдувус – а ол бистен ырак-тыр.

¹² Чүгө дээрге Сээң мурнуңга кем-буруувус хөй санныг,
бачыттарывыс бисти сойгалап турар.

Кем-буруувус үргүлчү бис-биле кады,
бузудувусту билир бис –

¹³ Дээрги-Чаяакчыга өскерлип, Ооң мурнунга үймээн үндүрүп турдувус,
Бурганывысты эдереринден ойталадывыс,

дарлаашкын биле тура халыышкын кылып,
меге чүве бодап ап база чугаалап турдувус.

¹⁴ Шын шииткел үндүр кыстырткан,
чөптүг чорук ыракта турар.

Алыс шын төп шөлде тептиге берген,
шынчы чорук чедип кээп шыдавас.

¹⁵ Алыс шын бисте чок-тур,
бузугтан чайлай берген кижини үптеттирип аар-дыр.

Дээрги-Чаяакчы чөптүг чорук чогуң көрүп кааш, таарзынмайн барган.

¹⁶ Ол көөрге, ындыг байдалды өскерттир дээн кым-даа чок боорга,
кайгап-харай берген. Ындыг болганда,

Ооң Бодунуң күчү-күжү Анаа тиилелгени шаңнаар,
Ооң чөптүг чоруу Анаа деткимче болур.

¹⁷ Ол чөптүг-шынныг чорукту, куяк хеп дег, кедип алып,
бажынга камгалалдың куяк бөргүн кедип алып;

Ол өжээн негээшкининиң хевин кедип,
хорадаан сагыжы-биле, тон-биле дег, шугланып алып.

¹⁸ Улустуң ажил-херектерин ёзугаар Ол кеземче онаар:
дайзыннарнынче Ооң килеңи халдаар,

өжээннерин Ооң өжээн негээшкини манап турар,
ырак ортулуктарның чурттакчыларынга Ол чогуур кеземче онаар!

¹⁹ Барыын чүкте улус Дээрги-Чаяакчының адындан коргар,
чөөн чүкте улус алдарлыг Ону хүндүлээр.

Бир эвес дайзын хем дег хөме кээр болза,
Дээрги-Чаяакчының тыныжы ону сывырып чорудуптар.

²⁰ «*Сионга, бачыдын билинген Иаковтуң салгалынга Камгалакчы
чедип кээр – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

²¹ Мээң силер-биле чарар *чагыг-керээм бо-дур – деп, Дээрги-Чаяакчы
чугаалаан. –

Мээң *Сүлдем кезээде силерниң аранарга турар;
силерни чугаалаар кылып кааным Мээң сөстөрим амдыгааштан эгелээш,
кезээ мөнгөде аксыңардан черле дүшпезин,
силерниң ажы-төлүнөрниң, оларның үре-салгалының аксындан база
дүшпезин!»

Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

Иерусалимниң келир үдеги алдары

60 ¹ «Көдүрлүп кел, чыры, чүгө дээрге сээң чырыың кыва берген,
өндүр-чаагай Дээрги-Чаяакчы сээң кырында чайынналып тур!

² Чер-делегейни караңгы шыва ап,
өске чоннарны дүмбей хөме ап турар,
а сээң кырында Дээрги-Чаяакчы көстүп келген,
Ооң өндүр чырыы сээң кырында чырып үнүп келген.

³ Сээң чырыыңче чоннар чыглыр,
хааннар сээң чырыткылыг хаяаңче чедип кээр.

⁴ Долгандыр топтап көрөм: олар шупту чыглып, сенче кел чыдыр.
Сээң оолдарың ырактан сээң кыстарыңны холунда көдүрүп алган ээп кээр.

⁵ Ынчан сен ол бүгүнү көргөш, өөрүп-байырлаар сен,
чүрээң хөлзеп, тиккиледир согар,
чүгө дээрге сеңээ далай ындындан эртине-байлакты эккеп бээр,
чоннарның байлаан сеңээ чедире бээр.

⁶ Сээң чериңни эндерик тежелер,
мадиан болгаш эфа аймактарның бодаганнары шыва аптар.
Шеваның бүгү чурттакчылары сеңээ келгеш,
алдынын, чаагай чыттыг чүүлдерин эккеп бээр
база Дээрги-Чаяакчыны алгап-мактаар.

59:18 Ы. х. к. 7:10; Иер. 51:56 **59:20** Рим. 11:26-27 **59:21** Иер. 31:31 **60:1** Ыд. ыр. 101:17;

Мал. 4:2; 1 Ин. 1:7 **60:2** Иов 37:19 **60:3** Иса. 2:2-3; 56:7; 66:20; Мал. 1:11

60:3 Иов 11:17; 22:28; У. ч. 4:18; Дан. 12:3; Ажыд. 21:24 **60:4** Иса. 49:18 **60:4** Иса. 66:20

60:5 Иса. 61:6 **60:6** 3 Хаан. 10:1; 2 Чыл. 9:1 **60:6** Мф. 2:11

⁷ Кедар аймактың бүгү сүрүг малын сенээ бөлүп бээр,
навайот черниң кошкарлары сенээ бараан болур:
олар Мээн өргүл салыр бедигээжимге Меңээ тааржыр өргүл болур.
Мен Бодумнуң алдарлыг *өргээмни алдаржыдар мен!

⁸ Бо кымнарыл? Олар дээрге булуттар ышкаш ужуп чоруур,
көге-бугалар ышкаш, уяларынче ужуп бар чыдар улус-тур.

⁹ Ырак ортулуктарның чурттакчылары Меңээ идегеп турар,
бир дугаарында Фарсистен корабльдар эжиндирип кел чыдыр,
олар ырактан сээң ажы-төлүңнү, оларның алдын-мөңгүнүн
сөөртүп эккел чыдыр.

Олар Дээрги-Чаяакчы Бурганың дээш,
Израильдиң ыдыктыг Бурганы дээш чедип кээр,
чүге дээрге Ол сени алдаржыдар-дыр.

¹⁰ Даштыкы улус сээң ханаларыңны катап тудар,
оларның хааннары сенээ бараан болур.

Килеңнээш, сени чылча шаап-даа кагзымза,
ээ көрүнгөш, сени кээргеп тур мен.

¹¹ Сээң эжик-хаалган кезээде ажык турар,
чоннарның эргине-байлаан, оларның хааннарын сенээ эккелзин дээш,
хаалганны дүне-даа, хүндүс-даа дүкчүп-хагбас.

¹² Сенээ бараан боорун күзевээн чон азы күрүне узуткаттырар,
ындыг чоннарның чер-чурту бүрүнү-биле ээнзиреп каар.

¹³ Ливан дагларының каас-чаражы сээңии апаар:
шиви, чойган, пөш болгаш хады!

Мээн ыдыктыг черимни олар каастаар;
Бодумнуң будум салыр черимни^а алдаржыдар мен.

¹⁴ Сени дарлап турган улустуң үре-салгалы
сээң мурнуңга дис кырынга мөгөөр,
сени бак көрүп турган бүгү улус буттарыңче сөгүрүп кээп дүжер;
сени Дээрги-Чаяакчының хоорайы деп,
Израильдиң ыдыктыг Бурганының *Сион хоорайы деп адаар.

¹⁵ Улус сени каапкан, көөр хөңнү чок турду,
олар шупту сени оюп эртип турду.

Ам Мен сени кезээ мөңгедө өндүр-чаагай кылып каар мен,
улус сен дээш салгалдан салгал дамчып өөрүүр.

¹⁶ Сен бүгү чоннарның сүдүн ижер сен,
хааннар сени эмзирип азыраар.

^а60:13 Израиль черни азы Бурганның өргээзин ынча дээн (1 Чыл. 28:2; Иса. 66:1; Иез. 43:7 көр).

60:7 Ыд. ыр. 119:5; Сол. ыр. 1:4; Иса. 21:16 60:7 Э. д. 25:13 60:8 Ос. 11:11

60:9 Иса. 51:5 60:9 З Хаан. 10:22; Иса. 23:1; Иона 1:3 60:10 Зах. 6:15

60:11 Ажыд. 21:25 60:12 Зах. 14:17-19 60:14 Иса. 49:23 60:14 Иез. 48:35

60:16 Иса. 66:12

Мени Дээрги-Чаяакчы, сээң Камгалакчың,
Хостакчың болгаш Иаковтуң күштүг Бурганы деп билип аар сен.

¹⁷Чес орнунга Мен сеңээ алдын эккеп бээр мен,
демир орнунга – мөңгүн, ыяш орнунга – хүлер,
даш орнунга – демир эккеп бээр мен.

Амыр-тайбыңны сээң башкарыкчың,
чөптүг чорукту – чагырыкчың кылып каар мен.

¹⁸Ам сээң чериңге күчүлөл дугайында,
сээң чуртуң девискээринге – хоозурал болгаш өлүм-чидим дугайында
дыңналбас апаар.

Бодуңнуң ханаларыңны Камгалал деп,
хаалгаңны Мактал деп адап аар сен.

¹⁹Ам сеңээ хүндүс хүн херели херек чок,
дүне – ай чырыы херек чок;

Дээрги-Чаяакчы Боду сеңээ мөңгө чырык апаар,
Бурганың сээң чайынналчак чырыың апаар.

²⁰Сээң хүнүң ам ашпас, сээң айың ам эргижиреп читпес –
Дээрги-Чаяакчы сеңээ мөңгө чырык апаар,
сээң качыгдалың хүннери төнер.

²¹Сээң чонуң бүрүнү-биле чөптүг-шынныг улус апаар,
чер-чуртту кезээ мөңгөде ээлеп чурттаар.

Олар – Мээң олуртуп кааным өзүм-дүр,
Мээң холумнуң Бодумну алдаржыдар чаяалгазы-дыр.

²²Оларның эң бичезинден муң кижиге укталыр,
эң чөгенчиинден – эндерик чон укталыр.

Мен, Дээрги-Чаяакчы, үези кээрге,
ону боттандырамынче далажыр мен».

Хосталга дугайында буянныг медээ

61 ¹Дээрги-Бурган-Чаяакчының *Сүлдези мени бүргээн-дир –
Ол мени түрегдөөннерге *буянныг медээни дыңнатсын дээш шилип чаап
каан!

Ол мени сеткил-чүрээ мунгараан улусту экиртсин дээш,
туттурганнарга хосталганы,
хоругдаттырганнарга адырлып хосталырын⁰ чарлазын дээш;

²Дээрги-Чаяакчының өршээлиниң чылы

база Бурганывыстың өжөөн негээр хүнү келгенин медээлеп,

⁰**61:1** Өске бурунгу сөзүглелде «Согурларга каракталырын» деп бижээн.

60:16 Э. д. 49:24 **60:18** Иса. 11:9 **60:19** Иса. 30:26; Ажыд. 21:23; 22:5

60:20 Ыд. ыр. 26:1; Иса. 35:10; 65:19; Ажыд. 21:4 **60:21** Ыд. ыр. 36:9; Иез. 37:25

60:21 Мф. 15:13 **61:1** Иса. 11:2; Лк. 4:18-19; 7:22 **61:1** Иса. 29:19

61:1 Лев. 25:8-15; Иса. 42:7; 49:9 **61:2** Лев. 25:10 **61:2** Иса. 34:8; 63:4

качыгдаан бүгү улусту аргалазын дээш;

³ *Сион дээш качыгдаан улусче сагыш салып,
оларга хүл орнунга каас оваадайны,
качыгдал орнунга – чаагай чыттыг үстү,
мунгагдаан сагыш орнунга – макталдың хевин берзин дээш чороткан.

Улус Бурганның чонунуң дугайында
«Олар Дээрги-Чаяакчы Боду олурткан быжыг дөстүг ыяштар дег;
олар чөптүг боорга, Дээрги-Чаяакчы оларны дамчыштыр
алдаржып турар» деп чугаалажыр.

⁴ Олар эрте-бурунгу бузундулар орнунга
хоорайларны катап тудар,
шаг шаанда хоозураан хоорайларны катап тургузар,
эрткен салгалдар үезинден бээр хоозурап калган чыткан,
үрелип бузулган хоорайларны чаартып тудар.

⁵ Даштыкы улус силерниң мал-маганыңарны кадарар,
өскээрген келген улус силерниң чериңерге
тараачыннар болгаш виноград ажаакчылары бооп ажылдаар.

⁶ А силер Дээрги-Чаяакчының *бараалгакчылары деп адаттырар силер,
Бурганывыска бараан болган улус деп силерни адаар.
Өске чоннарның байлаа силерге ажык-кончаа бээр,
оларның алдар-ады силерге шилчип кээр.

⁷ Эрткен үеде бак атка киргениңер дээш,
ийи дакпыр шаңнал алыр силер.
Дорамчылалды көрүп эрткеш,
боттарыңарның чериңер дээш өөрүп-байырлаар силер,
боттарыңарның чургунарга ийи дакпыр хувааглыг чер алыр силер,
мөңгө өөрүшкү силерни манап турар.

⁸ «Чүгө дээрге Мен, Дээрги-Чаяакчы, чөптүг чорукка ынак мен,
үптээшкинге база дерзии чорукка хөңнүм чок.
Мен чонумну ак сеткилдии-биле шаңнаар мен,
олар-биле мөңгө керээ чарар мен.

⁹ Оларның үре-салгалы чоннар аразыңга ат-сураглыг болур,
оларның салгакчылары аймактар аразыңга алдаржыыр.
Ол чонну көрген бүгү улус
Дээрги-Чаяакчы оларга ачы-буян хайырлаан дээрзин билип алыр».

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы дээш аажок өөрүп тур мен,
Бурганым дээш сеткилим байырлап тур,
чүгө дээрге Ол меңээ камгалалды хеп дег

61:2 Мф. 5:4 61:3 Мф. 15:13 61:4 Иов 3:14; Иса. 58:12; Ам. 9:14

61:6 Хост. 19:6; 1 Пет. 2:9 61:6 Иса. 60:5 61:7 Иов 42:10; Иса. 40:2 61:7 Зах. 9:12

61:8 Ыд. ыр. 10:7 61:8 Иса. 55:3; Иер. 32:40; Иез. 16:60 61:9 Иса. 65:23

база агартышкынны тон дег кедирип каан –
ол хептер душтук оол биле душтук кыстың
каасталгалары дег кайгамчык чараш.

¹¹ Чер – бодунуң өзүмнерин,
сесерлик – тараан үрезиннерни өстүрүп үндүрери дег,
Дээрги-Бурган-Чаяакчы агартышкын биле макталды
бүгү чоннар мурнунга өстүрүп үндүрер.

Иерусалимниң чаа ады

62 ¹ «*Сионну бодааш, ыттавайн барбас мен,
Иерусалимни бодааш, оожургавас мен!

Ооң алган агартышкыны хаяа ышкаш,
ооң камгалалы – чырыткы ышкаш
чырып келбээн шаанда, оожургавас мен!

² Бүгү чоннар сээң агартышкыныңны,
хааннар шупту сээң каас-чаражыңны көрүп каар;
сен чаа ат-биле адаттырар сен,
Дээрги-Чаяакчы Боду сенээ ол атгы тыпсыр.

³ Дээрги-Чаяакчының холунда каас-чараш одага,
Бурганынның холунда – хаанның оваадайы апаар сен.

⁴ Улус ам сени „Кагдырган“ деп адавас,
сээң чериңни „Энзирээн“ дивес.
Харын сени „Тааланчыг“ дээр,
а сээң чериңни „Эленген“ дээр,
чүге дээрге сен Дээрги-Чаяакчыга тааланчыг-дыр сен,
сээң чериң ээ чок артпас-тыр.

⁵ Аныяк оолдуң аныяк кыс-биле өгленчип,
өгнүң ээзи апаары дег,
сээң чонун база сени ээлеп алыр.

Душтук оолдуң душтуу кыс дээш өөрүүрү дег,
сээң Бурганың сен дээш өөрүүр.

⁶ Иерусалим, сээң ханаларыңга Мен таңныылдарны тургузуп каар мен,
хүндүс-даа, дүне-даа оларның ыыды дыңналыр».

Дээрги-Чаяакчының адын кыйгырып турар улус,
ыгыт чок барбаңар!

⁷ Иерусалимни Ол катап үндезилеп тургузуп,
ону чер-делегейге алдаржыдып кагбаан шаанда,
Аңаа амыр-дыш бербенер!

⁸ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң оң холун,

Бодунуң күчүлүг холун көдүргөш:

«Моон соңгаар сээң дайзыннарыңга далган-тараанчы чиртпес мен,
даштыкы улус сээң бүдүрүп алган арагаңны ишпес!

⁹ Дүжүт ажаап турган улус боттары оозун чип,
Дээрги-Чаяакчыны алгап-мактаар, виноград ажаап турган улус
арагазын боттары Мээң ыдыктыг *өргээмниң мурнунга ижер» – деп
даңгыраглаан.

¹⁰ Хаалга таварып үнүнер-ле, үнүнер,
чонга оруктан белеткенер!

Орукту дескилеп, ажыдыңар, даштарны чайладыңар,
аймактарга туктан көдүрүңер!

¹¹ Дыңнаңар, Дээрги-Чаяакчы чер-делегейниң ужу-кыдыыңга чедир:
«Сион-кыска: „Камгалакчың кел чыдыр!

Көр даан, Ооң хайырлаар шаңналы холунда-дыр!“ – деп чугаалаңар» – деп
чарлап тур.

¹² Сээң улузунну «Ыдыктыг чон»,

«Дээрги-Чаяакчы хостаан улус» деп адаар.

А сени «Күзенчиг» деп, «Кагдынмаан хоорай» деп адаар.

Чоннардан өжээн негээшкининиң хүнү

63 ¹ Эдом черден кел чыдар, Восора хоорайдан кел чыдар
кызыл хептиг кымыл ол?

Каас-коя хеп кеткен, Бодунуң өндүр улуг күчү-күжү-биле
кылаштап олурар кымыл ол?

«Ол – Мен-дир мен – чөптүг-шынныг сөстөр медеглеп турар,
камгалап шыдаар күчү-күштүг Мен-дир мен».

² Чүгө Сээң кеткен хевиң,

онгарда виноград сы баскан кижини дег, кызыл өннүгүл?

³ «Мен онгарга чааскаан чимис сы базып турдум,

бүгү чоннардан кым-даа Меңээ дузалап, кады турбады.

Мен оларны килеңнээш, сы базып,

хорадааш, таптап турдум;

оларның ханы Мээң хевимче чаштап турду,

Бодумнуң кеткен хевимни ханга борап алдым.

⁴ Дайзындан өжээн негээр хүнүм Мээң чүрээмде доктааттыңан,
чонумну хостаар үе келген.

⁵ Мен көөрүмгө, дузалакчы чок болду!

Кайгап калдым – Мецээ дөмөк болур кижиге чок болду!
 Ынчангаш Мээн Бодумнуң күчү-күжүм тириллени шаңнады,
 Мээн хорадаан сагыжым Мени деткиди!

⁶ Килецнээш, Мен чоннарны таптай басып турдум,
 хорадааш, оларны эзиртир ижиртип^Р, ханын черже төп турдум».

Энерелдиг Адазынга чоннуң *мөргүлү

⁷ Дээрги-Чаяакчының энерелдин, Ооң макталга төлөптийн
 сактып кээр мен.

Дээрги-Чаяакчы бис дээш өндүр улуг ачы-буян кылган,
 израиль чонувуска Бодунуң ээ-хайыразын,
 аажок улуг энерелин көргүскен.

⁸ Ол: «Бо – Мээн чонум-дур, Мени мегелевес ажы-төлүм-дүр!» – дээн.

Ол оларның Камгалакчызы апарган,

⁹ оларның бүгү качыгдалын үлежип келген,

Ооң төлээзи оларны камгалап турган.

Бодунуң ынакшылы болгаш ээ-хайыразы-биле Ол оларны хостааш,
 бүгү эрте-бурунгу үеде холунга көдүрүп чораан.

¹⁰ Ынчалза-даа олар тура халааш,

Ооң *ыдыктыг Сүлдезин хомудадыптарга,

Ол оларның дайзыны апаргаш, олар-биле дайылдажып турган.

¹¹ Ынчан Ооң чону эрте-бурунгу үени, Моисейниң үезин сактып келген –

Бодунуң сүрүүн кадарчылары-биле кады

далайдан үндүрө берген Бурган кайыл,

чонунга Бодунуң ыдыктыг Сүлдезин хайырлаан Бурган кайыл,

¹² Бодунуң күчү-күштүг холу-биле Моисейни чедип алгаш чораан,

Бодун кезээ мөңгедө алдаржыдып,

чонунуң мурнунда сугну ийи чара аңгылапкан,

¹³ ону далайның дүвү-биле кежире берген Бурган кайыл?

Чон, ховуда аът ышкаш, тептикпейн барган,

¹⁴ Дээрги-Чаяакчының Сүлдези чонну,

шынааже бадып бар чыткан сүрүг малды дег,

амыр-дыш черинге эккелген.

Бодунуң адынны алдаржыдар дээш,

чонунну ынчаар эдертип бар чыткан сен.

¹⁵ Дээрден куду алзы көрөм,

Бодунуң ыдыктыг болгаш алдарлыг чурттаар черинден көрүп көрөм!

Сээң хүннээчел сагыжың болгаш күчү-күжүң кайыл?

^Р**63:6** Өске бурунгу сөзүглелде «Эзиртир ижиртип» эвес, а «Чылча шаап» деп бижээн.

63:5 Иса. 59:16 **63:6** Иса. 51:22 **63:9** Башт. 10:16 **63:9** Хост. 14:9; 23:20

63:10 Ыд. ыр. 77:40; Аж.-ч. 7:51; Эф. 4:30 **63:11** Хост. 12:50-51; Ыд. ыр. 76:21; Ос. 12:13

63:12 Хост. 14:21 **63:15** Э. д. 11:5; Ы. х. к. 26:15; Ыд. ыр. 13:2; 32:14

Бодуннуң улуг ээ-хайыраң биле кээргелиңни биске көргүспес апардын.

¹⁶ Сен – бистиң Адавыс сен!

Авраам бисти билир хөңнү чок-даа болгай-ла,

Иаков бисти хүлээп көрүксевейн-даа баргай-ла,

ынчалза-даа Сен, Дээрги-Чаяакчы – бистиң Адавыс сен;

эрте шагдан бээр Сээң адың – «Камгалакчывыс» болгай.

¹⁷ Чүге, о Дээрги-Чаяакчы, Бодуннуң оруктарыңдан бисти астыктырып,

Сенден кортпас кылдыр чүректеривисти чөрүүледип тур сен?

Сээң чалчаларың дээш, Сээң үлүүң болур бо аймактар дээш,

эглип кээп көрем!

¹⁸ Сээң ыдыктыг чонуң бодунун черин үр ээлеведи –

ам ыдыктыг *өргээңни дайзыннарывыс таптай басып тур.

¹⁹ Бис ам Сээң кажан-даа чагырбайн чорааның чоннар дег,

Сеңээ хамаарышпас улус дег апардывыс.

64 ¹ О, бир эвес Сен дээрни чара тырткаш, дүжүп келген болзунза!

Ынчан даглар Сээң мурнуңга сирилеп, эстир ийик –

² от чээргенни ынчаар кыпсып, сугну хайындырыптар.

Дайзыннарың Сээң адыңны билип алзын дээш, дүжүп кел!

Бүгү чоннар Сээң мурнуңга сирилезин!

³ Бистиң идегевээнивист түрлүг херектерни кылып турдуң.

Сен дүжүп кээринге, даглар Сээң мурнуңга сирилеп, эстип турду!

⁴ Сенден өске кандыг-бир бурган аңаа идегеп турар улуска

ындыг чүве кылганын эрте шагдан бээр

кым-даа дыңнаваан, кым-даа көрбөөн.

⁵ Чөптүг-шынның чорукту өөрүшкүлүг кылып,

Сээң оруктарың истеп, Сени сактып турар кижини

Сен Бодун уткуп үнүп кээп турар сен.

Ынчалза-даа бис шагдан бээр бачыт үүлгедип туруп бээривиске,

Сен килеңней бердиң. Камгалал ап шыдаар бис бе?!

⁶ Бис шупту *арыг эвес чүүлдер дег апардывыс,

бистиң бүгү эки херектеривист хирленип, бужартаан хеп дег.

Бис шупту бүрүлдер дег оңуп тур бис,

бачыттарывыс бисти хат ышкаш хадып алгаш баар-дыр.

⁷ Кым-даа Сээң адыңны адап, кыйгырбас-тыр,

кым-даа Сени эдерерин кызытпас-тыр.

Сен бистен хая көрнүп,

бисти боттарывыстың бачыттарывыстың эргезинге хүлээдип бердиң.

⁸ Ындыг турбуже, Дээрги-Чаяакчы, Сен – бистиң Адавыс сен,

63:16 Ы. х. к. 32:6; Иса. 64:8; Ин. 8:41 63:19 Иер. 14:8

64:1 2 Хаан. 22:10; Ыд. ыр. 17:10; 143:5 64:4 1 Кор. 2:9 64:5 Аж.-ч. 10:35

64:6 Ыд. ыр. 1:4; 89:6 64:7 Иса. 43:22; Ос. 7:7 64:8 Ы. х. к. 32:6; Иса. 63:16; Ин. 8:41

бис – дой бис, а Сен – дой сава кылыкчызы сен.

Бис шупту – Сээң холундун кылыгылары бис.

⁹ О, Дээрги-Чаяакчы, хөлүн эрттир килеңневейн көрөм,
бистиң бачыгтарывысты кезээ мөңгедө сагынмам!

Көрүп көр даан: бис шупту Сээң чонун ышкажыл бис!

¹⁰ Сээң ыдыктыг хоорайларың ээн кургаг хову апарган,

*Сион – ээн кургаг хову, Иерусалим – чурттакчы чок чер апарган.

¹¹ Бистиң алдарлыг ыдыктыг *өргээвис –

ада-өгбевистиң Сени алгап-мактап турган чери –

өрттенип калган.

Үнелээревис бүгү чүве бузундулар бооп хуула берген.

¹² Таанда-ла Сен оон соонда безин

биске кээргелиң көргүспес сен бе, Дээрги-Чаяакчы?

Таанда-ла ыгыттавайн эрттирип, бисти хөлүн эрттир кезедир сен бе?

Бурганның эки, бак улусту ылгай көөрү

65 ¹ «Мени айтырбаан улуска ажыгтыгынган мен;
Менче чүткүвээн улус Мени тып алган.

Мээн адым адап, кыйгырбаан чонга: „Мында мен, мында!“ – деп чугааладым.

² Мен хүннү бадыр чагырга билбес чонче,

боттарының бодал-сагыжын эдерип,

бак оруктар-биле чоруп турар улусче холум сунуп турдум.

³ Олар Мени үргүлчү арнымга-ла дорамчылап турар,

*дүрзү-бурганнарга ыдыктыг дээн сесерликтеринге өргүл салып,

оларга тууйбудан кылган бедигээштерге артыш кыпсып турар,

⁴ дүне чевег-куйларда, чажыг черлерде караң көрнүп турар,

хаван эьди чиир,

савазынга *арыг эвес быдаа хайындырып, кудуп ижер,

⁵ өске улуска: „Менден ырадыр тур,

оон башка мээң ыдыктыгым сенче шилчий бээр“ – дээр улус-тур.

Олар, ыжы карак өөр өшпестээн от дег,

Мени хорададып турар.

⁶⁻⁷ Оларның шииткелин Мээң мурнумда бижип каан.

Ыгыттавайн барбас мен, оларның боттарының бачыгтары дээш

база ада-өгбезиниң бачыгтары дээш, оларга кеземче онаар мен – деп,

Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. –

Олар дагларга айдызаар өргүл кылып,

тейлерге Мени бужар байдалга таварыштырып турган болгай!

Биеэги үүлгедиглери дээш,

Мен оларга бүрүнү-биле кеземче хемчээп бээр мен!»

⁸ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Виноград салбаанда чулук артып калган болза,
улус: „Анаа хора чедирбе, ол ам-даа ачы-дузалыг-дыр“ – дээр.

Мен база ынчаар кылыр мен:

Бодумнуң чалчаларымны бодааш,
чонумну бүрүнү-биле узуткавас мен.

⁹ Мен Израильден үре-салгалды өстүрер мен,
Иудеяны – Мээң даглыг чуртумну ээлээр салгакчылар артып каар;
ону Мээң шилип алган улузум салгап алып,
анаа Мээң чалчаларым чурттаар.

¹⁰ Менче чүткүп турар чонумга

Шарон оргулаажы – хойлар ыттаар одар-белчиир,
Ахор шынаа – бода мал дыштанып чыдар чер болур.

¹¹ А силерниң – Дээрги-Чаяакчыдан ойталаан,
Мээң ыдыктыг даамны уттупкан,
салым-чол бурганынга аыш-чем белеткеп салып,
арагалыг дашка сунуп турар улустуң –

¹² салым-чолунарны Мен тодарадып каан мен:

хылыш силерни өлүрүп каар,
силер шупту дискек кырынга олура, кыра шаштырып аар силер!
Чүге дээрге Мен кыйгырып турдум, а силер харыылавадыңар,
Мен чугаалап турдум, а силер дыңнавадыңар.
Мээң бузуттуг деп санаарым чүве үүлгедип,
Мээң сеткилимге кирбес чүве шилип алдыңар».

¹³ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн:

«Мээң чалчаларым чемненир, а силер аштаар силер;
Мээң чалчаларым ижер, а силер кагып-суксаар силер;

¹⁴ Мээң чалчаларым өөрүүр, а силер бак атка кирер силер!

Мээң чалчаларым өөрүп-байырлаар,
оларның чүректерин хөглээшкин бүргээр,
а силер чүрээңерде качыгдалга алзып, човууртаар силер,
аажок муңгарааш, ыглап-сыктаар силер.

¹⁵ Силерниң аттарыңар Мээң шилип алган улузумга
каргыш бооп артар.

Дээрги-Бурган-Чаяакчы силерни өлүмгө хүлээдир,
а Бодунуң чалчаларыңга өске ат тыпсыр.

¹⁶ Ынчан чер кырында алгаг-йөрээшкин кылып турар кижиги бүрүзү
сөзүңгө шынчы Бурганның адын ажыглаар;
чер кырында даңгырак берген кижиги бүрүзү

сөзүңге шынчы Бурганның ады-биле даңгыраглаар.
Чүгө дээрге биеэги качыгдалдар уттундурган,
олар ам Мээң көрүжүм мурнунда артпаан-дыр.

Бурганның чаа чаялгасы

¹⁷ Көрүнер, Мен чаа дээр биле чаа черни чаяар деп тур мен,
биеэде турган чүве моон соңгаар сагышка артпас, угаанга кирбес.

¹⁸ Мээң чаяар чүүлдерим дээш өөрүп-байырлаңар,
кезээ мөңгедө хөглөңөр!

Мээң чаяарым Иерусалимни байырлал долар,
ооң чонун – өөрүшкү бүргээр.

¹⁹ Мен Иерусалим дээш өөрүп-хөглээр мен,
чонум дээш өөрүп-байырлаар мен;

аңаа ам кажан-даа ыы-сыы, уё-човуур дыңналбас.

²⁰ Аңаа моон соңгаар чаш ажы-төл өлүп кырылбас,
бодунун назынын бүрүнү-биле чурттаваан шаанда,
чаңгыс-даа кырган кижиге өлбөс.

Кайы-бир кижиге чүс харлыында өлүп калган болза,
аныяанда калган деп санаттырар,

а чүс хар чедир чурттаваан кижини каргаттырган деп санаар⁹.

²¹ Улус-чон бажыңнар тудуп алгаш, аңаа боттары чурттаар.

Олар тарып алган чимизин боттары чиир.

²² Оларның тудуп каан бажыңнарыңа хары улус
чурттаар деп чүве моон соңгаар турбас.

Оларның тарып каан ыяштарының чимизин хары улус
чиир деп чүве турбас.

Мээң чонум ыяштар дег үр чурттаар.

Мээң шилип алган улузум холу-биле кылган бүгү чүвезин
боттары үр үеде ажыглаар.

²³ Олар үре-түңнел чок ажылдавас,
оларның ажы-төлү төрүттүңгеш, айыыл-халапка алыспас.

Олар Дээрги-Чаяакчының ачы-буянын алган чон болур –
олар боттары, оларның үре-салгалы-даа!

²⁴ Олар Мени кыйгырар мурнунда-ла, Мен харыылаар мен;
олар чугаазын төндүрбээнде-ле, Мен дыңнап кааптар мен.

²⁵ Бөрү биле хураган кады оыттаар,
арзылаң шары ышкаш сиген чиир,

а чыланның чеми довурак-доозун бооп артар.

⁹65:20 Азы: «А чүс харлыг бачыттыг кижиге каргаттырар».

65:16 Иер. 4:2 65:17 Иса. 66:22; 2 Пет. 3:13; Ажыд. 21:1 65:17 1 Кор. 2:9

65:19 Иса. 35:10; 60:20; Ажыд. 21:4 65:21 Иер. 31:5; Иез. 28:26 65:22 Ыд. ыр. 21:13

65:23 Ы. х. к. 28:41 65:23 Ыд. ыр. 113:22; Иса. 61:9 65:24 Дан. 9:21 65:25 Иса. 11:6

65:25 Э. д. 3:14

Мээн бүгү ыдыктыг даамга кым-даа узуткаашкын кылбас,
хора чедирбес апаар».

Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

Шиигел болгаш идегел

66¹ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:
«Дээр – Мээң дүжүлгем, чер – бут салыр ширтээм!

Меңээ кандыг *өргээ тудуп берип шыдаар силер,
Мээң дыштаныр черим каяа туруп боорул?

² Ол бүгүнү Мээң холум чаяап кылган,
ол бүгү ынчаар тыптып келген – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –
Мээң ээ көрнүр улузум бо-дур:

томаараан, сагыш-сеткили муңгагдаан болгаш

Мээң сөзүмден сүрээдеп турар улус.

³ А бузуттуг боду-ла[†], шары өргүп турар кижичи –
кижи өлүрүп турар кижиге дөмей,

хураган дөгөргөш, өргүп турар кижичи –

ыт мойну сыйып турар кижиге дөмей,

далган-тараа өргүлү кылып турар кижичи –

хаван ханы өргүп турар кижиге дөмей,

чаагай чыттыг чүүлдер кыпсып турар кижичи –

*дүрзү-бурганга мөргүп турар кижиге дөмей.

Ындыглар – оруктарың боттары шилип алган,

боттарының чүдек-бужар чүүлдеринге ынак улус-тур.

⁴ Мен база Бодумнуң шилилгем кылыр мен:

оларны хилинчекке таварыштырып,

оларже коргар чүвезин ыдар мен.

Чүге дээрге Мен кыйгырып турумда, кым-даа харыылавады,

Мен чугаалап турумда, кым-даа дыңнавады.

Олар Мээң бузуттуг деп санаарым чүве үүлгедип,

Мээң сеткилимге кирбес чүве шилип алдылар».

⁵ Дээрги-Чаяакчының сөзүндөн сүрээдеп турар улус, Ооң сөзүн дыңнаңар:

«Силерни көөр хөңнү чок

база силерни Мээң адым ужун үндүр сывырып турар ха-дунмаңар:

„Дээрги-Чаяакчы Бодун алдаржытсын, Ол силерни өөртсүн, а бис көрээли!“ –
дээн.

Ынчалза-даа олар бак атка кирер.

⁶ Дыңнаңар, хоорайда шимээн үнүп,

[†]66:3 Өске бурунгу сөзүглелде «Бузуттуг боду-ла» деп сөстөр таварышпайн турар.

65:25 Иса. 11:9 66:1 Иез. 43:7; Мф. 5:35 66:1 3 Хаан. 8:27; 2 Чыл. 2:6

66:1 Аж.-ч. 7:49-50 66:2 Эзра 9:4 66:3 Иса. 1:11 66:4 Иов 3:25; У. ч. 10:24

66:4 У. ч. 1:24; Иса. 65:12; Иер. 7:13

Бурганнын өргээзинде дааш-шимээн дыңналып тур!

Дээрги-Чаяакчы Бодунуң дайзыннарынга чогуур кеземче онаап, шимээргеп тур.

⁷ Божуушкун хилинчээ көрбейн чыткаш-ла, Иерусалим божуп алган, эъди аарываан хирезинде-ле, оол божуп алган.

⁸ Кым ындыг чүве дугайында дыңнааныл, ындыг чүвени көргенил?

Чурт чаңгыс хүн дургузунда төрүттүнер бе,

чон хензиг үе иштинде чырык черге көстүп кээр бе?

А *Сион-кыс эъди аарып эгелээн дораан-на, оолдарын божуп алды!

⁹ Божуурунга чедиргеш, божуттурбайн баар мен бе? – деп,

Дээрги-Чаяакчы чугаалап тур. –

Таанда-ла Мен божуур күштү хайырлааш,

херээжен кижиниң хырнын дуглап каар мен бе? – деп,

Бурганың чугаалаан. –

¹⁰ Иерусалимге ынак бүгү улус, ооң-биле кады хөглөнер,

ол дээш өөрүп-байырланар!

Ооң ажыын ажып ыглап турган бүгү улус,

ам ооң-биле кады өөрүнер!

¹¹ Силер ооң аргалал бээр эмиглериң ээп, тодар силер,

ооң сүткүр эмиглериң таалал-биле ээп, чемненир силер».

¹² Дээрги-Чаяакчы: «Мен Иерусалимге

чаагай чорукту хем ышкаш чорудуп бээр мен,

өске чоннарның байлаа, терең суг дег, ону хөмө алып!

Иерусалим ам силерни эмиглери-биле чемгерер,

холунга көдүрүп чоруур, хойнунга олурткаш, чассыдар.

¹³ Мен силерни, ие кижиниң чаш төлүн аргалааны дег, аргалаар мен,

Иерусалимге аргалал алып силер!» – дээн.

¹⁴ Ону көрүп кааш, чүректериңер өөрүүр,

чаа үңген оът-сиген ышкаш чечектелир силер.

Дээрги-Чаяакчының күчү-күжү Ооң чалчаларыңга ажыттынар,

а килеңи дайзыннарыңга удур кыптыгар.

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы отка бүргедипкен чедип кээр,

Ооң *дайынчы тергелери казыргы дег боор.

Ооң өжээн негээшкини килеңниң, Ооң түрлүг кыйгызы оттуң чалбыыжы-ла!

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы от-биле, Бодунуң хылыжы-биле

бүгү кижини төрөлгөтенге шииткелин боттандырап,

Ооң кыргып-хыдаан улузу хөй болур.

¹⁷ «Бодун ыдыктап, арыглап алгаш,

ыдыктыг деп санаттырап сесерликтерже соңнуг-мурнуг кирип турар улус,

66:7 Иса. 13:8; Ажыд. 12:5 66:12 Иса. 60:16 66:13 Иса. 40:1; 51:12

66:15 2 Пет. 3:7; 2 Фес. 1:8 66:15 Ыд. ыр. 67:18; Авв. 3:8 66:16 Ы. х. к. 32:41

66:16 Иер. 25:33 66:17 Иса. 1:29; 65:3

хаван эъди, күскелер болгаш өске-даа чүдөк-бужар амыгтаннар чиир улус шупту өлүп каар – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

¹⁸ Мен оларның ажыл-херектерин, бодалдарын билир мен.

Бүгү чоннарны, аймактарны чыыр дээш чоруптар мен.

Олар чедип келгеш, Мээң өндүр чырыымны көрүп каар.

¹⁹ Мен оларның аразынга көскү демдек көргүзөр мен.

Олардан дириг арткан улустун чамдызын өске чоннарже:

Фарсис, Ливия болгаш ча адыгжылары чурттап турар Лидияже, Тувал болгаш

Иванче –

Мээң дугайымда дыңнаваан, Мээң өндүр чырыымны көрбээн

ырак черлерже чорудуптар мен.

Олар ол чоннарга Мээң алдарымны медеэлээр.

²⁰ Ынчан олар бүгү чоннар аразындан силерниң бүгү ха-дунманарны

*чуузалар, тергелерге олурткаш,

аъттар, элчигеннер болгаш төвөлөргө мундургаш,

Мээң ыдыктыг даамче, Иерусалимче,

Дээрги-Чаяакчыга белек кылдыр эккээр – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. –

Бүгү чоннар улузу израильчилерни,

Дээрги-Чаяакчының өргээзинге израильчилерниң *арыг саваларда

далган-тараа өргүлүн эккээри дег, эккээр.

²¹ Оларның чамдызын мен Бодумнун

*бараалгакчыларым болгаш *левиттер кылып аар мен».

Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

²² «Мээң чаяарым чаа дээр биле чаа черниң кезээде Мээң мурнумга турары дег,

силернин үре-салгалыңар болгаш адыңар кезээде артып каар – деп,

Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

²³ Ай чаазы кээрге-ле, *амыр-дыш хүнү кээрге-ле,

бүгү кижиге төрөлгөтен Меңээ мөгөөр дээш кээп турар апаар – деп,

Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. –

²⁴ А өргээмден үнүп тура, улус Меңээ удур

үймээн үндүргеннерниң мөчү-сөөгүн көрүп каар;

оларны курттар-даа, өшпес от-даа кезээ шагда чиир,

олар бүгү кижиге төрөлгөтенге ческинчиг болур».

Иеремия медээчинин ному

Кирилде

Чоокку Чөөн чүктүн хөй кезиин чаалап алган күчүлүг Ассирия күрүне бистин эрага чедир VII вектин ийиги чартыгында буурап дүшкөн. Египет база Вавилон деп ийи күрүне аразынга Ассириянын тергиидекчи туружун ээлеп аар дээш демисел эгелээн. Ол үеде халдей чонга чагыртып турган Вавилон VII вектин төнчүзүндө Египетти тиилээш, Чоокку Чөөн чүктүн бүгү күрүнелерин бодунуң чагыргазынын адаанче кончуг дүргөн кирип эгелээн.

Ол чылдарда бичии Иудея күрүне бирде Египеттин, бирде Вавилоннун камгалал-хайгааралын дилеп, ол-бо чайгылып турган. Иудеяны шынчы эвес чоруу дээш кезедири-биле вавилон хаан Навуходоносор 597 чылда аныяк иудей хаан Иехонияны тудуп алгаш, хаанның орнунга ооң төрөл акызы Седекияны олуртуп каан. Ынчалза-даа каш чыл эрткенде, Седекия база Вавилонга удур тура халыыр деп шийтпирлээн, ынчангаш Навуходоносор Иудеяже халдап кирип келген. Ийи чыл бүзээлеткен соонда (589-587 чч.), Иерусалим хоорай халдей аг-шеригге дүжүп берген. Вавилончулар ол найысылалды хоозурадып кааш, ооң чурттакчыларынын барык шуптузун тудуп алгаш барган.

Шак ол төөгүлүг байдалга еврей чонга Бурганның сөзүн барык бежен чыл (627-580 чч.) дургузунда Иеремия *медээчи дамчыдып келген. Ооң медээчи бараан болуушкунунуң баштайгы чылдарында Дээрги-Чаяакчыга бердинген база Иудеяны бачыттан, *дүрзү-бурганнарга мөгеер чоруктан арыглаар дээш кызып келген Иосия хаан чуртту чагырып турган. Ынчалза-даа Иосия өлгөн соонда, Бурганга удур бузуттуг-бак үлгедиглер кылып турган элээн каш хаан (Иоахаз, Иоаким, Иехония, Седекия) дүжүлгеге саадаан. Ол хааннарда база бүгү чонда боттарынын бачыттарындан ойталааш, Дээрги-Чаяакчыже эглип кээр күзел шуут чогу дээш, Иеремия Бурганның кел чыдар шийткелин баш бурунгаар чугаалап турган.

Өске медээчилернин поэтиктиг хевирге бижээн номнары-биле деннээрге, бо номда проза хевиринге бижээн узун өттүр билген медеглелдер (оларнын аяны Ыдыктыг *хоойлуну катаптааны деп номга дөмей) база Иеремиянын амыдыралындан чугула болуушкуннар дугайында тоожуушкун кирип турар. Медээчинин амыдыралын номда тодарадып бижээнинин база ооң сеткил-сагыш көдүрлүүшкүннүг чугааларынын ачызында бис ооң дугайында, өске медээчилерге көөрдө, хөйүнү билир бис. Бодунуң чонунуң аар-берге салым-хуузу дээш база ооң чугааларынга чаңгыс чер чурттугларынын хөңнү чогу дээш, Иеремиянын чуртталгазы үргүлчү мунгаралга алыскан турган.

Медээчилер номнарынын аразында бо ном эн узуну болур. Чаңчыл ёзугаар «Иеремияның ыы-сыызы» деп номнун автору база Иеремия болуп турар.

1 ¹Хелкияның оглу Иеремияның сөстери бо-дур. Иеремия болза Вениаминнин аймааның черинде турар Анатот хоорай чурттуг *Бурганның

бараалгачыларының бирээзи турган. ²Дээрги-Чаяакчы аңаа Бодунун сөзүн Амоннун оглу иудей хаан Иосияның хааннаашкынының он үшкү чылында ажыдып эгелээн. ³Дээрги-Чаяакчы Иеремияга Иосияның оглу иудей хаан Иоакимниң чагырган үезинде база сөөлзүредир – Иосияның оглу иудей хаан Седекияның хааннаашкынының он бирги чылын төндүр чугаалап келген. Ол-ла чылдың бешки айында дайзыннар Иерусалимниң чурттакчыларын тудуп алгаш, сүрүп аппаратан.

Дээрги-Чаяакчының Иеремияны кыйгырганы

4-5 Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунун сөзүн ажыдып:

«Хырын иштинге ботталдырып кааным мурнунда-ла сени билир турдум, иең иштинден үнүп кээриң мурнунда-ла сени ыдыктап аңгылап кагдым, делегейниң чоннарынга *медээчи кылдыр салып кагдым» – деп чугаалаан.

⁶ Мен: «О, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Ам-даа аныяам кончуг болгаш, чүве чугаалап билбес-тир мен» – деп харыыладым.

⁷ А Дээрги-Чаяакчы меңээ:

«„Аныяк мен“ диве,
Мен сени кымче-даа чорудупсумза, баар сен,
Мээң сеңээ дужааган бүгү чүвемни чугаалаар сен!

⁸ Кымдан-даа кортпа,
чүге дээрге Мен сээң-биле боор мен,
сени камгалаар мен» – дээн.

⁹ Дээрги-Чаяакчы холун сунуп, аксымга дээскеш, меңээ:

«Бодумнун сөстөрими ам сээң аксыңдан
үнер кылып кагдым.

¹⁰ Көрдүң бе, Мен бөгүн сени чоннар, күрүнелерни харагалзаар кижини кылдыр томуйлап тур мен – дазылы-биле тура тыртар, үрегдээр, узуткаар, буурадыр, быжыглаар база тарып олуртур сен» – дээн.

1:2 4 Хаан. 22:1; Иер. 3:6; 25:3; Соф. 1:1 1:3 4 Хаан. 23:36 1:3 4 Хаан. 24:18

1:3 Иер. 39:2 1:3 4 Хаан. 25:8-11 1:4-5 Иса. 49:1; Гал. 1:15

1:4-5 Иса. 49:6; Аж.-ч. 9:15 1:6 Хост. 4:10 1:8 Иез. 2:6; 3:11; Мф. 10:28

1:8 Иер. 15:20 1:9 Иса. 6:7; Дан. 10:16 1:9 Иер. 5:14 1:10 Иер. 18:7; 31:28

Бурганнын чорутканы ийн көстүүшкүн

¹¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып: «Иеремия, сен чүнү көрүп тур сен?» – деп чугаалады. Мен: «Миндаль ыяштың будуун көрүп тур мен» – деп харыыладым. ¹² Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Шын көрүп турар-дыр сен, ол дээрге Мээн удумзуравайн⁸ турарым ол-дур, Бодумнуң сөзүмнү күүседирим ол-дур» – дээн.

¹³ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн база кагап ажыдып: «Сен чүнү көрүп тур сен?» – деп чугаалады. Мен: «Хайынган пашче көрүп тур мен, ол паш сонгу чүкте турар-дыр» – деп харыыладым. ¹⁴ Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Бо черниң бүгү чурттакчыларын айыыл-халап сонгу чүктен хөмө алыр-дыр» – дээн. ¹⁵ «Мен ам сонгу күрүнелерниң бүгү аймактарын кыйгырар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Олар чедип келгеш, Иерусалимниң ханаларын, Иудеянын бүгү хоорайларын дескиндир бүзээлээш, аймак бүрүзү бодунуң дүжүлгезин Иерусалимниң иштинге тургузуп аар. ¹⁶ Мен Иудеянын үүлгеткен бүгү кем-буруузу дээш, ооң Менден ойталап, өске бурганнарга айдызаар өргүлдер кыпсып, холу-биле кылып алган дүрзүлеринге мөгейип турганы дээш, анаа удур шииткелим үндүрер мен.

¹⁷ А сен курун куржанып белеткенип ал, баргаш, Мээн сенээ дужааган чүвемниң шуптузун улуска чугаала, оларның мурнунга сирилеве, оон башка Мен сени, олар көрүп турда, сириледиптер мен! ¹⁸ Бо черниң бүгү чурттакчылары – Иудеянын хааннары, нояннары, Бурганның баралтакчылары болгаш карачал чону сенээ удур болур, а Мен ам сени шивээ, демир адагаш, хүлер хана дег быжыг кылдыр тургузуп кагдым. ¹⁹ Олар сенээ удур халдап үнер, ынчалза-даа күш четпестер, чүгө дээрге Мен сээң-биле боор мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Мен сени камгалаар мен».

Иудеянын Бурганны каапканы

2 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдыпкан: ² «Баргаш, Иерусалимниң чонунга Дээрги-Чаяакчының бо сөстөрүн чарлап чугаала:

„Сактып тур мен, аныяанда меңээ бердинген чордун,
душтук кыстың ынакшылы-биле меңээ ынак турдун,
ээн кургаг ховуга, үнүш-дүжүт чок черлерге
Мени эдерип чордун.

³ Израиль – Дээрги-Чаяакчының ыдыктыг чону,
Ооң дүжүдүнүң баштайгызы-дыр.
Ону чип турган улус шупту буруудаар,
айыыл-халап оларны хөмө таварыыр“».
Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

⁸**1:12** Еврей дылда «удумзуравас» деп сөс (шокед) «миндаль ыяш» (шакед) деп сөс-биле дөмей дыңналыр.

1:11 Ам. 7:8; 8:2 **1:13** Зах. 6:6 **1:14** Иер. 4:6; 6:1; 10:22; 13:20; 47:2; Иез. 26:7

1:15 Иер. 25:9 **1:17** 3 Хаан. 18:46 **1:18** Иса. 50:7; Иер. 6:27; 15:20; Иез. 3:8-9 **2:2** Иер. 3:4;

Иез. 16:8 **2:2** Ы. х. к. 2:7 **2:3** Хост. 19:6; 28:36; Ы. х. к. 7:6 **2:3** Иак. 1:18; Ажыд. 14:4

⁴ Иаковтуң салгалы, Израильдин бүгү аймактары,
Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңнаңар!

⁵ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:
«Таанда-ла ада-өгбөңер Мени кем-буруулуг деп көргөн бе?
Чүгө олар Менден ырай берди?
Олар хоозун чүүл сүргөш,
боттары хоозун куруг апардылар.

⁶ Олар: „Дээрги-Чаяакчы бисти Египеттен үндүрө берген,
Ол бисти ээн кургаг ховуга,
кооргалдарлыг, суг чок черге, дүмбей караңгы,
кым-даа чорбайн турар, кижиге ээлеп чурттавайн турар черге
эдертип чораан болгай. Олче чүткүүлү“ – диведилер.

⁷ Мен силерни дүжүткүр черже,
ооң ачы-буянныг беримчези-биле чемнензин дээш, эккелдим.
А силер чедип келгеш, канчалдыңар?
Мээн чуртумну бужаргадып,
Мээн ээлээн черимни чүдек-бужар чүүл кылып кагдыңар!

⁸ *Бурганның бараалгакчылары: „Дээрги-Чаяакчыже чүткүүлү!“ – деп
кыйгырбады,
ыдыктыг *хоойлу башкылары Мени билбес-тир,
силерниң чагырыкчыларыңар Менден ойталаан-дыр,
*медээчилер *Ваал бурганның өмүнээзинден медеглеп,
ажык-дуза чок *дүрзү-бурганнарга мөгөйип турар-дыр!

⁹ Ол дээш Мен силер-биле чаргылдажыр мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн.

–

Силерниң салгалыңар-биле база чаргылдажыр мен.

¹⁰ Китт чоннуң^t ортулуктарынче баргаш, көрүңер,
кедар аймакче *элчиннерден чоруткаш, хайгыылдап көрүңер.
Орта шак мындыг чүве болган бе деп билип алыңар:

¹¹ бодунуң ёзулуг Бурган безин эвес бурганнарын солуп турар чон бар бе?
А Мээн чонум бодунуң алдарлыг Бурганын
ажык-дуза чок дүрзү-бурганнарга орнапкан-дыр.

¹² О дээрлер, ону кайгап-харанар,
коргуп-сүрээдеп, сириленер! – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

¹³ Мээн чонум бузуттуг ийи херек үүлгеткен:
ол Мени, амыдырал хайырлаар суг бажын, каапкаш,

^t**2:10** Китт чон – израильчилер ол үеде Чер ортузу далайның ортулуктары биле чартык ортулуктарының чурттакчыларын ынчаар адап турган (Э. д. 10:4; Сан. 24:24 көр).

2:5 Мих. 6:3 **2:5** 4 Хаан. 17:15; Рим. 1:21 **2:6** Ы. х. к. 8:15 **2:7** Ы. х. к. 8:7; 11:11

2:7 Лев. 18:25; Сан. 35:33; Иез. 36:17 **2:8** Иер. 23:13 **2:9** Хост. 20:5-6

2:10 Иса. 21:16-17 **2:11** Иса. 37:19; Иер. 16:20 **2:11** Ыд. ыр. 105:20; Рим. 1:23

2:13 Ыд. ыр. 35:10; Иер. 17:13; Ин. 4:10

суг ызырынмас, үрелип бузулган доскаарлардан суг узуксап турар.

¹⁴ Израиль чон – кул бе?

Кулданыышкынга төрүттүнген чалча бе?

Ол чүгө олча апарды,

¹⁵ чүгө арзылаңнар олче сүртенчиг ырланып,

ооң черин хоозурадып кагды?

Ооң хоорайлары өрттеттирген, чурттакчы чок арткан-дыр.

¹⁶ Мемфис биле Тафнис хоорайларның чурттакчылары сээң бажыңны чара шаап кагды¹⁴.

¹⁷ Ол бүгү дээш, бодуң шоруң!

Сенээ орук баштап чораан Дээрги-Чаяакчы Бурганыңдан ойталаан болгай сен!

¹⁸ А ам Египетче чүгө баарың ол,

Нил хемниң суун ижер дээш бе?

Ассирияже чүгө баарың ол, Евфраттың суун ижер дээш бе?

¹⁹ Кем-бурууң дээш кеземче алыр сен,

өскерлиешкиниң дээш сени кезедир;

ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Бурганыңдан ойталааның,

Менден кортпас апарганың кайы хире айыыл-халап,

ажыг-шүжүггө чедиргенин билип, көрүп ал».

Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

²⁰ «Бурунгу шагда-ла Мен хомудуңну буза шаап,

моожаңны үзе тыртып берген мен,

а сен: „Бараан болбас мен!“ – дидиң,

бүгү бедик тейлер бажыңга,

таварышкан-на хөлегелиг саглагар ыяш адаанга

самыырап турдуң!

²¹ Мен сени тарып каарымга,

эң эки виноград үнген шөл, шилиттинген чаш будуктар турдун.

Оон Меңээ хамаарыштыр канчап хары, черлик сып болу бердиң?!

²² Ынчангаш кандыг-даа саван-биле арыдыр чунуп шыдавас сен –

кем-бурууң Мээң мурнумда көскү! – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. –

²³ Сен канчап: „Бужартаваан мен,

Ваалдың дүрзүлериңге мөгейбээн мен“ – дээр сен?

Шынаага кылып турган херектериңче көрүп көр,

чүнү үүлгеткениңни медресеп билип ал!

Эңгин теве дег, оруктарга дөскелчок караңнадыр маңнап турдуң.

²⁴ Ээн кургаг ховуга чаңчыккан черлик кыс элчиген дег,

¹⁴**2:16** Мемфис биле Тафнис – Египеттин ийи улуг хоорайы (Иер. 46:14; Иез. 30:13 көр).

2:15 Иса. 5:29; Иер. 4:7; Наум 2:11 **2:15** Иер. 9:11; 46:19

2:18 Иса. 30:2; 31:1 **2:18** Иер. 2:18; Иез. 16:28; 23:12 **2:20** Иер. 30:8; Иез. 34:27 **2:20** Иез.

6:13; 16:15-16; Ос. 4:13 **2:21** Иса. 5:1; Ыд. ыр. 79:9; Мф. 21:33 **2:22** Иов 9:30; Иез. 24:12

киргиннээш, агаарга харлыгып турдун!
 Ол элчигенни кым доктаадып шыдаарыл?
 Эдержилге үезинде кым-даа, күзезе, ону чайлыг тып аар.

²⁵ Ынчаар маңнап тургаш,
 идиин эледир кедип аарындан кичээн,
 суксааш, боостааң кургап калбазын халак!
 Ынчалза-даа: „Хей чүве! Өске бурганнарга ынак мен,
 оларның изин истээр мен“ – дээш турар болдун.

²⁶ Туттуруп алгаш, ады баксыраан оор кижиге дег,
 Израильдиң – чонунун, хааннар, нояннар,
 бараалгакчылар болгаш медээчилериниң – ады баксырады.

²⁷ Олар ыяшты „Ачам сен“ деп,
 дашты „Мени төрүп кагдың“ деп турар.
 Менче арнын эвес, ооргазын эргилдирип кээр-дир.
 Ол хирезинде-ле айыыл-халапка таварышканда,
 „Бисти камгалап көрөм!“ дижир-дир.

²⁸ Иудея, сээң кандыг-даа хоорайың боду бурганныг болгай.
 Кылып алган бурганнарыңар кайыл?
 Айыыл-халап хөмө таварып кээрге, шыдаар болза,
 олар силерни камгалап чедип келзин.

²⁹ Мээң-биле канчап чаргылдажыр силер?
 Мээң мурнумга шупту кем-буруулуг силер – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

³⁰ Чонуңарны кезедиримге-даа, хей болду,
 чагыг-суртаалымны хүлээп албадыңар.
 Медээчилериңерни силерниң хылыжыңар,
 хайыра чок арзылаң ышкаш, чип төттү.

³¹ О, амгы салгал, Дээрги-Чаяакчының сөзүн тооп билип ап көрүңер!

Мен израиль чонга хамаарыштыр ээн кургап хову,
 дүмбей карангы бооп турдум бе?
 Ынчаарга чүге-ле Мээң чонум:
 „Бодувустун барыксаан оруувус-биле чоруй баар бис,
 Сенче дедир эеп келбес бис!“ – дээрил?

³² Кыс кижиге каас хептерин,
 душтук кыс – думаалайын уттуп шыдаар бе?
 А Мээң чонум Мени сагынмас-тыр,
 шагда-ла уттупкан-дыр.

³³ Хандыкшааннарынчө чүткүүр дээнде, мергежээний аажок-тур, оруунну бузутче шиглеп чаңчыккан-дыр сен^v.

³⁴ Сээң хевинг эдээ актыг ядыыларның ханынга борашкан-дыр. Олар кемниг херек үүлгетпээн, буруу чок улус-тур.

Ол хиренде-ле:

³⁵ „Мен актыг мен,

Бурганның килеңи менден чайлаар боор“ – дээр-дир сен.

Мен сени „Бачыг үүлгетпедим“ дээн сөстериң дээш харыы тударынче кыйгырар мен!

³⁶ Чүге алызын бодавайн, оруктарың солудуң?

Ассириядан чөгелиң төнгени дег,

Египеттен база чөгелиң төнер.

³⁷ Египеттен база бажың халайтып алгаш үнер сен,

чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы сээң идегеп турган чоннарыңны хүлээп көрбээн-дир:

олар-биле кады чорааш, чедимчелиг болбас сен!»

Өскерликчи Израиль биле Иудея Бурганче эглир ужурлуг

3 ¹ «Ашаа кадайын чандырыптарга,

кадайы оон чоруй баргаш, өске ашакка барып аар болза, баштайгы ашаа олче эглип кээп болур бе?

Ынчаар болза, ол чер бужартай бербес деп бе?

А сен хөй таныштарың-биле самыырап турган хиренде-ле,

Менче эглип кээр деп тур сен бе?^w – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

² Тас тейлерже көрүжүң шигле,

ында сээң самыырап турбааның чер бар-дыр бе?

Эн кургаг ховуда чорумалдар кеденген араб кижиге дег,

таныштарыңны орук кыдыыңга манап турдуң.

Бодуңнун самыыраашкын болгаш бузудуң-биле черни бужартаттың.

³ Ынчангаш чаъс чагбастаан,

Мен часкы чаъс-чайыкты кутпайн турдум.

Сээң арын-шырайың самыын-садар херээженни дег-дир,

ыядыр арның чок-тур!

⁴ А ам сен Меңээ: „Аныямдан тура эргим эжим! Ачам сен!

⁵ Таанда-ла кезээ мөңгедө килеңнээр сен бе,

кезээде хорадаар сен бе?“ – деп турар-дыр сен.

Ынча дээр хиренде-ле, бар шааң-биле бузут үүлгедир-дир сен».

^v2:33 Азы: «Ол херекке үен-даян херээженни-даа өөредип каап шыдаар-дыр сен».

^w3:1 Азы: «Ындыг-даа болза, Менче эглип кел!»

2:33 Иер. 22:20; 30:14 2:34 4 Хаан. 21:16; 24:4; Иер. 19:4 2:36 Иса. 30:3-5

3:1 Ы. х. к. 24:1-4 3:2 Иса. 13:20 3:2 Иез. 16:25 3:3 Ы. х. к. 28:24; Ам. 4:7

3:5 Ыд. ыр. 102:9; Ыы. 3:31

⁶ Дээрги-Чаяакчы меңээ Иосияның хааннаан үезинде: «Өскерликчи херээжен дег Израильдин чүнү үүлгедип турганын көргөн-не болгай сен. Ол бедик даг бүрүзүнче барып, таварышкан-на хөлөгелиг салбагар ыяш адаанче кирип, аңаа самыырап турду. ⁷ Бүгү үүлгедиглеринин соонда, ол Менче эглип кээр боор деп бодадым, ынчалза-даа ол эглип келбеди. Ооң сөс ээлевес кыс дунмазы Иудея ону көрүп турду. ⁸ Израильдин Меңээ өскерлип турганы дээш, Мен аңаа чарлыышкын бижии бижээш, чандырыпкан мен. Оон көөрүмге, ооң сөс ээлевес кыс дунмазы Иудея кортпайн, боду база самыырап чорупту. ⁹ Ол бодунуң ыят чок самыыраашкыны-биле черни бужартадып, даш, ыяш дүрзүлөр-биле Меңээ өскерлип турду. ¹⁰ Ынчап тургаш-ла, Израильдин сөс ээлевес кыс дунмазы Иудея Менче шын сеткили-биле звес, а кажарлап эглип келди» – деп чугаалаан.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Өскерликчи Израиль, сөс ээлевес Иудеяга көөрде, оон буруузу эвээш-тир. ¹² Баргаш, сонгу чүкке: „Эглип кел, өскерликчи Израиль!“ – деп сөстөрни чарлап чугаала» – дээн. Ол оон ыңай:

«Мен сенээ хорадап артпас мен,
энерелдиг болгаш, кезээ мөңгедө килеңневес мен – деп медеглээн. –

¹³ Чүглө бодунун кем-буруунну билин:

Дээрги-Чаяакчы Бурганынга удур бачыт үүлгедип,
таварышкан-на хөлөгелиг салбагар ыяш адаанга
өске бурганнарга хандыкшып шаг болдун,
Мээн сөзүмнү тооп дыңнавайн турдун».

Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

¹⁴ «Эглип келиңер, өскерликчи ажы-төл – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – чүгө дээрге Мен – Ээнер-дир мен^x, силерни, бир хоорайдан-на – бир кижги, бир аймактан-на – ийи кижги кылдыр эдертип алгаш, *Сионче эккээр мен. ¹⁵ Мээн сеткилимге тааржыр чагырыкчылардан силерге бээр мен, олар силерни угаан-медерелдии-биле чагыар. ¹⁶ Бо черге өзүп-көвүдөп, эндерли бээр силер – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – ол хүннерде Дээрги-Чаяакчының *чагыг-керээзин шыгжаан *аптара дугайында улус чугаалашпас, ону бодавас база сагынмас, ону хереглес, өске ыдыктыг аптара-даа кылып албас. ¹⁷ Ол үеде Дээрги-Чаяакчының дүжүлгези деп атты Иерусалимге тыпсыр, бүгү чоннар Иерусалимге чыгып келгеш, Дээрги-Чаяакчының адынга мөгеер, оон сонгаар боттарының чөрүүлөнгөн бузуттуг чүректеринге чагыртып чурттавайн баар. ¹⁸ Ол хүннерде Иудеяның чону Израильдин чону-биле каттыжып алгаш, сонгу чүкте чурттан силерниң ада-өгбөңөргө Мээн берген черимче чоруй баар.

¹⁹ Мен сенээ ажы-төлүмгө дег хамаарылгалыг болуксадым,

^x**3:14** Азы: «Ашанаар-дыр мен» (Иса. 54:5; Иер. 3:14; Ос. 2:7 көр).

3:6 4 Хаан. 22:1; Иер. 1:2 **3:6** Иез. 6:13; 16:15-16; Ос. 4:13 **3:8** Ы. х. к. 24:1; Иса. 50:1

3:8 4 Хаан. 17:19; Иез. 23:11 **3:9** Хост. 34:15 **3:10** Иез. 23:4 **3:11** Иез. 16:51

3:12 Ыд. ыр. 102:9 **3:13** Иез. 6:13; 16:15-16; Ос. 4:13 **3:15** Иер. 23:4 **3:16** Хост. 25:10

3:18 Иса. 11:13; Иер. 50:4; Иез. 37:19; Ос. 1:11

сенээ күзенчиг черни, чоннарның эң кайгамчык үлүүн дыка берикседим.

Сен Мени „Ачам“ деп адаар боор деп,

Менден ойталавас боор деп боодаым.

²⁰ Ынчалза-даа ашаанга өскерилген кадай дег,

израиль чон, сен база Меңээ өскерилдин – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

²¹ Тейлер баштарында алгы-кышкы,

израиль чоннуң чалынган ыы-сыызы дыңналып турар,

чүге дээрге олар оруундан өскээр ээп,

Дээрги-Чаяакчы Бурганын утгупкан-дыр.

²² Эглип келиңер, өскерликчи ажы-төлүм,

Мен силерни шынчы эвес чорууңардан экиртип каар мен».

Көрем, Сенче бар чыдыр бис,

чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс – Сен-дир сен!

²³ Тейлерде – чүгле меге,

дагларда – чүгле шимээнниг чыыштар бар болгай.

Израильдин камгалалы чүгле Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстан кээри шын-дыр!

²⁴ Бистиң аныяк шаавыстан-на бужар *дүрзү-бурганнар

ада-өгбевистиң эт-хөрөңгизин, оларның шээр, бода малын,

оглу-кызын сыырып турган.

²⁵ Бужар чүүлдеривис бисти бүргеп алган,

бак адывыс бисти шып алган!

Чүге дээрге бис-даа, ада-өгбевис-даа аныяк шаавыстан амдыгаа чедир

Дээрги-Чаяакчы Бурганывыска удур бачыт үүлгедип,

Ооң сөзүн тооп дыңнавайн турган-дыр бис.

4 ¹ «Израиль, бир эвес эглип келиксээр болзунза,

Менче эглип кел – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

Чүдек-бужар дүрзүлериңни ап октапкаш,

улчуп чорбастай берзиңзе база

² шынны-биле, ак сеткилди-биле:

„Дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап тур мен!“ – дээр болзунза,

өске чоннар Бургандан ачы-буян алыр,

Ол дээш чоргаарланыр».

³ Дээрги-Чаяакчы Иудея биле Иерусалимде чурттаан улуска

мынча деп турар-дыр: «Кур черден боттарыңарга аңдарып алыңар,

тенниг үнүштер аразыңга үрезин тарываңар!

⁴ Дээрги-Чаяакчыга хамааржырыңарны көргүзери-биле

чүрээнерни демдектеп, арыглап алыңар,

Иудеяның улузу, Иерусалимнің чурттакчылары,

3:20 Ос. 3:1 **3:21** Ы. х. к. 32:18; Иса. 17:10; Иер. 2:32 **3:22** Иса. 57:18; Иер. 30:17

3:25 Эзра 9:6-7; Ыд. ыр. 105:6 **4:1** 2 Чыл. 30:6; Иоил 2:12 **4:2** Ы. х. к. 6:13; Иер. 5:2 **4:2**

Иер. 9:24 **4:3** Ос. 10:12 **4:3** Мф. 13:7; Мк. 4:7; Евр. 6:8 **4:4** Ы. х. к. 10:16; 30:6; Рим. 2:29

оон башка силерниң бузуттуг херектеринер дээш
Мээң киленим чалбыышталдыр хып,
өжүртүнмес өрт ышкаш апаар».

Соңгу чүкте чурттан дайзын халдап кээр

⁵ «Иудеяга чарлап көрүнер,
Иерусалимге медээлеп чугаалаңар,
бүгү чуртка трубадан этсиңер,
үнүңер шаа-биле: „Барып, быжыглаттынган хоорайларга чыгылылы!“ – деп
алгырыңар.

⁶ *Сионче дезер дээш ынаар углай туктан көдүрүңер,
амы-тыныңар камгалаңар, черле доктааваңар, чүге дээрге Мен соңгу чүктен
айыыл-халап,

кончуу сүргей өлүм-чидим эккээр мен!

⁷ Шырыштан үнүп келген арзылаң дег,
чоннарны узуткаар хаан кел чыдар-дыр,
ол силерниң чериңерни хоозурадыр дээш
бодунуң чыдынындан туруп келген-дир.
Узуткакчы хоорайларыңарны үреп бузуп кааптарга,
оларга чурттакчылар артпас».

⁸ Ынчангаш качыгдал хевинден кеткеш,
ишкирнигип ыглажыңар,
Дээрги-Чаяакчының килеңи бисти оюп эртер эвес.

⁹ «Ол хүн хаан-даа, ноян-даа эр соруун чидириптер,
*Бурганның бараалгакчылары коргуп-сүртээр,
*медээчилер аңгадай бээр» – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн.

¹⁰ Мен: «Аа халак, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Сен бо чонга, Иерусалимниң
чурттакчыларыңга тайбың дүжерин аазааш, оларны ылап-ла мегелеп кагдың.
Хылыш оларның боскун үзе кезер деп барды» – деп чугааладым.

¹¹ Шак ол чонга, Иерусалимниң чурттакчыларыңга:

«Ол үеде Мээң күжүр чонумче
ээн кургаг ховунуң тас тейлеринден
изиңейндир чип турар хат хадып кээр!
Ындыг хатка тараа арыглай челбитгинмес,
үрезин савандан арыглаттынмас.

¹² Хат хөлүн эрттир дыңзыг боор!

Мээң күзел-соруум ёзугаар ол хат хадып кээрге,

4:4 Иер. 21:11 **4:5** Ос. 5:8; 8:1 **4:6** Иер. 1:14; Иез. 26:7

4:7 Иса. 5:29; Иер. 2:15; Наум 2:11 **4:8** Иса. 22:12; Иоил 1:13 **4:10** Иер. 14:13; Иез. 14:9

4:12 Иер. 51:1; Ос. 4:19; 13:15

Мен чонумга хамаарыштыр шииткелимни үндүрөр мен!» – деп, Бурган чугаалаан.

¹³ Булут ышкаш, дайзын көдүрлүп олур,
ооң *дайынчы тергелери казыргы дег,
аъттары эзирлерден кашпагай!
Ат болдувус-ла, өлүп читтивис-ле!

¹⁴ «Иерусалим, бодуннун чүрээни бузутган арыглап ал,
ынчан камгалалды алып сен!

Чежеге дээр кара бодалдарың амдажыдар сен?

¹⁵ Дан хоорайдан, Эфрем дагларындан
өлүмнүң медээзи дыңналып тур.

¹⁶ Чоннарга мону чарлаңар, Иерусалимге дамчыдыңар:

ырак чурттан аг-шериг кел чыдыр,

Иудеяның хоорайларында оларның алгы-кышкызы чаңгыланып тур.

¹⁷ Шөлдү долганган таңныылдар дег,
олар найысылалды бүзөөлеп келди.

Чүге дээрге Иудея Меңээ удур тура халаан-дыр! – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

¹⁸ Бодуннун-на ажыл-херектерин,

бак үүлгедиглериң бо бүгүнү сенче халдатты!

Бузут-багындан тывылган ажыг-шүжүг сээң чүрээни кемдедип тур».

Иеремияның чону дээш кажыыдааны

¹⁹ Ишти-хөңнүмнү! Ишти-хөңнүмнү!

Чүрээм аарышкыдан харыксырап, чарлыр чыгыы соп тур,
ыыттавайн баар аргам чогул.

Чүге дээрге трубалар эткенин – дайынчы медээни дыңнап тур мен.

²⁰ Халапты халап солаан, бүгү чурт хоозураан;

чадырларывыс хенертен, оран-сававыс – карак чивеш дээр аразында
буступ кээп дүшкен.

²¹ Кажанга чедир дайынның туктарын көрүп,

дайынчы трубалар этсирин дыңнаар мен?

²² «Мээң чонум мелегей-дир, Мени билбес-тир!

Угаан кирбээн уруглар дег, сарыыл чок-тур;

олар чүгле бузут үүлгедир талазы-биле мергежээн,

а буюн кылып билбес-тир».

²³ Черже көрдүм – ол ужу-бажы билдинмес, ээн болду,

дээрже көрдүм – ында чырык чок болду.

²⁴ Дагларже көрдүм – олар сирилеп тур,
тейлер шупту сүрээдеп тур.

²⁵ Көөрүмге, чаңгыс-даа кижичок,
дээрний куштары тарадыр ужа берген болду.

²⁶ Көөрүмге, чечектелген чер ээн кургаг хову апарган болду,
ооң бүгү хоорайларын Дээрги-Чаяакчының күзел-соруун ёзугаар бузуп каапкан

–
Ооң килең-кылыгы ол хире-дир!

²⁷ Дээрги-Чаяакчы: «Бо бүгү чер хоозурап каар,
ынчалза-даа ону бүрүнү-биле узуткавас мен!

²⁸ Ынчангаш чер ыглап-сыктаар, бедик дээр карара бээр;
шиитпиримни үндүрген мен,
ам ону өскертпейн, күүседир мен» – деп чугаалаан болгай.

²⁹ Аъттыг-шеригжилер биле ча адыгжыларының алгы-кышкызындан
хоорай чурттакчылары тарадыр маңажып тур.

Олар шыргай аргаларже дезип,
кашпалдарже чаштып чоруп тур.

Хоорайлар шупту ээнзирээн, оларда чаңгыс-даа чурттакчы артпаан.

³⁰ А сен, куруглаан Иудея, ам канчаар сен?

Каас-коя хептер кедип, алдын каасталгалар-биле шиметтинип,
карактарың будуп чордуң. Хей-ле каастанып чораан болдуң!

Сээң-биле самырап турган таныштарың
сени тоовастап, амы-тыныңны үзүксеп тур.

³¹ Алгы-кышкыны дыңнап тур мен –

херээжен кижичок божуп чыткан-даа дег,

ол дун төлүн божуп, човууртаан-даа ышкаш.

Сион-кыс ыглап-сыктап, уё-човуур-биле холун өрү сунуп:

«Ат болдум! Өлүрүкчүлөрдөн дезер дээш шаам төндү!» – деп тур.

Бүгү чон бачытка борашкан

5¹ «Иерусалимниң кудумчуларын эргий кылаштаңар.

Көрүп чорунар, сураглап билип алынар, төп шөлдерден дилеңер:

алыс шынче чүткээн, оода чаңгыс чөптүг кижичок бар-дыр бе,

ындыг кижичок тып шыдаар силер бе?

Тып алзыңарза, Мен найысылалды өршээр мен!

4:23 Э. д. 1:2; Иса. 5:30 4:24 Иез. 38:20; Наум 1:5 4:25 Иер. 9:10 4:26 Ыд. ыр. 106:34

4:27 Иер. 5:10 4:28 Иса. 24:4; Ос. 4:3; Иоил 1:10 4:28 Иса. 50:3

4:30 Ыы. 1:19; Иез. 23:22, 40 4:31 Иса. 13:8; Иер. 6:24; 13:21; 22:23; Мих. 4:9-10

4:31 Иса. 1:15; Ыы. 1:17 5:1 Иса. 59:16; Иез. 22:30 5:1 Э. д. 18:26

² Иерусалимниң чурттакчылары дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглап турар, ынчалза-даа ол даңгырактары меге боор-дур».

³ Дээрги-Чаяакчы, Сээң караан алыс шынны көрүп кагбас деп бе? Чонунну буурадып турдун – а ол аарышкыны медегеп билбес-тир, ону узуткап турдун – а ол угаан киреринден ойталаар-дыр.

Оларның сеткил-чүрээ даштан кадыг апарып, Бурганче эглиринден ойталады.

⁴ Мен ынчан: «Бо-даа карачал улус-тур, олар бүдүүлүк болгаш, Дээрги-Чаяакчының оруун, боттарының Бурганының дүрүмнерин билбес болгай.

⁵ Ынчаарга ызыгууртан кижилерге барып, чугаалажып көрейн.

Олар Дээрги-Чаяакчының оруун, Бурганының дүрүмүн билир болгай» – дээн мен.

Ынчалза-даа олар база шупту

Бурганның кедирген хомудун чуура шаап, моожазын үзе тыртып каапкан болду.

⁶ «Ынчангаш оларже шыргай арыгдан арзылаң халдаар,

оларны ховунуң бөрүзү үзерлеп кааптар,

ирбиш хоорайлар чанынга кеденир:

хоорайдан үнген кижги бүрүзүн ол үсперлеп кааптар!

Чүге дээрге оларның бачыттары көвүдээн-дир,

Меңээ өскерлири дам барган-дыр.

⁷ Мен сени канчап өршээр мен?

Сээң улузун Менден ойталаан-дыр,

Бурган болбас дүрзүлөр ады-биле даңгыраглаар-дыр.

Мен тоттуруп турумда-ла, олар самыралга алзып, самын херэеженнер бажыңнарында тырлып турар-дыр.

⁸ Семис киргин аскыр дег, кижги бүрүзү өске кижиниң кадайынче туралап, киштеп кыйгырар-дыр.

⁹ Таанда-ла ол бүгү дээш оларны кезетпес мен бе? – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

Таанда-ла ындыг чондан өжээн негевес мен бе?

¹⁰ Дайзын чоннуң виноград шөлдериңче^у барып, үрегдизин,

ынчалза-даа бүрүнү-биле узуткавазын.

Виноград сыптарын үрегдизин,

У5:10 Азы: «Хоорай ханаларыңга чедир».

5:2 Ы. х. к. 6:13; Иер. 4:2 **5:3** Иер. 2:30 **5:3** Ам. 4:6; Агг. 2:17 **5:4** Иер. 8:7

5:5 Иер. 2:20 **5:6** Иса. 5:29; Иер. 2:15; Ос. 13:7-8; Наум 2:11 **5:7** Ы. х. к. 32:21; 2 Чыл. 13:9

5:7 Хост. 23:13; Ис. 23:6 **5:8** Хост. 20:14, 17; Иез. 22:11 **5:9** Иер. 9:9 **5:10** Иер. 4:27

чүге дээрге олар Дээрги-Чаяакчыга хамаарышпас-тыр.

¹¹ Чүге дээрге Израильдин-даа, Иудеянын-даа чону
Меңээ шынчы эвес болган-дыр – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

¹² Олар Дээрги-Чаяакчы дугайында мегелеп чугаалажып:

„Бурган бисти канчаптар деп. Бисти айыыл-халап-даа таварбас,
дайын-чаа-даа, аш-чут-даа көрбес бис!

¹³ Ооң *медээчилери хат ышкаш хоозун кижилер-дир;

Дээрги-Чаяакчының сөзү оларга ажыгтынмаан.

Оларның оштаан бүгү бак чүвези боттары-биле боттанзын!“ – деп турганнар».

¹⁴ Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн:

«Иеремия, улустуң ындыг чугаа-сөзү дээш,
сээң аксындан үнер Мээң сөзүмнү от дег кылып каар мен,
бо чон ыяш апаар – ону ол от чиптер.

¹⁵ Көөр силер, израильчилер,

Мен силерже ыракта чонну ыдыптар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, –
күчүлүг, эрте-бурунгу чонну!

Силер ооң дылын билбес боор силер,

чугаа-сөзүн билип шыдавас силер.

¹⁶ Ооң согун саадаа – ажык чевег дег,

ооң дайынчылары шупту күш-шыдалдыг.

¹⁷ Ол чон силерниң дүжүдүнерни, аыш-чемиңерни сыырыптар,

оглу-кызыңарны база сыырыптар, мал-маганыңарны чиптер,

виноградыңарны, фи́га чимизиңерни база чиптер.

Ол силерниң идегеп турар быжыглалдыг хоорайларыңарны хылыш-биле чылча
шаап каар.

¹⁸ Ынчалза-даа ынчан безин силерни төнчүзүнге чедир узуткавас мен – деп,
Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ¹⁹ Улус: „Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс бо бүгүнү бис-
биле чүү дээш кылганы ол?“ – деп айтырарга, „Силер Оон ойталааш, бодуңарнын
чериңерге өске бурганнарга бараан болуп турдуңар, ынчангаш өске черге хары
улуска бараан болуп силер“ – деп харылаар сен, Иеремия.

²⁰ Иаковтуң салгалыңга медээлеп, Иудеяга дыңнадып:

²¹ „Мону дыңнап ал, мелегей, угаан чок чон!

Карактыг хиреңерде, көрбес-тир силер,

кулактыг хиреңерде, дыңнавас-тыр силер!“ – деп чугаалаңар.

²² Менден коргар база сүрээдээр уjurлуг эвес ийик силер бе? – деп,

Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

5:12 Иса. 28:15; Иер. 6:14; 14:13 **5:13** 2 Чыл. 36:16; Зах. 1:4 **5:14** Иер. 1:9

5:14 Ажыд. 11:5 **5:15** Авв. 1:6 **5:15** Ы. х. к. 28:49 **5:16** Ыд. ыр. 5:10

5:17 Лев. 26:16; Ы. х. к. 28:51 **5:19** Иер. 13:22; 16:10; 22:8 **5:21** Ы. х. к. 32:6

5:21 Ы. х. к. 29:4; Иса. 6:9; Мк. 8:18 **5:22** Иер. 10:7; Ажыд. 15:4

Мен дээрge далайны кызыгаарлай элезин салып каан Бурган-дыр мен.
Суг ажып шыдавас мөнгө кызыгаарны кылып каан Бурган мен.
Далайның чалгыглары хөлзеп, часказа-даа, ону үрөп күш четпес,
шимээрgeп, диргелзе-даа, ону ажа шурап шыдавас.

²³ А бо чон чөрүү, чагырга билбес-тир:

Менден хая көрүнгөш, чоруй барган-дыр.

²⁴ Олар сеткил-чүрээнде: „Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстан коргуп чоруулу,
Ол биске чогуур хуусаада, күзүн-даа, чазын-даа чаъзын чагдырып,
дүжүт ажаар үелерни тодарадып бээр болгай“ – дивээн-дир.

²⁵ Оларның кем-буруузу ол бүгүнү оларга бербейн барды,
бачыгтары ачы-буянны олардан хунаап аппаратды.

²⁶ Мээң чонумнун аразында бузуттуг улус бар-дыр:

олар кедегде олурап куш тудукчузу ышкаш,
какпа-дузаан салып алгаш, кижилер тудар-дыр!

²⁷ Куштар долган хааржак ышкаш,
кара сагыш-биле тыпкан олча оларның бажыңнарын долган.

Ынчангаш олар байып, депшээн-дир,

²⁸ чооннап, чагландыр семирив калган-дыр.

Кылбас-ла бузуттуг үүлгедии чок, өскүстер эки-чагай чуртгаар кылдыр,
оларның херээн чөптүү-биле шиитпес,
ядыыларның чаргызын шынныы-биле шиитпес улус-тур.

²⁹ Таанда-ла ол бүгү дээш оларны кезетпес мен бе? – деп, Дээрги-Чаяакчы
медеглээн. –

Таанда-ла ындыг чондан өжээн негевес мен бе?

³⁰ Бо черде коргунчуг чүдек-бужар чүүлдер бооп турар-дыр:

³¹ бүдүү билирлер мегелеп медеглээр-дир,

*Бурганның бараалгакчылары боттарының туразы-биле
улусту чагырап-дыр,

Мээң чонумга ол чорук таарымчалыг-дыр.

Ол бүгүнүң хараазында силер-биле чүү боор деп?

Дайзын Иерусалимче халдаар

6¹ Вениаминнің аймаа, Иерусалимден дезиңер!

Текояга трубадан этсиңер,

Бет-Каремге сагындырыглыг демдектен беринер²,

чүге дээрге сонгу чүктен айыыл-халап,

²**6:1** Иерусалим хоорай Вениаминнің аймааның ээлээн девискээриниң кызыгаарыңга турган, а Текоя биле Бет-Карем Иерусалимден ырак эвес суурлар болур.

5:22 Э. д. 1:9; Иов 38:8-11; Ыд. ыр. 32:7; 103:9 **5:23** Хост. 32:9; Ыд. ыр. 77:8

5:24 Ы. х. к. 11:14 **5:26** Ыд. ыр. 63:5; У. ч. 1:11; 12:6 **5:28** Иса. 1:23 **5:29** Иер. 5:9; 9:9

5:31 Иер. 6:13; 14:14; 29:9; Ыы. 2:14; Иез. 13:6 **6:1 2** Хаан. 14:2 **6:1** Неем. 3:14

аажок улуг өлүм-чидим кел чыдар-дыр.

² Эрге-чассыг, чараш *Сион-кысты чок кылып каар мен!^a

³ Сүрүг малын кадарып чоруур кадарчылар дег,
дайзыннар аңаа чедип келгеш, чадырларын ону дескиндир тип алгаш,
кижи бүрүзү Иерусалимниң кайы-бир талазын кадарып туруп аар.

⁴ Олар: „Иерусалимге удур тулчуушкунну белеткеңер!

Туруңар, дал дүште үнүптээли!

Харалаан, хүн ажар чедип, имиртиңней берди.

⁵ Туруңар, дүне када үнүптээли,

оон быжыг ханаларын үрөп бузуп кааптаалы!“ – деп тур».

⁶ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур:

«Бяштардан кезиңер, Иерусалимге удур бүзээлел чалын тудуңар.

Дарлал бо хоорайның эриин ажыр долган-дыр –

ол кеземчем көрзүн.

⁷ Суг бажындан бүлгүрлүп турар суг дег, найысылалда бузут хайныгып тур,

үптээшкин биле күчүлел ында оожургавайн дыңналып тур,

Мен көрүп кээримге-ле, кемдээшкин, балыг-бышкын көстүр-дүр!

⁸ Иерусалим, миннип кел, оон башка сенден хөңнүм кала бээр,

сени кижичурттап шыдавас, хоозураан чер кылып каар мен».

⁹ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы: «Израильчилерниң арткан кезээн,

виноград шөлүндө чимисти дег, чыып кааптар.

Виноград чыыкчызы дег, холунну сыптарже сунувут!» – дээн.

¹⁰ Кымга чугаалаайн, кымны сургаайн, кым мени дыңнаарыл?

Улус-чон кулаан кумнап алган – дыңнап шыдавас-тыр.

Дээрги-Чаяакчының сөзүн дора көрүп, аңаа хөңнү чок-тур.

¹¹ Дээрги-Чаяакчының килеңин үлежип турар мен,

ону доктаадып шыдавас мен!

«Кудумчуда бичии уругларже, бөлүглежип чыылган аныктарже

Мээн килеңимни төвүт!^b

Эр-даа, херээжен-даа улусту тудуп алгаш баар,

назылап кыраан ирейни база.

¹² Израильчилерниң бажыңнары, шөлдери болгаш кадайлары

хары улус холунче кире бээр,

чүге дээрге Мен бо черниң чурттакчыларынче

^a**6:2** Азы: «Сион-кысты кайгамчык онза одар-белчиир-биле дөмейлээр мен».

^b**6:11** Өске бурунгу сөзүглелде «Төптейн» деп бижээн.

6:1 Иер. 1:14; Иез. 26:7 **6:4** Ионл 3:9 **6:6** Ы. х. к. 20:19-20 **6:6** Соф. 3:1

6:7 Ыд. ыр. 54:10; Иез. 7:23 **6:10** Иса. 28:10; 42:20; Иез. 12:2 **6:10** Ин. 8:43

6:11 Иер. 20:9 **6:12** Ы. х. к. 28:30

холум көдүрер мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

¹³ Олар шупту, улуу-даа, бичези-даа, чүгле ажык-кончаа сүрүп,

*Бурганның медээчизинден эгелээш, Ооң *бараалгакчызынга чедир меге чүүл кылып чоруур болгай.

¹⁴ Олар „Амыр-тайбың, амыр-тайбың!“ деп хоозун чүве чугаалап,

Мээн чонумнуң балыгларын чиик көрүп,

экиртир деп бодап турар, а амыр-тайбың чок-тур!

¹⁵ Олар чүдек-бужар чүүлдер кылып турар, ыядыр ужурлуг улус-тур, ынчалза-даа ыядыр арын, эгенир сагыш оларда чок-тур.

Ынчангаш олар аштырганнар аразынга кырлып каар,

Мээн кеземче көргүзүп кээр хүнүмде кээп дүжер».

Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы мынча деп чугаалаан:

«Орук белдиринге доктаагаш, топтап көрүнер, эрте-бурунгу оруктар дугайында айтырыңар, буянның оруу кайда-дыр – олап чорунар, ынчан сагыш-сеткилицер тамчык-дыштыг болур – деп чугааладым. А силер: „Олап чорбас бис!“ – деп харыыладыңар. ¹⁷ Мен силерге доскуулчуларны^с тургускаш: „Труба этсирин дыңнаңар!“ – дидим. А силер: „Дыннаvas бис!“ – деп харыыладыңар.

¹⁸ Ынчангаш Мээн чонум-биле чүү боорун дыңнап алыңар, чоннар, билип алыңар, чыылган улус.

¹⁹ Чер-делегей, дыңна! Мен бо чонче айбыл-халапты –

ооң бодунуң-на бодалдарының үре-түннелин ыдып тур мен,

чүге дээрге Мээн чугаа-сөзүмнү тооп дыңнаваан,

Мээн *хоойлумну хүлээп көрбээн чон-дур.

²⁰ Шевадан эккелген ладанның,

ырак чурттан эккелген чагаай чыттыг кулузунуң Меңээ херээ чүл?

Бо чоннуң өргүлдери Мээн сеткилимге таарышпады,

ооң бүрүн өрттедир өргүлдеринге хөңнүм чогул».

²¹ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы: «Бо чоннуң мурнунга моондактар салыр мен, аңаа адалары болгаш оолдары, эжишкилер болгаш кожжалар тептигип, өлүп каар!» – дээн.

²² Дээрги-Чаяакчы: «Көрүнер!

Сонгу чүкте чурттан бир чон кел чыдыр,

күчүлүг аймак чер-делегейниң кыдыындан көдүрлүп олур!

^с**6:17** Доскуулчулар – Бурганның медээчилерин ойзу адап көргүскени ол (Иса. 21:8; Иез. 3:17; 33:2; Авв. 2:1 көр).

6:13 Иса. 57:17 **6:13** Иер. 5:31; 23:11; Мих. 3:11 **6:14** Иер. 23:17; Иез. 13:10; Мих. 3:5

6:15 Соф. 2:1 **6:15** Иер. 8:10-12 **6:16** Иер. 18:15 **6:16** Мф. 11:29 **6:17** Иер. 44:16

6:19 У. ч. 1:31 **6:20** 3 Хаан. 10:1; 2 Чыл. 9:1 **6:20** Иса. 1:13; Ам. 5:21; Мал. 1:10

6:21 Иез. 3:20; 18:24 **6:22** Иер. 1:13 **6:22** Иер. 50:41-43

23 Ол дээрge холунда ча-согун, хылыш туткан, каржы-дошкун, кам-хайыра чок улус-тур, оларның алгы-кышкызы далайның дааш-шимээни дег. Аъттыг шаап кел чыдар, тулчурунга белен дайынчылар-дыр, олар сенче халдаары ол-дур, Сион-кыс!» – деп чугаалаан.

24 Оларның дугайында медээни дыңнадывыс, салдыныптывыс, аарышкы, хилинчек бисти, божаан херээженни дег, ат кылып тур.

25 Шөлче үнмеңер, оруктарга көзүлбеңер, чүге дээрge кайда-даа хылыш туткан дайзыннар бар-дыр, долгандыр коргуш бар-дыр.

26 Мээң күжүр чонум!

Качыгдалдың самдар хевин кедип ал, хүлге боражып ал, эр чаңгыс оглуңнун өлүмү дээш кажыыдаан дег, ыглап-сыкта, ондап-оста, чүге дээрge узуткакчы биске хенертен чедип кээр.

27 «Иеремия, Мен сени Бодумнун чонумну шылгазын дээш, мөңгүннүн шынарын хынаан эзилдирикчи дег, чоруттум, сен ам шивээ боор сен, чоннун кылган херектерин үнелээр сен.

28 Олар шупту чөрүү, чагырга билбес, хоп-чип дажып чурттап чоруур улус-тур.

Олар дээрge чүректери чес-демирден бүткен улус-тур, олар шупту үүлгедикчилер-дир.

29 Хөрүктү үрүп турган, ынчалза-даа Эзилдирикчи бо чонну хей-ле эзилдирген, от ажык чок холуксааны ылгап шыдаваан:

бузут-бактыг улус аңгыланмайн барган!

30 Ол улусту ажык чок мөңгүн деп адаар,

Дээрge-Чаяакчы оларны хүлээп көрбээн-дир».

*Бурганның өргээзинге суртаал

7¹ Дээрge-Чаяакчының Иеремияга ажыдып каан сөзү бо-дур: ² «Дээрge-Чаяакчының өргээзинде хаалга аксынга туруп алгаш, бо чугаа-сөстү медегле. „Бүгү Иудея, Дээрge-Чаяакчының сөзүн дынна! Аңаа мөгөөр дээш бо хаалга дамчыштыр кирип турар бүгү улус, дыңнаар!“ – дээр сен».

³ Аг-шериглиг Дээрge-Чаяакчы, Израильдин Бурганы мынча дээн: «Оруктарыңар биле ажыл-херектеринерни эдип-чазап, экижидип алыңар, Мен ынчан силерни бо черге чурттадып арттырар мен^d. ⁴ „Дээрge-Чаяакчының өргээзи мында тур!»

^d7:3, 7 Азы: «Мен бо черге силер-биле кады чурттап артар мен».

6:24 Иса. 13:8; Иер. 4:31; Мих. 4:9-10 **6:25** Ыд. ыр. 30:14; Иер. 20:3, 10; 46:5

6:26 Ам. 8:10; Зах. 12:10 **6:26** Иер. 48:8 **6:27** Иер. 9:7 **6:27** Иер. 1:18

6:30 Иса. 1:22, 25; Иез. 22:19-20 **7:2** Иер. 19:14; 26:2 **7:3** Иер. 18:11; 26:13

Дээрги-Чаяакчының өргээзи тур! Дээрги-Чаяакчының өргээзи!“ дээн меге сөстөргө идегевенер. ⁵ Оруктарыңар биле ажил-херектериңерни эдип-чазап, экижидип алыңар база кижилер аразында чаргыны чөптүү-биле чарыңар, ⁶ аранарда чурттап турар даштыкы кижини, өскүстү, дулгуяк херэеженни базынманар, бо черге буруу чок кижиниң ханын төкпенер база боттарыңарга хора халдадыр өске бурганнарга мөгейбенер. ⁷ Ынчан Мен ада-өгбөңөргө үе-дүптө кезээ мөңгөдө ээлээр кылдыр берген черимге – шак бо черге силерни чурттадып арттырар мен^е.

⁸ А силер боттарыңарга ажык-дуза чок меге сөстөргө идегээр-дир силер. ⁹ Оорланыр, кижини өлүрөр, самыыраар, мегелеп даңгыраглаар, *Ваал бурганга айдызаашкын кылыр, билбес чорааныңар өске бурганнарга мөгеер-дир силер, ¹⁰ а оон Мээң мурнумга чедип келгеш, Мээң адым-биле адаан бо өргээге туруп алгаш: „Камгалал алдывыс!“ – деп чугаалааш, ол бүгү чүдөк-бужар үүлгедиглериңерни улаштыр кылыр деп баар-дыр силер! ¹¹ Мээң адым-биле адаан бо өргээни көөрүңөргө, дээрбечилер уязы сагындырар-дыр бе? А Мен ол бүгүнү көрүп тур мен! – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ¹² Мээң ат-алдарым анаа турар кылдыр эн баштай доктааткан чер болур Силомч^е баргаш, Мээң израйль чонумнуң бузут-багы дээш ону канчаар кезеткенимни көрүңөр. ¹³⁻¹⁴ А силер ол бүгүнү үүлгедип турдуңар. Мен силерге катап-катап сагындырып шаг болдум, а силер дыңнаваан болгай силер, кыйгырып шаг болдум, а силер харыылаваан болгай силер – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – ам ол бүгү дээш, Силом-биле кылган чүвемни Мээң адым-биле адаан өргээ-биле, силерниң идегээр өргээңер-биле, силерге болгаш ада-өгбөңөргө берген черим-биле база кылыр мен! ¹⁵ Эфремниң салгалы болур бүгү хадунмаңарны Мээң мурнумдан үндүр сывырганым дег, силерни база үндүр сывырар мен.

Чоннун Бурганга шын эвес мөгейишикини

¹⁶ А сен, Иеремия, бо чон дээш мөргүвө, ол дээш ыглап, чалбарба, Менден дилег кылба! Дөмей-ле сени дыңнанас мен. ¹⁷ Иудеяның хоорайларында, Иерусалимниң кудумчуларында оларның чүнү үүлгедип турарын көрбөс-тир сен бе? ¹⁸ Ажы-төл ыяш чыып тур, адаалары от кыпсып тур, херэеженнер дээрниң Кадынынга⁸ өргүүр боовалар быжырап дээш далган нугуп, Мени хомудадыр дээш өске бурганнарга арага чажып тур. ¹⁹ Ынчалза-даа херек кырында кымны хомудадып турарларыл, Мени бе? – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Чок, боттарын хомудадып турарлар, боттары бак атка кирерлер».

^{е7:7} 7:3-ге немелде тайылбырны көр.

^{е7:12} Силом – Баштыңчылар үезинде Бурганның ыдыктыг майгыны турган, Эфремниң черинде хоорай. Ооң соондагы үеде Силом буурап дүшкөн (Иис. 18:1; Башт. 18:30; Иер. 26:6 көр).

^{е8:18} Дээрниң Кадыны – Чоокку Чөөн чүк чоннарының мөгейип турган кыс бурганнарының бирээзиниң ат-дужаалы (Иер. 44:17 көр).

7:4 Иса. 48:1; Мих. 3:11 7:5 Иер. 22:3 7:7 Иер. 25:5 7:9 Иер. 5:2; Ос. 4:2

7:11 Мф. 21:13; Мк. 11:17; Лк. 19:46 7:13-14 У. ч. 1:24; Иса. 65:12; 66:4

7:15 4 Хаан. 17:6, 23 7:16 Хост. 32:10; Ы. х. к. 9:14; Иер. 11:14; 14:11

²⁰ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы: «Мээн хорадаан килеңим бо черни, кижилер болгаш мал-маганны, шөлде ыяштарны, черниң үнүш-дүжүдүн хөмө аптар. Килеңим өшпейн кыптыгар!» – дээн.

²¹ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы мынча дээн: «Өргүлдерден эккеп салынар-ла, бүрүн өрттедир өргүлдерден кылынар-ла, өргүл малының эдын чинер-ле! ²² А силерниң ада-өгбөнерни Египеттен үндүрө берген үемде, ол дугайында чугаалаваан мен, бүрүн өрттедир болгаш өске өргүлдер дугайында айтышкыннар бербээн мен. ²³ Оларга чүглө: „Мээн сөзүмнү дыңнаңар, Мен силерниң Бурганыңар болур мен, силер – Мээн чонум болур силер. Мээн айыткан кандыг-даа оруум-биле чоруңар, ынчан силерге эки-чаагай болур“ – деп айтышкын берген мен. ²⁴ А олар тооп дыңнавады, кулаан Менче ээктирбеди, боттарының угаап билир аайы-биле, чөрүүлөнгөн бузуттуг чүректениң аайы-биле чурттап чордулар – Менче көрүнмейн, хая көрнү бердилер. ²⁵ Ада-өгбөнерниң египет черден үнө берген хүнүндөн эгелээш, бөгүнге чедир Мен силерге Бодумнуң чалча-медээчилеримни катап-катап чорудуп келдим. ²⁶ Ынчалза-даа силер Мени тооп дыңнаваан силер, Менче кулаңар ээктирбээн силер, чөрүүңер дам барып, ада-өгбөнерден артык бак апарган силер.

²⁷ Сен ол бүгүнү оларга чугаалаар сен, Иеремия, а олар сени тооп дыңнава; оларны кыйгырар сен, а олар сеңээ харыылава. ²⁸ Ынчан оларга: „Боттарының Бурганы, Дээрги-Чаяакчызының сөзүн тооп дыңнава, чагыг-сургаалды хүлээп албас чон бо-дур! Алыс шын ам оларда чок-тур, оларның аксынга ол эптешпээн-дир!“ – деп чугаалаар сен.

²⁹ *Сион-кыс, чажың үзе кескеш, ыңай октавыт, тейлерге ыткыр кажыдап ыгла, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы бо салгалга килеңнээш, ону хүлээп көрбейн, каапкаш барган-дыр.

³⁰ Иудеяның чону Мээн мурнумга бузут үүлгедип тур – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Олар чүдек-бужар чүүлдерин Мээн адымга тураскааткан өргээде тургузуп алган-дыр, ол өргээ ам бужартаан-дыр. ³¹ Олар Бен-Энном шынаазында Тофет деп черде *өргүл салыр бедигээштер кылып алгаш, боттарының оглу-кызын отка өрттедип турар-дыр. Мен ыңдыг айтышкын бербээн мен, ыңдыг чүвө Мээн сагыжымга-даа турбаан! ³² Ынчангаш үези кээрге, ук черни Тофет азы Бен-Энном шынаазы дивес, а Кыргып хыдышкын шынаазы деп адаар. Кижии ажаар чер чедишпес боорга, улусту Тофетке ажаап эгелээр – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – ³³ Ол чоннуң улунунун мөчү-сөөктери дээрниң куштарыңа, черниң аң-араатаныңа чемиш болур, аң-кушту ойладып-хойзур кижии тывылбас. ³⁴ Иудеяның хоорайларыңа, Иерусалимниң кудумчуларыңа өөрүшкү биле хөглээшкын үнү, күдээ оол биле келин кыстың үнү дыңналбас кылдыр кылып каар мен, чүгө дээрге бо черге бузундулар артар.

7:20 2 Чыл. 34:25 7:21 Ос. 8:13 7:22 1 Хаан. 15:22 7:23 Лев. 26:12; Иер. 11:4

7:23 Ы. х. к. 4:40; 5:33; 18:17 7:24 Ыд. ыр. 80:11-12 7:25 2 Чыл. 36:15

7:26 Иер. 16:12 7:30 4 Хаан. 21:4-5; Иер. 32:34-35

7:30 Лев. 15:31; 2 Чыл. 36:14; Иез. 5:11 7:31 Ис. 15:8; 4 Хаан. 23:10; Иер. 19:2 7:31 Ы. х. к.

12:31 7:33 Ы. х. к. 28:26; Иса. 17:2 7:34 Ажыд. 18:23 7:34 Лев. 26:31; Иер. 16:9; 25:10

8¹ Ол үе кээрге, Иудеяның хааннарынын, нояннарынын сөөктерин, *Бурганнын бараалгакчылары биле *медээчилеринин сөөктерин, Иерусалимнин чурттакчыларынын сөөктерин бужартадып, чевеглерден үндүр октаптар – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ² Ол сөөктерни хүн биле айның адаанга, ол улустун ынак чорааны, бараан болуп чорааны сылдыстарның бүгү аг-шеринин мурнунга тарадып октаптар. Олар ук чырымалдарга мөгөйип, олардан айтыртынып, оларның мурнунга донгая кээп дүжүп турган болгай! Ол сөөктерни кым-даа чыгбас, орнукшутпас – черге өдек ышкаш артып каар.

³ Шак ол бузуттуг аймактын дириг арткан улунга өлүм амыдыралдан күзенчиг апаар! Мээн оларны үндүр сывырыпканым чер бүрүзүнге, каяа-ла олар дириг артар болдур, ындыг болур» – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы медеглээн.

Мерген угаан чок чон

⁴ «Бо улус-чонга мону чугаала. Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур.

Кээп ушкан кижиге көдүрлүрүн оралдашпас деп бе?

Аза берген кижиге дедир эглип келбес деп бе?

⁵ А Иерусалимнин бо чону чүгө үргүлчү соора баарыл?

Ол мегеден так туттунгаш, Бурганче эглиринден ойталаар-дыр.

⁶ Мен кичээнгейлиг, топтап дыңнап турдум, ынчалза-даа шынын чугаалавайн бардылар.

Кым-даа бузут дээш буруузун билинмеди,

„Чүнү үүлгедип алганым ол?“ диведи.

Кижиге бүрүзү бодунуң оруу-биле,

чаа-дайын шөлүнче кушталган аът ышкаш, маңнаар-дыр.

⁷ Дээрде шилен безин ужуп чанып кээр үезин билир,

көгө-буга, хараачыгай, дуруяа-даа үезинде ужуп кээр.

А Мээң чонум Дээрги-Чаяакчының дүрүмнерин билбес-тир.

⁸ „Бис мерген угаанныг бис,

Дээрги-Чаяакчының *хоойлузу бисте бар“ деп канчап чугаалаар силер?

Ном-хоойлу тайылбырлакчыларынын мегечи демир-үжүү

меге чүүл бижип турар.

⁹ Мерген угаанныглар бак атка кирер,

олар коргуушкунга алзып, какпа-дузакка туттурар.

Дээрги-Чаяакчының сөзүн хүлээп көрбээн улус-тур,

оларның мерген угааны кайыл ынчаш?

¹⁰ Ынчангаш Мен оларның кадайларын өске кижилерге,

оларның шөлдерин – өске ээлерге бериптер мен.

Олар шупту, улуу-даа, бичези-даа, чүгле ажык-кончаа сүрүп,

Бурганнын медээчизинден эгелээш, Ооң бараалгакчызынга чедир

меге чүүл кылып чоруур-дур.

¹¹ Олар „Амыр-тайбың, амыр-тайбың!“ деп хоозун чүве чугаалап,
Мээң күжүр чонумнун балыгларын чиик көрүп, экиртир бодап турар,
а амыр-тайбың чок-тур!

¹² Олар чүдөк-бужар чүүлдер кылып турар,
ыядыр ужурлуг улус-тур,
ынчалза-даа ыядыр арын, эгенир сагыш оларда чок-тур.
Ынчангаш олар аштырганнар аразынга кырлып каар,
Мээң кеземче көргүзүп кээр хүнүмде олар кээп дүжер» – деп, Дээрги-Чаяакчы
чугаалаан.

¹³ «Оларнын дүжүдүн узуткаар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –
Виноград сывынга кат артпас, фи́га ыяжынга чимис турбас,
бүрүлөр база кадып каар. Оларга берген бүгү чүвем куруглап каар».

¹⁴ Саадап турган херээвис чүл?
Барып, быжыглаттынган хоорайларга чыылгаш, аңаа өлүмден манаалы!
Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс бисти өлзүн дээн-дир,
биске хораннап каан суг ижирткен-дир,
бис Ооң мурнунга бачыт үүлгеткен болгай бис.

¹⁵ Амыр-тайбың кээр боор деп идегеп турдувус,
ынчалза-даа ачылыг чүү-даа чок-тур,
экириривисти манап турдувус,
ынчалза-даа коргунчуг хай-халаптар чедип келди.

¹⁶ Дан хоорайдан^h аскырларнын хөрээ киргирээни дыңналды,
дайзыннын аьттарынын киштээринден чер сириңейни берди!
Дайзыннар кел чыдыр, олар черни, ында бар бүгү чүвени,
хоорайларны, ында чурттаан улус-чонну сыбырыптар.

¹⁷ «Мен силерже хоранныг чыланнарны чорудуп тур мен.
Оларны чагырап илбилиг сөстөр чок,
олар силерни шагар эвеспе» – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн.

Иеремиянын бодунун чону дээш кажыыдааны

¹⁸ Ажыг-шүжүүм аргалаттынмас,
чүлдү-чүрээм саргып аарып турар.

¹⁹ Чурттуң бүгү булуңнарынданⁱ мээң күжүр чонумнун:
«Таанда-ла *Сионда Дээрги-Чаяакчы чок бе,
таанда-ла ооң Хааны чок бе?» – дээн кыйгызы дыңналып тур.

^h8:16 Дан хоорай – Израильдин сонгу кызыгаары.

ⁱ8:19 Азы: «Ырак чурттан».

8:11 Иез. 13:10; Мих. 3:5 8:12 Соф. 2:1 8:12 Иер. 6:12-15 8:13 Иса. 1:30

8:14 Иер. 9:15; 23:15; Ыы. 3:15 8:15 Иов 30:26; Иер. 14:19 8:16 Иов 39:20-25

8:17 Сан. 21:6; Ы. х. к. 32:24 8:17 Ыд. ыр. 57:5-6; Эккл. 10:11 8:19 Мих. 4:9

«Олар Мени чүгө хары, чөгенчиг *дүрзү-бурганнары-биле килеңнедип алганыл?»

²⁰ Дүжүт ажаалдазы доозулган, чай эрткен,
а биске камгалал келбеди.

²¹ Мээң күжүр чонумнун балыглары дээш хинчектенип чор мен!
Дүмбей мени бүргөп алган, коргуушкун хөмө апкан.

²² Таанда-ла Галаадта¹ эм чок чүвө бе?

Таанда-ла ында эмчи кижиге чок чүвө бе?

Ынчаарга мээң күжүр чонум чүгө экирбейн турарыл?

9 ¹ О, мээң бажым суг долган кудук апарган болза!
Карактарымдан чаштар аттыгып үнүп турган болза!

Күжүр чонумнун өлүрткен улузунун ажыын ажып,
дүне-хүндүс ыглаар ийик мен.

² Ээн кургаг ховуга хоргадап,
дүн чарар черлиг турган болзумза!

Бодумнун чонумну каапкаш, чоруй баар ийик мен.

Чүгө дээрге олар шупту самыыраан улус-тур,
өскерликчилер ниитилели-дир!

³ Оларның мегечи дылы кирижээн ча дег-дир.

Олар чер кырынга шын эвес чүүл-биле күш кирип,
бир кемниг херекке улаштыр өскезин үүлгедип чоруур.

«Олар Мени билбес – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

⁴ Кижиге бүрүзү бодунун кожазындан кичээнзин, ха-дунмаңарга бүзүрөвөнөр,
чүгө дээрге ха-дунма улус бот-боттарын кажарлаарын бодаар,
кожа кижилер хоп-чип дажыыр.

⁵ Кижиге бүрүзү бодунун кожазын мегелээр,
кым-даа шынны чугаалавас,
аксы-дылын мегелеп чугаалаары-биле мергежидип алгаш,
бүгү күжүн бузутка берип турар.

⁶ Кара сагыш аразында чурттап турар кижиге-дир сен, Иеремия.

Оларның сагыжы кара болгаш,

Мени билип аарындан ойталаан» – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн.

⁷ Ынчангаш Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы:

«Оларны эзилдирер, шенээр мен!

Мээң күжүр чонум-биле оон өскээр канчаар деп мен?

¹8:22 Галаад – Израильдин чөөн чүгүнде девискээр. Аңаа онзагай эм-таң кылыр үнүштер үнүп турган.

8:19 Ы. х. к. 32:21 8:21 Иер. 14:17 8:22 Иер. 46:11 9:1 Иер. 13:17; Ыы. 1:2, 16

9:2 Ыд. ыр. 54:8 9:3 Ыд. ыр. 63:4 9:3 Башт. 2:10; Иов 18:21; Ос. 4:1; 2 Фес. 1:8

9:4 Иер. 12:6; Мих. 7:5 9:7 Иер. 6:27

⁸ Оларның дылы – өлүмнүг согун,
оларның аксы-дылын кара сагыш долган.
Кожазы кижиге-биле эп-найыралдыг чугаалажырлар,
а чүрээнде аңаа какпа салып чыдарлар.

⁹ Таанда-да ол бүгү дээш оларны кезетпес мен бе?
Таанда-ла ындыг чондан өжээн негевес мен бе?» – деп медеглээн.

¹⁰ Дагларның ажыын ажып ыглап-сыктаар мен,
ховуларда одарлар дээш ишкирнигип ыглаар мен.
Чүге дээрге олар өрттенип калган-дыр,
аңаа чорумалдар таварышпастаан-дыр,
сүрүг хойлар эдери дыңналбастаан-дыр.
Дээрниң куштары ужуп чоруй барган,
хамык аң-мең тарадыр халчы берген.

¹¹ «Мен Иерусалимни бузундулар оваазы,
шөө-бөрүлөр чурттаар чер кылып каар мен,
Иудеяның хоорайларын хоозурадыр мен,
оларга чурттакчылар артпас».

¹² Чүге бо чер өлүглени бергенил, чүге ээн кургаг хову дег өрттенгенил, чүге ында чорумалдар чогул? Бо бүгүнү билип шыдаар мерген угаанныг кижиге бар бе? Дээрги-Чаяакчының чугаалаан сөзүн дамчыдып шыдаар кижиге бар бе?

¹³ Дээрги-Чаяакчы: «Мээң оларга доктаадып берген *хоойлумну каапканы дээш, Мээң сөзүмнү тооп дыңнавааны, оон аайынга кирбээни дээш, ол бүгү болган-дыр.
¹⁴ Олар боттарының чөрүү чүректериниң аайынче кирип, *Ваалдың дүрзүлеринге мөгөйип турарлар, ол бүгүге ада-өгбезинден өөренип алганнар-дыр» – деп чугаалаан.

¹⁵ Ынчангаш Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң Бурганы: «Мен бо чонну ажыг чашпан-биле чемгерер мен, оларга хоранныг суг ижиртир мен! ¹⁶ Оларны өске чоннар аразынга тоо быдарадыр мен, а олар-даа, оларның ада-өгбези-даа ол чоннарны билбес чораан болгай. Оларны хылыш-биле сүрүп, төнчүзүнге чедир узуткаар мен» – дээн.

¹⁷ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы: «Боданыңар!
Ажыыңар ажып ыглажыр херээженнерни кыйгырар үе келди!
Олар чедип келзин! Эң-не мергежээннерин эккелдирип алыңар,
олар чедип келзин!» – деп чугаалаан.

¹⁸ Олар дүрген чедип келзин, бистиң ажыывыс ажып ыглашсын!

Бистин карактарывыс чажы төгүлзүн, караавыс суу аттыгып үнзүн!

¹⁹ *Сион тейден: «Ат болдувус! Аажок бак атка кирдивис!

Черивисти каап чоруп тур бис, оран-сававыс бузулган-дыр» – дээн ыы-сыы дыңналып тур.

²⁰ Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңнаңар, херээжен чон!

Силерниң кулааңар Ооң сөзүн тооп дыңназын.

Уругларыңарны ыглап-сыктап билир кылдыр өөредиңер, бирээнер өскенерни кажыыдап ыглаарыңга өөредиңер.

²¹ Соңга өттүр шивээлеривисче өлүм шургуп кирип тур, ажы-төлдү кудумчуларга, аныяк оолдарны – шөлдерге кыргып-хыдып тур.

²² «Оларга мону чугаала. Дээрги-Чаяакчы:

„Кижилер мөчү-сөөктери шөлде өдек дег,

тараа кезикчизиниң соонда арткан моожалар дег чыдып каар,

оларны ажаап чыыр кижичок“ – деп чугаалаан».

²³ Дээрги-Чаяакчы: «Мерген угаанның кижичи

мерген угааны-биле менээргенмезин,

күш-шыдалдыг кижичи күчү-күжү-биле чоргаарланмазын! – деп медеглээн. –

²⁴ Мактаныр бодаан кижичи чүгле Мени танып,

билип алганы дээш мактанзын.

Чүге дээрге Мен – энерелди боттандырып чоруур,

чер кырыңга шын шииткел биле чөптүг-шынның чорукту

боттандырып чоруур Дээрги-Чаяакчы-дыр мен,

Меңээ таарымчалыг чүүл ол-дур».

²⁵ «Үези кээрге, кыртыжадып демдектеттиргеш-даа, *арыг эвес бооп арткан бүгү улусту Мен кезедир мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ²⁶ Египет биле Иудеяның чоннарын, эдом, аммон, *моав чоннарны, ээн кургаг ховуда чурттап чоруур, кастыының дүгүн чүлүүр ёзу-чаңчылдыг улусту кезедир мен. Чоннар шупту херек кырында кыртыжадып демдектеттирбээн-дир, бүгү израиль чоннун чүрээ база бужар-багындан арыглаттынмаан-дыр».

Дээрги-Чаяакчы биле *дүрзү-бурганнар аразында ылгал

10 ¹ Израиль чон! Дээрги-Чаяакчының сенээ чугаалаан сөзүн дыңна! ² Дээрги-Чаяакчы:

«Өске чоннарның оруун эдербенер,

оларның коргары дээрде онзагай чүүлдерден кортпанар! – деп чугаалаан. –

³ Өске чоннарның ёзу-дүрүмнери хоозун болгай:

олар аргадан ыяш кезип эхкээрге,
шевер кижиги ону балды-биле чазап кылгаш,
4 алдын, мөңгүн-биле каастап каан база
маска, кадаглар дузазы-биле тендинневес кылдыр
быжыглап каан дүрзү-бурганныг боор.

5 Ногаа олурткан шөлде хоютку дег,
ол дүрзү-бурганнар чугаа-сөс чок.
Оларны улус көдүрүп, дажыглап чоруп турар,
а боттары чаңгыс-даа базым кылып шыдавас.
Олардан кортпаңар, олар хора халдадыр харыы-даа чок,
ачы-дуза чедирер шаа-даа чок».

6 Сеңээ дөмей кым-даа чок, Дээрги-Чаяакчы!
Өндүр улуг-дур сен! Сээң адың өндүр бедик, күчү-күштүг!
7 Сенден кортпас кижиги бар бе, чоннарның Хааны?
Чаңгыс Сеңээ ол бүгү чогуур-дур.
Аймак-чоннарның бүгү мерген угаанныгларының аразында,
бүгү күрүнелерде Сеңээ дөмей кым-даа чок!

8 Ол улус мелегей болгаш бүдүүлүк.
Оларның өөредии чөгенчиг – анаа-ла ыяш.
9 Олар Фарсистен калбартыр соктап каан мөңгүн,
Уфазтан алдын эккеп турар.
Чазаныкчы, эзилдирикчи усчулар ол бүгүден дүрзү-бурганнар кылгаш,
каас-коя хеп кедирип турарлар.
10 А Дээрги-Чаяакчы – алыс шын Бурган-дыр,
Ол – дириг Бурган, мөңгө Хаан-дыр.
Ооң киленинден чер сирилээр,
Ол хорадаарга, кандыг-даа чон шыдажыр харык чок боор.

11 Ол улуска: «Бурганнарыңар чер биле дээрни чаяваан,
олар чырык чер кырынга, дээр адаанга узуткаттырар^к» – деп чугааланар.

12 А Дээрги-Чаяакчы Бодунуң күчү-күжү-биле черни чаяп каан,
Бодунуң мерген угааны-биле өртемчейни тудуп тургускан,
Бодунуң угааны-биле дээрни хере азып каан.
13 Ол үнүн дыңзыдарга, дээрде суглар шимээрге бээр;
Ол булуттарны черниң кыдыг-кызыгаарындан бөлүп эккеп, чаъс чаап турда,
чаңныктарны чаяп, Бодунуң шыгжамырындан хатты үндүр хадыдып турар.

^к10:11 Бо шүлүктү еврей эвес, арамей дылда бижээн. Ол үеде арамей дыл Чоокку Чөөн чүкке чоннар аразында харылзааның дылы турган.

¹⁴ Билиг чок кижн бүрүзү сээден¹;
шевер-даа эзилдирикчинин шуткуп алган дүрзү-бурганы
ооң адын баксырадыр,
чүгө дээрге ооң шуткаан чүүлдери – меге-дир, оларда тын чок.

¹⁵ Олар хоозун куруг, кочуланчыг кылыглар-дыр,
кеземче үези кээрге, олар чиде бээр.

¹⁶ А Иаковтун Үлүү болур Бурган ындыг эвес:
бүгү чүвени Ол чаяган,
Израиль – Ооң өнчү болур аймаа база ээлээн чери,
Ооң ады – Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы!

Кел чыдар айыыл-халап

¹⁷ Бүзээлелде чурттап турар чон,
чуртунну кааптарынга белеткенип, эт-севиң чыып ал.

¹⁸ Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы:
«Мен бо удаада шак бо чернин чурттакчыларын үндүр сывырып,
айыыл-халапка таварыштырар мен, оларны дайзыннары тудуп алзын» –
дээн-дир.

¹⁹ Ат болдувус! Хилинчээвис көрдүвүс,
балыгларывыс саргып аарып тур.

Бо аарышкыга төлептиг болган болгаш,
шыдажып эртер апаар-дыр бис.

²⁰ Бистиң оран-сававыс хоозураан-дыр,
ооң хендирлерин^m үзе тыртып каан-дыр.
Оолдарывыс бисти каапкаш, чиде берген.

Оран-сававысты тургузуп бээр,
шывылгарын кырынче салып бээр кижн ам чок-тур.

²¹ Чүгө дээрге чагырыкчылар сээденнээн-дир,
Дээрги-Чаяакчыже чүткүвестээн-дир.

Ынчангаш олар ам чедимчелиг болбас,
оларның албаты чону тоо быдарай берген.

²² Медээ чедип келди, соңгу чүкте чурттан улуг дааш-шимээн дыңналды!
Иудеяның хоорайлары хоозурап, шөө-бөрүлөр чурттаар чер апаар-дыр.

²³ Билир бис, Дээрги-Чаяакчы:
кижн бодунуң оруун чагырып шыдавас,

¹10:14 Азы: «Кижн бүрүзү сээден, билиг чок».

^m10:20 Оран-сава, хендирлер – Иерусалим хоорайны азы Бурганның өргээзин ойзу адап көргүскен.

10:14 Ыд. ыр. 96:7; Иса. 42:17 10:14 Ыд. ыр. 134:17; Авв. 2:18-19; Рим. 1:25

10:16 Сан. 18:20; Ыд. ыр. 15:5 10:16 Ы. х. к. 32:9 10:16 Иер. 51:15-19

10:19 Иер. 14:17; 30:12 10:20 Иер. 4:20 10:21 Иез. 34:2, 5-6 10:22 Иер. 1:14; Иез. 26:7

баар уун башкарып шыдавас.

²⁴ Бисти кезедип көрөм, Дээрги-Чаяакчы,
чүглө чөптүү-биле, килеңнээн үенде эвес!
Бисти чөгенчиг улус кылбайн көрөм!

²⁵ Сээң килеңиң Сени билбес чоннарже,
Сээң адыңны мактавас аймактарже кыптыксын!

Чүгө дээрге олар израиль чонну сыырыпкан,
ону чипкен, узуткап каан
база ооң чурттаан черин хоозурадып каан болгай.

*Чагыг-керээни чоннуң үрээни

11 ¹ Дээрги-Чаяакчының Иеремияга ажыдып каан сөзү бо-дур: ² «Шак бо чагыг-керээниң сөстөрүн дыңнаңар, оларны Иудеяның чонунга, Иерусалимниң чурттакчыларыңга медээленер. ³ Оларга Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң Бурганының сөстөрүн чугаала: бо чагыг-керээниң сөстөрүн тооп дыңнавас кижини каргаттырар. ⁴ Чагыг-керээни Мен силерниң ада-өгбөнерни, хайылдырар суугудан ужулган дег, Египеттен үндүрө бергеш, оларга: „Мээң сөзүмнү тооп дыңнаңар, Мээң силерге дужааганым бүгү чүвени кылыңар, ынчан силер Мээң чонум болур силер, а Мен силерниң Бурганыңар болур мен“ – деп чугаалап, айтып-чагаан мен. ⁵ Ынчаар кылыр болзуңарза, силерниң ада-өгбөнерге сүт болгаш ары чигири агып чыдар байлак черни – ам силерниң ээлеп турарыңар черни бээр болган даңгыраамны күүседир мен».

Мен: «Ылап-ла ындыг, о Дээрги-Чаяакчы!» – деп харыыладым.

⁶ Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Бүгү бо сөстөрни Иудеяның хоорайларыңга, Иерусалимниң кудумчуларыңга чарлап, чугаала. Шак бо чагыг-керээниң сөстөрүн дыңнаңар база күүседир!» ⁷ Мен силерниң ада-өгбөнерни Египеттен үндүрө берген хүнүмден эгелээш, сагындырып келген мен, оларга бөгүнгө чедир катап-катап сагындырып шаг болдум. Оларга: „Мээң сөзүмгө чагыртыңар!“ – деп турдум. ⁸ Ынчалза-даа олар тооп дыңнавады, кулаан ээктирбеди, кижини бүрүзү бодунуң бузуттуг чүрээниң чөрүү чоруунун аайы-биле чурттап турду. Мен Бодунуң чагыг-керээни оларга күүседир кылдыр айтып-чагаан мен, ынчалза-даа олар күүсетпейн турду. Ынчангаш бо чагыг-керээниң бүгү каргыштары олар-биле чогуп бүдөр кылып каар мен» – деп чугаалаан.

⁹ Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Иудеяның улус-чонунуң, Иерусалимниң чурттакчыларының аразында сүлчээ бар-дыр. ¹⁰ Олар боттарының ада-өгбөзиниң кем-буруузунче эглип келген-дир. Олар Мээң сөстөрүмни тооп дыңнаарыңдан ойталап, өске бурганнарга мөгөйип, бараан болуп турду. Израиль биле Иудеяның улузу Мээң оларның ада-өгбөзи-биле чарган чагыг-керээни үреди» – деп чугаалаан.

10:23 У. ч. 16:1; 20:24; Дан. 5:23 **10:24** Ыд. ыр. 6:2; 37:2 **10:25** Иер. 10:25; Ажыд. 16:1

10:25 Ыд. ыр. 13:4 **10:25** Ыд. ыр. 78:6-7 **11:3** Ы. х. к. 27:26

11:4 Ы. х. к. 4:20; 3 Хаан. 8:51 **11:4** Лев. 26:12; Иер. 7:22 **11:5** Хост. 3:8 **11:5** Э. д. 17:2; 26:3 **11:8** Лев. 26:14-45; Ы. х. к. 28:15-65 **11:9** Иез. 22:25 **11:10** Ы. х. к. 31:16

¹¹ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы: «Мен ам оларже чайлап шыдавазы айбыл-халапты ыдар мен. Олар Мени кыйгырып эгелээр, а Мен оларны дыңнаvas мен – дээн. – ¹² Иудеяның хоорайлары, Иерусалимнің чурттакчылары боттарының айдызап турган бурганнарын кыйгырар, ынчалза-даа айбыл-халап үезинде бурганнары оларны камгалап шыдаvas.

¹³ Иудея, сээң кандыг-даа хоорайың боду бурганныг болгай. Иерусалимнің кудумчу бүрүзүнде чүдек-бужар *Вaal бурганга айдызаар өргүл бедигээжи тургузуп алган силер.

¹⁴ А сен, Иеремия, бо чон дээш мөргүве, ол дээш ыглап чалбарба, Менден дилег кылып тейлеве! Олар айбыл-халапка алыскаш, Мени кыйгыра бээрге, Мен оларны дыңнаvas мен.

¹⁵ Мээң ынак чонум Мээң *өргээмде чүнү кылып турарыл? Ол хөй бужар-бак үүлгедиглер кылып турар-дыр. Бузут үүлгеткеш, өөрүп турар болзунза, сээң өргүлүннү хүлээп аар деп бе? ¹⁶ Дээрги-Чаяакчы сенээ „Каас-чараш кылдыр чечектелген, тааланчыг чимистерлиг олива ыяжы“ деп ат тывыскан. Ынчалза-даа күштүг диңмит-кызаңнааштыг чаъс үезинде оливаже Ол чаңнык дүжүрерге, ооң будуктары сыйлып каар. ¹⁷ Израиль биле Иудеяның улузу, силерни тарып олуртуп каан Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы боттарынарның аранарга кылып турган бузудунар дээш силер-биле айбыл-халап боорун чугаалаан. Силер Ваал бурганга айдызаашкын кылып, Мени килеңнедип турган болгай силер».

Чуртташтарының Иеремияны кара сагыштааны

¹⁸ Дээрги-Чаяакчы, Сен меңээ

ол улустуң бузуттуг үүлгедиглерин ажыттын,
мен ам ону билир мен.

¹⁹ Мен бүзүрээчел хураган дег болдум,

мени дөгөрер дээш аппарат чыткан;

олар меңээ кара сагыштап: «Ону чечек-чимистиг ыяш дег кезип каалы,
дириглер ораныңга ол артпазын,

ооң ады уттундура берзин!» – деп турганын билбээн-дир мен.

²⁰ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, чөптүү-биле шиидип турар сен

база кижинин сеткил-чүрээ, ишти-хөңнүн шенеп турар болгай сен!

Олардан өжээн негээринни мен көрүп көрейн,

бодумнуң чаргы-чаалымны шиитпирлээрин Сеңээ бүзүредим.

^{21–22} Ынчангаш Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Сеңээ өлүм күзеп: „Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден медеглеве, оон башка сени өлүрүп каар бис!“ – деп кыжанып турар Анатот хоорайның чурттакчыларын Мен ам кезедир мен! Оларның аныак оолдары хылыштан кырлып каар, оолдар-кыстары аштап өлүр.

11:11 1 Хаан. 8:18; У. ч. 1:28; Иса. 1:15; Иез. 8:18; Мих. 3:4 **11:12** Иса. 57:13; Иер. 2:28

11:13 Иер. 2:28 **11:14** Иер. 7:16; 14:11 **11:15** У. ч. 2:14; 10:23; 15:21

11:15 Иса. 1:11-12 **11:16** Ыд. ыр. 51:10; Рим. 11:17 **11:17** Иса. 5:2; Иер. 2:21

11:19 Иса. 53:7 **11:20** 1 Хаан. 16:7; Иер. 17:10; 20:12; Ажыд. 2:23 **11:20** Иер. 15:15; 20:12

11:21-22 Иса. 30:10; Ам. 2:11; Мих. 2:6 **11:21-22** Ис. 21:18; Иер. 1:1

²³ Оларның иштинден кым-даа амы-тынныг артпас, чүге дээрге кеземче чылы кээрге, Анатоттуң чурттакчыларынче айыыл-халапты ыдар мен».

Иеремияның Бурганга хомудалы

12 ¹ Сээң-биле чаргы-чаалы кылыр болзумза,
 Сен чөптүг-шынныг болур сен, Дээрги-Чаяакчы!
 Ындыг-даа болза, Сээң-биле чөптүг чорук дугайында чугаалажып көрейн.
 Бузуттугларның оруу чүге чедимчелиг боорул,
 кара сагыштыглар чүге амырап чыргаарыл?
² Сен оларны тарып өстүрүп кагдың –
 олар дазылдангаш, улгадып өскеш, чимизин берип тур.
 Сээң адың оларның аксындан дүшпестээн-дир,
 а сеткил-чүрээнден ырак-тыр.
³ Дээрги-Чаяакчы, Сен мени билир сен, көрүп турар сен,
 сеткил-чүрээмни шенеп көргөн сен –
 ол Сээң-биле болду.
 А бузуттуг улусту, хойлар дег, дөгөрери-биле сүрүп аппарат,
 кырар хүнүн айтып каап көр.

⁴ Чежеге чедир кырында чурттаан кижилерниң
 кем-буруузу дээш чер качыгдаарыл,
 хову-шөлде оът-сиген оңуп кадарыл?
 Аң-мең-даа, куштар-даа чиде берген,
 чүге дээрге ол кижилер:
 «Дээрги-Чаяакчы бистин оруувусту көрбес-тир» – деп турар-дыр.

Дээрги-Чаяакчының Иеремияга харызы

⁵ «Чадаг кижилер-биле чарышкаш, шааң төне берген болза,
 аъттар-биле канчап быражыр сен?
 Оожум шөлээн черге айыыл чок чурттап турган болзунза,
 Иорданның эринге канчап шыдажыр сен?»ⁿ
⁶ Сээң ха-дуңман, төрөл бөлүүң улузу безин сени садыпкан-дыр,
 олар сени истеп-сүрүп турар-дыр.
 Сенээ эки сөс чугаалаарга безин, оларга бүзүреве.

⁷ Мен Бодумнуң оран-савамны, Бодумнуң ээлээн черимни каапкан мен,
 сеткилимден ынак чонумну дайзыннар холунга хүлээдип берген мен.

⁸ Мээң чонум шырыш иштинде арзылаң дег:
 ол Менче ырланып эгелээрге, ону көөр хөңнүм чок апарды.

ⁿ12:5 Иорданның эринге айыылдыг аң-араатан турумчуп турган (Иер. 49:19; 50:44 көр).

12:1 Эзра 9:15; Дан. 9:7; Ин. 17:25; Ажыд. 16:5

12:1 Иов 12:6; 21:7; Ыд. ыр. 72:3; 91:8; У. ч. 24:19; Авв. 1:13; Мал. 3:15 12:2 Иса. 29:13

12:3 Ыд. ыр. 16:3; 138:1 12:4 Иса. 40:24; Иер. 9:10; 23:10; Ионил 1:10; Рим. 8:22

12:4 Иер. 4:25; Ос. 4:3 12:6 Иер. 9:4 12:6 У. ч. 26:25

⁹ Мээң чонум шокар араатан куш дег,
өске араатан куштар ону бүзээлеп, халдап келген.
Барып, хову-шөлде бүгү аң-араатанны чыып эккелиңер!
Чедип келгеш, Мээң чонумну дойлап сыырыпсыннар!

¹⁰ Мөөң кадарчылар Мээң виноградым шөлүн үрегдеди,
Мээң ээлээн черимни тапгай басты.

Мээң эргим черимни хоозурадып, ээнзиретти.

¹¹ Ээлээн черимни ээн кургаг хову кылдыр хуулдурупту,
ол ам Мээң мурнумда ээнзиреп калган ыглап тур,
чер-чурт ээнзирээн-дир, ол дээш сагышсыраар кижичок-тур.

¹² Ээн кургаг ховуда бүгү тас тейлерни кырлай базып,
узуткакчылар чедип келди;
Дээрги-Чаяакчының хылыжы черниң чурттакчыларын
бир кыдыындан өске кыдыынга чедир кыргып-хыдып каапты,
кым-даа амыр-тайбың көрбестеди.

¹³ Улус кызыл-тас тарааш, тенниг үнүш ажаап алды,
чилчин үзүлдүр ажылдаарга-даа, ажык-дуза чок болду.
Ындыг дүжүдүнерден ыядынар,
Дээрги-Чаяакчының чалбыштыг килени ол-дур!»

Иудеяның кожа чоннары

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы: «Израиль чонумга хайырлааным ээлээн черже семеп халдаан бузуттуг-бак кожа чоннарны Мен боттарының чер-чуртундан тура тыртар мен, Иудеяның чонун база оларның аразындан тура тыртып аар мен. ¹⁵ Ынчалза-даа оларны тура тыртканым соонда, Мен оларга өршээл көргүзүп, кайбызын-даа бодунуң ээлээн черинче эгидер мен. ¹⁶ Бир эвес олар Мээң чонумнуң оруктарын истеп өөренип аар болза, боттары-ла Мээң чонумну *Ваал бурганның ады-биле дангыраглаарыңа өөрөгкени дег, Мээң адым-биле: „Дээрги-Чаяакчы дириг!“ – деп дангыраглаар болза, олар база Мээң чонумнуң кезии апаар. ¹⁷ А Мени тооп дыңнанас чон турар болза, ону шуут узуткап, тура тыртып каар мен» – деп чугаалаан.

Лён кур болгаш арага кудар сава

13 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Барып, лён курдан садып алгаш, куржанып ал, чүгле ону сугга өттүрбө» – дээн. ² Мен Ооң дужааганын ёзугаар лён кур садып алгаш, куржанып алдым.

³⁻⁴ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн база катап ажыдып: «Садып алгаш, куржанып чоруур куруңну ап ал, бо дораан Евфрат хемче^о баргаш, курну аңаа хая чарыыңга чажырып каг» – деп чугаалады. ⁵ Мен Евфратче баргаш, Дээрги-Чаяакчының меңээ дужааганын ёзугаар курну чажырып кагдым.

^о13:3-4 Евфрат хем – болгу дег өске утказы мындыг: «Иерусалимден ырак эвесте Фара хемчигеш».

⁶Элээн хөй хүн эрткенде, Дээрги-Чаяакчы менээ: «Евфратче баргаш, Мээң аңаа чажыргып каан курумну ап ал» – деп чугаалады. ⁷Мен Евфратче катап база баргаш, курну чажырып каан черимден ушта казып алдым. Көөрүмге, кур ирип калган, канчаар-даа ажыглаттынмас апарган болду.

⁸Дээрги-Чаяакчы менээ Бодунуң сөзүн ажыдып, ⁹мындыг чугаа дамчытты: «Иудеяның чоргаараар чүвезин, Иерусалимнің кончуг чоргааралын шак мынчаар ирииринче албадар мен! ¹⁰Бо бузуттуг чон Мээң сөстөримни тооп дыңнаарындан ойталап, чөрүү чүрэнің айынга кирип, өске бурганнарга мөгөйип, оларга бараан болуп, сөгүрүп турар-дыр! Ол чон канчаар-даа ажыглаттынмас бо кур ышкаш апаар.

¹¹Кижиниң белин дескиндир чыыра тырткан кур дег, Мен Израиль биле Иудеяның бүгү чонун Бодумче чыыра тыртып алдым – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Олар Мээң чонум, Мээң алдар-адым, мактал-хүндүм, каасталгам апарзын дээш ынчаар кылган мен, ынчалза-даа олар Мени тооп дыңнавады.

¹²Улус-чонга мону чугаала. Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң Бурганы: „Арага кудар сава бүрүзүн арага-биле долдуар“ – дээн. Олар сенээ: „Таанда-ла бис сава бүрүзүн арага-биле долдуар уjurлуун билбевис ол бе?“ – деп харыылаар.

¹³Ынчан оларга мону чугаала. Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: „Бо черниң бүгү чурттакчыларын – Давид хаанның дүжүлгезинде саадаан хааннарны, *Бурганның бараалгакчылары биле *медээчилерин, Иерусалимде чурттаан бүгү улусту – оларның шуптузун уjur зиртир арага-биле долдуар мен! ¹⁴Оон оларны савалар дег чуура шавар мен, бирээзин – өскезинге, адаларын – оолдарынга чуура үстүрер мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Өршээвес, кээргевес, ээ-хайыра көргүспес мен, кыргып-хыдыыр мен!“»

Өскерличел, туразы улуг чонну үндүр сывырганы

¹⁵Тооп дыңнаар, кичээнгейге алыңар, улуургаванар,
чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы чүве чугаалаан-дыр.

¹⁶Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарны дүмбей карангы дүшпээнде, алдаржыдыңар,
карангыга бүргеткен дагларга илдигип кээп ушпааныңарда, алдаржыдыңар!

Ынчан чырып кээрин манаар силер,

а Ол идегеп манааныңар чырыкты

чүү-даа көзүлбес карангы кылдыр хуулдуруптар.

¹⁷Бир эвес бо сөстөрни тооп дыңнаvas болзуңарза,

мээң сеткилим дуокаа ыглап-сыктаар,

силерниң улуургаанар дээш ажыг-шүжүглүг ыглаар.

Караам суу эрин ажа бээр,

чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының сүрүүн туттуруушкунче сүрүп аппаар-дыр!

¹⁸«Хаанга болгаш оон иезинге: „Дүжүлгөңерден дүжүңер!

Ат-алдарыңарның оваадайы бажыңардан кээп дүжер-дир.

¹⁹*Негевте хоорайлар бүзээлеттирер-дир,

оларны камгалаар кым-даа чок боор.

Иудеяның чонун бүрүнү-биле тудуп алгаш баар-дыр^с – деп чугаала.

²⁰ Караан хере көр, *Сион-кыс,
соңгу чүктен дайзын кел чыдыр!
Сеңээ хүлээдип берген сүрүг мал кайыл,
сээң кайгамчык чараш хойларың кайыл?

²¹ Сени башкарар кылдыр бодуңнуң чаңчыктырып алган улузуңну
Дээрги-Чаяакчы сээң бажыңга салып каарга, чүү дээр сен?
Божаан херээжен дег, аарышкыга алзыр сен!

²² Сеткил-чүрээңге: „Ол бүгү чүге мени таварды?“ – деп айтыртынар сен.
Эндерик бачыгтарың дээш сээң эдээңни өрү андарып, чазарлаан-дыр.

²³ Эфиоп кижиге кара-хүрөң кежин,
ирбиш – ала-шокар кежин солуп шыдаар бе?
Чүглө бузут үүлгедип өөрөнгөн болгаш,
буян кылып шыдаар силер бе?

²⁴ Мен сээң чонунну,
ээн кургаг ховунуң хадынга доюлган тараа саваңы дег,
тарадыр шааптар мен!

²⁵ Ол дээрге сээң хуу-салымың,
Мээң хемчээп бергеним үлүүң-дүр – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, –
чүге дээрге Мени уттупкаш, меге чүүлге ынанган-дыр сен.

²⁶ Ол дээш эдээңни арныңче өрү көдүрер мен,
бужарыңны улус көрзүн.

²⁷ Сээң самыыраашкыннарыңны, туралаан киштээшкиниңни,
шөлдер, тейлерге бужары-биле будулуп турганыңны көргөн мен.
Ат болур сен, Иерусалим!
Кажанга чедир *арыг эвес болур сен?»

Кандаашкын болгаш дайын-чаа

14 ¹ Дээрги-Чаяакчының Иеремияга кандаашкын дугайында ажыдып каан сөзү
бо-дур.

² «Иудея ыглап турар, ооң хоорайлары харыксырап калгаш,
черже кээп дүшкеш, кажыыдап турар,
Иерусалимде ыы-сыы – кулак уюк.

³ Ызыгууртаннар чалчаларын сугладып чорударга,
демгилери кудуктарга келгеш, узар суг чок боорга,
куруг саваларлыг чанып кээп, ыядып-човаанындан арнын чажырып турар.

13:20 Иер. 1:14; 6:22 **13:21** Иса. 13:8; Иер. 4:31; Мих. 4:9-10 **13:22** Иер. 5:19

13:24 Ыд. ыр. 1:4; 82:14 **13:25** Иов 20:29 **13:26** Иса. 47:3; Наум 3:5; Авв. 2:16

13:27 Иер. 5:8 **13:27** Иса. 1:16 **14:2** Иса. 3:25

⁴ Чаъс чагбастаан болгаш, чер кыры чарлыгылап калган.

Тараажылар бак атка кирип, арнын чажырып алган!

⁵ Элик безин оът-сиген үнмээн боорга,
чаа төрүттүнген төлүн ховуга каап турар.

⁶ Черлик элчигеннер тас тейлерде туруп алган,
шөө-бөрүлөр дег, чыт хап турар,
оларның карактары соолбуарып калган,
чүге дээрге оът-сиген үнмээн-дир».

⁷ Кем-буруувус бисти сойгалап тур,
ынчалза-даа Бодуңнуң адың бодааш,
биске болчуп көрөм, о Дээрги-Чаяакчы.
Ийе, бис Сеңээ дыка хөй катап өскерлип турдувус,
Сээң мурнунга бачыт үүлгедип шаг болдувус.

⁸ Израильдиң Идегели, айбыл-халап үезинде ооң Камгалакчызы!

Чүге Сен ам бо черде хары кижиге дег,
хонуп аар дээш түр доктааган аян-чорукчу дег апардың?

⁹ Чүге Сен ам аймаарай берген кижиге дег,
кымны-даа камгалаар күш чок дайынчы дег апардың?
Дээрги-Чаяакчы, бистиң аравыста болгай сен,
бис Сеңээ хамааржыр болгай бис. Бисти кагбайн көрөм!

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы бо чон дугайында:

«Олар буттарын чагырбайн, улчуурунга ынак чорду,
ол дээш Мен оларга таарзынмайн бардым.
Мен ам оларның бузуттуг үүлгедиглерин бодап кээр мен,
бачыттары дээш кезедир мен» – дээн.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Бо чонга ачы-буян дилеп, мөргүвө!» ¹² Олар шээрленир-
даа болза, ыы-сызын дыңнапас мен, бүрүн өрттедир болгаш далган-тараа
өргүлдери-даа кылыр болза, Меңээ таарышпас. Харын оларны дайын-чаа, аш-чут,
хамчык аарыг-биле узуткаар мен!» – деп чугаалаан.

¹³ Мен ынчан: «Аа халак, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Сээң *медээчилериң улуска:
„Дайын-чаа көрбөс силер, аш-чут-даа силерге болбас, чүге дээрге Бурган бо черге
силерге быжыг тайбыңны хайырлаар“ – деп чугаалап тур» – дээн мен.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Ол медээчилер Мээң адым тудуп, мегелеп медеглеп
турар-дыр! Мен оларны айбылап чорутпаан, оларга айтыышкыннар бербээн, олар-
биле чугаалашпаан мен. Менден келбээн меге *ажыдыышкыннар, хоозун төлге,
боттарының даап бодаан чүүлдерин өттүр билген медеглелдер кылдыр силерге
чугаалап турар улус-тур» – дээн.

14:4 Иер. 3:3 **14:4** Иоил 1:11 **14:7** Ыд. ыр. 24:11; 78:9 **14:8** Ыд. ыр. 70:5; Иер. 17:13

14:10 Ос. 8:13; 9:9 **14:11** Иер. 7:16; 11:14 **14:12** У. ч. 1:28; Иса. 1:15; Мих. 3:4

14:12 Иер. 6:20 **14:12** Ы. к. к. 32:24; Иер. 16:4; 24:10; 32:24; Иез. 5:17; 14:21

14:13 Иса. 28:15; Иер. 5:12 **14:14** Иер. 5:31; Иез. 13:6; Мк. 13:6

¹⁵ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы: «Мээң айбылап чорутпааным, Мээң адым тудуп медеглеп турар медээчилер: „Бо черге дайын-чаа-даа, аш-чут-даа турбас“ – деп турар-дыр. Олар боттары дайын-чаа биле аш-чуттан өлүп каар. ¹⁶ Ол медээчилерни дыңнап турган улус аш-чут биле дайын-чаадан өлүп каарга, оларны Иерусалимнин кудумчуларынче үндүр октаптар, ол улусту, оларнын кадайларын, оглу-кызын ажаар кижиге тывылбас. Мен оларже боттарынын чедип алганы айыыл-халапты төптөр мен. ¹⁷ Ол сөстөрни оларга дамчыт» – дээн.

Мээң караамны чаштар долуп,
дүне-даа, хүндүс-даа соксаал чок ага берзин,
чүге дээрге мээң күжүр хайыралыг чонум
коргунчуг балыглардан, аар кемдээшкиннерден
харыксырап калган-дыр.

¹⁸ Шөлчө үнүп келгеш, көөрүмге,
хылыш-биле шанчып каан улус чыдыр,
хоорайга чедип келгеш, көөрүмге,
аштап, хилинчектенген улус тур.
Бурганның медээчизи-даа, *бараалгакчызы-даа
чүнү-даа билбес апаргаш, чуртта улчуп чоруур-дур^Р.

¹⁹ Таанда-ла Сен Иудеядан шуут ойталадың бе?
Таанда-ла Сээң сеткил-сагыжың *Сионну көөр хөңнү чок бе?
Чүге Сен бисти экирип шыдавас кылдыр эттеп-соп тур сен?
Амыр-тайбың кээр боор деп идегеп турдувус,
ынчалза-даа ачылыг чүү-даа чок-тур,
экириривисти манап турдувус,
ынчалза-даа коргунчуг хай-халаптар чедип келди.

²⁰ Кем-буруувусту билир бис, Дээрги-Чаяакчы,
ада-өгбевистигиң бузут-багын база билир бис,
Сээң мурнуңга бачыт үүлгеткен болгай бис.

²¹ Ынчалза-даа Бодуннун адың бодааш, бистен ойталава,
Бодуннун алдарлыг дүжүлгөнни куду көрдүреринче чыгава!
Бис-биле чарган *чагыг-керээңни сактып кээп, ону үревейн көрем.

²² Өске чоннарның хоозун *дүрзү-бурганнары чаъс чагдырып шыдаар бе?
Дээр чайыкты боду хайырлаар бе?
Дээрги-Чаяакчы Бурганывыс, Сен хайырлаар эвес сен бе?
Сенээ идегеп тур бис, чүге дээрге ол бүгүнү Сен чаяп турар болгай сен.

Р14:18 «Чуртта улчуп чоруур-дур» деп сөстөрнүн утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Албан-хүлээлгезин күүседип турар-дыр».

14:15 Ы. х. к. 18:20 **14:16** Ыд. ыр. 78:3 **14:17** Иер. 13:17 **14:17** Иер. 8:21

14:18 Иез. 7:15 **14:19** Ыы. 5:22 **14:19** Иер. 8:15 **14:20** Ыд. ыр. 105:6; Дан. 9:5, 8

14:21 Лев. 26:42 **14:22** Лев. 26:4; Иез. 34:26; Зах. 10:1

Иудеяга кээргел чок кеземче

15¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ мынча дээн: «Моисей биле Самуил-даа Мээн мурнумга чаннyp көстүп келген болза, Мен бо чонну кээргевес ийик мен. Ол чонну Менден ырадыр сывырывыт, олар чоруй барзын! ²Кажан олар сенден: „Кайнаар баар улус бис?“ – деп айтырар болза, мынча деп харыылаар сен. Дээрги-Чаяакчы:

„Өлүр хүнү келген кижиге өлүмчө барзын,
хылышка шаштырар кижиге хылыштан калзын,
ашка чыгаткан кижиге ашгазын,
тудуп алгаш баары чайлаш чок кижиге туттуруп алзын!“

– деп турар-дыр дээр сен.

³ Мен оларны дөрт шаажы-биле кезедир мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Оларны хылыш өлүр шанчар, мөчү-сөөктерин ыттар үзе-чаза тыртар, дээрнин куштары биле черниң аң-араатаны сыыраар. ⁴ Мен оларны Эзекияның оглу, Иудеяның хааны Манассияның Иерусалимге үүлгеткен чүвези дээш бүгү өске күрүнелерге коргунчуг үлегер-чижек кылып каар мен.

⁵ Кым сени кээргээрил, Иерусалим?

Кым сээн ажыың ажып ыглаарыл?

Кым сээн амыр-мендиң айтырарыл?

⁶ Сен Мени каапкаш бардың – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – дедир чоруй бардың.

Сеңээ удур Бодумнуң холумну көдүрдүм, узуткап кагдым – сени кээргээр күжүм-даа төндү.

⁷ Мен черниң бүгү хоорайларында улусту

айыыр-биле тарадыр октапкан мен.

Бодумнуң чонумну узуткап каан мен,

оларны ажы-төл чок арттырган мен,

чүге дээрге боттарының оруундан өскээр эгбээн-дир!

⁸ Мээн күзел-соруум ёзугаар оларның дулгуяк херээженнери далайның элезининден-даа хөй апарды.

Аныяк оолдарның аваларынче чырык хүндүс-ле узуткакчыларны ыттым, оларга хенертен коргуушкун биле девидээшкинни таварыштырдым.

⁹ Чеди-даа ажы-төлдүг турган иелер ам харыксырап,

сагыш-сеткили куруглап калган,

оларның хүнү дүъште-ле ажа берген,

олар, ады баксырап, дорамчылаткан.

15:1 Хост. 32:11-14; 1 Хаан. 7:10; Ыд. ыр. 98:6 **15:2** Иер. 43:11; Зах. 11:9; Ажыд. 13:10

15:3 Лев. 26:16-22; Ажыд. 6:8 **15:4** 4 Хаан. 21:3-7, 11 **15:4** Иер. 34:17

15:5 Иса. 51:19; Наум 3:7 **15:9** 1 Хаан. 2:5 **15:9** Ам. 8:9

А чоннун арткан улузун хылышка чиш кылдыр берип,
дайзыннарынга хүлээдип бээр мен».
Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Иеремияның чаа хомудалынга Бурганның харызы

¹⁰ Күжүр ием, ат болдум! Сен мени чүге бүгү чер-делегей-биле чаргылдажып, маргыжып чоруур кылдыр төрүп кааның ол?! Хуузун алыр дээш акша чегдирбээн мен, бодум-даа чээли албаан мен, а бүгү улус мени каргаар-дыр.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Иеремия, Мен сени быжыглааш, ачы-буян хайырлаар мен! Айыыл-халап, кызып-кыйышкын үезинде дайзыннарыңны сеңээ чанныр кылдыр албадаар мен⁹.

¹² Соңгу чүктен эккелген демир биле хүлерни кым сыйып шыдаарыл? ¹³ Иудея, сээң бүгү девискээриңге үүлгеткен бачыттарың дээш эт-хөреңгиңни, эртине-байлаанны дайзыныңга белен олча-тывыш кылып каар мен. ¹⁴ Бодунуң билбес чораан чериңче, дайзыннарыңче чоруур кылдыр сени албадаар мен, чүге дээрге Мээң килеңим от ышкаш кыптыгып, сени өрттедир деп тур!»

¹⁵ О, Дээрги-Чаяакчы, бүгү чүвени билир сен!

Мени утпа, менче сагыш салып көрөм,

мени истеп-сүрген улустан өжэним негеп көрөм!

Оларны үр шыдажып келгеш, мени чок кылдыртпа,

Сен дээш дорамчылал хүлээп чоруурумну билип ап көрөм.

¹⁶ Сээң сөзүң мээң аыш-чемим апарып турду.

Сээң сөстериң сеткил-чүрээмниң өөрүшкүзү, хөглээшкени апарды,

чүге дээрге Сеңээ хамааржыр болгай мен,

Дээрги-Чаяакчы, Аг-шериглиг Бурган!

¹⁷ Каттыржып-хөглээн улус чыыжыңга олурбадым, хөглеведим –

Сээң холуң мени чааскаан олурарыңче албадап тур,

мени килең-биле бүргедиң.

¹⁸ Чүге мээң аарышкым читпезил, балыым экирбезил,

эмнетгинип шыдавазыл?

Таанда-ла Сен мени мегелеп, соглуучал хем дег апардың бе?

¹⁹ Ынчан Дээрги-Чаяакчы: «Менче эглип кээр болзунза,

Мээң мурнумга бараан болур кылдыр сени

база катап тургузуп каар мен.

Үнелиг сөстү хоозун сөстен аңгылап шыдаар болзунза,

Мээң аксы-сөзүм дег апаар сен.

⁹15:11 Бо домактың утказы эки билдинмес. Ооң болгу дег өске утказы мындыг: «Сээң төнчүн эки болур. Айыыл-халап, кызып-кыйышкын үезинде дайзыныңны сээң-биле эптежиринче албадаар мен».

Улус боттары сээң аайынче кирер,
а сен оларның аайынче кирбес сен!

²⁰ Мен сени бо чонга удур

быжыг хүлөр хана кылдыр тургузар мен.

Олар сенче халдаар,

ынчалза-даа сени ажып тиилээр харык чок болур,

чүге дээрге Мен сээң-биле мен,

сени камгалап, кадагалаар мен – деп медеглээн. –

²¹ Мен сени каржы-бак улустан камгалап,

түрлүг улустун холундан адырар мен».

Хай-халап хүнү

16 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунун сөзүн ажыдып: ² «Бо черге кадай алба, оолдуг-кыстыг-даа болба» – деп чугаалаан. ³ Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы бо черге төрүттүнген оолдар, кыстар дугайында, оларны божаан иелер болгаш ботталдырган адалар дугайында: ⁴ «Олар хилинчектиг өлүм-биле өлүр, улус олар дээш кажыыдавас, оларны орнукшутпас – черге өдек дег чыдып каарлар. Олар дайын-чаа биле аш-чутка узуткаттырып аар, оларның мөчү-сөөктери дээрниц куштарынга, черниц аң-араатанынга чемиш болур» – деп чугаалаан.

⁵ Дээрги-Чаяакчы: «Мөчээн кижичиле байырлажыышкын эзулалы кылган бажынче барба – деп медеглээн. – Ол кижиниң ажыын ажып, ыглап-сыктап, кажыыдал үлежип барба, чүге дээрге Мен бо чондан амыр-тайбыңымны, ээ-хайырамны болгаш энерелимни хунаап алган мен. ⁶ Бо черге ат-сураглыг-даа, карачал-даа улус өлүп каар, оларны орнукшутпас, олар дээш кажыыдавас, кым-даа олар дээш качыгдал демдээ кылдыр мага-бодун балыглавас, бажын чүлүвес. ⁷ Өлген кижичиле дээш кажыыдаан улусту аргалаары-биле кым-даа оларга аыш-чем бербес, мөчээн ада-иези дээш безин оларже аргалалдын дашказын сунмас. ⁸ Дойлаашкын чоруп турар бажынче база барба, ол улус-биле кады дойлап олурба».

⁹ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң Бурганы: «Силерниц чуртталгаңар дургузунда, силерниц назыныңарда-ла, Мен бо черге өөрүшкү биле хөглээшкин үнү, күдээ оол биле келин кыстың үнү дыңналбас кылып каар мен – дээн. –

¹⁰ Кажан сен бо чонга ол бүгү сөстөрниц дамчыдарынга, олар сенден: „Чүү дээш Дээрги-Чаяакчы биске ыңдыг улуг айыыл-халап оштады? Кем-буруувус кандыг чүвөл? Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың мурнунга бачыдывыс кандыг чүвөл?“ – деп айтырар. ¹¹ Ынчан оларга: „Силерниц ада-өгбөнерниц Менден ойталааны дээш!“ – дээр сен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Олар өске бурганнарга мөгөйип, оларга бараан болуп, оларның мурнунга доңгая кээп дүжүп турган, а Менден ойталап, Мээң *хоойлумну сагывайн барганнар. ¹² Силерниц кылып турар үүлгедиглеринер ада-өгбөнерниинден-даа дора. Кайыңар-даа бузуттуг чүрээниц чөрүү чоруунун айы-биле чурттап, Мени тооп дыңнавайн турар. ¹³ Ынчангаш Мен силерниц бо

15:20 Иса. 50:7; Иер. 1:18; Иез. 3:8-9 **15:20** Иер. 1:8 **16:4** Иер. 8:2; 25:33 **16:4** Иер. 14:12;

Иез. 5:17; 14:21 **16:4** Ы. х. к. 28:26 **16:5** Иез. 24:16 **16:6** Лев. 19:28; Ы. х. к. 14:1

16:9 Иса. 24:8; Иер. 7:34; Иез. 26:13; Ос. 2:11; Ам. 8:10; Ажыд. 18:23 **16:10** Иер. 5:19

16:11 Ы. х. к. 29:24-26; Иер. 22:9 **16:12** Иер. 7:26

черден силерниң-даа, ада-өгбөнерниң-даа билбес чорааны чуртче үндүр сывырар мен; силер аңаа өске бурганнарга хүндүс-даа, дүне-даа бараан болур силер, чүгө дээрге силерге ээ көрүнмес мен.

¹⁴ Ынчалза-даа үе кел чыдар – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – улус ынчан: „Израиль чонну Египеттен үндүрө берген дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле!“ – деп даңгыраглавайн баар, ¹⁵ харын олар: „Израиль чонну соңгу чүкте черден, оларны ынаар үндүр сывырыпканы бүгү чурттардан үндүрө берген дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле!“ – деп чугаалап эгелээр, чүгө дээрге оларның ада-өгбөзинге берген черимче оларны дедир эгидер мен.

¹⁶ Мен хөй санныг балыкчыларны чорудар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – олар израильчилерни балык ышкаш тудар. Ооң соонда хөй санныг аңчыларны чорудар мен, олар израильчилерни даг, тей болгаш хаяларда чарык бүрүзүнден үндүр сывырар. ¹⁷ Чүгө дээрге Мээн карактарым оларның бүгү оруктарын көрүп турар, олар Менден чаштып шыдавас – оларның кем-буруузу Мээн карактарымдан чажыртынмаан. ¹⁸ Мен оларны кем-буруузу, бачыгтары дээш база Мээн черимни амы-тын чок чүдек дүрзүлери-биле бужартатканы, Мээн ээлээн черимни боттарының чүдек-бужар чүүлдери-биле долдурганы дээш ийи дакпыр кезедир мен».

¹⁹ Дээрги-Чаяакчы – мээн күжүм, шивээм,
хай-халап хүнүнде хоргадалым!

Чер-делегейниң ужу-кыдыындан чоннар Сеңээ чедип келгеш:

«Ада-өгбөвис чүгле меге, ажык-дуза чок хоозун чүүл
салгап алгаш, биске дамчыткан-дыр.

²⁰ Кижиде бодунга бурганнар кылып ап шыдаар деп бе?

Ол бурганнар дээр чүвөлөр – Бурган эвес-тир!» – дээр.

²¹ «Ынчангаш Мен бо удаада оларга Бодумнун күчүлүг холумну көргүзөр мен,
Мээн адым Дээрги-Чаяакчы дээрзин олар билип аар.

17 ¹ Иудеяның бачыдын демир шиш-биле,
алмаз кески-биле бижип каан,

оларның чүректерин калбак даш кылгаш, аңаа шыйып каан,

* өргүл салыр бедигээштериниң мыйыстарында оюп каан.

²⁻³ Олар өргүл салыр бедигээштеринче,

* Ашера бурганга тураскааткан ыяштарынче,

саглагар ыяштарынче, бедик тейлеринче,

ховуда дагларынче, боттарының оолдарынче дег, сагыш салып турар.

16:13 Ы. х. к. 4:28; 28:36 **16:15** Иер. 23:7-8 **16:16** Авв. 1:14-15

16:17 2 Чыл. 16:9; Ыд. ыр. 89:8; У. ч. 5:21; Иер. 32:19 **16:18** Иса. 40:2; Ажыд. 18:6

16:19 Ыд. ыр. 27:7; 31:3; Иер. 17:17 **16:19** Ам. 2:4 **16:20** Иса. 37:19; 1 Кор. 8:4

17:1 Иов 19:24 **17:1** Хост. 27:2 **17:2-3** Ы. х. к. 16:21

Иудея, бүгү эт-хөрөнгинни, эртине-байлаанны өргүл салыр бедик черлерин дээш,

бүгү девискээрлеринде үүлгедип турар бачыгтарың дээш, өске улуска олча-тывыш кылдыр бериптер мен.

⁴ Мээң сенээ бергеним хувааглыг чериңни бодуннун буруун-биле ышкынар сен.

Мен сени билбезин чуртче дайзыннарыңга кул кылдыр хүлээдир мен, чүге дээрге Мээң киленим одун өөскүттүң, ол от мөңгө кывар!»

Кижиге күжүңгө азы Дээрги-Чаяакчыга идегел

⁵ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Кижиге идегээр, кижиге амыганны чөленгииш деп санаар, сеткил-чүрээ Дээрги-Чаяакчыдан ойталаан кижиге каргаттырар.

⁶ Ол кижиге ээн кургаг ховуда чадаң үнүш дег, эки чүвө көрбөс, сай-даштыг, изиг кургаг ховуга, кужурлуг, ээн черге чурттаар.

⁷ Дээрги-Чаяакчыга идегээр, Аңаа ынаныр кижиге ачы-буян алып!

⁸ Ындыг кижиге суг чанынга тараан ыяш дег болур.

Ол ыяш суг кыдыыңга дазылданган болгаш, изиг-кааң үеден кортпас; ооң бүрүлери ногаан артар, кандаашкынныг чыл аңаа коргунчуг эвес, ол ынчан безин чимис бээрин соксатпас.

⁹ Кижиниң сеткил-чүрээ оп-мегелиг, эдип аар арга чок; кым ону билип шыдаарыл?

¹⁰ А Мен, Дээрги-Чаяакчы, кижиниң чүрөөнчө өттүр көрүп, сеткил-сагыжын шенеп турар мен, кижиге бүрүзүн ооң херектерин ёзугаар, ажыл-херээниң үре-түңнелин барымдаалап, шаңнаар азы кезедир мен.

¹¹ Шынчы эвези-биле баяан кижиге – чуургаларын басып олурар, ынчалза-даа төлдери чазылбас торлаа дег[†]. Назын ортузу четкеш, ол кижиге бүгү чүвезин чидирип аар, өлүр үезинге чедир мелегей бооп артар».

¹² Ыдыктыг *өргээвис дээрге

Бурганниң эрте шагда көдүрлүп үнген алдарлыг дүжүлгези-дир!

¹³ Дээрги-Чаяакчы – Израильдин идегели!

Сени каапкаш барган кижиге адын бужаргадыр!

[†]17:11 Азы: «Бодунун төрүвээни чуургалар басып олурар торлаа дег».

17:2-3 Иер. 15:13 17:4 Ы. х. к. 32:22 17:5 Ыд. ыр. 117:8; 145:3; Иса. 31:3

17:6 Иер. 48:6 17:7 Ыд. ыр. 70:5 17:8 Ыд. ыр. 1:3 17:10 1 Чыл. 28:9; 29:17; Ыд. ыр. 25:2;

У. ч. 17:3 17:10 Иер. 32:19 17:11 Ыд. ыр. 38:7 17:13 Ыд. ыр. 70:5; Иер. 14:18

«Менден ойталаан улустун алдар-адын черге таптай базар, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчыны – амыдырал хайырлаар суг бажын – каапкан-дыр».

Иеремияның Бургандан дуза дилээни

¹⁴ Мени экиртип көрөм, Дээрги-Чаяакчы, ынчан экирий бээр мен, мени камгалап көрөм, ынчан камгалал алыр мен, чүге дээрге Сени алгап-мактап тур мен!

¹⁵ Улус-чон меңээ: «Дээрги-Чаяакчының сөзү кайыл? Ол сөс боттанзын!» – деп тур.

¹⁶ Мен Сээң адың тудуп, улус чагыраынче чүткүвээн мен^с, айыыл-халап хүнү кээрин күзевээн мен, Сен Бодун ону билир сен. Мээн аксымдан үнген сөстөр үргүлчү Сээң мурнунга ажык.

¹⁷ Меңээ коргунчуг болбайн көрөм.

Сен дээрге хай-халап хүнүнде хоргадалым болгай сен.

¹⁸ Мени истеп-сүрген улустун ады баксыразын, а мээң адым баксыравазын, олар коргуп-сүртезин, а мен коргуп-сүртөвээн!

Оларже айыыл-халап хүнүн ыдывыт, аар согушкун-биле оларны чылча шаап каг!

*Амыр-дыш хүнүнүн дугайында

¹⁹ Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Иудеяның хааннарының үнүп-кирип турары Улус-чон хаалгазынче, Иерусалимнің өске бүгү хаалгаларынче баргаш: ²⁰ „Бо хаалгалар дамчыштыр кирип турар Иудеяның хааннары база бүгү чону, Иерусалимнің бүгү чурттакчылары, Дээрги-Чаяакчының чугаа-сөзүн дыңнанар!“ – деп чугаала» – дээн.

²¹ Дээрги-Чаяакчының силерге дамчыткан чүүлү бо-дур: «Амы-тынныг артар дизе, амыр-дыш хүнүнде чүк дажыглап чорбаңар, ону Иерусалимнің хаалгаларын дамчыштыр кирибеңер. ²² Амыр-дыш хүнүнде бажыңардан чүк үндүрбөңер, кандыг-даа ажыл кылбаңар. Ада-өгбөңерге Мээн айытканым дег, амыр-дыш хүнүнүн ыдыктын сагыңар. ²³⁻²⁴ Ада-өгбөңер Мени тооп дыңнаваан, Менче кулаан ээктирбээн болгай. Олар чөрүү болгаш, тооп дыңнаваан, чагыг-суртаалды хүлээп албаан болгай – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Бир эвес Мени ылап-ла тооп дыңнаар болзуңарза, амыр-дыш хүнүнде бо хоорайның хаалгаларын дамчыштыр чүк дажыглап кирибес база амыр-дыш хүнүнүн ыдыктын сагып, ол хүн кандыг-даа ажыл кылбас болзуңарза, ²⁵ ынчан бо хоорайның хаалгаларын дамчыштыр Давидтиң дүжүлгезинде саадаан хааннар база нояннар кирер. Олар *чуузаларга олурупкаш, аът мунгаш, кирер: хааннар, оларның нояннары база Иудеяның улузу, Иерусалимнің чурттакчылары. Бо хоорай кезээ мөңгедө турар. ²⁶ Иудеяның хоорайларындан, Иерусалимнің чоок-кавызындан, Вениаминнің ээлээн черинден, *Шефеладан, даглардан, *Негевтен улус чедип

^с**17:16** Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Мен Сээң адың-биле улус кадарарындан ойталаваан мен».

17:13 Ыд. ыр. 35:10; Иер. 2:13; Ин. 4:10 **17:15** Иса. 5:19 **17:17** Иер. 16:19

17:18 Ыд. ыр. 34:4; 39:15 **17:21** Неем. 13:15 **17:22** Хост. 20:8 **17:25** Иер. 22:4

келгеш, Дээрги-Чаяакчының өргээзинге бүрүн өрттедир болгаш эп-найырал өргүлдери кылыр, далган-тараа өргүлдери, өөрүп четтириишкин өргүлдери болгаш айдызаар өргүлдер эккеп салыр.

²⁷ А бир эвес Мени тооп дыңнапас, амыр-дыш хүнүнүн ыдыктыын сагыпас база амыр-дыш хүнүндө Иерусалимниң хаалгаларын дамчыштыр чүк дажыглап эрттирер болзунарза, Мен ынчан ол хаалгаларны хуюкталдыр өрттедир мен! Ол дээрге Иерусалимниң шивээлерин чиир өшпес от-тур!»

Дой сава кылыкчызы

18¹⁻² Дээрги-Чаяакчы Иеремияга Бодунуң сөзүн ажыдып каан: «Дой сава кылыкчызының бажыңынче бар, Мен аңаа Бодунуң сөзүмнү сеңээ чугаалаар мен». ³ Мен дой сава кылыкчызының бажыңынче кирип келгеш, көөрүмгө, ол дой сава кылыр херекселиниң артында ажылдап турар болду. ⁴ Дойдан кылып турган савазының хевири үнмейн баарга-ла, ол ону бодунуң бодап алганын ёзугаар өске сава кылдыр эде кылып ап турду.

⁵ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып: ⁶ «Израиль чон, бо дой сава кылыкчызының кылып турар чүвезин таанда-ла Мен сээң-биле боттандырып шыдапас мен бе? – деп медеглээн. – Ооң холунда дой дег, сен база Мээң холумда сен, израиль чон! ⁷ Мен кажан-даа чон азы күрүне дугайында „Ону дазылы-биле тура тыртып, буурадып, узуткап каар мен“ деп шийтпир хүлээп ап боор мен. ⁸ А бир эвес ону чугаалап каан чонум бодунуң бузудундан ойталаар болза, Мен база өскээр бодай берип, ол чонга таварыштырар дээн айыыл-халавым ытпас мен. ⁹ Мен кажан-даа чон азы күрүне дугайында „Ону быжыглаар, тарып олуртур мен“ деп шийтпир хүлээп ап боор мен. ¹⁰ А бир эвес ол чон Мээң мурнумга бузут үүлгедип, Мээң сөзүмнү тооп дыңнапас болза, Мен база өскээр боданып, аңаа көргүзөр дээн ачы-буянымны ытпас мен.

¹¹ Ынчангаш ам Иудеяның чонунга, Иерусалимниң чурттакчыларынга мону чугаала. Дээрги-Чаяакчы: „Мен силерге айыыл-халап белеткеп тур мен, силерге удур сагыштыг мен! Кайыңар-даа бузуттуг оруктан чайлай берзин. Оруктарыңарны, ажыл-херектериңерни экижидип алыңар“ – деп чугаалады дээр сен. ¹² Ынчалза-даа олар: „Хей чүве! Күзээн чүвевис кылыр бис, кижилер бүрүзү бодунуң бузуттуг чүрээниң чөрүү чоруунуң айыы-биле кылыр“ – деп харыылаар».

¹³ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы:

«Чоннардан айтырып көрүнер, кым ындыг чүве дыңнааныл?

Израиль-кыс кончуг багай чүве үүлгетти!

¹⁴ Ливан дагларында хар хаяларлыг ийлерден кажан-даа эрип чидер эвес.

Өске черден аккан соок дамырак суглар кажан-даа соглуп төнөр эвес.

¹⁵ А Мээң чонум Мени уткан-дыр,

17:26 Лев. 7:12; 2 Чыл. 33:16 **17:27** Иез. 20:48; Ос. 8:14; Ам. 2:5 **18:1-2** Зах. 11:13

18:3 Мф. 27:9-10 **18:6** Иов 10:9; 33:6; Иса. 29:16; 45:9; 64:8; Рим. 9:20-24

18:7 Иер. 1:10; 31:28; 42:10 **18:8** Хост. 32:14; 2 Хаан. 24:16; Иез. 18:21; Иона 3:10

18:10 1 Хаан. 2:30 **18:11** Иер. 36:3; Иона 3:8 **18:11** Иер. 7:3; 26:13 **18:12** Иер. 2:25

18:15 Иер. 2:31

чөгөнчиг *дүрзү-бурганнарга айдызаашкын кылып турар-дыр!
 Дүрзү-бурганнар чонну оруундан астырарга,
 ол эрте-бурунгу оруктан өскээр баргаш,
 ам кокпа орук-биле, онгул-чиңгил орук-биле бар чыдар-дыр.
 16 Бо чон бодунуң черин хоозураашкынга,
 мөңгө кочулалга чыгаткан-дыр.
 Ооң чаны-биле эрткен кижги бүрүзү элдепсинип, бажын чаяр.
 17 Мен, күштүг хат дег,
 оларны дайзыннарының мурнунга тоо быдарадып каар мен,
 айбыл-халавының хүнү кээрге,
 оларга арным көргүспейн, хая көрнү бээр мен» – деп чугаалаан.

Иеремияга удур сүлчээ

18 Ынчалза-даа улус-чон: «Барып, Иеремияга удур сүлчээ кылыылы. Дүрүм-хоойлу – *Бурганның бараалгакчыларынга, арга-сүме – мерген угаанныгларга, Бурганның сөзү – Ооң *медээчилеринге артып каар-ла болгай! Барып, ону нүгүлдээли, ооң чугаа-сөзүн дыңнаваалы» – деп турган.

19 Дээрги-Чаяакчы, менче кулаан ээктирем,
 мээң дайзыннарымның чугаа-сөзүн база дыңнап көрем!
 20 Таанда-ла буян дээш бузут-биле харыылаар ужурлуг бе?
 Мени өлзүн дээш, оңгар казып кагдылар.
 Сактып келем: мен Сээң *өргээңге оларга ачылыг болзун дээш мөргүп,
 Сээң килеңиңни олардан чайладырын кызып турдум.

21 Ынчангаш оларның ажы-төлүн аш-чутка чыгадаып көрем,
 оларны хылышка шаштырып калам!
 Оларның кадайлары дулгуюк бооп артсын,
 ажы-төлүн чидирзин, ашактары өлүп калзын,
 аныяк оолдары дайынга хылыш-биле өлүртсүн!
 22 Кажан оларже үптекчилерни хенертен эккээриңге,
 оларның бажыңнарындан уё-човуур дыңналзын,
 чүге дээрге олар мени тудуп аар дээш оңгар казып,
 мээң буттарымга дузак салып каан-дыр.
 23 А Сен, Дээрги-Чаяакчы, оларның меңээ удур кара сагыштыын,
 мени өлүрер деп турарын билир сен.
 Оларның кемниг херектерин өршээвейн көрем,
 оларның бачыттарын эскербээн бооп эрттирбейн көрем!
 Олар Сээң мурнуңга кээп ушсун –
 Бодунуң килеңиңнэн үеңде оларны ынчаар аажылап көрем!

18:15 Иер. 6:16 18:16 Иер. 25:9 18:16 Лев. 26:32 18:17 Ос. 13:15 18:18 Иер. 11:19

18:20 Ыд. ыр. 34:12; У. ч. 17:13 18:20 Ыд. ыр. 118:85 18:21 Ыд. ыр. 108:9-10

18:22 Ыд. ыр. 139:6 18:23 Ыд. ыр. 63:3 18:23 Неем. 4:5; Ыд. ыр. 68:28

Бузулган дой донга

19¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ мынча дээн: «Барып, дой сава кылыкчызындан доңгандан садып ал. Чоннун каш баштыңын база Бурганның каш улуг *бараалгакчызын эдерттип алгаш, ²Бузулган савалар хаалгазын дамчыштыр Бен-Энном шынаазынче үне бергеш, Мээң сеңээ чугаалаар сөстөримни аңаа чарла. ³Мынча дээр сен:

„Иудеяның хааннары, Иерусалимнің чурттакчылары, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы – Израильдің Бурганының чугаа-сөзүн дыңнаңар! Мен бо черже айбыл-халап ыдарымга, ооң дугайында дыңнаан кижиге бүрүзүнүң кулаа түүгейни бээр.

⁴Чүгө дээрге Иерусалимнің чурттакчылары Мени каапкаш, бо черни бужарткандыр, маңаа боттарының-даа, ада-өгбезиниң-даа, Иудеяның хааннарының-даа билбес чорааны өске бурганнарга айдызаашкын кылып турар-дыр, олар бо черни буруу чок улустуң ханы-биле суггарган-дыр. ⁵Олар тейлерге *Ваал бурганга өргүл салыр черлер тудуп, аңаа боттарының ажы-төлүн Ваалга бүрүн өрттедир өргүл кылдыр өрттедип турар-дыр. Мен ындыг айтышкын бербээн мен, ындыг чүвө чугаалаваан мен, сагыжымга-даа турбаан чүүл-дүр ол!

⁶Ынчангаш үе кээрге, ол чер оон соңгаар Тофет азы Бен-Энном шынаазы эвес, а Кыргып хыдышкын шынаазы деп адаттырар – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ⁷Шак ол черге Иудея биле Иерусалимнің бодап алган чүүлүн буурадыр мен, оларны дайзынның хылыжыңга шаштыртып каар мен – оларның амы-тынын үзүксээн улустуң холундан кырлып каарлар. Оларның мөчү-сөөктерин Мен дээрнің куштарыңга, черниң аң-араатаныңга чемиш кылдыр бээр мен. ⁸Мен бо хоорайны хоозураашкын биле кочулалга чыгаар мен. Ооң чаны-биле эрткен кижиге бүрүзү ооң бузундуларын көргөш, элдепсинер база кочулап сыгырар. ⁹Мен бо хоорайның чурттакчыларын боттарының оглу-кызының эьдин чиир кылдыр албадаар мен. Оларның амы-тынын үзүксээн дайзыннар оларны бүзээлеп, кызып-кыярга, олар бот-боттарының эьдин чиир“.

¹⁰Иеремия, сээң-биле кады келген кижилер көрүп турда, доңганы буза шапкаш, ¹¹оларга мону чугаала: „Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бодур. Мен бо чон биле бо хоорайны чуура шавар мен! Дой сава кылыкчылары доңганы ынчаар буза шавар, ол оон соонда катап чыып эптеттинмес. Кижиге ажаар чер чедишпес боорга, улусту Тофетке ажаап эгелээр. ¹²Бо чер-биле ынчаар кылып мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – ооң чурттакчыларын ынчаар бак аажылаар мен, бо хоорайны Тофетке дөмей кылып каар мен. ¹³Иерусалимнің бажыңнары, Иудеяның хааннарының бажыңнары – улус оларның кырыңга[†] сылдыстарның

[†]19:13 Бажың кыры – Палестинага бажыңнар крышалары ийленчек эвес, а калбак болур турган, а чурттакчы чон оларны дыштаныр чер база үстүкү каът кылдыр ажыглап турган.

19:1 Иер. 18:2 19:2 Иис. 15:8; 4 Хаан. 23:10; Иер. 7:31-32 19:3 1 Хаан. 3:11; 4 Хаан. 21:12

19:4 4 Хаан. 21:16; 24:4; Иер. 2:34 19:5 Лев. 18:21; Ы. х. к. 12:31

19:7 Ы. х. к. 28:26; Иер. 7:33 19:8 Соф. 2:15 19:9 Лев. 26:29; Ы. х. к. 28:53; Ыы. 2:20; 4:10;

Иез. 5:10 19:11 Ыд. ыр. 2:9; Иса. 30:14 19:11 Иер. 7:32

аг-шеринге айдызаашкын кылып, өске бурганнарга арага чажып турган бүгү бажыңнар Тофет ышкаш *арыг эвес апаар“»).

Иеремия *Бурганның өргээзинде

¹⁴ Иеремия Дээрги-Чаяакчының ону ынаар өттүр билип медеглезин дээш чорудушканы Тофеттен эглип келгеш, Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң шөлүнгө туруп алгаш, бүгү чонга: ¹⁵ «Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы: „Бо хоорайже, ооң чоок-кавызында хоорайжыгаштарже аңаа чугаалаан бүгү айыыл-халаптарымны ыдар мен, чүге дээрге оларның чурттакчылары чөрүү болгаш, Мээң сөстөрими тооп дыңнаvas-тыр“ – деп тур» – дээн.

20 ¹ Дээрги-Чаяакчының *өргээзин харагалзаар албан-хүлээлгелиг *бараалгакчы – Иммерниң оглу Пашхур Иеремияның ол сөстөрүн дыңнап каан. ² Пашхур Иеремия *медээчини эттээш, ыдыктыг өргээниң сонгу чүгүндө турар Вениаминниң хаалгазының чоогунга доорбаш ыяшка хол-будун кыстыртып каан. ³ Дааргазында хүндүс Пашхур Иеремияны доорбаш ыяштан адырып каан. Иеремия аңаа: «Дээрги-Чаяакчы сеңээ Пашхур эвес, а „Долгандыр коргуш“ деп ат тывысты» – деп чугаалаан.

⁴ Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Мен сээң бодунну болгаш сээң ынак бүгү улунунну коргушка алзып аар кылып каар мен. Олар, сен көрүп турунда, дайзыннарның хылыжыңга шаштырып аар! Иудеяның бүгү чурттакчыларын Вавилоннун хаанының холунга хүлээдип бээр мен, ол хаан улустун чамдызын Вавилонче тудуп аппаар, а чамдызын хылыш-биле шанчып каар. ⁵ Мен бо хоорайның бүгү бай-байлаан, ооң өнчү-хөреңгизин, бүгү улуг үнелиг чүүлдерин, Иудеяның хааннарының эргинелерин – шуптузун дайзыннар холунга хүлээдип бээр мен. Олар бүгү чүвени үптөп-тонааш, хунаап алгаш, Вавилонче аппаар. ⁶ Пашхур, сени өг-бүлөң улuzu-биле кады тудуп алгаш баар. Вавилонга чеде бергеш, өлүр сен, сени аңаа ажаап каар – бодунну, сээң ынак чораан бүгү улунунну, сээң мегелеп медеглеп чораан улунунну аңаа ажаап каар».

Иеремияның муңгадалы

⁷ Сен мени дуурайлап кааптың, Дээрги-Чаяакчы.

Мен, шынап-ла, дуурайладып алдым.

Меңээ күчүлел көргүскеш, мени ажып кагдың.

Хүннү бадыр улус мени кочулаар-дыр,

бүгү улус мени дорамчылаар-дыр.

⁸ Чугаалап эгелээримге-ле,

аксымдан күчүлел биле үптээшкин дугайында алгы үнер-дир;

Дээрги-Чаяакчының сөзү дээш,

мен хүннү бадыр куду көрүүшкүн, кочулал көөр-дүр мен.

⁹ Мен ынчан: «Дээрги-Чаяакчы дугайында сагындырбаайн,

19:13 Ы. х. к. 4:19; Иер. 32:29; Соф. 1:5 19:14 Иер. 7:2; 26:2 20:2 Иер. 29:26

20:3 Иер. 6:25 20:5 4 Хаан. 24:13-14 20:6 Иер. 14:14 20:7 Иез. 14:9

20:7 Ыд. ыр. 118:50; Ыы. 3:14

Ооң өмүнээзинден моон сонгаар чүве чугаалаваайн!» – деп бодадым.

Ынчалза-даа Ооң сөзү мээң чүрээмде кыпкан,
мээң ишти-хөңнүмден ушта чүткээн от дег апарды,
ону тудар дээш могап туруптум, тудуп шыдавайн бардым.

¹⁰ Хөй-ле улустуң хоп-кочузун дыңнап келдим,
долгандыр – коргуш.

«Хоп медээден чедирер-дир! Ол дугайында дыңнадылы!» – дижип турлар.

Мээң-биле эп-найыралдыг чурттап чораан бүгү улус
тайып ужарымны манап: «Ол дуурайладып аар чадаvas,
ынчан ону тиилеп, өжээнивис негеп аар бис!» – деп турар.

¹¹ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы, коргунчуг дайынчы ышкаш, мээң-биле кады!
Ынчангаш мени истеп-сүргеннер кошкаш кынныр,
меңээ күш четпес, кончуг бак атка кирер болгаш,
салган сорулгазын чедип албас.

Оларның адының баксырааны кажан кезээде уттундурбас!

¹² Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы чөптүг-шынныг улусту шылгаар,
Ол кижиниң сеткил-чүрээ биле ишти-хөңнүн өттүр көрүп турар.
Мени истеп-сүргеннерден Сээң өжээн негээринни көрейн,
чүге дээрге бодумнуң чаргы-чаалымны шиитпирлээрин Сеңээ бүзүрөөн мен.

¹³ Дээрги-Чаяакчыга ырлап бериңер, Ону алгап-мактанар!
Ол түремик кижиниң амы-тынын бузуттуглар холундан адырар болгай.

¹⁴ Мээң төрүттүнген хүнүм каргаттырзын!

Иемниң мени божаан хүнү йөрээтпезин!

¹⁵ Ачамга «Оолдуг болган-дыр сен!» деп медээ эккелгеш,
ону амыраткан кижичи каргаттырзын!

¹⁶ Шак ол кижичи Дээрги-Чаяакчының кээргел чок
узуткап каапкан хоорайлары дег болзун.

Ол кижичи эртен уё-човуур,
дал дүште – дайын-чааның алгы-кышкызы дыңназын!

¹⁷ Чүге дээрге ол кижичи мени хырын иштинге,
ием менээ чевег болур кылдыр,
авам кезээ мөңгеде божувайн артар кылдыр,
чок кылбаан-дыр.

¹⁸ Чүге-ле мен хырын иштинден үнүп келгеним ол –
хилинчек-човалаң, ажыг-шүжүг көөр дээш бе,
назыным төнчүзүнде бодумну бужартадыр дээш бе?!

20:9 Иов 32:20; Ыд. ыр. 38:3; Иер. 6:11 **20:10** Иер. 6:25; 46:5 **20:11** Иер. 1:8

20:11 Иер. 23:40 **20:12** 1 Хаан. 16:7; Иер. 11:20; Ажыд. 2:23 **20:12** Иер. 15:15

20:13 Ыд. ыр. 108:30-31 **20:14** Иов 3:3; Иер. 15:10 **20:16** Э. д. 19:24-25

20:17 Иов 3:10-11 **20:18** Иов 3:20

Бурганның Седекияны камгалаарындан ойталааны

21 ¹Кажан Седекия хаан Иеремияже Малхияның оглу Пашхурну база Маасеяның оглу Софония *бараалгакчыны айбылап чорудупканда, Дээрги-Чаяакчының Иеремияга ажыдып каан сөзү бо-дур. Пашхур биле Софония Иеремияга дараазында сөстөр дамчыткан: ²«Дээрги-Чаяакчыдан бис дээш дилеп көр, чүгө дээрге Вавилоннуң хааны Навуходоносор биске удур дайылдажып тур! Дээрги-Чаяакчы Бодунуң кайгамчык чүүлдериниң бирээзин бис дээш кылып чадавас, Навуходоносор ынчан бистен чоруй баар чадавас».

³⁻⁴Иеремия оларга мындыг харыы берген: «Седекияга Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчының бо сөстөрүн дамчыдыңар. Мен силерниң Вавилоннуң хааны-биле база хоорай ханаларының даштында силерни бүзээлээн халдей чон-биле чаалажып турар ок-чепсээнерни силерге удур углаар мен, оларны бо хоорайның төвүнге чыыр мен!» ⁵Мен Бодум силерге удур – күчүлүг холум-биле, күш-шыдалым-биле килең-кылыктыг, аажок хорадап – чаалажыр мен! ⁶Бо хоорайда чурттаан амылыгларны – кижилерни-даа, дириг амыгтаннарны-даа – узуткаар мен. Олар коргунчуг хамчык аарыгдан өлүп-кырлып каар!

⁷А оон соонда Иудеяның хааны Седекияны, оон дүжүметтерин, бүгү албаты чонун, бо хоорайда хамчык аарыгдан, дайын-чаа биле аштан дириг арткан бүгү улусту Вавилоннуң хааны Навуходоносорнуң холунга, дайзыннар холунга, оларның өлүмүн күзээн улустуң холунга хүлээдир мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Хаан оларны хылыш-биле шанчып каар, кээргевес, оларга хайыра көргүспес, өршээл бербес!»

⁸«Иеремия, бо чонга Дээрги-Чаяакчы мээң сөстөримни чугаала. Мен силерге амыдыралдың оруун азы өлүмнүң оруун шилип аарын саналдап тур мен. ⁹Бо хоорайга арткан улус дайын-чаа, аш-чут болгаш хамчык аарыгдан өлүп каар. А оон даштынче үне бергеш, силерни бүзээлээн халдейлерге дүжүп бээр улус дириг артар, оларның олча-кежи – амы-тынныг артары боор. ¹⁰Чүгө дээрге Мен арнымны бо хоорайга удур, аңаа ачылыг чүүл эвес, айыыл-халап таварышсын дээш, көрүндүм – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Ол хоорайны Вавилоннуң хаанының холунга хүлээдир, хаан ону хуюкталдыр өрттедир».

Давидтиң салгакчыларын шииткени

¹¹⁻¹²Иудеяның хаанының өг-бүлезин, Давид хаанның салгалы, Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңнаар! Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Эргенниң-не шынныг шииткел үндүрүңер,
базындырган кижини базынганның холундан адырыңар,
оон башка Мээң килеңим силерниң бүгү бузуттуг үүлгедиглеринер дээш
өрт дег чалбышталдыр кывар, ону кым-даа өжүрүп шыдавас.

21:1 Иер. 38:1 **21:1 4** Хаан. 25:18; Иер. 29:25; 37:3; 52:24 **21:2 4** Хаан. 25:1

21:2 Ыд. ыр. 104:2 **21:5** Иез. 20:33 **21:7** Иер. 37:17; 39:5; 52:9

21:7 Ы. х. к. 28:50; Иез. 5:11 **21:8** Ы. х. к. 30:15 **21:9** Иер. 38:2; 39:18; 45:5

21:10 2 Чыл. 36:19 **21:11-12** Иса. 1:17; Мих. 6:8; Зах. 7:9-10 **21:11-12** Иер. 4:4

¹³ Мен ам сеңээ удур апардым,
чавызаашта турар Иерусалим, оргулаашта хая! – деп, Дээрги-Чаяакчы
медеглээн. –

Силер: „Кым бистиинче эртип кээп шыдаарыл,
кым бистиң оран-сававысче шургуп кирерил?“ – деп турар-дыр силер.

¹⁴ Мен силерни үүлгедиглеринер ёзугаар кезедир мен! – деп, Дээрги-Чаяакчы
медеглээн. –

Силерниң эзим-аргаңарга от кыпсыр мен,
ол от долгандыр турар бүгү чүвени чиптер!»

22 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ мынча дээн: «Иудеяның хаанының ордузунче баргаш, аңаа Мээң сөзүмнү медегле. ² Мону чугаалаар сен: Давидтин дүжүлгезинде саадаан Иудеяның хааны, Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңна – сен-даа, дүжүметтерин-даа, сээң чоңуң-даа, бо хаалга дамчыштыр кирип турар бүгү улус база – дыңнаңар! ³ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: „Шынныг шииткел, чөптүг чорук кылыңар, базындырган кижини базынганның холундан адырыңар, даштыкы кижини, өскүс кижини, дулгуяк херээженни хомудатпаңар, оларны кызып-кыйбаңар, шак бо черге кем-буруу чок кижини ханы төкпенер. ⁴ Бир эвес ол айтышкынны күүседир болзуңарза, Давидтин дүжүлгезинде саадаан хааннар *чуузаларга олургаш-даа, аът мунгаш-даа – боттары, дүжүметтери, албаты чону – бо ордунуң хаалгаларын дамчыштыр кирер. ⁵ А бир эвес ол сөстөрни тооп дыңнаваң болзуңарза, бо орду бузундулар оваазы апаар“. Ону Бодум-биле даңгыраглап тур мен!» Дээрги-Чаяакчының медеглээн сөзү ол-дур.

⁶ Дээрги-Чаяакчы Иудеяның хаанының ордузунуң дугайында:

«Сен Меңээ Галаад дег,
Ливан сынның баштары дег өндүр-чаагай сен.

Ынчалза-даа Мен сени ээнзиргей чер,
чурттакчы чок хоорай кылып каар мен!

⁷ Мен сеңээ удур узуткакчыларны томуйлап каар мен,
кайызынга-даа чепсек берип каар мен.

Сээң эки дээн пөштериңни олар кезип каапкаш,
отче октаптар – деп чугаалаан. –

⁸ Хөй чоннарның улузу бо хоорайның чаны-биле эртер, олар бот-боттарындан: „Дээрги-Чаяакчы чүү дээш бо өндүр улуг хоорайны ынчаар аажылааныл?“ – деп айтыржыр. ⁹ „Чүге дээрге олар боттарының Бурганы, Дээрги-Чаяакчының *чагыг-керээзинден ойталааш, өске бурганнарга мөгөйип, оларга бараан бооп турган-дыр“ – деп хары кээр».

21:13 Иер. 49:4 21:14 Иез. 20:47 22:3 Иса. 1:17; Иер. 7:5-6; 21:12 22:4 Иер. 17:25

22:5 Иер. 44:6 22:5 Иер. 49:13 22:7 Иса. 37:24; Иер. 6:6

22:8 Лев. 26:32; 3 Хаан. 9:8; 2 Чыл. 7:21 22:9 Ы. х. к. 29:24-26; Иер. 16:11

¹⁰ Өлгөн хаан дээш ыглашпанар, ол дээш качыгдаванар! Харын туттуруушкунда барган хаанның ажыын ажып ыглажыңар, чүге дээрге ол ам черле эеп келбес, төрөөн чуртун көрбөс. ¹¹ Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы Иосияның оглу, Иудеяның хааны, бо черден туттуруушкунда барган Шаллум^u дугайында: «Бодунуң ачазы Иосияның соонда хааннап эгелээн Шаллум ам черле бээр келбес-тир!» ¹² Ону тудуп аппаратан черге ол өлүп каар, бо черни моон соңгаар көрбөс – деп чугаалаан. –

¹³ Бодунуң ордузун чөптүг-шынныг эвес,
үстүкү өрээлдерин – *хоойлу-дүрүм чок тудуп турар,
өске кижини албадал-биле халаска ажылдадыр,
күш-ажыл дээш төлевир бербес хаан ат болур!

¹⁴ Ол „Бодумга улуг орду,
делгем үстүкү өрээлдер тудуп алын“ деп чугаалаан.
Ол бодунга улуг соңгалар оюп кылып,
пөш-биле каастай шап, кызыл будук-биле будуп турар.

¹⁵ Таанда-ла сээң хаан чагыргаңның ужур-утказы
пөштен хөй тудуглар тударында бе?
Сээң ачаң дойлап-даа тургаш,
шын шииткел биле чөптүг чорукту көргүзүп чорду.
Ынчангаш чедимчелиг бооп келди.

¹⁶ Яды-түрөңги улустуң херээн ол шын шиитпирлеп турду,
ынчангаш чедимчелиг бооп келди.
Мени билип аары ыңдыг боор эвес чүве бе? – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

¹⁷ А сен карааңны-даа, чүрээңни-даа
чүгле ажык-кончаа дилээринче, буруу чок улустуң ханын төгеринче,
улусту бастып, кызып-кыярынче углап келдиң».

¹⁸ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Иосияның оглу, Иудеяның хааны Иоаким дугайында мынча дээн:

«Улус ооң ажыын ажып, акы-угбаларыңга „Аа халак!“ дивес,
„Дээргивис, хайыраатывыс чок апарган-дыр!“ деп ажыын ажып ыглашпас.

¹⁹ Ону элчиген ажааган ышкаш кылдыр ажаап каар,
сөөртүп аппараташ, Иерусалимниң даштынче үндүр октаптар.

²⁰ *Сион-кыс, барып, Ливан сынга ыглап-сыкта,
Васан дагга алгыр, Аварим сынга ишкирнигип ыгла,
чүге дээрге сээң хандыкшааннарың^v шупту чылча шаптырган-дыр.

^u22:11 4 Хаан. 23:30-35 болгаш 2 Чыл. 36:1-4-те Иоахаз деп аттыг хаан ол бооп чадапчок (1 Чыл. 3:15 көр).

^v22:20, 22 Хандыкшааннар – Иудеяның эвилелчилери (Иер. 2:33; 30:14 көр).

22:10 2 Чыл. 35:24-25 22:12 4 Хаан. 23:34 22:13 Лев. 19:13; Ы. х. к. 24:15; Авв. 2:12

22:15 4 Хаан. 23:25 22:15 Иса. 3:10 22:16 У. ч. 31:9 22:18 4 Хаан. 23:36

22:19 Иер. 36:30 22:20 Сан. 27:12; Ы. х. к. 32:49

²¹ Амыр-чаагай чурттап чорунда,

Мен сээң-биле чугаалажып, сагындырып турдум,

а сен „Дыңнаvas мен!“ дээн сен.

Аныяандан-на ындыг чордун, Мени тооп дыңнавайн келдиң!

²² Сээң бүгү чагырыкчыларыңны хат хадып алгаш баар,

хандыкшааннарың* туттуруушкунга баар.

Ынчан бүгү бузуттуг үүлгедиглериң дээш адың баксыраар,

куду көрдүрер сен.

²³ Пөштерде уя тудуп алган, Ливанда чурттап турар улус!^w

Эьди аараан херээженни аарышкы дег,

силерни хилинчек бүргей аптарга, човууртаар силер!»

²⁴ «Дириг Бодумнуң адым-биле дангыраглап тур мен! – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Иоакимниң оглу, Иудеяның хааны Иехония, сен Мээң холумда үнелиг билээм-даа турган болзунза, Мен сени уштуп октаптар мен! ²⁵ Мен сени сээң амытының үзүксээн, коргуп-сүртээр улунуңуң – Вавилоннуң хааны Навуходоносор болгаш халдей чоннуң холунга хүлээдип бээр мен. ²⁶ Мен сени төрөөн иең-биле кады хары чуртче үндүр сывырыптар мен – ол черге төрүттүмээн силер, ынчалза-даа аңаа өлүр силер! ²⁷ А аажок ээп келиксээриңер бо черже ам кажан-даа ээп келбес силер».

²⁸ Таанда-ла ол кижини, Иехония,

ажыы чок бузук дой донга бе, херээ чок сава бе?

Чүге ону ажы-төлү-биле кады оларның билбези чуртче сүрүп аппаратаныл?

²⁹ О чер, чер, чер! Дээрги-Чаяакчының сөстөрүн дыңна! ³⁰ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Ол кижини ажы-төл чок кижини дег кылдыр бүрүткөп калыңар,

ол кижини бүгү назынында эки чол көрбөс.

Ооң салгакчыларыңдан кым-даа чаагай чолдуг болуп,

Иудеяны чагырбас, Давидтиң дүжүлгезинге саадаvas».

Давидтен укталган чөптүг-шынныг хаан

23 ¹ Дээрги-Чаяакчы: «Мээң коданымда хойларны чок кылып, тарадыр сывырып турар кадарчылар ат болур!» – деп медеглээн. ² Мээң чонумну кадарып турар чагырыкчыларга Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң Бурганы: «Мээң хойларымны тоо быдарадыр сывырыпкан, оларже сагыш салбаан силер. Мен ам бузуттуг үүлгедиглериңер дээш силерни кезедир мен – деп медеглээн. – ³ Хойларымның артынчызын үндүр сывырыпкан бүгү чурттарымдан чыып алгаш, төрөөн аал-

^w**22:23** Ливанның пөжүндөн кылган бай ордуларда чурттап турар улусту элдээрткен бооп чадаvas.

22:23 Иер. 4:31 **22:24** Иса. 49:18; Иез. 5:11; Соф. 2:9; Рим. 14:11 **22:24** Эсф. 8:8; Сол. ыр. 8:6;

Агг. 2:23 **22:24** 4 Хаан. 24:8-12; Иер. 24:1 **22:26** 4 Хаан. 24:12; Иер. 13:18

22:28 Иер. 48:38 **22:29** Иса. 1:2 **22:30** Иер. 36:30 **23:1** Иез. 34:1-10; Зах. 11:16-17

оранынче дедир чандырар мен. Олар ынчан өзүп-көвүдээр. ⁴ Чагырыкчылар кылдыр Мээң томуйлап каар улузум оларны кадарар. Хойларым оон ыңай коргуп-сүрээдeves, чиде бербес». Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

⁵ «Үези кээрге, Давидтин салгакчызын, чөптүг-шынныг Өзүмнү өрү көдүрер мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Ол хаан чагырып эгелээш, мерген угааннын көргүзүп, чер кырынга шын шииткел биле чөптүг чорукту доктаадыр. ⁶ Оң чагырар үези кээрге, Иудея камгалал алып, Израиль айбыл чок чурттаар. Ол хаанга „Яхве-Седкену“^х деп ат тыпсыр.

⁷ Улус: „Израиль чонну Египеттен үндүрө берген дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле!“ – деп даңгыраглавас апаар хүннер кээр – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ⁸ Харын улус: „Израиль чонну сонгу чүкте черден үндүрө берген дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле!“ – деп бир өскээр чугаалааш, Мээң оларны үндүр сывырыпканым бүгү чурттардан дедир чанып келгеш, боттарының черинге чурттаар».

Меге *медээчилер дугайында

⁹ Бурганның медээчилериниң дугайында.

Чүрээм чарылгыже саргып, соп тур,
бүгү сөөктерим мунчурады.
Дээрги-Чаяакчының ыдыктыг сөстөриниң ужун
Оң мурнунга эзирик кижиде,
арагага алыскан кижиде апардым.

¹⁰ Чер кырын самыыраан улус долган,
каргаттыргаш, чер ыглап турар –
ховуда оът-сиген кадып калган.
Ол улустуң сорулгазы – бузут,
оларның күжү – чөптүг эвес чорук.

¹¹ «Бурганның медээчизи-даа, *бараалгакчызы-даа бужартаан-дыр.
Оларның бузуттуг үүлгедиглерин
Мээң *өргээмде безин көрүп тур мен! – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

¹² Ол дээш, оларның оруу тайгыр апаар,
караңгыже шымны бээр.
Оларны идерге, кээп дүжерлер.
Чүге дээрге кеземче үезинде
оларже айбыл-халап ыдар мен! – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

¹³ Самарияда медээчилеримниң шуут бодал чогуң көргөн мен;
олар *Ваал бурганның өмүнээзинден медеглеп турду,

^х23:6 Яхве-Седкену – «Дээрги-Чаяакчы биске чөптүг-шынныг чорукту көргүзөр» дээн уткалыг ат.

23:3 Ы. х. к. 30:3; Иер. 32:37; Иез. 34:13 23:4 Иер. 3:15 23:5 Ос. 3:5; Иез. 34:23

23:6 Иер. 32:37; Иез. 28:26 23:6 Иер. 33:14-16 23:8 Иер. 16:14-15

23:11 Иер. 6:13; 7:30; 32:34; Соф. 3:4 23:12 Ыд. ыр. 34:6; 72:18; У. ч. 4:19 23:13 Иер. 2:8

Мээн израиль чонумну оруундан астыктырып кагды.

¹⁴ Мээң Иерусалимде медээчилерим
коргунчуг чүүл үүлгедип турарын база көрүп тур мен;
олар самыраан, мегеге башкартып чурттап чоруур,
бузуттуг хейлерниң холун быжыктырып, деткиир улус-тур,
ооң түңнелинде бузуттуг хейлер бак херектерин кагбас-тыр.
Мээң мурнумга олар шупту Содом дег,
Иерусалимниң чурттакчылары – Гоморра дег!»

¹⁵ Ынчангаш Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы ол медээчилер дугайында:
«Оларны ажыг чашпан-биле чемгерер мен,
оларга хоранныг суг ижиртир мен,
чүге дээрге Иерусалимде Мээң медээчилерим дээш
бүгү чер бужартаан-дыр!» – деп чугаалаан.

¹⁶ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:
«Ол медээчилерниң сөстөрүн, силерге медеглээн чүвезин дыңнаваңар!
Олар хоозун сөстер медеглеп,
Дээрги-Чаяакчының сөстөрүн эвес,
а боттарының сеткилиниң күзелдерин чугаалап турар.

¹⁷ Олар Мени бак көөр улуска:
„Силерге амыр-тайбың турарын Дээрги-Чаяакчы чугаалаан!“ – деп
катаптап чугаалаар-дыр.
Чөрүү чүрээниң айы-биле кылып турар бүгү улуска олар:
„Айыылга таварышпас силер!“ – дээр-дир».

¹⁸ Ындыг-даа болза, Дээрги-Чаяакчының чөвүлелинге турган,
Ооң сөзүн дыңнаан, билип алган кижиге бар бе?

Ооң сөзүнче кулаан ээктирип, дыңнаан кижиге кымыл?
¹⁹ Дээрги-Чаяакчының шуурганы килеңни-биле көдүрүлдү!
Коргунчуг казыргы хөмө алгаш, бузуттугларның бажын алып.

²⁰ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чүрээнде бодалдарын күүседип,
боттандырбаан шаанда, Ооң килеңи оожургавас.
Келир үеде силер ону кончуг тода билип аар силер.

²¹ «Мен ол медээчилерни айбылап чорутпаан мен,
олар боттары маңнажып келди.
Мен оларга чүве чугаалаваан мен,
харын олар Мээң адым тудуп медеглеп тур!

²² Бир эвес олар Мээң чөвүлелимге турган болза,

23:14 Иер. 29:23 **23:14** Иез. 13:22 **23:14** Э. д. 18:20; 19:24; Иса. 1:10; Иез. 16:46

23:15 Иер. 8:14; 9:15; Ажыд. 8:11 **23:16** Иез. 13:2 **23:17** Иер. 6:14; Иез. 13:10; Мих. 3:5

23:18 Иов 15:8 **23:19** 3 Хаан. 19:11; Иез. 1:4 **23:20** Иер. 30:23-24

23:21 Иер. 5:31; 14:14; Иез. 13:6

чонумга Мээң сөстөрими медеэлеп,

ону бузуттуг оруктан база бак үүлгедигден чайладыр ийик.

²³ Мен чүглө чоок тургаш, Бурган боор мен бе? – деп, Дээрги-Чаяакчы айтырган.

–

Ырак тургаш, Бурган эвес мен бе?

²⁴ Кандыг-бир кижини Менден чажыт черже чаштына берип шыдаар бе?

Мен ону көрбейн баар мен бе? – деп, Дээрги-Чаяакчы айтырган. –

Дээр биле черни Мен бүргей ап турар эвес мен бе?»

Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

²⁵ «Мээң адым тудуп, мегелеп өттүр билип медеглеп турар медеэчилер чүү деп турарын дыңнаан мен. Олар: „Мен дүш көрдүм, дүш көрдүм!“ – дээр-дир.

²⁶ Кажанга чедир ынчап кээр улузул? Ол медеэчилер мегелеп өттүр билип медеглээр деп, бодунун сагыжының даап бодаан чүвезин медеглээр деп бодап алган бе?

²⁷ Мээң чонумнун ада-өгбези Ваал бурганга мөгеер дээш, Мээң адымны утканы дег, ол медеэчилер бот-боттарынга чугаалап турар дүштеринин дузазы-биле чонну Мээң адымны уттур кылдыр албадар бис деп бодаар. ²⁸ Дүш көргөн медеэчи оозун бодунун дүжү кылдыр чугаалазын, а Мээң сөзүмнү ажыдып чугаалааным медеэчи ол сөстү чонга шынны-биле медеглезин! Тарааның үрезини биле саванының аразында дөмөй чүү барыл? – деп, Дээрги-Чаяакчы айтырган. – ²⁹ Мээң сөзүм от ышкаш – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – Мээң сөзүм хая-даш чуура шапкан маска ышкаш!

³⁰ Мен ол медеэчилерге удур мен! – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Олар Мээң сөстөрими бот-боттарындан оорлап турар. ³¹ Мен ол медеэчилерге удур мен! – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Олар хей чүве чулчургаш: „Бурганның медеглээн чүвези-дир“ – деп турар. ³² Меге дүштерин чугаалаан медеэчилерге удур мен! – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Олар дүштерин чугаалап, боттарының бардамы-биле, мегези-биле Мээң чонумну будулдуруп турар. Мен оларны айбылап чорутпаан мен, оларга айтышкын бербээн мен. Олар бо чонга кандыг-даа ажык-дуза чедирбес». Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Дээрги-Чаяакчының сөзү үүрге-чүжкү бе?

³³ «Иеремия, кажан азы Иудеяның чону, азы Бурганның медеэчизи, азы бараалгакчызы сенден: „Дээрги-Чаяакчы кандыг үүрге-чүжкү чүдүрдү?“ – деп айтырар болза, „Дээрги-Чаяакчы: ‘Силер боттарыңар үүрге-чүжкү боор силер, а Мен силерни дүжүр октаптар мен’ – деп медеглээн“ – деп харыылаар сен. ³⁴ Бир эвес моон сонгаар азы медеэчи, азы бараалгакчы, азы улус-чондан бир кижини „Дээрги-Чаяакчының чүдүргөн үүрге-чүжкү“ деп сөстөр чугаалаар болза, Мен ол кижини, оон өг-бүлезин кезедир мен».

У23:33 Үүрге-чүжкү – бо еврей сөс «үүрге-чүжкү» азы «өттүр билген медеглел» деп уткаларны илередир. Бо үзүндүдө ол ийи утка-биле сөс оюну чоруп турар. Ол сөстү Иеремияның удурланыкчылары, ону кочулаар дээш, ажыглап турган чадаас.

23:23 Ыд. ыр. 138:7-12 23:24 Иса. 66:1 23:25 Ы. х. к. 13:1; Зах. 10:2 23:27 Башт. 3:27

23:30 Ы. х. к. 18:20; Иер. 14:15; Иез. 13:8 23:32 Мих. 3:5

³⁵ Бот-боттарынардан, ха-дуңманардан: «Дээрги-Чаяакчы чүү деп харыылады?» – деп азы «Дээрги-Чаяакчы чүү диди?» – деп айтырар ужурлуг силер. ³⁶ «Дээрги-Чаяакчының чүдүргөн үүрге-чүьгү» деп сөстөрни моон сонгаар сагынмаңар, чүге дээрге кижги бүрүзүнүң сөстери ооң бодунга үүрге-чүьк апаар болгай, а Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Дириг Бурганывыстың сөстөрин хажыткан-дыр силер. ³⁷ Медээчиден: «Дээрги-Чаяакчы чүү деп харыылады?» – деп азы «Дээрги-Чаяакчы чүү диди?» – деп айтырар ужурлуг силер. ³⁸ Бир эвес силер «Дээрги-Чаяакчының чүдүргөн үүрге-чүьгү» деп сөстөр чугаалаарын соксатпас болзуңарза, Дээрги-Чаяакчының чүнү чугаалаанын дыңнаңар: «Мен силерге „Дээрги-Чаяакчының чүдүргөн үүрге-чүьгү“ деп сөстөрни чугаалап болбазын сагындырып турумдала, чугаалааныңар дээш, ³⁹ Мен силерни база силерге, ада-өгбөңөргө бергеним бо хоорайны уттупта² мен, Бодумдан ырадыр дүжүр октаптар мен! ⁴⁰ Мен силерни кезээ мөңгөдө кажан-даа уттундурбас бак атка киирер мен, куду көрүүшкүңгө чыгаар мен».

Эки болгаш багай фи́га чимизи

24 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ көстүүшкүн чорудуп берди. Көөрүмгө, Дээрги-Чаяакчының *өргээзиниң мурнунда фи́га чимистиг ийи хааржак салып каан болду. А ол болза Вавилоннун хааны Навуходоносор Иерусалимден Иоакимниң оглу, Иудеяның хааны Иехонияны, Иудеяның нояннарын, усчу, дарган улузун үндүрө бергеш, Вавилонче сүрүп аппаратан соонда болган чүвө. ² Көөрүмгө, бир хааржакта чаагайы кончуг, эрте бышкан фи́га чимизи, а өске хааржакта – кижги чиир аргажок, ирик фи́га чимизи бар болду.

³ Дээрги-Чаяакчы менден: «Иеремия, чүнү көрүп тур сен?» – деп айтырды. Мен: «Фи́га чимизин. Эки чимистер бо-дур – чаагайы кончуг, багайы бо-дур – кижги чиир аргажок, ирик» – деп харыыладым. ⁴⁻⁵ Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы меңээ сөзүн айыткап, мынча дээн: «Моон халдей черже үндүр сывырыпканым, Иудеядан өскээр көжүрткен улусче, бо эки чимисче дег, эки көөр мен. ⁶ Оларга ачы-буян чедирери-биле ээ көрнүп, бо черже дедир чандыраар мен, оларны маңаа хоозуратпайн, быжыктыраар мен, тура тыртпайн, тарып олуртур мен! ⁷ Мени – Дээрги-Чаяакчыны билип алзын дээш, Мен оларга угаангыр чүректи бээр мен. Олар Мээң чонум болур, Мен оларның Бурганы болур мен, чүге дээрге олар Менче чүрээниң ханызындан эглип кээр».

⁸ А кижги чиир аргажок, ирик чимистер дугайында Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Иудеяның хааны Седекияны, ооң нояннарын, Иерусалимде база бо чуртта арткан бүгү өске улусту, Египетте чурттап турар бүгү израильчилерни ол багай фи́га чимизи ышкаш аажылаар мен. ⁹ Мен оларны чер-делегейниң бүгү күрүнелеринге коргунчуг айыыл-халаптың бужар үлегер-чижээ кылып каар мен, оларны үндүр сывырарым чер бүрүзүңгө оларның адын баксырадыр мен, оларны дорамчылал, кочулал болгаш каргышка таварыштыраар мен. ¹⁰ Мээң оларга болгаш оларның ада-

^{23:39} Азы: «Бо хоорайны үүрге-чүьк дег көдүрөр».

23:40 Иер. 20:11 **24:1** Ам. 8:1; Мих. 7:1 **24:1** 4 Хаан. 24:12-15; Иез. 17:12

24:2 Иер. 29:16 **24:6** Иер. 31:28; 42:10 **24:7** Ы. х. к. 30:6; Иер. 32:39 **24:8** Иер. 21:1

24:9 Ы. х. к. 28:37

өгбезинге берген черимге олар шупту узуткаттырып, чиде бергиге чедир, Мен оларже чаа-дайын, аш-чут болгаш хамчык аарыгны ыдар мен».

Вавилоннун Иудеяны чагырар чеден чылы

25¹Иосияның оглу, Иудеяның хааны Иоакимниң чагыргазының дөрткү чылында Дээрги-Чаяакчының Иеремияга Иудеяның бүгү чонунга хамаарыштыр ажыдып чугаалаан сөзү бо-дур. Ол чыл болза Вавилоннун хааны Навуходонсорнуң чагыргазының бириги чылы чүве-дир. ²Иеремия *медээчиниң Иудеяның бүгү чонунга, Иерусалимниң бүгү чурттакчыларынга медеглээн чүүлү бо-дур: ³«Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунун сөзүн чээрби үш чыл дургузунда – Амоннун оглу, Иудеяның хааны Иосияның чагыргазының он үшкү чылындан эгелээш, амдыгаа чедир – ажыдып келди. Мен силерге катап-катап дамчыдып-ла турдум, а силер тооп дыннавадынар. ⁴Дээрги-Чаяакчы силерже Бодунун чалча-медээчилерин катап-катап айбылап чорудуп-ла турду, а силер тооп дыннавадынар, оларның чугаазынче кулаанар ээктирбединар. ⁵Ол силерге: „Кайынар-даа бодунун бузуттуг оруундан, бачыгтыг үүлгедиглеринден ойталазын, ынчан Дээрги-Чаяакчының силерге база ада-өгбөнерге шаг шаанда берген черинге кезээ мөңгедө чурттаар силер. ⁶Өске бурганнар эдербенер, оларга бараан болуп, мөгейбенер, холунарның ажил-херээ-биле Мени килеңнетпенер, ынчан Мен силерже айбыл-халап ытпас мен“ – деп чугаалаан турган болгай».

⁷«Ынчалза-даа силер Мени тооп дыннавадынар! – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Бодунарга хора чедирип, холунарның кылган ажил-херээ-биле Мени килеңнеттиңер». ⁸Ынчангаш Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Мээң сөстөрими тооп дыннавааныңар дээш, ⁹Мен соңгу күрүнелерниң бүгү аймактарын кыйгырттып, чыыр мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – Мээң чалчам, Вавилоннун хааны Навуходонсорну кыйгырткаш, ону бо черге, оон чурттакчыларыңа, бүгү кожа чоннарга удур чаалаштырар мен. Ол чоннарны бүрүнү-биле узуткаар мен, оларны хоозураашкын биле кочулалга, мөңгө буураашкынга чыгаар мен. ¹⁰Мен оларның аразынга өөрүшкү биле хөглээшкын үнү, күдээ оол биле келин кыстың үнү, дээрбе даштарының даажы дыңналбас кылып каар мен база чырыткының одун өжүрер мен. ¹¹Бүгү бо чер ээнзиреп хоозураар, бо чоннар чеден чыл дургузунда Вавилоннун хааныңа кулдандыар».

¹²Чеден чыл эртерге, Вавилоннун хаанын, оон чонун кем-буруузу дээш кезедир мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Халдей черни кезээ мөңгедө хоозурадыр мен. ¹³Мен ол чер-биле Мээң анаа удур чугаалаан бүгү чүвемни, бо номда бижиттинген чүвени, Иеремияның бүгү чоннар дугайында өттүр билип медеглээн чүвезин боттандыар мен. ¹⁴Халдей чон боду хөй чоннарның кулу апаар, өндүр улуг хааннар ону чагырып аар – Мен ону үүлгеткен херектери дээш кезедир мен».

24:10 Иер. 14:12; Иез. 5:17; 14:21 **25:1** 4 Хаан. 24:1; Иер. 36:1; Дан. 1:1 **25:3** Иер. 1:2

25:3 Иер. 7:13; 26:5 **25:4** 2 Чыл. 24:19 **25:5** Иер. 7:7 **25:6** Хост. 20:3-4

25:9 Иер. 1:15 **25:9** Иер. 27:6; 43:10 **25:9** Иер. 18:16 **25:10** Эккл. 12:4; Иер. 7:34

25:11 Иер. 29:10; Дан. 9:2; Зах. 1:12; 7:5 **25:13** Иер. 46—51 **25:14** Иер. 27:7; 50:9; 51:28

Килеңниц дашказын делегейниц чоннарынче чажар

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы меңээ: «Мээң холумдан килеңимнин арагазын куткан бо дашканы алгаш, сени айбылап чорудуп турарым бүгү чоннарга ижиртип каг. ¹⁶ Олар ижипкеш, тендирип, Мээң оларже ыдып турарым хылышты көрүп кааш, кортканындан угаанын ышкыныштар» – деп чугаалаан. ¹⁷ Мен Дээрги-Чаяакчының холунда дашканы алгаш, Ооң мени айбылап чоруткан бүгү чоннарынга араганы ижиртип кагдым:

¹⁸ Иерусалимге, Иудеяның хоорайларынга, ооң хааннары биле нояннарынга – оларны хоозурадыр дээш, оларны ам хөмө тавараан кочулал, куду көрүүшкүн болгаш каргаттырышышкынче чыгаар дээш – ижиртип кагдым;

¹⁹ Египеттин хааны фараонга, ооң дүжүметтери биле нояннарынга, оон бүгү албаты чонунга, ²⁰ египетчилер аразында өске аймак-сөөктүгү бүгү улуска;

Уц деп черниц бүгү хааннарынга;

филистим черниц бүгү хааннарынга – Аскалон, Газа, Экрон хоорайларның болгаш Азот хоорайның артынчызының хааннарынга;

²¹ эдом, *моав болгаш аммон чоннарга;

²² Тир, Сидон хоорайларның хааннарынга;

далай ындында чурттарның хааннарынга;

²³ Дедан, Фема, Буз чурттакчыларынга, кастыында дүгүн чүлүүр бүгү улуска^a;

²⁴ Аравияның бүгү хааннарынга, ээн кургаг ховуда чурттаан янзы-бүрү аймак-чоннарны чагырган бүгү хааннарга;

²⁵ Зимринин бүгү хааннарынга, Эламның бүгү хааннарынга, Мидияның бүгү хааннарынга;

²⁶ соңгу күрүнелеринин бүгү хааннарынга, чоокта-даа, ыракта-даа турарларынга, удаа-дараалаштыр ижиртип кагдым – чер-делегей кырында бар бүгү күрүнелерге ижиртип кагдым. А Сесахтын^b хааны эң сөөлүндө ижер.

²⁷ «Ол улус-чоннарга мону чугаала. Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы мынча дээн: „Ижиңер, эзириңер, кузунар! Кээп дүшкеш, Мээң силерже ыдарым хылышты көрүп кааш, турбас силер“». ²⁸ Кажан олар сээң холуң сунган дашканы хүлээп аарындан ойталап, ижиксесес болза, оларга мону чугаала. Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: „Албан ижер ужурлуг силер! ²⁹ Мээң адым-биле адаан бо хоорайже-даа Мен айбыл-халап ыдып турумда, силер

^a25:23 Кастыында дүгүн чүлүүр бүгү улус – Аравия ээн кургаг ховуга чурттап чораан чамдык аймактарны ынча деп адаар турган.

^b25:26 Сесах – Вавилоннун оюскан ады (Иер. 51:41 көр).

25:15 Ыд. ыр. 74:8; Иса. 51:17; Авд. 1:16; Ажыд. 14:10 25:16 Иер. 47:6

25:17 Иса. 51:22; Наум 3:11 25:19 Иер. 46:25 25:20 Э. д. 22:21; Иов 1:1; Ыы. 4:21

25:20 Иер. 47:1 25:21 Иер. 48—49 25:22 Иса. 23:1; Иер. 27:3; 47:4 25:23 Э. д. 22:21; Иса.

21:13; Иер. 49:8 25:25 Иер. 49:34-39 25:27 Иез. 38:21 25:28 Иер. 49:12

канчап кеземчеден чайлаар силер? Чок, чайлап шыдавас силер, чүге дээрге Мен чер-делегейниң бүгү чурттакчыларынга удур дайылдажыр кылдыр хылышты кыйгырып тур мен“». Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

³⁰ «Оларга бүгү бо сөстөрни чарлап, мону чугаала.

Дээрги-Чаяакчы өрүтен диңмиреп кээр,
Бодунуң ыдыктыг оран-савазындан дыңзыг үн-биле алгырар,
Бодунуң чер-чуртунче хөрөктенир,
виноград чулуу сы бастырган кижиниң дааш-шимээн үндүрери дег,
черниң бүгү чурттакчыларынче кышкырар!

³¹ Диңмирээшкин чер-делегейниң кыдыынга чедир дагжаар,
чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы чоннар-биле маргыжар,
Ол бүгү улус-биле чаргылдажыр,
кем-буруулуларны хылыш-биле шаштыртып каар».
Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

³² Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:
«Айыыл-халап бир чондан өске чонче сүрүштүр кел чыдыр,
чер-делегейниң кыдыындан кончуг улуг шуурган көдүрлүр!

³³ Ол хүн Дээрги-Чаяакчыга өлүрткен улус
чер-делегейниң бир кыдыындан өске кыдыынга чедир чыткылаар.
Улус оларның ажыын ажып ыглашпас,
мөчү-сөөгүн чыып, ажаавас, олар чер кырынга өдек дег чыдып каар.

³⁴ Чагырыкчылар, ыглап-сыктаңар, човууртаңар,
сүрүг *баштыңнары, качыгдалдан довуракка боражыңар,
чүге дээрге силерни дөгөрер дээш аппаар үе келген-дир.
Силерни, үнелиг сава дег, буза шавар, тоо быдарадыр.

³⁵ Чагырыкчылар хоргадаар чер тыппас,
сүрүг баштыңнарынга камгалал турбас.

³⁶ Чагырыкчыларның ыы-сыызы,
сүрүг баштыңнарының ишкиртиниң ыглааны дыңналып тур.
Дээрги-Чаяакчы оларның одар-белчириин хоозураткан-дыр.

³⁷ Дээрги-Чаяакчы күштүү-биле килеңнээрге,
тайбың одарлар узуткаттынып тур.

³⁸ Дээрги-Чаяакчы бодунуң чыдынындан үнүп келген арзылаң ышкаш!
Улус-чоннарның чери Ооң кадыг-дошкун, кыптыккан килеңинден хоозурап
калган».

Улус-чоннуң Иеремияны шииткени

26¹ Иосияның оглу, Иудеяның хааны Иоакимниң чагыргазының эгезинде
Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөзүн ажыдып, ² Иеремияга мынча дээн: «Дээрги-

Чаяакчының *өргээзиниң шөлүнгө туруп алгаш, Иудеяның шупту хоорайларындан Дээрги-Чаяакчының өргээзинге мөгейип кээп турар бүгү чурттакчыларга сенээ чугаалаарын дужааган бүгү сөстөрүмни дамчыт, чаңгыс-даа сөс уттуп кагба! ³ Олар тооп дыңнааш, кижини бүрүзү бодунун бузуттуг оруундан ойталаар чадавас. Мен ынчан бодалын өскерттип, оларга үүлгедиглери дээш таварыштырар дээним айбыл-халап олар-биле болбас кылып каар мен. ⁴ Оларга мону чугаала. Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: „Бир эвес Мени тооп дыңнавас, Мээң силерге берген *хоойлум ёзугаар чурттавас болзунарза, ⁵ Мээң чалча-медээчилеримниң чугаазын тооп дыңнавас болзунарза – а Мен силер Мээң *медээчилеримни тооп дыңнавайн турунарда-ла, оларны силерге катап-катап айбылап чорудуп-ла турар-дыр мен – ⁶ Силом-биле кылган чүвемни бо өргээ-биле кылыр мен^с, а бо хоорайны чер-делегейниң бүгү чоннарынга каргаттырарынче чыгаар мен“».

⁷ Иеремия ол бүгү сөстөрүни Дээрги-Чаяакчының өргээзинге чугаалаан, *Бурганның бараалгакчылары, медээчилери база бүгү чон ону дыңнап турган. ⁸ Дээрги-Чаяакчының бүгү чонга дамчыдарын айыткан шупту чүвезин Иеремия чугаалап доозарга, Бурганның бараалгакчылары, медээчилери база бүгү чон ону тудуп алгаш: «Сенээ өлүм, өлүм! ⁹ Дээрги-Чаяакчының адын тудуп өттүр билип медеглеп тура, Силом-биле болган чүве бо өргээ-биле база болурун, бо хоорайның ээнзирээрин, анаа чурттаар кижини артпазын чүгө чугааладың?» – деп алгыржы бергеннер.

Бүгү чон Иеремияны шиидер дээш Дээрги-Чаяакчының өргээзинге чыгып келген. ¹⁰ Иудеяның нояннары ол дугайында дыңнап кааш, хаанның ордузундан Дээрги-Чаяакчының өргээзинге чедип келгеш, Чаа хаалга чанынга олуруп алганнар. ¹¹ Бурганның бараалгакчылары биле медээчилери нояннарга база бүгү чонга: «Бо кижини өлүрүп шиидер ужурлуг! Хоорайывыс дугайында ооң чүү деп өттүр билип медеглээнин боттарыңар дыңнадыңар» – дээн.

¹² Иеремия нояннарга база бүгү чонга мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчы мени бо өргээ болгаш бо хоорай дугайында силерниң дыңнааныңар өттүр билген медеглелди чугаалазын дээш айбылап чорутту. ¹³ Оруктарыңар биле ажыл-херээңерни экижидип ап көрүңер, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарнын сөзүн дыңнаңар. Дээрги-Чаяакчы ынчан бодалын өскерттип, силерге азааны айбыл-халапты болдурбас. ¹⁴ А мен – силерниң холуңарже кирдим, мээң-биле силерге шын болгаш чөптүг деп сагындырар чүведен кылыңар. ¹⁵ Чүглө ыяк билип алыңар – мени өлүрер болзунарза, кем-буруу чок кижиниң ханы дээш бодуңарга, бо хоорайга, ооң бүгү чурттакчыларыңа буруу чүктедир силер. Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы мени шынап-ла ол бүгү сөстөрүни силерге дыңналдыр чарлазын дээш айбылап чоруткан болгай».

^с26:6 Силом – Баштыңчылар үезинде Бурганның ыдыктыг майгыны турган, Эфремниң черинде хоорай. Ооң соондагы үеде Силом буурап дүшкен (Иис. 18:1; Башт. 18:30; Иер. 7:12 көр).

26:2 Иер. 7:2; 19:14 26:2 Ы. х. к. 4:2; Ажыд. 22:18 26:3 Иер. 18:8; 36:3; Иона 3:10

26:4 Лев. 26:14; Ы. х. к. 28:15 26:5 Иер. 25:3-4 26:10 Иер. 36:10 26:13 Иер. 7:3; 18:11

26:13 Ы. х. к. 30:2-3; Иона 3:10 26:14 Иис. 9:25

¹⁶ Нояннар база бүгү чон Бурганның бараалгакчылары биле медээчилеринге: «Бо кижини өлүрүп шийтпес ужурлуг-дур! Ол биске Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың өмүнээзинден чугаалап турган-дыр» – дээннер.

¹⁷ Чурттуң элээн каш *баштыңнары туруп келгеш, чыылган бүгү чонга мынча дээннер: ¹⁸ «Иудеяның хааны Эзекияның үезинде Морешет чурттуг Михей өттүр билип медеглеп турду. Ол Иудеяның бүгү чонунга:

„Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы: ‘Сионну|Сион шөл ышкаш аңдарып каар, Иерусалим бузундулар оваазы анаар, а бо өргээни туткан даг арга-ыяш үнген чер анаар’ – дээн“ – деп чугаалаан болгай.

¹⁹ Ындыг-даа болза, Иудеяның хааны Эзекия биле Иудеяның бүгү чону ол медээчини өлүрерин дидинген бе? Хаан Дээрги-Чаяакчыдан корга бергеш, Оон хайыра дилээрин оралдашпаан бе? Дээрги-Чаяакчы ынчан бодалын өскерттип, Бодунуң оларга аазааны айыыл-халап болбас кылып каан болгай. А бис боттарывыстың бажывысче хан кудуп тур бис!»

²⁰ (Өске бир кижини – Шемайяның оглу, Кириат-Иарим хоорай чурттуг Урия дээрзи база Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден өттүр билип медеглеп турган чүве-дир. Ол кижини бо хоорай биле бо черге удур, Иеремия ышкаш, өттүр билип медеглеп турган.

²¹ Иоаким хаан, оң шериглери болгаш нояннары медээчинин сөстөрүн дыңнаан соонда, хаан ону өлүрер деп барган. Урия ол дугайында билип кааш, кортканындан Египетче дезе берген. ²² Иоаким хаан Египетче бодунуң улузун – Ахборнуң оглу Элнафанни өске кижилер-биле кады чорудупкан. ²³ Олар Урияны Египеттен үндүргеш, Иоаким хаанга эккелгеннер. Хаан Урияны хылыш-биле өлүрткеш, мөчү-сөөгүн карачал улус ажаар чевегже октаптарын дужааган чүве-дир.)

²⁴ Ынчангаш Шафанның оглу Ахикам Иеремияга болчуп, Иеремияны өлүрүп каар кылдыр чонга бербейн барган.

Хомут-биле бадыткал демдээ

27 ¹ Иосияның оглу, Иудеяның хааны Седекияның^d чагыргазының эгезинде Дээрги-Чаяакчы Иеремияга Бодунуң сөзүн ажыдыпкан.

² Дээрги-Чаяакчы меңээ мынча дээн: «Хомут биле моожадан кылгаш, мойнуңга кедип ал. ³ Иерусалимче Иудеяның хааны Седекияга келген *элчиннер дамчыштыр эдом, *моав болгаш аммон чоннарның, Тир болгаш Сидоннуң хааннарынче хомут, моожадан чорудуват. ⁴ Ол элчиннерге боттарының дээргилеринге Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң Бурганының бо сөстөрүн дамчыдарын дужаа: ⁵ Мен Бодунуң өндүр улуг күжүм болгаш күчүлүг холум-биле делегейни база чер

^d27:1 Чамдык бурунгу сөзүглелдерде бо домак таварышпайн турар. А өске сөзүглелдерде «Седекия» эвес, а «Иоаким» деп бижээн.

26:17 Аж.-ч. 5:34 26:18 Мих. 3:12 26:19 2 Чыл. 32:26 26:19 Хост. 32:14

26:20 Ис. 9:17; 1 Хаан. 7:1 26:21 4 Хаан. 23:36 26:22 Иер. 36:12, 25

26:24 4 Хаан. 22:12 27:1 4 Хаан. 24:18 27:2 Иер. 28:10 27:3 Иер. 25:21-22

кырында чурттап турар кижилерни, дириг амытаннарны чаяап каан мен. Делегейни Мен бериксээн кижимге бээр мен. ⁶ Мен ам ол бүгү черлерни Вавилоннуң хааны, Мээң чалчам Навуходоносорга хүлээдип тур мен, черлик аң-меңни безин аңаа чагыртыр кылдыр берип тур мен. ⁷ Аңаа, ооң оглунга, оглунуң оглунга бүгү чоннар бараан болур. Ооң соонда Навуходоносорнуң чер-чуртунуң бастыраар ээлчээ кээр. Ынчан Вавилонну хөй чоннар, өндүр улуг хааннар чагырып аар.

⁸ Ынчалза-даа ам кандыг-бир чон азы күрүне аңаа, Вавилоннуң хааны Навуходоносорга, бараан болбас болза, Вавилоннуң хаанының хомудунче мойнун сукпас болза, Мен ыңдыг чонну дайын-чаа, аш-чут болгаш хамчык аарыг-биле кезедир мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – ол чонну хааның холу-биле төндүр кыргып-хыдыр мен. ⁹ Силерге: „Вавилоннуң хаанынга кул болбас силер“ – деп турар боттарыңарның бүдүү билир, төлгечи, дүшчү, караң көрнүр болгаш илби-шидичи улузуңарны дыңнаваңар. ¹⁰ Силерни черинерден ырадыр дээш, Мен силерни үндүр сывырыптарымга, өлүп калзын дээш, олар силерге меге чүве медеглээр-дир. ¹¹ А мойнун Вавилоннуң хаанының хомудунче сугар база аңаа бараан болур чонну Мен ооң бодунуң черинге арттыраар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Ол чон бодунуң черин болбаазырадып, аңаа чурттаар».

¹² Ол бүгү сөстөрни мен Иудеяның хааны Седекияга база медеглеп, мынча дээн мен: «Вавилоннуң хаанының кедирген хомудун мойнуңарга сугарындан ойталаваңар. Аңаа база ооң чонунга бараан болуңар, ынчан амы-тынның артар силер! ¹³ Чүге сен бодун, сээң албаты чонун дайын-чаа, аш-чут болгаш хамчык аарыгдан өлүр ужурлуугул? Дээрги-Чаяакчы Вавилоннуң хаанынга бараан болбас чон-биле ынчаар кылырын азаан болгай. ¹⁴ Силерге: „Вавилоннуң хаанынга кул болбас силер“ – деп турар *медээчилерни дыңнаваңар, чүге дээрге олар силерге меге чүве медеглеп турар-дыр».

¹⁵ «Мен оларны айбылап чорутпаан мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Олар Мээң адым тудуп, мегелеп медеглеп турар-дыр. Ынчангаш Мен силерни үндүр сывырыптар мен – силер өлүп каар силер, силерге өттүр билип медеглеп турар медээчилер база!»

¹⁶ *Бурганның бараалгакчыларыңга болгаш бүгү чонга мен Дээрги-Чаяакчының сөзүн дамчыдып чугааладым: «Силерге: „Удавайн Дээрги-Чаяакчының *өргээзиниң херекселдерин Вавилондан дедир эгидер!“ – деп өттүр билип медеглеп турар медээчилерни дыңнаваңар, чүге дээрге олар силерге меге чүве медеглеп турар-дыр. ¹⁷ Оларны дыңнаваңар, Вавилоннуң хаанынга бараан болуңар, ынчан амы-тынның артар силер! Чүге бо хоорайны үрегдеп бустураарыңга чедирерил? ¹⁸ Бир эвес олар Бурганның медээчилери болза база Дээрги-Чаяакчының сөзү оларга четкен болза, Дээрги-Чаяакчының өргээзинде база Иудеяның хаанының ордузунда, Иерусалимде ам-даа арткан херекселдерни Вавилонче аппараттын дээш, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчыдан дилеп, мөргүзүннер».

27:5 Иса. 45:12 27:5 Дан. 4:14 27:6 Иса. 44:28; 45:1; Иер. 25:9; 43:10

27:6 Дан. 2:38; 4:19 27:7 Иер. 52:31 27:7 Иер. 25:12-14 27:8 Иер. 28:10; Иез. 34:27

27:8 Иер. 14:20 27:9 Иер. 29:8 27:10 Иер. 5:31 27:12 Иер. 38:17 27:13 Иер. 14:12

27:16 Иер. 28:3

19–21 (Вавилоннуң хааны Навуходоносор Иоакимниң оглу, Иудеяның хааны Иехонияны база Иудея биле Иерусалимниң бүгү ызыгууртаннарын Иерусалимден Вавилонче тудуп аппаарга, бо хоорайда Бурганның өргээзинге адагаштар, «далай» дээр чунар сава болгаш дөжөктөр арткан.) Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы Бодунуң өргээзинде база Иудеяның хаанының ордузунда, Иерусалимде арткан херекселдер дугайында мынча дээн: ²² «Ол херекселдерни Вавилонче аппаар; оларже сагыш салыр хүнүмге чедир олар аңа артып каар. Оон ол херекселдерни үндүрө бергеш, бо черже дедир эгидер мен». Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Меге *медээчи Аняния

28 ¹ Иудеяның хааны Седекияның чагыргазының эгезинде, ооң дөрткү чылынын беш айда Азурнуң оглу Аняния – Гаваон хоорай чурттуг Бурганның медээчизи – Дээрги-Чаяакчының *өргээзинге, *Бурганның бараалгакчылары база бүгү чон көрүп турда, менээ мынча дээн: ² «Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы мону чугаалаан: „Мен Вавилоннуң хаанының кедирген хомудун чуура шаап каар мен. ³ Ийи чыл болгаш, Мен Вавилоннуң хааны Навуходоносорнуң Дээрги-Чаяакчының өргээзинден ап алгаш, Вавилонче аппаратан бүгү херекселдерин бо черже дедир эгидер мен. ⁴ Иоакимниң оглу, Иудеяның хааны Иехонияны база Иудеядан Вавилонче тудуп аппаратан бүгү улусту Мен бо черже дедир чандыраар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – чүге дээрге Вавилоннуң хаанының кедирген хомудун чуура шаап каар мен“».

⁵ Иеремия медээчи Аняния медээчиге Дээрги-Чаяакчының өргээзинге турган бараалгакчылар биле бүгү чон көрүп турда, харыы берген. ⁶ Иеремия ынчан: «Дээрги-Чаяакчы ылап-ла ынчаар кылып каан болза! Ол сээң өттүр билген медеглелиңни күүседип, Бодунуң өргээзиниң херекселдерин Вавилондан бо черже дедир эгиткен база туттурган бүгү улусту дедир чандырган болза! ⁷ Чүгле сенээ болгаш бүгү чонга дыңналдыр чугаалаар чүвемни дыңнап ал. ⁸ Шаг шаанда, сен-даа, мен-даа чок турган үеде, Бурганның медээчилери хөй чурттарга, өндүр улуг күрүнелерге дайын-чаа, айбыл-халап болгаш хамчык аарыг боорун баш бурунгаар чугаалап турган болгай. ⁹ Бир эвес медээчи амыр-тайбың доктаарын баш бурунгаар чугаалаан болза, Дээрги-Чаяакчының ылап-ла айбылап чоруткан медээчизи ол-дур деп, чүгле кажан оон медеглээн сөстери чогууп бүдүргө, хүлээп көөр турган» – дээн.

¹⁰ Аняния медээчи Иеремия медээчиниң мойнунда хомутту ужулгаш, чуура шаап каапкаш, ¹¹ бүгү чон мурнунга: «Дээрги-Чаяакчы: „Ийи чыл болгаш, Мен бүгү чоннарның мойнунда хомутту, Вавилоннуң хааны Навуходоносорнуң кедирген хомудун, шак ынчаар чуура шавар мен“ – деп чугаалады» – дээн. Иеремия медээчи ынчан бодунуң оруу-биле чорупкан.

¹² Иеремия медээчиниң мойнунда хомутту Аняния медээчи чуура шаап каан соонда, Дээрги-Чаяакчы Иеремияга Бодунуң сөзүн ажыдыпкан: ¹³ «Барып, Анянияга мону чугаала. Дээрги-Чаяакчы: „Сен ыяш хомутту чуура шаап кааш,

27:19–21 4 Хаан. 24:14–15 27:22 4 Хаан. 25:13 27:22 Эзра 1:7; Иер. 29:10

28:1 4 Хаан. 24:18 28:1 Ис. 9:3; 21:17 28:2 Ы. х. к. 28:48; Иер. 27:8 28:3 Иер. 27:16

28:9 Иер. 6:14 28:9 Ы. х. к. 18:22 28:10 Иер. 27:2

ооң орнунга демир хомут кылып алдың!¹⁴ – дээн. ¹⁴Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы: „Бүгү бо чоннар Вавилоннун хааны Навуходоносорга бараан болзун дээш, оларның мойнунга демир хомут кедирер мен! Олар ооң кулдары апаар, черлик аң-меңни безин аңаа хүлээдир мен“ – деп медеглээн болгай».

¹⁵Иеремия медээчи Анания медээчиге мынча дээн: «Анания, мени дыңна! Дээрги-Чаяакчы сени айбылап чорутпаан-дыр, сен бо чонну мегелеп, ынандырган-дыр сен. ¹⁶Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы: „Мен сени чырык чер кырынга амбылыг арттырбас мен, бо чылын-на өлүп каар сен, чүге дээрге чугааң-биле Дээрги-Чаяакчыга удур үймээн үндүрген-дир сен“ – дээн болгай».

¹⁷Ол-ла чылын, чеди айда, Анания медээчи өлү берген.

Вавилонче тудуп аппаратан еврейлерге чагаа

29 ¹Иеремия *медээчиниң арткан *баштыңнарже, *Бурганнын бараалгакчылары биле медээчилеринче болгаш Навуходоносорнун Иерусалимден Вавилонче сүрүп аппаратан бүгү чонунче Иерусалимден чоруткан чагаазы бо-дур. ²Иехония хаанны, ооң авазын, Иудея болгаш Иерусалимнин дүжүметтери биле нояннарын, усчу, дарган улузун Иерусалимден тудуп аппаратан соонда, ³Иеремия ол чагааны Шафанның оглу Элеаса биле Хелкияның оглу Гемарияны дамчыштыр чоруткан турган. Ол ийи кижини Иудеяның хааны Седекия Вавилонче – ооң хааны Навуходоносорже айбылап чоруткан чүве-дир. Ол чагаада мынча деп бижээн:

⁴Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы мынча дээн:

«Иерусалимден Вавилонче үндүр сывырыпканым бүгү туттурган улус, дыңнаңар.

⁵Бажыңнардан тудуп алгаш, ээлеп чурттанар, сесерликтерден тарып алгаш, оларның чимизин чиңер. ⁶Кадайдан ап алыңар, оол-кыстыг болуңар, оларны өглөп-баштаңар – олар база ажы-төлдүг болзун. Ол черге өзүп-көвүдөңер, эвээжевеңер! ⁷Силерни ынаар үндүр сывырыпканым хоорайга амыр-тайбыңдан күзеңер. Ол хоорай дээш дилеп, Дээрги-Чаяакчыга мөргүңер, бир эвес аңаа амыр-тайбың доктаар болза, силерге база амыр-тайбың доктаар».

⁸Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы: «Силернин араңарда турар бүдүү билерлеринерге, төлгечилеринерге дуурайлатпаңар, дүжүн чугаалаар дүшчүлөрни дыңнаваңар!⁹ Ол улус силерге Мээң адым тудуп мегелеп өттүр билип медеглээр-дир, Мен оларны айбылап чорутпаан мен» – деп медеглээн.

¹⁰Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Вавилонга берип каан чеден чыл эрте бээрге, Мен силерге сагыш салыр мен, Мээң ачы-буяңныг сөзүмнү силер-биле күүседип, силерни бо черже дедир чандыар мен. ¹¹Силерге

^{29:8} Азы: «Дүжөп турар дүштеринерге сагыш салбанар!»

28:14 Иер. 27:6 **28:15** Иер. 29:31-32 **29:1** Иез. 8:1 **29:2** 4 Хаан. 24:12; Иер. 24:1

29:7 Эзра 6:10; 1 Тим. 2:1-2 **29:8** Иер. 27:9, 15 **29:9** Иер. 5:31

29:10 Иер. 25:11-12; Дан. 9:2; Зах. 1:12 **29:10** 2 Чыл. 36:22; Эзра 1:1

хамаарыштыр чүнү баш бурунгаар бодап алганымны Мен билир болгай мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Силерге келир үени, идегелди хайырлаар дээш, Мен айбыл-халап эвес, амыр-тайбыңны бээр деп бодалдыг мен. ¹² Силер Мени кыйгырар силер, баргаш, Меңээ *мөргүүрүңерге, Мен силерге харыылаар мен. ¹³ Менче чүткүп, дилеп эгелээш, тып аар силер. Бир эвес Менче бүгү чүлдү-чүрээнер-биле чүткүүр болзуңарза, ¹⁴ Мени тып аар силер – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – Мен силерге эки чолду эгидер мен^f, силерни ынаар үндүр сывырыпканым бүгү чоннардан, бүгү черлерден чыып эккээр мен».

¹⁵ Силер: «Дээрги-Чаяакчы биске Бодунуң медеэчилерин Вавилонга турувуста, база чорудуп берди» – деп турдуңар. ¹⁶⁻¹⁷ А Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы Давид хаанның дүжүлгезинде саадаан хаан дугайында, Иерусалим хоорайда бүгү чурттакчы чон – силерниң-биле кады тудуп аппаратан ха-дунмаңар дугайында мынча дээн: «Мен оларже дайын-чаа, аш-чут болгаш хамчык аарыг ыдып тур мен! Мен оларны кижичири чиир аргажок, ирик фи́га чимизи ышкаш аажылаар мен. ¹⁸ Мен оларны дайын-чаа, аш-чут болгаш хамчык аарыг-биле истеп-сүрер мен. Оларны чер-делегейниң бүгү күрүнелеринге коргунчуг үлегер-чижек кылып каар мен, үндүр сывырарым чер бүрүзүңге оларны каргыш, хоозурал, кочулал болгаш дорамчылалга таварыштырар мен. ¹⁹ Чүгө дээрге олар Мээн сөстөрими тооп дыңнавайн турган болгай – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Мен ол сөстөрими Бодумнуң чалча-медеэчилерими дамчыштыр оларже катап-катап чорудуп-ла турдум, а олар тооп дыңнавады – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

²⁰ А силер, Мээн Иерусалимден үндүр сывырып, Вавилонче чорудупканым улус, Дээрги-Чаяакчының сөзүн тооп дыңнаңар!»

²¹ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң Бурганы силерге Ооң адын тудуп, меге чүве медеглеп турар медеэчилер – Колияның оглу Ахав биле Маасеяның оглу Седекия дугайында мынчаар чугаалаан: «Мен оларны Вавилоннун хааны Навуходоносорга хүлээдип бээримге, силер көрүп туруңарда, хаан оларны өлүрүп каар!» ²² Оларны сактып, Вавилонче көжүрткөн иудейлер аразыңга: „Седекия болгаш Ахав-биле болган чүвени Дээрги-Чаяакчы сээң-биле база кылзын!“ – деп каргыш тыптыр. (Вавилоннун хааны оларны отка хаарган.) ²³ Чүгө дээрге олар Израильге чүдек-бужар чүве үүлгедип: өске улустуң кадайлары-биле самырап база оларга чугаалаарын дужавааным меге чүвени Мээн адым тудуп чугаалап турганнар. Мен ону билир мен, аңаа херечи мен». Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

^f29:14 Азы: «Туттуруп алган улусту хостап, дедир эккээр мен».

29:12 3 Хаан. 8:48; 2 Чыл. 6:38; Дан. 9:3 29:13 1 Чыл. 28:9; 2 Чыл. 15:2; Иса. 55:6

29:14 Ы. х. к. 4:29 29:14 Ы. х. к. 30:3 29:16-17 Иер. 24:3, 8 29:18 Иер. 14:12

29:18 Иер. 15:4; 18:16 29:19 2 Чыл. 24:19; Иер. 25:4 29:21 Иер. 5:31 29:22 Иса. 65:15

29:23 Иер. 23:14

Шемайяга Дээрги-Чаяакчының медеглели

²⁴⁻²⁵ «Иеремия, Нехелам чурттуг Шемайя деп кижиге Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганының дараазында сөстөрүн дамчыт: „Иерусалимнин бүгү чурттакчы чонунга, Маасеяның оглу, Бурганның бараалгакчызы Софонияга болгаш бүгү бараалгакчыларга бодуң өмүнээнден чагаа бижээн кижиге сен болгай сен“».

Ол чагаада мынча деп бижээн турган:

²⁶ Дээрги-Чаяакчы Софония сени Бурганның бараалгакчызы Иодайның орнунга бараалгакчы кылып каан болгай; Дээрги-Чаяакчының

*өргээзинге угаанын ышкынгаш, өттүр билип медеглеп эгелээр улусту хайгаараар база оларның буттарын доорбаш ыяшка демирлээр, мойнунга дөнгү кедирер ужурлуг турган сен. ²⁷ А силерниң черде өттүр билип медеглеп турар Анатот чурттуг Иеремияны чүге доктаатпас сен? ²⁸ Ол Иеремия Вавилонда бисче: «Шөлүгөңөр үр хуусаалыг боор. Бодуңарга бажыңардан тудуп алгаш, оларны ээлеп чурттаңар, сесерликтерден тарып алгаш, оларның чимизин чинер» – деп бижээн чагаа чорутту.

²⁹ Бурганның бараалгакчызы Софония ол чагааны Иеремия медээчиге номчуп берген. ³⁰ Дээрги-Чаяакчы Иеремияга Бодунуң сөзүн ажыдыпкан: ³¹ «Өскээр көжүрткен бүгү улусче медээден чорудувут. Дээрги-Чаяакчы Нехелам чурттуг Шемайя дугайында: „Шемайяны Мен айбылап чорутпаан мен, ындыг-даа болза, ол силерге өттүр билип медеглеп, меге идегел берген-дир!“ – деп чугаалаан. ³² Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: „Мен Нехелам чурттуг Шемайяны, ооң үрө-салгалын кезедир мен! Ооң үрө-салгалындан кым-даа бо чоннуң аразынга чурттавас, Бодумнуң чонумга Мээң хайырлаар ачы-буянымны көрбөс, чүге дээрге Шемайя бодунуң чугазы-биле Дээрги-Чаяакчыга удур үймээн үндүрген-дир“».

Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Дээрги-Чаяакчының идегелди азааны

30 ¹ Дээрги-Чаяакчының Иеремияга ажыдып каан сөзү бо-дур. ² Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы мынча дээн: «Мээң сеңээ чугаалаан бүгү чүвемни дүрүг-номга бижип каг. ³ Чүге дээрге үези кээрге, Мээң чонумга, Израиль биле Иудеяга, эки чолду эгидер мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – оларның ада-өгбөзүңгө берген черимче оларны дедир чандыраар мен, олар ынчан черин ээлеп чурттаар».

⁴ Дээрги-Чаяакчының Израиль биле Иудея дугайында чугаалаан сөстери бо-дур. ⁵ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Коргуушкун биле девидээшкин кышкызы дынналып тур –

29:24-25 4 Хаан. 25:18; Иер. 21:1 29:26 4 Хаан. 9:11; Ос. 9:7 29:26 Иер. 20:2

29:31 Иер. 28:15-16 30:2 Иер. 36:2; Авв. 2:2; Зах. 5:1 30:3 Ы. х. к. 30:3; Иер. 29:14

30:3 Иер. 12:15; Иез. 20:42

амыр-тайбың чок-тур!

⁶ Айтырып, боданып көрүнер! Эр кижиге божуп шыдаар бе?

А чүгө Мен көөрүмгө, эр улус,

божаан кадайлар дег, белинден туттунуп алганыл?

Чүгө оларның арыннары ак тос апарганыл?

⁷ Аа халак! Ол өндүр улуг хүн-дүр, аңаа дөмейлежир хүн чок.

Израильге айыыл-халап үези кээри ол-дур,

ынчалза-даа ол тын-менди үнер.

⁸ Ол хүн кээрге, Мен сээң мойнунда хомутту чуура шаап, моожанны үзе тыртар мен – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Ынчан Мээң улузум даштыкы улуска бараан болбайн баар, ⁹ а боттарының Бурганы, Дээрги-Чаяакчыга база оларның бажынга Мээң салып каарым боттарының хааны – Давидтин салгакчызынга бараан болуп эгелээр.

¹⁰ А сен, Мээң чалчам Иаков, кортпа – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – Израиль, сүрээдеве!

Мен сени камгалап, ырак чурттан дедир эккээр мен,

үре-салгалыңны – туттуруушкунда турары чурттан дедир чандыраар мен.

Иаков ээп келгеш, хостуг-шөлээн, амыр-тайбың чурттаар,

ону кым-даа коргудуп-дүвүретпес.

¹¹ Чүгө дээрге Мен сээң-биле кады мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – Мен сени камгалаар мен!

Оларның аразынга сени тоо быдаратканым бүгү чоннарның когун үзер мен, а сени узуткавас мен.

Ындыг-даа болза, сени чөптүү-биле кезедир мен,

кеземче чок арттырбас мен!»

¹² Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Балыгларың эмнеттинмес-тир, кемдээшкиниң аар-дыр!

¹³ Сээң херээң дээш кым-даа сагыш салбас-тыр,

балыгларыңга эм-таң чок-тур, экиртир эмнеттинмес-тир сен.

¹⁴ Хандыкшааннарың⁸ шупту сени уттупкан, сенээ келиксевес апарган.

Дайзыннарың согулгарын сенче угландырдым,

каржы-дошкуну-биле кезеттим,

чүгө дээрге кем-бурууң улуг-дур, бачыттарың эндерик-тир.

¹⁵ Балыгларың дээш, аар кемдээшкиниң дээш

чүгө човууртап алгыраар сен?

Кем-бурууң улуг-дур, бачыттарың эндерик-тир,

ынчангаш Мен сени ынчаар аажыладым.

⁸30:14 Хандыкшааннар – Иудеяның эвилелчилерин көргүскен (Иер. 2:33; 22:20 көр).

30:6 Иса. 13:8 30:6 Иоил 2:6; Наум 2:10 30:7 Иоил 2:11; Соф. 1:14; Дан. 12:1

30:8 Иер. 2:20; 27:8; Иез. 34:27 30:9 Иез. 23:5; 34:23-24; 37:24 30:10 Иса. 41:8

30:10 Лев. 26:6; Иер. 46:27; Иез. 39:26; Мих. 4:4 30:11 Иер. 46:27-28 30:12 Иер. 15:18

¹⁶ Ындыг-даа болза, сени сыырып турганнарның боттарын сыырап,
сени кызып-кыйып турган улусту тудуп алгаш баар!

Сени үптөп турганнар боттары үптөттирер,
сенден олча-тывыш ап турган улус
боттары олча-тывыш боор кылып каар мен!

¹⁷ Сени улус кагдырган деп санап:

„*Сион бо-дур, ол ам кымга-даа херекчок апарды!“ – деп турза-даа,
Мен сени экиртип, балыгларыңны эмнээр мен».
Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

¹⁸ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Мен Израильдин чадырларын катап тигер мен,
ооң бажың-балгадын кээргээр мен!

Бузундулар шыпкан тейлер кырынга хоорайлар туттунар,
ордулар биеэги туружунга туттунуп туруптар.

¹⁹ Улус-чон мактал тудуп *мөргүүр, өөрүп алгыржыр.

Мен оларны өстүрүп-көвүдөдир мен –
олар моон соңгаар эвээжевес;

оларны алдаржыдар мен – олар куду көрдүрбөс.

²⁰ Оларның оолдары шаандагы үеде дег чурттаар,
оларның ниитилели Мээң мурнумга быжыгар,
оларны кызып-кыйган улусту кезедир мен!

²¹ Оларның баштыңы – боттарының бирээзи болур,
чагырыкчызы – боттарының аразындан үнер.

Мен ону чоокшуладып аар мен, ол Меңээ чоок апаар.

Кижиде Менче чоокшулап диттикпес болгай – деп, Дээрги-Чаяакчы
медеглээн. –

²² Силер Мээң чонум болур силер,

Мен – силерниң Бурганыңар болур мен!»

²³ Дээрги-Чаяакчының шуурганы килеңнии-биле көдүрүлдү!

Коргунчуг казыргы бузуттугларны хөмө ап, бажын алып!

²⁴ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чүрээнде бодалдарын күүседип,
боттандырбаан шаанда, Ооң өөскүп үнген килеңи оожургавас.

Келир үеде силер ону билип аар силер.

31 ¹ «Ол үе кээрге, Мен Израильде төрөл бөлүк бүрүзүнүң Бурганы болур мен –
деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – а олар Мээң чонум болур».

Чаа израиль чон

² Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Дайын-чаадан дириг арткан чон

ээн кургаг ховуга Мээң ээ көрнүүшкүнүмнү чедип алган.

Мен Израильге оожургал-дышты хайырлаан мен!

³ Мен аңаа ырактан көстүп келген мен.

Мөңгө ынакшыл-биле сеңээ ынак болгаш,

энерелим сеңээ көргүзөр мен!

⁴ Сени база катап күш киирер мен;

Израиль-кыс, күштүг апаар сен!

Хөгжүм херексели тудуп алгаш,

өөрүң-биле база катап өөрүшкүлүг самнап үнүп кээр сен;

⁵ Самарияның дагларынга виноградаң база катап тарып аар сен.

Виноград тараан ажаакчылар оон чимизин богтары чооглаар!

⁶ Ийе, ол хүннү доктааткан, ынчан Эфрем дагларында доскуулчулар:

„Тургулаңар, *Сион дагже, Дээрги-Чаяакчы Бурганывысче

үне берээли!“ – деп алгыржы бээр».

⁷ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Израильди өөрүшкүлүг алгап ырлаңар,

чоннарның баштыңын мендилеңер!

Чарлап, мактанар база „Дээрги-Чаяакчы, Бодуннун чонунну,

Израильдиң арткан кезээн камгалап көр!“ – деп дилеңер.

⁸ Мен израильчилерни соңгу чүкте чурттан,

чер-делегейниң ужу-кыдыындан чыып эккээр мен.

Согур, аскак-бүсекк улус, иштиг-сааттыг, божуур четкен херээженнер база оларның аразыңга турар, олар дыка хөй бооп мөөңнежип алган чанып кээр.

⁹ Израильчилер ол чурттан ыс-сыылыг чоруптар –

мен ам оларны суглар кыдыы-биле оргу-дески оруктап эдертир мен, олар аңаа илдикпес.

Мен – Израильдиң адазы-дыр мен,

Эфрем – Мээң дун оглум-дур!

¹⁰ Чоннар, Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыннаңар!

Ырак чурттарга медээлеп: „Израильди Кым тоо быдаратканыл,

Ол Боду ону чыып алгаш, кадарчы сүрүг малын дег,

карактап-кадарар“ – деп чугааланаңар.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы Израильди садып хостаан,

ооң күш четпези холдан адырган!

¹² Израиль чон ээп келгеш, бедик Сионга өөрүп-хөглээр,

Дээрги-Чаяакчының ачы-буян хайырлалы:

кызыл-тас, виноград арагазы, олива үзү,

аныяк бода болгаш шээр мал дээш өөрүп-байырлаар.

Оларның сагыш-сеткили суггаттыг чечектелген сесерлик дег апаар,

хилинчек көрбөстөй бээрлер.

¹³ Чалыы кыстар самнап хөглээр,
аныяк оолдар, кырганнар база!

Оларның кажыыдалын хөглээшкин-биле солуур мен,
оларны аргалаар мен, мунгарал соонда, өөртүр мен.

¹⁴ *Бурганның бараалгакчыларын элбек-чаагай аыш-чем-биле чемгерер мен,
чонум Мээң ачы-буян хайырлалымны четтиргеш, тодар».
Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Рамада^h алгы-кышкы, ажыг-шүжүгнүң ыы-сыызы дыңналып тур.
Рахилⁱ ажы-төлүнүң ажыын ажып ыглап, хөңнү чазалбайн тур,
чүге дээрге ажы-төлүн ышкынган-дыр»

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Ишкирнигип ыглавайн көр, караң чажы төгүлбезин,
чүге дээрге сээң күш-ажылың дээш шаңнал көрдүнген – деп, Дээрги-Чаяакчы
медеглээн, –

ажы-төлүң дайзыннарының чуртундан дедир чанып кээр!

¹⁷ Сээң идегелиң – келир үеде – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, –
оолдарың боттарының ээлээн черинче эглип кээр!

¹⁸ Дыңнап кагдым – Израиль ыглап-сыктап:

„Сен мени кезеттиң, чөрүү молдурга ышкаш, кеземче алдым.

Эглип келзин дээш, мени ээлдирип алам, Дээрги-Чаяакчы,

Сен – мээң Бурганым болгай сен!

¹⁹ Мен оруктан өскээр эггеш, хараададым,

бачыдым билингеш, бажым шаштынып турдум!

Адым баксырап, бодумну бужартаттым,

аныяк шаамның багын чүктөп чор мен“ – деп тур.

²⁰ А Эфрем – Мээң эргим оглум, ынак төлүм эвес чүве бе?

Мен ону чаңгыс эвес катап чемелеп турдум,

ынчалза-даа черле утпаан мен!

Мээң сеткил-чүрээм ол дээш мунгарап чор, Мен ону кээргеп тур мен!»

Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

²¹ «Бодунга орук демдеглээр даштардан салып ал,

чагылардан тургузуп ал,

сеткил-чүрээңни биеэде чоруп турганың дорт орукче угландыр.

^h**31:15** Рама – туттурган израильчилерниң Вавилонче бар чыткаш, доктааган хоорайы (Иер. 40:1 көр).

ⁱ**31:15** Рахил – израиль чоннуң өгбе иелериниң бирээзи (Э. д. 46:19 көр).

О, Израиль-кыс, эглип кел, бодунуң хоорайларыңче эглип кел!

²² Кажанга чедир улчуп кээр сен, өскерликчи кыс?

Дээрги-Чаяакчы чер кырынга туруп көрбөөн чүүлдү кылды:
кыс кижичи бодунуң эр эжинче дедир эглип келди!».

²³ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы:

«Кажан мен израиль чонга эки чолду эгидеримге,

Иудеяда, ооң хоорайларында улус:

„Чөптүг-шынныг оран-сава, ыдыктыг даг!

Дээрги-Чаяакчы сеңээ ачы-буяндан хайырлазын!“ – деп сөстөрни чугаалаар.

²⁴ Шак бо черни Иудеяның чону,

ооң бүгү хоорайларының чурттакчылары,

чер ажылдыглар болгаш сүрүг малы-биле көжүп чоруур улус

эп-найыралдыг ээлеп чурттаар.

²⁵ Могап-шылаан улуска суг ижиртир мен,

шагзыраан улусту тогтуурар мен» – дээн.

²⁶ Ынчан мен одунгаш, карактарым көрүп келдим. Удуп чыткан үем тааланчыг болду.

Чаа *чагыг-керээ

²⁷ «Израиль биле Иудеяны чурттакчы чон болгаш мал-маган-биле долдурар үем кел чыдыр – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ²⁸ Мурнунда Мен дазылы-биле тура тыртар, үрегдээр, буурадыр, узуткаар болгаш хора халдадыр дээш олардан карак салбайн турдум. Ам Мен быжыглаар база тарып олуртур дээш олардан карак салбас мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ²⁹ Ол үеде улус: „Адалары шаңгыр кат чип турган, а ажы-төлдүң дижи кагжаан“ – деп чугаалавайн баар. ³⁰ Чүгө дээрге кижичи чүгле бодунуң кем-буруузу дээш өлүр; шаңгыр катты кым чигенил – ооң дижи кагжаар.

³¹ Израильдин чону-биле база Иудеяның чону-биле чаа чагыг-керээ чарар үем кел чыдыр – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ³² Оларның ада-өгбезин холундан чедип алгаш, Египеттен үндүре бергеш, олар-биле чарганым дег эвес, өске чагыг-керээ болур. Олар ук чагыг-керээни үрөөн болгай, а Мен оларның Ээзи турган мен^k – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ³³ Мен ол хүннерде израиль чон-биле мындыг чагыг-керээ чарар мен: Бодумнуң дүрүм-хоойлумну оларның угаан-медерелинче кириер мен, оларның чүректеринге бижип каар мен! Мен оларның Бурганы болур мен, а олар Мээң чонум болур – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ³⁴ Моон сонгаар

^j31:22 Бо домактын утказы эки билдинмес. Кыс кижичи – Израиль, а эр – Дээрги-Чаяакчы бооп чадавас.

^k31:32 Өске бурунгу сөзүглелде «Мен ол дээш олардан ойталаан мен» деп бижээн.

31:22 Иер. 49:4 31:23 Иер. 29:14 31:23 Ыд. ыр. 121:6

31:27 Иса. 49:19; Иез. 36:11; Зах. 2:4; 10:8 31:28 Иер. 1:10; 18:7 31:28 Иер. 24:6; 42:10

31:29 Ыы. 5:7; Иез. 18:2-4 31:30 Ы. х. к. 24:16 31:31 Лк. 22:20; 2 Кор. 3:6

31:32 Иер. 3:14 31:33 Иер. 32:40; Иез. 37:26 31:33 Ы. х. к. 6:6; Иса. 51:7; Рим. 2:15-16

31:33 Лев. 26:12

кым-даа өске кижини, бодунуң ха-дунмазын, сургап: „Дээрги-Чаяакчыны билип алыңар!³⁵ – дивес, чүге дээрге олар шупту, улуг-бичези чокка, Мени билген турар – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Мен оларның кем-буруузун өршээр мен, оларның бачыттарының дугайында оон ыңай сагынмас мен».

³⁵ Хүндүскү үени чырытсын дээш хүннү хайырлаан, дүнеки үени чырытсын дээш ай биле сылдыстарга дүрүмнер доктааткан, далайны хөлзедип, чалгыгларны шимээргедип турар
Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы деп аттыг Бурган мынча дээн:

³⁶ «Бо дүрүмнер Мээң мурнумга күжүн чидирбези дег, Израильдин салгалы Мээң мурнумга кезээ мөңгедө чон бооп артар».

³⁷ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Бедик дээр хемчээттинмес, черниң ханы үндезиннери шинчилеттинмес, Мен база Израильдин салгалындан, бак үүлгедиглер кылган-даа болза, ойталавас мен!»

Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Чаа Иерусалим

³⁸ «Бо хоорайны Дээрги-Чаяакчыга алдар кылдыр Хананел суургазындан Азыгда хаалгага чедир катап база тудар үе кээр – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ³⁹ Чер хемчээр хендир оон Гарив тейге чедир шөйүлгөш, оортан Гоафче ээптер. ⁴⁰ Ам мөчү-сөөк биле хүл шыпкан бүгү шынаага база Кедрон суунга чедир, чөөн чүкте Аът хаалгазынга чедир бүгү шөлдер Дээрги-Чаяакчының ыдыктыг чери апаар¹, ол хоорайны кажан-даа үреп буспас, узуткавас».

Иеремияның шөл садып алганы

32 ¹Иудеяның хааны Седекияның чагыргазының онгу чылында Дээрги-Чаяакчы Иеремияга Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан. Ол чыл болза Навуходонсорнуң чагыргазының он сески чылы турган чүве-дир. ² Ынчан Вавилоннуң хаанының аг-шерии Иерусалимни бүзээлеп алган, а Иеремия *медээчини Иудеяның хаанының ордузунда таңныылдар турар шөлдүң иштинге хоругдап каан турган. ³ Иудеяның хааны Седекия Иеремияны ынаар хоругдааш, мынча дээн: «Чүге сен мындыг чүве өттүр билип медеглээр сен? Чүге Дээрги-Чаяакчы: „Мен бо хоорайны Вавилоннуң хаанының холунга хүлээдип бээр мен, ол хаан хоорайны эжелеп аар! ⁴ Халдей чоннуң холундан Иудеяның хааны Седекия база адырлып шыдавас. Седекия Вавилоннуң хаанының холунче кире бергеш, оон-биле арыннарын удур-дедир көржүп алгаш чугаалажыр, ону ийи караа-биле

¹**31:40** Бо тодарадып бижээн кезекте чаа Иерусалимниң кызыгаары биеэдегизинден алгып, мурнунда бужаргаан турган черлерни база кирип турар.

31:34 Ос. 2:20 **31:34** Иса. 43:25; Евр. 8:8-12; 10:16-17 **31:35** Э. д. 1:16; Иов 38:33

31:35 Иса. 51:15 **31:36** Иер. 33:20-26 **31:37** Иер. 33:26; Рим. 11:1 **31:38** Неем. 3:1

31:38 4 Хаан. 14:13 **31:40** Иер. 7:31-32 **31:40** 2 Чыл. 23:15; Неем. 3:28

32:1 4 Хаан. 24:18 **32:2** 4 Хаан. 25:1 **32:2** Неем. 3:25

көөр. ⁵ Ол хаан Седекияны Вавилонче аппаар. Мен Седекияга хамаарыштыр хемчег албаан шаамда, ол аңаа артар. Халдейлер-биле чаалашкаш, тиилеп шыдавас-тыр силер“ – деп чугаалааныл?»

⁶ Иеремия Седекияга харыылаан: «Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөзүң менээ ажыдып: ⁷ „Шаллум акыңнын оглу Анамеил сенээ келгеш: ‘Анатот хоорайның чанында мээң шөлүмнү садып алам, мээң чоок төрелим болгаш, сен ону садып аар ужурлуг сен’ – дээр“ – деп чугаалаан.

⁸ Оон, Дээрги-Чаяакчының чугаалааны дег, акымның оглу Анамеил таңныылдар шөлүндө менээ чедип келгеш: „Анатоттуң чанында, Вениаминниң аймааның черинде мээң шөлүмнү садып алам, ону ээлээр эрге сенде бар болгай, сен ону садып аар ужурлуг сен. Садып ап көрөм!“ – дээн. Мен ынчан Дээрги-Чаяакчының күзел-соруу ол дээрзин билип кагдым. ⁹ Мен Анатоттуң чанында шөлдү Анамеил шанымдан садып алгаш, аңаа он чеди шекел мөңгүн деңзилеп бердим. ¹⁰ Мен садыглажылга бижиинге ат салгаш, таңмалааш, херечилер кыйгыргаш, мөңгүннү деңзилеп бердим. ¹¹ Ол садыглажылга бижиин (дүрүм-хоойлу ёзугаар дүргеш, таңмалап каан бир хоолганы база дүрүп кагбаан өске хоолганы) ап алгаш, ¹² ону Маасеяның оглунуң оглу, Нирияның оглу Варухка, Анамеил шаным база ол бижикке ат салган херечилер көрүп турда, дамчыдып берген мен. Таңныылдар шөлүңгө турган бүгү иудейлер база ону көргөн. ¹³ Ол бүгү улус көрүп турда, мен Варухка мындыг айтышкын бердим: ¹⁴ „Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң Бурганы: ‘Бо садыглажылга бижиин – дүрүп каанын-даа, дүрүп кагбаанын-даа ап алгаш, ол үр үеде кадагалаттынар кылдыр, дой саваже суп каг’ – дээн. ¹⁵ Чүгө дээрге Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң Бурганы: ‘Бо черге улус бажыңнар, шөлдер болгаш сесерликтерни ам-даа садып аар-дыр’ – деп чугаалаан болгай“.

¹⁶ Мен садыглажылга бижиин Нирияның оглу Варухка берип кааш, Дээрги-Чаяакчыга мөргээн мен: ¹⁷ „О, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Сен чер биле дээрни Бодунуң өндүр улуг күжүң болгаш күчүлүг холуң-биле чаяган сен. Сээң кылып шыдавас чүвөң чок! ¹⁸ Муң-муң кижилерге^m энерелиң көргүзөр сен; ада-өгбезинин кем-буруузу дээш салгакчыларын кезедир сен. О, өндүр улуг, күчү-күштүг Бурган, Сээң адың – Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы. ¹⁹ Сээң угаан-сарыылың өндүр улуг, ажыл-херээң сан-түң чок. Сээң караан кижин төрелгетениң бүгү оруктарын көрүп турар, Сен кижин бүрүзүн, ооң оруктары дээш, ажыл-херээниң үре-түннелин барымдаалап, шаңнаар азы кезедир сен.

²⁰ Сен Египетке кайгамчык демдектер көргүскен сен, оларны амдыгаа чедир Израильге-даа, бүгү улус аразыңга-даа көргүзүп турар сен, ам эдилеп чоруур алдар-адыңны чедип алган сен! ²¹ Сен Бодунуң израиль чонуңну Египеттен көскү демдектер болгаш кайгамчык чүүлдер-биле, күчү-күжүң болгаш күчүлүг холуң-биле, аажок коргунчуг байдалдар тургузуп тургаш, үндүрө берген сен. ²² Оларның

^m**32:18** Азы: «Муң-даа дугаар салгалга».

32:5 Иер. 21:10; 34:3; 38:3 **32:7** Иер. 22:11 **32:7** Ис. 21:18; Иер. 1:1 **32:7** Лев. 25:25; Сан. 27:11 **32:8** Лев. 25:25; Сан. 27:11; Руф. 4:4 **32:12** Иер. 36:4; 43:3; 45:1
32:17 Э. д. 18:14; Иов. 42:2; Мф. 19:26 **32:18** Хост. 20:5; 34:7; Ы. х. к. 5:9 **32:19** 2 Чыл. 16:9; Иер. 16:17 **32:19** Иер. 17:10 **32:20** Ыд. ыр. 134:9 **32:21** Хост. 6:6; Ы. х. к. 4:34

ада-өгбезинге бээр бооп даңгыраглаан черинци – сүт биле ары чигири аккан байлак черни оларга берген сен. ²³ Олар чедип келгеш, ол черни ээлеп алган. Ынчалза-даа Сээң сөзүңнү тооп дыңнавайн барганнар, Сээң дүрүм-хоойлун эзугаар чурттавайн турганнар. Оларга кылзын деп айыткан чүвөнни кылбайн барганнар. Ол бүгү дээш, Сен оларже бо бүгү айыыл-халапты ыткан сен! ²⁴ Бүзээлел чалдары хоорай ханалары-биле деннежи берген-дир, дайзын хоорайны эжелеп аар, бо хоорайны бүзээлээн халдейлер ону холунга киирип аар. Хоорай дайын-чаа, аш-чут болгаш хамчык аарыгдан калыр. Сээң чугаалап турган чүвөң боттанган-дыр, Сен ам ону көрүп тур сен. ²⁵ А Сен, Дээрги-Бурган-Чаяакчы, бо хоорай халдейлерниң холунче кирип турда, чүге меңээ: ‘Бодунга мөңгүн-биле шөлден садып ал, херечилерден кыйгырып ал’ – деп чугаалап тур сен?’»

²⁶⁻²⁷ Дээрги-Чаяакчы Иеремияга Бодунуң сөзүн ажыдып: «Мен – Дээрги-Чаяакчы, бүгү амылыг чүвениң Бурганы мен! Мээң кылып шыдавас чүвем бар бе?» – деп чугаалаан.

²⁸ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Мен бо хоорайны халдейлерниң холунга, Вавилоннун хааны Навуходоносорнуң холунга хүлээдип бээр мен, ол хаан ону эжелеп аар. Бо хоорайны бүзээлөп алган турар ²⁹ халдейлер ынаар киргеш, ону отка чиртир – хоорайны, ээлери оларның кырынга *Ваал бурганга айдызаашкын кылып, хары бурганнарга арага чажып, Мени килеңнедип турган бажыңнарны өрттедиптер. ³⁰ Чүге дээрге Израиль биле Иудеяның чону аныяандан-на Мээң мурнумга чүглө бузут үүлгедип турган; израиль чон бодунуң ажыл-херектери-биле Мени чүглө килеңнедип турган – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ³¹ Бо хоорай ону туткан хүнүнден эгелээш, амдыгаа чедир Мени килеңнедип, хорададып келген. Ынчангаш Мен ону караамдан чайладып кааптар мен. ³² Израиль биле Иудеяның чонунуң – оларның боттарының хааннарының, нояннарының, *Бурганның бараалгакчылары биле медээчилериниң, Иудеяның улузунуң, Иерусалимниң чурттакчыларының Мени килеңнедир дээш кылып турган бүгү бузуду дээш ынчаар кылыр мен.

³³ Олар Менден арыннарын чажырып, хая көрнү бердилер; оларны Мен катап-катап өөредип турдум, ынчалза-даа Мени тооп дыңнавадылар, суртаалымны хүлээп албадылар. ³⁴ Мээң адымга тураскааткан *өргээ иштинге чүдек-бужар чүүлдерин тургузуп алгаш, ол өргээни бужартаттылар. ³⁵ Молох бурганга оглу-кызын өргүп, Бен-Энном шынаазынга Ваал бурганга өргүл салыр черлер тудуп алдылар. Мен оларга ынчаар кылырын дужааваан мен, ындыг чүдек-бужар чүүл Мээң сагыжымга-даа турбаан, Иудея ол дээш бачытка борашкан».

³⁶ Улус ук хоорай дугайында: «Ол дайын-чаа, аш-чут болгаш хамчык аарыгга алзып, Вавилоннун хаанының холунче кире бээр» – дээр-дир. Ындыг-даа болза, Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы оон дугайында мынча дээн: ³⁷ «Мен кылыктанып килеңнээш, аажок хорадай бергеш, сывырып чорудупканым бүгү чурттардан бо улусту чыып алгаш, бо черже дедир чандырап мен, оларга айыыл

32:22 Хост. 3:8; Ы. х. к. 26:15 **32:23** Дан. 9:10-14 **32:24** Иер. 14:12; Иез. 5:17 **32:26-27** Э. д. 18:14 **32:29** 2 Чыл. 36:19; Иер. 21:10 **32:29** Иер. 19:13; Соф. 1:5 **32:30** Иер. 3:25
32:32 Иер. 2:26 **32:34** 4 Хаан. 21:4-5; Иер. 7:30-31; 23:11 **32:35** Лев. 18:21; Ы. х. к. 18:10
32:35 Ы. х. к. 12:31 **32:36** Иер. 21:10 **32:37** Ы. х. к. 30:3; Иса. 11:12; Иез. 11:17; Соф. 3:20

чок амыдыралды хайырлаар мен. ³⁸ Олар Мээң чонум болур, а Мен оларнын Бурганы болур мен. ³⁹ Мен оларга чаңгыс аай чүрек биле чаңгыс аай орукту бээр мен – олар бүгү назынында Менден коргар, ол чорук оларга база оларнын үресалгалынга ачылыг болур. ⁴⁰ Мен олар-биле мөңгө *чагыг-керээ чарып алгаш, олардан ойталавас мен, оларга ачы-буян кылырын соксатпас мен. Олар Менден ойталавасын дээш, чүректерин Менден коргар кылып каар мен. ⁴¹ Бүгү-ле чүлдү-чүрээм-биле, бүгү-ле сеткил-сагыжым-биле олар дээш өөрүүр мен, оларга ачы-буян көргүзөр мен, оларны бо черге быжыг дазыл-дөстүг кылдыр тарып олуртур мен».

⁴² Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Мен бо чонче кончуг улуг айыыл-халап ыткан мен, Мээң ам азаан бүгү ачы-буянымны оларже база ынчалдыр ыдар мен. ⁴³ Силернин ол дугайында: „Бо дээрге хоозураан чер-дир, ында кижиде, дириг амытан-даа чок, халдейлер холунга хүлээдип берген чер-дир“ – дээр черинерге шөлдер садып ап шыдаар силер. ⁴⁴ Маңаа улус мөңгүн-биле шөлдер садып алгаш, садыглажылга бижиктери кылып, таңмалааш, херечилер кыйгырар – Вениаминнин черинге, Иерусалимнин чоок-кавызынга, Иудеянын бүгү хоорайларынга: дагларда-даа хоорайларга, *Шефелада-даа хоорайларга база *Негевте-даа хоорайларга ол бүгүнү кылып, чүге дээрге Мен оларга эки чолду эгидер мен!» Дээрги-Чаяакчынын медеглээн чүвези ол-дур.

Кеземче соонда эмнээшкин

33 ¹ Дээрги-Чаяакчы Иеремияга, кажан ол танныылдар шөлүнге хоругдал адаанга турда, Бодунун сөзүн база катап ажыдып чугаалаан. ² Черни чаягаш, ону хевирлеп, быжыглаан Дээрги-Чаяакчы деп аттыг Бурган: ³ «Мени кыйгыр, сенээ харыылаар мен, сээң билбейн чорааның, өндүр улуг, билип аары берге чүүлдерни сенээ ажыдар мен» – дээн.

⁴⁻⁵ Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы бо хоорайны бүзээлээн дайзыннын хылыжындан кээп дүжер бажыңнарнын база Иудеянын хааннарынын ордуларынын дугайында мынча дээн: «Оларнын чурттакчылары халдейлер-биле дайылдажып турар-дыр, ынчалза-даа ол бажыңнарны мөчү-сөөк долар! Мен килеңнеп, хорадааш, чурттакчыларны кыргып-хыдыр мен! Оларнын бүгү кем-буруузу дээш, Мен бо хоорайдан хая көрүнген мен.

⁶ Ындыг-даа болза, Мен бо хоорайга эмненип, сегиир арга берип, экиртир мен. Оларны эмнээш, элбек-чаагай амыр-тайбың биле алыс шынны оларга ажыдар мен. ⁷ Мен Иудея биле Израильге эки чолду эгидер мен, биеэде турганы дег быжыглаар мен. ⁸ Олар Меңээ удур бачыт үүлгедип турган – Мен оларны бүгү кем-буруузундан арыглаар мен. Олар Меңээ удур бачыт үүлгедип, Меңээ удур тура халып турган – Мен оларнын бүгү бузут-багын өршээр мен. ⁹ Иерусалим хоорай Меңээ өөрүшкүлүг ат апаар, чер-делегейнин бүгү чоннары ону алгап-мактап, алдаржыдар. Өске чоннар Мээң бо хоорайга хайырлаан ачы-буяным дугайында дыңнап каар; Мээң бо

32:37 Иер. 23:6; Иез. 28:26 32:38 Лев. 26:12 32:39 Иез. 11:19 32:40 Иса. 55:3; Иер. 31:33;

Иез. 16:60 32:41 Иса. 62:5; Соф. 3:17 32:41 Ы. х. к. 28:63 32:42 Зах. 8:15

32:44 Иер. 29:14 33:1 Иер. 32:2 33:3 Иса. 48:6 33:4-5 Ы. х. к. 31:17

33:6 Иер. 3:22; 30:17; Ос. 6:1 33:7 Иер. 29:14 33:8 Лев. 16:30; Иез. 36:25; Зах. 13:1

хоорайга хайырлаан ачы-буяным база чаагай чоруум дугайында билип кааш, олар сүрээдеп, сирилей бээр».

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Силер бо чер дугайында: „Бо дээрге ээнзирээн чер-дир, мында кижиде, мал-маган-даа чок!“ – дээр-дир силер. Ынчалза-даа маңаа – ам хоозураан, чаңгыс-даа чурттакчы артпаан, кижиде, дириг амытан-даа чок Иудеяның хоорайларын, Иерусалимнің кудумчуларын база катап ыт-шимээн дола бээр: ¹¹ өөрүшкү биле хөглээшкин үнү, күдээ оол биле келин кыстын үнү дыңналыр! Бо черге Дээрги-Чаяакчының *өргээзинге өөрүп четтиришкин өргүлдери кылган улустун:

„Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчыга өөрүп четтириңер,

Ол ачылыг-дыр, Ооң энерели кезээ шагда үстүп төнмөс-тир!“ –

деп алгырган үнү дыңналыр.

Чүге дээрге Мен бо черниң чурттакчыларынга эки чолду эгидер мен, бүгү чүве биезде турганы ышкаш апаар». Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

¹² Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Шак бо ээнзирээн, кижиде, дириг амытан-даа чок черге – ооң бүгү хоорайларының чоогунга база катап кадарчыларның сүрүг малын дыштандыраар одар-белчиирлери турар. ¹³ Даглар, *Шефела болгаш *Негевте турар хоорайлар чоогунга, Вениаминнің черинде болгаш Иерусалимнің чоок-кавызында хоорайлар чоогунга, Иудеяның бүгү хоорайларының чоогунга сүрүг малдар боттарының ээзинге кадартып, база катап оыттай бээр». Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

Чөптүг-шынныг Өзүм болгаш өскерлиш чок *чагыг-керээ

¹⁴ «Израиль биле Иудеяның чонунга азаан ачы-буянымны көргүзөр хүннерим кээр – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ¹⁵ Ол хүннерде, ол үеде Давидтен укталган чөптүг-шынныг Өзүмнү өсгүрер мен, чер кырынга шын шииткел биле чөптүг чорукту ол доктаадыр. ¹⁶ Ол хүннерде Иудея камгалал алыр, Иерусалим айыыл чок чурттаар, Иерусалимге „Яхве-Седкену“¹⁶ деп ат тыпсыр».

¹⁷ Дээрги-Чаяакчы: «Израильдиң дүжүлгезинге үргүлчү Давидтиң үре-салгалындан үнген кижиде саадаар. ¹⁸ Левит *бараалгакчылар база бүрүн өрттедир өргүлдөр кылыр дээш, далган-тараа өргүлдери өрттедип, эп-найырал өргүлдери эккеп салыр дээш Мээң мурнумга үргүлчү турар» – деп чугаалаан.

¹⁹⁻²⁰ Иеремияга Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөзүн ажыдып, мынча деп чугаалаан: «Мен хүнге база дүнге, олар чогуур үезинде солчуп турар кылдыр, кажан-даа күш чок апарбас чагыг берген мен. ²¹ Мээң чалчам Давид-биле чарган чагыг-керээм база күш чок апарбас – Давидтиң салгакчылары ооң дүжүлгезинге саадап, чагыраар; Мээң чалчаларым – левит бараалгакчылар-биле чарган чагыг-керээм база күштүг бооп арттар. ²² Сылдыстарның аг-шерии санаттынар бе, далайның

^{13:16} Яхве-Седкену – «Дээрги-Чаяакчы биске чөптүг-шынныг чорукту көргүзөр» дээн уткалыг ат.

33:10 Иер. 32:43 **33:11** Иер. 7:34; 16:9 **33:11** Ыд. ыр. 105:1 **33:15** Ос. 3:5; Иез. 34:23

33:16 Иер. 32:37; Иез. 28:26 **33:16** Иер. 23:5-6 **33:17** 2 Хаан. 7:16 **33:19-20** Э. д. 8:22

33:21 Ыд. ыр. 88:34

элезининде хемчээл бар бе?! Мээң чалчам Давидтиң болгаш Менээ бараан болган *левиттерниң үре-салгалы база ынчаар өстүрүп-көвүдедир мен».

²³ Дээрги-Чаяакчы Иеремияга Бодунуң сөзүн ажыдып: ²⁴ «Иеремия, көр даан. Бо улус: „Дээрги-Чаяакчы шаанда шилип алган ийи төрөл бөлүүндөн ойталаан-дыр!“ – джип тур. Олар Мээң чонумну куду көрүп, ону ам чон деп санавайн тур» – деп чугаалаан.

²⁵ Дээрги-Чаяакчы: «Хүндүскү болгаш дүнеки үеге чагыг берип, дээр биле чернин өскерлиш чок дүрүм-хоойлузун доктаатканым дег, ²⁶ Мен Иаковтуң салгалындан, Мээң чалчам Давидтиң салгалындан ойталавас мен: оларның аразындан Авраам, Исаак болгаш Иаковтуң салгалын чагырар кижилерни шилиир мен! Мен оларга эки чолду эгидер мен» – дээн.

Седекияга Бурганның сагындыры

34 ¹ Дээрги-Чаяакчы Иеремияга Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан. Ол үеде Вавилоннуң хааны Навуходоносор, ооң бүгү аг-шерии, аңаа чагырткан чер-чурттуң бүгү күрүнелери, чоннары Иерусалимге база ооң чоок-кавызында хоорайларга удур дайылдажып турган.

² Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы: «Барып, Иудеяның хааны Седекияга мону чугаала» – дээн. Дээрги-Чаяакчы Седекияга дамчыдар кылдыр мынча дээн: «Мен бо хоорайны Вавилоннун хаанының холунга хүлээдип тур мен. Ол хаан ону өрттедиптер. ³ Сен бодуң база хаанның холундан адырлып шыдавас сен; дайзын сени тудуп аппаар, ооң холунче кире бээр сен. Вавилоннун хаанын бодунуң ийи караан-биле көөр сен, ол сээң-биле удур-дедир көржүп алгаш чугаалажыр. Сен Вавилонче чоруптар сен.

⁴ Ындыг-даа болза, Дээрги-Чаяакчының сөзүн тооп дыңна, Иудеяның хааны Седекия! Дээрги-Чаяакчы сеңээ хамаарыштыр мынча дээн: хылыштан өлбөс сен, ⁵ амыр-тайбың өлүр сен. Сээң мурнунда чурттап чораан, ада-өгбөң болур биеэги хааннарны ажаап турда, чаагай чыттыг чүүлдер өрттедип турганы дег, сени ажаап турда база улус чаагай чыттыг чүүлдер өрттедип, „Аа халак, чагырыкчы!“ деп кажыыдап ыглажыр. Мен ону азап чугаалап тур мен». Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

⁶ Иеремия *медээчи ол бүгү сөстөрни Иудеяның хааны Седекияга Иерусалимге медеглээн. ⁷ Ол аразында Вавилоннун хаанының аг-шерии Иерусалимни база Иудеяның эжелеттирбээн хоорайлары Лахис биле Азеканы (чурттуң бүгү хоорайларындан чүгле ол ийи быжыглалдыг хоорай арткан чүве-дир) бүзээлеп алган турган.

Иудей чоннуң бодунуң кулдарын бак аажылааны

⁸ Седекия хаан Иерусалимниң чурттакчы чону-биле кулдарны хостаар дугайында дугуржулга чарган соонда, Дээрги-Чаяакчы Иеремияга Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан. ⁹ Ол дугуржулга ёзугаар бүгү улус боттарының эр, кыс еврей кулдарын

33:22 Э. д. 15:5; 22:17; 3 Хаан. 4:20 33:25 Ыд. ыр. 73:17; 103:19 33:26 Иер. 31:37

33:26 Иер. 29:14 34:1 4 Хаан. 25:1; Иер. 39:1; 52:4 34:2 4 Хаан. 24:18; Иер. 32:1 34:2 Иер.

21:10 34:3 Иер. 32:3-5 34:5 Иер. 38:20; 39:7 34:5 2 Чыл. 16:14 34:7 Ис. 10:3, 10

хостап салыр, иудей ха-дунмазын кулданмас ужурлуг турган. ¹⁰ Бүгү нояннар, бүгү чон ол дугуржулганы хүлээп алгаш, эр, кыс кулдарын хостап салгаш, оларны оон ыңай кулданмас болган. Ынчаар дугурушкаш, кулдарын салып чорудупканнар. ¹¹ Ынчалза-даа ооң соонда өскээр бодай бергеш, хостап салган эр, кыс кулдарын дедир эгидип ап, оларны база катап кулданып алганнар.

¹² Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы Иеремияга Бодунун сөзүн ажыдып, мынча деп чугаалаан: ¹³ «Мен силерниң ада-өгбөңерни оларның кул болуп чорааны Египеттен үндүрө бергеш, олар-биле мындыг *чагыг-керээ чарган мен: ¹⁴ „Садып алганың еврей аймак-сөөк ха-дунман кижини чедиги чылда хостап салыр сен; ол кижин алды чыл дургузунда сээң кулуң болзун, а ооң соонда ону аал-ораныңдан хосталгаже салывыг“. Ынчалза-даа силерниң ада-өгбөңер Мени тооп дыңнаваан, Менче кулаан ээктирбээн. ¹⁵ А ам силер бачыдыңар миннип, Мээн мурнумга чөптүг-шынныг херек кылдыңар: чангыс аймак улузуңарга хосталга хайырладыңар. Мээн мурнумга, Мээн адымга тураскааткан *өргээге ол дугайында дугуржулга чарган силер. ¹⁶ Ынчалза-даа ооң соонда өскээр бодай бергеш, Мээн адымны бакка суктунар – кайыңар-даа мурнунда оларның күзээн черинче хостап салыпкан эр, кыс кулдарын бодунга дедир эгидип алды. Оларны база катап албадал-биле кулданып алдыңар».

¹⁷ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Силер Мени тооп дыңнавадыңар – боттарынарның ха-дунманарга, чангыс аймак улузуңарга хосталга хайырлавадыңар. Ол дээш Мен ам силерге хосталга хайырлап тур мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Дайын-чаа, аш-чут болгаш хамчык аарыгдан өлүр хосталганы! Мен силерни чер-делегейниң бүгү күрүнелеринге коргунчуг үлегер-чижек кылып каар мен. ^{18–19} Иудеяның нояннары, Иерусалимниң нояннары, ызыгууртаннары, *Бурганның бараалгакчылары, чурттуң бүгү чону бугажыкты ийи үзе шапкаш, ооң чара кескен кезектериниң аразы-биле эртип, Мээн-биле керээ чарып алганнар⁰. Олар оон Мээн чагыг-керээни үрөп, Мээн мурнумга ооң сөстөрүн күүсетпээн, ынчангаш олар ол бугажыкты канчалчыктар, Мен база оларны ынчаар аажылаар мен. ²⁰ Мен ол улусту дайзыннар холунче, оларны өлүрүксээн улустуң холунче хүлээдип бээр мен. Оларның мөчү-сөөктери дээрниң куштары биле черниң аң-араатанынга чемиш болур. ²¹ Иудеяның хааны Седекияны, ооң нояннарын оларның дайзыннарының холунче, оларны өлүрүксээн улустуң, ам силерден аткаарлай берген Вавилоннуң хаанының шериглеринин холунче хүлээди мен. ²² Мен ам дужаал бээр мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – дайзыннарны бо хоорайже ээлдирер мен, олар ооң-биле чаалашкаш, эжелеп алгаш, өрттедиптер. Иудеяның хоорайларын хоозурадыр мен, олар чурттакчы чок арттар».

⁰**34:18-19** Эрте-бурунгу Чоокку Чөөн чүккө дугуржулганың быжыын шак ынчаар бадыткап турган (Э. д. 15:9-10 көр).

34:9 Лев. 25:39-46 **34:13** Хост. 20:2; Лев. 26:13 **34:14** Хост. 21:2; Ы. х. к. 15:12

34:17 Иер. 14:12 **34:17** Иер. 15:4 **34:20** Ы. х. к. 28:26; Иер. 7:33 **34:21** Иер. 37:5, 11

34:22 Иер. 37:8 **34:22** Иер. 4:7

Рехавтың салгалының төлептиг үлегер-чижээ

35¹ Иосияның оглу, Иудеяның хааны Иоакимнің чагырғазының үезинде Дээрги-Чаяакчының Иеремияга ажыткан сөзү бо-дур: ² «Рехав деп төрел бөлүккө барып, чугаалашкаш, оларны Дээрги-Чаяакчының *өргээзинде бир өрээлче эккелгеш, арагадан кудуп бер».

³ Мен барып, Авацинияның оглуноң оглу, Иеремияның оглу Иазанияны, ооң акы-дунмаларын, бүгү оолдарын – рехавтарның бүгү төрел бөлүүн кыйгырып алгаш, ⁴ оларны Дээрги-Чаяакчының өргээзинче, Годолияның оглу, Бурганның кижизи Ананның оолдарының өрээлинче эккелдим. (Ол өрээл нояннар өрээлиниң чанынга, Шаллумнун оглу, өргээ хаалгазының таңнылы Маасеяның өрээлиниң кырынга турган.) ⁵ Мен рехавтарның баарынга арага куткан кундагалар, дашкалар салгаш: «Арагадан ижип чоогланар» – дээн мен.

⁶ А олар мынча деп харыылаан: «Арага ишпес улус бис, чүгө дээрге Рехавтын оглу, бистин өгбевис Ионадав биске: „Силер-даа, үре-салгалыңар-даа кезээ мөнгөдө арага ишпенер! ⁷ Бажың-балгат тутпаңар, тараа тарыванар, виноград олуртпаңар, ол бүгү силерге турбазын! Назыныңар дургузунда майгыннарга чурттаңар. Ынчан көжүп чоруур чериңерге үр чурттаар силер“ – деп айтып-чагаан чүве.

⁸ Рехавтың оглу, бистин өгбевис Ионадавтың айтып-чагаан бүгү чүвезин күүседип турар бис: боттарывыс, кадайларывыс, оглу-кызывыс кажан-даа арага ишпээн. ⁹ Чурттаар бажың-балгат тутпаан бис, виноград олуртур, тараа тарыыр шөлдеривис, дүжүдүвүс чок. ¹⁰ Бис майгыннарда чурттап, Ионадав өгбевистин биске айтып-чагаан бүгү чүвезинге чагыртып, ону күүседип чоруур бис. ¹¹ А кажан Вавилоннун хааны Навуходоносор бо чер-биле дайылдажып үнүштерге, чүглө ынчан халдей аг-шеригден база арамей аг-шеригден чайлап, Иерусалимче чоруй баарын шиитпирлээн бис. Ам Иерусалимде чурттап турарывыс бо».

¹²⁻¹³ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы Иеремияга Бодунун сөзүн ажыдып: «Барып, Иудеяның чонунга, Иерусалимнің чурттакчыларыңга мону чугаала. Таанда-ла бо суртаалды билип ап шыдавас силер бе база Мээн сөстөрими тооп дыңнавас силер бе? – деп медеглээн. – ¹⁴ Рехавтың оглу Ионадавтың сөстери сагытынып турар-дыр. Ол бодунун үре-салгалыңга арага ишпезин айтып-чагырға, олар өгбезиниң айтыышкыныңга чагыртып, амдыгаа чедир арага ишпейн чоруур-дур. А силер, Мен катап-катап чугаалап турумда-ла, Мени тооп дыңнавас-тыр силер. ¹⁵ Мен силерже Бодунун бүгү чалча-медээчилерими айбылап чорудуп, оларны дамчыштыр: „Кайыңар-даа бодунун бузуттуг оруун каапсын! Ажыл-херээнерни экижидип алыңар, өске бурганнарны эдериң, оларга бараан болбаңар, ынчан Мээн силерге база ада-өгбеңерге берген черимге чурттап артар силер“ – деп дамчыдып турдум. Ынчалза-даа силер кулааңар эктирбээн, Мени тооп дыңнаваан силер. ¹⁶ Рехавтың оглу Ионадавтың салгалы бодунун өгбезиниң оларга айтып-чагаан айтыышкынын күүседип турар-дыр. А бо чон Мени тооп дыңнавас-тыр!»

¹⁷ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Аг-шериглиг Бурганы: «Мен Иудеяга, Иерусалимниң чурттакчыларынга оларга аазаан бүгү айбыл-халавымны таварыштырар мен, чүгө дээрге Мен оларга чүвө чугаалаарымга, олар тооп дыңнавады. Кыйгыарымга, харыылавады» – дээн.

¹⁸ Иеремия оон рехавтарга чугаалаан: «Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы мынча дээн: „Ионадав өгбөнерниң айтып-чагаан чүүлүн тооп дыңнап, ооң бүгү айтыышкыннарын күүседип база бүгү чүвени ооң айтып-чагаанын ёзугаар кылып турарыңар дээш, ¹⁹ Рехавтың оглу Ионадавтың төрөл бөлүү Мээң мурнумга кажан-даа төнүп читпес“. Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганының чугаалаан чүвези ол-дур».

Иеремияның дүрүг-номун хаанның өрттөткени

36 ¹ Иосияның оглу, Иудеяның хааны Иоакимниң чагыргазының дөрткү чылында Дээрги-Чаяакчының Иеремияга ажыдып чугаалаан сөзү бо-дур: ² «Дүрүг-номдан ап алгаш, аңаа Израиль, Иудея болгаш шупту чоннар дугайында бүгү сөстөрүмни – Иосия хаан чагырып турда, сээң-биле эң баштай чугаа кылып эгелээн хүнүмден эгелеп, амгы үеге чедир сеңээ чугаалаан бүгү чүвемни бижип каг. ³ Иудеяның чону Мээң оларга кандыг айбыл-халап таварыштырар деп турарымны дыңнап кааш, кижги бүрүзү бодунуң бузуттуг оруундан ойталаар чадавас. Ынчан Мен оларның кем-буруузун база бачыгтарын өршээр мен».

⁴ Иеремия Нирияның оглу Варухту кыйгырып алган. Варух Дээрги-Чаяакчының Иеремияга чугаалаан бүгү сөстөрүн Иеремияның чугаалаан аайы-биле дүрүг-номга бижип каан. ⁵ Иеремия Варухка: «Дээрги-Чаяакчының *өргээзинче мээң кирерим хоруглуг. ⁶ Сен мээң сөстөрүм ёзугаар бижээн дүрүг-номну ап алгаш, шээрленир хүнде ынаар бар. Дээрги-Чаяакчының өргээзинге чыгылып келген бүгү чоннун мурнунга Ооң сөстөрүн дыңналдыр номчуп бер – боттарының хоорайларындан ынаар чеде берген Иудеяның бүгү чурттакчыларынга дыңналдыр номчуп бер. ⁷ Олар Дээрги-Чаяакчының мурнунга чаннып мөргүп, кайызы-даа бодунуң бузуттуг оруундан ойталаар чадавас, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчының бо чонга килеңнеп, хорадаан сагыжы коргунчуг-дур» – дээн.

⁸ Нирияның оглу Варух Иеремия *медээчинин аңаа чагаанын ёзугаар кылып, Дээрги-Чаяакчының өргээзинге Ооң сөстөрүн бижээн дүрүг-номну номчаан.

⁹ Иосияның оглу, Иудеяның хааны Иоакимниң чагыргазының бешки чылынын тос айда Дээрги-Чаяакчының мурнунга Иерусалимниң бүгү улuzu база Иудеяның бүгү хоорайларындан Иерусалимге келген улус шээрлээшкин кылыр ужурлуг дээрзин чарлаан. ¹⁰ Варух дүрүг-номда бижээн Иеремияның сөстөрүн бүгү чоннун мурнунга Дээрги-Чаяакчының өргээзинге дыңналдыр номчаан. (Варух Дээрги-Чаяакчының өргээзинде Чаа хаалга чанынга, үстүкү шөлге, Шафан бижээчинин оглу Гемарияның өрээлинге номчаан чүвө-дир.)

¹¹ Шафанның оглунуң оглу, Гемарияның оглу Михай дээрзи дүрүг-номда бижээн Дээрги-Чаяакчының сөстөрүн дыңнап турган. ¹² Михай оон хаанның ордузунче

35:17 Иса. 50:2 36:1 4 Хаан. 24:1; Иер. 25:1; 45:1 36:2 Иер. 30:1; Авв. 2:2; Зах. 5:1

36:2 Иер. 1:2 36:3 Иез. 12:3 36:3 Иер. 18:11; 26:3; Иона 3:10 36:4 Иер. 32:12

36:9 Ээра 8:21; 2 Чыл. 20:3; Иона 3:5 36:10 Иер. 26:10 36:10 1 Чыл. 9:26, 33

чорупкаш, бижээчилер өрээлинче кире берген. А ынчан анаа бүгү нояннар: Элишама бижээчи, Семайяның оглу Делайя, Ахборнуң оглу Элнафан, Шафанның оглу Гемария, Ананияның оглу Седекия болгаш өскелер-даа олурган. ¹³ Михей оларга Варухтуң дүрүг-номдан чонга дыңналдыр номчаан чүвезин дыңнаан айы-биле кагаптап чугаалаан.

¹⁴ Нояннар Нафанияның оглу Иегудийни (а Нафания Хусийниң оглу, Шелемияның оглунуң оглу болур чүве-дир) Варухка: «Чон мурнунга бүгүдеге дыңналдыр номчаан дүрүг-номуңну ап алгаш, чедип кел» – деп дамчытсын дээш айбылап чорудупкан.

Нирияның оглу Варух дүрүгнү ап алгаш, нояннарга чедип келген. ¹⁵ Олар анаа: «Бээр олургаш, бо дүрүг-номну биске номчуп берем» – дээннер. Варух оларга дүрүгнү номчуп берген. ¹⁶ Нояннар ол бүгү сөстөрни дыңнааш, коргуп, бот-боттарынче кайгашкаш, Варухка: «Бо бүгү чугаа-сөстү хаанга дамчыдар ужурлуг бис!» – дээннер. ¹⁷ Олар Варухтан: «Бо бүгүнү канчап бижип кагдың? Биске чугаалап берем. Иеремияның сөстөрүн ёзугаар бе?» – деп айтырганнар.

¹⁸ Варух оларга: «Ол меңээ бо бүгү сөстөрни боду чугаалады, а мен оларны дүрүгге будук-биле бижип кагдым» – деп харыылаан.

¹⁹ Нояннар Варухка: «Иеремия биле сен чоруй барып, чаштына беринер. Кайда турарынарны кым-даа билбес болзун» – дээн.

²⁰ Нояннар ордуда хаанче чорупкан, а дүрүгнү Элишама бижээчининң өрээлинге арттырып каан. Олар хаанга бүгү сөстөрни дамчыткан.

²¹ Хаан ол дүрүг-номну эккелзин дээш, Иегудийни айбылап чорудупкан. Иегудий дүрүгнү Элишама бижээчининң өрээлинден эккелгеш, ону хаанга база ооң чанында турган бүгү нояннарга дыңналдыр номчуп берген. ²² Хаан ол үеде – тос айда – кышкы бажыңынга чурттап турган. Ооң мурнунда көстүг одагда от хып турган. ²³ Иегудий үш-дөрт одуруг үзүндүнү номчуурга-ла, хаан ол кезекти бижээчилер бижекчигежи-биле үзе кескеш, одагда отче киир каап олурган. Ынчалдыр бүгү дүрүгнү өрттедипкен. ²⁴ Ол бүгү сөстөрни дыңнаан хирезинде, хаан-даа, оон дүжүметтери-даа кортпааннар, качыгдалдан боттарының хевин ора тыртпааннар. ²⁵ Элнафан, Делайя болгаш Гемария олар хаандан дүрүг-номну өрттетпезин эрежи дилээрге-даа, демгизи оларны дыңнаваан. ²⁶ Хаан ынчан Иерахмеил тажы биле Азриилдин оглу Серайяга база Авдиилдин оглу Шелемияга Варух бижээчи биле Иеремия медээчини тудуп хоругдаарын дужааган, ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы ол ийи кижини чажырыпкан.

²⁷ Варухтуң Иеремияның сөстөрүн ёзугаар бижээн дүрүг-номун хаан өрттедипкен соонда, Дээрги-Чаяакчы Иеремияга Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ²⁸ «Өске дүрүгден ап алгаш, Иудеяның хааны Иоакимниң өрттедипкени бирги дүрүгге турган бүгү сөстөрни ынаар киир бижип каг. ²⁹ Иудеяның хааны Иоакимге Дээрги-Чаяакчының бо сөзүн чугаала: „Сен ол дүрүг-номну өрттедип тура: ‘Иеремия, Вавилоннуң хааны чедип келгеш, бо черни узуткап, ында чурттаан кижилерни, дириг амыганнырны кыргып-хыдып каар дээрзин чүге бижидиң?’ – дээн сен“.

³⁰ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы Иудеяның хааны Иоаким дугайында: „Ооң үре-

салгалы Давид хаанның дүжүлгезинге саадавас. Ооң мөчү-сөөгүн хүннүн изии биле дүннүң соогунче үндүр октап, бужартадыр. ³¹ Мен Иоакимни, ооң үр-салгалын, дүжүметтерин оларның кем-буруузу дээш кезедир мен. Иерусалимнин чурттакчылары, Иудеяның чону Мени тооп дыннаваан боорга, Мен оларже Мээн оларга азааным бүгү айбыл-халапты ыдар мен“ – деп чугаалаан».

³² Иеремия өске дүрүг ап алгаш, Нирияның оглу Варух бижээчиге берип каан. Варух аңаа Иудеяның хааны Иоакимниң отка өрттедикени бирги дүрүгнүң бүгү сөстөрүн Иеремияның чугаалаанын эзугаар бижип каан. Ол сөстөргө дөмей өске-даа хөй сөстөрү база немеп кааннар.

Седекияның хоозун идегели

37 ¹ Иоакимниң оглу Иехонияның соонда Иосияның оглу Седекия хаан апарган – ону Вавилоннуң хааны Навуходоносор Иудеяның хааны кылып каан. ² Седекия, ооң дүжүметтери болгаш чурттуң чону Дээрги-Чаяакчының Иеремия *медээчини дамчыштыр чугаалаан сөстөрүн тооп дыннавайн турган.

³ Седекия хаан Иеремия медээчиже Шелемияның оглу Иегухал биле Маасеяның оглу Софония *бараалгакчы оларны оон: «Дээрги-Чаяакчы Бурганывыска бис дээш мөргүп көр!» – деп дилезин дээш айбылап чорудупкан.

⁴ Ол үеде Иеремия чон аразынга хостуг аралажып чурттап турган, ону ам-даа кара-бажыңнаваан чүве-дир. ⁵ Ол аразында фараоннуң аг-шерии Египеттен үнүпкен. Иерусалимни бүзээлээн халдейлер ол дугайында медээ дыннааш, хоорайдан аткаарлай бергеннер.

⁶⁻⁷ Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы Иеремия медээчини дамчыштыр мынча деп чугаалаарын айыткан: «Иегухал биле Софония, силерни Менден чүве айтырзын дээш айбылап чоруткан Иудеяның хаанынга мону чугаалаңар. Фараоннуң аг-шерии силерге дузалаар дээш кел чыдар, ынчалза-даа ол аг-шериг бодунуң чурту Египетче дедир чоруй баар. ⁸ Халдейлер эглип келгеш, бо хоорайны база катап бүзээлээш, ону эжелеп алгаш, хуюкталдыр өрттедиктер!»

⁹ Дээрги-Чаяакчы: «Халдейлер моон шуут чоруй баар деп идегевенер! Чүге дээрге олар моон чорбас. ¹⁰ Силерге удур дайылдажып турар халдей аг-шеригни чылча шаап каар-даа болзунарза, олардан чүгле балыглаткан дайынчылар-даа артар болза, олар туруп келгеш, чадырларындан үнгеш, бо хоорайны хуюкталдыр өрттедиктер» – деп чугаалаан.

Иеремияның кара-бажыңнаттырганы

¹¹ Кажан халдей аг-шериг фараоннуң аг-шерииниң дугайында дыңнап кааш, Иерусалимден аткаарлай бээрге, ¹² Иеремия медээчи Иерусалимден Вениаминниң черинче, аңаа бодунуң черин алыр дээш^p, хоорайдан үнген чон аразынга чорупкан. ¹³ Ынчалза-даа Иеремия Вениаминниң хаалгазын дамчыштыр үнүп бар чыдырда,

Р37:12 Азы: «Вениаминниң черинче дезип чоруур дээш».

36:30 Иер. 22:30 **36:30** 4 Хаан. 22:19 **37:1** 4 Хаан. 24:17; Иез. 17:13

37:2 2 Чыл. 36:12 **37:3** Иер. 38:1 **37:3** Иер. 21:1 **37:4** Иер. 32:2 **37:5** Иер. 34:21

37:6-7 Ыы. 4:17 **37:8** Иер. 34:22 **37:13** Зах. 14:10

анаа турган таңныылдар даргазы – Ананияның оглунуң оглу, Шелемияның оглу Ирейя дээрзи ону тудуп алгаш: «Халдейлерже дезер деп тур сен бе?!» – дээн.

¹⁴ Иеремия: «Ол чүү дээрзи ол! Халдейлерже дезер дивээн мен» – деп харыылаан. Ынчалза-даа Ирейя Иеремияны дыңнавайн, ону нояннарга эккелген. ¹⁵ Нояннар Иеремияга ажынып-хорадап турган. Олар ону эттеп-эттеп, Ионафан бижээчинин кара-бажың кылдыр эде кылып каан бажыңыңа хоругдап кааннар. ¹⁶ Иеремия ынчалдыр чер адаанда кара-бажыңче кире бергеш, аңаа дыка үр олурган.

¹⁷ Седекия хаан Иеремияны кыйгырттырарга, ону ордуе эккелген. Хаан Иеремиядан: «Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалады бе?» – деп бүдүү айтырган. Иеремия: «Ийе, чугаалады – дээн. – Сен Вавилоннуң хаанының холунче кирер-дир сен». ¹⁸ Иеремия Седекия хаанга оон ыңай: «Сээң мурнуңа, сээң дүжүметтериниң, бо чоннуң мурнуңа кандыг кем-буруулуг мен? Чүге мени кара-бажыңче киир октаптыңар? ¹⁹ Силерге: „Вавилоннуң хааны силерге, бо черге халдавас“ – деп турган медээчилериңер кайыл? ²⁰ Мээң чагырыкчым, хааным, мени дыңнап көрөм, дилээмни чугаалаар аргадан берип көрөм! Мени Ионафан бижээчинин бажыңыңче дедир чорутпайн көрөм, оон башка аңаа өлүп каар мен» – деп чугаалаан.

²¹ Седекия хаанның айтышкынын ёзугаар Иеремияны таңныылдар турар шөлге хоругдап каан. Хлеб быжырыкчыларының кудумчузундан аңаа хоорайда далган-тараа төнгүжеге чедир, хүнде-ле бир хлеб берип турган. Иеремия ынчалдыр таңныылдар шөлүңге артып калган.

Иеремияның оңгарже киир октагтырганы

38 ¹ Маттанның оглу Шефатия, Пашхурнуң оглу Годолия, Шелемияның оглу Иегухал болгаш Малхияның оглу Пашхур олар Иеремияның бүгү чонга мындыг сөстөр чугаалаанын дыңнааннар: ² «Дээрги-Чаяакчы: „Бо хоорайга арткан кижини дайын-чаа, аш-чут болгаш хамчык аарыгдан өлүп каар. Халдейлерге дүжүп бээр кижини дириг артар, ооң олча-кежиин – амы-тынның артары боор! – дээн. – ³ Бо хоорайны Вавилоннуң хаанының шеринге хүлээдип бээр, ол хаан ону эжелеп аар!“ Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур».

⁴ Нояннар хаанга: «Бо кижини өлүрер болза эки-дир, чүге дээрге ол ындыг сөстөр чугаалааш, хоорайда арткан дайынчыларның, бүгү чоннуң сорук-күжүн кошкадып турар-дыр. Бо кижини чонга буян эвес, бузут күзеп турар-дыр» – дээннер.

⁵ Седекия хаан: «Ол силерниң холунарда-дыр, чүге дээрге хаан силерге удурланыр харык чок-тур» – деп чугаалаан.

⁶ Иеремияны сегирип алгаш, таңныылдар шөлүнүң иштинде Малхия тажыга хамааржыр суг курлавырлаар оңгарже, хендирге баглааш, бадырыпканнар. Оңгарга ынчан суг чок, чүгле өл малгаш турган. Иеремия ол малгашче дүже берген.

⁷ Хаанның ордузунда дүжүметтерниң бирээзи – эфиоп аймак-сөөктүг Авдемелех Иеремияны оңгарже бадырыпканын дыңнап каан. Хаан ол үеде Вениаминниң

37:13 Иер. 38:19 37:15 Иер. 38:6 37:17 Иер. 21:7 37:19 Иер. 28:2 37:21 Иер. 32:2

37:21 Иер. 38:9; 52:6 38:1 Иер. 37:3 38:1 Иер. 21:1 38:2 Ы. х. к. 30:15; Иер. 21:9

38:3 Иер. 32:3 38:4 Иер. 26:11; 37:15 38:5 2 Хаан. 3:39 38:6 Э. д. 37:24; Зах. 9:11

38:6 Ыд. ыр. 68:15 38:7 Иер. 39:16; Аж.-ч. 8:27

хаалгазының чанынга олурган. ⁸ Авдемелех хаанның ордузундан үнүп келгеш, хаанга: ⁹ «Мээң чагырыкчым, хааным! Бо улус Иеремия *медээчини кончуг бак аажылаан-дыр. Олар ону оңгарже киир октапкан-дыр, ол аңаа аштап өлүп каар, чүге дээрге хоорайда ам аыш-чем арткан эвес» – дээн.

¹⁰ Хаан эфиоп Авдемелехке: «Моон үжен кижиден эдертип алгаш, Иеремия медээчи өлбээнде, ону оңгаран уштуп каг» – деп дужааган.

¹¹ Авдемелех улус эдертип алгаш, хаанның ордузунда чүү-хөө шыгжаар черге чеде берген. Ол оортан эрги, ажыглаар аргажок пөстөр болгаш элей берген хептер ап алгаш, ол бүгүнү хендирге баглааш, кудукта чыткан Иеремияже бадырыпкан.

¹² Эфиоп Авдемелех Иеремияга: «Колдууң адаандан хендир-биле багланып ал, а хендир адаанга эрги пөстөр биле элей берген хептерни көвөп ал» – дээн.

Иеремия шак ынчаар кылган. ¹³ Улус Иеремияны хендир-биле көдүрүп, оңгардан ушта тыртып алган. Иеремия таңныылдар бажыңының хериминиң иштинге артып калган.

Иеремияның Седекия-биле ужуражылгазы

¹⁴ Седекия хаан Иеремияны кыйгыртыпкан. Медээчини Дээрги-Чаяакчының *өргээзинче үшкү кирер черже эккээрге, хаан аңаа: «Мен сенден бир чүве айтырайн, а сен менден чүнү-даа чажырба» – дээн.

¹⁵ Иеремия Седекияга: «Бир эвес мен сенээ ажыдып чугаалаар болзумза, мени өлүртүп каар эвес сен бе? Сенээ арга-сүме бээр болзумза, мени тооп дыңнаvas болгай сен» – дээн.

¹⁶ Седекия хаан Иеремияга: «Биске амы-тын хайырлаан дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле дангыраглап тур мен! Мен сени өлүртпес мен, сени өлүрүксеп турар улустуң холунга хүлээтпес мен!» – деп бүдүү аазан.

¹⁷ Иеремия ынчан Седекияга мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Аг-шериглиг Бурганы: „Бир эвес сен Вавилоннуң хаанының шериг *баштыңнарынга дүжүп бээр болзунза, амы-тының камгалап аар сен, бо хоорайны база хуюкталдыр өрттөтпес. Бүгү өг-бүлөң-биле кады амы-тынныг артар сен. ¹⁸ А бир эвес Вавилоннуң хаанының шериг баштыңнарынга дүжүп бербес болзунза, бо хоорайны халдейлерге хүлээдип бээр, олар ону хуюкталдыр өрттедиптер, бодуң база оларнын холундан адырлып шыдавас сен“ – дээн».

¹⁹ Седекия хаан Иеремияга: «Халдейлерге дүжүп бээр дээш дескен иудейлерден коргар-дыр мен. Халдейлер мени оларга хүлээдип бээр болза, олар мени бак аажылаар болгай» – деп харыылаан.

²⁰ Иеремия мынча дээн: «Хүлээдип бербес! Мээң сенээ чугаалап турарым Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңна, ынчан сенээ эки болур, амы-тының камгалап аар сен. ²¹ А бир эвес хоорайдан үнеринден ойталаар болзунза, Дээрги-Чаяакчы менче кандыг көстүүшкүн чорутканын дыңнап ал. ²² Көөрүмге, Иудеяның хаанының ордузунда арткан бүгү херэеженнерни Вавилоннуң хаанының шериг баштыңнарынга тудуп аппарып турар-дыр. Олар:

„Сээң эш-өөрүң сени күткүдүп, бүзүредип алды.
А буттарың малгашка кадалы бээрге,
олар сенден хая көрнүп, каапкаш барды“

– деп чугаалаар.

²³ Сээң бүгү кадайларыңны, ажы-төлүңнү халдейлерже алгаш баар. Сен бодун база оларның холундан чайлап шыдавас сен, Вавилоннун хааны сени тудуп аар, а бо хоорайны хуюкталдыр өрттедиптер».

²⁴ Седекия Иеремияга мынча дээн: «Сээң-биле чугаалашканывысты кым-даа билбес болзун, ынчан сен дириг артар сен. ²⁵ Мээң сээң-биле чугаалашканым нояннарның кулаанга чеде бээрге, олар сеңээ чедип келгеш: „Хаанга сен чүнү чугааладың, а хаан сеңээ чүү диди? Биске чажырбайн чугаала, ынчан сени өлүрбес бис“ – дээр болза, ²⁶ сен оларга: „Мен хаандан мени Ионафанның бажыңынче, аңаа өлбөс дээш, дедир эгитпезин ээрежип дилеп турдум“ – дээр сен».

²⁷ Иеремияга бүгү нояннар чедип келгеш, айтырыглар салып эгелээн. Иеремия оларга хаанның дужааганын ёзугаар харыылаан. Нояннар Иеремиядан оон ыңай чүнү-даа айтырбайн чоруй барган, чүге дээрге ооң хаан-биле чүнү чугаалашканын кым-даа билбес турган. ²⁸ Иеремия Иерусалимниң эжелеттирген хүнүңге чедир таңныылдар шөлүнүн иштинге арткан.

Оон Иерусалим эжелеттирген.

Иерусалимниң буурааны

(4 Хаан. 25:1-21; Иер. 52:4-16)

39 ¹ Иудеяның хааны Седекияның чагыргазының тоску чылында, он айда Вавилоннун хааны Навуходоносор бодунун бүгү аг-шерии-биле Иерусалимге чедип кээп, ону бүзээлеп алган. ² Седекияның чагыргазының он бирги чылында, дөрт айның тоста хоорайның ханазын деже шаапкан. ³ Вавилоннун хаанының бүгү нояннары хоорайже кирип келгеш, Ортаакы хаалга чанынга турумчуп алган. Самгар чурттуг Нергал-Сарецер, дүжүметтер даргазы Нево-Сарсехим, караң көрнүрлер даргазы Нергал-Сарецер болгаш Вавилоннун хаанының өске-даа нояннары аңаа турган⁴.

⁴ Оларны көрүп кааш, Иудеяның хааны Седекия база бүгү шериглер десе берген. Олар дүне када хаанның сесерлиин таварып эрткеш, ийи хана аразында хаалга дамчыштыр хоорайдан үнгеш, Иордан шынаазынче баар орук-биле чорупкан. ⁵ Халдей шериг оларны сүрүп чорупкаш, Иерихон ховуларынга Седекияны чыпшыр четкен. Седекияны тудуп алгаш, Вавилоннун хааны Навуходоносорга, хамат черде Ривла хоорайже эккелгеннер. Навуходоносор аңаа Седекияга шииткел үндүрген. ⁶ Ривлага, Седекия көрүп турда, Вавилоннун хааны ооң оолдарын өлүрүп каан. ⁷ Иудеяның бүгү нояннарын база ол кыра шаап каан. ⁷ Оон ол Седекияның ийи караан дешкеш, ону хүлер кинчи-биле бектээш, Вавилонче алгаш барган.

39:3 Еврей сөзүглелде вавилон ат-дужаалдар база оларны канчаар аңгылааны эки билдинмес.

38:22 Иер. 38:6 **38:23** Иер. 39:6 **38:26** Иер. 37:20 **39:1** Ы. х. к. 28:52 **39:2** Иер. 1:3
39:5 Иис. 5:10 **39:5** Сан. 34:11; 4 Хаан. 23:33 **39:5** Иер. 21:7 **39:7** Иер. 34:4-5

⁸ Хаанның ордузун база карачал чоннун бажыннарын халдейлер хуюкталдыр өрттедипкен, а Иерусалимнің ханаларын бузуп каапкан. ⁹ Оон камгалакчы шериглер даргазы Навузардан дээрзи хоорайда дириг арткан улусту, Вавилоннун талазынче дескен улусту база бүгү арткан чонну Вавилонче алгаш барган. ¹⁰ Чүглө чүзү-даа чок ядыы улустуң кезин камгалакчы шериглер даргазы Навузардан Иудеяга арттыргаш, ол-ла хүнде оларга виноград база тараа тарыыр шөлдер берип каан.

¹¹ Вавилоннун хааны Навуходоносор камгалакчы шериглер даргазы Навузарданга Иеремияга хамаарыштыр: ¹² «Ол кижини эдертип алгаш, каракта. Аңда багай чүве кылба, ооң сенден дилээн чүү-даа чүвезин хандырып бээр сен» – деп дужааган.

¹³ Камгалакчы шериглер даргазы Навузардан, дүжүметтер даргазы Навузазван, караң көрнүрлер даргазы Нергал-Сарецер болгаш Вавилоннун хаанының өске-даа нояннары улус айбылап, ¹⁴ Иеремияны эккелзин дээш чорудупкан. Иеремияны таңныылдар шөлүнден үндүргөш, Шафанның оглунуң оглу, Ахикамның оглу Годолияга, ол ону бажыңыга чедирип кагзын дээш, хүлээдип берген. Иеремия чонунуң аразынга чурттап артып калган.

Авдемелехке Бурганның азаашкыны

¹⁵ Кажан Иеремия таңныылдар шөлүнге хоругдал адаанга турда, Дээрги-Чаяакчы анаа Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ¹⁶ «Барып, эфиоп Авдемелехке мону чугаала. Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы мынча дээн: „Ам Мен Бодумнун бо хоорайга хамаарышкан сөстөримни анаа ачылыг эвес, а хоралыг боор кылдыр күүседир мен! Сен көрүп турунда, ол сөстөрниц боттаныр хүнү чедип кээр. ¹⁷ А сени Мен ол хүн камгалаар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – бодуннун коргар улузуннун холунче кирбес сен, ¹⁸ чүге дээрге Мен сенээ болчур мен. Сен хылыштан өлбес сен, амы-тынныг арттары – сээң олча-кежиин болур, чүге дээрге сен Меңээ идегеп турар болгай сен⁴». Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Иеремияны хостааны

40 ¹ Камгалакчы шериглер даргазы Навузардан Иеремияны Рама хоорайга хостаан соонда, Дээрги-Чаяакчы Иеремияга Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан. (Навузардан илчирбе-биле бектеттирген Иеремияны Рама хоорайдан, Вавилонче Иерусалим биле Иудеядан үндүр сүрүп турган улус аразындан тып алган чүве-дир.)

² Иеремияны камгалакчы шериглер даргазынга эккээрге, ол Иеремияга мынча дээн:

«Дээрги-Чаяакчы Бурганың бо черге айыыл-халапты азаан болгай. ³ Ам Дээрги-Чаяакчы чугаалаан чүвезин кылган-дыр, чүге дээрге сээң чонуң Дээрги-Чаяакчының мурнунга бачыт үүлгедип, Ооң сөзүн тооп дыннавайн турган-дыр,

39:8 Иер. 21:10; Иез. 16:41 **39:8** Неем. 1:3 **39:9** Иер. 40:1; 52:12 **39:14** 4 Хаан. 22:12; Иер. 26:24 **39:14** Иер. 40:5 **39:15** Иер. 32:2; 33:1 **39:16** Иер. 38:7 **39:17** Иер. 22:25
39:18 Иер. 21:9 **40:1** Иер. 39:11 **40:1** Ис. 18:25; Иер. 31:15 **40:2** Ы. х. к. 29:24-28

ынчангаш силер-биле бо бүгү болган-дыр. ⁴ Ынчалза-даа мен бөгүн бектээн илчирбеден холунну адырып тур мен. Бир эвес мээң-биле кады Вавилонче барыксаар болзунза, бар, мен аңаа сенче сагыш салыр мен, а бир эвес мээң-биле кады Вавилонче баар хөңнүң чок болза, артып кал. Көр даан, бүгү чурт сээң мурнунда-дыр – кайнаар барыксай-дыр сен – ынаар чоруй бар. ⁵ Бир эвес артып каар болзунза[†], Шафанның оглунуң оглу, Ахикамның оглу Годолияже чоруй бар. Вавилоннун хааны аңаа Иудеяның хоорайларын чагыртып каан-дыр. Ооң чанынга, бо чоннуң аразынга чурттап тур азы кайнаар баарын эки деп санаар-дыр сен, ынаар чоруй бар». Оон камгалакчы шериглер даргазы Иеремияга аыш-чем, белек-селек бергеш, салып чорудупкан.

⁶ Иеремия Мицпа хоорайга, Ахикамның оглу Годолияга чедип келгеш, оон чанынга, ол чуртта артып калган улус аразынга чурттап турган.

Годолия – чурттуң чаа чагырыкчызы

(4 Хаан. 25:22-26)

⁷ Хову-шөлдерге турган иудей шериг *баштыңнары база оларның улузу Вавилоннун хааны Ахикамның оглу Годолияны тус чер чагырыкчызы кылдыр томуйлап, аңаа эр, херээжен улусту, уруг-дарыгны, чурттуң Вавилонче сүрүп аппараткаан яды чурттакчыларын даасканын дыңнап кааннар. ⁸ Ынчан Нафанияның оглу Измаил, Карейниң оолдары Иоханан биле Ионафан, Танхуметтиң оглу Серайя, Нетофа чурттуг Офайның оолдары болгаш Мааха чурттуг Иазания олар боттарының улузу-биле Мицпа хоорайже, Годолияга чедип келгеннер.

⁹ Шафанның оглунуң оглу, Ахикамның оглу Годолия оларга база оларның улунунга: «Халдейлерге бараан боорундан кортпаңар, чуртка артып калгаш, Вавилоннун хаанынга бараан болуңар, ынчан менди-чаагай болур силер. ¹⁰ Мен Мицпага артып калгаш, бистинге кээп турар халдейлер мурнунга чонну төлээлэйн, а силер виноград арагазы, чайгы чимистер, олива үзүндөн курлавырлап чыып, саваларыңар долдуруңар, ээлеп алган хоорайларыңарга чурттанар» – деп дангыраглап чугаалаан.

¹¹ *Моавка, Эдомга, аммон чоннуң черинге болгаш бүгү өске черлерге турган шупту иудейлер Вавилоннун хааны чоннуң артынчызын Иудеяга арттыргаш, Шафанның оглунуң оглу, Ахикамның оглу Годолияны оларның чагырыкчызы кылдыр томуйлаан дээрзин база дыңнап кааннар. ¹² Ол иудейлер мурнунда үндүр сывыртатканы бүгү черлерден дедир эглип келгеннер. Олар Иудеяже, Мицпада турар Годолияга чедип келгеш, дыка хөй виноград арагазы кылып, чайгы чимис дүжүдүн элбээ-биле чыып алганнар.

¹³ Карейниң оглу Иоханан база хову-шөлдерге турган бүгү шериг баштыңнары Мицпада Годолияга чедип келгеннер. ¹⁴ Олар Годолияга: «Таанда-ла сен аммон чоннуң хааны Ваалистиң Нафанияның оглу Измаилди сени өлүрүп кагзын дээш

[†]40:5 Бо домактың утказы эки билдинмес. Ооң болгу дег өске утказы: «Иеремия чоруп четтикпээнде, Навузардан немей чугаалаан...»

ыдыпканын билбес сен бе?» – дээннер. Ынчалза-даа Ахикамның оглу Годолия оларга бүзүревейн барган. ¹⁵Карейниң оглу Иоханан Мицпага тургаш, Годолияга бүдүү: «Чөпшээреп көрөм, мен баргаш, Нафанияның оглу Измаилди өлүрүп каайн, ону кым-даа билбес. Бис канчап ооң сени өлүрүп каарын, сени долгандыр чыгып келген бүгү иудейлерниң катап база тарай бээрин база Иудеяның артынчызы чоннуң өлүп чидерин болдуар бис?» – дээн.

¹⁶Ынчалза-даа Ахикамның оглу Годолия Карейниң оглу Иохананга: «Ынчанмайн көр! Измаилдин дугайында шын эвес чүве чугаалап тур сен» – деп харыылаан.

Годолияны өлүргени

41 ¹Чеди айда Мицпа хоорайга, Ахикамның оглу Годолияга Элишаманын оглунуң оглу, Нафанияның оглу Измаил бодунуң он кижизи-биле кады чедип келген. Измаил болза хаан уктуг, дээди дүжүметтерниң бирээзи боор кижитурган. Годолия биле Измаил Мицпага кады чемненип, дойлааннар. ²Оон Нафанияның оглу Измаил болгаш ооң-биле кады келген он кижитуруп келгеш, Шафаннын оглунуң оглу, Ахикамның оглу Годолияны – Вавилоннуң хаанының чуртту чагырар кылдыр томуйлаан кижизин хылыш-биле шанчып кааннар. ³Измаил ол ышкаш Мицпага Годолия-биле кады турган бүгү иудейлерни база аңаа турган вавилон шериглерни өлүрүп каан.

⁴Годолияны өлүргөн хүннүң даартазында, ол дугайында кым-даа билбес турда, ⁵Сихем, Силом болгаш Самария хоорайлардан сезен кижитурган. Олар качыгдалдан салын чүлүп алган, ора тырткан хептер кеткен, мага-бодунда кезиглерлиг улус болган⁵. Ол улус Дээрги-Чаяакчының *өргээзинче далган-тараа өргүлдери болгаш ладан деп чаагай чыттыг чүүл көдүрүп эккел чыткан. ⁶Нафанияның оглу Измаил Мицпадан оларга уткуй үнүп келген. Ол ыглап бар чыткан, а оларга чоокшулап келгеш: «Ахикамның оглу Годолияга барыңар» – дээн.

⁷Ол улус хоорайже кирип кээри билек, Нафанияның оглу Измаил бодунуң улузу-биле кады оларны кыргып-хыдып каапкаш, мөчү-сөөктерин оңгарже октапкан. ⁸Сезен кижиден он кижитурган: «Бисти өлүрбейн көрөм. Шөлде чүве чажырар черлеривис бар, ында кызыл-тас биле арбай, олива үзү биле ары чигири бар» – деп чанны берген. Измаил оларны, өске улусту өлүргени дег, өлүрбейн барган. ⁹(Годолияны өлүргөн соонда, Измаилге өлүрткен улустуң мөчү-сөөктерин октапкан оңгар бир шагда Аса хаанның Израильдин хааны Ваасадан камгаланыр дээш казып алган суг курлавырлаар оңгары болган. Ук оңгарны Нафанияның оглу Измаил өлүргөн улузунуң мөчү-сөөгү-биле долдуруп каан.) ¹⁰Измаил Мицпага дириг арткан бүгү улусту, хаанның уругларын база камгалакчы шериглер даргазы Навузарданның Ахикамның оглу Годолияга чагыртып кааны, Мицпага артып калган улустуң шуптузун тудуп алган. Нафанияның оглу Измаил оларны тудуп алгаш, аммон чонче алгаш чорупкан.

¹¹Карейниң оглу Иоханан болгаш ооң-биле кады турган бүгү шериг *баштыңнары Нафанияның оглу Измаилдин үүлгеткен кемниг херээнин

⁵41:5 Ол улус Иерусалимниң буураашкыны дээш качыгдап турган хире.

41:1 Иис. 18:26 41:1 Иер. 40:14 41:2 4 Хаан. 25:25

41:5 Иис. 17:7; 18:1; 3 Хаан. 16:24 41:9 3 Хаан. 15:16 41:11 Иер. 40:15

дугайында дыңнап кааннар. ¹² Олар бүгү улузун чыып алгаш, Нафанияның оглу Исмаил-биле чаалажып үнүп келгеннер. Олар ону Гаваонда улуг хөөлбек чанынга сүрүп четкеннер. ¹³ Исмаилге туттурган улус Карейниң оглу Иоханны болгаш оон-биле кады турган бүгү шериг баштыңнарын көрүп кааш, амырай бергеннер. ¹⁴ Исмаилдин Мицпадан тудуп алгаш барган улузу шупту дедир ээпкеш, Карейниң оглу Иохананга каттыжып алганнар. ¹⁵ А Нафанияның оглу Исмаил бодунуң сес кижизи-биле кады Иоханандан десе бергеш, аммон чонче чоруй барган.

¹⁶ Карейниң оглу Иоханан болгаш ооң-биле кады турган бүгү шериг баштыңнары Нафанияның оглу Исмаилдин Ахикамның оглу Годолияны өлүрүп кааш, Мицпадан сүрүп аппаратаны бүгү артып калган чонну – чепсек эдилеп шыдаар эр улусту, херэежен улусту болгаш ажы-төлдү, акталактан чалчаларны эдертип алганнар. Иоханан оларны Гаваондан үндүрүп алгаш чорупкан. ¹⁷ Олар Египетче дезер дээш, Вифлеем хоорай чоогунда Геруф-Химам деп черге доктааганнар. ¹⁸ Халдейлерден корткаш, дезер бодааннары ол, чүге дээрге Нафанияның оглу Исмаил Вавилоннун хаанының чуртту чагырар кылдыр томуйлап кааны Ахикамның оглу Годолияны өлүрүп каан-на болгай.

Бурганның арткан чонга Египетче чоруурун хоругдааны

42 ¹ Бүгү шериг *баштыңнары, Карейниң оглу Иоханан, Гошайяның оглу Иазания¹ болгаш улуг-биче бүгү чон ² Иеремия *медээчиге чедип келгеш: «Бистиң дилээвисти хандырып көрүнер! Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга бис дээш мөргүп көрүнер, чоннун бо артынчызы дээш мөргүп көрүнер! Көрүп тур силер, хөй санныг турган боттарывыс көңгүс эвээжей бердивис. ³ Дээрги-Чаяакчы Бурганың биске кандыг орук шилип аарывысты, чүнү кылырывысты айтып берзин» – дээннер.

⁴ Иеремия медээчи: «Дилээнерни кичээнгейге алдым, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарга дилээнер ёзугаар *мөргүүр мен. Дээрги-Чаяакчының силерге харыылаан бүгү чүвезин чаңгыс сөс-даа чажырбайн силерге медеглээр мен» – деп харыылаан.

⁵ Олар Иеремияга: «Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның силерни дамчыштыр чугаалаан бүгү чүвезин бис ылап шын күүсетпес болзувусса, шынчы болгаш чөптүг Дээрги-Чаяакчы Боду бистиң багывысты херечилезин. ⁶ Эки азы багай-даа медээ боор болза, силерни Олче чорудуп турарывыс Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның сөзүн тооп дыңнаар бис. Дээрги-Чаяакчы Бурганыңарның сөзүн тооп дыңнааш, менти-чаагай артар бис» – деп чугаалааннар.

⁷ Он хонук эрткенде, Дээрги-Чаяакчы Иеремияга Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан. ⁸ Иеремия Карейниң оглу Иоханны, оон-биле кады турган бүгү шериг баштыңнарын, улуг-биче бүгү чонну кыйгырттып алгаш, ⁹ оларга мону чугаалаан: «Силерниң дилээнер дээш мөргүүр кылдыр мени Олче чорутканыңар Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: ¹⁰ „Бир эвес бо черге артар болзуңарза, Мен силерни быжыктырып, бууратпас мен, олуртуп, дазылыңар тура тыртпас мен, чүге

¹42:1 Оске бурунгу сөзүглелде «Азария» деп бижээн (Иер. 43:2 көр).

дээрge силерже ытканым айбыл-халап дээш хараадап тур мен. ¹¹ Коргуп турарыңар Вавилоннун хаанындан кортпаңар! Оон черле кортпаңар! – деп, Дээрge-Чаяакчы медеглээн. – Чуге дээрge Мен силер-биле мен, силерни камгалаар мен, оон холундан адырар мен. ¹² Силерге ээ-хайыралыг болур мен, ынчан ол хаан база силерге ээ-хайыралыг болур, силерни боттарыңарның черинерже дедир чандыраңар“.

¹³ А бир эвес силер, Дээрge-Чаяакчы Бурганыңарның сөзүн тооп дыңнавайн: „Бо черге чурттавас бис“ – дээр болзуңарза база ¹⁴ „Бис египет черге чоруй баар бис, аңаа дайын-чаа көрбөс бис, дайынчы труба медеэзи дыңнавас бис, аштавас бис, орта чурттаар бис!“ – дээр болзуңарза, ¹⁵ Иудеяның артынчызы, ам Дээрge-Чаяакчының сөзүн дыңна! Аг-шериглиг Дээрge-Чаяакчы, Израильдиң Бурганы мынча дээн: „Египетче чоруурун ыак шиитпирлээр болзуңарза, ынаар чеде бергеш, аңаа чурттай бээр болзуңарза, ¹⁶ силерниң коргарыңар дайын-чаа аңаа, Египетке, силерни таварыыр, коргуп турарыңар аш-чут Египетке силерни сүрүп чеде бээр, орта өлүп каар силер! ¹⁷ Египетке чурттаар дээш чоруурун шиитпирлээн бүгү улус аңаа дайын-чаа, аш-чут болгаш хамчык аарыгдан өлүп каар. Олардан кым-даа дириг артпас, Мээң оларже ыдарым айбыл-халаптан кым-даа чайлап шыдавас“.

¹⁸ Аг-шериглиг Дээрge-Чаяакчы, Израильдиң Бурганы мынча дээн: „Мээң кыптыккан киленим Иерусалимниң чурттакчыларын бүргей алганы дег, Египетке чеде бээринерге, силерни база бүргей алыр. Силер каргышка, хоозуралга, адыңар баксыраарыңа, дорамчылалга чыгаттырар силер, бо черни моон соңгаар көрбөс силер“.

¹⁹ Иудеяның арткан чону! Дээрge-Чаяакчы силерге: „Египетче барбанар!“ – дээн болгай. Ыак билип алыңар: мен бөгүн силерни сагындырдым. ²⁰ Силер частырыг кылып, боттарыңарның бажыңарже хан кудуп алдыңар! Силер мени Дээрge-Чаяакчы Бурганыңарже айбылап чорудупкаш: „Бис дээш Дээрge-Чаяакчы Бурганывыска мөргүп көр, Ооң чугаалаан бүгү чүвезин биске медегле – бис ону күүседир бис“ – дээн болгай силер. ²¹ Мен бөгүн Ооң медеэзин силерге медегледим, ынчалза-даа Бурганыңар Дээрge-Чаяакчының сөзүн, Ооң мени дамчыштыр силерге дужааган чүвезин тооп дыңнавадыңар. ²² Ынчангаш ыак билип алыңар: барып чурттаар деп турар черинерге дайын-чаа, аш-чут болгаш хамчык аарыгдан өлүр силер!»

Сөс дыңнавас артынчы чоннун Египетче чорупканы

43 ¹ Иеремия бүгү чонга оларның Бурганы Дээрge-Чаяакчының сөзүн – Оон Иеремияны дамчыштыр оларга чугаалаан бүгү чүвезин медеглээн. ² Ынчан Гошайяның оглу Азария, Карейниң оглу Иоханан өске бүгү бардам улус-биле кады Иеремияга мынча дээннер: «Шын эвес чүве чугаалап тур сен! Дээрge-Чаяакчы Бурганывыс сени „Египетче чорбаңар, аңаа чурттаванар!“ деп чугаалазын дээш айбылап чоруткан эвес. ³ Харын Нирияның оглу Варух бисти халдейлерниң холунга хүлээдип бээр дээш база олар бисти өлүрүп кагзын азы Вавилонче сүрүп аппараттын дээш, сени биске удур ыдалап турар-дыр».

⁴Карейниң оглу Иоханан, бүгү шериг *баштыңнары болгаш бүгү чон Дээрги-Чаяакчының «Иудеяга артып калыңар!» дээн айтышкынын тооп дыңнавайн барган. ⁵Карейниң оглу Иоханан биле бүгү шериг баштыңнары Иудеяның артынчы чонун (а ол улус өске чоннарның черлеринче үндүр сывыртаткаш, ам Иудеяже дедир чанып кээп турган) – ⁶эр, херээжен улусту, оларның ажы-төлүн, хаанның уругларын, камгалакчы шериглер даргазы Навузарданның Шафанның оглунуң оглу, Ахикамның оглу Годолия-биле арттырып каан бүгү улусун база ол ышкаш Иеремия *медээчини, Нирияның оглу Варухту – эдертип алгаш, ⁷Дээрги-Чаяакчыны тооп дыңнавайн, Египетче чорупканнар. Олар Тафнис хоорайга чеде бергеннер.

⁸Тафниске Дээрги-Чаяакчы Иеремияга Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ⁹«Холуңга улуг даштардан тудуп алгаш, иудейлер көрүп турда, оларны Тафнисте фараоннуң ордузунче кирер чер чанында тапталган дой-довуракка суп каг. ¹⁰Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң Бурганының мынча дээн сөзүн иудейлерге чугаала: „Мен боже Бодумнуң чалчам, Вавилоннуң хааны Навуходоносорну кыйгыртып эккелгеш, ооң дүжүлгезин Мээң суп кааным даштар кырынга тургузар мен. Ол бодунуң майгынын оларның кырынга хере тыртып, тип аар! ¹¹Ол хаан чедип келгеш, Египетти чылча шавар.

Өлүр хүнү келген кижиге өлүмчө барзын,
туттуруп аары чайлаш чок кижиге туттуруп алзын,
хылышка шаштырар кижиге хылыштан калзын!

¹²Египет бурганнарның өргээлерин өрттедир мен. Чамдык бурганнарны хаан өрттедиптер, өскелерин тудуп алгаш баар! Кадарчы кижиниң быттарын хевинден тө силгип кааптары дег, Навуходоносор база Египетти үптээр^ч, оон амыр-шөлээн чоруй баар. ¹³Ол хаан Египетте Хүн-*бурганның өргээзинде тураскаал адагаштарны үреп кааптар, египет бурганнарның өргээлерин хуюкталдыр өрттедиптер^с».

Иудейлерниң Египетке хары бурганнарга мөгеерин үргүлчүлээни

44 ¹Дээрги-Чаяакчының Иеремияны дамчыштыр Египетте – Мигдолда, Тафнисте, Мемфисте болгаш Патрос девискээринде чурттап турар бүгү иудейлерге ажыдып чугаалаан сөзү бо-дур.

²Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң Бурганы мынча дээн: «Иерусалимге болгаш Иудеяның бүгү хоорайларынга таварыштырганым айбыл-халапты көргөн силер. Ол хоорайлар амгы үеде бузундулар апарган, ында чурттакчылар артпаан. ³Чүгө дээрге оларның чурттакчылары бузут үүлгедип, Мени килеңнедип турган – олар боттарының-даа, силерниң-даа, ада-өгбөңерниң-даа билбес чорааны хары

^ч43:12 Азы: «Кадарчы кижиниң хевин кедери дег, Навуходоносор Египетти кедип алыр».

43:6 Иер. 39:10; 40:7 43:6 Иер. 40:5 43:7 Иер. 2:16

43:10 Иса. 44:28; 45:1; Иер. 25:9; 27:6 43:11 Иер. 44:13

43:11 Иер. 15:2; Зах. 11:9; Ажыд. 13:10 43:12 Иер. 46:25; Иез. 30:13 44:1 Иер. 43:8; 46:14

бурганнарга мөгөйип, айдызаар өргүл кыпсып, бараан болуп турган. ⁴ Мен силерже Мээң бүгү чалча-медээчилеримни, силерге: „Ындыг чүдек-бужар чүве кылбанар, Мен ону көөр хөңнүм чогул“ – деп чугаалазын дээш, катап-катап чорудуп-ла турган мен.

⁵ Ынчалза-даа иудейлер тооп дыңнавааннар, кулактарын эктирбээннер, боттарының бузудундан ойталавааннар, хары бурганнарга айдызаашкын кылырын уламчылап турганнар! ⁶ Мээң килеңим тарай берген, ол килең Иудеянын хоорайларынга, Иерусалимниң кудумчуларынга кыптыккан; ол хоорайлар бузундулар апарып, хоозураанын бөгүн көрүп тур силер».

⁷ Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Аг-шериглиг Бурганы мынча дээн: «Чүге силер ам-даа боттарыңарга удур кедергей улуг бузут үүлгедип турарыңар ол? Чүге боттарыңарны иудей чондан үзе шаап, эр, херээжен улусту, элээди, чаш ажы-төлдү, силерниң араңарга артынчы безин артпас кылдыр узуткап турарыңар ол? ⁸ Силер Египетке чурттаар дээш көже бергеш, боттарыңарның холуңар-биле дүрзулер кылып база хары бурганнарга айдызаашкын кылып, Мени килеңнедип турар-дыр силер. Боттарыңарны чок кылып аар силер база чер-делегейнин бүгү чоннарынга каргаттыраыңга, оларның мурнунга адыңар баксыраарынга чыгаттырар силер. ⁹ Таанда-ла силер ада-өгбөңерниң кем-буруузун, Иудеянын хааннары биле кадыннарының кем-буруузун, боттарыңар биле кадайларыңарның кем-буруузун, Иудеяга, Иерусалимниң кудумчуларынга үүлгеттиниң турган бүгү чүвени уттуканыңар ол бе? ¹⁰ Амдыгаа чедир томаарбаан, Менден кортпайн турар силер. Мээң силерге база ада-өгбөңерге бергеним *хоойлум болгаш доктааткан дүрүмнерим ёзугаар чурттавайн турар силер».

¹¹ Ынчангаш Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы мынча дээн: «Силерже айбыл-халап ыдарын быжыы-биле шиитпирлээн мен, Иудеяның бүгү чонун узуткаар мен! ¹² Египетке чурттаар деп шиитпирлээш, чоруп турар дириг арткан иудейлерни чок кылыр мен – олар шупту аңаа узуткаттырып, кырып каар. Олар дайын-чаа биле аш-чутка узуткаттырар, кырган-аныяа чокка, дайын-чаа, аш-чуттан өлүп каар. Каргыш биле хоозуралдың, дорамчылал биле бак атка кирериниң үлегер-чижээ апаарлар. ¹³ Мен Египетте чурттап турар улусту, Иерусалимни кезеткеним дег, дайын-чаа, аш-чут болгаш хамчык аарыг-биле кезедир мен. ¹⁴ Египетке кээп, чурттай берген иудейлерден дириг кижии артпас, кым-даа камгалал албас болгаш Иудеяже дедир чанмас. Олар бүгү-ле сагыш-сеткилинден Иудеяже эеп келиксеп, аңаа чурттаксап турар, ынчалза-даа Египеттен дезе берген каш кижиден аңгыда, кым-даа дедир ээп келбес».

¹⁵ Кадайлары хары бурганнарга айдызаар өргүл кыпсып турарын билир бүгү эр улус, аңаа мөөңнелип чыылган бүгү херээжен улус, египет черге, Патроска чурттап турган бүгү чон Иеремияга мынча деп харыылаан: ¹⁶ «Сени дыңнапас бис, биске Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден чугаалап турар сөзүннү тооп дыңнапас бис! ¹⁷ Кылыр бооп азаан бүгү чүвевисти моон-даа соңгаар кылыр бис: мурнунда боттарывыстың, ада-өгбевистиң, хааннарывыстың болгаш нояннарывыстың Иудеяның хоорайларынга, Иерусалимниң кудумчуларынга кылып турганывыс

дег, дээрний Кадынынга^v айдызаашкын кылып, арага өргүлү чажар бис. Бис ону кылып тургаш, тоттур чемненип, аас-кежиктиг чурттап, бак чүве көрбөөн болгай бис. ¹⁸ А дээрний Кадынынга айдызаашкын кылбастан, арага өргүлү чашпастаан увистен бээр түрегдеп эгеледивис, улузувус дайын-чаа биле аш-чуттан өлүп тур».

¹⁹ А херэеженнер: «Бис дээрний Кадынынга айдызаашкын кылып, аңаа ооң дүрүзүн өттүндүр кылган боовалар быжырып, арага өргүлү чажып тура, ол бүгүнү ашактарывыстың чөпшээрели чокка кылып турар бис бе кай?» – дээннер.

²⁰ Иеремия ынчан эр, херэежен улуска, аңаа удур чүве чугаалаан бүгү чонга мынча дээн: ²¹ «Иудеяның хоорайларынга, Иерусалимнің кудумчуларынга кылып турган айдызаашкыннарыңар дугайында чугаалап тур силер бе? Силернің, ада-өгбөңернің, хаан, нояннарыңарның, чурттуң чонунуң кылып турган айдызаашкыннарын Дээрги-Чаяакчы уткан деп бе? Олар Ооң сеткил-хөңнүңгө дээпкен эвес бе? ²² Дээрги-Чаяакчы силернің бузуттуг херектеринерни, үүлгедип турган чүдек-бужар чүүлдеринерни оон ыңай шыдажыр аргазы чок апарган, ынчангаш ам силернің чериңер бузундулар апарган, хоозурал болгаш каргыш бооп хуула берген, ында чурттакчылар артпаан-дыр! ²³ Айдызаашкын кылып, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бачыт үүлгедип, Ооң сөзүн тооп дыңнавайн, оон хоойлу, дүрүмнери болгаш айтышкыннарын ёзугаар чурттавайн турганыңар дээш, ол бүгү айбыл-халап ам силерни хөме тавараан-дыр».

²⁴ Иеремия бүгү чонга, бүгү херэеженнерге мынча дээн: «Египетте турар бүгү иудейлер, Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыннаңар! ²⁵ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдің Бурганы: „Боттарыңар-даа, кадайларыңар-даа чугаалап турган чүвөңерни кылып турар-дыр силер. ‘Берген азаашкыннарывысты күүседир бис: дээрний Кадынынга айдызаашкын кылып, аңаа арага өргүлү чажар бис!’ деп турган силер. Азаашкыннарыңарны ыяк сагыңар-ла, азаан чүүлүңерни күүсединер-ле!“ – деп чугаалаан.

²⁶ Ынчангаш Египетте чурттап турар бүгү иудейлер, Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыннаңар: „Дириг Бодумнуң өндүр улуг адым-биле даңгыраглап тур мен – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалаан, – Мээң адымны Египетте барган иудейлер моон соңгаар адавас, оларның кайызы-даа: ‘Дээрги-Бурган-Чаяакчының ады-биле даңгырагладым!’ – дивес. ²⁷ Силерге ачы-буян эвес, айбыл-халап келзин дээш, Мен силерден карак салбас мен. Египетте турар бүгү иудейлер, төндүр кырлып калгыжеге чедир, дайын-чаа болгаш аш-чуттан өлүп кээр. ²⁸ Чүгле каш борбак кижиде дайын-чаадан дириг арткаш, Египеттен Иудеяже эглип кээр. Ынчан Египетке чурттаар дээш чоруй барган Иудеяның артынчы чону кымның сөзү – Мээң азы оларның – күүсеттинип турарын билип аар. ²⁹ Мен силерни бо черге кезедир мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Мээң сөстөрүм силерге айбыл-халап бооп чогул бүдерин билип алыңар. Ооң бадыткал демдээ бо-дур: ³⁰ Мен Иудеяның хааны Седекияны ооң амы-тынын үзүксээн дайзыны – Вавилоннун хааны Навуходоносорнун холунга хүлээдип бергеним дег, Египеттиң фараону

^v44:17 Дээрний Кадыны – Чоокку Чөөн чүк чоннарының мөгейип турган кыс бурганнарының бирээзиниң ат-дужаалы (Иер. 7:18 көр).

Вафрийни база оон дайзыннарының холунга, оон амы-тынын үзүксээн улустун холунга хүлээдип бээр мен“. Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур».

Дээрги-Чаяакчының Варухка медеглели

45¹ Кажан Нирияның оглу Варух бүгү бо чугаа-сөстү Иосияның оглу, Иудеяның хааны Иоакимниң чагыргазының дөрткү чылында дүрүг-номга бижип каан соонда, Иеремия *медээчиниң Варухка чугаалаан сөзү бо-дур.

²⁻³ Израильдиң Бурганы Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Варух, сен: „Ат болдум! Дээрги-Чаяакчы мээң аарыг-човалаңымны көвүдетти, уё-човуурумдан харыксырап калдым, амыр-дыш көрбестедим“ – дээр-дир сен.

⁴ Иеремия, сен анаа Дээрги-Чаяакчының мынча дээн сөзүн дамчыт: „Бо бүгү чер кырынга Бодумнун тудуп каан чүвемни үрегдээр мен, олурткан чүвемни тура тыртар мен! ⁵ Сен бодунга хөлүн эрттир хөй чүве дилеп тур сен. Дилеве, чүге дээрге кижжи бүрүзүнче айбыл-халап ыдар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – А сени, кайнаар-даа баар болзунза, амы-тынныг арттырар мен, дириг артары – олча-кежиин болур“».

Египет дугайында медеглел

46¹ Дээрги-Чаяакчының Иеремия *медээчиге өске чоннар дугайында ажыдып чугаалаан сөзү бо-дур.

² Египет дугайында база Египеттин фараону Нехаонун Евфрат хемниң эриинде Кархемис хоорайга турган аг-шерииниң дугайында медеглел бо-дур. Ол аг-шеригни Вавилоннун хааны Навуходоносор Иосияның оглу, Иудеяның хааны Иоакимниң чагыргазының дөрткү чылында чылча шапкан чүве-дир.

³ «Дозуг-камгалалдарыңар, чыдаларыңар белеткенер,
дайынче далажыңар,

⁴ аъттарыңар эзертээш, халдып үнүңер, аъттыг кижилер!

Куяк бөргүңер кеткеш, чыскаалыңар,

чыдаларыңар баштарын чидидинер, куяк хептен кединер!

⁵ Көрүп тур мен. Олар коргуп-сүртээш, дезипти,

күштүг дайынчылары кырдырып алды.

Хая көрүнмейн дезип-ле турлар,

долгандыр коргуш бар-дыр – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

⁶ Дүрген маңнаар-даа кижжи дезип шыдавас,

күштүг-даа кижжи камгаланып шыдавас.

Соңгу чүкте чуртка, Евфрат хемниң эриинге тептигип кээп дүшкеш,

олар кырлып калды.

⁷ Бо кым, Нил хем ышкаш, диргелип келди?

44:30 Иер. 46:17; Иез. 30:21 45:1 Иер. 32:12 45:1 4 Хаан. 24:1; Иер. 36:1, 23 45:2-3 Иер.

36:26 45:5 Иер. 21:9; 39:18 46:1 Иер. 25:13 46:2 Иса. 19:1; Иез. 29:1; Иоил 3:19

46:2 4 Хаан. 23:29; 2 Чыл. 35:20 46:2 Иер. 25:1; 36:1; 45:1 46:5 Иер. 6:25; 20:10

Ооң суу, шапкын агым дег, дажып тур.

⁸ Египет, Нил хем ышкаш, көдүрлүп келген,
шапкын агым дег дажып тур.

Ол: „Диргелгеш, чер-делегейни хөмө аптар мен,
хоорайларны, чурттакчы чонну чок кылыр мен!“ – дээн.

⁹ Халдынар-ла, аъттар! Маннадынар-ла, *дайынчы тергелер!
Күштүг дайынчылар: дозуг-камгалалдыг эфиоптар, ливийлер,
чаларын хере тырткан лидийлер – тулчуп үнзүн!

¹⁰ Ол хүн болза Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчының шииткелинин
хүнү-дүр,

Ооң дайзыннардан өжээн негээр хүнү-дүр!
Хылыш кыргып-хыдып, тодар, оларның ханын пөктүр ижип аар –
ол дээрге Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчыга сонгу чүкте чуртка,
Евфрат хемнің чанынга кылган өргүл-дүр.

¹¹ Галаадче баргаш, эм бальзамдан ап ал, күжүр Египет-кыс!
Ынчалза-даа эм-таңны хей черге чыыр сен. Экирип шыдавас сен.

¹² Сээң адың баксыраанын өске чоннар дыңнап каан,
сээң алгы-кышкың бүгү чер-делегейде дыңналып тур.

Чүге дээрге күштүг дайынчылар бот-боттарынга тептиккеш,
чаңгыс угда кээп дүшкен».

¹³ Вавилоннун хааны Навуходоносор келгеш, Египетти чылча шавар дугайында
Дээрги-Чаяакчының Иеремия медээчиге ажыдып чугаалаан сөзү бо-дур:

¹⁴ «Египетке медээленер,
Мигдол, Мемфис биле Тафнис хоорайларга мону чарлаңар:
„Чыскаалыңар, белен болуңар,
чүге дээрге долгандыр тулар бүгү чүвени хылыш кыргып-хыдып тур!“

¹⁵ Чүге сээң күштүг бугаң^w ойда кээп дүшкенил, чүге ол шыдашпааныл?
Ону Дээрги-Чаяакчы ойтур октапкан.

¹⁶ Хөй улус бот-боттарынга тептиккеш, кээп дүжүп,
бот-боттарынга: „Тураалыңар, төрөл чонувус, төрөөн черивисче
дедир чанаалы, кызгадкычының хылыжындан камгаланыл!“ – деп тур.

¹⁷ Египеттин фараонунга „Үезин эрттирип алган шуугакчы“^x

^w**46:15** Мемфис хоорайга улустуң мөгейип турганы буга дүрзүлүг Апис бурганны ынча деп тулар чадавас. Ол сөстүң болгу дег өске утказы: «Сээң күштүг дайынчыларың».

^x**46:17** «Шуугакчы» деп сөстүң утказы эки билдинмес. Ооң болгу дег өске утказы мындыг: «Буураан кижиге».

46:10 Иса. 13:19; Ионл 1:15; Соф. 1:7 **46:10** Иса. 1:24 **46:10** Ы. х. к. 32:42

46:10 Иер. 46:2 **46:11** Иер. 8:22 **46:11** Иез. 30:21 **46:12** Наум 2:5

46:14 Иер. 2:16; 44:1; Иез. 30:13 **46:16** Лев. 26:37

деп шолодан тыпсынар.

¹⁸ Дириг Бодумнун адым-биле дангыраглап тур мен:

даглар аразында Фавор даг дег,

далай чанында Кармил даг дег

улу-шыырак дайзын силерге чедип кээр – деп,

Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы деп аттыг Хаан медеглээн. –

¹⁹ Египеттиң чурттакчылары, эт-севиңер чыып,

өскээр көжеринге белеткенип алыңар!

Чүге дээрге Мемфис хоозураар, ону үреп бузар,

анаа чурттакчы артпас.

²⁰ Египет – чараш инек-тир,

олче соңгу чүктен шаашкак ужуп кээп-ле,

ужуп кээп-ле турар.

²¹ Египетте хөлезилеттинген шериглер – семис бызаалар – база дезиптер,

шупту маңажып ыңай боор, чайгылыш чок туржуп шыдапас,

чүге дээрге оларга айбыл-халап хүнү, кеземче көөр үе чедип кээр.

²² Египет чылан ышкаш шиигейнип, ыңай союп бар чыдар,

дайзыннар олче дайылдажыр дээш кел чыдар,

ыяш кезикчилери дег, балдыларлыг чоокшулап олар.

²³ Олар ооң эрттинмес арга-арыын^у кезип кааптар – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, –

чүге дээрге дайзыннар шартылаадан хөй, эмге-тикчок.

²⁴ Египет-кыс ады баксырап, соңгу чүктүң чонунун холунче кирер».

²⁵ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң Бурганы мынча дээн: «Фивы хоорайда Амон бурганны, фараонну болгаш бүгү Египетти кезедир мен, фараонну болгаш анаа идегээр бүгү улусту, ол чурттуң бурганнарын, хааннарын кезедир мен! ²⁶ Мен оларны шуптузун оларның амы-тынын үзүксэн улустуң холунга: Вавилоннун хааны Навуходоносорнун, ооң дүжүметтериниң холунга хүлээдир мен. Ынчалза-даа ооң соонда Египетти, эрткен үеде ышкаш, улус ээлеп чурттаар – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

²⁷ А сен, Мээң чалчам Иаков, кортпа,

Израиль, сүрээдеве! Мен сени камгалаар мен,

ырак чурттан дедир эккээр мен,

сээң үре-салгалыңны туттуруушкунда турары чурттан дедир чандыраар мен.

Иаков ээп келгеш, амыр-тайбың, хостуг-шөлээн чурттаар,

ону кым-даа коргудуп-дүвүретпес.

^у**46:23** Эрттинмес арга-арыг – эндерик египет аг-шеригни ойзу көргүскен овор-хевир бооп чадавас.

46:17 Иса. 30:7 **46:18** Иер. 4:2 **46:18** Башт. 4:6 **46:18** 3 Хаан. 18:42

46:18 Иер. 48:15 **46:19** Иез. 29:12; 30:23 **46:19** Иер. 2:15; 9:11; 44:1 **46:20** Ос. 10:11

46:24 Иер. 1:14-15 **46:25** Иез. 30:14; Наум 3:8 **46:25** Иер. 25:19

46:26 Иса. 19:22; Иез. 29:13 **46:27** Иса. 41:8; Иер. 30:10 **46:27** Лев. 26:6; Иез. 39:26; Мих. 4:4

28 Мээң чалчам Иаков, кортпа – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – чүгө дээрге сээң-биле кады мен!

Оларның аразынче сени үндүр сывырыпканым бүгү чоннарның когун үзер мен, а сени узуткавас мен. Ындыг-даа болза, сени чөптүү-биле кезедир мен, кеземче чок арттырбас мен!»

Филистим чон дугайында медеглел

47¹ Фараоннуң Газа хоорайны чылча шаварының бетинде, Дээрги-Чаяакчының Иеремияга филистим чон дугайында ажыдып чугаалаан сөзү бо-дур.
2-3 Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Сонгу чүктен суглар диргелип кел чыдыр, олар үерлээн хем дег агып келгеш, черни база ында бар бүгү чүвени, хоорайларны база чурттакчы чонну хөмө алып. Ынчан аът даваннарының токкулаарындан, *дайынчы тергелерниң кедергей шимээнинден, оларның дугуйларының даажындан улус ишкирнигип ыглаар, чурттуң чону ыглажыр. Адалар ажы-төлүнче көрүнмес, чүгө дээрге оларның холунун күжү чидер –
4 бүгү филистимнерниң узуткаттырар хүнүнде, Сидон биле Тирниң сөөлгү эвилелчилериниң өлүп каар хүнүнде ындыг болур.

Дээрги-Чаяакчы Кафтор ортулуктан келген филистим чоннуң артынчызын узуткап каар!

5 Муңгаралдан Газа хоорайның чону бажын дөңгүрретир чүлүүр, Аскалон хоорайның чону үн чок апаар. Шынааның дириг арткан чурттакчылары, кажанга чедир боттарыңарны, качыгдалыңар демдээ кылдыр, балыглаар силер?»

6 Аа халак! Дээрги-Чаяакчының хылыжы, кыргып-хыдырын кажан соксаар сен? Хынныңче эглип көр, оожургап, доктаа!

7 Ынчалза-даа хылыш канчап оожургаарыл? Ол Дээрги-Чаяакчыдан дужаал алган болгай. Дээрги-Чаяакчы Аскалон хоорайга удур, далай эринде чурттаан чонга удур

46:28 Иер. 30:10-11

47:1 Иса. 14:29; Иер. 25:20; Иез. 25:15; Иоил 3:4; Ам. 1:6; Соф. 2:4; Зах. 9:5

47:2-3 Иер. 1:14; Иез. 26:7 47:4 Иса. 23:1; Иез. 26:2; Иоил 3:4; Ам. 1:9; Зах. 9:4

47:4 Э. д. 10:14; Ам. 9:7 47:6 Ы. х. к. 32:41; Иер. 25:16

Бодунуң хылыжын ыткан-дыр.

***Моав дугайында медеглел**

48¹ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы Моав дугайында мынча дээн:

«О, Нево хоорай! Ол ат болуп, хоозураар-дыр.

Кириагаим хоорай бак атка кирип, эжелеттирер-дир;
бедик шивээ бак атка кирип, бустурар-дыр.

² Моавтың ат-алдары ам чок.

Дайзыннар Эсевон хоорайга удур бак чүве бодап:

„Барып, ол аймакты узуткаалы!“ – деп турар-дыр.

Мадмена хоорай, сен база өлүр сен, хылыш сени сүрүп чедер.

³ Хоронаимде: „Буурадып, үрөп бузуп тур!“ – дээн ыы-сыы дыңналыр.

⁴ Моав чылча шаптыртыр, ооң ажы-төлүнүң ыы-сыызы дыңналыр.

⁵ Лухитче үнүп бар чыдар улус соксаал чок ыглажыр,

Хоронаимче бадар орукта ажыг-шүжүгүнүң,

хилинчектиң уё-човууру дыңналыр.

⁶ Дезип, амы-тыныңар камгалаңар!

Эн кургаг ховуда чадаң үнүш^z дег болуңар.

⁷ Ажыл-херектеринерге, эргине-байлаңарга идегээн болгаш,
силер база туттуруп аар силер.

Хамос бурганны, ооң *бараалгакчыларын, нояннарын
дайзын база тудуп алгаш баар.

⁸ Узуткакчы кайы-даа хоорайны оюп эртпес,

кандыг-даа хоорай камгалал албас,

шынаа чурттакчы чок артар, оргулааш ээнзирээр».

Дээрги-Чаяакчы ынча дээн-дир.

⁹ «Моавка чалгындан беринер, ол ужуп чоруй барзын.

Ооң хоорайлары хоозураар, чурттакчы чок артар.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчының ажыл-херээ дээш кыспас кижичи каргаттырар,
бодунуң хылыжын хан шылба кылбас кижичи каргаттырар!

¹¹ Моав, турнуккан арага дег, аныяандан-на амыр-шөлөөн чораан.

Ону бир савадан өске саваже солуй кутпаан, тудуп аппаратбаан –
ооң амданы биеэги хевээр арткан, чаагай чыды өскерилбээн.

¹² Ынчангаш кажан Мен дайзыннар чорудуптарымга,

олар ону төптөр, саваларны куругладыр,

доңгаларны чуура шавар үе чедип кээр – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

^z48:6 Бо сөстөрниц узказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Черлик элчиген» деп бижээн.

47:7 Иез. 14:17 48:1 Иса. 15:1; 25:10; Иер. 25:21; Иез. 25:8; Ам. 2:1; Соф. 2:8

48:1 Сан. 32:3, 37-38 48:5 Иса. 15:5 48:6 Иер. 17:6 48:7 Сан. 21:29

48:7 Иер. 49:3-4 48:8 Иер. 6:26 48:11 Соф. 1:12

¹³ Бодунуң идегели боор Вефил^а дээш Израильдин бак атка киргени дег, Хамос бурган дээш Моавтың ады баксыраар.

¹⁴ Силер хей черге: „Бис дидим бис!

Дайын-чаага күчүлүг дайынчылар бис!“ – деп тур силер.

¹⁵ Моав хоозураар, ооң хоорайлары эжелеттирер, эки дээн аныяк оолдарны өлүрер дээш аппаар – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы деп аттыг Хаан медеглээн. –

¹⁶ Моавтың буураар үези чоокшулаан, ооң айбыл-халавы кончуг дүрген чоокшулап ораар.

¹⁷ Бүгү кожа чоннар, ооң адын билир бүгү улус,

ол дээш ыглап-сыктап: „Аа халак!

Күчү-күштүг, алдарлыг аймакты чылча шаап кагды!“ – деп халактаңар.

¹⁸ Дивоннуң чурттакчылары, алдар-хүндүлүг черден дүшкеш, када берген черже олуруп алыңар –

Моавтың хоозурадыкчызы силерже кел чыдыр, ол шивээлериңерни үреп бузуп каар.

¹⁹ Ароерниң чурттакчылары, орук кыйыыңга туруп алгаш, көрүңер, дириг арткаш, дезип үңген улустан: „Чүү болду?“ – деп айтырыңар.

²⁰ Моавтың ады баксыраар, ону узуткап каар.

Ишкирнигип ыглап-сыктаңар,

Арнон хем эрийнге Моавтың хоозураанын чарлаңар.

^{21–24} Оргулаашта хоорайларны – Халон, Иааца болгаш Мефаатты, Дивон, Нево болгаш Бет-Дивлатаимни, Кириатаим, Бет-Гамул болгаш Бет-Меонну, Кериот болгаш Восораны база моав черде ыракта-даа, чоокта-даа бүгү хоорайларны шиидер-дир. ²⁵ Моавтың күчү-күжүн чок кылып каар, ооң эрге-чагыргазын дүжүрүп каар – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

²⁶ Моавты эзиртир ижиртип калыңар, чүге дээрге ол Дээрги-Чаяакчыга удур бодун өрү көрдүнүп турган-дыр! Моав кускузунга боражып чытсын, улуска кочулатсын. ²⁷ Сен Израиль дугайында кочуланып, бажыңны дорамчыладдыг чайып турдун, а ол туттургаш, бак атка кирген ооржу эвес-тир.

²⁸ Моавтың чурттакчылары, хоорайларыңар кааптыңар, хаялар аразыңга чурттаңар!

Хая чарыктарыңга уя тудар черлик көге-бугалар дег болуңар».

²⁹ Моавтың улуургааның дугайында, аажок турамыының дугайында, ооң туразының улуунуң, улуургааның, идээргээниң дугайында, ооң хөңнүнүн улуунуң дугайында дыңнаан бис.

^а**48:13** Вефил – ол хоорайга израильчилерниң мөгөйип турганы дүрзү-бурганнар дугайында чугаалап турар (3 Хаан. 12:29 көр).

³⁰ «Мен ооң бардамын билир мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Ооң көөргеттинер чоруу хоозун меге-дир, ооң ажил-херээ – меге-дир».

³¹ Ынчангаш Моавтың бүгү чону дээш ишкирнигип ыгладым;
Кир-Харешеттиң улузу дээш кажыыдап тур мен.

³² Сивмада виноград шөлү, сен дээш ыглааным

Иазер дээш ыглаанымдан качыгдалдыг-дыр.

Сээң виноградаың сыптары далай ындынче,

Иазерге чедир чаттылып турган болгай.

Сээң чайгы чимизинни, бышкан салбактарыңны

узуткакчы үзе тыртып тур.

³³ «Дүжүткүр моав чер өөрүшкү, хөглел чок артар. Виноград арагазы бүдүрерин соксадыр мен. Кым-даа ыр-шоор-биле виноградын таптай баспас – олар өөрүшкүден эвес, а өске чылдагаан-биле алгыржыр. ³⁴ Эсевондан Элеалеге чедир ыы-сыы дыңналып тур, ында чурттаан улустуң алгы-кышкызы шуут-ла Иаацага чедир, Сигордан Хоронаимге чедир, Эглат-Шелишияга чедир дыңналып тур, чүге дээрге Нимримниң суу соглуп каар-дыр. ³⁵ Мен Моавга бедик черлерге өргүлдер салган, дүрзү-бурганнарынга айдызашкын кылган бүгү улусту узуткаар мен!» – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн.

³⁶ Ынчангаш мээң чүрээм Моав дээш шоор ышкаш ыглап тур! Кир-Харешеттин чурттакчылары дээш мээң чүрээм шоор ышкаш ыглап тур, чүге дээрге оларның бүгү өнчү-хөрөңгизи чок апарган-дыр. ³⁷ Олар шупту муңгаралдан бажын дөңгүрертир таартып, салын чүлүп алган, холунга кезиглер кылып алган, оларның белинде качыгдалдын самдар хеви орааттыган.

³⁸ «Моавга бажын бүрүзүнде, кудумчу санында ыы-сыы дыңналыр. Чүге дээрге Мен Моавты херекчок сава дег чуура шаап каар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ³⁹ Ол дээш улус ыглажып: „Моав чылча шаптырган-дыр! Аа халак! Моав бак атка кирип, дезипкен-дир!“ – деп чугаалаар. Моав кочу-шоот бооп хуула бээр, бодунуң бүгү кожа чоннарынга коргунчуг үлегер апаар».

⁴⁰ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Эзир шүүргедеп ужуп үнер,
ол Моавтың кырынга чалгыннарын хере сунар!

⁴¹ Моавтың хоорайлары эжелеттирер,

ооң шивээлерин дайзын чаалап аар.

Ол хүн Моавтың дайынчылары кортканындан,

божаан кадайлар дег, сирицейни бээр.

⁴² Моав чон бүрүнү-биле узуткаттырар,

чүге дээрге ол Дээрги-Чаяакчының мурнунга бодун өрү көрдүнген-дир.

⁴³ Моавтар, коргунчуг байдал, оңгар болгаш какпа-дузак –

силерни манап турар үлүг ол-дур – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

44 Коргунчуг байдалдан дескен кижиге онгарже кээп дүжөр,
онгардан үнө берген кижиге какпа-дузакка туттурар,
чүгө дээрге Мен Моавка удур кеземче үези доктаадыр мен – деп,
Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

45 Дескен улус Эсевоннун ханазынын адаанга, чилчии үстүп, доктаай бээр.
А Эсевондан от, Сигоннун хоорайындан чалбыыш өөскүп үнгөш,
Моавтың кастыын, шуугакчыларның тейин өрттедир.

46 Моав, ат болур сен! Хамос бурганның чону узуткагтырар.

Сээң оглу-кызыңны дайзын тудуп алгаш баар.

47 Ынчалза-даа келир үеде Мен Моавтың чонунга эки чолду эгидер мен^б).
Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Моавка үндүргөн шииткел мооң-биле төнгөн.

Аммон чон дугайында медеглел

49 ¹ Аммон чон дугайында Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Израильдин ажы-төлү чок чүве бе?

Ооң салгакчызы чок чүве бе?

А Милхом бурган чүгө Гадтың черин эжелеп алды,
ооң чону чүгө Гадтың хоорайларында чурттап турарыл?

² Ынчалза-даа үе кээрге, аммон чоннун Равва хоорайынга
дайын-чааның алгы-кышкызы дыңналыр кылып каар мен! – деп,
Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

Ол хоорай бузундулар оваазы апаар,
ооң чанында хоорай-суурлар отка өрттенир,
Израиль бодун чагырган улусту боду чагырып эгелээр – деп, Дээрги-Чаяакчы
медеглээн. –

³ Эсевон хоорай, ыглап-сыкта,
чүгө дээрге Гай хоорайны хоозурадыр-дыр!
Равва чанында суурларның чурттакчылары, ишкирнигип ыгланар,
качыгдалдың самдар хевин кединер,
херимнер кыдыы-биле улчуп чорунар,
чүгө дээрге Милхом бурганны дайзын
ооң *бараалгакчылары болгаш нояннары-биле кады тудуп алгаш баар.

⁴ Чүгө шынааларың-биле мактанып тур сен?

Сээң шынааң кургап каар-дыр!

Өскерликчи кыс! Сен эртине-байлаанга идегеп:

„Кым менче халдаарыл?“ – деп турдуң.

⁵ Мен силерже бүгү чоок-кавы черлерден коргуушкунну ыдар мен – деп,

^б48:47 Азы: «Моавтың чонун туттуруушкундан дедир чандырап мен».

Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. –
Силерни үндүр сывырып, тоо быдарадыптар,
улчул чоруур улусту кым-даа дедир эккеп, чыгбас.

⁶ Ынчалза-даа ооң соонда аммон чонга эки чолду эгидер мен^с.
Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Эдом дугайында медеглел

(Авд. 1:1-9)

⁷ Эдом чон дугайында Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Таанда-ла Теманда мерген угаан артпаан бе,
сарыылдыг улус арга-сүме берип шыдавастаан бе,
оларның мерген угааны бойлап калган бе?»

⁸ Деданның чурттакчылары, хая көрүнмейн, дезип маннаңар,
ханы куйларга чаштына бериңер,
чүге дээрге Исавтың үре-салгалыңга онаашкан айыыл-халапты ам ыдар мен,
ону кезедир үем келген-дир!

⁹ Бир эвес сенээ кат-чимис чыыкчылары чедип келген болза,
олар элээн катты арттырып кагбас бе?

Дүне када оорлар кээп чораан болза,
олар чүгле бодунга чеже херегил, ынчаны оорлап албас бе?

¹⁰ А Мен Эдомну куругладыр үптээр мен,
ооң чүве чажырап черлерин ажыдар мен,
ооң чону чаштып шыдавас! Ол чок апаар,
оон үре-салгалы, ха-дуңмазы база кожалары узуткаттырар.

¹¹ Эдом бодунуң өскүстөрүн Менээ арттырып кагзын,
оларның амы-тынын кадагалаар мен,
ооң дулгуюк херээженнери Менээ идегеп болур!»

¹² Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Кеземчеге таварышпас ужурлуг улус безин бо
дашканы төндүр ижер! Кай, сен кеземчеден чайлаар сен бе? Чок, оон чайлавас сен,
бо дашканы төндүр ижер сен! ¹³ Бодум-биле даңгыраглап тур мен! – деп, Дээрги-
Чаяакчы медеглээн, – Восора хоорай коргунчуг байдалга, бак атка киреринге,
хоозуралга болгаш каргышка чыгаттырган, аңаа чагырткан бүгү хоорайлар кезээ
мөңгедө бузундулар бооп хуулар».

¹⁴ Дээрги-Чаяакчыдан келген медээни дыңнаан мен.
«Шериинер чыып, Эдомга удур чаалажып үнүнер!» – деп медээ чедирзин дээш
айбычы кижини чорудупкан болган.

¹⁵ «Мен сени чоннар аразыңга чөгенчиг чон кылып каар мен,

^с49:6 Азы: «Аммон чонну туттуруушкундан дедир чандырап мен».

49:6 Иер. 12:15; 48:47; 49:39

49:7 Иса. 34:5; Иез. 25:12-14; 35:1-15; Ам. 1:11-12; Авд. 1:1-16; Мал. 1:3-4 49:7 Э. д. 36:15; Иов
2:11 49:8 Э. д. 25:3; Иер. 25:23 49:12 Иер. 25:28-29 49:13 Иер. 22:5 49:13 Иер. 48:24

улус аразынга аажок бак көрдүрер сен.

¹⁶ Чалымнарда чурттаан, даглар баштарын ээлээн чон,
бодуннун түрлүүңгед, турамык чоруунга дуурайладып алдын.
Эзир куш дег, бедик черге уя тудуп алдың,
ынчалза-даа Мен сени оортан дүжүр октаптар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы
медеглээн. –

¹⁷ Эдом хоозуралга чыгаттырар! Чаны-биле эрткен кижиге бүрүзү оон
бузундуларын көргөш, элдепсинер база кочулап сыгырар. ¹⁸ Үрөп бузуп каан
Содом биле Гоморрага дег, олар-биле кожаланчак хоорайларга дег, Эдомга
база чангыс-даа кижиге чурттагас, ол черге кижиге амытан турумчуvas – деп,
Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – ¹⁹ *Иордан хемниң эринден чечектелген
одар-белчириже^e үнүп келген арзылаң дег, Мен база эдом чонну далаштырып
сывыртап, ону чагырар кижини шилип, томуйлаар мен. Менээ дөмей кым барыл,
Менден кым харыы негээрил? Менээ удурланып шыдаар кадарчы бар бе?»

²⁰ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчының Эдом дугайында шиитпирин, Теманның
чурттакчыларынга удур Ооң бодап алган чүвезин дыңнанар. Дайзын сүрүг малдын
хураганнарын алгаш баар, ооң кадында Бурган одар-белчирилери хоозурадып
каар. ²¹ Эдом буступ дүжерге, дааш-шимээнден чер сирилээр, ыы-сыы Кызыл
далайга чедир дыңналыр. ²² Эзир бедидир ужуп үнгөш, олчазын шүүргедеп,
Восораның кырынга чалгыннарын хере сунар! Ол хүн Эдомнун дайынчылары
кортканындан, божаан кадайлар дег, сириңейни бээр.

Дамаск дугайында медеглел

²³ Дамаск дугайында медеглел бо-дур.

Хамат биле Арпад хоорайлар багай медээ дыңнааш, мөгүдээр.

Олар, чалгып-хөлзээн далай дег,
кортканындан кыймыңайнып, оожургап чадажыр.

²⁴ Дамаск харыксырап каар, дезип ыңай боор,
ол коргуп-сирилей бээр,
божаан херээжен дег, аарышкы, хилинчекке бүргедир.

²⁵ Алдарлыг база өөрүнчүг турган хоорайдан улус дезе бээр.

²⁶ «Ол хүн Дамаскының кудумчуларынга аныяк оолдар кырлып каар,
ооң дайынчылары шупту өлүп каар – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы
медеглээн. –

^d49:16 «Түрлүүңгед» деп сөстүң утказы эки билдинмес. Ооң болгу дег өске утказы мындыг:
«Коргунчуг дүрзү-бурганыңга».

^e49:19 Азы: «Быжыг аал-оранче».

49:16 Сан. 24:21; Авв. 2:9 49:17 Иез. 35:3, 7, 9 49:18 Э. д. 19:24; Ы. х. к. 29:23; Соф. 2:9

49:18 Иер. 50:40 49:19 Иер. 12:5 49:19 Иов 9:19 49:19 Иер. 50:44-46

49:20 Иса. 14:24 49:22 Ы. х. к. 28:49; Иез. 17:3 49:22 Иер. 48:40-41

49:23 Иса. 17:1; Ам. 1:3; Зах. 9:1 49:23 4 Хаан. 18:34 49:24 Иер. 48:41 49:26 Иер. 50:30

27 Мен Дамаскының ханаларынче отту ыдар мен,
ол от Венадад хаанның шивээлерин чиптер».

Араб аймактар дугайында медеглел

28 Вавилоннун хааны Навуходоносорнун чылча шаап кааны Кедар биле Асор деп күрүнелер дугайында Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Кедарга удур дайылдажып үнүнер,
чөөн чүктүң аймак-чоннарын узуткаңар!

29 Оларның чадырларын, сүрүг малын хунаап алыңар,
шывыг пөстөрүн, эт-херекселин, тевелерин ап алыңар,
оларже: „Долгандыр – коргуш!“ – деп алгырыңар.

30 Асорнун чурттакчылары, дезип маңнаңар, улчуп-тояңар,
ханы куйларга чаштыныңар! – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –
Вавилоннун хааны Навуходоносор силерге хамаарыштыр шиитпир үндүрген,
силерге удур бодал бодап алган.

31 Амыр-шөлээн, сагыш амыр чурттап орар чонга удур
дайылдажып үнүнер – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –
Ооң эжик-хаалгазы, дээктери чок-тур, ооң кожазы чок-тур.

32 Оларның тевелерин өске улус олчалап аар,
эндерик сүрүг малын дайзыннар үптөп аар.
Кастыын чүлүүр бо аймактарны хаттар-биле тарадыр шавар мен,
оларже бүгү чүктерден айбыл-халап ыдар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн.

33 Асор шөө-бөрүлөр чурттаар чер апарып, кезээ мөңгедэ ээнзирээр,
аңа чаңгыс-даа кижичурттавас,
ол черге кижичуртумчувас».

Элам дугайында медеглел

34 Иудеяны Седекия хаан чагырып эгелээнде, Дээрги-Чаяакчының Иеремия
*медээчиге Элам күрүне дугайында ажыдып чугаалаан сөзү бо-дур. 35 Аг-шериглиг
Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Мен Эламның ча-согунун, ооң кол күжүн, сыяр мен!

36 Мен Эламче чер-делегейинң дөрт ужу-кыдыындан дөрт хатты ыткаш,
Эламны ол хаттар-биле тарадыр шавар мен.

Чуртунга Эламдан үндүр сывыргаткан улус келбээн чон чок болур.

37 Эламны дайзыннарының мурнунга,

49:27 3 Хаан. 15:18; 4 Хаан. 6:24 49:27 Иер. 17:27; Ам. 1:4

49:28 Ыд. ыр. 119:5; Иса. 21:16; 60:7 49:28 Иса. 11:14 49:29 Иов 15:21; Иер. 6:25

49:31 Башт. 18:9-10; Иез. 38:11 49:32 Иер. 9:26 49:33 Иер. 9:11 49:34 4 Хаан. 24:18

49:34 Э. д. 14:1; Иса. 21:2; Иез. 32:24; Дан. 8:2 49:34 Иер. 25:25 49:36 Дан. 7:2; Ажыд. 7:1

ооң өлүмүн күзээн улустуң мурнунга сириледир мен.

Эламче айыыл-халап биле Бодумнуң кыптыккан килеңимни
ыдар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн, –
ону хылыш-биле истеп-сүрер мен,
бүрүнү-биле узуткаар мен!

³⁸ Бодумнуң дүжүлгемни Эламга тургузар мен,
ында бар хаанны, нояннарны кыргып-хыдыр мен – деп, Дээрги-Чаяакчы
медеглээн. –

³⁹ Ынчалза-даа келир үеде
Эламның чонунга эки чолду эгидер мен^ф».

Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Вавилон дугайында медеглел

50 ¹ Дээрги-Чаяакчының Иеремия *медээчини дамчыштыр Вавилон болгаш
халдей чер дугайында медеглээн сөзү бо-дур.

² «Өске чоннар аразынга медегленер, чарланаар,
медээ тугун көдүрүнер, чүнү-даа чажырбайн:
„Вавилон эжелеттирер-дир, Вил бурган бак атка кирер-дир,
Меродах бурган бастыраар-дыр –
Вавилоннуң көжээ-бурганнары бужартаар-дыр,
*дүрзү-бурганнары чуура шаптыраар-дыр^с – деп чугаалаңар.

³ Соңгу чүктен бир чон келгеш,
Вавилонга удур халдааш, ооң черин хоозурадыр.
Аңаа кым-даа чурттап артпас:
кижи-даа, дириг амытан-даа оон көжүп үнгеш, улчуп чоруй баар.

⁴ Ол хүннерде, ол үе кээрге,
Израильдиң чону база Иудеяның чону кады чедип кээр – деп, Дээрги-Чаяакчы
медеглээн. –

Олар бы-сыылыг чорупкаш,
боттарының Бурганы Дээрги-Чаяакчыже чүткүп эгелээр.
⁵ Олар *Сион чедер орук дилээр, арыннарын олче шиглей көрүп:
„Барып, Дээрги-Чаяакчыга каттыжып,
уттуп-кагбас мөңгө керээни Ооң-биле чарып аалы“ – дээрлер.

⁶ Мээң чонум – азып читкен хойлар;
оларны кадарчылары оруундан астыра берген,

^f49:39 Азы: «Эламның чонун туттуруушкундан дедир чандыраар мен».

49:37 Иер. 9:16 49:39 Иер. 12:15; 48:47; 49:6 50:1 Иса. 13:1; 21:1; 47:1

50:2 Иса. 46:1; Иер. 51:44 50:2 1 Хаан. 5:4; Иса. 21:9 50:3 Иер. 1:15 50:3 Иер. 51:62

50:4 Иса. 11:13; Иер. 3:18; Иез. 37:19; Ос. 1:11 50:4 Иер. 31:9; Ос. 3:5 50:5 Иер. 32:40

50:6 Ыд. ыр. 118:176; Иса. 53:6; Зах. 10:2; 1 Пет. 2:25 50:6 Иез. 34:2

даглар аразында улчуп чоруурлар.

Даглар, тейлер кезип, тарай бергеш,
дыштанып турган өдээн уттупканнар.

⁷ Уткужуп келген бүгү улус оларны чип турар,
кызып-кыйган дайзыннар: „Бисте буруу чок!
Чүге дээрге олар Дээрги-Чаяакчының мурнунга,
чөптүг-шынныг оран-саваның мурнунга,
ада-өгбезиниң идегели болур Дээрги-Чаяакчының мурнунга
бачыт үүлгеткен болгай“ – деп чугаалап турар.

⁸ Вавилондан дезиңер, халдей черден чоруй барыңар,
сүрүг хой баштаан хуналар дег болуңар.

⁹ Чүге дээрге Мен соңгу чүкте черге өндүр улуг чоннардан шериг чыггаш,
оларны Вавилонга удур ыдар мен –
олар олче халдаарга, ол эжелеттирер.

Дайзын шеригниң согуннары – олча-тывыш тыппайн,
дедир чанмас шыырак дайынчының согуннары-дыр.

¹⁰ Халдей чон оларга үптеттирер,
үптөкчилер тодуп ханар! – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

¹¹ Өөрүп-хөглөп, байырлап, Мээң ээлээн черимни үптөп турдуңар!

Шыкта бугажык дег дешкилеп, аскырлар дег киштеп турдуңар!

¹² Ол дээш силерниң ие-чуртуңарның ады баксыраар,
төрээн ие-чериңерниң арны кызар,
ол ам чоннарның адак-багы апаар,
ээн кургаг хову, суг чок ээн чер болур.

¹³ Дээрги-Чаяакчының килеңинден Вавилон чурттакчы чок чер апаар,
бүрүнү-биле ээнзирээр.

Вавилоннуң чаны-биле эрткен кижичи бүрүзү
ооң бузундуларын көргөш, элдепсинер, кочулап сыгырар.

¹⁴ Ча адыгжылары, Вавилон хоорайны бүзээлеп,
чыскаалыңар, ону адыңар, согуннарыңар камнаваңар,
чүге дээрге ол Дээрги-Чаяакчыга удур бачыт үүлгеткен-дир!

¹⁵ Хоорайның бүгү талаларыңдан алгыржыңар!
Ол өршээл дилээр, ооң камгалал суургалары буступ кээп дүжер,
ханалары үрелип каар – Дээрги-Чаяакчының кеземчези ол-дур!
Оон өжээнден негеңер. Ол канчаар аажылап туржук,
ону база ынчаар аажылаңар!

¹⁶ Вавилонда чер болбаазырадып, дүжүт ажаар улусту чок кылыңар!
Кызагдакчының хылыжыңдан корткаш,
кижи бүрүзү бодунуң чонунче дедир чана берзин,
бодунуң черинче маңнап ыңай болзун.

¹⁷ Израиль – тоо быдараан сүрүг хой-дур,
арзылаңнар ону тарай сывырыпкан.
Баштай ону Ассирияның хааны чип турган,
ооң соонда Вавилоннуң хааны Навуходоносор ооң сөөктерин хемдээн».

¹⁸ Инчангаш Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдин Бурганы мынча дээн:
«Мен Вавилоннуң хаанын, ооң чуртун,

мооң мурнунда Ассирияның хаанын кезеткеним дег, кезедир мен.

¹⁹ Мен Израильди биеэги одар-белчииринче дедир чандырар мен,
сүрүг хоюм Кармил биле Васанга оъттаар,
Эфрем биле Галаад дагларынга тодуп аар.

²⁰ Ол хүннерде, ол үе кээрге,
улус Израильдин кем-буруузун дилээр-даа болза, үре-түннелдиг болбас,
Иудеяның бачыдын дилээр-даа болза, тыппас – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн,

–
чүге дээрге Мен чонумнуң артынчызын өршээр мен.

²¹ Мератаим деп чуртка удур,
Пекодтуң чурттакчыларынга удур дайылдажып үнүвүт^с,
оларны өлүрүп, кижиге арттырбайн кыргып-хыды – деп, Дээрги-Чаяакчы
медеглээн. –

Мээн дужааган бүгү чүвемни күүсет!

²² Ол черде – чаа-дайын дааш-шимээни, коргунчуг үрейдээшкин!

²³ Бүгү чер-делегины чуура шаап турган маска боду буступ, чуурлуп каар!
Өске чоннар аразынга Вавилон коргунчуг үлегер-чижек апаар.

²⁴ Мен сени тудар четки салып каан мен, Вавилон.

Сен ону билбес болгаш, олче кире халый бээр сен.

Дайзын сээң кырыңга кээрге, туттуруп аар сен,
чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы-биле тулчуп турган-дыр сен.

²⁵ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң шыгжамырын ажыткаш,
киленинч чепсээн уштуп алган:

Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы халдей черге ажыл-херек чок артпас!

²⁶ Бүгү чүктен Вавилонче халдаңар.

Ооң тараа шыгжаан черлерин ажыдыңар,

кошкул-хөренгизин тараа дег оваалай чыңар,

аңаа чүү-даа артпас кылдыр бүрүнү-биле узуткап кааптыңар!

§50:21 Мератаим, Пекод – Мурнуу Вавилонияда черлер аттары бооп чадапас. Азы «Мератаим чурт –
Үймээн-самыын чери», «Пекодтуң чурттакчылары – Кеземче алып чурттакчылар» деп сөстөр оюну
бооп чадапас.

50:17 Иса. 53:6; Зах. 10:2 50:17 4 Хаан. 17:6; 25:1 50:18 Иса. 10:12; 14:25

50:19 Иез. 34:13; Мих. 7:14 50:20 Иса. 33:24 50:21 Иез. 23:23 50:22 Иер. 51:54

50:23 Иер. 51:20 50:25 Иса. 13:5

27 Ооң хамык бугаларын^h өлүрүп калыңар –
оларны дөгөрөр дээш аппараттын.
Халдейлер ат болур, оларның кеземче көөр үе-шагы келген-дир.

28 Вавилон черден дезип, тын менди үнерин бодаан улустун
алгы-кышкызы дыңналып тур,
ам Сионда улус Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың өжээн негээнин,
Бодунуң *өргээзи дээш өжээн негээнин билип алып.

29 Вавилонга удур ча адыгжыларын кыйгырыңар!
Кым-даа амы-тынныг артпас кылдыр,
ону долгандыр туруп, бүзөөлеңер-ле!
Үүлгедиглери дээш ону кезединер,
Вавилон өске чоннарны канчаар аажылап чорааныл,
ону база ынчаар аажылаңар,
чүге дээрге ол Израильдиң ыдыктыг Бурганы Дээрги-Чаяакчының мурнунга
өрү көрдүнүп турган-дыр.

30 Ооң кудумчуларыңа аныяк оолдар кырлып каар,
ооң дайынчылары шупту ол хүн өлүп каар».
Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

31 «Адыргак хей, Мен сеңээ удур мен – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-
Чаяакчы медеглээн,
– чүге дээрге сээң кеземче көөр үе-шагың келген-дир.

32 Адыргак хей тептигип кээп дүжер, ону кым-даа көдүрбөс.
Ооң хоорайларын от-биле бүргээр мен, ол от долгандыр бүгү чүвени чиптер!»

33 Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:
«Израиль биле Иудеяның чону дарлаттырып турар-дыр!
Оларны дайзын тудуп аппарат, салбайн тудуп турар,
хостаар хөңнү чок-тур.

34 Ынчалза-даа оларның Камгалакчызы күштүг,
Ооң ады – Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы!
Ол оларга болчур, оларның черинге оожургалды эккээр,
а Вавилоннун чурттакчыларын дүвүрөлгө алзыр.

35 Хылыш халдейлерже көдүрлүр – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –
Вавилоннун чурттакчыларынче, ооң нояннарнынче болгаш
мерген угаанныгларынче көдүрлүр.

36 Хылыш ооң төлгечилеринче көдүрлүр,
ынчангаш олар угаан чок апаар,
хылыш ооң дайынчыларынче көдүрлүр,

^h50:27 Бугалар – күштүг дайынчыларны ойзу адааны ол бооп чадавас (Бд. ыр. 21:13 көр).

50:28 Иер. 51:11 50:29 Иса. 13:18 50:29 Иез. 35:15; Авд. 1:15; Авв. 2:8

50:30 Иер. 49:26 50:32 Иер. 17:27 50:33 Иса. 14:17; 42:22

ынчангаш олар сирилээр;

³⁷ хылыш ооң аъттарынче, *дайынчы тергелеринче
база ооң аг-шеринче кирген аймак-чоннарже көдүрлүр,
ынчангаш олар херээженнер дег кортук апаар.

Хылыш Вавилоннуң эртине-байлаанче көдүрлүр,
ынчангаш ону үптөп кааптар.

³⁸ Ооң сугларынче кандаашкын халдаарга, суглар соглуп каар.

Чүгө дээрге бо чер – көжээ-бурганнарлыг чер-дир.

Ооң чурттакчылары дүрзү-бурганнар дээш угаанын ышкыныпкан-дыр.

³⁹ Ынчангаш Вавилонга чүглө шөө-бөрүлөр,

аң-мең болгаш страус куштар чурттаар.

Ол чер кезээ мөңгедө чурттакчы чок апаар,
салгалдан салгал дамчып ээнзиреп каар.

⁴⁰ Бурганнын үрөп бузуп кааны Содом биле Гоморрага дег,

олар-биле кожаланчак хоорайларга дег,
Вавилонга база чаңгыс-даа кижичурттавас,
кижичурттавас ол черге турумчувас».

⁴¹ Көрүнер! Соңгу чүктө чурттаан чон, күчүлүг аймак,

өндүр улуг хааннар кел чыдыр,

олар чер-делегейниң кыдыындан көдүрлүп олур!

⁴² Олар холунда ча-согун, хылыш туткан;

олар – каржы-дошкун, кам-хайыра чок улус-тур,
оларнын алгы-кышкызы далайнын дааш-шимээни дег.

Аъттыг шаап кел чыдар, тулчурунга белен дайынчылар-дыр,

олар сенче халдаары ол-дур, Вавилон-кыс!

⁴³ Вавилоннуң хааны оларнын дугайында дыңнап кааш, салдыныптар,
ону аарышкы, хилинчек, божаан херээженни дег, ат кылыр.

⁴⁴ «*Иордан хемниң эриинден чечектелген одар-белчириже¹ үнүп келген арзылан
дег, Мен база вавилончуларны далаштырып сывыртап, оларны чагырар кижини
шилип, томуйлаар мен. Меңээ дөмей кым барыл, Менден кым харыы негээрил?
Меңээ удурланып шыдаар кадарчы бар бе?»

⁴⁵ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчынын Вавилон дугайында шиитпирин, Ооң
халдейлер чуртунга удур бодап алган чүвезин дыңнанар! Дайзын сүрүг малдын
хураганнарын алгаш баар, ооң кадында Бурган одар-белчирилери хоозурадып
каар. ⁴⁶ Вавилон эжелеттирер, дааш-шимээнден чер шимчээр, бүгү чоннар
алгы-кышкы дыңнаар».

¹50:44 Азы: «Быжыг аал-оранче».

50:37 Иса. 19:16; Иер. 51:30; Наум 3:13 50:38 Иса. 44:27 50:39 Иов 30:29; Иса. 13:21; 34:13;

Мих. 1:8 50:40 Э. д. 19:24; Ы. х. к. 29:23; Соф. 2:9 50:40 Иер. 49:19 50:41 Иер. 1:15

50:41 Иер. 6:22-24 50:43 Иса. 13:8; Иер. 4:31; Мих. 4:9-10 50:44 Иер. 12:5

50:44 Иов 9:19 50:44 Иер. 49:19-21 50:45 Иса. 14:24

51 ¹ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Мен Вавилонга, Лэв-Камайны¹ чурттакчыларынга удур өлүмнүг шуурган көдүрөр мен!

² Мен Вавилонче ону тараа дег челбиир хары улусту чорудуптарымга, олар айбыл-халап хүнүндө ону бүгү чүктөн бүзээлеп алгаш, ооң черин хоозурадыр.

³ Ча адыгжызы Вавилонче чазы-биле кезензин, куяк хевин кедип алзын^k.

Ооң аныяк оолдарын, бүгү дайынчыларын хайыра чок кыргып-хыдыңар!

⁴ Халдей черге өлүрткен улус чытсын,

Вавилоннун кудумчуларынга өттүр шаштырткан улус чытсын.

⁵ Чүгө дээрге Израиль биле Иудеянын черин

Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчыга удур үүлгеткен бачыттары долган-даа болза, ыдыктыг Бурган оларны каапкаш барбаан-дыр.

⁶ Вавилондан дезинер, ооң кем-буруузунуң хайында өлбөс дээш, амы-тыныңар камгалаңар,

чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчының өжээн негээр үези келген-дир.

Вавилонну Ол үүлгедиглери дээш кезедир.

⁷ Вавилон – Дээрги-Чаяакчының холунда алдын дашка турган.

Бүгү чер-делегейни ол эзиртип турган,

чоннар ооң арагазын ишкеш, угаанын ышкыныпкан.

⁸ Ынчалза-даа Вавилон хенертен кээп дүшкеш, буступ каар!

Ол дээш ыглап-сыктаңар, ооң балыгларынга чаар эмден эккелиңер – экирий бээр чадавас».

⁹ «Вавилонну эмнеп турган бис, а ол экирбеди.

Ону кааптаалыңар, кайбыс-даа бодувустуң черивисче чоруй бараалыңар,

чүгө дээрге Вавилонга удур үндүрген шийткел дээрге чедип,

булуттарга үзүп турар-дыр.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчы бистиң чаргывыстың шыннын чарлады.

Барып, *Сионга Дээрги-Чаяакчы Бурганывыстың ажыл-херээн медээлээли».

¹¹ Согоуннарыңар чидидиңер, саадаңар долдуруңар!

Дээрги-Чаяакчы Мидиянын хааннарын хөделдирип, көдүрөр.

Ооң бодалы Вавилонга удур: ону Ол узуткаар деп турар,

¹**51:1** Лэв-Камай – «Халдей чер» дээн уткалыг оюскан ат. Ол ышкеш бо сөстөр «Меңээ удур тура халаан кижиниң чүрээ» дээн уткалыг.

^k**51:3** Бо домактарнын утказы эки билдинмес. Өске буруңгу сөзүглелде «Ча адыгжызы чазы-биле кезенмезин, куяк хевин кетпезин» деп бижээн.

51:1 Иер. 4:11; Ос. 4:19; 13:15 **51:4** Иер. 49:26 **51:5** Иса. 54:7 **51:6** Иер. 50:8

51:6 Э. д. 19:15 **51:7** Ажыд. 14:8; 17:2 **51:7** Ыы. 4:21; Авв. 2:15

51:8 Ажыд. 14:8; 18:9 **51:11** Иса. 13:17; Дан. 5:31

чүге дээрge Дээрги-Чаяакчы Бодунуң *өргээзи дээш өжөөн негээр.

¹² Вавилоннуң ханазын дескинدير туктан көдүрүнер,
хайгаарал шерин күштелдиринер,
таңныылдарны таарыштыр тургузунар,
кедегден белеткенер. Дээрги-Чаяакчы бодап алганы-биле кылыр –
Вавилоннуң чурттакчыларынга аазаан бүгү чүвезин күүседир.

¹³ Өндүр улуг хемнер чанында чурттап турар сен, Вавилон,
эртине-байлаан эгээртинмес-тир,
ынчалза-даа сээң өлүмүң келген-дир,
үптээшкиннериң төнчүзү чоокшулаан-дыр.

¹⁴ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы Бодунуң амы-тыны-биле:
«Шартылаа-биле дег, сени хары улус-биле долдуар мен,
оларның тиилелгелиг алгы-кышкызы сээң кырыңга чаңгыланар» – деп
дангыраглан.

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң күчү-күжү-биле черни чаяап каан,
Бодунуң мерген угааны-биле өртемчейни тудуп тургускан,
Бодунуң угааны-биле дээрни хере азып каан.

¹⁶ Ол үнүн дыңзыдарга, дээрде суглар шимээрге бээр;
Ол булуттарны черниң ужу-кыдыындан бөлүп эккеп, чаъс чаап турда,
чаңныктарны чаяап, Бодунуң шыгжамырындан хатты үндүр хадыдып турар.

¹⁷ Билиг чок кижиги бүрүзү сээдең!
шевер-даа эзилдирикчиниң шуткуп алган *дүрзү-бурганы
ооң адын баксырадыр,
чүге дээрge ооң шуткаан чүүлдери – меге-дир, оларда тын чок.

¹⁸ Олар хоозун куруг, кочуланчыг кылыглар-дыр,
кеземче үези кээрge, олар чиде бээр.

¹⁹ А Иаковтуң Үлүү болур Бурган ындыг эвес:
бүгү чүвени Ол чаяган,
Израиль – Ооң өнчү болур аймаа база ээлээн чери,
Ооң ады – Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы!

²⁰ «Сен – Мээң маскама, дайынчы чепсээм сен;
Мен сени ажыглап, чоннарны чылча шаап,
күрүнелерни узуткап турган мен.

²¹ Мен сени ажыглап, аътты мунукчузу-биле кады,
*дайынчы тергени башкарыкчызы-биле кады узуткап турган мен.

²² Мен сени ажыглап, эр-даа, херээжен-даа кижини,

¹51:17 Азы: «Кижиги бүрүзү сээдең, билиг чок».

кырган-даа, чаш-даа кижини,
 аныяк оолду-даа, кысты-даа узуткап турган мен.
²³ Мен сени ажыглап, кадарчыны сүрүг малы-биле-даа,
 тараачын кижини шарылары-биле-даа,
 даргаларны-даа, чагырыкчыларны-даа узуткап турган мен.

²⁴ Ынчалза-даа Вавилонну, Халдеяның шупту чурттакчыларын,
 оларның Сионга үүлгеткен бүгү бузуду дээш,
 силер көрүп туруңарда, кезедир мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –
²⁵ О, бедик даг ышкаш узуткакчы Вавилон,
 Мен сеңээ удур мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –
 Сен бүгү чер-делегейни хоозурадып турдуң,
 Мен ам сенче холум көдүрер мен,
 сени хаялардан дүжүр октаар мен, өртең даг кылып каар мен.
²⁶ Улус сээң даштарыңны хана база бажың таваа кылыр дээш албас,
 сен кезээ мөңгедө бузундулар бооп артар сен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн.

–
²⁷ Чер кырынга туктардан көдүрүңер,
 өске чоннар аразыңга трубадан этсиңер,
 Вавилонга удур дайынче чоннарны белеткеңер,
 аңаа удур Арарат, Минни, Ашкеназ деп күрүнелерни ыдаланар.
 Аңаа удур шериг баштыңын чорудуңар,
 мөөң шартылаа дег аъттардан чыңар!
²⁸ Вавилонга удур дайынче чоннарны белеткеңер –
 Мидияның хааннарын, ооң даргаларын, чагырыкчыларын,
 оларга чагырткан бүгү күрүнелерни көдүрүңер.

²⁹ Чер сирилөп, шимчей бээр,
 чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчының Вавилонга хамаарыштыр бодалы бүдөр –
 вавилон чер чурттакчы чок апаар.
³⁰ Вавилон дайынчылар чаалашпастаар,
 олар шивээлерге хоруп олуруптар,
 күжү төнүп, харыксырааш, херээженнер дег апаар.
 Вавилоннун бажыңнары өрттенир,
 хаалга дээктерин адыра шаап кааптар.
³¹ Шапкынчыга уткуштур шапкынчы,
 айбычыга уткуштур айбычы маңназын,
 олар Вавилоннун хааныңга
 ооң хоорайы бүрүнү-биле эжелеттиргенин дыңнатсын;
³² кезиглерниң эжелеттиргенин, шивээлерниң^m өрттеттиргенин,

^m51:32 Азы: «Кулузуннун».

дайынчыларның коргушка алысканын дыңнатсын».

³³ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң Бурганы:
«Ам бичии болгаш, дайзыннар Вавилоннуң чонун тарааны ажаап алгаш,
шаңга бастыраы дег аажылаар» – дээн.

^{34–35} Сионнуң чурттакчылары:
«Вавилоннуң хааны Навуходонсор бисти сыырып, аймаарадыпкан,
ол бисти, сава ышкаш, куругладып каан.
Амырга-моос дег, ол бисти сыырыпкаш, амданнанып таалап турган;
хырнын долдур дыгып алган, а оон үндүр бүлгүрүпкен.
Вавилон бистиң мага-бодувусту
үзе-чаза тыртып кааны дээш буруу чүктезин!» – деп чугаалап тур.
Иерусалим: «Халдейлер мээң ханымны төккени дээш
харыылазын!» – деп чугаалап тур.

³⁶ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:
«Мен сенээ болчур мен, сээң өжээниң негээр мен,
оларның далайы база сугларының баштары
соглу бээр кылып каар мен!

³⁷ Вавилон бузундулар оваазы, шөө-бөрүлөр чурттаар чер апаар,
хоозурал биле кочулалга чыгадыр, аңаа чурттаар кижиге тывылбас.

³⁸ Бүгү халдейлер арзылаңнар дег ырланып тур,
аныяк арзылаңнар дег алгыржып тур.

³⁹ Олар изиргени бээрге, оларга дой кылыр мен
база хөглезиннер дээш эзиртир ижиртир мен,
олар оон мөңгө уйгузу-биле удуй бергеш, черле одунмас – деп, Дээрги-Чаяакчы
медеглээн. –

⁴⁰ Мен оларны хойлар дег, кошкарлар биле хуналар дег,
дөгөрер дээш сүрүп аппаар мен!

⁴¹ Сесахⁿ эжелеттирер-дир,
бүгү чер-делегейниң алдаржыткан хоорайы чаалаттырар-дыр!
Вавилон чоннар аразыңга коргунчуг үлегер-чижек апаар-дыр.

⁴² Вавилоннуң кырыңга далай чаттылар,
дааш-шимээнниг чалгыглар ону хөмө алыр.

⁴³ Ооң хоорайлары хоозурап, кургап калган ээн хову,
кым-даа чурттагас чер апаар, кижиге амытан ону таварып эртпес.

⁴⁴ Мен Вавилонда Вил бурганны кезедир мен,
ооң ажырыпкан чүвезин аксындан ушта тыртар мен,
чоннар моон соңгаар олче чыгып келбес.

ⁿ51:41 Сесах – Вавилоннуң оюскан ады (Иер. 25:26 көр).

51:33 Иса. 21:10 51:34-35 Ыд. ыр. 73:13-14 51:36 Иса. 44:27 51:37 Иса. 13:20-22

51:38 Наум 2:11-12 51:43 Иер. 50:12, 40 51:44 Иса. 46:1; Иер. 50:2

Вавилоннун ханазы кээп дүжер!

⁴⁵ Мээң чонум, Вавилондан үнүп чор!

Дээрги-Чаяакчының кыптыккан килеңинден амы-тыныңар камгалаңар!

⁴⁶ Чүрээңер корткаш, сокпайн барбазын,
чер кырында непгерээн медээлерден кортпаңар.

Бир чылын медээ дыңналыр, өске чылын – катап база дыңналыр:

„Чер кырында – күчүлел, бир чагырыкчы өске чагырыкчы-биле дайылдажыр!“

⁴⁷ Вавилоннун дүрзү-бурганнарын кезедир үем чоокшулап келди!

Ооң бүгү чери дорамчыладыр, бүгү өлүрткен улус аңаа чыдар.

⁴⁸ Чер биле дээр, оларда бар бүгү чүве

Вавилоннун буурааны дээш өөрүп-байырлаар,

чүге дээрге Вавилонче сонгу чүктен узуткакчылар чедип кээр – деп,

Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

⁴⁹ Вавилоннун өлүрген улузу бүгү чер-делегей кырынга кээп дүжүп турган,
ынчангаш Вавилон, израильчилерни өлүрүп турганы дээш, боду кээп дүжер.

⁵⁰ Хылыштан чайлап шыдаан улус!

Чоруй барыңар, турбаңар,

ырак чуртка Дээрги-Чаяакчыны сактыңар,

Иерусалим чүрээңерге кадагалаттынып артсын!»

⁵¹ «Адывыс баксыраан-дыр, дорамчылал сөстери дыңнап тур бис,

ыядып-човааш, арнывыс кыза берди,

чүге дээрге даштыкы кижилер

Дээрги-Чаяакчының ыдыктыг өргээзинче кирип келген-дир».

⁵² «Вавилоннун дүрзү-бурганнарын кезедир үем чоокшулап келди – деп,

Дээрги-Чаяакчы медеглээн, –

ооң бүгү черинге балыглаттырган улус човууртаар.

⁵³ Вавилон өрү дээрге чедир көдүрүлген-даа болза,

бодунун шивээзин бедикке быжыглап алган-даа болза,

Мээң ытканым узуткакчылар аңаа чеде бээр».

Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

⁵⁴ Вавилонда – ыы-сыы, халдей черде – коргунчуг үрегдээшкин!

⁵⁵ Дээрги-Чаяакчының Вавилонну узуткап турары ол-дур.

Ол Вавилоннун дааш-шимээнин соксадып каар.

Дайзыннарның чалгыглары хайнып-мөөрээн суг дег шимээргеп,

оларның даашкыр үнү дыңналып турар.

⁵⁶ Вавилонче узуткакчы кел чыдар, Вавилоннун дайынчылары туттуруп аар,

оларның чаларын сыйып каар,

чүге дээрge Дээрги-Чаяакчы – кезедикчи Бурган
Вавилонга чогуур кеземчени көргүзөр.

⁵⁷ «Мен Вавилоннун нояннарын, мерген угаанныгларын,
даргаларын, чагырыкчыларын эзиртир ижиртир мен,
олар мөңгө уйгу-биле удуп калгаш, одунмас» – деп,
Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы деп аттыг Хаан медеглээн.

⁵⁸ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы: «Вавилоннун кылын ханаларын
таваанга чедир үреп бузуп каар,
ооң бедик хаалгалары өрттенип каар.
Чоннар хей-ле ажылдаан-дыр, аймактар хей-ле шаан төдүп турган-дыр.
Бүгү чүвени от чиптер» – дээн.

Иеремияның Вавилонче сөс чорутканы

⁵⁹ Иеремия *медээчиниң Маасеяның оглунун оглу, Нирияның оглу Серайяга,
кажан ол Иудеяның хааны Седекияның чагыргазының дөрткү чылында хаан-
биле кады Вавилонче чорупканда, дамчыткан сөзү ол-дур. Серайя дээрge хаанның
чыргал-дыжын харыылаар дүжүмет турган чүве-дир. ⁶⁰ Иеремия Вавилонга
таваржыр бүгү айбыл-халапты аңгы дүрүг-номга бижип каан – мында Вавилон
дугайында бижээн бүгү чүве ол-дур.

⁶¹ Иеремия Серайяга мынча дээн: «Вавилонга чеде бергеш, дүрүг-номче көргеш,
бо сөстөрнүң шуптузун дыңналдыр номчуур сен. ⁶² Оон: „Дээрги-Чаяакчы, Сен бо
черни узуткап каарын, маңаа чурттап турар кижиде, дириг амытан-даа артпазын,
ол чер кезээ мөңгөде ээнзирээрин шиитпирледин!“ – деп чугаала. ⁶³ Бо дүрүг-номну
номчуп дооскан дораан-на, аңаа даштан чыпшыр баглааш, Евфрат хемче октавыт.
⁶⁴ Оон: „Вавилон база ынчаар ис чок чидер! Мээң олче ыдарым айбыл-халап соонда
ол туруп шыдавас, шуут харыксырап каар!“ – деп чугаала».

Иеремияның сөстери маңаа четкеш, төнгөн.

Иерусалимниң эжелеттиргени

(4 Хаан. 24:18–25:21; 2 Чыл. 36:11-21)

52 ¹ Седекия чээрби бир харлыында хааннап эгелээш, Иерусалимге чуртту
он бир чыл чагырган. Ооң авазын Хамутал дээр турган, ол – Ливна
чурттуг Иеремияның уруу чүве-дир. ² Седекия Иоакимниң кылып турган бүгү
чүвезин өттүнүп, Дээрги-Чаяакчының мурнунга бузут үүлгедип турган. ³ Ынчаарга
Иерусалим биле Иудеяга болуп турган чүве Дээрги-Чаяакчыны килеңнедиптерге,
Ол оларның чурттакчыларын Бодунун мурнундан сывырыпкан.

Седекия Вавилоннун хаанынга удур тура халаан. ⁴ Седекияның чагыргазының
тоску чылында, он айның онда Вавилоннун хааны Навуходоносор бодунун бүгү
аг-шерии-биле Иерусалимге чедип келген. Олар хоорайны бүзээлээш, долгандыр
бүзээлел чалдары тудуп алган. ⁵ Бүзээлээшкин Седекия хаанның чагыргазының он
бирги чылынга чедир үргүлчүлээн.

⁶ Хоорайга аш кедереп, чурттакчы чон чиир аыш-чем чок арткан. Ол чылдын дөрт айның тоста ⁷ халдейлер хоорайның ханазын деже шаапкан. Бүгү иудей дайынчылар дүне када хоорайдан ийи хана аразында, Хаан сесерлииниң чанында турар хаалга дамчыштыр үнгеш, Иордан шынаазынче баар орук-биле дезипкен. А халдейлер ол үеде хоорайны бүзээлеп алган турган. ⁸ Халдей шериг Седекия хаанны сүрүп чорупкаш, ону Иерихон ховуларынга чыпшыр четкен. Седекияның бүгү шерии ону каапкаш, тарадыр маңнажы берген. ⁹ Халдейлер хаанны тудуп алгаш, хамат черде Ривла хоорайда Вавилоннуң хаанынче аппаратаннар. Навуходоносор аңа Седекияга шииткел үндүрген. ¹⁰ Вавилоннуң хааны Седекияның оолдарын, ачазы көрүп турда, өлүргеш, Иудеяның бүгү нояннарын Ривлага кыра шаап каан. ¹¹ Оон Навуходоносор Седекияны согурарткаш, хүлер кинчи-биле бектеп каан. Вавилоннуң хааны ону Вавилонче аппараткаш, ол өлгүжеге чедир кара-бажыңга суп келген.

¹² Беш айның онда (ол болза Вавилоннуң хааны Навуходоносорнун чагыргазының он тоску чылы турган чүве-дир) Иерусалимче Вавилоннун хаанының чоок дүжүметтериниң бирээзи, камгалакчы шериглер даргазы Навузардан чедип келген. ¹³ Ол Дээрги-Чаяакчының *өргээзин, хаанның ордузун, Иерусалимде бүгү бажыңнарны – улуг дээн бажыңнарны шуптузун өрттедипкен. ¹⁴ Камгалакчы шериглер даргазы-биле кады келген халдей шериг Иерусалимни долгандыр бүгү ханаларны үреп бузуп каапкан. ¹⁵ Камгалакчы шериглер даргазы Навузардан чамдык ядамыктарны, хоорайда дириг арткан улусту, а ол ышкаш Вавилоннун хаанынга дүжүп берген улусту болгаш арткан ус-шевер улусту⁰ тудуп алгаш барган. ¹⁶ Чүгле карачал улустун чамдызын камгалакчы шериглер даргазы Навузардан виноград биле тараа шөлдери ажаап болбаазырадыр кылдыр арттырып каан.

¹⁷ Халдейлер Дээрги-Чаяакчының өргээзинде хүлер адагаштарны, тергежигештерни, «далай» дээр хүлер чунар саваны үрей соктап каапкаш, ол чүүлдерниң бүгү хүлерин Вавилонче аппаратаннар. ¹⁸ Олар оон ыңай хүл урар савалар, хүл-узарлар, кыскаштар, бижектер болгаш хымыштарны – Бурганга бараан болурда ажыглаар бүгү хүлер эт-херекселдерни алгаш барганнар. ¹⁹ Камгалакчы шериглер даргазы бүгү алдын биле мөңгүннү: чунар савалар, хүүрекчигештер, кыскаштар, тавактар, хымыштар, чырыткылар, дашкалар болгаш аяктарны база алгаш барган. ²⁰ Соломон хаанның Дээрги-Чаяакчының өргээзинге кылып кааны ийи адагаш, «далай» дээр чунар сава база ону тургузар он ийи хүлер буга болгаш тергежигештерге хамаарыштыр алырга, ол бүгү херекселдерни кылган хүлер деңзилеттинмес аар турган. ²¹ Адагаштарның бирээзиниң-не бедии он сес кыры дурту, долгандыр хемчээли он ийи кыры дурту турган. Оларның ишти хос, ханаларының кылыны – дөрт илиг. ²² Бир адагаштың-на

⁰52:15 «Ус-шевер улусту» деп еврей сөстүн утказы эки билдинмес. Оон болгу дег өске утказы мындыг: «Мөөң чонну».

52:9 Сан. 34:11; 4 Хаан. 23:33 52:9 Иер. 21:7; Иез. 23:24 52:10 Соф. 1:8

52:11 Ы. х. к. 28:36; 4 Хаан. 20:18 52:12 Иер. 32:1 52:12 Иер. 39:9; 40:1

52:13 Лев. 26:31; Иез. 16:41 52:14 Неем. 1:3 52:17 3 Хаан. 7:15-37; 2 Чыл. 4:1-15

52:17 Иер. 27:19 52:18 3 Хаан. 7:45, 50 52:20 3 Хаан. 7:47 52:21 3 Хаан. 7:15-22

кырында беш кыры дурту бедик хүлер капитель турган. Капительдин даштыгы талазын четки хевирлиг, хүлерден кылган гранат чимистерлиг каасталга шыпкан турган (ийиги адагашта база-ла ындыг гранаттарлыг каасталга бар). ²³ Четки хевирлиг каасталганы долгандыр шупту чүс гранат турган, оларның тозан алдызы капительдин даштыгындан көстүп турган.

²⁴ Камгалакчы шериглер даргазы Бурганның дээди *бараалгакчызы Серайяны, ийиги бараалгакчы Софонияны болгаш Бурганның өргээзинче кирер черниң үш таңныылын тудуп алгаш барган. ²⁵ Оон ыңай хоорайдан ол дарга шериглер баштыңын, хаанның ам-даа хоорайга арткан турган чеди чоок дүжүмедин, чурттун чонун шериг хүрээлеинче киир бижиир хүлээлгелиг кол бижээчизин болгаш хоорайга турган алдан чурттакчыны тудуп алгаш барган. ²⁶ Камгалакчы шериглер даргазы Навузардан оларны тудуп аппарат, Ривлада Вавилоннун хаанынга чедире берген. ²⁷ Вавилоннун хааны ол бүгү улусту хамат черде Ривла хоорайга шаажылап өлүрүп каан, а Иудеяның чонун бодунун черинден көжүрүп үндүргөн.

²⁸ Навуходоносорнун тудуп аппарат улuzu бо хире хөй болган:

ооң чагыргазының чедиги чылында – 3023 иудейни сүрүп аппарат;

²⁹ Навуходоносорнун чагыргазының он сески чылында Иерусалимден 832 кижини сүрүп аппарат;

³⁰ ооң чагыргазының чээрби үшкү чылында камгалакчы шериглер даргазы Навузардан 745 иудейни сүрүп аппарат. Бүгү туттурган улустун саны 4600 кижини болган.

Иехонияны хостааны

(4 Хаан. 25:27-30)

³¹ Иудеяның хааны Иехонияны тудуп аппарат соонда үжен чеди чыл эрткенде, Вавилоннун хааны Эвил-Меродах аңаа өршээл көргүскен. Эвил-Меродах бодунун чагыргазының бирги чылында, он ийи айның чээрби беште Иехонияны кара-бажындан үндүргөш, ³² ооң-биле эп-найыралдыг чугаалашкаш, ол үеде Вавилонга турган бүгү өске хааннарга бодаарга, хүндүткелдиг черге олуртуп каан. ³³ Иехония кара-бажынга кедип турган хевин солуп каапкаш, амыдыралының төнчүзүнге чедир Эвил-Меродах хаан-биле кады чемненип келген. ³⁴ Ол Вавилоннун хаанындан доктаамал хандырылганы хүннүн-не, өлгөн хүнүнге чедир, арткан бүгү назынында ап турган.

Иеремияның ыы-сыызы

Кирилде

Еврей чаңчыл ёзугаар бо номну Иеремия *медээчи бижээн. Номну тургузуп турар беш шүлүк чогаалы чаңгыс темалыг: Бурганның Иудея күрүнениң найысылалы Иерусалимни чоннуң бачыттары дээш кеземче кылдыр үрөп бусканы. Хөй чылдарның дургузунда еврей чон Дээрги-Чаяакчыдан улам-на хая көрнүп, Оон *чагыг-керээзинге удур бачыт үүлгедип, Оон медээчилериниң сагындырыгларын тоомчага албайн келген. Бистиң эрага чедир 586 чылда Бурган вавилон аг-шеригге Иерусалимни эжелеп аарын, *Бурганның өргээзин үрөп бузарын болгаш хөй санныг еврейлерни тудуп алгаш баарын чөпшээрээн.

Бодунуң чонунуң хамык хилинчээн көрүп-даа тургаш, Иеремия оларның боттарының-на бачыттары ындыг кадыг-дошкун кеземчеге чедиргенин миннип турар. Ындыг-даа болза, Иеремия Дээрги-Чаяакчы Бодунуң шынчы энерелиниң ужун Бодунуң чонундан шуут ойталавас боор деп идегелин ышкынмайн турар.

Баштайгы дөрт шүлүктүң кайызын-даа алфавиттиг акрошүлүк хевирлиг кылдыр, тускай чурум-чыскаал ёзугаар бижээн: строфа бүрүзүнүң-не бирги үжүүн ушта бижип, чыскаар болза, еврей алфавит тургустуна бээр. Бешки шүлүк ол уран арганы ажыглаvain турар, ынчанмыже еврей алфавиттиң үжүктериниң санынга дүгжүр 22 коштунчак одуругдан бүткен.

Амгы иудейлер Бурганның өргээзин үрөп бусканы дээш кажыыдалды демдеглээрин уламчылап, бо номну чылдың эртер шээрлээшкин үезинде (еврей Ав айның 9-ку хүнү) номчуп турар.

Бирги ыы-сыы

1^к
(алеф)

¹ Аа халак! Аажок хөлдүг хоорай-даа^р ээнзирээн-дир.

Көвей чоннар агайы ам дулгуяк дег.

Чурттарның кадыны ам албадаткаш, ажыл кылыр үүлелиг!

б

(бет)

² Дүнелерде ыглап орар – чаактары көк суг болган.

Ынак чораан улустан ам аргалаптар кижичок-тур.

Өөрү шупту саттыныпкаш, өжөөтөннер апарган-дыр.

г

(гимел)

³ Албадаткан аар ажыл, айыыл-халап соон дарый

Р1:1 «Хоорай» – Иерусалим. Иерусалимниң омур-хевири-биле дайзыннарның холунда барган, дора көрдүргөн, ат-алдары баксыраан херээжен кижини көргүзүп турар.

1:2 Иер. 9:1 **1:2** Эжкл. 4:1; Иса. 51:19; Наум 3:7 **1:2** Иез. 23:22-26

Иудея дайзынның холундува кире берди,
өске чоннар аразынга хоргадал-дыш тыппастады,
истеп-сүрген улус ону кызап келгеш, тудуп алды.

т

(далет)

⁴ Байырлап кээр улус читкен,

*Сионче баар оруктар ам муңгаргай-дыр,
эжик-хаалга ээнзирээн.

*Бурганның бараалгакчылары човууртап тур,
ыраажы кыстар шупту муңгак, хоорайның үүлези ажыг-берге!

п

(хе)

⁵ Иерусалим дайзыннары тергиидеп тур, өштүглери өөрүп тур.
Эндерик хөй бачыды дээш, Дээрги-Чаяакчы ону качыгдатты.
Дайзыннар оон ажы-төлүн хары черже сүрүп бар чор.

т

(вав)

⁶ Сион-кыс, өндүр каазың оңуп каап-тыр.
Нояннарың одар тыппаан ивилерге дөмей-дирлер,
сүргеннерниң мурнунда-ла шаа төнген илгип чорлар.

т

(зайин)

⁷ Иерусалим түрөп-човаан, улчуп-тояан хүннеринде;
дайзынга чон алзыпканда; өмөк болур кижичокта,
эрте шагдан эдилеп чораан эргине-байлаан сактып туру.
Олче кайгаан дайзыннар, кошкаан көргөш, шоодуп турлар.

п

(хет)

⁸ Медээжок аар бачыды дээш, Иерусалим бужартады.
Шалдан-дыр деп көрүп каапкаш, алдаржыдып чорааннар ам куду көрдү.
А ол боду хая көрнүп, ыы-сыылыг човууртап тур.

в

(тет)

⁹ Ооң хеви хирлиг турган – келир өйде чүү боорун бодаваан-дыр.
Кончуу сүргей буступ дүштү – аргалаптар кижичок.
«Дээрги-Чаяакчы, хинчээмни көр – дайзыным дендеп барды!»

,

(йод)

¹⁰ Ооң бүгү эргине-байлаан дайзынның холу хунаан.
Ыдык *өргээ саза баскан *өске чоннар улузун ол көрүп турар.
«Ниитилелиңерге олар каттышпазын!» – деп хорудуң чоп, Дээрги-Чаяакчы!

1:3 Иер. 52:27 1:5 Иер. 30:14-15; Дан. 9:16 1:5 Ы. х. к. 28:41; 2 Чыл. 36:20

1:7 Авд. 1:12-13 1:8 Иез. 16:37; 23:29; Ос. 2:10 1:9 Ыы. 1:2 1:10 Иер. 51:51

1:10 Ы. х. к. 23:3-4

D

(каф)

¹¹ Өскелерден аыш-чем дилеп, хоорай чону човууртап тур.
 Деңгел кирер чемге орнап, эргинезин бээрлер-дир.
 «Дээрги-Чаяакчы, менче көрөм, базындырып турарымны!

L

(ламед)

¹² Эрткен-дүшкен чорумал чон, дилеп тур мен,
 эргилип кээп, көрүңер даан:
 өндүр килең хүнүңдө Дээргимден кээр кеземчем дег,
 шак ол кончуг човалаң дег човалаң-даа турар деп бе?!

M

(мем)

¹³ Ол сөөктеримче синниктир отту дээрден бадырды;
 буттарымга четки салгаш, десе бээрин албадапты;
 күжүр мени аймааратты – хүнден хүнче күжүм калды.

N

(нун)

¹⁴ Дээргиниң холу эптээн дарлал-дөңгү – бачыттарым –
 мойнум кызып, күчү-күжүм суларатты.
 Ооң мени хүлээткени холдар быжыг – ушта чүткүп шыдавас мен!

O

(самех)

¹⁵ Улуг-шыырак эрлерни Ол менден үндүр сывырыпты;
 чалыы экерлерим узуткаар дээш, меңээ удур чыыш кылды:
 *арыг кызы – Иудеяны арбайлаштыр соктап каапты.

P

(айин)

¹⁶ Үргүлчү ыглаар ужурум ол; ийи караам суун иштим.
 Сорук-күжүм омакшыдар аргалакчы ырай берди.
 Дайзыннарның күжү дендеп, ажы-төлүм качыгдады».

Q

(пе)

¹⁷ Сион-кыс хей-ле холун сунган – аргалакчы тывылбады.
 Бүзээлээн бүгү дайзыннарга Израильди Дээрги-Чаяакчы тудуп беривитти.
 Иерусалимни олар үглөп келгеш, бужар херээженни дег аажылааннар.

R

(цаде)

¹⁸ «Дээргиниң чөптүүн аарай! Ооң сөзүңге удурланып канчаарым ол!
 Бүгү чоннар, дыңнаарам, хилинчээмни көрүңерем:
 хып дээн чалыы оглу-кызым дайзынга туттурдулар.

S

(коф)

¹⁹ Таныштарым кыйгырган мен, олар мени мегелеп каан.

Бурганнын бараалгакчылары-даа, ак салдыг кырганнар-даа амыдыраар, шыдал кирер аыш-чем дилээш, хоорайга кырылдылар.

᠒

(реш)

²⁰ Ырмазыраан менче көрөм, Дээрги-Чаяакчы: ийлей бердим.

Чүлдү-чүрээм чарлыр четти – Сеңээ аажок удурланып турган-дыр мен. Даштын хылыш ажы-төлдү кыргып-хыдаан, бажында – база-ла өлүм.

᠓

(шин)

²¹ Дайзыннар-ла човуурумну дыннап турар – аргалаптар кижичок-тур.

Айыыл-халап, аар-бергем Сенден дээрзин олар дыннааш, өөрүп турлар.

Ынчалза-даа айытканың хүннү „Кел!“ де – ынчан олар мен дег апаар!

᠔

(гав)

²² Бачыттарым шуптузу дээш, кеземчең Меңээ онаарың дег,

дайзыннарарымны ынчаар кезет – хай-бачыды Сеңээ бүрүн көстү берзин!

Чүге дээрге човуурум-даа үзүлбес-тир, чүрээм күжүр качыгдап тур!»

Ийиги ыг-сыы

2^к
(алеф)

¹ Аа халак!

Дээрги-Чаяакчы *Сион-кысты килеңиниң булуду-биле бүргей каапты!

Израильдин өндүр каазын дээрден черже дүжүр октап,

килеңиниң хүнү кээрге, дүжүлгезинден дүжүп кээп турган черин тоовайн, хая көрдү^ч.

᠕

(бет)

² Израильдин хоорай-суур, турлагларын Дээрги-Чаяакчы кээргел чокка сыырыпты;

Иудея шивээлерин килеңнээштиң, узуткады;

күрүнени болгаш нояннарны ойтур октап, бужартатты.

᠖

(гимел)

³ Килеңнээш, Ол Израильдин мыйыстарын^г кезип каапты,

дайзын кээрге, Израильди камгалавайн, оң холун чайладыпты,

бүгүдени хуюктап чиир чалбыыш-отту Израильге Ол кыпсывытты.

^ч**2:1** «Дүжүлгезинден дүжүп кээп турган чери» – израиль чер, Бурганнын өргээзи азы ыдыктыг аптара (1 Чыл. 28:2 көр).

^г**2:3** «Мыйыстар» – күчү-күштүн оюскан символ-демдээ.

т

(далет)

⁴ Дайзын-даа дег, кадыг чазын холу-биле хере тыртты.

Карак өөрткөн бүгү чүүлдү, өжөөтен дег, узуткады.

Чалбыышталган килеңин Ол Сион-кыс өргээзинче чажа каапты.

п

(хе)

⁵ Дээрги-Чаяакчы дайзын дег болу бергеш, Израильди сыырыпты,

ооң хамык шивээлерин ажырыптып, ордуларын хоозурапты.

Иудея черинге Ол ыы-сыыны, хомудалды нептеретти.

т

(вав)

⁶ Садта үнген ыяш кескен кижиде-даа дег,

чыыш черин – өргээзин Ол узуткады.

Сионга Ол байырлалдар, *амыр-дыштың хүннерин-даа

уттур кылдыр албадады;

килеңнээштин, хаанны-даа, *Бурганның бараалгакчызын-даа

тоовайн барды.

т

(зайин)

⁷ Дээрги-Чаяакчы өргүл салыр черин тоовайн, ыдыктыг өргээзин хүлээведи.

Ооң быжыг ханаларын дайзынның холдарыңга кирип берди.

Байырлалдың чыыжында дег, Дээргиниң өргээзинде алгы-кышкы
дыңналып тур.

п

(хет)

⁸ Сионнуң ханазын бузар деп, Дээрги-Чаяакчы бодап алган.

Хананы Ооң холу хемчээп, үрегделден ойталаарын сагынмайн тур.

Камгалал чалдары-даа, ханалар-даа буступ дүшкен, качыгдап тур.

т

(тет)

⁹ Хаалгалар-даа кээп дүшкен, дээктерни Ол үреп-талаан.

Хоорай хааны, нояннар-даа өске чоннар холунче кирген,

ыдыктыг *хоойлу база чок-тур!

*Медээчилеринге-даа Дээрги-Чаяакчыдан кээр *ажыдышкын үстүп-читкен.

,

(йод)

¹⁰ Баштарынче доозун-довурак чажып, качыгдал хевин кеткен

Сионнуң *баштыңнары ыыгтаар сөс чок, черде орлар.

Иерусалим кыстары-даа качыгдалдан бажын черже халайтылар.

д

(каф)

¹¹ Карактарым чажы соглуп, согурардым, ийлей бердим.

Кара баарым ажып, аараан. Мээң күжүр чонум буурап калган.

Хоорайның шөлдеринде эмер чаштар, уруг-дарыг аштап өлүп чыдарын көр:

↳

(ламед)

¹² найысылал шөлдеринде балыг-бышкын улус дег, моорап турлар.

Хөөкүйлер авазындан айтырып тур: «Аыш-чем биле суксун кайыл?»

Иезиниң хойнунга-ла амы-гыны үстүп турлар.

↳

(мем)

¹³ Иерусалим-кыс, сени кымга дөмейлээйн, сенээ чүнү чугаалаайн?

Күжүр Сион-кыс, аргалаар дээш, сени кымга деңней көрейн?

Балыың ханы – далай ышкаш – сени кым-на экиртирил?!

↳

(нун)

¹⁴ Медээчилерин сенээ хей-ле меге, хоозун чүүлдер оштаан,

салым-чолуң өскерттир дээш, кем-бурууң ажытпааннар,

меге-биле дуурайлап, сени будап каапканнар!

↳

(самех)

¹⁵ Чорумалдар дора көрүп, адыш часкап,

Иерусалим-кысты шоодуп, бажын чайып, сыгырдылар:

«Бүгү черниң таалалы, дээди каас дээр хоорай бо бе?»

↳

(пе)

¹⁶ Сенче хамык дайзыннарың өгү-дылын караңнатты.

Азыг-дижин кыжырадып, сыгырдылар: «Ам-на ону сыырыптывыс!

Күзеп-манаан хүнүвүске чедир чурттап, көрүп тур бис!»

↳

(айин)

¹⁷ Дээрги-Чаяакчы бодалдарын боттандырып, эткен сөзүн ээледі.

Үе-дүптө азаан сөзүн күүсетти:

хайыра чок сени базып, өжэентенге шоот кылып,

дайзыннарың мыйыстарың^s сүүрертипти.

↳

(цаде)

¹⁸ Дээргиге чүрек-хөңнүң ханызындан тейле-ле, о Сион-кыс!

Дүн-хүн дивейн, дамырак дег, караң чажы агып батсын,

ботка дышты черле бербе, карактарың дыштандырба!

↳

^s**2:17** «Мыйыстар» – күчү-күштүң оюскан символ-демдээ.

2:12 Иер. 38:9; 52:6; Ыы. 1:11; 4:4 **2:14** Иер. 5:31; Иез. 13:6 **2:15** Иов 27:23; 34:37

2:15 Ыд. ыр. 47:3 **2:16** Ыы. 3:46 **2:16** Ыд. ыр. 34:25 **2:16** Ыд. ыр. 34:21

2:17 Лев. 26:14; Ы. х. к. 28:15; Ыы. 2:17 **2:18** Ыд. ыр. 41:4

(коф)

¹⁹ Дүннү өттүр, өйлөп-өйлөп, алгыр-кышкыр!

Дээрги-Чаяакчы мурнун орта, суг-даа ышкаш, хөңнүң төп бер,
 кудумчулар белдириңде аштап өлүр чеде берген чаштарыңның амызы дээш,
 Аңаа тейлеп, холдарың сун!

᠒

(реш)

²⁰ «Дээрги-Чаяакчы, топтап көр даан,

өске кымны шак-ла мынчаар хинчектээн сен –

эмзирип өстүрген уруг-дарыының эьдин ие чиптер кылдыр?

Дээргиниң өргээзинге медээчизи-даа, бараалгакчызы-даа өлүр кылдыр?

᠓

(шин)

²¹ Кудумчулар довураанда уруг-дарыг, кырганнар-даа чыткылаар-дыр;

чалыы кыстар, оолдарымның тынын хылыш үзүп каан-дыр;

оларны Сен килеңнээштиң, кээргел чокка узуткадың.

᠔

(тав)

²² Коргуп чоруур дайзыннарымны, найырже дег, Дээрги-Чаяакчы чыып тур.

Ооң килең хүнү чедип кээрге, камгалал ап, дириг үнер кижжи чок-тур!

Эмзирип өстүрген, азырап каан улузумну дайзыным кээп, узуткады».

Үшкү ыы-сыы

3^к

(алеф)

¹ Бурганның каржы килеңинден качыгдаан эр – мен-не-дир мен.² Ол мени сүрүп алгаш, чырык эвес, дүмбейдиге эккеп кагды.³ Ындыг кончуг Ол меңээ удур болуп, холун менче соксаал чокка көдүрүп тур –

᠕

(бет)

⁴ эът-бодум чуурулдур соп, сөөк-даяам сый шапты;⁵ бүзээлелге мени тудуп, ажыг-шүжүг, хинчек-биле хүрээледи;⁶ үе-дүпте өлгөн улусту дег, карангы оранга тургузупту.

᠗

(гимел)

⁷ Үндүрбес дээш, Бурган мени хана-биле бүзээлепти,

кинчи-бегим аартадыпты;

⁸ дуза дилеп, кыйгы салдым – *мөргүлүмнүн оруун досту;⁹ даштар-биле оруум боогдап, кокпа-оруум ээй тыртты.

᠘

(далет)

2:19 1 Хаан. 7:6; 2 Хаан. 14:14; 23:16

2:20 Лев. 26:29; Ы. х. к. 28:53; Ыы. 4:10; Иер. 19:9; Иез. 5:10

3:1 Иер. 20:18

3:2 Иса. 5:30

3:4 Иса. 38:13

3:5 Иов 19:12

3:6 Ыд. ыр. 87:7; 142:3

3:8 Ыд. ыр. 21:2

3:9 Иов 19:8

- ¹⁰ Ол – мени кедээн мажаалай-ла, чаштып чыдар арзылаң-на;
¹¹ оруумдан астырып, үзерлеп кемдеткеш, буурап дүшкен кижиге кылды.
¹² Кадыг чазын хере тырткаш, согунунга кара кылдыр тургузупту.

п

(хе)

- ¹³ Саадаанда согуннарын жулгаштын, өкпе-баарым өтгүр атты.
¹⁴ Чонга кочу-шоот болдум: соксаал чокка одап-сөглөп, ырлап турлар.
¹⁵ Ол меңээ оо-хоран пөктүр сыгап, ажыг суксун аксымдыва кудуп берди.

т

(вав)

- ¹⁶ Диштеримче сай-даш дыгып, хүлдү меңээ чиртип турду[†].
¹⁷ Сеткилимден амыр-тайбың арлы берген, амыр-чыргал утгундурган.
¹⁸ «Алдар-адым өлүп-чидип, Дээрги-Чаяакчыга идегелим бүтпээн-дир» – деп чугааладым.

т

(зайин)

- ¹⁹ Улчуп-түрөөн чуртгалгамны бодап тур мен: оо-хоран, ажыг суксун!
²⁰ Сактып чоруур сеткилим-даа ундаралче дүлдүнер-дир.
²¹ Ынчалза-даа бодап кээрим, ынанырым чүүл бо-дур:

п

(хет)

- ²² Дээрги-Чаяакчы, энерелиң кызыгаар чок, өршээлиң-даа үстүп төнмес[‡] –
²³ эргенниң-не чаартынып, илереп кээр, а шынчы чоруун өндүр улуг!
²⁴ «Дээрги-Чаяакчы – салым-хуум – деп чугааладым. – Ынчангаш Аңаа ынаныр мен».

ц

(тет)

- ²⁵ Аңаа ынанып, Ону дилээн улуска – Дээрги-Чаяакчыдан буян доктаар;
²⁶ Ооң камгалалын шыдамык манап турар кижиге – буян доктаар;
²⁷ Аар-бергелерни аныяандан ажып эртип турар кижиге – буян доктаар.

,

(йод)

- ²⁸ Ындыг улуг аар-бергелерни чүктээн кижиге ыг чок орзун, чааскаан орзун!
²⁹ Довуракты пактап орзун, ынчалзажок идегел-даа бар бооп магат.
³⁰ Дажыпканга чаагын дөгөп, базымчазын пөктүр көрзүн.

с

(каф)

[†]**3:16** Азы: «Хүлге мени хөөп кагды».

[‡]**3:22** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Дээрги-Чаяакчының энерелиниң ачызында кырлып-читпээн бис, чүге дээрге Оон өршээли үстүп-төнмес» деп бижээн.

3:10 Ос. 13:8 **3:12** Ыы. 2:4 **3:12** Ы. х. к. 32:23; Иов 16:12-13 **3:13** Ы. х. к. 32:23; Иов 6:4; Ыд. ыр. 37:3 **3:14** Иов 30:9; Иер. 20:7 **3:15** Иер. 8:14; 9:15; 23:15 **3:23** Ыд. ыр. 35:6
3:24 Ыд. ыр. 15:5; 72:26 **3:28** Иер. 15:17 **3:30** Иса. 50:6; Мф. 5:39

- ³¹ Дээрги бисти кезээде эвес, хензиг када каапкаш баар;
³² хинчек-биле кезетсе-даа, энерели улуг болгаш, өршээй кааптар,
³³ кижилерни хилинчектээр сеткили чок.

↳

(ламед)

- ³⁴ Черде хамык туттурган чонну таптай базап туруп бээрге,
³⁵ Дээди Өрүкү Бурган мурнун орта чөптүг шийткел үндүрбеске,
³⁶ чаргы кылгаш, мегелээрге, Дээрги ону көрбөс бе кай?!

ᄂ

(мем)

- ³⁷ Дээрги аңаа дужааваанда, сорулгазын чедип алып кижиге турбас.
³⁸ Эки-даа чүүл, бак-даа чүүл Дээди Өрүкүнүн аксы-сөзүн ёзугаар болбас бе?
³⁹ Дириг чурттап арткан кижиге бачыды дээш кеземчезинге хомудаан херээ чүл?

ᄃ

(нун)

- ⁴⁰ Оруувусту шинчий көрүп, истеп-хынааш, Дээргиге дедир ээр бис.
⁴¹ Дээрде саадаан Бургандыва чүрээвисти угландырып, холувусту өрү сунаал:
⁴² «Бачыттыг бис, удур-дур бис, Сен-даа бисти өршээведиң.

ᄄ

(самех)

- ⁴³ Килеңнээштиң, истеп-сүрдүн, хайыра чок кырып келдин,
⁴⁴ мөргүлүвүс четпезин дээш, булут-биле шугланыптың.
⁴⁵ Өске чоннар аразынга бисти бок-чам кылып кагдың.

ᄅ

(пе)

- ⁴⁶ Дайзыннарывыс бисче шупту өгү-дылын караңнатты.
⁴⁷ Какпага кирер, коргуп-сүртээр, хоозураар, өлүп-чидер – үүлевис ол».
⁴⁸ Чонум өлүп-калганы дээш, караам чажы суг дег акты.

ᄆ

(айин)

- ⁴⁹⁻⁵⁰ Дээрги-Чаяакчы черге кайгап, дээрден бисче көрбөөн шаанда,
 оожургал чок, амыр-дыш чок, караамның суу боглур уг чок.
⁵¹ Хоорайым кыстарының салым-чолун көрүп келгеш, сеткил-хөңнүм качыгдап
 тур.

ᄇ

(цаде)

- ⁵² Дайзыннарарым, кушту-даа дег, хей-ле черге мени аңнап турарлар-дыр.
⁵³ Олар мени оңгардыва киир октап, даш-биле базаырдылар.
⁵⁴ Бажым ашкан сугже дүлнүп, «Өлдүм-не!» деп чугаалаан мен.

ᄈ

(коф)

⁵⁵ *Тамы дүүнден, Дээрги-Чаяакчы, Сээң адың кый деп турдум.⁵⁶ Мээң үнүм дыңнап кагдың: дуза дилээн човуурумдан кулаан дестирбе!⁵⁷ Кый дээримге, чедип келдиң. «Кортпайн көр» деп чугааладың.

⌋

(реш)

⁵⁸ Чаргымга Сен болчуп келдиң, амы-тыным камгаладың;⁵⁹ хомудалым көрүп кагдың, Дээрги-Чаяакчы, херээм үзе шиидип бердин,⁶⁰ дайзыннарым өштүг багын, өзү кара бодалдарын көрүп кагдың.

⌋

(шин)

⁶¹ Дыңнап кагдың, Дээрги-Чаяакчы: мени дора көргенин, өзү кара бодалдарның дөгerezин,⁶² меңээ удур улустуң чугаа-соодун, үргүлчү-ле кара сагыш бодап кээрин;⁶³ ам кээп көр даан: органда-даа, турганда-даа одап ырлаар кижизи – мен!

⌋

(гав)

⁶⁴ Дээрги-Чаяакчы, оларны Сен, үүлгеткен херээн ёзугаар кезедип көр:⁶⁵ чүректерин чөрүү кылып, каргыжыңны оларже сал;⁶⁶ килең чажып, истеп-сүрүп, дээрлерин адаан орта узуткап каг!

Дөрткү ыы-сыы

4^к (алеф)

¹ Аа халак! Алдын өңү чайнавастан, тулган алдын хугбайзырап, өскерилген!
Кудумчу санай, белдир санай ыдык даштар^у төктү берген.

⌋

(бет)

² *Сионнуң чок дээн, алдын караан чая базар оолдарын
кижи кылган, дойдан туткан савалар дег үнелеп тур.

⌋

(гимел)

³ Бөрзектерин чемгерер дээш, шөө-бөрү-даа эмиин дөгээр,
а мээң чонум хайыра чогу – ээн ховуда страус куш-ла^у.

⌋

(далет)

⁴ Хензиг чаштың өгү, дылы кагып-суксааш, чыпшынышкан.
Аыш-чем дилээн уругларга кым-даа, чүү-даа бербейн тур!

У4:1 Бо сөстөрнүң болгу дег өске уткалары мындыг: «Ыдыктыг черниң эртине даштары» азы «Бурганның өргээзин тудуп тургускан даштар».

У4:3 «Страус» – страус кушту бодунуң чуургаларын элезинге каапкаш баар, хайыра чок, дон баарлыг куш деп санап турган (Иов 39:13-16 көр).

3:55 Ыд. ыр. 129:1 **3:58** Ыд. ыр. 118:154 **3:60** Иер. 11:19 **4:1** Ыы. 2:19

4:2 Ыд. ыр. 2:9; Иер. 19:11 **4:4** Иер. 38:9; 52:6; Ыы. 1:11; 2:12

п

(хе)

⁵ Пөктүр дойлап чораан улус кудумчулар кыдыын дургаар кырлып чыдар.
Каас хеп кедип өскөн улус даштын бокта чимзенип тур.

т

(вав)

⁶ Содомнуң-даа кеземчезин мээң чонум кеземчези ажып турар:
шак ол хоорай, кижиге холу көңгүс дегбейн,
карак чивеш дээр аразында буступ дүшкөн.

г

(зайин)

⁷ Чонум баштаан нояннар-даа хардан арыг, сүттен аккыр,
мага-боду кораллдан каас, шырайы-даа сапфир ышкаш чордулар чоп.

п

(хет)

⁸ А ам олар – арны-бажы хөө-кара, кудумчуга таныттынмас,
мөчү-сөөкте херген кежи ыяш ышкаш кургап калган.

т

(тет)

⁹ Хову-шөлдөр куруглаарга, тыны үстүп, диригге-ле кадып калган,
аштап өлгөн кижилерден хылыш-биле шаштырганнар кижиктиг-дир.

,

(йод)

¹⁰ Чонум ынчаар кырлып турда, буян-чолдуг иелер-даа
ажы-төлүн пашка дүлүп, боттарынга аъш-чем кылып турганнар ийик.

с

(каф)

¹¹ Дээрги-Чаяакчының килең-кылыгы дендеп барды, килеңин Ол чажа каапты:
Сионга Ол одун кыпсып, хоорайны өзээнге кирип өрттедипти.

ы

(ламед)

¹² Иерусалим хаалгазындан өштүг дайзын кирип кээр деп,
черде хааннар, делегейде чурттаан улус бодап безин чорааннар бе?!

н

(мем)

¹³ А ол бүгүнүң дөзү кайдал? Хоорайга актыг улус ханын төккөн
*бараалгакчылар бузудунда, *медээчилер бачыдында.

л

(нун)

¹⁴ Олар даштын, согурлар дег, тояп чорлар,
ханга былчап, бужартадып алган боорга,

хептеринге дээп болбас апарган-дыр.

᠔

(самех)

¹⁵ «Орук чайлаңар, бужартааннар! Биске дегбейн, чоруңар!» – деп, оларже улус алгырып тур.
«Тояп чоруур хейлерни! – деп, *өске чоннар улузу сөглөп тур. – Моон соңгаар аравыска олар турбас».

᠑

(пе)

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы Боду-ла оларны тарай сывырыпкан, моон соңгаар оларже Ол ээ көрбес.
Ынчангаш Ооң бараалгакчыларын-даа хүндүткээр,
*баштыңнарны-даа өршээр улус ам чок.

᠒

(айин)

¹⁷ Дуза манаан караавыс-даа имистелип өштү.
Камгалаар дээш, келбээн чонче^x доскуул кылыр суургалардан харап көрүп, шаанга киир манадывыс.

᠓

(цаде)

¹⁸ Кудумчуже үнмезин дээш, дайзыннар каяа-даа бол бисти кедээн.
Төнчүвүс ам чоокшулаан, назынывыс кызырылган,
өлүр хүн-даа чедип келген.

᠔

(коф)

¹⁹ Бисти кызап, сүрген улус дээрде ушкан эзирлерден дүрген болган.
Олар бисти дагларга-даа чыпшыр чедип,
ээн ховаа кедег кылып, дозуп турган.

᠕

(реш)

²⁰ «Хаанывыска карактадып, өске чоннар аразынга чурттаар бис» – деп идегеп чораанывыс амывыстың тыныжы –
Дээрги-Чаяакчының шилээн хааны какпага кирип, туттурган-дыр.

᠖

(шин)

²¹ Уц дээр черде чурттай берген Эдом-кыс, амдызында өөрүп-хөглө.
Килең долган үлүг-дашка сеңээ чедер –
шалдаңналдыр ужур ижип, эзириир сен.

᠗

(тав)

^x4:17 «Келбээн чон» – Египет дугайында чугаалаан бооп чадавас (Иер. 37:7 көр).

4:14 Сан. 19:16 4:16 Ыл. 5:12 4:17 Ыд. ыр. 118:82, 123 4:18 Иез. 7:2-3; Ам. 8:2

4:19 Иер. 4:13; Авв. 1:8 4:20 Иез. 19:4 4:21 Э. д. 22:21; Иов 1:1; Иер. 25:20

4:21 Иер. 25:15; 51:7; Авв. 2:15

22 Сион-кыс, кеземченниң төнчүзү кээр –
сени Ол ам удавайн хостап салыр!

А сени, Эдом-кыс, кем-бурууң дээш кезеткештиң, бачыттарың ажыдыптар.

Бешки ыы-сыы

5 ¹ Дээрги-Чаяакчы, бода – бистиң-биле чүү болчук,
бак атка киргенивис көр-ле, көр!

² Черивисти хары улус ээлеп алган,
бажыңнарны өске улус чаза баскан.

³ Ачазы чок өскүстөргө дөмей-дир бис,
авалар-даа дулгуяк дег болу берген.

⁴ Суувусту-даа садып ижер,
ыяжывыс дээш акша төлээр апардывыс.

⁵ Мойнувуста кадыг дөңгү кедирип каан,
могап-түрөп, амыр-дыш-даа көрбөстээн бис.

⁶ Аыш-чем-не чедишсин дээш,
Ассирия, Египеттен ачы-дуза дилээр-дир бис.

⁷ Ада-өгбе бачыт кылган – олар ам чок,
а кем-буруузу дээш кеземче – бисте дүшкен.

⁸ Кулдар бисти чагырып тур;
кадыг холдан бисти хостаар кижичок-тур.

⁹ Ээн ховуга дээрбечиден айыылзынып, чем тып чиирде,
амы-тынны артывыска каап чор бис.

¹⁰ Оя чип кээр от дег аштан кеживис-даа
суугу ышкаш кыза берген.

¹¹ Дайзыннар *Сионда, Иудея хоорайларында
кыстарны, херээженнерни чазарлап тур.

¹² Дайзынның холу нояннарны азып каапкан,
баштыңчыларны хүндүлөвээн.

¹³ Чалыы эрлер дээрбе дажы долгап турар,
элээдилер ыяш чүктөп, ууп чадаан.

¹⁴ Хоорайның улус чыгыр черлеринде
ирейлер ам олурбастаан, чалыы эрлер ырлашпастаан.

¹⁵ Хөрек-чүрек өөрүшкүзү өжүп калган,
хөглүг самнар ажыг-шүжүг ызы болган.

¹⁶ Бажывыстан оваадай чайлып дүшкен,
бачыттыг бис – бодувустуң шорувус-тур!

¹⁷ Ынчангаштың чүрээвис ам ыстап араан,
ынчангаштың караавыстың оду өшкен.

¹⁸ Ээнзирээн Сион даанда
дилгилер ам димзенип тур.

4:22 Иса. 40:2 4:22 Авд. 1:10 5:2 Ыд. ыр. 78:1 5:6 Ос. 12:1

5:7 Иер. 31:29; Иез. 18:1 5:11 Иса. 13:6; Зах. 14:2 5:12 Ыы. 4:16 5:13 Башт. 16:21

5:15 Иер. 16:9; Ос. 2:11; Ам. 8:10 5:16 Ыд. ыр. 88:40; Иер. 13:18

¹⁹ А Сен, Дээрги-Чаяакчы, мөңгедө хааннаар сен,
Сээн дүжүлгөң салгал дамчып тендиш дивес.

²⁰ Таанда бисти шуут уттур сен бе,
таанда бисти төнмөс өйдө каар сен бе?

²¹ Дээрги-Чаяакчы, Бодундува бисти ээлдир – эглип кээр бис,
биеэде дег, чуртталгавыс чаартып көр.

²² Бистен шуут-ла ойталадың бе,
биске удур килең-кылыың хемчээл чок бе?!

Иезекиил медээчинин ному

Кирилде

*Бурганның бараалгакчызы Иезекиилди бистиң эрага чедир 597 чылда Вавилонче тудуп алгаш барган. Элээн каш чыл эрткенде, Дээрги-Чаяакчы Иезекиилди дамчыштыр Вавилонда туттуруушкунда турар база Иерусалимде артып калган израильчилерге Бодунуң сөзүн медеглеп эгелээн. Иезекиил Бурганның сөзүн барык бистиң эрага чедир 570 чылга дээр медеглеп келген. Ооң Бургандан келген хөй медээлери анаа эвес көстүүшкүннер болгаш тодаргай овор-хевирлиг хөделишкиннер бооп илереп турган.

Иезекиил израиль чоннуң Бурганга чүдек-бужар бооп көстүр бачыттарын болгаш самыраашкынын күштүү-биле сойгалап турган. Кижиниң сеткил-чүрээ биле сагыш-бодалының иштики чаартылгазының база кижиниң бүрүзүнүн бодунуң бачыттары дээш хуу харысалгазының эргежок чугулазын ол негеп чораан. Иерусалимни вавилон аг-шериг 587-586 чч. узуткап каан соонда, Иезекиил бодунуң суртаалынга Бурган еврей чонну өлүмгө туттурган байдалдан, үе эртерге, диргизип болур деп идегелдин сөстөрүн негеп алган. Иезекиилдин медегеленин чугула кезээн Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыгы болгаш Ооң *өргээзи ээлеп турган.

Номну алды кезекке чарып боор: 1) Бурганның Иезекиилди Бодунуң сөзүн медеглээр ажил-херекче кыйгырганы (1–3 эгелер); 2) чоннуң бачыттарын сойгалааны болгаш Иерусалимниң келир үдеги буураашкынын сагындырганы (4–24 эгелер); 3) израиль чонну дарлап турган болгаш ооң ынаныжын шынзытпаан кожа чоннарның келир үдеги кеземчезин чарлааны (25–32 эгелер); 4) Иерусалимниң буураашкынының соонда израиль чонну аргалааны болгаш аңаа чырык келир үени аазааны (33–37 эгелер); 5) Бурганның чонунуң бүгү дайзыннарының ойзу көргүскен илерээшкини болур Гог дугайында өттүр билген медеглел (38–39 эгелер); 6) катап тургустунган Бурганның өргээзи биле израиль черни тодарадып бижээни (40–48 эгелер). Номнуң бо сөөлгү кезээнде Бурганның өргээзиниң архитектуразы-биле харылзаалыг хөй чүүлдер еврей үндезин сөзүглелде эки билдинмес бооп турар.

Бурганның шимчеп чоруур дүжүлгези

(Иез. 10:7-20)

1 ¹Үженги чылдың^у дөрт айның беште Кевар хемниң чанынга Иудеядан үндүр сывырткан улус аразынга турумда, дээр ажыттына берген; мен Бурганның чоруткан көстүүшкүннерин көрүп турдум. ²Ол айның беште (Иудеяның хааны Иехонияның туттурганының бешки чылы чоруп турган чүве) ³меңээ, Вузийиниң

^у**1:1** Чүнүң үженги чылы дээрзи эки билдинмес. Болгу дег бир утказы: «Чуртталгамның үженги чылының».

1:1 Иез. 3:15; 10:15; 43:3

1:1 Аж.-ч. 7:56; 10:11; Ажыд. 19:11

1:1 Иез. 8:3; 40:2

1:2 4 Хаан. 24:15

оглу, *Бурганнын бараалгакчызы Иезекиилге, халдей черде Кевар хемге Дээрги-Чаяакчыдан *ажыдышкын келген, аңаа Ооң холу мени башкарып эгелээн.

⁴ Мен топтап көөрүмге, соңгу чүктен күштүг хат-казыргы, чырыкка бүргеткен улуг булду, кызаңнаан от диргелип кел чытты. ⁵ Ол оттун ортузунда чайынналчак кызыткан демир дег бир-ле чүве көзүлдү база дөрт дириг амытан ышкаш чүвелер турду. Оларнын хевир-шырайы кижилерге дөмей, ⁶ чүгле кайызы-даа дөрт арынныг болгаш дөрт чалгынныг болду. ⁷ Оларнын буттары хөнү, а майыктары бызаа майыы дег болду, олар кылаңнааш хүлер дег чайынналып турду. ⁸ Олар чалгыннарынын адаанда, дөрт талазында кижинии ышкаш холдарлыг болду. Дөртөлээ арыннарлыг болгаш чалгыннарлыг, ⁹ а чалгыннары бирээзи өскези-биле дегжип турду. Дириг амытаннарнын кайызы-даа мурнунче дорт бар чыдар, шимчээшкин үезинде эргилбес болду. ¹⁰ Оларнын арын-шырайын көөрге, кайызы-даа мурнунда кижинии дег арынныг, оң талазында – арзылаңны дег, а солагай талазында – буганы дег, а артында – эзирнии дег арынныг чорду. ¹¹ Оларнын арыннары ындыг хевирлиг, а чалгыннары үстүндө херли берген; кайызынын-даа ийи чалгыны өскелеринин чалгыннары-биле ийи талазында дегжип турар, өске ийи чалгын мага-бодун шып турар. ¹² Оларнын кайызы-даа мурнунче дорт шимчеп бар чыдар. *Сүлдө кайнаар баар-дыр, олар база ынаар, шимчээшкин үезинде эргилбейн, бар чыдар болду. ¹³ Ол дириг амытаннар чалбыыштыг көстөр, чырыткылар ышкаш хевирлиг чүвелер бооп көзүлдү. Оларнын аразында от соксаал чок шимчеп, чалбыышталыр болду, чаңнык оон кызаңайнып-ла турду. ¹⁴ Дириг амытаннар ол-бо талаже дүрген шимчээрге, чаңныктын кызаңнааны дег чорду.

¹⁵ Мен дириг амытаннарже топтап көргөш, черде оларнын чанында дөрт дугуй көрүп кагдым. Дугуйларнын бирээзи-ле бир амытан дужунда турар болду. ¹⁶ Оларнын хевири болгаш тургузуу мындыг: алдынналчак эргине даш ышкаш кылаңнажып турар, дөртөлээ шуут дөмей хевирлиг, дугуй бүрүзү өске дугуйнун иштинде турар-даа дег тургузуглу болду. ¹⁷ Дугуйлар шимчеп үнгенде, кайызы-даа мурнунче дорт бар чыдар, шимчээшкин үезинде эргилбес чорду. ¹⁸ Оларнын куржаглары улуг бедик болгаш коргунчуг; шупту дөрт дугуйнун куржаглары долгандыр карактар-биле шыва алдыган болду.

¹⁹ Кажан дириг амытаннар шимчеп чоруптарга, оларнын чанында дугуйлар база кады шимчеп чоруптар; олар черден көдүрлүрге, дугуйлар база көдүрлүр болду. ²⁰ Сүлдө кайнаар баар-дыр, олар база ынаар бар чыдар, а дугуйлар база олар-биле кады көдүрлүр турган, чүге дээрге оларнын сүлдези дугуйларда болган. ²¹ Кажан дириг амытаннар шимчеп чоруптарга, дугуйлар база кады шимчеп чоруптар; кажан демгилери доктаарга, болары база доктаар турган, а кажан дириг амытаннар черден көдүрлүрге, дугуйлар база кады көдүрлүр турган, чүге дээрге оларнын сүлдези дугуйларда болган.

²² Дириг амытаннарнын баштарында кайгамчык чараш, кристалл дег кылаңнаан бопурук бир чүве бар болду; ол чүве оларнын үстүндө чаттылган чорду. ²³ Бопурук

1:3 3 Хаан. 18:46; Иез. 3:14; 3:22; 8:1; 33:22; 37:1; 40:1; Ажыд. 1:10

1:4 3 Хаан. 19:11; Иер. 23:19; 30:23 1:5 Иез. 8:2 1:5 Ажыд. 4:6-8

1:7 Иез. 1:7; 40:3; Дан. 10:6 1:10 Ажыд. 4:7 1:11 Иса. 6:2 1:13 Ыд. ыр. 103:4

1:16 Дан. 10:6 1:18 Ажыд. 4:8 1:22 Э. д. 1:7-8; Иез. 10:1; Ажыд. 4:6

чүве адаанда оларның чалгыннары бирээзи өскезинче дорт херли берген; ол ышкаш кайызы-даа мага-бодун шыпкан ийи чалгынныг чорду. ²⁴ Дириг амытаннар шимчээрге, мен оларның чалгыннарының даажын дыңнап турдум, ол дааш шапкын агым сугнун коолаанынга, Күчүлүг Бурганның үнүнге, шериг турлагда дааш-шимээнге дөмей болду. Доктаагаш, олар чалгыннарын бадырып ап турду.

²⁵ Дириг амытаннар доктаагаш, чалгыннарын бадырып аарга, оларның баштарының кырында бопурук чүведен үн дыңналды. ²⁶ Оларның баштарында бопурук чүвениң кырында сапфир даштан кылган дүжүлгеге дөмей бир-ле чүве бар болду, а ол дүжүлгеге дөмей чүвениң кырында кижиге амытан дег хевирлиг бир Кижиге саадап олурду. ^{27–28} Топтап көөрүмге, Ол белинден өрү чалбышка бүргеткен чайынналчак кызыткан демир ышкаш, а белинден куду – бир-ле от ышкаш көзүлдү. Ону долгандыр чайынналган чырык чаъс соонда булуттарда чөлээш ышкаш болду.

Бурганның Иезекиилди кыйгырганы

2 ¹ Дээрги-Чаяакчының өндүр чырык овуру-хевири ынчаар көзүлдү. Ону көргөш, доңга кээп дүжүп, хаваам черге дегзипкеш, Ооң чүве чугаалап турар үнүн дыңнап кагдым. Ол менээ: «Кижиге амытан, бут кырынга туруп кел, Мен сээң-биле чугаалажырым ол-дур» – диди.

² Бурган менээ чүве чугаалап турда, Ооң *Сүлдези мени бүргөпкеш, бут кырынга тургузуп кагды. Ооң мээң-биле ам-даа чугаалажып турарын дыңнап кагдым. ³ Ол мынча диди: «Кижиге амытан, Мен сени израиль чонче, Менээ удур тура халаан, чагырга билбес улусче айбылап чорудуп тур мен. Олар боттары-даа, оларның ада-өгбези-даа мырыңай бо хүнге чедир Менээ удур үймээн үндүрүп келген улус болгай. ⁴ Мээң сени олче айбылап чорудуп турар чонум ыядыр арын чок база чөрүү чон чүве. Оларга: „Дээрги-Бурган-Чаяакчы ынча деп тур!“ – деп чугаалаар сен. ⁵ Олар, үймээнчи чон болгаш, дыңнаар-дыңнапас-даа болза, оларның аразыңга *Бурганның медээчизи турганын билип алзын.

⁶ А сен, кижиге амытан, олардан база оларның чугаа-сөзүнден кортпа. Олар сеңээ тенниг чадан үнүш, шагар-оът дег-даа болур болза, хоранныг курттар аразында чурттап турар дег-даа болур болзуңза, кортпа. Олар үймээнчи чон-даа болза, оларның чугаа-сөзүнден база ал-бодундан сүрээдеве. ⁷ Үймээнчи чон болгаш, дыңнаар-дыңнапас-даа болза, оларга Мээң сөстөрүмни дамчыт. ⁸ А сен, кижиге амытан, Мээң чугаалаар чүвемни дыңна. Бо үймээнчи чон ышкаш тура халыва; аксың ажыткаш, Мээң сеңээ бээр чүвемни хүлээп ап, чивит».

⁹ Ынчан менче сунган хол көрүп кагдым; ол хол дүрүг-ном тудуп алган болду.

¹⁰ Дүрүгнү Ол мээң мурнумга чада тудупту; ооң артыгы, иштии талаларында уё-човуур, ыы-сыы, качыгдалдың сөстөрүн бижээн болду.

1:24 Иез. 43:2; Ажыд. 1:15 1:26 Хост. 24:10; Иез. 10:1 1:26 Дан. 7:13

1:27–28 Иез. 8:2 1:27–28 Э. д. 9:13; Ажыд. 4:3; 10:1 2:1 Дан. 8:17 2:2 Иез. 3:24

2:3 Иез. 20:21 2:5 Иез. 3:11 2:5 Иез. 33:33; Зах. 2:9; 4:9; 6:15 2:6 Иер. 1:8; Иез. 3:11

2:6 Мих. 7:4 2:9 Иез. 8:3; Дан. 10:10 2:9 Зах. 5:1; Ажыд. 10:2 2:10 Ажыд. 5:1

3¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Кижиг амытан, мурнунда чүвени чивит, бо дүрүг-номну чивит, а ооң соонда израиль чонга барып медегле» – диди.

² Мен аксым ажыдыптарымга, Ол меңээ демги дүрүгнү чиртипти.

³ Ол меңээ: «Кижиг амытан, Мээң берип турарым дүрүгнү чивит, ооң-биле бодунну долдуруп ал» – диди. Мен ону чиптим, аксымга ол ары чигири дег амданныг болду. ⁴ Ол меңээ оон мынча диди: «Кижиг амытан, ам дораан израиль чонга баргаш, Мээң сөстөрими дамчыт. ⁵ Сени билдинмес чугаа-дылдыг өске-бир чонче эвес, а израиль чонче айбылап чорудуп тур мен. ⁶ Билдинмес чугаа-дылдыг, сөстөрүн сээң билип шыдавазың хөй санныг чоннарже сени айбылап чорутпайн тур мен. Бир эвес сени оларже чорудупкан болзумза, олар сени тооп дыңнаар-ла болгай.

⁷ А израиль чон сени тооп дыңнаар хөңнү чок-тур, чүгө дээрге олар хай-чагырга чок, чөрүү улус болгаш, Мени тооп дыңнаар хөңнү чок-тур. ⁸ А Мен сени олардан дудак чок хедер, чөрүү, кадыг-быжыг кижиг кылып каар мен. ⁹ Мен сени алмаз ышкаш кылдыр, оттук-даштан кадыг-быжыг кылдыр кылып каар мен. Олардан кортпа, үймээнчи чон мурнунга сүрээдеве».

¹⁰ Оон Ол меңээ: «Кижиг амытан, кичээнгейлиг дыңна, Мээң чугаалап турар бүгү сөстөрими ыяк сактып ал. ¹¹ Ам дораан сээң чонунуң чуртундан өскээр көжүрткен улунунга барып медегле. Олар дыңнаар-дыңнава-даа болза: „Дээрги-Чаяакчы ынча деп тур!“ – деп оларга чугаала» – диди.

¹² Ооң соонда Бурганның *Сүлдези мени көдүрүптү. Артымда: «Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы Ооң чурттаар черинге алгадып-йөрээтсин!» – деп турар, диңмирээшкин ышкаш аажок дыңзыг үн дыңнап кагдым. ¹³ Ол ышкаш дириг амытаннарның бот-боттарынга дегжип турар чалгыннарының шимээни, оларның чанында дугуйларның токкуладыр дагжааны база чыжыраан диңмирээшкин дыңналды. ¹⁴ Сүлде мени көдүргөш, өскээр аппарат. Мен муңгарап, сеткилим аажок хөлзөп чордум, Дээрги-Чаяакчының холу мени чайгылыш чок башкарып турду. ¹⁵ Кевар хеминиң чанында Тел-Авив деп черже көжүрткен израильчилерже чедип келгөш, албааралга алзып, оларның аразынга чеди хонук турган мен.

Бурганның чонну сагындырганы

(Иез. 33:1-9)

¹⁶ Чеди хонук эрте бээрге, Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалады: ¹⁷ «Кижиг амытан, Мен сени израиль чоннуң доскуулчузу кылып кагдым. Сен Мээң аксымдан үнген сөстөрни дыңнап, оларны Мээң өмүнээмден баш бурунгаар сагындырар сен. ¹⁸ Мен кем-буруулуг кижиге: „Сен өлүп каар сен!“ – дээримге, ол кижиг өлбөзүн дээш, бузуттуг оруундан чайлаарын айтып, сагындырбас болзунза, кем-буруулуг кижиг бодунуң бачыды дээш өлүп каар. А Мен сенден ооң өлүмү дээш харыы негээр мен. ¹⁹ Ынчалза-даа сен кем-буруулуг кижини бодунуң бузуттуг оруундан чайлаар кылдыр сагындырарыңа-даа, тоовайн барган болза, бодунуң бачыды дээш өлүп каар, а сен амы-тыныңны камгалап аар сен.

3:1 Иер. 15:16; Ажыд. 10:9-10 **3:8** Иер. 1:18 **3:9** Зах. 7:12 **3:9** Иса. 50:7; Иер. 1:18 **3:11** Иез. 2:5, 7 **3:12** 4 Хаан. 2:16; Иез. 8:3; 11:1; 11:24; 43:5; Аж.-ч. 8:39 **3:13** Иез. 1:11, 15, 24
3:14 3 Хаан. 18:46; Иез. 1:3 **3:15** Иез. 1:1; 10:15; 43:3 **3:15** Иов 2:13; Ыы. 2:10
3:17 Иса. 21:6; Иер. 6:17; Ос. 9:8; Авв. 2:1 **3:17** 2 Чыл. 19:10 **3:19** Иез. 33:9

²⁰ А бир эвес чөптүг кижиге бодунуң шынныг чоруундан ойталап, кем-буруулуг херек үүлгедир болза, Мен ооң мурнуңга тептигер моондак салып каарымга, ол өлүп каар. Сен ону баш бурунгаар сагындырбайн турган болганыңда, ол бодунуң бачыды дээш өлүп каар. Ооң кылып турган ачылыг херектеринче кичээнгей салбас мен, а сенден ооң өлүмү дээш харыы негээр мен. ²¹ Ынчалза-даа сен чөптүг кижини, бачыг үүлгетпезин дээш, баш бурунгаар сагындырарыңга, ол кижиге бачыг үүлгетпейн барган болза, амы-тының артар, чүгө дээрге сагындырыгны тооп дыңнаан-дыр, а сен бодунуң амы-тыныңны камгалап аар сен».

Иезекиилдин ыттавас апарганы

²² Дээрги-Чаяакчының холу мени аңаа башкарып эгеледи. Ол менээ: «Тургаш, оргулаашче чорувут, Мен аңаа сээң-биле чугаалажыр мен» – диди.

²³ Мен туруп келгеш, оргулаашче чоруптум. Көөрүмгө, ында Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы, Кевар хемниң чаныңга көргеним ышкаш, көстүп турду; мен хаваам-биле черге дээп, доңгая кээп дүштүм. ²⁴ Бурганның Сүлдези мени бүргей апкаш, бут кырыңга тургузуп кагды. Бурган мээң-биле чугаалажып, мынча диди: «Бажыңыңга барып хагдынып ал. ²⁵ Кижиге амытан, сээң-биле болур чүгө бо-дур: сени хүлүп-шарып каарга, улусче үнүп шыдавас апаар сен. ²⁶ Мен сээң дылыңны өгүңгө чыпшындырып каарымга, үн чок апаар сен, бо чон үймээнчи-даа болза, оларны сойгалап шыдавайн баар сен. ²⁷ А сээң-биле чугаалашканымда, аксыңны ажыдып турар мен, сен чүглө ынчан оларга: „Дээрги-Бурган-Чаяакчы ынча деп тур!“ – дээр сен. Дыңнаксаан кижиге дыңнап алзын, дыңнаар хөңнү чок кижиге дыңнавазын, бо дээрге үймээнчи чон болбазыкпе».

Иерусалимниң бүзээлээшкинин баш бурунгаар медеглээни

4 ¹ «Кижиге амытан, тууйбудан ап алгаш, мурнуңга салгаш, аңаа Иерусалим хоорайны сиилбирлеп чуруп каг. ² Аңаа удур бүзээлелди өттүнүп кылып көр: бүзээлээшкин тудуглары тургузуп, ону дескиндир бүзээлел чалын оваала, аңаа удур турлаглардан таарыштыр тип, хана буза үстүрер чепсектерден долгандыр тургузуп каг. ³ Оон калбак демир тавактан алгаш, ону бодун биле хоорайның аразыңга демир хана дег тургускаш, хоорайже шиглей көр: хоорай бүзээлеттирген боор, сен ону бүзээлеп аар сен. Ол болза израиль чонга сагындырыг демдээ-дир.

⁴ Солагай талаңче ийлендир чыдып алгаш, Израильдин чонунуң кем-буруузун бодуңга хүлээп ал. Солагай быктыңга чеже хүн чыдар-дыр сен, оларның кем-буруузун ынча үеде бодуң чүктээр сен. ⁵ Мен сенээ, олар чеже чыл дургузунда кем-буруулуг херектер үүлгеткенил, бир чыл дээш бир хүннү доктаадып каан мен: израиль чоннуң кем-буруузун 390 хүн дургузунда чүктээр сен.

⁶ Ону күүсеткениң соонда, ам оң талаңче ийлендир чыдып алгаш, Иудеяның чонунуң кем-буруузун дөртөн хүн дургузунда чүктээр сен, бир чыл дээш-ле, бир хүн хуусааны сенээ доктаадып каан мен. ⁷ Бүзээлеттирген Иерусалимче шиглей көргөш, холуңну олче аннып алгаш, аңаа удур өттүр билип медегле. ⁸ Көр даан,

3:20 Иер. 6:21; Иез. 18:24 3:22 3 Хаан. 18:46; Иез. 1:3 3:22 Иез. 8:4; 37:1

3:23 Иез. 2:1-2 3:25 Иез. 4:8 3:26 Иов 29:10; Ыд. ыр. 136:6 3:27 Иез. 24:27

4:2 4 Хаан. 25:1; Иез. 17:17 4:6 Сан. 14:34

Мен сени хүлүп-шарып тур мен, ынчангаш бүзүүлээшкинниң хүннерин төндүрбээн шаанда, бир таладан өске талаже аңдарлып шыдавас сен.

⁹ Кызыл-тас, арбай, чочак-тараа, чинге-тараа болгаш ак-тараадан ап алгаш, чаңгыс саваже ургаш, бодунга далганнардан быжырып ал. Бир талаңче ийленип алгаш чыдарың 390 хүн дургузунда ол далганнарны чиир сен. ¹⁰ Хүннүң-не чиир чеминни чээрби шекел^z кылдыр деңзилеп алгаш, доктааткан үе-шакта чиир сен. ¹¹ Сугну база өйлөп, хүннүң-не бир гинниң алдының бири^a хирени, доктааткан үе-шакта ижер сен. ¹² Арбай далганындан туткан далганнарны улус көрүп турда, кижги мыяан одааш, хаарып аар сен».

¹³ Дээрги-Чаяакчы оон: «Израиль чон Меңээ үндүр сывыртадып алгаш, өске чоннар аразыңга барып, *арыг эвес аьш-чемни шак ынчаар чиир» – дээн.

¹⁴ Мен ынчан: «О, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Мен кажан-даа арыг эвес аьш-чем чип көрбээн мен. Бодунуң өлүмү-биле өлгөн азы араатан аң үзерлеп каан дириг амытан эьдин аныямдан бээр, амдыгаа чедир чип көрбээн мен. Бужартаан эьт черле мээң аксымче кирбээн» – дээн мен.

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Дыңна, Мен сеңээ кижги мыяаның орнунга инек мыяа одааш, далган хаарарын чөпшээрер тур мен» – дээн. ¹⁶ Оон Ол: «Кижги амытан, Мен Иерусалимде аьш-чем курлавырын узуткап каар мен. Улус хлебти өйлөп, дүвүрел-биле чиир, сугну база өйлөп, муңгагдал-биле ижер. ¹⁷ Чүгө дээрге оларга аьш-чем биле суг чедишпестей бээр. Олар бот-боттарыңче аңгадап көржүр, боттарының кем-буруузу дээш эстип-хайлыр» – дээн.

Дүк демдээ

5¹ «Кижги амытан, сал чүлүкчүзүңүң чидиг бижээн ап алгаш, бажың дүгү биле салыңны чүлүп каавыт. Деңзиден эккелгеш, бажың дүгүн база салыңны кезектей үлөп ал. ² Бүзүүлээшкинниң үези төнө бээрге, дүгүннүң үштүң бир кезиин хоорайның ортузунга өрттедивит; өске үштүң бир кезиин ап алгаш, хоорайны долгандыр бижек-биле хээй кезип каавыт; арткан үштүң бир кезиин хатка тарадывыт; Мен хылыжымны хынындан ужулгаш, ол дүктерже анныр мен. ³ Ынчалза-даа элээн каш дүктен ап алгаш, хевиң эдээнге бооп ал. ⁴ Ол дүктерниң чамдызын ап алгаш, отче октап, өрттедивит. Оортан өөскээн от бүгү израиль чонче чалбыышталыр».

⁵ Дээрги-Бурган-Чаяакчы: «Бо дээрге Иерусалим-дир! Мен ону чоннарның ортузунда тургузуп кагдым, ону долгандыр өске чурттар турар. ⁶ Ынчалза-даа ол Мээң *хоойлу-дүрүмнеримге удурланып, ону долгандыр чурттап турар чоннардан, чурттардан бузут-бактыг апарды. Ол Мээң хоойлуларымдан ойталап, дүрүмнеримни сагывайн турду» – дээн.

^z4:10 Чээрби шекел – бир килограммның дөрттүң биринден бичии-ле эвээш деңзи.

^a4:11 Бир гинниң алдының бири – чартык литрден бичии-ле хөй хемчээл.

4:8 4 Хаан. 25:1-3; Иер. 39:1-2; 52:4-6 4:8 Иез. 3:25 4:13 Дан. 1:8; Ос. 9:3

4:14 Лев. 11:2; Ы. х. к. 14:3; Аж.-ч. 10:14 4:14 Хост. 22:31; Лев. 11:39; 22:8

4:16 Лев. 26:26; Иса. 3:1; Иез. 5:16; 14:13 4:16 Иез. 12:19 5:2 Иез. 4:8 5:2 Иез. 5:12

5:3 Иер. 40:6; 52:16 5:6 Иез. 16:47-48

⁷ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы: «Силерни долгандыр чурттап турар өске чоннардан артык ужур-дүрүм чок чорук кылып турган-дыр силер; Мээн хоюлуларымны сагывас, дүрүмнеримни күүсетпес-тир силер; оон туржук, силерни долгандыр чурттап турар өске чоннарның корум-чурумун-даа сагывас-тыр силер» – деп чугаалаан.

⁸ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы: «Көрдүң бе, Мен Бодум сеңээ удур апардым; өске чоннар көрүп турда, сеңээ үндүргөн шийткелимни күүседир мен. ⁹ Сээн бүгү чүдек-бужар чүүлдеринч дээш, оон мурнунда кажан-даа кылбайн турганым, моон соңгаар-даа кылбазым чүвени сээң-биле кылыр мен. ¹⁰ Сенде бар адалар ажы-төлүнүң эьдин чиир, а ажы-төл адаларының эьдин чиир. Мен сеңээ шийткел үндүргөш, чоннун артынчызын бүгү хаттар-биле тарадып кааптар мен» – дээн.

¹¹ Дээрги-Бурган-Чаяакчы: «Иерусалим, сен Мээн ыдыктыг *өргэмни бодуннун чүдек-бужар чүүлдерин-биле, бужар-бак чаңчылдарың-биле бужартадып алган сен. Ынчангаш дириг Бодумнуң адым-биле даңгыраглап тур мен: сени узуткап каар мен, сеңээ ээ-хайыралыг болбас мен, сени кээргевес мен – деп медеглээн. – ¹² Сээң чонуннуң үштүң бир кезии хамчык аарыг болгаш аш-чуттан сээң иштиңге өлүп каар; өске үштүң бир кезии сээң даштыңга дайын-чаадан кырлып каар, а арткан үштүң бир кезиин Мен хат-биле тарадып кааптар мен, хылыжымны хынындан ужулгаш, оларже анныр мен. ¹³ Ынчан Мээн киленим бүрүнү-биле кыптыгып кааптар, оларга хорадааным намдаар, сеткилим ханар. Ажынган сеткилим, хорадаан сагыжым оларже кыптыгарга, Дээрги-Чаяакчы Мээн чугаалап турганымны билип аарлар.

¹⁴ Иерусалим, Мен сени ээн чер, сени долгандыр чурттап турар улустуң, сээң чаның-биле эрткен-дүшкен бүгү улустуң кочулаар чери кылып каар мен. ¹⁵ Мен сеңээ үндүргөн шийткелимни килеңнеп, хорадап база коргунчуг шаажылалдар кылып тургаш, күүседир мен; долгандыр чурттап турар чоннар сени кочулап, дорамчылаар, оларның мурнунга кеземчениң үлегер-чижээ база коргунчуг чүүл апаар сен. Мен, Дээрги-Чаяакчы, ону чугааладым. ¹⁶ Аш-чуттуң хайыра чок согуннарын сенче ыдып, сени өлүрүп каар дээш адар мен. Сээң аштааныңны күштелдирип, аьш-чем курлавырын узуткап каар мен. ¹⁷ Мен сенче аш-чутту база аң-араатанны ыдар мен, олар сээң ажы-төлүннү чок кылып каар. Хамчык аарыг болгаш өлүм-чидим сени таварып эртер, Мен сенче дайын-чааны ыдар мен. Мен, Дээрги-Чаяакчы, ону чугааладым».

Израильде *дүрзү-бурганнарга мөгеер чорук кеземчеге онаажыр

6 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижиг амыган, Израильдин дагларыңче углай көргөш, оларга удур медегле. ³ Мынча дээр

5:8 Иез. 13:8 **5:9** Дан. 9:12 **5:10** Лев. 26:29; Ы. х. к. 28:57; Ы. 4:10; Иер. 19:9

5:10 Лев. 26:33; Ы. х. к. 4:27; 28:64; Неем. 1:8; Иер. 9:16; Иез. 12:14-15; Зах. 2:6; 7:14

5:11 Лев. 15:31; 2 Чыл. 36:14; Иер. 7:30; Иез. 8:5-6 **5:11** Иса. 49:18; Соф. 2:9

5:11 Иез. 7:4; 8:18; 9:10 **5:12** Иез. 5:2 **5:13** Иез. 16:42 **5:15** Ы. х. к. 28:37

5:16 Ы. х. к. 32:23 **5:16** Лев. 26:26; Иез. 4:16 **5:17** Ы. х. к. 32:24

5:17 Иез. 14:21; Ажыд. 6:8 **6:2** Иез. 21:2-3; 36:1

сен: „Израильдин даглары, Дээрги-Бурган-Чаяакчының силерге база тейлер, кашпалдар болгаш шынааларга чугаалаан бо сөстөрүн дыңнанар! Көрүнер, Мен силерге удур дайын-чааны ыдып тур мен, кырыңарда мөгөйишкин кылыр бедик черлеринерни үрөп бузар мен. ⁴*Өргүл салыр бедигээштеринер биле ыдыктыг адагаштарыңар хоозураашкыңга таваржып, үрегдеттирер, өлүрткен улузуңарны Мен дүрзү-бурганнарыңар мурнунче октаптар мен. ⁵ Израильчилернин мөчү-сөөгүн оларның дүрзү-бурганнарының мурнунга салып каар мен. Силернин сөөктеринерни өргүл салыр бедигээштеринерни долгандыр тарадыр октаптар мен. ⁶ Силер кайда-даа чурттап турар болзуңарза, хоорайларыңарны хоозурадып, мөгөйишкин кылыр бедик черлеринерни үрегдеп кааптар; олар-биле кады өргүл салыр бедигээштеринер хоозураттырып, үрегдеттирер, дүрзү-бурганнарыңар чуура шаптыртып, узуткагтырар, ыдыктыг адагаштарыңар одура кестиртир, силернин кылып турган бүгү чүүлүңер чиде бээр. ⁷ Силернин араңарга өлүрткен улус кээп дүжүп турар апаар, ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер.

⁸ Ынчалза-даа чамдык улусту Мен хылыштан камгалап арттырар мен. Кажан силерни өске чер-чурттарже тарадып каарга, силерниң чамдыыңар чоннар аразыңга дириг арттар. ⁹ Дириг арткан улузуңар оларны тудуп аппарган өске чоннар аразыңга Мени сактып кээр: оларның Менден ойталап, самыыраан чүректери, дүрзү-бурганнар соонче самыырап чүткүп турган карактары Мени кайы хире хомудатканын сактып, буруузун миннир. Олар үүлгеткен бузуттуг херектери дээш, чүдек-бужар чаңчылдары дээш, боттары боттарындан ческинер апаар. ¹⁰ Олар Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар; Мен оларже ындыг айыыл-халап ыдар бооп, хей черге кыжанып турбааным ол-дур^с».

¹¹ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Мунгарааныңдан адыштарың часканып, тепсенип, израиль чоннун бүгү бужар-бак үүлгедиглеринге хамаарыштыр „Аа халак!“ деп көр, чүге дээрге олар дайын-чаа, аш-чут болгаш хамчык аарыгдан кырлып каар-дыр. ¹² Ыракта улус хамчык аарыгдан, чоокта улус – дайын-чаадан өлүп каар, а дириг арткан, амы-тынын кадагалап алган улус аштап өлүр. Бодумнун килеңимни оларга ынчаар көргүзөр мен. ¹³ Оларның өлүрткен улузунун мөчү-сөөгү боттарының дүрзү-бурганнарының аразыңга, өргүл салыр бедигээштерни долгандыр, бүгү бедик тейлер кырыңга, бүгү даглар баштарыңга, бүгү улуг хөлөгелиг ыяштар адаанга, бүгү саглагар дубтар адаанга – боттарының дүрзү-бурганнарыңга чаагай чыттыг чүүлдер кыпсып турганы чер бүрүзүңге кээп дүжерге, олар Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар. ¹⁴ Мен оларже холумну аннып, оларның чурттап турар бүгү черлерин ээн кургаг ховудан Дивлатка чедир^b ээн, хоозураан чер кылып каар мен. Олар ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар».

Израильдин төнчүзү келген-дир

7 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунун сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижиг амыган, израиль черге Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: төнчү!

^b6:14 Өске бурунгу сөзүглелде «Дивлатка чедир» эвес, а «Ривлага чедир» деп бижээн.

6:4 2 Чыл. 14:5

6:5 Лев. 26:30

6:5 4 Хаан. 23:16

6:8 Иез. 12:16; 14:22

6:9 Хост. 34:15

6:9 Иез. 16:61; 20:43; 36:31

6:11 Иез. 5:12

6:13 Иер. 2:20; Ос. 4:13

Чер-чуртгун бүгү ужу-кыдыынга төнчү келген-дир! ³ Израиль, сээң төнчүң келген-дир, Мен ам сенче килеңимни ыдар мен. Үүлгеткен херектерин дээш, Мен сени шиидер мен, кылган бүгү чүдек-бужар чүүлдерин дээш кезедир мен. ⁴ Мен сенче ээ-хайыралдыг көрүнмес мен, сени кээргевес мен; үүлгеткен херектерин, кылган чүдек-бужар чүүлдерин бодунче чүдүрлүр. Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер».

⁵ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Айбыл соондан айбыл кел чыдыр! Көрүнер, айбыл кел чыдыр! ⁶ Төнчү келген-дир! Төнчү чоокшулап, сенээ удур көдүрлүп, бо келген-дир! ⁷ Бо черниц чурттакчызы, өлүм сенээ келген-дир. Үе келген, кеземче хүнү чоокшулаан; дагларны өөрүшкү эвес, дүвүрээзин хөме ап тур. ⁸ Удавайн Мен сени хорадаан сагыжым-биле бүргээр мен, килеңимни сенээ көргүзер мен; сени үүлгеткен херектерин дээш шиидер мен, кылган бүгү чүдек-бужар чүүлдерин дээш кезедир мен. ⁹ Мен сенче ээ-хайыралдыг көрүнмес мен, сени кээргевес мен; үүлгеткен херектерин, кылган чүдек-бужар чүүлдерин бодунче чүдүрлүр. Ынчан Мени кезедикчи Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер.

¹⁰ Кеземче хүнү бо-дур! Ол хүн келген-дир! Өлүм келген-дир! Ол улустун шыкпыыжы өзүп келген, улуургак чоруу улгадып өскөн. ¹¹ Күчүлел бузуттун шыкпыыжы бооп өзүп келген; олардан кым-даа артпас; оларның байлакшылындан, шимээн-даажындан база чаагай чоруундан чүү-даа артпас. ¹² Үе келген, кеземче хүнү чоокшулаан-дыр. Бир чүве садып алган кижичи өөрүвезин, а садыпкан кижичи хараадавазын, чүгө дээрге Мээң килеңим мөөң израильчилерже кыптыгып турар. ¹³ Черин садыпкан кижичи чуртталгазының төнчүзүңгө чедир ынаар ээп келбес; бо көстүүшкүн мөөң израильчилерге хамааржыр, ол күш чок апарбас. Бодунун бузудунун ужун^с оларның кайызы-даа амы-тынын камгалап шыдаvas. ¹⁴ Олар труба этсип, дайынга белеткенип турар, ынчалза-даа, кайызы-даа тулчуп үнмес, чүгө дээрге Мээң килеңим оларның бүгү мөөңнежилгезинче кыптыгып турар.

¹⁵ Хоорай даштында – дайын-чаа, хоорай иштинде – хамчык аарыг болгаш аш-чут. Хову-шөлде турар кижичи дайын-чаадан өлүп каар, хоорайда турар улусту аш-чут болгаш хамчык аарыг чигтер. ¹⁶ Дириг арткан улус камгаланыры-биле дагларже дезе бергеш, кашпалдарда көге-бугалар дег болур; олар шупту, кайызы-даа бодунун бузут-багы дээш, човууртаар. ¹⁷ Оларның шуптузунун холдары салдына бээр, дискектери, бырланнаан суг дег, сириңейни бээр. ¹⁸ Олар ынчан качыгдалдын самдар хевин кедип, сүрээделге алзыптар, ыятканындан шуптузунун арыннары өңүн солуур, шуптузу баштарын чүлтүтүрер. ¹⁹ Олар мөңгүнүн кудумчуже үндүр октаптар, алдынын, *арыг эвес чүүл дег, херекке албас. Дээрги-Чаяакчынын килеңнээн хүнүнде оларны алдыны-даа, мөңгүнү-даа камгалап шыдаvas. Олар ооң-биле аштаанын чидирип, хырнын тогтуруп шыдаvas. Алдын-мөңгүнү оларга моондак болуп, бузут-бакче кириген болгай. ²⁰ Чоргаарланып турганы кайгамчык чараш каасталгаларындан олар чүдек-бужар *дүрзү-бурганнар кылып алганнар. Ынчангаш каасталгаларны оларга хамаарыштыр арыг эвес кылып каар мен.

^с7:13 Азы: «Бодунун бузуду-биле».

7:2 Ыл. 4:18; Ам. 8:2 7:4 Иез. 5:11; 7:9; 8:18; 9:10 7:7 Соф. 1:14-15 7:9 Иез. 5:11

7:13 Лев. 25:13-14 7:15 Ы. х. к. 32:25; Ыл. 1:21 7:15 Иез. 5:12; 6:11; Иер. 14:18 7:16 Иса.

38:14; Наум 2:7 7:17 Иса. 13:7; Иез. 21:7 7:18 Иса. 15:2-3 7:19 У. ч. 11:4; Соф. 1:18

²¹ Оларның байлаан хары улус холунга олча кылдыр, черниң каржы-бак улузунга ажык-кончаа кылдыр бериптер мен, ол улус демги байлакты бужартадып каар. ²² Мен олардан хая көрнү бээр мен, хары улус Мээн эртине шыгжамырларымны бужартадып каар; үптөкчилер ынаар киргеш, бужартадып каар.

²³ Кинчи-бектен белеткеп ал, чүге дээрге бо черни өлүрүкчү херектер долган-дыр, а найысылалды күчүлээшкин бүргээн-дир. ²⁴ Мен эң каржы-бак чоннарны эккээр мен, олар израильчилерниң бажыңнарын эжелеп аар. Мен күштүг израильчилернин турамык чоруунуң төнчүзүн салыр мен, оларның ыдыктыг черлери бужартагтырар. ²⁵ Коргуушкун кел чыдар, улус тайбың дилээш, тыппайн баар. ²⁶ Халап соондан халап, багай медээ соондан багай медээ кээр; улус *Бурганның медээчизинден *ажыдышкыннарны хей-ле дилээр, *Бурганның бараалгакчылары *хоойлудүрүмнү суртаалдавайн баар, улуг назылыглар арга-сүме берип шыдавас. ²⁷ Хаан качыгдап ыглаар, ноян кижии аңгадаашкынга алзыптар, карачал чоннуң холу кортканындан сирилээр. Оларны үүлгеткен херектерин ёзугаар аажылаар мен, боттарының-на шиидип турарын ёзугаар шиидер мен. Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аарлар».

***Бурганның өргээзинге *дүрзү-бурганга мөгейиг**

8 ¹ Туттуруушкунувустуң алдыгы чылында, алды айның беште, кажан мен бажыңымга олурумда база Иудеяның *баштыңнары мээн мурнумга олурда, Дээрги-Бурган-Чаяакчының холу аңаа мени катап база башкарып эгелээн. ² Мен көрүптеримге, кижиге дөмей, от-даа ышкаш бир-ле чүве көстүп келди. Ол чүве белинден куду от ышкаш көзүлдү, а белинден өрү чайынналчак кызыткан демир дег чырып көзүлдү. ³ Хол-даа ышкаш бир-ле чүве сунгаш, Ол мени бажым дүгүнден тудуп алды. Оон *Сүлде мени чер биле дээр аразынче көдүргеш, Бурганның чоруткан көстүүшкүнүнге мени Иерусалимче, соңгу талаже уланган иштики хаалга чанынче эккелди; ында Дээрги-Чаяакчының хүннээчел сагыжын оттурупкан дүрзү-бурган бар болду. ⁴ Оон аңаа Израильдиң Бурганының өндүр чырыы меңээ көстүп келди. Ол оргулаашка көргеним ышкаш болду. ⁵ Бурган меңээ: «Кижии амытан, соңгу чүкче көрүп көр» – диди.

Мен соңгу чүкче углай көөрүмге, соңгу талада өргүл бедигээжиниң баарында хаалга чанында Бурганның хүннээчел сагыжын оттурупкан дүрзү-бурган көзүлдү. ⁶ Бурган меңээ: «Кижии амытан, бо улустуң чүнү үүлгедип турарын көрүп тур сен бе? Мени Бодумнуң ыдыктыг өргээмден чайладыр дээш, израиль чон мында кайы хире коргунчуг, чүдек-бужар чүүлдер үүлгедип турар-дыр, көрдүң бе? Ындыг-даа болза, оон-даа дора чүдек-бужар чүүлдер көөр сен» – диди.

⁷ Оон Бурган мени өргээниң мурнунда шөлче кирер черге эккелди. Мен көрүнгеш, ханада ойбак көрүп кагдым. ⁸ Ол меңээ: «Кижии амытан, ханада ойбакты алгыдыр казывыт» – деп чугаалады. Мен казыпкаш, бир-ле эжик көрүп кагдым.

⁹ Оон Ол меңээ: «Киргеш, улустуң мында үүлгедип турар кончуг бак, чүдек-бужар чүүлдерин көр» – диди.

7:23 Ыд. ыр. 54:10; Иер. 6:7 7:24 Авв. 1:7 7:26 Иер. 4:20 8:1 Иез. 14:1; 20:1

8:1 3 Хаан. 18:46; Иез. 1:3 8:2 Иез. 1:5, 27-28 8:3 Иез. 2:9 8:3 3 Хаан. 18:12; Иез. 3:12

8:3 Иез. 1:1; 11:1; 40:2 8:3 3 Хаан. 18:12; Иез. 3:12; Аж.-ч. 8:39 8:4 Иез. 37:1 8:8 Иез. 12:5

¹⁰ Мен киргеш, көөрүмге, ханаларда долгандыр янзы-бүрү соястаарлар, *арыг эвес дириг амытаннар дүрзүлери болгаш израиль чоннун янзы-бүрү дүрзү-бурганнарын чуруп каан тур. ¹¹ Оларнын мурнунда израиль чоннун чеден баштыңы турар, Шафанның оглу Иазания база оларнын аразында турар болду. Олар шупту холунда айдызаар савалар туткан, а айдызаашкын өргүлүнүң ыжы булутталдыр көдүрлүп турду.

¹² Дээрги-Чаяакчы меңээ мынча диди: «Кижиг амытан, израиль чоннун баштыңнарының карангыда, кайызы-даа бодунуң дүрзү-бурганынга мөгеер өрээлинде, чүнү кылып турарын көрүп тур сен бе? Олар: „Дээрги-Чаяакчы бисти көрбейн турар, Ол бо черни каапкан“ – дигир-дир». ¹³ Оон Ол: «Ындыг-даа болза, Сен улустуң үүлгедип турар оон-даа дора чүдек-бужар чүүлдерин көөр сен» – деп катап база чугаалады.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы мени Бодунуң өргээзиниң соңгу талада хаалгазынче кирер черге эккелди. Көөрүмге, ында Таммуз бурган^d дээш кажыыдап ыглашкан херэеженнер олулар болду.

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Кижиг амытан, көрүп тур сен бе? Ындыг-даа болза, оон-даа дора чүдек-бужар чүүлдер көөр сен» – диди. ¹⁶ Оон Ол мени Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң иштики шөлүнче кирире берди. Көөрүмге, Бурганнын өргээзинче кирер эжик чанында, серилиг чер биле *өргүл салыр бедигээш аразында, чээрби беш шаа кижиг бар болду. Олар ооргазын Дээрги-Чаяакчының өргээзинче көрүндүр, арыннарын чөөн чүкче көрүндүр туруп алгаш, чөөн чүкте үнгөн хүнге тейлеп турду. ¹⁷ Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Кижиг амытан, көрүп тур сен бе? Мээң өргээмде үүлгедип турары дег чүдек-бужар чүүлдер кылыры Иудеянын чонунга четпес болганы ол бе? Олар оон эрткеш, чуртту күчүлел-биле долдуруп, Мээң киленимни кедергей күштелдирип турар-дыр. Олар Мээң арнымче шыкпыыш аннып турар-дыр!^e ¹⁸ Ынчангаш Мээң киленим оларже кыптыгар; Мен оларже кээргел-биле көрүнмес мен, өршээвес мен; олар Мээң шуут кулаамче-даа дуза дилеп алгыржыр болза, дыңналас мен» – диди.

*Дүрзү-бурганнарга мөгеер улустуң өлүмү

9 ¹ Ооң соонда Дээрги-Чаяакчы дыңзыг үн-биле кыйгырды: «Хоорайны кезедир даалгалыг улус, холуңарга өлүм чепсээн туткаш, бээр келиңер!»

² Мен соңгу талаже көрүнгөн Үстүкү хаалгадан кел чыдар алды кижини көрүп кагдым; кайызы-даа холунда узуткаашкын чепсээ туткан болду. Олар-биле кады лён

^d**8:14** Таммуз бурган – үнүштүң үнүүчелиниң болгаш чаъс-чаашкынның вавилон бурганы. Вавилончуларның бүзүрөп турганын ёзуугаар, ол бурган кааңнаашкынның эгезинде өлүп калгаш, чаъс чаар үениң эгезинде дирлип кээр турган.

^e**8:17** Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы: «Олар будуктарны думчуунун мурнунда тудуп алган турар-дыр». Дүрзү-бурганга мөгеерлерниң кандыг-бир ёзулалынын дугайында чугаалап турар чадавас.

8:10 Хост. 20:4-5; Ы. х. к. 4:16-18 **8:12** Ыд. ыр. 9:32; Иса. 29:15; Иез. 9:9 **8:16** Иез. 40:28

8:16 3 Хаан. 6:3; Иоил 2:17 **8:16** Иер. 8:2 **8:18** Иез. 5:11; 7:4; 9:10

8:18 1 Хаан. 8:18; Иов 27:8-9; Иса. 1:15; Мих. 3:4 **9:2** 4 Хаан. 15:35; 2 Чыл. 23:20

хеп кеткен, курунда бижээчи кижиниң херекселдерин астып алган бир кижиде бар болду. Келгеш, олар өргүл салыр хүлөр бедигээш чанынга туруп алдылар.

³ Оон Израильдин Бурганының өндүр чыры кырынга турганы *херувимден^f дүшкеш, *Бурганның өргээзиниң эргиниче чоруй барды. Дээрги-Чаяакчы демги лён хеп кеткен, курунда бижээчиниң херекселдерин астып алган кижини кыйгырып алгаш, ⁴ аңаа: «Иерусалим хоорайны таварып эрте бер, ында үүлгеттинип турар бүгү чүдөк-бужар чүүлдер дээш качыгдап, ыглашкан улустун хавактарын демдектеп каг» – деп чугаалады.

⁵ А алды кижиге Ол меңээ дыңналдыр мынча диди: «Бо кижиниң соондан хоорайны таварып эрткеш, улусту кам-хайыра чок, өршээл чок өлүрүнер. ⁶ Кырганнарны-даа, аныяк оол-кысты-даа, чаш уругларны-даа, херэеженнерни-даа узуткаңар, чүгле демдектеп каан улустун чаңгызынга-даа дегбөнер. Мээң ыдыктыг өргээмден эгелеп алыңар». Ынчангаш олар Бурганның өргээзиниң мурнунда турган *баштыңнардан эгелеп алдылар.

⁷ Бурган алды кижиге: «Мээң өргээмни бужартадып, оон мурнунда чаттылган шөлдерни өлүрткен улус-биле долдуруп калыңар! Үнүп чоруңар!» – деп дужаады.

Олар үнгеш, хоорайда улусту өлүрүп эгеледи. ⁸ Кажан израильчилерни өлүрүп турда, мен чааскаан арткаш, хаваамны черге дегзип, мөгөйгөш: «О, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Таанда-ла Сен, Иерусалимче килең кыптыгып, израиль чоннун бүгү артынчызын узуткап каар сен бе?!» – деп алгыра аарак айтырдым.

⁹ Ол меңээ: «Израиль болгаш Иудеяның бузут-багы канчаар-даа аажок улуг-дур, бо черни хан хөмө алган-дыр, хоорайны кемниг херектер бүргээн-дир. Улус: „Дээрги-Чаяакчы бо черни каапкан-дыр, Ол көрбөй турар-дыр“ – деп тур.

¹⁰ Ынчангаш Мен оларже ээ-хайыралдыг көрүмөс мен, оларны кээрегес мен; оларның боттарының чедип алган чүвезин боттарының бажынче халдадыр мен» – деп харыылады.

¹¹ Ынчан лён хеп кеткен, курунда бижээчиниң херекселдерин астып алган кижиде дедир келгеш: «Сен меңээ канчаар дужааган сен, ынчаар күүсеттим» – деп айыткады.

Дээрги-Чаяакчының Бодунун *өргээзинден чорупканы

(Иез. 1:4-28)

10 ¹ Оон көөрүмге, *херувимнернин баштарында бопурук чүвө кырында сапфир даштан кылган дүжүлгө ышкаш бир чүвө көстүп турду. ² Дээрги-Чаяакчы лён хеп кеткен кижиге: «Херувимнерниң адаанда дугуйлар аразынче кире бергеш, оларның аразында чалбыыштыг көстерден адыш долдур ап алгаш, хоорайже октавыт» – диди.

Мен көрүп турумда, демги кижиде ынаар кире берди. ³ А херувимнер, ол кижиде кире бээрге, Бурганның өргээзиниң мурнуу чүкче көрүнгөн талазынга турганнар;

^f9:3 Херувим – мында бирги болгаш сески эгеде дириг амытаннарны ынча деп турар.

9:2 Дан. 10:5; Ажыд. 1:13 9:4 Ыд. ыр. 118:136 9:4 Ажыд. 7:3-4 9:5 Иез. 5:11 9:6 Ы. х. к. 28:49-50; 2 Чыл. 36:17 9:6 Хост. 12:13 9:8 Иез. 11:13 9:9 Иез. 7:23 9:9 Ыд. ыр. 9:32; Иса. 29:15; Иез. 8:12 9:10 Иез. 5:11; 7:4; 8:18; Ос. 13:14 9:10 Иез. 11:21 10:2 Иез. 9:2

өргээниң иштики шөлүн булут бүргөп турган. ⁴ Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы херувимниң кырындан көдүрүлгөш, Бурганның өргээзиниң эргининиң кырынче көже берген. Бурганның өргээзин булут бүргөй апкан, а иштики шөлдү Дээрги-Чаяакчының чайынналчак чырыы шыва апкан. ⁵ Херувимнерниң чалгыннарының даажы өргээниң даштыкы шөлүнгө безин Күчүлүг Бурганның чугаалап турар үнү ышкаш дыңналып турган. ⁶ Кажан Ол лён хеп кеткен кижиге: «Дугуйлар аразында, херувимнер аразында отту ап ал» – дээрге, демги кижилер оларның аразынче киргөш, дугуй чанынга туруп алды.

⁷ Ынчан херувимнерниң бирээзи оларның аразында отче холун сунгаш, ону ап алгаш, лён хеп кеткен кижиниң холунче салып каарга, демгизи ап алгаш, үнө берди.

⁸ (Херувимнерниң чалгыннарының адаанда кижилер холдары ышкаш чүвөлөр көстүп турду.)

⁹ Көөрүмгө, херувимнерниң чанында дөрт дугуй бар болду; бир дугуй-ла бир херувимниң чанында турду, дугуйлар алдынналчак эртине даш ышкаш көзүлдү.

¹⁰ Дугуйлар дөртөлээ, дугуй бүрүзү өскезиниң иштинде турар-даа дег, бир дөмей көстүр болду. ¹¹ Дугуйлар шимчеп үнүпкенде, дөрт таланың кайызынче-даа шиглей шимчеп үнүп болур, шимчээшкин үезинде эргилбес болдулар. Херувимнерниң бажы кайнаар угланган болдур, дугуйлар ынаар бар чыдар, шимчээшкин үезинде эргилбес болдулар. ¹² Херувимнерниң бүгү мага-боттары, ооргалары, холдары болгаш чалгыннары, боттарының дугуйлары ышкаш, долгандыр карактар-биле долдур шыптынган болду. ¹³ Дугуйларны тырыкылар⁸ деп адаарын кулаам-биле дыңнадым. ¹⁴ Бир херувим-не дөрт арынныг болду: бирги арын – херувимниң, ийигизи – кижиниң, үшкүзү – арзылаңны, дөрткүзү – эзирниң.

¹⁵ Херувимнер көдүрүлүп келди. Кевар хемниң чанынга меңээ көзүлгөн дириг амытаннар ол болду. ¹⁶ Херувимнер шимчеп чоруптарга, оларның чанында дугуйлар база кады шимчеп чоруптар турган; а кажан херувимнер черден көдүрүлүр дээш чалгыннарын далбайгыптарга, дугуйлар база оларның чанынга аңгыланмай артып каар турган. ¹⁷ Кажан херувимнер доктаай бээрге, дугуйлар база доктаар, а херувимнер көдүрүлүргө, дугуйлар база олар-биле кады көдүрүлүр болду, чүгө дээрге дириг амытаннарның сүлдеси дугуйларда болган.

¹⁸ Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы Бурганның өргээзиниң эргининден ырап чоруткаш, херувимнерниң кырынга доктаады. ¹⁹ Мен көрүп турумда, херувимнер чалгыннарын далбаңнаткаш, черден көдүрүлү берди; олар шимчеп чоруптарга, дугуйлар база олар-биле кады чорупту. Олар оон Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң чөөн хаалгазынче кирер чер чанынга доктаады, а Израильдин Бурганының өндүр чырыы оларның кырынга туруп алды.

²⁰ Кевар хем чанынга Израильдин Бурганының адаанга көргөним дириг амытаннар ол болду. Херувимнер бо ышкажыл деп билип каапкан мен. ²¹ Оларның кайызы-даа дөрт арынныг болгаш дөрт чалгынныг, а чалгыннарының адаанда кижиниң ышкаш холдарлыг болду. ²² Херувимнерниң арыннары Кевар хем чанынга көргөним арыннар ышкаш көзүлдү; оларның кайызы-даа мурнунче дөрт шимчеп бар чытты.

§10:13 Бо сөстүң болгу дег өске утказы: «Казыргы».

Паш биле эът

11 ¹ Бурганның *Сүлдези мени көдүргөш, Дээрги-Чаяакчының *өргээзиниң чөөн чүкчө көрүнгөн хаалгазынга эккелди. Көөрүмгө, хаалгаже кирер чер чанында чээрби беш кижиге турар болду. Оларның аразында чоннуң нояннары болур Азурнуң оглу Иазанияны, Ваняяның оглу Фалтияны көрдүм.

² Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Кижиге амытан, бузуттуг бодалдар бодап, хоорайда багай арга-сүмө берип турар улус бо-дур. ³ Олар: „Бажыңнар тудар таарымчалыг үе удавас чедип кээр эвес чүвө бе? Бо хоорай паш дег, бис – ында эът дег бис^h – джип турар-дыр. ⁴ Ынчангаш сен оларга удур өттүр билип медегле, барып, медегле, кижиге амытан» – дээн.

⁵ Ооң соонда Дээрги-Чаяакчының Сүлдези менче бадып кээрге, Ол меңээ: «Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: израиль чон, силерниң бодап турар чүвөңөр бо ышкажыл; Мен силерниң бодалыңарга чүү кирип турарын билер мен. ⁶ Силер бо хоорайга хөй улусту өлүргөн силер, ооң кудумчуларыңа мөчү-сөөктү оваалап каан силер» – дээн. ⁷ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Хоорай иштиңде оваалай салып каан өлүрткен улузуңар дээрге эът-тир, а бо хоорай – паш-тыр; а силерни Мен оон үндүр сывырыптар мен. ⁸ Силер дайын-чаадан коргуп турар силер, а Мен силерге дайын-чаа ыдар мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ⁹ Мен силерни хоорайдан үндүр сывырыпкаш, хары улус холунга хүлээдип бээр мен, силерге онаашкан шииткелди үндүрер мен. ¹⁰ Дайын-чаадан өлүр силер. Мен силерни Израильдин девискээринге шиидер мен. Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер. ¹¹ Иерусалим силерге паш болбас, а силер ооң иштиңде эът болбас силер; Мен силерни Израильдин девискээринге шиидер мен. ¹² Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер; Мээң дүрүмнеримни сагывайн, Мээң хоойлуларымны күүсетпейн, силерни долгандыр чурттап турар чоннарның чаңчылдарын сагып чурттап турган-дыр силер».

¹³ Мен өттүр билип медегледип турар арамда, Ваняяның оглу Фалтия өлүп калган. Мен дисектенгеш, хаваамны черге дегзип: «О, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Израиль чоннуң артынчызын төнчүзүңгө чедир чок кылыр деп бардың бе?» – деп алгыра аарак айтырдым.

Бурган Израильди катап тургузар

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ¹⁵ «Кижиге амытан, бодунуң ха-дуңмаңны, төрөл чонунну, сээң-биле кады туттуруушкунга турган улусту, бүгү израиль чонну бодап көр. Иерусалимде чурттап турар улус оларның дугайында: „Олар Дээрги-Чаяакчыдан ырап чоруй барган-дыр, бо черни ээлээр кылдыр оларга эвес, а биске берип каан-дыр“ – джип турар-дыр.

^h**11:3** Бо домактың утказы эки билдинмес. Олар, паштың эътти отган камгалап турары дег, Иерусалимниң ханалары чонну дайзынның аг-шеринден камгалаар деп, чонну сорок кирип турар чадавас (Иез. 24:3-4 көр).

¹⁶ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: оларны өске чоннар аразынче ырадыр чорудупкан-даа болзумза база өске чурттарже тарадыпкан-даа болзумза, өргээмнің орнунга Мен Бодум оларга элээн үеде ыдыктыг чер болур мен.

¹⁷ Оон Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан бо чүвезин база дамчыт: Мен силерни өске чоннардан чыып, тарадып каапканым чурттардан дедир чандырап мен, израиль черни силерге эгидип бээр мен.

¹⁸ Мээң улузум чанып келгеш, мында турар бүгү бак, чүдек-бужар чүүлдерни чайладып кааптар. ¹⁹ Мен оларга чаңгыс аай чүректи хайырлап, оларны чаа сүлде-биле бүргээр мен; оларның дашталган чүрөөн ап каапкаш, чымчак чүректи бээр мен.

²⁰ Ынчан олар Мээң дүрүмнеримни сагыыр, Мээң хоойлуларымны барымдаалап, күүседир; олар Мээң чонум болур, а Мен – оларның Бурганы болур мен. ²¹ А сеткил-чүрээ боттарының чүдек-бужар, бак чүүлдеринге алыскан улустуң чедип алган чүвезин оларның бажынче халдадыр мен». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Бурганның өндүр чырыының Иерусалимни каапкаш барганы

²² Оон Израильдин Бурганының өндүр чырыыга бүргеткен *херувимнер чалгыннарын далбайтыпкаш, ужуп үнүпкен, дугуйлар база оларның чанында чораан. ²³ Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы хоорай кырындан көдүрлүп чоруткаш, ооң чөөн талазында даг кырынга доктаай берген. ²⁴ Оон көстүүшкүнге Бурганның Сүлдези мени көдүргеш, халдей черде чурттадып каан израильчилерже аппарган. Ооң соонда мээң көрүп турган көстүүшкүнүм чиде берген. ²⁵ Мен бо черже көжүрткен израильчилерге Дээрги-Чаяакчының меңээ көргүскен бүгү чүвезин чугаалап берген мен.

Бүгү чоннуң туттууларының демдээ

12 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижиге амытан, сен үймээнчилер аразында чурттап турар-дыр сен. Олар көөр карактыг-даа болза, көрбөс-тир, дыңнаар кулактыг-даа болза, дыңна-вас-тыр, чүгө дээрге үймээнчи чон-дур. ³ Ынчангаш, кижиге амытан, туттуруушкунга таваржып, өскээр көжерде хереглээр чүү-хөөннү белеткеп алгаш, хүндүс, улус көрүп турда, көжүп үнүвүт. Ам турар черинден өске черже, олар көрүп турда, чорувут. Олар, үймээнчилер-даа болза, угаап билип каарлары чадавас. ⁴ Хүндүс, олар көрүп турда, өскээр көжерде хереглээр чүү-хөөннү дашкаар үндүргеш, бодун кежээ, олар көрүп турда, өскээр көжеринче албадаткан улус дег, үнүп кел. ⁵ Олар көрүп турда, бажыңның ханазын ойбактааш, чүү-хөөннү оон үндүрө бер. ⁶ Олар көрүп турда, чүү-хөөннү чүктээш, караңгыда дашкаар үне бер. Чер-чуртту көрбөс дээш, арның дуглап аар сен. Мен сени израиль чонга сагындырыг демдээ кылып каан болгай мен».

11:16 Иса. 8:14; Ажыд. 21:22 **11:17** Ы. х. к. 30:3; Иса. 11:12; Иер. 32:37; Соф. 3:20

11:19 Иер. 32:39 **11:19** Иез. 18:31; 36:26 **11:20** Лев. 26:12; Иез. 14:11; Зах. 13:9

11:21 Иез. 9:10 **11:22** Иез. 10:19 **11:23** Зах. 14:4 **11:24** 3 Хаан. 18:12; Иез. 3:12

12:2 Иса. 42:18-20; Иер. 5:21; Мф. 13:13; Мк. 8:18 **12:3** Иер. 36:3 **12:5** Иез. 8:8

⁷Мен Бурганнын дужааганын ёзугаар кылдым. Туттургаш, өскээр көжерде хереглээр чүү-хөөмнү хүндүс дашкаар үндүрүп кааш, кежээ хананы холум-биле ойбактааш, бүгү улус көрүп турда, чүү-хөөмнү чүктээш, караңгыда дашкаар үнө бердим.

⁸Эртен меңээ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ⁹«Кижиге амытан, бо үймээнчи израиль чон сенден: „Чүнү канчап тур сен?“ – деп айтырды бе? ¹⁰Оларга Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: бо дээрге Иерусалимде чагырып турар кижиге база ында чурттап турар бүгү израиль чонга баш бурунгаар медээ-дир. ¹¹Оларга: „Мен силерге сагындырыг демдээ-дир мен: ам кылып турар чүвем иерусалимчилер-биле база болур – олар туттуруп алгаш, шөлүлгеже чоруптар“ – деп чугаала. ¹²Оларның аразында турар чагырыкчы база чүү-хөөзүн чүктээш, караңгыда үнүп чоруптар. Ону үндүрө бээр дээш, хананы дежер апаар. Ол арнын дуглап аар, ынчангаш чер-чуртту көрбөс. ¹³Мен олче Бодунуң четкимни чада салыр мен, ол Мээң дузаамга туттунар. Мен чагырыкчыны Вавилон күрүнеже, халдей черже аппаар мен, ынчалза-даа ол ону көрбөс¹. Оон ол анаа өлүп каар. ¹⁴Ону хүрээлээн бүгү улусту – оон дузалакчыларын база шериглерин бүгү хаттар-биле тарадып кааптар мен, хылыжымны хынындан ужулгаш, оларже анныр мен. ¹⁵Ынчан оларны өске чоннар аразынга тоо быдарадып, хары чурттарже тарадыр октаптарымга, Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аарлар.

¹⁶Ынчалза-даа Мен оларның чамдызын дайын-чаа, аш-чут болгаш хамчык аарыгдан камгалаар мен, олар боттарының чеде бээри *өске чоннар улузунга чүдек-бужар үүлгедиглеринин дугайында чугаалап берзин. Ынчан бүгү улус Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар».

¹⁷Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ¹⁸«Кижиге амытан, чемненип тура, сүрээде, суксун ижип тура, кортканындан сириле. ¹⁹Чурттуң чонунга Дээрги-Бурган-Чаяакчының Иерусалимниң болгаш израиль черниң чурттакчыларының дугайында чугаалаан чүвезин дамчыт: олар аш-чемин дүвүрел-биле чип, суксунун коргуушкун-биле ижер, чүге дээрге чер бодунуң чурттакчыларының каржы-дошкунундан бүгү элбекшилини ышкынып аар. ²⁰Чурттакчылыг хоорайлар хоосураар, чурт ээнзирээр. Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер».

Бурганның сөзү ыяап бүдөр

²¹Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ²²«Кижиге амытан, чүге израиль черде „Үе эртип турар, а өттүр билген медеглел бүрүзү бүтпестир“ деп үлегер домак бар апарганыл? ²³Улуска Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: Мен ол үлегер домакты күш чок болдулар мен, ону Израильге моон соңгаар чугаалавайн баар. Оларга мону база дамчыдар сен: өттүр

¹12:13 Вавилоннуң хааны иудей хаан Седекияны Вавилонче шөлүптер бетинде, согурартып каан (4 Хаан. 25:7; Иер. 52:11 көр).

12:9 Иез. 21:7; 24:19; 37:18 12:10 2 Чылл. 36:11-13; Иез. 21:25

12:13 Иез. 17:20; 19:8; 32:3; Ос. 7:12 12:14 Лев. 26:33; Иез. 5:10 12:15 Иез. 6:7

12:16 Иез. 6:8; 14:22 12:19 Иез. 4:16 12:22 Иса. 5:19; 2 Пет. 3:4 12:22 Иез. 16:44; 18:2

билген медеглел бүрүзүнүн бүдөр үези чоокшулаан-дыр. ²⁴ Израиль чонга ам меге көстүүшкүннер болгаш хоозун *ажыдышкыннар турбас болгай. ²⁵ Мен, Дээрги-Чаяакчы, чугаалаар мен; Мээң чугаалаан сөзүм саадал чок күүсеттинер. Үймээнчи чон, Мен сөзүмнү чугаалааш, силерниң назынынарда-ла күүседир мен». Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүези ол-дур.

²⁶ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ²⁷ «Кижиге амытан, израиль чон: „Иезекиилдин көргөн көстүүшкүнү хөй хүннер эртерге, бүдөр, ол ырак келир үе дугайында өттүр билип медеглээн-дир“ – деп тур. ²⁸ Ынчангаш оларга Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүезин дамчыт: Мээң сөстөримниң чангызының-даа күүсеттинери ам сонгаарлапас, Мээң чугаалап турар бүгү чүвем бүдөр». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүези ол-дур.

Бурганның меге *медээчилерни шииткени

13 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижиге амытан, Израильдин ам өттүр билип медеглеп турар медээчилеринге удур медегле. Боттарының даап бодаанын ёзугаар медеглээр ол медээчилерге: „Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңнаар!“ – деп чугаала. ³ Оларга Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүезин дамчыт: боттарының бодалдарын эдерип, чүнү-даа көрбөй барган мугулай медээчилер ат болур! ⁴ Израиль, сээң медээчилерин бузундулар аразында шөө-бөрүлөр дег-дир. ⁵ Медээчилер, ханада ойбактарда турбайн турар-дыр силер база Дээрги-Чаяакчының шииткел хүнүнде израиль чон тулчуушкунга чайгылыш чок туржур кылдыр, оларны дуглай хана тутпайн турар-дыр силер! ⁶ Силерниң көргөн көстүүшкүннеринер меге, чугаалаан *ажыдышкыннарынар шын эвес; Дээрги-Чаяакчы силерни айбылап чорутпайн турда-ла, „Дээрги-Чаяакчының медеглээн сөзү бо-дур“ деп чугаалап, сөзүңер бүдерин манап турар-дыр силер. ⁷ Көргөн көстүүшкүннеринер хоозун-меге эвес деп бе? Мен чугаалаваан-даа болзумза, „Дээрги-Чаяакчының медеглээн сөзү бо-дур“ дижип, шын эвес ажыдышкыннар чугаалап турбаан силер бе?»

⁸ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы: «Силерниң хоозун-меге сөстөринер дээш, шын эвес көстүүшкүннеринер дээш, Мен ам силерге удур апардым – деп медеглээн. – ⁹ Хоозун-меге көстүүшкүннер көрүп, шын эвес ажыдышкыннар медеэлеп турар медээчилерже Мээң холум көдүрлүр. Олар ам Мээң чонумнуң чөвүлелинге киришпес, израильчилерниң чизе-даңзызынче киир бижитпес база израиль черже дедир чанмас. Ынчан Мени Дээрги-Бурган-Чаяакчы деп билип аар силер. ¹⁰ Ол медээчилер Мээң чонумну шын оруктан астыктырып, амыр-тайбың чок турда-ла, „Амыр-тайбың-дыр“ дээр-дир база чон быжыг эвес хана тудуп турда, ону чугай-биле чаап турар-дыр. ¹¹ Ынчангаш хананы чугай-биле чаап турар улуска оон буступ дүжерин чугаала. Суггур чаъс кудар, улуг долу чаар, кедергей шуурган көдүрлүр,

13:5 Иезекиилдин бо шүлүкте ажыглап турар омур-хевири дайын үезинде хоорайнын камгалакчыларын көргүзүп турар. Кажан дайын хананы оя шааптарга, камгалакчы шериглер ойбак черже барып, дайынны дозуп, хоорайже киирбес турган.

12:24 Иез. 13:23; Мих. 3:6 **12:25** Иса. 55:11 **12:27** Дан. 10:14 **13:2** Иер. 23:16, 26 **13:5** Иез. 22:30 **13:6** Иер. 5:31; 14:14; 23:21 **13:6** Иез. 22:28 **13:8** Иер. 23:30; Иез. 5:8 **13:9** Иез. 20:38 **13:9** Иез. 6:7 **13:10** Иер. 6:14; 8:11; Мих. 3:5 **13:11** Иса. 28:2, 17; Иез. 38:22

¹² хана оон буступ дүжер. Ынчан улус силерден: „Ону чаап турган чугайыңар кайыл?“ – деп айтыра бербес бе?»

¹³ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Мен килеңней бергеш, кедергей шуурган көдүрер мен, хорадаарымга, суггур чаьс кудуп, улуг долу чагаш, хананы бүрүнү-биле узуткап кааптар. ¹⁴ Чугай-биле чаап кааныңар хананы үрөп бускаш, чер-биле деңнештир таптап кааптарымга, ооң таваа көстүп кээр. Хана буступ дүжерге, силер база ооң-биле кады өлүп каар силер. Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер. ¹⁵ Ханаже база ону чугай-биле чаап турар улусче килеңим ынчаар кыптыгар. „Хана-даа, ону чугайлап турган улус-даа ам чок“ – деп, силерге чугаалаар мен. ¹⁶ Амыр-тайбың чок турда-ла, Иерусалимге амыр-тайбың доктаар деп ажыдышкыннар медеглеп турган Израильдиң медеэчилери чок апаар». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

¹⁷ «А ам, кижги амытан, чонунда боттарының даап бодап алганын ёзугаар өттүр билип медеглеп турар херэеженнерже көрүп көр. Оларга удур медеглеп, ¹⁸ Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: бүгү улустуң холдарыңга^k сугар билектээштер даарап база узуну аңгы-аңгы баш шывыглары кылып, кижилерниң амы-тынын илби-шиди-биле дузактап турар херэеженнер, ат болур силер! Таанда-ла Мээң чонумнуң аразыңга кижги амы-тыны дузактап тургаш, боттарыңарның амы-тыныңарны камгалап аар бодадыңар бе? ¹⁹ Силер каш адыш ишти арбай дээш база каш кескинди хлеб дээш, Мээң чонумнуң аразыңга Мени бак атка кирип, мегеңерни тооп дыңнап турар Мээң чонумну дуурайлап, өлбөс ужурлуг улусту өлүмгө онаап, амылыг артпас ужурлуг улусту амы-тынныг арттырып каар-дыр силер».

²⁰ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Мен силерниң кижилер амы-тыны тудуп ап, дузактап турарыңар илби-шидилиг билектээштеринерге удур мен. Оларны холуңардан ушта тырткаш, тудуп ап турарыңар улусту, дузакка кирген куштар дег, хостап салыр мен. ²¹ Силерниң баштарыңар шывыгларын ора тырткаш, Бодумнуң чонумну силерниң холуңардан адырар мен, ол ам силерниң олча-тывыжыңар болбас. Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер. ²² Чөптүг-шынныг кижилерниң сеткил-хөңнүн аартырын күзевейн турумда-ла, боттарыңарның мегеңер-биле оларның сеткил-чүрээн муңгараткан силер, кем-буруулуг улусту бузут-бактыг оруктарыңардан ойталавас кылдыр деткип, оларга амы-тынын камгалап аар арга бербейн турар силер. ²³ Ол бүгү дээш, силер моон сонгаар хоозун-меге көстүүшкүннеринер көрбөс силер, илби-шидиңер кылбас силер. Мен Бодумнуң чонумну силерниң холуңардан адырар мен. Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер».

*Дүрзү-бурганга мөгөөр чорукту шииткени

14 ¹ Израильдиң *баштыңарының чамдыызы меңээ келгеш, мурнумга олуруп алды. ² Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ³ «Кижги амытан, бо дээрге дүрзү-бурганнарын боттарының чүрээнге сиңирип, бачыдын

^k13:18 Өске бурунгу сөзүглелде «Мээң холдарымның бүгү чүстеринге» деп бижээн.

13:14 Иез. 6:7 13:19 У. ч. 28:21 13:22 Иер. 23:14 13:22 Иез. 18:21

13:23 Иез. 12:24; Мих. 3:6 14:1 Иез. 8:1; 20:1

боттарының мурнунга тептиге бээр моондак кылдыр салып алган улус-тур. Канчап оларга Менден чүве айтыраын чөпшээрээр мен? ⁴ Олар-биле чугаалашкаш, Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: бир эвес израиль чондан кандыг-бир кижидүрзү-бурганнарын бодунун чүрээнге сиңирип, бачыдын бодунун мурнунга тептиге бээр моондак кылдыр салып алгаш, ооң соонда *Бурганның медээчизинге кээр болза, Мен, Дээрги-Чаяакчы, ооң хөй дүрзү-бурганнары дээш аңаа таптыг харыылаар мен! ⁵ Израиль чон дүрзү-бурганнар дээш Мени каапкан-даа болза, оларның сеткил-чүрээн Бодумче ээлдирип аар мен.

⁶ Ынчангаш израиль чонга Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: Менче эглип келиңер, дүрзү-бурганнарыңардан ойталап, чүдек-бужар чүүлдеринерден өскээр көрнүңер!

⁷ Бир эвес израиль чондан кандыг-бир кижидүрзү азы Израильде чурттап турар даштыкы улустуң кайы-бирээзи Мени каапкаш, дүрзү-бурганнарын бодунун чүрээнге сиңирип, бачыдын бодунун мурнунга тептиге бээр моондак кылдыр салып алгаш, ооң соонда Бурганның медээчизинге кээп, ону дамчыштыр Менден чүве айтырар болза, Мен, Дээрги-Чаяакчы, аңаа Бодум таптыг харыы бээр мен. ⁸ Мен ол кижиге удур апаар мен, ону өскелерге үлегер-чижек, кочу-шоот кылып каар мен. Ону Бодумнун чонумнун аразынга амылыг арттырбас мен. Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер.

⁹ А бир эвес Бурганның медээчизи бодун дуурайлаттырып алгаш, өттүр билип медеглей берген болза, ону Мен, Дээрги-Чаяакчы, дуурайлап кааным ол-дур¹; Мен ол медээчиже холум аннып, ону Мээң израиль чонумнун аразынга артпас кылдыр узуткап каар мен. Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер. ¹⁰ Улус боттарының кем-буруузун чүктээр – медээчиден сүме айтырган кижиниң-даа, медээчинин бодунун-даа алып кеземчези бир дөмей болур. ¹¹ Израиль чон моон соңгаар Менден өскээр барбазын дээш база оон ыңай янзы-бүрү бачыттары-биле боттарын бужартапгазын дээш, ындыг болур. Ынчан олар Мээң чонум апаар, а Мен оларның Бурганы болур мен». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Израиль чондан хөй эвес улус шииткелден чайлаар

¹² Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунун сөзүн ажыдып чугаалаан: ¹³ «Кижидүрзү амытан, кандыг-бир чурт Менден кара сагышты-биле ойталап, Меңээ удур бачыт үүлгедирге, Мен холумну ынаар аннып, ында аыш-чем курлавырын узуткап каарын шиитпирлээн дижик мен; ынаар аш-чут ыдып, ында турар улусту, мал-маганны чок кылып каар дээн дижик мен. ¹⁴ Бир эвес ол чуртта Ной, Даниил болгаш Иов деп үш кижидүрзү бар-даа турган болза, олар боттарының чөптүү-шынынны-биле чүгле боттарының амы-тынын камгалап аар ийик – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ¹⁵ Азы Мен бо чуртче, ону хоозурадыр дээш, черлик аң-араатаннар ыдыптарымга, ол чурттакчы чок арткан дижик. Аң-араатанныг боорга, кым-даа ону

¹14:9 Азы: «Мен ооң будулуп турарын көргүзөр мен».

14:3 4 Хаан. 3:13; Иез. 20:3, 31 14:6 Иез. 18:30 14:8 Ы. х. к. 28:37; Иез. 5:15

14:8 Иез. 6:7 14:9 3 Хаан. 22:22-23; Иер. 20:7 14:11 Лев. 26:12; Иез. 11:20; Зах. 13:9 14:13 Лев. 26:25-26; Иса. 3:1; Иез. 4:16 14:13 Иез. 5:16-17 14:14 Э. д. 6:9; Иов 1:1; Дан. 1:6; 6:4

таварып эргип шыдавас ийик. ¹⁶ Мен дириг Бодумнуң адым-биле даңгыраглап тур мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн, – демги үш кижиге ол черге турган болза, олар боттарының оглу-кызын безин камгалап ап шыдавас ийик. Олар чүглө боттары камгалал алып, а чер ээнзиреп каар турган. ¹⁷ Азы Мен бо чуртче хылыш ыткаш: „Хылыш, бо черни таварып эрткеш, ында турар улусту, мал-маганны узуткап каг!“ – дээн дижик мен. ¹⁸ Дириг Бодумнуң адым-биле даңгыраглап тур мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн, – демги үш кижиге ол черге турган-даа болза, оглу-кызын камгалап ап шыдавас, а чүглө боттары камгалал алып ийик. ¹⁹ Азы Мен бо чуртче хамчык аарыг ыткаш, улусту-даа, мал-маганны-даа узуткаар дээш килеңим олче кыптыгып, өлүрүүшкүн кылган дижик мен. ²⁰ Дириг Бодумнуң адым-биле даңгыраглап тур мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн, – Ной, Даниил болгаш Иов олар ол черге турган-даа болза, оглу-кызын камгалап ап шыдавас, а чүглө боттары чөптүг-шынныындан камгалал алып ийик».

²¹ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Кажан Мен Иерусалимде улусту, мал-маганны узуткап каар дээш, олче дөрт шаажылал: дайын-чаа, аш-чут, аң-араатан болгаш хамчык аарыг ыдыптар болзумза, кайы хире берге боор деп! ²² Ындыг-даа болза, Иерусалимге дириг арткан улус турар, оларның оон үндүрө бээр оглу-кызы турар. Олар силерге кээрге, оларның багай аажы-чаңын, үүлгедип турар херектерин көргөш, Мээң Иерусалимче бүгү айбыл-халапты чүге ытканымны билип ап, оожургаар силер. ²³ Оларның аажы-чаңын, үүлгедиглерин көргөш, оожургаар силер, чүге дээрге Иерусалимге көргүскен кеземчемни Мээң хей черге кылбаанымны билип аар силер». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези олдур.

Ажык чок будук

15 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан:

² «Кижиге амытан, виноград сывының будуу

арга-арыгда бүгү ыяштарның будуктарындан чүзү-биле дээредээрил?

³ Виноград сывының будуун херектиг чүве кылыр дээш кезер ийик бе?

Оон оода кандыг-бир эт-херексел азар өргөн кылыр ийик бе?

⁴ Кажан ону оттулар дээш отче октаптарга,

от ооң ийи ужун чипкен,

а ортузу хөмүрлени берген соонда,

ол будук ам кандыг-бир чүве кылырынга тааржыр бе?

⁵ Ол будук бүдүн тургаш, чүнү-даа кылырынга таарышпаан болза,

ону от чиптерге, өрттенип калган соонда,

ол ам кандыг-бир чүве кылырынга тааржыр бе?»

⁶ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн:

«Арга-арыгда ыяштар аразындан виноград сывының будуун

отка чиртир кылдыр берипкеним дег,
Иерусалимниң чурттакчыларын база отка чиртир мен.

⁷ Мен оларга удур апаар мен.

Олар отган үнүп келген-даа болза,
чалбыыш оларны оон дөмей-ле сыырыптар.

Кажан Мен оларга удур апаарымга,
силер Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер.

⁸ Өскерликчи болганы дээш,

Мен оларның черин хоозурадып каар мен».

Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Израиль чон ашаанга шынчы эвес херэежен ышкаш

16 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунун сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижиге амытан, Иерусалимниң чонунга ооң чүдек-бужар чүүлдерин айтып көр. ³ Сен Иерусалимге Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: сээң дазыл-дөзүң болгаш төрөөн чериң – *ханаан чер; сээң адаң – амор кижиге, а иең – хет херэежен турган. ⁴ Төрүттүнген хүнүңде сээң хиниңниң ужун шарываан, сени дус чажып, арыглаваан, суг-биле чугбаан, чөргекке ораваан. ⁵ Ол бүгүнүң бирээзин кым-даа сенээ өршээлдиг сагыжындан кылып бербээн, кым-даа сенче кээргел-биле көрүмзөөн. Харын сени ажык шөлчө үндүр октапкан, төрүттүнген хүнүңде улус сээң амы-тыныңны херекке албаан.

⁶ Мен сээң чаның-биле эртип бар чыткаш, ханыңда былчажып, тепкиленип чыдарыңны көрүп каан мен. Ханыңга былчажып чыдырыңда, „Амы-тынның артар сен!“ дээн мен, „Өлбөс сен!“ дээн мен. ⁷ Сени, хову-шөлдүң чечээ дег, өстүрүп каан мен. Сен өзүп келгеш, узап, кайгамчык чараш апарган сен; эмиглериң борбайып, бажың дүгү узай берген, ынчалза-даа чанагаш, шыптынмаан хевээр арткан сен.

⁸ Чаның-биле кагап база эртип бар чыткаш, Мен сени көрүп каан мен: ынакшыыр уең келген болган. Мен сени чалгыным адаанга кызып ап, чанагажыңны чажыра шуглап каан мен. Сенээ даңгыраам бергеш, сээң-биле керээ чарып алган мен. Сен Мээңиң апарган сен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ⁹ Мен сээң ханыңны суг-биле чуггаш, мага-бодунну чаагай чыттыг үс-биле чаап каан мен. ¹⁰ Мен сенээ угулзалап даараан тон кедиргеш, будунга чаражы кончуг идик кедирип каан мен. Сээң бажыңны чуга лён-биле шыпкаш, торгу думаалай кедирип каан мен. ¹¹ Оон сени каасталгалар-биле шимеп кагдым: билектериңге билектээштер суккаш, мойнуңга каас илчирбежигештер азып кагдым; ¹² кулааңга сыргалар, думчууңга сырга суп кагдым, бажыңга каас-чараш дээрбек бөрт кедирдим. ¹³ Алдын-мөңгүн-биле каастанып алдың, чуга лён, торгу болгаш угулзалыг пөстөрдөн даараан хептер кедип турдуң, аш-чемиң – эң эки далган, ары чигири болгаш олива үзү турду. Сен кайгамчык чараш апарып, кадын кижиниң өндүр-чаагайын чедип алдың. ¹⁴ Чараш-каазың дээш, чоннар аразыңга алдар-адың нептерей берген, чүгө дээрге сенээ

15:6 Иер. 4:12; 51:1; Иез. 19:10; Ос. 4:19 16:2 Иез. 20:4; 22:2

16:3 Э. д. 15:16; Ы. х. к. 7:1; Башт. 1:26 16:6 Ы. х. к. 32:10 16:8 Руф 3:9

16:8 Хост. 19:5 16:12 Э. д. 24:22 16:13 Ы. х. к. 32:13-14

Мээн бергеним кайгамчык чараш каасталга, хевин ачызында чараш-каазын тулган апарган болгай». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

¹⁵ «А оон сен бодунуң чараш-каазынга идегээш, ат-алдарыңны ажыглап, самырап эгеледин. Чаның-биле эрткен кижги бүрүзү-биле самын чорук кылып, кым-биле-даа холбашыптар турдун. ¹⁶ Хевинниң чамдызын ап алгаш, бедик тейлерге бурганнарга мөгейишкин кылыр каасталгалыг черлер туткаш, аңаа самырап турдун; ындыг чорук кажан-даа турбас ужурлуг. ¹⁷ Сеңээ бергеним, Мээн алдын-мөңгүнүмден кылган кайгамчык чараш каасталгаларың ап алгаш, бодунга эр көжээ-дүрзүлөр кылып ап, олар-биле самырап турдун. ¹⁸ Бодунуң угулзалыг тоннарың ап алгаш, ол көжээ-дүрзүлерге кедирип кагдың, оларның мурнунга Меңээ хамааржыр олива үзүн, чаагай чыттыг чүүлдерни салып турдун. ¹⁹ Мээн сеңээ берген аыш-чемимни: сени чемгерип турганым эң эки далган-тараа, олива үзү болгаш ары чигирин бодунуң *дүрзү-бурганнарыңга берип, чаагай чыттыг өргүл кылдыр өрттедип турдун. Бүгү чүве ынчаар болуп турду». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

²⁰ «Сен Меңээ төрүп берген оглу-кызыңны ап алгаш, дүрзү-бурганнарга өргүл кылдыр чиртип турдун. Сээн самыраашкының чедишпес болганы ол бе? ²¹ Мээн ажы-төлүмнү өлүргөш, дүрзү-бурганнарга өргүп турдун. ²² Чүдек-бужар чаңчылдарың база самыраашкының кедереп турда, аныяк шааңны – чанагаш, шыптынмаан, ханында былчажып, тепкиленип чытканыңны сагынмадың.

²³ Ат болур сен! – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – Ол бүгү бузуттуг үүлгедиглериң соонда, ²⁴ бодунга бедигээштер кылып ап, шөл бүрүзүңге бурганнарга мөгейишкин кылыр черлер тудуп алдың. ²⁵ Булуң бүрүзүңге бурганнарга мөгейишкин кылыр черлер тудуп алгаш, бодунуң чараш-каазыңны бужартадып, чаның-биле эрткен кижги бүрүзүңге чыдып берип, самыраашкының кедереп турду. ²⁶ Сен египетчилер-биле, эрзээ кончуг кожаларың-биле самырааш, Мээн килецим кыптыктырып, самыраарың кедереп турду. ²⁷ Көр даан, Мен сенче холум аннып, сеңээ доктаадып каан девискээрни кызырып кагдым. Мен сени бужар аажы-чаңындан ыядып човай берген дайзыннарың – филистимнерге кара туразында аажылаар кылдыр хүлээдип бердим. ²⁸ Сен ассирийлер-биле база самырап турдун, ынчалза-даа ол база сеңээ чедишпес болду, ханар деп чүве билбес болдун. ²⁹ Халдей чер – садыгжылар чурту-биле самыраарың кедерээн, ынчалза-даа ол база сеңээ чедишпес болду.

³⁰ Дөстүнмес самын херээжен ышкаш, ол бүгүнү үүлгедип турунда, сээн чүрээң кайы хире могап-турупкан ирги! – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ³¹ Булуң бүрүзүңге бедигээштер кылып ап, шөл бүрүзүңге бурганнарга мөгейишкин кылыр черлер тудуп ап тургаш, сен анаа яңган херээженге дөмей эвес болдун, чүге дээрге төлевир албайн турдун. ³² Сен болза бодунуң ашаанга өскерлип, өске ашактарже туралаан херээжен дег болдун. ³³ Бүгү яңган херээженнер төлевир алып болгай, а сен хандыкшааннарыңга бодун белектер сөңнеп, олар сеңээ-биле

16:15 Лев. 17:7; Иса. 1:21; Иез. 23:3 16:15 Иер. 2:20; Ос. 1:2 16:17 Иез. 7:20; 23:40-41

16:19 Ос. 2:8 16:21 Иез. 20:26; 23:37 16:25 Иер. 3:2 16:26 Иез. 20:7; 23:19

16:28 4 Хаан. 16:7-18; Иер. 2:18; Иез. 23:12 16:29 Иез. 23:14-17 16:32 Ос. 3:1

самыыраар дээш, кайыын-даа болза кээр кылдыр, оларны садып ап турдун. ³⁴ Сээн самыыраашкының өске херээженнерни ышкаш эвес болду: сени кым-даа сүрүп маңнавады, сен бодун хандыкшааннарыңга төлевир берип турдун, а сеңээ кым-даа төлевир бербеди. Ындыг чоруун-биле сен өскелерге дөмей эвес болдун».

³⁵ Ынчангаш, самыыраан Израиль, Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңна!
³⁶ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Акша-мөңгүнүнү хандыкшааннарың дээш чарып^m, шалдаңны оларга көргүзүп, олар-биле база бүгү чүдек-бужар дүрзү-бурганнарың-биле самыырааның дээш, ажы-төлүнүн ханын төп, оларны дүрзү-бурганнарга өргүп турганың дээш, ³⁷ Мен сээң таалап-ханып турганың бүгү хандыкшааннарыңны – ам ынакшып турарың-даа улусту, ам көөр хөңнүн чок-даа улусту кады чыыптар мен. Оларны чер болгандан сеңээ удур чыгаш, сени оларның мурнунга шалдаңнар мен, олар сээң бужарыңны көрүп каар. ³⁸ Мен сеңээ ашаанга өскерилген херээженнерге дег база кижиге өлүргөн улуска дег кеземче онаар мен; хүннэнимден хорадап, килеңнээш, сээң ханың төгөр мен. ³⁹ Сени бодунун хандыкшааннарыңга хүлээдип бээримге, олар сээң бедигээштериңни узуткап, бурганнарга мөгөйишкин кылыр черлериңни үрөп бузуп каар; олар сээң хевиңни ушта тырткаш, чаражы кончуг каасталгаларыңны хунаап алгаш, сени шыптынмаан, чанаш кылдыр арттырып каар. ⁴⁰ Олар сеңээ удур хөй улус чыып эккелгеш, сени даштар-биле соп, хылыштар-биле одура шаап каар. ⁴¹ Олар сээң бажыңнарыңны өрттедип, сеңээ үндүргөн шийткелди хөй күрүнелер көрүп турда, күүседир. Мен сээң самыыраашкының төнчүзүн салыр мен, сен моон сонгаар хандыкшааннарыңга төлевир бербес сен.

⁴² Ооң соонда Мээң сеңээ удур килеңим намдай бээр, хорадаан сагыжым сенден чайлай бээр. Мен оожургап, сенче оон ыңай килеңневес мен. ⁴³ Аныяк шааңны сагынмайн барганың дээш, ол бүгү-биле мени килеңнедип келгениң дээш, чедип алган чүвеңни бодунун бажыңче халдадыр мен. Бодунун өске чүдек-бужар чаңчылдарыңга самыыраашкыны чүге немеп алдың?» – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн.

Иерусалим кожа чуртгардан дора

⁴⁴ «Чугаазыңга үлегер домактар ажыглаар улус сээң дугайыңда: „Авазы кандыгыл, уруу база ыңдыг болур“ – деп боор. ⁴⁵ Сен бодунун аваның ёзулуг уруу сен, а ол ашаандан база ажы-төлүндөн ойталаан болгай, сен – угба-дуңмаларың ышкаш сен, а олар ашактарың база ажы-төлүн каапкан болгай. Силерниң иеңер хет херээжен, а аданар – амор кижиге. ⁴⁶ Сээң угбаң – Самария; ол бодунун уруглары-билеⁿ сээң сонгу талаңга чурттап турган. А дуңмаң Содом бодунун уруглары-биле сээң мурнуу талаңга чурттап турган. ⁴⁷ Сен чүгле оларның оруктарың эдерип, чүдек-бужар чаңчылдарың үлегерлеп ап турган эвес, а оон-даа

^m16:36 Азы: «Эмин эрткен туралаашкының көргүзүп».

ⁿ16:46 Уруглар – кол хоорайга хамааржыр чоок-кавы хоорай, суурлар.

16:33 Ос. 8:9 16:37 Иез. 23:22 16:37 Ыы. 1:8; Иез. 23:29; Ос. 2:10 16:38 Лев. 20:10; Ы. х.

к. 22:22; Иез. 23:45 16:39 Иез. 23:26 16:39 Ос. 2:3 16:40 Иез. 23:47

16:41 4 Хаан. 25:9; Иер. 39:8; 52:13 16:41 Иез. 23:27 16:42 Иез. 5:13

16:44 Иез. 12:22; 18:2 16:45 Иез. 16:3 16:46 Э. д. 18:20; Иса. 1:10; Иер. 23:14

дора бооп, бодуннуң бүгү оруктарыңга олардан артык будалган сен. ⁴⁸ Мен дириг Бодумнуң адым-биле даңгыраглап тур мен: Содом дуңмаң база оң уруглары сээң база сээң урулларыңның үүлгедип турганы бузуттуг херектерни үүлгедип көрбээннер – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. –

⁴⁹ Содом дуңмаңның база оң уругларының кем-буруузу бо-дур: олар улуургап, эмин эрттир тодуп, амыр-шөлээн чурттап тургаш, яды-түрөңги, чединмес улуска дуза катпааннар. ⁵⁰ Олар менээргенип, Мээң мурнумга чүдек-бужар херектер үүлгедип турган. Ону көргөш, Мен олардан ойталаан мен. ⁵¹ А Самария сээң бачыттарыңның чартыы хире безин бачыт үүлгетпээн. Сен оларны чүдек-бужар чанчылдарың-биле ажып каапкан сен, үүлгедип турган чүдек-бужар херектерини көөрге, сээң угба-дуңмаң актыг ышкаш көстүр-дүр. ⁵² Бак адың эдилээр сен, а угба-дуңмаңның байдалын экижидип каан-дыр сен⁰: бачыттарың оларныындан бужар болгаш, олар сенден актыг бооп көстүр-дүр. Ыятканындан арның кыссын, бодуннуң бак адыңны эдилээр сен, чүге дээрге сээң чаныңга угба-дуңмаң актыг бооп көстүр-дүр.

⁵³ Ынчалза-даа Мен Содомга база оң уругларыңга эки чолду эгидер мен, Самарияга база оң уругларыңга эки чолду эгидер мен. Оларга ышкаш, сеңээ база эки чолду эгидер мен. ⁵⁴ Сен ынчан бодуннуң бак адыңны эдилеп, үүлгеткен бүгү чүвөндөн ыядып човаар сен, угба-дуңмаң сени көргөш, аргалал алып. ⁵⁵ Сээң угба-дуңмаң – Содом болгаш оң уруглары база Самария болгаш оң уруглары биеэги байдалынче эглип кээр, сен база бодуннуң уругларың-биле кады биеэги байдалынче эглип кээр сен. ⁵⁶ Улуургап турган үенде Содом дуңмаң сеңээ кочуланчыг болган^p. ⁵⁷ Сээң үүлгеткен бузут-багың көстү бербээнде, ындыг турду. А ам сен бодун арамей чонга^q болгаш оң бүгү кожаларыңга база филистим чонга – сени бак көрүп турар долгандыр хүрээлээн бүгү улуска – кочулал апарган-дыр сен. ⁵⁸ Бодуннуң самыраашкының дээш, чүдек-бужар чанчылдарың дээш кеземчени чүктээр сен». Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

⁵⁹ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Мен сени кылган үүлгедиң ёзугаар аажылаар мен, сен даңгыраанны тоовайн барып, *чагыг-керээмни үрээн-дир сен. ⁶⁰ Ынчанмыже Мен аныяаңда сээң-биле чарган чагыг-керээмни утпас мен, сээң-биле мөңгө чагыг-керээни чарар мен. ⁶¹ Кажан Мен сээң угба-дуңмаңны, улуундаа, бичезин-даа, ап алгаш, уругларың дег кылдыр сеңээ хүлээдип бээримге, эрткен оруктарың сактып келгеш, ыядып човаар сен. Ол бүгү Мээң сээң-биле чарган чагыг-керээмниң кезээ эвес-даа болза, Мен ынчаар кылыр мен. ⁶² Сээң-биле чарган чагыг-керээм катап база күштүг апаар, ынчан сен Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар сен. ⁶³ Ынчан сээң үүлгеткен бүгү херектерини арыглап каарымга, ону утпайн

⁰16:52 Азы: «Сен угба-дуңмаңны буруудадып турган сен».

^p16:56 Азы: «Улуургап турган үенде чугаа-сөзүңге Содом дуңмаң дугайында сактыр хире эвес турган сен».

^q16:57 Өске бурунгу сөзүглелде «Эдом чонга» деп бижээн.

16:47 Иез. 5:6-7 16:48 Иез. 5:11 16:49 Э. д. 13:10 16:50 Э. д. 13:13; 18:20

16:51 Иер. 3:11 16:53 Иез. 29:14; 39:25 16:60 Лев. 26:42 16:60 Иса. 55:3; Иер. 32:40

16:61 Иез. 6:9; 20:43; 36:31 16:62 Иез. 6:7

сактып, ыядып човаар база ыятканындан моон сонгаар аксың безин ажыдып шыдавас сен». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Виноград сывы болгаш ийи эзир

17 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Киж и амытан, израиль чонга тывызык ыдып, бо *угаадыгылыг чугааны дамчыт. ³ Оларга Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт:

Улуг далбагар чалгыннарлыг, селбегер шокар эзир

Ливан сынга ужуп келген.

Ол бир пөштүң бажын сегирип алгаш,

⁴ ооң эң үстүндө чиирбейни сыккаш,

*ханаан чержег[†] эккеп, садыгжылар хоорайынга салып каан.

⁵ Эзир ол чернин бир үрезинин ап алгаш,

үнүш үнүүчел хөрзүңге, улуг суг чанынга олуртуп каарга,

тал дег өзүп келген.

⁶ Үрезин өзүп үнгеш, саглагар, чавыс виноград сывы апарган.

Ооң будуктары эзирже ээгип турган,

а дазылдары олуртуп каан черинге артып калган.

Үрезин ынчалдыр виноград сывы апарып,

адырланып, будук-бүрүленип, тарай берген.

⁷ Улуг далбагар чалгыннарлыг селбегер өске эзир база турган.

Демги виноград сывы бодунуң дазылдарын олуртуп каан черинден

ийги эзирже шөйүп, ону сугарып, ажаар кылдыр,

будуктарын олче хере сунуп тур-ла!

⁸ Сыпты эки шөлге, улуг суг чанынга олуртуп каан,

ынчангаш ол будукталып, чимизин берип,

улуг-чаагай сып апарып шыдаар турган.

⁹ Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт:

Ол сып чедишкинниг болур бе?

Бирги эзир ону дазылы-биле тура тырткаш,

чимистерин үзе тыртып кааптарга, ол кадып калбас бе?

Ооң бүгү чаш будуктары кадып каар,

ону дазылы-биле тура тыртарда,

өндүр улуг күштүң-даа, хөй шеригниң-даа херээ чок.

¹⁰ Олуртуп каан-даа болза, ол чедишкинниг болур бе?

Чөөн чүктүң изиг хады олче үрүптери билек, шуут кадып калбас бе?

Өзүп турган черинге кадып калбас бе?»

[†]17:4 Азы: «Садыг-наймаа черинче».

¹¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ¹² «Үймээнчи чонга: „Бо бүгүнүн чүү деп уткалыын билбезинер ол бе?“ – деп чугаала. Оларга мону дамчыт: Вавилоннуң хааны Иерусалимге келгеш, Иудеяның хаанын, ооң нояннарын тудуп алгаш, Вавилонче кады аппаратанын көргүскени ол-дур. ¹³ Вавилоннуң хааны Иудеяның хаанының хан төрелинден өске кижини шилип алгаш, ооң-биле керээ чарып, даңгырак-биле хүлээндирип алган. Ол оон чурттуң баштың улузун база эдертип аппаратан – ¹⁴ күрүне бажын чөпшүл доңгайтып, оон соонда көдүрлүп шыдавайн баргаш, чүгле демги керээни сагып амыдыраар кылдыр аппаратан. ¹⁵ Ынчалза-даа Иерусалимде чаа хаан Вавилоннуң хаанынга удур тура халыбырын оралдажып, аъттар болгаш хөй шериг дилеп аар дээш, бодунуң *элчиннерин Египетче чорудупкан. Ол хаан чедиинкини болур бе? Ынчап турар кижидириг артар бе? Керээ үрээш, ол дириг артар бе?

¹⁶ Мен дириг Бодумнуң адым-биле даңгыраглап тур мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн, – ол хаан Вавилонга, ону дүжүлгеге олурткан хаанның черинге өлүп каар; ол хаан Вавилоннуң хаанынга берген даңгыраан үрөп, ооң-биле чарган керээзин күш чок болдурган болгай. ¹⁷ Кажан Вавилоннуң хаанының аг-шерии бүзээлел чалдары кылып, бүзээлел суургалары тудуп, хөй улусту кыргып-хыдыбыры-биле белеткени бээрге, күштүг аг-шериглиг, хөй чоннуг фараон ол дайынга Иудеяның хаанынга дуза катпас. ¹⁸ Бодунуң даңгыраан үрээни дээш, керээни күш чок болдурганы дээш, аазаашкын кылып, хол тудушкаш, дөмей-ле бо бүгүнү үүлгеткени дээш, ол хаан дириг артпас».

¹⁹ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Мен дириг Бодумнуң адым-биле даңгыраглап тур мен: ол хаан Мээң мурнумга берген даңгыраан, Мээң мурнумга чарган керээзин үрээн болгай; Мен ооң үүлгедиин бодунуң-на бажынче халдадыр мен. ²⁰ Мен олче Бодумнуң четкимни чада салыр мен, ол Мээң дузаамга туттуруп аар. Ооң Меңээ удур кылган өскерликчи чоруу дээш, ону Вавилонга эккеп шиидер мен. ²¹ Ооң дескен дайынчылары хылышка шаштырып аар, а дириг арткан улузун бүгү хаттар-биле тарадып кааптар мен. Ынчан Дээрги-Чаяакчы Мээң мону чугаалаанымны билип аар силер».

²² Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн:

«Мен Бодум ол пөштүң шыпшык бажындан чиирбей ап алгаш,
олуртуп каар мен;
пөштүң үстүкү будуктарындан чымчак чиирбей сып алгаш,
өндүр бедик дагга олуртуп каар мен.

²³ Мен ону Израильдиң бедик даанга олуртуп каарымга,
ол улгадып өскеш, тооруун бээр, улуг-чаагай пөш апаар,
янзы-бүрү чалгынныг куштар аңаа уя тудуп ап,
ооң будуктарының чаглаанга чурттай бээр.

²⁴ Мен, Дээрги-Чаяакчы, бедик ыяшты чавыс, а чавыс ыяшты бедик кылдыр

17:12 4 Хаан. 24:12-15; Иер. 24:1-2 17:13 4 Хаан. 24:17; Иер. 37:1

17:15 4 Хаан. 24:20; 2 Чыл. 36:13 17:16 Иез. 5:11 17:17 4 Хаан. 25:1; Иез. 4:2

17:17 Иер. 37:5 17:20 Иез. 12:13; 17:20; 32:3; Ос. 7:12 17:21 Иез. 5:10

17:23 Иез. 20:40 17:23 Иез. 31:6; Дан. 4:9; Мф. 13:32; Мк. 4:32

кылып турарымны арыгда бүгү ыяштар билип алзын.
 Мен ногаан ыяшты кургадып,
 а кургаг ыяшты чечектелдирип каар мен.
 Мен, Дээрги-Чаяакчы, чугаалаан сөзүмнү күүседир мен».

Бачыг дээш хуу харысалга

(Иез. 33:10-20)

18 ¹Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ²«Чүге силер израиль черге „Адалары шангыр кат чип турган, а ажы-төлүнүң дижи кагжаан“ дээн үлегер домакты ажыглап турар силер? ³Мен дириг Бодумнуң адым-биле даңгыраглап тур мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн, – израиль черге улус моон соңгаар ол үлегер домакты чугаалавас апаар. ⁴Билип алыңар, бүгү улустун амы-тыны Меңээ хамааржыр: адазының-даа, оглунуң-даа амы-тыны Мээн эргемде болур. Бачыг үүлгеткен кижичи боду өлүп каар.

⁵Кандыг-бир кижичи актыг-шынныг бооп, шынныг база чөптүг чорук кылып чоруур дижик. ⁶Ындыг кижичи израиль чоннуң *дүрзү-бурганнарынга мөргүвес, дагларга ол *бурганнарга өргээн аьш-чемни чивес, өске кижичи кадайы-биле самыраваас, бодунуң кадайының ай демдээ көөр үезинде ооң-биле чоокшулашпас; ⁷кымны-даа кызып-кыйбас, бодунга өрелиг кижиниң арттырып каан долаазын эгидип бээр, улус үптөвес, бодунуң аьш-чемин аштаан кижиге бээр, хевин чанаш кижиге кедирер; ⁸акша-мөңгүннү хөө алыр дээш чегдирбес, хуузун хавырбас, бодунуң холун кемниг херек кылырындан тыртып чоруур, чаргылдашкан улусту чөптүү-биле шиидер; ⁹Мээн хоойлуларымны сагыыр болгаш айтышкыннарымны чүткүлдүү-биле күүседир. Ындыг кижичи чөптүг-шынныг боор база ыяп-ла амылыг артар – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. –

¹⁰⁻¹¹А бир эвес ол кижиниң оглу дээрбечи ийикпе, азы өлүрүкчү кижичи апарган, азы ачазының шуут кылбайн чорааны өске-даа ындыг янзылыг үүлгедиглер кылыр: дагларга дүрзү-бурганнарга өргээн аьш-чемни чиир, өске кижиниң кадайы-биле самыраар; ¹²яды-түреңги улусту кызып-кыяр, улус үптээр, бодунга өрелиг кижиниң арттырып каан долаазын эгитпес, дүрзү-бурганнарга мөгөөр, чүдек-бужар чүүлдер үүлгедир; ¹³акша-мөңгүннү хөө алыр дээш чегдирер, хуузун хавыраар кижичи дижик. Ындыг кижичи амы-тынныг артар бе? Чок! Үүлгеткен бүгү чүдек-бужар чүүлдери дээш, ол ыяп-ла өлүп каар, бодунуң өлүмү дээш боду буруулуг болур.

¹⁴Ол багай кижичи оолдуг болган дижик. Ооң оглу ачазының үүлгеткен бүгү бачыттарын көрүп, билгеш, ачазы дег эвес: ¹⁵израиль чоннуң дүрзү-бурганнарынга мөгөйбес, дагларга ол бурганнарга өргээн аьш-чемни чивес, өске кижиниң кадайы-биле самыраваас; ¹⁶кымны-даа кызып-кыйбас, бодунга өрелиг кижиден долаа негевес, улус үптөвес, бодунуң аьш-чемин аштаан кижиге бээр, хевин чанаш кижиге кедирер; ¹⁷яды кижиге кызагдал кылырындан бодунуң холун тыртып аар, акша-мөңгүннү хөө алыр дээш чегдирбес, хуузун хавырбас, Мээн

17:24 Иез. 20:47 18:2 Иер. 31:29; Ыы. 5:7 18:2 Иез. 12:22; 16:44 18:3 Иез. 5:11

18:4 Хост. 32:33; Ы. х. к. 24:16 18:6 Иез. 22:9 18:6 Хост. 20:14 18:6 Лев. 18:19

18:7 Хост. 22:26 18:8 Хост. 22:25; Ыд. ыр. 14:5

18:9 Лев. 18:5; Иез. 20:11; Рим. 10:5; Гал. 3:12 18:13 Лев. 20:9, 11; Иез. 33:4

айтышкынарарымны күүседип, хоойлуларымны сагып турар болган дижик. Ол оол адазының бачыдының ужун өлбөс; ол ыяап-ла амы-тынныг артар. ¹⁸ А ооң адазы бодунуң кем-буруузу дээш өлүп каар, чүгө дээрге ол кижини улусту кызып-кыйып, ха-дунмазын үптөп, бодунуң чонунуң аразынга бузут-бактыг чүгө үүлгедип тургандыр.

¹⁹ А силер: „Чүгө оглу адазының кем-буруузуң чүктөвезил?“ – деп айтырардыр силер. Чүгө дээрге оглу чөптүг база шынныг чорук кылып, Мээң бүгү дүрүмнеримни чүткүлдүү-биле сагып чоруур-дур. Ол ыяап-ла амы-тынныг артар.

²⁰ Бачыт үүлгеткен кижини боду өлүп каар; оглу адазының буруузуң чүктөвөс, адазы база оглунуң буруузуң чүктөвөс. Чөптүг кижиниң шынныг чоруу ооң бодуну бооп артар, бузуттуг-бак кижиниң кем-буруузу база ооң бодуну бооп артар.

²¹ Кем-буруулуг-даа кижини, бир эвес бодунуң үүлгеткени бүгү бачыттарыңдан ойталаар болза, Мээң бүгү дүрүмнеримни сагып, чөптүг-шынныг чорук кылып болза, ыяап-ла амы-тынныг артар, өлүп калбас. ²² Ооң үүлгеткен бүгү кемниг херектериниң чаңгызын-даа аңаа сагындырбас мен; ол кижини ам бодунуң кылып турар чөптүг-шынныг херектериниң ачызында амы-тынныг артар. ²³ Таанда-ла кем-буруулуг кижиниң өлүмүн көргөш, Мээң сеткилим ханар деп бе? – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – Ооң бодунуң оруктарыңдан ойталап, амы-тынныг артып каарын күзөп турар эвес мен бе?

²⁴ А бир эвес чөптүг кижини бодунуң шынныг чоруундан ойталап, кемниг херек үүлгедир болза, бузуттуг-бак кижиниң үүлгедип турар бүгү чүдөк-бужар чүүлдерин база кылып болза, ол кижини амы-тынныг артар деп бе? Чок! Ооң кылган буянныг херектериниң чаңгызы-даа Мээң сагыжымга кирбөс. Бодунуң кара сагыштыгы дээш, үүлгеткен бачыттары дээш, ол кижини өлүп каар.

²⁵ А силер: „Дээргиниң оруу шынныг эвес“ – дээр-дир силер. Израиль чон, дыңна! Мээң оруум канчап шынныг эвес болду? Силерниң оруктарыңар харын шынныг эвес болбаан деп бе?

²⁶ Бир эвес чөптүг кижини бодунуң шынныг чоруундан ойталап, кемниг херектер үүлгедир болза, ол дээш өлүп каар; бодунуң үүлгеткен кем-буруузу дээш өлүп каар. ²⁷ А бир эвес бузут-бактыг кижини бодунуң үүлгедип турганы кем-буруузуңдан ойталап, шынныг база чөптүг чорук кылып болза, бодунуң амы-тынныг камгалап аар. ²⁸ Ол кижини бодунуң үүлгедип турганы бүгү кемниг херектерин көрүп кааш, олардан ойталап, бузут үүлгедирин соксадыр болза, амы-тынныг артар, өлүп калбас.

²⁹ А израиль чон: „Дээрги-Чаяакчының оруу шынныг эвес!“ – дээр-дир. Израиль чон, Мээң оруктарым канчап шынныг эвес болду? Силерниң оруктарыңар харын меге эвес деп бе? ³⁰ Ынчангаш, израиль чон, Мен силерниң кайыңарны-даа бодунуң оруктары дээш шиидер мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – Бачыдыңар минниңер! Бүгү кемниг херектеринерден ойталаңар, бузудуңар силерге моондак апарбас болзун. ³¹ Үүлгедип турар бүгү бачыттарыңарны артыңарга кааптыңар, сеткил-чүрээңерни, сүлдөңерни чаартып алыңар; израиль чон, чүгө өлүр ужурулуг

сен? ³² Кымның-даа болза өлүмүн көргөш, Мээң сеткилим ханмас – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – Бачыдыңар билингөш, амы-тынныг артып калыңар!»

Иудеяның хааннары дээш ыы-сыы

19 ¹ «Иезекиил, израиль чоннуң чагырыкчылары дээш качыгдал ырызын ырла.
² Мынча деп чугаала:

„Сээң аваң⁸ арзылаңнар аразында кайгамчык кыс арзылаң турган.
Ол аныяк арзылаңнар аразыңа амыр-шөлөөн чурттап, чаш төлдөрин
доруктуруп алган.

³ Ава бодунуң арзылаңчыгаштарының бирээзин эмирип өстүрүп каарга,
ол аныяк арзылаң апарып, олча тудуп өөренип алгаш, кижилер чип эгелээн.

⁴ Өске чоннар ооң дугайында дыңнап каан;
ол араатан оларның оңгарынче кире берген.
Олар ону демир-биле илбектеп алгаш, египет черже аппаратан.

⁵ Авазы бодунуң манаашкыны хей барганын, идегели бүтпээнин көрүп кааш,
өске оглун аныяк арзылаң кылдыр өстүрүп алган.

⁶ Ол аныяк арзылаң өске арзылаңнар аразыңа чимзенип чоруп тургаш,
олча тудуп өөренип алгаш, база кижилер чип эгелээн.

⁷ Ол арзылаң кижилер ордуларын үрөп бузуп^t,
хоорайларын хоозурадып турган;
ол черде бүгү чурттакчы чон ооң ырланырындан коргар апарган.

⁸ Ынчан чоок-кавы девискээрлерниң чоннары аңаа удур үнгөш,
четкизин чада салыптарга, араатан оларның оңгарынче кире берген.

⁹ Олар ооң мойнунче ыяш дөңгү сүп, демир-биле илбектеп алгаш,
Вавилоннуң хаанынче аппаратан.

Арзылаңның ырланганы Израильдиң дагларыңга
ооң соонда дыңналбазын дээш, кара-бажыңнап кааннар.

¹⁰ Сээң аваң шөлде^u суг чанында тарып олурткан виноград сывы дег,
сугаттың элбээнден өзүүчел, будуккур апарган.

¹¹ Ооң будуктары быжыгып, чагырыкчының мергези апарган,
ооң уну шыргай будук-бүрү аразыңа бедидир көдүрүлгөн.
Ол бодунуң бедии-биле база эндерик чаш будуктары-биле онзаланып көстүп
турган.

¹² Ынчалза-даа ол сып килең-биле тура тырттыргаш, черже октадыпкан;
өрттендир чиир хат ону кургадыпкан,

⁸19:2-10 Аваң – иудей күрүнени ойзу адап көргүскени ол.

^t19:7 Өске бурунгу сөзүглелде «Дулгуяк кадайларын бужартадып» деп бижээн.

^u19:10 Өске бурунгу сөзүглелде «шөлде» эвес, а «ханында» деп бижээн.

19:2 Э. д. 49:9 19:4 Ыы. 4:20 19:5 4 Хаан. 23:34, 36

19:8 Иез. 12:13; 17:20; 32:3; Ос. 7:12 19:10 Иез. 15:2, 6

19:12 Иер. 4:12; 51:1; Иез. 17:10; Ос. 4:19

ооң чимистерин үзе тыртып каапкан;
быжыг будуктары кадып калган, оларны от чипкен.

¹³ Ам ону ээн кургаг ховуже, кадып калган,
кагып-суксаан черже солуй олуртуп каан.

¹⁴ Ооң унундан от үнгеш, будук, чимизин чипкен.

Ам ында чагырыкчының мергези боорунга тааржыр быжыг будуктар артпаан“».

Бо дээрге качыгдал ырызы-дыр, ооң-биле ажыын ажып, ыглап-сыктазыннар.

Үймээнчи израиль чон

20¹ Туттуруушкунувустун чедиги чылының беш айның онда израиль чоннун *баштыннарының чамдыызы Дээрги-Чаяакчдан чүве айтырар дээш, мээн мурнумга кээп олуруп алган.

² Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунун сөзүн ажыдып чугаалаан: ³ «Киж и амытан, Израильдин баштыннары-биле чугаалажып, оларга Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: силер Менден чүве айтырып келдиңер бе? Мен дириг Бодумнун адым-биле даңгыраглап тур мен: силерге харыы бербес мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ⁴ Киж и амытан, оларны шиидеринге белен сен бе? Шиидеринге белен сен бе? Ындыг болза, оларга ада-өгбезиниң чүдек-бужар чүүлдерин айтып, ⁵ Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин оларга дамчыт: Израильди шилип алганым хүнде Мен Иаковтун салгалы болур чонга даңгырак берип, Египетке оларга Бодумну ажыткан мен. Даңгырак берип, оларга: „Мен – Дээрги-Чаяакчы, Бурганыңар-дыр мен“ – деп чугаалаан мен. ⁶ Ол хүн оларны Египеттен үндүргеш, Мээн оларга көрүп бергеним, сүт биле ары чигири агып чыдар байлак, бүгү черлерниң эн каазы болур черже чедире бээрин азаан мен. ⁷ Оларга: „Чарашсынып магадаар чүдек-бужар дүрзүлериңерден шуптунар ойталанар, Египеттин *дүрзү-бурганнары-биле бодунарны бужартатпаңар. Мен – Дээрги-Чаяакчы, Бурганыңар-дыр мен“ – деп чугаалаан мен.

⁸ Ынчалза-даа олар Меңээ удур тура халышкаш, Мени тооп дыңнавайн барганнар; кайызы-даа чарашсынып магадаары чүдек-бужар дүрзүлеринден ойталавайн барган, Египеттин дүрзү-бурганнарын кагбаан. Мен ынчан килеңимни оларже кыптыктырарымны, хорадаан сагыжымны египет черге оларга удур ыдарымны шиитпирлээн мен. ⁹ Ындыг-даа болза, Мен Бодумнун адымны бодааш, ол ат оларның аразында израильчилерниң чурттап турары чоннар мурнунга баксыравазын дээш, ынчаар кылбаан мен. Мен ол чоннар көрүп турда, израильчилерге Бодумну ажыдып, оларны египет черден үндүре берген болгай мен.

¹⁰ Мен израильчилерни Египеттен үндүре бергеш, ээн кургаг ховуга эккелген мен.

¹¹ Оларга Бодумнун айтышкыннарымны берип, хоойлуларымны чарлаан мен, чүге дээрге ол хоойлуларны күүседип турар киж и оларның ачызында амылыг артар.

20:1 Иез. 8:1; 14:1 **20:3** 4 Хаан. 3:13; Иез. 14:3; 20:31 **20:3** Иез. 5:11

20:4 Иез. 22:2; 23:36 **20:4** Иез. 16:2; 22:2 **20:5** Хост. 6:7 **20:6** Хост. 3:8

20:7 Лев. 18:3; Иез. 16:26; 23:19 **20:9** Ыд. ыр. 105:8; Иса. 48:11 **20:10** Хост. 13:18, 20

20:11 Лев. 18:5; Иез. 18:9

¹² Бистин аравыста харылзааның демдээ кылдыр, оларны Мен, Дээрги-Чаяакчы, ыдыктап турарымны билип алзын дээш, Меңээ тураскааткан *амыр-дыш хүннерин оларга берген мен.

¹³ Ынчалза-даа израиль чон ээн кургаг ховуга Меңээ удур тура халышкан: Мээң айтышкыннарымны сагываан, хоойлуларымны хүлээп көрбээн – а ол хоойлуларны күүседип турар кижин оларның ачызында амы-тынныг артар; олар Меңээ тураскааткан амыр-дыш хүннерин дыка-ла бужартагкан. Ынчангаш Мен ээн кургаг ховуга килеңимни оларже кыптыктырарымны, оларны узуткап каарымны шиитпирлээн мен. ¹⁴ Ындыг-даа болза, Мен Бодумнуң адымны бодааш, израильчилерни Египеттен үндүрүп турумда, көрүп турган чоннар мурнунга адым баксыравазын дээш, ынчанмаан мен. ¹⁵ Харын-даа Мен оларга белеткеп кааным сүт болгаш ары чигири агып чыдар байлак черже, бүгү черлерниң эң каазы болур черже оларны кирибездимни ээн кургаг ховуга даңгыраглаан мен. ¹⁶ Чүгө дээрге олар Мээң хоойлуларымны хүлээп көрбээн, Мээң айтышкыннарымны сагываан болгаш Меңээ тураскааткан амыр-дыш хүннерин бужартадып турган; оларның сеткил-чүрээ богтарының дүрзү-бурганнарынга бердинген турган. ¹⁷ Ынчалза-даа Мен оларже кээргел-биле көрүп, чок кылбайн барган мен, оларны ээн кургаг ховуга узуткап кагбаан мен.

¹⁸ Мен ээн кургаг ховуга оларның ажы-төлүнгө: „Ада-өгбөңерниң дүрүмнерин эдербөңөр, оларның доктаалдарын сагыванаар, богтарыңарны оларның дүрзү-бурганнары-биле бужартаганаар. ¹⁹ Мен, Дээрги-Чаяакчы – силерниң Бурганыңар-дыр мен; Мээң айтышкыннарымны сагыңар, Мээң дүрүмнеримни чүткүлдүү-биле күүсединер. ²⁰ Бистин аравыста харылзааның демдээ кылдыр Меңээ тураскааткан амыр-дыш хүннерин ыдыктыг деп көрүңер. Мени Дээрги-Чаяакчы, Бурганыңар деп билип алыр силер“ – дээн мен.

²¹ Ынчалза-даа оларның ажы-төлү база Меңээ удур үймээн үндүргөн: Мээң айтышкыннарымны сагываастаан, Мээң хоойлуларымны күүседип дээш чүткүвөстээн – а ол хоойлуларны күүседип турар кижин оларның ачызында амы-тынныг артар болгай; олар Меңээ тураскааткан амыр-дыш хүннерин бужартадып турганнар. Ынчангаш Мен ээн кургаг ховуга килеңимни оларже кыптыктырарымны, хорадаан сагыжымны оларга удур ыдарымны шиитпирлээн мен. ²² Ынчалза-даа Мен холумну узуткаашкындан тыртып, Бодумнуң адым дээш, израильчилерни Египеттен үндүрүп турумда, көрүп турган чоннар мурнунга адым баксыравазын дээш, ынчанмаан мен. ²³ Мен ол ышкаш ээн кургаг ховуга оларны өске чоннар аразыңга тоо быдарадып, хары чурттарже тарадып кааптарымны даңгыраглаан мен. ²⁴ Чүгө дээрге олар Мээң хоойлуларымны күүсетпейн, айтышкыннарымны хүлээп көрбөй турган; Меңээ тураскааткан амыр-дыш хүннерин бужартадып, богтарының ада-өгбөңөңүниң дүрзү-бурганнарын чарашсынып магадап турганнар. ²⁵ Ынчангаш Мен оларга багай дүрүмнерни база оларның амы-тынын камгалап шыдавас хоойлуларны эдерерин чөпшээрээн

20:12 Иез. 37:28; 38:23 **20:12** Хост. 20:8-11 **20:13** Лев. 19:30; 26:2; Иез. 22:8; 23:38

20:13 Хост. 32:10-14; Сан. 14:12-20 **20:15** Сан. 14:28-30; Ыд. ыр. 94:11

20:16 Ыд. ыр. 77:37 **20:18** 2 Чыл. 30:7 **20:18** Ис. 24:14 **20:19** Ы. х. к. 5:32-33

20:20 Хост. 20:8 **20:21** Иез. 2:3 **20:23** Ы. х. к. 28:64

мен. ²⁶ Оларга боттарының өргүл салыышкыннарын дамчыштыр бужартаарын, дун оолдарын өргүүрүн чөпшээрээн мен – оларны хоозурадыр дээш, Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип алзыннар дээш ынчалдым.

²⁷ Ынчангаш, кижги амытан, израиль чон-биле чугаалажып, Дээрги-Бурган-Чаяакчының оларга чугаалаан чүвезин дамчыт: ада-өгбөнерниң Меңээ удур кара сагыш сеткип, Мени бак сөглөп турганы мындыг база болган. ²⁸ Мен оларны бээр бооп даңгыраглаан черимче эккелдим. А олар бедик тей азы улуг хөлөгелиг ыяш көрүп кааш-ла, аңаа өргүлдер кылып, Мээң киленим оттурар өргүл белектери салып, чаагай чыттыг чүүлдер кышып, арага өргүлдери чажып турду. ²⁹ Мен олардан: „Бо чүү ындыг бедик черже барып турарыңар ол?“ – деп айтырган мен. (Ол бедик черни амдыгаа чедир Бама^v деп адап турар.)

³⁰ Ынчангаш израиль чонга Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыдар сен: ада-өгбөнерниң үлегер-чижээ-биле боттарыңарны бужартадып, оларның чүдек-бужар дүрзү-бурганнары-биле самыыраар силер бе? ³¹ Өргүл белектерин эккеп, ажы-төлүнөрни өргүп, от өттүр эрттирип турарыңар дээр-геле боттарыңарны бүгү дүрзү-бурганнарыңар-биле биеэги хевээр бужартадып турарыңар ол-дур. Израиль чон, Менден чүве айтырып кээп шыдаар бис деп бодап тур силер бе? Мен дириг Бодумнун адым-биле даңгыраглап тур мен: силерге харыы бербес мен! ³² Силер: „Бүгү өске чоннар ышкаш, өске чер чурттуг аймактар ышкаш, ыяш биле дашка бараан болур бис“ – дээр-дир силер. Ынчалза-даа силерниң угаан-бодалыңарга кирген ол чүве канчап-даа боттанмас.

³³ Мен дириг Бодумнун адым-биле даңгыраглап тур мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – Силерни күштүг холум, күчү-күжүм болгаш кыптыккан киленим-биле чагырар мен. ³⁴ Силерни күштүг холум, күчү-күжүм болгаш кыптыккан киленим-биле тарадып чорудупканым өске чоннар аразындан, хары чурттардан үндүрө бергеш, чыып эккээр мен. ³⁵ Мен силерни өске чоннарга хамааржыр ээн кургаг ховуже эккелгеш, силер-биле удур-дедир көржүп алгаш, чаргылдажыр мен. ³⁶ Силерниң ада-өгбөнер-биле египет черде ээн кургаг ховуга чаргылдажып турганым дег, силер-биле база чаргылдажыр мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ³⁷ Мен силерни Бодумнун шыкпыыжым-биле хай деп чагырар мен, *чагыг-керээмниң кинчизи-биле бектээр мен. ³⁸ Мен силерден үймээнчи, Меңээ удур тура халаан улусту аңгылаар мен. Ам турар черинден Мен оларны үндүрө берзимзе-даа, олар израиль черже кирбес. Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер.

³⁹ Израиль чон, силерниң дугайыңарда Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча деп турар-дыр: боттарыңарның дүрзү-бурганнарыңарга бараан болуп барыңар-ла! Ынчалза-даа моон соңгаар Мени тооп дыңнаар силер, Мээң ыдыктыг адымны өргүлдериңер болгаш дүрзү-бурганнарыңар-биле бужартадып шыдавас силер.

^v20:29 Бама – бедик чер дээн уткалыг сөс. Дүрзү-бурганнарга мөгөйишкин кылыр черни көргүзүп турар.

20:25 Ыд. ыр. 80:13 20:26 Иез. 16:20-21 20:26 Иез. 6:7 20:28 Иез. 6:13

20:31 Иез. 16:20-21 20:31 4 Хаан. 3:13; Иез. 14:3; 20:3 20:31 Иез. 5:11

20:32 Ы. х. к. 4:28; 4 Хаан. 19:18 20:33 Иер. 21:5 20:34 Иер. 31:8 20:35 Ос. 2:14

20:36 Сан. 14:20-23, 28-30 20:38 Иез. 13:9 20:39 Иез. 39:7; 43:7

⁴⁰ Чүгө дээрге Мээн ыдыктыг даамга, Израильдин бедик даанга бүгү израиль чон, чер кырында чеже санныг болдур, Меңээ бараан болур – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – Чонумну Мен аңаа хүлээп аар мен; силернин өргүлдериңерни, баштайгы дүжүдүңерни бүгү ыдыктыг өргүлдериңер-биле кады аңаа негеп аар мен. ⁴¹ Силерни өске чоннар аразындан үндүрө бергеш, силерни тарадып каапканым чурттардан чыып эккелгеш, ол чоннар көрүп турда, силернин араңарга Бодумнуң ыдыктыгымны көргүскөш, силерни чаагай чыттыг өргүүл дег кылдыр хүлээп аар мен. ⁴² Силерни израиль черже – силерниң ада-өгбөңөргө бээр бооп дангыраглаан черимче – киире бээримге, Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер. ⁴³ Аңаа боттарыңарны бужартадып турган бүгү оруктарыңар болгаш херектериңерни сактып кээр силер, үүлгедип турган бузут-багыңар ужун боттарыңардан ческинер силер. ⁴⁴ Израиль чон, кажан Мен, бузут-бактыг оруктарыңар болгаш самыыргай херектериңер бар-даа болза, Бодумнуң адым дээш, силерге эки чүүл кылырымга, Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Мурнуу чүккө отту кыпсыры

⁴⁵ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ⁴⁶ «Кижиг амытан, мурнуу чүккө шиглей көрүңгөш, мурнуу чүктө черлерге удур медегле, *Негевтин арга-эзиминге удур өттүр билип медегле. ⁴⁷ Негевтин арга-эзиминге Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан сөзүн дамчыт: көр даан, Мен сээң иштиңге от кыпсыр деп тур мен, ол от сээң ногаан-даа, кургаг-даа бүгү ыяштарыңны чиптер, чалынналган чалбыыш өшпөс, мурнуу чүктөн эгелээш, сонгу чүккө чедир бүгү улустуң арыннары аңаа чиртип аар. ⁴⁸ Кижиг бүрүзү Мээн, Дээрги-Чаяакчының, ону өрттөткенимни көрүп каар, ол чалбыыш черле өшпөс».

⁴⁹ Мен ынчан: «О, Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Улус меңээ: „Ол *медээчи чүглө тывызык чугаалар-биле чугаалап туруп берди“ – деп тур» – дээн мен.

Бурганның хынындан ужулган хылыжы

21 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижиг амытан, Иерусалимче шиглей көрүңгөш, ыдыктыг черлерге удур медегле, израиль черге удур өттүр билип медегле. ³ Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин аңаа дамчыт: Мен сеңээ удур апардым. Хылыжымны хынындан ужулгаш, сээң чөптүг-даа, бузуттуг-даа улузунну узуткап каар мен. ⁴ Чөптүг-шынныг-даа, бузуттуг-даа улусту узуткап каар болганымда, Мээн хылыжым мурнуу чүктөн эгелээш, сонгу чүккө чедир бүгү улуска удур көдүрлүр. ⁵ Кижиг бүрүзү Дээрги-Чаяакчы Мээн хылыжымны хынындан ужулганымны, ол ам хынче дедир кирбезин билип аар.

⁶ А сен, кижиг амытан, човуурта! Улус мурнунга сеткил-чүрээң кедергей кударап, сарынналып човуурта! ⁷ Кажан олар: „Чүгө човууртап тур сен?“ – деп айтырарга,

20:40 Иса. 56:7; Иез. 17:23 20:41 Иез. 11:17 20:41 Иез. 28:25; 36:23; 39:27

20:42 Хост. 6:8 20:43 Иез. 6:9; 16:61; 36:31 20:44 Ыд. ыр. 102:10 20:47 Иер. 21:14

20:47 Иез. 17:24; Лк. 23:31 20:47 Иез. 21:4 20:48 Иса. 34:9-10; Иер. 17:27

20:49 Иез. 17:2; 24:3 21:2 Иез. 6:2 21:3 Ы. х. к. 32:41; Иер. 47:6

21:3 Иов 9:22; Эжкл. 9:2 21:4 Иез. 20:47 21:7 Иез. 12:9

„Дынналып келген медээден“ – деп харыылаар сен. Чүрөк бүрүзү кортканындан шапкыланыр, холдар салдына бээр, сагыш-сеткил бүрүзү харыксырап каар, дискөк бүрүзү, бырлаңнаан суг дег, сирилээр. Медээлээн халап албан боттаныр». Дээрги-Бурган-Чаяакчынын медеглээн чүвези ол-дур.

⁸ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ⁹ «Кижиге амытан, өттүр билип медеглеп, Дээргиниң чугаалаан чүвезин дамчыт:

Хылыш – чидидип, кылайтыр чүлгүп каан хылыш бар;

¹⁰ кыргып-хыдызын дээш чидидип,

чаңнык ышкаш кызаңназын дээш, кылайтыр чүлгүп каан хылыш бар.

Канчап өөрүүр бис? Мээң ажы-төлүм кандыг-даа кеземчени тоовас-тыр!^w

¹¹ Ол хылышты дайзын тудуп аар кылдыр кылайтыр чүлгүп каан,

ону узуткакчыга тутсур дээш чидидип, кылайтыр чүлгүп каан.

¹² Кижиге амытан, човууртап, ишкирнип ыгла,

чүге дээрге ол хылыш Мээң чонумга, Израильдин бүгү нояннарынга удур көдүрлүр;

оларны Мээң чонум-биле кады кыргыдып-хыдытсын дээш хылышка каап бээр; ынчангаш качыгдалдан бажың шаштын.

¹³ Шылгалда ыяап-ла кээр:

а бир эвес улус кеземчени тоовас болза, канчаарыл?

Ындыг чүве турбас ужурлуг!»

Дээрги-Бурган-Чаяакчынын медеглээн чүвези ол-дур.

¹⁴ «Кижиге амытан, өттүр билип медегле,

хорадааның илередип, адыштарың часкан.

Хылыш хөй кагап соксун – ол дээрге улусту узуткаар,

өндүр улуг кыргып-хыдышкын кылыр хылыш-тыр,

оларны бүгү чүктен өттүр шанчар хылыш-тыр.

¹⁵ Оларның чүректери кортканындан шапкыланыр, кырдырган улус хөй болур.

Хылыштың бизин Мен бүгү хаалгаларга үстүртүп каар мен.

Ол боор! Чаңнык ышкаш кызаңнаан,

кыргып-хыдызын дээш чидидип каан хылыш ол-дур!

¹⁶ Хылыш, оң талаңче шаш-ла! Солагай талаңче сок-ла!

Бизиң углаан черже шаш-ла!

¹⁷ Мен база адыш часкап, килеңим хандырап мен.

Мен, Дээрги-Чаяакчы, ону чугааладым».

¹⁸ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ¹⁹ «Кижиге амытан, Вавилоннун хаанының хылыжы чоруп болгу дег ийи оруктан даап бодап, чуруп ал; олар ийилээн чаңгыс черден үнүпсүн. Оруктарың эгезинге аңгы хоорайларже айыткан орук демдээн тургузуп каг. ²⁰ Хылыштың чоруп болгу дег оруктарың даап

^w21:10 Бо шүлүктүң утказы эки билдинмес. Еврей дылдан дорт очулдуурага: «Мээң оглумнун даянгыыжының кандыг-даа ыяшты херекке албайн турары дээш өөрүүр бис бе?» – дээн.

бодап, чуруп ал: бир орук аммон чоннуң найысылал хоорайы Равваже, өске орук – Иудеяже, быжыглалдыг Иерусалимче барзын. ²¹ Чүгө дээрге Вавилоннуң хааны ийи оруктунң белдиринге, адырланып чарлыр черинге доктаагаш, төлгө кылырдыр. Хаан согуннарын силгип-чайып, ап чорааны *дүрзү-бурганнардан айтырып, *өргөөн малының баарын шинчип көөр-дүр. ²² Ооң холунче „Иерусалимче“ деп айыткан төлгө кирер-дир – ол аңаа дайынчы алгы үндүрүп, кыргып-хыдышышкынче кыйгырар, хана буза үстүрер чепсектер тургузар, хоорайны дескинди чалдар кылыр, бүзээлел суургалары тудар. ²³ Берген даңгырактар ужун иудейлерге ол төлгө мегелеп турар ышкаш боор, ынчалза-даа хаан оларның кем-буруузун сагындыргаш, оларны тудуп алгаш баарын шиитпирлээр».

²⁴ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы: «Бир-тээ, силер ажык үймөөн үндүрүп, оон-биле кем-буруулуунарны сагындырып, кылып турар бүгү херектеринер-биле бачыттарыңарны ажыдып турар болганыңарда, ол бүгүнү боттарыңар сагындырганыңар дээш, дайзын силерни тудуп алгаш баар» – деп чугаалаан.

²⁵⁻²⁶ «А сен, Израильдиң бужар-бак чагырыкчызы, шииттирер хүнүң келген-дир, бүрүн кеземче көөр шагың четкен-дир – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы чугаалаан. – Бажында оваадайың – дүжүлгө демдеглээн бөргүң уштуп салып каг. Моон соңгаар ооң мурнунда турганы дег болбас: базындырганнар көдүрлүр, бедээннер базындырар. ²⁷ Узуткаашкын, узуткаашкын, узуткаашкын! Ынчалза-даа узуткаар эргелиг кижиге келбөөн шаанда, ындыг чүвө болбас^x».

Аммон чонга удур өттүр билген медеглел

²⁸ «Кижиге амытан, өттүр билип медеглел, Дээрги-Бурган-Чаяакчының аммон чонга болгаш ооң бак сөглээшкыннеринге хамаарыштыр чугаалаан чүвезин дамчыт:

Хылыш, кыргып-хыдызын дээш хыныңдан ужулган,
узутказын дээш, чаңнык ышкаш кызаңназын дээш,
кылайтыр чүлгүп каан хылыш бо-дур!

²⁹ Аммон чон, сеңээ хоозун көстүүшкүннер, меге төлгелер дуза катпас;
шииттирер хүнү үнген, бүрүн кеземче көөр шагы келген
бужар-бак улустунң боскун хылыш-биле одура кезер.

³⁰ Хылышты хынынче дедир сугайн бе?!^y

Сени төрүттүнген чериңге, чаяаттыңан чериңге
шиидер мен, аммон чон!

³¹ Мээң хорадаан сагыжым сенче кыптыгар,
килеңимниң чалбыгыжын сенче хадыдар мен,
араатанзыг, өлүрүүшкүн кылып мергежээн улустунң холунга

^x21:27 Азы: «Бо чурт ам, бүрүн эргелиг кижиге келбөөн шаанда, катап тургустунмас; Мен ол кижиге ону бээр мен».

^y21:30 Азы: «Хылыжыңны хынынче дедир суп ал».

21:20 Ы. х. к. 3:11; 2 Хаан. 12:26; Иез. 25:4-5 21:22 4 Хаан. 25:1; Иер. 39:1; 52:4; Иез. 4:2

21:25-26 2 Чыл. 36:13; Иез. 12:10 21:25-26 Иез. 35:5 21:25-26 Лк. 1:52

21:28 Иер. 49:1-6; Ам. 1:13-15; Соф. 2:8 21:29 Иез. 13:6 21:30 Э. д. 19:30-37

сени хүлээдип бээр мен.

³² Отка чемиш боор сен, сээң ханың черни шыва аптар, сээң дугайында сактыышкын артпас.

Мен, Дээрги-Чаяакчы, ону чугааладым».

Иерусалимниң хой бачыгтары

22 ¹ Дээрги-Чаяакчы менээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижиг амытан, сен ханга борашкан хоорайны шиидеринге белен сен бе? Сен ону шиидеринге белен сен бе? Ындыг болза, оон үүлгеткен бүгү чүдек-бужар чүүлдерин айтыр сен. ³ Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин аңаа дамчыт: о, бодунуң иштинге хан төгүүшкүнү кылып, кеземчени бодунче халдадып турар, кылып алган *дүрзү-бурганнары-биле бодун бужартадып турар хоорай! ⁴ Сен төккен ханың дээш кем-буруулуг апарган сен, кылып алган дүрзү-бурганнарың-биле бодуну бужартаткан сен; кеземче алып үенни чоокшуладып алган сен, назының төнчүзү келген-дир. Ол бүгү дээш, Мен сени өске чоннарга бак сөглеттирип, бүгү чурттарга кочу-шоот кылып каар мен. ⁵ О, адын баксырадып алган, дүржөк чоруу-биле сурагжаан хоорай, сенден ырак улус чоокта улус-биле кады сени дорамчылаар.

⁶ Иерусалим, Израильдин чагырыкчылары сеңээ тургаш, кайызы-даа бодунуң шыдаар шаа-биле улустуң ханын төп турар. ⁷ Сээң иштинде кижилер ада-иезин куду көрүп, даштыкы улусту бастып, өскүстөрни база дулгуяк херэеженнерни кызгадап турар. ⁸ Сен Мээң ыдыктыг чүүлдеримни херекке албайн, Менээ тураскааткан *амыр-дыш хүннерин бужартадып тур сен. ⁹ Нүгүлчүлөр сеңээ тургаш, өске улустуң ханын төп турар; сээң чурттакчыларың дагларга дүрзү-*бурганнарга өргээн аыш-чем чип, сээң иштинге бужар-бак чүүлдер кылып турар. ¹⁰ Сенде турар чамдык улус ачазының орун-дөжөөн бужартадыр-дыр, өскелери – ай демдээ көрүп, *арыг эвес турган кадайы-биле албадал кылып холбажыр-дыр. ¹¹ Чамдык улус өске кижиге кадайы-биле бужар харылзаа тудар-дыр, база чамдыктары боттарының кеннин ыят чогу-биле бужартадыр-дыр, өске-бир кижиге бодунуң-на ачазының уруу болур угбазы азы дуңмазы-биле албадал кылып холбажыр-дыр. ¹² Чурттакчыларың хээли алгаш, өске кижиге ханы төгөр-дир; сен болза хөөзүн алып дээш, хуу хавырып аар дээш акша-мөңгүн чегдирип, өске кижиден ажык-кончаа түрүдүп алып-дыр сен. А Мени уттупкан-дыр сен». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

¹³ «Көр даан, Мен сээң былаап тургаш чедип алганың олча-ажың дээш база бодунуң чонун аразыңга төккениң хан дээш хордап, сенче чудуруум аннып тур мен. ¹⁴ Мээң сеңээ удур хөделип үнер үемде, эрес-дидим бооп артар сен бе, сээң холдарың ынчан салдына бербес бе? Мен, Дээрги-Чаяакчы, ону чугаалаан мен, кылып-даа мен. ¹⁵ Мен сени өске чоннар аразыңга тоо быдарадып, хары чурттарга тарадып кааптар мен; сенде турар чүдек-бужар чүүлдерниң төнчүзүн салыр мен.

21:32 Иез. 25:10 22:2 Иез. 20:4; 23:36 22:2 Иез. 16:2; 20:4 22:4 Иез. 5:14

22:7 Хост. 20:12 22:7 Хост. 22:21; Ы. х. к. 24:17; Иса. 10:2 22:8 Иез. 20:13; 23:38

22:9 Лев. 19:16 22:9 Иез. 18:6 22:10 Э. д. 35:22; 49:4; Ы. х. к. 22:30; 27:20

22:11 Хост. 20:14, 17; Иер. 5:8 22:11 Лев. 18:7-16 22:12 Ы. х. к. 27:25

22:12 Хост. 22:25; Лев. 25:36 22:15 Иез. 5:10

¹⁶ Сен бодунну өске чоннар мурнунга бак атка кирир сен. Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар сен»².

¹⁷ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ¹⁸ «Кижиге амытан, израильчилер Меңээ багай холуксаа дег апарган; олар шупту эзилдирер суугуга артып каар чes, коргулчун, демир болгаш ак-коргулчун дег – мөңгүнүн багай холуксаазы дег». ¹⁹ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Силер шупту багай холуксаа дег апарган болганыңарда, Мен силерни Иерусалимге чыыптар мен. ²⁰ Эзилдирер суугу же мөңгүн, чes, демир, коргулчун болгаш ак-коргулчунну кады суккаш, от кысып, чалбыышты үргеш, оларны эргизери дег, Мен база киленим кыптыккаш, силерни чыып, хоорайга арттыргаш, эзилдирер мен. ²¹ Силерни чыггаш, хорадаан сагыжымның одун силер же үреримге, аңаа эстип каар силер. ²² Эзилдирер суугуга мөңгүнүн эстири дег, силер база аңаа эстип каар силер. Ынчан Мээн, Дээрги-Чаяакчының, киленимниң силер же кыптыкканын билип аар силер».

²³ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ²⁴ «Кижиге амытан, бо черге: „Хирлиг-дир сен, килең хүнүнде чаас-биле суггартпаан-дыр сен“ – деп чугаала. ²⁵ Ында турар *Бурганның медээчилери^a сүлчээлиг-дир, олар олчазын үзе-чаза тыртып, ыранган арзылаң ышкаш-тыр; олар улусту узуткап, эт-хөрөңгиге болгаш эргине-байлакты хунаап ап, бо черде дулгуяк херэеженнерни көвүдөдип турар-дыр. ²⁶ Ында *Бурганның бараалгакчылары Мээн *хоойлумну үрөп, ыдыктыг чүүлдеримни бужартадып турар-дыр; олар ыдыктыг чүүлдү ыдыктыг эвес чүүлдөн аңгылавайн, арыг база арыг эвес чүүлдүн аразында ылгал барын айытпайн турар-дыр; олар Меңээ тураскааткан амыр-дыш хүннерин канчаар сагып турарынче сагыш салбас-тыр. Ынчангаш Мен оларның аразында бужарташкынга таваржып турар-дыр мен. ²⁷ Ол черниң нояннары олчазын туткулаан бөрүлөр дег-дир; олар хан төп, ажык-кончаа алыр дээш кижиге өлүрүп турар-дыр. ²⁸ А ында турар Бурганның медээчилери нояннарының бүгү ыңдыг херектерин хоозун көстүүшкүннер болгаш меге өттүр билген меделелдери-биле, чугайлаан дег, агартыр чаап, шынны чажырып турар. Олар Дээрги-Чаяакчы ынча дивээн-даа болза, „Дээрги-Бурган-Чаяакчы ынча дээн“ деп меделээр-дир. ²⁹ Черниң чурттакчылары бот-боттарын дарлап, үптөп, яды-түрөңгиге улусту кызгадап, даштыкы улусту бастып, оларга чөптүг шииткел көргүспейн турар.

³⁰ Мен, чуртту чок кылып каарын күзевейн, чоннуң аразындан хананы дуй туруптар, Мээн мурнунга чуртка болчуп, ойбак черлерге барып туруп аар кижиге дилеп турдум, ынчалза-даа тыппадым^b. ³¹ Ам Мен олар же киленим кыптыгып,

^{22:16} Өске бурунгу сөзүглелде «Мен сен дээш өске чоннар мурнунга бак атка кирер мен, ынчалза-даа Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар сен» деп бижээн.

^{22:25} Өске бурунгу сөзүглелде «Ооң чагырыкчылары» деп бижээн.

^{b22:30} Иезекиилдин бо шүлүкте ажыглап турар омур-хевирин дайын үезинде хоорайнын камгалакчыларын көргүзүп турар. Кажан дайын хананы оя шааптарга, камгалакчы шериглер ойбак черге барып, дайынны дозуп, хоорай же кирибес турган.

22:18 Иса. 1:25; Зах. 13:9; Мал. 3:3 **22:24** 3 Хаан. 8:35 **22:25** Иер. 11:9

22:25 Иез. 19:3 **22:26** Иер. 23:11; Соф. 3:4 **22:26** Лев. 10:10; 11:47; Мал. 2:8

22:26 Иер. 17:27 **22:27** Соф. 3:3 **22:28** Иез. 13:6, 10 **22:30** Ыд. ыр. 105:23; Иез. 13:5

хорадаан сагыжымның оду-биле оларны узуткап каар мен, чедип алган чүвезин боттарының баштарынче халдадыр мен». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Самыыраан угбашкылар

23¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижиге амытан, чаңгыс иеден төрүттүнген ийи угбашкы турган-дыр. ³ Олар аныяандан-на Египетке самыын-садып турганнар; аңаа оларның эр кижиге дегбээн эмиглерин нугуп, эмининиң допшуларын бырыштыр суйбап каапкан. ⁴ Угбазын Огола деп, а дунмазын Оголива деп адаар чүве-дир. Олар Мээң кадайларым апаргаш, ажы-төлдү божуп берип турган. Огола дээрге Самария-дыр, а Оголива – Иерусалим-дир.

⁵ Огола Мээң кадайым тургаш-ла, катап база самыын-садып эгелээн. Ол бодунуң хандыкшаан эрлеринче, ассирий дайынчыларже, туралап, холбажырын күзей берген – ⁶ каас-коя хептиг эрлерже, тус чер чагырыкчыларынче, шериг *баштыңнарынче туралап, холбажырын күзей берген – олар шупту чараш эрлер, аъттыг шеригжилер турган. ⁷ Огола Ассирияның шилиттинген улузу-биле самыын-садып, холбажырын күзээн бүгү улузунуң *дүрзү-бурганнары-биле бодун бужартадып турган. ⁸ Ол Египетке-ле эгелеп алган самыыраашкынын черле кагбаан; ынчан ол аныяк турда, хандыкшааннары ооң-биле удуп, эр кижиге дегбээн эмининиң допшуларын бырыштыр суйбап, туралаан сагыжы-биле ону бүргөп турган болгай. ⁹ Ынчангаш Мен Оголаны ооң хандыкшааннарының – туралаары ассирийлерниң – холунга хүлээдип берген мен. ¹⁰ Олар ону шалданнааш, ооң оглу-кызын тудуп алгаш, бодун хылыш-биле шанчып кааннар. Ону шаажылаан соонда, оон ады херээннер аразынга баксырай берген.

¹¹ Ооң дунмазы, Оголива, ол бүгүнү көрүп турза-даа, туралаар, самыын-садар талазы-биле угбазындан артык апарган. ¹² Ол база-ла ассирийлерже – тус чер чагырыкчыларынче, шериг баштыңнарынче, каас-коя кеттинген дайынчыларже, аъттыг шеригжилерже, бүгү чараш эрлерже туралап, холбажырын күзөп турган. ¹³ Ооң база-ла бодун бужартадып алганын көргөн мен; угбашкылар ийилээн чаңгыс орук-биле бар чыткан.

¹⁴ Оголива оон-даа артык самыын-садар чорукка алыскан. Ол ханада сиилбирлээн эр улустуң – кызыл будук-биле чураан халдейлерниң дүрзүлерин көрүп каан. ¹⁵ Олар белинде курларлыг, бажында каас-коя бөрттерлиг, шупту вавилон шериг баштыңнарынга, халдей черниң чурттакчыларынга дөмей улус болган. ¹⁶ Оларны көрүп каан дораан-на, Оголива туралап, күзей бергеш, халдейлерни кыйгыртып, оларның черинче *элчиннер ыдыпкан. ¹⁷ Вавилончулар ооң эр улус-биле хандыкшыыр орун-дөжээнге кээп, ооң-биле самыырап, ону бужартадып кааннар. Оларны дамчыштыр бужартай бергеш, Оголива чүдексинип, олардан хая көрнү берген. ¹⁸ Кажан ол самыыраашкынга ажыы-биле алзып, шалдаңын ажыдып эгелээрже, бир шагда ооң угбазындан чүдексинип, хая көрнү бергеним дег, Мен оон база чүдексинип, хая көрнү берген мен. ¹⁹ А ооң самыыраары дам барып, Египетке

22:31 Иез. 9:10 23:3 Лев. 17:7; Иса. 1:21; Иез. 16:15 23:5 Ос. 2:5 23:9 4 Хаан. 17:5-6

23:11 4 Хаан. 17:19; Иер. 3:8, 11 23:12 Иер. 2:18; Иез. 16:28 23:14 Наум 2:3

23:14 Иез. 16:29 23:17 Иса. 57:8

самыын-садып турган чалыы шаан сактып келген. ²⁰Ол аңаа элчигенни дег эр сүрүлүг, аскырлар ышкаш төктүүчөл үрелиг хандыкшааннарын күзеп турган. ²¹Ол аныяк шааның самыраашкынын, египетчилер ооң эмининиң допшуларын суйбап, аныяк эмиглерин нугуп турган үени сактып келген».

²² Ынчангаш, Оголива, Дээрги-Бурган-Чаяакчы сеңээ чугаалап тур: «Чүдексинип, хая көрнү берген хандыкшааннарынны сеңээ удурландырап мен, оларны чер болгандан сеңээ удур ыдар мен: ²³ вавилончуларны, бүгү халдейлерни, Пекод, Шоа болгаш Коа деп девискээрлерден улусту, бүгү ассирийлерни, бүгү ол чараш эрлерни, тус чер чагырыкчыларын, шериг баштыңнарын, дээди дүжүметтерни, дайынчыларны, бүгү аъттыг шеригжилерни эккеп, ыдар мен. ²⁴ Олар сенче чепсектиг^c, аъттарлыг, *дайынчы тергелерлиг, дыка хөй чоннуг үнүпкеш, сени бүгү таладан бүзээлеп, чыдаларлыг, дозуг-камгалалдарлыг, куяк бөрттерлиг туруп аар. Мен сени шиидер эргени оларга бээр мен, олар сени боттарының дүрүм-хоойлузун ёзугаар шиидер. ²⁵ Мен Бодумнуң хүннээчел сагыжымны сеңээ удур углаптарымга, олар сеңээ хорадап, бак аажылаар: думчууң, кулактарыңны одура кезип кааптар, сээң дириг арткан улузуң хылыштан кырлып каар. Олар сээң оглу-кызыңны тудуп аппаар, дириг арткан улузунну от чиптер. ²⁶ Олар сээң хевинни ушта тыртып, каасталгаларыңны хунаап аар. ²⁷ Мен сээң Египеттен өттүнүп эккелген самыраашкын, будулуушкунунуң төнчүзүн салыр мен, сен ам ол улусту дилевес сен, Египетти сагынмас сен».

²⁸ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Мен сени бодуннуң көөр хөңнүң чок улузуннуң, олардан чүдексинип, хая көрнү берген улузуннуң холунга хүлээдип тур мен. ²⁹ Олар сени ала караа-биле көрбестеп, ажыл-биле чедип алган бүгү чүвөнни хунаап аар. Олар сени шалдаң, чанагаш арттырып каар, сээң бужар чанагажың, самыраашкын, будулуушкунуң ажыттына бээр. ³⁰ Чоннар-биле самырап, оларның дүрзү-бурганнары-биле бодунну бужартатканың дээш, ол бүгү сээң-биле болур. ³¹ Сен бодуннуң угбаңның оруун эдерген сен, ол дээш, ооң кеземчезиниң дашказын сээң холунга тутсур мен».

³² Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн:

«Угбаңның дашказындан ижер сен,
улу-даа, алгы-даа дашка-дыр;
кочуладып, бак атка кирер сен,
дашканың ишкири кончуг-дур.

³³ Эрттир эзирип, муңгадалга алзыр сен;
сээң Самария угбаңның дашказы
өлүм биле хоозураашкынның дашказы-дыр.

³⁴ Сен ону пактап, дүвүңге чедир ижер сен,
ооң бузундуларын хемдиир сен,
эмиг-төжүннү үзерлээр сен.
Мен ону чугааладым».

^c23:24 Бо сөстүң утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Соңгу чүктен» деп бижээн.

Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

³⁵ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы: «Сен Мени утгуп, Мени артыңче октапкан болганыңда, бодунунд кем-буруун, самыыраашкыныңны чүктээр апаар сен» – деп чугаалаан.

³⁶ Дээрги-Чаяакчы меңээ мынча дээн: «Киж и амытан, Огола биле Оголиваны шиидеринге белен сен бе? Ындыг болза, оларга чүдек-бужар херектерин айтып бер. ³⁷ Чүге дээрге олар ашак-кадай улустун шынчы чоруун үрөп турган-дыр, оларның холдары ханга борашкан-дыр. Олар боттарының дүрзү-бурганнары-биле самыырап, Меңээ төрүп берген ажы-төлүн безин дүрзү-бурганнарынга чемиш кылдыр от өттүр эрттирип турганнар. ³⁸ Оон ыңай ол-ла үеде олар Меңээ мындыг чүве база кылганнар: Мээң ыдыктыг черимни бужартадып, Меңээ тураскааткан *амыр-дыш хүннерин үрөп турганнар. ³⁹ Ажы-төлүн дүрзү-бурганнарга эккеп өргүп турган үезинде безин олар Мээң ыдыктыг черимче кирип, ону ооң-биле бужартадып турганнар. Олар Мээң *өргээм иштинге ынчанганнар!

⁴⁰ Угбашкылар, силер оон туржук ырак черлерде турар эр кижилер сүрдүрүп, элчилер ыдарынарга, ол эрлер чедип кээп турган; силер олар дээш чунуп, караңар кирбиин будуп, каасталгаларыңар кедип ап турдунар. ⁴¹ Каас-коя орун-дөжекке олуруп ап, ооң мурнунда ширээге аыш-чем салып, ынаар Меңээ хамааржыр чаагай чыттыг чүүлдер биле олива үзүн салып турдунар.

⁴² Угбашкыларның турар черинден сиилең мөөң чоннун алгы-кышкызы үнүп турду. Карачал чон аразыңга ээн кургаг ховудан эзирик улус чедип кээр болду. Олар демги ийи угбашкының холунга билектээштер, а бажыңга – каас-коя дээрбектелчек каасталгалар кедирип турду. ⁴³ Мен ынчан оларның самыыраашкындан харыксырап калган бирээзиниң дугайында: „Аңаа самыын-садар херээженге дег хамаарылга көргүссүн, чүге дээрге ол ылап-ла ындыг-дыр“ – деп чугааладым. ⁴⁴ Ол улус, яңган кадайлар-биле дег, угбашкылар-биле холбажып кээп-ле турган; олар Огола биле Оголивага самыын-садар кадайларга дег кээп турган.

⁴⁵ Чөптүг улус ол херээженнерни шиидер; ашаанга өскерилгени дээш база хан төккени дээш оларны шиидер, чүге дээрге олар ашаанга өскерлип турар-дыр база оларның холдары ханга борашкан-дыр».

⁴⁶ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Угбашкыларга удур мөөң чондан чыггаш, оларны коргуушкун биле үптээшкинге хүлээдип берзин. ⁴⁷ Мөөң чон оларны даштар-биле соп, хылыштар-биле кезе шаап өлүрзүн; оларның оглу-кызы өлүртүп алзын, а бажыңнары өрттеттирзин. ⁴⁸ Бо чуртта самыыраашкының төнчүзүн ынчаар салыр мен, бүгү херээженнер кичээнип, демги угбашкылар ышкаш херектер кылбайн баар. ⁴⁹ Олар самыыраашкының боттары чүктээр, дүрзү-бурганнарынга мөгөйип, бачыгтар үүлгеткени дээш кеземче көөр. Ынчан Мени Дээрги-Бурган-Чаяакчы деп билип аар силер».

23:35 3 Хаан. 14:9 **23:36** Иез. 20:4; 22:2 **23:37** Иез. 16:38 **23:37** Иез. 16:20-21; 20:26

23:38 Лев. 15:31; 2 Чыл. 36:14; Иез. 5:11; Иер. 7:30 **23:38** Иез. 20:13; 22:8

23:39 Иез. 23:11 **23:40** Иер. 4:30; Иез. 16:17-18; Ос. 2:13 **23:45** Иез. 16:38

23:47 Иез. 16:40 **23:47** 2 Чыл. 36:17-19 **23:48** Иез. 16:41 **23:49** Иез. 6:7

Пашта хайынган эът дугайында чугаа

24 ¹Туттуруушкунувустун тоску чылының он айның онда Дээрги-Чаяакчы менээ Бодунун сөзүн ажыдып чугаалаан: ²«Кижиге амытан, шак бо хүннү, бөгүнгү хүннү, демдегледип бижип ал: чогуум-на бо хүн Вавилоннун хааны Иерусалимни бүзээлепкен-дир. ³Бо үймээнчи чонга оюскан уткалыг чугаадан чугаалап бер. Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин оларга дамчыт:

Отка паштан салгаш, сугдан кудуп каг.

⁴ Аңаа эъттен, эки дээн борбак эъттер: дөңмөк биле өжүндөн дүлүп каг, эки дээн сөөктерден база паш долдур дүлүп каг.

⁵ Хойларның шилиндээн шилип ал; паш адаанга ыяштан салып^d, хайындырывыт; дүлгөн сөөктер ылбырадыр хайынзын».

⁶ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн:

«Ханга борашкан хоорай, сивиртинмес кылдыр каргакталган паш дег хоорай ат болур! Ону куругладып, борбак эъттерни, шилилге кылбайн, оон үндүр октаңар-ла!

⁷ Хоорайның чурттакчыларының төккөн ханын тас хаяже көзүлдүр төпкөн; ханны довурак-биле шыптына бээр черже төкпээн-дир.

⁸ Өжээн негээр килеңим кыптыксын дээш, Мен ол ханны чажыргынмас кылдыр тас хаяга арттырып каан мен».

⁹ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн:

«Ханга борашкан хоорай ат болур! Мен Бодум хөй ыяшты одага чый салыр мен.

¹⁰ Ыяштан немей салып, отту кывыс, эътти ылбырадыр хайындыр, амдан киирер холуксаадан холуй былга^e, сөөктер төндүр хып калзын.

¹¹ Паш куруглап каарга, ону көсче салып каг – ол изий берип, оон чези кыза берзин, иштинде хири эзилгеш, бүгү каргаа төндүр хып калзын.

¹² Чок, бүгү оралдажышкыннар хей болган-дыр:

^d24:5 Азы: «Сөөктерден салып».

^e24:10 Азы: «Бүгү чүве митпейтир хайынзын».

кылын каргак читпес-тир,
от дузазы-биле-даа адырылбас-тыр.

¹³ Иерусалим, сээң самыыраашкының сени бужартаткан-дыр.

Мен сени арыглаар дээш чеже-даа оралдажырымга, арыгланмас-тыр сен, ынчангаш ам Мээн сеңээ хорадаан сагыжым оожургаваан шаанда, моон-даа соңгаар арыгланып шыдавас сен.

¹⁴ Мен, Дээрги-Чаяакчы, мону чугаалап тур мен: сеңээ кеземче онаар үе келгендир, Мен ону боттандырар мен. Соксавас мен, өршээл, кээргел көргүспес мен. Сен бодуңнуң оруктарың болгаш херектериң ёзугаар шииттирер сен». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Иезекиилдин кадайының чок апарганы

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ¹⁶ «Кижиг амытан, караанның огу дег эргим кижиге хенертен дээпкеш, сенден хунаап аппаар мен; ынчалза-даа кажыыдава, ыглап-сыктава, караң чажын төкпе. ¹⁷ Өлгөн кижиг дээш ыт чок човууртап, ыглап-сыктава; качыгдалдың демдээ кылдыр бажың дүгүн часпа, кызыл-даван кылаштава, сегелиң дуглава, ажыг-шүжүүң үлежип келген улустун аыш-чемин чиве».

¹⁸ Эртен мен чон-биле чугаалашкан мен, а кезээ кадайым чок апарган. Даартазында эртен Дээрги-Чаяакчының меңээ дужааганын ёзугаар кылган мен.

¹⁹ Улус ынчан: «Сээң кажыыдавайн турарың кандыг ужур-уткалыгыл, чугаалап көрөм?» – деп айтырган.

²⁰ Мен оларга мынча деп харыылаан мен: «Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан. ²¹ Дээрги-Бурган-Чаяакчы израиль чонга чугаалаан чүвезин дамчыдарын айыткан: Мен Бодунуң ыдыктыг черимни – силерниң чоргаарланып турарыңар быжыг *өргээни, сеткилицерниң өөрүшкү-маннайын, караанар огуңуң таалалын – бужартадыр деп тур мен. А каапкаш барган оглу-кызыңар хылыштан кырлып каар. ²² Мээн кылып турганым ышкаш кылдыр силер база кылыр силер: качыгдалдан сегелиңер дуглавас, ажыг-шүжүүңер үлежип келген улустун аыш-чемин чивес силер; ²³ бажыңар дүгүн часпас, кызыл-даван кылаштавас силер; кажыыдап ыглап-сыктавас силер; ынчалза-даа боттарыңарның бачыттарыңар дээш эстип-хайлып, бот-боттарыңар мурнунга улуг тынар силер. ²⁴ Иезекиил силерге сагындырыг демдээ болур: силер база ооң кылып турганы ышкаш кылыр силер. Кажан ол бүгү бүдө бээрге, Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер.

²⁵ Кижиг амытан, кажан Мен оларның алдарлыг быжыг өргээзин – өөрүшкүзүнүн үнер дөзүн, карааның огуңуң таалалын база оларның сеткилин өөртүп турган оглу-кызын хунаап аарым хүнде, ²⁶ оортан сеңээ амы-тынның үнген улустуң бирээзи медеэлер чугаалап чедип кээр. ²⁷ Ол хүн сен катап база үнүң үнүп, шак ол амы-тынның үнген кижиг-биле чугаалажып, ооң соонда ыт чок болбас сен. Чонга сагындырыг демдээ болур сен, ынчан олар Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар».

24:12 Иер. 2:22 24:14 Иез. 5:11 24:16 Иер. 16:5 24:17 Лев. 10:6; 21:10; Ы. х. к. 26:14

24:19 Иез. 12:9; 21:7 24:21 2 Чыл. 36:17; Иез. 23:47 24:23 Иез. 4:17; 33:10

24:24 Иез. 6:7 24:26 Иез. 33:21-22 24:27 Иез. 3:26-27

Израиль-биле кожа чоннар дугайында

25¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижиге амытан, аммон чонче көрүнгөш, оларга удур өттүр билип медегле. ³ Оларга Дээрги-Бурган-Чаяакчының сөзүн дыңнаарын айтып, Ооң чугаалаан чүвезин дамчыт: силер Мээң ыдыктыг *өргөөмни – кажан ол бужартагкан турда; израиль черни – ол хоозураан турда; иудей чонну – ол туттургаш, өскөөр көжүп чорупкан турда, кочулап, хыыңар ханып турган силер. ⁴ Ол дээш, Мен силерни чөөн чүктүн аймактарының холунга чагыртыр кылдыр хүлээдир мен. Олар силерниң чериңерни ээлеп, турлагланып доктаагаш, чадырлар тип аар; олар силерниң чимизинер чип, сүдүңер ижер. ⁵ Мен Равва хоорайны тебе ойттаар чер, аммон черни – хой кажаазы кылып каар мен. Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер».

⁶ Дээрги-Бурган-Чаяакчы: «Аммон чон, сээң адыш часкап, тепсенип, израиль черни кедергей бак көрүп, хыың ханып турганың дээш, ⁷ Мен сенче холум аннып, сени өске чоннарга, үптөп алзын дээш, бериптер мен; сени чоннар санынче кирбес кылдыр узуткаар мен, чурттар санынче кирбес кылдыр чок кылып каар мен; сени чылча шавар мен. Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар сен» – деп чугаалаан.

⁸ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «*Моав биле Сеирниң: „Иудей чон өске бүгү чоннар ышкаш апарды“ – деп турары дээш, ⁹ Мен Моавтың кызыгаарын кошкадыр мен. Моавтың кызыгаарда хоорайлары Бет-Иешимот, *Ваал-Меон болгаш Кириатаимден – бо чурттуң чараш-каазындан эгелеп, ооң кызыгаарын дайзынга ажыдып бээр мен. ¹⁰⁻¹¹ Аммон чон-биле кады Мен Моавты чөөн чүктүн аймактарыңга чагыртыр кылдыр хүлээдир мен. Ынчангаш аммон чоннуң ады уттундура бээр, Моавты база шиидер мен. Ынчан олар Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар».

¹² Дээрги-Бурган-Чаяакчы: «Эдом чон иудей чондан өжөөн негээш, улуг кем-буруулуг болган-дыр» – деп чугаалаан. ¹³ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Мен Эдомче холумну аннып, ооң улузун болгаш мал-маганын узуткап, ээн кургаг хову кылып каар мен; теман черден эгелээш, дедан черге чедир бүгү улус хылыштан кырлып каар. ¹⁴ Бодумнуң израиль чонумнуң холу-биле Эдомдан өжөөн негээр мен; израильчилер ону Мээң киленим болгаш хорадаан сагыжым ёзугаар бак аажылаарга, Эдом Мээң өжөөн негээшкимин кандыг боорун билип аар». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

¹⁵ Дээрги-Бурган-Чаяакчы: «Филистимнер өжөөргөк улус турган; олар сеткилинде өжөөнинден, кажан кезээде хөңнү чогуңдан дайзынын узуткаар деп турган» – дээн. ¹⁶ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы: «Мен холумну филистимнерже аннып, керет аймакты, далай эриинде артып калган улусту узуткаар мен. ¹⁷ Мен олардан аажок улуг өжөөн негээшкени кылып, оларны

25:2 Иер. 49:1-6; Иез. 21:28; Ам. 1:13-15; Соф. 2:8 **25:3** Соф. 2:8 **25:5** 2 Хаан. 11:1; 12:26; Иез. 21:20 **25:7** Иез. 6:14 **25:9** Иса. 15:1; 25:10; Иер. 48:1; Ам. 2:1-3; Соф. 2:8
25:9 Ис. 13:17-19 **25:10-11** Иез. 21:32 **25:12** 2 Чыл. 28:17 **25:13** Иса. 34:5; Иер. 49:7-22; Иез. 32:29; 35:1-15; Ам. 1:11-12; Авд. 1:1-16; Мал. 1:3-4 **25:13** Э. д. 36:34; Иов 2:11
25:13 Иса. 21:13 **25:16** 1 Хаан. 30:14; 2 Хаан. 8:18; Иса. 14:29; Иоил 3:4; Ам. 1:6; Соф. 2:4

хорадаан сагыжымдан кезедир мен. Олардан өжээн негеп аарымга, Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аарлар» – деп чугаалаан.

Тир ортулук дугайында

26¹ Туттуруушкунувустун он бирги чылында, бир айның бирээде Дээрги-Чаяакчы менээ Бодунун сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижиг амытан, Тир хоорай Иерусалимни кочулап, хыы ханып: „Көрүңер даан, хөй чоннарның садыглап турган хоорайының хаалгазы үрелип калды, ол чоннар ам менче көрнүп кээр-дир. Ол хоорай хоозураан-дыр, а мен ажык-кончаалыг болур мен“ – деп чугаалааны дээш, ³ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн:

„Көрдүң бе, Тир, Мен сенээ удур апардым,

далайның чалгыгларын көдүрери дег,

Мен сенээ удур хөй чоннарны көдүрер мен.

⁴ Олар сээң ханаңны үрөп, суургаларыңны бузуп кааптар;

Мен сээң довурааңны үндүр ширбип, сени тас хая кылып каар мен.

⁵ Сен чүгле далай ортузунда четкилер септээр чер болур сен, чүге дээрге Мен ынча деп тур мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. –

Сени өске чоннар үптөп кааптар,

⁶ а сенээ чагырткан эрикте турар хоорайжыгаштар хылышка узуткаттырар.

Ынчан Тир Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар“».

⁷ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн:

«Көр даан, Тир, Мен сенээ удур сонгу чүктен Вавилоннун хааны

Навуходонорну,

хааннарның хаанын, аъттары, *дайынчы тергелери, аъттыг шеригжилери болгаш

хөй санныг аг-шерии-биле кады эккээр деп тур мен.

⁸ Ол сенээ чагырткан, эрикте турар хоорайжыгаштарны

хылыш-биле кыргып-хыдыр,

сенээ удур бүзээлел суургалары тудар,

бүзээлел чалы оваалаар, дозуг-камгалалдар тургузар.

⁹ Ол сээң ханаларыңны чепсээ-биле буза үстүрер,

сээң суургаларыңны кускун-хаайлар-биле үрегдээр.

¹⁰ Ооң аъттары дыка хөй болгаш,

оларның доюлдурган доврак-доозуну сени шыва аптар.

Кажан ол сээң хаалганче, ханаларын деже шаап каан хоорайже дег, кирип кээрге,

сээң ханаларың ооң дайынчы аъттарының,

тергелериниң даажындан сириңейни бээр.

26:2 Иса. 23:1; Иер. 47:4; Иоил 3:4; Ам. 1:9; Зах. 9:4 26:5 Иез. 47:10 26:6 Иез. 6:7

26:7 4 Хаан. 24:1; Иер. 25:1; Дан. 1:1 26:7 Эзра 7:12; Дан. 2:37; Ажыд. 17:14

26:8 Иез. 4:2 26:9 Иез. 21:22

¹¹ Навуходоносор бодунуң аъттарының дуоу-биле сээң кудумчуларыңны таптаар.

Ол сээң чурттакчыларыңны хылыш-биле кыргып-хыдыыр, күчүлүг адагаштарыңны черже дүжүр октаптар.

¹² Сээң бай-байлааң үптеттирер, барааннарың оорлаттырар, ханаларың бустураар, каас-коя бажыңнарың үрегдеттирер, а даштарың, ыяштарың болгаш довурааңны сугже дүжүр октаптар.

¹³ Мен сээң шимээн-дааштыг ырларыңның төнчүзүн салыр мен, чадаганнарың үннери дыңналбастай бээр.

¹⁴ Мен сени тас хая кылып каар мен, чүгле четкилер септээр чер апаар сен; кажан-даа катап туттунмас сен, чүге дээрге Мен, Дээрги-Чаяакчы, ынча деп тур мен». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

¹⁵ Дээрги-Бурган-Чаяакчы Тирге мынча дээн: «Сээң буураашкының шимээн-даажындан, кажан сээң улузуңну кыргып-хыдый бээрге, балыглатканнарың човууртаарга, далай эрииниң чурттакчылары сириңейни бербес бе? ¹⁶ Ынчан далай эриинде чурттарның бүгү чагырыкчылары дүжүлгелеринден дүшкеш, каас-коя тоннарың уштуп октап, угулзалап даараан хептерин ужулгаш, коргуушкунну хеп дег кеткеш, черге оруп аар. Олар бичии-даа када соксавайн сирилеп, сээң үүлөң дээш коргуп-сүртээрлер. ¹⁷ Олар сен дээш кажыдал ырын ырлап, сенээ:

„Далайжылар чурттаан алдарлыг хоорай, канчап өлүп калдың! Сен бодуң-даа, чурттакчыларың-даа далайга күштүг чордуңар, бүгү далай эриин коргудуп турдуңар.

¹⁸ Ам, сээң буураан хүнүңде, далай эрииниң чурттары сириңейнип турар; далайда ортулуктар сээң өлүмүң дээш коргуп-сүртеп турар“ – дээр-дир».

¹⁹ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Кажан Мен сени, ам кым-даа чурттавайн турар хоорайлар ышкаш, хоозураан хоорай кылып каарымга, кажан Мен дүп чок далайны сээң кырыңче көдүрүптеримге, улуг суг сени хөме аптарга, ²⁰ ынчан Мен сени өлүглер ораныңче дүже берген улус-биле, шагда-ла чиде берген чон-биле таварыштырып каар мен, сени алды оранга, үе-дүптүң бузундуларының аразыңга, өлүглер ораныңче дүже берген улус-биле кады чурттадып каар мен, сен оон ээп келбес сен. А Мен дириглер ораныңга алдаржыыр мен^f. ²¹ Мен сенче коргунчуг төнчү ыдар мен, сен чок апаар сен. Улус сени дилээш-даа, кажан шагда тыппас». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

^f**26:20** Бо домактың утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Дириглер ораныңга туруп келбес сен» деп бижээн.

26:13 Иса. 24:8; Иер. 7:34; 16:9; Ажыд. 18:22 **26:14** Иез. 47:10 **26:15** Иер. 51:52

26:16 Иона 3:6 **26:16** Иез. 27:35; 32:10 **26:17** Иез. 27:2 **26:20** Иез. 31:14; 32:23

26:20 Ыд. ыр. 26:13 **26:21** Иез. 27:36; 28:19

Тир дээш ыы-сыы

27¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижиге амытан, Тир хоорай дээш кажыыдал ырын ырла. ³ Далайның хаалгазында туруп алган, хөй ортулуктарда, хөй чоннар-биле садыглажылга кылган Тирге Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт:

Тир! „Мен кайгамчык чараш-каас мен!“ – деп тур сен.

⁴ Ажык далайда чурттап турар корабль дег-дир сен; тудугжуларың сээң чараш-каазыңны тергиин деңнелге чедирип каан.

⁵ Олар сээң бүгү манзаларыңны Сенир сынның шивизинден чазап кылган; мачталарың кылыр дээш Ливан сынның пөжүн кескен.

⁶ Эшкииштериңни Васан черниң дуб ыяжындан чазаан; корабльды китт чоннуң^g ортулуктарындан эккелген быжыг самшит ыяш-биле кылгаш, чаан сөөгү-биле шап каан.

⁷ Парустарыңны Египетке угулзалап аргаан лэндан даараан, ол парустар сээң тугуң турган.

Сээң чаглак-шывыгыларыңны элиса чоннуң ортулуктарындан эккелген көк болгаш кызыл-хүрөң өнүг пөстерден даараан.

⁸ Сидон болгаш Арвад хоорайларның чурттакчылары – сээң эжикчилерин.

Тир, сээң мерген угаанныгыларың кораблыңны башкарап улус турган.

⁹ Сеңээ Гевал хоорайның билдилик *баштыңнары эжиндирип, септелге ажылдары кылып турган.

Далайның бүгү корабльдары, оларның далайжылары сеңээ бараан солчуп кээп турду.

¹⁰ Персия, Лидия болгаш Ливиядан келген улус сээң шериинде хөлезилеттинген дайынчылар бооп, дозуг-камгалалдар биле куяк бөрттерни сээң ханаларыңга азып турду; олар сени өндүр улуг кылдыр кылып кагды.

¹¹ Арвадтың чурттакчылары сээң бодуңуң шериин-биле кады ханаларыңга сени долгандыр турду,

Гамадтың улузу сээң суургаларыңга турду.

Олар сээң ханаларыңда дозуг-камгалалдарың^h долгандыр аскылап алган.

Сээң чараш-каазыңны олар тергиин деңнелге чедирди.

¹² Янзы-бүрү байлакшылың эгээртинмес боорга, Фарсис хоорай сээң-биле садыглажып, барааннарың орнунга мөңгүн, демир, коргулчун болгаш ак-коргулчун берип турган. ¹³ Иаван, Тувал болгаш Мешех сээң-биле садыглажып, барааннарың

^g27:6 Китт чон – израильчилер ол үеде Чер ортузу далайның ортулуктары биле чартык ортулуктарының чурттакчыларын ынчаар адап турган (Э. д. 10:4; Сан. 24:24 көр).

^h27:11 Азы: «Саадактарын».

27:2 Иез. 26:17; 28:12 27:5 Ы. х. к. 3:9; 1 Чыл. 5:23 27:6 Иса. 2:13; Зах. 11:2

27:8 Э. д. 10:18 27:9 Ис. 13:5; 3 Хаан. 15:18; Ыд. ыр. 82:8 27:10 Иез. 30:5; 38:5

27:12 3 Хаан. 10:22; Иез. 38:13 27:13 Э. д. 10:2; Иез. 32:26; 38:2; 39:1

орнунга кулдар болгаш хүлер эт-сеп берип турган. ¹⁴Тогарма аймак сээн барааннарың орнунга аъттар, дайынчы аъттар база элчигеннер берип турган. ¹⁵Деданның улузу база сээң-биле садыглажылга кылып турган; далай эрийниң хөй чурттары сээң-биле бараан солчуп, төлевир кылдыр сеңээ чаан сөөгү болгаш кара ыяш чедирип берип турган. ¹⁶Садыглажыр чүвөң эндерик боорга, арамей чон сээң-биле садыглажып, барааннарың орнунга эртинне даштар, каас-коя пөстөр, угулзалап даараан кылыглар, чуга лён, кораллдар болгаш рубиннер берип турган. ¹⁷Иудея биле Израиль сээң-биле садыглажып, барааның орнунга Миннит деп черден кызылтас, чигирзиг аыш-чем, ары чигири, олива үзү болгаш чаагай чыттыг чукту берип турган.

¹⁸Садыглажыр чүвөң эндерик, янзы-бүрү байлакшылың эгээртинмес боорга, Дамаск хоорай сээң-биле хелбон черниң арагазы болгаш ак дүгү-биле садыглажып турган. ¹⁹Узал чурттуг гректер болгаш даннар сээң барааның садып ап, оларның орнунга соп кылган демир, кассия ыяштың чугу болгаш чаагай амдангы кулузун берип турган. ²⁰Дедан аймак сеңээ аът мунарда ажыглаар чавынчактар садып турган. ²¹Аравия болгаш кедар аймактың бүгү нояннары сээң садып алыкчыларың бооп, сеңээ хураганнар, кошкарлар болгаш хуналар садып турган. ²²Шева биле Раама чурттуг садыгжылар сээң-биле садыглажып, барааның орнунга янзы-бүрү эң эки-чаагай чыттыг чүүлдер, эртинне даштар болгаш алдын берип турган. ²³Харран, Хане болгаш Эден хоорайлардан садыгжылар, Шева, Ассур болгаш Хилмад чурттуг садыгжылар база сээң-биле садыглажып турган. ²⁴Олар сээң-биле улуг үнелиг хептер, көк өңнүг болгаш угулзалап даараан пөстөр, өң-баазын хевистер база дыңзыг хендир аргамчылар-биле садыглажып турган. ²⁵Фарсистин улуг корабльдары сээң садыглап турар барааныңны дажыглап турган.

Сен, корабль дег, дүп чок далай кырынга аар чүкк-биле чүдүрнүп аарыңга,

²⁶эжикчилериң сени ажык далайже үндүре бээр.

А чөөн чүктүң хады сени далай ортузунга буза шааптар.

²⁷Сээң байлакшылың, эт-хөреңгин, барааның,

сээң далайжыларың, башкарыкчыларың, ойбактар дуглап турган улузун, садыгжыларың, бүгү дайынчыларың, корабльга турган мөөң улус – дөгере сээң буступ дүшкен хүнүнде далайның дүп чок суунче дүже бээр.

²⁸Сээң башкарыкчыларыңның алгы-кышкызындан

чоок-кавы черлер сырбаш кынныр.

²⁹Корабльдан бүгү эжикчилер, далайжылар, башкарыкчылар дүже шуражы бергеш, эрикке туруп алыр.

³⁰Олар сен дээш ишкирнип ыглап, ажыың ажып хараадаар база качыгдалдан бажын доозун-довурак-биле бызап, хүлге боражып аар.

³¹Олар сен дээш качыгдап, бажын чүлүдүп, самдар хеп кедип аар; сеткил-чүрээ кажыыдап, сээң ажыың ажып ыглажыр.

27:14 Э. д. 10:3; Иез. 38:6 **27:15** Э. д. 10:7; Иса. 21:13 **27:17** Башт. 11:33

27:18 Иса. 7:8 **27:19** Хост. 30:24 **27:21** Ыд. ыр. 119:5; Сол. ыр. 1:4; Иса. 60:7

27:22 3 Хаан. 10:1; 2 Чыл. 9:1 **27:23** Э. д. 11:31; Ам. 1:5 **27:25** Ыд. ыр. 47:8; Иса. 2:16

27:26 Ыд. ыр. 47:8 **27:29** Ажыд. 18:17 **27:30** Иов 2:8; Ыы. 2:10; Ажыд. 18:19

³² Олар качыгдал ыры ырлажыр:

„Далай ортузунга узуткаттырып алган Тир ышкаш кым барыл?

³³ Далайлап сээң барааның кээп турган үеде

хөй санныг чоннарны тоттуруп турдун;

эгээртинемес байлакшылың-биле, садың-биле

чер-делегейниң хааннарын байыдып турдун.

³⁴ А ам сени ханы сугларда далай буза шаап каан-дыр;

сээң барааның болгаш мөөң улузуң сугга дүшкен-дир“.

³⁵ Далай эрииниң бүгү чурттакчыларын сээң салым-хууң коргудар,

оларның хааннары сириңейнип, арыннары хуула бээр.

³⁶ Өске чоннарның садыгжылары кочулап сыгырар;

сен коргунчуг төнчүге таваржыр сен,

моон соңгаар кажан-даа турбас сен».

Тирниң хаанының буураашкыны

28 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунун сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижиг амытан, Тирниң чагырыкчызынга Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт:

Улуургак чоруунга алзып: „Мен – бурган мен.

Далай ортузунда, бурганның дүжүлгезинде саадап олур мен“ – дээр-дир сен.

Бурганның мерген угааны-биле сээң угааның дөмей деп бодаар-даа болзунза, сен дээрге Бурган эвес, а кижиг-дир сен.

³ Даниилден мерген угаанныг сен,

сеңээ билдинмес чажыт чүве-даа кайда боор!

⁴ Мерген угаанныыңдан, угаан-сарыылдыыңдан бай-шыдалдыг апарып, шыгжамырларыңны алдын-мөңгүн-биле долдуруп алган сен.

⁵ Садыглажып билириңден, улуг угаанныыңдан бай-шыдалдыың дам барган, бай-байлаан дээш эмин эрттир улуургай берген сен».

⁶ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн:

«Бодуннун угааныңны Бурганның мерген угааны-биле дөмейлээниң дээш,

⁷ Мен сенче өске черлер улузун, чоннарның эң түрлүүн ыдар деп тур мен;

олар сээң мерген угаан, чараш-каазыңче

хыныңдан ужулган хылыштарын аннып, сени бужартадып каар.

⁸ Олар сени *тамыже киирер,

далай ортузунга хылыш-биле шаштырткан кижиг ышкаш өлүртүп каар сен.

⁹ Бодуннун шаажылакчың холунга бурган эвес,

анаа кижиг болур болганыңда,

өлүрүкчүң мурнунга: „Мен – бурган мен!“ – деп катап-катап чугаалаар сен бе?

27:32 Ажыд. 18:18 27:33 Ажыд. 18:3 27:35 Иез. 26:16; 32:10 27:36 Иер. 18:16

27:36 Иез. 26:21; 28:19 28:2 Иез. 26:2; 27:2 28:2 Иса. 14:14; 2 Фес. 2:4

28:3 Иез. 14:14; Дан. 1:17 28:4 Зах. 9:3 28:7 Иез. 31:12; Авв. 1:7

¹⁰ Сен кыргызжадып демдектетпээн хейниң өлүмү-биле
даштыкы улустуң холундан өлүр сен,
чүге дээрге Мен ону чугааладым».
Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан:

¹² «Кижиге амытан, Тирниң хааны дээш кажыыдал ырын ырлап,
Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин аңаа дамчыт:

Сен – *болбаазырангай чоруктуң дээди демдээ сен,
кедергей мерген угаанның сен, тулган чараш-каас сен.

¹³ Сен Эдемге – Бурганның сесерлиинге турдун.

Сени янзы-бүрү эртине даштар:

рубин, топаз, алмаз, хризолит, оникс, яшма,
сапфир, бирюза болгаш изумруд каастап турган.

Оларны алдын-биле хоолап, сиилбирлээш¹,
сээң чаяаттыңган хүнүңде сеңээ белеткеп каан болган.

¹⁴ Сени күчүлүг *херувимниң камгалалының адаанга арттырып каан мен¹.

Сен Бурганның ыдыктыг даанга туруп,
оттуг даштар аразыңга чоруп турдун.

¹⁵ Чаяаттыңган хүнүңден эгелээш, бодунуң оруктарыңга кем чок бооп келдин.
Ынчалза-даа ооң соонда кем-буруулуң апардың.

¹⁶ Сээң садыңның хемчээли улгаткан тудум,
ишти-хөңнүң баксырап, күчүлел база бачыт үүлгедип алдың.
Мен сени, бужар кижини дег, Бурганның даандан дүжүр октаптым;
камгалакчы херувим сени оттуг даштар аразыңдан үндүр сывырыпты.

¹⁷ Чараш-каазыңдан улуургай бердин,
магалыг чаагайыңдан мерген угааныңны чок кылып алдың.

Ынчангаш Мен сени черге чыдар кылдыр октаптар мен,
хааннар сени көргөш, кочулап шоотсун.

¹⁸ Бодунуң шынчы эвес садыглажышкының-биле эндерик кем-буруу кылып,
ыдыктыг черлериңни бужартадып алдың.

Ынчангаш Мен сени чиир отту бодунуң иштиңден өөскүдүп үндүрер мен;
сени чер кырыңга сенче көрүп турар бүгү улуска көзүлдүр
хүл кылдыр хуулдулар мен.

¹⁹ Сени билир бүгү чоннарны сээң салым-хууң коргудуптар.

Сен коргунчуг төнчүге таваржыр сен,
моон соңгаар кажан шагда турбас сен».

¹28:13 Бо шүлүктүң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Сеңээ хөгжүмчүлөр болгаш херэеженнер бараан болуп турган».

¹28:14 Азы: «Сени шилиттинген камгалакчы херувим дег кылдыр тургузуп каан».

Сидон хоорай дугайында

²⁰ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ²¹ «Кижиге амытан, Сидонче шиглей көрүнгөш, аңаа удур өттүр билип медегле. ²² Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин аңаа дамчыт:

Сидон, Мен сеңээ удур апардым,
 Мен сээң чонуң аразынга алдаржыыр мен.
 Сеңээ үндүргөн шииткели күүседип,
 чурттакчыларың аразынга ыдыктыымны көргүзөргөм,
 улус Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар.
²³ Мен сенче хамчык аарыгны,
 сээң кудумчуларыңче – кыргып-хыдыышкынны ыдар мен.
 Сээң чурттакчыларың аразынга кайыын-даа шанчып турар хылышка
 өлүрткеннер
 кээп дүжүп турар апаар.
 Олар Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар.
²⁴ Израиль чон моон соңгаар, теннери-биле шиштеп балыглаар бок үнүштер
 ышкаш,
 ону куду көөр кожоларлыг болбас.
 Олар ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар».

²⁵ Оон Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Израиль чонну тарадып чорудупканым өске чоннардан чыып алгаш, ол чоннар көрүп турда, израильчилерниң аразынга Бодунуң ыдыктыымны көргүзөр мен. Олар Мээң чалчам Иаковка бергеним черге – боттарының черинге чурттаар. ²⁶ Израильчилер ол черге айбыл чок чурттап, бажыннар тудуп аар болгаш виноград тарып олуртуп аар. Олар айбыл чок чурттаар, а оларга бак чүве күзээр кожоларын Мен шиидер мен. Олар ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы, оларның Бурганы деп билип аар».

Египет дугайында

29 ¹ Туттуруушкунувустуң онгу чылының он айның он ийиде Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижиге амытан, Египеттиң хааны фараонче шиглей көрүнгөш, аңаа база бүгү Египетке удур өттүр билип медегле. ³ Аңаа Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт:

Египеттиң хааны фараон – бодунуң хемнеринде шөлээн чыдар улуг
 амырга-моос,
 Мен сеңээ удур апардым.
 „Нил хем мээңии, ону бодумнуу кылдыр чаяап алган мен“ – деп турар-дыр сен.

28:21 Иса. 23:2; Иоил 3:4 **28:23** Иез. 5:17 **28:24** Сан. 33:55; Ис. 23:13 **28:24** Иез. 6:7
28:25 Иез. 11:17 **28:25** Иез. 20:41 **28:26** Иер. 23:6; 32:37 **28:26** Иса. 65:21; Ам. 9:14; Мих. 4:4 **29:2** Иса. 19:1; Иер. 46:2; Иез. 30:4; 31:2; 32:2; Иоил 3:19
29:3 Ыд. ыр. 73:13-14; Иса. 27:1; 51:9; Иез. 32:2

⁴ Мен сээң чаактарың өттүр тыртпа сугар мен,
хемнеринде балык-байлаңны казырыңга чыпшырып каар мен.
Сени бодунуң хемнеринден казырыңда чыпшыңган балык-биле кады ушта
тыртар мен.

⁵ Мен сени база сээң хемнеринден туткан бүгү балыкты
ээн кургаг ховуже октаптар мен.

Сен ажык шөлге кээп дүжер сен –
кым-даа сени ап келбес, ажаап кагбас.

Мен сени черниң аң-араатаныңга,
дээрниң куштарыңга чемиш кылдыр бериптер мен.

⁶ Ынчан Египеттиң бүгү чурттакчылары

Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар.

Египет, сен израиль чонга кулузун дег чинге даянгыыш бооп турдуң.

⁷ Кажан олар сенден туттунарга, чартыландыр чарлып,
оларның экти-холун балыглап турдуң;
сеңээ чөленирге, сыйлып,
оларның буттарын туруштуг эвес кылып турдуң».

⁸ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Мен сенче хылыш ыдып,
чурттакчыларыңны-даа, мал-маганыңны-даа кыргып-хыдыр деп тур мен. ⁹ Египет

чер ээнзиреп, хоозурап каар. Ынчан улuzuң Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар.
Чүге дээрге сен: „Нил хем мээңии-дир, ону мен чаяап кагдым“ – дээн-дир сен.

¹⁰ Ынчангаш Мен сеңээ, сээң хемнериңге удур апардым. Египет черни соңгу чүкте
Мигдол хоорайдан эгелээш, мурнуу чүкте Сиена хоорайга, мырыңай Эфиопияның
кызыгаарыңга чедир хоозураан ээн кургаг хову кылып каар мен. ¹¹ Кижиде, мал-

маган-даа буду ону басып эртпес, дөргөн чыл дургузунда аңаа кым-даа чурттавас.

¹² Мен египет черни хоозураан черлер аразыңга ээн хову кылып каар мен, оң
хоорайлары ээнзирээн хоорайлар аразыңга дөргөн чыл дургузунда чурттакчы
чок бооп артар. Мен египетчилерни өске чоннар аразыңга тоо быдарадып, хары
чурттарже тарадып кааптар мен».

¹³ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Дөргөн чыл эрте бээрге, Мен
египетчилерни тарадып каапканым чоннар аразыңдан катап база чыып аар мен.

¹⁴ Оларга эки чолду эгиткеш, Патрос деп чержек^k, оларның ада-өгбезиниң черинче
дедир чандыар мен. Олар аңаа кошкак күрүнелиг болур. ¹⁵ Күрүнелернин

эң кошкаа бооп, бодун өске чоннардан кажан-даа өрү көдүрүп шыдавас. Мен
оларны моон соңгаар өске чоннарны чагырып шыдавас кылдыр кошкадып каар

мен. ¹⁶ Египет израиль чонга база катап чөлөнгиш болбас. Израильчилер оон
дуза дилээни-биле бачыт үлгеткенин сагындырып артар. Олар ынчан Мени
Дээрги-Бурган-Чаяакчы деп билип аар».

^k29:14 Патрос чер – мурнуу Египет.

29:4 Иез. 38:4; Ам. 4:2; Авв. 1:15 29:4 4 Хаан. 19:28; Иса. 37:29 29:5 Ы. х. к. 28:26; 1 Хаан.

17:44 29:6 Иез. 6:7 29:6 4 Хаан. 18:21; Иса. 36:7 29:8 Иез. 14:17 29:10 Иез. 30:6

29:12 Иез. 30:7 29:12 Иез. 30:23, 26 29:13 Иер. 46:26 29:14 Иез. 16:53 29:16 Иез. 6:7

Египетти Вавилоннун эжелеп аары

¹⁷Туттуруушкунувустун чээрби чедиги чылында, бир айның бирээде Дээрги-Чаяакчы менээ Бодунун сөзүн ажыдып чугаалаан: ¹⁸«Кижиге амытан, Вавилоннун хааны Навуходонсор бодунун аг-шерин Тир хоорай-биле демисештирип, шыладыр ажылдадып каапкан: оларның шуптузунун бажы тазарып, эгиннери өйдүрткен, ынчанмыже ол хаан-даа, оон шериглери-даа кылган ажылдары дээш Тирден олча-тывыш албаан». ¹⁹Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Мен Вавилоннун хааны Навуходонсорга египет черни бээр деп тур мен, ол оон эртине-байлаан чаалап аар. Ол ону бодунун аг-шеринге төлевирик кылдыр үптөп-тонаар. ²⁰Мен аңаа египет черни кылган ажыл-херээ дээш бээр мен, чүге дээрге ол аг-шерин-биле Менээ ажылдап берип турган-дыр – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ²¹Мен ол хүн израиль чоннун күжүн немеп, сеңээ оон аразынга өттүр билип медеглээрин хайырлаар мен. Олар ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар».

Египетти шиидер хүн

30 ¹Дээрги-Чаяакчы менээ Бодунун сөзүн ажыдып чугаалаан: ²«Кижиге амытан, өттүр билип медегледип, Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт:

„О, качыгдал хүнү!“ деп ишкирнип ыгланаар!

³Шииткел хүнү чоокшулаан-дыр,
Дээрги-Чаяакчының шииткелинин хүнү, бүргег хүн,
чоннарны шиидер үе чоокшулаан-дыр.

⁴Египетче хылыш халдап кээр, Эфиопия коргуушкунга алзыптар,
Египетке өлүрткеннер кээп дүжүп эгелээр,
оон байлаан хунаап аар база оон үндезиннерин үреп каар.

⁵Эфиопия, Ливия, Лидия, бүгү Аравия,
Хув болгаш эвилелчи чурттуң чону
египетчилер-биле кады хылышка кырдырып аар».

⁶Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Египеттиң деткичилери кырлып каар, оон турамык күчү-күжү чиде бээр. Мигдол хоорайдан эгелээш, Сиена хоорайга чедир оон чурттакчылары хылышка шаштырып, кээп дүжүп турар апаар – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ⁷Египет хоозураан черлер аразынга ээн хову апаар, оон хоорайлары ээнзирээн хоорайлар санынче кирер. ⁸Кажан Мен Египетче от ыдыптарымга, оон бүгү дузалакчылары чылча шаптырып аар. Олар Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар.

⁹Ол хүн Мээң төлээлерим сагыш амыр Эфиопияны коргудар дээш корабльдарга эжиндирип үнүптер. Египеттиң өлүр хүнүнде эфиоптар коргуушкунга алзыптар; ол хүн ам келген-дир».

¹⁰ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Мен Египеттиң мөөң чонун Вавилоннун хааны Навуходонорнуң холу-биле узуткап каар мен. ¹¹ Ол хаанны база ооң агшерин – чоннар аразында эң түрлүг чонну – бо черни чок кылыр дээш эккээр мен; олар боттарының хылыштарын Египетке удур хынындан уштуп, өлүрткен улус-биле черни долдуруп каар. ¹² Мен Нилдин адырларын кургадып, чуртту каржы-бак улустуң холунга хүлээдир мен; даштыкы улустуң холу-биле чуртту база ону долдуруп турар бүгү чүвени хоозурадыр мен. Мен, Дээрги-Чаяакчы, ону чугааладым».

¹³ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Мен Египеттиң *дүрзү-бурганнарын узуткаар мен, Мемфис хоорайда хоозун дүрзүлери чок кылыр мен. Египетке моон сонгаар чагырыкчы турбас, ол чер коргуушкунга алзыптар. ¹⁴ Мен Патрос девискээрни хоозурадып, Цоан хоорайже от ыдып, Фивы хоорайга шииткел онаар мен. ¹⁵ Бодумнуң хордаан сагыжымны Син хоорайже – Египеттиң шивээзинче ыдып, Фивы хоорайның мөөң чонун кыргып-хыдыр мен. ¹⁶ Египетче от ыдар мен, Син хоорай хинчектенип сирилээр. Дайзын Фивыны эжелеп аар, чырык хүндүс Мемфисче халдап кээр. ¹⁷ Илиополь болгаш Бубаст хоорайларда аныяк оолдар хылышка шаштырып өлүртүр, а арткан чурттакчыларны тудуп алгаш баар. ¹⁸ Кажан Мен Тафнис хоорайга Египеттиң чагыргазын буурадып каарымга, аңаа хүндүс бүлүртүң апаар, ооң турамык күчү-күжү чиде бээр. Ону булут дуглаар, ооң уругларын тудуп алгаш баар. ¹⁹ Мен Египетке ындыг шииткел онаар мен, олар ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар».

Фараоннун күжүнүн суларааны

²⁰ Туттуруушкунувустуң он бирги чылының бир айның чедиде Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ²¹ «Кижин амытан, Мен Египеттиң хааны фараоннун күштүг холун сый шаап кагдым; ону экиртип, балыын шарываан, ол хаан күш кирип, хылыжын тудуп шыдаар кылдыр эмнептер шарыг тывылбаан».

²² Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Мен Египеттиң хааны фараонга удур апардым; Мен ооң холдарының ийилдирзин – кадыын-даа, сыйыын-даа – сый шаап, холунда туткан хылыжын ушта шааптар мен. ²³ Мен египетчилерни өске чоннар аразынга тоо быдарадып, хары черлерже тарадып кааптар мен. ²⁴ Вавилоннуң хаанының холдарын күштүг кылып, Бодумнуң хылыжымны оон холунга тутсуп каар мен, а фараоннун холдарын сый шаап каар мен. Фараон Вавилоннун хаанының мурнунга, өлүмнүг балыглаткан кижин дег, кедергей човууртаар. ²⁵ Вавилоннуң хаанының холдарын күш киирер мен, а фараоннун холдары кошкап каар. Бодумнуң хылыжымны Вавилоннуң хаанының холунга тутсуп бээримге, ол ону египет черже аннырга, улус Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар. ²⁶ Мен египетчилерни өске чоннар аразынга тоо быдарадып, хары черлерже тарадып кааптар мен; олар ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар».

30:10 Иер. 46:26; Иез. 29:19 30:12 Иса. 19:6 30:13 Иер. 43:12; 46:25 30:13 Иса. 19:13

30:14 Иез. 29:14 30:14 Сан. 13:23 30:14 Иер. 46:25; Ам. 6:2 30:17 Э. д. 41:45; 46:20; Иса.

19:18 30:18 Иер. 2:16 30:19 Иез. 6:7 30:21 Иер. 46:11 30:23 Иез. 29:12

Кезип каапкан пөш

31 ¹Туттуруушкунувустун он бирги чылында, үш айның бирээде Дээрги-Чаяакчы менээ Бодунун сөзүн ажыдып чугаалаан: ²«Кижиге амытан, Египеттин хааны фараонга, ооң мөөң чонунга мону дамчыт:

Өндүр бедик сени кым-биле дөмейлэйн?

³Ассирияже көр даан, ол чурт Ливан сында чараш будуктарлыг, чокпак будук-бүрүлүг пөш дег турган.

Ооң бажы шыргай будук-бүрү аразынга бедидир көдүрүлгөн.

⁴Суг ону суггарып, чер адааның хемнери бедидир өстүрүп турган.

Хем-суглар ооң өзүп турган черин долгандыр агып, арга-эзимде бүгү өске ыяштарже дамырак сугларын аксып берип турган.

⁵Ынчангаш ол пөш арга-эзимде бүгү ыяштардан бедик апарган, ооң будуктары сырыйландыр өскөн;

ол өзүп турда, суг элбек турган болгаш, будуктары узай берген.

⁶Дээрнин бүгү куштары ооң будуктарынга уя тудуп алган, бүгү черлик аңнар ооң будуктарының адаанга өзүп-төрүп турган, янзы-бүрү улуг чоннар аңаа чаглектанып чурттап турган.

⁷Ол пөш өндүр бедии-биле, будуктарының узуну-биле тулган чараш болган, чүге дээрге ооң дазылдары терең сугларже бада берген.

⁸Бурганның сесерлиинде пөштер безин ооң-биле адааннажып шыдаваан.

Чойганнар – будуктары-биле, шивилер бүрүлери-биле аңаа деңежир харык чок болган:

Бурганның сесерлиинде чаңгыс-даа ыяш

бодунун чаражы-биле аңаа деңежип шыдаваан.

⁹Мен ону сырый будуктар-биле каастап,

кайгамчык чараш кылып каан мен,

Эдемде Бурганның сесерлиинде бүгү ыяштар аңаа адааргап турган».

¹⁰Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Ол пөш бедик апарып, бажын шыргай будук-бүрү аразындан көдүрүп, өндүр бедиинге идээргей бээрге,

¹¹Мен ону чоннар чагырыкчызының холунга хүлээдип бердим: „Чагырыкчы ону кем-буруузун ёзугаар аажылап турзун“. Мен оон ойталаан мен. ¹²Хары улус, чоннар аразында эң түрлүг чон ону ужургаш, каапкаш барган-дыр. Ооң будуктары даглар болгаш шынааларже кээп дүшкен; ооң сыйылган будуктары черниң кашпалдарынче кире берген; чер-делегейниң бүгү чоннары ооң чаглаандан үне бергеш, ону каапкаш барган. ¹³Дээрнин бүгү куштары ооң кээп дүшкен унунга уяланып алган; бүгү черлик аңнар ооң будуктарынга таарыштыр турумчуп алган. ¹⁴Моон соңгаар суг чанында үнгөн өске бүгү ыяштар ынчаар бедидир өзүп,

бажын шыргай будук-бүрү аразындан көдүрбезин, суг ижип турар бүгү ыяштар

31:2 Иез. 29:2; 30:4; 32:2 **31:3** Башт. 9:15; Дан. 4:7-9

31:6 Иез. 17:23; Дан. 4:9; Мф. 13:32; Мк. 4:32 **31:8** Э. д. 2:8; Иса. 51:3; Иез. 28:13

31:10 Дан. 4:27; 5:20 **31:12** Иез. 28:7; Авв. 1:7 **31:13** Иез. 32:4

ындыг бедик кылдыр өспезин. Чүгө дээрге оларның шуптузун өлүмгө хүлээдип бээр, оларны чевег-хөөрже кирген кижиге амытаннар-биле кады алды оранче бадырыптар».

¹⁵ Оон Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Кажан демги пөш өлүглер оранынче бада бергенде, ол дээш качыгдаашкын чарлап, чер адааның хемнеринин оруун боогдап кагдым; ону суггарган хемнерни доктаадып, шапкын сугларны оожумнаттым. Мен ол дээш Ливан сынны дүмбей-биле шып кагдым, арга-эзимде бүгү ыяштар ол дээш ундаралга алзыпкан. ¹⁶ Мен ону чевег-хөөрже кирген улусче, өлүглер оранынче бадырып тура, ооң буураашкынының шимээни-биле чоннарны сириледишкен мен. Ону дыңнааш, алды оранда турган Эдемнің ыяштары, Ливанның эң тергийн, эң эки, элбек суггаттыг ыяштары сеткил ханган. ¹⁷ Ол ыяштар база, демги пөш ышкыш, өлүглер оранынче бада берген, хылыш-биле өлүрткеннерге каттыжа берген. (Ынчалза-даа ооң үре-салгалы өске чоннар аразынга аңаа чаглактанып чурттаар.)¹

¹⁸ Эдемнің ыяштарының кайызының алдар-адын, өндүр бедиин сээни-биле дөмейлэйн? Ынчалза-даа сени база Эдемнің ыяштарына деңней көрүп, өлүглер оранынче кириптер; кыртыжап демдектетпээн хейлер аразынга, хылыш-биле өлүрткен улус чанынга чыдар сен. Ындыг чүве фараон-биле база ооң мөөң чону-биле болур». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Фараон дээш ыы-сыы

32 ¹ Туттуруушкунувустун он ийиги чылының он ийи айның бирээде Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунун сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижиге амытан, Египеттин хааны фараон дээш кажыыдал ырын ырлап, аңаа:

„Сен бодуну чоннар аразында арзылаң деп санап турдун,
а херек кырында далай моозу-дур сен.
Хемнерде былгыртынып, даваннарың-биле суг довуралдып,
хем-сугларны доюлдуруп тур сен“ – деп чугаалаа.

³ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн:

«Хөй чоннар чыгып кээрге,
Мен сенче четкимни хөме салыптарымга,
олар сени үндүр тыртып эккээр.
⁴ Мен сени черге арттырып каар мен,
ажык шөлче октаптар мен.
Дээрнин бүгү куштары сеңээ хонуп,
соктаар кылып каар мен,

¹**31:17** Бо шүлүктүн утказы эки билдинмес. «Ооң үре-салгалы» деп сестернин болгу дег өске утказы: «Ооң эвилелчилери».

бүгү чер-делегейниң аң-араатанынга сени тоттур чиртир мен.

⁵ Сээң сегинни дагларга тарадыр октаптар мен, шынааларны мөчү-сөөгүң-биле долдурар мен.

⁶ Чер кырын Мен, мырыңай дагларга чедир, сээң аккан ханың-биле суггарар мен; кашпалдарны мөчү-сөөгүң-биле долдурар мен.

⁷ Сени өжүрүп каапкаш, дээрни дуглап, ооң сылдыстарын имистелдирип кааптар мен; хүннү булут-биле дуглап каар мен, ай база чырытпастай бээр.

⁸ Дээрде чырып турар бүгү чырымалды сээң кырыңга имистелдирип каар мен, сээң черинни дүмбей-биле дуглаар мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. –

⁹ Мен сээң буураашкының дугайында медээни сээң билбес турганың чурттарда чоннарга дыңнадып, хөй чоннарның чүректерин дүвүредир мен. ¹⁰ Мен сээң хуу-салымың-биле хөй чоннарны коргуушкунга алыстырар мен, оларның хааннары, кажан Мен оларның мурнунга хылыжым чаярымга, сени бодааш, кортканындан сириңейни бээр. Сээң буураан хүнүнде оларның кайызы-даа бодунуң амы-тыны дээш соксаал чок сүрээдээр».

¹¹ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Вавилоннун хаанының хылыжы сеңээ удур үнүптер. ¹² Мен сээң мөөң чонунуңу эң түрлүг чоннардан үнген күштүг дайынчыларның хылыжы-биле чок кылып каар мен. Олар Египеттиң чоргааралын таптап, ооң мөөң чонун узуткап каар. ¹³ Мен ооң улуг суг чанында оыттап турар мал-маганын узуткап каар мен. Моон сонгаар кижиду буду-даа, мал даваны-даа сугну доюлдуруп, довуратпас. ¹⁴ Мен Египеттиң сугларын турумналдырып, ооң хемнери үс ышкаш арай боорда агар кылдыр кылып каар мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ¹⁵ Кажан Мен египет черни хоозурадып каарымга, ол чер ону долуп турган бүгү чүвезин ышкынарга база Мен ооң бүгү чурттакчыларын чылча шаап каарымга, олар Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар.

¹⁶ Улустуң ырлажыры кажыыдал ыры бо-дур. Ону өске чоннарның кыстары Египет дугайында база ооң мөөң чонунуң дугайында ырлаар». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Египеттиң өлүглер оранынче кирери

¹⁷ Туттуруушкунувустуң он ийиги чылының ол-ла айының он беште Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ¹⁸ «Кижиду амытан, Египеттиң мөөң чонунуң ажыын ажып ыгла; өске күштүг чоннар-биле денге өлгөн улустуң турары алды оранче чоруптарын аңаа медегле.

¹⁹ Чараш-каазыңар-биле кымдан арта берген силер? Кыртыжадып демдектетпээн хейлер-биле кады сөөгүңер салыр дээш, өлүглер оранынче бада беринер! ²⁰ Египет чон хылышка шаштырып өлүрткен улус аразынга кырлып каар. Хылыш белендир. Египетти база ооң мөөң чонун алгаш барыңар. ²¹ Күштүг маадырлар алды оранның иштинге Египет биле ооң эвилелчилериниң дугайында: „Олар хылышка шаштырып өлүрткен кыртыжадып демдектетпээн улус-биле кады бээр кээп дүшкен-дир“ – деп чугаалажыр.

²² Ында Ассирия бодунуң аг-шерии-биле кады турар; ооң хылышка шаштырып өлүрткен бүгү дайынчыларының чевеглери ону хүрээлээн. ²³ Ассирийлерниң чевеглери алды оранның эң ханызында; Ассирияның аг-шерииниң чевеглери кайда-даа чыдар. Дириглер ораныңга коргуушкун тарадып турган улус ам дөгере хылышка шаштырып өлүрткен-дир.

²⁴ Ында Элам күрүне ооң чевээн хүрээлээн мөөң чону-биле кады турар. Олар шупту хылыштан кырлып, өлүртүп каан. Дириглер ораныңга коргуушкун тарадып турганнар ам алды оранче кыртыжадып демдектетпээн хейлер бооп дүже берген. Олар *тамыже бада бергеннер-биле кады боттарының бак адын чүктеп турар. ²⁵ Эламның чыдар черин өлүрткеннер аразында белеткеп каан, ооң мөөң чону ооң чевээн хүрээлеп чыдар. Олар дөгере кыртыжадып демдектетпээн, хылышка шаштырып өлүрткен хейлер-дир. Дириглер ораныңга коргуушкун тарадып турганнар ам тамыже бада бергеннер-биле кады боттарының бак адын чүктеп чоруур; оларны өлүрткеннер аразында чыттырып каан.

²⁶ Ында Мешех-Тувал күрүне ооң чевээн хүрээлээн мөөң чону-биле кады турар. Дириглер ораныңга коргуушкун тарадып турган кыртыжадып демдектетпээн хейлер ам дөгере хылышка шаштырып өлүрткен. ²⁷ Кыртыжадып демдектетпейн өлгөн, алды оранче дайынчы чепсээ-биле кады дүже берген, хылыштарын бажының адаанда салып каан, кем-буруузу мөчү-сөөгүңде артып калган дайынчылар-биле кады Мешех-Тувалдың улузу база чытпайн турар эвес чүве бе? А бир шагда ол дайынчылар дириглер ораныңга коргуушкунну тарадып турганнар.

²⁸ Сен база, Египет, узуткаттырып, кыртыжадып демдектетпээн хейлер аразыңга, хылышка шаштырып өлүрткен улус-биле кады чыдар сен.

²⁹ Ында Эдомнуң хааннары болгаш нояннарын, олар чеже-даа эрес-дидим болза, хылышка шаштырып өлүрткен улус аразында чыттырып каан. Олар кыртыжадып демдектетпээн хейлер-биле кады чыдар.

³⁰ Ында – соңгу чүкте чурттарның бүгү чагырыкчылары болгаш Сидоннуң бүгү чурттакчылары. Оларның күжү улусту коргудуп-даа турган болза, олар ынаар өлүрткен улус-биле кады бак атка кирип, дүже бергеннер. Олар кыртыжадып демдектетпээн, хылышка шаштырып өлүрткен хейлер-биле кады чыдар база тамыже бада бергеннер-биле кады боттарының бак адын чүктеп чоруур.

³¹ Фараон болгаш ооң бүгү аг-шерии ол чоннарны көрүп кааш, хылышка шаштырып өлүрткен бүгү мөөң чону дээш качыгдавайн барып, оожургаар – деп,

32:19 Иез. 28:10; 31:18 **32:21** Иез. 28:10; 31:18 **32:21** Иса. 14:9-10 **32:22** Иез. 31:15

32:23 Наум 1:14 **32:23** Ыд. ыр. 26:13; Иез. 26:20

32:24 Э. д. 14:1; Иса. 21:2; Иер. 49:34; Дан. 8:2 **32:26** Э. д. 10:2; Иез. 27:13; 38:2; 39:1

32:28 Иез. 28:10 **32:29** Иез. 25:12-14 **32:30** Иса. 23:2

Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ³² Дириглер оранынга Менден коргар чорукту тарадып каар мен. А фараонну база ооң мөөң чонун кыртыжадып демдектетпээн хейлер аразынга, хылышка шаштырып өлүрткеннер-биле кады салып каар». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Иезекиил – Израильдин доскуулчузу

(Иез. 3:16-21)

33 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижиг амытан, чонуң-биле чугаалажып, оларга мону дамчыт: Мен кандыг-бир чуртче дайзынның аг-шерин ыдарымга, ол черниң чурттакчылары боттарынын аразындан бир кижиг шилип алгаш, ону доскуулчузу кылдыр томуйлап аар. ³ Ол кижиг чуртче дайзын халдап кел чыдарын көрүп кааш, чонну сагындылары-биле мыйыс эдиски этсир ужурлуг. ⁴ Бир эвес эдиски үнүн дыңнап каан кандыг-бир кижиг кичээнмес болза, дайзынның аг-шерии келгеш, ону чок кылып каар; ол кижиг өлүмү дээш боду буруулуг болур. ⁵ Эдиски эткенин дыңнааш-даа, ол кичээнмээн-дир, өлүмү дээш боду буруулуг-дур. Ол кижиг кичээнген болза, амы-тынның артар ийик. ⁶ А бир эвес доскуулчу дайзынның аг-шерии кел чыдарын көрүп кааш, чонну сагындылары-биле эдиски эдиспейн баарга, дайзын келгеш, улустуң кайы-бирээзиниң амы-тынын үзүп каан дижик. Өлүрткен кижиг бодунуң бачыды дээш чок кылдыртканы ол-дур; ындыг-даа болза, ооң өлүмү дээш доскуулчудан харыы негээр мен.

⁷ Кижиг амытан, Мен сени израиль чоннуң доскуулчузу кылдыр томуйлап кагдым. Мээң аксымдан үнген сөстү дыңнап алгаш, чонну Мээң өмүнээмден баш бурунгаар сагындырар сен. ⁸ Мен кем-буруулуг кижиге: „Кем-буруулуг кижиге, сен өлүп каар сен!“ – дээримге, сен ол кижини сагындырып, бузуттуг оруундан чайлаарын айытпас болзунза, кем-буруулуг кижиниң бодунуң бачыды дээш өлүп каары чайлаш чок. Ындыг-даа болза, Мен ооң өлүмү дээш сенден харыы негээр мен. ⁹ А бир эвес сен кем-буруулуг кижини бодунуң оруундан чайлаар кылдыр сагындырарыңга-даа, тоовайн барган болза, ол кижиг бодунуң бачыды дээш өлүп каар, а сен амы-тыныңны камгалап аар сен.

Бурган улусту өршээрин күзеп турар

(Иез. 18:1-32)

¹⁰ Кижиг амытан, израиль чонга: „Кемниг херектеривис биле бачыттарывысты чүктөп чор бис, оларның ужун эстип-хайлып чор бис. Канчап амы-тынның артар улус боор бис?“ – дээр-дир силер деп чугаала. ¹¹ Оларга мону дамчыт. Дириг Бодунуң адым-биле даңгыраглап тур мен: Мен бачыттыгларның өлүмүн эвес, а боттарының оруктарындан чайлап, амы-тынның артарын күзеп тур мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – Менче эглип келинер, бузуттуг оруктарыңардан чайланар! Израиль чон, чүгө өлүп ужурлуг сен?!

33:2 Иса. 21:6; Иер. 6:17; Ос. 9:8; Авв. 2:1 **33:3** Ос. 5:8; Иоил 2:1; Ам. 3:6

33:4 Лев. 20:9, 11; Иез. 18:13 **33:7 2** Чыл. 19:10 **33:9 1** Тим. 4:16

33:10 Иез. 4:17; 24:23 **33:11** Иез. 16:48 **33:11 2** Пет. 3:9; 1 Тим. 2:4, 6

¹² Ынчангаш, кижиге амытан, чонунга мону дамчыт: бир эвес чөптүг-шынныг кижиге кемниг херек үүлгедир болза, ооң чөптүг чоруу ону камгалавас; бузуттуг-бак кижиниң кем-буруузу, ол оон ойталаан болза, ону узуткавас. Бир эвес чөптүг-шынныг кижиге бачыг үүлгедир болза, бодунуң биезиге чөптүг чоруу-биле амы-тынныг камгалап шыдавас. ¹³ Бир эвес Мен чөптүг-шынныг кижиге: „Ыяап-ла амы-тынныг артар сен“ – деп чугаалап каарымга, ол бодунуң биезиге чөптүг чоруунга ынангаш, бузут үүлгедир болза, ооң бүгү чөптүг-шынныг херектериниң чаңгызындаа сагынмас мен, ол кижиге үүлгеткен бузудунуң ужун өлүп каар. ¹⁴ А бир эвес Мен бузуттуг-бак кижиге: „Сен ыяап-ла өлүп каар сен“ – дээримге, ол кижиге бачыдындан ойталааш, шынныг база чөптүг чорук кылып эгелээш, ¹⁵ бодунга өрелиг кижиниң арттырып каан долаазын эгидип, оорлап алган чүвезиниң өртөөн төлөп, багай чүнү-даа кылбайн, амыдыраарының хоойлуларын күүседип чурттаар болза, ол кижиге ыяап-ла амы-тынныг артып, өлбейн баар. ¹⁶ Ооң үүлгеткен хамык бачыттарының чаңгызындаа аңаа сагындырбас мен. Ол кижиге шынныг база чөптүг чорук кылып турар болза, ыяап-ла амы-тынныг артып каар.

¹⁷ А сээң чонун: „Дээрги-Чаяакчының оруу шынныг эвес-тир“ – дээр-дир. Чок, оларның оруу харын шынныг эвес-тир. ¹⁸ Бир эвес чөптүг-шынныг кижиге бодунуң чөптүг чоруундан ойталап, кем-буруу үүлгедир болза, оозу дээш өлүп каар. ¹⁹ А бир эвес бузуттуг-бак кижиге бодунуң кем-бурууздан ойталап, шынныг база чөптүг чорук кылып эгелээр болза, ол дээш, амы-тынныг артар. ²⁰ А силер: „Дээрги-Чаяакчының оруу шынныг эвес-тир“ – дээр-дир силер. Израильчилер, Мен кайыңарны-даа оруктарыңар дээш шиидер мен».

Иерусалимниң узуткатканы

²¹ Туттуруушкунувустуң он ийиге чылының он айның беште Иерусалимден тын менди үнген бир кижиге меңээ келгеш: «Хоорай узуткатты!» – дээн. ²² А ол кижиниң кээриниң бүдүүзүнде кежээ Дээрги-Чаяакчы мени башкарып эгелээш, демги кижиге даартазында эртен меңээ кээр бетинде, мээң үнүмнү эгидип берген. Ол мээң үнүм үндүрүптөргө, ам-на чугаалап эгелээн мен.

²³ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ²⁴ «Кижиге амытан, израиль черде бо бузундуларда чурттап турар улус: „Авраам чаңгыс боду турган, ынчалза-даа бо черни ээлеп алган болгай. А бис хөй-дүр бис, бо черни биске ээлээр кылдыр берипкен болбайн канчаар“ – деп турар-дыр. ²⁵ Ынчангаш оларга Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: силер ханныг эът чип, *дүрзү-бурганнарыңарже идегел-биле көрүп, өлүрүүшкүн кылып турар-дыр силер – бо черни канчап ээлээр силер? ²⁶ Силер хылыжыңарга ынаныр, чүдек-бужар чүүлдер кылып, бирээнер өскөңерниң кадайын бужартадыр-дыр силер. Бо черни канчап ээлээр силер?»

²⁷ Оларга Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт. Мен дириг Бодунуң адым-биле даңгыраглап тур мен: бузундуларда чурттап арткан улус хылыштан кырлып каар, ажык шөлде турар улусту Мен черлик аң-араатанга чемиш

кылдыр бериптер мен, шивээлерде база куйларда чаштып турар улус хамчык аарыгдан өлүп каар. ²⁸ Мен бо черни хоозураан кургаг хову кылып каар мен, оон турамык күчү-күжү чиде бээр, Израильдин даглары шуут ээнзиреп каар, оларны таварып кым-даа эртпестей бээр. ²⁹ Кажан Мен бо черни израильчилерниң бүгү чүдек-бужар үүлгедиглери дээш хоозурадып каарымга, Олар Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар.

³⁰ Кижии амытан, а сээң дугайында бодунуң чонунуң улузу ханалар баарында, бажыңнар эжиктеринде туруп алган, бот-боттарынга: „Дээрги-Чаяакчыдан келген медээни барып дыңнаалы“ – джип турар-дыр. ³¹ Олар сээң чоннуң чыыжынче дег чедип кээп, сээң мурнуңга олуруп алгаш, чугаа-сөзүннү дыңнап турар, ынчалза-даа күүсетпес-тир. Мээң чонум – чүгле боттарының сеткилин өөртүр чүве дугайында чугаалажыр, чүгле боттарының алыкшак чүректериниң күзелин хандырап чүве кылыр улус-тур. ³² Сен ол улуска – ынакшыл ырын тааланчыг үн-биле ырлап, эки үдеп ойнап турар ыраажы ышкаш-тыр сен. Олар сээң сөстериңни дыңнап турар, ынчалза-даа күүсетпес-тир.

³³ Ынчалза-даа, кажан ол бүгү бүде бээрге (а ол бүгү ыяап-ла бүдер), оларнын аразыңга *Бурганның медээчизи турганын билип аарлар».

Израильдин багай кадарчылары болгаш буянның Кадарчызы

34 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижии амытан, израиль чонну кадарып турар чагырыкчыларга удур өттүр билип медегле. Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин оларга дамчыдып медегле: чүгле боттарыңче сагыш салып чоруур Израильдин кадарчылары ат болур! Кадарчылар кодан малыңче сагыш салыр ужурлуг эвес чүве бе? ³ Силер чаглыг эът чип, дүктен аргаан хеп кедип, семис хойларны дөгерип турар-дыр силер, а кодан малче сагыш салбас-тыр силер. ⁴ Кошкактарны быжыктырбадыңар, аарыгларны эмневедиңер, балыгланганнарны шарывадыңар. Аза бергеннерни дедир эгитпедиңер, чиде бергеннерни дилеведиңер; харын оларны каржы, кээргел чок чагырып келдинер. ⁵ Олар кадарчы чокка тарай бердилер, а тарай бергеш, янзы-бүрү черлик аң-араатанга чемиш апардылар. ⁶ Мээң хойларым бүгү бедик тей, дагларда улчуп чоруур. Олар чер кырында тарай берген, оларны кым-даа айтырып, чыгбайн турар, кым-даа дилевейн турар».

⁷ Ынчангаш, чагырыкчылар, Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңнаңар: ⁸ «Мен дириг Бодунуң адым-биле даңгыраглап тур мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – Мээң кодан малым кадарчы чок турган болгаш, олча-тывыш болу берип, янзы-бүрү черлик аң-араатанның чемижи апарган. Кадарчыларым Мээң хойларымны дилевейн, кодан хоюм дээш эвес, а чүгле боттарыңче сагыш салып турган – ⁹⁻¹⁰ ол бүгү дээш, кадарчылар, Дээрги-Бурган-Чаяакчының сөзүн дыңнаңар: Мен кадарчыларга удур апардым, Бодунуң хойларым дээш олардан хары негээр мен. Мен оларга моон сонгаар хойларым кадартпас мен, олар моон

соңгаар боттарын хойлар-биле чемгербес. Оларның аш аксы-джинден Бодумнун хойларымны ушта тыртып аар мен, кодан хоюм оларга чемиш болбас».

¹¹ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн болгай: «Хойларымны Мен Бодум дилээр мен, оларны четчелеп, карактаар мен. ¹² Кадарчы кижиниң тарадыр кылаштажы берген кодан малының аразынга чорааш, сүрүүн четчелеп, карактаары дег, Мен база Бодумнун хойларымны хайгаарар, карактаар мен. Кара булуттарлыг бүргег хүнде тарай бергени бүгү черлеринден оларны ам үндүр сүрүп эккээр мен. ¹³ Оларны өске чоннар аразындан үндүрүп, чурттардан чыып эккелгеш, боттарының черинче дедир чандыраар мен. Мен оларны Израильдин дагларынга, сугларының чанынга, бүгү чурттакчылыг черлерге кадарар мен. ¹⁴ Оларны эки одар-белчиирге кадарар мен, оларның оदारлары Израильдин бедик дагларынга турар. Олар Израильдин дагларында чагай оът-сигенниг одар-белчиирлерге оъттаар. ¹⁵ Хойларымны Мен Бодум кадарып, дыштандырып чыттыраар мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ¹⁶ Читкен хойларны дилеп, аза бергеннерин дедир эккээр мен; балыгланганнарын шарып, арааннарын быжыктыраар мен, а денгели чагай, күш-шыдалдыгларын узуткаар мен. Кодан малымны чөптүү-шынныы-биле кадарар мен.

¹⁷ Дыңна даан, Мээң кодан малым, – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы чугаалаан, – хойлар аразында, кошкар, хуна аразында чаргынарны үзе шиитпирлээр мен.

¹⁸ Силерге эки одарга оъттаары четпес болду бе? Чүгө одар-белчиирерде арткан оът-сигенни чаза басып турар силер? Арыг суг ижип турар хиренерде, арткан сугну чүгө довуралдып каар силер? ¹⁹ Таанда-ла Мээң хойларым силерниң чаза басып каан одарыңарга оъттаар, довуралдып каан сууңар ижер журулуг бе?»

²⁰ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы оларга мынча дээн: «Семис база арган хойлар аразында чаргыны Мен Бодум чарар мен. ²¹ Бүгү кошкак хойларны экти-быктыңар-биле идип, мыйызыңар-биле үзүп, үндүр сывырып турар болганыңарда, ²² Мен Бодумнун хойларымны камгалаар мен, олар моон соңгаар олча-тывыш болбас; бир хой-биле өске хойнун аразында чаргыны үзе шиитпирлээр мен. ²³ Хоюмнун бажыга чаңгыс кадарчыны, Мээң чалчам Давидтиң салгакчызын, салып каарымга, хойларымны кадарып, оларга кадарчы апаар. ²⁴ Мен, Дээрги-Чаяакчы, оларның Бурганы болур мен, а Мээң чалчам Давидтиң салгакчызы оларның аразынга чагырыкчы болур. Мен, Дээрги-Чаяакчы, ону чугааладым.

²⁵ Мен кодан хоюм-биле эп-найырал керээзи чаргаш, хойлар хову-шөлге айыыл чок чурттазын дээш, арга-арыгга айыыл чок удузун дээш, бо черден хоралыг аң-араатанны үндүр сывырыптар мен. ²⁶ Мен хойларымга база Мээң ыдыктыг даамның чоок-кавызынга ачы-буянны хайырлар мен. Оларже чаьсты чогуур үезинде чагдыраар мен – ол дээрге ачы-буян хайырлаан чаьстарым болур. ²⁷ Шөлде ыяштар чимизин бээр, чер дүжүдүн бээр; Мээң коданым бодунун черинге айыыл чок чурттаар. Оларның мойнунда хомудун буза шапкаш, кулданып алганнарның холундан оларны хостаар мен. ²⁸ Олар моон соңгаар өске чоннарның олча-тывыжы

34:9-10 Иез. 13:8, 21 **34:11** Иса. 40:11; Мих. 5:4; Ин. 10:11 **34:12** Иез. 30:3 **34:13** Ы. х. к.

30:3; Иез. 11:17 **34:14** Ыд. ыр. 22:2 **34:16** Мих. 4:6-7 **34:17** Зах. 10:3; Мф. 25:32-33

34:21 Ы. х. к. 33:17; Дан. 8:4 **34:23** Иез. 37:24; Ин. 10:16 **34:23** Иер. 23:5; 30:9; Ос. 3:5; Мих.

5:4 **34:24** Лев. 26:12 **34:25** Иса. 54:10; Иез. 37:26; Ос. 2:18 **34:25** Лев. 26:6

34:26 Лев. 26:4; Иер. 14:22; Зах. 10:1; Мал. 3:10 **34:27** Иер. 2:20; 27:8; 30:8

болбас, черлик аң-араатан оларны ам тудуп чивес. Олар айбыл чок чурттаар, кым-даа оларны коргудуп-дүвүретпес. ²⁹ Мен оларга дүжүткүрү-биле алдаржаан черни бээр мен, олар ам черинге аш-чуттан өлбөс, өске чоннарга дорамчылатпас апаар. ³⁰ Мен, Дээрги-Чаяакчы, оларның Бурганы, олар-биле кады деп, а олар, израиль чон – Мээң чонум деп билип аарлар». Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

³¹ «Силер – Мээң кодан хоюм силер, Мээң одар-белчииримде хойлар силер. Кижилер силер, а Мен – силерниң Бурганыңар-дыр мен». Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Эдомга удур өттүр билген медеглел

35 ¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунун сөзүн ажыдып чугаалаан: ² «Кижги амытан, даглыг Сеирже шиглей көрүнгөш, аңаа удур өттүр билип медегле. ³ Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин аңаа дамчыт:

Даглыг Сеир, Мен сеңээ удур апардым.

Сенче холум аннып, сени ээн калган, хоозураан чер кылып каар мен.

⁴ Сээң хоорайларыңны бузундулар кылдыр хуулдуар мен, хоозурап каар сен.

Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар сен.

⁵ Кезээ шагда Мээң чонум-биле өжээннежип, израильчилерниң бүрүн кеземче көрүп турар шагында оларны хылыштын чемижи кылдыр хүлээдип берген сен.

⁶ Ол дээш, Мен дириг Бодумнун адым-биле даңгыраглап тур мен: Мен сени өлүрүүшкүнге хүлээдир мен, ол сени истеп-сүрер. Өлүрүүшкүннү көөр хөңнүн чок апарбаан болганыңда, ол сени истеп-сүрер – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ⁷ Мен даглыг Сеирни ээн калган, хоозураан чер кылып каар мен; ону тавартыр кым-даа чорук кылбайн турар чер кылып каар мен. ⁸ Мен ооң дагларының бажын мөчү-сөөктер-биле шып каар мен; хылышка шаштырып өлүрткеннер Сеирниң тейлеринге, шынааларыңга болгаш бүгү сугларының чаныңга кээп дүжер. ⁹ Мен Сеирни кезээ мөңгеде хоозурадып каар мен, ооң хоорайларыңга улус чурттавас. Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер.

¹⁰ Эдом, сен: „Израиль биле Иудеяның чоннары, оларның черлери бисти болур, бис оларны эжелеп аар бис“ – деп турган сен. Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы олар-биле болгай. ¹¹ Ынчангаш Мен дириг Бодумнун адым-биле даңгыраглап тур мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – Сээң израильчилерге килеңнеп, адааргап, оларны көөр хөңнүн чок турганың дег, Мен база сени ынчаар аажылаар мен; сени шиидип, израильчилерге Бодумну ынчаар ажыдар мен. ¹² Ынчан даглыг Израильди бак сөглөп: „Олар хоозураан-дыр! Оларны биске чизин дээш берген-дир“ – деп турган бүгү дорамчылалдарыңны Дээрги-Чаяакчы Мээң дыңнаанымны билип аар сен. ¹³ Сен Мээң мурнумга улуургап, соксаал чок бак сөгленип турдун; ол чугаанны дыңнаан мен».

¹⁴ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Бүгү чер-делегей өөрүп турда, Мен сени хоозурадып, хову кылып каар мен. ¹⁵ Израиль чоннуң ээлээн чери хоозураарга, өөрүп турганың дээш, Мен сээң-биле база шак ынчаар кылыр мен: хоозураар сен. Даглыг Сеир, бүгү Эдом хоозураарга, улус Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар».

Израильдин катап тургустунары

36¹⁻² «Кижиге амытан, Израильдин дагларыңа өттүр билип медегле. Олар дыңназын дээш, Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: дайзын силерниң дугайыңарда хыы ханып: „Мөңгө бедигээштер бистиң хувааглыг черивис апарды“ – дээр-дир. ³ Ынчангаш өттүр билип медеглед, Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: дайзыннар силерни хоозурадып, чүк-чүгүндөн үптөп туруп бээрге, силер өске чоннарның алыр үлүү апарып, хоп-чипке кирип, бак сөглеттирип тур силер».

⁴ Ынчангаш, Израильдин даглары, Дээрги-Бурган-Чаяакчының сөстөрүн дыңнаңар. Даглар, тейлерге болгаш хемнер, шынааларга база Израильдин чоок-кавызында турар арткан чоннарның олчалап, кочу-шоот кылып алганы кагдынган бузундулар болгаш ээнзирээн хоорайларга Ол чугаалап тур. ⁵ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Мээң хорадаан сагыжым кыптыгып, өске чоннарга, ылаңгыя бүгү Эдомга удур чүве чугаалап турдум, чүгө дээрге олар Мээң черимниң одар-белчиирин эжелеп алгаш, чонумну өөрүп-байырлап база бак көрүп үптөп турганнар.

⁶ Ынчангаш израиль чер дугайында өттүр билип медеглед, Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин даглар, тейлерге болгаш хемнер, шынааларга дамчыт: хорадаан сагыжымга алыскаш, килеңим кыптыгып, мону чугаалап тур мен, чүгө дээрге силер чоннарның дорамчылалын шыдажып турар-дыр силер. ⁷ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы: „Силерни хүрээлээн чоннар база дорамчылалга таваржыр“ – деп даңгыраглаан. ⁸ А силер, Израильдин даглары, ыяжыңар будуктары чечектелип, Мээң израиль чонумга чимизинер бээр силер, чүгө дээрге олар удавас чанып кээр. ⁹ Көрүнер, Мен силерже сагыш салып, ээ көрнүр мен; силерни аңдарып, үрезин тарып каар. ¹⁰ Силерниң чурттакчы чонуңарны, бүгү израиль чонну, көвүдөдир мен; хоорайларга улус чурттай бээр, бузундулар катап тутунар. ¹¹ Мен силерде турар улусту база мал-маганны көвүдөдир мен, олар өзүүчел апарып, өзүп-көвүдөй бээр. Эрткен үеде ышкаш, Мен силерге улустан чурттадып каар мен, силерниң черинерге биеэги үелерден-даа хөй ачы-буянны хайырлаар мен. Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер. ¹² Силерже Бодумнуң израиль чонумну эккээр мен. Олар силерни ээлээр, силер оларның өңчү чери апар силер база моон соңгаар оларның ажы-төлүнүң амы-тыныңга четпес силер».

¹³ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Израиль чер, сээң дугайыңда: „Бодунун улунун бажын чип турар, чонунун ажы-төлүнүң амы-тыныңга чедип турар чер“»

35:15 Иер. 50:29; Авд. 1:15; Авв. 2:8 **36:1-2** Иез. 6:2-3 **36:1-2** Ы. х. к. 32:13; Иса. 58:14

36:4 Мих. 6:2 **36:5** Иез. 35:15 **36:10** Иер. 30:19

36:11 Э. д. 1:28; Иса. 49:19; Иер. 31:27; Зах. 2:4; 10:8 **36:11** Иов 42:12 **36:12** Иез. 5:17

36:13 Сан. 13:33

– дижип турар болганда, ¹⁴ сен моон соңгаар улус чивес сен, бодуннун чонуннун ажы-төлүнүн амы-тынынга четпес сен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ¹⁵ Мен сени моон соңгаар өске чоннарның кочулалын дыңнаvas кылып каар мен; моон соңгаар өске аймактар мурнунга бак атка кирбес сен, бодуннун чонуннун ажы-төлүнүн амы-тынынга четпес сен». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Бурган Израильди Бодунуң ат-алдарын бодааш, чаартыр

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ¹⁷ «Кижиге амытан, израиль чон бодунуң черинге чурттап тургаш, ону бодунуң ажыл-херээ база үүлгедиглери-биле бужартадып алган. Чоннуң оруу Мээң мурнумга ай демдээ көрүп турар херээжен кижиниң *арыг эвези дег болган. ¹⁸ Улус бо черге кылган өлүрүүшкүнү-биле, боттарының *дүрзү-бурганнары-биле ону бужартадыптарга, Мээң киленим оларже кыптыккан. ¹⁹ Мен израильчилерни өске чоннар аразынга тоо быдарадып каан мен; олар аңгы-аңгы чурттарже тарадыр сывыртадыпкан; Мен оларны ажыл-херээн эзугаар база үүлгедиглерин эзугаар шийидип турдум. ²⁰ Ындыгдаа болза, олар кайы-даа черге баргаш, Мээң ыдыктыг адымны баксырадып турдулар, чүге дээрге өске чоннар оларның дугайында: „Бо чон Дээрги-Чаяакчының чону-даа болза, Оон черин каапкаш баар ужурга таварышкан-дыр“ – деп турган. ²¹ Израиль чоннуң чеде бергени чоннар аразынга баксырадып кааны Бодунуң ыдыктыг адымны бодааш, сагыш човай берген мен.

²² Ынчангаш израиль чонга Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: израиль чон, Мен силерни бодааш эвес, а силерниң чеде бергениңер чоннар аразынга баксырадып кааныңар Бодунуң ыдыктыг адымны бодааш, ынчалдыр хөделир мен. ²³ Мен ам чоннар аразынга баксырап калган өндүр улуг адымның, оларга баргаш, баксырадып кааныңар адымның ыдыктыгын көргүзөр мен. Ынчан ол чоннар Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – Мен оларга Бодунуң ыдыктыгымны силерни дамчыштыр көргүзөр мен.

²⁴ Мен силерни чоннар аразындан үндүрүп, бүгү чурттардан чыып алгаш, бодуңарның черинерже эккээр мен. ²⁵ Силерни арыглашкын суу-биле бызай чажарымга, арыгланы бээр силер; бүгү бужар чорууңардан, бүгү дүрзү-бурганнарыңардан арыглап каар мен. ²⁶ Силерге чаа сеткил-чүректи хайырлап, чаа сүлдө-биле бүргээр мен; силерниң дашталган чүрээнерни ап каапкаш, чымчак чүректи хайырлаар мен. ²⁷ Мээң айтышкыннарым эзугаар чурттазыннар дээш, Мээң хоойлуларымны сагып, күүсетсиннер дээш, Мен силерни Бодунуң *Сүлдем-биле бүргээр мен. ²⁸ Силерниң ада-өгбөнерге бергеним черге чурттап, Мээң чонум болур силер, а Мен силерниң Бурганыңар болур мен, ²⁹ силерни бүгү чүдек-бужар чүүлдеринерден адырар мен. Дүжүттү силерге берип, көвүдөдир өстүрөр мен, аш-чутту силерге ытпас мен. ³⁰ Моон

36:17 Лев. 18:25; Иер. 2:7 **36:18** Иез. 5:11; 22:3 **36:19** Лев. 26:33; Иез. 5:10 **36:21** Ыд. ыр.

105:8; Иса. 48:11; Иез. 20:9 **36:23** Иез. 20:41 **36:24** Ы. х. к. 30:3; Иез. 11:17

36:25 Иса. 4:4; Иоил 3:21 **36:25** Лев. 16:30; Иер. 33:8; Зах. 13:1 **36:26** Иез. 11:19; 18:31

36:27 Иез. 37:14 **36:28** Лев. 26:12; Иез. 11:20 **36:29** Иез. 37:23 **36:29** Иез. 34:29

соңгаар аш-чут ужун өске чоннарга дорамчылатпас болзун дээш, ыяштарыңар чимизин база шөлдеринер дүжүдүн көвүдөдип бээр мен. ³¹ Ынчан бузуттуг оруктарыңар биле үлгөткөн багай херектеринерни сактып келгеш, кем-бурууңар болгаш чүдек-бужар чорууңар дээш, боттарыңардан ческинер силер. ³² Силерге билдингир болзун: Мээң ынчалдыр хөделип турарым – силерни бодаанымдан эвес – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – Израиль чон, эрткен оруктарыңар дээш ыядып, арныңар кыссын».

³³ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Силерни бүгү кем-бурууңардан арыглаар хүнүмде Мен силерниң хоорайларыңарга улус чурттадып каар мен, бузундулар катап туттунар. ³⁴ Хоозураан черни улус болбаазырадып эгелээр, ол ам болап эрткен кижги бүрүзүңге ээн кылдыр көзүлбес. ³⁵ Олар ынчан: „Ээнзиреп турган бо чер Эдем сесерлии дег апарды. Буступ дүшкөн, кижги чок калган, хоозураан хоорайлар ам быжыгып, чурттакчыларлыг апарды“ – дээр.

³⁶ Ынчан силерни долгандыр чурттап арткан өске чоннар Дээрги-Чаяакчы Мээң үрелип бузулган чүвени катап тутканымны, ээн калган черни тарып каанымны билип аар. Дээрги-Чаяакчы Мээң ону чугаалааш, боттандырганымны билип аар».

³⁷ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Мен израиль чоннун *мөргүлүңге база катап харыылап, ооң улузун кодан мал дег көвүдөдир мен. ³⁸ Улус-чон Иерусалимде байырлалдар үезинде *Бурганның өргээзинче эккелген хойлар дег хөй боор; үрелип бузулган хоорайларны ынча хөй улус дола бээр. Олар ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар».

Дирлип келген сөөктер

37 ¹ Дээрги-Чаяакчының холу мени катап база башкарып эгелээн. Ол мени Бодунун *Сүлдезин дамчыштыр хоорайдан үндүргөш, оргулааш ортузунга тургузуп каан – ол оргулаашты сөөктер долган болду. ² Дээрги-Чаяакчы мени оларны долгандыр эдерти бээрге, оргулаашта чыдар дыка хөй сөөктү көрүп кагдым. Олар аажок кургап калган болду. ³ Ол менден: «Кижги амытан, бо сөөктер дирлип кээп шыдаар бе?» – деп айтырды.

Мен: «Дээрги-Бурган-Чаяакчы, ону чүгле Сен билир сен» – деп харыыладым.

⁴ Ол ынчан меңээ мынча дээн: «Бо сөөктерге өттүр билип медегле. Оларга: „Кургаг сөөктер, Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңнаңар!“ – деп чугаала. ⁵ Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин оларга дамчыт: Мен силерге амы-тынны чорудуп бээримге, дирлип кээр силер. ⁶ Силерни сиирлер-биле бүргей ап, эът-бодунаарны өстүрүп, кеш-биле шып каар мен. Силерге амы-тынны киир үрүптеримге, дирлип кээр силер. Ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер».

⁷ Меңээ дужааганын эзугаар өттүр билип медеглеп эгеледим. Медеглеп турумда, күштүг шимээн дыңналган соонда, сөөктер каттыжып, бирээзи чанындаазыңга тутчуп эгелээн. ⁸ Көөрүмге, сөөктерде сиирлер болгаш эът тыптып кээп, оларны кеш шыва апты, а амы-тын оларда чок болду.

36:30 Лев. 26:4 **36:31** Иез. 6:9; 16:61; 20:43 **36:35** Э. д. 2:8; Иса. 51:3; Иез. 28:13; 31:8-9

36:37 Иез. 34:31 **36:38** 2 Чыл. 35:7 **36:38** Иез. 6:7 **37:1** 3 Хаан. 18:46; Иез. 1:3

37:1 Иез. 3:22; 8:4 **37:3** 1 Кор. 15:35 **37:5** Э. д. 2:7

⁹ Ынчан Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Амы-тынга өттүр билип медегле, кижн амытан. Өттүр билип медеглеп, Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин аңаа дамчыт: о, амы-тын, чер болгандан чедип кел, бо өлүрткен улусче тындынывыт, олар дирлип келзин!» – дээн.

¹⁰ Мен Ооң дужааганын ёзууаар өттүр билип медеглээримге, өлүг улусче амы-тын кире берген. Олар дирилгеш, бут кырынга туруп кээрге, эмге-тикчок аг-шериг турар болду.

¹¹ Ынчан Дээрги-Чаяакчы меңээ мынча дээн: «Кижн амытан, бо сөөктер – бүгү израиль чонну көргүзүп турар. Дыңна даан, бо чон: „Сөөктеривис кургап калган, идегеливис читкен; бис шуут чок апарган-дыр бис“ – деп тур. ¹² Ынчангаш өттүр билип медеглеп, оларга Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: Мээң чонум, силерниң чевээңерни ажыдып, силерни үндүрүп аар мен, оон израиль черже эккээр мен. ¹³ Чевээңерни ажыткаш, силерни үндүрүп аарымга, Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар силер, Мээң чонум. ¹⁴ Мен Бодумнуң Сүлдем-биле силерни бүргээр мен, ынчан дирлип кээр силер; Мен силерни боттарыңарның чериңерге чурттадып каар мен. Силер ынчан Дээрги-Чаяакчы Мээң чугаалаан чүвемни боттандырганымны билип аар силер». Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Иудея биле Израильдиң катап катгыжары

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ¹⁶ «Кижн амытан, мергеден ап алгаш, аңаа: „Иудеяга болгаш ооң-биле эвилелдиг израильчилерге хамааржыр“ деп бижип каг. Оон өске мергеден ап алгаш, аңаа: „Эфремниң мергези – Иосифтиң салгалыңга болгаш ооң-биле эвилелдиг бүгү израиль чонга хамааржыр“ деп бижип каг. ¹⁷ Сээң холунга олар бүдүн кезек апарзын дээш, оларны бот-бодунга чыпшыр тудувут. ¹⁸ Кажан сээң чонуңнуң улузу сенден: „Бо чүү деп чүве боор, тайылбырлап көрөм?“ – деп айтырага, ¹⁹ Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин оларга дамчыт: Мен Иосифтиң база ооң-биле эвилелдиг израиль аймактарга хамааржыр, Эфремниң тудуп турары мергени ап алгаш, Иудеяның мергезинге чыпшыр туткаш, олардан чаңгыс мерге кылыр деп тур мен; олар Мээң холумга бүдүн кезек апаар.

²⁰ Бижик бижип каан мергелериңни чоннун мурнунга тудуп алгаш, ²¹ Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин оларга дамчыт: Мен израильчилерни аразында турары чоннардан үндүре бергеш, чер болгандан чыгаш, боттарының черинче чедире бээр деп тур мен. ²² Бо черге, даглыг Израильге, Мен оларны чаңгыс чон кылып каар мен. Олар шупту чаңгыс хаанныг боор, ам ийи аңгы чон болбас, моон сонгаар ийи аңгы күрүне кылдыр чарылбас. ²³ Олар моон сонгаар *дүрзү-бурганнар, чүдек-бужар чүүлдер болгаш өске-даа кемниг херектери-биле боттарын бужартатпас. Мен оларны үүлгедип турганы бүгү өскерликчи чоруундан^m адырып, арыглаар мен. Олар Мээң чонум болур, а Мен оларның Бурганы болур мен.

^m37:23 Өске бурунгу сөзүглелде «Бүгү чурттап турар черлеринден» деп бижээн.

37:10 Ажыд. 11:11 37:12 Иса. 26:19; Дан. 12:2; Ин. 5:21 37:14 Иез. 36:27

37:18 Иез. 12:9; 21:7; 24:19 37:19 Иса. 11:13; Иер. 3:18; 50:4; Ос. 1:11

37:21 Ы. х. к. 30:3; Иез. 11:17 37:23 Иез. 14:11; 36:25 37:23 Лев. 26:12; Иез. 11:20

²⁴Мээң чалчам Давидтиң салгакчызы оларның хааны апаар, олар шупту чаңгыс кадарчылыг болур. Олар Мээң айтышкыннарым ёзугаар чурттап, Мээң хоюлдуларымны сагып, күүседир. ²⁵Олар Мээң чалчам Иаковка бергеним, боттарының ада-өгбезиниң чурттап турганы черге чурттаар. Боттары, ажы-төлү болгаш ажы-төлүнүң ажы-төлү аңаа кезээ мөңгедө чурттаар. Мээң чалчам Давидтиң салгакчызы мөңгө шагда оларның чагырыкчызы болур. ²⁶Мен олар-биле эп-найырал керээзи чарып аар мен, ол болза мөңгө *чагыг-керээ болур. Оларны боттарының черинге турумчудуп, өстүрүп-көвүдөдир мен. Бодумнуң ыдыктыг оран-савамны оларның аразыңга кезээ мөңгедө тургузар мен, ²⁷Мээң чурттаар *өргээм оларның аразыңга турар. Мен оларның Бурганы болур мен, а олар Мээң чонум болур. ²⁸Мээң ыдыктыг өргээмни израильчилерниң аразыңга кезээ мөңгедө тургузуп аарымга, бүгү чоннар Мени Израильди ыдыктап турар Дээрги-Чаяакчы деп билип аар».

Гогтуң Израильче халдаары

38 ¹Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыдып чугаалаан: ²«Кижиг амытан, Магог деп черде Гогче – Мешех биле Тувал деп черлерниң дээди чагырыкчызынчеⁿ шиглей көргөш, аңаа удур өттүр билип медегле. ³Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин аңаа дамчыт: о, Гог, Мешех биле Тувалдың дээди чагырыкчызы*, Мен сенээ удур апардым! ⁴Мен чаактарың өттүр тыртпа суп, сени ээй тырткаш, бүгү аг-шерииң: аъттарың, бүрүн чепсегленген аъттыг шеригжилерин, дозуг-камгалалдарлыг, хылыштарлыг дүк-түмөн шерииң-биле кады черинден үндүрө бээр мен. ⁵Сээң аг-шерииңге Персия, Эфиопия болгаш Ливияның дөгерези дозуг-камгалалдыг, куяк бөрттерлиг шерии катгыжар; ⁶Гомер чоннуң шерии, соңгу чүктүн кыдыг-кызыгаарындан тогарма аймактың бүгү шерии олар-биле кады болур. Сээң-биле кады хөй чоннар чоруур.

⁷Гог, белеткенип, дөгөрнүп ал – сен база сээң чаныңга чыгып келген бүгү аг-шериг; оларны башкаар сен. ⁸Хөй хүннер эрте бээрге, бодуңга айтышкын алып сен. Келир үеде дайын-чаадан адырылган, чонун хөй чоннардан даглыг Израильче чыып эккелген, үр үеде ээн чыткан чуртче халдаар сен. Ол черниң чурттакчыларын өске чоннар аразындан чыып, дедир чандырыпкан, олар ам айыыл чок чурттап турар. ⁹А сен бодуңнуң аг-шерииң-биле, хөй чоннар-биле кады көдүрлүп, хатшуурган ышкаш халдап кээр сен; черни дуглаптар булут ышкаш боор сен».

¹⁰Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Ол үеде сээң угааныңга багай бодалдар кирер, кара сагыштыг чүве бодап аар сен. ¹¹„Быжыглаттынмаан хоорай-суурларлыг черже чоруй барайн. Сагыш амыр, айылызынмайн чурттап турар чонче халдаайн: олар ханалар чок чурттап турар-дыр, оларда дээктер, эжиктер чок-тур. ¹²Үптеттиниң, олчаланыр мен; ээн турган, ам улус чурттай

38:2, 3 Азы: «Гог – Рош, Мешех болгаш Тувал деп черлерниң чагырыкчызы».

37:24 Иер. 30:10 **37:24** Иер. 23:5; Иез. 34:23-24; Ин. 10:16 **37:25** Иоил 3:20

37:26 Иез. 34:25; Ос. 2:18 **37:27** Зах. 2:10-11; Ажыд. 21:3 **37:27** Лев. 26:11-12; Иез. 11:20

37:28 Иез. 6:7; 20:12 **38:2** Э. д. 10:2; Иез. 27:13; 32:26; 39:1

38:4 4 Хаан. 19:28; Иез. 29:4; Ам. 4:2; Авв. 1:15 **38:5** Иез. 27:10

38:6 Э. д. 10:3; Иез. 27:14 **38:8** Иез. 34:28 **38:9** Иер. 4:13 **38:11** Башт. 18:9-10; Иер. 49:31

берген черже, өске чоннар аразындан чыып эккелген, чер-мал ажыл-агыйлыг болгаш делегейниң дал ортузунда чурттап турар чонче холум көдүрер мен“ – дээр сен. ¹³ Шева биле дедан аймактар, Фарсис чурттуг садыгжылар болгаш оларның бүгү суурлары^o сенден: „Үптээр дээш үнүптүн бе? Мөөң чонуң чыып алгаш, олчаланыр, алдын-мөңгүн ап аар, мал-маган, эт-хөрөңги хунаап аар, байлак олча-тывыш эккээр дээш үнүптүн бе?“ – деп айтырар.

¹⁴ Ынчангаш, кижии амытан, өттүр билип медеглеп, Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин Гогка дамчыт: Мээң израиль чонум айбыл чок чурттап эгелээр хүнде сен ол дугайында албан билип аар сен. ¹⁵ Соңгу чүктүң кыдыг-кызыгаарында бодуңуң чуртундан сен база сээң-биле кады хөй чоннар үнүптер силер – шупту аът мунган улус, эмге-тикчок бөлүглежиинскин, кончуг улуг аг-шериг. ¹⁶ Гог, сен Мээң израиль чонумче, черни дуглаар дээн булут дег, көдүрлүр сен. Келир үеде Мен сени Бодумнуң черимче эккээр мен. Ынчан бүгү чоннар Мени билип аар, чүге дээрге олар көрүп турда, Мен сени дамчыштыр Бодумнуң ыдыктыымны көргүзөр мен».

Гогтун болгаш оон аг-шериниң бастыраы

¹⁷ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Мен шагдан бээр Бодумнуң чалчаларым, Израильде *Бурганның медеэчилерин дамчыштыр сээң дугайында чугаалап турган эвес мен бе? Олар эрте шагда Мээң сени Израильге удур эккээримни өттүр билип медеглеп турган. ¹⁸ Ол хүн болур чүве бо-дур: кажан Гог израиль черже халдап кээрге, хорадаанымдан Мээң киленим кыптыгар – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ¹⁹ Хорадаан сеткилимге хаара туттургаш, ажынган сагыжымның одунга хөме алыскаш, дангыраглап тур мен: ол хүн израиль черге коргунчуг чер шимчээшкини болур. ²⁰ Далайның балыктары, дээрниң куштары, хову-шөлдөрдүн аң-меңи, черде соястаан бүгү дириг амытаннар болгаш чер кырында бүгү кижии төрөлгөтен Мээң мурнумга сирилээр; даглар буступ дүжер, хаялар барып ужар, ханалар шупту черже кээп дүжер. ²¹ Мээң бүгү дагларымга Гогка удур дайылдажыр кылдыр хылышты кыйгырар мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – Оон бүгү дайынчылары хылыжын бот-боттарынга удур хынындан уштур. ²² Мен Гогту шиидип, хамчык аарыг болгаш өлүм-чидим-биле кезедир мен. Олче, оон аг-шеринче, оон-биле кады турар хөй чоннарже суггур чаъс чагдырар мен, улуг долу, оттуг күгүр дүжүрер мен. ²³ Мен шак ынчаар Бодумнуң өндүр бедимни, ыдыктыымны көргүзөр мен, хөй чоннарга ажыттынар мен. Олар ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аар».

39 ¹ «Кижии амытан, Гогка удур өттүр билип медеглеп, Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин аңа дамчыт: Гог – Мешех биле Тувалдың дээди чагырыкчызы^p, Мен сеңээ удур апардым. ² Мен сени эй тырткаш, соңгу

^o38:13 Азы: «Бүгү аныяк арзыланнары».

^p39:1 Азы: «Гог – Рош, Мешех болгаш Тувал деп черлерниң чагырыкчызы».

38:13 3 Хаан. 10:1; Иез. 27:15, 22 38:16 Иез. 20:41 38:17 Иер. 6:22-23

38:19 Ам. 1:1; Агг. 2:6; Ажыд. 16:18 38:20 Иер. 4:24; Наум 1:5 38:21 Иер. 25:27, 29

38:22 Иез. 5:17; 14:16 38:22 Э. д. 19:24; Иов 18:15; Ыд. ыр. 10:6; Иез. 13:11, 13

38:23 Иез. 20:12 38:23 Иез. 6:7 39:1 Э. д. 10:2; Иез. 27:13; 32:26; 38:2

чүктүн кыдыг-кызыгаарындан үндүрө бергеш, даглыг Израильге удур эккээр мен. ³Сээң солагай холунда чаны ушта шапкаш, оң холунда согуннар черже кээп дүжер кылдыр кылып каар мен. ⁴Сен Израильдин дагларынга бодуннун бүгү аг-шеринд болгаш эдерип чоруур чоннарың-биле кады кээп дүжер сен. Мен сени янзы-бүрү араатан куштарга база ховунун аңнарынга чемиш кылдыр бериптер мен. ⁵Сен ажык шөлге кээп дүжер сен, чүге дээрге Мен ону чугааладым – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ⁶Мен Магог деп чериңче, далай эриинде айыыл чок чурттап турар улузунче от ыдар мен. Олар ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы деп билип аарлар.

⁷Мен Бодумнун ыдыктыг адымны израиль чонумнун аразынга ажыдар мен. Бодумнун ыдыктыг адымны моон сонгаар бактатпас мен; бүгү чоннар ынчан Мени Дээрги-Чаяакчы, Израильдин ыдыктыг Бурганы деп билип аар. ⁸Ол хүн чоокшулап келген, ол ыяап-ла дүжер – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – Ол дээрге Мээң чугаалап турганым хүн ол-дур.

⁹Ол үеде Израильдин хоорайларының чурттакчылары октапкан ок-чепсекти оттулар чүүл кылдыр чыып үнүп кээр. Олар от кыпсып, бичии болгаш улуг дозуг-камгалалдар, ча-согуннар, моңнар болгаш чыдаларны өрттедип эгелээр. Ол бүгү оларга чеди чыл дургузунда оттулар чүүл боор. ¹⁰Оларга оттулар ыяшты хову-шөлден чыгган азы арга-арыгдан кескен херээ чок: ок-чепсек-ле оларга оттуларынга четчир. Олар боттарын үптөп турганнарны үптээр, боттарын олча кылып турганнарны олча кылып аар». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

¹¹«Ол хүн Мен Израильге, далайның мурнунда Аварим шынаазынга, Гогту хөөржүдер чер аңгылап бээр мен. Ол чер чорук кылган улустун оруун моондактаар, чүге дээрге Гогту болгаш ооң мөөң бөлүглежилгезин аңаа хөөржүдүп каар. Улус ону Гамон-Гог шынаазы⁹ деп адаар. ¹²Израиль чон чер-чуртун арыглаар дээш, оларны чеди ай дургузунда хөөржүдүп кээр. ¹³Чурттуң бүгү чону оларны хөөржүдер болгаш Мээң Бодумну алдаржыдар хүнүмде ооң-биле алдар-ат чедип аар». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

¹⁴«Чеди ай эртерге, черни үргүлчү кезип, ооң кырында артып калган мөчү-сөөктерни дилээр улусту томуйлап каар. Олар хөөржүдүүшкүн кылып, чер-чуртту арыглаар ужурлуг. ¹⁵Ол улус черни кезип чоруптарга, кайы-бирээзи кижичи сөөгү көрүп каан болза, ооң чанынга демдек арттырып каар. Ооң соонда хөөржүдүкчүлөр келгеш, ол мөчү-сөөктү Гамон-Гог шынаазынга хөөржүдүп каар. ¹⁶Ында турар хоорайны Гамона⁷ деп адаар. Олар черни шак ынчаар арыглап каар.

¹⁷Кижичи амытан, янзы-бүрү куштар биле черлик аң-араатанга Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: чыылгаш, Мээң силерге белеткеп каарым өргүл доюнче, Израильдин дагларында өндүр улуг дойже чер болгандан кады барыңар; эът чип, хан ижер силер. ¹⁸Күчүлүг дайынчыларның эьдин чиир силер,

⁹39:11 Азы: «Гогтуң мөөң бөлүглежилгезиниң шынаазы».

⁷39:16 Гамона – «Бөлүглежилге» дээн.

39:2 Иез. 38:6, 15 39:3 Ыд. ыр. 75:3 39:4 Ы. х. к. 28:26

39:6 Иез. 28:18; 30:8; Ажыд. 20:9 39:7 Иез. 20:39; 43:7

39:9 Иса. 2:4; 9:5; Ос. 2:18; Мих. 4:3 39:10 Зах. 2:9 39:17 Иса. 34:6; Соф. 1:7; Ажыд. 19:17-18

черниң чагырыкчыларының ханын ижер силер. Олар дээрге кошкарлар, хойлар, хуналар болгаш бугажыктар – васан черде бүгү семис малдар дег улус-тур. ¹⁹ Мээн силерге белеткээмин дойга үс-чагны тоттур чип, ханны эзиртир ижип аар силер. ²⁰ Мээн доюмче чедип келиңер, ынчан аъттарны, аъттыг шеригжилерни, күчүлгү дайынчыларны болгаш янзы-бүрү шериглерни тоттур чиир силер – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. –

²¹ Мен бүгү чоннар аразыңга Бодумнуң өндүр бедимни көргүзөр мен. Бүгү чоннар Мээн үндүрген шииткелимни, оларны тудуп турар холумну көрүп каар. ²² Ол хүннүң соонда, израиль чон Мени Дээрги-Чаяакчы, боттарының Бурганы деп билип аар. ²³ А өске чоннар израиль чон бодунуң кем-буруузу дээш, Менээ шынчы эвес болганы дээш бодунуң черинден өскээр көжүрткенин билип аар. Ынчангаш Мен чонумнуң хайы-биле оон өскээр көрнүп, дайзыннар холунга хүлээдип берген мен – олар шупту хылышка шаштырып өлүрткен. ²⁴ Мен оларны *арыг эвези дээш база кемниг херектери дээш ынчаар аажылап, олардан өскээр көрнү берген мен».

²⁵ Ынчангаш Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Мен ам Иаковтуң салгалыңга эки чолду эгидип^s, бүгү израильчилерге өршээл көргүзөр мен, Бодумнуң ыдыктыг адымны камгалаар мен. ²⁶ Кажан боттарының черинге айыыл чок чурттап эгелеп, оларны кым-даа коргудуп-дүвүрөтпес апарганда, олар боттарының бак атка киргенин база Менээ өскерликчи чорук кылганын утгуптуп шыдаар^t. ²⁷ Оларны өске чоннар аразыңдан дедир чандырып, дайзыннарының чурттарыңдан чыып эккелгеш, оларны дамчыштыр хөй чоннарның мурнунга Мен Бодумнуң ыдыктымын көргүзөр мен. ²⁸ Мен оларны өске чоннарже туттуруушкунче чорудупкан-даа болзумза, ол черлерге оларның чаңгызын-даа арттырбайн база катап боттарының черинге чыып эккээримге, олар Мени Дээрги-Чаяакчы, боттарының Бурганы деп билип аар. ²⁹ Мен Бодумнуң *Сүлдем-биле израиль чонну бүргээш, олардан ам кажан-даа өскээр көрүмөс мен». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Бурганның чаа *өргээзи

(3 Хаан. 6:1-38; 2 Чыл. 3:1-17)

40 ¹ Туттуруушкунга таварышканывыстың чээрби бешки чылының эгезинде, бир айның онда, найысылалывысты үрөп бусканыңдан бээр он дөрт чыл эрткенде – ол хүн Дээрги-Чаяакчының холу мени катап база башкарып эгелээш, Иерусалимче апарган. ² Бурган Бодунуң чоруткан көстүүшкүннеринге мени израиль черже апаргаш, дыка бедик даг кырынга тургузуп каан. Дагның мурнуу чүкче көрүнген талазында хоорай-даа ышкаш тудуглар көстүп турган. ³ Бурган мени ынаар эккелди. Көөрүмге, хүлөр дег кылаңнааш кижиге тур. Ол кижиге хемчээшкин кылыр лән хендир биле хемчээр мерге тудуп алган, хаалга чанында турду. ⁴ Ол кижиге

^s39:25 Бо сөстөрнүң болгу дег өске утказы: «Туттуруушкундан дедир чандырып».

^t39:26 Азы: «Чүктээр ужурулуг апаарлар».

39:18 Ам. 4:1 39:22 Иоил 2:27 39:23 Ы. х. к. 29:24-28 39:25 Иер. 30:3

39:25 Иез. 20:9 39:26 Лев. 26:6; Иер. 30:10; 46:27; Мих. 4:4 39:27 Иез. 20:41 39:29 Иса. 32:15; 44:3; Иоил 2:28 40:1 Иез. 33:21 40:1 3 Хаан. 18:46; Иез. 1:3 40:2 Иез. 1:1; 8:3

40:2 Ажыд. 21:10 40:3 Иез. 1:7 40:3 Иез. 47:3 40:3 Зах. 2:1; Ажыд. 11:1; 21:15

меңээ: «Кижиге амытан, караан-биле көрүп, кулаан-биле дынна. Сеңгээ көргүзөр бүгү чүөмчө кичээнгейден сал, чүгө дээрге сени бээр ол дээш эккелген болгай. Көргөн бүгү чүөмчө израйил чонга чугаалап бээр сен» – дээн.

Даштыкы хананың чөөн талазында хаалга

⁵ Бурганның өргээзин долгандыр туткан хана көрүп кагдым. Демги кижинин холунда хемчээр даянгыштың узуну алды кыры дурту болду. (Мында анаа кыры дуртунга дөрт илиг немеп каан хемчээлди – узун кыры дуртун ажыглап турар.)⁴ Ол кижиге хананы хемчээрге, чоону бир хемчээр даянгыш дурту, а бедии база бир даянгыш дурту болган.

⁶ Оон демги кижиге чөөн чүкчө көрүнгөн хаалгаже баргаш, тепкиштерлиг чадалап ынаар үнгөш, ооң бир талазында эргинни хемчээрге, дооразы бир даянгыш дурту, а өске талазында эргинниң дооразын хемчээрге, база бир даянгыш дурту болган.

⁷ Хаалганың өдүүнүң иштинде таңныылдар өрээлдерин хемчээрге, кайызының-даа узуну бир даянгыш дурту, дооразы база бир даянгыш дурту; а өрээлдер аразы беш кыры дурту болган. ⁸ Хаалганың серилиг чери өргөжө көрүнгөн турган. Ону хемчээрге, дооразы бир даянгыш дурту болган. ⁹ Хаалганың серилиг черин хемчээрге, ниити дооразы сес кыры дурту. (Ооң чаактарының чоону ийи кыры дурту болган). Ол серилиг чер Бурганның өргээзинче көрүнгөн турган.

¹⁰ Чөөн чүкчө көрүнгөн хаалганың өдүүнүң бир талазында үш, өске талазында база үш таңныылдар өрээли турган; олар шуптузу чаңгыс хемчээлдиг болгаш оларның бир-даа, өске-даа талазында чаактары база дөмөй хемчээлдиг болган.

¹¹ Хаалганың кирер черин хемчээрге, дооразы он кыры дурту, а узуну он үш кыры дурту болган. ¹² Таңныылдар өрээлдеринин кайызының-даа мурнунда бедии бир кыры дурту моондак ханажыгаш турган. А өрээлдеринин боттарын кайы-даа талазындан хемчээрге, алды кыры дурту хемчээлдиг болган. ¹³ Бир талада өрээлдин дээвириден өске талада өрээлдин дээвириге чедир хаалганың дооразын хемчээрге, чээрби беш кыры дурту болган. Бир өрээлдин эжи өске өрээлдин эжинин дужунга турган. ¹⁴ Хаалганың чаактарын хемчээрге, алдан кыры дурту болган. Шөлдүң бүгү талаларында хаалганың чаактары ындыг турган. ¹⁵ Хаалгаже кирер черниң мурнуу талазындан эгелээш, серилиг черниң ынды кыдынга чедир хемчээл бежен кыры дурту болган. ¹⁶ Таңныылдар өрээлдеринин даштыкы ханазында, оларның аразында ханаларда болгаш серилиг черниң бодунун бүгү талаларында хана-каракталчак соңгалар турган. Хаалганың чаактарында пальма ыяш дүрзүлери оюп, каастап каан болган.

Өргэнин даштыкы шөлү

¹⁷ Хемчээкчи кижиге мени өргэнин даштыкы шөлүнчө эккелди. Шөлдү долгандыр даш бедиктээш база ооң кырында турар үжен өрээл бар болду. ¹⁸ Бедиктээш бүгү хаалгаларга чыпшыр турар, ооң дооразы хаалга бүрүзүнүң узуну-биле деңежир

⁴40:5 Анаа кыры дурту чээрби дөрт илигге деңежир, а узун кыры дурту чээрби сес илигге азы бежен ийи хире сантиметрге деңежир (Иез. 43:13 көр).

40:4 Иез. 44:5 40:5 Иез. 42:20 40:6 Иез. 43:1 40:16 3 Хаан. 6:4; Иез. 41:16, 26

40:16 Иез. 41:18 40:17 Иез. 41:6; 42:1

болду. Ол дээрге адаккы бедиктээш-тир. ¹⁹ Даштыкы хаалга биле иштики хаалга аразын хемчээрге, чүс кыры дурту болган. Чөөн-даа, соңгу-даа талада хаалгалар аразы ындыг хемчээлдиг турган.

Соңгу, мурнуу чүкче көрүнген хаалгалар

²⁰ Ол кижги даштыкы шөлдүң соңгу чүкче көрүнген хаалгазының узунун болгаш дооразын хемчээди. ²¹ Хаалганың өдүүнүң бир талазында үш, өске талазында – база үш таңныылдар өрээли турган, оларның чаактары болгаш серилиг чери баштайгы хаалганы дег хемчээлдиг болган: узуну бежен кыры дурту, а дооразы чээрби беш кыры дурту. ²² Ол хаалганың соңгалары, серилиг чери болгаш пальмалар дүрзүлери чөөн талада баштайгы хаалганы дег болган. Ынаар чеди тепкииштиг чада үнген, а ооң серилиг чери иштики талазында турган. ²³ Соңгу талада хаалганың дужунда, чөөн талада хаалганың дужунда дег, иштики шөлче кирер хаалга турган. Даштыкы хаалга биле иштики хаалга аразын хемчээрге, чүс кыры дурту болган.

²⁴ Оон хемчээкчи кижги мени мурнуу талаже аппаарга, ынаар углай көрүнген хаалганы көрүп кагдым. Хаалганың чаактары биле серилиг черни хемчээрге, өске хаалгаларны ышкаш хемчээлдиг болду. ²⁵ Хаалга-даа, серилиг чер-даа, өске хаалгаларда дег, долгандыр турар соңгаларлыг болду. Хаалганың узуну – бежен кыры дурту, а дооразы – чээрби беш кыры дурту. ²⁶ Ынаар үнер чада чеди тепкииштиг, а ооң серилиг чери иштики талазында турган. Хаалганың чаактарының кайы-даа талазын пальма дүрзүлери каастаан. ²⁷ Иштики шөлдүң мурнуу чүкче көрүнген талазында база хаалга бар чорду. Даштыкы хаалга биле иштики хаалга аразын хемчээрге, чүс кыры дурту болган.

Иштики хаалгалар

²⁸ Хемчээкчи кижги мени мурнуу талада хаалга дамчыштыр иштики шөлче кири берди. Ону хемчээрге, өске хаалгалар ышкаш хемчээлдиг болган. ²⁹ Ооң таңныылдар турар өрээлдери, чаактары болгаш серилиг чери өске хаалгаларны дег хемчээлдерлиг чорду. Хаалгада болгаш серилиг черде долгандыр соңгалар бар болду. Хаалганың узуну – бежен кыры дурту, а дооразы – чээрби беш кыры дурту. ³⁰ Иштики шөлдү долгандыр хаалгаларның серилиг черлериниң узуну – чээрби беш кыры дурту, а дооразы – беш кыры дурту. ³¹ Ол хаалганың серилиг чери даштыкы шөлче көрнүп турган. Хаалганың чаактарын пальмалар дүрзүлери каастаан, хаалгаже үнер чада сес тепкииштиг болган.

³² Демги кижги мени чөөн талада хаалга дамчыштыр иштики шөлче аппарат, ол хаалганы хемчээрге, өске хаалгалар ышкаш хемчээлдиг болган. ³³ Ооң таңныылдар турар өрээлдери, чаактары болгаш серилиг чери өске хаалгаларны дег хемчээлдиг чорду. Хаалгада болгаш серилиг черде долгандыр соңгалар бар. Хаалганың узуну – бежен кыры дурту, а дооразы – чээрби беш кыры дурту. ³⁴ Ооң серилиг чери даштыкы шөлче көрнүп турду. Чаактарны кайы-даа талазындан пальмалар дүрзүлери каастаан, хаалгаже үнер чада сес тепкииштиг болган.

³⁵ Оон ол кижги мени соңгу чүкче көрүнген иштики хаалгаже аппарат, ону хемчээрге, өске хаалгалар ышкаш хемчээлдиг болду. ³⁶ Ооң таңныылдар турар

өрээлдери, чаактары, серилиг чери болгаш долгандыр турар соңгалары база ындыг болду. Хаалганың узуну – бежен кыры дурту, а дооразы – чээрби беш кыры дурту.³⁷ Ооң серилиг чери^v даштыкы шөлчө көрнүп турган. Чаактарны кайы-даа талазындан пальмалар дүрзүлери каастаан, хаалгаже үнер чада сес тепкиштиг болган.

Өргүл белеткээр өрээлдер

³⁸ Иштики хаалганың серилиг черинде кирер эжиктиг, бүрүн өрттедир өргүлдер чуур өрээл бар болду.³⁹ Хаалганың серилиг чериниң ийи талазында ийи-ийи ширээ бар, аңаа бүрүн өрттедир өргүл, бачыт дээш өргүл болгаш кем-буруу дээш өргүл малдары дөгөрер турган чүве-дир.⁴⁰ Соңгу чүкчө көрүнгөн хаалгаже кирер чер чанында, ооң даштыкы ийи кыдыында, бир талазында ийи ширээ, серилиг чер чанында өске талазында база ийи ширээ турар чорду.⁴¹ Ынчалдыр хаалганың бир талазында дөрт, өске талазында база дөрт – өргүл малы дөгөрер шупту сес ширээ бар болду.⁴² Чонуп каапкан даштардан кылган, узуну бүдүн чартык, дооразы бүдүн чартык, а бедии бир кыры дурту, бүрүн өрттедир өргүл малдары белеткээр дөрт ширээ база бар чорду. Ынаар бүрүн өрттедир болгаш өске-даа өргүл малдары дөгөрер чепсек салып турган.⁴³ Өргээни долгандыр турар ханаларда бир карыш дурттуг, ийи баштыг илбектер кадап каан болду, а ширээлерге өргүл эьди салып турган.

*Бурганның бараалгакчыларының өрээлдери

⁴⁴ Иштики хаалга артында, иштики шөлде ыраажылар өрээлдери турган: бирээзи соңгу хаалга чанында, чөөн^w чүкчө көрнүп турар, а өскези мурнуу хаалга чанында, соңгу чүкчө көрнүп турар.⁴⁵ Хемчээкчи кижичи меңээ: «Мурнуу чүкчө көрүнгөн өрээл Бурганның өргээзинде бараан болуп турар Ооң бараалгакчыларыңа хамааржыр.⁴⁶ А соңгу чүкчө көрүнгөн өрээл *өргүл салыр бедигээш чанында бараан болуп турар бараалгакчыларга хамааржыр. Ол бараалгакчылар дээрге Садоктуң салгалыдыр; Левийниң салгалындан чүглө оларга Дээрги-Чаяакчыга бараан болуп, Олчө чоокшулаарын чөпшээрээн» – дээн.⁴⁷ Ол кижичи дөрбелчин шөлдү хемчээрге, узуну чүс кыры дурту, а дооразы база чүс кыры дурту болган. Бурганның өргээзинин мурнунда өргүл салыр бедигээш турган.

Бурганның өргээзиниң кол тудуу

⁴⁸ Хемчээкчи кижичи мени Бурганның өргээзиниң серилиг черинче эккелди. Ооң эжииниң чаактарын хемчээрге, кайызының-даа дооразы беш кыры дурту болган. Хаалганың дооразы кайы-даа талазындан үш кыры дурту болган.⁴⁹ Серилиг чериниң

^v40:37 Өске бурунгу сөзүглелде «серилиг чери» эвес, а «чаактары» деп бижээн.

^w40:44 Өске бурунгу сөзүглелде «чөөн» эвес, а «мурнуу» деп бижээн.

40:38 2 Чыл. 4:6 40:39 Лев. 1:3; 4:2-3; 5:1-6 40:44 1 Чыл. 6:31-32

40:46 3 Хаан. 2:35; Иез. 43:19 40:47 Иез. 41:13-15

узуну чээрби кыры дурту, а дооразы он бир кыры дурту^x; ынаар үнер чада он тепкииштиг^y; оон эжииниң чаактарының кайы-даа талазында адагаштар бар болду.

41 ¹Оон хемчээкчи кижиге мени *Бурганның өргээзиниң ыдыктыг өрээлинче эккелди. Ынаар кирер эжиктиң чаактарын хемчээрге, кайызының-даа дооразы алды кыры дурту болган. (*Ужуражылга майгынының хемчээли ыңдыг турган.) ²Эжиктиң дооразы – он кыры дурту, а кайы-даа талазында кыдыкы ханаларның дооразы – беш кыры дурту. Ыдыктыг өрээлди хемчээрге, узуну дөргөн кыры дурту, а дооразы чээрби кыры дурту болган. ³Оон демги кижиге эң ыдыктыг өрээлче киргеш, эжиктиң чаактарын хемчээрге, кайызының-даа дооразы ийи кыры дурту болган. Эжиктиң узуну – алды кыры дурту, а дооразы – чеди кыры дурту. ⁴Эң ыдыктыг өрээлди хемчээрге, узуну чээрби кыры дурту, дооразы база чээрби кыры дурту болган. Өргэеже кирер черге чедир оон дооразы шак ыңдыг турган. Оон ол кижиге меңээ: «Бо дээрге аажок ыдыктыг чер-дир» – диди.

⁵Бурганның өргээзиниң ханазының чоонун хемчээрге, алды кыры дурту болган. Өргээни долгандыр даштыкы тудуг турду, өргээниң кайы-даа талазында оон дооразы дөрт кыры дурту болган. ⁶Даштыкы тудугда өрээлдер үш аңгы деңнелде туттунган, бир өрээл-ле өскезиниң кырында турар, бир деңнелде-ле үжен өрээл бар. Өргээниң ханазын долгандыр өрээлдерниң чөлөнгиштери бар, ынчангаш кайы-даа өрээл өргээниң ханазына чөлөнмейн турган. ⁷Бурганның өргээзин долгандыр турар даштыкы тудугда өрээлдер дараазында деңнелге келгеш-ле, алгып турду. Даштыкы тудугну өрү үнүп турар каъттарлык кылдыр туткан болгаш, өрээлдер, өрүлөөн тудум, алгып турду. Адаккы каъттан, ортузундаазын дамчыштыр, үстүкү каътче чада көдүрлүп үнгөн болду.

⁸Өргэеже көөрүмге, ону долгандыр бедиктээш турар болду. Ол бедиктээш даштыкы тудугда өрээлдерниң таваа болур, оон бедии – алды кыры дурту. ⁹Тудугда өрээлдерниң даштыкы ханазының чоону – беш кыры дурту. Өргээниң бо тудуунда өрээлдер биле ¹⁰*Бурганның бараалгакчызының өрээлдериниң аразында ажык девискээр турган. Ол ажык девискээр бүгү өргээни долгандыр турду, оон дооразы чээрби кыры дурту болду. ¹¹Даштыкы тудугда өрээлдерниң эжиктери ажык девискээрже углай, соңгу болгаш мурнуу талаже ажыттынып турду. Ажык девискээрниң долгандыр дооразы – беш кыры дурту.

¹²Өргээден барыын талада аңгы шөлде өске тудуг турду. Ол тудугнуң дооразы – чеден кыры дурту, оон ханазының долгандыр чоону – беш кыры дурту, а узуну – тозан кыры дурту. ¹³Бурганның өргээзин хемчээрге, узуну чүс кыры дурту; ол аңгы шөлдүң, ында турар тудугнуң болгаш тудугнуң ханаларының ниити узуну база чүс кыры дурту болган. ¹⁴Өргээниң чөөн талазында ажык шөлдүң дооразы – база чүс кыры дурту. ¹⁵Бурганның өргээзиниң артында аңгы шөлде турар тудугнуң узунун оон ийи талазында өдүглери-биле кады хемчээрге, чүс кыры дурту болду.

^x40:49 Өске бурунгу сөзүглелде «он бир» эвес, «он ийи» деп бижээн.

^y40:49 Өске бурунгу сөзүглелде «он» деп сөс таварышпайн турар.

Ыдыктыг өрээл, эң ыдыктыг өрээл болгаш ажык шөлчө көрүнгөн серилиг чер, ¹⁶ а оон ыңай ол үш черни долгандыр турар эргиннер, хана-каракталчак соңгалар болгаш өдүглери шуптузун ыяш-биле шап каан болду. Шала биле хананы соңгаларга чедир, ол ышкаш соңгаларны ыяш-биле шап каан болду. ¹⁷ Бурганның өргээзиниң ханаларын иштинден база даштындан, эжиктиң кырындан эгелээш, эң ыдыктыг өрээлге чедир долгандыр ыяш-биле шап, оюп хээлээн каасталгалар-биле шып каан: ¹⁸ ол дээрге *херувимнер болгаш пальмалар дүрзүлери болду. Бир пальма-ла ийи херувим аразында турду, а херувим бүрүзү-ле ийи арынныг болду. ¹⁹ Херувимниң кижини дег арны пальмаже бир таладан көрүнгөн, арзылаңны дег арны – өске таладан көрүнгөн чорду. Бүгү өргээни долгандыр ынчалдыр кылып каан – ²⁰ ооң ханаларында херувимнер биле пальмаларны шаладан эгелээш, эжик кырынга чедир оюп-сиилбип каан болду.

^{21–22} Ыдыктыг өрээлдиң эжик кастыктары дөрбелчин болду. Эң ыдыктыг өрээлдиң мурнунда бир-ле чүве көзүлдү. Ооң хевири ыяштан кылган өргүл бедигээжи ышкаш болду, а бедии үш кыры дурту, узуну ийи кыры дурту. Ооң азыглары, таваа болгаш ханаларын ыяштан кылган болду. Хемчээкчи кижиге меңээ: «Дээрги-Чаяакчының мурнунда турар ширээ бо-дур» – диди. ²³ Ыдыктыг өрээл-даа, эң ыдыктыг өрээл-даа ийи каът эжиктиг болду. ²⁴ Эжик бүрүзү ийи хаалгалыг – эжик бүрүзүндө шүнчүктерде аскан ийи хаалга бар чорду. ²⁵ Ыдыктыг өрээлдиң эжиктеринде, ханаларда дег, херувимнер биле пальмалар дүрзүлери оюп-сиилбип каан болду, а серилиг черниң даштында ыяш бедиктээш^z турду. ²⁶ Серилиг черниң кыдыкы ханаларында хана-каракталчак соңгалар турган, ханаларның кайызында-даа пальмалар оюп сиилбээн болду. Ындыг пальмалар өргээниң даштыкы тудуунда болгаш бедиктээштерде* база турду.

*Бурганның бараалгакчыларының кол өрээлдери

42 ¹ Ооң соонда хемчээкчи кижиге мени даштыкы шөлдүң соңгу талазынче аппарат, иштиги шөлде турар тудугун дужунда – ооң соңгу талазында турар өрээлдерге эккелди. ² Эжиң соңгу талаже көрүнгөн бажыңның узуну – чүс кыры дурту, а дооразы – бежен кыры дурту. ³ Ол бажыңда үш ангы деннеде дужааштыр турар өрээлдер шөйлүгөн болду. Ооң бир талазында иштиги шөлде дооразы чээрби кыры дурту ажык девискээр, а өске талазында даштыкы шөлде даш бедиктээш бар чорду. ⁴ Өрээлдерниң мурнунда дооразы – он кыры дурту, узуну – чүс кыры дурту^a ишкээр эртер өдүг турду. Оларның эжиктери соңгу чүкчө көрүнгөн болду. ⁵ Үстүкү өрээлдер тарлай берген, чүгө дээрге оларның өдүглери бажыңның адаккы болгаш ортаакы каъттарда өрээлдеринден хөй чер ээлеп турар. ⁶ Бажың үш каът, ынчалза-даа ол даштыкы шөл ышкаш адагаштарлыг эвес болду, ынчангаш чер кырындан эгелээш, өрээлдер тарлап турар. Үстүкү каътта өрээлдерни ортаакы каътта өрээлдерден, а ортаакы каътта өрээлдерни – адаккы

^z41:25, 26 Азы: «Сери».

^a42:4 Өске бурунгу сөзүглелде «бир кыры дурту» деп бижээн.

41:16 3 Хаан. 6:4; Иез. 40:16 41:18 3 Хаан. 6:29; 7:36; Иез. 40:16 41:19 Иез. 1:10; 10:14

41:21–22 Хост. 25:23–30 41:24 3 Хаан. 6:34 41:25 3 Хаан. 7:6 41:26 3 Хаан. 6:4

42:1 Иез. 40:17

каытта өрээлдерден тар кылдыр кылып каан. ⁷ А даштыкы хана ол өрээлдерге база даштыкы шөлге чергелешкек бооп, өрээлдерниң мурнун дургаар бежен кыры дурту шөйүлгөн. ⁸ Даштыкы шөлче көрүнгөн ол өрээлдерниң ниити узуну бежен кыры дурту, а ыдыктыг черже көрүнгөн өрээлдерниң ниити узуну чүс кыры дурту болган. ⁹ Адаккы өрээлдерже оларның чөөн талазында турар даштыкы шөл дамчыштыр эрте берип болур кылып каан.

¹⁰ *Өргээни долгандыр турар хананың чөөн^b чүкче көрүнгөн талазында – иштики шөлдүн, ында тудугнуң мурнуу талазында база шак ындыг өрээлдер бар болду.

¹¹ Оларның мурнунда база өдүг бар. Олар соңгу талада өрээлдер ышкаш болган: узуну, дооразы, үнер черлери болгаш хемчээлдери база ол өрээлдерни дег. Соңгу талада өрээлдерниң эжиктеринге ¹² мурнуу талада өрээлдерниң эжиктери дөмей болду. Ол өрээлдерже эртер өдүгже кирер чер хананы дургаар турган, ынаар чөөн таладан кирер болду.

¹³ Хемчээкчи кижии меңээ: «Иштики шөлдүн соңгу база мурнуу талазында турар бо өрээлдер дээрже ыдыктыг өрээлдер-дир. Дээрги-Чаяакчыже чоокшулап турар Ооң бараалгакчылары ол өрээлдерге аажок ыдыктыг өргүлдерни чиир; олар ынаар аажок ыдыктыг өргүлдер – далган-тараа өргүлдерин, бачыг дээш база кем-буруу дээш өргүлдерни эккеп салыр, чүге дээрже ол чер ыдыктыг-дыр. ¹⁴ Бурганның бараалгакчылары ыдыктыг черже кирип келген болза, бараан болурда кедер хептерин уштуп, арттырып кагбаан шаанда, даштыкы шөлче үнмес болзун, чүге дээрже ол хептер ыдыктыг-дыр. Олар чон мурнунче үнер бетинде, өске хептер кедип аар ужурлуг» – дээн.

Бурганның өргээзиниң девискээриниң ниити хемчээли

¹⁵ Хемчээкчи кижии Бурганның өргээзиниң иштики девискээрин хемчээп дооскаш, мени чөөн талада хаалга дамчыштыр дашкаар үндүрө бергеш, өргээни долгандыр хемчээп эгеледи. ¹⁶ Чөөн таланы даянгыыш-биле хемчээрге, узуну 500 даянгыыш^c дурту болган. ¹⁷ Соңгу таланы ол-ла даянгыыжы-биле хемчээрге, база 500 даянгыыш дурту болган. ¹⁸ Мурнуу таланы хемчээрге, база 500 даянгыыш дурту болган. ¹⁹ Оон барыын талаже эггеш, ону даянгыыжы-биле хемчээрге, база 500 даянгыыш дурту болган. ²⁰ Демги кижии өргээни шак ынчаар бүгү дөрт таладан хемчээп кагды. Өргээни долгандыр хана турган, ооң узуну – 500 даянгыыш дурту, а дооразы – база 500 даянгыыш дурту. Ол хана ыдыктыг черни ыдыктыг эвес черден аңгылап турган.

Бурганның өндүр чырыының *өргээзинче эглип келгени

43 ¹ Хемчээкчи кижии мени чөөн талада хаалгага эккелди. ² Көөрүмге, Израильдиң Бурганының өндүр чырыы чөөн чүктен кел чытты. Ооң үнү шапкын агым сугнуң коолааны дег болду, Ооң өндүр чырыы чер кырын

^b42:10 Өске бурунгу сөзүглелде «мурнуу» деп бижээн.

^c42:16 Өске бурунгу сөзүглелде 500 даянгыыш дурту эвес (40:5 көр), а 500 кыры дурту деп бодап турар.

херелдендир чырыдыпты. ³Шак ол көстүүшкүн, мээң ооң мурнунда, кажан Ол^d хоорайны чок кылып каар дээш кээп турда, көргеним дег база Кевар хем чанынга көргеним дег көстүүшкүн болган. Мен хаваамны черге дегзи доңгая кээп дүштүм. ⁴Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы чөөн чүкче көрүнгөн хаалга таварып, Бурганның өргээзинче кире берди.

⁵Бурганның *Сүлдези мени көдүргөш, өргээзиниң иштики шөлүнче аппарат. Көөрүмге, Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы өргээни бүргей апты. ⁶Демги кижин мээң чанымга турган. Бурганның өргээзиниң иштинден меңээ чүве чугаалаан үннү дыңнап кагдым. ⁷Ол үн мынча дээн: «Кижин амытан, бо дээрге Мээң дүжүлгем турар чер-дир, Мээң бут салыр черим-дир. Мен маңаа израильчилер-биле кады кезээ мөңгедө чурттаар мен. Израиль чон Мээң ыдыктыг адымны моон сонгаар бужартатпас – олар боттары-даа, оларның хааннары-даа самыраашкыны-биле база хааннары өлүп каарга, оларның мөчү-сөөгү-биле^e Мээң адымны бужартатпас. ⁸Олар боттарының ордузунун эргинин Мээң эргиним чанынга, боттарының эжииниң кастыктарын Мээң эжиимниң кастыктарының чанынга, аравыста чүгле хана турар кылдыр тургузуп алган, Мээң ыдыктыг адымны чүдек-бужар херектери-биле бужартадып каан. Ынчангаш Мен килеңим кыптыгып, оларны чок кылып каан мен. ⁹Ам олар Менден боттарының самыраашкынын база хааннарының мөчү-сөөгүн чайлатсыннар. Ынчан Мен оларның аразынга кезээ мөңгедө чурттаар мен.

¹⁰Кижин амытан, Бурганның өргээзиниң дугайында израиль чонга тодарадып чугаалап бер, олар боттарының кем-буруулуг херектеринден ыядып човазыннар база өргээни хемчээзиннер. ¹¹Бир эвес олар бүгү үүлгедиглеринден ыядып човаар болза, өргээниң хевирин болгаш турар чурумун, үнер-кирер черлерин, ооң бүгү тургузуун болгаш бүгү дүрүм, хоойлуларын оларга тайылбырлап көргүс. Ол бүгүнү оларның мурнунга бижип каг – олар өргээниң тургузуун билип алгаш, дүрүмнерин күүсетсиннер.

¹²Бурганның өргээзиниң дугайында *хоойлу бо-дур: өргээ турар даг бажын долгандыр бүгү девискээр аажок ыдыктыг болур. Бурганның өргээзиниң дугайында хоойлу ол-дур».

*Өргүл салыр бедигээш

¹³«Өргүл салыр бедигээштиң кыры дурту-биле үндүргөн хемчээли бо-дур. (Мында анаа кыры дуртунга дөрт илиг немеп каан хемчээлди – узун кыры дуртун ажыглап турар.)^fБедигээштиң таваан долгандыр коошпа турар. Коошпаның узуну-даа, дооразы-даа бедигээштиң таваанын узуну, дооразындан бир кыры дурту улуг; а коошпаның ханызы бир сөөм. Бедигээштиң бедии бо-дур: ¹⁴чер кырындан адаккы каыттың кырынга чедир бедии – ийи кыры дурту; адаккы каыт ортааккы каыттан бүгү

^d43:3 Өске бурунгу сөзүглелде «мен» деп бижээн.

^e43:7 Азы: «Мөгейииникин кылыр бедик черлер-биле».

^f43:13 Анаа кыры дурту чээрби дөрт илигге деңнежир, а узун кыры дурту чээрби сес илигге азы бежен ийи хире сантиметрге деңнежир (Иез. 40:5 көр).

43:2 Ажыд. 18:1 43:3 Иез. 1:1; 3:15; 10:15 43:3 Иез. 2:1 43:5 Иез. 3:12

43:5 Иез. 8:16 43:7 1 Чыл. 28:2; Иса. 60:13; 66:1 43:7 Иез. 20:39; 39:7 43:10 Иез. 40:4

43:13 Хост. 27:1-8

талаларда бир кыры дурту калбак. Адаккы каъттын кырындан ортаакы каъттын кырынга чедир бедии – дөрт кыры дурту; ортаакы каът үстүкү каъттан бүгү талаларда бир кыры дурту калбак. ¹⁵ Үстүкү каът дээрге бедигээштиң одаа-дыр. Ооң бедии дөрт кыры дурту; оортан дөрт мыйыс өрү көдүрүлгөн. ¹⁶ Бедигээштиң одаа дөрбелчин: узуну-даа, дооразы-даа он ийи кыры дурту. ¹⁷ Ортаакы каът база дөрбелчин: узуну-даа, дооразы-даа он дөрт кыры дурту. Ону долганган коошпаның бедии чартык кыры дурту; коошпа бедигээштиң таваандан бүгү талаларда бир кыры дурту калбак. Бедигээшче көдүрлүр тепкиштер чөөн талада турар».

¹⁸ Бурган меңээ мынча дээн: «Кижги амытан, Дээрги-Бурган-Чаяакчыны дыңна: кажан өргүл салыр бедигээшти тудуп каарга, аңаа бүрүн өрттедир өргүлдөр салырының база ынаар хан төгериңиң дүрүмнери бо-дур. ¹⁹ Садоктан укталган, Менче чоокшулап болур эргелиг левит-бараалгакчыларымга бачыт дээш өргүл кылдыр бугажыктан беривит – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ²⁰ Оон ханын узуп алгаш, бедигээштиң дөрт мыйызын, ортаакы каъдының дөрт азыын болгаш долгандыр турар черни чаап каг – ооң-биле бедигээшти бачыттан арыглап каар сен. ²¹ Бачыт дээш өргүлдүн бугажыын алгаш, ыдыктыг черниң даштынга, Бурганның өргээзиниң девискээринде доктаадып каан черге өрттедиптер сен.

²² Даартазында хүндүс бачыт дээш өргүл кылдыр четпес-дудуу эвес дүктүгүр хунадан эккеп салыр сен; өргүл бедигээжин, бугажыктын ханы-биле арыглааны дег, арыглап каапсын. ²³ Ону арыглап алгаш, кодан малдан четпес-дудуу эвес малды – бугажык биле кошкарны эккел. ²⁴ Оларны Дээрги-Чаяакчының мурнунга тургузуп каг. *Бурганның бараалгакчылары оларже дустан чашкаш, Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүл кылдыр салзын.

²⁵ Чеди хүн дургузунда бачыт дээш өргүл кылдыр дүктүгүр хунадан эккеп салыр сен; кодан малдан четпес-дудуу эвес малды – бир бугажык биле бир кошкарны хүнүн-не эккеп салзын. ²⁶ Өргүл бедигээжин Бурганның бараалгакчылары чеди хүн дургузунда арыглап, ыдыктазын, ооң соонда ону ажыглап болур апаар. ²⁷ Чеди хүн эрте бээрге, сески хүнден эгелеп база оон-даа ыңай Бурганның бараалгакчылары өргүл бедигээжинге силерниң бүрүн өрттедир болгаш эп-найырал өргүлдериңерни салып эгелээр. Ынчан силер Мээң сеткилимге тааржыр апаар силер». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Ыдыктыг черже киирери

44 ¹ Оон мээң үдекчим мени ыдыктыг черниң чөөн талада даштыкы хаалгазынче дедир эккелди. Хаалга хааглыг болду. ² Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Бо хаалга хааглыг артар, ону ажытпас, олап кым-даа кирбес. Ону таварып, Израильдин Бурганы Дээрги-Чаяакчы кирген болгаш, ол хаалга хааглыг артар. ³ Чүглө чоннун чагырыкчызы Дээрги-Чаяакчының мурнунга чемненири-биле хаалга иштинге оруп аар. Чагырыкчы хаалганың серилиг черин дамчыштыр киргеш, база олап үне бээр» – дээн.

43:15 Хост. 27:2; 3 Хаан. 1:50; 2:28 43:17 Хост. 20:26 43:18 Лев. 1:5

43:19 3 Хаан. 2:35; Иез. 40:46 43:19 Иез. 45:18 43:20 Хост. 29:12; Лев. 8:15; Иез. 45:19

43:21 Хост. 29:14 43:24 Лев. 2:13 43:25 Хост. 29:35; Лев. 8:33 43:27 Лев. 1:3; 3:1

⁴ Ооң соонда демги кижиге мени сонгу талада хаалга дамчыштыр *Бурганнын өргээзинин мурнунче үндүрө берди. Көөрүмгө, Дээрги-Чаяакчынын өндүр чырыы Ооң өргээзин бүргөпкөн болду. Мен ынчан хаваам черге дегзи доңгая кээп дүштүм. ⁵ Дээрги-Чаяакчы менээ мынча дээн: «Кижиге амытан, караан-биле көрүп, кулаан-биле дыннап турар бүгү чүвөнчө кичээнгейден сал. Мен сенээ Дээрги-Чаяакчынын өргээзинин бүгү дүрүм, хоойлуларынын дугайында чугаалап тур мен. Өргөжө кирер черге болгаш ыдыктыг черден үнөр черлерниң шуптузунче эң шындыгы кичээнгейден сал.

⁶ Үймээнчи израиль чонга Дээрги-Бурган-Чаяакчынын чугаалаан чүвезин дамчыт: израильчилер, бүгү-ле чүдек-бужар чүүлдер кылыры ам черле болзун! ⁷ Сеткил-чүрээ-даа Менээ бердинмээн, мага-боду-даа кыртыжап демдектетпээн даштыкы улусту ыдыктыг черге кириптеринерге, олар Мээң өргээмни бужартадып каан-дыр. Силер Мээң аыш-чемимни – үс-чаг биле ханны Менээ эккеп бергеш, Мээң-биле чарганынар керээни боттарынарнын бүгү чүдек-бужар чүүлдеринер-биле үрээн-дир силер. ⁸ Мээң ыдыктыг чүүлдеримни кадарар хүлээлгенерни күүсетпейн, Мээң ыдыктыг черимге ону күүседир кылдыр боттарынар орнунарга даштыкы улусту томуйлап каан-дыр силер».

⁹ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Сеткил-чүрээ-даа Менээ бердинмээн, мага-боду-даа кыртыжап демдектетпээн даштыкы кижиге бүрүзү, израиль чоннун аразында чурттап чоруур-даа болза, Мээң ыдыктыг черимче кирбес ужурлуг. ¹⁰ А Израиль Менден аза бээрге, Мени каапкаш барган, *дүрзү-бурганнарынга мөгейип эгелээн *левиттер боттарынын кем-буруузун чүктээр. ¹¹ Олар Мээң ыдыктыг черимге бараан болуп, өргээмниң хаалгаларын таңныылдап, ында бараан болуушкуннарга киржип болур. Олар чонга бүрүн өрттедир болгаш өске-даа өргүлдер малдары дөгөрүп, улуска бараан болурлар. ¹² Ынчалза-даа левиттер чон-биле кады дүрзү-бурганнарга мөгееринге киржип, израильчилерни бачытче дуурайлап кириген боорга, олар боттарынын кем-буруузун чүктээр деп дангыраглаан мен – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ¹³ Олар ам Менче, *Бурганнын бараалгакчылары бооп, чоокшулап шыдавас. Олар Мээң бүгү ыдыктыг чүүлдеримче, аажок ыдыктыг өргүлдеримче чагдап шыдавас. Олар үлгеткен чүдек-бужар чүүлдери дээш, боттарынын бак адын чүктээр. ¹⁴ Мен оларга чүглө Бурганнын өргээзинче сагыш салырын, аңаа хүн бүрүнүн ажылын кылырын дагып тур мен».

Бурганнын бараалгакчыларынга дүрүмнөр

¹⁵ «Садоктан укталган леви-бараалгакчылар, кажан израильчилер Менден аза бээрге, ыдыктыг черимге бараан болуушкунну шынчы күүседип келген. Олар бараан болуру-биле Менче чоокшулап болурлар; үс-чаг биле хан өргүп, Мээң мурнумга турарлар – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ¹⁶ Чүглө олар Мээң ыдыктыг өргөөмчө кирип, Менээ бараан болуру-биле база ажил-албанын кылыры-биле Мээң ширээмчө чоокшулаарлар.

¹⁷ Ыдыктыг черниң иштики шөлүнче кирер хаалгага чедип келгеш, Мээн бараалгакчыларым лён хептен кедип алзыннар. Иштики хаалганың база Бурганның өргээзиниң иштинге бараан болуп тура, олар дүктен кылган хеп кетпезин. ¹⁸ Олар бажынга лёндан кылган тускай бөрттер кетсин, а иштики чүвүрлери база лёндан болзун. Дериттирер хеп кетпезин. ¹⁹ Олар өргээмниң даштыкы шөлүнче, ында турар чонче үнерде, бараан болуп кедер хевин уштуп, ыдыктыг өрээлдерге арттырып кагзын, боттарының ыдыктыын хевин дамчыштыр чонче таратпас дээш, өске хептен кедип алзын.

²⁰ Бажын чүлүвес, бажының дүгүн узадыр өстүрбес ужурлуг; бажының дүгүн таартып турзун. ²¹ Бурганның бараалгакчылары иштики шөлчө баар деп тургаш, арага ишпес ужурлуг. ²² Олар дулгуяк-даа, ашаандан чарылган-даа херэежен кижини кадай кылдыр албазын. Чүглө израиль чондан үнген арыг кыстарны база өске бараалгакчының дулгуяан кадай кылдыр ап болур. ²³ Олар Мээн чонумга ыдыктыг чүүлдү ыдыктыг эвезинден, *арыг чүүлдү арыг эвезинден канчаар ылгаарын көргүссүн.

²⁴ Бараалгакчылар чаргы-чаалылыг херектерге шииткекчи болуп, улусту Мээн дүрүмнерим ёзугаар шиитсин. Олар Меңээ тураскааткан бүгү байырлалдар дугайында *хоойлу, доктаалдарымны күүсетсин; Меңээ тураскааткан *амыр-дыш хүннерин ыдыктыг деп көрзүн.

²⁵ Бурганның бараалгакчыларының кайызы-даа, арыг эвес апарбас дээш, өлүг кижиге чоокшулаvas ужурлуг. Чүглө ачазы азы авазы, оглу азы уруу, акы-дунмазы азы кижиге барып көрбээн угба-дунмазы чок апарган болза, оларның мөчү-сөөгүнчө чоокшулап, арыг эвес апарып болур. ²⁶ А бужартаан соонда, арыглынып алгаш, ол бараалгакчы ам-даа чеди хонук дургузунда манаар ужурлуг. ²⁷ Оон ол бараалгакчы ыдыктыг черге бараан болуру-биле иштики шөлчө кире бээр хүнүнде бачыт дээш өргүлдү эккеп салзын – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. –

²⁸ Бурганның бараалгакчыларынга хамаарыштыр алырга, оларның өнчүзү – Мен-дир мен. Израильге оларга хуваагылыг чер бербенер: оларның ээлээр үлүү – Мен-дир мен. ²⁹ Олар далган-тараа өргүлүнден, бачыт дээш өргүлден болгаш кем-буруу дээш өргүлден чемненир. Израильде Дээрги-Чаяакчыга кезээ мөңгедө тураскааткан бүгү чүвө оларга хамааржыр. ³⁰ Бүгү дүжүлдүнерниң башкылыы база бүгү өргүлдериңерниң эн экизи Бурганның бараалгакчыларыныны болур. Оларга дээрбелээн баштайгы далган-тарааны бериңер, ынчан силерниң бажыңыңарга ачы-буян доктаар. ³¹ Бурганның бараалгакчылары бодунуң өлүмү-биле өлгөн азы араатан аңга үзерлеткен кушту-даа, дириг амытанны-даа чивес ужурлуг».

44:18 Хост. 28:39-43; Лев. 16:4 **44:19** Лев. 6:11; 16:23; Иез. 42:14

44:20 Лев. 21:5; Сан. 6:5 **44:21** Лев. 10:9 **44:22** Лев. 21:7, 13 **44:23** Лев. 10:10; 11:47

44:24 Ы. х. к. 17:9; 19:17 **44:25** Лев. 21:1-3 **44:26** Сан. 19:11-12 **44:27** Лев. 4:3

44:28 Сан. 18:20; Ы. х. к. 10:9 **44:29** Лев. 27:21; Сан. 18:14 **44:30** Хост. 23:19; 34:26; Ы. х. к.

26:2 **44:30** Сан. 15:20 **44:30** Мал. 3:10 **44:31** Хост. 22:31; Лев. 11:39; 22:8; Иез. 4:14

Ыдыктыг тускай девискээр

45¹ «Чер-чуртту хуваап тура, Дээрги-Чаяакчыга ыдыктыг тускай девискээрден аңгылап бериңер. Ооң узуну 25 000 кыры дурту, дооразы 10 000² кыры дурту. Бүгү ол чер ыдыктыг болур. ²⁻³ Ыдыктыг девискээрге узуну 25 000 кыры дурту, дооразы 10 000 кыры дурту черден хемчээп каг. Аңаа *Бурганнын өргээзи – эң ыдыктыг чер турар. Бурганнын өргээзи ыдыктыг девискээрге узуну болгаш дооразы 500 кыры дурту дөрбелчин чер ээлээр, а өргээни долгандыр дооразы 50 кыры дурту ажык чер турар. ⁴ Шак ол ыдыктыг кезек чер *Бурганнын бараалгакчыларынга, Дээрги-Чаяакчыже чоокшулап, Ооң өргээзинде бараан болушкун кылып турар улуска хамааржыр. Ол девискээрге Бурганнын өргээзинден аңгыда, бараалгакчыларнын бажыңнары база турар. ⁵ Узуну 25 000 кыры дурту, дооразы 10 000 кыры дурту өске кезек чер Бурганнын өргээзинде ажылдап турар *левиттерге хамааржыр – оларнын ээлеп чурттаар чери ол болур, оларнын чурттаар хоорайлары аңаа турар^h.

⁶ Ыдыктыг девискээрниң чанынга узуну 25 000 кыры дурту, дооразы 5000 кыры дурту кезек черни ээлээр кылдыр хоорайга аңгылап бээр силер. Ол хоорай бүгү израиль чонга хамааржыр.

⁷ Ыдыктыг девискээр база хоорайга хамааржыр чер-биле ийи талазындан кызыгаарлашкак кезек черни чоннуң чагырыкчызы ээлеп аар. Ол кезек чер барыын талазындан барыын чүкче, чөөн талазындан чөөн чүкче шөйлүр; ооң узуну Израильдин бир аймааның хувааглыг черинин узуну-биле деңнежир. ⁸ Ол дээрге Израильде чагырыкчынын ээлээн чери-дир. Чагырыкчылар ам Мээң чонумну кызагдавазын, черни израиль чоннуң аймактарынга арттырып берип турзун».

⁹ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Израильдин чагырыкчылары, ам болзун! Каржы чорук биле кызагдалды болдурбанар, шынныг шииткел биле чөптүг чоруктан кылыңар, Мээң чонумну хувааглыг черинден үндүр сывырарын соксадыңар – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. –

¹⁰ Шын деңзилерден база кургаг төктүүчел, суук чүүлдерни шын хемчээр савалардан ажыглаңар. ¹¹ Эфа биле бат – кургаг төктүүчел, суук чүүлдер хемчеглери – бир дөмей хемчээлдиг бооп, кайызы-даа бир хомернин оннуң биринге деңнешсин. Хомер силерге саваның ишкиринин доктаадып каан хемчээ болзун. ¹² Бир шекел чээрби герага дең болзун, а алдан шекел бир минага дең болзунⁱ.

⁸45:1 Өске бурунгу сөзүглелде «20 000» деп бижээн. Бо үзүндүде узунун кыры дурту-биле эвес, а хемчээр мерге дурту-биле айтыган бооп чадавас (40:5; 42:16; 48:9-13 көр).

^h45:5 Өске бурунгу сөзүглелде «Оларнын чурттаар хоорайлары» эвес, а «Чээрби өрээл» деп бижээн.

ⁱ45:12 Ооң мурнунда бир мина бежен шекелге дең турган.

45:1 Иез. 47:21 45:2-3 Иез. 48:9-10 45:4 Иез. 48:11-12 45:5 Иез. 48:13

45:6 Иез. 48:15 45:7 Иез. 48:21 45:9 Иез. 44:6 45:9 Сан. 36:7; 3 Хаан. 21:1-16

45:10 Лев. 19:36; Ы. х. к. 25:13; У. ч. 11:1 45:12 Хост. 30:13

Өргүлдөр биле байырлалдар

¹³ Силерниң Меңээ бээр ужурлуг өргүл-белээнер бо-дур. Бир хомер ишти кызыл-тастың-на алданның бир кезиин; бир хомер ишти арбайның-на алданның бир кезиин беринер. ¹⁴ Бир кор ишти олива үзүнүн-не чүстүн бир кезиин беринер (бир кор бир хомерге деннежир). ¹⁵ Израильдин сугаттыг одар-белчииринден ийи чүс өшкү-хойнуң-на бирээзин база. Ол бүгүнү далган-тараа өргүлдери, бүрүн өрттедир өргүлдөр болгаш эп-найырал өргүлдери кылдыр, улусту арыглаары-биле эккеп салыр ужурлуг силер – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. – ¹⁶ Черниң бүгү чурттакчылары ол өргүлдери Израильдин чагырыкчызынга бээр ужурлуг.

¹⁷ А чагырыкчының хүлээлгези болза байырлал болгаш ай чаазының хүннеринде база *амыр-дыш хүннеринде – израиль чоннуң доктааттыңан бүгү байырлалдарының үезинде бүрүн өрттедир өргүлдөр, далган-тараа өргүлдери салыры база арага өргүлү чажары болур. Чагырыкчы кижги бачыт дээш өргүлдү, далган-тараа өргүлүн, бүрүн өрттедир өргүлдү болгаш эп-найырал өргүлүн израиль чонну арыглаар кылдыр эккеп салзын).

¹⁸ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Бир айның бирээде кодан малдан четпес-дудуу эвес бугажыктан өргүп, ыдыктыг черни арыглап каг. ¹⁹ Бурганның бараалгакчызы бачыт дээш өргүл малының ханындан ап алгаш, Бурганның өргээзиниң эжик кастыктарын, *өргүл салыр бедигээштиң ортаакы каъдының дөрт азын болгаш иштики шөлдүн хаалгаларының кастыктарын чаап кагзын. ²⁰ Айның чедиги хонуунда база ынчалдыр кылыңар. Ооң-биле Бурганның өргээзин улустун частырыг кылып азы чүве билбези-биле бачыт үүлгеткенинден арыглап каар силер.

²¹ Бир айның он дөртте *Хосталышкын байырлалын демдеглеңер, ынчан чеди хонук дургузунда ажыткы-биле хөөтпейн быжырган далганнар чиир силер. ²² Ол хүн чагырыкчы боду дээш база чурттуң бүгү чону дээш, бугажыкты бачыт дээш өргүл кылдыр эккеп салзын. ²³ Байырлалдың чеди хонуунун дургузунда чагырыкчы хүннүн-не Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүл кылдыр четпес-дудуу эвес чеди бугажык биле чеди кошкарны база бачыт дээш өргүл кылдыр бир дүктүгүр хунаны эккеп салзын. ²⁴ Далган-тараа өргүлү кылдыр бир бугажык болгаш кошкар-биле кады бир эфа ишти далган-тарааны эккеп салзын; бир эфа ишти-ле далган-тараа-биле кады бир гин ишти олива үзүн эккеп салзын.

²⁵ Чеди айның он беште эгелээр байырлал үезинде чагырыкчы чеди хонук дургузунда база ындыг өргүлдери эккеп салзын: ол хире бачыт дээш өргүлдү, ол хире бүрүн өрттедир өргүлдү, ол хире далган-тараа өргүлүн болгаш ол хире олива үзүн эккеп салзын).

46 ¹ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Чөөн чүкче көрүнген иштики хаалганы алды ажыл хүнүнде хаап каан турар ужурлуг, а *амыр-дыш хүнүнде база ай чаазының хүнүнде ону ажыдып каан турзун. ² Чоннуң чагырыкчызы ол хаалганың серилиг черинче даштыыртан киргеш, хаалганың кастыының

45:17 Сан. 28:9-15 45:18 Лев. 16:16 45:19 Хост. 12:7; 29:12; Лев. 8:15; Иез. 43:20

45:21 Лев. 23:5-6 45:23 Лев. 23:8; Сан. 28:15 45:24 Лев. 2:1 45:25 Лев. 23:34

46:2 Иез. 44:3

чанынга доктаап турупсун. *Бурганның бараалгакчылары ооң бүрүн өрттедир өргүлүн болгаш эп-найырал өргүлүн салыр ужурлуг, оон чагырыкчы хаалганың эргининге Дээрги-Чаяакчыга мөгейгеш, үне бээр, а хаалга кежээге чедир ажык артар. ³ А чурттуң чону амыр-дыш хуннеринде болгаш ай чаазының хуннеринде хаалгаже кирер чер мурнунга Дээрги-Чаяакчыга мөгеер. ⁴ Амыр-дыш хунүнде чагырыкчының Дээрги-Чаяакчыга салыр бүрүн өрттедир өргүлү четпес-дудуу эвес алды хураган болгаш четпес-дудуу эвес кошкар болур ужурлуг. ⁵ Кошкар-биле кады бир эфа ишти далган-тараа өргүлүн; хураганнар-биле кады ооң холу чеже далган-тарааны бээр-дир, ынчаны салзын, а бир эфа ишти далган-тараа-биле кады бир гин ишти олива үзүн салзын. ⁶ Ай чаазында чагырыкчы кижги бир бугажык, алды хураган болгаш бир кошкарны – шупту четпес-дудуу эвес малды эккеп салзын. ⁷ Бугажык болгаш кошкар-биле кады бир-бир эфа ишти далган-тараа өргүлүн; хураганнар-биле кады ооң холу чежени бээр-дир, ынчаны салзын, а бир эфа ишти далган-тараа өргүлү-биле кады бир гин ишти олива үзүн салзын.

⁸ *Өргээже кээп тура, чагырыкчы хаалганың серилиг черинче киргеш, база олап үнер ужурлуг. ⁹ Кажан чурттуң чону доктаадып каан байырлалдарда Дээрги-Чаяакчыга мөгейип кээп турда, өргээже соңгу талада хаалга дамчыштыр мөгейип кирген улус мурнуу талада хаалга дамчыштыр үнзүн, а мурнуу талада хаалга дамчыштыр кирген улус соңгу талада хаалга дамчыштыр үнзүн. Кым-даа кирген хаалгазын дамчыштыр дедир чанмазын, бүгү улус дужаашкак хаалга дамчыштыр өргөөден үнзүн. ¹⁰ Чагырыкчы чон аразынга туруп, улус кирерге, кады кирзин, олар үнерге, база кады үнзүн.

¹¹ Байырлалдар болгаш чыыштар хуннеринде чагырыкчы бир бугажык болгаш бир кошкар-биле кады бир-бир эфа ишти далган-тараа өргүлүн; хураганнар-биле кады чеже өргүлдү ооң холу бээр-дир, ынчаны салыр ужурлуг, а бир эфа ишти-ле далган-тараа-биле кады бир гин ишти олива үзүн салзын. ¹² Бир эвес чагырыкчы Дээрги-Чаяакчыга эки туразы-биле өргүлдү – бүрүн өрттедир өргүл азы эп-найырал өргүлү кылыр деп турар болза, аңаа чөөн чүкче көрүнгөн хаалганы ажыдып берзин. Ол бодунун бүрүн өрттедир өргүлүн азы эп-найырал өргүлүн амыр-дыш хунүнде дег эккеп салзын. Чагырыкчы үне бээрге, хаалганы хаап кагзын.

¹³ Хуннүн-не бир харлыг четпес-дудуу эвес хураганны Дээрги-Чаяакчыга бүрүн өрттедир өргүл кылдыр эккеп салыр ужурлуг. Ону эртенниң-не эккеп салыр ужурлуг. ¹⁴ Ооң-биле кады эртенниң-не бир эфа иштиниң алдының бири хире далган-тараа өргүлүн база далган-биле холуур дээш бир гин иштиниң үштүн бири хире олива үзүн эккээр ужурлуг. Дээрги-Чаяакчыга далган-тараа өргүлүнүн дугайында кезээ мөңгедө доктаадып каан дүрүм ол-дур. ¹⁵ Хураганны доктаамал бүрүн өрттедир өргүл кылдыр далган-тараа өргүлү болгаш олива үзү-биле кады эртенниң-не эккеп салыр ужурлуг».

Чагырыкчының ээлээр чери

¹⁶ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Бир эвес чагырыкчы бодунун хуваагылыг чериниң кезээн оолдарының кайы-бирээзинге белекке берип турар болза, ол чер

оглунуң өнчүзүнче шилчип, салгал дамчыыр хувааглыг чер апаар. ¹⁷ А бир эвес чагырыкчы бодунуң хувааглыг чериниң кезээн чалчаларының кайы-бирээзинге белекке берип турар болза, чалча кижиге ол черни чүглө Хосталга чылынга чедир ээлээр. Ооң соонда ол чер чагырыкчыже эглип кээр, ооң хувааглыг чери чүглө оолдарының өнчүзү болур. ¹⁸ Чагырыкчы чонну оларның хувааглыг черинден үндүр кызып, бодунга ап ап шыдавас. Мээң чонумдан кым-даа бодунуң ээлээн черин хавыртпазын дээш, чагырыкчы чүглө бодунуң хувааглыг черин оолдарыңга салгал дамчыыр өнчү кылдыр берип шыдаар».

Өргүл малының эьдин белеткээр черлер

¹⁹ Оон үдекчим мени хаалганың кыдыында эртер өдүг дамчыштыр Бурганның бараалгакчыларыңга хамааржыр сонгу чүкче көрүнгөн ыдыктыг өрээлдерге эккелди. Көөрүмге, өрээлдерниң барыын талакы кыдыында тускай чер бар болду. ²⁰ Ол кижиге: «Маңаа Бурганның бараалгакчылары кем-буруу дээш база бачыг дээш өргүлдерниң эьдин дүлүп, далган-тараа өргүлү быжыраар. Өргүлдерни даштыкы шөлчө үндүрбес, оларның ыдыктыын чонга дамчытпас дээш ынчаар кылыр» – дээн.

²¹ Ооң соонда үдекчим мени даштыкы шөлчө эккелгеш, ооң дөрт азыын тавартыр эрттирди. Көөрүмге, азыг бүрүзүнде-ле бир шөлчүгөш бар болду. ²² Даштыкы шөлдүн дөрт азыында узуну дөргөн кыры дурту, а дооразы үжен кыры дурту бичии¹ шөлчүгөштер бар болду. Олар азыг бүрүзүнде дөмей хемчээлдиг чорду. ²³ Оларның кайызын-даа долгандыр херимчигөш туткаш, адаанда одаглар улай тудуп каан. ²⁴ Үдекчим меңээ: «Бо дээрге чоннуң эккелген өргүл малдарының эьдин Бурганның өргээзинде ажилдап турар улустуң дүлүп, паштаныр черлери-дир» – дээн.

*Бурганның өргээзинден үндүр аккан хем

47 ¹ Ооң соонда үдекчим мени Бурганның өргээзинче кирер черге дедир эккелди. Өргээниң эргининиң адаандан агып үнүп чыдар суг көрүп кагдым (өргээ чөөн чүкче көрүнгөн турган). Суг өргээниң мурнуу талакы кыдыының адаандан үнүп, *өргүл салыр бедигээштиң мурнуу талазы-биле чөөн чүкче агып чытты. ² Үдекчим мени соңгу талада хаалга дамчыштыр үндүргөш, өргээниң дашты-биле чөөн талада даштыкы хаалгаже аппаратды. Көөрүмге, суг хаалганың он талазындан үндүр агып чытты.

³ Оон үдекчим холунга хемчээр хендир туткаш, чөөн чүкче шиглей 1000 кыры дурту черни хемчээп кылаштады. Кажан ол мени хемниң ындыы чарыынче кежирип каарга, суг кажыымга чедип турду. ⁴ База 1000 кыры дургун хемчээп кылаштааш, мени дедир кежирип каарга, суг дискээм караанга чедип турду. Оон база 1000 кыры дургун хемчээп кылаштааш, мени ындыы чарыкче кежирип каарга, суг бел кежиимге чедип турду. ⁵ Ооң соонда база 1000 кыры дургун хемчээп кылаштады, а ында суг улгадып, мен ону кежип шыдавас аппаратдым, чүге дээрге суг тереңнеп, эштип кежер ужурлуг турган; ол хемни сүзүп кежер арга чок болган. ⁶ Үдекчим менден: «Кижиге амыган, көрдүң бе?» – деп айтырды.

¹46:22 Өске бурунгу сөзүглелде «бичии» эвес, а «херимнеп каан» деп бижээн.

Оон үдекчим мени дедир хем эринче аппарды. ⁷ Мен ынаар чеде бергеш, хемнин ол-бо чарыында хөй ыяшты көрүп кагдым. ⁸ Демги кижн меңээ мынча дээн: «Бо суг чөөн чүкте черлерже аккаш, Иордан шынаазынче баткаш, Дус далайже кирер. Ол суг далайже киир аккаш, далайның суун экиртиптер. ⁹ Бо хемнин агып чыдар черинге-ле янзы-бүрү үүрмек дириг амытаннар имиңейнип чурттаар. Ол далайга балык дыка хөй боор, чүге дээрге хемнин агым суу далайның суун экиртиптер. Сугнуң аккан черинге-ле амыдырал хайныр. ¹⁰ Эрик кыдыынга балыкчылар көстүп кээр, олар Эн-Гедиден Эн-Эглаимге чедир четкилерин кургадып, чада салыр. Хевири янзы-бүрү балыктар, Улуг далайда ышкаш, дыка хөй болур. ¹¹ А Дус далайны долгандыр тулаа, шалбааларның суу экирбээн хевээр артар, оларны дуустаар дээш ажыглаар. ¹² Хемнин ол-бо чарыынга чүүл-бүрү хевирлиг чимистиг ыяштар үнер. Оларның бүрүзү оңмас, а чимизи үстүп төнмөс. Ай санында-ла чаа чимис быжар, чүге дээрге суг оларже ыдыктыг черден агып кээр. Ол ыяштарның чимизин чип болур, а бүрүзүн эмненири-биле ажыглаар».

Израильдин чаа кызыгаарлары

(Сан. 34:1-15)

¹³ Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн: «Израильдин он ийи аймаанга черни өнчү кылдыр хуваап бээринер кызыгаарлар бо-дур. Иосифтин салгалдары ийи кезек чер алыр. ¹⁴ Черни аймактар аразынга дең кылдыр үлээр силер. Мен ол черни ада-өгбөнерге бээр бооп даңгыраглаан мен, ынчангаш ол силернин өнчүнер болур.

¹⁵ Чернин соңгу кызыгаары бо-дур: Улуг далайдан эгелээш, Хетлонну тавартыр Лево-Хаматты эрткеш, Цедадче, ¹⁶ Беротче, Сивраимче (ол хоорай Дамаск биле Хаматтын девискээрлеринин аразында турар) база Авранның кызыгаарында Гацар-Тихонче шөйлүр. ¹⁷ Ынчалдыр кызыгаар далайдан Дамаск биле Хаматтын соңгу кызыгаарында турар Гацар-Энанче шөйлүр. Соңгу кызыгаар ол-дур.

¹⁸ Чөөн чүкке кызыгаар Авран болгаш Дамаск аразы-биле, *Иордан хемнин кыдыын дургаар галаад чер болгаш израиль чернин аразы-биле Дус далайже, шуут Тамарга чедир шөйлүр. Чөөн кызыгаар ол-дур.

¹⁹ Мурнуу чүкке кызыгаар Тамардан Кадестин чанында Мерива суунга четкеш, оон Египет-биле кызыгаарда аккан хемнин уну-биле Улуг далайга чедир шөйлүр. Мурнуу кызыгаар ол-дур.

²⁰ Барыын чүкке Лево-Хаматтын дужунда черге чедир кызыгаар – Улуг далай болур. Барыын кызыгаар ол-дур.

²¹ Черни араңарда Израильдин аймактарын ёзугаар хуваап алыр силер. ²² Силер ону боттарыңарга база араңарга чурттай бергеш, ажы-төлдүг апарган даштыкы улуска өнчү кылдыр хуваап алыр силер. Ол даштыкы улус силернин араңарга Израильдин үндезин чурттакчылары дег кылдыр санатсын: Израильдин аймактарының аразынга оларга база хувааглыг черден өнчү кылдыр берзин.

²³ Даштыкы кижиге черни өнчү кылдыр бээрде, ооң чурттап турары израиль аймактың черинден бериңер». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Черни үлээни

48¹ «Аймактарның даңзызы бо-дур.

Соңгу чүкте Данның хувааглыг чери турар; ооң соңгу кызыгаары Хетлонну тавартыр Лево-Хаматты эрткеш, Гацар-Энанче шөйлүр. (Гацар-Энан Дамаскының кызыгаарында, а Хамат ооң соңгу талазында турар.)
Данның чериниң чөөн чүктен барыын чүкче кызыгаары ол болур.

² Асирниң хувааглыг чери Данның ээлээн чери-биле чөөн чүктен барыын чүкче кызыгаарлажыр.

³ Неффалимниң хувааглыг чери Асирниң ээлээн чери-биле чөөн чүктен барыын чүкче кызыгаарлажыр.

⁴ Манассияның хувааглыг чери Неффалимниң ээлээн чери-биле чөөн чүктен барыын чүкче кызыгаарлажыр.

⁵ Эфремниң хувааглыг чери Манассияның ээлээн чери-биле чөөн чүктен барыын чүкче кызыгаарлажыр.

⁶ Рувимниң хувааглыг чери Эфремниң ээлээн чери-биле чөөн чүктен барыын чүкче кызыгаарлажыр.

⁷ Иуданың хувааглыг чери Рувимниң ээлээн чери-биле чөөн чүктен барыын чүкче кызыгаарлажыр.

⁸ Иуданың хувааглыг чериниң чанынга ооң-биле чөөн чүктен барыын чүкче кызыгаарлашкан тускай девискээр турар. Ооң дооразы 25 000 кыры дурту, а узуну бир аймактың хувааглыг чери-биле дең. Ол девискээрниң ортузунга ыдыктыг *өргээ турар. ⁹ Ыдыктыг девискээрниң узуну 25 000 кыры дурту, а дооразы 10 000^k кыры дурту. Ол девискээрни Дээрги-Чаяакчыга аңгылап каар силер. ¹⁰ Ол ыдыктыг девискээр *Бурганның бараалгакчыларынга хамааржыр. Соңгу талазында оон узуну 25 000 кыры дурту, барыын талазында дооразы 10 000 кыры дурту, чөөн талазында дооразы 10 000 кыры дурту, мурнуу талазында узуну 25 000 кыры дурту. Ооң ортузунга Дээрги-Чаяакчының ыдыктыг өргээзи турар. ¹¹ Ол черни Садоктун салгалынга, Мээң ыдыктап кааным бараалгакчыларымга, бээр ужурлуг. Олар Меңээ шынчы бараан болуп келген, кажан израиль чон Менден аза бээрге, өске *левиттер ышкаш, Менден ойталаваан улус-тур. ¹² Тускай девискээрниң бо кезээ, аажок ыдыктыг чер, оларга хамааржыр. Ол чер левиттерниң турар девискээри-биле кызыгаарлажыр.

¹³ Левиттер Бурганның бараалгакчыларынга хамааржыр черниң чанынга узуну 25 000 кыры дурту, а дооразы 10 000 кыры дурту хувааглыг чер алыр. Олар ол

^k48:9 Өске бурунгу сөзүглелде «10 000» эвес, а «20 000» деп бижээн.

48:1 Сан. 2:25-31; Ис. 19:40 48:2 Ис. 19:24 48:3 Ис. 19:32 48:4 Ис. 16:1, 5

48:5 Ис. 17:7 48:6 Ис. 13:15 48:7 Ис. 15:1 48:8 Иез. 45:1-6 48:9 Иез. 45:2-3

48:11 3 Хаан. 2:35; Иез. 40:46 48:11 Иез. 44:10 48:13 Иез. 45:4

черни бүрүн хемчээл-биле алып. ¹⁴ Левиттер ону садып-даа, орнап ап-даа шыдавас. Ол болза чуртта эң эки хувааглыг чер болур. Дээрги-Чаяакчының ыдыктыг чери болгаш, өске улус холунче шилчивес ужурлуг.

¹⁵ Тускай девискээрниң дооразы 5000 кыры дурту, узуну 25 000 кыры дурту арткан чери ыдыктыг эвес болур. Ону хоорай, бажың-балгат тударынга болгаш одар-белчиир кылырынга ажыглаар. Хоорай ол кезек черниң ортузунга турар. ¹⁶ Хоорайның хемчээли бо-дур: соңгу талазы 4500, мурнуу талазы 4500, чөөн талазы 4500 болгаш барыын талазы 4500 кыры дурту. ¹⁷ Хоорайның одар-белчири соңгу чүкте 250, чөөн чүкте 250, мурнуу чүкте 250 болгаш барыын чүкте 250 кыры дурту хемчээлдиг болур. ¹⁸ Ыдыктыг девискээр-биле узун дургаар кызыгаарлашкак арткан кезек черниң узуну хоорайның чөөн талазында 10 000, барыын талазында 10 000 кыры дурту. Ол кезек черден алган дүжүт-биле хоорайның ажылчы чонун чемгерер. ¹⁹ Хоорайда чурттап, ол кезек черни болбаазырадып турар ажылчыннар Израильдин бүгү аймактарын төлээлеп болур.

²⁰ Аңгылап каан бүгү тускай девискээр дөрбелчин болур: узуну болгаш дооразы 25 000 кыры дурту. Ону ыдыктыг хувааглыг чер кылдыр, хоорайның ээлээн черин кириштир, аңгылаар ужурлуг.

²¹ Ыдыктыг девискээрниң база хоорайның ээлээн чериниң ийи талазындан арткан чер чагырыкчыга хамааржыр. Оң чери тускай девискээрниң ээлеп турары 25 000 кыры дурту черден чөөн талаже чурттуң чөөн кызыгаарынга чедир, барыын талаже чурттуң барыын кызыгаарынга чедир шөйлүр. Аймактарның хувааглыг черлеринге чергелешкек ол ийи кезек чер чагырыкчыга хамааржыр. А ыдыктыг девискээр биле Бурганның өргээзи чагырыкчының черлериниң ортузунда турар. ²² Левиттерниң болгаш хоорайның ээлээн черлери чагырыкчының ээлээн черлериниң ортузунда турар. Чагырыкчының ээлээн черлери Иуда биле Вениаминниң хувааглыг черлериниң аразында турар.

²³ Өске аймактарга хамааржыр черлер бо-дур.

Вениаминниң хувааглыг чери чөөн чүктен барыын чүкче чагырыкчының ээлээн черлери-биле кызыгаарлажыр.

²⁴ Симеоннун хувааглыг чери Вениаминниң ээлээн чери-биле чөөн чүктен барыын чүкче кызыгаарлажыр.

²⁵ Иссахарның хувааглыг чери Симеоннун ээлээн чери-биле чөөн чүктен барыын чүкче кызыгаарлажыр.

²⁶ Завулоннун хувааглыг чери Иссахарның ээлээн чери-биле чөөн чүктен барыын чүкче кызыгаарлажыр.

²⁷ Гадтың хувааглыг чери Завулоннун ээлээн чери-биле чөөн чүктен барыын чүкче кызыгаарлажыр.

²⁸ Гадтың хувааглыг чериниң мурнуу кызыгаары *Негевте: Тамардан Кадестин чанында Мерива суунга четкеш, оортан Египет-биле кызыгаарда аккан хемниң уну-биле Улуг далайга чедир шөйлүр.

²⁹ Израильдин аймактарында эдилээр кылдыр хуваап бээриңер чер ындыг-дыр». Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Хоорайның хаалгалары

^{30–31} «Хоорайдан үнер черлер бо-дур. Оларны Израильдин аймактарының аттары-биле адаар. Узуну 4500 кыры дурту соңгу талада үш хаалга бар: Рувим, Иуда болгаш Левийниң.

³² Узуну 4500 кыры дурту чөөн талада үш хаалга бар: Иосиф, Вениамин болгаш Данның.

³³ Узуну 4500 кыры дурту мурнуу талада үш хаалга бар: Симеон, Иссахар болгаш Завулоннуң.

³⁴ Узуну 4500 кыры дурту барыын талада үш хаалга бар: Гад, Асир болгаш Неффалимниң.

³⁵ Хоорай ханазының ниити узуну 18 000 кыры дурту. Ол хүнден эгелээш, хоорайның ады „Дээрги-Чаяакчы ында“ болур».

Даниил медээчинин ному

Кирилде

Даниилдин ному еврей чон өске чоннарның бардам хаанарының араатанзыг дарлалының адаанга чораан үеде бижиттинген. Ындыг берге байдалда, автор номда бижиттинген чечен чугааларның болгаш көстүүшкүннерниң дузазы-биле номчукчуларның мындыг идегелин оттуруп турар: херек кырында Дээрги-Бурган-Чаяакчы ол дарлакчылардан-даа күштүг болгаш, адак сөөлүндө Бодунуң чонунга тиилелгени эккеп бээр.

Утказының аайы-биле номну ийи кол кезекке чарып болур.

1) Вавилонда Даниилдин болгаш ооң эштериниң дугайында алды чугаа (1–6 эгелер). Ол чугааларда Бурганның чонунун эң-не айыылдыг үелерде безин Дээрги-Чаяакчыга шынчы бооп артарының чугула херектиин онзалап демдегледип турар. Чүгө дээрге Бурган Аңаа бердинген улусту камгалап, а Ооң чагыргазын тооп көрбээннерни томаартып шыдаар.

2) Еврейлерниң өске чоннар аразында келир үезин ажытсын дээш, Даниилге Бурганның чорутканы көстүүшкүннериниң дугайында эгелер (7–12). Ол көстүүшкүннерде еврей чонну чагырар Чоокку чөөн чүктүң империяларының удаа-дараа солчуп кээрин символдар дузазы-биле көргүскен. Оон Дээрги-Чаяакчы «*кижи амытан оглунга дөмей» онзагай Хаанны чорудуптарга, ол Хаанның эрге-чагыргазы бүгү чоннарга мөңгези-биле тургустунар.

Бо номнуң элээн кезии (Эзраның номунуу дег) еврей эвес, а арамей (азы халдей) дылда – вавилон болгаш перси империяларның күрүне дылында бижиттинген.

Дөрт аныяк израильчи Вавилонда

1 ¹Иудеяның хааны Иоакимниң чагыргазының үшкү чылында Вавилоннун хааны Навуходоносор Иерусалимче кээп, хоорайны бүзээлеп алган. ²Иудеяның хааны Иоакимни база *Бурганның өргээзиниң эдилелдериниң чамдызын Дээрги-Чаяакчы Навуходоносорнуң холунче кирипкен. Навуходоносор ол эдилелдерни Сеннаарже¹ аппарат, бодунуң бурганының өргээзинде эртине шыгжамырынче суп каан.

³⁻⁴Вавилоннун хааны израильчилерниң аразындан хаан азы ызыгууртан уктуг, четпес-дудуу эвес, арын-шырайы чараш, эртемче чүткүлдүг, угаангыр-сагынгыр, хаанның ордузунга албан-хүлээлге эрттиреринге тааржыр аныяк оолдар шилээш, оларны халдей дыл болгаш үжүк-бижикке өөредирин дүжүмөттер даргазы Асфеназка дужааган. ⁵Хаан оларга хүн бүрүдө чиир чемни, ижер араганы бодунуң аыш-чеминден аңгылап берип турзун деп дужааган. Олар үш чыл иштинде өөрөнгөш, ол хуусаа төнерге, хаанга бараан болуп эгелээр журулуг.

¹1:2 Сеннаар – Вавилон черниң эрги ады (Э. д. 10:10 көр).

⁶ Оларның аразында Иуданың аймаандан Даниил, Анания, Мисаил болгаш Азария деп оолдар турган. ⁷ Дүжүметтер даргазы оларга өске аттар берип каан чүведир: Даниилге – Белтешацар, Ананияга – Седрах, Мисаилге – Мисах база Азарияга – Авденаго деп ат тывыскан.

⁸ Даниил хаанның хандырганы чем-биле-даа, арага-биле-даа бодун бужартатпас деп бьяк шиитпиллеп алган^m. Ынчангаш ол дүжүметтер даргазындан *арыг эвес чем чивезин чөпшээрээрин дилээн. ⁹ Бурган дүжүметтер даргазын Даниилге энерел көргүзүп, ону кээргээр кылып каан. ¹⁰ Ол дарга Даниилге: «Мен дээрги хаанымдан коргар-дыр мен. Ол боду силерниң ижер-чиир аьш-чемиңерни айтып берген болгай. А бир эвес хаан, өске эш-өөрүңерге деннээрге, силерниң орган-дорганыңарны эскерип каар болза канчаарыл? Ынчан мен силер дээш хаанымның мурнунга бажым-биле харыылаар апаар мен» – деп харыылаан.

¹¹ Даниил ынчан дарганың ону болгаш ооң үш өңнүүн кадарзын дээш томуйлап кааны таңныылгаⁿ мынча дээн: ¹² «Чалчаларыңар бисти шенеп көрүңерем. Он хонук иштинде биске чүгле ногаа, тараа болгаш сугдан өске чем бербейн көрүңер. ¹³ Ооң соонда хаанның хандырган аьш-чегин чип турар оолдар-биле бистин арын-шырайывысты деңнеп көрүңер даан. Ооң түннелинде чалчаларыңар бисти канчаарыңарны бодунар билиңер».

¹⁴ Таңныыл ооң дилээ-биле чөпшээрешкеш, дөрт оолду он хонук иштинде шенеп көргөн. ¹⁵ Он хонук эрткенде, олар, хаанның хандырган аьш-чегин чип турар оолдарга деңнээрге, чараш болгаш шыырак көстүр болган. ¹⁶ Ол хүнден эгелээш, таңныыл оларга үндүрүп берген чем болгаш арага орнунга чүгле ногаа, тараа берип турган. ¹⁷ Бурган ол дөрт оолга мерген угаан-сарыылды, бүгү эртемнерге чаяалганы хайырлап турган. А Даниилге янзы-бүрү дүштерни болгаш Бургандан көстүүшкүннерни тайылбырлап билир чаяанны база хайырлаан чүведир.

¹⁸ Хаанның айтып каан үези чедип кээрге, дүжүметтерниң даргазы оолдарны Навуходоносорга эккелген. ¹⁹ Хаан олар-биле чугаалажып көөрге, бүгү оолдардан Даниилге, Ананияга, Мисаилге база Азарияга чедер улус чок болган. Ынчангаш оларны хаанга бараан болур ажылга кирип каан. ²⁰ Хаан кандыг-даа эртем талазы-биле чугаа чорударга, олар чурттун бүгү илби-шидичилер болгаш караң көрнүрлеринден он катап угаанныг болган.

²¹ Даниил аңаа Кир хаанның чагыргазының бирги чылынга чедир ажылдаан чүведир.

Хаанның дүжүн Даниилдин тайылбырлааны

2 ¹ Навуходоносор хааннаашкынының ийиги чылында дүштер көргөн. Оон сагыш-сеткили хөлзээрге, удувастап калган. ² Ынчан хаан бүгү халдей илби-шидичилерни, караң көрнүрлерни, чурагачыларны дүштерин тайылбырладып аар дээш кыйгыртып эккелген. Олар хаанның чарлыын ёзугаар ооң мурнунга чыгып келгеннер.

^m1:8 Ол аьш-чем биле араганың дээжизин вавилон бурганнарга өргүп турган чадавас.

ⁿ1:11 Азы: «Амелцар деп кижиге».

³ Хаан оларга: «Мен дүш дүжедим. Ол дүжүмнүн утказын билип чадааш, дүвүрелге алзып тур мен. Ону тайылбырладып алыксап тур мен» – дээн.

⁴ Халдейлер хаанга арамей дылга⁹: «Хаан мөңгө назылазын! Чалчаларыңар биске дүжүнерни чугаалап бериңер, бис ону тайылбырлап көрээли» – дээннер.

⁵ Хаан халдейлерге: «Мындыг чарлык үндүрүп тур мен^Р: бир эвес силер мээн дүжүмнү болгаш ооң утказын чугаалап бербес болзуңарза, силерни үзе-чаза шаап шаажылап каар, а бажыңнарыңарны үрегдеп каар эвеспе. ⁶ А бир эвес ол дүштү база ооң утказын чугаалап бээр болзуңарза, силерге мен белектер, шаңналдар берип, улуг хүндүткел көргүзөр мен. Ынчангаш дүжүмнү чугаалааш, ооң утказын илередиңер!» – деп харыылаан.

⁷ Халдейлер катап база: «Хаан чалчалары биске дүжүн чугаалап берзин, бис ону ынчан тайылбырлаптар бис» – дээннер.

⁸ Хаан мынча дээн: «Мен ылап билип тур мен. Мээн үндүрген чарлыым дыңнааш⁹, силер үе чылдырып, шөйүп турар-дыр силер. ⁹ Мээн дүжүмнү тайылбырлап бербес болзуңарза, силерни чаңгыс кеземче манап турарын билир болгай силер. Ынчангаш силер мени мегелеп, мээн мурнумга кажарлап, чүве өскерли бээр чадавас деп бодап турар-дыр силер. Баштай дүштү чугаалаңар! Ынчан мен ооң утказын билип турарыңарга бүзүрээр мен».

¹⁰ Халдейлер хаанга: «Хаанның дужаалын күүседип шыдаар кижичер кырындан тывылбас. Кажан-даа, кандыг-даа хаан ындыг айтырыгны илби-шидичилерден, караң көрнүрлерден, чурагачылардан айтырып чорбаан. ¹¹ Хаан кым-даа харыылап шыдавас нарын айтырыг салып турар-дыр. Аңаа харыыны чүглө бурганнар билир, а олар кижилер аразында чурттавайн турар болгай» – деп харыылаан. ¹² Ол сөстөрнү дыңнааш, хаан аажок ажынып-хорадап, Вавилоннун мерген угаанныгларын шуптузун өлүрүп каарын дужааган.

¹³ Мерген угаанныгларны шаажылаарының дугайында чарлык үнүп келген. Даниилди өөрлери-биле кады узуткаар дээш дилеп турган. ¹⁴ Хаанның шаажылакчыларының даргазы Ариох Вавилоннун мерген угаанныгларын өлүрөр дээш чедип кээрге, Даниил ооң-биле угаанныг болгаш эптиг чугаа кылган. ¹⁵ Ол хаанның эргетенинден: «Хаан чүгө ындыг кадыг чарлык үндүрген чоор?» – деп айтырган. Ариох Даниилге херектиң ужурун чугаалап берген. ¹⁶ Ынчан Даниил хаанга баргаш, ооң дүжүнүн утказын тайылбырлаарыңа боданыр үеден бээрин дилээн.

¹⁷ Даниил бажыңыңа келгеш, бүгү чүвени эштеринге – Ананияга, Мисаилге база Азарияга чугаалап берген. ¹⁸ Дээрде саадаан Бургандан оларны кээргеп, чажытты ажыдарын база Вавилоннун мерген угаанныглары-биле кады шаажылаттырарындан чайладырын эки дилээрин эштеринге ол чагаан. ¹⁹ Дүне

⁹2:4 Бо шүлүктен эгелээш, 7:28 чедир тоожушкун арамей дылда бижиттинген (4 Хаан. 18:26; Иса. 36:11 көр).

^Р2:5 Азы: «Тайылбырлаар сөс тыппас-тыр мен».

⁹2:8 Азы: «Чугаалаар сөс тыппас боорумга».

2:4 3 Хаан. 1:31; Дан. 3:9; 5:10; 6:6; 6:21 2:5 Эзра 6:11; Дан. 3:29 2:6 Дан. 5:7, 16

2:9 Эсф. 4:11 2:12 Дан. 3:13, 19 2:17 Дан. 1:6

Даниилдің дүжүнге ол чажыт ажыттынып келген. Ынчан Даниил дээрде саадаан Бурганны алгап-йөрээп, мынча дээн:

²⁰ «Бурганның адынга мөңге шагда алдар!

Ол мерген угаанныг болгаш күштүг-дүр.

²¹ Кандыг-даа шаг-үелерни Ол ээлчештирип солуп турар,

хааннарны дүжүрүп, оларның орнунга чаа хааннарны көдүрүп турар.

Угаанныгларга – мерген угаанны, чүве эндевестерге билигни берип турар-дыр.

²² Ол ханы чажыттарны ажыдыптар,

дүмбей караңгыда чүү чажыртынганын билип каар;

Ол чырык-биле бүргеттинген.

²³ Өгбелеримниң Бурганы, Сени мактап, алдаржыдып тур мен.

Чүгле Сен меңээ мерген угаанны болгаш күштү бердин!

Бистиң дилээвисти хандырып, Сен меңээ ам харыы бердин:

хаанның айтырып турган чүвезин Сен биске айтып бердин».

²⁴ Ооң соонда Даниил Вавилоннуң мерген угаанныгларын шаажылаары-биле хаанның чорудупканы Ариохка чеде бергеш, мынча дээн: «Вавилоннуң мерген угаанныгларын шаажылава. Мени хаанга чедир, мен ооң дүжүн чугаалап берейн».

²⁵ Ариох ол-ла дораан Даниилди хаанга эккелгеш, илеткээн: «Иудеядан тудуп эккелген улустуң аразындан мен силерниң дүжүнер тайылбырлаар бир кижы тып алдым, хааным».

²⁶ Ынчан хаан Даниилден (азы Белтешацардан): «Сен шынап-ла мээң кандыг дүш көргөнимни билгеш, ону тайылбырлап шыдаар сен бе?» – деп айтырган.

²⁷ Даниил хаанга мынча деп харыылаан: «Хаанның айтырып турар чажыдын аңаа мерген угаанныглар-даа, илби-шидичилер-даа, караң көрнүр улус-даа, чурагачылар-даа ажыдып шыдавас. ²⁸ Ынчалза-даа дээрде саадаан Бурган бар, чажыттарны Ол ажыдып билир. Ол Навуходоносор хаанга келир үелерде чүү болурун баш бурунгаар чугаалап берген-дир. Орун-дөжээңерге тамчыктанып удуп чыдырыңарда, силерниң дүжүңерге мындыг чүве кирген-дир. ²⁹ Силер орун-дөжээңерге чыда, келир үеде чүү болурун бодап турган-дыр силер. Ынчангаш чажыттарны ажыдар Бурган силерге келир үени көргүскен-дир. ³⁰ А меңээ ол чажыт бүгү өске улустан угаанныг боорумга эвес, а силерге, о хааным, ол дүштүн утказын тайылбырлап берзин дээш база дүвүрелиңерниң үнген дөзүн билип алзын дээш ажыттынганы ол-дур.

³¹ Хаан, силер дүжүңерде улуг көжээ көргөн-дир силер – дендии улуг кылаңнааш көжээ, ооң хевири дыка сүргенчиг. ³² Ол көжээниң бажы – арыг алдын, хөрээ болгаш холдары – мөңгүн, ишти болгаш дөңмектери – хүлүрден бүткен. ³³ Чодалары – демир, тавангайлары – демир болгаш дой холумактыг. ³⁴ Оон силер бир көрүптеринерге, кижиниң кандыг-даа киржилгези чокка, көжээниң кырынче дагдан хоорулган бир даш кээп дүшкеш, ооң демир болгаш дой холумактыг буттарын чуура дүшкен. ³⁵ Ынчан демир, дой, хүлүр, мөңгүн болгаш алдын шупту

2:21 Иов 12:18; Дан. 5:20 2:22 Иов 12:22; Эжкл. 12:14; 1 Кор. 4:5 2:28 Э. д. 40:8

2:28 Дан. 10:14 2:30 Э. д. 41:16

тоглап баткаш, чайгы шаңда тараа саваңы дег апарган. Хат ол бүгүнү хадып аппаарга, чүү-даа артпайн барган-дыр. А көжээни чуура дүшкен даш улуг даг апаргаш, бүгү чер-делегейни дола берген.

³⁶ Дүш ындыг болган-дыр. А ам хаанга ооң утказын чугаалап берээли. ³⁷ Хаан, силер дээрге хааннарның хааны-дыр силер. Силерге дээрге саадаан Бурган хааннаашкынны, эрге-чагырганы, күчү-күштү, ат-алдарны хайырлааш, ³⁸ кижилерни, черниң аңнарын, дээрниң куштарын каяа-даа чорааш, силерге чагыртыр кылдыр Ол берген-дир. Алдын баш – силер-дир силер. ³⁹ Силернин сооңарда өске хааннаашкын келир. Ол силернинге четпес боор. Ооң соонда дараазында хүлер хааннаашкын бүгү чер кырын чагырар апаар. ⁴⁰ А дөрткү хааннаашкын демир дег быжыг болур. Демирниң бүгү чүүлдерни чуура шаап, бузуп келири дег, ол хааннаашкын демгилерни шуптузун чылча шаап каар. ⁴¹ Оон ыңай силер чартыын дойдан, чартыын демирден кылган тавангайларны база бут салааларын көргөн болгай силер, ынчаарга хаанныг күрүне ийи аңгылаттынган болур. Ында демирниң быжыының кезик-чамдыызы бар боорга, силер демирни дой-биле чартыктажып турар кылдыр көргөн-дир силер. ⁴² Буттарның салааларының чамдыызы демир, бир чамдыызы – дой, ынчангаш хааннаашкын чамдыкта быжыг, бир чамдыкта бустуучал болур-дур. ⁴³ Силернин көргенинер демир дой-биле холушкак болганы дег, ол чоннарның салгалдары база төрөлдежип каар. Ынчалза-даа демир биле дойнуң холумааның быжыг тудушпазы дег, олар чаңгыс эп болбас. ⁴⁴ Ол хааннарның үезинде өске чоннарның холунга кирбес, мөңгө, бузулбас күрүнени дээрге саадаан Бурган тургузуп каар. Ол күрүне демги күрүнелерни шуптузун чылча шаап, узуткап каар. А ол боду мөңгези-биле турар. ⁴⁵ Ынчангаш кандыг-даа кижиниң киржилгези чокка, дагдан хоорулган даштың көжээ кырынче кээп дүшкеш, демирни, хүлерни, дойну, мөңгүннү болгаш алдынны чуура дүжүп каапканының утказы ол. Өндүр улуг Бурган ынчалдыр хаанга келир үени көргүскени ол-дур. Дүш ылап-ла ындыг болган, тайылбырлааны база бүзүредди».

⁴⁶ Навуходоносор хаан Даниилдиң мурнунга хаваан черге дегзип, мөгөйгеш, аңаа далган-тараа өргүлү база чагай чыттыг арага өргүлүн салырын дужааган. ⁴⁷ Хаан Даниилге: «Силерниң Бурганыңар ылап-ла бурганнарның Бурганы-дыр! Хааннарның Тергиидекчизи-дир! Сен ол чажытты ажыдып шыдапкан болганыңда, сээң Бурганың чажыттарның Ажыдыкчызы-дыр!» – дээн. ⁴⁸ Ооң соонда хаан Даниилге эңмежок белек-селээн сунгаш, ону Вавилоннуң мерген угаанныгларының даргазы, Вавилон девискээрниң чагырыкчызы кылдыр депшидип каан. ⁴⁹ Хаан Даниилдиң дилээ-биле Седрахты, Мисахты база Авденагону Вавилон девискээрниң ажыл-агый башкарыкчылары кылып каан. А Даниил боду хаанның *өргээзинге артып калган чүве-дир.

2:37 Эзра 7:12; Иез. 26:7; Ажыд. 17:14 2:38 Иер. 27:6 2:39 Зах. 6:1 2:40 Дан. 7:7, 23

2:44 Агг. 2:22 2:44 Евр. 12:28 2:46 Аж.-ч. 10:25; 16:29 2:46 Аж.-ч. 14:13

2:47 Ы. х. к. 10:17; 4 Хаан. 5:15

Алдын көжээ болгаш отка шаажылар

3¹ Навуходоносор хаан бедии – алдан, дооразы – алды кыры дурттуг алдын көжээ кылдыргаш, ону Вавилон девискээринде Деира оргулаажынга тургузуп каан. ² Ооң соонда хаан бүгү дүжүметтерни, тус чер чагырыкчыларын, чөвүлекчилерни, акша-хөренги кадагалакчыларын, шииткекчилерни, даргаларны, чурт *баштыңнарын тургузуп алган көжээзин ыдыктаар ёзулалга кээп, чыгырынче кыйгырткан. ³ Бүгү дүжүметтер, тус чер чагырыкчылары, чөвүлекчилер, акша-хөренги кадагалакчылары, шииткекчилер, даргалар, чурт баштыңнары хаанның көжээзиниң мурнунга чыгып келгенде, ⁴ медеглекчи ыыткыр мынча дээн: «Дыңнаңар, бүгү чоннар, аймактар болгаш төрөл бөлүктөр! ⁵ Труба, эдиски, лимби, чадаган, чанзы, кеңгирге – бо бүгү хөгжүм үнүн дыңнап каг сал-ла, Навуходоносор хаанның тургузуп кааны алдын көжээге черге чедир мөгейип, кээп дүжер силер. ⁶ Мөгейбес болгаш кээп дүшпес кижини чалын-оттуг суугуже киир октаптар!» ⁷ Труба, эдиски, лимби, чадаган, чанзы, кеңгирге болгаш өске-даа хөгжүм үннери чаңгыланып эгелээри билек, бүгү чоннар, аймактар болгаш төрөл бөлүктөр Навуходоносор хаанның тургузуп кааны алдын көжээге черге чедир мөгейип, кээп дүшкенер.

⁸ Ол үеде чамдык халдейлер иудейлерни хоптанып чеде берген. ⁹ Олар Навуходоносор хаанга мынча дээн: «Хаан мөңгө назылазын! ¹⁰⁻¹¹ Труба, эдиски, лимби, чадаган, чанзы, кеңгирге болгаш өске-даа хөгжүм чаңгыланып үнерге, бүгү чоннар, аймактар болгаш төрөл бөлүктөр алдын көжээге черге чедир мөгейип, кээп дүшсүн, а аңа мөгейип кээп дүшпээн кижини чалын-оттуг суугуже киир октаптар деп бүгүдеге силер, хаан, чарлык үндүргөн болгай силер. ¹² А Вавилоннун ажыл-агыйын башкараын дагзып кааныңар иудейлер – Седрах, Мисах болгаш Авденаго олар силерни дыңнавайн, силерниң бурганнарыңарга бараан болбайн, силерниң тургузуп каан алдын көжээңерге мөгейейн турарлар-дыр».

¹³ Ону дыңнааш, Навуходоносор аажок ажынып-хорадааш, Седрах, Мисах болгаш Авденагону эккээрин дужааган. Оларны хаанга эккээрге, ¹⁴ Навуходоносор айтырган: «Седрах, Мисах болгаш Авденаго! Силерни мээң бурганнарымга бараан болбайн, мээң тургузуп каан алдын көжээмге мөгейейн турар дээр-дир, ол шын бе? ¹⁵ Мындыг-дыр: труба, эдиски, лимби, чадаган, чанзы, кеңгирге болгаш өске-даа хөгжүм үннери чаңгыланып эгелээри билек, мээң кылганым алдын көжээге черге чедир мөгейип, кээп дүжеринге белең болуңар; ынчанмас болуңарза, доп-дораан чалын-оттуг суугуже киир октаптыңар силер! Ынчан кандыг бурган силерни мээң холумдан адырып шыдаарыл?»

¹⁶⁻¹⁷ Ынчалза-даа Седрах, Мисах болгаш Авденаго Навуходоносор хаанга: «О хаан! Силерге ол дугайында харыы бээривис албан эвес. Бистиң бараан болуп чоруур Бурганывыс суугунун одундан-даа, силерниң холуңардан-даа бисти адырып шыдавас деп бе? ¹⁸ Бир эвес адырып албас-даа болза, дөмей-ле, хаан, билип алыңар: силерниң бурганнарыңарга бараан болбас бис, силерниң тургузуп каан алдын көжээңерге-даа мөгейбес бис» – деп чугаалаан.

¹⁹ Ынчан Навуходоносор Седрах, Мисах болгаш Авденагога оон-даа артык ажына бээрге, ооң арны хуула берген. Ол суугуну ооң мурнунда турганындан чеди катап изиг кылдыр одаарын дужааган. ²⁰ Бодунуң шериниң эң шыырак дайынчыларынга Седрах, Мисах болгаш Авденаго оларны хүлүп-шарааш, чалынныг отче киир октаптарын дужааган. ²¹ Шериглер оларны хүлүп-шарааш, хөйлең, бөрт болгаш өске-даа идик-хеви-биле олчаан отче киир октапкан. ²² Хаанның коргунчуг чарлыын ёзугаар суугуну эмин эрттир изидир одап каанындан, Седрах, Мисах болгаш Авденагону шаажылаар яланы күүседип турган улус боттары безин чалбыыштан өрттенип өлүп калган. ²³ Седрах, Мисах болгаш Авденагону үжелдирзин хүлүглүг хевээр отче октапканнар^Г.

²⁴ Хенертен Навуходоносор хаан кайгаанындан далаш-биле туруп келгеш, чөвүлекчилеринден айтырган: «Бис суугуже үш хүлүглүг кижии октапкан болгай бис ала?»

«Ийе, шак-ла ындыг, хаан» – деп харыылааннар.

²⁵ Ол мынча дээн: «А мен от ортузунда хостуг кылаштажып турар кан кадык дөрт кижии көрүп тур мен. Дөрт дугаар кижии Бурганның бир оглунга дөмей-дир». ²⁶ Навуходоносор чалбыышталып турар оттуг черге чоокшулап келгеш: «Седрах, Мисах болгаш Авденаго, Дээди Өрүкү Бурганның чалчалары! Оон үнүп келиңерем!» – деп кыйгырган. Ынчан Седрах, Мисах болгаш Авденаго от аразындан үнүп келгеннер. ²⁷ Даргалар, тус чер чагырыкчылары, чөвүлекчилер, хаанның дүжүметтери чыгып келгеш, көөрге, ол үш кижиге от дегбээн, бажының дүктери өрттөнмээн, идик-хеви бүдүн, олардан өртөңзиг чыт безин келбес болган.

²⁸ Навуходоносор хаан мынча дээн: «Седрах, Мисах болгаш Авденагонуң Бурганынга алдар! Ол Бодунуң төлээзин чорудупкаш, Аңаа идегээн чалчаларын камгалап алган-дыр. Олар хаанның дужаалын тооваан, боттарының амы-тынын бодаваан – бодунуң Бурганындан өске кандыг-даа бурганга бараан болбаан, мөгейбээн. ²⁹ Бүгү чоннарга, аймактарга болгаш төрөл бөлүктөргө мээң үндүрген дужаалым бо-дур: кым Седрах, Мисах болгаш Авденагонуң Бурганын бак сөглээр болдур, ол кижини үзе-чаза кезип шаажылаар, ооң бажынын узуткап каар! Чүгө дээрге ол Бургандан өске кандыг-даа бурган ынчаар камгалап шыдавас». ³⁰ Оон соонда хаан Седрах, Мисах болгаш Авденагога Вавилон девискээринге бедик эрге-дужаалдарны берип, депшиткен чүве-дир.

Хаанның кескен ыяш дугайында дүжү

³¹ Навуходоносор хаанның чер кырында бар бүгү чоннарга, аймактарга болгаш төрөл бөлүктөргө үндүрген чарлалы бо-дур:

Силерге амыр-тайбың доктаазын! ³² Дээди Өрүкү Бурганның менче чоруткан кайгамчыктыг чүүлдер болгаш онзагай демдектерин силерге тоожуп бээрин шийтпирледим.

^Г3:23 Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде ол үш кижиниң Бурганны алдаржыткан ыр мында кирген.

³³ Ооң чоруткан демдектери өндүр улуг,
 Ооң кылган кайгамчык чүүлдери күштүг!
 Ооң хааннаашкыны – мөңгө быжыг,
 Ооң эрге-чагыргазы – бүгү салгалдар кырында турар!

4 ¹ Мен, Навуходоносор, бодумнун бажынымга амыр-шөлөөн чурттап, ордумга аас-кежиктиг тамчыктанып чордум. ² Ынчалза-даа мен дүш дүжээш, аажок корткан мен. Удуп чыда, дүжүмдө көргеним болушкуннар дыка сүрээденчиг болду. ³ Мээң ол дүжүмнү тайылбырлап берзин дээш, Вавилоннун бүгү мерген угаанныгларын бодумнун мурнумга чыып эккээрин дужааган мен. ⁴ Бүгү илби-шидичилер, караң көрнүрлер, чурагачылар, мерген угаанныг халдейлер чедип келген. Дүжүмнү оларга чугаалап бээримге, кым-даа тайылбырлап шыдаваан. ⁵ Адак сөөлүндө Даниил чедип келди (мээң бурганымга тураскаадып, ону Белтешацар деп адаар) – ол кижги ыдыктыг бурганнарның сүлдезин эдилээн болду. Мен аңаа дүжүмнү мынчаар чугаалап бердим:

⁶ «Илби-шидичилерниң даргазы Белтешацар! Сени ыдыктыг бурганнарның сүлдезин эдилээн деп билир мен, сен кандыг-даа чажытты чииги-биле ажыдып шыдаар сен. Ынчангаш меңээ чугаалап берем, көргөн дүжүмнүн утказы чүл? ⁷ Удуп чыда, мындыг дүш көрдүм. Чер-чурттуң ортузунда бедик ыяш өзүп турар – ⁸ кончуг улуг, күчүлүг ыяш, бедии дээрде чедип турар, черниң ужу-кыдыынга чедир көстүп турар; ⁹ сырый бүрүлери, бүгүдени чемгериптер энмежок кат-чимистиг. Ооң хөлөгезинде – черниң аңнары, будуктарында – дээрниң куштары чурттап турар, бүгү амылыг амытан оон аштанып-чемненип турар.

¹⁰ Оон ыңай дүжүмдө көөрүмге, дээрниң ыдыктыг хайгааракчы төлээзи дүжүп келгеш, ¹¹ дыңзыг үн-биле мынча деп турду: „Ыяшты ужургаш, будуктарын кезиңер, бүрүлерин үзе соккаш, кат-чимизин тө силгиңер. Ооң хөлөгезинден аңнар дезип чорутсун, будуктарындан куштар ужа берзин. ¹² Оон черге чүгле дазылдарлыг төжек артсын, оыттуг ховуга ол төжек демир болгаш хүлер-биле кинчилетсин. Дээрниң чаъс-шалыңы-биле шыгыттынзын, ооң үүлөзи черниң оыдунун аразынга аңнар-биле артары болзун. ¹³ Кижги медегерлин ол чидирипкеш, аң-меңниң угаан-чүрөөн эдилээр, ынчалдыр чеди чыл⁸ эртер. ¹⁴ Бо дужаал – дээрниң ыдыктыг хайгааракчыларының шиитпири-дир! Бүгү амылыглар оон билип алзын: кижги күрүнелериниң кырынга Дээди Өрүкү Бурган эрге-чагыргалыг. Хааннаашкынны Ол берип турар, күзээр болза, эң-не кудуку барасканны-даа хаан кылдыр көдүрер“.

¹⁵ Мен, Навуходоносор хаан, шак мындыг дүш көрдүм. А сен, Белтешацар, ол дүштү тайылбырлап чугаалап бер. Чүге дээрге мээң күрүнөмдө чаңгыс-даа мерген угаанныг кижги ооң утказын чугаалап шыдавас-тыр. А сен ону шыдаар сен, чүге дээрге сен ыдыктыг бурганнарның сүлдезин эдилээн болгай сен».

⁸4:13, 20, 22, 29 Азы: «Чеди хуусаа».

¹⁶ Даниил, азы Белтешацар, кезек када аңгадай берген – ооң бодалдары дүвүрөнчиг болган. Хаан аңа: «Белтешацар! Ол дүш болгаш ооң утказы сени дүвүрөтпезин» – дээрге, Белтешацар мынча деп харыылаан:

«Дээрги хааным! Ындыг дүш силерниң дайзыннарыңарга дүжеттинип, ооң утказы оларга хамааржыр турган болза. ¹⁷ Силерниң көргөниңер бедии дээрде чедип турар, черниң ужу-кыдыыңга чедир көстүп турар кончуг улуг, күчүлүг ыяш, ¹⁸ сырый бүрүлериң, бүгүдени чемгериптер эңмежок кат-чимистиг, адаанда – черниң аңнары, будуктарында – дээрниң куштары чурттап турар, бүгү дириг амытан оон аштанып-чемненип турар ыяш дээрге, ¹⁹ о хааным, силер-дир силер. Силер улуг болгаш күчүлүг силер: силерниң ат-алдарыңар дээрге чедир өскөн, а силерниң эрге-чагыргаңар черниң ужу-кыдыыңга чедип турар. ²⁰ Хаан көөрге, дээрниң ыдыктыг хайгааракчызы дүжүп келгеш, мынча деп турган: „Ыяшты жургаш, узуткап кааптыңар, оон черге чүглө дазылдарлыг төжөк артсын, оыттуг ховуга ол төжөк демир болгаш хүлөр-биле кинчилетсин. Дээрниң чаъс-шалыңы-биле шыгыттынзын, ооң үүлөзи черниң оыдунун аразыңга аңнар-биле артары болзун. Ынчалдыр чеди чыл* эртер“.

²¹ Дээрги хааным, Дээди Өрүкү Бурган силерге кандыг үүлө онааганын көргүзүп турары ол-дур. ²² Силерни кижилер аразыңдан сывырыптар, силер черлик аң-мең аразыңга чурттап, мал ышкаш оыт оыттаар, дээрниң чаъс-шалыңы-биле шыгыттыңар силер. Ынчалдыр чеди чыл* эртерге, кижиге күрүнелериниң кырыңга Дээди Өрүкү Бурган эрге-чагыргалыг-дыр деп билип каар силер: күзээн кижизинге хааннаашкынны Ол берип турар. ²³ Ынчалза-даа ол ыяштың дазылдарлыг төжөөн арттырып каарын дужааган болгай. Ынчап кээрге, кажан силер бүгү эрге-чагырга дээрде саадаан Бурганга хамааржыр деп чүвени билип каарыңарга, силерге хааннаашкыныңарны эгидип бээр-дир. ²⁴ Ынчангаш, хааным, мээң сүмем силерге таарымчалыг болзун: бачыгтарыңарны чөптүг херектер-биле, кем-буруунары түрөңги улуска ээ көрүүшкүн-биле эдип алыңар. Ынчан, канчап билер, силерниң амыр-шөлөөн амыдыралыңар уламчылаар чадавак».

²⁵ Ол бүгү Навуходоносор хаанга мынчалдыр таварышкан. ²⁶ Он ийи ай эрткенде, хаан Вавилонда ордузунга селгүүстөп чораан. ²⁷ «Бо-дур, өндүр улуг Вавилон – найысылалым – деп, хаан чугаалаан. – Ону мен күчү-күжүм-биле бодумнуң ат-алдарымга тураскаадып тудуп каан мен!»

²⁸ Ол сөстөрү чугаалап четтикпээнде, дээрден үн дыңналган: «Бээр дыңна, Навуходоносор хаан! Хаан эргенни казыттырган сен. ²⁹ Сени кижилер аразыңдан сывырыптар, черлик аң-мең аразыңга чурттаар сен. Мал ышкаш оыт оыттаар сен. Ынчалдыр чеди чыл[†] эртерге, кижиге күрүнелериниң кырыңга Дээди Өрүкү Бурган эрге-чагыргалыг-дыр деп билип каар сен: күзээн кижизинге хааннаашкынны Ол берип турар».

³⁰ Ол-ла дораан бүгү чүве Навуходоносор-биле ынчалдыр болу берген. Ону кижилер аразыңдан сывырыпкан, ол мал ышкаш оыт оыттап, дээрниң чаъс-шалыңы-

[†]4:29 4:13-те немелде тайылбырны көр.

биле шыгыттынып турган. Бажының дүгү эзирниң чүглери дег⁴, дыргактары куштуу дег кылдыр өзүп калган.

³¹ Ол хуусаа эрте бээрге, мен, Навуходонсор, караамны дээрже угландырыпкан мен – ынчан угаан-медерелим менче катап эглип келген. Мен Дээди Өрүкүнү алдаржыдып, мөңге дириг Бурганны алгап-мактадым: Ооң эрге-чагыргазы – мөңге чагырга-дыр, Ооң хааннаашкыны – бүгү салгалдар кырында турар. ³² Чер-делегейниң бүгү чурттакчылары Ооң мурнунга чүү-даа эвес-тир; дээрниң күштери-биле-даа, черниң чурттакчылары-биле-даа Ол канчалдыр күзей-дир, ынчалдыр кылыр. Ооң холун кым-даа доктаатпас, «Ынчап болбас!» деп кым-даа чугаалавас. ³³ Ол өйде угаан-медерел менче эглип келген; бодумнун хаан алдар-хүндүм болгаш күчү-күжүм база менче эглип келген. Чөвүлекчилерим болгаш дээди ызыгууртаннарым мени хүлээп аарга, мен катап хаан апардым. Мээң күчү-шыдалым мурнукузундан-даа артык улгаткан. ³⁴ Ам мен, Навуходонсор, Дээрниң Хаанын алдаржыдып, Аңаа мактал болгаш хүндүткел көргүзүп тур мен:

Ооң бүгү ажыл-чорудулгазы ылап шынынг,
Ооң оруктары чөптүг;
Ол турамык менээргектерни томаартып шыдаар.

Валтасарның дою болгаш ханада бижик

5 ¹ Бир катап Валтасар хаан бодунун муң дээди ызыгууртанынга дой кылгаш, олар-биле кады арага ижип турган. ² Эзирип калгаш, Валтасар өгбези Навуходонсорнун Иерусалимде *Бурганның өргээзинден ап алганы алдын болгаш мөңгүн саваларны эккээрин дужааган: хаан, ооң ызыгууртаннары, кадайлары болгаш *кул-кадайлары ол савалардан арага ишсиннер дээн. ³ Иерусалимде Бурганның өргээзинден келген алдын саваларны эккээрге, хаан, ооң ызыгууртаннары, кадайлары болгаш кул-кадайлары ол савалардан арага ижип эгелээн. ⁴ Олар араганы иштишаан, боттарының алдын, мөңгүн, хүлер, демир, ыяш болгаш даш бурганнарын алдаржыдып турганнар.

⁵ Хенертен кижичи холунун салаалары көстүп келгеш, хаанның ордузунун чугайлап каан ханазынга чырыткы дужунга бир чүве бижип эгелээн. Хаан бижип турар холду көрүп каан – ⁶ ооң арны агарып, аажок корга берген, балдыры сириңейнип, дискектери бот-боттарынга үскүлежи берген. ⁷ Хаан дыңзыг үн-биле алгырыпкаш, илби-шидичилерни, чурагачыларны база караң көрнүрлерни эккээрин дужааган. Ол Вавилоннун мерген угаанныгларынга чугаалаан: «Кым ол бижикти номчупкаш, утказын тайылбырлаптарыл, ол кижиге каас-коя хепти кедиргеш, мойнунга алдын илчирбегижеш суп бээр мен. Ол кижичи күрүнеде үш дугаар улуг эргелиг кижичи боор». ⁸ Хаанның бүгү мерген угаанныглары чедип келгеш, ол бижикти номчуп-даа, утказын тайылбырлап-даа чадап кааннар. ⁹ Ынчан кортканындан Валтасар хаанның арны оон-даа агарып калган, а ооң ызыгууртаннары аңгадай берген.

^{4:30} Өске бурунгу сөзүглелде «Арзылаңны дег» деп бижээн.

4:31 Дан. 2:44; 6:26 **4:32** Ыд. ыр. 61:10; Иса. 40:17 **4:32** Иов 23:13; Иса. 14:27

4:33 2 Чыл. 33:13 **5:1** Дан. 7:1; 8:1 **5:1** Э. д. 40:20; Эсф. 1:3; 2:18; Мк. 6:21

5:2 Дан. 1:2 **5:4** Ыд. ыр. 113:12-15 **5:6** Наум 2:10 **5:7** Дан. 2:2; 4:6 **5:8** Э. д. 41:8

¹⁰ Хаан болгаш ооң ызыгууртаннарының чүнү чугаалажып турарын билип кааш, кадын дой болуп турган черге чедип келгеш, мынча дээн: «Хаан мөңгө назылазын! Бодалдарыңар дүвүревезин, арныңар агарбазын. ¹¹ Ыдыктыг бурганнарның сүлдезин эдилээн бир кижилерниң күрүнеңерде чурттап чоруур болгай. Силерниң өгбөңерниң хааннаашкынының үезинде-ле, ооң чырык угаан-сарыылы, бурганнарның мергени-биле дөмөй мергени билдингир турган чүведир. Силерниң өгбөңөр, Навуходоносор хаан, ону илби-шидичилерниң, каран көрнүрлерниң, чурагачыларның болгаш өске-даа мерген угаанныг халдейлерниң даргазы кылып каан турган-дыр – хаан боду, силерниң өгбөңөр аан! ¹² Даниилдин (ону хаан Белтешаңар деп база адап турган) угаан-сарыылды, чүве билири чүнүң-биле-даа деңнеттинмес, дүш билири шыырак, утказы билдинмес чажыт болгаш нарын тывызык чүүлдерни тайылбырлаары эки. Даниилди кыйгырып эккелзин – ол тайылбырлап бээр».

¹³ Даниилди ооң мурнунга эккээрге, хаан аңаа мынча дээн: «Мээң хаан өгбөңөр Иудеядан үндүрүп эккелгени улус-биле кады келген Даниил дээрзи сен сен бе?

¹⁴ Сени ыдыктыг бурганнарның сүлдезин эдилээн, чырык угаан-сарыылдыг болгаш аажок мерген угаанныг деп дыңнадым. ¹⁵ Бо-дур, мерген угаанныгларны, илби-шидичилерни меңээ бо бижикти номчуп, ооң утказын тайылбырлап берзин дээш чалап эккээрге, олар чүнү-даа чугаалап шыдавас болдулар. ¹⁶ А сени мен билдинмес чажыт болгаш нарын тывызык чүүлдерни дыка тайылбырлаар кижилер деп дыңнадым. Бир эвес сен бо бижикти номчупкаш, утказын тайылбырлап бээр болзунза, сеңээ каас-коя хеп кедиргеш, мойнуңга алдын илчирбежигеш суп бээр мен. Ынчан сен күрүнеде үш дугаар улуг эргелиг кижилер боор сен».

¹⁷ Даниил хаанга мынчаар харыылаан: «Белектерни бодуңарга арттырып алыңар, шаңналдарны өске улуска бериптиңер. Мен ол чокка-ла хаанга ол бижикти номчааш, утказын чугаалап бээр мен. ¹⁸ О хаан! Силерниң өгбөңөр Навуходоносорга Дээди Өрүкү Бурган эрге-чагырганы, өндүр улуг чорукту болгаш алдар-хүндүнү берген-дир. ¹⁹ Бурган ону ындыг өндүр улуг кылып каан боорга, ооң мурнунга бүгү чоннар, аймактар болгаш төрөл бөлүктөр кортканындан сириңейнип турганнар. Навуходоносор хаан күзээр болза – өлүрүп шиидип каар, күзээр болза – өршээп, дириг арттырып каар, күзээр болза – өрү көдүрер, күзээр болза – куду бадырып каар турган. ²⁰ Оон ол эмин эрттир чоргаар болгаш хоолургак апаргаш, хаан дүжүлгезинден дүжүрткөн, алдар-хүндүзүн оскунган. ²¹ Ону кижилер аразындан сывырыпкан, ооң угаан-медерели аңны дег апарган. Ол черлик элчигеннер аразыңга чурттап, мал ышкаш, оът оъттап, дээрниң чаб-шалыңы-биле шыгыттынып турган. Адак сөөлүңде ол мону билип алган: кижилер күрүнелериниң кырыңга Дээди Өрүкү Бурган эрге-чагыргалыг болур, күзөөн кижизинге хааннаашкынны Ол берип турар.

²² А силер, Валтасар, ооң салгакчызы, ол бүгүнү билер хиреңерде, чүгө чүрээңерни томаартып албаан силер? ²³ Силер дээрниң Дээргизинге удурланып, менээрденген силер: Ооң өргээзинден келген саваларны силерге эккеп бээрге, бодуңарның ызыгууртаннарыңар, кадайларыңар болгаш кул-кадайларыңар-биле

ол савалардан арага ижип ораp-дыр силер. Силер мөнгүн, алдын, хүлeр, демир, ыяш болгаш даш бурганнарынар мактап ораp-дыр силер, а олар чүнү-даа көрбөс, дыңнаvas, билбөс чүвөлeр-дир! Силерниң амыдыралыңар тыныжын болгаш салым-чолуңарны башкарып ораp Бурганни алдаржытпаан силер. ²⁴ Ынчангаш бо холду Ол чорудупкан, сөстeрни Ол бижээн.

²⁵ Мында мынча деп бижээн-дир: МЕНЕ, МЕНЕ, ТЕКЕЛ, ПАРСИН. ²⁶ Ону чазарга, мынча дээн-дир: МЕНЕ – Бурган силерниң хааннаашкыныңарнын хуусаазын санааш, ону төнгөн деп түңнээн. ²⁷ ТЕКЕЛ – Силерни деңзилээрге, эмин эрттир чиик болган-дыр силер. ²⁸ ПЕРЕС – Силерниң чагырган күрүңeрни чаргаш, мидийлeр биле перстeрге берипкен»^v.

²⁹ Ону дыңнааш, Валтасар дужаал үндүрүптeрге, Даниилге каас-коя хепти кедирипкеш, ооң мойнунга алдын илчирбежигешти суккаш, күрүңeде үш дугаар улуг эргелиг кижиде деп чарлапкан чүвe-дир. ³⁰ Ол-ла дүңe халдей хаан Валтасар өлүртүп каан.

³¹ Дарий деп мидий уктуг кижиде хаан апарган. Ынчан ооң хары алдан ийи турган чүвe-дир.

Арзылаңнарлыг оңгар

6¹ Дарий бүгү күрүңени башкараы-биле 120 дүжүметти томуйлаарын шиитпирлээн, ² а оларны удуртур кылдыр үш чагырыкчыны (оларнын аразында Даниилди) сонгуп каан. Дүжүметтер чагырыкчыларга ажылын илеткеп турар, а хаан шүүдеп, чардыгып турбас. ³ Ол хамык дүжүметтерниң болгаш чагырыкчыларнын аразындан Даниил ылгалып турган, чүгe дээрге Даниилдин сүлдeзи бедик турган. Ынчангаш хаан ону бүгү күрүңени башкара кылдыр депшидерин бодап турган чүвe-дир. ⁴ Ол аразында өске чагырыкчылар болгаш дүжүметтер Даниил күрүңениң ажал-агыйын канчаар чорудуп турарын хайгаарап, аңаа кем-буруу дилеп эгелээн. Ынчалза-даа Даниилди чемелепки дег чүү-даа тыппааннар, чүгe дээрге Даниил бүгү чүвени шынчызы-биле кылыр болгаш, ооң мегези-даа, частырыгы-даа чок турган. ⁵ Ынчан олар: «Даниилге удур чүнү-даа тыппас-тыр бис. Ооң бодунуң Бурганының *хоойлу-дүрүмнерин сагып турарын буруу кылдыр санаар эвес бис?» – дээннер. ⁶ Ол чагырыкчылар болгаш дүжүметтер шупту бөлүү-биле хаанга келгеш, мынча дээннер: «Дарий хаан мөңгe назылазын! ⁷ Чурттун *баштыңнары, чагырыкчылар, дүжүметтер, чөвүлекчилер, тус чер чагырыкчылары – бис шупту хаан мындыг хоруг кылгаш, чарлык үндүрер болза эки деп бодап тур бис: үжөн хонук дургузунда кым-даа бургандан азы кижиден диленип, чалбарывазын. Чүглe силерден, о хаан, дилеглер кылып болур. Кым ол хоругну үрээр болдур, ол кижини арзылаңнарлыг оңгарже киир октаптар! ⁸ Ындыг хоругну кылып каап көрүңeр, о хаан, чарлыктан үндүрүп калыңар – өскерттип болбас, мидийлeр биле перстeрниң хоойлузун үрeп болбас чарлыктан».

^v5:26-28 МЕНЕ – «санаар», ТЕКЕЛ – «деңзилээр» дээн уткалыг, а ПАРСИН/ПЕРЕС – «чарар» болгаш «перстер» деп арамей сөстeрге дөмөйлөшкөк.

5:23 Иов 12:10; Иер. 10:23 5:23 Аж.-ч. 12:23; Ажыд. 16:9 5:27 Иов 31:6; Ыд. ыр. 61:10

5:31 Иер. 51:11; Дан. 9:1 6:3 Э. д. 41:40; Эсф. 10:3 6:4 Иез. 14:14

6:6 3 Хаан. 1:31; Дан. 2:4 6:8 Эсф. 1:19; 8:8

⁹ Дарий хаан олар-биле чөпшээрешкеш, ындыг чарлыкты үндүрүп каан.

¹⁰ Ынчалза-даа Даниил, ындыг чарлык үнгенин билип тура-ла, бажыңыңа чанып келгеш, үстүкү өрээлиниң Иерусалимче көрүнгөн соңгазының мурнунга, биезде дег, дискек кырынга олуруп алгаш, хүнде үш катап тейлеп, бодунуң Бурганын алдаржыдып мөргүп турган. ¹¹ Чагырыкчылар болгаш дүжүметтер шупту бөлүү-биле анаа чедип келгеш, бодунуң Бурганынга чаннып мөргүп турган Даниилди көрүп кааннар. ¹² Ынчан олар хаанга баргаш: «О хаан! Силер чарлык үндүргөн болгай силер: бир эвес үжен хонук дургузунда кым-бир кижги бургандан азы кижиден, силерден өске, диленип чалбарый бээр болза, ол кижини арзылаңнарлык оңгарже кирип октаптар» – деп сагындырганнар.

Хаан: «Ийе, ол дээрге хажыдып болбас чарлык, мидийлер биле перстерниң үрөп болбас хоойлузу-дур!» – деп харыылаан.

¹³ Олар ынчан хаанга: «А Иудеядан тудуп эккелген улустуң бирээзи Даниил силерни-даа тооп көрбейн, силерниң үндүргөн хоруглуг хоойлунарга-даа чагыртпайн турар: ол хүнде үш катап мөргүп турар-дыр» – деп чугаалааннар.

¹⁴ Ону дыңнааш, хаан аажок мунгарап хомудааш, Даниилди камгалап каар деп бодап алган: хүн ашкыже дээр, ону канчаар камгалап аарының аргазын боданып келген. ¹⁵ Ынчан демгилери бөлүү-биле хаанга чедип келгеш: «Бодунар билир болгай силер, хаан: мидийлер биле перстерниң хоойлузун ёзугаар хаанның үндүргени кандыг-даа чарлыкты азы хоойлуну күш чок болдурбас» – дээннер.

¹⁶ Ынчан хаан Даниилди эккелгеш, ону арзылаңнарлык оңгарже кирип октаптарын дужааган. Ол Даниилге мынча дээн: «Соксаал чокка бараан болуп чорууруң Бурганың сени камгалап-ла алыр болзунам!» ¹⁷ Даниилдин үүлөзи өскерилбезин дээш, оңгарның аксын даш-биле дуй салып кааш, хаан бодунуң таңмазы-биле база дээди ызыгууртаннарының таңмалары-биле ону таңмалап каан. ¹⁸ Хаан бодунуң ордузунче чана бергеш, аыш-чем-даа чивейн, хөглөвөй-даа, удуп чыдып алган, ынчалза-даа ооң уйгузу келбээн.

¹⁹ Даартазында даң бажында хаан тургаш, арзылаңнарлык оңгарже далажыпкан.

²⁰ Даниилди суп каан оңгарга чедип келгеш, хаан дүвүрел-биле кыйгырган: «Дириг Бурганның чалчазы, Даниил! Соксаал чокка бараан болуп чорууруң Бурганың сени арзылаңнардан камгалап шыдады бе?»

²¹ Ынчан Даниил хаан-биле чугаалажы берген: «Хаан мөңгө назылазын! ²² Мээн Бурганым Бодунуң төлээзин чорудуптарга, ол арзылаңнарның аастарын дуй тудуп каарга, олар меңээ дегбеди. Бурганның мурнунга мээн кандыг-даа буруум чок болгай. А силерниң мурнуңарга база, хаан, кандыг-даа кем-буруу кылбаан болгай мен».

²³ Даниил анаа боорга, хаан дыка өөрээн, ынчангаш ону оңгардан уштуп эккээрин дужааган. Даниилди оңгардан уштуп эккээрге, ол шуут бүдүн-бүрүн болган – чүгө дээрге ол бодунуң Бурганынга идегээн-дир. ²⁴ Хаан Даниилди хоптанып келген улусту эккелгеш, оларны кадайлары болгаш ажы-төлү-биле кады арзылаңнарлык

онгарже киир октаптарын дужааган. Онгарның дүвүнге дүжүп четпээнде-ле, арзылаңнар оларже шурай бергеш, үсперлеп каапкан.

²⁵ Ынчан Дарий хаан чер кырында бар бүгү чоннарга, аймактарга болгаш төрөл бөлүктөргө мынча деп бижип каан:

«Силерге амыр-тайбың доктаазын! ²⁶ Мээң чарлыым мындыг: меңээ чагыртып турар бүгү күрүнемде шупту улус Даниилдиң Бурганын хүндүлөп, Оон кортсун! Чүгө дээрге Ол – дириг, мөңгө амыдыраан Бурган-дыр, Ооң хааннаашкыны кажан-даа узуткагтырбас, Ооң чагыргазы төнчү чок. ²⁷ Ол камгалаар болгаш айбылдан адырар, дээрге болгаш черге кайгамчык чүүлдерни болгаш онзагай демдектерни чаяар. Ол Даниилди арзылаңнардан камгалаан».

²⁸ Ынчалдыр Даниил Дарийниң база перс хаан Кирниң хааннаашкыннарынын үелеринде чедимчелиг чурттап чораан чүве-дир.

Дөрт араатан дугайында көстүүшкүн

7 ¹ Вавилоннун хааны Валтасарның чагыргазының бирги чылында Даниил удуп чыткаш, дүш дүжээн. Ооң соонда ол дүжүн бижип алган. Ооң чугаазы мынчаар эгелээн. ² Даниил мынча деп чугаалаан:

Көөрүмгө, дүнеки көстүүшкүнүмде дээрниң дөрт хады улуг далайның чалгыгларын хөлзедип турар болду. ³ Далайдан аңгы-аңгы дендии улуг дөрт араатан аң үнүп келди. ⁴ Биргизи – арзылаңга дөмей, ынчалза-даа эзирнии дег чалгыннарлыг. Бир көөрүмгө, ооң чалгыннарын одура тырткаш, ону черден көдүргөш, буттарының кырында кижиде-даа ышкаш кылдыр тургузуп каан тур. Аңаа кижини дег угаан-чүрек берип каан. ⁵ Ийи дугаары хереп туруп алган адыгга дөмей. Ооң аксында диштериниң аразында үш ээги^w көстүп турар. Аңаа: «Туруп баргаш, эъттен мага хандыр чип ал!» деп айтып кааннар. ⁶ Ооң соонда база бир араатан көрүп кагдым. Ол ирбишке дөмей, ынчалза-даа ооргазында куштуу дег дөрт чалгынныг. Ол араатан дөрт баштыг болду. Аңаа чагырга хүлээдип каан. ⁷ Оон дүнеки көстүүшкүнүмде дөрт дугаар араатан көрдүм. Ол дендии коргунчуг, аажок күштүг, ооң улуг диштери демирден бүткөн. Ол араатан чүнү-даа сырыптар, үрегдээр, артып калган чүвөлөрни буттары-биле үрей тепкилеп кааптар. Ол демги үш араатанга дөмейлешпес – он мыйыстыг болду. ⁸ Мен ол мыйыстарны топтап көөрүмгө, оларның аразында бир бичии мыйыс өзүп орав, а эрги мыйыстарының үжүн аңаа чайлап берзин дээш тура тыртып каан. Ол мыйыс кижиде ышкаш карактарлыг, менээргенип чугааланыр аастыг.

⁹ Ооң соонда мен дараазында чүүлдү көрүп каан мен: каш дүжүлгелер тургузуп каарга, үе-дүптөн бээр амыдыраан Ирей бодунун дүжүлгезинге олурупкан. Ооң

^w7:5 Азы: «Үш азыг».

6:24 Ы. х. к. 19:19 **6:24** Эсф. 7:9; Ыд. ыр. 7:16; У. ч. 11:5 **6:25** Дан. 3:31 **6:26** Дан. 4:31

6:27 Дан. 3:33 **6:28** 2 Чыл. 36:22; Эзра 1:1; Иса. 44:28; 45:1 **7:1** Дан. 5:1; 8:1

7:2 Иер. 49:36; Ажыд. 7:1 **7:3** Ажыд. 13:1-2 **7:6** Ажыд. 13:2 **7:7** Ажыд. 12:3; 17:3; 12

7:8 Дан. 8:9 **7:8** Ажыд. 9:7; 13:5 **7:9** Ажыд. 20:4 **7:9** 3 Хаан. 22:19; Иса. 6:1; Ажыд. 4:2

хеви – хар дег ак, а бажының дүгү – *арыг ак хой дүгү дег. Ооң дүжүлгези – өөскээн чалбыыш, дугуйлары – кыпкан отка бүргеткен^х. ¹⁰ Ооң мурнундан эге бажын алгаш, оттуг агым хем дег чаттылган. Муң-муң кижии Аңаа бараан болган, түмөн-сая кижии Ооң мурнунда турган. Шииткел эгелээн, номнар ажыттына берген. ¹¹ Ынчан мен мону көрдүм: мыйыстың менээргенип чугаалаан сөстери дээш, дөрткү араатан аңны өлүргөн база ооң мөчүзүн узуткап, өрттедишкен. ¹² А арткан араатаннарның эрге-чагыргазы казыттыган, ынчалза-даа оларга кезек өйде дириг артарын чөпшээрээн.

¹³ Оон ыңай дүнеки көстүүшкүнүмде мындыг чүве көрдүм. *Кижии амытан оглуу ышкаш бир-ле Кижии дээрний булуттары-биле бүргеттини алган келген. Чоокшулап кээрге, ону үе-дүптөн бээр амыдыраан Ирейге чедире берген. ¹⁴ Аңаа эрге-чагырганы, алдар-хүндүнү база хааннаашкынны хүлээдип берип каан. Бүгү чоннар, аймактар болгаш төрөл бөлүктөр аңаа чагырты берген. Ооң эрге-чагыргазы – мөңгө болгаш казыттынмас, Ооң хааннаашкыны кажан-даа узуткаттырбас.

Көстүүшкүнү тайылбырлааны

¹⁵ Мен, Даниил, көстүүшкүнүмде ол бүгүнү көргөш, дүвүрелге алыстым – ол көстүүшкүннерден аажок кортум. ¹⁶ Мен аңаа турганнарның бирээзинге чеде бергеш, ол бүгүнүн утказын айтырдым. Ол ынчан мээң көргөн дүжүмнү тайылбырлап берди: ¹⁷ «Ол дендии улуг дөрт араатан аң дээрге чер кырын чагырар дөрт хаан-дыр. ¹⁸ Ынчалза-даа ооң соонда хааннаашкын Дээди Өрүкү Бурганнын ыдыктыг чонунун холунче шилчиир. Ынчан олар чагырганы кезээ мөңгөде алыр».

¹⁹ Оон мен өскелерге дөмөйлөшпес, аажок коргунчуг, демир диштерлиг болгаш хүлөр дыргактарлыг, чүнү-даа сыырыптар, үрегдээр, артып калган чүвелерни буттары-биле үрей тепкилеп кааптар дөрткү араатанның дугайында билип алыксай берген мен. ²⁰ Ооң бажында он мыйызы чүнү айтып турарыл; эрги мыйыстарының үжүн аңаа чайлап берзин дээш тура тыртып каан соонда, карактарлыг, менээргенип чугааланыр аастыг, өскелеринден улгадыр өскөн чүү мыйызыл ол? ²¹ Мен ол мыйыстың ыдыктыг чон-биле канчаар дайын эгелээш, оларны тиилеп турганын көрдүм. ²² Ынчан үе-дүптөн бээр амыдыраан Ирей келгеш, Дээди Өрүкү Бурганнын ыдыктыг чонунун чаргы-чаалызын шиитпирлээн: оларның дүжүлгени ээлеп, хааннап эгелээр үези келди.

²³ Ол кижии меңээ мынча деп харыылады: «Дөрт дугаар араатан аң дээрге чер кырынга дөрт дугаар хаанның күрүнө тыптып кээр дээни ол-дур. Ол аң бүгү өске күрүнелерге дөмөйлөшпес, бүгү чер кырын таптап, үрегдеп, сыырыптар. ²⁴ Он мыйыс дээрге ол күрүнени башкарар он хаан-дыр. А оларның соонда өскелеринге дөмөй эвес бир мыйыс база бир хаан-дыр. Ол хаан үш хаанны базып, томаартып каар. ²⁵ Ол Дээди Өрүкү Бурганга удур чугаалар кылып, Ооң ыдыктыг чонун кызып-

^х7:9 Бурунгу еврейлерниң бодалы-биле, Бурганнын дүжүлгези дугуйлуг чууза-тергеге дөмөй (Иез. 1 эгени көр).

кыйып, байырлалдарын болгаш дүрүмнерин өскертип каарын бодаар. Ыдыктыг чон ооң холунче кирер – бир чыл, ийи чыл база чартык чыл иштинде^у. ²⁶ Ынчалза-даа шииткел чорудулгазы эгелээрге, ол хаанның эрге-чагыргазы казыттынар: ону чок кылып, бүрүнү-биле узуткап каар. ²⁷ А чырык черде бүгү күрүнелернин хааннаашкыны, эрге-чагыргазы болгаш өндүр-чагайы Дээди Өрүкү Бурганның ыдыктыг улус-чонунче шилчий бээр. Ол хааннаашкын – мөңгө; бүгү күрүнелер аңаа чагырттып, бараан болур».

²⁸ Ынчалдыр чугаа төндү. Мени, Даниилди, улуг коргуушкун хөмө апкан, арным агара берген. А ол чугааны сеткилимге шыгжап алган мен.

Кошкар биле хуна дугайында көстүүшкүн

8 ¹ Валтасар хаанның чагыргазының үшкү чылында мен, Даниил, баштайгы көстүүшкүннүн соонда база бир көстүүшкүн көргөн мен. ² Көстүүшкүнүмде мен Элам девискээринде найысылал хоорай Сузының ордузунга чеде бергеш, Уулай хемниң кыдыында тур мен. ³ Көөрүмге, хем кыдыында кошкар тур. Ол ийи улуг мыйыстыг, а соңнай үнген мыйызы баштайгызындан узун бооп турар. ⁴ Ол кошкар барыын чүкте, соңгу болгаш мурнуу чүктерде дириг амыгтан бүрүзүн үзерге, аңаа удур туржуп шыдаар кым-даа чок. Оон камгаланыр арга чок, ол чүнү күзээрил, ону кылып турар, ынчангаш ооң күжү улгадып кел-ле чыдар.

⁵ Мен ол көргөн чүүлүмнүн дугайында боданып тургаш, канчангаш-ла көрүптеримге, барыын чүктен бир хуна чер-делегейни одурту чоруп ор. Ол хуна чер кырынга дегбес чоруп ор, ооң хаваанда чаңгыс дыка улуг мыйыс бар болду.

⁶ Ол мээң хем кыдыынга көргеним ийи мыйыстыг кошкарже аажок хорадап маңнап бар чыдыр. ⁷ Оон көөрүмге, хуна кошкарга чоокшулап келгеш, ону дошкуну-биле үзүп-ле эгеледи, ооң ийи мыйызын тура үзүп каапты. Кошкарның аңаа удур туржур харыы чок болган: хуна ону ужур үскеш, тепсеп каапкан – кошкар оон камгаланып шыдаваан.

⁸ Хуна дыка күштүг апарган. Кажан ооң күчү-күжү улгадып келгенде, улуг мыйызы сыйлып калган, ооң орнунга дөрт чүкче көрүнген дөрт мыйыс үнүп келген. ⁹ Оларның бирээзинден база бир мыйыс үнүп келген. Баштай ол бичии турган, оон улгадып өскеш, мурнуу болгаш чөөн чүктерже, база Каас чуртче^з көрнү берген. ¹⁰ Ол мыйыс дээрнин аг-шеринге чедир улгадып өскен, оон шериглернин, сылдыстарның чамдызын черже дүжүр октапкаш, оларны тепсеп турган. ¹¹ Мыйыс аг-шеригниң Баштыңчызынга чедир безин улгадып өскен: Аңаа бараалгаткан хүннүң-не салыр өргүлдерни соксадып каан база Ооң ыдыктыг *өргээзин хоозурадып каапкан. ¹² Хүннүң-не салыр өргүлдерни база аг-шеригни

^у7:25 «Чыл» деп сөстүң болгу дег өске утказы: «Хуусаа» (12:7 көр).

^з8:9 Каас чурт – израиль чер дээни ол (Иез. 20:6, 15 көр).

7:27 Дан. 7:14 7:28 Лк. 2:19, 51 8:1 Дан. 5:1; 7:1 8:2 Неем. 1:1; Эсф. 1:2

8:7 Дан. 11:11 8:8 Дан. 7:3 8:9 Дан. 7:8 8:10 Ажыд. 12:4 8:11 Хост. 29:38-42

8:11 Дан. 11:31; 12:11

бузут-бакка суп каан^а. Мыйыс Алыс шынны черже киир таптап турган. Ол ынчаар хөделбишаан, делгереп чоруп турган.

¹³ Ынчан мону дыңнадым. Дээрниц бир ыдыктыг төлээзи өскезинден айтырып турган: «Бо көстүүшкүннүн болуушкуннары кайы хире үргүлчүлээр ирги? Кажанга дээр хүннүн-не салыр өргүлдер турбазыл, бузут-бак чорук хоозуралга чедирерил, ыдыктыг өргээ болгаш аг-шериг тапталгыраарыл?» ¹⁴ Демгизи: «2300 кежээ болгаш эртен дургузунда. Ооң соонда ыдыктыг өргээ катап тургустунар» – диди.

¹⁵ Ол көстүүшкүннү көргөш, мен, Даниил, ооң утказын билип алырын оралдажырымга, мээң мурнумга эр кижги хевирлиг бир-ле амытан чедип келди. ¹⁶ Уулай хемден кижги үнү дыңналып келди. Ол мынча диди: «Гавриил! Көстүүшкүннүн утказын бо кижиге тайылбырлап бер». ¹⁷ Гавриил мээң турган черимге чедип келди. Ол чоокшулап кээрге, кортканымдан черже доңгая кээп дүштүм. Ол меңээ мынча диди: «Кижги амытан, ол көстүүшкүн төнчү үеге хамааржыр деп билип ал». ¹⁸ Гавриил мээң-биле чугаалажып турда, мен черге билинмес чыткан мен. Ынчан ол мени көдүрүп тургузуп кааш, ¹⁹ чугаалады:

«Доктааткан төнчү үеде, Бурганның килениниң сөөлгү хүннеринде чүү болурун сеңээ чугаалап берейн. ²⁰ Сен ийи мыйыстыг кошкарны көрдүң але. Ол дээрге мидий биле перс күрүне-дир. ²¹ А хуна дээрге грек күрүне-дир. Ооң хаваанда улуг мыйызы – бирги хааны-дыр. ²² Мыйыс буступ каарга, орнунга дөрт мыйыс үнүп кээри дээрге ол чондан дөрт хаан тыптып кээри-дир. Ынчалза-даа олар бирги хаан ышкаш күштүг эвес боор. ²³ Ол хааннарның соонда, бузут-бактын аяа долларга, бардам болгаш кара сагыштыг хаан тыптып кээр. ²⁴ Ооң күжү улгады бээр, ынчалза-даа бирги хаанга ооң күжү четпес боор^б. Ол хаан каржы-дошкун хоозуралды болдурар, хөделбишаан, делгерээр, күчү-күштүглерни болгаш ыдыктыг чонну чылча шаап, таптаар. ²⁵ Кончуг кажар, кара сагыжын чедимчелиг ажыглааш, улуургак апаар. Дыка хөй улусту ол хенертен чылча шаап каар. Ынчангаш ол хаан тергийдекчилерниң Тергийдекчизинге удур тура халааш, адак сөөлүндө бастырып аар – а кеземчени кижиниң кандыг-даа киржилгези чокка алып. ²⁶ Кежээки болгаш эртенги өргүлдер салып болбас үе дугайында бо көстүүшкүн ылап шын болур. Сен ону улустан чажырып, таңмалап чор. Ол талыгыр ыракта хүннерге хамааржыр».

²⁷ Мен, Даниил, чилчиим үстүп, элээн хонуктар иштинде аарып чыткан мен. Оон соонда мен катап-ла хаанга бараан болуп чордум. Мен ол көстүүшкүнден дыка сүрээдээн болгаш, утказын билбес турдум.

Даниилдин чон дээш *мөргүлү

9 ¹ Мидий уктуг Ахашвероштуң оглу Дарий халдейлерниң хааны апарганынын бирги чылында, ² мен, Даниил, ыдыктыг Бижилгелерде Дээрги-Чаяакчынын Иеремия *медээчиге сөзүн номчааш, Иерусалим чеден чыл иштинде хоозурап

^{а8:12} Бо домактын утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Аг-шериг бодунуң бузут-багы дээш ооң холунче кирген».

^{б8:24} Азы: «Ол күштүг боор, ынчалза-даа бодунуң күжү-биле эвес».

8:13 Дан. 12:6 **8:16** Дан. 9:21; Лк. 1:19, 26 **8:17** Ажыд. 1:17 **8:17** Иез. 2:1

8:18 Дан. 10:9; Зах. 4:1 **8:19** Дан. 11:36 **8:21** Дан. 11:3 **8:24** Дан. 7:21; Ажыд. 13:7

8:25 Иов 34:20 **8:26** Дан. 10:14 **9:1** Дан. 5:31; 6:1; 11:1

кээр ужурлуг дээрзин билип каапкан мен. ³ Мен ынчан Дээрги-Бурганга мөргүп, чаннып, качыгдал хевин кедип, хүл чаштынып алгаш, шээрленип эгеледим. ⁴ Мен Бурганым Дээрги-Чаяакчыга чаннып, ажыт-биле чонумнуң бачыттарын миннип, чугааладым: «Дээрги, өндүр улуг болгаш сүртенчиг Бурганым! Сеңээ ынак болгаш Сээң айтышкыннарың сагып чоруур улус-биле Сен Бодуннуң керээни сагып чоруур болгай сен. ⁵ А бис бачыт кылдывыс, кемниг, шынчы эвес чоруктар үүлгедип, үймээн үндүрүп, Сээң айтышкыннарыңдан ойталап, Сээң дүрүмнеринни үрөп, буруудадывыс. ⁶ Сээң чалча-медээчилерин Сээң адыңдан бистиң хааннарывыска, чагырыкчыларывыска, бистиң өгбелеривиске – бистин чуртувустун бүгү чонунга чүве чугаалаарга, дыңнавайн турдуvus. ⁷ Чөптүг чорук Сээң талаңда, Дээрги, а бис, Иудеянын болгаш Иерусалимниң чурттакчылары – бүгү Израильдин улузу ам бужар бак атка кирдивис: Сеңээ өскерилгенивис дээш, үндүр ойладыканың ырак-чоокта, бүгү чурттарда чурттап чоруур улус шуптузу. ⁸ О, Дээрги-Чаяакчы! Бис, бистиң хааннарывыс-даа, чагырыкчыларывыс-даа, өгбелеривис-даа, бужар бак атка кирдивис: Сеңээ удур бачыт кылган-дыр бис.

⁹ Бистиң Дээрги-Бурганывыс биске энерел көргүзүп, өршээзин – бис Аңаа удурланып турган болгай бис, ¹⁰ Бурганывыс Дээрги-Чаяакчыны тооп дыңнавайн, Ооң чалча-медээчилерин дамчыштыр берген хоойлуларын күүсетпейн турган бис.

¹¹ Бүгү израиль чон Сээң *хоойлунну үрээн – Сени дыңнаарын күзевейн, Сенден хая көрнү берген. Ынчангаш биске Бодуннуң чалчаң Моисейниң хоойлузунда бижээни каргыш болгаш шииткел онаашкан, чүге дээрге бис Бурганның мурнунга бачыт кылган-дыр бис. ¹² Бурганның биске болгаш бистиң баштыңчыларывыска чугаалаан сөстери бүткен-дир: Ол бисче коргунчуг айыыл-халапты чорудупкан – Иерусалимге болган дег халап чырык чер кырынга кажан-даа болуп көрбээн. ¹³ Моисейниң хоойлузунда бижээни бүгү айыыл-халап бисти хөмө алган-дыр. Ынчалза-даа бис Бурганывыс Дээрги-Чаяакчыдан ол-ла хевээр өршээл дилевээн бис, боттарывыстың кем-бурууvустан адырып, Ооң алыс шынын ханы билип албаан-дыр бис. ¹⁴ Дээрги-Чаяакчы бисче айыыл-халап ыдарын саадатпаан, бисче ону чорудупкан. Бурганывыс Дээрги-Чаяакчы Бодунуң бүгү херектеринге чөптүг, а бис Ону дыңнаваан-дыр бис.

¹⁵ О, Дээрги-Бурганывыс, Сен күштүг холуң-биле Бодунуң чонуңну Египеттен үндүрүп алдың, ынчангаш Сээң адың амдыгаа дээр алдарлыг, а бис бачыт үүлгеткеш, буруудадывыс. ¹⁶ Дээргим! Сээң кезээде чөптүүн ёзугаар, Бодуннун кыптыккан килениңни ыдыктыг даанда турар Иерусалим хоорайыңдан чавырып ап көр. Бистиң бачыдывыс хараазындан база бистиң өгбелеривистин буруузу-биле Иерусалим болгаш Сээң чонуң чоок-кавының чоннарынга куду көрдүрткен. ¹⁷ О, бистиң Бурганывыс! Бодунуң чалчаңның чалынган мөргүлүн дыңнап көр, хоозураан *өргээни Бодунуң ээ көрүүшкүнүң-биле Бодун алдарың дээш чырыдып көр! ¹⁸ Дилээмче кичээнгейден салып көр, мээң Бурганым! Көрүжүнү

9:2 Иер. 25:11; 29:10; Зах. 1:12; 7:5 **9:3** Эсф. 4:3

9:4 Лев. 26:40; 3 Хаан. 8:47; 2 Чыл. 6:37; Неем. 9:2 **9:4** Неем. 1:5; 9:32 **9:4** Ы. х. к. 7:9

9:5 Эзра 9:6-7; Неем. 1:7 **9:6** Неем. 9:34 **9:9** Неем. 9:17 **9:11** Ы. х. к. 8:19-20; 28:15

9:12 Иез. 5:9 **9:13** Лев. 26:14-45; Ы. х. к. 28:15-68 **9:14** Неем. 9:33 **9:15** Хост. 32:11

9:16 Ыд. ыр. 30:2; 70:2 **9:16** Ыд. ыр. 43:14; 78:4; Мих. 6:16 **9:17** Сан. 6:25

бисче угландырып, Сээн ат-алдарыңга тураскааткан хоорай канчаар хоозураанын көр! Бис бодувустуң шынныывыска идегээш эвес, а Сээн өндүр улуг кээргелиңге идегээш, Сенден чаннып дилеп тур бис. ¹⁹Дээрги, дыңнап көр! Дээрги, өршээ! Дээрги, дыңнап кааш, саадатпайн хөделип көрөм! Бурганым, бистиң дилевисти Бодуң алдарың дээш хандырып бер, чүгө дээрге хоорайың-даа, чонуң-даа Сээн ат-алдарыңга тураскааттынган-дыр!»

²⁰Мен бодумнуң болгаш израйль чонумнуң хай-бачыдын миннип, Бурганым Дээрги-Чаяакчыга ынчалдыр чаннып турдум, Бурганымның ыдыктыг даа дээш дилеп турдум. ²¹Мен ынчалдыр мөргүп турумда, баштайгы көстүүшкүндө көргеним Гавриил деп кижини меңээ дүргөн ужуп чедип келди. (Ол бүгү кезээки өргүл кылыр үедө болган.) ²²Мени сургап тура, ол мынча диди: «Даниил, мен сээн билииң немеп бээр дээш чедип келдим. ²³Сен мөргүп эгелээринге-ле, Бургандан хары келген. Ынчангаш мен Ооң эргим кижизи сеңээ ол харыыны чугаалаар дээш келдим. Ооң ажыдып каан харыызын ам билип ал:

²⁴Сээн чонуңга болгаш ыдыктыг хоорайыңга чеден катап чеди чыл доктааттынган. Ол хуусаа иштинде бужар-бак чорук доостур, бачыттың төнчүзү кээр, чонну кем-буруузундан арыглап каар, мөңгө чөптүг-шынныг чорук тыптыр, өтгүр билген медеглелдер болгаш көстүүшкүннер бүдөр база Эң ыдыктыг черни үс-биле чаап, чаартып каар. ²⁵Мону база угаап билип ал: Иерусалимни катап тургузарының дугайында дужаал үнгенинден бээр, шилиттинген, чагдырткан Чагырыкчының кээринге чедир чеди катап чеди чыл эртер, а ооң соонда алдан ийи катап чеди чыл эртер – ол хуусаа иштинде хоорайың төп шөлү болгаш камгалалдары катап тургустунар, ынчалза-даа ол чылдар берге болур. ²⁶Кажан алдан ийи катап чеди чыл эртерге, чагдырткан Чагырыкчыны чок кылыр, ооң чүзү-даа артпас^c. Хоорай-даа, ыдыктыг өргээ-даа чедип кээр өске чагырыкчының чонунга үптеттирер. Ооң төнчүзү үерге алысканы-биле дөмей; төнчүгө чедир дайын болгаш баш бурунгаар доктааттынган хоозураашкыннар болур. ²⁷Ол чагырыкчы дыка хөй улус-биле чеди чылдың керээзин чарып аар. Ол үениң чартыындан өргүлдери соксадып каар, а ооң орнунга^d хоозуралдың бужар чудун тургузар – хоозурадыкчыны баш бурунгаар доктааттынган яла таварааже, ындыг болур».

*Дээрниң төлээзиниң Даниилге көстүп келгени

10¹Персияның хааны Кирниң чагыргазының үшкү чылында Даниилге (азы Белтешацарга) Бургандан *ажыдышкын болган – ол медээ ылап шынныг, дыка күштүг болган.

^c9:26 Бо домактың утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Ол чок апаар» деп бижээн.

^d9:27 Азы: «Өргээге».

9:18 4 Хаан. 19:16; Неем. 1:6 9:19 Ыд. ыр. 78:9; Лк. 18:13 9:19 Ыд. ыр. 24:10; 78:9

9:20 Неем. 1:6 9:21 Иса. 65:24 9:21 Дан. 8:16; Лк. 1:19, 26 9:21 Хост. 29:39

9:23 Дан. 10:11, 19 9:24 Неем. 11:1; Иса. 48:2; Мф. 4:5; 27:53 9:26 Мф. 24:6-14

9:27 Дан. 11:31; 12:11; Мф. 24:15; Мк. 13:14 10:1 2 Чыл. 36:22; Эзра 1:1; Иса. 44:28; 45:1

10:1 Дан. 1:7; 4:5

²Ол үеде мен, Даниил, үш неделя дургузунда качыгдалга турган мен: ³амданныг аыш-чем амзавайн, арага биле эътке шуут дегбейн, олива үзү-биле чагдынмайн турдум. ⁴Бирги айның чээрби дөртте мен улуг Хиддекел хемниң эринге чордум. ⁵Көөрүмге, ында лён хептиг, белинде арыг алдын курлуг бир-ле кижиге тур. ⁶Ооң мага-боду – эртинге даш дег, арны – чырыш дээн кызаңнаашкын дег, карактары – оттуг кезектер дег, холдары болгаш буттары – кылаңнааш хүлер дег, а үнү – мөөң чоннуң шимээни дег. ⁷Чүгле мен, Даниил, ол көстүүшкүннү көрүп турган мен. А мээң-биле кады чораан улус ону көрбейн турган. Ынчалза-даа аажок улуг коргуушкун хөмө ала бээрге, олар тарадыр маңнажып, чаштына бергеннер.

⁸Мен чааскаан арткаш, ол кайгамчык көстүүшкүннү көрүп турдум. Күжүм суларап, арным агарып, шаг-шинээм төнүп калган. ⁹Мен ооң үнүн дыңнап кааш, оон ыдындан билинместеп, черже донгая барып дүшкен мен. ¹⁰Ынчан мени бир хол көдүрүп эккелди – ам холдарым-биле черде даянып алган, дискээм кырында олур мен. ¹¹Ол кижиге меңээ: «Даниил, Бурганның эргим кижизи! Мээң сеңээ чугаалаан чүвемни чедип ал. Туруп кел, чүге дээрге мени сенче чорудупкан-дыр» – диди. Ол ынча дээрге, мен үпчү бодум сириңейнип туруп келдим.

¹²Ол меңээ мынча диди: «Кортпа, Даниил! Бурганың мурнунга бодунну томаартып, билигже чүткүп эгелээн бирги хүнүнден эгелээш-ле, сээң сөстериңни Бурган дыңнап каан. Сээң *мөргүлүң ёзугаар мен сеңээ чедип келдим. ¹³Персияның ээзи меңээ чээрби бир хүн иштинде удурланып келди. Аңаа мен чааскаан арткаш, Персияның хааннары-биле ачыр-дачыр көрүштүм. Чүгле Михаил, үстүкү нояннарның бирээзи, меңээ дуза чедирди. ¹⁴Сээң чонун-биле келир үеде чүү болурун сеңээ чугаалаар дээш келдим. Чүге дээрге бо көстүүшкүн ол үеге хамааржыр чүве-дир».

¹⁵Ол меңээ ынча дээрге, мен черже көрүп алган ыыт чок турдум. ¹⁶Ынчан кижиге хевирлиг бир-ле амытан мээң эриннеримге дээптерге, чугаам үнүп келди. Мурнумда турар кижиге мынча дидим: «Дээргим! Көстүүшкүннер хараазы-биле мен дальып-тыртып турдум, шаг-шинээм төнүп, күжүм чидириптим. ¹⁷Силернин чалчанар мен дээргим силер-биле чугаалажып шыдаар деп мен бе? Мээң шуут күжүм чок-тур, тыныжым база чедишпейн тур».

¹⁸Кижиге хевирлиг амытан база катап меңээ дээптерге, күжүм немежип келген. ¹⁹Ол мынча диди: «Кортпа, Бурганның эргим кижизи! Быжыглан, шупту чүве эки-чаагай болур, быжыглан!»

Ол сөстөрдөн меңээ катап күш тыптып келген. Мен: «Дээргим ам чугаалазын! Мээң күжүм эгидип бердинер» – дидим.

²⁰⁻²¹А ол меңээ: «Сеңээ чүге чедип келгенимни билер сен бе? Мен сеңээ Алыс Шынның Номунда чүнү бижип каанын чугаалап бээр мен. Мен ам дедир Персияның ээзи-биле тутчур дээш чоруптар мен. Чоруй баарымга, Грецияның

10:4 Э. д. 2:14 **10:5** Иез. 9:2; Ажыд. 1:13 **10:6** Иез. 1:14, 16; Мф. 28:3

10:6 Ажыд. 1:14; 19:12 **10:6** Иез. 1:7; Ажыд. 1:15 **10:7** Аж.-ч. 9:7

10:9 Дан. 8:18; Зах. 4:1; Ин. 18:6; Ажыд. 1:17 **10:10** Иез. 2:9; 8:3 **10:11** Дан. 9:23; 10:19

10:12 Дан. 9:23 **10:13** Дан. 10:21; 12:1; Иуда 1:9; Ажыд. 12:7 **10:14** Дан. 2:28; 8:26

10:14 Авв. 2:3 **10:16** Иса. 6:7; Иер. 1:9 **10:19** Дан. 9:23; 10:11 **10:20-21** Дан. 12:1

ээзи чедип кээр. Ол күштерге удур тулчуушкунга мени, чүгле силерниң нояныңар Михаилден өске, кым-даа деткивес-тир.

11 ¹ А ону мен мидий хаан Дарийниң чагыргазының бирги чылында деткээн мен».

Мурнуу болгаш соңгу чүктерде хааннаашкыннар

² «Ам сеңээ алыс шынны чугаалап бэйн. Персияга ам-даа үш хаан келир, а оларның соонда дөрт дугаары кымдан-даа бай болур. Бай чорук ону күчү-күштүг кижиги кылып каарга, ол бүгү күжүн грек күрүнеге удур шимчедиптер.

³ Маадыр хаан чедип келгеш, делгем девискээрлиг хөй черлерни ээлеп алгаш, күзээн-не чүвезин кылып турар боор. ⁴ Ынчалза-даа ол хаанның эрге-чагыргазы тергийн күштүг апарганының соонда, ооң хааннаашкыны буурааш, дөрт чарлы бергеш, салгалдарыңа безин артпайн, аңгыланып чоруй баар. Ооң күрүнезин өске улуска бериптер. А оларның чагыргазы демги хаанны дег болбас.

⁵ Мурнуу чүкте хаан күш кире бээр^е. Ынчалза-даа ооң бир шериг баштыңы оон күштүг апаргаш, оон-даа улуг девискээрлиг черлерни эжелеп аар. ⁶ Чылдар эртерге, мурнуу болгаш соңгу хааннар аразында керээ-дугуржулга чарар. Ол эвилелди быжыглаар дээш, мурнуу хаанның уруу соңгу хаанга кадай кылдыр барып аар. Ынчалза-даа ол кыс эрге-чагырганы тудуп шыдавас, мурнуу хаанның үре-салгалы ол черге туржуп шыдавайн баар. Үези кээрге, ол херээжен боду, ооң чалчалары, төлү^f болгаш деткикчизи эрге-чагыргадан дүжүртүр.

⁷ Ооң аймааның бир адыры дүжүлгеге олуруптар. Ол соңгу хаанның шериглеринге удур дайылдашкаш, ооң шивээзин эжелеп аар. Халдап киргеш, оларны тиилеп аар. ⁸ Оларның шуткуп каан *дүрзү-бурганнарын, алдын, мөңгүн үнелиг эдилелдерин эжелеп алгаш, Египетче аппаар. Ооң соонда мурнуу хаан соңгу хаанны каш чыл иштинде дүвүретпес.

⁹ Элээн болганда, соңгу хаан мурнуу хаанның девискээринче кирип эгелээр, ынчалза-даа бодунуң чуртунче дедир чоруптар. ¹⁰ А ооң оолдары дайын-чаага белеткенип, кончуг хөй аг-шериг чыып аар. Ол шериг, хөме келген үер суу дег, бурунгаар халдааш, дайзынның шивээзин ээлеп аар. ¹¹ Мурнуу хаан аажок ажынып-хорадай бергеш, соңгу хаан-биле дайылдажып үнер. Соңгу хаан база кончуг хөй аг-шериг чыып аар, ынчалза-даа ооң аг-шерии удурланыкчызының холунга кирер. ¹² Ол аг-шеригни базап алгаш, мурнуу хаан менээргени бээр. Дүк-түмен шериглерни чылча шапса-даа, ооң тиилелгези үр болбас.

¹³ Соңгу хаан баштайгызындан-даа хөй аг-шериг чыып аар. Чылдар эртерге, ол эки курлавырлыг хөй аг-шерии-биле катап база халдап кээр. ¹⁴ Ол үеде дыка хөй улус мурнуу хаанга удур тура халыыр. Сээң чонундан үймээнчилер база тура халчы бээр (көстүүшкүн ынчалдыр бүдөр), ынчалза-даа түннел чок боор. ¹⁵ Соңгу хаан

^e11:5 «Мурнуу хаан» – Египеттиң хааны (11:8 көр), а «соңгу хаан» – Сирияның хааны дээн чадапчок.

^f11:6 Өске бурунгу сөзүглелде «төлү» эвес, а «адазы» деп бижээн.

11:1 Дан. 5:31; 6:1; 9:1 11:2 Дан. 10:21 11:3 Дан. 7:6; 8:5, 21 11:10 Иса. 8:8; 30:28

11:11 Дан. 8:7

чедип келгеш, бүзээлээр чал кылгаш, быжыглалдыг хоорайны эжелеп аар. Мурнуу чүктүң шерии аңаа күш четпес, шилиттинген шериглер безин аңаа удур туржуп шыдавас. ¹⁶Халдап тиилээн хаан күзээн-не чүвезин кылыр, аңаа удур кым-даа туржуп шыдавас. Ол Каас чуртту^g эжелеп алыр, ол чурт бүрүнү-биле аңаа чагырты бээр.

¹⁷Соңгу хаан бүгү күрүнениң чагырыкчызы апаарын шиитпирлээш, бодунун дайзыны-биле керээ чарып алгаш, ону базып аар сорулгалыг аңаа бир кысты кадай кылдыр бериптер. Ынчалза-даа ооң ол бодалы бүтпес. ¹⁸Ынчан соңгу хаан далай чоогунда чурттарже чорупкаш, оларның элээн хөйүн эжелеп аар. Ынчалза-даа бир даштыкы шериг баштыңы ооң бардам чоруун соксадыр, соңгу хаанның бажынга суг кудуп каар. ¹⁹Оон соңгу хаан дедир-ле бодунун чуртунун шивээлеринче аткаарлааш, буурап дүшкеш, ис чок чиде бээр.

²⁰Ооң соон салгаар хаан чурттуң үнелиг чүүлдерин хавырып эккелзин дээш, үндүрүг хавырыкчызы чорудар. Элээн үе эрткенде, ол хаан буурап каар – үймээнге эвес, дайын-чаага база эвес.

²¹Оон хааннаашкынга төлептиг эвес бир чөгенчиг хей дүжүлгеге олуруп аар. Ол хенерген чедип келгеш, эрге-чагырганы кажар арга-биле эжелеп аар. ²²Эңме-санчок шериглер аңаа бастырытып, *Чагыг-керээниң баштыңы-биле^h кады чылча шаптырар. ²³Соңгу хаан дугуржулганы кылып алган соонда, ону үрээр. Оон улузу эвээш-даа болза, ол күжүн улгаттырып аар. ²⁴Хенерген ол эң-не бай-байлак черлерге чедип келгеш, ада-өгбелериниң-даа кылбаан чүвезин үүлгедип эгелээр. Ол тыпкан олчазын, өнчү-хөрөңгизин үлөп, байлактарын төтчеглээр, быжыглалдыг шивээлерже халдаксаар. Ынчалза-даа ол бүгү үр уламчылаvas.

²⁵Ол хаан бодунун бодалын болгаш күжүн мурнуу хаанче угландырып, хөй аг-шерии-биле ынаар халдап кирер. А мурнуу хаан база хөй болгаш аажок күчүлүг аг-шерии-биле удур келир, ынчалза-даа оларны ажып ап шыдавас, чүге дээрге аңаа удур кара сагыш мөөңнеттинер: ²⁶мурнуу хаанны ооң-биле кады-ла чемненип турган чоок улузу буурадып каар, ооң шерии, үер суунга чууй шаптырган дег, кыргыдып-хыдыдар, дыка хөйү өлүртүр. ²⁷Ийи хаан кара бодалы-биле чаңгыс черге ужурашкаш, бот-боттарын мегележип олуларлар. Ынчалза-даа төнчүнүн доктааттыңган үе-шагы ам-даа келбээн болгаш, оларның оозундан чүү-даа үнмес. ²⁸Соңгу хаан хөй олча-омактыг чанып чоруптар, ыдыктыг чагыг-керээже семээр бодап алгаш, хөделип эгелээр. Ооң соонда ол чуртунче чана бээр.

²⁹Доктааттыңган үеде соңгу хаан мурнуу күрүнеже база катап халдаар, ынчалза-даа ол биеэде дег чедимчелиг болбас. ³⁰Ол хаанга удур китт чоннуң корабльдарыⁱ чедип кээрге, ооң сузу бастынып, аткаарлап эгелээр. Ыдыктыг чагыг-керээже оон килеңи кыптыгып, хөделип эгелээр. Ээп чедип келгеш, хаан ыдыктыг чагыг-керээден ойталаан улус-биле каттыжып аар. ³¹Хаанның аг-шерии чедип келгеш, ыдыктыг *өргээ-шивээни бужартадып, хүннүн-не салыр өргүлдү болдурбайн,

^g11:16 8:9-та немелде тайылбырны көр.

^h11:22 Чагыг-керээниң баштыңы – Бурганның дээди бараалгакчызы дээн чадавас.

ⁱ11:30 Китт чон – израильчилер ол үеде Чер ортузу далайның ортулуктары биле чартык ортулуктарының чурттакчыларын ынчаар адап турган (Э. д. 10:4; Сан. 24:24 көр).

хоозуралдын бужар чудун тургузуп каар. ³² Ыдыктыг чагыг-керээни үрээн улусту ол авыяс-чашпаазы-биле Бургандан улам ырадыр. Ынчалза-даа бодунуң Бурганын сактып чоруур улус быжыгланып, хөделип эгелээр. ³³ Чоннуң мерген угаанныглары хөй улусту өөредип эгелээш, түр када кызадалга – хылыш болгаш отка, туттуругга болгаш үптээшкинге – таваржыр. ³⁴ Кыстыртып тура, олар бичии дуза алырлар, ынчан оларга кажар-оптуг улус катчы бээр. ³⁵ Чамдык мерген угаанныглар кыстыртып өлүр, ынчалза-даа ол бергелер чонну багындан адырып, арыглап-аштаар. Доктааттыгынган төнчү үеге чедир ындыг болур.

³⁶ Соңгу хаан чүнү күзей-дир, ону кылыр. Ол менээргенгеш, бодун бүгү бурганнардан улуг мен деп бодап, бурганнарның Бурганынга удур коргунчуг чүвелер чугаалап турар апаар. Киленниң хүннери дүшкүжеге дээр, ол хаан тергиидеп кээр. Чүге дээрге доктааттыгынган, чайлып болбас болуушкуннар албан бүдер ужурлуг. ³⁷ Ол хаан өгбелериниң бурганынга-даа, херэеженнерниң ынак бурганынга-даа¹, өске кандыг-даа бурганга тейлевес, чүге дээрге ол оларның шуптузундан улуг мен деп турар боор. ³⁸ Хаан чүгле шивээлерниң бурганын – ада-өгбелериниң-даа билбези бурганны – хүндүлээр, аңаа алдын-мөңгүннү, үнелиг даштарны база бай өргүлдерни сөңнээр. ³⁹ Ол хары бурганның дузасы-биле хаан быжыглалдыг шивээлерни эжелеп аар, а ону хүлээп ап, хүндүлээн улуска хүндүткел көргүзүп, улустуң кырынга тергиидээр болдуруп, оларга шаннал кылдыр черлер үлеп бээр.

⁴⁰ Төнчүнүн үезинде мурнуу хаан соңгу хаанга удур, үзер буга дег, дайынныг үнүптер. Ынчалза-даа, күштүг шуурган дег, соңгу хаан *дайынчы тергелерлиг, аъттыг шериглиг болгаш хөй корабльдарлыг аңаа удур халдап кээр. Соңгу хаан, хөмө келген үер дег, аңгы-аңгы чурттарны таварышаан, ⁴¹ Каас чуртка^к чедип кээрге, дүк-түмөн кижилер өлүртүр. Ынчалза-даа эдом, *моав чоннар болгаш аммоннарның даргалары ооң холунга таварышпас. ⁴² Соңгу хаан бодунуң эрге-чагыргазын өске чурттарга тургузуптар, Египет база ол үүледен чайлап шыдавас. ⁴³ Ол бүгү бай-байлакты – алдын-мөңгүннү, Египеттин бүгү-ле эртинелерин эжелеп аар. Ливияның болгаш Эфиопияның чоннары ооң будунун адаанга баар.

⁴⁴ Оон чөөн чүктен база соңгу чүктен келген медээлер хаанны дүвүредиптерге, ол аажок килеңнеп, дыка хөй улуска хоозуралды болгаш өлүмнү таварыштырып, ынаар углаптар. ⁴⁵ Ол бодунуң хаан майгыннарын далай биле ыдыктыг Каас дагның¹ аразынга тип алыр. Ынчалза-даа ооң төнчүзү кээр, аңаа кым-даа дузалавас».

Төнчү үе

12 ¹ «Ынчан улуг ноян, сээң чонуннуң болчукчузу Михаил чедип кээр, чүге дээрге мурнуку үелерде чаңгыс-даа чоннуң көрүп көрбээни айыыл-халап

¹11:37 Ажы-төлдүг болурунуң бурганы Адонисти ынча дээн чадавас.

^к11:41 8:9-та немелде тайылбыр көр.

¹11:45 Каас даг – Сион дагда турар Иерусалим хоорайны ойзу адааны ол.

11:31 Дан. 8:11; 9:27; Мф. 24:15; Мк. 13:14 11:33 Дан. 12:3, 10 11:36 2 Фес. 2:4

11:36 Ы. х. к. 10:17; Дан. 2:47 11:36 Ажыд. 13:5 11:36 Дан. 8:19 11:41 Иса. 11:14

11:43 2 Чыл. 12:3; Иез. 30:4; Наум 3:9 12:1 Дан. 10:13; Иуда 1:9; Ажыд. 12:7

үези эгелээр. Ынчан сээң чонун камгалаттырар – Бурганның номунче киир бижиттирген бүгү улус. ²Черде хөмдүргөн мөчү-сөөктерниң хөй кезии оттуп кээр: чамдыызы мөңгө амыдыраар дээш, өскелери – мөңгөде бужар бак, шоотка кирер дээш. ³Мерген угаанныглар дээрде хаяа дег чырый бээр, хөй кижилерни шын орукче киирген улус база сылдыстар дег кезээ мөңгөде чырый бээр! ⁴А сен, Даниил, бо сөстөрни чажыт кадагалап, номну таңмалап, шыгжап ал – хөй кижилер ону номчуп^m, билиг көвүдөп кээр үеге чедир».

⁵Ынчан мен, Даниил, оон өске база ийи кижии турарын көрүп кагдым: бирээзи – ындыы эрикте, өскези – бо талазында. ⁶Оларның бирээзи хем суунуң кырында турар лөн хептиг кижиден: «А ол кайгамчык болуушкуннар кажан төнерил?» – деп айтырды.

⁷Хем суунуң кырында турар лөн хептиг кижиниң харызын мен дыңнап кагдым. Ийи холун дээрлерже суна туткаш, ол мөңгө дириг Бурганның ады-биле даңгыраглады: «Бир чыл, ийи чыл база чартык чыл эртергеⁿ – ыдыктыг чоннун күжү оон ыңай бастырбас апаарга, шупту чүве төнер».

⁸Мен ону дыңнааш, чүнү-даа билбейн бардым. Ынчангаш катап айтырдым: «Мээң дээргим, ол бүгүнүң түңнели кандыг болур ирги?»

⁹Ол мынча деп харыылады: «Бар че, Даниил. Ол бүгү төнчү үеге чедир таңмалап шыгжаттырган чажыт болгай. ¹⁰Хөй-ле улус багындан адырлып, арыглаттынып-аштадыр, а бузут-бактыг улус бузут-бакты кылырын уламчылаар. Бузут-бактыг улус чүнү-даа угаап билбес, а мерген угаанныглар чүвени билир боор. ¹¹Хүннүң-не салыр өргүлдерни болдурбайн барганындан база хоозуралдың бужар чудун тургусканындан бээр 1290 хүн эртер. ¹²А кым 1335 хүннү манап шыдаптарыл, ол кижии амыр-чыргалдыг болур.

¹³А сен төнчү хүнче уткуштур бодун оруун-биле чорувут. Сен оожургалды тып аар сен, оон соонда сөөлгү хүнде туруп келгеш, шаңналың алыр сен».

^m**12:4** Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Хөй кижилер азып-тениир».

ⁿ**12:7** «Чыл» деп сөстүң болгу дег өске утказы: «Хуусаа» (7:25 көр).

12:1 Иер. 30:7; Мф. 24:21; Мк. 13:19; Ажыд. 16:18

12:1 Хост. 32:32, 33; Дан. 10:21; Ажыд. 20:12 **12:2** Иса. 26:19; Иез. 37:12

12:2 Мф. 25:46; Ин. 5:28-29; Аж.-ч. 24:15 **12:3** Дан. 11:33; 12:10 **12:3** Мф. 13:43

12:3 Иов 11:17; 22:28; У. ч. 4:18; Иса. 60:3 **12:4** Иса. 8:16; 29:11; Ажыд. 5:1; 10:4; 22:10

12:6 Дан. 10:5 **12:6** Дан. 8:13 **12:10** Дан. 11:35 **12:10** Ажыд. 22:11

12:10 Дан. 11:33; 12:3 **12:10** Ыд. ыр. 106:43; Ос. 14:10 **12:11** Дан. 8:11; 9:27; 11:31

12:13 Иса. 57:2

Осия медээчинин ному

Кирилде

Бурганның сөзүн Осия израиль чонга Амос *медээчинин соонда (бистин эрага чедир VIII вектин ийиги чартында) элээн каш чыл дургузунда дыннадып келген. Ол үеде (4 Хаан. 14:23—17:23 көр) сонгу күрүне Израиль (азы Эфрем) аңгыланып, буурап эгелээн турган. Элээн каш хааннар үймээн үезинде дараалаштыр өлүртүп каан. Ассирия күрүне израиль чернин улуг-улу кезектерин чоорту эжелеп ап турган. Чоннуң амыдыралында чөптүг эвес чорук күштелип, улус Дээрги-Чаяакчыдан ойталаарын, *Ханаанның бурганнарынга мөгөөрин уламчылаан.

Осия израиль чоннуң мөзү-шынар байдалын ашак-кадай улустуң аразында шынчы эвес чоруу-биле (медээчи бодунуң амыдыралынга ындыг байдалды чурттап эрткен) деңнеп турар. Дээрги-Чаяакчы Израильдин ашаа деп адаттырган. Чон Дээрги-Чаяакчының алган кадайының овор-хевирин хүлээп ап, Аңаа ынак болур ужурлуг турза-даа, бодун самыын-садар херээжен дег алдынып турган. Өске бурганнар болгаш кожа күрүнелер Израильдин таныш эрлери деп адаттырган – олар-биле Израиль бодунуң Ашаанга өскерлип турар. Иерусалимге Дээрги-Чаяакчыга мөгөөринин орнунга израильчилер боттарының шажын-чүдүлгө ёзулалдарын Вефил (азы Бет-Авен), Галгал, Сихем болгаш өске-даа хоорайларга күүседип эгелээн. Дээрги-Чаяакчының овор-дүрүзү деп санаары шуткуп каан ийи алдын бугажыкка безин олар мөгөйип турган.

Осия израильчилерни боттарының бачыттарын минниринче база Дээрги-Чаяакчыны ылап билип ап, Аңаа ынак болурунче кыйгырган. Ынчалза-даа чон ону тооп дыннаваан. Адак соонда Дээрги-Чаяакчы чөрүү чонну кезеткен: Ол Ассирияга Самарияның найысылалын эжелеп алгаш, израиль чонну тудуп аппаарын (бистин эрага чедир 722–721 чч.) чөпшээрээн.

1 ¹Озия, Иоафам, Ахаз болгаш Эзекия оларның Иудеяны чагырып турганы база Иоастың оглу Иеровоамның Израильди чагырып турганы чылдарда Дээрги-Чаяакчының Беериниң оглу Осияга ажыдып чугаалаан сөзү бо-дур.

Осияның кадайы болгаш ажы-төлү

²Дээрги-Чаяакчы Осия-биле мынчаар чугаалажып эгелээн. Ол аңаа: «Барып, самыын-садар кагайдан ап ал, ооң самыын харылзаазындан тывылган ажы-төлдүг бол, ол чорук бо чернин улузу Дээрги-Чаяакчыдан ойталап, аажок самыырап турарынче айтыр» – дээн. ³Ынчангаш Осия Дивлаимниң уруу Гомерни кадай кылдыр ап алган. Демгизи саатталгаш, аңаа оол уруг божуп берген чүведир. ⁴Дээрги-Чаяакчы Осияга: «Бо чаш төлдү Изреел деп адап аар сен, ол ат удавайн Иеху хаанның салгалын Изреел хоорайга төгүлген хан дээш кезедиримче,

Израильдин салгалының күрүнези турарын соксадырымче айтыр. ⁵Шииткелим хүнү кээрге, Мен Изреел шынаазынга Израильдин чазын сыйып каар мен» – дээн.

⁶Гомер база катап саатталгаш, кыс уруг божуп алган. Дээрги-Чаяакчы Осияга: «Бо чаш төлдү Ло-рухама⁹ деп адап аар сен, ол ат израиль чонну моон соңгаар өршээвезимче, аңаа ээ-хайыра көргүспезимче айтыр. ⁷А Иудеяның чонунга ээ-хайыра көргүзерин уламчылап, оларны чаа-дайын: ча-согун, хылыш болгаш дайынчы аьттарлыг шериглер-биле эвес, а ооң Дээрги-Чаяакчы Бурганының ачызы-биле камгалаар мен» – дээн.

⁸Ло-рухаманы эмирип доруктурган соонда, Гомер база катап саатталгаш, оол уруг божуп алган. ⁹Дээрги-Чаяакчы ынчан: «Бо чаш төлдү Ло-амми⁹ деп адап аар сен, ол ат силер – Мээң чонум болбазыңарже, Мээң силер-биле харылзаа тутпазымче айтыр» – дээн.

Дээрги-Чаяакчының израиль чонну катап тургузарын аазааны

¹⁰«Ынчалза-даа алызында израиль чоннуң саны далайның санап четпес элезини ышкаш көвүдей бээр. Израильчилерге улустуң: „Ооң чону эвес силер“ – деп турган черинге: „Дириг Бурганның ажы-төлү силер“ – деп, оларга улус чугаалай бээр. ¹¹Иудеяның, Израильдин чону ынчан каттыжып чыылгаш, боттарын чагырар чаңгыс баштынчы олуртуп алгаш, боттарының черинге үнүш дег өзүп үнүп кээр⁴. Изреелдин⁷ хүнү өндүр улуг болур!

2 ¹Акы-дуңмандарны: „Бурганның чону“ – деп, угба-дуңмандарны: „Ээ-хайыра алган“ – деп адап аар силер».

Дээрги-Чаяакчы израиль чонну буруудаткаш, кезедир

²«Аваңар-биле чаргылдажыңар-ла, чаргылдажыңар, чүге дээрге ол – Мээң кадайым эвес-тир, а Мен – ооң ашаа эвес-тир мен; аваңар бодунуң самыын чоруун – арнындан, өскерликчи чоруун – эмиглеринден ап каапсын.

³Оон башка Мен ооң хевин уштуп, шалданнааш, чаа төрүттүнгенинде дег көзүлдүр тургузуп каар мен: ону ээн кургаг хову ышкаш кылып, када берген чер кылдыр хуулдуар мен, кагыдып-суксадып өлүрүп каар мен.

⁴Ооң ажы-төлүңге-даа ээ-хайыра көргүспес мен,

⁹**1:6** Ло-рухама – «Ээ-хайыра албаан» дээн уткалыг ат.

Р1:9 Ло-амми – «Мээң чонум эвес» дээн уткалыг ат.

Ч1:11 Азы: «Үндүр сывыртадып алган черинден дедир чанып кээр».

Г1:11 Изреел – «Бурган тарып турар» дээн уткалыг ат. Израильдин өзүп-көвүдээринче, ооң черинин дүжүткүр болурунче айтып турар.

1:5 Ис. 17:16; Башт. 6:33 **1:6** 1 Пет. 2:10 **1:7** 1 Хаан. 17:47; Зах. 4:6 **1:10** Э. д. 22:17

1:10 Иса. 62:4; Рим. 9:26 **1:11** Иса. 11:13; Иер. 3:18; 50:4; Иез. 37:19 **2:1** Ос. 1:6, 9

2:2 Иса. 50:1 **2:3** Иез. 16:39 **2:4** Ос. 1:6

чүге дээрге олар самын харылзаадан тывылган төлдер-дир;

⁵ оларның авазы самын-садып турган,

төрөөн иези бодунуң адын баксырадып:

„Хандыкшааннарымга барайн, олар мени аьш-чем, суг, дүк, лён, олива үзү болгаш суксуннар-биле хандырып турар болгай“ – деп турган.

⁶ Ол бүгү дээш, Мен ооң оруун теннер-биле моондактаар мен,

херим-биле долгандыр кажалаар мен,

ол ынчан оруундан аза бээр.

⁷ Ол херээжен бодунуң хандыкшааннарын сүрүп чороткаш, четпейн баар, оларны дилээш, тыппайн баар;

оон ол: „Барып, баштайгы өөм ээзинче эгли берейн,

чүге дээрге ынчан меңээ амгызындан эки турган-дыр“ – дээр.

⁸ Ол херээжен далган-тараа, арага болгаш олива үзүн

Мээн анаа берип турганымны,

*Вaal бурганның дүрүзүшүн шуткаан алдын, мөңгүннү

Мээн анаа көвүдедип бергенимни билбес-тир.

⁹ Ол дээш, Мен Бодумнуң далган-тараамны – ажаалда үези кээрге,

арагамны – виноград быжар үе кээрге, дедир ап аар мен,

ооң шалдаңын чажырган Бодумнуң дүк, лёнумну хунаап аар мен.

¹⁰ Мен ам ооң бужарын хандыкшааннарының мурнунга ажыдар мен, ынчан ону кым-даа Мээн холумдан камгалап шыдавас.

¹¹ Ооң кандыг-даа хөглүг байырлалдарын:

ай чаазы биле *амыр-дыш хүннери демдеглээр байырлалдарын,

бүгү-ле байырлалдыг чыыштарын соксадыр мен.

¹² Ооң: „Хандыкшааннарымның берген төлевири бо-дур“ –

деп турганы виноград сыптарын, фи́га ыяштарын куругладыр мен;

оларның үнген сесерлиин арга-эзим кылдыр хуулдуруптарымга,

черлик аң-мең чимистерни чип кааптар.

¹³ Ваал бурганның дүрүзүлеринге бараан болуп,

айдызап турганы дээш, ону кезедир мен;

ол херээжен сыргалар болгаш каасталгалар-биле каастангаш,

хандыкшааннарын сүрүп, Мени уттупкан турган болгай» – деп,

Дээрги-Чаяакчы медеглээн.

Эштежилге хүнү

¹⁴ «Ынчангаш Мен ону хандыкшыдып, ээн кургаг ховуга эккелгеш, эргеледип чугаалажыр мен.

¹⁵ Ооң соонда Мен анаа чимистиг шөлдери бээр мен,

а Хай-халап шынаазын⁸ идегелдиң кирер эжи кылдыр бээр мен;
 ол аңаа бодунуң аныяк үезинде дег,
 египет черден үнүп турган хүнүнде дег, Меңээ харыылаар[†].

¹⁶ Ол хүн кээрге, сен Мени „Ашаам!“ деп адаар сен – деп,
 Дээрги-Чаяакчы медеглээн, –
 оон ыңай „Ваалым!“^ц деп адавас сен.

¹⁷ Ол *дүрзү-бурганнарның аттарын сээң аксындан чайладып кааптар мен,
 оларның аттарын улус оон ыңай сагынмастай бээр.

¹⁸ Ол хүн кээрге, Мен израиль чон-биле
 черлик аң-меңниң, дээрниң куштарының,
 черде соястаан амытаннарның аразынга
 эп-найырал керээзин чарар мен;
 ча-согунну сыйып, сээң чериңге чаа-дайынны узуткап кааш,
 айбыл чок чуртталганы сенээ бээр мен.

¹⁹ Сени Бодум-биле кезээ мөңгедө дүгдөп аар мен,
 чөптүг-шынныг чорук болгаш шын шииткелди,
 энерел болгаш ээ-хайыраны илереткеш,
 сени Бодум-биле дүгдөп аар мен.

²⁰ Бердингенимни көргүзүп, сени Бодум-биле дүгдөп аар мен,
 Дээрги-Чаяакчыны билген турар сен.

²¹ Ол хүн кээрге, Мен сеңээ харыы бээр мен – деп,
 Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

Мен дээрге дужаарымга, ол черже чаъс чагдырар,

²² чер далган-тараа, виноград, оливаны өстүрер,
 а ол аъш-чем Изреелди^в чемгерер.

²³ Мен черге Бодумнуң чонумну үнүш дег тарып аар мен,
 „Ээ-хайыра албаан“ деп аттыг чонга ээ-хайыра көргүзөр мен;
 „Мээнии эвес“ деп аттыг чонга: „Сен – Мээң чонум сен“ – дээр мен,
 а ол: „Сен – мээң Бурганым сен“ – деп харыылаар[†].

⁸**2:15** Хай-халап шынаазы – еврей сөзүглелде «Ахор шынаазы» дээн. Израильчилер Хананни эжелеп егелээш, ол черге айбыл-халапка таварышкан (Иис. 7:24-26 көр).

[†]**2:15** Бо сөстөрниң болгу дег өске уткалары мындыг: «Ырлай бээр», «Томаарый бээр».

^ц**2:16** Ваал – хананей бурганның ады, «дээрги» азы «ээ» дээн уткалыг.

^в**2:22** Изреел – мында бүгү Израильге хамааржыр ойзу адаан ат. 1:11-ге немелде тайылбырны көр.

2:17 Хост. 23:13; Зах. 13:2 **2:18** Иса. 54:10; Иез. 34:25; 37:26

2:18 Иса. 2:4; Иез. 39:9; Мих. 4:3 **2:19** 2 Кор. 11:2 **2:20** Иер. 31:34 **2:23** Ос. 1:10

2:23 Ос. 1:6 **2:23** 1 Пет. 2:10 **2:23** Ос. 1:9 **2:23** Рим. 9:25

Осияның өскерличел кадайын ээлдирип алганы

3¹ Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Ам база барып, бузутка ынак^w, бодунуң ашаанга өскерилген херээженге ынакшый бер. Дээрги-Чаяакчы израиль чонга, олар өске бурганнарже чайгылып, оларның үзүмнүг бооваларын^x чииринге ынак-даа болза, база ынчалдыр ынак болгай» – дээн.

² Мен ынчан ол херээженни он беш шекел мөңгүн болгаш бүдүн чартык хомер ишти арбай-биле садып алган мен. ³ Мен аңаа: «Үр үеде мээң бажыңымга чуртта, самыырава, кым-биле-даа эр-херээжен харылзаа кылба, мен база сеңээ хамаарыштыр бодумну ынчаар алдынайн» – дээн мен.

⁴ Шак ынчаар израиль чон үр үеде хааны чок, нояны чок, өргүлү чок, даш көжээзи чок, эфоду^y чок, *дүрзү-бурганы чок артар-дыр. ⁵ Израиль чон ооң соонда Бурганынче эглип, Дээрги-Чаяакчыже чүткүүр база бодунуң хааны Давидтин салгакчызын хүлээп көөр, келир үеде ачы-буянныг Дээрги-Чаяакчыдан коргар.

Дээрги-Чаяакчының Израиль-биле чаргылдашканы

4¹ Израиль чон, Дээрги-Чаяакчының сөстөрүн дыңна!
Дээрги-Чаяакчы бо черниц чурттакчылары-биле чаргылдажып турар-дыр,
бо черде чөптүг-шынныг чорук, энерел,
Бурганны билип аарынче чүткүл чок-тур.

² Каргыш салыры болгаш мегелээр чорук,
кижи өлүрер, оорланыр болгаш самыыраар чорук хөлчөк нептерээн-дир,
хан төгүүшкүнү даады-ла болуп турар-дыр.

³ Ол бүгү дээш, бо чер ыглап-сыктаар,
ооң чурттакчылары черлик аң-мең болгаш дээрниц куштары-биле кады кырлып
каар,
далайның балыктары безин өлүп каар.

⁴ «Кым-даа өске кижини маргышпазын,
кым-даа өске кижини сойгалавазын.

*Бурганның бараалгакчызы, Мен сээң-биле чаргылдажыр мен!^z

⁵ Хүндүс-даа буураар сен, *Бурганның медээчизи дүне-даа сээң-биле кады
буураар.

Сээң иеңни^a база узуткап каар мен.

⁶ Мээң чонум билииниң четпезинден кырдырып аар;

^w**3:1** Азы: «Өске кижини аңаа ынак».

^x**3:1** Үзүмнүг боовалар – олар хананей бурганнарга мөгееери-биле харылзаалыг бооп чадавас.

^y**3:4** Эфод – Бурганның бараалгакчыларының Ооң күзел-соруун билип алырынга дузалаар херексел (Хост. 28:6-30; Башт. 8:27; 17:5 көр).

^z**4:4** Еврей сөзүглелде бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «А сээң чонун Бурганның бараалгакчызы-биле маргыжып турар ышкаш-тыр».

^a**4:5** Сээң иең – израиль күрүнени албаты чоннуң иези кылдыр ойзу адап көргүскен бооп чадавас.

3:2 Лев. 27:16 **3:5** Иер. 50:4 **3:5** Иер. 23:5; 33:15; Иез. 34:23 **4:1** Иса. 3:14; Мих. 6:2

4:3 Иса. 24:4; Иер. 4:28; Иоил 1:10 **4:3** Иоил 1:18; Соф. 1:3 **4:6** У. ч. 10:21; Иса. 5:13

билигни хүлээп көрбээн боорунга,
 Мен база сени Меңээ бараалгаар кылдыр хүлээп көрбөс мен,
 Бурганыңның *хоойлузун утгупкан боорунга,
 Мен база сээң ажы-төлүңнү утгуптар мен.

⁷ Бараалгакчылар өзүп-көвүдээн тудум-на,
 Меңээ удур бачыг үүлгедири дам баар-дыр;
 оларның ат-алдарын бак атче хуулдуар мен.

⁸ Олар Мээң чонумнуң бачыг дээш өргүлдеринден аштанып-чемненир-дир,
 ынчангаш оларның сеткил-сагыжыңга чоннуң бачыттыг болуру тааржыр-дыр.

⁹ Чон-биле болур чүве бараалгакчыларны оюп эртпес,
 оруктары дээш, Мен оларны кезедир мен,
 үүлгедиглерин ёзугаар оларга кеземче онаар мен.

¹⁰ Олар чигеш, тотпас, самырааш, өзүп-көвүдөвөс,
 чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчыга бараан болушкунун сагывас апаргаш,

¹¹ самыраан-дыр.

Мээң чонум арагага, эзиртир суксуннарга алзып алган-дыр.

¹² Ол кылып алган ыяш дүрзүзүндөн айтыртынып турар-дыр,
 даянгыгыжы аңаа харыы бээр-дир.

Самыраашкынның сүлдөзи оларны астырып каапкан боорга,
 олар Бурганындан ойталаан-дыр.

¹³ Олар даглар баштарыңга өргүлдерин эккеп салып,
 тейлер кырыңга бүгү улуг хөлөгелиг ыяштар адаанга
 айдызаашкын кылып турар.

Ынчангаш силерниң кыстарыңар самырап,
 кенээттериңер ашактарыңга өскерлип турар.

¹⁴ Ол кыстарыңарны, кенээттериңерни кезетпес мен,
 чүгө дээрге эр улузуңар боттары

самыын-садар херээженнер-биле хойгажыр-дыр,

*дүрзү-бурганнар өргээлеринге самыын-сагкан улус-биле кады
 өргүлдер салыр-дыр силер,

а чүве билбес чон узуткаттырып турар-дыр.

¹⁵ Израильчилер, силер бодуңар самырап-даа турар болзуңарза,
 оода-ла Иудеяны бачытче киирбеңер;

Галгал хоорайже барбаңар, Бет-Авенче^b көдүрүлбеңер,
 дириг Дээрги-Чаяакчының ады-биле даңгыраглаванар.

^b4:15 Бет-Авен – еврей дылдан очулдуарга, «Бузутгун бажыңы» азы «Дүрзү-бурган бажыңы» дээн уткалыг, мында оон ыңай Вефил хоорайны ойзу адап көргүскөн ат (Ос. 5:8; 10:5 көр).

4:8 Лев. 10:17 4:9 Иса. 24:2 4:10 Лев. 26:26; Мих. 6:14; Агт. 1:6 4:11 У. ч. 20:1

4:12 Башт. 18:5 4:12 Ос. 5:4 4:13 Иез. 6:13 4:14 Ы. х. к. 23:17

4:15 Ос. 9:15; 12:11; Ам. 4:4; 5:5

¹⁶ Израиль чөрүү бызаа дег дедир апарган-дыр,
таанда-ла Дээрги-Чаяакчы ам ол чонну, хураганнарын дег,
чаагай одарга оъткарар бе?

¹⁷ Эфрем дүрзү-бурганнарга хандыкшаан-дыр,
сен ам ооң-биле үрелдешпе.

¹⁸ Оларның арагалаары кедерээн-дир,
самыыраашкыны хемчээл чок-тур,
ол чоннун чагырыкчылары ыянчыг чүүлге ынак-тыр.

¹⁹ Эфремни шуурган чалгыннарынга ужудуп аппаар,
израильчилер өргүлдериниң хайындан адын баксырадып аар».

Израильдин шиигиттери

5 ¹ «*Бурганнын бараалгакчылары, ол бүгүнү дыннанар,
израиль чон, ол бүгүнү кичээнгейге ап көр,
хаанның өг-бүлези, кулаанар ээктириңер;
силерни ам шиидер-ле болгай.

Мицпа хоорайга – капка, Фавор дагга – чада салган четки бооп турдуңар.

² Силер Ситтимге ханы оңгар казып алдыңар^c,
а Мен силерни кезедир мен.

³ Эфремни билир мен, Израиль Меңээ ажык-көскү;
Эфрем, самыырап тур сен, Израиль, бужартап тур сен.

⁴ Үлгедиглери израильчилерни Бурганынче ээлдирбейн турар,
самыыраашкынның сүлдези оларның аразында турар-дыр,
Дээрги-Чаяакчыны билбестер-дир.

⁵ Израильдин адыыргак чоруу бодунга удур херечилээр^d,
Эфрем бодунун бузут-багы дээш кээп дүжер,
Иудея база олар-биле кады кээп дүжер.

⁶ Израильчилер шээр-даа, бода-даа малын өргүлге салып,
Дээрги-Чаяакчыны дилеп чорупкаш, тыппайн баар,
Дээрги-Чаяакчы олардан ырай берген болур.

⁷ Олар Дээрги-Чаяакчыга өскерлип, сураc ажы-төл төрүп алган-дыр.
Оларны бир ай дургузунда^e ээлээн чери-биле кады чиптер».

Израиль биле Иудеяга удур дайын

⁸ «Гива хоорайга мыйыс этсиңер,

^c**5:2** Еврей сөзүглелде бо домактын утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Үймээнчилерниң өлүрүүшкүнү кедереп тур».

^d**5:5** Азы: «Израильдин чоргааралы куду көрдүргөн».

^e**5:7** Еврей сөзүглелде бо сөстөрниң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Ай чаазының байырлалы».

4:19 Иер. 4:11-12; 51:1; Ос. 13:15 **5:1** Башт. 4:6 **5:2** Сан. 25:2 **5:4** Иса. 59:2

5:4 Ос. 4:12 **5:5** Ос. 7:10 **5:6** Иса. 1:11; Ос. 6:6 **5:8** Иер. 4:5; Ос. 8:1; 9:9

Рама хоорайга труба этсинер,

Бет-Авенге дүвүрээзин чарлаңар:

Вениамин, дайзын сээң артыңда тур!

⁹ Кеземче хүнү кээрге, Эфрем хоозурап каар.

Ол бүгү болуру чайлаш чок дээрзин

Израильдин аймактарыңга медээлеп тур мен.

¹⁰ Иудеяның *баштыңнары ээлел чериниң кызыгаарын алгыдып, дүрүм үрээн улус-тур; Мен оларже килеңимни суг дег төгөр мен.

¹¹ Эфрем дарладып, шийткелге бастырган-дыр,

чүге дээрге хоозун *дүрзү-бурганнарны эдерген-дир^f.

¹² Эфремни үзүт-ховаган дег чиир мен, Иудеяны курт дег чиир мен.

¹³ Эфрем – бодунуң аарыын, Иудея – бодунуң балыын көрүп каан, Эфрем Ассириядан дуза дилеп, өндүр улуг хаанче^g *элчиннерин ыткан.

Ынчалза-даа ол силерни экиртип шыдавас, балыңнарны эмнеп шыдавас.

¹⁴ Чүге дээрге Эфремге арзылаң дег мен, Иудеяга араатан аң дег мен.

Ийе, Мен оларны үзерлеп каапкаш, алгаш чоруй баар мен – кым-даа оларны камгалап шыдавас.

¹⁵ Олар буруузун билимээн шаанда, Мени дилеп эгелевээн шаанда, Мен турар черимче дедир чоруй барайн.

6 ¹ Олар хилинчекке бүргеткеш, Менче чүткүп эгелээр».

Дээрги-Чаяакчыже эглиишкин

Барып, Дээрги-Чаяакчыже эглиили!

Ол бисти аартып каан – Ол бисти экиртип каар;

бисти балыглап каан – балыгларывысты шарып бээр;

² ийи хонук эртерге, Ол бисти диргизер,

үшкү хүнде Ол бисти бут кырынга тургузуп каар,

ынчан Аңаа шынчы амыдырап, Ону билип алыр бис.

³ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчыны билип алырынче чүткүп көрээли.

Ол биске даң хаяазы дег ыяап-ла көстүп кээр,

Ол бисче чаъс ышкаш – черни суггарган часкы чаъс ышкаш чедип кээр.

Бурганга бердинмээн улус

⁴ «Эфрем, сени канчаайн? Сени канчаайн, Иудея?

Силерниң энерелинер эртенги туман дег, эрип каар шалың дег.

⁵ Ынчангаш өлүм биле узуткаашкынны медээлээр дээш,

^f**5:11** Өске буруңгу сөзүглелде «Чүге дээрге ол дужаалды күүсеткен-дир» деп бижээн.

^g**5:13** Азы: «Иарев хаанче» (Ос. 10:6 көр).

5:8 Ос. 4:15; 10:5 **5:8** Иоил 2:1; Ам. 3:6 **5:10** Ы. х. к. 19:14

5:13 4 Хаан. 15:19; Ос. 7:11; 8:9; 12:1 **5:13** Мих. 1:9; Наум 3:19 **5:14** Ос. 13:7

5:15 Лев. 26:40-42 **6:1** Ы. х. к. 30:1-10; 1 Хаан. 7:3; 3 Хаан. 8:48; Иоил 2:12 **6:1** Ы. х. к. 32:39;

Иов 5:18; Ыд. ыр. 102:3; 146:3; Иер. 30:17 **6:2** Ыд. ыр. 70:20 **6:4** Ос. 13:3 **6:5** Иер. 23:29

силерже *медээчилеримни чорудуп турдум;
Мээң шииткелим чырык дег чайынналдыр чырып кээр.

⁶Өргүлдү өвес, энерелдиг боорунарны күзеп тур мен,
улустан Бурганны билип алырын

оларның бүрүн өрттеткен өргүлдеринден артык күзеп тур мен.

⁷А олар, өске улус ышкаш^h, *чагыг-керээни үреп, Меңээ өскерилди.

⁸Галаад – бузут үүлгедикчилериниң ханга борашкан хоорайы.

⁹Дээрбечилерниң кижини кедеп турары дег,

*бараалгакчыларның бөлүглели Сихем чедер орукка кижилер өлүрүп,
бузут үүлгедип турар.

¹⁰Израиль чонда чүдек-бужар чүвени көрүп тур мен.

Эфрем самырап турар-дыр, Израиль бужартап турар-дыр.

¹¹Иудея, сеңээ база дүжүт ажаар үени доктаадып каар!

Мен Бодумнуң чонумга эки чолду эгидер деп баарымгаⁱ,

7¹Израильди эмнээр деп баарымга,

Эфремниң кем-буруузу, Самарияның бузут-багы көстү берди.

Олар мегелеп турар-дыр, оорлаашкын-даа болур-дур,
дээрбечи-даа улусту кудумчуларга үптээр-дир.

²Оларның бузуттуг үүлгедиглериниң шуптузун сактып алганымны
медереп билбестер-дир;

ам оларны ажил-херектери бүргеп алган,

оларны тода көрүп тур мен».

Эрге-чагырга тутканнарның бузуду

³«Израильчилер боттарының бузут-багы-биле – хаанны,
оп-мегези-биле – нояннарны хөгледип турар.

⁴Олар шупту өскерликчилер-дир, оларның күзээшкиннери,
хлеб быжырыкчызының суугузу дег, изип-хып тур,
а хлеб быжырыкчызы суугузун чүгле далганын хоюткаш,
оозу ажый бээр өйгө чедир одавас болгай.

⁵Хаанывыстың байырлалының хүнүнде нояннар
аарыгыжеге чедир изиглендир ижип алган,
а хаан кочуургак улусче холун сунган.

⁶Олар боттарының кара сагышты-биле
чүректерин суугуга дөмей кылып аар;
оларның килени дүннү өттүр удуп хонар,
а эрген ол чалбышталган от дег кыва бээр.

⁷Олар шупту суугу ышкаш изий бергеш,
боттарының *баштыңнарын сыырып турар;

^h6:7 Азы: «Адам ышкаш».

ⁱ6:11 Азы: «Бодумнуң чонумнуң туттурган улузун эгидип эккээримге».

оларның бүгү хааннары дүжүлгелеринден кээп дүжүп турар,
оларның чаңгызы-даа Менден дуза дилеп кыйгырбады.

⁸ Эфрем өске чоннар-биле холужа берген-дир,
ол бир талазы чиг хаарган далган дег апарган-дыр.

⁹ Хары улус ооң күжүн чип турган, а ол эскербээн,
ооң бажы көгере берген, а ол билбейн турар.

¹⁰ Израильдин адыыргак чоруу бодунга удур херечилээр;
ол бүгү болуп турда-ла, Дээрги-Чаяакчы Бурганынче ээлбес-тир,
Олче чүткүвес-тир.

¹¹ Эфрем мелегей, сарыыл чок көгө-буга дег-дир:
дуза дилеп, бирде Египетти кыйгырып,
бирде Ассирияже барып турар-дыр.

¹² Израильчилер дуза дилеп чоруптарга,
Бодумнуң четкимни оларже хөме салыр мен,
дээрнин куштарын дег, дүжүр октаар мен,
оларның чыылганын дыңнааш, бектеп каар мен¹.

¹³ Менден ырай бергени дээш, олар ат болур,
Меңээ удур үймээн үндүргени дээш, олар узуткаттырып аар.
Ол чонну камгалаар деп турдум,
а олар Мээң дугайымда меге чүве чугаалажыр-дыр.

¹⁴ Олар орун-дөжөөнгө човууртап чыткаш,
кажан-даа боттарының сеткил-чүрөөндөн Менден дуза дилеп кыйгырбады;
олар чыгылып турза-даа, чүгле далган-тараа чииринге,
арага ижеринге өйлежип, Менден ойталаар болду.

¹⁵ Оларны билиндир сургап, күш киир быжыглап турган мен,
а олар Меңээ удур бак чүве бодаар-дыр.

¹⁶ Олар кымче-даа эглип кээп турду,
чүгле Дээди Өрүкү Бурганче эвес;
олар ыргак-дагыр согуннар дег апарды;
оларның нояннары аксы-дылының каржы-багы дээш
хылышка шаштырып аар, ынчан Египеттин чону оларны кочулап-шоодар».

Израиль политиктиг база шажынчы бачыттары дээш кеземче алып

8 ¹ «Трубдан эдис! Израильчилер Мээң *чагыг-керээмни үрөөн,
Мээң *хоойлумга чагыртпаан боорга,
Дээрги-Чаяакчының черинче^k эзир шүүргедеп келген дег-дир.

^j7:12 Еврей сөзүглелде бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг:
«Оларның чыыжының дыңнаанын ёзугаар кезедир мен».

^k8:1 Азы: «Дээрги-Чаяакчының өргээзинче».

7:7 4 Хаан. 15:10, 14, 25, 30 7:8 Ыд. ыр. 105:35 7:9 Иса. 42:25 7:10 Ос. 5:5

7:11 4 Хаан. 17:3-4; Ос. 5:13 7:12 Иез. 12:13 7:14 Ыд. ыр. 77:36-37

7:16 Ыд. ыр. 77:57 8:1 Иер. 4:5; Ос. 5:8 8:1 Ы. х. к. 28:49

² Олар Менден дуза дилеп: „Бурганывыс!

Израильчилер бис Сени билип алдывыс!“¹ – деп кыйгырар.

³ Израиль чон буяндан ойталады;

дайзын ам ону истеп-сүрер.

⁴ Израильчилер хааннарны Мээң дужаалым чокка

боттары дүжүлгеге олуртуп турган,

нояннарны Мээң чөпшээрелим чокка шилип ап турган.

Боттарының алдын-мөңгүнүнден *дүрзү-бурганнар шуткуп ап турганнар,
ынчангаш узуткагтырып аарлар.

⁵ Самария, сээң дүрзү-бугажыңны хүлээп көрбедим!¹

Мээң килеңим израильчилерже кыптыкты:

кажанга чедир арыгланып ап шыдавастарыл?!

⁶ Ол бугажыкты Израиль боду кылган болгай.

Ону шевер кижиге шуткаан, ынчангаш ол бурган эвес-тир;

Самарияның бугажыгы буступ каар!

⁷ Израильчилер салгын тарып алгаш, шуурган ажаап аар;

үрезин бербес сыптан далган-тараа ажаап алдынмас,

далган-тараа ажааттынар-даа болза, ону хары улус чиир.

⁸ Израиль чон сыыртырып алган,

ол ам өске чоннар аразында ажык чок чүүл дег.

⁹ Олар Ассирияже дуза дилеп чорупкан,

чааскаан улчуп чоруур черлик элчиген ышкаш

Эфрем хары улустуң ынакшылын төлевир берип тургаш, садып алган.

¹⁰ Израильчилер өске чоннарга төлевир үлеп берип турган-даа болза,

Мен оларны бөле сүрүп эккээр мен,

ынчан олар удавайн хары нояннарның база хаанның дарлалындан

хинчек көрүп эгелээрлер.

¹¹ Эфрем бачыт дээш өргүл салыры-биле хөй-ле бедигээштер тудуп алган,

а оон оларны бачыт үүлгедири-биле ажыглап турган.

¹² Мен израильчилерге Бодумнун хөй хоойлуларымны бижип-даа берген

болзумза,

олар боттарынга хамааржыр кылдыр хүлээп көрбөс ийик.

¹³ Олар Дээрги-Чаяакчыга өргүл кылдыр эът эккеп салгаш, чип аар.

Оларның өргүлдери Менээ таарымчалыг эвес;

Мен ам оларның бузудун бодап келгеш, бачыттары дээш кезедир мен:

олар Египетче эглип кээр.

¹⁴ Израиль бодунун Чаяакчызын утгупкаш, ордулар тудуп алган-дыр;

Иудея хөй быжыглалдыг хоорайлар тудуп турар-дыр,

¹8:5 Азы: «Самария, сээң дүрзү-бугажың сени каапкаш баар».

8:2 Мф. 7:21-23 8:4 3 Хаан. 12:20; Ос. 7:7 8:5 3 Хаан. 12:28; Ос. 10:5; 13:2

8:7 Ос. 10:13 8:8 4 Хаан. 17:6 8:9 Ос. 5:13; 7:11 8:9 Иер. 2:24; Иез. 16:33-34 8:13 Иер.

7:21 8:13 Иер. 14:10 8:13 Ы. х. к. 28:68 8:14 Ы. х. к. 32:18; Иса. 17:10; Иер. 3:21

ынчалза-даа Мен ол хоорайларже отту ыдыптар мен,
от ордуларны чиптер».

Израильдин өөрүшкүзү ажыг-шүжүг бооп хуула бээр

- 9** ¹ Израиль, өөрбейн көр, өске чоннар ышкаш байырлап-хөглеве,
чүге дээрге самырааш, Бурганындан ойталаан-дыр сен,
хамык тараа шаңнарынга^m самыын-садар чорук дээш
төлевир алырынга ынак-тыр сен.
- ² Израильчилер боттарының далган-тараазын, олива чимизин чип шыдавас,
боттарының виноград арагазынга идегели боттанмас.
- ³ Олар Дээрги-Чаяакчының черинге чурттап артпас.
Эфрем Египетче дедир чоруптар,
Ассирияга база *арыг эвес аьш-чем чиир.
- ⁴ Олар ынчан Дээрги-Чаяакчыга арагазын өргүп кутпас,
оларның өргүлдери Аңаа таарышпас,
өргүл аьш-чеми оларга хөөржүдүлге аьш-чеми дег болур –
ону чиген бүгү улус арыг эвес апаар,
чүге дээрге оларның аьш-чеми чүгле боттарының чииринге ажыглаттынып,
Дээрги-Чаяакчының *өргээзинче кирбес.
- ⁵ Байырланчыг чыыш хүнүнде,
Дээрги-Чаяакчыга тураскааткан байырлал хүнүнде канчаар силер?
- ⁶ Израильчилер чылча шаптырыышкындан чайлай берзе-даа,
Египет оларны чыггаш, Мемфиске хөөржүдүп каар.
Оларның мөңгүнден кылган улуг үнелиг чүүлдерин шагар-оьт дуй аптар,
чадырларынга тенниг үнүштер үнүп кээр.
- ⁷ Ялаладыр, кеземче көөр хүннери келген дээрзин
израильчилер билип алзын.
*Бурганның медээчизи мелегей бе?
Бурганның *Сүлдезинге башкарткан кижиге угаанын ышкынган бе?
Сээң хөй санныг бузуттуг үүлгедиглериң дээш,
өндүр улуг өжээннешкек чорууң дээш,
Бурганның медээчилери ындыг улус апарган-дыр.
- ⁸ Бурганымның чону Эфремниң доскуулчузу – Бурганның медээчизи,
ынчалза-даа ооң бүгү оруктарында какпа салып каан,
аңаа өжээнниг улус ооң Бурганының өргээзинде-даа бар.
- ⁹ Израильчилер боттарының бузуттуг үүлгедиглерин,
Гивага болуп турганы дег, күштелдирип алган-дыр,

^m**9:1** Шаңнар – улус шак ол черлерге Ваалга мөгейип, оларга элбек дүжүттү ол хайырлаан деп бодап турган.

8:14 Иер. 17:27; Ам. 2:5 **9:1** Ос. 2:5 **9:3** Ы. х. к. 28:68; Ос. 8:13 **9:3** Иез. 4:13; Дан. 1:8

9:4 Ы. х. к. 26:14 **9:4** Сан. 19:11-22 **9:7** 4 Хаан. 9:11; Иер. 29:26 **9:8** Иез. 3:17; 33:7

9:9 Башт. 19:22; Ос. 10:9

Бурган оларның кем-буруузон бодап келгеш, бачыттарының ужун кезедир.

Израильчилер ажы-төл чок артар

¹⁰ «Мен Израильди тып аарымга,
ол ээн кургаг ховуда үнген виноград дег турган,
сээң ада-өгбеңни фиға ыяжының быжар өйү келген
баштайгы чимизи дег кылдыр көрүп каан мен.
А олар Фегор дагга чедип келгеш,
Ваал дээр ыянчыг бурганга боттарын бараалгатканнар,
ынакшый берген *дүрзү-бурганы дег чүдек-бужар апарганнар.

¹¹ Эфремниң ат-алдары куш ышкаш ужуп чоруй баар – ажы-төл төрүттүнмес,
херээженнер иштелбес база божувас.

¹² А ажы-төлүн өстүрүп-даа аар болза,
чаңгызын-даа дириг арттырбас мен,
олардан хая көрнү бээримге, ат болурлар!»

¹³ Мээң көргеним ёзугаар Эфрем, Тир хоорай ышкаш,
кайгамчык эки черде турар-дыр,
ындыг-даа болза, Эфрем бодунуң ажы-төлүн өлүрүкчүже үндүрер ужурга
таваржыр.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчы, оларга бээр дээн чүвөнни берип көр.
Божуп-төрүвес ижин-хырынныг, соглуп калган эмиглиг кылып каап көр.

¹⁵ «Израильчилерниң бүгү бузуду – Галгалда,
анаа оларны көөр хөңнүм чок апарган;
бүгү бузуттуг үүлгедиглери дээш,
оларны Бодумнуң черимден¹⁹ үндүр ойладыптар мен,
оларга моон соңгаар ынак болбас мен;
оларның нояннары шуптузу Менден ойталаан болгай.

¹⁶ Эфрем буураан, дазылы кургап калган үнүштүң чимис бербези дег,
израильчилер база үре-төл чок болур,
а бир эвес божуп-төрүүр-даа болза,
оларның иштинге боттанган күзенчиг үре-төлүн өлүрүп каар мен».

¹⁷ Бурганым олардан ойталаар,
чүге дээрге Ону тооп дыңнаваннар-дыр;
олар өске чоннар аразынга улчуп чоруп бээр.

¹⁹9:15 Азы: «Бодумнуң өргээмден».

9:9 Иер. 14:10; Ос. 8:13 9:10 Ыд. ыр. 79:9; Иса. 5:1; Мф. 21:33

9:10 Сан. 25:1-5; Ыд. ыр. 105:28 9:13 Ос. 14:1 9:15 Ос. 4:15; 12:11; Ам. 4:4; 5:5

9:17 Ы. х. к. 28:64-65

Хаанның база дүрзү-бугажыктың төнчүзү

10¹ Израиль – чечектелген виноград сывы, ол хөй чимис берип турар;
ооң чимизи көвүдээн тудум, улам хөй өргүл бедигээштери тудуп аар,
ооң чери эки болган тудум, даш көжээлерин каастаары дам баар.

² Израильчилерниң сеткил-чүрээ Дээрги-Чаяакчыга шынчы эвес,
ол кем-буруузу дээш, олар кеземче алып:
Дээрги-Чаяакчы оларның өргүл бедигээштерин үрөп кааптар,
даш көжээлерин чуура шавар.

³ Израильчилер ынчан: «Бисте ам хаан чок-тур,
Дээрги-Чаяакчыдан-даа кортпайн турган болгай бис.
Хаан турар-даа болза, ол биске кандыг ажык-дузалыгыл?!» – дижир.

⁴ Олар хоозун сөстөр чугаалап, меге дангырак берип,
өске чоннар-биле эвилелдежип турарлар,
андазын чарган черде үнген хоран оът дег,
чөптүг шииткелди хажыдып турарлар⁰.

⁵ Самарияның чурттакчылары Бет-Авенде дүрзү-бугажыкка мөгеер дээш барып
турар;

ол дүрзүгө мөгеер чон-даа, ооң өөрүп турган *бараалгакчылары-даа
ол дээш кажыыдап, ыглажыр.

Чүгө дээрге дүрзүнүн каас-чаражын чок кылып каар,

⁶ ооң бодун Ассирияже – өндүр улуг хаанга^p белек кылдыр – алгаш баар;
Эфрем бак атка кирер,

бодунуң кара сагыштыг бодалының ужун
Израильдин ады баксыраар.

⁷ Самарияның хааны, сугда салдаан чарты дег, чиде бээр.

⁸ Бет-Авенде мөгөйишкин кылыр бедик черлерни –
израиль чоннуң бачыг үүлгедип турар черлерин үрөп бузуп кааптар.

Израильчилерниң өргүл бедигээштеринге
тенниг үнүштер биле бок сиген үнүп кээр;

олар дагларга: «Бисти дуглай дүжүнер!» – деп,
тейлерге: «Бисче кээп дүжүнер!» – деп чанныр.

⁹ «Израиль, Гиваның үезинден бээр бачыг үүлгедип келген сен;
израильчилер ол хевээр артып калган;

Гивага шак ол бак сагыштыг улусту дайын таварбас бе?

¹⁰ Израильчилерни күзээним ёзугаар кезедир мен,

⁰10:4 Азы: «Ынчангаш Бурганның шииткели болур».

^p10:6 Азы: «Иарев хаанга» (Ос. 5:13 көр).

10:1 Ыд. ыр. 79:9; Иса. 5:1; Мф. 21:33 10:5 3 Хаан. 12:28; Ос. 4:15; 8:5; 13:2

10:8 Лк. 23:30; Ажыд. 6:16 10:9 Башт. 19:22; Ос. 9:9

өске чоннар оларга удур чыгып кээр,
ынчан ийи кемниг херээ дээш, олар хүлүттүрүп аар.

¹¹ Эфрем – өөредип каан, тараа бастыраынга ынак инек-тир,
оон быжыг мойнунга хомутту Мен Бодум кедирер мен;
Эфремни мунар мен, Иудея – чер андарар, Израиль – чер илииртээр.

¹² Чөптүг-шынныг чорукту бодунарга тарып алыңар –
энерелди ажаап аар силер; кур черни андарыңар,
чүге дээрге Дээрги-Чаяакчыже чүткүүр үе келген-дир –
Ол чедип келгеш, шын шииткелди силерже чагдырар.

¹³ Бузутту болбаазыраттыңар, оон кем-буруу ажаап алгаш,
мегениң дүжүдүн чип алдыңар,
чүге дээрге бодунарның оруунарга, эндерик аг-шерииңерге идегеп турдуңар.

¹⁴ Сээң чонунга удур чаа-дайын үнер,
Салманның Бет-Арбел хоорайны тулчуушкун үезинде үреп бускаш,
аваларны ажы-төлү-биле катый чылча октап-шывадап турганы дег,
сээң бүгү шивээлериңни үреп бузуп каар!

¹⁵ Үүлгеткен кедергей бузудуңар дээш,
Вефилдиң чурттакчылары силерни ынчаар бак аажылаар».

11 ¹ Израильдиң хааны даң хаязында-ла өлүп каар.

Израиль чон – Бурганның ынак төлү

«Израиль аныяк турда, аңаа ынак апарган мен,
Бодумнуң оглумну Египеттен үндүр кыйгырып алган мен.

² Израильчилерни *медээчилерим кыйгырып турда-ла,
олар ырап, *Ваал бурганның дүрзүлериңге өргүлдер эккеп салып,
шуткуп, чазаан дүрзүлериңге мөгөйип, айдызаашкын кылып турганнар.

³ Мен Бодум Эфремни кылаштаарыңга өөредип кагдым,
холумга көдүрүп алгаш чоруп турдум,
а израильчилер оларны Мээң экиртир эмнеп турарымны билбеди.

⁴ Кижизиг, ынакшылдыг харылзаалар-биле оларны хаара туруп алган мен;
оларның моюннарыңдан дөңгүнү жулган дег болган мен,
ээккеш⁹, аъш-чемни оларга салып берип турган мен.

⁵ Израиль Египетче дедир ээп чоруур[†], Ассирия ону чагырар,
чүге дээрге ол Менче эглиринден ойталаан-дыр.

⁶ Ооң хоорайларын хылыш кезе шавар –

⁹11:4 Азы: «Эптиг-ээлдээ-биле».

[†]11:5 Өске бурунгу сөзүглелде «Дедир ээлбес» деп бижээн.

ооң хаалгазының дээктерин үреп,
кара сагыштыг бодалдары дээш, израильчилерни сыырыптар.

⁷ Мээн чонум Менден ойталаарын кызып турар-дыр,
медээчилерим оларны бедикче кыйгырарга-даа,
өрү көдүрлүр кижичок-тур⁸.

⁸ Эфрем, сенден канчап ойталаар мен?

Израиль, сени канчап өскелерге бериптер мен?

Сени Адма хоорайны дег бак аажылаар мен бе,

Цевоим хоорай-биле кылган чүвемни сеңээ хамаарыштыр кылыр мен бе!⁹

Мээн бүгү кээргелим кыптыга берди, бодал-сагыжым өскерлип,

⁹ Бодумнуң киленим ёзугаар кылбас мен,

Эфремни база катап узуткавас мен,

чүге дээрге Мен – кижичок эвес, а силерниң араңарда ыдыктыг Бурган мен;

силерге хорадап келбес мен¹⁰.

¹⁰ Израильчилер Дээрги-Чаяакчыны эдерип чоруптар,

Ол арзылаң ышкаш ырланыр;

Ооң ырланганын дыңнааш, ажы-төлү сырбаш дээш,

барыын чүктен чедип кээр.

¹¹ Олар Египеттен – бора-хөкпеш ышкаш,

Ассириядан – көге-буга ышкаш ужуп чедип кээр;

оларны боттарының аал-ораннарынга чурттадып каар мен».

Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Иаковтун салгалы бодунуң Бурганынга шынчы эвес

¹² «Мени Эфрем меге-биле, израиль чон – авыяс чоруу-биле бүзээлеп алган;
Иудея шынчы ыдыктыг Бурганындан аза берген»¹³.

12 ¹ Эфрем хаг кадарып, өрттендир чиир хагты сүрүп турар,
хүнү бадыр мегени, хоозураашкынны көвүдөдип турар.
Израильчилер Ассирия-биле-даа эвилелдежип,
Египетче-даа белек кылдыр олива үзү чорудуп берип турар.

² Дээрги-Чаяакчы Иудея-биле база чаргылдажып турар,

⁸11:7 Еврей сөзүглелде бо шүлүктүң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Мээн чонум Менден ойталаарындан могап-шылааш, Дээди Өрүкү Бурганны кый деп, Мени шупту чаңгыс эптиг алдаржыдар».

⁹11:8 Адма биле Цевоим – Бурганның Содом болгаш Гоморра хоорайлар-биле кады узуткап каан хоорайлары (Э. д. 14:8; Ы. х. к. 29:23 көр).

¹⁰11:9 Азы: «Хоорайже чедип келбес мен».

¹¹11:12 Еврей сөзүглелде бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Иудея ам-даа Бурганга бердинип, ыдыктыг Бурганга шынчы турар».

11:9 Сан. 23:19 11:9 Иса. 12:6 11:10 Иса. 31:4 11:10 Иса. 11:11; Мих. 7:12; Зах. 8:7

11:11 Иса. 60:8; Зах. 10:10 12:1 Иса. 44:20 12:1 Ос. 5:13

Ол Иаковтун үре-салгалынга ооң оруктары дээш,
үүлгеткен херектерин барымдаалап, кеземче онаар.

³ Иаков иезиниң иштинге-ле бодунуң акызын ажып эрткен^w,
а күш-шыдалы четчи бергеш, Бурган-биле сегиржип алган.

⁴ Ол *Бурганның төлээзи-биле хүрешкеш, тиилеп кааш,
Бургандан ачы-буян дилеп, ыглап турган;
Вефилге Бурган аңаа^x ужуражып, чугаалашкан.

⁵ Дээрги-Чаяакчы – Аг-шериглиг Бурган-дыр,
Ооң ат-дужаалы – Дээрги-Чаяакчы.

⁶ Сен бодунуң Бурганыңче эглип кел,
ээ-хайыралыг база чөптүг бол, Аңаа кезээде идеге.

⁷ Хананей садыгжылар шын эвес деңзилээр деңзи тудуп алгаш,
улустан чүве мегелеп чииринге ынак.

⁸ Эфрем: „Мен-даа олар ышкаш байыдым, эт-хөрөңги чыып алдым.
Мээн бүгү ажил-херээмден улус *хоойлуга удурланышкак,
бачыг деп санадыр чүү-даа чүве тыппас“ – деп чугаалаан.

⁹ А Мен Египетке чурттап турган үенден бээр
сээн Дээрги-Чаяакчы Бурганың болгай мен;
байырлалдар хүннеринде дег^y,
сени база катап чадырларга чурттадып каар мен.

¹⁰ Мен Бодумнуң *медээчилерим-биле чугаалажып,
оларже чоруткан көстүүшкүннеримни көвүдөдип,
медээчилерни дамчыштыр чонну сагындырып турган мен^z.

¹¹ А Галаад бузутка бердинген-дир, ооң чону чөгенчиг улус апарган-дыр.
Олар Галгалга өргүл кылдыр бугажыктар салып турган-дыр,
оларның өргүл бедигээштери андарган шөлде оваалай чыгган даштар дег-дир.

¹² Иаков Арам дээр чуртче дезе берген;
Израиль аңаа күдээлеп, кадайы дээш ажылдап берип,
өгленир дээш хой кадарып турган.

¹³ Дээрги-Чаяакчы израиль чонну Египеттен медээчизин дамчыштыр үндүрө
бергеш,

^w12:3 «Ажып эрткен» деп кылыг сөзү еврей дылда Иаков деп атка дөмей дыңналыр (Э. д. 25:26; 27:36 көр).

^x12:4 Өске бурунгу сөзүглелде «аңаа» эвес, а «биске» деп бижээн.

^y12:9 Чадырлар байырлалының дугайында чугаалап турар (Лев. 23:39-43 көр).

^z12:10 Еврей сөзүглелде бо сөстөрнүң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг:
«Медээчилерни дамчыштыр угаадыглыг чугаалар-биле чугаалап турган мен».

12:3 Э. д. 32:24-32 12:4 Э. д. 28:12, 19; 35:9, 15 12:5 Хост. 3:15 12:6 Мих. 6:8

12:7 Ам. 8:5; Мих. 6:11 12:8 Зах. 11:5; Ажыд. 3:17 12:11 Ос. 6:8

12:11 Ос. 4:15; Ам. 4:4; 5:5 12:12 Э. д. 28:5; 29:20

база-ла медээчизин дамчыштыр кадагалап турган.
¹⁴ Эфрем Дээргизин дыка-ла хорадаткан,
 өлүрүкчү чоруу дээш буруузун ол боду чүктээр,
 ол Дээргизин куду көргөн дээш,
 Дээрги ооң бодун куду көрдүрер.

Дээрги-Чаяакчы Израильди үзерлеп кааптар

13 ¹ «Эфрем чүве чугаалаарга, улус сүрээдеп, сирилээр турган;
 ол Израильге бедик турушту ээлеп алган,

ынчалза-даа *Ваал бурган дээш буруудап, өлүп калган.

² Ам израильчилернин бачыт үүлгедири дам барган-дыр:
 ус-шевер улус оларга *дүрзү-бурганнарны мөңгүнден шуткуп,
 чогаадып кылып берип турар-дыр;

израильчилер оон дүрзү-бурганнар-биле чугаалажып,

оларга өргүлдер салып турар-дыр;

кижилер шуткумал бугажыктарны ошкап турар-дыр!

³ Ол чоруу дээш, израильчилер эргенги туман ышкаш дүргөн эстип чиде бээр,
 олар эрип каар шалың дег, шандан хадаан тараа саваны дег,
 хоолойдан үнгөн ыш дег апаар.

⁴ А Мен – египет черге турган үенден бээр,

сээң Дээрги-Чаяакчы Бурганың болгай мен,

сен Менден өске Бурган билбес сен,

Менден өске Камгалакчы-даа чок.

⁵ Ээн кургаг ховуга, кадып калган черге

сенче сагыш салып турган мен.

⁶ Одар-белчиирлиг апаргаш, израильчилер тодуг-догаа болу берди,

а тода бергеш, туразы улгадып, Мени утгупту.

⁷ Мен оларга арзылаң дег болур мен,

пар дег, орук чанынга кедээр мен.

⁸ Оларже оолдарын оскунган кыс адыг дег халдааш,

хөрөк-чүрээн үзерлээр мен; арзылаң ышкаш чиир мен;

черлик аң-араатан оларны үзерлеп кааптар.

⁹ Израиль, сээң узуткаттырар үең келди,

чүгле Мен сеңээ дузалап боор мен.

¹⁰ Сээң хааның ам кайдал?

Ол сени бүгү хоорайларыңга камгалап алзын че!

*Баштыңнарың кайдал? Сен: „Биске хаандан, нояннардан берем!“ – деп

12:13 Хост. 12:50-51; Ыд. ыр. 76:21 **12:14** 4 Хаан. 17:17 **13:1** Ос. 11:2 **13:2** 3 Хаан. 12:28;
 Ос. 8:5; 10:5 **13:3** Ос. 6:4 **13:3** Ыд. ыр. 1:4; 36:20 **13:4** Хост. 20:3; Иса. 43:11; 45:21
13:5 Ы. х. к. 8:15; 32:10 **13:6** Ы. х. к. 8:12-14; 31:20; Ыд. ыр. 77:11; 105:21; У. ч. 30:9
13:7 Иер. 5:6; Ос. 5:14 **13:8** 2 Хаан. 17:8; У. ч. 17:12; Ыы. 3:10

дилеп турдун чоп.

¹¹ Мен килеңней бергеш, сеңээ хаан бердим,
хорадай бергеш, ону хунаап алдым.

¹² Эфремниң кем-буруузун доңнай баглап каан,
ооң бачыдын шыгжап каан – Мен ону утпас мен.

¹³ Эфрем угаан чок оол-дур,
херээжен кижиги ону божуп чыдырда дег,
ол хилинчектенип турар,

ынчалза-даа хырындан үнер хөңнү чок-тур.

¹⁴ Мен израильчилерни өлүглер оранының эрге-чагыргазындан
адырар мен бе?

Чок, оларга кээргел көргүспес мен!

Өлүм, сээң хамчык аарыың кайыл?

Алдыы оран, сээң халдавырлыгы аарыың кайыл?^a

¹⁵ Эфрем акы-дуңмазынга бодаарга, өзүген-даа болза,
өргтендир чиир хат чедип кээр –
ээн кургаг ховудан Дээрги-Чаяакчының хады көдүрлүр,
ынчан ол хат Эфремниң суунуң бажын соолдуруп каар,
булаан кадырып каар;
ол хат Израильдин эртине-байлаан үптээр,
ооң бүгү үнелиг чүүлдериниң шыгжамырын куругладыр.

14 ¹ Самария бодунуң буруузун чүктээр,
чүге дээрге бодунуң Бурганынга удур тура халаан-дыр;
израильчилер хылыштан кырлып калыр,
оларның чаш төлдерин черже чылча октап,
сааттыг херээженнерин одура шаап каар».

Израиль чон бачыдын миннир болза, Бурган аңаа ачы-буян хайырлаар

² Израиль, Дээрги-Чаяакчы Бурганыңче эглип кел,
чүге дээрге кем-бурууң дээш кээп дүшкен-дир сен.

³ *Мөргүүр сөстеринер боданып алгаш, Дээрги-Чаяакчыже эглип кээп:
„Хамык кем-буруувусту өршээп,
эккээр чүүлүвүстү ээ көрнүүшкүн-биле хүлээп ап көрем,
аксы-сөзүвүстүң макталын өргүл кылдыр Сеңээ эккээр бис.

⁴ Ассирия бисти камгалавас, дайынчы аъттарывысты мунмас бис,
холувустуң кылыгларын ‘Бурганывыс’ деп адавас бис,

^a13:14 Бо домактың болгу дег өске утказы мындыг: «Израильчилер, силерге Мен өлүмнүг хамчык аарыг дег болур мен, алдыы оранче аппаар халдавырлыгы аарыг дег болур мен».

13:10 1 Хаан. 8:5, 19 13:11 1 Хаан. 8:22; 15:23 13:13 4 Хаан. 19:3

13:14 Ыд. ыр. 48:16; Иса. 25:8; 26:19; Иез. 37:12 13:14 Иез. 9:10 13:14 1 Кор. 15:55

13:15 Иер. 4:12; 51:1; Иез. 19:12; Ос. 4:19 14:1 4 Хаан. 18:12

14:1 4 Хаан. 8:12; Ос. 9:13; Ам. 1:13 14:2 Ос. 6:1; 12:6 14:3 Евр. 13:15 14:4 Ос. 5:13

чүге дээрге өскүс улуска чүгле Сен ээ-хайыралыг болгай сен^с – деп чугаалаңар.

⁵ Менден ойталаар чоруктан оларны экиртир мен,
оларга сеткилим ханызындан ынак болур мен,
чүге дээрге Мээң киленим олардан чайлай берген-дир.

⁶ Мен Израильге чаъс-шалың дег болур мен,
ол ынчан лилия дег чечектелир,
Ливан дагда пөш дег, дазылдары тарай өзер;

⁷ ооң будуктары чатгылдыр херлир,
ол чараш-каазы-биле – олива ыяжы дег,
чаагай чыды-биле – Ливанның пөжү дег апаар.

⁸ Ооң хөлегезинге серииттенип олурган улус эеп келир,
олар далган-тарааны эндере ажаап аар^b,
боттары виноград сывы дег чечектелип,
Ливанның сураглыг арагазы ышкаш алдаржый бээрлер.

⁹ Эфрем ынчан: „*Дүрзү-бурганнарның меңээ херээ чүл?^с“ – деп чугаалаар.
Мен ооң мөргүлүнге харыылап, ону карактап көөр мен,
аңа девээлиг ыяш дег болур мен;
сенде бар ачы-буянның үнген дөзү мен.

¹⁰ Мерген угаанныг кижиги ол бүгүнү билип алзын,
сарыылдыг кижиги угаап билзин.
Дээрги-Чаяакчының оруктары дорт болгай –
чөптүг-шынның улус ол оруктап чоруптар,
а үймээнчи улус аңа чораш, кээп дүжер».

^b **14:8** Еврей сөзүглелде бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Олар тараа дег өзер».

Иоил медээчинин ному

Кирилде

Номунуң баштайгы ийи эгезинде Иоил *медээчи бодунуң чуртунче шартылааның коргунчуг халдаашкынын тодарадып бижээн. Медээчи шартылаа дугайында Бурганның Бодунуң ыдыпканы, оруунга таварышкан бүгү чүвени узуткап турар дайзынның аг-шерииниң дугайында дег чугаалап турар. (Мында шартылааның омур-хевирин дамчыштыр ёзулуг аг-шеригниң халдаашкынын көргүскен деп удурланышкак бодал база бар.) Иоил израиль чонга боттарының бачыттарын минниринче Бурганның кыйгырыын база оларның менди-чаагай чоруун эгидип, оларны Бодунуң *Сүлдези-биле бүргээр деп Ооң азаашкынын дамчыдып турар.

Шартылааның халдаашкыны – Бурганның шииткелиниң хүнүндө болур чүвени баш бурунгаар көргүскени-дир (3-кү эге). Ол хүнде Дээрги-Чаяакчы бүгү чоннарга Ооң шилип алган чонунга чедирген хамык хора-багы дээш харыысалга онаар. Буруулуглар кеземче алып, а Бурганның чону элбек ачы-буян алып.

1 ¹ Дээрги-Чаяакчының Патуилдиң оглу Иоилге ажыткан сөзү бо-дур.

Мооң шартылааның халдаашкыны

² Ирейлер, дыңнаңар, чер-чурттун бүгү чурттакчылары, кичээнгей салыңар! Силерниң чурттап турар үеңерде азы ада-өгбөңерниң чурттап турган үезинде ол ышкаш чүве болган бе?

³ Ол дугайында ажы-төлүңерге чугаалап бериңер, а олар боттарының ажы-төлүңгө дамчытсын,

а оларның ажы-төлү дараазыңга салгалга чугаалап берзин.

⁴ Шартылаа чиген соонда арткан чүвени чаш шартылаа чип турган, чаш шартылааның соонда арткан чүвени шерги чип турган, а шергиниң соонда арткан чүвени чаш шерги төндүр чип каапкан.

⁵ Арагачылар, отгуп келгеш, ишкирнигип ыгланаңар.

Виноград арагазы ижип турар бүгү улус,

ооң чулуунуң ажыын ажып, ыгланаңар,

чүге дээрге ону силерниң аксыңардан хунаап алган-дыр.

⁶ Мээң черимче күштүг, санап четпес хөй чон келген-дир.

Ооң диштери – арзылаң диштери, азыглары – кыс арзылаңны-ла.

⁷ Ол чон виноградым сыптарын хоозурадып каапкан,

фиґа ыяштарымны сыйып каапкан –

ооң чөвүрээзин карттап кааптарга, будуктары агарып калган.

⁸ Качыгдал хевин кеткен, ынак эжиниң ажыын ажып турар

кыс ышкаш ыглап-сыктаңар.

⁹ Дээрги-Чаяакчының *өргээзинде далган-тараа болгаш арага өргүлү ам чок-тур.

Дээрги-Чаяакчының бараан болукчулары, *Бурганның бараалгакчылары качыгдап ыглажып тур.

¹⁰ Шөлдер хоозураан, чер ыглап чыдар, чүге дээрге тараа узуткаттынган,

виноград чулуу хайлып калган, олива ыяш кургап калган.

¹¹ Тараачыннар, муңгараңар, виноград ажаакчылары, ишкирнигип ыгланар. Шөлдерде арбай, кызыл-тас чок болган-дыр,

¹² виноград сыптары кургап, фиға ыяштары кадып калган-дыр.

Гранат, пальма ыяштары болгаш яблонялар шупту

шөлде кургап калган-дыр,

ынчангаш кижі амытанның хөглээшкини соксаан-дыр.

Бурганга чаннырынче чонну кыйгырганы

¹³ Бурганның бараалгакчылары, качыгдал хевин кедип алыңар, ыглап-сыктаңар. Өргүл бедигээжиниң мурнунда бараан болуп турар улус, ишкирнигип ыгланар. Мээн Бурганымның бараан болукчулары, чедип келгеш, качыгдал хевин кеткеш, өргээге дүннү эрттириңер, чүге дээрге Бурганыңарның өргээзинде далган-тараа болгаш арага өргүлдери ам чок-тур.

¹⁴ Ыдыктыг шээрлээшкинден доктаадыңар, онзагай чыыштан чарланар, чоннун *баштыңарын болгаш чурттуң бүгү чурттакчыларын боттарыңарның Бурганыңар Дээрги-Чаяакчының өргээзинге чыылдырыңар, дуза дилеп, Ону кыйгырыңар.

¹⁵ Аа халак! Дээрги-Чаяакчының шииткел хүнү чоокшулаан-дыр.

Ол хүннүң чедип кээри күчүлүг Бургандан келген хоозураашкын дег боор.

¹⁶ Бис көрүп турувуста-ла, аьш-чемивис чок апарып,

Бурганывыстың өргээзинден өөрүшкү биле хөглээшкин чиде берген эвес-тир бе?

¹⁷ Тараа үрезини чер иштинге бырыжып калган, анмаарлар үрелип, тараа урар черлер куруглаан, чүге дээрге тараа ам чок-тур.

¹⁸ Мал-маганның човууртап турарын!

Өөр малдар муңгаргай тояап чоруур,

чүге дээрге оларның одар-белчири чок.

Кодан хойлар база хилинчек көрүп турар.

¹⁹ Дээрги-Чаяакчы, мен дуза дилеп, Сени кыйгырып тур мен,

чүге дээрге ховуда одар-белчиирни от чипти,
шөлде бүгү ыяштарны чалбыыш өрттедипти.
²⁰Черлик дириг амытаннар безин Сеңээ чаннып тур,
чүге дээрге дамырак суглар соглуп калган-дыр,
ховуда одар-белчиирни от чипкен-дир.

Бурганның аг-шерининиң халдаашкыны

- 2** ¹*Сионга трубадан этсинер,
Бурганның ыдыктыг даанга дүвүрээзин медээзин бериңер.
Чер-чурттуң бүгү чурттакчылары сирилезин,
чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының шииткел хүнү кел чыдар-дыр,
ол хүн чоокшулап келген-дир.
²Ол дээрге кара булуттарлыг, дүмбей караңгы хүн-дүр.
Хөй санныг, күштүг чон имир ышкаш чаттылыпкан кел чыдыр.
Эрте-бурунгу үелерде-даа турбаан, келир салгалдарда-даа турбас чон ол-дур.
³Ол чоннуң мурнунда хөме ап турар от бар,
а артында – өрттендир чип турар чалбыыш бар.
Ол бээр келбээнде, бо чер Эдемниң сесерлии дег турган,
а ол келгеш баарга, кургап калган хову дег апаар.
Кым-даа ол чондан камгаланып шыдавас.
⁴Ооң хевири аъттар хевири дег, ол халдып орда, чүгүрүк аъттар-ла.
⁵Ол чон даглар бажы-биле *дайынчы тергелер даажы дег шимээргеп,
чалбыыштыг оттуң оът-сигенде дазырааны дег шимээн үндүрүп,
тулчуру-биле чыскаалыпкан аг-шериг ышкаш халдып орап.
⁶Ол аг-шеригни көргөш, өске чоннар сирилей бээр,
бүгү улустуң арыннары агарып каар.
⁷Ол чон мөгелер дег маңажып халдаар,
ханаларже дайынчылар дег халбактанып үнер.
Олар шупту чыскаалган аайы-биле чоруп,
бар чыдар уг-шиинден өскээр барбас.
⁸Олар аразында баскылашпас, кайызы-даа чиге мурнунче бар чыдар;
чыскаалын үревейн, камгалалды өттүр чаза булгаар^c.
⁹Олар хоорайже чүткүп кирип, ханаларны дургаар маңажып,
бажыннарже, оорлар ышкаш, сонгалар таварып кире бээр.
¹⁰Оларның мурнунга чер сириңейнип, дээр чайганып,
хүн биле ай өжүп, сылдыстар чырытпастаар.

¹¹Дээрги-Чаяакчының үнү Ооң аг-шерининиң мурнунга дыңналып,
Ооң аг-шерии дүк-түмөн, Ооң сөзүнүң күүседикчилери күчү-күштүг.

^c**2:8** Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Оларны согуннар-даа, чыдалар-даа доктаадып шыдавас».

Дээрги-Чаяакчының шииткел хүнү өндүр улуг болгаш аажок коргунчуг.
Ону кым шыдап эртерил?

Бурганның чонга Бодунче эглирин дужааганы

¹² Дээрги-Чаяакчы: «Ам безин Менче бүгү чүлдү-чүрээнерден,
шээрленип база ишкирнип ыглап тургаш, эглип келиңер» – деп медеглээн.

¹³ Качыгдалдан хевиңер эвес, чүректериңер чара тырткаш,
боттарыңарның Бурганыңар Дээрги-Чаяакчыже эглип келиңер,
чүге дээрге Ол килеңнээчел эвес, ээ көрнүүчел,
кээргээчел, өндүр улуг энерелдиг-дир,
Ол аазаан кеземчезин күш чок болдурарыңга белен.

¹⁴ Кым билир боор? Ол өскээр боданып, кезетпейн баарын,
харын силерге ачы-буяанныг бооп артып каарын.

Ынчан Бурганыңар Дээрги-Чаяакчыга өргүүр далган-тараа биле арага четчир
боор.

¹⁵ Сионга трубадан этсинер,
ыдыктыг шээрлээшкинден доктаадып, онзагай чыыштан чарлаңар.

¹⁶ Чонну бөлүп, ыдыктыг чыыштан кылыңар,
ирейлерни чалаңар, элээди, чаш уругларны кыйгырып эккелиңер.
Күдээ оол безин бодунуң өрээлинден,
келин кыс – өгленчир бажыңыңдан үнүп келзин.

¹⁷ Дээрги-Чаяакчының *өргээзиниң мурнунда,
серилиг чер биле *өргүл салыр бедигээш аразында турар
*Бурганның бараалгакчылары ыглап-сыктап, мынча дишсин:
«Дээрги-Чаяакчы, Бодунуң чонунга хайыраңны көргүзөм,
Бодунуң өнчүң болур улусту бак сөглетпем,
бисти өске чоннар кыжырбазын;
чүге ол чоннар аразында: „Оларның Бурганы кайыл?“ – джип турарыл?»

Израиль чонга ачы-буян кээр

¹⁸ Дээрги-Чаяакчы ынчан Бодунуң чери дээш хүннээчелин база
Бодунуң чонунга кээргелин көргүзөр.

¹⁹ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонунга мынча деп харыылаар:
«Мен силерге далган-тараа, чаа арага болгаш олива үзү чорудуп бээр мен –
ол бүгү-биле тодар силер,
моон соңгаар өске чоннарга силерни бак сөглетпес мен.

²⁰ Мен соңгу чүктен келген аг-шеригни силерден ырадып,
куруг, кургап калган черже үндүр сывырыптар мен.

2:11 Мал. 3:2; Ажыд. 6:17 **2:12** Ы. х. к. 30:1-10; 1 Хаан. 7:3; 3 Хаан. 8:48; Иса. 55:7; Иер. 4:1; Ос.
6:1; 12:6 **2:13** Хост. 34:6 **2:14** 2 Хаан. 12:22; Ам. 7:3, 6; Иона 1:6; 3:9
2:14 Иоил 1:9, 13 **2:15** Иоил 2:1 **2:15** Сан. 10:3 **2:16** Иоил 1:14
2:17 3 Хаан. 6:3; Иез. 8:16 **2:17** Ыд. ыр. 41:4; 78:10; 113:10; Мих. 7:10 **2:18** Зах. 1:14; 8:2

Оларның мурнукуларын чөөн чүкте далайже,
а соондагыларын – барыын чүкте далайже чорудуптар мен,
оларның мөчү-сөөктеринден бак чыт үнер, хоралыг чыт тараар.
Чүге дээрге олар хөй бузутту үүлгеткен-дир^d».

²¹ Чер-чурт, кортпа! Сен өөрүп-хөгле,
чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы өндүр улуг чүүлду кылыр-дыр.

²² Черлик дириг амытаннар, кортпанар,
чүге дээрге хову-шөлдерде одар-белчиирлер ногаарара берген-дир,
ыяштар чимизин берип турар-дыр,
фига ыяжы биле виноград сывы элбек дүжүт берип турар-дыр.

²³ Сионнун чону, өөрүнер,
боттарынарның Бурганыңар Дээрги-Чаяакчыга хамааржырыңар дээш хөглеңер!
Ол силерге чөптүг-шынны-биле чаъсты хайырлаар^e,
ооң мурнунда дег, күскү, часкы чаъстарны хайырлаар.

²⁴ Тараа шаңнарын дүжүт дола бээр,
доскаарларны чаа арага болгаш олива үзү чык дола бээр.

²⁵ «Силерже ыдыпканым өндүр улуг аг-шериим болур
шартылаа биле шергиниң дүжүттү чип турган чылдары дээш,
Мен силерге орнун тургузуп бээр мен^f.

²⁶ Пөккүже чемненип, тода бээр силер,
Бурганыңар Дээрги-Чаяакчының адын алдаржыдар силер.
Мен силерни бодааш, кайгамчык чүүлду кылдым,
Мээн чонум моон соңгаар кажанда-даа бак атка кирбес.

²⁷ Ынчаарга Мээн израиль чоннун аразында турарымны,
Мени – силерниң Бурганыңар Дээрги-Чаяакчы деп,
өске Бурган чок деп билип аар силер.
Мээн чонум моон соңгаар кажанда-даа бак атка кирбес».

Бурганның Бодунун *Сүлдезин бээри хүн

(Аж.-ч. 2:17-21)

²⁸ «Ооң соонда мындыг боор:
Мен Бодумнун Сүлдем-биле бүгү улусту бүргей аптар мен.
Силерниң оглу-кызыңар өттүр билип медеглеп эгелээр,
кырганныңар өттүр билген дүштер дүжээр,

^d2:20 Азы: «Бурганның херектери өндүр улуг-дур».

^e2:23 Бо домактын утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы: «Ол силерге чөптүг-шынныг чорукка өөредир башкыны чорудуп бээр».

^f2:25 Азы: «Чип турганы дүжүттүн орнун ийи дакпыр тургузуп бээр мен».

2:20 Зах. 14:8 2:20 Иса. 34:3 2:21 Ыд. ыр. 125:2-3 2:22 Иоил 1:18

2:23 Авв. 3:18; Зах. 10:7 2:23 Лев. 26:4; Ы. х. к. 11:14; Иер. 5:24 2:25 Иоил 1:4

2:27 Хост. 20:2; Иез. 39:18 2:28 Иса. 32:15; 44:3; Иез. 39:29

аныяк оолдарыңар онзагай көстүүшкүннер көөр.

²⁹ Ол хүннерде Мен эр, кыс чалчаларны безин

Бодумнуң Сүлдем-биле бүргей аптар мен.

³⁰ Дээрге база черге кайгамчык бадыткал демдектери:

хан, от болгаш дүргектелген ышты көргүзөр мен.

³¹ Дээрги-Чаяакчының өндүр улуг, коргунчуг шийткел хүнү чедип кээр бетинде хүн дүмбей караңгы бооп, ай хан өңнүг бооп хуула бээр.

³² Ынчан Дээрги-Чаяакчының адын кыйгырган кижиге бүрүзү камгалал алыр.

Дээрги-Чаяакчының аазаанын ёзугаар

Сион дагга база Иерусалимге хоргадаан чон дириг артар;

Дээрги-Чаяакчының Бодунче кыйгырып алган улузу өлбөй баар».

Иудеяның дайзыны чоннары Бурганның шиидери

3 ¹ «Ол хүннерде, ол үеде, кажан Мен Иудеяга база Иерусалимге эки чолду эгидипкенимде^g,

² Мен бүгү чоннары чыгаш, Иосафат шынаазыңа^h эккелгеш, оларны аңа Мээң чонум дээш, Мээң өнчүм болур Израиль дээш шиидер мен. Чүгө дээрге олар Мээң чонумну өске чоннар аразыңга тарадып каапкан-дыр, Мээң черимни үлежип алган-дыр.

³ Олар Мээң чонумну үлежип, төлгө даштары октаан; самын-садар херэеженнерге төлевир бээри-биле база арагалаары-биле чонумнуң бичии оолдар, кыстарын кул кылдыр садып турган.

⁴ Тир, Сидон хоорайларның база бүгү филистим девискээрлернин чурттакчылары,

силер Менээ чүү апарган силер?ⁱ

Менден өжээн негээр деп тур силер бе?

Ынчаар-даа болзунарза, Мен силерниң өжээн негээшкениңерни удавас боттарыңарның бажыңарже амыр-белен халдадыр мен.

⁵ Силер Мээң алдын-мөңгүнүмнү ап алган, улуг үнелиг эртинелеримни боттарыңарның бурганнарыңарның өргээлеринче ап алган-дыр силер.

⁶ Иудея биле Иерусалимнин улусун оларның төрөөн чуртундан ырадыры-биле гректерге садып турдунар.

⁷ Көрүңер, Мен иудейлерни силерниң садып чорудупкан черлеринерден көдүрүп эккээр мен, үүлгедиңерни боттарыңарның бажыңарже халдадыр мен.

⁸ Силерниң оглу-кызыңарны Иудеяның чонунга садыптар мен,

^g**3:1** Азы: «Иудеяның база Иерусалимнин чонун туттуруушкундан эгидипкенимде».

^h**3:2** Иосафат шынаазы – «Дээрги-Чаяакчының шийткелиниң шынаазы» дээн ат.

ⁱ**3:4** Азы: «Силер Менээ удур чүү сагыштыг силер?»

2:30 Мф. 24:30; Лк. 21:11; Ажыд. 8:7 **2:31** Иса. 13:10; Иез. 32:7-8; Ажыд. 6:12

2:32 Рим. 10:13 **2:32** Авд. 1:17 **3:1** Иер. 30:3 **3:2** Соф. 3:8; Зах. 14:2 **3:2** Иса. 66:16

3:3 Авд. 1:11; Наум 3:10 **3:4** Иса. 23:1; Иер. 47:4; Иез. 28:21; Ам. 1:9 **3:5** 2 Чыл. 21:16-17

а иудейлер оларны ыракта Шеваның чурттакчыларынга садыптар».

⁹ Ол чоннар аразынга мону чарлап чугаалаңар:
дайынга белеткениңер!

Эрес-дидим дайынчыларны көдүрүңер!

Бүгү шериглер чоокшулап келзин, халдап кирзин.

¹⁰ Андазыннарыңарны хылыштарже,

хол кадырларыңарны чыдаларже эде соп кылып алыңар.

Кошкак кижги безин: «Күш-шыдалдыг мен!» – дизин.

¹¹ Бүгү чоннар, чер болгандан далаш-биле келиңер,

Шииткел шынаазынга чыглыңар.

О, Дээрги-Чаяакчы, дайынчыларыңны ынаар эдертип аппарат!

¹² «Бүгү чоннар оттуп келзин, Иосафат шынаазынче чедип келзин,
чүге дээрге Мен аңаа долгандыр турар чоннарны шиидери-биле саадап олурад
мен.

¹³ Оларны, бышкан тараа дег, дүжүт ажаар херекселдер-биле кезип эгелеңер.
Барып, оларны виноград дег сы базыңар, арага доскаарларның эриин ажып
турзун –

ол чоннарның бузут-багы кончуг улуг-дур.

¹⁴ Шииткел шынаазында эндерик хөй чон мөөңежип тур,

чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының хөделип үнер хүнү

Шииткел шынаазынче чоокшулап келген-дир!

¹⁵ Хүн биле ай өжүп, сылдыстар чырыптастап турар-дыр.

¹⁶ Дээрги-Чаяакчы *Сиондан динмирээр, Иерусалимден дыңзыдыр алгырад,
чер биле дээр сириңейни бээр.

Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонунга хоргадаар чер болур,
израиль чонга – шивээ болур.

¹⁷ Ынчан Мени силерниң Бурганыңар Дээрги-Чаяакчы деп,

Бодумнуң ыдыктыг даам Сионда чурттап турарымны билип аар силер.

Иерусалим ыдыктыг хоорай болур,

хары улус оон ыңай кажан-даа олче халдап келбес апаар.

¹⁸ Ол хүн виноград чулуу даглардан сыстып үнер,

тейлерден сүт агып бадар, Иудеяның бүгү хем уннары долу суглуг апаар.

Дээрги-Чаяакчының *өргээзинден суг бажы аттыгып үнгеш,

Ситтим шынааны суггарар.

¹⁹ Египет ээнзиреп каар. Эдом ээн кургаг хову апаар.

3:8 3 Хаан. 10:1; 2 Чыл. 9:1 **3:10** Иса. 2:4; Мих. 4:3 **3:12** Ыд. ыр. 95:13; 97:9; 109:6; Иса. 2:4;
3:13; Мф. 25:32 **3:13** Ос. 6:11; Мф. 13:39; Мк. 4:29; Ажыд. 14:15, 19 **3:13** Ажыд. 19:15
3:14 Иоил 1:15 **3:15** Иоил 2:10 **3:16** Иер. 25:30; Ам. 1:2 **3:16** Иса. 25:4 **3:17** Иса. 52:1;
Наум 1:15 **3:18** Ам. 9:13 **3:18** Иса. 30:25 **3:18** Иез. 47:1; Зах. 14:8 **3:18** Сан. 25:1
3:19 Иса. 19:1; Иез. 29:2 **3:19** Иса. 34:5; Иер. 49:10; Иез. 35:3; Ам. 1:11; Авд. 1:10; Мал. 1:3

Иудеяның чонун каржы-дошкуну-биле аажылап,
ол черге буруу чок хан төп турганы дээш, ындыг болур.

²⁰ Иудея мөңгө чурттаар, Иерусалим салгалдан салгал дамчып амыдыраар.

²¹ Мен оларның ам-даа чуп бербээним ханын чуп кааптар мен.

Дээрги-Чаяакчы Сионга чурттаар!»

Амос медээчинин ному

Кирилде

*Бурганның медээчилериниң аразында медээзи аңгы ном кылдыр бижиттинген эн баштайгы кижиге Амос болур. Ол Бурганның медээзин медеглеп турар үеде, еврей чон ийи аңгы күрүнеге чурттап турган. Мурнуу чүктө – Иудея, ооң найысылалы – Иерусалим. Соңгу чүктө – Израиль, ооң политиктиг найысылалы – Самария хоорай, а эң чугула шажынчы төвү – Вефил хоорай.

Амос боду Иудеяның Вифлеем хоорайжыгаштан ырак эвесте турар Текоя деп суур чурттуг кадарчы кижиге турган. Бистиң эрага чедир VIII вектиң ортан үезинде Бурган анаа Соңгу күрүнеге баргаш, израильчилерге Ооң медээзин дамчыдарын дужаган. Ол үеде израиль чон чүдек-бужар херектер, Бурганга удур чүдүлгө ёзулалдары болгаш яды-түрөңги, кошкак улусту дарлаар чоруктар кылып, хой бачыт үүлгедип турган.

Номну дараазында кезектерге чарып болур:

– Израиль-биле кожа чыдар бүгү чурттарны база Израильдин бодун Бурган кездир дугайында баш бурунгаар кысказы-биле чугаалааны (1–2 эгелер);

– израиль чоннун бачыттарын сойгалаан база Бурганның ам келир шииткелин баш бурунгаар чугаалаан тодаргай өттүр билген медеглелдер (3–6 эгелер);

– Бурганның Амосче чорутканы беш көстүүшкүн болгаш оларга тайылбырлар (7–9 эгелер).

Адак соонда израиль чон Амостуң сагындырылгарын тооп дыңнавайн барган. Ынчангаш бистиң эрага чедир 722 чылда Ассирия күрүне Самарияны эжелеп алгаш, дириг арткан израильчилерни тудуп алгаш, аңгы-аңгы чурттарже өскээр көжүрүпкөн.

1 ¹Текоя чурттуг кадарчыларның бирээзи Амостуң сестери бо-дур. Израиль дугайында Бурганның чорутканы бо көстүүшкүннү Амос Иудеяның хааны Озияның чагырып турганы база Иехоаштың оглу, Израильдин хааны Иеровоамның чагырып турганы үеде, чер шимчээшкини болурунун ийи чыл мурнунда көргөн.

² Амос:

«Дээрги-Чаяакчы *Сиондан динмирээр,
Иерусалимден дыңзыдыр алгырар;
кадарчыларның оран-савазында улус качыгдап ыглажыр¹,
Кармил дааның бажы кургай бээр» – деп чугаалаан.

Израильдин коязы чоннарның кеземчези

³ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

¹1:2 Азы: «Кадарчыларның одар-белчирилери кургап каар».

1:1 2 Хаан. 14:2; 2 Чыл. 11:6; Неем. 3:5 1:1 4 Хаан. 14:23; 15:1; 2 Чыл. 26:1; Иса. 1:1; Ос. 1:1
1:1 Зах. 14:5 1:2 Иер. 25:30; Иоил 3:16 1:2 Ис. 19:26; 3 Хаан. 18:19

«Хөй санныг кемниг үүлгедиглери дээш,
Дамаскының чурттакчыларын өршээвес мен,
чүгө дээрге олар Галаадты демир-биле чылча бастырып турган-дыр.

⁴ Азаил хаанның ордузунче отту ыдар мен,
ол от Венадад хаанның шивээлерин чиптер.

⁵ Дамаскының хаалгазының дээктерин адыра шаап кааптар мен,
Авен шынаада чурттаан улусту база Бет-Эденде дүжүлге ээлээн кижини узуткап
каар мен;
арамей чонну тудуп алгаш, Кирже шөлүптер».
Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

⁶ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Хөй санныг кемниг үүлгедиглери дээш,
Газа хоорайның чурттакчыларын өршээвес мен,
чүгө дээрге олар хары чонну, Эдомга хүлээдип бээр дээш,
мөөңү-биле тудуп аппаратан болгай.

⁷ Газаның ханазынче отту ыдар мен,
ол от ооң шивээлерин чиптер.

⁸ Азот хоорайның чурттакчыларын,
Аскалонда дүжүлге ээлээн кижини узуткап каар мен
база Экронче холумну угландыраар мен –
ынчан артып калган филистим чон кырлып каар».
Дээрги-Бурган-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

⁹ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Хөй санныг кемниг үүлгедиглери дээш,
Тир хоорайның чурттакчыларын өршээвес мен,
чүгө дээрге олар хары чонну мөөңү-биле тудуп аппараташ,
Эдомга хүлээдип берген-дир
база ха-дуңмалышкы эвилелди уттупкан-дыр.

¹⁰ Тирниң ханазынче отту ыдар мен –
ол от ооң шивээлерин чиптер».

¹¹ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Хөй санныг кемниг үүлгедиглери дээш,
Эдомнуң чурттакчыларын өршээвес мен,
чүгө дээрге олар ха-дуңмазы болур израиль чонну хылыш туткаш,
кээргел чок сывыртап, килеңинге алыскаш,

1:3 Иса. 17:1; Иер. 49:23 **1:3** 4 Хаан. 10:32-33; Иса. 21:10 **1:4** 4 Хаан. 8:12; 13:22

1:4 Иер. 49:27 **1:5** Иер. 51:30 **1:5** Ос. 4:15 **1:5** Иез. 27:23

1:5 4 Хаан. 16:9; Иса. 22:6; Ам. 9:7 **1:6** Иер. 47:1, 5 **1:6** 2 Чыл. 28:18; Иоил 3:6 **1:8** 1 Хаан.

5:1; Ам. 3:9 **1:8** Соф. 2:4; Зах. 9:5 **1:9** Иса. 23:1; Иер. 47:4; Иез. 26:2; Иоил 3:4; Зах. 9:4

1:9 3 Хаан. 5:1 **1:11** Иса. 34:5; 63:1; Иер. 49:7-22; Иез. 25:12-14; Авд. 1:1-16; Мал. 1:3-4

доктаамал дошкуурап, үргүлчү хорадап турган-дыр.

¹² Теман черже отту ыдар мен,
ол от Восора хоорайның шивээлерин чиптер».

¹³ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Хөй санныг кемниг үүлгедиглери дээш,
аммон чонну өршээвес мен,
чүге дээрге ол, бодунуң девискээрин алгыдып аар дээш,
галаад черге сааттыг херээженнерни одура шаап турган-дыр.

¹⁴ Равва хоорайның ханазынга отту кыпсыр мен,
ол от ооң шивээлерин чаа-дайын хүнүнде алгы-кышкы аразынга,
хат-шуурганныг хүнде казыргыланым келгеш, чиптер.

¹⁵ Оларның хаанын хамык нояннары-биле кады дайзын тудуп алгаш баар».
Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

2 ¹ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Хөй санныг кемниг үүлгедиглери дээш,
*Моавтың чурттакчыларын өршээвес мен,
чүге дээрге олар Эдомнуң хаанының сөөгүн хүл кылдыр өрттедипкен-дир.

² Моавче отту ыдар мен,
ол от Кериот хоорайның шивээлерин чиптер,
моав чон ону чылча шапкан аг-шеригниң алгы-кышкызының аразынга,
дайзыннар труба этсип турда, кырлып каар.

³ Ол чоннуң баштынчызын узуткап,
ооң-биле кады шупту нояннары өлүрүп каар мен».
Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

Иудея биле Израильдиң кеземчези

⁴ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Хөй санныг кемниг үүлгедиглери дээш,
Иудеяның чурттакчыларын өршээвес мен,
чүге дээрге олар Дээрги-Чаяакчының *хоойлузундан ойталап,
Ооң дүрүмнеринге шынчы бооп артпаан-дыр;
ада-өгбезиниң эдерип турганы меге бурганнар ол чонну оруундан өскээр
дуурайлап каапкан-дыр.

⁵ Иудеяже отту ыдар мен,
ол от Иерусалимниң шивээлерин чиптер».

⁶ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Хөй санныг кемниг үүлгедиглери дээш,

1:11 2 Чыл. 28:17; Иез. 35:5 **1:13** Иер. 49:1; Иез. 21:28; 25:2; Соф. 2:8

1:13 4 Хаан. 8:12; Ос. 14:1 **1:14** Ы. х. к. 3:11; 2 Хаан. 12:26 **1:15** Иер. 49:3

2:1 Иса. 15:1; 25:10; Иер. 48:1; Иез. 25:8; Соф. 2:8 **2:2** Иер. 48:24 **2:4** Лев. 26:14-15

2:4 Иер. 16:19-20 **2:5** Иер. 17:27; Ос. 8:14

Израильдин чурттакчыларын өршээвес мен,
чүге дээрге ол чонда чөптүг-шынныг кижини – акша-мөңгүнге,
ядыи кижини – эжеш идик өртөөнге-ле кул кылдыр садып турар-дыр.

⁷ Олар шедыи улусту довуракче донгайтыр басып,
эрге-желээ чок улустуң оруун моондактаар-дыр,
оглу-даа, ачазы-даа, чаңгыс-ла ол херэежен-биле будалып,
Мээң ыдыктыг адымны бужартадыр-дыр.

⁸ Олар долаа төлевири кылдыр алган хевин чаткаш^k,
*өргүл салыр бедигээштер чанынга чыдып аар-дыр,
буруудаттырып турар улустан торгаал кылдыр алган арагазын
*бурганнарының өргээзинге^l ижер-дир.

⁹ А Мен силерниң мурнуңарга пөш ышкаш бедик-чаагай,
дуб ышкаш быжыг амор чонну узуткап кагдым,
ооң дазыл-дөзүн тура тыртып кагдым.

¹⁰ Мен силерни, амор черни ээлеп алзын дээш,
египет черден үндүре бергеш,
дөргөн чыл дургузунда ээн кургаг ховуга эдертип чоруп турдум.

¹¹⁻¹² Силерниң оолдарыңар аразындан – Бодумнун *медээчилеримни,
аныяк оолдарыңар аразындан – назорейлерни шилип ап турдум.

Ындыг эвес ийик бе, израиль чон?

А силер назорейлерге арага сыгап,
медээчилерге: „Өттүр билип медеглевеңер!“ – деп дужаап турдуңар».
Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

¹³ «Көрдүңер бе, Мен силерни,
долдур моожалар чүдүргөн тергениң базары дег,
чылча бастыраар мен;

¹⁴ чүгүрүк-даа кижиде десе бээр арга тышпас,
быжыг-даа кижиниң туржуп шыдаар күжү чок апаар,
күш-шыдалдыг-даа кижиде амы-тынын камгалап шыдавас.

¹⁵ Ча-согуннуг-даа кижиде шыдашпас,
чүгүрүк-даа кижиде, аът мунган-даа кижиде амы-тынын камгалап шыдавас.

¹⁶ Эң-не эрес-дидим дайынчы безин
Дээрги-Чаяакчының шийткел хүнүнде хол даяң дезип чоруй баар».
Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

^k**2:8** Ыдыктыг хоойлуда долаа төлевири кылдыр алган хепти дүн дүшпээнде ээзинге дедир эгидерин дужааган турган (Хост. 22:26; Ы. х. к. 24:12-13 көр).

^l**2:8** Азы: «Бурганының өргээлеринге».

2:6 Лев. 25:39; 4 Хаан. 4:1; Ам. 8:6 **2:7** Иов 24:4; Иса. 10:2 **2:7** Лев. 18:8; Ы. х. к. 22:30

2:9 Сан. 13:33-34 **2:9** Иис. 24:8 **2:10** Хост. 12:51 **2:10** Ы. х. к. 8:2 **2:11-12** Сан. 6:2

2:11-12 Иса. 30:10; Иер. 11:21; Ам. 7:13; Мих. 2:6 **2:14** Ыд. ыр. 32:16-17

***Бурганның медээчизи ыыттавайн барбас ужурлуг**

- 3** ¹ Израиль чон, Дээрги-Чаяакчының силерге удур –
Бодунуң египет черден үндүре бергени бүгү аймак-чонга удур
чугаалаан сөстөрүн дыңнаңар:
² «Черниң бүгү аймак-чоннарындан чүгле силерни хүлээп көргөн мен,
ынчангаш бүгү кем-бурууңар дээш, силерни кезедир мен».
- ³ Ийи кижини, дугуржуп албайн чыткаш, кады чорук кылып деп бе?
⁴ Аргада арзылаңның мурнунда олча-тывыш чок болза, ол ырланыр деп бе?
Арзылаңчыгаш олча тудуп албаан болза, чыдынындан ырланыр деп бе?
⁵ Дузакта чемиш чок болза, куш ынаар кирер деп бе?
Какпаже чүү-даа кирбээн болза, ол часты бээр деп бе?
⁶ Хоорайга шериг труба этси бээрге, улус коргуп сирилес деп бе?
Айбыл-халап хоорайны хөмө тавараан болза, ону Дээрги-Чаяакчы үндүрбээн
деп бе?
⁷ Дээрги-Чаяакчы чүү-даа чүвени Бодунуң чалчалары болур медээчилерге
чажыт бодалдарын ажытпайн кылып эвес.
⁸ Арзылаң ырланган соонда, кижини коргуп сирилес деп бе?
Дээрги-Бурган-Чаяакчы чугаалаан соонда, кижини Ооң сөзүн медеглес деп бе?

Самарияның буураары

- ⁹ «Азот хоорайның база египет черниң шивээлеринге:
„Самарияны долгандыр турар дагларга чыылгаш,
ол хоорайда кедерээн ужур-дүрүм чок чорукче,
кызып-кыйышкынче көрүңер“ – деп чарлаңар.
¹⁰ Ол дээрге ак сеткилдий-биле чурттап билбес,
боттарының шивээлеринде эртине-байлакты
күчүлел болгаш үптээшкин-биле чыып ап турар улус-тур» – деп,
Дээрги-Чаяакчы медеглээн.
¹¹ Оон Дээрги-Бурган-Чаяакчы мынча дээн:
«Дайзын бүгү чуртту бүзээлеп аар.
Ол Самарияның күчү-күжүн узуткап каар,
шивээлерин үптөп кааптар».
- ¹² Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:
«Самарияда орунунун кыдыында база Дамаскыда орун-дөжөөнде олурар
израильчилер камгалал алыр бе?
Кадарчы кижиниң арзылаң аксындан малының ийи чодазын
азы кулааның чартыын ушта тыртып аары дег, чүгле ындыг камгалал ап
шыдаарлар.

3:1 Хост. 12:51 **3:2** Ы. х. к. 7:6; 10:15 **3:6** Иез. 33:4; Ос. 5:8; Иоил 2:1

3:6 Ы. 3:38; Мих. 1:12 **3:7** Э. д. 18:17 **3:8** Иса. 31:4 **3:8** Сан. 22:38

3:9 3 Хаан. 21:1 **3:10** Иса. 3:14; Мих. 6:10-12 **3:11** Ы. х. к. 28:52; 4 Хаан. 17:5-6; 18:9-12

¹³ Дыңнаан соонда, Иаковтуң салгалыңга удур херечилеңер – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. –

¹⁴ Кем-буруузу дээш, Израильди кезедип кээр хүнүмде Вефилде *өргүл салыр бедигээштерни база үреп бузар мен: бедигээштиң мыйыстарын одура шаап каарга, олар черже кээп дүжер.

¹⁵ Кышкы-даа, чайгы-даа бажыңнарны бузуп каар мен, чаан сөөгүндөн кылган каасталгаларлыг бажыңнар база буступ чиде бээр – дыка хөй бажыңнар ынчалдыр буступ каар». Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

4 ¹ Самарияның даанда чурттап турар, Васанның семис-чаагай инектери ышкаш херээженнер – ядыы улусту кызып-кыйып, түрөңги улусту дарлап, боттарының ашактарыңга: «Эккеп кудуңар-ла, ижер бис!» – деп турар херээженнер –

бо чугаа-сөстү дыңнаңар.

² Дээрги-Бурган-Чаяакчы Бодунуң ыдыктыы-биле даңгыраглап, мынча дээн: «Силерни – тыртпалар-биле, арткан өөрүңерни – сыырткыштар-биле сөөртүп алгаш баар үе чедип кээр.

³ Мурнуңарда ханаларның оюк черлерин дамчыштыр үнер апаар силер. Дайзын силерни үндүр сывыртааш, Хармонче^m аппаар». Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Израиль чоннуң Бурганче эглир хөңнү чогу

⁴ «Вефил хоорайга баргаш, бачыттан үүлгединер-ле, Галгал хоорайга баргаш, кем-бурууңар көвүдединер-ле; эргенниң-не – өргүлдеринерни, үш хонгаш-ла – дүжүдүңерниң оннуң бир кезээн

эккеп салыңар-ла.

⁵ Израильчилер, ажыткылыг безин далган-тарааны өөрүп четтириишкин өргүлү кылдыр эккеп салыңар-ла, боттарыңарның эки тура-биле салып турар өргүлдеринер дугайында медээленер-ле,

оларны салганыңар дугайында ыыткыр чарлаңар-ла.

Ынчаар кылырыңга ынак эвес ийик силер бе?»

Дээрги-Бурган-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

⁶ «Шупту хоорайларыңарга Мен силерни аш-биле кезедип турган мен,

^m**4:3** Бо сөстүң утказы эки билдинмес. Чамдык бурунгу очулгаларда «Эрмон даг» азы «Армения» деп бижээн.

бүгү чурттап турар черлериңерге аьш-чемиңер чедишпейн турган.
 Ындыг-даа болза, Менче эглип келбээн силер».
 Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

7 «Мен дүжүт ажаалдазынга чедир үш ай арткан турда,
 силерже чаьс чагдырбайн турдум;
 бир хоорайже чаьсты чагдыргаш, өскезинче чагдырбас турдум;
 бир шөлдү чаьс-биле сугаргаш, өскезин сугарбайн баарымга, кургап каар
 турду.

8 Элээн каш хоорайларның чону суксунун хандырап дээш
 чаңгыс хоорайга эленейндир кылаштап кээрге-даа,
 шуптузунун суксунун хандырап суг чок боор турду.
 Ындыг-даа болза, Менче эглип келбээн силер».
 Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

9 «Тарып алган үнүш-тараанарны
 чалынныг изиг хат болгаш дүдүк-биле чиртип турдум;
 дыка хөй чимистиг садтарыңарны, виноград тараан шөлдериңерни,
 фи́га биле оливанар ыяштарын шартылаа чип кааптар турду.
 Ындыг-даа болза, Менче эглип келбээн силер».
 Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

10 «Египетке болуп турганы дег,
 силерже мал-маган кырап хамчык аарыгны ыттым,
 аныяк эрлериңерни хылыш-биле кырып кагдым,
 аьттарыңарны сүрүп аппаар турду;
 турлагларыңарда өлүмнүң чыды думчуунар үдүн дола берди.
 Ындыг-даа болза, Менче эглип келбээн силер».
 Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

11 «Мээң Содом биле Гоморраны чылча базап кааным дег,
 силернин чуртуңарда чамдык хоорайларны чылча базап кагдым;
 ынчан силер оттан ушта тырткан кезектен дээредевес турдуңар.
 Ындыг-даа болза, Менче эглип келбээн силер».
 Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

12 «Ынчангаш Мен сени мынчаар аажылаар мен, Израиль,
 сээң-биле мынчалдыр кылыр мен,
 бодуннун Бурганың-биле ужуражырыңга белеткенип ал, израиль чон!»

13 Дагларны тывылдырып, хатты чаяап,
 кижиге Бодунуң угаан-бодалын медээлеп,

даң хаязын болгаш дүмбейни чаяап турар,
черниң бедиктерин базып турар Бурган – Бурганың Ол-дур.
Ооң ады – Дээрги-Чаяакчы, Аг-шериглиг Бурган!

Кажыыдал ыы-сызы база Бурганче эглип кээринче кыйгырыг

5 ¹ Израиль чон, силер дээш ыы-сыым төп кажыыдаан сөзүмнү дыңнаңар.

² Израиль-кыс кээп дүшкеш, туруп чадап тур!

Ол бодунуң черинге бүгү улуска кагдырыпкан чыдырда,
көдүрер кижиге тывылбас-тыр.

³ Чүге дээрге Дээрги-Бурган-Чаяакчы:

«Израильде муң кижиге дайылдажып үнген хоорайга чүс-ле шериг артар,
чүс кижиге дайылдажып үнген хоорайга он-на шериг артар» – дээн.

⁴ Дээрги-Чаяакчы израиль чонга чугаалаан:

«Менче чүткүнер, ынчан амы-тынныг артар силер;

⁵ Вефилче чүткүвенер, Галгалче барбаңар,

Безр-Шеваже чорук кылбаңар,

чүге дээрге Галгалдың чурттакчыларын тудуп алгаш баар,

Вефил айыыл-халапка таваржыр.

⁶ Дээрги-Чаяакчыже чүткүнер, ынчан амы-тынныг артар силер,

оон башка Ол Иосифтин салгалын от ышкаш

өттүр таварып эрткеш, ону чиптер,

Вефилге ол отту өжүрер кижиге турбас.

⁷ Силер дээрге шын шииткелди оо-хоран кылдыр хуулдуруп турар,
чөптүг-шынныг чорукту черже чыттыр базып турар улус-тур силер!

⁸ Үгер сылдыс биле Үш-Мыйгак сылдысты кым чаяганыл,

кым дүмбей караңгыны чырык эртенче хуулдуруп,

а хүндүскү үени дүн кылдыр караңгыладып,

далайның сугларын кыйгыргаш, чер кырынга тарай аксып турарыл?

Ооң ады – Дээрги-Чаяакчы!

⁹ Ол күш-шыдалдыг улуска удур хоозуралды салыптарга,

шивээлер чылча шаптырып аар.

¹⁰ А силер шииткел черинде сойгалакчыны көөр хөңнүнер чок,

шынны чугаалап турар кижиге силерге бак бооп көстүр болгай.

¹¹ Ядамыкты түрү бастырып,

ооң далган-тараазын үндүрүг кылдыр былаап ап турар силер.

Ынчангаш каас-коя бажыңнар-даа тудуп алган болзуңарза,

аңа чурттавас силер,

шөлдерге кайгамчык эки виноград-даа тарып алган болзуңарза,

4:13 Мих. 1:3 5:2 Иса. 47:1 5:4 Иса. 55:6; Соф. 2:3 5:5 Ос. 4:15; 9:15; 12:11; Ам. 4:4

5:5 Ам. 8:14 5:6 Ы. х. к. 4:24; Евр. 12:29 5:8 Иов 9:9; 38:31 5:8 Ам. 4:13

5:10 У. ч. 15:12

ооң арагазын ишпес силер.

¹² Чүгө дээрге Мен кемниг херээнерниң кайы хире хөйүн, бачыдыңарның кайы хире аарын билир мен: чөптүг-шынныг кижини кызып-кыйып, хээли ап турар силер, шииткел черинге яды кижиниң херээн шын шиитпес силер.

¹³ Ынчангаш угаанныг кижини ол үеде чүве чугаалавас, чүгө дээрге каржы-бак үе болган-дыр.

¹⁴ „Дээрги-Чаяакчы бис-биле кады“ дээр-дир силер.

Амы-тынныг артар дээш, бузутче эвес, буянче чүткүндөр, ынчан Аг-шериглиг Бурган ылап-ла силер-биле кады боор.

¹⁵ Бузутка хөңнүндөр чок, буянга ынак болуңар база шииткел черинге шын шииткелди тургузуңар; ынчан Дээрги-Чаяакчы, Аг-шериглиг Бурган Иосифтин арткан салгалынче ээ көрнүр чадавас».

¹⁶ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы, Аг-шериглиг Бурган мынча дээн:

«Улус бүгү кудумчуларга ыглап-сыктаар, хамык шөлчүгөштерге „халак-халак!“ дижир.

Олар кажыыдап ыглаар кылдыр – тараачын кижини, ыглап-сыктаар кылдыр – ажыг-шүжүг ырлары күүседип билир кижилерни кыйгырып алыр.

¹⁷ Виноград тараан шөлдөрнүн шуптузунга ыы-сыы дыңналыр, чүгө дээрге Мен силерниң араңар-биле кезедип эрте бээр мен». Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

Дээрги-Чаяакчының шииткел хүнү

¹⁸ «Дээрги-Чаяакчының шииткел хүнүн күзелдii-биле манап турар улус ат болур!

Ол хүннү чүгө манаар силер?

Ол дээрге чырык эвес, дүмбей-дир!

¹⁹ Кандыг-бир кижини арзылаңдан дезе бээрге, анаа уткуй адыг келген дег азы кандыг-бир кижини бажыңынга чедип келгеш, холу-биле ханадан даянырга, ону чылан шапкан ышкаш хүн-дүр.

²⁰ Дээрги-Чаяакчының шииткел хүнү караңгы эвес, чырык чүве бе?

Ол дээрге дүмбей-дир, ында чырыш кынныр чүү-даа чок.

^{21–22} Байырлалдарыңарга хөңнүм чок, оларны хүлээп көрбөс мен, байырланчыг чыыштарыңар үезинде салган бүрүн өрттедир өргүлдериңер Меңээ таалал бербөс.

Далган-тараңар өргүлдериңер Меңээ салыр болзуңарза, оларны хүлээвөс мен,

5:11 Ы. х. к. 28:30, 39; Мих. 6:15; Соф. 1:13 5:12 Хост. 23:8 5:12 Иса. 29:21

5:15 Ыд. ыр. 96:10; Рим. 12:9 5:16 Иер. 9:17 5:17 Хост. 12:12

5:18 Иоил 1:15; 2:2; Соф. 1:15 5:21-22 Иса. 1:11-14; Иер. 6:20; Мал. 1:10 5:21-22 Лев. 3:1-17

семис мал-маганыңардан салган эп-найырал өргүлдеринче көрүнмес мен.

²³ Боттарыңарның ырларыңарның ыыт-шимээнин Менден ырадыңар, силерниң чадаганнарыңарның ойнаанын дыңнаvas-даа мен.

²⁴ Силерден күзээр чүвем бо-дур:

шын шииткел – хем суу ышкаш,

чөптүгү-шынныг чорук – кажан-даа катпас агым ышкаш хөме аксын.

²⁵ Израиль чон, силер Меңээ ээн кургаг ховуга дөртен чыл дургузунда янзы-бүрү эът өргүлдери, далган-тараа өргүлдери салып турган бис дээр силер бе?

²⁶ Хаан-бурганыңар Саккуттун болгаш сылдыс-бурганыңар Кайваннын дүрзүлерин –

боттарыңарга кылып алган *дүрзү-бурганнарыңарны ап чораан болгай силер!¹¹

²⁷ Ынчангаш Мен силерни Дамаскының ындынче шөлүптер мен» – деп,

Дээрги-Чаяакчы чугаалаан;

Ооң ады – Аг-шериглиг Бурган!

Израильдин туразында чурттап турар улузу ат болур

6 ¹ *Сион дагда сагыш амыр чурттап турар улус ат болур,
«Самарияның даанга айыыл чок чурттаар бис» деп бодап турар улус,
израильчилерниң оларга кээп турары баштын чоннун ат-сураглыг улузу ат болур!

² Калне хоорайже барып, көрүп көрүнер,
оортан өндүр улуг Хамат хоорайже чоруптуңар,
оон филистим черде Геф хоорайже бада беринер:
ол черлер бо күрүнелеринерден дээр деп бе?

Ол черлерниң девискээри бо черлерден делгем деп бе?

³ Айыыл-халап хүнүн ырак кылдыр бодап,
күчүлелдин дүжүлгеге олурарын чоокшуладып турар-дыр силер.

⁴ Чаан сөөгү-биле каастаан оруннарыңарда чыдар-дыр силер,
орун-дөжээнерде хөлестеп чыдып алгаш,
сүрүг малыңарда эң-не семис хойларны,
коданыңарда семиртир азыраан шарыларны
дөгерип чип турар-дыр силер.

⁵ «Чадаганга үдеткеш, ырлажып, хөгжүм херекселинге Давид хаан ышкаш
ойнап билир бис»
деп бодаар-дыр силер.

⁶ Дашкаларга арага кудуп ижип, эң эки үстер-биле чагдынар-дыр силер,
а Иосифтин салгалының айыыл-халавы дээш сагыжыңар аарбас-тыр!

¹¹5:26 Бо шүлүктүн утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Силер Молохтун чадырын, бурганыңар болур Ремфаннын сылдызын – боттарыңарга кылып алган дүрзү-бурганнарыңарны ап алгаш чордуңар чоп» деп бижээн.

5:25 Аж.-ч. 7:42-43 5:27 4 Хаан. 17:6 6:1 Иса. 32:9; Соф. 1:12 6:2 Иса. 10:9

6:2 Наум 3:8

⁷ Ол бүгү дээш, силер ам дайзынның тудуп аппаар улузунуң баштайгылары болур силер, хөлестеп чыткан улустуң дою доостур!

Бурган Самарияны буурадып каар

⁸ Дээрги-Бурган-Чаяакчы Бодунуң амы-тыны-биле даңгыраглаан, Аг-шериглиг Бурган: «Иаковтуң салгалының улуургак чоруунга хөңнүм чок, ооң шивээлерин көөр хөңнүм чок.

Найысылалды, ында турар бүгү чүвени дайзынга хүлээдип бээр мен – деп медеглээн. –

⁹ Кандыг-бир бажыңга он кижиге амы-тынның артар-даа болза, олар база өлүп каар.

¹⁰ Оларны ажаап, өрттедир дээн төрели кижиге чедип келгеш, мөчү-сөөктерни үндүрер дээш, бажың иштинде кижиден:

„Сенден өске кижиге бар-дыр бе?“ – деп айтырарга,

демгизи: „Кым-даа чок“ – деп харыылаар,

ынчан келген кижиге: „Ыгыттава! Дээрги-Чаяакчының адын адап болбас“ – дээр⁹.

¹¹ Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы дужаарга, улуг-даа бажыңнар буступ каар, бичии-даа бажыңнар чуурлуп каар.

¹² Хаяларга аът маңнаар бе?

Хая-дашты⁹ шары-биле чарып болур бе?

А силер база утка чок чүве кылып, шын шийткелди оо-хоран кылдыр, чөптүг-шынның чорукту ажыг өт кылдыр хуулдуруп алган-дыр силер.

¹³ Силер дээрге чөгенчиг чүүл дээш өөрүп:

„Бодувустуң шыдалывыс-биле күчү-күштү чедип алган эвес бис бе?“ – деп турар улус-тур силер.

¹⁴ Көөр сен, израиль чон, Мен сеңээ удур өске чонну көдүрер мен.

Ынчан олар силерни сонгу чүкте Лего-Хаматтан эгелээш,

мурнуу чүкте Арава шынаага чедир дарлап-бастыр» – деп,

Дээрги-Чаяакчы, Аг-шериглиг Бурган чугаалаан.

Шартылаалыг көстүүшкүн

7 ¹ Дээрги-Бурган-Чаяакчы меңээ мындыг көстүүшкүн чорудуп берген. Хаанның сигенин кескен соонда үнген ойт-сиген чаа-ла өзүп эгелеп турда, Ол шартылааны тывылдырган болду. ² Шартылаа чер-чурттуң ногаан үнүжүн төндүр чиптерге, мен: «Дээрги-Бурган-Чаяакчы, чонунну өршээп көрөм, Израиль канчап

⁹6:10 Бо шүлүктүң утказы эки билдинмес. Чедип келген төрели кижиге Дээрги-Чаяакчының кичээнгейин бодунче хаара тырткаш, айыыл-халапка таваржырындан сезинген бооп чадавас.

⁹6:12 «Хая-дашты» деп сөстүң болгу дег өске утказы: «Далайны».

шыдажырыл? Ооң бичиизи аажок-тур» – дидим. ³ Дээрги-Чаяакчы кээргей бергеш: «Көргөн чүүлүң болбас!» – деп чугаалады.

Оттуг көстүүшкүн

⁴ Дээрги-Бурган-Чаяакчы меңээ мындыг көстүүшкүн чорудуп берген. Ол от-биле шийткел үндүрерин чарлады; шак ол от чер адаанда өндүр улуг сугларны, ол кезек черни өрттөндир чип эгеледи. ⁵ Мен ынчан: «Дээрги-Бурган-Чаяакчы! Соксап көрөм. Израиль канчап шыдажырыл? Ооң бичиизи аажок-тур» – дидим. ⁶ Дээрги-Бурган-Чаяакчы кээргей бергеш: «Ам көргөн чүүлүң база болбас!» – деп чугаалады.

Хананың дортун хынап көөр херекселдиг көстүүшкүн

⁷ Дээрги меңээ мындыг көстүүшкүн чорудуп берген. Ол Боду хананың дортун хынап көөр херексел дузазы-биле туткан хана чанында турду, ук херексел Оон холунда болду. ⁸ Дээрги-Чаяакчы менден: «Чүнү көрүп тур сен, Амос?» – деп айтырарга, мен: «Хананың дортун хынап көөр херекселди» – деп харыыладым. Дээрги: «Көрдүң бе, Мээң израиль чонумнуң ыргак-дортун хынап, шенеп көрдүм, аңаа катап база өршээл көргүспес мен. ⁹ Исаактын салгалдарының мөгөйишкин кылыр бедик черлери хоозураар, Израильдин ыдыктыг дээн черлери үрелип бустур, Мээң хылыжым Иероваам хаанга база ооң ук-салгалынга удур тулчур» – деп чугаалады.

Амасияның Амосту доктаадырын оралдашканы

¹⁰ Ынчан Бурганның Вефилде *бараалгакчызы Амасия дээрзи израиль хаан Иероваамче: «Амос силерге удур израиль чоннуң аразында сүлчээ белеткеп тур, ооң шупту сөстөрүн чуртувус угбайн тур. ¹¹ Чүгө дээрге Амос: „Иероваам хылышка шаштырып өлүр, а израиль чонну бодунуң черинден тудуп аппаар“ – деп турду» – дээн медээ дамчытты.

¹² Амасия оон Амоска: «Бүдүү билир! Барып, Иудеяже дезивит; аңаа өттүр билип медегле, аыш-чемиңни ынчалдыр ажылдап чи. ¹³ Моон соңгаар Вефилге өттүр билип медеглеве, чүгө дээрге ол – хаанның ыдыктыг чери-дир, Бурганның күрүне чергелиг *өргээзи-дир» – деп чугаалаан.

¹⁴ Амос Амасияга харыылап, мынча дээн: «Мен бүдүү билир-даа, бүдүү билирниң оглу-даа эвес мен. Мал кадарчызы-даа, фиға ыяжының ажаакчызы-даа чордум. ¹⁵ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы мени шилип ап, кодан хоюмдан чаргаш: „Барып, Мээң израиль чонумга өттүр билип медегле!“ – деп чугаалаан. ¹⁶ А ам Дээрги-Чаяакчының чугаа-сөзүн дыңнап ал.

Сен болза: „Израильге удур өттүр билип медеглеве,

Исаактын салгалдарынга удур суртаалдава“ – дээр-дир сен.

¹⁷ Ол дээш Дээрги-Чаяакчы: „Сээң кадайың хоорайга самын-садар херээжен аппаар,

7:3 Иоил 2:13-14; Иона 1:6; 3:9 7:8 Иер. 1:11, 13; Ам. 8:2 7:9 4 Хаан. 15:8-12

7:10 3 Хаан. 12:32 7:11 Ам. 6:7 7:12 Мих. 3:5 7:13 Ам. 2:12 7:13 3 Хаан. 12:29-33

7:14 Ам. 1:1 7:16 Иса. 30:10; Мих. 2:6

оглу-кызың хылышка шаштырып өлүр,
сээң черинни хендир-биле хемчээп, үлөп-хуваап кааптар,
а сен бодуң *арыг эвес черге өлүр сен;
израиль чонну бодунуң черинден тудуп аппаар!⁶ – деп чугаалаан».

Бышкан чимистиг көстүүшкүн

8¹ Дээрги-Бурган-Чаяакчы меңээ мындыг көстүүшкүн чорудуп берген. Бышкан чимистиг аргымал хааржак турар болду. ²Ол: «Чүнү көрүп тур сен, Амос?» – деп айтырарга, мен: «Бышкан чимистерлиг аргымал хааржакты» – деп харыыладым. Дээрги-Чаяакчы ынчан меңээ: «Мээң израиль чонунуң төнчүзү⁴ келген-дир: Мен аңаа катап база өршээл көргүспес мен. ³Мээң шииткелим хүнү кээрге, ордуга ырлар өөлөөн ыы-сыыже шилчий бээр» – деп медегледи. Дээрги-Бурган-Чаяакчы аңаа немей:

«Кижиге сеги дыка хөй болур,
оларны улус чер бүрүзүңгө ыыт чок октапкаш баар.

⁴Силер – ядыларны бастыксап,
бо чурттун түрөңгилерин чок кылыксап турар улус –
ону дыннаңар.

⁵Силер дээрге: „Кажан-на ай чаазының байырлалы эргип,
далган-тараа садар аргалыг боор бис;
кажан-на *амыр-дыш хүнү төнө берип, аңмаарларны ажыткаш,
хемчээр саваны бичииледип, өртектөрнү улгаттыргаш,
шын эвес деңзи шойлары-биле улус мегелээр аргалыг боор бис?»

⁶Ынчан баксырап калган далган-тарааны садыглаар аргалыг боор бис;
chedinmes улусту – акша-мөңгүңгө, яды улусту – эжеш идик өртөөңгө-ле
кул кылдыр садып алыр бис⁶ – деп турар улус-тур силер» – диди.

⁷Израиль чоннуң чоргааралы Дээрги-Чаяакчы
Бодунуң бажы-биле даңгыраглап⁷:

«Бо улустун үүлгедиглериниң чаңгызын-даа кезээ мөңгөдө утпас мен!

⁸Ол үүлгедиглерден чер шимчей бербес бе,
ында чурттап турар кижиге бүрүзү ыглай бербес бе?
Бүгү чер, Египетте Нил хем ышкаш, хөлзей бербес бе,
көдүрлүп-даа, чавырлып-даа турбас бе?» – деп чугаалаан.

⁹«Мээң шииткелим хүнү кээр – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы медеглээн. –
Ынчан хүннү дал дүшпөтө ажар кылып каар мен,
чырык хүндүс-ле чер кыры караңгылай бээр;

^{8:2} Еврей дылда «төнчү» деп сөс (кеч) «бышкан чимис» (кайиц) деп сөс-биле дөмей дыңналыр.

^{7:8} Азы: «Дээрги-Чаяакчы израиль чоннуң улуургак чоруу-биле даңгыраглап».

8:1 Иер. 24:1; Мих. 7:1 **8:2** Иер. 1:11, 13; Ам. 7:8 **8:2** Ыы. 4:18; Иез. 7:2-3

8:5 Сан. 28:11 **8:5** Неем. 13:15-16 **8:5** Лев. 19:36; Мих. 6:10

8:6 Лев. 25:39; 4 Хаан. 4:1; Ам. 2:6 **8:8** Ам. 9:5 **8:9** Иер. 15:9; Мих. 3:6; Лк. 23:44

¹⁰ байырлалдарыңарны – ажыг-шүжүг кылдыр,
хамык ырларыңарны – ыы-сыы кылдыр хуулдулар мен,
шуптуңарга качыгдалдың самдар хевин кедирип,
шуптуңарның баштарын тазартыр таарып каар мен;
чуртка ол хүннү кижиниң эр чаңгыс оглунуң өлүмү дээш
кажыыдалы дег кылып каар мен,
ол хүн төнчүзүңгө чедир кажыыдал хүнү дег болур».

¹¹ Дээрги-Бурган-Чаяакчы оон ыңай медеглээн:

«Кажан Мээн черже ашты чорударым –
улустуң аыш-чем биле суг чедишпезинден эвес,
а Дээрги-Чаяакчының сөстөрүн дыңнаар дээш
аштап-суксаары хүннер чоокшулап келген-дир.

¹² Кижилер бир далайдан өске далайга чедир
Дээрги-Чаяакчының сөзүн дыңнаары-биле чер кезип эленнедир кылаштап,
соңгу чүктен чөөн чүкче улчуур, ынчалза-даа дыңнаас.

¹³ Ол шийткел хүнүндө аяңныг чараш аныяк оолдар, кыстар
суксаанындан медреселин оскунуптар.

¹⁴ Самарияны кем-бурууже кирип турар бурганнар-биле даңгыраглаар,
„Дан хоорайның дириг бурганнары-биле
база Беэр-Шева-биле даңгыраглап тур бис!“ дээр улус кээп дүшкеш,
катап көдүрлүп шыдаас».

Вефилде өргүл бедигээжиниң көстүүшкүнү

9 ¹*Өргүл салыр бедигээш чанында турар Дээргини көрүп кагдым. Ол меңээ
мынча дээн:

«Дээвиир сириңейни бээр кылдыр адагашты үстүрүпкеш,
дээвиирни демги улустуң шуптузунуң баштарынче кээп дүжер кылывыт,
дириг артканнарын Мен хылыш-биле шанчып өлүрүп каар мен:

оларның аразындан дезер дээн кижидезип шыдаас,
амы-тынның артарын күзээн кижиде камгалал ап шыдаас.

² Олар Менден дезип, алды оранче-даа кире бээр болза,
Мээн холум оларны ушта тыртып аар,
дээрже-даа дезип үне бээр болза,
оортан дүжүр октаптар мен.

³ Кармил дагның бажыңга-даа чашты бээр болза,
оларны аңаа тып алгаш, тудуп аар мен;
далай дүвүңге-даа Мээн караамдан ажыгталы бээр болза,
оларны аңаа шагарын далай чыланыңга дужаар мен.

⁴ Дайзыннар тудуп алгаш, сүрүп аппаар-даа болза,

оларны аңа өлүрүп каарын хылышка дужаар мен.
Оларга ачы-буянны эвес, айыыл-халапты таварыштырар мен».

⁵ Аг-шериглиг Дээрги-Бурган-Чаяакчы чер кырынга дээптерге,
ол эстип-хайлы бээр,
ында чурттап турар бүгү улус кажыыдап ыглажыр,
ол чер Египетте Нил хем ышкаш көдүрлүр база чавырлыр.

⁶ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң үстүкү ордузун дээрлерге туткан,
дээрниң таваан черге тургускан;
Ол далайның сугларын кыйгыргаш,
чер кырынга тарай аксып турар;
Ооң ады – Дээрги-Чаяакчы!

Бурган Израильди узуткааш, оон катап тургузуп каар

⁷ «Израильчилер, силерге Мээң хамаарылгам эфиоптарга ышкаш эвес ийик бе?
– деп,

Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –
Силерни египет черден үндүрө бергеним дег,
филистим чонну – Кафтордан, арамей чонну – Кирден база
Мен үндүрө бербээн ийик мен бе?

⁸ Дээрги-Бурган-Чаяакчының карактары бачыттыг күрүнеже көрүп тур.
Мен ону чырык чер кырынга турбас кылдыр узуткап каар мен.
Ынчанмыже Иаковтуң ук-салгалын шуут-ла узуткавас мен – деп,
Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

⁹ Дыңнаңар даан, Мен дужаал берип,
израиль чоннуң бок хавыын, далган-тарааны шишкиишке челбиيري дег,
бүгү чоннар аразынче тарай шишкиир мен,
чаңгыс-даа үрезин черже кээп дүшпес!

¹⁰ Мээң чонумда бүгү бачыттыг улус –
„Бо айыыл-халап бисти таварбас, биске чедип келбес!“ дижир улус –
хылыштан өлүп калыр.

¹¹ Шииткел хүнү кээрге,
Мен Давидтиң буступ дүшкен чадырын⁸ катап тургузар мен,
ооң тиглерин дуглап каар мен, бузундуларын эде тудуштурар мен,
бурунгу үеде турганы дег кылдыр тудуп каар мен.

¹² Израильчилер ынчан Эдомнуң арткан чонун болгаш
Меңээ хамааржыр бүгү өске чоннарны чагырып алыр».
Ол бүгүнү кылыр Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

^{9:11} Шак бо ойзу сөглээн сөстөр Давид хаанның салгалының ышкынып алган эрге-чагыргазын көргүзүп турар чадавас.

9:5 Ыд. ыр. 45:7 **9:5** Ам. 8:8 **9:6** Ыд. ыр. 103:3 **9:6** Ам. 4:13 **9:7** Иер. 47:4

9:7 4 Хаан. 16:9; Иса. 22:6; Ам. 1:5 **9:9** Лк. 22:31 **9:10** Ам. 6:3 **9:11** Аж.-ч. 15:16-18

¹³ «Дүжүттүн хөйүндөн ону чыып безин четтикпейн баар,
элбек үнгенинден виноградты арага кылдыр хуулдуруп четтикпейн баар үе кээр
– деп,

Дээрги-Чаяакчы медеглээн, –
ынчан виноград чулуу даглардан сыстып үнер,
хамык тейлерден агып бадар.

¹⁴ Мээң израиль чонумга эки чолду эгидер мен[†],
олар буурап дүшкөн хоорайларны катап туткаш, аңаа чурттай бээр,
шөлдерге виноград олурткаш, ооң арагазын ижер,
садтар тарып алгаш, ында кат-чимисти чыып чиир.

¹⁵ Израильчилерни боттарының черинге чурттадып каар мен,
оларны Мээң бергеним черден база катап үндүр сывырбас».
Дээрги-Чаяакчы Бурганыңның чугаалаан чүвези ол-дур.

[†]**9:14** Азы: «Израиль чонумну туттуруушкундан эгидер мен».

Авдий медээчинин ному

Кирилде

Бодунуң кыска медээзинде Авдий *медээчи улуургак Эдом күрүнени Бурган Бодунуң шилип алган чонунга удур ооң бачыттары дээш кезедир дээрзин баш бурунгаар чугаалап турар. Эдом Иудеядан мурнуу-чөөн талага, дыка хөй эрттинмес чалым-хаялыг дагылыг черге турган. Эдомнуң найысылалы Селаның ады безин «чалым» дээн уткалыг. Дайзыннарга удур шак ол камгалалдан аңгыда, Эдом бодунуң мерген угаанныглары-биле алдаржаан турган. Үе-дүпте Эдомну израиль чоннуң өгбези болур Иаковтуң акызы Исавтың үре-салгалы ээлеп чурттай берген чүве-дир.

Бо медээни вавилон аг-шеригниң Иерусалимни бистиң эрага чедир 586 чылда үрөп бусканының соонда бир-ле үеде медеглээн болгу дег. Бодунга төрөл чон дээш сагыш човаар азы аңаа дузалажыр орнунга, Эдом Иудеяның эжелеттиргени дээш өжү ханып, амырап, харын-даа эжелекчиге дузалажып турган.

Эдомнуң буураан үези эки билдинмес. Бистиң эрага чедир IV векте эдом черни наватей чон чагырып алган. Рим күрүне үезинде Эдомнуң биеэги күжү биле ат-алдарындан ол черге чүглө Идумея деп ат артып калган.

Эдом чоннуң кем-буруузу болгаш кеземчези

(Иер. 49:7-22)

1 ¹ Дээрги-Бурган-Чаяакчының Авдий *медээчиже чороткан көстүүшкүңү, Эдомнуң дугайында чугаалаан чүвези бо-дур.

Дээрги-Чаяакчыдан келген медээни дыңнаан бис.
«Көдүрлүп үнгөш, Эдомга удур чаалажылы!» – деп медээни өске чоннарга чедирзин дээш, айбычы кижини чороткан турган.

² «Дыңнап көр, Мен сени чоннар аразыңга чөгөнчиг чон кылып каар мен, оларга аажок бак көрдүрер сен.

³ Турамык чорууң сени дуурайлап алган-дыр: чалымнарда, бедик черде чурттап турар болгаш: „Мени кым черже дүжүр октаптар боор?!“ – деп чугааландың.

⁴ Сен, эзир куш дег, бедидир ужуп үне бээр-даа болзунца, уяңны сылдыстар аразыңга-даа тудуп аар болзунца, Мен сени оортан-даа дүжүр октаптар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. –

⁵ Хоозурап когараар деп чүвөңни!

Бир эвес сээң шөлүңче кат-чимис чыыкчылары кирип кээр болза,
олар элээн катты арттырып кагбас чүве бе?

Оорлар азы дүнеки үптөкчилер сеңээ кээр болза,
олар чүгле бодунга чеже херегил, ынчаны оорлап албас бе?

⁶ А Исавтың уре-салгалының бүгү чүвезин үлтеп-тонап,
ооң чажыт шыгжамырларын безин үжеп-чиндири кайы хире-дир!

⁷ Сээң шупту эвилелчилериң сени черинден үндүр ойладыптар,
сээң-биле эп-найыралдыг улус сени дуурайлааш, ажып тиилээр,
сээң аыш-чемиңни чип турган улус сеңээ дузак салыр.
Эдомга угаан-сарыыл артпас!»

⁸ Оон Дээрги-Чаяакчы мынча деп медеглээн:

«Эдомда мерген угаанныг улусту,
Исавтың даглыг чуртунда бодамчалыг улусту
Мээң шииткелим хүнүнде узуткап каар эвес ийик мен бе?

⁹ Теман чер, сээң эрес-дидим улузун коргуушкунга алзыр.
Исавтың даглыг чуртунга кымны-даа амылыг арттырбас.

¹⁰ Өлүрүкчү чорук кылып турарың дээш,
ха-дунмаң болур Израильди бастып турарың дээш,
бак атка кирип, кезээ мөңгеде узуткаттырар сен.

¹¹ Хары улус Израильдин эргине-байлаан аппарып турда⁴,
даштыкы улус ооң эжик-хаалгазын дамчып Иерусалимче киргеш,
аңаа үлеш кылып турда, сен кыдыыңга көрүп турган сен,
ооң дайзыннарының бирээзи дег болган сен.

¹² Ха-дунмаң айбыл-халапка таваржырга, хыың ханып, амырава!
Иудеяның чону өлүп турда, өөрүве!

Олар базындырып турда, аксың калбаннатпа!

¹³ Мээң чонум айбыл-халапка алзып аарга,
ооң эжик-хаалгазын дамчып кирбе!

Ол буурап каарга, ооң хай-халавынче топтап көрбе!

Ол айбыл-халапка таваржы бээрге, ооң эт-хөрөңгизинге дегбе!

¹⁴ Ооң менди арткан улузун өлүрер дээш,
орук белдирлеринге кедеп, манап турба!

Ол базындырып турда, дириг арткан улузун дайзыннарга тудуп бербе!

¹⁵ Дээрги-Чаяакчының шииткелиниң хүнү
бүгү чоннарга чоокшулап келген-дир:

өскелерни канчаар аажылап чораан болдур сен,

Бурган сени база ынчаар аажылаар;

херектериңге дүгжүр кеземче бодуңуң бажыңче суг кудар.

¹⁶ Килеңимниң дашказын Мээң чонумнуң ыдыктыг даамга ишкени дег,

⁴1:11 Азы: «Израильдин аг-шерин тудуп аппарып турда».

1:9 Э. д. 36:5; Иов 2:11; Ам. 1:12 1:11 4 Хаан. 25:13-17 1:11 Иоил 3:3; Наум 3:10

1:11 Ыд. ыр. 136:7 1:12 Мих. 4:11; 7:8 1:13 У. ч. 17:5 1:13 Иез. 35:10

1:15 Иса. 13:6; Иоил 1:15; Соф. 1:7 1:15 Иер. 50:29; Иез. 35:15; Авв. 2:8 1:16 Иер. 25:27-28

шупту өске чоннар база ону үргүлчү ижип, төндүр пактаар,
олар оон шуут турбаан-даа ышкаш, кырлып чиде бээр».

Израильдин эчизинде барып тиилээри

¹⁷ «А *Сион даг ыдыктыг чер болур,
анаа хоргадаан чон дириг артар.
Иаковтуң үре-салгалы бодунуң өнчү черин ээлеп аар.

¹⁸ Иаковтуң үре-салгалы кыпкан от апаар,
Иосифтиң үре-салгалы чалбыыш апаар,
а Исавтың үре-салгалы кургаг сиген апаргаш,
өрттеттирип, узуткагтырып аар,
олардан кым-даа дириг артпас».
Дээрги-Чаяакчының чугаалаан сөзү ол-дур.

¹⁹ *Негев чурттакчылары Исавтың даглыг чуртун эжелеп аар,
*Шефела чурттакчылары филистим чоннуң чуртун эжелеп аар;
олар Эфремниң черин – Самарияның чоок-кавызын эжелеп аар,
а Вениаминниң аймаа Галаад девискээрин эжелеп аар.

²⁰ Израильдин өскээр көжүртү берген аг-шерии
*ханаан черни шуут-ла Сарептага чедир эжелеп аар,
а Иерусалимниң өскээр көжүртү бергеш, Сефарадта чурттап турар чону
Негевтиң хоорайларын эжелеп аар.

²¹ Тиилекчи улус^v Сион дагга чедип келгеш,
Исавтың даглыг чуртун башкарып эгелээр.
Дээрги-Чаяакчының Чагыргазы тургустунар.

^v**1:21** «Тиилекчи улус» – бо сөстөрниң болгу дег өске уткалары мындыг: «Камгалакчылар» азы «Камгалал алган улус».

1:16 Ыд. ыр. 74:8; Иса. 51:17; Иер. 25:15; Зах. 12:2; Ажыд. 14:10 **1:17** Иса. 4:3; Иоил 2:32

1:18 Зах. 12:6 **1:20** 3 Хаан. 17:9

1:21 Дан. 7:14, 27; Зах. 14:9; Лк. 1:33; 1 Кор. 15:24; Ажыд. 11:15

Иона медээчинин ному

Кирилде

Иона *медээчинин ному Бурганның берген даалгазындан ойталап, дезерин оралдашкан кижидугайында чугаалап турар. Тоожуушкуннуң болуушкуну бистин эрага чедир VIII чүс чылда болуп турар. Бурган Ионага Ассирия империязынын найысылалы Ниневияның адыргак чурттакчыларынга келир кеземме дугайында медээ чедирерин дужааган. Ынчалза-даа Иона Израильдин дайзыннары болур ниневийжилерниң Бурганның өршээлин алырын күзевээн. Ынчангаш ол Бургандан дезип, Ниневиядан өске чүкчө чоруй баарын шенээн. Чамдык кайгамчык болуушкуннарның соонда, Иона ам-на Бурганны тооп дыңнаан, ынчалза-даа Бурганның ниневийжилерни өршээгенинге хорадай берген. Иона шак ол чөптүг эвес аажызы дээш, Бургандан чемелелди алган.

Бо төөгү Бурганның чамдык чугула бүдүш-шынарларын көргүзүп турар. Иона дээрге «Өске чоннар Бурганның камгалалын алып төлөп чок» деп бодаан израиль чоннуң үлегер-чижээ-дир. Ынчалза-даа Бурган Бодунуң ынакшылын чүглө еврейлерге көргүзери-биле кызыгаарлавайн, ону ылапты-биле хүлээп көөр өске чоннарга база өршээлин көргүзүп турар. Улус Бурганның чемелелин дыңнап, боттарының бачыттыг херектеринден ойталаар болза, Ол Бодунуң килецин олардан чайладырынга белен. Бурган Бодунуң чаяалгазының амы-тынының болгаш өлүмүнүң бүрүн эргелиг Ээзи болур, ынчангаш Бурган кандыг-бир кижини өршээр деп турар болза, өске кижиниң ажынар эргези чок.

*Медээчинин Бургандан дезиптерин оралдашканы

1 ¹ Дээрги-Чаяакчы Амиттайниң оглу Ионага Бодунуң сөзүн ажыдып: ² «Улуг хоорай Ниневияже дүрген чорупкаш, ында чурттаан улусту билиндир сургап каг, чүгө дээрге оларның кемниг үүлгедиглери менээ билдингир апарды» – деп чугаалаан.

³ А Иона Дээрги-Чаяакчыдан дезип, Фарсисче чоруптарын шийтпирлээн. Ол Иоппия хоорайга чедип келгеш, Фарсисче эжиндирип чоруур деп турган корабль тып алгаш, орук хөлезинин берипкеш, Дээрги-Чаяакчыдан дезип, Фарсисче эжиндирип чорууру-биле олурупкан.

⁴ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы далайга күштүг хат көдүрүпкен. Кончуг күштүг шуурган эгелей бээрге, корабль бустур деп барган. ⁵ Корабльга чораан далайжылар корга бергеш, кижидүрүзү бодунуң бурганындан дуза дилеп кыйгырып, корабльды чийгедири-биле чүгүн далайже дүжүр октап эгелээннер. А Иона корабльдын иштинче кирип чыдып алгаш, чаза удуп калган турган.

⁶ Корабльдың кол удуртукчузу анаа чедип келгеш: «Чүге удуп чыдыр сен? Туруп кел, бодуннун бурганындан дуза дилеп кыйгыр. Канчап билир, сээң бурганың бисти кээргей бээр болза, өлбейн баар-даа чадавас бис» – дээн.

⁷ Далайжылар мынча дишкеннер: «Кымның хайы-биле бо халап бистин кырывыста диргелип келгенин билип алыр-дыр, барып төлгеден октап көрээлиңерем». Төлгени октаарга, ол Ионага дүшкен. ⁸ Ынчан олар Ионадан: «Чогум черле чүү кижиге сен, бо халап чүү дээш бисти таварааныл, чугаалап көрөм? Кайыын келген, кандыг ажил-хожулдуг кижиге сен? Чуртуң кайдал, кандыг чоннун төлээзи сен?» – деп айтырганнар.

⁹ А Иона: «Мен – еврей кижиге мен, а мээң мөгөөр Бурганым – далайны болгаш черни чаяаган, дээрде саадаан Дээрги-Чаяакчы» – деп харыылаан.

¹⁰ Дээрги-Чаяакчыдан дезипкенин Иона чугаалаарга, ол улус дендии корткаш, анаа мынча дээннер: «Чүнү үүлгедип кааның ол?!» ¹¹ Олар оон: «Далай оожургай бээр кылдыр сени канчалзывысса экил?» – деп айтырганнар, чүге дээрге далайның хөлээшкени ам-даа читпейн турган.

¹² Иона оларга: «Мени туткаш, далайже киир октаптыңар, ынчан ол оожургай бээр. Чүге дизе мээң хайым-биле бо күштүг шуурган эгелээнин билип тур мен» – дээн. ¹³ Ынчалза-даа олар эрикче чоокшулаар дээш кораблин улам күштүг эжип эгелээннер. Далайның хөлээшкени уламчылап турарындан олар черже чоокшулап чадап кааннар.

¹⁴ Ынчан олар Дээрги-Чаяакчыны кыйгырып: «О, Дээрги-Чаяакчы! Бо кижиге дээш биске кем-буруу онаап, узуткавайн көрөм. Ооң амызын үскенивис дээш, бисти буруудатпайн көр. Дээрги-Чаяакчы, Бодуннун-на кылыр дээн чүүлүңнү кылып турар-дыр сен!» – дээннер. ¹⁵ Олар Ионаны туткаш, далайже киир октаптарга, далай коргунчуг хөлээшкенин соксадып, оожургай берген. ¹⁶ Ынчан ол улус Дээрги-Чаяакчыдан аажок коргуп, Анаа өргүл салып, даңгыраан бергеннер.

*Медээчинин *мөргүлү

2 ¹ Дээрги-Чаяакчы улуг далай амытанынга Ионаны сыырыптарын дужааган. Иона ол далай амытанының хырнынга үш дүн-хүннү эрттирген. ² Иона далай амытанының иштинден Бурганы Дээрги-Чаяакчыга мынча деп мөргүп чыткан:

³ «Берге байдалче кирген болгаш,
Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп кыйгырдым,
Ол мени дыңнап кагды.

Алды орандан Сени кыйгырдым,
Сен мээң үнүмнү дыңнап кагдың.

⁴ Мени эң-не ханы далайның дүвүнче
киир октаптың, агымнар мени бүргөп,
Сээң сугларың, Сээң чалгыларың
мээң кырым-биле эртип турдулар.

1:6 Иоил 2:13-14; Ам. 7:3, 6; Иона 3:9 1:7 1 Хаан. 14:41-42 1:9 Ыд. ыр. 94:5; 145:6

1:14 Ы. х. к. 21:8 1:15 Ыд. ыр. 64:8 1:16 Иса. 19:21 2:1 Мф. 12:40; 16:4

2:3 Ыд. ыр. 3:5; 17:7; 117:5 2:4 Ыд. ыр. 87:7 2:4 Иов 22:11; Ыд. ыр. 17:5; 41:7; 68:3

⁵ Ынчан мынча деп бодадым:

Бодунуң мурнундан мени ыраткан сен,
Сээң ыдыктыг *өргөөңче база катап кире бээр мен бе?^w

⁶ Аксы-думчуумну суг долуп, тыныжым бачыдаан,
дүп чок далай мени бектеп алган;
далай үнүштери бажымны ораап алган.

⁷ Дагларның дөзүңге чедир багтым,
чер бодунуң моондактары-биле
мени кезээ мөңгеде муңгаштап алган.

Ынчалза-даа Сен, Мээң Бурганым, Дээрги-Чаяакчы,
амы-тынымны бо *тамыдан камгалап үндүрер сен.

⁸ Сагыш-сеткилим харыксырай бээрге,
Дээрги-Чаяакчыны сактып келдим,
мээң мөргүлүм Сеңээ,

Сээң ыдыктыг өргөөңге чеде берген-дир.

⁹ Хоозун *дүрзү-бурганнарга чүдүүр кижилер
Сеңээ шынчы эвес апарганнар^x,

¹⁰ а мен Сеңээ өргүл салып –
алгап-мактап чедип кээр мен.

Чүнү азаан мен – күүседир мен.

Камгалал чүгле Дээрги-Чаяакчыда!»

¹¹ Ынчан Дээрги-Чаяакчы далай амытанынга чугаалаарга, ол Ионаны кургаг черже үндүр бүлгүрүпкен.

Ниневияның буруузун билингени

3¹ Дээрги-Чаяакчы Ионага Бодунуң сөзүн база катап ажыдып: ² «Улуг хоорай Ниневияже дүрген чорупкаш, Мээң сеңээ дужааган чүвемни ында чурттаан улуска билиндир сургап каг» – деп чугаалаан. ³ Дээрги-Чаяакчының дужаалы-биле Иона Ниневияже чорупкан. А Ниневия дээрге дендии улуг хоорай турган болгаш, ону эргип кезириңге үш хүн негеттинер чүве-дир. ⁴ Иона хоорайны чангыс хүн дургузунда эртиптер шаа-биле эргип: «Дөртөн хонук арткан-дыр, оон Ниневия узуткаттырар!» – деп суртаалдап эгелээн. ⁵ Ниневияның чурттакчылары Бурганга бүзүрей бергеннер: ынчангаш олар шээрленишкинни чарлааш, улуундан бичиизинге чедир качыгдалдың самдар хевин кедип алганнар.

⁶ Ук медээ Ниневияның хаанынга чеде берген, ол бодунуң дүжүлгезинден тургаш, хаан хевин ужулгаш, качыгдал хевин кеткеш, хүл кырынга олуруп алган.

⁷ Ынчангаш хаанның болгаш ооң дээди ызыгууртаннарының өмүнээзинден бүгү Ниневияга дужааган:

^w2:5 Азы: «Сээң ыдыктыг өргөөңче база катап берзимзе!»

^x2:9 Азы: «Энерел көргүскен Сени каапканнар».

2:6 Ыд. ыр. 17:5 2:8 Ыд. ыр. 17:7 2:9 Ыд. ыр. 31:7 2:10 Ыд. ыр. 49:14

2:10 Ыд. ыр. 3:9 3:2 Иона 1:1-2 3:5 2 Чыл. 20:3; Эзра 8:21; Иер. 36:9

3:6 Иов 2:8; Иез. 27:30

«Кижилер-даа, мал-маган-даа, бода-даа, шээр-даа мал чүнү-даа чивезин, одарже үнмезин, суг ишпезин, ⁸ кижилер болгаш мал-маган качыгдал хеви-биле шыптынып алзын, кижиги бүрүзү бодунуң бачыттыг оруундан чайлазын, күүчүлөдөн адырылзын, Бургандан өршээлди кызып дилезин. ⁹ Канчап билир, Бурган бисти кээргеп, Бодунуң хайнып турар килеңин бистен чайладыптар чадавас, бис ынчан өлбейн баар бис».

¹⁰ Ынчангаш олар бачыттыг оруктарындан ойталап турганнар. Бурган оларның кылып турар херектерин көргөш, оларга азап турганы айыыл-халапты таварыштырындан ойталаан.

*Медээчинин килеңи база Бурганның өршээли

4 ¹ Ол дээш Ионаның хөңнү карарып, аажок ажынып-хорадаан. ² Ынчангаш ол Дээрги-Чаяакчыга мөргүп, мону чугаалаан: «О, Дээрги-Чаяакчы! Бо дугайында мен чуртумга тургаш, чугаалавайн туржук мен бе? Мен Сени килеңнээчел эвес, кээргээчел, ээ көрнүүчел, өндүр улуг энерелдиг Бурган – кижилерге онааган кеземчезин өскерттип шыдаар Бурган деп билгеш, Фарсисче чорупкан турган мен. ³ А ам, Дээрги-Чаяакчы, мээң амымны үзүп каавыт, чүгө дээрге чурттаарындан өлүрү менээ дээре-дир».

⁴ Дээрги-Чаяакчы: «Ол дээш хорадааның эки бе?» – деп айтырган.

⁵ Иона хоорай даштынче үнгөш, ооң чөөн талазынга келген. Хоорай-биле чүү болу бээрин көөр дээш, девээ кылгаш, ооң хөлегезиниң адаанга олуруп алган. ⁶ Шак ынчан Дээрги-Бурган-Чаяакчы бир үнүшке өзүп үнерин дужаапкан, ынчангаш ол үнүш Ионаның кырынга хөлеге туруп, аңаа таарымчалыг болзун дээш бедип үнүп келген; Иона ол үнүшке аажок өөрөөн. ⁷ Дараазында хүн даң хаяазы дээп кээри билек, Бурганның дужаалын ёзугаар демги үнүштү шыйлашкын үттептерге, ол кадып калган. ⁸ Хүн үнүп келгенде, Бурган чөөн чүктен изиг хаг эккелген, ынчан хүн Ионаның бажын өрттендир чий бээрге, ол харыксырап баксырааш, бодунга өлүм дилеп: «Чурттаарындан өлүрү менээ дээре-дир» – деп чугаалаан.

⁹ Бурган Ионадан: «Ол үнүш дээш хорадааның эки бе?» – деп айтырган.

Иона: «Ийе! Аажок хомудадым, өлгүжемге чедир» – деп харыылаан.

¹⁰ Ынчан Дээрги-Чаяакчы чугаалаан: «Сен бодуң өстүрбээниң, ол дээш күжүн үндүрбээниң, чаңгыс дүн дургузунда өзүп үнүп келгеш, дараазында дүн дургузунда кургап калган үнүш дээш хомудап турар-дыр сен. ¹¹ А Менээ эки-бакты ылгап шыдавас 120 000 ажыг чурттаакчылыгы, хөй мал-маганныг улуг хоорай Ниневия харааданчыг эвес деп бодадың бе?»

У4:11 Азы: «Оң холун солагай холундан ылгап шыдавас 120 000 ажыг бичии уруглуг».

3:8 Иер. 18:8-11; 36:3 3:9 2 Хаан. 12:22; Иоил 2:13-14; Ам. 7:3, 6; Иона 1:6

3:10 Хост. 32:14; 2 Хаан. 24:16; Иер. 18:8 4:2 Хост. 34:6 4:3 Сан. 11:15; 3 Хаан. 19:4; Иов 6:9

Михей медээчинин ному

Кирилде

Михей – Исаяя *медээчинин үежизи. Ол Бурганның сөзүн израиль чонга VIII вектин ийиги чартында медээлеп турган. Ол чылдарда күчүлүг Ассирия күрүненин аг-шерии сонгу болгаш мурнуу еврей күрүнелерге чангыс эвес удаа кыжанып турган.

Михей медээчи иудейлернин бачыгтары дээш, ооң мурнунда Самария хоорай дег, Иерусалим Бургандан кеземче алып – чурттакчылары узуткатгырып, өске чуртче көжүртүр деп сагындырып турар. Михей чагырыкчыларны албаты чонну дарлап турары дээш, карачал улусту – оларнын ак-сеткилдиг эвези дээш, а Бурганның медээчилерин – оларнын шынында Дээрги-Чаяакчыдан келбээн, меге сөстөр-биле чонну аргалап турары дээш чемелеп турар. Ооң кадында чон чүглө чаңгыс Дээрги-Чаяакчыга эвес, өске бурганнарга база мөгейип турган.

Ындыг-даа болза, Бурганның шииткелинин дугайында сөстөр (1:1—2:11; 3:1-12; 6:1—7:7) Ооң камгалалынын дугайында идегел киирер сөстөр-биле (2:12-13; 4:1—5:15; 7:8-20) солчуп турар. Давид хаанның салгакчызы хаанның чонга бодунун дайзыннарын долзуз-биле тиилээр арга бээри хүн үнүп кээр, ынчан чонну ооң бүгү бужар-багындан арыглап-аштаар (5-ки эге).

1 ¹ Дээрги-Чаяакчы Морешет чурттуг Михейге Иудеянын хааннары Иоафам, Ахаз болгаш Эзекия оларнын чагырып турган чылдарында Бодунуң сөзүн ажыткан. Самария биле Иерусалим дугайында Михейнин көргени көстүүшкүн бо-дур.

Бурганның израиль чонну кезедири-биле чедип кээри

² Бүгү аймак-чоннар, дыңнаңар,
чер-делегей болгаш ону долган бүгү чүве, мону кичээнгейге алыңар!
Дээрги-Бурган-Чаяакчы силерге удур херечи боор-дур,
Дээрги Бодунуң ыдыктыг *өргээзинден чугаалаар-дыр.

³ Көрүңер даан, Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чурттап турар черинден үнүп ор:
Ол куду бадып, черниң бедиктерин базып тур.

⁴ Даглар Ооң бодунуң адаанда эстип тур, шынаалар чарлып тур,
олар отка эзилген чук дег, тейнин ийинден агып баткан суг дег апаар.

⁵ Иаковтуң салгалдарынын кемниг херектери дээш,
израиль чоннуң бачыгтары дээш ол бүгү болуп турар-дыр.

Израильдин кем-буруузу кайыын тывылганыл?

Самариядан эвес бе?

Иудеянын *дүрзү-бурганнарга тураскааткан бедик черлери кайдал?

1:1 4 Хаан. 16:1; 18:1; Иса. 1:1; Ос. 1:1 1:1 Иса. 7:9; Иер. 23:13-14

1:2 3 Хаан. 22:28; Ыд. ыр. 48:2 1:2 Иса. 34:1 1:2 Ыд. ыр. 10:4; Иона 2:8; Авв. 2:20

1:3 Иса. 26:21 1:3 Ам. 4:13 1:4 Ыд. ыр. 96:5

Иерусалимде эвес бе?

⁶ «Ынчангаш Мен Самарияны хову-шөлде бузундулар оваазы кылып каар мен, чүглө үнүш олуртуруга тааржыр чер кылып каар мен. Хоорай ханазының даштарын шынааже дүжүр октап, ооң таваан чанагаштап каар мен.

⁷ Ооң шупту даш көжээлери буза шаптырар, ооң бүгү дүрзү-бурганнарын үрегдеп узуткаар мен, ооң шупту өргүл белектери отка өрттеттирер. Самария ол өргүл белектерин самыын-садар херээженниң төлевири дег кылдыр ап турган болгай, ол белектер самыыраан улуска катап база төлевири апаар».

Иудеяның хоорайлары эжелеттирер

⁸ Самарияның буурааны дээш ыглап-сыктаар мен, качыгдалдан кызыл-даван, чанагаш улчуп чоруптар мен, шөө-бөрүлөр ышкаш улуур мен, страус куштар ышкаш хомудап ыглаар мен.

⁹ Чүге дээрге Самарияның балыы эмнеттинмес-тир, ол балыгланыйышкын Иудеяда чеде берген-дир, Мээн чонумнун хаалгазында, Иерусалимнин бодунда барган-дыр.

¹⁰ Иудейлер, кел чыдар кеземче дугайында Геф хоорайга чугаалаванар, аңаа шуут ыглашпаңар.

Бет-Леафра суурга качыгдалдан довурак-доозунга боражып алыңар².

¹¹ Шафирниң чурттакчылары, бужартаан, шалдаң боттарыңар өскээр көжер силер;

Цаанда чурттап турар улус дезип үнүп шыдавас; Бет-Эцелдиң чурттакчылары кажыыдап ыглажып турар, олардан дуза ап шыдавас силер.

¹² Мароттуң чурттакчылары эки медээлер манап чадааш, могап турупкан, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының ыдыпкан айбыл-халавы Иерусалимниң хаалгазында безин чедип келген-дир.

¹³ Лахистиң чурттакчылары, чүгүрүк аъттарыңарны *дайынчы тергелерге кожуңар!

Израильдиң кемниг херектерин өттүңөш, силер *Сион-кысты бачытче кирип каан силер.

¹⁴ Иудей чон, сен ам Морешет-Гефче чарлыышкынның белектерин чорудар сен. Ахзив хоорай Израильдиң хааннарының манаан идегелин мегелеп каар.

¹⁵ Морешаның чурттакчылары, Бурган силерже эжелекчи эккээр,

²**1:10-15** Еврей дылда ол хоорай-суурларның аттары оларның хуу-салымын айтып турар сөстөр-биле үннөшкөк. Ол суурлар Иерусалимниң чоок-кавызынга турган.

1:7 1 Хаан. 5:4 **1:7** Ос. 2:12; 9:1 **1:8** Иса. 22:4; Иер. 9:1 **1:8** Иса. 20:2

1:8 Иов 30:29; Иса. 13:21; 34:13; Иер. 50:39 **1:9** Ос. 5:13; Наум 3:19 **1:10** 2 Хаан. 1:20

1:12 Ам. 3:6 **1:13** 4 Хаан. 18:14 **1:14** Иис. 15:44

Израильдин алдар-аттыг улузу Одолламда куйларже чаштынар ужурга таваржыр.

¹⁶ Эргим ынак оолдарыңар дээш качыгдап,
бажыңар дүгүн чулуп, дас куш ышкаш тас аппарыңар,
чүге дээрге оларны силерден чарып, тудуп аппаар-дыр.

Кызагдакчылар ат болур

2 ¹ Орун-дөжээнге чыткаш, кемниг херек, бузут үүлгедир бодалдыг улус ат болур!
Олар – даң адып кээрге, ук бодалдарын күүседиптер күш-шыдалдыг улус-тур.

² Ол улус шөлдер күзээр болза, хунаап аар-дыр,
бажыңнар күзээр болза, былаап аар-дыр.
Бажыңнарга чурттап олурган улусту олар кызагдап,
бажың ээзин-даа, ооң өг-бүлезин-даа үптөп-тонап,
оларның ээлел черин бодунга ап аар-дыр.

³ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчы ол чонга удур мынча дээн:
«Мээң бодалдарым база бар:
Мен силерже адырлып шыдавазыңар айыыл-халапты ыдар деп тур мен.
Моон сонгаар адыргап базып турар харыыңар чок апаар,
чүге дээрге айыыл-халап үези келген-дир.

⁴ Ол хүн улус силерниң дугайыңарда качыгдал ырлары чогаадыр,
ажыыңар ажып ыглажыр: „Бис шуут-ла хоозурап калдывыс!
Чонувустуң хувааглыг черин Ол өскээр хемчээп, былаап алды.
Бистиң шөлдеривисти Бурганга шынчы эвес улуска үлөп берип тур“».

⁵ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчының чонунуң аразыңа
кым-даа силерге хувааглыг чер үлөп бербес.

Чон чүгле меге *медээчилерге ынак

⁶ Улус: «Өттүр билип медеглевеңер!
Ол дугайында өттүр билип медеглеп болбас.
Бистиң адывыс баксыравас!

⁷ Дээрги-Чаяакчы ындыг килеңнээчел бе?
Ол ындыг чүвени кылып болур бе?» – деп чугаалап турар.
«О, Иаковтуң салгалы, ынча деп болур бе?
Мээң сөстөрүм чөптүг амыдырап чоруур кижиге ачылыг болбас бе?

⁸ Ооң мурнунда Мээни турган чон дайзын дег тура халаан^а;
айыыл дугайында каразывайн чаныңар-биле эртип турар тайбың улустуң хевин
ушта тыртып,
былаап ап турар-дыр силер.

^а2:8 Бо домактың утказы эки билдинмес. Ооң болгу дег өске утказы мындыг: «Силер дүүн Мээң чонумга удур дайзын дег тура халыдыңар».

⁹ Мээң чонумнун херээженнерин эптиг бажыңнарындан үндүр сывыртап турар-дыр силер;

оларның ажы-төлүндөн Мээң хайырлаан ачы-буянымны кезээ шагда хунаап ап турар-дыр силер.

¹⁰ Дораан чоруй барыңар – бо черге ам амыр-дыш турбас, ону *арыг эвези дээш буурадып каар, ол болза коргунчуг буураашкын боор.

¹¹ Бир эвес мегечи азы бузурукчу кижиге келгеш:

„Мен силерге арага база өске-даа эзиртир суксун дугайында өттүр билип медеглээр мен“ – дээн болза,

ол кижиге бо чонга таарымчалыг медеэчи боор турган болду бе».

Азап каан камгалал

¹² «О, Иаковтуң салгалы, Мен силерни шуптуңарны ыяап чыып аар мен, Израильдиң артынчызын ыяап катгыштырып каар мен.

Кажаалаткан хойларны дег, одарга кодан хойну дег, силерни катгыштырып, чыыр мен –

бо черни чыылган хой кижиниң шимээни дола бээр.

¹³ Силерниң мурнуңарга орук ажыдыкчызы чоруур; силер хоорайның хаалгазын чаза таварып үне бээр силер.

Хааныңар силерниң мурнуңарга чоруур,

Дээрги-Чаяакчы силерни баштаар».

Төлөп чок чагырыкчылар болгаш бүдүү билерлер

3 ¹ Мен ынчан: «Иаковтуң салгалының *баштыңары, израиль чоннун чагырыкчылары, дыңнаңар!

Чөптүг шииткелди билер ужурулуг эвес силер бе?

² А силер – буянны көөр хөңнү чок, бузутка ынак,

кижилерниң кежин союп, эьдин сөөгүндөн шылып турар улус-тур силер;

³ мээң чонумнун эьдин чип, кежин соя тыртып,

сөөктерин сыйып, чанчарылдыр үүрмектеп турар,

пашче каар дээн дег, эьдин доорап турар улус-тур силер!» – дээн мен.

⁴ Үе кээрге, олар Дээрги-Чаяакчыны кыйгырып, дуза дилээр,

а Ол харыылавас.

Ол үеде Дээрги-Чаяакчы олардан үүлгеткен бузуду дээш хая көрнү бээр.

⁵ Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

«Мээң чонумну будулдуруп турар бүдүү билерлерге хамаарыштыр.

Силерни чөмгөрер улуска амыр-тайбың медеглээр-дир силер,

а аыш-чем бербес улуска кыжанып, дайын чарлаар-дыр силер.

6 Ол дээш, силерни көстүүшкүннер чок дүн сыырыптар,
өттүр билген медеглелдер чок дүмбейге бүргеттирер силер.

*Бурганның медээчилери дирткен силерниң кырыңарда хүн ажа бээр,
чырык хүн силерге караңгылай бээр.

7 Өттүр көөр улус ыядып каар, бүдүү билирлерниң ады баксыраар;
силер шупту аксыңар хаап аар силер,
чүге дээрге Бурган силерге харыылаvas».

8 А мен болза Дээрги-Чаяакчының *Сүлдези берген күшке,
шынныг чорукка болгаш дидим чорукка бүргеткен мен,
Иаковтуң салгалыңга – ооң кемниг херээнин дугайында,
израиль чонга – ооң бачыдының дугайында чугаалаар мен.

9 Иаковтуң салгалының баштыңнары, израиль чоннуң чагырыкчылары, мону
дыннаар!

Силер чөптүг шииткелди херекке албайн, бүгү шын чүвени хажыдып турар-дыр
силер.

10 Силер – *Сионну өлүрүүшкүн-биле, Иерусалимни кемниг үүлгедишишкин-биле
тудуп тургузуп турар улус-тур силер!

11 Иерусалимниң баштыңнары хээли ап, шиидип турар-дыр,

*Бурганның бараалгакчылары төлевир ап, өөредип турар-дыр,
Бурганның медээчилери акша-мөңгүн ап, төлгелеп турар-дыр.

Ооң кадында Дээрги-Чаяакчыга даянып:

«Дээрги-Чаяакчы бистиң аравыста эвес чүве бе?

Бисти айбыл-халап таварбас!» – дижирлер.

12 Ынчангаш силерниң хайыңар-биле Сионну шөл ышкаш аңдарып кааптар,
Иерусалим бузундулар оваазы апаар,

*Бурганның өргээзин туткан даг арга-ыяш үнген чер апаар.

Дээрги-Чаяакчының даа

(Иса. 2:2-4)

4 1 Сөөлгү хүннер кээрге, Дээрги-Чаяакчының *өргээзи турар дагны
Ол өске бүгү тейлер, даглардан бедидир тургузуп каар;

өске аймактар ынаар чедип кээр,

2 эндерик чоннар аңаа чыгып кээр.

Олар бот-боттарынга: «Барып, Дээрги-Чаяакчының даанче,
Иаковтуң Бурганының өргээзинче үне берээли.

Бурган бисти Ооң оруктары-биле чоруурунга өөредип каар,
бис Ону эдерер бис» – дижир.

*Сиондан ыдыктыг *хоойлу дүжүп кээр,

Иерусалимден Дээрги-Чаяакчының сөзү тараар.

3:6 Иез. 12:24; 13:23 3:6 Ам. 8:9 3:7 Зах. 13:4 3:8 Иса. 58:1; Мих. 1:5 3:10 Иез. 22:27;

Авв. 2:12 3:11 Иса. 1:23 3:11 Иер. 6:13 3:11 Иса. 48:1; Иер. 7:4 3:12 Ыд. ыр. 128:3

3:12 Иер. 26:18 4:2 Иса. 56:7; 60:3; 66:20; Мал. 1:11 4:2 Иса. 27:13; Иер. 31:6; Зах. 8:20-22

³ Аймактарның херээн Ол шиитпирлээр,
ырак чурттарда күштүг чоннарның чаргы-чаалызын Ол үзер.
Олар буттарының хылыштарын андазыннарже,
чыдаларын – хол кадырларынче эде соп кылып аар.
Бир чон өске чонга удур хылыш көдүрбес,
олар моон соңгаар дайын чорударынга өөрөнмес.

⁴ Кижиги бүрүзү бодунуң виноградын, бодунуң фиға ыяжын
болбаазырадып, тайбың чурттаар,
оларны моон соңгаар кым-даа коргудуп-дүвүрөтпес,
чүге дээрге Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы ынча деп чугаалаан болгай.

⁵ Бүгү өске чоннар буттарының бурганнарының аайы-биле чурттап турар,
а бис кезээ мөңгедө Бурганывыс Дээрги-Чаяакчының аайы-биле чурттаар бис.

Дээрги-Чаяакчының бодалы

⁶ «Ол хүн Мен аскак-бүскөк чонну чыыптар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы
медеглээн. –

Шөлүттүрген улусту, Мээн оларже айыыл-халап ытканым улусту
чыгыр кылыптар мен.

⁷ Аскак-бүскөк чондан Израильдин артынчызын тургузар мен,
ойлаттырган улусту күштүг чон кылып каар мен.

Шак ол хүнден эгелээш, Дээрги-Чаяакчы мен оларны
Сион дагдан кезээ мөңгедө чагырар мен.

⁸ А сеңээ хамаарыштыр, Сион тей.

Сен Бурганның Бодунуң чонун, кадарчы кижиги кодан малын хайгаарааны дег,
көрүп турар суургазы сен.

Биеэги эрге-чагыргаң сенче эглип кээр,

Иерусалимге кагап база күрүне доктаап турар.

⁹ Сен чүү дээш алгырып тур сен? Хааның чок чүвө бе?

Сээң чөвүлекчиң чок апарган бе?

Божуп чыдар херээжен дег, аарышкыга алзып чоорун ол?

¹⁰ Сион-кыс, божуп чыдар херээжен дег, хилинчектенип, човуурта,
чүге дээрге сен ам хоорайны каапкаш, ажык шөлге турумчуп аар сен,
Вавилонче чеде бээр сен.

Ооң соонда анаа камгалал алып сен,

Дээрги-Чаяакчы сени анаа дайзыннар холундан хостап аар.

¹¹ Ам сеңээ удур хөй чоннар чыгылып келгеш:

„Ол бужартазын! Бистиң карактарывыс Сионнун буураарын
мага хандыр көрүп алзын!“ – дигип турар-дыр.

4:3 Иоил 3:10 4:3 Иез. 39:9; Ос. 2:18; Зах. 9:10 4:4 3 Хаан. 4:25

4:4 Лев. 26:6; Иер. 30:10; 46:27; Иез. 39:26 4:5 Аж.-ч. 14:16 4:6 Соф. 3:19

4:9 Иер. 8:19 4:9 Иса. 13:8; Иер. 6:24; 50:43 4:10 Иса. 39:6

¹² Ынчалза-даа ол чоннар Дээрги-Чаяакчының бодалдарын билбейн турар-дыр. Бурган оларны тараа шаңынга моожалар дег чыып алган, а олар Ооң бодаан чүүлүн угаап билбээн-дир.

¹³ Көдүрлүп келгеш, ол моожаларны таптай бастыр-ла, Сион-кыс; Мен сени демир мыйыстыг, хүлер дуюгларлыг буга дег кылып каар мен, хөй чоннарны чылча шавар сен. Оларның эт-хөрөңгизин Дээрги-Чаяакчыга, оларның байлаан – бүгү чер-делегейниң Чагырыкчызынга бараалгадыр сен».

Вифлеемге төрүттүнер ужурлуг чагырыкчы

5 ¹ Аг-шериглиг хоорай, аг-шерииңни белеткеп ал, бис бүзээлеттирип алган-дыр бис. Израильдиң баштыңы чаагынче шыкпыыш-биле соктурар-дыр.

² «А сен, Вифлеем-Эфрата^b, Иудеяның төрөл бөлүктериниң аразында чөгенчиг суур-даа болзунза, Израильдиң чагырыкчызы апаар кижиги сенден үнүп, Мээни боор-дур. Ооң ызыгууру эрте-бурун шагда, үе-дүпте-ле укталган-дыр».

³ Бурган израиль чонну кезек үеде кааптар. А иштиг херээжен демги чаш төлдү божуп аарга, израиль чонче оларның арткан ха-дуңмазы ээп кээр.

⁴ Израильдиң чагырыкчызы туруп келгеш, коданын Дээрги-Чаяакчының күжү-биле, бодунуң Бурганы Дээрги-Чаяакчының алдарлыг ады-биле кадарар. Чон ынчан айыыл чок чурттаар, чүге дээрге чагырыкчының өндүр ат-алдары чер-делегейниң ужу-кыдынынга чедир нептерээр.

⁵ Чагырыкчы чонга амыр-тайбыңны хайырлаар.

Бистиң чуртувусче ассирийлер кирип келгеш, ордуларывысты таптаар болза, оларга удур чеди азы сес баштыңчыны көдүрер бис.

⁶ Олар Ассирияның черин хылыш-биле чагырар, Нимродтуң^c черин хынындан ужулган хылыш-биле^d чагырар. Бир эвес ассирий аг-шериг чуртувустуң кызыгаарын үрөп кирип кээр болза, чагырыкчывыс бисти Ассириядан камгалаар.

^b**5:2** Эфрата – Вифлеем хоорайны эфрат деп бир төрөл бөлүк улус ээлеп турган. Давид хаан ол хоорайга төрүттүнгөн чүве-дир (Руф 1:2; 1 Хаан. 17:12; 1 Чыл. 2:50-51 көр).

^c**5:6** Нимрод – Ассирияның найысылалы Ниневияның үндезилекчизи (Э. д. 10:8-12 көр).

^d**5:6** Азы: «Ооң бодунуң хаалгазынга».

⁷ Израиль чоннуң артынчызы хөй чоннар аразынга
Дээрги-Чаяакчының дүжүргени шалың, оът-сигенде элбек чаьс-чайык суу дег
боор;

олар улуска идегевес, кижии амытанга ынанмас.

⁸ Израиль чоннуң артынчызы өске чоннар аразынга,
хөй аймактар аразынга черлик аң-мең аразында арзылаң дег,
кодан хойлар аразында аныяк арзылаң дег болур –
ол халып үнгеш, оларны кемдедип, үзе-чаза тыртар,
кым-даа оон адырып шыдавас.

⁹ Сээң холуң дайзыннарыңга удур көдүрлүр,
сээң бүгү өжэтеннериң кырдырып аар.

¹⁰ «Ол хүн сээң аьттарыңны узуткап,

*дайынчы тергелериңни үреп каар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

¹¹ Сээң чериңде хоорайларны узуткап, бүгү шивээлериңни үреп бузуп каар мен.

¹² Каран көрнүр чоруунну узуткап каар мен –
чонуннуң аразынга төлгелээр улус артпас.

¹³ Сээң *дүрзү-бурганнарыңны, ыдыктыг көжээлериңни узуткап каар мен –
бодуннуң холуң-биле кылып алган чүүлдериңге моон соңгаар мөгейбес сен.

¹⁴ *Ашера бурганга тураскааткан адагаштарны тура тыртып,
сээң хоорайларыңны үреп бузуп каар мен.

¹⁵ Мени тооп дыңнавайн барган чоннарга килеңнеп,
ажынып-хорадап, олардан өжээн негээр мен».

Дээрги-Чаяакчының израиль чон-биле чаргызы

6 ¹ Дээрги-Чаяакчының чугаалаар чүвезин дыңнаңар.

Чон база туруп келгеш, дагларның мурнунга херээн чугаалазын,
тейлер оон сөзүн дыңназын.

² Даглар, чер-делегейниң быжыг үндезиннери,

Дээрги-Чаяакчының чаргызын дыңнаңар.

Чүге дээрге Ол Бодунуң чону-биле чаргылдажып турар-дыр,

Израиль-биле Ол маргыжып турар-дыр:

³ «Мээң чонум, сени Мен канчапкан мен?

Чүнүң-биле сээң шыдамыңны шенедим?

Меңээ харыылап көр.

⁴ Мен сени египет черден үндүре берген мен,

кулданышкындан хостап каан мен.

Моисей, Аарон болгаш Мариам оларны сени баштаар кылдыр чоруткан мен.

⁵ Мээң чонум, *Моавтың хааны Валактың чүнү бодап алганын,

Беорнуң оглу Валаамның аңаа чүү деп харыылаанын сактып кел,

5:10 Агг. 2:22; Зах. 9:10 **5:11** Иса. 17:9; 27:10 **5:12** Ы. х. к. 18:10

5:13 Иса. 17:8; Зах. 13:2 **5:14** Хост. 34:13; Ы. х. к. 16:21 **6:2** Иез. 36:4 **6:2** Иса. 3:14; Ос.

4:1 **6:3** Иса. 43:22 **6:4** Хост. 12:51; 15:20; Сан. 12:2 **6:5** Сан. 22:5-6; 23:7-10; Башт. 11:25

Ситтимден Галгалга чедир орууну^е бодап кел.
Дээрги-Чаяакчының чөптүг херектерин билип алыңар».

⁶ Чүнүң-биле Дээрги-Чаяакчының мурнунга кээр мен,
Дээди Өрүкү Бурганның мурнунга чүнүң-биле кээп мөгеер мен?
Ооң мурнунга бүрүн өрттедир өргүлдерлиг,
бир харлыг бызааларлыг кээр мен бе?

⁷ Муң-муң кошкарлар-биле, эмге-тикчок хемнер дег аккан олива үзү-биле
Дээрги-Чаяакчының күзелин хандырып болур бе?
Кем-буруум дээш Аңаа дун оглумну өргүүр мен бе,
сагыш-сеткилимниң бачыды дээш иштимден үнген үре-төлүмнү бээр мен бе?

⁸ О, кижиг амытан, Бурган сеңээ Ооң экизинер чүүлү чүдел дээрзин чугаалап
каан ийик.

Дээрги-Чаяакчы сенден чүнү негеп турар ийик:
ажыл-херектеринге чөптүг боорунну,
энерел көргүзеринче чүткүлдүг боорунну болгаш
Бурганыңның мурнунга томаарып чурттаарыңны эвес чүве бе?

Израильдин кем-буруузу болгаш кеземчези

⁹ Дээрги-Чаяакчы хоорайны кыйгырып тур
(мерген угаан дээрге Сээң адыңдан коргары болгай):
«Чагырга мергезин база ону тургузуп каан Бурганны тооп дыңнаңар^ф.

¹⁰ Бузуттуг улустуң бажыңында байлакты
багай үүлгедиг-биле чедип алган эвес чүве бе?

Эвээжедип каан, каргаттырган хемчээл ажыглап турар эвес чүве бе?

¹¹ Шын эвес деңзилер, меге хемчээлдер ажыглаар кижини агартыр мен бе?

¹² Сээң байларың каржы-дошкун-дур,
чурттакчыларың меге чүве чугаалаар-дыр,
оларның аксындан чүгле меге үнер-дир.

¹³ Ол дээш, Мен сээң когуң үзүп эгелээн мен,
бачыттарың дээш сени хоозурадып эгелээн мен.

¹⁴ Чемненгеш-даа, тотпас сен, ишти-хырның куруг болур;
чыып шыгжааш-даа, камнап ап шыдавас сен:

камнап шыдаптар-даа болзунза,
ол чүвеңни хылышка хүлээдип бээр мен.

¹⁵ Тарып олурткаш-даа, дүжүт ажаап албас сен,
оливкаларны сыскыргаш-даа, үзү-биле чагдынмас сен;

^е6:5 Ситтим биле Галгал – Ханаанче кирерде израильчилерниң турлаглары (Иис. 3:1; 4:20 көр).

^ф6:9 Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Хоорайда чыылган улус-чон, дыңнаңар!»

6:6 1 Хаан. 15:22 6:7 Хост. 13:2; 4 Хаан. 3:27 6:8 Ы. х. к. 10:12

6:8 Иса. 1:17; Иер. 21:12; Зах. 7:9-10; Евр. 13:16 6:10 Ам. 3:10 6:10 Ам. 8:5

6:11 Лев. 19:35-36; Ос. 12:7 6:12 Ам. 3:10 6:12 Иер. 9:8 6:14 Лев. 26:26; Ос. 4:10; Агг. 1:6

виноград чулуун сы баскаш-даа, арага ишпес сен.

¹⁶ Омри хаанның чаңчылдарын,

Ахав хаанның өг-бүлезиниң бүгү бузуттуг херектерин

хевээр арттырып алган сен,

оларның сүмелерин ёзугаар кылып турган сен.

Ынчангаш Мен хоорайны хоозуралга,

ооң чурттакчыларын – бак атка киреринге таварыштырар мен;

силер өске чоннарның дорамчылалынга таваржыр силер».

Чоннуң бужар байдалы

7 ¹ Аа халак! Мен ам чайгы чимистерни чыып каапкан соонда,
виноградты ажаап каапкан соонда келген кижиге дег апардым –
чипки дег чаңгыс-даа салбак кат чок,

мээң чиксээрим чаңгыс-даа бышкан фи́га чимизи чок.

² Чер кырында Бурганга бердинген кижилер артпаан,

улус аразында чөптүг кижилер чок.

Бүгү улус хан төгөр дээш кедег кылып турар,

кижи бүрүзү ха-дунмазынга какпа-дузак салып турар.

³ Оларның холдары бузут үүлгедир талазы-биле мергежээн;

чагырыкчы кижиге белектер негеп турар,

шииткекчи хээли ап турар,

бай-шыдалдыглар боттарының күзел-соруун албадап күүсеттирер –

олар шунту аразында дугуржулгалыг.

⁴ Оларның эң дээреси – тенниг хараган дег, эң чөптүү – тенниг бок үнүштен дора.

Оларже *медээчилериниң медеглеп турган хүнү келген-дир;

олар ам кеземчеге онаажыр, олар ам дүвүрелге алзыптар.

⁵ Өңнүүнерге бүзүревенер, эжиңерге ынанмаңар.

Хойнуңда чыдар кадайың-биле безин оваарымчалыг чугаалаш.

⁶ Чүге дээрге оглу адазын куду көөр-дүр,

уруу – авазынга, кенни – кунчуунга удурланыр-дыр,

кижиниң дайзыннары – оон өг-бүлезинде боор-дур.

⁷ А меңээ хамаарыштыр алыр болза, Дээрги-Чаяакчыже ынаныштыг көөр мен,
мээң Камгалакчым Бурганны манаар мен.

Бурганым мени дыңнап каар.

Израильдиң катап тургустунары

⁸ Дайзыным, буурааным дээш өөрүве!

6:15 Лев. 26:16; Ы. х. к. 28:38-40; Ам. 5:11; Соф. 1:13; Агг. 1:6 **6:16** 3 Хаан. 16:25-33

6:16 Ыд. ыр. 43:14; 78:4; Дан. 9:16 **7:1** Иса. 24:13; Иер. 24:1; Ос. 9:10; Ам. 8:1-2; Мк. 11:13

7:2 Ыд. ыр. 11:1; 13:1-3 **7:2** Ыд. ыр. 9:29-30 **7:3** У. ч. 17:23; Иса. 1:23 **7:4** Иез. 2:6

7:5 Иер. 9:4 **7:6** Мф. 10:35-36; Лк. 12:53 **7:7** Ыы. 3:25, 26 **7:8** Авд. 1:12; Мих. 4:11

Барып ушкан-даа болзумза, база катап туруп кээр мен.
 Карангыда олурар-даа болзумза, Дээрги-Чаяакчы менээ чырык апаар.
⁹ Дээрги-Чаяакчының киленин чүктээр ужурлуг мен,
 чүге дээрге Аңаа удур бачыт үүлгеткен мен.
 Бурган мээң таламда апарбаан шаанда,
 менээ болчуп эгелевээн шаанда, ындыг болур.
 Оон Ол мени чырыкче үндүрүп каар,
 мен Ооң шыннын көрүп каар мен.
¹⁰ Дайзыным база ону көрүп каар;
 менээ: «Сээң Бурганың Дээрги-Чаяакчы кайыл?» – деп турган болгаш,
 оон ады баксыраар.
 Мен ооң кудумчуда малгаш дег таптадып турарын мага хандыр көөр мен.

¹¹ Иерусалим, сээң ханаларыңны тудар, кызыгаарларыңны делгемчидер хүн кээр.

¹² Ол хүн улузун Ассириядан-даа, Египеттин хоорайларындан-даа, Евфрат хемден-даа, далайлар, даглардан-даа сенче чедип кээр.

¹³ А чер-делегей ооң чурттакчыларының үүлгедиглери дээш хоозуралга таваржыр.

Бурганның Израильге өршээлди болгаш аңаа шынчызы

¹⁴ Бодуннун чонунну шыкпыжың-биле кадарып көрөм.

Сээң өнчүн болур кодан хой шырыштарда аңгы чурттап чоруур-дур,
 а долгандыр дүжүткүр одар-белчиирлер бар-дыр.

Хойларың, шаг шаанда ышкаш,

Васан биле Галаад деп эки черлерге ойтгазын.

¹⁵ Египет черден үне берген үенде ышкаш,
 кайгамчык чүүлдерини биске көргүзүп көрөм.

¹⁶ Өске чоннар ону көрүп кааш,
 боттары чеже-даа күчү-күштүг болза, бак атка кирер.

Олар аксын холу-биле дуглап аар,
 оларның кулактары дүлейлеп каар.

¹⁷ Олар, чылан ышкаш, черде соястаан курттар дег, довурак чылгаар,
 боттарының быжыглалдарындан сиринейнип союп үнүп кээр,

бистиң Бурганывыс Дээрги-Чаяакчы сенче эглип кээр,
 Сенден коргуп-сүртээр.

¹⁸ Сен ышкаш өске Бурган бар бе?

7:8 Бд. ыр. 36:24; У. ч. 24:16-18 7:8 Бд. ыр. 26:1; 111:4 7:9 Иса. 58:8

7:10 Бд. ыр. 41:4; 78:10; 113:10; Иоил 2:17 7:10 2 Хаан. 22:43; Бд. ыр. 17:42; Зах. 10:5

7:12 Иса. 11:11-12; 43:5; Ос. 11:11; Зах. 8:7; 10:10 7:14 Бд. ыр. 22:4 7:14 Иер. 50:19

7:15 Бд. ыр. 77:12; Иса. 11:16 7:16 Иса. 26:11 7:16 Иов 21:5; У. ч. 30:32

7:17 Э. д. 3:14; Бд. ыр. 71:9; Иса. 49:23 7:17 2 Хаан. 22:46; Бд. ыр. 17:46 7:18 Хост. 15:11

Сен бачытты өршээп турар сен,
Бодуннуң чонуннуң артынчызының кем-буруузунче көрбейн турар сен.
Мөңгези-биле килеңневес-тир сен,
чүгө дээрге энерел көргүзери Сеңээ таарымчалыг-дыр.
¹⁹Бурганывыс, Сен биске база катап ээ-хайыралыг боор сен;
бистиң бачыттарывысты таптап кааптар сен,
бүгү кем-буруувусту дүп чок далайже октаптар сен.
²⁰Бистиң ада-өгбевиске шаг шаанда даңгыраглааның дег,
Иаковтуң салгалынга шынчы боор сен,
Авраамның ук-салгалынга энерелдиг боор сен.

Наум медээчинин ному

Кирилде

Бо кыска ном Ассирия күрүнениң найысылалы Ниневияң келир үеде узуткаттылары деп чаңгыс аай темалыг. Бистиң эрага чедир IX вектен эгелээш, Ассирия Чоокку Чөөн чүктүң бичии күрүнелерин бодунга чагырып ап, каржы-дошкун дарлап турган. Оларның аразынче чурттакчы чонун ассирийлер VIII вектиң төнчүзүндө тудуп алгаш барган Израиль болгаш ындыг салым-чолдан арай деп чайлаан Иудея кирип турар (4 Хаан. 18–19 эгелерни көр). Ниневия бодунуң ээлчээнде 612 чылда вавилон-мидий аг-шеригге дүжүп берген. Ном шак ол төөгүлүг болушкуннарның бичии мурнуу чарыында бижиттинген хире.

Ниневияның чурттакчылары каржы-дошкун, самыыргай болгаш турамык улус турган. Оларның өлүмүн Бурганга удурланып, Ооң шилип алган чонунга хора чедириксээн бүгү күштерге Ооң таварыштырган кеземчези кылдыр көргүзүп турар.

1 ¹ Бурганның Элкос чурттуг Наумга ажытканы өттүр билиишкин бижээн ном бодур. Мында Ниневия хоорай дугайында көстүүшкүн бижиттинген.

Дээрги-Чаяакчының Ниневияже килеңнээни

² Дээрги-Чаяакчы – хүннээчел, өжээн негекчизи Бурган.

Ол – өжээн негекчизи, Ол кедергей килеңнээн.

Дээрги-Чаяакчы Бодунуң дайзыннарындан өжээн негээр,

Ол Бодунуң өжэеттеннеринге соксаал чок килеңнээр.

³ Дээрги-Чаяакчы килеңин үр тудуп шыдаар,

ындыг-даа болза, Ооң күчү-күжү өндүр улуг,

Ол буруулугларны кеземче чок арттырбас.

Хат-шуурган, казыргы Ону эдерип чоруур,

Ооң буду булуттарны, довурак ышкаш, базып чоруур.

⁴ Ол далайны чемелээрге, далай кадып каар, бүгү хемнер соглуп каар,

Васан биле Кармил деп дүжүткүр черлер кургап каар,

Ливан дагларының үнүжү оңа бээр.

⁵ Ооң мурнунга даглар сирилээр, тейлер эстип чиде бээр;

Ону көргөш, чер-делегей – өртемчей болгаш ооң бүгү чурттакчылары сириңейни бээр.

⁶ Ооң хорадаан сагыжынга удур кым туржуп шыдаарыл?

Ооң кыптыккан килеңин кым шыдажырыл?

Ооң килеңи от дег чаттыларга, хаялар Ооң мурнунга буступ турар.

1:1 Иона 1:2 1:1 Авв. 1:1 1:2 Хост. 20:5 1:2 Ы. х. к. 7:10; Иса. 59:18

1:3 Хост. 34:6-7 1:3 Ыд. ыр. 17:10 1:4 Хост. 14:21-22; Ыд. ыр. 105:9 1:4 Иса. 33:9

1:5 Ыд. ыр. 96:5; Иер. 4:24; Иез. 38:20 1:6 Ыд. ыр. 75:8; Мал. 3:2 1:6 Иез. 38:20

⁷ Дээрги-Чаяакчы ачылыг, Ол – айбыл-халап хүнүндө шивээ-дир.
Ол Оон хоргадал дилээн улусче сагыш салыр.

⁸ А Ниневия хоорайны Ол хөмө алыр үер-биле узуткап каар.
Ооң дайзыннардын дүмбей караңгы бүргей аптар.

⁹ Дайзыннар Дээрги-Чаяакчыга удур чүнү-даа бодап алган болза,
Ол оларны узуткап каар,

өжэтен ооң соонда катап көдүрлүп шыдавав.

¹⁰ Олар тенниг чадаң үнүштер дег ораажып,
арагачылар дег эзирип каар,
кургаг оът-сиген дег, отка бүрүнү-биле чиртип аар.

¹¹ Дээрги-Чаяакчыга удур бак чүве үүлгедирин бодаар,
бузуттуг чүүл сүмелээр кижиге сенден үндү чоп, Ниневия.

¹² Дээрги-Чаяакчы: «Байдалы айбыл чок-даа болза база дыка хөй санныг-даа
болза,

олар, кыргыдып-хыдыткаш, чиде бээр;
а сени, Иудея, Мен хилинчектеп-даа турган болзумза,
моон соңгаар ынчанмас мен.

¹³ Мен ам сээң мойнуңда дөңгүнү уштур мен,
кинчи-бегинни үзе тыртар мен» – дээн.

¹⁴ А сеңээ[§] хамаарыштыр Дээрги-Чаяакчы:
«Моон соңгаар сээң адың эдилээн үре-салгал турбас.
Мен сээң бурганнарың өргээлеринде шуткуп,
чонуп алганың дүрзүлери буза шавар мен,
чөгөнчиг сеңээ чевег-хөөрдөн белеткеп каар мен» – дээн.

¹⁵ Көр даан, даглар кезип буянныг медээ чедирикчизи,
амыр-тайбың медээлекчизи кылаштап кел чыдыр:
«Иудея, бодуннун байырлалдарың демдеглеп байырла,
Бурганга даңгырактарың күүсет.
Дүржөк кижиге сээң чериңче катап база чаза базып кирбес –
ол бүрүнү-биле узуткаттырган» – дээн.

Ниневияның буураары

2 ¹ Ниневия, узуткакчы сеңээ удур көдүрлүп тур.
Шивээлериң камгала, орукту танныылда,

бодунну быжыглап, бүгү күжүң чыып ал.

² Дээрги-Чаяакчы Иудеяның ат-алдарын,
Израильдиң алдар-адын эгиткени дег,
хоозурадыкчылар оларны ээнзиредип,

^{§1:14} Сеңээ – Ассирия күрүнеге азы ооң хаанынга хамаарыштыр чугаалаан.

1:7 Ыд. ыр. 45:2

1:8 Иса. 8:22

1:10 Мих. 7:4

1:10 Иоил 2:5

1:13 Иса. 10:27; 14:25

1:14 Иез. 32:23

1:15 Иса. 52:7

1:15 Сан. 30:3

1:15 Иса. 52:1; Иоил 3:17

оларның виноград шөлдөрүн узуткап каапкан-даа болза,
катап тургузар.

³ Дайзынның дайынчыларының дозуг-камгалалдары кызыл өңнүг,
оон бүгү шериглери хүрең-кызыл хептерлиг.

*Дайынчы тергелерни тулчуушкунга белеткээн хүнде
оларның демир кезектери чайынналган, аьттар девиржип чүткээн^h.

⁴ Дайынчы тергелер хоорайның кудумчулары, шөлдөрүндө каңгырадыр
халыткан.

Олар чалбыыш дег чайынналып турар,
чаңнык дег кызаннажып турар.

⁵ Оларның хааны шилиттинген дайынчыларны чыып аар,
а олар кел чыткаш-ла, тептиге бээр.

Олар хоорай ханазынче далаш-биле халдап кээрге,
бүзээлелдин чепсек-херекселдерин белеткеп каан болур.

⁶ Хем чанында хаалганы дайзыннар ажыдыптар,
хаанның ордузу буступ каар.

⁷ Доктааткан чүүл бо-дур:

Ниневияның чонун үндүр сывыртап, тудуп алгаш баар.
Ооң кул херэеженнери көге-бугалар ышкаш човууртап,
баштарын шаштынар.

⁸ Ниневия эрте шагдан бээр долу суглуг хөөлбек дег турган,
ол суг ам куругландыр үндүр агып-ла турар.
«Туруңар! Доктааңар!» дээрге-даа, эглип кээр кижичок.

⁹ Мөңгүндө үптөңөр! Алдындан үптөңөр!

Шыгжамырларда янзы-бүрү эргине-байлактың курлавыры төңчү чок.

¹⁰ Ниневия үптөгүрген, ээнзиреп база хоозурап калган.

Кортканындан улустуң чүректери даамчырап,
дисектери сиринейнип, эьди аарып, арыннары агарып турар.

¹¹ Арзылаңнар ижээни дег хоорай ам кайыл?

Ол хоорайга эр-кыс арзылаңнар чоруп, төлдөрүн чөмгерип турган,
оларның төлдөрүн аңаа кым-даа коргутпайн турган.

¹² Ниневия, сен болза төлдөрүн тоттурар дээш олчазын үзерлеп турган,
кыс эжинге чиш боой тудуп берген арзылаң дег-дир сен.

Олчазы-биле куйларын, чижичи-биле – ижээнин долдуруп алган арзылаң дег-дир
сен.

^h2:3 Өске буруңгу сөзүглелде «Оларның хадылары сирилеп турар» деп бижээн.

2:2 Ыд. ыр. 79:9; Иса. 5:1; Мф. 21:33 2:3 Иез. 23:14 2:5 Иер. 46:12 2:6 Иса. 45:1

2:7 Иса. 38:14; Иез. 7:16 2:10 Соф. 2:13 2:10 Иоил 2:6 2:11 Иса. 5:29; Иер. 2:15

2:12 Иер. 51:38

¹³ «Мен сеңээ удур мен! – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – Мен сээң дайынчы тергелериниң хуокталдыр өрттедиптер мен, хылыш сээң арзылаңчыгаштарыңны кыргып-хыдыыр. Чер кырынга сеңээ олча арттырбас мен, сээң *элчиннериң үнү моон сонгаар дыңналбас».

Ниневия ат болур

3 ¹ Ханга борашкан хоорай ат болур!
Ону меге болгаш өлүрүүшкүн долган-дыр, ында үптээшкин соксаар ужур чок-тур.

² Дыңнаңар! Кымчы дазылааны, дугуйлар даажы, дүрген маннаан аъттар шимээни,

*дайынчы тергелерниң күштүг даажы дыңналып тур.

³ Аъттыг шериг дүрген шапкан, хылыштар кылаңнашкан, чыдалар чайынналган! Өлүрткеннер эндерик, мөчү-сөөктер овааланган, санаттынмас-даа. Улус өлүг мага-боттарга тептигип турар.

⁴ Ол бүгү – Ниневияның эмге-тикчок самыраашкыны дээш кеземче-дир. Ол дээрге аянынг чараш, илби-шидини билир, бодунуң самыраашкыны-биле чоннарны чагырып аар, бодунуң илби-шидизи-биле аймактарны дуурайлап аар самыын херээжен-дир.

⁵ «Мен сеңээ удур мен – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы медеглээн, – Мен сээң хевиң эдээн арныңче өрү дүрүптер мен; чоннарга сээң шалдаңыңны, күрүнелерге – бужарыңны көргүзер мен.

⁶ Чүдек-бужар чүүлдү сенче хөме октап, бак көөр мен, сени бүгү улус мурнунга бужартадыр тургузуптар мен.

⁷ Сени көрген кижиги бүрүзү сенден дезип:

„Ниневия узуткаттырган-дыр, ооң ажыын ажып, кым ыглаарыл?“ – дээр. Сени аргалаар кижини Мен кайыын тывар мен?»

⁸ Нил хемде турар, долгандыр суглар аккан Фивы хоорайдан¹ дээре деп сен бе? Хем ол хоорайны камгалап, суг ооң ханазы бооп турду.

⁹ Эфиопия биле Египеттин кедергей улуг күчү-күжүңге ол ооргаланып турду, фут биле ливий чоннар ооң эвилелчилери бооп турду.

¹⁰ Ындыг-даа болза, ол база туттуруп алган, өскээр көжүрткен.

Ооң чаш ажы-төлүн кудумчулар белдирлеринде чылча шаап, өлүрүп каан. Ооң алдар-аттыг кижилерин дайзыннар аразында үлешкеш, шуптузун илчирбелеп бектеп алган.

^{13:8} Фивы – чугула египет хоорай. Ону ассирийлер бистин эрага чедир 663 чылда эжелеп алган.

2:13 Наум 3:5 **2:13** 4 Хаан. 19:9-10 **3:1** Иез. 24:8 **3:3** 4 Хаан. 19:36 **3:4** Ажыд. 17:1-2; 18:3 **3:5** Наум 2:13 **3:5** Иер. 13:22, 26; Авв. 2:16 **3:7** Иса. 10:5; 14:25; Соф. 2:13
3:7 Иса. 51:19; Иер. 15:5; Ыы. 1:2 **3:8** Иер. 46:25; Иез. 30:14; Ам. 6:2 **3:9** 2 Чыл. 12:3
3:10 Иса. 20:4 **3:10** 4 Хаан. 8:12; Иса. 13:16 **3:10** Иоил 3:3; Авд. 1:11

¹¹ Ниневия, сен база ындыг дашканы ижер сен,
чаштынып, дайзындан камгалал дилээр сен.

¹² Сээң бүгү шивээлерин чимизи бышкан фиға ыяжынга дөмей апаар:
ооң чимизин тө силгиптер болза,
олар чиир дээн кижиниң аксынче дорт кире бээр.

¹³ Бодунуң шерииңче көрүп көр – кадайларзыг улус-тур.
Сээң чериңниң хаалгазы дайзыннарға аңгайтыр ажыгтынар,
а дээктерни от чиир.

¹⁴ Бүзээлел үезинде ижер сугдан курлавырлай узуп ал.
Дойдан хоюдуп, тууйбу кылырынга белеткенип ал.
Шивээлерин быжыгла!

¹⁵ Сени от сыырыптар, хылыш шанчып каар;
шартылаага чирткен ышкаш болур сен.

Шартылаа ышкаш өзүп-көвүдээн сен,
шерги ышкаш өзүп-көвүдээн сен!

¹⁶ Сээң садыгжыларың дээрде сылдыстардан хөй апарган-дыр,
ынчалза-даа олар шартылаа ышкаш,
эрги кежин солуп каапкаш, ужуп чорууй баар.

¹⁷ Сээң дүжүметтерин имилеме шартылаа дег,
сээң шериг *баштыңнарың хээкчи мөөң шерги дег;
олар соок үеде ханаларға хоруп оар,
а хүн чылыдып кээрге, тарадыр ужа бээр,
а кайнаар дээрзин кым-даа билбес.

¹⁸ Ассирияның хааны, сээң томуйлаан чагырыкчыларың база
дээди дүжүметтерин мөңгө уйгуга алзыптар.
Сээң чонуң дагларға тоо быдарай бээр,
оларны чыыр кижичок болур.

¹⁹ Сээң балың экиртинмес, сээң балыгланышыңкының өлүмнүг.
Сээң дугайында дыннаан бүгү улус ол дээш адыш часкаар,
чүге дээрге сээң соксаал чок каржы-дошкунуңу
боду көрүп эртпээн кижичок бар бе?!

Аввакум медээчинин ному

Кирилде

Бо номда кол айтырыг – улустун бот-боттарынга чедирип турары бузуттуг-бак чүүлдеринге Бурган кандыг хамаарылгалыгыл? Ол бүгү Бурганга хамаан чок бе? Бурган ылап-ла чөптүг бе?

1–2 эгелерде ол айтырыг бистиң эрага чедир VII вектиң төнчүзүндө болушкуннарның байдалында, Аввакум биле Бурганның аразында чугаа хевирлиг кылдыр кирген. Соңгу еврей күрүне Израиль ынчан дайзыннарга чылча шаптырган турган. А Иудеяның чону Бурганның ыдыктыг *хоойлузун хөй чылдар дургузунда сагывайн, бачыт болгаш дарлал-кызагдалга бүргеткен турган. Ынчангаш Бурган Иудеяның чонун эжелеп алышкын-биле кездир деп турарын баш бурунгаар чугаалаан.

Ол үеде Вавилон күрүнениң бажынга турган халдей чон бодунуң эрге-чагыргазын калбартып эгелээн. Күчүлүг Ассирия күрүнени чылча шапкаш, вавилончулар боттарының тергииделин бүгү Чоокку Чөөн чүкке, ооң иштинде Иудеяга нептередирин уламчылаан. Чоокку Чөөн чүктүң ол үедеги өске чоннары ышкаш, вавилончулар *дүрзү-бурганнарга мөгөйип, улуургак чоруунуң ужун Дээрги-Чаяакчыдан кортпас турган. Вавилоннуң эрге-чагыргазы бистиң эрага чедир 539 чылга чедир уламчылаан, ынчан ону бодунуң ээлчээнде перстер чаалап алган.

Бо номнуң үшкү эгези *Ыдыктыг ырлар номунче кирген ырлар ышкаш хевирлиг болуп турары-биле ылгалдыг. Эгениң бажында бижик болгаш ооң сөөлүндө хөгжүм талазы-биле айтыышкын ылап-ла ындыг дээрзин айтып турар. Бо ырда Бурган диңмирээшкин-кызаңнаашкын үезинде Бодунуң чонунга дузалап бар чыдар күчүлүг дайынчы ышкаш кылдыр тодараттынып бижиттинген. Ырда ажыглап турар илередиг, сөс-домак Дээрги-Чаяакчының *Синай дагга улуска көстүп келгенин сагындырып кээр (Хосталыышкын номун көр).

1 ¹ Бурганның Аввакум *медээчиге ажытканы өттүр билиишкин бо-дур.

Аввакумнуң Бургандан бирги айтыры

² Дээрги-Чаяакчы, чежеге дээр дуза дилеп кыйгырар мен,

а Сен мени дыңнаvas-тыр сен,

чежеге дээр күчүлел дээш хомуап, Сени кыйгырар мен,

а Сен мени камгалаvas-тыр сен.

³ Кемниг үүлгедиглерже көөр кылдыр чүге мени албадаар сен?

Базындырыышкынче чүге анаа көрүп турар сен?

Үптээшкин биле күчүлелди көрүп тур мен,

адаан-өжээн көдүрлүп, алгыш-кырыш кедереп тур.

⁴ Ол бүгүнүң уржуу-биле *хоойлу-даа күжүн чидирген,

шын шииткел-даа шуут үндүрбестээн:
бузуттуглар чөптүг-шынныг улусту бүзээлеп алган болгаш,
хажыткан шииткел үндүрер-дир.

Бурганның харызы

⁵ «Чоннарда чүү болуп турарын топтап көрүнер –
кайгап-харай бээр силер.

Чүге дээрге улустан дыңнааш-даа,
бүзүревейн баар чүүлүнер чурттап чоруур үнерде бүде бээр.

⁶ Көрүңер даан, Мен ам халдей чонну күштелдирер мен;
ол дээрге бодунга хамаарышпас хоорай-суурларны эжелеп алыр дээш
чер-делегей кезип чоруур, каржы-хажагай, хайжок чон болгай.

⁷ Ол чон коргунчуг-даа, түрлүг-даа.

Шииткел ол чондан үнер, күчү-күш-даа ооң холунда.

⁸ Ооң аъттары ирбиштен-даа дүрген маңнаар,
кежээ чимзенген бөрүлөрдөн-даа шалыпкын;
ооң аъттыг шерии халдып чоруп турар,
аъттыг шеригжилери ырактан хөмө келгеш,
олчазын тевер дээн эзир дег шүүргедээр.

⁹ Ол чоннуң шупту улузу күчүлел эккээр,
ооң арын-шырайы өрттендир изидер хат дег¹,
ол чон элезин дег хөй улусту тудуп алгаш баар.

¹⁰ Ол чон өске чоннарның хааннарын дорамчылаар,
*баштыңнарын кочулаар, шупту шивээлерже шоодуп көөр –
бүзээлел чалды оларга деңештир оваалааш,
ол шивээлерни эжелеп аар.

¹¹ Оон ол чон хат ышкаш ужугуп, оруун уламчылаар.

Шак ол бачытыг улус бодунуң күжүн бурганчыдып турар^k».

Аввакумнуң Бургандан ийиги айтыры

¹² Дээрги-Чаяакчы, ыдыктыг Бурганым,
үе-дүптен бээр бар турган эвес ийик сен бе?!

Сен өлбес сен!¹

Дээрги-Чаяакчы, Сен ол чонну шииткелицни боттандыраар кылдыр тургузуп
кагдың.

Мээң Хаям, Сен аңаа кеземченни күүседирин дагзып кагдың.

¹³ Сээң *арыг карактарыңга кемниг үүлгедиглерже көөрү таарышпас,

¹**1:9** Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Ооң карактары бурунгаар көрүңен».

^k**1:11** Азы: «Ынчан ооң туразы улгадып, калчаарап чоруп бээр, ол бодунуң күчү-күжүн бурганчыдар».

¹**1:12** Өске бурунгу сөзүглелде «Бис өлбес бис!» деп бижээн.

1:4 Мих. 7:3 **1:5** Аж.-ч. 13:41 **1:6** Иер. 5:15-17; Иез. 28:7; 31:12 **1:8** Иер. 4:13

1:8 Ы. х. к. 28:49 **1:12** Ы. х. к. 33:27; Ыд. ыр. 89:3; 92:2 **1:12** Иса. 10:5-6

улустун базындырышкынынче анаа көрүп шыдавас сен.
А чүге-ле кара сагыштыг улусче анаа көрүп турар сен,
бодундан чөптүг-шынныг кижини бузуттуг кижн сыра бээрге,
чүге ыт чок хайгаарап турар сен?

¹⁴ Чүге-ле Сен кижилерни далайның балыы дег,
баштыңы чок соястаар амытаннар дег кылдыр кылып каан сен?

¹⁵ Ол улусту шуптузун бузуттуг дайзын сыырткыыш-биле ушта тыртып,
балык тудар четки-биле шүүреп ап турар, ынчангаш өөрүп-байырлаар.

¹⁶ Четкилери аңаа бай-шыырак чурттап,
эки-чаагай аш-чем чиир арга бээр боорга,
ол дайзын четкизинге өргүл салып, айдызап турар-дыр!

¹⁷ Таанда-ла ол олчалыг четкизин божудуп,
чоннарны хайыра чогу-биле үргүлчү узуткаар ужурлуг бе?

2 ¹ Доскуулдап туруп алгаш, суургадан хайгаарап көрүп,
Дээрги-Чаяакчының меңээ чүү дээрин,
мээң хомудалымга Ооң канчаар харыылаарын^m билип ап көрейн.

Бурганның харыызы

² Дээрги-Чаяакчы меңээ мынча деп харыылаан:

«Мээң чорутканым көстүүшкүннү бижип каг –
номчуп турар кижиге билдингир болзун дээшⁿ,
самбыраларга тода кылдыр шыйып бижип каг.

³ Ол көстүүшкүн бир-ле доктааткан үеге хамааржыр,
боттанышкынынче чүткүп бар чыдар база черле мегелевес;
ук көстүүшкүн дораан боттанмас-даа болза, шыдажып мана,
чүге дээрге албан чогул бүдөр, үр үеде саадапас.

⁴ Көрүңер даан, туразы улуг кижиниң сагыш-сеткили *арыг эвес,
а актыг-шынныг кижн бүзүрелиниң ачызында амылыг артар.

⁵ Турамык улусту байлакшылы сотка олуртур^o, оларга оожургал бербес,
ынчангаш боттарының ишти-хырнын *тамы ышкаш алгыг кылып аар,
ол улус, өлүм-даа дег, пөгери чок;
шупту чоннарны чаалап ап, шупту аймактарны чагырып туруп бээр.

^m**2:1** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Мээң канчаар харыылаарымны» деп бижээн.

ⁿ**2:2** Азы: «Ону номчаан кижн маңнап ыңай болзун дээш».

^o**2:5** Бо домактын утказы эки билдинмес. Өске бурунгу сөзүглелде «Байлакшыл» эвес, а «Арага» деп бижээн.

1:13 Ыд. ыр. 34:17 **1:13** Иов 12:6; Иер. 12:1 **1:15** 4 Хаан. 19:28; Ам. 4:2

1:15 Иер. 16:16 **2:1** Иса. 21:8; Иер. 6:17; Иез. 3:17; 33:2; Ос. 9:8

2:2 Ы. х. к. 27:8; Иса. 8:1; 30:8 **2:3** Дан. 10:14 **2:3** Соф. 3:8 **2:3** 2 Пет. 3:9; Евр. 10:37

2:4 Рим. 1:17; Гал. 3:11; Евр. 10:38 **2:5** У. ч. 27:20 **2:5** Иер. 27:7

⁶ Ынчалза-даа ол чоннар шупту оларны кочулап:
„Ботгарынга хамаарышпас чүве-биле хөлүн эрттир байып алган улус ат болур!
Долаалар төлевири чыып, чүдүртүнүп алган улус
чежеге дээр ынчап кээрил?“ – деп ойзу чугаалажыр.

⁷ Сеңээ өрелиг улус хенертен тура халышпас бе,
олар отгуп келгеш, сени сириледиппес бе,
оларга үптеттирип албас сен бе?

⁸ Хөй чоннарны үптөп-тонаан болгай сен;
кижи ханы төккенин дээш,
чурттарга, хоорайларга, ында чурттаан бүгү улуска күчүлөл көргүскенин дээш,
арткан бүгү аймактар сени база үптөп-тонап кааптар.

⁹ Уязын бедик черге тудуп ап,
озалдыг байдалдардан бодун айыыл чок болдурар дээш,
аал-оранынга былаап алганы олча чыып алыксап турар улус ат болур!

¹⁰ Сээң кара бодалдарың бодуннуң аал-ораныңны бак атка киирер,
хөй чоннарны узуткап тура, бодунга хора чедиргениң ол-дур.

¹¹ Ханаларда даштар безин сеңээ удур алгыржы бээр,
оларның сөстөрүн бажың-балгаттың ыяш ооргалары бадыткаар.

¹² Өлүрүүшкүн-биле хоорай таваа салып,
кемниг үүлгедиг-биле орду тудуп турар улус ат болур!

¹³ Чоннарның ажил-ижин от чиир деп,
аймактар хей черге хинчектенип ажилдаар деп
Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы тодарадып кагбаан чүве бе?

¹⁴ Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының алдарының дугайында билиг чер-делегей
кырынга,
далайны долдур аккан суг дег, нептерей бээр.

¹⁵ Өске кижиге килеңин куткан дашка сунуп,
ооң шалдаң-чанагажын көөр дээш,
эзиртир ижиртип турар улус ат болур!

¹⁶ Алдар орнунга кочулал-биле пөгөр сен,
ам бодун иш-ле, бужар шалдаңыңны көргүс-ле!
Дээрги-Чаяакчының күчүлүг холунун сунган дашказы сээң ижер үлүүң апаар,
ат-алдарыңны баксырадыр сен.

¹⁷ Ливан чуртту каржы-бак чаңнап турганың дег,
сени база каржы-бак чаңнаар.
Мал-маган кыргып-хыдып турганың дег,
сени база узуткап каар.

2:6 Иса. 14:4 2:8 Иер. 50:29; Иез. 35:15; Авд. 1:15 2:9 Иер. 49:16 2:11 Лк. 19:40

2:12 Иер. 22:13; Мих. 3:10 2:13 Иер. 51:58 2:14 Сан. 14:21; Ыд. ыр. 71:19; Иса. 6:3; 11:9

2:15 Иер. 51:7 2:16 Иер. 13:26; Наум 3:5 2:16 Ыы. 4:21

Кижиг ханы төккениң дээш,
чурттарга, хоорайларга, ында чурттаан бүгү улуска күчүлөл көргүскениң дээш,
сени база бак аажылаар.

¹⁸ Үнү чок дүрзүлөр кылып турар шуткукчу кижиг
оозунга идегээр-даа болза,
ол уран-шевер кижиниң кылып кааны *дүрзү-бурган –
шуткуп каан меге башкы
ол шевер кижиге кандыг ачы-дуза көргүзерил?

¹⁹ Ыяш дүрзүгө: „Тынгарлып кел!“,
а чугаа-сөзү чок дашка: „Оттуп кел!“ – деп турар улус ат болур!
Ол дүрзү кандыг-бир чүвеге өөредип каап шыдаар бе?
Көрүңер даан, ону алдын, мөңгүн-биле шап каан-даа болза,
амыдыралдың тыныжы ында чок-тур.

²⁰ А Дээрги-Чаяакчы – Бодунуң ыдыктыг *өргээзинде,
бүгү чер-делегей Ооң мурнунга ыт чок турзун!»

Аввакумнуң ыры

¹ Аввакум *медээчиниң *мөргүлү. Шигионот-ыр.

3 ² Дээрги-Чаяакчы, Сээң дугайыңда дыңнап кагдым,
Сээң ажил-херектерин мени сүрээдедип тур;
өндүр улуг ажил-херээңни бистиң үеде база чаартып көргүзүп көр.
Килеңнеп-даа тура, өршээлиңни утпайн көр. *Сэла*

³ Бурган – Темандан, ыдыктыг Дээрги – Фаран дагларындан
чедип кел чыдыр^Р. *Сэла*

Ооң өндүр бедии дээрлерни шыва алган,
Аңаа алдар-мактал черни бүргээн!

⁴ Ооң чайыны кызаңнаан чырык дег,
Ооң холундан херелдер чырып үнүп турар,
Ооң күчү-күжү ында чажыртыңган.

⁵ Ооң мурнунга аарыг-аржык тараар,
изиг-халыын Ооң изи-биле чоруур^Ч.

⁶ Ол доктаай бергеш, черни хемчээй көрүпкен^Г,
Ооң көрүжү чоннарны сириледипкен;
үе-дүптүң даглары буступ кээп дүшкен,

Р3:3 Теман биле Фаран – Израильдин мурнуу талазында ээн кургаг ховуда черлер аттары (Ы. х. к. 33:2 көр).

Ч3:5 Бурганның чорудупкан аарыглары Ооң дайзынга удур чепсээ кылдыр санаттынып турган (4 Хаан. 19:35; 1 Чыл. 21:11-15 көр).

Г3:6 Өске бурунгу сөзүглелде «Хемчээй көрүпкен» эвес, а «Божаньадыпкан» деп бижээн.

2:18 Зах. 10:2 **2:18** Иса. 44:10-11 **2:19** Ыд. ыр. 134:17; Иер. 10:14

2:20 Ыд. ыр. 10:4; Мих. 1:2 **2:20** Соф. 1:7 **3:4** Иов 36:32; Иез. 1:27

эрте-бурунгу тейлер чавызай берген;
Бурганнын оруктары үе-дүптен бээр турган.

⁷ Кушан черниң чадырлары айыыл-халапка алысканын көргөн мен;
мадиан черниң майгыннары сирицейнип турган.

⁸ Дээрги-Чаяакчы, Сээң килеңиң
хемнерже кыптыкканы ол бе,
агым сугларга хорадааның ол бе,
далайга ажынганың ол бе?
Чүге аъттарыңны мунуп алдың,
чүге тиилелгелиг *дайынчы тергелеринде саадаптың?

⁹ Аймактарга даңгыраглаан азаашкының бадыткап,
ча-согунун белеткеп алдың⁸. *Сэла*
Чер кырын хемнер-биле диле кезиптиң.

¹⁰ Сени көрүп кааш, даглар сирицейни берген,
суглар аттыгып баткан,
дүп чок далай алгырып эгелээш,
чалгыгларын диргелдир көдүрүпкен.

¹¹ Сээң ужуккан согуннарың чырыын,
чайынналган чыдаларың кызаннаанын көргөш,
хүн биле ай турган черинге доктаай берген.

¹² Килеңней бергөш, Сен чер кыры-биле базып эрте бердиң,
хорадай бергөш, чоннарны базып кагдың.

¹³ Бодуңнуң чонуңну камгалаар дээш,
шилип алганың улусту¹ камгалаар дээш чоруптуң;
бузуттуг чоннуң баштыңын узуткап кагдың,
ону тавангайындан тейинге чедир шалдаңнап кагдың. *Сэла*

¹⁴ Ооң аг-шерии, мени чылча шавар дээш,
казыргы дег халдап келген.

Олар, түреңги кижини бүдүү сыырап дээнде дег,
амырап турдулар.

А Сен оларның баштыңын ооң бодуңнуң-на чыдалары-биле
өттүр шанчып кагдың;

¹⁵ Сен Бодуңнуң аъттарың-биле далайга,
өндүр улуг сугларга орук изеп алдың.

¹⁶ Ол шимээн-даашты дыңнап кааш,
ишти-хөңнүм сүрээдеп сирилеш дээн,

⁸3:9 Бо сөстөрниң утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Сен Бодуңнуң чанны белеткеп алдың, Сээң даңгырааң сөстери согуннар дег».

¹3:13 Азы: «Шилип алганың хаанны».

3:6 Э. д. 49:26; Ы. х. к. 33:15 3:7 Башт. 7:21 3:8 Иса. 66:15 3:10 Хост. 19:18

3:10 Ыд. ыр. 76:17; 92:3 3:11 Инс. 10:12-13 3:15 Ыд. ыр. 76:20

диштерим шаккыңайнып,
сөөк-даяам ирик дег апарып,
буттарым сириңейни берген.
Ындыг-даа болза, бисти үптөп турар чонну
айыыл-халап хүнү таварыырын манаар мен^ч.

¹⁷ Фига ыяжы чечектелбес, виноград сыптарында каттар чок,
оливаның чимизи үнмес, шөл дүжүдүн бербес-даа болза,
кажааларда мал-маган чок-даа болза,

¹⁸ ынчан безин Дээрги-Чаяакчы дээш өөрүүр мен,
мени камгалаар Бурганым дээш хөглээр мен.

¹⁹ Дээрги-Чаяакчы – мээң күчү-күжүм, мээң Дээргим!

Ол мээң будумну сыын буду дег кылып каар,
бедиктерже мени көдүрер.

Хөгжүм башкарыкчызынга. Хылдыг хөгжүм үдээр.

^ч**3:16** Азы: «Ындыг-даа болза, айыыл-халап хүнүн – кажан үптөкчи дайзын чонумче халдап кээр хүннү оожум шөлөөн манаар мен».

3:16 Иов 4:14; Ыд. ыр. 118:120 **3:18** Ыд. ыр. 12:6; 20:2; 34:9; Иоил 2:23; Зах. 10:7

3:19 2 Хаан. 22:34; Ыд. ыр. 17:34 **3:19** Ыд. ыр. 4:1; 60:1

Софония медээчинин ному

Кирилде

Софония *медээчи Дээрги-Чаяакчының сөзүн Иудеяга бистин эрага чедир VII вектин ийиги чартыгында медеглеп турган. Ол болза Иосия хаанның 621 чылда кылып чорутканы шажын-чүдүлге чаартылгаларының мурнундагы чылдар болур хире.

Номнуң өзек темазы: Амос медээчинин баш бурунгаар чугаалааны Дээрги-Чаяакчының шииткел хүнү. Софония ол коргунчуг хүн кээрге, Дээрги-Чаяакчы Аңаа чагыртпайн турган бүгү улуска база чурттарга, ооң иштинде Иудея биле ооң кожазы чоннарга, кеземче онаар деп өттүр билип медеглээн. Мында ол хүннү «делегейнин төнчүзү» деп көрбейн, а бачыт биле дыңнангыр эвес чоруктуң шаг-үзенин төнчүзү деп, Бурганнын чонунуң ызулуг арыглаашкынының хүнү деп көрүп турар.

Иерусалим бодунуң чурттакчыларының бачыгтары дээш кеземче алган соонда, хоорайны катап тургузар, аңаа томаараан, чөптүг-шынныг чон чурттап эгелээр. Ынчан Иерусалимде чурттап турар улустуң амыдыралы өөрүшкү болгаш алдар-хүндү-биле долдунар, Дээрги-Чаяакчы Боду оларнын аразынга чагырар.

1 ¹Иудеяны Амоннуң оглу Иосия хаан чагырып турда, Дээрги-Чаяакчының Софонияга ажыдып чугаалаан сөзү бо-дур. Софония Хусийниң оглу, Хусий – Годолияның оглу, Годолия – Аморияның оглу, а Амория – Эзекияның оглу турган чүве-дир.

Дээрги-Чаяакчының шииткелинин хүнү

² «Мен чер кырында бүгү чүвени чок кылып каар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

³ Кижилерни, мал-маганны узуткаар мен; дээрнин куштарын, далайның балыктарын узуткаар мен. Бузуттуг улусту дуурайлаткан чүвелери-биле кады чок кылып, чер кырында бар улусту амылыг арттырбас мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

⁴ Мен Иудеяже база Иерусалимнин бүгү чурттакчыларынче холум анныр мен, ол черде *Ваал бурганнын истерин шуут балап кааптар мен, ооң *бараалгакчыларын, аңаа бараан болуп турар улусту амылыг арттырбас мен.

⁵ Бажыңнар кырындан сылдыстарнын аг-шеринге мөгээр улусту, Мээң адым-биле деңге Милхом бурганнын^v ады-биле даңгыраглап,

^v1:5 «Милхом бурган» деп сөстөрнин болгу дег өске утказы мындыг: «Боттарының хааны».

1:1 4 Хаан. 22:1; Иер. 1:2 1:3 Ос. 4:3 1:4 4 Хаан. 23:4 1:5 Иер. 19:13

1:5 3 Хаан. 11:5, 33

мөгейиг кылып улусту чок кылып каар мен.

⁶ Менден ойталааш, Менче чүткүвес, Менден дуза дилевес улусту чок кылып каар мен.

⁷ Улус-чон, Дээрги-Бурган-Чаяакчының мурнунга ыыдың чиде бер, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының шииткел хүнү чоокшулаан-дыр. Дөгөрөр өргүлүн Ол белеткеп, ону чиир улусту чалап, ыдыктап алган.

⁸ Дээрги-Чаяакчының өргүл хүнүнде нояннарны, тажыларны болгаш даштыкылар хеви кедер бүгү улусту кезедип кээр мен.

⁹ Мен ол хүн эргин арта халып турар улусту^w, боттарының дээргилеринин ордузун күчүлел болгаш меге-биле долдуруп турар бүгү улусту кезедир мен.

¹⁰ Ол хүн кээрге, Балык хаалгазындан, Иерусалимниң чаа кезээнден уё-човуур, ыы-сыы дынналыр, Иерусалимниң тейлеринге коргунчуг дааш-шимээн үнер – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

¹¹ Согааш кудумчузунуң чурттакчылары, ыглажынар, чүге дээрге силерниң бүгү садыгжыларыңар, мөнгүн-биле саарылга кылып турар улузуңар узуткаттырар.

¹² Ол үеде Мен Иерусалимни чырыткы тудуп алгаш, эргип кезип, турнуккан арага дег амыр-шөлээн улусту, „Дээрги-Чаяакчы бистиң-биле эки-даа, багай-даа чүве кылбас“ деп бодаар улусту

кезедир мен.

¹³ Оларның байлаа өске улустуң олчазы апаар, бажыңнары хоозурап каар.

Олар тудуп алган бажыңнарыңа чурттавас, тарып алган виноградының арагазын ишпес.

¹⁴ Дээрги-Чаяакчының өндүр улуг хүнү чоокшулап келген – далаштыг кел чыдар.

Ол хүн качыгдалдың дааш-шимээни, дайынчыларның алгы-кышкызы дынналыр!

¹⁵ Ол хүн – килең хүнү, качыгдал биле хилинчектиң хүнү, өлүм-чидим биле кызагдалдың хүнү, кара булуттар биле дүмбей караңгының хүнү болур;

^w**1:9** Эргин арта халып турар улус – өске бурганнарга мөгеер улусту ойзу адааны ол бооп чадавас (1 Хаан. 5:5 көр).

1:5 4 Хаан. 17:33 **1:7** Авв. 2:20 **1:7** Иса. 13:6; Иер. 46:10; Иоил 1:15

1:7 Иса. 34:6; Иез. 39:17 **1:8** 4 Хаан. 24:12; 25:7 **1:10** Неем. 3:3; 12:39; 2 Чыл. 33:14

1:10 4 Хаан. 22:14 **1:12** Иер. 48:11 **1:12** Ыд. ыр. 93:7; Мал. 3:14

1:13 Ы. х. к. 28:30, 39; Ам. 5:11; Мих. 6:15 **1:15** Иез. 7:7; Иоил 2:2; Ам. 5:18

¹⁶ дайынчы труба эдер,
быжыглалдыг хоорайлар биле бедик суургаларга удур тулчуушкунче кыйгы
хүнү болур.

¹⁷ Мен кижиге амытанны аажок кызагдаптарымга,
олар согурлар дег улчуп чоруптар,
чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчыга удур бачыг үүлгеткен-дир.
Оларның ханы черже агар,
мөчү-сөөктери өдек дег тарай октаттынар.

¹⁸ Дээрги-Чаяакчының килең хүнүндө
оларны алдыны-даа, мөңгүнү-даа камгалап шыдапас.
Ооң хордадан сагыжының одунга бүгү чер өрттенип каар,
чырык черниң бүгү чурттакчылары хенертен бүрүнү-биле узуткаттырар.

2 ¹⁻² Арын-нүүр чок чон!
Тодарадып каан хүн келбээнде,
силерни хатка сүрдүрген тараа саваңы ышкаш өскээр сүрүп аппаратбаанда,
Дээрги-Чаяакчының кыптыккан килеңи силерни чиртип кааптаанда,
Ооң килеңиниң хүнү силерни таварбаанда,
чыгып, бөлдүнчүнер-ле!
³ Дээрги-Чаяакчыже чүткүнер, черниң бүгү томаанныг улузу,
Ооң күзел-соруун күүседип турар улус!
Чөптүг-шынның чорукче чүткүнер, чөпшүл боорун кызыңар –
Дээрги-Чаяакчының килеңиниң хүнүндө
чаштынар аргалыг боор чадапас силер».

Иудея-биле кожа чоннарны Дээрги-Чаяакчының кезедири

⁴ «Газа хоорайны чурттакчылары каапкаш баар,
Аскалон хоорай ээнзирээр,
Азот хоорайның чурттакчыларын чартык хүн иштинде үндүр сывырып аппаар,
Экрон хоорайны черден тура тыртар^x.

⁵ Далай эриин черниң чурттакчылары, керет аймак,
ат болур силер!

*Ханаан чер, филистимнер чурту,
Дээрги-Чаяакчы сеңээ үндүрген шииткелин дыңнадып тур:
Мен сени узуткап каар мен, чурттакчы чон чок артар сен!

⁶ Далай эрииниң кыдыы кадарчылар казанактары биле мал кажаалары турар
одар-белчиир апаар.

⁷ Ол девискээр Иудеяның арткан чонунга онаажыр.
Олар аңаа сүрүг малын кадарар,

^x**2:4** Ол хоорайлар филистим чонга хамааржып турган (Ам. 1:6-8; Зах. 9:5 көр).

1:17 Иса. 59:10 **1:17** Ыд. ыр. 78:3 **1:18** У. ч. 11:4; Иез. 7:19 **1:18** Соф. 3:8

2:1-2 Иер. 6:15; Соф. 3:5 **2:3** Иса. 55:6; Ам. 5:4, 6 **2:3** Иса. 2:10; 26:20

2:5 1 Хаан. 30:14; 2 Хаан. 8:18 **2:5** Иер. 47:7; Иез. 25:16 **2:6** Иса. 65:10

Аскалоннуң бажыңнарынга кежээ удуп дыштаныр –
оларның Бурганы Дээрги-Чаяакчы оларже сагыш салып,
эки чолду эгидер^У.

⁸ *Моав чоннуң бак сөглөнгенин, аммон чоннуң кочуургаанын –
оларның Мээң чонумну дорамчылап-кочулаанын,
ооң черинге кыжанганын дыңнап кагдым.

⁹ Ынчангаш дириг Бодумнуң адым-биле даңгыраглап тур мен – деп,
Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Израильдиң Бурганы медеглээн. –
Моав Содом ышкаш, аммон чон – Гоморра ышкаш апаар.
Оларның чери кезээ мөңгедө шагар-оът дуй үнген,
кужурланчак девискээр, ээн кургаг хову апаар.
Мээң чонумнуң дириг арткан улузу оларны олчалап аар,
Мээң улумунун артынчызы оларның черин өнчү кылдыр алып.

¹⁰ Ол бүгү хуу-салым оларга улуургаа дээш,
Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чонун дорамчылап кочулап,
оон өрү көрдүнүп турганы дээш онаажыр.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы оларга коргунчуг болур,
черниң бүгү *дүрзү-бурганнарын Ол чөгенчиг кылып каар.
Ырак чурттарда бүгү чоннар,
кайызы-даа бодунуң девискээринге, Аңаа мөгеер.

¹² Силер база, эфиоптар,
Мээң хылыжымга кыргыдып-хыдыдар силер.

¹³ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң холун соңгу чүкчө сунгаш,
Ассирияны узуткап каар.

Ниневия хоорай буступ каар,
ону кургаг куруг хову ышкаш ээн чер болдуар.

¹⁴ Аңаа сүрүг мал, янзы-бүрү черлик дириг амытаннар дыштанып чыдар;
үгүлөр биле каарганнар хоорайның бузундуларынга дүңнээр,
оларның эткен үннери бажыңнар иштинден дыңналып,
эргинде хоозураашкын көстүр,
эжик-хаалганың пөш шагыглары картталып калган боор.

¹⁵ Ол-дур, өөрүп-байырлап, сагыш амыр чурттап турар,
чурттакчылары сеткил-чүрээнде: „Бо хоорай өндүр улуг, ол ышкаш хоорай
чок!“ – деп турган

^У2:7 Азы: «Туттурган улузун дедир чандыар».

2:8 Иса. 15:1; 25:10; Иер. 48:1; Иез. 25:8; Ам. 2:1-3

2:8 Иер. 49:1; Иез. 21:28; 25:2; Ам. 1:13-15 **2:9** Иса. 49:18; Иез. 16:48 **2:9** Э. д. 19:24; Ы. х. к.
29:23; Иса. 13:19; Иер. 49:18 **2:10** Иса. 16:6; Иер. 48:29 **2:11** Ыд. ыр. 21:28

2:12 Иса. 18:1-7 **2:13** Иса. 10:5; 14:25; Наум 2:10; 3:7 **2:14** Иса. 13:21-22; 34:11, 14

Ниневия хоорай ынчап баар-дыр.
Ол хоозуралга алзып, аң-мең чурттаар чер апаар!
Ооң чаны-биле эрткен кижиги бүрүзү кайгап-харап,
кочулап сыгырар база олче холун чаңгыыр».

Иерусалимниң келир үези

3¹ «Үймээнчи, бужар, кызагдакчы хоорай ат болур!
² Ол Дээрги-Чаяакчыны тооп дыңнаваһ-тыр,
чагыг-сургаалды хүлээп албас-тыр,
бодунуң Бурганынга идегевес-тир,
Олче чоокшулаваһ-тыр.
³ Ооң нояннары ырланган арзылаңнар дег-дир,
баштыңчылары – кежээ чимзенген,
эртенге чедир чаңгыс-даа сөөк арттырбас бөрүлөр дег-дир.
⁴ Хоорайда *Бурганның медээчилери бодал чок, кара сагыштыг,
а *бараалгакчылары Дээрги-Чаяакчының *өргээзин бужартадып,
ыдыктыг *хоойлуну үреп турар.
⁵ Чүглө Дээрги-Чаяакчы хоорайда чөптүг чүвө кылып турар,
Ол бузуттуг чүвө үүлгетпес.
Ол эртенниң-не чырыткылыг шын шииткел үндүрүп турар,
ынчалза-даа бузуттугларның ыядыр арны чок-тур.

⁶ Мен чоннарны узуткап кагдым,
оларның шивээлерин үреп бузуп кагдым.
Оларның кудумчулары ээнзиреп калган –
кым-даа оларны таварып эртпейн турар;
оларның хоорайлары хоозурап калган,
кижиги шуут чок, чурттакчылар артпаан.

⁷ Мен чонумга: „Менден коргуп, чагыг-сургаалым хүлээп алыңар,
ынчан чурттап турар чериңерни узуткаваһ,
Мээн бодал алган кеземчем силерни таварбас“ – дээн мен.
А олар бузут үүлгедирин улам чүткүлдүг оралдакып турду.

⁸ Ынчангаш Мени манаңар! – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –
Чоннарга удур херечилээр дээш^z көдүрлүр хүнүмге чедир манаңар.
Мен чоннарны чыып аарын, күрүнелерниң чурттакчыларын бөлөрин база
оларже Бодумнуң ажынган сагыжымны,
бүгү кыптыккан килеңимни угландыраарын шиитпирледим.
Мээн хорадаан сагыжымның одунга
бүгү чер өрттенип каар.

^z3:8 Азы: «Чоннарны үптээр дээш».

⁹ Мен ынчан чоннар шупту Дээрги-Чаяакчының адын кыйгырзын дээш
база Меңээ чаңгыс эптиг бараан болзун дээш,
оларның аксы-дылын арыглап каар мен.

¹⁰ Эфиопияда хемнер ындында Меңээ мөгөөр улус –
Мээң тоо быдараан чонум чедип келгеш,
Меңээ өргүл белектерин эккээр.

¹¹ Иерусалим, ол хүн сен чурттакчыларыңның
Меңээ удур үүлгедип турган бачыгтары дээш
бак атка кирбес сен,
чүге дээрге Мен турамык болгаш улуургак бүгү улусту сенден үндүрө бээр мен,
ооң соонда Мээң ыдыктыг даамга өрү көрдүнмес сен.

¹² Сеңээ чурттаар кылдыр томаараан, түрөңги чонну арттырып каар мен,
Дээрги-Чаяакчының ады оларга хоргадал боор.

¹³ Израиль чоннуң артынчызы бузут үүлгетпес, мегелевес,
оларның аксы-сөзүндө кара сагыш чок боор.
Олар, хойлар ышкаш, оदारлаан соонда, дыштанып чыдып аар,
оларны кым-даа дүвүредип хоюспас».

Өөрүшкүнүң ыры

¹⁴ «*Сион-кыс, ырлап байырла, Израиль, өөрүп-байырла!

Иерусалим-кыс, сеткилиц ханызындан өөрүп-хөглө!

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы сээң шииткелицни күш чок болдурган-дыр,
дайзыныңны аткаарлаткан-дыр.

Израильдин Хааны Дээрги-Чаяакчы сээң-биле-дир,
моон соңгаар айыыл-халаптан кортпас-тыр сен.

¹⁶ Ол хүн кээрге, Иерусалимге улус:

„Кортпа, Сион! Сээң холдарың суларавазын!“ – деп чугаалаар. –

¹⁷ „Дээрги-Чаяакчы Бурганың сээң-биле-дир,

Ол – күштүг Дайынчы, сени камгалап шыдаар.

Ол сен дээш өөрүүр, Бодунуң ынакшылы-биле сени оожургадыр^a,
сен дээш өөрүп-байырлап, ырлаар“.

¹⁸ Биеэде демдегледип турган байырлалдары дээш муңгагдап турар силерни
чыыптар мен,

силерге үүрге-чүк дег болган бак адынарны силерден адырып кааптар мен^b.

¹⁹ Мен ол үеде сээң бүгү дарлакчыларыңны кезедир мен.

Кошкак, аскак улусту камгалаар мен, үндүр сывыртаткан чонну чыыр мен.

Бак сөглөдип турганы бүгү черлерге

^a3:17 Өске бурунгу сөзүглелде «Сени чаартыр» деп бижээн.

^b3:18 Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Ол байырлалдар силерге үүрге-чүк дег болуп, адынарны баксырадып турар».

олар алдар-хүндүлүг боор кылдыр кылып каар мен.

²⁰ Ол үеде Мен силерни чыып алгаш, дедир чандыарар мен.
Силер көрүп туруңарда, силерге эки чолду эгиткеш^c,
чер-делегейниң бүгү чоннарының аразыңга
алдар-хүндүлүг чон кылып каар мен».

Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

^c**3:20** Азы: «Туттурган улунун дедир чандыргаш».

3:19 Мих. 4:6-7 **3:20** Ы. х. к. 30:3; Иса. 11:12; Иер. 32:37; Иез. 11:17

Аггей медээчинин ному

Кирилде

Бистин эрага чедир 586 чылда Иерусалимде *Бурганнын өргээзин вавилон агшериг узуткап кааш, иудей чонну туттуруушкунче аппаратан. Перстер Вавилонну эжелеп аарга, Персиянын хааны Кир еврейлерге туттуруушкундан төрөөн черинче чана бээрин 537 чылда чөпшээрээн соонда, олар Бурганга чаа өргээ туруп эгелээн. Ынчалза-даа акша-хөрөңги чедишпезинден база кожа чоннарнын удурланганындан олар удавайн оралдажышкынын ара соксап кааннар.

520 чылда Персия күрүнеге политиктиг хөлээзин болуп турда, Бурган иудей чонче Бодунуң медээзин – Ооң өргээзин тудар дугайында айтышкынны – *медээчизи Аггейни (Захария медээчинин үежизи) дамчыштыр чоруткан. Чон Аггейнин сөстөрүн тооп дыннааш, тудугну эгелеп алган, а Бурган оларга Бодунуң ачы-буянын аазаан. Иудеянын тус чер чагырыкчызы Зоровавел (еврей хаан Давидтин үрө-салгалы) Бурган ону Ооң дузазы-биле өндүр улуг ажил-херектер бүдүрер кижилер кылдыр шилип алган деп медээ алган.

Дээрги-Чаяакчынын *өргээзин тудар үе келген!

1 ¹ Дарий хаанның чагыргазының ийиги чылында, алды айның бирээде Дээрги-Чаяакчы Аггей *медээчини дамчыштыр Бодунуң сөзүн Салафиилдин оғлу, Иудеянын чагырыкчызы Зоровавелге база Иоседектин оғлу, дээди *бараалгакчы Иисуска ажыдып чугаалаан. ² Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы: «Бо чон „Дээрги-Чаяакчынын өргээзин тудар үе ам-даа келбээн“ дээр-дир» – деп чугаалаан. ³ Дээрги-Чаяакчы Аггей медээчини дамчыштыр Бодунуң сөзүн ажыдып: ⁴ «Мээң бо өргээм хоозурап бузулган турда, каас-коя дерээн бажыңнарга чурттаар үенер келген деп бе?» – деп чугаалаан.

⁵ Ынчангаш ам Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы: «Оруктарыңарже угаан-чүрээнер угландырып, боданыңар. ⁶ Хөй үрезин тарып турар силер, ынчалза-даа дүжүдүнер эвээш-тир; чемненип турар, ынчалза-даа тотпас-тыр силер; ижип турар, ынчалза-даа суксунуңар ханмас-тыр; кетгинип аар, ынчалза-даа чылыкпас-тыр силер; акша ажылдап аар силер, ынчалза-даа оңар акша хавыңга ызырынмас-тыр» – деп чугаалаан.

⁷ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы: «Оруктарыңарже угаан-чүрээнер угландырып, боданыңар. ⁸ Дагларже үне бергеш, ыяштан эккеп, өргөөдөн тудуңар, Мен ол тудугже чүүлзүнүп көрүп, аңаа алдаржыыр мен» – деп чугаалаан. ⁹ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы: «Хөйүнү манап турар, ынчалза-даа эвээшти ап турар-дыр силер. Дүжүдүнерни аалыңарже эккеп аарыңарга, Мен тарадыр хадыдып кааптар-дыр мен – деп медеглээн. – А чүгө? Мээң өргээм хоозурап бузулган турда,

1:1 Эзра 4:24; Зах. 1:1 1:1 Эзра 5:1; 6:14

1:1 1 Чыл. 3:19; Эзра 3:2; Неем. 12:1; Агг. 2:20-23; Зах. 4:6-10 1:1 1 Чыл. 6:15

1:4 Неем. 2:3; Ыд. ыр. 131:3-5 1:6 Ы. х. к. 28:38 1:6 Лев. 26:16; Ос. 4:10; Мих. 6:15

силер шупту – кижиг бүрүзү бодунун бажыңы дээш сагыш човаарыңга өй-дүр силер. ¹⁰ Ынчангаш-ла дээр хагдынып, силерже чаьс-шалыңын бадырбастаан, а чер дүжүдүн бербестээн. ¹¹ Чер кырынче, дагларже кааңнаашкынны кыйгырып ыттым – далган-тарааже, виноград чулуунче, олива үзүнче, чернин беримчези болур бүгү чүвеже, кижиге, мал-маганче, кандыг-даа ажылдың үрө-түңнелинче кааңнаашкынны кыйгырып ыттым».

Бурганның чаа өргээзин тудуп эгелээни

¹² Салафиилдин оглу Зоровавел, Иоседектин оглу, дээди бараалгакчы Иисус база арткан бүгү чон Дээрги-Чаяакчы Бурганының сөзүн, Оон чорутканы Аггей медээчинин дамчыткан сестерин тооп дыңнаан. Чон Дээрги-Чаяакчыдан корткан. ¹³ Ынчан Дээрги-Чаяакчының айбылап чорутканы Аггей медээчи чонга: «Дээрги-Чаяакчы „Мен силер-биле кады мен!“ деп медегледи» – дээн. ¹⁴ Дээрги-Чаяакчы Салафиилдин оглу, Иудеяның чагырыкчызы Зоровавелди, Иоседектин оглу, дээди бараалгакчы Иисусту база арткан бүгү чонну сорук кирипкен. Олар шупту чыгып келгеш, боттарының Бурганы, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының өргээзинге ажылдап эгелээн. ¹⁵ Ынчан Дарий хаанның чагыргазының ийиги чылы, алды айның чээрби дөрт турган.

Чаа *өргээнин келир үедеги өндүр-чаагайы

2 ¹ Чеди айның чээрби бирде Дээрги-Чаяакчы Аггей *медээчини дамчыштыр Бодунун сөзүн ажыткан: ² «Салафиилдин оглу, Иудеяның чагырыкчызы Зоровавелге, Иоседектин оглу, дээди *бараалгакчы Иисуска база арткан чонга мынча деп чугаала. ³ Силерниң аранарда бо өргээнин биеэги өндүр-чаагай хевирин көргөн кижиге арткан бе, ам ону көөрүңерге, кандыг-дыр? Чөгенчиг чүве бооп сагындырбас-тыр бе? ⁴ Ынчалза-даа ам сорук кирип көр, Зоровавел – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Иоседектин оглу, дээди бараалгакчы Иисус, сен база сорук кирип көр; черниң бүгү чону, сорук кирип, ажылдап эгелеңер, Мен, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, силер-биле кады болгай мен. ⁵ Египеттен үнүп чоруп туруңарда, силер-биле чарган Мээң *чагыг-керээмни күүсединер, Мээң *Сүлдем аранарда бар хевээр-дир, ынчангаш кортпаңар!»

⁶ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы мынча деп чугаалаан: «Үр болбайн, Мен ам бир удаа дээр биле черни, далай биле кургаг черни силгиир деп тур мен. ⁷ Бүгү чоннарны база силгиир мен, ынчан олар үнелиг белектерин эккээр, бо өргээни чаагай байлак-биле долдурар мен!» Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур. ⁸ «Бүгү мөңгүн – Мээнии, бүгү алдын – Мээнии! – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ⁹ Бо өргээнин өндүр-чаагайы биеэги өргээнин өндүр-чаагайындан улгады бээр. Мен бо черге амыр-тайбыңны доктаадыр мен». Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

1:10 3 Хаан. 8:35 1:11 3 Хаан. 17:1 1:12 Эзра 5:2 1:13 Ис. 1:5, 9; Агг. 2:4

2:1 Лев. 23:34 2:2 Агг. 1:1; 2:20-23 2:3 Эзра 3:12; Зах. 4:10 2:4 Агг. 1:13

2:5 Хост. 29:45 2:6 Иов 9:6; Иса. 2:19; 13:13; Евр. 12:26 2:8 1 Чыл. 29:16

Бурганның ачы-буян хайырлаары чоннуң арыындан хамааржыр

¹⁰ Дарийниң чагыргазының ийиги чылында, тос айның чээрби дөртте Дээрги-Чаяакчы Аггей медээчиге Бодунуң сөзүн ажыдыпкан: ¹¹ «Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы ыдыктыг *хоойлуга хамааржыр дараазында чүүлдү бараалгакчылардан айтырып көр деп тур: ¹² „Бир эвес кандыг-бир кижиге ыдыктап каан эътти^d хевиниң эдээнге ораап алгаш чораш, эдээ-биле далган-тараага, быдаага, арагага, үске азы өске-бир аыш-чемге дээпкен болза, ол аыш-чем база ыдыктыг апаар бе?“»

Аггей ону айтырарга, Бурганның бараалгакчылары: «Чок» – деп харыылаан.

¹³ Аггей оон: «Бир эвес кандыг-бир кижиге өлүг кижиге дегген соонда, *арыг эвес апаргаш, ол бүгү аыш-чемге дээптер болза, аыш-чем база арыг эвес апаар бе?» – деп айтырган. А бараалгакчылар: «Арыг эвес апаар» – деп харыылаан. ¹⁴ Аггей ынчан Дээрги-Чаяакчының бо медеглелин дамчыткан: «Бо чон ындыг-дыр, бо улус Мээн мурнумга ындыг-дыр, оларның ажаап ап турар дүжүдү ындыг-дыр. Ол улустун эккеп салып турар өргүлдери шупту арыг эвес-тир.

¹⁵ Ынчангаш амдыгааштан эгелээш, бо чүүлдү утпайн көрүңер. Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң таваанга чаңгыс-даа даш салдынмаан турда, байдалыңар кандыг турган ийик? ¹⁶ Бир хөпээнден чээрби хемчээл хире тараа чыып аар бодап чедип келген улус чүглө он хемчээл хирени чыып ап турду; арага дозар савадан бежен хемчээл хирени узуп аар бодап чедип кээрге, чүглө чээрби хемчээл хире арага бар боор турду. ¹⁷ Чүгө дээрге Мен үнүш-дүжүдүңөрже өрттендир чиир изиг хат биле дүдүк салып, тарып алган дүжүдүңөрже долу чагдырып, силерни кезедип турдум. Ынчалза-даа силер Менче эглип келбединер – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ¹⁸ Амдыгааштан эгелээш, Дээрги-Чаяакчының өргээзиниң таваан салганыңар хүн – тос айның чээрби дөрттен ыңай бо чүүлдү утпайн чоруңар. ¹⁹ Аңмаарларда үрезин ам-даа бар-дыр бе? Бо өйгө чедир виноград сывы, фиға биле гранат ыяжы, олива-даа дүжүт бербейн келди чоп. А бо хүнден эгелээш, Мен силерге ачы-буянны хайырлаар мен».

Бурганның Зоровавелге азаашкыны

²⁰ Дээрги-Чаяакчы Аггейге ол-ла айның чээрби дөртте Бодунуң сөзүн база катап ажыдып чугаалаан: ²¹ «Иудеяның чагырыкчызы Зоровавелге мону дамчыт. Мен дээр биле черни силгиир деп тур мен; ²² дүжүлгелерде саадаан хааннарны дүжүрер мен, өске чоннар күрүнелериниң күчү-күжүн узуткап каар мен, *дайынчы тергелерни башкарган улузу-биле катай ойтур октаптар мен, аыттарны-даа, мунукчуларын-даа чок кылып каар мен, ха-дунма-даа кижилер бирээзи өскезин хылыш-биле шанчып каар». ²³ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Салафиилдин оглу Зоровавел, Мээн чалчам, ол хүн Мен сени Бодунуң таңмалыг

^d2:12 Ыдыктап каан эът – Бурганга өргүл кылдыр салган малдын эъдиниң кезээ (Лев. 6:24-28 көр).

2:13 Лев. 22:4-6; Сан. 19:22 2:14 Иса. 64:6 2:17 Лев. 26:16; Ы. х. к. 28:22; 3 Хаан. 8:37; 2 Чыл. 6:28; Ам. 4:9 2:17 Иер. 5:3; Ам. 4:6 2:18 Эзра 3:10; Зах. 8:9 2:19 Зах. 8:12
2:21 Агг. 1:1; 2:2 2:22 Дан. 2:44; Зах. 12:9 2:22 Мих. 5:10 2:22 Зах. 14:13

билээм^с дег кылып аар мен, чүгө дээрге Мен сени шилип алган болгай мен». Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

^с**2:23** Таңмалыг билзек – кандыг-даа дужаалга ол таңманы базып каарга, күштүг болур. Бурган Зоровавелге Бодунун дужаалдарын күүседир эрге-чагырганы хайырлаар бооп турары ол (Эсф. 8:8, 10 көр).

2:23 Сол. ыр. 8:6; Иер. 22:24

Захария медээчинин ному

Кирилде

Захария *медээчи Бурганның сөзүн бистин эрага чедир 520-518 чылдарда Вавилонга туттуруушкундан төрөөн чуртунче эеп келген иудейлерге дамчыдып турган. Ол үеде (Персияның хааны Дарийниң чагыргазының эгези) еврей чон Зоровавел чагырыкчы (Давид хаанның үре-салгалы) биле Бурганның дээди *бараалгакчызы Иисуска баштадып алгаш, үрегдеп каапкан *Бурганның өргээзин катап база кызымак тудуп эгелээн турган. А Захария (Аггей медээчи-биле кады) чонга Бурган олче ам-даа сагыш салып турар деп, бүгү чүве чедимчелиг болур деп идегел берип турган чүве-дир.

Номну ийи кол кезекке чарып болур:

1) 1–8 эгелерде Бурганның Захарияже чорутканы сес көстүүшкүн болгаш олар-биле харылзаалыг сургаалдар база аазаашкыннар тодараттынып бижиттинген. Ол көстүүшкүннер колдуунда Иерусалимни база Бурганның өргээзин катап тургузары, израиль чонну бачыттарындан арыглаары болгаш ооң чырык келир үези-биле харылзаалыг. Ол эгелерде биеэги вектерде турган Бурганның медээчилеринин сөстөрүнче айтыглар бо-ла таваржып турар.

2) 9–14 эгелерде дайзыннарын Бурганның шиидеринин дугайында болгаш чөптүг чорук биле амыр-тайбынны катап тургузар дээш, Ооң шилип алган хаанының чедип кээринин дугайында өттүр билген медеглелдер чыгдынган.

Дээрги-Чаяакчыже эглиринче кыйгырыг

1 ¹ Дарий хаанның чагыргазының ийиги чылының сес айда Дээрги-Чаяакчы Аддонуң оглуноң оглу, Берехияның оглу Захарияга Бодунуң сөзүн ажыткан: ² «Дээрги-Чаяакчы силерниң ада-өгбөнерге дыка килецнээн турган-дыр. ³ Ынчангаш бо чонга Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: Менче эглип келиңер, ынчан Мен база силерге эглип кээр мен. ⁴ Ада-өгбөңер дег болбанар. Оларны Бурганның биезде турган *медээчилери кыйгырып, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының: „Бузуттуг оруктарындан база багай үүлгедиглеринерден ойталанар“ – деп чугаалаан чүвезин дамчыдарга, олар Мени тооп дыңнаваан, Менче кичээңгей салбаан болгай – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ⁵ Ам ол ада-өгбөңер кайыл? Мээң медээчилерим-даа болза мөңгө чурттаар деп бе? ⁶ А Мээң чалча-медээчилеримге айыткаан сөстөрүм ада-өгбөңер-биле боттанмаан чүве бе? Олар ынчан бачыттарын миннип: „Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы биске хамаарыштыр, Боду канчаар доктаадып кааныл, ынчаар кылды – бистин оруктарывыс болгаш үүлгедиглеривис ёзугаар кылды“ – дээн болгай».

1:1 Эзра 4:24; Агг. 1:1 1:1 Неем. 12:16 1:1 Эзра 5:1; 6:14; Мф. 23:35

1:3 Иса. 31:6; Мал. 3:7 1:4 Ыд. ыр. 77:8 1:4 2 Чыл. 36:15-16; Иер. 5:13; Дан. 9:6

1:6 Ы. х. к. 28:2 1:6 Ыы. 2:17

Бирги көстүүшкүн: аьттар

⁷Шеват дээр он бир айның чээрби дөртте, Дарийниң чагыргазының ийги чылында Дээрги-Чаяакчы Аддонуң оглунуң оглу, Берехияның оглу Захария медээчиге Бодунуң сөзүн ажыткан. ⁸Дүне када көстүүшкүн көрдүм: шилги аьт мунган кижиге көстүп келди. Ол кижиге ыйгыл черде мирт ыяштар аразында турду, а ооң артында шилги, доруг болгаш ак чүзүннүг аьттар көзүлдү.

⁹Мен: «Дээргим, бо чүү деп чүвөл?» – деп айтырдым.

Мээң-биле чугаалажып турган *дээрниң төлээзи: «Мен сеңээ ол чүү деп чүвөл дээрзин айтып берейн» – диди.

¹⁰Мирт ыяштар аразында турар кижиге: «Оларны Дээрги-Чаяакчы черни эргий кезип эртсин дээш чоруткан-дыр» – деп харыылады.

¹¹Аьттыг улус мирт ыяштар аразында турган Дээрги-Чаяакчының төлээзинге: «Бис черни эргий кезээш келдивис, бүгү чер кыры оожум, амыр-тайбың-дыр» – диди.

¹²Дээрги-Чаяакчының төлээзи ынчан: «Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы, Сен Иерусалимге база Иудеяның хоорайларынга кээргел көргүзеринден кажанга чедир ойталаар сен? Оларга ам чеден чыл килеңнеп тур сен» – дээн.

¹³Дээрги-Чаяакчы мээң-биле чугаалажып турган Бодунуң төлээзинге ачы-буянныг, сагыш-сеткил оожургадыр сөстөр-биле харыылады. ¹⁴Ынчан мээң-биле чугаалажып турган дээрниң төлээзи меңээ мынча дээн: «Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин улуска медеглек дамчыт: Мен Иерусалим дээш, *Сион дээш кедергей хүннеп тур мен, ¹⁵а амыр-шөлөөн чурттап турар чоннарже кедергей хорадап тур мен. Израильчилерге килеңнэним шоолуг эвес турда, ол чоннар хора халдадырын күштелдирген-дир.

¹⁶Ынчангаш Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур: Мен Иерусалимче кээргээр сеткилдиг эглип келдим, аңаа Мээң *өргэмни катап тудар. Иерусалимни катап база хемчээп, тудар.

¹⁷Оон ыңай Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин улуска медеглек, дамчыт: Мээң хоорайларымны катап база бай-байлак чык дола бээр, Дээрги-Чаяакчы Сионну катап база аргалаар, Иерусалим катап база Мээң шилиттинген хоорайым боор».

Ийги көстүүшкүн: мыйыстар болгаш ус-дарганнар

¹⁸Мен оон топтап көргөш, дөрт мыйысты эскерип кагдым. ¹⁹Мээң-биле чугаалажып турган дээрниң төлээзинден: «Бо чүү боор?» – деп айтырдым.

Ол: «Бо дээрге Иудея, Израиль болгаш Иерусалимниң чонун тарадыр үзүпкен күштер-дир» – деп харыылады.

²⁰Ооң соонда Дээрги-Чаяакчы меңээ дөрт ус-дарган кижини көргүстү. ²¹Мен: «Олар маңаа чүнү кылыр деп турары ол?» – деп айтырдым.

Ол: «Дуу мыйыстар дээрге Иудеяның чонун кым-даа бажын көдүрүп шыдавас кылдыр тарадыр октапкан чоннар-дыр. Олар иудей черге удур мыйызын көдүргөн боорга, ус-дарганнар оларны барып коргудуп, мыйыстарын дүжүр шаап кааптар» – деп харыылады.

Үшкү көстүүшкүн: Иерусалимни хемчээксээр кижн

2¹ Мен катап база топтап көргөш, холунда чер хемчээр хендир туткан кижини эскерип кагдым. ² «Кайнаар бар чыдыр сен?» – деп айтырдым.

Ол: «Иерусалимниң доора база узун дуртун билип аар дээш, ону хемчээрим ол-дур» – деп харыылады.

³ Оон дээрнин мээң-биле чугаалажып турган төлээзи бурунгаар чоруптарга, өске төлээзи аңаа уткуштур үнүп келди. ⁴ Бирги төлээ ийигизинге мынча дээн: «Маңнап баргаш, дуу ол аныяк оолга мынча де: „Чурттакчы чону, мал-маганы хөй болгаш, Иерусалим ханаларыңга сыңмас хоорай апаар^f. ⁵ Мен Бодум хоорайны долгандыр турар оттуг хана боор мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглеп тур. – Өндүр чырыымны оон ортузунга көргүзөр мен“».

Бурганның Бодунуң чонуң кыйгырганы

⁶ «Эйт, эйт! Соңгу чүкте чурттан бээр дезип маңнажыңар! Силерни дээрнин дөрт хады-биле тарай шаапкан болгай мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

⁷ Эйт, Вавилонда чурттап турар *Сионнуң чону, ол хоорайдан адырлып үнүнер».

⁸ Чүге дээрге Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы силерни олчалап ап турган чоннарга хамаарыштыр (алдарлыг Бурган мени айбылап чоруткан соонда)^g мынча дээн: «Мээң чонумга дээп турар улус Мээң караамның огунга дээп турары ол-дур. ⁹ Мен оларже холумну анныр мен, олар ынчан боттарының кулдарының олчазы апаар». (Ынчан мени Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чорутканын билип аар силер.)

¹⁰ «Сион-кыс, ырлап, өөрүп-байырла! Мен чедип келгеш, силерниң аранарга чурттай бээр мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ¹¹ Ол хүн хөй чоннар Дээрги-Чаяакчы Меңээ каттыжып кээп, Мээң чонум апаар. Иерусалимниң чону, Мен силерниң аранарга чурттай бээр мен». (Ынчан мени силерже Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чорутканын билип аар силер.)

¹² Дээрги-Чаяакчы ыдыктыг чер-чуртка Иудеяны Бодунуң хуваагыг чери кылдыр ээлеп аар, Иерусалим катап база Ооң шилиттинген хоорайы боор.

¹³ Кижн амытан бүрүзү Дээрги-Чаяакчының мурнунга ыды чиде берзин! Чүге дээрге Ол туруп келгеш, Бодунуң ыдыктыг чурттаар черинден кел чыдар-дыр.

^f**2:4** Азы: «Иерусалимчилер чоок-кавы көдээ черлерге, суурларга безин чурттай бээр».

^g**2:8** Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Ол мени алдаржызын дээш айбылап чоруткан».

2:1 Иез. 40:3 **2:2** Зах. 1:16 **2:4** Иса. 49:19; Иер. 31:27 **2:5** Иса. 4:5 **2:6** Иса. 48:20

2:6 Иез. 5:10; 17:21 **2:7** Иса. 52:11 **2:8** Ы. х. к. 32:10; Ыд. ыр. 16:8 **2:9** Иез. 39:10

2:9 Зах. 2:11; 4:9; 6:15; Иез. 2:5; 33:33 **2:10** Иса. 12:6; Соф. 3:14; Зах. 9:9 **2:10** Иез. 37:27

2:11 Эсф. 9:27; Иса. 56:3; Зах. 8:22 **2:12** Ы. х. к. 32:9 **2:12** Зах. 1:17

Дөрткү көстүүшкүн: дээди *бараалгакчы

3¹ Оон Дээрги-Чаяакчы менээ Бодунуң төлээзиниң мурнунда турар дээди бараалгакчы Иисусту көргүстү. Ооң чанында ону буруудадырынга белең *эрлик турду. ² Дээрги-Чаяакчы эрликке: «Дээрги-Чаяакчы сени чемелеп тур, эрлик! Иерусалимни шилип алган Дээрги-Чаяакчы сени чемелээр-дир! Ол кижиге оттан ушта соп эккелген кезек дег-дир» – дээн.

³ Хирлиг хептиг Иисус *дээрнин төлээзиниң мурнунда турган. ⁴ Дээрниң төлээзи Иисустуң мурнунда турар өске төлээлерге: «Ооң хирлиг хевин уштуп кааптыңар» – дээн. Оон Иисустуң бодунга: «Көр даан, Мен сээң кем-бурууңну уштуп кааптым, ам сенээ байырлал хеви кедирип тур мен» – дээн.

⁵ Мен^h ынчан: «Ооң бажыңга *арыг тюрбан бөрттөн кедирип кагзын» – дээн мен. Олар оон бажыңга арыг тюрбан кедиргеш, хепкерип кагды. А Дээрги-Чаяакчының төлээзи ооң чанында хевээр турду.

⁶ Дээрги-Чаяакчының төлээзи Иисуска даалга берип, мынча диди: ⁷ «Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур: бир эвес сен Мээң оруумну эдирип, Мээң дүрүмнеримни күүседир болзунза, Мээң *өргээмге башкарар эрге сенде болур, Мээң өргээмниң девискээрин сен хайгаараар сен. Ынчан мында турар төлээлерим дег, Менче хостуг кирер органы сенээ хайырлаар мен. ⁸ Дээди бараалгакчы Иисус, сен база сенээ башкарткан бараалгакчылар, эки келир үениң бадыткал демдээ болур улус, дыннаңар: Мен Бодумнуң чалчамны – Өзүмнүⁱ чорудуптар мен. ⁹ Көрүңер, Иисустуң мурнунга бир дашты салып тур мен. Ол даш чеди кырлыг^j, Мен аңа тускай бижик оя кезип каар мен – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Бо черниң кем-буруузун чаңгыс хүн дургузунда чайладып кааптар мен. ¹⁰ Ол хүн силер хувааглыг черинерге виноградтыг, фиға ыяштарлыг амыр-шөлээн амыдырап, бот-боттарыңар удур-дедир чалажыр силер». Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Бешки көстүүшкүн: алдын чырыткы болгаш ийи олива ыяжы

4¹ Мээң-биле чугаалажып турган *дээрниң төлээзи эеп келгеш, мени, удаан кижини дег, оттурупту. ² Ол менден: «Чүнү көрүп тур сен?» – деп айтырды.

Мен: «Алдын чырыткы көрүп тур мен. Ооң кырында олива үзү кудар саважыгаш болгаш чеди дең тур. Дең бүрүзүңде чеди хоолайжыгаш бар-дыр. ³ Оон ыңай чырыткының чанында ийи олива ыяжын көрүп тур мен: бирээзи саважыгаштын оң талазында, өскези солагай талазында тур» – деп харыыладым. ⁴ Мээң-биле чугаалажып турган дээрниң төлээзинден: «Бо чүү деп чүвөл, дээргим?» – деп айтырдым.

^h**3:5** Өске буруңу сөзүглелде «Ол» деп бижээн.

ⁱ**3:8** Өзүм – Бурганның азап кааны, израиль чонну чагырап ужурлуг Давидтиң салгакчызының ойзу адаан ады (Иса. 11:1; Иер. 23:5; 33:15 көр).

^j**3:9** Азы: «Чеди карактыг» (Зах. 4:10 көр).

⁵ Дээрний төлээзи: «Бо чүү деп чүвөл дээрзин билбезиң ол бе?» – деп удур айтырды.

«Билбес мен, дээргим» – деп харыыладым.

⁶ Ынчан ол меңээ мынча диди: «Дээрги-Чаяакчының Зоровавелге чугаалаан сөзү бо-дур: чедимче күчү-күштүг шеригден эвес, а Мээң *Сүлдөмдөн кээр – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – ⁷ Сен чүү сен, өндүр бедик даг? Зоровавелдин мурнунга оргулааш апаар сен! Ол *Бурганның өргээзиниң эң кол дажын салып каарга, улус: „Бурганның ээ көрнүүшкүнү ында-дыр!^{kcc} – деп алгыржы бээр».

⁸ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыткан: ⁹ «Зоровавелдин холдары бо өргээниң таваан салган, база-ла ооң холдары ону тудуп доозар. (Ынчан мени силерге Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чорутканын билип аар силер.)

¹⁰ Бичии эгелээшкиннер хүнүн кым херекке албазыл? Улус Зоровавелдин холунда тудугга ажыглаар херексел көргөш, өөрүп-байырлаар. А демги чеди дең Дээрги-Чаяакчының бүгү чер-делегейни эргий көрүп турар карактарыңче айтып турар».

¹¹ Мен ынчан дээрний төлээзинден: «Чырыткының он болгаш солагай талазында ийи олива ыяжы чүнү көргүзүп турары ол?» – деп айтырдым.

¹² Оон ыңай: «Олива ыяштарында ийи будук бар, ол будуктар ийи алдын хоорза дамчыштыр суук алдын¹ үндүр аксып турар. Ол чүү деп чүвөл?» – деп айтырдым.

¹³ Төлээ харызыңга: «Оларның чүнү көргүзүп турарын билбес сен бе кай?» – деп айтырды.

«Билбес мен, дээргим» – деп харыыладым.

¹⁴ Ынчан ол: «Бо ыяштар дээрге бүгү чер-делегейниң Чагырыкчызыңга бараан болуп турар, олива үзү-биле шилип чаап каан ийи кижидир» – диди.

Алдыгы көстүүшкүн: ужуп чоруур дүрүг ном

5 ¹ Катап база топтап көөрүмгө, дүрүг-ном ужуп бар чытты. ² *Дээрний төлээзи: «Чүнү көрүп тур сен?» – деп айтырды.

«Ужуп чоруур дүрүг-ном көрүп тур мен, ооң узуну чээрби кыры дурту, а дооразы он кыры дурту-дур» – деп харыыладым.

³ Ол меңээ мынча диди: «Бүгү чер кырынче диргелип келген каргыш ол-дур; номнун бир талазында бижип кааны дег, оорланыр бүгү улус кырдырар, а өске талазында бижип кааны дег, меге даңгырак берген бүгү улус кырдырар. ⁴ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы: „Мен бо каргышты ыдыптар мен. Оорнуң бажыңынче база Мээң адым-биле мегелеп даңгыраглап турар кижиниң бажыңынче ол кире бээр. Аңаа турумчуп алгаш, оларның бажыңнарын: ыяшты-даа, дашты-даа ол узуткап кааптар“ – деп медегледи».

^k4:7 Азы: «Магалыг чаагайын!»

^l4:12 Азы: «Алдынналчак олива үзүн».

4:6 1 Чыл. 3:19; Эзра 3:2; 5:2; Неем. 12:1; Агг. 1:1; 2:20-23 4:6 Эзра 5:2 4:6 Ос. 1:7

4:7 Иса. 28:16 4:9 Эзра 3:10 4:9 Зах. 2:9; 6:15; Иез. 33:33 4:10 Эзра 3:12; Агг. 2:3

4:10 2 Чыл. 16:9; У. ч. 5:21; 15:3 4:14 Ис. 3:11; Мих. 4:13; Зах. 6:5 5:1 Иез. 2:9

5:3 Ы. х. к. 29:27; Иса. 24:6 5:3 Хост. 20:7, 15, 16 5:4 Ы. х. к. 28:15; У. ч. 3:33; Мал. 2:2

5:4 Лев. 19:12; Мал. 3:5

Чедиги көстүүшкүн: доскаар иштинде херэежен киж

⁵ Мээң-биле чугаалажып турган дээрниң төлээзи бурунгаар үнүп келгеш: «Ам база топтап көрөм, чүү кел чыдар-дыр?» – диди.

⁶ Мен: «Бо чүү деп чүвөл?» – деп айтырдым.

Ол: «Доскаар ышкажыл – деп харыылады. – Ол доскаар бүгү чер-чурттуң чурттакчыларының кем-буруузу-биле долдунган-дыр^м».

⁷ Доскаарның коргулчун халывы көдүрлү бээрге, ооң иштинде бир херэежен киж олурар болду. ⁸ Дээрниң төлээзи: «Бо херэежен дээрге бачыт-тыр!» – дээш, ону доскаарже дедир суккаш, коргулчун халып-биле дуглап кагды.

⁹ Оон топтап көргөш, шилен куштуу ышкаш чалгыннарлыг ийи херэежен киж ужуп бар чыдарын эскерип кагдым, оларның чалгыннарын хат хөлбөңдидип турар болду. Олар доскаарны көдүрүп алгаш, чер биле дээр аразынга ужуп чорупту.

¹⁰ Дээрниң мээң-биле чугаалажып турган төлээзинден: «Олар доскаарны кайнаар аппаары ол?» – деп айтырдым.

¹¹ «Сеннаар черже^н, орта аңаа *өргээ тудуп бээр дээш – деп, ол меңээ харыылады. – Кажан өргээ белен апаарга, доскаарны орта тавак кырынга тургузуп каар».

Сески көстүүшкүн: аъттар биле *дайынчы тергелер

6 ¹ Мен катап база топтап көргөш, ийи хүлөр даг аразындан үнүп олар дөрт дайынчы терге эскерип кагдым. ² Бирги тергени шилги аъттар сөөртүп чорду, ийигизин – дас кара аъттар, ³ үшкүзүн – ак аъттар, дөрткүзүн – ала-шокар, күштүг аъттар. ⁴ Мен ынчан мээң-биле чугаалажып турган *дээрниң төлээзинден: «Бо чүү деп чүвөл, дээргим?» – деп айтырдым.

⁵ Дээрниң төлээзи меңээ: «Олар дээрге бүгү чер-делегейниң Чагырыкчызының турар черинден үнүп келген дөрт хат-тыр^о. ⁶ Дас кара аъттар соңгу чүкте чуртче^р бар чыдары ол-дур, ак аъттар – оларның соо-биле^ч, ала-шокар аъттар – мурнуу чүкче» – деп харыылады.

⁷ Күштүг аъттар үнүп келгеш, чер-делегейни эргий халыксап, чүткүп турду. Дээрниң төлээзи: «Барып, чер-делегейни эргип кезиңер!» – дээрге, олар халдып чорупту.

⁸ Ол ынчан дыңзыдыр: «Көр даан, соңгу чүкте чуртче халдып чорупкан аъттар ол черге Дээрги-Чаяакчының *Сүлдезин оожургадып кагды» – диди.

^{м5:6} Өске бурунгу сөзүглелде «Бүгү чер-чурттуң чурттакчыларының ынчаар көстүп турары ол-дур» деп бижээн.

^{н5:11} Сеннаар – вавилон черниң эрги ады (Э. д. 10:10; 11:2 көр).

^{р6:5} Азы: «Дөрт сүлде-дир».

^{р6:6} Палестинаже Персия биле Вавилон соңгу чүктен халдап кээп турган. Ынчангаш эрте-бурунгу еврейлер оларны «соңгу чүктүн чурттары» деп адап турган.

^{ч6:6} Азы: «Барың чүкче».

6:1 Дан. 2:39 **6:1** 4 Хаан. 6:17; Ажыд. 6:4 **6:3** Зах. 1:8; Ажыд. 6:2-4

6:5 Ис. 3:11; Мих. 4:13; Зах. 4:14

Дээди *бараалгакчыга оваадайны кедиргени

⁹ Дээрги-Чаяакчы меңээ Бодунуң сөзүн ажыткан: ¹⁰ «Вавилонга туттуруушкундан ээп келген Хелдай, Товия болгаш Иедайя оларның белектерин ап ал. Ол-ла хүн Софонияның оглу Иосияның бажыңынче чорувут.

¹¹ Алдын-мөңгүндөн ап алгаш, оваадайдан кылгаш, Иоседектин оглу, Бурганның дээди бараалгакчызы Исустуң бажыңга кедире салып каг. ¹² Аңаа Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин дамчыт: көр даан, Өзүм деп аттыг кижиге бо-дур. Ооң өзүмү турар черинден өзүп үнгөш, Дээрги-Чаяакчының *өргээзин тургузуп каар. ¹³ Дээрги-Чаяакчының өргээзин ол тургузуп каар. Ол алдар-хүндүгө бүргеттирер, Бодунуң дүжүлгезинге саадапкаш, чагырар. Ооң дүжүлгезинин чаныңга Бурганның бараалгакчызы турар^f, олар аразында эп-найыралдыг болур. ¹⁴ А ол оваадай Хелдай^s, Товия, Иедайя болгаш Софонияның оглу Хен дугайында тураскаал демдек бооп, Дээрги-Чаяакчының өргээзинге артып калзын».

¹⁵ Ыракта чурттап турар улус чедип келгеш, Дээрги-Чаяакчының өргээзин тударыңга киржир, ынчан мени силерге Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чорутканын билип аар силер. Силерниң Бурганыңар Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвезин чүткүлдүү-биле тооп дыңнаар болзуңарза, ол бүгү болдуна бээр.

Чөптүг чорук болгаш энерел шээрлээшкинден херектиг

7 ¹ Персияның хааны Дарийниң чагыргазының дөрткү чылында, Кислев деп тоску айның дөртте Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөзүн Захарияга ажыткан. ² Ол үеде Вефилдин чурттакчылары Сарецер биле Регем-Мелех деп ийи кижини боттарының улузу-биле кады Дээрги-Чаяакчыдан ээ көрүүшкүн дилеп мөргүзүн дээш чорудупкан. ³ Олар Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының *өргээзинде турар Ооң *бараалгакчызындан база Ооң *медээчилеринден: «Хөй чылдар дургузунда кылып турарывыс дег, чылдың-на беш айда качыгдап ыглап-сыктап, шээрленирин уламчылаар бис бе?»¹ – деп айтырар ужурлуг турган.

⁴ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөзүн меңээ ажыткан: ⁵ «Чурттуң бүгү чонундан база Бурганның бараалгакчыларындан айтырып көр: сөөлгү чеден чыл дургузунда беш айда база чеди айда шээрленип, качыгдап ыглап-сыктап тура, Мени дээш ынчаар кылып турган силер бе? ⁶ А аштанып-чемненип тура, боттарыңар дээш дойлап турбаан силер бе? ⁷ Дээрги-Чаяакчы ол-ла сөстөрни, кажан Иерусалим болгаш ооң чоок-кавызында хоорай-суурлар чурттакчылыг, амыр-шөлөөн турда,

^f6:13 Азы: «Дүжүлгезинге ол Бурганның бараалгакчызы база болур».

^s6:14 Өске бурунгу сөзүглелде «Хелдай» эвес, «Хелем» деп бижээн.

¹7:3 Бурганның өргээзин болгаш Иерусалимни үрегеп, өрттөткенин демдеглээн шээрлээшкинни доктаадып каарга, чон ону Вавилонга туттуруушкун үезинде база оон ээп келгеш-даа, чылдың-на сагып кылып турган.

6:11 Зах. 3:1 6:12 Зах. 3:8 6:12 Зах. 4:7, 9 6:15 Иса. 60:10

6:15 Зах. 2:9; 4:9; Иез. 33:33 7:1 Зах. 1:1, 7 7:1 Неем. 1:1

7:5 Иер. 25:11; 29:10; Дан. 9:2; Зах. 1:12 7:5 Иса. 58:5

*Негев болгаш *Шефела деп девискээрлер чурттакчы чоннуг турда, биеэде турган медээчилерин дамчыштыр чугаалап турган эвес чүве бе?»

⁸ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң сөзүн Захарияга ажыткан: ⁹ «Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур: чөптүг-шынныг шииткелден кылыңар, бот-боттарыңарга энерелдиг, кээргээчел сеткилдиг болуңар. ¹⁰ Дулгуяк херээженни, өскүс кижини, даштыкы кижини болгаш ядыы кижини кызагдаванар, сеткил-чүрөөнерге бот-боттарыңарга удур кара сагыш тывылбазын.

¹¹ Ынчалза-даа чонум Мени тооп дыңнаарыңдан ойталап, хая көрнү берген, дыңнанас дээш кулактарың дуглап алган. ¹² Олар чүректерин алмаз ышкаш кадыг кылып алган, ыдыктыг *хоойлуну база Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының Бодунуң *Сүлдези-биле биеэги медээчилерни дамчыштыр чорудуп турган сөстөрүн тооп дыңнавайн барган. Ынчангаш Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы Мен оларже аажок килеңней берген мен.

¹³ Оларны кыйгырып турумда, тооп дыңнанас болду, ынчаарга олар кыйгырарга, Мен база дыңнаваан мен – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – ¹⁴ Мен оларны билбес чорааны бүгү чоннарже тарадыр хадыдыптым. Оларның соонда чер-чурту ээнзиреп, ону тавартыр кым-даа ыңай-бээр чорбас апарган. Олар ынчалдыр боттарының кайгамчык чараш черин ээн куруг кылып алган».

Бурганның Иерусалимге берген аазашкыннары

8 ¹ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының сөзү меңээ ажыттыңан.

² Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур: «Мен *Сион дээш аажок хүнней бердим. Мээң хүннээшкиним ооң дайзыннарнынче өндүр улуг килең бооп кыптыкты». ³ Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур: «Мен Сион дагже эеп келгеш, Иерусалимге чурттаар мен. Иерусалим хоорай шынчы хоорай деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының даа – ыдыктыг даг деп адаттырар».

⁴ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур: «Катап база кырган ирей-кадайлар Иерусалимниң кудумчуларыңа олурар, олар назылап кырааныңдан даянгыштыг чоруур. ⁵ Хоорайның кудумчуларын ойнаан уруглар дола бээр».

⁶ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур: «Чоннун артынчызыңа ол хүннерде бо бүгү кайгамчык бооп көстүр болза, Меңээ кайгамчык бооп көстүр чүве чок». Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

⁷ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур: «Мен Бодунун чонумну чөөн чүкте, барың чүкте чурттардан үндүрүп эккеп, камгалап каар мен.

⁸ Оларны Иерусалимге чурттаар кылдыр дедир чандырып аар мен, олар Мээң чонум болур, а Мен оларның шынчы, чөптүг Бурганы болур мен».

⁹ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур: «Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының *өргээзин тудары-биле ооң таваан салып турда, ыңдыг сөстөрүни *Бурганның медээчилери чугаалап турган. Силер ам ол-ла сөстөрүни

7:9 Иса. 1:17; Иер. 21:12; Мих. 6:8 7:10 Хост. 22:21-22; Ы. х. к. 27:19; У. ч. 22:22

7:10 Зах. 8:17 7:12 Иез. 3:9 7:13 У. ч. 1:24-28; Иса. 1:15; Иер. 11:11 7:14 Лев. 26:33

8:2 Иоил 2:18; Зах. 1:14 8:3 Зах. 2:10 8:3 Иса. 1:26

8:7 Иса. 43:5; Ос. 11:11; Мих. 7:12 8:8 Иер. 31:33; Зах. 13:9 8:9 Эзра 3:10; Агг. 2:18

дыннап тур силер, холдарыңар күш-шыдал кирзин! ¹⁰ Ол үеге чедир кижиниң күш-ажылы дээш төлевир кылыры шыдаттынмас турган, ажылдадып ажыглаан мал-маганны чемгерер арга чок турган. Чорумал улуска дайзыннар амыр-дыш бербейн турган. Мен ынчан бүгү улусту бот-боттарыңа удурланыштырып каан турган мен».

¹¹ «А бо чоннуң артынчызын Мен биезде ышкаш кылдыр аажылавам мен – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – ¹² Улус тайбың байдалга тараа тарыыр, виноград сывы чимизин бээр, чер бодунуң дүжүдүн бээр, дээрлер чаъс-шалыңын чагдырар. Ол бүгүнү Мен бо чоннуң артынчызы эдилээр кылдыр хайырлаар мен.

¹³ Иудеяның чону, Израильдиң чону, силер өске чоннар аразында каргыштыг бооп турган силер, ынчалза-даа Мен силерни камгалап каар мен, силер йөрөөлдиг апаар силер. Кортпанар, холдарыңар күш-шыдал кирзин!»

¹⁴ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур: «Ада-өгбөңөр Мени килеңнедиптерге, силерге хора халдадыр деп шийтпир үндүргөш, ону өскертпээн болгай мен – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – ¹⁵ Ам база, бо үеде, Мен шийтпир үндүрүп, Иерусалимге, Иудеяның чонунга ачы-буян көргүзөр деп тур мен. Кортпанар!

¹⁶ Силерниң кылыр ужурлуг чүвөңөр бо-дур: шуптунар бот-боттарыңарга шынны чугаалаңар, хоорайларыңарның төп шөлдөргө шийткелдер үндүрөрдө, алыс шынның, амыр-тайбыңның аайы-биле шиидиңер. ¹⁷ Өске-бир кижиге удур кара сагыш сеткил-чүрээңерге тывылбазын, меге даңгырак кылырыңа ынак болбанар, чүгө дээрге ол бүгүнү көөр хөңнүм чок». Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

¹⁸ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының сөзү меңээ ажыттыңан. ¹⁹ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур: «Дөрт, беш, чеди болгаш он айда сагып турганыңар шээрлээшкин үелери⁴ Иудеяның чонунга өөрүшкүлүг, хөглүг болгаш аас-кежиктиг хүннер апаар; ындыг болганда, алыс шынга, амыр-тайбыңга ынак болуңар».

²⁰ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур: «Хөй чоннар, хөй хоорайларның чурттакчылары ам-даа чедип кээр. ²¹ Бир хоорайның чурттакчылары өске хоорайның чурттакчыларыңа баргаш: „Барып, Дээрги-Чаяакчыдан ээ көрүүшкүн дилеп, мөргүүлүңер, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчыже чүткүүлүңер. Бис бо бар чыдыр бис“ – дээр. ²² Хөй санныг аймактар, күштүг чоннар Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчыже чүткүп, Оон ээ көрүүшкүн дилеп, *мөргүүр дээш Иерусалимче чедип кээр».

²³ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези бо-дур: «Ол хүннерде аңгы-аңгы дылдарда чугаалап турар бүгү чоннардан он-он кижиге бир иудей кижиниң эдээнден халбактанып: „Силер-биле кады чоруурун биске чөпшээрер көрөм, чүгө дээрге Бурган силер-биле кады дээрзин дыңнадывыс!“ – дижир».

⁴**8:19** Ол айлар дээрге улус-чоннуң Иерусалимни болгаш Бурганның өргээзин үрегдээнин сактып, ону демдеглээн шээрлээшкиннер чарлаан үези болур.

Бурганның караа бүгү чоннарже көрүп турар

9¹ Өттүр билген медеглел. Дээрги-Чаяакчының сөзү бо-дур.

Ол Хадрах деп черге удур болур база Дамаск хоорайга турумчуп алыр, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының караа, Израильдин шупту аймактарынче дег, бүгү улус-чоннарже көрүп турар^v –

² Дамаск-биле кызыгаарлашкак черлиг Хамат хоорайже-даа, улуг мергежилдиг Тир, Сидон хоорайларже-даа көрүп турар.

³ Тир бодунга шивээ тудуп алган, мөнгүннү доозун дег хөй кылдыр, алдынны – малгаш дег эндерик кылдыр чыып алган.

⁴ Көрүңер, Дээрги оон байлаан былаап аар, күчү-күжүн далайга узуткап каар.

Тир боду отка өрттенип каар.

⁵ Ол бүгүнү көргөш, Аскалон хоорай коргуушкунга алзыптар, Газа хоорай кортканындан сириңейни бээр, Экрон хоорай база, чүге дээрге оон идегели ышкындырган-дыр. Газага хаан турбас апаар, Аскалон ээнзирээр^w.

⁶ Азот хоорайга сурас өгбеден укталган улус-чон кээп чурттай бээр. Мен филистимнерниң турамыын сый шавар мен.

⁷ Оларның аксындан ханныг эът-чемни, диштеринден – чүдек-бужар аыш-чемни ушта тыртар мен.

Филистимнерниң артынчызы база бистиң Бурганывыска хамааржып, Иудеяның бир аймаа дег^x апаар, а Экрон хоорай иевус чон дег апаар^y.

⁸ Мен Бодумнун чуртумну таварты эртип турар аг-шеригге удур камгалал бооп туруп аар мен.

Моон соңгаар кандыг-даа кызагдакчы олап эртпес, чүге дээрге Мээң караам ол бүгүже көрүп турар.

Келир үдеги хаан болгаш камгалал

⁹ *Сион-кыс, өөрүп-хөгле, Иерусалим-кыс, амырап-байырла-ла!

^v**9:1** Азы: «Дээрги-Чаяакчыже, Израильдин шупту аймактары дег, бүгү улус-чоннар көрүп турар».

^w**9:5** Ол хоорайлар филистим чонга хамааржып турган (Ам. 1:6-8; Соф. 2:4 көр).

^x**9:7** Азы: «Иудеяда баштыңчы дег».

^y**9:7** Давид хаан иевустарның хоорайын эжелеп алган соонда, олар иудейлер-биле холужуп калган чадавас (2 Хаан. 5:6-9 көр).

9:1 Иса. 17:1; Иер. 49:23; Ам. 1:3 **9:1 2** Чыл. 16:9; У. ч. 15:3; Зах. 4:10

9:3 Иов 27:16; Иез. 28:4 **9:4** Иса. 23:1; Иер. 47:4; Иез. 26:2; Иоил 3:4; Ам. 1:9

9:7 Лев. 3:17 **9:9** Соф. 3:14; Зах. 2:10

Көр даан, хааның сенче кел чыдыр:
 чөптүг, тиилелгелиг², биче сеткилдиг хаан
 элчиген, кыс элчиген оглу мунуп алган кел чыдыр.
¹⁰ Мен Израильде *дайынчы тергелерни,
 Иерусалимде дайынчы аьттарны узуткап каар мен,
 дайынчы ча-согун база узуткатгырар.
 Ол хаан өске чоннарга амыр-тайбыңны медеглээр,
 бир далайдан өске далайга чедир,
 Евфрат хемден чер-делегейниң жужу-кыдыынга чедир чагырар.

¹¹ Сион-кыс, сенээ хамаарыштыр.
 Мээн сээң-биле чарып, хан-биле күштүг болдурган *чагыг-керээмни бодааш,
 сээң туттурган улузунну суг чок онгардан хостаар мен.
¹² Ам идегели бар апарган туттурган улус, шивээңерже чана беринер,
 чидириинерни ийи катап хөй кылдыр эгидип бээримни
 бөгүн силерге медеглеп тур мен.
¹³ Иудеяны ча дег кылдыр хере тырткаш,
 Израильди согун кылдыр салып аар мен.
 Сион, сээң оолдарыңны дайынчы хылыш дег көдүрер мен;
 грек чон, оларны сээң оолдарыңга удур көдүрер мен.
¹⁴ Дээрги-Чаяакчы чонунуң кырынга көстүп кээр,
 Ооң согуну чаңнык дег кызаш дээр.
 Дээрги-Бурган-Чаяакчы труба этсир,
 мурнуу чүктен хадаан шуурган-биле чедип кээр.
¹⁵ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы чонунга дозуг-камгалал дег боор;
 олар дайзыннарынче даш шывадаар, өжээтеннерин сыбырптар;
 олар арага ишкен улус дег шимээргээр^a база
 хан кудар аяктар дег, өргүл бедигээжиниң азыглары дег, дола бээрлер.
¹⁶ Израильчилерниң Бурганы Дээрги-Чаяакчы ол хүн оларны камгалаар,
 Бодунуң чонун, кодан хою дег, камгалаар.
 Олар Ооң черинге оваадайда улуг үнелиг даштар дег чайынналыр.
¹⁷ Ооң чону кайы хире ачылыг, кайгамчык чараш бооп көстүрүл!
 Далган-тараадан, виноград чулуундан аныяк оолдар-кыстар чечектелир.

Иудея биле Израильдин катап тургустунары

10 ¹ Чазын Дээрги-Чаяакчыдан чаьс дилеп, мөргүңер.
 Ол диңмирээшкин-кызаңнаажын чайыннадып,
 силерге суггур чаьс чагдырып бээр,

^{9:9} Өске бурунгу сөзүглелде «Камгалакчы» деп бижээн.

^{9:15} Өске бурунгу сөзүглелде «Олар дайзыннарының ханын арага дег ижер» деп бижээн.

9:9 Мф. 21:5; Ин. 12:15 **9:10** Иса. 2:4; Мих. 5:10; Агг. 2:22 **9:10** Ыд. ыр. 71:8; Мих. 5:4

9:11 Хост. 24:8; Евр. 13:20 **9:11** Э. д. 37:24; Иса. 42:7; 51:14; 61:1; Иер. 38:6

9:12 Иса. 61:7 **9:13** Э. д. 10:4 **9:14 2** Хаан. 22:15; Ыд. ыр. 17:15; Авв. 3:11

9:14 Иов 38:1 **9:16** Ыд. ыр. 99:3 **9:16** Иса. 62:3 **10:1** Лев. 26:4; Иер. 14:22; Иез. 34:26

кижи бүрүзүнге шөлге чемниг үнүш хайырлаар.

²*Дүрзү-бурганнар хоозун чүве чугаалаар,

караң көрнүрлер хей-куруг көстүүшкүннер көрүп, меге дүштерин чугаалаар;
оларның аргалалы хей болур.

Ынчангаш улус-чон хойлар дег тояап, кадарчызы чогундан түрөп чоруур.

³ «Чоннун кадарчыларынче Мээң килеңим кыптыкты,

улус-чоннун хуналарын кезедир мен,

чүге дээрге Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы Мен

Бодумнун коданым – Иудеяның чонунче сагыш салып,

ону көрүштүг дайынчы аьдым дег кылып аар мен.

⁴Иудеядан бажыңның таваанга салыр эң кол даш,

чадырның өргени, дайылдажыр ча-согун – бүгү чагырыкчылар үнер.

⁵Олар шупту, тулчуушкун үезинде дайынчылар дег,

дайзыннарнын кудумчуда малгаш ышкаш таптай базар;

олар дайылдажып, аьттыг шериглерни безин ажып-тиилээр,

чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы олар-биле кады болгай.

⁶Иуданың салгалын быжыглаар мен,

Иосифтин салгалын камгалаар мен.

Оларны Мен чандыраар мен, чүге дээрге кээргей бердим.

Олар Меңээ кажан-даа кагдырбаан ышкаш боор.

Оларның Бурганы Дээрги-Чаяакчы – Мен болгай мен, оларга харыы бээр мен.

⁷Израильчилер маадырлар дег боор,

оларның чүректери арага ишкенде дег хөглүг апаар.

Оларның ажы-төлү ол бүгүнү көргөш, өөрүүр,

оларның чүректери Дээрги-Чаяакчыга хамааржыры дээш өөрүп-байырлаар.

⁸Мен оларже сыгырып имнээш, чыыптар мен;

оларны хостап аар болгай мен,

олар биезде дег хөй санныг болур.

⁹Мен оларны өске чоннар аразынче тарадып каапкан-даа болзумза,

олар Мени ырак чурттарга-даа сактып кээр.

Олар-даа, ажы-төлү-даа дириг артып, чанып кээр.

¹⁰Чонумну египет черден чандыргаш, Ассириядан чыып алгаш,

Галаад болгаш Ливанче эккээр мен –

аңа оларның шуптузун сыңыраар чер чок болур.

¹¹Олар кызагдаашкын далайын кеже бээр,

хайнып-мөөрөөн далайны томаартып каар.

Нил хемниң ээремнери кургап каар,

турамык Ассирия куду көрдүрер,

Египеттин эрге-чагыргазының төнчүзү кээр.

10:2 Иер. 10:14; Авв. 2:18 **10:2** Ы. х. к. 13:1; Иер. 23:25 **10:2** Сан. 27:17; 3 Хаан. 22:17; Иса. 53:6; Иер. 50:6; Иез. 34:5; Мф. 9:36; Мк. 6:34 **10:3** Иез. 34:17 **10:4** Ыд. ыр. 117:22
10:5 2 Хаан. 22:43; Ыд. ыр. 17:42; Мих. 7:10 **10:7** Иоил 2:23; Авв. 3:18 **10:8** Иса. 49:19; Иез. 36:11 **10:10** Иса. 11:11-12; 27:13; Ос. 11:11; Мих. 7:12 **10:10** Иса. 49:20 **10:11** Иез. 30:13

¹² Мен чонумну Дээрги-Чаяакчы-биле харылзаазының ачызында быжыглап каар мен,
олар Мээң адымга чагыртып, амыдыраар».
Дээрги-Чаяакчының медеглээн чүвези ол-дур.

Улуг күштерниң буурааны

11 ¹ Ливан, хаалгаңны ажыт, от сээң пөштериңни чипсин!
² Чойган, ыглап-сыкта, чүге дээрге пөш кээп ушкан-дыр,
улуг-чаагай ыяштар узуткаттынган-дыр.
Васан черниң дубтары, ыглап-сыктанар,
чүге дээрге эрттинмес эзимни кыргып каапкан-дыр.
³ Кадарчыларның ыы-сыызы дыңналып тур:
оларның байлак-чаагай одар-белчири узуткаттынган-дыр.
Аныяк арзылаңнарның ырланган алгызы дыңналып тур:
Иордан шынаазында оларның шыргайлары узуткаттынган-дыр.

Ийи кадарчы

⁴ Мээң Бурганым Дээрги-Чаяакчы мынча дээн: «Дөгөрер дээн кодан хойдан кадарып көр. ⁵ Оларны садып алган улус буруузунмайн кыра шаап кааптар, а садыпкан улус: „Дээрги-Чаяакчыга алдар, мен байый бердим!“ – дээр; кадарчылар хойларын кээргевес. ⁶ Мен база бо черниң чурттакчыларын моон сонгаар кээргевес мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Көр, Мен кижги бүрүзүн өске кижиниң база ооң хаанының холунга хүлээдир мен; олар черни хоозурадыр, а Мен оларның холундан кымны-даа адырбас мен».

⁷ Мен дөгөрер дээн хойларны хой садыглаар улуска кадарып берип турдум^b. Ийи даянгыыш тудуп алгаш, бирээзин Буян деп, өскезин Эвилел деп адап алгаш, олар-биле хойларны кадарып эгеледим. ⁸ Бир ай дургузунда өске үш кадарчыны узуткап каан мен. Ол садыгжылар^c меңээ хөңнү чок апарган, мен база олардан хөңнүм кала берген. ⁹ Ынчан мен: «Моон сонгаар силерге кадарчы болбас мен. Өлүр дээн хойлар өлү берзин, чок болур дээн хойлар чок болзун. Артып калганнары бот-боттарын чипсин» – дээн мен.

¹⁰ Мен бодумнун Буян деп даянгыыжымны тудуп алгаш, сыйып каапкаш, бүгү аймактар-биле чарган *чагыг-керээмни күш чок болдурдум. ¹¹ Чагыг-керээ ол хүн күш чок апарган. Мени хайгаарап көрүп турган хой садыгжылары^d Дээрги-Чаяакчының ажыдып чугаалаан сөзү ындыг дээрин билип алган. ¹² Мен оларга: «Күзээр болзунарза, меңээ төленер, а күзевес болзунарза, төлевенер» – дээн мен. Олар меңээ үжен шекел мөңгүн деңзилеп берди.

^b11:7 Азы: «Мен дөгөрер дээн – эң түрөңги хойларны кадарып берип турдум».

^c11:8 Азы: «Ол үш кадарчы»; «Кодан хой».

^d11:11 Азы: «Эң түрөңги хойлар».

¹³ Дээрги-Чаяакчы меңээ: «Ол акша-мөңгүннү дой сава кылыкчызынга октап бер!⁶» – диди. Оларның мени үнелээн бедик өртээ ыя ол ышкажыл! Мен үжен шекел мөңгүннү алгаш, ону Бурганның өргээзинде дой сава кылыкчызынга октап берген мен. ¹⁴ Оон мен Эвилел деп ийиги даянгыжымны сыйып, Иудея биле Израильдин аразында акы-дуңмалышкы харылзааны үзүп кааптым.

¹⁵ Дээрги-Чаяакчы меңээ катап база мынча дээн: «Мелегей кадарчыга тааржыр херекселди ап ал. ¹⁶ Чүгө дээрге Мен бо чуртка бир чаа кадарчы бээр мен, ол кадарчы өлүр деп барган хойларже сагыш салбас, читкен хойларны дилевес, кемдээн хойларны эмневес, кадыктарын чемгербес, харын-даа семис хойларның эьдин чиир, оларның дуягларын үзе тыртып кааптар.

¹⁷ Кодан хоюн каапкаш баар чөгенчиг кадарчы ат болур! Хылыш ооң холунче шашсын, оң талакы караан дешсин! Ооң холу шуут кадып калзын, оң талакы караа шуут согурара берзин!»

Иерусалимнің тиелелге

12 ¹ Өттүр билген медеглел. Дээрги-Чаяакчының израиль чон дугайында сөзү бо-дур. Дээрни херип чаткан, черниң үндезиннерин салган, кижини амытынның кылып каан Дээрги-Чаяакчы мынча деп медеглээн: ² «Көрүнер, Мен Иерусалимни эиртир дашка кылып каар мен, бүгү кожа чоннар эирик улус дег кээп дүжер. Иерусалимни бүзээлеп турда, Иудеяның салым-чолу база ындыг болур. ³ Ол хүн чер-делегейниң бүгү чоннары Иерусалимге удур чыгылып кээрге, Мен ону оларның шуптузунга угдунмас даш кылып каар мен. Иерусалимни көдүрер дээн бүгү чоннар кемдей бээр. ⁴ Ол хүн Мен дайынчы аът бүрүзүн аажок коргудуптар мен, ооң мунукчузунуң угаанын солуудадыптар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Иудеяның чонунче кичээнгейлиг көөр мен, а өске чоннарның бүгү аьттарын согурартып каар мен. ⁵ Ынчан Иудеяның баштыңчылары сеткил-чүрээнде „Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы оларның Бурганы болгаш, Иерусалимнің чурттакчылары күштүг-дүр“ деп бодаар. ⁶ Ол хүн Мен Иудеяның баштыңчыларын оттулар ыяш аразында оттуг суугу дег, моожалар аразында хып турар чырыткы дег кылып каар мен; олар чоок-кавызында – оң, солагай талазында чурттап турар бүгү чоннарны өрттендир чип кааптар. А Иерусалим бодунуң турган черинге катап база чурттакчы чоннуг апаар.

⁷ Дээрги-Чаяакчы баштай Иудеяның шериглеринге тиелелге хайырлаар – оон башка Давидтиң салгалының, Иерусалимнің чурттакчыларының алдары Иудеяның улузунуң алдарындан ажа бээр. ⁸ Ол хүн Дээрги-Чаяакчы Иерусалимнің чурттакчыларынга дозуг-камгалал болур, оларның аразында эң кошкак кижини ол үеде Давид хаан ышкаш апаар, а Давидтиң салгалы Бурган дег, чонну баштап чоруур Дээрги-Чаяакчының төлээзи дег апаар.

⁹ Ол хүн Мен Иерусалимче халдап турар бүгү чоннарны кыргып-хыдыырын бодаар мен».

⁶11:13 Өске бурунгу сөзүглелде «Бурганның өргээзиниң шыгжамырынче октавыт!» деп бижээн.

Өттүр шанчып алганы кижиге дээш кажыыдал

¹⁰ «А Давидтиң салгалын, Иерусалимниң чурттакчыларын ээ көрнүүчел болгаш Менээ чанчып *мөргүүр улус кылып каар мен. Олар өттүр шанчып алганы кижиге^f көөр, эр чангыс оолдун ажыын ажааны дег, ооң ажыын ажып ыглап-сыктаар, дун оол дээш кажыыдааны дег, ол кижиге дээш кажыыдаар. ¹¹ Ол хүн Иерусалимге, Мегиддон шынаазында Гадад-Риммон дээш ыы-сыы дег^g, канчаар-даа аажок улуг ыы-сыы болур. ¹² Чурттуң чону кажыыдап ыглаар – төрөл бөлүк бүрүзү аңгы кажыыдап ыглаар: Давидтиң салгалының төрөл бөлүү – бир аңгы, оларның херээжен улузу – бир аңгы; Нафанның салгалының төрөл бөлүү^h – бир аңгы, оларның херээжен улузу – бир аңгы; ¹³ Левийниң салгалының төрөл бөлүү – бир аңгы, оларның херээжен улузу – бир аңгы; Шимейниңⁱ төрөл бөлүү – бир аңгы, оларның херээжен улузу – бир аңгы. ¹⁴ Арткан бүгү төрөл бөлүктөр база ындыг: төрөл бөлүк бүрүзүнүн эр улузу – бир аңгы, оларның херээжен улузу – бир аңгы кажыыдап ыглаар».

Арыглаашкын хүнү

13 ¹ «Ол хүн Давидтиң салгалына база Иерусалимниң чурттакчыларына суг бажы аттыгып үнгеш, оларны бачыттан база бужар-багындан арыглап чуур.

² Ол хүн Мен чер кырындан *дүрзү-бурганнарның аттарын узуткап кааптар мен, оон ыңай улус оларны сагынмас апаар – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы медеглээн. – Ол ышкаш бо черден меге *медээчилерни база буктарны^j ырадып кааптар мен. ³ А бир эвес кандыг-бир кижиге өттүр билип медеглээрин уламчылаар болза, ооң төрөөн ада-иези аңаа: „Дээрги-Чаяакчының адын тудуп, мегелеп турарың дээш, өлүр ужурлуг сен“ – дээш, ол кижиге өттүр билип медеглеп турда, ону өттүр шанчып каар.

⁴ Ол хүн ындыг бүдүү билерлер боттарының медеглээн көстүүшкүннеринден ыядып човай бээр; олар улус мегелээри-биле Бурганның медээчизиниң селбегер бөдүүн хевин кетпес. ⁵ Оларның кайызы-даа: „Мен дээрге Бурганның медээчизи эвес мен, тараачын кижиге мен, аныяамдан-на чер ажылы кылыр салым-чолдуг болган мен^k“ – дээр. ⁶ Улус оон: „А чүге сээң хөрээнде сорбулар бар чүвөл?“ – деп

^f12:10 Азы: «Олар өттүр шанчып алганы Менче көөр».

^g12:11 Ол дээрге Ханаанда үнүш-дүжүт бурганы Ваалдың аттарының бирээзи бооп чадавас. Чылдың-на, кажан ногаан үнүштер оңуп турда, ооң «өлүмү» дээш чүдүкчүлери кажыыдаар турган.

^h12:12 Давидтиң оглу Нафанче (2 Хаан. 5:14) айтып турар чадавас.

ⁱ12:13 Левийниң оглуңуңу огулу Шимейже (Сан. 3:18) айтып турар чадавас. Өске буруңгу сөзүглелде «Шимейниң» эвес, «Симеоннун» деп бижээн.

^j13:2 Азы: «Бужар сеткил-хөөннү».

^k13:5 Азы: «Аныяамда мени кулданышкынче садыпкан».

12:10 Ин. 19:37; Ажыд. 1:7 12:10 Иер. 6:26; Ам. 8:10 12:11 2 Чыл. 35:22

13:1 Лев. 16:30; Иез. 36:25 13:2 Хост. 23:13; Ос. 2:17; Мих. 5:13 13:3 Ы. х. к. 13:1-11

13:4 Мих. 3:7 13:4 4 Хаан. 1:6

айтырарга¹, ол кижиге: „Ол балыгларны эш-өөрүмнүн бажыңыга алган мен“ – деп харыылаар».

Кадарчыны соп каан, кодан хой тарай берген

⁷ «Хылыш, Мээң томуйлаан кадарчымче,
Мээң чоок кижимче халда! – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –
Кадарчыны соп каарыңга, хойлар тарай маңнажы бээр!

А хураганнарже Мен Бодумнуң холумну көдүрер мен.

⁸ Бүгү чурттуң чонунун үштүн ийи кезии кырдырып аар,
а үштүн бир кезии дириг артар – деп, Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –

⁹ Чоннуң арткан кезиин отче киирер мен;
оларны мөңгүн ышкаш эзилдирип, шылгаар мен,
алдын ышкаш арыглаар мен.

Олар Мээң адымны кыйгырып, Менээ *мөргүүрге,
оларга харыылаар мен: „Бо Мээң чонум-дур“ – дээр мен.

А олар: „Дээрги-Чаяакчы – бистиң Бурганывыс!“ – дээр».

Сөөлгү дайын-чаа болгаш Бурганның чедип кээри

14 ¹ Дээрги-Чаяакчынын хөделип үнер хүнү кел чыдыр. Иерусалим, дайзыннар сээң байлаанни сээң иштинге үлежир-дир. ² Бүгү чоннарны Иерусалимге удур дайын чорудары-биле чыыптар мен: хоорай эжелеттирер, бажыңнар үптеттирер, а херэеженнер күштеттирер. Хоорайның чурттакчыларының чартык кезиин тудуп аппаар, а арткан кезиин хоорайга арттырып каар.

³ Дээрги-Чаяакчы ынчан ол чоннарга удур үнүп келгеш, дайын-чаа үезинде тулушкан дег, олар-биле тулчур. ⁴ Ол хүн Ооң буттары Иерусалимниң чөөн талазында Елеон дагның кырынга туруп аар; ол даг чөөн чүктен барыын чүкче ийи чарлы берип, дагда аажок улуг шынааны ажыдыптар. Дагның бир чартыгы сонгу чүкче, өске чартыгы – мурнуу чүкче чыла бээр. ⁵ Силер Дээрги-Чаяакчынын даг шынаазы-биле дезип маңнажыр силер, чүге дээрге дагның ийи чартыгынын аразында шынаа Эцелге чедир чаттылар. Иудеяның хааны Озияның чагырган үезинде чер шимчээшкининден чоннуң дезип турганы дег, дезип маңнажыр силер. Ынчан мээң Бурганым Дээрги-Чаяакчы чедип кээр, Ооң бүгү ыдыктыг төлээлери кады кээр.

¹ 13:6 Өске бурганнарга мөгөөрде, оларның медээчилери чамдыкта боттарының мага-бодун балыглап аар турган (3 Хаан. 18:28 көр).

13:7 Мф. 26:31; Мк. 14:27

13:9 Иов 23:10; Ыд. ыр. 65:10; Иса. 1:25; 48:10; Иез. 22:18; Мал. 3:3

13:9 Лев. 26:12; Иез. 11:20 14:1 Иса. 13:6; Иоил 1:15; Авд. 1:15; Соф. 1:7

14:2 Иоил 3:2; Соф. 3:8 14:2 Ыы. 5:11; Иса. 13:16 14:2 Мф. 24:40-41

14:4 2 Хаан. 15:30; Мк. 11:1; Аж.-ч. 1:12 14:4 Иез. 11:23 14:5 Ам. 1:1

14:5 Ы. х. к. 33:2; Мк. 8:38; 1 Фес. 3:13; Иуда 1:14

⁶Ол хүн чырык чок боор, чырымалдар көзүлбес апаар^m. ⁷Ол хүн болза туруп көрбээн үе болур, ону чүглө Дээрги-Чаяакчы билип шыдаар: хүн-даа үнмес, дүн-даа дүшпес, а кежээ дүжерге, чырып кээр.

⁸Ол хүн Иерусалимден амыдырал хайырлаар суг агып бадар: ооң бир чартыгы чөөн чүкте далайже, өске чартыгы – барыын чүкте далайже киир агар; чайын-даа, кыжын-даа ындыг боор.

⁹Дээрги-Чаяакчы бүгү чер-делегейни хааннап чагырар. Ол хүн Дээрги-Чаяакчы дың чаңгыс болур, улус чүглө Ооң адынга мөгеер.

¹⁰Бүгү бо чер сонгу чүкте Гивадан эгелээш, Иерусалимнің мурнуу чүгүнде турар Риммонга чедир оргулааш дег апаар. А Иерусалим хоорай бодунуң турар черинге бедидир көдүрлүр. Ооң кызыгаары Вениаминнің хаалгазындан Бирги хаалгага чедир, Азыгда хаалгага чедир база Хананел суургазындан хаанның виноград сыскырар онгарларынга чедир болур. ¹¹Улус аңаа чурттай бээр, хоорайны оон ыңай кажан-даа бүрүнү-биле узуткавас. Иерусалим айыыл чок турар.

¹²Иерусалимге удур чаалашкан бүгү чоннарже Дээрги-Чаяакчы мындыг аарыг-хайны ыдар: оларның мага-боду, боттары бут кырынга турда-ла, ирип каар, карактары – карак онгарларынга-ла, а дылдары – аастарынга-ла ирип каар. ¹³Ол хүн Дээрги-Чаяакчы оларже улуг мөгүдээшкин ыдар. Олар шупту холдарындан удур-дедир сегиржип аар, бот-боттарынче холун көдүрүп, халдап эгелээр. ¹⁴Иудея безин Иерусалимге удурⁿ чаалажы бээр. Оон чоок-кавыдагы бүгү чоннарның байлаа: алдын-мөңгүн, идик-хеп эндерик хөй чыгына бээр. ¹⁵Ол-ла аарыг-хайдан аъттар, элчигеннер, мулдар, тевелер болгаш оларның турлагларында бар бүгү өске мал-маган кырлып каар.

¹⁶Иерусалим-биле чаалажып турган бүгү чоннардан дириг арткан улус Хаанга, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчыга мөгеер дээш база Чадырлар байырлалын демдеглээр дээш чылдың-на кээп турар апаар. ¹⁷Бир эвес чер-делегейнин чоннарының кайы-бирээзи Аг-шериглиг хаан Дээрги-Чаяакчыга мөгеери-биле Иерусалимче барбас болза, ол чон чаъс чок артар. ¹⁸Бир эвес египет чон бээр чедип келбес болза^o, Чадырлар байырлалын демдегледип келбес чоннарже Дээрги-Чаяакчының ыткан аарыг-хайы египетчилерже база халдаар. ¹⁹Египет чон болгаш Чадырлар байырлалын демдегледип келбес бүгү өске чоннар боттарынын бачыттары дээш шак ындыг кеземче алыр.

²⁰Ол хүн аъттарның дериинге безин «Дээрги-Чаяакчыга ыдыктаткан» деп бижип каан боор. Дээрги-Чаяакчының *өргээзинде чем хайындырар паштар *өргүл салыр бедигээштиң мурнунда савалар дег ыдыктыг болур. ²¹Иерусалимде база Иудеяда

^m14:6 Бо домактын утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Чырык болгаш күштүг соок чок боор».

ⁿ14:14 Азы: «Иерусалимнің чанынга».

^o14:18 Азы: «Бир эвес египет чон барбас болза, ол база чаъс чок артар».

14:7 Мк. 13:32 14:7 Ажыд. 21:25 14:8 Иез. 47:1; Ажыд. 22:1 14:8 Иоил 2:20

14:9 Ыд. ыр. 46:8; Дан. 7:14, 27; Авд. 1:21; Лк. 1:33; 1 Кор. 15:24; Ажыд. 11:15 14:9 Ы. х. к. 6:4; Эф. 4:5 14:10 Ис. 15:32; 18:24 14:10 Иер. 37:13; 38:7 14:10 4 Хаан. 14:13

14:10 Неем. 3:1; Иер. 31:38 14:13 Агг. 2:22 14:16 Лев. 23:34, 39-43

14:16 Иса. 2:2; 66:18 14:17 3 Хаан. 17:1; Иса. 60:12 14:20 Хост. 28:36

бүгү паш-сава Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчыга ыдыктаткан болур. Өргүл салыры-биле келген бүгү улус ол паш-саваны ап алгаш, өргээн малдың эьдин быжыар. Ол хүн Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының өргээзинге садыгжылар^р турбас.

Р14:21 Азы: «Хананей кижилер».

14:21 Мк. 11:15; Ин. 2:14-15

Малахия медээчинин ному

Кирилде

Малахия дээрге «Мээн төлээм» дээн уткалыг ат. Ол болза хуу ат эвес, а бижилгеге адын салбаан авторнуң шолазы чадавас. Номнуң бижиттинген үези бистиң эрага чедир V век болгу дег.

Израиль чоннуң бир кезии Вавилонга туттуруушкундан ээп келгеш, Иерусалимде *Бурганның өргээзин катап тургузуп каан-даа болза, израиль чон Бурганның олче сагыш салып турарынга чигзинип турган. Чон аразында, *Бурганның бараалгакчыларының аразында безин, Бурганга мөгөйип, бараан болурда, тоомча чок, салдынчак чорук бар апарган. Оларның өргүлдери Дээрги-Чаяакчыга төлөп чок болуп, а амыдыралы Ооң *хоойлузунга дүүшпейн турган.

Малахияның кол сорулгазы – Дээрги-Чаяакчының өндүр улуг ынакшылын чонга сагындырары база Бурган биле Израильдин аразында чарган *чагыг-керээге шынчы чоруун база катап көргүзеринче улус-чонну кыйгырары. Ол оон ыңай Дээрги-Чаяакчы Бодунга орук белеткеп бээр кылдыр Бодунуң төлээлекчизин айбылап чорудар деп азап турар. Бурган чедип келгеш, чөптүг чорукту катап тургузуп, бузуттуг-бак улусту кезедир база чонну бачыттан арыглаар.

1 ¹Өттүр билген медеглел. Дээрги-Чаяакчының израиль чонга Малахияны дамчыштыр ажыткан сөзү.

Бурганның Израильге онза ынаа

² Дээрги-Чаяакчы: «Мен силерге ынак мен» – деп чугаалады.

А силер: «Сээң биске ынакшылың чүдөн көстүп турарыл?» – дээр-дир силер.

«Иаков биле Исав ийистер эвес чүве бе? – деп, Дээрги-Чаяакчы харыылады. – Ындыг-даа болза, Иаковка ынак мен, ³ а Исавка хөңнүм чок. Мен Исавтың даглыг чуртун⁴ хоозурадып кагдым, ооң ээлээн черин ээн кургаг хову кылдыр хуулдуруп, шөө-бөрүлөргө бериптим».

⁴ Эдом чурттуглар: «Бис чылча шаптыртывыс, ынчалза-даа хоозураан чуртувусту катап тургузуп аар бис» – деп тургай аан. А Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы: «Олар катап тудуп аар-даа болза, Мен үрегеп каар мен. Оларның чуртун бузуттуг чер деп адаар, а боттарын Дээрги-Чаяакчының кезээ шагда килеңнээни чон деп адаар. ⁵ Силер боттарыңар ону көрүп кааш: „Дээрги-Чаяакчы Израильдин кызыгаарларындан дашкаар-даа өндүр бедик!“[†] – деп чугаалаар силер» – диди.

[†]1:3 Исавтың даглыг чурту – Эдом.

[†]1:5 Азы: «Израиль черниң кырында турар Дээрги-Чаяакчы өндүр бедик!»

Бурганга төлөп чок өргүлдөр

⁶ «Оглу адазын, а чалча кижиге – дээргизин хүндүлээр. Бир эвес Мен Адаңар болзумза, Меңээ хүндүткелинер кайыл? Бир эвес Мен Дээргинер болзумза, чүге Мени хүндүлевес силер?» Бурганның адын баксырадып чоруур *бараалгакчылар, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының силерге чугаалаан чүвези ол-дур.

А силер: «Сээң адыңны канчаар баксыраттывыс?» – деп тур силер.

⁷ «Силер Мээң өргүл салыр бедигээжимче бужартадып каан аыш-чем эккеп салыр-дыр силер».

А силер: «Бис Сени чүнүң-биле бужартадып кагдывыс?» – деп тур силер.

«Дээрги-Чаяакчыга *өргүл салыр бедигээшти херекке албайн барып болур деп санаар-дыр силер. ⁸Өргүл кылыры-биле согур малдар эккээр-дир силер, ол кем-буруу эвес бе?! Аскак-бүскек, аарыг мал эккээр-дир силер, ол кем-буруу эвес бе?! Ындыг малды чагырыкчыга аппарып бээрин шенеп көр даан! Ол таарзынар деп бе, сенче ээ көрнүр деп бе?» Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

⁹ «„Бурган чонувусту өршээр кылдыр, Аңа чаннyp, мөргүнep че“ – деп турар-дыр силер. Ынчалза-даа силерниң холуңардан ыңдыг өргүлдөр кээп турда, Ол силерге ээ көрнүр деп бе?» Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

¹⁰ «Силерниң кайы-бирээнер *Бурганның өргээзиниң хаалгазын хаап каан болза эки боор. Ынчан Меңээ өргүл салыр бедигээшке хей черге от кывыскан херээ чок боор ийик. Силер Мээң сеткилимге кирбес-тир силер – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – Мен силерниң холуңар салган өргүлге таарзынмас мен. ¹¹Мээң адым хүн үнер чүктен хүн ажар чүкке чедир өске чоннар аразыңга өндүр бедик. Каяа-даа Мээң адымга тураскааткан чаагай чыгтыг чүүлдер кыпсыр, *арыг өргүлдөр кылыр, чүге дээрге Мээң адым ол чоннар аразыңга өндүр бедик». Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

¹² «А силер Мээң адымны баксырадып: „Дээргиге өргүл салыр бедигээш чаржынчыг-дыр“ – деп турар-дыр силер, аңа салган аыш-чемни херекке албайн барып болур деп санаар-дыр силер. ¹³Силер: „Кандыг кончуг берге үүле боор!“ – дээш, Мени херекке албас-тыр силер – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – Оорлап алган⁸, аскак азы аарыг малды өргүл кылдыр эккеп салырыңарга, ыңдыг өргүлдү Мен силерниң холуңардан хүлээп аар мен бе? – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – ¹⁴Коданында эки эр малдыг, оозун Дээргиге өргүүр бооп даңгыраглапкан, а оон өргүл кылдыр четпес-дудуу мал эккеп салган кара сагыштыг кижиге каргаттырар! Мен – өндүр улуг Хаан болгай мен, бүгү чоннар аразыңда Мээң адым ханы хүндүткелдиг».

Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

⁸1:13 Азы: «Чазарлаттырган».

*Бурганның бараалгакчыларын чемелээни

2¹ «Бурганның бараалгакчылары, силерге ам бээр айтышкыным бо-дур: ² Мээн адымны алдаржыдыңар. А бир эвес Мени тооп дыңнавас база Мээн адымны алдаржыдарын чүрээнерге хүлээп албас болзунарза, Мен силерге каргыш ыдар мен, силерниң алгыш-йөрээлиңерни каргыш кылдыр хуулдуруттар мен – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – Каргап эгелей бердим, чүге дээрге силер Мээн адымны алдаржыдарын чүрээнерге хүлээп албаан-дыр силер.

³ Силерниң үре-салгалыңарны кезедир мен[†]. Байырлалдарда *өргөөн малыңарның чинин арыннарыңарже хөмө чашканнап кааптар мен, силерни ол чин-биле кады үндүр октаптар мен. ⁴ Мээн Левийден укталган аймааңар-биле чарган *чагыг-керээм күштүг бооп артсын дээш, силерге ол айтышкынны бергенимни билип алыңар – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – ⁵ Мээн Левийниң аймаа-биле чарган чагыг-керээм силерге эки-чаагай амыдыралды бээр ужурлуг турган, ол бүгүнү Мен хайырладым-даа. *Левиттер Менден коргар ужурлуг турган, ынчангаш Менден коргуп, Мээн адымны ханы хүндүлөп турган. ⁶ Левийниң салгакчылары алыс шын өөредигни чугаалап турган, оларның аксындан меге сөс үнмээн. Олар Менээ туралы-биле, шынны-биле бараан болуп турган, хөй улусту бачыттан чайлаткан.

⁷ Бурганның бараалгакчызының аксы-сөзү угаан-билигни кадагалаар ужурлуг, ынчан улус ооң чугаа-сөзүндөн өөредигни дыңнаксаар, чүге дээрге ол – Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының төлээлекчизи-дир. ⁸ А силер ол оруктан өскээр барган-дыр силер, боттарыңарның өөредиңер-биле хөй улусту буураткан-дыр силер. Левийниң аймаа-биле чарган чагыг-керээмни үрөөн-дир силер – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – ⁹ Ынчангаш Мен силерни бүгү чоннун мурнунга чөгөнчиг, куду көрдүргөн улус кылып каан мен, чүге дээрге силер Мээн оруктарым эдербээн-дир силер, ыдыктыг *хоойлуну ажыглаарда, улусту ылгай көрүп турган-дыр силер».

Иудейлерниң боттарының кадайларынга шынчы эвес чоруу

¹⁰ Бис шуптувус чаңгыс Адалыг эвес бис бе? Бисти чаңгыс Бурган чаяап каан эвес чүве бе? А чүге бис Оон ада-өгбевис-биле чарган чагыг-керээзин үрөп, бот-боттарывыска кара сагыштыг болганывыс ол?

¹¹ Иудейлер кара сагыштыг болган-дыр. Израиль чоннун аразында, Иерусалим хоорайда чүдек-бужар чүве үлгеттинип турар-дыр. Иудейлер Дээрги-Чаяакчының ынак ыдыктыг черин бужаргаткан-дыр: олар өске бурганнарга мөгеер херэеженнерге хандыкшып, өгленчип алган-дыр. ¹² Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы ынчаар кылып турар кижиге бүрүзүн Израильдиң аал-ораннарындан чайладып каапсын, ындыг кижиге Аңаа өргүл кылып арга бербес болзун!

[†]2:3 Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске уткалары: «Мен холдарыңарны кемдедип каар мен» азы «Далган-тарааңарны узуткап каар мен».

2:1 Мал. 1:6 2:2 Ы. х. к. 28:15; У. ч. 3:33; Зах. 5:4 2:2 Ы. х. к. 28:15-20 2:3 Хост. 29:14

2:4 Сан. 3:12 2:6 Лев. 10:11; Ы. х. к. 33:10 2:7 У. ч. 5:2 2:7 Ы. х. к. 17:9

2:8 Иез. 22:26 2:9 Ы. х. к. 1:17; 16:19 2:10 Эф. 4:6 2:11 Эзра 9:2; Неем. 13:23

¹³ Оон ынай мындыг чүве кылып турар-дыр силер: Дээрги-Чаяакчыга *өргүл салыр бедигээшче карак чажын хөме кудуп каапкан-дыр силер. Ыглап-сыктап, хомудап турар-дыр силер, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы силерниң өргүлдериңерже ам көрүмейн турар-дыр, оларны силерниң холуңардан хүлээп албас апарган-дыр. ¹⁴ «Чүге ындыгыл?» – деп айтырып тур силер. Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы аныяанда өгленишкен кадайың биле сээн араңарда херечи-дир: ол херэежен кижиге сээң кыс эжиң, өгленчир дугайында дугуржулга ёзугаар кадайың-даа болза, сен аңаа шынчы эвес болган-дыр сен.

¹⁵ Бурган ашак-кадай улусту чаңгыс мага-боттук, сагыш-сеткилдиг боор кылдыр чаяап каан болгай. А чүге Ол олар тудуш чаңгыс болзун деп күзээрил?^u Бурганга таарымчалыг үре-салгал ботталдырзын дээш. Ынчангаш силер сеткил-чүрээнерни кадагалаңар, кым-даа бодунуң аныяанда өгленишкен кадайыңга шынчы чоруун үревезин. ¹⁶ «Бир эвес кандыг-бир кижиге бодунуң кадайыңга хөңнү чок апарып, ооң-биле чарлыр болзав, ол кижиге дерзии чорук-биле, хеви-биле дег, шыптынып аар – деп, Израильдиң Бурганы, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – Ынчангаш сеткил-чүрээнерни кадагалаңар, ындыг кара сагыштыг чорук кылбаңар».

Бурганның чонну шын шиидер дээш кээри

¹⁷ Дээрги-Чаяакчыны чугаа-сөзүңер-биле бужургандырып алган-дыр силер. «Чүвүс-биле Аңаа бужурганчыг апарганывыс ол?» – деп айтырар-дыр силер.

«Дээрги-Чаяакчы бузут үүлгедип турар улусче эки көрнүп турар, Ооң сеткилинге ындыг улус кирип турар» – деп хыйланып турарыңар-биле база «Чөптүг шииткел кылып Бурган кайыл?» – деп айтырып турарыңар-биле.

3 ¹ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы: «Көрүңер, Меңээ оруктан белеткеп берзин дээш, Мен Бодумнуң төлээмни мурнай чорудуп тур мен. Силерниң чүткүп турарыңар Дээрги Бодунуң *өргээзинге хенертен чедип кээр, силерниң көрүксеп турарыңар *чагыг-керээмни медеглээр төлээм мыя бо кел чыдыр» – деп харыылаандыр.

² Ооң чедип кээр хүнүн кым шыдап эртерил? Ол көстүп кээрге, кым шыдажырыл? Ол эзилдирер от, саваң дег болур. ³ Ол мөңгүн арыглаар эзилдирикчи дег олуруп алгаш, Левийниң аймаан арыглап, оларны алдын-мөңгүн дег эзилдирип каар. Ынчан олар Дээрги-Чаяакчыга чөптүг өргүл кылып. ⁴ Ынчан Иудея биле Иерусалимниң өргүлдери, шаандакы үеде-даа дег, эрткен чылдарда-даа дег, Дээрги-Чаяакчыга өөрүнчүг болур.

⁵ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы: «Мен силерге шииткел үндүрүп чедип кээр мен. Караң көрнүрлерге, кады чурттаан эжинге шынчы эвестерге, мегелеп

Ч2:15 Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Сагыш-сеткили анаа кижиге силер ышкаш кылдыр кылбас. Ындыг кижиге чүнү күзээрил?»

Ч2:16 Бо домактың утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Мен ашак-кадай улустун чарлырыңга хөңнүм чок мен».

2:16 Мф. 19:6; Мк. 10:9; Лк. 16:18; 1 Кор. 7:10-11 **2:17** Иса. 43:24 **2:17** Иса. 5:20 **2:17** Иов 23—24 **3:1** Хост. 23:20; Мф. 11:10; Мк. 1:2; Лк. 1:76; 7:27 **3:2** Ыд. ыр. 75:8; Иоил 2:11; Наум 1:6; Ажыд. 6:17 **3:3** Иса. 1:25; Иез. 22:18; Зах. 13:9 **3:5** Лев. 19:31

даңгыраглаарларга, хөлечиктерниң ажыл төлевирин бербестерге, дулгуяк херэеженнерни база өскүс кижилерни кызагдаарларга, даштыкы улустун эргелерин казыырларга – Менден кортпас улуска удур саадал чокка херечилеп, оларнын буруузуз илередир мен» – деп чугаалаан.

⁶⁻⁷ Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы: «Мен, Дээрги-Чаяакчы, өскерилбес мен. А силер Иаковтуң үре-салгалы болуп артпышаан-на болгай силер^в. Ада-өгбөнерниң үезинден-не Мээн дүрүмнеримни үрөп, оларны сагывайн турган силер. Менче эглип келиңер, Мен база силерге эглип кээр мен» – деп чугаалаан.

А силер: «Канчап эглип кээр бис?!» – деп тур силер.

Бурганга хамааржыр чүүлдерни оорлап болбас

⁸ «Кижини Бурганга хамааржыр чүүлдерни оорлап болур бе? А силер Мээн чүүлдеримни оорлап турар-дыр силер».

«Сеңээ хамааржыр чүүлдерни канчаар оорлап турдувус?» – деп тур силер.

«Меңээ бээр ужуруг бүгү чүвөнерниң оннуң бир кезээ-биле, өргүл-белектеринер-биле. ⁹ Силер – бүгү чон – каргаттырар силер, чүге дээрге Мээн чүүлдеримни оорлап турар-дыр силер. ¹⁰ Шыгжамырларже дүжүттүң оннуң бир кезээн бүрүнү-биле эккелинер – Мээн өргээмге аыш-чем турзун – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – Оон Мени шенеп көрүнер даан: дээрниң эжиктерин силерге ажыдып бербес-тир мен бе, силерге ачы-буянымны сыңырап чер чок кылдыр харамнанмайн бадырып бербес-тир мен бе? ¹¹ Мен силерниң дүжүдүңерни хоралакчыларга чиртпес мен, шөлдериңерде виноград сыптарында чимис база черже кээп дүшпес – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – ¹² Ынчан бүгү чоннар силерни амыр-чыргалдыг деп адаар, чүге дээрге силерниң черинер кайгамчык эки болур». Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

Бурган Бодунун чөптүг-шынныын көргүзөр

¹³ «Силер Меңээ удур кадыг сөстөр чугаалап турдунар» – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалаан.

А силер: «Бис Сеңээ удур чүнү чугааладывыс?» – деп тур силер.

¹⁴ Силер: «Бурганга бараан боорга, ажык чок-тур. Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының дүрүмнерин сагып, Ооң мурнунга качыгдап ыглаан улус дег муңгарап чоруп тургаш, кандыг ажык-дуза алдывыс? ¹⁵ Бис ам бардам улусту амыр-чыргалдыг деп санаар-дыр бис. Бузуттуглар чедишишкинниг болуп тур, олар Дээрги-Чаяакчыга чөңгээлеп тура безин, кеземче чок артып каар-дыр» – деп турган силер.

¹⁶ А Бургандан коргар улус ол үеде аразында чугаалажырга, Дээрги-Чаяакчы оларже кичээнгей салып, дыңнап турган. Ынчаарга Дээрги-Чаяакчыдан коргар, Оон

^в**3:6-7** Азы: «Силер, Иаковтуң үре-салгалы, узуктапаан-на болгай силер».

3:5 Хост. 20:14, 16; Лев. 19:12 **3:5** Лев. 19:13 **3:5** Ы. х. к. 24:17 **3:6-7** Сан. 23:19; Ыд. ыр.

101:27-28; Иак. 1:17 **3:6-7** Аж.-ч. 7:51 **3:6-7** Иса. 31:6; Зах. 1:3 **3:9** Мал. 2:2

3:10 Лев. 26:4; 4 Хаан. 7:2; Иер. 14:22; Иез. 34:26; Зах. 10:1 **3:10** 2 Чыл. 31:10; У. ч. 3:9-10

3:14 Иов 9:22; 35:3; Иса. 58:3; Соф. 1:12 **3:15** Иов 21:14-15; 22:17; Ыд. ыр. 72:3-4; Иер. 12:1

алдар-адының дугайында бодаар улустун аттарын киирген тураскаалдыг ном Оон мурнунга бижитгинип турган.

¹⁷ «Олар Меңээ хамааржыр – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. – Мээң хөделип үнер хүнүмде олар Мээң улуг үнелиг өнчү-хөрөңгим болур. Мен оларга, ада кижичи аңаа бараан болуп турар оглунга дег, хайыралыг боор мен.

¹⁸ Ынчан силер Бурганга бараан болуп турар чөптүг-шынныг кижичи биле Аңаа бараан болбайн турар бузуттуг кижиниң аразында ылгалды катап база билип каар силер».

4 ¹ «Көрүнер, суугу ышкаш кызыдыр изидер үе кел чыдар-дыр. Бүгү бардам, бузуттуг улус кадып калган ыяш дег апаар, ол үеде оларны өрттедиптер – деп, Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы чугаалаан, – олардан будуктар-даа, дазыл-даа артпас.

² Ынчалза-даа силерге – Мээң адымны ханы хүндүлээр улуска – чөптүг чорукту эккээр хүн үнүп кээр, оон херелдери экиртир эмнээр. Ынчан силер, челеден чежип салган бызаалар дег, дешкилеп ыңай болур силер, ³ бузуттуг улусту таптаар силер. Мээң хөделип эгелээр үемде олар силерниң будунар адаанга бок-доозун дег апаар».

Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының чугаалаан чүвези ол-дур.

Түңнел сөс

⁴ «Мээң чалчам Моисейниң *хоойлузун – *Хорив дагга аңаа бүгү израиль чонга хамаарыштыр бергеним хоойлу-дүрүмнерни утпайн сактып чорунар. ⁵ Дээрги-Чаяакчының өндүр улуг, коргунчуг шииткел хүнү чедип кээр бетинде, Мен силерге Илия *медээчини чорудуптар мен. ⁶ Ол адаларның чүректерин ажы-төлүнче, а ажы-төлдүн чүректерин – адаларынче ээлдирер. Оон башка Мен келгеш, чер-чуртту бүрүнү-биле узуткап каар мен».

3:16 Хост. 32:32; Ыд. ыр. 55:9; 68:29 **3:17** Хост. 19:5; 1 Пет. 2:9 **3:17** Ыд. ыр. 102:13

3:18 Хост. 11:7 **4:1** Мф. 3:12; Евр. 6:8 **4:1** Иса. 47:14 **4:2** Ыд. ыр. 83:12; Лк. 1:78

4:4 Хост. 20:3-17; Ы. х. к. 4:10 **4:5** Мал. 3:1; Мф. 11:14; 17:10; Мк. 9:11; Ин. 1:21 **4:6** Лк. 1:17

Матфейниң бижээни Буянныг Медээ

Кирилде

Христиан чаңчылдың санап турары-биле, бо *Буянныг Медээниң автору – үндүрүг хавырыкчызы Матфей Левий. Иисус *Христос ону кыйгырып эдерттип алгаш, Бодунуң он ийи *элчининиң бирээзи кылып алган.

Матфей Буянныг Медээзин колдуунда еврей номчукчуларга хамаарыштыр бижээни ылап хире. Чамдык төөгүчүлөр номун ол баштай еврей азы арамей дылга бижээш, соонда барып грек дылче очулдуруп алган деп-даа санап турар. Матфей номун Иисустуң ада-өгбе даңзызындан эгелээн. Ол даңзыда Иисусту еврей чоннун өгбези *Авраам биле израиль хаан *Давидтиң дорт салгакчызы кылдыр көргүскен. Эрги *Чагыг-керээни болганчок-ла цитаталавышаан, Матфей Назарет чурттуг Иисус дээрге *Бурганның медээчилериниң Ооң чедип кээриниң дугайында баш бурунгаар чугаалап турганы, Бурганның шилип алганы Хаан болгаш Камгалакчы ылап-ла ол-дур дээрзин онзалап демдегледип турар. Матфей оон ыңай Иисустуң ыдыктыг *Хоойлуну бүрүнү-биле күүсеткенин Буянныг Медээзинде айытпышаан, Ол израиль чоннун эн дээди төлээлекчизи дээрзин көргүскен.

Матфей Иисустуң чугаалары болгаш өөрединче улуг кичээнгейни салып турар (бүгү номнун дөрттүн бир кезии). Бо Буянныг Медээ Иисусту Бурганның Хоойлузун тайылбырлаар база Ооң Чагыргазының дугайында өөредир эрге-күштү Ооң Бодундан алган мерген угаанныг Башкы кылдыр көргүзүп турар.

Матфей Иисустуң өөредин темалар аайы-биле беш бөлүккө чарып, тургускан: 1) Даг кырынга суртаал (5–7 эгелер); 2) он ийи элчинге чагыглар (10-гу эге); 3) Бурганның Чагыргазының дугайында *угаадыглыг чугаалар (13-кү эге); 4) Христостуң өөреникчизи болурунун дугайында чагыг (18-ки эге); 5) келир үеде делегейге чүү болурунун дугайында өттүр билген медеглел (24–25 эгелер). Матфейниң номунче Иисустуң өске Буянныг Медээлерде таварышпайн турар он угаадыглыг чугаазы база кирип турар.

Иисус *Христостуң ада-өгбе даңзызы

(Лк. 3:23-28)

1 ¹ *Авраамдан база *Давидтен укталган Иисус Христостуң ада-өгбе даңзызы бодур.

² Авраам Исаактың ачазы турган. Исаак – Иаковтуң, Иаков – Иуда биле оон акы-дуңмаларының ачазы турган. ³ Иуда – Фарес биле Зерахтың (а оларның авазы – Фамар), Фарес – Хецроннун, а Хецрон Арамның ачазы турган. ⁴ Арам – Аминадавтың, Аминадав – Наассоннун, а Наассон Салмоннун ачазы турган. ⁵ Салмон – Воозтуң ачазы (а Воозтуң авазы – Раав) турган. Вооз – Овидтиң ачазы (а

1:1 Э. д. 22:18; 2 Хаан. 7:12-13 1:2 Э. д. 21:3; 25:6; 29:35

1:3 Э. д. 38:1-30; Сан. 26:21; 1 Чыл. 2:9 1:4 Руф 4:18-22 1:5 Ис. 2:1; 6:24

Овидиң авазы – Руф) турган. Овид – Иессейниң,⁶ а Иессей Давид хаанның ачазы турган.

Давид – *Соломоннун ачазы (а Соломоннун авазы – Урияның кадайы) турган. ⁷ Соломон – Ровоамның, Ровоам – Авияның, а Авия Асафтың^х ачазы турган. ⁸ Асаф – Иосафаттың, Иосафат – Иорамның, а Иорам Озияның ачазы турган. ⁹ Озия – Иоафамның, Иоафам – Ахазтың, а Ахаз Эзекияның ачазы турган. ¹⁰ Эзекия – Манассияның, Манассия – Амостун^у, а Амос Иосияның ачазы турган. ¹¹ Иосия – Иехонияның болгаш ооң дунмаларының өгбези турган^з. (Оларның чурттап турган уезинде израиль чонну Вавилонче көжүрүп үндүргөн чүве-дир.)

¹² Израиль чонну Вавилонче көжүргөн соонда, Иехония Салафиилдиң ачазы апарган, а Салафиил Зоровавелдиң ачазы турган. ¹³ Зоровавел – Авиудтуң, Авиуд – Элиакимниң, а Элиаким Азорнуң ачазы турган. ¹⁴ Азор – Садоктуң, Садок – Ахимниң, а Ахим Элиудтуң ачазы турган. ¹⁵ Элиуд – Элеазарның, Элеазар – Маттанның, а Маттан Иаковтуң ачазы турган. ¹⁶ А Иаков Иосифтиң ачазы турган. Ол Иосиф болза Христос деп адаткан Иисусту божаан Марияның ашаа боор.

¹⁷ Ынчангаш Авраамдан Давидке чедир шупту он дөрт салгал, Давидтен израиль чонну Вавилонче көжүрүп үндүргенинге чедир база он дөрт салгал болгаш израиль чонну Вавилонче көжүргенинден Христостун төрүттүнгенинге чедир база-ла он дөрт салгал солушкан.

Иисус Христостун төрүттүнгени

(Лк. 2:1-7)

¹⁸ Иисус Христос мынчаар төрүттүнгөн. Ооң авазы Марияны Иосиф-биле дүгдөп каан чүве-дир. Ынчалза-даа олар өгленчир бетинде, Марияның *Ыдыктыг Сүлдеден иштелгени билдине берген. ¹⁹ Ооң душтуу боор Иосиф чөптүг-шынныг кижиге турган болгаш, Марияны улус мурнунга бак атка кирибес дээш, кымга-даа дыңнатпайн, дүгдээшкинни бүдүү соксадыр деп шийтпирлээн. ²⁰ Ынчалзажок ол ынчаар бодап алган турда, Дээрги-Чаяакчының төлээзи ооң дүжүнге көзүлгөш, мынча дээн: «Давидиң оғлу, Иосиф, Марияны кадай кылып аарындан кортпа. Чүгө дээрге ооң иштинде Чаш төл Ыдыктыг Сүлдеден боттанган-дыр. ²¹ Мария оол уруг божуп алып, а сен Ону Иисус^а деп адап аар сен, чүгө дээрге Ол Бодунун чонун бачыттарындан камгалаар-дыр». ²²⁻²³ (Дээрги-Чаяакчының Бодунун *медээчизин дамчыштыр: «*Көрүңер даан, арыг кыс иштели бергеш, оол уруг божуп алып, Ону*

^х**1:7** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Асаф» эвес, а «Аса» деп бижээн.

^у**1:10** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Амос» эвес, а «Амон» деп бижээн.

^з**1:11** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Иосия» деп атка «Иоакимниң ачазы, а Иоаким» деп сөстөрүнн немээн.

^а**1:21** Иисус – еврей дылда «Дээрги-Чаяакчы камгалап турар» дээн уткалыг ат боор.

1:6 1 Хаан. 17:12; Иса. 11:1 **1:6** 2 Хаан. 11:3; 12:24 **1:7** 1 Чыл. 3:10-14

1:8 2 Чыл. 26:1 **1:11** 1 Чыл. 3:16; 2 Чыл. 36:1 **1:11** 4 Хаан. 24:14-15

1:12 1 Чыл. 3:17-19; Эзра 3:2; Агг. 1:1 **1:16** Лк. 1:27 **1:18** Лк. 1:27, 35

1:19 Ы. х. к. 22:23-24; 24:1 **1:21** Иса. 49:1; Лк. 1:31 **1:21** Аж.-ч. 4:12; 13:38

Эммануил деп ат-биле адаарлар» – деп чугаалаан чүүлү ынчаар боттанган-дыр. А Эммануил деп ат «Бурган бистин-биле» дээн уткалыг.)

²⁴ Иосиф оттуп келгеш, Дээрги-Чаяакчының төлээзиниң дужааганын ёзугаар, Марияны кадай кылып алган. ²⁵ Ынчалза-даа Иосиф, кадайы оглун^b божуваан шаанда, ооң-биле эр, херэежен харылзаа кылып көрбээн. Иосиф оолду Иисус деп адап алган.

Мерген угаанныгларның Иисуска мөгейгени

2 ¹ Иисус Ирод хаанның чагырган үезинде Иудеяның Вифлеем хоорайга төрүттүнгөн. Элээн болгаш, Иерусалимче чөөн чүктен мерген угаанныг чурагачылар келген. ² Олар: «Иудейлерниң чаа төрүттүнгөн Хааны кайыл? Бис Ооң сылдызы үнгенин чөөн чүкке көргөш, Аңаа мөгейип келдивис» – дээннер. ³ Ону дыңнааш, Ирод хаан болгаш Иерусалимде хамык улус катый-хаара дүвүрөп үнгөн. ⁴ Ирод Бурганның дээди *бараалгакчыларын болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчыларын дөгөрезин чыып алгаш: «*Христос каяа төрүттүнер журлугул?» – деп айтырган. ⁵ Олар аңаа: «Иудеяның Вифлеемге – деп харыылаан. – Чүге дээрге *Бурганның медээчизиниң номунда мынчаар бижээн-дир:

6, „Иудея черинде турар Вифлеем, сен Иудеяның чагырга турар хоорайларындан чүнүң-биле-даа дора эвес сен, чүге дээрге Мээң израиль чонумну кадарар Чагырыкчы сенден үнер-дир“».

⁷ Ирод ынчан мерген угаанныгларны бүдүү келдирткеш, сылдыстың чырып үнгөн үезин ылавылап алган. ⁸ Ол оон мерген угаанныгларны Вифлеемче чорудупкаш: «Ынаар баргаш, Чаш төл дугайында бирден бирээ чокка билип алыңар. А тып алгаш, менче дыңнадыптар силер, мен база Аңаа мөгейип чедер мен» – деп чагып каан. ⁹ Хаанны дыңнап алгаш, олар чорупкан.

Мерген угаанныгларның чөөн чүкке көргөн сылдызы, Чаш төлдүң турган чериниң кырынга доктаай бергигеге чедир, оларның мурнунга чырып бар чораан. ¹⁰ Сылдысты көргөш, оларның өөрээнин чүге деңнээр! ¹¹ Олар бажыңче киргеш, Чаш төл биле Ооң авазы Марияны көрүп кааш, доңгая кээп дүжүп, Аңаа мөгейгеннер. Оон боттарының эртине сугар аптаражыын ажыткаш, белектерин: алдынны база ладан, мирра деп чаагай чыттыг чүүлдерни Олче сунуп бараалгааннар.

¹² Оон мерген угаанныглар дүжүнде Бургандан «Иродче барбаңар» деп кичээндириг алгаш, боттарының чуртунче өске оруктап чана бергеннер.

Египетче дезишкин

¹³ Мерген угаанныглар чоруй барганда, Иосифтиң дүжүнге Дээрги-Чаяакчының төлээзи кирип, мынча дээн: «Тур, Чаш төлдү болгаш Ооң авазын алгаш, Египетче

^b1:25 Өске бурунгу сөзүглелдерде «оглун» эвес, а «дун оглун» деп бижээн.

дезивит. Сенээ сагындырбаан шаамда, аңаа артар сен, чүгө дээрге Ирод Чаш төлдү дилеп тыпкаш, узуткаар деп турар-дыр».

¹⁴ Иосиф туруп келгеш, Чаш төлдү Ооң авазы-биле кады алгаш, дүне Египетче чорупкан. ¹⁵ Ол аңаа Ирод өлгүжеге дээр чурттап турган. Дээрги-Чаяакчының Бодунуң медээчизин дамчыштыр: «*Бодумнуң Огдумну Египеттен үндүр кыйгырып алган мен*» – дээн сөстери ынчаар боттанган чүве-дир.

Бичии чаштарны узуткааны

¹⁶ Мерген угаанныларга мегеледип алганын билгеш, Ирод аажок килецнеп үнген. Хаан оларның чугаазындан билип алганы үени барымдаалап, Вифлеемде база ооң чоок-кавызында ийи харлыг болгаш оон бичии эр хиндиктиг чаштарны дөгerezин өлүрерин шериглеринге дужааган. ¹⁷ Иеремия медээчини дамчыштыр Бурганның мынча дээн чүвези ынчалдыр боттанган:

¹⁸ «Рамада^c алгы-кышкы, ажыг-шүжүгүнүң ыы-сыызы дыңналып тур. Рахил ажы-төлүнүң ажыын ажып ыглап, хөңнү чазалбайн тур, чүгө дээрге оларны ышкынган-дыр!»

Мария биле Иосифтиң Египеттен чанып келгени

¹⁹ Ирод өлүп каарга, Дээрги-Чаяакчының төлээзи Египетте Иосифтиң дүжүнге кирген. ²⁰ Ол мынча дээн: «Тур, Чаш төлдү Ооң авазы-биле кады алгаш, израиль черже эеп чанывыт. Чаш төлдүң өлүмүн күзээннер ам чок апарган-дыр».

²¹ Иосиф тургаш, Чаш төлдү Ооң авазы-биле кады алгаш, израиль черже чорупкан. ²² Ынчалза-даа Иудеяда Иродтуң орнунда ооң оглу Архелай хааннай берген деп дыңнааш, ынаар баарындан сезинген. Дүжүнде сагындырыг алгаш, Иосиф Галилея черинче чорупкан. ²³ Ол ынаар баргаш, Назарет деп хоорайга чурттай берген. Дээрги-Чаяакчының медээчилерин дамчыштыр Христос дугайында: «Ону назорей деп адаар» – дээн сөстери ынчалдыр боттанган чүве-дир^d.

Иоанн Медеглекчиниң суртаалы

(Мк. 1:1-8; Лк. 3:1-9, 15-17; Ин. 1:19-28)

3 ¹ Ол хүннерде Иудеяның ээн кургаг ховузунга Иоанн Медеглекчи чедип келгеш, суртаалдап эгелээн. ² Ол: «Бачыдыңар миннип, Бурганче эглинер! Дээрнин Чагыргазы чоокшулап келген-дир» – деп чугаалап турган. ³ Иоанның дугайында Исаяя *медээчи мынча деп чугаалаан турган:

^c**2:18** Рама – иудей чаңчыл ёзугаар израиль чоннуң өгбези Иаковтуң кадайы Рахилдиң чевээнин чанында турар суур.

^d**2:23** Мында «назорей» деп сөстүң утказы болгаш укталган төөгүзү эки билдинмес. Ол сөс Сан. 6:2-5-те таваржып турар сөс-биле дөмей эвес. Анаа-ла «назаретчи» (Лк. 18:38; Аж.-ч. 24:5 көр) дээн чадавас. Оон ыңай ол сөс Мессияны «өзүм» (еврей дылда «незер») деп адап турар Иса. 11:1-же айтып турар чадавас.

2:15 Ос. 11:1 **2:15** Мф. 1:22 **2:17** Мф. 27:9 **2:18** Иер. 31:15

2:23 Лк. 1:26; 2:39; Ин. 1:45 **3:1** Лк. 1:80; Ин. 1:6 **3:2** Мк. 1:15

«Эн кургаг ховуда алгырган кижиниң үнү дыңналган:
„Дээрги-Чаяакчыга оруктан белеткеңер!
Ооң эртер кокпаларын дорттап бериңер“».

⁴ Иоанн теве дүгүнден кылган хептиг болгаш белинде хөм курлуг турган, а чиир чеми шартылаа болгаш ховунуң ары чигири болган. ⁵ Улус аңаа ынчан Иерусалимден, бүгү Иудеядан болгаш *Иордан хемниң чоок-кавызында суурлардан кээп турган. ⁶ Боттарының бачыгтарын ажыы-биле билинген улусту Иоанн Иорданның суунга суп турган.

⁷ Аңаа *сугга суктурары-биле хөй *фарисейлер болгаш *саддукейлер кээп турарын көргөш, Иоанн оларга мынча дээн: «Силер, чылан сыскындылары! „Бурганның кел чыдар киленинден чайлай бээр бис“ деп, силерни кым сагыш алындырды? ⁸ Бурганче ээлгениңерниң херек кырында үре-түннелин көргүзүңер! ⁹ Чүглө: „Бистиң адавыс – *Авраам“ – деп сөстөр-биле боттарыңарны аргалаарын семевенер! Бурган бо чыдар даштардан-даа Авраамга ажы-төл чаяап шыдаар дээрзин силерге чугаалап тур мен. ¹⁰ Балды ыяштарның дөзүн кезеринге белен-дир. Эки чимис бербестээн ыяштарны одура шапкаш, отче киир октаптар.

¹¹ Бачыдыңар миннип, Бурганче ээлгениңерниң демдээ кылдыр, силерни сугже суп тур мен. Ынчалза-даа менден күчү-күштүг Кижини мээң соомдан чоруп олурар. Мен Ооң идиин-даа тудуп алгаш чоруурунга төлөп чок мен. Ол силерни *Ыдыктыг Сүлдеже, отче сугар-дыр. ¹² Тараа үрезинин савандан арыглаар айыыр шагда-ла Ооң холунда-дыр, Ол тараа үрезинин үүжелей урар уургайынга чыып алып, а саванны өшпес отка өрттедиптер».

Иисустуң сугга суктуруп алганы

(Мк. 1:9-11; Лк. 3:21-22)

¹³ Иисус ол үеде Галилеядан Иордан хемче, Иоаннга сугга суктуруп аар дээш, чедип келген. ¹⁴ Иоанн баштай Ону соксадып: «Мен харын Силерге сугга суктуруп ажурлуг мен. Силер чоп меңээ келдиңер?» – деп турган.

¹⁵ Ынчалза-даа Иисус: «Бо удаада ындыг болгай аан. Бурганның бисти кылзын деп күзээн бүгү чүвезин ынчалдыр күүседир бис» – деп харыылаан. Ынчаар орта, Иоанн чөпшээрешкен. ¹⁶ Сугга суктуруп алгаш, Иисус хемден үнүп кээри билек, дээр аңгайтыр ажыттына берген.

Оон Иисус Бодунуң кырынче көге-буга дег бадып оар Бурганның Сүлдезин көрүп каан. ¹⁷ Ооң соонда дээрдэн үн дыңналган: «Бо дээрге Мээң ханы ынак оглум-дур, Ол Мээң сеткилимге кирер-дир!»

3:3 Иса. 40:3 **3:4** 4 Хаан. 1:8 **3:4** Лев. 11:22; 1 Хаан. 14:26 **3:6** Аж.-ч. 19:18

3:7 Мф. 12:34; 23:33 **3:7** Рим. 5:9; 1 Фес. 1:10 **3:9** Ин. 8:33 **3:10** Мф. 7:19

3:11 Ин. 1:15 **3:11** Иоил 2:28; Аж.-ч. 2:3 **3:12** Иса. 30:24

3:12 Мал. 4:1; Мф. 13:30; Евр. 6:8 **3:16** Аж.-ч. 7:56 **3:16** Иса. 11:2; Ин. 1:32-33

3:17 Мк. 9:7; Ин. 12:28 **3:17** Иса. 42:1; Мф. 17:5; 2 Пет. 1:17

Иисустун күткүттүргени

(Мк. 1:12-13; Лк. 4:1-13)

4¹ *Ыдыктыг Сүлде ынчан Иисусту *эрликке күткүттүрери-биле ээн кургаг ховуже аппаратан. ² Дөргөн хүн база дөргөн дүн дургузунда шээрленгеш, Иисус аажок аштай берген. ³ Ынчан Аңаа күткүкчү эрлик чедип келгеш: «Сен шынап-ла Бурганның Оглу болзунза, бо даштарга хлеб болу бээрин дужаавыт» – дээн.

⁴ Иисус мынча деп харыылаан: «Бижилгеде: „*Кижси амытан чүгле хлеб-биле эвес, а Бурганның чугаалаан бүгү чүвезиниң ачызында амыдыраар болгай*“ – деп бижээн-дир».

⁵ Эрлик ынчан Ону ыдыктыг хоорай Иерусалимче аппараташ, *Бурганның өргээзиниң кырының эринге тургускаш, мынча дээн: ⁶ «Сен Бурганның Оглу болзунза, черже шурай бер. Чүге дээрге Бижилгеде: „*Ол Бодунуң төлээлеринге Сени чагып каарга, олар Сени, будуң дашка тептикпезин дээш, холдары-биле көдүрүп аарлар*“ – деп бижээн-дир».

⁷ Иисус аңаа: «Бижилгеде оон ыңай: „*Дээрги-Чаяакчы Бурганыңны шеневе!*“ – деп база чарлык болган болгай» – деп харыылаан.

⁸ Эрлик оон соонда Ону дыка бедик дагже үндүрө бергеш, бо делегейниң хамык күрүнелерин бүгү өндүр-чаагайы-биле көргүскеш: ⁹ «Донгая кээп дүжүп, меңээ мөгөөр болзунза, бо бүгүнү Сеңээ бээр мен» – дээн.

¹⁰ Иисус аңаа: «Ырап чор, эрлик! Бижилгеде: „*Чүгле Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга мөгөйиң чор, чүгле Аңаа бараан бол*“ – деп бижээн-дир» – деп харыылаан.

¹¹ Эрлик ынчан Ону каапкаш барган. Оон Иисуска дээрниң төлээлери чедип келгеш, Аңаа бараан болуп турганнар.

Иисустун Галилеяга бараан болушкунунуң эгези

(Мк. 1:14-15; Лк. 4:14-15)

¹² Иоанны кара-бажыңче киир октапканын дыңнааш, Иисус Галилеяже ээп келген. ¹³ Ол Назаретти каапкаш, *Галилея хөлүнүң эринде, Завулон биле Неффалимниң черинде турар Капернаум хоорайга чурттай берген. ¹⁴ Бурганның Исаяя *медээчини дамчыштыр чугаалаан сестери ынчалдыр боттанган:

¹⁵ «*Завулоннуң база Неффалимниң чери, Иордан хемниң|Иордан хем ындында, далайже баар орукта өске чоннар чурттаан Галилея!*

¹⁶ *Караңгыга чурттап орган чон өндүр улуг чырык көрүп кагды, өлүмнүң хөлөгези бүргээн черге чурттаан улуска чырык чайыннап келди.*

¹⁷ Ол үеден бээр Иисус мынча деп суртаалдап эгелээн: «Бачыдыңар миннип, Бурганче эглинер! Чүге дээрге Дээрниң Чагыргазы чоокшулап келген-дир».

4:2 Ы. х. к. 9:9; 3 Хаан. 19:8 4:2 Мф. 21:18 4:3 1 Чыл. 21:1; 1 Фес. 3:5 4:4 Ы. х. к. 8:3

4:5 Неем. 11:2; Иса. 48:2; 52:1 4:6 Ыд. ыр. 90:11-12; Ин. 7:4 4:7 Ы. х. к. 6:16

4:10 Мф. 16:23 4:10 Ы. х. к. 6:13 4:11 Лк. 22:43 4:12 Мф. 14:3 4:13 Мф. 2:23

4:13 Иис. 19:32-34 4:13 Мк. 1:21 4:14 Мф. 1:23 4:16 Иса. 9:1-2

Баштайгы өөреникчилер

(Мк. 1:16-20; Лк. 5:1-11)

¹⁸ Бир-ле катап Галилея хөлүнүн эрии-биле эртип бар чыткаш, Иисус ийи алышкыны: Пётр деп адаткан Симонну база ооң дунмазы Андрейни көрүп каан. Олар балыкчылар турган болгаш, четкилерин хөлче салып турганнар. ¹⁹ Иисус оларга: «Мени эдеринер. Силерни кижилер тывыкчылары кылып каар мен» – дээн. ²⁰ Алышкылар четкилерин каапкаш, ол дораан Ону эдерип чорупканнар.

²¹ Улаштыр бар чыткаш, Ол өске ийи алышкыны: Зеведейниң оглу Иаков биле оон дунмазы Иоанны көрүп каан. Олар ачазы Зеведей-биле кады хемеде четкилерин септеп органнар. Иисус оларны кый депкен. ²² Алышкылар ол дораан хемезин-даа, ачазын-даа каапкаш, Ону эдерип чорупканнар.

Иисустун чонну өөредип, экиртип турганы

(Лк. 6:17-19)

²³ Иисус бүгү Галилеяны эргий кезип, *синагогаларга улусту өөредип, Дээрнин Чагыргазының дугайында *Буянның Медээни суртаалдап база кандыг-даа аарыг-аржыктан улусту экиртип чораан. ²⁴ Ооң дугайында дамчыыр чугаа бүгү Сирияга тарай берген. Янзы-бүрү аарыг-човаланга алыскан, күштүг аарышкыдан хинчектеткен, букшуураан, тыртар болгаш чартыктаан кижилерин улус Анаа эккеп туруп берген. Иисус оларның шуптузун экиртип турган. ²⁵ Галилеядан, *Он-хоорайдан, Иерусалимден, Иудеядан болгаш Иорданның ол чарыындан келген мөөң чон Ону эдерип чораан.

Иисустун даг кырынга чонга өөредиг бергени

5 ¹ Мөөң чонну көрүп кааш, Иисус дагже үне берген. Ол орта олуруп аарга, өөреникчилери Ооң чанынга чедип келгеннер. ² Иисус оларны өөредип, мынча дээн:

Ылап шын амыр-чыргалдыг улус

(Лк. 6:20-23)

³ «Сагыш-хөңнү ядарааннар амыр-чыргалдыг, чүге дээрге Дээрнин Чагыргазы оларны боор.

⁴ Мунгарап ыглааннар амыр-чыргалдыг, чүге дээрге Бурган оларны аргалап каар.

⁵ Биче сеткилдиглер амыр-чыргалдыг, чүге дээрге чер-чуртту салгап алырлар.

⁶ Чөптүг-шынның чорук кылыксааш, аштап-суксаан чүве дег, кызып чүткөөннер амыр-чыргалдыг, чүге дээрге Бурган оларның ындыг күзелин бүрүнү-биле хандырар.

⁷ Өскелерге өршээлдиглер амыр-чыргалдыг, чүге дээрге Бурган оларга өршээлдиг боор.

4:18 Ин. 1:40-42 **4:19** Мф. 13:47 **4:20** Мф. 19:27 **4:23** Мк. 1:39 **4:24** Лк. 2:2

4:25 Мк. 5:20; 7:31 **5:3** Соф. 3:12 **5:4** Эккл. 7:3; Иса. 61:2-3; 2 Кор. 7:10; Ажыд. 21:4

5:5 Ыд. ыр. 36:11; У. ч. 2:21 **5:6** Ыд. ыр. 41:2; Иса. 55:1; Ин. 7:37 **5:7** У. ч. 19:17; Лк. 6:36

⁸ Арыг чүректиглер амыр-чыргалдыг, чүге дээрге Бурганны көөрлер.

⁹ Амыр-тайбың нептередикчилери амыр-чыргалдыг, чүге дээрге Бурган оларны ажы-төлүм деп адаар.

¹⁰ Чөптүг-шынныг чоруу дээш, истедип-сүрдүргеннер амыр-чыргалдыг, чүге дээрге Дээрниң Чагыргазы оларны боор.

¹¹ Мени эдергенинер дээш, улус силерни бак сөглээр, истеп-сүрер болгаш канчаар-даа нүгүлдээр болза, амыр-чыргалдыг силер. ¹² Ол дээш өөрүп-байырланар! Чүге дээрге аажок улуг шаңнал силерни дээрге манаар. Силерниң мурнуңарда чурттап чораан *Бурганның медээчилерин база ынчалдыр истеп-сүрүп турганнар».

Дус биле чырык

(Мк. 9:50; Лк. 14:34-35)

¹³ «Силер – кижилер төрелгетениң дузу силер. Дус ажыг эвес апарза, ооң амданын чүнүң-биле дедир эгидерил? Ол ам чүге-даа херек чок апаар база ону чүгле улус таптай бассын дээш, үндүр октаары артар. ¹⁴ Силер – бүгү делегейниң чырыгы силер. Даг кырында турар хоорай ажытталып шыдавас. ¹⁵ Кым-даа болза чырыткыны кывыскаш, сава-биле дуй базырбас, харын бажыңда хамык улуска чырызын дээш, ону колдуга салып каар. ¹⁶ Ачылыг ажыл-херээнер көзүлзүн база улус Дээрде Адаңарны алдаржытсын дээш, силерниң чырыыңар улус мурнунга база ынчалдыр чырызын».

*Моисейниң берген *хоойлузу

¹⁷ «Мени ыдыктыг хоойлуну азы Бурганның медээчилериниң өөредиин күш чок болдурар дээш келген деп бодаванар. Мен оларның өөредиин күш чок болдурар эвес, а боттандырар дээш келген мен! ¹⁸ Алыс шынны чугаалап тур мен: дээр биле чер-ле хевээр турар болза, ол бүгү боттанмаан шаанда, ыдыктыг хоойлудан чаңгыс-даа эң хензиг үжүк, чаңгыс-даа шыйыг читпес. ¹⁹ Ынчангаш айтышкыннарның эң бичиизин-даа үрээр болгаш өскелерни база ынчаар кылырынга өөредир кижилер Дээрниң Чагыргазынга адактың адаа боор. А айтышкыннарны күүседир база өскелерни ынчаар өөредир кижилер Дээрниң Чагыргазынга өндүр улуг боор. ²⁰ Силерге чугаалап тур мен: *фарисейлер болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчыларындан артык чөптүг-шынныг чурттавас болзуңарза, Дээрниң Чагыргазынче кирбес силер».

Килең дугайында

²¹ «Бурунгу өгбелеривиске: „Кижилер өлүрбө! А өлүрүкчүнү шииткелге онаардыр“ – деп чугаалаанын дыңнаан силер. ²² А Мен ам силерге: „Өске кижилер»

5:8 Ыд. ыр. 23:4; 50:12 5:8 1 Ин. 3:2; Евр. 12:14; Ажыд. 22:4 5:9 Иак. 3:18; 2 Тим. 2:22

5:9 Ин. 1:12; 1 Ин. 3:1; 5:1; Рим. 8:14 5:11 Иак. 1:2; 1 Пет. 4:14

5:12 Аж.-ч. 5:41; Иак. 1:2; Рим. 5:3; 2 Кор. 12:10; Евр. 10:34 5:14 Эф. 5:8

5:15 Мк. 4:21; Лк. 8:16; 11:33 5:16 1 Пет. 2:12; 2 Кор. 9:13 5:17 Рим. 3:31; 10:4

5:18 Лк. 16:17 5:19 Мф. 11:11; 18:4 5:20 Ин. 3:5 5:21 Хост. 20:13

килеңнээн кижиге^с безин шииткелге төлөптүгү – деп тур мен. Кым өске кижиге: „Чөгөнчиг хей!“ – дээрил, ону *дээди иудей Чөвүлөлгө шиидип болур. Кым: „Мелегей!“ – дээрил, ону *тамының оду-биле кезедип болур. ²³ Сен *өргүл салыр бедигээшче Бурганга өргүлүн аппаргаш, өске кижиниң сенээ бир-ле хомудалын сактып келзинзе, ²⁴ өргүлүңнү бедигээш мурнунга каапкаш, баштай ол кижиге-биле барып эптежип ал. Оон дедир келгеш, ам-на Бурганга өргүлүн кыл.

²⁵ Сени буруудаткаш, шииткел черинче аппарат чыдар кандыг-бир кижиге бар болза, оон-биле орук ара эрте дээрэ эптежип ал. Оон башка адаанчың сени шииткекчиге эккээр, а шииткекчи сени таңнылыга хүлээдиптерге, ол сени кара-бажыңче кирип октаптар. ²⁶ Алыс шынны сенээ чугаалап тур мен: өрөңни сөөлгү көпөекке чедир төлөп бербээн шаанда, оон үнүп шыдавас сен».

Кады чурттаан эжинге өскерилбезиниң дугайында

²⁷ «„Кады чурттаан эжинге өскерилбе“ – деп чугаалаанын дыңнаан силер. ²⁸ А Мен силерге херэеженче туралап кайгапкан кижиге-ле оон-биле сагыжында өскерлипкени ол деп чугаалап тур мен. ²⁹ Оң караң сени бачыгче чыгаар болза, ону ушта казып, октавыт! Бүгү мага-бодуну тамыже кирип октадырының орнунга, оон бир кезээнден адырлыры сенээ дээрэ. ³⁰ Оң холуң сени бачыгче чыгаар болза, ону одура шаап, октавыт! Бүгү мага-бодуну тамыже кирип октадырының орнунга, оон бир кезээнден адырлыры сенээ дээрэ».

Чарлыышкын дугайында

(Мф. 19:9; Мк. 10:11-12; Лк. 16:18)

³¹ «„Кадайы-биле чарлып турар кижиге чарлыышкын херечилелин аңаа бээр журулуз“ – деп чугаалаан-дыр. ³² А Мен болза кадайының самыраанындан өске кандыг-бир чылдагаан-биле оон чарлып турар кижиге ону ашаанга өскерлиринче албадапкан боор деп чугаалап тур мен. А ол ышкыш бодунуң ашаандан чарылган херэеженни кадайланып алган кижиге база ашак-кадайың аразында шынчы чорукту үрээни ол».

Даңгырактар дугайында

³³ «Бурунгу өгбелеривиске: „Аксы-даңгырааны сагып чор. Дээрги-Чаяакчынын мурнунга аашкырган чүвениң күүсет“ – деп чугаалаанын дыңнаан силер. ³⁴ А Мен силерге шуут-ла даңгыраглаванар деп чугаалап тур мен: дээр-биле-даа, чүге дээрге ол Бурганның дүжүлгези-дир; ³⁵ чер-биле-даа, чүге дээрге ол болза Бурганның бут салыр ширтгээ-дир; Иерусалим-биле-даа, чүге дээрге ол өндүр улуг Хаанның хоорайы-дыр; ³⁶ бодунуң бажың-биле-даа, чүге дээрге чаңгыс-даа дүгүннү ак азы кара кылып шыдаар эвес сен. ³⁷ Чүглө ылап „ийе“ болза, „ийе“ деп, ылап „чок“

^с5:22 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Хей черге килеңнээн кижиге» деп бижээн.

5:22 1 Ин. 3:15 5:25 У. ч. 25:8 5:25 Лк. 12:58-59 5:27 Хост. 20:14

5:28 Иов 31:1; У. ч. 6:25 5:30 Мф. 18:8-9; Мк. 9:43-44 5:31 Ы. х. к. 24:1-3

5:32 Рим. 7:3; 1 Кор. 7:10-11 5:33 Сан. 30:3; Ы. х. к. 23:21 5:34 Иса. 66:1; Аж.-ч. 7:49

5:35 Ыд. ыр. 98:5 5:35 Ыд. ыр. 47:3

болза, „чок“ деп чорунар. А анаа немей чугаалаан бүгү чүве – *эрликтен келген боор».

Дайзыннарыңарга ынак болуңар

(Лк. 6:27-36)

³⁸ «„Карак дээш карак, дииш дээш дииш“ – дээнин дыннаан силер. ³⁹ А Мен силерге мынча деп тур мен: бузуттуг кижиге удурланма. Оң талакы чаагыңче дажыпкан кижиге солагай талазын база дөгөп бер. ⁴⁰ Хөйлеңиң хунаап алыр дээш, чаргы-чаалы үндүрген кижиге тонуңну база уштуп бер. ⁴¹ Сени ооң-биле кады муң базым эртип, анаа дузалаарынче албадапкан кижиге-биле кады немей база бир муң базымны эрт. ⁴² Сенден диленген кижиге бер, сенден чегдинген кижиге бербес мен диве.

⁴³ „Чаныңда кижиге ынак бол, а дайзыныңны көөр хөңнүң чок бол“ – деп чугаалаанын дыңнаан силер. ⁴⁴ А Мен ам силерге мынча деп тур мен: дайзыннарыңарга ынак болуңар, силерни истеп-сүргеннер дээш, мөргүңөр^f. ⁴⁵ Ынчангаш Дээрде Адаңарның ажы-төлү боор силер. Ол Бодунуң хүнүңге бузуттуг-даа, буянның-даа улустуң кырынга деңге хүннээрин чарлык бооп, эки-даа, бак-даа улусче чазын деңге чагдырып турар болгай. ⁴⁶ Чүглө силерге ынак улуска ынак болзуңарза, чүү дээш шаңнал алыр силер? Үндүрүг хавырыкчылары база ынчалдыр кылып турар эвес бе? ⁴⁷ Чүглө боттарыңарның чоок улузуңар-биле мөндилежип чоруур болзуңарза, онзагай чүнү кылып чорууруңар ол? *Өске чоннар улузу база ынчалдыр кылып турар эвес бе?

⁴⁸ Ынчангаш Дээрде Адаңарның *болбаазыраңгайы дег, ындыг болбаазыраңгай бооп көрүңер».

Ядыыларга ачы-дуза дугайында

6 ¹ «Көрдүңөр бе, улус-ла силерни көрзүн дээш, чөптүг-шынныг херектерни улус мурнунга кыла бербенер: ынчалзыңарза, Дээрде Адаңарның шаңналын албас силер.

² Ынчангаш ядыыларга хайырлал берип тура, ийи арынныңларның, улус оларны мактазын дээш, *синагогалар болгаш кудумчуларга кыла бээри дег, хөйге чарлаттынманар. Силерге алыс шынны чугаалап тур мен: олар бодунуң шаңналын пөктүр ап алганнар-дыр. ³ А сен чединмес кижиге дузалап турунда, оң холуң чүнү кылып турарын солагай холуң билбезин. ⁴ Сээң ол хайырлалың чажыт болзун. Ынчан бүгү чажыт чүвени көрүп турар Адаң сени шаңнаар^g».

^f**5:44** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Силерни каргап турарларны алгап-йөрээнер, силерни көөр хөңнү чок улуска буяндан кылып чорунар, силерни дорамчылап турарлар дээш мөргүңөр» деп сөстөрни немээн (Лк. 6:28 көр).

^g**6:4, 6, 18** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Ажыы-биле шаңнаар» деп бижээн.

5:37 Иак. 5:12 **5:38** Хост. 21:23-25; Лев. 24:19-20; Ы. х. к. 19:21

5:39 Ыы. 3:30; 1 Пет. 2:23; Рим. 12:17; 1 Кор. 6:7 **5:42** Ы. х. к. 15:7-8; У. ч. 21:26

5:43 Лев. 19:18 **5:44** Рим. 12:20 **5:44** Лк. 23:34; Аж.-ч. 7:60; 1 Пет. 3:9; Рим. 12:14

5:45 Иов 25:3 **5:45** Аж.-ч. 14:17 **5:48** Лев. 19:2; Ы. х. к. 18:13; 32:4; Ыд. ыр. 17:31; Мф. 19:21;

Иак. 1:4; Эф. 5:1; Кол. 1:28 **6:1** 1 Ин. 2:29 **6:2** Лк. 6:24

***Мөргүл дугайында**

(Лк. 11:2-4)

⁵ «Мөргүп тура, синагогалар болгаш кудумчу белдирлеринге туруп алгаш, кижги бүрүзү оларны көрзүн дээш, мөргүүрүнге ынак ийи арынныглар дег болбанар. Силерге алыс шынны чугаалап тур мен: олар бодунуң шаңналын пөктүр ап алганнар-дыр. ⁶ А сен мөргүп тура, өрээлиңче кире бергеш, эжиң хаап алгаш, көзүлбес Адаңга мөргү. Ынчан бүгү чажыт чүвени көрүп турар Адаң сени шаңнаар*.

⁷ А мөргүп тура, *өске чоннар улузу дег, артык сөстөр этпенер. Олар хөй шуугаарвыска, Бурган бисти дыңнап каар деп кордаарлар. ⁸ Оларга дөмей болбанар, чүге дээрге Адаңардан дилеп четтикпейн чыдырыңарда-ла, Ол силерге чүү херегин билир. ⁹ Мынчаар мөргүп чорунар:

„Дээрде Адавыс!

Сээң адың алдаржызын!

¹⁰ Сээң Чагыргаң чедип келзин.

Дээрге дег, черге база

Сээң күзел-сорууң чогуп бүтсүн.

¹¹ Амыдыраар хлеб-тараавысты

биске бөгүн хайырла.

¹² Биске өрелиг улусту өршээгенивис дег,

өре-ширевисти база биске өршээ.

¹³ Бисти күткүлгеге алыспас кылып көр^h,

ол ышкаш бузуттугдан бисти адырып көр.

[Чүге дээрге чагырга, күчү-күш база алдар

Сенээ кезээ мөңгедө хамааржыр-дыр. *Аминь.]^{ic}

¹⁴ Улустуң үүлгедиглерин өршээр болзуңарза, Дээрде Адаңар база силернин үүлгедиглериңерни өршээр. ¹⁵ А улустуң үүлгеткен багын өршээвес болзуңарза, Дээрде Адаңар база силернин үүлгедиглериңерни өршээвес».

Шээрленириниң дугайында

¹⁶ «Шээрленип тургаш, ийи арынныглар дег, хөлүө берген чорбанар. Олар боттарының шээрленип турарын улус көрзүн дээш, арын-шырайын ажаавастар. Силерге алыс шынны чугаалап тур мен: олар бодунуң шаңналын пөктүр ап алганнар-дыр. ¹⁷ А сен шээрленип тура, бажың дүгүн эдип, арның чуп ал.

^h**6:13** Азы: «Бисти шенелдеже киирбейн көр».

ⁱ**6:13** Эң бүзүрелдиг грек сөзүглелдерде «Чүге дээрге чагырга, күчү-күш база алдар Сенээ кезээ мөңгедө хамааржыр-дыр. Аминь» деп сөстөр таварышпайн турар.

6:5 Лк. 18:11 **6:6** 4 Хаан. 4:33 **6:7** 3 Хаан. 18:26; Эккл. 5:1 **6:10** Мф. 26:42

6:11 У. ч. 30:8 **6:13** Мф. 26:41 **6:13** Ин. 17:15; 2 Фес. 3:3

6:14 Мк. 11:25-26; Эф. 4:32; Кол. 3:13 **6:15** Мф. 18:35; Иак. 2:13 **6:16** Иса. 58:5

¹⁸ Шээрленип турарыңны чажыт бүгү чүвени көрүп турар Адаңдан өске кым-даа билбезин. Ынчан чажыт бүгү чүвени көрүп каар Адаң сени шаңнаар!».

Бурган эргине-байлактан чугула

(Лк. 11:34-36; 12:22-34)

¹⁹ «Бодуңарга эргине-байлакты черге чыгбаңар, аңаа ону үзүт-ховаган үгдередип кааптар, дат тудуп чиптер база оорлар бажыңче шургуп киргеш, оорлап аппаар.

²⁰ Эргине-байлаңарны дээрге чыып алыңар, аңаа ону үзүт-ховаган-даа, дат-даа чивес база оорлар-даа шургуп киргеш, алгаш барбас. ²¹ Чүге дээрге эргине-байлаңар кайда болдур, чүрөөнер база ында боор.

²² Мага-боттуң чырыткызы – карак ол-дур. Ынчангаш карактар-ла кадык болза, бүгү мага-бодуңну чырык дола бээр. ²³ А караң четпестээн^k болза, бүгү мага-бодуңну караңгы бүргээр. Ынчаарга, сенде бар чырык караңгы апарган болза, ол караңгы кайы хире дүмбей деп!

²⁴ Кым-даа ийи дээргиге хары угда бараан бооп шыдавас: чок-ла болза бирээзин көрбөс, а өскезинге ынак боор азы бирээзинге кызып бараан болгаш, өскезин тоовас боор. Силер база Бурганга болгаш акша-мөңгүңге хары угда бараан болуп шыдавас силер.

²⁵ Ынчангаш силерге чугаалап тур мен: амыдыраар дизе – чүнү ижер-чиирил деп; мага-бодуңарга – чүнү кедерил деп сагыш човаваңар. Амыдырал чүгле аыш-чемден хамаарышпас, а мага-боттуң чаагай чоруу чүгле хептен хамаарышпас. ²⁶ Дээрний куштарын көрүңер даан: олар тараа тарывас, дүжүдүн ажаавас, аңмаарже шыгжавас-тыр, ындыг-даа болза, Дээрде Адаңар оларны ашкарып-чемгерип турардыр. А силер куштардан оранчок үнелиг болгай силер! ²⁷ Силерний аранардан кайыңар ол бүгү дээш сагыш човааш, назынын оода-ла бир шак хире узадып шыдааныл?! ²⁸ Хеп-даа дээш чүге сагыш човаар силер? Шөлде лилия чечектерний канчаар озерин көрүңер даан: ажылдавас, аргыттынмас болгайлар. ²⁹ Ынчалза-даа *Соломон хаан безин бодуңуң бүгү өндүр-чаагайы-биле ол чечектерний оода кайы-бирээзи дег кеттинип көрбээнин силерге чугаалап тур мен. ³⁰ Шөлде бөгүн бар, а даарта суугу же киир октаптар оыт-сигенни безин Бурган ынчалдыр хепкерер болганда, силерни кайы хире хепкерер деп бодаар силер, биче бүзүрелдиглер!

³¹ Ынчангаш сагыш човаваңар база: „Чүнү чиир бис?“, „Чүнү ижер бис?“ азы „Чүнү кедер бис?“ – деп туруп бербенер. ³² Өске чоннар улузу ол бүгү дээш хөлзеп чоруур. А Дээрде Адаңар силерге ол бүгү херек дээрзин билир. ³³ Чүнү-даа мурай Бурганның Чагыргазыңга башкартырын кызыңар, Бурганның чөптүг-шынныг деп санаан чүвезинче чүткүңер. А Ол силерге арткан бүгү чүвени бээр. ³⁴ Ынчангаш

†6:18 6:4-те немелде тайылбырны көр.

^k6:22, 23 «Кадык карак» деп көжүргөн уткалыг чугаа иудей чонда чаагай сеткилди көргүскен, а «Четпестээн карак» – чазый-харам чорукту көргүскен боор (Ы. х. к. 15:9 көр).

†6:27 Азы: «Силерний аранардан кайыңар, сагыш човааш, дурт-сынын оода бир кыры дурту хире узадып шыдааныл?»

6:19 У. ч. 23:4; 1 Тим. 3:3; 6:9; Евр. 13:5 6:19 Иак. 5:2-3 6:20 Мф. 19:21; 1 Пет. 1:4

6:24 Лк. 16:13 6:25 Флп. 4:6; 1 Пет. 5:7 6:26 Мф. 10:31; 12:12 6:29 3 Хаан. 10:4-7

6:30 Мф. 8:26; 14:31; 16:8 6:33 Ыд. ыр. 36:4

даартагы хүн дээш сагыш човаваңар. Даартагы хүн боду дээш боду сагыш човаар: хүн бүрүзүндө бодунун ажаанзыралы баш ажыг боор».

Өскелерни шиитпеңер

(Лк. 6:37-38, 41-42)

7¹ «Кымны-даа шиитпеңер, Бурган ынчан силерни база шиитпес. ² Чүгө дээрге өскелерни канчаар шиидер-дир силер, Бурган силерни база ынчаар шиидер, а кандыг хемчээл-биле хемчээп бээр силер, Бурган силерге база ынчаар хемчээп бээр. ³ Бодуңнуң караанда чудукту эскербейн чыткаш, эжиңниң караанда чартыны чүгө эскерип каар сен? ⁴ Бодуңнуң караанда чудук бар хиренде, эжиңге канчап: „Караанда чартыны ап кааптайн“ – дээр сен? ⁵ Ийи арынның ол-дур! Баштай бодуңнуң караанда чудукту уштуп каавыт, эжиңниң караандан чартыны канчаар уштурун ынчан көрүп каар сен.

⁶ Ыттарга ыдыктыг чүүлдер каап бербенер, хаваннар мурнунга ак шуру эртине чашпаңар. Оон башка ыттар эглип келгеш, силерже халдап кээр, а хаваннар эргиненерни таптай басып кааптар».

Дилениңер, дилеңер, эжикти соктаңар

(Лк. 11:9-13)

⁷ «Дилениңер, Бурган силерге бээр; дилеңер, тып аар силер; эжикти соктанар, Бурган силерге ажыдып бээр. ⁸ Диленген кижиге бүрүзү алыр, дилээн кижиге бүрүзү тып алыр, соктаан кижиге бүрүзүңгө ажыдып бээр.

⁹ Оглу хлеб айтырарга, силерниң араңардан кым олче даш сунарыл? ¹⁰ А балык айтырарга, кым чылан сунуп чыдарыл? ¹¹ Бузуттуг-бак-даа тургаш, ажы-төлүңерге буянның белек берип билир болзунаарза, дээрге Адаңар Оон диленген улуска кайы хире эки чүүлдерни бербес деп!

¹² Ынчангаш силерге улус кандыг хамаарылгалыг боорун күзээр-дир силер, боттарыңар база улуска шак ындыг хамаарылгалыг болуңар. *Моисейниң *хоойлузунуң база *медээчилерниң өөредииниң алыс утказы мында болдур ийин».

Тар эжик

(Лк. 13:24)

¹³ «Тар эжик дамчыштыр киринер, чүгө дээрге өлүм эжиин алгыт, а ынаар чедире бээр орук делгем, хөй улус ол орук-биле бар чыдар. ¹⁴ Ынчалза-даа мөңгө амыдыралдың эжиин тар, а ынаар чедире бээр орук кызаа, ону тып чедип кээр улус эвээш».

7:1 Рим. 14:10; 1 Кор. 4:5; Иак. 4:12 7:2 Мк. 4:24; Рим. 2:1 7:6 Мф. 15:26

7:8 У. ч. 8:17; Мф. 18:19; 21:22; Мк. 11:24; Ин. 14:13-14; 1 Ин. 3:22; 5:14

7:11 Э. д. 6:5; Мф. 12:34 7:12 Лк. 6:31 7:12 Мф. 22:40; Гал. 5:14 7:14 Ыд. ыр. 15:11

Улусту кылган ажылының үре-түннелинден билип аар

(Лк. 6:43-44; 13:25-27)

¹⁵ «Меге медээчилерден кичээниңер. Олар силерже хой кежи эштип алган чедип кээр, а херек кырында араатан бөрүлөр боор. ¹⁶ Оларны кылган ажылының үре-түннелинден танып аар силер. Харагандан виноград чимизи азы тенниг оогпактан фи́га чимизи чыыр ийикле? ¹⁷ Шак ынчаар эки ыяш чаагай чимис бээр, а багай ыяш багай чимис бээр. ¹⁸ Эки ыяш багай чимис берип шыдавас, а багай ыяш эки чимис берип шыдавас. ¹⁹ Эки чимис бербестээн ыяштарны кескеш, отче киир октаптар. ²⁰ Ынчангаш ындыг улусту кылган ажылының үре-түннелинден танып аар силер.

²¹ Мени: „Дээрги! Дээрги!“ – деп турар кижии болган-на Дээрниң Чагыргазынче кирип шыдавас, а чүгле Мээн Дээрде Адамның күзел-соруун күүседип чоруур кижии кирер. ²² Шииткел хүнүнде Меңээ хөй улус: „Дээрги! Дээрги! Силерниң адыңардан суртаалдавайн келдивис бе? Силерниң адыңар-биле буктарны үндүр сывыртавайн турдувус бе?. Силерниң адыңар-биле дыка хөй кайгамчык чүүлдерни кылбадывыс бе?“ – джи бээр. ²³ Мен ынчан оларга үзе сөглээр мен: „Мен силерни кажан-даа билбес чордум. *Бачыт үүлгедикчилери, Менден ыраңар!*“»

Ийи аңгы бажың таваа

(Лк. 6:47-49)

²⁴ «Ынчангаш Мээн бо сөстөримни дыңнап турар база херек кырында сагып чоруур кижии бүрүзү бодунуң бажыңын даш кырынга тудуп алган угаанныг кижиге дөмей. ²⁵ Чаъс кудуп, хемнер дажып, хат-шуурган киткээш, бажыңны хөме тавараан. А ол бузулбаан, чүге дээрге ооң таваан дашта салган-дыр. ²⁶ Ынчаарга Мээн сөстөримни дыңнап турар, ынчалза-даа херек кырында сагывас кижии бүрүзү бодунуң бажыңын элезин кырынга туткан сээдең кижиге дөмей. ²⁷ Чаъс кудуп, хемнер дажып, хат-шуурган киткээш, бажыңны хөме тавараан. А бажың коргунчуг дааш-биле буступ кээп дүшкен».

²⁸ Иисус ол чугаазын доозуптарга, чыылган чон Ооң берген өөредиин кайгап ханмаан. ²⁹ Чүге дээрге Ол улусту *ном-хоойлу тайылбырлакчызы ышкаш эвес, а эрге-чагырга ээлээн кижии ышкаш өөредип турган.

Кежи аарыг кижини экирткени

(Мк. 1:40-45; Лк. 5:12-16)

8 ¹ Иисус дагдан бадып кээрге, эндерик хөй чон Ону эдерип чорупкан. ² Аңаа кежи аарыг кижии чедип келгеш, Ооң мурнунга дис кырынга олура дүшкеш: «Дээрги! Күзээр-ле болзуңарза, мени арыглап каап шыдаар силер» – дээн.

³ Иисус холун сунуп, ол кижиге дээскеш, мынча дээн: «Күзеп тур мен, арыгланы бер!» Кеш аарыгы дораан-на ол кижиден сойлу берген. ⁴ Иисус ынчан аңаа мынча

7:15 Ы. х. к. 13:1-3; Иер. 14:14; 23:16; Мф. 24:11; Мк. 13:22; Аж.-ч. 13:6; 2 Пет. 2:1; 1 Ин. 4:1

7:15 Аж.-ч. 20:29 **7:16** Иак. 2:18 **7:17** Мф. 12:33-35 **7:19** Мф. 3:10 **7:21** Ос. 8:2

7:22 Мф. 25:11; Лк. 6:46; Ин. 13:13 **7:22** Мк. 9:38; Лк. 9:49 **7:23** Ыд. ыр. 6:9; Мф. 25:41

7:27 У. ч. 10:25 **7:29** Мк. 1:22; Лк. 4:32

8:2 Лев. 13:3; Сан. 12:10; 4 Хаан. 5:1; 2 Чыл. 26:20 **8:2** Мк. 9:22

дээн: «Дыңна, бо дугайында кымга-даа чугаалава. *Бурганнын бараалгакчызынга барып көстүп каг. Ооң соонда *Моисейниң *хоойлузунда айытканын ёзугаар Бурганга өргүлден кыл. Сен ол өргүлүн-биле экирээниңни улуска херечилеп көргүскен боор сен».

Рим чүс шериг баштыңының чалчазын экирткени

(Лк. 7:1-10)

⁵ Иисус Капернаумга чедип кээрге, чүс шериг баштыңы Аңаа чоокшулап келгеш, дуза дилээн. ⁶ Ол мынча дээн: «Дээрги, мээң бир чалчам бажыңымда чартыктааш, аажок хинчектенип чыдыр».

⁷ Иисус аңаа: «Мен ам баргаш, ону экиртип каар мен» – деп харыылаан.

⁸ Чүс шериг баштыңы мынча дээн: «Дээрги, бажыңымның эргинин Силерге артадырынга төлөп чок кижидир мен. Чүгле дужаап көрүңер: мээң чалчам ынчан экирий бээр. ⁹ Мен бодум чагырга адаанда кижидир мен, бодумнуң чагырган шериглерим база бар. Оларның бирээзинге „Бар“ дээримге, бар чыдар; өскезинге „Бээр кел“ дээримге, чедип кээр; чалчамга „Мону кыл“ дээримге, кылып каар болгай».

¹⁰ Иисус ындыг чугаа дыңнааш, кайгай берип, Ону эдерип чораан улуска мынча дээн: «Израиль чондан кымда-даа мындыг улуг бүзүрөл барын көрбээнимни чугаалавас аргам чок-тур! ¹¹ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: чөөн база барыын чүкте чурттардан келген хөй улус Дээрниң Чагыргазынга *Авраам, Исаак болгаш Иаков олар-биле кады дойлаар олуттарны ээлептер. ¹² А Дээрниң Чагыргазын салгаар ужурлуг турган улус дүмбей караңгыже үндүр сывыртадып аар. Аңаа чүгле ыы-сыы болгаш диштер кыжыраажы дыңналыр».

¹³ Иисус оон чүс шериг баштыңыңа: «Чана бер. Бүгү чүве сээң бүзүрелиң ёзугаар болур» – дээн. Чүс шериг баштыңының чалчазы ол дораан экирий берген.

Иисустуң хөй улусту экирткени

(Мк. 1:29-34; Лк. 4:38-41)

¹⁴ Иисус Пётрнуң бажыңыга келгеш, ооң кат-иези халыын аарыгдан изип-хып чыдарын көрүп каан. ¹⁵ Ол чыткан херээженниң холунга дээптерге, эъдиниң изии дораан чавырлы берген. Экирээн кижиди туруп келгеш, Иисуска бараан болуп эгелээн.

¹⁶ Кежээ дүшкенде, Аңаа хөй букшуураан улус эккелгеннер. Ол Бодунун сөзү-биле буктарны үндүр сывыртааш, хамык аарыг улусту экиртип каан. ¹⁷ Исайя *медээчини дамчыштыр: «*Ол бистиң човалаңывысты Боду чүктөп, бистиң аарыгларывысты ап алды*» – деп медеглеттинген сөстөр ынчаар боттанганы ол.

8:4 Мф. 9:30; 17:9; Мк. 1:34 **8:4** Лев. 14:1-32; Лк. 17:14 **8:8** Ыд. ыр. 106:20

8:10 Аж.-ч. 10:2 **8:11** Лк. 13:29; 16:23; Эф. 3:6

8:12 Мф. 13:42; 22:13; 22:30; 24:51; 25:13; Лк. 13:28 **8:13** Мф. 9:29 **8:13** Ин. 4:53

8:14 1 Кор. 9:5 **8:15** Мк. 5:41; 9:27; Аж.-ч. 3:7; 9:41 **8:17** Иса. 53:4

Иисусту эдерери берге

(Лк. 9:57-62)

¹⁸ Ону долгандыр турар мөөң чонну көрүп кааш, Иисус өөреникчилеринге хөлдүң ол чарыынче эжиндирип жеже бээрин дужааган. ¹⁹ Аңаа бир *ном-хоойлу тайылбырлакчызы чедип келгеш: «Башкы, кайнаар-даа баар болзуңарза, Силерни эдерер мен» – дээн.

²⁰ Иисус: «Дилгилер үнгүрлүг болур, дээрниң куштары уялыг болур, а *Кижиге амыгтан Оглунга кум кыннып аар чер безин тывылбас-тыр» – деп харыылаан.

²¹ Ооң өске өөреникчизи Аңаа: «Дээрги! Баштай ачамны барып хөөржүдүп каарын чөпшээрер» – дээн.

²² А Иисус аңаа мынча деп харыылаан: «Мени эдер! Өлүглер боттарының өлүг кижилерин хөөржүдүп тургай аан».

Иисустун шуурганны томаартканы

(Мк. 4:35-41; Лк. 8:22-25)

²³ Иисус хемеже олуруптарга, өөреникчилери Ону эдерип олурупкан. ²⁴ Хенертен хөлге күштүг шуурган эгелеп, чалгыглар хемени хөмө шаап эгелээн. А Иисус удуп чыгкан. ²⁵ Өөреникчилери Ооң чанынга келгеш, Ону оттурупкаш: «Дээрги! Бисти камгалаңар, дүжүп өлдүвүс-ле!» – деп алгыржы бергеннер. ²⁶ Иисус оларга мынча дээн: «Биче бүзүрелдиглер, чүгө ындыг кортук силер?» Ол оон туруп келгеш, хат биле сугну томаарыыр кылдыр чагырарга, шуут-ла ыржым-шыпшың апарган. ²⁷ Улус кайгаанындан аайын тыппайн турган: «Хат биле суг безин Аңаа чагыртып турар, бо чүү адам Кижил?»

Букшуураан ийи кижини экирткени

(Мк. 5:1-20; Лк. 8:26-39)

²⁸ Иисус хөлдүң ол чарыында Гадара^m черинче кежи кээрге, чевег-куйлардан Аңаа уткуй букшуураан ийи кижиге үнүп келген. Олар аажок айбылдыг боорга, кым-даа ол оруктап чорурундан сестир турган. ²⁹ «Бурганның Оглу, Силерге бистен чүү херегил? – деп, олар алгыржып үнген. – Силер бисти доктааткан хуусаа бетинде хинчектээр дээш бээр келдиңер бе?»

³⁰ Олардан ыракта бир кодан хаван одарлап чораан. ³¹ Буктар Иисустан дилеп, ээрежи эгелээннер: «Бисти бо улустан үндүр сывырар болзуңарза, кодан хаванче чорудуп көрүңер!»

³² Иисус оларга: «Барыңар!» – дээн. Буктар улустан үнгеш, хаваннарже кире бергеннер. Ол дораан кодан хаван чүмү-биле кадыр элден хөлче шурай бергеш, дүжүп өлүп калган. ³³ Хаван кадарчылары дезип ыңай болган. Олар хоорайга баргаш, болган бүгү чүүлдү, букшуурааннар-биле чүү болганын база, чугаалап четкеннер. ³⁴ Хоорайжылар ынчан дөгережи Иисуска уткуй үнүп келгеннер. Ону көрүп кааш, оларның чурттаан черинден чоруй баарын Оон дилеп эгелээннер.

^m8:28 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Гадара» эвес, а «Гераса» азы «Гергеса» деп бижээн.

8:18 Мк. 4:35; Лк. 8:22 8:26 Мф. 6:30 8:26 Ыд. ыр. 64:8; 88:10; 103:7

8:29 Мк. 1:23-24; Лк. 4:34 8:34 Лк. 5:8; Аж.-ч. 16:39

Иисустуң чартыктаан кижиниң бачыттарын өршээгени

(Мк. 2:1-12; Лк. 5:17-26)

9¹ Иисус хөлдүң ол чарыынче хемелиг эжиндирип кеже бергеш, Бодунуң чурттаан хоорайынче ээп келген. ² Ынчан элээн каш кижии Аңаа боттарының чартыктаан эжин дөжээниң кырынга көдүрүп эккелген. Иисус оларның бүзүрелин көргөш, чартыктаан кижиге: «Дидим бол, оглум! Бачыттарың өршээттинген-дир» – дээн.

³ Ынчан ном-хоойлу тайылбырлакчыларының чамдыызы иштинде мынча деп бодаан: «Бо кижии Бурганны дорамчылааны ол!»

⁴ Иисус оларның бодалдарын билир болгаш, мынча дээн: «Силерниң чүректериңерде чүге ындыг бак сагыш барыл? ⁵ Чүү беленил? „Бачыттарың өршээттинген-дир“ – дээри бе азы: „Туруп келгеш, чорувут“ – дээри бе?

⁶ Ынчаарга *Кижии амытан Оглу чер кырынга бачыттарны өршээр эргелиг дээрзин билип алыңар...» – Иисус ынчан чартыктаан кижиге мынча дээн: «Туруп келгеш, дөжээни алгаш, бажыңыңче чорувут». ⁷ Ол кижии туруп келгеш, бажыңыңче чорупкан. ⁸ Чыылган чон ону көргөш, коргуп-сүртеп, ындыг эрге-чагырганы кижии амытанга хайырлаан Бурганны алдаржыдып турган.

Иисустуң Матфей Левийни кый дээни

(Мк. 2:13-17; Лк. 5:27-32)

⁹ Иисус ол черден ыңай чорупкаш, Матфей дээр кижини көрүп каан. Ол кижии үндүрүг хавырар черинге бодунуң ажылын кылып олурган. Иисус аңаа: «Мени эдериң чорувут» – деп чугаалаан. Матфей туруп келгеш, Ону эдериң чорупкан.

¹⁰ Ооң соонда Иисус бир-ле катап Матфейниң бажыңыңга чемненип олурда, аңаа хөй үндүрүг хавырыкчылары база өске-даа бачыттыг кижилер чыгылып келген. Олар Иисус болгаш Ооң өөреникчилери-биле кады чемненгеннер. ¹¹ *Фарисейлер ону көргөш, Иисустуң өөреникчилеринден: «Силерниң Башкыңар чүге үндүрүг хавырыкчылары-биле база бачыттыг улус-биле кады чемненип олурарыл?» – деп айтырганнар.

¹² Ону дыңнап кааш, Иисус мынча дээн: «Эмчи кадык эвес, а аарыг улуска херек болгай. ¹³ Баргаш: „Өргүлдү эвес, энерелдиг бооруңарны күзеп тур мен“ – дээн сөстөрниң утказын билип алыңар. Мен бо делегейге „Актыг, бачыт чок бис“ дээр улусту эвес, а бачыттыг улусту кый дээр дээш келген мен!»

Шээрленириниң дугайында

(Мк. 2:18-22; Лк. 5:33-39)

¹⁴ Ооң соонда Иисуска Иоанның өөреникчилери келгеш: «Чүге бис база фарисейлер үргүлчү шээрленир улус бис, а Силерниң өөреникчилеринер чүге шуут ынчанмазыл?» – деп айтырыг салганнар. ¹⁵ Иисус оларга мынча деп харыылаан: «Күдээ оол олар-биле кады турар шагда, куда доюнга ооң эштери оолдар кудараар

9:1 Мф. 4:13 9:2 Мк. 6:55 9:2 Мф. 8:10; Мк. 10:52 9:2 Лк. 7:48

9:3 Лев. 24:16; Мф. 26:65; Ин. 10:33 9:11 Мф. 11:19; Лк. 15:2 9:13 Ос. 6:6

9:13 Лк. 15:7 9:13 1 Тим. 1:15 9:14 Мф. 11:2; 14:12; Лк. 11:1; Ин. 1:35 9:14 Лк. 18:12

деп бе? Ынчалза-даа күдээ оолду олардан чарып аппаар хүннер чедип кээр, чогумна ынчан олар шээрлени бээр.

¹⁶Кым-даа эрги хепке чаа пөстен чамашкы салбас, ынчаар болза, чамашкы эрги пөстү чыбырлыдыр тыртыптар, а ойбак оон-даа улуг апаар. ¹⁷Кым-даа чаа дүшкен араганы эрги көгээржикче кутпас. Ынчаар болза, чаа арага көгээржикти деже тептер, ынчан арага-даа төктүп каар, көгээржик-даа сандан үнер. Чаа араганы чаа көгээржикче кудар херек, ынчан арага-даа, көгээржик-даа бүдүн-бүрүн артар».

Дарганың уруун диргискени болгаш аарыг херэежени экирткени

(Мк. 5:21-43; Лк. 8:40-56)

¹⁸Иисус олар-биле чугаалажып турда, Аңаа бир дарга кижичедип келгеш, дис кырынга олуруп, мөгөйгөш: «Мээң уруум өлүрүнүң кырында тур, ынчалза-даа Силер чедип келгеш, холунарны аңаа дегзип көрүнер – ол дириг артар» – дээн.

¹⁹Иисус өөреникчилери-биле кады ону эдерип чорупкан.

²⁰Хенертен он ийи чыл дургузунда ханы төктүп аараан херэежен кижиче Иисустун артындан чедип келгеш, Ооң хевиниң ужунга дээй каапкан. ²¹Ол иштинде: «Ооң оода-ла хевинге дээпсимзе, экирий бээр боор мен» – деп бодаан. ²²Иисус эргилгеш, ону көрүп кааш: «Кызым, дидим бол! Бүзүрелиң сени экиртип-камгалап кагды» – дээн. Шак ол өйден бээр демги херэежен кадык апарган.

²³Иисус дарганың бажыңынче кирип келгеш, шоор ойнакчыларынⁿ база аймап-хөлзээн чонну көрүп каан. ²⁴Ол: «Үнүп чоруңар! Бо уруг өлбээн, а удуп чыдар кижиче ышкажыл» – дээн. Ынчаарга улус Ону кочулап эгелээн.

²⁵Хамык улусту албадап үндүрүптерге, Иисус уругнун өрээлинче киргеш, оон холундан тудуп аарга, ол туруп келген. ²⁶Болган чүүл дугайында дамчыыр чугаа ук черни бир кылдыр тарай берген.

Иисустун ийи согур кижини база үнү чок кижини экирткени

²⁷Иисус оортан чоруптарга, ийи согур кижиче Ону эдерип: «*Давидтиң Оглу, бисти кээргеп көрүңер!» – деп кыйгырып чораан.

²⁸Иисус бажыңче кире бээрге, согурлар Аңаа чоокшулап келген. Ол: «Силерге Мээң дузалап шыдаарымга бүзүрөп тур силер бе?» – деп айтырган.

Согурлар: «Ийе, Дээрги!» – деп харыылааннар.

²⁹Иисус ынчан оларның карактарыга деггеш: «Бүзүрелиңер аайы-биле ынчалдыр болгай аан» – дээн. ³⁰Ол-ла дораан оларның карактары көре берген. А Иисус оларга: «Кым-даа Мени кымыл дээрзин билбес болзун» – деп аажок шыңгыы чагып каан. ³¹Ынчалза-даа ол ийи кижиче чоруй баргаш, Ооң дугайында чугааны чоок-кавыга тарадыпкан.

¹⁹9:23 Ол үениң иудейлеринге хөөржүдүлгө ёзулалын шоорга ойнап үдээр чаңчыл турган хире.

9:15 Мф. 25:1-13; Ин. 3:29; Ажыд. 19:7; 21:2 9:15 Мк. 14:7; Лк. 17:22; Ин. 16:20

9:20 Лев. 15:25 9:21 Мк. 3:10 9:22 Мк. 10:52; Лк. 7:50; Эф. 2:8 9:24 Ин. 11:11

9:25 Аж.-ч. 9:40 9:25 Мк. 1:31; 9:27; Аж.-ч. 3:7; 9:41

9:27 2 Хаан. 7:12-16; Мф. 22:42; Лк. 1:32 9:27 Мф. 20:29-34 9:29 Мф. 8:13

9:30 Мф. 8:4; 12:16; 17:9; Мк. 1:44 9:31 Мк. 1:45; 7:36

³² Олар оон чаа-ла чоруп турда, кезек улус Иисуска букшуураан, үнү чок кижиге эккелген. ³³ Букту үндүр сывырыптары билек, үнү чок кижиге чугааланып эгелээн. Улус кайгап-харап: «Израильге ындыг чүвени улус кажан-даа көрбээн!» – джип турган. ³⁴ А фарисейлер: «Иисус буктарны оларның ноянының күжү-биле үндүр сывырып турар-дыр» – деп турганнар.

Кадарчы чок хойлар

³⁵ Иисус бүгү хоорайларны, суурларны эргий кезип, *синагогаларга улусту өөредип, Дээрниц Чагыргазының дугайында *Буянның Медээни суртаалдап база кандыг-даа аарыг-аржыктан экиртип чораан.

³⁶ Чыылган мөөн чонну көргөш, Иисус улусту кээргей берген, чүге дээрге олар, кадарчызы чок хойлар дег, канчаар-даа харык чок база могап-турупкан болганнар. ³⁷ Ол өөреникчилеринге мынча дээн: «Ажаар дүжүт хөй, а ажылдаар улус эвээш-тир. ³⁸ Ынчангаш дүжүт ажаалдазының Ээзинден дилеңер: Ол шөлдерже ажылдаар улустан ам-даа чорутсун».

Иисустуң он ийи *элчинни шилип алганы

(Мк. 3:13-19; 6:7-13; Лк. 6:12-16; 9:1-6; 10:1-12)

10 ¹ Иисус Бодунуң эң чоок он ийи өөреникчизин чыып алгаш, оларга буктарны үндүр сывырар база кандыг-даа аарыг-аржыктан экиртип эрге-күштү берген. ² Он ийи элчинниң аттары бо-дур: оларның баштайгызы боор Пётр деп адаткан Симон биле ооң дунмазы Андрей, Зеведейниң оглу Иаков биле ооң дунмазы Иоанн, ³ Филипп биле Варфоломей, Фома биле үндүрүг хавырыкчызы Матфей, Алфейниң оглу Иаков биле Фаддей^о, ⁴ Симон Кананит^р биле сөөлүндө барып *Христосту садыпкан Иуда Искариот.

⁵ Иисус он ийи элчинин чорудуп тура, мындыг айтышкын берген: «*Өске чоннар улузунче-даа, Самарияның хоорайларынче-даа барбаңар. ⁶ Хамыктын мурнунда израиль чоннуң азып читкен хойлар дег улузунче барыңар. ⁷ Баргаш: „Дээрниц Чагыргазы чоокшулап келген-дир!“ – деп суртаалдаңар. ⁸ Аарыг улусту экиртиңер, өлүглерни катап диргизиңер, кеш аарыглыг улусту арыгланаңар, буктарны үндүр сывыртаңар. Халаска алган силер – халаска беринер. ⁹ Орукче үнерде, бодуңарга алдын, мөңгүн, чес чоостар албаңар. ¹⁰ Орукче үнерде, диленир хапсава-даа, солуттуңар хеп-даа, кедер идик-даа, даянгыыш-даа албаңар, чүге дээрге ажылдаан кижиге амыдыраар аыш-чеминге төлөптиг боор.

¹¹ Кандыг-бир хоорайга азы суурга чедип келгеш, ында төлөптиг кым барын билип алгаш, чоргужеге чедир ооң бажыңыңа туруңар. ¹² Ол бажыңче кирип

^о10:3 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Фаддей» эвес, а «Фаддей деп адаткан Леввей» деп бижээн.

^р10:4 Кананит – арамей дылдан укталган бо сөс Кана хоорайның адынга дүүшпес, а «Төрөөн чурту дээш, чүткүлдүг демисекчи» дээн уткалыг бооп чадавас (Лк. 6:15 көр).

9:34 Мф. 10:25; 12:24 9:36 Мк. 8:2

9:36 Сан. 27:17; 3 Хаан. 22:17; Иез. 34:5; Зах. 10:2; Мк. 6:34 9:38 Лк. 10:2; Ин. 4:35

10:6 Ыд. ыр. 118:176; Иса. 53:6; Иер. 50:6; Зах. 10:2; Мф. 15:24; 1 Пет. 2:25

10:7 Мф. 3:2; 4:17 10:8 Лев. 13:3; Мф. 8:2 10:8 Аж.-ч. 20:35 10:10 1 Тим. 5:18

келгеш, ээлерин мөндилөнөр⁹. ¹³ Олар силерниң мөндиңерге төлөптиг болза, күзээн амыр-тайбыңыңар орта артып калзын, а төлөптиг эвес болза, аңаа күзээн амыр-тайбыңыңар чогуу бүтпезин. ¹⁴ А кандыг-бир кижилерни хүлээп албас база сөзүңерни дыңнанас болза, ол бажыңдан азы хоорайдан чоруп тура, будуңарда доураакты-даа кактап кааптыңар. ¹⁵ Силерге алыс шынны чугаалап тур мен: ол хоорайга көөрдө, Содом биле Гоморрага безин шийткел хүнүндө өршээл улуг боор».

Истеп-сүрүүшкүннер дугайында сагындырыг

(Мк. 13:9-13; Лк. 12:2-12; 21:12-17)

¹⁶ «Дыңнаңар, Мен силерни кокайлар аразынче хураганнарны дег чорудуп тур мен. Ынчангаш чыланнар дег кажар, көгө-бугалар дег кем чок болуңар. ¹⁷ Улустан кичээниңер. Олар силерни шийдери-биле дээди Чөвүлелдерге хүлээдип, *синогаларга эриидей бээр. ¹⁸ Мен дээш силерни чагырыкчылар болгаш хааннар мурнунга эккеп тургузуптар, ынчан оларга база өске чоннар улузунга Мээң дугайымда херечилээр силер. ¹⁹ Олар силерни эккээрге, чүнү база канчаар чугаалаарыл деп сагыш човаванар. Чүнү чугаалаарыңар силерге ол шакта илерей бээр. ²⁰ Чүгө дээрге силер эвес, а Адаңарның *Сүлдези силерни дамчыштыр чугаалай бээр.

²¹ Акызы дунмазын, ачазы ажы-төлүн өлүрери-биле бериптер. Ажы-төлү база ада-иезинге удур тура халааш, оларны өлүрери-биле бериптер. ²² Хамык улус Мен дээш силерни көрбөстей бээр. Ынчалза-даа эчизинге чедир шыдашкан кижилер камгалалды алыр. ²³ Силерни бир хоорайга истеп-сүрө берзе, өскезинче дезиптиңер. Силерге алыс шынны чугаалап тур мен: Израильдиң хамык хоорайларын эргий кезип четтикпээниңерде-ле, *Кижилер амытан Оглу чедип кээр.

²⁴ Өөреникчи башкызыңдан бедивес, а чалча дээргизинден бедивес. ²⁵ Өөреникчи башкызыңга деңнешсе, сеткили ханар, а чалча дээргизинге деңнешсе, сеткили ханар. Бажың ээзин *Веелзевул деп адаар болза, ооң өг-бүлезиниң улузун оон-даа дора кылдыр адавас бе?

²⁶ Ынчангаш олардан кортпанаңар. Көстү бербес хире чажыт чүү-даа чок база илерей бербес хире бүдүү чүү-даа чок. ²⁷ Мээң силерге карангыда чугаалаан чүвемни хүннүн чырында чугаалаңар, силерниң кулааңарга сымыранган чүвемни шупту улуска дыңналдыр медегленер. ²⁸ Кижилерден кортпанаңар: олар мага-ботту өлүрзе-даа, сеткилиңерни өлүрүп шыдавас. Сеткилиңерни-даа, мага-бодуңарны-даа *тамыже кири октааш, узуткап шыдаар Бургандан коргуңар.

²⁹ Ийи бора-хөкпешти бир чөс чөс-биле садып албас ийикпе? Ындыг-даа болза, Адаңарның күзел-соруу чокта, оларның чаңгызы-даа черже кээп дүшпес. ³⁰ А

⁹**10:12** Өске буруңгу сөзүглелдерде бо домакка «„Бо бажыңга амыр-тайбың доктаазың!“ – деп чугаалаңар» деп немээн (Лк. 10:5 көр).

10:14 Аж.-ч. 13:51 **10:15** Э. д. 18:20; 19:24; Иер. 23:14; Иез. 16:48 **10:16** Лк. 10:3 **10:16** Э. д. 3:1 **10:18** Аж.-ч. 17:6; 18:12; 24:1; 25:6 **10:18** Ыд. ыр. 118:46 **10:20** У. ч. 16:1
10:21 Мф. 24:10 **10:22** Мф. 24:9; Ин. 15:18 **10:22** Иак. 5:11; Гал. 6:9; Ажыд. 2:10
10:23 Аж.-ч. 8:1; 14:6 **10:24** Лк. 6:40; Ин. 13:16 **10:25** 4 Хаан. 1:2; Мф. 9:34; 12:24
10:26 Мк. 4:21; Лк. 8:17; 12:2 **10:28** Ыд. ыр. 55:5; 117:6; У. ч. 29:25; Иса. 51:7, 12

силерниң бажынар дүгүн безин санап каан болдур ийин! ³¹ Ынчангаш кортпанар: силер эндерик хөй бора-хөкпештен үнелиг силер!

³² Мени улус мурнунга ажыы-биле хүлээп көөр кижиге бүрүзүн Мен база Дээрде Адамның мурнунга хүлээп көөр мен. ³³ А Менден улус мурнунга ойталаар кижиден Мен база Дээрде Адамның мурнунга ойталаар мен».

Христоска бүрүн шынчы болунар

(Лк. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ «Мени бо делегейге амыр-тайбың эккээр дээш келген деп бодаванар. Амыр-тайбың эвес, а аңгылажыг хылыжы эккээр дээш келген мен. ³⁵ Мен *оглун ачазындан, уруун авазындан, кеннин кунчуундан* аңгылаар дээш келген мен.

³⁶ *Кижиге өг-бүлезиниң улузундан өжээнниг дайзыннар турбас анаар.*

³⁷ Ава-ачазынга Менден артык ынак кижиге Меңээ таарышпас. Оглу-кызынга Менден артык ынак кижиге Меңээ таарышпас. ³⁸ Бодунуң шаажылыл ыяжын чүктевес база Мени эдерип чорбас кижиге Меңээ таарышпас. ³⁹ Бодунуң амы-тынын камгалап алыксаан кижиге амы-тынын ышкынып алып. Ынчаарга амы-тынын Мен дээш ышкынар кижиге амы-тынын тып алып.

⁴⁰ Силерни хүлээп аар кижиге Мени хүлээп ап турары ол, а Мени хүлээп аар кижиге Мени айбылап чоруткан Адамны хүлээп ап турары ол. ⁴¹ *Бурганниң медээчизин, медээчи-дир сен дээш, хүлээп аар кижиге медээчи кижини дег шаңнал алып. А чөптүг-шынныг кижини, чөптүг-шынныг-дыр сен дээш, хүлээп аар кижиге оон алыры дег шаңнал алып. ⁴² Бо ынай, кошкак улустуң бирээзинге, Мээң өөреникчим болганы дээш, аяк ишти-даа соок суг кудуп бээр кижиге бар болза, ол бодунуң шаңналын канчап-даа чидирбес дээрзин силерге чугаалап тур мен».

Иоанн Медеглекчинин дугайында

(Лк. 7:18-35)

11 ¹ Бодунуң он ийи өөреникчизинге суртаалдап дооскаш, Иисус Галилеяның хоорайларынга улусту өөредири-биле база суртаалдаары-биле улаштыр чорупкан.

²⁻³ Кара-бажыңга чыткан Иоанн *Христостуң кандыг ажыл-үүле кылып турарын дыңнааш, Олче бодунуң өөреникчилерин: «Чедип кээр ужурлуг Кижиге Силер силер бе азы өскезин манаар бис бе?» – деп айтылары-биле чорудупкан.

⁴ Иисус оларга мынча деп харыылаан: «Көрүп база дыңнап турар чүвөңерни Иоаннга дамчыдып чединер: ⁵ *согулар каракталып*, аскактар кылаштап, кеш аарыглыглар арыгланып, *дүлейлер дыңнап, өлгеннер катап дирлип*, ядыыларга

[†]11:2-3 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Бодунуң ийи өөреникчизин» деп бижээн.

10:31 Мф. 6:26; 12:12 **10:32** Рим. 10:9; Ажыд. 3:5

10:33 Мф. 25:12; 1 Ин. 2:23; 2 Тим. 2:12 **10:34** Аж.-ч. 14:4 **10:36** Мих. 7:6

10:38 Мф. 16:24-25; Мк. 8:34-35; Лк. 9:23 **10:39** Ин. 12:25

10:40 Мф. 25:40; Лк. 10:16; Ин. 12:44; 13:20; Гал. 4:14 **10:41** 3 Хаан. 17:10-15; 4 Хаан. 4:8

10:42 Мк. 9:41; Евр. 6:10 **11:2-3** Мф. 14:3; Лк. 3:19-20; Ин. 3:24 **11:2-3** Ин. 4:25; 6:14; 11:27

*Буянный Медээни дыңнадып турарын чугаалаар силер. ⁶ Менээ бүзүрелин чидирбес кижичи амыр-чыргалдыг боор».

⁷ Иоанның өөреникчилери чоруй баарга, Иисус чонга ооң дугайында чугаалап эгелээн: «Ээн кургаг ховуже чүнү көөр дээш барып чордуңар? Хатка чайгаткан кулузунну бе? ⁸ Ындыг эвес болза, чүнү көрүп чордуңар? Каас-коя хептиг кижини бе? Ынчалза-даа каас-коя хептиг улус хааннар ордуларынга чурттаар болгай. ⁹ Чүнү көөр бис деп бодадыңар? *Бурганның медээчизин бе? Ийе, медээчини. Харын силерге чугаалап тур мен: ол – медээчиден-даа артык кижичи-дир. ¹⁰ Бижилгеде ол дугайында Бурганның: „*Көр даан, Мээң төлээм Сээң мурнуңда орукту белеткеп берзин дээш, ону Сени мурнай чорудуп тур мен*“ – дээн кижизи ол-дур. ¹¹ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: чер кырынга чурттап чораан бүгү улустуң аразында Иоанн Медеглекчиден артык бедик кижичи чок. Ынчалза-даа Дээрниц Чагыргазында эң чөгөнчиг кижичи оон улуг боор. ¹² Иоанн Медеглекчинин суртаалдап эгелээн хүннеринден эгелээш, амдыгаа чедир Дээрниц Чагыргазынга удур халдаашкын чоруп келген база хөй улус Чагырганы күш-биле эжелеп алыксап турар.

¹³ Бурганның хамык медээчилери болгаш ыдыктыг *хоойлу Иоанның кээр мурнунда ол бүгүнүң дугайында өттүр билип медеглеп турганнар^s. ¹⁴ А хүлээп аар деп бодаар болзуңарза, Иоанн дээрге чедип кээр ужурлуг Илия ол-дур. ¹⁵ Дыңнаар кулаа бар кижичи дыңназын!

¹⁶ Бо салгалдың улузун Мен кымның-биле деңнэйн? Олар базаар шөлүңге олуруп алгаш, бир чамдыызы өскелеринге мынча деп алгырышкан бичии уруглар олчаан-дырлар:

¹⁷ „Бис силерге лимбилеп бердивис,
а силер самнавадыңар.
Бис силерге кажыыдал ыры ырлап бердивис,
а силер ыглашпадыңар“.

¹⁸ Иоанн чедип келгеш, аыш-чем чивес, арага ишпес боорга, олар: „Букшуураан“ – дижир-дир. ¹⁹ *Кижичи амытан Оглу чедип келгеш, чемненир, ижер боорга, олар: „Көрүңер, чазый, арагачы хей-дир, үндүрүг хавырыкчылары болгаш бачытка борашканнарның өңнүү-дүр“ – дижир-дир. А мерген угаан бодунуң ажил-херээ-биле шынзыттыңар».

^s**11:13** Азы: «Бурганның хамык медээчилериниң болгаш ыдыктыг хоойлунуң өттүр билген медеглелдери Иоаннче эккел чораан».

11:5 Иса. 35:5; 61:1 **11:6** Ин. 6:61; 16:1 **11:7** Мф. 3:1 **11:9** Мф. 14:5; 21:26 **11:10** Хост. 23:20; Мал. 3:1; Мк. 1:2 **11:11** Лк. 1:15 **11:12** Лк. 16:16 **11:14** Мал. 4:5; Мф. 17:12-13; Лк. 1:17 **11:15** Ажыд. 2:7 **11:18** Мф. 3:4; Лк. 1:15 **11:19** Ин. 2:1; 12:2 **11:19** Мф. 9:10-11

Галилеяның бүзүрөвээн хоорайларынга кеземче

(Лк. 10:13-15)

²⁰ Оларның аразынга дыка хөй кайгамчык чүүлдерни кылырга-даа, бачыттар үүлгедиринден ойталаваан хоорайларның чурттакчыларын Иисус ынчан буруудадып эгелээн:

²¹ «Хоразин, ат болур сен! Вифсаида, ат болур сен! Силерге көргүскеним дег кайгамчык чүүлдер Тир, Сидон хоорайларга болгулаан болза, олар шагда-ла бачыттарын миннип, качыгдалдың самдар хевин кедип, баштарын хүл-биле бызаарлар ийик. ²² Ынчангаш шииткел хүнү кээрге, силерге көөрдө, Тир биле Сидонга безин өршээл улуг боорун чугаалап тур мен. ²³ Капернаум, сен база-ла дээрге чедир көдүрлүрүн кордадың бе? Чок, *тамыже дүндерлип дүжер сен! Чүге дээрге сенээ көргүскеним дег кайгамчык чүүлдерни Содомга база кылган болза, ол хоорай бөгүнгө чедир турар ийик. ²⁴ Ынчангаш шииткел хүнү кээрге, сенээ көөрдө, Содомга безин өршээл улуг боорун силерге чугаалап тур мен!»

Адазы болгаш Оглу

(Лк. 10:21-22)

²⁵ Иисус ол өйде мынча дээн: «Ачай, дээр биле черниң Дээргизи! Бо чүүлдерни мерген угаанныглар болгаш эртем-билиглиглерден чажыргаш, чаштарга көргүскениң дээш, Сени алдаржыдып тур мен! ²⁶ Ийе, Ачай, Сээн күзел-соруун ындыг болган.

²⁷ Бүгү чүүлдү Адам Меңээ хүлээдип берген. Адазындан аңгы кым-даа Оглун билбес, Оглу болгаш Оглуңуң ону айтып бээрин күзээн улузундан өске кым-даа Адазын база билбес».

Могоп турупканнарның тамчык-дыжы

²⁸ «Могоп турупкан, аар чүкк чүктээн улус дөгере Меңээ келиңер! Мен силерге тамчык-дышты хайырлаар мен. ²⁹ Мээң чагыгларымны бодуңарга хомут дег кеткеш, Менден өөренип алыңар, Мен биче сеткилдиг болгаш чөпшүл чүректиг мен, ынчангаш чуртталгаңарны тамчык-дыш бүргей бээр. ³⁰ Чүге дээрге Мээң чагыгларым хомуду чиик база Мээң чүдүртүр чүгүм аар эвес».

*Амыр-дыш хүнү дугайында айтырыг

(Мк. 2:23-28; Лк. 6:1-5)

12 ¹ Ол үеде, амыр-дыш хүнүнде, Иисус тарып каан шөлдү таварты бар чыткан. Ооң өөреникчилери аштааш, сыпта тараа баштарын үзе соккаш, ууштап чий бергеннер. ² *Фарисейлер ону көргөш, Аңаа мынча дээннер: «Көрүңер! Силерниң

11:21 Мк. 6:45; 8:21 11:21 Мк. 3:7

11:22 Иса. 23:1; Иер. 47:4; Иез. 26:2; Иоил 3:4; Ам. 1:9; Зах. 9:2; Мф. 15:21

11:23 Иса. 14:13, 15 11:24 Иез. 16:48 11:25 Иов 37:24; Иса. 29:14 11:27 Ин. 13:3; 17:2

11:27 Ин. 6:46; 7:29; 8:19; 10:15 11:28 Ыд. ыр. 54:23; 67:20; Ин. 7:37 11:29 Иер. 28:10-14; Ос.

10:11 11:29 Зах. 9:9 11:29 Иер. 6:16 11:30 1 Ин. 5:3 12:1 Ы. х. к. 23:25

өөреникчилеринер амыр-дыш хүнүндө ыдыктыг *хоойлунуң хораан чүвезин кылып турлар».

³ Иисус ынчан олардан айтырган: «Боду-даа, кады чораан өөрү-даа аштай бээрге, *Давид хаанның чүнү кылганын номчуваан силер бе? ⁴ Ол *Бурганның өргээзинче киргеш, ооң боду-даа, кады чораан улузу-даа чип болбас, а чүгле *Бурганның бараалгакчылары чиир ужурлуг ыдыктаан хлебти чипкен болгай. ⁵ Амыр-дыш хүнүндө Бурганның бараалгакчылары Бурганның өргээзинге ажыдап, оозу-биле ол хүннү сагывайн турарын, ынчалза-даа буруулуг диртпезин *Моисейнин хоойлузундан номчуваан силер бе? ⁶ А мында Бурганның өргээзинден-даа артык чугула Кижиге барын чугаалап тур мен. ⁷ Бижилгеде: „Өргүлдү эвес, энерелдиг бооруңарны күзеп тур мен“ – дээн сөстөрнүң утказын билген болзуңарза, буруу чок улусту буруу шаппас ийик силер. ⁸ Ийе, *Кижиге амытан Оглу – амыр-дыш хүнүңүң-даа Дээргизи-дир!»

Када берген холдуг кижини экирткени

(Мк. 3:1-6; Лк. 6:6-11)

⁹ Ол черден чорупкаш, Иисус демги фарисейлерниң *синагогазынга кирип келген. ¹⁰ Аңаа када берген холдуг кижиге турган. Фарисейлер Иисустан: «Амыр-дыш хүнүндө улус экиртирин ыдыктыг хоойлу чөпшээрээр бе?» – деп айтырганнар. (Херек кырында олар Ону буруудадыр эвин бодап турганнар.)

¹¹ Иисус оларга мынча деп харыялаан: «Силерниң кайы-бирээңер хойлуг турган, а оозу амыр-дыш хүнүндө онгарже кире берген дирик. Ол баргаш, хоюн ушта тыртып албас чүве бе? ¹² А кижиге хойдан оранчок үнелиг! Ындыг болганда, амыр-дыш хүнүндө буян кылырын чөпшээрээн-дир».

¹³ Иисус оон када берген холдуг кижиге: «Холун бээр сун» – дээн. Ол холун сунуп бээрге, оозу ол дораан, өскези дег, кадык апарган. ¹⁴ А фарисейлер үнгөш, Иисусту канчап чок кылырын сүмележи бергеннер.

Бурганның шилип алган Чалчазы

¹⁵ Иисус ону билип кааш, оортан чоруй барган. Эндерик хөй чон Ону эдерип чорупкан, а Ол хамык улусту экиртип каан. ¹⁶ Ынчалза-даа Иисус экирээңнерге Ооң дугайында улуска чугаалаарын хоруп каан. ¹⁷ Бурганның Исаяя *медээчини дамчыштыр мынча дээн сөстери ынчаар боттанган чүве-дир:

¹⁸ *«Мээң шилип алган Чалчам бо-дур.*

Мээң ханы ынак Кижим, Мээң сеткилимге кирер Кижиге – Ол-дур.

Мен Ону Бодумнуң Сүлдем|Сүлде, Ыдыктыг Сүлде-биле бүргээр мен.

Ол өске чоннар улузунга|Өске чоннар улузу чөптүг шииткелди медеглээр!

¹⁹ *Ол алгырбас база кырышпас,*

улус Ооң үнүн кудумчуларга дыңнапас.

²⁰ *Чөптүг шииткелди тишелгеже эккелбээн шаанда,*

12:2 Хост. 20:8-10; Сан. 15:32-36 12:3 1 Хаан. 21:1-6 12:4 Хост. 25:30; Лев. 24:5-9

12:5 Сан. 28:9 12:6 Мф. 12:41 12:7 Ос. 6:6 12:10 Лк. 11:54; 20:20

12:12 Мф. 6:26; 10:31 12:13 3 Хаан. 13:6 12:16 Мф. 8:4; 9:30 12:17 Иса. 42:1-4

*Ол шала сынган хыргыгышты сыйбас,
имистелген чырыткыны өжүрбес.*

²¹ *Хамык чоннар Ооң адынга идегээр».*

Иисус болгаш *Веелзевул

(Мк. 3:20-30; Лк. 11:14-23)

²² Ооң соонда Иисуска артында согур, артында үнү чок букшуураан кижик эккелгеннер. Иисус ону экиртип каарга, ол чугааланып база көрүп эгелээн. ²³ Улус аажок кайгап: «Бо Иисус Давидтиң Оглу бооп болур бе?» – деп айтырып турган.

²⁴ Фарисейлер ону дыңнааш: «Буктарны Ол чүгле оларның чагырыкчызы Веелзевулдун күжү-биле үндүр сывырып турар-дыр» – дээннер.

²⁵ Иисус оларның бодалдарын билир болгаш, мынча дээн: «Иштинден аңгыланып эгелээн күрүне бүрүзү үр болбайн буураар, аңгыланчып, кырышкан хоорай азы өг-бүле бүрүзү бүдүн турбас. ²⁶ *Эрлик боду эрликти үндүр сывырар болза, ол боду бодунга удур месилдешкени ол-дур. Ооң күрүнези бүдүн туруп шыдаар бе? ²⁷ Мен Веелзевулдун күжү-биле буктарны үндүр сывырып турар болзумза, силерниң өөреникчилеринерге^t буктарны үндүр сывырар күштү кым берип турарыл? Ынчангаш өөреникчилеринер боттары силерни шииткей аан. ²⁸ Ынчалза-даа Мен буктарны Бурганның Сүлдези-биле үндүр сывырып турар болзумза, Бурганның Чагыргазы силерге ылап-ла келгени ол-дур.

²⁹ Мөге-шыырак кижини баштай хүлүп албас болза, кым ооң бажыңынче кирип, эт-хөрөңгизин оорлап шыдаарыл? Чүгле хүлүп алгаш, ол ооң бажыңын үптөп шыдаар.

³⁰ Мээң-биле кады эвес кижик Менээ удур база ол ышкаш Мээң-биле кады чыгбас кижик төгчөглөп турар.

³¹ Ынчангаш силерге чугаалап тур мен: улустун кандыг-даа бачыды база бак сөгленири өршээттинер, ынчалза-даа Ыдыктыг Сүлдени бак сөглээри өршээттинмес. ³² Кижик амытан Оглунга удур сөс сөглээн кижик бар болза, ону өршээп болур, ынчалза-даа Ыдыктыг Сүлдени бак сөглээр кижик ам-даа, кажан-бир шагда-даа өршээл албас.

³³ Ыяшты эки деп санаар болзунарза, ооң чимизи база чаагай боор, а ыяшты ирик деп санаар болзунарза, ооң чимизи база багай боор. Ыяшты чимизинден танып аар. ³⁴ Чылан сыскындылары! Бузуттуг-бак хиреңерде, канчап буянныг чүве чугаалаар силер? Кижиниң чүрээнде чүү бар болдур, ол ооң аксындан үнер болгай.

³⁵ Буянныг кижик буян шыгжаан черинден буянын уштуп кээр, а бузуттуг кижик бузут шыгжаан черинден бузудун уштуп эккээр. ³⁶ Шииткел хүнү кээрге, шупту улус эдипкен хоозун сөзү дээш харыы тударын силерге чугаалап тур мен. ³⁷ Сөзүннү барымдаалап, сени агартыр азы шиидер».

^t12:27 Азы: «Ажы-төлүнер».

12:23 2 Хаан. 7:12-16; Мф. 9:27 12:24 4 Хаан. 1:2; Мф. 9:34; 10:25

12:27 Мк. 9:38; Аж.-ч. 19:13 12:29 Иса. 49:24-25 12:30 Мк. 9:40

12:31 Мк. 3:29; Лк. 12:10 12:33 Мф. 7:17-20; Лк. 6:43-45 12:34 Мф. 3:7; 23:33

12:34 Э. д. 6:5; Мф. 7:11 12:34 Мф. 15:18; Иак. 3:6 12:35 У. ч. 12:5

12:36 У. ч. 10:19; Рим. 14:12 12:37 Мф. 5:22; Иак. 3:2-12

Иона медээчинин демдээ*(Мк. 8:11-12; Лк. 11:29-32)*

³⁸ Ынчан чамдык ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер Иисуска: «Башкы, Силернин биске кандыг-бир кайгамчык демдектен көргүзериңерни күзөп тур бис» – дээннер.

³⁹ Иисус мынча деп харыылаан: «Бузуттуг болгаш бачыттыг салгал! Бадыткал демдээн негезиңерзе-даа, Иона медээчини дамчыштыр бергенинден өске демдек көрбөс силер. ⁴⁰ *Ионаның далай амытанының хырнынга үш дүн-хүннү эрттиргени* дег, Кижин амытан Оглу база чернин ханы дүвүңгө үш дүн-хүн дургузунда турар. ⁴¹ Ниневиянын чурттакчылары шииткел хүнүндө бо салгалдың улузу-биле кады турупкаш, оларны буруудады бээрлер, чүгө дээрге ниневийжилер Ионанын суртаалын дыңнааш, бачыдын билингеннер-дир. А ам мында Ионадан-даа артык улуг Кижин бар-дыр! ⁴² Мурнуу чүктүң кадыны Шииткел хүнүндө бо салгалдың улузу-биле кады турупкаш, оларны буруудады бээр, чүгө дээрге ол кадын *Соломон хаанның мерген угаанныг өөрөдөөн дыңнаар дээш, чернин өске кыдыындан кээп чораан-дыр. А ам мында Соломондан-даа артык улуг Кижин бар-дыр!»

Буктуң ээп кээри*(Лк. 11:24-26)*

⁴³ «Бук кижиден үне бергенде, амыр-дыш дилеп, суг чок черлерге тояап-тояап, дилээн чүвезин тыппайн баар. ⁴⁴ Ол ынчан мынча дээр: „Каапканым эрги бажыңымче дедир чана берейн“. Оон демги кижиге ээп келгеш, чурттап турган черин аштап-ширбип, эдип-чазап каанын база ооң ээн турарын эскерип каар. ⁴⁵ Бук ынчан чоруткаш, бодундан-даа каржы өске чеди букту эдиртип эккелгеш, ол кижиге кирип, аңаа чурттай бээрлер. Ынчан ол кижинин сөөлгү байдалы мурнунда турганындан-даа дора апаар. Бо салгалдың бузуттуг улузу-биле база ындыг болур».

Иисустун ёзулуг өг-бүлезин*(Мк. 3:31-35; Лк. 8:19-21)*

⁴⁶ Иисус чон-биле чугаалажып турда, Ооң авазы биле дунмалары бажын даштынга чедип келгеннер: олар Ооң-биле чугаалажыр бодаан чүве-дир. ⁴⁷ Бир кижин Аңаа: «Аваңар биле дунмаларыңар даштын Силер-биле чугаалажыр бодап келген-дир» – дээн.

⁴⁸ А Иисус ол кижиге: «Мээң авам база ха-дуңмам кымнар болур чүвөл?» – дээн. ⁴⁹ Оон Бодунун өөреникчилеринче холу-биле айыткаш, мынча дээн: «Мээң авам база ха-дуңмам бо-дур. ⁵⁰ Дээрде Ачамның күзел-соруун күүседип чоруур кижин бүрүзү Мээң ха-дуңмам база авам боор болгай».

12:38 1 Кор. 1:22 **12:39** Мф. 16:4 **12:40** Иона 2:1 **12:41** Рим. 2:27 **12:41** Иона 3:5

12:41 Мф. 12:6 **12:42** 3 Хаан. 10:1-13 **12:45** 2 Пет. 2:20

12:46 Мф. 13:55; Ин. 2:12; 7:3; Аж.-ч. 1:14; 1 Кор. 9:5; Гал. 1:19 **12:50** Ин. 15:14; Евр. 2:11

Тараа чажыкчызының дугайында *угаадыглыг чугаа

(Мк. 4:1-9; Лк. 8:4-8)

13 ¹Ол хүн Иисус бажындан үнгөш, хөл эриинге барып олуруп алган. ²Ону эндерик хөй чон үглөп кээрге, Ол хемеже олуруп аар ужурга таварышкан, а хамык улус эрикке турган. ³⁻⁴Иисус угаадыглыг чугаалар дузазы-биле оларга хөй чүве чугаалап берген.

«Тараа чажыкчызы тараа үрезини чажып үнүп келген – деп, Ол эгелеп алган. – Чажыкчы үрезинин чажып турда, ооң чамдыызы орук кыдыынга кээп дүшкен – куштар ужуп келгеш, ол үрезинни соктап чипкен. ⁵Чамдыызы сай-даштыг, хөрзүнү чуга черже кээп дүшкен. Ол үрезиннер удатпайн өзүп үнүп келген, чүге дээрге хөрзүн кылын эвес болган. ⁶Ынчалза-даа хүн хүннеп келгеш, өзүмнерни өрттендир шонуптарга, ханы дазыл тыртпаанындан, олар кадып калган. ⁷Чамдыызы тенниг хонакче кээп дүжерге, ол тенниг хонак сырый өскөш, оларны боой базырыпкан. ⁸А бир чамдыызы үнүш-дүжүткүр хөрзүннүг черже кээп дүшкөш, чашканындан чүс, алдан база үжен дакпыр хөй дүжүт берген. ⁹Дыңнаар кулаа бар кижидыңназын!»

Угаадыглыг чугааларның утказы

(Мк. 4:10-12; Лк. 8:9-10)

¹⁰Иисустун өөреникчилери чоокшулап келгеш, Аңа айтырыг салганнар: «Силер улусту чүге угаадыглыг чугаалар дузазы-биле ойзуп өөредир силер?»

¹¹Иисус мынча деп харыылаан: «Силерге Дээрниң Чагыргазының чажыттарын билип алырын хайырлаан-дыр, а оларга ону хайырлаваан-дыр. ¹²Кымда чүве барыл, аңа оон-даа хөйүнү эгээртинмес кылдыр бээр. А кымда чүве чогул, ооң бар чүвезин безин хунаай бээр. ¹³Олар көрзе-даа, эскербес, дыңназа-даа, дыңнаваз база угаап билбес боорга, оларга угаадыглыг чугаалар чугаалап турар мен. ¹⁴Исайяның дараазында өттүр билген медеглели олар-биле ынчалдыр боттанганы ол-дур:

*„Дыңнааш-даа, угаап билбес-тир силер,
көргөш-даа, эскербес-тир силер.*

*¹⁵Бо дээрге чүректери дашталып калган,
кулаан кумнап, караан хаптап алган чон-дур –
оон башка караа-биле көрүп, кулаа-биле дыңнап,
чүрээ-биле угаап билиптер турган ийик;
оон башка олар Менче чедип кээр ийик,
а Мен оларны экиртир ийик мен“.*

¹⁶А силерниң караанар көрүп, кулаанар дыңнап турар – амыр-чыргалдыг-дыр силер. ¹⁷Силерге алыс шынын чугаалап тур мен: Бурганның хөй *медээчилери болгаш чөптүг-шынын улус силерниң көрүп турар чүвөнерни көрүксэн-даа

болза, көрбөөннер база силерниң дыңнап турар чүвөнерни дыңнаксаан-даа болза, дыңнавааннар».

Иисустуң тараа чажыкчызының дугайында угаадыглыг чугааны тайылбырлааны

(Мк. 4:13-20; Лк. 8:11-15)

¹⁸ «Ынчангаш тараа чажыкчызы дугайында угаадыглыг чугааның тайылбырын дыңнанар. ¹⁹ Дээрниң Чагыргазының дугайында медээни дыңнап олура, ону угаай албас кижиге турар болза, *эрлик чедип келгеш, ооң чүрээнде чашкан медээни оорлап аппаар. Орук кыдыынче чашкан үрезин ол-дур. ²⁰ А сай-даштыг черге чашкан үрезин дээрге медээни дыңнаан дораан-на, ону өөрүшкү-биле хүлээп алыр кижиге дир. ²¹ Ынчалза-даа ол кижиге бодунда дазыл чок болгаш, турум эвес боор. Оон соонда медээ ужуң бергелерге азы истеп-сүрүүшкүңге таваржы бээр болза, ол-ла дораан күткүттүрүп, өскээр чайгыла бээр. ²² Тенниг хонакка чашкан үрезин дээрге медээни дыңнап турар, ынчалза-даа амгы амыдыралының ажаанзырал-човаа база байлакшыл дуурайы медээни боой базырыптарга, ооң үрезини дүжүт бербес кижиге дир. ²³ А үнүш-дүжүткүр хөрзүннүг черге чашкан үрезин дээрге медээни дыңнааш, угаап шыдаар кижиге-дир. Ындыг кижиге чашканындан чүс, алдан база үжен дакпыр хөй дүжүт бээр».

Бок үнүш дугайында угаадыглыг чугаа

²⁴ Оон Иисус оларга база бир угаадыглыг чугаа чугаалап берген: «Дээрниң Чагыргазы бо үлегерге дөмей болуп турар. Бодунуң шөлүңге эки үрезин тарып алган кижиге турган. ²⁵ Дүңө, хамык улус удуп чыдырда, ооң дайзыны келгеш, кызыл-тас аразынга бок үнүш тарып каапкаш, арлы берген. ²⁶ Оон кызыл-тас сыптары өзүп үнгеш, кулакталы бээрге, бок үнүштер база үнүп келген. ²⁷ Шөлдүң ээзинге чалчалары келгеш: „Дээрги! Силер шөлге эки үрезин тарыдынар чоп. Ында бок үнүш кайыын келген чоор?“ – дээрнер.

²⁸ Ээзи оларга: „Бир дайзынымның үлүгеткен херээ-дир ол“ – дээн.

Чалчалары аңаа: „Бис баргаш, бок үнүштү чулуп кааптаалы бе?“ – дээрнер.

²⁹ Ол ээ кижиге: „Хей боор, бокту чулуп тура, кызыл-тасты база чулуп кааптар силер, хоржок. ³⁰ Кады өскейлер аан. Дүжүт ажаар үе кээрге, тараа кезикчилеринге мынча дээр мен: „Баштай бок үнүштү кезип, чыггаш, моожалай баглааш, өрттедиптиңер, а кызыл-тасты аңмаарымче ажаап калыңар“ – деп харыылаан».

Горчица үрезини болгаш ажыткы дугайында угаадыглыг чугаалар

(Мк. 4:30-34; Лк. 13:18-21)

³¹ Иисус оларга улаштыр өске угаадыглыг чугаа чугаалаан: «Дээрниң Чагыргазы бир кижиниң шөлүңге тарып алганы горчица үрезининге дөмей. ³² Ол хамык үрезиннерниң эң бичиизи-даа болза, өзүп үнгеш, бүгү-ле чемниг үнүштерниң эң

улуу апаар. Ол ыяш дег улгады бээр, дээрнин куштары безин аңаа ужуп кээп, оон будуктарынга уя тудар».

³³ Иисус оларга база бир угаадыглыг чугаа чугаалаан: «Дээрнин Чагыргазы херэежен кижинин дыка хөй далганга холааш, бүгү далган хөөй бергигеже чедир булгап турары ажыткага дөмей-дир».

³⁴ Иисус ол бүгүнү чонга угаадыглыг чугаалар дузазы-биле чугаалаан. Ол чүнү-даа тайылбырлаарда, угаадыглыг чугаалар чокка чугаалап көрбөөн. ³⁵ Бурганнын бир медээчизинин: «Аксымны угаадыглыг чугаа-биле ажыдайн, өртемчейни чаяганындан бээр чажыт чүвени медээлэйн» – дээн сөстери ынчалдыр боттанганы ол-дур.

Бок үнүш дугайында угаадыглыг чугааны тайылбырлааны

³⁶ Иисус оон чонну тарадыпкаш, бажынче кире берген. Оон өөреникчилери Аңаа чоокшулап келгеш: «Шөлде бок үнүш дугайында угаадыглыг чугааны тайылбырлап берип көрүнөрем» – дээннер.

³⁷ Ол мынча деп харыылаан: «Эки үрезин тараан кижиде дээрге *Кижиде амытан Оглу-дур. ³⁸ Шөл – бо делегей-дир, эки үрезин – Дээрнин Чагыргазынга хамааржыр улус-тур, а бок үнүш – эрликтин улузу-дур. ³⁹ Оларны тараан дайзын – эрликтир. Дүжүт ажаалдазы – бо делегейнин төнчүзү-дүр, тараа кезикчилери – дээрнин төлээлери-дир. ⁴⁰ Бо делегейнин төнчүзүндө база бок үнүштү бөлгөш, отка өрттедири дег болур. ⁴¹ Кижиде амытан Оглу Бодунун төлээлерин чорудуптарга, олар Оон Чагыргазындан улусту бачыгче чыгап база бузут үүлгедип турганнарнын дөгөрезин аңгылай үскөш, ⁴² оттуг суугуже кирип октаптарлар. Ол улус аңаа ыглап-сыктап, диштерин кыжырадыр. ⁴³ А чөптүг-шыннын улус Адазынын Чагыргазынга хүн дег чырыыр. Дыңнаар кулаа бар кижиде дыңназын!»

Өске үш угаадыглыг чугаа

⁴⁴ «Дээрнин Чагыргазы шөлде хөөп каан эртинеге дөмей. Ону тып алган кижиде база катап чажыра хөөп кааш, аажок өөрүп чоруткаш, бодунда бар шупту чүвени садыпкаш, эртинеге хөмгөн шөлдү садып алган.

⁴⁵ Дээрнин Чагыргазы оон ыңай бо үлегерге дөмей бооп турар. Чараш ак шуру эртинеге дилээн садыгжы турган. ⁴⁶ Ол үнелиг борбак ак шуру көрүп кагза, ону холга кирип алыр дээш, бодунда бар шупту чүвени барып садыптар.

⁴⁷ Дээрнин Чагыргазы оон ыңай бо үлегерге дөмей бооп турар. Хөлчө кирип кааптарга, эңмежок хөй янзы-бүрү балык туттунган четки турган. ⁴⁸ Четки дола бээрге, балыкчылар ону эрикче ушта тырткаш, олургулапкаш, эки балыкты аргаан хааржакче чыып алган, а багайын үндүр октапкан. ⁴⁹ Бо делегейнин төнчүзү кээрге, база ындыг боор. Дээрнин төлээлери келгеш, бузуттугларны чөптүг-шыннын улустан аңгылай үскөш, ⁵⁰ оларны оттуг суугуже кирип октаптарлар. Аңаа ы-сыы, диштер кыжыраажы дыңналыр».

13:32 Иез. 17:23; 31:6; Дан. 4:9 13:33 1 Кор. 5:6; Гал. 5:9 13:35 Ыд. ыр. 77:2

13:38 Ин. 8:44 13:39 Иоил 3:13; Ажыд. 14:15-16 13:41 Мф. 24:31 13:42 Дан. 3:6; Ин. 15:6;

Ажыд. 20:15 13:42 Мф. 8:12 13:43 У. ч. 4:18; Дан. 12:3 13:43 Мф. 11:15

13:47 Мф. 4:19 13:48 Ин. 21:11 13:49 Мф. 25:32 13:50 Дан. 3:6 13:50 Мф. 8:12

⁵¹ Иисус өөреникчилеринден: «Бо бүгүнү билдиңер бе?» – деп айтырган.

Олар: «Ийе» – деп харыылааннар.

⁵² А Иисус оларга мынча дээн: «Ынчангаш Дээрниц Чагыргазының дугайында медээге бүзүрэн кандыг-даа бижээчи чүү-хөө шыгжаар өрээлинден эрги-даа, чаа-даа эт-сеп ужулган бажың ээзинге дөмей-дир».

Иисусту төрөөн хоорайыңга хүлээп көрбээни

(Мк. 6:1-6; Лк. 4:16-30)

⁵³ Угаадыглыг чугааларын чугаалап дооскаш, Иисус оорган чоруй барган. ⁵⁴ Ол Бодунуң төрөөн хоорайыңга чедип келгеш, улусту *синагогага өөредип эгелээн. Дыңнааннар шуптузу кайгап-харап: «Ооң ыңдыг мерген угааны база күжү кайыын келгенил? – дижип турганнар. – ⁵⁵ Ол дээрге бызаңчы кижиге ослу эвес ийикпе? Ооң авазын Мария дээр, а дунмаларын Иаков, Иосий, Симон болгаш Иуда дивес чүве бе? ⁵⁶ Ооң кыс дунмалары база мында, бистиң аравыста эвес чүве бе? Ол бүгү Аңаа кайыын келгенил?» ⁵⁷ Ынчангаш Ону хүлээп көрбөөннер.

Ынчан Иисус оларга: «Бурганның медээчизи каяа-даа алдар-хүндүлүг боор, ону чүгле бодунуң хоорайыңга база бажыңыңга үнелеп көрбөс чүве» – дээн. ⁵⁸ Улуста бүзүрел чогуңдан Ол аңаа хөй кайгамчык чүүлдер кылбайн барган.

Иоанн Медеглекчинин өлгөни

(Мк. 6:14-29; Лк. 9:7-9)

14 ¹ Галилеяның ынчангы чагырыкчызы Ирод Иисустуң дугайында дыңнап кааш, ² дүжүметтеринге мынча дээн: «Иоанн Медеглекчи ылап ол-дур. Ол өлүглөр аразыңдан катап дирилген-дир! Ынчангаш ыңдыг кайгамчык чүүлдер кылып шыдаар-дыр!»

³ Ооң мурнуу чарыында Ирод Иоанны тудуп хоругдааш, бодунуң акызы Филипптиң кадайы Иродиаданың ужун кара-бажыңче октаптарын дужааган. ⁴ Чүге дээрге Иоанн аңаа: «Ол херээженни кадайланыр эргең чок» – деп чугаалап шаг болган чүве-дир. ⁵ Ирод ону өлүрер бодаан, ынчалза-даа Иоанны *Бурганның медээчизи деп хүлээп көөр чондан корткан.

⁶ Ирод төрүттүнгөн хүнүн байырлап турда, Иродиаданың уруу аалчылар мурнунга самнааш, Иродтуң сеткилинге аажок таарышкан. ⁷ Ынчангаш ол уругга: «Чүнү-даа дилээр болзуңза, дөгerezин бээр мен» – деп дангырагалаан.

⁸ Авазыңга хөөктүрткен уруг мынча деп дүжүргөн: «Меңээ ам дораан Иоанн Медеглекчинин бажын калбак тавакка салгаш, эккелиңер».

⁹ Хаан муңгарай берген. Ынчалза-даа аалчылар мурнунга азаан аксы-сөзүн ээлээр дээш, уругнуң күзелин хандыраарын дужаагаш, ¹⁰ Иоанның бажын кезип эккээри-биле кара-бажыңче улус чорудупкан. ¹¹ Тавакта салган башты эккелгеш, уругга хүлээдирге, ол ону авазыңга аппарып берген. ¹² Иоанның өөреникчилери

13:54 Мф. 2:23; Лк. 2:39; 4:23 13:54 Мк. 1:21 13:55 Ин. 6:42 13:55 Мф. 12:46

13:57 Мф. 11:6 13:57 Ин. 4:44 14:2 Мф. 16:14

14:3 Мф. 4:12; 11:2; Лк. 3:19-20; Ин. 3:24 14:4 Лев. 18:16; 20:21 14:5 Мф. 11:9; 21:26

14:7 Эсф. 5:3; 7:2

чедип келгеш, ооң мага-бодун ап алгаш, ажаап кааннар. Оон баргаш, Иисуска ол дугайында дыңнатканнар.

Беш муң кижини тогтурганы

(Мк. 6:30-44; Лк. 9:10-17; Ин. 6:1-14)

¹³ Иисус ону дыңнап кааш, чааскаан турары-биле, оортан ээн черже хемелиг эжиндирип чорупкан. Ынчалза-даа улус ону билип кааш, хоорай-суурларындан үнгеш, Ону эдерип чорупкан. ¹⁴ Иисус хемеден дүжүп кээрге, Ону хөй чон манап турар болган. Ол улусту кээргей бергеш, арааннарны экиртип каан. ¹⁵ Кежээ дүшкенде, өөреникчилери Аңаа чедип келгеш: «Бо чер ээн-дир, шак база орайтаандыр. Улусту тарадыптыңар, чоок-кавы суурларже баргаш, аьш-чемден садып алзыннар» – дээннер.

¹⁶ Иисус оларга: «Улусту тараткан херээ чок. Силер оларны чемгеринер» – деп харыылаан.

¹⁷ Өөреникчилери Аңаа: «Бисте мында чүгле беш хлеб биле ийи балыктан өске чүү-даа чок-тур» – дээр болганнар.

¹⁸ Ол: «Ооңарны бээр эккелиңер» – дээн. ¹⁹ Иисус оон чонга оьт кырынче олуарын айыткаш, беш хлеб биле ийи балыкты алгаш, дээрже көрүңгеш, аьш-чем дээш, Бурганга өөрүп четтирген. Ол ооң соонда хлебти кезектей үзе тырткаш, өөреникчилеринче дамчыткан, а олар чонга үлөп берген. ²⁰ Шупту улус ону чигеш, тода берген. Өөреникчилер чем артыы-биле он ийи аргаан хааржакты долдуруп алганнар. ²¹ Херээженнер болгаш бичии уругларны санавакса, 5000 эр кижичемненген чүве-дир.

Иисустуң суг кырлап кылаштааны

(Мк. 6:45-56; Ин. 6:15-21)

²² Иисус оон дораан-на Бодунуң өөреникчилеринге: «Хемеге олурупкаш, хөлдүн ол чарыынче эжиндирип кеже бериңер» – деп дужааган. А Боду чонну чандырар дээш артып калган. ²³ Чонну тарадыпкаш, Иисус чааскаан *мөргүүрү-биле дагже үне берген. Кежээ дүшкен, Ол аңаа чааскаан турган. ²⁴ А өөреникчилериниң хемези ол өйде эриктен ыракка чораан. Ынчан хат көдүрлүп келгеш, чалгыглар хемени часкап турган. ²⁵ Даң аткалакта, Иисус оларже хөлдүн суун кырлап чорупкан. ²⁶ Ооң суг кырлап чоруурун көргөш, өөреникчилери медээжок кортканындан: «Хей-сүнезин-дир!» – деп алгыржы бергеннер.

²⁷ Иисус ол-ла дораан олар-биле чугаалажы берген: «Орталаныңар, Мен-дир мен, кортпанар!»

²⁸ Харызынга Пётр мынча дээн: «Дээрги, бо Силер болзунарза, меңээ база Силерже суг кырлап чеде бээрин дужаап көрүңерем».

²⁹ Иисус: «Бээр кел!» – дээн.

Пётр хемеден дүшкеш, Иисусче углай суг кырлап базыпкан. ³⁰ Ынчалза-даа хатгың күштелгенин көргөш, ол коргускап, сугже дүжүп эгелээш: «Дээрги, мени камгалаңар!» – деп алгырыпкан.

³¹ Иисус ол дораан холун сунгаш, Пётрну тудуп алгаш: «Бүзүрелиң бичезин. Чүгө чигзинериң ол?» – деп чугаалаан. ³² Олар хемеге олуруптарга, хат соксай берген. ³³ Хемеге орган улус дөгере Аңаа мөгөйгөш: «Силер ылап-ла Бурганның Оглу-дур силер!» – дээн.

³⁴ Олар хөлдү кежир эжиндиргөш, Геннисаретке эрикче үнүп келгеннер. ³⁵ Тус чер улузу ол дораан Иисусту танып кааш, Ооң келгениниң дугайында медээни чоок-кавыны бир кылдыр таралдыпкан. Иисуска хамык аарыг улусту эккелгөш, ³⁶ оода-ла Ооң хевиниң эдээнге дээрин оларга чөпшээрээрин дилеп турганнар. Аңаа дегген кижиги бүрүзү экирий бээр болган.

Ада-өгбениң өөредии

(Мк. 7:1-23)

15 ¹ Иисуска ынчан Иерусалимден *фарисейлер болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары чедип келген. ² «Силерниң өөреникчилеринер чүгө ада-өгбениң ёзу-чаңчылын тоовазыл? – деп, олар айтырган. – Чүгө чемненир бетинде холун чугбазыл?»

³ Иисус мынча деп харыылаан: «А силер чүгө ёзу-чаңчылыңар сагыыр дээш, Бурганның айтышкынын тоовайн турар силер? ⁴ Ол чугаалаан ийик чоп: „Ачаң биле аваңны хүндүлөп чор“ база „Ава-ачазын бак сөглээр кижини өлүмгө онаар херек“. ⁵ А силерниң чугаанар ёзугаар ава-ачазыңга: „Менден алыр ужурлуг чүвөнерни Бурганга өргүүрүм ол-дур“ – дээр кижиги турар болза, ⁶ ооң ада-иезин хүндүлээри албан эвес бооп турар-дыр. Ынчаар кылгаш, боттарыңарның ёзу-чаңчылыңар дээш, Бурганның сөзүн хажыдып турар-дыр силер. ⁷ Ийи арынныглар! Силерниң дугайыңарда Исаяя *медээчи Бурганның өмүнээзинден шын-на чугаалаан-дыр:

⁸ „Бо чон Мени сөс кырында хүндүлээр,
а сеткил-чүрээ-биле Менден ырак.

⁹ Оларның Меңээ мөгөйишикини хей чүвө-дир,
чүгө дээрге оларның өөредии –
чүгле кижилер чогааткан сагылга-дүрүмнер-дир“».

¹⁰ Чонну кыйгырып алгаш, Иисус мынча дээн: «Дыңнааш, билип аарын кызыңар. ¹¹ Кижини аас дамчып кирип кээр чүвө бужартапнас, харын аксындан үнер чүвө бужартадыр».

¹² Өөреникчилери ынчан Аңаа чедип келгөш: «Силерниң сөстериңер фарисейлерни хорададыпканын билир силер бе?» – деп айтырганнар.

¹³ Иисус оларга: «Кандыг-даа тарымал үнүштү, ону Дээрде Адам тарып олуртпаан-на болза, дазылы-биле тура соп кааптар. ¹⁴ Оларже сагыш салбанар.

14:31 Мф. 6:30 14:33 Ыд. ыр. 2:7; Лк. 1:35 14:34 Сан. 34:11; Мк. 6:53; Лк. 5:1

15:2 Лк. 11:38 15:3 Гал. 1:14 15:4 Хост. 20:12; 21:17 15:7 Мф. 23:13

15:7 Аж.-ч. 28:25 15:9 Иса. 29:13; Кол. 2:22 15:11 Аж.-ч. 10:15

15:13 Иса. 60:21; 61:3 15:13 Иуда 1:12

Олар дээрге согурларны чедип чоруур согурлар ышкажыл. А согурну согур кижичедер болза, олар ийилээ онгарже кээп дүжер» – деп харыылаан.

¹⁵ Пётр Аңаа харыылап: «Биске бо *угаадыглыг чугааны тайылбырлап берип көрүңерем» – дээн.

¹⁶ «Таанда-ла силер ам-даа билип шыдавааныңар ол бе? – деп, Иисус айтырган. – ¹⁷ Силернин аксыңар дамчып кирер чүве хырыңарга баргаш, оон мага-боттан үнө бээр деп билбезиңер ол бе? ¹⁸ А аксыңардан үнөр чүве чүрээнерден кээр. Ол харын кижини бужартадыр. ¹⁹ Чүректен бузуттуг бодалдар, өлүрүкчү чорук, кады чурттаан эжинге шынчы эвес чорук, самыраар чорук, оор чорук, нүгүл, бак сөглеттинер чорук үнөр. ²⁰ Кижини бужартадыр чүүлдер ол-дур. А холун чугбайн, аыш-чем чири кижини бужартаплас».

Хананей херэеженниң бүзүрели

(Мк. 7:24-30)

²¹ Иисус оортан Тир биле Сидоннуң чоок-кавызында черлерже чорупкан. ²² Аңаа ол черлернин чурттакчызы бир хананей херэежен ыткыр мынча дээн: «Дээрги, *Давидтиң Оглу! Мени кээргеп көрүңер! Уруум букшуурааш, ат болду».

²³ А Иисус аңаа харыылап аксыңдан сөс үндүрбээн. Ооң өөреникчилери Аңаа чоокшулап келгеш, дилеп эгелээннер: «Бо херэеженни ыңай чорудуп көрүңер. Ол үргүлчү бистен чыда калбайн, кулаавысты коңгалап-ла чор!»

²⁴ Иисус оларга: «Мени чүгле израиль чоннуң азып читкен хойларынче чоруткан чүве» – деп харыылаан.

²⁵ Херэежен кижичоокшулап келгеш, Иисустуң мурнунга дис кырынга олура дүшкеш: «Дээрги, меңээ дузалаңар!» – дээн.

²⁶ Ол: «Уругларның аыш-чемин хунаап алгаш, ыттарга каап бээрге, кайын боор» – деп харыылаан.

²⁷ «Ийе, Дээрги, ынчалза-даа ыттар безин ээлериниң столундан кээп дүшкен тогланчылар чиир болгай» – деп, херэежен чугаалаан.

²⁸ Иисус ынчан аңаа мынча дээн: «Херэежен, сээң бүзүрелиң улуг-ла-дыр. Дилээн боттаныр-дыр». Таптыг-ла ол өйде ооң уруу экирий берген.

Иисустуң аарыг улусту экиртип, аштааннарны тоттурганы

(Мк. 7:31—8:10)

²⁹ Иисус оруун уламчылап, *Галилея хөлүнүң эриин дургаар чорупкан. Ол дагже үнгеш, орта олуруп алган. ³⁰ Аскак-бүскек, согур, бертик-бежел, үнү чок база өске-даа аарыгдан араан улузун эккеп, мөөң чон Аңаа кээп туруп берген. Олар аарыг улузун Иисустуң буттарының баарынче эккеп салырга, Ол арааннарны экиртип турган. ³¹ Үнү чоктарның чугаалап, бертиктерниң экирип, аскактарның кылаштап база согурларның каракталып турарын көргөш, хамык чон кайгап-харап, Израильдиң Бурганын алдаржыдып турган.

15:14 Мф. 23:16 15:14 Лк. 6:39 15:18 Мф. 12:34; Иак. 3:6

15:19 Гал. 5:19-21; 1 Кор. 6:9-10 15:21 Ис. 19:28-29; Иса. 23:1-18

15:22 2 Хаан. 7:12-16; Мф. 9:27; Лк. 1:32 15:24 Ыд. ыр. 118:176; Иса. 53:6; Иер. 50:6; Зах. 10:2;

Мф. 10:6; 1 Пет. 2:25 15:26 Мф. 7:6 15:30 Иса. 35:5-6

³² Бодунуң өөреникчилерин кый деп алгаш, Иисус оларга мынча дээн: «Бо улусту кээргээр-дир мен: олар Мээң чанымга үш хонук турду, а ам чиир аьш-чеми артпаан-дыр. Мен оларны аш хевээрзин моон чорудар хөңнүм чогул, олар орукка харыксырап каар».

³³ А өөреникчилер мынча дээннер: «Бис моон, ээн черден, ынча хөй чонну тоттуруптар хлебти канчап тывар бис?»

³⁴ Иисус: «Силерде чеже хлеб барыл?» – деп айтырган.

Олар: «Чеди хлеб болгаш элээн каш бичии балык бар» – деп харыылааннар.

³⁵ Иисус хамык улуска черже олуруптарын дужааган. ³⁶ Ол чеди хлеб биле балыктарны алгаш, Бурганга өөрүп четтирген соонда, хлебти кезектей үзе тырткылааш, өөреникчилеринге үлөп эгелээн. А олар чонга үлөп турган. ³⁷ Улус ону шупту тоткуже чиген болгаш арткан кескиндилерни чыггаш, чеди аргаан хааржакты долдуруп алган. ³⁸ Херээженнер биле бичии уругларны санаваaska, 4000 эр кижичемненген чүве-дир. ³⁹ Чонну тарадыпкаш, Иисус хемеже олурупкаш, Магадаан деп черже^u эжиндирип чорупкан.

Иисустан кайгамчык демдек негээни

(Мк. 8:11-13; Лк. 12:54-56)

16 ¹ Ол черге Иисусту *фарисейлер болгаш *саддукейлер үглөп келгеш, Ону шенээр сагыштыг, дээрден кайгамчык демдектен көргүссүн деп туруп бергеннер. ² Иисус оларга мынча деп харыылаан: «Хүн ажар шакта: „Кызыл хаяа бар, даарта аяс боор-дур аа“, ³ а даң бажында: „Дээр хүрең-кызыл, агаар чүдөрээр-дир“ – джир силер. Дээрже көргөш, агаарның кандыызын билип каар хиреңерде, бо үениң демдектерин ылгап шыдаваc-тыр силер. ⁴ Бузуттуг болгаш бачыттыг салгал бадыткал демдээ манап турар де. Ынчалза-даа оларга Иона *медээчини дамчыштыр бергенинден өске демдек турбас». Иисус ынча дээш, оларны каггаш, чоруй барган.

Фарисейлер болгаш саддукейлерниң ажыткызы

(Мк. 8:14-21)

⁵ Иисустуң өөреникчилери ол чарыкче эжиндирип кеже бергеннер, а аьш-чем алырын утгупкан болганнар. ⁶ Иисус оларга: «Дыңнанар, фарисейлер биле саддукейлерниң ажыткызындан кичээнинер» – дээн.

⁷ Олар аразында ону сайгарып: «Бис хлеб албаан боорувуска, ынча дээн эвеспе» – дишкен.

⁸ Иисус оларның чүнү чугаалашканын билир болгаш, мынча дээн: «Биче бүзүрелдиглер, хлеб албаан бис джип чоондунар? ⁹ Амдыгаа дээр билип чадаанынар ол бе? 5000 кижини беш хлеб тоттуруптарга, чем артыы-биле чеже аргаан хааржак долдуруп алчык силер? ¹⁰ А 4000 кижини чеди хлеб тоттуруптарга, чем артыы-биле чеже аргаан хааржак долдуруп алчык силер? ¹¹ Мээң чугаам хлеб

^u15:39 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Магадаан» эвес, а «Магдала» деп бижээн.

15:32 Мф. 9:36 15:33 4 Хаан. 4:42-44 15:38 Мф. 14:21 16:1 Мф. 3:7

16:1 1 Кор. 1:22 16:4 Иона 2:1; Мф. 12:39 16:6 Лк. 12:1; 1 Кор. 5:7-8 16:8 Мф. 6:30

16:9 Мф. 14:13-21 16:10 Мф. 15:36-37

дугайында эвес деп канчап билбес улус силер? Фарисейжи болгаш саддукейжи ажыткыдан кичээниңер!»

¹² Ол хлеб хөөдөр ажыткыдан эвес, а фарисейлер болгаш саддукейлернин өөредиинден оларны кичээндирген-дир деп өөреникчилери ынчан билип каан.

Пётрнуң Иисусту *Христос деп хүлээп көргөни

(Мк. 8:27-30; Лк. 9:18-21)

¹³ Филипптиң Кесариязының чоок-кавызынга чедип келгеш, Иисус өөреникчилеринден айтырган: «Улус *Кижиге амытан Оглун кым деп билип турар-дыр?»

¹⁴ Олар: «Чамдык улус Силерни Иоанн Медеглекчи, өскөлери – Илия, а бир чамдыгызы – Иеремия азы Бурганның өске-бир медээчизи дээр-дир» – деп харыылааннар.

¹⁵ Иисус олардан: «А силер Мени кым деп бодаар силер?» – деп айтырган.

¹⁶ Симон Пётр: «Силер – Христос, дириг Бурганның Оглу-дур силер» – деп харыылаан.

¹⁷ Иисус аңаа мынча дээн: «Иоанның оглу Симон, амыр-чыргалдыг-дыр сен, чүге дээрге ону сеңээ улус эвес, а Дээрде Адам илереткен-дир. ¹⁸ Ынчангаш Мен сеңээ мынча деп тур мен: сээң адың – Пётр, даш болур. Оон ол даш үндезинге Менээ бүзүрөөн улустуң ниитилелин тудуп үндүрөр мен, *тамының күштери ону базып шыдавас. ¹⁹ Мен сеңээ Дээрниң Чагыргазындан дүлгүүрнү бээр мен, черге хүлөөн чүвөөни дээрге база хүлүп каан боор, а черге хостап салган чүвөөни дээрге база хостап салыпкан турар». ²⁰ Иисус оон өөреникчилеринге Ону Христос-тур деп кымга-даа чугаалавазын шыңгыгы чагып каан.

Иисустуң хилинчектенип өлүрүнүң дугайында баш удур чугаалааны

(Мк. 8:31—9:1; Лк. 9:22-27)

²¹ Иисус ол үеден эгелээш, Бодунуң өөреникчилеринге Ол Иерусалимче баар, *баштыңнарның, Бурганның дээди *бараалгакчыларының болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчыларының холундан хөй хилинчекти көрүп эртер ужурлуун база Ол аңаа өлүртүп каар, ынчалза-даа үшкү хүнде катап дирлип кээр дээрзин ажы-биле чугаалап эгелөөн.

²² Пётр Ону кыдынынче кый депкеш, Аңаа чөрүжө берген: «Дээрги! Канчап ындыг боорул! Ындыг чүвө Силер-биле болбас ужурлуг!»

²³ А Ол Пётрге көрнүп келгеш, мынча дээн: «Менден ырап чор, *эрлик! Сен Мени оруумдан астыктырып тур сен, чүге дээрге бодалдарың Бурганны эвес, улустуу-дур».

²⁴ Иисус оон Бодунуң өөреникчилеринге мынча дээн: «Мени эдерер дээн кижиге бар болза, ол бодунуң күзел-бодалындан ойталазын база бодунуң белдир-ыяжын чүктөп алгаш, Мени эдерзин. ²⁵ Бодунуң амы-тынын камгалап алып дээн кижиге

16:14 Мф. 14:2 **16:14** 3 Хаан. 17:1; Мал. 4:5 **16:14** Иер. 1:1 **16:16** Ыд. ыр. 2:7

16:17 1 Кор. 2:13 **16:18** Мк. 3:16; Ин. 1:42 **16:18** Эф. 2:20 **16:19** Иса. 22:22

16:20 Мф. 9:30 **16:21** Лк. 17:25 **16:21** Мк. 9:31; 10:34; Ин. 2:19 **16:23** Мф. 4:10

16:23 Флп. 3:19 **16:24** Мф. 10:38-39

амы-тынын ышкынып алып, а амы-тынын Мен дээш ышкынган кижиге амы-тынын тып алып. ²⁶ Бүгү делегейни холунга кирип-даа алгаш, амы-тынын оскунар болза, ооң ол кижиге ажыы чүл? Амы-тынын дедир эгидер дээш, ол кижиге чүнүн-биле төлээрил? ²⁷ Кижиге амытан Оглу Бодунуң Адазының өндүр чырынгга бүргөткөн, Бурганның төлээлери-биле кады чедип келгеш, кижиге бүрүзүн ооң кылган ажил-херээнин аайы-биле шаңнаар азы шиидер. ²⁸ Силерге алыс шынны чугаалап тур мен: мында турар улустуң аразында, өлбөй чыткаш-ла, Бодунуң Чагыргазын хүлээп алгаш чедип келген Кижиге амытан Оглун көрүп каар улус бар-дыр».

Иисустуң хевир-шырайының өскерилгени

(Мк. 9:2-13; Лк. 9:28-36)

17 ¹ Алды хүн эрткенде, Иисус Пётру, Иаковту болгаш ооң дуңмазы Иоанны эдерткеш, чүгле ол үш кижиге-биле кады бедик дагже үне берген. ² Аңаа, олар көрүп турда, Ооң хевир-шырайы өскерли берген: арны хүн дег чырып, а хевиге чырыктан өңгүр апарган. ³ Хенертен оларга *Моисей биле Илия көстүп келгеш, Иисус-биле чугаалажып эгелээн.

⁴ Пётр Аңаа мынча дээн: «Дээрги, мында турарывыс эки-дир! Күзээр болзуңарза, үш чадырдан тип берээли: бирээзин – Силерге, өскезин – Моисейге, база бирээзин – Илияга».

⁵ Ол ынча деп турар аразында, чырык булут көжүп келгеш, оларны шыва апкан. Булут аразындан үн дыңналган: «Бо дээрге Мээң ханы ынак Оглум-дур! Ол Мээң сеткилимге кирер-дир! Ону дыңнап чоруңар!» ⁶ Үннү дыңнааш, олар аажок сүртеп, черже доңгая кээп дүшкеннер. ⁷ Иисус оларже чоокшулай бергеш, холун дегзип: «Кортпаңар, тургулаңар!» – дээн. ⁸ Олар долгандыр көргөш, Иисустан өске кымны-даа көрбөөннер.

⁹ Олар дагдан бадып олурда, Иисус оларга шынгыгы чагып каан: «*Кижиге амытан Оглу өлүглер аразындан катап дирилбээн шаанда, маңаа көргөн чүвөңөр дугайында кымга-даа чугаалаваңар!»

¹⁰ Өөреникчилери ынчан Оон: «Чүге ном-хоойлу тайылбырлакчылары Илия *Христосту мурнай кээр ужурулуг деп турарың?» – деп айтырып салганнар.

¹¹ «Хамык чүвени чурумчудуп, айлаар дээш, Илияның мурнай кээр ужурулуу чөп болгай – деп, Иисус харыылаан. – ¹² Илияның шагда-ла чедип келгенин силерге чугаалап тур мен. Ынчалза-даа улус ону танывайн баргаш, кара туразында аажылап, бак көргөн. Кижиге амытан Оглу база шак ынчалдыр олардан хилинчек көөр». ¹³ Оон Иоанн Медеглекчиниң дугайында чугаалаанын өөреникчилери ынчан билип каан.

16:25 Мф. 19:29 16:26 Ыд. ыр. 48:8 16:27 Ы. х. к. 33:2; Дан. 7:13; Зах. 14:5; Мф. 24:30; 25:31;

1 Фес. 4:16 16:27 Эккл. 3:17; Ажыд. 2:23 16:28 Мф. 24:34; Ин. 21:22

17:1 Мк. 5:37; 14:33 17:2 Дан. 7:9; Ажыд. 1:16 17:3 Мал. 4:5

17:5 Иса. 42:1; Мф. 3:17 17:5 Ы. х. к. 18:15; 2 Пет. 1:17 17:9 Мф. 8:4; 9:30; Мк. 1:44

17:11 Мал. 4:5 17:12 Иса. 53:7 17:13 Мф. 11:14; Лк. 1:17

Букшуураан оолду экирткени

(Мк. 9:14-29; Лк. 9:37-43)

¹⁴ Олар чонче ээп кээрге, бир кижн Иисусче чоокшулап келгеш, Ооң мурнунга дис кырынга олура дүжүп: ¹⁵ «Дээрги, мээң оглумну кээргеп көрүңер! – дээн. – Ол тыртып аарааш, хинчектени берди: үргүлчү отче, сугже шураар-дыр. ¹⁶ Мен ону Силерниң өөреникчилериңерже аппаратым, ынчалза-даа олар ону экиртип чадашты».

¹⁷ Иисус харыы кылдыр: «О, бо салгалдың бүзүрел чок, будалган улузу! Силер-биле чеже мынчап чоруур мен?! Силерни чежеге дээр шыдажып кээр мен?! Оолду Менче эккелиңер!» – дээн. ¹⁸ Иисус букту хоруптарга, ол оолдан үне берген, а демгизи ол-ла дораан каң-кадык апарган.

¹⁹ Иисус чааскаан турар өйде, өөреникчилери Аңаа чедип келгеш: «Бис чүге ол букту үндүр сывырып шыдавадывыс?» – деп айтырганнар.

²⁰⁻²¹ Ол мынча деп харыылаан: «Силерниң бүзүрелиңер биче болган-дыр. Алыс шынны чугаалап тур мен: силерде оода-ла горчица үрезини хире бүзүрел бар болза, бо дагга: „Туружундан көже бер“ – дээр болзунарза, ол көже бээр ийик, силерге кылып болбас хире чүү-даа турбас ийик»^v.

Иисустун Бодунун өлүмүнүн дугайында ийги удаа чугаалааны

(Мк. 9:30-32; Лк. 9:43-45)

²² Олар шупту Галилеяга кады турар өйде, Иисус өөреникчилеринге мынча дээн: «Кижн амытан Оглун удавас улус холунга тудуп бээр-дир. ²³ Ол улус Ону өлүрүп каар, ынчалза-даа үшкү хүнде Ол катап дирлип кээр». Өөреникчилери аажок муңгарай берген.

*Бурганның өргээзинин үндүрүү

²⁴ Олар шупту Капернаумга чедип келгенде, Пётрга Бурганның өргээзинин үндүрүүн хавырап улус чедип келгеш: «Башкыңар үндүрүт төлээр бе?» – деп айтырган.

²⁵ Пётр: «Төлээр!» – деп харыылааш, бажыңче кире берген.

Ол чүнү-даа чугаалап четтикпээнде, Иисус баштай айтырыг салган: «Сен чүү деп бодаар сен, Симон? Бо делегейниң хааннары кымдан албан-үндүт хавырап ийик? Бодунун ажы-төлүнден бе азы өске улустан бе?»

²⁶ Пётр: «Өске улустан» – деп харыылаан.

Иисус: «Ынчаарга бодунун ажы-төлүн үндүрүгден хостааны ол-дур – деп түңнеп каан. – ²⁷ Ынчалза-даа эрге-чагырга улусун хомудатпаалыңар. Хөлче баргаш, сыырткыыжың шывадааш, бир дугаар туттунган балыкты ушта шелгеш, аксын

^v17:20-21 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Ындыг букту чүгле Бурганга тейлеп база шээрленип тургаш, үндүр сывырып болур-дур» деп сөстөрни немээн.

17:18 Мк. 1:26; Аж.-ч. 8:7 17:20-21 Мф. 13:31; Лк. 17:6 17:20-21 Мк. 11:23

17:23 Мф. 16:21; 20:19 17:24 Мк. 9:33 17:24 Хост. 30:13; 38:26; Мф. 22:17

17:27 Рим. 13:7

ажыдывыт. Оон бодуң дээш-даа, Мен дээш-даа үндүрүг төлээринге четчир чоосту тып алгаш, ийилдиривистиң үндүрүүвүстү төлөп каг».

Дээрниц Чагыргазында кым эң чугулал?

(Мк. 9:33-37, 42-48; Лк. 9:46-48; 17:1-2)

18¹ Ол өйдө Иисуска өөреникчилери чедип келгеш: «Дээрниц Чагыргазында кым эң чугулал?» – деп айтырыг салганнар.

² Иисус бир чаш уруг кый деп алгаш, ону оларның аразынга тургускаш, ³ мынча дээн: «Силерге алыс шынны чугаалап тур мен: амгы байдалыңардан өскерли бербес болзуңарза база бичии уруглар дег апарбас болзуңарза, Дээрниц Чагыргазынче кирбес силер. ⁴ Ынчангаш бодун томаарткаш, чаш уруг дег апарган кижии Дээрниц Чагыргазынга эң чугула кижии боор. ⁵ Мындыг чаш уругну Мээң адымны бодааш, хүлээп ап турар кижии Мени база хүлээп ап турар.

⁶ А Меңээ бүзүрөөн ындыг бичии улустуң кайы-бирээзин бачытче чыгапкан кижии турар болза, ооң мойнунга дээрбе дажы баглааш, далай дүвүнчө киир октаптары безин ол кижиге эки салым боор ийик. ⁷ Күткүлгелери дээш, бо делегей ат болур! Ол бүгү күткүлгелерниң кээри албан, ынчалза-даа оларның кээриниң чылдагааны болган кижии ат болур! ⁸ Холуң азы будуң сени бачытче чыгай берзе, ону одура шаап, октавыт! Ийи холдуг азы ийи буттуг чорааш, мөңгө отче киир октадыр орнунга, мөңгө амыдыралче чаңгыс холдуг азы чаңгыс буттуг киргени дээр. ⁹ Карааң сени бачытче чыгай берзе, ону ушта каскаш, октавыт! Ийи карактыг чорааш, *тамының одунче киир октадыр орнунга, мөңгө амыдыралче чаңгыс карактыг киргени дээр».

Читкен хой дугайында *угаадыгыг чугаа

(Лк. 15:3-7)

¹⁰⁻¹¹ «Көрдүнер бе, бо бичии уругларның чаңгызын-даа дора көрбөңер. Силерге алыс шынны чугаалап тур мен: оларны карактаан дээрниц төлээлери Мээң дээрде Адамның чанында доктаамал турар^w. ¹² Чүү деп бодаар силер? Чүс хойлуг кижии оларның бирээзин чидирипсе, арткан тозан тозун дагларга каапкаш, читкен хоюн дилеп чоруппас бе? ¹³ А тып алганда, читпээн тозан тозунга бодаарга, демги хою дээш өөрүшкүзү улуг боор деп силерге алыс шынны чугаалап тур мен. ¹⁴ Дээрде Адаңар база шак ындыг: бо бичии уругларның чаңгызы-даа чиде бээрин Ол күзевейн турар».

Бачыт үүлгеткен эш-өөрнү канчаарыл?

(Лк. 17:3)

¹⁵ «Эжиң сеңээ удур бачыт үүлгеткен болза, өске улус дыңнавайн турда, хомудалың барып сөглө. Ол сени дыңнаар болза, ону бодуңче ээлдирип алганың ол. ¹⁶ А ол сени дыңнаваас болза, бир азы ийи кижиден эдертип ал, чүгө

^w**18:10-11** Өске буруңгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Кижии амытан Оглу читкен чүвени тыпкаш, камгалаар дээш келген болгай» деп сөстөрни немээн.

18:3 1 Кор. 14:20 **18:3** Мф. 19:16 **18:5** Мф. 10:40; Лк. 10:16; Ин. 13:20

18:7 Мф. 26:24 **18:8** Мф. 5:30 **18:8** Мф. 25:41; Ажыд. 20:10 **18:9** Иса. 66:24

18:9 Мф. 5:29 **18:14** Ин. 6:39 **18:15** Лев. 19:17 **18:15** Иак. 5:19; Гал. 6:1

дээрge кандыг-даа херекти бадьткаар диге, ийи азы үш херечиниң өчүү херек. ¹⁷ Оларны база дыңнаvas болза, Бурганга бүзүрөөннер ниитилелинге чугаала. Бүзүрөөннер ниитилелин-даа дыңнаvas болза, аңаа өске чон кижизинге азы үндүрүг хавырыкчызынга дег хамаарылгалыг бол.

¹⁸ Силерге алыс шынны чугаалап тур мен: черге чүнү хүлүүр-дүр силер, ону дээрge база хүлүп каан болур; а черге чүнү хостап салыр-дыр силер, ону дээрge база хостап салыпкан болур. ¹⁹ База катап чугаалап тур мен: силерниң ийиңер черге кандыг-бир чүвени эп-сеткилдиг дилеп, *мөргүүр болза, олар чүнү-даа дилезе, Дээрде Адам шуптузун бээр. ²⁰ Чүге дээрge Мээң адымны хүндүлээр дээш ийи азы үш кижича чыгырыл, Мен база аңаа турар мен».

Өршээл билбес чалча дугайында угаадыглыг чугаа

²¹ Пётр ынчан Иисуска чедип келгеш, айтырыг салган: «Дээрge, меңээ удур бачыг үүлгедир эжим бар болза, мен ону чеже удаа өршээр уjurлуг мен? Чеди бе?»

²² Иисус аңаа мынча деп харыылаан: «Чок, чеди эвес, а чеден катап чеди удаа^x. ²³ Дээрниң Чагыргазы дараазында үлегерге дөмей. Бодунуң чалчаларындан өрөшире негеп, санажыр дээн хаан турган. ²⁴ Хаан санажып эгелээрge, 10 000 шоодай мөңгүн акша өрелиг бир кижини эккелген. ²⁵ Өрелиг кижиниң төлээр харык-шинээ чок боорга, хаан ооң бодун, кадайын, уруг-дарыын база бар-ла эт-хөрөңгизин өрезин дуглай садьпсын деп дужааган. ²⁶ Чалча хаанның буттарыңче донгая кээп дүшкеш: „Хензиг-ле манап көрүңерем! Төндүр төлөп бериптер мен!“ – дээн. ²⁷ Хаан чалчазын кээргей бергеш, ооң хамык өрезин өршээгеш, салып чорудупкан.

²⁸ А ол чалча оон үнгеш, аңаа чүс мөңгүн чоос өрелиг бодунуң бир чалча эжинге таваржы берген. Ол эжин боой тудуп: „Өрөң төле!“ – деп негеп эгелээн. ²⁹ Өрелиг эжи дис кырынга олурупкаш, аңаа сөгүрүп: „Хензиг-ле манап көрөм! Төлөп бериптер мен!“ – деп чаннып эгелээн. ³⁰ Ынчалза-даа демгизи манаксавайн, өрелиг эжин аппараташ, өрезин эгиткиже, кара-бажыңче суктуртуп каан.

³¹ Ол бүгүнү көргөн өске чалчалар аажок хөңнү баксырааш, чүү болганын хаанынга дамчыдып четкеннер. ³² Хаан ынчан демги чалчазын кыйгырткаш, мынча дээн: „Өөдежок чалча! Мен хамык өрөнни дилээң ёзугаар өршээвежик мен бе?!“ ³³ Сени өршээп кааным дег, эжиңни база өршээр уjurлуг эвес сен бе?“ ³⁴ Килеңнээн дээрge ол чалчаны аңаа хамык өрезин эгитпээже эриидээри-биле кара-бажыңче суктуртуп каан. ³⁵ Шуптуңар эш-өөрүңерни сеткилиңер ханызындан өршээвес болзуңарза, Дээрде Адам силерни база ынчалдыр аажылаар».

Иисустун өг-бүлө тудары база чарлыышкын дугайында чугаалааны

(Мк. 10:1-12)

19 ¹ Чугаалап дооскаш, Иисус Галилеяны каггаш, *Иордан хемниң ол чарыында Иудеяның черлеринче чорупкан. ² Мөөң чон Ону эдерип чораан, а Ол аңаа улусту экиртип турган.

^x18:22 Азы: «Чеден чеди удаа».

³ Чамдык *фарисейлер Иисуска чедип келгеш, Ону шенээр сагыштыг, айтырыг салган: «Эр кижикандыг-даа чылдагаан-биле кадайындан чарлып болур бе?»

⁴ Харьызынга Ол мынча дээн: «А силер Чаяакчы эң эгезинде эр биле кыс кижини чаяаган дээнин номчувааныңар ол бе? ⁵ Оон мынча дээн болгай: „Эр кижикандаа каапкаш, кадайы-биле катчы бээр, олар ам ийи эвес, а чаңгыс мага-бот апаар“. ⁶ Ынчангаш олар ам ийи эвес, а чаңгыс мага-бот боор-дур. Бурганның каттыштырган чүвезин кижик чарып болбас ужурлуг».

⁷ А олар Оон айтырыг салган: «Ынчаарга *Моисей чүгө эр кижиге кадайыңа чарлыр дугайында бижик бергеш, ону чандырыптар деп чарлык болганы?»

⁸ «Чүрөктеринер доң дош боорга, Моисей силерге кадайларыңардан чарлырын чөпшээрээн-дир – деп, Иисус харыылаан. – Ынчалза-даа эгезинде ындыг эвес турган. ⁹ Кадайының самыраанындан өске, кандыг-бир чылдагаан-биле оон чарылгаш, өске кадай алган кижик ашак-кадайың шынчы чоруун үрээни ол болур деп тур мен»^у.

¹⁰ А өөреникчилери Аңаа мынча дээн: «Кадайының мурнунга эр кижинин хүлээлгелери ындыг боор болза, шуут өгленмээни дээр-дир оң!»

¹¹ Иисус: «Мээң чугаалаан чүвемни шупту улус эвес, а чүгө Бурганның ындыг арга бергени улус хүлээп ап шыдаар – деп харыылаан. – ¹² Эр улустун өг-бүлө тудуп шыдавазында элээн каш чылдагаан бар: чамдык улус төрүмелинден эр чаяаны чок боор, чамдыктарын өске улус акталап каан боор, а чамдыызы Дээрнин Чагыргазы дээш өг-бүлө тударындан ойталаар. Ону хүлээп ап шыдаар кижик хүлээп алгай аан!»

Иисустун бичии уругларны алгап-йөрээни

(Мк. 10:13-16; Лк. 18:15-17)

¹³ Ол үеде Иисус оларга холун дегзип, мөргүзүн дээш, бир улус Аңаа бичии уруглар эккелген. А Ооң өөреникчилери оларны эккелген улусту эрттирбейн турганнар. ¹⁴ Иисус ынчан мынча дээн: «Бичии уруглар Меңээ кээп турзун, оларга шаптыктап, эртерин хоруванар! Дээрнин Чагыргазы олар ышкаш улустуу боор».

¹⁵ Иисус оларга холун дээскеш, ол черден чоруй барган.

Иисус болгаш бай кижик

(Мк. 10:17-31; Лк. 18:18-30)

¹⁶ Бир кижик Иисуска чедип келгеш, айтырыг салган: «Башкы!^z Мөңгө амыдырал чедип аар дизимзе, мен кандыг буян кылайын?»

^у**19:9** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Ашаандан чарылган херэжени кадайланьп алган кижик база ашак-кадайың шынчы чоруун үрээни ол болур» деп сөстөрни немээн (Лк. 16:18 көр).

^z**19:16** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Башкы» эвес, «Буянын Башкы» деп бижээн (Мк. 10:17; Лк. 18:17 көр).

19:4 Э. д. 1:27 **19:5** Э. д. 2:24; Эф. 5:31 **19:6** 1 Кор. 6:16 **19:6** Мал. 2:16; 1 Кор. 7:10

19:7 Ы. х. к. 24:1 **19:9** Мф. 5:32; 1 Кор. 7:10 **19:11** Мк. 4:11; 1 Кор. 7:7; 1 Тим. 5:14

19:14 Мф. 18:3 **19:16** Лк. 10:25

¹⁷ «Чүгө буян дугайында Менден айтырдың? – деп, Иисус харыбылаан. – Чүглө чаңгыс Бурган буянныг. А мөңгө амыдыралды алып дизайнзе, Бурганның айтышкыннарын сагып чор».

¹⁸ «А кандыгларын?» – деп, демгизи айтырган.

Иисус мынча дээн: «*Кижиге өлүрбө, кады чурттаан эжиңге өскерилбө, оорлава, мегелеп херечилева*, ¹⁹ *ада-иенни хүндүлөп чор, чаныңда кижиге бодуңга бодуң дег ынак бол*».

²⁰ Аныяк эр Аңаа: «Мен ол бүгүнү сагып келдим^а. Меңээ ам чүү четпейн турары ол?» – дээн.

²¹ Иисус аңаа мынча деп харыбылаан: «*Болбазыраңгай кижиге болуксазыңга, хамык эт-хөреңгинни барып садыпкаш, акшазын ядылыларга үлөп беривит, ынчан дээрлерге эртинге-байлактыг боор сен. А ооң соонда келгеш, Мени эдерип чорувут».

²² Ол сөстөрнү дыңнааш, аныяк эр муңгаргай чорупкан, чүгө дээрге ол аажок бай кижиге турган. ²³ Иисус ынчан Бодунуң өөреникчилеринге мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бай кижиге Дээрниң Чагыргазынче кирери дыка-ла берге! ²⁴ База катап чугаалаайн: бай кижиниң Бурганның Чагыргазынче киреринден тевениң тевене үдүн өттүр өдө бээри белен».

²⁵ Өөреникчилери ону дыңнааш, аажок кайгап: «Ынчаарга кым камгалалды ап шыдаарыл?» – деп айтырганнар.

²⁶ Иисус оларже топтап көргөш, мынча дээн: «Кижиге ону шыдавас, ынчалза-даа Бурганның шыдавас чүвези чок».

²⁷ Пётр ынчан Аңаа: «Көрүнер даан, бис хамык бар чүвевисти каапкаш, Силерни эдерип чоруптувус. Ынчаарга биске ол дээш, чүү боорул?» – дээн.

²⁸ А Иисус оларга мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: ам кээр чаа делегейге *Кижиге амытан Оглу Бодунуң чайынналган дүжүлгезинге саадаптарга, силер – мени эдерген улус – Израильдин он ийи аймаан шиидери-биле он ийи дүжүлгеге олургулаптар силер. ²⁹ Мен дээш, бажыңнарын, ха-дунмазын, ада-иезин^б, ажы-төлүн азы черин кааптар кижиге бүрүзү оон чүс катап хөйүнү алып база мөңгө амыдыралды салгап алып».

³⁰ Ынчалза-даа хөй ам баштайгылар бооп турарлар – сөөлгүлөр апаар, а ам сөөлгүлөр бооп турарлар – баштайгылар апаар».

Виноград шөлүндө ажилчыннар дугайында *угаадыглыг чугаа

20 ¹ «Дээрниң Чагыргазы дараазында үлегерге дөмей болуп турар. Бир-ле кижиге Бодунуң шөлүнгө ажилдаар улус хөлөзилээр дээш, эртен эрте үнүпкен. ² Шөл ээзи ажилчыннарга хүнде бир мөңгүн чоос төлээр бооп дугуржуп алгаш, оларны виноград шөлүнчө чорудупкан. ³ Хүн үнгенден бээр үш шак болганда, ол

^а19:20 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Бичиимден-не» деп сөстөрнү немээн.

^б19:29 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «кадайын» деп сөстү немээн (Лк. 18:29-30 көр).

19:17 Ыд. ыр. 105:1; 118:68 19:17 Лев. 18:5; Неем. 9:29; Иез. 20:11; Рим. 10:5; Гал. 3:12

19:19 Хост. 20:12-16; Лев. 19:18 19:20 Флп. 3:6

19:21 Мф. 5:48 19:21 Лк. 12:33 19:21 Мф. 6:20; 1 Пет. 1:4 19:23 Ыд. ыр. 48:7-8 19:26

Э. д. 18:14; Иов 42:2; Иер. 32:17; Мк. 14:36 19:27 Мф. 4:20-22 19:28 Мф. 16:27; 25:31

19:28 Дан. 7:9; Лк. 22:30; 1 Кор. 6:2; Ажыд. 3:21 19:29 Мф. 16:25 19:30 Мф. 20:16; Лк. 13:30

базаарже баргаш, чүнү-даа кылбайн турар өске улусту көрүп каан. ⁴ „Силер база мээң виноград шөлүмгө барып ажилдаңар. Чогууру-биле төлээр мен“ – деп, ол чугаалаан. Демги улус чорупкан. ⁵ А ээ кижиге үш шак болгаш, оон база үш шак болгаш, базаарже барып, база-ла ынчаар кылгылаан. ⁶ Ажыл шагының төнеринге чедир бир шак артканда, ол ынаар база катап чеде бергеш, ында турар улусту көрүп кааш: „Чүгө хүннү бадыр чүнү-даа кылбайн тур силер?“ – деп айтырган. ⁷ Олар аңа: „Бисти кым-даа хөлезилеп албады“ – деп харыы бергеннер. Ээ кижиге ол улуска: „Силер база виноград шөлүнче барыңар“ – дээн.

⁸ Жежээ дүшкенде, шөл ээзи бодунуң ажыл башкарыкчызынга мынча дээн: „Ажылдааннарны чыгаш, оларның-биле сөөлүндө хөлезилээним улустан эгелээш, баштайгыларыңа чедир санаш“. ⁹ Ээ кижиниң сөөлүндө хөлезилеп алган улузу келгеш, кижиге бүрүзү бир мөңгүн чоосту ап үнген. ¹⁰ Баштай хөлезилеттинген улус ынчан оон-даа хөйүнү алыр бис деп бодаан, ынчалза-даа олар база бир-бир мөңгүн чоос алган. ¹¹ Төлөвирин алгаш, олар виноград шөлүнүң ээзинге ажынып: ¹² „Бо сөөлгү улус бир шак ажылдады, бис изиг хүн адаанга хүнзедир ажылдап келдивис, а силер оларны биске деңнээр-дир силер“ – деп турганнар. ¹³ Ынчаарга ээ кижиге оларның бирээзинге мынча деп харыылаан: „Мен сени хомудатпадым, өңүк. Сен мээң-биле бир мөңгүн чооска дугуржуп алдың чоп. ¹⁴ Төлөвирин алгаш, чорувут. А мен бо сөөлгү кижиге сенээ бергеним хирени бериксеп тур мен. ¹⁵ Акшамны бодум баш билир эргем чок кижиге мен бе? Азы мээң экиргээм дээш, адааргаарың ол бе?“

¹⁶ Шак ынчаар сөөлгүлөр – баштайгылар, а баштайгылар – сөөлгүлөр апаар.

Иисустуң Бодунуң өлүмүнүн дугайында үшкү удаа чугаалааны

(Мк. 10:32-34; Лк. 18:31-34)

¹⁷ Иерусалимче бар чыткаш, Иисус он ийи *элчинин улустан өскээр апаргаш, оларга мынча дээн: ¹⁸ «Дыңнаңар, Иерусалимче чоокшулап кел чор бис. Аңа *Кижиге амытан Оглун Бурганның дээди *бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчыларыңа тудуп бериптер. Олар Ону өлүрер кылдыр шийткеш, ¹⁹ Ону дорамчылазын, эттеп-эридезин база хере шапсын дээш, *өске чоннар улузунга тудуп бериптер. Ынчалза-даа үшкү хүнде Ол катап дирлип кээр».

Иаков биле Иоанның дилээ

(Мк. 10:35-45)

²⁰ Иисуска ооң соонда Зеведейниң кадайы оолдары-биле кады келгеш, мөгөйип бараалгаш, Оон бир чүве дилээн.

²¹ Иисус оон: «Чүнү күзеп турарыңар ол?» – деп айтырган.

Демги кадай мынча дээн: «Силерниң Чагырганарга ийи оглум: бирээзи – оң талаңарга, а өскези – солагай талаңарга оруп аарын азап көрүңер».

²² Иисус: «Чүнү дилеп турарыңарны билбес-тир силер. Мээң ам ижерим дашканы ижип шыдаар силер бе?»^с – деп харыылаан.

^с**20:22** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Мээң шыдажып эртерим дег, шак ындыг хилинчекти силер база шыдажып эртип шыдаар силер бе?» деп сөстөрни немээн.

20:8 Лев. 19:13; Ы. х. к. 24:15 **20:16** Мф. 19:30; Лк. 13:30 **20:19** Мф. 16:21; 17:23

20:20 Мф. 10:2; Мк. 1:19 **20:21** Мф. 19:28 **20:22** Мф. 26:39; Ин. 18:11

Олар: «Шыдаар бис» – дээннер.

²³ Иисус оларга мынча дээн: «Мээң хилинчээмниң дашказын ижер силер, а кымның Мээң оң азы солагай таламга олурарын хайырлаары Менден хамаарышпас: аңаа Адамның айтып кааны улус орар».

²⁴ Ону дыңнааш, арктан он элчин демги ийизинге хорадап үнген. ²⁵ Ынчалза-даа Иисус оларны кый деп алгаш, мынча дээн: «Өске чоннарның чагырыкчылары боттарының улунун дарлап турарын, а даргалары оларны бастып турарын билир болгай силер. ²⁶ А силерниң араңарга ындыг чүве турбазын! Силерниң араңарда алдар-хүндүлүг болуксаар кижиге бар болза, чалчаңар болзун. ²⁷ Силерниң араңарга бир дугаар болуксаан кижиге бар болза, кулуңар болзун. ²⁸ Чүгө дээрге Кижиге амытан Оглу база-ла улус Аңаа бараан болзун дээш эвес, харын Боду бараан боору-биле база Бодунун амы-тынының өртөө-биле хөй улусту хостап аар дээш келген болгай».

Ийи согур кижини экирткени

(Мк. 10:46-52; Лк. 18:35-43)

²⁹ Иисус өөреникчилери-биле кады Иерихондан чоруп турда, оларны мөөң чон эдерип чораан. ³⁰ Орук кыдыынга орган ийи согур кижиге оларның чаны-биле Иисустун эртип бар чыдарын дыңнааш: «Дээрги! *Давидтин Оглу, бисти кээргеп көрүңер!» – деп алгыржып үнген.

³¹ Улус согурларны кончуп: «Ыгытаванар!» – деп соксадырга, олар оон-даа ыыткыр алгыржыр болган: «Дээрги! Давидтин Оглу, бисти кээргеп көрүңер!»

³² Иисус доктаай дүшкеш, оларны кый депкен. Ол: «Менден чүнү кылып берзин деп күзеп тур силер?» – дээн.

³³ Олар Аңаа: «Дээрги, бистиң карактарывыс көстүп келзин» – деп харыылааннар. ³⁴ Иисус кээргей бергеш, оларның карактарынга холун дээскен. Согурлар ол-ла дораан көрө бергеш, Ону эдерип чорупканнар.

Иисустун Иерусалимче байырлалдыг моорлап киргени

(Мк. 11:1-11; Лк. 19:28-38; Ин. 12:12-19)

21 ¹ Олар Иерусалимге чоокшулап келгеш, Елеон дааның чанында Виффагия суурга чедип келгенде, Иисус ийи өөреникчизин бурунгаар айбылапкаш, ² оларга чагып каан: «Мурнуңарда суурже барынар. Аңаа баргаш, ол дораан кыс элчигенни болгаш ооң чанында аныяк элчигенчигешти баглап каан турарын көрүп каар силер. Оларны чешкеш, Меңээ эккелинер. ³ А кандыг-бир кижиге силерден бир чүве айтырза: „Олар Дээргиге херек апарды“ – деп харыыланар. Оларны ээзи доп-дораан салыптар». ⁴⁻⁵ *Медээчининг аксы-биле:

«Сион|Сион-кыска мынча деңер:

„Көр даан, Хааның сенче кел чыдыр.

Биче сеткилдиг Хааның элчиген, ажылчын элчиген оглу

20:26 1 Пет. 5:3 20:26 Мф. 23:11; Мк. 9:35 20:28 Ин. 13:4-5

20:28 Иса. 53:10-11; Ин. 11:51; 1 Пет. 1:18-19; Рим. 4:25; Гал. 1:4; 1 Тим. 2:6; Тит. 2:14

20:29 Иис. 6:1; 3 Хаан. 16:34 20:30 2 Хаан. 7:12-16; Мф. 9:27-31 20:34 Лк. 7:13

21:1 2 Хаан. 15:30; Зах. 14:4; Аж.-ч. 1:12 21:4-5 Иса. 62:11

муну алган кел чыдыр“» – дээн сөстөр ынчаар боттанганы ол.

⁶Өөреникчилер чоруткаш, бүгү чүвени Иисустуң чугаалаан аайы-биле кылганнар. ⁷Олар элчигенчигешти иези-биле кады эккелгеш, хевин оларга чонай салгаш, Иисусту олуртупканнар. ⁸Эндерик хөй чон хевин Ооң мурнунда орукка дөжей сала берген, а өскелери ыяш будуктарын сыккаш, орукка чада салып чораан. ⁹Ооң мурнунга база соонга бар чыткан эндерик хөй чон ытыкыр алгыржып турган:

*«Осанна!^д *Давидтиң Оглунга алдар-мактал!
Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден кел чыдар Кижги алгадып-йөрээтсин!
Осанна! Өрү дээрде Бурганга алдар-мактал!»*

¹⁰Иисус Иерусалимче кирип кээрге, бүгү хоорай хөлзеп үнген. Улус: «Бо Кымыл?» – деп айтыржып турган. ¹¹А мөөң чон: «Бо дээрге Бурганның медээчизи Галилеяның Назарет чурттуг Иисус-тур» – деп харыылаар болган.

Иисустуң садыгжыларны *Бурганның өргээзинден үндүр ойлатканы

(Мк. 11:15-19; Лк. 19:45-48; Ин. 2:13-22)

¹²Оон Иисус Бурганның өргээзиниң иштинче киргеш, ында садыг-наймаа кылып турган хамык улусту үндүр сывыртапкаш, акша солукчуларының столдарын болгаш көге-буга сатканнарның баартактарын аңдара октагылапкан. ¹³Иисус оларга мынча дээн: «Бижилгеде: „*Мээң өргээм мөргүл|Мөргүл, мөргүүрү өргээзи деп адаттырар*“ деп бижиттинген болгай, а силер ону *дээрбечилер уязы* кылып алган-дыр силер!»

¹⁴Согур болгаш аскак-бүскек улус Бурганның өргээзинге Аңаа чедип кээрге, Ол аарыг улусту экиртип каан. ¹⁵Бурганның дээди *бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары Оон кылып турган кайгамчык чүүлдерин көргөш база Бурганның өргээзинде бичии уругларның: «Осанна!* Давидтиң Оглунга алдар-мактал!» – деп алгыржып турарын дыңнааш, килеңней берип, ¹⁶Аңаа: «Оларның чүү деп турарын дыңнап тур сен бе?!» – дээннер.

Иисус оларга: «Ийе – деп харыылаан. – Силер Бижилгеде: „*Бичии уруглар болгаш эмер чаштарның аксындан алдар-макталды үндүрүп аар сен*“ дээнин кажан-даа номчувааныңар ол бе?»

¹⁷Иисус оон оларны каапкаш, хоорайдан Вифания суурже чоруй баргаш, аңаа хонуп алган.

^д21:9, 15 Осанна – еврей дылда «Камгалап көрөм» дээн (Ыд. ыр. 117:25 көр). Мында ол сөс иудейлерниң манап турары хаан – Мессияны алдаржыткан кыйгы кылдыр ажылаттыңган.

21:4-5 Зах. 9:9; Ин. 12:15 21:4-5 Мф. 1:23; 26:56; Ин. 19:36 21:8 4 Хаан. 9:13

21:9 2 Хаан. 7:12-16; Мф. 9:27 21:9 Ыд. ыр. 117:25-26; 148:1; Мф. 23:39

21:11 Лк. 7:16 21:12 Лев. 1:14; 5:7; 12:8; Лк. 2:24 21:13 Иса. 56:7; Иер. 7:11 21:15 2 Хаан.

7:12-16; Мф. 9:27 21:16 Лк. 19:39 21:16 Ыд. ыр. 8:2-3 21:17 Лк. 19:29; 24:50; Ин. 11:18

Кургап калган фи́га ыяжы

(Мк. 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Эргенинде, хоорайже чанып ора, Иисус аштай берген. ¹⁹ Орук кыдыында фи́га ыяжын көрүп кааш, Ол аңаа чеде берген, ынчалза-даа бүрүлөрдөн өске чүнү-даа тыппаан. Ол ынчан ыяшка: «Моон сонгаар сеңээ кажан-даа чимис үнмес болзун!» – дээн. Фи́га ыяжы дораан-на кургап калган.

²⁰ Өөреникчилер ону көргөш, кайгап: «Фи́га ыяжы канчап ындыг дүрген кадып калды?» – деп айтырганнар.

²¹ Иисус мынча деп харыылаан: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бүзүрээр-ле, чигзинмес-ле болзуңарза, фи́га ыяжы-биле болган чүүлдү кылып хамаанчок, бо дагга безин: „Турулгаш, далайже дүже бер!“ – дээр болзуңарза, шак ынчаар бүде бээр. ²² Бүзүрээр-ле болзуңарза, мөргүп тура, дилээн чүвөнернин дөгөрезин алып силер».

Иисустун эрге-чагыргазының дугайында айтырыг

(Мк. 11:27-33; Лк. 20:1-8)

²³ Иисус Бурганның өргээзинче кирип келгөш, улусту өөреди бээрге, Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш чоннун *баштыңнары Аңаа чедип келгөш, айтырыг салганнар: «Сен бо бүгүнү кандыг эрге-чагырга-биле кылып тур сен? Сеңээ ол эрге-чагырганы кым берди?»

²⁴ А Иисус оларга мынча деп харыылаан: «Мен база силерге бир айтырыг салыйн. Меңээ харыылаптар болзуңарза, силернин айтырыыңарга база харыылаар мен. ²⁵ Иоанның сугже сугар эргези Бургандан келген бе азы кижилерден бе?»

Олар аразында сүмележи берген: «Бис: „Бургандан“ – дизивиссе, Ол: „Ынчаарга силер чүге Иоаннга бүзүрөвээниңер ол?“ – дээр болгай. ²⁶ А: „Кижилерден“ – дээр дээш, чондан коргар-дыр бис, чүге дээрге хамык улус Иоанны Бурганның медээчизи деп санаар болгай». ²⁷ Олар Иисуска: «Билбес-тир бис» – деп харыылааннар.

Ол ынчан мынча дээн: «Мен база бо бүгүнү кандыг эрге-чагырга-биле кылып турарымны силерге чугаалавас мен».

Ийи оолдуг ада дугайында *угаадыглыг чугаа

²⁸ «А ам мындыг чүүл дугайында чүү деп бодаар силер че? Ийи оолдуг бир кижиге турган-дыр. Бирги оглунга баргаш, ол мынча дээн: „Оглум, бөгүн баргаш, виноград шөлүңге ажилдап көр“. ²⁹ Оозу баштай: „Барбас мен“ – дээн, а ооң соонда өскээр боданыпкаш, чорупкан. ³⁰ Ачазы өске оглунга баргаш, база-ла ынча дээн. Демгизи: „Баар мен, дээрги“ – деп харыылаза-даа, барбайн барган. ³¹ Оларның кайызы ачазының аайындан эртпээн-дир?»

Олар: «Биргизи» – деп харыылааннар.

21:18 Мф. 4:2 21:19 Иер. 24:8; 29:16-17; Ос. 9:10; Мих. 7:1; Мф. 24:32; Лк. 13:6

21:21 Мф. 17:20; Иак. 1:6; 1 Кор. 13:2 21:22 Мф. 7:8; 17:20; 1 Кор. 13:2 21:23 Аж.-ч. 4:7

21:25 Мф. 3:6 21:25 Лк. 7:30 21:26 Мф. 11:9; 14:5

Иисус ооң соонда оларга мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: үндүрүг хавырыкчылары болгаш самын-садар херээженнер Бурганның Чагыргазынче силерни мурнай кирер. ³² Чүгө дээрге Иоанн силерге шын орук айтып, баштай чедип кээрге, силер аңаа бүзүрөвээн-дир силер. А олар Иоаннга бүзүрөөн болгай. Ол бүгүнү көргөш безин, дөмей-ле бачыдыңар миннип, Бурганче ээлбээн база аңаа бүзүрөвээн-дир силер».

Виноград шөлүнүң ээзиниң дугайында угаадыглыг чугаа

(Мк. 12:1-12; Лк. 20:9-19)

³³ «Ам өске угаадыглыг чугаадан дыңнаңар. Бир кижини бодунуң ээлээн черинге виноград тарып алган. Ол ону долгандыр кажаалааш, чимизин сы бастырап уургай каскаш, таңныылдаар суурга тудуп каан. Ооң соонда ол виноград шөлүн ажаакчыларга ачылалга берипкеш, боду өске чуртче чоруй барган. ³⁴ Дүжүт ажаар үе кээрге, ол бодунуң үлүүн алыр дээш, виноград ажаакчыларынче чалчаларын чорудупкан. ³⁵ Ынчалза-даа олар ооң чалчаларын тудуп алгаш, бирээзин эттеп, өскезин өлүрүп кааннар, а үшкүзүн даш-биле соп каапканнар. ³⁶ Шөл ээзи ынчан оон-даа хөй өске чалчаларын ыткан, ынчалза-даа виноград ажаакчылары оларны база шак ынчаар аажылааннар. ³⁷ Адак соонда ээ кижини оларже бодунуң оглун чорудупкаш: „Мээң оглумну албан хүндүлөп көөрлөр“ – деп бодаан. ³⁸ Ынчалза-даа виноград ажаакчылары ооң оглун көргөш: „Бо-даа салгакчызы-дыр! Ону өлүрүп каапкаш, өнчүзүн олчалап аалы“ – дээннер. ³⁹ Олар ону сегирип алгаш, виноград шөлүндөн үндүрө бергеш, өлүрүп кааннар. ⁴⁰ Чүл че, шөлдүң ээзи чедип келгеш, виноград ажаакчыларын канчап кааптарыл?»

⁴¹ Олар Аңаа: «Ол хортаннарны каржызы-биле узуткааш, шөлүн дүжүт ажаар өйде ооң үлүүн бээр өске ажаакчыларга ачыладып каар» – деп харыбылааннар.

⁴² Иисус оларга мынча дээн: «Силер Бижилгеден номчувааныңар ол бе кай:

„Тудугжуларның херекчок дээш октапкан дажы

эң чугула даш апарган.

Дээрги-Чаяакчы ынчалдыр кылган,

ону көөрү биске кайгамчык-тыр!“

⁴³ Ынчангаш Бурганның Чагыргазын силерден хунаап аарын база „дүжүдүн“ бээр чонга бериптерин силерге чугаалап тур мен. ⁴⁴ Кым ол дашче кээп ужарыл, чуурулдуур жуп аар, а кымче ол даш кээп дүжерил ону чылча басып каар»^е.

⁴⁵ Иисустуң угаадыглыг чугааларын дыңнааш, Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш *фарисейлер Ооң оларның дугайында чугаалап турарын билип кааннар. ⁴⁶ Олар Иисусту тудуп хоругдаар деп барганнар, ынчалза-даа Ону Бурганның медээчизи деп хүлээп турар чондан кортканнар.

^е21:44 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо шүлүк таварышпайн турар.

21:32 Лк. 7:29 21:33 Ыд. ыр. 79:9; Иса. 5:1 21:33 Сол. ыр. 8:11 21:33 Мк. 13:34

21:35 Мф. 22:6; 23:34; Евр. 11:36-37 21:37 Мф. 3:17; Евр. 1:1 21:38 Евр. 1:2

21:39 Евр. 13:12 21:41 Аж.-ч. 13:46 21:42 Ыд. ыр. 117:22-23; Аж.-ч. 4:11; 1 Пет. 2:7

21:44 Иса. 8:14-15; 28:16 21:46 Мк. 11:18, 32

Куда доюнун дугайында *угаадыглыг чугаа

(Лк. 14:15-24)

22¹ Иисус оларны угаадыглыг чугаалар дузазы-биле өөредирин уламчылап, мынча дээн: ² «Дээрниц Чагыргазы дараазында үлегерге дөмей. Бодунун оглунун куда доюн кылган бир хаан турган. ³ Ол чалаан аалчыларынче чалчаларын ыткан, ынчалза-даа чалатканнар келиксевейн барган. ⁴ Хаан өске чалчаларын ыдып, оларга чагып каан: „Чалаан улузумга чугаалаңар: ‘Дойга белеткелим доозулду, семиртир азыраан молдургаларым, шарыларым соп алдым, бүгү чүве белен. Куда доюнче моорлаңар’“.

⁵ Ынчалза-даа чалаттырганнар тоовайн, боттарының ажыл-херектерин кылып, тарай бергеннер. Бирээзи шөлче үнүпкен, өскези садыглаар черинче чорупкан, ⁶ а чамдыктары ооң чалчаларын сегирип алгаш, дорамчылап өлүрүп каапканнар. ⁷ Хаанның килеңи хайынгаш, шериглерин ыдарга, олар өлүрүкчүлери шаажылааш, ол улустуң хоорайын өрттедипкеннер.

⁸ А ооң соонда хаан чалчаларынга мынча дээн: „Куда доюнга хамык чүве белендир, ынчалза-даа чалаан улузум алдар-хүндүге төлөп чок болган-дыр. ⁹ Ам орук белдирлеринче баргаш, таварышкан улустуң шуптузун дойже чалаңар“.¹⁰ Чалчалар ынчан кудумчулар кезип үнгеш, таварышкан-на чонну: эки-даа, бак-даа улусту чыып эккелгеннер. Аалчылар дойлаар черни долдур ээлепкен.

¹¹ Хаан аалчыларын көөрү-биле үнүп келгеш, байырлалда кедер хеви чок кижини көрүп каан. ¹² Ол аңа мынча дээн: „Өңнүк, сен бээр канчап байырлал хеви чок кирип келдиң?“ Оозу ыыттаваан. ¹³ Хаан ынчан чалчаларынга: „Ооң хол, будун хүлээш, дашкаар, улус ыглажып, диштерин кыжырадып турар караңгыдыва, үндүр октаптыңар“ – деп дужааган.

¹⁴ Чалаттырганнар хөй, а шилиттингеннер эвээш болдур ийин».

Императорга бээр үндүрүг дугайында

(Мк. 12:13-17; Лк. 20:20-26)

¹⁵ *Фарисейлер ынчан үне бергеш, Иисусту, сөзүнге сылдаглап, канчап тудуп алырын дугуржуп эгелээннер. ¹⁶ Олар Иисусче боттарының өөреникчилерин иродианнар-биле^f катый чорудупканнар.

«Башкы! – деп, айбылаткан улус чугаалаан. – Силерни шынчы база Бурганның алыс шын оруунга өөредип чоруур кижини деп билер бис. Кижилерни ылгай көрбөс болгаш, оларның эрге-ажыынга бараан болбас-тыр силер. ¹⁷ Ынчаарга Силернин бодалыңар чүл, биске чугаалап көрүңерем: императорга үндүрүг төлээр ужурлуг бис бе азы чок бе?»

¹⁸ Иисус оларның кара сагыштыын билгеш, мынча дээн: «Ийи арынныглар, Мени чүге шенеп тур силер? ¹⁹ Үндүрүг төлээр чоозунарны Меңээ көргүзүңер». Аңаа

^f**22:16** Иродианнар – Галилеяның ол үдеги хааны Ирод Антипаны деткип турган еврей политиктиг бөлүктүң кежигүннери.

22:1 Мф. 13:34 **22:2** Мф. 25:10; Ажыд. 19:7; 21:2 **22:6** Мф. 21:35; 23:34; Евр. 11:36-37

22:7 Мф. 21:41 **22:8** Мф. 10:11; Аж.-ч. 13:46; Ажыд. 3:4 **22:13** Мф. 8:12

22:15 Лк. 11:54 **22:16** Ы. х. к. 10:17; Кол. 3:25 **22:17** Мф. 17:24-25 **22:18** Мк. 7:6; Лк. 12:1

мөнгүн чоос эккеп бээрге, ²⁰ Иисус олардан: «Мында кымның чурук-дүрзүзү база ады бар-дыр?» – деп айтырган.

²¹ Олар: «Императорнуң» – деп харыылааннар.

Иисус ынчан: «Ынчаарга императорга – императорнуун, а Бурганга – Бурганныын беринер» – дээн.

²² Ындыг сөстөр дыңнааш, оларның аксы хак деп, Иисустан ырап чоруй барганнар.

Өлүглер аразындан катап дирлириниң дугайында

(Мк. 12:18-27; Лк. 20:27-40)

²³ Ол-ла хүн «Өлгөн улус катап дирилбес» дижир *саддукейлер Иисуска чедип келгеш, айтырыг салган:

²⁴ «Башкы, *Моисей биске: „Кандыг-бир эр кижги ажы-төл чок тургаш, өлү бээр болза, ооң дуңмазы дулгуяк чаавазы-биле өгленгеш, бодунуң өлгөн акызының үре-салгалын уламчылаар ужурлуг“ – деп чугаалаан-дыр. ²⁵ Бистиң аравыска чеди алышкы чораан дижик. Улуу кадайлангаш, ажы-төл арттырбайн, өлүп калган. Ооң кадайы улуг чуржузунга кадай бооп арткан. ²⁶ Ийиги, үшкү дуңмазы болгаш шупту чеди алышкы-биле база ындыг болган. ²⁷ Адак соонда ол кадай база мөчөөн. ²⁸ Хамык өлгөн улус катап дирлип кээрге, херээжен кымның кадайы боорул? Алышкылар ону чеделээн кадайланып чорааннар болгай».

²⁹ Харызынга Иисус мынча дээн: «Соора барган-дыр силер, чүге дээрге Бижилгелерни-даа, Бурганның күчү-күжүн-даа билбес-тир силер. ³⁰ Катап дирилген улус кадай-даа албас, ашакка-даа барбас, харын Бурганның дээрде төлээлеринге дөмей болур. ³¹ А өлүглер аразындан катап дирлишкинге хамаарыштыр Бурганның силерге: ³² „Мен – Авраамның, Авраам Бурганы, Исаактың Бурганы болгаш Иаковтуң Бурганы-дыр мен“[§] – дээнин номчуваан силер бе? Ол – өлүглерниң эвес, а дириглерниң Бурганы-дыр».

³³ Улус Иисусту дыңнааш, Ооң берген өөредиин магадап ханмааннар.

Эң чугула айтышкын дугайында

(Мк. 12:28-34; Лк. 10:25-28)

³⁴ Фарисейлер Иисус Бодунун харыызы-биле саддукейлерниң аксын дуй шаапкан деп дыңнааш, чангыс черге чыгып келгеннер. ³⁵ Ынчан оларның бирээзи, *ном-хоойлу тайылбырлакчызы, Иисусту шенеп, айтырыг салган: ³⁶ «Башкы, ыдыктыг *хоойлуда эң чугула айтышкын кайызыл?»

³⁷ Ол мынча дээн: «„Бодунуң Бурганың Дээрги-Чаяакчыга бүгү-ле чүлдү-чүрээден, бүгү-ле сеткил-сагыжыңдан, бүгү-ле угаан-сарылыңдан ынак бол“». ³⁸ Бо дээрге бирги болгаш эң чугула айтышкын-дыр. ³⁹ А ийиги айтышкын анаа дөмейлешкек: „Чаныңда кижиге бодуңга бодуң дег ынак бол“. ⁴⁰ Бо ийи

§22:32 Ол дээрге Авраам, Исаак болгаш Иаков оларны Бурганның чанында ам-даа дириг хевээр деп турары ол-дур.

22:21 Рим. 13:7 22:23 Аж.-ч. 4:1; 23:8 22:24 Э. д. 38:8; Ы. х. к. 25:5 22:32 Хост. 3:2, 6

22:37 Ы. х. к. 6:5; 11:13; Ис. 22:5 22:39 Лев. 19:18; Мф. 19:19

айтышкында бүгү ыдыктыг хоойлу болгаш *медээчилерниң өөредии туттунуп турар».

*Давидтин Оглунун дугайында

(Мк. 12:35-37; Лк. 20:41-44)

⁴¹ Ону долгандыр чыгып келген фарисейлерден Иисус айтырыг салган:
⁴² «Бурганның шилип алган Христовун чүү деп бодаар силер: Ол кымның Оглулу?»

Олар Аңаа: «Давидтин Оглу-дур» – деп харыылааннар.

⁴³ Иисус оларга мынча дээн: «Ынчаарга Давид Бурганның *Сүлдезинге башкарткаш, чүге Ону Дээргим деп адааныл:

⁴⁴ „Дээрги-Чаяакчы мээң Дээргимге мынча дээн:

‘Дайзыннарыңны буттарың адаанга эккеп салбаан шаамда,

Мээң оң таламга олур’“.

⁴⁵ Бир-тээ Давид Ону Дээргим деп турар болганда, *Христос канчап Давидтин Оглу боорул?»

⁴⁶ Кым-даа Аңаа удур чаңгыс сөс-даа эдип шыдаваан. Ол хүнден эгелээш, кым-даа Аңаа кандыг-бир айтырыг салып дидинмээн.

*Фарисейлерден болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчыларындан кичээндириг

(Мк. 12:38-40; Лк. 11:37-52; 20:45-47)

23 ¹ Иисус ынчан чон-биле база Бодунун өөреникчилери-биле чугаалажы берген. ² Ол мынча дээн: «Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер *Моисейниң салгакчылары-дыр. ³ Силер бүгү чүвени оларның айыткан аайы-биле кылыңар, ынчалза-даа оларның ажил-херээн өттүнменер, чүге дээрге олар өөредип турар чүвезин боттары сагывас-тыр. ⁴ Олар угдунмас аар чүьктү улустун эгиннеринге чүктедип турарлар, а боттары чаңгыс салаазын безин шимчедип, улуска дузалажыр хөңнү чок-тур. ⁵ А кандыг-бир чүве кылза, чүгле ат чолуп кылырлар, оларның хаваанда болгаш холунда Бижилге шыгжаан хапчыгаштары калбарып, а шыва тонунун салбакталчак хаажылары узап бар-ла чыдар. ⁶ Олар найыр-дойларга база *синагогаларга хүндүткелдиг дөрге ораырга ынак. ⁷ Олар улус чыгыр шөлдөргө амыр-менди дыңнаарырга база улуска: „Башкы!“ – деп адаттыарырга ынак.

⁸ А силерни „башкылар“ деп адавазын, чүге дээрге силерде чүгле чаңгыс Башкы бар, а силер шупту акы-дунмашкы силер. ⁹ Черге кымны-даа „ачай“ деп адаванар, чүге дээрге силерде чүгле чаңгыс Дээрге саадаан Ада бар. ¹⁰ Силерни „башкарыкчы“ деп адавазын, чүге дээрге силерде чаңгыс Башкарыкчы – *Христос

22:40 Мф. 7:12; Гал. 5:14 22:42 2 Хаан. 7:12-16; Мф. 9:27

22:44 Ыд. ыр. 109:1; Аж.-ч. 2:34-35 22:46 Лк. 20:40 23:3 Рим. 2:17-23

23:5 Хост. 13:9; Ы. х. к. 6:8; 11:18 23:5 Сан. 15:38 23:6 Лк. 14:7-8 23:8 Иак. 3:1

23:8 Лк. 22:32; Флм. 1:16 23:9 Хост. 4:22; Иер. 31:9; Ос. 11:1; Мал. 1:6

бар. ¹¹ Силерниң араңарда эң чугулаңар чалчаңар болзун. ¹² Бодун өрү көрдүнер кижги дора көрдүрер, а бодун боду дора көргөн кижги өрү көдүртүр.

¹³⁻¹⁴ Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер, ат болур силер! Ийи арынныглар! Силер улустан Дээрниң Чагыргазын дуглап, боттарыңар-даа ынаар кирбес, ынаар кириксээннерни-даа киирбес-тир силер^h.

¹⁵ Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер, ат болур силер! Ийи арынныглар! Чаңгыс-даа бол кижини иудей шажынче ээлдирип аар дээш, далайны кежип, черни эртип турар-дыр силер, а ээлдирип алгаш, ону бодуңардан ийи катап дора бужар амытанче хуулдуруптар-дыр силер.

¹⁶ Согур баштакчылар, ат болур силер! Мынча деп турар-дыр силер: „Кандыг-бир кижги *Бурганның өргээзи-биле даңгыраглаар болза, ол чүү-даа дивээн-дир, а Бурганның өргээзинде алдын-биле даңгыраглаар болза, ол азаашкынын күүседир ужурлуг^с. ¹⁷ О, согур сээденнер! Чүү чугулал: алдын бе азы ол алдынны ыдыктаан Бурганның өргээзи бе?! ¹⁸ Оон ыңай мынча деп турар-дыр силер: „Кандыг-бир кижги *өргүл салыр бедигээш-биле даңгыраглаар болза, ол чүү-даа дивээн-дир, а анаа салган өргүл-биле даңгыраглаар болза, ол азаашкынын күүседир ужурлуг^с.

¹⁹ Согурлар! Чүү чугулал: өргүл бе азы ол өргүлдү ыдыктаан бедигээш бе?! ²⁰ Өргүл салыр бедигээш-биле даңгыраглаар кижги ында салган өргүл-биле база даңгыраглап турары ол-дур. ²¹ Бурганның өргээзи-биле даңгыраглаан кижги ында чурттаан Бурган-биле база даңгыраглап турары ол. ²² Дээр-биле даңгыраглаан кижги Бурганның дүжүлгези болгаш ында саадаан Бурган-биле база даңгыраглап турары ол-дур.

²³ Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер, ат болур силер! Ийи арынныглар! Мята, койнут болгаш тмин деп оьттарның дүжүдүнүң оннуң бир кезиин берип-даа турзуңарза, ыдыктыг *хоойлуда эң чугула чүүлдерни: шын шииткелди, энерелди болгаш шынчы чорукту херекке албас-тыр силер. Баштайгызын кылыр ужурлуу шын, а сөөлгүзүн кылырын база утпаза эки. ²⁴ Согур баштакчылар! Ымырааны шүүп кааптар, а тевени ажырыптар-дыр силер!

²⁵ Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер, ат болур силер! Ийи арынныглар! Аяк-тавааңарның даштын аштап-арыглап-даа турзуңарза, ишти-хөңнүңерни чазый-харам чорук база бузут долган-дыр. ²⁶ Согур фарисей! Баштай аяаңның иштин аштап-арыглап ал, ынчан ооң дашты база *арыг боор.

²⁷ Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер, ат болур силер! Ийи арынныглар! Агарты чугайлаан чевеглерге дөмей-дир силер: оларның дашты чараш ышкаш, а иштин өлүг сөөктер база янзы-бүрү бужар чүүлдер долган! ²⁸ Силер база

^h23:13-14 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер, ат болур силер! Ийи арынныглар! Силер дулгажак херэеженнерниң эт-хөреңгизин сыырыпкаш, ооң соонда карак чаап үр мөргүүр-дүр силер, ол дээш, шынгы кеземче алыр силер» деп сөстөрни немээн.

23:11 Мф. 20:26; Мк. 9:35; 10:43 23:12 Лк. 14:11; 18:14 23:13-14 Мф. 15:7

23:16 Мф. 15:14 23:17 Хост. 30:29 23:19 Хост. 29:37 23:21 Ыд. ыр. 25:8; 131:14

23:22 Иса. 66:1 23:23 Ы. х. к. 14:22 23:23 Ыд. ыр. 32:5; Мих. 6:8; Зах. 7:9

23:27 Аж.-ч. 23:1 23:27 У. ч. 26:23

ындыг силер: даштынардан көөрге, Бурганга шынчы улус ышкаш көстүр силер, а ишти-хөңнүнерни ийи арынныг база кем-буруулуг чорук долган.

²⁹ Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер, ат болур силер! Ийи арынныглар! *Бурганның медээчилеринге чеveg тураскаалдары тудуп, чөптүг-шынныг улустуң чевеглеринде тураскаалдар каастап: ³⁰ „Ада-өгбевистин үезинде чурттап чораан болзувусса, медээчилерниң ханын төгеринге олар-биле кады киришпес ийик бис“ – деп турар-дыр силер. ³¹ Силер оон-биле, „Медээчилерни өлүрүп чораан улустуң салгакчылары бис“ деп, боттарыңарга удур херечилээниңер ол-дур. ³² Ындыг болганда, уламчылаңар-ла, ада-өгбөңерниң эгелээн чүвезин эчизинге чедиринер-ле!

³³ Чыланнар база чылан сыскындылары! *Тамыже дүжүрер шииткелден канчап ойлаар силер! ³⁴ Мен силерге медээчилерни, мерген угаанныгларны, башкыларны чорудуп тур мен, а силер оларның чамдызын өлүрүп база хере шава бээр силер, өскелерин синагогаларыңарга эриидеп база хоорайдан хоорайже сывыртай бээр силер. ³⁵ Кем-буруу чок Авелдин ханындан эгелээш, өргүл салыр бедигээш биле Бурганның өргээзиниң аразынга өлүрүп кааныңар Берехияның оглу Захарияның ханынга чедир, чер кырынга төгүлгөн бүгү чөптүг-шынныг улустуң ханы дээш, шииткелди чүктээр силер. ³⁶ Алыс шынны чугаалап тур мен: ол бүгү кеземче бо салгалга дүжер!»

Иисустуң Иерусалим дээш кажыыдалы

(Лк. 13:34-35)

³⁷ «О, Иерусалим, Иерусалим! Бурганның медээчилерин өлүрүп турар база сенче чорутканнарны даш-биле соккулап каар хоорай! Куштуң бодунуң чаш төлдерин чалгынының адаанга чыып аары дег, Мен чеже катап Иерусалимниң чурттакчыларын чыып аарын күзедим, ынчалза-даа силер ону күзеведиңер! ³⁸ Ол-дур, силерниң өргээңер ээн кагдынар-дыр. ³⁹ „Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден кел чыдар Кижиге алгадып-йөрээтсин!“ – дей бээриңер шаг-үе келбээн шаанда, Мени ам черле көрбөзүңерни чугаалап тур мен».

Келир үеде болур хөлээшкннер

(Мк. 13:1-13; Лк. 21:5-19)

24 ¹ Иисус оон *Бурганның өргээзинден үнгеш, бар чыдырда, өөреникчилери Аңаа чоокшулап келгеш: «Бурганның өргээзиниң тудугларының чаражын!» – деп барганнар.

² Иисус оларга мынча дээн: «Бо бүгүнү көрүп тур силер бе? Силерге алыс шынны чугаалап тур мен: маңаа туружундан шимчевээн даш безин артпас, шупту тудуглар үрегдеттирип-буступ каар».

23:30 Аж.-ч. 7:52 23:33 Мф. 3:7; 12:34 23:34 Мф. 21:35; 22:6; Евр. 11:36-37

23:34 Мф. 10:17; Мк. 13:9; Лк. 21:12 23:35 Э. д. 4:8; 1 Ин. 3:12; Евр. 11:4 23:35 2 Чыл. 24:21;

Зах. 1:1 23:35 Неем. 9:26; Ажыд. 18:24 23:37 2 Чыл. 24:21; Неем. 9:26; Аж.-ч. 7:52 23:37

Ыл. х. к. 32:11-12; Руф 2:12; Ыд. ыр. 146:2 23:39 Ыд. ыр. 117:26; Мф. 21:9 24:2 Лк. 19:44

³ Иисус Елеон даанга чааскаан олурда, өөреникчилери Анаа чедип келгеш, айтырыг салганнар: «Ол айбыл-халап кажан боорун биске чугаалаңарам. Силернин чедип кээринерни болгаш бо делегейнин төнчүзүн кандыг демдек бадыткаарыл?»

⁴ Иисус оларга мынча деп харыылаан: «Кандыг-даа улуска дуурайладып аарындан кичээнинер. ⁵ Чүгө дээрге хөй-ле кижилер Мээң адым тудуп: „Мен – *Христос-тур мен“ – деп келгеш, эндерик улусту мегелеп кааптар. ⁶ Чоокта дайынчааның шимээнин болгаш ыракта дайын-чаалар дугайында чугааларны дыңнап каар силер. Ындыг-даа болза, кортпаңар. Ол бүгү болур ужурлуг, ынчалза-даа бүгү чүвениң ылаптыг төнчүзү ол эвес-тир. ⁷ Ийе, бир чонче өске чон, бир күрүнеже өске күрүне халдай бээр. Чер болганга аш-чут база чер шимчээшкиннери болур: ⁸ ол бүгү, божаан херэеженнин эдыниң аары дег, хилинчектин чүгле эгези-дир.

⁹ Силерни ынчан хилинчектээр дээш, улуска тудуп берип, өлүрүп эгелээр. Мээң адым ужун бүгү кижилер төрөлгөтен силерни көөр хөңнү чок апаар. ¹⁰ Эндерик улус бо моондакты ажып шыдавастап, бот-боттарын сатчып база көрүшпестеп эгелээр. ¹¹ Хөй меге *медээчилер ынчан тыптып келгеш, энмежок улусту мегелеп кааптар. ¹² Бузут ынчалдыр нептерээрге, эндерик улустуң ынакшылы соой бээр. ¹³ Ынчалза-даа ол бүгүнү эчизинге чедир шыдашкан кижилер камгалалды алыр. ¹⁴ Дээрнин Чагыргазының дугайында бо *Буянын Медээни бүгү делегейге, хамык чоннарга медеглээн турар, бүгү чүвениң төнчүзү чүгле оон соонда кээр».

Ам кээр коргунчуг айбыл-халап

(Мк. 13:14-23; Лк. 21:20-24)

¹⁵ «Ол дугайында Даниил медээчинин чугаалааны, ыдыктыг черде турар *хоозуралдың бужар чудун* көрүп кагзыңарза (номчуп олар кижилер шын угазын!), ¹⁶ Иудеяда чурттаан улус дагларже дезипсин. ¹⁷ Бажынының кырынга¹ турган кижилер, эт-севин алыр дээш, бажынынче дүжүп кирбезин. ¹⁸ Шөлгө ажылдап чораан кижилер, идик-хевин алыр дээш, бажынынче ээп келбезин. ¹⁹ Ол хүннерде иштиг-сааттыг болгаш эмер чаш уруг-дарыглыг улус ат болур! ²⁰ Кыжын азы *амыр-дыш хүнүнде деспес дээш мөргүнер. ²¹ Бо делегейни чаяганындан бээр, амдыгаа чедир кажандаа болбаан база моон соңгаар кажандаа болбас коргунчуг хилинчек ол үеде болур. ²² Бурган ол хүннернин санын кызырбаан болза, амьлыг кижилер бүрүзү менди үнмес ийик. Ынчалза-даа Бодунуң шилип алганы улус дээш, Бурган ол хүннернин санын кызырар.

²³ Силерге ынчан кандыг-бир кижилер: „Көр, Христос бо-дур!“ азы „Ол бо-дур!“ – дээр болза, аңаа бүзүрөвөнөр! ²⁴ Чүгө дээрге боттарын „Христос мен“ дээр азы „Медээчи мен“ дээр улус тыптып келгеш, болдунар-ла болза, Бурганнын шилип алган улусун безин мегелээр дээш, өндүр улуг бадыткал демдектери

¹24:17 Бажың кыры – Иудеяда бажыңнар крышалары ийленчек эвес, а калбак болур турган, а чурттакчы чон оларны дыштаныр чер база үстүкү каът кылдыр ажыглап турган.

24:4 1 Ин. 3:7; Кол. 2:8; 2 Фес. 2:3 24:5 Иер. 14:14 24:6 Иер. 51:46

24:7 2 Чыл. 15:6; Ажыд. 6:4 24:7 Аж.-ч. 11:28; Ажыд. 6:8, 12 24:9 Мф. 10:22; Ин. 15:18

24:10 Мф. 10:21 24:11 Мф. 7:15 24:13 Иак. 5:11; Ажыд. 2:10 24:14 Мф. 28:19; Рим. 10:18;

Кол. 1:6, 23 24:15 Дан. 9:27; 11:31; 12:11 24:17 Лк. 17:31 24:19 Лк. 23:29

24:21 Иер. 30:7; Дан. 12:1; Ажыд. 16:18 24:22 Иса. 65:8; Лк. 18:7 24:23 Лк. 17:23

болгаш кайгамчык чүүлдер көргүзөр. ²⁵ Дыннаңар, Мен силерни баш бурунгаар сагындырдым.

²⁶ Ынчангаш силерге: „Көрүнер, Христос ээн кургаг ховуда-дыр!“ – дээр болза, ынаар барбаңар азы: „Көрүнер, Ол мында, дуу бажында чаштынып турар-дыр“ – дээр болза, бүзүрөңер. ²⁷ Чөөн чүктөн кызаш дээш, барыын чүккө чедир кызаннаан чаңнык дег, *Кижиг амытан Оглу ынчалдыр ээп кээр. ²⁸ Кайда сек чыдарыл, аңаа сек чиир куштар чыгып кээр».

Кижиг амытан Оглуңуң чедип кээри

(Мк. 13:24-27; Лк. 21:25-28)

²⁹ «Ол хуннерниң айыыл-халавы болуп эрткен дораан-на,

*хүн караа өжөр, ай чырытпастай бээр,
сылдыстар дээрден кээп дүжөр база
дээрниң күчү-күштери сириңейнип, божаннай бээр.*

³⁰ Кижиг амытан Оглуңуң кээриниң демдээ ол үеде дээрге көстүп кээр. Күчү-күжү биле өндүр чырыынга бүргеткен, *дээрниң булуттарын кырлап кел чыдар Кижиг амытан Оглуңуң* көрүп кааш, чер кырында хамык аймак-чон кажыыдап база ыглажып эгелээр. ³¹ Ол, трубаны ыткыр этсип, Бодунуң шилип алган улузун чырык черниң дөрт чүгүндөн, өртемчейниң бир кыдыындан өске кыдыынга чедир чыып эккелзин дээш, Бодунуң төлээлери чорудуптар».

Фигиг ыяжының чижээ-биле кичээндириг

(Мк. 13:28-31; Лк. 21:29-33)

³² «Фигиг ыяжындан үлегер-чижектен алыңар: ооң будуктары хөөп, бүрүлери частып кээрге, чай удавас дүжөр дээрзин эндевес болгай силер. ³³ Шак ынчалдыр, ол бүгүнү көргөш, Кижиг амытан Оглу мырыңай бо, эжик аксында келген дээрзин билип алыңар. ³⁴ Алыс шыны силерге чугаалап тур мен: ол бүгү чүве богтанмаан шаанда, бо салгалдың улузу өлүп читпес. ³⁵ Дээр биле чер эстип-хайлы бээр, а Мээң сөстөрим эстип-хайылбас».

Шагы, хүнү билдинмес

(Мк. 13:32-37; Лк. 12:38-40; 17:26-30, 34-36)

³⁶ «А ол хуннүң база шактың кажан кээрин кым-даа: дээрниң төлээлери-даа, Оглу-даа билбес!» – чүгле Бурган Ада Боду билер. ³⁷ Нойнуң үезинде болуп турганы дег, Кижиг амытан Оглуңуң чедип кээр хүнүнде база ындыг боор. ³⁸ Ол хуннерде, суг халавының мурнуу чарыында, Нойнуң бажың-хемезинге олурупканы хүнге

124:36 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Оглу-даа» деп сөс таварышпайн турар.

24:24 Ы. х. к. 13:1; 2 Фес. 2:9; Ажыд. 13:13; 16:14 24:25 Ин. 13:19; 14:29

24:27 Лк. 17:24 24:28 Лк. 17:37 24:29 Ам. 8:9 24:29 Иса. 13:10, 13; 34:4; Иоил 2:31; Агг. 2:6; Аж.-ч. 2:20; Ажыд. 6:13 24:30 Дан. 7:13; Мф. 16:27 24:30 Зах. 12:10-12

24:31 Иса. 27:13; 1 Кор. 15:52; 1 Фес. 4:16; Ажыд. 11:15 24:31 Мф. 13:41; 2 Фес. 2:1 24:34 Мф. 16:28 24:35 Ыд. ыр. 101:26-27; Иса. 51:6; 2 Пет. 3:10 24:36 Зах. 14:7 24:37 Э. д. 6:5

чедир, улус-чон ижип-чип, кадай ап база ашакка барып келген болгай. ³⁹ Суг халап келгеш, оларның шуптузун узуткап каггыжеге чедир, олар чүнү-даа угаап бодавааннар. Кижги амытан Оглу чедип кээрге, база шак ындыг боор. ⁴⁰ Ийи кижги ынчан шөлде ажилдап турар болза, бирээзин алгаш баар, а өскезин арттырып каар. ⁴¹ Ийи херээжен дээрбеге тараа дээрбелеп турар болза, бирээзин алгаш баар, а өскезин арттырып каар.

⁴² Ынчангаш одуг-сергек болунар, чүге дээрге Дээргиңерниң кандыг хүнде чедип кээрин билир эвес силер. ⁴³ Мону база билип алынар: бажың ээзи дүнекиниң каш шакта оор кээрин билир турган болза, ол удувас ийик база бодунуң бажыңын оорлаттырбас ийик. ⁴⁴ Ынчангаш силер база белен болунар, чүге дээрге Кижги амытан Оглу силерниң манаваан шагыңарда чедип кээр».

Шынчы база шынчы эвес ийи чалча

(Лк. 12:42-48)

⁴⁵ «Шынчы болгаш сарыылдыг чалча кандыг болурул? Бажың ээзи бир чалчазын өскелериниң бажыңга салгаш, оларга аьш-чемни чогуур үезинде бээр кылдыр томуйлап каан дижик. ⁴⁶ Ээзи чедип келгеш, ооң ынчалдыр ажилдап турарын көрүп каар болза, ол чалча амыр-чыргалдыг. ⁴⁷ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: ээзи ону бүгү ээлээн чүвезиниң бажыңга олуртуп каар. ⁴⁸ А ол чалча ойлук чок болуп, бүдүү иштинде: „Мээң дээргим ам дораан келбес-ле болгай“ – дээш, ⁴⁹ өске чалчаларны эттеп-соп, а боду чилбиленип, арагачылар-биле пактай берген дижик. ⁵⁰ Ындыг чалчаның ээзи ооң манавааны хүнде база бодавааны шакта чедип келгеш, ⁵¹ ону чула кезеткеш, ийи арынның улус-биле дөмей кылдыр аажылаар. Аңаа ысы үнер база диштер кыжыраажы дыңналыр».

Он кыс дугайында *угаадыглыг чугаа

25 ¹ «Ол хүнде Дээрниң Чагыргазы мындыг үлегерге дөмей. Үс куткан деңнерин туткаш, күдээже уткуштур үнүпкен он кыс турган. ² Оларның бежи угаанныг, а бежи мелегей чүве-дир. ³ Мелегей кыстар деңнерин ап алза-даа, немей кудар үзү чок болганнар. ⁴ А угаанныг кыстар деңнери-биле катай саваларда үзүн база ап алганнар. ⁵ Күдээ оол саадай бээрге, бүгү кыстарның бажы согаш кыннып, удуй бергеннер. ⁶ Дүн ортузунда: „Көрүңер, күдээ кел чор! Ону уткуп үнүңер!“ – деп кыйгы дыңналган. ⁷ Ол дораан хамык кыстар тура халышкаш, деңнерин кыпсып эгелээннер. ⁸ Мелегей кыстар угаанныгларынга: „Үзүңерден бичииден бериңерем, деңнеривис өжүп тур“ – дээннер. ⁹ А угаанныг кыстар: „Чок, бербес бис, оон башка үс силерге-даа, биске-даа четпейн баар. Ооң орнунга садыгжыларже баргаш, садып алыңар“ – деп харыылааннар. ¹⁰ Олар үс садып ап чоруур аразында, күдээ чедип келген. Белен турган беш кыс ооң-биле кады куда доюнче кире бээри билек, оларның соондан эжикти хаапкан.

24:39 Э. д. 7:21 24:40 Зах. 14:2 24:42 Мф. 25:13 24:43 2 Пет. 3:10; 1 Фес. 5:2

24:44 Ажыд. 3:3; 16:15 24:46 Мф. 25:21; Ин. 13:17 24:48 Мф. 25:5 24:51 Мф. 8:12

25:1 Мф. 9:15; Ин. 3:29; Ажыд. 19:7; 21:2 25:5 Мф. 24:48 25:10 Мф. 22:2

¹¹ Ооң соонда арткан кыстар чедип келгеш: „Дээрги! Дээрги! Эжиин ажыдып көр!“ – дээннер. ¹² А ол: „Чок, силерни билбезим ылап шын“ – деп харыылаан. ¹³ Ынчангаш серемчилелдиг болунар, чүге дээрге *Кижиг амытан Оглуноң чедип кээр^k хүнүн-даа, шагын-даа билбес болгай силер».

Немелде чок болган акша дугайында угаадыглыг чугаа

(Лк. 19:12-27)

¹⁴ «Ынчан ырак чуртче чоруп тура, бодунуң чалчаларын кый деп алгаш, эт-хөреңгизин оларга карактадып каан кижиг-биле болганы дег болур. ¹⁵ Ол бир чалчазынга – беш, өскезинге – ийи, а үшкүзүнге – бир шоодай мөңгүн акша берип каан. Кижиг бүрүзүнге ооң шыдаар шаг-шинээн барымдаалап бергеш, боду чорупкан. ¹⁶ Беш шоодай мөңгүн алган кижиг ол акшаны дораан саарылгаже киригеш, немей бешти ажылдап алган. ¹⁷ Ийи шоодай мөңгүн алган кижиг база ийини немей ажылдап алган. ¹⁸ А бир шоодай мөңгүн алган кижиг баргаш, оңгар каскаш, дээргизиниң акшазын ынаар хөөп каан.

¹⁹ Үр үе эрткен соонда, чалчаларның дээргизиги ээп келгеш, оларга карактадып каан акшазы дээш, харыы тударын негээн. ²⁰ Беш шоодай акша алган кижиг келгеш, немей база бешти эккелген. Ол мынча дээн: „Дээрги, силер меңээ беш шоодай акша берген силер, а бо мээң немей ажылдап алганым беш шоодай акша-дыр“. ²¹ Дээргизиги аңаа: „Кончуг эки-дир, сен эки болгаш шынчы чалча-дыр сен! Сен бичии херек башкарарыңга шынчың көргүстүң, ам сеңээ улуг ажыл-херек дагзыр мен. Мээң өөрүшкүм үлежип көр“ – дээн.

²² Ийи шоодай акша алган кижиг база чедип келгеш: „Дээрги, силер меңээ ийи шоодай акша бээриңерге, немей база ийини ажылдап алдым“ – дээн. ²³ Дээргизиги аңаа: „Кончуг эки-дир, сен эки болгаш шынчы чалча-дыр сен! Сен бичии херек башкарарыңга шынчың көргүстүң, ам сеңээ улуг ажыл-херек дагзыр мен. Мээң өөрүшкүм үлежип көр“ – дээн.

²⁴ Ооң соонда бир шоодай акша алган кижиг чедип келгеш, мынча дээн: „Дээрги, мен силерни каржы-хажагай кижиг деп билир мен: тарываан-даа чериңерден ажаап аар, чашпаан-даа чериңерден чыып аар болгай силер. ²⁵ Мен силерден сезиндим, ынчангаш акшаңарны черге хөөп кагдым. Акшаңар бо-дур, ап ап көрүңер“. ²⁶ Дээргизиги аңаа: „Сөлгүжок бак, чалгаа чалча! Тарываан-даа черимден ажаап аарымны, чашпаан-даа черимден чыып аарымны билир ышкажыл сен. ²⁷ Ындыг болганда, мээң акшамны саарылгаже кирир турган-дыр сен, мен ынчан ээп келгеш, акшамны орулгазы-биле катай алгай эртик мен. ²⁸ Ооң бир шоодай акшазын хунаап алгаш, он шоодай акшалыг кижиге бериптиңер. ²⁹ Чүвезиге бар кижиге оон-даа немей бээр, ол ынчан артыкшылдыг боор, а чүвезиге чок кижиниң бар бичии-даа чүвезин хунаап алып. ³⁰ Бо сөлгүжок бак чалчаны дашкаар, улус ыглап-сыктап, диштерин кыжыраткан караңгыже үндүр октаптыңар“ – дээн».

^k25:13 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Кижиг амытан Оглуноң чедип кээр» деп сөстөр таварышпайн турар.

25:11 Мф. 7:22; Лк. 6:46; 13:25 25:12 Мф. 10:33 25:13 1 Кор. 16:13

25:13 Мф. 24:36, 42 25:19 Рим. 14:12 25:21 Лк. 16:10 25:21 Евр. 12:2

25:26 У. ч. 20:4 25:29 Мф. 13:12 25:30 Мф. 8:12

Чоннарны шиидери

³¹ «Бодунуң өндүр чырыбынга бүргеткен Кижиге амытан Оглу хамык төлээлеринге үдеткен чедип келгеш, Бодунуң чайынналган дүжүлгезинге саадаптар. ³² Ооң мурнунга бүгү чоннар чыгылып кээр. Ол улусту, кадарчының хоюн өшкүзүндөн үзери дег, ийи кезекке үзүп аар. ³³ Ол хоюн – оң талазынга, а өшкүзүн – солагай талазынга бөлүп аар. ³⁴ Хаан ынчан оң талазында турарларга мынча дээр: „Мээң Адамга алгадып-йөрээткеннер, бээр келиңер! Өртемчейни чаяганындан бээр силерге белеткээн Дээрниң Чагыргазын салгап алыңар. ³⁵ Чүгө дээрге Мен аштап турумда, силер Мени чемгерип кагдыңар; суксап турумда, силер Мээң суксунум хандырдыңар; чер кезип чорумда, силер Мени хоргададып алдыңар; ³⁶ чанагаш турумда, силер Мени хепкерип кагдыңар; аарып чыдырымда, силер Мени ажаап-карактап келдинер; кара-бажыңга чыдырымда, силер Меңээ ужуражып турдуңар“.

³⁷ Чөптүг-шынныг улус ынчан Аңаа мынча деп харыылаар: „Дээрги, кажан бис аштап туруңарда көргөш, Силерни чемгерген улус боор бис, суксап туруңарда көргөш, суксунуңар хандырган улус боор бис? ³⁸ Чер кезип чоруңарда көргөш, хоргадал берген улус боор бис; чанагаш туруңарда көргөш, хепкерген улус боор бис? ³⁹ Кажан бис аарып туруңарда көргөш, Силерни ажаап-карактаан улус боор бис; кара-бажыңга чыдырыңарда көргөш, ужурашкан улус боор бис? Кажан ынчалган улус боор бис?“

⁴⁰ Хаан оларга мынча деп харыылаар: „Алыс шынны чугаалап тур мен: Мээң бо эң бичии дунмаларымның бирээзинге ол бүгүнү кылганыңар дээрге-ле ону Меңээ база кылганыңар ол-дур“.

⁴¹ А ооң соонда Хаан солагай талазында турарларга мынча дээр: „Менден ырап чоруңар, каргыштыг хейлер! *Эрликке болгаш ооң төлээлеринге белеткээн мөңгө отче барыңар. ⁴² Мен аштап турдум, а силер Мени чемгербединер; Мен суксап турдум, а силер Мээң суксунум хандырбадыңар; ⁴³ Мен чер кезип чордум, а силер Мени хоргадатпайн бардыңар; чанагаш турдум, а силер Мени хепкербединер, аарып турдум база кара-бажыңга чыттым, а силер Менче сагыш салбадыңар“.

⁴⁴ Олар ынчан мынча дээр: „Дээрги, кажан бис Силерниң аштап, суксап азы чер кезип турганыңарны, чанагаш чорааныңарны, аарып азы кара-бажыңга чытканыңарны көргөш, Силерге дузалаваан улус боор бис? Кажан ынчалган улус боор бис?“

⁴⁵ Хаан оларга: „Алыс шынны чугаалап тур мен: Мээң эң бичии бо улузумнун бирээзинге ол бүгүнү кылбааныңар дээрге-ле ону Меңээ база кылбааныңар ол-дур“ – деп харыылаар. ⁴⁶ Олар ынчан мөңгө кеземчеже чоруптар, а чөптүг-шынныг улус мөңгө амыдыралды алыр».

25:31 Дан. 7:13; Мф. 16:27 **25:31** Мф. 19:28 **25:32** Иоил 3:12; 2 Кор. 5:10 **25:32** Иез. 34:17;

Мф. 13:49 **25:34** Дан. 7:18; Ажыд. 21:7 **25:35** Иса. 58:7; Лк. 3:11; Иак. 2:15-16

25:36 2 Тим. 1:16-18 **25:40** Мф. 10:40 **25:41** Ыд. ыр. 6:9; Мф. 7:23

25:41 Мк. 9:43-44; Иуда 1:7; Ажыд. 20:10 **25:45** Лк. 10:16 **25:46** Дан. 12:2

Иисуска удур сүлчээ

(Мк. 14:1-2; Лк. 22:1-2; Ин. 11:45-53)

26¹ Иисус ол чугаазын төндүргөш, Бодунуң өөреникчилеринге мынча дээн: ² «*Хосталышкын байырлалынга чедир ийи хүн арткан-дыр, *Кижиге амытан Оглун садыпкаш, *белдир-ыяшка хере шаварын билип алынар».

³ Ол өйдө Бурганның дээди *бараалгакчылары болгаш чоннуң *баштыңнары Бурганның дээди бараалгакчызы Каиафаның ордузунга чыгылып келгеш, ⁴ Иисусту дуокаа тудуп аарын болгаш өлүрүп каарын дугуржуп алганнар. ⁵ Олар: «Чүглө байырлал үезинде ынчап болбас. Оон башка чон хөлээзин үндүрүп болур» – деп дугурушканнар.

Вифанияга Иисустуң бажын үс-биле чагганы

(Мк. 14:3-9; Лк. 7:36-50; Ин. 12:1-8)

⁶ Иисус Вифанияга, кежи аарыг чораан Симоннуң бажыңынга турган. ⁷ Ол чемненип чыдырда, үнелиг чаагай чыттыг үс куткан алебастр доңгалыг херээжен Аңаа чоокшулап келгеш, үзүн Ооң бажынче кудуп, чаап берген.

⁸ Ооң өөреникчилери ону көргөш, хорадап үнгеннер: «Ындыг чарыгдалдың ажыы чүл?» ⁹ Ол үстү хөй акшага садыпкаш, ядыыларга үлеп берип болур турган болгай!»

¹⁰ Иисус ону билгеш, оларга мынча дээн: «Ол херээженни дүвүретпейн көрүнер, Меңээ эки херек кылган кижиге-дир!» ¹¹ Ядыылар силер-биле үргүлчү кады турар, а Мен силер-биле үргүлчү кады турбас мен. ¹² Мээң мага-бодумче чаагай чыттыг үзүн кудуп бергеш, ол Мени орнукшударынга белеткеп кагды. ¹³ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бүгү делегейге, *Буянын Медээни суртаалдаан чер бүрүзүңге, улус бо херээженниң кылган херээнин дугайында чугаалажып, ону сактып чоруур».

Иуданың саттыныкчы болуксай бергени

(Мк. 14:10-11; Лк. 22:3-6)

¹⁴ Он ийи *элчинниң бирээзи боор Иуда Искариот ынчан Бурганның дээди бараалгакчыларынга четкеш, чугаа кылган: ¹⁵ «Иисусту силерге садыпсымза, меңээ чүнү бээр силер?» Олар аңаа үжен мөңгүн чоос санап бергеннер. ¹⁶ Оон бээр-ле Иуда, Иисусту садыптар дээш, эптиг таварылга дилеп эгелээн.

Хосталышкын байырлалынга белеткел

(Мк. 14:12-21; Лк. 22:7-14, 21-23; Ин. 13:21-30)

¹⁷ *Хаарган далганнар байырлалының бирги хүнүндө өөреникчилери Иисуска чоокшулап келгеш, айтырыг салганнар: «Хосталышкын байырлалының кежээки чемин Силерге каяа белеткеп бээр бис?» ¹⁸ Ол мынча дээн: «Хоорайда айтып бээрим кижиге баргаш: „Башкы: ‘Мээң үем чоокшулап келди. Мен Хосталышкын байырлалын өөреникчилерим-биле кады сээң бажыңынга байырлаар мен’ – дээр

26:2 Хост. 12:1-30 **26:6** Мф. 21:17; Ин. 11:1, 18 **26:6** Лев. 13:3 **26:11** Ы. х. к. 15:11

26:11 Мф. 9:15; Ин. 7:33 **26:12** Ин. 19:40 **26:13** Мф. 24:14

26:14 Ин. 13:2; Аж.-ч. 1:16 **26:15** Хост. 21:32; Зах. 11:12

чүве-дир“ – деп чугаалаңар». ¹⁹ Өөреникчилери Иисустуң оларга чугаалаан аайы-биле кылгаш, байырлалдың кежээки чемин белеткеп кааннар.

²⁰ Кежээ дүшкенде, Ол он ийи элчини-биле кады чемненири-биле олурупкан. ²¹ Кежээки чемни чип ора, Иисус: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: силерниң бирээнер Мени садыптар-дыр» – дээн.

²² Аажок мунгараан өөреникчилер удаа-дараа айтырып эгелээн: «Ол мен эвес-ле боор мен аа, Дээрги?»

²³ Харызынга Ол мынча дээн: «Мээң-биле кады чаңгыс тавактан чем чип турар кижжи Мени садыптар-дыр! ²⁴ Бижилгеде ол дугайында бижээни дег, Кижжи амытан Оглу оруун эртер ужурлуг, ынчалза-даа Ону садыптар кижжи ат болур! Ол кижиниң шуут төрүттүмээн боору эки ийик!»

²⁵ Ону садыптар дээн Иуда ынчан: «Мен канчап ол боор мен, Башкы?» – деп айтырган.

Иисус аңаа: «Бодуң ынча деп тур сен» – деп харыылаан.

Дээрги-Чаяакчының кежээки чеми

(Мк. 14:22-26; Лк. 22:15-20; 1 Кор. 11:23-25)

²⁶ Олар чемненип олурда, Иисус хлебти алгаш, Бурганга өөрүп четтиргеш, ону үзе тыртып, өөреникчилеринге бербишаан, мынча дээн: «Алгаш, чинер, бо дээрге Мээң мага-бодум-дур». ²⁷ А ооң соонда Ол дашканы көдүргеш, Бурганга өөрүп четтиргеш, ону өөреникчилеринге сунгаш, мынча дээн: «Дөгереңер ижинер, ²⁸ бо дээрге хөй улустуң бачыттарын өршээри-биле төгерим, *чагыг-керээ чарар Мээң ханым-дыр. ²⁹ Силерге чугаалап тур мен: Адамның Чагыргазынга силер-биле кады чаа арага ижер хүнүм келбээн шаанда, Мен ам моон соңгаар виноград арагазы ишпес мен». ³⁰ Олар *ыдыктыг ырны ырлашкаш, Елеон даанче чорупканнар.

Пётрнуң Иисустан ойталаарын баш бурунгаар медеглээни

(Мк. 14:27-31; Лк. 22:31-34; Ин. 13:36-38)

³¹ Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Бижилгеде: „Кадарчызын соп каарымга, кодан хой тарай маңнажы бээр“ – деп бижээни дег, силер шупту бо дүне Менден ойталаар-дыр силер. ³² Ынчалза-даа катап дирилгеним соонда, Мен Галилеяга мурнай чедип келгеш, силерни аңаа манаар мен».

³³ А Пётр Аңаа: «Улус Силерден шупту-даа ойталаар болза, мен кажан-даа ынчанмас мен!» – деп харыылаан.

³⁴ Иисус аңаа: «Алыс шынны сеңээ чугаалап тур мен: бо дүне-ле, аскыр-дагаа алгырар бетинде, Менден үш катап ойталаар-дыр сен» – дээн.

³⁵ Пётр: «Силер-биле кады өлүр-даа апаар болзумза, Силерден черле ойталавас мен!» – дээн. Өске өөреникчилер база ынча деп аашкынар болганнар.

26:21 Ыд. ыр. 40:10; Ин. 13:18 26:24 Иса. 53:1-12 26:24 Мф. 18:7

26:26 Ин. 6:51; 1 Кор. 10:16; Евр. 10:10 26:28 Хост. 24:8 26:30 Лк. 22:39

26:31 Зах. 13:7 26:31 Ин. 16:32 26:32 Мф. 28:7 26:35 Ин. 11:16; 21:19

Иисустун Гефсиманияга Бурганга *мөргүл кылганы

(Мк. 14:32-42; Лк. 22:39-46)

³⁶ Иисус оон өөреникчилери-биле кады Гефсимания дээр черге чедип келгеш, оларга мынча дээн: «Маңаа олурунар, Мен ол аразында дөө ынаар барып, мөргүп алийн». ³⁷ Ол Пётруну база Зеведейниң ийи оглун эдерттип алгаш, качыгдап, ундарап эгелээн. ³⁸ Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Качыгдал мээң сеткилимни өлүмнүү-биле карартыр базып тур. Маңаа турунар, Мээң-биле кады сергеленнеп, удуванар».

³⁹ Иисус олардан элээн ырай бергеш, черге донгайып чыдыпкаш, мөргүп эгелээн: «Ачай! Болдунар-ла болза, хилинчектиң бо дашказы Менден чайлай берзин! Ындыг-даа болза, бүгү чүве Мээң эвес, а Сээң күзел-соруун ёзугаар болзун».

⁴⁰ Иисус өөреникчилеринче ээп келгеш, оларның удуп чыдарын көргөш, Пётруга мынча дээн: «Силер Мээң-биле кады оода чаңгыс шак иштинде сергек болуп шыдавааныңар ол бе? ⁴¹ Күткүлгеге алыспас дээш, серемчилелдиг болуп, мөргүнер. Сеткил-сагыш – сергек, а мага-бот – суларгай болгай».

⁴² База катап ырадыр кылаштай бергеш, Иисус мынчаар мөргүй берген: «Ачай! Хилинчектиң бо дашказы Менден чайлаттынмайн, ону Мен албан ижер ужурлуг болзумза, Сээң күзел-сорууң чогул бүтсүн!»

⁴³ Ол ээп кээрге, өөреникчилери ам база удуп чыткан: оларның карактары шимдинип турган. ⁴⁴ Оларны каапкаш, катап ырадыр кылаштай бергеш, Иисус биеэги-ле сөстери-биле үшкү удаа мөргүй берген. ⁴⁵ Иисус оон өөреникчилеринче ээп келгеш, оларга мынча дээн: «Силер ам-даа удуп дыштанмышаан силер бе? Дыңнаңар, шак-үе келген-дир, Кижиге амытан Оглун бачыттыглар холунга тудуп берип турар-дыр. ⁴⁶ Тургулаңар, чоруулаңар! Саттыныкчы мырыңай бо келди, көрүңер!»

Иисусту тудуп хоругдааны

(Мк. 14:43-50; Лк. 22:47-53; Ин. 18:3-12)

⁴⁷ Иисус ынча дээри билек, он ийи элчинниң бирээзи боор Иуда чедип келген. Иуда Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш чоннуң баштыңнарынын чорудупканы, хылыштар, моңнар-биле чепсегленген хөй улус эдерттип эккелген.

⁴⁸ Саттыныкчы оларга: «Ошкап каарым кижиге Иисус ол боор – деп демдек айтып, – Ону тудуп алыр силер» – деп дугуржуп алган турган. ⁴⁹ Иуда ол-ла дораан Иисуска чеде бергеш: «Амыр-менди-ле, Башкы!» – дээш, Ону ошкап каан.

⁵⁰ А Иисус аңаа мынча дээн: «Өңнүк, чүнү кылыр дээш келген ийик сен, ону кыл!»¹ Чепсектиг улус ынчан чедип келгеш, Иисусту тудуп алганнар.

⁵¹ Иисустун чанынга турганнарның бирээзи хылыжын ушта тырткаш, Бурганның дээди бараалгакчызының чалчазының кулаан одура шаапкан. ⁵² Иисус аңаа мынча дээн: «Хылыжың хыннап ал! Хылыш көдүрген кижиге боду хылыштан өлүр чүве. ⁵³ Азы сен Мени Адамдан дилег кылып шыдавас деп бодадың бе? Ол Менээ он ийи

¹26:50 Азы: «Өңнүк, чүнү кылыр дээш, бээр чедип келдиң?»

26:37 Мк. 5:37; 9:2 26:38 Ин. 12:27 26:39 Евр. 5:7 26:39 Мк. 10:38; Ин. 18:11

26:39 Ин. 5:30; 6:38; Гал. 1:4 26:41 Мф. 6:13; 1 Пет. 4:7 26:42 Мф. 6:10 26:45 Ин. 2:4

26:45 Мф. 16:21; 17:22; 20:18 26:47 Аж.-ч. 1:16 26:51 Лк. 22:38 26:52 Ажыд. 13:10

түмен ажыг дээрний төлээлерин чорудуп бээр турган ийик! ⁵⁴ А ындыг таварылгада Бижилгелер канчап боттанырыл? Ол бүгү шак ынчаар боттаныр уjurлуун бижээн-не болгай!»

⁵⁵ Иисус ынчан чыылган чонга мынча дээн: «Силер чүге Мени тудуп аарда, хылыштарлыг, моңнарлыг чедип келдинер? Кай, Мен дээрбечи-дир мен бе? Мен хүннүң-не *Бурганның өргээзинге улус өөредип турдум, а силер Менээ хол дегбедиңер чоп. ⁵⁶ *Медээчилерниң бижилгелери боттанзын дээш, бо бүгү болуп турар-дыр».

Өөреникчилери ынчан Ону каапкаш, дезе бергеннер.

Иисус *дээди иудей Чөвүлелдин мурнунда

(Мк. 14:53-65; Лк. 22:54-55, 63-71; Ин. 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Иисусту тудуп алган улус Ону Бурганның дээди бараалгакчызы Каиафага эккелген. Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш чоннуң баштыңнары ында шагда-ла чыгып келген болган. ⁵⁸ (А Пётр Бурганның дээди бараалгакчызынын бажынының хериминге чедир Иисусту бүдүү эдерип чедип келген. Ол ынаар киргеш, хамык херектиң төнчүзүн көөрү-биле таңныылдар аразынга олуруп алган.)

⁵⁹ Иисусту өлүрүп шиидер дээш, Бурганның дээди бараалгакчылары база бүгү дээди иудей Чөвүлел Иисуска удур меге херечилелдер тыварын оралдашкан. ⁶⁰ Меге херечилел кылган улус хой-даа турган болза, олар Ону буруудадыр чылдак тыппаан. Адак сөөлүндө ийи меге херечи келгеш: ⁶¹ „Бурганның өргээзин үрегдеп-бускаш, ону үш хүн дургузунда катап тудуп тургузуп шыдаар мен“ – деп турган кижиге бодур» – дээннер. ⁶² Бурганның дээди бараалгакчызы ынчан туруп келгеш: «Чүге харыылавайн тур сен? Бо улус сенээ удур чүнү херечилеп турары ол?» – дээн. ⁶³ Ынчалза-даа Иисус ыгыттаваан. Бурганның дээди бараалгакчызы Оон айтырган: «Дириг Бурганның мурнунга биске чугаалап көр, Сен – *Христос, Бурганның Оглу сен бе?»

⁶⁴ Иисус аңаа: «Силер бодунар ынча дидиңер – дээн. – А Мен силерниң шуптуңарга чугаалап тур мен: моон соңгаар *Кижиге амытан Оглун Күчүлүг Бурганның оң талазында олурар база дээрний булуттарын кырлап чоруур* кылдыр көөр силер».

⁶⁵ Бурганның дээди бараалгакчызы ынчан кеткен хевин ора соп каапкаш, мынча дээн: «Ол Бурганны дорамчылап тур! Биске ам херечилерниң херээ чүл? Силер шупту Ооң Бурганны дорамчылаанын дыңнадыңар! ⁶⁶ Кандыг шииткел үндүрер силер че?» Харызынга олар: «Ол буруулуг-дур, өлүр уjurлуг-дур!» – дээннер. ⁶⁷ Ооң соонда олар Ооң арнынче дүкпүрүп, эттеп эгелээннер. Өскелери Ооң артындан чаактарынче дажып: ⁶⁸ «Христос, Сени кым дажыпты? Өттүр билип медегле!» – деп турганнар.

26:55 Мф. 21:23; Лк. 21:37

26:56 Мф. 1:22-23; 21:4; Ин. 19:36

26:56 Мф. 26:31; Ин. 16:32

26:60 Ыд. ыр. 26:12; 34:11

26:61 Мк. 15:29; Ин. 2:19

26:62 Мф. 27:13

26:63 Ыд. ыр. 2:7

26:64 Ыд. ыр. 109:1; Дан. 7:13; Мф. 16:27; 24:30; Евр. 1:13

26:65 Сан. 14:6; Аж.-ч. 14:14

26:65 Мф. 9:3; Ин. 10:36

26:66 Лев. 24:16

26:67 Иса. 50:6

Пётрнун Иисустан ойталааны

(Мк. 14:66-72; Лк. 22:56-62; Ин. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ А Пётр бажың даштынга херим иштинге олурган. Бир чалча херээжен аңаа чоокшулап келгеш: «Сен база Галилея чурттуг Иисус-биле кады турдуң чоп» – дээн.

⁷⁰ Ынчалза-даа Пётр хамык улус мурнунга оон ойталап: «Чүнү соора эдип турарың ол?» – дээн.

⁷¹ Ол үнер эжикче чоруптарга, ону көрүп каан өске чалча херээжен ында турган улуска мынча дээн: «Бо кижини база Иисус-биле кады чораан чүве».

⁷² Пётр база катап ойталап: «Ол Кижини билбес мен» – деп дангыраглаан.

⁷³ Элээн үе эрткенде, орта турган улус Пётрга чоокшулап келгеш: «Сен ылап-ла оларның бирээзи-дир сен, чугаалаар аянындан-на илдең-дир» – дээннер.

⁷⁴ Пётр ынчан база катап аашкынып, чыгаанга кирип эгелээн: «Мен ол Кижини шуут билбес мен!» Ол өйде аскыр-дагаа алгыра берген. ⁷⁵ Пётр Иисустун: «Аскыр-дагаа алгырап бетинде, Менден үш удаа ойталаар-дыр сен» – дээн сөстөрүн сактып келген. Ол ооң соонда үнгеш, ишкирнип ыглай берген.

Иисус рим чагырыкчы Пилаттын мурнунда

(Мк. 15:1; Лк. 23:1-2; Ин. 18:28-32)

27 ¹ Эртен эрте Бурганның дээди *бараалгакчылары, чоннун *баштыңнары дөгере чөвүлөжип чугаалашкаш, Иисусту өлүрер деп шийтпир үндүргеннер.

² Олар Ону хүлээш, чагырыкчы Пилатка аппарып хүлээдип бергеннер.

Иуданың өлүмү

(Аж.-ч. 1:18-19)

³ Иисусту садыпкан Иуда Ооң шийттирип алганын көргөш, кем-буруузун миннип, Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш баштыңнарга үжен мөңгүн чоозун эгидип бергеш: ⁴ «Буруу чок кижини садып, бачыг үүлгеттим» – деп турган. А демгилери: «Биске ол кандыг хамаанның чүвөл? Ол сээң херээң-дир» – деп харыылааннар. ⁵ Иуда чоостарын *Бурганның өргээзинге тө чажыпкаш, чоруй баргаш, монну берген. ⁶ Бурганның дээди бараалгакчылары чоостарны чыып алгаш: «Бо акша хан өртээ болган төлээде, ону Бурганның өргээзинин акша-мөңгүн чыыр хааржаанга суп болбас» – дээннер. ⁷ Олар сүмелешкеш, ол акша-биле «Дой сава кылыкчызының шөлү» дээр, даштыкы улусту хөөржүдөр черни садып аарын шийтпирлээннер. ⁸ Ынчангаш бөгүнге дээр ол шөлдү «Ханның шөл» деп адап турар.

⁹ Иеремия *медээчини дамчыштыр баш бурунгаар чугаалаан меделел ынчаар боттанган:

«Олар израиль чоннун Ол дээш доктааткан өртээ –
үжөн мөңгүн чоосту ап алгаш,

¹⁰ Дээрги-Чаякчының меңээ дужааганы дег,

„Дой сава кылыкчызының шөлү“ дээш берипкеннер».

Пилаттың Иисусту байысаганы

(Мк. 15:2-5; Лк. 23:3-5; Ин. 18:33-38)

¹¹ Иисусту чагырыкчының мурнунга тургузуп каан. «Сен – иудей хаан сен бе?» – деп, Пилат Оон айтырган.

Иисус: «Силер бодунар ынча дидиңер» – деп харыылаан. ¹² А Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш баштыңнар Ону буруудады бээрге, Иисус оларга кандыгдаа харыы бербээн.

¹³ Пилат ынчан Аңаа мынча дээн: «Дыңнавайн тур сен бе? Сеңээ удур буруудадышкыннарның хөйүн көрбөс бе?!» ¹⁴ Ынчалза-даа Иисус чагырыкчыга харыылавайн барып, ону аажок кайгаткан.

Вараваны хостааны, а Иисусту өлүмгө шиидип кааны

(Мк. 15:6-15; Лк. 23:13-25; Ин. 18:39—19:16)

¹⁵ Чагырыкчы *Хосталышкын байырлалында чоннуң шилээни бир херектенни хостап бээр чаңчылдыг турган. ¹⁶ Ол үеде Варавва дээр билдингир херектен кара-бажыңга чыткан чүве-дир. ¹⁷ Улус чыгып кээрге, Пилат олардан айтырган: «Мен силерге кымны хостап берейн? Кайызын хостап алыксап тур силер: Варавваны бе азы *Христос деп адаар Иисусту бе?» ¹⁸ (Иисусту адааргаан сагыш-биле аңаа тудуп эккелгенин Пилат билип турган.)

¹⁹ Пилат шииткел үндүрер бедик черге олурда, ооң кадайы аңаа сөс дамчыттырыпкан: «Ол кем-буруу чок кижини-биле үрелдешпе! Мен бо дүне дүжүмде Ол дээш аажок човаг-хинчек көрдүм».

²⁰ Ынчалза-даа Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш баштыңнар чонну Иисусту өлүрүп шиидерин, а Вараваны хостаарын дилээр кылдыр көгүдүп каапканнар.

²¹ Чагырыкчы олардан: «Бо ийи кижиниң кайызын хостап берейн, кымны дээр силер?» – деп айтырган.

Улус шупту: «Варавваны!» – деп алгырган.

²² Пилат оларга мынча дээн: «А Христос деп адаар Иисусту канчайн?»

Шуптузу аңаа: «Ону хере шаап шаажыланар!» – дээр болган.

²³ Чагырыкчы: «Чогум чүү дээш? Ол кандыг кемниг херек кылганыл?» – деп айтырган.

Ынчалза-даа олар улам ыткыр алгыржып-ла турган: «Ону хере шавыңар!»

²⁴ Пилат чүнү-даа кылып шыдавазын база үймээн-даа үнер чыгыы апарганын көргөш, суг алдыртып алгаш, чон мурнунга холдарын чуггаш: «Мен бо кижиниң өлүмү дээш буруу чок мен, бодуңар харыыланар» – дээн.

²⁵ Ынчаарга чон: «Ооң өлүмү дээш кеземче бистин база ажы-төлүвүстүң кырынга дүшсүн» – деп харыылаан.

²⁶ Пилат ынчан улуска Вараваны хостап берген, а Иисусту кымчылааш, хере шавары-биле аппаарын дужааган.

Шериглерниң Иисусту дорамчылааны

(Мк. 15:16-20; Ин. 19:2-3)

²⁷ Пилаттың шериглери ынчан Иисусту чагырыкчының ордузунче аппарганнар. Ону долгандыр бүдүн батальон хире шериг чыгып келген. ²⁸ Олар Ооң хевин ужулгаш, Аңаа хааннар кедер хүрең-кызыл тон кедирип кааннар. ²⁹ Оон тенниг харагандан оваадай өрээш, Ооң бажынга кедиргеш, оң холунга даянгыыш тудускаш, Иисусту дорамчылап, Ооң мурнунга дискектенип ора дүшкеш: «Иудей хаан алдаржызын!» – деп кочулап пат болганнар. ³⁰ Олар Олче дүкпүрүп, даянгыыш-биле бажынче соп пат болганнар. ³¹ Иисусту дорамчылап мага хангаш, хүрең-кызыл тонну ужулгаш, Ооң Бодунуң хевин кедиргеш, хере шавары-биле алгаш чорупканнар.

Иисустуң хере шаптыртканы

(Мк. 15:21-32; Лк. 23:26-43; Ин. 19:17-27)

³² Орук ара оларга Кирия чурттуг Симон деп кижини таваржы бээрге, шериглер ону Иисустуң белдир-ыяжын көдүрер кылдыр албадапканнар. ³³ Голгофа азы «Баш сөөгү» деп адаар черге чедип келгеш, ³⁴ олар Иисуска бир-ле ажыг чүүл холаан арага бергеннер. Ол шенеп көргеш, ишпейн барган. ³⁵ Иисусту *белдир-ыяшка хере шаап кааш, шериглер Ооң хевин алып дээш үлүг тыртып, аразында үлежип алганнар. ³⁶ А ооң соонда олар Ону кадарып олуруп алганнар.

³⁷ Иисустуң кем-буруузун айтып: «Иудей хаан Иисус бо-дур» деп бижээн самбыражыгашты Ооң бажының кырынга кадап каан турган.

³⁸ Ооң-биле кады өске ийи дээрбечини база: бирээзин Ооң оң талазынга, а өскезин солагай талазынга хере шаап каан. ³⁹ Эрткен-дүшкен улус Ооң талазынче баштары-биле дорамчылалдыг айтып, кочулап турган: ⁴⁰ «„Бурганның өргээзин үреп-бускаш, үш хүн дургузунда тудуп тургузуптар мен“ – деп турдуң чоп! Бодунну Бодун камгала! Бурганның Оглу шын болзуңза, белдир-ыяштан дүжүп кел!»

⁴¹ Бурганның дээди бараалгачылары, ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш баштыңнар демнежип алгаш, база-ла Ону кочулап турганнар: ⁴² «Өскелерни камгалап турган, а Бодун камгалап шыдавас де! Израильдиң хааны де! Ол белдир-ыяштан дүжүп келзин, бис ынчан Аңаа бүзүрөй бээр бис!» ⁴³ *Ол Бурганга ынанып турду. Ынчангаш Ол Бурганга эргим болза, Бурган ам Ону камгалап алзын!* Ол Бодун Бурганның Оглу мен деп турду чоп!» ⁴⁴ Ооң-биле кады хере шаптырган дээрбечилер база Ону бак сөглөп турган.

Иисустуң өлүмү

(Мк. 15:33-41; Лк. 23:44-49; Ин. 19:28-30)

⁴⁵ Хүн үнгенден бээр алдыгы шактан тоску шакка чедир бүгү чер кырын дүмбей караңгы шыва апкан. ⁴⁶ А тоску шак үезинде Иисус: «*Эли, Эли, лема савахфани?*» («*Мээң Бурганым, Мээң Бурганым, чүү дээш Мени кааптың?*» – дээни ол.) – деп

27:30 Иса. 50:6; Мф. 20:19

27:34 Ыд. ыр. 68:22

27:35 Ыд. ыр. 21:19

27:39 Ыд. ыр. 21:7; 108:25

27:40 Мк. 14:58; Ин. 2:19

27:40 Мф. 4:3-6

27:42 Ин. 10:18

27:42 Ин. 1:49; 12:13

27:42 Ин. 20:29

27:46 Аж.-ч. 3:1

27:46 Ыд. ыр. 21:2

ытгыр алгырыпкан. ⁴⁷ Чоогунга турган улустун чамдыызы ону дыннааш: «Ол Илияны кый деп тур» – деп турган. ⁴⁸ Оларның бирээзи дораан маңнап чеде бергеш, суг сиңирер губка ап алгаш, ону ажыг виноград арагазынга өттүрүп алгаш, өргөн бажынга кедиргеш, ижиртири-биле Иисусче сунган. ⁴⁹ Арткан өөрү: «Адыр! Ону камгалаары-биле Илияның кээр-келбезин көөр-дүр» – деп турганнар.

⁵⁰ Иисус база катап ытгыр алгырган соонда, Ооң амы-тыны үстү берген.

⁵¹ Ол өйдө Бурганның өргээзинде аскан көжеге үстүндөн адаанга чедир ийи чара орлу берген. Чер сириңейнип, хая-даштар буступ калган. ⁵² Чевеглер ажыттынып, Бурганның хөй-ле улузунуң өлүг мага-боттары катап дирли берген. ⁵³ Олар чевеглеринден үнгеш, Иисустун катап дирилгениниң соонда ыдыктыг хоорайга чедип келгеннер. Оларны хөй улус суглуг караа-биле көргөн.

⁵⁴ Чүс шериг баштыңчызы база Иисусту таңныылдап турган шериглер чер шимчээшкинин болгаш өске-даа бүгү болган чүүлдерни көргеш, аажок сестип: «Ол ылап-ла Бурганның Оглу-дур!» – деп турганнар.

⁵⁵ Орта хөй херэеженнер база ол бүгүнү ырактан хайгаарап турганнар. Олар Иисуска бараан бооп, Ону Галилеядан үдеп келген улус чүве-дир. ⁵⁶ Херэеженнерниң аразынга Мария Магдалина, Иаков биле Иосийниң авазы Мария база Зеведейниң оолдарының авазы турган.

Иисусту орнукшутканы

(Мк. 15:42-47; Лк. 23:50-56; Ин. 19:38-42)

⁵⁷ Кежээ дүшкенде, Аримафея чурттуг Иосиф деп бай кижиче чедип келген. Ол база Иисустун өөреникчизи турган. ⁵⁸ Ол Пилатка келгеш, Иисустун мага-бодун дилеп алган. А Пилат мага-ботту аңаа бээрин дужааган. ⁵⁹ Мага-ботту дүжүрүп алгаш, Иосиф ону *арыг пөс шывыг-биле ораагаш, ⁶⁰ хаяда оя шаап алганы бодунуң чаа чевег-куюнга орнукшудуп каан. Чевег-куйнуң аксын, улуг даш чууп эккеп, дуглап кааш, Иосиф чоруй барган. ⁶¹ А Мария Магдалина болгаш база бир Мария чевег-куйнуң дужунга олуруп калганнар.

Чевег чанында таңныылдар

⁶² Пятницаны солуп кээр даартазында хүндүс Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш *фарисейлер Пилатка келгеш, ⁶³ мынча дээннер: «Хайырааты! Ол мегечи дириг тургаш: „Үш хүн эртерге, катап дирлир мен“ – деп чугаалаанын сактып келдивис. ⁶⁴ Ынчангаш үшкү хүнге чедир чевегни кадарар айтыышкындан беринер. Оон башка Ооң өөреникчилери чедип келгеш, мага-ботту оорлап аппаарлар, а оон чонга: „Ол өлүглер аразындан катап дирилди“ – деп чарлай бээрлер. Ол сөөлүг меге баштайгызындан-даа дора болур».

⁶⁵ Пилат оларга: «Таңныылдардан берейн. Баргаш, бодуңар баш билип кадарыңар» – деп харыылаан. ⁶⁶ Олар чоруткаш, таңныылдар тургузуп, дашка таңма баскаш, чевег-куйну кадарып эгелээннер.

Иисустун катап дирилгени

(Мк. 16:1-8; Лк. 24:1-12; Ин. 20:1-10)

28¹*Амыр-дыш хүнү эрткенде, улуг-хүннүн даң бажында, Мария Магдалина болгаш база бир Мария чевег-куйну көөрү-биле чедип келгеннер.² Хенертен күштүг чер шимчээшкини болган: Дээрги-Чаяакчының төлээзи дээрден дүжүп келгеш, чевег-куйга кээп, дашты чууй идипкеш, ооң кырынга олуруп алган.³ Ооң хевир-шырайы чаңныкка дөмей, а хеви хар дег ак болган.⁴ Оон корткаш, таңныылдар сириңейнип, өлүг-даа дег кээп дүшкеннер.⁵ *Дээрниц төлээзи херэеженнерге мынча дээн: «Силер кортпаңар. Хере шаптырткан Иисусту дилеп чедип келгениңерни билир мен.⁶ Ол мында чок. Силерге Ооң чугаалап турганы дег, Ол катап дирли берген. Бээр келгеш, Ооң чыткан черинче көрүңер даан.⁷ А оон соонда дүрген чоруткаш, Оон өөреникчилеринге барып: „Ол өлүглер аразындан катап дирилгеш, силерни мурнай Галилеяга чеде бээр. Ону аңаа көрүп каар силер“ – деп дыңнадыңар. Силерге Мээң чугаалаар дээн чүвем бо-дур».

⁸ Олар чевегден дүрген-не үнө халышкаш, коргуп-иргип-даа, аажок өөрүп-даа, ол бүгүнү Иисустун өөреникчилеринге чугаалаар дээш чүгүржүпкеннер.⁹ Хенертен Иисус Боду оларга уткуй бо келген. Ол: «Амыр-менди-ле!» – деп мендилээн.

Херэеженнер чоокшулай бергеш, доңгая кээп дүшкүлээш, Ооң буттарындан куужактап, Аңаа мөгөйип турганнар.

¹⁰ Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Кортпаңар! Баргаш, „Галилеяже чоруптуңар“ деп Мээң ха-дунмамга чугаалаңар. Олар Мени аңаа көрүп каар».

Таңныылдарның дыңнады

¹¹ Херэеженнер орукка бар чыдырда, таңныыл шеринден элээн каш кижиге ол бүгү болган чүүлү Бурганның дээди *бараалгакчыларынга дыңнадып, хоорайга чедип келген.¹² А демгилери *баштыңнар-биле кады сүмелешкеш, шериглерге хөй акша бергеш,¹³ оларга мынча дээннер: «„Ооң өөреникчилери дүне када келгеш, бис удуп чыдырвыыста, мага-ботту оорлап аппаратан-дыр“ – деп хамык улуска чугаалаңар.¹⁴ А ол херектиң сураа чагырыкчының кулаанга чеде берзе, сагыш човаваңар: силерге багай чүү-даа болбас кылдыр бис ооң-биле дугуржуп каар бис».

¹⁵ Шериглер акшаны ап алгаш, айыткан айы-биле кылганнар. Ол чугаа иудейлер аразынга калбаа-биле нептерээш, бөгүнгө дээр артып калган.

Иисустун өөреникчилеринге чагы

(Мк. 16:14-18; Лк. 24:36-49; Ин. 20:19-23)

¹⁶ А он бир өөреникчи Галилеяже, Иисустун чеде беринер дээн даанче чорупканнар.¹⁷ Орта Ону көрүп кааш, олар Аңаа мөгөйгеннер, ындыг-даа болза, чамдыктары чигзинигге алзыпкан.

¹⁸ Иисус чоокшулап келгеш, олар-биле чугаалажып, мынча дээн: «Дээрге база черге бүгү эрге-чагырганы Меңээ берген-дир. ¹⁹ Ынчангаш барыңар, Аданың, Оглуңуң болгаш *Ыдыктыг Сүлдениң ады-биле бүгү чоннарны сугже суп, оларны Мээң өөреникчилерим боор кылдыр ээлдириңер. ²⁰ Силерге Мээң бүгү айтышкыннарымны сагыр кылдыр оларны өөредиңер. Мен кажан кезээде, бо делегейниң төнчүзүңге чедир силер-биле кады мен».

Марктың бижээни Буянның Медээ

Кирилде

Бурунгу христиан төөгүчүлөрнүн-биле, бо номнуң автору – Варнава *элчиннин төрөл дунмазы Иоанн Марк. Христиан өөредигни нептередир херекке ол баштай Павел-биле, а ооң соонда (бистиң эраның 60 чылдарында) Римге Пётр-биле кады ажылдап турган.

Бо ном дөрт *Буянның Медээниң эң биче хемчээлдии болур. Амгы үениң шинчилекчилериниң хөй кезии ол баштай бижиттинген деп база Матфей биле Лука боттарының Буянның Медээлерин бижип тура, ону ажыглап турган деп санап турар. Марк Иисус *Христостун сонгу Палестинага бараан болуушкунунун үезинде кылган ажыл-херээнче болгаш Иисустун амыдыралының Иерусалимге эрткен сөөлгү неделязынче кол кичээнгей салган. Марк Иисус дээрге Бурганның Оглу дээрзин база Ол кандыг-даа аарыг-аржык, хилинчек болгаш өлүмнү чагырар эргелиг дээрзин көргүзерин кыскан. Ол Иисустун төрүттүнгенин-даа, Ооң катап дирилгениниң соонда болган чүүлдерниң хөгжүлдезин-даа тодарадып биживээн.

Марк бодунун Буянның Медээзинде чамдыкта грек дылче үлегерлеп алган латин сөстөрнү ажыглап турар база ооң тоожулалында таваржып кээр арамей сөстөрнү номчукчуларга тайылбырлаарын оралдажып турар. Ол чорук Марк Буянның Медээни еврейлерге эвес, а өске чоннарга бижээнин айтып турар чадалчок.

Иоанн Медеглекчиниң суртаалы

(Мф. 3:1-12; Лк. 3:1-9; Ин. 1:19-28)

1 ¹ Бурганның Оглу Иисус *Христос дугайында *Буянның Медээниң эгези бо-дур. ² Исайя *медээчиниң номунда^m мынча деп бижиттинген:

«Көр даан, Мээң төлээм Сээң орууңну белеткеп берзин дээш, ону Сени мурнай чорудуп тур мен».

³ *«Ээн кургаг ховуда алгырган кижиниң үнү:*

„Дээрги-Чаяакчыга оруктан белеткеңер!

Ооң эртер кокпаларын дорттап бериңер“».

⁴ Ынчангаш ээн кургаг ховуга Иоанн Медеглекчи чедип келген. Ол улуска: «Бачыттарыңар дээш өршээл алып дизайңерзе, бачыдыңар миннип, Бурганче ээлгениңер демдээ кылдыр *сугга суктурар ужурлуг силер» – деп суртаалдап турган. ⁵ Улус аңаа бүгү Иудеядан база Иерусалим хоорайдан боттарының бачыттарын ажыы-биле миннир дээш кээп турган, а Иоанн оларны *Иордан хемге

^m1:2 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Исайя медээчиниң номунда» деп эвес, а «Медээчилерниң номнарында» деп бижээн.

1:1 Ыд. ыр. 2:7 1:2 Хост. 23:20; Мал. 3:1; Мф. 11:10; Лк. 7:27 1:3 Иса. 40:3

1:4 Лк. 1:80; Ин. 1:6 1:5 Аж.-ч. 19:18

сугже суп турган. ⁶ Иоанн тебе дүгүнден кылган хептиг база белинде хөм курлуг чораан, а ооң чиир чеми шартылаа болгаш ховунуң ары чигири болган. ⁷ Ол улуска мындыг суртаал берген: «Менден күчү-күштүг Кижиге мээң соомдан чоруп олурар. А мен донгайгаш, Ооң идииниң шидишкенин безин чежеринге төлөп чок кижиге-дир мен. ⁸ Мен силерни сугже суктум, а Ол силерни *Ыдыктыг Сүлдеже сугар».

Иисустуң сугга суктурганы болгаш күткүттүргени

(Мф. 3:13—4:11; Лк. 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Ол хүннерде Галилеяның Назарет хоорайдан Иисус чедип келген. Иоанн Ону база Иордан хемче суккан чүве-дир. ¹⁰ Иисус сугдан үнүп ора, дээрнин аңгайтыр ажытына бергенин база Ооң кырынче көгө-буга дег бадып орар Бурганнын Сүлдезин көрүп каан. ¹¹ Оон дээрден мынча дээн үн дыңналган: «Сен Мээң ханы ынак Оглум-дур сен, Мээң сеткилимге кирер-дир сен». ¹² Ооң соонда ол-ла дораан Ыдыктыг Сүлде Ону ээн кургаг ховуже чорудупкан. ¹³ Ээн кургаг ховуга Ол дөргөн хүн дургузунда *эрликке күткүттүрүп, аң-мең аразынга чурттап келген. Дээрнин төлээлери Аңа бараан болуп турган.

Иисустуң баштайгы өөреникчилери

(Мф. 4:18-22; Лк. 5:1-11)

¹⁴ Иоанны тудуп хоругдаанының соонда, Иисус Бурганнын Буянныг Медээзин суртаалдап, Галилеяга чедип келген. ¹⁵ Ол: «Доктааткан үе келген-дир, Бурганнын Чагыргагы чоокшулаан-дыр: бачыдыңар миннип, Бурганче эглинер база Буянныг Медээге бүзүрөңер!» – деп суртаалдап турган.

¹⁶ Бир-ле катап Иисус *Галилея хөлүнүң чаны-биле эртип бар чыткаш, четкилерин хөлче салып турган балыкчылар Симон болгаш ооң дунмазы Андрейни көрүп каан. ¹⁷ Иисус оларга мынча дээн: «Мени эдеринер. Силерни кижилер тывыкчылары кылып каар мен». ¹⁸ Альшкылар четкилерин каапкаш, ол-ла дораан Ону эдерип чорупканнар. ¹⁹ Оон Ол бичии ырадыр кылаштай бергеш, Зеведейнин оглу Иаков биле ооң дунмазы Иоанны көрүп каан, олар база-ла хемде четкилерин септеп олурган. ²⁰ Иисус оларны база дораан кый деп алган. Олар ачазы Зеведейни хөлечиктери-биле катая хемеге каапкаш, Иисусту эдерип чорупканнар.

Иисустуң аарыг кижилерни экиртип эгелээни

(Лк. 4:31-41)

²¹ Олар шупту Капернаум хоорайга чедип келген. Үр болбаанда, Иисус *амыр-дыш хүнүнде *синагогаже кирип келгеш, улусту өөреди берген. ²² Ооң берген өөредиин улус кайгап ханмаан, чүге дээрге Иисус оларны ном-хоойлу тайылбырлакчылары ышкаш эвес, а эрге-чагырга ээлээн кижиге ышкаш өөредип турган.

1:6 4 Хаан. 1:8 **1:6** Лев. 11:22; 1 Хаан. 14:26 **1:8** Иоил 2:28 **1:9** Мф. 2:23; Лк. 2:39 **1:10** Аж.-ч. 7:56 **1:10** Иса. 11:2; Ин. 1:32-33 **1:11** Мк. 9:7; Ин. 12:28 **1:11** Иса. 42:1; Мк. 9:7; 2 Пет. 1:17 **1:13** 1 Чыл. 21:1; 1 Фес. 3:5 **1:13** Лк. 22:43 **1:14** Иис. 21:39; 3 Хаан. 9:11; Иса. 9:1 **1:15** Гал. 4:4 **1:15** Мф. 3:2 **1:16** Сан. 34:11; Мф. 14:34; Мк. 6:53
1:16 Ин. 1:40-42 **1:17** Мф. 13:47 **1:18** Мк. 10:28 **1:21** Мф. 4:13 **1:22** Мф. 7:28-29

²³ Ол синагогага букка алыскан бир кижиге алгырып үнгөн: ²⁴ «Назарет чурттуг Иисус, Силерге бистен чүү херегил? Силер бисти узуткаар дээш келдинер бе? Силерни кымыл дээрзин билир мен, Силер – Бурганның Ыдыктыг Төлээлекчизидир силер!»

²⁵ Иисус букка: «Ыгытава, ол кижиден үне бер!» – деп шыңгыг дужааган. ²⁶ Бук ынчан ол кижини курулдурупкаш, ыткыр алгырбышаан, оон үне берген.

²⁷ Шупту улус кайгап-харааш, аразында: «Чүү деп чүвөл бо? Ол Кижиге буктарны безин чагырарга, олар Аңаа чагыртып турар, кандаай ындыг чаа, күштүг өөредиг чүвөл бо?» – деп турган. ²⁸ Удатпаанда Ооң дугайында дамчыыр чугаа бүгү Галилеяга тарай берген.

²⁹ Иисус Иаков болгаш Иоанн-биле кады синагогадан үнгөш, үр болбайн, Симон биле Андрейниң бажыңыга чеде бергеннер. ³⁰ Симоннуң кат-иези халыын аарыгдан аарып чыдар боорга, олар Иисуска дораан чугаалааннар. ³¹ Ол чыткан херэеженче чоокшулап келгөш, ооң холундан тудуп алгаш, тургузуп эккелген. Демги херэеженниң эдидиниң изии дораан чавырлы берген, экирээн кижиге ол дораан оларга бараан болуп эгелээн.

³² Кежээ дүшкенде, хүн ажа бергенде, Иисуска бар-ла турган аарыг-аржык болгаш букшуураан улусту эккелгөш туруп бергеннер. ³³ Хоорайның бүгү чурттакчылары хаалга аксынга чыгып келген. ³⁴ Янзы-бүрү аарыгларга алыскан хөй кижини Ол ынчан экиртип каан. Хөй буктарны кижилерден үндүр сывыртапкаш, оларга Ооң дугайында чугаалаарын хоруп каан, чүгө дээрге буктар Ол кым дээрзин билир турган.

Иисустуң Галилеяга суртаалдааны

(Лк. 4:42-44)

³⁵ Иисус дараазында эрген чер чырываанда-ла тургаш, дашкаар үнгөш, ээнзиргей черге барып, Бурганга мөргүп турган. ³⁶ Симон болгаш Ооң-биле кады чораан улус Ону дилеп чоруккан. ³⁷ Оон Иисусту тып алгаш, Аңаа: «Хамык улус Силерни дилеп тур» – дээннер. ³⁸ Иисус оларга мынча дээн: «Чоок-кавы суурлар болгаш хоорайларже бараалыңар, Мен аңаа база суртаалдаайн, чүгө дээрге кылыр дээш келген херээм-не ол болгай!» ³⁹ Иисус бүгү Галилеяны эргий кезип, синагогаларга суртаалдап база буктарны үндүр сывыртап чоруп берген.

Кежиге аарыг кижини экирткени

(Мф. 8:1-4; Лк. 5:12-16)

⁴⁰ Бир-ле катап Иисуска кежиге аарыг кижиге чедип келгөш, Ооң мурнунга дис кырынга олура дүшкөш, Аңаа: «Күзээр-ле болзунарза, Силер мени арыглап каар силер» – деп чалынган. ⁴¹ Иисус ону кээргей бергөш, холун сунуп, кежиге аарыг кижиге деггөш, аңаа мынча дээн: «Күзеп тур мен, арыгланы бер!» ⁴² Кеш аарыгы ол-ла дораан демги кижиден адырлы берген. Ооң кежиге арыгланы берип, каң-кадык

1:24 Мк. 5:7 1:24 Аж.-ч. 19:15 1:24 Ин. 6:69 1:26 Мк. 9:20; Аж.-ч. 8:7

1:27 Аж.-ч. 17:19 1:30 1 Кор. 9:5 1:31 Мк. 5:41; 9:27; Аж.-ч. 3:7; 9:41

1:34 Мф. 12:16; Мк. 3:12 1:35 Мф. 14:23; Лк. 5:16 1:38 Иса. 61:1

1:40 Лев. 13:3; Сан. 12:10; 4 Хаан. 5:1; 2 Чыл. 26:20 1:40 Мк. 9:22

апарган. ⁴³ Иисус оон ол кижини чорудуп тура, аңаа шыңгыы чагып каан: ⁴⁴ «Дынна, кымга-даа бо дугайында чугаалава. Баргаш, Бурганның бир-ле *бараалгакчызынга көстүп каг, оон *Моисейниң *хоойлузунда айытканын ызугаар, арыгланганың дээш, Бурганга өргүлден кыл. Сен ол өргүлүң-биле экирээниңни улуска херечилеп көргүскен боор сен». ⁴⁵ А ол кижичи чоруткаш, болган таварылганың дугайында шупту улуска чарлап, үзүк-соксаал чок чугаалап эгелээн. Ынчангаш Иисус хоорайларже көзүлдүр кээр арга чок апаргаш, хоорай даштында ээнзиргей черлерге туруп алыр ужурга таварышкан. Улус Аңаа дөмей-ле чер болгандан кээп туруп берген.

Иисустун чартыктаан кижиниң бачыттарын өршээгени

(Мф. 9:1-8; Лк. 5:17-26)

2 ¹Элээн каш хүн эрткенде, Иисус база катап Капернаумга чедип келген. Ол бир бажында турар-дыр деп медээ дынналы берген. ²Хөй улус чыгып келген болгаш, бажынның ишти-даштында эртер-дүжер хос чер чок апарган. Иисус улуска суртаалдап эгелээн. ³Дөрт кижичи Аңаа чартыктаан эжин көдүрүп эккелген. ⁴Улустун хөйүндөн Иисусче чоокшулаар арга чогуң көргөш, олар Ооң турганы бажынның дээвиирин чазып-адыргаш, аңаа үт ойгаш, чартыктаан кижини чыткан дөжээ-биле катый дүжүрүп келгеннер. ⁵Иисус оларның бүзүрелин көргөш, чартыктаан кижиге: «Оглум! Бачыттарың өршээттинген-дир» – дээн.

⁶Аңаа олурган ном-хоойлу тайылбырлакчыларының чамдыызы иштинде мынча деп бодаан: ⁷«Бо Кижичи чүгө ынча деп турарыл? Ол дээрге Бурганны дорамчылааны ол ышкажыл! Бургандан аңгыда кым бачытты өршээп шыдаар эргелигил?»

⁸Иисус оларның иштинде чүнү бодап турарын ол дораан билип кааш, мынча дээн: «Силер чүректеринерде чүгө ынчаар бодап орарыңар ол? ⁹Чүү беленил? Чартыктаан кижиге: „Бачыттарың өршээттинген-дир“ – дээри бе азы: „Туруп келгеш, дөжээниң алгаш, чоруй бар“ – дээри бе? ¹⁰Ынчаарга *Кижичи амытан Оглу чер кырынга бачыттарны өршээр эргелиг дээрзин билип алыңар...» Иисус чартыктаан кижиге мынча дээн: ¹¹«Сеңээ чугаалап тур мен: туруп келгеш, дөжээниң алгаш, бажыңыңче чорувут».

¹²Хамык улус көрүп турда, аарыг кижичи туруп келгеш, дөжөөн алгаш, үнүп чоруй барган. Улус шупту кайгап-харай бергеш, Бурганны алдаржыдып: «Мындыг чүве бис кажан-даа көрбөөн бис!» – деп турганнар.

Иисустун Матфей Левийни кый дээни

(Мф. 9:9-13; Лк. 5:27-32)

¹³Оон Иисус база катап хөл эринче үнүп келген. Бүгү чон Ону хүрээлеп келген, а Ол оларны өөредип турган. ¹⁴Иисус хөл кыдыы-биле эртип бар чыткаш, үндүрүг хавырап черге Алфейниң оглу Левий бодунун ажылын кылып олурда, көрүп кааш: «Мени эдерип чорувут» – дээн. Левий туруп келгеш, Ону эдерип чорупкан.

1:42 Лк. 17:14 1:43 Мф. 9:30 1:44 Лев. 14:1-32; Лк. 17:14 1:45 Мк. 7:36

2:1 Мф. 4:13; Мк. 1:21 2:4 Мк. 6:55 2:5 Мф. 8:10; Мк. 10:52 2:5 Лк. 7:48

2:7 Мк. 14:64 2:7 Ыд. ыр. 31:5; Иса. 43:25

¹⁵ Иисус өөреникчилери-биле кады Левийниң бажыңыга чемненип чыдырда, хөй үндүрүг хавырыкчылары болгаш өске-даа бачыттыг кижилер база Ооң-биле кады чемненген. Иисусту эдерип чоруур ыңдыг янзы улус эңмежок турган чүведир. ¹⁶ *Фарисейлерге хамааржыр ном-хоойлу тайылбырлакчылары Ооң үндүрүг хавырыкчылары болгаш бачыттыг кижилер-биле кады чемненип турарын көргөш, Ооң өөреникчилеринден: «Силерниң Башкынар үндүрүг хавырыкчылары болгаш бачыттыг кижилер-биле канчап кады чемненип чүвөл?» – деп айтырганнар.

¹⁷ Ону дыңнап кааш, Иисус оларга мынча дээн: «Эмчи кадык улуска эвес, а аарыг улуска херек болгай. Мен „Актыг, бачыт чок бис“ дээр улусту эвес, а бачыттыг улусту кый дээр дээш келген мен!»

Шээрленири болгаш *амыр-дыш хүнүнүң дугайында айтырыглар

(Мф. 9:14-17; 12:1-8; Лк. 5:33—6:5)

¹⁸ Иоанның өөреникчилери болгаш фарисейлер шээрленир турган. Элээн каш кижилер Иисуска чедип келгеш: «Чүгө Иоанның база фарисейлерниң өөреникчилери шээрленип турарыл, а Силерниң өөреникчилериңер шээрленмезил?» – дээн.

¹⁹ Иисус оларга мынча деп харыылаан: «Куда доюнга келген күдээ оолдуң эштери оолдар, күдээ оол олар-биле кады олурда, шээрленип шыдаар бе? Күдээ оол олар-биле кады турда, оларның кудараан херээ чүл? ²⁰ Ынчаарга күдээ оолду олардан чарып аппаар хүннер кээр-ле болгай, шак-ла ынчан олар кударап база шээрлени бээр.

²¹ Кым-даа эрги хепке чаа пөстен чамашкы салбас. Ынчаар болза, чаа чамашкы эрги хепти чыбырылдыр тыртыптар, а ойбак оон-даа улуг апаар. ²² Кым-даа чаа дүшкен араганы эрги көгээржикче кутпас. Ынчаар болза, чаа арага көгээржикти деже тептер, ынчан арага-даа төктүп каар, көгээржик-даа сандан үнер. Чаа араганы чаа көгээржикче кудар херек».

²³ Бир-ле катап Иисус амыр-дыш хүнүндө тарып каан шөлдү таварты бар чыткан. Ооң өөреникчилери орук ара сыпта тараа баштарын үзе соккаш, ууштап чий бергеннер. ²⁴ Фарисейлер Аңаа мынча дээн: «Көрүнер! Амыр-дыш хүнүндө кылбас ужурлуг чүүлү олар чүгө кылып турарыл?»

²⁵ Иисус оларга мынча дээн: «Боду база кады чораан өөрү аажок аштай бээрге, *Давид хаанның чүнү кылганын силер таанда-ла Бижилгеден номчувааныңар ол бе? ²⁶ Авиафар дээрзи Бурганның дээди *бараалгакчызы турган үеде, Давид хаан канчанган ийик? Ол *Бурганның өргээзинче киргеш, Бурганның бараалгакчыларындан өске кым-даа чивес ужурлуг ыдыктаан хлепти чигеш, кады чораан улузунга база берген болгай». ²⁷ Оон Иисус мынча деп немеп каан: «Бурган кижини амыр-дыш хүнү дээш эвес, а амыр-дыш хүнүн кижилер дээш чаяп каан. ²⁸ Ынчангаш Кижилер амыган Оглу – амыр-дыш хүнүнүң-даа Дээргизи-дир!»

2:16 Лк. 15:2 2:17 Лк. 15:7 2:17 1 Тим. 1:15 2:18 Мф. 11:2; Лк. 11:1; Ин. 1:35

2:18 Лк. 18:12 2:19 Мф. 25:1-13; Ин. 3:29; Ажыд. 19:7; 21:2 2:20 Мк. 14:7; Лк. 17:22

2:23 Ы. х. к. 23:25 2:24 Хост. 20:8-10; Сан. 15:32-36 2:25 1 Хаан. 21:1-6

2:26 1 Хаан. 22:20; 2 Хаан. 8:17 2:26 Хост. 25:30; Лев. 24:5-9 2:27 Хост. 23:12; Ы. х. к. 5:14

Када берген холдуг кижини экирткени

(Мф. 12:9-14; Лк. 6:6-11)

3¹ Иисус ооң соонда катап база *синагогага кирип келген. Ол өйде аңаа када берген холдуг кижини турган. ² Чамдык улус, Иисусту буруудадыр чылдак тып алып бодааш, Ол *амыр-дыш хүнүндө экирти бербес ирги бе деп, Ооң чүнү кылырын хайгаарап турганнар.

³ Иисус када берген холдуг кижиге: «Улустуң ортузунче туруп ал» – дээн. ⁴ А демги улуска Ол мынча дээн: «Амыр-дыш хүнүндө чүнү кылыр ужурлугул: буянны бе азы бузутту бе? Амы-тынны камгалап аар бе азы узуткаар бе?»

Ынчалза-даа олар ыгташпаан.

⁵ Иисус улусче килеңнеп, эргий кайгааш, оларның чүрекериниң дашталганы дээш аажок мунгарап, демги кижиге: «Холуң бээр сун» – дээн. Ол сунуп бээрге, ооң холу кадык апарган. ⁶ *Фарисейлер үне бергеш, ол-ла дораан Иисусту канчап чок кылырын иродианнар-билеⁿ кады сүлчээлежи, чугаа кыла бергеннер.

⁷⁻⁸ Иисус оортан Бодунуң өөреникчилери-биле кады хөлче чорупкан. Галилея, Иудея, Идумея черлеринде, Иерусалимде, Иорданның ол чарыында база харын-даа Тир биле Сидон хоорайларның чоок-кавызында чурттаан чон Ону эдерип чоруп олурган. Иисустуң кылган кайгамчык чүүлдериниң дугайында дамчыыр чугаа чер болганга нептерээн болгаш, улустуң Аңаа кээп турганы ол. ⁹ Чыылган хөй чон Ону кыза бербезин дээш, Ол Аңаа хемеден белеткеп бээрин өөреникчилеринге чугаалап каан. ¹⁰ Иисус хөй кижини экиртип каан, ынчангаш аарыг-аржык улус Аңаа дээрин кордап, Олче чүткүп-ле турган. ¹¹ Ону көрүп каан санында-ла, букшуураан кижилер база Ооң мурнунга доңгая кээп дүшкүлээш, алгыржы бээр болган: «Силер – Бурганның Оглу силер!» ¹² Ынчалза-даа Иисус Ону кым дээрзин чугаалаарын оларга шыңгыызы-биле хоруп турган.

Иисустуң он ийи *элчинни шилип алганы

(Мф. 10:1-4; Лк. 6:12-16)

¹³ Ооң соонда Иисус дагже үне бергеш, күзээн улусун кый дээрге, олар Аңаа чедип келген. ¹⁴⁻¹⁵ Иисус оларның аразындан он ийи кижини шилип алгаш, элчиннер деп адап каан^o. Олар үргүлчү-ле Ооң-биле кады чоруур ужурлуг турган. Иисус оларны суртаалдадып чорудар дээш база аарыглар экиртир, буктар үндүр сывырар эрге-күштүг болзуннар дээш, белеткеп турган. ¹⁶ Иисустуң шилип алган он ийи кижизи бо-дур: Ооң Пётр деп адааны Симон, ¹⁷ Воанергес азы «Динмирээшкин оолдары» деп адаткан Зеведейниң оолдары Иаков биле Иоанн,

^{13:6} Иродианнар – Галилеяның ол үдеги хааны Ирод Антипаны деткип турган еврей политиктиг бөлүктүң кежигүннери (Мк. 12:13 көр).

^{9:3-14-15} Өске бурунгу сөзүглелдерде «Элчиннер деп адап каан» деп сөстөр таварышпайн турар.

3:1 Мк. 1:21 **3:2** Лк. 14:1; 20:20 **3:4** Лк. 14:3 **3:5** Эф. 4:18 **3:5** 3 Хаан. 13:6

3:7-8 Иса. 34:5; Иез. 35:15 **3:7-8** Мф. 11:21 **3:10** Мк. 5:28 **3:11** Мф. 14:33; Мк. 1:24

3:12 Мф. 12:16; Мк. 1:34 **3:16** Мф. 16:18; Ин. 1:42 **3:17** Мк. 1:19

¹⁸ Андрей, Филипп, Варфоломей, Матфей, Фома, Алфейнийн оглу Иаков, Фаддей, Симон Кананит^р ¹⁹ база сөөлүндө Ону садыпкан Иуда Искариот.

Иисустун «Тенек аараан база букшуураан сен» дирткени

(Мф. 12:22-32; Лк. 11:14-23; 12:10)

²⁰ Иисус бажыңче дагын ээп кээрге, мөөң чон база катап тырылдыр чыгып келген болгаш, Иисустун база Ооң өөреникчилериниң чемненир безин чай-хозу чок апарган. ²¹ Ындыг дээрзин дыңнап кааш, Ооң чоок төрөл кижилери Ону ап алыры-биле чеде бергеннер, чүге дээрге улус: «Ооң угааны анаа эвес-тир» – деп турар болган. ²² А Иерусалимден чедип келген ном-хоойлу тайылбырлакчылары мынча дээн: «Ооң Бодунче буктарның чагырыкчызы *Веелзевул кире берген болгаш, оон күжү-биле буктарны үндүр сывырып турар-дыр!»

²³ Иисус ынчан оларны кый деп алгаш, *угаадыглыг чугаалар чугаалап, тайылбырлаан: «*Эрлик канчап бодун боду үндүр сывыртаар чүвөл? ²⁴ Иштинден аңгыланып эгелээн күрүне бүдүн туруп шыдавайн, буурап дүжер. ²⁵ Азы аңгыланчып, кырышкан өг-бүле база бүдүн туруп шыдава. ²⁶ Эрлик боду бодунга удур месилдежи, иштинден аңгыланып турар болза, ол быражып шыдава: оон төнчүзү келгени ол-дур. ²⁷ Мөге-шыырак кижини баштай хүлүп албас чүве болза, кым оон бажыңынче кирип, эт-хөреңгизин үптөп шыдаарыл? Чүглө хүлүп алгаш, ол оон бажыңын үптөп шыдаар. ²⁸ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: улустун кандыг-даа бачыттары база канчаар-даа бак сөгленири өршээттинер. ²⁹ Ынчалза-даа *Ыдыктыг Сүлдени бак сөглээр кижин бар болза, ол кажан-даа өршээл албас, харын бачыт аңаа мөңгези-биле артып каар».

³⁰ Иисуска удурланып: «Олче бук кире берген-дир» – дижир улус бар боорга, Ол ынча дээн чүве-дир.

Иисустун ёзулуг өг-бүлезин

(Мф. 12:46-50; Лк. 8:19-21)

³¹ Ооң соонда Иисустун авазы база дуңмалары чедип келгеш, бажыңче кирип чадашкаш, Ону кый дээри-биле улус ыдыпкан. ³² Иисусту долгандыр хөй улус олурган. Аңаа ынчан мынча деп дамчыткан: «Силерниң аватар база эр, кыс дуңмаларыңар даштын Силерни айтырып тур».

³³ Ол оларга мынча деп харыылаан: «Мээң авам база акы-дуңмам кымнар чүвөл?» ³⁴ Бодунун чанында олурган улусту эргий көргөш, Ол мынча дээн: «Мээң авам база акы-дуңмам бо-дур. ³⁵ Бурганның күзел-соруун күүседип чоруур кандыг-даа кижин Мээң акы-дуңмам база авам боор болгай».

РЗ:18 Кананит – арамей дылдан укталган бо сөс Кана хоорайның адынга дүүшпес, а «Төрөөн чурту дээш, чүткүлдүг демисекчи» дээн уткалыг бооп чадава (Лк. 6:15 көр).

3:18 Мф. 9:9 **3:19** Мк. 14:10, 44 **3:20** Мк. 6:31 **3:21** 2 Кор. 5:13 **3:22** 4 Хаан. 1:2; Мф. 9:34; 10:25 **3:27** Иса. 49:24-25 **3:29** Лк. 12:10; 1 Ин. 5:16; Евр. 10:26, 29
3:31 Мк. 6:3; Ин. 2:12; 7:3; Аж.-ч. 1:14; 1 Кор. 9:5; Гал. 1:19 **3:35** Ин. 15:14; Евр. 2:11

Тараа чажыкчызының дугайында *угаадыглыг чугаа

(Мф. 13:1-23; Лк. 8:4-15)

4¹ Иисус база катап хөл эриинге улусту өөредип эгелээн. Ооң чанынга хөй чон чыгылып келген, ынчангаш Ол хемеге олурупкаш, эриктен бичии ырадыр эжиндире берген, а бүгү чон хөл кыдыынга артып калган. ² Иисус улуска угаадыглыг чугаалар чугаалап, оларны хөй чүвеге өөредип турган: ³ «Дыңнаар! Тараа чажыкчызы үрезин чажып үнүп келген. ⁴ Ол үрезинин чажып турда, чамдызы орук кыдыынга кээп дүжерге, куштар ужуп келгеш, ол үрезиннерни соктап чипкен. ⁵ Чамдызы сай-даштыг, хөрзүнү чуга черже кээп дүшкен. Ол үрезин удатпайн өзүп үнүп келген, чүге дээрге хөрзүн кылын эвес болган. ⁶ А хүн хүнней бергеш, ол өзүмнерни өрттендир шонуптарга, ханы дазыл тыртпаанындан, олар кадып калган. ⁷ Чамдызы тенниг хонак аразынче кээп дүжерге, тенниг хонак сырый өскеш, оларны боой базырыпкан, ынчангаш олар кулакталбайн-даа барып, дүжүт бербээн. ⁸ А бир чамдызы үнүш-дүжүткүр хөрзүннүг черже кээп дүшкеш, мандып өскеш, чашканындан үжен, алдан, харын-даа чүс дакпыр хөй дүжүт берген». ⁹ Иисус оон оларга: «Дыңнаар кулаа бар кижичи дыңназын!» – дээн.

Тараа чажыкчызының дугайында угаадыглыг чугааның тайылбыры

(Мф. 13:18-23; Лк. 8:11-15)

¹⁰ Чон тарап чоруй барганда, Иисус-биле кады он ийи *элчин база өске-даа өөреникчилер артып калган. Олар Оон бо угаадыглыг чугааның утказын айтырганнар. ¹¹ Иисус мынча дээн: «Силерге Бурганның Чагыргазының чажыдын билип аар органы хайырлаан-дыр, а Чагырганың даштында турар болгаш, ону билбес улуска бүгү чүвени угаадыглыг чугаалар дамчыштыр ажыдып берген.

¹² *Олар көрзе-даа, эскербес-тир,*

дыңназа-даа, дыңнаваз база угаап билбес-тир.

А оон башка олар Бурганче эглип кээп, өршээл алыр ийик».

¹³ Иисус оон оларга мынча дээн: «Таанда-ла бо угаадыглыг чугааны билбейн турарыңар ол бе? Ынчаарга өске кандыг-даа угаадыглыг чугааны канчап билип алыр улус боор силер? ¹⁴ Тараа чажыкчызы дээрге Бурганның медээзин чажып турар кижичи-дир. ¹⁵ Орук кыдыынга кээп дүшкен үрезинге дөмей улус бар боор-дур. Олар Бурганның медээзин дыңнап турар, ынчалза-даа ол-ла дораан *эрлик чедип келгеш, оларның сеткилинде чашкан медээни оорлап аппаар-дыр. ¹⁶ Өске улус сай-даштыг черге чашкан үрезинге дөмей боор-дур. Олар медээни дыңнап кааш, ол-ла дораан өөрүшкү-биле хүлээп алырлар, ¹⁷ ынчалза-даа алыс бодунда дазыл чок болгаш, турум эвес боорлар. Ооң соонда медээ ужун бергелерге азы истеп-сүрүүшкүнге таваржы бээр болза, олар дораан-на күткүттүрүп, өскээр чайгыла бээрлер. ¹⁸ Өске улус тенниг хонакка чашкан үрезинге дөмей боор-дур. Олар база

4:7 Иер. 4:3 4:9 Мф. 11:15; Ажыд. 2:7 4:11 Мф. 19:11 4:11 1 Кор. 5:12-13

4:12 Иса. 6:9-10; 42:20; Ин. 12:40; Аж.-ч. 28:26-27 4:14 Иса. 55:10-11; Аж.-ч. 8:4

4:17 Гал. 1:6; Евр. 6:4

медээни дыңнап турар. ¹⁹ Ынчалза-даа амгы амыдыралының ажаанзырал-човаа, байлакшыл дуурайы база өске-даа күзел-бодалдар оларны чардыктырып, медээни боой базырыптар болгаш, оларның үрезини дүжүт бербес. ²⁰ А үнүш-дүжүткүр хөрзүннүг черге чашкан үрезинге дөмей улус база бар. Олар медээни дыңнап база хүлээп ап турар болгаш, чашканындан үжен, алдан, харын-даа чүс дакпыр хөй дүжүттү бээрлер».

Чырыткы дугайында

(Лк. 8:16-18)

²¹ «Чырыткыны кывысканда, ону сава-биле дуй базыраар дээш азы орун адаанга салып каар дээш бажыңче киирер ийик бе? Чок, ону колдуже салып каар болгай. ²² Көстүп келбес кандыг-даа чажыт чүве чок база ажыттынып билдине бербес кандыг-даа ажытталчак бүдүү чүве чок. ²³ Дыңнаар кулаа бар кижини дыңназын!» ²⁴ Оон ыңай Ол мынча дээн: «Дыңнаан чүвөөрнү угаап-бодап чорунар. Кандыг хемчээл-биле хемчээп бээр-дир силер, силерге база ындызы-биле хемчээп бээр болгаш харын-даа аңаа немей бээр. ²⁵ Кымда чүве барыл, аңаа оон-даа хөйүнү бээр, а кымда чүве чогул, ооң бар чүвезин безин хунаай бээр».

Үрезин дугайында

²⁶ Иисус улаштыр мынча дээн: «Бурганның Чагыргазы черже үрезин чашкан кижиге дөмей. ²⁷ Дүне ол кижини удуп чыдар, а хүндүс туруп кээр, ол өйдө үрезинни канчаар өзүп, үнүп кел чыдарын боду билбес болур. ²⁸ Чүгө дээрге чер боду-ла үрезинни чайгаар өстүрүп чыдар: баштай көк өзүмнү, ооң соонда тараа бажын, дараазында баш долдур арбын тарааны. ²⁹ Тараа быжа бээрге, демги тараажы ола дораан хол кадыырын тудуп алыр, чүгө дээрге дүжүт ажаар үе келген-дир».

Горчица үрезининиң дугайында

(Мф. 13:31-35; Лк. 13:18-19)

³⁰ Иисус ооң соонда мынча дээн: «Бурганның Чагыргазын чүнүң-биле дөмейлей көөрүл азы ону кандыг угаадыглыг чугаа-биле чуруп көргүзерил? ³¹ Хөрзүңгө тарып турда, чер кырында бар бүгү үрезиннернин эң бичиизи боор горчица үрезининге ол дөмей-дир. ³² А тарып каарга, горчица үрезини өзүп үнгеш, бүгү чемниг үнүштерниң эң улуу апаар, ооң адырарып келген будуктарының чагланга дээрниниң куштары безин уя тудуп шыдаар болгай».

³³ Иисус шак ындыг хөй угаадыглыг чугаалар-биле улуска Бурганның медээзин, оларның дыңнааш, билип шыдаар шаа-биле, сургаалдап келген. ³⁴ Оларны Ол угаадыглыг чугаалар чокка черле өөредип көрбээн, а өөреникчилери-биле чааскаан арткаш, оларга бүгү чүвени тайылбырлап берип турган.

Иисустун шуурганны томаартканы

(Мф. 8:23-27; Лк. 8:22-25)

³⁵ Ол-ла хүннүң кежээзинде Иисус өөреникчилеринге: «Хөлдүң ол чарыынче кеже берээли» – дээн. ³⁶ Олар чонну каапкаш, Иисустун чонну өөредип олурганы хемезинге олурупкаш, эжиндирип чорупканнар. Оларга өске хемелер база каттыжа берген. ³⁷ Хөлге күштүг шуурган көдүрлүп келген болгаш, чалгыглар хемени часкаарга, ону суг долуп эгелээн. ³⁸ А Иисус хемениң соңгу бажынга, сыртыкка бажын салгаш, удуп чыткан.

Өөреникчилери Ону оттурупкаш: «Башкы! Сугга дүжүп өлдүвүс-ле, Силернин херекке албазыңар ол бе?!» – дээннер.

³⁹ Иисус туруп келгеш, хатты хоруп кааш, сугга: «Быттава, соксап көр!» – деп дужааган. Хат оожургай берген, шуут-ла ыржым апарган. ⁴⁰ Ол өөреникчилеринге: «Чүге ындыг кортук силер? Бүзүрелиңер чогу ол бе?» – дээн.

⁴¹ Олар аажок коргуп-сүртээш: «Хат-даа, суг-даа Аңаа чагыртып турар, бо чогуум Кымыл аан?» – деп аразында чугаалажып турганнар.

Иисустун букшуураан кижини экирткени

(Мф. 8:28-34; Лк. 8:26-39)

5 ¹ Олар хөлдүң ол чарыында Гераса¹ черинче эжиндирип кежип келгеннер. ² Иисус хемеден дүжүп кээрге, Аңаа уткуй чевеглерлиг куйлардан букшуураан кижини үне халып келген. ³ Ол кижини хөөржүдүлге куйларынга чурттап турган, ону илчирбе-биле безин кым-даа хүлүп чадап каан чүве-дир. ⁴ Ону чаңгыс эвес удаа илчирбе-биле хүлүп-шарып көргөн, ынчалза-даа ол илчирбени үзе шаапкаш, хүлүгден чештинип чоруй баар турган. Ону кым-даа томаартып чадап каан чүве-дир. ⁵ Ол кижини дүне-хүндүс дивейн, чевеглер, тейлер аразынга алгырып-кышкырып, даштар-биле соккуланып чоруур турган. ⁶ Иисусту ырактан-на көрүп кааш, ол кижини Аңаа маңнап чеде бергеш, Ооң баарынга доңгая кээп дүшкеш, ⁷ ыыгкыр үн-биле алгырган: «Силерге менден чүү херегил, Иисус, Дээди Өрүкү Бурганның Оглу? Мени хилинчектевезиңерни Бурганның ады-биле даңгыраглап көрүңер!» ⁸ Чүге дээрге Иисус дем: «Бук, бо кижиден үнүп чоруй бар!» – деп каан чүве-дир.

⁹ Иисус ол кижиден айтырган: «Сээң адың кымыл?»

Демгизи: «Мээң адым Дүк-түмен, чүге дээрге бис дыка хөй бис» – деп харыылаан. ¹⁰ Буктар Иисустан оларны ол чер-чурттан үндүр сывырбазын дилеп эгелээн.

¹¹ Ол өйде даг эдээнге бир кодан хаван одарлап чораан чүве-дир. ¹² Буктар Иисустан: «Бисти бо хаваннарже чорудуп көрүңерем, оларже кире берээли» – деп ээрешкеннер. ¹³ Иисус чөпшээрээрге, буктар кижиден үнгеш, хаваннарже кире бергеннер. Бүгү кодан – 2000 хире хаван кадыр элден хөлче шурай бергеш, дүжүп өлүп калган. ¹⁴ А хаван кадарчылары десе маңнашкаш, болган чүүлдүң дугайында чоок-кавы хоорай-суурларга чугаалап турганнар. Чогуум чүү болганын көөр-дүр

95:1 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Гераса» эвес, а «Гадара» азы «Гергеса» деп бижээн.

дээш, чурттакчы чон чыглып келген. ¹⁵ Олар Иисустун чанынга келгеш, дүк-түмөн буктарга алыскан турган кижиге хевин кедип алган, угаан-сегээни орталаны берген олураарын көрүп кааш, коргуп-сүртей бергеннер. ¹⁶ Болган чүүлдү көрүп турган улус букшуураан кижиге-биле база хаваннар-биле чогуум чүү болганын чугаалап берген. ¹⁷ Ынчан коргуп-сүртээн улус оларның чер-чуртундан ырап чоруурун Иисустан дилеп эгелээн.

¹⁸ Иисус хемезинге олуруп турда, буктарындан адырылган демги кижиге Ооң-биле кады чоруур чөпшээрел айтырган. ¹⁹ Ынчалза-даа Ол аңаа чөпшээревейн, мынча дээн: «Бажыңыңда улузунче чана бергеш, Дээрги-Чаяакчының сеңээ чүнү кылганын, Ооң сеңээ кандыг өршээл хайырлаанын шупту улуска чугаалап бер».

²⁰ Ынчангаш ол кижиге чана бергеш, *Он-хоорай девискээринге Иисустун аңаа чүнү кылганын улуска чугаалап эгелээн. Бүгү чон кайгап-хараар болган.

Дарганың уруун диргискени болгаш аарыг херээженни экирткени

(Мф. 9:18-26; Лк. 8:40-56)

²¹ Иисус дедир ол чарыкче хемелиг кежип кээрге, Ооң чанынга хөй чон чыглы берген. Ол хөл эриинге артып калган. ²² *Синагога даргаларының бирээзи боор Иаир деп кижиге аңаа чедип келгеш, Иисусту көрүп каан. Ол Иисустун мурнунче кээп дүшкеш, ²³ Оон аажок дилээн: «Мээң уруум өлүп чыдыр, ол экирий берип, дириг артар кылдыр, аңаа холуңар дегзип көрүңерем!» ²⁴ Иисус ооң-биле кады чорупкан. Мөөң чон Ону бүгү талаларындан үглөп, кызавышаан, Ооң соондан чоруп олурган.

²⁵ Ынчан ол черге он ийи чыл дургузунда ханы төктүп аараан херээжен кижиге турган. ²⁶ Ол херээжен хөй-ле эмчилерге чеже-даа эмнеткен, хамык бар кошкулун хей черге чарып каапкан, ынчалза-даа ооң кады улам-на дорайтап бар чыткан.

²⁷ Иисустун дугайында дыңнап кааш, ол херээжен улус аразы-биле иткележип эрткеш, Ооң артындан чоокшулап келгеш, Ооң кеткен хевинге дээй каапкан.

²⁸ «Мен оода-ла Оон кеткен хевинге дээпсимзе, экирий бээр мен» деп бодаан чүведир. ²⁹ Ол-ла дораан ооң ханы төгүлбейн барган, аарыындан экирээнин билип каапкан.

³⁰ Иисус Бодундан күш үне бергенин ол дораан эскерип кааш, мөөң чонче эргий кайгааш: «Мээң хевимге кым дээпти?» – деп айтырган.

³¹ Өөреникчилери кайгай бергеш, мынча дээннер: «Силерни хүрээлээн чоннун кызып-кыйып турарын көрбейн турар эвес силер, „Меңээ кым дээпти?“ – деп ол чүнөр ирги?»

³² Ынчалза-даа Иисус кымның дээпкенин билип аар дээш, долгандыр көрүп туруп берген. ³³ Бодунун кадык апарганын билип кааш, демги херээжен кортканындан сириңейнип, чеде бергеш, Ооң мурнунга доңгая кээп дүшкеш, чүвениң байгы-ла шынын Аңаа чугаалаан. ³⁴ Иисус аңаа мынча дээн: «Кызым, бүзүрелиң сени экиртип-камгалап кагды, амыр-тайбың чорувут, аарыындан адырылган-дыр сен».

³⁵ Иисус ону чугаалап турар аразында, синагога даргазы Иаирниң бажыңындан медээ эккелген улус келгеш: «Сээң урууң өлүп калды. Башкыны ам хей-ле шүүдетпе» – дээннер.

³⁶ Ынчалза-даа Иисус ону дыңнааш, синагога даргазынга: «Кортпа, чүглө бүзүр!» – дээн. ³⁷ Ол Пётрдан, Иаковтан база ооң дунмазы Иоанндан өске кымның-даа Ооң-биле кады чоруурун чөпшээрэвээн. ³⁸ Иаирниң бажыңыга чедип келгеш, Ол аажок улуг хөлээзин-дүвүрелди база ишкирнигип ыглап-сыктаан улусту көрүп каан.

³⁹ Иисус бажыңче кирип келгеш: «Чүгө дойлуп-хөлзөп, ыглап-сыктап тур силер? Бо уруг өлбээн, а анаа удуп чыдар кижиге ышкажыл» – дээн. ⁴⁰ Демги улус Ону кочулап, каттыржы берген. Иисус оларның шуптузун дашкаар үндүрүпкеш, Боду уругнуң ада-иези болгаш үш өөреникчизи-биле кады уругнуң чыткан өрээлинче кире берген. ⁴¹ Ол кысчыгаштың холундан тудуп алгаш, мынча дээн: «Талифа, куми!» (ол дээрге: «Кызыжак, сеңээ чугаалап тур мен, туруп кел!» – дээни ол). ⁴² Уруг ол-ла дораан туруп келгеш, кылаштап эгелээн (ооң хары он ийи чедип турган чүве-дир). Ону көргөн улус аажок кайгап-хараан. ⁴³ Болган чүүл дугайында кымга-даа чугаалавазын Иисус оларга шыңгыы чагып каан, а уругга чемден бээрин айыткан.

Назареттиң чурттакчыларының Иисусту хүлээп көрбээни

(Мф. 13:53-58; Лк. 4:16-30)

Б¹ Иисус оорган чоруткаш, Бодунуң өөреникчилери-биле кады төрөөн хоорайынче эеп келген. ² *Амыр-дыш хүнү үнүп кээрге, Ол *синагогага чонну өөредип эгелээн. Дыңнап турган дыка хөй улус кайгап-харап, чугаалажы берген: «Ооң бо хамык чүвези кайыын келгенил? Ындыг мерген угаанны Аңаа кым бергенил? Ол ындыг кайгамчык чүүлдери чааяп турар-дыр!» ³ Ол дээрге Марияның оглу, Иаков, Иосий, Иуда база Симоннуң акызы, бызаңчы кижиге эвес ийикпе? Ооң кыс дунмалары база бистиге аравыста эвес чүве бе?» Ынчангаш олар Ону хүлээп көрбээн.

⁴ Иисус оларга: «*Бурганның медээчизи каяа-даа алдар-хүндүлүг боор, ону чүглө бодунуң хоорайынга, чоок улузунуң аразында база бажыңыга үнелеп көрбөс чүве» – дээн. ⁵ Ынчангаш Ол аңаа кандыг-даа кайгамчык чүүл кылып чадап каан, чүглө элээн каш аарыг кижиге холун дээскеш, экиртип каан. ⁶ Иисус ол улустуң бүзүрел чогуң аажок элдепсинген. Ол оон соонда чоок-кавы суурларны эргий кезип, улусту өөредип чорупкан.

Иисустуң он ийи *элчинни чорутканы

(Мф. 10:1, 5-15; Лк. 9:1-6)

⁷ Иисус он ийи элчинин Бодунче кыйгырып алгаш, оларга буктарны үндүр сывыраар эрге-күштү бергеш, ийи-ийилеп, тарадыр чорудуп эгелээн. ⁸ Иисус оларга мындыг чагыг берген: «Орукче үнерде, даянгыыштан өске чүнү-даа албанар: аш-

5:37 Мк. 9:2; 14:33 5:39 Ин. 11:11 5:41 Мк. 1:31; 9:27; Аж.-ч. 3:7; 9:41 5:41 Лк. 7:14

5:43 Мк. 1:44; 9:9 6:1 Мф. 2:23; Лк. 2:39; 4:23 6:2 Мк. 1:21 6:3 Мф. 11:6

6:4 Ин. 4:44 6:7 Мк. 3:13-18

чем-даа, хап-сава-даа, акша-мөнгүн-даа албаңар. ⁹Идиктеринер кеткеш, кеткен хевинерден өске хеп албаңар. ¹⁰Кандыг бажынче кирип келген-дир силер, ол черден чорбаан шааңарда, аңаа чурттап артып калыңар. ¹¹А кандыг-бир черге силерни хүлээп албас азы тооп дыңнаvas болза, ол черден чорууруңарда, ол улуска херчилел-сагындырыг кылдыр буттарыңар довураан кактап кааптыңар»^г. ¹²Өөреникчилер чорупкаш, бачыдын миннип, Бурганче эглириниң чугулазын улуска суртаалдап эгелээннер. ¹³Олар хөй буктарны үндүр сывыртааннар база хөй-ле аарыг улусту олива үзү-биле чаап тургаш, экиртип кааннар.

Иоанн Медеглекчиниң өлгени

(Мф. 14:1-12; Лк. 9:7-9)

¹⁴Иисустуң ады чер болганга нептереп, билдингир апарган болгаш, Ирод хаан^с база Ооң дугайында дыңнап каан. Чамдык улус мынча дээр болган: «Иоанн Медеглекчи өлүглер аразындан катап дирилген-дир, ынчангаш ол ам ындыг кайгамчык чүүлдер кылып турар-дыр». ¹⁵Өскелери: «Ол – Илия-дыр» – дээр болган. А чамдыктары: «Ол – эрте-бурунгу медээчилерниң бирээзи-дир» – дээннер. ¹⁶А Ирод ол бүгүнү дыңнааш: «Ол болза мээң бажын кестиртип кааным Иоанның катап дирилгени ол-дур» – дээн.

¹⁷⁻¹⁸Ол үеде Ирод бодунуң акызы Филипптин кадайы Иродиаданы кадайланып алган турган, а Иоанн Иродка: «Акыңның ап чораан кижизин кадайланыр эрген чок» – деп чугаалап шаг болган. Ынчангаш Ирод Иоанны кара-бажынга хоругдап каарын дужааган турган. ¹⁹Иродиада Иоаннга хорадааш, ону өлүртүп каар арга-хорга дилей берген. Ынчалза-даа ол чүнү-даа канчап чадап каан, ²⁰чүге дээрге Ирод Иоанны ыдыктыг, чөптүг-шынныг кижиге деп билир болгаш, оон сестир база хүндүлээр турган, а ындыг болганда, кадагалаар чораан. Иоанның суртаалдары ону хөлзедип-даа турган болза, Ирод ол чугааларны магадап дыңнаар турган. ²¹Ынчалза-даа эптиг өй тыпты берген. Иродтуң төрүттүнген хүнү кээрге, ол дойже бодунуң ызыгууртан дүжүметтерин, шериг баштыңчыларын база Галилеяда эн хүндүткелдиг улусту чалап алган. ²²Ол дойга Иродиаданың уруу самнааш, Иродка база ооң аалчыларыңа аажок тааржып, оларны магададышкан. Ирод ол уругга: «Күзээн-не чүвөнни менден диле, сеңээ ону бээр мен» – дээн.

²³Ирод оон аңаа мынча деп даңгыраглаан: «Менден чүнү-даа дилээр болзуңза, күрүнемниң чартыын-даа болза, сеңээ бээр мен!»

²⁴Ол уруг үнгеш, авазындан сүме айтырган: «Чүнү дилээр мен?»

Оозу: «Иоанн Медеглекчиниң бажын диле» – дээн.

²⁵Уруу далаш-биле хаанга дедир келгеш, мынча деп дилээн: «Менээ ам дораан Иоанн Медеглекчиниң бажын калбак тавакка салгаш, эккеп бээринерни күзээр-

^г**6:11** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Силерге алыс шынны чугаалап тур мен: ол хоорайга көөрдө, Содом биле Гоморрага шииткел хүнүнде өршээл улуг болур» деп сөстөрнө немээн.

^с**6:14** Ирод – Иисус Христостуң төрүттүнген үезинде Иудеяның хааны турган Улуг Ирод хаанның оглу, адазының өлүмүнүң соонда Галилея болгаш Переяны чагырып эгелээн Ирод Антипа.

6:11 Аж.-ч. 13:51 **6:12** Мк. 1:15 **6:13** Иак. 5:14 **6:14** Мк. 8:28 **6:15** Мф. 21:11

6:17-18 Лев. 18:16; 20:21 **6:17-18** Мф. 11:2; Лк. 3:19-20; Ин. 3:24

6:21 Э. д. 40:20; Эсф. 1:3 **6:23** Эсф. 5:3; 7:2

дир мен». ²⁶ Хаан аажок мунгараан, ынчалза-даа аалчыларының мурнунга аксы-сөзүн берген болгаш, уругга ойталавас-тыр деп бодап алган. ²⁷ Ынчангаш хаан олла доран Иоанның бажын эккеэрин дужаагаш, бир шерин ыдыпкан. ²⁸ Шериг кижиги баргаш, кара-бажыңга Иоанның бажын одура шапкаш, тавакка салып алгаш, демги уругга эккелген. А ол уруг ону авазыңга аппарып берген. ²⁹ Иоанның өөреникчилери ону дыңнап кааш, чедип келгеннер база ооң мага-бодун ап алгаш, чевег-куйга орнукушудуп кааннар.

Беш муң кижини тоттурганы

(Мф. 14:13-21; Лк. 9:10-17; Ин. 6:1-14)

³⁰ Элчиннер шупту Иисуска ээп келгеш, чүнү кылганын база чонну чүү чүвөгө өөрткенин Аңаа дөгөрезин чугаалап бергеннер. ³¹ Иисус оларга: «Ээн черже аңгыланып чоруптаалыңар, аңаа кезек дыштанып алыр силер» – дээн. Чүгө дээрге эндерик улус Аңаа кээп, дойлуп-ла турган болгаш, оларга чемненир безин хосчай тывылбас болган. ³² Ынчангаш олар ээн, озалааш черже чүглө боттары хемелиг эжиндирип чорупканнар.

³³ Ынчалза-даа оларның эжиндирип чорупканын көргөн база оларны кымнар дээрзин билир улус ол черже бүгү суурлардан, хемени мурнаар дээш, эрик кыды-биле маңнажыпкаш, ынаар мурнап чеде берген. ³⁴ Иисус хемеден үнүп келгеш, манап турган хөй чонну көргөш, оларны кээргей берген, чүгө дээрге олар кадарчызы чок хойларга дөмей болган. Ынчангаш Ол улусту хөй чүвөгө өөредип эгелээн.

³⁵ Кежээликтей, хүн ажып турда, Ооң өөреникчилери Аңаа чедип келгеш: «Бо чер ээн-дир, шак-үе база орайтаан-дыр. ³⁶ Улусту тарадыптыңар, чоок-кавы суурларже баргаш, боттарыңга чиир чемден садып алзыннар» – дээннер.

³⁷ Ынчалза-даа Иисус: «Силер оларны чемгеринер» – деп харыылаан.

Өөреникчилери: «Кай, барык 200 мөңгүн чоос-биле[†] чем саткаш, бо хамык улусту чемгерер ужурлуг бис бе?» – деп айтырган.

³⁸ Ол оларга: «Силерде чоғум каш хлеб бар-дыр? Баргаш, көрүп көрүңерем» – дээн.

Олар баргаш, санап эккелгеш: «Беш хлеб болгаш ийи балык бар-дыр» – дээннер.

³⁹ Иисус ынчан улусту ногаан оът-сигенниг черге бөлүктей олуртуптарын дужааган. ⁴⁰ Ынчангаш шупту улус чүс-чүс база бежен-бежен кижиги кылдыр бөлүктей олуруп алган. ⁴¹ А Ол беш хлеб биле ийи балыкты алгаш, дээрже көрүңгөш, аыш-чем дээш Бурганга өөрүп четтиргеш, хлебтерни кезектей үзе тырткылааш, өөреникчилеринге дамчыдып эгелээн. А олар хлебти улуска үлөп турган. Оон ийи балыкты база шупту улуска чедиштир үледипкен. ⁴² Шупту улус ону чигеш, тода берген. ⁴³ Харын-даа чем артыын чыгаш, он ийи аргаан хааржакты долдуруп алганнар. ⁴⁴ Чемни 5000 эр кижиги чиген чүве-дир.

[†]6:37 200 мөңгүн чоос – сес айда ажылдап алыр ортумак шалыңга дең түң-дүр.

Иисустун суг кырлап кылаштааны

(Мф. 14:22-36; Ин. 6:15-21)

⁴⁵ Иисус оон дораан Бодунун өөреникчилеринге: «Хемеге олурупкаш, хөлдүн ол чарыында Вифсаида суурже эжиндирип кеже беринер» – деп дужааган. А Боду чонну чандыраар дээш, артып калган. ⁴⁶ Улус тарай бээрге, Иисус мөргүп аары-биле дагже чорупкан. ⁴⁷ Кежээ дүшкенде, өөреникчилерниң хемези хөл ортузунга чораан, а Ол эрикке чааскаан турган. ⁴⁸ Удур хат хадып турар болгаш, оларга эжиндирериниң бергезин Иисус көрүп каан. Даң аткалакта, Ол хөлдүн суун кырлап оларже чорупкаш, хемени эрте база бээр бодаан. ⁴⁹ Ынчалза-даа олар Оон суг кырлап чоруурун көргөш, бо-даа хей-сүнезин-дир деп бодааш, кортканындан алгыржы бергеннер. ⁵⁰ Ону көргөш, өөреникчилер шупту аажок корткан. Ынчалза-даа Иисус ол-ла дораан олар-биле чугаалажып эгелээн: «Орталаныңар, Мен-дир мен, кортпаңар!» ⁵¹ Оон Ол хемеге олар-биле кады олуруп алган. Хат ол-ла дораан оожургай берген. Өөреникчилер аажок кайгап-хараан. ⁵² Чүге дээрге Ооң хлебтер-биле кылганы кайгамчык чүүлдү безин билип шыдаваан улус чүве-дир. Оларның чүрөктериниң чүве билбези ол хире болган.

⁵³ Ол чарыкче кежип, Геннисарет черинге доктаап турупканнар. ⁵⁴ Олар хемеден дүжүп кээри билек, чурттакчы чон Иисусту танып каан. ⁵⁵ Улус чоок-кавы черлерни эргий халышкаш, аарыг улузун чыткан дөжөктөри-биле катай Ону ында турар деп дыңнааны черже эккелгеш турупканнар. ⁵⁶ Ол кандыг-даа хоорайларга, суурларга, турлагларга чедип кээрге, чурттакчылар аарыг кижилерин төп шөлдерже үндүргөш туруп берген. Ооң хевиниң оода-ла эдээнге дээрин чөпшээрээрин улус Иисустан дилеп турган. Аңаа дегген кижилер бүрүзү экирий бээр болган.

Бурганның хоойлулары азы ада-өгбениң дүрүмнери

(Мф. 15:1-20)

7 ¹ Иерусалимден чедип келген *фарисейлер болгаш элээн каш *ном-хоойлу тайылбырлакчызы Иисустун чанынга чыгып келгеннер. ² Олар Оон чамдык өөреникчилериниң холдарын чугбайн, *арыг эвес байдалда чемненип олуарын эскерип кааннар. ³ (Херектин ужуру чүдел дээрге, бүгү иудейлер, а фарисейлер кымдан-даа артык, ада-өгбениниң чаңчылдарын шыңгы сагыыр, тускай чурумчуткан аайы-биле холун чугбаан шаанда, чемненип олурбас улус чүве-дир. ⁴ Базаардан садыглашкаш келгеш, олар холун чугбаан шаанда^ч, чем чивес турган. Оларның сагыыр кылдыр хүлээп алган оон-даа өске дыка хөй сагылга-дүрүмнери бар, чижээлээрге, аяктарны, дөмбүннерни, чес сакпыңнарны, дөжөктөрни чурумчуткан аайы-биле чууру дээн ышкаш.) ⁵ Ынчангаш фарисейлер болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчыларының Иисустан: «Чүге Силерниң өөреникчилеринер ада-өгбениң ёзу-чаңчылын тоовазыл? Чүге олар арыг эвес холдарын чугбайн, чем чирил?» – деп айтырганы ол.

^ч7:4 Азы: «Олар садып эккелген хамык чүвезин чугбаан шаанда».

6:45 Мф. 11:21; Мк. 8:22 **6:46** Лк. 6:12; 9:28 **6:49** Лк. 24:37 **6:52** Мк. 6:41

6:52 Мк. 8:17; Ин. 12:40; 2 Кор. 3:14 **6:53** Сан. 34:11; Мф. 14:34; Лк. 5:1

6:55 Мк. 2:4; Аж.-ч. 5:15 **6:56** Мк. 5:27 **7:3** Гал. 1:14 **7:4** Евр. 9:10 **7:5** Лк. 11:38

⁶ Иисус мынча деп харыылаан: «Ийи арынныг силерниң дугайыңарда Исайя *медээчи Бурганның өмүнээзинден шын-на бижээн-дир:

*„Бо чон Мени сөс кырында хүндүлээр,
а сеткил-чүрээ-биле Менден ырак.*

*⁷ Оларның Меңээ мөгөйишикени хей чүве-дир,
чүге дээрге оларның өөредии –
чүгле кижилер чогааткан сагылга-дүрүмнер-дир“.*

⁸ Силер Бурганның айтышкыннарын тоовайн каапкаш, улустуң чанчылдарын эдерер-дир силер»^v. ⁹ Оон Ол мынча дээн: «Силер боттарыңарның сагылга-дүрүмнеринер сагыыр дээш, Бурганның айтышкыннарын тоовайн каапканыңар кончуг-ла эки-дир! ¹⁰ *Моисей силерге Бурганның айтышкынын дамчыткан-на болгай: „Ачаң биле аваңны хүндүлөп чор“, ол ышкаш: „Ачазын азы авадын бак сөглээр кижини өлүмге онаар херек“. ¹¹⁻¹² А силерниң чугааңар ёзугаар кандыг боор-дур? Ава-ачазыңа: „Менден алыр ужурлуг чүвөңерни Бурганга өргүүрүм ол-дур“ – дээр кижичи бар болза, силер аңаа ава-ачазыңа чүнү-даа кылырын чөпшээрөвейн баар-дыр силер. ¹³ Силер ооң-биле Бурганның сөзүн, боттарыңарның-на саналдаан чанчылдарыңар дээш, күш чок болдуруп турар-дыр силер. Өске-даа шак ыңдыг чүүлдерни эндере кылып чоруур-дур силер».

¹⁴ Иисус чонну база катап чыып алгаш, мынча дээн: «Шуптуңар Мени дыңнааш, билип аарын кызыңар. ¹⁵⁻¹⁶ Кижиче дашкаартан кирип кээр чүү-даа чүве ону бужартадып шыдавас. Кижиниң бодундан үнүп кээр чүве харын ону бужартадыр»^w.

¹⁷ Иисус чонну каапкаш, бажыңче кирип кээрге, өөреникчилери демги *угаадыглыг чугааның дугайында Оон айтырган. ¹⁸ Ол оларга мынча дээн: «Таанда-ла силер ам-даа билип шыдавааныңар ол бе? Кижиче дашкаартан кирип кээр чүү-даа чүве ону бужартадып шыдавас дээрин көрбээниңер ол бе? ¹⁹ Чүге дээрге ол кижиниң чүрээңче эвес, а ишти-хырнынче киргеш, оон мага-боттан үне бээр болгай». (Шак ыңчалдыр Ол бүгү аыш-чем аймаан арыг деп чарлаан.)

²⁰ Оон ыңай мынча дээн: «Кижиниң бодундан үнүп турар чүве харын ону бужартадыр. ²¹ Кижиниң иштинден, ооң чүрээнден үнер чүүлдер бодур: бузуттуг-бак бодалдар, самыраар чорук, ооржу база өлүрүкчү чорук, ²² кады чурттаан эжинге шынчы эвес чорук, чазый чорук, кара сагыш, меге, туттунмас самыраашкын, адааргал, хоп-нүгүл, бодун тогдунары база сээден чорук. ²³ Кижиниң иштинден үнер бо бүгү бузут харын ону бужартадып турар».

^v7:8 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Аяк-сава чуурун сагып база өске-даа шак ыңдыг чүүлдерни хөйү-биле кылып турар-дыр силер» деп сөстөрни немээн.

^w7:15-16 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Дыңнаар кулаа бар кижичи дыңназын!» деп сөстөрни немээн (Мф. 11:15; Мк. 4:9 көр).

7:6 Мф. 23:13 7:7 Иса. 29:13; Кол. 2:22 7:10 Хост. 20:12; 21:17

7:15-16 Аж.-ч. 10:15; Тит. 1:15 7:19 Аж.-ч. 10:15; 11:9; Тит. 1:15

7:20 Мф. 12:34; Иак. 3:6 7:21 Гал. 5:19-21; 1 Кор. 6:9-10

Өске чер чурттуг херээженниң бүзүрели

(Мф. 15:21-28)

²⁴ Иисус Галилеядан үнгеш, Тир болгаш Сидон хоорайларның чоок-кавызынче чорупкан. Ол бир бажыңга туруп алгаш, өске улус Ооң келгенин билбес боорун күзээн, ынчалза-даа дөмей-ле ону чажырып шыдаваан. ²⁵ Уруу букка алыскан бир херээжен база Иисустуң келгенин билип каан. Ол херээжен доп-дораан ынаар чеде бергеш, Ооң буттарының баарыңга донга кээп дүшкен. ²⁶ Ол херээжен иудей эвес, а Сирияның Финикиязы чурттуг кижиге болган. Херээжен Иисустан ооң уруунче кире берген букту үндүр сывырып бээрин ээрежиң эгелээн.

²⁷ Иисус: «Уругларның чемин хунаап алгаш, ыттарга каап бээрге, кайын боор» – дээн.

²⁸ А ол херээжен: «Дээрги, а ыттар база-ла уругларның чемненген столундан кээп дүшкен тогланчы чыып чиир ышкажыгай» – дээн.

²⁹ Иисус ынчан: «Ындыг харыың дээш, бук сээң уруундан үне берди, чана бер» – дээн. ³⁰ Ол херээжен бажыңыңга чедип келгеш, көөрге, уруу орун-дөжөөнде чыдар, а бук оон үне берген болган.

Иисустуң үнү чок, дүлей кижини экирткени

³¹ Иисус Тирниң чоок-кавызындан үнгеш, Сидон хоорайны таварып эрткеш, *Он-хоорай девискээрин таварыштыр *Галилея хөлүнче чорупкан. ³² Ол черге улус үнү чок, дүлей бир-ле кижини Иисуска эккелгеш, аңаа холун дегзип, экиртирин Оон дилээн. ³³ Иисус ону кыдыынче аппарат, Бодунуң салааларын ооң кулактарынче суккаш, оон дүкпүрүпкеш, демги кижиниң дылыңга дээй каапкан. ³⁴ Ол ооң соонда карактарын дээрже шиглей көрүңгеш, хандыр улуг тынгат, аңаа: «Эффафа!» – дээн. (Ол дээрге «Ажыттын!» дээни ол.) ³⁵ Демги кижиге ол-ла дораан дыңнап турар аппарат, ооң дылы чештинип, иле-тода чугаалап эгелээн. ³⁶ Иисус бо дугайында кымга-даа чугаалавандар деп дужааган. Ынчалза-даа Ол шыңгы хораан тудум, шупту улустуң ол бүгү дугайында медээни тардыры дам баар болган. ³⁷ Олар аажок кайгап-харап, мынча деп турганнар: «Ооң кылып турар хамык чүвези экидир. Ол дүлей улусту – дыңнап турар, үнү чок улусту – чугаалап турар кылып каардыр!»

Иисустуң дөрт муң кижини тоттурганы

(Мф. 15:32-39)

8 ¹ Ол-ла хуннерде Иисустуң чаныңга база катап мөөң чон чыгып келген, а оларның чиир чеми чок болган. Иисус өөреникчилерин кый деп алгаш, оларга мынча дээн: ² «Бо улусту кээргээр-дир мен: олар Мээң чанымга үш хонук турду, а ам чиир чеми артпаан-дыр. ³ Оларны бажыңнарынче аш хевээр чорудуптар болзумза, орукка харыксырап каарлар, чамдызы кайы ырактан келген-не болгай».

7:24 Ис. 19:28-29; Иса. 23:1-18 7:26 Аж.-ч. 21:2-3 7:27 Мф. 7:6 7:31 Мк. 8:24

7:31 Мк. 5:20 7:31 Мк. 1:9 7:32 Иса. 35:5-6 7:33 Мк. 8:23; Ин. 9:6

7:36 Мк. 1:44-45 8:2 Мф. 9:36

⁴ Ооң өөреникчилери: «Мындыг ээн черге бо улустуң шуптузун чемгериптер хире хлебти кайыын тып алыр бис?» – деп кайгай бергеннер.

⁵ Иисус олардан: «Силерде каш хлеб барыл?» – деп айтырган.

Олар: «Чеди» – деп харыылаан.

⁶ Иисус хамык улуска черже олуруптарын дужааган. Оон чеди хлебти алгаш, аыш-чем дээш Бурганга өөрүп четтиргеш, оларны кезектей үзе тырткылааш, өөреникчилеринге дамчыдып берген. Олар хлебти чонга үлеп берген. ⁷ Өөреникчилеринде аңаа немей каш бичежек балык база бар болган. Иисус Бурганга өөрүп четтиргеш, балыктарны база чонга үлеп бээрин өөреникчилеринге дужааган. ⁸ Улус тоткуже чиген, а арткан кескиндилер-биле чеди аргаан хааржакты долдуруп алганнар. ⁹ Аңаа 5000 хире кижиге турган. Иисус оларны чандырыпкан, ¹⁰ а Боду ол-ла дораан өөреникчилери-биле кады хемеге олурупкаш, Далмануфа девискээринге эжиндирип келген.

Иисустан кайгамчык демдек негээни

(Мф. 16:1-4)

¹¹ Ол черге Иисуска *фарисейлер чедип келгеш, Ооң-биле маргыжып эгелээннер. Иисусту шенээр дээш, дээрден кайгамчык демдектен көргүссүн деп Оон негей бергеннер. ¹² Иисус хандыр улуг тынгаш, мынча дээн: «Бо үениң улузу чүге-ле Менден бадыткал демдээ негээрил? Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бо салгалдың улунга бадыткал демдээ турбас». ¹³ Ол оон оларны каапкаш, хемеге олуруп алгаш, ол чарыкче эжиндирип кеже берген.

Фарисейлер биле Иродтуң ажыткызы

(Мф. 16:5-12)

¹⁴ Иисустуң өөреникчилери хлеб хүнезиннеп алырын утгуп алган болганындан, хемедө чүгле чаңгыс хлеб бар болган. ¹⁵ Орук ара Иисус оларны кичээндирип чораан: «Көрдүнер бе, фарисейлерниң база Иродтуң ажыткызындан кичээнип чоруңар».

¹⁶ Ооң чүнү чугаалаанын билип чадашкаш, өөреникчилери аразында: «Бисте хлеб чок боорга, Ол ынча дээн эвеспе?» – деп чугаалажы бергеннер.

¹⁷ Оларнын чүнү чугаалажып турарын билир болгаш, Иисус мынча дээн: «Хлеб албааныңар дугайында чугаалашкаш чоор силер. Таанда-ла силер ам-даа көрбөс база угаап билбөс хевээр силер бе? Силерниң чүректеринер чүве билбөс хевээр бе?»

¹⁸ *Карактыг хиреңерде, көрбезиңер ол бе?*

Кулактыг хиреңерде, дыңнавазыңар ол бе?

Таанда-ла сагынмас-тыр силер бе? ¹⁹ Мен беш хлебти 5000 кижиге чедиштир үлептеримге, чеже аргаан хааржак ишти чем артынчызы чыып алчык силер?»

Олар: «Он ийи» – деп харыылааннар.

²⁰ «А Мен чеди хлеб-биле 4000 кижини тоттур чемгериптеримге, чеже аргаан хааржак ишти чем артынчызы чыып алчык силер?»

Олар: «Чеди» – деп харыылааннар.

²¹ Ол ынчан олардан база катап айтырган: «Таанда-ла ам-даа билип шыдавайн тур силер бе?»

Иисустуң согур кижини Вифсаидага экирткени

²² Олар Вифсаидага чедип кээрге, Иисуска согур кижии эккелгеш, аңаа холун дегзип, экиртип каарын дилээннер. ²³ Сугур кижини Ол холундан чедип алгаш, суурдан үндүрө берген. Оон оон карактарынче дүкпүрүпкеш, Бодунуң холдарын олче салгаш: «Кандыг-бир чүве көре-дир сен бе?» – деп айтырган.

²⁴ Оозу көрүп туруп-туруп: «Эрткен-дүшкен кижилерни көрүп тур мен. Олар ыяштарга дөмей-дир» – деп харыылаан.

²⁵ Иисус ынчан холдарын база катап оон карактарынга дээскен. Оон соонда демги кижии каракталы бергеш, хамык чүвени тода көрүп турар апарган. ²⁶ Иисус ол кижиге: «Суурже ээп кирбе^x» – деп чагып кааш, бажыңынче чорудупкан.

Пётрнуң Иисусту *Христос деп хүлээп көргөни

(Мф. 16:13-20; Лк. 9:18-21)

²⁷ Иисус Бодунуң өөреникчилери-биле кады Галилеядан Филипптин Кесариязы хоорайны хүрээлээн суурларже чорупкан. Орук ара Ол олардан: «Мени улус Кым деп билип турарыл?» – деп айтырган.

²⁸ Өөреникчилер мынча деп харыылаан: «Чамдыктары Силерни Иоанн Медеглекчи дээр-дир, өскелери – Илия, а үшкүлери – эрте-бурунгу *медээчилерниң бирээзи дээр-дир».

²⁹ Иисус ынчан: «А силер Мени кым деп бодаар силер?» – деп айтырган.

Пётр мынча деп харыылаан: «Силер – Бурганның шилип алган Христозу-дур силер». ³⁰ Иисус оларга Ону кым дээрзин кымга-даа чугаалавазын дужаап каан.

Иисустуң хилинчектенип өлүрүнүң дугайында баш удур чугаалааны

(Мф. 16:21-28; Лк. 9:22-27)

³¹ Иисус ынчан оларны мынча деп өөредип эгелээн: «*Кижии амытан Оглу хөй хилинчекти көрүп эртер ужурлуг-дур, Ону *баштыңнар, Бурганның дээди *бараалгакчылары база ном-хоойлу тайылбырлакчылары тооп көрбес, а оон өлүртүп каар, ынчалза-даа Ол үшкү хүнде катап дирлип кээр». ³² Ол дугайында Иисус ажыы-биле чугаалап берген. А Пётр Ону кыдыынче кый депкеш, Ооң-биле чөрүже берген. ³³ Иисус Бодунуң өөреникчилеринче көрнүп келгеш, Пётрга шыңгыы чугаалаан: «Менден чайлап чор, *эрлик! Бодалдарың Бурганныы эвес, а улустуу-дур».

^x**8:26** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Ол дугайында суурда кымга-даа чугаалава» деп сөстөрни немээн.

8:20 Мк. 8:8 **8:22** Мк. 6:45 **8:23** Мк. 7:33; Ин. 9:6 **8:28** Мк. 6:14

8:28 3 Хаан. 17:1; Мал. 4:5 **8:29** Мк. 14:61-62; Ин. 11:27 **8:30** Мф. 9:30 **8:31** Лк. 17:25

8:31 Мк. 9:31; 10:34; Ин. 2:19 **8:32** Ин. 16:25 **8:33** Мф. 4:10 **8:33** Флп. 3:19

³⁴ Иисус ооң соонда чонну болгаш өөреникчилерин кый деп алгаш, оларга мынча дээн: «Мени эдерер дээн кижиге бар болза, ол бодунуң күзел-бодалындан ойталазын база бодунуң белдир-ыяжын чүктөп алгаш, Мени эдерип чорупсун. ³⁵ Бодунуң амы-тынын камгалап алыр дээн кижиге амы-тынын ышкынып аар, а амы-тынын Мен дээш база Буянын Медээ дээш ышкынган кижиге амы-тынын камгалап аар. ³⁶ Бүгү делегейни холга кирип-даа алза, амы-тынын чок кылып аар болза, ооң ол кижиге ажыгы чүл? ³⁷ Амы-тынын дедир эгидер дээш, ол кижиге чүнүң-биле төлээрил? ³⁸ Бо самыраан база бачыттыг салгалдың аразынга чурттап чорааш, Менден болгаш Мээң сөстөрүмден ыядып-човаар кижиге бар болза, Кижиге амытан Оглу база дээрнин ыдыктыг төлээлери-биле кады Бодунуң Адазының өндүр чырыынга бүргөткөн чедип келгеш, ол кижиден ыядып-човаар болгай».

9 ¹ Аңа немей мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: мында турар улустуң чамдыгызы, өлбөй чыткаш-ла, Бурганның күчү-күш-биле бүргөткөн Чагыргазы келген турарын көрүп каар».

Иисустуң хевир-шырайының өскерилгени

(Мф. 17:1-13; Лк. 9:28-36)

² Алды хүн эрткенде, Иисус Пётрну, Иаковту база Иоанны эдерткеш, чүглө ол үш кижиге-биле кады бедик дагже үне берген. Аңа, олар көрүп турда, Ооң хевир-шырайы өскерли берген. ³ Ооң хеви чайынналчак ак боорда, кымның-даа ынчалдыр будуп шыдавазы дег, аккыр апарган. ⁴ Хенерген Илия биле *Моисей ийи көстүп келгеш, Иисус-биле чугаалажы берген. ⁵ А Пётр Иисуска мынча дээн: «Башкы, мында турарывыс эки-дир! Үш чадырдан тип берээли: бирээзин – Силерге, бирээзин – Моисейге, үшкүзүн – Илияга». ⁶ Пётр чүнү чугаалаар аайын тыппайн, дөмей эдипкен, чүге дээрге өөреникчилер аажок корга берген чүведир. ⁷ Ол өйде булут көжүп келгеш, оларны шыва апкан, а булут аразындан үн дыңналган: «Бо дээрге Мээң ханы ынак Оглум-дур, Ону дыңнап чорунар!» ⁸ Ол-ла дораан долгандыр кайгаттынгаш, өөреникчилер Иисустан башка олар-биле кады турар кижиге көрбээннер.

⁹ Дагдан бадып олура, Иисус оларны шыңгы сагындырып каан: «*Кижиге амытан Оглу өлүглөр аразындан катап дирилбээн шаанда, бо көргөн чүүлүңер дугайында кымга-даа чугаалавас силер». ¹⁰ Олар ук болуушкуннуң чажыдын кадагалап арттырза-даа: «„Өлүглөр аразындан катап дирлир“ дээрге чүү дээни ол?» – деп, аразында бо-ла чугаалажы бээр турганнар.

¹¹ Өөреникчилер Иисустан: «Чүге ном-хоойлу тайылбырлакчылары Илия *Христосту мурнай кээр ужурулуг деп турарыл?» – деп айтырган.

¹² Ол мынча деп харыылаан: «Хамык чүвени чурумчудуп, аайлаар дээш, Илияның мурнай кээр ужурулу чөп болгай. А Бижилгеде Кижиге амытан Оглуңуң дугайында мынчаар база биживээн чүве бе: „Ол хөй хилинчекти көрүп эртер база улуска дора

8:34 Мф. 10:38-39 **8:35** Мк. 10:29 **8:36** Лк. 12:20 **8:37** Ыд. ыр. 48:8-9

8:38 Иса. 57:3 **8:38** Рим. 1:16; 2 Тим. 1:8 **8:38** Ы. х. к. 33:2; Дан. 7:13; Зах. 14:5

9:1 Мк. 13:30; Ин. 21:22 **9:2** Мк. 5:37; 14:33 **9:3** Дан. 7:9 **9:4** Мал. 4:5

9:7 Ы. х. к. 18:15; 2 Пет. 1:17 **9:9** Мк. 1:44; 5:43

көрдүрөр¹³. Силерге чугаалап тур мен: Илия чедип келген, а улус ону, Бижилгеде ооң дугайында бижээни дег, шак ынчаар кара туразында аажылап, бак көргөн».

Букшуураан оолду экирткени

(Мф. 17:14-20; Лк. 9:37-43)

¹⁴ Иисус ол үш өөреникчизи-биле артып калган өөреникчилеринге чедип келгеш, оларны хөй чон хүрээлеп алганын база олар-биле ном-хоойлу тайылбырлакчыларының маргыжып турарын көрүп каан. ¹⁵ Хамык улус Иисусту көргөн дораан-на кайгай берип, Аңаа уткуй маңнажып келгеш, мендилешкен.

¹⁶ А Ол олардан: «Бо улус-биле чүнүң дугайында маргыжып тур силер?» – деп айтырган. ¹⁷ Чон аразындан бир кижии Аңаа мынча дээн: «Башкы! Мен Силерге оглумну эккелдим. Олче бук кире бергеш, үн-чугаа чок кижии кылып кагды. ¹⁸ Бук ону аажок хилинчектээр-дир: кырынче шурай бергеш, черже ужур октаптарга, оолдуң аксындан көвүк төктүп, диштерин кыйыраткаш, көжүп каар-дыр. Мен Силерниң өөреникчилеринерден букту оглумдан үндүр сывырып бээрин диледим, ынчалза-даа олар чадап кагды».

¹⁹ Иисус оларга: «О, бо салгалдың бүзүрел чок улузу! Силер-биле Мен чеже мынчап чоруур мен? Силерни чежеге дээр шыдажып кээр мен? Оолду Менче эккелинер» – дээн.

²⁰ Оолду Иисуска эккелгеннер. Ооң бугу Иисусту көрүп кааш-ла, оолду курулдуруп эгелээн. Оол кээп дүшкеш, черге сиринейнип база чуглуп эгелээн, ооң аксындан көвүк төктү берген. ²¹ Иисус ынчан ооң ачазындан: «Кажандан бээр мынчап барган кижил бо?» – деп айтырган.

Демгизи: «Чажындан-на. ²² Бук оглумну чок кылып дээш, ону от болгаш сугже киир октап шаг болду. Силер шыдаар болзунарза, бисти кээргеп, дузалап көрүнер!» – деп харыылаан.

²³ Иисус аңаа мынча дээн: «„Шыдаар болзунарза“ – деп ол чүү дээрин ол? Бүзүрээр-ле болзуңза, бүзүрөөн кижиниң кылып шыдаваас чүвези чок».

²⁴ Оолдуң ачазы ол-ла дораан: «Бүзүрөп тур мен! Четчип өспөөн бүзүрелимниң быжыгарыңга дузалап көрүнер!» – деп алгырган.

²⁵ Оларже хөй чон кел чоруурун көрүп кааш, Иисус букка дужааган: «Кижини үнү чок болгаш дүлей кылып каар бук, сеңээ дужаап тур мен: бо кижиден үне бер, моон сонгаар олче кажан-даа дедир кирбе!» ²⁶ Бук кыпсынчыдыр кышкырыпкаш, оолду курулдуруп сириледипкеш, оон үне берген. Оол өлүг кижии ышкаш чыдар боорга, улустун хөй кезии: «Бо-даа өлгөн-дир» – деп турган. ²⁷ Ынчалза-даа Иисус оолдун холундан туткаш, өндейтиптерге, оозу туруп келген.

²⁸ Оон Иисус бажыңче кирип кээрге, Ооң өөреникчилери өске улус чок турда: «Бис чүге ол букту үндүр сывырып шыдаваанывыс ол?» – деп айтырганнар.

²⁹ Иисус оларга: «Ындыг букту чүгле Бурганга тейлеп тургаш^у, үндүр сывырып болур» – деп харыылаан.

9:29 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «База шээрленип тургаш» деп сөстөрни немээн.

9:12 Иса. 53:7 **9:13** Мф. 11:14; Лк. 1:17 **9:17** Лк. 11:14 **9:20** Мк. 1:26

9:22 Мк. 1:40 **9:23** Мф. 17:20-21 **9:26** Мк. 1:26 **9:27** Мк. 1:31; 5:41; Аж.-ч. 3:7; 9:41

Иисустун Бодунун өлүмүнүн дугайында ийги удаа чугаалааны

(Мф. 17:22-23; Лк. 9:43-45)

³⁰ Ол черден үнгөш, Иисус биле Ооң өөреникчилери Галилея таварты чорупканнар. Өске кым-даа ол дугайында билген турарын Иисус күзевээн. ³¹ Чүгө дээрге Ол Бодунун өөреникчилери-биле кады аңгыланып алгаш, оларны өөредирин күзээн. Иисус оларга мынча деп чораан: «Кижиге амытан Оглун улус холунга тудуп бериптер, оон Ол өлүртүп каар, ынчалза-даа үшкү хүнде катап дирлип кээр». ³² Ынчалза-даа олар Ооң чүнү чугаалаанын билип чадап кааннар, а айтырарындан дидинмээннер.

Кым эн чугулал?

(Мф. 18:1-9; Лк. 9:46-50; 22:24-30)

³³ Иисус өөреникчилери-биле кады Капернаумга чедип келген. Олар бажыңга турда, Иисус мынча деп айтырган: «Орук ара чүнүн дугайында чугаалажып чордунар?» ³⁴ Ынчалза-даа олар ыгытташпаан, чүгө дээрге орук ара оларның кайызы эн чугула боорун маргыжып чораан улус чүве-дир. ³⁵ Иисус ынчан он ийи *элчинин кый деп эккелгөш: «Кайы-бирээңер эн улуунар болуксаар болза, ол силер бүгүдениң эн бичиизи апарзын база шуптунарга чалча болзун» – дээн. ³⁶ Ол чаш уругну көдүргөш, оларның аразыңга ону кускаптап алгаш тура, өөреникчилеринге мынча дээн: ³⁷ «Кым мындыг чаш уругларның бирээзин Мээң адымны бодааш, хүлээп ап турарыл, ол кижиге Мени база хүлээп ап турар. А Мени хүлээп ап турар кижиге Мени айбылап чоруткан Бурганны база хүлээп ап турары ол-дур».

³⁸ Иоанн Иисуска мынча дээн: «Башкы! Силерниң адыңар-биле буктарны үндүр сывырып турар кижиге көргөш, ону кылырын хоруп кагдывыс, чүгө дээрге ол кижиге бистиң-биле кады эвес-ле болгай».

³⁹ Иисус мынча деп харыылаан: «Ону хоруванар, чүгө дээрге Мээң адымдан кайгамчык чүүл кылып чоруур кижиге ол-ла дораан Мени бак сөглөй берип шыдавас. ⁴⁰ Биске удурланмас кижиге бис-биле бир аай боор. ⁴¹ Христостун өөреникчилери болганыңар дээш, силерге бир аяк суг ижирткен кижиге бар болза, ол бодунун шаңналын канчап-даа чидирбес дээрзин силерге чугаалап тур мен. ⁴² А Меңээ бүзүрөөн ыңдыг бичии улустун кайы-бирээзин бачытче чыгапкан кижиге турар болза, оон мойнунга дээрбе дажы баглааш, далайже кирип октаптары безин аңаа дээр салым боор ийик. ⁴³⁻⁴⁴ Бир эвес холуң сени бачытче чыгай бээр болза, ону одура шаавыт. Ийи холдуг чорааш, *тамының өшпес одунга өрттениринин орнунга, мөңгө амыдыралче чаңгыс холдуг киргени дээрэ^z. ⁴⁵⁻⁴⁶ Бир эвес будун сени бачытче чыгай бээр болза, ону одура шаавыт. Ийи буттуг чорааш, тамыже кирип октаптарының орнунга, мөңгө амыдыралче аскак-бүскөк киргени дээрэ*.

^z9:43-44, 45-46 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Курттар үзүк-соксаал чок хемирер база оду кажан-даа өшпес» деп сөстөрни немээн.

9:31 Мк. 8:31; 10:32-34 9:32 Мк. 6:52 9:33 Мф. 17:24 9:35 Мк. 10:43-44

9:36 Мк. 10:16 9:37 Мф. 10:40; Лк. 10:16; Ин. 13:20 9:38 Мф. 7:22; 12:27; Аж.-ч. 19:13

9:38 Сан. 11:28 9:40 Мф. 12:30; Лк. 11:23 9:41 Мф. 10:42 9:42 Лк. 17:2

9:43-44 Мф. 5:30 9:43-44 Мф. 25:41; Ажыд. 20:10

47–48 Бир эвес карааң сени бачытче чыгай бээр болза, ону казып каавыт. Ийи карактыг чорааш, *курттар үзүк-соксаал чок хемирер база оду кажан-даа өшпөс* тамыже киир октаттырарының орнунга, Бурганның Чагыргазынче чаңгыс карактыг киргени дээр.

⁴⁹ Кижиге бүрүзүн от-биле дузаар^a. ⁵⁰ Дус – эки бүдүмөл, ынчалза-даа ол ажыг эвес апаар болза, ооң амданын чүнүң-биле дедир эгидерил? Силерде дус бар болзун, араңарда эп-найыралдыг амыдыраңар».

Ашак-кадай улустун чарлырының дугайында

(Мф. 19:1-12)

10 ¹ Ол черлерден чорупкаш, Иисус Иудеяның *Иордан хемнин ол чарыында черлерге чедип келген. Ооң чанынга база катап хөй чон чыгып эгелээн, а Ол чаңчылчаан аайы-биле оларны өөреди берген. ² Иисуска элээн каш фарисей база чедип келген. Олар Ону шенеп, айтырыг салганнар: «Эр кижиге кадайындан чарлып болур бе?»

³ Ол олардан удур айтырган: «А *Моисей силерге чүү деп чарлык болган ийик?»

⁴ Олар мынча дээн: «Моисей эр кижиге кадайынга чарлыышкын бижии бергеш, ону чандырыптарын чөпшээрээн болгай».

⁵ Иисус оларга мынча дээн: «Чүректеринер дашталган боорга, Моисей ол айтыышкынны силерге арттырган-дыр. ⁶ Ынчалза-даа Бижилгеде бижээни дег, делегейни чаяап тура, Бурган *эр биле кыс кижини чаяаган*. ^{7–8} Ынчангаш *эр кижиге ада-иезин каапкаш, кадайы-биле катчы бээр, олар ам ийи эвес, а чаңгыс мага-бот апаар*. Ынчанганда олар ам ийи эвес, а чаңгыс мага-бот боор-дур. ⁹ Бурганның каттыштырган чүезин кижиге чарып болбас ужурулуг».

¹⁰ Ооң соонда олар бажыңга олурда, өөреникчилери база катап Иисустан ол дугайында айтырарга, ¹¹ Ол мынча деп харыылаан: «Бодунуң кадайындан чарылгаш, өске кадай алган кижиге ашак-кадайның шынчы чоруун үрээн-дир. ¹² А ол ышкаш бодунуң ашаандан чарылгаш, өске ашакка барып алган херээжен кижиге база ашак-кадайның шынчы чоруун үрээн-дир».

Иисустун бичии уругларны алгап-йөрээгени

(Мф. 19:13-15; Лк. 18:15-17)

¹³ Иисус оларга холун дегзип кагзын дээш, бир-ле улус Аңаа бичии уруглар эккээрге, Ооң өөреникчилери оларны эрттирбейн турган. ¹⁴ Иисус ону көрүп кааш, ажына бергеш, өөреникчилеринге мынча дээн: «Чаш уруглар Меңээ кээп турзун, оларга шаптыктап, эртерин хоруваңар! Бурганның Чагыргазы олар ышкаш улустуу боор. ¹⁵ Алыс шынны чугаалап тур мен: Бурганның Чагыргазын чаш уруг ышкаш

^a9:49 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Ол ышкаш өргүл бүрүзүн дус-биле дузаар» деп сөстөрнү немээн (Лев. 2:13 көр).

хүлээп албас кижиге Олче кажан-даа кирбес». ¹⁶ Иисус бичии уругларны кужактап алгаш, оларга холун дегзип, алгап-йөрээп каан.

Иисус болгаш бай кижиге

(Мф. 19:16-30; Лк. 18:18-30)

¹⁷ Иисус оруун уламчылап чоруп турда, бир кижиге маңнап келгеш, Ооң мурнунга дис кырынга олура дүшкеш: «Буянынгы Башкы! Мөңгө амыдыралды алыр дизимзе, мен чүнү кылыйн?» – деп айтырган.

¹⁸ Иисус мынча деп харыылаан: «Мени чүгө буянынгы деп адап тур сен? Чүглө чангыс Бургандан өске, кым-даа буянынгы эвес. ¹⁹ Ооң айтышкыннарын билир болгай сен: „Кижиге өлүрбө, кады чурттаан эжиңге өскерилбө, оорлава, мегелеп херечиле, улусту когаратпа, ада-иенни хүндүлөп чор“».

²⁰ Демги кижиге Аңаа: «Башкы, мен ол бүгүнү бичиимден-не сагып келдим» – дээн.

²¹ Иисус олче ынакшыл-биле топтап көргөш, мынча дээн: «Сенде ам-даа бир-ле чүүл четпейн турар-дыр. Баргаш, сенде бар-ла бүгү чүвени садыпкаш, акшазын ядыыларга үлөп беривит, сен ынчан дээрге эртине-байлактыгы боор сен. Ооң соонда келгеш, Мени эдерип чорувут». ²² А ол кижиге хараадай бергеш, муңгаргай өскээр кылаштап чорупкан, чүгө дээрге аажок бай кижиге турган.

²³ Иисус долгандыр эргий көргөш, өөреникчилеринге: «Бай-шыдалдыгы улуска Бурганның Чагыргазынче кирери дыка-ла берге!» – дээн. ²⁴ Өөреникчилерни ол сөстөр кайгадыпкан, ынчалза-даа Иисус база катап мынча дээн: «Ажы-төлүм, Бурганның Чагыргазынче кирери^b дыка-ла берге! ²⁵ Бай кижиниң Бурганның Чагыргазынче киреринден тевениң темене үдүн өттүр өде бээри белен».

²⁶ Олар оон-даа артык кайгай бергеш, бот-боттарынга: «Ынчаарга камгалалды кым ап шыдаарыл?» – деп турганнар.

²⁷ Иисус оларже топтап көргөш, мынча дээн: «Улуска ол болдунмас, ынчалза-даа Бурганга эвес. Бурганның шыдавак чүвези чок».

²⁸ Пётр ынчан Аңаа мынча дээн: «Көрүңер даан, бис хамык бар чүвевисти каапкаш, Силерни эдерип чорутувус».

²⁹ Иисус мынча деп харыылаан: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Мен дээш болгаш Буянынгы Медээ дээш бажыңын, ха-дуңмазын, ава-ачазын, ажы-төлүн база черлерин каапкаш барган кижиге бүрүзү, ³⁰ истедип-сүрдүрер-даа болза, амгы бо амыдыралынга-ла оон чүс катап хөй бажыңны, ха-дуңманы, аваларны, ажы-төлдү база черлерни алыр, а келир үеде – мөңгө амыдыралды алыр. ³¹ Ындыг-даа болза, хөй ам баштайгылар бооп турарлар – сөөлгүлөр апаар, а ам сөөлгүлөр бооп турарлар – баштайгылар апаар».

^b10:24 Өске бурунгу сөзүглөдө «Бодунуң байлаанга ынаныр улуска» деп сөстөрни немээн.

10:15 Мф. 18:3 10:16 Мк. 9:36 10:17 Лк. 10:25 10:18 Ыд. ыр. 105:1; 118:68

10:19 Хост. 20:12-16; Ы. х. к. 24:14; 1 Кор. 6:8 10:20 Флп. 3:6 10:21 Лк. 12:33

10:23 Ыд. ыр. 48:7-8; Мк. 4:19 10:27 Э. д. 18:14; Иов 42:2; Иер. 32:17; Мк. 14:36; Лк. 1:37

10:28 Мк. 1:18-20 10:29 Мк. 8:35 10:29 Лк. 14:26 10:30 2 Кор. 12:10

10:31 Мф. 20:16; Лк. 13:30

Иисустуң Бодунуң өлүмүнүн дугайында үшкү удаа чугаалааны

(Мф. 20:17-19; Лк. 18:31-34)

³² Олар Иерусалимче улаштыр бар чыдырда, Иисус мурнап чоруп олурган. Өөреникчилери элдепсинип бар чыткан, а Ону эдерген чон коргуп-сүртеп чоруп олурган. Ол он ийи *элчинин кый деп алгаш, Ооң-биле чүү болур ужурлуун оларга база катап чугаалап эгелээн: ³³ «Дыңнаңар, Иерусалимче чоокшулап кел чор бис. Аңаа *Кижин амытан Оглун Бурганның дээди *бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчыларыңга тудуп бериптер. Олар Ону өлүрер кылдыр шийткеш, *өске чоннар улузунга тудуп бериптер. ³⁴ Шак ол улус Ону дорамчылаар, Олче дүкпүрүп-каккырар, эттеп-эрийдээр база өлүрүп каар. Ынчалза-даа үшкү хүнде Ол катап дирлип кээр».

Иаков биле Иоанның дилээ

(Мф. 20:20-28)

³⁵ Зеведейниң оолдары Иаков биле Иоанн Иисуска чедип келгеш, мынча дээннер: «Башкы! Бистиң дилээвисти күүседип бээринерни күзеп тур бис».

³⁶ Иисус: «Силерге чүнү кылып бээримни күзеп тур силер?» – деп айтырган.

³⁷ Олар: «Силер алдарлыг дүжүлгеге чагырып эгелээринерге, Силернин чаныңарга: бирээвис – оң талаңарга, өскевис – солагай талаңарга олурарывысты хайырлап көрүңер» – деп харыылааннар.

³⁸ Иисус оларга мынча дээн: «Чүнү дилеп турарыңарны билбес-тир силер. Мээн ам ижерим дашканы ижип шыдаар силер бе? Мээн шыдажып эртерим дег, шак ындыг хилинчекке суктурарын силер база шыдажып эртип шыдаар силер бе?»

³⁹ Олар: «Шыдаар бис» – деп харыылааннар. Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Мээн ам ижерим хилинчектиң дашказын силер база ижер силер, Мээн хилинчекке суктурарым дег, силер база хилинчекке суктурар силер. ⁴⁰ Ынчалза-даа Мээн он азы солагай таламга олурарын хайырлаары Менден хамаарышпас. Аңаа Бурганның олурзун деп айтып кааны улус орар».

⁴¹ Өске он элчин ол чугаа дугайында дыңнап кааш, Иаков биле Иоаннга хорадай бергеннер. ⁴² Иисус ынчан оларны чыып алгаш, мынча дээн: «Өске чоннарнын чагырыкчылары боттарының улузун дарлап турарын, а даргалары оларны бастып турарын билер болгай силер. ⁴³ А силерниң араңарга ындыг чүве турбазын! Силерниң араңардан алдар-хүндүлүг болуксаар кижин бар болза, чалчаңар болзун. ⁴⁴ Силерниң араңарга бир дугаар болуксаан кижин бар болза, шупту улустуң кулу болзун. ⁴⁵ Кижин амытан Оглу база улус Аңаа бараан болзун дээш эвес, харын Боду оларга бараан боору-биле база Бодунуң амы-тынының өртээ-биле хөй улусту хостап аар дээш келген болгай».

10:34 Мк. 8:31; 9:31 **10:35** Мк. 1:19 **10:37** Мф. 19:28 **10:38** Мк. 14:36; Ин. 18:11

10:38 Лк. 12:50 **10:39** Аж.-ч. 12:2; Ажыд. 1:9 **10:43** 1 Пет. 5:3

10:43 Мф. 23:11; Мк. 9:35 **10:45** Ин. 13:4-5

10:45 Иса. 53:10-11; Ин. 11:51; Рим. 4:25; Гал. 1:4; 1 Тим. 2:6; Тит. 2:14; 1 Пет. 1:18-19

Согур диленчини экирткени

(Мф. 20:29-34; Лк. 18:35-43)

⁴⁶ Ооң соонда олар Иерихон хоорайга чедип келген. Иисус Бодунун өөреникчилери болгаш хөй чон-биле кады Иерихонну кагаш, үнүп чоруп турда, Вартимей дээр (Тимейниң оглу дээни ол) согур диленчи кижии орук кыдыынга олурган чүве-дир. ⁴⁷ Ооң чаны-биле Назарет чурттуг Иисустун эртип бар чыдарын дыңнап кааш, ол алгырып үнген: «*Давидтиң Оглу Иисус! Мени кээргеп көрүңер!»

⁴⁸ Хөй кижии согурну соксадып: «Быттава!» – деп кончуп эгелээн.

Инчалза-даа ол улам дыңзыдыр алгыра берген: «Давидтиң Оглу! Мени кээргеп көрүңер!»

⁴⁹ Иисус доктаай бергеш: «Ону кый деп эккелиңер» – дээн.

Олар согур кижиге чеде бергеш: «Кортпа! Туруп кел, Ол сени кый деп тур!» – дээннер. ⁵⁰ Вартимей каыттангызын эктинден дүжүр октапкаш, шалыпкын тура халааш, Иисуска чеде берген.

⁵¹ Иисус: «Менден чүнү күзеп тур сен? Чүнү кылып берейн?» – деп айтырган.

Согур кижии Аңаа: «Башкы! Мээң карактарым көре берген болза!» – дээн.

⁵² Иисус аңаа: «Чорувут, бүзүрелиң сени камгалап-экиртип кагды» – деп харыылаан. Демги кижиниң карактары ол-ла дораан көре берген, ол Иисусту эдерип чорупкан.

Иисустун Иерусалимче байырлалдыг моорлап киргени

(Мф. 21:1-11; Лк. 19:28-40; Ин. 12:12-19)

11 ¹ Иисус өөреникчилери-биле кады Иерусалимден ырак эвесте Елеон дааның чанында турар Виффагия биле Вифания дээр суурларга чоокшулап келгеш, ийи өөреникчизин бурунгаар айбылап чорудупкан. ² Оларга Ол мынча деп чагаан: «Мурнуңарда чыдар суурже барыңар. Ынаар кире берген дораан-на, кымның-даа мынчага дээр мунуп көрбээни аныяк элчигенни баглап каан турарын көрүп каар силер. Ону чешкеш, бээр эккелиңер. ³ А кандыг-бир кижии силерден: „Чүге ынчап тур силер?“ – деп айтырар болза, аңаа: „Элчиген Дээргиге херек апарды, оон Ол ону дедир эгидип бээр“ – деп харыылаар силер».

⁴ Өөреникчилер чоруткаш, кудумчуда хаалга чанында баглап каан аныяк элчигенни тып алгаш, чеже бергеннер. ⁵ Аңаа көрүп турган улустун чамдыызы олардан: «Чүге ынчап тур силер? Чүге ону чеже бердинер?» – деп айтырган. ⁶ Өөреникчилери Иисустун айытканын ёзугаар харыылаарга, ол улус элчигенчигешти ап алырын оларга чөпшээрээн. ⁷ Аныяк элчигенни эккелгеш, өөреникчилер боттарының хевин аңаа чонактай салгылапкан, а Иисус ону мунуп алган.

⁸ Иисус Иерусалимче бар чорда, хөй улус Ооң оруунга боттарының хевин, а өскелери – ыяштардан кескен ногаан бүрүлөрлиг будуктарны чада салып берип

^c11:3 Азы: «Ол кижии ону ол-ла дораан бээр чорудуптар».

10:46 Ис. 6:1; 3 Хаан. 16:34 10:47 2 Хаан. 7:12-16; Лк. 1:32

10:52 Мк. 5:34; Лк. 7:50; 17:19 11:1 2 Хаан. 15:30; Зах. 14:4; Аж.-ч. 1:12

11:1 Мф. 21:17; Лк. 24:50; Ин. 11:18 11:8 4 Хаан. 9:13

чорааннар. ⁹ Иисустун мурнунга база соонга чораан улус алгыржып турган: «Осанна!^d Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден кел чыдар Кижиге алгадып-йөрээтсин!

¹⁰ Бистин адавыс *Давидтин ам келир Чагыргагы алгадып-йөрээтсин! Осанна! Өрү дээрде Бурганга алдар-мактал!»

¹¹ Иерусалимге келгеш, Иисус *Бурганның өргээзинче кире бергеш, хамык чүвени эргий көргөн. Орайтай берген боорга, Ол он ийи *элчини-биле кады Вифания суурже чорупкан.

Чимис чок фи́га ыяжы

(Мф. 21:18-19)

¹² Даартазында хүндүс олар суурдан үнүп чоруп турда, Иисус аштай берген. ¹³ Ол фи́га ыяжын ырактан-на эскерип кааш, ооң чимистери бар-чогун көөрү-биле чоокшулап келген. Ынчалза-даа Ол бүрүлдерден өске чүнү-даа тыппаан, чүге дээрге ыяштың чимис бээр үези ам-даа келбээн болган. ¹⁴ Иисус ынчан ыяшка: «Моон соңгаар сенээ кажан-даа чимис үнмес болзун!» – дээн. Өөреникчилери Ооң ол сөстөрүн дыңнап турган.

Иисустун садыгжыларны Бурганның өргээзинден үндүр ойлатканы

(Мф. 21:12-17; Лк. 19:45-48; Ин. 2:13-22)

¹⁵ Олар Иерусалимге чедип кээрге, Иисус Бурганның өргээзиниң шөлүнче киргеш, ында садыг-наймаа кылып турган кижилерни үндүр сывыртап эгелээн. Ол акша солукчуларының столдарын база көге-буга сатканнарның баартактарын андара октап, ¹⁶ Бурганның өргээзиниң шөлүн таварыштыр улустун бараан-сараан көдүрүп эрттирерин чөпшээрэвээн. ¹⁷ Ол оларны мынча деп өөредип эгелээн: «„Мээң өргээм бүгү чоннарның мөргүл|Мөргүл, мөргүүрү өргээзи деп адаттырар“ деп, Бижилгеде бижиттинмээн чүве бе? А силер ону дээрбечилер уязы кылып алгандыр силер!»

¹⁸ Ону дыңнааш, Бурганның дээди *бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары Иисусту узуткаар арга дилеп эгелээн. Олар Оон коргуп турган, чүге дээрге бүгү чон Ооң өөредиин магадап хүлээп алыр болган.

¹⁹ Орай кежээ Иисус өөреникчилери-биле кады хоорайдан чоруй барган.

Кургап калган фи́га ыяжы

(Мф. 21:19-22)

²⁰ А эртенинде, фи́га ыяжының чаны-биле эртип бар чыткаш, ооң дазылынга чедир кургап калганын көрүп кааннар. ²¹ Дүүн чүү болганын сактып келгеш, Пётр Иисуска мынча дээн: «Башкы! Көрүңер даан, Силерниң каргапканыңар фи́га ыяжы кургап калган-дыр!»

^d11:9 Осанна – еврей дылда «Камгалап көрөм» дээн уткалыг сөс (Ыд. ыр. 117:25 көр). Мында ол сөс иудейлерниң манап турары хаан – Мессияны алдаржыткан кыйгы кылдыр ажылаттынган.

11:10 Ыд. ыр. 117:25-26; 148:1; Мф. 23:39 11:12 Мф. 4:2 11:13 Иер. 24:8; 29:16-17; Ос. 9:10;

Мих. 7:1; Мк. 13:28; Лк. 13:6 11:15 Лев. 1:14; 5:7; 12:8; Лк. 2:24

11:17 Иса. 56:7; Иер. 7:11 11:18 Мф. 21:46 11:19 Лк. 21:37

²² Иисус мынча деп харыылаан: «Бурганга бүзүрөнер! ²³ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бир эвес кайы-бирээнер бо дагга: „Турулгаш, далайже дүжө бер“ – дээш, чугаазы бүдө бээринге чүрээнде бичии-даа чигиниг чок бүзүрээр болза, шак ынчаар бүдө бээр.

²⁴ Ынчангаш силерге чугаалап тур мен: мөргүп тургаш, дилээн чүвөнөрни дөгөрезин алганыңарга бүзүрөнер – ынчан ону алыр силер! ^{25–26} Мөргүп тура, бир кижиге удур сагыштыг болзунарза, ону өршээнер. Ынчан Дээрде Аданар база силерниң бачыттарыңарны өршээр»^с.

Иисустун эрге-чагыргазының дугайында айтырыг

(Мф. 21:23-27; Лк. 20:1-8)

²⁷ Олар Иерусалимче эеп келгеннер. Иисус Бурганның өргээзиниң шөлүңгө кылаштап турда, Аңаа Бурганның дээди бараалгакчылары, ном-хоойлу тайылбырлакчылары база *баштыңнар чедип келгеннер. ²⁸ Олар: «Сен бо бүгүнү кандыг эрге-чагырга-биле кылып турарың ол? Сеңээ ол эрге-чагырганы кым берди?» – деп айтырганнар.

²⁹ Иисус оларга мынча деп харыылаан: «Мен база силерге бир айтырыг салыйн. Менээ харыылаптар болзунарза, силерниң айтырыңарга база харыылаар мен. ³⁰ Иоанның сугже сугар эргези Бургандан келген бе азы кижилерден бе?»

³¹ Олар аразында сүмележи берген: «Бир эвес бис: „Бургандан“ – дээр болзувусса, Ол: „Ынчаарга силер чүгө Иоаннга бүзүрөвээниңер ол?“ – дээр болгай». ³² А: «Кижилерден» – дептер дээш, чондан кортканнар, чүгө дээрге шупту улус Иоанны *Бурганның медээчизи деп санап турган. ³³ Ынчангаш: «Билбес-тир бис» – деп харыылааннар.

Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Мен база бо бүгүнү кандыг эрге-чагырга-биле кылып турарымны силерге чугаалавас мен».

Виноград шөлүнүң ээзиниң дугайында *угаадыглыг чугаа

(Мф. 21:33-46; Лк. 20:9-19)

12 ¹ Иисус оларны база катап угаадыглыг чугаалар-биле өөредип эгелээн: «Бир кижини виноград шөлү тарып алган. Ол ону долгандыр жакаалааш, чимизин сы бастырар уургай каскаш, таңныылдаар суурга тудуп каан. Оон соонда ол виноград шөлүн ажаакчыларга ачылалга берипкеш, боду өске чуртче чоруй барган. ² Дүжүт ажаар үе кээрге, шөл ээзи виноград ажаакчыларынче, дүжүттүн аңаа хамааржыр кезиин ап алзын дээш, бодунуң бир чалчазын чорудупкан. ³ Ынчалза-даа олар чалчаны эттеп-эттеп, хол куруг дедир ойдадыпканнар. ⁴ Демги кижини оларже база бир чалчазын ыдыпкан, ынчалза-даа виноград ажаакчылары оон бажын ханзырадыр чара шапкаш, дорамчылап, сывыртапканнар. ⁵ Шөл ээзи ынчан оларже үшкү чалчазын чорудуптарга, олар ону өлүрүп кааннар. Ээ кижини өске-

^с **11:25-26** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «А өршээвес болзунарза, Дээрде Аданар база силерниң бачыттарыңарны өршээвес» деп сөстөрнү немээн.

11:23 Мф. 7:7; 17:20; 1 Кор. 13:2 **11:24** Мф. 7:7; Иак. 1:6 **11:25-26** Мф. 6:14; Кол. 3:13

11:28 Аж.-ч. 4:7 **11:30** Мк. 1:4 **11:31** Лк. 7:30 **11:32** Мф. 11:9; 14:5 **12:1** Ыд. ыр. 79:9;

Иса. 5:1 **12:1** Сол. ыр. 8:11 **12:1** Мк. 13:34 **12:5** Мф. 22:6; 23:34; Евр. 11:36-37

даа хөй чалчаларын чоруткан, а демгилери чамдызын эттеп-согар, чамдызын өлүрүп каар болган. ⁶Шөл ээзиниң ынак оглу база бар турган. Адак соонда оглун чорудуп тура, ол: „Оода-ла мээң оглумну хүндүлөп көөрлөр боор“ – дээн. ⁷А виноград ажаакчылары аразында чугаалашкан: „Бо-даа салгакчызы-дыр! Ону өлүрүп каапсывысса, ооң өнчүзү бистиң апаар“. ⁸Ынчангаш олар ону сегирип алгаш, өлүргөш, мага-бодун виноград шөлүндөн үндүр октапканнар. ⁹Виноград шөлүнүң ээзи ол бүгүнүң соонда чүнү канчаарыл? Ол чедип келгөш, виноград ажаакчыларын өлүрүп кааптар, а виноград шөлүн өске улуска бериптер. ¹⁰Кай, ону Бижилгеден номчуваан силер бе:

*„Тудугжуларның херекчок дээш октапкан дажы
эң чугула даш апарган.*

¹¹*Дээрги-Чаяакчы ынчалдыр кылган,
ону көөрү биске кайгамчык-тыр!“».*

¹²Иудейлерниң *баштыңнары ол угаадыглыг чугаа оларның дугайында дээрзин билгөш, Иисусту тудуп хоругдаар арга дилей бергеннер, ынчалза-даа чондан кортканнар. Ынчангаш олар Ону каапкаш, чоруй барганнар.

Императорга бээр үндүрүг дугайында

(Мф. 22:15-22; Лк. 20:20-26)

¹³Ооң соонда иудейлерниң баштыңнары Иисусту сөзүңге сылдаглап тудуп алыр дээш, Олче чамдык *фарисейлер болгаш иродианнарны^f ыдыпканнар. ¹⁴Олар Иисуска чедип келгөш, айтырыг салганнар: «Башкы! Силерни шынчы база кижилерниң эрге-ажыынга бараан болбас кижиде деп билир бис. Чүгө дээрге кижилерни ылгап көрбөс-тир силер, харын Бурганның алыс шын оруунга өөредир-дир силер. Ынчаарга императорга үндүрүг төлээр ужурлуг бис бе азы чок бе? Төлээр азы төлевес бис бе?»

¹⁵Иисус оларның ийи арынныын билгөш: «Мени чүгө шенеп тур силер? Меңээ мөңгүн чоостан эккеп көргүзүңер» – дээн. ¹⁶Аңаа чоосту эккээрге, Ол: «Мында кымның чурук-дүрзүзү база ады бар-дыр?» – деп айтырган.

Олар: «Императорнуң» – деп харыылааннар.

¹⁷Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Ынчаарга императорга – императорнуун, а Бурганга – Бурганныын бериңер». Олар Ооң харыызын кайгааш, аксы хак дээннер.

^f**12:13** Иродианнар – Галилеяның ол үдеги хааны Ирод Антипаны деткип турган еврей политиктиг бөлүктүн кежигүннери (Мк. 3:6 көр).

Өлүглер аразындан катап дирлириниң дугайында

(Мф. 22:23-33; Лк. 20:27-40)

¹⁸ Ооң соонда: «Өлгөн улус катап дирилбес» – джир *саддукейлер Иисуска чедип келгеш, айтырыг салганнар: ¹⁹ «Башкы! *Моисей биске мынча деп бижээн болгай: „*Бир эвес эр кижги ажы-төл чок тургаши, өлү бээр болза, ооң дунмазы дулгужак чаавазы-биле өлгөнгөш, бодунуң өлгөн акызының үре-салгалын уламчылаар ужурлуг*“. ²⁰ Чеди алышкы бар өг-бүлө турган джик. Оларның улуу кадайланып алгаш, ажы-төл арттырбайн, өлүп калган. ²¹ Ол херээженге оон бичии дунмазы өгленип алгаш, база-ла ажы-төл арттырбайн, өлүп калган. Дараазында дунмазы-биле база-ла ындыг болган. ²² Ол херээженни кадайланып чораан чеди алышкының чаңгызы-даа ажы-төл арттырбаан. Адак сөөлүндө херээжен база өлүп калган. ²³ Хамык өлгөн улус катап дирлип кээрге, канчаарлы? Ол кымның кадайы боорул? Алышкылар ону чеделээн кадайланып чораан болгай».

²⁴ Иисус мынча деп харыылаан: «Силер Бижилгелерни-даа, Бурганның күчү-күжүн-даа билбес болгаш, соора барган эвес силер бе? ²⁵ Өлүг улус катап дирилгеш, кадай-даа албас, ашакка-даа барбас, харын Бурганның дээрде төлээлеринге дөмей болур. ²⁶ А өлүглер аразындан катап дирлишкинге хамаарыштыр силер Моисейниң номундан: „*Мен – Авраамның|Авраам Бурганы, Исаактың Бурганы болгаш Иаковтуң Бурганы-дыр мен*“^g – деп, Бурганның Моисейге хып турар чадаң ыяштан чугаалаанын номчувааныңар ол бе? ²⁷ Бурган – өлүглерниң эвес, а дириглерниң Бурганы-дыр! Силер соора билип турар-дыр силер, саддукейлер!»

Эң чугула айтышкын дугайында

(Мф. 22:34-40; Лк. 10:25-28)

²⁸ Ном-хоойлу тайылбырлакчыларының бирээзи ол маргылдааны дыңнап тура, Иисустуң кайы хире эки харыылап турганын эскерип кааш, Аңаа чедип келгеш: «Шупту айтышкыннарның кайызы эң чугула боорул?» – деп айтырыг салган.

²⁹ Иисус мынча деп харыылаан: «Эң чугула айтышкын бо-дур: „*Дыңна, Израиль! Бистиң Бурганывыс Дээрги-Чаяакчы – дың чаңгыс Дээрги-Чаяакчы-дыр*. ³⁰ *Бодунуң Бурганың Дээрги-Чаяакчыга бүгү-ле чүлдү-чүрээ-биле, бүгү-ле сеткил-сагыжың-биле, бүгү-ле угаан-сарылың-биле, шыдаар-ла шааң-биле ынак бол*“. ³¹ Ийи дугаар айтышкын бо: „*Чаныңда кижиге бодуңга бодуң дег ынак бол*“. Бо ийи айтышкындан чугула кандыг-даа айтышкын чок».

³² *Ном-хоойлу тайылбырлакчызы мынча дээн: «Эки-ле чугааладыңар, Башкы. „*Бурган дың чаңгыс база Оон өске Бурган чок*“ – деп, Силер шын чугааладыңар. ³³ Аңаа бодунуң бүгү-ле чүлдү-чүрээ-биле, бүгү-ле угаан-сарылы-биле, шыдаар-ла шаа-биле ынак боору база чанында кижиге бодунга боду дег ынак боору – өргүлдерниң бүгү хевирлеринден аажок чугула-дыр».

§12:26 Ол дээрге Авраам, Исаак болгаш Иаков оларны Бурганның чанында ам-даа дириг хевээр деп турары ол.

12:18 Мф. 3:7; Аж.-ч. 23:8 12:19 Э. д. 38:8; Ы. х. к. 25:5-6 12:26 Хост. 3:2, 6

12:30 Ы. х. к. 6:4-5; 11:13; Ис. 22:5 12:31 Лев. 19:18; Мф. 19:19 12:32 Ы. х. к. 4:35; 6:4

12:33 3 Хаан. 15:22; Ос. 6:6; Мих. 6:6-8

³⁴ Иисус ном-хоойлу тайылбырлакчызының ол хире угаан-сарыылдыг харыылап турарын көргөш, аңаа мынча дээн: «Сен Бурганның Чагыргазындан ырак эвес-тир сен». Оон бээр-ле кым-даа Аңаа айтырыг салырын дидинмээн.

***Давидтиң Оглунуң дугайында**

(Мф. 22:41-46; Лк. 20:41-44)

³⁵ Сөөлүндө, чонну *Бурганның өргээзинге өөредип тура, Иисус мынча дээн: «Чүгө ном-хоойлу тайылбырлакчылары Бурганның шилип алган Христозун Давидтиң Оглу-дур деп турарыл? ³⁶ Давид боду, *Ыдыктыг Сүлдөгө башкарткаш, мынча дээн болгай:

*„Дээрги-Чаяакчы мээң Дээргимге мынча дээн:
‘Дайзыннарыңны буттарың адаанга эккеп салбаан шаамда,
Мээң оң таламга олур’“.*

³⁷ Давид боду Ону Дээргим деп адаан-дыр. Ындыг болганда, *Христос канчап Давидтиң оглу боорул?»

Дыка хөй чон Иисусту магадап дыңнап турган.

Ном-хоойлу тайылбырлакчыларындан кичээндириг

(Мф. 23:1-36; Лк. 20:45-47)

³⁸ Иисус чонну улаштыр өөредип, мынча дээн: «Ном-хоойлу тайылбырлакчыларындан кичээнип чоруңар. Олар каас-коя тоннар кедеринге база улус чыылган шөлдерге хүндүледиринге ынак болгай. ³⁹ Олар *синагогалар болгаш найыр-дойларга эң хүндүткелдиг черлерге саадаарыңга ынак улус. ⁴⁰ Олар дулгуяк кадайның эт-хөреңгизин сыырыпкаш, ооң соонда карак чаап үр *мөргүүр улус. Ындыгларны эң-не шыңгыы кеземче манап турар».

Дулгуяк кадайның өргүлү

(Лк. 21:1-4)

⁴¹ Иисус өргүл кылдыр берген акша-мөңгүн чыыр хааржак мурнунга олуруп алгаш, Бурганның өргээзинге улустуң акша өргүп турарын хайгаарап эгелээн. Бай улус хөй түңнүг акша салгылаар болган. ⁴² А оон бир-ле ядыы дулгуяк кадай чедип келгеш, бир рим көпеек хире үнелиг ийи эң үүрмек чоосту салган. ⁴³ Иисус өөреникчилерин чыып алгаш, мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бо ядыы дулгуяк кадай өргүл салган улустуң шуптузундан хөйүнү салды. ⁴⁴ Олар боттарының артыкшылдыг байындан салып турду, а ол кадай, ындыг ядыы турбуже, бодунун амыдыраарыңга херек бар-ла кошкулун салып кагды».

12:34 Лк. 20:40 12:35 2 Хаан. 7:12-16; Мк. 10:47; Лк. 1:32

12:36 Ыд. ыр. 109:1; Аж.-ч. 2:34-35 12:37 Мк. 6:20 12:39 Лк. 11:43

12:41 4 Хаан. 12:9; Мф. 27:6 12:44 2 Кор. 8:1-3, 12

Келир үеде болур хөлээшкиннер

(Мф. 24:1-14; Лк. 21:5-19)

13¹ Иисус *Бурганнын өргээзинден үнүп орда, Ооң өөреникчилеринин бирээзи Аңаа мынча дээн: «Башкы! Көрүңерем, онза-ла чараш даштар-дыр база онза-ла тудуглар-дыр!»

² Иисус аңаа: «Сен бо улуг, чараш орду-сүмелерни кайгап тур сен бе? Оларнын шуптузун үрегдеп-бузуп кааптар, маңаа туружундан шимчевээн даш безин артпас» – деп харыылаан.

³ Ооң соонда Ол Елеон даанга, Бурганнын өргээзинин чиге дужунга олурда, Пётр, Иаков, Иоанн болгаш Андрей олар өске өөреникчилерден аңгы чедип келгеш, айтырыг салганнар: ⁴ «Ол бүгү кажан болу бээрил, ук болуушкуннар чоокшулап келгенин кандыг бадыткал демдектеринден билип алыр бис, чугаалап беринерем?»

⁵ Иисус оларга мынча дээн: «Кандыг-даа улуска дуурайладып аарындан кичээнинер. ⁶ Хэй кижилер: „*Христос – мен-дир мен“ – деп, Мээң адым тудуп чедип келгеш, эндерик улусту мегелеп кааптар. ⁷ Чоокта дайын-чааның шимээнин болгаш ыракта дайын-чаалар дугайында чугаалар дыңназыңарза, кортпаңар. Ол бүгү болган турар ужурлуг, ынчалза-даа бүгү чүвениң чогум төнчүзү ол эвес-тир.

⁸ Бир чонче өске чон база бир күрүнеже өске күрүне халдай бээр. Чер болганга чер шимчээшкиннери болгаш аш-чут болур. Ынчалза-даа ол бүгү, божаан херээженнин эъдиниң аары дег, хилинчектин чүгле эгези-дир.

⁹ Серемчилелдиг болуңар! Силерни шиидери-биле дээди Чөвүлелдерге хүлээдир база *синагогаларга эттеп-согар. Мээң дугайымда херечилеп, чагырыкчылар болгаш хааннар мурнунга турар силер. ¹⁰ Ынчалза-даа чүнүн-даа мурнунда *Буяннын Медээни бүгү чоннарга суртаалдаан турар ужурлуг силер. ¹¹ Силерни кажан-даа бол тудуп алгаш, шиидери-биле аппарат, чүнү чугаалаар чоор деп, баш бурунгар сагыш човаңар. Чүнү чугаалаарыңар силерге ол шакта илерей бээр, чүге дээрге боттарыңар эвес, а *Ыдыктыг Сүлде Боду чугаалай бээр. ¹² Акызы дунмазын, ачазы ажы-төлүн өлүрери-биле бериптер. Ажы-төлү база ада-иезинге удур тура халааш, оларны өлүмге онаары-биле бериптер. ¹³ Мээң адым ужун бүгү улус силерни көөр хөңнү чок апаар. Ынчалза-даа ол бүгүнү эчизинге чедир шыдашкан кижилер камгалалды алыр».

Ам кээр коргунчуг айыыл-халап

(Мф. 24:15-28; Лк. 21:20-24)

¹⁴ «Кажан бодунуң турбас ужурлуг черинде турар *хоозуралдың бужар чудун* көрүп кагзыңарза (номчуп оран кижилер шын угазын!), ынчан Иудеяда чурттаан улус

13:2 Лк. 19:44 **13:5** 1 Ин. 3:7; Кол. 2:8; 2 Фес. 2:3 **13:6** Иер. 14:14 **13:7** Иер. 51:46

13:8 2 Чыл. 15:6; Ажыд. 6:4 **13:8** Аж.-ч. 11:28; Ажыд. 6:8, 12 **13:9** Ыд. ыр. 118:46

13:9 Аж.-ч. 17:6; 18:12; 24:1; 25:6 **13:10** Мф. 28:19; Рим. 10:18; Кол. 1:6 **13:11** Аж.-ч. 4:8

13:12 Мф. 10:35-36 **13:13** Мф. 10:22; Ин. 15:18 **13:13** Иак. 5:11; Ажыд. 2:10

13:14 Дан. 9:27; 11:31; 12:11

дагларже дезипсин. ¹⁵ Бажыңының кырынга^h турган кижиге, эт-севин алыр дээш, бажыңынче дүжүп кирбезин. ¹⁶ Шөлгө ажылдап чораан кижиге, идик-хевин алыр дээш, бажыңынче ээп келбезин. ¹⁷ Ол хүннерде иштиг-сааттыглар болгаш эмер чаш уруг-дарыглыг улус ат болур! ¹⁸ Ол бүгү кыжын болу бербезин дээш, мөргүнер. ¹⁹ Чүгө дээрге Бурганның делегейни чаяган үезинден бо хүнге чедир болуп көрбөөн база моон сонгаар кажан-даа болбас ындыг коргунчуг айыыл-халап ол хүннерде болур. ²⁰ Бир эвес Дээрги-Чаяакчы ол хүннерниң санын кызырбаан болза, амьлыг кижиге бүрүзү оон менди үнмес ийик. Ынчалза-даа Бодунуң шилип алган улузун бодааш, Дээрги ол хүннерниң санын кызырып берген.

²¹ Силерге ынчан кандыг-бир кижиге: „Көр, Христос мында!“ азы: „Христос дуу ында!“ – дээр болза, аңаа бүзүревенер. ²² Ол үеде боттарын „Христос мен“ база „*Бурганның медээчизи мен“ дижип чоруур улус тыптып кээр. Болдунар-ла болза, Бурганның шилип алган улузун безин мегелээр дээш, олар силерге янзы-бүрү бадыткал демдектери болгаш кайгамчык чүүлдер көргүзөр. ²³ Ындыг болганда, кичээниңер. Мен силерни манап турар бүгү чүвени баш бурунгаар сагындырып турарым бо».

***Кижиге амытан Оглуңуң чедип кээри**

(Мф. 24:29-31; Лк. 21:25-28)

²⁴ «Ынчаарга ол хүннерниң бүгү айыыл-халавы болуп каапкан соонда,

хүн караа өжсөр, ай чырыптастай бээр,

²⁵ *сылдыстар дээрден кээп дүжсөр база*

дээрниң күчү-күштери сириңейнип, божаннай бээр.

²⁶ Улус ынчан өндүр улуг күчү-күжү болгаш чайынналчак чыры-биле булуттарда кел чоруур Кижиге амытан Оглуң көрүп каарлар. ²⁷ Ол Бодунуң төлээлерин чырык черниң дөрт чүгүнден, өртемчейниң бир кыдыындан өске кыдыынга чедир Бодунуң шилип алган улузун чыып эккелзиннер дээш, чорудутгар».

Фига ыяжының чижээ-биле кичээндириг

(Мф. 24:32-35; Лк. 21:29-33)

²⁸ «Фига ыяжындан үлегер-чижектен алыңар: ооң будуктары хөөп, бүрүлери частып кээрге, чай удавас дүжсөр дээрин эндевес болгай силер. ²⁹ Шак-ла ынчалдыр ол бүгүнүң боттанып эгелээнин көрүп кагзыңарза, Кижиге амытан Оглу бо, эжик аксында келген дээрин билип алыңар. ³⁰ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен:

^h**13:15** Бажың кыры – Иудеяга бажыңнар крышалары ийленчек эвес, а калбак болур турган, а чурттакчы чон оларны дыштаныр чер база үстүкү каът кылдыр ажыглап турган.

13:15 Лк. 17:31 **13:17** Лк. 23:29 **13:19** Иер. 30:7; Дан. 12:1; Ажыд. 16:18

13:20 Иса. 65:8; Лк. 18:7 **13:21** Лк. 17:23

13:22 Ы. х. к. 13:1; 2 Фес. 2:9; Ажыд. 13:13; 16:14 **13:23** Ин. 13:19; 14:29 **13:24** Ам. 8:9

13:25 Иса. 13:10; 24:23; 34:4; Иез. 32:7; Иоил 2:31; Аж.-ч. 2:20; Ажыд. 6:13

13:26 Дан. 7:13; Мф. 16:27 **13:27** Мф. 13:41

ол бүгү чүве боттанмаан шаанда, бо салгалдың улузу өлүп читпес. ³¹ Дээр биле чер эстип-хайлы бээр, а Мээң сөстөрүм эстип-хайлы бербес».

Шагы, хүнү билдинмес

(Мф. 24:36-44; Лк. 17:26-30, 34-36)

³² «А ол хүннүң база шактың кажан кээрин кым-даа: дээрниц төлээлери-даа, Бурганның Оглу-даа билбес – чүгле Бурган Ада билир. ³³ Серемчиледдиг болунар база кезээде белен болунар, чүге дээрге ол үениң кажан кээрин билир эвес силер. ³⁴ Ырак орукче аьтаныр дээн кижиниң бажыңын чалчаларыңга арттырып кааш, кижү бүүрүзүңге кылыр ажил-херекти айтып кааныңга база хаалгачызыңга „Одуг-сергек танныылдап олур“ деп айтышкын бергениңге ол манаашкынны дөмейлеп боор. ³⁵ Ынчангаш силер база-ла одуг-сергек болунар! Чүге дээрге бажың Ээзиниң кажан ээп келирин билбес-ле болгай силер: та кежээ, та дүн ортузунда, та аскыр-дагаа алгырар өйде азы хүн үнүп орда... ³⁶ Силер манавайн турунарда, Ол хенертен ээп келгеш, удуп чыдарыңарны көрүп кагбазын! ³⁷ Ынчангаш силерге чугаалаан чүвемни бүгү улуска база чугаалап тур мен: одуг-сергек болунар!»

Иисуска удур сүлчээ

(Мф. 26:1-5; Лк. 22:1-2; Ин. 11:45-53)

14 ¹ Хосталышкын болгаш *Хаарган далганнар байырлалыңга чедир ийи хүн аркан турган. Бурганның дээди *бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары Иисусту кажарлап тудуп алгаш, өлүрүп каар эптиг арга дилей бергеннер. ² Олар мынча деп турган: «Чүгле байырлал үезинде ынчап болбас. Оон башка чон хөлээзин үндүрүп болур».

Вифанияга Иисустуң бажын үс-биле чагганы

(Мф. 26:6-13; Лк. 7:36-50; Ин. 12:1-8)

³ Иисус Вифанияда кежи а *арыг чораан Симоннуң бажыңыңга чемненип олурда, бажыңче алебастр доңгалыг бир херээжен кирип келген. Ол доңгаже арыг нарды үнүштен кылган улуг үнелиг чаагай чыттыг үс куткан болган. Ол саваның аксын буза шапкаш, чаагай чыттыг үзүн Иисустуң бажыңче кудуп, чаап берген. ⁴⁻⁵ Чамдык улус аңаа хородаксап, аразында чугаалажы берген: «Чаагай чыттыг үстү чарыгдан ажы чүл? Ону 300 ажыг мөңгүн чоос¹ өртөккө садыпкаш, акшазын ядыларга үлөп берип болур турган-на болгай».

⁶ Ынчалза-даа Иисус мынча дээн: «Соксанар, ону дүвүретпейн көрүнер. Ол Меңээ эки херек кылды ышкажыл. ⁷ Ядылар силер-биле үргүлчү кады турар, күзээр болзуңарза, оларга кажан-даа ачы-дуза көргүзүп шыдаар силер, а Мен силер-биле үргүлчү кады турбас мен. ⁸ Ол херээжен бодунуң шыдаар шаа-биле кылды: Мээң мага-бодумну орнукшударыңга баш удур белеткеп, үс-биле чаап

¹14:4-5 Үш чүс мөңгүн чоос – барык бүдүн чылдың ажил төлевири.

13:30 Мк. 9:1 13:31 Ыд. ыр. 101:26-27; Иса. 51:6; 2 Пет. 3:10 13:32 Зах. 14:7

13:33 Эф. 6:18; 1 Фес. 5:6 13:33 Мф. 25:13 13:34 Мк. 12:1 13:35 Мф. 25:13; 2 Пет. 3:10; 1 Фес. 5:2 13:36 Мф. 25:1-13 14:1 Хост. 12:1-30 14:1 Ин. 11:53

14:3 Мф. 21:17; Ин. 11:1, 18 14:3 Лев. 13:3 14:7 Ы. х. к. 15:11 14:7 Мк. 2:20; Ин. 7:33

берди.⁹ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бүгү делегейге, *Буянныг Медээни суртаалдаан чер бүрүзүнге, улус бо херээженниң кылган херээниң дугайында чугаалажып, ону сактып чоруур».

Иуданың сатгыныкчы болуксай бергени

(Мф. 26:14-16; Лк. 22:3-6)

¹⁰ Ынчан Исустуң он ийи *элчининиң бирээзи боор Иуда Искариот Ону садыптар дээш, Бурганның дээди бараалгакчыларынче чорупкан. ¹¹ Олар ону дыңнааш, амырап, аңаа акша төлээрин азааннар. Иуда оон бээр-ле Исусту оларга садыптар эптиг таварылга манап эгелээн.

***Хосталыышкын байырлалыңга белеткел**

(Мф. 26:17-30; Лк. 22:7-23; Ин. 13:21-30)

¹² Хаарган далганнар байырлалының бирги хүнүнде, кажан Хосталыышкын байырлалында чиир хураганны дөгөрөр үе кээрге, өөреникчилери Исуска мынча дээн: «Силерниң байырлал чеми чиир черинерни каая белеткезин деп күзээр силер?»

¹³ Исус ынчан оларның ийизин чорудуп, мынча деп чагаан: «Хоорайже барынар. Ынаар кире бээринерге, суглуг донга туткан кижиге уткужуп кээр эвеспе. Ону эдерип чоруптуңар. ¹⁴ Ол кижиниң кире бээри бажыңче киргеш, бажың ээзинге: „Өөреникчилерим-биле кады Хосталыышкын байырлалының кежээки чемин четтирерим өрээл кайдал?“ – деп, Башкы айтырып тур“ – дээр силер. ¹⁵ Бажың ээзи силерге аайлап-белеткеп каан үстүкү делгем өрээлди айтып бээр. Биске шупту чүвени аңаа белеткеп каар силер».

¹⁶ Ийи өөреникчи чорупкан. Олар хоорайже киргеш, шупту чүвени Исустуң оларга чугаалаан аайы-биле тып алгаш, байырлалдың кежээки чемин белеткеп кааннар.

¹⁷ А кежээ дүшкенде, Исус ынаар Бодунуң он ийи элчини-биле кады чедип келген. ¹⁸ Олар олуруп алгаш, чемненип эгелээрге, Ол: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: силерниң бирээнер – ам Мээң-биле кады чемненип олурар кижиге – Мени садыптар-дыр» – дээн.

¹⁹ Өөреникчилер аажок муңгарай бергеш, кижиге бүрүзү Оон соннуг-мурнуг айтырып эгелээн: «Мен эвес-ле боор мен аа?»

²⁰ Исус оларга мынча деп харыылаан: «Ол дээрге он ийи элчинниң бирээзи, ам Мээң-биле кады чаңгыс тавактан чем чип орар кижиге-дир. ²¹ Бижилгеде ол дугайында бижээни дег, *Кижиге амытан Оглу оруун эртер ужурлуг, ынчалза-даа Ону садыптар кижиге ат болур! Ол кижиге шуут төрүттүнмээни боору дээре ийик!»

Дээрги-Чаяакчының кежээки чеми

(Мф. 26:26-30; Лк. 22:15-20; 1 Кор. 11:23-25)

²² Олар чемненип олурда, Исус хлебти алгаш, Бурганга өөрүп четтиргеш, ону үзе тыртып, өөреникчилеринге берип тура, мынча дээн: «Ап алыңар, бо дээрге

Мээн мага-бодум-дур». ²³ А ооң соонда Ол дашканы көдүргөш, Бурганга өөрүп четтиргөш, өөреникчилеринге сунуп бээрге, олар шупту ол дашкадан ишкен. ²⁴ Иисус оларга мынча дээн: «Бо дээрге хөй улус дээш төгерим, *чагыг-керээ чарар Мээн ханым-дыр. ²⁵ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Бурганнын Чагыргазынга чаа арага ижер хүнүм келбээн шаанда, Мен ам моон сонгаар виноград суксуну – араганы ишпес мен». ²⁶ Олар *ыдыктыг ырны ырлашкаш, Елеон даанче чорупканнар.

Пётрнун Иисустан ойталаарын баш бурунгаар медеглээни

(Мф. 26:31-35; Лк. 22:31-34; Ин. 13:36-38)

²⁷ Иисус оларга мынча дээн: «Бижилгеде: „*Кадарчызын сон каарымга, хойлар тарай маңнажы бээр*“ – деп бижээни дег, силер шупту Менден ойталаар-дыр силер. ²⁸ Ынчалза-даа катап дирилгеним соонда, Мен Галилеяга мурнай чедип, силерни аңаа манаар мен».

²⁹ А Пётр Аңаа: «Улус Силерден шупту-даа ойталаар болза, мен кажан-даа ынчанмас мен» – дээн.

³⁰ Иисус аңаа мынча деп харыылаан: «Алыс шынны сеңээ чугаалап тур мен: бо дүне-ле, аскыр-дагаа ийи катап алгырар бетинде, сен Менден үш катап ойталаар-дыр сен».

³¹ Ынчалза-даа Пётр улам-на маргып: «Силер-биле кады өлүр-даа апаар болзумза, Силерден черле ойталавас мен!» – деп аашкынган. Өске өөреникчилери база ынча дижир болган.

Иисустун Гефсиманияга Бурганга *мөргүл кылганы

(Мф. 26:36-46; Лк. 22:39-46)

³² Ооң соонда олар Гефсимания дээр черге чедип кээрге, Иисус Бодунун өөреникчилеринге: «Мен мөргүп алыын, силер маңаа олуруңар» – дээн. ³³ Иисус Пётрну, Иаковту болгаш Иоанны эдертип алган. Ол ундаралга база хөлзээзин-дүвүрелге алзypкан. ³⁴ «Мээн сеткилимни качыгдал өлүмнүү-биле карартыр базып тур – деп, Ол оларга чугаалаан. – Маңаа туруңар база сергек болуп, удуваңар!»

³⁵ Элээн ырай бергөш, Иисус черже донгая кээп дүшкөш, болдунар чүве болза, хилинчектиң ол үе-шагы Оон чайлазын дээш, мөргүп эгелээн. ³⁶ Ол мынча дээн: «Авва! Ачай! Сээң шыдавас чүвөң чок болгай. Хилинчектиң бо дашказын Менден чайлады берем! Ынчалза-даа бүгү чүве Мээн эвес, а Сээң күзел-сорууң ёзугаар болзун».

³⁷ Иисус өөреникчилеринче эеп келгөш, оларнын удуп чыдарын көргөш, Пётрга чугаалаан: «Симон, удуй бердиң бе? Сен таанда-ла чаңгыс шак иштинде удувайн барып шыдавааның ол бе? ³⁸ Күткүлгеге алыспас дээш, серемчилелдиг болуп, мөргүңер-ле. Сеткил-сагыш – сергек, а мага-бот – суларгай болгай».

14:36 Авва – арамей дылда ажы-төл ачазын ынчаар адаар турган (Рим. 8:15; Гал. 4:6 көр).

14:22 Ин. 6:51; 1 Кор. 10:16 14:24 Хост. 24:8 14:26 Лк. 22:39 14:27 Зах. 13:7

14:27 Ин. 16:32 14:28 Мк. 16:7 14:33 Мк. 5:37; 9:2 14:34 Ин. 12:27 14:35 Евр. 5:7

14:36 Мк. 10:27 14:36 Мк. 10:38; Ин. 18:11 14:36 Ин. 5:30; 6:38 14:38 Мф. 6:13; 1 Пет. 4:7

³⁹ Иисус база катап ырай бергеш, демги-ле сөстери-биле мөргүп турган. ⁴⁰ Оон соонда Ол катап ээп кээрге, өөреникчилери ам база удуп чыткан. Оларның карактары шимдинип турган, а ол ышкаш Аңаа чүнү-даа харыылаар айын тыппааннар. ⁴¹ Үшкү удаа оларже дедир чедип келгеш, Иисус мынча дээн: «Силер ам-даа удуп дыштанмышаан силер бе? Болзун че. Шак-үе келген, Кижги амытан Оглун бачыттылар холунга тудуп берип турар-дыр. ⁴² Тургулаңар, чоруулуңар. Саттыныкчы бо келди, көрүңер!»

Иисусту тудуп хоругдааны

(Мф. 26:47-56; Лк. 22:47-53; Ин. 18:3-12)

⁴³ Иисус ынча деп турда-ла, он ийи элчинниң бирээзи боор Иуда чедип келген. Ооң-биле кады Бурганның дээди бараалгакчыларының, ном-хоойлу тайылбырлакчыларының болгаш *баштыңнарның чорутканы, хылыштар, моңнар-биле чепсегленген хөй улус кел чыткан. ⁴⁴ Саттыныкчы оларга демдек айтып, дугуржуп алган турган: «Ошкап каарым кижги Иисус ол боор. Ону тудуп алгаш, шынгыы кадарып, аппаар силер». ⁴⁵ Иуда ол дораан Иисусче чоокшулап келгеш: «Башкы!» – дээш, Ону ошкап каан. ⁴⁶ Иисуска холдарын дегзип, Ону тудуп алганнар. ⁴⁷ Ооң чанынга турган өөреникчилерниң бирээзи хылыжын ушта тырткаш, Бурганның дээди бараалгакчызының чалчазының кулаан одура шаапкан.

⁴⁸ Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Силер чүге Мени тудуп аарда, хылыштарлыг, моңнарлыг чедип келдиңер? Кай, Мен дээрбечи-дир мен бе? ⁴⁹ Мен хүннүң-не силер-биле кады *Бурганның өргээзинге улус өөредип келдим, а силер Меңээ хол дегбээн болгай силер. Ынчалза-даа Бижилгелерниң сөстери боттанзын». ⁵⁰ Хамык өөреникчилер ынчан Иисусту каапкаш, дезе бергеннер.

⁵¹⁻⁵² Ооң өөреникчилериниң аразынга чораан, чанаш эът-бодун чүгле пөс шывыг-биле шып алган аныяк оол харын Иисусту эдерип чорупкан. Чепсегленген улус ону база сегирип аарга, ол оол шывыын оларның холунга каапкаш, чанаш боду дезип чоруй барган.

Иисус *дээди иудей Чөвүлелдин мурнунда

(Мф. 26:57-68; Лк. 22:54-55, 63-71; Ин. 18:13-14, 19-24)

⁵³ Иисусту Бурганның дээди бараалгакчызының бажыңынга эккелгеннер. Ында Бурганның кол-кол бараалгакчылары, чоннуң баштыңнары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары чыгып келген болган. ⁵⁴ (А Пётр Бурганның дээди бараалгакчызының бажыңының хериминиң иштинге чедир Иисусту бүдүү эдерип келгеш, таңныылдар аразынга отка чыннып олуруп алган.) ⁵⁵ Бурганның дээди бараалгакчылары база бүгү дээди иудей Чөвүлел Иисусту өлүрүп шиидер чылдагаан бар болзун дээш, Аңаа удур буруудаткан херечилел тыварын оралдашса-даа, чүнү-даа тыппааннар. ⁵⁶ Иисуска удур меге херечилел кылган улус хөй-даа болза, оларның ол херечилелдери аразында дүүшпес болган. ⁵⁷ Ооң соонда элээн каш меге херечи туруп келгеш, Аңаа удур херечилел кылып, мынча дээннер:

14:41 Ин. 2:4 14:41 Мк. 9:31; 10:33 14:43 Аж.-ч. 1:16 14:47 Лк. 22:38

14:49 Мк. 11:27 14:49 Мф. 1:22-23; 21:4; Ин. 19:36 14:50 Мк. 14:27; Ин. 16:32

14:56 Ыд. ыр. 26:12; 34:11 14:56 Ы. х. к. 17:6; 19:15

⁵⁸ «Бис Ооң: „Кижиге холу-биле туткан Бурганның бо өргээзин үрегдеп-бускаш, үш хүн дургузунда өске, кижиге холу-биле тутпаан өргээден тудуп тургузуптар мен“ – деп турганын дыңнаан бис». ⁵⁹ Ынчалза-даа оларның безин херечилелдери дүүшпес болган.

⁶⁰ Бурганның дээди бараалгакчызы ынчан Иисустуң мурнунга туруп алгаш: «Чүгө харыылавайн тур сен? Бо улустуң сенээ удур чүнү херечилеп турары ол?» – деп айтырган. ⁶¹ Ынчалза-даа Иисус ыгыттаваан болгаш чүнү-даа харыылаваан. Бурганның дээди бараалгакчызы Оон база катап айтырыг салган: «Сен ылап-ла *Христос, йөрээлдиң Бурганның Оглу сен бе?»

⁶² Иисус мынча деп харыылаан: «Ийе, Мен мен. Моон соңгаар силер шупту *Кижиге амытан Оглуңуң Күчүлүг Бурганның оң талазында олурарын* база *дээрниң булуттарыңга бүргеттирген кел чыдарын* көөр силер».

⁶³ Бурганның дээди бараалгакчызы ынчан кеткен хевин ора соп каапкаш, мынча дээн: «Биске ам херечилерниң херээ чүл? ⁶⁴ Силер Ооң Бурганны дорамчылаанын дыңнадыңар. Кандыг шииткел үндүрер силер?» Олар шупту: «Ол буруулуг база өлүр ужурлуг» – деп чугаалааннар. ⁶⁵ Чамдык улус Олче дүкпүрүп-каккырып эгелээн. Иисустуң карактарын шарып алгаш, Ооң бажынче шанчып: «Өтгүр билип медегле!» – деп турганнар. Ооң соонда таңныылдар база Ону аппараткаш, эттеп-соп эгелээннер.

Пётрнуң Иисустан ойталааны

(Мф. 26:69-75; Лк. 22:56-62; Ин. 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Пётр ам-даа херим иштинден үнмээн турда, Бурганның дээди бараалгакчызының чалча херээженнериниң бирээзи ынаар чеде берген. ⁶⁷ Ол херээжен отка чыннып олурган Пётрну көрүп кааш, олче топтап көргөш: «Сен база Назарет чурттуг Иисус-биле кады турган сен» – дээн.

⁶⁸ Ынчалза-даа Пётр ойталап каапкан. Ол: «Билбезим херек-тир, чүнү чугаалап турарыңның ужур-утказын билбейн тур мен» – дээш, бажың мурнунда шөлче үне берген. Ынчан аскыр-дагаа алгыра берген.

⁶⁹ А чалча херээжен ону аңа көрүп кааш, улуска база катап: «Бо кижиге база оларның бирээзи-дир» – дээн.

⁷⁰ Ынчалза-даа Пётр база-ла ойталап каапкан, а элээн болганда, аңа турган улус Пётрга: «Оларның бирээзи болбайн канчаар сен, Галилеядан келген ышкаш-тыр сен» – дээн^k.

⁷¹ Ол даңгыраглап, аашкынып эгелээн: «Силерниң чугаалап турарыңар ол Кижини мен шуут билбес мен». ⁷² Ол дораан аскыр-дагаа ийиги удаа алгырыпкан, а Пётр Иисустуң аңа чугаалаан сөстөрүн сактып келген: «Аскыр-дагаа ийи катап

^k **14:70** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Чугаалаар аяныңдан-на илдең-дир» деп сөстөрнү немээн.

14:58 2 Кор. 5:1 **14:58** Мк. 15:29; Ин. 2:19 **14:60** Мк. 15:4-5 **14:61** Иса. 53:7

14:61 Ыд. ыр. 2:7 **14:62** Ыд. ыр. 109:1; Дан. 7:13; Мф. 16:27; 24:30; Евр. 1:13

14:63 Сан. 14:6; Аж.-ч. 14:14 **14:64** Мк. 2:7; Ин. 10:36 **14:64** Лев. 24:16

14:65 Иса. 50:6 **14:65** Мк. 10:34

алгырар бетинде, сен Менден үш катап ойталаар-дыр сен». Ол ишкирнип ыглай берген.

Иисус рим чагырыкчы Пилаттың мурнунда

(Мф. 27:1-2, 11-14; Лк. 23:1-5; Ин. 18:28-38)

15 ¹Эртен эрте Бурганның дээди *бараалгакчылары, *баштыңнар болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары база бүгү *дээди иудей Чөвүлел чөвүлөжип хуралдаан. Олар Иисусту хүлээш, аппаргаш, Пилатка хүлээдип бергеннер. ²Пилат Иисустан: «Сен – иудей хаан сен бе?» – деп айтырган.

Иисус: «Силер бодуңар ынча дидиңер» – деп харыылаан. ³Бурганның дээди бараалгакчылары Иисуска хөй буруу онааган.

⁴Ынчангаш Пилат Оон база катап айтырган: «Чүгө чүнү-даа харыылаvas сен? Сенээ удур буруудадышкыннарның хөйүн көрбөс сен бе!» ⁵Ынчалза-даа Иисус Пилатка чүнү-даа харыылавайн баргаш, ону аажок кайгаткан.

Варавваны хостааны, а Иисусту өлүмгө шиидип кааны

(Мф. 27:15-26; Лк. 23:13-25; Ин. 18:39—19:16)

⁶*Хосталышкын байырлалында Пилат чоннуң шилээни бир херектенни хостап бээр чаңчылдыг турган. ⁷Ынчан тура халышкын үезинде өлүрүүшкүн кылган үймээнчилерниң бирээзи болур Варавва дээр кижини хоругдадып алган чыткан. ⁸Чыылган чон Пилаттан ооң оларга үргүлчү кылып келген келдередиин кылырын негей берген. ⁹Пилат олардан: «Силерге иудей хаанны хостап берейн, күзээр силер бе?» – деп айтырган. ¹⁰(Бурганның дээди бараалгакчылары Иисуска адааргаш, Ону аңаа тудуп эккелгенин Пилат билип турган.) ¹¹А Бурганның дээди бараалгакчылары чонну Пилаттан Варавваны хостаарын дилээр кылдыр көгүдүп-хөөктүрүп алганнар.

¹²Пилат олардан: «Силерниң иудей хаан деп турарыңар демги Кижини мээң канчаарымны күзеп тур силер?» – деп база катап айтырган.

¹³Олар харыызынга: «Ону хере шаап шаажылаңар!» – деп алгыржы бергеннер.

¹⁴А Пилат олардан: «Чогум чүү дээш? Ол кандыг кемниг херек үүлгеткенил?» – деп айтырган.

Ынчалза-даа чыылган чон улам ыткыр алгыржы берген: «Ону хере шавыңар!»

¹⁵Пилат чыылган чоннуң күзелин хандыраар дээш, оларга Варавваны хостап берген, а Иисусту кымчылааш, хере шавары-биле аппаарын дужааган.

Шериглерниң Иисусту дорамчылааны

(Мф. 27:27-31; Ин. 19:2-3)

¹⁶Шериглер Иисусту Пилаттың ордузунун мурнунда преторий дээр шөлчө кири бергеш, бүдүн батальон шеригни чыып алганнар. ¹⁷Олар Аңаа хааннар кедер хүрең-кызыл тон кедиргеш, тенниг будуктардан оваадай өрээш, Ооң бажыңга салып кааннар. ¹⁸«Иудей хаан алдаржызын!» – деп, олар алгыржып турганнар.

14:72 Мк. 14:30 15:1 Лк. 3:1; 13:1; Аж.-ч. 3:13; 4:27; 1 Тим. 6:13 15:2 Мф. 2:2

15:4 Мк. 14:60-61 15:5 Иса. 53:7 15:10 Ин. 12:19; Аж.-ч. 5:17 15:11 Аж.-ч. 3:14

15:14 Лк. 23:41; Евр. 4:15 15:15 Мк. 10:34

¹⁹ Олар Ооң бажынче мерге-биле улдап, Олче дүкпүрүп-каккырып, Ооң мурнунга дискетенип ора дүшкеш, Аңаа сөгүрээң улус өттүнүп, дорамчылап турганнар.
²⁰ Иисусту дорамчылап мага хангаш, шериглер хүрең-кызыл каас-коя тонну ужулгаш, Ооң Бодунуң хевин кедиргеш, хере шавары-биле алгаш чорупканнар.

Иисустуң хере шаптыртканы

(Мф. 27:32-44; Лк. 23:26-43; Ин. 19:17-27)

²¹ Киринея чурттуг Симон деп кижиге шөлден ээп чанып олургаш, оларга орук ара ужуражы берген. (Ол Александр биле Руфустуң ачазы чүве-дир.) Шериглер ону Иисусту хере шавар дээн *белдир-ыяшты көдүрүп чоруур кылдыр албадапканнар.
²² Иисусту Голгофа азы «Баш сөөгү» дээр черге эккелгеннер. ²³ Шериглер Аңаа мирра¹ холаан арага ижиртирге, Ол ынаваан. ²⁴ Иисусту белдир-ыяшка хере шаап кааш, олар Ооң хевин алыр дээш үлүг тыртып, аразында үлежип алганнар. ²⁵ Ону хере шаап каанда, хүн үнгенден бээр үшкү шак турган.

²⁶ Иисустуң кем-буруузун айыткан самбыражыгашта: «Иудей хаан» – деп бижээн болган.

²⁷⁻²⁸ Ооң-биле кады ийи дээрбечини база: бирээзин – Ооң оң талазынга, өскезин – солагай талазынга хере шаап каан^м. ²⁹ Эрткен-дүшкен улус Иисусту бак сөглөп, Ооң талазынче бажы-биле дорамчылалдыг айтып, кочулап турган: «Че, чүл моң? „*Бурганның өргээзин үрегдеп-бускаш, үш хүн дургузунда тудуп тургузуптар мен“ – деп турдун чоп! ³⁰ Белдир-ыяштан дүжүп кээп, Бодунну Бодун камгала!»
³¹ Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары база Иисусту кочулап, аразында чугаалажып турганнар: «Өскелерни камгалап турган, а Бодун камгалап шыдавас де! ³² Ам бо *Христос, Израильдин хааны, белдир-ыяштан дүжүп келзин, бис ону көөр болзувусса, Аңаа бүзүрей бээр бис!» Иисус-биле кады хере шаптырган ийи дээрбечи безин Ону бак сөглөп турган.

Иисустуң өлүмү

(Мф. 27:45-56; Лк. 23:44-49; Ин. 19:28-30)

³³ Хүн үнгенден бээр алдыгы шактан тоску шакка чедир бүгү чер кырын дүмбей караңгы шыва апкан. ³⁴ А тоску шак үезинде Иисус ыткыр алгырыпкан:

«Элои, Элои, лема савахфани?!»

(«Мээң Бурганым, Мээң Бурганым, чүү дээш Мени кааптың?!» – дээни ол.)

³⁵ Чоогунга турган улустуң чамдыызы ону дыңнааш: «Дыңнаңарам, Ол Илияны кый деп тур» – дишкен. ³⁶ Оларның бирээзи маңнап чеде бергеш, ажыг виноград арагазынга суг сиңирер губканы өттүрүп, өргөн бажынга кедиргеш, ижиртири-биле

¹15:23 Мирра – аарбастадыр наркотик ады.

^м15:27-28 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Бижилгениң: „Ону кем-херек үүлгедикчизи деп санаан“ – дээн сөзү боттанган» деп сөстөрни немээн (Иса. 53:12; Лк. 22:37 көр).

15:19 Иса. 50:6; Мк. 10:34; 14:65 15:21 Рим. 16:13 15:24 Ыд. ыр. 21:19

15:29 Ыд. ыр. 21:7; 108:25 15:29 Мк. 14:58; Ин. 2:19 15:31 Ин. 10:18

15:32 Ин. 1:49; 12:13 15:32 Ин. 20:29 15:34 Ыд. ыр. 21:2

Иисусче сунган. Ол кижы мынча дээн: «Адыр! Ону дүжүрүп алыр дээш, Илиянын кээр-келбезин көрээли».

³⁷ Ытыкыр алгырыпкан соонда, Иисустун амы-тыны үстү берген. ³⁸ Ол өйдө Бурганның өргээзиниң иштинде аскан көжеге үстүндөн адаанга чедир ийи чара орлуп калган. ³⁹ Иисустун чиге мурнунга турган чүс шериг баштыңчызы Ооң тынындан канчаар чарылганын көргөш: «Бо кижы ылап-ла Бурганның Оглу турган-дыр!» – дээн.

⁴⁰ Чамдык херэеженнер база болган чүүлдү ырактан хайгаарап турган. Оларнын аразынга Мария Магдалина, бичии Иаков биле Иосийниң авазы Мария база Саломия олар турган. ⁴¹ Иисус Галилеяга чоруп турда, бо херэеженнер Ону эдерип, Аңаа дузалажып турган чүве-дир. Иерусалимче Ооң-биле кады чедип келген өске-даа хөй херэеженнер база ол черге турганнар.

Иисусту орнукуштуканы

(Мф. 27:57-61; Лк. 23:50-56; Ин. 19:38-42)

⁴² Ол хүн байырлалга белеткел хүнү азы *амыр-дыш хүнүнүн бүдүүзү турган. Кежээ дүжүп кел чыткан. ⁴³ Дээди иудей Чөвүлелдин алдар-хүндүлүг кежигүнү боор, Бурганның Чагыргазынын кээрин манап чоруур Аримафея чурттуг Иосиф дээр кижы чедип келгөш, Пилатче дидим базып кире берген. Ол Пилаттан Иисустун мага-бодун аңаа бээрин дилээн. ⁴⁴ Иисустун ындыг дүргөн өлү бергенин дыннааш, Пилат пат кайгап калган. Ол демги чүс шериг баштыңчызын кыйгырткаш, Иисустун кажан өлгенин айтырган. ⁴⁵ Чүс шериг баштыңчызындан ылап-ла ындыг дээрзин билип алгаш, Пилат мага-ботту Иосифке бээрин чөпшээрээн. ⁴⁶ Иосиф чуга пөс садып алгаш, Иисустун мага-бодун дүжүрүп, ол пөзү-биле ораап алгаш, хаяда оя каккан чевег-куйга орнукушдуп каан. Чевег-куйнуң аксын, улуг даш чууп эккеп, дуглап каан. ⁴⁷ А Мария Магдалина биле Иосийниң авазы Мария Иисусту кайда орнукушдуп каанын көрүп алганнар.

Иисустун катап дирилгени

(Мф. 28:1-8; Лк. 24:1-12; Ин. 20:1-10)

16 ¹ *Амыр-дыш хүнү эрткенде, Мария Магдалина, Иаковтуң авазы Мария болгаш Саломия олар, Иисустун мага-бодун барып чаап каар-дыр дээш, чаагай чыттыг үстер садып алганнар. ² Улуг-хүнде, эртен эрте, хүн чаа-ла үнүп олурда, херэеженнер чевег-куйже чорупкан. ³ Орук ара олар: «Чевег-куйнуң аксын дуглаан дашты кым биске чайладыр чууп бээрил?» – деп аразында чугаалажып чорааннар. ⁴ А чедип келгөш, ол аажок улуг дашты кыдыынче чууктап каанын көрүп кааннар. ⁵ Олар чевег-куйнуң иштинче кире бергөш, ооң оң талазында ак хеп кеткен аныяк оолдуң олурарын көрүп кааш, элдепсинип корга бергеннер.

⁶ Ол оол мынча дээн: «Кортпаңар. Силер хере шаптырып шаажылаткан Назарет чурттуг Иисусту дилеп чедип келген-дир силер. А Ол катап дирли берген, Ол ам мында чок. Ооң мага-бодунуң чыткан чери бо-дур. ⁷ А ам баргаш, Ооң

өөреникчилеринге, ылаңгыя Пётрга мынча деп чугааланар: „Ол силерни мурнай Галилеяга чеде бээр. Ооң силерге чугаалааны дег, Ону аңаа көрүп каар силер“».

⁸ Херэеженнер коргуушкунга алзып, чеveg-куйдан үнгеш, халчып ыңай-ла болганнар. Олар кымга-даа чүнү-даа чугаалавааннар, чүге дээрге коротканы ол хире болган.

Катап дирилген Иисус-биле ужуражылгалар

(Мф. 28:9-10, 16-20; Лк. 24:13-49; Ин. 20:11-23)

⁹ [Улуг-хүнде эртен эрте Иисус, катап дирилгениниң соонда эң баштай, чеди букту биезде бир оон үндүр сывыртап бергени Мария Магдалинага кээп көзүлген.

¹⁰ Ол херэежен чоруткаш, Ооң ажыын ажып ыглажып турган өөреникчилерге чүү болганын чугаалап четкен. ¹¹ Иисус дириг деп, а Мария Ону көргөн деп дыңнааш, олар аңаа бүзүрөөн.

¹² Иисус оон соонда ийи өөреникчизинге база, олар көдээ черже бар чыдырда, өске хевир-шырайлыг бооп көзүлген. ¹³ Ол ийи өөреникчи ээп келгеш, арткан өөрүнге чугаалаан, ынчалза-даа оларга база-ла бүзүрөөннер.

¹⁴ Адак сөөлүнде Иисус он бир *элчинге, олар чемненип олурда, кээп көзүлген. Иисус оларны бүзүрели четпес болганы дээш, Ону катап дирилген турда көргөн улуска бүзүрээр хөңнү чок болган чөрүүзү дээш, чемелээн. ¹⁵ Иисус оларга мынча дээн: «Бүгү делегейни эргий кезип, бүгү кижиге төрөлгөтөнгө *Буянныг Медээни суртаалданар. ¹⁶ Бүзүрөй бергеш, *сугга суктурар кижиге – камгалал алып, а бүзүрөвөс кижиге – шииттирип алып. ¹⁷ Бурган бүзүрөөн улусту дамчыштыр дараазында кайгамчык демдектерин илередир: олар Мээң адым-биле буктарны үндүр сывыртаар болгаш чаа дылдарга чугаалажыр; ¹⁸ чыланнарны холга тудуп аарга база өлүмнүг хоран ижерге, оларга хора халдавас. Олар холдарын аарыг улуска дегзирге, демгилери экирий бээр».

¹⁹ Дээрги Иисус оларга бо бүгүнү чугаалааш, дээрже көдүрлүп үнө бергеш, Бурганның оң талазынга барып олурупкан. ²⁰ Ооң өөреникчилери тарап чоруткаш, чер болганга Буянныг Медээни суртаалдай бергеннер. Дээрги-Чаяакчы оларны деткип, оларның сөстөрүн кайгамчык демдектери-биле бадыткап турган. *Аминь.]^п

^п**16:9-20** Бо шүлүктөр Марктың бижээни Буянныг Медээниң эң бүзүрөлдиг грек сөзүглелдеринде таварышпайн турар база оларны өске кижиге немей бижээн бооп чадавас. Марктың бижээни Буянныг Медээни өске кыскажак хевирлиг база бооп турар. Ол дээш база 8-ки шүлүктүң «Чүге дээрге коротканы ол хире болган» деп хенертен төнгөни дээш, Марктың бодунуң бижээни номнуң төнчүзү бижиттинген дораан-на чиде берген деп даап бодап болур.

16:7 Мк. 14:28 **16:9** Лк. 8:2 **16:11** Лк. 24:11

16:15 Аж.-ч. 1:8; Кол. 1:23 **16:16** Аж.-ч. 16:31; Рим. 10:9; 1 Пет. 3:21 **16:16** Ин. 3:18 **16:17** Лк. 10:17; Аж.-ч. 5:16; 8:7; 16:18; 19:12 **16:17** Аж.-ч. 2:4; 10:46; 1 Кор. 12:10; 14:2 **16:18** Ыд. ыр. 90:13; Лк. 10:19; Аж.-ч. 28:3-5 **16:18** Аж.-ч. 9:12; 28:8 **16:19** Лк. 24:51; Аж.-ч. 1:9; 1 Тим. 3:16 **16:19** Ыд. ыр. 109:1; Аж.-ч. 7:55-56; 1 Пет. 3:22; Рим. 8:34; Эф. 1:20; Кол. 3:1; Евр. 1:3; 8:1; 12:2; Ажыд. 3:21 **16:20** Аж.-ч. 5:12

Луканың бижээни Буянныг Медээ

Кирилде

Христиан чаңчыл ёзугаар бо номнуң автору – эмчи мергежилдиг Лука, Павелдин орукка кады чораан эштериниң бирээзи. Ол Чаа *Чагыг-керээже кирген номнарның еврей эвес кара чаңгыс автору. Лука боду Иисустун амыдыралын көрбээн кижиге турган чадавас. Ынчангаш ол херечилерни айтыргаш, *Христостун амыдыралы болгаш ажил-херектериниң дугайында янзы-бүрү чугааларны *өске чоннар улунунуң христиан номчукчуларынга каттыштырып чыып бээрин аажок хынамчалыы-биле оралдашкан. Лука Иисустун амыдыралының тодаргай болган чүүлдерин ол үениң төөгүлүг болуушкуннарынга хамаарыштыр көрүп турар. Оон-биле ол христиан бүзүрелдин быжыг төөгүлүг үндезиннеринче айтып, Христостун чер кырынга амыдыралының төөгүзү бүгү кижиге төрөлгөтөнниң төөгүзүнүң кезээ апарганын онзалап демдеглээн.

Лука ядыбылар болгаш ниитилелге кагдырган улус дээш Бурганның сагыш салыышкынынче, Христоска дузалажып турган херэеженнерниң чугула ужур-дузасынче база Бурганның Чагыргазынче кирери өске чоннар улунунга-даа ажык дээрзинче онза кичээнгей салган. Номунда ол оон ыңай христиан чүдүлгедө өөрүшкү, *мөргүл болгаш *Ыдыктыг Сүлдениң чугулазын онзалап демдегледип турар.

Лука «*Элчиннерниң ажил-чорудулгазы» деп номнуң база автору. Ында ол христиан ниитилелдин Иисус дээрже көдүрлүп үнө берген соонда сайзыралынын дугайында чугаалап турар.

Кирилде сөстөр

1 ¹ Бистиң аравыска болган болуушкуннар дугайында тоожуушкуннарны элээн хөй кижиге бижип шенээн болгай. ² Болган чүүлдү эгезинден тура көрүп келген, Медээни непередип турган улус ол бүгүнү биске база дамчыдып чугаалаан чүвө. ³ Ол бүгүнү мен база эгезинден тура хынамчалыг шинчилеп көргөш, болган чүүлдүң дес-дараалашкак бижимелин силерге кылып бээрин шиитпирледим, онза хүндүткелдиг Феофил. ⁴ Силерге чагып-сургаан өөредиг ылап быжыг үндезинниг дээрзинге силерни ыяк шынзыксын деп бодааным ол.

Иоанн Медеглекчиниң төрүттүнериниң дугайында баш бурунгаар медеглед

⁵ Иудеяга Иродтун хааннап турган үезинде Захария деп аттыг кижиге чурттап чораан. Ол Авияның ээлчээнден *Бурганның бараалгакчызы турган. Оон Елисавета деп аттыг кадайы Аароннуң ук-ызыгуурундан үнген кижиге чүвө-дир. ⁶ Олар ийилээ чөптүг-шынныг бооп, Дээрги-Чаякчының бүгү-ле чагыгларын болгаш айтыышкыннарын хажык чок сагып чораннар. ⁷ Елисавета ачы-үрө чок

болганындан, оларга ажы-төл турбаан база ийилдирзинин назы-хары дөгүй берген улус чүве-дир.

⁸ Бир-ле катап ооң ээлчээнин Бурганга бараалгакчыларының *өргээге ажылдаар үези кээрге, Захария Бурганның мурнунга бараан болуп эгелээн. ⁹ Дээрги-Чаяакчының өргээзинче киргеш, айдызаар үлүг, бараалгакчыларның чаңчылын эзугаар, ынчан аңаа онаажып-тыр. ¹⁰ Ол эзулалды кылыр ужурулуг өйде эндерик хөй чон даштыгаа туруп алгаш, мөргүп турган. ¹¹ Ынчан Захарияга Дээрги-Чаяакчының төлээзи көстүп келгеш, айдызаар өргүл бедигээжиниң оң талазынга туруп алган. ¹² Захария ону көрүп кааш, аймап-хөлзеп, корга берген.

¹³ *Дээрниң төлээзи аңаа мынча дээн: «Захария, кортпайн көр. *Мөргүлүңнү Бурган дыннап каан-дыр, кадайың Елисавета ам сеңээ оол божуп бээр-дир, ону Иоанн деп адап аар сен. ¹⁴ Сен өөрүп-хөглээр-дир сен, хөй улус база оон төрүттүнгени дээш өөрүп-байырлаар-дыр. ¹⁵ Чүге дээрге ол Бурганның мурнунга өндүр улуг болур-дур: виноград арагазы болгаш өске-даа эзиртир суксун ишпестир, авазының хырнынга чорааш-ла, *Ыдыктыг Сүлдөгө бүргеттирер-дир. ¹⁶ Ол хөй израильчилерни оларның Бурганы Дээрги-Чаяакчыже ээлдирер-дир. ¹⁷ Илияны дег сорук-күштү бодунга сиңиргеш, ол Дээрги-Чаяакчыны мурнай чедип кээр-дир. Ол адаларның чүректерин ажы-төлүнче, хай-чагырга чоктарның бодал-сагыжын чөптүг-шынчы улустуң бодал-сагыжынче ээлдирер-дир база Дээрги-Чаяакчының кээринге чонну белеткээр-дир».

¹⁸ Захария дээрниң төлээзинге мынча дээн: «А ону ылап шын деп канчап билип аар мен? Бодум-даа чөнээн, кадайым-даа база кыраан болгай».

¹⁹ Дээрниң төлээзи аңаа мынча деп харыылаан: «Мен Бурганның мурнунда бараан болуп турар Гавриил-дир мен. Ол мени сээң-биле чугаалажып, бо *буянныг медээни дамчытсын дээш, чорутту. ²⁰ Сеңээ бадыткал демдээ бо-дур: мээң сөстөримге бүзүревейн барганың дээш, сээң ам үнүң чок апаар, бо бүгүнүң боттаныр хүнүңге чедир чүве чугаалаар харыың чок болур».

²¹ Ол аразында чыылган чон Захарияны манап, ооң Бурганның өргээзинде саадай бергенин кайгап турган. ²² А ол үнүп келгеш, оларга чүве чугаалап чадап каан. Улус ону ыдыктыг өргээге Бургандан *ажыдыышкын көргөн кижидир деп билген. Захария оон олар-биле имнежип чугаалашкан болгаш олчаан үнү чок бооп арткан. ²³ Ооң бараан боор хүннери эрте бээрге, ол бажыңынче чанып келген.

²⁴ Элээн үе эрткен соонда, ооң кадайы Елисавета иштели бергеш, оозун беш ай дургузунда өске улустан чажырып келген. Ол мынча деп турган: ²⁵ «Улустуң меңээ онааганы бак адымны көрүп кааш, ону ап каары-биле Дээрги-Чаяакчының меңээ ам ынчаар кылганы ол-дур!»

1:7 1 Хаан. 1:2 **1:8** 1 Чыл. 24:19 **1:9** Хост. 30:7-8 **1:10** Ыд. ыр. 140:2

1:11 Хост. 30:1-10 **1:13** Аж.-ч. 10:4 **1:15** Лк. 7:28 **1:15** Сан. 6:2-3; Лк. 7:33

1:15 Иса. 49:1; Иер. 1:4-5; Гал. 1:15 **1:17** Мал. 4:5; Мф. 11:14; 17:12-13 **1:17** Мал. 4:6

1:17 Мал. 3:1; Мк. 1:2 **1:18** Э. д. 15:8; Башт. 6:17 **1:19** Дан. 8:16; 9:21 **1:25** Э. д. 30:23

Иисустун төрүттүнүн дугайында баш бурунгаар медеглел

²⁶⁻²⁷ Елисаветаның иштелгениниң алдыгы айында Бурган Бодунуң төлээзи Гавриилди Галилеяның Назарет хоорайында Мария деп аттыг кысче чорудупкан. Мария *Давид хаанның салгалы болур Иосиф дээр кижиге-биле дүгдешкен турган. ²⁸ Дээрнин төлээзи аңаа чедип келгеш: «Амыр-менди°, Бурганның *авыралын алган кыс! Дээрги-Чаяакчы сээң-биле-дир!» – дээн^р.

²⁹ Кыс ооң ол сөстөринден эпчоксунгаш, «Бо чүү уткалыг амыр-менди болду» деп, айын тыппайн барган.

³⁰ Оон дээрнин төлээзи аңаа мынча дээн: «Мария, кортпа. Бурган сеңээ авыралын хайырлаан-дыр. ³¹ Ам иштелип-сааттангаш, Оол божуп алгаш, Аңаа Иисус деп ат тыпсыр сен. ³² Ол өндүр улуг болур база Дээди Өрүкүнүң Оглу деп адаттырар. Дээрги-Бурган-Чаяакчы Аңаа Ооң ада-өгбези Давидтин дүжүлгезин хүлээдир-дир. ³³ Ол Иаковтуң ук-салгалын мөңгези-биле хааннаар, Ооң Чагыргазы төнчү чок болур».

³⁴ Мария дээрнин төлээзинден: «Мен ашакка барбаан болганымда, канчап ындыг болурул?» – деп айтырган.

³⁵ Дээрнин төлээзи аңаа мынча деп харыылаан: «Ыдыктыг Сүлде сенче бадып кээр, Дээди Өрүкүнүң күжү сени бүргей аптар. Ынчангаш божуп аарың Ыдыктыг Чаш төл Бурганның Оглу деп адаттырар. ³⁶ Сээң төрелиң Елисавета база үрө-төл чок диртсе-даа, кыраан назынында иштелип, оолдуг болур-дур, оозу ам мырыңай алды айлыг-дыр. ³⁷ Чүгө дээрге Бурганның кылып шыдавазы чүве чок».

³⁸ Мария ынчан мынча дээн: «Дээрги-Чаяакчының чалчазы-дыр мен. Мээң-биле бүгү чүве силерниң сөглээниңер ызууга болзунам». Оон дээрнин төлээзи чоруй барган.

Марияның Елисаветага барып чорааны

³⁹ Каш хонганда, Мария дөгертингеш, Иудеяның даглыг черинде турар Елисаветаның чурттаан хоорайынче далаштыг чорупкан. ⁴⁰ Захарияның бажыңыга кирип келгеш, ол Елисаветаны мендилээн. ⁴¹ Елисавета Марияның мендилээнин дыңнап каары билек, ооң иштинде чаш төл шимчеп эгелээш, Елисавета Ыдыктыг Сүлдеге бүргедипкен. ⁴² Ол дыңзыг үн-биле йөрөөл салган: «Херээженнерниң аразында алгадып-йөрөөдир сен! Сээң иштинде боттанган Чаш төл алгадып-йөрөөдир-дир! ⁴³ Дээргимниң иези бажыңымга кирип кээр деп аас-кежи меңээ канчап онаашканы ол? ⁴⁴ Мени мендилээн сөзүң кулаамга дыңналыры билек, иштимде чаш төлүм өөрээштиң, шимчеп эгеледи.

⁹1:28 Азы: «Өөрүп-байырла».

^р1:28 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Херээженнерниң аразыңа алгадып-йөрөөдир сен!» деп сөстөрни немээн.

1:26-27 Дан. 8:16; 9:21 **1:26-27** Мф. 2:23; Ин. 1:45 **1:26-27** Мф. 1:16 **1:28** Башт. 13:3

1:31 Иса. 49:1; Мф. 1:20 **1:32** 2 Хаан. 7:13; Ыд. ыр. 88:4; Иса. 9:7; Мк. 11:10

1:33 Дан. 7:14, 27; Авд. 1:21; Зах. 14:9; 1 Кор. 15:24; Ажыд. 11:15 **1:35** Мф. 18:20

1:35 Ыд. ыр. 2:7; Мф. 14:33 **1:37** Э. д. 18:14; Иов 42:2; Иер. 32:17; Мк. 10:27

⁴⁵ Ынчангаш Дээрги-Чаяакчының аңаа аазаан чүвези бүдеринге бүзүрөөн херээжен амыр-чыргалдыг-дыр!»

⁴⁶ Мария мынча дээн:

«Дээрги-Чаяакчыны мээң сеткилим алдаржыдып тур.

⁴⁷ Камгалакчым болур Бурганым дээш,

мээң ишти-хөңнүм өөрүп-байырлады,

⁴⁸ чүгө дээрге Бодунуң томаанныг, чаржынчыг чалчазынче

Ол ээ көрдү.

Ынчангаш моон соңгаар бүгү салгалдар

мени амыр-чыргалдыг деп санаар-дыр.

⁴⁹ Күчүлүг Бурган меңээ өндүр улуг херекти кылып кагды,

Ооң ады ыдыктыг-дыр!

⁵⁰ Ону хүндүлөп чоруурларны

Ооң энерели салгалдан салгал дамчып бүргей алыр.

⁵¹ Ол Бодунуң холунуң күчүзүн көргүстү:

улуургактарны оларның бодал-сагыжы-биле каттай тарадыр сывырыпты.

⁵² Чагырыкчыларны дүжүлгезинден дүжүргөш,

базындырганнарны өрү көдүрүп тур.

⁵³ Аштааннарны кежик-биле магазын хандыргаш,

байыргааннарга чүнү-даа бербейн, сывырып тур.

⁵⁴⁻⁵⁵ Ада-өгбевиске Боду чугаалааны дег,

*Авраамга болгаш ооң салгалынга кезээ мөңгөде

энерелдиг болур дээн аазаашкынын утпайн,

Бодунуң чалчазы боор израиль чонга Ол дузалады».

⁵⁶ Мария Елисавета-биле кады үш ай хире тургаш, бажыңынче чанып келген.

Иоанн Медеглекчинин төрүттүнгени

⁵⁷ Елисавета, божуур үези кээрге, оол уруг божуп алган. ⁵⁸ Дээрги-Чаяакчы Бодунуң өндүр улуг энерелин аңаа ынчаар көргүскен деп дыңнаан кожжалары база төрөлдери ооң-биле кады өөрүп-байырлап турганнар.

⁵⁹ Сески хүнде олар чаш төлдү *кыртыжап демдектээри-биле чедип келгеш, оолду ачазының ады-биле Захария деп адаар дей бергеннер.

⁶⁰ Ынчаарга оолдуң авазы: «Чок, ооң ады Иоанн болур чүве» – деп удурланган.

⁶¹ Олар аңаа: «Сээң төрөлдериңде ыңдыг аттыг кым-даа чок-тур» – деп харыылааннар. ⁶² Ооң адазындан: «Оглунну кым деп адаар сен?» деп имнеп айтырганнар.

⁶³ Захария самбыражыгаш алдыртып алгаш: «Ооң ады – Иоанн» деп бижип каан. Хамык улус кайгай берген. ⁶⁴ Дораан-на Захарияның чугаа-сөзү үнүп келген, ол

1:46 1 Хаан. 2:1-10 1:47 Ыд. ыр. 34:9; Иса. 61:10; Авв. 3:18 1:48 1 Хаан. 1:11

1:48 Лк. 11:27 1:49 Ыд. ыр. 98:3; 110:9 1:50 Ы. х. к. 5:10; 7:9 1:51 Иса. 51:9

1:52 Иов 5:11; Ыд. ыр. 146:6; Иез. 21:26 1:53 Ыд. ыр. 106:9

1:54-55 Э. д. 17:19; Рим. 4:13; Гал. 3:16; Евр. 2:16 1:59 Э. д. 17:12; Лев. 12:3

чугааланып, Бурганны алдаржыдып эгелээн. ⁶⁵ Ынчан чоок-кавыда чурттаан улус шупту коргуп-сүртей берген, а ол болуушкун дугайында чугаа-соот Иудеянын даглыг чуртун бир кылдыр нептерей берген. ⁶⁶ Ону дыңнаан кижиги бүрүзү: «Бо чаш төл кым болур ирги?» – деп айтырып турган. Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчының күжү Иоанн-биле кады ылап-ла бар болган.

Захарияның Бурганны йөрээгени

⁶⁷ Иоанның ачазы Захария база Ыдыктыг Сүлдеге бүргедипкеш, өттүр билип медеглеп эгелээн:

⁶⁸ «Бодунуң чонунга дузалап чедип келгеш, аңаа хосталганы хайырлаан Дээрги-Чаяакчы – Израильдиң Бурганы алдаржызын!

^{69–70} Бодунуң ыдыктыг *медээчилерин дамчыштыр үе-дүптө-ле аазап кааны дег, Бодунуң чалчазы Давидтиң салгалындан камгалаар күжүн Ол биске берди.

⁷¹ Бистиң дайзыннарывыстан база бисти көөр хөңнү чок бүгү улустуң холундан Ол бисти камгалаар.

⁷² Бистиң ада-өгбевиске энерелдиг боорун база Бодунуң ыдыктыг *чагыг-керээзин утпайн сактып чоруурун Ол аазаан.

^{73–75} Ол дайзыннарывыстың холундан бисти адырар деп Авраам өгбевиске берген даңгыраанга шынчы бооп артты.

Ынчангаш бис ам бүгү чуртталгавыста Ооң мурнунга арыг чүректиг, чөптүг-шынның бооп, Аңаа коргуш чогу-биле бараан боор бис.

⁷⁶ А сен, чаш оглум, Дээди Өрүкүнүң медээчизи деп адаттырар сен, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчының оруун белеткеп бээр дээш, Ону мурнай чоруур-дур сен.

⁷⁷ Камгалал оларның бачыдын өршээрин дамчыштыр кээрин сен Оон чонунга билиндирер-дир сен.

⁷⁸ Бурганывыстың өршээл болгаш ынакшылының ачызында дээрден чаа хүн биске хаяаландыр чырып кээр.

⁷⁹ Ол үнүп келгеш, бодунуң чыры-биле дүмбей караңгыда база өлүмнүн хөлегези бүргээн черде чурттаан бүгү улусту херелдендир чырыдыптар болгаш амыр-тайбыңче баар орукту биске айтып бээр».

⁸⁰ А чаш төл өзүп-мандып, сагыш-сеткили быжыгып олурган. Израиль чоннун мурнунга чедип кээр үе-шагы келгижеге чедир, ол ээн кургаг ховуга чурттап турган.

1:68 Ыд. ыр. 110:9; 129:8 **1:69-70** Аж.-ч. 3:21; Рим. 1:2; Тит. 1:1-2 **1:71** Ыд. ыр. 105:10

1:72 Лев. 26:42; Ыд. ыр. 104:8 **1:73-75** Э. д. 22:16-18; 26:3; Евр. 6:13 **1:73-75** Соф. 3:15

1:76 Лк. 7:26; 20:6 **1:76** Мал. 3:1; Мф. 3:3; Мк. 1:2-3 **1:77** Лк. 3:3

1:78 Ыд. ыр. 83:12; Мал. 4:2 **1:79** Ыд. ыр. 106:10; Иса. 9:2; 42:7; 49:9; Мф. 4:16 **1:80** Лк. 3:2

Иисустун төрүттүнгени

(Мф. 1:18-25)

2¹Ол үеде Август император Рим күрүнезинин бүгү девискээринге чоннун чизезин кылыр дугайында чарлык үндүргөн. ²Сирияны Квиринийнин чагырып турган үезинде кылган баштайгы чизе ол болган. ³Кизи бүрүзү бодунун төрүттүнгөн хоорай-суурунга барып даңзыладыры-биле чоруур ужурга таварышкан.

⁴⁻⁵*Давидтиң ук-ызыгуурундан үнгөн болгаш, Иосиф база-ла Галилеянын Назарет хоорайындан Давидтиң төрөөн хоорайы Вифлеемче чизеледир дээш чорупкан. Иосифтиң дүгдешкен душтуу болур, ынчан иштиг турган Мария база оон-биле кады чорупкан чүве-дир. ⁶Вифлеемге кээрге, Марияның божуур ай-хүнү үнүп келген. ⁷Ол бодунун дун Оглун божааш, Ону чөргөп-шарааш, мал чемгерер шагжага салып алган, чүге дээрге хоначалар бажыңындан оларга чыдар чер тывылбаан.

Кадарчылар болгаш дээрниң төлээлери

⁸Ол чер чурттуг кадарчылар ырак эвес шөлге, кодан хойларын харагалзап, хонуп чытканнар. ⁹Хенертен оларның мурнунга Дээрги-Чаяакчының төлээзи көстүп келген база Дээрги-Чаяакчының өндүр чырыы оларны хөмө чырыдыпкан. Кадарчылар медээжок корга берген, ¹⁰ынчалза-даа *дээрниң төлээзи оларга мынча дээн: «Кортпанар. Мен бүгү чонга хамааржыр аажок өөрүшкүлүг Медээ силерге дыңнадып тур мен. ¹¹Силерниң Камгалакчыңар, Дээрги *Христос бөгүн Давидтиң төрөөн хоорайында төрүттүнгөн-дир! ¹²Силерге бадыткал демдээ бо-дур: чөргөп-шарааш, мал чемгерер шагжада салып каан чыдар Чаш төлдү тып алыр силер».

¹³Хенертен дээрниң ол төлээзинге дээрниң эндерик хөй аг-шерии катчып келгеш, Бурганны алдаржыдып эгелээн: ¹⁴«Өрү дээрде Бурганга алдар! Чер-делегейде Оон сеткилинге кирер кижилерге амыр-тайбың догунназын!»

¹⁵Дээрниң төлээлери оларны каггаш, дээрже көдүрлүп үне бээрге, кадарчылар аразында: «Дээрги-Чаяакчы биске чүнүң дугайында чугаалаан ирги, Вифлеемге ам дораан баргаш, ында чүү болганын көрүп көрээлем» – деп сүмөлешкеннер. ¹⁶Олар ынаар дүвү-далаш чеде бергеш, Марияны, Иосифти база мал чемгерер шагжада чыткан Чаш төлдү тып алганнар. ¹⁷Олар Ону көргөш, Чаш төлдүн дугайында оларга дээрниң төлээзи чүү дээнин тө каап бергеннер. ¹⁸Дыңнаан улус шуптузу кадарчыларның чугаазын кайгап ханмаан. ¹⁹А Мария ол бүгүнү бодунун чүрөөнге кадагалап алгаш, ол дугайында бодап чораан. ²⁰Оларга чугаалааны олчаан кылдыр бүгү чүвени көрүп база дыңнап алганы дээш, кадарчылар Бурганны алдаржытпышаан база мактавышаан, ээп чана бергеннер.

2:1 Сан. 1:2; 1 Чыл. 21:1; Аж.-ч. 5:37 2:4-5 Лк. 1:26-27 2:4-5 1 Хаан. 17:58

2:9 Аж.-ч. 12:7 2:11 Мф. 1:21 2:11 Иса. 9:6 2:12 1 Хаан. 2:34; 4 Хаан. 19:29

2:13 Ажыд. 5:11 2:14 Ыд. ыр. 148:1; Лк. 19:38 2:19 Дан. 7:28; Лк. 2:51

Иисусту *Бурганның өргээзинге эккелгени

²¹ Сес хүн эрткенде, Чаш төлдү *кыртыжап демдектээр өй кээрге, Ол иезинин иштинге боттаныр мурнунда-ла дээрниц төлээзинин адап бергени Иисус деп атты Аңаа тывыскан.

²² *Моисейиниң *хоойлузунда айыткан арыгланьр хуусаа доостурга, Мария биле Иосиф Чаш төлдү Дээрги-Чаяакчыга бараалгадыр дээш, Иерусалимге эккелгеннер. ²³ Дээрги-Чаяакчының хоойлузунда мынча деп бижээн чүве-дир: «*Баштай төрүттүнген эр хиндиктиг төл бүрүзүн Дээрги-Чаяакчыга бараалгадып, ыдыктыг деп санаар*». ²⁴ Ол ышкаш Дээрги-Чаяакчының хоойлузунда айытканы дег, олар *ийи көгө-буганы азы ийи көгээзинни* өргүүр ужурлуг турганнар.

²⁵ Ол өйде Иерусалимге Симеон деп аттыг кижичораан. Ол чөптүг-шынныг, Бурганга бердинген база Израильге аргалалдың кээрин манап чоруур кижичораан. *Ыдыктыг Сүлде ону бүргөп алган турган. ²⁶ Ыдыктыг Сүлде Симеонга: «Дээрги-Чаяакчының шилээн Христозун көрбөөн шаанда өлбөс сен» – деп баш бурунгаар чугаалаан чүве-дир. ²⁷ Ол Ыдыктыг Сүлдеге башкарткаш, Бурганның өргээзинге кирип келген. Чаш төл Иисустун ада-иези Бурганның хоойлузунда айыткан ёзулалды кылдыртыр дээш, Ону аңаа эккээрге, ²⁸ Симеон Иисусту холунга көдүрүп алгаш, Бурганга өөрүп четтирип, мынча дээн:

²⁹ «Чагырыкчывыс! Бодунун азаан аксың-биле Сен ам чалчаң мени, амыр-тайбың мөчүзүн дээш, салып турарың бо-дур. ^{30–32} Чүгө дээрге бүгү чоннарга Сээн белеткеп кааның Камгалакчыны суглуг караам-биле көрдүм. Ол болза *өске чоннар улузунга күзел-соруун ажыдар чырык-тыр база Сээн израиль чонунун ат-алдары-дыр».

³³ Иисустун ада-иези оларның Оглунун дугайында Симеоннун чугаалаан чүвезин дыңнааш, элдепсине бергеннер. ³⁴ Симеон оларны алгап-йөрээгеш, Ооң иези Марияга мынча дээн: «Бо Чаш төл дээш, Израильге хөй улус дүндерлип дүждир, хөй улус өрү көдүрлүр-дүр. Ол – Бурганның бадыткал демдээ-дир, ынчалза-даа хөй улус Аңаа удурланыр-дыр. ³⁵ Сээн сеткилинни база селеме өттүр балыглаар ышкаш-тыр. Хөй-ле улустун чажыт бодалдары Ооң ачызында ажыттынар-дыр».

³⁶ Орта Асирниң аймаандан үнген Фануилдин уруу Анна *медээчи база турган. Ол чөнүк кадай чүве-дир. Анна ашаа-биле өгленгеш, чеди-ле чыл кады чурттаан, ³⁷ а ооң соонда бүгү чуртталгазында дулгуюк болуп арткан. Ам ооң хары сезен дөрт четкен чүве-дир. Ол кажан-даа Бурганның өргээзин каап көрбөөн, харын аңаа дүн-хүн дивейн, Бурганга *мөргүүр болгаш шээрленир турган. ³⁸ Ол өйде Анна база оларга чоокшулап келгеш, Бурганга өөрүп четтиргенин илереткеш, Иерусалимниң хосталырын манаан кижичораан бүрүзүнге Чаш төлдүн дугайында чугаалай берген.

³⁹ Дээрги-Чаяакчының хоойлузунда айыткан бүгү чүүлдү кылган соонда, олар Галилеяже, боттарының чурттап турган хоорайы Назаретче чанып келгеннер. ⁴⁰ Чаш төл өзүп-мандып, эът-хан кирип, угаан-сарыылы четчип орган, а Бурганның ээ көрүүшкүнү Ооң Бодунда бар болган.

2:21 Э. д. 17:12-13; Лев. 12:3 **2:22** Лев. 12:4 **2:23** Хост. 13:2 **2:24** Лев. 12:8

2:25 Иса. 40:1; 57:18 **2:30-32** Иса. 42:6; 49:6; Ин. 8:12 **2:35** Ин. 19:25

2:37 Аж.-ч. 13:2; 14:23 **2:39** Мф. 2:23; Лк. 1:26-27

Он ийи харлыг Иисус Бурганның өргээзинде

⁴¹ Чылдың-на *Хосталышкын байырлалының үезинде Иисустуң ада-иези Иерусалимге кээр турган. ⁴² Ол он ийи харлапканда, олар база-ла чаңчылчаан аайы-биле байырлалга чедип келгеннер. ⁴³ Байырлал хүннери эрте бээрге, ада-иези ээп чанышкан, а элээди Иисус Иерусалимге артып калган. Ооң ада-иези ону эскербейн, ⁴⁴ Ол өске таныыр улузу-биле кады чанып олулар деп бодааннар. Ынчалдыр хүнзедир чоруп келгеш, Ону төрөлдери болгаш таныш өөрүнүң аразындан дилеп эгелээннер. ⁴⁵ Тып чадап кааш, Иисусту дилеп, Иерусалимче дедир ээп келгеннер. ⁴⁶ Олар Ону чүгле үш хүн эрткенде, Бурганның өргээзинден, башкылар аразында турупкан, оларны дыңнап база олардан айтырыглар салып олурган черинге тып алганнар. ⁴⁷ Ону дыңнап олурган улус шуптузу Ооң билиин болгаш угаанныг харыыларын магадаар болган. ⁴⁸ Ону көрүп кааш, ада-иези кайгай берген, а Ооң иези Оглундан: «Оглум! Сен бисти ынчап канчаарың ол? Ачаң биле мен аажок муңгарап-хөлзеп, Сени дилеп шаг болдувус» – деп айтырган.

⁴⁹ Ол ада-иезинге: «Мени чүге дилей бердинер? Азы Ачамның өргээзинге кээр журлуумну билбээниңер ол бе?» – дээн. ⁵⁰ Ынчалза-даа ада-иези Ооң чүнүң дугайында чугаалаанын билбээннер. ⁵¹ Оон Ол ада-иези-биле кады Назаретче чанып келгеш, оларның аайындан эртип көрбээн. А Ооң иези ол бүгү болган чүүлдү утпайн, бодунуң чүрээнге кадагалап алган. ⁵² Иисус улам-на угаан-сарыыл кирип, өзүп-мандып орган, а Бурганның болгаш кижилернин Аңаа ээ көрүүшкүнү күштелип орган.

Иоанн Медеглекчиниң суртаалы

(Мф. 3:1-12; Мк. 1:1-8; Ин. 1:19-28)

3¹ Тиверийниң Римге император болганындан бээр он бешки чылында, *Понтий Пилат – Иудеяның чагырыкчызы, Ирод⁴ – Галилеяның башкарыкчызы, ооң дунмазы Филипп – Траконит болгаш Итурея девискээрлерниң башкарыкчызы, а Лисаний – Авиленеяның башкарыкчызы турда, ² Анна биле Каиафа ийи Бурганның дээди *бараалгакчылары турган чүве-дир. Ол чылын ээн кургаг ховуга Захарияның оглу Иоаннга Бурган онзагай медээ чедирген. ³ Ооң соонда Иоанн *Иордан хемнин ол-бо талаларында черлерни кезип, бачыгтары дээш өршээл алыры-биле, Бурганче эглирин база ооң бадыткалы кылдыр *сугга суктурарын улуска суртаалдап чораан. ⁴ Ол дугайында Исаяя *медээчиниң номунда шагда-ла мынчаар бижээн турган:

«Ээн кургаг ховуда алгырып турар кижиниң үнү дыңналган:

„Дээрги-Чаяакчыга оруктан белеткеңер!

Ооң эртер кокпаларын дорттап бериңер!

⁵ Ыйгылааш чер бүрүзү оргу апарзын,

3:1 Ирод – Иисус Христостуң төрүттүнген үезинде Иудеяга хаан турган Улуг Ирод хаанның оглу, адазының өлүмүнүң соонда Галилея болгаш Переяны чагырып эгелээн Ирод Антипа ол-дур.

2:41 Ы. х. к. 16:1 **2:43** Лев. 23:8 **2:50** Лк. 9:45; 18:34 **2:51** Дан. 7:28; Лк. 2:19

2:52 1 Хаан. 2:26 **3:1** Лк. 13:1; 23:1 **3:1** Лк. 9:7 **3:2** Мф. 26:3; Ин. 11:49

3:2 Лк. 1:63, 80; Ин. 1:6-7

бүгү даглар, тейлер чавызай берзин.

Ээр-дагыр оруктар дортталзын,

а оңгул-чиңгил оруктар дескилежи берзин.

⁶ Бүгү кижги амытан ынчан Бурганның камгалалын көрүп каар!“».

⁷ Аңаа сугга суктурар дээш келген мөөң чонга Иоанн мынча деп турган: «Силер, чылан сыскындылары! „Бурганның кел чыдар килеңинден чайлай бээр бис“ – деп, силерни кым сагыш алындырды? ⁸ Бурганче ээлгениңерниң херек кырында үре-гүннелдин көргүзүнер база: „Бистиң адавыс *Авраам“ – деп сөстөр-биле боттарынарны аргалаарын семевеңер! Бурган бо чыдар даштардан-даа Авраамга ажы-төлдү чаяап шыдаар дээрзин силерге чугаалап тур мен. ⁹ Балды ыяштарның дөзүн кезеринге шагда-ла белен. Эки чимис бербестээн ыяштарның шуптузун одура кескеш, отче киир октаар».

¹⁰ Чон Иоанндан: «Ынчаарга бис чүнү кылыылы?» – деп айтырган.

¹¹ Ол мынча деп харыылаан: «Ийи хөйлеңниг кижги хөйлөңи чок кижги-биле үлөшсин; а аыш-чемниг кижги база шак ынчаар кылзын».

¹² Үндүрүг хавырыкчылары база сугга суктурары-биле чедип келгеш: «Башкы, бис чүнү кылыылы?» – деп айтырганнар.

¹³ Ол мынча деп харыылаан: «Силерге өйлей айытканындан арттыр чүнү-даа алымнап негевеңер».

¹⁴ Чамдык шериглер база оон айтырыг салганнар: «А бис канчаар бис?»

Ынчаарга Иоанн: «Кымны-даа базымчалаваңар, күш-биле азы нүгүл-биле акшазын хунааваңар, шалыңыңар хирези-биле амыдыраңар» – деп харыылаан.

¹⁵ Бүгү чон идегелдиг манап келген болгаш, Иоанның дугайында: «Бо кижги Христос эвес ирги бе?» деп бүдүү бодап турган.

¹⁶ А Иоанн шуптузунга мынча дээн: «Мен силерни сугже суп тур мен, ынчалза-даа менден күчү-күштүг Кижги кел чыдар, мен Оон идииниң шидишкенин безин чежеринге төлеп чок мен. Ол силерни *Ыдыктыг Сүлдеже, отче сугар-дыр. ¹⁷ Тараа үрезинин савандан арыглаар айыыр Оон холунда-дыр, Ол тараа үрезинин үүжелей урар уургайыңа чыып алыр, а саваңны өшпес отка өрттедиңтер». ¹⁸ Иоанн улусту өөредип, *Буянын Медээни ындыг болгаш өске-даа сөстөр-биле оларга суртаалдап турган.

¹⁹ А Иоанн Ирод чагырыкчыны бодунуң акызының кадайы Иродиаданы кадаланып алганы дээш база оон үүлгеткени өске-даа бүгү кемниг херектери дээш сойгалаарга, ²⁰ ол бүгү каржы үүлгедиглеринге немелде кылдыр Ирод Иоанны кара-бажыңнаттырып каан.

3:6 Иса. 40:3-5; 52:10 **3:7** Мф. 12:34; 23:33 **3:8** Лк. 16:24; Ин. 8:33 **3:9** Лк. 13:9

3:9 Мф. 7:19 **3:10** Аж.-ч. 2:37; 16:30 **3:11** Иса. 58:7; Мф. 25:35; Иак. 2:15-16

3:14 Лк. 19:8 **3:15** Ин. 1:19-20 **3:16** Иоил 2:28 **3:17** Иса. 30:24

3:17 Мал. 4:1; Мф. 13:30 **3:20** Мф. 11:2; 14:1-12; Мк. 6:17-18; Ин. 3:24

Иисустун сугга суктурганы

(Мф. 3:13-17; Мк. 1:9-11)

²¹ Бүгү чон сугга суктуруп турда, Иисус база ону эртип алган. Ол сугга суктуруп алгаш, мөргүп турда, дээр аңгайтыр ажыттына берген соонда, ²² Ыдыктыг Сүлде көге-буга хевирлиг болуп алгаш, Олче бадып кээрге, дээрден мынча дээн үн дыңналган: «Сен Мээң ханы ынак Оглум-дур сен, Мээң сеткилимге кирер-дир сен!»

Иисустун ада-өгбезиниң даңзызы

(Мф. 1:1-17)

²³ Бодунуң бараан болуушкунун эгелээрде, Иисус үжен хире харлыг турган. Улус Ону Иосифтин оглу-дур деп бодап турган. А Ооң өске өгбелериниң даңзызы бо-дур: Илий, ²⁴ Маттат, Левий, Мелхий, Ианнай, Иосиф, ²⁵ Маттафий, Амос, Наум, Эслим, Наггей, ²⁶ Маат, Маттафий, Семей, Иосиф, Иуда, ²⁷ Иоаннан, Рисай, Зоровавел, Салафиил, Нирий, ²⁸ Мелхий, Аддий, Косам, Элмодам, Ир, ²⁹ Иисус, Элиезер, Иорим, Маттат, Левий, ³⁰ Симеон, Иуда, Иосиф, Ионам, Элиаким, ³¹ Мелеай, Менна, Маттафай, Нафан, *Давид, ³² Иессей, Овид, Вооз, Сала, Наассон, ³³ Аминадав, Админ†, Арни, Хецрон, Фарес, Иуда, ³⁴ Иаков, Исаак, Авраам, Фарра, Нахор, ³⁵ Серух, Рагав, Фалек, Евер, Сала, ³⁶ Кайнан, Арфаксад, Сим, Ной, Ламех, ³⁷ Мафусал, Энох, Иаред, Малелеил, Каинан, ³⁸ Энос, Сиф, Адам – Бурган.

Иисустун күткүттүрүп турганы

(Мф. 4:1-11; Мк. 1:12-13)

4 ¹ *Ыдыктыг Сүлдеге бүргеттирген Иисус *Иордан хемден эеп кээрге, Сүлде Ону ээн кургаг ховуже аппаратан. ² Аңаа Иисус дөргөн хүн дургузунда *эрликке күткүттүрүп келгеш, ол үеде чүнү-даа чивээн, а ол хүннер эрткенде, аажок аштай берген.

³ Ынчан эрлик Аңаа мынча дээн: «Сен шынап-ла Бурганның Оглу болзунца, бо дашка хлеб болу бээрин дужаавыт».

⁴ Иисус мынча деп харыылаан: «Бижилгеде: „Кижини амытан чүгле хлеб-биле амыдыравас“^s – деп бижээн болгай».

⁵ Эрлик Иисусту бедик черже үндүрө бергеш, карак чивеш дээр аразында делегейниң хамык күрүнелерин Аңаа көргүскен. ⁶ Оон эрлик Аңаа мынча дээн: «Сенээ бо бүгү күрүнелерни оларның эрге-чагыргазы болгаш өндүр-чаагайы-биле катый-хаара бериптер мен, чүге дээрге ол бүгү мээң эргемде; ону күзээн кижимге берип боор мен. ⁷ Меңээ мөгөөр-ле болзунца, бо бүгү Сээни болур».

†**3:33** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Админ» деп ат таварышпайн турар.

^s**4:4** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «А ол ышкаш Бурганның чугаалаан бүгү чүвезиниң ачызында база» деп сөстөрни немээн.

3:21 Аж.-ч. 7:56 **3:22** Иса. 11:2; Ин. 1:32-33 **3:22** Мк. 9:7; Ин. 12:28

3:22 Иса. 42:1; Лк. 9:35; 2 Пет. 1:17 **3:23** Сан. 4:3 **3:27** 1 Чыл. 3:17-19; Эзра 3:2; Агг. 1:1

3:31 2 Хаан. 5:14 **3:32** 1 Хаан. 17:12; Иса. 11:1 **3:32** Руф 4:18-22 **3:33** Э. д. 38:1-30; Сан.

26:21 **3:34** 1 Чыл. 1:17-27 **3:38** Э. д. 5:1-32 **4:2** 1 Чыл. 21:1; 1 Фес. 3:5

4:2 Ы. х. к. 9:9; 3 Хаан. 19:8 **4:2** Мф. 21:18 **4:4** Ы. х. к. 8:3 **4:6** 1 Ин. 5:19; Ажыд. 13:2

⁸ Иисус мынча деп харыылаан: «Бижилгеде: „*Чүгле Дээрги-Чаяакчы Бурганыңга мөгейип чор, чүгле Аңаа бараан бол*“ – деп бижээн болгай».

⁹ Ооң соонда эрлик Ону Иерусалимге эдертип эккелгеш, *Бурганның өргээзинин кырының эринге тургускаш, мынча дээн: «Бурганның Оглу шын болзунза, моон черже шурай бер, ¹⁰⁻¹¹ чүге дээрге Бижилгеде „*Ол Бодунуң төлээлеринге Сени камгалаар кылдыр чагыг бээр*“ деп база „*Олар сени, буттарың дашка илдикпезин дээш, холдары-биле көдүрүп аарлар*“ деп бижээн ийик чоп».

¹² Иисус мынча деп харыылаан: «„*Дээрги-Чаяакчы Бурганыңны шеневе*“ – деп чугаалаан болгай».

¹³ Эрлик ынчан Иисусту күткүдерин соксаткаш, эптиг өйге чедир Ону каапкаш, чоруй барган.

Иисус Назареттиң *синагогазында

(Мф. 13:53-58; Мк. 6:1-6)

¹⁴ Иисус Галилеяже Сүлдениң күжүнге бүргеттирген чедип келген, а Ооң дугайында дамчыыр чугаалар ол кезек черлерге тарай берген. ¹⁵ Ол синагогаларга улусту өөрөди берген, а шупту улус Ону алдаржыдып турган.

¹⁶ Иисус Бодунуң өзүп-доруккан хоорайы Назаретке чедип келген. Бир-ле катап Ол Бодунуң чаңчыккан аайы-биле *амыр-дыш хүнүнде синагогага кирип келгеш, Бижилгени номчууру-биле улус мурнунга туруп алган. ¹⁷ Аңаа Исаяй *медээчинин дүрүг номун ап бергеннер. Ол номну чада туткаш, мынча деп бижээн черни тып алган:

¹⁸⁻¹⁹ «*Дээрги-Чаяакчының Сүлдези мени бүргээн-дир* –

Ол мени түрегдээннерге буянныг медээни|Буянныг Медээ дыңнатсын дээш^t шилип чаап каан.

Ол Мени туттурганнарга хосталганы, согурларга каракталырын, дарлаттырганнарса адырлып хосталырын чарлаары-биле база

Дээрги-Чаяакчының өршээлиниң чылы келгенин медеглээри-биле чоруткан».

²⁰ Иисус номну дүргеш, бараан болукчуга берипкеш, олуруп алган. Синагогада бүгү улустуң карактары Олче угланып келген. ²¹ Оон Ол улуска чугаалап эгелээн: «Бөгүн Бижилгениң ол сөстери ону дыңнап турар силерниң мурнунга боттанып турары бо-дур».

²² Шупту улус Ооң дугайында эки херечилел кылып, Ооң чугаалаан сөзүнүн чеченин аажок магадап: «А Ол Иосифтин оглу эвес ийикпе?» – дижип турган.

²³ Иисус оларга мынча дээн: «Чугаажок-ла, силер Меңээ: „Эмчи, бодунну бодун экиртип ал“ деп үлегер домактың чугаалааны ышкаш, „Капернаум хоорайга чүнү кылып турганыңны дыңнаан бис, ону маңаа, төрөөн чериңге база кылып көрөм“ –

^t**4:18-19** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Сеткил-чүрээ муңгараан улусту экиртсин дээш» деп сөстөрни немээн.

4:8 Ы. х. к. 6:13

4:10-11 Ыд. ыр. 90:11-12

4:12 Ы. х. к. 6:16

4:15 Мк. 1:21

4:16 Мф. 2:23; Лк. 2:39

4:18-19 Иса. 11:2

4:18-19 Иса. 58:6

4:18-19 Лев. 25:10

4:18-19 Иса. 61:1-2

4:23 Мф. 11:23; Мк. 2:1-12; Ин. 4:46-53

дижир боор силер». ²⁴ Улаштыр мынча дээн: «Ынчалза-даа силерге алыс шынны чугаалап тур мен: Бурганнын кандыг-даа медээчизин ооң төрөөн черинге хүлээп көрбөс болур. ²⁵ Ылап шынын силерге чугаалап тур мен: Илия медээчинин чурттап турган үезинде, каян үш чыл алды ай дургузунда дээр кааңнап, бүгү чуртка кончуг улуг аш болу бергенде, Израильге дыка хөй дулгуяк кадайлар турган. ²⁶ Ындыг-даа болза, Бурган Илияны өске кымче-даа эвес, а Сидон хоорай чоогунда Сарепта деп черде чурттаан дулгуяк кадайже чороткан чүве-дир. ²⁷ Элисей медээчинин чурттап турган үезинде Израильге кежи аарыг хөй улус турган, ындыг-даа болза, Сирия чурттуг Неемандан аңгыда, оларнын чаңгызын-даа Бурган арыглаваан чүве-дир».

²⁸ Ону дыңнааш, синагогада шупту улус килецней берген. ²⁹ Олар тура халышкаш, Иисусту хоорайдан үндүр сывырып, Ону кадыр элден дүжүр октаптар дээш, хоорайнын турары дагжыгаш кырынче аппаратаннар. ³⁰ Ынчалза-даа Ол улус аразы-биле өде кылаштап чоруй барган.

Иисус Капернаумнун синагогазында

(Мк. 1:21-28)

³¹ Оон Иисус Галилеянын Капернаум хоорайынче бадып келгеш, амыр-дыш хүнүндө чонну өөредип эгелээн. ³² Ооң канчаар өөредип турарын шупту улус кайгап ханмаан, чүге дээрге Ооң сөзү эрге-чагыргалыг болган.

³³ Синагогага букшуураан бир кижиде турган, ол ыыткыр алгыра берген: ³⁴ «Эй! Назарет чурттуг Иисус, Силерге бистен чүү херегил? Силер бисти узуткаар дээш келдинер бе? Силерни кым дээрзин билир мен, Силер – Бурганнын Ыдыктыг Төлээлекчизидир силер!»

³⁵ Иисус буква: «Ыыттава, ол кижиден үне бер!» – деп шынгыы дужаарга, бук демги кижини улус мурнунга ойтур октааш, аңаа кандыг-даа хора чедирбейн, оон үнүп чоруй барган.

³⁶ Ону көргөн улус кайгап-харап шаг болгаш, аразында мынча дижит турган: «Бо чүү мындыг чүвөл? Буктарга безин дужаарга, олар үнгүлей бээр, ындыг чагырга база күш ол Кижиде бар деп аан?» ³⁷ Ооң дугайында дамчыыр чугаа ол кезек черлерни бир кылдыр тарай берген.

Иисустун аарыг кижилерни экирткени

(Мф. 8:14-17; Мк. 1:29-34)

³⁸ Синагогадан үнгеш, Ол Симоннун бажынынче чорупкан; а Симоннун кат-иези халыын аарыгдан арааш, аажок эъди изип чыдар боорга, аңаа дузалап көөрүн Иисустан дилээннер. ³⁹ Ол чыткан херэеженнин кырынче ээккеш, халыын аарыгны соксаарын дужаарга, оозу херэеженни каапкаш барган. Херэежен дораан-на туруп келгеш, оларга бараан болуп кирипкен.

⁴⁰ Хүн ажып турда, шупту улус боттарынын янзы-бүрү аарыглардан араан кижилерин Аңаа эккелгеш туруп берген. Ол кижиде бүрүзүнге холу-биле деггеш,

4:24 Ин. 4:44 4:25 3 Хаан. 17:1; 18:2; Иак. 5:17 4:26 3 Хаан. 17:9

4:27 Лев. 13:3; Сан. 12:10; 2 Чыл. 26:20 4:27 4 Хаан. 5:1-14 4:30 Ин. 8:59; 10:39

4:31 Мф. 4:13 4:32 Мф. 7:28-29 4:34 Мф. 8:29; Мк. 1:23-24; Лк. 8:28

4:34 Аж.-ч. 19:15 4:35 Лк. 9:42; Аж.-ч. 8:7 4:38 1 Кор. 9:5

экиртип турган. ⁴¹ Хөй кижилерден буктар: «Силер – Бурганның Оглу-дур силер!» – деп кышкырбышаан, үне халчып турганнар. Ынчалза-даа Ол Ону *Христос деп билер дээрзин чугаалаарын оларга хоруп каан.

Иисустуң Иудеяга суртаалдааны

(Мк. 1:35-39)

⁴² Даң адып кээрге, Иисус озалааш черже чорупкан. А чон Ону дилеп эгелээш, тып чеде бергеш, салбайн артгырып аарын бодап, чорбайн көөрүн ээрежип шаг болган. ⁴³ Ынчалза-даа Ол оларга мынча дээн: «Мен Бурганның Чагыргазының дугайында Буянның Медээни өске хоорай-суурларга база суртаалдаар уjurлуг мен; ол дээш Мени чоруткан болгай». ⁴⁴ Ынчангаш Иисус Иудеяның⁴ синагогаларыңга суртаалдап чоруп берген.

Иисустуң баштайгы өөреникчилерин кый деп алганы

(Мф. 4:18-22; Мк. 1:16-20)

5 ¹ Бир-ле катап Иисус Геннисарет хөлдүң чаныңга турда, чон Бурганның сөзүн дыңнаар дээш, Ону ол-бо чүктен кызып, бөлдүнчүп келген. ² Иисус хөлдүң кыдыынче үндүр тыртып каан ийи хемени көрүп каан. Балыкчылар хемелеринден дүшкеш, четкилерин чуп турар болган. ³ Симоннун хемезинге кээп турупкаш, Иисус эриктен элээн ырадыр эжиндире бээрин оон дилээн. Ооң соонда олуруп алгаш, чонну хемеден өөредип эгелээн.

⁴ Өөредирин төндүрүпкеш, Ол Симонга: «Терең черже эжиндире бер. Четкилерни балык тудары-биле салыптыңар» – дээн.

⁵ Симон Аңаа мынча деп харыылаан: «Башкы, бис дүннү өттүр балыктааш, чүнү-даа тудуп албадывыс. Ынчалза-даа Силерниң айтышкыныңар айы-биле кылып, четкилерни салыптайн». ⁶ Ынчаар кылгаштың, олар эндерик хөй балык тудуп алган, харын-даа оларның четкилери тывыштың аарындан үстүп турган. ⁷ Балыкчылар ынчан өске хемеде олурган эштерин дузалажып кээр кылдыр медээлээрге, олар эжиндирип келгеш, ийи хемени балык-биле сугже дүжер чыгыы кылдыр чык долдур чүдүрүп алганнар.

⁸ Ону көргөш, Симон Пётр Иисустуң мурнунга дискектенип ора дүшкеш: «Мени каапкаш барыңар, Дээргим! Чүге дээрге бачыттыг кижидир мен!» – дээн. ⁹ Ынча хөй балык туттунганын көргөш, Пётр болгаш ооң кады чораан эштери аажок кайгааннар. ¹⁰ Оларның аразыңга Симоннун кады ажылдап турган улузу – Зеведейниң оолдары Иаков биле Иоанн база турган.

Иисус оон Симонга мынча дээн: «Кортпа, моон соңгаар кижилер тывыкчызы болур сен». ¹¹ Олар хемелерин эрикче үндүр тырткаш, хамык чүвени каапкаш, Ону эдирип чорупканнар.

⁴**4:44** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Иудеяның» эвес, а «Галилеяның» деп бижээн.

Кежи аарыг кижини экирткени

(Мф. 8:1-4; Мк. 1:40-45)

¹² Бир-ле катап Иисус бир хоорайга турда, кежи аарыг кижичедип келген. Ол Иисусту көрүп кааш, Ооң мурнунга донгая кээп дүшкөш, мынча деп дилеп эгелээн: «Дээрги! Күзээр-ле болзунарза, мени арыглап каап шыдаар силер».

¹³ Иисус холун сунгаш, аарыг кижиге дээскөш: «Күзөп тур мен, арыгланы бер!» – дээн. Ол дораан кеш аарыы ол кижиден сойлуп калган. ¹⁴ Иисус аңаа мындыг айтыышкын берген: «Бо дугайында кымга-даа чугаалава, харын моон чоруткаш, *Бурганның бараалгакчызынга көстүп каг, оон *Моисейниң *хоойлузунда айытканын ёзугаар, арыгланганың дээш Бурганга өргүлден кыл. Сен ол өргүлүн-биле экирээнинни улуска херечилеп көргүскен боор сен».

¹⁵ Ынчалза-даа Иисустуң дугайында дамчыыр чугаа улам нептереп, Ону дыңнаар дээн база аарыг-аржыын экиртир дээн улус Олче мөөнү-биле чыгылып кээп-ле турган. ¹⁶ А Иисус озалааш, ээн черлерже удаа-дараа чоруп, мөргүп ап турган.

Иисустуң чартыктаан кижиниң бачыттарын өршээгени

(Мф. 9:1-8; Мк. 2:1-12)

¹⁷ Бир-ле катап Иисус чонну өөредип орда, Галилеяның база Иудеяның бүгү суурларындан болгаш Иерусалимден чыгылып келген *фарисейлер биле ном-хоойлу тайылбырлакчылары база Ооң дыңнакчыларының аразынга олурганнар. Дээрги-Чаяакчының аарыг кижилерни экиртир күчү-күжү Иисуста бар турган. ¹⁸ Элээн каш кижичартыктаан эжин дөжээ-биле катай шыргалай көдүрүп эккелгеш, ону Иисустуң мурнунга салып каар дээш, бажыңче киирерин оралдажы берген. ¹⁹ Кижиниң хөйүнден эрттире бээр арга тып чадааш, олар бажың кырынче үнгөш, дээвириңи үттеп-часкаш, ол кижини дөжээ-биле катай улус ортузунче, мырыңай Иисустуң мурнунче дүжүрүп келгенер. ²⁰ Оларның ындыг бүзүрелин көргөш, Ол чартыктаан кижиге мынча дээн: «Өңүк, бачыттарың өршээттинген-дир».

²¹ Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер ажынып, иштинде мынча деп бодааннар: «Кым Мен деп бодап, Бурганны дорамчылаары ол? Бургандан аңгы кым бачытты өршээп шыдаар эргелигил?»

²² Иисус оларның бодаалдарын билер болгаш, мынча деп харыылаан: «Силер чүректериңерде чүге ынчаар бодап оларыңар ол? ²³ Чүү беленил? „Бачыттарын өршээттинген-дир“ – дээри бе азы: „Туруп келгеш, чорувут“ – дээри бе? ²⁴ Ынчаарга *Кижичартыктаан Оглу чер кырынга бачыттарны өршээр эргелиг дээрзин билип алыңар...» – Иисус оон чартыктаан кижиге мынча дээн: «Туруп келгеш, дөжээңни алгаш, бажыңыңче чорувут!»

²⁵ Демгизи ол дораан оларның мурнунга туруп келгеш, бодунуң дөжөөн алгаш, Бурганны алдаржытпышаан, бажыңыңче чорупкан. ²⁶ Шупту улус кайгай берип, Бурганны алдаржыдып турган. Аңаа чыылганнар коргуп-сүртеп: «Бис бөгүн кайгамчык херектерни көрдүвүс!» – деп турганнар.

5:12 Лев. 13:3; Сан. 12:10; 4 Хаан. 5:1; 2 Чыл. 26:20 **5:12** Мк. 9:22 **5:14** Мф. 9:30; 17:9; Мк. 1:34 **5:14** Лев. 14:1-32; Лк. 17:14 **5:16** Мф. 14:23; Лк. 4:42 **5:17** Лк. 6:19; 8:46
5:20 Мф. 8:10; Мк. 10:52 **5:20** Лк. 7:48 **5:21** Мф. 26:65 **5:21** Ыд. ыр. 31:5; Иса. 43:25

Иисустуң Матфей Левийни кый дээни

(Мф. 9:9-17; Мк. 2:13-22)

²⁷ Ооң соонда Иисус дашкаар үнүп келген. Ол үндүрүг хавырар черинге бодунун ажылын кылып олурган Левий дээр кижини көрүп кааш, аңаа: «Мени эдерип чорувут» – дээн. ²⁸ Левий туруп келгеш, хамык чүвезин каапкаш, Иисусту эдерип чорупкан.

²⁹ Оон Левий бодунун бажыңыга Иисусту хүндүлөп, улуг дой кылган. Дойга дыка хөй үндүрүг хавырыкчылары база өске-даа улус чыгып кээп, олар-биле кады чемненгеннер. ³⁰ Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер Иисустуң өөреникчилеринге мынча деп хыйланып турганнар: «Силер чүгө үндүрүг хавырыкчылары болгаш бачыттыг кижилер-биле кады ижип-чип турарыңар ол?»

³¹ Иисус ону дыңнааш, мындыг харыы берген: «Эмчи кадык эвес, а аарыг улуска херек болгай. ³² Мен „Актыг, бачыт чок бис“ дээр улусту эвес, а бачыттыг улусту бачыттарын миннип, Бурганче эглиринче кыйгырар дээш келген мен!»

Шээрленириниң дугайында

(Мф. 9:14-17; Мк. 2:18-22)

³³ База-ла улус Иисуска мынча дээн: «Иоанның өөреникчилери үргүлчү шээрленир база *мөргүүр-дүр, фарисейлерниң-даа өөреникчилери база ындыг-дыр, а Силерниң күзээнде-ле ижип-чип турар-дыр».

³⁴ Иисус мынча деп харыылаан: «Куда доюнга күдээ оол-биле кады келген оон эштери оолдарны, күдээ оол олар-биле кады орда, шээрлениринче албадап болур бе? ³⁵ Ынчалза-даа күдээ оолду олардан чарып аппаар үе кээрге, олар ынчан шээрлени бээр».

³⁶ Оон Иисус оларга *угаадыглыг чугаа чугаалап берген: «Эрги хепке кым-даа чаа хептен ора тырткан чамашкы салбас. Ынчаар болза, чаа хеп сандан үнер, а эрги хепке чаа хептен алган чамашкы салырга, таарышпайн баар. ³⁷ Кым-даа чаа араганы эрги көгээржикче кутпас. Ынчаар болза, чаа арага эрги көгээржикти деже тептер, ынчан арага-даа төктүп каар, көгээржик-даа сандан үнер. ³⁸ Чаа араганы чаа көгээржикче кудар херек^v. ³⁹ Ол ышкаш эрги арага ишкен кижичаа арага күзевес, чүгө дээрге: „Эргизи эки-дир“ – дээр».

*Амыр-дыш хүнү дугайында айтырыг

(Мф. 12:1-14; Мк. 2:23–3:6)

6¹ Бир-ле катап амыр-дыш хүнүндө^w Иисус тарып каан шөлдү таварты бар чыдырда, Ооң өөреникчилери сыпта тараа баштарын үзе соккаш, холу-биле

^v**5:38** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Ынчан олар ийилээ бүдүн-бүрүн артар» деп сөстөрни немээн (Мф. 9:17 көр).

^w**6:1** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Амыр-дыш хүнүндө» деп сөстөргө «Ийиги-бирги» деп утказын билип аары берге сөстөрни немээн.

ууштап чий бергеннер. ²Чамдык *фарисейлер: «Амыр-дыш хүнүндө кылырын ыдыктыг *хоойлу хораан чүвени силер чүгө кыла бердиңер?» – деп айтырганнар.

³Иисус оларга мынча деп харыылаан: «Боду-даа, кады чораан өөрү-даа аштай бээрге, *Давид хаанның чүнү кылганын номчувааныңар ол бе? ⁴Ол *Бурганнын өргээзинче киргеш, чүглө *Бурганнын бараалгакчылары чип болур ужурлуг ыдыкгаан хлебти алгаш, боду чий бергенин база кады чораан өөрүнгө чирткенин билбес силер бе?» ⁵Оон мынча деп немеп каан: «*Кижиги амытан Оглу – амыр-дыш хүнүнүн безин Дээргизи-дир!»

⁶Өске бир амыр-дыш хүнүндө Иисус чонну өөредире-биле база-ла *синагогага кирип келген. Аңаа оң холу када берген кижиги турган. ⁷Ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер Иисусту буруудадыр чылдагаан тып алыр сорулга-биле, Ол амыр-дыш хүнүндө экирти бербес ирги бе деп, кичээнгейлиг хайгаарап турганнар. ⁸Иисус оларның бодалдарын билир болгаш, када берген холдуг кижиге: «Бээр тургаш, улустуң ортузунче үнүп кел» – дээн. Демгизи тургаш, улустуң ортузунче үнүп келген.

⁹Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Силерге Мен айтырыг салыйн: амыр-дыш хүнүндө чүнү кылыр ужурлугул: буянны бе азы бузутту бе? Амы-тынны камгалап аар бе азы узуткаар бе?» ¹⁰Иисус оларның шуптузун эргий кайгааш, демги кижиге мынча дээн: «Холуң бээр сун». Ол сунуп бээрге, ооң холу кадык апарган. ¹¹Фарисейлер болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары хорадаанындан өдү чарлы бер чазып, Иисусту канчапса экил дээрзин аразында чугаалажы бергеннер.

Иисустуң он ийи *элчинни шилип алганы

(Мф. 10:1-4; Мк. 3:13-19)

¹²Иисус ол хүннерде дагже *мөргүүрү-биле үне бергеш, дүннү өттүр Бурганга мөргүп келген. ¹³Хүн үнүп кээрге, Ол Бодунуң өөреникчилерин кый деп алгаш, оларның аразындан он ийизин шилээш, элчиннер деп адап каан. ¹⁴Оларның аттары бо-дур: Иисустуң Пётр деп адааны Симон, оон дүңмазы Андрей, Иаков, Иоанн, Филипп, Варфоломей, ¹⁵Магфей, Фома, Алфейниң оглу Иаков, Зилот^x деп адаткан Симон, ¹⁶Иаковтуң оглу Иуда болгаш сөөлүндө барып саттыныкчы апарган Иуда Искариот.

Ылап шын амыр-чыргалдыг улус

(Мф. 4:23—5:12)

¹⁷Олар-биле кады дагдан бадып келгеш, Иисус оргу шынаага доктаап туруп алган. Аңаа Ооң дыка хөй өске өөреникчилери болгаш бүгү Иудеядан, Иерусалимден, а ол ышкаш далай эриинде турар Тир, Сидон хоорайлардан келген эндерик чон чыгып келген. ¹⁸Олар Ону дыңнаар дээш база аарыг-аржыындан экириир дээш кээп турганнар, а букшуураан улус база экирип турган. ¹⁹Кижиги

^x**6:15** Зилот – грек дылда бо сөс «Төрөөн чурту дээш чүткүлдүг демисекчи» дээн уткалыг (Мк. 3:18 көр).

бүрүзү Аана холу-биле дээй кааптарын оралдажып, чүткүп турган, чүге дээрге бүгү улусту экиртиптер күчү-күш Оон үнүп турар болган.

²⁰ Бодунуң өөреникчилерин эргий көргөш, Иисус мынча дээн:

«Ядыылар», амыр-чыргалдыг силер, чүге дээрге Бурганның Чагыргазы силерни болур.

²¹ Ам аштап-суксааннар, амыр-чыргалдыг силер, чүге дээрге тода бээр силер.

Ам муңгарап ыглааннар, амыр-чыргалдыг силер, чүге дээрге каттыржып-хөглей бээр силер.

²² Кижии амытан Оглу дээш улус силерге көөр хөөн чок болуп, силерни дорамчылаар база үндүр-киир сывыртаар, ат-алдарыңарны бужартадыр болза, ынчан амыр-чыргалдыг силер. ²³ Ол хүн кээрге, аажок өөрүп-байырлаңар, чүге дизе силерни аажок улуг шаңнал дээрге манап турар. Силерни көөр хөңнү чок улустун өгбелери *Бурганның медээчилерин база-ла шак ынчалдыр аажылап чорааннар.

²⁴ А байлар, ат болур силер, чүге дээрге боттарыңарның аргалалыңарны шагда-ла алган силер.

²⁵ Ам эмин эрттир тотканнар, ат болур силер, чүге дээрге аштап-суксай бээр силер.

Ам каттыржып турарлар, ат болур силер, чүге дээрге ыглап-сыктап, ондап-остай бээр силер.

²⁶ Хамык улус силерниң дугайыңарда экини чугаалаар болза, ат болур силер, оларның өгбелери меге медээчилерни база-ла шак ынчалдыр хүлээп ап чораан».

Дайзыннарыңарга ынак болуңар

(Мф. 5:38-48)

²⁷ «Ынчалза-даа силерге, Мени дыңнап турар улуска, чугаалап тур мен: дайзыннарыңарга ынак болуңар, силерни көөр хөңнү чок улуска буяндан кылып чоруңар, ²⁸ силерни каргап турарларны алгап-йөрөөңер база силерни дорамчылап турарлар дээш мөргүңер. ²⁹ Сээң бир чаагыңче дажыпкан кижиге өске чаагың база дөгөп бер. Сээң тонун хунаап ап турар кижиге хөйлөңиң база уштуп бер. ³⁰ Сенден кым-даа диленип кээр болза, беривит; сээң чүвең алган кижиден орнун дедир негеве.

³¹ Силерге улус кандыг хамаарылгалыг боорун күзей-дир силер, улуска база шак ындыг хамаарылгалыг болуңар. ³² Чүгле силерге ынак улуска ынак болзуңарза, чүнүң-биле өскелерден дээредээр силер? Бачыттыглар база оларга ынак улуска ынак болгай. ³³ Чүгле силерге буян кылып чоруур улуска буян кылып болзуңарза, силер кандыг ачы-хавыяалыг болур силер? Бачыттыглар база ынчаар кылып чоруур болгай. ³⁴ Дедир эгидип бээр боор деп идегээриңер улуска чээлиге бээр болзуңарза, өскелерден чүнүң-биле дээредээр силер? Бачыттыглар база, дедир ынча хирени

6:20 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Ядыылар» эвес, а «Сагыш-хөңнү ядарааннар» деп бижээн.

6:19 Лк. 5:17; 8:46 **6:20** Соф. 3:12 **6:21** Ыд. ыр. 41:2; Иса. 55:1; Ин. 7:37

6:21 Эжкл. 7:3; 2 Кор. 7:10 **6:22** 1 Пет. 4:14 **6:23** Аж.-ч. 5:41; Иак. 1:2; 2 Кор. 12:10

6:24 Ам. 6:1; Мф. 6:2; Иак. 5:1 **6:25** Иса. 65:13 **6:25** У. ч. 14:13; Иса. 65:14

6:26 Иса. 30:10; Мих. 2:11 **6:28** Лк. 23:34; Аж.-ч. 7:60; 1 Пет. 3:9

6:29 Ыы. 3:30; 1 Пет. 2:23; 1 Кор. 6:7 **6:30** Ы. х. к. 15:7-8; У. ч. 21:26 **6:31** Мф. 7:12

алыр дээш, бачыттыгларга чээлиге берип турар болгай. ³⁵ А силер дайзыннарнынарга ынак болунар база оларга буяндан кылынар, орнун дедир эгидип алыр дивейн, чээлиге бериңер. Ынчан силерниң шанналынар улуг болур база Дээди Өрүкү Бурганның ажы-төлү болур силер, а Ол өөрүп четтирерин билбес-даа улуска, бузуттуг-даа улуска буянныг болгай. ³⁶ Адаңарның өршээлдии дег, силер база өршээлдиг болуңар».

Өскелерни шиитпенеңер

(Мф. 7:1-5)

³⁷ «Кымны-даа шиитпенеңер, Бурган ынчан силерни база шиитпес; буруудатпаңар, Ол ынчан боттарыңарны база буруудатпас; өршээңер, Ол ынчан боттарыңарны база өршээр. ³⁸ Бериңер, Бурган силерге база бээр. Элбек-долу, дыгып-тыраан, харындаа эриин ажып турар хемчээл-биле силерге узуп бээр, чүге дээрге кандыг хемчээл-биле хемчээп бээр-дир силер, Бурган силерге база ынчалдыр хемчээп бээр».

³⁹ Иисус оларга мындыг *угаадыглыг чугаа база чугаалап берген: «Бир согур кижиге өске согур кижини чедип алгаш, баштап шыдаар бе? Олар ийилээ оңгарже кээп дүшпес чүве бе? ⁴⁰ Өөреникчи башкызындан бедивес, ынчалза-даа эчизинге чедир өөрөңген кижиге башкызы дег апарып болур. ⁴¹ Бодуннун караанда чудукту эскербейн тургаш, эжиңниң караанда чартыны чүге эскерип каар сен? ⁴² Азы бодуннун караанда чудукту эскербейн тура, эжиңге канчап: „Эжим, сээң караанда чартыны ап кааптайн“ – дээр сен? Ийи арынның ол-дур! Баштай бодуннун караанда чудукту уштуп каавыт, эжиңниң караанда чартыны канчаар уштурун ынчан көрүп каар сен».

Ыяш болгаш ооң чимизи

(Мф. 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ «Багай чимис бээр эки ыяш чок, чагай чимис бээр багай ыяш база чок. ⁴⁴ Кандыг-даа ыяшты ооң чимизинден билип аар. Харагандан фи́га чимизи чыгбазын база ыт-кадындан виноград чимизи чыгбазын кым-даа билир. ⁴⁵ Буянныг кижиге бодунун чүрээнге шыгжап чорааны буянны уштуп бээр, а бузуттуг кижиге бодунун чүрээнге чыып чорааны бузутту уштуп бээр, чүге дээрге кижиниң чүрөөн долган чүве ооң аксындан үнер».

Ийи аңгы бажың таваа

(Мф. 7:24-27)

⁴⁶ «Мени чүге „Дээрги, Дээрги“ деп адаар силер, а Мээң чугаалааным ёзугаар чүге кылбас силер? ⁴⁷ Меңээ келгеш, Мээң сөстөримни дыңнап алгаш, чугаалаан аайым-биле кылып чоруур кижиге кымга дөмей боорун Мен ам силерге көргүзүп берейн. ⁴⁸ Ындыг кижиге бажың тударда, черни ханыладыр каскаш, таваан даш кырынга салып алган тудугжуга дөмей боор. Үерлөөн суг келгеш, ооң бажыңын хөмө алза-

даа, ону шимчедип шыдавас, чүгө дээрге ыак быжыг кылдыр тудуп каан-дыр. ⁴⁹ А Мээң сөзүмнү дыңназа-даа, ону сагывас кижиге таваан салбайн, бажың туткан кижиге дөмей-дир. Үер суу хөмө алырга, ооң бажыңы дораан буступ кээп дүжер. Ол бажыңдан чүглө бузундулар артар».

Рим чүс шериг баштыңчызының чалчазын экирткени

(Мф. 8:5-13)

7 ¹ Чонга чугаазын төндүргөш, Иисус Капернаумга чедип келген. ² Аңаа бир чүс шериг баштыңчызының аажок үнелээр чалчазы аарааш, өлүрүнүн кырында чыткан. ³ Ол чүс шериг баштыңчызы Иисустун дугайында дыңнап кааш, Ол чедип кээп, ооң чалчазын экиртип берзин деп дилээр кылдыр, иудей *баштыңнарны Олче чорудупкан. ⁴ Олар Иисуска чедип келгөш, мынча деп дилээннер: «Силерниң ачыдузанаар алырынга чүс шериг баштыңчызы төлептиг кижиге. ⁵ Ол бистиң чонга ынактыр, харын-даа биске *синагога безин туттуруп берди».

⁶ Иисус олар-биле кады чорупкан. Ол ооң бажыңыңа чоокшулап кээрге, чүс шериг баштыңчызы Аңаа мынча деп дамчытсын дээш, эштерин чорудупкан: «Дээрги, бодуңарны хей-ле човатпаңар, Силерни бажыңымче кирип, хүлээринге төлеп чок кижиге-дир мен. ⁷ Ынчангаш бодумну төлептиг эвес деп санааш, Силерге бодум барбааным ол. Силер чүглө дужаап көрүңерем, ынчан мээң чалчам экирий бээр. ⁸ Мен бодум чагырга адаанда кижиге-дир мен, ол ышкаш мээң чагырганым шериглер база бар. Оларның бирээзинге: „Бар“ – дээримге, бар чыдар; өскезинге: „Бээр кел“ – дээримге, чедип кээр; чалчамга: „Мону кыл“ – дээримге, кылып каар болгай».

⁹ Ындыг сөстөр дыңнааш, Иисус кайгай берип, Бодун эдерип чораан чонче эргилип келгөш, мынча дээн: «Израиль чон аразыңга безин мындыг улуг бүзүрөлгө таварышпаанымны силерге чугаалап тур мен». ¹⁰ Сөс чедирип чораан улус чүс шериг баштыңчызының бажыңынче ээп келгөш, аарыг чалчаның экирий бергенин көрүп кааннар.

Наин хоорайга дулгуяк кадайның оглун диргискени

¹¹ Ооң соонда үр болбаанда, Иисус Наин дээр хоорайже чорупкан. Оон өөреникчилери болгаш өске хөй чон Ону эдерип чораан. ¹² Иисус ол хоорайнын хаалгазынга чоокшулап кээрге, оон дулгуяк иениң эр чаңгыс оглу болур өлгөн кижини үндүрүп бар чыткан, а иени хөй чон эдерип чораан. ¹³ Аваны көрүп кааш, Дээрги Иисус ону кээргей бергөш: «Ыглавайн көр» – деп дилээн. ¹⁴ Иисус кылаштап баргаш, өлүг мага-бот салган хааржакка дээптерге, ону көдүрүп чораан улус тура дүшкен. Ол ынчан: «Аныяк оол! Сенээ чугаалап тур мен: туруп кел!» – дээн. ¹⁵ Өлүг чыткаш, дирлип келген кижиге ковайгаш, чугааланып эгелээрге, Иисус ону иезинге хүлээдип берген.

¹⁶ Улус шупту коргуп-сүртээш, Бурганни алдаржыдып: «Өндүр улуг *медээчи биске чедип келди. Бурган Бодунуң чонун камгалаар дээш келген-дир» – деп турган.

¹⁷ Иисустун дугайында ындыг медээ бүгү Иудеяга база ооң чоок-кавызы черлерге тарай берген.

Иоанн Медеглекчинин дугайында

(Мф. 11:2-19)

¹⁸ Иоанның өөреникчилери ол бүгүнүн дугайында аңаа чугаалап чеде бергеннер.

¹⁹ Иоанн оларнын ийизин кый деп алгаш, Дээрги Иисустан мынча деп айтырары-биле айбылапкан: «Чедип кээр ужурлуг Кижиге Силер силер бе азы өскезин манаар бис бе?»

²⁰ Олар Иисуска келгеш: «Бисти Иоанн Медеглекчи Силерден: „Чедип кээр ужурлуг Кижиге Силер бе азы өскезин манаар бис бе?“ – деп айтырары-биле чорудупту» – дээннер.

²¹ Иисус ынчан хөй улусту аарыг-аржыындан, аза-бугундан экиртип, арыглап каан, хөй согур кижилерни каракталдырып каан турган. ²² Ол айбычыларга мынча деп харыылаан: «Силер баргаш, көргөн, дыңнаан чүвөнерни Иоаннга чугаалап чедиңер: *согурлар каракталып, асактарның буду бастынып, кеш аарыглыглар арыгланып, дүлөйлөргө кулаа дыңнай берип, өлгөннөр каттап дирлип* база ядыыларга *Буянын Медээни дыңнадып турар-дыр денер. ²³ Менээ бүзүрелин чидирбес кижиге амыр-чыргалдыг болур».

²⁴ Иоанның айбычылары чоруй баарга, Иисус чонга ооң дугайында чугаалап эгелээн: «Эн кургаг ховуже чүнү көөр дээш барып чордуңар? Хатка чайгаткан кулузунну бе? ²⁵ Ындыг эвес болза, чүнү көрүп чордуңар? Каас-коя хептиг кижини бе? Ынчалза-даа каас-коя хеп кедер база бай-шыырак чурттап чоруур улус хааннар ордуларыңга турар болгай. ²⁶ Чүнү көөр бис деп бодадыңар? Бурганның медээчизин бе? Ийе, медээчини. Харын-даа силерге чугаалап тур мен: ол – медээчиден-даа артык кижиге-дир. ²⁷ Бижилгеде ол дугайында Бурганның: „*Көр даан, Мээң төлээм Сээң мурнуңда орукту белеткеп берзин дээш, Сени мурнай ону чорудуп тур мен*“ – дээн кижизи ол-дур. ²⁸ Чер кырыңга чурттап чораан бүгү улустун аразында Иоанндан артык кижиге чогун Мен силерге чугаалап тур мен, ындыг-даа болза, Бурганның Чагыргазында эң чөгенчиг кижиге оон улуг болур.

²⁹ Бүгү чон, оон туржук, үндүрүг хавырыкчылары безин Иоанның суртаалын дыңнааш, Бурганның бодалын шын деп хүлээп көргөш, аңаа барып, сугга суктуруп алганнар-дыр. ³⁰ А *фарисейлер болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары Бурганның күзел-соруун хүлээп албайн, *сугга суктурарындан ойталааннар-дыр.

³¹ Ынчангаш бо салгалдын улузун Мен кымның-биле деңнэйн? Кандыг улузул ол? ³² Олар кудумчуга олуруп алгаш, бот-боттарыңга:

„Бис силерге лимбилеп бердивис,
а силер самнавадыңар;
бис силерге кажыыдал ыры ырлап бердивис,
а силер ылгашпадыңар“ – деп алгырышкан бичии уруглар олчаан-дырлар.

³³ Иоанн Медеглекчи чедип келгеш, хлеб-даа чивес, арага-даа ишпес боорга, силер ону: „Букшуураан-дыр“ – деп баар-дыр силер. ³⁴ *Кижичи амытан Оглу чедип келгеш, чемненир, ижер боорга, силер Ону: „Көрүнер даан, казый, арагачы хей-дир, үндүрүг хавыркычылары болгаш бачытка борашканнарның өңнүү-дүр“ – деп баар-дыр силер. ³⁵ А мерген угаан бүгү үре-түңнели-биле шынзыттынар».

Иисустун буттарын чаап берген херэежен

(Мф. 26:6-13; Мк. 14:3-9; Ин. 12:1-8)

³⁶ Фарисейлерниң бирээзи Иисусту кады чемнениринче чалаарга, ол фарисейнин бажыңыга келгеш, холестеп чыдып алган. ³⁷ Ол өйде ук хоорай чурттуг бир-ле бачыттыг херэежен Иисустун фарисейниң бажыңында чемненип олураарын билип алгаш, ынаар чаагай чыттыг үс куткан алебастр сава эккелген. ³⁸ Ол Иисустун артынга, Ооң буттарының чанынга туруп алгаш, ыглап-сыктай берген. Ооң карааның чажы Иисустун буттарында дамдылаарга, ол бажының дүгү-биле оозун чодуп, Ооң буттарын ошкап база чаагай чыттыг үс-биле чаап берип турган. ³⁹ Иисусту чалаан фарисей ону көргөш, иштинде бүдүү чугааланган: «Бо кижичи ылап-ла Бурганның медээчизи турган болза, Аңаа дээп турар херэежен – бачыттыг кижичи дээрзин Ол билгей эртик».

⁴⁰ Иисус аңаа: «Симон! Мен сеңээ бир чүве чугаалаайн дээш» – дээн.

Демгизи: «Чугаалап көрүнер, Башкы» – деп харыылаан.

⁴¹ Иисус мынча дээн: «Чээли бээр бир кижиче өрелиг ийи кижичи турган: бирээзи беш чүс, өскези бежен мөңгүн чоос өрелиг чүве-дир. ⁴² Кайызының-даа өре төлээр хары чок боорга, ол ийилдирзиниң өрезин өршээген. Чугаалап көрөм, оларның кайызы аңаа артык ынак болурул?»

⁴³ Симон: «Ооң хөй өрезин өршээгени кижичи деп бодаар мен» – деп харыылаан.

Иисус аңаа: «Сен шын шиитпирледин» – дээн. ⁴⁴ Оон Ол херэеженче эргилип келгеш, Симонга мынча дээн: «Бо херэеженни көрүп тур сен бе? Мен сээң бажыңыга кирип келдим, ынчаарга сен Менээ бут чуур суг безин бербедин, а ол Мээң буттарымны карааның чажы-биле чуггаш, бажының дүгү-биле чодуп берди. ⁴⁵ Сен Мени мендилеп тургаш, безин ошкавадың, а ол бо бажыңга келгенимден бээр, Мээң буттарымны соксаал чок ошкап келди. ⁴⁶ Сен Мээң бажымны үс-биле чагдадың, а ол улуг үнелиг чаагай чыттыг үс-биле Мээң буттарымны чаап берди. ⁴⁷ Сеңээ чугаалап тур мен: ооң хөй бачыттары өршээттинген болгаш, ынакшылы ындыг улуг болган-дыр. А эвээш-биче бачыттары өршээттинген кижичиниң ынакшылы база бичии боор».

⁴⁸ Ооң соонда Иисус демги херэеженге: «Бачыттарың өршээттинген-дир» – дээн.

⁴⁹ Өске аалчылар дөгерези аразында: «Бачыттарны безин өршээп турар бо чүү ындыг Кижил?» – деп айтыржып турган.

⁵⁰ А Иисус ол херэеженге: «Бүзүрелиң сени камгалап кагды, амыр-тайбың чоруй бар» – дээн.

7:33 Мф. 3:4; Лк. 1:15 7:34 Ин. 2:1; 12:2 7:34 Лк. 5:30 7:39 Лк. 15:2

7:41 Мф. 18:28 7:42 Мф. 6:14; Мк. 11:25-26; Эф. 4:32; Кол. 3:13 7:46 Ыд. ыр. 22:5

7:48 Лк. 5:20 7:50 Лк. 8:48; 17:19; 18:42; Эф. 2:8

Иисусту эдерип чораан херэеженнер

8¹ Ооң соонда Иисус Бурганның Чагыргазының дугайында *Буянның Медээни суртаалдап, хоорай, суурларны эргий кезип чорупкан. Ооң-биле кады он ийи *элчини болгаш² Ооң буктардан адырып база аарыг-аржыктан экиртип кааны элээн каш херэежен чораан: бодундан чеди букту Аңаа үндүр сывырткан Магдалина деп аттыг Мария,³ Иродтуң бажың эргелекчизи Хузаның кадайы Иоанна, Сусанна база өске-даа хөй херэеженнер ол чүве-дир. Олар хууда эт-хөрөңгизи-биле Иисуска болгаш Ооң өөреникчилеринге дузалажып турганнар.

Тараа чажыкчызының дугайында *угаадыглыг чугаа

(Мф. 13:1-9; Мк. 4:1-9)

⁴Өске хоорайлардан Иисуска кээп турган хөй чон чыглы бээрге, Ол оларга мындыг угаадыглыг чугаа чугаалаан: ⁵«Тараа чажыкчызы үрезин чажып үнүп келген. Үрезинин чажып турда, чамдыктары орук кыдыыңга кээп дүжерге, оларны таптай басып каапкан база дээрниң куштары соктап чипкен. ⁶Чамдыктары сайдаштыг черже кээп дүшкеш, шымырарып үнүп келгеш-ле, кадып калган, чүге дээрге оларга өл-шык чедишпээн. ⁷Өскелери тенниг хонак үнер черже кээп дүжерге, тенниг хонак өзүп келгеш, оларны боой базырыпкан. ⁸Артканнары үнүш-дүжүткүр хөрзүннүг черже кээп дүшкеш, мандып өскеш, чашканындан чүс катап хөй дүжүт берген». Ону чугаалап дооскаш: «Дыңнаар кулаа бар кижичи дыңназын!» – деп кыйгырган.

Угаадыглыг чугааның утказы

(Мф. 13:10-23; Мк. 4:10-25)

⁹Иисустуң өөреникчилери бо угаадыглыг чугааның утказын Оон айтырганнар. ¹⁰Ол мынча дээн: «Силерге Бурганның Чагыргазының чажыгтарын билип алырын хайырлаан-дыр, а өске улус көрзе-даа, эскербезин база дыңназа-даа, билбезин дээш, оларга чүгле угаадыглыг чугаалар хайырлаан-дыр. ¹¹Бо угаадыглыг чугааның утказы мындыг: үрезин дээрге Бурганның медээзи-дир. ¹²Орук кыдыыңга кээп дүшкеннери дээрге медээни дыңнап турар кижилер-дир. Ынчалза-даа ооң соонда оларга *эрлик чедип келгеш, дыңнаан чүвезинге бүзүрөй бербезиннер база камгалал албазыннар дээш, оларның чүректеринден медээни алгаш баар. ¹³Сай-даштыг черже кээп дүшкеннери дээрге медээни дыңнааш, өөрүшкү-биле хүлээп алып, ынчалза-даа дазылы чок кижилер-дир. Олар элээн үе дургузунда бүзүрөп-даа турза, шенелделер үези кээрге, Бургандан хая көрнү бээрлер. ¹⁴Тенниг хонак үнер черже кээп дүшкеннери дээрге, өске улус ышкаш, медээни дыңнап турар кижилер-дир. Ынчалза-даа олар ажаанзырал-човаанга, байлакшылга база амгы амыдыралының чыргал-таалалыңга элзеттиргеш, оон оспаксырай бээр, оларның үрезини дүжүт бербес. ¹⁵Үнүш-дүжүткүр хөрзүннүг черже кээп дүшкеннери дээрге

8:1 Лк. 4:43 **8:2** Лк. 23:49 **8:2** Мф. 27:56; Мк. 16:9; Лк. 24:10; Ин. 19:25 **8:3** Лк. 24:10

8:7 Иер. 4:3 **8:8** Мф. 11:15; Ажыд. 2:7 **8:10** Мф. 19:11 **8:10** Иса. 6:9; 42:20; Иер. 5:21

8:11 Иса. 55:10-11; Аж.-ч. 8:4 **8:13** Гал. 1:6; Евр. 6:4 **8:14** Мф. 6:25

8:14 Мк. 10:23; 1 Тим. 6:10

медээни дыңнааш, ону боттарының буянның болгаш арыг чүректеринге кадагалап шыгжааш, туруштуг чоруунуң ачызында дүжүдүн бээр кижилер-дир.

¹⁶ Кым-даа болза чырыткыны кывыскаш, ону сава-биле дуй базырбас азы орун адаанга салбас, харын кирген улус чырыкты көрзүн дээш, колдуга салып каар. ¹⁷ Көстүп келбес кандыг-даа чажыт чүве чок база ажыттынып билдине бербес кандыг-даа ажытталчак бүдүү чүве чок. ¹⁸ Ынчангаш канчаар дыңнап турарыңарже кичээнгейден салыңар: чүге дээрге кымда чүве барыл, аңаа оон-даа хөйүнү бээр, а кымда чүве чогул, ооң „бодумнуу-дур“ деп бодаар чүвезин безин хунаап аар».

Иисустун ёзулуг өг-бүлезин

(Мф. 12:46-50; Мк. 3:31-35)

¹⁹ Иисуска бир-ле катап иези болгаш дуңмалары чедип келгеш, Ону үглээн чон дыка хөй болганындан Олче эртер дээш чадап кааннар. ²⁰ Иисуска улус мынча дээн: «Аванар база дуңмаларыңар даштын Силерни көрүксеп турлар».

²¹ Ол мынча деп харыылаан: «Мээң авам база ха-дуңмам дээрге Бурганның чугаалаан чүүлүн дыңнааш, сагып чоруур улус ол-дур».

Иисустун чалгылгарны томаартканы

(Мф. 8:23-27; Мк. 4:35-41)

²² Бир-ле хүндүс Иисус Бодунуң өөреникчилери-биле кады хемеге олурупкаш, оларга: «Хөлдүң ол чарыынче кеже берээли» – дээн. Ынчангаш эжиндирип чорупканнар. ²³ Олар эжиндирип чоруп орда, Иисус удуп калган. А хөлге күштүг шуурган көдүрлү берген, чалгылгар ынчан хемени ажыр шаап эгелээрге, оларның байдалы озалдыг апарган.

²⁴ Өөреникчилери Иисусту оттурупкаш: «Хайырааты! Хайырааты! Дүжүп өлдүвүс-ле!» – дээннер.

Ол оттуп келгеш, шуурган биле калчаараан сугну: «Соксанар!» – деп хоруурга, олар оожургай берген. ²⁵ Ол ынчан өөреникчилеринге: «Силерниң бүзүрелиңер кайы чүвөл?» – дээн.

Олар кайгап-магадааш база коргуп-сүртээш, удур-дедир: «Суг биле шуурганны безин дужаарга, Аңаа чагыртып турар – бо чогум Кымыл?» – деп айтыржырынга өй болганнар.

Герасага букшуураан кижини экирткени

(Мф. 8:28-34; Мк. 5:1-20)

²⁶ Галилея девискээринге дужааш эрикте чыдар Гераса² черинге эжиндирип келгеннер. ²⁷ Иисус эрикче дүжүп кээрге, хоорайдан Аңаа уткуштур букшуураан кижини үнүп келген. Ол кижини шагдан бээр кандыг-даа хеп кетпес, бажыңыңга эвес, а хөөржүдүлге куйларыңга чурттаар турган. ²⁸ Иисусту көрүп кааш, ол Оон баарынче донгая кээп дүшкеш, ыткыр үн-биле: «Силерге менден чүү херегил, Иисус, Дээди

^{28:26, 37} Өске бурунгу сөзүглелдерде «Гераса» эвес, а «Гадара» азы «Гергеса» деп бижээн.

8:15 Ин. 15:5 **8:16** Мф. 5:15; Лк. 11:33 **8:17** Мф. 10:26; Лк. 12:2 **8:18** У. ч. 9:9
8:19 Мк. 6:3; Ин. 2:12; 7:3; Аж.-ч. 1:14; 1 Кор. 9:5; Гал. 1:19 **8:21** Ин. 15:14; Евр. 2:11
8:22 Мф. 8:18; Мк. 4:35 **8:24** Ыд. ыр. 64:8; 88:10; 103:7 **8:28** Лк. 4:34

Өрүкү Бурганның Оглу? Силерден дилеп тур мен: мени хилинчектевейн көрүңер» – деп алгырыпкан. ²⁹ Чүгө дээрге Иисус букка ол кижиден үнө бээрин дужааган чүве-дир. Ооң мурнунда ол бук ону үргүлчү айынга кирип ап келген, ынчангаш тудуп хоругдадып, илчирибе-биле холдарын, буттарын хүлүттүрүп шаг болган кижичүве-дир. Ынчалза-даа ол илчирибени үзе соп кааптарга, демги бук ону ээнзиргей черлерже дезерин албадаар турган.

³⁰ Иисус оон: «Сээн адың кымыл?» – деп айтырган.

Ол: «Дүк-түмен» – деп харыылаан, чүгө дээрге ол кижиче дыка хөй буктар кире берген болган. ³¹ Буктар Иисустан оларны *тамыже чорутпазын дилеп эгелээннер.

³² Ол черден ырак эвес дага бир кодан хаван одарлап чораан. Буктар Иисустан: «Хаваннарже кире бээрин чөпшээрөп көрүңер» – деп дилээннер. Ол чөпшээрөпкен.

³³ Буктар кижиден үнгөш, хаваннарже кире бээрге, бүгү кодан кадыр элден хөлчө шурай бергөш, дүжүп өлүп калган.

³⁴ Хаван кадарчылары чүү болганын көрүп кааш, маңажып чоруткаш, хоорай биле суурларга ол бүгүнүң дугайында чугаалап четкеннер. ³⁵ Улус чүү болганын көөрү-биле чыгып келген. Иисуска чоокшулап келгөш, буктарын үндүр сывыргаттырып алган кижини көрүп кааннар. Ол кижиче Иисустуң буттарының чанында идик-хептиг база угааны орталаны берген олурар боорга, олар коргуп-сүргөй берген. ³⁶ Болган чүүлдү көргөннер букшуураан кижиниң канчап экирээнин өске улуска чугаалап турганнар. ³⁷ Гераса* чериниң бүгү чону Иисусту оларның аал-оранындан ырап чоруурун дилээн, чүгө дээрге оларның кортканы ындыг күштүг болган. Ол ынчан хемезинге олурупкаш, дедир эжиндире берген.

³⁸ Буктары үнүп чоруй барган кижиче: «Мени эдертип алыңар» – деп, Иисустан дилеп шаг болган.

Ынчалза-даа Ол ону чорудуп: ³⁹ «Бажыңыңче чана бергөш, Бурганның сенээ чүнү кылганын бирден бирээ чокка чугаалап бер» – дээн. Ол кижиче чоруй баргаш, Иисустуң аңаа кандыг буян кылганын чугаалап, хоорайны бир кылдыр кезип чоруп берген.

Дарганың уруун диргискени болгаш аарыг херээженни экирткени

(Мф. 9:18-26; Мк. 5:21-43)

⁴⁰ Иисус өске эрикче кезип кээрге, мөөң чон Ону мендилеп уткаан, чүгө дээрге олар шупту Ону манап турган болган. ⁴¹ *Синагога даргазы Иаир дээр кижиче чедип келгөш, Иисустуң мурнунче донгая кээп дүшкөш, бодунуң бажыңыңче кирерин Оон дилеп эгелээн. ⁴² Чүгө дээрге ооң он ийи хире харлыг дың чаңгыс уруу өлүрүнүң кырында чыткан.

Иисус ынаар бар чыдырда, мөөң чон Ону үглөп, сыңмарланчып турган. ⁴³ Он ийи чыл дургузунда ханы төктүп аараан херээжен база аңаа турган. Ол эмчилерге бүгү эт-хөрөңгизин төлевирге берипкен-даа болза, чаңгызыңга-даа экиртир эмнедип чадап каан. ⁴⁴ Ол Иисустуң артыңга чедип келгөш, Ооң хевиниң ужунга дээй кааптарга, ол-ла дораан ооң ханы төгүлбестей берген.

⁴⁵ Иисус: «Меңээ кым дээпти?» – деп айтырган. Кым-даа: «Мен-дир мен» – дивес боорга, Пётр: «Хайырааты, эндерик чон Силерни үглөп алган, кызып-кыйып, ызыртыр сүрүп чоруур-дур» – дээн^а.

⁴⁶ Ынчалза-даа Иисус мынча дээн: «Чок, бир-ле кижиге Меңээ дээпти, күжүмнүн Менден үнө бергенин эскерип кагдым».

⁴⁷ Демги херээжен ооң кылган чүвези канчап-даа эскертинмейн барбазын билгеш, сири-кавы чоокшулап кээп, Ооң мурнунга кээп дүшкеш, чүгө Аңаа деггенин база канчап ол дораан экирий бергенин хөй улус мурнунга чугаалап берген.

⁴⁸ Иисус аңаа мынча дээн: «Кызым, бүзүрелиң сени экиртип-камгалап кагды, амыр-тайбың чорувут».

⁴⁹ Иисус ону чугаалап турар аразында, синагога даргазының бажыңындан бир кижиге үнүп келгеш, аңаа мынча дээн: «Сээң урууң өлү берди, Башкыны ам хей-ле шүүдетпе».

⁵⁰ Ынчалза-даа Иисус ону дыңнап кааш, Иаирге мынча дээн: «Кортпа, чүглө бүзүрелиң ышкынма, ынчан урууң экирип, камгалал алыр».

⁵¹ Бажыңга чедип келгеш, Ол Пётр, Иоанн, Иаковтан база уругнун ада-иезинден аңгы улустуң Ооң-биле кады ынаар кирерин чөпшээрэвээн. ⁵² Бажында улус шупту ол уругнун ажыын ажып ыглашкан турган, ынчалза-даа Иисус: «Ыглаванар, бо уруг өлбээн, а удуп чыдар кижиге ышкажыл» – дээн. ⁵³ Уругну өлгөн деп билер болгаш, олар ону кочулап, каттыржы бергеннер. ⁵⁴ А Иисус уругнун холундан тудуп алгаш: «Туруп кел, кызыжак!» – деп кый дээн. ⁵⁵ Уругнун амы-тыны мага-бодунче ээп кээп, ол доп-дораан тура халаан. Иисус аңаа аыш-чемден бээрин дужааган. ⁵⁶ Уругнун ада-иези кайгай берген, а Иисус болган чүүлдүн дугайында кымга-даа чугаалавазын оларга чагып каан.

Он ийи *элчинни суртаал кылыры-биле чорутканы

(Мф. 10:5-15; Мк. 6:7-13)

9¹ Иисус Бодунун он ийи элчинин чыып алгаш, оларга аарыг-аржыкты эмнээр күчү-күштү болгаш бүгү буктарны үндүр сывырар эргени берген. ² Оон Иисус оларны Бурганның Чагыргазын суртаалдазын дээш база аарыг кижилерни экиртсин дээш чорудупкан. ³ Ол элчиннерге мынча дээн: «Орукка бодуңарга чүнү-даа албаңар: даянгыыш-даа, хап-сава-даа, хлеб-даа, акша-мөңгүн-даа албаңар; солуп кедер хеп-даа албаңар. ⁴ Силерни хүлээп алыр кандыг-бир бажыңга кирип келзинерзе, ол черден чоруур үе келгижеге чедир аңаа турунар. ⁵ А бир эвес силерни кандыг-бир черге хүлээп албас болза, ол хоорайдан үнүп бар чыда, ооң чурттакчыларыңга херечилел-сагындырыг кылдыр буттарыңарның довураан кактап кааптыңар».

^а**8:45** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Пётр болгаш ооң-биле кады чораан улус: „Башкы, эндерик чон Силерни үглөп алган, кызып-кыйып, ызыртыр сүрүп чоруур-дур. А Силер: ‘Меңээ кым дээпти?’ – деп чоорунар ол?» – дээн» деп бижээн.

8:46 Лк. 5:17; 6:19 **8:48** Лк. 7:50; Эф. 2:8 **8:51** Мк. 14:33; Лк. 9:28 **8:52** Ин. 11:11

8:54 Мк. 1:31; 9:27; Аж.-ч. 3:7; 9:41 **8:54** Лк. 7:14 **8:56** Мк. 1:44; 9:9 **9:1** Лк. 6:12-16

9:5 Аж.-ч. 13:51

⁶ Олар суурларны дургаар кезип чорупкаш, каяа-даа баргаш, *Буянныг Медээни медеглеп база улусту экиртип чорааннар.

Иродгун хөлзеп-дүвүрээни

(Мф. 14:1-12; Мк. 6:14-29)

⁷ Галилеяның чагырыкчызы Ирод болуп турар бүгү чүүлдер дугайында дыңнап кааш, айын тыппайн турган, чүге дээрге чамдык улус: «Бо дээрге Иоанның өлүглер аразындан катап дирилгени ол-дур» – дээр болган. ⁸ Өскелери: «Илия *медээчинин келгени ол-дур», а чамдыктары: «Эрте-бурунгу медээчилерниң бирээзиниң катап дирилгени ол-дур» – деп турганнар.

⁹ Ирод мынча дээн: «Иоанның бажын мен кестиртип кагдым чоп. Ооң дугайында ындыг чүүлдер дыңнап турарым ам бо Кым тыптып келди?» Ынчангаш ол Иисусту көөр арга дилей берген.

Беш муң кижини тоттурганы

(Мф. 14:13-21; Мк. 6:30-44; Ин. 6:1-14)

¹⁰ Элчиннер ээп келгеш, кылган бүгү чүвезиниң дугайында Иисуска чугаалап бергеннер. Оон Ол элчиннерин эдертип алгаш, чүгле олар-биле кады Вифсаида дээр хоорайга^b чеде берген. ¹¹ Ындыг-даа болза, улус ону билип каапкаш, Ооң соондан чеде берген. Иисус оларны хүлээп алгаш, Бурганның Чагырказының дугайында чугаалап берип, эмнээшкин хереглээн кижилерни экиртип турган.

¹² Кежээликтей, хүн ажып турда, он ийи элчин Аңаа чедип келгеш, мынча дээн: «Бо улусту чорудуптунар, чоок-кавыда чурттакчылыг черлерге, суурларга баргаш, хонуп-дүжүп база аыш-чем тып алзыннар, чүге дээрге бис мында ээн черде-дир бис».

¹³ Ынчалза-даа Ол өөреникчилеринге: «Силер оларны чемгеринер» – дээн.

Олар: «Бисте чүгле беш хлеб биле ийи балык бар-дыр, кай, бо хамык улуска четчир аыш-чем садып эккээр бис бе?» – деп харыылааннар. ¹⁴ Олаага 5000 хире эр кижиге турган чүве-дир.

Ынчалза-даа Иисус өөреникчилеринге мынча дээн: «Бо улусту бежен-бежен кижиге кылдыр бөлүктөй олуртуптунар». ¹⁵ Олар улусту черге ынчаар олуртупканнар. ¹⁶ Ол ынчан беш хлеб биле ийи балыкты алгаш, дээрже көрүнгөш, аыш-чем дээш Бурганга өөрүп четтирген болгаш хлеб биле балыкты кезектей үзе тырткылааш, чонга үлээри-биле өөреникчилеринге дамчыдып берген. ¹⁷ Шупту улус ону чигеш, тода берген, а артып калган кескиндилерни чыырга, он ийи аргаан хааржак долуп турар болган.

^b9:10 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Вифсаида дээр хоорайга» эвес, а «Вифсаида хоорайдан ырак эвесте озалааш черге» деп бижээн.

Пётрнун Иисусту *Христос деп хүлээп көргөни

(Мф. 16:13-19; Мк. 8:27-29)

¹⁸ Бир-ле катап Иисус улус чок черге мөргүп олурда, өөреникчилери база Ооң-биле кады турганнар. Иисус олардан: «Мени улус Кым деп билип турарыл?» – деп айтырган.

¹⁹ Оларның харыызы мындыг болган: «Чамдык улус Силерни Иоанн Медеглекчи-дир деп, өскелери – Илия-дыр деп, а чамдыктары – катап дирлип келген эрте-бурунгу медээчилерниң бирээзи-дир деп бодап турар-дыр».

²⁰ Ол немей айтырган: «А силер Мени Кым деп бодаар силер?»

Пётр: «Силер Бурганның шилип алган Христозу-дур силер» – деп харыылаан.

Иисустуң хилинчектенип өлүрүнүң дугайында баш удур чугаалааны

(Мф. 16:20-28; Мк. 8:30—9:1)

²¹ Ынчалза-даа Иисус бо дугайында кымга-даа чугаалавазын дужаап каш, ²² мынча деп немей чугаалаан: «*Кижини амытан Оглу хөй хилинчекти көрүп эртер журлуг-дур, чоннун *баштыңнарынга, Бурганның дээди *бараалгакчыларынга болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчыларынга тооп көрдүрбес-тир база өлүртүп каар-дыр, ынчалза-даа оон үшкү хүнде катап дирлип кээр-дир».

²³ Иисус шупту улуска мынча дээн: «Мени эдерер дээн кижини бар болза, ол бодунуң күзел-бодалындан ойталазын, бодунуң белдир-ыяжын хүн бүрүдө чүктөп алгаш, Мени эдерип чорупсун. ²⁴ Бодунуң амы-тынын камгалап аар дээн кижини амы-тынын ышкынып аар, а амы-тынын Мен дээш ышкынган кижини амы-тынын камгалап аар. ²⁵ Бүгү делегейини холга кирип-даа алгаш, бодунуң амы-тынын ышкынып аар азы көңгүс херекчок чүве кылып аар болза, ол кижиге оон ажыы чүл? ²⁶ Менден база Мээң сөстөримден ыядып-човаар кижини бар болза, Кижини амытан Оглу база Бодунуң, Адазының болгаш дээрниниң ыдыктыг төлээлериниң өндүр чыры-биле чедип келгеш, ол кижиден ыядып-човаар болгай. ²⁷ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: мында турар улустуң чамдыызы, өлбейн чыткаш-ла, Бурганның Чагыргазын көрүп каарлар».

Иисустуң хевир-шырайының өскерилгени

(Мф. 17:1-8; Мк. 9:2-8)

²⁸ Ол сөстөрнү чугаалаан соонда сес хире хонганда, Иисус Пётрну, Иоанны болгаш Иаковту эдерткеш, *мөргүүрү-биле дагже үне берген. ²⁹ Мөргүп тура, Ооң хевир-шырайы өскерли берген, а хеви чайынналчак аккыр апарган. ³⁰ Ийи эр кижини көстүп келгеш, Ооң-биле чугаалажы берген, ол дээрге *Моисей биле Илия болган. ³¹ Олар база-ла өндүр чырык апарган чедип келгеш, Иисустуң Иерусалимге болур деп барган өлүмүнүң дугайында чугаалап турганнар. ³² Пётр база ооң кады чораан

9:19 Лк. 9:7 9:19 3 Хаан. 17:1; Мал. 4:5 9:20 Лк. 22:67; Ин. 11:27 9:22 Лк. 17:25

9:22 Лк. 18:33; 24:7; Ин. 2:19 9:23 Мф. 10:38-39; Лк. 14:27 9:25 Лк. 12:20

9:26 Рим. 1:16; 2 Тим. 1:8 9:26 Ы. х. к. 33:2; Дан. 7:13; Зах. 14:5

9:27 Лк. 21:32; Ин. 21:22 9:28 Мк. 14:33; Лк. 8:51 9:29 Дан. 7:9 9:30 Мал. 4:5

өөрү уйгуга алзыпкан болганнар, ынчалза-даа отгуп келгеш, Ооң өндүр чырык хевирин база Ооң-биле кады турган ийи эр кижини көрүп кааннар.

³³ Демги ийи эр Оон ырап бар чыдырда, Пётр Иисуска мынча дээн: «Хайырааты, мында турарывыс эки-дир! Үш чадырдан тип берээли: бирээзин – Силерге, бирээзин – Моисейге база бирээзин – Илияга». Чүнү чугаалап турарын Пётр боду-даа эки билбээн.

³⁴ Пётр ынча деп турар аразында, булут көжүп келгеш, оларны шыва апкан. Булутче шымны бергеш, өөреникчилер аажок корткан. ³⁵ А булут аразындан үн дыңналып: «Бо дээрге Мээң шилип алган^c Оглум-дур, Ону дыңнап чоруңар» – дээн. ³⁶ Ол үн дыңналган соонда, Иисус чааскаан арткан болган. Өөреникчилери аксынче суг пактаан дег апарып, көргөн чүвезиниң дугайында ол хүннерде кымга-даа чугаалавааннар.

Букшуураан оолду экирткени

(Мф. 17:14-18; Мк. 9:14-27)

³⁷ Дараазында хүндүс Иисус үш өөреникчизи-биле дагдан бадып кээрге, оларны хөй чон уткуп алган. ³⁸ Хенертен чон аразындан бир-ле кижини алгыра берген: «Башкы! Дилеп тур мен, эр чаңгыс оглумну көрүп көрүңерем! ³⁹ Бук ону бо-ла аайынга киирип алгаш, хенертен алгырты бээр-дир, аксындан көвүк төгүлгүже курулдулар-дыр. Бук аңаа черле амыр-дыш бербейн хилинчектеп, ат кыла берди. ⁴⁰ Мен Силерниң өөреникчилериңерден букту үндүр сывырып бээрин дилээримге, олар чадап кагды».

⁴¹ Иисус мынча деп харыылаан: «О, бо салгалдың бүзүрел чок, будалган улuzu! Силер-биле чеже мынчап чоруур мен, силерни чеже шыдажып кээр мен? Оглуңну бээр эккел». ⁴² Оол кылаштап кел чыдырда, бук ону черже ойтур октааш, курулдуруп эгелээн, ынчалза-даа Иисус букту соксаткаш, элээди оолду экирткеш, адазынга хүлээди берген. ⁴³ Шупту улус Бурганның өндүр улуг күжүн кайгап турган.

Иисустуң Бодунуң өлүмүнүн дугайында ийиги удаа чугаалааны

(Мф. 17:22-23; Мк. 9:30-32)

Улус Иисустуң кылган хамык чүүлүн кайгап турда, Ол Бодунун өөреникчилеринге мынча дээн: ⁴⁴ «Мээң силерге ам чугаалаар чүвемни кичээнгейлиг дыңнаңар: Кижини амытан Оглуң удавас улус холунга тудуп бээр-дир». ⁴⁵ Ынчалза-даа олар Ооң чүнү чугаалаанын билип чадап кааннар, чүге дээрге чугааның утказын билип шыдавас кылдыр олардан чажырып каан турган, а Иисустан ол дугайында айтырарындан дидинмээннер.

^{9:35} Өске бурунгу сөзүглелдерде «Шилип алган» эвес, а «Ханы ынак» деп бижээн.

9:35 Иса. 42:1; Лк. 23:35 **9:35** Ы. х. к. 18:15; 2 Пет. 1:17 **9:42** Лк. 4:35

9:44 Лк. 9:22; 18:32-33 **9:45** Лк. 2:50; 18:34

Кым эң чугулал?

(Мф. 18:1-5; Мк. 9:33-40)

⁴⁶ Иисустун өөреникчилери оларның кайызы эң чугула болурун аразында маргыжа бергеннер. ⁴⁷ Иисус оларның ындыг бодалын билгеш, бир чаш уруг ап алгаш, Бодунун чанынга тургускаш, ⁴⁸ оларга мынча дээн: «Бо чаш уругну Мен дээш хүлээп алыр кижжи Мени база хүлээп ап турар. А Мени хүлээп алган кижжи Мени айбылап чоруткан Бурганны база хүлээп ап турар. Силерниң араңарда эң бичииңер эң улууңар ол болур».

⁴⁹ Иоанн мынча деп харыылаан: «Хайырааты! Силерниң адыңар-биле буктарны үндүр сывырып турар кижжи көргеш, ону кылырын хоруп кагдывыс, чүгө дээрге ол кижжи бистиң-биле кады чоруп турар эвес».

⁵⁰ Иисус аңаа мынча дээн: «Ону хоруваңар, чүгө дээрге силерге удурланмас кижжи силер-биле бир ай болур».

Самарияда суурнун Иисусту хүлээп албааны

⁵¹ Иисусту бо делегейден дээрже үндүрүп алгаш баар үе чоокшулап орда, Ол Иерусалимче чорурун быжкы-биле шиитпирлеп алган. ⁵² Бодун мурнай айбычыларын чорудупкан. Олар чоруткаш, бүгү чүвени Аңаа белеткеп бээри-биле Самарияның бир суурунга чедип келгеннер. ⁵³ Ынчалза-даа аңаа: «Ону хүлээп албас бис» – дээннер, чүгө дээрге Ооң Иерусалимче бар чыдары илдең болган.

⁵⁴ Ындыызын көргеш, Ооң өөреникчилери Иаков биле Иоанн мынча дээннер: «Дээрги! Күзээр силер бе? Дээрден дүшкеш, оларны узуткап каарын отка чугаалаалы бе?»^{d 55-56} Ынчалза-даа Иисус хая көрүңгеш, оларга хоруп каан. Оон олар өске суурже чорупкан^e.

Иисусту эдерери берге

(Мф. 8:19-22)

⁵⁷ Олар орукка чорда, бир кижжи Иисуска: «Кайнаар-даа баар болзуңарза, мен Силерни эдерер мен» – дээн. ⁵⁸ Иисус аңаа: «Дилгилер үңгүрлүг болур, дээрнин куштары уялыг болур, а Кижжи амытан Оглунга кум кыннып аар чер безин тывылбас-тыр» – деп харыылаан.

⁵⁹ А өске бир кижиге Ол: «Мени эдерип чорувут» – дээн. Ынчалза-даа ол кижжи мынча дээн: «Дээрги! Баштай ачамны барып хөөржүдүп каарын чөпшээрер». ⁶⁰ А Иисус аңаа: «Өлүглер боттарының өлүг кижилерин хөөржүдүп тургай аан, а сен чоруткаш, Бурганның Чагыргазының дугайында медегле» – деп харыылаан.

^d9:54 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Илия медээчи ынчаар кылган болгай» деп сөстөрни немээн.

^e9:55-56 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Ол мынча дээн: „Кандыг сүлделинерни билбестир силер. Кижжи амытан Оглу чок кылыр дээш эвес, а камгалаар дээш келген болгай“» деп сөстөрни немээн.

⁶¹ База бир кижиге мынча дээн: «Дээрги, мен силерни эдерип чоруптайн! Ынчалза-даа баштай өг-бүлөм-биле байырлажып алырын чөпшээрер көрүңөр». ⁶² Ынчалза-даа Иисус аңаа: «Андазын сывын тудуп алгаш, хая көрнүп турар кижиге Бурганнын Чагыргазынга таарышпас болур» – деп харыылаан.

Иисустун чеден ийи кижини чорутканы

(Мф. 10:7-16)

10 ¹ Ооң соонда Дээрги Иисус баштайгыларынга немей чеден ийи^f өөреникчини шилип алган. Оларны ийи-ийилеп үскеш, Бодунун чедер дээни бүгү хоорайлар болгаш чурттакчылыг черлерже Бодун мурнай чорудупкан. ² Оларга мынча дээн: «Ажаар дүжүт хөй, а ажылдаар улус эвээш-тир. Ынчангаш дүжүт ажаалдазының Ээзинден диленер: Ол шөлдерже ажылдаар улустан ам-даа чорутсун. ³ Барыңар! Мен силерни кокайлар аразынче хураганнарны дег чорудуп тур мен. ⁴ Шоодай, хап-сава, идик-даа албаңар база орукка кымның-биле-даа менди солчуп, чугаалашпаңар. ⁵ Кандыг-бир бажыңга кирип келгеш, баштай: „Бо бажыңга амыр-тайбың доктаазын!“ – деп чугааланаңар. ⁶ Бир эвес ында амыр-тайбыңга төлептиг кижиге бар болза, күзөөн амыр-тайбыңыңар аңаа боттанып артар, а бир эвес чок болза, аңаа күзөөшкиниңер чогул бүтпес. ⁷ Ол бажыңга туруп алыңар, ынчангаш ээлеринде кандыг аыш-чем бар болдур, ону ижип-чинер, чүгө дээрже ажылдаан кижиге төлевир алырынга төлептиг болур. Бажыңнар кезип чоруп бербенер.

⁸ Кандыг-бир хоорайже кирип кээриңерге, силерни аңаа хүлээп алыр болза, силерге чүнү салып бээр-дир, ону чинер. ⁹ Ол хоорайда аарыг кижилерни экирткеш, оларга: „Бурганнын Чагыргазы силерге чоокшулап келген-дир!“ – деп чоруңар. ¹⁰ Кандыг-бир хоорайже кирип кээриңерге, силерни хүлээп албас болза, ол хоорайның кудумчуларынга мынча деп кылаштажыр силер: ¹¹ „Силернин хоорайыңарга бистин будувуска чыпшыңган довуракты безин силерге удурланып, кактап берип тур бис. Ындыг-даа болза, Бурганнын Чагыргазы чоокшулап келгенин билип алыңар!“ ¹² Шииткел хүнүнде ол хоорайга көөрдө, Содом хоорайга безин өршээл улуг боорун силерге чугаалап тур мен».

Галилеяның бүзүрөвээн хоорайларынга кеземче

(Мф. 11:20-24)

¹³ «Хоразин, ат болур сен! Вифсаида, ат болур сен! Силерге көргүскеним дег кайгамчык чүүлдер Тир, Сидон хоорайларга болгулаан болза, олар шагда-ла бачыгтарын миннип, качыгдалдың самдар хевин кедип, баштарын хүл-биле бызап аарлар ийик. ¹⁴ Ынчангаш шииткел хүнүнде силерге көөрдө, Тир биле Сидонга безин өршээл улуг болур. ¹⁵ Капернаум, сен база-ла дээрже чедир көдүрлүрүн кордадың бе? Чок, *тамыже дүндерлип дүжер сен!

^f10:1, 17 Өске бурунгу сөзүглелдерде «cheden ийи» эвес, а «cheden» деп бижээн.

¹⁶ Силерни дыннап турар киж Мени база дыннап турары ол, силерни хүлээп көрбейн турар киж Мени база хүлээп көрбейн турары ол, а Мени хүлээп көрбейн турар киж Мени айбылап чоруткан Бурганны база хүлээп көрбейн турары ол».

Чеден ийн өөреникчинин ээп келгени

¹⁷ Чеден ийи^g өөреникчи Иисуска өөрүшкүлүг ээп келгеш: «Дээрги! Силернин өмүнээндерден дужаарывыска, буктар безин биске чагыртып тур» – дээннер.

¹⁸ Иисус оларга мынча дээн: «Мен дээрден чаңнык ышкаш кээп дүшкен *эрликти көрдүм. ¹⁹ Мен силерге чыланнарны, хоралыг скорпион курттарны таптай базар эргени база дайзыныңарның күжүн бүрүнү-биле чагырар эргени бердим, ол бүгү силерге хора чедирбес. ²⁰ Ындыг-даа болза, буктарның силерге чагыртып турары дээш эвес, а силернин аттарыңарның дээрге бижиттингени дээш амыраңар».

Иисустун өөрүшкүзү

(Мф. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ол шакта *Ыдыктыг Сүлде Иисусту өөрүшкү-биле бүргептерге, Ол мынча дээн: «Ачай, дээр биле черниң Дээргизи! Бо чүүлдерни мерген угаанныглар болгаш эртем-билиглиглерден чажыргаш, чаштарга көргүскениң дээш, Сени алдаржыдып тур мен! Ийе, Ачай, Сээң күзел-сорууң ындыг болган.

²² Бүгү чүүлдү Адам Меңээ хүлээдип берген^h. Оглу Кым дээрзин Адазындан өске кым-даа билбес, а Адазы Кым дээрзин Оглундан база Оглунуң ону айтып бээрин күзээн улзундан өске кым-даа билбес». ²³ Оон өөреникчилеринче эргилип келгеш, чүгле олар дыңнаар кылдыр чугаалаан: «Силернин көрүп турар чүвөңерни көргөн карактар амыр-чыргалдыг-дыр! ²⁴ Силерге чугаалап тур мен: Бурганның хөй *медээчилери болгаш хааннар силернин көрүп турар чүвөңерни көрүксээн-даа болза, көрбээннер база силернин дыннап турар чүвөңерни дыңнаксаан-даа болза, дыңнавааннар».

Самария чурттуг буянның киж дугайында *угаадыглыг чугаа

²⁵ Ном-хоойлу тайылбырлакчыларының бирээзи туруп келгеш, Иисусту шенээр сагыштыг: «Башкы! Мөңгө амыдыралды салгап алып дизимзе, чүнү кылзымза экил?» – дээн.

²⁶ Иисус оон мынча деп айтырган: «Ыдыктыг *хоойлуда чүнү бижээнил? Канчаар номчуур-дур сен?»

²⁷ Демгизи мынча деп харыылаан: «Бодуңуң Бурганың Дээрги-Чаяакчыга бүгү-ле чүлдү-чүрээң-биле, бүгү-ле сеткил-сагыжың-биле, шыдаар-ла шааң-биле, бүгү-

^g10:17 10:1-де немелде тайылбырны көр.

^h10:22 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Бүгү чүүлдү Адам Меңээ бүзүрөп дааскан» деп сөстөрнин мурнунда «Өөреникчилеринче хая көрнүп келгеш, Ол мынча дээн» деп сөстөрни кириген.

10:16 Мф. 10:40; 25:45; Ин. 13:20; Гал. 4:14 10:17 Мк. 16:17; Аж.-ч. 5:16; 8:7; 16:18; 19:12

10:18 Иса. 14:12; Ажыд. 9:1; 12:8-9 10:19 Ыд. ыр. 90:13; Мк. 16:18; Аж.-ч. 28:3-5 10:20 Хост. 32:32; Ыд. ыр. 68:29; Евр. 12:23; Ажыд. 3:5 10:21 Иов 37:24; Иса. 29:14 10:22 Ин. 6:46; 7:29; 8:19; 10:15 10:23 Мф. 13:16-17 10:24 Евр. 11:13; 1 Пет. 1:10-12 10:25 Лк. 18:18

ле угаан-сарыылың-биле ынак бол», а оон ыңай: «Чаныңда кижиге бодуңга бодуң дег ынак бол».

²⁸ Иисус аңаа мынча дээн: «Сен шын харыыладың, ынчалдыр кылып чоруур болзунза, кезээ мөңгедэ амылыг арттар сен».

²⁹ Ынчалза-даа демгизи, бодун агартынар дээш, Иисустан айтырган: «А мээң ынак болур ужурлуум чанымда кижим деп кымыл?»

³⁰ Харызыңга Иисус мынча дээн: «Бир кижиге Иерусалимден Иерихонче бар чыткаш, орук ара дээрбечилер холунга кире берген. Олар ооң идик-хевин уштуп алгаш, эттеп-эттеп, ишти тынныг чыттырзын каапкаш барганнар. ³¹ Таварылга бооп, ол орук-биле Бурганның бир *бараалгакчызы кел чыткаш, демги кижини көрүп кааш, оруктуң өске кыдыы-биле оюп эрте берген. ³² Бир левит кижиге база-ла ол черге чедип келгеш, ону көрүп кааш, оруктуң өске кыдыы-биле оюп эрте берген. ³³ Оон Самария чурттуг бир кижиге чорук кылып чорааш, чыткан кижиге база таваржы берген. Ол ону көрүп кааш, кээргей берип, ³⁴ аңаа чедип бергеш, балыгларын эм үс болгаш арага-биле чуггаш, шарып берген. Оон бодунун элчигенинге олурткаш, аалчылар бажыңыңга эккеп, ону аңаа ажаап-карактап турган. ³⁵ А даартазында чоруп тура, аалчылар бажыңының эргелекчизинге ийи мөңгүн чоос бергеш, мынча дээн: „Бо кижини ажаап-карактап туруп көрөм, бир эвес чарыгдалың моон көвүдей берзе, дедир кел чыткаш, сенээ төлөп бээр мен“. ³⁶ Чүү деп бодаар сен, ол үш кижиниң кайызы дээрбечилер холунга кирген кижиниң эн ынак, чанында кижизи болганыл?»

³⁷ *Ном-хоойлу тайылбырлакчызы: «Аңаа энерелин көргүскен кижиге» – деп харыылаан.

Иисус ынчан аңаа: «Сен база ынчаар кылып чор» – дээн.

Мария биле Марфаның бажыңында

³⁸ Өөреникчилери-биле кады оруун уламчылап чорупкаш, Иисус бир-ле суурга чедип келген. Аңаа Марфа деп аттыг херээжен Ону бажыңынче чалап алган. ³⁹ Марфа Мария деп дунмалыг турган. Ол Дээрги Иисустуң буттарының чанынга олуруп алгаш, Ооң чугаазын дыңнап эгелээн. ⁴⁰ А Марфа аыш-чемин салып, дүвүрөп турган болгаш, Аңаа чоокшулай бергеш, мынча дээн: «Дээрги! Дунмамнын хамык ажылды менче чууй каапкаш олурары Силерге сагыш чованчыг эвес-тир бе? Менээ дуздалашсын деп аңаа чугаалап көрүңерем».

⁴¹ Дээрги Иисус мынча деп харыылаан: «Марфа, Марфа! Сен хөй-ле чүве дээш сагыш човап, дүвүрээр-дир сен. ⁴² А херектиг чүве чүгле чаңгыс. Мария эки үлүгнү шын шилип алган-дыр, ону ам оон хунаап аары болдунмас».

*Мөргүүрүнүң дугайында өөредиг

(Мф. 6:9-15; 7:7-11)

11 ¹ Бир-ле катап Иисус бир черге мөргүп олурган. Оон Ол мөргүлүн төндүрүптөргө, өөреникчилериниң бирээзи Аңаа мынча дээн: «Дээрги!

10:27 Ы. х. к. 6:5; 11:13; Ис. 22:5 **10:27** Лев. 19:18; Мф. 22:37; Мк. 12:30

10:28 Лев. 18:5; Рим. 10:5; Гал. 3:12 **10:32** Сан. 8:19 **10:33** 4 Хаан. 17:34; Ин. 4:9; 8:48

10:34 Иса. 1:6 **10:38** Ин. 11:1; 12:2 **10:39** Лк. 8:35 **10:41** Лк. 12:25 **10:42** Ыд. ыр. 15:5

Иоаннын бодунун өөреникчилерин мөргүл кылырынга өөреткени дег, бисти база мөргүп билир кылдыр өөредип калыңарам». ² Иисус өөреникчилеринге чугаалаан: «Мынча деп мөргүүр силер:

Адавыс!¹

Сээң адың алдаржызын,
Сээң Чагыргаң чедип келзин.

³ Амыдыраар хлеб-тараавысты
хүн бүрү биске хайырла.

⁴ Биске буруулуг кижиге бүрүзүн өршээривис дег,
бачыгтарывысты база биске өршээ!

Ол ышкаш күткүлгеге алыспас кылып каап көр!».

⁵ Оон Иисус оларга мынча дээн: «Силерниң кайы-бирээңер өңнүктүг дижек. Ол кижиге өңнүүңге дүн ортузунда чеде бергеш, аңаа мынча дээн дижек: „Өңнүк! Меңээ үш хлебтен чегдирип көр, ⁶ чүгө дээрге орук-суурга чораан эжим кирип келди, а менде ону чеггерери-биле салып бээр чүү-даа чок-тур“. ⁷ А демгизи бажыңындан мынча деп харыылаан-дыр: „Мени хөлзетпейн көр, эжик-хаалгам дүкчүп алдым, ажы-төлүм-биле кады удуп чыдыптывыс. Мен туруп, сеңээ хлеб ап берип шыдавас мен“. ⁸ Силерге чугаалап тур мен: бир эвес ол чүгле өңнүү-биле найыралы дээш, туруп кээп, хлевин бербес-даа болза, өңнүү оон салдынмайн, дилеп туруп берзе, чечени дилээн болдур, ынчаны аңаа бээр апаар.

⁹ Ынчангаш Мен силерге чугаалап тур мен: дилениңер – Бурган силерге бээр; дилеңер – тып аар силер; эжикти соктаңар – Бурган силерге ажыдып бээр.

¹⁰ Диленген кижиге бүрүзү алыр, дилээн кижиге бүрүзү тывар, эжикти соктаан кижиге бүрүзүңге ажыдып бээр.

¹¹ Силерниң аранарда балык айтырган оглунче балык орнунга чылан сунар ада бар бе?^k ¹² Азы чуурга айтырган оглунче скорпион сунар ада бар бе? ¹³ Бир-тээ, бузуттуг-бак-даа тургаш, ажы-төлүңерге буянныг белек берип шыдаар болзуңарза, силерниң дээрде Адаңар Оон диленгеннерге *Ыдыктыг Сүлдени бербес деп бе?»

Иисус болгаш *Веелзевул

(Мф. 12:22-30, 43-45; Мк. 3:20-27)

¹⁴ Бир-ле катап Иисус кижини үнү чок кылыр букту бир кижиден үндүр сывырыпкан. Ол бук үне бээрге, үнү чок кижиге чугааланып эгелээн, а аңаа

¹ **11:2** Өске бурунгу сөзүглелдерде 2-ги шүлүктө «Адавыс» эвес, а «Дээрде Адавыс» деп бижээн база «Дээрге дег, черге база Сээң күзел-сорууң чогуп бүтсүн» деп сөстөрнү немээн.

² **11:4** Азы: «Бисти шенелдеже кирибейн көр». Өске бурунгу сөзүглелдерде бо шүлүккө «Бузуттугдан бисти адырып көр» деп сөстөрнү немээн (Мф. 6:9-13 көр).

^k **11:11** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Хлеб айтырган оглунче даш сунар ада бар бе?» деп сөстөрнү немээн (Мф. 7:9 көр).

11:1 Мф. 11:2; Мк. 2:18; Ин. 1:35 **11:3** У. ч. 30:8 **11:4** Мф. 26:41

11:10 У. ч. 8:17; Мф. 18:19; 21:22; Мк. 11:24; Ин. 14:13-14; 1 Ин. 3:22; 5:14

11:13 Э. д. 6:5; Мф. 12:34 **11:13** Аж.-ч. 2:38

турган чон кайгап-харай берген. ¹⁵ Чамдык улус: «Иисус буктарның чагырыкчызы Веелзевулдуң күжү-биле оларны үндүр сывырып турар-дыр» – деп турган. ¹⁶ А өскелери, Иисусту күткүдер сагыштыг, дээрден кайгамчык демдек көргүзерин Оон дилээннер.

¹⁷ Ынчалза-даа Иисус ол улустуң сагыжын өтгүр билгеш, оларга мынча дээн: «Ишгинден аңгыланып эгелээн кандыг-даа күрүне сандарап-буураар, ол ышкаш аңгыланчып, кырышкан өг-бүле бүдүн турбас. ¹⁸ Бир эвес *эрлик база бодунга удур боду демисежир болза, оон күрүнези бүдүн туруп шыдаар бе? А силер Мени Веелзевулдуң күжү-биле буктарны үндүр сывырып турар дээр-дир силер. ¹⁹ Мен Веелзевулдуң күжү-биле буктарны үндүр сывырып турар болзумза, силерниң өөреникчилеринерге буктарны үндүр сывырар күштү кым берип турарыл? Ынчангаш өөреникчилериңер боттары силерни шииткей аан. ²⁰ А бир эвес Мен Бурганның күжү-биле буктарны үндүр сывырып турар болзумза, Бурганның Чагыргазы силерге ылап-ла келгени ол-дур.

²¹ Мөге-шыырак кижичепсегленгеш, бодунуң бажыңын камгалаар болза, оон эт-хөрөңгизи бүдүн-бүрүн артар. ²² А оон артык күштүг кижичепсээн хунаагаш, эт-хөрөңгизин олчалап аппаар.

²³ Мээн-биле кады эвес кижичепсээн Меңээ удур болур база Мээн-биле кады чыгбас кижичепсээн турар.

²⁴ Бук кижиден үне бергенде, амыр-дыш дилеп, суг чок черлерге тояп-тояп, дилээн чүвезин тыппайн баар. Ол ынчан: „Каапканым эрги бажыңымче дедир чана берейн“ – дээр. ²⁵ Оон демги кижичепсээн эглип келгеш, чурттап турган черин аштап-ширби, эдип-чазап каанын эскерер. ²⁶ Бук ынчан чоруткаш, бодундан артык каржы чеди букту эдертип эккээр, оон олар демги кижичепсээн кирип, аңаа чурттай бээрлер. Ынчан ол кижиниң байдалы мурнунда турганындан-даа дора апаар».

²⁷ Ол ону чугаалап турда, бир-ле херээжен чон аразындан дыңзыг үн-биле Аңаа: «Силерни божааш, эмзирип өстүрген ава амыр-чыргалдыг-дыр!» – дээн.

²⁸ Иисус: «Бурганның медээзин дыңнааш, ону сагып чоруур улус оон-даа амыр-чыргалдыг!» – деп харыылаан.

Иона *медээчинин демдээ

(Мф. 12:38-42; 16:1-4; Мк. 8:11-13)

²⁹ Чон эндере чыглып кээр, Иисус чугаалап эгелээн: «Ам чурттаан салгалдын будалганы кончуг-дур. Олар кайгамчык демдек-даа негеп турза, оларга Иона медээчинин бергенинден өске демдек турбас. ³⁰ Ниневия чурттугларга Иона боду бадыткал демдээ апарганы дег, бо салгалдың улузунга *Кижичепсээн Оглу база ындыг болур. ³¹ Мурнуу чүктүң кадыны Шииткел хүнүнде бо салгалдың улузу-биле кады турупкаш, оларны буруудады бээр, чүге дээр, ол кадын *Соломон хаанның мерген угаанның өөредиин дыңнаар дээш, черниң өске кыдындан кээп чораан-дыр. А ам мында Соломондан-даа артык улуг Кижичепсээн бар-дыр. ³² Ниневияның чурттакчылары бо салгалдың улузу-биле шииткел хүнүнде чаргылдажып туруп

11:15 4 Хаан. 1:2; Мф. 9:34; 10:25 **11:16** Мк. 8:11; 1 Кор. 1:22

11:19 Лк. 9:49; Аж.-ч. 19:13 **11:22** Иса. 49:24-25 **11:23** Лк. 9:50 **11:26** 2 Пет. 2:20

11:27 Лк. 1:48 **11:28** Ин. 13:17; Иак. 1:22; Рим. 2:13 **11:31** 3 Хаан. 10:1-13 **11:31** Мф. 12:6

келгеш, оларны шиидип каарлар, чүгө дээрге олар Ионаның суртаалын дыннааш, бачыдын билингеннер-дир, а ам мында Ионадан-даа артык улуг Кижиге бар-дыр».

Мага-боттуң чырыткызы

(Мф. 6:22-23)

³³ «Чырыткыны кывыскаш, кым-даа ону улус көрбөс черже чажыра салбас азы сава-биле дуй базырбас, харын бажыңче кирген улус чырыткы көрзүн дээш, колдуга салып каар. ³⁴ Мага-бодуңнуң чырыткызы – карактарың ол-дур. Карактарың кадык болза, бүгү мага-бодуңну база чырык долган болур; а карактарың четпестээн болза, мага-бодуңну база караңгы бүргээр¹. ³⁵ Ынчангаш бодуңда бар чырык караңгыже шилчий бербезин дээш, таптыг көр. ³⁶ Бүгү мага-бодуңну чырык долган база ында чаңгыс-даа караңгы кезек чок болза, чырыткынын сени херелдендир чырытканы дег, бүгү бодуң херелдендир чырый бээр».

*Фарисейлер болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчыларын буруу шапканы

(Мф. 23:1-36; Мк. 12:38-40; Лк. 20:45-47)

³⁷ Иисус ону чугаалап доозупканда, бир фарисей Ону бажыңчыне дүштеки чем чири-биле чалаан. Ол чедип келгеш, хөлөстөп чыдып алган. ³⁸ Иисустуң кемненир бетинде холдарын чуп албаанын көргөш, фарисей кайгай берген.

³⁹ Ынчалза-даа Дээрги Иисус анаа мынча дээн: «Ийе, силер, фарисейлер, аяктаваанарның даштын аштап-арыглап-даа турзунарза, ишти-хөңнүнерни чазый-харам чорук болгаш бузут долган-дыр. ⁴⁰ Сарыыл чоктар! Даштын чаяган Бурган иштин база чаяган болбас чүве бе? ⁴¹ Аяк-саваңарда бар хамык чүвени ядыларга үлөп бериптиңер, ынчан бүгү бодуңар арыгланы бээр.

⁴² Фарисейлер, ат болур силер, чүгө дээрге рута, мята болгаш өске-даа үнүштеринер дүжүдүнүң оннун бир кезиин Бурганга берип-даа турзунарза, чөптүг чорукту болгаш Бурганның ынакшылын тооп көрбөс-тир силер. Баштайгызын кылыр ужурлуу шың, ынчалза-даа сөөлгүзүн кылыры эң чугула.

⁴³ Фарисейлер, ат болур силер, чүгө дээрге *синагогаларга хүндүткелдиг дөрге олурарыңга болгаш улус чыгыр шөлдерге мактал-хүндү алырыңга ынак-тыр силер. ⁴⁴ Ат болур силер, чүгө дээрге демдектеп кагаан чевелгерге дөмей-дир силер – улус оларны билбейн таптай басып, бужартадып турар».

⁴⁵ Иисус ынча дээрге, ном-хоойлу тайылбырлакчыларының бирээзи: «Башкы! Ону чугаалааш, Силер бисти база хомудадыптыңар» – деп чугаалаан.

⁴⁶ Ынчалза-даа Иисус мынча дээн: «Ном-хоойлу тайылбырлакчылары, силер база ат болур силер, чүгө дээрге кижилерге угдунмас аар чүьктү чүктедип кааш, оларга дузалаары-биле чаңгыс салаанар безин шимчетпес-тир силер. ⁴⁷ Ат болур силер: Бурганның медээчилериниң чевелгеринге тураскаалдар тургузуп турар-дыр силер, а оларны силерниң-не ада-өгбөнер өлүрүп каан болгай. ⁴⁸ Силер ооң-биле ада-өгбөнерниң үүлгеткен херектерин чүүлзүнгениңерни херечилээниңер ол-дур: олар

¹11:34 «Кадык карак» деп көжүргөн уткалыг чугаа иудей чонда чаагай сеткилли көргүскен, а «Четпестээн карак» – чазый-харам чорукту көргүскен боор (Ы. х. к. 15:9 көр).

медээчилерни өлүрүп каан, а силер медээчилерниң чевеглеринге тураскаалдар тургузуп турар-дыр силер. ⁴⁹ Ынчангаш Бурганның мерген угааны чугаалаан болгай: „Оларже медээчилерим болгаш *элчиннеримни чорудуп берейн; ынчан олар чамдыбын өлүрүп каарлар, а өскелерин истеп-сүрө бээрлер“.

^{50–51} Бо салгалдың улузун бүгү медээчилерниң делегейни чаяганындан бээр төгүлгөн ханы дээш: Авелдин өлүмүндөн эгелээш, *өргүл салыр бедигээш биле *Бурганның өргээзиниң аразынга өлүрткөн Захарияның өлүмүнгө чедир – кеземчеге онааштырар. Ийе, бо салгалдың улузу, ол бүгү дээш кеземчеге онаажырыңарны чугаалап тур мен.

⁵² Ном-хоойлу тайылбырлакчылары, ат болур силер, чүгө дээрге билиглерден дүлгүүрнү холгаарлап, хунаап алгаш, боттарыңар-даа билиг чедип албаан, өскелерниң-даа ону чедип алырынга шаптыктаан-дыр силер».

⁵³ Исус сөзүн доозупкаш, чоруп турда, ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер Аңаа аажок ажынып-хорадап, хөй-ле айтырыглар салып, ⁵⁴ Оон аксындан үнгөн сөстөр дозуп шаг болганнар.

Ийи арынның чорукка удур сагындырыг

12 ¹ Ол аразында хөй муң чон чыгып келгеш, үңмерлежип, бот-боттарын иткилежип турган. Исус баштай Бодунуң өөреникчилеринге чугаалап эгелээн: «Фарисей ажыткыдан азы ийи арынның чоруктан кичээнип чорунар. ² Көстү бербес хире чажыт чүү-даа чок база илерей бербес хире бүдүү чүү-даа чок. ³ Ындыг болганда, силерниң караңгыда чугаалаан чүвөңөр хүн чырыбында дыңналы бээр, а чажыт өрээлге сымыранган чүвөңөр бажың кырындан шупту улуска чарлаттына бээр».

Кижилерден кортпаңар

(Мф. 10:17-20, 28-33)

⁴ «Мээң өңүктерим, силерге чугаалап тур мен: кижилерден кортпаңар, олар чүглө мага-ботту өлүрүп каар, оон ыңай силерге чүнү-даа кылып шыдавас.

⁵ Кымдан коргар ужурлууңарны силерге чугаалаайн: силерни өлүргөш, оон *тамыже киир октаптар эрге-чагыргалыг Бургандан коргуп чоруңар. Ийе, Оон коргар ужурлууңарны силерге чугаалап тур мен.

⁶ Беш бора-хөкпешти ийи чес чоос-биле садып албас ийикпе? Ынчалза-даа оларның чаңгызын-даа Бурган утпаан болдур ийин. ⁷ А Бурган силернин бажыңарда дүктерни безин санап каан деп билип алыңар. Ынчангаш кортпаңар, силер эндерик хөй бора-хөкпештерден үнелиг силер.

⁸ Силерге чугаалап тур мен: Мени улус мурнунга ажы-биле хүлээп көөр кижини *Кизи амытан Оглу Бурганның төлээлериниң мурнунга база ажы-биле хүлээп көөр. ⁹ А Менден улус мурнунга ойталаар кижиден Мен база Бурганның

11:48 Аж.-ч. 7:51-52 **11:49** Мф. 21:35 **11:50-51** Неем. 9:26; Ажыд. 18:24

11:50-51 Э. д. 4:8; 1 Ин. 3:12; Евр. 11:4 **11:50-51** 2 Чыл. 24:21 **11:54** Лк. 20:20 **12:1** Мф. 16:6; Мк. 8:15; 1 Кор. 5:7-8 **12:2** Мф. 10:26; Мк. 4:22; Лк. 8:17 **12:4** Ыд. ыр. 55:5; 117:6; У. ч. 29:25; Иса. 51:7, 12 **12:5** Евр. 10:31 **12:7** Мф. 6:26; 12:12 **12:8** Рим. 10:9; Ажыд. 3:5

төлээлериниң мурнунга ойталаар мен. ¹⁰ Кижиге амытан Оглунга удур сөс сөглээн кижиге бүрүзү өршөөл алып, а *Ыдыктыг Сүлдени бак сөглээр кижиге өршөөл турбас.

¹¹ Силерни *синагаларже, чагырыкчылар болгаш эрге-чагырга ээлээн кижилер мурнунче эккелзе, чүнү чугаалаарыл база канчаар камгаланырыл деп сагыш човаванар. ¹² Ыдыктыг Сүлде ол өйде чүнү чугаалаарын силерге өөредип каар».

Эт-хөрөңги дугайында сагыш човаашкын

(Мф. 6:19-21, 25-34)

¹³ Чон аразындан бир кижиге Иисуска: «Башкы! Салгап алган өнчүвүстү мээң-биле үлежир кылдыр акымга чугаалап көрүңерем» – дээн.

¹⁴ А Ол демги кижиден: «Өңүк, силерни шиидер азы өнчүңер үлээр эргени Меңээ кым берген чүвөл?» – деп айтырган. ¹⁵ Ооң соонда улуска мынча дээн: «Көрдүңер бе, алыксак-чиксек чоруктан кичээнип чоруңар, кижиниң амыдыралы ооң эт-хөрөңгизиниң элбээнден хамаарышпас болгай».

¹⁶ Оон Иисус оларга *угаадыглыг чугаа чугаалап берген: «Бир бай кижиниң шөлүңге чагай дүжүт үңген. ¹⁷ Ол ынчан иштинде бүдүү боданган: „Канчаар кижиге боор мен? Дүжүдүм шыгжаар черим чок болгай“. ¹⁸ Оон шиитпирлеп аптыр: „Мынчаар кылыптайн адырам: бодумнун бар-ла аңмаарларымны бускаш, чаа, алгыг аңмаарлардан тудуп алгаш, ынаар бүгү тараамны база эт-хөрөңгимни чыып алың. ¹⁹ Ынчангаш бодумга мынча дээн: „Сенде хой чылдарда үзүп-төтпес эндерик эртине-байлак шыгжаттыңан-дыр – чыргап-таала, ижип-чи база хөглө“.

²⁰ Ынчалза-даа Бурган аңаа мынча дээн: „Сээденмей! Бо дүңе-ле амы-тынынны сенден алгаш баар-дыр; чыып-шыгжап алган ол чүвөл кымга дуза чедирерил?“ ²¹ Эртине-байлакты бодунга чыып ап чоруур, а Бурганның мурнунга ёзулук байлакшыл чок кижиге ындыг салымга таваржыр».

²² А өөреникчилеринге Иисус мынча дээн: «Ынчангаш Мен силерге чугаалап тур мен: амыдыраар дизе, чүнү чиирил деп; мага-бодуңарга-даа чүнү кедерил деп сагыш човаванар. ²³ Амыдырал чүглө аыш-чемден хамаарышпас, а мага-боттун чагай чоруу чүглө хептен хамаарышпас. ²⁴ Каарганнарже көрүп көрүңер даан: олар тараа-даа тарывас, дүжүт-даа ажаавас-тыр, оларда аңмаарлар-даа, тараа урар черлер-даа чок-тур, ындыг-даа болза, Бурган оларны ашкарып-чемгерип турар-дыр. А силер куштардан оранчок үнелиг болгай силер. ²⁵ Силерниң араңардан кайыңар ол бүгү дээш сагыш човааш, назынын оода-ла бир шак хире узадып шыдааныл? ²⁶ Бир-тээ ыя ол-даа хирени кылып шыдавас болзуңарза, арткан хамык чүвө дугайында сагыш човаан херээңер чүл?»

²⁷ Лилия чечектерниң канчаар өзөрүн бодап көрүңер даан: ажылдавас, аргыттынмас ышкажыктар, ынчалза-даа *Соломон хаан безин бодуң бүгү өндүр-чаагайы-биле ол чечектерниң оода кайы-бирээзи дег кетгинип көрбээнин

^m12:25 Азы: «Силерниң араңардан кайыңар, сагыш човааш, дурт-сынын оода-ла бир кыры дурту хире узадып шыдааныл?»

12:9 Мф. 25:12; 1 Ин. 2:23; 2 Тим. 2:12 12:10 Мф. 12:31-32; Мк. 3:29 12:12 У. ч. 16:1

12:15 1 Тим. 6:6-10 12:15 Хост. 20:17; Ыд. ыр. 61:11 12:19 Иса. 22:13

12:20 Ыд. ыр. 38:7; Эккл. 2:18; 6:2 12:21 1 Тим. 6:18 12:22 Флп. 4:6; 1 Пет. 5:7

12:24 Мф. 10:31; 12:12 12:27 3 Хаан. 10:4-7

силерге чугаалап тур мен. ²⁸ Шөлде бөгүн бар, а даарта суугуже киир октатгына бээр оът-сигенни безин Бурган ынчаар хепкерип турар болганда, а силерни кайы хире хепкерер деп бодаар силер, биче бүзүрелдиглер!

²⁹ Ынчангаш силер: „Чүнү чиир азы чүнү ижер улус боор бис?“ – деп сагыш човаанар, ол дээш ажаанзыраванар. ³⁰ Бо делегейниң улuzu ол бүгү дээш хөлзеп чоруур. А Дээрде Адаңар ол бүгү силерге херек дээрзин билир. ³¹ Ынчангаш силер Ооң Чагыргазынга башкартырын кызыңар, а Ол силерге бо бүгүнү бээр.

³² Кортпайн көр, бичежек кодан-сүрүүм! Силерниң Адаңар Чагырганы силерге бээрин күзеп турар болгай. ³³ Эт-хөрөнгиңерни саткылапкаш, ядыыларга үлөп бериптиңер. Боттарыңарга эргижиреп-элевес барба-савалардан кылып алыңар, эвээжеп төнмес эргине-байлакты дээрлерге чыып алыңар; аңаа олче оор-даа чоокшулаवास, үзүт-ховаган-даа ону үгдередип чивес. ³⁴ Чүге дээрге силерниң эргине-байлааңар кайда болдур, чүректериңер база ында болур».

Кезээде белен удувас чалча

(Мф. 24:45-51)

³⁵ «Кезээде белен болунар: кеткен хевинер куржанып алгаш олурунар, колдуда чырыткыңар хып турар болзун. ³⁶ Боттарының дээргизи куда доюндан келгеш, эжик соктаарга, дораан ажыдып бээр дээш, ооң чанып кээрин манап оорар чалчаларга дөмей болунар. ³⁷ Дээргизи чедип кээрге, бут кырында одуг манап турар чалчалар амыр-чыргалдыг. Силерге алыс шынын чугаалап тур мен: ол дээрги чалчаның хевин кеткеш, оларны столга олуртуп алгаш, боду оларга бараан болур. ³⁸ Дээргизи дүн ортузунда азы оон-даа орай өйде чедип келгеш, оларның одуг-сергек олурарын көрүп каар чалчалар амыр-чыргалдыг. ³⁹ Мону база билип алыңар: бажың ээзи каш шакта оор кээрин билир турган болза, бодунуң бажыңын оорлаттырбас ийик. ⁴⁰ Силер база белен болуңар, чүге дээрге Кижини амытан Оглу силерниң манаваан шагыңарда чедип кээр».

⁴¹ Пётр ынчан: «Дээрги! Бо угаадыгыг чугааны чүгле биске чугаалап тур силер бе азы шупту улуска бе?» – деп айтырган.

⁴² Дээрги Иисус мынча дээн: «Шынчы болгаш сарыылдыг ажыл-херек эргелекчизи кандыг болурул? Бажың ээзи чалчаларының бирээзин өскелеринин бажыңга салгаш, оларга аъш-чемни чогуур үезинде үлээр кылдыр томуйлап каан дижик. ⁴³ Ээзи чедип келгеш, ооң ынчалдыр кылып турарын көрүп каар болза, ол эргелекчи амыр-чыргалдыг. ⁴⁴ Алыс шынын силерге чугаалап тур мен: ээзи ону бүгү ээлээн чүвезиниң бажыңга олуртуп каар. ⁴⁵ А бир эвес ол эргелекчи чалча бодунга боду: „Мээң дээргим ам дораан келбес-ле болгай“ – дээш, өске эр, херээжен чалчаларны эттеп-соп, ижип-чип, эзиртир арагалап эгелээн дижик. ⁴⁶ Ындыг чалчаның ээзи ооң манавааны хүнде база бодавааны шакта чедип келгеш, ону чула кезеткеш, бүзүрел чок өске улус-биле дөмей аажылаар.

⁴⁷ Дээргизиниң күзел-соруун билир хирезинде-ле, белен эвес болган азы дээргизиниң аңаа чугаалап каанын ёзуугаар кылбайн барган чалча сылба шаптырар.

12:28 Мф. 8:26; 14:31; 16:8 12:31 Ыд. ыр. 36:4 12:32 Иса. 40:11; Ин. 10:16

12:32 Лк. 22:29 12:33 Мф. 19:21 12:33 Лк. 18:22 12:36 Ажыд. 3:20

12:39 2 Пет. 3:10; 1 Фес. 5:2 12:43 Мф. 25:21; Ин. 13:17 12:45 Мф. 25:5

⁴⁸ А ээзиниң күзел-соруун билбейн, кеземчеге чүүлдежир үүлгедиг кылган чалча эвээш кеземче алып. Кымга хөйүнү берген болдур, оон хөйүнү айтырар база кымга хөйүнү бүзүрөп дааскан болдур, ооң харыысалгазы улуг болур».

***Христос – аңгылажышкынның чылдагааны**

(Мф. 10:34-36)

⁴⁹ «Мен черге от кыпсыр дээш чедип келдим, ол оттуң шагда-ла өөскүй бээрин күээрим аттыг! ⁵⁰ Сугга суктурган кижиге дег, хилинчээмге суктурар ужурлуг мен, оон боттанырын манааш, Мээң халаазырап турарымны кандыг дээр!

⁵¹ Силер Мени черге амыр-тайбың бээр дээш келген деп бодадыңар бе? Чок! Харын аңгылажышкын бээр дээш чедип келдим. ⁵² Моон соңгаар беш кижилиг өг-бүле аңгыланчы бээр: үжү ийизинге удур база ийизи үжүнге удур апаар. ⁵³ *Адазы оглунга удур болгаш оглу адазынга удур; иези уруунга удур болгаш уруу иезинге удур; кунчуу кеннинге удур болгаш кенни кунчуунга удур апаар*».

Үениң демдээ

(Мф. 5:25-26; 16:2-3)

⁵⁴ Иисус чонга мынча деп турган: «Барыын чүктен кара булуттуң көдүрлүп кел чыдарын көргөш, силер ол дораан: „Чаъс чаар-дыр“ – дээриңерге, удавайн чаъс чайы бээр ийик чоп. ⁵⁵ Мурнуу чүктен хат хадып келгенин эскергөш, силер: „Изиир-дир“ – дээриңерге, ылап ындыг болур ийик чоп. ⁵⁶ Ийи арынныглар! Чер биле дээрже көргөш, агаарның кандызын билип каар хиреңерде, бо үениң кандызын канчап билип шыдавас силер? ⁵⁷ Шын кайдазын чүге боттарыңар шиитпирлей албас силер?»

⁵⁸ Сээң-биле чаргылдажып, сени буруудаткан кижиге биле шииткел черинче бар чыткаш, орук ара ооң-биле эптежип аарын оралдаш, оон башка ол сени шииткекчиге эккээр, а шииткекчи херектеннер таңныылынга хүлээдип бээр, а ол кара-бажыңче кирип октаптар. ⁵⁹ Сеңээ чугаалап тур мен: сөөлгү үүрмек чоозунду кактап тургаш, өрөңни төлөп бербээн шаанда, оон үнүп шыдавас сен».

Өлбөс дээш, бачыдынар минниңер

13 ¹ Ол өйде аңаа турган чамдык улус Иисуска чедип келгөш, Бурганга өргүл кылып тура, Пилат чагырыкчыга өлүртүп каан Галилея чурттуглар дугайында Аңаа чугаалаан чүве-дир. ² Иисус мынча деп харыылаан: «Ынчаар когараанын бодаарга, ол Галилея чурттуглар арткан бүгү галилейжилерден бачыттыг турган деп бодадыңар бе? ³ Силерге чугаалап тур мен: чок! Ынчалза-даа бачыдынар миннип, Бурганче ээлбөс болзуңарза, шуптуңар база ынчалдыр өлүр силер. ⁴ Азы Силоамның суургазы кырынче кээп уजारга, өлүр бастыртып каан он сес кижиге база Иерусалимниң арткан бүгү чурттакчыларындан улуг буруулуг болган деп бодадыңар бе? ⁵ Силерге чугаалап тур мен: чок! Ынчалза-даа бачыдынар миннип, Бурганче ээлбөс болзуңарза, шуптуңар база ынчалдыр өлүр силер».

Чимизи чок фи́га ыяжының дугайында *угаадыглыг чугаа

⁶ Оон Иисус мындыг угаадыглыг чугаа чугаалаан: «Бир кижиниң шөлүнге фи́га ыяжы өзүп үнүп турган. Оон ол ыяжының чимизин чыып аары-биле чеде бээрге, чүү-даа үнмээн болган. ⁷ Ол ынчан чимистиг үнүштер ажаакчызынга мынча дээн: „Көрөм, мен бо фи́га ыяжының чимизин чыып аары-биле үш чыл улай келгеш, куруг болдум; ам ону кезип каавыт! Хей-ле чер ээлеп турган херээ чүл ооң?“

⁸ Ынчалза-даа демгизи аңаа мынча дээн: „Дээрги! Ону ам-даа бир чылда арттырып каап көрүңерем. Мен ооң черин үлдүрерткеш, чемишчидер мен. ⁹ Келир чылын чимизин берип эгелээр чадавас, а бербес болза, ону кезип кааптыңар“».

Херэежени *амыр-дыш хүнүнде экирткени

¹⁰ Иисус амыр-дыш хүнүнде *синагогаларның бирээзинге суртаал кылып турган. ¹¹ Аңаа аарыынга алыскаш, бүшкүгүр апарган херэежен кижиге турган. Ол херэежени аарыыр кылып каан бук он сес чыл дургузунда хөндүрлүр арга бербээн чүве-дир. ¹² Иисус ону көрүп кааш, кый депкеш: «Херэежен, бодунуң аарыыңдан адырылган-дыр сен» – дээн. ¹³ Оон Ол холдарын аңаа дегзиптерге, херэежен доп-дораан хөндүрлү бергеш, Бурганны алдаржыдып эгелээн.

¹⁴ Синагога даргазы ынчан Иисустуң амыр-дыш хүнүнде кижиге экирткенинге хорадап, чонга: «Ажылдазын дээн алды хүн бар-дыр, эмненири-биле амыр-дыш хүнүнде эвес, а ол хүннерде кээп туруңар» – дээн.

¹⁵ Дээрги Иисус аңаа мынча деп харыылаан: «Ийи арынныглар! Силерниң кайыңар-даа бодунуң шарызын азы элчигенин амыр-дыш хүнүнде кажаада турар черинден чежип алгаш, суггарары-биле чедип аппаратас ийик бе? ¹⁶ Ынчаарга *эрликтин мырыңай он сес чыл дургузунда хүлүп келгени *Авраамның бо уруун амыр-дыш хүнүнде ол хүлүг-бегинден хоставаас турган бе?»

¹⁷ Иисус ону чугаалаан соонда, Аңаа удурланып турган улус шуптузу ыядып-човай берген, а бүгү чон Иисустуң кылып турганы кайгамчык ажыл-херээ дээш өөрүп турган.

Горчица үрезини болгаш ажыткы дугайында угаадыглыг чугаалар

(Мф. 13:31-33; Мк. 4:30-32)

¹⁸ Оон Иисус мынча дээн: «Бурганның Чагыргазы чүге дөмейил база Ону чүнүң-биле дөмейлей көөр мен? ¹⁹ Ол бир кижиниң сесерлиинге тарып алганы хензиг горчица үрезининге дөмей-дир, ол үрезин өзүп келгеш, улуг ыяш дег апаарга, дээрниң куштары безин ооң будуктарынга уя тудуп алганнар».

²⁰ Оон улаштыр мынча дээн: «Бурганның Чагыргазын чүнүң-биле дөмейлей көрейиң? ²¹ Херэежен кижиниң дыка хөй далганга холааш, бүгү далган хөөй бергигеже чедир булгап турары ажыткыга Ол дөмей-дир».

13:6 Иса. 5:2; Мф. 21:19; Мк. 11:13 **13:7** Мф. 7:19; Лк. 3:9 **13:10** Мф. 4:23; Мк. 6:2

13:13 Ыд. ыр. 144:14; 145:8 **13:14** Лк. 8:41; Аж.-ч. 13:15; 18:8 **13:14** Хост. 20:9

13:15 Лк. 14:5 **13:17** 1 Пет. 3:16 **13:19** Мф. 17:20; Лк. 17:6

13:19 Иез. 17:23; 31:6; Дан. 4:9 **13:21** 1 Кор. 5:6; Гал. 5:9

Тар эжик-хаалга*(Мф. 7:13-14, 21-23)*

²² Иисус хоорайлар, суурлар таварты, орук ара чонну өөрөтпишаан, Иерусалимче шиглей чоруп олурган. ²³ Бир-ле кижиги Оон: «Дээрги, камгалал алыр кижилер чүглө каш санныг бе?» – деп айтырган.

²⁴ Иисус мынча деп харыылаан: «Бурганның Чагыргазынче тар эжик дамчыштыр эрте бээрин кызыдыңар, чүгө дээрге хөй кижиги ынаар кирерин оралдажыр, ынчалза-даа шыдавас дээрзин силерге чугаалап тур мен. ²⁵ Бажың Ээзи бир-ле туруп келгеш, эжиин хаап аарга, силер даштыгаа туруп калгаш, эжик соктап: „Дээрги, биске ажыдып көрүңерем!“ – деп чангыр силер.

А Ол мынча деп харыылаар: „Мен силерни-даа, кайыын келгениңерни-даа билбес мен“.

²⁶ Ынчан: „Бис Силер-биле кады ижип-чип турдувус чоп, Силер кудумчуларывыска бисти өөредип турдунар чоп“ – дээр силер.

²⁷ А Ол мынча деп харыылаар: „Мен силерни-даа, кайыын келгениңерни-даа билбес мен, бузуттуг херектер үүлгедикчилери, дөгөрөнөр Менден ырап чорунар!“

²⁸ Авраам, Исаак болгаш Иаковтуң база бүгү *медээчилерниң Бурганның Чагыргазында турарын, а силерни Оон үндүр ойдадып турарын көрүп каар силер. Ынчан ыглап-сыктап, дижиңер кыжырадыр силер. ²⁹ Чөөн болгаш барыын чүктен, соңгу болгаш мурнуу чүктен улус чедип келгеш, Бурганның Чагыргазынга дойга олурар олуттарын ээлеп алыр. ³⁰ Ынчаарга амгы амыдыралда сөөлгүлөр аңаа баштайгылары апаар, а ам баштайгылар – сөөлгүлери апаар».

Иисустуң Иерусалим дээш кажыыдалы*(Мф. 23:37-39)*

³¹ Ол өйдө Иисуска элээн каш фарисей чедип келгеш: «Бо черге турбайн, өске-бир черже чоруй барыңар, чүгө дээрге Ирод Силерни өлүрөр деп тур!» – дээннер.

³² Ол мынча деп харыылаан: «Баргаш, ол хоралыг дилгиге Менден мындыг сөс чедиринер: „Мен бөгүн болгаш даарта буктарны үндүр сывырар база улусту экиртир мен, а үшкү хүнде ажыл-херээмни төндүрөр мен“.

³³ Ындыг-даа болза, Мен бөгүн, даарта болгаш соңгузу хүн оруум уламчылаар ужурлуг мен, чүгө дээрге Бурганның медээчизи Иерусалимниң даштынга өлүр деп чүве турбас ужурлуг!

³⁴ О, Иерусалим, Иерусалим! Бурганның медээчилерин өлүрүп турар, сенче чорутканнарны даш-биле соккулап каар хоорай! Куштуң чаш төлдерин чалгынының адаанга чыып аары дег, Мен чеже катап Иерусалимниң чурттакчыларын чыып аарын күзедим, ынчалза-даа силер ону күзевединер!

³⁵ Ол-дур эвеспе, силерниң *өргээңер ээн кагдынган-дыр. „Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден кел чыдар Кижиги алгадып-йөрээтсин!“ – деп чугаалай бээринер үе-шаг келбээн шаанда, Мени ам көрбөзиңерни силерге чугаалап тур мен».

13:25 Мф. 25:11-12 **13:27** Ыд. ыр. 6:9 **13:28** Мф. 8:12 **13:29** Мф. 8:11; Эф. 3:6

13:30 Мф. 19:30; 20:16; Мк. 10:31 **13:31** Лк. 3:1; 9:7 **13:34** 2 Чыл. 24:21; Неем. 9:26; Аж.-ч.

7:52 **13:34** Ы. х. к. 32:11-12; Руф 2:12; Ыд. ыр. 146:2 **13:35** Ыд. ыр. 117:26; Лк. 19:38

Иисус фарисейнин бажыңында

14 ¹Бир-ле катап *амыр-дыш хүнүндө Иисус бир дарга фарисейнин бажыңыга чөмөненир дээш чедип келген. *Фарисейлер Иисустун чүнү кылырын кичээнгейлиг хайгаарап турганнар. ²Оон мурнунга суг ыжыындан хаваңнап аараан кижиг олурган. ³Иисус ынчан фарисейлер болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчыларындан мынча деп айтырган: «Амыр-дыш хүнүндө улус экиртирин ыдыктыг *хоойлу чөпшээрээр бе?»

⁴Олар ыгытташпаан.

Иисус ынчан демги кижиге холун дээскеш, экиртип кааш, бажыңынче чорудупкан. ⁵Оон оларга мынча дээн: «Силерниң бирээнерниң оглу азы шарызы-даа амыр-дыш хүнүндө кудукче кире берген болза, таанда-ла ол-ла дораан баргаш, ушта тыртып албас силер бе?»

⁶Олар анаа удур чугаалаптар чүве тыппааннар.

Аалчыларга болгаш бажын ээзинге угаадыг

⁷Чалаткан аалчыларның чамдыызы стол артынга эң хүндүлүг олуттарны шилип ап турарын эскерип кааш, Иисус оларга *угаадыглыг чугаа чугаалаан: ⁸«Куда доюнче сени чалаар болза, эң хүндүлүг олут ээleve, сенден-даа алдар-хүндүлүг кым-бир кижиге база чалаткан туруп болур болгай. ⁹Ынчан сени болгаш ол кижини чалаан ээ кижиге сенээ чедип келгеш: „Бо кижиге олудуң чайлап бер“ – дээр болгай. Сен кочу-шоотка кирип, бажың ээзинден эң ырак олут ээлээр апаар сен. ¹⁰Сени дейже чалаар болза, аңаа чеде бергеш, дөрдөн эң ырак олутту ээлеп ал, ынчан сени чалаан ээ кижиге сенээ келгеш: „Өңнүк, оон чоок черже олуруп ал“ – дээрге, бүгү чалаткан аалчылар мурнунга алдар-хүндүн улгады бээр. ¹¹Бодун өрү көрдүнер кижиге бүрүзү дора көрдүрер, а бодун дора көргөн кижиге бүрүзү өрү көдүртүр».

¹²Оон Иисус Ону чалаан бажын ээзинге мынча дээн: «Дүштеки азы кежээки дейлаашкынче улус чалап тура, харыы чалаашкын кылып, сенээ орнун тургузуп берип шыдаар эш-өөрүңнү, акы-дуңмаңны, төрелдериңни азы бай кожаларыңны чалаары-биле кызыгаарланма. ¹³А аалчылар чалап тура, ядыылар, бертик-бежелдер, аскак-бүскектер болгаш согурларны чала. ¹⁴Ынчан амыр-чыргалдыг болур сен: оларның сенээ харыы тудуп, өөрүп четтиргенин илередир харыы чок, ынчангаш чөптүг-шынныг кижилер катап дирлир өйде Бурган сени шаңнаар».

Улуг дой дугайында угаадыглыг чугаа

(Мф. 22:1-10)

¹⁵Ону дыңнап кааш, Иисус-биле кады хөлестеп чытканнарның бирээзи Анаа: «Бурганның Чагыргазыңга аштанып-чөмөненир кижиге амыр-чыргалдыг-дыр!» – дээн.

¹⁶Иисус аңаа мынча деп харыылаан: «Бир кижиге улуг дой кылгаш, дыка хөй аалчы чалаан. ¹⁷Дойлаар үе кээрге, ол чалатканнарже бодунуң чалчазын: „Чедип

14:1 Лк. 6:7; 20:20 **14:3** Мф. 12:10; Мк. 3:4 **14:5** Лк. 13:15 **14:7** Лк. 11:43

14:8 У. ч. 25:6-7 **14:11** Мф. 23:12; Лк. 18:14 **14:14** 1 Кор. 15:23; 1 Фес. 4:16

14:15 Ажыд. 19:9

келиңер, хамык чүве шагда-ла белен“ деп сөгледире-биле чорудупкан. ¹⁸ Ынчалза-даа шупту чалаткан улус бир аай ойталап эгелээн. Биргизи мынча дээн: „Мен шөлде чер садып алдым, ону барып көөрү меңээ чугула апарды, буруудатпайн көрөм“. ¹⁹ Өскези мынча дээн: „Мен беш эжеш шары садып алгаш, оларны шенеп көөрү-биле чоруптум, буруудатпайн көрөм“. ²⁰ Үшкүзү мынча дээн: „Мен мырыңай чаа өгленип алдым, ынчангаш кээп шыдаvas-тыр мен“.

²¹ Чалча ээп келгеш, ээзинге шупту чүвени чугаалаан. Бажың ээзи ынчан ажына бергеш, чалчазыңга мынчаар дужааган: „Хоорайның хамык улуг-биче кудумчуларын шалыпкын эргий кезээш, бүгү-ле ядыы, бертик-бежел, согур болгаш аскак-бүскек улусту бээр эдертип эккел“.

²² Чалказы оон: „Силерниң дужаалыңарны күүсеттим, ынчалза-даа хос олуттар ам-даа бар-дыр“ – деп чугаалаан.

²³ Дээрги чалчазыңга мынча дээн: „Орук-кокпаларны эргий кезээш, мээн бажыңымны аалчылар дола бээр кылдыр, бүгү-ле душкан улунуңу албадал-биле бээр эккел. ²⁴ Сеңээ чугаалап тур мен: баштай чалааным улустуң кайызы-даа ам мээң доюмга келбес“».

Иисустуң өөреникчизи болуру

(Мф. 10:37-38)

²⁵ Иисус-биле кады мөөң чон чоруп олурган. Ол чонче эргилип келгеш, мынча дээн: ²⁶ «Мени эдерип чоруур дээн, ынчалза-даа ада-иезинге, кадайыңга, ажы-төлүңге, ха-дунмазыңга болгаш харын-даа бодунуң амы-тыныңга ынаа Меңээ ынаандан артык кижиге бар болза, ол Мээң өөреникчим болуп шыдаvas. ²⁷ Бодунуң белдир-ыяжын чүктөп чорбас база Мени эдерип чорбас кижиге Мээң өөреникчим болуп шыдаvas.

²⁸ Силерниң араңардан бир-ле кижиге таңныыл суургазы тудуп аар дээн дижик. Ол баштай олуруп алгаш, тудугну төндүреринге акша-хөренгизи четчирин билип алыр дээш, бүгү чарыгдалдарын санаvas чүве бе? ²⁹ Оон башка, ол кижиге суурганың таваан салып алгаш, төндүр тудуп шыдаvain барза, ындызын көргөн бүгү улус: ³⁰ „Бо кижиге тудугну эгелеп кааш, төндүрер харыы чок болду“ – дижиң, ону шоодар болгай.

³¹ Азы бир хаан өске хаанга удур дайылдажып үнер дээн дижик. Ол баштай олуруп алгаш, олче 20 000 шериглиг кел чыдар удурланыкчызыңга удур 10 000 шериглиг чаалажып шыдаар-шыдаvasын боданмас чүве бе? ³² Бир эвес оон чаалажыр харыы чок болза, удурланыкчызы ам-даа ырак чорда, тайбың керээзиниң негелделерин билип аары-биле, элчилерин олче чорудар болгай. ³³ Силер база боттарыңарда бар бүгү чүведен шак ынчалдыр ойталаваан болзуңарза, Мээң өөреникчилерим болуп шыдаvas силер.

³⁴ Дус – эки бүдүмел, ынчалза-даа ол ажыг эвес апарза, оон дуссуун чүнүң-биле дедир эгидерил? ³⁵ Ол дус черге чемишчидилге кылдыр безин ажыглаттынмас болгай, ону чүгле үндүр октаары артар. Дыңнаар кулаа бар кижиге дыңназын!»

Читкен хой дугайында *угаадыглыг чугаа

(Мф. 18:12-14)

15¹Бир-ле катап бүгү үндүрүг хавырыкчылары болгаш бачыттыг кижилер Иисусту дыңнаар дээш чыгып келген. ²А *фарисейлер болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары: «Ол бачыттыг кижилер-биле харылзажып, оларның-биле кады чемненип олурар-дыр» – деп химиренчип турганнар.

³Ынчаарга Иисус оларга угаадыглыг чугаа чугаалап берген: ⁴«Силернин араңарга чүс хойлуг кижиге тургаш, оларның бирээзин чидирипкен дирик. Ол тозан тозун ээн оларга арттырып кааш, чиде бергенин тып алгыжеге чедир, ону дилеп чоруппас бе? ⁵А тып алгаш, ону эктинче өөрүшкү-маңнайлыг салып алыр. ⁶Оон бажыңынче аппаргаш, эш-өөрү болгаш кожоларын кый деп алгаш, оларга: „Өөрүшкүмнү үлежиңер, мен читкен хоюмну тып алдым!“ – дээр. ⁷Силерге чугаалап тур мен: дээрлерге шак-ла ынчаар, амыдыралын өскертири албан эвес „Миннир ужурлуг бачыдым чок“ дээр тозан тос кижиге бодаарга, бачыдын миннип, Бурганче ээлген чаңгыс-ла бачыттыг кижиге дээш, өөрүшкү улуг болур».

Читкен чоос дугайында угаадыглыг чугаа

⁸«Азы кандыг-бир херээжен он мөңгүн чоостуг тургаш, оларның бирээзин чидирипкен дирик. Ол чырыткызын кыпсып албас бе база, ол чоозун тып алгыжеге чедир, бажың иштин бир кылдыр ширбип, хынамчалыг дилей бербес бе? ⁹А тып алгаш, эш-өөрү болгаш кожоларын кый деп алгаш, оларга: „Өөрүшкүмнү үлежиңер, мен чидирипкен чоозумну тып алдым“ – дээр. ¹⁰Силерге чугаалап тур мен: дээрлерге шак-ла ынчаар, бачыдын миннип, Бурганче ээлген чаңгыс-ла бачыттыг кижиге дээш, Бурганның төлээлери өөрүүр».

Будалып-читкен оол дугайында угаадыглыг чугаа

¹¹Оон Иисус мынча дээн: «Ийи оолдуг бир кижиге чораан чүве-дир. ¹²Биче оглу ачазыга мынча дээн: „Ачай! Эт-хөреңгивистиң меңээ онаажыр кезээн үзүп берип көр“. Ынчаарга ачазы эт-хөреңгизин оолдарының аразыга үлеп берген. ¹³Үр болбаанда, биче оглу үлүүн дөгөрезин садыпкаш, акшазын ап алгаш, ырак чуртче чорупкан. Ол аңаа будалып чурттааш, бодунуң бүгү акша-хөреңгизин төтчеглеп каапкан.

¹⁴Ооң хамык өнчүзүндөн чүү-даа артпаанда, ол чуртка улуг аш эгелээн, оол аштап-түрей берген. ¹⁵Оол барып, демги чернин чурттакчыларының бирээзинге хөлезиленип туруп алган, а ол кижиге аңаа бодунуң шөлүндө хаваннарын кадартып каан. ¹⁶Демги оол аштаанындан хаван чеми-биле-даа хырнын долдуарынга белен турган, ынчалза-даа ону безин кым-даа аңаа бербес бооп-тур.

¹⁷Угаан кире бергеш, ол мынча дээн: „Мээң ачам чеже хире хөлезилеттинген чалчалыг ийик, олар шупту хырын быжыы-биле чемненип турар болгай, а мен мында аштап өлүр четтим-не! ¹⁸Ачамга чеде бергеш, аңаа мынча дэйн: ‘Ачай! Мен дээрде Бурганга-даа, силерге-даа удур бачыт үүлгеттим. ¹⁹Мен ам силернин

оглунар деп ададырынга төлөп чок болу бердим, оода-ла чалчаларыңар бирээзи кылдыр мени хүлээп ап көрүңерем”.

²⁰ Оон ачазынче чорупкан. Оглу чоокшулап келбээнде-ле, ачазы ону көрүп кааш, кээргей берип-тир. Ачазы оглуңга маңнап чеде бергеш, ону кужактааш, ошкап эгелээн. ²¹ Оглу аңаа мынча дээн: „Ачай! Мен дээрде Бурганга-даа, силерге-даа удур бачыт үүлгеттим. Мен ам силерниң оглуңар деп ададырынга төлөп чок болу бердим“.

²² А ачазы бодунуң чалчаларыңга мынча дээн: „Эки дээн хепти саадал чокка эккелгеш, ону хепкерип калыңар, ооң холунга билзектен, а будунга идиктен кедириңер. ²³ Семиртир азырап каан молдургадан эккелгеш, соп бериңер: ам дой кылып, хөглээр бис. ²⁴ Чүге дээрге мээң бо оглум өлүг тургаш, ам дирлип келген-дир, чидип чорааш, ам тыптып келген-дир“. Ынчангаш олар байырлап-дойлап эгелээн.

²⁵ Улуг оглу ол өйде шөлге турган, оон чанып кел чыда, бажыңыңга чоокшулап келгеш, ыр-шоор биле танцы-самның шимээнин дыңнап каан. ²⁶ Ол чалчаларның бирээзин кый деп алгаш: „Бо чүү болуп турар чүвөл?“ – деп айтырган.

²⁷ Демгизи аңаа: „Сээң дунмаң чанып кээрге, ачаң семиртир азырап каан молдурга соп берди, чүге дээрге оглу дириг-менди ээп келген-дир“ – деп харыылаан.

²⁸ Акызы хорадай бергеш, бажыңче кирбес-тир деп бодап алган. Ачазы үнүп келгеш: „Кирип көрөм“ – деп дилей берген.

²⁹ Ынчалза-даа ол ачазыңга мынча деп харыылаан: „Көр даан, ачай, мен силерге мынча чыл дургузунда чалчаңар дег бараан болуп, чугаалаан сөзүңерниң айындан эртпейн келдим, ынчалза-даа силер меңээ, эш-өөрү-биле кады хөглөп-байырлазын дээш, кажанда-даа өскүс анай безин берип көргөн эвес силер. ³⁰ А силерниң бо оглуңар самыын-садар херэеженнер-биле будалып, эт-хөрөңгидерни төтчөглөп каапкаш чедип кээрге, силер аңаа семиртир азырап каан молдурга соп бердиңер!“

³¹ Ачазы ынчан аңаа мынча дээн: „Оглум! Сен үргүлчү-ле мээң-биле кады сен, менде бар бүгү чүве сээңи болгай. ³² Сээң бо дунмаңның өлүг тургаш, ам дирлип келгени дээш база чидип чорааш, ам тыптып келгени дээш өөрүп-хөглевейн, чүү дээш өөрүп-хөглээр бис?!“»

Бай-байлакка хамаарылга кандыг боору

16 ¹ А Бодунуң өөреникчилеринге Иисус мынча дээн: «Бир бай кижиниң ажыл-агый эргелекчизи ээзиниң эт-хөрөңгизин самчыгдап турар деп сойгалаткан чүве-дир. ² Ээзи эргелекчини кыйгырткаш, аңаа: „Сээң дугайында чүнү дыңнап турарым ол? Бодунуң башкарылган дугайында меңээ харыыдан тут, моон сонгаар бо албан-дужалга артып каап шыдавас-тыр сен“ – дээн.

³ Эргелекчи ынчан мынча деп боданган: „Мен ам чүнү канчаайн? Ээм мени ажылымдан халаар деп барды. Чер казыптар хире күш-шыдалым бар эвес, улустан хайырлал дилээр дээрге, ыядынчыг-дыр. ⁴ А, ындыг эвес, мени бо ажылдан үндүрүптөргө, улус мени бажыңнарыңга хүлээп алыр кылдыр чүнү кылып журулумну ам-на билип кааптым!“»

⁵ Ол бодунуң дээргизинге өрелиг бүгү улусту кыйгыртып алгаш, биргизинден айтырган: „Мээң ээмге өрөң чежел?“

⁶ Демгизи: „Чүс доскаар үс“ – деп харыылаан.

Эргелекчи аңаа: „Хол үжүүң алгаш, олургаш, бежен кылдыр дүрген эде бижи“ – дээн. ⁷ Оон өскезиден айтырган: „А сээң өрөң чежел?“

Оозу: „Чүс шоодай кызыл-гас“ – деп харыылаан. Эргелекчи аңаа: „Хол үжүүң алгаш, сезен деп бижи“ – дээн.

⁸ Бузурукчу эргелекчини, ооң тывыңгыр чоруу дээш, ээзи безин мактап каан. Ийет, бо делегейниң улузу ажыл-херээн чогудар дээнде, чырыктың ажы-төлүндөн артык тывыңгыр болдур ийин. ⁹ Силерге чугаалап тур мен: бо делегейге чыып алган эртине-байлаанар ажыглап, боттарыңарга эш-өөрден тып алыңар, ынчан бо делегейниң бүгү чүвези төне бээрге, олар силерни мөңгө турар өргээлеринге хүлээп алып.

¹⁰ Хензиг чүвеге шынчы кижиге улуунга база шынчы болур, а хензиг чүвеге шынчы эвес кижиге улуунга база шынчы эвес болур. ¹¹ Ынчангаш силерге бо делегейниң эртине-байлаан бүзүрөп болбас чүве болза, алыс шын эртине-байлакты кым силерге бүзүрээрил? ¹² Ол ышкаш силерге өскениң эт-хөрөңгизин бүзүрөп болбас чүве болза, бодуңарны кым силерге бүзүрээрил?

¹³ Кандыг-даа чалча ийи дээргиге хары угда бараан бооп шыдавас: чок-ла болза бирээзин көөр хөңнү чок, а өскезинге ынак боор азы бирээзинге кызып бараан болгаш, өскезин тоовас боор. Силер база Бурганга болгаш акша-мөңгүңе хары угда бараан болуп шыдавас силер».

Бурганның *хоойлузу болгаш Дэрниң Чагыргазы

(Мф. 11:12-13)

¹⁴ Ол бүгүңү акша-мөңгүңе ынак *фарисейлер база дыңнаан болгаш, Иисусту кочулап, кагтыржып турганнар.

¹⁵ Ол фарисейлерге мынча дээн: «Силер боттарыңарны өске улус мурнунга чөптүг-шынныг кылдыр көргүзерин оралдажыр-дыр силер, ынчалза-даа Бурган чүректериңерни билер. Кижилерниң үнелиг деп санаар чүвези Бурганниң мурнунга чүдек-бужар болур. ¹⁶ Ыдыктыг хоойлу болгаш *медээчилерниң Бижилгелери Иоанның мурнунда-ла бар турган. Ынчаарга Иоанның чедип келген үезинден бээр, Бурганниң Чагыргазының дугайында *Буянныг Медээни суртаалдап эгелээн, а кижиге бүрүзү ол Чагыргаже кирер дээш, чүткүдүп турар-дыр. ¹⁷ Ындыг-даа болза, ыдыктыг хоойлунуң оода чаңгыс шыйыы күжүн чидиреринин орнунга, дээр биле черниң чок апаары белен!

¹⁸ Бодунуң кадайыңдан чарылгаш, өске кадай алган кижиге бүрүзү ашак-кадайның шынчы чоруун үрээни ол. А ол ышкаш бодунуң ашаандан чарылган херээженни кадайланып алган кижиге база ашак-кадайның шынчы чоруун үрээни ол».

16:8 Ин. 12:36; 1 Фес. 5:5 16:10 Мф. 25:21; Лк. 19:17 16:11 У. ч. 24:4 16:13 Мф. 6:24

16:14 1 Тим. 6:10 16:15 1 Хаан. 16:7; 3 Хаан. 8:39; У. ч. 21:2; Иер. 11:20 16:16 Мф. 3:2; Лк.

4:43 16:16 Мф. 11:12-13 16:17 Мф. 5:18 16:18 Мал. 2:16; Мф. 5:32; 19:19

Бай кижиге болгаш Лазар

¹⁹ Иисус улаштыр чугаалаан: «Бир бай кижиге турган, ол каас-коя хеп кедип, хүннүн-не өөрүп-байырлап келген. ²⁰ А ооң хаалгазының баарынга Лазар деп аттыг, бүгү боду оюлганнап кодурлаан яды кижиге чыдар турган. ²¹ Ол байның столундан кээп дүшкен аш-чем артынчызы-биле хырнын дүптээр дээш манап чыдар күжүр чүве-дир. Ыттар безин келгеш, ооң оюлганнаан балыгларын чылгап берип турганнар. ²² Яды кижиге өлүп каарга, дээрниң төлээлери ону дээрже – *Авраамның чанында хүндүлүг черже алгаш барганнар. Бай кижиге база өлүп каарга, ону орнукушдуп кааннар.

²³ *Тамыга баргаш, хилинчектенип чыда, ол бай кижиге карактарын өрү хере көрүпкеш, ынаар ыракта Авраамны болгаш ооң чанында олуруп Лазарны көрүп каан. ²⁴ Бай кижиге ынчан: „Авраам, ачам, мени кээргеп, Лазарны бээр чорудуп көр. Ол салаазының бажын сугга өттүргеш, мээң дылымны шыгытсын. Чүге дээрге мен бо чалбыыш-отка хилинчектенип, ат болдум“ – деп кыйгырган.

²⁵ Ынчаарга Авраам мынча деп харыылаан: „Оглукум, сен чуртталганда чүгле эки чүүлдү-ле четтирип чорааныңны сактып келем, а Лазар чүгле багын четтирип келди чоп. Ам кээп, ол мында аргалалын алды, а сен хилинчек көре бердиң. ²⁶ Оон аңгыда сээң-биле бистиң аравыста канчаар-даа аажок ханы оңгар чыдып турар-дыр, ынчангаш кандыг-бир кижиге моон сенче эртер-даа дээш, эртип шыдавас-тыр, ол ышкаш оон база кым-даа бээр эртип шыдавас-тыр“.

²⁷ Бай кижиге мынча дээн: „Ынчаарга Лазарны мээң төрелдеримче чорударын сенден дилеп тур мен, ачам. ²⁸ Мен беш дунмалыг кижиге болгай мен, оларның кайызы-даа маңаа кээп, мен ышкаш хилинчектенмезин дээш, Лазар оларны баш бурунгаар сагындырып кагзын“.

²⁹ Авраам аңаа: „Оларда *Моисей база Бурганның өске-даа медээчилери бар болгай, оларны дыңнап чорзуннар“ – деп харыылаан.

³⁰ А бай кижиге мынча дээн: „Чок, Авраам ада, өлгеш, катап дирилген кижилерниң кайы-бирээзи оларга чеде бээр болза, олар ынчан бачыдын минни бээр ийик“.

³¹ Ынча дээрге, Авраам: „Бир эвес олар Моисейни база өске-даа медээчилерни дыңнавас чүве болза, өлген кижилерниң кайы-бирээзи-даа катап дирлип келгеш, оларны бүзүретпес-тир ийин“ – деп харыылаан».

Күткүлгелер, өршээл бээри, бүзүрээри база албан-хүлээлге дугайында

(Мф. 18:6-7, 21-22)

17 ¹ А Бодунуң өөреникчилеринге Иисус мынча дээн: «Күткүлгелерниң кээри чайлаш чок, ынчалза-даа оларның кээриниң чылдагааны болган кижиге ат болур! ² Бо бичии улустуң кайы-бирээзин бачытче чыгапкан кижиге бар болза, ооң мойнунга дээрбе дажы баглааш, далайже кирип октаптары безин ол кижиге оон дээрсе салым болур ийик.

³ Кичээнгейлиг болунар! Бир эвес эжин бачыт үүлгедипсе, ону чемелеп чугаала, а бир эвес бачыдын миннир болза, ону өршээ. ⁴ А бир эвес ол сенээ удур хүнде чеди катап буруулуг херек үүлгеткеш, чеди катап дедир келгеш: „Буруулуг-дур мен“ – дээр болза, ону өршээ».

⁵ Дээрги Иисустун *элчиннери бир-ле катап Аңаа: «Бүзүреливисти өстүрүп көрүңер» – дээннер. ⁶ Дээрги мынча деп харыылаан: «Бир эвес силерде оода-ла горчица үрезини хире бүзүрел бар болза, силер ынчан бо фиға ыяжынга: „Дазылыңдан тура тырттылгаш, бодуңну далайга солуй олуртувут“ – дээр болзуңарза, ол силерге чагыртыр ийик.

⁷ Силернин бирээңер чер чарып азы хой кадарып хүнзээр чалчалыг дижек. Ол шөлдөн чанып кээрге, аңаа: „Дүрген кирем, олургаш, чемненип көрөм“ – деп чугаалавас болгай сен. ⁸ Оон байтыгай, мынча дээр болгай сен: „Меңээ чемден белетке, оон эде кеттингеш, ижип-чип олурумда, меңээ бараан бол, а ооң соонда бодуң ижип-чип боор сен“. ⁹ Айыткан аайыңар-биле бараалгааны дээш, чалчаңарга оон соонда өөрүп четтиргениң илеретпес-ле болгай сен. ¹⁰ Силер база шак ындыг болуңар, „кылыңар“ деп айыткан бүгү чүүлду кылып каапкаш: „Бис дээрге төлөп чок чалчалар-дыр бис, чүглө хүлээлгевис күүсеткенивис ол-дур“ – деп чугаалаңар».

Экирий берген кеш аарыглыг он киж

¹¹ Иисус Иерусалимче углап, Самария биле Галилеяның аразында кызыгаарны дургаар чоруп олурган. ¹² Ол бир-ле суурже кирип кел чыдырда, Ону кеш аарыглыг он киж уткуп алган. Олар элээн ырадыр туруп алгаш, ¹³ ыткыр үн-биле кый дей бергеннер: «Иисус, Хайырааты, бисти кээргеп көрүңер!»

¹⁴ Оларны көрүп кааш, Ол: «Баргаш, *Бурганның бараалгакчыларыңга көстүп калыңар» – дээн. Олар чорупкаш, орук ара арыгланып, экирий бергеннер.

¹⁵ Оларның бирээзи экирий бергенин көрүп кааш-ла, Иисусче эглип келгеш, ыткыр үн-биле Бурганны алдаржыдып эгелээн. ¹⁶ Ол Иисустун мурнунче кээп дүшкеш, Аңаа өөрүп четтиргенин илереткен. Ол болза Самария чурттуг киж болган.

¹⁷ Иисус мынча деп айтырган: «Арылган он киж турган эвес чүве бе? А арткан тозу кайыл? ¹⁸ Бо даштыкы кижиден аңгыда, оларның чаңгызы-даа Бурганны алдаржыдып, ээп келбээни ол бе?» ¹⁹ Оон демги кижиге: «Че, чорувут, бүзүрелиң сени экиртип-камгалап каан-дыр» – дээн.

Бурганның Чагырказының чедип кээри

(Мф. 24:23-28, 37-41)

²⁰ Бир-ле катап *фарисейлер Иисустан Бурганның Чагырказы кажан кээрин айтырарга, Ол мынча деп харыылаан: «Бурганның Чагырказы көскү кылдыр чедип

17:3 Лев. 19:17; Мф. 18:15 17:4 Мф. 6:14 17:5 Мк. 9:24 17:6 Мф. 17:20; Лк. 13:19

17:12 Лев. 13:3; Лк. 5:11 17:12 Лев. 13:46 17:14 Лев. 14:1-32; Мф. 8:4; Мк. 1:44; Лк. 5:14

17:16 Лк. 5:12 17:16 4 Хаан. 17:34; Ин. 4:9 17:19 Мк. 10:52; Лк. 7:50; Эф. 2:8

17:20 Лк. 19:11; Аж.-ч. 1:6

келбес. ²¹ Кым-даа: „Ол мында-дыр“ азы: „Ол дуу ында-дыр“ – деп шыдавас, чүгө дээрге Бурганнын Чагыргазы силернин араңарда-дыр^а».

²² Оон Ол Бодунун өөреникчилеринге мынча дээн: «*Кижиге амытан Оглонун оода чаңгыс хүнүн-даа болза аажок көрүксей бээриңер үе чедип кээр, ынчалза-даа көрүп шыдавас силер. ²³ Улус силерге: „Ол мында-дыр“ азы „Дуу ында-дыр“ – джир, ынчалза-даа ынаар барбаңар база сүрүп маңнаванар. ²⁴ Чүгө дээрге Кижиге амытан Оглу Бодунун чедип кээр хүнүндө, кызаш кыңгаш, дээрни бир кыдыындан өске кыдыыңга чедир чайыңналдыр чырыдыпкан чаңнык дег болур. ²⁵ Ынчалза-даа мурнунда Ол хөй хилинчекти көрүп эртер база бо салгалдың улузунга тооп көрдүрбөс ужурлуг.

²⁶ Нойнун үезинде ынчаар болуп турганы дег, Кижиге амытан Оглонун чедип кээр хүннеринде база-ла ындыг болур. ²⁷ Бажың-хемезинче Нойнун кире бергени хүнге чедир улус-чон ижип-чип, кадай ап база ашакка барып келген болгай. Оон суг халавы хөмө алгаш, оларнын шуптузун чок кылып каан ийик чоп. ²⁸ Лоттун үезинде база-ла шак ындыг болган. Кижилер ижип-чип, садыглап-даа, боттары-даа садыг кылып, тарып-олуртуп база тудуг кылып турганнар. ²⁹ Ынчалза-даа Лоттун Содом хоорайны каггаш үнүпкөн хүнүндө дээрдөн оттуг күгүрдөн бүткөн чаъс чаггаш, оларнын шуптузун чок кылып каан ийик чоп.

³⁰ Кижиге амытан Оглу чедип кээрге, база шак ындыг болур. ³¹ Ол хүн боду бажыңының кырында турар, а эт-севи бажың иштиңде чыдар кижиге оозун алыры-биле дүшпезин; а шөлге чораан кижиге база ээп чанмазын. ³² Лоттун кадайын сактып келиңер! ³³ Амы-тынын арттырып алыр дээш чүткээн кижиге – амы-тынындан чарлыр, а амы-тынындан чарылган кижиге – амы-тынын кадагалап алыр. ³⁴ Силерге чугаалап тур мен: ол дүне ийи кижиге кады удуп чыдырда, оларнын бирээзин алгаш баар, а өскезин арттырып каар. ^{35–36} Ийи херээжен кады тараа дээрбелеп турар болза, бирээзин алгаш баар, а өскезин арттырып каар^о.

³⁷ Өөреникчилериге Иисустан: «Ол каяа болурул, Дээрги?» – деп айтырганнар.

«Кайда сек барыл, аңаа сек чиир куштар чыгып кээр» – деп, Иисус харыылаан.

Дулгуяк кадай болгаш шииткекчи дугайында *угаадыглыг чугаа

18 ¹ Өөреникчилеринин үргүлчү *мөргүүр болгаш идегелин чидирбөс ужурлуун көргүзөр дээш, Иисус оларга угаадыглыг чугаа чугаалап берген. ² Ол мынча дээн: «Бир-ле хоорайга Бургандан-даа кортпас, улустан-даа ыятпас шииткекчиге турган. ³ Ол-ла хоорайга бир дулгуяк кадай чурттап чораан. Ол шииткекчиге үргүлчү кээп: „Чөптүг шииткел үндүрүп, мени хомудаткан кижиден камгалап көрүңер“ – деп дилеп шаг болган чүве-дир. ⁴ Ынчаарга шииткекчиге элээн үр ынаваан. Ынчалза-даа адак соонда ол мынча деп боданган: „Мен Бургандан-даа кортпас, улустан-даа ыятпас болзумзажок, ⁵ бо дулгуяк кадай меңээ амыр-дыш бербестеди.

^а17:21 Азы: «Силернин ишти-хөңнүңерде-дир».

^о17:35-36 Өске буруңгу сөзүглелдерде «Ийи кижиге шөлге ажылдап турар болза, оларнын бирээзин алгаш баар, а өскезин арттырып каар» деп сөстөрни немээн (Мф. 24:40 көр).

17:22 Лк. 5:35; Ин. 8:56 17:23 Мк. 13:21; Лк. 21:28 17:25 Лк. 9:22 17:26 Э. д. 6:5

17:27 Э. д. 6:14 17:27 Э. д. 7:21 17:29 Э. д. 19:16, 24; 2 Пет. 2:6-8 17:31 Мк. 13:15

17:32 Э. д. 19:26 17:33 Мф. 10:39 18:1 Лк. 21:36; Рим. 12:12; Эф. 6:18; Кол. 4:2; 1 Фес. 5:17

Моон сонгаар мээң кулаам коңгалап, кээп-ле турбазын дээш, ооң чаргызын үзүп берейн адырам“».

⁶ Оон Дээрги Иисус мынча дээн: «Арын-нүүр чок шийткекчинин чүнү чугаалаанын дыңнап тур силер бе? ⁷ А Бурган Олче дун-хүн дивейн кыйгы салган, Бодунуң шилип алган улузун канчап камгалавас чүвөл? Ол харызын саададыр деп бе? ⁸ Бурган оларны доп-дораан камгалаарын Мен силерге чугаалап тур мен. Ындыг-даа болза, *Кижиге амытан Оглу эеп келгеш, чер кырындан ындыг бүзүрелди тывар ирги бе?»

***Фарисейлер болгаш үндүрүг хавырыкчыларынын дугайында угаадыглыг чугаа**

⁹ Боттары чөптүг-шынныг дээрзинге бүзүрээр, а өскелерни куду көрүп чоруур чамдык улуска Иисус дараазында угаадыглыг чугааны чугаалап берген:

¹⁰ «Бирээзи фарисей, а өскези үндүрүг хавырыкчызы болур ийи кижиге мөргүүрү-биле *Бурганның өргээзинче кирип келген. ¹¹ Фарисей аңгы туруп алгаш, тейлеп эгелээн: „Бурганым, мээң өске улус дег: дээрбечилер, арын-нүүр чоктар дег, самырааннар азы оода-ла бо үндүрүг хавырыкчызы дег болбааным дээш, Сеңээ өөрүп четтирдим. ¹² Мен чеди хонук дургузунда ийи катап шээрленип, ап турар бүгү олча-ажыымнын оннун бир кезиин Сеңээ берип турар-дыр мен“.

¹³ А үндүрүг хавырыкчызы ырадыр туруп алгаш, дээрже карактарын көдүрерин безин диттип чадаан, а чүгле бодунга чөгөнгөн хевирлиг хөрээн шанчыл: „Бурганым, бачыгтыг меңээ өршээлин көргүс“ – дээн.

¹⁴ Бо кижиге бажыңынче чанарда, фарисейге көөрдө, Бурганга агартырып алганын силерге чугаалап тур мен. Бодун өрү көрдүнер кижиге бүрүзү дора көрдүрер, а бодун дора көргөн кижиге бүрүзү өрү көдүртүр».

Иисус болгаш бичии уруглар

(Мф. 19:13-15; Мк. 10:13-16)

¹⁵ Иисус оларга холу-биле дегзин дээш, улус Аңаа бичии уругларын эккеп турган. А өөреникчилери, ону көргөш, оларны эрттирбейн турганнар. ¹⁶ Ынчалза-даа Иисус бичии уругларны Бодунче кый деп алгаш, мынча дээн: «Чаш уруглар Менээ кээп турзун, оларга шаптыктап, эртерин хоруванар! Чүге дээрге Бурганның Чагыргазы олар ышкаш улустуу боор. ¹⁷ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Бурганның Чагыргазын чаш төл дег кылдыр хүлээп албас кижиге канчап-даа ынаар кирбес».

Иисус болгаш бай кижиге

(Мф. 19:16-30; Мк. 10:17-31)

¹⁸ Бир дарга кижиге Иисустан: «Буянныг Башкы! Меңге амыдыралды алыр дизимзе, мен чүнү кылың?» – деп айтырган.

¹⁹ Иисус аңаа мынча дээн: «Мени чүге буянныг деп адап тур сен? Чүгле чангыс Бургандан өске, кым-даа буянныг эвес. ²⁰ Ооң айтыышкыннарын билир болгай сен: *кады чурттаан эжиңге өскерилбе, кижги өлүрбе, оорлава, мегелеп херечиле, ада-меңни хүндүлөп чор*».

²¹ Демгиз: «Мен ол бүгүнү бичиимден-не сагып келдим» – дээн.

²² Ону дыңнааш, Иисус аңаа мынча дээн: «Сенде ам-даа бир чүүл четпейн турар-дыр: бодунда бар бүгү чүвени садыпкаш, акшазын ядыыларга үлөп беривит, ынчан дээрлерге эргине-байлактыг боор сен. Оон чедип келгеш, Мени эдерип чорувут».

²³ Дарга ону дыңнааш, аажок муңгарай берген, чүге дээрге ол кедергей бай кижги чүве-дир. ²⁴ Иисус ооң муңгарай бергенин көргөш, мынча дээн: «Бай-шыдалдыг улустуң Бурганның Чагыргазынче кирери дыка-ла берге! ²⁵ Бай кижинин Бурганның Чагыргазынче киреринден тевениң ине үдүн өтгүр эрте бээри белен».

²⁶ Ону дыңнаан улус: «Ынчаарга камгалалды кым ап шыдаарыл?!» – деп айтырган.

²⁷ Иисус: «Улуска болдунмас чүвени Бурган кылып шыдаар» – деп харыылаан.

²⁸ Пётр ынчан: «Көрүнер даан, бис хамык бар чүвевисти каапкаш, Силерни эдерип чоруптувус» – дээн.

²⁹⁻³⁰ Иисус оларга: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Бурганның Чагыргазы дээш, бодунуң өг-бүлезин: ада-иезин, акы-дуңмазын, алган кадайын азы ажы-төлүн каапкаш барган кижги бо үдеги амыдыралында оон оранчок хөйүнү, а келир үеде – мөңгө амыдыралды алып» – деп харыылаан.

Иисустуң Бодунуң өлүмүнүн дугайында үшкү удаа чугаалааны

(Мф. 20:17-19; Мк. 10:32-34)

³¹ Бодунуң он ийи *элчинин кый деп алгаш, Иисус оларга мынча дээн: «Дыңнаңар, Иерусалимче чоокшулап бар чыдыр бис, Кижги амытан Оглуңуң дугайында *Бурганның медээчилери дамчыштыр бижээн бүгү чүве аңаа боттаныр-дыр. ³² Ону *өске чоннар улузунга тудуп бериптер, олар Ону дорамчылап-бастыр, бак сөглээр база Олче дүкпүрүп-каккыар. ³³ Ону эттеп-согар база өлүрүп каар. Ынчалза-даа үшкү хүнде Ол катап дирлип кээр». ³⁴ Ындыг-даа болза, өөреникчилери бо бүгүден чүнү-даа билбээннер, чүге дээрге Иисустуң чугаазынын утказын олардан чажырып каан болган.

Согур ядыы кижини экирткени

(Мф. 20:29-34; Мк. 10:46-52)

³⁵ Иисус Иерихон хоорайже чоокшулап кээрге, орук кыдыыңга бир согур кижги хайырлал диленип олурган чүве-дир. ³⁶ Ооң чаны-биле мөөң чон шуужуп эртип турарын дыңнап кааш, ол чүү болуп турарын айтырган. ³⁷ Олар аңаа: «Назарет чурттуг Иисус эртип бар чор» – деп харыылааннар. ³⁸ Согур кижги ынчан: «*Давидтиң Оглу, Иисус! Мени кээргеп көрүнер!» – деп алгырып үнген.

18:19 Ыд. ыр. 105:1; 118:68 **18:20** Хост. 20:12-16 **18:21** Флп. 3:6 **18:22** Лк. 12:33

18:24 Ыд. ыр. 48:7-8 **18:27** Э. д. 18:14; Иов 42:2; Иер. 32:17; Мк. 14:36 **18:28** Лк. 5:11

18:29-30 Лк. 14:26 **18:33** Лк. 9:22; 24:7; Ин. 2:19 **18:34** Лк. 2:50; 9:45

18:35 Ис. 6:1; 3 Хаан. 16:34 **18:38** 2 Хаан. 7:12-16; Мф. 22:42; Лк. 1:32

³⁹ Мурнунга чоруп олурган улус аңаа: «Быттава!» – дижип турган, ынчалза-даа согур кижиге улам ыткыр кышкырган: «Давидтин Оглу! Мени кээргенерем!»

⁴⁰ Иисус тура дүшкөш, ол кижини эккээрин дужааган. Демгизи чедип кээрге, Ол оон: ⁴¹ «Менден чүнү күзөп тур сен? Чүнү кылып берейн?» – деп айтырган.

Ол кижиге: «Дээрги, карактарым көрө берген болза!» – деп харыылаан.

⁴² Иисус аңаа мынча дээн: «Карактарың көрө берзин! Бүзүрелиң сени экиртип-камгалап кагды!» ⁴³ Согур кижиниң карактары ол-ла дораан көрө берген. Ол Бурганны алдаржытпышаан, Иисусту эдерип чорупкан. А бүгү чон, ону көргөш, Бурганны алгап-мактап турган.

Үндүрүг хавырыкчызы Закхей

19 ¹ Иисус Иерихон хоорайны таварты эртип бар чыткан. ² Аңаа Закхей деп аттыг, үндүрүг хавырыкчыларының даргазы болур бай-шыдалдыг кижиге турган. ³ Закхей келген улустуң кайызы Иисус боорун билип алыксаан, ынчалза-даа улус артындан Ону көрүп чадап каан, чүгө дээрге дурт-сыны чолдак кижиге чүве-дир. ⁴ Закхей ынчан мурнунче эрте чүгүргөш, Иисусту көөрү-биле фиға ыяжынче үнө берген, чүгө дээрге Ол ооң баарында орук-биле эртер ужурлуг болган. ⁵ Иисус ол черге чедип келгөш, өрү көргөш, Закхейге мынча дээн: «Закхей, дүргөн бээр дүш, Мен бөгүн сээң бажыңыңга доктаар ужурлуг мен».

⁶ Закхей далаш-биле дүжүп келгөш, Ону бодунуң бажыңыңга өөрүшкү-маннайлыг уткуп-хүлээп алган. ⁷ Ол бүгүнү көрүп турган шупту улус таарзынмайн: «Иисус бачыгтыг кижиниң бажыңыңга аалчы болду!» – деп химиренчип эгелээн.

⁸ А Закхей туруп келгөш, Дээрги Иисуска: «Дээрги! Азап тур мен: эт-хөрөңгимниң чартыын ам ядыыларга үлөп бериптейн, а бир эвес кандыг-бир кижиден артыкка мегелеп алган болзумза, оон дөрт катап хөйүнү дедир эгидип берейн!» – дээн.

⁹ Иисус мынча дээн: «Камгалал бөгүн бо бажыңда келген-дир; бо кижиге база *Авраамның үрө-салгалы болуру чөп-түр!» ¹⁰ А *Кижиге амытан Оглу читкен чүвени тып алып база камгалаар дээш келген болгай».

Он чоос дугайында *угаадыглыг чугаа

(Мф. 25:14-30)

¹¹ Ону дыңнап турган улуска Иисус аңаа улаштыр бир угаадыглыг чугаа чугаалап берген. Чүгө дээрге Ол Иерусалимге чоокшулап келген турган боорга, улус Бурганның Чагыргазы удавас дүжүп кээр деп манап турган чүве-дир.

¹² Иисус мынча дээн: «Бир ызыгууртан кижиге ырак чурт четкеш кээр деп барган. Ол аңаа хаан дүжүлгезин ап алгаш, оон дедир чанып кээр сорулгалыг турган. ¹³ Чоруур бетинде, ол бодунуң он чалчазын келдирткөш, оларга он алдын чоос үлөп бергөш: „Бо акшаны мен келгичемге чедир саарылгага кириштирип, ажыгланаар“ – дээн. ¹⁴ А албаты чон ону көөр хөңнү чок болгаш, демгиге ырак чуртка баргаш: „Ол кижиниң биске хаан болурун күзөвейн тур бис“ – деп сөс чедирзиннер дээш, оон соондан элчилер чорудупканнар».

¹⁵ А ол кижн дөмей-ле чуртунун хааны апаргаш, ээп чанып келген. Оларнын кандыг ажык-орулга алганын билип алыры-биле, демги акша берген чалчаларын ол келдиртип-тир. ¹⁶ Бирги чалча чедип келгеш: „Дээрги, бир чоозунарны он чедир өстүрүп алдым“ – дээн.

¹⁷ Ээзи ону мактап каан: „Эр хей! Эки чалча-дыр сен. Бичии чүвеге безин шынчы болганың дээш, ам он хоорайны эргелеп-башкарар сен“.

¹⁸ Ийиги чалча чедип келгеш: „Дээрги, бир чоозунарны беш чедир өстүрүп алдым“ – дээн.

¹⁹ Ээзи аңаа мынча дээн: „Сен база беш хоорайны эргелеп-башкарар сен“.

²⁰ Өске бир чалча чедип келгеш: „Дээрги, бир чоозунар бо-дур, мен ону аржыылга ораап алгаш, шыгжап чыттым. ²¹ Чүге дээрге силерден кортум: каржы-хажагай кижн-ле болгай силер: салып кагбаан-даа чүвеңерни ап алыр, тарып кагбаан-даа чүвеңерни ажаап алыр“ – дээн.

²² Ээзи ынчан мынча дээн: „Бодуңнун аксы-сөзүң айы-биле сени шиидер мен, сөлгүжок бак чалча! Сен мени каржы-хажагай, салып кагбаан-даа чүвезин ап алыр, тарып кагбаан-даа чүвезин ажаап алыр кижн дээрзин билер турдуң де?! ²³ Ынчаарга акшамны саарылгаже чүге кирибээниң ол? Мен чедип келгеш, орулгазын алгай-ла мен!“ ²⁴ Оон чанынга турган улуска ээ: „Ооң бир чоозун алгаш, он чоос ажылдап алган кижиге бериптинер“ – дээн.

²⁵ Ынчалза-даа олар анаа: „Дээрги, демги кижиде ол чокка-ла он чоос бар-дыр“ – дээннер.

²⁶ Хаан мынча деп харыылаан: „Силерге чугаалап тур мен: чүвези бар кижиге оон-даа немей бээр, а чүвези чок кижиниң бичии бар чүвезин безин хунаап алыр.

²⁷ А мээң оларга хаан болурумну күзевейн турган дайзыннарарымны бээр эккелгеш, көрүп турумда, узуткап калыңар“».

Иисустун Иерусалимче байырладдыг моорлап киргени

(Мф. 21:1-11; Мк. 11:1-11; Ин. 12:12-19)

²⁸ Ону чугаалап дооскаш, Иисус Иерусалимче оруун уламчылап чорупкан.

²⁹ Елеон дааның чанында турар Виффагия биле Вифания суурларга чоокшулап келгеш, Ол Бодунун ийи өөреникчизин бурунгаар айбылапкаш, мынча дээн:

³⁰ «Мурнунарда чыдар суурже барыңар. Ынаар кире бергеш, кымның-даа мынчага дээр мунуп көрбээни аныяк элчигенни баглап каан турарын көрүп каар силер. Ону чешкеш, бээр эккелинер. ³¹ Бир эвес кандыг-бир кижн силерден: „Элчигенни чүге чеже бердинер?“ – деп айтырар болза, аңаа: „Ол Дээргиге херек апарды“ – дээр силер».

³² Айбыга барганнар чорупкаш, бүгү чүвени Иисустун чугаалааны дег кылдыр тып алганнар. ³³ Олар аныяк элчигенни чежип турда, ооң ээлери: «Элчигенни чүге чеже бердинер?» – деп айтырганнар.

³⁴ Олар: «Ол Дээргиге херек апарды» – деп харыылааннар. ³⁵ Олар элчигенни эккелгеш, боттарының хевин чонактай салгылааш, Иисусту олуртупканнар. ³⁶ Оон

Ол Иерусалимче бар чыдырда, улус хептерин орук дургаар Ооң мурнунга чадып берип чораан.

³⁷ Иисус Елеон даандан бадар кудургайга чедип кээрге, чыылган хөй өөреникчилер көргени кайгамчык чүүлдер дээш, Бурганны өөрүшкү-маңнайлы-биле ыткыр алдаржыдып эгелээннер:

³⁸ «Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден кел чыдар Хаан алгадып-йөрээтсин!
Дээрге амыр-тайбың доктаазын, өрү дээрге Бурганга алдар!»

³⁹ Чон аразынга турган чамдык *фарисейлер Иисуска: «Башкы, өөреникчилеринерни соксадып көрүңер!» – дээннер.

⁴⁰ А Ол: «Олар ытгыташпайн баар болза, даштар алгыржып эгелээрин силерге чугаалап тур мен» – деп харыылаан.

⁴¹ Хоорайга чедип келгеш, ону көрүп тура, Иисус ооң ажыын ажып ыглап, ⁴² мынча дээн: «О, сен оода-ла бөгүн чүү чүве сеңээ амыр-тайбың эккээрин билген болзуңза! Ынчалза-даа ону ам сээң карактарыңга ажытпаан-дыр. ⁴³ Чүге дээрге дайзыннарыңның сени долгандыр оңгуланып-быжыглангаш, сени бүзээлээри база сенче бүгү чүктерден халдаары хүннер чедип кээр. ⁴⁴ Олар сени тавааңга чедир үрөп-бускаш, чурттакчыларыңны ханаларың иштинге кырып каар. Олар сени хүл-далган кылдыр чылча базар, чүге дээрге Бурганның сеңээ камгалал саналдап келген үезин билбейн эрттирипкен-дир сен».

Иисустуң садыгжыларны *Бурганның өргээзинден үндүр ойлатканы

(Мф. 21:12-17; Мк. 11:15-19; Ин. 2:13-22)

⁴⁵ Иисус оон Бурганның өргээзинге кирип келгеш, ында садыг-наймаа кылган улусту үндүр сывыртап, оларга: ⁴⁶ «Бижилгеде: „Мээң өргээм мөргүл|Мөргүл, мөргүүрү өргээзи болзун“ – деп бижиттинген болгай, а силер ону дээрбечилер уязы кылып алган-дыр силер!» – деп турган.

⁴⁷ Бурганның өргээзинге Иисус хүннүң-не улусту өөредип турган. А Бурганның дээди *бараалгакчылары, ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш чоннун *баштыңнары Ону өлүрүп каар эптиг өй манап турганнар. ⁴⁸ Ындыг-даа болза, олар ону канчаар кылыр айын тыппааннар, чүге дээрге бүгү чон Иисустун чангыс-даа сөзүн эрттирбезин кызып, туда дыннааш турар болган.

Иисустуң эрге-чагыргазының дугайында айтырыг

(Мф. 21:23-27; Мк. 11:27-33)

20 ¹ Оон Иисус бир-ле катап *Бурганның өргээзинге чонну өөредип, *Буянның Медээни оларга медеглеп турда, Бурганның дээди *бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары чоннуң *баштыңнары-биле кады Аңаа чедип келгеш: ² «Биске чугаала! Сен бо бүгүнү кандыг эрге-чагырга-биле кылып тур сен? Сеңээ ол эрге-чагырганы кым берди?» – дээннер.

19:36 4 Хаан. 9:13 19:38 Ыд. ыр. 117:25-26; 148:1 19:39 Мф. 21:15-16

19:40 Авв. 2:11 19:41 Ин. 11:35 19:42 Ыд. ыр. 80:14; Иса. 48:18 19:43 Иса. 29:3; Иер. 6:6;

Иез. 4:2; 26:8 19:44 Ыд. ыр. 136:9; Лк. 21:6 19:46 Иса. 56:7; Иер. 7:11 20:2 Аж.-ч. 4:7

³ Иисус мынча деп харыылаан: «Мен база силерден бир чүве айтырайн, харыыланарам: ⁴ Иоанның сугже сугар эргези Бургандан келген бе азы кижилерден бе?»

⁵ Олар аразында сүмележи бергеннер: «Бир эвес бис: „Бургандан“ – дээр болзувусса, Ол: „Ынчаарга силер чүге Иоаннга бүзүрөвээниңер ол?“ – дээр болгай.

⁶ А бир эвес: „Кижилерден“ – дээр болзувусса, шупту улус бисти даштар-биле соккулап кааптар, чүге дээрге олар Иоанны *Бурганның медээчизи деп санаар болгай». ⁷ Ынчангаш: «Кымдан дээрзин билбес бис» – деп харыылааннар.

⁸ Иисус оларга мынча дээн: «Мен база бо бүгүнү кандыг эрге-чагырга-биле кылып турарымны силерге чугаалавас мен».

Виноград шөлүнүң ээзиниң дугайында *угаадыглыг чугаа

(Мф. 21:33-46; Мк. 12:1-12)

⁹ Оон Иисус чонга мындыг угаадыглыг чугаа чугаалап эгелээн: «Бир кижин виноград шөлү тарып алгаш, оозун виноград ажаакчыларынга ачыладып кааш, боду үр үе дургузунда өске чуртче чоруй барган. ¹⁰ Виноград ажаап аар үе-даа келген. Ажаакчылар дүжүттүн аңаа хамааржыр кезиин берзиннер дээш, демги ээ кижин оларже чалчазын чорудупкан. Ынчалза-даа виноград ажаакчылары ону эттеп-эттеп, хол куруг дедир ойладыпканнар. ¹¹ Ол ынчан база бир чалчазын ыткан. Ынчалза-даа олар ону база эттеп-эттеп, чүнү-даа бербейн, дорамчылалдыг сывыртапканнар.

¹² Оон ол кижин үшкү чалчазын база ыткан. Ынчалза-даа олар ону кемдедир эттээш, виноград тараан шөлден үндүр октапканнар. ¹³ Шөлдүн ээзи ынчан мынча дээн: „Чүнү канчаар кижин боор мен? Ынак оглумну чорудуп көрейин, канчап билер, оода-ла ону хүндүлөп көөрлери чадавас“.

¹⁴ Ынчалза-даа виноград ажаакчылары оон оглун көргөш, аразында мынча деп шиитпирлээннер: „Бо-даа салгакчызы-дыр! Ону өлүрүп каапсывысса, оон өнчүзү бисти апаар“. ¹⁵ Олар ону виноград шөлүндөн үндүрө бергеш, өлүрүп каапканнар. Ол бүгүнүң соонда виноград шөлүнүң ээзи оларны канчап кааптарыл? ¹⁶ Ол чедип келгеш, виноград ажаакчыларын өлүрүп кааптар, а виноград шөлүн өске улуска бериптер».

Иисусту дыңнап турган улус: «Ындыг чүве болбас болзун!» – дээннер.

¹⁷ Ынчалза-даа Иисус оларже көрнүп келгеш, мынча дээн: «Ынчаарга Бижилгеде: „Тудугжуларның херекчок дээш, октапкан дажы эң чугула даш апарган“ – дээн сөстөр чүнү көргүскен деп? ¹⁸ Кым ол дашче кээп дүжерил, чуурулду ужуп аар, а кымче ол даш кээп дүжерил, ону чылча басып каар».

Императорга бээр үндүрүг дугайында

(Мф. 22:15-22; Мк. 12:13-17)

¹⁹ Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары ол угаадыглыг чугаа оларның дугайында дээрзин билгеш, Иисусту ол-ла дораан тудуп хоругдаар арга дилей бергеннер, ынчалза-даа чондан кортканнар.

²⁰ Ынчангаш олар Иисусту кичээнгейлиг хайгааравышаан, Ооң бир-ле сөзүнгө сылдаглап тудуп алгаш, Римден олурткан чагырыкчының эргезинге хүлээдип бээр сорулга-биле ак сеткилдиг улус болуп баажыланган авыяс кижилерни Олче ыдып турганнар.

²¹ Олар Иисустан мынча деп айтырган: «Башкы, бистиң билиривис-биле, Силер чөптүг шынны чугаалап база аңаа өөредип турар болгай силер. Кижилерни ылгай көрбейн, Бурганның алыс шын оруунга өөредир-дир силер. ²² Ынчаарга императорга үндүрүг төлээр ужурлуг бис бе азы чок бе?»

²³ Иисус оларның кара сагыштыын билгеш: ²⁴ «Мөңгү мөңгүн чоостан көргүзүнерем: ында кымның чурук-дүрүзү база кымның ады бар-дыр?» – деп айтырган.

Олар: «Императорнуң» – деп харыылааннар.

²⁵ Иисус оларга мынча дээн: «Ынчаарга императорга – императорнуун, а Бурганга – Бурганнын беринер». ²⁶ Олар Иисусту чон мурнунга Ооң чугаалаан чүвезинге сылдаглап, холга кирип чадап кааннар. Ооң харыызын кайгааш, оларның аксы хак дээн.

Өлүглер аразындан катап дирлириниң дугайында

(Мф. 22:23-33; Мк. 12:18-27)

²⁷ Ооң соонда «Өлгөн улус катап дирилбес» деп бадыйткаар *садукейлернин чамдыызы Иисуска чедип келгеш, айтырыг салган: ²⁸ «Башкы! *Моисей биске мынча деп бижээн болгай: „Бир эвес кадайлыг кижиге ажы-төл чок тургаш, өлү бээр болза, ооң дунмазы дулгуяк чаавазы-биле өгленип алыр база ооң-биле бодунуң өлгөн акызының үре-салгалын үспес ужурлуг“. ²⁹ Ындыг болза, чеди алышкы чораан дижик. Биргизи кадайланып алгаш, ажы-төл чок өлүп калган. ³⁰⁻³¹ Ооң ол кадайын ийигизи, ооң соонда үшкүзү дээш-ле, улаштыр шуптузу ап келгеш, чеделээн ажы-төл арттырбайн, өлү бергеннер. ³² Адак соонда кадай база өлүп калган. ³³ Хамык өлгөн улус катап дирлип кээрге, ол ам кымның кадайы боорул? Алышкылар ону чедээлээн кадайланып чораан болгай».

³⁴ Иисус мынча деп харыылаан: «Бо делегейде ам чурттаан улус кадай ап база ашакка барып турар-дыр. ³⁵ А келир үеде өлүглер аразындан катап дирлиринге база чаа амыдыралдыг болурунга төлептиг улус кадай-даа албас база ашакка-даа барбас. ³⁶ Чаа амыдыралынга олар дээрниң төлээлеринге дөмей апарып, өлүр тын чок болурлар. Олар Бурганның ажы-төлү апаарлар, чүге дээрге өлгөш, катап дирилген-дирлер.

³⁷ Моисей хып турар чадаң ыяшка Дээрги-Чаяакчыга таваржы бергеш, Ону *Авраамның|Авраам Бурганы, Исаактың Бурганы болгаш Иаковтуң Бурганы* деп адааш, өлгөн улустуң катап дирлири ылаптыг дээрзин ооң-биле көргүскен болгай».

³⁸ Бурган – өлүглерниң эвес, а дириглерниң Бурганы-дыр! Бурганга хамааржыр бүгү улус дириг-дир!»

Р20:37 Ол дээрге Авраам, Исаак болгаш Иаков оларны Бурганның чанында ам-даа дириг хевээр деп турары ол-дур.

20:20 Лк. 6:7; 14:1 **20:20** Лк. 11:54 **20:22** Мф. 17:24-25 **20:23** Мк. 7:6; Лк. 12:1 **20:25** Рим. 13:7 **20:27** Аж.-ч. 23:8 **20:28** Ы. х. к. 25:5 **20:35** 2 Фес. 1:5 **20:37** Хост. 3:2, 6

³⁹ Ном-хоойлу тайылбырлакчыларының чамдыызы: «Башкы, Силер эки харыы бердинер!» – деп харыылааннар. ⁴⁰ Ооң соонда кым-даа Оон кандыг-бир чүве айтырарындан дидинмээн.

*Давидтин Оглунун дугайында

(Мф. 22:41-46; Мк. 12:35-40)

⁴¹ Оон Иисус оларга мынча дээн: «Улус чүге Бурганның шилип алган Христозун „Давидтин Оглу-дур“ дижирил? ⁴²⁻⁴³ Давид боду *Ыдыктыг ырлар номунда мынча деп турар болгай:

„Дээрги-Чаяакчы мээң Дээргимге мынча дээн:

‘Дайзыннарыңны буттарың адаанга эккеп салбаан шаамда,
Мээң оң таламга олур’“.

⁴⁴ Бир-тээ Давид Ону Дээргим деп адаан болганда, *Христос канчап Давидтин оглу болурул?»

⁴⁵ Бүгү чон дыңнап турда, Ол Бодунуң өөреникчилеринге мынча дээн: ⁴⁶ «Ном-хоойлу тайылбырлакчыларындан кичээнип чоруңар. Олар каас-коя тоннар кедеринге база улус чыылган шөлдерге хүндүледиринге ынак, *синагогаларга база найыр-дойларга эң хүндүткелдиг черлерге саадаарыңга ынак болгайлар. ⁴⁷ Олар дулгуяк херээженнерниң эт-хөрөңгизин сыырыпкаш, ооң соонда арын чаап үр *мөргүүрлер. Ындыгларны эң-не шыңгыы кеземче манап турар».

Дулгуяк кадайның өргүлү

(Мк. 12:41-44)

21 ¹ Иисус ыңай-бээр көрүнгөш, *Бурганның өргээзиниң акша-мөңгүн чыыр *апгаразынче өргүлдери салып турган бай улусту көрүп каан. ² Ийи эң үүрмек чоос салып чыткан ядыы дулгуяк кадайны база көрүп каан. ³ Ол мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен, бо ядыы дулгуяк херээжен шупту улустан хөйүнү салды. ⁴ Чүге дээрге шупту улус боттарының артыкшылдыг байындан Бурганга өргүл салып турду, а ол, ындыг ядыы хирезинде, бодунуң амыдыраарыңга херек бүгү кошкулун салып кагды».

Бадыткал демдектери болгаш истеп-сүрүүшкүннер

(Мф. 24:1-14; Мк. 13:1-13)

⁵ Чамдык улус Бурганның өргээзиниң дугайында, ооң кайы хире чараш даштар болгаш Бурганга өргүп салган белектер-биле каастаттынганының дугайында чугаалажы бергеннер. Ынчалза-даа Иисус мынча дээн: ⁶ «Силерниң мында магадап көрүп турарыңар бүгү чүвени шуптузун үрегдеп-бузуп кааптар. Маңаа туружундан шимчевээн даш безин артпас – ындыг үе чедип кээр».

20:40 Мф. 22:46 20:41 2 Хаан. 7:12-16; Лк. 1:32; 18:38

20:42-43 Ыд. ыр. 109:1; Аж.-ч. 2:34-35 20:46 Лк. 11:43

21:1 4 Хаан. 12:9; Мф. 27:6; Ин. 8:20 21:4 2 Кор. 8:1-3, 12 21:6 Лк. 19:44

⁷ Иисустан мынча деп айтырганнар: «Башкы, а ол бүгү кажан болу бээрил? Ук болуушкуннар чоокшулап келгениниң кандыг бадыткал демдектери турарыл?»

⁸ Ол мынча деп харыылаан: «Силерни дуурайлап кааптарындан кичээниңер, Мээн адым тудуп: „Христос – мен-дир мен“ – деп база „Ол үе келген-дир“ – дижиң, хөй кижичедип кээр. Оларны эдере бербенер. ⁹ А дайын-чаалар болгаш үймээн-хөлзээзиннер дугайында дыңнааш, коргпанаңар, баштай ол бүгү болур ужурлуг, ынчалза-даа бүгү чүвениң ылап төнчүзү ыңдыг дораан келбес».

¹⁰ Оон Ол улаштыр мынча дээн: «Бир чонче өске чон база күрүнеже күрүне халдай бээр. ¹¹ Күштүг чер шимчээшкиннери, чер болганга аш-чут, аарыг-аржык, коргунчуг болуушкуннар болгаш дээрден келген өндүр улуг, кайгамчык демдектер болгулаар. ¹² Ынчалза-даа ол бүгү болур бетинде, силерни тудуп хоругдап, истеп-сүрүп эгелээр. Мээн адым дээш, силерни хааннар болгаш чагырыкчыларнын холунга тудуп берип, *синагогаларга шиидип, кара-бажыңнарже киир октап эгелээр. ¹³ Ынчан силерге Мээн дугайымда херечилээр арга тыптып кээр. ¹⁴ Ынчангаш боттарыңарны камгалаары-биле чүнү чугаалаарыл деп, баш бурунгаар ажаанзыраваңар. ¹⁵ Чүге дээрге Мен силерге удурланыкчыларыңарнын кайызы-даа удур туржуп база чаргылдажып шыдавазы чечен дыл болгаш мерген угаанны бээр мен. ¹⁶ Ада-иенер-даа, акы-дунманар-даа, дөргүл-төрелиңер-даа, эш-өөрүңер-даа силерге өскерли бээр, харын-даа силерниң чамдыңарны өлүрүп каар. ¹⁷ Мээн адым ужун бүгү улус силерни көөр хөңнү чок апаар. ¹⁸ Ынчалза-даа бажыңардан чаңгыс дүк безин кээп дүжүп читпес. ¹⁹ Ол бүгүнү шыдажып эртер болзуңарза, амы-тыныңарны камгалап алыр силер».

Иерусалимниң буурап дүжериңиң дугайында

(Мф. 24:15-21; Мк. 13:14-19)

²⁰ «Иерусалимни аг-шериг бүзээлеп алган турарын көрүп кагзыңарза, оон буурап дүжери удавас дээрзин билип алыңар. ²¹ Ынчан Иудеяда чурттаан улус дагларже дезипсин; а хоорайның бодунда турар улус оон үнүп чорупсун; а чоок-кавы суурларга турган улус хоорайже дедир барбазын. ²² Чүге дээрге Бижилгеде бижиттинген бүгү чүвениң ботганыр ужурлуу кеземче үезиниң келгени ол-дур. ²³ Ол үеде иштиг-сааттыг болгаш эмер чаш уруг-дарыглыг улус ат болур! Бүгү чуртту улуг айбыл-халап хөме алыр, бо чонну Бурганның килени таварыыр. ²⁴ Улустуң чамдызы хылыштын чидиг бажыңдан калыр, а чамдызын өске чоннарже тудуп алгаш баар. *Өске чоннар улунун тергийдээр үези төңгүжеге чедир, олар Иерусалимни таптай басып кээр».

*Кижичамдыган Оглуңуң чедип кээри

(Мф. 24:29-31; Мк. 13:24-27)

²⁵ «Хүнге, айга болгаш сылдыстарга кайгамчык демдектер көстүр, а далайнын шимээргең, хөлзээринден аймаараан чоннар чер кырынга сүрээдеп, мөгүдей

21:8 1 Ин. 3:7; Кол. 2:8; 2 Фес. 2:3 21:8 Иер. 14:14 21:10 2 Чыл. 15:6; Ажыд. 6:4

21:11 Аж.-ч. 11:28 21:11 Ажыд. 6:8, 12 21:12 Аж.-ч. 4:3; 17:6; 18:12; 24:1; 25:6

21:15 Аж.-ч. 6:10 21:18 1 Хаан. 14:45; 2 Хаан. 14:11; Аж.-ч. 27:34

21:23 Мф. 27:25; 1 Фес. 2:16 21:24 Ажыд. 11:2

бээрлер. ²⁶Чер бөмбүрзээнче кел чыдар айыыл-халапты манааш, корткан улустун тыны үстүп эгелээр, чүгө дээрге дээрнин аг-шерии сирицейнип, божаннай бээр. ²⁷Олар ынчан олуг күчү-күжү-биле база өндүр чыры-биле *булут кырлап кел чыдар Кижиге амытан Огдун* көрүп каарлар. ²⁸А ол бүгү боттанып эгелээрге, сан дорт туруп алгаш, баштарынар өрү көдүрүнер, чүгө дээрге хосталганар чоокшулап келген-дир».

Фига ыяжының чижээ-биле кичээндириг

(Мф. 24:32-35; Мк. 13:28-31)

²⁹Оон Иисус оларга *угаадыгы чугаа чугаалаан: «Фига ыяжынче база шупту-ла өске ыяштарже топтап көрүнер даан: ³⁰оларның бүрүлери частып эгелээрге, чай удавас дээрзин эндевес болгай силер. ³¹Шак ынчалдыр, ол бүгүнүң боттанып эгелээнин көрүп кагзынарза, Бурганның Чагыргазы чоокшулап келгенин билип алынар. ³²Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: ол бүгү чүве боттанмаан шаанда, бо салгалдың улузу өлүп читпес. ³³Дээр биле чер эстип-хайлы бээр, а Мээн сөстөрүм эстип-хайлы бербес».

Удуvain, белен болунар

³⁴⁻³⁵«Оваарымчалыг болунар: силернин чүректериңер үен-даян хөглээшкинге, арагалаашкынга болгаш амыдыралдың сагышсыралдарыңга алзып, дашталбазын база ол хүн хенертен, какпа дег, кырынарга келбезин. Чүгө дээрге ол хүн чер кырын ээлей чурттаан бүгү улуска чедип кээр. ³⁶Ынчангаш бо бүгү кел чыдар айыыл-халаптардан чайлай бээр харыктыг болур дээш база Кижиге амытан Огдунун мурнунга бараалгаар дээш, үргүлчү серемчилелдиг болунар, а ол ышкаш мөргүнер».

³⁷Иисус хүннүң-не Бурганның өргээзинге өөредип турган, а кежээ дүжерге, Елеон даанче чоруткаш, аңаа хонуп ап турган. ³⁸А бүгү чон Ону дыңнаары-биле даң бажында-ла Бурганның өргээзинге чыгып кээр болган.

Иисуска удур сүлчээ

(Мф. 26:1-5, 14-16; Мк. 14:1-2, 10-11; Ин. 11:45-53)

22¹*Хаарган далганнар байырлалы (азы *Хосталышкын байырлалы) чоокшулап олурган. ²Бурганның дээди *бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары чондан коргуп турганнар, ынчангаш Иисусту чажыды-биле өлүрүп каар эптиг арга дилей бергеннер.

³*Эрлик ынчан он ийи *элчинниң бирээзи болур Искарот деп адаткан Иудаже кире берген. ⁴Оон Иуда Иисусту оларга канчаар садыптарын дугуржуп алыр дээш, Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш *Бурганның өргээзиниң таңныылдар даргаларыңга чеде берген. ⁵Олар амырай берип, Иудага акша төлээрин азааннар. ⁶А Иуда аксы-сөзүн бергеш, Иисустун чанынга чон чок турда, Ону садыптар эптиг арга дилеп эгелээн.

21:27 Дан. 7:13 21:32 Лк. 9:27 21:33 Ыд. ыр. 101:26-27; Иса. 51:6; 2 Пет. 3:10

21:34-35 Иса. 24:17 21:36 Мф. 25:13; 1 Фес. 5:6 21:36 Лк. 18:1; Рим. 12:12; Эф. 6:18; Кол. 4:2;

1 Фес. 5:17 21:37 Мф. 21:23; 26:55 22:1 Хост. 12:1-30 22:3 Ин. 13:2 22:6 Аж.-ч. 1:16

Хосталышкын байырлалынга белеткел

(Мф. 26:17-25; Мк. 14:12-21; Ин. 13:21-30)

⁷ Хосталышкын байырлалынга чиир хураганны дөгөрер хүн – Хаарган далганнар байырлалынның бирги хүнү үнүп келген. ⁸ Иисус Пётр биле Иоанны айбылап чоруткаш: «Баргаш, байырлалда дойлаарывыс чемден белеткеп калыңар» – дээн. ⁹ Олар Оон: «Силер ону бисти каяа белеткеп кагзын деп күзеп тур силер?» – деп айтырганнар.

¹⁰ Ол мынча деп харыылаан: «Силер хоорайже кирип кээринерге, суглуг доңга туткан кижиге уткужуп кээр эвеспе. Ол кижиниң кире бээри бажынче ону эдерип чеде бергеш, ¹¹ бажың ээзинге мынча дээр силер: „Өөреникчилерим-биле кады Хосталышкын байырлалынның кезжээки чемин четтирерим өрөөл кайдал?” – деп, Башкы сенден айтырып тур“. ¹² Оон ол силерге айылап-белеткеп каан үстүкү делгем өрөөлди айтып бээр. Шупту чүвени аңаа белеткээр силер». ¹³ Олар чоруткаш, бүгү чүвени Иисустуң чугаалаан айы-биле тып алгаш, байырлалдың чемин белеткеп кааннар.

Дээрги-Чаяакчының кезжээки чеми

(Мф. 26:26-30; Мк. 14:22-26; 1 Кор. 11:23-25)

¹⁴ Үе-шак кээрге, Иисус элчиннери-биле кады чемненири-биле олурупкан. ¹⁵ Иисус оларга мынча дээн: «Хосталышкын байырлалынның бо чемин хилинчээмниң мурнуу чарыында силер-биле кады четтирерин дыка-ла күзөөн мен. ¹⁶ Силерге чугаалап тур мен: байырлал дою Бурганның Чагыргазынга болбаан шаанда, Мен оон ыңай ону четтирбес мен». ¹⁷ Оон Иисус дашканы тудуп алгаш, Бурганга өөрүп четтиргеш, мынча дээн: «Мону хүлээп алгаш, араңарда үлүглей үлежип алыңар. ¹⁸ Силерге чугаалап тур мен: Бурганның Чагыргазы келбээн шаанда, виноград чимизиниң арагазын Мен оон ыңай ишпес мен».

¹⁹ Оон Иисус хлебти алгаш, Бурганга өөрүп четтиргеш, ону үзе тырткаш, оларже сунмушаан, мынча дээн: «Бо дээрге силер дээш берип турарым Мээң мага-бодум-дур. Мону Меңээ тураскаал кылдыр ынчаар кылып чоруңар». ²⁰ Кезжээки чем соонда, Иисус база катап дашканы алгаш, мынча дээн: «Бо дашка дээрге силер дээш төгөрим Мээң ханым-биле чардынар чаа *чагыг-керээ-дир.

²¹ Ынчаарга көрүңер! Мени садыптар кижиниң холу Мээң холум-биле кады стол кырында салдынган-дыр. ²² *Кижиге амытан Оглу Бодунуң салымынга уткуштур баш удур айытканын ёзугаар чоруур ужурлуг, ынчалза-даа Ону садыптар кижиге ат болур!»

²³ Өөреникчилер бот-боттарындан: «Бистиң аравыста ындыг чүве кылыптар кижиге кымыл?» – деп айтыржып эгелээннер.

Кым эң чугулал?

(Мф. 18:1-5; Мк. 9:33-37; Лк. 9:46-50)

²⁴ Оон өөреникчилер аразынга оларның кайызы эң чугула боорул деп маргылдаа база үнүп келген. ²⁵ Иисус ынчан оларга мынча дээн: «*Өске чоннар улузун хааннары чагырар боор чүве, а чагырыкчылар боттарын „ачы-буяныннлар“ деп адазын дээр болгай. ²⁶ А силер оларга дөмей болбанар. Харын-даа силернин араңарда эң улуунар эң биченер дег болзун, а башкарып турарыңар – бараан болган чалчаңар дег болзун. ²⁷ Кым чугулал? Стол артында чемненип олулар кижиге азы бараан болуп турар кижиге бе? Чемненип олулары деп бодадыңар бе? А Мен силернин араңарда бараан болган чалчаңар дег-дир мен.

²⁸ Бүгү шенелделеримни Мээң-биле кады ажып эрткен болгай силер. ²⁹ Ынчангаш, Мен база Чагырганы, Адамның Меңээ бергени дег, силерге берип тур мен. ³⁰ Ындыг болганда, Мээң Чагыргам кээрге, Мээң столум артынга дойлаар силер; дүжүлгелерге саадапкаш, Израильдин он ийи аймаан шиидер силер».

Пётрнун Иисустан ойталаарын баш бурунгаар медеглээни

(Мф. 26:31-35; Мк. 14:27-31; Ин. 13:36-38)

³¹ Оон Дээрги Иисус мынча дээн: «Симон, Симон, көрдүң бе! Кызыл-тасты богундан арыглаары дег, силерни шишкиир эргени эрлик негеп алыксап турду. ³² Ынчалза-даа Мен сен дээш, бүзүрелиң читпези дээш, мөргүп турдум. А сен оон соонда, Менче катап эглип келгеш, ха-дуңман быжыктырып көр».

³³ Пётр: «Дээрги, мен Силер-биле кады кара-бажыңче-даа, өлүмче-даа баарыңга белен мен» – деп харыылаан.

³⁴ Ынчаарга Иисус мынча дээн: «Сеңээ чугаалап тур мен, Пётр, бөгүн аскыр-дагаа алгыргалакта, Мени билбес болуп, сен Менден үш катап ойталаар-дыр сен».

³⁵ Оон Иисус оларга мынча дээн: «Мен силерни шоодай, хап болгаш идик чокка чорудуп турумда, кандыг-бир чүвеге чединмес турдуңар бе?»

Олар: «Чединмес чүвевис чок турган» – деп харыылааннар.

³⁶ Ол өөреникчилеринге мынча дээн: «А ам кымда шоодай барыл, оозун ап алзын, хавыңарны база ап чоруңар. А кымда хылыш чогул, хевин садыпкаш, хылыштан садып алзын. ³⁷ Бижилгеде Мээң дугайымда „Ону кем-херек үүлгедикчизи кылдыр санаан“ деп бижээн чүве боттаныр ужурлуун силерге чугаалап тур мен. Мээң дугайымда бижиттинген бүгү чүве удавас чогул бүдөр ужурлуг».

³⁸ Олар мынча дээннер: «Дээрги, көрүңерем, бисте ийи хылыш бар-дыр».

Иисус оларга: «Ол четчир» – деп каан.

Иисустун Елеон даанга Бурганга *мөргүл кылганы

(Мф. 26:36-46; Мк. 14:32-42)

³⁹ Иисус хоорайдан үнгеш, чаңчыккан аайы-биле Елеон даанче чорупкан. Өөреникчилери база Ону эдерип чорупканнар. ⁴⁰ Чедер черинге келгеш, Иисус

22:26 Мф. 20:26; Мк. 10:43-44 22:27 Мф. 20:28; Ин. 13:4-5 22:28 Евр. 2:18

22:29 Лк. 12:32 22:30 Мф. 19:28; Ажыд. 3:21 22:31 Иов 1:6-12; Ам. 9:9

22:32 Ин. 17:9 22:33 Ин. 21:19; Аж.-ч. 12:4 22:35 Лк. 9:3; 10:4 22:37 Иса. 53:12

оларга: «Күткүлгеге алыспазы-биле мөргүнер» – дээн. ⁴¹ А Боду олардан даш октам хире черже ырай бергеш, дискектенип олурупкаш, мынчаар мөргүй берген: ⁴² «Ачай, Сээң күзел-сорууң ындыг болза, хилинчектиң бо дашказын Менден чайлады берем. Ындыг-даа болза, бүгү чүве Мээң эвес, а Сээң күзел-сорууң ёзугаар болзун!» ⁴³⁻⁴⁴ [Аңаа *дээрниң төлээзи чедип келгеш, Ону быжыктыра берген. Хилинчээн төде бергеш, Иисус улам күштүг мөргүй берген, Ооң дери, ханның дамдылары дег, черже төктүп бадып турган.]⁴⁵ Ол мөргүп алган соонда, туруп келгеш, өөреникчилерин барып көөрге, олар хилегдеп-муңгарааш, удуп калган болганнар. ⁴⁶ Иисус оларга мынча дээн: «Чүге удуп чыдыр силер? Күткүлгеге алыспас дээш, туруңар база мөргүңер!»

Саттыныкчы чорук болгаш Иисусту тудуп хоругдааны

(Мф. 26:47-56; Мк. 14:43-50; Ин. 18:3-11)

⁴⁷ Иисус ону чугаалап турда, мөөң чон бо келген, он ийи элчинниң бирээзи болур Иуда дээр кижин оларны баштап чораан. Оон ол Иисусту ошкап каар дээш, Аңаа чоокшулап келген[†]. ⁴⁸ Иисус аңаа: «Иуда, Кижин амытан Оглун таанда-ла ошкаашкын-биле садарың ол бе?» – дээн.

⁴⁹ Херек кандыг шиглиг апарганын көргөш, Иисустуң чанынга турган өөреникчилери: «Дээрги, хылыштарывыс сегирип алыылы бе?» – деп айтырганнар. ⁵⁰ Оларның бирээзи Бурганның дээди бараалгакчызының чалчазының оң талакы кулаан хылыш-биле одура шаапкан. ⁵¹ Иисус ынчан: «Соксаңар, ам болзун!» – дээн. Оон чалчаның кулаанга холу-биле деггеш, экиртип каан.

⁵² Ону тудуп хоругдаары-биле келген Бурганның дээди бараалгакчыларынга, Бурганның өргээзиниң таңныылдар даргаларынга база *баштыңарга Иисус мынча дээн: «Силер чүге мени тудуп алыр дээш, хылыштарлыг, моңнарлыг келгениңер ол? Кай, Мен дээрбечи-дир мен бе?» ⁵³ Мен хүннүң-не силер-биле кады Бурганның өргээзинге турдум, ынчан силер Меңээ хол дегбээн болгай силер, ынчалза-даа ам – дүмбейге чагырткан силерниң үеңер келген-дир».

Пётрнуң Иисустан ойталааны

(Мф. 26:57-58, 69-75; Мк. 14:53-54, 66-72; Ин. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Олар Иисусту тудуп аппарат, Бурганның дээди бараалгакчызының бажынынга эккелгеннер. А Пётр ырактан эдерип чоруп орган. ⁵⁵ Чыылган улус херим иштинге от салгаш, дөгере чыннып олуруп алырга, Пётр база оларның аразынга олуруп алган.

⁵⁶ Бир чалча херээжен от чырыныга Пётрну көрүп кааш, олче топтап кайгааш: «Бо кижин база Ооң-биле кады чораан чүве» – дээн.

⁴²22:43-44 Ол ийи шүлүк эң бүзүрелдиг грек сөзүглелдерде таварышпайн турар.

[†]22:47 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Чүге дээрге ол оларга мындыг демдек айтып берген турган: „Ошкап каарым кижин Ол болур эвеспе“» деп домакты немээн.

22:40 Мф. 6:13 22:42 Мк. 10:38; Ин. 18:11; Евр. 5:7 22:42 Мф. 6:10

22:43-44 Мф. 4:11; Мк. 1:13 22:47 Аж.-ч. 1:16 22:49 Лк. 22:38 22:53 Лк. 20:1

22:53 Эф. 6:12

⁵⁷ Ынчалза-даа Пётр аңаа: «Дунмам, мен Ону танывас мен» – деп чугаалааш, Иисустан ойталап каапкан.

⁵⁸ Элээн болганда, өске бир кижини ону көрүп кааш: «Сен база оларның бирээзидир сен» – дээн.

Ынчалза-даа Пётр: «Чок-чок, өңнүк!» – деп харыылаан.

⁵⁹ Бир шак хире үе эрткенде, база бир кижини бүзүрелдиг чугаалаан: «Бо кижини ылап-ла Ооң-биле кады чораан-дыр, чүге дээрге Галилея чурттуг кижини ышкажыл».

⁶⁰ Ынчалза-даа Пётр аңаа: «Өңнүк, чүү деп турарыңны билбейн-дир мен» – дээн. Пётр чугаазын төндүргелекте-ле, аскыр-дагаа алгыра берген. ⁶¹ Ол өйде Дээрги Иисус эргилип келгеш, Пётрже чиге көрө каапкан. Пётр ынчан Дээргиниң: «Бөгүн, аскыр-дагаа алгырар бетинде, сен Менден үш катап ойталаар-дыр сен» – дээнин сактып келген. ⁶² Ол ооң соонда үнгеш, мөөредир ыглай берген.

Иисустун улуска дорамчылаттырганы

(Мф. 26:67-68; Мк. 14:65)

⁶³ Иисусту кадарган таңныылдар Ону бак сөглөп, эттеп эгелээннер. ⁶⁴ Олар Ооң карактарын дуй шарааш: «Сени кым шанчыпты? Өттүр билип медегле!» – деп айтырып турганнар. ⁶⁵ Олар оон-даа өске хөй дорамчылалды Аңаа сөглөп турганнар.

*Дээди иудей Чөвүлелге болган байысаалга

(Мф. 26:59-66; Мк. 14:55-64; Ин. 18:19-24)

⁶⁶ Хүн үнүп кээрге, чоннуң баштыңнары, Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары чыгып келгеш, Иисусту дээди иудей Чөвүлелче кирире бергеннер. ⁶⁷ Оон: «Сен – *Христос сен бе? Биске чугаала!» – дээннер.

Иисус мынча деп харыылаан: «Мен силерге чугаалаарымга-даа, бүзүрээр эвес силер. ⁶⁸ А Бодум-даа силерден айтырыг салымза, харыылаар эвес силер⁸. ⁶⁹ Ынчалза-даа амдыгааштан эгелээш, „Кижини амытан Оглу күчү-күштүг Бурганның оң талазынга олуруп аар-дыр“».

⁷⁰ Олар дөгере: «Ынчаарга Сен – Бурганның Оглу сен бе?» – деп айтырганнар.

Иисус мынча деп харыылаан: «Мени Ол дээрзин боттарыңар чугаалап тур силер».

⁷¹ Олар ынчан: «Биске ам кандыг херечилел херегил? Боттарывыс-ла бүгү чүвени Ооң аксындан дыңнадывыс ышкажыл!» – дээннер.

Иисус рим чагырыкчы Пилаттың мурнунда

(Мф. 27:1-2, 11-14; Мк. 15:1-5; Ин. 18:28-30)

23 ¹ Оон олар шупту туруп келгеш, Иисусту Пилатка хүлээдип бергеш, ² Ону мынчаар буруудадып эгелээннер: «Бо кижини бистиң чонувусту үймээнче

⁸22:68 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Мени хостап салыр эвес силер» деп сөстөрүнн немээн.

22:61 Лк. 22:34 22:63 Иса. 50:6 22:69 Ыд. ыр. 109:1; Мк. 16:19; Аж.-ч. 7:56; Евр. 1:3

22:71 Мф. 9:3; Ин. 10:36 23:1 Лк. 3:1; 13:1; Аж.-ч. 3:13; 4:27; 1 Тим. 6:13

күткүп турарын тодараттывыс. Ол Бодун *Христос азы Хаан мен деп чарлап, императорга үндүрүг төлөөн херээ чок дээр-дир».

³ Пилат ынчан Оон айтырган: «Сен – иудей хаан сен бе?»

Иисус аңаа: «Силер бодунар ынча дидиңер» – деп харыылаан.

⁴ Пилат ынчан Бурганның дээди *бараалгакчыларынга база чонга мынча дээн: «Бо кижини буруудадыр кандыг-даа чылдагаан тыппас-тыр мен».

⁵ Ынчалза-даа олар негеп-ле турган: «Ол бүгү Иудеяга Бодунуң өөредиин тарадып, чонну үймээнче ыдалап тур, баштай Галилеяга эгелеп алгаш, ам мында келгени бо-дур».

Иисус Иродтуң мурнунда

⁶ Пилат ону дыңнап кааш: «Ол Галилея чурттуг кижиге бе?» – деп айтырган. ⁷ Оон Пилат Иисустуң Иродка чагырткан девискээрден келгенин билип алгаш, ол үеде база-ла Иерусалимге келген турган Иродче Ону чорудупкан. ⁸ Ирод Иисусту көрүп кааш, аажок өөрөөн, чүге дээрге шагдан бээр Ону көрүксөөн чүведир. Ол Иисустуң дугайында хөйну дыңнаан база Ооң кандыг-бир кайгамчык чүүл кылырын көөр деп идегеп турган. ⁹ Ирод Аңаа хөй-ле айтырыглар салган, ынчалза-даа Иисус харыылаваан. ¹⁰ Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары аңаа турарын уламчылап, Ону бар шаа-биле буруудадып-ла турганнар. ¹¹ А Ирод бодунуң шериглери-биле кады Иисусту мага хандыр дорамчылап база кочулап алгаш, Аңаа каас-коя хеп кедиргеш, Пилатче дедир чорудупкан. ¹² Пилат биле Ирод ол хүнден эгелээш, аразында өңнүк-тала апарганнар, а ооң мурнунда көрүшпес дайзыннар турган чүве-дир.

Иисустуң өлүмгө шииттиргени

(Мф. 27:15-26; Мк. 15:6-15; Ин. 18:39—19:16)

¹³ Пилат Бурганның дээди бараалгакчыларын, даргаларны база чонну чыгдыргаш, ¹⁴ оларга мынча дээн: «Силер меңээ бо кижини, чонну үймээнче күткүп турар-дыр дээш, эккелдиңер. Ынчаарга мен силер бүгүдениң мурнунга Ону байысаагаш, Аңаа онаап турар буруудадышышкыннарыңарны бадыткапкы дег кандыг-даа барымдаа тыппадым. ¹⁵ Ирод база-ла Ону буруулуг деп санавайн, дедир чорудупкан болду. Ону өлүрүп шаажылаар хире кандыг-даа чүве Ол кылбаан дээрзин көрүп тур силер. ¹⁶⁻¹⁷ Ынчангаш Ону кезеткеш, салыптарым ол-дур»[†].

¹⁸ Ынчан бүгү улус, чаңгыс кижиге дег, алгыржы берген: «Аңаа – өлүм! Биске Варавваны хостап бериңер!» ¹⁹ Варавва дээрге хоорайга үймээн үндүрген дээш база өлүрүкчү чорук дээш кара-бажыннаткан турган кижиге чүве-дир. ²⁰ А Пилат Иисусту салып чорудуптарын күзээш, база катап үнүн бедидип, чугаа кылган. ²¹ Ындыг-даа болза, олар алгыржып-ла турган: «Ону хере шавыңар! Ону хере шавыңар!»

[†]**23:16-17** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «А Пилат Хосталыышкын байырлалын таварыштыр бир херектенни чоннуң күзели-биле хостап бээр ужурлуг турган» деп сөстөрни немээн (Мф. 27:13; Мк. 15:6 көр).

²² Пилат үшкү удаа оларга мынча дээн: «Бо кижиге кандыг кемниг херек үүлгеткенил? Ону өлүрүп шийтки дег кандыг-даа буруу тыппадым. Мен Ону кезеткеш, салыптарым ол-дур!» ²³ Ынчалза-даа олар бар шаа-биле алгыржып, Иисусту хере шаварын негеп туруп бергеннер. Чыылган улустун^ч алгы-кышкызы кедерей бээрге, ²⁴ Пилат оларның негелдезин күүседип бээрин шийтпирлээн. ²⁵ Ол чыылган улустун дилээн ёзугаар үймээн үндүргөн дээш база өлүрүкчү чорук дээш кара-бажыңнаткан Вараваны хостап салгаш, а Иисусту оларның күзелин ёзугаар шаажылаар кылдыр чөпшээрээн.

Иисустун хере шаптырганы

(Мф. 27:32-44; Мк. 15:21-32; Ин. 19:17-27)

²⁶ Шериглер Иисусту шаажылаары-биле аппарат чорааш, шөлдерден чанып орган Киринаея чурттуг Симон деп кижиге таварышкаш, ону тудуп алганнар. Олар анаа *белдир-ыяшты чүктеткеш, ону Иисустун соондан көдүрүп чедиреринче албадапканнар. ²⁷ Мөөң чон Иисусту эдерип чоруп орган. Чон аразында Ол дээш кажыыдап, ыглап-сыктаан дыка хөй херэежен улус турган. ²⁸ Иисус оларже эргилип келгеш, мынча дээн: «Иерусалимниң херэеженнери, Мээң ажыым ажып ыглашпаңар! Ооң орнунга боттарыңар дээш база ажы-төлүнер дээш, ыглажыңар. ²⁹ Чүге дээрге улустун: „Үре-төл чок, кажан-даа божуваан болгаш эмер чаш ажы-төлү чок херэеженнер амыр-чыргалдыг“ – деп чугаалай бээри үе кел чыдар-дыр. ³⁰ Улус ынчан дагларга: „Бисче кээп дүжүңер“ база тейлерге: „Бисти дуглай дүжүңер!“ – дижи бээр. ³¹ Ногаан ыяшты безин ынчаар аажылап турар болганда, кургаг ыяшты канчап кааптар деп?»

³² Ооң-биле кады шаажылаар дээш, ийи дерзии херектенни аппарат чорааннар. ³³ Баш сөөгү деп адаар черге чедип келгеш, орта Иисусту база херектеннерни: бирээзин Ооң оң талазыңга, өскезин – солагай талазыңга хере шаап кааннар. ³⁴ [Иисус мынча дээн: «Ачай! Оларны өршээ, чүнү кылып турарын билбес улус-тур.»] А шериглер Ооң идик-хевин, кымның чүнү алырын үлүг тыртып шийтпирлээш, үлежип алганнар. ³⁵ Чыылган чон көрүп турган. А оларның даргалары Иисусту: «Өскелерни камгалап турган де! Бир эвес Ол Бурганның шилип алган Христозу болза, Бодун Боду камгалазын!» – деп кочулап турганнар.

³⁶ Шериглер база чедип келгеш, Аңаа ажыг виноград арагазы берип, Ону дора көрүп: ³⁷ «Сен – иудей хаан болзуңза, Бодунну Бодун камгалап ал!» – деп турганнар. ³⁸ Иисустун кырынга: «Бо – иудей хаан-дыр» – деп бижиктиг самбыражыгаш^в азып каан чүве-дир.

³⁹ Хере шаптырган херектеннерниң бирээзи Ону: «Сен Христос болдуң чоп, Бодунну база бисти камгала!» – деп бак сөглөп турган.

^ч23:23 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөске «База Бурганниң дээди бараалгакчыларының» деп сөстөрни немээн.

^в23:34 Эң бүзүрелдиг грек сөзүглелдерде бо сөстөр таварышпайн турар.

^в23:38 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Грек, латин болгаш еврей дылдарга бижээн» деп сөстөрни немээн (Ин. 19:20 көр).

23:29 Мк. 13:17; Лк. 21:23 23:30 Ос. 10:8; Ажыд. 6:16 23:31 Иез. 20:47

23:34 Аж.-ч. 7:60 23:34 Ыд. ыр. 21:19 23:35 Иса. 42:1; Лк. 9:35 23:35 Ин. 10:18

⁴⁰ А өскези эжин соксадып, мынча дээн: «Бургандан кортпазың ол бе? Бодун база ындыг шииткел алганыңны бода! ⁴¹ Бистиң шииттиргенивис чөптүг болгай, үүлгеткен херээвистиң кем-буруузу ол хире-дир, а Ол багай чүнү-даа кылбаандыр». ⁴² Оон ол Аңаа мынча дээн: «Иисус, Хаан болуп, чагырып келгеш, мени база сактып кээп көрүңерем».

⁴³ Иисус аңаа мынча деп харыылаан: «Алыс шынны сеңээ чугаалап тур мен: бөгүн-не Мээң-биле кады дываажанга^x турар сен».

Иисустун өлүмү

(Мф. 27:45-56; Мк. 15:33-41; Ин. 19:28-30)

⁴⁴ Хүн үнгенден бээр алдыгы шактан тоску шакка чедир чер кырын дүмбей караңгы шыва апкан. ⁴⁵ Хүн караа көзүлбестей берген, *Бурганның өргээзинин иштинде аскан көжеге ийи чара орлуп калган. ⁴⁶ Иисус: «Ачай! *Амы-тынымны Сээң холуңга хүлээдиң тур мен*» – дыңзыг үн-биле алгырыпкан. Ону чугаалааш, амы-тыны үстү берген. ⁴⁷ Чүс шериг баштыңчызы бүгү болган чүүлдү көргөш, Бурганны алдаржыткаш: «Бо кижги ылап-ла актыг, чөптүг-шынныг турган-дыр!» – дээн.

⁴⁸ Аңаа чыгылып келген бүгү улус база болган чүүлдү көргөш, качыгдал илередип хөрөктерин шанчып, тарап чанып эгелээн. ⁴⁹ А Иисусту билир чораан шупту улус база Галилеядан бээр Ону эдерип келген херээженнер ырадыр туруп алгаш, ол бүгүнү хайгаарап турганнар.

Иисусту орнукшутканы

(Мф. 27:57-61; Мк. 15:42-47; Ин. 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Ол черге Иосиф деп аттыг, Иудеянын Аримафея хоорайдан келген бир кижги турган. Ол болза *дээди иудей Чөвүлелдин кежигүнү, буянын база чөптүг-шынныг, Бурганның Чагыргазының кээрин манап чоруур кижги чүве-дир. Иосиф дээди иудей Чөвүлелдин Иисусту өлүрер деп шиитпир хүлээп аарыңга-даа, ооң херектеринге-даа киришпейн барган. ⁵² Ол кижги Пилатка келгеш, Иисустун мага-бодун дилеп алган. ⁵³ Иосиф Ооң мага-бодун дүжүргөш, чуга пөс-биле ораагаш, хаяда оя каккан, мынчага дээр кымны-даа орнукшутпаан чевег-куйга орнукшудуп каан.

⁵⁴ Ол хүн пятница турган, *амыр-дыш хүнү үнүп орган^y. ⁵⁵ Галилеядан Иисус-биле кады келген херээженнер Иосифти эдерип чеде бергеш, чевег-куйну база Оон мага-бодун канчаар салганын көрүп алганнар. ⁵⁶ Оон ээп келгеш, чаагай чыттыг үстөр биле чаар чүүлдерни белеткеп алганнар. Ыдыктыг *хоойлунуң айытканын эзугаар амыр-дыш хүнүн олар дыштанып эргтирген.

^x23:43 Дываажан – Бурганга шынчы улустун өлүм соонда турар чыргалдыг оранын ыңча дээн (2 Кор. 12:4; Ажыд. 2:7 көр).

^y23:54 Еврейлерниң шак-үе санаашкынын эзугаар чаа хүннүн эгезин хүн ашкан соонда санап эгелээр турган.

23:41 Лк. 23:4; Евр. 4:15 23:44 Ам. 8:9 23:45 Хост. 26:33; Лев. 16:2

23:46 Ыд. ыр. 30:6; Аж.-ч. 7:59 23:48 Лк. 18:13 23:49 Лк. 8:2 23:53 Иса. 53:9

23:56 Хост. 20:10; Ы. х. к. 5:14

Иисустун катап дирилгени

(Мф. 28:1-10; Мк. 16:1-8; Ин. 20:1-10)

24¹ А улуг-хүнде, эртен эрте, ол херээженнер белеткеп алган чаагай чыттыг чүүлдерин ап алгаш, чеveg-куйга чедип келгеннер². ²Чеveg-куйнуң аксында дашты чайладыр идип каанын олар көрүп каан! ³Оон иштинче кирип келгеш, Дээрги Иисустун мага-бодун тыппааннар. ⁴Олар айын тыппайн турда, хенертен оларның мурнунга карак чылчырыктаар кылаңнааш хептерлиг ийи эр кижиге көстүп келген. ⁵Херээженнер корга бергеш, донгая кээп дүжерже, демгилери оларга мынча дээн: «Дириг Кижини чүге өлүглер аразындан дилеп тур силер?» ⁶Ол мында чок: Ол катап дирли берген. Галилеяга тургаш-ла, Оң силерге мынча дээнин сактып келиңер даан: ⁷„*Кижиге амытан Оглун бачыттыг улус холунга хүлээдип бээр база хере шаап каар, а үшкү хүнде Ол катап дирлип кээр“». ⁸Херээженнер ынчан Иисустун ол сөстөрүн сактып келгеннер.

⁹Чеveg-куйдан ээп чедип келгеш, олар ол бүгүнү он бир *элчинге база арткан бүгү улуска чугаалап бергеннер. ¹⁰Ол херээженнер болза Мария Магдалина, Иоанна болгаш Иаковтун авазы Мария база олар-биле кады турган өске-даа херээженнер чүве-дир. Олар бо бүгүнүң дугайын элчиннерге чугаалаарга, ¹¹демгилерге херээженнерниң чугаазы тоолзуг кылдыр сагындырган, ынчангаш оларга бүзүревейн барганнар. ¹²Ынчалза-даа Пётр тура халааш, чеveg-куйга маңнап четкеш, ээкештин, иштинче бакылап көөрге, чүгле пөс шывыглар чыдар болган. Оон ол болган чүүлдү кайгап-харап чанып келген.

Эммаусче баар орукка

(Мк. 16:12-13)

¹³Ол-ла хүн Иисустун ийи өөреникчизи Иерусалимден алдан стадий^а черде турар Эммаус деп суурже басып үнүпкеннер. ¹⁴Олар бүгү болган чүүлдер дугайында аразында чугаалажып чорааннар. ¹⁵Өөреникчилер ол бүгүнүң дугайында чугаалажып бар чыдырда, Иисус Боду чедип келгеш, олар-биле кады чорупкан. ¹⁶Ынчалза-даа оларның карактарын хаптап каан дег бооп, Ону танывайн барганнар.

¹⁷Иисус олардан: «Силер чүү дугайында чугаалажып чоруурунар ол?» – деп айтырган.

Демгилери муңгаргай арын-шырайлыг доктаай бергеннер. ¹⁸Оларның Клеопа деп аттыг бирээзи Аңаа: «Бо хүннерде Иерусалимге чүү болуп турганын билбес кижиге чаңгыс силер боор силер аа?» – дээн.

¹⁹Иисус: «Чүнү ынча дээриңер ол?» – деп айтырган.

Олар Аңаа мынча дээн: «Назарет чурттуг Иисус-биле болган бүгү чүүл дугайында аан. Ол Бурганның болгаш бүгү чоннуң мурнунга ажил-херээ болгаш

²24:1 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Олар-биле кады чамдык өске улус база чораан» деп сөстөрүни немээн.

^а24:13 Он ийи километр хире.

сөзү-биле күштүгү *медээчи турган.²⁰ Бурганнын дээди *бараалгакчылары болгаш даргаларывыс Ону өлүрөр кылдыр тудуп берипкеш, хере шаап кааннар.²¹ А бис Израильди хостаар кижиле Ол боор деп идегеп турдуvus. А оон ыңай мындыг чүүл база болган де: бөгүн, бо бүгү болгандан бээр үшкү хүнде,²² аравыста турар херэеженнерниң чамдыызы бисти кайгаткан болгай. Олар эрген эрте чевег-куйга барып чораш,²³ Ооң мага-бодун тыппааннар-дыр. Дедир ээп келгеш, оларга дээрниң төлээлери көзүлгеш, Ону дириг бар кылдыр чугаалаан джигир болдулар.²⁴ Оон бистиң чамдыывыс чевег-куйга чеде бээрге, шупту чүве херэеженнерниң чугаалааны олчаан болган, ынчалза-даа Иисустуң Бодун көрбээннер».

²⁵ Иисус ынчан оларга мынча дээн: «Бурганнын медээчилериниң чугаазынга бүзүрээр хире эвес, чүге ындыг сарыыл чок база даамчыргай чүректерлиг улус боор силер!²⁶ *Христос бо бүгү хилинчекти шыдажып эрткеш, Бодунуң алдарын чедип алып журлуг эвес чүве бе?»²⁷ Оон Ол *Моисейниң *хоойлузундан эгелеп алгаш, шупту медээчилерниң номнарын эргий шүүштүрүп, Бижилгеде Ооң дугайында бижээн чүүлдерни оларга тайылбырлап берген.

²⁸ Олар чедер дээн сурунга чоокшулап келгенде, Иисус оруун уламчылаар аян-шинчилиин көргүскен.²⁹ Ынчалза-даа олар Оон салдыкпайн: «Бистиң-биле кады артып калыңар, хүн ажып, кезээ дүжүп орап болгай» – деп ээрежиң эгелээннер. Ол бажыңга кирип келгеш, олар-биле кады артып калган.

³⁰ Иисус олар-биле кады чемненип олурупкаш, хлебти алгаш, ол дээш Бурганга өөрүп четтиргеш, үзе тырткылааш, оларже сунган.³¹ Оларнын карактары ынчан ажыттынып келген болгаш, олар ам-на Иисусту танып кааннар, ынчалза-даа Ол каракка көзүлбес апарган.³² Олар бот-боттарыңга мынча дээннер: «Ол орук ара бистиң-биле чугаалажып чорда база Бижилгеңиң утказын биске тайылбырлап чорда, чүректеривис хып чорбажык бе?»

³³ Оон доп-дораан тура халышкаш, Иерусалимче ээп келгеннер. Аңа он бир элчинни база олар-биле кады чораан улусту катай-хаара тып чеде бээрге,³⁴ олар база мынча джигип турар болган: «Дээргивис ылап-ла катап дирилген-дир, оон Симонга кээп көзүлген-дир».

³⁵ Оон демги ийи өөреникчи олар-биле орукка болган бүгү чүүлду база Ол хлебти үзе тыртып турда, Ону танып каанын чугаалап бергеннер.

Катап дирилген Иисустуң өөреникчилеринге көзүлгени

(Мф. 28:16-20; Мк. 16:14-18; Ин. 20:19-23; Аж.-ч. 1:6-8)

³⁶ Олар ол дугайында чугаалап турда, Иисус Боду оларнын аразыңга туруп алгаш: «Амыр-менди-ле!» – дээн.³⁷ Өөреникчилер аймап-сүртей бергеш, хей чүве көрүп каан эвес бис бе деп бодааннар.³⁸ Ынчалза-даа Иисус оларга мынча дээн: «Чүге аймаарай бердинер? Чүректеринерни чүге чигзиниг долганыл?»³⁹ Хол-будумче көрүңер даан, бо – Мен-дир мен. Мени тудуп суйбап, топтап көрүңер: Менде

24:20 Аж.-ч. 2:23 24:26 1 Пет. 1:11

24:27 Э. д. 3:15; 12:3; 22:8; Сан. 21:9; 24:17; Ы. х. к. 18:15 24:27 2 Хаан. 7:12-14; Ыд. ыр. 15:10; Иса. 7:14; 9:2; 11:1; 50:6; 53:1-12; Иер. 23:5-6; Дан. 7:13; 9:24-27; Мих. 5:2; Зах. 9:9; 12:10; 13:7

24:27 Аж.-ч. 8:35 24:30 Лк. 9:16 24:34 1 Кор. 15:5 24:37 Мф. 14:26; Мк. 6:49

24:39 1 Ин. 1:1

бар деп көрүп турарыңар эът-бот болгаш сөөк-даяк хей чүведе бар эвес». ⁴⁰ Ону чугаалааш, Иисус холдарын база буттарын оларга көргүскөн. ⁴¹ Өөреникчилер өөрөөн түлүү-биле ам-даа бүзүрөп чадап, кайгап-харап турганнар. Иисус ынчан оларга: «Силерниң мында кандыг-бир чем бар бе?» – дээн. ⁴² Олар аңаа быжырган балыынын кезиин^b ап бергеннер. ⁴³ Ол ону ап алгаш, оларның мурнунга чип алган.

⁴⁴ Оон Иисус оларга мынча дээн: «Моисейниң хоойлузунда, медээчилерниң номнары болгаш *Ыдыктыг ырларда Мээң дугайымда бижээн бүгү чүве боттаныр ужурлуун силер-биле кады чоруур шаамда-ла чугаалап турдум чоп, ол чүве ам бо ышкажыл». ⁴⁵ Ынчан Ол өөреникчилериниң угаанын Бижилгени угаап билиптер кылдыр ажыдып берген.

⁴⁶ Иисус оларга мынча дээн: «Христос хилинчекти көрүп эртер база үшкү хүнде өлүглер аразындан катап дирлир ужурлуг дээрзин Ында бижээн-дир. ⁴⁷ Иерусалимден эгелеп алгаш, бүгү делегейниң чоннарынга баар силер, бачыттары дээш өршээл алыры-биле оозун миннип, Бурганче эглирин Мээң өмүнээмден суртаалдаан турар ужурлуг. ⁴⁸ Силер ол бүгүнүң херечилери-ле болгай силер. ⁴⁹ Мен Адамның азаан чүвезин силерге ам чорудуп бээр мен. А силер өрүтөн күштү албаан шаанарда, Иерусалим хоорайга артып калыңар».

Иисус Христостун дээрже көдүрлүп үнгени

(Мк. 16:19-20; Аж.-ч. 1:9-11)

⁵⁰ Иисус оларны Иерусалимден Вифанияга чедир эдерткеш, холдарын өрү көдүргөш, алгап-йөрээп каан. ⁵¹ Оларны алгап-йөрээп тура-ла, Ол олардан ырап, дээрже көдүрлүп үнүп эгелээн. ⁵² Өөреникчилери Аңаа мөгейип, доңгая кээп дүшкүлээш, Иерусалимче аажок өөрүшкү-маңнайлыг ээп келгеннер. ⁵³ Оон Бурганны алдаржытпышаан, *Бурганның өргээзинге доктаамал турганнар.

^b**24:42** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «База ары өөнге турган ары-чигирин» деп сөстөрнү немээн.

24:41 Ин. 21:5 **24:45** Аж.-ч. 16:14 **24:46** Лк. 24:27 **24:48** Аж.-ч. 1:8

24:49 Ин. 14:26; Аж.-ч. 1:8 **24:49** Аж.-ч. 1:4; 2:4 **24:50** Мф. 21:17; Лк. 19:29; Ин. 11:18

24:50 Аж.-ч. 1:9 **24:52** Мф. 28:9 **24:53** Аж.-ч. 2:46; 3:1; 5:21

Иоанның бижээни Буянныг Медээ

Кирилде

Христиан чаңчылдың санап турары-биле, бо *Буянныг Медээниң автору – Иисуска эң чоок *элчиннерниң бирээзи Иоанн. Иоанн болза он ийи элчинниң аразында *Христоска бүзүрели дээш өлүртпейн, кыраан назынынга чедир чурттаан чаңгыс-ла кижиге. Ол бодунуң Буянныг Медээзин өскелерден соңнай бижээн – бистиң эраның 90 чылдар үезинде чадавас.

Иоанндан Буянныг Медээниң бот-боттарынга дөмейи аажок баштайгы үш Буянныг Медээден кол ылгалы чүдөл? Иоанның тоожулалында Иисустуң амыдыралын ылаптыг дес-дараалай тодарадып бижиир чүткүл чок. Иоанн кол кичээнгейни Иисустуң узун чугааларынче углаан. Ол Иисустуң кыска *угаадыглыг чугааларын номунче кирибээн. Бо номну бижип тура, Иоанның кол сорулгазы өске үш Буянныг Медээниң четпес чүүлдерин долдуары база Иисус дээрге Аңаа бүзүрөөн улуска чаа амыдыралды ажыдып турар Бурганның Оглу-дур дээрзин номчукчуларга шынзыдары болган. Бо Буянныг Медээ шажын шинчилелиниң бөдүүн эвес идеяларын болгаш кайгамчык чырык поэктиг омур-хевирлерни өскелеринден хөйүнү сиңирип алган.

Буянныг Медээни дөрт кезекке чарып болур: 1) кирилде, ында Иисус болза кижиге төрөлгөтөнни камгалаар дээш, Кижиге апарган Бурган-дыр дээрзи тода ажыттынган (1:1-18); 2) Иисустуң чаяганы чеди кайгамчык чүүл Ооң алыс Бурган бүдүштүүн база хүлээлгезин шынзыткан (1:19—12:50); 3) Иисустуң Бургандан алган даалгазын эчизинге чедир күүседир база алдаржыыр үези келген (13–20 эгелер); 4) эпилог, катап дирлип келген Иисустуң Бодунуң өөреникчилери-биле харылзашканы (21 эге).

Сөстүң кижиге болу бергени

1 ¹Эң эгезинде Сөс турган. Сөс Бурган-биле кады турган болгаш Сөс Бурган болуп турган. ²Ол эгезинде-ле Бурган-биле кады турган. ³Бүгү-ле бар чүве ол Сөстү дамчып чаяаттынган, чүү-даа чүве Ол чокка чаяаттынмаан. ⁴Чаяаттынган бүгү чүвеге ол Сөс амыдыралдың үнер дөзү турган, а ол амыдырал кижиге төрөлгөтөнгө чырык апарган. ⁵Чырык карангыда чырыдып турар, а карангы Чырыкты хөмө ап шыдаваан.

⁶Бурганның айбылап чорутканы Иоанн деп аттыг кижиге турган. ⁷Ол кижиге Чырыктың херечизи болур дээш база шупту улус ону дамчыштыр бүзүрезин дээш чедип келген. ⁸Иоанн боду – Чырык эвес турган, а Чырыктың херечизи болур дээш келген кижиге турган.

1:1 Э. д. 1:1 1:1 Ажыд. 19:13 1:1 Ин. 20:28; 1 Ин. 5:20; Флп. 2:6 1:3 Ыд. ыр. 32:6; 1 Кор. 8:6; Кол. 1:16; Евр. 1:2 1:4 Ин. 5:26; 11:25; 1 Ин. 1:2; 5:11 1:4 Ин. 8:12; 9:5; 12:46
1:6 Мф. 3:1; Мк. 1:4; Лк. 1:80; 3:2 1:7 Ин. 3:26; 5:33; 10:41 1:7 Ин. 20:31; Аж.-ч. 19:4

⁹ Ол Сөс – бо делегейге чедип келген ёзулуг Чырык болган. Ол кижн бүрүзүн чырыдып турар^c. ¹⁰ Ол Чырык Ооң Бодун дамчыштыр чаяаттыган делегейде бар турда-ла, делегей Ону танываан. ¹¹ Ол Бодунуң албаты чонунга чедип келген, а олар Ону хүлээп албаан. ¹² А Ону хүлээп алган база Ооң ады дээш бүзүрөөн бүгү улуска Ол Бурганның ажы-төлү болур эргени хайырлаан. ¹³ Ол ажы-төл бойдустан чаяап каанындан-даа, кижилерниң хандыкшылындан-даа, эр кижиниң күзөөшкининден-даа төрүттүнмөөн, а Бургандан төрүттүнгөн. Бурган Боду оларның Адазы-дыр.

¹⁴ Демги Сөс Кижн апаргаш, бистиң аравыска чурттап турган. Бис Ооң өндүр чырыын – *авырал болгаш алыс шын-биле долдунган Адазының эр чаңгыс Оглунун өндүр чырыын көргөн бис. ¹⁵ Иоанн Ооң дугайында херечи болуп, улуска мынчаар медеглээн: «Мээң соомдан чедип кээр Кижн менден кончуг боор, чүге дээрге Ол мээң мурнумда-ла бар турган-дыр. Мээң чугаалап турганым Кижн ол-дур». ¹⁶ Биске херек бүгү чүве Ында бар, шуптувус Ооң авыралын бажывыс ажыр четтирип келдивис. ¹⁷ Бурган Бодунуң *хоойлузун биске *Моисейни дамчыштыр берген, а авырал биле алыс шын Иисус *Христосту дамчыштыр келген болгай. ¹⁸ Бурганны кым-даа, кажан-даа көрбөөн. Чүгле Адазы-биле тудуш харылзаалыг эр чаңгыс Оглу^d биске Адазын илереткен болгай.

Иоанн Медеглекчиниң херечилели

(Мф. 3:1-12; Мк. 1:2-8; Лк. 3:15-17)

¹⁹ Иоанның херечилээни бо-дур.

Иерусалим чурттуг иудейлер Иоанндан: «Кым сен?» – деп айтырзын дээш, олче *Бурганның бараалгакчыларын база *левиттерни чорудупканнар.

²⁰ Иоанн дорт харыы бээринден ойталавайн, ажыы-биле мынча дээн: «Мен Бурганның шилээн Христозу эвес мен».

²¹ Олар оон: «Ынчаарга чогуу кым сен? Илия сен бе?» – деп айтырганнар.

Ол: «Чок» – деп харыылаан.

«Азы Бурганның азааны *медээчи сен бе?» – деп айтырганнар.

Иоанн: «Чок» – деп харыылаан.

²² Олар ынчан: «Кым сен? – деп түңнелинде айтырганнар. – Бисти айбылап чорудупкан улуска чүү дээривисти чугаала. Бодуну кым мен дээр сен?»

²³ Ол мынча деп харыылаан: «Мен – Исаяя медээчиниң чугаалааны дег: „Эн кургаг ховуга: Дээрги-Чаяакчыга оруктан белеткеңер!“ деп алгырган үн“ – мен».

²⁴ Айбылаттырган улус *фарисейлер турган. ²⁵ Олар Иоанндан мынча деп айтырган: «Сен Бурганның шилээн Христозу-даа, Илия-даа, Бурганның азааны медээчи-даа эвес болзуңза, улусту чүге сугже суп турарың ол?»

^c1:9 Азы: «Ол Сөс – бо делегейге келген кижн бүрүзүн чырыдып турар Чырык-тыр».

^d1:18 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Адазы-биле тудуш харылзаалыг эр чаңгыс Бурган» деп бижээн.

1:9 Ыд. ыр. 35:10; Иса. 49:6; 1 Пет. 2:9 1:11 Ин. 5:43

1:12 Мф. 5:9; 1 Ин. 3:1; 5:1; Рим. 8:14 1:13 Ин. 3:3; Иак. 1:18 1:14 1 Ин. 4:2; 2 Ин. 7; 1 Тим. 3:16; Евр. 2:14 1:15 Мф. 3:11 1:17 Ы. х. к. 33:4; Ин. 7:19 1:17 Ин. 14:6

1:18 Хост. 33:20; Ин. 6:46; 1 Ин. 4:12; Кол. 1:15; 1 Тим. 6:16 1:20 Аж.-ч. 13:25

1:21 Мал. 4:5; Мф. 17:12-13; Лк. 1:17 1:21 Ы. х. к. 18:15, 18-19 1:23 Иса. 40:3

²⁶ Иоанн оларга: «Мен улусту сугже сугар мен, ынчалза-даа силерниң аранарда билбезинер бир Кижиге бар-дыр, ²⁷ Ол мээң соомдан чедип кээр-даа болза, мен Ооң идииниң шидиишкинин безин чежеринге төлөп чок амытан-дыр мен» – деп харыылаан.

²⁸ Бо чугаа Иоанның улусту сугже сугар черинге – *Иордан хемниң ындында Вифанияга болган. ²⁹ Дааргазында хүндүс Иоанн олче кел чыдар Иисусту көрүп кааш, мынча дээн: «Бо дээрге Бурганның Хураганы-дыр! Ол делегейниң улузунун бачыдын чайладып аппаар. ³⁰ Ооң дугайында: „Мээң соомдан чедип кээр Кижиге менден кончуг боор, чүге дээрге Ол мээң мурнумда-ла бар турган-дыр“ – дээним демги Кижиге ол-дур. ³¹ Мен Ол ылап кымыл дээрзин билбес турдум, ынчалза-даа израильчилер Ону танып алзын дээш, улус-чонну сугже суп келген мен».

³² Оон Иоанн мынча деп херечилээн: «Дээрден көгө-буга дег бадып келгеш, ол Кижиниң кырынга артып калган *Ыдыктыг Сүлдени көрдүм. ³³ Мен Ол кымыл дээрзин билбес турдум, ынчалза-даа улус-чонну сугже суксун дээш, мени айбылаан Бурган мынча дээн: „Сүлде Олче бадып келгеш, Ооң кырынга артып каар кижиге көрүңүз, улусту Ыдыктыг Сүлдеге сугар Кижиге ол болур эвеспе“. ³⁴ Мен ону көргөн болгаш, „Ол – Бурганның Оглу-дур“ деп херечилеп тур мен».

Иисус Христостун баштайгы өөреникчилери

³⁵ Дараазында хүндүс Иоанн база катап бодунун өөреникчилериниң ийизи-биле кады аңаа турган. ³⁶ Эртип бар чыдар Иисусту көрүп кааш, Иоанн: «Бурганның Хураганы бо-дур!» – дээн. ³⁷ Иоанның ол сөстөрүн дыңнааш, оон өөреникчилериниң ийизи Иисусту эдерип чорупкан.

³⁸ Иисус хая көрнүп келгеш, оларның Бодунун соондан чоруп олурарын көрүп кааш: «Чүнү дилеп тур силер?» – деп айтырган.

А олар: «Равви (ол дээрге „Башкы“ дээни ол), Силер кайда турар силер?» – деп айтырганнар.

³⁹ «Бараалы че, көрүп аар силер» – деп, Ол харыылаан. А ынчан хүн үнгенден бээр онгу шак үези турган чүве-дир. Олар эдерип баргаш, Иисустун кайда турарын көрүп алгаш, хүннү бадыр Ооң чанынга турганнар.

⁴⁰ Иисустун дугайында Иоанның сөстөрүн дыңнааш, Ону эдерип чорупкан ийи кижиниң бирээзи Симон Пётрнун дунмазы Андрей болган. ⁴¹ Андрей ол дораан бодунун акызы Симонну тып алгаш, аңаа мынча дээн: «Бис Мессияны (Бурганның шилээн Христозун дээни ол) тып алдывыс». ⁴² Оон акызын Иисуска эккелген.

Иисус олче көрүнгөш: «Иоанның оглу Симон-на-дыр сен. Ам Кифа деп адаттырар сен» – дээн. (Ол дээрге «Даш» азы грек дылда «Пётр» дээни ол.)

Иисустун Филипп биле Нафанаилди кый дээни

⁴³ Дараазында хүндүс Иисус Галилеяже чоруурун шиитпирлээн. Ол Филиппти тып алгаш, аңаа мынча дээн: «Мени эдерип чорувут». ⁴⁴ Филипп база-ла

1:29 Хост. 12:3; Лев. 1:10; Иса. 53:7; 1 Пет. 1:19; 1 Ин. 2:2; 4:10 **1:31** Лк. 1:17 **1:32** Иса. 11:2; Мф. 3:16; Мк. 1:10; Лк. 3:22 **1:33** Иоил 2:28; Аж.-ч. 1:5 **1:35** Мф. 11:2; Мк. 2:18; Лк. 11:1
1:36 Ин. 1:29 **1:38** Ин. 18:4, 7 **1:40** Мф. 4:18-20; Мк. 1:16-20; Лк. 5:2-11
1:41 Ин. 4:25 **1:42** Мф. 16:18; Мк. 3:16; Гал. 1:18; 1 Кор. 1:12

Вифсаидадан келген, Андрей биле Пётрнуң чаңгыс чер чурттуу кижиге чүведир. ⁴⁵ Филипп, бодунуң ээлчээнде, Нафанаилди тып алгаш, аңаа мынча дээн: «Моисейниң хоойлузу болгаш медээчилерниң номнарында бижээн Кижини тып алдывыс. Ол болза Назарет чурттуг Иосифтиң оглу Иисус болду».

⁴⁶ А Нафанаил: «Назареттен өөделиг чүве тыптыр деп бе ынчаш?» – дээр болган.

Филипп аңаа: «Баргаш, бодуң көрүп көр даан» – деп харыылаан.

⁴⁷ Олче кел чыдар Нафанаилди көрүп кааш, Иисус ооң дугайында мынча дээн: «Ынай-даа оп-меге чок, ёзулуг израильчи бо-дур».

⁴⁸ Нафанаил Оон: «Сен мени канчап билир сен?» – деп айтырган.

«Филипп сени кый дээр бетинде-ле, Мен сээң фи́га ыяжы адаанга турганыңны көрдүм» – деп, Иисус харыылаан.

⁴⁹ Нафанаил Аңаа мынча деп харыылаан: «Башкы! Силер – Бурганның Оглу болгаш Израильдиң хааны-дыр силер!»

⁵⁰ «„Мен сээң фи́га ыяжының адаанга турганыңны көрдүм“ дээримге, Менээ бүзүрөп турарың ол бе? – деп, Иисус аңаа чугаалаан. – Оон-даа өндүр улуг херектерни көрө бээр сен». ⁵¹ Ол улаштыр мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: дээрниң аңгайтыр ажыггына бээрин база *Бурганның төлээлериниң өрү үнүп турарын-даа*, *Кижиге амыгган Оглунче *дүжүп бадып турарын-даа* көрүп каар силер».

Канага болган куда дою

2 ¹ Ийи хүн эрткенде^с, Галилеяның Кана хоорайжыгажыңга куда дою болган, а Иисустуң авазы аңаа киржип келген. ² Иисус биле Ооң өөреникчилери база ынаар чалаткан чүве-дир.

³ Арага төнө бээрге, авазы Иисуска: «Бо улустуң арагазы чок-тур» – дээн.

⁴ «Менээ база силерге ол кандыг хамаан чүвөл, авай? – деп, Иисус аңаа харыылаан. – Мээң үе-шагым ам-даа келбээн болгай».

⁵ Авазы арага кудукчуларыңга: «Ооң айыткан аайы-биле кылыңар» – дээн.

⁶ Иудейлерниң арыгланьп чунар ёзулалын сагырыңга херек, бирээзи-ле сезенден чүс чээрби литр ишкир алды улуг даш доскаар аңаа турган чүве-дир. ⁷ Иисус арага кудукчуларыңга: «Доскаарларга сугдан долдур кудуңар» – деп чугаалаан. Олар доскаарларның эриин ажыр долдурупканнар. ⁸ Оон Иисус оларга: «Ам хымыш-биле ускулааш, куда доюнуң башкарыкчызыңга аппарып бериңер» – дээн. Олар Ооң дужааган аайы-биле күүсеткеннер. ⁹ Арагаже хуулган сугну башкарыкчы амзап көргөн. А ол бо араганы кайыын эккелгенин билбес, ону чүгле суг ускан чалчалар билир турган. Ынчан ол башкарыкчы күдээни кый деп алгаш, ¹⁰ аңаа мынча дээн: «Шупту улус баштай эки арагазын кудар, а оон улустуң эзирээнин ажыглап, багайын кудар болгай. А сен эки араганы мынчага дээр шыгжап турган-дыр сен».

^с2:1 Азы: «Неделяның үшкү хүнүнде».

1:44 Ин. 12:21 1:45 Ин. 21:2 1:45 Ы. х. к. 18:15; Лк. 24:27 1:45 Мф. 2:23; Лк. 2:39

1:47 Ыд. ыр. 31:2 1:47 Рим. 9:6 1:49 Ыд. ыр. 2:7; Мф. 27:11, 42; Ин. 11:27 1:51 Э. д. 28:12; Дан. 7:13 2:1 Ин. 4:46; 21:2 2:4 Мк. 14:41; Ин. 7:6; 7:30; 8:20; 13:1 2:6 Ин. 3:25

¹¹ Иисус ынчалдыр Галилеяның Каназынга кайгамчык бадыткалдарынын баштайгызын кылгаш, ооң-биле Бодунуң өндүр күчү-күжүн көргүскен. Ынчангаш Ооң өөреникчилери Аңаа бүзүрөй берген. ¹² Иисус ооң соонда авазы, дунмалары болгаш өөреникчилери-биле кады Капернаум хоорайже бадып келгеш, аңаа элээн каш хонганнар.

***Бурганның өргээзин арыглааны**

(Мф. 21:12-13; Мк. 11:15-17; Лк. 19:45-46)

¹³ Иудейлерниң *Хосталыышкын байырлалы чоокшулап олурап боорга, Иисус Иерусалимче чорупкан. ¹⁴ Бурганның өргээзиниң шөлүндө бода мал, хойлар болгаш көгө-бугалар саткан улустуң база боттарының ажыл-херээн кылган акша солукчуларының олураарын Ол көрүп каан. ¹⁵ Иисус ынчан хендирден кымчы өрүп алгаш, Бурганның өргээзинден садыг кылган хамык улусту база хойлар биле бода малды үндүр ойдадыпкаш, акша солукчуларының столдарын андара октап, акшазын тө чашканнап каапкан. ¹⁶ Көгө-буга сатканнарга Иисус: «Оонарны моон ырадынар! Мээң Адамның өргээзин садыг-саарылга чери кылбаңар!» – деп дужааган. ¹⁷ Ооң өөреникчилери Бижилгеде мынча дээнин сактып келгеннер:

«Сээң өргээңге дендиш күштүг ынакшыл

Мени от дег оя чиптер».

¹⁸ Ол өйдө иудейлер киржи берип, Иисуска мынчаар харыылааннар: «Ынчаар кылып эрген барын Сен кандыг кайгамчык демдек-биле биске шынзыдар сен?»

¹⁹ «Бурганның бо өргээзин үрегдеп-бузуп кааптынар, Мен ону үш хүн дургузунда тудуп тургузуптар мен» – деп, Иисус оларга харыылаан.

²⁰ Ынчаарга иудейлер мынча дээн: «Бурганның бо өргээзин дөргөн алды чыл дургузунда тудуп келди, а Сен ону үш-ле хүн дургузунда тудуп тургузуптар сен бе?!»

²¹ А Ол Бурганның өргээзи деп тура, Бодунуң мага-бодунуң дугайында чугаалаан чүве-дир. ²² Иисус өлүглер аразындан кагап дирлип келгенде, өөреникчилери Ооң бо сөстөрүн сактып келгеш, Ооң чугаалаан чүвезинге база Бижилгеге бүзүрөй бергеннер.

Иисус бүгү улусту өттүр билир

²³ Иисустуң Иерусалимге Хосталыышкын байырлалынга тургаш, кылып турары кайгамчык чүүлдерин көргөш, хөй улус Аңаа бүзүрөй берген. ²⁴ Ынчалза-даа Иисус Боду улуска бүзүрөвейин барган, чүгө дээрге оларның кандыызын билир турган. ²⁵ Ол ышкаш кандыг-бир кижини дугайында өске кижиниң Аңаа чугаалап бээрин Ол хереглес болган. Кижиниң сеткилинде чүү барын Ол Боду билир турган.

3 ¹ Иудейлерниң даргаларының бирээзи болур, Никодим деп аттыг, *фарисейлер бөлүүнге хамааржыр кижини турган. ² Ол кижини бир-ле дүне Иисуска келгеш, Аңаа

2:12 Мк. 3:31; 6:3; Ин. 7:3; Аж.-ч. 1:14; 1 Кор. 9:5; Гал. 1:19

2:13 Ы. х. к. 16:1, 16; Ин. 6:4; 11:55 **2:16** Лк. 2:49 **2:17** Ыд. ыр. 68:10

2:18 Ин. 4:48; 6:30; 1 Кор. 1:22 **2:19** Мк. 8:31 **2:19** Мк. 14:58; 15:29; Ин. 10:18

2:22 Лк. 24:8; Ин. 12:16 **2:23** Ин. 11:45 **3:1** Ин. 7:50; 19:39

мынча дээн: «Башкы! Силерни Бурганның бисче чорутканы башкы деп билир бис. Чүгө дээрге Бурганның дузаы чокта, кым-даа Силерниң кылып туарыңар дег кайгамчык чүүлдер кылып шыдавас».

³ Иисус аңаа: «Алыс шынны сенээ чугаалап тур мен: чүглө катап төрүттүнген^f кижиге Бурганның Чагыргазын көрүп шыдаар» – деп харыылаан.

⁴ «Кырый берген кижиге канчап катап төрүттүнерил? – деп, Никодим Аңаа чугаалаан. – Таанда-ла ол иезиниң иштинче дедир киргеш, катап төрүттүнүп кээр бе?»

⁵ Иисус мынча деп харыылаан: «Алыс шынны сенээ чугаалап тур мен: чүглө суг болгаш *Сүлдеден төрүттүнген кижиге Бурганның Чагыргазынче кирип шыдаар!

⁶ Кижиге бойдустун чаяганы мага-боттун амыдыралын ада-иезинден алыр, а Сүлдеге башкарткан амыдыралды чүглө Бурганның Сүлдезинден алыр.

⁷ Мээң сенээ: „Силер катап* төрүттүнер ужурулу силер“ – дээнимни элдепсинип кайгава. ⁸ Хат^g бодунуң туралаан черинге хадыыр. Сен ооң шимээнин дыңнап турар сен, ынчалза-даа ооң кайыын келгенин база кайнаар барганын билбес сен. Сүлдеге башкарткан амыдыралды кижиге бүрүзү-биле база шак ындыг болур».

⁹ Никодим Оон: «Ол канчап ындыг болур чүвөл?» – деп айтырган.

¹⁰ «Сен, Израильдиң башкызы эртип, ону канчап билбесин ол? – деп, Иисус аңаа харыылаан. – ¹¹ Алыс шынны сенээ чугаалап тур мен: бис чүглө билир чүвевис дугайында чугаалап, көргөн чүвевис дугайында херечилеп турар бис, а силер бистиң херечилеливисти хүлээп алып хөңнүнер чок-тур. ¹² Мен бо делегейге хамааржыр чүүл дугайында силерге чугаалаарымга, Меңээ бүзүревейн тургаш, дээрге хамааржыр чүүл дугайында силерге чугаалаарымга, канчап Меңээ бүзүрээр силер? ¹³ Дээрден дүжүп келген^h *Кижиге амытан Оглундан өске, кым-даа дээрже көдүрлүп үнмээн-не болгай. ¹⁴ Ээн кургаг ховуга *Моисейниң чыланни өрү көдүргени дег, Кижиге амытан Оглу база шак ынчаар бедидир көдүртүр ужурулу, ¹⁵ ынчан Аңаа бүзүрээр кижиге бүрүзүⁱ мөңгө амыдыралдыг болур».

¹⁶ Аңаа бүзүрээр кижиге бүрүзү өлбесин, харын мөңгө амыдыралдыг болзун дээш, Бурган Бодунуң эр чаңгыс Оглун берипкен. Ооң бо делегейниң улунга ынакшылы ол хире болган-дыр. ¹⁷ Бурган Бодунуң Оглун бо делегейге айбылап чорударда, бо делегейни шиидер дээш эвес, харын Ону дамчыштыр бо делегейни камгалаар дээш чоруткан болгай. ¹⁸ Бурганның Оглунга бүзүрээр кижиге шииттирбес, а бүзүревес кижиге – эрте дээр-ле шииттирип алган болур, чүгө дээрге Бурганның эр чаңгыс Оглунуң адынга бүзүревейн барган-дыр. ¹⁹ Оларның шииттирер ужуру чүдел: бо

^f**3:3,** 7 Грек дылда «Катап төрүттүнген» болгаш «Өрүтен төрүттүнген» деп уткаларны чаңгыс ол сөс илередир.

^g**3:8** Хат – грек дылда «хат» биле «сүлде» деп сөстөрни бижири дөмей болгаш, чаңгыс ол сөс ийи уткалыг болур.

^h**3:13** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Дээрден дүжүп келген» деп сөстөргө «Дээрде амыдыраан» деп сөстөрни немээн.

ⁱ**3:15** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Кижиге бүрүзү» деп сөстөргө «Өлбес» деп сөстөрни немээн.

3:5 Мк. 16:16; Аж.-ч. 2:38 **3:5** Мф. 5:20; 1 Кор. 15:50

3:13 У. ч. 30:4; Ин. 6:38; 1 Кор. 15:47; Эф. 4:9 **3:14** Сан. 21:9 **3:15** Ин. 8:28; 12:32

3:16 Рим. 5:8; Эф. 2:4; 1 Ин. 3:1; 4:10 **3:17** Ин. 8:15; 12:47 **3:18** Мк. 16:16

делегейже Чырык чедип кээрге, кижилер ол Чырыкка көөрдө, карангыга артык ынак болганнар-дыр, чүгө дээрге оларның үүлгеткен херектери бузуттуг-дур. ²⁰ Бузут үүлгедип турар кижиге бүрүзү чырыкты көөр хөңнү чок болур база ооң үүлгеткени бузуттуг херектер илерей бээрден корткаш, чырыктан десе бээр. ²¹ А алыс шынның аайы-биле чурттап чоруур кижиге ындыг эвес. Ооң ажил-херээ Бурганга чүүлдежип турарын Чырык көргүссүн дээш, ол Чырыкче бар чыдар.

Иисус болгаш Иоанн Медеглөкчү

²² Иисус ооң соонда өөреникчилери-биле кады Иудеяге чедип келгеш, олар-биле кады аңаа элээн өйдө артып калгаш, улусту сугже суп турган. ²³ А Иоанн база-ла ол өйдө Салимнин чоогунда суу элбек Енон деп черге улусту сугже сугарын уламчылаан. Улус аңаа сөктүп кээп турган, а ол оларны сугга суп турган. ²⁴ (Ол үедө Иоанн ам-даа кара-бажыңнатпаан турган чүве-дир).

²⁵ Бир-ле катап Иоанның өөреникчилери биле бир иудейниң аразыңга арыглаашкын эзулалы дугайында маргылдаа үнүп келген. ²⁶ Олар Иоаннга чедип келгеш, мынча дээннер: «Башкы, Иорданның ол чарыыңга кады турганыңар база Ооң дугайында херечилеп чугаалааныңар Кижини сактыр-дыр силер бе? Ынчаарга Ол база улусту сугже суп тур, а хамык улус Олче сөктүп кээп туруп берди».

²⁷ Иоанн мынча деп харыылаан: «Кижиге чүглө дээрнин аңаа даандырып берген чүвезин кылып шыдаар. ²⁸ „Мен *Христос эвес-тир мен, ынчалза-даа Бурган мени Ону мурнай чоруткан“ – дээнимни боттарыңар бадыткап болур силер. ²⁹ Душтук кыс күдээ оолга хамааржыр. А күдээниң эжи оол ооң чаныңга турар, ынчангаш күдээниң чугаазын дыңнааш, өөрүүр боор чүве. Меңээ база шак ындыг өөрүшкү ам-на келгени бо-дур. ³⁰ Ол ам өзер ужурулуг, а мээң үүлөм – бичиилеп чидери-дир».

³¹ Кым өрүтөн келгенил, Ол өске бүгү улустан өндүр улуг болур. А черден тывылган кижиге – боду чернин болур база черде дег кылдыр чугаалаар. Ынчалза-даа Кым дээрден кээрил, Ол өске бүгү улустан өндүр улуг. ³² Ол Бодунуң көргөн болгаш дыңнаан чүвезин херечилеп чугаалап турар, чүглө кым-даа Ооң херечилелин хүлээп албас-тыр. ³³ А Ооң херечилээн сөстөрүн хүлээп алган кижиге Бурганның алыс шынның бадыткап турары ол. ³⁴ Бурганның айбылап чоруткан Кижиге Бурганның сөстөрүн чугаалаар, чүгө дээрге Бурган Аңаа Сүлдени хемчээл чогу-биле берип турар. ³⁵ Бурган Ада Оглунга ханы ынак-тыр база бүгү чүвени Ооң холунга тыпсып берген-дир. ³⁶ Оглунга бүзүрөөн кижиге мөңгө амыдыралдыг болур. А Оглун тооп дыңнаваан кижиге мөңгө амыдыралды көрбөс, харын Бурганның килени ооң-биле артып каар.

Иисус болгаш Самария чурттуг херэежен

4 ¹ Иисустун, Иоаннга бодаарга, хөй өөреникчилер хаара тудуп база хөй улусту сугже суп турарын *фарисейлер дыңнап каан. ² (Чогум Иисус Боду эвес, а

13:25 Өске буруңгу сөзүглөлдөрдө «Бир иудей» деп эвес, а «Чамдык иудейлер» деп бижээн.

3:19 Ин. 1:4; 8:12 3:19 Ин. 7:7 3:20 Эф. 5:13 3:22 Ин. 4:1-2

3:24 Мф. 11:2; Мк. 6:17-18; Лк. 3:19-20 3:25 Ин. 2:6 3:26 Ин. 1:7; 5:33 3:27 1 Кор. 4:7

3:28 Мал. 3:1; Мк. 1:2; Ин. 1:20 3:29 Мф. 9:15; 25:1-13; Ажыд. 19:7; 21:2 3:29 Мф. 9:15; Мк.

2:19 3:33 Ин. 8:26 3:35 Мф. 3:17; 17:5; Ин. 5:20 3:36 Ин. 5:24; 6:40; 1 Ин. 5:12-13

Ооң өөреникчилери улусту сугже суп турган чүве-дир.)³ Ынча деп турарын билип алгаш, Иисус Иудеяны каггаш, дедир Галилеяже чорупкан.⁴ Ооң оруу Самариянын черин таварып эртер турган.

⁵ Ынчангаш Иисус Самариянын Сихар деп хоорайынче чеде берген. Ол хоорай шаг шаанда Иаковтун бодунун оглу Иосифке берген ээлел черинден ырак эвесте турар чүве-дир.⁶ Ында Иаковтун кудуу бар болган. Орукка могап-шылай берген Иисус кудук чанынга дыштанып олуруп алган. Хүн дүш чедип турган.

⁷ Самария чурттуг бир херээжен суг узуп алып дээш чедип кээп-тир. Иисус аңа: «Суундан Меңээ берем» – дээн.⁸ Ооң өөреникчилери чем садып алып дээш, хоорайже чорупкан турган.⁹ Самарий херээжен Оон: «Сен иудей хиренде, канчип самарий херээжен менден ижер суг дилээриң ол?» – деп айтырган. (Чүге дээрге иудейлер Самария чурттугларның ажыглаар савазын ажыглавас^k турган.)

¹⁰ Иисус: «Сен Бурганнын бээр хайыразын база Кым сеңээ: „Суундан Меңээ берем“ – деп турарын билген болзунза, бодуң-на Оон дилей бээр ийик сен, а Ол сеңээ амыдырал хайырлаар сугну бээр ийик» – деп харыылаан.

¹¹ Херээжен Аңа мынча дээн: «Дээрги! Силерде суг узупку дег чүү-даа чок, а кудук ханы-дыр. Силерге ындыг суг кайыын кээр деп?»¹² Бо кудуктун суун боду, ажы-төлү болгаш мал-маганы ижип чораан база ону биске арттырып каан кижичи – бистин өгбевис Иаков болгай. Таанда-ла Силер канчип оон арта берген болдунар?»

¹³ Иисус мынча деп харыылаан: «Бо сугну ижер кижичи дагын суксай бээр.¹⁴ А Мээн аңа бээрим сугну ижер кижичи кажан-даа суксавас. Мээн аңа бээр суум оон иштинге мөңгө амыдыралче агып баткан суг бажы болу бээр».

¹⁵ «Дээрги – деп, херээжен Аңа чугаалаан. – Моон соңгаар кажан-даа суксавас база бээр суглап келбес апаар кылдыр, меңээ ол суунардан берип көрүңерем».

¹⁶ Иисус аңа: «Ашааны барып кый деп алгаш, бээр чедип кел» – дээн.

¹⁷ Херээжен Аңа: «Ашак чок мен» – деп харыылаан.

Иисус аңа мынча дээн: «Ашаам чок деп, сен шынын чугааладың.¹⁸ Беш катап ашакка барган-дыр сен. А ам олуртуп алган кижичи сээң ашаан эвес-тир. Сээң ол чугаан ылап шын болду».

¹⁹ Херээжен Аңа мынча дээн: «Дээрги! Силерни *Бурганнын медээчизи дээрзин көрүп тур мен.²⁰ Бистин ада-өгбевис бо дагга. Бурганга тейлеп чораан, а иудейлер силер болза, тейлээр чер чүгле Иерусалимде дээр-дир силер».

²¹ Иисус аңа мынча дээн: «Угбакым, Меңээ бүзүрөп көр, Бурган Адага бо дагга-даа, Иерусалимге-даа мөгөйип тейлевейн баарыңар үе кел чыдар-дыр.²² Силер, самарийжилер, чүү чүвеге тейлеп чорууруңарны билбес-тир силер, а иудейлер бис чүү чүвеге тейлеп чоруурувусту билир бис, чүге дээрге Бурганнын камгалалы иудейлерни дамчыштыр кээр болгай.²³ Ынчалза-даа эзулуг мөгөйикчилернин Бурган Адага сүлде болгаш алыс шындан мөгөйип тейлей бээри ындыг үе кел

^k4:9 Азы: «Иудейлер Самария чурттуглар-биле харылзашпас».

4:2 Ин. 3:22 4:3 Ин. 2:11-12 4:4 Лк. 9:52-53 4:5 Э. д. 33:19; 48:22

4:10 Ыд. ыр. 35:10; Иер. 2:13; 17:13 4:14 Иса. 55:1; Ин. 7:38 4:19 Ин. 9:20

4:20 Э. д. 12:6-7; 33:18; Ы. х. к. 11:29; 27:12; Башт. 9:7 4:20 Ы. х. к. 12:5

4:22 4 Хаан. 17:28-34 4:22 Ыд. ыр. 147:8-9; Аж.-ч. 13:23; Рим. 3:1-2

4:23 Рим. 8:15; Эф. 6:18 4:23 Ыд. ыр. 144:18

чыдар, мырынай келгени бо-дур. Ылап-ла ындыг мөгөйикчилерни Ада Бодунга дилеп чоруур. ²⁴ Бурган дээрге *Сүлде-дир. Ынчангаш Аңаа мөгөйип тейлээннер сүлде болгаш алыс шындан мөгөйип тейлээр ужурулуг».

²⁵ Херээжен Аңаа мынча дээн: «Мессия (Ону *Христос деп база адаар) бо делегейге кээр ужурулуг деп билир-ле мен. Ол чедип келгеш, биске шупту чүвени тайылбырлап бээр».

²⁶ «Ол – Мен-дир мен, сээң-биле чугаалажып турар аан» – деп, Иисус харыылаан.

²⁷ Ол үеде Иисустуң өөреникчилери Ону каапкан черинче ээп келгеш, Оон демги херээжен-биле чугаалажып турарын көргөш, кайгап калганнар. Ынчалза-даа кым-даа Иисустан Аңаа чүү херегин база Ооң чүгө ол херээжен-биле чугаалажып турарын айтырбаан. ²⁸ Ынчан самарий херээжен суглаар савазын каапкаш, хоорайже ээп келгеш, улуска мынча дээн: ²⁹ «Кудукче баргаш, кылган бүгү чүүлүмнү меңээ чугаалап берген Кижикже көрүп көрүнерем: Ол Христос эвес ирги бе?» ³⁰ Ынчангаш улус хоорайдан үнгөш, Иисусче чорупканнар.

³¹ Ол өйде өөреникчилери Иисустан: «Башкы, чемнениңер!» – деп дилеп турганнар.

³² А Ол: «Мээң аыш-чемим бар, силер ооң дугайында билбес-тир силер» – деп харыылаан.

³³ Ынчаарга өөреникчилери аразында: «Өске-бир кижини Аңаа чем эккеп берген эвес ирги бе?» – дишкен.

³⁴ Иисус оларга мынча дээн: «Мээң аыш-чемим болза Мени айбылап чоруткан Адамның күзел-соруун боттандырып, Ооң Меңээ дааскан ажыл-херээн эчизинге чедир кылыры болур. ³⁵ „Ам дөрт ай эртсе, дүжүт ажаар үе кээр“ – деп чугаалашпас ийик силер бе? А мен силерге чугаалап тур мен: карактарыңарны хере көргөш, тараа шөлдөрүнче көрүңер даан, олар кайы хире алдын-сарыг апарып, тараазы бышкандыр! ³⁶ Тараа ажаакчызы бодунуң шаңналын алыр боорда, меңге амыдыралга херек дүжүттү база ап турар, ындыг болганда, тараа чажыкчызы-даа, дүжүт ажаакчызы-даа денге өөрүүр апаар. ³⁷ Чүгө дээрге ол таварылгада „Бирээзи тарыыр, өскези ажаар“ деп үлегер сөс бадыткагына бээр. ³⁸ Мен силерни боттарыңарның ажаап-тарываан шөлүңерни ажаап алзын дээш чорудуп турарым бо – аңаа өске улус ажылдап каан, а силер оларның ажылының үре-түңнелин кады үлежип турарыңар бо».

³⁹ «Кылган бүгү чүүлүмнү Ол меңээ чугаалап берди» – деп бадыткаан самарий херээженниң чугаазының аайы-биле ол хоорайдан элээн хөй самарийжилер Иисуска бүзүрөй берген. ⁴⁰ Самарийжилер Аңаа келгеш, олар-биле артып каарын Оон аажок дилээннер, ынчангаш Ол орта ийи хонган. ⁴¹ Иисустуң чугаазының аайы-биле оон-даа хөй улус Аңаа бүзүрөй берген.

⁴² А демги херээженге олар мынча дээн: «Бистиң бүзүрөй бергенивис ам чүгле сээң чугааларыңдан келбээн. Бис ам Ону боттарывыс дыңнаан болгаш, Ол ылап-ла бо делегейниң улузунуң Камгалакчызы-дыр деп билдивис».

4:24 2 Кор. 3:17 4:25 Ин. 1:41 4:25 Мф. 11:2 4:25 Ы. х. к. 18:18 4:26 Ин. 9:37

4:34 Ы. х. к. 8:3 4:34 Ин. 5:30; 6:38; 9:4; 14:31 4:35 Мф. 9:38; Лк. 10:2

4:36 1 Кор. 3:6-9 4:42 Ин. 1:29; 1 Ин. 4:14

Хаанның дүжүмедииниң оглун экирткени

⁴³ Ийи хонганда, Иисус Галилеяже чорупкан. ⁴⁴ Бурганның медээчизи бодунун төрөөн чуртунга¹ алдар-хүндү көрбөс дээрзин Ол Боду-ла чугаалап турган чүведир. ⁴⁵ Иисус Галилеяга чедип кээрге, ол чер чурттуглар Ону эвилең-ээлдек уткуп-хүлээп алган: олар Иерусалимге болган байырлалга барып чораан болгаш, Ооң аңаа кылган кайгамчык чүүлдерин шуптузун көргөн чүведир.

⁴⁶ Иисус оон ооң мурнунда сугну арагаже хуулдурупкан чери болур Галилеянын Канаже ээп келген. Ол үеде Капернаум хоорайга хаанның бир дүжүмеди турган, а оон оглу аарый берген болган. ⁴⁷ Иисустуң Иудеядан Галилеяже ээп чанып келгенин дыңнааш, ол кижини Аңаа чедип келгеш: «Өлүп чыдар оглумну экиртип бээри-биле Капернаумче бадып кээп көрүңер» – деп Оон дилеп эгелээн.

⁴⁸ Иисус аңаа мынча дээн: «Кайгамчык демдектерни көрбөөн шаанарда, силернин кайыңар-даа бүзүрээр ийик бе!»

⁴⁹ Хаанның дүжүмеди: «Дээрги! Оглум өлбөй чыдырда, барып көрээли!» – дээн.

⁵⁰ Иисус: «Чана бер че, оглуң дириг артар-дыр» – деп харыылаан.

Ол кижини Иисустуң сөстөринге бүзүрээш, чоруй барган. ⁵¹ Орук ара ону чалчалары уткуп алгаш: «Оглуңар дириг!» – дээннер.

⁵² «Каш шак үезинде оглум чүгээртеп эгеледи?» – деп, ол чалчаларындан айтырган.

Олар аңаа: «Дүүн, хүн үнгенден бээр чедиги шак үезинде, ооң эъдиниң изии намдай берди» – деп харыылаан.

⁵³ Иисустуң аңаа: «Оглуң дириг артар-дыр» – дээн шагында оглу экирий берген дээрзин адазы билип каан. Ынчан ол боду база бүгү өг-бүлөзи бүзүрөй бергеннер.

⁵⁴ Иудеядан Галилеяже ээп чанып келгеш, Иисустуң кылганы ийиги кайгамчык чүүл ол болган.

Вифезда дээр эштир черге аарыг кижини экирткени

5¹ Ооң соонда иудей байырлал болган, Иисус ынчан Иерусалимче чорупкан. ² Иерусалимде Хой хаалгазының чанында еврей дылда Вифезда дээр эштир чер, а ында серилеп каан беш өдүг бар. ³⁻⁴ Оларда эндерик хөй аарыг: согур, аскак-бүскек, чартыктаан улус чыдар чүведир^м. ⁵ Аңаа үжен сес чыл дургузунда чартыктап аарып келген бир кижини турган. ⁶ Иисус ол кижиниң чыдарын көргөш база ооң ынча үр үеде аарып келгенин билир болгаш: «Экиририн күзеп тур сен бе?» – деп айтырган.

¹4:44 Төрөөн чурт – Иоанн мында Иудеяны ынча деп турары ол чадавас.

^м5:3-4 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Олар сугнуң дойлурун манап чыдар турган. Чамдыкта Дээрги-Чаяакчының төлээзи бадып келгеш, сугну доюлдуруптарга, эштир черге мурнай кирген кижини кандыг-даа аарындан экирий бээр турган чүведир» деп сөстөрнү немээн.

4:44 Мф. 13:57; Мк. 6:4; Лк. 4:24 4:45 Ин. 2:23 4:46 Ин. 2:1; 21:2 4:46 Ин. 2:12

4:48 Ин. 2:18; 6:30; 1 Кор. 1:22 4:53 Мф. 8:13 4:53 Аж.-ч. 16:34; 18:8 4:54 Ин. 2:11

5:2 Неем. 3:1; 12:39

⁷ Аарыг кижн Аңаа мынча деп харыылаан: «Дээргим, суг чалгып дойлу бээрге, мени эштир черниң суунче суптар кижим чок күжүр-дүр мен. Сугга чедип чадап турумда-ла, өске кандыг-бир кижн мени мурнай кире берген боор-дур».

⁸ Иисус аңаа: «Тургаш, дөжээдни алгаш, кылаштап чорувут!» – дээн. ⁹ Аарыг кижн ол дораан экирий бергеш, дөжөөн алгаш, кылаштап чорупкан.

А ол чорук *амыр-дыш хүнүнде болган чүве-дир. ¹⁰ Ынчангаш иудейлер экирөөн кижиге мынча дээннер: «Бөгүн – амыр-дыш хүнү-дүр. Сен дөжөөн көдүрбес ужурлуг сен!»

¹¹ Ол оларга: «Мени экиртип каан Кижн меңээ: „Дөжөөдни алгаш, кылаштап чорувут“ – дээн-не болгай» – деп харыылаан.

¹² Ол кижиден: «Сеңээ: „Дөжөөн алгаш, кылаштап чорувут“ – дээн кижн чогуу Кым чүвөл?» – деп айтырганнар. ¹³ Экирий берген кижн Ол чогуу Кымыл дээрзин билбес болган, чүге дээрге Иисус ол дораан орта турган чон аразынче ажытталы берген чүве-дир.

¹⁴ Иисус ооң соонда *Бурганның өргээзинден демги кижини тып алгаш, аңаа мынча дээн: «Көрөм, сен ам кадык апардың. Сээн-биле оон-даа дора чүве болу бербезин дээш, моон соңгаар бачыт кылба». ¹⁵ Оон ол кижн иудей чагырыкчыларга баргаш, ону экиртип каан кижн Иисус-тур деп чугаалаан.

¹⁶ Ынчангаш иудейлер амыр-дыш хүнүнде ындыг чүүлдер кылганы дээш, Иисусту истеп-сүрүп эгелөөннер.

¹⁷ Ынчаарга Иисус оларга: «Мээң Адам үргүлчү ажилдаар-дыр, Мен база ынчаар кылыр ужурлуг мен» – дээн. ¹⁸ Иудейлер ынчан Ону өлүрөр арганы улам кызымак дилей бергеннер. Чүге дээрге Ол чүгле амыр-дыш хүнүнүн *хоойлузун хажыткан эвес, харын Бурганны «Мээң Адам» деп адап, Бодун Бурганга деңней көргөн болган.

Оглунуң эрге-чагыргазы

¹⁹ Ынчаар орта Иисус оларга мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Адазы ажил-херөөн канчаар кылганын көрбөөн шаанда, Оглу Бодунун өмүнээзинден чүнү-даа кылып шыдавас. Адазы чүнү кылырыл, Оглу база-ла ону кылыр. ²⁰ Чүге дээрге Адазы Оглунга ынак база Бодунуң кылып турар бүгү чүвезин Аңаа көргүзөр. Оон-даа артык ажил-херектерни Ол Оглунга көргүзүп бээр, силер ынчан улам-на кайгап магадаар силер. ²¹ Адазының өлүглерни канчаар диргизип, оларга амы-тынны хайырлап турары дег, Оглу база-ла күзөөн улузунга амы-тынны хайырлаар. ²² Оон туржук, Адазы кымны-даа шиитпейн турар, Ол шиидер бүгү эргени Оглунга дамчыдып берген. ²³ Бүгү улустуң Адазын хүндүлөп көөрү дег, олар Оглун база хүндүлөп көрзүн дээш, Ооң ынчанганы ол-дур. Оглун хүндүлөп көрбес кижн Ону айбылап чоруткан Адазын база хүндүлөп көрбейн турар-дыр.

5:8 Мф. 9:6-7; Мк. 2:11; Лк. 5:24 **5:10** Хост. 20:10; Иер. 17:21 **5:16** Ин. 15:20

5:18 Ин. 7:1 **5:18** Флп. 2:6 **5:20** Мф. 3:17; 17:5; Ин. 3:35; 10:17; 15:9; 17:26

5:21 Иса. 26:19; Иез. 37:5, 12; Дан. 12:2 **5:21** Рим. 8:11; 1 Кор. 15:45

5:22 Ин. 17:2; Аж.-ч. 10:42 **5:23** Мф. 10:40; Лк. 10:16; Ин. 13:20; 15:23

²⁴ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Мээң сөзүмнү дыңнап турар болгаш Мени айбылап чоруткан Адамга бүзүрээр кижн бүрүзү мөңгө амыдыралды алып база шииткелге онаашпас, харын өлүмден амыдыралче шилчий берген болур. ²⁵ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: өлүглер Бурганның Оглуңуң үнүн дыңнап каар үе-шак кел чыдар, харын-даа ол хүн мырыңай чедип келген-дир. Кымнар ол үннү дыңнаарыл, амыдыралче эглип кээр. ²⁶ Адазы Боду канчап амыдыралдың үнер дөзү болганыл, Оглун база Ол ынчалдыр амыдыралдың үнер дөзү кылып каан. ²⁷ Адазы оон ыңай шиидер эргени база Оглунга хайырлаан, чүгө дээрге Ооң Оглу – *Кижн амытан Оглу-дур.

²⁸ Ындыг боорга, элдепсинменер: чевеглерде чыдар бүгү улус Ооң үнүн дыңнааш, чевеглерден туруп кээри үе-шактың келгени бо-дур. ²⁹ Ынчан буян кылып чорааннар катап дирилгеш, амыдыраар, а бузут-бак кылып чорааннар катап дирилгеш, шииттирер. ³⁰ Мен чүнү-даа Бодумнуң эрге-чагыргам-биле кылып шыдавас мен. Мен канчаар дыңнап турар-дыр мен, ынчаар шиидер мен. Мээң шииткелим чөптүг шииткел болур, чүгө дээрге Мен Бодумнуң күзел-соруумнун аайы-биле эвес, а Мени айбылап чоруткан Адамның күзел-соруунун аайы-биле кылып мен».

Иисустун дугайында херечилел

³¹ «Мен Бодумнуң дугайымда Бодум херечилээр болзумза, Мээң сөстөрүм шынныг эвес. ³² Ынчалза-даа Мээң таламче херечилеп турар өске кижн бар. Мээң дугайымда ооң херечилеп турар чугаазы алыс шынныг дээрин Мен билир мен. ³³ Силер Иоаннче улус чорударыңарга, ол алыс шынны херечилээн болгай. ³⁴ Ынчаарга кижилерниң херечилели Меңээ херекчок-даа болза, камгалалды алзыннар дээш, силерге ол дугайында чугаалап турарым бо. ³⁵ Иоанн чырыдыр кыпкан чырыткы дег болган. А силер ооң чырыыңга, хензиг-даа өйде болза, өөрүүрүңгө чөпшээрешкен силер.

³⁶ Ынчалза-даа Менде Иоаннның бергенинден-даа артык күштүг херечилел бар. Мээң кылып чоруурум, Адамның кылзын дээш Меңээ берген ажыл-херээ – Мени Ооң айбылап чорутканының херечилели ол-дур! ³⁷ Мени айбылап чоруткан Адам Боду Мээң дугайымда шак ынчаар херечилээн-дир. Силер Ооң үнүн кажан-даа дыңнаваан, Ооң хевир-шырайын кажан-даа көрбөөн силер. ³⁸ Силер Ооң сөзүн чүрөөңерде шыгжавайн чоруур силер, чүгө дээрге Ооң айбылап чорутканы Меңээ бүзүревес-тир силер. ³⁹ Бижилгелер дузазы-биле мөңгө амыдыралды алырын бодааш, оларны хынамчалыг шинчилеп чоруур силер. А олар база-ла Мээң дугайымда херечилеп турар болгай. ⁴⁰ Ынчалза-даа Мээң дузам-биле амыдыралды алып дээш, Меңээ чедип кээрин дөмей-ле күзевес-тир силер.

⁴¹ Кижилерден алдар-хүндү алыксапас мен. ⁴² Ынчалза-даа силерни өттүр билир мен: силерде Бурганга ынакшыл чок! ⁴³ Мен силерге Адамның өмүнээзинден чедип

келдим, а силер Мени хүлээп албайн тур силер. А өске-бир кижиге бодунуң-на адын тудуп чедип кээрге, силер ону хүлээп алыр-дыр силер! ⁴⁴ Бот-боттарыңардан алдар-хүндү дилээр, а дың чаңгыс Бургандан алдар-хүндү алыр дээш кыспас болганыңарда, канчап черле бүзүрей бээр силер?! ⁴⁵ Чок, Мени Адамның мурунуга силерни буруудадыр дээш келген деп бодаванар. Силерни боттарыңарның аажок идегеп турарыңар *Моисей буруудады бээр. ⁴⁶ Моисейге ылап-ла бүзүрөп чораан болзуңарза, Меңээ база бүзүрей бээр ийик силер, чүге дээрге ол Мээң дугайымда бижээн-не болгай. ⁴⁷ Силер ооң бижээн чүвезинге бүзүрөвөс тургаш, Мээң силерге чугаалаан чүвөмгө канчап бүзүрээр силер?»

Беш муң кижини тогтурганы

(Мф. 14:13-21; Мк. 6:30-44; Лк. 9:10-17)

6 ¹ Ооң соонда Иисус Галилея (азы Тивериада) хөлүнүң ол чарыынче чорупкан. ² Ооң соондан эндерик хөй чон чоруп олурган, чүге дээрге аарыг кижилерни экиртип тура, Ооң кылганы кайгамчык чүүлдерни улус көргөн чүве-дир. ³ Иисус даг кырынче үнө бергеш, аңаа Бодунуң өөреникчилери-биле кады олуруп алган.

⁴ Иудей *Хосталышкын байырлалы чоокшулап орган.

⁵ Иисус эргий көргөш, Бодунче эжен-эндерик чоннуң кел чыдарын көрүп кааш, Филиппке: «Оларны чемгерипки дег хлебти кайыын садып алыр бис?» – дээн.

⁶ Чүнү кылыр деп турарын Ол билир турган, ынчалза-даа Филиппти шенээр дээш, ынча дээн чүве-дир.

⁷ Филипп Аңаа: «Оларның кижиге бүрүзүңгө хензигни-даа бол бээр дизе, 200 мөңгүн чоос-биле безин хлеб сатса^а, четпейн баар-дыр» – деп харыылаан.

⁸ Иисустуң өөреникчилериниң бирээзи – Симон Пётрнуң дунмазы Андрей Аңаа мынча дээн: ⁹ «Мында турар бир оолда беш арбай далганының хлеви болгаш ийи балыкчыгаш бар-дыр. Ынчалза-даа мынча хөй чонга ыя ол чүү боор деп?»

¹⁰ Иисус: «Улусту черге олуртуптуңар» – дээн. Ол кезек чер терең оыг-сигенниг болган. А олургулапкан улус 5000 хире эр кижиге чүве-дир. ¹¹ Иисус хлебтерни алгаш, аыш-чем дээш, Бурганга өөрүп четтиргеш: «Олурган улуска үлеңер» – дээш, өөреникчилеринге берипкен. Балыкты база-ла ынчанган. Кым чежени күзээнил, аңаа ол хирени берип турган. ¹² Улус тода бээрге, Иисус Бодунуң өөреникчилеринге: «Чүү-даа черге калбазы-биле, арткан кескиндилерни чыып алыңар» – дээн. ¹³ Өөреникчилер улус чемненген соонда беш арбай хлевиниң арткан кескиндилерин чыггаш, он ийи хааржакты долдуруп алганнар.

¹⁴ Улус Иисустуң кайы хире кайгамчык чүүл кылганын көргөш: «Бо делегейге кээр уjurлуг демги *Медээчи ылап-ла бо-дур!» – дээннер. ¹⁵ А Иисус улустуң чедип келгеш, Ону хенерген тудуп алгаш, хаан кылып аар деп турарын билип кааш, база катап дагже чааскаан чоруй барган.

^а6:7 Ийи чүс мөңгүн чоос – сес айда ажылдап алыр ортумак шалыңга дең түң-дүр.

5:43 Ин. 10:25; 12:12 5:43 Ин. 1:11; 3:11-12 5:44 Ин. 12:43

5:46 Сан. 21:9; Ы. х. к. 28:15 6:4 Хост. 12:1-30; Ы. х. к. 16:1, 16; Ин. 2:13; 11:55

6:5 Ин. 1:44 6:5 4 Хаан. 4:42-44 6:8 Ин. 1:40, 44 6:11 Мф. 15:36

6:14 Мф. 11:2-3; Ин. 4:25; 11:27

Иисустуң суг кырлап кылаштааны

(Мф. 14:22-27; Мк. 6:45-52)

¹⁶ Кежээ дүжүп кээрге, Иисустуң өөреникчилери хөл кыдыынче бадып келген. ¹⁷ Оон хемеге олурупкаш, хөл кежилдир Капернаумче эжиндирип чорупканнар. Караңгылай берген, а Иисус ам-даа келбээн, сураг барган. ¹⁸ Күштүг хат хадыырга, хөл хөлзеп чыткан. ¹⁹ Олар чээрби беш азы үжен стадий⁰ хире ырадыр эжиндире бергеш, хемеге хөлдү кырлап чоокшулап кел чыдар Иисусту көрүп кааннар. Өөреникчилер корга берген. ²⁰ Иисус: «Мен-дир мен, кортпанар!» – дээн. ²¹ Олар Ону хемеге күзелдii-биле олуртуп алганнар, хемези ынчан оларның эжиндирип бар чытканы эрикке ол дораан чеде берген.

Иисус – амыдырал хайырлаар хлеб

²² Даартазында хөлдүң ындыы чарыынга артып калган чон аңаа чүгле чангыс хеме турганын сактып келген. Иисустуң хемеге өөреникчилери-биле кады олурбаанын база оларның чүгле боттары эжиндирип чорупканын улус база билир турган. ²³ Ынчан Тивериададан элээн каш өске хеме Дээрги Иисустуң аыш-чем дээш, Бурганга өөрүп четтирип *мөргүл кылганының соонда, улустуң хлеб чип олурган черинче эжиндирип чеде берген. ²⁴ Улус чүү боор ийик, Иисустуң-даа, Оон өөреникчилериниң-даа ында чогуң көрүп кааш, хемелеринге дедир олургулапкаш, Ону дилеп, Капернаумче эжиндирип чорупкан.

²⁵ Иисусту хөлдүң ол чарыындан тып алгаш, Оон: «Башкы, Силер кажан бээр чедип келдинер?» – деп айтырганнар.

²⁶ Иисус оларга мынча деп харыылаан: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: силер Мени кайгамчык демдектерни көрүп, билгеш эвес, а тоттур хлеб чиген болгаш, дилеп турарыңар ол-дур! ²⁷ Эстип-хайлы бээр аыш-чем дээш сагышсыравайн, мөңгө амыдыралды берип шыдаар аыш-чем алыр дээш, кызып-кылайыңар. Ол чемни силерге *Кижы амытан Оглу бээр, чүгө дээрге Бурган Ада Боду Аңаа таарзынып, Ону демдектээн-дир».

²⁸ Олар Оон: «Бистиң ажыл-херээвис Бурганга таарымчалыг болзун дизивиссе, чүнү кылыр ужурлуг бис?» – деп айтырганнар.

²⁹ Иисус: «Силерниң Бурган дээш кылыр ажыл-херээңер дээрге-ле Ооң айбылап чорутканы Кижиге бүзүрээри ол-дур» – деп харыылаан.

³⁰ Ынча дээрге, олар: «Силерге бүзүрей бээривис хире кандыг кайгамчык демдекти биске көргүзер силер? Чүнү кылыр силер?» – деп айтырганнар. – ³¹ Бистиң ада-өгбевис ээн кургаг ховуга манна деп чемни чип турган болгай. Бижилгеде ол дугайында: „*Оларга аыш-чем кылдыр дээрден баткан хлебти берген*“ – деп бижээн-дир».

³² Иисус мынча деп харыылаан: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: силерге дээрден хлебти *Моисей эвес, а Мээң Адам берип турган, алыс шын хлебти дээрден

⁰6:19 Беш азы алды хире километр.

6:27 Иса. 55:2 6:29 1 Ин. 3:23 6:30 Мф. 12:38; Ин. 2:18; 4:48; 1 Кор. 1:22

6:31 Хост. 16:15; Сан. 11:7-9 6:31 Неем. 9:15; Ыд. ыр. 77:24

Ол ам-даа берип турар. ³³ Чүге дээрге Кым дээрдэн дүжүп келгеш, бо делегейге амыдыралды хайырлаарыл, Бурганның хлеви Ол болур».

³⁴ Ынчан Аңаа мынча дээннер: «Дээргивис, биске ындыг хлебти үргүлчү берип турунарам».

³⁵ Иисус оларга мынча дээн: «Мен дээрге амы-тынны бээр хлеб-тир мен. Мени сурап кээр кижиче кажан-даа аштавас база Меңээ бүзүрөөн кижиче кажан-даа суксавас.

³⁶ Ынчалза-даа Мээң силерге чугаалап турганым дег, силер көргөн-даа болзунарза, бүзүревес-тир силер! ³⁷ Адамның Меңээ берген бүгү чүвези Меңээ чедип кээр база Меңээ чедип келген кижини черле үндүр сывырбас мен. ³⁸ Чүге дээрге Мен, дээрдэн дүжүп кээрге, Бодумнуң күзел-соруумнуң аайы-биле кылыр дээш эвес, а Мени айбылап чоруткан Адамның күзел-соруун күүседир дээш келген мен. ³⁹ Мени айбылап чоруткан Адамның күзел-соруу мындыг: Ооң Меңээ берген чүвезинден чүнү-даа өлүрүп-чидирбези, харын оларны сөөлгү хүнде амыдыралче катап диргизери. ⁴⁰ Мээң Адамның күзел-соруу – Оглон көргөш, Аңаа бүзүрөөн кижиче бүрүзүңгө мөңгө амыдыралды бээри. Мен оон ол кижини сөөлгү хүнде катап диргизиптер мен».

⁴¹ Иисустун: «Мен дээрге дээрдэн дүжүп келген хлеб-тир мен» – деп чугаалааны дээш, иудейлер Аңаа хорадап, хыйланы берген. ⁴² Олар мынча дээн: «Ол дээрге Иосифтин оглу Иисус эвес чүве бе? Бис Ооң адазын-даа, авазын-даа билир-дир бис. Канчап черле Ол: „Мен дээрдэн дүжүп келдим“ – дээрил?»

⁴³ Иисус оларга мынча деп харыылаан: «Хорадап, хыйланырын соксадынар. ⁴⁴ Мени айбылап чоруткан Адам кандыг-бир кижини хаара тутпас чүве болза, кым-даа Менче чедип кээп шыдавас. А кээр болза, Мен ону сөөлгү хүнде катап диргизер мен. ⁴⁵ Медээчилерниң номнарында мынчаар бижээн: „Олар шуптузу Бургандан өөредиг алыр“. Адамны дыңнааш, Оон өөренип алган бүгү улус Меңээ чедип кээр. ⁴⁶ Ынчалза-даа олар Аданы көргөн дээни ол эвес-тир. Чүгле Бургандан келген Кижиче, чүгле Ол чааскаан, Аданы көргөн. ⁴⁷ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бүзүрөй берген кижиче мөңгө амыдыралдыг болганы ол.

⁴⁸ Мен дээрге амыдырал хайырлаар хлеб-тир мен. ⁴⁹ Силерниң ада-өгбеңер ээн курга ховуга манна дээр чем чип турдулар, ынчалза-даа өлгүлей бердилер. ⁵⁰ А дээрдэн дүжүп кээр хлеб ындыг эвес: ону чиген кижиче кажан-даа өлбөс. ⁵¹ Мен дээрге дээрдэн дүжүп келген, амылыг хлеб-тир мен. Ол хлебти чиген кижиче мөңгө амыдыралды алыр. Мээң аңаа бээрим хлеб дээрге-ле Мээң мага-бодум ол-дур. Мен ону бо делегейниң улузу амыдыразын дээш, берип турар мен».

⁵² Ынчан иудейлер аразында изигленип маргыжа берген: «Ол Кижиче канчап бисти чизин дээш, бодунуң мага-бодун берип шыдаар чүвөл?»

⁵³ Иисус мынча деп харыылаан: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бир эвес Кижиче амытан Оглонуң мага-бодун чивес база Ооң ханын ишпес болзунарза, бодунарда амыдырал чок болур. ⁵⁴ Мээң мага-бодумну чиир база Мээң ханымны ижер кижиче мөңгө амыдыралдыг болур, оон Мен ону сөөлгү хүнде катап

6:34 Ин. 4:15 **6:35** Ин. 4:14; 7:37 **6:37** Ин. 17:6 **6:38** Ин. 3:13; 1 Кор. 15:47

6:38 Мк. 14:36; Ин. 5:30 **6:39** Мф. 18:14; Ин. 10:28-29 **6:40** Ин. 3:35; 5:24; 1 Ин. 5:12-13

6:42 Мф. 13:55 **6:44** Ос. 11:4; Ин. 12:32 **6:45** Иса. 54:13 **6:46** Хост. 33:20; Мф. 11:27; Ин.

1:18 **6:51** Ин. 3:13 **6:51** Мф. 26:26-28 **6:53** Мк. 14:22-24; 1 Кор. 10:16; 11:27

диргизиптер мен. ⁵⁵ Мээң мага-бодум – ёзулуг чем, а Мээң ханым – ёзулуг суксун болур. ⁵⁶ Мээң мага-бодумну чиир болгаш Мээң ханымны ижер кижги Мээң-биле тудуш харылзаалыг болур, а Мен ооң боду-биле харылзаалыг артып каар мен. ⁵⁷ Мени айбылап чоруткан амылыг Адамның ачызында Мээң амыдырап чоруурум дег, Мени чиир кижги база-ла Мээң ачымда амы-тынныг артар. ⁵⁸ Дээрден дүжүп келген хлеб ындыг боор-дур. Ол силерниң ада-өгбөцөрниң чип турган манназы дег эвес болур – олар өлүп калгылаан ийик чоп. А бо хлебти чиир кижги мөңгө амыдыралдыг болур».

⁵⁹ Иисус ону Капернаумнуң *синагогазынга өөредиг берип тургаш, чугаалаан чүве-дир.

Өөреникчилериниң Иисусту каганы

⁶⁰ Иисустуң өөреникчилериниң элээн хөйү ону дыңнааш, химиренчи берген: «Кандыг кончуг берге өөредиг боор! Кым ону дыңнап шыдаарыл?»

⁶¹ Иисус Бодунуң өөреникчилериниң Ооң сөстөринге таарзынмайн турарын билир болгаш: «Силерни ол чайгылдырып тур бе? – деп айтырган. – ⁶² А бир эвес Кижги амытан Оглуңуң ооң мурнунда турган черинче көдүрлүп үнүп бар чыдарын көрүп кагзынарза, чүү болурул че? ⁶³ Амы-тынны чүглө *Сүлде бээр, а кижиниң күжү ынай-даа ажыглаттынмайн турар. Мээң силерге чугаалаан сөстөрүм – амы-тынны бээр Сүлде ол-дур. ⁶⁴ Ынчалза-даа аранарда бүзүревес улус база бар-дыр». Иисус эгезинден тура-ла, кымның Аңаа бүзүревезин база кымның Ону садыптарын билир турган. ⁶⁵ Оон мынча дээн: «Мээң Адам кандыг-бир кижиге ындыг арга бербес чүве болза, Менче кым-даа чедип кээп шыдавазын чогуум-на ынчангаш силерге чугаалааным ол-дур».

⁶⁶ Ол үеден эгелээш, Иисустуң өөреникчилериниң хөй кезии Ону каапкан база Ооң-биле кады чорбас апарган. ⁶⁷ А Иисус он ийи *элчининден: «Силер база ойлап чорурун күзевейн-дир силер бе?» – деп айтырган.

⁶⁸ Симон Пётр Аңаа мынча деп харыылаан: «Дээрги, кымга баар улус бис? Мөңгө амыдыралды бээр сөстөр Силерде-дир. ⁶⁹ Бис ам Силерге бүзүрей бердивис база Силерни Бурганның Ыдыктыг Төлээлекчизи^р деп билип алдывыс».

⁷⁰ Иисус: «Мен силерни он ийи элчин кылдыр шилип албажык мен бе? – деп харыылаан. – А силерниң бирээнер *эрлик-тир оң!» ⁷¹ Ол Симон Искариоттуң оглу Иуданың дугайында чугаалап турган. Иуда, он ийи элчинниң бирээзи тургаш, Иисусту алызында барып садыпкан чүве-дир.

Иисустуң Чадырлар байырлалынче чорупканы

7 ¹ Иисус оон соонда Галилеяны эргип чорупкан. Иудейлер Ону өлүрер деп турар боорга, Ол Иудеяга барбас деп шиитпирлеп алган. ² Иудейлерниң Чадырлар байырлалы чоокшулап орган.

Р6:69 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Бурганның Ыдыктыг Төлээлекчизи» деп эвес, а «Христос, дириг Бурганның Оглу» деп бижээн.

6:56 Ин. 15:4-5; 1 Ин. 3:24 **6:62** Мк. 16:19; Лк. 24:51; Аж.-ч. 1:9 **6:63** 2 Кор. 3:6

6:64 Ин. 13:11 **6:69** Мк. 1:24 **6:70** Ин. 13:2, 27 **6:71** Ин. 18:2-3

7:1 Ин. 5:18; 8:37; 11:53 **7:2** Лев. 23:34; Ы. х. к. 16:13-15

³ Иисустун дунмалары ынчан Аңаа мынча дээннер: «Бо черни каггаш, Иудеяже чоруп көрөм! Сээң кылып турар ажыл-херээни өөреникчилерин база көрзүн. ⁴ Чүгө дээрге кым-даа бодунун билдингир боорун күзээр болза, ажыл-херээн бүдүү кылбас. А Сен мындыг ажыл-херекти чаяап чоруур-дур сен, ынчангаш Бодунну бо улус мурнунга көргүс!» ⁵ Ооң дунмалары безин Аңаа бүзүревейн турган чүве-дир.

⁶ Иисус оларга мынча дээн: «Мээң үөм ам-даа келбээн-дир. А силерге кандыг-даа үө тааржыр-дыр. ⁷ Бо делегейниң улузу силерни көөр хөңнү чок болу берип шыдавас, а Мени көөр хөңнү чок-тур, чүгө дээрге Мен ооң ажыл-херээ бузуттуг дээрин херечилеп турар-дыр мен. ⁸ А силер байырлалче барыңар. Мен амдызында⁹ ол байырлалче барбайн, чүгө дээрге Мээң үөм ам-даа келбээн-дир».

⁹ Ону чугаалааш, Иисус Галилеяга артып калган. ¹⁰ Ынчалза-даа дунмалары байырлалче чорупкан соонда, Иисус база ынаар чорупкан, чүгле ажыы-биле эвес, а бүдүү. ¹¹ Иудей чагырыкчылар байырлал үезинде Ону дилеп турган. Олар: «Ол Кижинер кайдал?» – деп айтырар болганнар. ¹² Чон аразынга база-ла Ооң дугайында маргыштыг хөй чугаа-соот үнген. Чамдызы Ону: «Буянныг кижидир» – дээннер. А өскелери: «Чок, Ол чонну мегелеп турар-дыр» – деп удурланыр болган. ¹³ Ындыг-даа болза, иудей эрге-чагыргадан корткаш, кым-даа Ооң дугайында ажыы-биле чугаалаван.

¹⁴ А байырлал орту кирип чорда, Иисус *Бурганның өргээзинге кирип келгеш, өөредип эгелээн. ¹⁵ Иудей чагырыкчылар: «Каяа-даа өөрөнмээн хирезинде, Ол ынча хөй чүвени кайыын билип алган чоор?» – джип, элдепсинип турган.

¹⁶ Иисус мынча деп харыылаан: «Мээң өөредим – Мээни эвес, а Мени айбылап чороткан Адамны чүве. ¹⁷ Ооң күзел-соруун чогудар дээн кижиде, ол өөредиг Бургандан-даа келген болза азы Мен Бодуннун өмүнээмден-даа чугаалаан болзумза, ооң дугайында билип аар.

¹⁸ Бодуннун өмүнээзинден чугаалап чоруур кижиде бодунга алдар-хүндү чедип алыксаар. А Ону айбылап чороткан Адазынга алдар-хүндү чедип алыксаар Кижиде алыс шынны чугаалаар болгаш, Ооң чүрээнде меге чок болур. ¹⁹ *Моисей силерге ыдыктыг *хоойлуну берди чоп? Ынчалза-даа силерниң чаңгызыңар-даа ыдыктыг хоойлуну сагывайн чоруур-дур! Чүү дээш, мени өлүрер деп бардыңар?»

²⁰ Чыылган чон: «Сен букшуурай бердиң бе? Кым Сени өлүрер дээн чүвөл?» – деп харыылаан.

²¹ Иисус улаштыр мынча дээн: «Мен чаңгыс кайгамчык чүүл кылдым, а силер шупту кайгап калдыңар. ²² Моисей силерге *кыртыжап демдектээрин айтып берген (херек кырында ол Моисейни эвес, а бурунгу өгбелерни дамчып келген-даа болза), ынчангаш силер оолдарыңарны *амыр-дыш хүнүнде-даа кыртыжап демдектээрдир силер. ²³ Моисейниң хоойлузун хажытпас дээш, кижини амыр-дыш хүнүнде кыртыжап демдектеп болур турда, Мен кижини амыр-дыш хүнүнде бүдүн-бүрүнү-

9:8 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Амдызында» деп сөс таварышпайн турар.

7:3 Мк. 3:31; 6:3; Ин. 2:12; Аж.-ч. 1:14; 1 Кор. 9:5; Гал. 1:19 7:6 Мк. 14:41; Ин. 2:4; 8:20; 13:1

7:7 Ин. 15:18 7:7 Ин. 3:19 7:13 Ин. 19:38 7:16 Ин. 8:28; 12:49; 14:10

7:18 Ин. 5:41; 8:50 7:19 Ы. х. к. 33:4; Ин. 1:17 7:20 Мк. 3:22; Ин. 8:48; 10:20

биле сегидип каарымга, чүгө ол дээш, Менче хорадап турарыңар ол? ²⁴ Эренгейлеп шиитпенер, а чөптүг шииткел-биле шиидиңер».

Иисустун дугайында аңгы-аңгы бодалдар

²⁵ Ынчан Иерусалимниң чамдык чурттакчылары мынча дээннер: «Даргаларывыстың өлүрер деп турар кижизи Ол эвес чүве бе? ²⁶ Ынчаарга көрүнер даан, Ол ажыы-биле өөредип тур, а кым-даа Аңаа удур чүве чугаалавас-тыр. *Христос ылап-ла Бо-дур деп, бистиң даргаларывыс билир чадавас. ²⁷ Ынчалза-даа бис Ону таныыр, Ооң кайыын келгенин билир-дир бис. А Христос чедип кээрге, Ооң кайыын кээрин кым-даа билбес болур дээн чүве болгай».

²⁸ Иисус ынчан Бурганның өргээзинге өөредиг берип тура, дыңзыдыр мынча дээн: «Мени таныыр база Мээң кайыын келгенимни билир-дир силер бе? Дөмей-ле Мен Бодумнуң өмүнээмден келбээн мен. Мени айбылап чоруткан Адамга ылапты-биле бүзүрөп боор, ынчалза-даа силер Ону билбес-тир силер. ²⁹ А Мен Ону билир мен, чүгө дээрге Мен Ооң чанындан келген мен. Ол Мени айбылап чоруткан чүве».

³⁰ Ынчан олар Иисусту тудуп хоругдап алыр бодаан, ынчалза-даа кым-даа Олче хол көдүрбээн, чүгө дээрге Ооң үе-шагы ам-даа келбээн болган. ³¹ Чон аразындан хөй кижии Аңаа бүзүрөй берген. Олар: «Христос чедип кээр болза, бо кижиниң кылганындан хөй кайгамчык демдектер көргүзүп шыдаар бе кай?» – джип турганнар.

³² Чонда Ооң дугайында ындыг чугаалар чоруп турарын *фарисейлер дыңнап кааннар. Ынчан фарисейлер болгаш Бурганның дээди *бараалгакчылары Ону тудуп хоругдаары-биле Бурганның өргээзиниң таңныыл шериин чорудупканнар. ³³ Иисус ол өйде мынча деп турган: «Мен ам силер-биле ындыг-ла үр эвес кады турар мен, оон Мени айбылап чоруткан Адамче чоруптарым ол. ³⁴ Мени дилей бээр силер, ынчалза-даа тыппас силер. Мен каяа турар-дыр мен, силер ынаар чедип кээп шыдавас силер».

³⁵ Ынчан иудейлер боттарының аразында: «Биске тывылбайн баар кылдыр, Оон кайнаар баар деп турары ол? Гректер аразында тоо быдаргай чурттаан бистиң чонче чоруткаш, гректерни өөредир дивээн бе? ³⁶ Оон: „Мени дилей бээр силер, ынчалза-даа тыппас силер“ база „Мен каяа турар-дыр мен, силер ынаар чедип кээп шыдавас силер“ – деп чугаазының ужур-утказы чүл?» – джи бергеннер.

³⁷ Байырлалдың адак сөөлгү, эң өндүр улуг хүнүнде Иисус туруп келгеш, дыңзыг үн-биле мынча дээн: «Кым суксай-дыр, Меңээ чедип келзин база суксунун хандырып алзын!». ³⁸ Бижилгеде айтып каанын ёзугаар, кым Меңээ бүзүрээрил, ооң чүрээнден амыдырал хайырлаар суглуг хемнер агып бадар». ³⁹ Иисуска бүзүрөй берген улустун алыр ужурлуу *Ыдыктыг Сүлдениң дугайында Ооң ынчаар

7:23 Мф. 12:2; Ин. 5:16 7:24 Ин. 8:15 7:27 Ин. 8:14; 9:29; 19:9

7:29 Мф. 11:27; Ин. 8:55 7:30 Ин. 10:39 7:30 Мк. 14:41; Ин. 2:4; 7:6; 8:20; 13:1

7:31 Ин. 8:30 7:33 Мк. 14:7; Ин. 14:19 7:33 Ин. 16:5 7:34 Ин. 8:21-22; 13:33

7:37 Лев. 23:36; Сан. 29:35; Неем. 8:18 7:37 Мф. 11:28 7:37 Ыд. ыр. 41:2; Иса. 55:1; Мф. 5:6;

Ин. 4:14; 6:35 7:38 Ыд. ыр. 35:10; Иса. 58:11; Иер. 2:13; 17:13; Зах. 14:8

чугаалааны ол. Ол өйдө Бурган Бодунун Сүлдезин оларга ам-даа бербээн турган, а ооң ужуру болза, Иисустуң Адазынче ам-даа өрү көдүрүлбээнинде болган.

⁴⁰ Иисустуң ол сөстөрүн дыңнааш, чамдык улус: «Ол манаанывыс *Медээчи дээрзи ылап-тыр!» – дишкен.

⁴¹ Өскөлери мынча дээннер: «Ол Христос-тур!»

А бир чамдыбыз: «Христос канчап Галилеядан чедип кээр чүвөл? – дижип, удураныр болган. – ⁴² Христос *Давид хаанның үре-салгалы болур болгаш Давидтиң чурттап чораан хоорайы Вифлеемге төрүттүнер деп Бижилгеде чугаалаан-на болгай». ⁴³ Чон аразынга Иисус дээш алгыш-кырыштыг маргылдаа үнгөн. ⁴⁴ Чамдык улус Ону тудуп хоругдаар дей берген, ынчалза-даа кым-даа Олче хол көдүрбейн барган.

Иудей даргаларның бүзүрөвээни

⁴⁵ А Бурганның өргээзиниң танныыл шерии дээди бараалгакчылар болгаш фарисейлерже эеп чедип кээрге, демгилери оларга: «Чүге силер Ону тудуп эккелбедиңер?» – дээр болган.

⁴⁶ Бурганның өргээзиниң танныыл шерии: «Ол кижидег кылдыр кым-даа, кажан-даа чугаалап көрбээн» – деп харыылаан.

⁴⁷ Фарисейлер оларга мынча дээн: «Таанда-ла, Ол силерни база мегелеп каапты бе? ⁴⁸ А эрге-чагырга тутканнарның азы фарисейлерниң аразындан Аңаа бүзүрөй берген чаңгыс-даа кижиде бар-дыр бе? ⁴⁹ Чүглө бо, Моисейниң хоойлузун билбес, бүдүүлүк улус ынчалды, Бурганның каргыжы оларга четкен-дир!»

⁵⁰ Фарисейлерниң бирээзи болур, Иисуска дүне када кээп турган Никодим дээрзи олардан: ⁵¹ «Баштай ооң өчүүн дыңнап албайн база ооң чүнү үүлгедип каанын билип албайн чыда, ол кижиге шийткел онаарын бистин ыдыктыг хоойлувус чөпшээрээр чүвө бе?» – деп айтырган.

⁵² Олар аңаа харыы кылдыр: «Бо чүү болду? Сен база Галилеядан келген эвес сен бе? Бижилгени өөрөн, ынчан Бурганның медээчизи Галилеядан келбес дээрзин билип каар сен» – дээннер. ⁵³ [Оон олар шупту бажыңнарынче тарап чангылай бергеннер.

Самыыраан деп буруудаттырган херэежен

8 ¹ А Иисус Елеон даанче чорупкан. ² Эрген эрте Ол база катап *Бурганның өргээзиниң девискээринге көстүп келген. Бүгү чон Ону үтлей чыгып кээрге, Иисус, олуруп алгаш, оларны өөредип эгелээн. ³ Ол өйдө ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш *фарисейлер бир херэеженни, ол ашаанга өскерлип турда, туткаш, Иисуска эккелгеннер. Олар ол херэеженни чон ортузунга тургускаш, ⁴ Иисуска мынча дээннер: «Башкы! Бо херэежен ашаанга өскерлип тура, туттургандыр. ⁵ *Моисей бодунуң *хоойлузунга ындыгларны даш-биле өлүр согарын биске

дужаап чораан болгай. А Силер чүү дээр силер?»⁶ Иисусту буруудадыр кандыг-бир чылдак тып алыр дээш ынча деп турганнары ол чүве-дир.

Ынчалза-даа Иисус, доңгайып алгаш, салаазы-биле довуракка бир-ле чүве бижий берген.⁷ Олар Оон салдыкпайн, айтыргаш туруп бээрге, Ол ковайып келгеш, оларга мынча дээн: «Силерниң араңарда каян-даа бачыт кылбаан кижилер ол херэеженче дашты баштай октапсын!»⁸ Оон катап-ла доңгайып алгаш, довуракка чүве бижириин уламчылай берген.

⁹ Ону дыңнааш, улус чаңгыстап тарап эгелээн, эң баштай эң улуглары чоруй барып-тыр. Иисус биле чон ортузунга турган херэеженден өске, кым-даа артпаан.¹⁰ Иисус бажын көдүрүп келгеш, ол херэеженден: «Дуңмам! Сээн буруудадыкчыларың кайыл? Сени кым-даа шиитпээни ол бе?» – деп айтырган.

¹¹ Оозу: «Кым-даа шиитпеди, Дээргим» – деп харыылаан.

Иисус аңаа мынча дээн: «Мен база сени буруудатпайн тур мен. Чорупкаш, моон сонгаар бачыт үүлгетпе».†

Иисус – делегейге чырык

¹² Иисус база катап фарисейлер-биле чугаалажы берген: «Мен – бо делегейнин улузунга Чырык-тыр мен. Мени эдерген кижилер караңгыга азып чорбас, харын амы-тын бээр чырыкты алган болур».

¹³ Фарисейлер мынча дээн: «Бодуң-на Бодуң дугайында херечилээр-дир сен. Ынчангаш Сээн херечилээниң күш чок болур».

¹⁴ Иисус мынча деп харыылаан: «Бодум-на Бодумнуң дугайымда безин херечилеп турзумза, Мээң сөстөрүм алыс шынныг. Чүге дээрге Мен кайыын келгенимни болгаш кайнаар чоруй баарымны билир-дир мен, а силер Мээң кайыын келгенимни болгаш кайнаар чоруй баарымны билбес-тир силер.¹⁵ Силер кижилерниң хемчээ-биле шиидер-дир силер, а Мен кымны-даа шиитпес-тир мен.¹⁶ А бир эвес Мен шиидип-даа турган болзумза, Мээң шииткелим алыс шынныг болур, чүге дээрге Мен чааскаан эвес мен: Мени айбылап чоруткан Адам Мээң-биле кады-дыр.¹⁷ А силерниң ыдыктыг хоюлуңарда ийи кижиниң херечилээнинге бүзүрөп болур дээн болгай.¹⁸ Бодум-на Бодумнуң дугайымда херечилээнимден аңгыда, Мени айбылап чоруткан Адам база Мени дээш херечилээн-дир».

¹⁹ «А Сээн Адаң кайдал?» – деп, олар айтырган.

Иисус: «Силер Мени-даа, Мээң Адамны-даа билбес силер – деп харыылаан. – Мени билир турган болзуңарза, Мээң Адамны база билгей эртик силер».²⁰ Иисус ол сөстөрүни Бурганның өргээзинге өөредиг берип тургаш, акша-мөңгүн өргүлү шыгжаар чер чанынга чугаалаан. Ынчаарга кым-даа Ону тудуп хоругдаваан, чүге дээрге Ооң үе-шагы ам-даа келбээн болган.

†7:53—8:11 Эң бүзүрөлдиг грек сөзүглелдерде ол шүлүктөр таварышпайн турар.

8:5 Лев. 20:10; Ы. х. к. 22:22-24; Иез. 16:38 **8:6** Лк. 11:54; 20:20

8:7 Ы. х. к. 17:7; Рим. 2:1, 22 **8:11** Ин. 5:14 **8:12** Иса. 42:6; 49:6; Лк. 2:30; Ин. 1:4, 9

8:12 Ин. 12:35 **8:13** Ин. 5:31 **8:14** Ин. 13:3; 16:28 **8:14** Ин. 7:27

8:15 Ин. 3:17; 7:24; 12:47 **8:16** Ин. 5:30; 16:32 **8:17** Сан. 35:30; Ы. х. к. 17:6; 19:15

8:18 Ин. 5:36; 1 Ин. 5:9 **8:19** Мф. 11:27; Ин. 16:3 **8:20** Мк. 14:41; Ин. 2:4; 7:6; 13:1

²¹ Иисус оларга: «Мен-даа чоруур дей бердим. А силер Мени дилей бээр силер, ынчалза-даа хай-бачыдыңар өршээттинмейн өлүр силер. Мен кайнаар чоруй баар-дыр мен, силер ынаар чедип шыдавас силер» – деп немеп чугаалаан.

²² Иудейлер ынчан мынча джи берген: «„Мен кайнаар чоруй баар-дыр мен, силер ынаар чедип шыдавас силер“ – деп чүзүл оон, ынча деп турарын бодаарга, Ол амы-гынынга четтинер дээн эвес бе?»

²³ Иисус мынча деп харыылаан: «Силер бо чер-делегейден силер, а Мен – өрүтөн келген мен. Силер бо делегейден силер, а Мен бо делегейден эвес мен. ²⁴ Ынчангаш Мен силерге: „Хай-бачыдыңар өршээттинмейн өлүр силер“ – дидим. Бир эвес Мени Ол-дур деп бүзүревес болзунарза, силер хай-бачыдыңар өршээттинмейн өлүр силер».

²⁵ Олар Иисустан: «Сен чогуум кым сен?» – деп айтырганнар.

Иисус мынча деп харыылаан: «Кым Мен дээрзин силерге үргүлчү чугаалап келдим. ²⁶ Силерниң дугайыңарда чугаалааш, силерни шиидип болгу дег чүвем-не хөй. Ынчалза-даа Мени бо делегейже айбылап чоруткан Адамдан дыңнаан чүвемни-ле маңа чугаалап чоруур-дур мен, а Мени айбылап чоруткан Адам алыс шынны чугаалаар болгай». ²⁷ Ол иудейлерге Бодунуң дээрде Адазының дугайында чугаалап турарын олар билбээн.

²⁸ Иисус улаштыр мынча дээн: «*Киж и амытан Оглун өрү көдүрүпкеш, Мени Ол-дур деп база Бодунуң өмүнээзинден чүнү-даа кылбайн чоруур деп биле бээр силер: Ада Мени чүү чүвөгө өөрөткенил, ону-ла чугаалап чоруур-дур мен. ²⁹ А Мени айбылап чоруткан Адам Мээң-биле кады – Ол мени чааскаандырзымны кагбаан, чүгө дээрге Мен кезээде-ле Аңаа таарымчалыг чүүлдү кылып чоруур мен». ³⁰ Оон ол сөстери дээш, хөй киж и Аңаа бүзүрей берген.

Хосталга бээр алыс шын

³¹ Ынчан Иисус Аңаа бүзүрөөн иудейлерге мынча дээн: «Силер Мээң өөредим ёзугаар чурттаар болзунарза, Мээң ёзулуг өөреникчилерим болур силер. ³² Ынчан алыс шынны билип алыр силер – оон ол шын силерни хостуг кылып каар».

³³ Олар Аңаа: «Бис – *Авраамның үре-салгалы бис, кажан-даа, кымның-даа кулдары болуп чорбаан бис! „Хостуг апаар силер“ деп сээң ол чүү дээриң ол чүвөл?» – деп харыылааннар.

³⁴ Иисус оларга мынча деп харыылаан: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бачыт кылган киж и бүрүзү бачыттың кулу болур чүвө. ³⁵ Кул өг-бүлөгө үргүлчү туруп шыдавас, а ээнин оглу аңаа үргүлчү турар. ³⁶ Ынчангаш Оглу силерге хосталганы бээр болза, ынчан ёзулуг-ла хостуг болур силер. ³⁷ Мен силерни Авраамның үре-салгалы деп билир мен. Ынчалзажок Мени өлүрөр деп тур силер – чүгө дээрге Мээң сөзүм силерге кирип, сиңмээн-дир. ³⁸ Адамның чанынга тургаш,

8:21 Иез. 3:18; 33:8 **8:21** Ин. 7:34-35; 13:33 **8:23** 1 Ин. 4:5 **8:23** Ин. 17:14

8:26 Ин. 15:15 **8:26** Ин. 3:33 **8:28** Сан. 21:9; Ин. 3:14; 12:32 **8:28** Ин. 5:30; 7:16

8:29 Ин. 4:34; 6:38 **8:30** Ин. 7:31

8:32 Иак. 2:12; 1 Пет. 2:16; Рим. 6:18; 1 Кор. 7:22; 2 Кор. 3:17; Гал. 5:1 **8:33** Мф. 3:9

8:34 2 Пет. 2:19; Рим. 6:16-20; Тит. 3:3 **8:35** Э. д. 21:10; Гал. 4:30 **8:37** Ин. 5:18; 7:1; 11:53

Мен чүнү көржүк мен, ол дугайында силерге чугаалап тур мен, а силер бодунарнын адаңардан дыңнаан чүвөңөрни кылып турар-дыр силер».

Авраамның ажы-төлү азы *эрликтин ажы-төлү?

³⁹ Олар: «Бистин адавыс – Авраам!» – деп харыылааннар.

Иисус оларга мынча дээн: «Силер ылап-ла Авраамның ажы-төлү болзуңарза, оон ажыл-херээн кылып чорай силер. ⁴⁰ А силер дээрге ындыг эвес, Мени – Бодунун Бургандан дыңнааны алыс шынны силерге чугаалап берген кижини – өлүрөр деп турар-дыр силер! Авраам ынчап турган эвес. ⁴¹ Чок ыңар, силер бодунарнын адаңарнын ажыл-херээн кылып чоруур-дур силер».

«Бис сурас болуп төрүттүмнээн бис – деп, олар удурланып үнген. – Бистин чаңгыс Адавыс – Бурган ол-дур».

⁴² Иисус оларга: «Силернин Адаңар Бурган турган болза, Меңээ ынак болгай-ла силер, чүге дээрге Бургандан чедип келген болгаш, Мен ам мында турар-дыр мен. Бодум-на Бодумнуң өмүнээмден чедип келбээн мен – Бурган Мени айбылап чоруткан! – деп харыылаан. – ⁴³ Чүге Мээң сөзүмнү билип албайн турар силер? Чүге дээрге Мээң медээмни дыңнап шыдавас-тыр силер. ⁴⁴ Силернин адаңар – эрлик-тир, ынчангаш силер бодунарнын адаңарнын күзээн-не чүвезин күүседирин бодаар-дыр силер. А ол эгезинден-ле кижини өлүрүкчүзү чораан база алыс шынны хүлээп көрбейн келген, чүге дээрге оон бодунда алыс шын чок. Ол мегелей бергеш, бодунун төрөөн дылынга чугаалап турары ол, чүге дээрге ол боду мегечи-дир база нүгүл-мегениң адазы-дыр. ⁴⁵ А Мен алыс шынны чугаалап турумда-ла, Меңээ бүзүрөвөстүр силер! ⁴⁶ Силернин араңардан кым Мени бачыттыг деп сойгалаар харыктыгыл? Мен силерге алыс шынны чугаалап турар болзумза, чүге меңээ бүзүрөвөстүр силер? ⁴⁷ Кым Бурганныыл, ол кижини Бурганнын сөстөрүн тооп дыңнаар. Силер Бурганга хамаарышпас болгаш, Мээң сөстөрүмни тооп дыңнавазыңар ол-дур».

Иисустун Авраамның мурнунда-ла турганы

⁴⁸ Оон иудейлер Иисуска: «Сени „Самариядан келген хей-дир“ деп база „Букшуураан-дыр бо“ деп, бис шынын чугаалап келген-дир бис» – дээннер.

⁴⁹ Иисус мынча деп харыылаан: «Мен букшууравадым, харын Мээң Адамны хүндүлээр-дир мен, а силер Мени бак сөглөп, дора көөр-дүр силер. ⁵⁰ Мен Бодумга алдар дилевейн тур мен. Дилеп тып база Мээң таламче шиидип турар өске Кижини бар болгай. ⁵¹ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Мээң сөзүмнү бодунга кадагалап алыр кижини өлүмнү кажан-даа көрбөс».

⁵² Иудейлер Аңаа мынча дээннер: «Сени букшуураан дээрзин бис ам-на ылап билдивис. Авраам болгаш *Бурганнын медээчилери өлү бергилээн болгай. А Сен: „Мээң сөзүмнү бодунга кадагалап алыр кижини кажан-даа өлбөс“ – дээр-дир сен. ⁵³ Таанда-ла Сен бистин өгбөвис Авраамдан улуг сен бе? Ол ышкаш өлү бергилээн медээчилерден база улуг сен бе? Бодуну Кым мен деп көргүзөр бодап тур сен?»

8:39 Лк. 19:9 8:41 Ы. х. к. 32:6; Иса. 63:16; 64:8 8:43 Иер. 6:10 8:44 1 Ин. 3:8, 10, 12

8:44 Э. д. 3:4; 2 Кор. 11:3; Ажыд. 12:9 8:48 Мк. 3:22; Ин. 7:20 8:49 Ин. 5:23

8:50 Ин. 5:41; 7:18 8:51 Ин. 5:24; 11:26

⁵⁴ Иисус мынча деп харыылаан: «Бодум-на Бодумну алдаржыдар болзумза, Мээн ол алдарым хей хоозун боор. Ынчалза-даа Мени Мээн Адам алдаржыдып турар – а силер Ону бистиң Бурганывыс джир болгай силер!» ⁵⁵ Силер Ону черле билбес турган силер, а Мен Ону билир мен. „Ону билбес мен“ дээн болзумза, силер ышкаш мегечи болур ийик мен. Ынчалза-даа Мен Ону билир база Ооң сөзүн сагып чоруур мен. ⁵⁶ Силерниң аданар Авраам Мээн кээр хүнүмнү көөрүн бодап келгеш, өөрүп-байырлап турган. Ол ону көргөн-даа, аас-кежиктиг болган-даа!»

⁵⁷ Ынчан иудейлер Аңа мынча дээннер: «Сээң харың бежен безин четпээн-дир, а Авраам Сени көргени ол бе?»

⁵⁸ Иисус оларга мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Авраамның төрүттүнериниң мурнунда-ла, МЕН-ДИР МЕН»^s. ⁵⁹ Ынчан олар Ону согар дээш, даштар сегирип алганнар. Ынчалза-даа Иисус ажыгталы бергеш, Бурганның өргээзинден үнүп чоруй барган^t.

Төрүмелинден согур кижини экирткени

9 ¹ Иисус оон, эртип бар чыткаш, төрүмелинден согур кижини көрүп каан. ² Оон өөреникчилери: «Башкы! Бо кижиниң согур төрүттүнген ужуру чүдел, кым бачыт үүлгеткенил: ол боду бе азы ооң ада-иези бе?» – деп айтырганнар.

³ Иисус мынча деп харыылаан: «Ол боду-даа, ооң ада-иези-даа бачыт үүлгетпээн-дир, а Бурганның күчү-күжү аңа бодарап көзүлзүн дээш, согур болганы ол-дур.

⁴ Хүн дурту төнмээнде, Мени айбылап чоруткан Адамның ажил-херээн улаштыр кылыр ужурлуг бис. Дүн дүжүп кел чыдыр, ынчан кым-даа чүнү-даа кылып шыдавас болгай. ⁵ Бо делегейге турар шаамда, Мен – бо делегейге чырык-тыр мен».

⁶ Ону чугаалааш, Иисус черже дүкпүрүпкеш, чараазы-биле довуракты хоюткаш, оозу-биле согур кижиниң карактарын чаап берген. ⁷ Оон аңа мынча дээн: «Баргаш, Силоамның (ол дээрге „Айбылаткан“ дээни ол) эштир хөөлбээнге арның чуп каавыт». Ол кижини барып чунуп каапкаш, оон караа кестүр апарган дедир ап четкен.

⁸ Ынчан оон кожолары болгаш ону согур деп мурнунда көргөн улус мынча дээннер: «Орта чоор бе? Хайырлал дилеп олурар кижини бо бе, кай?»

⁹ Чамдык улус: «Ийе, ол-дур» – дишкен.

Өскелери: «Чок, ооң-биле дөмей кижини-дир» – деп удурланганнар.

А демги кижини: «Мен-дир мен» – дээн.

¹⁰ Олар оон айтырганнар: «А сээң карааң канчап көрө берди?»

¹¹ Ол мынча деп харыылаан: «Иисус деп аттыг бир кижини хоюткан малгаш-биле карактарымны чаап бергеш: „Баргаш, Силоамга чунуп каавыт“ – диди. Мен баргаш, чунуп кааптым, оон караам көрө берди».

^s8:58 Иисустуң чугаалаан «МЕН-ДИР МЕН» деп сөстери Бурганның ыдыктыг адының грек дылче очулгазынга дөмей бооп турар (Хост. 3:14 көр).

^t8:59 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Бурганның өргээзинден үнүп чоруй барган» деп эвес, а «Оларнын аразы-биле өде кылаштааш, Бурганның өргээзинден үнгеш, улаштыр базып чорупкан» деп бижээн (Лк. 4:30 көр).

8:54 Евр. 5:5 8:54 Ин. 17:1; Аж.-ч. 3:13; 2 Пет. 1:17 8:55 Ин. 7:28-29

8:56 Мф. 13:17; Лк. 17:22 8:59 Ин. 10:31 9:2 Хост. 20:5; Иез. 18:19 9:4 Ин. 4:34

9:4 Ин. 11:9; 12:35 9:5 Ин. 1:4; 8:12; 12:46 9:6 Мк. 7:33; 8:23 9:7 Иса. 8:6; Лк. 13:4

¹² Олар: «Ол кижги кайдал?» – деп айтырганнар.

Демгизи: «Билбес мен» – дээн.

¹³ Мурнунда согур чораан ол кижини *фарисейлерге эккелгеннер. ¹⁴ А Иисустун хоюткан малгаш кылгаш, ооң караан ажыдып каан хүнү *амыр-дыш хүнү турган чүве-дир. ¹⁵ Фарисейлер база-ла ооң караа канчап көстү бергенин ол кижиден айтырып эгелээннер.

Ол мынча дээн: «Иисус мээң карактарымны хоюткан малгаш-биле чаап берди. Оон мен чунуп каапкаш, көре бердим».

¹⁶ Ынчан чамдык фарисейлер: «Ол кижги Бургандан эвес-тир, чүге дээрге амыр-дыш хүнүнүң *хоойлузун сагывас-тыр» – дээннер.

Өскелери: «Ынчаарга бачыттыг кижги канчап ындыг кайгамчык чүүлдерни кылып шыдаарыл?» – дижип, удурланыр болган.

Ынчангаш оларның аразынга маргылдаа үнген. ¹⁷ Сугур кижиден база катап: «Ол сээң караанны көөр кылып каан дээр-дир сен. Ооң дугайында бодуң чүнү чугаалап болур сен?» – деп айтырганнар.

Демгизи: «Ол – *Бурганның медээчизи-дир» – деп харыылаан.

¹⁸ Иудейлер ол кижги баштай согур чорааш, оон караа көстү берген дээрзинге дөмей-ле бүзүрээрин күзевээннер. Олар караа көстү берген кижиниң ада-иезин келдиртип эккелгеш, ¹⁹ олардан: «Бо силерниң оглунар бе? Ону согур төрүттүнүп келген деп тур силер бе? Ам канчап көре бергенил?» – деп айтырганнар.

²⁰ Ооң ада-иези мынча деп харыылаан: «Бо дээрге бистиң оглуvus деп база ол согур төрүттүнүп келген деп билир бис. ²¹ А ооң ам канчап көре бергенин база кым ооң карактарын көрүптер кылып бергенин билбес бис. Ооң бодундан айтырыптыңар, улуг апарган кижги-дир, боду чугаалап берзин». ²² (Иудей эрге-чагыргадан корткаш, ооң ада-иези ынчаар харыылаан. Ужуру чүдел дизе, Иисусту Бурганның шилээн Христозу деп хүлээп көргөн кижини *синагогадан аңгылаар дугайында шиитпирни иудей эрге-чагырга хүлээп апкан болган. ²³ Ындыг болурга, оон ада-иези: «Улуг апарган кижги-дир, ооң бодундан айтырыптыңар» – дээн чүве-дир.)

²⁴ Ынчангаш согур чораан кижини ийиги удаа келдирткеш, аңаа: «Шынын чугаалап, Бурганны алдаржыт! Ол кижги бачыттыг дээрзи биске билдине берди» – дээннер.

²⁵ Сугур чораан кижги мынча деп харыылаан: «Ооң бачыттыын билбес мен, чангыс-ла билир чүвем: мен согур чордум, а ам көре бердим».

²⁶ Олар оон катап-ла айтырган: «Ол сени канчапты? Сээң караанны канчап көре бээр кылыпты?»

²⁷ Сугур чораан кижги оларга: «Мен силерге дем-не чугааладым, а силер дыңнаvas чордуңар. Ам чүү болдуңар, база катап дыңнасап тур силер бе? Азы боттарыңар база Ооң өөреникчилери болуксап тур силер бе?» – деп харыылаан.

²⁸ Олар ону дора көрүп: «Сен-не харын Ооң өөреникчизи боор сен! А бис *Моисейниң өөреникчилери-дир бис!» ²⁹ Бурганның Моисей-биле чугаалашканын

билир бис, а ол Кижиниң дугайында, Ооң кайыын келгенин-даа билбес бис» – деп алгыржы бергеннер.

³⁰ Караа көстү берген кижиге оларга мынча деп харыылаан: «Кара элдеп! Ол караамның көөрүн эгидип берди, а силер Ооң кайыын келгенин ам-даа билбестир силер. ³¹ Ынчалза-даа Бурган бачыгтыгларны дыңнапас, харын кымнар Аңаа мөгеерил база Ооң күзел-соруун күүседирил, чүгле ол улусту дыңнаар дээрзин билир бис. ³² Кандыг-бир кижиге төрүмелинден согур кижиге карааның көөрүн эгидип берген деп чүве бо делегейниң тывылганындан бээр дыңналбаан херек-тир.

³³ Ол Бургандан келбээн турган болза, чүнү-даа кылып шыдапас ийик!»

³⁴ Фарисейлер аңаа харыылап: «Бүрүнү-биле бачытка алыскан бооп төрүттүнген бодуң, бисти өөредирин канчап семээр сен?!» – деп алгыргаш, ону үндүр сывыртапканнар.

³⁵ Иисус ол кижиниң үндүр сывыртадып алганын дыңнааш, ону тып алгаш: «Сен *Кижиге амыгган Оглунга^ч бүзүрээр сен бе?» – деп айтырган.

³⁶ Ол кижиге: «Дээрги, Ол кымыл дээрзин чугаалап көрүнерем, мен база Аңаа бүзүрээйн дээш» – деп харыылаан.

³⁷ Иисус аңаа: «Сен Ону көргөн сен. Сээн-биле чугаалажып турар кижиге Ол-дур» – дээн.

³⁸ «Бүзүрөп тур мен, Дээрги!» – деп, ол харыылааш, Аңаа мөгөйип-тир.

³⁹ Ынчан Иисус: «Мен бо делегейге караа көрбестер көрзүн дээш, а караа көөрлөр согурара берзин дээш, шийткел кылып келген мен» – дээн.

⁴⁰ Ону дыңнааш, Ооң чанынга турган фарисейлер Аңаа: «Чүүже? Таанда-ла бис база согур бис бе?» – дээннер.

⁴¹ Иисус мынча деп харыылаан: «Силер ылап-ла согур турган болзунарза, бачыг дээш буруудапас ийик силер. Ынчалза-даа силер көрүп тур бис джигир-дир силер, ынчангаш бачыдынар силерге артып каар».

Кадарчы болгаш хойлар

10¹ «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: хой кажаазынче эжик дамчыштыр эвес, а кандыг-бир өске арга-биле кирер кижиге – оор болгаш дээрбечи-дир.

² А эжик дамчыштыр кирген кижиге – хойларның кадарчызы ол-дур. ³ Таңныыл аңаа эжикти ажыдып бээр. Хойлар ооң үнүн дыңнаар, ынчангаш ол бодунун хойларынын адын адап кыйгыргаш, сүрүп үндүрө бээр. ⁴ Ол бодунун хойларын шуптузун үндүр сүрүп алгаш, оларның мурнунга чоруур, а хойлары ооң үнүн таныыр болгаш, ону эдерип чоруптарлар. ⁵ Хойлар өске кижини эдербес, харын хоюп маңнажы бээрлер, чүге дээрге өске кижиниң үнүн билер эвестер». ⁶ Иисус бо *угаадыглыг чугааны иудейлерге чугаалап берген, ынчалза-даа Ооң чүнүң дугайында чугаалаанын олар билбейн барган.

⁷ Иисус улаштыр мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Мен – хойларга эжик-тир мен. ⁸ Мээң мурнумда кээп турганнарның дөгерези – оорлар болгаш дээрбечилер-дир. Ынчалза-даа хойлар оларны дыңнавайн барган. ⁹ Мен

^{ч9:35} Өске бурунгу сөзүглелдерде «Кижиге амыгган Оглу» деп эвес, а «Бурганның Оглу» деп бижээн.

9:29 Ин. 7:27; 8:14 **9:31** Иов 27:9; Ыд. ыр. 65:18; У. ч. 15:8; 28:9; Иса. 59:2 **9:37** Ин. 4:26
9:40 Рим. 2:19 **9:41** Ин. 15:22; Иак. 4:17 **10:6** Мк. 6:52; 8:17

– хойларга эжик-тир мен. Мени дамчыштыр кирер кижн камгалалды алыр. Ол эжик дамчыштыр кире бээр болгаш үне бээр база бодунга одар-белчирини тып алыр. ¹⁰ Оор чүглө оорлаар, өлүрөр болгаш үрегдеп-бузар дээш кээр. А Мен оларга амыдыралды – артыкшылдыг элбек амыдыралды эккээр дээш келген мен.

¹¹ Мен – ачылыг кадарчы-дыр мен: ачылыг кадарчы бодунун хойлары дээш, амы-тынын бээр болгай. ¹² А хөлезиленикчи кижн ёзулуг кадарчы эвес-тир, хойлар оонуу эвес-ле болгай, ол бөрү келгенин көрүп кааш, кодан хоюн каапкаш, дезе бээр. А бөрү хойларже шурай бергеш, тарадыр ойлалдыптар. ¹³ А хөлезиленикчи дезе бээр, чүгө дээрге хөлезилениген болгаш, хойларже сагыш салбас.

¹⁴ Мен – ачылыг кадарчы-дыр мен, Бодунун хойларымны билир мен, Мээн хойларым база Мени билир. ¹⁵ Адамның Мени канчалдыр билири ышкаш, Адамны Мен база ынчалдыр билир мен. Мен амы-тынымны хойларым дээш бээр мен. ¹⁶ Менде бо кодандан эвес, өске хойлар база бар – Мен оларны база бөлүп эккээр журлуг мен. Олар база-ла Мээн үнүмнү дыңнаар, ынчангаш чангыс кадарчылыг чангыс кодан турар! ¹⁷ Ону катап хүлээп аар дээш, амы-тынымны берип турар боорумга, Адам Меңээ ынак. ¹⁸ Амы-тынымны Менден кым-даа хунаап албайн турар, Мен ону Бодум берип тур мен. Менде ону бээр эрге бар, ону катап хүлээп алыр эрге база бар. Адам Меңээ ынчалдыр айыткан».

¹⁹ Ооң сөстери дээш, иудейлер аразынга база катап аңгылаашкын, маргылдаа үнген. ²⁰ Оларның дыка хөйү: «Ол-даа букшуураан-дыр, угааны база сээденнэн-дир. Чүгө Ону дыңнаар силер?» – дээннер.

²¹ А өскелери: «Букшуураан кижиниң чугаазы эвес-тир бо. Кай, бук согурарган улустун караан көөр кылып шыдаар бе?!» – деп турганнар.

Иисустун Бодунун Бурган уктуун шынзытканы

²² Кыш дүжүп келген. Иерусалимге *Бурганның өргээзин чаартырының байырлалы^у болган. ²³ Иисус ынчан Бурганның өргээзинге, *Соломоннун серизи дээр черни дургаар кылаштап турган. ²⁴ Иудейлер Ону үглөп келгеш: «Сен бисти чежеге дээр алаң кайгадып, шенеп кээр сен? Ылап-ла *Христос болзуңза, биске ажыы-биле чугаала» – дээннер.

²⁵ Иисус оларга мынча деп харыылаан: «Мен силерге чугаалап турдум чоп, ынчалза-даа бүзүрээрин күзевединер. Адамның өмүнээзинден кылып турарым ажил-херек – Мени бадыткаар херечилел ол-дур. ²⁶ Ынчалза-даа силер бүзүревес-

^у**10:22** Бурганның өргээзин чаартырының байырлалы – еврей дылда Ханука деп адаар, Бурганның өргээзин Антиох Эпифан дээр сирый хаан бужаргаткан соонда, бистиң эрага чедир 165 чылда ону катап арыглаанынга тураскааткан, декабрь айда эгелээр, сес хүн уламчылаар байырлал.

10:9 Ыд. ыр. 22:2; Иез. 34:14 **10:11** Ыд. ыр. 22:1; 79:2; Иса. 40:11; Иез. 34:11-15, 31; Эжкл. 12:12;

Евр. 13:20 **10:11** Ин. 15:13; 1 Ин. 3:16 **10:12** Мф. 7:15; Аж.-ч. 20:29

10:13 Зах. 11:16-17 **10:15** Мф. 11:27 **10:16** Иса. 56:8; Ин. 11:52

10:16 Иса. 40:11; Иез. 34:23; 37:24; Лк. 12:32 **10:17** Мф. 3:17; Ин. 5:20 **10:18** Ин. 2:19

10:19 Ин. 7:43; 9:16 **10:20** Мк. 3:22; Ин. 7:20; 8:48 **10:20** Ос. 9:7 **10:21** Хост. 4:11; Ыд. ыр.

145:8 **10:23** Аж.-ч. 3:11; 5:12 **10:24** Мф. 26:63; Ин. 1:24-25, 41 **10:25** Ин. 5:36

тир силер, чүге дээрге Мээң хойларымның санынче кирбээн-дир силер^w. ²⁷ Мээң хойларым Мээң үнүмнү дыңнап турар. Мен база оларны билир мен, олар Мени эдерип чоруур. ²⁸ Мени эдерип чоруур улуска мөңгө амыдыралды бээр мен, ынчангаш олар кажан-даа өлбөс база кым-даа оларны кажан-даа Мээң холумдан ушта соп шыдавас. ²⁹ Оларны Меңээ берген Адам хамык улустан өндүр улуг, ынчангаш кым-даа оларны Мээң Адамның холдарындан хунаап ап шыдавас. ³⁰ А Адам биле Мен – тудуш чаңгыс бис».

³¹ Ону согар дээш, иудейлер ынчан база катап даштар сегирип алган. ³² Ынчаарга Иисус оларга: «Мен дыка хөй буянныг ажыл-херекти Адамның өмүнээзинден силерге көргүстүм. Оларның кайызы дээш, силер Мени даштар-биле согар деп турарыңар ол?» – дээн.

³³ Иудейлер Аңаа мынча деп харыылаан: «Буянныг ажыл-херээн дээш, Сени согар диведивис. Харын Бурганны дорамчылааның дээш база Сээн, аңаа кижиги хиренде, Бодуңну Бурган мен деп турарың дээш, Сени даштар-биле согар деп бардывыс».

³⁴ Иисус оларга мынча дээн: «Силерниң ыдыктыг *хоойлунарда: „Мен: ‘Силер бурганнар-дыр силер’ – деп чугааладым“ – деп биживээн чүвө бе? ³⁵ Бурганның сөзү четкен улусту Ол бурганнар деп адап турар-дыр. А Бижилгени хажыдып болбас херек. ³⁶ Силер канчап черле Адазының ыдыктааш, бо делегейже айбылап чорудупканы Мени: „Мен – Бурганның Оглу мен“ – депкен сөстөрүм дээш, „Бурганны дорамчылаан“ деп семээр силер че? ³⁷ Адамның Мени кылзын дээн ажыл-херээн кылбайн турар болзумза, Меңээ бүзүрөңөр! ³⁸ А Мен ону кылып турар болзумза, Мээң чугаамга бүзүрөңөй-даа турзуңарза, Мээң ажыл-херээмге бүзүрөңөр! Адамны – Мээң-биле сырый харылзаалыг, а Мени – Адам-биле харылзаалыг дээрзин ынчан медресеп билип алыр силер». ³⁹ Олар ынчан Ону база катап тудуп хоругдаар бодааннар. Ынчалза-даа Иисус оларның холундан адырлып чоруй барган.

⁴⁰ Иисус оон база катап Иорданның ол чарыынче, оон мурнунда Иоанның улусту сугже суп турган черинче чоруй баргаш, орта артып калган. ⁴¹ Хөй улус Аңаа кээп турган. Олар: «Иоанн кандыг-даа кайгамчык чүүл кылган эвес. А ол Кижиги дугайында чугаалап турган чүвези шын болган-дыр» – деп чугаалажыр болган. ⁴² Ынчангаш ол черге хөй улус Иисуска бүзүрөй берген.

Лазарның өлүмү

11 ¹ Лазар дээр кижиги аарый берген чүвө-дир. Ол Мария биле Марфа угбашкыларның чурттап олурганы Вифания суур чурттуг кижиги турган. ² А Мария дээрге Дээрги Иисусту чаагай чыттыг үс-биле чагаш, Ооң буттарын бажының дүгү-биле чодуп берген херээжен ол чүвө-дир. Ол аарый берген

^w10:26 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Мээң чугаалап турганым дег» деп сөстөрүмү немээн.

10:28 Ин. 3:16; 17:12 10:30 Ин. 17:11 10:31 Ин. 8:59 10:33 Лев. 24:16; Мф. 9:3

10:34 Ыд. ыр. 81:6 10:36 Ин. 3:17 10:36 Ыд. ыр. 2:7 10:36 Мк. 2:7; 14:64

10:38 Ин. 14:10 10:39 Лк. 4:30; Ин. 7:30 10:40 Ин. 1:28 10:41 Ин. 1:7; 3:26; 5:33

10:42 Ин. 7:31 11:1 Лк. 10:38-39 11:2 Ин. 12:3

Лазарның дунмазы турган. ³ Угбашкылар Иисуска мынча деп сөгледишкен: «Дээрги! Силерниң ынак кижинер аарый берди».

⁴ Иисус ону дыңнааш, мынча дээн: «Бо аарыг эчизинде барып, өлүмге чедирбес, а Бурганның алдары неперээринге – Бурганның Оглун алдаржыдарынга чедирер аарыг-дыр». ⁵ Иисус Марфага, ооң дунмазынга база Лазарга ынак турган. ⁶ Ындыгдаа болза, Лазарның аарый бергенин дыңнааш, ынчан турган черинге ам-даа ийи хүн дургузунда артып калган. ⁷ Ооң соонда Ол өөреникчилеринге: «Ам Иудеяже дедир чоруулуңар» – дээн.

⁸ Өөреникчилери Аңаа: «Башкы! Иудейлер Силерни даштар-биле согар деп турганындан бээр үр болчук бе, а Силер база катап ынаар баарыңар ол бе?» – дээннер.

⁹ Иисус мынча деп харыылаан: «Хүнде он ийи шак бар эвес чүве бе? Хүндүс кылаштап чоруур кижилер илдигип кээп дүшпес, чүге дээрге ол бо делегейниң чырыын көрүп чоруур. ¹⁰ А дүне кылаштап чоруур кижилер илдигип кээп дүжер, чүге дээрге ол кижиниң чырыы чок-тур». ¹¹ Иисус оларга ынча дээш, оон немеп каан: «Бистин өннүүвүс Лазар удуй берген-дир. Мен ону оттуурап дээш чоруурум ол».

¹² Ооң өөреникчилери: «Дээрги! Ол дуп чыдар болза, экирий бээр дээн-дир» – дээннер.

¹³ Иисус ол чугаазы-биле Лазарны өлген-дир деп турган, а өөреникчилери Ол анаа уйгу дугайында чугаалаан боор деп бодааннар. ¹⁴ Иисус ынчан оларга дорту-биле чугаалаан: «Лазар өлген-дир. ¹⁵ Силерни бодааш, бүзүрей бээринер дээш, оон-биле кады турбаанымга өөрүп тур мен. Че, ам олче бараалыңар».

¹⁶ Ийис дээр шола аттыг Фома ынчан арткан өөреникчилерге: «Баргаш, бис база Оон-биле кады өлү берээли» – дээн.

Иисуста улусту катап диргизер эрге-күш бар

¹⁷ Иисус ынаар чеде бергеш, Лазарның мага-бодун чевег-куйга суп, орнукуштуканындан бээр дөрт хонганын билип алган. ¹⁸ Вифания Иерусалимниң чоогунга, он беш стадий хире^x ырак черге турган. ¹⁹ Ынчангаш иудейлерниң аразындан хөй кижилер оларның калган акызының кажыыдалын үлежир дээш, Марфа биле Марияга чедип келген чүве-дир.

²⁰ Марфа Иисустун кел чыдарын дыңнай сал-ла, Аңаа уткуштур үнүпкен, а Мария бажыңыга артып калган. ²¹ Марфа Иисуска: «Дээрги! Силер маңаа турган болзуңарза, мээң акым өлбес ийик. ²² Ынчалза-даа Бургандан Силер чүнү-даа дилээр болзуңарза, Бурган Силерге ам-даа болза бээрин билир мен» – дээн.

²³ Иисус аңаа: «Акың катап дирлип кээр-дир» – дээн.

²⁴ Марфа Аңаа: «Сөөлгү хүнде, катап дирлишикин үезинде, ооң катап дирлип кээрин билер мен» – дээн.

^x11:18 Үш километр хире.

11:8 Ин. 8:59; 10:31 11:9 Ин. 9:4; 12:35 11:10 Иер. 13:16 11:11 Мф. 9:24; Мк. 5:39

11:11 4 Хаан. 4:31 11:16 Мф. 10:3; Мк. 3:18; Лк. 6:15; Ин. 14:5; 20:24; 21:2; Аж.-ч. 1:13

11:16 Ин. 13:37 11:24 Лк. 14:14; Ин. 5:29; 6:39

²⁵ Иисус аңаа: «Мен улусту өлүглер аразындан катап диргизип, оларга амы-тынны бээр мен. Меңээ бүзүрээр кижиге, өлү-даа бээр болза, дирлип кээр. ²⁶ Чурттап чорааш, Меңээ бүзүрээр кижиге база кажан-даа өлбөс. Ындыг деп бүзүрээр сен бе?» – дээн.

²⁷ Марфа Аңаа: «Ийе, Дээрги! Делегейже чедип кээр ужурулуг Бурганның Оглу, *Христос – Ол силер-дир дээринге бүзүрээр мен» – дээн.

²⁸ Ону чугаалааш, Марфа чорупкан, оон бодунуң дуңмазы Марияны бүдүү кый деп алгаш: «Башкы чедип келди. Ол сени кыйгырып тур» – дээн. ²⁹ Мария дыңнай сал-ла, далаш-биле тура халааш, Аңаа уткуй чорупкан. ³⁰ Иисус ам-даа суурже кирбээн, Марфаның Ону уткуп алган черинге хевээр турган чүве-дир. ³¹ Мария-биле кады бажыңга ону оожуктуруп турган иудейлер ооң далаш-биле тургаш, үнө бергенин көргөш, ол чевегге баргаш, аңаа ыглап аар дээн-дир деп бодааш, ону эдерип чорупканнар. ³² А Мария Иисустуң турган черинге чеде бергөш, Ону көрүп кааш, Ооң мурнунче кээп дүшкөш, Аңаа: «Дээрги! Силер маңаа турган болзуңарза, акым өлбөс ийик!» – дээн. ³³ Иисус ооң ыглап турарын база ооң-биле кады келген ыглап-сыктаан иудейлерни көргөш, Боду база сеткилинден кажыыдап, хөлзей берген.

³⁴ Оон Ол: «Силер ону кайда орнукшудуп кагдыңар?» – деп айтырган.

Иудейлер Аңаа: «Дээрги, бараалыңар, Бодуңар көрүптөр силер» – деп харыылааннар.

³⁵ Иисус ыглай берген.

³⁶ Иудейлер ынчан: «Ооң аңаа кайы хире ынак турганын көрүңер даан!» – деп турганнар.

³⁷ А оларның чамдыктары: «Ол согур кижиниң караан көөр кылып каан болгай. Лазарны база өлбөс кылдыр кылып каап шыдавас турган ирги бе?» – дижип турганнар.

³⁸ Иисус, ишти-хөңнүнүң көдүрлүрү дам барып, чевегге чедип келген. Ол дээрге аксын даш-биле дуглап каан куй болган. ³⁹ Иисус: «Дашты ап кааптыңар» – деп дужааган.

Өлгөн кижиниң дуңмазы Марфа Аңаа: «Дээрги! Чыдый берип-тир. Оон мөчээнинден бээр дөрткү хүн-дүр» – дээн.

⁴⁰ Иисус Марфага мынча дээн: «„Бүзүрээр-ле болзунза, Бурганның күчү-күжүн көөр сен“ – деп, Мен сеңээ чугаалаважык мен бе?»

⁴¹ Дашты ап каапканнар. Иисус карактарын дээрже углай көргөш, мынча дээн: «Адам! Мени дыннап турарың дээш, Сеңээ өөрүп четтирдим. ⁴² Мени үргүлчү дыңнап турарыңны билер мен. Ынчалза-даа Мени Сээң айбылап чорутканыңга бүзүрөзиннер дээш, мында турар улуска өнезин ынча дидим». ⁴³ Ону чугаалааш, Ол ыыткыр үн-биле: «Лазар, куй иштинден үнүп кел!» – деп кый дээн. ⁴⁴ Холдарын болгаш буттарын орнукшудулга шывыглары-биле ораап каан өлгөн кижиге үнүп келген. Ооң арнын аржыыл-биле дуй шарып каан болган. Иисус улуска: «Ооң шывыгларың ап кааптыңар, хостуг кылаштазың!» – дээн.

11:25 Ин. 1:4; 5:26; 1 Ин. 1:2; 5:11 **11:26** Ин. 5:24; 8:51

11:27 Ыд. ыр. 2:7; Мф. 11:2; Ин. 1:49 **11:27** Мф. 16:16; Мк. 8:29 **11:35** Лк. 19:41 **11:37** Ин. 9:6-7 **11:38** Мф. 27:60 **11:41** Ин. 17:1 **11:42** Ин. 3:17 **11:43** Ин. 5:28 **11:44** Ин. 5:28

Иисуска удур сүлчээ

(Мф. 26:1-5; Мк. 14:1-22; Лк. 22:1-2)

⁴⁵Марияның бажынынга келген база Иисустун чүнү кылганын көргөн хөй иудейлер ынчан Аңаа бүзүрей берген. ⁴⁶Ынчалза-даа оларның чамдыызы ээп келгеш, Иисустун чүнү кылганын *фарисейлерге чугаалап бергеннер. ⁴⁷Бурганның дээди *бараалгакчылары база ол фарисейлер ынчан дээди Чөвүлелин чыгганнар. Олар мынча дээн: «Канчапса экил? Ол кижин хөй-ле кайгамчык чүүлдер кылгаш туруп берди. ⁴⁸Ону ол хевээр арттырып каар болзувусса, шупту улус Аңаа бүзүрей бээр. Римчилер ынчан Бурганывыс *өргээзин болгаш чонувусту чок кылып каар».

⁴⁹Оларның бирээзи, ол чылын Бурганның дээди бараалгакчызы турган Каиафа дээрзи өөрүнге: «Чүү болуп турарын билбес-тир силер! ⁵⁰Бүгү иудей чон кырлырының орнунга, чон дээш, чаңгыс кижиниң өлүрү силерге дээр дээрзин угааптар шаанар чок-тур» – дээн. ⁵¹Каиафа ону бодунун мерген угааннынчандан чугаалаваан, ынчалза-даа ол Бурганның ол чылгы дээди бараалгакчызы турган боорга, Иисустун чон дээш өлүрүн Бурган оон аксы-биле медеглээн. ⁵²Чүгле иудей чон эвес, а Бурганның тоо быдараан бүгү ажы-төлү чер болгандан чыгып келзин дээш, ынчаар болур ужурлуг турган.

⁵³Ол хүнден эгелээш, олар Иисусту канчап чок кылырын боданы бергеннер. ⁵⁴Оон уржуундан Иисус иудейлерниң аразынга ажы-биле көстүп, харылзашпас апарган. Ол оортан ээн кургаг хову чанында Эфраим дээр хоорайже чоруй баргаш, аңаа Бодунун өөреникчилери-биле кады артып калган.

⁵⁵Иудейлерниң *Хосталышкын байырлалы чоокшулап орган болгаш, бүгү чурттан хөй улус арыглаашкын ёзулалдары сагыыр дээш, байырлал мурнуу чарында Иерусалимче чорупкан чүве-дир. ⁵⁶Олар Иисусту дилеп турган база Бурганның өргээзинге чыылгаш, бот-боттарынга: «Силер чүү деп бодаар силер? Байырлалга Ол келбес боор аа?» – деп турганнар. ⁵⁷Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш фарисейлер Иисустун кайда турарын билер кижин бүрүзү Ону тудуп хоругдаары-биле оларга дыңнадыр ужурлуг деп дужаал таратканнар.

Вифанияга кезээки чем

(Мф. 26:6-13; Мк. 14:3-9; Лк. 7:36-50)

12¹*Хосталышкын байырлалынга чедир алды хүн артканда, Иисус Оон өлүглер аразындан катап диргискени Лазарның чурттап турганы Вифанияже чедип келген. ²Аңаа Иисустун алдар-хүндүзү дээш, кезээки чем белеткээн. Марфа бараан болуп, чем салган, а Лазар Оон-биле база өске аалчылар-биле кады хөлестеп олурган. ³Мария ынчан *арыг нардтан кылган улуг үнелиг, бир литра хемчээлдиг^у чаагай чыттыг үстү алгаш, Иисустун буттарын чаггаш, бажының дүгү-биле Оон буттарын чодуп берген. Бажын ишти чаагай чыттыг үстен айдызалы берген.

^у12:3 Бир литра – 320 грамм хире.

11:45 Ин. 2:23 11:50 Ин. 18:14 11:51 Иса. 53:10-11; Мк. 10:45

11:52 Иса. 49:6; Ин. 10:16; 1 Ин. 2:2 11:53 Мк. 14:1; Ин. 5:18; 7:1; 8:37

11:55 Хост. 12:1-30; Ы. х. к. 16:1, 16; Ин. 2:13; 6:4 11:55 2 Чыл. 30:17-18 11:57 Ин. 7:11

12:1 Хост. 12:1-30; Ин. 11:55 12:1 Мф. 21:17; Ин. 11:1, 18 12:2 Лк. 10:38 12:3 Ин. 11:2

⁴ Ооң өөреникчилериниң бирээзи болур, сөөлүндө барып Ону садыпкан Иуда Искариот^z ынчан: ⁵ «Чүгө бо чаагай чыттыг үстү 300 мөңгүн чооска^a садыпкаш, акшазын ядылыларга үлеп берип болбас турганыл?» – дээн. ⁶ Ону Иуда ядылылар дээш сагыш салгаш эвес, а ооржу болган ужурунда чугаалаан чүве-дир: ол акша шыгжаар ниити хааржакты бодунга ап чораан болгаш, оон акшаны бодунуң хереглели дээш уштуп алыр чаңныг турган.

⁷ Иисус мынча дээн: «Аңаа дегбөңөр! Ол херээжен Мени орнукушудар хүнге чедир үстү шыгжап чоруур ужурлуг турган-дыр. ⁸ Ядылылар силер-биле үргүлчү кады турар болгай, а Мен силер-биле үргүлчү турбас мен».

Лазарга удур сүлчээ

⁹ Ооң ында турарын эндерик хөй иудейлер билип алгаш, чүгле Иисус дээш эвес, харын Ооң өлүглер аразындан катап диргискени Лазарны көөр дээш, ынаар чедип келгеннер. ¹⁰ Бурганнын дээди *бараалгакчылары ынчан Лазарны база өлүрер деп шиитпирлээн. ¹¹ Чүгө дээрге оон уржуундан хөй иудейлер Иисуска чедип кээп, Аңаа бүзүрөп турганнар.

Иисустуң Иерусалимче байырлалдыг моорлап киргени

(Мф. 21:4-9; Мк. 11:7-10; Лк. 19:35-38)

¹² Даартазында хүндүс байырлалга келген мөөң чон Иисусту Иерусалимче кел чыдар деп дыңнап каан. ¹³ Олар пальма ыяштың бүрүлүг будуктарын тудуп алгаш, Аңаа уткуштур үнүп келгеш:

*«Осанна!^b Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден кел чыдар
Израильдиң Хааны алгадып-йөрээтсин!»* – деп кыйгырып турганнар.

¹⁴ Иисус аныяк элчиген тыпкаш, ону мунуп алгаш чорупкан. Ол болза Бижилгеде: ¹⁵ «*Сион|Сион-кыс, кортпа! Көр даан, сээң Хааның элчиген оглу мунган кел чор*» – деп бижээни дег болган.

¹⁶ Ооң өөреникчилери эгезинде ону билип чадап кааннар. Ынчалза-даа Иисус алдаржый берген соонда, Бижилгеде Ооң дугайында ынчалдыр бижээнин база Ооң-биле ол бүгүнүң ынчалдыр болганын сактып келгеннер.

¹⁷ Иисус Лазарны чевегден үндүр кыйгыргаш, ону өлүглер аразындан катап диргизип турган өйдө Ооң-биле кады чораан улус ол дугайында чугаалажы берген. ¹⁸ Чон ол кайгамчык чүүлдү Иисустуң кылганын дыңнаан болгаш, Ону уткуп үнүп келген чүве-дир. ¹⁹ А *фарисейлер боттарының аразында: «Чүнү-даа кылып

^z12:4 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Иуда Искариот» деп эвес, а «Симоннуң оглу Иуда Искариот» деп бижээн.

^a12:5 Үш чүс мөңгүн чоос – барык бүдүн чылдың ажыл төлевири.

^b12:13 Осанна – еврей дылда «Камгалап көрөм» дээн сөс (Ыд. ыр. 117:25 көр). Мында ол сөстү манап турар хаан – Мессияны мендилээн кыйгы кылдыр ажыглап турар.

шыдавазывысты көрүп тур силер бе? Эндерик улус Ону эдерип чорупту» – дишкеннер.

Иисустун Бодунуң өлүмүнүң дугайында чугаалааны

²⁰ Иерусалимге байырлалче Бурганга мөгөйип келгеннерниң аразында чамдык гректер база турган. ²¹ Олар Галилеяның Вифсаида чурттуг Филиппке чеде бергеш, оон дилег кылып: «Дээрги! Бис Иисусту көрүксеп тур бис» – дээннер. ²² Филипп чоруткаш, ол дугайын Андрейге чугаалаан, а ооң соонда Андрей биле Филипп ийилгээ баргаш, Иисуска сөглээннер.

²³ Иисус оларга мынча деп харыылаан: «*Кижиге амытан Огунуң алдаржыыр шаг-үези ам келген-дир. ²⁴ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: кызыл-тас үрезини хөрзүнчө кээп дүшкеш, өлбөс болза, ходугур чаңгыс үрезин бооп артар, а өлү берзе, элбек дүжүттү бээр. ²⁵ Бодунуң амы-тынынга ынак кижиге амы-тынын чидирип аар, а бо делегейге бодунуң амы-тынын кадагалаар хөңнү чок кижиге оозун мөңгө амыдырал дээш кадагалап аар. ²⁶ Меңээ бараан болган кижиге Мени эдерзин! Мен кайда турар болдур мен, Мээң чалчам база ында болур. Меңээ бараан болган кижиге Мээң Адам алдаржыдар.

²⁷ Мээң сеткилим аажок хөлзеп-дойлуп тур! Чүү деп чугаалаар кижиге боор мен? „Адам! Мени ол шактан камгалап көр!“ дээр бе? Ынчалза-даа Мен ол шак дээш келген-не болгай мен! ²⁸ Адам! Бодунуң адыңны алдаржыт-ла!»

Ынчан дээрден: «Алдаржыткан мен, ам-даа алдаржыдар мен!» – дээн үн дынналган.

²⁹ Аңаа турган, ону дыннаан чон: «Ол диңмирээшкин-дир» – дээн. А өскелери: «Оон-биле *дээрниң төлээзи чугаалашкан боор» – дээннер.

³⁰ Иисус оларга мынча дээн: «Ол үн Мени дээш эвес, а силерни дээш болгандыр. ³¹ Бо делегейни шиидер үе келген-дир. Бо делегейниң чагырыкчызы ам үндүр сывыртадыр-дыр. ³² Мени черден өрү көдүрүп үндүрө бээрге, шупту улусту Бодумга хаара тудар мен». ³³ Ооң кандыг өлүм-биле өлүрүн угаазыннар дээш, Иисус оларга ынча деп чугаалаан чүве-дир.

³⁴ Ынчангаш чон Аңаа мынча деп харыылаан: «*Христос мөңгези-биле амыдыраар дээрзин ыдыктыг *хоойлудан билер бис. „Кижиге амытан Оглу өрү көдүрүлүп үнө бээр“ деп, Силер канчап ынча дээр силер? Кижиге амытан Оглу деп Ол кым чүвөл?»

³⁵ Оон Иисус оларга мынча дээн: «Чырык силер-биле кады ам-даа хензиг өйдө турар-дыр. Силерни караңгы дүмбей бүргевезин дээш, ам дээрезинде – Чырык барда, оруунарны уламчылаңар. Чүгө дээрге дүмбей караңгыда кылаштап чоруур кижиге кайнаар бар чыдарын билбөс болгай. ³⁶ Ам дээрезинде, Чырык силер-биле

12:19 Ин. 11:47-48 **12:21** Ин. 1:44 **12:23** Ин. 2:4; 17:1 **12:24** 1 Кор. 15:36

12:25 Мф. 10:39; Лк. 14:26 **12:27** Мк. 14:34; Ин. 13:21 **12:28** Мк. 1:11; 9:7

12:29 Аж.-ч. 23:9 **12:30** Ин. 11:42 **12:31** Ин. 16:11; 2 Кор. 4:4; Кол. 2:15

12:32 Сан. 21:9; Ин. 3:14; 8:28 **12:32** Ос. 11:4; Ин. 6:44 **12:33** Ин. 18:32

12:34 Ыд. ыр. 88:5; 109:4; Иса. 9:7 **12:35** Иса. 2:5; Ин. 1:4; 8:12; Эф. 5:8

12:35 У. ч. 4:19; Иер. 13:16; Ин. 9:4; 11:9; 1 Ин. 1:6

кады турда, Аңаа бүзүрөңөр, ынчан Чырыктын ажы-төлү болур силер». Ону чугаалаан соонда, Иисус чоруй баргаш, олардан чашты берген.

Иудейлерниң бүзүрөвээни

³⁷ Иудейлер көрүп турда, Иисус чеже-даа кайгамчык чүүлдер кылырга, олар Аңаа бүзүрөвээн. ³⁸ Исайя *медээчиниң:

*«Дээрги-Чаяакчы, бистен дыңнаан медээзинге кым бүзүрөөңил?
Дээрги-Чаяакчының күчү-күжү кымга ажыттыңаныл?»* – дээн сөзүнүн
боттанганы ол болган.

³⁹ Оларның чүге бүзүрөвээниниң дугайында демги-ле Исайя мынча дээн турган:

*40 «Бурган оларның карактарын согурартып,
чүректерин чөрүү кылып каан,
ынчангаш олар карактары-биле көрбөс, чүрээ-биле угаавас-тыр.
Оон башка Менче эглип келгейлер,
Мен ынчан оларны экирткей мен».*

⁴¹ Христостун өндүр чырыын көргөн болгаш, Исайя ынча дээн база Оон дугайында чугаалаан чүве-дир.

⁴² Ынчалза-даа чагырыкчылар аразындан безин Аңаа бүзүрөй берген улус хөй болган. Олар чүгле фарисейлер ужун, оларны демгилери *синагогалардан чара бербезин дээш, Аңаа бүзүрөөнин ажыы-биле чугаалавааннар. ⁴³ Чүге дээрге олар Бургандан кээр алдар-хүндүге көөрдө, улус мурнунга ат-алдарга артык ынак болганнар.

Бүзүрөөри болгаш бүзүрөвези

⁴⁴ Иисус: «Меңээ бүзүрөөн кижичүгле Меңээ эвес, харын Мени айбылап чоруткан Адамга бүзүрөөн-дир. ⁴⁵ Мени көргөн кижичү Мени айбылап чоруткан Адамны база көрүп турар. ⁴⁶ Меңээ бүзүрөөн кижичү бүрүзү дүмбөй карангыга артпазын дээш, Мен бо делегейге чырык болуп келген мен. ⁴⁷ Кандыг-бир кижичү Мээң сөстөрими дыннааш, сагывас болза, Мен ону шиитпес мен: чүге дээрге Мен бо делегейни шиидер дээш эвес, а камгалаар дээш келген мен. ⁴⁸ Менден ойталаар база Мээң сөзүмнү хүлээп алыксава кижичү турар болза, ооң шииткекчизи бар: Мээң аңаа чугаалаан сөзүм шииткекчи болуп, ону сөөлүгү хүнде шииде бээр. ⁴⁹ Чүге дээрге Мен Бодумнуң өмүнээмден чугаалаваан мен, харын Мени айбылап чоруткан Адам чүнү база канчаар чугаалаарын Меңээ айтып-чагаан. ⁵⁰ Ооң айтышкыны мөңгө амыдыралды бээр дээрзин билир мен. Ынчангаш чүгле Адамның чугаала

12:36 Лк. 16:8; 1 Фес. 5:5 12:38 Иса. 53:1; Рим. 10:16

12:40 Иса. 6:10; Мф. 13:15; Мк. 4:12; Аж.-ч. 28:27 12:41 Иса. 6:1 12:42 Ин. 3:1

12:42 Ин. 9:22; 16:2 12:43 Ин. 5:44 12:44 Мф. 10:40; Ин. 13:20; 14:1 12:45 Ин. 14:9

12:46 Ин. 1:4; 8:12; 9:5 12:47 Ин. 3:17; 4:42; 8:15 12:48 Ы. х. к. 18:19

деп айыткан чүвезин Мээң чугаалап турарым ол» – деп бүгү улуска дыңналдыр чугаалаан.

Иисустун өөреникчилеринин буттарын чуп бергени

13¹*Хосталыышкын байырлалының бүдүүзү турган. Иисус Бодунуң бо делегейни каггаш, Адазынче ээп чоруур үе-шагының чедип келгенин билир турган. Ол бо делегейде Бодунуу боор улуска ынак турган база оларга ынакшылын эчизинге чедир көргүскөн. ²А *эрлик Симон Искарриоттун оглу Иуданың сагыжынче Иисусту садыптар деп бодалды кирипкен турган.

Иисус өөреникчилери-биле кады чемненип олурган. ³Адазы бүгү чүвени Оон холунга тыпсып бергенин, Бодунуң Бургандан келгенин болгаш ам Бурганче ээп чоруурун Иисус билип олурган. ⁴Ынчангаш Ол туруп келгеш, Бодунуң хевин жулгаш, лён пөс алгаш, оон-биле куржанып алган. ⁵Оон соонда чунар саваже суг куткаш, өөреникчилеринин буттарын чуп, куржанып алган пөзү-биле чодуп эгелээн.

⁶Иисус Симон Пётрга чедип кээрге, демгизи Аңаа: «Дээрги! Силер канчап мээң буттарым чуур дей бердинер?» – дээн.

⁷Ол аңаа: «Мээң чүнү кылып турарымны сен ам дээрезинде билбес-тир сен, ынчалза-даа сөөлүндө биле бээр сен» – деп харыылаан.

⁸Пётр: «Хоржок! Мээң буттарым кажан-даа чугбас силер!» – дээн.

Иисус аңаа: «Буттарың чугбас болзумза, сенде Мээң-биле тудуш, дөмей чүү-даа чок болур» – деп харыылаан.

⁹Симон Пётр Аңаа: «Дээрги! Ынчаарга мээң чүглө буттарымны эвес, а холдарым биле бажымны база чуп бериңер!» – дээн.

¹⁰Иисус: «Чунуп каапкан кижиниң чүглө буттарын чуур херек, чүге дээрге оон бүгү боду арыг-дыр. Силер база *арыг силер, ынчалза-даа шуптуңар эвес» – деп харыылаан. ¹¹Ол Бодун кым садыптарын билир турган, ынчангаш: «Шуптуңар эвес» – дээни ол.

¹²Оларның буттарын чуп бергеш, Бодунуң хевин кедип алган соонда, Иисус база катап хөлестеп олурупкаш, оларга мынча дээн: «Силерге Мээң чүнү кылганымны билип тур силер бе? ¹³Силер Мени Башкы болгаш Дээрги деп адаар-дыр силер, ол чугаңар шын болдур ийин – Мен ылап-ла ындыг мен. ¹⁴Ынчангаш Дээргинер болгаш Башкыңар болур Мен буттарыңар чуп бергенимде, силер база бот-боттарыңарның буттарыңарны чуп бээр ужурлуг силер. ¹⁵Мээң силерге кылган чүвемни база шак ынчаар кылзыңнар дээш, Мен силерге үлегер көргүстүм. ¹⁶Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: чалча бодунуң дээргизинден арта бербес, ону айбылап чоруткан кижиден айбылаткан төлээ база арта бербес. ¹⁷Силер ам ону билир болганыңарда, ынчалдыр күүседип чоруур болзуңарза, амыр-чыргалдыг болур силер».

13:1 Хост. 12:1-30; Ин. 12:1 **13:1** Мк. 14:41; Ин. 2:4; 7:6; 8:20 **13:2** Ин. 6:70

13:3 Мф. 11:27; Ин. 17:2 **13:3** Ин. 8:14; 16:28 **13:5** Мф. 20:28; Лк. 22:27

13:8 1 Кор. 6:11; Эф. 5:26; Тит. 3:5; Евр. 10:22 **13:10** Ин. 15:3 **13:11** Ин. 6:64; 18:2

13:13 Мф. 7:22; 23:8; Лк. 6:46; Флп. 2:11 **13:14** 1 Тим. 5:10 **13:15** 1 Пет. 2:21

13:16 Лк. 6:40; Ин. 15:20 **13:17** Мф. 24:46; Лк. 11:28; Иак. 1:22; Рим. 2:13

Иисустуң кым Ону садыптарын чугаалааны

(Мф. 26:21-25; Мк. 14:18-21; Лк. 22:21-23)

¹⁸ «Силерниң шуптуңарның дугайында чугаалавадым: шилип алган улузумну Мен билир мен. Ынчалза-даа Бижилгениң: „Мээң хлевим чип орган кижжи Менче таваңгайын карарты“ дээн сөстери чогуп бүтсүн. ¹⁹ Ол бүгү боттаныр бетинде-ле, силерге ол дугайында чугаалап турарым бо. Оон ол бүгү боттаны бергенде, Мени Ол-дур деп бүзүрезиннер дээш, ынчаар кылдым. ²⁰ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Мээң айбылап чоруткан кижимни хүлээп аар кижжи Мени хүлээп ап турары ол, а Мени хүлээп алган кижжи Мени айбылап чоруткан Адамны хүлээп ап турары ол».

²¹ Ону чугаалаан соонда, Иисустуң сагыш-сеткили аажок хөлзеп, мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: силерниң бирээңер Мени садыптар-дыр».

²² Өөреникчилери Ол кымны ынча дээнин аайын тыппайн, удур-дедир кайгажып каап турганнар. ²³ Иисустуң онза ынак турганы бир өөреникчи Ооң чанынга хөлестеп олурган чүве-дир. ²⁴ Иисустуң ынчап турар кижизи кымыл дээрзин айтырзын дээш, Симон Пётр демги өөреникчиже имней каапкан.

²⁵ Оозу Иисусче ээккеш: «Дээрги! Ол кым ирги?» – деп айтырган.

²⁶ Иисус: «Хлеб кескиндизин тавакче суп, шыгыткаш, Мээң тутсуп бээрим кижжи ол болур» – деп харыылаан. Оон Ол кескиндини шыгыткаш, Симон Искариоттуң оглу Иудаже сунган. ²⁷ Иуда хлеб кескиндизин тудуп аарга, дораан олче эрлик кире берген. Ынчан Иисус аңаа: «Кылыр ужурлуг херээңни дүрген кыл» – дээн. ²⁸ Ынчалза-даа хөлестеп олурганнарның аразындан кым-даа Ооң ынча дээн ужурун билбейн барган. ²⁹ Иудада акша сугар ниити хааржак бар болганда, Иисус аңаа: «Биске байырлалга херек чүведен садып каг» – дээн-дир азы ядыыларга кандыг-бир чүведен бээрин айыткан-дыр аа деп, чамдыктары даап бодап каан. ³⁰ Иуда кескинди хлебти ап алгаш, дораан үне берген. Дүн дүшкен турган.

Чаа чагыг

³¹ Иуда үне бээрге, Иисус мынча дээн: «Ам *Кижжи амытан Оглу алдаржый берди. Ооң алдары – Бурганның алдары-дыр. ³² Бурганның алдары Ону дамчыштыр илереп кээр болганда, Кижжи амытан Оглунун кайы хире өндүр улуун Бурган Боду улуска көргүзүптер. Ийе, дораан-на көргүзүптер. ³³ Ажы-төлүм! Мен ам силер-биле кады үр турбас мен. Мени дилей бээр силер, ынчаарга Мээң иудейлерге чугаалааным ышкаш, силерге база ынча деп тур мен: Мен кайнаар чоруй баар-дыр мен, силер ынаар чедип шыдавас силер.

³⁴ Чаа чагыгны силерге берип тур мен: бот-боттарыңарга ынак болунар. Силерге Мээң ынаам ышкаш, силер база бот-боттарыңарга ынчаар ынак болунар.

³⁵ Силерниң араңарга ынакшыл-ла турар болза, силерни Мээң өөреникчилерим-дир деп делегейде хамык улус танып алыр».

13:18 Ин. 6:70 **13:18** Ыд. ыр. 40:10 **13:19** Мк. 13:23; Ин. 14:29; 16:4

13:20 Мф. 10:40; Лк. 10:16; Ин. 12:44 **13:21** Мк. 14:34; Ин. 12:27

13:23 Ин. 19:26; 20:2; 21:7; 21:20 **13:29** Ин. 12:6 **13:31** 1 Пет. 4:11 **13:32** Ин. 17:1, 5

13:33 Ин. 7:34; 8:21 **13:34** 1 Ин. 2:7-8; 3:11; 2 Ин. 1:5 **13:34** Лев. 19:18; Ин. 15:12

Пётрнун ойталаарын Иисустун өтгүр билип чугаалааны

(Мф. 26:31-35; Мк. 14:27-31; Лк. 22:31-34)

³⁶ Симон Пётр Иисустан: «Дээрги! Силер кайнаар баарыңар ол?» – деп айтырган. Иисус аңаа мынча деп харыылаан: «Мээң чоруй баарым черже сен ам Мээң соомдан чоруп шыдавас сен. Ынчалза-даа сөөлүндө чеде бээр сен».

³⁷ Пётр Аңаа: «Дээрги! Чүгө мен ам Силерни эдерип шыдавазым ол? Мен Силер дээш, амы-тыным-даа бээринге белен мен!» – дээн.

³⁸ Иисус мынча деп харыылаан: «Мени дээш, амы-тыныңны бээр деп че? Алыс шынны сенээ чугаалап тур мен: аскыр-дагаа алгыргалакта, сен Мени танывас болуп, Менден үш катап ойталаар-дыр сен!»

Адаже баар орук

14¹ «Силерниң чүректеринер муңгарап хөлзевезин! Бурганга бүзүрээринер дег, Меңээ база бүзүрөңер! ²Адамның бажыңында чурттаар чер эмгежок. Ол ындыг эвес турган болза, Мен силерге чүгө ону чугаалаар деп мен. Мен силерге турар чер белеткээр дээш, чоруурум бо-дур^c. ³Ам чорупкаш, силерге турар чер белеткеп кагзымза, дедир чедип келгеш, Мээң турар черимге турзуннар дээш, силерни база Бодумче ап алыр мен. ⁴А Мээң кайнаар чоруй баарым орукту билир болгай силер».

⁵ Фома Аңаа: «Дээрги! Кайнаар чоруптарыңарны билбес-тир бис. Ынчаарга ол орукту канчап билип алыр бис?» – дээн.

⁶ Иисус: «Мен дээрге орук, алыс шын база амыдырал-дыр мен. Чүглө Мени таварты дээрден башка, кым-даа Адамга кээп шыдавас – деп харыылаан. – ⁷Силер Мени билир болзуңарза, Адамны база билген болур силер^d. Амдан эгелеп, силер Ону билир силер, харын-даа Ону көргөн силер».

⁸ Филипп Аңаа: «Дээрги! Адаңарны биске көргүзүңерем, биске ол-ла четчир» – дээн.

⁹ Иисус аңаа: «Мен силерниң араңарга мынча үр болдум, а сен Мени билбезин ол чүве бе, Филипп? Мени көргөн кижиге Адамны көргөн болур. Сен канчап-ла: „Адаңарны биске көргүзүңерем“ – дээр сен?» – деп харыылаан. ¹⁰ «Мени – Адам-биле сырый харылзаалыг, а Адамны – Мээң-биле харылзаалыг дээрзинге бүзүрөвейн тур сен бе? Силерге чугаалап турар сөстөрүмни Бодумнун өмүнээмден чугаалавайн тур мен: ол дээрге Менде бар Адамның Бодунун ажил-херээн чаяп турары ол-дур. ¹¹Мени – Адам-биле сырый харылзаалыг, а Адамны – Мээң-биле харылзаалыг деп, Меңээ бүзүрөңер. Мээң сөстөрүмге бүзүрөвезиңерзе, кылган ажил-херээм дээш, Меңээ бүзүрөңер. ¹²Алыс шынны силерге чугаалап тур мен:

^c14:2 Азы: «„Силерге турар чер белеткээр дээш, чоруптум“ – деп, Мен силерге чугаалаважык мен бе?»

^d14:7 Өске бурунгу сөзүглелде «Силер Мени билир турган болзуңарза, Адамны база билген турар ийик силер» деп бижээн.

13:37 Ин. 11:16; 21:19 13:38 Ин. 18:27 14:1 Ин. 12:44 14:3 Ин. 14:1; 1 Фес. 4:17

14:5 Ин. 11:16 14:6 Ин. 1:17; 11:25; Евр. 10:20 14:8 Ин. 1:43; 12:21 14:9 Ин. 12:45

14:10 Ин. 10:38 14:11 Ин. 5:36

Менээ бүзүрей берген кижиге Мээң кылып турарым ажыл-херекти база кылып шыдаар, харын-даа оон артыкты кылып, чүге дээрге Мен ам Адамче чоруптар-дыр мен. ¹³ Силер Мээң адым адап, чүнү-даа дилээр болзунарза, ону шуптузун күүседир мен, ынчан Оглун дамчыштыр Адам алдаржыыр. ¹⁴ Мээң адым адап, чүнү-даа дилээр болзунарза, Мен ону күүседир мен».

*Ыдыктыг Сүлдени азааны

¹⁵ «Менээ ынак болзунарза, айтышкыннарым сагыыр силер. ¹⁶ Адамдан ынчан дилээримге, Ол силерге кезээ мөңгедө силер-биле кады чоруур өске Болчукчуну бээр. ¹⁷ Алыс шынны көргүзүп турар Сүлдө – Болчукчу ол-дур. Ону көрбөс база билбөс болганда, бо делегейниң улузу Ону хүлээп ап шыдавас. А силер Ону билир силер, чүге дээрге Ол силер-биле кады чоруур база силер-биле тудуш бар.

¹⁸ Силерни өскүссүредү каапкаш барбас мен, харын силерже эеп кээр мен. ¹⁹ Ам бичии болгаш, бо делегейниң улузу Мени оон ыңай көрбейн баар, ынчалза-даа силер Мени көөр силер. Мен дириг мен, ынчангаш силер база өлбөс силер. ²⁰ Ол хүн кээрге, Мени – Адам-биле сырый харылзаалыг, силерни – Мээң-биле харылзаалыг, а Мени – силер-биле харылзаалыг дээрзин билип каар силер. ²¹ Кым Мээң айтышкыннарымны шыгжап алганыл база оларны сагып чоруурол, ол кижиге Менээ ынак болур. Кым Менээ ынагыл, ол кижиге Мээң Адам база ынак. Мен база ол кижиге ынак болуп, аңаа Бодумну көргүзөр мен».

²² Искарриот эвес, өске Иуда Аңаа: «Дээрги! Силер Бодунарны бо делегейниң улунга эвес, а чүгле биске көргүзөр деп тур силер бе? Ол чүге ындыгыл?» – дээн.

²³ Иисус аңаа мынча деп харыылаан: «Кым Менээ ынагыл, ол Мээң сөзүмнү сагып чоруур. Адам ынчан аңаа ынак апаар, оон Адам-биле кады ол кижиге чеде бергеш, оон-биле кады чурттай бээр бис. ²⁴ Менээ ынак эвес кижиге Мээң сөстөрүмнү сагывас. А силерниң дыңнап турар өөрединер болза Мээңи эвес, а Мени айбылап чоруткан Адамны-дыр. ²⁵ Силер-биле кады турар болгаш, Мен ону силерге чугааладым. ²⁶ Адамның силерге Мени дээш чорудуп бээри Болчукчу – Ыдыктыг Сүлдө силерни хамык чүвөгө өөредип каар база Мээң силерге чугаалааным бүгү чүвени силерге сагындырар.

²⁷ Мен амыр-тайбынны силерге арттырдым, силерге бээрим амыр-тайбыным ол-дур. Бо делегейниң бээри дег эвес амыр-тайбынны Мен силерге берип тур мен. Силерниң чүректеринер хөлзевезин, ол ышкаш кортпаңар. ²⁸ Мээң силерге: „Силерден чоруптум, оон силерже катап эеп кээр мен“ – дээнимни дыңнадыңар чоп. Силер Менээ ынак турган болзунарза, Мээң ам Адамче чоруптарым дээш, өөрүүр ийик силер. Чүге дээрге Адам Менден өндүр улуг болгай. ²⁹ Ынчангаш ол бүгү боттаны бээрге, Мээң чугаалаан чүвөм шын дээрзинге бүзүрезиннер дээш, ол бүгү дугайында, боттанырының бетинде-ле, силерге чугаалап бердим.

14:12 Ин. 8:14; 13:3; 16:28 **14:14** Мф. 7:7-8; Мк. 11:24; Ин. 15:16; 16:23; 1 Ин. 3:22

14:15 Мф. 28:20; 1 Ин. 5:3; 2 Ин. 1:6; Рим. 13:10 **14:16** Ин. 15:26; 16:13

14:17 1 Кор. 2:14 **14:17** Аж.-ч. 2:4 **14:19** Ин. 7:33 **14:21** У. ч. 8:17; Ин. 16:27

14:22 Лк. 6:16; Аж.-ч. 1:13 **14:23** Ажыд. 3:20

14:26 Ин. 15:26; 16:13; 1 Кор. 2:10; 1 Ин. 2:20 **14:26** Лк. 24:49 **14:27** Флп. 4:7; Кол. 3:15

14:28 Ин. 14:1-2 **14:28** 1 Кор. 11:3; 15:24 **14:29** Мк. 13:23; Ин. 13:19

³⁰ Мен ам моон сонгаар силер-биле чугаалашпас мен, чүге дээрге бо делегейнин чагырыкчызы чоокшулап кел чор. Ооң Мени баш билир эргези чок, ³¹ ынчалза-даа Адамга ынаамны бо делегейниң улузу билип алзын дээш, Мен ам Адамның айыткан чүвезин кылып мен. Тургулаңар, моон чоруулуңар!»

Виноград сывы-биле деннелге

15 ¹ «Мен дээрге ёзулуг виноград сывы мен, а Мээң Адам – виноград ажаакчызы-дыр. ² Мээң чимис үнмес шупту будуумну Ол одура кезип кааптар, а чимис үнер будуктарымны, оон-даа хөй дүжүттү берзиннер дээш, арыглап кааптар. ³ Мээң силерге медеглээн сөзүмнүң ачызында ам арыгланы берген силер. ⁴ Силер – Мээң-биле тудуш харылзаалыг болур силер, а Мен – силер-биле харылзаалыг артып каар мен. Будук боду чайгаар чимистелип, дүжүт бербес, ол сыптың тудуш кезээ болур ужурлуг. Мээң-биле тудуш харылзаалыг артып калбас болзуңарза, силер база боттарыңар дүжүт эккеп шыдавас силер.

⁵ Мен дээрге сып мен, а силер – будуктар силер. Кым Мээң-биле тудуш харылзаалыг артып каарыл, Мен база ол кижини-биле тудуш харылзаалыг болур мен, ол ынчан элбек дүжүттү бээр. Мен чоғумда, силер чүнү-даа кылып шыдавас силер.

⁶ А Мээң-биле харылзаа тутпаан кижини – үндүр октаттына берген, кадып калган будук дег. Ындыг будуктарны чыггаш, отче киир октап, өрттедиптер.

⁷ Силер Мээң-биле тудуш харылзаалыг болзуңарза база Мээң сөстөрүм силерде бар болза, күзээн-не чүвөңерни ынчан дилеңер, шуптузу бүдө бээр. ⁸ Силер Мээң өөреникчилерим бооп, хөй дүжүттү бээр болзуңарза, Адам улам-на алдаржыыр.

⁹ Адамның Меңээ ынаа дег, Мен база силерге ынак мен. Мээң ынакшылымга бүргеткеш амыдыраңар!

¹⁰ Мен Адамның айтышкыннарын сагааш, Ооң ынакшылыңа бүргеткен амыдырап чоруурум бо. Силер база айтышкыннарым сагыыр болзуңарза, Мээң ынакшылымга бүргеткеш амыдыраар силер. ¹¹ Мээң өөрүшкүм силерни болзун дээш база өөрүшкүнер эгээртинмес долу болзун дээш, Мен ону силерге чугааладым. ¹² Мээң силерге ынаам ышкаш, бот-боттарыңарга ынак болуңар. Мээң силерге чагыым ол-дур. ¹³ Бодунуң эш-өөрү дээш амы-тынын бээр кижиниң ынакшылыңдан дээди ынакшыл чок. ¹⁴ Мээң силерге айтышкын кылдыр берген чүүлүмнү сагып чоруур болзуңарза, Мээң эш-өөрүм боор силер».

Иисус болгаш бүзүрэн кижини

¹⁵ «Мен ам силерни чалчалар деп адавастай бердим, чүге дээрге чалча кижини оон дээргизи чүнү кылып турарын билир эвес. Харын Мен силерни эш-өөрүм деп ададым, чүге дээрге Адамдан дыңнааным бүгү чүүлдү силерге чугаалап бердим.

¹⁶ Силер Мени шилип албаан силер, харын бо делегейге чоруур кылдыр база кажан кезээде артар дүжүдүн бээр кылдыр хүлээндирип, силерни Мен Бодум шилип

14:30 Ин. 12:31; Эф. 2:2 **15:1** Иса. 5:1 **15:2** Иер. 2:21; Мф. 3:10; 7:19 **15:3** Ин. 13:10

15:4 1 Ин. 2:6 **15:5** Рим. 11:17 **15:5** Ин. 6:56; 1 Ин. 3:24 **15:5** Мк. 4:20

15:6 Мф. 13:42 **15:7** Ин. 14:14 **15:9** Мф. 3:17; Ин. 5:20

15:11 Ин. 3:29; 16:24; 17:13; 1 Ин. 1:4; 2 Ин. 1:12 **15:12** Ин. 13:34

15:13 Ин. 10:11; 1 Ин. 3:16; Рим. 5:7-8; Эф. 5:2 **15:14** Мк. 3:35 **15:15** Ин. 3:32; 8:26

алдым. Ынчан Мээн адым адап, чүнү-даа дилээриңерге, Адам силерге дөгөрезин бээр. ¹⁷ Мээн силерге чагыым бо-дур: бот-боттарыңарга ынак болуңар!»

Бүзүрөөн кижиге болгаш бо делегей

¹⁸ «Бо делегейниң улузу силерни көөр хөңнү чок болур болза, оларның баштай Мени көөр хөңнү чок апарганын сактып чоруңар. ¹⁹ Силер бо делегейге хамааржыр турган болуңарга, ол силерге бодунуң улузунга дег ынак болур ийик. Ынчалза-даа силер бо делегейге хамаарышпас силер, чүгө дээрге Мен силерни шилип алгаш, бо делегейден аңгыладым, ол дээш, бо делегей силерни көөр хөңнү чок-тур. ²⁰ „Чалча бодунуң дээргизинден арта бербес“ – деп силерге чугаалаан сөзүмнү сактып чоруңар. Мени истеп-сүрүп турганда, силерни база истеп-сүрө бээр. Мээн сөстөрүмни сагып чорааннар болза, силерниин база сагырлар. ²¹ Мээн улузум бооруңарга, бо делегейниң улузу силерге ол бүгүнү кылыр, чүгө дээрге олар Кым Мени айбылап чорутканын билбес-тирлер. ²² Мен бо делегейге келбээн азы олар-биле чугаалашпаан болзумза, олар бачыды дээш буруудаваас ийик. А ам оларда бачыды дээш агартыныг чок-тур. ²³ Мени көөр хөңнү чок кижиге Адамны база көөр хөңнү чок. ²⁴ Өске кымның-даа кылып шыдавазы ажыл-херекти Мен оларның аразыңга кылбаан болзумза, олар бачыды дээш буруудавастар ийик. А ам олар ажыл-херээмни көргөш-даа, дөмөй-ле Мени база Адамны көөр хөңнү чок-турлар. ²⁵ Ынчангаш оларның ыдыктыг *хоойлузунда: „Мени чылдагаан чок черге көөр хөңнү чок апарганнар“ деп бижээн чүүл чогуу бүткени ол».

Бүзүрөөн кижиге болгаш *Сүлдө

²⁶ «Мээн силерге Адамның чаныңдан чорудуптарым, Адамдан үнүп турар алыс шынның Сүлдези болур Болчукку чедип кээр. Ол Мээн дугайымда херечилээр. ²⁷ Силер база Мээн херечилерим силер, чүгө дээрге эң эгезинден-не Мээн-биле кады турган силер».

Истеп-сүрүүшкүннер дугайында сагындырыг

16 ¹ «Мен ол бүгүнү силерниң бүзүрелиңер чайгыла бербезин дээш чугааладым. ² Силерни *синагогалардан үндүр сывыртаптар. Силерни өлүргөн улус ооң-биле Бурганга бараан болуп турарывыс ол деп бодай бээр ындыг безин үе чедип кээр. ³ Олар силерни ынчалдыр аажылай бээр, чүгө дээрге Адамны-даа, Мени-даа билбес-тирлер. ⁴ Ындыг үе чедип кээрге, Мээн силерге ол дугайында чугаалап турганымны сагынзыңнар дээш, ол бүгүнү Мен силерге чугааладым».

15:16 Мф. 7:7-8; Мк. 11:24; Ин. 14:14; 16:23 **15:17** 1 Ин. 2:7; 3:11; 2 Ин. 1:5 **15:18** Мк. 13:13; Ин. 7:7; 1 Ин. 3:13 **15:19** Ин. 8:23; 17:14 **15:20** Мф. 10:24; Лк. 6:40; Ин. 13:16
15:20 Ин. 5:16; 1 Кор. 4:12; 2 Кор. 4:9; 1 Фес. 2:15; 2 Тим. 3:12 **15:22** Ин. 9:41
15:23 Ин. 5:23 **15:24** Ин. 7:31; 10:37 **15:25** Ыд. ыр. 34:19; 68:5 **15:26** Ин. 14:17; 16:13
15:26 Аж.-ч. 5:32; 1 Ин. 5:6-8 **15:27** Лк. 24:48; Ин. 19:35; Аж.-ч. 1:8 **16:2** Ин. 9:22; 12:42
16:2 Аж.-ч. 8:1; 9:1; 26:9 **16:3** Ин. 18:19 **16:4** Мк. 13:23; Ин. 13:19; 14:29

*Ыдыктыг Сүлдениң ажил-херэ

«Силерге ол бүгүнү эң эгезинде чугаалаваан мен, чүге дээрге силер-биле кады турган мен. ⁵ А ам Мени айбылап чоруткан Адамче чоруурум ол-дур. Ынчалза-даа силерниң кайыңар-даа Менден: „Кайнаар баарыңар ол?“ – деп айгырбастыр. ⁶ Мээң сөстөрүмни дыннааныңар соонда, чүректеринерни муңгарал дола берген-дир. ⁷ Ынчалза-даа Мен силерге алыс шынны чугаалап тур мен: Мен чоруй барзымза, силерге ачы-дузалыг болур. Чүге дээрге Мен чорбазымза, Болчукчу силерге келбес, а чорупсумза, Ону силерже ыдыштар мен. ⁸ Оон Ол чедип келгеш, бачыт, чөптүг-шынныг чорук база Бурганның шииткели деп чүл ол дээрзин бо делегейниң улузунга көргүзүп, оларны сойгалаар. ⁹ Бачытты бо делегейниң улузу шын билбес-тир – олар Меңээ бүзүревес болгай. ¹⁰ Чөптүг-шынныг чорукту олар шын билбес-тир – Мен ам Адамче чоруй баар болгай мен, силер ам Мени көрбес силер. ¹¹ Шииткелди база олар шын билбес-тир – бо делегейниң чагырыкчызы шииттирип алган болгай.

¹² Оон-даа хөй чүвени силерге чугаалаар дээн мен, ынчалза-даа ам ону угаап шыдаар хире эвес-тир силер. ¹³ Алыс шынның Сүлдези чедип келгеш, силерни алыс шынче баар орук-биле эдерти бээр. Ол Бодунуң өмүнээзинден чугаалавас, а чүгле дыннаан чүвезин силерге дамчыдар болгаш чүү болурун чугаалап бээр. ¹⁴ Ол Мени алдаржыдар, чүге дээрге чугаалаар бүгү чүвезин Менден алгаш, силерге дамчыдып бээр-дир. ¹⁵ Адамда бар бүгү чүве Мээниң-дир. Ынчангаш Сүлдениң Менден алгаш, силерге дамчыдып бээрин чугааладым. ¹⁶ Удатпайн, силер Мени көрбөй баар силер, оон көңгүс үр болбайн, катап көре бээр силер»^е.

Өөреникчилерниң ажыг-шүжүү өөрүшкүже шилчий бээр

¹⁷ Иисустуң өөреникчилериниң чамдыызы ынчан аразында: «„Удатпайн, силер Мени көрбөй баар силер, оон көңгүс үр болбайн, катап көре бээр силер“ база „Мен Адамче чоруурум бо-дур“ – дээш, биске Ооң чүнү элдээртип турары ол? ¹⁸ А: „Удатпайн“ – деп, ол чүү дээри ол? Бис Ооң чүнү чугаалаанын билбес-тир бис» – деп чугаалажып турганнар.

¹⁹ Оларнын чүнү айтырар деп бодаанын Иисус билир турган. Ынчангаш оларга мынча дээн: «Мээң: „Удатпайн, силер Мени көрбөй баар силер, оон көңгүс үр болбайн, катап көре бээр силер“ – дээш, чүнү элдээрткеним ол боор деп, бот-боттарыңардан айтыржып тур силер бе? ²⁰ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: силер ыглап-сыктап база кажыыдай бээр силер, а бо делегейниң улузу ол өйде өөрүп-хөглей бээр. Силер муңгараар силер, ынчалза-даа силерниң муңгаралыңар өөрүшкүже шилчий бээр. ²¹ Херээжен кижжи божуур деп баргаш, муңгарай бээр, чүге дээрге ооң хилинчек көөр үези келген-дир. Ынчалза-даа чаш төлүн божуп алганда, өртемчейге кижиниң төрүттүнгени дээш өөрээнинден,

^е **16:16** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Чүге дээрге Мен Адамче чоруптарым ол-дур» деп сөстөрү немээн.

16:5 Ин. 7:33; 14:12 **16:7** Ин. 15:26 **16:9** Ин. 8:24 **16:11** Ин. 12:31; Кол. 2:15

16:13 Ин. 14:17; 15:26 **16:13** 1 Ин. 2:20; 1 Кор. 2:10 **16:15** Ин. 17:10 **16:16** Ин. 7:33

16:20 Мф. 9:15 **16:21** Иса. 26:17

хилинчээн утгуптар. ²² Силер ам шак-ла ындыг муңгаралга алыскан-дыр силер, ынчалза-даа Мен силерни база катап көрүп каарымга, силерниң чүрээнер өөрүй бээр, а ол өөрүшкүнерни кым-даа силерден хунаап ап шыдавас. ²³ Ол хүн кээрге, Менден чүнүң-даа дугайында айтырбас силер. Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Мээн адым адап, Адамдан чүнү-даа дилээр болзунарза, Ол силерге дөгрезин бээр. ²⁴ Мынчага дээр силер Мээн адым адап, чүнү-даа дилевээн силер. Диленер, оон алыр силер, силерниң өөрүшкүнер эгээртинмес долу болур».

Мен бо делегейни тиилээн мен

²⁵ «Амдыгаа дээр Мен силерге элдээртиглиг чугаалар дузазы-биле чугаалап келдим. Ынчалза-даа силерге Адамның дугайында, элдээртиглиг чугаалар чокка, ажыы-биле чугаалап бээрим үе-шаг кел чор. ²⁶ Ол хүн кээрге, Мээн адым адап, Оон диленер. А Мен силер дээш Адамдан ээрежип дилээримни чугаалавайн тур мен, ²⁷ Адам Боду-ла силерге ынак. Силер Меңээ ынак апаргаш, Мээн Бургандан келгенимге бүзүрэн боорунарга, Ол силерге ынак. ²⁸ Мен Адамдан чоруткаш, бо делегейге чедип келдим, а ам бо делегейни каапкаш, база катап Адамче чоруурум бо-дур».

²⁹ Ооң өөреникчилери Аңаа мынча дээн: «Силер ам кандыг-даа элдээртиглиг чугаа чокка, ажыы-биле чугаалап тур силер. ³⁰ Силерниң хамык чүвени билиринерни база Силерден кымның-даа айтырыг салырын хереглебезинерни ам билип тур бис. Ынчангаш Бургандан келгенинерге бүзүрей бердивис».

³¹ Иисус оларга мынча дээн: «Ам-на бүзүрединер бе?! ³² Силер шуптунар Мени чааскаандырзымны каапкаш, чүк санай тарай маңнажы бээринер үе мыя бо келди, харын мырыңай дүжүп келди. Ынчалза-даа Мен херек кырында чааскаан эвес мен, чүге дээрге Адам Мээн-биле кады болгай. ³³ Мээн-биле харылзаанар силерге амыр-тайбыңны берзин дээш, Мен силерге бо бүгүнү чугааладым. Силерни бо делегейде качыгдал манап турар, ынчалза-даа туттунунар: Мен бо делегейни тиилээн мен!»

Иисустуң өөреникчилери дээш *мөргүлү

17 ¹ Ону чугаалааш, Иисус карактарын дээрже углай көрүнгөш, мынча дээн: «Адам! Шаг-үем чедип келди. Оглуң Сени алдаржыдып шыдазын дээш, Оглунуң алдарын улуска көргүс. ² Ол Сээң Аңаа бүзүрөп хүлээткен улузунун шуптузунга мөңгө амыдыралды берзин дээш, Сен Аңаа бүгү кижиге төрөлгөтөнни чагырар эргени бердин. ³ А мөңгө амыдырал дээрге-ле дың чаңгыс алыс шын Бурган болур Сени база Сээң айбылап чорутканың Иисус *Христосту билип алыры болгай. ⁴ Сээң Меңээ кылзын дээш дааскан ажыл-херээни күүсеткеш, Мен Сени чер кырынга алдаржыттым. ⁵ О, Адам, бо өртемчей бодарап тывылбаанда-ла, Мен Сээң-биле кады турумда, эдилеп чорааным Сээң өндүр чырыың-биле Мени ам алдаржыдып көр.

16:22 2 Кор. 6:10 **16:23** Мф. 7:7-8; Мк. 11:24; Ин. 14:14; 15:16

16:24 Ин. 3:29; 15:11; 17:13; 2 Ин. 1:12 **16:25** Мк. 8:32 **16:27** Ин. 14:21

16:28 Ин. 8:14; 13:3 **16:30** Ин. 2:24-25 **16:32** Мф. 26:31; Мк. 14:27 **16:32** Ин. 8:16

16:33 Ин. 14:27; Кол. 3:15 **16:33** Рим. 8:37; Ажыд. 3:21 **17:1** Ин. 11:41

17:1 Ин. 2:4; 12:23 **17:1** Ин. 8:54; 13:32 **17:2** Мф. 28:18; Ин. 5:22; 13:3 **17:5** Ин. 1:1-2

⁶Сээң бо делегейден алгаш, Меңээ хүлээдип берген улузунга Сээң адынны ажыдып бердим. Олар Сээң улузун болуп чораан, оон Сен оларны Меңээ хүлээдип бердиң. Олар Сээң сөзүңнү дыңнаар-дыр. ⁷Сээң Меңээ бергениң хамык чүүл Сенден үнген дээрзин олар ам-на билип алды. ⁸Чүге дээрге Сээң Меңээ берген сөстериңни оларга дамчыттым. Улус оларны хүлээп алгаш, Мээң Сенден келгенимни ылап деп билип кааннар база Мени Сээң айбылап чорутканыңга бүзүрөй бергеннер. ⁹Мен олар дээш, мөргүп тур мен. Бо делегейде шупту улус дээш эвес, а чүгле Сээң Меңээ берген улузун дээш, мөргүп тур мен, чүге дээрге олар Сээң улузун болгай. ¹⁰Меңээ хамааржыр бүгү улус – Сээңни, а Сеңээ хамааржыры – Мээңни болгай. Мен оларны дамчыштыр алдаржый берген мен. ¹¹Мен ам бо делегейде эвес мен, Мен Сенче чоруптум, а олар бо делегейге артып каар. Ыдыктыг Адам! Бистиң тудуш чаңгызывыс ышкаш, олар база чаңгыс эптиг болзун дээш, Меңээ бергениң Бодуннун адынның күжү-биле оларны кадагалап көр. ¹²Мен олар-биле кады бо делегейге тургаш, Меңээ бергениң Бодуннун адынның күжү-биле оларны кадагалап чордум. Ол улусту кадагалап шыдадым-даа: Бижилгениң сөзү боттанзын дээш, өлүп чидер чолга онашкан чүгле чаңгыс кижиден аңгыда, оларның кайызы-даа өлүп читпеди.

¹³А ам Сенче дедир чоруурум бо-дур. Мээң өөрүшкүм оларның чүректеринге эгээртинмес долу бар болзун дээш, амдызында бо делегейге тургаш, ол бүгүнү чугааладым. ¹⁴Мен оларга Сээң сөзүңнү дамчыттым, ынчангаш бо делегейнин улузу оларны көөр хөңнү чок апарган, чүге дээрге Мээң бо делегейден эвезим ышкаш, олар база бо делегейден эвес болгайлар. ¹⁵Сээң оларны бо делегейден алгаш баарыңны дилевейн тур мен, харын оларны бузуттан камгалаарыңны дилеп тур мен. ¹⁶Мээң бо делегейден эвезим ышкаш, олар база бо делегейден эвес-тирлер. ¹⁷Оларны Бодуннун алыс шының-биле ыдыктап көр: Сээң сөзүң дээрге-ле алыс шын ол-дур. ¹⁸Мени бо делегейже айбылап чорутканың ышкаш, Мен база оларны шак ынчаар бо делегейже айбылап чоруттум. ¹⁹Олар база Сээң ылап шын улузун болзун дээш, Мен Бодумну Сеңээ бүрүнү-биле бараан болурунга хүлээдип тур мен.

²⁰Чүгле олар дээш эвес, харын оларның өөредиин дамчыштыр Меңээ бүзүрөй бээр бүгү улус дээш база дилеп тур мен. ²¹Олар шупту чаңгыс эптиг болзуннар: Адам Сээң – Мээң-биле сырый харылзаалың, а Мээң – Сээң-биле харылзаалыым дег, олар база шак ынчаар Бис-биле сырый харылзаалыг болзуннар. Бо делегейнин улузу Мени Сээң айбылап чорутканыңга бүзүресин. ²²Бистиң тудуш чаңгызывыс дег, олар база ындыг тудуш чаңгыс болзуннар дээш, Меңээ бергениң өндүр бедик байдалды Мен оларга база берип каан мен. ²³Мен – олар-биле сырый харылзаалыг мен, а Сен – Мээң-биле харылзаалыг сен. Мени Сээң айбылап чорутканыңни база, Меңээ ышкаш, оларга ынаанны бо делегейниң улузу билип алзын дээш, олар база бүрүнү-биле тудуш чаңгыс болзуннар!

²⁴Адам! Сээң Меңээ берген улузун Мээң турар черимге Мээң-биле кады турарын күзеп тур мен. Бо өргөмчөй чаяатгынар мурнунда-ла, Сен Меңээ ынак турдуң,

17:8 Ин. 6:69 **17:9** Лк. 22:32 **17:10** Ин. 16:15 **17:10** Иса. 49:3 **17:11** Ин. 10:30

17:12 2 Фес. 3:3 **17:12** Ин. 13:2 **17:12** Ин. 10:28

17:13 Ин. 3:29; 15:11; 16:24; 2 Ин. 1:12 **17:14** Ин. 8:23; 15:19 **17:15** Мф. 6:13

17:17 Ыд. ыр. 118:160 **17:18** Ин. 20:21 **17:22** Рим. 8:30 **17:24** Ин. 14:3

ынчангаш Сээң Меңээ бергениң өндүр бедимни олар көрзүн. ²⁵ Чөптүг-шынныг Адам! Бо делегейниң улузу Сени билбейн барган. Ынчаарга Мен Сени билир мен, а Меңээ бүзүрөөннер Мени Сээң айбылап чорутканыңны билирлер. ²⁶ Сээң Меңээ ынакшылың дег, шак ындыг ынакшыл оларга турзун дээш база Мээң олар-биле сырый харылзаалыг болурум дээш, Мен Сээң адыңны оларга ажыдып берген мен база ам-даа ажыдар мен».

Иуданың Иисусту садыпканы

(Мф. 26:47-56; Мк. 14:43-50; Лк. 22:47-53)

18 ¹ Адазынга ынчаар мөргүп алгаш, Иисус Бодунун өөреникчилери-биле кады Кедрон суунун аккан шынаазының ындынче, сесерликтиг черже чорупкан. Ол сесерликче Бодунун өөреникчилери-биле кады кире берген. ² Саттыныкчы Иуда ол черни билир турган, чүге дээрге Иисус Бодунун өөреникчилери-биле кады аңаа болганчок-ла чыгыр турган чүве-дир. ³ Ынчангаш Иуда рим шериглерни база Бурганның дээди *бараалгакчыларының болгаш *фарисейлерниң чорутканы таңныылдарны эдертип алгаш, ынаар чеде берген. Олар шупту деннерлиг, чырыткыларлыг болгаш ок-чепсектиг болган.

⁴ Иисус Боду-биле чүү болурун дөгөрезин билир болгаш, оларже уткуй үнгөш: «Кымны дилеп чор силер?» – деп айтырган.

⁵ Олар: «Назарет чурттуг Иисусту» – деп харыылааннар.

Иисус оларга: «Мен-дир мен» – дээн. Саттыныкчы Иуда база олар-биле кады турган. ⁶ Иисус оларга: «Мен-дир мен» – деп чугаалаптарга, олар аткаар баскаш, черже донга кээп дүшкөннер^f.

⁷ Ол: «Кымны дилеп чор силер?» – деп база катап айтырган.

Олар: «Назарет чурттуг Иисусту» – дээннер.

⁸ Иисус мынча деп харыылаан: «„Мен-дир мен“ деп силерге чугааладым чоп. Мени дилеп чоруур болзунарза, бо улуска дегбейн, салып чорудуптунар».

⁹ (Иисустун: «Адам, Меңээ берген улузунунун аразындан Мен кымны-даа чидирбедим» – дээн сөзү ынчаар боттанган.)

¹⁰ Симон Пётр хылыштыг чораан болгаш, оозун ушта тырткаш, Бурганның дээди бараалгакчызының чалчазының оң талакы кулаан одура шаапкан. Чалчаның адын Малх дээр чүве-дир. ¹¹ Ынчалза-даа Иисус Пётрга мынча дээн: «Хылыжың хыннап ал! Бо үлүг-дашканы Меңээ Адам берди. Таанда-ла Мен ону ишпес мен бе?»

Иисусту тудуп хоругдааны

(Мф. 26:57-58; Мк. 14:53-54; Лк. 22:54)

¹² Рим шериглер болгаш оларның баштыңчызы база иудей таңныылдар ынчан Иисусту туткаш, Ооң холдарын хүлүп алганнар. ¹³ Оон Ону баштай Аннага чедире бергеннер. Анна болза ол чылын Бурганның дээди бараалгакчызы турган

^f**18:6** Иисустун чугаалаан «Мен-дир мен» деп сөстери Бурганның ыдык адының грек дылче очулгазынга дөмей бооп турар (Хост. 3:14; Ин. 8:58 көр).

17:25 Иер. 12:1 **17:25** Ин. 8:55; 10:15 **17:26** Мф. 3:17; Ин. 5:20 **18:1** Мф. 26:36

18:2 Лк. 22:39 **18:3** Аж.-ч. 1:16 **18:4** Ин. 13:1 **18:4** Ин. 1:38; 20:15 **18:9** Ин. 17:12

18:10 Лк. 22:38 **18:11** Мк. 10:38; 14:36

Каиафаның каты чүве-дир. ¹⁴ «Бүгү чон дээш, чаңгыс кижиниң өлү бергени дээре» деп, иудейлерге сүме каткан Каиафа ол турган. ¹⁵ Иисусту Симон Пётр болгаш өске бир өөреникчи эдерип чораан. Ол өөреникчини Бурганның дээди бараалгакчызы таныыр турган, ынчангаш ол Иисус-биле кады Бурганның дээди бараалгакчызының коданынче кире берген.

Пётрнуң Иисустан ойталааны

(Мф. 26:69-70; Мк. 14:66-68; Лк. 22:55-57)

¹⁶ А Пётр даштыгаа, хаалга чанынга туруп калган. Бурганның дээди бараалгакчызының таныыры демги өөреникчи оон үнүп келгеш, хаалгачы уруг-биле чугаалашкаш, Пётрну иштинче кирире берген. ¹⁷ Хаалгачы чалча уруг ынчан Пётрга: «Сен база ол Кижиниң өөреникчилериниң бирээзи эвес сен бе?» – дээн.

Пётр: «Чок» – деп харыылаан. ¹⁸ Соок боорга, чалчалар болгаш таңныылдар от жудуп алгаш, чыннып турганнар. Пётр база-ла олар-биле кады чыннып туруп алган.

Иисусту байысааганы

(Мф. 26:59-66; Мк. 14:55-64; Лк. 22:66-71)

¹⁹ Бурганның дээди бараалгакчызы Иисусту Ооң өөреникчилериниң болгаш өөредииниң дугайында байысаай берген. ²⁰ Иисус аңаа: «Мен бүгү улуска ажык-биле чугаалап турдум. Мен кезээде хамык иудейлерниң үргүлчү чыгыр черлери – *синагога болгаш *Бурганның өргээзинге өөредип турдум. Мен ажыт-чажыт чокка суртаалдап турдум. ²¹ Чүге Мени байысаап тур силер? Мээң чүнү чугаалап турганымны дыңнаан улустан айтырынар. Мээң чугаалап турган чүвемни олар билир-ле болгай» – деп харыылаан.

²² Иисус ону чугаалаптарга, чанынга турган бир таңныыл Ооң чаагынче дажыпкаш: «Бурганның дээди бараалгакчызы-биле Сээң канчаар чугаалажып турарың ол?» – дээн.

²³ Иисус аңаа: «Мен соора барган болзумза, кижиниң бүрүзүңге соора барганымны көргүс, а шынын чугаалаан болзумза, Мени чүге дажыгырың ол?» – дээн.

²⁴ Анна Иисусту хүлүглүг хевээрзин Бурганның дээди бараалгакчызы Каиафаже чорудупкан.

²⁵ Симон Пётр чылынмышаан хевээр турган. Ынчан улус оон: «Сен база Ооң өөреникчилериниң бирээзи эвес сен бе?» – деп айтырганнар.

Ол ойталап: «Чок» – дээн.

²⁶ Пётрга кулаан одура шаптырткан кижиниң төрели болур, Бурганның дээди бараалгакчызының база бир чалчазы ынчан: «Мен сени сесерликке, Ооң-биле кады турунда көргөн эвес ийик мен бе?» – дээн.

²⁷ Пётр база катап ойталап каапкан. Оон дораан-на аскыр-дагаа алгыра берген.

18:13 Лк. 3:2; Аж.-ч. 4:6 **18:14** Ин. 11:50 **18:20** Ин. 7:26

18:22 3 Хаан. 12:24; Аж.-ч. 23:2 **18:22** Аж.-ч. 23:4 **18:26** Ин. 18:10

18:27 Мф. 26:64; Мк. 14:72; Лк. 22:60; Ин. 13:38

Иисус рим чагырыкчы Пилаттың мурнунда

(Мф. 27:1-2, 11-14; Мк. 15:1-5; Лк. 23:1-5)

²⁸Эрген эрте Иисусту Каиафадан рим чагырыкчының ордузунга чедире бергеннер. *Арыг эвес апарбас дээш, ёзулал сагып, иудей эрге-чагырга улузу ордуже кирбээн, а олар ынаар кире берген болза, *Хосталышкын байырлалының чемин чип шыдавас апаар турган. ²⁹Ынчангаш Пилат оларга уткуй үнүп келгеш: «Силер Бо кижини чүү дээш буруудадып тур силер?» – деп айтырган.

³⁰Олар аңаа: «Ол чүнү-даа үүлгетпээн болза, бис Ону силерге эккелбес ийик бис» – деп харыылааннар.

³¹Пилат оларга: «Силер Ону боттарыңар алгаш, хоойлуңар ёзугаар шиидиңер» – дээн.

Иудейлер аңаа: «Кымны-даа өлүрүп шаажылаар эргевис чок» – деп удурланганнар. ³²(Иисустуң Бодунуң кандыг өлүм-биле өлүрүн баш удур чугаалаан сөстери ынчаар боттанганы ол).

³³Пилат ынчан ордузунче дедир кире бергеш, Иисусту кый деп алгаш: «Сен иудей хаан сен бе?» – деп айтырган.

³⁴Иисус: «Ону силер бодуңар ынча дидиңер бе азы силерге Мээң дугайымда өске улус чугаалады бе?» – деп удур айтырган.

³⁵Пилат мынча деп харыылаан: «Мен иудей-дир мен бе? Сээң-не чуртташтарын база Бурганның дээди бараалгакчылары Сени менээ тудуп эккелди чоп. Чүнү үүлгеткен кижини сен?»

³⁶Иисус: «Мээң Чагыргам бо делегейден эвес чүве. Мээң Чагыргам бо делегейден турган болза, албатыларым иудейлерге Мени тудуп бериптезин дээш болчуп, сокчурлар ийик. Чок, Мээң Чагыргам моон эвес» – деп харыылаан.

³⁷Пилат Аңаа: «Ынчаарга Сен черле хаан ышкажың чүл?» – дээн.

Иисус мынча деп харыылаан: «Мени хаан деп, силер бодуңар чугаалап тур силер. Мен алыс шынны херечилээр дээш төрүттүндүм база ол дээш, бо делегейге чедип келдим. Алыс шынга хамааржыр кым-даа болза, Мээң үнүмнү дыңнап турар».

³⁸Пилат Иисустан: «Алыс шын деп ол чүнүл?» – деп айтырган.

Ону чугаалааш, Пилат база катап иудейлерже үнүп келгеш, оларга мынча дээн: «Мен бо кижиниң кандыг-даа кем-буруузун тыппас-тыр мен. ³⁹Силерниң ёзу-чанчылыңар ёзугаар, Хосталышкын байырлалы кээрге, силерге бир херектенни хостап бээр ужурлуг мен. „Иудей хаанны“ силерге хостап берейн, күзөп тур силер бе?»

⁴⁰Олар харызынга база катап: «Ону эвес! Варавваны!» – деп алгыржып үнгеннер. Варавва дээрге дээрбечи кижини чүве-дир.

18:28 Аж.-ч. 10:28 **18:28** Ы. х. к. 16:1 **18:29** Лк. 3:1; 13:1; Аж.-ч. 3:13; 4:27; 1 Тим. 6:13

18:32 Мк. 10:33; Ин. 12:33

18:33 Мф. 2:2

18:36 Ин. 8:23; 17:14

18:37 Ин. 3:11

18:37 1 Ин. 4:6

18:38 Лк. 23:41; Евр. 4:15

18:39 Мк. 15:6-7

Иисусту өлүрөр деп шииткени

(Мф. 27:15-31; Мк. 15:6-20; Лк. 23:13-25)

19¹Пилат ынчан: «Иисусту аппаргаш, кымчылаңар!» – деп дужааган. ²Шериглер тенниг харагандан оваадай өрөөш, Ооң бажынга салгаш, хааннар кедер хүрөң-кызыл хепти Аңаа кедирип кааннар. ³Олар Иисустуң чанынга кээп: «Иудей хаан алдаржызын!» – дээш, Ооң чаагыңче дажып турганнар.

⁴Пилат база катап үнүп келгеш, иудейлерге: «Бо кижиниң кандыг-даа кем-буруузун тыппаанымны билзиннер дээш, мен Ону силерниң мурнуңарже үндүрүп келдим» – дээн. ⁵Ынчан Иисус тенниг харагандан өрөөн оваадайлыг база хааннар кедер хүрөң-кызыл хептиг үнүп келген. Пилат оон оларга: «Ол бо-дур!» – дээн.

⁶Бурганның дээди *бараалгакчылары болгаш таңныылдар Ону көрүп кааш-ла: «Ону хере шаап шаажылаңар! Хере шавыңар!» – деп алгыржы бергеннер.

Пилат оларга: «Ону боттарыңар алгаш, хере шаап каңар, чүгө дээрге мен Ооң кем-буруузун тыппадым» – дээн.

⁷Иудейлер аңаа: «Бисте ыдыктыг *хоойлу бар, а ону барымдаалаар болза, Ол өлүр ужурлуг, чүгө дээрге Ол Бодун Бурганның Оглу мен дээн-дир» – деп удурланганнар.

⁸Пилат ону дыңнааш, коргары дам барган. ⁹Оон *өргөззинче катап кире бергеш, Иисустан: «Кайыын келген сен?» – деп айтырган. Ынчалза-даа Иисус аңаа харыы бербээн. ¹⁰Пилат Аңаа: «Мээң-биле чугаалажыр хөңнүң чогул бе? Сени хере шаап каар-даа эргениң база Сени салып чорудуптар-даа эргениң Менде барын билбезиң ол бе?» – дээн.

¹¹Иисус: «Өрүтөн силерге бербээн болза, силерге Мээң бажым билир кандыг-даа эрге турбас ийик. Ынчангаш кым Мени силерге садыпкан ийик, ол кижиниң бачыды силерниинден улуг болур» – деп харыылаан. ¹²Ону дыңнаан ояар, Пилат Иисусту хостап салыптар дээш кызыдып эгелээн. Ынчалза-даа иудейлер алгыржып-ла турган: «Ону хостап салыптар болзуңарза, силер императорнуң өңнүү эвес-тир силер. Бодун „Хаан мен“ деп турар кижиги бүрүзү – императорга удур тура халаан кижиги-дир!»

¹³Пилат ол сөстөрни дыңнап кааш, Иисусту дашкаар үндүртү бергеш, «Даш бедигээш» азы еврей дылда «Гаввафа» дээр черде шииткел олудунга олуруп алган. ¹⁴Ынчан *Хосталыышкын байырлалынын бүдүүзү, дүъш үези турган. Пилат иудейлерге: «Силерниң хааныңар бо-дур!» – дээн.

¹⁵Олар: «Ооңарны ырадыңар! Ырадыңар! Ону хере шаап шаажылаңар!» – деп алгыржы бергеннер.

Пилат оларга: «Силерниң хааныңарны хере шавар кижиги мен бе?» – дээн.

Бурганның дээди бараалгакчылары: «Императордан өске хаан бисте чок» – деп харыылааннар.

¹⁶Пилат ынчан Ону хере шавары-биле ам-на оларга хүлээдип берген. Шериглер Иисусту алгаш барган.

Иисусту хере шаап шаажылааны

(Мф. 27:32-44; Мк. 15:21-32; Лк. 23:26-43)

¹⁷ Иисус хоорайдан Бодунуң белдир-ыяжын чүктөп алган үнгөш, «Баш сөөгү» азы еврей дылда «Голгофа» дээр черге чедип келген. ¹⁸ Шериглер Ону аңаа *белдир-ыяшка хере шаап кааннар. Иисус-биле кады өске ийи кижини база – Ону ортузунга, а оларны Ооң ол-бо талазынга хере шаап каан турган. ¹⁹ Пилат самбырага бижик бижиткеш, белдир-ыяшка быжыглазын деп дужааган. Ында: «Назареттен Иисус – иудей хаан» – деп бижээн болган. ²⁰ Ол бижикти хөй иудейлер номчаан, чүгө дээрге Иисусту хере шапкан чер хоорайдан ырак эвес турган кадында, үш аңгы: еврей, латин, грек дылдарда бижээн болган.

²¹ Иудейлерниң дээди бараалгакчылары Пилатка: «„Иудей хаан“ деп эвес, а „Ол иудей хаан мен деп адаттынган“ деп бижинер» – дээннер.

²² Пилат: «Чүнү бижээн-дир мен, ону бижидим» – деп харыылаан.

²³ Иисусту хере шапкан соонда, шериглер Ооң каыттангы хевин ап алгаш, шериглерниң саны-биле дөрт кезекке үлежип алганнар. Ол ышкаш хөйлеңин база ап алганнар. А хөйлеңин даарашкы чокка, бүдүнү-биле аргаан болган. ²⁴ Ынчангаш бот-боттарынга: «Ону ора сокпаалы, ооң орнунга кымны болур эвес деп, үлүг тыртаалы» – дишкеннер. (Бижилгениң: «Хептеримни аразында үлежип алганнар, хөйлеңим алып дээш үлүг тыртып турганнар») дээн сөстери ынчаар боттанганы ол.) Шериглер ону ол олчаан күүсеткен.

²⁵ Иисустуң белдир-ыяжының чанынга Ооң авазы, авазының дунмазы, Клеопаның кадайы Мария болгаш Мария Магдалина олар турган. ²⁶ Иисус авазын база ооң чанынга турган Бодунуң онза ынак өөреникчизин көрүп кааш, авазынга: «Силерниң оглуңар бо-дур, авай!» – дээн. ²⁷ А өөреникчизинге: «Сээң аваң бо-дур!» – дээн. Оон бээр-ле демги өөреникчи Марияны бажыңынга тургузуп алган.

Иисустуң өлүмү

(Мф. 27:45-56; Мк. 15:33-41; Лк. 23:44-49)

²⁸ Бүгү чүве ам боттанганын билир болгаш, Иисус: «Суксаарымны!» – дээн. Бижилгениң сөзү ынчаар боттанганы ол. ²⁹ Ол черге ажыг араганы долдур куткан сава турган. Шериглер суг синирер губканы ажыг арага-биле өттүргөш, шиш өргөн бажынга кедиргөш, Ооң эрнинге чедире бергеннер. ³⁰ Иисус араганы ижипкеш: «Боттаны берди!» – дээн. Оон Ооң амы-тыны үстү бээрге, бажы халаш дээн.

³¹ Ол хүн *амыр-дыш хүнүңгө белеткел хүнү болган. Амыр-дыш хүнүңдө белдир-ыяштарга мөчү-сөөктер астынып артарын иудейлер күзевээн, артында-ла ол амыр-дыш хүнүңдө улуг байырлал эртер турган. Ынчангаш олар шаажылаттырганнарның чодаларын сый шапкылааш, мага-боттарын белдир-ыяштардан дүжүрүп алырын Пилаттан дилээннер. ³² Шериглер чеде бергөш, баштай Иисус-биле кады хере шаптырткан бир кижиниң, оон өскезиниң чодаларын сый шаап кааннар. ³³ А Иисуска чеде бээрге, Ол дем-не өлүп калган болган, ынчангаш олар Ооң чодаларын

19:20 Евр. 13:12 19:24 Ыд. ыр. 21:19 19:25 Лк. 24:18 19:25 Лк. 8:2

19:26 Ин. 13:23 19:28 Ыд. ыр. 68:22 19:31 Ы. х. к. 21:23; Ис. 8:29; 10:26-27

сый шаппайн барган. ³⁴ Ынчалза-даа шериглерниң бирээзи чыда-биле Ооң быктын өттүр шанчыптарга, балыгдан хан биле суг төктү берген. ³⁵ (Ол бүгүнү сулуг караа-биле көргөн кижиге, силерни бүзүрезин дээш, чугаалап турары бо. Ооң херечилели алыс шынныг, ол шынын чугаалаанын билир.) ³⁶ Бижилгениң: «*Ооң сөөктери сыктырбас*» дээн сөстери ынчаар боттанганы ол. ³⁷ А Бижилгениң өске черинде мынча деп турар: «*Олар өттүр шанчып алганы Кижиге көөрлер*».

Иисусту орнукуштуканы

(Мф. 27:57-61; Мк. 15:42-47; Лк. 23:50-56)

³⁸ Иисустуң өөреникчизи болур, ынчалза-даа иудей эрге-чагыргадан корткаш, оозун чажырар чораан Аримафея чурттуг Иосиф дээрзи оон соонда Пилаттан Иисустуң мага-бодун дүжүрүп алыр чөпшээрел дилээн. Пилат чөпшээрээрге, Иосиф баргаш, Ооң мага-бодун алгаш барган. ³⁹ Иисуска бир-ле катап дүне кээп чораан Никодим база чедип келгеш, чүс литра^g деңзилик мирра биле алоз холуксаазы чаагай чыттыг үс эккелген. ⁴⁰ Олар оон Иисустуң мага-бодун алгаш, иудейлерниң өлгөн кижиге орнукушудар чаңчылы ёзугаар, Ону чаагай чыттыг үс сиңирген чуга пөс шывыглар-биле ораап кааннар. ⁴¹ Ооң хере шаптырган черинге сесерлик турган, а ол сесерликке ам дээрзінде кымны-даа ажааваан чаа чевег-куй турган. ⁴² Амыр-дыш хүнүнүң бүдүүзү боорга, куй база чоок боорга, Иисусту аңаа ажаап кааннар.

Иисустуң катап дирилгени

(Мф. 28:1-10; Мк. 16:1-8; Лк. 24:1-12)

20 ¹ Улуг-хүн эргенинде, ам-даа караңгы турда, Мария Магдалина чевег-куйга чедип келгеш, көөрге, куй аксы дуглаан дашты чайладыр чууп каан болган. ² Ол маңнап чоруткаш, Симон Пётрга база Иисустуң онза ынак турганы өске өөреникчиге баргаш, оларга: «Дээргивисти чевег-куйдан алгаш барып-тырлар! Ону ам кайда салганын билбес-тир бис» – дээн.

³ Пётр биле өске өөреникчи доп-дораан чевег-куйже чорупканнар. ⁴ Олар ийилээн маңнажышкан, ынчалза-даа өске өөреникчи Пётрдан дүрген чүгүрген болгаш, чевег-куйга баштай четкен. ⁵ Ол доңгайып бакылааш, чыткан шывыгларны көрүп каан, ынчалза-даа чевег-куйже кирбээн. ⁶ Ооң соон дарый Симон Пётр маңнап келген. Ол дораан-на чевег-куйже киргеш, чүгле чыткан шывыгларны ⁷ база Ооң бажынга чораан орнукушудулга аржыылын көрүп каан. Аржыылды шывыглар-биле кады эвес, а дүргеш, аңгы черде салып каан чыткан. ⁸ Баштай маңнап келген өске өөреникчи база ынчан чевег-куйже кирип келген. Ол бүгү чүвени көргеш, бүзүрей берген. ⁹ (Ынчалза-даа *Христостуң өлүглер аразындан катап дирлир ужурлуун чугаалаан Бижилгени олар ам-даа билбейн турган.) ¹⁰ Өөреникчилер оон чана бергеннер.

§19:39 Үжөн кил хире деңзилик.

19:34 1 Ин. 5:6 19:35 Ин. 15:27; Аж.-ч. 1:8; 1 Ин. 1:1-3; Ажыд. 1:2

19:36 Хост. 12:46; Сан. 9:12; Ыд. ыр. 33:21 19:36 Мф. 1:23; 21:4; 26:56 19:37 Зах. 12:10

19:38 Ин. 7:13 19:39 Ин. 3:1; 7:50 19:39 Мф. 2:11 19:40 Ин. 11:44

19:41 4 Хаан. 21:18, 26 20:1 Лк. 8:2 20:2 Ин. 13:23 20:9 Ыд. ыр. 15:10; Лк. 24:27

Иисустуң Мария Магдалинага көзүлгени

(Мк. 16:9-11)

¹¹ А Мария чевег-куй даштынга ыглап турган. Ыглавышаан, ол чевег-куйже доңгайып бакылапкаш, ¹² Иисустуң мага-боду чыткан черде – бирээзи Ооң бажының, а өскези буттарының орнунда олурап – дээрниң ак хептиг ийи төлээзин көрүп каан. ¹³ Олар оон: «Дуңмай, чүге ыглап тур сен?» – деп айтырганнар.

Мария оларга: «Мээң Дээргимни алгаш барып-тырлар. Ону ам кайда салганын билбес-тир мен» – деп харыылаан.

¹⁴ Ол ынча дээш, хая көрүнгөш, бодунуң мурнунда Иисустуң турарын көрүп каан. Ынчалза-даа ол Ону танываан. ¹⁵ А Иисус аңаа: «Дуңмам! Чүге ыгладың? Кымны дилеп чор сен?» – дээн. Айтырыг салган кижиге сесерлик ажаакчызы-дыр деп бодааш, Мария аңаа: «Хайырааты! Ону аппарган болзуңарза, кайда салганыңарны чугаалаңар, мен Ону барып ап алың» – дээн.

¹⁶ Иисус аңаа: «Мария!» – дээн.

Оозу хая көрүнгөш, Иисуска еврейлеп: «Раввун!» – дээн. («Башкы» дээни ол.)

¹⁷ Иисус аңаа мынча дээн: «Мени тутпайн көр! Мен ам-даа Адамче өрү көдүрлүп үнмээн-дир мен. Харын Мээң ха-дуңмамга баргаш, мону чугаалап көр: „Мээң база силерниң Адавысче, Мээң база силерниң Бурганывысче өрү көдүрлүп үнерим бо-дур“». ¹⁸ Мария Магдалина өөреникчилерге чеде бергөш, оларга: «Дээргини көрдүм!» – дээн. Оон Иисустуң чүнү чугаалаанын оларга дамчыткан.

Иисустуң өөреникчилеринге кээп көзүлгени

(Мф. 28:16-20; Мк. 16:14-18; Лк. 24:36-49)

¹⁹ Улуг-хүннүң кежээзинде Иисустуң өөреникчилери чыылгаш, иудейлерден коргуп, эжиктерин хаап алгылаан олурда, Ол Боду кирип келгөш, оларның аразынга туруп алгаш: «Амыр-менди-ле» – дээн. ²⁰ Ынча дээш, Ол Бодунуң холдарын болгаш быктын оларга көргүскен. Дээрги Иисусту көрүп кааш, өөреникчилери аажок өөрээн. ²¹ Иисус оларга: «Амыр-менди-ле – деп катаптаан. – Адамның Мени айбылап чорутканы дег, Мен силерни база ынчалдыр айбылап чорудуп тур мен». ²² Иисус ол сөстөрнү чугаалааш, оларже тыныпкаш: «*Ыдыктыг Сүлдени хүлээп алыңар!» ²³ Кымның бачыттарын өршээр силер, ооң бачыттары өршээттинген болур, а кымныын өршээвес силер, ооң бачыттары хевээр арткан болур» – дээн.

Иисус болгаш Фома

²⁴ Ынчалза-даа, Иисус кээп турда, он ийи *элчинниң бирээзи, Ийис деп шола аттыг Фома олар-биле кады турбаан чүве-дир. ²⁵ Өске өөреникчилер аңаа: «Бис Дээргивисти көрдүвүс!» – дээн. Ынчан ол: «Ооң холдарында кадаглардан балыгларны көрбээн шаамда, ол балыгларга салаамны дээспээн шаамда, а Ооң быктында балыыңа холумну дээспээн шаамда, бүзүрөвес мен!» – деп харыылаан.

20:12 Лк. 24:4; Аж.-ч. 1:10 **20:14** Лк. 24:16, 31; Ин. 21:4 **20:15** Ин. 1:38; 18:4

20:17 Мф. 28:10; Рим. 8:29; Евр. 2:11 **20:21** Ин. 17:18 **20:22** Э. д. 2:7

20:23 Мф. 16:19; 18:18 **20:24** Ин. 11:16

²⁶ Чеди хонган соонда, Ооң өөреникчилери, а Фома база олар-биле кады, бир бажыңга чыгып келгеннер. Эжитки дээктеп каан-даа болза, Иисус кирип келгеш, оларның аразыңга туруп алгаш: «Амыр-менди-ле!» – дээн. ²⁷ Оон Фомага: «Салааңны бээр сун. Мээң холдарым бо-дур, көр даан. Холунну бээр сунгаш, быктымда балыгга дегзип көр. Чигзинериң соксат! Харын бүзүрө» – дээн.

²⁸ Фома Аңаа: «Мээң Дээргим болгаш Бурганым!» – деп харыылаан.

²⁹ Иисус аңаа: «Сен Мени көргөш, ам-на бүзүрөй бердиң. А Мени көрбөзө-даа, Меңээ бүзүрөөннер – амыр-чыргалдыг» – дээн.

³⁰ Иисус Бодунуң өөреникчилериниң мурнунга бо номда биживээн оон-даа өске дыка хөй кайгамчык чүүлдерни кылган. ³¹ Иисус – Бурганның Оглу, Христос дээрзинге бүзүрөп, мөңгө амыдыралды алырыңар дээш, бо номда киирген бүгү чүүлдү бижээн.

Тивериада хөлүнүң эриинге

21 ¹ Иисус оон соонда Бодунуң өөреникчилеринге Тивериада хөлүнүң эриинге база катап кээп көзүлгөш барган. Ол мынчаар болган. ² Симон Пётр, Ийис деп шола аттыг Фома, Галилеяның Кана чурттуг Нафанаил, Зеведейниң оолдары болгаш Ооң өске ийи өөреникчизи шупту кады чыгып келген турган. ³ Симон Пётр оларга: «Балыктапкаш кэйн» – дээн. Артканнары аңаа: «Бис база сээң-биле баар бис» – дээннер. Олар чорупкаш, хемеге олурупканнар, ынчалза-даа ол дүне чүнү-даа тутпааннар.

⁴ А даң адып келгенде, эрик кыдында Иисус бо турган. Ынчалза-даа өөреникчилери Иисус ол-дур деп танываан.

⁵ Иисус олардан: «Оолдар! Че чүл, чиптер балыыңар бар бе?» – деп айтырган.

Олар Аңаа: «Куруг бис» – деп харыылааннар.

⁶ Ол ынчан: «Четкиңерни хемениң оң талазынче киир октаптыңар, оон тудуп алып силер» – дээн.

Олар киир октапкаш, туттунган балыктың хөйүндөн четкизин ушта тыртып чадап кааннар. ⁷ Иисустуң онза ынак өөреникчизи ынчан Пётрга: «Дээргивис ол-дур!» – дээн. Дээрги Иисус ол-дур деп дыңнап кааш, Симон Пётр хевин куржандыр шарып алгаш (чүгө дээрге ол чанагаш турган), хөлче шурай берген. ⁸ А өске өөреникчилер балыктыг четкизин сөөртпүшөөн, эрикче хемелиг эжиндирип чорупканнар. Олар эриктен шоолуг ырак эвес, 200 кыры дурту хире черге чорааннар.

⁹ Эрикче үнүп келгеш, кысып каан отту болгаш ынаар салып каан балыкты база оон чанында хлебти көрүп кааннар. ¹⁰ Иисус оларга: «Ам чаа туткан балыыңардан каштан эккелиңер» – дээн. ¹¹ Симон Пётр баргаш, 153 санныг улуг балыктар-биле долдунган четкизин эрикче үндүр сөөртүп келген. Балык ынча хөй-даа болза, четки орулбаан.

¹² Иисус оларга: «Бээр кээп, чемнинер» – дээн.

20:28 Ин. 1:1; 1 Ин. 5:20; Флп. 2:6 **20:29** Мк. 15:32 **20:29** 1 Пет. 1:8 **20:30** Ин. 21:25

20:31 Ыд. ыр. 2:7; Мф. 14:33; Лк. 1:35 **20:31** Ин. 1:7; 3:14-15; Аж.-ч. 19:4; 1 Ин. 5:13

21:1 Ин. 6:1 **21:2** Ин. 11:16; 14:5; 20:24 **21:2** Ин. 1:45; 2:1 **21:2** Мф. 4:21; Лк. 5:10

21:4 Лк. 24:16, 31; Ин. 20:14 **21:5** Лк. 24:41 **21:6** Лк. 5:4 **21:7** Ин. 13:23

Өөреникчилериниң аразындан кым-даа Оон: «Сен кым сен?» – деп айтырабындан дидинмээн. Ол – Дээргизи-дир деп, олар шупту билип каан.
¹³ Иисус чоокшулап келгеш, хлебти, оон балыкты алгаш, оларга үлөп берген.
¹⁴ Бодунуң өлүглерден катап дирилгениниң соонда, Иисустуң өөреникчилеринге үшкү удаа кээп көзүлгени ол болган.

Иисус болгаш Пётр

¹⁵ Олар чемненип каапканда, Иисус Симон Пётрга мынча дээн: «Иоанның оглу, Симон! Сен Меңээ өскелерден артык ынак сен бе?»

Пётр Аңаа: «Ындыг ийин, Дээрги. Силерге ынаамны билир-ле болгай силер» – деп харыылаан.

Иисус аңаа: «Мээң хураганнарымны карактап чор» – дээн.

¹⁶ Оон өске удаада Ол Пётрдан: «Иоанның оглу, Симон! Сен Меңээ ынак сен бе?» – деп база катап айтырган.

Пётр Аңаа: «Ындыг ийин, Дээрги. Силерге ынаамны билир-ле болгай силер» – деп харыылаан.

Иисус аңаа: «Мээң хойларымче сагыш салып көр» – дээн.

¹⁷ Оон Иисус үшкү удаа аңаа: «Иоанның оглу, Симон! Сен Меңээ ынак сен бе?» – дээн.

«Меңээ ынак сен бе?» – деп, оон үшкү удаа айтырган дээш, Пётр мунгарай бергеш: «Дээрги! Силер бүгү чүвени билир силер. Силерге ынаамны-даа билир силер» – деп харыылаан.

Иисус аңаа мынча дээн: «Мээң хойларымны кадарып чор. ¹⁸ Алыс шынны сеңээ чугаалап тур мен: сен аныяк шаанда куруңну бодуң куржаттыңаш, туралаан-на чериңче чоруптар турдуң. А кырый бээр болзунза, холдарыңны чада сунуптарыңга, өске кижиге куруң куржап бээр болгаш сээң чоруксаваан чериңче аппаар». ¹⁹ (Пётрнуң кандыг өлүм-биле Бурганны алдаржыдарын угаадыр дээш, Иисус ону чугаалаан чүве-дир.) Ону чугаалааш, Ол Пётрга: «Мени эдерип чорувут!» – дээн.

²⁰ Пётр хая көрүнгөш, Иисустуң онза ынак өөреникчизиниң ооң соондан бар чыдарын көрүп каан. Кежээки чем үезинде Иисусче ээкекеш: «Дээрги, Силерни кым садыптар-дыр?» – дээн өөреникчи ол болган. ²¹ Ону көрүп кааш, Пётр Иисустан: «Дээрги! Оон-биле чүү болурул?» – деп айтырган. ²² Иисус аңаа мынча дээн: «Мээң эеп кээримге чедир-даа оон дириг чоруурун күзээр болзумза, сеңээ ол кандыг хамаанныг чүвөл? Сен Мени эдерип чорувут!»

²³ Ынчангаш демги өөреникчи өлбес-тир дээн чугаа-соот бүзүрөөннерниң аразыңга тарай берген. Ынчалза-даа Иисус аңаа: «Өлбес сен» – дивээн, а чүгле: «Эеп кээримге чедир-даа оон дириг чоруурун күзээр болзумза, сеңээ ол кандыг хамаанныг чүвөл?» – дээн.

²⁴ Ол дугайында херечилээн болгаш ол бүгүнү бижээн өөреникчи ол болган. Оон херечилели алыс шынныг дээрин билир бис. ²⁵ Иисус өске-даа хөй ажыл-херекти кылган. Ол бүгүнүң дугайында тодарадып бижиир дээр болза, бижиттинген номнарны бүгү делегейге-даа сыңыраы болдунмас деп бодаар мен.

Элчиннерниң ажил-чорудулгазы

Кирилде

Христиан чанчыл ёзугаар бо номну Павел *элчинниң орукка кады чораан эжи база үшкү *Буянныг Медээниң автору Лука эмчи бижээн деп санап турар.

Номнуң бирги кезээнде (1–8 эгелер) *Христостуң элчиннериниң суртаалының ачызында Иерусалимде, Иудея болгаш Самарияда христианныр бөлүүнүң баштайгы өзүлдезиниң дугайында чугаалап турар (бистиң эраның 30 чылдары). Ийиги кезээнде (9–28 эгелер) Буянныг Медээниң еврей чоннуң чурттап турганы Палестинаның кызыгаарындан дашкаар, грек культураның төптөринге база Рим империязының мырыңай найысылалынга чедир канчаар нептереп турганын тоожуп турар. Иерусалимге Иисуска бүзүрэннерже Беженги хүнде дүжүп келген *Ыдыктыг Сүлде оон ыңай тодарадып бижээн бүгү болуушкуннар үезинде христиан ниитилелди эдиртирин база быжыктырарын уламчылаан.

Ол үеде (б. э. 40-60 чч.) өске чоннарга христиан шажынның кол суртаалчызы Павел турган. Ол ооң мурнунда христиан чүдүлгеге аажок удурланып-даа турган болза, Христос аңаа көзүлгөн соонда, Аңаа бүзүрей берген. Павел Чоокку Чөөн чүктүң девискээринге аян-чоруктар кылып, Христостуң дугайында суртаалдап чораан.

Ном Павелди Римге тудуп хоругдааны-биле төнүп турар. Эрте-бурунгу христиан төөгүчүлөрниң-биле, Павел суд соонда хосталып үнгеш, Римниң барыын талазында чурттарга Буянныг Медээни суртаалдаарын уламчылаан. Ындыг-даа болза, элээн каш чыл эрткенде, рим эрге-чагырга ону катап база кара-бажыңнап алгаш, христиан чүдүлгени ажыы-биле хүлээп алганы дээш, ол удаада шаажылап каан.

Кирилде сөстөр

1¹⁻² Феофил, баштайгы номумга Иисустуң эң эгезинден эгелээш, Бодунуң шилип алган *элчиннеринге *Ыдыктыг Сүлде дамчыштыр айтыышкыннарын бергеш, дээрже көдүрлүп үнгени хүнге чедир чүнү кылып база чүү чүвөгө өөредип турганын силерге дөгөрезин бижип берген мен. ³ Хилинчек көрүп, өлгөн соонда, Иисус ол улуска чедип кээп, хөй-ле бүзүрэнчиг барымдаалар-биле Бодун дириг кылдыр көргүскен. Ол оларга дөргөн хонук дургузунда чедип кээп, Бурганның Чагыргазының дугайында чугаалап турган.

*Христостуң дээрже көдүрүлгени

⁴ Оон бир-ле катап, олар-биле кады чемненип оргаш^h, Иисус мындыг айтыышкын берген: «Иерусалимни кагбаңар, а Мээң чугаалааным дег, Мээң Адамның силерге

^h1:4 Азы: «Оларны чаңгыс черге чыып алгаш».

1:1-2 Лк. 1:3 1:1-2 Мк. 16:19; Лк. 24:51

1:3 Мф. 28:17; Мк. 16:14; Лк. 24:15-49; Ин. 20:19-29; 1 Кор. 15:5-7 1:4 Лк. 24:49

азааны Ыдыктыг Сүлдениң кээрин манаңар. ⁵ Иоанн силерни сугже суп турган, а Мээң Адам, каш хүн эртерге, силерни Ыдыктыг Сүлдеже сугар-дыр».

⁶ Өөреникчилер база катап Иисус-биле ужуражып келгеш: «Дээрги, израиль күрүнени катап тургузарын үе-шаг ам келбээн бе?» – деп айтырганнар.

⁷ Ол оларга мынча дээн: «Аданың Бодунуң эрге-чагыргазы-биле доктаатканы үелер болгаш хуусааларны билири – силерниң херээңер эвес-тир! ⁸ Ынчаарга Ыдыктыг Сүлде силерге бадып кээрге, күчү-күштү хүлээп алгаш, Иерусалимге, бүгү Иудеяга, Самарияга база чер-делегейниң кыдыыңга чедир Мээң херечилерим боор силер».

⁹ Ынча дээш, Иисус оларның караанга көзүлдүр дээрже көдүрлүп үңгеш, булутче ажытталы берген. ¹⁰ Олар дээрже топтап көрүп турда, хенертен ак хептиг ийи эр кижин оларга көстүп келгеш, ¹¹ мынча дээннер: «Галилейжилер, чүге мында дээрже кайгап тур силер? Силерниң мурнуңарга дээрже көдүрлү берген Иисус, Ооң ам канчаар чоруй барганын көргөңер дег, шак-ла ынчаар дедир ээп кээр».

Иуданың орнунга элчинни шилип алганы

¹² Ооң соонда Иисустуң өөреникчилери Елеон даандан баткаш, Иерусалимче ээп келгеннер. Ол даг Иерусалимден *амыр-дыш хүнүнде эртерин чөпшээрээн чер хире ырак турган¹. ¹³ Олар хоорайже киргеш, делгем өрээлге чыгып келгеннер. Аңаа Пётр, Иоанн, Иаков, Андрей, Филипп, Фома, Варфоломей, Матфей, Алфейниң оглу Иаков, Симон Зилот болгаш Иаковтуң оглу Иуда олар турган чүве-дир. ¹⁴ Өөреникчилер шупту үргүлчү чыгып, *мөргүүр чаңчылдыг турганнар. Элээн каш херээжен болгаш Иисустуң авазы Мария база Ооң дунмалары олар-биле кады орта кээп турганнар.

¹⁵ Каш хүн эртенде, база бир шак ындыг чыышка 120 хире кижин чыылган турда, Пётр туруп келгеш, мынча дээн: ¹⁶ «Ха-дуңма, Иисусту садыпкаш, оон Ону тудуп хоругдаар улусту баштап кээр Иуда дугайында Ыдыктыг Сүлдениң *Давидтиң аксы-биле Бижилгеде өтгүр билип медеглээн чүвези боттаныр ужурлуг тургандыр. ¹⁷ Иуда бистиң бирээвис турган, ол кылып келген ажыл-чорудулгавыска база киржип чораан». ¹⁸ (Ол бузуттуг үүлгедии дээш алган акшазы-биле чер садып алган, ынчалза-даа черже ок кадалдыр кээп ушкаш, хырны чарлып, ижин-шөйүндүзү уштуна берген. ¹⁹ Иерусалимде шупту улус ол дугайында билир турган болгаш, Иуданың черин боттарының дылынга Акелдама азы «Ханныг шөл» деп адааннар.)

²⁰ «А *Ыдыктыг ырлар номунда: „Аал-чурту ээн калзын, аңаа кым-даа чурттавазын“ база „Өске кижин ооң эрге-дужаалын эдилезин“ – деп бижээн болгай. ²¹ Ынчангаш Дээрги Иисус бистиң-биле кады турар үеде, үргүлчү аравыска

¹ 1:12 Иудей раввиннерниң ыдыктыг хоойлуну боттарының тайылбырлаарын ёзугаар улуска амыр-дыш хүнүнде эртерин чөпшээрээни чер аразы (бир километр хире хемчээл).

1:5 Лк. 3:3 1:5 Иоил 2:28 1:6 Ам. 9:11; Мих. 4:8; Лк. 17:20; 19:11 1:7 1 Фес. 5:1

1:8 Аж.-ч. 8:1, 14 1:8 Лк. 24:48-49; Мк. 16:15 1:9 Мк. 16:19 1:10 Дан. 7:9; 10:6; Мк. 9:3; Ин. 20:12 1:11 Мф. 16:27 1:12 2 Хаан. 15:30; Зах. 14:4 1:13 Мф. 10:2-4; Мк. 3:17-18; Лк. 6:14-16 1:14 Мк. 3:31; 6:3; Ин. 2:12; 7:3; 1 Кор. 9:5; Гал. 1:19 1:16 Лк. 22:47

1:16 Лк. 22:37; 24:44 1:17 Ин. 6:71; 13:21 1:19 Мф. 27:8 1:20 Ыд. ыр. 68:26; 108:8

чораан өске-бир кижиден шилип алып ужурлуг бис. ²² Ол кижии Иоаннын улусту сугже суп турган үезинден эгелеп, Иисустуң бистиң мурнувуска дээрже көдүрүлгенинге чедир аравыска чоруп турган, Иисустуң катап дирилгенин бистиң-биле кады көргөн херечи болзун».

²³ Олар ийи кижини: Варсава деп өске аттыг, Иуст деп шолалыг Иосифти база Матфийни саналдааннар. ²⁴ Элчиннер: «Дээрги-Чаяакчы, кижии бүрүзүнүң сеткил-чүрөөн билир болгай сен. Бо ийи кижиниң кайызын шилип алганыңны база ²⁵ бодунуң турар ужурлуг черинче чорупкан Иуданың орнунга кымның элчин бооп, бараан болур ужурлуун көргүс» – деп мөргүп турганнар. ²⁶ Оон олар үлүг шилип, төлге дажы октаарга, үлүг Матфийге онаашкан. Ол арткан он бир элчинге немей он ийигизи деп санаттыра берген.

*Ыдыктыг Сүлдениң бадып келгени

2 ¹ Беженги хүннүң байырлалында шупту бүзүрөөн улус чаңгыс бажыңга чыгып келген. ² Хенертен дээрден кедергей күштүг шуурганның шимээнинге дөмей ыт дыңналгаш, оларның турган бажыңын дола берген. ³ Оларга оттуг дылдарга дөмей бир-ле чүве көзүлгөн соонда, ол дылдар аңгыланза-ла, кижии бүрүзүнүң кырынга чаңгыстап турупкан. ⁴ Олар шупту Ыдыктыг Сүлдеге бүргедипкеш, Оон хайырлаан күжү-биле өске дылдарга чугаалап эгелээннер.

⁵ Иерусалимге ол өйде делегейниң чер-булуң бүрүзүндөн чыгып келгилээн Бурганга мөгөөр иудейлер база турган. ⁶ Шимээн дыңнааш, хөй чон чыгып келген. Улус аймап-хөлзей берген, чүге дээрге кижии бүрүзү дыңнаарга, *элчиннер оон төрөөн дылында чугаалап турар болган. ⁷ Кайгаанындан аайын тыппайн, олар аразында чугаалажы берген: «Бо чугаалап турар улус дөгөрезии Галилеядан эвес чүве бе? ⁸ Бистиң кижии бүрүзү-биле олар оон төрөөн дылынга чугаалашкан кылдыр канчап дыңнап турар апардывыс? ⁹ Бистиң аравыста парфянар, мидийлер, эламистер, Месопотамияның, Иудея биле Каппадокияның, Понт биле *Асияның, ¹⁰ Фригия биле Памфилияның база Египеттиң чурттакчылары, Ливияның Киринея хоорай чоогунда девискээриниң улузу, Римден келгеннер, ¹¹ иудейлер-даа, *прозелиттер-даа, Криттиң чурттакчылары болгаш арабтар бар-дыр. Бис шуптувус олардан Бурганның өндүр улуг ажыл-херээниң дугайында төрөөн дылдарывыска дыңнап турар-дыр бис!»

¹² Олар элдепсингенинден болгаш аймаараанындан: «Бо чүү болду?» – деп удур-дедир айтыржып турганнар. ¹³ А чамдык улус: «Олар арага ижип алгаш, эзирип калганнар-дыр» – деп кочулаан.

Пётрнуң чонга чугаазы

¹⁴ Пётр өске он бир элчин-биле кады туруп келгеш, чонга чугаа кылып, дыңзыдыр мынча дээн: «Иудейлер база Иерусалимниң бүгү чурттакчылары! Бо бүгү чүү чүвөл дээрзин тайылбырлап берейн. Мени кичээнгеиңи дыңнап көрүңер. ¹⁵ Бо улус,

1:22 Лк. 3:3 1:22 Лк. 24:48 1:23 Аж.-ч. 18:7; Кол. 4:11

1:24 З Хаан. 8:39; 1 Чыл. 28:9; 2 Чыл. 6:30; Аж.-ч. 15:8 1:26 У. ч. 16:33

2:1 Хост. 23:16; 34:22; Лев. 23:15; Ы. х. к. 16:9; Аж.-ч. 20:16 2:3 Мф. 3:11

2:4 Аж.-ч. 4:31; 13:52 2:4 Лк. 24:49; Аж.-ч. 1:4-5 2:11 Аж.-ч. 6:5; 13:43 2:13 1 Кор. 14:23

силерниң бодап турарынар дег, эзирик эвес улус-тур, ам хүн үнгенден бээр чүглө үшкү шак ышкажыл¹. ¹⁶ Бо дээрге харын Иоил *медээчиниң мынча дээн чүвези ол боор:

¹⁷ „Бурган чугаалаан:

Сөөлгү хүннерде Бодумнуң Сүлдем-биле бүгү улусту бүргей аптар мен.

Силерниң оглу-кызыңар өттүр билип меделеп эгелээр,

аныяк оолдарыңар онзагай көстүүшкүннер көөр,

а кырганнар өттүр билген дүштер дүжээр.

¹⁸ *Мен ол хүннерде эр, кыс чалчаларымны безин Бодумнуң Сүлдем-биле бүргей аптар мен,*

оон олар өттүр билип медеглей бээр.

¹⁹ *Өрү дээрге база куду черге кайгамчык бадыткал демдектери – хан, от болгаш дүргектелген ышты көргүзөр мен.*

²⁰ *Дээрги-Чаяакчының өндүр улуг болгаш бүгү улуска илдең шишкел хүнү кээр бетинде,*

хүн дүмбей караңгы бооп, ай хан өңнүг бооп хуула бээр.

²¹ *Ынчан Дээрги-Чаяакчының адын кыйгырган кижги бүрүзү камгалал алыр“.*

²² Израиль чон, мээң чугаам дыңна: Назарет чурттуг Иисус дээрге Ону дамчыштыр кылган күчү-күштүг херектери-биле, кайгамчык чүүлдери-биле база бадыткал демдектери-биле „Мээң шилип алган Кижим-дир“ деп Бурганның шынзытканы Кижги ол турган. Ол бүгү силерниң араңарга болган болгаш, ону боттарыңар билир силер. ²³ Иисусту силерниң холуңарга Бурганның бодап алганы-биле база баш удур көрүп кааны-биле хүлээдип бээрге, Ону бачыгтыг улустуң холу-биле *белдир-ыяшка хере шаап өлүрдүнер. ²⁴ Ынчалза-даа Бурган Ону катап диргискеш, өлүмүнү туттуруундан хостап кагды, чүге дээрге өлүм Аңа күш четпес болган-дыр. ²⁵ *Давид *Христостуң адындан мынча дээн:

„Дээрги-Чаяакчыдан үргүлчү карак салбайн чордум.

Ол мээң-биле-дир, ынчангаш тендиш дивес мен.

²⁶ *Ынчангаш мээң чүрээм өөрүп-байырлаан,*

мээң дылым Сени кезээде мактап, өөрээн база

мээң мага-бодум үргүлчү идегел-биле амыдыраар.

²⁷ *Сен мээң амы-тынымны өлүглер ораныңга кагбас сен,*

Сеңээ бердинген чалчаңның ирип каарын болдурбас-ла болгай сен!

²⁸ *Сен меңээ амыдыралче орукту айтып бердиң,*

Сен мээң-биле кады турар болгаш, мени өөрүшкү-биле бүргээр сен!“

¹2:15 Үшкү шак – иудейлер чүглө эртенги мөргүл соонда чем чиир турган болгаш, ындыг эрте эзирик болбас ужурлуг турган.

2:16 Иоил 2:28-32 **2:17** Иса. 32:15; 44:3; Иез. 39:29 **2:19** Мф. 24:30; Лк. 21:11; Ажыд. 8:7

2:20 Иса. 13:10; Иез. 32:7-8; Ажыд. 6:12 **2:21** Рим. 10:13 **2:22** Ин. 3:2

2:23 Лк. 22:22 **2:23** Лк. 23:33 **2:24** Лк. 24:5-6; Рим. 8:11 **2:25** Ыд. ыр. 15:8-11 **2:27** Иов

33:28; Ыд. ыр. 29:4; 48:16; 85:13; Иса. 38:17 **2:28** Мф. 7:14 **2:28** Ыд. ыр. 15:8-11; Аж.-ч. 13:35

²⁹ Ха-дунма! Улуг өгбевис Давидке хамаарыштыр ол өлгөн база ону хөөржүткен дээрзин бүзүрелдии-биле чугаалап болур мен. Ооң чевээ бөгүнгө чедир бисте бардыр. ³⁰ Давид боду өттүр билип медеглээр чаяанныг болгаш, „Дүжүлгөңгө үре-салгалыңның бирээзин олуртур мен“ деп Бурганның аңаа даңгыраглап азаанын билир турган. ³¹ Ол Христостуң катап дирлирин база баш бурунгаар чугаалап турган: „Ол өлүглер ораныңга артпаан, Ооң мага-боду чевегге иривээн“.

³² Бурган Иисусту катап диргискен, а бис шупту ооң херчилери болдувус!
³³ Бурган Ону Бодунун оң талазынче өрү көдүрүп алган, Иисус азаан Ыдыктыг Сүлдени Адазындан алгаш, ам көрүп база дыңнап турарынар чүвени силерже синниктир бүргээни ол-дур. ³⁴⁻³⁵ Давид боду дээрже өрү көдүртпээн, ынчалза-даа ол:

„Дээрги-Чаяакчы мээң Дээргимге:

‘Дайзыннарыңны буттарың адаанга эккеп салбаан шаамда,

Мээң оң таламга олур’ – дээн“ – деп чугаалаан.

³⁶ Ынчангаш Бурган Иисусту Дээрги база Христос кылдыр шилээнин билип ал, израиль чон! А силер Ону хере шаап турган-дыр силер».

³⁷ Улус ону дыңнааш, сагыжы ыстап аарып, Пётрдан болгаш өске элчиннерден айтырганнар: «Ха-дунма, бис ам чүнү кылыылы?»

³⁸ Пётр мынча деп харыылаан: «Бачыттарынар миннип, Бурганче эглинер. Силерниң кижги бүрүзү Иисус Христостуң ады-биле сугга суктуруп, бачыттары дээш, өршээлден алзын, оон Ыдыктыг Сүлдени белек кылдыр алыр силер. ³⁹ Ол бүгүнү силерге, үре-салгалыңарга, силерден ырак турар бүгү өске чоннарга, бистин Бурганывыс Дээрги-Чаяакчының кый дээри бүгү улуска азаан турган болгай». ⁴⁰ Пётр өске-даа хөй сөстөр-биле оларны сагындырып, ээрежи дилээн: «Бо самыраан салгалдың бузут-багындан адырлып, камгалалды хүлээп ап көрүңер!»

⁴¹ Ооң суртаалын хүлээп алган бүгү улус сугга суктурган. Ол хүн бүзүрээнернин санынга 3000 хире кижги немешкен. ⁴² Бүгү бүзүрээнер элчиннерден өөрениринге, аралажып чыгырынга, эп-сеткилдин чемин үлежип чииринге болгаш мөргүүрүңге идепкейлиг киржи келгеннер.

Бүзүрэн улустуң чуртталгазы

⁴³ Кижги бүрүзү Бурганны хүндүлээн коргуушкунга алзыпкан, а элчиннер хөй кайгамчык демдектерни^к кылып турган. ⁴⁴ Бүзүрээнер дөгере кады турган, а оларның бүгү чүвези ниити турган. ⁴⁵ Олар богтарының ээлел черлерин болгаш эт-хөрөңгизин саткаш, бүгү чединмес улунга үлеп бергеннер. ⁴⁶ Хүн бүрүде олар *Бурганның өргээзинге кады чыгып кээп, а оон бажыңнарынга өөрүшкү болгаш ак

^{к2:43} Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Иерусалимге» деп сөстү немээн.

2:29 3 Хаан. 2:10; Неем. 3:16; Аж.-ч. 13:36 **2:30** 2 Хаан. 23:2

2:30 2 Хаан. 7:12-16; Ыд. ыр. 131:11 **2:31** Ыд. ыр. 15:10

2:33 Ыд. ыр. 109:1; Мк. 16:19; Аж.-ч. 7:55-56; Рим. 8:34; Евр. 1:3

2:34-35 Ыд. ыр. 109:1; Лк. 20:42-43 **2:37** Лк. 3:10; Аж.-ч. 16:30

2:38 Мк. 1:4; Аж.-ч. 10:48 **2:38** Лк. 11:13; Аж.-ч. 8:15 **2:39** Эф. 2:13 **2:44** Аж.-ч. 4:32-37

сагыш-биле эп-сеткилдин чемин үлежи чип, ⁴⁷ Бурганны алгап-мактап турганнар. Бүгү чон оларны чүүлзүнүп турган, а Дээрги-Чаяакчы оларның санынга камгалал алганнарны хуннүң-не немеп турган.

Пётр биле Иоанның бертик-межел диленчини экирткени

3 ¹ Бир-ле катап Пётр биле Иоанн *мөргүл шагында (хүн үнгөндөн бээр тоску шакта) *Бурганның өргээзинче мөргүүр дээш бар чытканнар. ² Төрүмелинден бертик-межел бир кижиге турган чүве-дир. Ону улус хуннүң-не көдүрүп эккелгеш, Бурганның өргээзиниң Кайгамчык каас деп адаар хаалгазының чанынга олуртуп каарга, ол Бурганның өргээзинче кирген улустан хайырлал диленир турган.

³ Кирер эжик аксынга Пётр биле Иоанны көрүп кааш, демги кижиге олардан база дилени берген. ⁴ Пётр биле Иоанн олче топтап көргөш: «Бисче көрөм» – дээннер. ⁵ Бертик-межел кижиге олардан кандыг-бир чүве алырын кордап, топтап көргөн. ⁶ Пётр ынчан: «Менде мөнгүн-даа, алдын-даа чок-тур, ынчалза-даа менде бар чүвени сеңээ берейн: Назарет чурттуг Иисус *Христостун адының күжү-биле туруп, кылашта!» – дээн. ⁷ Пётр ооң оң холундан туткаш, тургузуп кээри билек, бертик кижиниң тавангайлары, дискектери күш кире берген. ⁸ Ол бут кырынга тура халааш, кылаштап эгелээн. Оон шурагылай аарак кылаштап база Бурганны алдаржыдып, олар-биле кады Бурганның өргээзинге кирип келген. ⁹ Хамык улус ооң Бурганны алгап-мактап, кылаштап турарын көрүп каан. ¹⁰ Бурганның өргээзиниң Кайгамчык каас хаалгазының чанынга хайырлал диленип олурган кижини олар танып кааннар. Ооң-биле болган чүүл улусту элдепсиндирип, кайгадыпкан.

Пётрнуң Бурганның өргээзинге чугаазы

¹¹ Экирэн кижиге Пётр биле Иоанндан салдынар ужур чок болган, а кайгап-хараан хамык улус *Соломоннун серизи дээр черге оларны үлөп келген. ¹² Ону көргөш, Пётр мынча дээн: «Израиль чон! Чүге ол чүүл дээш, кайгап тур силер? Бис бо кижиге кылаштай бээр кылдыр бодувустун күжүвүс-биле база Бурганга бердингенивис-биле кылыпкан чүве дег, чүге бисче ынчаар кайгап тур силер?» ¹³ Бистиң ада-өгбевистин: *Авраам, Исаак болгаш Иаковтун Бурганы Бодунуң Чалказы Иисусту ынчалдыр алдаржыткан-дыр. А силер Иисусту рим эрге-чагыргага хүлээдишкеш, Ону хостаар деп турган Пилаттын мурнунга Оон ойталаан силер. ¹⁴ Ыдыктыг, чөптүг-шынныг Кижиден ойталааш, өлүрүкчүнү силерге хостап бээрин дилээн силер. ¹⁵ Амыдыралдың Үнер дөзүн өлүргөн силер! Ынчалза-даа Бурган Ону өлүглер аразындан катап диргизип каан, а бис ооң херечилери бис. ¹⁶ Бо кижини Иисустун ады быжыктырган-дыр, чүге дээрге Ооң адының күжүңгө бүзүрэн-дир бис. Көрүп турарыңар база билириңер бо кижини Иисуска бүзүрел шуптунарның мурнунга бүрүнү-биле экиртип кагды.

¹⁷ Ынчаарга, ха-дунма, силер-даа, силерниң баштыңчыларыңар-даа чүве билбезинден ынчаар кылганын билир мен. ¹⁸ Бурган Бодунуң *медээчилериниң

3:2 Аж.-ч. 14:8 3:6 2 Кор. 6:10 3:7 Мк. 1:31; 5:41; 9:27; Аж.-ч. 9:41

3:8 Иса. 35:6; Аж.-ч. 14:10 3:11 Ин. 10:23; Аж.-ч. 5:12 3:13 Хост. 3:6 3:13 Ин. 8:54; 17:1;

2 Пет. 1:17 3:13 Лк. 23:14; Ин. 19:12 3:14 Лк. 23:18 3:17 Аж.-ч. 13:27; 1 Тим. 1:13

аксы-биле Христостун хилинчек көөрүн баш бурунгаар медеглээш, бүгү чүвени ынчалдыр ботгандырды-даа. ¹⁹ Силернин бачыттарыңар өршээттинзин дээш, ооңарны миннип, Бурганче эглиңер! ²⁰ Дээрги-Чаяакчы ынчан силерге чааргыныышкынның үезин хайырлаар база Христос кылдыр шилип бергени Иисусту чорудуп бээр. ²¹ Бодунуң ыдыктыг медеэчилерин дамчыштыр Бурганның үе-дүпте-ле баш бурунгаар медеглээни дег, бүгү чүвени катап тургузар үе келгигеже чедир, Иисус дээрлерге артар ужурлуг.

²² *Моисей мынча дээн болгай!:

„Бурганыңар Дээрги-Чаяакчы бодуңарның-на ха-дуңмаңар аразындан үнген мен ышкаш Медээчини силерге чорудуп бээр. Ол силерге чүнү-даа чугаалаар болза, тооп дыңнаар ужурлуг силер. ²³ Ол Медээчини тооп дыңнаваас кижги бүрүзүн чонунуң аразыңга амылыг арттырбайн узуткап каар“.

²⁴ Самуилден эгелээш, бүгү медеэчилер бо хүннерни баш бурунгаар медеглеп турган. ²⁵ А силер – Бурганның ада-өгбөңер-биле чарган *чагыг-керээзиниң база медеэчилерниң салгакчылары силер. Бурган ынчан Авраамга мынча дээн болгай: „Сээң уре-салгалың дамчыштыр чер-делегейниң бүгү аймак-чоннары ачы-буяны алыр“. ²⁶ Бурган Бодунуң ынак Чалчазын катап диргискеш, Ол силерге ачы-буянын хайырлап, шуптуңарны бачыгтыг оруктарындан чайлатсын дээш, Ону хамыктын мурнунда силерге чоруткан-дыр».

Пётр биле Иоанн *дээди иудей Чөвүлөл мурнунда

4 ¹ Пётр биле Иоанн чонга суртаалдап турда, оларга *Бурганның бараалгакчылары, *Бурганның өргээзиниң таңныылдар даргазы болгаш *саддукейлер чедип келген. ² Олар Пётр биле Иоанның чонну өөреткени дээш база Иисустун ачызында өлүглер аразындан катап дирлип болурун суртаалдааны дээш хордап турганнар. ³ Олар *элчиннерни тудуп хоругдааш, кежээ дүжүп, орайтаан боорга, эртенге дээр кара-бажыңнап кааннар. ⁴ Ынчалза-даа суртаал дыңнааннарның хөйү *Христоска бүзүрөй берген, а бүзүрөөн улустун саны 5000 чоокшулап турган.

⁵ Дааргазында хүндүс иудейлер даргалары, *баштыңнар болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчылары Иерусалимге чыгып келген. ⁶ Бурганның дээди бараалгакчызы Анна, а ол ышкаш Каиафа, Иоанн, Александр база дээди бараалгакчының төрөл бөлүүнүң өске-даа кежигүннери аңа турганнар. ⁷ Олар Пётр биле Иоанны боттарының мурнунга тургускаш, байысаап эгелээнер: «Кандыг күш-биле база кымның өмүнээзинден бо бүгүнү кылган силер?»

⁸ Пётр ынчан, *Ыдыктыг Сүлдеге бүргеткеш, мынча деп харыылаан: «Улус-чоннун даргалары болгаш баштыңнар! ⁹ Бертик кижиге көргүскен буянывыс

13:22 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Ада-өгбөңөргө» деп сөстөрни немээн.

3:21 Лк. 1:69-70; Рим. 1:2 **3:22** Ы. х. к. 18:15-16; Мф. 17:5; Аж.-ч. 7:37 **3:23** Лев. 23:29; Ы. х. к. 18:19 **3:24** 1 Хаан. 3:19-20 **3:25** Э. д. 22:18; 26:4 **4:1** Мф. 22:23; Аж.-ч. 23:8 **4:3** Лк. 21:12 **4:6** Мф. 26:3; Лк. 3:2; Ин. 18:13 **4:7** Лк. 20:2 **4:8** Мк. 13:11; Аж.-ч. 6:10; 13:9

дээш, бөгүн бистен харыы негеп, ону канчаар экирткенивисти айтырып турар болзунарза, ¹⁰ силер бүгүдө база бүгү израиль чон билип алзын: силерниң хере шаап кааныңар, Бурганның өлүглөр аразындан катап диргискени Назарет чурттуг Иисус Христостун ады-биле ол кижилер мурнуңарда каң-кадык турар-дыр! ¹¹ Иисус дээрге *тудугжулар силерниң херекчок дээш, октапканыңар, ынчалза-даа эң чугула апарган даш-тыр.* ¹² Камгалал чүгле Оон кээр, бистин ооң ачызында камгалал алырвыс дээш, кижилер амыгтанга берип каан өске ат чырык черде чок.

¹³ Пётр биле Иоанның дидимин көргөш, дээди иудей Чөвүлелдин кежигүннери кайгай берген, чүгө дээрге ол ийи кижилер эртем-билиг чок, бөдүүн улус дээрзин эскергеннер чүве-дир. А оон Пётр биле Иоанның Иисус-биле кады турганын билип алганнар. ¹⁴ Экирээн кижилер элчиннер чанында турар боорга, олар удур чугаалаптар чүве тыппаан. ¹⁵ Эрге-чагырга төлээлери ынчан Пётр биле Иоаннга Чөвүлел чыылган черден үнерин дужаагаш, аразында мынча деп сүмөлөшкөннер: ¹⁶ «Бо улусту канчаар бис? Оларның кайгамчык чүүл кылганын Иерусалимниң бүгү чурттакчылары билер болгай, а бис ону меге деп шыдавас-тыр бис. ¹⁷ Ынчаарга ол дугайында медээ чонга улам нептеревезин дээш, оларга Иисустун адындан кымны-даа болза өөредирин хоруп каалы». ¹⁸ Олар элчиннерни катап кыйгырткаш, кандыг-даа таварылгада Иисустун ады-биле өөрөтпезин база Ооң өмүнээзинден чугаалавазын дужааннар. ¹⁹ Ынчалза-даа Пётр биле Иоанн: «Бодап көрүңер даан, Бурганга эвес, силерге чагыртырын Ол чүүлзүңер бе?» ²⁰ Бис көргөн болгаш дыңнаан чүвевис дугайында ыгыттавайн барып шыдавас бис» – деп харыылааннар. ²¹ Иудей даргалар оларны база катап котпактааш, хостап салыпканнар, а кеземче онаар айын тыппааннар, чүгө дээрге бүгү чон болган чүүл дээш Бурганны алдаржыдып турган. ²² Кайгамчыкты-биле экирээн кижиниң хары дөртөн ажа берген турган чүве-дир.

Дидим болур дээш, бүзүрэннерниң *мөргүлү

²³ Пётр биле Иоанн салыптарга, олар боттарының эш-өөрүңгө баргаш, Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш баштыңарның оларга чугаалаан бүгү чүвезин дамчыдып бергеннер. ²⁴ Бүзүрэннер ону дыңнааш, шупту чаңгыс аай Бурганга ыгыткыр мөргүп, мынча дээннер: «Чагырыкчывыс! Сен дээрни, черни, далайны болгаш өртемчейде бар бүгү чүвени чаяган сен!» ²⁵ Сен шагда-ла Ыдыктыг Сүлдең дамчыштыр бистин өгбевис, Сээң чалчаң *Давидтин аксы-биле мынча дээн сен:

„Чоннар чүгө килеңнеп хөлзеп турарыл,

аймактар чүгө хоозун чүүлдер бодап турарыл?»

²⁶ *Чер-делегейниң хааннары тура халчыл, чагырыкчылар демнежил,*

Дээрги-Чаякчыга база Ооң шилип алганы Христоска удур

тулчун үнер деп барган-дыр“.

4:9 Аж.-ч. 3:6-8 4:11 Ыд. ыр. 117:22; Лк. 20:17; 1 Пет. 2:7 4:12 Мф. 1:21

4:14 Аж.-ч. 3:11 4:19 Аж.-ч. 5:29 4:21 Лк. 20:6; 22:2; Аж.-ч. 5:26 4:24 Хост. 20:11

4:26 Ыд. ыр. 2:1-2

²⁷ Сээң шилип алган Ыдыктыг Чалчаң Иисуска удур Иерусалимге Ирод биле *Понтий Пилат* өске чоннар улузу болгаш иудейлер-биле кады чогуу-на ынчалдыр сүлчээ кылып, бөлүглежип турган болгай. ²⁸ Олар чыылгаш, Сээң күзел-соруун болгаш эрге-чагырагның баш бурунгаар айыткан чүвезин боттандырган-дыр. ²⁹ Дээрги-Чаяакчы, а ам оларның биске кыжанып турарын көрүп көрөм. Сээң медээни коргуш чок суртаалдаар күштү чалчаларың биске хайбырлам. ³⁰ Аарыг кижилерни экиртип, Бодуннун күжүнү көргүзөм, Сээң ыдыктыг Чалчаң Иисустун ады-биле кайгамчык демдектерден кылып көрөм!»

³¹ Бүзүрөөн улус мөргүп доозуптары билек, оларның чыылган чери сириңейни берген, а олар шупту Ыдыктыг Сүлдеге бүргеттиргеш, Бурганның медээзин дидими-биле медеглей бергеннер.

Бүзүрөөннүн бүгү чүвези ниити

³² Бүзүрөөн улустун сагыш-сеткил болгаш угаан-бодалы чаңгыс ай апарган. Оларның кайызы-даа бодунун эт-хөрөңгизин «Чүгле бодумнуу-дур» дивээн, харын оларда бар бүгү чүве ниити болуп турган. ³³ Элчиннер Дээрги Иисустун катап дирилгенин аажок күштүг херечилеп-ле турганнар, а Бурганның ачы-буяны оларның шуптузунда элбээ-биле бар болган. ³⁴ Оларның аразыңга чединмес кижилер турбаан, чүге дээрге ээлел черлиг азы бажыңныг улус өйлеп-өйлеп оозун садыпкаш, акшазын ³⁵ элчиннерниң бүрүн эргезинге хүлээдип берип турган. Ол акшаны кижини бүрүзүңге ооң хереглелин ёзуугаар үлеп бээр турган.

³⁶ Чижек кылдыр элчиннерниң Варнава (ол ат «Деткикчи» дээн уткалыг) деп адаары, Кипр чурттуг Иосиф дээр левит кижини ³⁷ бодунун эдилээн шөлүн садыпкаш, акшазын элчиннерге эккеп берген.

Анания болгаш Сапфира

5 ¹ Сапфира деп кадайлыг Анания дээр кижини база бодунун эдилээн черин садыпкан. ² Ынчалза-даа акшазының кезин бодунга арттырып алган, а кадайы ону билер турган. Анания арткан акшазын эккелгеш, *элчиннерге берипкен. ³ А Пётр аңа мынча дээн: «Анания, чер саткаш, алган акшаң чамдыгызын чажырыптар база *Ыдыктыг Сүлдени мегелептер кылдыр *эрлик чүге чүрээни ынчаар чагырып алганы ол? ⁴ Ээлел черин, ону садар бетинде, сээни турбаан чүве бе? Садыпкаш, алган акшаң база сээни эвес чүве бе? Ынчаар кылырын чүге бодап алдың? Сен улусту эвес, а Бурганны мегелээн-дир сен». ⁵ Ону дыңнааш, Анания, амы-тыны үстүп, кээп дүшкен. Ол дугайында дыңнаан бүгү улус аажок корткан. ⁶ Аныяк эрлер туруп келгеш, ооң мага-бодун ажаарыңга белеткээш, үндүрүп, орнукушдуп кааннар.

⁷ Үш хире шак эрткенде, болган чүүл дугайында чүнү-даа билбес Ананияның кадайы бо чедип келген. ⁸ Пётр оон айтырган: «Чугаалап көрөм, чериңерни ынча түңгө садыпкан ийик силер бе?»

Оозу: «Ийе, ынчага» – деп харыылаан.

⁹ Пётр ынчан аңаа мынча дээн: «Чүгө силер Дээрги-Чаяакчының Сүлдезин шенээр деп дугуржуп алганыңар ол? Дыңна даан, ашаанчы ажаап чораан улус эжик аксында келди, олар ам сени көдүрүп үндүрө бээр». ¹⁰ Ол-ла дораан демги херээжен Пётрнуң мурнуңа кээп дүжүп, амы-тыны үстү берген. Аныяк эрлер кирип келгеш, ооң өлүг чыдарын көргөш, мага-бодун үндүрө бергеш, ашааның чанынга орнукушудуп кааннар. ¹¹ Бүзүрөөннерниң дөгөрезин база ону дыңнаан шупту улусту улуг коргуушкун хөмө апкан.

Элчиннерниң кылганы кайгамчык чүүлдер

¹² Элчиннер чон аразыңа хөй-ле кайгамчык демдектерни кылганнар. Бүзүрөөннер шупту *Соломоннуң серизиниң адаанга чыгып турган. ¹³ Өске улустан кым-даа оларга каттыжарын дидинмээн, а чон оларны мактаар болган. ¹⁴ Харын оон-даа хөй, улам хөй улус, эр-херээжени катый-хаара, Дээрги-Чаяакчыга бүзүрөп, ыңдыгларның саны көвүдөп-ле олурган. ¹⁵ Ооң түңнелинде улус аарыг кижилерин, чаны-биле эртип бар чыткан Пётрнуң оода-ла хөлөгези оларның кайы-бирээзинге дээптеринге идегээш, кудумчуже үндүрүп, аңаа дөжектерге чыттырып туруп берген. ¹⁶ Ол чоок-кавыда хоорайлардан мөөң чон Иерусалимче сөктүп кээп, араан-даа, буктарга алыскан-даа кижилерин элчиннерге эккээрге, олар шупту экирий бээр болган.

Элчиннерни тудуп хоругдааны

¹⁷ А Бурганның дээди *бараалгакчызының, ооң чоок кижилериниң (а олар *саддукейлерниң шажынчы бөлүүнүн улузу чүве-дир) адааргалы иштин ириде берген. ¹⁸ Олар элчиннерни тудуп хоругдааш, карачал чоннуң кара-бажыңа суп каан. ¹⁹ Ынчалза-даа дүне када Дээрги-Чаяакчының төлээзи кара-бажың эжиин ажыткаш, оларны үндүрө берген. ²⁰ Ол мынча дээн: «*Бурганның өргээзиниң иштинге туруп алгаш, чаа амыдырал дугайында улуска, чүве арттырбайн, чугаалап бериңер!» ²¹ Олар ону дыңнааш, эрген эрте Бурганның өргээзинче кирип, чонну өөредип эгелээннер. А Бурганның дээди бараалгакчызы болгаш ооң чоок кижилери чедип келгеш, *дээди иудей Чөвүлелди база Израильдиң *баштыңнарын дөгөрезин чыггаш, элчиннерни эккелзин дээш, кара-бажыңче улус чорудупканнар.

²² Ынчалза-даа айбычылар кара-бажыңга кээрге, элчиннер тывылбайн барган. Олар оон ээп келгеш, чүү болганын дыңнадып: ²³ «Кара-бажыңга кээп, көөрүвүске, хаалгазын ыяк быжыг дуглап каан, таңныылдар эжик аксында турар болду. Ынчалзак ажыдыпкаш, оон кымны-даа тыппадывыс» – деп харыылааннар. ²⁴ Ындыг сөстөр дыңнааш, Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш таңныылдар даргазы болган чүүлдүң айың тып чадааннар. ²⁵ Оон бир кижикелгеш, оларга: «Кара-бажыңнап каан улузуңар Бурганның өргээзинде чонну өөредип турлар!» – деп дыңнаткан. ²⁶ Таңныылдар даргазы ынчан улузу-биле кады чоруткаш, элчиннерни эп-чөп-биле эккелген. Улуска даш-биле соктуруп кааптарыңдан корткаш, олар күш дөгөвөөн.

5:12 Мк. 16:20 5:12 Ин. 10:23; Аж.-ч. 3:11 5:15 Мк. 6:55; Аж.-ч. 19:11-12

5:17 Аж.-ч. 4:1; 23:8 5:17 Мк. 15:10; Аж.-ч. 13:45 5:18 Лк. 21:12; Аж.-ч. 4:3

5:19 Аж.-ч. 12:7-10; 16:26 5:26 Лк. 20:6; 22:2; Аж.-ч. 4:21

Дээди иудей Чөвүлелдин хуралы

²⁷ Таңныылдар элчиннерни эккелгеш, дээди иудей Чөвүлел мурнунга тургузупканнар. Бурганның дээди бараалгакчызы оларга: ²⁸ «Ол кижиниң ады-биле улус өөредирин бис шыңгыы хорудувус чоп. Ындыг-даа болза, өөрединнерни бүдүн Иерусалимни бир кылдыр нептереткеш, Ооң өлүмү дээш бурууну база бисче чууй каар-дыр силер» – дээн.

²⁹ Пётр болгаш өске элчиннер мынча деп харыылаан: «Кижилерге эвес, а Бурганга колдадыр чагыртыр ужурлуг бис. ³⁰ Исусту шаажылал ыяжынга хере шаап өлүрдүнер, а ада-өгбевистин Бурганы Ону катап диргизип кагды. ³¹ Израиль чон бачыттарын билингеш, Бурганче эглип, өршээл алзын дээш, Бурган Исусту Баштыңчы болгаш Камгалакчы кылдыр көргүзүп, Бодунуң оң талазынче өрү көдүрдү. ³² Ол бүгүнүң херечилери – бис-тир бис база Аңаа чагыртыр улуска Бурганның бергени Ыдыктыг Сүлдө ол-дур».

³³ Ону дыннааш, Чөвүлел кижигүннери хорадаанындан өдү чарлы бер чазып, элчиннерни өлүрер дей бергеннер.

³⁴ Оларның аразынга бүгү чонга хүндүткелдиг *ном-хоойлу тайылбырлакчызы Гамалиил дээр фарисей турган. Ол дээди иудей Чөвүлелдин мурнунга туруп келгеш, элчиннерни бичии када үндүрүптерин дужааган. ³⁵ Оон ол Чөвүлелге мынча дээн: «Израильчилер! Бо улусту канчаар деп турарыңарны хынамчалыг боданып көрүңер. ³⁶ Элээн каш чыл бурунгаар маңаа бодун өндүр улуг кижиге кылдыр мегеленген Февда дээрзи турду чоп. Аңаа 400 хире кижиге каттыжа берген болгай. Ынчалза-даа Февданы өлүрүп каарга, ону эдерген улус дөгере тарай халчы бергеш, сураг бардылар. ³⁷ Ооң соонда чизе үезинде Галилея чурттуг Иуда келгеш, элээн хөй улус чыып алгаш, үймээн үндүрген ийик чоп. Ол база өлүртүп каан, а ону эдергеннер тарай халчы берген. ³⁸ Ынчангаш ам силерге сүмем бо-дур: ол улуска дегбейн, сула салыштыңар. Бо херек кижилерден үнген болза, ол буурап дүжер. ³⁹ А бир эвес ол Бургандан келген болза, оларны доктаадып шыдаваc силер, харын Бурганга удур апаарыңар чадапчок».

⁴⁰ Олар Гамалиилдин сүмезин хүлээп алгаш, элчиннерни кыйгырткаш, эттеп-эттеп, Исустун адын суртаалдаарын хорааш, салып чорудупканнар. ⁴¹ Элчиннер Исус дээш дорамчылал алырынга төлептиг болганынга өөрүп, дээди иудей Чөвүлелден чоруй барганнар. ⁴² Олар хүн бүрүдө Бурганның өргээзинге-даа, бажыңнар кезип-даа, «Исус дээрге *Христос-тур» дээн *Буяңныг Медээни улуска чедирип, суртаалдаарын уламчылап турганнар.

Чеди дузалакчыны шилип алганы

Б¹ Бүзүрөөн улустун саны улам көвүдөп турда, оларның аразында грек дылдыг иудейлер тус черниң иудейлеринге чарбыгтынып эгелээннер. «Хүн бүрүнүн чемин үлөп турда, бистиң дулгуяк херэеженнеривисти бо чер чурттуглар

5:27 Мф. 10:17; 26:59 5:28 Аж.-ч. 4:17-18 5:28 Мф. 27:25 5:29 Аж.-ч. 4:19

5:32 Лк. 24:48 5:32 Ин. 15:26 5:33 Аж.-ч. 7:54 5:34 Аж.-ч. 22:3 5:34 Иер. 26:17

5:37 Сан. 1:2; 1 Чыл. 21:1; Лк. 2:2 5:38 Ыы. 3:37 5:39 Иса. 8:9-10

5:41 Мф. 5:12; 1 Пет. 4:13-14; 2 Кор. 12:10 6:1 Аж.-ч. 9:29

тоовайн баар-дыр» – деп, грек дылдыглар чугаалаар болган. ²Он ийи *элчин ынчан артан бүгү бүзүрөөннерни чыылдыргаш, мынча дээннер: «Бурганның медээзин суртаалдаар ажыл-херээвисти каапкаш, аш-чем үлелгезинче сагыш салыр харыывыс чок-тур. ³Ынчангаш силерниң аранардан *Ыдыктыг Сүлдө болгаш мерген угаанга бүрөткен, эки мөзүлүү билдингир чеди кижиден шилип ап көрүнер, ха-дунма. Бо албан-хүлээлгени оларга дагыр бис. ⁴А буттарывыс үргүлчү мөргүп, Бурганның медээзин суртаалдап тураалы».

⁵Ол саналды шупту чыылган улус чүүлзүнгөш, Иисуска бүзүрөлгө бүрөткен, Ыдыктыг Сүлдөгө башкарткан кижин болур Стефанны, ол ышкаш Филиппти, Прохорну, Никанорну, Тимонну, Парменни болгаш Антиохия чурттуг *прозелит Николайны шилип алганнар. ⁶Ол улусту элчиннер мурнунга тургузуптарга, элчиннер оларга холдарын дегзип, мөргүп турганнар. ⁷Бурганның медээзи тарап-ла турган, Иерусалимде бүзүрөөннер саны улам көвүдөп-ле орган. *Бурганның бараалгакчыларының аразында безин хөй улус бүзүрөлгө чагырты берген.

Стефанны тудуп хоругдааны

⁸Бурганның *авыралы болгаш күжү бүргээн демги Стефан дээр кижин чон аразынга өндүр улуг кайгамчык демдектерни кылып турган. ⁹«Кулданыгдан хосталганнар *синагогазы» дээр синагоганың чамдык кижигүннери: Кирияндан, Александриядан, Киликиядан болгаш *Асиядан келген иудейлер Стефанга удурланып, ооң-биле маргыжа бергеннер. ¹⁰Ынчалза-даа Стефан чугаалай бээрге, мерген угаанга болгаш ооң аксы-сөзү-биле чугаалап турган Сүлдөгө удурланыр харык чок болганнар. ¹¹Олар ынчан чамдык улусту Стефанга удур нүгүл кылып: «Бис ооң *Моисейни база Бурганны бак сөглөп турганын дыңнадывыс» – дээр кылдыр бүдүү көгүдүп алганнар. ¹²Олар ынчалдыр чонну, *баштыңнарны болгаш ном-хоойлу тайылбырлакчыларын хөлзедиптерге, демгилери келгеш, Стефанны тудуп хоругдааш, *дээди иудей Чөвүлелче аппаратаннар. ¹³Меге херечилерни эккеп тургузуптарга, олар мынча дээннер: «Бо кижин ыдыктыг *өргээ биле *хоойлуну доктаамал бак сөглөп келди. ¹⁴Бис ооң: „Назарет чурттуг Иисус бо өргээни бузуп кааптар база Моисейниң биске арттырып каан чаңчылдарын өскертиптер“ – деп турганын дыңнаан бис». ¹⁵Дээди иудей Чөвүлелде бүгү улус Стефандан карак салбайн кайгап олурган болгаш, ооң арны, *дээрниң төлээзиниң арны дег, чырып келгенин көрүп каан.

Стефанның *дээди иудей Чөвүлелге чугаазы

7 ¹Бурганның дээди *бараалгакчызы ынчан оон: «Ол буруудадыышкыннар шынныг бе?» – деп айтырган.

²Стефан мынча деп харыылаан: «Ха-дунма болгаш адалар! Мени дыңнаарам. Алдарлыг Бурган бистиң өгбевис *Авраамга ол Месопотамияга чурттап турган өйдө, ооң Харранче көже бээриниң мурнуу чарыында, кээп көзүлгөн. ³Бурган кээп

6:3 1 Тим. 3:8 **6:5** Аж.-ч. 8:5; 21:8 **6:5** Аж.-ч. 2:11; 13:43

6:6 1 Тим. 4:14; 5:22; 2 Тим. 1:6 **6:7** Аж.-ч. 12:24; 19:20 **6:10** Аж.-ч. 4:8

6:10 Лк. 21:15 **6:11** 3 Хаан. 21:10; Мф. 26:59 **6:13** Аж.-ч. 21:28

6:14 Мф. 26:61; Ин. 2:19-22 **6:14** Мф. 5:17 **7:2** Э. д. 11:31; 12:4

көзүлгөш, анаа мынча дээн: „*Бодунуң чуртуңну база төрөлдериңни каапкаш, Мээң айтып бээрим черже чорубут*“. ⁴ Оон Авраам халдейлерниң чуртундан чорупкаш, Харранга чурттай берген. Ооң ачазы мөчөөн соонда, Бурган Авраамны силерниң ам чурттап турарыңар бо черже көжүрүпкен. ⁵ Ол Авраамга хуу өнчү кылдыр улдун хире-даа черни маңаа бербээн. Ынчалза-даа ол үеде Авраамга ажы-төл турбаан-даа болза, Бурган бо чуртту анаа болгаш ооң үре-салгалыңга ээлээр чер кылдыр бээрин аазаан. ⁶ Бурган анаа мынча дээн: „*Сээң үре-салгалың хары чуртче көжүртүпкен улус боор-дур. Олар аңаа 400 чыл иштинде кулданыг болгаш дарлал адаанга чурттап кээр-дир*“. ⁷ Бурган улаштыр мынча дээн: „*Ынчалза-даа Мен оларны дарлаан чонну ишидер мен*. Оон олар ол чурттан чоруй баар база бо черге Меңээ мөгөйип бараалгаар“. ⁸ Оон соонда Ол Авраам-биле *кыртыжап демдектээр ёзулал-биле шынзыткан *чагыг-керээ чарган. Ынчангаш Авраам Исаактың адазы апаргаш, оглун ооң төрүттүнгенинден сески хүнде кыртыжап демдектээн. Оон соонда Исаак – Иаковтуң адазы, а Иаков – он ийи улуг өгбениң адазы апарган.

⁹ Демги улуг өгбелер бичии дунмазы Иосифке адааргааш, ону Египетче кул кылдыр садыпканнар. Ынчалза-даа Бурган ооң-биле кады болган. ¹⁰ Ол Иосифти бүгү айбыл-халаптан адыргаш, аңаа мерген угаанны база Египеттиң хааны фараоннуң эки хамаарылгазын берген. Фараон Иосифти бүгү Египеттиң база бодунуң ордузунуң чагырыкчызы кылып каан. ¹¹ Оон бүгү Египетке болгаш *ханаан черге аш-чут эгелеп, аажок улуг айбылды халдаткан. Бистиң өгбелеривис чиир чем тыппайн турган. ¹² Египетте тараа барын дыңнааш, Иаков бистиң өгбелеривис болур оолдарын ынаар чорудупкан. Оларның Египетке бир дугаар барганы ол чүве-дир. ¹³ А олар ийиги удаа кээрге, Иосиф ам-на акыларыңга бодунуң адын адап, ажыттыңан, оон фараон база Иосифтиң төрөлдөрүн билип алган. ¹⁴ Оон соонда Иосиф бодунуң ачазы Иаковту болгаш чеден беш кижиниң бүгү төрөлдөрүн эккелдирип, улус чорудупкан. ¹⁵ Иаков Египетке чедип келген. Аңаа ол-даа, бистиң өгбелеривис-даа өлгүжеге чедир чурттааннар. ¹⁶ Оларның мага-боттарын Сихемче дедир апаргаш, Авраамның Эммор деп кижиниң оолдарындан ол черге садып алганы чевегге орнукшудуп кааннар.

¹⁷ Бурганның Авраамга берген азаашкыны күүсеттинер үе чоокшулаан тудум, Египетте бистиң чоннун саны дыка көвүдеп олурган. ¹⁸ *А Египетти ол аразында Иосифти билбес чаа хаан чагыра берген*. ¹⁹ Ол хаан бистиң чонну кара сагышты-биле ажыглап, ада-өгбевисти каржызы-биле дарлап келген. Ол чаа төрүттүнген чаштарны безин үндүр октаарынче албадап, оларны өлүмгө чыгап турган. ²⁰ Ындыг өйдө *Моисей – Бурганга тааржыр чаш төл – төрүттүнген. Баштайгы үш айда ону ачазының бажыңыңга ажаап өстүргөн. ²¹ А чаш төлдү үндүр октаар журга таварышканда, ону фараоннуң уруу тып алгаш, бодунуң оглу дег азырап

7:3 Э. д. 12:1 7:4 Э. д. 11:32 7:5 Э. д. 15:3; 18:10 7:5 Э. д. 12:7; 13:15; 15:18

7:6 Э. д. 15:13; Хост. 12:40 7:7 Э. д. 15:14; Хост. 3:12 7:8 Э. д. 17:9-14 7:8 Э. д. 21:2-4

7:8 Э. д. 25:26; 29:31-35; 30:5-24 7:9 Э. д. 37:11, 28; 39:2 7:10 Э. д. 41:37-43

7:12 Э. д. 42:1-5 7:13 Э. д. 43:1-15; 45:1-4 7:14 Э. д. 45:9-10; 46:27 7:15 Э. д. 46:5, 28

7:15 Э. д. 49:33; Хост. 1:6 7:16 Э. д. 50:25; Инс. 24:32 7:17 Хост. 1:7, 12

7:18 Хост. 1:8 7:19 Хост. 1:10-11, 16 7:20 Хост. 2:2-3; Евр. 11:23

доруктурган. ²² Моисей Египеттин бүгү-ле мерген угаанын шиңгээдип алгаш, ажыл-херекке, чугаа-сөскө аажок салым-чаяанныг кижиге болган.

²³ Ол дөргөн харлапкаш, ха-дуңмашкы израиль чонга душкаш кээрин шийтпирлээн. ²⁴ Оларның бирээзин бастып турарын көргөш, Моисей дора көрдүргөн кижиге болчуп, ооң өжээнин негеп, египет кижини өлүрүп каан. ²⁵ Моисей Бурганның ону еврейлерге камгалал бээри-биле ажыглап турарын бодунуң чону билип каар боор деп бодаан, ынчалза-даа олар билбээн. ²⁶ Даартазында, еврейлер аразында чокшуп турда, ол чедип келгеш, оларны эптештирерин кызып: „Ха-дуңмашкы улус эртип, чүгө бот-боттарыңарны хомудадып турарыңар ол?“ – дээн. ²⁷ Ынчалза-даа эжин хомудаткан кижиге Моисейни ыңай идипкеш: „Кым сени бистиң даргавыс болгаш шийткөкчивис кылып каан чүвөл?“ ²⁸ Азы дүүн египет кижини өлүргөниң дег, мени база өлүрерин ол бе?“ – дээн. ²⁹ Ону дыңнааш, Моисей мадиан черже дезипкен. Ол аңаа өске черден келген даштыкы кижиге болуп чурттап бергеш, ийи оолдуг апарган.

³⁰ Дөргөн чыл эрткен соонда, *Синай даг эдээнде ховуга, Моисейниң мурнунга, хып турар чадаң ыяш чалбыыжынга Дээрги-Чаяакчының төлээзи көстүп келген. ³¹ Ону көрүп кааш, Моисей аажок кайгап, топтап көөрү-биле чоокшулап келгеш, Дээрги-Чаяакчының үнүн дыңнап каан: ³² „Мен – сээң ада-өгбөңниң Бурганы, Авраам, Исаак болгаш Иаковтуң Бурганы-дыр мен“. Моисей кортканындан сириңейнип, чадаң ыяшче караан көдүрерин дидинмээн. ³³ Дээрги-Чаяакчы аңаа мынча дээн: „Будуңда кеткен идиң уштуп ал. Базып турар чериң ыдыктыг чер-дир. ³⁴ Египетте Мээң чонумну дарлап турарын көрдүм, ооң уё-човуурун дыңнадым. Ону хостаар дээш, бадып келдим. Ам сени Египетче айбылап чорудуп тур мен“. ³⁵ Ол Моисей болза еврейлерниң: „Кым сени дарга болгаш шийткөкчи кылып каан чүвөл?“ – деп чугаалааш, хүлээп көрбээни база аңаа чадаң ыяшка көзүлгөн төлээзин дамчыштыр оларга дарга база хостакчы кылдыр Бурганның чорудуп бергени кижиге ол болган.

³⁶ Египеттин черинге, Кызыл далайга база дөргөн чыл дургузунда ээн кургаг ховуга кайгамчык чүүлдер болгаш көскү демдектер кылып тургаш, еврейлерни Египеттен үндүрө берген Моисей ол болган. ³⁷ Израиль чонга: „Бурган бодунарныңна ха-дуңма чонунар аразындан мен ышкаш *медээчини илередип бээр^m“ – дээн демги-ле Моисей ол болган. ³⁸ Ээн кургаг ховуга чыылган чонга *Бурганның төлээзиниң Синай дагга аңаа ажыдып берген чүвезин чугаалаан кижиге ол болган. Дээрги-Чаяакчының дириг сөстөрүн биске дамчыдып бээри-биле хүлээп ап тура, өгбелеривис-биле кады турган кижиге ол болган.

³⁹ Ынчалза-даа өгбелеривис аңаа чагыртырындан ойталап, хүлээп көрбээннер база сеткилинде Египетче эгли бергеннер. ⁴⁰ Олар Ааронга мынча дээннер: „Бисти баштаар бурганнардан кылып бер че, бисти Египеттен үндүрүп эккелген демги Моисейниң канчап барганын билбес-тир бис“. ⁴¹ Олар ынчан бугажык хевирлиг

^m7:37 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Ону дыңнап чорунар» деп сөстөрни немээн.

7:21 Хост. 2:3-10 7:24 Хост. 2:11-12 7:28 Хост. 2:13-14 7:29 Хост. 2:15 7:29 Хост. 2:22;
18:3-5 7:30 Хост. 3:2 7:32 Хост. 3:6 7:33 Ис. 5:15 7:34 Хост. 3:5, 8-10
7:35 Хост. 2:14 7:36 Хост. 14:27-31; Ы. х. к. 1:3; 8:2 7:37 Ы. х. к. 18:15; Аж.-ч. 3:22
7:38 Хост. 19:3; Ы. х. к. 5:27 7:39 Хост. 16:3; Сан. 11:4-6 7:40 Хост. 32:1, 23

*дүрзү-бурган кылып алгаш, аңаа өргүл салгаш, боттарының холу-биле кылган чүвезиниң мурнунга өөрүп-байырлап турганнар. ⁴² А Бурган өгбелеривистен хая көрнү бергеш, оларның сылдыстарның аг-шеринин бурганчыдып, мөгеер чоруун соксатпайн, каапкаш барган. Медээчилерниң номунда ону мынчаар бижээни дег боттанган:

*„Израиль чон! Ээн кургаг ховуга дөртен чыл дургузунда
Меңээ янзы-бүрү өргүлдер кылган ийик сен бе?*

⁴³ *Силер Молохтуң чадырын,
бурганыңар Ремфанның сылдызын – мөгеер дээш, кылып алганыңар
дүрзү-бурганнарны ап алгаш чордуңар чоп.*

Ынчангаш Мен силерни Вавилон ындынче шөлүптөр мен“.

⁴⁴ Ээн кургаг ховуга өгбелеривиске Херечилел майгыны турган. Ону Бурганның Моисейге берген айтышкынын ёзугаар база аңаа көргүскен үлегери-биле кылган чүве-дир. ⁴⁵ Өгбелеривис ол майгыны Моисейден хүлээп алгаш, Нуннуң оглу Исустуң башталгазы-биле өске чоннарның черинге эккелгеш, ол черни эжелеп алганнар, чүге дээрге Бурган ол чоннарны өгбелеривистиң мурнундан үндүр сывырып турган. Демги майгын ол чуртка *Давидтиң хааннаан үезинге чедир арткан. ⁴⁶ Бурган Давидче ээ көрүнген, а ол израиль чоннуң Бурганынга *өргээ тудар чөпшээрел бээрин Оон дилээн. ⁴⁷ А Ооң ол өргээзин *Соломон туткан. ⁴⁸ Ындыг-даа болза, Дээди Өрүкү Бурган кижини холу-биле туткан өргээлерге чурттавас, ол дугайында Бурган медээчизин дамчыштыр мынча дээн:

⁴⁹ *„Дээр – Мээң дүжүлгем, чер – бут салыр ширтээм.*

*Меңээ кандыг өргээ тудуп берип шыдаар силер? – деп, Дээрги-Чаяакчы
чугаалаан. –*

Мээң дыштаныр черим каяа туруп боорул?

⁵⁰ *Ол бүгүнү Мээң холум чаяаган эвес чүве бе?“*

⁵¹ Чөрүү хейлер! Бурганның мурнунга чүрээ болгаш кулаа-биле *арыг эвестер! Үргүлчү-ле *Ыдыктыг Сүлдеге удурланып чоруур-дур силер, өгбелеринер кандыг чораан ийик, силер база ындыг силер. ⁵² Өгбелеринерге истедип-сүрдүрбээн чаңгыс-даа медээчи турган ийикпе? Чөптүг-шынның Кижиниң чедип кээрин баш бурунгаар медеглээн улусту олар өлүрүп турду, а ам силер Ооң Бодун садыпкаш, өлүрүп кагдыңар. ⁵³ Бурганның төлээлеринден Ооң ыдыктыг *хоойлузун алдыңар, ынчалза-даа аңаа чагыртпайн бардыңар!»

7:41 Хост. 32:4-6; Иса. 2:8 7:42 Ы. х. к. 4:19; Ыд. ыр. 80:13

7:43 3 Хаан. 11:5-7; 4 Хаан. 23:13 7:43 Ам. 5:25-27 7:44 Хост. 38:21; Ажыд. 15:5

7:44 Хост. 25:40 7:45 Исис. 3:14-17 7:45 Исис. 3:10 7:46 Ыд. ыр. 88:20-21

7:46 2 Хаан. 7:1-2; 3 Хаан. 8:17 7:47 3 Хаан. 6:1-38 7:48 3 Хаан. 8:27; Аж.-ч. 17:24

7:50 Иса. 66:1-2 7:51 Хост. 32:9; Ы. х. к. 10:16 7:51 Ы. х. к. 10:16; Иер. 4:4; 9:26

7:51 Иса. 63:10 7:51 Мал. 3:6 7:52 3 Хаан. 18:4; 2 Чыл. 24:21; Иер. 2:30; Мф. 23:37

7:53 Ы. х. к. 33:2; Гал. 3:19; Евр. 2:2

Стефанны даш-биле соп өлүргени

⁵⁴Иудей даргалар ону дыңнааш, хорадаанындан диштерин кыжырадып турганнар. ⁵⁵А Стефан Ыдыктыг Сүлдеге бүргедипкеш, дээрже топтап көргөш, Бурганның өндүр чырыын болгаш Ооң оң талазында турар Иисусту көрүп каан. ⁵⁶Ынчан ол: «Дыңнаар, мен ангайтыр ажытгына берген дээрни болгаш Бурганның оң талазында турар *Кижиг амытан Оглун көрүп тур мен» – дээн.

⁵⁷Олар ынчан кулактарын дуглап, дыңзыдыр алгыржыпканнар, оон Стефанче хөмө шурай бергеннер. ⁵⁸Олар ону хоорай даштынче үндүр сөөрткөш, даш-биле соп эгелээннер. Ону буруудаткан херечилер каыттангыларын Савл дээр аныяк эрнин буттарының баарына каап, кадартып кааннар. ⁵⁹Олар Стефанны даш-биле соп турда, Стефан: «Дээрги Иисус! Мээң амы-тыным хүлээп ал!» – деп мөргүп турган. ⁶⁰Оон дискектенип олуруп алгаш, дыңзыг үн-биле: «Дээрги-Чаяакчы, бо бачыды дээш, оларны буруудатпайн көр!» – деп чугаалаан соонда, Стефанның амы-тыны үстү берген.

Бүзүрэн улусту истеп-сүргени

8¹Савл Стефанны өлүргенин чөпсүнгөн чүве-дир. Ол хүнде Иерусалимнин христиан ниитилелге удур аажок улуг истеп-сүрүүшкүн эгелээн болгаш, *элчиннерден өске бүзүрэн улустуң шуптузу Иудея биле Самарияже тарап чоруй барган. ²Бурганга бердинген улус Стефанны ажаап кааш, ооң ажыын ажып, ысызын төп пат болганнар. ³А Савл бүзүрэннерни чок кылыр дээш кызыдып эгелээн: ол бажыңнарны эргий кезип, эр, херээжен улусту тудуп хоругдааш, кара-бажыңче кирип октап турган.

Филипптин Самарияга суртаалдааны

⁴А тарап чоруткан улус чедип барган черлеринге *Буянныг Медээни суртаалдап турган. ⁵Биеэги бир Филипп Самарияның кол хоорайына келгеш, *Христос дугайында суртаалдап эгелээн. ⁶Чон Филипптин чугаазын дыңнааш база оон кылып турары кайгамчык чүүлдерин көргөш, олче кичээнге салып эгелээн. ⁷Чүгө дээрге хөй-ле букшуураан улустуң буктары алгы-кышкы-биле үнүп, хөй-ле чартыктаан, бертик-бежел улус экирип турар болган. ⁸Ол хоорайнын чурттакчылары аажок өөрээннер.

⁹А ооң мурнунда-ла ол хоорайга Симон дээр кижиг чурттап чораан, ол бодун өндүр улуг кижиг мен деп чугаалап, илби-шидизи-биле самарий чонну кайгадып турган. ¹⁰Бүгү улуг-биче улус ону магадап дыннап: «Бо кижиде Бурганның Өндүр улуг деп адаан күжү бар-дыр» – деп турганнар. ¹¹Ол бодунуң илби-шидизи-биле хамыкты кайгадып шаг болган болгаш, улус ону тооп дыңнаар турган. ¹²Ынчалза-даа хоорайнын чурттакчылары Бурганның Чагыргазы болгаш Иисус Христостун

7:54 Аж.-ч. 5:33 7:55 Хост. 24:16; Иса. 6:1; Ыд. ыр. 109:1; Мк. 16:19 7:56 Мк. 1:10

7:56 Ыд. ыр. 109:1; Дан. 7:13; Мк. 16:19; Аж.-ч. 7:56; Евр. 1:3 7:58 Лев. 24:14-16; Сан. 15:35-36; 3 Хаан. 21:13 7:58 Аж.-ч. 8:1; 22:20 7:59 Ыд. ыр. 30:6; Лк. 23:46 7:60 Лк. 22:41

7:60 Лк. 23:34 8:1 Аж.-ч. 22:20 8:1 Ин. 16:2 8:1 Мф. 10:23 8:3 Гал. 1:13; 1 Кор. 15:9; Флп. 3:6 8:4 Мк. 4:14; Аж.-ч. 11:19 8:5 Аж.-ч. 6:5; 21:8 8:7 Лк. 4:35; Мк. 16:17-18

дугайында суртаалдаан Филиппке бүзүрей берген соонда, хөй эр, херээжен улус сугга суктуруп алган. ¹³ Симон база бүзүрей бергеш, сугга суктуруп алган. Ол үргүлчү-ле Филипптен чыда калбайн эдерип, ооң кылып турганы өндүр улуг кайгамчык демдектерин көргөш, магадаар болган.

¹⁴ Самарияның чурттакчылары Бурганның медээзин хүлээп алганын дыңнааш, Иерусалимге турган элчиннер оларже Пётр биле Иоанны чорудупкан. ¹⁵ Олар баргаш, чаа бүзүрэн улус *Ыдыктыг Сүлдени алыр кылдыр, олар дээш мөргүй бергеннер. ¹⁶ Чүге дээрге бүзүрэннер Дээрги Иисустуң ады-биле сугга суктуруп-даа алган болза, Ыдыктыг Сүлде оларның кайызынче-даа бадып келбээн турган.

¹⁷ Ынчан Пётр биле Иоанн оларга холдарын дээскен, оон олар Ыдыктыг Сүлдени хүлээп алган. ¹⁸ Элчиннер улуска холдарын дегзирге-ле, Ыдыктыг Сүлденин бадып кээп турарын көрүп кааш, Симон элчиннерге акша саналдап: ¹⁹ «Холдарым дээскеним кижиге Ыдыктыг Сүлде бадып кээр кылдыр, меңээ база ындыг күштен бериңерем» – деп дилег кылган.

²⁰ А Пётр анаа мынча дээн: «„Бурганның белээн акша-биле садып ап шыдаар мен“ деп бодапкан болзунза, акшаң сээң-биле кады хайлып чиде берзин! ²¹ Бистин бараан болуушкунувуска киржир үлүг-хуун чок-тур, чүге дээрге сээң чүрөөн Бурганның мурнунга шынчы эвес-тир. ²² Ол буздудуң дээш, буруун билин база Дээрги-Чаяакчыга тейле, канчап билир, Ол ындыг бодалдарыңны өршээр чадавас. ²³ Ажыг адааргал иштиң долганын база кара сагышка туттурганыңны көрүп тур мен».

²⁴ Симон ынчан: «Силерниң чугаалааныңар ышкаш, хайлып чиде бербес кылдыр, мен дээш Дээрги-Чаяакчыга мөргүп көрүңер» – деп харыылаан.

²⁵ А элчиннер ол черге боттарының херечи болган бүгү чүвезин улуска чугаалап, Дээрги-Чаяакчының медээзин суртаалдааш, Иерусалимче эеп келгеннер. Орук ара олар Самарияның хөй-ле суурларыңга Буянныг Медээни медеглеп чорааннар.

Филипп болгаш эфиоп дүжүмет

²⁶ А Филиппке Дээрги-Чаяакчының төлээзи мынча дээн: «Дораан мурнуу чүкче, Иерусалимден Газа хоорай баар кагдынган ээн орукче чорувут». ²⁷ Ол дораан чорупкан. Ынчан бир-ле эфиоп кижиге – Эфиопияның кандакиязы дээр кадынның ызыгууртан дүжүмеди болгаш кадынның эртине-байлааның кадагалакчызы – Бурганга мөгөйип, Иерусалимге четкеш келген соонда, ²⁸ ол-ла орук-биле чанып олурганнар. Эфиоп бодунуң *чуузазыңга саадапкаш, Исаяя *медээчинин номун номчуп чораан.

²⁹ Ыдыктыг Сүлде Филиппке мынча дээн: «Чуузага чеде бергеш, ооң чаны-биле басып олур».

³⁰ Филипп чуузага чеде бергеш, дүжүметтиң Исаяяны номчуп турарын дыңнап каан. «Номчаан чүүлүнерниң утказын билип турар-дыр силер бе?» – деп, Филипп айтырган.

8:13 Мф. 28:19; Аж.-ч. 16:33; 18:8 **8:14** Аж.-ч. 1:8 **8:15** Аж.-ч. 2:38

8:16 Мф. 28:19; Аж.-ч. 19:5 **8:16** Аж.-ч. 10:44; 11:15 **8:17** Аж.-ч. 9:17; 19:6

8:22 Дан. 4:24; 2 Тим. 2:25 **8:24** Хост. 8:8 **8:25** Ин. 4:39

8:26 Аж.-ч. 5:19; 10:4; 11:13; 12:7; 27:23 **8:27** Иер. 38:7 **8:29** Аж.-ч. 10:19

³¹ «Кандыг-бир кижиге тайылбырлап бээр болза дээрден башка, канчап билип алыр кижиге мен?» – деп, демгизи харыылааш, чуузага кады олурарынче Филиппти чалаан.
³² Дүжүметтин Бижилгеден номчуп олурган черинде мынча дээн болган:

*«Дөгөргери-биле аппарат чыдар дөтпө-хураган дег,
 дугун кыргыыр дээн хойнуң үн үндүрбези дег, ол аксын ажыттаан.*

³³ *Ону дора көрүп, чөптүг шишкел кылбааннар.
 Ооң салгалының дугайында кым чугаалап шыдаарыл?
 Ону чер кырынга амылыг арттырбаан болгай.»*

³⁴ Дүжүмет Филипптен: «Айтып берип көрөм, медээчи мында кымның дугайында чугаалаан чоор: бодунуң дугайында бе азы өске кандыг-бир кижиге дугайында бе?» – деп айтырган.

³⁵ Филипп ынчан тайылбыр кылып, Бижилгениң ол черинден эгелээш, Иисус дугайында Буянның Медээни аңаа медеглей берген. ^{36–37} Чоруп-ла оргаш, олар сугга чедип келгеннер. Дүжүмет мынча дээн: «Көрөм, суг бо-дур. Мээң сугга суктуруп аарымга чүү шаптыктап турарыл?»ⁿ ³⁸ Ол чуузазын доктаадырын дужааган. Оон Филипп биле дүжүмет сугну сүзүп кире бээрге, Филипп ону сугже суккан. ³⁹ Олар сугдан үнүп кээрге, Дээрги-Чаяакчының Сүлдези Филиппти алгаш барган^o. Дүжүмет бодунуң оруун өөрүшкү-маннайлыг уламчылап чорупкан, а Филиппти оон соонда черле көрүп көрбээн. ⁴⁰ А Филипп Азот хоорайга чеде хона бергеш, оон Кесарияга чеде бергиге чедир, таварып эрткени бүгү хоорайларга Буянның Медээни суртаалдап чораан.

Савлды Бурганче ээлдиргени

9 ¹ Ол аразында Савл Дээрги Иисустуң өөреникчилеринге кыжанып, оларның амы-тынынга чедерин бар шаа-биле кызып турган. Ол Бурганның дээди *бараалгакчызынга чеде бергеш, ² Дамаскының *синагогаларына көргүзери-биле бижээн чагааларны дилеп алган. Иисустуң өөредиин эдерген улусту Савл Дамаскыдан тып алыр болза, оларны эр-херээжен деп ылгавайн, хүлүп-бектээш, Иерусалимче эккеп болур деп чөпшээрелди чагааларда берген болган.

³ Савл Дамаск хоорайже чоокшулап бар чыдырда, хенертен ону дээрден чырык хөмө чырыдыпкан. ⁴ Ол черге кээп ушкаш: «Савл! Савл! Мени чүге истеп-сүрүп тур сен?» – дээн үн дыңнап каан.

⁵ Ол: «Силер кым силер, Дээрги?» – дээн.

^{18:36-37} Өске бурунгу сөзүглелдерде «Филипп: „Сеткилиңер ханызындан бүзүрээр болзунарза, болдуна бээр“ – деп харыылаан. А дүжүмет мынча дээн: „Иисус Христос – Бурганның Оглу ылап дээринге бүзүрөп тур мен“» деп сөстөрни немээн.

^{18:39} Өске бурунгу сөзүглелдерде «Дээрги-Чаяакчының Сүлдези Филиппти алгаш барган» эвес, а «Ыдыктыг Сүлде дүжүметке бадып келген, а Филиппти Дээрги-Чаяакчының төлээзи алгаш барган» деп бижээн.

8:31 Рим. 10:14 **8:33** Иса. 53:7-8 **8:35** Лк. 24:27 **8:39** 4 Хаан. 2:16; Иез. 3:12; 8:3

8:40 Иис. 13:3 **9:1** Аж.-ч. 8:3 **9:1** Ин. 16:2 **9:3** Аж.-ч. 22:6-11; 26:12-18

Үн: «Мен – сээң истеп-сүрүп турарың Иисус-тур мен – деп харыылаан^р. – ⁶ А ам туруп келгеш, хоорайже чорувут. Аңаа баарыңга, сээң ам чүнү кылыр ужурлуунну улус чугаалап бээр».

⁷ Савл-биле кады чораан улус дылдары көжүп калган турган: олар үннү дыңнаарын дыңнааннар, ынчалза-даа кымны-даа көрбөөннөр. ⁸ Савл черден туруп келген, а карактарың ажыдыптарга, ол чүнү-даа көрбөс апарган бооптур. Ынчангаш ооң-биле кады чораан улус ону холундан четкеш, Дамаскыже апарганнар. ⁹ Ооң карактары үш хүн дургузунда согур хевээр турган, ынчан ол чүнү-даа ижип-чивээн.

¹⁰ Дамаскыга Иисуска бүзүрөөн Анания дээр кижиге турган. Дээрги-Чаяакчы аңаа *ажыдышкын кылып: «Анания!» – дээн.

Оозу: «Дээрги-Чаяакчы, мында мен!» – деп харыылаан.

¹¹ Дээрги-Чаяакчы аңаа мынча деп айыткан: «Бо дораан Дорт дээр кудумчуга бар, оон Иуданың бажыңыңдан Тарс хоорай чурттуг Савл дээр кижини айтыр, ол ам ында мөргүп турар-дыр. ¹² Савл Менден ажыдышкын алган: чедип келгеш, холдарың аңаа дээскеш, ооң карактарың экиртип бээр Анания дээр кижини көргөн».

¹³ Анания мынча деп харыылаан: «Дээрги-Чаяакчы, мен ол кижиге дугайында база Иерусалимде Сээң улузунга удур ооң кылганы эндерик бузуттуг үүлгедиглер дугайында хөй улустан дыңнаан мен. ¹⁴ А бээр кээрге, ол Сээң адыңга бүзүрээр бүгү улусту тудуп хоругдаар эргени Бурганның дээди бараалгакчызыңдан дилеп алгаш, чедип келген-дир».

¹⁵ Ынчаарга Дээрги-Чаяакчы аңаа: «Ынаар бар, чүгө дээрге ол кижиге – Мээң шилип алган чепсээм-дир. Ол Мээң адымны өске чоннарның, хааннарның болгаш израиль чоннун мурнунга медеглээр. ¹⁶ Мээң адым ужуң ооң ам кайы хире хилинчек көөрүн Бодум аңаа айтыр мен» – дээн.

¹⁷ Анания чорупкаш, ол бажыңче кире бергеш, Савлга холдарың дээскеш: «Дуңмам Савл! Бээр кел чоруңда, сенээ уткушкан Дээрги Иисус сээң карактарың катап көрө берзин дээш база *Ыдыктыг Сүлде сени бүргезин дээш, мени сенче чорудушту» – дээн. ¹⁸ Ол дораан Савлдың карактарыңдан балык казыры дег чүвө адырлып кээп дүшкөн соонда, ооң согуру эттине берген. Ол туруп келгеш, сугга суктуруп алган. ¹⁹ А ооң соонда Савл чөмөнөнип аарга, күжү катап эглип келген.

Савлдың Дамаскыга суртаалдааны

Савл Иисустуң өөреникчилери-биле кады Дамаскыга каш хонган. ²⁰ Ол синагогаларга Иисус дээрге Бурганның Оглу дээрзин дораан суртаалдап эгелээн. ²¹ Ону дыңнаан улус шупту кайгап: «Иерусалимге Иисуска бүзүрөөн улусту чок кылырын кызып турган кижиге ол эвес чүвө бе? Оларны тудуп хоругдааш, Бурганның дээди бараалгакчыларыңче аппаар дээш, ол бээр кел чораан эвес чүвө

Р9:5-6 Өске буруңгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «„Сени сүрген кымчыже бажың чайгаш, хей-ле бодунга хора чедирер сен“. Ол коргуп-сүргөп, мынча дээн: „Дээрги, чүнү кылырын дужаар силер?“ Дээрги-Чаяакчы аңаа мынчаар харыылаан...» деп сөстөрни немээн.

9:7 Дан. 10:7 **9:10** Аж.-ч. 22:12 **9:10** Э. д. 22:1 **9:11** Аж.-ч. 21:39; 22:3

9:15 Рим. 1:5; Гал. 1:15-16; 1 Тим. 2:7 **9:15** Иер. 1:4-5 **9:16** Аж.-ч. 20:23; 1 Фес. 3:3

9:17 Аж.-ч. 8:17; 19:6 **9:19** Гал. 1:17

бе?» – деп турганнар. ²² А Савлдың чугаазы улам күштүг, улам барымдаалыг болу берип, Иисус дээрге *Христос дээрзин ол шынзыдарга, Дамаскыда чурттаан иудейлер удурланыр аайын тыппайн турган.

²³ Элээн үр үе эрткенде, иудейлер ону өлүрер дээш, сүлчээ кылганнар. ²⁴ Ынчалза-даа Савл оларның ол сагыжын билип каан. Олар ону өлүрер дээш, дүн-хүн дивейн, хоорай хаалгазын кадаргаш турупканнар. ²⁵ А Савлдың өөреникчилери дүне када келгеш, ону аргаан хааржакка олурткаш, хоорай ханазының кырынче көдүргеш, ооң артынче бадырыпканнар.

Савл Иерусалимде

²⁶ Савл Иерусалимге келгеш, Иисустуң өөреникчилеринге каттыжып аарын оралдашкан. Ынчалза-даа олар шупту ооң өөреникчи апарганынга бүзүрөвейн, коргар болганнар. ²⁷ Варнава ынчан ону эдертип алгаш, *элчиннерге келгеш, Савлдың орукка чорааш, Дээрги-Чаяакчыны көргенин, Дээрги-Чаяакчының ооң-биле канчаар чугаалашканын база Иисустуң ады-биле ооң Дамаскыга кайы хире дидим суртаалдаанын оларга чугаалап берген. ²⁸ Савл олар-биле кады артып калгаш, Иерусалимни хостуг эргий кезип, Дээрги-Чаяакчының ады-биле дидим суртаалдап турган. ²⁹ Ол грек дылдыг иудейлер-биле чугаалажып тургаш, олар-биле маргыжыпкан, а олар ону өлүрер деп барганнар. ³⁰ Бүзүрөөннер ону билип кааш, Савлды Кесарияже апаргаш, оон Тарсче чорудупканнар.

³¹ Бүгү Иудеяга, Галилеяга база Самарияга христиан ниитилелге амыр-тайбын дүжүп, ол быжыгып олурган. Бүзүрөөн улус Дээрги-Чаяакчыны хүндүлөп, Оон коргуп чурттаар боорга база Ыдыктыг Сүлдө оларны сорук киирерге, өөреникчилернин саны көвүдөп кел-ле чыткан.

Пётрнуң Энейни экирткени

³² Хоорайларны эргий кезип чорааш, Пётр Лиддада чурттаан бүзүрөөн улуска душчуп чеде берген. ³³ Ол аңа мунчурап аарааш, сес чыл дургузунда дөжээнден турбайн чыткан Эней дээр кижини тып алган. ³⁴ Пётр ол кижиге: «Эней! Иисус Христос сени экиртир деп тур. Тургаш, дөжээң дүрүп ал» – дээн. Эней ол-ла дораан туруп келген. ³⁵ Лидда биле Шароннуң бүгү чурттаакчылары ооң экирээнин көргөш, Дээрги-Чаяакчыга бүзүрөй бергеннер.

Пётрнуң Тавифаны диргискени

³⁶ Иоппия хоорайга Иисустуң бир кыс өөреникчизи турган. Ооң адын Тавифа азы «Элик» дээр турган. Ол буянныг херектер кылып, ядыыларга хөй хайырлал берип чораан кижичүвө-дир. ³⁷ Ол хүннерде Тавифа аарааш, өлгөн болган. Ооң мага-бодун чуггаш, бажыңының кырыкы өрээлинче салып кааннар. ³⁸ А Лидда Иоппияның чоогунга турган, ынчангаш бүзүрөөннер Пётрнуң Лиддада келгенин

9:21 Гал. 1:13, 23 9:22 1 Тим. 1:12 9:22 Аж.-ч. 18:28 9:23 Аж.-ч. 20:3; 23:30

9:25 Ис. 2:15; 1 Хаан. 19:12; 2 Кор. 11:32-33

9:27 Аж.-ч. 4:36; 13:2; 15:36; Гал. 2:9; 1 Кор. 9:6 9:27 Гал. 1:18-19 9:29 Аж.-ч. 6:1

9:30 Аж.-ч. 11:25 9:34 Аж.-ч. 3:6 9:36 Ис. 19:46 9:36 Ин. 13:14; 1 Тим. 2:10; 5:10

дыннааш, олче ийи кижиге чорудупкаш: «Дораан биске кээп көрүңер!» – деп ээрежи дилээннер.

³⁹ Пётр дөгертингеш, олар-биле кады чорупкан. Ол чедип кээрге, ону кырында өрөөлчө кири бергеннер, а бүгү дулгуяк кадайлар ону үглөп келгеш, олар-биле кады турган үезинде Эликтин даарап берген хөйлөңнерин болгаш өске-даа хевин ы-сыылыг көргүзүп турганнар. ⁴⁰ Пётр оларның дөгөрезин өрөөлден үндүрүпкеш, дис кырынга олура дүшкеш, мөргүп эгелээн. Оон өлгөн кижиге эргилгеш: «Тавифа, туруп кел!» – дээн. Ол херээжен карактарын ажыдып келгеш, Пётрну көрүп кааш, ковайып келген. ⁴¹ Пётр олче холун сунгаш, тургузуп алган. Оон ол бүзүрөөннер болгаш дулгуяк кадайларны кый депкеш, Тавифа дириг дээрзин оларга көргүскен. ⁴² Ол болушкун бүгү Иоппияга билдингир апарган болгаш, хөй улус Дээрги-Чаякчыга бүзүрөй берген. ⁴³ А Пётр Иоппияга элээн хөй хүн чурттаан. Ол алгы-кеш эттээр Симоннун бажыңыга турган.

Корнилийге Бургандан келген *ажыдыышкын

10 ¹ Кесарияга Корнилий деп аттыг, рим шеригниң Италий дээр батальоннун чүс шериг баштыңчызы кижиге турган. ² Оон боду-даа, өг-бүлөзи-даа Бурганны аажок хүндүлээр, Аңа бердинген улус турган. Ол ядыыларга хөй хайырлал бээр, Бурганга үргүлчү *мөргүүр кижиге чүве-дир. ³ Бир-ле катап, хүн үнгенден бээр тоску шак үезинде, Бурган аңа ажыдыышкын кылган. Аңа чедип келгеш: «Корнилий!» – дээн *Бурганның төлээзин ол тода көрүп каан.

⁴ Корнилий корга берип, олче көрүңгеш: «Дээрги-Чаякчы, чүү ирги?» – дээн.

Бурганның төлээзи: «Мөргүлдөр болгаш ядыыларга хайырлалдарыңны Бурган бодап алган-дыр. ⁵ Ам Пётр деп адаткан Симонну эккээр кылдыр Иоппияже улустан айбылавыт. ⁶ Ол кижиге далай эриинде бажыңныг алгы-кеш эттекчизи Симон сугда турар-дыр»⁹ – деп харыылаан. ⁷ Корнилий-биле чугаалашкан Бурганның төлээзи чоруй баарга, ол бодунун ийи чалчазын болгаш бодунун чанынга турар хүлээлелиг, Бурганга бердинген бир шеригни кый деп алган. ⁸ Ол чүү болганын, чүве арттырбайн, чугаалааш, оларны Иоппияже чорудупкан.

Пётрга Бургандан келген ажыдыышкын

⁹ Даартагы хүннүн дүш үезинде, ол улус хоорайга чоокшулап кел чыдырда, Пётр бажың кырынче мөргүп үнө берген. ¹⁰ Ол аштааш, чеммениксей берген. Чем хайнып турар аразында, аңа Бургандан ажыдыышкын келген. ¹¹ Пётр аңгайтыр ажиттына берген дээрни база дөрт ужундан агаарга тудуп алгаш, черже бадырып олурар улуг пөске дөмей бир-ле чүвени көрүп каан. ¹² Ол пөсте янзы-бүрү дөрт даванныг-даа, соястаар-даа дириг амытаннар база азырал эвес куштар бар болган. ¹³ Оон бир-ле үн дыңналып, аңа: «Пётр, туруп келгеш, оларны дөгөргеш, чи» – дээн.

⁹10:6 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Сени база бүгү өг-бүлөнни камгалаар сөстөрни ол сенээ чугаалап бээр» деп сөстөрни немээн.

9:40 Мф. 9:25 9:40 Аж.-ч. 28:8; Иак. 5:16 9:41 Мк. 1:31; 5:41; 9:27; Аж.-ч. 3:7

10:2 Мф. 8:10; Лк. 7:4-5 10:3 Аж.-ч. 3:1 10:4 Аж.-ч. 8:26 10:4 Аж.-ч. 8:4

10:6 Аж.-ч. 9:43 10:9 Аж.-ч. 11:5-14

¹⁴ Ынчалза-даа Пётр: «Черле хоржок, Дээрги-Чаяакчы! – деп харыылаан. – Мен кажан-даа бужар, *арыг эвес чүве чип көрбээн мен».

¹⁵ Үн ынчан база катап чугаалааш, анаа мынча дээн: «Бурганның арыглап каан чүвезин арыг эвес дивейн чор». ¹⁶ Үш удаа ынчанган соонда, пөс катап дээрже көдүрлүп үнө берген.

¹⁷ Пётр Бургандан ол чүү уткалыг ажыдыышкын болганын аайын тыппайн турда, Корнилийниң айбылаан улузу Симоннун бажыңы кайдазын айтырып четкеш, хаалга чанынга доктаай бергеннер. ¹⁸ Олар: «Пётр деп аттыг Симон мында бар бе?» – деп ыыткыр айтырганнар.

¹⁹ Пётр Бургандан ажыдыышкын дугайында боданып турар аразында, *Ыдыктыг Сүлде анаа мынча дээн: «Симон, сени үш кижидилеп тур. ²⁰ Доп-дораан адаанче дүже бер. Олар биле иудейлерниң аразында кандыг-даа ылгал кылбайн, ол улус-биле кады чорувут, чүге дээрге оларны Мен чоруттум».

²¹ Пётр адаанче дүжүп келгеш, ол улуска: «Дилеп турар кижинер мен-дир мен. Кандыг херектиг келдиңер?» – дээн.

²² Олар мынча деп харыылаан: «Бисти Бурганга бердинген база Оон коргар, бүгү иудейлерниң хүндүлээри Корнилий дээр чүс шериг баштыңчызы кижиди чорутту. Анаа Бурганның ыдыктыг төлээзи силерни бодунун бажыңынче чалап алгаш, чугаа-сөзүңерни дыңнаарын дужааган-дыр». ²³ Пётр ынчан оларны бажыңче чалааш, аалчыларын ашкарып-чемгерген.

Пётр Корнилийниң бажыңында

Даартазында хүндүс Пётр дөгөртиңгеш, олар-биле кады чорупкан, Иоппийдан чамдык бүзүрөөннер база ону эдерип чорупканнар. ²⁴ Оон бир хүн эрткенде, олар Кесарияга чедип келгеннер. Корнилий төрелдерин болгаш чоок эш-өөрүн чыып алгаш, оларны манап турган. ²⁵ Пётр бажыңче кирип олурда, Корнилий ону угкааш, оон мурнунче кээп дүжүп, мөгөйгөн. ²⁶ Ынчалза-даа Пётр ону көдүргөш: «Турунар! Мен анаа кижидир мен» – дээн. ²⁷ Оон ол Корнилий-биле чугаалашпышаан, бажыңче кирип келгеш, ында хөй улус чыылганын көрүп каан.

²⁸ Пётр оларга мынча дээн: «Иудей кижиниң өске аймак-чон улузу-биле харылзажыры база оларның бажыңыга кирери хоруглуг дээрзин билер силер. Ынчалза-даа Бурган менээ „Кымны-даа бужар, арыг эвес деп болбас ужурулуг сен“ деп айыткан. ²⁹ Ынчангаш мени чалап, улус кээрге, удур чүве чугаалавайн, чедип келдим. Мени чүге келдирткениңерни ам айтырып көрейн».

³⁰ Корнилий мынча дээн: «Мен дөрт хүн бурунгаар, бо өйдө^f, бажыңымга мөргүп олурган мен, тоску шак үези турган чүве. Хенертен мээң мурнумга чайынналчак чырык хептиг кижиди көстүп келген. ³¹ Ол мынча дээн: „Корнилий, Бурган мөргүлүң дыңнаан-дыр база ядыыларга хайырлалдарың бодап турар-дыр. ³² Ынчангаш Пётр деп аттыг Симонну сүрдүрүп, Иоппияже улустан чорудувут. Ол далай эриинде бажыңныг алгы-кеш эттекчизи Симон сугда аалдап турар-дыр“^e. ³³ Мен ол дораан

^f10:30 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Бо өйдө» эвес, а «Бо өйгө чедир шээрленгеш» деп бижээн.

10:14 Лев. 11:2; Ы. х. к. 14:3; Иез. 4:14 10:15 Мк. 7:15-16; Рим. 14:14; 1 Тим. 4:4; Тит. 1:15

10:19 Аж.-ч. 8:29 10:22 Лк. 7:4-5 10:25 Дан. 2:46; Аж.-ч. 16:29

10:26 Ажыд. 19:10; 22:8-9 10:28 Ин. 4:9; 18:28

силерни сүрдүрүп, улус чорудуптум, чедип келгенинер кончуг эки-дир. Дээрги-Чаяакчының силерге: „Чугаала“ – деп дужааган бүгү чүвезин дыңнаар дээш, бис ам шупту мында, Бурганның мурнунда турарывыс бо-дур».

Пётрнун *Буянның Медээни суртаалдааны

³⁴ Пётр ынчан чыылган улуска чугаалап эгелээн: «Бурган улусту ылгай көрбес дээрзин ам-на билдим. ³⁵ Кандыг-даа чоннун иштинден Ону хүндүлээр база чөптүг чорукту барымдаалаар улус Оон сеткилинге кирер-дир. ³⁶ Бурганның израиль чонга чорудуп бергени медээ дугайында билир силер. Амыр-тайбың дугайында Буянның Медээзин Ол бүгүденин Дээргизи Иисус *Христостун аксы-биле медегледди. ³⁷ Иоанның суртаалдааны сугга суктуруушкун соонда, Галилеядан эгелээш, бүгү Иудеяга чүү болуп турганын билир силер. ³⁸ Бурган Назарет чурттуг Иисусту шилип алгаш, Ыдыктыг Сүлде биле күштү Аңаа хайырлаан. Бурган Иисус-биле кады болган, ынчангаш Иисус буянның херектер кылып, *эрликтин салдарынга алыскан улустун дөгerezин экиртип, чер болганга чоруп турган. ³⁹ Бис Иисустун иудейлер чуртунга база Иерусалимге кылып турган бүгү чүүлдеринин херечилери бис. Иудейлер Ону шаажылал ыяжынга кадай шаап өлүргөннер.

⁴⁰ Ынчалза-даа Бурган Иисусту үшкү хүнде катап диргискеш, Ону улуска көстү бээр кылыпкан. ⁴¹ Бүгү чон эвес, а бис, Бурганның баш удур шилип алган херечилери, Ону көрдүвүс. Ол катап дирлирге, Оон-биле кады аштанып-чемненип турдувус. ⁴² Ол биске улуска суртаалдаарын база дириглерни-даа, өлүглерни-даа шиитсин дээш, Бурганның салып кааны шииткекчи – Ол Боду дээрзин херечилээрин дужааган. ⁴³ Бүгү *медээчилер Оон дугайында херечилеп, Аңаа бүзүрэн кижги бүрүзүнүн бачыттарын Оон ады-биле өршээрин бадыткап турганнар».

⁴⁴ Пётр ону чугаалап турда-ла, оон суртаалын дыңнап турган бүгү улусче Ыдыктыг Сүлде бадып келген. ⁴⁵ Пётр-биле кады келген кыргыжап демдектеткен бүзүрэннер Бурганның Ыдыктыг Сүлдени *өске чоннар улузунга белек кылдыр бергенин көргөш, кайгап калганнар. ⁴⁶ Чүге дээрге олар дыңнаарга, демги улус билдинмес дылдарда чугаалажып, Бурганны алдаржыда берген чүве-дир.

Пётр ынчан мынча дээн: ⁴⁷ «Бо улус Ыдыктыг Сүлдени бис ышкаш алды чоп! Ындыг болганда, оларның *сугга суктурарын хоруп болур бе?» ⁴⁸ Пётр оларга Иисус Христостун ады-биле сугга суктурарын дужааган. Оон демги улус Пётрдан ам-даа каш хүн иштинде олар-биле артарын дилеп турганнар.

Пётрнун Иерусалимнин Бурганга бүзүрэннер ниитилелинге чугаазы

11 ¹ *Өске чоннар улузу база Бурганның медээзин хүлээп алганын *элчиннер болгаш Иудеяга бүзүрэн улус дыңнап каан. ² Ынчангаш, Пётр Иерусалимге чедип кээрге, чамдык кыргыжап демдектеткен бүзүрэннер ону буруудады берген.

10:34 Ы. х. к. 10:17; Рим. 2:11; 10:12 10:35 Иса. 64:5; Рим. 10:12 10:36 Иса. 52:7

10:37 Мк. 1:14 10:38 Мф. 3:16; Ин. 1:32-33 10:38 Мф. 4:24; Лк. 13:16

10:42 Ин. 5:22; Аж.-ч. 17:31; 1 Пет. 4:5; 2 Тим. 4:1 10:43 Лк. 24:27; Рим. 3:21 10:46 Мк. 16:17;

1 Кор. 12:10 10:47 Аж.-ч. 2:4 10:48 Аж.-ч. 2:38 11:2 Аж.-ч. 15:1; Гал. 2:12

³ Олар: «Сен кыргыжап демдететпээн улус бажыннары кирип, олар-биле кады чемнендин» – деп турганнар.

⁴ Пётр ынчан болган чүүлдү бирден бирээ чокка чугаалап эгелээн: ⁵ «Мен Иоппия хоорайга мөргүп олургаш, Бургандан *ажыдышкын алдым. Дөрт ужундан туткаш, дээрден бадырып олурар улуг пөске дөмей бир-ле чүве көрдүм. Ол чүве менээ чоокшулап кээрге, ⁶ ынаар бакылапкаш, азырал болгаш черлик дөрт даванныгдаа, соястаар-даа дириг амытаннарны, азырал эвес куштарны көрүп кагдым. ⁷ Оон менээ: „Пётр, туруп келгеш, оларны дөгөргөш, чи“ – дээн үн дыңнап кагдым. ⁸ Мен: „Черле хоржок, Дээрги-Чаяакчы! Мен кажан-даа бужар азы *арыг эвес чүве чип көрбээн мен“ – деп харыыладым. ⁹ Дээрден үн база катап чугаалады: „Бурганның арыглап каан чүвезин арыг эвес дивейн чор“. ¹⁰ Болган чүүл үш катап катаптады. Оон ол бүгү дээрже катап көдүрлүп үнө берди. ¹¹ Таптыг-ла ол өйдө бистиң аалдап турганывыс бажыңга Кесариядан менче чоруткан үш кижичедип келди. ¹² *Ыдыктыг Сүлдө менээ ол улус биле бистиң аравыста кандыг-даа ылгал кылбайн, олар-биле кады чоруурун айытты. Бо алды бүзүрөөн ха-дунмавыс база мени эдерип чорупту, оон бис Корнилийниң бажыңга чеде бердивис. ¹³ Ол биске бодунуң бажыңга *Бурганның төлээзин көргөнин чугаалады. Бурганның төлээзи анаа: „Пётр деп аттыг Симонну сүрдүрүп, Иоппияже улустан чорудувут. ¹⁴ Сени болгаш бүгү өг-бүлөнни камгалаар сөстөрүни ол сеңээ чугаалап бээр“ – дээн болду.

¹⁵ Мен чугаалап эгелээримге, Ыдыктыг Сүлдө, эгезинде бисче ышкаш, оларже база бадып келди. ¹⁶ Мен ынчан Дээрги Иисустун: „Иоанн улусту сугже суп турган, а Бурган силерни Ыдыктыг Сүлдеже сугар-дыр“ – дээнин сактып келдим. ¹⁷ Ынчангаш Дээрги Иисус *Христоска бүзүрөй бээривиске, биске бергени белээн Бурган өске чоннар улунга база берген болганда, Аңаа удурланыр хире чүү ындыг кижичи мен?»

¹⁸ Ону дыңнааш, олар оожургай берип, Бурганны алдаржыдып: «Өске чоннар улусу база мөңгө амыдыралды алзын дээш, Бурган оларга база бачыттарын миннип, Бодунче эглип кээр органы хайырлаан-дыр» – дижип турганнар.

Антиохияның христиан ниитилели

¹⁹ Стефан өлгөн соонда эгелээн истеп-сүрүүшкүннерден дескеш, тарай берген бүзүрөөннер Финикия, Кипр болгаш Антиохияга чеде бергеннер. Олар *Буянныг Медээни чүглө иудейлерге медеглеп чорааннар. ²⁰ Ындыг-даа болза, оларнын Кипрде болгаш Кирияяда чурттаан чамдыызы Антиохияга келгеш, Дээрги Иисус дугайында Буянныг Медээни өске чоннар улунга база медеглеп турганнар. ²¹ Дээрги-Чаяакчының күжү олар-биле кады болуп, дыка хөй улус бүзүрөөш, Дээрги-Чаяакчыже эгли берген.

²² Ол дугайында чугаа-соот Иерусалимниң христиан ниитилелинге дыңналырга, олар Антиохияже Варнаваны чорудупкан. ²³ Варнава ынаар четкеш, Бурганның ол улуска көргүскен *авыралын көргөш, аажок өөрүп, Дээрги-Чаяакчыга сеткилдин ханызындан бердинер база шынчы боор кылдыр оларны сорук кирип турган.

11:3 Лк. 15:2; Гал. 2:12 11:5 Аж.-ч. 10:9-32 11:9 Мк. 7:19; Аж.-ч. 10:15

11:12 Аж.-ч. 15:9 11:13 Аж.-ч. 8:26 11:15 Аж.-ч. 10:44 11:16 Аж.-ч. 1:5

11:17 Аж.-ч. 2:38 11:19 Аж.-ч. 8:1 11:22 Аж.-ч. 4:36; 9:27; 13:1

²⁴ Чүге дээрге ол болза Ыдыктыг Сүлдеге база бүзүрелге бүргеткен, буянныг кижиге чүве-дир. Дыка хөй улус Дээрги-Чаяакчыны эдерип, Аңаа бүзүрөй берген. ²⁵ Варнава оон Тарсче Савлды дилеп чорупкаш, ²⁶ ону тып алгаш, Антиохияга эккелген. Олар аңаа христиан ниитилелге бүдүн чыл дургузунда артып калгаш, дыка хөй улусту өөредип турганнар. Иисуска бүзүрөөн улусту эң баштай Антиохияга христианнар деп адай берген.

²⁷ Ол өйде Антиохияже Иерусалимден *Бурганның медээчилери чеде берген. ²⁸ Оларның бирээзи, Агав дээр кижиге, туруп келгеш, Сүлдеге башкарткаш, бүгү делегейге улуг аш болурун медеглээн (ол аш-чут Клавдий императорнун үезинде болган чүве-дир). ²⁹ Бүзүрөөн кижиге бүрүзү ынчан бодунун шыдаар шаа-биле Иудеяда ха-дуңмаларынче дузаламчы чорударын шиитпирлээн. ³⁰ Олар ынчалдыр кылгаш, чыып алган акшазын Варнава биле Савлды дамчыштыр Иудеяда христиан ниитилелдин удуртукчуларынче чорудупканнар.

Иаковту өлүргени, Пётрну тудуп хоругдааны

12 ¹ Барык ол өйде Ирод хаан^s христиан ниитилелдин чамдык улузун истеп-сүрүп эгелээн. ² Ол Иоанның акызы Иаковту хылыш-биле шанчып өлүрерин дужааган. ³ Иудейлерге ол чорук тааржырын көргөш, Пётрну база тудуп хоругдап алган (ынчан *Хаарган далганнар байырлалының хүннери турган чүве-дир). ⁴ Ирод Пётрну тудуп хоругдааш, ону кара-бажыңче кирип октааш, ээлчег бүрүзү дөрт кижилиг болур дөрт бөлүк шеригте ону ээлчежип кадарарын дужааган. Чүге дээрге Ирод *Хосталышкын байырлалының соонда ону шийдери-биле чон мурнунче үндүрүп кээр бодаан. ⁵ Пётрну кара-бажыңга суккаш, кадартып каан, а бүзүрөөннер Петр дээш Бурганга бар шаа-биле мөргүп турганнар.

Пётрну хостааны

⁶ Иродтун ону чон мурнунче үндүрүп кээр деп турганы хүннүн бүдүүзүндө дүне Пётр ийи илчирбе-биле демирледип алгаш, ийи шериг аразыңга удуп чыткан, а кара-бажыңның эжиин таңныылдар кадарып турган. ⁷ Хенертен Дээрги-Чаяакчының төлээзи чедип келгеш, кара-бажың иштин чайынналдыр чырыдыпкан. *Дээрниң төлээзи Пётрнун быктынче идип, ону оттурупкаш: «Дүрген тур» – дээрге, илчирбелер Пётрнун холдарындан кээп дүшкен. ⁸ Дээрниң төлээзи Пётрга: «Идик-хевиң кедип ал» – дээрге, ол кеттинип алган. Оон дээрниң төлээзи: «Каыттангыдан дуй эштипкеш, мээн соомдан чорувут» – дээн. ⁹ Дээрниң төлээзиниң кылып турар хамык чүүлү херек кырында болуп турарын билбейн, Пётр ону эдерип үнүп келген. «Дүш көргөн боор мен» деп, ол бодап чораан.

¹⁰ Бирги болгаш ийиги ээлчегниң таңныылдарының чаны-биле эрткеш, олар хоорайже үнер демир хаалгага чедип келгеннер. Хаалга боду-ла ажыгтына берген,

^s12:1 Ирод Агриппа бирги – Улуг Ирод хаанның оглунун оглу, бистиң эраның 41-44 чылдарында Иудея биле Самарияның хааны.

11:24 Аж.-ч. 6:5 11:25 Аж.-ч. 9:30 11:27 Аж.-ч. 13:1; 15:32 11:28 Аж.-ч. 21:10

11:28 Мф. 24:7 11:28 Аж.-ч. 18:2 12:2 Лк. 5:10 12:2 Мк. 10:39 12:3 Хост. 12:15

12:4 Лк. 22:33 12:5 2 Кор. 1:11; Эф. 6:18 12:7 Аж.-ч. 8:26 12:7 Аж.-ч. 16:26

12:10 Аж.-ч. 5:19; 16:26

а олар үнүп келгеш, бир кудумчу дургаар кылаштап чорупканда, дээрний төлээзи хенертен чоруй барган. ¹¹ Пётр миннип келгеш, мынча дээн: «Ам ылап шын билдим: Дээрги-Чаяакчы Бодунуң төлээзин чоруткаш, мени Иродтуң холундан база иудей чоннуң менээ онаар боор деп манап турганы шаажылалдан камгалаан-дыр».

¹² Пётр ону медереп билгеш, Марк деп ады база бар Иоанның авазы Марияның бажыңынче чорупкан. Аңаа хөй чон чыылгаш, мөргүп турган чүве-дир. ¹³ Пётр хаалганы соктаптарга, Рода дээр чалча кыс дыннаалап үне халаан. ¹⁴ Ол Пётрнуң үнүн танып кааш, өөрээниден хаалганы ажыдарын-даа уттупкаш, дедир хире халааш: «Пётр хаалга аксында тур!» – дээн.

¹⁵ Улус: «Сээн угааның анаа эвес-тир» – дээннер.

А ол: «Мээңии шын» – дээш турар болган.

Улус аңаа: «Ол болза ону карактаан дээрний төлээзи боор» – дээннер. ¹⁶ Ол аразында Пётр хаалганы соктап-ла турган. Хаалганы ажыдыпкан улус ону көрүп кааш, аажок кайгаан. ¹⁷ Оларже ыттаванар деп холу-биле айыткаш, Пётр Дээрги-Чаяакчының кара-бажыңдан ону канчаар үндүргенин чугаалааш: «Ол дугайында Иаковка база өске-даа бүзүрөөн улуска дыннадыңар» – дээн. Оон ол өске черже чоруй барган.

¹⁸ Хүн үнүп кээрге, шериглер аразыңга улуг хөлзээзин үнген: кым-даа Пётр-биле чүү болганын билбес болган. ¹⁹ Ирод ону дилеп эгелээш, тып чадаан болгаш таңныылдарны байысаагаш, оларны шаажылаарын дужааган. Оон соонда Ирод Иудеядан Кесарияже чорупкаш, аңаа артып калган.

Иродтуң өлгени

²⁰ Ол үеде Ирод Тир биле Сидоннуң чурттакчыларыңга аажок килеңнээн турган. А олар хаанның кол чалчазы болур Власт дээр кижини бодунуң талазынче элзедип алгаш, чаңгыс эп-сеткил-биле хаанга чеде бергеш, эптежип алырын дилээннер, чүге дээрге оларның чуртун аыш-чем-биле Иродтуң чурту хандырып турган чүве-дир. ²¹ Ужуражыр кылдыр доктааткан хүнде Ирод хаан хевин кеткеш, дүжүлгезинге саадапкаш, чыылган чонга чугаа чугаалаан. ²² А чон: «Ол дээрге кижиниң эвес, а Бурганның үнү-дүр!» – деп алгыржып эгелээн. ²³ Ирод Бурганны алдаржытпайн барган, ынчангаш Дээрги-Чаяакчының төлээзи ол дораан ону чылча берипкен. Ол курттарга диригге-ле чиртип, өлүп калган.

²⁴ А Бурганның медээзи улам күш кирип, нептереп турган. ²⁵ Варнава биле Савл оларга онааган даалганы күүсеткеш, Марк деп өске ады база бар Иоанны эдертип алгаш, Иерусалимче эеп келгеннер[†].

[†]12:25 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Иерусалимче эеп келгеннер» эвес, а «Иерусалимден Антиохияже эеп келгеннер» деп бижээн.

12:11 Ыд. ыр. 33:7; 90:11; 2 Кор. 1:10 12:12 Аж.-ч. 13:5; 15:37; 1 Пет. 5:13; Кол. 4:10; 2 Тим. 4:11; Флм. 1:24 12:15 Мф. 18:10-11; Евр. 1:14

12:17 Аж.-ч. 15:13; 21:18; Иак. 1:1; Гал. 1:19; 2:9 12:23 Дан. 5:23; Ажыд. 16:9 12:23 2 Хаан. 24:16; 4 Хаан. 19:35 12:24 Аж.-ч. 6:7; 19:20 12:25 Аж.-ч. 11:29-30 12:25 Аж.-ч. 12:12

Варнава биле Савлдың бараан болушкуну

13¹ Антиохияның христиан ниитилелинге *Бурганның медээчилери болгаш башкылар: Варнава, Нигер деп өске ады база бар Симеон, Киринае чурттуг Луций, Ирод чагырыкчы-биле кады кижизиттирип өскен Манаил болгаш Савл олар турганнар. ² Олар Дээрги-Чаяакчыга бараан болуп база шээрленип турда, *Ыдыктыг Сүлде мынча дээн: «Варнава биле Савлды менээ аңгылап беринер, Мээң оларны кылзын деп айытканым ажыл-херээнче барзыннар». ³ Медээчилер болгаш башкылар ынчан шээрленип, мөргүп алгаш, Варнава биле Савлга холдарын дээскеш, оларны чорудупканнар.

Кипрге сургаал

⁴ Ыдыктыг Сүлдениң айбылап чорутканы ийи *элчин Селевкияже бада бергеш, оортан Кипр ортулукче эжиндирип чорупканнар. ⁵ Олар Саламин хоорайга келгеш, аңаа иудей *синагогаларга Бурганның медээзин суртаалдааннар. Иоанн Марк база олар-биле кады чоруп, дузалап турган.

⁶ Олар ортулукту өттүр эрткеш, Паф хоорайга келгеннер. Аңаа оларга каран көрнүр еврей, меге медээчи Вариисус таваржы берген. ⁷ Ол Римден томуйлаан ортулук чагырыкчызы Сергей Павелдиң чоок кижизи турган. Чагырыкчы угаанныг кижиге болган. Ол Бурганның медээзин дыңнаксааш, Варнава биле Савлды келдиртип алган. ⁸ Ынчалза-даа Элима^ч (ол атты очулдуарга, «Каран көрнүр кижиге» дээн уткалыг) дээрги чагырыкчыны бүзүрелден астыктырар дээш кызып турган. ⁹ Савл (ооң Павел деп ады база бар турган) ынчан Ыдыктыг Сүлдеге бүргедипкеш, ол Элимаже топтап көргеш, мынча дээн: ¹⁰ «Эй, кара сагыжы, бузуду бажын ашкан хей, *эрликтиң оглу, бүгү-ле буянның чоруктуң дайзыны! Дээрги-Чаяакчының шын оруктарындан улусту астыктырарын черле соксавас сен бе? ¹¹ Дыңнап көр, Дээрги-Чаяакчының холу сенче көдүрүлген-дир, ам согурара бергеш, элээн үеде хүн чырыы көрбес сен». Ол дораан дүмбей караңгы Элиманы хөмө аптарга, ол оруун баштап бээр кижиге дилеп, ыңай-бээр кылаштап эгелээн. ¹² Болган чүүлдү көргеш, Дээрги-Чаяакчының өөредиин кайгап-хараан чагырыкчы бүзүрөй берген.

Павел биле Варнава *Асияда

¹³ Павел болгаш ону эдирген улус Пафтан эжиндирип чоруткаш, Памфилиянын черинге эрикче дүшкеш, Пергия хоорайга келгеннер. Аңаа Иоанн олар-биле чарылгаш, Иерусалимче чана берген. ¹⁴ А олар Пергиядан оруун уламчылап үнгеш, Писидияда Антиохия хоорайга чедип келгеш, *амыр-дыш хүнүнде синагогаже кирип, аңаа олуруп алганнар. ¹⁵ *Моисейниң *хоойлузу болгаш медээчилерниң номнарындан номчулгалар кылган соонда, синагога даргалары оларга мындыг сөс

^ч13:8 Элима – 6-гы шүлүкте Вариисус (арамей дылда «Иисустун оглу» дээни ол) деп адап турар ол-ла кижиге.

13:1 Аж.-ч. 11:27 13:1 Аж.-ч. 4:36; 11:22 13:1 Лк. 3:1 13:2 Лк. 2:37

13:2 Рим. 1:1; Гал. 1:15 13:5 Аж.-ч. 12:12; 15:37; Кол. 4:10 13:6 Мф. 7:15

13:9 Аж.-ч. 4:8; 6:10 13:13 Аж.-ч. 15:38 13:15 Лк. 8:41; Аж.-ч. 18:8

дамчыткан: «Ха-дунма, силерде чонну быжыктырар медээ бар болза, чугаалап көрүңер».

¹⁶ Павел ынчан туруп келгеш, чүве чугаалаар дээнин холу-биле айыткаш, мынча дээн: «Израиль чон база Бурганга мөгеер өске улус, мени дыңнаңар! ¹⁷ Бо израиль чоннуң Бурганы бистиң өгбелеривисти шилип алган. Бистиң чонувус Египетке чурттап турда, Бурган оларны өсгүрүп-көвүдеткеш, Бодунуң холунуң күжү-биле ол чурттан үндүрө берген. ¹⁸ Дөргөн хире чыл дургузунда Ол ээн кургаг ховуга оларны шыдажып келген^v. ¹⁹⁻²⁰ Бурган *Ханаанга чеди аңгы өске чонну хыдып каапкаш, оларның черин израиль чонга 450 чыл иштинде өнчү кылдыр берип каан. Ооң соонда Самуил медээчиниң үезинге чедир Бурган оларга баштыңчылар берип келген^w. ²¹ Ооң соонда чон бодунга хаандан бээрин дилээрге, Бурган оларга Вениаминниң аймаандан үнгөн Кистиң оглу Саулду берген. Саул дөргөн чыл чагырган. ²² Оон Бурган ону дүжүлгеден дүжүргөш, оларга хаан кылдыр *Давидти берген. Ол дугайында Бурган: „*Мээң сеткилимге кирер кижини – Иессейниң оглу Давидти тып алдым. Ол Мээң күзел-соруумну күүседир*“ – деп херечилээн. ²³ А Бурган, Бодунуң азааны дег, Израильге Давидтиң салгалындан Камгалакчы Иисусту хайырлаан.

²⁴ Иисустуң чедип кээриниң бетинде, Иоанн бүгү израиль чонга бачыттарын миннип, Бурганче ээлгениниң бадыткалы кылдыр оларның *сугга суктурар ужурлуун суртаалдап турган. ²⁵ Бодунга даандырган ажыл-херекти төндүрүп тура, Иоанн мынча дээн: „Силер мени кым деп бодап тур силер? Чок, манап турар Кижинер эвес-тир мен. Ол мээң соомда кээр, а мен Ооң идииниң шидишкенин безин чежеринге төлөп чок мен“.

²⁶ Ха-дунма, *Авраамның салгакчылары база силерниң араңарда Бурганга мөгеер өске улус! Бисче камгалалдың бо медээзин чоруткан-дыр! ²⁷ Иерусалимниң чурттакчылары болгаш оларның даргалары Иисусту танывайн барган. Олар Ону шииткеш, амыр-дыш хүнү кээрге-ле, номчуп турар медээчилерниң номнарында сөстөрни ыңдыг язылыг боттандырганы ол. ²⁸ Ону өлүмгө шиитки дег, кандыгдаа буруу Оон тыппаан-даа болза, олар Пилаттан Ону өлүрерин дилеп турганнар. ²⁹ Оон дугайында Бижилгеде баш бурунгаар чугаалаан бүгү чүвени боттандырган соонда, олар Иисусту шаажылап ыажындан дүжүргөш, чевег-куйга салып кааннар. ³⁰ Ынчалза-даа Бурган Ону өлүглер аразындан катап диргизиптерге, ³¹ ол бүгүнүң мурнунда Ооң-биле кады Галилеядан Иерусалимге келген улуска Иисус хэй хүннер дургузунда чедип кээп турган. Ам олар – израиль чоннуң мурнунга Оон херечилери-дир.

^v13:18 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Шыдажып келген» эвес, а «Сагыш човап келген» деп бижээн.

^w13:19-20 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Ооң соонда Самуил медээчиниң үезинге чедир Бурган оларга 450 чыл дургузунда баштыңчылар берип келген» деп бижээн.

13:17 Хост. 1:7; 12:51 13:18 Хост. 16:35; Ыд. ыр. 94:10 13:18 Ы. х. к. 9:7

13:19-20 Ы. х. к. 7:1 13:19-20 Ис. 14:1 13:19-20 Башт. 2:16; 3:9; 1 Хаан. 12:11

13:21 1 Хаан. 8:5 13:21 1 Хаан. 9:1; 10:1; 13:1 13:22 1 Хаан. 15:23

13:22 1 Хаан. 13:14; Ыд. ыр. 88:20-21; Иса. 44:28 13:24 Лк. 3:3

13:25 Лк. 3:16; Ин. 1:20, 27 13:27 Аж.-ч. 3:17 13:27 Лк. 24:26-27 13:28 Лк. 23:23

13:29 Лк. 23:53 13:30 Лк. 24:6 13:31 Аж.-ч. 1:3 13:31 Лк. 24:48

³²⁻³³ Бурган бистин өгбелеривиске берген аазаашкынын оларның ажы-төлү болур биске, Иисусту катап диргискеш, күүсеткен деп турар *Буянынг Медээни силерге медеглээнвис бо. Ол дугайында ийиги *Ыдыктыг ырда мынчаар бижээн: „*Сен – Мээң Оглум сен, Мен бөгүн Сээң Адаң апардым!*“ ³⁴ Ооң мага-боду кажанда иривезин дээш, Иисусту өлүглер аразындан катап диргискенинин дугайында Бурган мынчаар чугаалаан: „*Мен силерге Давидке аазааным ыдыктыг база ынаныштыг ачы-буянымны бээр мен*“. ³⁵ Өске Ыдыктыг ырда Ол мынча дээн: „*Сеңээ бердинген Чалчаңның ирий бээрин болдурбас сен*“.

³⁶ Давид бодунуң үезинде Бурганның күзөл-соруун чогуруп, бараан болуп турган, оон мөчээн. Ону ооң өгбелери-биле кады хөөржүдүп каан, ооң мага-боду ирий берген. ³⁷ А Бурганның катап диргискен Кижизи ириешкинден чайлаан! ³⁸ Ынчангаш, ха-дунма, бачыттарыңарны өршээрин Иисус *Христосту дамчыштыр медеглээнин билип ап көрүңер. ³⁹ Бүзүрөөн кижиге бүрүзү Моисейнин хоойлузун ёзугаар агартынып шыдавазынар бүгү чүве дээш, Иисус Христостун ачызында агартышкын алыр. ⁴⁰⁻⁴¹ Медээчилерниң:

„Шоодукчулар, кичээниңер! Кайгап-хараңар база өлүп чиде бериңер.

Чүгө дээрге улустан дыңнааш-даа, бүзүрөвейин баар чүүлүңерни чурттап чоруур үеңерде бүдүрер мен“

– деп чугаазын ёзугаар болур бүгү чүве силер-биле болу бээринден кичээниңер!»

⁴² Павел биле Варнава синагогадан чоруп турда, дараазында амыр-дыш хүнүндө база-ла ол дугайында чугаалап бээрин улус^x олардан дилээн. ⁴³ Чыыш тараан соонда, хөй иудейлер база Бурганга мөгөөр *прозелиттер Павел биле Варнаваны эдерип чорупканнар. А олар улус-биле чугаалажып, Бурганның *авыралынга артып каарын оларга бүзүредип турганнар.

⁴⁴ Дараазында амыр-дыш хүнүндө Дээрги-Чаяакчының медээзин дыңнаар дээш, барык бүдүн хоорай чыгып келген. ⁴⁵ Ынча хөй чон көргөш, иудейлерниң ишти ирип, Павелдин чугаалап турар чүвезинге удурланып, ону бак сөглөй бергеннер. ⁴⁶ Павел биле Варнава ынчан дидими-биле мынча дээн: «Бурганның медээзин бир дугаар ээлчегде силерге суртаалдаар ужурлуг бис. Ынчалза-даа силер ону хүлээп көрбөй баргаш, боттарыңарны мөңгө амыдыралга төлөп чок кылып турар болганыңарда, ам ол медээни өске чоннар улузунга медеглээр бис. ⁴⁷ Чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчының биске берген айтышкыны ындыг-дыр:

*„Камгалалым чер-делегейниң ужу-кыдыыңга четсин дээш,
Мен Сени бүгү чоннарга чырык кылып кагдым*“».

^x13:42 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Улус» эвес, а «Өске чоннар улузу» деп бижээн.

13:32-33 Ыд. ыр. 2:7; Евр. 1:5; 5:5 13:34 Рим. 6:9 13:34 Иса. 55:3

13:35 Ыд. ыр. 15:10; Аж.-ч. 2:27 13:36 3 Хаан. 2:10; Аж.-ч. 2:29

13:38 Мф. 1:21; 1 Ин. 2:12 13:39 Рим. 3:20; Гал. 2:16; 3:11 13:39 Иса. 53:11; Рим. 3:28

13:40-41 Авв. 1:5 13:43 Аж.-ч. 2:11; 6:5 13:45 Аж.-ч. 5:17 13:46 Аж.-ч. 4:30; Эф. 6:19

13:46 Мф. 10:11; 22:8; Ажыл. 3:4 13:46 Мк. 12:9; Аж.-ч. 18:6 13:47 Иса. 49:6; Аж.-ч. 26:23

⁴⁸ Ону дыннааш, өске чоннар улузу өөрүп-байырлап, Дээрги-Чаяакчынын медээни алдаржыдып турганнар. Мөңгө амыдыралга баш бурунгаар шилиттинген бүгү улус бүзүрөй берген. ⁴⁹ Дээрги-Чаяакчынын медээси ол черни бир кылдыр нептерээн. ⁵⁰ Ындыг-даа болза, иудей чүдүлгө хүлээп алган алдар-хүндүлүг херэеженнер болгаш хоорай даргалары иудейлерге күткүттүрөш, Павел биле Варнаваны истеп-сүрүп эгелээш, оларны ол черден үндүр ойлалдышканнар. ⁵¹ Элчиннер ынчан ол улуска удур херечилел кылдыр буттарының довураан кактапкаш, Икония хоорайже чоруй барганнар. ⁵² А бүзүрөөннер өөрүшкүгө база Ыдыктыг Сүлдөгө бүргөткөн турганнар.

Павел биле Варнава Иконияда

14 ¹ Иконияга Павел биле Варнава, өске черлерге кылып турганы дег, иудей *синагогаже киргеш, барымдаалы кончуг кылдыр суртаалдаарга, дыка хөй иудейлер база *өске чоннар улузу бүзүрөй бергеннер. ² Ындыг-даа болза, бүзүрөвейн барган иудейлер өске чоннар улузунга христианнарны бактап, нүгүлдээш, оларга удур ыдалапканнар. ³ Павел биле Варнава аңаа элээн үр үеде артып калгаш, Бодунуң *авыралын херечилеп, *элчиннерниң холу-биле кайгамчык демдектер кылып турган Дээрги-Чаяакчының дугайында дидими-биле медеглеп келгеннер. ⁴ Хоорайның чурттакчылары ийи үстү берген: чамдыызы иудейлерни, а өскелери элчиннерни деткээн. ⁵ Өске чоннар улузу болгаш иудейлер буттарының даргалары-биле кады элчиннерге удур сүлчээлежи, оларга хора чедирер деп база оларны даш-биле соккулап каар деп барганнар. ⁶ А элчиннер ону билип кааш, Ликаонияның Листра биле Дервия деп хоорайларынче база оларның чоок-кавызынче дезип чоруй барганнар. ⁷ Олар аңаа *Буянын Медээни нептередирин уламчылааннар.

Павел биле Варнава Листрада

⁸ Листра хоорайга төрүмелинден бертик, кажан-даа кылаштап көрбөөн, буттары бастынмас кижиге турган. ⁹ Павел улусту өөредип турда, ол кижиге экирип болгу дег бүзүрөл барын көрүп каан. ¹⁰ Павел ыткыр үн-биле: «Саң дорт туруп кел!»^у – дээн. Бертик кижиге тура халааш, кылаштап эгелээн.

¹¹ Улус Павелдиң чүнү кылганын көрүп кааш, ликаон дылга: «Кижиге хевирлиг апарган бурганнар бисче бадып келди!» – деп алгыржып эгелээн. ¹² Олар Варнаваны Зевс деп, а хөй нуруузуңда чугааланып турган Павелди Гермес^з деп адап алганнар. ¹³ Хоорай даштында Зевс *бурганның өргээзи бар чүве-дир. Ооң *бараалгакчызы

^у14:10 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Дээрги Иисус Христостуң ады-биле сенээ чугаалап тур мен» деп сөстөрни немээн.

^з14:12 Зевс – бурунгу грек шажын-чүдүлгөдө кол бурган. Гермес – айбычы бурган.

13:50 1 Фес. 2:15 13:51 Мф. 10:14; Мк. 6:11; Лк. 9:5 13:52 Аж.-ч. 2:4; 4:31

14:1 Аж.-ч. 13:5 14:3 Аж.-ч. 4:30; Эф. 6:19 14:4 Мф. 10:34; Лк. 12:51 14:6 Мф. 10:23

14:8 Аж.-ч. 3:2 14:9 Мф. 9:2 14:10 Иса. 35:6; Аж.-ч. 3:8 14:11 Аж.-ч. 28:6

хоорай хаалгазынга бугалар биле өрээн дүрүг чечектер эккелгеш, чон-биле кады элчиннерге өргүл кылып деп барган.

¹⁴ Варнава биле Павел ону дыннап кааш, муңгараанындан идик-хевин ора соп каапкаш, чон аразынче кире халааш: ¹⁵ «Улус-чон! Бо канчап бардынар? Силер-биле демей кижилер-дир бис! Силерге Буянның Медээ медеглеп келдивис. Бо хоозун *дүрзү-бурганнарны каапкаш, дээрниц, черниц, далайның база оларда бар бүгү чүвениң Чаяакчызы, дириг Бурганче эглиринерни күзеп тур бис. ¹⁶ Эрткен үе-шагда Бурган чон бүрүзүнге бодунуң оруу-биле чоруурун чөпшээрээн. ¹⁷ Ынчалза-даа буянның үүлезин кылып, Бодунуң дугайында үргүлчү херечилеп келген. Ол силерге дээрдэн чаъсты болгаш дүжүткүр өйде дүжүтгү берип, а ол ышкаш аш-чемни силерге хайырлап база чүрекеринерни өөрүшкү-биле долдуруп келген» – деп алгыржы бергеннер. ¹⁸ Олар ындыг сөстөр-биле безин чонну оларга өргүл кылырындан арай боорда доктаатканнар^а.

¹⁹ Ынчалза-даа Писидияда Антиохия болгаш Икониядан иудейлер келгеш, чонну элчиннерге удур кылдыр чайгылдырыпканнар^б. Түңнелинде олар Павелче халдай бергеш, ону даш-биле соп эгелээннер. Оон ону өлгөн деп бодааш, хоорайдан үндүр сөөртүп каапканнар. ²⁰ А кажан Антиохияда бүзүрөөннер ооң чанынга чыгып кээрге, ол туруп келгеш, дедир хоорайже чоруй барган. А даартазында хүндүс ол Варнава-биле кады Дервияже чорупкан.

Элчиннерниц Сирияда Антиохияже ээп келгени

²¹ Олар Буянның Медээни Дервияга суртаалдааш, хөй өөреникчилерлиг апарганнар. А оон Листра, Икония база Писидияда Антиохияже ээп келгеннер. ²² Аңаа олар өөреникчилерин быжыктырып, бүзүрели чайгылыш чок болур кылдыр сорук кирип: «Бис Бурганның Чагыргазынче кирерде, хөй хилинчекти көрүп эртер ужурлуг бис» – деп турганнар. ²³ Павел биле Варнава чаа христиан ниитилел бүрүзүнге удуртукчулар томуйлааш, мөргүп, шээрленген соонда, Дээрги-Чаяакчыга бүзүрөөн улусту Ооң авыралынга хүлээдип бергеннер.

²⁴ Элчиннер оон чоруткаш, Писидияны таварып эрткеш, Памфилияга келгеннер. ²⁵ Оон Пергияга суртаалдап дооскаш, Агталия хоорайже бада бергеннер. ²⁶ А оон боттарының ам эчизинге чедирип кааны ажыл-чорудулгазын кылып дээш, Бурганның авыралы-биле оортан айбылаттырганы хоорай – Сирияда Антиохияже эжиндирип чорупканнар. ²⁷ Олар дедир ээп келгеш, христиан ниитилелин чыгаш, Бурганның оларны дамчыштыр кылган бүгү ажыл-херээнин дугайында база Оон

^а**14:18** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Болгаш бажыңнарынче чана бээр кылдыр бүзүредип алганнар» деп сөстөрни немээн.

^б**14:19** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Элчиннер дидими-биле суртаалдап турда, „Оларның чугаазында шын чүве чок, шуптузу меге-дир“ деп тургаш, чонну оларны каапкаш баар кылдыр бүзүредип алганнар» деп сөстөрни немээн.

14:13 Дан. 2:46 **14:14** Сан. 14:6; Мк. 14:63 **14:15** Хост. 20:11 **14:15** 1 Фес. 1:9

14:16 Мих. 4:5 **14:17** Лев. 26:4; Мф. 5:45 **14:17** Ыд. ыр. 103:15 **14:19** 2 Кор. 11:25

14:22 Кол. 1:23 **14:22** Ин. 15:20; 1 Пет. 2:21; 5:9; 1 Фес. 3:3; 2 Тим. 3:12

14:23 Аж.-ч. 13:2 **14:23** Аж.-ч. 20:32 **14:26** Аж.-ч. 13:3

өске чоннар улузунга бүзүрелдин оруун канчаар изээнин чугаалап бергеннер.²⁸ Оон олар Иисуска бүзүрөөн улус-биле кады аңаа элээн үе дургузунда турганнар.

Иерусалимге чыыш

15¹ Антиохияга Иудеядан бир-ле улус келгеш, бүзүрөөннерни өөредип эгелээн: «*Моисейниң ёзу-чаңчылын ёзугаар кыртыжап демдектеттирбес болзунарза, камгалал ап шыдавас силер». ² Павел биле Варнава ол улус-биле чөпшээрешпээннер, ынчангаш кончуг изиг маргылдаа үнген. Бүзүрөөн улус ынчан ол айтырыгны *элчиннер-биле база христиан ниитилелдин удуртукчулары-биле чугаалашсыннар дээш, Павел биле Варнаваны база бүзүрөөннерниң чамдызын Иерусалимче чорудупкан. ³ Олар христиан ниитилелдин даалгазы-биле Финикия болгаш Самарияны таварты эртип бар чыткаш, *өске чоннар улузу Бурганче эглип турарын чугаалаарга, ол черлерде чурттаан бүгү ха-дунманың өөрүүрү аттыг болган. ⁴ Иерусалимге кээрге, оларны христиан ниитилел, элчиннер база удуртукчулар эвилең-ээлдек хүлээп алган. Павел биле Варнава Бурганның оларны дамчыштыр кылган бүгү чүвезин^c чугаалап бергеннер. ⁵ *Фарисейлер бөлүүнге хамааржыр чамдык бүзүрөөн улус туруп келгеш, мынча дээннер: «Өске чоннар улузу ам кыртыжап демдектеттирер ужурлуг, ол ышкаш Моисейниң *хоойлузун сагырынын олардан негээр херек».

⁶ Элчиннер болгаш удуртукчулар ол айтырыгны чугаалажыр дээш чыгылып келгеннер. ⁷ Үр чугаалажышкыннар соонда, Пётр туруп келгеш, мынча дээн: «Ха-дунма, өске чоннар улузу *Буянын Медээни мээң суртаалымдан дыңнааш, бүзүрөй берзиннер дээш, Бурган бистиң аравыстан эң эгезинде-ле мени шилип алганын билир силер. ⁸ Бурган кижилерниң чүректерин билир болгай, өске чоннар улузунга база *Ыдыктыг Сүлдени, биске хайырлааны дег, хайырлааш, оларны хүлээп көргенин Ол көргүстү. ⁹ Бурган олар-биле бистиң аравыста кандыг-даа ылгал кылбайн турар, харын оларның чүректерин арыглап алган-дыр, чүге дээрге олар бүзүрөй берген-дир. ¹⁰ Ынчаарга бистиң-даа, өгбелеривистиң-даа уур харык чок болганы үүрге-чүүктү бүзүрөөннерниң оорга-мойнунче чүдүргеш, Бурганны чүге шенеп турар силер? ¹¹ Ынчалза-даа бис база олар ышкаш, Дээрги Иисустун *авыралын дамчыштыр камгалал алырывыска бүзүрээр бис».

¹² Бүгү чыыш быт-шимээн чок барып, өске чоннар улузунун аразына Варнава биле Павелди дамчыштыр Бурганның кылганы кайгамчык демдектер дугайында ол ийиниң чугаазын дыңнай бергеннер.

Иаковтун чугаазы

¹³ Олар чугаазын доозуптарга, Иаков чугаалап эгелээн: «Ха-дунма, мени дыңнаңар! ¹⁴ Бурган эң баштай өске чоннар улузунче ээ көрүп, Бодунуң адын хүндүлээр кылдыр, оларның аразындан улусту шилип алганын Симон Пётр биске

^c**15:4** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Бүгү чүвезин» деп сөстөргө «База Оон бүзүрелдин эжин өске чоннар улузунга канчаар ажыдып бергенин» деп сөстөрни немээн.

15:1 Лев. 12:3 **15:2** Гал. 5:2 **15:7** Аж.-ч. 10:20 **15:8** 3 Хаан. 8:39; 1 Чыл. 28:9; 2 Чыл. 6:30; Аж.-ч. 1:24 **15:8** Аж.-ч. 10:44, 47 **15:9** Аж.-ч. 11:12 **15:9** Ыд. ыр. 50:12
15:10 Гал. 5:1 **15:11** Эф. 2:8; Тит. 2:11; 3:7 **15:13** Аж.-ч. 12:17; Иак. 1:1; Гал. 1:19; 2:9

чугаалады. ¹⁵ Ол дугайында *медээчилерниң бижээн сөстери база ооң-биле дүгжүп турар-дыр:

¹⁶ „Оон Мен ээп келгеш, Давидтиң|Давид буступ дүшкен чадырын катап тургузар мен.

Мен ону бузундулардан чыып тургускаш, эде тудуп, чаартып мен.

¹⁷⁻¹⁸ Ынчан кижиги төрөлгөтөн артынчызы – Мээң адымны эдилээн бүгү өске чоннар

Дээрги-Чаяакчыже чүткүп эгелээр.

Ол бүгүнү шаг-шаандан бээр билдингир кылып каан Дээрги-Чаяакчы ынча деп турар-дыр“.

¹⁹ Ынчангаш Бурганче эглирин күзээн өске чоннар улузунга шаптык катпас ужурлуг бис деп санап тур мен. ²⁰ Харын-даа оларга *дүрзү-бурганга *өргээн аыш-чем чииринден, самыыраарындан, бооп өлүрген дириг амытаннар эьдинден база хандан ойталаар дугайында чагаа бижиир ужурлуг бис^d. ²¹ Чүгө дээрге Моисейниң хоойлузун хоорай бүрүзүнге суртаалдаар база *амыр-дыш хүнүнде-ле *синагогаларга номчуур улус шагдан бээр бар болгай».

Элчиннер болгаш удуртукчуларның чагаазы

²² Элчиннер болгаш христиан ниитилелдиң удуртукчулары бүгү ниитилел-биле кады боттарының аразындан каш кижиги шилээш, оларны Павел биле Варнавага кошкаш, Антиохияже чорударын шиитпирлээннер. Олар бүзүрөөн улус аразында удуртукчулар болур Варсава деп ады база бар Иуда биле Силаны шилип алганнар.

²³ Олар-биле кады мындыг уткалыг чагаа чорутканнар:

«Антиохия, Сирия болгаш Киликияда турар өске чоннар уктуг бүзүрөөн ха-дуңмавыс силерге элчиннерден болгаш христиан ниитилелдиң удуртукчуларындан изиг байыр! ²⁴ Бистен адырлып чоруй барган чамдык улус бистен

кандыг-даа даалга албайн, боттарының чугаазы-биле^e силерни дүвүредип, угаан-бодалыңарны хөлзедип турарын дыңнадывыс. ²⁵ Ынчангаш бис шупту чыгылып, чаңгыс эп-сеткилдиг дугурушканывыстың түннелинде, аравыстан каш кижиги шилээш, биске эргим Варнава биле Павелди кады силерже чорударын шиитпирледивис. ²⁶ Ол ийи кижиги болза Дээргивис Иисус *Христоска бараан болур дээш амы-тынын артынга каапкан улус-тур. ²⁷ Ол ышкаш Иуда биле Силаны чоруттувус, олар силерге бижээн чүвевисти аас-биле база дамчыдарлар. ²⁸ Ыдыктыг Сүлдө

^d**15:20, 29** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Ол ышкаш боттарыңарга кылырын күзевөөн чүвенерни өске улуска база кылбанар» деп сөстөрни немээн.

^e**15:24** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Кыргызжап демдектеттирер база Моисейниң хоойлузун сагыыр ужурлуун чугаалааш» деп сөстөрни немээн.

болгаш бис дараазында айытканывыс эргежок чугула чүүлдерден өске чүнү-даа сагырың силерден негевес деп шийтпирледивис: ²⁹ дүрзү-бурганнарга өргөөн аыш-чем чииринден, хандан, бооп өлүргөн дириг амытаннар эьдинден база самыыраарындан ойталаңар^f. Бо бүгүнү сагыр болзуңарза, шын кылып турар-дыр силер. Байырлыг, менди-чаагай!»

Айбычылар Антиохияда

³⁰ Айбылатканнар Антиохияга келгеш, ында бүзүрөөн улусту чыггаш, чагааны хүлээдип бергеннер. ³¹ А демгилери ону номчааш, деткимчелиг медээге аажок өөрөөннер. ³² Иуда биле Сила ийи боттары Бурганның медээчилери турган болгаш, ха-дунмазынга хөй суртаал кылып, оларны деткип база бүзүрелин быжыктырып турганнар. ³³⁻³⁴ Иуда биле Сила аңаа элөөн болган соонда, бүзүрөөннер оларга амыр-тайбыңны, ак орукту күзөөш, оларны айбылаан улусче дедир чорудупканнар^g. ³⁵ А Павел биле Варнава Антиохияга артып калган. Олар өске хөй улус-биле кады өөредиг берип база Дээрги-Чаяакчының Буянның Медээзин суртаалдап турганнар.

Павел биле Варнаваның аразында чөрүлдээ

³⁶ Элөөн үе эрткенде, Павел Варнавага: «Дедир чоруткаш, Дээрги-Чаяакчының медээзин суртаалдап турганывыс бүгү хоорайларда ха-дунмавыска барып чедип, оларның канчаар чурттап олураарың көрөөлем» – деп санал кириген. ³⁷ Варнава Марк деп ады база бар Иоанны эдертип алыр бодаан. ³⁸ Ынчалза-даа Памфилияга оларны каапкаш, бо ажыл-херекти олар-биле кады уламчылаваан боорга, Павел Маркты алган херээ чок деп санаан. ³⁹ Ол дээш, оларның аразыңга шыңгыы чөрүлдээ үнүп кээрге, Павел биле Варнава чарлырын шийтпирлөөн. Варнава Маркты эдерткеш, Кипрже эжиндирип чорупкан. ⁴⁰ А Павел Силаны шилип алгаш, бүзүрөөннер ону Дээрги-Чаяакчының авыралыңга хүлээдип бээрге, орукче үнүпкен. ⁴¹ Ол Сирия болгаш Киликияны эргий кезип, христиан ниитилелдерни быжыктырып чораан.

Павел биле Силага Тимофейниң каттышканы

16 ¹ Павел оруун уламчылап, баштай Дервияга, оон Листрага чеде берген. Аңаа Тимофей деп аттыг христиан кижиги турган. Ооң авазы – еврей сөөктүг христиан херээжен, а ачазы – грек кижиги чүве-дир. ² Листра болгаш Иконияда бүзүрөөннер ону эки кижиги деп үнөлөөн. ³ Павел Тимофейни эдертип алыр бодаан, ынчангаш аңаа *кыртыжап демдектээр эзулалды кылдыртып берген. Чүге дээрге ол чер чурттуг иудейлер шупту Тимофейниң адазы грек сөөктүг дээрзин билер

^f15:29 15:20-де немелде тайылбырны көр.

^g15:33-34 Өске буруңгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Ынчалза-даа Сила ол черге артып каарың шийтпирлөөн, а Иуда Иерусалимче чана берген» деп сөстөрни немөөн.

15:28 Аж.-ч. 15:20 15:32 Аж.-ч. 11:27 15:35 Аж.-ч. 13:1

15:37 Аж.-ч. 12:12; 13:5; Кол. 4:10 15:38 Аж.-ч. 13:13 15:40 Аж.-ч. 15:32

16:1 Рим. 16:21; 1 Кор. 4:17; Флп. 2:19; Кол. 1:1; 1 Фес. 3:2; 2 Фес. 1:1; 1 Тим. 1:2; 2 Тим. 1:2

16:3 1 Кор. 9:20; Гал. 2:3

турган. ⁴ Павел болгаш ооң-биле кады чораан улус хоорайларны эргий кезивишаан, *элчиннер болгаш удуртукчуларның Иерусалимге доктаадып тургусканы – өске чоннардан үнген христианнар чүнү сагыыр ужурлугул деп шийтпирни бүзүрөөннерге дамчыдып чораан. ⁵ Ынчангаш христиан ниитилелдерниң бүзүрели быжыгып, улузу хүн санай немежип турган.

Павелди Македонияже кыйгыртканы

⁶ Павел болгаш ону эдерген улус Фригия биле Галатия таварты чорупканнар, ынчалза-даа *Ыдыктыг Сүлде *Асияга Бурганның медээзин суртаалдаарын оларга чөпшээрэвээн. ⁷ Мисияның кызыгаарыга чеде бергеш, олар Вифинияже чоруптар бодаан, ынчалза-даа Иисустуң Сүлдези^h хоруп каан. ⁸ Ынчангаш олар Мисияны таварып эрткеш, Троада хоорайга келгеннер. ⁹ Аңаа Павел дүне када мындыг дүш көргөн: Македония чурттуг бир-ле кижиге кээп турупкаш, оон: «Македонияга келгеш, биске дузалап көр!» – деп дилеп-тир. ¹⁰ Ол дүш көргөн соонда, Бурган бисти *Буянын Медээни Македонияга медеглезин дээн-дир деп түңнээш, доп-дораан ынаар чоруптарын шийтпирлээн бис.

Павелдиң Филиппыга келгени

¹¹ Троададан Самофракия ортулукче, а даартазында хүндүс Неаполь хоорайже эжиндире бердивис. ¹² А Неапольдан Филиппыга – Македонияның Римге чагырткан кезээниң кол хоорайына эжиндирип келдивис. Ол хоорайга элээн каш хүн турдуvus. ¹³ *Амыр-дыш хүнүнде хоорай даштында хем кыдыынче үнгеш, иудейлер *мөргүүрде, үргүлчү аңаа чыгыр боор деп бодаанывыс черге келдивис. Аңаа олуруп алгаш, ында чыылган херээженнер-биле чугаалажы берген бис. ¹⁴ Аңаа Фиатира хоорайдан келген, улуг үнелиг пөстөр садыгжызы Лидия деп аттыг Бурганга бүзүрээр херээжен турган. Дээрги-Чаяакчы ооң чүрөөн Павелдиң чугаазына бүзүрээр кылдыр ажыдып берген. ¹⁵ Лидия болгаш ооң өг-бүлезиниң улузу сугга суктурган соонда, ол бистен: «Мени Дээрги-Чаяакчыга ылап-ла бүзүрөөн деп бодаар болзунарза, бажыңымга келгеш, аңаа туруп ап көрүңер» – деп дилээн. Ол бодунуң күзелин чедип алган.

Павел биле Силаны тудуп хоругдааны

¹⁶ Бир-ле катап улустуң мөргүп чаңчыккан черинче бар чорувуста, орук ара биске өттүр билириниң бугунга алыскан чалча кыс уткужуп келген. Ол өттүр билип чугаалааш, ээлеринге хөй олча-ажык эккеп турган чүве-дир. ¹⁷ Чалча кыс Павелдиң база бистиң соовустан кылаштап: «Бо улус – Дээди Өрүкү Бурганның чалчалары-дыр! Олар силерге камгалалдың оруун медеглеп турар!» – деп алгырып чоруп берген. ¹⁸ Ол хөй хүннер улаштыр ынчаар алгырып келген. Павел анчыгызынып, хая көрүңгеш, ооң бугунга мынча дээн: «Иисус *Христостуң ады-биле сенээ дужаап тур мен – бо кыстан үне бер!» Бук ол дораан кыстан үне берген.

^h16:7 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Иисустуң» деп сөс таварышпайн турар.

16:4 Аж.-ч. 15:28-29 16:5 Аж.-ч. 6:7 16:6 Аж.-ч. 18:23 16:7 Флп. 1:19

16:8 Аж.-ч. 20:5; 2 Кор. 2:12; 2 Тим. 4:13 16:12 Флп. 1:1 16:14 Лк. 24:45

16:15 Аж.-ч. 11:14; 16:33-34 16:17 Дан. 3:26 16:18 Мк. 9:38

¹⁹ Ооң ээлери ынчан олча-ажык алыр идегели читкенин көрүп кааш, Павел биле Силаны сегирип алгаш, төп шөлде хоорай даргаларынче күш-биле аппаратаннар. ²⁰ Оларны рим шииткекчилерге эккелгеш, мынча дээннер: «Бо улус иудейлер-дир, олар бистиң хоорайывыска хөлзээзин үндүрүп, ²¹ бистиң, рим хамаатыларнын, хүлээп көрбевис азы күүсетпес ужурлуувус чаңчылдар суртаалдап турлар». ²² Чыылган чон база Павел биле Силлага удур болган. А шииткекчилер оларнын хевин ужулдургаш, шывык-биле эриидээрин дужааганнар. ²³ Оларны эриидеп-эриидеп, кара-бажыңче киир октапканнар, а таңныылдар даргазынга серемчилелдиг кадарар айтышкын бергеннер. ²⁴ Ындыг айтышкын алгаш, ол оларнын буттарын аар доорбаш ыяшка чыпшыр демирлээш, кара-бажыңнын иштики өрээлинге шоочалап каан.

Павел биле Силаның кайгамчык хосталышкыны

²⁵ Дүн ортузу чедип турда, Павел биле Сила мөргүп база Бурганга йөрээлдер ырлап турганнар, а өске хоругдаттырганнар оларны дыңнап олурганнар. ²⁶ Хенертен күштүг чер шимчээшкини эгелээн болгаш, кара-бажыңнын таваа безин сириңейни берген, ол дораан ооң шупту эжиктери ажыттынып, хамык хоругдаттырганнарнын илчирбелери кошкап, адырлы бергилээн. ²⁷ Таңныылдар даргазы оттуп келгеш, көөрге, кара-бажың эжиктери ажык турар боорга, хоругдаттырганнар дезе берген-дир деп бодааш, бичии-ле болза хылыш-биле шаштына бер часкан. ²⁸ Ынчалза-даа Павел ыткыр үн-биле: «Бодунга хора чедирбе! Бис шупту мында бис!» – деп алгыра берген.

²⁹ Таңныылдар даргазы чырыткы эккелдиргеш, кара-бажыңче кире халаан. Кортканындан сирилевишаан, ол Павел биле Силаның мурнунче кээп дүшкен. ³⁰ Оон ол оларны үндүрө бергеш: «Дээргилер, камгалал алыр дизе, мен чүнү кылың?» – дээн.

³¹ «Дээрги Иисуска бүзүрө. Ынчаар болзунарза, бодун болгаш өг-бүлөң камгалал алыр силер» – деп, олар харыылаан. ³² Павел биле Сила ол кижиге база ооң өг-бүлезинин улузунга Дээрги-Чаяакчынын медээзин суртаалдап бергеннер. ³³ Кара-бажың даргазы оларны ол-ла дүнеки шакта аппараташ, балыгларын чуп бергеш, ол дораан боду база бүгү өг-бүлези сугга суктуруп алган. ³⁴ Оон оларны бажыңынга эккелгеш, аыш-чем салып хүндүлээн. Бурганга бүзүрээни дээш, ооң боду болгаш өг-бүлезинин шупту улузу өөрүп турган.

³⁵ Хүн үнүп кээрге, шииткекчилер боттарынын албанында турар улузун: «Ол ийи кижини хостаңар» – деп сөс чедирери-биле чорудупканнар. ³⁶ Кара-бажың даргазы ол айтышкынны Павелге дамчыткан: «Шииткекчилер силерни хостазын дээш, менче улус чорутту. Ынчангаш ам моон үнгеш, амыр-тайбың чоруптуңар».

³⁷ Ынчалза-даа Павел оларга мынча дээн: «Бисти, рим хамаатыларны, шииткел үндүрбейн, чон мурнунга эттеп турдулар, оон кара-бажыңче киир октаптылар. А ам

16:21 Эзра 4:13; Эсф. 3:8 **16:22** 2 Кор. 6:4-5; 11:23-25 **16:24** Иер. 20:2; 29:26

16:24 1 Фес. 2:2 **16:25** Ыд. ыр. 41:9; 118:62 **16:26** Аж.-ч. 4:31

16:26 Аж.-ч. 5:19; 12:7, 10 **16:27** 3 Хаан. 20:39; Аж.-ч. 12:19

16:29 Дан. 2:46; Аж.-ч. 10:25 **16:30** Лк. 3:10; Аж.-ч. 2:37 **16:31** Мк. 16:16; Рим. 10:9

16:33 Аж.-ч. 11:14; 16:15 **16:34** Ин. 4:53; Аж.-ч. 18:8 **16:37** Аж.-ч. 22:25

олар бисти бүдүү салыптар деп турар де? Чок! Ол канчап-даа бүтпес! Олар боттары кээп, бисти моон үндүрзүннер».

³⁸ Хоорай албанында турар улус ол сөстөрни шииткекчилерге дамчыдарга, олар Павел биле Сила рим хамаатылар дээрзин дыңнааш, корга бергеннер. ³⁹ Шииткекчилер чедип келгеш, оларга буруузун билингеш, кара-бажыңдан үндүрө бергеш, хоорайдан чоруй баарын дилзэннер. ⁴⁰ Павел биле Сила кара-бажыңдан үнгеш, Лидияның бажыңыңга чеде бергеннер. Олар аңаа ха-дуңмазы-биле журажып, оларны сорук кирип кааш, оруун уламчылап чорупканнар.

Павел биле Сила Фессалоникада

17 ¹ *Элчиннер Амфиполь болгаш Аполлонияны таварып эрткеш, ында иудей *синагога турган Фессалоника хоорайга келгеннер. ² Павел чанчыккан аайы-биле синагогаже кире бергеш, үш *амыр-дыш хүнүн улаштыр Бижилге дугайында иудейлер-биле чугаалажып, ³ *Христостун хилинчекти көрүп эртер, а оон катап дирлир ужурлуун тайылбырлап база шынзыдып келген. Оон Павел: «Оон дугайында силерге медеглеп турарым Иисус – Христос ол-дур» – деп чугаалаан. ⁴ Иудейлерниң чамдызы, Бурганга мөгеер гректер болгаш эвээш эвес ызыгууртан херээженнер, бүзүрөй бергеш, Павел биле Силага каттыжа бергеннер.

⁵ Ынчалза-даа бүзүрөвээн иудейлер адааргааш, сөлгүжок бак, дүржок кижилер тып, хөй улус чыып алгаш, хоорайга хөлзээзин үндүргеннер. Олар Иасоннун бажыңыңга келгеш, Павел биле Силаны чыылган улус мурнунче үндүрө бээр дээш, дилеп турганнар. ⁶ Ынчалза-даа оларны тып чадааш, Иасонну база элээн каш өске бүзүрөэн кижини хоорайның чагырыкчыларыңче алгаш чорупканнар. Олар: «Делегейни бир кылдыр хөлзээзин үндүрген бо улус ам мында келген-дир! ⁷ А Иасон оларны хүлээп алган-дыр. Олар шупту императорнун чарлыктарыңга удурланып: „Иисус дээр өске хаан бар“ – деп турарлар-дыр» – деп алгыржып турганнар. ⁸ Ону дыңнаан чон база хоорай чагыргазы дүврөп үнген. ⁹ Олар оон Иасонну болгаш оон өөрүн торгаал төлээринче албадааш, салып чорудупканнар.

Верияга суртаал

¹⁰ А бүзүрөэн улус Павел болгаш Силаны дүн дүжүп кээри билек, Верия дээр хоорайжыгашче чорудупканнар. Аңаа келгеш, олар иудей синагогага барган. ¹¹ Верияның улузу Фессалониканың улузундан эки мөзүлүг болган: олар медээни күзелдii-биле хүлээп алгаш, Павел биле Силаның алыс шынны чугаалап турарыңга шынзыгар дээш, хүннүң-не Бижилгени шинчилеп турганнар. ¹² Хөй иудейлер, а ол ышкаш эвээш эвес алдар-хүндүлүг ызыгууртан эр, херээжен гректер бүзүрөй бергеннер.

¹³ Ынчалза-даа Фессалониканың иудейлери Павелдиң Верияда база Бурганның медээзин суртаалдап турарын дыңнааш, ынаар чеде бергеш, чонну күткүп база хөлзээзин үндүреринче ыдалап эгелзэннер. ¹⁴ Бүзүрөэн улус ынчан Павелди ол дораан далай кыдыынче чорудупкан, а Сила биле Тимофей Верияга артып калган. ¹⁵ Павелди үдзэннер ооң-биле кады Афины хоорайга келгеш: «Сила биле

Тимофей эң дүргени-биле менче чедип келзиннер» – дээн Павелдин айтышкынын дамчыдып, дедир чаныпканнар.

Павел Афиныда

¹⁶ Павел эштерин манап, Афиныга чоруп тургаш, хоорайны *дүрзү-бурганнар дола бергенин көргөш, сеткил-сагыжы аажок аараан. ¹⁷ Ол синагогага иудейлер болгаш Бурганга мөгөөр гректер-биле маргыжып, хүннүң-не төп шөлгө аңаа таварышкан улус-биле чугаалажып турган. ¹⁸ Бир катап чамдык эпикурийжи болгаш стоик философтар ооң-биле маргыжа берген. Чамдыктары: «Бо чалчыраашпай чүңү чугаалаар деп турар ирги?» – дээннер. Өскелери: «Ол кижини өске черлер бурганнарын суртаалдап тур ышкаш» – дээр болганнар, чүгө дээрге Павел оларга Иисустун дугайында база Ооң катап дирилгениниң дугайында медеглээн чүвө-дир. ¹⁹ Олар ону эдертип алгаш, ареопагка¹ эккелгеш, мынча дээннер: «Силер чүү деп ындыг чаа өөредиг суртаалдай бердинер, ону билип шыдаар бис бе? ²⁰ Бир-ле элдеп, дыннап көрбээнивис чүүл чугаалаар-дыр силер. Ынчангаш ол чүл дээрзин билип алыксап тур бис». ²¹ (Афинының чурттакчылары база ында чурттаан өскээртен келген улус хөөрежип азы кандыг-бир чаа чүүл дыннап, үе эрттиреринге туралы кончуг турганнар.)

Павелдин Афинының чөвүлели – ареопаг мурнунга чугаазы

²² Павел ареопагтын мурнунга турупкаш, мынча дээн: «Афинының чурттакчылары! Силерниң бүгү ажыл-херектериңерге бурганнар хүндүлээринге сундулуунарны көрүп тур мен. ²³ Чүгө дээрге мен хоорайны кезий кылаштааш, силерниң ыдык чүүлдеринерни топтап көрдүм. „Билдинмес Бурганга“ деп бижээн өргүл салыр чер безин тып алдым. Билбес хиренерде, Аңаа мөгөйип турарынар ол билдинмес Бурган дугайында силерге медеглээр бодап тур мен.

²⁴ Делегейини база ында бар бүгү чүвени чаяган Бурган дээр биле черниң Дээргизи болганда, Ол кижини холу-биле туткан өргээлерге чурттавас. ²⁵ Ол чүү-даа чүвө хереглес болгаш, улустун Аңаа бараан боорун-даа бодавас, а Боду шупту улуска амыдыралды, тынышты база арткан бүгү чүүлдү берип турар. ²⁶ Улус черни бир кылдыр чурттазын дээш, Ол чаңгыс кижиден бүгү кижини төрөлгөтөнни тывылдырган. Ол бүгү улуска чер кырынга чурттаар үелерни, тодаргай девискээрлерни айтып берген. ²⁷ Улус Олче баар оруун дилеп тыпсын, Аңаа канчап-чооп-даа болза чоокшулазын база Ону тып алзын дээш, Бурган бүгү чүвени кылган, а херек кырында Ол бистиң кижини бүрүзүңгө чоок болгай. ²⁸ Ооң ачызында чурттап, шимчеп база амыдырап чоруур болгай бис. Ол дугайында силерниң чамдык шүлүкчүлериңер: „Бис – Ооң үре-салгалы бис“ – деп чугаалаандырлар.

¹17:19 Афинының эң ат-сураглыг хамаатыларындан тургустунган чөвүлелдин хуралдаарда чыгып тейи база ол чөвүлелдин ады. Ареопагтын кежигүннери шииткекчилерниң бүрүн эргелерин база эдилеп чорааннар.

17:16 2 Пет. 2:8 17:19 Мк. 1:27 17:24 Иса. 42:5; Мф. 11:25

17:24 3 Хаан. 8:27; Аж.-ч. 7:48 17:25 Ыд. ыр. 49:8-12 17:25 Э. д. 2:7; Иов 33:4

17:26 Э. д. 3:20 17:26 Ы. х. к. 32:8 17:28 Сан. 16:22; Иов 12:10

²⁹ Ынчангаш бис Ооң үре-салгалы болганывыста, Бурганның бодаралын кижиниң уран чаянын база чогадыкчы бодалын ёзугаар даштан оя соктаан азы алдын, мөңгүндөн кылган кандыг-бир дүрзү-бурганга дөмейлей бодавас ужурлуг бис. ³⁰ Бурган бүгү улуска алыс шынны билбес чораан үезин соонга каапкаш, ам чер болганга бачыдын миннирин дужаап турар-дыр. ³¹ Чүгө дээрге Ол Бодунуң шилип алган Кижизин дамчыштыр бо делегейни чөптүү-биле шиидер хүнүн доктаадып каан. Бурган Ону өлүглер аразындан катап диргискеш, Ону шилип алганын бүгү улуска көргүскөн».

³² Өлүглер аразындан катап дирлириниң дугайында дыңнап кааш, оларның чамдыызы Павелди шоодуп эгелээн, а өскелери: «Ол дугайында силерден соонда бир дыңнаар бис» – дээннер. ³³ Ынчангаш Павел олардан чоруй барган. ³⁴ Ынчалза-даа чамдык улус бүзүрөй бергеш, ооң талазынче шилчип алган: оларның аразында Ареопактын кижигүнү Дионисий, Дамар деп аттыг херээжен болгаш өскелер-даа бар болган.

Павел Коринф хоорайда

18 ¹ Павел ооң соонда Афиныны каапкаш, Коринф хоорайже чоруй барган. ² Ол аңаа Понт девискээринге төрүттүнгөн Акила дээр еврей кижиле таныжып алгаш, ооң бажыңыга чеде берген. Акила бодунуң кадайы Прискилла-биле кады чоокта чаа Италиядан келген турган, чүгө дээрге Клавдий император хамык иудейлерге Римден үнүп чоруурун дужааган чүве-дир. ³ А оларның кылып турар ажылы оонуу-биле дөмей – майгыннар даарап турар боорга, Павел артып калгаш, олар-биле кады ажылдай берген. ⁴ Ол *амыр-дыш хүнү кээрге-ле, *синагогага иудейлер болгаш гректер-биле маргыжып, оларны бүзүрөлчө ээлдирерин кызыдып турган.

⁵ Сила биле Тимофей Македониядан кээрге, Павел бодун суртаал кылырынга бараалгадып^l, иудейлерге «Иисус дээрге *Христос ол-дур» дээрзин херечилеп турган. ⁶ А олар аңаа удурланып, бак сөглээр боорга, ол бодунуң хевинден доозунну тө силгипкеш^k, оларга мынча дээн: «Өлүмүнер дээш бодунар шорунар! Мээң ам силер дээш, харыысалгам чок. Амдан эгелээш, *өске чоннар улунунга суртаалдап чоруурум ол-дур». ⁷ Павел синагогадан үнгеш, бажыңы ооң чанынга турган Бурганга мөгөөр бир кижиге чорупкан. Ооң адын Тит Иуст¹ дээр чүве-дир. ⁸ А синагога даргазы Крисп бодунуң өг-бүлезиниң улузу-биле кады Дээрги-Чаяакчыга бүзүрөй берген. Павелди дыңнаан Коринфиниң хөй чурттакчылары база бүзүрээш, сугга суктуруп алганнар.

^l18:5 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Павел бодунуң бүгү үезин суртаал кылырынга бараалгадып» эвес, а «Павел Сүлдеге албадаткаш» деп бижээн.

^k18:6 Павелдин ынчаар кылганы иудейлерниң бүзүрөл чогуң ооң ам черле шыдажыр арга чок апарганын херечилеп турар (Неем. 5:13 көр).

¹18:7 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Тит» деп ат таварышпайн турар.

17:29 Иса. 40:18-19; 46:5 17:30 1 Пет. 1:14; Рим. 3:25-26; Эф. 4:18

17:31 Мф. 12:36; Ин. 5:22; Аж.-ч. 10:42; 1 Пет. 4:5 18:2 Рим. 16:3; 1 Кор. 16:19; 2 Тим. 4:19

18:2 Аж.-ч. 11:28 18:4 Аж.-ч. 13:5 18:5 1 Фес. 3:6 18:6 Иез. 18:13; 33:4

18:6 Аж.-ч. 13:46 18:8 Лк. 8:41; Аж.-ч. 13:15; 1 Кор. 1:14 18:8 Ин. 4:53; Аж.-ч. 16:34

⁹ Бир-ле дүне Павелдиң дүжүнгө Дээрги-Чаяакчы аңаа: «Кортпа! Чугаанны уламчыла база ыгыттавайн барба. ¹⁰ Мен сээң-биле кады мен, кым-даа сеңээ хора чедирип шыдавас. Бо хоорайда Мээң улузум хөй деп билип ал» – дээн. ¹¹ Павел ол хоорайга улусту Бурганның медээзинге өөредип, бүдүн чартык чыл дургузунда турган.

Иудейлерниң Павелди шииндери-биле эккелгени

¹² Ахаия девискээринге Римден томуйлаан чагырыкчызы Галлион дээрзи турар өйде, иудейлер Павелге удур бөлүгөжип алгаш, ону шииткел черинге эккелгеннер. ¹³ Олар мынча дээннер: «Бо кижиге улусту *хоойлу-дүрүмгө дүүшпес кылдыр Бурганга мөгееринче бүзүредип тур». ¹⁴ Павел аксын ажыдып чадап чыдырдала, ону буруудаткан иудейлерге Галлион мынча дээн: «Иудейлер, кандыг-бир хоойлу-дүрүм үрээшкини азы кем-херек үүлгедиинишкини болган болза, силерни дыңнаар чылдагаан меңээ тургай эртик. ¹⁵ Ынчалза-даа мында өөредиглер, аттар база ыдыктыг хоойлунар дугайында чугаа чоруп турар болганда, боттарынар сайгаржып алыңар. Мен ол айтырыгга шииткекчи болбас мен». ¹⁶ Оон оларны шииткел черинден үндүр сывырыпкан. ¹⁷ Олар ынчан шупту синагога даргазы Сосфенни шииткел чериниң мурнунга эттей бергеннер, ынчалза-даа Галлион ынаар хензиг-даа сагыш салбаан.

Павелдиң Антиохияже ээп келгени

¹⁸ Павел Коринфиге элээн каш хонгаш, эш-өөрү-биле байырлажып чарылгаш, Сирияже эжиндирип чорупкан. Прискилла биле Акила база ону эдерип чорупкан. Павел эжиндирип чоруур бетинде, Бурганга берген даңгыраан күүсеткен болгаш, Кенхреяга бажын дөңгүрертип каапкан. ¹⁹ Эфес хоорайга эжиндирип келгеш, Павел Прискилла биле Акиланы каапкаш, боду синагогаже чорупкаш, иудейлер-биле чугаалажып эгелээн. ²⁰ Олар ону олар-биле кады ам-даа артып каарын дилээннер, ынчалза-даа ол чөпшээрешпээн. ²¹ Чоруп тура, Павел мынча дээн: «Бурганның күзел-соруу ындыг болур болза, мен ээп кээр мен». Оон ол Эфестен эжиндирип чорупкан^m.

²² Кесарияга эрикке дүшкеш, ол Иерусалимге келгеш, ында христиан ниитилелдиң амыр-мендизин айтыргаш, Антиохияже чоруй барган. ²³ Антиохияга элээн тургаш, Павел аян-чоруун уламчылап, Галатия биле Фригиянын хоорайларын дургаар таварып эрткеш, хамык өөреникчилерниң бүзүрелин быжыктырып чораан.

^m **18:21** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо шүлүккө «Чоокшулап олулар байырлалды Иерусалимге уткуурум эргежок чугула-дыр» база «А Акила биле Прискилла Эфеске артып калганнар» деп сөстөрнү немээн.

Аполлостун Эфеске суртаалы

²⁴ Ол өйде Эфеске Аполлос дээр еврей чедип келген. Ол Александрияга төрүттүнгөн, Бижилгени эки билир, аажок чечен кижичүвө-дир. ²⁵ Аполлос Дээрги-Чаяакчының айтып-сургаан оруун эки билип алгаш, хайнып-хөлзээн сеткилинден чугаалап, боду чүглө Иоанның суртаалдааны сугже суктурарын билир-даа болза, Иисустун дугайында шынчы сөс-биле өөредип турган. ²⁶ Ол синагогага дидими-биле чугаалап эгелээн. Прискилла биле Акила ону дыңнап кааш, бажыңынче чалап эккелгеш, Бурганның оруун аңаа оон-даа долузу-биле тайылбырлап бергеннер. ²⁷ Аполлос улаштыр Ахаияже чоруур деп баарга, бүзүрөөннер ону сорук киригеш, ында христианнарга «Бо кижини хүлээп алыңар» деп чагаа чорудупканнар. Ол ынаар чеде бергеш, Бурганның *авыралының ачызында бүзүрөй берген улуска улуг дуказын көргүскөн. ²⁸ Чүгө дээрге Аполлос Иисус – Христос-тур дээрзин Бижилгелер-биле шынзыдып, хөй чон мурнунга иудейлернин аксын аажок күштүг барымдаалар-биле дуй шаап келген.

Павел Эфесте

19 ¹ Аполлос Коринфиге турган өйде, Павел янзы-бүрү иштики, бедигээш девискээрлер таварты эрткеш, Эфеске чедип келген. Ол аңаа элээн каш бүзүрөөннер тып алган. ² Павел олардан айтырган: «Бүзүрөй бээриңерге, *Ыдыктыг Сүлде силерже бадып келди бе?»

Олар: «Бис ыңдыг Ыдыктыг Сүлде барын оода дыңнаваан бис» – деп харыылааннар.

³ «Ынчаарга сугга суктурганыңар силерге кандыг уткалыг болду?» – деп, Павел айтырган.

«Иоанның сугже суп турганы дег, ыңдыг болду-ла» – деп, олар харыылаан.

⁴ Павел мынча дээн: «Иоанның сугже сугары – бачыдын миннип, Бурганче эглири-биле *сугга суктурары-дыр. Иоанн улусту бодунуң соондан кел чыдар Кижиге – Иисуска бүзүрөөринче кыйгырып турган». ⁵ Ол улус ону дыңнааш, Дээрги Иисустун ады-биле сугга суктуруп алганнар. ⁶ Павел улуска холдарын дегзирге, Ыдыктыг Сүлде оларже бадып келген. Олар ынчан билдинмес дылдарга чугаалап, өттүр билип медеглеп эгелээннер. ⁷ Олар шупту он ийи хире кижичүвө турган.

⁸ Павел *синагогага үш ай иштинде дидими-биле суртаалдап, иудейлер-биле чугаалажып, Бурганның Чагыргазының дугайында алыс шынны бадыткап келген. ⁹ Ынчалза-даа оларның чамдыызы бүзүрөөринден ойталааш, Дээрги-Чаяакчының оруун чон мурнунга бактап турган. Павел ынчан оларны каапкаш, өөреникчилери-биле кады чоруткаш, Тиранн дээр кижиниң хуу өөредилге черинге хүннүң-не суртаалдап турган. ¹⁰ Ынчалдыр ийи чыл уламчылап келген, а *Асияда чурттаан бүгү иудейлер болгаш гректер Дээрги-Чаяакчының медээзин дыңнап кааннар.

18:24 Аж.-ч. 19:1; 1 Кор. 1:12; 3:5; 4:6; 16:12; Тит. 3:13

18:25 Лк. 3:3; Аж.-ч. 19:3 18:26 Аж.-ч. 4:30; Эф. 6:19 18:27 1 Кор. 16:3; 2 Кор. 3:1 18:28 Аж.-ч. 9:22 19:1 Аж.-ч. 18:21 19:3 Аж.-ч. 18:25 19:4 Лк. 3:3 19:4 Ин. 1:7 19:5 Мф. 28:19; Аж.-ч. 8:16 19:6 Аж.-ч. 8:17; 9:17 19:6 Аж.-ч. 10:46 19:8 Аж.-ч. 4:30; Эф. 6:19

Скеваның чеди оглу

¹¹ Бурган Павелди дамчыштыр анаа эвес кайгамчык чүүлдер кылып турган. ¹² Ынчангаш ооң аржыылдарын болгаш баартыктарын безин аарыг кижилерге дегзирге, оларның аарыы экирип, буктары олардан үнүп турган. ¹³ Чер кезип, буктар үндүр сывырып чоруур чамдык иудейлер база букка алыскан кижиге Дээрги Иисустуң адын адап: «Павелдин суртаалдап турары Иисустуң ады-биле бо кижиден үне бер» – деп дужаарын шеней бергеннер. ¹⁴ Бурганның дээди *бараалгакчызы иудей Скеваның чеди оглу ынчап турган чүве-дир.

¹⁵ Ынчалза-даа бук оларга мынча дээн: «Иисусту билир мен, Павелди база, а силер кымнар силер?» ¹⁶ Оон букка алыскан кижиге чеди алышкыже халый бергеш, оларга күш дөгөп, чула эттеп кааптарга, олар бажындан шалдаң-чанагаш, балыг-бышкын үне халышканнар.

¹⁷ Эфесте чурттаан бүгү иудейлер болгаш гректер ол дугайында дыңнап кааш, аажок кортканнар, ынчангаш Дээрги Иисустуң адын хүндүлээри дам барганнар. ¹⁸ Хөй бүзүрөөн кижилер чедип кээп, бачыттыг херектерин ажыы-биле миннип турган. ¹⁹ А хөй караң көрнүр кижилер боттарының дүрүг номнарын чыггаш, хамык улус көрүп турда, өрттедипкен. А өрттеткен дүрүглерниң ниити өрттөөн санап көөрге, 50 000 мөңгүн чоос хире бар болган! ²⁰ Дээрги-Чаяакчының медээзи шак ынчалдыр калбаа-биле нептереп, күш кирип олурган.

Эфеске болган үймээн

²¹ Ол бүгү болуп кааптарга, Павел Сүлдеге башкарткаш, Македония биле Ахаяны таварты Иерусалимче чоруурун шиитпирлээн. Ол мынча дээн: «Иерусалимге барганым соонда, Римге четкен турар ужурулуг мен». ²² Павел Македонияже Тимофей биле Эраст дээр ийи дузалакчызын чорудупкан, а боду элээн үе дургузунда Асияга артып калган.

²³ Ол үеде Дээрги-Чаяакчының оруунга удур күштүг үймээн үнген. ²⁴ Димитрий дээр ус-дарган кижиге мөңгүндөн Артемида *бурганның өргээзиниң бичиилеткен дүрзүлерин кылып турган. Тус черниң ус-шеверлери ону кылышкаш, хөй орулга ап келгеннер. ²⁵ Димитрий мөңгүн-биле ажылдаар шеверлерни болгаш өске-даа усчуларны чыып алгаш, мынча дээн: «Эш-өөр! Бо ажыл силерге эки олча-ажык берип турарын билир силер. ²⁶ Павел дээр кижиге чүгле Эфеске эвес, а бүгү Асияга дыка хөй улусту бистен хая көрнү бээр кылыпканын көрүп база дыңнап тур силер. Ол Павел кижиге холу-биле кылган бурганнар – эзулуг бурганнар эвес болур дээр-дир. ²⁷ Ол чорук чүгле бистиң ус-тывыжывыстың чаагай ат-сураан чидирип турары-биле эвес, а өндүр улуг бурган Артемиданың өргээзи ат-сураан чидиреринге чылдагаан бооп турары-биле озалдыг-дыр. Асияның база бүгү делегейниң чону мөгөйип турар шак ол бурган алдарын чидирер-дир».

²⁸ Ону дыңнааш, олар аажок хорадап: «Эфесте Артемида өндүр улуг!» – деп алгыржып эгелээннер. ²⁹ Хоорайны хөлзээзин хөмө апкан. Бүгү улус Павелдин

19:12 Аж.-ч. 5:15 19:13 Мф. 12:27; Мк. 9:38; Лк. 9:49 19:15 Лк. 4:34; Иак. 2:19

19:18 Мк. 1:5; Иак. 5:16 19:20 Аж.-ч. 6:7; 12:24 19:21 Рим. 15:26; 1 Кор. 16:5

19:21 Рим. 15:23-24 19:22 Аж.-ч. 16:1 19:26 Иса. 44:10-20; Иер. 10:3-6

Македониядан эдертип эккелген эш-өөрү Гайй биле Аристархты тудуп алгаш, хоорайның улуг, ажык театрынга сөктүп келген.

³⁰ Павел база чон мурнунга үнүп кээр дээрге, бүзүрөөннер ону ынатпаан.

³¹ Асияның чамдык алдар-хүндүлүг дүжүмөттери – ооң эштери, олче улус ыдыпкаш, театрже барбайн көөрүн дилээннер.

³² Ол аразында театрда чыылган улустун чамдыызы – бир чүве, өскелери – бир өске чүве алгыржып турган, чүге дээрге ында корум-чурум чок болуп, улустун хөй кезии чүге чыылганын-даа билбес болган. ³³ Иудейлер Александр дээр кижини чон мурнунче албадап үндүрүпкен. Ол чонга тайылбыр кылыр бодааш, холу-биле улус оожургадыр шимчээшкин кылган. ³⁴ Ынчалза-даа ол иудей кижии дээрзин билип кааш, шупту улус бир үн-биле: «Эфесте Артемида өндүр улуг!» – деп кышкыржы берген. Олар ийи шак хире алгыржып келген.

³⁵ Хоорай бижээчизи чонну арай боорда оожуктургаш, мынча дээн: «Эфестин чону, бистин хоорайывыс – өндүр улуг Артемиданың өргээзиниң база ооң дээрден кээп дүшкен ыдыктыг дажының кадагалакчызы дээрзин чер кырында билбес кижии бар бе?! ³⁶ Ол кымга-даа маргыш чок барымдаа-дыр. Ынчангаш силер оожургап, бодамча чок хөделбес болзунарза эки. ³⁷ А силер дээрге Артемиданың өргээзин-даа оорлаваан, бурганывысты-даа бак сөглөвээн бо ийи кижини бээр эккелдинер чоп.

³⁸ Димитрий болгаш өске-даа ус-шеверлер кандыг-бир кижини буруудадып турар болза, бисте ону сайгарар шүүгү-даа, уштап-баштап турар кижилер-даа бар-дыр. Бот-боттарын аңаа буруудатчып турзуннар. ³⁹ А өске кандыг-бир айтырыыңар бар болза, ону чоннун *хоойлу ёзугаар чыыжынга шиитпирлээр херек. ⁴⁰ А ам бөгүнгү болуушкуннар дээш, үймээн үндүргенинге буруудаттырар айыыл биске кыжанып келди. Ындыг хөлзээзин дээш, агартыңар арга бисте чок-тур». Ынча дээш, ол чыышты тарадыпкан.

Павел Македония биле Грецияда

20¹ Хөлзээзин төне бээрге, Павел христианнарны кыйгырткаш, оларны сорук кирип, чүве чугаалааш, байырлажып чарылган соонда, Македонияже чоруй барган. ² Орук ара ол чер болганга бүзүрөөннерни суртаалдары-биле быжыктырып чораан. Оон ол Грецияга чедип келгеш, ³ аңаа үш ай болган. Ооң Сирияже эжиндирип чоруунун мурнуу чарында иудейлер аңаа удур сүлчээ кылган. Ынчангаш ол дедир Македония таварты эртерин шиитпирлээн. ⁴ Павелди Верия чурттуг Пиррнин оглу Сосипатр, Фессалоника чурттуг Аристарх биле Секунд, Дервия чурттуг Гайй, Тимофей база *Асия чурттуг Тихик биле Трофим олар үдеп чораан^н. ⁵ Олар баштай үнүпкеш, бисти Троядага манап турганнар. ⁶ А бис *Хаарган далганнар байырлалының соонда Филиппидан эжиндирип үнгеш, беш хонук эрткенде, Троядага өөрүвүске катчып алгаш, аңаа чеди хонган бис.

^н20:4 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Үдеп чорааннар» деп сөстөргө «Асияга чедир» деп сөстөрнү немээн.

19:29 Аж.-ч. 19:29; Кол. 4:10; Флм. 1:24 20:1 Аж.-ч. 19:21 20:3 Аж.-ч. 9:23; 23:30

20:4 Аж.-ч. 19:29 20:4 Эф. 6:21; Кол. 4:7; 2 Тим. 4:12, 20; Тит. 3:12 20:5 Аж.-ч. 16:8

20:6 Хост. 12:15; Аж.-ч. 12:3

Павелдиң Эвтихти катап диргискени

⁷ Улуг-хүнде эп-сеткилдиң чемин үлежип чиир дээш, чыылган бис. Павел чыылган улуска суртаалдап турган. Ол даарта эжиндирип чоруур деп турган болгаш, дүн ортузу чедир чугаалап келген. ⁸ Бистиң чыгылып келгенивис үстүкү өрээлге хөй-ле чырыткылар хып турган. ⁹ Павел суртаалын дыка үр уламчылап келген болгаш, соңга караанга олурган Эвтих деп аныяк оол бажын согайтып, уйгузунга бастыргаш, үшкү каъттан чайлып кээп дүшкен. Ону көдүрүп кээрге, ол өлүг болган. ¹⁰ Павел дүжүп келгеш, оолдуң кырынга чыдыпкаш, куспактап алгаш: «Муңгараванар, ол тынныг-дыр!» – дээн. ¹¹ Ол үстүнче үне бергеш, чемни үлежип чигеш, дыка үр, даң аткыже, чугаалап келген, а оон чоруй барган. ¹² Аныяк оолду бажыңыңа дириг хевээрзин эккелгеннер, а шупту улустуң сагыжы ажый берген.

Троададан Милитче аян-чорук

¹³ Бис корабльга олурупкаш, Ассче эжиндирип чорупкан бис. Аңаа Павелди ап алыр ужурлуг турган бис, чүге дээрге боду ынаар кургаг черлеп чоруй баар дээш, ол ынчаар айыткан. ¹⁴ Павел биске Асска таваржы бээрге, ону корабльче ап алгаш, Митилина хоорайже эжиндирип чоруптувус. ¹⁵ Оорган даартазында хүндүс эжиндирип үнгеш, Хиос ортулуктуң джунга келгеш, оон бир хүн эрткенде, Самос ортулукка доктаадывыс^о. База бир хүнзээш, Милит хоорайга эжиндирип келдивис. ¹⁶ Павел Асияга саадап, үе чидирбес дээш, Эфестиң чаны-биле эрте бээрин шийтпирлээн, чүге дээрге Иерусалимче далажып бар чыткан. Ол ынаар, аргалыг-ла болза, Беженги хүннүң байырлалында чеде бээрин күзээн.

Эфестиң христиан удуртукчулары-биле байырлажыг

¹⁷ Павел Милиттен Эфесче улус чоруткаш, Эфестиң христиан ниитилелиниң удуртукчуларын кыйгырткан. ¹⁸ Олар чедип кээрге, ол мынча дээн: «Асияга мээң келгеним баштайгы хүнден-не үргүлчү силер-биле кады канчаар чурттап турганымны билир силер. ¹⁹ Мен Дээрги-Чаяакчыга караам чажын эндере төп, иудейлерниң кара сагыштыгындан салым-хуумга таварышкан шенелделерни ажып эртпишаан, биче сеткилдиг бараан бооп келдим. ²⁰ Силерге ажыктыг болгу дег бүгү чүүлдү суртаалдап, силерни хөй улус мурнунга база бажыңнар кезип, коргуш чок өөредип келдим. ²¹ Бачыдын миннип, Бурганче эглириниң база Дээргивис Иисус *Христоска бүзүрээриниң дугайында иудейлерге-даа, *өске чоннар улузунга-даа медеглеп келдим. ²² А ам, *Ыдыктыг Сүлдениң айытканы-биле, мени ында чүү манап турарын билбес-даа болзумза, Иерусалимче чоруур ужурлуг мен. ²³ Чүгле Ыдыктыг Сүлдениң хоорай бүрүзүңге менээ сагындырыг кылып, Иерусалимге мени хилинчек болгаш хоругдал манап турарын чугаалап келгенин-не билир мен. ²⁴ Ынчалза-даа амы-тыным менээ кандыг-даа үне чок, чүгле бодумнуң чарыжым

^о20:15 Өске буруңгу сөзүглелдерде «Самос ортулукка доктаадывыс» деп сөстөргө «Оон Трогилийге барыпкаш» деп сөстөрни немээн.

20:7 1 Кор. 16:2; Ажыд. 1:10 20:9 4 Хаан. 1:2 20:10 3 Хаан. 17:21; 4 Хаан. 4:34

20:16 Хост. 23:16; 34:22; Лев. 23:15; Ы. х. к. 16:9; Аж.-ч. 2:1 20:18 Аж.-ч. 18:19

20:18 1 Фес. 1:5 20:23 Аж.-ч. 9:16; 21:33

төндүр маңнап, Дээрги Иисустун менээ даандырган бараан болушкунун эчизинге чедирген болзумза – Бурганның *авыралының дугайында *Буянын Медээни улуска дыңнаткан болзумза!

²⁵ Аранарга аралажып, Бурганның Чагыргазын суртаалдап турганым улустан чаңгызыңар-даа мени моон сонгаар көрбезин билир мен. ²⁶ Силерниң кайы-бирээр өлүмчө бажы-биле баар болза, ол дээш, буруум чогуң бөгүн силерге медеглөп тур мен. ²⁷ Чүгө дээрге Бурганның күзел-соруун силерге долuzu-биле коргуш чок суртаалдап келген мен.

²⁸ Бодуңарны база Ыдыктыг Сүлдениң силерге хүлээдип берген кодан хоюн хайгаарап көрүп чоруңар. Бурганга бүзүрөөннөр ниитилелиниң кадарчылары бооп көрүңөр, ону Ол Бодуңун ханын төккөш, бөлүп алган болгай. ²⁹ Мен силерден чоруй баарымга, каржы бөрүлөр чедип келгеш, коданны черле өршөөвөс дээрзин билир мен. ³⁰ Бүзүрөөннөр оларны эдерзин дээш, алыс шынны соора өөреди бээр улус силерниң аранарга безин тыптып кээр. ³¹ Ынчангаш серемчилелдиг болуңар! Мээң үш чыл дургузунда, дүңө-хүндүс караам чажын төп, силерге могаг-шылаг чок сагындырып келгенимни сактып чоруңар.

³² Мен ам силерни Бурганга болгаш Ооң авыралдыг медээзинге хүлээдип тур мен. Ол медээ силерни быжыктырып база Бурганның ыдыктаан бүгү улузунга азаан өңчүнү силерге берип шыдаар.

³³ Мен кайыңардан-даа алдын, мөңгүн, идик-хөп алырын күзевээн мен. ³⁴ Бодумнун база эш-өөрүмнүн хереглээр чүвезин бо ийи холум-биле ажылдап ап келгенимни билир силер. ³⁵ Чүнү-даа кылып турган болзумза, бодумнун үлегерим-биле бис ажылдаар ужурулуг, Дээрги Иисустун сөстөрүн сактып, кошкак улуска дузалажыр ужурулуг бис дээрзин силерге көргүзүп келген мен. Ол: „Алырыңга көөрдө, бээри – амыр-чыргалды“ – дээн болгай.

³⁶ Павел ынча дээш, шупту улус-биле кады дис кырынга олурупкаш, мөргүп алган. ³⁷ Шупту улус ыглап-сыктап, ону куспактааш, ошкап турган. ³⁸ Ылаңгыя ооң: «Моон сонгаар мени көрбөс силер» – дээн сөстери оларны муңгарадышкан. Оон Павелди корабльга чедир үдөп кааннар.

Иерусалимче аян-чорук

21 ¹ Бис олар-биле арай деп чарылгаш, баштай дорт-ла Кос ортулукка, даартазында хүндүс Родос ортулукка эжиндирип четтивис, а оорган Патара хоорайже чорупкан бис. ² Финикия баар корабль тып алгаш, аңаа олурупкаш, улаштыр ынаар эжиндирип кагдывыс. ³ Кипр ортулукту мурнуу талазы-биле оюп эрткеш, Сирияже углапкан бис. Оон Тир хоорайга туруп алдывыс, чүгө дээрге корабльдың чүгүн аңаа дүжүрер турган. ⁴ Аңаа бис христианнар тып алгаш, чеди хүн иштинде олар-биле кады турдуvus. *Ыдыктыг Сүлде сагыш алындырарга, олар Павелге: «Иерусалимче барба» – деп турдулар. ⁵ Аңаа турар үевис төнө бээрге, улаштыр чоруптуvus. Бүзүрөөн улус шуптузу кадайлары болгаш ажы-

20:24 2 Тим. 4:7 20:26 Ы. х. к. 8:19 20:28 Ин. 21:16-17; 1 Пет. 5:2

20:28 1 Пет. 1:18-19 20:29 Мф. 7:15; Ин. 10:12 20:30 2 Пет. 2:1; 2 Кор. 11:13; 1 Тим. 4:1

20:31 Мк. 14:38 20:32 Аж.-ч. 14:23 20:32 1 Пет. 1:4 20:33 1 Хаан. 12:3; 2 Кор. 7:2

20:34 Аж.-ч. 18:3 20:35 Мф. 10:8 20:36 Аж.-ч. 21:5 21:4 Аж.-ч. 20:23

төлү-биле кады бисти хоорайдан үндүр үдеп келген. Аңаа, далай эринге, дис кырынга олурупкаш, мөргүп алдывыс. ⁶ Удур-дедир байырлажып чарылган соонда, корабльга олурупкан бис, а олар бажыңнарынче чана берген.

⁷ Эжиндиришкинни уламчылааш, Тирден Птолемаида хоорайга кээп, корабльдан дүшкеш, ында чурттап турар бүзүрөөн ха-дунмавыстың амыр-мендизин айтыргаш, олар-биле кады бир хондувус. ⁸ А дааргазында хүндүс оон чорупкаш, Кесарияга келгеш, чеги дузалакчының бирээзи болур Буянныг Медээ суртаалчызы Филипптиң бажыңыга доктаадывыс. ⁹ Ооң ашакка барбаан дөрт кызы өттүр билип медеглээр улус болду. ¹⁰ Бис аңаа элээн хөй хонганывыста, Иудеядан *Бурганның медээчизи Агав дээр кижиге келген. ¹¹ Ол биске келгеш, Павелдиң курун алгаш, оон-биле бодунуң хол-будун хүлүттүнгеш, чүве чугаалаан. Ооң сөстери бо-дур: «Ыдыктыг Сүлдө: „Бо курнуң ээзин Иерусалимниң иудейлери мынчалдыр хүлээш, *өске чоннар улунуңга хүлээдир-дир“ – деп тур».

¹² Ону дыңнааш, бис база аңаа чурттап турган улус Павелден: «Иерусалимче барбайн көр» – деп ээрежип дилеп эгелээн бис. ¹³ Ынчалза-даа Павел биске: «Силер чүге ыглап-сыктап, чүрээм чара соп тур силер? Мен чүгле хүлүдүп алырынга эвес, а Дээрги Иисустуң ады-биле Иерусалимге өлүртүрүңге-даа белен мен» – деп харыылаан. ¹⁴ Ооң шиитпирин өскерттип шыдавазывысты билгеш, оожургай берип: «Дээрги-Чаяакчының күзел-соруу-биле болзун!» – дээн бис.

Павелдиң Иерусалимге келгени

¹⁵ Ол хүннер эрте бээрге, бис дөгертингеш, Иерусалимче чоруптувус. ¹⁶ Бистиң-биле кады Кесария чурттуг чамдык бүзүрөөн улус база чорупкан. Олар бисти баштайгы өөреникчилерниң бирээзи, Кипр чурттуг Мнасонга эккээрге, оон бажыңыга туруп алган бис.

¹⁷ Иерусалимге кээревиске, бүзүрөөн ха-дунмавыс бисти эвилең-ээлдек уткуп-хүлээп алган. ¹⁸ Дааргазында хүндүс Павел-биле кады Иаковче чорупкан бис. Христиан ниитилелдиң шупту удуртукчулары ында чыылган болган. ¹⁹ Павел оларны мендилээш, оон бараан болуушкунун дамчыштыр өске чоннар улунуңга Бурганның чүнү кылганын чүве арттырбайн чугаалап берген. ²⁰ Олар ону дыңнааш, Бурганны алдаржыткаш, Павелге мынча дээннер: «Өңүк, Иисуска бүзүрөөн мун-муң иудейлер барын билир сен, олар шупту *Моисейниң *хоойлузун шыңгыы сагып чоруур улус-тур. ²¹ Иерусалимниң иудейлеринге бир улус сээн дугайында: „Өске чоннар аразында чурттаан хамык иудейлерни Моисейнин хоойлузундан ойталаар кылдыр өөредип, оларга боттарының ажы-төлүн кыртыжап демдектевезин база бистиң чаңчылдарывысты сагывазын сүмелеп турар кижидир“ – дээн-дир. ²² Бис ам канчаар бис? Чугаажок-ла, олар сээң келгениңни дыңнап каар болгай. ²³ Ынчангаш бистиң сүмелээн аайывыс-биле кылып көр. Бистиң аравыста Бурганга даңгырак берген дөрт кижиге бар-дыр. ²⁴ Оларны алгаш, арыгланыр эзулалды кады эртип ал база олар эзу-чаңчыл эзугаар баштарын

21:5 Аж.-ч. 20:36 21:8 Аж.-ч. 6:5; 8:5 21:9 4 Хаан. 22:14; Лк. 2:36; Аж.-ч. 2:17-18

21:10 Аж.-ч. 11:28 21:11 3 Хаан. 11:30; Иер. 27:2 21:12 Мф. 16:21-23

21:13 Аж.-ч. 20:24; Флп. 2:17 21:18 Аж.-ч. 12:17; Иак. 1:1 21:20 Рим. 10:2

21:21 Рим. 2:28-29; 1 Кор. 7:19 21:23 Сан. 6:2-5, 13

дөнгүрертсин дээш, ооң чарыгдалын төлөп бер. Ынчан сээң дугайында дыңнаан чүвезинде шын сөс чогуң, а сени ыдыктыг хоойлувусту сагып чоруур кижидир дээрзин шупту улус билип каар.

²⁵ А өске чоннарның бүзүрөөн улузунга хамаарыштыр алыр болза, шийтпириристи оларга дыңнадып, чагаа бижээн бис. Оларга дүрзү-**бурганнар*га өргөөн эът чириңден, хандан, бооп өлүргөн дириг амытаннар эдиден болгаш самыраарыңдан ойталаарын саналдаан бис».

²⁶ Павел ынчан ол дөрт кижини ап алгаш, даартазында хүндүс олар-биле кады арыгланыр ёзулалды эртип алган. Оон ол Бурганның өргөөзинче киргеш, кажан арыгланыр хуусаа төнерин база оларның кижидир бүрүзү дээш, кажан өргүл салырын чарлап чугаалаан.

Павелди тудуп хоругдааны

²⁷ Арыгланыр хуусааның чедиги хүнү эртип турда, Павелди **Асия* чурттуг иудейлер Бурганның өргөөзинге көрүп кааннар. Олар ону сегирип алгаш, шупту улусту хөлзедип: ²⁸ «Израильчилер! Дузалажыңар! Бо дээрге чер болганга улусту бистиң ыдыктыг хоойлувуска, чонувуска база Бурганывыс өргөөзинге удур өөредип чоруур кижидир. А ам ол гректерни Бурганның өргөөзинге эккелгеш, ыдыктыг черни бужартаткан-дыр» – деп алгыржы бергеннер. ²⁹ Олар Павелди ооң мурнунда Эфес чурттуг Трофим-биле хоорайга кады чорда көргөн болгаш, Павел ону Бурганның өргөөзинге эккелген боор деп бодаан чүве-дир.

³⁰ Бүгү хоорай хөлзеп-дойлуп эгелээн болгаш, чүк бүрүзүндөн улус маңнажып кээп турган. Олар Павелди сегирип алгаш, Бурганның өргөөзинден үндүр сөөрткеш, ол дораан ооң хаалгаларын хаап алганнар. ³¹ Олар ону өлүрер деп барганнар, ынчалза-даа бүгү Иерусалим хөлзеп үнгөн дугайында медээ рим муң шериг баштыңыңа чеде берген. ³² Баштың ол дораан шериглерин болгаш чүс шериг баштыңчыларын алгаш, чыылган чонче чорупкан. Улус муң шериг баштыңын база шериглерни көрүп кааш, Павелди эттеп-сокпайн барган. ³³ Муң шериг баштыңы ынчан олче чоокшулап келгеш, тудуп хоругдааш, ийи илчирбе-биле демирлээрин дужааган. Оон ол чыылган улустан: «Бо кымыл, чүнү үүлгеткен кижил?» – деп айтырган. ³⁴ Чыылган чоннун чамдыызы бир чүве, өскелери оон аңгы чүве алгыржыр болган. Ындыг хөлзээзин, шимээндөн ол тодаргай чүнү-даа билип чадааш, Павелди шериглер чурттаан бажыңче аппаарын дужааган. ³⁵ Павелди чадага эккээрге, шериглер ону шуут-ла көдүрер ужурга таварышкан – чоннун хорадап, кызары ол хире болган. ³⁶ Хөй чон ону эдерип: «Анаа өлүм!» – деп алгыржып чораан.

³⁷ Павелди шериглер чурттаан бажыңче кирип бар чыдырда, ол баштыңга: «Силерден бир чүве айтырып болур бе?» – дээн.

Оозу мынча дээн: «Сен гректеп билир ышкажың чүл. ³⁸ Ындыг болганда, чоокта чаа үймөөн үндүргеш, 4000 дерзии тура халыкчыны ээн кургаг ховуже аппаратчи египетчи эвес ышкажыл сен?»

³⁹ А Павел: «Мен – Киликияда Тарс хоорай чурттуг еврей кижиге, билдингир хоорайның хамаатызы мен. Чон-биле чугаа кылырын чөпшээрер көрүңерем» – деп харыылаан.

⁴⁰ Демгизи ынчан чөпшээрээр, Павел чадага туруп алгаш, холу-биле чонга «Оожурганар!» деп медээ берген. Хамык улустун шимээни чидерге, ол еврей дылга чугаалап эгелээн.

Павелдин Иерусалим иудейлеринге чугаазы

22 ¹ «Ха-дунма болгаш адалар! Ам бодумну камгалап, чүү дээримни дыңнап көрүңер».

² Павелдин еврей дылга чугаалай бергенин дыңнааш, олар улам-на оожургай берген.

³ «Мен – Киликияның Тарс хоорайга төрүттүнген еврей кижиге мен, ынчалза-даа Иерусалимге өскөн мен. Мээң башкым Гамалиил чүве, ол мени өгбелеривистин ыдыктыг *хоойлузунга ыяк быжыг билиглиг кылдыр өөреткен. Мен, бөгүн силер бүгүдө ышкаш, Бурганга чүткүлдүг бараан бооп чор мен. ⁴ Мен Иисустун өөредиинге бүзүрэн улусту өлүреринге чедир истеп-сүрүп, эр-даа, херээжен-даа улусту тудуп хоругдааш, кара-бажыңнарже кири октап чордум. ⁵ Ону Бурганнын дээди *бараалгакчызы-даа, *дээди иудей Чөвүлел-даа бадыткап боор. Харын-даа олардан Дамаскыда чурттаан ха-дунма иудейлерге хамааржыр чагаалар алгаш, демги улусту тудуп хоругдааш, Иерусалимге кезедири-биле эккээр дээш, ынаар чорупкан мен.

⁶ Ынаар бар чыткаш, Дамаскыга чоокшулап олурумда, дүш үезинде дээрден хенертен чайнап келген чырык карактарым чылчырыктадыпкан. ⁷ Черже кээп дүшкеш, меңээ: „Савл! Савл! Мени чүге истеп-сүрүп тур сен?“ – дээн үн дыңнап кагдым.

⁸ Мен: „Силер кым силер, Дээрги?“ – дидим.

Ол: „Мен дээрге истеп-сүрүп чорууруң Назарет чурттуг Иисус-тур мен“ – деп харыылаан. ⁹ Мээң кады чораан улузум ол чырыкты көргөн, ынчалза-даа мээң-биле чугаалашкан үннү билип албаан.

¹⁰ „Дээрги, мен чүнү кылың?“ – деп айтырдым.

Дээрги-Чаякчы меңээ: „Ам туруп келгеш, Дамаскыга бар, кылыр ужурлуг бүгү чүвөнни аңаа дөгerezин чугаалап бээр“ – дээн.

¹¹ Чырыктын чайыннаажындан мээң карактарым согурара берген боорга, кады чораан өөрүм мени холумдан четкеш, Дамаскыга эккеп каан.

¹² Бурганны тооп дыңнаар база ыдыктыг хоойлувусту сагып чоруур, ында чурттаан иудейлерниң дөгerezи хүндүлээр Анания дээр кижиге ¹³ меңээ чедип келгеш: „Дунмам Савл, караң көре берзин!“ – дээн. Ол-ла дораан мен ону көрүп кагдым. ¹⁴ Ынчан ол меңээ мынча дээн: „Өгбелеривистин Бурганы сени Оң күзел-соруун билип алзың дээш, чөптүг-шынныг Кижини көрзүн дээш база Оң сеңээ чугаалаан сөзүн дыңназың дээш шилип алган-дыр. ¹⁵ Чүге дээрге бүгү улус мурнунга Оң дугайында херечилеп, көргөн база дыңнаан чүвөнни чугаалаар-дыр

сен. ¹⁶ Ам чүнү манап ор сен? Тургаш, сугга суктуруп ал, Дээрги Иисустун адын кый дээш, бачыгтарың арыглап-чуп каавыт“.

^{17–18} Мен оон Иерусалимче ээп келгеш, *Бурганның өргээзинге мөргүп тура, Иисустан келген *ажыдыышкын көрүп кагдым. Ол менээ: „Доп-дораан Иерусалимни каггаш чорувут, чүге дээрге бо улус Мээң дугайымда херечилелиңни хүлээп албас-тыр“ – диди. ¹⁹ А мен Аңаа: „Дээрги-Чаяакчы, бо улус Сеңээ бүзүрөөннерни тудуп хоругдаар база эттеп-согар дээш, *синагогалар кезип чоруп турганымны билир болгай. ²⁰ Сээң херечиң болур Стефанның ханы төктүп турда, мен база аңаа тургаш, ону чүүлзүнүп, өлүрүкчүлөрдүн хевин кадарып турдум“ – деп харыыладым. ²¹ Дээрги-Чаяакчы ынчан менээ: „Бар че, Мен сени ырадыр, *өске чоннар улунунче чорударым ол-дур“ – диди».

Павел – рим хамааты

²² Ол сөстөргө чедир иудейлер ону дыңнап турган, а ынча дээри билек: «Ону таптай базып кааптар-дыр! Ооң амылыг чораан ажыы чок-тур!» – деп алгыржып эгелээннер. ²³ Олар алгыржып, хевин ора соп октап, агаарже довурак чажып турганнар^p. ²⁴ А муң шериг баштыңы Павелди шериглер чурттаар бажыңче аппаарын база иудейлерниң олче чүге ынчаар алгырышканын билип алып сорулга-биле ону эриидеп тургаш, байысаарын дужааган. ²⁵ Ынчалза-даа ону эриидээр дээш хүлүй бээрге, Павел чанында турган чүс шериг баштыңчызынга: «Шииттирбээн рим хамааты кижини эриидээри хоойлуга дүгжүр чүве бе?» – дээн.

²⁶ Чүс шериг баштыңчызы ону дыңнааш, баштыңыга баргаш: «Оваарымчалыг бооп көрүнер. Ол дээрге рим хамааты кижидир» – деп дыңнаткан.

²⁷ Муң шериг баштыңы Павелге чедип келгеш: «Сен ылап-ла рим хамааты сен бе?» – деп айтырган.

Ол: «Ийе» – деп харыылаан.

²⁸ Муң шериг баштыңы мынча дээн: «Мен ол хамааты эргени хөй акша-биле садып алган мен».

А Павел: «А мен ындыг болуп төрүттүнген мен» – дээн.

²⁹ Ону байысаар деп турган улус ол дораан ойда дүшкен. Рим хамаатыны демирлеп алганын билип кааш, муң шериг баштыңы база корга берген.

³⁰ Даартазында хүндүс муң шериг баштыңы иудейлер Павелди чогум чүү дээш буруудадып турарын билип алыксааш, Бурганның дээди бараалгакчыларын база бүгү дээди иудей Чөвүлелди чыылдырарын дужааган. Ол Павелдиң илчирбелерин адыргаш, оларның мурнунга эккеп тургузупкан.

Павел *дээди иудей Чөвүлелдин мурнунда

23 ¹ Павел Чөвүлелди эргий кайгааш: «Ха-дуңма! Мен бо хүнге чедир Бурганның мурнунга хүлээлгемни арыг арын-нүүр-биле күүседип чор мен» – дээн. ² Бурганның дээди *бараалгакчызы Анания ынчан Павелдиң чанынга турган

P22:23 Хеп ора согары, агаарже довурак чажары – Бурганны бак сөглээн сөстөр дыңнааш (оларнын билиишкени-биле), иудейлерниң хөлзеп-доюлганын көргүскени ол болур.

22:15 Аж.-ч. 9:15

22:16 Аж.-ч. 9:18

22:17-18 Аж.-ч. 9:26

22:20 Аж.-ч. 7:58

22:25 Аж.-ч. 16:37

23:1 1 Кор. 4:4; 2 Кор. 1:12; 2 Тим. 1:3; Евр. 13:18

23:2 Аж.-ч. 24:1

улуска оон эриннеринче кагарын дужааган. ³ А Павел аңаа мынча дээн: «Бурган сени кагар эвеспе, агартыр чугайлаан хана⁹. Сен мында мени ыдыктыг *хоойлу ёзуугаар шиидер дээш олулар-дыр сен, ол хиренде-ле ыдыктыг хоойлуга чөрүштүр мени кагарын дужаап турар-дыр сен!»

⁴ Павелдин чанынга турган улус аңаа: «Бурганның дээди бараалгакчызын канчап дора көөр сен?» – дээннер.

⁵ А Павел: «Ха-дунма, буруулуг болдум, ол – Бурганның дээди бараалгакчызы дээрзин билбедим. Шынап-ла, Бижилге: „*Чонуңнуң дуртукчузун бак сөглев*“ – деп турар болгай» – деп харыылаан.

⁶ Оларның чамдыызы *саддукейлер, а өскелери *фарисейлер дээрзин Павел билип каан, ынчангаш ол дээди иудей Чөвүлелге ыткыр үн-биле мынча дээн: «Ха-дунма! Мен фарисей кижиге оглу, фарисей мен, өлүглерниң катап дирлиринге идегелим дээш, шииттирип турарым бо».

⁷ Ол ынча дээрге, фарисейлер биле саддукейлер аразынга маргылдаа үнгөш, чыыш ийи чарлы берген. ⁸ Чүгө дээрге саддукейлер өлүглер аразындан катап дирлири-даа, дээрниң төлээлери-даа, сүлдө-сүнезиннер-даа чок дээр, а фарисейлер ол бүгүгө бүзүрээр турган. ⁹ Оон алгы-кышкы үнгөн. Фарисейлер бөлүүндөн чамдык ном-хоойлу тайылбырлакчылары туруп келгөш, маргыжа бергеннер: «Бо кижиде багай чүү-даа көрбейн тур бис. А оон-биле сүлдө-сүнезин азы *дээрниң төлээзи чугаалашкан болза чүл?»[†]

¹⁰ Маргылдаа күштүг алгыш-кырышче шилчий бээрге, рим баштың оларнын Павелди үзе-чаза соп кааптарындан сезингөш, шериглеринге ынаар баткаш, ону шериглер чурттаар бажынче алгаш баарын дужааган. ¹¹ Дараазында дүне Дээрги-Чаяакчы Павелге чедип келгөш: «Павел, дидим бол, чүгө дээрге Мээң дугайымда Иерусалимге херечилеп турганың дег, Римге база херечилээр сен» – дээн.

Иудейлерниң Павелге удур сүлчээзи

¹² Хүн үнүп кээрге, иудейлер аразында дугурушкаш, Павелди өлүрбээн шаанда, чүнү-даа ижип-чивес бооп даңгыраглааннар. ¹³ Сүлчээге дөргөн ажыг кижиге киришкен. ¹⁴ Олар Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш *баштыннарга баргаш: «Павелди өлүрбээн шаавыста, чүнү-даа ижип-чивес бооп даңгырагладыыс. ¹⁵ Ынчангаш силер дээди иудей Чөвүлел-биле кады оон херээн катап көөр-дүр деп чылдагааннааш, ону силерге эккээр кылдыр мун шериг баштыңыңа сөстен чедиринер. А бис ону бээр эккел чыдырда-ла, өлүрүп каарыңга белен бис» – дээннер.

¹⁶ Сүлчээ дугайында Павелдин чээни дыңнап кааш, шериглер чурттаар бажынче киргөш, ол дугайында аңаа дамчыдыпкан. ¹⁷ А Павел чүс шериг баштыңчыларының

⁹23:3 Агартыр чугайлаан хана – дора көрүп, бак сөглээн уткалыг сөстөр болур (Мф. 23:27 көр).

[†]23:9 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Бурганга удурланган болбас бис бе?» деп сөстөрнү немээн.

23:2 3 Хаан. 12:24 23:3 Ы. х. к. 25:1-2 23:4 Ин. 18:22 23:5 Хост. 22:28

23:6 Аж.-ч. 4:1 23:6 Флп. 3:5 23:6 1 Кор. 15:13 23:8 Мф. 22:23; Лк. 20:27

23:9 Ин. 12:29 23:11 Аж.-ч. 27:23

бирээзин кый деп алгаш: «Бо оолду баштыңыңче аппарам, ол анаа бир чүве чугаалаар деп тур» – дээн.

¹⁸ Демгизи оолду муң шериг баштыңыңга эдэртип эккелгеш, илеткээн: «Хоругдаттырган Павел мени кый деп алгаш, бо оолду силерге аппаарын диледи, чүге дээрге ол силерге бир-ле чүве чугаалаар дээн-дир».

¹⁹ Баштың ол оолдуң холундан туткаш, өскээр чедип аппаргаш: «Меңээ чүнү чугаалаар бодадың?» – деп айтырган.

²⁰ Демги оол: «Иудейлер ооң херээниң тодаргай истелгезин чорудар чылдагаан-биле Павелди даарта дээди иудей Чөвүлелге чедирерин силерден дилээр бооп дугуржуп алдылар. ²¹ Ынчалза-даа оларны дыңнаваңар, чүге дээрге дөртөн ажыг кижиге кедеге манап турар. Олар ону өлүрбээн шаанда чүнү-даа ижип-чивес бооп дангыраглааш, ам силерниң айтышкыныңар манап, белең турарлар-дыр» – деп харыылаан.

²² Баштың ол оолга: «Меңээ чугаалаан чүвөнни кымга-даа чугаалавас сен» – деп дужаагаш, ону чорудупкан.

Павелди Кесарияге чорудупканы

²³ Баштың оон чүс шериг баштыңчызы ийи кижини кыйгырткаш, оларга: «Кесария чоруур кылдыр 200 чадаг шеригден, 70 аъттыг шеригден база 200 адыгжыдан белеткенер. Хүн ашкандан бээр үшкү шакта үнеринге белең турунар.

²⁴ Павелди Феликс чагырыкчыга бүдүн-бүрүн чедирер кылдыр, анаа мундулар элчигеннерден белеткенер» – деп дужааган.

²⁵ Ол ышкаш мындыг уткалыг чагаа бижип каан:

²⁶ «Онза хүндүткелдиг чагырыкчы Феликске Клавдий Лисий байыр чедирип олур. ²⁷ Бо кижини иудейлер сегирип алгаш, бичии-ле болза өлүрүп каар частылар, ынчалза-даа мен шериглерим-биле келгеш, ону камгалап кагдым, чүге дээрге ол рим хамааты дээрзин билип алдым. ²⁸ Ону буруудадып турар чылдагаанны билип алыр дээш, мен ону дээди иудей Чөвүлелге эккелдим. ²⁹ Анаа удур буруудадышкыннар оларның боттарының ыдыктыг хоойлузунга хамааржыр дээрзин, ынчалза-даа өлүмге онаагы дег азы кара-бажыңга олурткучу дег буруу ол кижиде чок дээрзин ылавылап көрдүм. ³⁰ Ол кижиге удур сүлчээ барын дыңнааш, мен ону ол-ла дораан силерге чорутканым бо. А ооң буруудадыкчыларыңга анаа удур херекти силерге кириерин дужаадым»^s.

³¹ Шериглер дужаалды күүседип, Павелди ап алгаш, ону ол кежээ-ле Антипатридага эккелгеннер. ³² Даартазында хүндүс аъттыг шериглер Павелди Кесарияге алгаш чорупкан, а артканнары чурттаар бажыңыңче эеп келген.

³³ Кесарияга келгеш, Феликс чагырыкчыга чагааны тывыскаш, Павелди хүлээди бергеннер. ³⁴ Чагааны номчааш, чагырыкчы Павелдиң кайы девискээрден

^s23:30 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Байырлыг, менди-чаагай!» деп сөстөрни немээн.

23:24 Аж.-ч. 24:3; 25:14 23:27 Аж.-ч. 21:32-33; 22:27 23:28 Аж.-ч. 22:30

23:29 Аж.-ч. 18:15 23:30 Аж.-ч. 9:23; 20:3

келгенин айтырган. Ол Киликиядан келген деп билип алгаш, ³⁵Феликс: «Буруудадкчыларын чедип кээрге, сээң херээңни дыңнаар мен» – дээн. Оон Павелди Иродтун ордузунга¹ хоругдалга тударын дужааган.

Павелди буруудатканы

24 ¹Беш хүн эрткенде, Бурганның дээди *бараалгакчызы Анания чоннун чамдык *баштыңнары-биле база Тертулл дээр хоойлучу-биле кады Кесарияга келгеш, иудейлерниң Павелге удур буруудадкчынынын чагырыкчының мурнунга илереткеннер. ²Павелди кый дептерге, Тертулл ону буруудадкчы, мынча дээн: ³«Онза хүндүткелдиг Феликс! Силерниң алызын бодаан башкарылганаар ачызында бистиң чуртувус амыр-тайбыңга бүргеткен чурттап турарын база бистиң чоннун амыдыралы экижээнин көрүп тур бис. Ол бүгүнү кажан-даа, каяа-даа улуг өөрүп четтиришкин-биле хүлээп көөр бис. ⁴Ам силерни оон ыңай шүүдедип турбазы-биле, бистиң кыскажак түңнээшкинивести дыңнаарындан чажам дивезиңерни дилеп тур мен.

⁵Бис бо кижини корум-чурум үрекчизи дээрзин илередип алдывыс, ол – бүгү делегейге иудейлер аразыңа үймээн үндүрүкчүзү-дүр база назаретчилерниң оспак бөлүүнүн удуртукчузу-дур^u. ⁶⁻⁸Оон ыңай ол Бурганывыс *өргээзин безин бужартадыр сагыштыг турду, а бис ону тудуп алдывыс^v. Ам Павелди байысаагаш, бистиң ону чүү дээш буруудадкчыларын турарывысты билип ап боор силер».

⁹Иудейлер ол бүгүнү шын деп бадыткааш, буруудадкчынынын деткээннер.

Феликстиң мурнунга Павелдин чугаазы

¹⁰Чагырыкчы анаа чугаалаарын айтырга, Павел мынча деп харыылаан: «Хөй чылдар дургузунда бо чонга шииткекчи болуп келгениңерни билир болгаш, бодумнун херээңни өөрүшкү-биле камгалаар-дыр мен. ¹¹Иерусалимге мөгөйиг кылып келгенимден бээр, он ийи хүнден үр болбаанымны билип ап боор силер. ¹²Мээң буруудадкчыларым Бурганның өргээзинге кандыг-бир кижини-биле маргыжып турганымны азы *синагогага болгаш хоорайның өске-бир черинге улусту үймээнче ыдалап турганымны көрбээннер. ¹³Олар мени ам буруудадкчылар турар чүвезин херек кырында бадыткап шыдавас-тыр. ¹⁴Ындыг-даа болза, оларнын „оспак бөлүк“ деп турары өөредиг ёзугаар ада-өгбевистиң Бурганынга бараан бооп турарымны миннир-дир мен. Ыдыктыг хоойлу болгаш *медээчилерниң номнарында бижиттинген бүгү чүвөгө бүзүрээр мен. ¹⁵Бурган Бодунга шынчы-

^{23:35} Иродтун ордузу – Улуг Ирод хаанның туттуруп каан ордузу. Римден чагырыкчыларнын чурттаар чери турган; шериглер база анаа чурттап турган.

^{24:5} Тертулл бо сөстөр-биле Назарет чурттуг Иисусту база Ону эдерген улусту куду көргөн хөөн-биле адап турары ол.

^{24:6-8} Өске бурууну сөзүглелдерде бо сөстөргө «Ону ыдыктыг хоойлуvus ёзугаар шиидер деп турдуvus. Ынчалза-даа муң шериг башгыны Лисий келгеш, ону бистиң холуvустан күш-биле ушта тыргып алгаш, силерге чорудупту. Оон буруудадкчыларынга база силерге баарын дужаады» деп сөстөрни немээн.

даа, шынчы эвес-даа улусту катап диргизер дээрзинге олар боттары идегээри дег, мен база ындыг идегелдиг мен. ¹⁶ Ынчангаш Бурганның болгаш улустуң мурнунга кезээде арыг арын-нүүлүг болур дээш, шыдаар шаам-биле чүткүп чоруур мен.

¹⁷ Чонумнуң ядыы улузунга чыгганым ачы-дуза үлөп бээр база Бурганга өргүлдер салыр дээш, хөй чыл аян-чорук соонда, Иерусалимге ээп келгеним ол. ¹⁸ Арыгларың ёзулалды кылганым соонда, Бурганның өргээзинге кээп, өргүл салып турумда, мени тып чедип келген чүве. Улус-даа үйметпээн, шимээн-дааш-даа үндүрбээн кижиге мен. ¹⁹ А ол ышкаш *Асиядан келген элээн каш иудей аңаа турган чүве. Мени буруудадыр барымдаалары бар болза, силерниң мурнуңарга чугаалаар ужурлук улус ол-дур. ²⁰ Азы мени *дээди иудей Чөвүлелге байысаап турда, кандыг буруумну истеп тыпканын мында келген улус чугаалап берзин. ²¹ Байгы-ла буруум – аңаа тургаш: „Өлүглер аразындан катап дирлиринге бүзүрелим дээш, бөгүн мени шиидип тур силер“ – деп алгырганымда бооп чадавас).

²² Ону дыңнааш, Дээрги-Чаяакчының оруун эки билир Феликс херекти дыңнаарын соңгаарлаткаш: «Силерниң херээнерни муң шериг баштыңы Лисий кээрге, сайгарып көөр мен» – дээн. ²³ Ол чүс шериг баштыңчызынга: «Павелди хоругдалга тудунар, ынчалза-даа аңаа элээн хосталгадан бериңер база оон эш-өөрүңге ол дээш сагыш човап кээрин хоруванар» – деп дужааган.

²⁴ Элээн каш хүн эрткенде, Феликс еврей сөөктүг кадайы Друзилла-биле кады чедип келген. Ол Павелди келдирткеш, Иисус *Христоска бүзүрел дугайында оон чугаазын дыңнап эгелээн. ²⁵ Ынчалза-даа Павел чөптүг чорук, кижиниң бодун өйлээр ужурлуунуң база Бурганның ам кээр шииткели дугайында чугаалап эгелээрге, Феликс корга бергеш: «Амдызында чоруй бар, чайланы берзимзе, келдиртиптер мен» – дээн. ²⁶ Оон кадында Павел аңаа хээли саналдаар ирги бе деп, Феликс идегээн чүве-дир, ынчангаш бо-ла ону кыйгыртып эккээр, оон-биле чугаалажыр турган. ²⁷ А ийи чыл эрткен соонда, Феликсти Порций Фест солуп келген. Иудейлерниң күзелин хандыраар дээш, Феликс Павелди кара-бажыңга арттырып каан.

Павелдин императорнуң шиитпирин негээни

25 ¹ Чагырыкчы апарганының соонда үш хүн эрткенде, Фест Кесариядан Иерусалимче чорупкан. ² Иерусалимге Бурганның дээди *бараалгакчылары, иудейлерниң даргалары Фестке келгеш, Павелге удур буруудадышыкыннарын хүлээткеш, оон дилег кылып: ³ «Биске хайыралыынның демдээ кылдыр Павелди Иерусалимче чорудуп көр» – деп турганнар. А боттары ону орук ара өлүрүп каарын дугуржуп алганнар. ⁴ Ынчаарга Фест: «Павелди Кесарияда хоругдап каан, а бодум база удавас ынаар чеде бээр мен. ⁵ Баштыңчыларыңарның чамдызы мээң-биле кады баргаш, ол кижиге кандыг-бир херек үүлгеткен болза, ону буруудатсыннар» – деп харыылаан.

⁶ Иерусалимге сес-он хүн тургаш, Фест Кесарияже ээп келген. А даартазында хүндүс шииткекчинин олудун ээлепкеш, Павелди эккээрин дужааган. ⁷ Павел чедип

24:15 Дан. 12:2; Ажыд. 20:6, 13 **24:16** Аж.-ч. 23:1; Евр. 13:18

24:17 Рим. 15:25-28; 1 Кор. 16:1; Гал. 2:10 **24:18** Аж.-ч. 21:26 **24:21** Аж.-ч. 23:6

24:25 Аж.-ч. 17:32 **25:3** Аж.-ч. 23:12

кээрге, Иерусалимден келген иудейлер ону долгандыр турупкаш, хөй-ле аар кем-херек үүлгеткен деп буруудадып эгелээннер, ынчалза-даа буруудадышкыннарын шынзыдып шыдавааннар. ⁸ А ол бодун агартынып, мынча дээн: «Мен иудейлерниң ыдыктыг *хоойлузунга-даа, *Бурганның өргээзинге-даа, императорга-даа удур кем-херек үүлгетпээн мен».

⁹ Фест иудейлерге эки кижини бооп көстүр бодаан, ынчангаш ол Павелден: «Сенээ удур буруудадышкыннар ёзугаар сени аңаа шиидейн, Иерусалимче баар сен бе?» – деп айтырган.

¹⁰ Павел аңаа мынча деп харыылаан: «Мен императорнуң эрге-хоойлузунун адаанда мен, мени шиидер ужурлуг чер бо-дур. Иудейлерге бак чүнү-даа кылбаан мен, ону эки билер силер. ¹¹ Мен кем-буруулуг база өлүмгө төлөптүг чүүл үүлгеткен болзумза, өлүрүндөн чажам дивес мен. Ынчалза-даа бо улустуң мени буруудадып турар чүүлдери меге болза, кымның-даа мени оларга тудуп бээр эргези чок. Ынчангаш императорнуң бодунуң шиитпирин негеп тур мен!^W»

¹² Бодунуң чөвүлели-биле чугаалашкаш, Фест: «Императорнуң шиитпирин негээн болганында, императорже чоруур сен» – деп харыылаан.

Фестин Павелдин херээн Агриппага тайылбырлааны

¹³ Элээн үе эрткенде, Агриппа хаан биле ооң дунмазы Вереника^x Фест чагырыкчыга байыр чедирип, Кесарияга келгеннер. ¹⁴ Олар аңаа элээн хөй хүн болганда, Фест Павелдин херээн хаанга мынчаар тайылбырлаан: «Мында Феликс турда-ла хоругдаттырган бир кижини бар. ¹⁵ Мен Иерусалимге турумда, Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш иудейлерниң даргалары ону буруудаткан чүве. Олар ону шиидерин негеп турду. ¹⁶ Мен оларга буруудаттырган кижини буруудадыкчыларының мурнунга тургузуп, нүүртештирбейн база аңаа камгаланыр арга бербейн, өлүмгө шиидери рим ёзу-дүрүмгө таарышпас дээрзин чугааладым. ¹⁷ А ол иудейлер бээр чедип кээрге, мен сонгаарладып турбайн, даартазында-ла шииткекчиниң олудунга саадапкаш, демги кижини эккээрин дужаадым. ¹⁸ Оон буруудадыкчылары туруп келгеш, мээң олардан дыңнаар бодааным чаңгыс-даа буруудадышкын кылбадылар. ¹⁹ Харын олар ооң-биле оларның чүдүлгезинин дугайында база бир-ле өлүп калган Иисус дугайында кандыг-бир маргылдаа үндүрдүлөр, а Павел ол Иисус дириг дээрзин шынзыдып турду. ²⁰ Бо херекти шиитпирлээр айын тыппайн: „Иерусалимге баргаш, аңаа шииттирерин күзээр сен бе?“ – деп, оон айтырган мен. ²¹ А Павел оон херээн император көөр кылдыр маңаа арттырарын негээш турар боорга, ону императорже чорудуптар арга тывылгыже, хоругдалга хевээр тударын дужаадым».

²² Агриппа Фест чагырыкчыга: «Мен бодум база ол кижини дыңнаксап тур мен» – дээн.

Фест: «Эрген дыңнаар сен» – деп харыылаан.

^W**25:11** Рим хамаатыларның бир эргези болза шииткел херээн императорнуң бодунуң мурнунга сайгарып көөрүн негээри турган.

^x**25:13** Агриппа биле Вереника олар бирги Ирод Агриппа хаанның ажы-төлү турган (Аж.-ч. 12:1 көр).

²³ Даартазында хүндүс Агриппа биле Вереника байырланчыы кончуг байдалдыг шииткел черинче кирип келгеннер. Олар-биле кады шериг *баштыңнары болгаш хоорайның алдар-хүндүлүг улузу келген. Фест Павелди эккээрин дужааган. ²⁴ Оон Фест мынча дээн: «Агриппа хаан болгаш мында моорлап келген бүгү улус! Иерусалимге база маңаа – Кесарияга эндерик хөй иудейлерниң аңаа буруу онаап: „Ону амылыг арттырып болбас!“ – деп алгыржып турганы кижизин көрүп тур силер. ²⁵ Ынчалза-даа мен ол кижини өлүрүп шиитки дег чүнү-даа тышпайн баргаш, ол боду императорнун шиитпирин негээн болганда, ону Римче чорудар деп шиитпирледим. ²⁶ Ынчалза-даа менде ооң дугайында дээрги императорга бижиптер хире тодаргай чүү-даа чок-тур. Ынчангаш бо сайгарылганың соонда бижипки дег чүве билип алыр дээш, ону силер бүгүдениң, ылаңгыя Агриппа хаан силерниң, мурнунарга үндүрүп эккээрин дужаадым. ²⁷ Мен бодаарымга, хоругдаттырган кижиниң кем-буруузун айытпайн чорудуптары сарыыл чок болгу дег-дир».

Агриппаның мурнунга Павелдиң чугаазы

26 ¹ Агриппа Павелге: «Сеңээ агартынар арга берип турар-дыр» – дээн. Павел ынчан холун көдүрүп медээлээш, бодун камгалаан чугаазын эгелээн:

² «Агриппа хаан! Иудейлерниң хамык буруудадышыкыннарынга удур бодумну камгалап, бөгүн силерниң мурнунарга турар аргалыг болганымны аас-кежик деп санап тур мен. ³ Артында-ла иудейлерниң хамык эзу-чаңчылдарын болгаш маргылдаалыг айтырыгларын кончуг эки билир болгай силер. Ынчангаш мени шыдамыккай дыңнаарыңарны билеп тур мен.

⁴ Бичиимден бээр чер-чуртумга база Иерусалимге канчаар чурттап келгенимни иудейлер шупту эки билир. ⁵ Олар мени шагдан тура таныыр болгаш, чүдүлгевистиң эң шынгыы чаңчылдарын, дүрүмнерин сагып, фарисей болуп келгенимни, күзээр-ле болза, бадыткап шыдаарлар. ⁶ А бөгүн Бурганның өгбелеривиске берген азаашкынынга идегелим дээш, шииткел черинде тур мен. ⁷ Бистиң он ийи аймаабыс ол азаашкынның бүдерин манап, дүн-хүн дивейн, Бурганга бараан бооп турар. Шак ол идегелим дээш, иудейлер мени буруудадып турар-дыр, о, Агриппа хаан! ⁸ Иудейлер, Бурганның кижилерни өлүглер аразындан катап диргизиптер аргалыын чүге бүттүнер аргажок чүве кылдыр бодаар силер? ⁹ Мен бодум база Назарет чурттуг Иисуска удур болдунар-ла бүгү чүүлдү кылып журлуг мен деп бодап чордум. ¹⁰ Мен ол бүгүнү Иерусалимге кылып, Бурганнын дээди *бараалгакчыларындан эрге алгаш, Оон хөй улузун кара-бажыңче киир октап турдум. А оларны өлүрүп каарга, мен ону деткип турган мен. ¹¹ Шупту *синагогаларга оларга кеземче онаап, Иисусту бак сөглээринче албадап шаг болган мен. Оларга удур аажок килеңнээш, Иудеядан дашкаар хоорайларга безин оларны истеп-сүрүп турган мен.

¹² Бир катап шак ол сорулга-биле Бурганның дээди бараалгакчыларындан бүрүн эрге болгаш даалга алгаш, Дамаск хоорайже бар чыткан мен. ¹³ Дүш чедип турда,

25:24 Аж.-ч. 22:22 25:25 Лк. 23:14; Аж.-ч. 23:29

26:1 Ыд. ыр. 118:46; Мф. 10:18; Аж.-ч. 9:15 26:4 Гал. 1:13 26:5 Аж.-ч. 23:6; Флп. 3:5

26:7 Мф. 19:28; Иак. 1:1 26:8 1 Кор. 5:12 26:9 Ин. 16:2; 1 Тим. 1:13 26:10 Аж.-ч. 8:3

26:11 Аж.-ч. 9:1 26:12 Аж.-ч. 9:3-6; 22:6-11

орукка чорааш, хенертен дээрден чайыннаан, хүнден-даа чырыткылыг чырык көрүп каан мен, Агриппа хаан. Ол чырык мээң база мээң-биле кады чораан өөрүмнүң карактарывысты чылчырыктадыпкан. ¹⁴ Бис шупту черже кээп дүшкен бис, оон менээ еврей дылга: „Савл! Савл! Мени чүгө истеп-сүрүп тур сен? Сени сүрген кымчыже бажың чайгаш, хей-ле бодунга хора чедирер сен“ – дээн үн дыңнап каан мен. ¹⁵ Мен: „Кым силер, Дээрги?“ – деп айтырган мен. Ынчан Дээрги-Чаяакчы менээ мынча деп харыылаан: „Мен дээрге истеп-сүрүп чорууруң Исус-тур мен. ¹⁶ Бут кырынга туруп кел. Мен сеңээ көзүлгөш, сени бараан болукчум кылдыр шилип, Мени көргөниңниң болгаш сеңээ ам-даа көргүзөр чүүлүмнүң херечизи кылып алдым. ¹⁷ Сени бодуннун чонуңдан база сени ам оларже чорудуптарым *өске чоннар улузундан камгалаар мен. ¹⁸ Оларның бачыгтары өршээттинзин дээш, а ол ышкаш Меңээ бүзүрээниниң ачызында Бурганның ыдыктаан чонунун аразынче кирзиннер дээш, сен оларның карактарын ажыдар база дүмбей караңгыдан – чырыкче, *эрликтиң чагыргазындан – Бурганче ээлдирер сен“.

¹⁹ Ынчангаш, Агриппа хаан, дээрден *ажыдыышкынга удурланыр аргам чок болган. ²⁰ Баштай Дамаскыга, а ол ышкаш Иерусалимге, оон бүгү Иудеяга база өске чоннар улузунга суртаалдай берген мен. Олар бачыгтарын миннип, Бурганче ээлзиннер дээш база ылап-ла ындыызын бадыткаар ажыл-херектерден кылзыннар дээш, суртаалдап турган мен. ²¹ Ооң ужурунда иудейлер мени *Бурганның өргээзинге сегирип алгаш, өлүрөр деп турганнары ол-дур. ²² Ынчалза-даа Бурган менээ бөгүнге чедир дузалап турар болгаш, ам мында бүгү чоннун – улугнуң-даа, бичениң-даа мурнунда туруп алган, херечилеп тур мен. *Медээчилер болгаш *Моисейниң өттүр билип медеглээнинден өске чүнү-даа чугаалавайн тур мен. ²³ *Христос хилинчекти көрүп эртер база өлүглөр аразындан эң-не баштай катап дирлип кээр, Ол иудейлерге болгаш өске чоннар улузунга чырыкты эккээр деп чугаалап тур мен“.

Павелдин Агриппаны бүзүредирин оралдашканы

²⁴ Павел ам-даа агартынып турда, Фест ону ыткыр үн-биле: «Сээң угааның солуудаан-дыр, Павел! Хөй эртем-билиң сени сээдеңнедипкен-дир!» – деп үзе кирипкен.

²⁵ Павел: «Мен сээдеңневээн мен, хүндүлүг Фест, чугаалап турар чүвем алыс шынныг-даа, сарыылдыг-даа – дээн. – ²⁶ Агриппа хаан ол бүгүнү эки билир, ынчангаш ооң-биле хостуг чугаалажып болур мен. Чүү-даа чүвө ооң кичээңгейинин кыйы-биле эртпээн деп бодаар мен, чүгө дээрге бо бүгү чүүлдер хамык улус мурнунга болган болгай. ²⁷ Агриппа хаан! Бурганның медээчилеринге бүзүрээр силер бе? Мен билир мен – бүзүрээр силер».

²⁸ Агриппа Павелге: «Сен мени база ындыг дораан христиан кижиге кылып алып бодадың бе?» – дээн.

²⁹ Павел: «Ол хуусаа үр-даа, кыска-даа болган болза, чаңгыс силер эвес, а бөгүн мени дыңнап турар бүгү улус, чүгле бо илчирбелер чокка, мен дег болу бээринер дээш, Бурганга тейлеп тур мен» – деп харыылаан.

³⁰ Хаан, а ооң-биле кады чагырыкчы, Вереника база олар-биле кады олурган шупту улус ынчан туруп келген. ³¹ Олар үнгеш, аразында мынча деп чугаалажы бергеннер: «Бо кижини ону хоругдагы дег азы өлүргү дег чүү-даа чүве кылбаандыр». ³² А Агриппа хаан Фестке: «Ол кижини боду императорнуң шиитпирин негевээн болза, ону ам хостап болур турган-дыр» – дээн.

Павелдин Римче чорупканы

27 ¹ Италияже эжиндирип чоруптарын шиитпирлээнивис соонда, Павелди база өске-даа чамдык хоругдаттырган улусту императорнуң тускай батальоннун чүс шериг баштыңчызы Юлийге хүлээдип берген. ² Адрамит хоорайдан *Асиянын эриктеринче эжиндирип үнүпкен корабльга олурупкан бис. Бистиң-биле кады Фессалоника чурттуг македончу Аристарх чораан. ³ Даартазында хүндүс Сидон хоорайга эжиндирип келген бис. Юлийниң Павелге хамаарылгазы кижизиг болган. Ол Павелдин хереглээн чүвезин тып берип, сагыш човаашкынын көргүзөр дээн эш-өөрүнге баргаш кээр органы аңаа берген. ⁴ Бис оорган далайже үнгеш, дедир хаттар хадаанындан Кипрни хаттардан ыжыктаан талазы-биле эжиндирип эрттивис. ⁵ Киликия биле Памфилиянын эриктерин чүй чалгып чыдар далайны кежир эжиндиргеш, Ликиянын Мира хоорайга келген бис. ⁶ Аңаа шериг баштыңчызы Италияже эжиндирип бар чораан Александриядан келген корабль тып алгаш, бисти аңаа олуртупкан.

⁷ Хөй хүннер иштинде удур хат хадаанындан оожум эжиндирзе-эжиндирзе, арай боорда Книд хоорайнын чаны-биле эрттивис. Удур хаттар хадаанындан оруувус уламчылап чадааш, Салмон шенектин чоогу-биле Крит ортулуктуң хаттардан ыжык талазын дургаар эжиндирип каан бис. ⁸ Улуг күжениг-биле ооң кыдыын дургаар эжиндиргеш, Ласея хоорайдан ырак эвесте Эки Өртээлдер дээр черге келген бис.

⁹ Хөй хүннерни чидирген болгаш, эжиндирери озалдыг апарган, эң чугула иудей шээр хүнү^у база эрткен турган. Ынчангаш Павел мынча деп сагындырган: ¹⁰ «Дыннаңарам! Бистиң аян-чоруувус чүгле корабль биле чүккө эвес, а улуска база улуг бергедээшкиннер болгаш айыыл-халап-биле эртерин көрүп тур мен». ¹¹ Ынчалза-даа шериг баштыңчызы Павелди дыңнавайн, корабль ээзи биле башкарыкчынын сүмезин эдерген. ¹² Ук өртээл аңаа кыштаарыңа таарышпас боорга, далайжыларнын хөй кезии оорган далайже үнгеш, болдунар болза, Критте Финик өртээлге четкеш, кышты аңаа ажарын шиитпирлээн. Финик дээрге мурнуу-барыын база соңгу-барыын чүктерже углай ажык чыдар өртээл турган.

Шуурган

¹³ Мурнуу чүктен оожум хат хадыырга, «Биске херек чүве чогуум-на ол-дур» дээш, далайжылар якорун көдүргеш, Криттин эриин дургаар эжиндирип чорупканнар. ¹⁴ Ынчалза-даа удаваанда ортулуктан бисче «соңгу-чөөн чүктүң хады» деп адаар күштүг шуурган хөме хадып келген. ¹⁵ Корабль шуурганга алзыпкаш, хат удур

У27:9 Эң чугула иудей шээр хүнү – ол үеде (күс эгезинде, Лев. 16:29-31 көр) ук черлернин далай-суунга күштүг шуурганнар хадып эгелээр турган.

26:31 Аж.-ч. 23:29 26:32 Аж.-ч. 25:12 27:1 Аж.-ч. 25:12 27:2 Аж.-ч. 19:29

27:6 Аж.-ч. 28:11 27:14 Мк. 4:37

чоруп чадап каан. Бис ынчан чалгыгларга чагыртып, олар бисти кайнаар углай-дыр, ынаар октадып чоруп берген бис. ¹⁶ Кавда дээр бичии ортулуктуң ыжык талазы-биле эжиндирип эртип бар чыткаш, аңаа камгалал хемезин арай боорда быжыглап алдывыс. ¹⁷ Ону өрү көдүргөш, корабльдың адаа-биле чоон хендирлер өттүргөш, куржай шарып алган бис. Сирт деп элезинниг сыык черге хептели бээринден сезингөш, корабльдың парустарын дүжүрүп каапкаш, хат айы-биле чоруп берген бис. ¹⁸ Шуурган шыдажыр аргажок киткээрге, даартазында хүндүс корабльдың чүгүн дүжүр октап эгелээн бис. ¹⁹ А үшкү хүнде дериг-херекселдин кезиин улус боттарының холдары-биле корабльдан дүжүр октапкан. ²⁰ Хөй хүннер дургузунда хүн-даа, сылдыстар-даа көрбедивис, а күштүг шуурган киткеп-ле турган. Адак соонда камгалал алыр кандыг-даа идегел ышкындырган.

²¹ Улус дыка үр чүнү-даа чивээн турган. Павел ынчан туруп келгөш, мынча дээн: «Силер мээң сүмем дыңнап, Криттен эжиндирип үнмес турган-дыр силер, эш-өөр. Ынчанган болза, бо хамык айыыл-халапка, чидиригге таварышпас ийик бис. ²² Ынчалза-даа ам сорук киринер: силернин кайыңар-даа өлбөс-тир, а чүглө корабль бустур-дур. ²³ Эрткен дүне мээң мөгөйип, бараан бооп чоруурум *Бурганнын төлээзи меңээ келгөш барды. ²⁴ Ол меңээ: „Павел, кортпайн көр. Императорнун мурнунга турар ужурлуг сен, ол дээш, Бурган Бодунуң *авыралы-биле кады эжиндирип чорууруң бүгү улуска амы-тынны хайырлаар-дыр“ – диди. ²⁵ Ынчангаш сорук киринер, эш-өөр. Мен Бурганга база бүгү чүвениң Ооң чугаалаан айы-биле болурунга бүзүрээр мен. ²⁶ Бисти кандыг-бир ортулукче үндүр октаптар ужурлуг».

²⁷ Он дөрткү дүн дүшкенде, чалгыглар бисти Адриатика далайынга^z чайгап чораан. Дүн ортузунда далайжылар чоогувуста бир-ле чер барын билип кааннар. ²⁸ Олар сугнуң тереңин хемчээрге, дөртөн хире метр болган. Элээн болгаш, катап хемчээрге, үжөн хире метр болган. ²⁹ Бисти хаяларже үндүр октаптарындан корткаш, далайжылар корабльдың артыгы талазындан дөрт якорь бадыргаш, хүн дүргөн-не үнүп келзин дээш, мөргүп турганнар. ³⁰ Олар корабльдан дезерин оралдажып, корабльдың думчуундан якорь бадырган улус болуп, камгалал хемезин сугже дүжүрө бергеннер. ³¹ А Павел шериг баштынчызы болгаш шериглерге: «Олар корабльга артпас болза, силер дириг артарын кордаванар» – дээн. ³² Шериглер ынчан хемени тудуп турган чоон хендирлерни үзе шааптарга, ол далайже кээп дүшкен.

³³ Даң адар душта Павел хамык улуска чемненип алыры эки боор деп чугаалап эгелээн: «Бөгүн силернин дириг үнөр дээн манаашкыныңарның он дөрткү хүнү-дүр. Ол үе иштинде чүнү-даа чивээн болгай силер. ³⁴ Ынчангаш чемненип аарыңарны сүмелеп тур мен. Амы-тынның артар дизинерзе, ол силерге эргежок чугула, кайыңарның-даа бажындан чаңгыс-даа дүк черже кээп дүжүп читпес». ³⁵ Павел ынча дээш, хлепти алгаш, бүгү улустуң мурнунга Бурганга өөрүп четтиргөш, үлежип, чий берген. ³⁶ Улус шупту сорук кирип, чемненип алган.

^z27:27 Адриатика далайы – ол үеде ындыг ат-биле амгы Адриатика далайындан оранчок улуг, Италияның мурнуу чүгүнде далайны адап турган.

³⁷ А корабльга шупту 276 кижиге турган бис. ³⁸ Тоттур чемненген соонда, кызыл-тасты далайже дүжүр октап, корабльды чиигедип эгелээн бис.

Корабльдин озал-ондакка таварышканы

³⁹ Даң адып кээрге, далайжылар элезинниг эриктиг мугулдур көрүп кааннар, ынчалза-даа чүү деп чер дээрзин билбес болганнар. Олар, болдунар чүве болза, корабльды сыык черге кадалдыр олуртуптарын шиитпирлээннер. ⁴⁰ Якорьларны далайже дүлүпкеш, корабльды башкараар эшкииштер быжыглаан хендирилерни одура кезипкеш, хат корабльды аппаары-биле бичии парус көдүргөш, эрикче эжиндирип чорупкан бис. ⁴¹ Корабль элезинниг шенекке үскөш, сыык черге кадалы берген. Думчуу хандыр кадалгаш, шимчевейн барган, а артыы талазын күштүг чалгыглар буза шаап эгелээн.

⁴² Хоругдаттырганнардаң чаңгызы-даа эштип чорупкаш, десе бербезин дээш, шериглер оларның шуптузун өлүрөр деп шиитпирлеп алган. ⁴³ Ынчалза-даа шериг баштыңчызы Павелдин амы-тынын камгалаар дээш, оларның ол сагыжын күүседиринге шаптыктап каан. Ол эштип билер улусту сугже баштай шурай бергөш, эрикке чедир эштирин дужааган. ⁴⁴ Арткан улуска калбак ыяштар болгаш корабльдың бузундуларындан тутгунгаш, амы-тынын камгалаарын айыткан. Ынчалдыр хамык улус эрикке чеде берген, кым-даа дүжүп өлбөөн болган.

Мальта ортулукка

28 ¹ Эрикче бүдүн-бүрүн үнүп келгөш, ортулуктуң ады Мальта дээрзин билип алган бис. ² Ооң чурттакчылары бисти экиригээ аажок уткуп-хүлээп алганнар. Чаъс чаап эгелээш, соой бээрге, олар одаг салгаш, бисти чалап алганнар. ³ Павел куспак долдур чээрген чыггаш, отче киир октап турда, чалбыыштан дескен чылан союп үнгөш, ооң холунга астына берген. ⁴ Павелдин холунда халаңнаан чылан көргөш, ол чер чурттуг улус аразында мынча дээннер: «Чигзиниг чок, бо кижиге өлүрүкчү турган боор, чүге дээрге ол далайга дүжүп өлбөзө-даа, хай-бачыг дээш өжөөн негээр бурган ону дириг арттырбады». ⁵ Ынчалза-даа Павел чыланнаны отче дүжүр силгиптерге, ол аңаа кандыг-даа хора чедирбээн. ⁶ А улус ону ыжып эгелээр боор азы өлүг кээп дүжер боор деп бодаан. Ындыг-даа болза, үр манап келгөш, ооң-биле кандыг-даа айыыл-халап болбаанын көргөш, сагыш-бодалын өскерттип: «Ол кижиге – бурган-дыр» – дижи бергеннер.

⁷ Ол черден ырак эвеске ортулук чагырыкчызы Публийнин эзелел чери турган. Ол бисти бажыңынче чалааш, үш хүн дургузунда хүндүлөп келген. ⁸ А ол үеде Публийнин ачазы халыын аарыы болгаш кыжыктан арааш, дөжөөндөн турбайн чыткан чүве-дир. Павел ооң өрээлинче киргөш, мөргүп алган соонда, аңаа холдарын дээскөш, экиртип каан. ⁹ Ол болуушкунну көргөш, ортулукта чурттаан өске-даа аарыг кижилер чедип кээп, экирип турганнар. ¹⁰ Олар өөрүп четтиргенин илередип, биске хөй-ле хүндүткел көргүскөннер, а кажан улаштыр эжиндирип чоруур деп турувуста, олар бисти орукка эргежок чугула херек бүгү чүве-биле хандырдылар.

Мальтадан Римче

¹¹ Үш ай эрткенде, Александриядан келгеш, ол ортулукка кыштаан «Ийис бурганнар» дээр корабльга эжиндирип чорупкан бис. ¹² Оон Сиразузы хоорайга келгеш, аңаа үш хүн турдуvus. ¹³ Оон эжиндирип үнгеш, Ригия хоорайга келдивис. Даартазында хүндүс мурнуу чүктен хат хадый бээрге, ийиги хүнде ПUTEOLY өртөөлгө эжиндирип келдивис. ¹⁴ Бис ол черден бүзүрөөн ха-дуңмавыс тып аарывыска, олар бисти аңаа чеди хүн хире олар-биле кады турарын дилээннер. А оон соонда ам-на Римге келдивис.

¹⁵ Хоорайда ха-дуңмавыс бистин дугайывыста дыңнап кааш, мырыңай Аппийнин шөлүнгө база Үш Шайлааракка уткуп үнүп келгеннер. Оларны көргөш, Павел Бурганга өөрүп четтиргөш, сорук кире берген. ¹⁶ Римге кээриwиске^a, Павелди бир шериг кижиге кадарткаш, аңгы чурттаарын чөпшээреп каан.

Павелдин Римге суртаалдааны

¹⁷ Үш хүн эрткенде, Павел иудейлер аразында эң алдар-хүндүлүг улусту чыып алган. Олар чыгылып кээрге, ол мынча деп чугаалаан: «Ха-дуңма! Бистин чонга база ада-өгбелеривистин эзу-чаңчылдарында удур үүлгөткөн чүвөм чок-даа болза, мени Иерусалимге тудуп хоругдааш, рим эрге-чагырга улузунга хүлээдип берген. ¹⁸ Олар мени истеп байысаагаш, өлүрүп шиитки дег чүү-даа чүвө үүлгөтпээн боорумга, хостап салыр деп турдулар. ¹⁹ Ынчаарга иудейлер аңаа удурланыр боорга, императорнун шиитпирин негээр ужурга таварыштым, ындыг-даа болза, бодумнун чонумга удур кандыг-даа буруудадыышкын менде чок. ²⁰ Силерге ужуражып, ол дугайында чугаалажыр дээш, бөгүн силерни чыылдырып алдым, чүгө дээрге мени бо илчирбе-биле Израильдин идегели дээш демирлээн-дир».

²¹ Олар аңаа: «Бис Иудеядан сээң дугайында кандыг-даа чагаалар албаан бис, оон келген ха-дуңмавыстың чаңгызы-даа сээң дугайында биске дыңнатпаан, багай чүү-даа чугаалаван. ²² Ындыг-даа болза, үзел-бодалың дугайында сенден боттарывыс дыңнаксап тур бис, чүгө дээрге улус чер болганга ол өөредигге удурланып турарын дыңнаан бис» – дээннер.

²³ Оларның Павел-биле дугуржуп алган хүнүндө оон-даа хөй иудейлер оон чурттап турган черинге чедип келгеннер. Павел эртенден кежээге чедир Бурганнын Чагыргазының дугайында оларга тайылбырлап база херечилеп, *Моисейнин *хоойлузу болгаш *медээчилернин номнарында үндезилээш, Иисустун дугайында оларга шынзыдып келген. ²⁴ Чамдык улусту ол бодунун сөстери-биле бүзүредип шыдаан, а өскелери бүзүрөвейн барган. ²⁵ Олар аразында маргыжып эгелээш, тарап чоруур деп турда, Павел оларга түңнел сөстөрүн чугаалаан: «*Ыдыктыг Сүлдө Исая медээчинин аксы-биле ада-өгбелеринерге алыс шынны чугаалап каан-дыр:

²⁶ „Барып, бо чонга: ‘Дыңнааш-даа, угаап билбес-тир силер, көргөш-даа, эскербес-тир силер’ – деп чугаала.

^a28:16 Өске бурунгу сөзүглөдөрдө бо сөстөргө «Шериг баштыңчызы хоругдаттырганнарны таңныылдар даргазынга хүлээдип берген» деп сөстөрүн немээн.

*27 'Бо чоннуң чүректери дашталып калган,
ол кулаан кумнап, караан хаптап алган.
Оон башка олар караа-биле көрүп, кулаа-биле дыңнап,
чүрээ-биле угаап билиптер турган ийик;
оон башка олар Менче эглип кээп кээр ийик,
а Мен оларны экиртир ийик мен' – деп чугаала“.*

*28–29 Ынчангаш Бурган Бодунуң камгалалын *өске чоннар улунче чорутканын база олар ону дыңнап каары силерге билдингир болзун!»^b*

*30 Павел Римге, хөлезинин боду төлөп турганы бажыңга бүдүн ийи чыл иштинде чурттап, аңаа ужуражып келген кижини бүрүзүн хүлээп ап турган. ³¹ Ол Бурганның Чагыргазын дидими-биле, доктар чокка суртаалдап, Дээрги Иисус *Христостун дугайында улуска өөредип келген.*

^b**28:28-29** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Павел ынча дээрге, иудейлер аразында изиг-изиг маргышпышаан, тарай бергеннер» деп сөстөрни немээн.

28:27 Иса. 6:9-10; Мф. 13:15; Мк. 4:12; Ин. 12:40 **28:28-29** Иса. 40:5; Лк. 3:6

28:31 Аж.-ч. 4:29; Эф. 6:19

Римчилерге чагаа

Кирилде

Чаа *Чагыг-керээже кирип турар чагааларның хөй кезинин (ооң иштинде бо чагаанын) автору – иудей эртемден, фарисей Павел. Катап дирилген *Христос Боду аңаа көстүп келген соонда, ол христиан чүдүлгени хүлээп алган.

Рим хоорайда христиан ниитилел, Павел бо чагааны бижиир мурнунда-ла, элээн каш чыл туруп келген. *Элчин боду чагаа бижиир бетинде Римче барып көрбээн, ындыг-даа болза, ол ниитилелдин чамдык кежигүннери-биле таныш турган. Павел чагааны Римче бистиң эраның 50 чылдарының төнчүзүндө Грецияга тургаш, Фива дээр херээжен кижиден дамчыдып, чорудупкан чадаvas (Аж.-ч. 20:2-3 көр).

Чагааның бирги кезээниң (1–11 эгелер) кол темазы – Бурганның Буянныг Медээ дамчыштыр улусту бачыттан камгалап турар күжү. Кажан кижии Иисус Христос дугайында Медээге бүзүрээр болза, Бурган аңаа агартыышкын болгаш эптежилгени берип, ону Бодунуң төлү кылдыр азырап алыр база аңаа Бодунуң *Сүлдезин хайырлаар. *Моисейниң *хоойлузу ындыг ачы-буян хайырлап шыдаваан, чүге дээрге бүгү улус аңаа удур бачыт үүлгеткен турган. Иудейлер боттарының ук-ызыгууру биле хоойлузунга ынанмас ужурлуг. Чүглө Христоска бүзүрел кижини Бурганның мурнунга актыг кылып каар.

Чагааның ийиги кезээнде (12:1–15:13) Павел номчукчуларга христианнарның канчаар чурттаар ужурлуун – ынакшылдыг боорун, эрге-чагыргага чагыртырын, бот-боттарын хүндүлөжирин – сагындырып турар. Түңнелинде (15:14–16:27) Павел удаvas Римге чеде бээр бодалдыын бижип, христиан ниитилелдин кежигүннеринге байыр чедирип турар.

Кирилде сөстөр

1 ¹ Бурганга кыйгырткан *элчинден, Ооң *Буянныг Медээзин суртаалдаары-биле шилип алдынган кижиден – *Христос Иисуска бараан болган Павелден байыр. ² Бурган ол Буянныг Медээни ооң мурнунда-ла Ыдыктыг Бижилгелерге Бодунуң *медээчилерин дамчыштыр аазаан турган. ³ Буянныг Медээде төрүттүнген ызыгууру-биле *Давид хаанның салгалы боор Бурганның Оглуңуң дугайында чугаалап турар. ⁴ Ол дээрге Бурганның өлүглөр аразындан катап диргискеш, Бодунуң *Сүлдезиниң ыдыктыгының ачызында Бурганның өндүр күчүлүг Оглу деп чарлааны Дээргивис Иисус Христос-тур. ⁵ Ооң ады алдаржызын дээш база бүгү чоннар улузу Аңаа бүзүрей берип, Ону дыңназын дээш, элчин боор *авыралды Ооң ачызында алган мен. ⁶ Силер база ол чоннарның санынче кирип турар болгаш, Иисус Христостуң улузу боору-биле кыйгырткан силер.

⁷ Римде чурттаан силер бүгүдөгө – Бурганның ынак чону боору-биле Ооң кый деп алганы бүзүрэн улуска – бижип олур мен. Бурган Адавыс болгаш Дээргивис Иисус Христостан келген авырал биле амыр-тайбың силерге доктаазын!

Павелдиң римчилерге дужуксаан күзели

⁸ Бүзүрелиңер дугайында бүгү делегейде улус чугаалажы берген-дир. Ынчангаш чүнү-даа мурнай силер бүгүде дээш, Иисус Христосту дамчыштыр мээң Бурганымга өөрүп четтирдим. ⁹ Ооң Оглуңуң дугайында Буянный Медээни медеглеп, Аңаа бүгү бодумдан бараан бооп чоруурум Бурган херечим болзун: мөргүп турар санымда-ла, силерни сактыр-дыр мен. ¹⁰ Бурганның күзел-соруунун аайы-биле ам-на силерге чеде бээр аргалыг боорумну *мөргүлдериңге үргүлчү дилээр-дир мен. ¹¹ Чүге дээрге Сүлдеден келген кандыг-бир ачы-буянный белекти силерге сөннеп чедирер дээш база силерни оон-биле быжыглаар дээш, шагдан бээр силерни көрүксеп келдим. ¹² Биригээр чугаалаарга, ниити бүзүреливис-биле: бодумну – силерни-биле, а силерни – бодумнуу-биле удур-дедир деткижеривис дээш, силерге журажыксадым.

¹³ Ха-дунма, силерге хөй удаа барыксаанымны ыяк билип аарыңарны күзеп тур мен (ынчалза-даа мынчага дээр бир-ле байдалдар шаптыктап келди). Суртаалымның үре-түннелин, бүгү *өске чоннар улузунун аразыңга дег, силерниң араңарга көрүксээш, чадап кагдым. ¹⁴ Мен гректер-даа, варварлар-даа дээш^c база мерген угаанныңлар-даа, мугулайлар-даа дээш хүлээлгелиг мен. ¹⁵ Ынчангаш Буянный Медээни Римде чурттаан силерге база суртаалдаарын күзеп тур мен.

¹⁶ Буянный Медээден ыятпас мен, чүге дээрге ол – Христоска бүзүрөөн бүгү улусту: хамыкты мурнай иудейлерни, а ооң соонда өске бүгү улусту камгалаар дээн Бурганның күчү-күжү-дүр. ¹⁷ Буянный Медээде Бурганның бээр агартышкыны ажиттыңган. Ол агартышкын эгезинден төнчүзүңге чедир чүгле бүзүрөл дамчыштыр ажиттыңар. Ол дугайында Бижилгеде мынча деп бижээн: *«Бүзүрелиңиң ачызында актыг-шынныг болган кижжи амылыг артар»*.

Кижиниң бачыттыгы болгаш Бурганның килеңи

¹⁸ Алыс шынны кем-буруузу-биле базып турар улус хай-бачыт үүлгедирге, Бурганның килеңи дээрден ажиттынып бадып турар. ¹⁹ Чүге дээрге Бурган дугайында билиг улуска чедингир апарды, Бурган Боду ону оларга хайырлады. ²⁰ Бурганның көзүлбес шынарлары – Ооң мөңгө күчү-күжү база бурганчы бүдүжү бүгү чаяалганы топтап көөрүн дамчыштыр кижиниң угааныңга билдингир, көскү апарды. Ынчангаш ындыг улус Бурганның мурнунга харыы тудуп шыдавас! ²¹ Бурганны билип алгаш-даа, олар Ону Бурганны дег алдаржытпааннар, Аңаа өөрүп четтирбээннер. А ооң орнунга хоозун угаашкыңнарга алзып алганнар, оларның сарыыл чок чүректери караңгыга бүргедипкен. ²² Боттарын мерген

^c1:14 Гректер – еврейлер өске чоннар улузун, сөөк-язы ылгавайн, гректер азы эллинер деп адап турар. Варварлар – гректерниң боттарындан өске бүгү чоннарны адап турган ады.

1:8 Рим. 16:19 **1:8** Флп. 1:3; 2 Тим. 1:3; Флм. 1:4 **1:9** Рим. 9:1; 2 Кор. 1:23; Флп. 1:8; 1 Фес. 2:5 **1:10** Рим. 15:32 **1:13** Рим. 15:22-23; 1 Фес. 2:18 **1:13** Флп. 4:17

1:14 1 Кор. 9:16 **1:16** Мк. 8:38; Флп. 1:20 **1:16** Рим. 2:9-10 **1:16** 1 Кор. 1:18

1:17 Рим. 3:21 **1:17** Авв. 2:4; Гал. 3:11; Евр. 10:38 **1:18** Эф. 5:6; Кол. 3:6

1:19 Аж.-ч. 14:17; 17:24-27 **1:20** Ыд. ыр. 18:2-5 **1:21** 4 Хаан. 17:15; Иер. 2:5; Эф. 4:17-18

угаанныг бис деп санап турза-даа, олар сээденнеп калган. ²³Өлүм чок, өндүр бедик Бурганга мөгеерин олар өлүр тынныг кижиге, куштарга, дөрт даванныг адыгузуннарга болгаш соястаарларга азы *дүрзү-бурганнарга мөгееринге орнапканнар.

²⁴Ол улус ындыг боорга, олар чүректериниң самыралын эдерип, мага-боттарын бужартатсыннар дээш, Бурган оларны бужарталдың эргезинге хүлээдип берипкен. ²⁵Олар Бурганның алыс шынын мегеге орнапкаш, Чаяакчыга эвес, а Ооң чаяалгазынга мөгейип, бараан болуп турганнар. А Чаяакчывыс мөңгө алгыш-йөрөөлгө төлептиг болзун. *Аминь!

²⁶Ооң уржуундан Бурган оларны ыянчыг күзээшкиннерниң эргезинге хүлээдип берипкен: оларның херэеженнери безин бойдустан бердинген бирикшилди орта эвес, үй-балай бирикшилге орнапканнар. ²⁷Оларның эр улузу база херэеженнер-биле бойдус берген бирикшилден ойталааш, бот-боттарынга туралаашкындан хайнып-хөлзеп турарлар. Эр улус өске эрлер-биле бужар харылзаа тудуп, будалгаш, чогуур кеземчени боттарынга онааштырып келгеннер. ²⁸Олар Бурганны билип аарын херектиг деп көрбөс боорга, Бурган оларны боттарының-на будалган угаанының эргезинге, кылып болбас үен-даян чүүлдерин кылзыннар дээш, хүлээдип берген. ²⁹Ол улусту янзы-бүрү бачыттар бүргей апкан: бузут, алыксак-чиксек, ыят чок чорук, адааргал, өлүрүкчү чорук, алгыш-кырыш, меге, хоп чугаа. ³⁰Олар нүгүлчү, Бурганны көөр хөңнү чок, турамык, адыыргак, мактанькчы, бузут үүлгедирде тывынгыр, ада-иезин хүндүлевес улус-тур. ³¹Олар угаан чок, эткен сөзүңгө ээ болбас, кымга-даа ынакшыл биле өршээл көргүспес улус-тур. ³²Ындыг чүүлдер үүлгедикчилерин өлүмгө төлептиг деп көөр Бурганның *хоойлузу барын олар билир. Ынчалза-даа чүгле боттары бачыт үүлгедип турар эвес, а ындыг үүлгедиглер кылып чоруур өске улусту база деткип турарлар.

Бурганның чөптүг шииткели

2¹Ындыг болганда, өске улусту буруудадып турар болзунза, сен база Бурганның мурнунга харыы тудуп шыдавас сен, тала. Өске кижини буруудаткаш, бодунну база буруудатканың ол-дур, чүге дээрге бодун база ол ышкаш чүүлдерни үүлгедип турар-дыр сен. ²Ындыг чүүлдер үүлгедикчилерин Бурганның шынын-биле шиидерин билир бис. ³Бодуннуң база үүлгедип турарың чүүлдер дээш өске улусту буруудаткаш, ооң-биле Бурганның шииткелинден чайлай бээр мен деп бодадың бе, тала? ⁴Азы сен Ооң өндүр улуг ачы-буянын, кеземче онаавас өршээлдин, шыдамын тооп көрбөзиң ол бе? Бурганның буянын сеткили сени бачыдың миннип, Олче эглиринче эккел чыдарын билбезиң ол бе? ⁵Чөрүү база бачыдың миннир хөңнүң чок болгаш, килеңнээн Бурганның чөптүг шииткели көстүп кээр хүнде кырыңче чүдүрлүр килеңни бодун-на эндере чыып аар-дыр сен. ⁶Бурган ол хүнде *кижи бүрүзүн ажыл-херектерин барымдаалап, шаңнаар азы*

1:22 У. ч. 21:30; Иса. 44:25; 1 Кор. 1:20; 3:19 **1:23** Хост. 20:4-5; Ы. х. к. 4:16-18; Ыд. ыр. 105:20; Иер. 2:11; Иез. 8:10 **1:24** Ыд. ыр. 80:13; Иез. 20:25 **1:25** Иер. 10:14 **1:26** Кол. 3:5
1:27 Лев. 18:22; 20:13 **1:31** 2 Тим. 3:2-4 **1:32** Рим. 6:21
2:1 2 Хаан. 12:5-7; Мф. 7:2; Лк. 6:37 **2:1** Ин. 8:7 **2:4** 2 Пет. 3:9, 15; Ажыд. 2:21 **2:5** Иак. 5:3

шиидер. ⁷ Буянный ажил-херектерни доктаамал кылып, Бургандан алдар, мактал-хүндү болгаш өлүм чок чорук дилээн улуска Ол мөңгө амыдыралды хайырлаар. ⁸ А бодунуң ажыын бодаар, алыс шынны дыңнавайн, бузутту дыңнаар улусту Бурганның килени болгаш күштүг хордалы манап турар. ⁹ Бузут үүлгеткен бүгү улусту – баштай иудейлерни, а ооң соонда өске бүгү улусту – айыыл-халап биле хилинчек манап турар. ¹⁰ А буян кылып чоруур бүгү улуска – баштай иудейлерге, а оон соонда өске бүгү улуска – алдар, мактал-хүндү болгаш амыр-тайбыңны Бурган хайырлаар. ¹¹ Чүгө дээрге Ол кымны-даа дээре кылдыр санап, ылгай көрбес.

¹² Ыдыктыг *хоойлуну сагывас, бачыг үүлгеткен улус ыдыктыг хоойлудан дашкаар өлү бээрлер. А хоойлуну хүлээп алгаш-даа, бачыг үүлгеткен улус ооң аайы-биле шииттирер. ¹³ Чүгө дээрге ыдыктыг хоойлуну чүгле дыңнап эвес, а сагып турар улус Бурганның мурнунга актыг болур. ¹⁴ Бижимел ыдыктыг хоойлузу чок *өске чоннар улузу ооң негелделерин боттары ала-чайгаар күүседип турар болганда, оларның ыдыктыг хоойлузу чок-даа болза, боттары боттарынга хоойлу-дүрүм бооп чоруур-дурлар. ¹⁵⁻¹⁶ Ыдыктыг хоойлу оларның чүректеринде бижиттингенин олар ооң-биле бадыткап турар. Оларның арын-нүүрү база ону херечилээн-дир. Улустун чажыг бодалдарын мээң суртаалдааным Буянный Медээ эзугаар, Иисус *Христосту дамчыштыр Бурганның шиидер хүнүнде ол бодалдарның бир чамдыызы оларны буруудадыр, а өскелери – өршээлге чедирер.

Иудейлер болгаш ыдыктыг хоойлу

¹⁷ А сен иудей мен деп адаттынар, ыдыктыг хоойлуга ынаныр болгаш Бурганым бар деп мактаныр-дыр сен. ¹⁸ Ооң күзел-соруун билир, ыдыктыг хоойлуга өөрөнгөн болгаш, алыс эки чүүлдү шилип ап шыдаар-дыр сен. ¹⁹⁻²⁰ Согурларның үдекчизи, дүмбей караңгыда турарларга чырык, сээденнернин кижизидикчизи, бүдүүлүктернин башкызы мен деп бүзүрээр-дир сен. Билиг биле алыс шынны бодунда сицирген ыдыктыг хоойлу сенде бар боорга, ындыг деп бүзүрээриң ол-дур. ²¹ Өске улусту өөредип турар-дыр сен, а бодунну чүгө өөретпес сен? *«Оорлава»* деп суртаалдап тура, чүгө оорланыр сен? ²² *«Кады чурттаан эжиңге өскерилбе»* деп чугаалааш, чүгө бодун өскерилер сен? *Дүрзү-бурганнарны көөр хөңүн чок бодун, чүгө чүдүлгө өргээлери үптээр сен?^d ²³ Ыдыктыг хоойлум бар деп мактаныр бодун, чүгө ону хажыдып, Бурганны бак атка киирер сен? ²⁴ Бижилгеде бижээни дег, *«Силерниң хайыңар-биле өске чоннар улунуң аразында Бурганның ады бак сөглеттирип турар-дыр».*

Иудейлер болгаш кыртыжап демдектээшкин

²⁵ Ыдыктыг хоойлуну сагып чоруур болзунза, чүгле ынчан кыртыжап демдектедири ажыктыг. А ыдыктыг хоойлуну хажыдып турар болзунза, кыртыжап

^d2:22 Азы: «Чүгө Бурганның өргээзин чүдередиң, бак атка киирдирип турар сен?»

2:6 У. ч. 24:12 2:9 1 Пет. 4:17; Рим. 1:16 2:9 Иез. 18:20 2:10 Иса. 57:19; 1 Пет. 1:7
2:11 Ы. х. к. 10:17; Мф. 22:16; Лк. 20:21; Аж.-ч. 10:34 2:12 1 Кор. 9:21 2:13 Лк. 11:28; Иак.
1:22-23 2:15-16 Иер. 31:33 2:15-16 Эжкл. 12:14 2:17 Рим. 3:27; 9:4-5
2:19-20 Ин. 9:40 2:21 Хост. 20:15; Мф. 23:3 2:22 Хост. 20:14 2:24 Иса. 52:5; Иез. 36:20

демдектеткениң ужур-утка чок. ²⁶ Кыртыжап демдектетпээн киж идыктыг хоойлунун негелделерин сагып турар болза, Бурган ону кыртыжап демдектеткен киж деп санаваc бе? ²⁷ Ындыг болганда, кыртыжап демдектетпээн-даа болза, ыдыктыг хоойлуну сагып чоруур киж сени буруудады бээр. Бижимел ыдыктыг хоойлулуг болгаш кыртыжап демдектеткен-даа болзунза, ыдыктыг хоойлуну сагывайн чоруур боорунга, ол киж сени буруудады бээр-дир. ²⁸ Даштыкы ылгавыр демдектери-биле иудей бооп турар киж изулуг иудей болбас, мага-ботта даштыкы кыртыжап демдектээшкин изулуг кыртыжап демдектээшкин болбас. ²⁹ Чок! Изулуг иудей дээрге сеткил-хөңнү ындыг киж-дир, а изулуг кыртыжап демдектээшкин дээрге бижиттинген дүрүмнүн эвес, а *Сүлдениң кылганы чүрек арыглаашкыны-дыр. Ындыг иудейни улустуң эвес, а Бурганның аксы мактаар.

3 – ¹ Ынчаарга иудей боорга азы кыртыжап демдектедирге, чүзү экил, ажыктыг чүүл бар бе?

– ² Ийе, бүгү талазындан ап көөрге, ажыктыг. Хамыктың мурнунда, иудейлерге Бурганның сөстөрүн бүзүрөп дааскан-дыр.

– ³ А иудейлерниң чамдыызы Аңаа шынчы эвес боор болза, чүү боорул? Оларнын шынчы эвези Бурганның азаан аксы-сөзүңгө шынчызын күш чок болдуарар бе?

– ⁴ Черле чок! Бижилгеде Бурганның дугайында: *«Шупту сөстериң дээш, шынныг боор сен, чаргылдашсыңза, тишлеп алыр сен»* деп бижээни дег, киж и бурүзү-даа мегелээр болза, Бурган азаан аксы-сөзүңгө дөмей-ле шынчы.

– ⁵ А бистиң шын эвес чоруувус Бурганның чөптүүн улам тода көргүзүп турар болза, чүү дээр бис? Бисче Бодунуң килеңин дүжүргеш, Бурган шын эвес кылып турар чадавас дивээн бе? (Кижиниң угаап шыдаар шаа-биле чугаалап тур мен.)

– ⁶ Ындыг эвес болбайн канчаар! Оон башка Бурган бо делегейни канчап шиидип шыдаарыл?

– ⁷ А мээң мегем дамчыштыр Бурганның алыс шыны харын тода көстүп, Оон алдары улам көвүдээр болза чүл? Ынчаарга мени, бачыгтыг кижини дег, Ол чүгө шиидип турарыл? ⁸ «Буян болзун дээш, бузут үүлгедирин өөредип турар силер» – деп, чамдык нүгүлчүлерниң бисти буруудадып турары шын эвес. Ындыг нүгүлчү улустуң шиитирери чөптүг!

Бурганның мурнунга актыг чаңгыс-даа киж и чок

– ⁹ Ынчаарга чүл? Бистиң, иудейлерниң, өскелерден арта берген чүвүс барыл?

– Чүвүс-даа чок. Иудейлер-даа, *өске чоннар улузу-даа – шуптузу бачытка туттурган деп ооң мурнунда-ла буруудаткан болгай мен. ¹⁰ Бижилгеде мынчаар бижээн:

«Чөптүг-шынныг чаңгыс-даа киж и чок.»

2:25 Гал. 5:3 2:26 Эф. 2:11 2:27 2 Кор. 3:6 2:27 Мф. 12:41

2:28 Рим. 9:6-8; 1 Кор. 7:19 2:29 Ы. х. к. 10:16; 30:6; Иер. 4:4; Эф. 2:11; Флп. 3:3; Кол. 2:11

2:29 2 Кор. 10:18 3:1 Ин. 4:22 3:2 Ы. х. к. 4:8; Ыд. ыр. 147:9 3:3 Рим. 9:6; 2 Тим. 2:13

3:4 Ыд. ыр. 50:6 3:7 Рим. 9:19 3:8 Рим. 6:1, 15 3:8 2 Кор. 6:8

3:9 Рим. 5:12; Гал. 3:22 3:9 Рим. 1:18-32; 2:1-29

¹¹ *Бурганче чүткүп турар сарыылдыг кижичок-тур.*

¹² *Шупту улус Бургандан ойталаан, кымның-даа ажык-дүжүү чок; буян кылып турар кижичок тывылбаан – чаңгыс-даа кижичок болган».*

¹³ *«Оларның өгү – ажык чевег-дир; аксы-дылы-биле авыяастаар хейлер-дир»: «Оларның эриннеринде чылан хораны бар».*

¹⁴ *«Оларның аастарын каргыш биле оо-хоран сөстөр долган».*

¹⁵ *«Оларның буттары кижичок ханы төгөр дээнде – далаш».*

¹⁶ *Оларның эрткен оруунга хоозурал биле өлүм-чидим артып каар;*

¹⁷ *а амыр-тайбыңның оруун олар билбес».*

¹⁸ *«Олар сеткилинде Бургандан шуут кортпас-тыр».*

¹⁹ Кым-даа бодун агартырын семезин дээш, харын бүгү кижичок төрөлгетен Бурганның мурнунга хары тутсун дээш, ыдыктыг *хоойлуда чугаалап турар бүгү чүүл ооң чагыргазының адаанда турар улуска хамааржыр дээрзин билир бис. ²⁰ Ынчангаш ыдыктыг хоойлуну сагааны-биле *Ооң мурнунга кандыг-даа кижичок актыг бооп шыдапас*. Чүге дээрге ыдыктыг хоойлу дамчыштыр кижичок бачыгты медресеп билеп боор.

Агартышкын бүзүрел дамчып кээр

²¹ А ам, ыдыктыг хоойлудан хамаарылга чокка, Бурганның улусту кем-буруудан агартыр оруу ажыттыгандыр, ол дугайында ыдыктыг хоойлу биле *медээчилер номнары база херечилеп турар. ²² Ол дээрге Иисус *Христоска бүзүрел ачызында, Бурганның хайырлаар агартышкыны-дыр, ону бүзүрөөн улустун шуптузунга хайырлаар Бурганның мурнунга улуста кандыг-даа ылгал чок: ²³ олар шупту бачыт үүлгеткеш, Бурганның чайынналчак чырыындан ырадыр шөлүттүрүккеннер болгай. ²⁴ Ындыг-даа болза, улус шупту Бурганның *авыралы-биле, оларны хостаар дээн Христос Иисусту дамчыштыр, агартышкынны халаска ап шыдаар. ²⁵⁻²⁶ Христоска бүзүрөөн бүгү улус Ооң өлүмүнүн ачызында Бурганның килеңин чайладып шыдазын дээш, Бурган Христосту өргүл чижичок кылдыр салган. Улустун биезде – Ооң оларны шыдажып турган үезинде – үүлгеткен бачыттарын тоовайн эрттирипкен Бурган ынчалдыр Бодунун чөптүүн көргүскен. Ол ышкаш Бурган амгы үеде база чөптүүн көргүзөр бодаан. Ынчангаш Бурган Боду чөптүг-шынныг артар-даа-дыр, а Иисуска бүзүрөөн улусту агарткаш, чөптүг-шынныг деп санаар-даа-дыр.

– ²⁷ Ынчаарга ам чүнүң-биле мактаныр бис?

– Чүнүң-биле-даа эвес.

3:12 Ыд. ыр. 13:1-3; Экл. 7:20 **3:13** Ыд. ыр. 5:10 **3:13** Ыд. ыр. 139:4

3:14 Ыд. ыр. 9:28 **3:17** У. ч. 1:16; Иса. 59:7-8 **3:18** Ыд. ыр. 35:2

3:20 Ыд. ыр. 142:2; Аж.-ч. 13:39; Гал. 2:16; 3:11 **3:20** Рим. 7:7 **3:21** Рим. 1:17; Гал. 2:16

3:21 Лк. 24:27; Аж.-ч. 10:43 **3:23** 3 Хаан. 8:46; 2 Чыл. 6:36; Ыд. ыр. 142:2; У. ч. 20:9; Экл. 7:20;

1 Ин. 1:8-10 **3:24** Тит. 3:7 **3:25-26** Ин. 1:29; 1 Ин. 2:2 **3:25-26** Аж.-ч. 17:30; Рим. 2:4

3:27 Рим. 2:17; 1 Кор. 1:29; Эф. 2:9

– А чүгө? Ажыл-херектер негээр ыдыктыг хоойлуну сагаанывыс дээш, мактанып болбас бис бе?

– Чок! Чүглө бүзүрелдин дүрүмү дээш. ²⁸ Чүгө дээрге кижичүглө бүзүрелинин ачызында, ыдыктыг хоойлуну сагаанындан хамаарылга чокка, актыг боор деп бадыткап турар бис.

– ²⁹ А Бурган? Таанда Ол чүглө иудейлерниң Бурганы бе? Өске чоннар улузунга база Бурган болбас бе?

– Ийе, Ол өске чоннар улузунга база Бурган боор. ³⁰ Бурган чаңгыс. Ол кыртыжап демдектеткен-даа, кыртыжап демдектетпээн-даа улусту бүзүрели дээш, бир дөмей агартыр.

– ³¹ Ынчаарга бүзүреливис дээш, ыдыктыг хоойлуну күш чок болдуруп турарывыс ол бе?

– Черле чок! Харын ону быжыглап турар-дыр бис.

*Авраамның үлегер-чижээ

4 – ¹ Бистин өгбевис Авраам чүнү чедип алганыл, ол дугайында чүү дээр бис?

– ² Авраамны Бурган ооң ажыл-херектери дээш агарткан болза, аңаа мактаныр чылдак турбайн канчаар. Чүглө Бурганның мурнунга ооң мактаныр чылдаа чок болган. ³ Бижилге чүнү чугаалап турарыл? *«Авраам Бурганга бүзүрей бээрге, Ол ону актыг-шынныг деп санаан».*

– ⁴ Ажылчыннарның ажыл төлевири хайырлал эвес, а оларның ажылдап алган шалыңы деп санаттырар. ⁵ Ынчаарга кижичүглө ажыл-херектерге эвес, а бүзүрелге ынанып, бачыттыг улуска агартышкын бээр Бурганга бүзүрээр болза, Ол ооң бүзүрээнин агартышкын кылдыр санаар. ⁶ Ажыл-херээнден хамаарылга чокка Бурганның мурнунга актыг деп санаткан кижиниң амыр-чыргалының дугайында чугаалап тура, *Давид база ону бадыткаан:

⁷ *«Кем-буруузу өршээттинген, бачыттары арыглаттынган улус амыр-чыргалдыг».*

⁸ *Дээрги-Чаяакчы ооң бачыдын кем-буруу кылдыр санаваан кижичүглө амыр-чыргалдыг».*

– ⁹ А ол амыр-чыргал чүглө кыртыжап демдектеткеннерге хамааржыр бе азы кыртыжап демдектетпээн улуска база бе? Авраамның бүзүрелин ооң агартышкыны кылдыр санаан деп чугаалаар-дыр бис. ¹⁰ А кажан ынчаар санааныл? Ооң кыртыжап демдектеткениниң бетинде бе азы соонда бе?

– Кыртыжап демдектеткениниң соонда эвес, а бетинде! ¹¹ Кыртыжап демдектедир бетинде-ле, Авраам бүзүрелин дамчыштыр агартыргаш, бадыткал кылдыр кыртыжап демдектээшкинниң демдээн ооң соонда кылдыртып алган. Ынчангаш ол шупту кыртыжап демдектеттирбээн бүзүрөөн улустуң адазы апарган. Ол дээш, Бурган оларны база актыг деп санаан. ¹² А кыртыжап демдектеттирген

3:28 Аж.-ч. 13:39 **3:29** Рим. 9:24; 10:12 **3:30** Ы. х. к. 6:4-5; Гал. 3:20 **3:30** Гал. 3:8

3:31 Мф. 5:17 **4:3** Э. д. 15:6; Иак. 2:23; Гал. 3:6 **4:5** Рим. 3:22 **4:6** Ыд. ыр. 31:1-2

4:8 2 Кор. 5:19 **4:9** Рим. 3:30 **4:11** Э. д. 15:6; 17:10

улуска хамаарыштыр – олар бо ёзулалдан аңгыда, Авраамның кыртыжап демдеттеттирбээн үезинде-ле бар турган бүзүрелин истеп чоруп орап болза, Авраам оларның база адазы-дыр.

Бурганның азаашкыны бүзүрел дамчыштыр боттаныр

¹³ Авраам база ооң үре-салгалы Бурганның оларга бо делегейни өнчү кылдыр бээр деп азаашкынын алганнар. Авраам азаашкынны ыдыктыг *хоойлунун негелделерин сагааны дээш эвес, а ону агартып турар бүзүрели дээш алган. ¹⁴ Ол азаашкын чүгле ыдыктыг хоойлуну сагып чоруур улуска хамааржыр турган болза, бүзүрел ажык чок, а азаашкын – ужур-утка чок апаар турган. ¹⁵ Чүге дээрге ыдыктыг хоойлу Бурганның килеин, кеземчезин эккээр; а кайда ыдыктыг хоойлу чогул, ында ооң хажыдышыкыны база чок. ¹⁶ Улус Бурганның азаан чүүлүн бүзүрел дамчыштыр алыр ужурлуг. Ол азаашкын ынчан Бурганның *авыралы боор база Авраамның бүгү салгалынга: чүгле ыдыктыг хоойлунуң аайы-биле эвес, а Авраамның бүзүрелиниң аайы-биле амыдырап чоруур улуска база күштүг боор. Авраам – шуптувустуң адавыс-тыр. ¹⁷ Бижилгеде Бурган аңаа мынча дээн болгай: *«Мен сени хөй чоннарның адазы кылып кагдым»*. Ынчангаш өлүглерни тынгарыптар, чок чүвени Бодунуң күзел-соруу-биле бар кылыптар Бурганга Авраам бүзүрей берген. ¹⁸ Кандыг-даа идегел артпаанда безин, Авраам дөмей-ле идегеп, бүзүрей бергеш, Бижилгеде Бурганның аңаа: *«Сээң салгалың ол хире эмге-тикчок боор»* – деп чугаалааны дег, эндерик хөй чоннарның адазы апарган. ¹⁹ Назы-харының чүс чоокшулап, мага-бодунуң барык өлүглени бергенин, а Сарраның база ачы-үрелиг боор харык чок апарганын Авраам билип турза-даа, ооң бүзүрели кошкаваан. ²⁰ Авраам чигзинмээн, Бурганның азаашкынынга бүзүрээрин соксатпаан, харын-даа бүзүрээниге улам быжыгып, Бурганны алдаржыткан. ²¹ Азаашкынын күүседип шыдаар күчү Бурганда бар деп, ол ыяк бүзүрөп турган. ²² Шак ол дээш, Бурган *ону актыг-шынныг деп санаан*. ²³ Бижилгеде «Ону актыг-шынныг деп санаан» деп сөстөр чүгле Авраамга эвес, ²⁴ а биске база хамааржыр. Дээргивис Иисусту өлүглер аразындан катап диргискен Бурганга бүзүрээнивис ачызында бис база Ооң мурнунга актыг деп санаттырар бис. ²⁵ Ийе, Иисусту бистин бачыттарывыс дээш өлүмге хүлээткен, а Ол катап дирилгеш, биске агартышкын хайырлаан.

Бурганга агартырынын үре-түннели

5 ¹ Бүзүреливистин ачызында агартырган болгаш, Дээргивис Иисус *Христосту дамчыштыр Бурган-биле эп-найыралдыг бис. ² Бисте ам бар апарган Бурганның *авыралынче Христос бисти бүзүрелдин оруу-биле чедире берген. Ынчангаш Бурганның өндүр-чаагайындан үлүг алыр бис деп идегеливис дээш, өөрүп-байырлап тур бис. ³ Чүгле ол дээш эвес, а хилинчек көрүп турарывыс дээш

4:13 Э. д. 17:4-6; Гал. 3:16; Евр. 7:6 **4:14** Гал. 3:17-18 **4:15** 1 Кор. 15:56; Гал. 3:10

4:15 Рим. 7:7 **4:16** Гал. 3:22 **4:17** Э. д. 17:5 **4:17** Ин. 5:21 **4:18** Э. д. 15:5

4:19 Э. д. 17:17 **4:19** Евр. 11:12 **4:19** Э. д. 18:11 **4:22** Э. д. 15:6 **4:24** 1 Кор. 9:9-10

4:24 Рим. 10:9 **4:25** Мф. 20:28; Гал. 1:4 **4:25** 2 Кор. 5:21 **5:1** Гал. 3:28

5:2 Рим. 8:17; Эф. 3:16; Флп. 3:21

база өөрүп-байырлап тур бис, чүгө дээрге хилинчээвистен шыдамык чорук төрүттүнерин билир бис. ⁴ А шыдамык чоруктан – шылгаттынган аажы-чаң, а шылгаттынган аажы-чандан – идегел төрүттүнер. ⁵ А идегелден хөңнүвүс калбас, чүгө дээрге Бурган биске хайырлааны *Ыдыктыг Сүлдени дамчыштыр Бодунуң ынакшылын чүректеривисче сиңниктирген.

⁶ Ам-даа кошкак чорувуста, доктааткан үеде Христос Бурганны хүлээп көрбес бисти дээш өлгөн. ⁷ Чөптүг-шынныг кижиде дээш безин кайы-бир кижиниң өлүрү кандыг-ла болду (ындыг-даа болза, аажок эки кижиде дээш, бир-ле кижиде өлүрүнден чалданмайн барып боор). ⁸ А Христос, ам-даа бачыттыг хевээр турувуста, бис дээш өлгөн. Бурган Бодунуң биске ынакшылының бүгү күжүн шак ынчаар көргүскен.

⁹ Ынчангаш Христостуң өлүмүнүң ачызында агартырган болганывыста, ам Ону дамчыштыр Бурганның килеинден камгалал алырывыс ылап болбайн. ¹⁰ Дайзыннар бооп турган үевисте безин Ооң Оглунуң өлүмүн дамчыштыр Бурган-биле эптежип алган болганывыста, ам, эптешкен соовуста, Ооң Оглунуң амыдыралын дамчыштыр камгалалды ылап алыр бис. ¹¹ Чүглө ол эвес! Дээргивис Иисус Христосту дамчыштыр ол эптежилгени алган болганывыста, Бурган-биле мактанып амыдыраар бис.

Адам болгаш Христос

¹² Ынчангаш бачыт бо делегейге чаңгыс кижиде дамчып кирип келген, а бачыт-биле кады – өлүм база; а өлүм бүгү улустуң салым-хуузу апарган, чүгө дээрге шупту улус бачыт үүлгеткен. ¹³ Ыдыктыг *хоойлуну бээр мурнуу чарында-ла, бачыт бо делегейге бар турган. Ындыг-даа болза, хоойлу чок турда, бачыт кем-буруу деп санатпас. ¹⁴ Ынчалза-даа Адамның үезинден *Моисейниң үезинге чедир Адамга дөмей кемниг херек үүлгетпээн улусту безин өлүм чагырып келген. А Адам ооң соонда чедип кээр ужурлуг Кижиге баш бурунгаар айыткан кижиде болур.

¹⁵ Ынчалза-даа Адамның кемниг херээн Бурганның ачы-буянныг белээ-биле деңнеп болбас: чаңгыс кижиниң кемниг херээ дээш, хөй улус өлгөн. А чаңгыс Кижиниң – Иисус Христостуң авыралын дамчыштыр Бурганның хөй улуска хайырлаан авыралдыг белээ эгээртинмес элбек болган. ¹⁶ Бурганның белээн чаңгыс кижиниң бачыдының уржуктары-биле деңнеп болбас: чаңгыс кижиниң кемниг херээ буруу онааган шииткелге чедирген, а Бурганның белээ – хөй кемниг херек үүлгеткен улуска агартышкын хайырлаан. ¹⁷ Бир-тээ чаңгыс кижиниң үүлгеткен кемниг херээниң ужун өлүм чагыра берген болганда, чаңгыс Кижиниң – Иисус Христостуң ачызында Бурганның элбек авыралдыг белээ кылдыр агартышкынны алган улус Ооң-биле кады амыдырап, ылап чагырбайн канчаар!

¹⁸ Ындыг болганда, чаңгыс кижиниң кемниг херээ шупту улуска буруудаткан шииткелди онааганы дег, чаңгыс Кижиниң чөптүг-шынныг ажыл-херээ шупту улусту Бурганның мурнунга агартып, оларга мөңгө амыдыралды хайырлаар. ¹⁹ Шак

5:3 Мф. 5:11-12; 2 Кор. 12:10 **5:3** Иак. 1:3-4 **5:5** Аж.-ч. 2:17; Тит. 3:6

5:8 Ин. 3:16; 1 Ин. 4:10 **5:9** Рим. 3:25 **5:9** Мф. 3:7; 1 Фес. 1:10

5:10 2 Кор. 5:18-20; Эф. 2:16; Кол. 1:20-21 **5:12** Э. д. 3:6 **5:12** Иак. 1:15; Рим. 6:23

5:12 Рим. 3:9; Эф. 2:3 **5:13** Рим. 3:20 **5:14** 1 Кор. 15:45 **5:15** 1 Кор. 15:21; 2 Кор. 5:14

5:16 Иса. 53:11 **5:17** Ажыд. 22:5 **5:18** Ин. 12:32

ынчаар чангыс кижиниң Бурганның сөзүн дыңнавааны хөй улусту бачыттыг кылып каанда, чангыс Кижиниң дыңнангырын дамчыштыр хөй улус агартыраар.

²⁰ Бурган ыдыктыг хоойлуну улуска сөөлзүредир, кемниг херектерни медресе билири өзүп-көвүдезин дээш берген. Ынчалза-даа кайда бачыт көвүдээнил, ында Бурганның авыралы база улам-на элбекшип, көвүдээн. ²¹ Бачыттын өлүмнү дамчыштыр чагырып турганы дег, Бурганның авыралы база бисти кем-бурууван агартып, Дээргивис Иисус Христосту дамчыштыр чагыра бергеш, мөңгө амыдыралды хайыраан.

Бачытка хамаарыштыр – өлүг, а *Христоска хамаарыштыр – дириг

6 – ¹ Ам чүү дээр бис? Бурганның *авыралы өзүп-көвүдезин дээш, бачыттан адырылбайн амыдыраар бис бе?

– ² Канчап-даа чок! Бачытка хамаарыштыр өлгөн болгай бис, канчап моон сонгаар ооң-биле харылзаалыг амыдыраар бис? ³ Азы Христос Иисус-биле харылзаавыстың демдээ кылдыр сугга суктуруп тура, Ооң өлүмүн база үлешкенивисти уттуп алдыңар бе? ⁴ Сугга суктуруп – өлүмүн үлежип тура, Ооң-биле кады хөөржүттүрген бис. А ам, Адазының өндүр улуг күжү-биле өлүглер аразындан катап дирилген Христоска дөмей, бис база чаа амыдырал-биле амыдырап боор бис.

⁵ Дөмей өлүм-биле өлгөш, Ооң-биле тудуш харылзаалыг апарганывыста, Аңа дөмейлештир катап дирлип кээр бис! ⁶ Бачыттыг бүдүжүвүс моон сонгаар бисти башкарбазын дээш, моон сонгаар бачыттын кулдары болбазывыс дээш, биеэги амыдыралывыска турган амы-хуувус Ооң-биле кады *белдир-ыяшка хере шаптыртып өлгенин билир бис. ⁷ А өлгөн кижини бачыттын чагыргазындан хосталыр.

⁸ Христос-биле кады өлгөн болганывыста, Ооң-биле кады амыдыраарывыска бүзүрээр бис. ⁹ Христос өлүглер аразындан катап дирилгеш, ооң соонда өлбөс деп билир бис: өлүм ам Ону чагыраар эрге чок ¹⁰ Ол чангыс катап өлүрдө, бачытка хамаарыштыр кажан кезээде өлгөн. Ол ам амыдыраарда, Бурган дээш амыдырап чоруур. ¹¹ А силер база, Христос Иисус-биле харылзаалыг апаргаш, боттарыңарны бачытка хамаарыштыр – өлүг, а Бурганга хамаарыштыр – дириг бис деп бодап алыңар.

¹² Ынчангаш өлүр салымныг мага-бодуңарга бачыт хааннавазын, ооң туралаашкыннарыңа силерни чагырты бербезин. ¹³ Мага-бодуңарның кандыг-бир кезектери, бузуттуң чепсектери бооп, бачытка ажыглаттырып аарын соксадыңар. Ооң орнунга, өлүмдөн амыдыралче ээлген улусту дег, бүгү бодуңарны Бурганның бүрүн ажыглаар эргезинге бериптинер. Мага-бодуңарның кезектери база буянның чепсектери бооп, Ооң ажыглалынче кирзиннер. ¹⁴ Бачыт силерни оон ыңай башкарбас апаар, чүгө дээрге ыдыктыг *хоойлуга эвес, а Бурганның авыралынга чагырты берген силер.

5:19 Евр. 5:8 5:20 Гал. 3:19

5:21 Ин. 1:17 6:2 1 Пет. 2:24; Гал. 2:19; 5:24; Кол. 2:20; 3:3 6:4 1 Пет. 3:21; Гал. 3:27 6:4 2 Кор. 5:17; Эф. 4:24; Кол. 2:12; 3:10 6:5 2 Кор. 4:10; Флп. 3:10 6:6 Гал. 2:19-20; 5:24; 6:14

6:7 1 Пет. 4:1 6:8 2 Тим. 2:11; Ажыд. 20:4 6:9 Рим. 14:9; Ажыд. 1:18 6:10 Евр. 7:27

6:12 Ыд. ыр. 18:14 6:13 Кол. 3:5 6:13 Рим. 12:1

Бачыттан хосталган улус

– ¹⁵ Ынчаарга чүл? Ыдыктыг хоойлуга эвес, а Бурганның авыралынга чагырткан болганывыста, бачыт үүлгедип боор бис бе?

– Канчап-даа чок! ¹⁶ Боттарыңарны кандыг-бир кижиниң эргезинче кулдар кылдыр берипкен болзуңарза, чагыртып турар кижиниң кулдары апарганыңарны билбес силер бе? Чок-ла болза өлүмчө аппаар бачыттың кулдары, чок-ла болза Бурганга дыңнангыр чоруктуң – агартышкынче аппаар чүүлдүн кулдары боор силер. ¹⁷ Бир шагда бачыттың кулдары чордуңар, ынчалза-даа ам силерге дамчыткан өөредиге чүрээнер ханызындан чагырты бердинер. Ол дээш, Бурганга алдар! ¹⁸ Силерни бачыттың кулданыындан хостап каарга, буянның кулдары апардыңар. ¹⁹ (Билбейн баарлар ирги бе дээш, улуска билдингир чижек ажыглап, силерге чугааладым.) Бир шагда мага-боттарыңарның кезектерин бужар болгаш хай-чагырга чок чорукка кулданыгга берипкениңер дег, ам оларны ыдыктыг амыдырал дээш буянның кулданыынче бериптинер.

²⁰ Бачыттың кулдары чораан үеңерде, буяндан хостуг чордуңар. ²¹ Ам кээп ыдып эгелээниңер ажил-херектеринерден кандыг үре-түңнел чедип алдыңар? Оларның эчис түңнели өлүм болду чоп. ²² А ам, бачыттан хосталган соонда, Бурганның кулдары апаргаш, ооң үре-түңнели кылдыр Бурганның мурнунга ыдыкты-биле амыдырай бердинер; а эчис түңнел – мөңгө амыдырал болур. ²³ Чүгө дээрге бачыттың төлөөн төлевири – өлүм, а Бурганның ачы-буянның белээ – Дээргивис Христос Иисуска башкарткан мөңгө амыдырал болгай.

Ыдыктыг *хоойлудан хосталган улус

7 ¹ Ха-дунма, билир болбайн канчаар силер (ыдыктыг хоойлу деп чүл ол дээрзин билир улуска чугаалап тур мен), кижичүгле дириг чорда, ыдыктыг хоойлу ону башкарар. ² Чижээ, хоойлу ашактыг херээжени, ашаа дириг чорда, ооң-биле тудуш кылдыр көөр. Ынчалза-даа ол херээжен, ашаа өлүп калза, өг-бүлө хоойлузунун хүлээлгелеринден хосталы бээр. ³ Ынчангаш ол херээжен, ашаа дириг турда, өске кижиге барып алза, ашаанга өскерилген боор. А ашаа чок аппаар болза, ол херээжен хоойлудан хосталы бээр болгаш, өске кижиге барып алза, ашаанга өскерилген деп санатпас.

⁴ Силер-биле база ыңдыг боор, ха-дунма. Өлүглер аразындан катап дирилген өске Кижиге хамааржыр дээш база Бурганга шынчыңарның үре-түңнелин көргүзөр дээш, *Христостуң мага-бодунун кезик-чамдыызы апарып, ыдыктыг хоойлуга хамаарыштыр өлгөн силер. ⁵ Кижичүлүкүстүң айы-биле амыдырап чорувуста, ыдыктыг хоойлунун хайныктырганы бачыттыг күзээшкиннер мага-боттарывыска салдарын халдадып турганнар, а оларның үре-түңнели – өлүм боор турган. ⁶ А ам ыдыктыг хоойлудан хосталган бис, чүгө дээрге бисти салбайн, тудуп турган бүгү чүүлдерге хамаарыштыр өлгөн бис; бис ам Бурганга биеэги бижимел ыдыктыг

6:16 Ин. 8:34 **6:18** Ин. 8:32, 34; Иак. 2:12; 1 Пет. 2:16; 1 Кор. 7:22; 2 Кор. 3:17; Гал. 5:1

6:22 1 Кор. 7:22 **6:23** Иак. 1:15; Рим. 5:12 **7:2** 1 Кор. 7:39 **7:3** Мф. 5:32

7:4 Гал. 5:22; Эф. 5:19 **7:4** Гал. 2:19; 5:18; Эф. 2:15; Кол. 2:14

хоойлуну эдерери-биле эвес, а *Сүлдеге башкарткан чаартынган амыдыралывыс-биле бараан бооп турар бис.

Ыдыктыг хоойлу болгаш бачыт

– ⁷ Ынчаарга ам чүү дээр бис? Бачыт ыдыктыг хоойлудан тывылган бооп турар бе?

– Канчап-даа чок! Ынчалза-даа ыдыктыг хоойлу эвес болза, бачыт деп чүл ол дээрзин билбес боор мен. Ыдыктыг хоойлу «*Өске кижиниң чүвезин алыксава*» деп чугаалаваан болза, алыксаары деп чүл ол дээрзин билбес боор мен.

⁸ Бачыт Бурганның айтышкынын ажыглаптар чылдак тып алгаш, меңээ янзы-бүрү күзээшкиннер тывылдырган, а ыдыктыг хоойлу чок болза, бачыт өлүг болгай.

⁹ Кезек үеде ыдыктыг хоойлу чок амыдырап чордум. Ооң соонда айтышкын кээрге, бачыт дирлип келген, ¹⁰ а мен өлү бердим. Амылыг кылып каар ужурлуг турган айтышкын меңээ өлүм эккелген. ¹¹ Бачыт айтышкынны ажыглаптар чылдак тып алгаш, мени дуурайлапкаш, ол айтышкынның дузазы-биле мени өлүрүп каан. ¹² А Бурганның хоойлузу боду ыдыктыг-дыр, ооң айтышкыннары ыдыктыг, чөптүг болгаш буянныг-дыр.

– ¹³ Ынчаарга ол буянныг чүүл меңээ өлүм эккелген мындыг бе?

– Черле чок! Өлүм – бачыттың үүлгедии-дир, бачыт ооң-биле бодунуң ёзулуг арнын көргүскен: ол буянныг чүүлдү ажыглааш, меңээ өлүм эккелген. Ынчангаш бачыттың кайы хире бачытты айтышкынның ачызында оон-даа көскү апаар.

¹⁴ Ыдыктыг хоойлу Сүлдеден кээрин билир бис, а мен дээрге бачытка кул кылдыр саттырыпкан база бачыттыг бүдүштүг кижиге болгай мен. ¹⁵ Чүнү кылып турарымны бодум безин билбес-тир мен. Күзээн чүүлүмнү боттандырбас, а хөңнүм чок чүүлү боттандыраар-дыр мен. ¹⁶ Күзевээн чүүлүмнү кылып турар болзумза, ыдыктыг хоойлу чөптүг деп чөпшээрешкеним ол-дур. ¹⁷ Ынчалза-даа ол дээрге мээң эвес, а менде амыдырай берген бачыттың үүлгедии-дир. ¹⁸ Менде (азы мээң кижиге бүдүжүмде) буян чогуң билир мен. Буян тарыыр күзелим бар, ынчалза-даа оон чүү-даа үнмес-тир. ¹⁹ Чүге дээрге, күзээним дег, буян тарывайн, ооң орнунга хөңнүм чок бузутту боттандырып чоруур-дур мен. ²⁰ А бир-тээ, кылыр хөңнүм чок чүвени боттандырып турар болзумза, херек кырында мен бодум эвес, а менде амыдырай берген бачыт салдарын көргүзүп турар-дыр.

²¹ Ынчаарга бодумга хамаарыштыр мындыг дүрүм-хоойлу барын эскердим: буян кылыр дээримге-ле, бузут мурнунче кире халаан боор-дур. ²² Угаан-сагыжымга Бурганның хоойлузун өөрүшкү-маңнайлыг хүлээп алыр-дыр мен. ²³ Ынчалза-даа кижиге бүдүжүмде өске дүрүм-хоойлу барын эскердим. Ол дүрүм-хоойлу угааным хоойлузунга удур демисежип, мени мага-бодумда ажыл-херээн боттандырган бачыттың дүрүм-хоойлузунуң туттурукчузу кылып турар. ²⁴ Аас-кежик чок күжүрдүр мен! Өлүмче чыгаан бо мага-бодумдан кым мени хостаарыл?! ²⁵ Бурганга өөрүп четтирип тур мен, Дээргивис Иисус Христосту дамчыштыр Ол мени хостап каар.

7:6 Рим. 6:4 7:7 Рим. 3:20; 4:15 7:7 Хост. 20:17 7:8 1 Кор. 15:56

7:10 Лев. 18:5 7:12 Ы. х. к. 4:8; Ыд. ыр. 18:8-9 7:15 Гал. 5:17 7:16 1 Тим. 1:8 7:18 Э. д. 6:5; Иов 14:4; Ыд. ыр. 50:5 7:19 Гал. 5:17 7:22 Ыд. ыр. 1:2 7:23 1 Пет. 2:11; Гал. 5:17

Ынчангаш мен чүгле угааным-биле Бурганның хоойлузунга бараан бооп турар мен, а кижичи бүдүжүм-биле бачыттың дүрүм-хоойлузунуң кулу-дур мен.

***Сүлдеге башкарткан амыдырал**

8 ¹Ындыг болганда, *Христос Иисуска башкарткан^с улуска ам кандыг-даа буруудадыр шииткел чок. ²Чүге дээрге Христос Иисусту дамчыштыр мөңгө амыдыралды берип турар Сүлдениң дүрүм-хоойлузу мени бачыттың база өлүмнүн *хоойлузундан хостаан болгай. ³Бачыттыг бүдүжүвүс хайындан күш чедип чадап каан ыдыктыг хоойлунуң кылып шыдаваан чүвезин Бурган Боду боттандырган. Бурган Бодунун Оглун бачыттыг кижиге дөмей мага-боттуг кылдыр, бачыг дээш өргүл боору-биле чорудупкан. Ол ооң-биле кижичи бүдүжүнүн бачыдын шииткен. ⁴Ынчангаш бис ам бачыттыг бүдүжүвүс эвес, а Сүлдениң аайы-биле амыдырай бергеш, ыдыктыг хоойлунуң чөптүг негелделерин күүседип шыдаар бис.

⁵Кижичи бүдүжүнүн аайынче кирген улус ооң күзээшкиннери дээш сагыш човап, оларны бодап чоруур; а Сүлдениң аайынче кирген улус Ооң күзээн чүүлдерин бодап чоруур. ⁶Кижичи бүдүжүнүн күзээшкиннерин бодаары – өлүм-дүр, а Сүлдениң күзээн чүүлдерин бодаары – мөңгө амыдырал биле амыр-тайбың-дыр. ⁷Бодунун бачыттыг бүдүжүнүн күзээшкиннерин бодаар кижичи Бурганга удур боор. Ындыг кижичи Бурганның хоойлузунга чагыртпас, оон туржук чагыртыр харыы-даа чок.

⁸Бачыттыг бүдүжүнүн аайынче кирген улус Бурганның сеткилинге кирип шыдавас.

⁹А бир эвес Бурганның Сүлдези ылап-ла силер-биле кады амыдырай берген болза, кижичи бүдүжүнүн эвес, а Сүлдениң аайынче кире берген-дир силер. А кандыг-бир кижиде Христостун Сүлдези чок болза, ол кижичи Аңаа хамаарышпас.

¹⁰А бир эвес Христоска башкарткан болзуңарза, мага-бодуңар бачыдының ужун өлүг-даа болза, Бурганның мурнунга агарганыңар ужун Сүлде силерге мөңгө амыдыралды хайырлаар. ¹¹Иисусту өлүглер аразындан катап диргискен Бурганның Сүлдези силер-биле кады амыдырай берген болза, Христосту катап диргискен Бурган силер-биле кады амыдырай берген Бодунун Сүлдезин дамчыштыр өлүр салымныг мага-бодуңарны тынгарыштар.

¹²Ындыг болганда, ха-дуңма, биеэги бачыттыг бүдүжүвүске өревис чок-тур, ооң күзээшкиннерин хандылары-биле амыдыравас ужуруг бис. ¹³Чүге дээрге бачыттыг бүдүжүнүн кара аайы-биле амыдыраар болзуңарза, өлүрүнүн кырында силер, а бир эвес кижичи бүдүжүнүн ажыл-херээн Сүлдениң дузазы-биле өлүглендирер болзуңарза, амылыг артар силер.

¹⁴Бурганның Сүлдези башкарган бүгү улус Бурганның ажы-төлү боор. ¹⁵Чүге дээрге силерни ам база коргуп-сүртеп амыдыраарынче албадап, кулдар болдуруп турар сүлдени эвес, а Бурганның азыраан ажы-төлү болдуруп турар Сүлдени хүлээп

^с**8:1** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Боттарының кижичи бүдүжүнүн аайы-биле эвес, а Сүлдениң аайы-биле амыдыраан» деп сөстөрни немээн.

8:2 1 Кор. 15:45 **8:3** Евр. 7:18 **8:3** Флп. 2:7 **8:3** Лев. 16:5; 2 Кор. 5:21

8:4 Гал. 5:16, 25 **8:5** Гал. 5:19-25 **8:7** Иак. 4:4 **8:7** 1 Кор. 2:14 **8:9** 1 Кор. 3:16; 6:19; 2

Кор. 6:16 **8:9** 1 Ин. 3:24 **8:9** 1 Пет. 1:11; Иуда 1:19 **8:11** Ин. 5:21; Аж.-ч. 2:24 **8:13** Кол.

3:5 **8:13** Лев. 18:5 **8:14** Ы. х. к. 14:1; Мф. 5:9; Ин. 1:12; 1 Ин. 3:1; 5:1 **8:15** 2 Тим. 1:7

алган силер. Ол Сүлдениң ачызында Бурганче: «Авва!^f Ачай!» – деп кыйгырардыр бис. ¹⁶ Бурганның ажы-төлү болганывыс дугайында Сүлде Боду бистин сагыш-сеткиливис-биле кады херечилеп турар. ¹⁷ А ажы-төлү болганывыста, салгакчылар бис. Бурганның салгакчылары боорда, Христос-биле деңге салгакчылар боор бис, чүге дээрге Ооң хилинчээн үлежип турар болзувусса, Ооң өндүр-чаагайындан үлүг база алыр бис.

Өндүр бедик байдалга чедирер Сүлде

¹⁸ Бисти манап турар өндүр бедик байдалга көөрдө, амгы түр када хилинчээвис чүү-даа эвес деп бодаар мен. ¹⁹ Чүге дээрге бүгү өлүг, дириг бойдус, Бурган кажан-на Бодунуң ажы-төлүн илередип кээр ирги деп, күштүг идегел-биле четтикпейн манап турар. ²⁰ Бүгү бойдус эки туразы-биле эвес, а ону чагырган Бурганның күзел-соруу-биле үре-түннел чок хоозун дүрүмнерге чагырткан болгай. Ынчалза-даа бойдушта идегел бар. ²¹ Ооң боду бустуушкуннуң кулданыындан хосталгаш, Бурганның ажы-төлүнүң хосталгазы болгаш өндүр-чаагайындан үлүг алыр деп идегел ол-дур. ²² Бүгү өлүг, дириг бойдус, божаан херээжен дег, бөгүнге чедир човууртап, хилинчек көрүп турарын билир бис. ²³ Чүглө бойдус эвес, а Бурганның ачы-буянының эге дүжүдү кылдыр Сүлдени алган бис база Бурган бисти, ажы-төлүн дег, кажан-на азырап алырын; мага-бодувусту бустуушкундан кажан-на хостаарын четтикпейн манап, ишти-хөңнүвүсте човууртап чор бис. ²⁴ Шак ол идегел-биле камгалалды алган бис. Ынчаарга идегеливис бүдө берген болза, ол идегел эвес-тир. Бар деп көрүп турар чүвезинге кым идегээрил? ²⁵ А ам-даа көрбейн турар чүвевиске идегээн болзувусса, ону шыдамык манап алыр бис.

²⁶ А ол ышкаш Сүлде биске, кошкак улуска, дузалаар. Чүнү дилээрин, канчаар болур-чогууру-биле *мөргүүрүн билбес-тир бис, а Сүлде Боду сөс-биле дамчыттынмас чалбарыг-човуур-биле бисти дээш дилеп, болчур. ²⁷ Ынчалза-даа эң-не чажыт бодал-сагыжкывысты өтгүр билир Бурган Сүлдениң чүү дээш мөргүл кылганын билир, чүге дээрге Сүлде Бурганның күзел-соруунуң айы-биле Ооң чону дээш дилеп, болчуп турар.

²⁸ А бис билир бис: Бурганга ынак, Ооң бодалын ёзугаар кыйгырткан улуска шупту чүве ачы-буянның боорунче угланган боор. ²⁹ Ооң Оглу хөй ха-дуңма улус аразынга эң улуу болзун дээш, өртемчейни чаяар бетинде-ле ынак апаргаш, шилип алган улузу Бодунуң Оглуңуң омур-хевиринге дөмей боорун Бурган баш удур шилип каан. ³⁰ Бурган кымнарны ындыг боору-биле баш удур шилээнил, оларны кыйгырып алган. А кыйгырып алган улузун актыг деп чарлааш, а ооң соонда өндүр бедик байдалга чедирген.

^f**8:15** Авва (арамей дылда) – ажы-төл ачазын ынчаар адаар турган, ынчангаш Иисус Христос база Бурганны ынчаар адап, кый деп турган (Мк. 14:36; Гал. 4:6 көр).

8:15 1 Кор. 2:12 **8:16** 1 Ин. 3:2; Гал. 3:26; Эф. 1:5 **8:16** 1 Ин. 3:24; 2 Кор. 1:22; Эф. 1:13
8:17 Гал. 3:29; 4:7; Эф. 3:6 **8:17** Тит. 3:7 **8:17** 2 Кор. 1:5; Флп. 3:10; Кол. 1:24 **8:17** 1 Пет. 5:1; Рим. 5:2; Эф. 3:16; Флп. 3:21 **8:18** 2 Кор. 4:17 **8:20** Э. д. 3:17-19; Эккл. 1:2
8:22 Иер. 12:4, 11 **8:23** 2 Кор. 5:2; Гал. 5:5 **8:24** 2 Кор. 4:18; Евр. 11:1 **8:27** 1 Хаан. 16:7; 3 Хаан. 8:39; У. ч. 21:2; Иер. 11:20 **8:29** Мф. 28:10; Ин. 20:17; Кол. 1:15; Евр. 2:11
8:29 1 Ин. 3:2; 2 Кор. 3:18; Флп. 3:21 **8:30** Ин. 17:22

Бурганның ынакшылы Иисус Христоста боттанган

– ³¹ Бо бүгүге немептер чүвүс барыл? Бурган бистиң талавыста болза, кым биске удурланып шыдаарыл?

– ³² Кым-даа эвес! Бодунуң Оглун хайыралаваан, Ону бистиң шуптувус дээш, өлүмге берипкен Бурган арткан бүгү чүүлдү Оглу-биле катай биске белек кылдыр бербес деп бе?

– ³³ Бурганның шилип алган улузун кым буруудадып шыдаарыл?

– Кым-даа эвес! Оларны Бурган актыг деп турар болганда, ³⁴ кым буруу шаварыл?

– Кым-даа эвес! Чүге дээрге өлүп калган, оон туржук катап дирлип келген, Бурганның оң талазында барып олурупкан Христос – Ол бисти дээш дилеп, болчуп турар болгай.

– ³⁵ Чүү чүве бисти Христостуң ынакшылындан чара кирип шыдаарыл? Аар-бергелер, кызып-кыйышкыннар, истеп-сүрүүшкүннер бе? Аш, чанагаш боору бе? Озал-ондактыг байдалдар азы шаажылал бе?

– ³⁶ Чүү-даа эвес! Бижилгеде мынчаар бижээн:

«Сени дээш, хүннүң-не өлүм-биле арын көржүп тур бис, улус бисче, дөгерер дээн хойларже дег, көөр-дүр».

³⁷ Ындыг-даа болза, бо бүгүнү биске ханы ынак Бурганның ачызында бүрүнү-биле базып каан тиилекчилер бис. ³⁸ Ыяк бүзүрээр мен: өлүм-даа, амыдырал-даа, дээрниң төлээлери-даа, делегейниң ээлери-даа, күштер-даа, амгы болгаш келир үелер-даа, ³⁹ үстүү, алды ораннар-даа – бүгү чаяалгадан чүү-даа чүве Бурганның Дээргивис Христос Иисусту дамчыштыр көргүскен ынакшылындан бисти чара кирип шыдавас.

Бурганның азаашкыны болгаш Израиль

9 ¹ *Христос-биле харылзаалыг болгаш, мегелевейн, алыс шынны чугаалап тур мен, *Ыдыктыг Сүлдеге башкарткан арын-нүүрүм база мээң херечим боор: ² муңгаралым муңчок улуг, чүрээмде аарышкыны үзүп төтөпес! ³ Чаңгыс аймак төрөл ха-дуңмамның камгалал алыры дээш, мен бодум Христостан аңгылаттырган кижиге болурум кай. ⁴ Олар – израильчилер-дир: Бурган оларны азыраан ажы-төлү кылдыр шилип алган; Бодунуң ат-алдарын оларга онааштырган; *чагыг-керээлерин олар-биле чарган; Бодунуң *хоойлузун, Бодунга мөгөйип, бараан болушкун боттандыраар арганы, азаашкыннарын оларга хайырлаан. ⁵ Оларның ада-өгбези

8:31 Сан. 14:9; Ыд. ыр. 117:6 **8:32** Ин. 3:16 **8:33** Мк. 13:20; Лк. 18:7; Кол. 3:12; Тит. 1:1

8:33 Иса. 50:8 **8:34** Ыд. ыр. 109:1; Мк. 16:19; Аж.-ч. 7:55-56

8:34 1 Ин. 2:1; Рим. 8:34; Евр. 7:25 **8:35** Сол. ыр. 8:6 **8:36** Ыд. ыр. 43:23; 1 Кор. 4:9

8:37 Ин. 16:33; 1 Кор. 15:57 **8:38** 1 Пет. 3:22; 1 Кор. 15:24; Эф. 1:21

9:1 2 Кор. 11:10; 1 Тим. 2:7 **9:1** Рим. 1:9; Флп. 1:8 **9:3** 1 Кор. 16:22; Гал. 1:8

алдаржаан-дыр. Оларның аразынга бүгүдөдөн өндүр бедик, кезээ мөнгөдө макталга төлөптиг Бурган – Христос кижиге бооп төрүттүнгөн⁹. *Аминь!

⁶ Ынчалза-даа ол дээрге Бурган Бодунуң аксы-сөзүн ээлевээн дээни ол эвес-тир. Чүгө дээрге Израильден укталган улустуң шуптузу эзулуг израильчилер болбас. ⁷ Ол ышкаш *Авраамның ажы-төлү болган улус шупту ооң салгалы болбас. Бижилгедө мынча дээн болгай: «*Сээң салгалың Исаакты дамчыштыр уламчылаар-дыр*». ⁸ Өскээр чугаалаарга, Авраамның хан төрөөн ажы-төлү Бурганның ажы-төлү болбас, а Бурганның азаанын эзугаар төрүттүнгөн ажы-төлү ооң салгакчылары деп санатгырар. ⁹ Бурган азаашкынын мынчаар берген: «*Мен келир чылын бо-ла үедө сеңээ катан чедип кээр мен, Сарра ынчан оолдуг болур*».

¹⁰ Чүглө ол эвес. Улуг өгбевис Исаактан ийис оолдар божуп аарга, Ревекка-биле база ындыг болган. ¹¹⁻¹² Ийистер ам-даа төрүттүnmээндө, олар эки, багай чүнү-даа кылып четтикпээндө, Бурган аңаа чугаалап каан: «*Улуг оглуң бичезинге чагыртыр-дыр*». Ооң шилилгези хостуг, кижиниң ажыл-херээндөн шуут хамаарышпас, а чүглө кыйгырып турар Бурганның шийтпиринден хамааржырын көргүзөр дээш, Ол ынча дээн. ¹³ Бижилгедө ол дугайында мынчаар бижээн: «*Иаковка ынак мен, а Исавка хөңнүм чок*».

¹⁴ Ам чүү дээр бис? Бурган чөптүг эвес болган бе? Канчап-даа чок! ¹⁵ Чүгө дээрге Ол *Моисейге мынча дээн:

*«Ээ көрнүр дээн кижимче ээ көрнүр мен.
Кээргээр дээн кижимни кээргээр мен».*

¹⁶ Ынчангаш бүгү чүвө кижиниң күзелдеринден база күженишкиннеринден эвес, а Бурганның өршээлинден хамааржыр-дыр. ¹⁷ Бижилгедө Бурган Египеттин хааны фараонга чугаалап турар: «*Мээң күчү-күжүмнү сени дамчыштыр көргүзөр дээш база Мээң адым бүгү чер кырынга билдингир апарзын дээш, сени хаан кылып каан мен*». ¹⁸ Ынчангаш Бурган кымны өршээрин күзээрил – өршээр, а кымның чүрөөн дашталдырарын күзээрил – дашталдырар.

Бурганның өршээли болгаш килеңи

¹⁹ Менден айтырып боор сен: «Ындыг таварылгада Бурган чүгө бисти буруудадырыл? Ооң күзел-соруунга кым удурланып шыдаарыл?» ²⁰ А сен, тала, Бурган-биле маргыжар хире кым сен? Кижиниң кылып каан чүүлү: «Мени чүгө ынчалдыр кылдын?» – деп чугаалаар бе? ²¹ Азы дой сава кылыкчызы дойну чагырып, чаңгыс-ла ол дойдан хүндүлүг ажылгалдың база хүн бүрүнүң савазын кылып шыдавак бе?

^{9:5} Азы: «Оларның аразынга бүгүдөдөн өндүр бедик Христос кижиге бооп төрүттүнгөн. Бурган кезээ мөнгөдө макталга төлөптиг болзун».

9:6 Рим. 3:3 **9:6** Ин. 1:47; Рим. 2:28 **9:7** Э. д. 21:12; Евр. 11:17 **9:8** Гал. 4:23, 28

9:9 Э. д. 18:10 **9:10** Э. д. 25:21 **9:11-12** Э. д. 25:23 **9:13** Мал. 1:2-3

9:14 Ы. х. к. 32:4; Иов 34:10 **9:15** Хост. 33:19 **9:17** Хост. 9:16

9:19 2 Чыл. 20:6; Рим. 3:7 **9:20** Иов 9:32; 33:13; 39:32; Эккл. 6:10

9:20 Иса. 29:16; 45:9-10; Иер. 18:6 **9:21** Иса. 64:8; Иер. 18:6; 2 Тим. 2:20

²² А бир эвес Бурган, Бодунуң киленин илередир база күчү-күжүн көргүзөр дээш, узуткаары-биле белеткеп каан, «Килеңге онааган саваларны» дыка үр шыдажып келген болза чүл? ²³ Өндүр-чаагай болзуннар дээш баш удур белеткеп кааны, «Өршээлге онааган саваларыңга» Бодунуң өй-хемчээл чок өндүр-чаагайын Ол көргүзүксээн болза чүл? ²⁴ А ол «Өршээлге онааган савалар» – бис-тир бис. Бурган бисти чүглө иудейлерден эвес, а *өске чоннар улузундан база кыйгырып алган. ²⁵ Осия *медээчиниң номунда ол дугайында мынчаар бижээн:

«„Мээңиш эвес“ деп аттыг чонга: „Сен – Мээң чонум сен“ – дээр мен; ынак эвес турган чонумну ынак чонум деп адаар мен».

²⁶ Оон ыңай:

«Бурганның оларга: „Мээң чонум эвес-тир сен“ – деп турган черинге оларны дириг Бурганның ажы-төлү деп адаар».

²⁷ А Исаяй медээчи израиль чон дугайында мынча деп хөлзеп чугаалаан:

«Израильчилерниң саны далай элезини ышкаш хөй санныг-даа болза, оларның чүглө артынчызы камгалал алыр.

²⁸ *Дээрги-Чаяакчы тодаратканын ёзугаар бүгү черге Бодунуң ишиткелин күүседир».*

²⁹ Исаяй баш удур чугаалап каан:

«Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчы биске салгал арттырбаан болза, Содомга дөмейлежит, Гоморра ышкаш анаар турган бис».

Израильдин бүзүрел чогу

³⁰ Ам чүү дээр бис? Агартышкын дилевейн-даа чораан өске чоннар улузу бүзүрел дамчыштыр актыг болганнар-дыр. ³¹ А ол өйде ыдыктыг хоойлу дамчыштыр агартышкынче чүткүп чораан израиль чон ону чедип албаан-дыр. ³² Чүге ындыгыл? Чүге дээрге израиль чон бүзүрелге эвес, а ажыл-херекке ынанган-дыр. Ол моондак дажыңга тептиге берген. ³³ Бурган ол дугайында Бижилгеде мынча дээн:

«Көрүңер даан, Сионда|Сион моондак даш салып тур мен – улус аңаа тептигип кээп дүжер. Ынчалза-даа Аңаа бүзүрээн кижии бак атка кирбес».

10 ¹ Ха-дуңма, иудейлер камгалалды алзын деп сеткилим ханызындан күзеп, ол дээш Бурганга мөргүп чор мен. ² Олар Бурганның күзел-соруун күүседир

9:22 У. ч. 16:4 9:24 Рим. 3:29 9:25 Ос. 2:23; 1 Пет. 2:10 9:26 Ос. 1:10

9:28 Иса. 10:22-23 9:29 Иса. 1:9 9:30 Гал. 2:16; 3:24 9:31 Гал. 5:4

9:31 Рим. 11:7; Флп. 3:9 9:33 Иса. 8:14; 28:16; 1 Пет. 2:6-8; Рим. 10:11

дээш, аажок кызып чоруур, ынчалза-даа ханы билиг чок улус чүве деп, оларга херечи боор мен. ³ Ынчангаш олар, улусту агартыры-биле Бурган кандыг орук шилип алганын билбезиниң хараазында, боттарының оруун изеп аарынче чүткүткеш, Бурганның саналдаан агартышкынынга чагыртпайн барганнар. ⁴ Чүгө дээрге *Христос – ыдыктыг *хоойлунуң эчис сорулгазы боор, Аңаа бүзүрөөн кижги бүрүзү Бурганның мурнунга актыг боор.

Камгалалды кижги бүрүзү ап боор

⁵ Ыдыктыг хоойлу дамчыштыр кээр агартышкын дугайында *Моисей мынча деп бижээн: *«Ыдыктыг хоойлунуң дүрүмнерин сагыыр кижги оларның ачызында амылыг артар»*. ⁶ А бүзүрөлдөн кээр агартышкын дугайында Бижилге мынча деп турар: *«„Дээрже кым өрү көдүрлүрүл?“ – деп бодуңдан айтыртынма»* (мында Христосту черже бадырып кээри-биле дээн утка бар). ⁷ *«„Дүп чок *тамыже кым дүжүп бадарыл?“ – деп база айтыртынма»* (мында Христосту өлүглер аразындан өрү үндүрүп кээри-биле дээн утка бар). ⁸ А Бижилге мынча деп турар: *«Медээ сеңээ чоок – аксы-дылың биле чүрээңде»* (бистин суртаалдап турарывыс бүзүрөл дугайында медээ ол-дур). ⁹ Ол медээ бо-дур: Иисус – Дээргивис дээрзин аксың-биле хүлээп көрүп, чугаалаар болзунза база Бурган Ону өлүглер аразындан катап диргискен деп чүрээңге бүзүрээр болзунза, камгалалды алыр сен. ¹⁰ Чүгө дээрге чүрээ-биле бүзүрээр кижги – агартышкынны алыр, бүзүрөөнин ажыы-биле чугаалаар кижги – камгалалды алыр. ¹¹ Бижилге чугаалап турар: *«Аңаа бүзүрөөн кижги бүрүзү бак атка кирбес»*.

¹² Иудей биле өске чоннар кижизиниң аразында ылгал чок. Ону кыйгырган улустун шуптузунга экииргек чаңгыс-ла Дээрги-Чаяакчы бүгү улустун Дээргизи боор. ¹³ Чүгө дээрге *Дээрги-Чаяакчының адын кыйгырган кижги бүрүзү камгалал алыр*.

Бүзүрөл чогу дээш, израиль чон бүрүн харысалгалыг

¹⁴ Ынчаарга Дээрги-Чаяакчыга бүзүрөөн улус Ону канчап кыйгырарыл? Оон дугайында дыңнаваан болза, Аңаа канчап бүзүрээрил? Суртаалдап турар кижги чок болза, канчап дыңнап каарыл? ¹⁵ Суртаалдаары-биле айбылатпаан болза, канчап суртаалдаарыл? Бижилгеде мынчаар бижээн: *«Буянныг Медээни|Буянныг Медээ тарадып турар улустун базымнарының даажы кайгамчык-тыр!»*

¹⁶ Ынчалза-даа Буянныг Медээни улус шупту хүлээп албаан. Исаяя мынча деп турар: *«Дээрги-Чаяакчы, бистен дыңнаан медээзинге кым бүзүрөөнил?»*

¹⁷ Ынчангаш бүзүрөл Буянныг Медээни дыңнап турар улуска чедип кээр-дир. А Буянныг Медээ Христос дугайында суртаал дамчыштыр чедип кээр. ¹⁸ А мен

10:2 Аж.-ч. 21:20 **10:3** Рим. 1:17; 3:21 **10:4** Мф. 5:17 **10:4** Гал. 3:24

10:5 Лев. 18:5; Гал. 3:12; Флп. 3:9 **10:6** Ы. х. к. 9:4; 30:12 **10:7** Ажыд. 9:1

10:8 Ы. х. к. 30:12-14 **10:9** Мф. 10:32; Лк. 12:8 **10:9** Мк. 16:16; Аж.-ч. 16:31

10:11 Иса. 28:16; 1 Пет. 2:6; Рим. 9:33 **10:12** Аж.-ч. 10:34-36; Рим. 3:29

10:13 Иоил 2:32; Аж.-ч. 2:21 **10:14** Аж.-ч. 8:31 **10:15** Иса. 52:7

10:16 Иса. 53:1; Ин. 12:38 **10:17** Гал. 3:2

айтырып тур мен: кай, олар дыңнаваан бе? Дыңнаан болбайн канчаар! Чүге дээрге Бижилгеде мынча дээн болгай:

«Бүгү чер-делегейге оларның^h үн-чугаазы дыңналып эрткен, оларның сөстери өртемчейиниң кыдыгларынга чеде берген».

¹⁹ База кагап айтырып тур мен: таанда израиль чон ону билбээн бе? Башгай Бурган Моисейни дамчыштыр Израильге харыылаан-дыр:

«Чон дээр арга чок улус-биле силерниң хуннээчел сагыжыңар оттурар мен; угаан-бодал чок чон-биле силерни анчыгзындырар мен».

²⁰ Оон Исаяның дидим сөстөрүн дамчыштыр Бурган чугаалаан:

«Менче чүткүвээн улус Мени тып алган; Мени айтырбаан улуска ажыттынган мен».

²¹ А Израиль дугайында Ол мынча дээн:

«Мен хунну бадыр чагырга билбес болгаш дыңнаваас чонче холум сунуп турдум».

Бурган Бодунуң чонундан ойталаваан

11 ¹ Ынчангаш айтырып тур мен: таанда-ла Бурган Бодунуң чонундан ойталаан бе? Канчап-даа чок! Чүге дээрге мен бодум – *Авраамның салгалы, Вениаминниң аймаандан үнген израильчи мен. ² Өртемчейини чаяар бетинде-ле ынакшылын көргүзүп, шилип алганы Бодунуң чонундан Бурган ойталаваан. Азы Илияның израильчилерни Бурганның мурнунга буруудатканын бижээн черде Бижилгениң чүнү чугаалап турарын билбес силер бе:

³ *«Дээрги-Чаяакчы, олар Сээң медээчилериңни|Медээчи, Бурганның медээчизи өлүрүп кааптылар, өргүл салыр бедигээштериңни|Өргүл салыр бедигээш үрегдеп кааптылар, мен чааскаан арттым, амы-тынымны база алыксап турлар».*

⁴ А Бурган аңаа кандыг харыы берген деп?

«Валдың|Вал мурнунга дискек кырынга сөгүрбээн 7000 кижини Мен Бодумга кадагалап алган мен».

^h**10:18** Бо сөстөрүни оон алган ыдыктыг ырда «олар» – дээрниң сылдыстары болуп турар. Павел мында оларның Бурган дугайында херчилелин элчиннерниң сургаалдап турары Христос дугайында херчилел-биле деңнеп турар.

10:18 Ыд. ыр. 18:5 **10:19** Ы. х. к. 32:21 **10:21** Иса. 65:1-2 **11:1** Иер. 31:37; 33:24

11:1 2 Кор. 11:22; Флп. 3:5 **11:2** 1 Хаан. 12:22; Ыд. ыр. 93:4 **11:3** 3 Хаан. 19:10, 14

11:4 3 Хаан. 19:18

⁵ Амгы үеде база ындыг: Бурганның *авыралы-биле шилиттинген артынчы улус кадагалаттынган. ⁶ А бир эвес авырал-биле болза, ажыл-херектер дээш эвес-тир. Оон башка авырал авыралзывас боор¹.

⁷ Ынчаарга ам чүл? Чедип алыр дээш, чүткүткен чүүлүн израиль чон чедип албаан-дыр. Ону шилиттирген улус чедип алган, а арканның чүректери дашталып калган. ⁸ Бижилгеде ол дугайын мынчаар бижээн:

*«Бурган оларны билинместедипкен,
бо хүнге чедир оларның карактары көрбөстөп,
кулактары дыңнавастап калган».*

⁹ А *Давид мынча деп турар:

*«Оларның найыр-дою боттарынга салган какпа-дузак,
тептигер моондак дажы база кеземче болу берзин.*

*¹⁰ Карактарының шоозу өжүп, согурарзын,
ооргалары бүшкүйүп, кажан шагда суларазын».*

***Өске чоннар улузунуң камгалалы**

¹¹ Ынчангаш айтырып тур мен: иудейлер тайып ушкаш, кажан-даа туруп келбес бе? Чок, туруп кээр! Оларның тайып ушканы өске чоннар улузунга камгалалды эккелген. А ындыг чорук иудейлерниң боттарынга хүннээчел сагышты оттуруптар. ¹² А оларның тайып ушканы кижин төрөлгөтөнгө ачылыг болза; оларның чидириглери өске чоннар улузунга ачылыг болза, бүгү Израиль Бурганче эглип кээрге, ооң ачылыгы кайы хире өндүр улуг апарбазыл?

¹³ Өске чоннар улузу, ам силерге чугаалап тур мен: өске чоннар улузунга *элчин болгаш, ол бараан болушкунумну бедии-биле үнелээр мен. ¹⁴ Мээң чаңгыс аймак улузумнуң оода чамдызын-даа камгалаар дээш, оларның силерге хүнней аарак көөрүн канчап-чооп чедип аптарымга идегеп тур мен. ¹⁵ Чаңгыс аймак улузумдан Бурганның ойталааны Ону кижин төрөлгөтөн-биле эптештирипкен болза, оларны Бурган хүлээп алыр болза, чүү боорул?! Өлгөн улус дирлип келбес бе?! ¹⁶ Баштайгы дүжүттүң бирги хлевин Бурганга бараалгаткан болза, бүгү далган-тарааны база Бурганга бараалгаткан боор. Ыяштың дазылын Бурганга бараалгаткан болза, будуктарны база Аңаа бараалгаткан боор¹.

¹⁷ А олива ыяжының чамдык будуктарын Бурган сыйып каан болза, сени – черлик өзүмнү оларның орнунга тудуштур шарып каарга, тарымал оливаның дазылынга тутчуп, ооң чулуун соруп турар болзунза, ¹⁸ будуктар мурнунга

¹**11:6** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «А бир эвес ажыл-херектер дээш болза, ол ам авырал эвес-тир, оон башка ажыл-херек ам ажыл-херек эвес боор» деп сөстөрнү немзээн.

¹**11:16** «Баштайгы дүжүттүң бирги хлеви» база «Ыяштың дазылы» деп көжүргөн уткалыг билиишкиннер еврейлерниң улуг өгбелеринге хамааржыр чадапчок.

11:5 Иса. 10:22; Рим. 9:27 **11:7** Рим. 9:31 **11:8** Иса. 29:10; Ы. х. к. 29:4

11:10 Ыд. ыр. 68:23-24 **11:13** Аж.-ч. 9:15; Рим. 15:16 **11:15** Лк. 15:24; Эф. 2:1, 5; Кол. 2:13; Ажыд. 3:1 **11:16** Сан. 15:18-21; Иез. 44:30 **11:17** Иер. 11:16 **11:17** Ин. 15:5

мактанма. Ынчалдыр өрү көрдүнер болзунза, дазылды сен эвес, а дазыл сени чемгерип туарын утпа.

¹⁹ Мынча дээрин чадавас: «Мени тудуштур тарыыр дээш, будуктарны сыйып каапкан». ²⁰ Ындыг болган дижек. Бүзүрел чогу дээш, оларны сыйып каапкан, а сен, бүзүрелиң дээш, оларның орнун ээлеп арттын. Ынчангаш өрү көрдүмө, а коргуп-сүрте! ²¹ Чүгө дээрге Бурган чайгаар бүткен будуктарны хайыралаваан болганда, сени база хайыралавас. ²² Ынчаарга Бурган өршээлдиг болгаш шыңгыы дээрзин утпа. Ол ойталап, хоорулган улуска шыңгыы, а сенээ – Ооң өршээлинге идегеп чоруур шаанда – өршээлдиг. Оон башка сени база кезип октаптар ийик.

²³ А иудейлер бүзүрел чок чоруундан кызып халбактанмайн баар болза, оларны катап тарып каар, чүгө дээрге Бурган ол будуктарны катап тудуштур тарып каар эргелиг. ²⁴ Сени, черлик олива сывындан одура кескен өзүмнү, төрүмелиңден бүдүжүңгө чөрүштүр тарымал оливага тудуштур тарып каан болза, ол чайгаар бүткен сыйдынган будуктарны оларның төрөөн ыяжынга тудуштуруп каары Бурганга оон-даа белен херек-тир.

Израильге сөөлгү камгалал

²⁵ Ха-дунма, «Бис кончуг бис» деп улуургай бербезиннер дээш, силерге бир чажытты ажыдарын күзеп тур мен: израиль чоннуң чамдык кезиниң дедир-чөрүүзү чүгле өске чоннар улузундан четчир санныг улус Бурганче ээлбээже, үргүлчүлөп кээр. ²⁶ Бүгү Израиль ынчан камгалал алыр. Ол дугайында Бижилгеде мынчаар бижээн:

«Камгалакчы Сиондан|Сион чедип келгеш,

Иаковтуң салгалының кем-буруузун адырып кааптар.

²⁷ Оларның бачыттарын өршээгеш,

Мен база олар-биле бо чагыг-керээни|Чагыг-керээ чарып алыр мен».

²⁸ Иудейлер *Буянныг Медээни хүлээп албаан болгаш, өске чоннар улузу силерге ачы-дузалыг боору-биле Бурганның дайзыннары апарганнар. Ынчалза-даа олар дөмей-ле Бурганның шилип алган чону боор, оларның улуг өгбелери дээш, Бурган оларга ынак боор. ²⁹ Чүгө дээрге Ооң ачы-буянныг белектери болгаш кыйгырыы өскерлиш чок! ³⁰ Бир шагда силер база Бурганга чагыртпайн чораан силер, а ам иудейлер чагыртпастай бээрге, Ол силерни өршээди. ³¹ Иудейлер база өршээл алыр дээш, ам Аңаа чагыртпастай бергеннер-дир, ооң уламындан Бурган силерге өршээлин көргүскен-дир. ³² Бүгү улусту өршээр дээш, Бурган оларның шуптузун чагыртпас чоруктуң хоругдалынче хүлээдип берипкен.

³³ О, Бурганның экииргээ, мерген угааны болгаш билииниң өндүр бедин аар! Ооң шийтпирлерин тайылбырлаары болдунмас! Ооң оруктарын билип аары болдунмас!

³⁴ *«Дээрги-Чаяакчының угаанын кым билгенил,*

кым Аңаа арга-сүме берип шыдаарыл?

³⁵ Ооң дедир эгидер ужурлуу оода бир чүүлду

Аңаа ачылалга берген кижги бар бе?»

³⁶ Бүгү чүве Бургандан келген; Ону дамчаан; Ол дээш бар бооп турар. Аңаа кезээ мөңгедө алдар доктаазы! *Аминь.

*Христоска башкарткан чаа амыдырал

12 ¹ Ха-дуңма, ынчангаш силерден аажок дилеп тур мен: Бурганның биске өршээлдининиң ачызында, дириг, ыдыктыг база Аңаа таарымчалыг өргүл кылдыр, мага-боттарыңарны Бурганга бүрүнү-биле бериптиңер. Силерниң ыңдыг бараан болуушкунуңар угаан-сарыылдыг боор. ² Бо делегейниң амыдыралынын аян-шинчизинге чаңчыгып, аңаа дөмей болбаңар, а Бурганның силерден чүнү күзээнин, кандыг чүүлдер Аңаа эки, таарымчалыг база *болбаазырангай боорун билип аар дээш, угааныңар чаартып, бодуңар бүрүнү-биле эде тургустунуп алыңар.

³ Меңээ хайырлаан *элчин боор *авыралды ажыглап, силерниң кижги бүрүзүңге чугаалап тур мен: боттарыңарны чогуур денелден өрү көрбөңер. Силерниң кижги бүрүзүңге Бурганның хайырлааны бүзүрелди барымдаалап, боттарыңар дугайында сарыылдыг бодап көрүңер база биче сеткилдиг болуңар. ⁴ Чижек кылдыр мага-бодувусту алыылы: ол чаңгыс болгай, ынчалза-даа хөй кезектерден бүткен (а ол кезектерниң хүлээлгелери база аңгы-аңгы). ⁵ Бис база ыңдыг бис: хөй-даа болзувусса, Христоска башкаргы бергеш, чаңгыс мага-ботту тургускан бис, а ол мага-боттуң кезектери боор боттарывыс аравыста харылзаалыг бис. ⁶ Бурган авыралында янзы-бүрү ачы-буянның белектерни Оон алган бис: Бурганның күзел-соруун медеглээр болган кижги ону бүзүрелиниң аайы-биле кылып чорзун; ⁷ улуска бараан боор болган кижги – бараан бооп чорзун; өөредиг берип, башкылаар болган кижги – өөредиг берип чорзун; ⁸ аргалал бээр болган кижги – аргалал берип чорзун; улуска дузалап, бодуңуң эт-хөрөңгизин үлеп бээр болган кижги – элбээ-биле дузалап чорзун; сагыш човап, удуртур болган кижги – кызымак удуртуп чорзун; буян чедирер болган кижги – ону чазык-чаагай кылып чорзун.

⁹ Ынакшылыңар ажыт-чажыт чок, шынчы болзун. Бузутту көөр хөөн чок, буянга бердинген болуңар. ¹⁰ Бот-боттарыңарга, ха-дуңмашкы улус дег, эрге-чассыг ынак болуңар; бирээнер өскеңерни бодундан артык хүндүткөп көрзүн. ¹¹ Дээрги-Чаяакчыга кошкаш дивес чүткүл-сорук-биле, *Ыдыктыг Сүлдеден кыптыгып, бараан болуңар. ¹² Идегелинер силерге өөрүшкүнү эккелзин, аар-бергелерге таварышкаш, туруштуг болуңар; *мөргүлден черле салдынманар; ¹³ Бурганның улузу түрегдел көрүп турар болза, дузадан кадыңар. Хүндүлээчел ээлер болуңар.

11:34 Иса. 40:13; 1 Кор. 2:16 **11:35** Иов 35:7; 41:11 **11:36** 1 Кор. 8:6; Кол. 1:16; Евр. 2:10

11:36 2 Пет. 3:18; Эф. 3:21 **12:1** Рим. 6:13 **12:2** Эф. 5:17; 1 Фес. 4:3

12:2 2 Кор. 4:16; Эф. 4:23 **12:3** Эф. 3:2 **12:3** Экл. 7:16 **12:4** 1 Кор. 12:12-14; Эф. 4:16

12:5 1 Кор. 10:17; 12:27; Эф. 4:25 **12:6** 1 Пет. 4:10; 1 Кор. 12:4 **12:7** 1 Кор. 12:5 **12:8** 1 Тим.

5:17 **12:8** 2 Кор. 9:7 **12:9** 1 Пет. 1:22; 1 Тим. 1:5 **12:9** Ыд. ыр. 96:10; Ам. 5:15

12:10 Ин. 13:34; 1 Пет. 1:22; 2 Пет. 1:7; 1 Фес. 4:9; Евр. 13:1 **12:10** Флп. 2:3

12:12 Лк. 18:1; 21:36; Эф. 6:18; Кол. 4:2; 1 Фес. 5:17 **12:13** Рим. 15:25; 1 Кор. 16:1; 1 Тим. 6:18

¹⁴ Силерни истеп-сүрген улусту алгап-йөрөөнөр, каргыш салбайн, алгап-йөрөөнөр.

¹⁵ Өөрүп турарларның өөрүшкүзүн-даа, качыгдап ыглааннарның качыгдалын-даа улежиңер. ¹⁶ Аранарда чангыс эп-сеткилдиг амыдыранар. Улуургак болбанар, бөдүүн улус аразынче кириңер, бодунарны өрү көрбөнер.

¹⁷ Кымдан-даа чедирген хоразы дээш хора-биле орнун негевенер. Бүгү улустун эки деп санаар чүвезин кылыр дээш сагыш чованар. ¹⁸ Силерниң талаңардан, болдунар-ла болза, бүгү улус-биле эп-найыралдыг амыдыранар. ¹⁹ Ханы ынак эш-өөр, улустан өжээн негевенер, ооң орнунга Бурганның килеңинге орук чайланар. Бижилгеде мынча деп бижээн болгай: «., Улустан өжээн негеп, кезедир арга Менде бар“ – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалаан». ²⁰ Харын

«Дайзының аштаан болза, чемгерип каг;

суксаан болза, сугдан ижиртип каг.

Ынчаар кылгаи, оттуг көстөрни ооң бажынга чыып бээр сен».

²¹ Бузутка бодунну бастыртпа, а ону буян-биле бас.

Христианнар эрге-чагырга ээлээн улусту дыңнаар ужурлуг

13 ¹ Кижн бүрүзү үстүндөн башкарган эрге-чагыргага чагыртып чорзун, чүгө дээрге Бурганның доктаатпааны кандыг-даа эрге-чагырга чок. Бүгү-ле бар эрге-чагыргаларны Бурган доктааткан. ² Ынчангаш эрге-чагыргага удурланыр кым-даа бар болза, Бурганның доктаадып каан чүүлүнге удурланган кижн-дир ол. А ынчап турар кижн Ооң шииткелин бодунче халдадып алыр. ³ Эрге-чагырга ээлээннер буянын эвес, а бузуттуг-бак херектер үүлгедип турар улуска коргунчуг. Эрге-чагыргадан кортпас деп бодазыңза, буян тарып амыдыра, ынчан оларның макталын дыңнаар сен. ⁴ Эрге-чагырга ээлээн кижн база Бурганның чалчазы боор, ол сээң чаагай чоруун дээш ажылдап чоруур. А бузут үүлгедип турар болзунза, кичээн, чүгө дээрге ол сеңээ кеземче онаар эргелиг. Ол – Бурганның чалчазы-дыр база бузут үүлгеткен улуска хамаарыштыр Ооң шииткелин күүседир кижн-дир. ⁵ Ындыг болганда, чүгле кеземчеден корткаш эвес, а арыг арын-нүүр ёзугаар база эрге-чагыргага чагыртыр херек.

⁶ Үндүрүгнү-даа төлеп турар ужурунар ында, чүгө дээрге эрге-чагырга ээлээннер Бурганга бараан бооп, чагырга ажылынга бүгү үезин үндүрүп турарлар. ⁷ Ынчангаш оларның шуптузунга чогуур чүвени беринер: кымга – үндүрүгнү, кымга – албан-үндүттү, кымга – хүндүткелди, кымга – алдар-хүндүнү.

12:14 Иов 31:29-30; Мф. 5:44; 1 Пет. 3:9

12:15 1 Кор. 12:26 12:16 1 Пет. 3:8; Флп. 2:2 12:17 Лев. 19:18; 1 Пет. 3:9; 1 Фес. 5:15 12:18
Мк. 9:50; 2 Кор. 13:11; 1 Фес. 5:13 12:19 У. ч. 20:22 12:19 Ы. х. к. 32:35; Евр. 10:30 12:20
4 Хаан. 6:22; 2 Чыл. 28:15; У. ч. 25:21-22; Мф. 5:44 12:20 У. ч. 25:21-22 13:1 1 Пет. 2:13; Тит.
3:1 13:4 1 Пет. 2:14 13:4 2 Чыл. 19:6 13:7 1 Пет. 2:17 13:7 Мф. 17:27; 22:21; Мк. 12:17

Ха-дунмашкы ынакшыл дугайында

⁸ Бот-боттарыңарга ынакшылдың өрезинден аңгыда, кымга-даа, чүү-даа дээш, өрелиг бооп арпаңар; өске кижиге ынак кижиге ыдыктыг *хоойлуну сагып турар. ⁹ Чүгө дээрге шупту айтышкынарның: «*Кады чурттаан эжиңге өскерилбе*», «*Кижиге өлүрбе*», «*Оорлава*», «*Өске кижиниң чүезин алыксава*» база өскелериниң-даа алыс утказы «*Чаныңда кижиге бодуңга бодуң дег ынак бол*» дээн чаңгыс айтышкында сиңген. ¹⁰ Ынакшыл чаныңда кижиге хора халдатпас. Ынчангаш ынакшыл – бүгү ыдыктыг хоойлуну сагааны ол боор.

Сөөлгү хүн чоокшулаан

¹¹ Ам кандыг үеде амыдырап турарывысты билир болгаш, ол бүгүнү күүсединер. Уйгудан оттур үе-шагыңар келген, чаа-ла бүзүрөөн турганывыска көөрдө, камгалалывыс ам биске дыка чоок апарган. ¹² Дүн барык төнүп, хүн үнер деп барган. Ынчаарга дүмбейнин ажил-херектерин ап октапкаш, чырыктын чепсээ-биле чепсеглениил. ¹³ Хүннүн чырынга дег, төлептиг амыдырап көрээли: эмин эрттир хөглөп-дойлап база арагалавайн, самырап база бирикшилдин бужар хевири-биле бирикшишпейн, алгыжып-кырышпайн база адааргашпайн амыдыраалы. ¹⁴ Ооң орнунга Дээрги Иисус *Христосту «кедип алыңар» база бачыттыг бүдүжүңерниң туралаашкынарның аайынче кирбөңөр.

Бот-боттарыңарны буруу шаппаңар

14 ¹ Бүзүрели кошкак кижини хүлээп алыңар, ооң үзел-бодалдарының дугайында маргылдаа үндүрбөңөр. ² Бир кижиге кандыг-даа чемни чип боор деп санаар, а оон өске, бүзүрели кошкак кижиге чүгле ногаа аймаа чиир. ³ Кандыг-даа чемни чип турар кижиге чем бүрүзүн чивес кижини куду көрбөзүн. Чем бүрүзүн чивес кижиге база кандыг-даа чемни чип турар кижини буруу шаппазын. Чүгө дээрге Бурган иелдириңерни хүлээп алган-дыр. ⁴ Өскениң чалчазын буруу шавар кандыг ыңдыг эргелиг сен? Ол бут кырында турар бе азы кээп ушкан бе дээзин ооң Ээзи боду шийтпирлезин. Ол дөмей-ле бут кырынга туруп кээр, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы ону тургузуптар эргелиг.

⁵ Кандыг-бир хүннү өске хүнден чугула деп санаар кижиге туруп боор. Өске кижиге ол хүннерде ылгал чок. Кижиге бүрүзү бодунун угаап билген аайы-биле кылгай аан. ⁶ Кандыг-бир хүннү онзалай көөр кижиге ону Дээрги-Чаяакчыга алдар-хүндү болдуруп, ынчап турар, а шупту чемни чиир кижиге ону Дээрги-Чаяакчыга алдар-хүндү болдуруп, чиир, чүгө дээрге аыш-чем дээш, Бурганга өөрүп четтирер болгай. Чем бүрүзүн чивес кижиге Дээрги-Чаяакчыга алдар-хүндү болдуруп, чивезин, чүгө дээрге ол база Бурганга өөрүп четтирер-дир.

13:8 Лев. 19:13 **13:8** Ин. 13:34 **13:9** Хост. 20:13-17 **13:9** Лев. 19:18

13:10 Ин. 14:15 **13:11** Эф. 5:14 **13:12** Ин. 1:9; 8:12; 1 Ин. 2:8; Эф. 5:8; 1 Фес. 5:5

13:12 Эф. 5:11; 6:11; 1 Фес. 5:8 **13:13** 1 Фес. 4:12 **13:14** Гал. 3:27

13:14 Иак. 4:1; 1 Пет. 2:11; Рим. 7:23; Гал. 5:16, 24 **14:1** Рим. 15:1; 1 Кор. 8:9-11; 9:22

14:2 Дан. 1:12; 1 Тим. 4:3 **14:3** Кол. 2:16 **14:4** Мф. 7:1; Иак. 4:11

14:5 Гал. 4:10; Кол. 2:16 **14:6** Мф. 15:36 **14:6** 1 Кор. 10:30-31

⁷ Бистин кайывыс-даа чүгле боду дээш амыдыравас база чүгле боду дээш өлбөс болгай. ⁸ Амыдыраар болзувусса, Дээрги-Чаяакчы дээш амыдыраар бис, өлүр болзувусса, база-ла Дээрги-Чаяакчы дээш өлүр бис. Амыдыраар-даа, өлүр-даа болзувусса, Дээрги-Чаяакчының улузу боор бис. ⁹ *Христос база ол сорулга-биле өлгөш, ооң соонда катап дирилген болгай. Ол өлүг-даа, дириг-даа улустун Дээргизи болуксаан.

¹⁰ А сен чүге бүзүрөөн акыңны буруу шаап турар сен? Азы сен? Чүге бүзүрөөн дунмаңны куду көрүп турар сен? Бис шупту Бурганның шииткелиниң мурнунга турар болгай бис. ¹¹ Бижилгеде мынча дээн болгай:

*«Дириг Бодумнуң адым-биле даңгыраглап тур мен – деп,
Дээрги-Чаяакчы медеглээн. –
Дискек бүрүзү Мээң мурнумга сөгүрүп олурар,
дыл бүрүзү Мени Бурган деп хүлээп көөр».*

¹² Ынчангаш бистин аравыстан кижиги бүрүзү Бурганның мурнунга боду дээш боду харыы тудар.

Бот-боттарыңарны бачыг үүлгедиринче чыгаваңар

¹³ Ынчаарга бот-боттарывысты буруу шаварын соксадылы. Харын бүзүрөөн ха-дунмавысты тептигип кээп ужарынче азы күткүдүгге алзып аарынче чыгаар чүнү-даа кылбазын кичээнзивиссе эки. ¹⁴ Мен билир база Дээрги Иисуска башкартканым ачызында, ыяк бүзүрөөр мен: алыс боду *арыг эвес чүү-даа чүве чок. Харын кижиниң арыг эвес деп санаар чүвези аңаа арыг эвес апаар. ¹⁵ Ынчалза-даа кандыг-бир чем чигеш, бүзүрөөн ха-дунмаңның сеткилин хомудадып турар болзунза, ынакшылдың аайы-биле амыдыравайн турар-дыр сен. Ындыг болганда, Христостун ол дээш өлгөни ха-дунмаңны чемиң ужун өлүмчө чыгава.

¹⁶ Бодуңарны эки деп бодаар чүвеңер бак атка кирбес кылдыр ап чоруңар. ¹⁷ Чүге дээрге Бурганның Чагыргазы – чиир чемге, ижер суксунга хамааржыр чүүлде эвес, а *Ыдыктыг Сүлдениң хайырлаары актыг-шынныг амыдырал, амыр-тайбың болгаш өөрүшкүдө. ¹⁸ Христоска ол бүгү-биле бараан болган кижиги Бурганның сеткилинге кирер болгаш улустун хүндүткелин чаалап алыр.

¹⁹ Ынчангаш биске амыр-тайбыңны база удур-дедир деткимчени эккээр чүүлдерже чүткүүр ужурлуг бис. ²⁰ Бурганның ажыл-херээн чем дээш бойлатпаңар. Кандыг-даа чем арыг, ынчалза-даа чип турар чемиң бүзүрөөн

14:7 Рим. 6:2, 7; Гал. 5:24; Кол. 3:3 **14:8** 1 Пет. 4:2; Гал. 2:20 **14:8** 2 Кор. 5:15; Флп. 1:20
14:9 1 Фес. 5:10 **14:10** Мф. 7:1; Лк. 6:37 **14:10** 2 Кор. 5:10 **14:11** Иса. 49:18; Иер. 22:24
14:11 Иса. 45:23; Флп. 2:10-11 **14:12** Мф. 12:36; 25:19; Гал. 6:5 **14:13** Мф. 7:1
14:14 Лев. 11:2; Ы. х. к. 14:3; Мк. 7:15-16; Аж.-ч. 10:15; 1 Кор. 8:8 **14:15** 1 Кор. 8:11
14:17 Кол. 2:16; Евр. 9:10 **14:17** Гал. 5:22 **14:19** 2 Тим. 2:22 **14:20** Тит. 1:15

ха-дунманцы бачыгче кириер болза, багай-дыр. ²¹ Ха-дунманцы ооң-биле бачыгче чыгап турар болзунза, эът чивээни база эзиртир суксун ишпээни дээр^к.

²² Ол дугайында бүзүрээр чүвениң чүгле иштиңде бодап чор, ону чүгле Бурган билер болзун. Үзел-бодалдарының аайы-биле бодун буруу шаппас кижиге амыр-чыргалдыг боор. ²³ А чип боор ирги мен бе деп чигзинзе-даа, чип турар кижиге буруу шаптырар, чүге дээрге бүзүрелиниң аайы-биле кылбаан-дыр. А бүзүрелдиң аайы-биле кылбайн турар бүгү чүүл – бачыт боор¹.

15 ¹Бис, бүзүрели күштүг улус, хууда ажыывыс дугайын бодавайн, кошкак улуска үүрге-чүгүн ап чорурунга дузалажыр ужурлуг бис. ²Чанывыста кижиге ачылыг болзун, ооң бүзүрели быжыксын деп бодал-биле аңаа таарымчалыг чүүлдерни бистиң аравыста кижиге бүрүзү кылыр ужурлуг. ³*Христос база Бодунун ажыын бодавайн чораан болгай, харын Бижилгеде мынчаар бижээн-дир: *«Сени бак көргөн улустуң дорамчылары Мээң кырымга душтү»*.

⁴ А Бижилгелерде бистиң үевистиң мурнунда бижээн бүгү чүвени биске өөрөдиг кылдыр бижээн-дир. Бижилгелер дамчып кээр сорук киришкениң ачызында бис шыдамык бооп, идегеливис чидирбес ужурлуг бис. ⁵Шыдамык чорук биле сорук киришкениң үнер дөзү боор Бурган силерге Христос Иисусту эдергеш, чаңгыс үзел-бодалдыг бооруңарны хайырлазын. ⁶Ооң ачызында силер шупту чаңгыс эп-сеткил-биле, чаңгыс аас-биле Дээргивис Иисус Христостуң Адазы Бурганны алдаржыдар силер.

Иудейлерде база *өске чоннар улузунда чаңгыс Буяныг Медээ бар

⁷Ынчангаш Христостуң силерни хүлээп алганы дег, бот-боттарыңарны база ынчалдыр, Бурганны алдаржыдып, хүлээп алынар. ⁸Бурганның улуг өгбелеривиске берген азаашкыннарын бадыткаар дээш база Ооң алыс шынның көргүзөр дээш, Христостуң кыргыжап демдектеткен улуска чалча апарганын утпаңар. ⁹А ол ышкаш өске чоннар улузу база Бурганның оларга көргүскен өршээлин бодап, Бурганны алдаржытсын дээш, Христос чалча апарган. Бижилгеде ол дугайында мынчаар бижээн:

*«Ол дээш, Сени өске чоннар мурнунга алдаржыдып,
Сээң адыңны алгап ырлаар мен».*

¹⁰ А оон ыңай мынчаар бижээн:

^к**14:21** Чамдык бүзүрөөн улустуң эът чивес база арага ишпес чылдагааны – ол чем биле суксунну ооң мурнуу чарыында меге бурганнарга өргөөн турган чадавас деп, оларның сезии боор (Дан. 1:8 көр).

¹**14:23** Бо шүлүктүң соонда өске бурунгу сөзүглелдер 16-гы эгениң 25-27 шүлүктерин кирип турар.

14:20 1 Кор. 8:9-13 **15:1** Рим. 14:1 **15:1** Гал. 6:2 **15:2** Флп. 2:4-5 **15:3** Флп. 2:5, 8

15:3 Ыд. ыр. 68:10 **15:4** Рим. 4:23-24 **15:5** Рим. 12:16 **15:9** Рим. 3:29

15:9 2 Хаан. 22:50; Ыд. ыр. 17:50

«Өске чоннар улузу, Бурганның чону-биле өөрүп-байырлаңар!»

¹¹ А оон ыңай:

*«Бүгү чоннар, Дээрги-Чаяакчыны алган-мактаңар!
Бүгү аймактар Ону алдаржыдып мактазын!»*

¹² А оон ыңай Исаяя мынча дээн:

*«Иессейниң Дазылы өзүп үнгеш,
бүгү чоннарны чагырары-биле көдүрлүп кээр,
оларның идегели Ында боор».*

¹³ Идегелдин үнер дөзү боор Бурган силерни бүзүрелиңер дамчыштыр өөрүшкү болгаш амыр-тайбың-биле бүргезин, ооң уламында *Ыдыктыг Сүлдениң күжү-биле идегелиңер соксаал чок өзүп-көвүдезин.

Павелдиң чагаазы база ажыл-херээ

¹⁴ Ха-дунма, силерни буянга бүргеткен, бүгү чүвени билип алган, бот-боттарынарны өөредип шыдаар апарган деп, бодум ыяк бүзүрээр мен.

¹⁵ Ындыг-даа болза, чагаамның чамдык черлеринде силерге дидими-биле сагындырып бижидим. Чүгө дээрге Бурган Бодунуң *авыралы-биле меңээ ¹⁶ өске чоннар улузунуң аразынга Христос Иисуска бараан боор арганы хайырлаан. Мен Бурганның *Буянның Медээзин суртаалдаар ыдыктыг ажылды кылып, өске чоннар улузун Ыдыктыг Сүлдеге ыдыктаткан, Бурганга күзенчиг өргүл кылдыр эккээрин күзеп тур мен.

¹⁷ Христос Иисуска башкарткаш, Бурган дээш кылган ажыл-херээм ужун чоргаарап боор мен. ¹⁸ Өске чоннар улузу Бурганга чагыртсын дээш, Христостун мени дамчыштыр кылган чүүлүнден аңгыда, өске кандыг-бир чүүл дугайында чугаалап дидинмес-тир мен. Ол ону мээң аксы-сөзүм болгаш ажыл-херээм дамчыштыр, ¹⁹ кайгамчык демдектерниң күжү-биле, Бурганның Сүлдезинин күжү-биле кылган. Шак ынчаар Иерусалимден мырыңай Иллирикке кээп, ол девискээрлерге Христос дугайында Буянның Медээни суртаалдаар ажылымны төндүрдүм. ²⁰ Мээң мурнумда-ла өске улустуң салган үндезининге тудуп үндүрбес дээш, улус ам-даа Христостуң адын дыңнаваан черге суртаалдаарынче үргүлчү чүткүдүп келген мен. ²¹ Бижилгениң дараазында сөстөрүн күүседирин кызыткан мен:

*«Ооң дугайында улустан медеглел албаан улус – көрүп каар,
а дыңнаваан улус – билип аар».*

15:10 Ы. х. к. 32:43 **15:11** Ыд. ыр. 116:1 **15:12** Иса. 11:10

15:16 Аж.-ч. 9:15; Рим. 11:13 **15:19** Аж.-ч. 15:12; 2 Кор. 12:12 **15:20** 1 Кор. 3:10-11

15:21 Иса. 52:15

Павелдин Римге келиксээни

²² Хөй катап силерге келиксээш-даа, шак ол чылдагаан ужун кээп шыдаваан мен. ^{23–24} А ам ол черлерге ажыл-херээм төндүргөш, хөй чылдарда күзеп чораан күзелимни боттандырып, Испанияже бар чыткаш, силерге дужар бодап тур мен. Ийе, орук ара силерге ужурашкаш, үр эвес-даа болза, аравыста харылзаадан сеткилим ханар боор. А ооң соонда Испанияже аян-чорумга дуза кадып, үдөп каарыңарга идегеп тур мен.

²⁵ А ам дээрзинде Бурганның Иерусалим чурттуг улузунга бараан боор дээш, ынаар чоруур деп бардым. ²⁶ Чүгө дээрге Македония болгаш Ахайя девискээрлеринде христианнар Иерусалимде Бурганның яды-түрөңги улузунга ачы-дуза көргүзөрин шиитпирлээннер. ²⁷ Олар ындыг шиитпирни эки тура-биле хүлээп алганнар, ооң кадында Иерусалимде христианнарның мурнунга хүлээлгези база бар турган. Чүгө дээрге Бурганның Иерусалимде улузу олар-биле Сүлдениң хайырлаан ачы-буянын үлөшкөн болганда, өске чоннар улузу иудейлерниң чер кырында хереглелдерин хандыраарыңга дузалаар ужурулуг.

²⁸ Ол даалганы күүсеткеним база Иерусалимде христианнар оларже чоруткан ачы-дузаны алдылар эвеспе деп бүзүрээним соонда, Испанияже чорупкаш, орук ара силерге дужар күзелдиг мен. ²⁹ Силерге кээримде, Христостун элбек ачы-буянын эккеп бээримни билир мен.

³⁰ Ха-дуңма, күштүү-биле дилеп тур мен: Дээргивис Иисус Христоска база Сүлдениң хайырлааны ынакшылга башкарткаш, мени дээш Бурганга чүткүлдүг мөргүп, мээң демиселимге киржип көрүнер. ³¹ Иудеяда Христоска бүзүрөвөс улус меңээ хора чедирбезин дээш, Иерусалимче аппарат чоруурум ачы-дузаны Бурганның ол чер чурттуг улузу чөпсүнүп хүлээп алзын дээш мөргүнер. ³² Мен ынчан Бурганның күзел-соруу ындыг болза, силерге өөрүшкүлүг чеде бергөш, сеткил-сагыжымдан силер-биле кады дыштаныр мен. ³³ Амыр-тайбыңның үнер дөзү боор Бурган силер бүгүде-биле кады болзун. *Аминь.

Павелдин байыр чедиришикиннери

16 ¹ Бүзүрөөн кыс дуңмавыс, Кенхрея хоорайжыгашта христиан ниитилелдин дузалакчызы Фива дээш дагдынып, ону силерге таныштырдым. ² Дээрги-Чаяакчыга башкарткаш, Бурганның улузунга чогууру дег, ону уткуп хүлээп алынар, ол силерге баргаш, чүнү хереглээр болдур, аңаа бүгү талалыг дуза кадынар. Фива боду хөй улуска, оларның аразында меңээ, дуза кадып келген кижии.

³ *Христос Иисуска башкарткаш, Аңаа бараан бооп келген өөрүм – Прискилла биле ооң ашаа Акилага байырым чедириңер. ⁴ Олар мен дээш амы-тынын артыңга каарыңга белен турдулар. Оларга чүгле мен эвес, а *өске чоннар улузунуң аразында

15:22 Рим. 1:13; 1 Фес. 2:18 15:23-24 Аж.-ч. 19:21

15:25 Аж.-ч. 24:17; 1 Кор. 16:3; 2 Кор. 9:1 15:26 Аж.-ч. 19:21 15:26 2 Кор. 8:4

15:27 1 Кор. 9:11 15:31 2 Кор. 1:10-11; 2 Фес. 3:2 15:32 Рим. 1:10

15:33 2 Кор. 13:11; Флп. 4:9; 1 Фес. 5:23; 2 Фес. 3:16; Евр. 13:20 16:1 Аж.-ч. 18:18

16:2 Флп. 2:29 16:3 Аж.-ч. 18:2; 1 Кор. 16:19; 2 Тим. 4:19

христиан ниитилелдер база өөрүп четтирип турар. ⁵ Оларның бажыңында чыгып турар христианнарга база байырым чедиреңер.

*Асиядан^м Христоска эң баштай бүзүрөөн ханы ынак эжим Эпенетке байыр. ⁶ Бис дээш, ол хире карак кызыл ажылдап келген Марияга байыр. ⁷ Мээң-биле кады хоругдал адаанга турган чаңгыс аймак төрелдерим Андроник биле Юнияга^п байыр. Олар *элчиннер аразында ат-сураглыг апарган база Христоска мени мурнай бүзүрөөн улус чүве. ⁸ Дээрги-Чаяакчының ачызында ханы ынак эжим Амплийге байыр. ⁹ Христоска башкарткаш, Аңаа бистиң-биле кады бараан бооп турар Урбанга болгаш ханы ынак эжим Стахийге байыр. ¹⁰ Христоска шынчызы шылгаттынган Апеллеске байыр. Аристовулдун өг-бүлезинде улуска байыр. ¹¹ Мээң чаңгыс аймак төрелим Иродионга байыр. Наркисстин өг-бүлезинде Дээрги-Чаяакчыга бүзүрөөн улуска байыр. ¹² Дээрги-Чаяакчы дээш ажылдап келген Трифена биле Трифосага байыр. Дээрги-Чаяакчы дээш база хөй ажылдап келген ханы ынак дунмам Персидага байыр. ¹³ Дээрги-Чаяакчының онзалап шилип алганы Руфуска болгаш мээң база авам апарган ооң авазыңга байыр. ¹⁴ Асинкритке, Флегонтуга, Эрмге, Патровка, Эрмийге база оларның-биле кады турар бүгү ха-дунмага байыр. ¹⁵ Филологка, Юлияга, Нирей биле ооң кыс дунмазыңга, Олимпанга база олар-биле каттай Бурганның бүгү улунга байырым чедиреңер. ¹⁶ Бот-боттарыңарга ыдыктыг ошкашкын-биле байыр чедиреңер. Христоска бүзүрөөннерниң бүгү ниитилелдери база силерге байыр чедирип турлар.

Сөөлгү кичээндириг

¹⁷ Ха-дунма, силерден аажок дилеп тур мен: хүлээп алган өөредиңерге удур бооп: аңгылажыг үндүрүп, бүзүрелдиң оруунга моондак салып турар улустан кичээниңер. Ындыг улус-биле харылзашпаңар. ¹⁸ Чүге дээрге олар Дээргивис Христоска эвес, а боттарының күзээшкиннеринге бараан бооп турарлар. Олар авыяас-чашпаа болгаш каас-коя сестери-биле бүзүрөөчел кенен улусту дуурайлап кааптарлар. ¹⁹ Силерниң *Буянынг Медээге дыңнангыр чорууңар бүгү улуска билдине берген, ынчангаш силер дээш, аажок өөрүп тур мен. Ындыг-даа болза, буяңга хамаарыштыр мерген угаанныг, а бузутка хамаарыштыр чүве билбес бооруңарны күзеп тур мен. ²⁰ Амыр-тайбыңның үнер дөзү боор Бурган удавас *эрликти буттарыңар адаанга бастырып кааптар. Дээргивис Иисустуң *авыралы силер-биле кады болзун.

Байыр чедиреңерниң уланчызы

²¹ Мээң кады ажылдап турар эжим Тимофей болгаш чаңгыс аймак төрелдерим Луций, Иасон болгаш Сосипатр олар силерге байыр чедирип турлар.

²² (Павелдиң бижээчизи Тертый мен база, Дээрги-Чаяакчыга башкарткаш, силерге байыр чедирдим.)

^м16:5 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Асиядан» эвес, а «Ахайядан» деп бижээн.

^п16:7 Өске бурунгу сөзүглелде «Юния» эвес, а «Юний» азы «Юлия» деп бижээн.

16:5 Кол. 4:15 16:13 Мк. 15:21 16:16 1 Пет. 5:14; 1 Кор. 16:20; 2 Кор. 13:12; 1 Фес. 5:26

16:17 1 Тим. 6:3 16:17 2 Ин. 1:10 16:18 2 Пет. 2:3; Кол. 2:4 16:19 Рим. 1:8

16:20 Рим. 15:33 16:20 Э. д. 3:15 16:21 Аж.-ч. 16:1

²³⁻²⁴ Мени болгаш бүгү христиан ниитилелди бажыңында хүлээп ап турар хүндүлээчел ээ Гайй база силерге байыр чедирип тур. Хоорайның акша-хөрөңги кадагалакчызы Эраст биле бүзүрөөн дуңмавыс Кварт олар база силерге байыр чедирди^о.

²⁵ Мээң медеглээним Буянныг Медээни база Иисус Христос дугайында суртаалымны дамчыштыр силерни бүзүрөлге быжыктырып шыдаар Бурганга алдар. Христостуң ол Буянныг Медээзи дээрге хамык үелерниң мурнундан бээр чажырып келген чажыт-тыр, ²⁶ а ам ону *Бурганның медээчилеринин Бижилгелерин дамчыштыр, мөңгө дириг Бурганның айтышкыны-биле биске илереткен. Бүгү чоннар бүзүрезин база Бурганга чагыртсын дээш, ук чажыт оларга билдингир апарган. ²⁷ Дың чаңгыс мерген угаанныг Бурганга Иисус Христосту дамчыштыр кезээ мөңгөде алдар доктаазын! Аминь.

^о**16:23-24** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Дээрги Иисус Христостуң авыралы силер бүгүде-биле кады болзун. Аминь» деп сөстөрни немээн. Чамдык бурунгу сөзүглелдерде 25-27 шүлүктөрнүң туружу өске болуп, 14-кү эгенин төнчүзүнче кирген.

Коринфичилерге бирги чагаа

Кирилде

Коринф хоорай Эрте-бурунгу Грецияга чугула садыг төвү турган. Павел аңаа *Буянныг Медээни, чижеглеп алырга, бистиң эраның 50-ги чылында эң баштай суртаалдаан. *Элчин Коринфиден чоруй барган соонда, ооң биле чаа христиан ниитилелдиң аразынга чагаалажыышкын эгелээн. Бо чагаа Павелдиң Коринфиже чоруткан чагааларының ийигизи болур (биргизи Чаа *Чагыг-керээже кирбейн барган). Ол ону Эфес хоорайдан 50 чылдарның орган үезинде чоруткан.

Коринфиде чаа христианның аразынга элээн хөй бергедээшкиннер тыптып келген: Павел чорупкан соонда, коринфичи ниитилелдиң дыка хөй кижигүннери *Христостуң адынга төлептиг чуртталга-биле ам-даа чурттап эгелевээн турган. Ооң кадында чамдык улус Павелдиң суртаалы алыс шынныг эвес деп, ооң эрге-күжүнге удурланып турган.

Чагааның бирги кезээнде (1–6 эгелер) Павел номчукчуларны кижиниң мерген угаанынга эвес, а чүгле Христоска ынаныр кылдыр база буян кылып амыдыраар кылдыр сургап турар. Оон ыңай (7:1–16:4) ол коринфичилерниң чагаазында аңаа салдынган чамдык хуу айтырылгарга харыылаан: эр, херээжен кижилер аразында харылзаалар, *дүрзү-бурганнарга өргүп салган аыш-чем, Бурганга мөгөйишкин үезинде албан-дужаал барымдаалары, *Сүлдеден кээр ачы-буянныг белектер, кижилерниң келир үеде катап дирлири болгаш Иерусалимде христианнырга ачы-дуза кылырының дугайында. Түңнелинде (16:5-24) Павел бодунуң кылыр деп турар чүүлдериниң дугайында чугаалап, байыр чедиришкиннерин дамчыдып турар.

Кирилде сөстөр

1 *Христос Иисустуң *элчини боору-биле Бурганның күзел-соруун ёзугаар кыйгырткан Павелден база бүзүрөөн дунмам Сосфенден байыр. ² Коринф хоорайда Бурганга бүзүрөөннер ниитилелинге, Христос Иисусту дамчыштыр ыдыктаткаш, Бурганның чону боору-биле кыйгырткан бүгү улуска, а ол ышкаш янзы-бүрү черлерде чурттап турар, оларның база бистиң ниити Дээргивис Иисус Христостуң адын адап, кыйгырган бүгү улуска бижидим. ³ Бурган Адавыс болгаш Дээрги Иисус Христостан келген *авырал база амыр-тайбың силерге доктаазын!

Павелдиң Бурганга өөрүп четтиргени

⁴ Христос Иисуска башкарты бээриңерге, Бурганымының силерге хайырлаан авыралы дээш, Аңаа үргүлчү өөрүп четтирер-дир мен. ⁵ Ону дамчыштыр бүгү чүүл-биле: сөс-биле-даа, билиг-биле-даа баян болгай силер. ⁶ Ол ышкаш бистиң Христос дугайында херчилеливис силерниң араңарга бадыткаттыңан болгай. ⁷ Ынчангаш Дээргивис Иисус Христостуң чедип кээрин манап турар үенерде, Ооң

кандыг-даа ачы-буянныг белектери силерде четчири-биле бар. ⁸ Дээргивис Иисус Христостун чедип кээр хүнүнде шуут кем-буруу чок улус болзун дээш, Ол силерни эчизинге чедир деткип, быжыктырар. ⁹ Дээргивис, Бурганның Оглу Иисус Христос-биле харылзаалыг болзуннар дээш силерни кый деп алган Бурган аазаан аксы-сөзүнге шынчы болгай.

Коринфиде христиан нитилелде ангылажыр чорук

¹⁰ Дээргивис Иисус Христостун ады-биле силерден аажок дилеп тур мен, хадунма: чаңгыс эп-сеткилдиг амьдыранар, араңарда ангылажып, алгышпаңар, угаап билиишкиниңерге база бодалдарыңарга чаңгыс аай бооп көрүңер. ¹¹ Ха-дунма, араңарда чөрүлдээлер барын Хлояның өг-бүлезиниң улузундан билип алдым. ¹² Мен мону чугаалаар боодаым: силерниң кижии бүрүзү тус-тузунда «Павелдин талалакчызы мен», «Аполлостун талалакчызы мен», «Кифа Пётрнун талалакчызы мен», «Христостуу мен» деп туруп бээр-дир. ¹³ Таанда-ла Христос кезектерге чарлы берген бе? Таанда-ла Павел силер дээш хере шаптырткан бе? Азы силер Павелдин ады-биле сугга суктурганыңар ол бе? ¹⁴ Крисп биле Гайден өске, силерниң кайыңарны-даа сугга сукпааным дээш, Бурганга өөрүп четтирдим. ¹⁵ Ындыг болганда, «Павелдин ады-биле сугга суктуруп алдым» деп, кайыңар-даа чугаалап шыдавас. ¹⁶ (Ийет, Стефанның өг-бүлезиниң улузун сугже сукканым шын. А өске кандыг-бир кижини сугже суп турганымны сагынмас-тыр мен.) ¹⁷ Христос мени улусту сугже суксун дээш эвес, а *Буянныг Медээни суртаалдазын дээш, чоруткан болгай. Ындыг-даа болза, суртаалым чечен, мерген сөстөргө үндезилеттинмээн, оон башка Христостун *белдир-ыяшка өлүмү ужур-утказын чидириптер ийик.

Христос – Бурганның күчү-күжү болгаш мерген угааны

¹⁸ Ол белдир-ыяшка чүү болганының дугайында медээ өлүм-чидимниң оруу-биле бар чыдар улуска мелегей чүүл боор, а камгалалдын оруу-биле бар чыдар биске – Бурганның күчү-күжү боор. ¹⁹ Бурган Бижилгеде чугаалаан-на болгай:

*«Мерген угаанныгларның мерген угаанын чок кылдыр мен,
сарыылдыгларның сарыылын күш чок болдурар мен».*

²⁰ Ынчаарга ам мерген угаанныг кижиниң дээредээн чүвези чүл? Эртемденнин дээредээн чүвези чүл? Бо үениң бодалчыларының дээредээн чүвези чүл? Бурган бо делегей улузунун мерген угаанын бүдүүлүк кылдыр көргүспээн ийикпе? ²¹ Бурганның мерген угаанының бодап каанын ёзугаар, бо делегей бодунун мерген угаанын дамчыштыр Бурганны билип шыдавас боорга, Ол бүзүрөөн улусту Буянныг Медээниң «мелегейи-биле» камгалаарын чүүлдүг деп көргөн.

1:8 Флп. 1:6 **1:9** Ин. 17:21; 1 Ин. 1:3 **1:9** 1 Фес. 5:24; 2 Фес. 3:3; Евр. 10:23

1:10 1 Кор. 11:18 **1:11** 1 Кор. 3:3 **1:12** Аж.-ч. 18:24; 19:1; 1 Кор. 3:4-5; 4:6; 6:12; Тит. 3:13

1:12 Ин. 1:42 **1:13** Эф. 4:4-5 **1:14** Аж.-ч. 18:8; Рим. 16:23 **1:16** 1 Кор. 16:15

1:17 2 Кор. 10:10 **1:18** 1 Кор. 2:1; 2 Кор. 2:15 **1:18** Рим. 1:16 **1:19** Иса. 29:14

1:20 У. ч. 21:30; Иса. 44:25; Рим. 1:22; 1 Кор. 3:19

²² Иудейлер кайгамчык демдектер негеп турарлар, а гректер мерген угаан дилеп турарлар. ²³ А бис Христостун белдир-ыяшка өлүмүн суртаалдап турар бис. Ол медээ иудейлерге – ажып эрттинмес моондак боор, а *өске чоннар улузунга – мелегей чүүл боор. ²⁴ А Бурганның кый деп алган улузунга (иудейлерге-даа, гректерге-даа) суртаалдап турарывыс Христос – Бурганның күчү-күжү болгаш мерген угааны боор. ²⁵ Чүге дээрге Бурганның «мелегейи» безин кижиниң мерген угаанындан оранчок мерген, а Бурганның «кошкаа» кижиниң күжүндөн оранчок күштүг.

²⁶ Ха-дуңма, Бурганга кыйгырткан үеңерде кандыг туржук силер, сактып келиңерем. Улустун көрүжү-биле үнелээр болза, эвээш кезинер мерген угаанның турду; эвээш кезинер күштүг турду; эвээш кезинер ызыгуурлуг өг-бүлелерге хамааржыр турду. ²⁷ Ындыг-даа болза, мерген угаанныңларны ыяттырар дээш, Бурган бо делегейге сарыыл чок дирткен чүүлдү шилип алган, а күштүг чүүлдү ыяттырар дээш, бо делегейге кошкак дирткен чүүлдү шилип алган. ²⁸ «Үнелиг» деп санаттырар чүүлдү күш чок болдурар дээш, Ол бо делегейге дорамчылаткан, бак көрдүргөн база «үнези чок» дирткен чүүлдү шилип алган.

²⁹ Ооң түңнелинде Бурганның мурнунга кым-даа мактанып шыдавас. ³⁰ Бурганның ачызында силер ам Христос Иисуска башкарты берген силер. Бурганның мерген угааны биске Ону дамчыштыр боттанган. А ол мерген угаан бисти актыг болгаш ыдыктыг кылып кааш, бачыгтардан хостаан. ³¹ Бижилгеде: *«Мактаныр бодаан кижги чүгле Дээрги-Чаяакчының дугайында мактанзын!»* – деп бижээни дег кылдыр боттанганы ол-дур.

Павелдин Коринфиге ооң мурнунда суртаалдааны

2 ¹ Ха-дуңма, мен силерге кээримде, Бурганның чажыдын^p каас-коя, чечен чугаа-биле, онзагай мерген угаан-биле суртаалдаар бодап келбээн мен. ² Силер-биле кады тургаш, Иисус *Христостан ангыда, Ооң *белдир-ыяшка өлүмүндөн ангыда, чүнү-даа билбес болурун шиитпирлээн мен. ³ Мен силерге сулараан, аажок коргун-сирилээн чедип келдим. ⁴ А мээң медеглээн сөзүм биле суртаалым мерген угаан болгаш бүзүренчиг сөстөр-биле эвес, а *Сүлдениң күчүзүн бадыткааны-биле салдарлыг бооп турган. ⁵ Ынчангаш силерниң бүзүрелиңер кижиниң мерген угаанынга эвес, а Бурганның күчү-күжүңге үндезилеттинген-дир.

Бурганның мерген угааны Ооң Сүлдезин дамчыштыр илереттинген

⁶ Ындыг болза-даа, бис мерген угаанны бүзүрел талазы-биле өзүп чедишкен улус аразынга суртаалдап турар бис. А ол мерген угаан – бо делегейниң эрге-чагыргазын ышкынар четкен чагырыкчыларының мерген угааны эвес-ле болгай. ⁷ Ооң орнунга Бурганның амдыгаа чедир чажыг турган мерген угаанын суртаалдап

P2:1 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Бурганның чажыды» эвес, а «Бурган дугайында херечилел» деп бижээн.

1:22 Мф. 12:38; Мк. 8:11; Ин. 2:18; 4:48; 6:30 **1:23** Гал. 5:11 **1:24** 1 Кор. 2:7; Кол. 2:3

1:28 Иак. 2:5 **1:29** Рим. 3:27; Эф. 2:9 **1:30** Эф. 1:7; Флп. 3:9

1:31 Иер. 9:24; 2 Кор. 10:17 **2:1** 1 Кор. 1:18; 2 Кор. 2:15 **2:2** Гал. 6:14

2:3 2 Кор. 11:30; 12:5; Гал. 4:13 **2:4** 1 Кор. 4:20 **2:5** 2 Кор. 4:7; 6:7 **2:6** Флп. 3:15

турар бис. Ол мерген угаанны Бурган бисти өндүр бедик байдалче кирир дээш, өртемчейни чаярының бетинде-ле баш удур шилип алган. ⁸ Бо делегейнин чагырыкчыларындан кым-даа ону билип шыдаваан, оон башка олар өндүр улуг Дээргивисти хере шаппас ийик. ⁹ Харын Бижилгеде ол дугайында мынчаар бижээн:

«Бурганга ынак улуска Ооң белеткеп каан чүүлүн карак-даа көрбээн, кулак-даа дыңнаваан база кижиниң угааны-даа билип шыдаваан».

¹⁰ А Бурган биске ол чүүлдү Сүлдени дамчыштыр илередип берген, чүге дээрге Сүлдениң шинчилеп билбес чүвези чок, Ол Бурганның бодалдарының ханы дүвүн бүрүнү-биле билир. ¹¹ Кижиниң чүрээнде сүлдезинден ангыда, оон бодалдарын кым билирил? Шак-ла ынчаар Бурганның Сүлдезинден ангыда, Оон бодалдарын кым-даа билбес. ¹² А бис бо делегейге хамааржыр сүлдени хүлээп албаан бис. Харын Бурганның Сүлдезин хүлээп алган бис, ынчангаш Ооң биске хайырлаан чүүлдери билеп ап шыдаар бис. ¹³ Ол дугайында кижиниң мерген угааны өөрөткөн сөстөр-биле эвес, а Сүлдениң биске шингээтиргени сөстөр-биле суртаалдап турар бис. Сүлдеден келген алыс шынны Сүлдениң өөрөткени сөстөр-биле чугаалап турарывыс ол⁴.

¹⁴ Кижиниң бүдүжүнүн аайы-биле чурттап чоруур кижини Бурганның Сүлдезинин илереткен чүүлүн хүлээп албас. Ол ону мелегей чүүл деп санаар база угаап шыдавас, чүге дээрге ол чүүлдү чүгле Сүлдениң дузазы-биле угаап билип боор.

¹⁵ Сүлдеге башкарткан кижини бүгү чүүлдү өттүр билип шыдаар, а оон бодун кым-даа өттүр билип шыдавас.

¹⁶ *«Кым Дээрги-Чаяакчының угаанын билип ап, Аңаа арга-сүмө берип шыдааныл?»*

А биске Христостун угаанын берип каан.

Улус-биле эвес, чүгле Бурган-биле мактаныңар

3 ¹ Ынчаарга, ха-дунма, мен силерге, *Сүлдеге башкарткан улуска дег, чугаалап шыдавас турдум, а биеэги кижини бүдүжүнүн күзээшкиннеринге алыскан улуска дег, *Христос-биле харылзаалыг чаш төлдерге дег, чугаалап турдум. ² Мен силерни кадыг чем-биле эвес, а сүт-биле чемгерип турдум, чүге дээрге кадыг чем чиир харыыңар чок турду, ам безин ындыг хевээр-дир силер. ³ Бачыттыг бүдүжүңерге чагыртыр хевээр-дир силер. Аранарга адааргал, алгыш-кырыш ам-даа бар турда, биеэги бүдүжүңерниң күзээшкиннеринге алыскан улус боор эвес силер бе, бодунарны бүгү бо делегейнин улузу дег ап чоруур эвес силер бе? ⁴ Бирээнер:

92:13 Азы: «Сүлдеден келген алыс шынны Сүлдеге башкарткан улуска тайылбырлап турарывыс ол».

2:7 Кол. 2:3 **2:8** Ин. 7:48; Аж.-ч. 13:27 **2:9** Иса. 52:15; 64:4; 65:17 **2:10** Мф. 16:17

2:10 1 Ин. 2:20 **2:11** У. ч. 20:27 **2:12** Рим. 8:15 **2:13** 2 Кор. 1:12 **2:13** Ин. 6:45

2:14 Ин. 14:17; Рим. 8:7 **2:16** Иса. 40:13; Рим. 11:34 **3:2** 1 Пет. 2:2; Евр. 5:13

3:3 1 Кор. 1:10-11 **3:3** Гал. 5:19-20

«Павелдин талалакчызы мен», а өскөңөр: «Аполлостун талалакчызы мен» – деп турар болза, өске бүгү улус дег болбаан силер бе?

⁵ Ынчаарга Аполлос деп кымыл? А Павел деп кымыл? Олар чүглө бараан болган улус-тур. Оларнын ачызында Христоска бүзүрөөн силер, Дээрги-Чаяакчы оларнын кайызынга-даа тускай ажыл-херекти дааскан. ⁶ Мен үрезин тарыдым, Аполлос ону суггарып турган, а Бурган өстүрүп каан. ⁷ Тараан болгаш суггарган кижиде онза чүү-даа чок, чүглө өстүрүп каан Бурганда чугула ужур-утка бар-дыр. ⁸ Тарып турар кижиле биле суггарып турар кижиле чаңгыс сорулгалыг, оларнын кайызы-даа кылган ажыл-херөөнгө дүүштүр шаңнал алыр. ⁹ Бис Бурган-биле кады чаңгыс ажыл-херек кылып турар бис, а силер – Оон шөлү, Оон тудуу силер.

¹⁰ Мен, мерген угаанныг тудугжу дег, Бурганның меңээ хайырлаан *авыралы-биле үндезинни салып кагдым, а оон кырынга аңгы кижиле тудуп үндүрер. Ындыг-даа болза, кижиле бүрүзү канчаар тудуп үндүреринче кичеэнгей салзын. ¹¹ Кым-даа салып каан үндезинден аңгы чаа үндезин салып шыдавас, а ол үндезинивис – Иисус Христос-тур. ¹² Кандыг-бир кижиле шак ол үндезинге тудуп үндүрүп тура, алдын, мөңгүн, үнелиг эртинге даштар азы ыяш, сиген, саваң ажыглап боор. ¹³ Кымнын-даа ажыл-херөө илдең апаар, Христостун ээп кээр хүнү бүгү чүүлдү көскү кылыптар, чүгө дээрге Бурганның оду-биле шылгай бээр. Кижиле бүрүзүнүн кандыг ажыл-херек бүдүргенин ол от шылгаар. ¹⁴ Кандыг-бир кижинин бүдүргөн ажыл-херөө – туткан тудуу шылгалданы эрте берзе, ол кижиле шаңнал алыр. ¹⁵ А бүдүргөн ажыл-херөө өрттенип калза, ол когарап үнер. Ындыг болза-даа, ол кижиле камгалал алыр, чүглө оозу, оттан ушта тырткан дег, арга чадаарда камгалал болур.

¹⁶ *Бурганның өргээзи бооп турарынарны база Бурганның Сүлдези араңарда амыдырай бергенин билбезинер ол бе? ¹⁷ Бурганның өргээзин узуткап турар кижиле бар болза, Бурган ол кижини узуткаар, чүгө дээрге Бурганның өргээзи ыдыктыг, а силер дээрге ол өргээ-дир силер.

¹⁸ Бодуңарга бодуңар дуурайлатпаңар. Кайы-бирөөңөр бо делегейнин улунун билиишкини-биле мерген угаанныг мен деп бодап турар болза, херек кырында мерген угаанныг боор дээш, ол кижиле «мелегей» апарзын. ¹⁹ Бо делегейнин улунун мерген угааны – Бурганның мурнунга мелегей чүүл-ле болгай. Бижилгеде мынча деп бижээн-дир:

«Ол мерген угаанныг дирткеннерни оларнын-на кажары-биле тудар».

²⁰ А оон ыңай:

«Дээрги-Чаяакчы мерген угаанныгларнын бодалдары

3:5 Аж.-ч. 18:24; 19:1; 1 Кор. 1:12; 4:6; 16:12 **3:5** Эф. 3:7; Кол. 1:25

3:6 Аж.-ч. 18:4-11, 27-28 **3:6** Ин. 4:36-38 **3:7** Гал. 6:3 **3:8** Мф. 16:27; 2 Ин. 1:8

3:9 2 Кор. 6:1 **3:9** Эф. 2:20-22 **3:10** Рим. 15:20

3:11 Иса. 28:16; Эф. 2:20; Кол. 2:7; Ажыд. 21:14 **3:13** 1 Кор. 1:7 **3:13** 1 Кор. 4:5

3:13 1 Пет. 1:7 **3:15** Ам. 4:11; Зах. 3:2 **3:16** Рим. 8:9; 1 Кор. 6:19; 2 Кор. 6:16

3:17 Эф. 2:21 **3:19** У. ч. 21:30; Иса. 44:25; 1 Кор. 1:20 **3:19** Иов 5:13

чүглe хей-бус дээрзин билир».

²¹ Ынчангаш кым-даа улус-биле мактанмазын, чүге дээрге бүгү чүве силерниин-дир: ²² Павел, Аполлос, Кифа Пётр азы бо делегей-даа, амыдырал азы өлүм-даа, амгы азы келир үе-даа – ол бүгү силерниин-дир, ²³ а боттарыңар Христоска хамааржыр силер, а Христос – Бурганга.

Павелдин коринфичилерни боттарын өрү көрдүнгени дээш чемелээни

4 ¹ Ынчаарга бисти *Христостуң бараан болукчуларын дег, Бурганнын чажыгтарын бүзүрөп дааскан улусту дег хүлээп ап көрүңер. ² Бир-ле чүүлдү бүзүрөп дааскан улустан шынчы чорук негеттинер болдур ийин. ³ Силернин азы кандыг-бир өске кижиниң мени шиидип, чүве чугаалаары мени барык-ла хөлзетпейн турар. Бодум безин бодумну шиитпес кижини мен. ⁴ Арын-нүүрүм арыг, ынчалза-даа мээң агартыныым ында эвес: мээң шииткекчим – Дээрги-Чаяакчы ол-дур. ⁵ Ынчангаш чогуур үе үнмээнде, Дээрги-Чаяакчы чедип келбээнде, чүнү-даа шиитпеңер. Ол караңгыда чажыртыңан чүүлдү чырыдыпкаш, чүректерниң бодал-хөөннерин ажыдыптар, кижини бүрүзү ынчан Бурганнын макталын алыр.

⁶ Ха-дунма, мен ол бүгүнү, силерге ачы-дуза болзун дээш, бодумга база Аполлоска хамаарыштыр чугаалап тур мен. «Бижээн чүүлдүн кызыгаарын ажыр баспаңар» – дээн сөстөрниң утказын бистиң үлегер-чижээвистен билип алзыннар дээш[†] база бир кижини өскезинден өрү көрбөзүңгө бистен өөрөнип алзыннар дээш, силерге ону чугааладым. ⁷ Кым сени онзагай кижини кылып турарың? Бургандан белек кылдыр албааның, бодунуу боор чүн барың? Сен бүгү чүүлдү алган болзунза, чүге ону халас албаан дег мактаныр сен?

⁸ Пөгө берген-дир силер аа! Бажыңар ажыр баяан-дыр силер! Бис чогувуста-ла, хааннар апарган-дыр силер аа?! Силерниң ам бодап турарыңар ёзугаар ындыг-ла болгай. Херек кырында хааннар апарган бооруңар кай, бис база ынчан силер-биле кады хааннап тургай бис де! ⁹ Бирде бодап кээримге, Бурган *элчиннер бисти адактың адаа, өлүмгө шииттирген улус кылгаш, көргүзүг кылдыр салып каан-дыр. Бүгү өртемчей, дээрниң төлээлери база улус-чон бисче көрүп турар-дыр. ¹⁰ Христос дээш, бис «мелегей» апарган бис, а силер Аңаа башкаргы бергеш, мерген угаанныг апардыңар! Бис кошкак бис, а силер күчүлүг силер! Улус силерни алдаржыдып турар, а бистиң ат-алдарывыс баксыраан. ¹¹ Амдыгаа чедир аштап, суксап чор бис, эът-бот шывар хевивис-даа чок; эттедип-сокуртуп чор бис, аал-оранывыс-даа чок. ¹² Холдарывыс-биле ажылдап ап, хонуувус үспейн чор бис. Бисти бак сөглээрге, харызыңга алгап-йөрээр-дир бис; истеп-сүрөргө, шыдажып эртер-

[†]4:6 Азы: «Бижилгеде бижээнинден арттыр нарыыдап турбазыңга бистиң үлегер-чижээвистен билип алзыннар дээш».

3:20 Ыд. ыр. 93:10-11 **3:23** 2 Кор. 10:7; Гал. 3:29 **4:4** Аж.-ч. 23:1 **4:4** Иов 9:2, 15

4:5 Мф. 7:1; Рим. 2:1 **4:5** Иов 12:22; Эклл. 12:14; Дан. 2:22 **4:5** 2 Кор. 10:18

4:6 Аж.-ч. 18:24; 19:1; 1 Кор. 1:12; 3:5 **4:7** Ин. 3:27 **4:8** Ос. 12:8; Зах. 11:5; Ажыд. 3:17

4:9 Рим. 8:36 **4:10** 2 Кор. 11:19 **4:10** 2 Кор. 13:9 **4:11** 2 Кор. 11:27; Флп. 4:12

4:12 Аж.-ч. 18:3 **4:12** Мф. 5:44; 1 Пет. 3:9; Рим. 12:14

дир бис. ¹³ Биске бак аас эдерге, эп-чөп-биле харыылаар-дыр бис. Бо делегейге хамаарыштыр алырга, бок-чам, амдыгаа дээр таптай базып келген доозун-довурак дег-дир бис.

¹⁴ Мен силерни ыятсын дээш, мону биживедим, чок! Харын ынак ажы-төлүмнү дег, силерни угаан киир сургап тур мен. ¹⁵ Муң-муң христиан кижизидикчилерлиг-даа болзунарза, эжен-эндерик адаларынар бар эвес. А мен, силерниң Христос Иисуска башкарты бээриңер дээш, Ооң *Буянныг Медээзин суртаалдааным дамчыштыр аданар апарган мен. ¹⁶ Ынчангаш дилеп тур мен: мээң үлегерим эдерип көрүңер⁸. ¹⁷ Чогум-на ол дээш, Дээрги-Чаяакчыга шынчы, ханы ынак оглум Тимофейни силерже чоруттум. Чер болганга, христиан ниитилел бүрүзүңге мээң канчаар өөредип турарым дег, ол силерге мээң Христос Иисуска башкарткан амыдыралым дугайында сагындырып чугаалаар.

¹⁸ Мени силерже чеде бербес боор дээнзиг, араңарда чамдык улус өрү көрдүне берген-дир. ¹⁹ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы-ла күзээр болза, мен силерге удаvain чеде бээр мен. Ынчан демги өрү көрдүңген улустуң аксы-сөзүңүң чеченин эвес, а херек кырында күжүңүң бар, чогун шенеп көөр мен. ²⁰ Чүге дээрге Бурганнын Чагыргазы чечен сөс эвес, а күчү-күш дамчыштыр Бодун көргүзөр. ²¹ Силерже кижизидер шывыктыг чеде берейн бе азы ынакшыл долган чөпшүл сеткилдиг чеде берейн бе? Чүңү күзээр силер?

Самыраан кижини Павелдиң буруу шапканы

5 ¹ Силерниң араңарда самыраар чорук тывылган деп чугаа-соот чер-черде дыңналып тур. *Дүрзү-бурганга чүдүүр улустуң безин билбези хай-калчаа самыраар чорук силерде бар дээр-дир: бирээнер соңгу иези-биле холбажы берген дээр-дир. ² А силер менээргенир-дир силер! Ооң орнунга муңгарап-човап, ыңдыг херек үүлгеткен кижини араңардан үндүрер ужурлуг эвес силер бе? ³⁻⁴ Мага-бодум-биле араңарга турбазымза-даа, сагыш-сеткилим-биле – кады мен. Ынчангаш силерниң чаныңарга турган-даа дег, ыңдыг херек үүлгеткен кижини канчаптарын Дээргивис Иисустуң өмүнээзинден шийтпирлептим. Чаңгыс черге чыгып келгениңерде (база сагыш-сеткилим-биле араңарга турумда), Дээргивис Иисустуң эрге-күжү-биле ⁵ ыңдыг кижини *эрликке хүлээдип берээл – оон бачыттыг күзээшкиннерлиг мага-боду узуткаттынзын база Дээрги-Чаяакчынын шийткел хүнүнде ооң сүлдези камгалал алзын.

⁶ Силерде мактаныпкы дег чүү-даа чок. «Хөй далган хөөй берзин дize, ынай ажыткы херегин» билбес силер бе? ⁷ Чаа хөөткен далган боор дээш, эрги ажыткыны аштап кааптыңар, силер болза ажыткы холуваан далган-на болгай силер. Чүге дээрге *Хосталышкын байырлалывыстың Хураганы боор *Христосту бис дээш

^{8:16} Өске буруңгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Мээң Христостуң үлегерин эдергеним дег» деп сөстөрни немээн.

4:14 2 Кор. 6:13 **4:15** Флм. 1:10 **4:16** 1 Кор. 11:1; 1 Фес. 3:7; 2 Фес. 3:7

4:17 Аж.-ч. 16:1; 1 Кор. 16:10; 1 Тим. 1:2 **4:19** 1 Кор. 11:34; 16:5; 2 Кор. 1:15-16

4:20 1 Кор. 2:4 **4:21** 2 Кор. 10:2; 13:2 **5:1** 2 Кор. 12:21

5:1 Лев. 18:8; Ы. х. к. 22:30; 27:20; Ам. 2:7 **5:3-4** Кол. 2:5 **5:5** 2 Кор. 2:6; 1 Тим. 1:20

5:5 У. ч. 23:14 **5:6** Мф. 13:33; Лк. 13:21; Гал. 5:9 **5:7** Хост. 12:15; Ы. х. к. 16:3

*өргөөн болгай. ⁸ Ындыг болганда, Хосталышкын байырлалын бузуттуг-бак болгаш будалчак чоруктуң эрги ажыткызы-биле эвес[†], а ак сеткил болгаш алыс шынның ажыткы чокка хаарган далганы-биле байырлап чоруулуңар.

⁹ Самыыраан улус-биле харылзашпаңар деп, моон мурнундагы чагаамга бижээн мен. ¹⁰ Ындыг-даа болза, чере бо делегейде турар бүгү самыыраан улус-биле, чазый-чилби база акша бузурукчусу улус-биле азы дүрзү-бурганнарга чүдүүрлер-биле харылзашпаңар дивээн мен. Оон башка бо делегейни шуут каапкаш, чоруур ужурга таварышкай силер. ¹¹ Бүзүрөөн ха-дуңманың бирээзи мен дээр, а херек кырында самыыраан, чазый-чилби азы дүрзү-бурганга чүдүүр, нүгүлчү азы арагачы, акша бузурукчусу кижиге-биле харылзашпаңар деп, мен ам силерге тайылбырлап, бижип ор мен. Ындыг кижиге-биле кады аъш-чем безин чивеңер! ^{12–13} Христиан ниитилелден дашкаар турар улусту шиидери мээң кандыг херээм чүвөл? Дашкаар турар улусту Бурган шиидер, а силерниң херээңер – христиан ниитилелдин иштинде турар улусту шиидери-дир. Ынчангаш силер *бужар-бак кижини араңардан үндүрүптүңер*.

Бүзүрөөннерге шииткел херектери сайгартпаңар

6 ¹ Ха-дуңмазы-биле чөрүлдээ үнүп кээрге, силерниң кайы-бирээңер Бурганның улунун эвес, а бүзүрели чок улустуң шииткел кылыр черинге чаргызын үзе шииттирерин канчап диттирил? ² Кай, Бурганның улусу бо делегейни шиидер дээрзин билбес силер бе? Алызы барып бо делегейни шиидер ужурлуг улус, таанда-ла ындыг чугула эвес херектерни боттарыңар шиитпирлеп шыдавазыңар ол бе? ³ Дээрниң төлээлерин шиидеривисти билбес улус силер бе? Таанда-ла амыдыралчы айтырыгларывысты боттарывыс шиитпирлеп шыдавас бис бе? ⁴ Хүн бүрүнүң маргылдаалыг херектерин шиитпирлээрде, христиан ниитилелге кандыг-даа хамаарылга чок улусту канчап шииткекчилер кылдыр томуйлап аар силер? ⁵ Ыяткаш, арныңар кыссын! Таанда-ла Бурганга бүзүрөөн ха-дуңма улусуңарда чаргы чарып шыдаар чаңгыс-даа угаанныг кижиге чок болганы ол бе? ⁶ А дөмей-ле, ха-дуңмашкы улус эртип, удур-дедир шииткел черинге билдиржир, ам артында бүзүрөөн улус мурнунга чаргылдажыр-дыр силер.

⁷ Шынап-даа болза, араңарда чаргылдажып турарыңар-ла силерни бакка суга бээр-дир. Хомудап артарыңар оон дээр турбаан бе? Когарап артарыңар оон дээр эвес бе? ⁸ А силер боттарыңар артында-ла ха-дуңмаңар боор улусту безин хомудадыр, оларга когарал чедирер-дир силер.

⁹ Чөптүг-шынның эвес улус Бурганның Чагыргазын салгап албазын билбезиңер ол бе? Бодунарны мегелевеңер. Самыыраар, *дүрзү-бурганга мөгеер, ашак-кадайынга өскерлир улус, а ол ышкаш самыын-садар эрлер, эр улус-биле холбажыр эрлер; ¹⁰ ооржу, чазый-чилби, арагачы, нүгүлчү азы акша бузурар улус – олар шупту Бурганның Чагыргазын салгап албас. ¹¹ Силерниң чамдыыңар шак-ла

[†]5:8 Хосталышкын байырлалының үезинде иудейлер ажыткы холаан далгандан быжырган хлеб чивес турган (Хост. 12:18-19 көр).

5:8 Мк. 8:15; Лк. 12:1 5:9 Эф. 5:11; 2 Фес. 3:14 5:11 2 Фес. 3:6 5:12-13 Мк. 4:11

5:12-13 Ы. х. к. 17:7 6:1 Мф. 18:17 6:2 Мф. 19:28 6:5 1 Кор. 15:34 6:7 Мф. 5:39-40

6:9 Гал. 5:21; Эф. 5:5 6:9 Хост. 20:14; Евр. 13:4 6:10 Мк. 7:21-23; Гал. 5:19-21

ынчаар амыдырап чораан болгай. Ынчалза-даа Дээрги Иисус *Христостун ады-биле бистин Бурганывыстың *Сүлдезинге арыдыр чугдурган, ыдыктаттырган база агартырган силер.

Христианнар самыын-садар херэеженнер-биле холбашпазын

¹² «Меңээ бүгү чүвени чөпшээрээн» – деп болур силер^u, ынчалзажок ооң шуптузу меңээ ажыктыг болбас. «Меңээ бүгү чүвени чөпшээрээн», ынчалзажок чүү-даа чүве мени чагырып албас ужурлуг. ¹³ «Чем – хырынга, а хырын – чемге херек», ынчалза-даа Бурган оозун-даа, өскезин-даа бир дөмөй узуткап каар. Мага-ботту самыраарыңга эвес, а Дээрги-Чаяакчыга бараалгаткан болзун; а Дээрги-Чаяакчы мага-ботту чагырзын. ¹⁴ Бурган Дээрги Иисусту өлүглөр аразындан катап диргизип каан; Ол бисти база Бодунун күчү-күжү-биле катап диргизиптер. ¹⁵ Кай, силернин мага-бодуңар Христостун мага-бодунун кезектери боорун билбеңер ол бе? Ындыг болганда, канчап-ла мен, Христос-биле харылзаалыг кезектерни ап алгаш, самыын-садар херэежен-биле харылзаалыг кылып каар мен? Ындыг боор ужур чок! ¹⁶ Кай, самыын-садар херэежен-биле холбажып турар кижини ооң-биле кады чаңгыс мага-боттуг апаарын билбеңер ол бе? Бижилгеде мынчаар бижээн-не болгай: *«Ийи кижини чаңгыс мага-ботка катчыр»*. ¹⁷ А Дээрги-Чаяакчы-биле харылзаалыг апарган кижини Ооң-биле кады чаңгыс Сүлдеге каттышкан.

¹⁸ Самыраар чоруктан чайлап чоруңар. «Кижинин үүлгеткени кандыг-даа бачыт ооң мага-бодунга хамаарылга чок» деп болур силер, ынчалзажок самырап турар кижини бодунун мага-бодунга удур бачыт үүлгедир. ¹⁹ Кай, силернин мага-бодуңар Бургандан хүлээп алганыңар, силернин араңарда амыдырай берген Ыдыктыг Сүлдениң *өргээзи боорун билбеңер ол бе? Силер ам бодуңарны баш билбес силер! ²⁰ Чүге дээрге Бурган силерни улуг өртек-биле садып хостаан. Ынчангаш мага-бодуңар-биле^v Бурганны алдаржыдыңар!

Өг-бүлө айтырыы

7 ¹ «Эр кижини херэежен кижиге дегбес болза эки» деп^w, чагаада бижээн чүүлүңерге хамаарыштыр. ² Ындыг-даа болза, силернин араңарда самыраар чорук бо-ла таваржыр болганда, эр кижини бүрүзү бодунун кадайы-биле, а херэежен кижини бүрүзү бодунун ашаа-биле чоок харылзаалыг боорундан ойталавазын. ³ Ашаа кадайыңга хамаарыштыр эр-херэежен хүлээлгени болур-чогууру-биле күүсетсин, а кадайы ашаанга хамаарыштыр хүлээлгезин күүсетсин. ⁴ Чүге дээрге кадай кижинин мага-бодун ол боду баш билбес, а ашаа баш билир. Ашааның мага-бодун база боду эвес,

^u**6:12** Ол сөстөр Павелдин коринфичилерден алганы чагаадан цитата эвес, а Павелдин бодунун бадыткалы деп бодал база бар.

^v**6:20** Өске буруңгу сөзүглелдерде «Мага-бодуңар-биле» деп сөстөргө «База Бурганга хамааржыр сеткил-сагыжыңар-биле» деп сөстөрнү немээн.

^w**7:1** Ол сөстөр Павелдин коринфичилерден алганы чагаадан цитата эвес, а Павелдин бодунун бадыткалы деп бодал база бар.

6:11 Эф. 2:2 **6:11** Ин. 13:8; Эф. 5:26; Тит. 3:5; Евр. 10:22

6:12 1 Кор. 10:23 **6:15** Эф. 5:30 **6:16** Э. д. 2:24; Мк. 10:7-8; Эф. 5:31 **6:17** Эф. 4:4 **6:18** Гал. 5:19; Эф. 5:3; 1 Фес. 4:3 **6:19** Рим. 14:7 **6:20** 2 Пет. 2:1; 1 Кор. 7:23 **7:3** Хост. 21:10

а кадайы баш билир. ⁵ Аранарда чоок харылзаалыг боорундан ойталаванар, чүглө ийилээ дугуржуп алгаш, *мөргүүрү-биле кезек өйде эр-херэежен харылзааларны соксадып болур силер. А ооң соонда база катап чоок харылзаалыг болунар, оон башка бодунарны туттунуп шыдавазыңарны ажыглап, *эрлик силерни күткүдө берип боор. ⁶ Ындыг-даа болза, мен ону айтышкын эвес, а чөпшээрел хевирлиг кылдыр чугаалап тур мен. ⁷ Бүгү улустуң ол тала-биле меңээ дөмей боорун күзээр ийик мен, ынчалза-даа кижги бүрүзү өскелерниң дег эвес ачы-буянын белекти Бургандан алыр: бирээзиниң – ындыг, а өскезиниң – мындыг боор.

⁸ Кадайланмаан улус болгаш дулгуюктарга хамаарыштыр чугаалаар чүвем бо: олар, мен ышкаш, чааскаан чоруур болза эки. ⁹ Ынчалза-даа боттарын туттунуп шыдавастар болза, күзээшкинден хөлзеп-хайныр орнунга, оларның өгленип алганы дээр.

¹⁰ А өгленчип алган улуска Дээрги-Чаяакчының айтышкынын дамчыдып тур мен: кадайы ашаандан чарылбас ужурлуг. ¹¹ А ол ашаандан чарлы-даа берзе, чааскаан чорзун азы ашаа-биле эптежип, катап олуржуп алзын. Ашаа, бодунун ээлчээнде, кадайындан чарылбас ужурлуг.

¹² Арткан улуска хамаарыштыр Дээрги-Чаяакчының эвес, а мээң бодалымны чугаалап көрейн: Бурганга бүзүрөөн ха-дунманың бирээзиниң кадайы бүзүрөөн херэежен бооп, ашаа-биле чурттаарындан ойталавас болза, ол эр кижги кадайындан чарылбас ужурлуг. ¹³ А ол ышкаш бүзүрөөн херэеженниң бүзүрөөн ашаа ооң-биле чурттаарындан ойталавас болза, ол херэежен ашаандан чарылбас ужурлуг.

¹⁴ Чүгө дээрге бүзүрөөн кадайының салдары-биле бүзүрөөн эр Бурганга чоок апарган-дыр, а бүзүрөөн ашааның салдары-биле бүзүрөөн херэежен Бурганга чоок апарган-дыр. Оон башка ажы-төлүңер *арыг эвес тургай эртик, а ам олар Бурганга улам чоок апарган-дыр. ¹⁵ А бүзүрөөн ашаанар азы кадайыңар чарлырын күзей берзе, оларны-биле болгай аан. Ындыг таварылгада бүзүрөөн эр, херэежен хадунманың хосталгазы боогдал чок. Ынчалза-даа Бурган силерни^x эп-найыралдыг амыдыралче кыйгырган. ¹⁶ Шынап-ла, канчап билир сен, өг-бүлениң херэежен ээзи? Ашаанчы камгалаптарың чадавас. Азы канчап билир сен, өг-бүлениң эр ээзи? Кадайыңны камгалаптарың чадавас.

¹⁷ Ынчаарга чүл? Кижги бүрүзү Дээрги-Бурган-Чаяакчының аңаа доктаадып бергени, ол дээш кыйгырганы чүүлдүң аайы-биле амыдыразын. Бүгү христиан ниитилелдерге «ынчалыңар» деп дужаап тур мен. ¹⁸ Кыртыжап демдектеттирип алган тургаш, Дээрги-Чаяакчыга кыйгырткан кижги оозун чажырбазын. А кыртыжап демдектеттирбөөн тургаш, кыйгырткан кижги ол ёзулалды кылдыртпазын. ¹⁹ *Кыртыжап демдектээринде-даа, кыртыжап демдектетпезинде-даа көңгүс ужур-утка чок. Бурганның айтышкыннарын сагыры – кижиге эң чугула чүүл ол-дур! ²⁰ Кижги бүрүзү Бурган ону кый

^x7:15 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Бурган силерни» деп эвес, а «Дээрги-Чаяакчы бисти» деп бижээн.

7:5 Хост. 19:15 7:5 1 Чыл. 21:1; Мф. 4:3; 1 Фес. 3:5 7:6 2 Кор. 8:8

7:7 Мф. 19:11-12; 1 Кор. 12:4; 1 Пет. 4:10 7:9 1 Тим. 5:14 7:10 Мал. 2:16; Мк. 10:9

7:11 Мк. 10:11 7:12 Эзра 10:3, 11 7:14 Мал. 2:15 7:16 1 Пет. 3:1

7:18 Аж.-ч. 15:1-2; Гал. 5:2 7:19 Рим. 2:28-29; Гал. 3:28; 5:6; Кол. 3:11

дээн үеде турган байдалынга хевээр артып калзын. ²¹ Сени кый дээн үеде кул турган болзунза, хөлзеп-дүвүреве. (Ынчалза-даа хосталы бээр арган бар болза, ону ажыглааны дээрэ.) ²² Дээрги-Чаяакчы кый дээн үеде кул турган кижиге Ооң мурунга хостуг боор. А хостуг хамааты тургаш, кыйгырткан кижиге ам *Христостун кулу боор. ²³ Бурган силерни улуг өртек-биле садып хостап алган, ындыг болганда, кижилерге кулдар болбаңар. ²⁴ Ха-дунма, кайыңар-даа Бурганның мурунга кыйгырткан үезинде турган байдалынга хевээр артып калзын.

²⁵ Кажан-даа өг-бүлө тутпаан улуска хамаарыштыр Дээрги-Чаяакчыдан келген айтышкын менде чок. Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчының өршээли-биле бүзүрелге төлептиг деп санаткан кижиге бооп, бодумнуң чагыг-сүмемни кадайн. ²⁶ Амгы түрэнчиг үелерде кижиге амыдырал байдалын өскертпес болза эки деп бодаар мен. ²⁷ Кадайың-биле чурттап турар болзунза, канчаарыл? Чарылган херээн чок. А бир эвес кадай чок болзунза, кадай дилеве. ²⁸ Ынчалза-даа кадайланып алзыңза, бачыг үүлгеткен болбас сен. А ол ышкаш эр кижиге дегбээн арыг кыс ашакка барып алза, ооң база бачыды чок. Ындыг болза-даа, өгленип алган улус амыдыралынга түрегдел көөрүн утпанар, а мен силерни хайыралаарын кызар-дыр мен.

²⁹ Биригээр чугаалаарга, ха-дунма, үениң төнчүзү чоокшулап келген-дир. Моон соңгаар кадайлыг улус кадай албаан улус дег болзун. ³⁰ Качыгдаан улус боттарын качыгдаваан улус дег алдынзын. Өөрүп-байырлаан улус өөрүп-байырлаваан улус дег болзун. Садып ап турар улус чүзү-даа чок улус дег болзун. ³¹ Бо делегейнин ажыл-херектеринче дүлнү берген улус оларны кылбайн турар улус дег болзун. Чүге дээрге бо делегей амгы үеде бар хевири-биле эстип-хайлы бээр.

³² Кандыг-даа сагыш човаашкыннар силерни шүүдетпес боорун күзеп тур мен. Кадайланмаан кижиге Дээрги-Чаяакчының ажыл-херектери дээш база Ооң күзелин хандыар дээш сагыш човаар. ³³ А кадайлыг кижиге хүн бүрүнүң амыдыралы дээш, кадайының күзелин хандыар дээш сагыш човаар. ³⁴ Ооң сонуургал-чүткүлдери чөрүшкек боор^у. Ашаа чок херэежен азы эр кижиге дегбээн арыг кыс, бодунуң мага-боду болгаш сагыш-сеткили-биле Бурганга бүрүнү-биле бердинер дээш, Дээрги-Чаяакчының ажыл-херээн бодаар, а ашактыг херэежен хүн бүрүнүң амыдыралы дээш база ашааның күзелин хандыар дээш сагыш човаар. ³⁵ Силерни кандыг-бир чүүлдерге кызагдаар дээш эвес, а бодунарга ажыктыг болзун дээш; өскээр чардыкпайн, Дээрги-Чаяакчыга бүрүнү-биле бердинип, доктар чокка бараан болзуннар дээш, мен мону чугаалап тур мен.

³⁶ Силерниң кайы-бирээнер бодунуң назы четкен уруунуң чааскаан чурттап чорууру дээш, буруулуг мен деп саназа база ону өглөп каары херек болза, бодунуң күзелин ёзуугаар кылзын. Ол кижиге уруун өглөп кагзын, ол чорук бачыттыг эвес боор. ³⁷ А бодунуң чүрээнде чайгылыш чок шиитпир хүлээп алган, түрегделге

У7:34 Чамдык бурунгу сөзүглелдерде «Чөрүшкек боор» деп сөстөр кадайлыг кижиниң сонуургал-чүткүлдеринге эвес, а дараазында домакта ашаа чок херэежен азы ашакка барып көрбээн кыс-биле ашактыг херэеженниң аразында чөрүшкек чүүлдерге хамаарышкан бооп турар. Ооң уламындан бо кезек черниң утказы бир аңгы апаар.

7:22 Ин. 8:32; Иак. 2:12; 1 Пет. 2:16; Рим. 6:18; 2 Кор. 3:17; Гал. 5:1; Флм. 1:16

7:22 Рим. 6:22 **7:23** 1 Кор. 6:20 **7:23** Лев. 25:42, 55 **7:25** 2 Кор. 8:10-11

7:30 2 Кор. 6:10 **7:31** 1 Пет. 4:7; 1 Ин. 2:17 **7:32** Мф. 6:25; Лк. 10:41

туттурбаан, бодун туттунуп шыдаар харыктыг база бодунуң уруун арыг хевээр кадагалап аар деп чүрээнде шийтпирлээн кижиге бар болза, ооң кылып турары эки.
³⁸ Ынчангаш уруун ашакка берип турар аданың кылып турары шын, а бербейн турар аданың кылып турары оон-даа эки².

³⁹ Ашаа дириг чорда, херээжен кижиге оон-биле тудуш харылзаалыг боор, ынчалза-даа ашаа чок апар болза, күзээн кижизинге барып ап боор. Чүглге ол кижиге Дээрги-Чаяакчыга бүзүрээр болзун. ⁴⁰ Ындыг болза-даа, мен бодаарымга (а Бурганнын *Сүлдези база мээң-биле кады ышкажыл), дулгуяк хевээр артары аңаа улам амыр-чыргалдыг боор.

*Дүрзү-бурганнарга өргүп салган чем дугайында

8 ¹ Дүрзү-бурганнарга өргүп салган чем дугайында бижээниерге хамаарыштыр. «Бистиң шуптувуста билиг барын билир бис». Ол шын болбайн канчаар, ынчалза-даа билиг улусту адыргак кылып каар, а ынакшыл быжыктырып турар. ² Бир-ле чүүлдү билир мен деп бодаар кижиге херек кырында чүнү-даа болур-чогууру-биле билбес. ³ Ынчалза-даа Бурганга ынак кижиге Аңаа билдингир апаргандыр.

⁴ Ынчангаш дүрзү-бурганнарга өргүп салган чемге хамаарыштыр: «Билер чүүлүвүс бо-дур: бо делегейде дүрзү-бурган – көнгүс чүү-даа эвес база чүглге чангыс Бургандан өске кандыг-даа бурган чок. ⁵ Дээрде азы черде бурган деп адаткан чүүлдер бар-ла харын (шынап-ла, эндерик хөй „бурганнар“ болгаш „дээргилер“ бар болбазыкпе). ⁶ А бисте чүглге бүгү чаяалганың эге-дөзү, амыдыралывыстың эчис сорулгазы боор чангыс Бурган Ада болгаш бүгү чаяалганың Ону дамчыштыр бар апарганы, Ону дамчыштыр амыдырап чоруурувус чангыс Дээрги Иисус *Христос олар бар»^а.

⁷ Ынчалза-даа улустуң шуптузунда шак ындыг билиг чок. Чамдык улус чоокка чедир-ле дүрзү-бурганнарга өргүлгө салган чем чип, оларга мөгейиг дугайында бодап чаңчыккан. Ындыг улустуң арын-нүүрү ам-даа быжыкпаан болгаш, өргүлгө салган аыш-чем оларны бужартадыттар.

^{7:36-38} Бо шүлүктерде «Силерниң кайы-бирээнер» деп сөстөр-биле Павелдин назы четкен кыстың ачазын азы эр душтуун көргүскени тода билдинмес бооп турар. Бир эвес кыстың эр душтуун көргүскен болза, ол үш шүлүктү мынчаар очулдуруп болур: «Силерниң кайы-бирээнер „Дүгдешкен душтуум кыска хамаарыштыр бодумну алдынып турарым буруулуг-дур, ооң өгленир назы-хары эртип бар чор, олуржуп аарывыс чугула-дыр“ деп бодаар болза, бодунуң күзелин өзугаар кылзын. Ол душтуу кыс-биле өгленчип ап боор, ол чорук бачыттыг эвес боор. А бодунуң чүрээнде чайгылыш чок шийтпир хүлээп алган, түределге туттурбаан, бодун туттунуп шыдаар харыктыг база бодунуң душтуун арыг хевээр кадагалап аар деп чүрээнде шийтпирлээн кижиге бар болза, ооң кылып турары эки. Ынчангаш душтуу-биле өгленчип турар эрнин кылып турары шын, а өгленишпейн турар эрнин кылып турары оон-даа эки».

^{8:6, 8} Бо шүлүктерде кавычка иштинче кириген черлер коринфичилерниң Павелге чагаазындан алдынган бооп чадавас, ынчалза-даа ол цитаталарның каяа төнүп турары ылап билдинмес.

7:38 Евр. 13:4 **7:39** Рим. 7:2 **8:1** Аж.-ч. 15:20, 29 **8:1** 1 Кор. 13:4-13 **8:2** Гал. 6:3

8:3 Гал. 4:9 **8:4** Ы. х. к. 4:35; 6:4-5; 1 Хаан. 12:21; Иса. 41:24 **8:6** Мал. 2:10; Эф. 4:6

8:6 Ин. 1:3; Рим. 11:36; Кол. 1:16; Евр. 1:2 **8:7** 1 Кор. 10:28-29

⁸ «А аьш-чем бисти Бурганче чоокшуладып шыдавас. Кандыг-бир чемни чивес-даа болзувусса, биске багай болбас, ону чиир-даа болзувусса, дөмей-ле биске эки апарбас*».

⁹ Чүглө оваарнып көрүңер: силерниң хостуу-биле чемненириңер бүзүрели быжыкпаан улусту бачытче күткүде бербезин. ¹⁰ Ам-даа чегей билиглиг, быжыкпаан кижы шыырак билиглиг сээң дүрзү-бурганга мөгеер черде өргүлгө салган аьш-чем чип ораыңны көрүп кагза, ол кижы дүрзү-бурганга *өргөөн эътти чий бээр кылдыр ооң арын-нүүрүн «быжыктырып» шыдааның ол боор бе?

¹¹ Силерден кошкак база Христостун ол дээш өлгени кижини силерниң билииңер өлүмгө чедире бээри ол-дур. ¹² Ооң быжыкпаан арын-нүүрүн балыглааныңар-биле бүзүрөөн ха-дунманарга удур бачыт үүлгеткеш, Христоска удур бачыт үүлгедип турарыңар ол-дур. ¹³ Ынчангаш аьш-чем мээң бүзүрөөн ха-дунманны бачытче күткүдүп турар болза, ону бачытче киирбес дээш, моон сонгаар кажан-даа эът чивес мен.

Павелдин бодунун эргелерин ажыглавааны

9 ¹ Мени көрүңер даан. Хостуг эвес-тир мен бе? *Элчин эвес-тир мен бе? Дээргивис Иисусту көргөн эвес ийик мен бе? Дээрги-Чаяакчы-биле эвилелдиг амыдыралыңар – мээң ажыл-херектеримниң үре-түңнели эвес ийикпе? ² Өске улуска элчин эвес-даа болзумза, чүү-кандыг-даа болза, силерге элчин мен. Боттарыңарның-на Дээрги-Чаяакчы-биле эвилелдиг амыдыралыңар-ла – элчин боорумнун бадыткалы ол-дур.

³ Мээң херээмни сайгарыксап турар улуска удур камгаланыр чүүлүм бо-дур. ⁴ Аьш-чем чиир, суксун ижер эргевис чок бе? ⁵ Азы өске элчиннер ышкаш, чижээ, Дээрги Иисустун дунмалары база Кифа Пётр ышкаш, Бурганга бүзүрөөн кадайлыг бооп, ону эдертип алгаш чоруур эргевис чок бе? ⁶ Азы чүглө Варнава биле мен хүн бүрүнүң амыдыралыңга херектиг чүүлдерни боттарывыс ажылдап алыр ужурлуг бис бе? ⁷ Боду бодун азыравышаан, албан-хүлээлге эрттирер шериг кижы кажан турганыл? Шөлгө виноград тарааш, ооң чимизин чиир эрге чок кижы кымыл? Азы кодан хойну кадарып тургаш, ооң сүдүн ишпес кым барыл? ⁸ Мен мону чүглө хамык чүүлдерге кижинин көөр айы-биле көргөш, чугаалап турарым ол бе? Ыдыктыг *хоойлу база ындыг уткалыг чугаалап турар эвес чүве бе? ⁹ *Моисейнин хоойлузунда мынча деп бижээн ийик чоп: *«Тараа бастырып турар шарыга хээрик кедирбе»*. Кай, Бурган бо таварылгада чүглө шарылар дээш сагыш човап турар бе? ¹⁰ Ол бистиң дугайывыста чугаалап турар эвес чүве бе?

Ийе, бисти бодааш, ынчаар бижээн-дир! Тарааны тарып-даа турар кижы дүжүт ажаап алыр идегел-биле тарыыр ужурлуг, а бастырып-даа турар кижиге база «Үлүүм алыр мен» деп идегел турар ужурлуг. ¹¹ Бис *Сүлдеге хамааржыр үрезинни

8:8 Мк. 7:19; Аж.-ч. 10:12-15; Рим. 14:14 **8:10** Рим. 14:1

8:10 Аж.-ч. 15:29; 1 Кор. 10:19; Ажыд. 2:14 **8:11** Рим. 14:15 **8:13** Рим. 14:21

9:1 1 Фес. 2:6-7; Флм. 1:8 **9:1** Аж.-ч. 9:3-6 **9:4** 2 Фес. 3:8-9

9:5 Мк. 6:3; Ин. 2:12; 7:3; Аж.-ч. 1:14; 1 Кор. 9:5; Гал. 1:19 **9:5** Мк. 1:30

9:6 Аж.-ч. 4:36; 13:2; 15:36; Гал. 2:9 **9:7** 2 Кор. 10:4; 2 Тим. 2:3 **9:7** У. ч. 27:18

9:9 Ы. х. к. 25:4; 1 Тим. 5:18 **9:10** Рим. 4:23-24 **9:10** 2 Тим. 2:6

араңарга тарып каан-дыр бис, ынчангаш чер кырынга хереглээр кижиктерни база араңардан чыып алзывысса, силерден ындыг хөйүнү негеп турарывыс ол бе?

¹² Силерден деткимче алыр эрге өске улуста бар болза, бисте оон артык эрге бар эвес чүве бе?

Ындыг болза-даа, бис ол эргевисти ажыглавадывыс. Харын *Христос дугайында *Буянның Медээниң тараарынга кандыг-даа шаптык каппас дээш, бүгү аар-бергелерни шыдажып эртип тур бис.

¹³ *Бурганның өргээзинде бараан бооп турар улус аыш-чем-биле ол өргээден хандыргынып турарын таанда-ла билбес силер бе? *Өргүл салыр бедигээш чанынга бараан бооп турар улус база өргүлге салган чемден үлүг алыр эргелиин таанда-ла билбес силер бе? ¹⁴ База-ла шак ынчаар, Буянның Медээни суртаалдап турар улус амыдыралынга херектиг чүүлдерни ол суртаалдары дээш алыр кылдыр Дээрги-Чаякчы доктаадып каан.

¹⁵ Ынчалза-даа мен ол эргелерниң кайызын-даа ажыглавадым, мону бижиирде, менээ шак ындыг деткимче көргүссүн деп-даа бодавадым. Мээң чоргаараар чөптүг чылдаамны узуткаар арганы кандыг-бир кижиге бээр орнунга, менээ өлү бээри дээр. ¹⁶ Буянның Медээни суртаалдап турар болзумза, менде чоргаараар чылдак чок, чүге дээрге ол – мээң дорт хүлээлгем-дир. Бир эвес Буянның Медээни суртаалдавайн барзымза, бодум шорум-дур! ¹⁷ Буянның Медээни эки турам-биле суртаалдап эгелээн болзумза, шаңналга төлептиг боор ийик мен. А эки турам-биле суртаалдавайн турар болзумза, анаа-ла Бурганның даалгазын күүседип турарым ол-дур. ¹⁸ Ынчаарга чүү дээш шаңналым алыр мен? Буянның Медээни суртаалдап тура, суртаалчының артык эргелерин ажыглавайн, ону улустан төлевир чокка кылып турарым дээш алыр мен.

Павел хосталгазын бүгү улуска ажык-дуза чедирери-биле ажыглаар

¹⁹ Мен бүгү улустан хостуг, олардан хамаарышпас-даа болзумза, оларның хөй кезин Христосче ээлдирер дээш, бодумну бүгү улуска кулданыгже хүлээдипкен мен. ²⁰ Иудейлерни ээлдирип алыр дээш, мен оларга хамаарыштыр иудей ышкаш апардым. Ыдыктыг хоойлуну хүлээп көөр улусту ээлдирип алыр дээш, мен оларга хамаарыштыр ыдыктыг хоойлуга башкарткан кижиге ышкаш апардым. (Ынчалза-даа бодумну ыдыктыг хоойлунуң кулу деп санаваас мен.) ²¹ А ыдыктыг хоойлуну сагывас улусту Христосче ээлдирип алыр дээш, мен оларга хамаарыштыр ыдыктыг хоойлуну сагывас кижиге ышкаш апардым. (Шынап-ла Бурганның хоойлузундан хостуг эвес мен, Христостуң хоойлузунга башкартып чоруурум ол.) ²² Кошкак улусту база ээлдирип алыр дээш, мен оларга хамаарыштыр кошкак кижиге ышкаш апардым. Оода-ла чамдык улусту камгалап алыр дээш, кандыг-даа улуска хамаарыштыр дыка чоок кижиге апардым. ²³ Буянның Медээниң азааны шаңналдан бодумнуң үлүүм алырын бодап, ол бүгүнү ындыг сорулга-биле кылып чор мен.

²⁴ Маргылдаа шөлүнге чаржып маңашкан хөй кижиниң чүгле чангызы тиилекчинин шаңналын алырын билбес эвес-ле болгай силер? Ындыг болганда,

9:11 Рим. 15:27; Гал. 6:6 **9:13** Лев. 6:16, 26 **9:14** Лк. 10:7; 1 Тим. 5:18

9:15 Аж.-ч. 18:3 **9:16** Рим. 1:14 **9:17** Гал. 2:7 **9:18** 2 Кор. 11:7, 9 **9:19** 2 Кор. 4:5

9:20 Аж.-ч. 16:3; 21:23-26 **9:21** Рим. 2:12, 14; Гал. 2:3 **9:22** 2 Кор. 11:29 **9:22** 1 Кор. 10:33

тиилелге дээш мааннаар. ²⁵ Маргылдааларга киржир кижн бүрүзү шынгыы белеткел эртер. Тиилээни дээш, олар дораан оңа бээр шаңнал алыр, а бис – мөңгедэ оңмас шаңналче чүткүүр бис! ²⁶ Ынчангаш мен база эчис сорулгазы чок кижн дег, анаа-ла хей чүгүрбейн чор мен; агаар шашкылаар дээн кижн дег, анаа-ла хей чогушпайн чор мен. ²⁷ Харын өске улуска суртаалдап тура, бодум шаңналга төлөп чок болбас дээш, мага-бодумну «чула шаап», ону бодумга чагыртып чор мен.

*Дүрзү-бурганга мөгееринге удур кичээндириг

10 ¹ Ха-дуңма, ада-өгбевистиң шуптузунуң булут адаанга турганын, оларнын далай өттүр кеже бергенин эки билип ап көрүнер. ² Олар шупту *Моисейге башкартып, булутка база далайга суктурганнар. ³ Олар шупту чаңгыс-ла ол, *Сүлдэ хайырлаан чемни чип, ⁴ чаңгыс-ла ол, Сүлдэ хайырлаан суксунну ижип турганнар. Ол улус Сүлдэге башкарткан Хаядан аккан суксун ишкен, а оларны үдөп чораан ол Хая^b – *Христос болган. ⁵ Ынчалза-даа оларнын хөй кезии Бурганның сеткилинге кирбейн баргаш, ээн ховуга узуткаттырып кааннар.

⁶ А ол бүгү, ада-өгбевистиң күзөй бергени дег, бачыттыг чүүлдерни күзөвезивис дээш, биске үлегер-чижек болган. ⁷ Чамдык ада-өгбевис ышкаш, дүрзү-бурганнарга мөгейбөнер. Бижилгеде мынчаар бижээн-не болгай: «Улус-чон ижип-чири-биле олуруп алган, а ооң соонда самнап-хөглөп эгелээн». ⁸ Оларнын чамдызы ышкаш, самыралга алыспаалы. Ынчап тургаш, олардан 23 000 кижн чаңгыс хүн дургузунда кырлып калды чоп. ⁹ Оларнын чамдызы ышкаш, Христостун шыдамьын шеневээли. Ынчаар кылгаш, олар чыланнарга шактырып өлдүлөр чоп. ¹⁰ Оларнын чамдызы ышкаш, хомудап турбаңар. Ынчанган дээш, дээрнин хыдыкчы төлээзи оларны узуткап кагды чоп.

¹¹ Биске үлегер-чижек болзун дээш, ол бүгү чүүлдер ада-өгбевис-биле болган, биске сагындырыг болзун дээш, ол бүгүнү бижип каан. Үелернин төнчүзүндө чурттап турар болгай бис. ¹² Ынчангаш ийи бут кырында быжыг турар мен деп бодаар кижн, тайып ушпас дээш, кичээзин. ¹³ Силерни тавараан күткүлге – өске чүү-даа эвес, а кижн шаа-биле күткүлге-дир. Бурган аазаан сөзүңгө шынчы. Ол кажан-даа силерге күш чедер шааңардан ажа бээр күткүлге эртерин чөпшээрес, а күткүлге таварышса-даа, ону шыдажып эртсиннер дээш, канчап адырлырын база силерге айтып бээр.

¹⁴ Ынчангаш, ханы ынак эш-өөрүм, дүрзү-бурганнарга мөгееринден ойлап-дезиңер! ¹⁵ Угаан-сарыылдыг улуска дег, силерге чугаалап тур мен. Чугаалаан чүвемни угаап көрүнер. ¹⁶ Бурганга ол дээш өөрүп четтиреривис ачы-буянныг дашка Христостун ханы-биле бистиң тудуш харылзаавысты көргүспейн турар

^b**10:4** Үдөп чораан ол Хая – иудейлернин тоолчургу чугаазын ёзуугаар, оларнын өгбелери ээн кургаг ховуга дөргөн чыл дургузунда көжүп чорда, Бурган оларга онзагай кудук-хая берген. Ол кудук-хая оларнын соондан көжүп, сугну берип чораан (Хост. 17:6; Сан. 20:7-11 көр).

9:24 Гал. 5:7 **9:25** 1 Пет. 5:4; Флп. 3:14; 2 Тим. 2:5 **10:1** Хост. 13:21; 14:22

10:3 Хост. 16:15, 35; Ы. х. к. 8:3 **10:5** Сан. 14:29, 36-37 **10:6** Сан. 11:4-6; Ыд. ыр. 77:18

10:7 Хост. 32:6 **10:8** Сан. 25:1-9 **10:9** Ыд. ыр. 94:9 **10:9** Сан. 21:5-6

10:10 Сан. 14:29-37 **10:11** Рим. 4:23 **10:12** Рим. 11:20-21 **10:13** 1 Кор. 1:9

10:13 Иов 5:19; Ыд. ыр. 33:20; 2 Пет. 2:9 **10:14** 1 Ин. 5:21

бе? А үзе тыртып турар хлевивис Христостун мага-боду-биле бистин тудуш харылзаавысты көргүспейн турар бе? ¹⁷ Хлеб чүгле чаңгыс, а бис, чеже-даа хөй болзувусса, чаңгыс мага-ботту тургузуп турар бис, чүге дээрге шуптувус чаңгыс-ла ол хлебти үлежип турар бис.

¹⁸ Израиль чонче көрүнер даан: өргүлге салган аьш-чем чип турар бүгү улус *өргүл салыр бедигээштиң хамааржыры Бурган-биле тудуш харылзаалыг эвес чүве бе? ¹⁹ Кандыг уткалыг чугаалап турарым ол? Дүрзү-бурган боду азы дүрзү-бурганга салган өргүл аьш-чеми кандыг-бир ужур-уткалыг деп турарым ол бе? ²⁰ Чок! *Өске чоннар улузу өргүл салганда, Бурганга эвес, а буктарга салырын чугаалап тур мен. А силерниң буктар-биле харылзаалыг бооруңарны күзевес-тир мен. ²¹ Дээрги Иисустун дашказындан ижип тургаш, буктарның дашказындан база ижип шыдавас силер; Дээрги Иисуска тураскааткан чемни чип тургаш, буктарга тураскааткан чемни ооң-биле кады чип шыдавас силер. ²² Азы чүл? Дээрги-Чаяакчының хүннээчел сагыжын оттурар дээн бис бе? Таанда-ла Оон күштүг бис бе?

Бүгү чүлдү Бурганның алдар-хүндүзү дээш кылыңар

²³ «Бүгү чүвени чөпшээрээн» деп болур силер, ынчалза-даа бүгү чүве ажыктыг болбас. «Бүгү чүвени чөпшээрээн», ынчалза-даа бүгү чүве быжыглал болбас. ²⁴ Кым-даа бодунуң ажык-дүжүүн сүрбезин, а өске улустун ажык-дүжүү дээш сагыш човазын. ²⁵ Базаарда садып турар кандыг-даа эьтти, кайбын келгенин истевейн, чип алыңар. Арын-нүүрүңер чүден-даа ойталавазын. ²⁶ *Чер-делегей болгаш ону долган бүгү чүве Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр болгай.* ²⁷ Силерни Бурганга бүзүрөвээн кижиге бажыңынче чалаарга, «баар-дыр» деп шиитпирлезинерзе, мурнуңарга салган аьш-чемни, кайбын келгенин айтырбайн, чип алыңар. Арын-нүүрүңер чүден-даа ойталавазын. ²⁸ А бир эвес кандыг-бир кижиге силерге: «Ол эьтти өргүл кылдыр салган-дыр» – дээр болза, силерге ону чугаалаан кижиге дээш, арын-нүүр дээш, чивеңер. ²⁹ Силерниң эвес, а ол кижиниң арын-нүүрүн бодааш, «арын-нүүр» деп турарым ол. Чүге дээрге мээң хосталгам өске кижиниң арын-нүүрүнүң шииткели-биле канчап кызагаттырарыл? ³⁰ Бир эвес мен аьш-чемни Бурганга өөрүп четтиришкин-биле хүлээп ап турар болзумза, ол аьш-чем дээш, мени чүге буруу шаварыл?

³¹ Ындыг болганда, ижип-даа, чип-даа азы өске кандыг-даа херек кылып турзуңарза, ол бүгүнү Бурганның алдар-хүндүзү дээш кылып чоруңар. ³² Иудейлерге-даа, өске чоннар улузунга-даа, христиан ниитилелге-даа моондак тургуспаңар. ³³ Меңээ – кандыг-даа улуска дыка чоок кижиге бооп, оларның аайыңга кирерин кызып чоруур кижиге – дөмей болуңар. Ам-даа хөй улус камгалалды

10:16 Мк. 14:22-23; Ин. 6:51; 1 Кор. 11:23-26 **10:17** Рим. 12:5; 1 Кор. 12:12-13; Эф. 4:25

10:18 Лев. 3:3; 7:15 **10:19** Аж-ч. 15:29; 1 Кор. 8:4; Ажыд. 2:14 **10:20** Ы. х. к. 32:17; Ыд. ыр.

105:37 **10:21** 2 Кор. 6:15 **10:22** Ы. х. к. 32:21 **10:22** Эккл. 6:10 **10:23** 1 Кор. 6:12

10:24 1 Кор. 13:5; Флп. 2:21 **10:25** 1 Кор. 8:7 **10:26** Ыд. ыр. 23:1 **10:27** Лк. 10:8

10:30 Рим. 14:6 **10:31** Кол. 3:17 **10:32** 1 Кор. 8:13; Рим. 14:13 **10:33** 1 Кор. 9:22

алзын дээш, бодумга ажык-дүжүк харавайн, оларның ажык-дүжүүн бодап чоруур болгай мен.

11 ¹*Христостун үлегер-чижээн эдерип чоруурум дег, мени өттүнүп көрүңер.

Бурганны алдаржыдып тура, кижиниң бажын шывар-шыппазы

² Мени сактып артканыңар дээш база силерге дамчытканым өөредигни олчаан эдерип чорууруңар дээш, силерни мактап каайн. ³ Ынчалза-даа мону билип аарыңарны күзеп тур мен: Христос эр кижги бүрүзүңге «баш» боор, эр кижги – херэежен кижиге «баш» боор, а Бурган – Христоска «баш» боор. ⁴ Ынчангаш бажын шып алгаш, *мөргүүр азы өттүр билип медеглээр эр кижги бүрүзү «бажын» бак атка кириер. ⁵ А бажын шып албайн, мөргүүр азы өттүр билип медеглээр херэежен кижги бүрүзү бодунуң «бажын» бак атка кириер. Ол бажын тазарты чүлүп алган херэеженге дөмей. ⁶ Херэежен кижги бажын шывар хөңнү чок болза, шуут дөңгүр баштыг-даа боору аңаа хамаанчок. А херэежен кижиге бажын таартыры азы дөңгүрертирери бужар чорук боор төлээде, ол бажын шып алзын.

⁷ Эр кижги бажын шыппас ужурлуг, чүге дээрге ол – Бурганның овор-хевири болгаш, Ону алдаржыдып турар-дыр. А херэежен кижги – эр кижини алдаржыдып турар. ⁸ Херэежен кижиден эр кижги эвес, а эр кижиден херэежен кижги тывылган. ⁹ Бурган херэежен кижиге кылдыр, эр кижини эвес, а эр кижиге кылдыр, херэежен кижини чаяп каан. ¹⁰ Ындыг болганы дээш база дээрниң төлээлери дээш, херэежен кижги бажын шып алган чоруур ужурлуг^c. ¹¹ Ындыг болза-даа, Дээрги-Чаяакчыга башкарты бергенде, эр кижиге хамаарышпас херэежен-даа, херэежен кижиге хамаарышпас эр-даа турбас. ¹² Ханын херэежен кижиниң эр кижиден тывылганы дег, эр кижги база херэежен кижиден төрүттүнер, а бүгү улус Бургандан чаяттыңган.

¹³ Боттарыңар бодап-даа көрүңер даан, бажын шып албаан херэежен кижги Бурганга мөргүүр болза, ужурга тааржыр бе? ¹⁴ Эр кижги узун баш дүгү өстүрер болза, ооң ат-алдары баксыраарын ёзу-чурум силерни өөретпейн турар бе? ¹⁵ А херэежен кижиге бажының дүгү узун боору – ат-алдар-дыр, чүге дээрге узун баш дүгүн чайгаар бүткен шывыг кылдыр аңаа берген-дир. ¹⁶ Чамдык улус бо айтырыг талазы-биле маргыжыксай бээри чадапчок, ындыг-даа болза, бисте-даа, Бурганга бүзүрөөннер ниитилелдеринде-даа ындыг чаңчылдан өске чаңчыл чок.

Дээрги-Чаяакчының кежээки чемин шын эвес ажыглаары

¹⁷ Оон ыңай чугаалаар бодаан чүүлүмге силерни мактапкы дег чүм-даа чогул, чүге дээрге силерниң чыыштарыңарга ажыктыг эвес, а хоралыг тала чая база бээр-

^c**11:10** Бо шүлүктүн утказы эки билдинмес. Ооң сөс сүрүп очулдурган утказы мындыг: «Ол дээш база дээрниң төлээлери дээш, херэежен кижги бодунуң бажының кырынга эрге-чагыргалыг турар ужурлуг».

10:33 2 Кор. 12:14 **11:1** 1 Кор. 4:16; 1 Фес. 1:6; 2 Фес. 3:7 **11:3** Эф. 1:22; 4:15

11:3 Э. д. 3:16; Эф. 5:23 **11:3** Ин. 14:28; 1 Кор. 15:24

11:5 4 Хаан. 22:14; Лк. 2:36; Аж.-ч. 21:9 **11:6** Ы. х. к. 21:12 **11:7** Э. д. 1:26

11:8 Э. д. 2:21-23 **11:9** Э. д. 2:18 **11:11** Гал. 3:28 **11:15** Сан. 5:18

дир. ¹⁸Хамыктың мурнунда, христиан ниитилел бооп, чыгылып кээринерге, аранарга аңгылажышкын турар дээр-дир, ол чугааларның кезик-чамдызынга бүзүрээр-дир мен. ¹⁹Чугаажок, силерниң аранарга аңгыланчыр чорук турбайн канчаар. Бурганга шылгаттырган улус ынчан силерниң аранарга илдең апаар. ²⁰Ынчаарга шупту кады чыгылып-даа турзунарза, ол чыыжыңарны Дээрги-Чаяакчының кежээки чеми деп черле болбас-тыр. ²¹Чүге дээрге кижги бүрүзү бодунуң эккелген кежээки чемин чип кириптер, түңнелинде чамдыңар аштап артар, а өскелериңер эзиртир ижип алган боор-дур. ²²Ижип-чиир дээр болзунарза, бажыңарыңар чок чүве бе? Азы Бурганга бүзүрэннер ниитилелин херекке албайн, яды-түрөңги улусту куду көрүп тур силер бе? Ол дээш, силерге чүү дэйн? Мактаар мен бе? Чок, мактавас мен!

²³Силерге дамчыдып бергеним өөредигни мен бодум Дээрги-Чаяакчыдан алган болгай мен: Дээрги Иисус Ону садыпкан дүне хлебти тудуп алгаш, ²⁴Бурганга өөрүп четтирген соонда, ону үзе тырткаш, мынча дээн болгай: «Бо дээрге силер дээш берип турарым Мээң мага-бодум-дур. Ону Меңээ тураскаал кылдыр ынчаар кылып чорунар». ²⁵А кежээки чем соонда дашканы база көдүргөш, мынча дээн болгай: «Бо дашка дээрге Мээң ханым-биле чардынар чаа *чагыг-керээ-дир. Ону ижип турар саныңарда-ла, Меңээ тураскаал кылдыр ынчаар кылып чорунар». ²⁶Бо хлебти чип база бо дашканы чооглап турар саныңарда-ла, Дээрги Иисус ээп келбээн шаанда, Ооң өлүмүн медеглеп турарыңар ол-дур.

²⁷Ынчангаш бодун төлептии-биле алдынмайн, ол хлебти чип турар азы Дээргиниң дашказындан чооглап турар кижги Дээргиниң мага-боду болгаш ханынга удур бачыт үүлгеткен дээш буруулуг боор. ²⁸Кижги бүрүзү бодун баштай шүгдүнүп алзын, ол ынчан хлебти чип, дашканы чооглап боор. ²⁹Бир эвес силерниң кайы-бирээнер Дээргиниң мага-боду деп чүл ол дээзин билбейн турар болза, ол ижип-чип тура, бодун шииткелге онаар. ³⁰Ол чылдагаан-биле силерниң аранарда шыдал-шинек чок, аарыг улус хөй бооп турар база эвээш эвес улус өлү бергилээн. ³¹А бир эвес боттарывысты шүгдүнгөш, шииткей көрүп турган болзувусса, ол шииткелге онаашпас ийик бис. ³²А Дээрги-Чаяакчы бисти ам шиидип, кезедип тура, бүгү бо делегей-биле кады бисти кезээ мөңгөде шиитпес дээш, кижизидип турары ол.

³³Ынчангаш, ха-дуңма, кады чемненири-биле чыылганыңарда, бот-боттарыңарны хүндүткелдиг манап алынар. ³⁴Кайы-бирээнер аш болза, ол кижги бажыңыңа чемненип алзын, оон башка Дээрги-Чаяакчының шииткели чыыжыңарга дүжер. Арткан херектерни силерге чеде бергөш, сайгарып, чурумчудар мен.

***Ыдыктыг Сүлдениң янзы-бүрү ачы-буянныг белектери**

12 ¹Ха-дуңма, а ам Сүлдениң хайырлааны ачы-буянныг белектерге хамаарыштыр. Олар дугайты чүве билбес бооруңарны күзевейн тур мен. ²*Христоска бүзүрөвейн туруңарда, силер шын оруктан астыктырдып, үнү чок *дүрзү-бурганнарга бараан болуп чорааныңарны билир силер. ³Ынчангаш силерге

11:18 I Кор. 1:10-12 11:19 I Ин. 2:19 11:22 У. ч. 17:5 11:23 Гал. 1:12

11:24 Лк. 22:19 11:25 Лк. 22:20 11:27 Ин. 6:53-56 11:32 У. ч. 3:12 12:1 I Кор. 14:1

12:2 Эф. 2:12

тайылбырлап тур мен: Бурганның Сүлдезиниң башкарылгазы-биле чугаалап турар кандыг-даа кижиге «Иисуска каргыш четсин» деп шыдапас, а Ыдыктыг Сүлдеге башкартпаан кым-даа: «Иисус – Дээргим-дир» – деп чугаалап шыдапас.

⁴ Ачы-буяанныг белектер янзы-бүрү боор, а оларны хайырлап турар Сүлде чаңгыс. ⁵ Бараан болушкуннары янзы-бүрү боор, а оларны берген Дээрги-Чаяакчы чаңгыс. ⁶ Бурганның улуска салдарының дээжи янзы-бүрү-даа болза, бүгү чүүлдү бүгү улуска болдуруп турар Бурган – чаңгыс. ⁷ Сүлдениң күжүнүң кижиге бүрүзүңге илерээшкини бүгү ниитилелге ажык-дузалыг боор. ⁸ Сүлде бир кижиге мерген угаанның сөзүн хайырлаар, а өске кижиге ол-ла Сүлде билигниң сөзүн хайырлаар. ⁹ Ол-ла Сүлде база бир кижиге – онзагай бүзүрелди, а өске кижиге – аарыг улус экиртир органы белек кылдыр хайырлаар. ¹⁰ Ол-ла Сүлде бир кижиге – кайгамчык чүүлдер кылыр күштү, а өскезинге – өттүр билип медеглээр күштү хайырлаар. База бир кижиге – Сүлдеден келген күштү Сүлдеден келбээнинден ылгап билер органы хайырлаар. Бир кижиге – янзы-бүрү билдинмес дылдарга чугаалаарын, а өскезинге – ол дылдарны билип, тайылбырлаарын хайырлаар. ¹¹ А бо бүгүнү чаңгыс-ла ол Сүлде болдуруп, Бодунуң херек деп көргенин ёзугаар кижиге бүрүзүңге тус-тузунда берип турар.

Янзы-бүрү кезектерниң чаңгыс тудуш харылзаалыгы

¹² Кижиниң мага-боду чаңгыс-даа болза, хөй кезектерден бүткен боор. Олар чеже-даа хөй болза, катгышкаш, чаңгыс мага-ботту тургузары дег, Христос-биле харылзаавыс база шак ындыг боор. ¹³ Иудейлер азы *өске чоннар улузу-даа, кулдар азы хостуг улус-даа, шуптувус чаңгыс мага-бот болур дээш, чаңгыс Сүлдеге суктурган бис. Шуптувус чаңгыс-ла ол Сүлдеден «ижип алган бис».

¹⁴ Кижиниң мага-боду чаңгыс эвес, а хөй кезектерден бүткен боор. ¹⁵ Бут хенертен: «Хол эвес болганымда, мага-ботка хамаарышпас мен» – дээр-даа болза, ол мага-ботка хамаарышпас апарбас-ла болгай, ындыг аа? ¹⁶ Ол ышкаш кулак хенертен: «Карак эвес болганымда, мага-ботка хамаарышпас мен» – дээр-даа болза, ол мага-ботка хамаарышпас апарбас-ла болгай, ындыг аа? ¹⁷ Бүгү мага-бот чүгле карактан бүткен турган болза, чүнүң-биле дыңнаарыл? Бүгү мага-бот чүгле кулактан бүткен турган болза, чүнүң-биле чыт чыттаарыл? ¹⁸ Херек кырында Бурган мага-боттуң кезек бүрүзүңге оон хулээлгезин Бодунун күзөөн аайы-биле айтып каан. ¹⁹ А бүгү кезектер чаңгыс аай дөмей турган болза, мага-бот канчап бар боорул? ²⁰ Херек кырында кезектер хөй, а олар шупту чаңгыс мага-бот боор.

²¹ Карак холга: «Меңээ херээң чок!» – деп шыдапас. Азы ол ышкаш баш буттарга: «Меңээ херээңер чок!» – деп шыдапас. ²² Харын мага-боттуң кошкак деп бодаарывыс кезектери херек кырында эргежок чугула боор. ²³ Мага-боттуң ындыг-ла хүндүлүг эвес деп санаарывыс кезектерин эң улуг сагыш човаашкын-биле эдилээр болгай бис. ²⁴ Мага-боттуң көрүштүг эвес деп санаттырар кезектерин кызып шып алып бис, а көрүштүг кезектерни шыпкан херээ чок. Ынчалза-даа Бурган мага-ботту тургузуп тура, оон эң кошкак кезектеринче сагыш човаашкын

12:3 1 Ин. 4:2-3 12:4 Рим. 12:6 12:4 Эф. 4:4-6 12:5 Рим. 12:7 12:6 Флп. 2:13

12:9 Мф. 17:20; 1 Кор. 13:2 12:10 Мк. 16:17; Аж.-ч. 2:4; 10:46; 1 Кор. 14:2

12:12 Рим. 12:5; 1 Кор. 10:17; Эф. 4:25 12:13 Гал. 5:6; Эф. 2:14; Кол. 3:11

улуг боор кылдыр тургузуп каан. ²⁵ Мага-ботка аңгыланыышкын турбазын дээш, а ооң хамык кезектери бот-боттарынга бир дөмей сагыш човаашкын көргүссүн дээш, Ол ынчалдыр кылган. ²⁶ Мага-боттун бир кезээ хинчектенир болза, өске кезектери база оон-биле деңге хинчектенир; бир кезээ алдар-хүндү көөр болза, өске кезектери база оон-биле деңге өөрүп-байырлаар.

²⁷ Ынчангаш силер – Христостун мага-боду силер, а кижги бүрүзү тус-тузунда Ооң мага-бодунун кезээ боор. ²⁸ А Бурган христиан ниитилелге чамдык улусту: биргилерин – *элчиннер, ийигилерин – *медээчилер, үшкүлерин – башкылар кылдыр салып каан. Оон аңгыда Ол бир чамдык улуска кайгамчык чүүлдер кылыр күштү, өскелерге – аарыг улус экиртир, ачы-дуза чедирер, удуртуп-башкарар база янзы-бүрү билдинмес дылдарга чугаалаар органы хайырлаан. ²⁹ Шупту улус элчиннер боор бе? Шупту улус медээчилер боор бе? Шупту улус башкылар боор бе? Шупту улус кайгамчык чүүлдер кылыр бе? ³⁰ Шупту улус аарыг кижилер экиртир органы белек кылдыр алыр бе? Шупту улус билдинмес дылдарга чугаалап шыдаар бе? Шупту улус ол дылдарны билип, тайылбырлап шыдаар бе? ³¹ Ындыг-даа болза, эн чугула ачы-буянныг белектерже чүткүнер. А ам силерге оон-даа тергиин эки орукту айтып берейн.

Ынакшыл

13 ¹ Бир эвес мен кижилернин, харын дээрнин төлээлеринин-даа дылдарынга чугаалап билир тургаш, өске улуска ынак эвес болзумза, ажыы чок өткүт дааш-шимээн үндүреринге өйлөшкеним ол-дур. ² Өттүр билип медеглээр арга менде бар-даа болза, бүгү чажыгтарны билир-даа болзумза; бүгү билиглерни менээ берген-даа болза, ол ышкаш дагларны шимчедиптер бүзүрел менде бар-даа болза, а ынакшылым чок болза, мен чүү-даа эвес-тир мен. ³ Менде бар хамык эт-хөрөңгини ядыыларга үлеп бээр база мага-бодумну, алдаржыыр дээш^d, өлүртүр кылдыр бериптер-даа болзумза, а ынакшылым чок боор болза, ол бүгү менээ кандыг-даа ажык-дуза эккелбес.

⁴ Ынакшыл шыдамык-даа, буянныг-даа. Ол адааргаачал, мактаныычал, адыыргак эвес. ⁵ Ол дүктүг арынныг болбас, бодунга ажык сүрбес, хорадаачал эвес база хомудал шыгжап чорбас. ⁶ Ынакшыл бузут дээш өөрбес, а алыс шын-биле деңге өөрүүр. ⁷ Ол чүү-даа чүвени шыдажып эртер. Ооң бүзүрели, идегели, шыдамык чоруу кажан кезээде хевээр артар.

⁸ Өттүр билген медеглелдер чиде бээр, билдинмес дылдарга чугаалаар арга төне бээр, билигнин херээ чок апаар, а ынакшыл кажан-даа төнүп читпес. ⁹ Чүге дээрге бистин билиивис долу эвес, өттүр билип медеглээривис база долу эвес. ¹⁰ А бүрүн долу чүүл чедип кээрге, долу эвес чүүлдер чиде бээр. ¹¹ Чаш уруг турар шаамда, чаш уруг дег чугаалап, чаш уруг дег угаап-бодап турган мен. А чедишкен улуг кижги апаргаш, чаш уругларзыг бүгү чүүлдү соомда каапкан мен. ¹² Ам бис бүгү чүвени бүлүргей көрүнчүкте дүрзүнү дег көрүп турар бис, а ынчан чиге көөр апаар бис.

^d13:3 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Алдаржыыр дээш» эвес, а «Өрттесин дээш» деп бижээн.

12:26 Рим. 12:15 12:27 Рим. 12:5; Эф. 1:23; 4:12; Кол. 1:18, 24 12:28 Аж.-ч. 11:27

12:28 Эф. 4:11 12:31 I Кор. 14:1, 39 13:2 Аж.-ч. 2:18

13:2 Мф. 17:20; Мк. 11:23; I Кор. 12:9 13:11 Эф. 4:14 13:12 Мф. 5:8; I Ин. 3:2

Ам мээң билиим долу эвес-тир, а ынчан, Бурганның мени билири дег, мээң билиим база сайзыраңгай апаар.

¹³ Ынчаарга ам кезээ шагда артып каар үш чүүл: бүзүрел, идегел, ынакшыл бар. Ынчаарга оларның эң чугулазы – ынакшыл.

***Сүлдениң ачы-буянның белектерин шын ажыглаары**

14 ¹ Ынакшылдың соон истенер, Сүлдениң хайырлааны ачы-буянның белектерже, ылаңгыя өтгүр билип медеглээринче, база чүткүнер. ² Билдинмес дылга чугаалап турар кижиге улуска эвес, а Бурганга чугаалаар болгай. Чүге дээрге ол кижиге Сүлдениң күжү-биле чажыт чүүлдер чугаалаарга, ону билип шыдаар кижиге тывылбас-тыр. ³ А өтгүр билип медеглеп турар кижиге улусту быжыктырып, оларны сорук кирип, аргалап чугаалажыр. ⁴ Билдинмес дылга чугаалап турар кижиге чүгле бодун быжыктырар. А өтгүр билип медеглеп турар кижиге христиан ниитилелди быжыктырар. ⁵ Билдинмес дылдарга шуптунар чугаалап турган болза, эки-ле ийик, ынчалза-даа өтгүр билип медеглеп турган болзунарза, оон-даа эки! Билдинмес дылдарга чугаалаар кижиниң чугаазы тайылбырлаттына бергеш, бүгү христиан ниитилелдин быжыгарынга ажыктыг боор таварылгалардан аңгыда, өтгүр билип медеглээр кижиге оон өрү деннелге турар.

⁶ Ха-дунма, мен силерге чедип келгеш, билдинмес дылдарга чугаалап эгелээн дирик мен. Силерге *ажыдышкын дамчытпас, кандыг-даа билиг бербес, чүнү-даа өтгүр билип медеглес база чүү-даа чүвеге сургавас боор-дур мен. Ындыг болза, менден алыр ажык-дузаңар кайыл? ⁷ Чижек кылдыр амылыг эвес хөгжүм херекселдерин: лимби азы чадаганны ап көрээли. Бир эвес бедик азы чагыс үннерни хөгжүм херексели ылгавас болза, лимби азы чадаган кандыг хөөннүг аялга ойнап турарын канчап билип аарыл? ⁸ Ол ышкаш дайынчы трубазы тодаргай эвес үн этсир болза, чаа-дайынче үнер дээш, кым белеткенирил? ⁹ Силер-биле база шак ындыг боор: дылыңар утказы билдинмес сөстөр эдер болза, чүнү чугаалааныңарны улус канчап билип аарыл? Салгын-хатче сөстөр чашканнаан дег боор-дур силер.

¹⁰ Делегей кырында чеже хөй дыл бар деп! Олар шуптузу тодаргай уткалыг үнер ажыглаар. ¹¹ Ынчалза-даа ол үннерниң утказын билбес болзумза, өске дылга чугаалап турар кижиге даштыкы кижиге дег боор мен, а чугаалап турар кижиге меңээ база даштыкы кижиге дег боор. ¹² Силер-биле база шак ындыг боор: Сүлдениң күжүнүң илерээшкенинче чүткүп турар болзунарза, ол чоруунар христиан ниитилелди элбекшилди-биле быжыктырзын.

¹³ Ынчангаш билдинмес дылга чугаалап турар кижиге ону тайылбырлап, очулдуарар органы база алыр дээш мөргүзүн. ¹⁴ Бир эвес мен шак ындыг, билдинмес дылга мөргүп турар болзумза, мээң сеткил-хөңнүмнүң мөргүп турары ол-дур, а угаан-сарылымга оон ажык-дузазы чок болгай. ¹⁵ Ынчаарга канчалымза экил? Сеткил-хөңнүм-биле мөргүүн, а ол ышкаш угаан-сарылым-биле база мөргүүн! Бурганны сеткил-хөңнүм-биле алгап ырлаайн, а ол ышкаш угаан-сарылым-биле база алгап ырлаайн! ¹⁶ Бир эвес Бурганны сеткил-хөңнүң-биле алгап-йөрээр

болзунза, чугаан утказын билбээн дыннакчы сээң өөрүп четтиришкениңге хары кылдыр канчап: «*Аминь – ылап-ла ындыг» дээрил? Ол сээң чүү деп турарыңны билир эвес! ¹⁷ Сен кончуг эки-даа өөрүп четтирген болзунза, өске кижини быжыктырыптар ажык-дузаң чок ышкакыл.

¹⁸ Билдинмес дылдарга силерниң шуптуңардан хөй чугаалаар болганым дээш, Бурганга өөрүп четтирдим. ¹⁹ Ындыг болза-даа, христиан чыышка билдинмес дылга мун-мун сөстөр чугаалаар орнунга, өске улусту база сургаар дээш, утказы билдингир беш сөстү чугаалаары дээр деп көөр мен.

Билдинмес дылдар бүзүрөвээн улусту бүзүрөлчө эккелбес

²⁰ Ха-дунма, угааныңар чаш уругларны дег болбазын. Бузутка хамаарыштыр чүве билбес чаштар дег, а угааныңар аайы-биле чедишкен улуг улус дег болуңар.

²¹ Ыдыктыг *хоойлуда бижээн-не болгай:

«„Мен бо чон-биле өске дылдарга чугаалаар улус дамчыштыр, даштыкы улустуң чугаазы-биле чугаалажыр мен. Ынчалза-даа ынчан безин олар Мени дыңнаар хөңнү чок болур“ – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалап турар».

²² Ынчангаш көрүп тур силер: билдинмес дылдарга чугаалаары – бүзүрөвээн эвес, а бүзүрөвээн улуска кайгамчык демдек боор-дур. А өттүр билип медеглээри – бүзүрөвээн эвес, а бүзүрөвээн улуска кайгамчык демдек-тир. ²³ Христиан ниитилел долузу-биле чыылган черге хамык улус билдинмес дылдарга чугаалап турган дижик. А ол дылдарны билбес азы бүзүрөвээн улус ынаар кирип келген болза, олар ынчан чүү дээрил? Олар силерни: «Бо-даа угааны чанган улус-тур» – дивес бе?!

²⁴ А шуптуңар өттүр билип медеглеп турда, бүзүрөвээн азы хары кижки кирип келген болза, ооң алыс бүдүжү бүгү улуска ажыттына бээр. ²⁵ Шак ынчалдыр ооң чүрээниң чажыттары билдингир апаар, ол ынчан донга кээп дүжер, Бурганга мөгөөр база: «Бурган ылап-ла силерниң араңарда-дыр!» – деп чугаалаар.

Бурганга бараан боорунуң чуруму

²⁶ Ынчаарга ам канчалза экил, ха-дунма? Чыглып кээриңерге, силерниң бирээңерде – *ыдыктыг ыры, өскөңерде – сургаал сөзү азы Бургандан ажыдыышкын бар болзун; база бирээңер билдинмес дылга чугаалазын, а өскөңер ол дылды тайылбырлазын. Ол бүгүнүң сорулгазы – бот-боттарын быжыктырары боор журлуг. ²⁷ Билдинмес дылдарга чугаалаар улус бар болза, ийи, улуг дизе үш кижки, ам артында ээлчег ёзугаар чугаалазын, база бирээңер ол чугааларны тайылбырлазын. ²⁸ А бир эвес тайылбырлап шыдаар кижки чок болза, билдинмес дылдарга чугаалаар кижки христиан чыышка ыыттавазын, ол чүгле бодунга азы Бурганга чугаалазын.

²⁹ *Бурганның медээчилери-даа ийилеп азы үштеп чугаалазыннар, а дыннакчылар оларның чугаалаан чүвезин хынап орзуннар. ³⁰ А дыннап олурган өске-бир кижиге Бургандан ажыдышкын кээр болза, баштай чугаалап эгелээн медээчи ыгытавайн барзын. ³¹ Чүге дээрге бүгү улус өөрнзин дээш база бүгү улуска аргалал бээр дээш, шуптунар ээлчег айы-биле өттүр билип медеглеп боор силер. ³² Медээчи кижиге өттүр билип медеглеп тура, ооң угаан-медерелин хаара туткан Сүлдениң илерээшкинин башкарзын. ³³ Чүге дээрге Бурган – корум-чурум чок чоруктуң эвес, а амыр-тайбынның Бурганы-дыр. Ооң улузунуң тургусканы бүгү ниитилелдерге шак ындыг боор.

³⁴ (А херэеженнер чыыштар үезинде ыгытавазын. Оларга чугаалаарын хоруп каан, чүге дээрге хоойлунуң айытканы дег, олар чагыртып чоруур ужурлуг. ³⁵ А бир эвес олар кандыг-бир чүүлду өөренип алыксаар болза, бажыңнарынга баргаш, ашактарындан айтырып алзыннар. Херэежен кижиниң христиан чыышка чүве чугаалаары бужар чорук-тур оң.)^с

³⁶ Азы Бурганның сөзү чүгле силерни дамчыштыр кээп турар деп бодаар силер бе? Азы ол чүгле силерге келген деп бодаар силер бе? ³⁷ Бодун «Бурганның медээчизи мен» азы «Сүлде-биле сырый харылзаалыг мен» деп бодаар кым-даа болза, мээң силерге бижип турар чүүлүм Дээрги-Чаяакчының айтышкыны дээрзин хүлээп көөр ужурлуг. ³⁸ А хүлээп көрбес болза, ол кижини база хүлээп көрбес болзун. ³⁹ Ынчангаш, ха-дунма, өттүр билип медеглээр аргаже чүткүнер, ынчалза-даа билдинмес дылдарга чугаалаар улусту хоруванар. ⁴⁰ Чүгле бүгү чүвени ужур-чурумга тааржыр база чурумнуг кылдыр кылыр херек.

*Христостуң катап дирлигени

15 ¹ Ха-дунма, мээң силерге медеглээним *Буянның Медээни сактып келиңер. Ону хүлээп алгаш, үндезин кылып алган силер. ² Силерге медеглээн чүүлүмден быжыг туттунар болзунарза, Буянның Медээнин ачызында камгалалды ап турар силер, а оон башка силерниң бүзүрелинер хей черге баар.

³ Бодумнуң база хүлээп алганым эң чугула өөредигни силерге дамчытканым бо: Бижилгениң баш удур чугаалаанын ёзугаар, Христос бистиң бачыттарывыс дээш өлгөн. ⁴ Бижилгениң баш удур чугаалаанын ёзугаар, Ону ажаап каарга, Ол үшкү хүнде катап дирлип келген. ⁵ Ол Кифа Пётрга, а ооң соонда он ийи *элчинге көзүлгөн; ⁶ дараазында беш чүс ажыг ха-дунмага чаңгыс угда көзүлгөн (оларның хөй кезии ам-даа дириг хевээр, а чамдызы мөчүй бергилээн); ⁷ оон соонда Иаковка, а ол ышкаш бүгү элчиннерге; ⁸ адак соонда меңээ – элекке төрүттүнгөн барасканга дег – көзүлгөн. ⁹ Мен хамык элчиннерниң эң бичиизи болгай мен, христиан ниитилелди истеп-сүрүп турган болгаш, безин чадаарда элчин деп адаттырарыңга төлеп чок мен. ¹⁰ Ынчалза-даа мен Бурганның *авыралы-биле, ам кандыг-дыр мен, ындыг кижиге болганым ол-дур. Ооң меңээ көргүскен

^с14:34-35 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо ийи шүлүктү 40-ги шүлүктүң соонда кириген.

14:29 I Ин. 4:1; I Фес. 5:20-21 14:34 I Тим. 2:11-12 14:34 Э. д. 3:16; I Пет. 3:1; Эф. 5:22; Кол. 3:18 14:39 I Кор. 12:31; 14:1 14:40 Кол. 2:5 15:2 Гал. 3:4

15:3 Иса. 53:1-12; Лк. 24:27 15:4 Ыд. ыр. 15:10; Иса. 53:11 15:5 Лк. 24:34, 36 15:7 Аж.-ч. 12:17 15:7 Лк. 24:50; Аж.-ч. 1:3-4 15:8 2 Кор. 12:11 15:9 Эф. 3:7-8 15:9 Аж.-ч. 8:3

авыралы хей черге барбаан: мен өске элчиннерге көөрде, кызымак ажылдап келдим, ылавылаарга, мен-даа эвес, а менде бар апарган Бурганның авыралы болбайн канчаар.

¹¹ Ынчангаш силерге суртаалдаары-биле мээн-даа келгеним азы өске элчиннерниң-даа келгени хамаанчок. Бис шупту Христостуң катап дирилгенин суртаалдап турган бис, а силер аңаа бүзүрей берген силер.

Өлүглерниң катап дирлири

¹² Бир-тээ бистиң суртаалдап турарывыс дег, Христосту өлүглер аразындан катап диргискен болганда, катап дирлири болдунмас дээрзин силерниң чамдыыңар канчап шынзыдарылы? ¹³ Бир эвес өлүглер аразындан катап дирлири болдунмас болза, Христос база катап дирилбээн ышкажыл. ¹⁴ А Христос катап дирилбээн болза, бистиң суртаалывыс-даа, силерниң бүзүрелинер-даа хей черге баргандыр. ¹⁵ Ынчан артында-ла Бурганга хамаарыштыр меге херчилер боор бис. Чүге дээрге Бурганның Христосту өлүглерден катап диргискенин суртаалдап турар-дыр бис, ынчалза-даа өлүглерниң катап дирилбезин шынзыдар болза, Ол Ону катап диргиспээн боор ышкажыл. ¹⁶ Өлгеннерниң катап дирлири болдунмас болганда, Христос база катап дирилбээн боор-дур. ¹⁷ А бир эвес Христос катап дирилбээн болза, силерниң бүзүрелиңер хоозун-дур, бачыттарынар база силерден чайлаваан хевээр-дир. ¹⁸ Ынчаарга Христоска бүзүрөп чорааш, мөчөөн улус кажан кезээде өлүп читкен боор-дур. ¹⁹ А Христоска идегеливис чүгле чырык черге амыдыралывыс-биле харылзаалыг болза, делегейде бистен кээргенчиг кымның-даа чогу ол-дур.

²⁰ Ынчалза-даа Христос херек кырында өлүглер аразындан катап дирилген. Ындыг чоруктуң Эгелекчизи ол болган! ²¹ Чүге дээрге өлүмнүң чаңгыс кижидамчыштыр келгени дег, өлүглерниң катап дирлири база чаңгыс Кижидамчыштыр кээр. ²² Өгбевис Адамның хайында шупту улустуң өлүрү дег, Христос-биле харылзаазының ачызында шупту улус катап дирлир. ²³ Ынчалза-даа катап дирилгеннер ээлчег эзугаар катап дирлир: баштай – Христос, ооң соонда – Ол ээп келгенде – Аңаа бүзүрөөн улус.

²⁴ А ооң соонда төнчү кээр, Христос бүгү чагырыкчыларны, эрге-чагырганы азы кара күштерни басып, чок кылгаш, Бодунуң Чагыргазын Бурган Адага хүлээдип бээр. ²⁵ Чүге дээрге Бурган Христостуң хамык дайзыннарын Ооң буттарынын адаанга чагыртпаан шаанда, Ол чагырар ужурулуг. ²⁶ Узуткаттырып каар эң сөөлгү дайзын – өлүм боор. ²⁷ Чүге дээрге Бурган *бүгү чүүлдү Ооң буттарының адаанга чагырткан*. «Бүгү чүүлдү» чагырткан деп чугаалаза-даа, ол «бүгү чүүлдү» Христоска чагыртып каан Бурганның оон аңгы турары билдингир. ²⁸ Ол бүгү чүүлдү Аңаа чагырткан соонда, Оглу Боду база бүгү чүүлдү Ооң чагыргазынын

15:10 2 Кор. 11:23; Кол. 1:29 **15:12** Аж.-ч. 23:8; 2 Тим. 2:18 **15:17** Рим. 4:25 **15:18** 1 Фес.

4:16; Ажыд. 14:13 **15:20** 1 Фес. 4:14; 2 Тим. 2:8 **15:20** Аж.-ч. 26:23; Кол. 1:18; Ажыд. 1:5

15:21 Рим. 5:12-18 **15:23** 1 Фес. 4:16 **15:24** 1 Пет. 3:22; Рим. 8:38; Эф. 1:21

15:24 Дан. 7:14, 27; Авд. 1:21; Зах. 14:9; Лк. 1:33; Ажыд. 11:15 **15:25** Ыд. ыр. 109:1; Евр. 2:8

15:27 Ыд. ыр. 8:7; Эф. 1:22

адаанга берген Бурганга чагыртыр. Ынчангаш Бурган Боду-биле бүгү өртемчейни бүргей аптар.

²⁹ А оон башка өлгеннер дээш, сугга суктуруп турар улус чүге ынчап турарыл? Өлүглер шуут катап дирилбес чүве болза, олар дээш сугга суктурган херээ чүл? ³⁰ Бис база богтарывысты чүү дээш базым санында-ла айыылга таварыштырып турар бис? ³¹ А мен, ха-дунма, хүннүн-не өлүмче уткуй чиге көөр-дүр мен, бистиң Дээргивис Христос Исусугун мурнунга силер дээш чоргааралым-биле ону бадыткап болур мен. ³² Эфес хоорайга «араатан аңнар-биле» демисежип тургандыр мен. Кижиниң угаап шыдаар харыы-биле бодаарга, оон кандыг ажык чедип алганым ол? Өлүглер катап дирилбес турган болза: «*Даарта өлүп каар бис – ам дойлап, ижип-чип аалы!*» – дивес бе?

³³ Мегеледип албаңар! «Бак эш-өөр эң эки аажы-чаңны үрээр». ³⁴ Чогууру-биле сергей берип, бачыт үүлгедирин соксадыңар! Аранарда Бурган дугайында билиг чок улус бар-дыр. Ыяткаш, арныңар кыссын!

Катап дирлип келген чаа мага-бот

³⁵ А бир-ле кижип айтырар боор: «Өлүг улус канчап катап дирлирил? Олар ээн кээрге, мага-боду кандыг боорул?» ³⁶ Сээдеңинни! Сээң тарып турар үрезиниң, өлбээн шаанда, тыңгарлып, өзүп үнмес. ³⁷ Тарыыра, бүдүн үнүштү эвес, а тас үрезинни – кызыл-тасты азы өске-бир үрезинни – черге хөмер болгай сен. ³⁸ А Бурган ооң мага-бодун күзээн аайы-биле хевирлеп, үрезин бүрүзүнге хууда мага-ботту хайырлаар.

³⁹ Амылыгларның мага-боттары дөгере дөмей болбас: кижиниң мага-боду мал-маганындан, мал-маганныы – куштуундан, а куштуу – балыктыындан ылгалдыг. ⁴⁰ А ол ышкаш дээрниң чырымалдарының мага-боттары болгаш черниң мага-боттары бар. Ынчаарга дээрниң мага-боттарының хевири бир янзы, а черниң мага-боттарының – өске янзы. ⁴¹ Хүннүн өндүр чайынналчаа бир янзы, айның болгаш сылдыстарның чайынналчаа өске янзы. Сылдыстар база чайынналчаа-биле аңгыланып турар.

⁴² Өлүглер катап дирлирге, база шак ындыг боор: черге ирип-чыдыыр мага-ботту ажаап каар, а оортан ирип-чыдывас мага-бот көдүрлүр. ⁴³ Черге дүрзүзү бак мага-ботту ажаап каар, а оортан каас-чараш мага-бот көдүрлүр. Черге кошкак мага-ботту ажаап каар, а оон күштүг мага-бот көдүрлүр. ⁴⁴ Довуракка чер кырынга амыдыраарыңга таарыштырган мага-ботту ажаап каар, а оон дээрге амыдыраарыңга таарыштырган мага-бот көдүрлүр.

Черге таарыштырган мага-бот бар болганда, дээрге хамааржыр мага-бот база бардыр. ⁴⁵ Бижилгеде: «*Баштайгы кижип боор Адам амылыг апарган*» деп бижээн-даа болгай. А сөөлү Адам^f мөңгө амыдыралдың үнер дөзү апарган. ⁴⁶ Амыдырал баштай дээрге эвес, а черге боттаныр, а ооң соонда – дээрге боттаныр. ⁴⁷ Баштайгы

^f15:45, 47 Сөөлү Адам/ийги Кижип – Дээрги Исусу Христосту ынча деп турары ол (Рим. 5:14, 18 көр).

15:28 Ин. 14:28 15:28 Эф. 1:23; Кол. 3:11 15:30 2 Кор. 11:26 15:31 1 Фес. 2:19

15:32 Иса. 22:13 15:34 1 Кор. 6:5 15:35 Иез. 37:3 15:36 Ин. 12:24 15:42 Дан. 12:2

15:42 Флп. 3:21; Кол. 3:1 15:45 Э. д. 2:7

кижи черден келген, дой-довурактан чаяаттыңан, а ийиги Кижиге* дээрден келген. ⁴⁸Черниң кижизи кандыгыл, чер кырында өске улус база шак ыңдыг. Дээрниң Кижизи кандыгыл, дээрниң улузу база шак ыңдыг. ⁴⁹Черниң кижизиниң овор-хевириң дөзөп алганывыс дег, дээрниң Кижизиниң овор-хевириң база дөзөп аар бис.

⁵⁰Ынчангаш силерге чугаалап тур мен, ха-дунма: эът-бот болгаш хандан бүткен улус Бурганның Чагыргазын салгап ап шыдапас. Ол ышкаш ирип-чыдый бээр чүүл ирип-чыдыпас чүүлду салгап ап шыдапас. ⁵¹Дыңнаңар, мен силерге чажыт илередийн: шуптувус өлү бербес бис, ыңдыг болза-даа, Бурган шуптувусту өскерттиптер. ⁵²Сөөлгү труба эдиптери билек, карак чивеш аразында, көңгүс хензиг өйдө өскерлир бис. Ол эдиптерге-ле, өлүг улус ирип-чыдыпас апарган туруп кээр, бис база өскерлир бис. ⁵³Ирип-чыдыыр чүүл ирип-чыдыпас чүүлду «кедип аар», а өлүп-чидер чүүл өлүм чок чүүлду «кедип аар». ⁵⁴А кажан ол бүгү боттаны бээрге, Бижилгеде:

«Өлүм тишеттирип бастырган-дыр!»

⁵⁵*«О өлүм, сээң тишелген кайыл?»*

О өлүм, сээң шагар дылың кайыл?»[§] деп бижээн сөстөр бүдө бээр.

⁵⁶А өлүмнүң шагар дылы – бачыт-тыр, бачыттың күжү – ыдыктыг *хоойлуда-дыр. ⁵⁷Ынчалза-даа Бурганга өөрүп четтирээли, Ол Дээргивис Иисус Христосту дамчыштыр тиелелгени биске хайырлады! ⁵⁸Ынчангаш, эргим ха-дунмам, туруштуг болгаш чайгылыш чок бооп көрүнер. Дээрги-Чаяакчының даандырган ажыл-херээнге бүгү бодунарны бараалгадыңар. Дээрги-Чаяакчы дээш кылган ажыл-херээнер хилис барбазын билир-ле болгай силер.

Иерусалимде бүзүрэннерге ачы-дуза чыгыры

16¹А ам Бурганның чонунга акша-хөрөңги чыырынга хамаарыштыр: Галатияның христиан нийтелелинге айтып берген чүүлүмнү силер база кылыңар. ²Улуг-хүн санында силерниң кижиге бүрүзү, арга-шинээн барымдаалап, берип шыдаар хире акшазын бажыңыңа шыгжап алзын. Мен чедип кээримге, акша чыгган херээ чок болзун дээш, ынчалдыр кылыңар. ³А мен силерге чеде бергеш, бодунарның шилип алган улузуңарга эки үнелел берген чагаалар бижээш, чыып алганыңар ачы-дузаны Иерусалимге чедирзиннер дээш чорудуптар мен. ⁴Мээң база ынаар чедерим херек апарза, олар мээң-биле кады чоруптар.

§15:55 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөр эвес, а «О өлүм, сээң шагар дылың кайыл? О тамы, сээң тишелген кайыл?» деп сөстөр бижээн.

15:47 Э. д. 2:7 15:47 Ин. 3:13; 6:38 15:49 Э. д. 5:3 15:51 Флп. 3:21 15:52 Иса. 27:13;

Мф. 24:31; 1 Фес. 4:16; Ажыд. 11:15 15:52 1 Фес. 4:15; Флп. 3:21 15:53 2 Кор. 5:2-4

15:54 Иса. 25:8 15:55 Ос. 13:14; 2 Тим. 1:10 15:55 Евр. 2:14-15 15:56 Рим. 4:15; 7:8

15:57 Рим. 8:37 16:1 Аж.-ч. 24:17; Рим. 15:25-28; Гал. 2:10 16:2 Аж.-ч. 20:7; Ажыд. 1:10

16:2 2 Кор. 8:3; 9:3 16:3 Аж.-ч. 18:27; 2 Кор. 3:1 16:3 Аж.-ч. 24:17; Рим. 15:25-28

Аян-чоруктар төлевилели

⁵ А мен силерге Македонияны таварып эрткеш, чеде бээр мен (ам Македонияны кежир чоруптарым ол). ⁶ Мен силер-биле кады элээн үе дургузунда, харын мырыңай кышты өттүр, артып каарым чадавас. Ооң соонда кайнаар-даа баар апарзымза, орукче үдеп, дузалажыр силер. ⁷ Мен ам силер-биле чүглө орук ара, чай кадында ужуражыр хөңнүм чогул, харын Дээрги-Чаяакчының чөпшээрели-биле силернинге элээн үр боорумга идегеп тур мен. ⁸ А ам Эфес хоорайга Беженги хүннүң байырлалынга чедир турар мен. ⁹ Мээн удурланыкчыларым хөй-даа болза, аңаа улуг ажыл-херек чогудар органы берип турар делгем орук ажыттынган-дыр.

¹⁰ Тимофей силерге чеде бээрге, араңарга тургаш, ооң сестир чүвези чок болзун дээш, сагыш салыңар. Мен ышкаш, ол база Дээрги-Чаяакчының ажыл-херээн бүдүрүп турар болгай. ¹¹ Ынчангаш кым-даа ону куду көрбезин. Ол меңээ чедип келзин дээш, ону орукче эп-найыралдыг дөгериңдирип, үдептинер. Мен Тимофейни бүзүрөөн ха-дунмавыс-биле кады манап турар болгай мен.

¹² Бүзүрөөн дунмам Аполлос дугайында: мен ооң бүзүрөөн ха-дунмавыс-биле кады силерге чеде бээрин аажок дилээн кижин мен. Ынчалза-даа ооң силерге ам чеде бээр хөңнү шуут чок-тур. Арга бар апаарга-ла, ол силерге чеде бээр.

Түңнел дилеглер, байыр чедиришкinnerи

¹³ Серемчилелдиг болунар, бүзүрелден быжыг туттунунар, туруштуг болунар, күштүг болунар! ¹⁴ Кылып турар бүгү чүүлүңерни ынакшыл-биле кылыңар!

¹⁵ Ха-дунма, Стефанның өг-бүлезин билир силер, олар Ахаяя девискээринге *Христоска эң баштай бүзүрей бергеш, боттарын Бурганның чонунга бараан болдурган улус болгай. Ынчангаш силерден дилээрим болза: ¹⁶ шак ыңдыг улусту, а ол ышкаш олар-биле кады ажылдап, дуза кадып турар бүгү улусту тооп дыңнап, хүндүлөп чорунар. ¹⁷ Стефан, Фортунат болгаш Ахаик олар бээр чедип кээрге, аажок өөрүп тур мен. Чанымда чок силерни олар меңээ солуп тур. ¹⁸ Олар мээн база силерниң сеткил-сагыжыкчылыгы сорук кириптилер. Ындыг улусту үнелеп чорунар!

¹⁹ *Асияның христиан ниитилелдери силерге байыр чедирип тур. Акила биле Прискилла, а ол ышкаш оларның бажыңында чыгып турар бүзүрөөннер база силерге Дээрги-Чаяакчының ынакшылы-биле байыр чедирдилер. ²⁰ Бо черде бүгү ха-дунма силерге байыр чедирип тур. Ыдыктыг ошкаашкын-биле бот-боттарыңарга байыр чедиринер.

²¹ Дараазында сөстөрни бодум холум-биле бижидим: *Павелден байыр*. ²² Дээрги-Чаяакчыга ынак эвес кижин Оон бүрүнү-биле аңгылаттырзын! Маранафа – О Дээрги-Чаяакчы, чедип келем! ²³ Дээрги Иисустуң *авыралы силерге доктаазын! ²⁴ Мээн ынакшылым Христос Иисустуң ачызында силер бүгүде-биле кады болзун!^h

^h16:24 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо шүлүк «аминь» деп сөс-биле төнгөн.

16:5 Аж.-ч. 19:21; 2 Кор. 1:16 16:8 Хост. 23:16; 34:22; Лев. 23:15; Ы. х. к. 16:9; Аж.-ч. 2:1

16:10 Аж.-ч. 16:1; 1 Кор. 4:17 16:12 Аж.-ч. 18:24; 19:1; 1 Кор. 1:12; 3:5; 4:6

16:13 Мф. 25:13 16:13 2 Фес. 2:15 16:14 1 Кор. 14:1 16:15 1 Кор. 1:16 16:16 Флп. 2:29;

1 Фес. 5:12-13; 1 Тим. 5:17 16:19 Аж.-ч. 18:2; Рим. 16:3; 2 Тим. 4:19 16:20 Рим. 16:16

16:21 Гал. 6:11; Кол. 4:18; 2 Фес. 3:17; Флм. 1:19 16:22 Рим. 9:3; Гал. 1:8 16:22 Ажыд. 22:20

Коринфичилерге ийиги чагаа

Кирилде

Павелдин мурнуку чагаазында кылган чагыг-сургаалы Коринфиде христиан ниитилелге күзенчиг түннелдерлиг болган. Бачыг үүлгеткен хөй коринфичилер боттарынын буруузун билингеш, Павел-биле эптежип алыксай берген. Ынчалза-даа оларның ниитилелинге Павелдин эрге-күжүнге удур үймээн үндүрерин соксатпаан бир бөлүк ам-даа артып калган турган. Ынчангаш Павел Коринфиже катап база баар дээш, Македонияга белеткенип тургаш, база бир чагаа чорудар ужурга таварышкан.

Бо чагаа Павелдин өске чагааларына көөрдө, бодунуң кезектериниң аразында харылзаа чедир тургустунмаан чагаа болур. Павел ону бижип тура, сагыш-сеткили күштүү-биле хайныкканындан ындыг болган чадавас. А чамдык шинчилекчилер бо чагаа Павелдин коринфичилерге бижээн ийи азы үш чагаазындан тургустунган, оларны сөөлүндө чангыс чагаа кылдыр каттыштырып каан деп санап турар.

Кандыг-даа болза, чагааны үш кол кезекке чарып болур: 1) Коринфиде бүзүрөөннер ниитилели-биле эптежилге дээш Павелдин өөрүшкүзү база *Христоска *элчин бооп бараан болурун ооң тодарадып бижээни (1–7 эгелер); 2) Иерусалимде яды христианнарга боттарынын акша-хөрөңгизин харамнанмай, дуза чедирер дугайында коринфичилерге сургаал (8–9 эгелер); 3) *Буянныг Медээни ак сагышты-биле суртаалдавайн турар деп ону буруудаткан меге башкыларны дыңнааны дээш, Павелдин коринфичилерни чемелээни (10–13 эгелер).

Кирилде сөстөр

1 ¹Бурганның күзел-соруу-биле *Христос Иисустуң *элчини болган Павелден база бүзүрөөн дунмам Тимофейден байыр. Коринф хоорайда Бурганга бүзүрөөннер ниитилелинге, а ол ышкаш бүгү Ахаияда чурттаан Бурганның шупту улузунга бижидим.

²Бурган Адавыс болгаш Дээрги Иисус Христостан келген *авырал биле амыр-тайбың силерге доктаазын!

Павелдин аргалал дээш Бурганга өөрүп четтиргени

³Дээргивис Иисус Христостуң Бурганы болгаш Адазынга алдар! Өршээлдиг Адазынга, бисти аргалап, деткип чоруур Бурганга алдар! ⁴Кандыг-даа аар-берге байдалга таварышканывыста, Бурган бисти аргалап чоруур, ынчангаш бис база аар-бергелерге таварышкан улусту аргалап шыдаар бис. Оларны Бурганның биске көргүскен аргалалы-биле аргалап турар бис. ⁵Дөгере үлежип турарывыс Христостуң хилинчээ кайы хире көвүдээрил, Христосту дамчып, биске кээр аргалал база ол хире көвүдээр болгай. ⁶Аар-берге байдалдарны шыдажып эртип турар болзувусса, силерниң аргалалыңар база камгалалыңар дээш, ынчап

турарывыс ол. Бурган бисти аргалап турар болза, силерни аргалап шыдаар боорувус дээш; бистиң шыдажып эргип турар хилинчээвис дег хилинчекти шыдажып эртеринерге дузалаарывыс дээш, аргалап турар-дыр. ⁷ Силер дугайты идегеливис быжыг: чүглө хилинчээвисти эвес, а аргалалывысты база үлежип турарыңарны билер болгай бис.

⁸ Ынчангаш, ха-дунма, *Асияга көрүп эрткенивис шенелделер силерге база билдингир боорун күзедивис. Ол дээрге хөлүн эрттир, кижги шыдажыр аргажок аар-берге байдалдар болган, амы-тынныг артар идегеливис-даа чок турган. ⁹ Ишти-хөңнүвүс өлүмгө шииттирип алган улустуу дег турган. Ботгарынга идегээрин соксаткаш, өлүглери-даа катап диргизиптер Бурганга идегей безиннер дээш, бис-биле ол бүгү ынчаар болганы ол. ¹⁰ Бурган бисти халаптыг өлүмден адырып каан болгаш моон соңгаар-даа адырар. Ол бисти өлүмден ам-даа адырар дээрзинге идегээр бис. ¹¹ Силер база бис дээш мөргүп, биске дузалаар болзуңарза, шак ындыг болур. Ынчан Бурган хөй улустуң *мөргүлүн дыннап, Бодунуң өршээлин биске хайырлааны дээш, шак ол хөй улус Аңаа өөрүп четтирер.

Павелдин коринфичилерге кээр болгаш, саадааны

¹² Бо делегейге амыдыралывыска (ылаңгыя силерге хамаарылгавыска) бодувусту ажыт-чажыт чокка, Бургандан кээр ак сеткил-биле ап келген бис – арын-нүүрүвүс-даа ону бадыткап шыдаар; ол дээш, чоргаарланыр бис. Кижиниң мерген угаанынга эвес, а Бурганның авыралынга ынанып, бодувусту ап чоруур бис. ¹³⁻¹⁴ Силерге-даа болза, номчуп база угаап шыдаар чүвөнерден аңгыда, чүнү-даа биживейн турар мен. Бисти ам элээн билип алганыңар дег, эчизинге чедир билип аарыңарга идегээр бис: бистиң Дээргивис Иисустуң эеп кээр хүнүнде, силер дээш, чоргаарай бээр бис, силер база бис дээш чоргаарап бооруңарны билип каар силер.

¹⁵ Ындыг боорунга бүзүрелдиг болгаш, мени дамчыштыр ийи дакпыр ачы-буян алзыннар дээш, ынчан-на силерге чеде бээрин күзеп турдум. ¹⁶ Македонияже орук ара силерге чеде бээрин, а ооң соонда Македониядан дедир чоруп ора, оон силерниң дузаңар-биле Иудеяже чоруур дээш, база катап силерге кире дүжерин бодап алган мен. ¹⁷ Ынчаар күзеп тура, таанда-ла бодап чок болганым ол бе? Таанда-ла мен бо делегейниң эрге-ажыныга чагыртып, «чок» деп бодап тура-ла, «ийе» деп, а «ийе» деп бодап тура-ла, «чок» деп турарым ол бе? ¹⁸ Бурган мээң шынчы херечим боор: силерге берген азаашкыным бирде «ийе», бирде «чок» бооп, чайгылып турбаан. ¹⁹ Бистиң: мээң, Силаның база Тимофейниң силерге суртаалдаанывыс Бурганның Оглу Иисус Христоска кажан-даа шак ол ийи арынныг, «ийе», «чок» деп деңге чугаалаар чорук турбаан. Харын Ында чүглө «ийе» бар-дыр. ²⁰ Чүгө дээрге Бурган чеже-даа азаашкын берген болза, олар шупту Христосту дамчыштыр «ийе» бооп бадыткаттынар. Ынчангаш бис Ону дамчыштыр Бурганны алдаржыдары-биле «*Аминь – ылап-ла ындыг» деп чугаалап тур бис. ²¹ Бурган бисти Бодунга

1:6 2 Тим. 2:10 **1:8** Аж.-ч. 19:23; 1 Кор. 15:32 **1:9** 2 Кор. 4:14 **1:10** Аж.-ч. 12:11; 14:19-20;

21:32-33; 27:44 **1:11** Рим. 15:31; 2 Фес. 3:2 **1:11** Аж.-ч. 12:5; Эф. 6:18

1:12 Аж.-ч. 23:1; 2 Тим. 1:3 **1:12** 1 Кор. 2:4, 13 **1:13-14** 1 Кор. 1:8; 1 Фес. 4:16-18

1:13-14 1 Фес. 2:19-20 **1:15** 1 Кор. 4:19 **1:16** Аж.-ч. 19:21; 1 Кор. 16:5 **1:18** 1 Кор. 1:9

1:19 Аж.-ч. 15:22; 16:1 **1:20** 1 Кор. 14:16; Ажыд. 3:14

бараан боору-биле шилип алгаш, Христоска хамааржыр кылдыр силер-биле кады быжыктырып турар. ²²Ол бисти Бодунуң таңмазы-биле демдектеп, Бодунуң *Сүлдезин магадылал кылдыр бистиң чүректеривиске сиңирип берген.

²³Бурганны мээң херечим кылдыр кыйгырып, амы-тыным-биле дангыраглап тур мен: мынчага чедир Коринфиге ээп келбээн чылдагааным – силерни хайыралаанымда. ²⁴Бодувусту силерниң бүзүрелиңерни башкарар дээргилер кылдыр санавайн, харын чүгле силерниң-не өөрүшкүңер дээш, силер-биле кады ажылдап турарывыс ол-дур, а силер бүзүрел ачызында чайгылыш чок-тур силер.

2 ¹Силерни муңгадатпас дээш, силерге база катап барбазын быжыы-биле шиитпирлеп алдым. ²Силерни муңгагдадып турар болзумза, бодумнун-на муңгагдадып кааным силерден өске, мени өөртүп, хөңнүм чазап турар кым-даа чок. ³Чеде бээримге, силер мени өөртүр туржук, харын муңгагдалче кирип кагбазы-биле, дем бир чагааны бижээн ужурум ол. А мээң өөрүшкүм шуптуңарның өөрүшкүңер боор деп, силер бүгүдеге бүзүрээр мен. ⁴Мен ол чагааны аажок кударап, караамның суун төп, хөрөк-чүрээм дакпыжап оргаш, бижээн мен, ынчалза-даа силерни муңгагдадыр дээш эвес, а силерге ынакшылымның кайы хире күштүүн билип алзыннар дээш.

Улусту муңгагдадып каан кижини өршээри

⁵Араңарда хөңнүм карарткан бир кижини бар деп бодаар болзунарза, ол мээң эвес, а бети дизе (хөөретпес дээш, ынчаар чугааладым) шуптуңарның хөңнүн карартып каан болгай. ⁶Силерниң хөй кезииңерниң кеземчези-ле ол кижиге четчир боор. ⁷А ам ону өршээп, деткээниңер дээре, оон башка ооң сеткил-хөңнү муңгарап, ийлей бээр. ⁸Ынчангаш силерден дилеп тур мен: аңаа ынааңарны шынзыдып көрүңер! ⁹Шенелделерни шыдажып эрткениңерни, бүгү чүүлдерге дыннангыр бооп турарыңарны билип аар дээш, ол чагааны бижээн болгай мен. ¹⁰А кымны өршээр-дир силер, мен база ол кижини өршээр мен. А мээң өршээлим дээрге (ол кижини өршээп боор чүүл менде ылап-ла бар болза) ону *Христостуң мурнунга силер дээш, ¹¹*эрлик бисти кажарлап кааптазын дээш, өршээгеним ол-дур. Бис эрликтиң кара сагыштыг бодалдарын эки билир болгай бис.

*Буянның Медээни ак сеткилдии-биле нептередири

¹²Ынчаарга Христос дугайында Буянның Медээни медеглээр дээш, Троада хоорайга чедип кээримге, Дээрги-Чаяакчы ажык орукту меңээ белеткеп каан болду. ¹³Ындыг болза-даа, сеткил-сагыжым оожургап шыдавады, чүге дээрге бүзүрөөн дунмам Титти оон тыппайн бардым. Ынчангаш ында чурттап турарлар-биле байырлашкаш, Македонияже чорупкан мен.

¹⁴Бурганга өөрүп четтирдим – Ол бистиң Христоска башкарты бергенивис дамчыштыр Бурганның тиелелгезин көргүзүп турар база Христос дугайында билигни, чаагай чыт дег, чер болганга тарадып чоруур. ¹⁵Чүге дээрге бис

1:22 2 Кор. 5:5; Евр. 6:11 1:22 Эф. 1:13 1:23 Рим. 1:9; Гал. 1:20; Флп. 1:8; 1 Фес. 2:5

2:2 2 Кор. 7:8 2:4 2 Кор. 7:12 2:6 1 Кор. 5:4-5 2:11 1 Пет. 5:8

2:12 Аж.-ч. 16:8; 20:6 2:13 2 Кор. 7:6; 8:6; 12:18 2:14 Кол. 2:15

камгалалдың оруу-биле-даа бар чыдар база өлүм-чидимниң оруу-биле-даа бар чыдар улустуң аразында Христостуң Бурганга кывыскан чаагай чыттыг өргүлү бис. ¹⁶Чамдык улуска бис – чүглө өлүмнүң бак чыды бис, а өске улуска – мөңгө амьдыралдың тынгарыкчы чаагай чыды бис. Кым ол үүлени эдилеп шыдаарыл? ¹⁷Хөй-ле улус дег, олча-ажык харааш, Бурганның Медээзин хажытпайн турар-дыр бис. Харын Бурганның чоруткан улузу дег, Христос-биле сырый харылзаалыг бооп, Бурганның мурнунга ак сеткилдиг суртаалдап турар бис.

Чаа *Чагыг-керээге бараан боору

3 ¹Ам база катап бодувуска эки үнелел бээрин оралдажып тур бис бе? Таанда-ла биске база, өске улуска ышкаш, силерге бижээн азы силерниң бижээниңер эки үнелелдиг чагаалар херек бе? ²Чок ыңар! Силер боттарыңар – бистин чагаавыс силер! Бистиң чүректөривиске бижиттинген, бүгү улустуң билири, кижги бүрүзүнүн номчуп турары чагаа силер. ³Бистиң бараан болуушкунувус ачызында *Христостуң бижээн чагаазы – силер-дир силер. Ындызын бүгү улус көрүп турар. Будук-биле эвес, а дириг Бурганның *Сүлдези-биле бижээн; калбак даштарга эвес, а кижилерниң чүректеринге бижээн чагаа силер.

⁴Бурганның мурнунга Христостуң ачызында силер дээш шак ындыг бүзүреливис бар. ⁵Бараан боор арга-шинээвис бистен үнүп турар деп шыдавас бис, ынчаар бодапкы дег чүү-даа чүве бистиң боттарывыста чок. Ындыг арга-шинээвис чүглө Бургандан келген. ⁶Ол биске Чаа Чагыг-керээге бараан боор арга-шинекти хайырлаан. Чаа Чагыг-керээде үжүк азы бижимел ыдыктыг *хоойлу эвес, а Сүлде кол черни ээлеп турар. Чүге дээрге үжүк өлүмге чедирер, а Сүлде амы-тынны хайырлаар.

⁷Калбак даштарда оюп каан үжүктерге үндезилээн Эрги Чагыг-керээге – өлүмчө аппаар ыдыктыг хоойлуга бараан боору кайы хире чайынналчак ийик, сактып келиңерем. Алызы барып, ындыг чайын арлып чиде-даа бээр болза, *Моисейниң чайыннаан арнынче чиге көргөш, израиль чоннун караа чылчырыктап турган болгай. ⁸А Сүлдеге хамааржыр Чаа Чагыг-керээге бараан боору оон кайы хире чайынналчак боор ужурлуг деп?! ⁹Шииткелге чедирер ыдыктыг хоойлуга бараан боору ындыг чайынга бүргөткөн болза, агартышкынга чедирер Чаа Чагыг-керээге бараан боору оон кайы хире өндүр улуг чайынныгыл! ¹⁰А Эрги Чагыг-керээниң чайыны оон өндүр чырыктын мурнунга бүлүрере берген. ¹¹Арлып чиде бээр чүүл безин чайынналчак болза, арлып читпес чүүл оон кайы хире өндүр чырыгыл!

¹²Бир-тээ бисте шак ындыг идегел бар болганда, ажык-хостуг, коргуш чок суртаалдап тур бис. ¹³Израиль чон шак ол арлып чиде бээр чайынның төнчүзүн көрбезин дээш, арнын шывыг-биле шып турган Моисейге дөмей болбас бис. ¹⁴Ынчалза-даа оларның угаан-бодалы чүве эскербес хевээр-дир. Бөгүнге чедир, Эрги Чагыг-керээниң сөстөрүн номчуп турда, ол шывыг оларның угаан-бодалындан ап кагдынмаан-дыр, чүге дээрге ону чүглө Христостуң ачызында

2:15 1 Кор. 1:18 2:15 Э. д. 8:21; Хост. 29:18; Эф. 5:2; Флп. 4:18

3:1 Аж.-ч. 18:27; 1 Кор. 16:3 3:3 Хост. 24:12; 31:18 3:3 Ы. х. к. 6:6; Иса. 51:7; Иер. 31:33

3:6 Иер. 31:31; Лк. 22:20 3:6 Эф. 3:7; Кол. 1:23 3:6 Рим. 2:27 3:6 Ин. 6:63

3:7 Хост. 34:29-35 3:14 Мк. 6:52 3:14 Аж.-ч. 15:21

ап кааптып боор-дур. ¹⁵ Бөгүнге чедир, Моисейниң хоойлузун номчуп турда, ол шывыг оларның чүректерин шып арткан хевээр-дир. ¹⁶ Ынчалза-даа кижидээрги-Чаяакчыже элгирге, ол шывыгны ап кааптар. ¹⁷ Дээрги-Чаяакчы дээрге Сүлде-дир, а Дээрги-Чаяакчының Сүлдези кайда барыл, ында хосталга бар. ¹⁸ А бис шупту, шывыг-биле дуглаваан арыннарлыг бооп, Дээрги-Чаяакчының чайыннаажын, көрүнчүкте дег, көрүп турар бис. Ынчан Ооң омур-хевиринге улам-на дөмейлежип, улам-на чайынналдыр чырып, өскерлир бис. Ол өскерилгевисти Дээрги-Чаяакчының Сүлдези боттандыраар.

Дой саваларда эргине-байлак

4 ¹ Ынчангаш бис – Бурганның шак ыңдыг бараан болуушкунну Бодунун өршээлдии-биле хүлээндирип каан улuzu, сорук-күжүвүс кошкаш дивес бис. ² Ынчанмайн канчаар, ыянчыг боорга, чажыраар ажыл-херектен ойталаан болгай бис; кажарлавайн база Бурганның Медээзин хажытпайн турар болгай бис. Харын алыс шынны ажыы-биле медеглеп, Бурганның мурнунга боттарывысты бүгү улустун арын-нүүрүнге хүлээдип турар бис. ³ Бистиң медеглеп турарывыс Буянның Медээ кандыг-бир кижиге дуглалдыр шыптына берген-даа болза, ол чүгле өлүм-чидимниң оруу-биле чоруп олар улуска дуглаглыг боор. ⁴ Амгы бо делегейниң «бурганы» – *эрлик шак ол бүзүрөвээн улустун угаан-бодалын чүве эскербес кылып каарга, олар *Христостун *Буянның Медээзиниң чайынналчак чырыын көрбестирлер, а Христос – Бурганның¹ омур-хевирин болгай. ⁵ Боттарывысты алдаржыдар дээш суртаалдавайн турар болгай бис, харын Иисус Христос – Дээргивис дээрзин, а бис – Иисус дээш, силерниң чалчаларыңар бис дээрзин суртаалдап турар болгай бис. ⁶ «Дүмбейден чырык чырып келзин» – деп чугаалаан Бурган чүректеривиске чайынналдыр чырый бергеш, алдарлыг Бодунун дугайында билигни биске Иисус Христостун арнындан көргүскен.

⁷ А ол билигниң эргине-байлаа бисте – бөдүүн дой савалар дег улуста шыгжаттынган-дыр. Ындыг болганывыста, шак ол дээди күштүң бистен эвес, а Бургандан кээп турары илден-дир. ⁸ Бисти чүк бүрүзүнден аар-бергелер кызагдап турар, ынчалза-даа бастыртып албаан бис. Аай-бажын тыппастай бээр бис, ынчалза-даа идегеливис ышкындырбаан. ⁹ Бисти истеп-сүрүп турар, ынчалза-даа Бурган бисти кагбаан. Донгайтыр шаптырып аар бис, ынчалза-даа узукаттырбаан бис. ¹⁰ Иисустун амыдыралы бистиң мага-бодувуска илереп келзин дээш, Оон өлүмүн мага-боттарывыска үргүлчү ап чоруур бис. ¹¹ Иисустун амыдыралы база өлүмнүг мага-бодувуска бодун илеретсин дээш, бисти – дириг улусту Иисус дээш үргүлчү өлүмге онаап турар. ¹² Ындыг болганда, өлүм бодунун салдарын биске көргүзөргө, мөңгө амыдырал бодунун салдарын силерге көргүзүп турар-дыр.

4:4 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Бурганның» деп сөске «көзүлбес» деп сөстү немээн.

3:16 Хост. 34:34 **3:17** Ин. 4:24 **3:17** Ин. 8:32; Иак. 2:12; 1 Пет. 2:16; Рим. 6:18; 1 Кор. 7:22;

Гал. 5:1 **3:18** 1 Ин. 3:2; Рим. 8:29; Флп. 3:21 **4:1** 2 Кор. 3:6 **4:2** 2 Кор. 2:17; 1 Фес. 2:3

4:3 2 Кор. 3:14 **4:3** 2 Кор. 2:15 **4:4** Ин. 12:31 **4:4** Кол. 1:15; Евр. 1:3

4:5 Мк. 10:43; 1 Кор. 9:19 **4:6** Э. д. 1:3 **4:7** Иов 4:19; 33:6; Иса. 64:8; Рим. 9:21-22

4:7 1 Кор. 2:5 **4:8** 2 Кор. 7:5 **4:9** Инс. 1:5; Ин. 15:20 **4:10** Рим. 6:5 **4:11** 2 Кор. 6:9

¹³ «Мен бүзүрөй берген мен, ынчангаш чугаалап турдум» деп, Бижилгеде бижээн. Ындыг бүзүрелди берип турар *Сүлде бисте бар болганда, бис база бүзүрөй бергеш, чугаалап турарывыс бо. ¹⁴ Билир бис: Дээрги Иисусту катап диргискен Бурган бисти база Ооң-биле кагай катап диргискеш, силер-биле кады Бодунун мурнунга тургузуптар. ¹⁵ Бистиң ол бүгү хилинчек көргенивис силерге ачылыг салдар көргүзөр болгай. Ооң түннелинде Бурганның *авыралы улам-на хөй улусту бүргөй ап турар; а оларның өөрүп четтиришкени улам-на хөй куттулуп, Бурганны алдаржыдып турар.

¹⁶ Ынчангаш сорук-күжүвүс кошкаш дивес. Харын бистиң мага-бодувус элөп, харыксыраза-даа, сагыш-сеткиливис хүн бүрүзүндө чаартынып орап. ¹⁷ Түр када көөр, ажып эртери белен хилинчээвис биске эгээртинмес улуг мөңгө алдар эккээр, ол алдар хилинчээвисти хөй катап чая базар. ¹⁸ Көрүжүвүс көстүр чүүлче эвес, а көзүлбес чүүлче угланган. Чүгө дээрге көстүр чүүл – түр када, а көзүлбес чүүл – мөңгө.

Мөңгө амыдыралды манаары

5 ¹ Билир бис: чер кырында түр када чадырывыс буступ кээп дүжер болза^а, дээрге турар мөңгө, кижиге холу тутпаан бажыңывыс бар. Ону биске Бурган хайырлаар. ² Дээрниң ол шывыын каыттынып аарын четтикпейн манап, амдыызында маңаа тура, уё-човуурувус төп турар-дыр бис. ³ Шак ынчаар «кеттинип алгаш»^к, бис моон соңгаар чанагаш болбас бис. ⁴ Ынчалза-даа ам дээрэзинде бис шупту бо чадырда хевээр бооп, бергедеп човууртап турар бис. Черде мага-бодувустан адырлып аар дивээн бис, ындыг болза-даа, өлүмгө чыгаткан чүүлдү мөңгө амыдырал бодунга сиңирип алзын дээш, дээрниң хевин каыттынып алыксап турар бис. ⁵ Шак ол сорулга ужун Бурган бисти белеткээн болгаш аазаашкынын күүседириниң магадылалы кылдыр Бодунун *Сүлдезин биске берген.

⁶ Ынчангаш бис үргүлчү сорук-күштүг бис база ол ышкаш мону билир бис: черде мага-бодувуска чурттап турар үевисте Дээрги-Чаяакчыдан ыракта, хары черде турар дег бис. ⁷ (Бис каракка көстүр чүүл-биле эвес, а бүзүрел-биле амыдырап турар болгай бис.) ⁸ Сорук-күштүг бооп, мага-бодувустан үндүр көшкеш, Дээрги-Чаяакчының чанынга туруп аарын дээре деп көөр бис. ⁹ Ынчангаш черде мага-бодувуска чурттап-даа тургаш азы оон ыракка-даа тургаш, бистиң эн-не улуг чүткүлүвүс – Ооң сеткилинге кирери болзун. ¹⁰ Чүгө дээрге черде мага-бодувуска амыдырап тура, кылган бүгү буянныг-даа, бузуттуг-даа херектеривис дээш, шаңналды азы кеземчени ап, бис шупту Шииткекчи *Христостун мурнунга турар ужурлуг бис.

^а5:1 Кижиниң мага-бодунун өлүмүн ойзу чугаалап турар (Иса. 38:12 көр).

^к5:3 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Кеттинип алгаш» эвес, а «Хеп кетпээн-даа болза» деп бижээн.

4:13 Ыд. ыр. 115:1 4:14 1 Фес. 4:14 4:16 Рим. 12:2; Эф. 4:23 4:17 Рим. 8:18

4:18 Рим. 8:24; Евр. 11:1 5:2 Рим. 8:23 5:3 1 Кор. 15:53 5:5 2 Кор. 1:22; Эф. 1:14 5:7 2 Кор. 4:18 5:9 Кол. 1:10 5:10 Эжкл. 3:17; 11:9; 12:14; Мф. 25:31-32; Аж.-ч. 10:42; Рим. 14:10

Эптежилгени суртаалдаар даалга

¹¹ Ынчангаш бис, Дээрги-Чаяакчыдан коргары деп чүл дээрзин билир болгаш, улусту бүзүредип турар бис, а бистиң кымнар боорувус Бурганга билдингир; силерниң арын-нүүрүңер база ону билир дээрзинге идегээр мен. ¹² Бис катап база силерниң мурнуңарга мактаныр бодавадывыс. Бис дээш чоргаараар арганы силерге бергенивис ол-дур. Ынчангаш силер чүректе шыгжаттынган чүүл-биле эвес, а даштыкы байдалдар-биле мактанган улуска удур харыы берип шыдаар силер. ¹³ Угаанывыс анаа эвес-даа бооп турза, Бурган дээш, ындывыс ол-дур. А чарт угаанныг бооп турзувусса, силер дээш, ындывыс ол-дур. ¹⁴ Христостун ынакшылынга башкарты бергенивис бисти мындыг түңнелге эккелген: бүгү улус дээш, бир Кижиге өлү берген болза, бүгү улус база өлү бергени ол-дур. ¹⁵ Ооң бүгү улус дээш өлүмүнүн сорулгазы мындыг турган: амылыг арткан улус ам бодун бодап эвес, а олар дээш өлгөн база катап дирилген Ону бодап амыдыраар ажурлуг.

¹⁶ Ындыг болганда, бис ам моон соңгаар кымны-даа кижиге хемчээли-биле хемчээвейн турар бис. Христосту кажан-бир шагда база ынчаар хемчээп чораан болзувусса, ам ынчаар хемчээвес апарган бис. ¹⁷ Ынчангаш Христос-биле сырый харылзаалыг апарган кижиге ам Бурганның чаа чаялгазы боор. Эрги чүве эрте берген – чаа ёзу-чурум догуннай берген. ¹⁸ А ол бүгү Бургандан келген. Ол Христосту дамчыштыр бисти Боду-биле эптештиргеш, улусту Боду-биле эптештирер даалганы биске берип каан. ¹⁹ Бурган кижиге төрөлгөтөнниң кем-буруузун ооң кырынче дүжүрбейн, Христосту дамчыштыр Бодун бо делегей-биле эптештиргеш, эптежилге дугайында медээни тарадырын биске дааскан.

²⁰ Ындыг болган төлээде, бис – Христостун бүрүн эргелиг элчилери бис, Бурган Боду бисти дамчыштыр улусту кыйгырып турар. Христостун өмүнээзинден силерге аажок улуг дилеглиг бис: Бурган-биле эптежиң алыңар! ²¹ Бурган кажан-даа бачыт үүлгөтпээн Кижиге бистиң бачыдывыс дээш кеземче онааган, а бис Христос-биле сырый харылзаалыг апаргаш, Бурганның мурнунга актыг болган бис.

6 ¹ Бис, Бурган-биле кады ажылдап турар улус, силерден аажок дилеп тур бис: Ооң хайырлаан *авыралын хүлээп алган болганыңарда, ол ажык чок калбазын! ² Бурган мынча деп турар болгай:

*«Таарымчалыг үеде сени дыңнап каан мен;
камгалал хүнүнде сеңээ дузалаан мен».*

Ам дыңнаңар: ол таарымчалыг үе, ол камгалал хүнү келген ышкажыл!

³ Бистиң бараан болушкунувусту кым-даа чемелевезин дээш, кымга-даа моондак тургузар хөңнүвүс чок. ⁴⁻⁵ Харын бодувусту бүгү чүүлдерге Бурганга

5:11 2 Кор. 4:2 **5:12** 2 Кор. 3:1; 11:16; 12:1 **5:13** Мк. 3:21; 2 Кор. 11:1 **5:14** Рим. 5:15

5:15 1 Пет. 4:2; Рим. 14:7-8 **5:17** Иса. 43:18-19; Рим. 6:4; Ажыд. 21:5

5:18 Рим. 5:10-11; Кол. 1:20 **5:19** Ыд. ыр. 31:1-2; Рим. 4:8 **5:20** Эф. 6:20

5:21 Иса. 53:9; Ин. 8:46; 1 Пет. 2:22; 1 Ин. 3:5; Евр. 4:15 **5:21** Рим. 8:3

5:21 Рим. 1:17; 4:25; 1 Кор. 1:30 **6:1** 1 Кор. 3:9 **6:2** Иса. 49:8

бараан болган улус кылдыр көргүзүп, бүгү шенелделерни: хилинчектерни, түрегделди, аар-бергелерни, эттедип-соктуарын, кара-бажыңга хоругдаттырарын, биске удур үймээн-хөлээзин үндүрерин, чилчик үстүр ажыл-ишти, уйгу чок дүннерни, аштап-суксаарын шыдамык ажып эртип турар бис. ⁶ Бисте *арыг амыдырал, билиг, шыдамык чорук, буянның чорук, *Ыдыктыг Сүлдениң илерээшкини, чүректиң ханызындан ынакшыл, ⁷ алыс шының Медээзи, Бурганның күчү-күжү база бар. Бис буянның чепсектери-биле камгаланырынга-даа, халдаарынга-даа белен бис. ⁸ Алдар-хүндүге-даа, ат-алдарывыстың баксыраарынга-даа, нүгүлдедиринге-даа база мактадырынга-даа белен бис. Бисти мегечилер деп турза-даа, ак сеткилдиг бис. ⁹ Ат-сурагжываан деп турза-даа, улуска билдингир бис. Өлгөн деп турза-даа, көрүңер даан – дириг-дир бис! Бисти кезетсе-даа, өлбээн-дир бис. ¹⁰ Бисти муңгаратсаза-даа, үргүлчү өөрүп турар бис. Яды-даа болзувусса, хөй улусту байыдып турар бис. Чүвүс-даа чок, куруг-даа болзувусса, бүгү чүүлү эдилеп турар бис.

¹¹ Коринфичилер, силер-биле ажык, хостуг чугаалаштывыс. Чүректеривисте чүү барын силерге тө каап бердивис. ¹² Силерге аажок ынак бис, а силер база биске ындыг хамаарылгалыг боорундан тыртылар-дыр силер. ¹³ Бодумнуң ажы-төлүмге дег, силерге чугаалап тур мен: биске база шак ындыг хамаарылгалыг болунар, чүректеринер биске ажыдып беринер!

Бурганга бердинген амыдыралче кыйгырыг

¹⁴ *Христоска бүзүрөвээн улус-биле чаңгыс баг болбанар. Бурганга шынчы чорук биле бачыгтың аразында кандыг харылзаа турарыл? Чырык биле дүмбейниң аразында дөмей чүү барыл? ¹⁵ Христос биле Велиарның¹ аразынга эп-сеткил турар бе? Азы бүзүрээн кижиле биле бүзүрөвээн кижиде дөмей чүү барыл? ¹⁶ *Бурганның өргээзи биле *дүрзү-бурганнарда дөмей чүү барыл? А бис^m – дириг Бурганның өргээзи-дир бис. Бурган мынча дээн-не болгай:

*«Мээң чурттаар өргээмни оларның аразынга тургузуп алгаиш,
олар-биле кады чоруур мен.*

*Мен оларның Бурганы болур мен,
а олар Мээң чоңум болур».*

¹⁷ *«Ынчангаиш оларның аразындан үне бериңер,
аңгыланып алыңар – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалаан,
– арыг эвес чүүлге дегбеңер,*

Мен ынчан силерни чыып эккеп, хүлээп аар мен».

¹⁸ *«Мен силерниң Адаңар болур мен,*

¹**6:15** Велиар – Чамдыкта эрликтин бир ады кылдыр ажыглаттынып турган. Велиал деп агтың бир адаар хевири, еврей дылда «Көңгүс үне чок» дээн сөстөн укталган ат.

^m**6:16** Өске бурунгу сөзүглелдерде «бис» эвес, а «силер» деп бижээн.

6:4-5 Аж.-ч. 9:16; 16:23; 17:5; 2 Кор. 11:23-27 **6:7** 2 Кор. 10:4; Эф. 6:11-17 **6:8** Рим. 3:8

6:9 2 Кор. 4:11 **6:10** Ин. 16:22 **6:10** Аж.-ч. 3:6 **6:13** 1 Кор. 4:14

6:14 Ы. х. к. 7:3; Эзра 9:2; Неем. 13:25; Эф. 5:7 **6:14** 1 Ин. 1:6 **6:15** 1 Кор. 10:21

6:16 Эф. 2:21; 1 Кор. 3:16-17 **6:16** Лев. 26:11-12; Иез. 37:27 **6:17** Иса. 52:11; Иез. 20:34, 41

а силер мээң оглу-кызым болур силер» – деп, Аг-шериглиг Бурган чугаалаан.

7¹Ханы ынак эш-өөр, ындыг азаашкыннарны биске берген-дир. Ынчангаш мага-ботту болгаш сагыш-сеткилди бужартадыптар бүгү чүүлден арыгланьп аалы, Бурганны хүндүлөп, Ооң мурнунга бүрүн ыдыкты-биле амыдыраалы!

Бачыдын билинген коринфичилер дээш, Павелдиң өөрүшкүзү

²Чүректеринерге турар черден биске хостап бериңер! Бис кымны-даа хомудатпаан, кымга-даа хора чедирбээн, кымдан-даа олча-ажык хараваан болгай бис. ³Силерни буруудадыр дээш чугаалавайн тур мен. Мооң мурнунда база чугаалап турдум чоп: өлүр-даа болза, силер-биле кады өлүрүңге чедир, амыдыраар-даа болза, силер-биле кады амыдыраарыңга чедир, чүректеривисте ынчалдыр синниккен силер. ⁴Силерге бүрүнү-биле бүзүрээр мен, силер дээш, аажок чоргаараар мен! Бүгү аар-бергелеривис үезинде сагыжым аргалалга база эгээртинмес өөрүшкүге бүргедип чор.

⁵Македонияга чедип келген соовуста безин, биске амыр-дыш турбаан болгай. Бисти бүгү чүктөрдөн аар-бергелер кызагдаан: долгандыр чөңгээлиг аас-дылⁿ, а сеткил-сагышта – коргуушкуннар. ⁶Ынчалза-даа сеткил-сагыжы ундараан бүгү улусту аргалап, деткиир Бурган бисти база Титтиң чедип келгени-биле аргалап, деткээн. ⁷Чүглө ооң чедип келгени-биле эвес, а силерниң ону аргалап, деткээниңер-биле база. Бисти кайы хире көрүксээнинерни, кайы хире хараадап муңгарааныңарны, мени дээш, кайы хире сагыш човап турарыңарны ол биске чугаалады. Ынчангаш мен оон-даа артык өөрүп-байырладым!

⁸А мээң чагаам силерни муңгагдадып каан-даа болза, ам ол дээш хараадавайн тур мен. Ол чагаам, үр эвес үеде-даа болза, силерни муңгагдатканын эскердим. Ынчангаш хараадаан-даа болзумза, ⁹мен ам өөрүп тур мен: муңгагдааныңар дээш эвес, а кемзинген сеткилиңер ачызында бачыдыңар билингениңер дээш. Муңгагдааныңар Бурганның күзел-соруу-биле болган-на болгай, бис силерге кандыг-даа хора чедирбээн бис! ¹⁰Бургандан келген муңгарал бачыгты миннинринге чедирер, ындыг болганда, камгалалга чедирер, ол дугайында хомудаан херээ чок. А бо делегейниң муңгаралы чүглө өлүмге чедирер.

¹¹Бодап көрүңер даан: Бурганның күзел-соруу-биле муңгагдаарыңарга, чүү болган-дыр? Кем-бурууңар чогуң көргүзөр дээш, кайы хире чүткүлдүг-дүр силер! Кайы хире хорадап база хөлзөп-дүвүрөп, кайы хире бисти көрүксөп, кайы хире чүткүлдүг бооп, кем-буруулуң кижини кайы хире кезедиксеп турар-дыр силер! Бо херекке арыыңарны бүрүнү-биле шынзыткан силер. ¹²Ындыг болганда, мен силерге ол чагааны бижээн-даа болзумза, кем-буруу үүлгөткөн кижини сойгалаар-даа дээш эвес, качыгдаан кижини-даа дээш эвес, а Бурганның мурнунга биске

ⁿ7:5 Азы: «Алгыш-кырыш», «Тулчуушкуннар».

6:18 2 Хаан. 7:14 **7:1** 1 Ин. 3:3 **7:2** Аж.-ч. 20:33 **7:3** Флп. 1:7 **7:4** Кол. 1:24

7:5 2 Кор. 2:13 **7:5** 2 Кор. 4:8 **7:6** 2 Кор. 1:4 **7:6** 2 Кор. 2:13; 8:6; 12:18

7:8 2 Кор. 2:2-4 **7:10** Мф. 5:4 **7:10** Эжкл. 7:3 **7:12** 1 Кор. 5:1-2

кайы хире бердингенинер боттарынарга илдең апарзын дээш, бижээн мен. ¹³ Ооң түңнели бисти аргалап, деткиди!

А ол аргалалдан ангыда, Тит өөрүп турар боорга, оон-даа артык өөрээн бис. Силер шупту ооң ишти-хөңнүнде кара дашты ап октапкан болгай силер. ¹⁴ Мен ооң мурнунга силерни аажок мактап турган болгай мен, ам кээп, силер дээш, арным кыспады! Харын силерге чугаалап турар бүгү чүүлүвүс-даа, а ол ышкаш Титтиң мурнунга силерни мактаан чугаавыс-даа шынныг болду. ¹⁵ А ам, ону канчаар тооп дыңнап турганыңарны, кайы хире хүндүткеп база коргуп хүлээп алганыңарны сактып келгеш, Титтиң силерге сеткилиниң ханызындан ынакшылы дам баар-дыр. ¹⁶ Ынчангаш бүгү чүүлдерге силерге идегеп боорум дээш, өөрүп тур мен!

Иерусалимде чурттаан христианнарга ачы-дуза чыылдазы

8 ¹ Ха-дуңма, Македонияның христиан ниитилелдеринге хайырлаан Бурганның *авыралының дугайында билип ап көрүңер. ² Олар кадыг-дошкун шенелделерге таварышса-даа, кызыгаар чок өөрүшкүгө бүргеткен база кедергей ядыы боттары экииргээ-биле өй-хемчээл чок бай улус-тур! ³ Оларның шыдаар шаа-биле, харындаа шыдаар шаандан арттыр, эки туразы-биле хайырлал берип турганын херечилээр мен. ⁴ Бурганның улузунга дуза кадарыңга киржир өршээлди оларга көргүзерин бистен дилеп, олар ээрежип турду. ⁵ Шак ындыг боор деп, бис шуут манаваан бис! Олар хамыктын мурнунда боттарын Дээрги-Чаяакчыга бараалгатканнар, а оон соонда Бурганның күзел-соруун ёзугаар биске база бердинипкеннер. ⁶ Ынчангаш бис Титтен ол авыралдыг ажил-херекти, эгелеп алганы дег, силерниң аранарга эчизинге чедирерин дилээн бис. ⁷ Силерде бүгү чүве четчир болгаш артар-дыр: бүзүрел-даа, чечен сөс-даа, билиглер-даа, чүткүлүңер-даа, бистиң ынакшылывыс-даа⁹. А ындыг болганда, бо буянныг ажил-херекке база экииргээнерни көргүзүңер.

⁸ Мен силерге айтышкын берген дег чугаалавадым. А өске улустуң чүткүлдүүн силерге чугаалап тура, ынакшылыңарның шынныын шенеп турарым ол. ⁹ Бистиң Дээргивис Иисус *Христостуң авыралдыын билир-ле болгай силер. Ол Бодунуң ядызын дамчыштыр силерни байыдары-биле, бай турган боду, ядыы апарган.

¹⁰⁻¹¹ Ол дугайты мээң, силерге ажыктыг болгу дег чүүлге хамаарыштыр, сүмем бо-дур: эрткен чылын-на эгезин салып алган, аажок күзеп-чүткээн ажил-херээнерни ам эчизинге чедиринер. Эгезинде бодап алганыңар дег, чүткүлдүг болуңар, ачы-дуза кылырда, арга-шинээңер барымдаалаңар. ¹² Чүгө дээрге силерде күзел-чүткүл-ле бар болза, чүңер чогуң эвес, а чүңер барын барымдаалап, Бурган силерниң хайырлалыңарны хүлээп алыр.

¹³ Силерге аар-берге болзун, а өске улуска чиик болзун деп бодавайн тур бис. Чугаа бир дең боор дугайында чоруп турар. ¹⁴ Амгы үеде силерниң артыкшылыңар оларның чединмезин долдуруп шыдаар, а оон соонда оларның артыкшылы

⁹**8:7** Өске буруңгу сөзүглелдерде «Бистиң ынакшылывыс» эвес, а «Биске ынакшылыңар-даа» деп бижээн.

7:12 2 Кор. 2:4 **8:2** Мк. 12:44 **8:3** 1 Кор. 16:2 **8:4** Рим. 15:26 **8:6** 2 Кор. 2:13; 7:6

8:7 1 Кор. 1:5 **8:8** 1 Кор. 7:6 **8:9** Иак. 2:5 **8:9** Флп. 2:6-7 **8:10-11** 1 Кор. 7:25

8:12 Мк. 12:43-44; Лк. 21:3

силерниң чединмезинерни долдуар. Шак ынчалдыр деңнежилге тургустунар.
¹⁵ Бижилгеде мынчаар бижээн болгай:

*«Хөйну чыып алган кижиде артыкшыл чок болган;
 эвээшти чыып алган кижиде чедишпес деп чүвени билбес болган».*

Тит биле ону эдерген ийи кижиде

¹⁶ Бурган силер дээш, база-ла ындыг чүткүлдүг сагыш човаашкынны Титтин чүрээнге сиңирген боорга, Аңаа өөрүп четтирдим. ¹⁷ Ол чүглө бистиң дилээвисти хүлээп аарындан аңгыда, боду четтикпейн чүткүп, эки туразы-биле силерге чоруп турар кижиде. ¹⁸ Титке эштей бир бүзүрелдиг дунмавысты чоруттувус, *Буянның Медээни суртаалдааны-биле ол бүгү-ле христиан ниитилелдерде бедик үнелелди ап турар кижиде. ¹⁹ Бо авыралдыг бараан болуушкунну боттандыраарыңга биске идиг болзун дээш, христиан ниитилелдер ону шилип алган. Оң ол дузазы Дээрги-Чаяакчыны алдаржыдарыңга чедирер база бистиң чүткүл-соруууска дүгжүп турар. ²⁰ Биске хүлээткен хөй акша-хөрөңгини канчаар аайлап-башкарып турарывыс ужун бисти чемелепки дег чылдакты кымга-даа бербес дээш, кызып турар болгай бис. ²¹ Чүглө Бурганның мурнунга эвес, а улустуң мурнунга база эки чүүлдү кылып дээш, сагыш салып турар бис.

²² А олар-биле кады база бир бүзүрөөн дунмавысты чорудуп тур бис: оон чүткүлдүүн хөй янзы байдалдарга шенеп көргөн улус бис. Ол ам улам-на чүткүлдүг апарган, чүгө дээрге силерге аажок ынанып турар. ²³ А Титти алып болза, ол мээң силерге хамаарылгалыг бүгү ажил-херээмге мени эдерип, кады ажилдап чораан кижиде; а демги бүзүрөөн ийи эживиске хамаарыштыр чугаалаар болза, олар – христиан ниитилелдерниң *элчиннери-дир, Христоска алдарны эккеп турар улус-тур. ²⁴ Ынчангаш христиан ниитилелдерниң мурнунга ол улуска ынаанарны бадытканар база силер дээш чоргааралывыстың чылдагаанын көргүзүнер.

Өске улуска экиргек кижиге Бурган ынак

9 ¹ Бурганның улузунга ачы-дуза дугайында силерге бижиири эргежок чугула эвес боор. ² Силерниң ол ажил-херекке чүткүлдүүнерни билир мен, македончулар мурнунга силерни мактап шаг болдум: Ахаияда христианнар эрткен чылда-ла ону кылырыңга белен турган деп турдум. Силерниң чүткүлүнер хөй улусту ажил-херекче сорук кирипкен. ³ Ол дугайты силерни хей черге мактаан диртпес дээш, бүзүрөөн ха-дунмавысты дөмей-ле силерге чорудуп тур мен. Ачы-дуза хайырлаарыңга белен боорунарны чугаалап турдум чоп. ⁴ А оон башка мээң-биле кады македончулар чедип кээрге, белен эвес болзунарза, канчаарыл? Ындыг бүзүрелдиг мактанып тургаш, ыянчыг байдалга киргей-ле бис, а силерге кайы хире ыянчыын чугаалааш-даа канчаар! ⁵ Оң мурнунда-ла аазааныңар ачы-дузаны баш бурунгаар белеткеп кагзыннар дээш, бүзүрөөн ха-дунмавыстың силерге бисти мурнай чеде бээрин дилээри эргежок чугула-дыр деп шиитпирледим. Ол хайырлал

ынчан ылап-ла эки тура-биле чыгдынган хайырлал боор база албадал-биле чыгган үндүрүг дег эвес боор.

⁶ Сактып алынар: үрезин харманган кижиниң дүжүдү база чегей боор, а элбээ-биле тараан кижиниң дүжүдү база элбек боор. ⁷ Кижиниң бүрүзү, муңгаравайн база «Албадалга кирдим» деп бодавайн, чүрээ чежени бээр дээр болдур, ынчаны берзин. Чүгө дээрге Бурган өөрүшкүлүг берип турар кижиге ынак. ⁸ Ол силерни кандыг-даа ачы-буяны-биле байыдып шыдаар. Ынчан херектиг хамык чүве силерге кезээде бар бооп, кандыг-даа буянын ажал-херек кылырынга чедер болгаш артар. ⁹ Бижилгеде бижээн-не болгай:

*«Ол кижиниң ачы-буяны элбээ-биле берген,
ооң чөптүг-шынныг чоруу кезээ мөңгөдө артып каар».*

¹⁰ Чажыкчыга үрезинни база улуска чем кылдыр хлеб-тарааны берип турар Бурган силерни база үрезин-биле хандырат. Ол үрезиниң көвүдеткеш, буянын ажал-херээнниң дүжүдүн элбекшидип бээр. ¹¹ Кандыг-даа байдалдарда үргүлчү экиргек бооп шыдаар дээш, бүгү талазы-биле байый бээр силер, а силерниң экиргээңер бисти дамчыштыр улустуң Бурганга өөрүп четтирериниң чылдагааны апаар. ¹² Чүгө дээрге силерниң ол бараан болушкунуңар чүглө Бурганның улунун чединмесин хандырып турар эвес, а хөй улустуң Бурганга өй-хемчээл чок өөрүп четтиргени апаар. ¹³ Бо бараан болушкунуңар силерге шылгалда дег боор, ону дамчыштыр Бурганның улузу дыңнангыр чорууңарны база *Христос дугайында *Буянын Медээни ылап-ла хүлээп көргөңерни көрүп каар. А ол ышкаш силерниң олар-биле база бүгү улус-биле акша-хөрөңгөңерни харам чок үлежип турарыңарны көрүп кааш, олар ооң түңнелинде Бурганны алдаржыда бээрлер. ¹⁴ Олар боттарының *мөргүлдериңе сеткилин ханызыңдан силерге чүткүүрлер, чүгө дээрге Бурган силерге Бодунуң эгээртинмес *авыралын хайырлаан-дыр. ¹⁵ Сөс-биле чугаалап четпес белээ дээш, Бурганга өөрүп четтирээңер!

Павелдин бодунуң бараан болушкунун камгалааны

10 ¹ Павел мен, «Араңарга тургаш, ындыг чөгенчиг, а силерден ырай бергеш, ындыг дидим, шыңгы» диртип турар кижини, *Христостун томаарышкыны-биле база биче сеткилди-биле силерни кыйгырып тур мен. ² Дилеп тур мен: силерге чеде бергеш, бодумну ындыг дидим, шыңгы алдынарыңче албадавайн көрүңер. Бисти ажал-херээн бо делегейниң улузу дег кылып чоруур кылдыр бодаар чамдык улус-биле ындыг дидим, шыңгы бооп шыдаптарымга бүзүревейн канчаар мен. ³ Бо делегейде амыдырап турар-даа болзувусса, демиселге ооң бак аргаларын ажыглавайн турар бис. ⁴⁻⁵ Бистиң демисежир чепсээвис – бо делегейни эвес, а Бурганның күчүзүн дамчыштыр кээр. Бис ооң-биле шивээлерни буза шаап, Бурганны угаап билиринге удурланган бүгү барымдааларны, өрү көрдүнгөн бодалдарны чылча шаап, кандыг-даа бодалдарны Христоска чагыртыры-биле тудуп

9:6 У. ч. 11:24-25; Лк. 6:38; Гал. 6:7 9:7 Ы. х. к. 15:10 9:7 1 Чыл. 29:9 9:7 Хост. 25:2

9:8 Флп. 4:19 9:9 Ыд. ыр. 111:9 9:11 1 Кор. 1:5 9:13 Мф. 5:16; 1 Пет. 2:12

10:1 Мф. 11:29 10:2 1 Кор. 4:21; 2 Кор. 13:2, 10 10:4-5 2 Кор. 6:7; Эф. 6:11

ап турар бис. ⁶Силерниң Христосту тооп дыннаарынар бүрүн апаарга, сөс дыннавас чорук бүрүзүн кезедиринге белен бис.

⁷Силер бир чүвеже чүглө даштыкы хевирин барымдаалап көөр-дүр силер^Р. Кандыг-бир кижини «Христостуу мен» деп бүзүрелдиг болза, ол эргий бодангаш, бистиң база, оон дудак чокка, Христоска хамааржырывысты медегереп билзин. ⁸Бир эвес мен эрге-чагыргавыс-биле улам хөй мактаныр-даа болзумза, меңээ хензиг-даа ыянчыг эвес, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчы ол эрге-чагырганы силерни буза шапсын дээш эвес, а быжыктырзын дээш, меңээ берген. ⁹Чагааларым-биле силерни коргудуп турар кылдыр силерге сагындырбаайн. ¹⁰Чамдык улус мынча деп турардыр: «Ооң чагаалары ыйыышкын болгаш күш синген салдарлыг-дыр, а боду чедип келгенде, чөгенчии кончуг көстүр база чугаа-сөзү чер албас-тыр». ¹¹Ынча деп турар кижини сактып алзын: ырактан бижээн чагааларымга кандыым дег, силерниң араңарга келгеш, ажыл-херээмге база шак ындыг боор мен.

¹²Боттарын көзүлдүр делгеттиниң, мактаныр улус-биле чаңгыс одуругга туруп, бодувусту оларга дөмейлей көөрүн дидинмес-тир бис. Олар мелегейинин уржуунда боттарын боттарының-на хемчээли-биле хемчээп, боттарын боттары-биле дөмейлей көөр-дүрлер. ¹³А бис хөлүн эрттир мактанмайн, чүглө Бурганның доктааткан хемчээлдеринин иштинге мактаныр бис. Силерниң араңарга ажыл-херээвис база ол хемчээлдерге кирип турар. ¹⁴Силер ол хемчээлдерниң иштинде турар бооруңарга, силерге Христостун *Буянын Медээзин эккээри-биле чедип келгеш, оларны ажыр баспайн тур бис. ¹⁵Өске улустун ажыл-херээ-биле өйүн эрттир мактанмайн турар бис. Харын силерниң бүзүрелиңер улгаткан тудум, Дээрги-Чаяакчының биске доктаадып берген хемчээлдеринин иштинге ажыл-херээвис оранчок калбарар дээрзинге идегээр-дир бис. ¹⁶Бис ынчан өске улустун боттарының хемчээлдеринин иштинге кылган ажыл-херээ-биле мактанмайн, Буянын Медээни оон-даа ырак черлерге суртаалдаар дээш, чоруптар бис. ¹⁷Ынчалза-даа мактаныр бодаан кижини чүглө Дээрги-Чаяакчының ажыл-херээ-биле мактанзын! ¹⁸Бодун мактаар кижини эвес, а Дээрги-Чаяакчының мактап турары кижини Аңаа хүлээдиң көрдүрер.

Павел база меге *элчиннер

11 ¹Угаан чок чоруум дээш, мени шыдажып көргөн болзуңарза! Дилеп тур мен: ам-даа шыдажып көрүңер! ²Силерни хүнней көргөн сеткилим Бургандан келген болгай. Мен силерни чаңгыс Эр кижини – *Христос-биле дүгдөп каан болгаш, силерни Аңаа, кым-даа дегбээн арыг кысты дег, хүлээдиң бээр ужурлуг мен. ³Ынчалза-даа, Еваның авыяас чыланга мегеледиң алганы дег, силерниң угааныңар база дуурайладыпкаш, Христоска ак сеткилдиг болгаш *арыг бердинишкинден чайлай бербес ирги бе деп сестир-дир мен. ⁴Силерге кандыг-бир кижини чедип келгеш, бистиң суртаалдаанывыстан өске Иисусту суртаалдай бээрге азы бистен хүлээп алганыңар *Сүлдөдөн болгаш Медээден өске сүлдө болгаш медээ эккээрге,

Р10:7 Азы: «Караанар уунда турар чүүлче кичээнгейден салып көрүңер!»

10:7 1 Кор. 3:23; Гал. 3:29 **10:8** 2 Кор. 13:10 **10:10** 1 Кор. 1:17 **10:17** Иер. 9:23-24; 1 Кор. 1:31 **10:18** Рим. 2:29; 1 Кор. 4:5 **11:1** 2 Кор. 5:13 **11:2** Ос. 2:19-20
11:2 Эф. 5:27; Ажыл. 14:4 **11:3** Э. д. 3:1, 4; Ин. 8:44; 1 Тим. 2:14 **11:4** Гал. 1:6

ооң-биле белени кончуг эптежир-дир силер! ⁵ Мээң санап турарым-биле, шак ол эң тергийн элчиннерден⁴ чүм-биле-даа дорайтаваан мен! ⁶ «Чеченим кончуг» деп шыдавас боорум чадавас, ынчалза-даа билиг дугайты херек бир өске болдур ийин. Ону силерге бүгү байдалдарга бүгү талалыг шынзыдып келген бис!

⁷ Азы бачыдым чүдел? Бурганның Медээзин төлевир албайн суртаалдап тургаш, силерни өрү көдүрери-биле, бодумну куду көрүп турганымда бе? ⁸ Силерге бараан боор дээш, өске христиан ниитилелдерден төлевир ап, оларны үптөп-тонап турган дег-дир мен. ⁹ Силерниң араңарга чединмес чурттап тургаш, кымны-даа шүүдетпээн мен. Эржежок чугула хереглелимни Македониядан ха-дуңма хандырып турган. Чүү-даа чүвеге силерге аартык болбас дээш кызып келген мен, моон-даа сонгаар аартык болбас мен. ¹⁰ Мени башкарган Христостуң шынны-биле бадыткап тур мен: ол дээш[†] чоргааралымны бүгү Ахаяга кым-даа менден хунаап ап шыдавас! ¹¹ А чүге ындыым ол? Силерге ынак эвес болгаш бе? Ынчалза-даа силерге кайы хире ынаамны Бурган билир!

¹² Мен ынчалдыр кылырын уламчылаар мен, чүге дээрге ол улуска «Павел-биле шуут чаңгыс аай ажылдап турар бис» деп чоргаараар чылдак бербезин бодап турар мен. ¹³ Шак ындыг меге элчиннер, кара сагыштыг ажыл-херек кылып чоруур улус, Христостуң элчиннериниң хевирин чүгле мегелеп хүлээп ап турар болгай. ¹⁴ Ында кижжи кайгаар чүү-даа чок: *эрлик боду безин дээрниң чырыткылыг төлээзи дег хевирлиг бооп, мегелеп көстүп турар. ¹⁵ А ындыг болганда, эрликтин чалчалары буянга бараан болган улустуң хевирин-биле мегелеп көстүп турарында онза чүү барыл? Ынчалза-даа олар төнчүзүнде боттарының ажыл-херээнге төлептиг кеземче алырлар!

Элчинниң бараан болушкунунга Павелдин бергедээшкиннери

¹⁶ База катап чугаалап тур мен: мени мелегей кижжи деп бодаваңар! А ынча деп бодаар болзуңарза, оода бичии мактаныптар кылдыр, ам-даа мелегей кижжи дег артып каарымны чөпшээрөп көрүңер. ¹⁷ (Мээң ам чугаалаар чүүлүм Дээрги-Чаяакчының үлегер-чижээн өттүнмээн: мелегей кижжи дег, бүзүрелдиг мактанып турарым ол-дур. ¹⁸ Бо делегейниң улузунуң кылып турары дег, хөй-ле улус мактанырын чүүлдүг деп көөр болганда, мен база мактанып көрейин.) ¹⁹ Силер, ындыг угаанныг хиренерде, мелегей улус-биле белени кончуг эптежир-дир силер! ²⁰ Силерни кулданып ап, үптөп-тонап, кара туразында ажыглап, мурнуңарга өрү көрдүнүп, чаагыңарже дажып турар улус-биле эптежир-дир силер. ²¹ Бодумга ыянчыг-даа болза, чугаалап тур мен: бо таварылгада силерге кошкак салдар чедирген-дир бис!

⁴11:5 Эң тергийн элчиннер – бо сөстөр шооткан аянынг бооп, Павелдин Коринфиде удурланыкчыларынга хамааржып турары чадавас.

[†]11:10 Ол дээш – Павел коринфичилерден, ол үениң улус өөредиринге мергежээн башкыларының чаңчыкканы дег, оларны өөреткени дээш, төлевир алырындан ойталаан.

11:5 2 Кор. 12:11 11:6 1 Кор. 1:17; 2 Кор. 10:10 11:7 1 Кор. 9:18 11:9 2 Кор. 12:13

11:9 Флп. 4:15 11:10 Рим. 9:1; 1 Тим. 2:7 11:13 Флп. 1:15

11:13 Аж.-ч. 20:30; 2 Пет. 2:1; Ажыд. 2:2 11:14 Гал. 1:8 11:15 Флп. 3:19

11:16 2 Кор. 5:12 11:18 Флп. 3:3-4 11:19 1 Кор. 4:10 11:20 Гал. 2:4; 4:3

Ынчалза-даа өске улус чоргаарап диттигип турар болза (мелегей кижиге дег чугаалап турарым ол), мен база чоргаарап диттир мен. ²² Олар еврейлер бе? Мен база! Израильчилер бе? Мен база! *Авраамның үре-салгалы бе? Мен база! ²³ Христоска бараан болганнар бе? Угааны анаа эвес кижиге дег чугаалап тур мен, ынчалза-даа Христоска олардан артык бараан бооп чор мен! Ажыл-херээмге бодумну черле хайыралабайн келдим, кара-бажынга олардан хөй хоругдаттырып келдим, каржы-дошкуну-биле эттедип-соктуртуп чордум, өлүрүнүң кырынга хөй катап турдум. ²⁴ Иудейлер мени беш катап үжен тос улай⁸ кымчылап турду. ²⁵ Римчилер мени үш катап шыкпыштаан; бир катап даштар-биле соктурткан мен; үш катап далайга корабльга озал-ондакка таварыштым база бир катап бүдүн дүн биле хүннү ажык далайга эрттирдим. ²⁶ Хөй-ле аян-чорук кылгаш, айбыл-халапка үргүлчү таваржып чордум: үерлээн хемнерден-даа, дээрбечилерден-даа, чангыс чер чурттугларымдан-даа, *өске чоннар улузундан-даа. А хоорай-суурларга, ээн черлерге, далайга айбыл-халаптар; а ха-дуңма бооп баажыланган улустан кээр айбыл-халап? ²⁷ Чилчиим үзүлдүр ажылдап, болганчок-ла уйгу чок дүннер эрттирип, аштап-суксап, аыш-чемим бо-ла үстүп, соокка доңуп, идик-хепке чединместеп чордум.

²⁸ А ол бүгүден аңгыда, бүгү-ле христиан ниитилелдер дээш, хүн бүрүде сагыш човаашкынның аар чүгүгү! ²⁹ Кайы-бир кижиге кошкай бээрге, мен ооң-биле кады кошкап турбаан мен бе? Кайы-бир кижиге күткүттүрүп алган болза, мен изип-хөлзеп турбаан мен бе?

³⁰ Чоргаараар ужурлуг-даа болзумза, кошкаамны көргүзөр чүүл-биле чоргаараар мен. ³¹ Дээрги Иисустуң Адазы Бурган мегелевейн турарымны билир, Ол кезээ мөңгедө алгадып-йөрээттирер болзун! ³² Дамаск хоорайга турумда, Арета хаанның бир чагырыкчызы мени тудуп алыр дээш, бүгү Дамаскыны кадарып турган. ³³ Ынчалза-даа мени, аргаан хааржакка олурткаш, хоорайның ханазында үттен дашкаар бадырыптарга, ооң холунга кирбейн барган мен!

Павелдин өрү көдүрткени болгаш куду бадыртканы

12 ¹ Ооң меңээ ажык-дузазы чок-даа болза, мактанырын уламчылаар болган-дыр мен. Дээрги-Чаяакчының меңээ берген көрүүшкүннеринче база *ажыдышкыннарынче шилчип көрейн. ² Бир христиан кижиге барын билир мен: ол он дөрт чыл бурунгаар үшкү дээрже^t өрү көдүртүрө берген (мага-боду-биле катай бе азы чүглө сүлдези-биле бе, ону мен эвес, Бурган-на билир). ³ Ийе, ындыг кижини билир мен. Мага-боду-биле катай бе азы чүглө сүлдези-биле бе (ону мен

⁸11:24 Үжен тос улай – Моисейниң хоойлузунда кижини кезедип эриидээрде, эң үстү-ле дөргөндөн хөй эвес соп болурун чөпшээрэн. Ынчалза-даа иудейлер ол сандан душ бооп ажыр эриидевес дээш, үжен тос согуп-биле кызыгаарланып каар турганнар (Ы. х. к. 25:3 көр).

^t12:2 Үшкү дээр – Павел мында бодунга хамаарылгалыг кылдыр, эң бедик дээрге – Бурганның дүжүлгезиниң турар черинге четкеш келгенин чугаалааны чадавас.

11:22 Рим. 11:1; Флп. 3:5 11:23 1 Кор. 15:10 11:23 2 Кор. 6:4-5 11:25 Аж.-ч. 16:22-23

11:25 Аж.-ч. 14:19 11:25 Аж.-ч. 27:41-44 11:26 Гал. 2:4

11:27 Аж.-ч. 18:3; 1 Фес. 2:9; 2 Фес. 3:8 11:27 1 Кор. 4:11 11:29 1 Кор. 9:22

11:33 Аж.-ч. 9:24-25 12:1 2 Кор. 5:12; 11:16 12:1 Гал. 1:12; 2:2; Эф. 3:3

эвес, Бурган-на билир), ⁴ ол дываажанче^ч көдүртүрө бергеш, адаары хоруглуг, кижидамчыдып шыдавас сөстөрн аңаа дыңнаан. ⁵ Шак ындыг кижид дээш, чоргаараар мен, а бодум дээш, чүглө кошкак талаларым-биле дээрден башка, чоргааравас мен. ⁶ Чоргаараарын-даа күзээр болзумза, мелегей кижид дег болбас мен, чүге дээрге мээң чугаалаар чүвем шынныг-дыр. Ынчалза-даа бодумну туттунуп алыр мен, оон башка кандыг-бир кижид мээң дугайымда, ооң мени хайгаарап көргенинден азы ажыл-херектерим дугайында дыңнаарга, сагындырып кээримден, эки кылдыр бодай бээр.

⁷ Ол ышкаш кайгамчык онза ажыдыышкыннар алган мен! Ынчангаш Бурган мээң мага-бодумче, өрү көрдүнмезин бо дээш, тен кадаан^в – *эрликтин төлээзин мени эттеп-согары-биле чорудупкан. Катап база чугаалап тур мен: өрү көрдүнмезин бо дээш чорудупкан. ⁸ Ол тенни ап каапсын дээш, Дээрги-Чаяакчыга үш катап чаннып тейлээн мен. ⁹ А Ол меңээ мынча деп харыылаан: «Сеңээ Мээң *авыралым-на четчир. Сээң кошкааң дамчыштыр Мээң күжүм илерээр». *Христостун күжү менде бар болзун дээш, бодумнун кошкаамга чоргаараары – меңээ эң өөрүнчүг-дүр! ¹⁰ А Христос дээш кошкак болганымга, дорамчылатканымга, түрегдээнимге, истедип-сүрдүргенимге, аар-бергелерге таварышканымга сеткилим ханар. Чүглө кошкак тургаш, ылап-ла күштүг мен!

Коринфиде христиан ниитилел дээш, Павелдин сагыш човаашкыны

¹¹ Шуут-ла угааным чана берген-дир! Мени силер ындыг байдалга чедиргениңер ол-дур. Силер харын мени мактаар ужурлуг силер. Чөгенчиг бараскан-даа болзумза, эң тергийн элчиннерден^в чүм-биле-даа дорайтаваан мен! ¹² Ылап-ла элчин боорумнун бадыткал демдектерин силерге шыдамыккай көргүзүп келген мен. Кайгамчык чүүлдерни, бадыткал демдектерин, күчүлүг ажыл-херекти көргөн силер. ¹³ Ындыг болганда, силерниинден аңгы христиан ниитилелдерге көөрдө, чедир албаан чүңөр барыл? Чүглө силерни шүүдетпээним ылгалдыг болган бе? Ол буруум дээш, мени өршээңер!

¹⁴ Мен ам силерге үшкү удаа чеде бээринге белеткенип тур мен. Силерге аартык болбас мен. Эт-хөренгиңер эвес, а богтарыңар меңээ херек силер! Ажы-төл ада-иезиниң хереглелин хандырбас, а ада-ие ажы-төлүнүң хереглелин хандырап болгай. ¹⁵ А мээң таламдан силер дээш бүгү чүүлдү чарыгдаары, бодумну безин бүрүнү-биле бериптери өөрүнчүг-дүр! Силерге ынаам ол хире күштүг турда, меңээ ынааңар чүге ындыг кошкагыл?

¹⁶ Силерни шүүдетпээн-даа болгай-ла мен. Чамдык улустун буруудадып турары дег, авыяастап тургаш, силерни кажар арга-биле холга кирип алган мен бе?

^ч12:4 Дываажан – Бурганга шынчы улустун өлүм соонда турар чыргалдыг оранын ынча дээн (Лк. 23:43; Ажыд. 2:7 көр).

^в12:7 Мага-ботта тен – Павел элчини хилинчектээн хоочураан аарыгны ынчаар ойзу адаан болгу дег.

^в12:11 Эң тергийн элчиннер – 11:5 шүлүкке немелде тайылбырны көр.

¹⁷ Силерже чорудуп турган улузумнун кайы-бирээзин дамчыштыр акшаңар олчалап алган мен бе? ¹⁸ Мен силерже чоруур кылдыр Титти дилеп алгаш, ооң-биле кады база бир бүзүрөөн дунмамны чоруткан мен. Тит силерниң бир чүвенер олчалап алган бе? Ынчаарга бис шупту чаңгыс-ла ол *Сүлдеге башкарткаш, ажыл-херээвис кылып турбаан бис бе, чаңгыс-ла ол оруктар изеп чорбаан бис бе?!

¹⁹ Силер ам бисти үргүлчү-ле силерниң мурнуарга агартынып турар улустур деп бодаан боор силер. Ындыг эвес! Херек кырында Христос-биле сырый харылзаалыг апаргаш, Бурганның мурнунга чугаалап тур бис: ханы ынак эш-өөрүм, бо бүгү силерни быжыктырып турар! ²⁰ Менде мындыг сезик бар: силерге чеде бээримге, силер-даа, мен-даа, бот-боттарывысты ындыг улус кылдыр көрүксэнивистен көңүс аңгы-дыр бис деп, удур-дедир эскерип кагзывысса, канчаарлы? Араңарда алгыш-кырыш, адааргал, килең, аңгылажыр чорук, хоп-нүгүл, бодун өрү көрдүнери болгаш корум-чурум чок чорук бар боор ирги бе дээш, сестир-дир мен. ²¹ Силерге база катап чеде бээримге, Бурганым мени силерниң хайыңарда куду бадырыптарындан сестир-дир мен. Ынчан силерниң араңарда хөй-ле улустуң ажыын ажып, ыглаар апаар мен, чүге дээрге олар ооң мурнунда үүлгедип чораан бачыттарын: чүдек-бужар самыыраар чоруун болгаш туттунмас туралаашкынын олчаан билинмээннер-дир.

Павелдин түннел сагындырыглары база байыр чедиришкиннери

13 ¹ Силерге ам үшкү удаа чеде бээр мен. Бижилгеде мынчаар бижээн болгай: *«Кандыг-даа херекти бадыткаар дизе, ийи азы үш херечиниң өчүү херек».* ² Ийиги удаа силерге баргаш, сагындырып турган мен. А ам, силерден ыракка тургаш, ооң мурнунда бачыт үүлгедип чораан-даа, арткан бүгү-даа улусту база катап сагындырып тур мен: бо удаада силерни хайыралавас мен! ³ *«*Христос Павелди дамчыштыр чугаалап турар болза, ооң бадыткалы кайыл?»* – дээрдир силер. А Христос силерге хамаарыштыр кошкак болбас, Ол Бурганның күжүн араңарга көргүзүптер! ⁴ Христос кошкак турда, улус Ону хере шаап каан, ынчалза-даа ам Ол Бурганның күжү-биле амыдырап турар. Бис база Ооң-биле харылзаавыска кошкак бис, ынчалза-даа силерниң араңарга Ооң амыдыралындан үнүп кээп турар Бурганның күжүн илередир бис.

⁵ Бодунарны шылгаттынып көрүңер: бүзүрелиңер бар-дыр бе? Бодунарны шинчилеп көрүңер! Азы Иисус Христостуң силер-биле сырый харылзаалыын билбезинер ол бе? Шылгалданы ажып эрткен болзунарза, билир ужурлуг силер. ⁶ А бистиң ол шылгалданы ажып эрткенивисти билип каарыңарга идегеп тур мен. ⁷ Багай чүнү-даа кылбазыңар дээш, Бурганга мөргүп тур бис. Боттарывысты шылгалданы чедишкинниг ажып эрткен улус кылдыр көргүзөр дээш, мөргүвейн тур бис. Шылгалданы ажып эртпээн улус кылдыр сагындыргай бис аан, чүгле силер-ле буяндан тарып чораан болзунарза!

⁸ Чүге дээрге алыс шынга удур эвес, а алыс шынның талазынга туржур күштүг бис. ⁹ Бис кошкак, а силер күштүг болзунарза, өөрүп-байырлаар бис, а ол ышкаш силерниң этгинип аарыңар дээш, мөргүп турар бис. ¹⁰ Ынчангаш силерден ыракта

турар-даа болзумза, мону бижидим. Силерге чеде бергеш, Дээрги-Чаяакчынын меңээ үрегдеп-бузары-биле эвес, а быжыктырары-биле берген эрге-чагыргазын ажыглап, шыңгыы хөделиишкиннер кылбазымны күзээр-дир мен.

¹¹ Түңнелинде чугаалаар бодаан чүүлүм бо-дур, ха-дуңма: өөрүп чорунар, эттинип алынар, силерден дилээн чүвемни кылыңар, чаңгыс аай үзел-бодалдыг болуңар, эп-найыралдыг амыдыраңар. Ынчан Бурган, ынакшыл болгаш амыр-тайбыңның үнер дөзү, силер-биле кады боор!

¹² Бот-бодуңарны ыдыктыг ошкаашкын-биле мендилеңер. Бурганның бүгү ыдыктыг улузу силерге байыр чедирди.

¹³ Дээрги Иисус Христостуң *авыралы, Бурганның ынакшылы болгаш *Ыдыктыг Сүлде-биле харылзаа силер бүгүдеде бар болзун!^x

^x**13:13** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо шүлүк «аминь» деп сөс-биле төнгөн.

13:10 2 Кор. 10:8 **13:11** Мк. 9:50; Рим. 12:18; 1 Фес. 5:13 **13:11** Рим. 15:33; 16:16

13:12 Рим. 16:16 **13:12** Флп. 4:22

Галатчыларга чагаа

Кирилде

Галатия деп девискээрге (амгы Турцияның бир кезээ) христиан ниитилелдерни Павел бодунуң баштайгы миссионержи аян-чоруунуң үезинде, бистиң эраның 40 чылдарының төнчүзүндө үндезилеп тургузуп каан.

Павел Галатиядан чоруй барган соонда үр болбайн, чаа христианнарга өске башкылар чедип келген. Олар Бурганның камгалалын алып диге, *Моисейниң *хоойлузун сагыры база *кыртыжап демдектээр ёзулалды кылыры эргежок чугула дээрзин өөредип турган. Оон ыңай олар Павелде *Христос дугайында *Буянныг Медээни тайылбырлаар база суртаалдаар эрге-күш шынында чок деп турган. Павел ол дугайында билип кааш, аажок хараадаан болгаш ол меге өөредигте удур демисежир дээш, Галатияда бүзүрөөннерниң чаа үндезилээн ниитилелдеринге бо чагааны бижээн.

Чагаа каш кезектен тургустунган: 1) канчап Христостуң *элчини апарганын Павелдиң тоожаны (1:1—2:10); 2) Бурган улуска камгалалды ыдыктыг хоойлуну сагааны дээш эвес, а Иисус Христоска бүзүрелиниң ачызында берип турарының бадыткалы (2:11—5:12); 3) Буянныг Медээниң ачызында *Ыдыктыг Сүлдө биле ынакшылга башкартып турар амыдыралды тодарадып бижээни (5:13—6:10); 4) түңнел (6:11-18).

Кирилде сөстөр

1 ¹ Улустуң шиитпири-биле болгаш кандыг-бир кижиниң даалгазы-биле эвес, а Иисус *Христостуң база Ону өлүглер аразындан катап диргискен Бурган Аданың адындан *элчин апарган Павел менден, ² ол ышкаш мээң-биле кады турар бүзүрөөн ха-дунманың шуптузундан байыр! Галатия девискээринде христиан ниитилелдерге бижидим.

³ Бурган Адавыс болгаш Дээргивис Иисус Христостан келген *авырал биле амыр-тайбың силерге доктаазын. ⁴ Чурттап турарывыс бузуттуг бо делегейниң эрге-чагыргазындан бисти хостаар дээш, Ол бачыгтарывыс ужун Бодун өргүлге салган Бурган Адавыстың күзел-соруу ындыг болган. ⁵ Аңаа кезээ мөңгедө алдар доктаазын. *Аминь.

Өске Буянныг Медээ чок

⁶ Силерни Христостуң авыралы-биле кый деп алган Бургандан ындыг дүргөн ойталап турарыңарны, Буянныг Медээ-даа эвес өске-бир өөредигни эдерер деп барганыңарны кайгап ханмас-тыр мен. ⁷ Өске кандыг-даа Буянныг Медээ ылап-ла чок! Христостуң дугайында *Буянныг Медээни өскертирин кызып, чүглө ол дээш араңарга хөлзээзин өөскүдүп турар улус бар. ⁸ Ынчалза-даа өске кым-даа,

бис азы *дээрниц төлээзи-даа дижик, оон мурнунда медеглээнинден өске Буянныг Медээни силерге медеглей берзе, Бурган ону Бодундан бүрүнү-биле аңгылап каапсын! ⁹ Моон мурнунда-даа чугаалап турдувус, ам база катаптап тур мен: хүлээп алганыңардан өске өөредигни силерге медеглей бээр кижини Бурган Бодундан бүрүнү-биле аңгылап каапсын!

¹⁰ Чүнү чедип алыксааным ол: мени улустуң эки көөрүн бе азы Бурганның бе? Азы улус аайынче кирер деп бардым бе? Ынчалза-даа амдыгаа дээр улус аайы-биле чоруп келген болзумза, Христостуң чалчазы турбас ийик мен.

Павелдин канчап элчин апарганы

¹¹ Ха-дунма, мону билип аарыңарны күзеп тур мен: силерге медеглээним Буянныг Медээ – кижиниң чогаадыы эвес-тир. ¹² Мен ону улустан албадым, меңээ ону улус-даа өөрөтпеди, харын ону Иисус Христостуң *ажыдышкынын дамчыштыр алдым!

¹³ Иудей сагылгалыг чоруур шаамда, канчаар чурттап чораанымны дыңнаан боор силер. Мен христиан ниитилелди каржызы-биле истеп-сүрүп, ону узуткаарын кызып турдум. ¹⁴ Иудей шажынны өөрениринге мээң чонумнуң иштинде үе-черге өөрүмнү мурнап чоруп турган мен, ылаңгыя ада-өгбениң чаңчылдарын эн чүткүлдүү-биле сагып чордум. ^{15–16} Ынчалза-даа Бурган Бодунуң авыралы-биле ием иштинге турумда-ла, мени шилээш, кый деп алган. Ол, Бодунуң Оглун меңээ ажыдып бергеш, «*Өске чоннарның улузунга Ооң дугайында медеглээр сен» деп айыткан. Мен ынчан улус аразындан кымдан-даа арга-сүме айтырбадым. ¹⁷ Иерусалимге турган, мээң мурнумда-ла элчиннер апарган улусче-даа барбадым, а Аравияже чоруптум, ооң соонда Дамаскыже ээп келдим.

¹⁸ Ооң соонда, үш чыл эрткенде, мен Кифа Пётрга ужуражыр сорулгалыг Иерусалимге чедип келгеш, ийи чеди хонук дургузунда ооң-биле кады турдум. ¹⁹ А өске элчиннерден кымга-даа ужурашпадым, чүгле Дээрги Иисустуң дунмазы Иаковту көрдүм. ²⁰ Силерге бижип орар бүгү чүүлүм актыг шын деп, Бурганның мурнунга аашкынып тур мен!

²¹ Мен ооң соонда Сирия болгаш Киликия девискээрлеринче чорупкан мен. ²² Ынчалза-даа Иудеяда христианнар аразынга мээң арным көргөн, таныыр кижичок турган. ²³ Олар чүгле: «Мурнунда бисти истеп-сүрүп чораан кижичок бир шагда узуткаар дээш, ыйыдып шаг болганы бүзүрелди ам суртаалдап турар-дыр» – деп чугаалар дыннааннар. ²⁴ Олар мени дээш Бурганны алдаржыдып турган.

Павелдин өске *элчиннер-биле ужурашканы

2 ¹ Ооң соонда, он дөрт чыл эрткенде, Варнава-биле кады Иерусалимге база катап чедип келдим. Титти база эдертип чордум. ² Бургандан *ажыдышкын

1:8 2 Кор. 11:14 **1:8** Рим. 9:3; 1 Кор. 16:22 **1:10** 1 Фес. 2:4 **1:12** Аж.-ч. 9:6; 26:16; 1 Кор. 11:23 **1:13** Аж.-ч. 26:5 **1:13** Аж.-ч. 8:3; Флп. 3:6 **1:14** Мф. 15:2; Мк. 7:3
1:15–16 Иса. 49:1; Иер. 1:4–5; Лк. 1:15 **1:15–16** Аж.-ч. 9:15; Рим. 1:5; 1 Тим. 2:7
1:17 Аж.-ч. 9:19 **1:18** Ин. 1:42 **1:18** Аж.-ч. 9:26–27 **1:19** Аж.-ч. 12:17; 15:13; Иак. 1:1
1:20 Рим. 1:9; 9:1; 2 Кор. 1:23 **1:23** Аж.-ч. 9:21 **2:1** Аж.-ч. 4:36 **2:1** 2 Кор. 2:13; 2 Тим. 4:10

алгаш, ынаар чорупканым ол. Эң алдар-хүндүлүг деп санадыр удуртукчулар-биле аңгы ужурашкаш, *өске чоннарның улузунга суртаалдап чоруурум *Буянның Медээни чугаалап бердим. Мээң амгы болгаш мооң мурнундагы ажыл-херээм хииси барбазын дээш, ону медегледим. ³ Оон чүү болган деп? Мени эдерип чораан Титти, ол грек кижиде даа болза, кыртыжап демдектээшкин кылырынче кым-даа албадавады. ⁴ Ол айтырыг чүгле бүзүрөөн ха-дуңмавыс бооп баажыланган улус бистиң аравысче, шивишкиннер дег, шургуп кирип кээрге, көдүрлүп үндү. Олар *Христос Иисустуң ачызында бисте бар хосталгавыс дугайында хайгыылдап билип алгаш, бисти катап-ла кулданып алып бодадылар. ⁵ А бис Буянның Медээниң алыс шынның утказын силерге кадагалап арттырар дээш, оларның аайынче ынай-даа кирбедивис.

⁶ Алдар-хүндүлүг дирткен удуртукчу улус безин (оларның кымнар бооп чорааны менээ кандыг-даа хамаарылга чок, чүге дээрге Бурган улусту ылгай көөр эвес) мээң суртаалдаан Буянның Медээмге чүнү-даа немеведилер, эдип-чазавадылар. ⁷ Харын Буянның Медээни иудейлерге суртаалдаарын Бурганның Пётрга бүзүрөп хүлээткени дег, өске чоннарның улузунга суртаалдаарын менээ бүзүрөп хүлээткен деп, олар хүлээп көрдү. ⁸ (Кым Пётрну иудейлер аразынга элчинниң бараан болуушкунунче деткип кииргенил, Ол мени база өске чоннарның улузунун аразынга бараан боору-биле деткип киирген болгай.) ⁹ Христиан ниитилелдин быжыг баганалары деп санадып турар Иаков, Пётр болгаш Иоанн олар, Бурган менээ *авыралын хайырлаан деп хүлээп көргөш, ажыл-херээвис дөмейинин демдээ кылдыр, мен болгаш Варнава-биле найыралдажып, хол тудуштулар. Өске чоннарның улузунче – бистиң, а иудейлерже – оларның суртаалдап чоруурунга чөпшээрештилер. ¹⁰ Олар чүгле чаңгыс дилег кылды: «Ядыыларга» дуза кадарын утпаңар». А мен ону бодум-на кылып чораан мен.

Павелдин Пётрну чөмөлээни

¹¹ А Пётр Антиохия хоорайга чедип кээрге, ооң бодун ап турары канчаар-даа аажок буруулуг боорга, мен аңаа ажыы-биле удурланган мен. ¹² Ооң буруузу чүдел? Пётр Иаковтуң айбылап чоруткан улузу ынаар чеде бергигеге чедир, өске чоннарның улузу-биле кады чөмөннип турган. А айбычылар чедип кээрге, ол *кыртыжап демдектээриниң талалакчыларындан сезингеш, өске чоннарның улузундан аңгыланым, дедирлени берген. ¹³ Өске иудейлер база, Пётрга дөмей, ийи арынның чоруун көргүскеннер. Варнава безин оларның салдарынга алзыпкан.

¹⁴ Буянның Медээде айыткан алыс шынның оруундан оларның соора барганын көргөш, хамык улус мурнунга Пётрга мынча деп чугаалаан мен: «Сен, иудей бодуң, өске чоннарның улузу дег амыдырап чоруур болзуңза, чүге оларны иудей сагылгалар эдериңер деп албадаар сен? ¹⁵ Бис – өске чоннарның бачыгтыг улузу

У:2:10 Ядыылар – Иерусалимде христиан ниитилелдин ядыыларынга хамаарыштыр чугаалааны ылап хире.

2:2 Гал. 1:12; Эф. 3:3 2:2 Флп. 2:16 2:3 Аж.-ч. 16:3 2:4 Аж.-ч. 15:24; 2 Кор. 11:26

2:4 2 Кор. 11:20; Гал. 4:3, 25 2:6 Ы. х. к. 10:17 2:7 Аж.-ч. 9:15; 1 Кор. 9:17

2:9 Аж.-ч. 4:36; 9:27; 13:2; 15:36; 1 Кор. 9:6 2:10 Аж.-ч. 24:17; Рим. 15:25-28; 1 Кор. 16:1

2:11 Аж.-ч. 11:20 2:12 Аж.-ч. 11:3 2:12 Аж.-ч. 11:2; 15:1 2:14 1 Тим. 5:20

эвес, а төрүмеливистен иудейлер бис. ¹⁶ Ындыг-даа болза, кымның-даа ыдыктыг *хоойлуну сагып турары дээш эвес, а чүглө Иисус Христоска бүзүрээни дээш, Бурганның мурнунга актыг боорун билир бис. Ынчангаш бис база ыдыктыг хоойлуну сагаанывыс дээш эвес, а Христос Иисуска бүзүрээнивис ачызында актыг боорунга идегээш, Аңаа бүзүрөй берген бис. Чүгө дээрге ыдыктыг хоойлуну сагааны-биле *кандыг-даа кижиге актыг бооп шыдавас*. ¹⁷ Ынчалза-даа Христостун ачызында актыг боорунче чүткээш, бачыттыглар диртир болзувусса, Христос база бачыг тараарын деткээн бооп турар бе? Канчап ындыг боор!»

¹⁸ Мооң мурнунда үрөп-бускан чүүлүмнү катап тургузар болзумза, бодумну ыдыктыг хоойлунун хажыдыкчызы кылдыр көргүскеним ол. ¹⁹ Ыдыктыг хоойлу мени «өлүрүп каан», Бурган дээш амыдыраары-биле ыдыктыг хоойлуга хамаарыштыр «өлгөн мен». Христос-биле кады «хере шаптырттым». ²⁰ Ынчангаш ам мен бодум эвес, а мээң-биле сырый харылзаа туткан Христос амыдырай берген. Бо мага-бодумга амгы амыдыралым дээрге меңээ ынак болгаш, мен дээш Бодун өргүлгө салган Бурганның Оглунга бүзүрээним ачызында амыдырап чоруурум-дур. ²¹ Бурганның авыралындан ойталавайн тур мен, чок! Бурганның мурнунга актыг боор органы ыдыктыг хоойлу берип шыдаар турган болза, Христос хей черге өлгөн-дир!

Ыдыктыг *хоойлу болгаш бүзүрөл

3 ¹ О, сарыыл чок галатчылар! Силерни кым караң көрүнгөш, чагырып алды?! Иисус *Христосту, араңарга хере шаптырткан-даа дег, суглуг караңар-биле тода көрүп турган ышкаш болдуңар чоп!

² Силерден чаңгыс-ла чүүл билип алыксадым. *Ыдыктыг Сүлдени чүнүн ачызында алдыңар: ыдыктыг хоойлуну сагааныңар ачызында бе азы *Буянның Медээни дыңнап кааш, бүзүрээниңер ачызында бе? ³ Амыдыралыңарны Сүлдеден эгелеп алгаш, ам кээп, мага-ботка хамааржыр дүрүмнер-биле төндүрер бодап тур силер бе? Таанда-ла ындыг сарыыл чок силер бе?! ⁴ Азы силерниң шыдажып эрткен бүгү чүүлүңер хей черге болганы ол бе? Черле ындыг болбас! ⁵ Бурган силерге чүү дээш Сүлдени хайырлап, кайгамчык чүүлдерни араңарга чаяап турарыл: Оон медээзин дыңнап кааш, бүзүрээниңер ачызында бе азы ыдыктыг хоойлуну сагып турарыңар ачызында бе?

⁶ *Авраамны сактып кээлиңер. Бижилгеде ооң дугайында: *«Авраам Бурганга бүзүрөй бээрге, Ол ону актыг-шынныг деп санаан»* – деп бижээн болгай. ⁷ Бүзүрөөн улус – Авраамның ылап шын ажы-төлү ол дээрзин билип ап көрүңер. ⁸ Бурган *өске чоннарның улусун бүзүрели дээш агартыр деп, Бижилге баш бурунгар көргөн, ынчангаш Авраамга: *«Хамык чоннар сени дамчыштыр ачы-буян алыр»* – деп чугаалаптарга-ла, Буянның Медээ эң баштай медеглеттинген. ⁹ Ындыг болганда, Бурганга бүзүрөй берген Авраам-биле кады бүгү бүзүрөөн улус ачы-буянын алыр.

¹⁰ Ыдыктыг хоойлуну сагыырынга идегээр хамык улуска каргыш кыжанып турар, чүге дээрге Бижилгеде:

«Ыдыктыг хоойлунуң номунче киир бижээн бүгү чүүлду күүсетпейн чоруур кижси бүүрүзү каргаттырар» деп бижээн-дир.

¹¹ А кым-даа ыдыктыг хоойлуну дамчыштыр Бурганның мурнунга актыг болбазы дараазында сөстөрдөн-не илден:

«Бүзүрелиниң ачызында актыг-шынныг болган кижси амылыг артар».

¹² А ыдыктыг хоойлу бүзүрелге кандыг-даа хамаарылга чок, харын ында мынча деп бижээн-не болгай:

«Ыдыктыг хоойлунуң дүрүмнерин сагыыр кижси оларның ачызында амылыг артар».

¹³ Христос бисти ыдыктыг хоойлунуң каргыжындан хостаар дээш, биске дүжер журлуг каргышты Бодунга хүлээп алган – Бижилгеде: *«Ыяшка азып каан кижси бүүрүзү – каргаттырган»* деп бижээн болгай. ¹⁴ Ынчангаш Бурган Авраамга азааны ачы-буянны Христос Иисусту дамчыштыр бүгү өске чоннарга база хайырлаарга, бис шуптувус азап каан Сүлдени бүзүреливис ачызында ап болур бис.

Бурганның азаашкыннары ыдыктыг хоойлудан чугула

¹⁵ Ха-дуңма, хүн бүрүнүн амыдыралындан бир чижек: кижиниң безин күштүг болдуруп бадылаан чагыын кым-даа күш чок болдуруп азы аңаа кандыг-бир чүүл немеп шыдавас. ¹⁶ Бурган Авраам биле ооң салгакчызынга азаашкыннар берген. Бижилгеде, хөй улуска дег, «Ооң салгакчыларынга» эвес, а чаңгыс кижиге дег, «Ооң салгакчызынга» дээнин эскерип көрүңер даан, ооң дугайында чугаа чоруп турар салгакчы – Христос ол-дур. ¹⁷ Чугаалаксаан чүвем бо-дур: Бурганның оон мурнунда күштүг болдуруп бадылаан *чагыг-керээин^z 430 чыл эрткенде көстүп келген ыдыктыг хоойлу күш чок болдуруп база ында бар азаашкынны чок кылып шыдавас. ¹⁸ Өнчү салгаар эргени ыдыктыг хоойлу бээр турган болза, ону Бурганның азаашкынын эзугаар ап болбазы ол-дур. А Бурган ону Авраамга чогуум-на ынчаар – Бодунуң азаашкынын эзугаар хайырлаан.

^z**3:17** Өске бурунгу сөзүглелдерде «чагыг-керээ» деп сөстөргө «Христос дугайында» деп сөстөрни немээн.

3:10 Рим. 4:15 **3:10** Ы. х. к. 27:26 **3:11** Аж.-ч. 13:39; Рим. 3:20; Гал. 2:16

3:11 Авв. 2:4; Рим. 1:17; Евр. 10:38 **3:12** Лев. 18:5; Рим. 10:5 **3:13** Ы. х. к. 21:23

3:14 Аж.-ч. 1:5; 2:33 **3:16** Рим. 4:13; Евр. 7:6 **3:16** Э. д. 12:7; 17:19

3:17 Хост. 12:40-41 **3:18** Рим. 4:14

Ыдыктыг хоойлунуң сорулгазы

¹⁹ А ыдыктыг хоойлунуң сорулгазы чүдел? Ону азаашкында айыткан Салгакчы чедип келгиге чедир, улустуң кем-буруулуун көргүзери-биле немей кириген. Ыдыктыг хоойлуну дээрниц төлээлерин дамчыштыр база дугуруштурукчунуң^a дузазы-биле берген. ²⁰ Ынчалза-даа дугуруштурукчу чүгле чаңгыстан хөй дугуржуп турар тала барда херек. А Бурган чаңгыс!

²¹ Ындыг болганда, ыдыктыг хоойлу Бурганның азаашкыннарынга удур бе? Канчап ындыг боор! Улуска берген ыдыктыг хоойлу мөңгө амыдыралды хайырлап шыдаар турган болза, оларның Бурганның мурнунга актыг боору ыдыктыг хоойлуну сагырындан долuzu-биле хамааржыр ийик. ²² Ынчалза-даа Бижилге бо делегей бүрүнү-биле бачытка туттурган деп чугаалап турар, а ынчангаш азаашкында айыткан чүүлду чүгле Иисус Христоска бүзүрээрин дамчыштыр, чүгле бүзүрөөн улуска хайырлап боор.

²³ Бүзүрелдин үези чедип келгиге чедир, ол бүзүрелдин бодун көргүзерин манап, ыдыктыг хоойлунуң хайгааралының адаанга турган бис. ²⁴ Христос чедип келбөөн шаанда, ыдыктыг хоойлу бистиң кижизидикчивис дег турган. Христоска бүзүреливис дамчыштыр актыг апаарывыс дээш ындыг болду. ²⁵ А бүзүрелдин үези чедип кээрге, кижизидикчинин хайгааралының адаандан үне берген бис.

²⁶ Христос Иисуска бүзүрээнинернин ачызында силер шупту Бурганның оолдары апарган силер. ²⁷ Христостуң ады-биле сугга суктургаш, силер шуптунар Христосту «кедип алдыңар». ²⁸ Моон соңгаар иудей биле өске чоннар кижизинин, кул биле хостуг кижинин, эр биле херээжен кижинин аразында ылгал чок – силер шупту Христос Иисус-биле сырый харылзаалыг чаңгыс чаа улус силер. ²⁹ А бир-тээ Христоска хамааржыр болганыңарда, силер ынчан Авраамның үре-салгалы, Бурганның азаашкынының салгакчылары боор силер.

Кул эвес, а бүрүн эргелиг салгакчы

4 ¹ Силерге база бир чижекте көргүзейн: салгакчы назы четпээн шаанда, ол бүгү өнчүнүң ээзи-даа болза, кулдан ылгалыр чүзү-даа чок. ² Ол ачазынын доктаадып каан хуусаазынга чедир башкылар болгаш өг-бүле кижизидикчилеринин хайгааралының адаанга турар. ³ Бис база ындыг бис: назы четпээн шаавыста, делегейни башкарып турар *хоойлу-дүрүмнеринин кулдары бооп чордуvus. ⁴ Ынчалза-даа доктааткан үе чедип кээрге, херээжен кижиден төрүттүнген, ыдыктыг хоойлуга чагырткан Бодунуң Оглун Бурган чорудуп берген. ⁵ Ыдыктыг хоойлуга чагыртып чораан бисти хостазын дээш база Бурганның азыраан оолдары кылып кагзын дээш, Бурган бисче Бодунуң Оглун чоруткан-дыр. ⁶ Ам силер шупту Бурганның оолдары силер! Ооң бадыткалы кылдыр Ол Бодунуң Оглунуң

^a3:19 Дугуруштурукчу – мында Моисейнин дугайында чугаалап турар.

3:19 Рим. 4:13; 5:20 3:19 Ы. х. к. 33:2; Аж.-ч. 7:53 3:20 1 Тим. 2:5; Евр. 8:6

3:20 Ы. х. к. 6:4-5; Рим. 3:30 3:22 Рим. 3:9 3:22 Рим. 4:16 3:24 Рим. 10:4

3:26 1 Ин. 3:2; Рим. 8:15-16; Эф. 1:5 3:27 Рим. 6:3-4 3:27 Рим. 13:14

3:28 1 Кор. 12:13; Эф. 6:6 3:28 1 Кор. 11:11 3:29 1 Кор. 3:23; 2 Кор. 10:7

3:29 Рим. 8:17; Эф. 3:6 4:4 Мк. 1:15 4:4 Лк. 2:7, 27 4:5 Гал. 3:13

*Сүлдезин, «Авва!^b Ачай!» деп кыйгырган Сүлдени, чүректеривисче синниктир чорудуп берген. ⁷ Ынчангаш сен ам кул эвес, а оглу сен. А ындыг болганда, Бурганның ачызында салгакчы база сен^c.

Дедир орук чок

⁸ Кажан-бир шагда, Бурганны билбес чорааш, херек кырында бурганнар-даа эвес чүүлдерниң кулдары чораан силер. ⁹ Ынчалза-даа ам, Бурганны билип алгаш (азы, шынын сөглээрге, Бурган силерни билип алганда), таанда-ла ол чөгенчиг, ажык-дүжүү чок башкарыкчы хоойлу-дүрүмнерже дедир эгликсеп, биезде дег, оларнын кулдары болуксап тур силер бе? ¹⁰ Тускай хүннер, айлар, чылдын үелери болгаш чылдар сагыыр-дыр силер^d. ¹¹ Силерни дээш кылган ажыл-херээм хилис барбаан бе деп бодап кээримге, коргунчуг-дур!

¹² Ха-дуңма, ээрежип дилеп тур мен: мен ышкаш бооп көрүнер. Мен база силерге дөмей болу бердим чоп. Силер меңээ кончуг эки хамаарылгалыг турдунар.

¹³ Билир-ле болгай силер: эң баштай силерге келгенимде, чүгле аарый берген журумдан *Буянын Медээни силерге суртаалдаар аргалыг болган мен. ¹⁴ Мээн кадыкшыл байдалым силерге шенелде болган-даа болза, мени тоовайн барбаан, дора көрбээн силер. Харын *Бурганның төлээзин дег, Христос Иисустун бодун дег хүлээп алдынар. ¹⁵ Ынчангы өөрүшкүнер ам кайда-чүде барды? Болдунар-ла болза, караңарны-даа меңээ казып бээринден чалданмас турганыңарга ынчан шуут бүзүрээр турдум. ¹⁶ Ам чүү болду? Шынын чугаалапкаш, өштүүнер апардым бе?

¹⁷ Силерни бодунуң талазынче ээлдирип алыр дээш, аажок кызып турар бир-ле улус барын билир мен, ынчалза-даа оларнын сагыжы кара-дыр. Олар силерни бодунуң талалакчылары кылып алыр дээш, бисти чара кирер деп турарлар. ¹⁸ А мен силерни ак сагыштыым-биле, чүгле аранарга турар өйүмде эвес, а кезээде бодумнуң таламче ээлдирип алырын күзээр-дир мен. ¹⁹ Ажы-төлүм! Төлүн божуур иениң эъди аарааны дег, силер дээш база катап хилинчээм көре бердим. Христоска дөмей апарбаан шааңарда, ол хилинчээм төнмес. ²⁰ Мен ам силер-биле кады болган болзумза! Силер-биле бир янзы чугаалашкан болза, чүге дээрге силерни та канчапса эки чүве, аай-бажын тыпшастадым.

Агар биле Сарра дугайында элдээртиг

²¹ Ыдыктыг хоойлуга чагыртыр бодаан улус, чугаалап көрүнерем: ында чүү деп турарын билбезинер ол бе? ²² Ында *Авраам ийи оолдуг чораан деп бижээн болгай: бирээзи – кул херээженден, а өскези – хостуг херээженден төрүттүнген. ²³ Чүгле кул херээженниң оглу – кижиниң күженишкиннеринден, а хостуг херээженниң оглу –

^b4:6 Авва (арамей дылда) – ажы-төл ачазын ынчаар адаар турган, Иисус Христос база Бурганны ынчаар адап, кый деп турган (Мк. 14:36; Рим. 8:15 көр).

^c4:7 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөрни эвес, а «А ындыг болганда, Иисус Христостун ачызында Бурганның салгакчызы база сен» деп бижээн.

^d4:10 Бо шүлүкте иудей шажын-чүдүлгеден укталган сагылга-чаңчылдарны айтып турар.

4:8 Иса. 37:19; Иер. 16:20 4:9 Ыд. ыр. 35:11 4:9 1 Кор. 8:3 4:9 Кол. 2:8, 20; Евр. 7:18

4:10 Рим. 14:5; Кол. 2:16 4:11 1 Фес. 3:5 4:13 1 Кор. 2:3 4:14 1 Хаан. 29:9

4:14 Лк. 10:16; 1 Фес. 2:13 4:22 Э. д. 16:5; 21:2

Бурганның азаанындан төрүттүнгөн. ²⁴ Бо чугаа элдээрткен уткалыг: ийи херээжен ийи *чагыг-керээни көргүзүп турар. Бирээзин *Синай дагга чарган, ол дээрге Агар болгаш ооң кул бооп төрүттүнер ажы-төлү-дүр. ²⁵ Агар Аравияда Синай дагны болгаш амгы Иерусалимни көргүзүп турар, чүге дээрге ол бодунун ажы-төлү-биле каттай кулданышкын адаанда-дыр. ²⁶ А өскези дээрде турар Иерусалимге хамааржыр, ол – хостуг, ол – бистиң иевис! ²⁷ Бижилгеде ооң дугайында мынча дээн болгай:

*«Үре-төл чок, божуп көрбээн херээжен, өөрүп-байырла!
Дыңзыдыр ырла, өөрүшкүлүг алгыр, эъди аарып көрбээн херээжен!
Ашактыг херээженге көөрдө, кагдырыпкан херээженниң ажы-төлү хөй
боор-дур!»*

²⁸ А силер болза, ха-дунма, Исаак ышкаш, Бурганның азаашкынындан төрүттүнгөн ажы-төл-дүр силер^е. ²⁹ Ынчалза-даа ол шагда кижиниң күженишишкининден төрүттүнгөн оолдун Сүлдеден төрүттүнгөн оолду истеп-сүрүп турганы дег, ам база ындыг бооп турар-дыр. ³⁰ Бижилгеде ол дугайында чүү деп турар ийик?

*«Кул херээженни оглу-биле үндүр ойладывыт,
чүге дээрге кул херээженниң оглу хостуг херээженниң оглу-биле дең өнчүнү
канчап-даа салгап албас».*

³¹ Ындыг болганда, ха-дунма, кул эвес, а хостуг херээженниң ажы-төлү-дүр бис!

Христиан хосталга

5 ¹ *Христос бисти шак ол хосталга дээш хостап каан. Ынчангаш туруштуг болунар, кымның-даа силерни катап кулданып аарын болдурбаңар.

² Дыңнаңар, Павел мен силерге чугаалап тур мен: кыртыжап демдектедирин дамчыштыр ыдыктыг *хоойлуже эгир болзуңарза, Христостун силерге кандыг-даа ажыы чок. ³ Силерге база катап чугаалап тур мен: бодунга кыртыжап демдектээшкин кылырынга чөпшээрешкен кижги бүрүзү ыдыктыг хоойлуну бүрүнү-биле сагыр ужурлуг. ⁴ Ыдыктыг хоойлуну сагыры-биле агартышкын алырын шенээр болзуңарза, моон сонгаар силерде Христос-биле дөмей чүү-даа чок боор. Бурганның *авыралындан ам хоорулган-дыр силер. ⁵ А бис бүзүрелдин ачызында Бурганның мурнунга актыг боорувуска идегээр болгай бис. Ол идегелди четтикпейн манаарын *Сүлде биске сагыш алындырып турар. ⁶ Христос Иисус-биле сырый харылзаалыг апаар болзувусса, кыртыжап демдектедири-даа,

^е4:28 Өске бурунгу сөзүглелдерде «силер» эвес, а «бис» деп бижээн.

4:23 Э. д. 16:3-4; 17:16 4:24 Хост. 19:1-2 4:26 Евр. 12:22; Ажыд. 21:2

4:27 Иса. 54:1 4:28 Рим. 9:8 4:29 Э. д. 21:9 4:30 Э. д. 21:10 5:1 Ин. 8:32; Иак. 2:12; 1 Пет. 2:16; Рим. 6:18; 1 Кор. 7:22; 2 Кор. 3:17; Гал. 2:4; 5:13 5:1 Аж.-ч. 15:10

5:2 Аж.-ч. 15:1-2; 1 Кор. 7:18 5:3 Рим. 2:25 5:4 Рим. 9:31 5:5 Рим. 8:23

кыртыжап демдектетпези-даа чугула эвес. Ынакшыл дамчыштыр бодун көргүзөр бүзүрел – чүгле ол чугула.

⁷Бүзүрелдин оруу-биле эки маңнап олурдуңар. Ынчаарга кым силерни астыктырып, алыс шынны дыңнавас улус кылдыр хуулдурупту? ⁸Силерни кыйгырган Бурганның ынчаар өөрөтпээни ылап боор! ⁹«Хөй далган хөй берзин дизе, ынай ажыткы херек». ¹⁰Дээрги-Чаяакчының мурнунга силерге бүзүрээр мен: бистин аравыска аңгы үзел-бодал турбас. А силерни хөлзедип турар кижин, ол кым-даа болза, шииттирер.

¹¹Ха-дунма, мени *кыртыжап демдектээриниң талалакчызы деп турары шын болза, олар ам мени чүү дээш истеп-сүрерил? Христостун *белдир-ыяшка өлүмүнүң дугайында суртаал ынчан кымга-даа моондак болбас ийик. ¹²А силерни хөлзеткен ол хейлер боттарын чүгле кыртыжап демдектевейн, харын акталап-даа каапсыннар!^f

Сүлдеге башкартып амыдыраары

¹³Ха-дунма, Бурган силерни хосталгаже кыйгырган-дыр. Чүгле ол хосталганарны кижин бүдүжүнүң кара туразында аажылаар чаңынче хуулдурбанар. Харын бот-боттарыңарга ынакшылдыг бараан болунар. ¹⁴Чүге дээрге бүгү ыдыктыг хойлу чаңгыс борбак домакта туттунуп турар: «*Чаныңда кижиге бодуңга бодуң дег ынак бол*». ¹⁵А бот-боттарыңарны үзе-чаза тыртарын уламчылаар болзуңарза, шуут-ла узуткажып кааптарыңардан кичээниңер.

¹⁶Ынчангаш силерге чугаалап тур мен: Сүлдениң айыткан аайы-биле амыдыраңар, кижин бүдүжүңерниң бачыттыг күзээшкиннеринге черле алыспаңар. ¹⁷Чүге дээрге бачыттыг бүдүштүң күзээр чүүлү Сүлдеге удурланышкак, а Сүлдениң күзээр чүүлү бачыттыг бүдүшке удурланышкак болур. Олар үргүлчү адааннажып чоруур, ооң түңнелинде кылыр бодаан чүвөңерни кылып шыдавайн баар силер. ¹⁸Ынчалза-даа Сүлдеге башкартыр болзуңарза, ыдыктыг хойлу силерни баш билип шыдавас.

¹⁹Кижиниң бачыттыг бүдүжүнүң ажыл-херээ илдең көскү. Ол дээрге самыырал, бужар күзээшкиннер, туттунмас туралаашкын, ²⁰*дүрзү-бурганга чүдүүрү, каран көрнүрү, адаан-өжээн, килең-кылык, алгыш-кырыш, аңгылажыг, бактажыры, ²¹мурнун былаажыры^g, арагалаары, эмин эрттир хөглөп-дойлаары болгаш өске-даа ындыг янзылыг чүүлдер-дир. Мен силерни ооң мурнунда-даа сагындырып турдум, ам база катап сагындырып каайн: ындыг чүүлдер үүлгедикчилери Бурганның Чагыргазын канчаар-даа салгап албас.

^f**5:12** Азы: «А силерни хөлзеткен ол хейлерни силерден ырадыр хөөглөпкен болза аар!»

^g**5:21** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Өлүрүкчү чорук» деп сөстөрни немээн.

5:6 1 Кор. 7:19; 12:13; Гал. 6:15; Эф. 2:14; Кол. 3:11 **5:6** Иак. 2:18 **5:7** 1 Кор. 9:24

5:9 Мф. 13:33; Лк. 13:21; 1 Кор. 5:6 **5:10** Аж.-ч. 15:24; Гал. 1:7 **5:11** Аж.-ч. 16:3

5:11 1 Кор. 1:23 **5:13** 1 Пет. 2:16; 2 Пет. 2:19 **5:13** 1 Кор. 9:19 **5:14** Мф. 7:12; 22:40

5:14 Лев. 19:18 **5:16** Рим. 8:4 **5:16** Рим. 13:14; Эф. 2:3 **5:17** Рим. 7:15, 19, 23

5:18 Рим. 7:4; Эф. 2:15; Кол. 2:14 **5:19** Мк. 7:21-23; 1 Кор. 3:3; 6:9-10

5:19 1 Кор. 6:18; Эф. 5:3 **5:20** 1 Кор. 11:19 **5:21** 1 Кор. 6:9-10; Эф. 5:5

²² А Сүлдениң үре-түңнели бо-дур: ынакшыл, өөрүшкү, амыр-тайбың, шыдамык болгаш буянның чорук, энерел, бүзүрел, ²³ томаарыыры болгаш бодун туттунуп билири. Ол бүгүнү буруу шавар кандыг-даа хоойлу чок! ²⁴ Христос Иисуска хамааржыр улус боттарының бачыттыг бүдүжүн ооң хамык күзээшкиннери болгаш хандыкшылдары-биле катый-хаара белдир-ыяшка хере шаап каапкан. ²⁵ Бистин амыдыралывыстың үнер дөзү Сүлде болганда, Ооң аайы-биле амыдырап көрээли! ²⁶ Ынчангаш адыыргак болбаалы, бот-боттарывыска хорадаваалы база адааргаваалы.

Бот-боттарыңарга буяндан кылып чоруңар

Б¹ Ха-дуңма, кандыг-бир кижини бачыт үүлгеткен деп сойгалаар болза, силер, *Сүлдеге башкарткан улус, ону эдип-чазап көрүңер. Чүгле эптиг, чымчаа-биле эдип-чазанар, боттарыңар база күткүлгеге алзып албас дээш кичээнинер. ² Аар-бергелерни ажып эртеринге бот-бодуңарга дузалажыңар, ооң-биле *Христостун айыткан чүүлүн сагаан боор силер. ³ Алыс боду чөгенчиг кижини «Мен кончуг мен» деп ёзуургаар болза, ол бодун боду мегелеп алыр. ⁴ Кижини бүрүзү бодунуң ажыл-херээн шүгдүнүн, ол ынчан бодун өске улус-биле деңневейн, чедиишкиннеринге чоргаарланып шыдаар. ⁵ Чүге дээрге кижини бүрүзү бодунуң үүрге-чүьгүн чүктей бээр^h.

⁶ Бурганның сөзүн өөренип турар кижини бодунда бар бүгү эки-чаагай чүүлүн башкызы-биле үлешсин.

⁷ Мегега туттурбанар: Бурганны карак ажыгтаары болдунмас. Кижини чүнү тарып аарыл, оозун ажаап алыр. ⁸ Бодунуң бачыттыг бүдүжүнүн хөрзүнүңгө чүве тарып турар кижини оортан өлүмнү ажаап алыр. А Сүлдениң хөрзүнүңгө тарып турар кижини ол Сүлдеден мөңгө амыдыралды ажаап алыр. ⁹ Буян кылып тура, кажан-даа могап-турбаалы. Ынчан, сорук-күжүвүс кошкай бербес-ле болза, чогуур үе кээрге, дүжүдүвүс ажааттына бээр. ¹⁰ Ынчангаш амдызыңда арга барда, бүгү улуска, ылаңгыя бүзүрели чаңгыс ха-дуңмавыска, буяндан көргүзүп чоруулу.

Түңнээшкин болгаш байырлажыг

¹¹ *Бо сөстөрүни мен силерге бодумнуң холум-биле бижип ор мен, кайы хире улуг үжүктөр ажыглаанымны көрүп тур силер бе?* ¹² Силерни кыртыжап демдектедиринче албаданнар – кижиниң күженишкиннери-биле эки бооп көстүксээн улус-тур. Олар ону чүгле Христостун *белдир-ыяшка өлүмүнүн дугайында сургаал ужун истедип-сүрдүрбези-биле кылып турарлар. ¹³ Олар кыртыжап демдектедип-даа алган болза, боттары-ла ыдыктыг *хоойлуну сагывайн турарлар. А силерни, оозу-биле мактаныр чылдак тывар дээш, кыртыжап

^h**6:5** Азы: «Кижини бүрүзү бодунуң херектери дээш Бурганның мурнунга харысалгалыг боор».

5:22 Эф. 5:9 **5:23** 1 Тим. 1:9 **5:24** Иак. 4:1; 1 Пет. 2:11; Рим. 7:23; 13:14

5:24 Рим. 6:2, 6; Гал. 2:19; Кол. 2:20; 3:3 **5:26** Флп. 2:3 **6:1** 1 Кор. 2:15

6:1 Иак. 5:19; 2 Тим. 2:25 **6:1** 1 Фес. 5:14 **6:2** Рим. 15:1 **6:2** 1 Ин. 4:21

6:3 1 Кор. 3:7; 8:2 **6:5** Рим. 14:12 **6:6** Лк. 10:7; 1 Кор. 9:11; 1 Тим. 5:18 **6:7** Иов 13:9

6:7 Иов 4:8; У. ч. 22:7; 2 Кор. 9:6 **6:8** У. ч. 11:19; Ос. 10:12; Иак. 3:18 **6:9** 2 Фес. 3:13

6:9 Мф. 10:22 **6:10** У. ч. 3:27; 3 Ин. 1:5; Евр. 13:1 **6:11** 1 Кор. 16:21; 2 Фес. 3:17; Флм. 1:19

демдектедир деп турар улус-тур. ¹⁴ А мен бодум хуумда Дээргивис Иисус Христостуң белдир-ыяшка өлүмүндөн аңгыда, чүнүң-биле-даа мактаныр хөңнүм чогул. Ол белдир-ыяшка меңээ хамаарыштыр – бо делегейни, а бо делегейге хамаарыштыр – мени хере шаап каан. ¹⁵ *Кыртыжап демдектээри-даа, кыртыжап демдектетпези-даа чугула эвес. Чаңгыс-ла чугула чүүл – Бурганның чаа чаялгазы боору! ¹⁶ Бо дүрүмнү сагып чоруур бүгү улуска, Бурганның израиль чонунга амыр-тайбың болгаш өршээл доктаазын!

¹⁷ Черле ынчаш, кым-даа моон соңгаар мени сагыш човатпазын, чүге дээрге Иисустуң демдээ-биле мага-бодумну имнеп алган чоруур-дур мен¹.

¹⁸ Ха-дуңма, Дээргивис Иисус Христостуң *авыралы сагыш-сеткилицерге доктаазын! *Аминь.

¹**6:17** Павел Христос дугайында суртаалы дээш хөй катап соктурган соонда артып калган сорбуларын бодап турар чадавас.

6:14 1 Кор. 2:2 **6:14** Гал. 2:19; Рим. 6:6

6:15 1 Кор. 7:19; 12:13; Гал. 5:6; Эф. 2:14; Кол. 3:11 **6:16** Ыд. ыр. 124:5; 127:5

Эфесчилерге чагаа

Кирилде

Павел *элчин бо чагааны филипчилерге, колосчуларга болгаш Филимонга чагаалары-биле кады, бистиң эраның 60-гы чылдарының эгезинде рим кара-бажыңга хоругдалының үезинде бижээн чадавас.

Эфес – *Асия деп рим областың кол хоорайы (амгы Турцияның барыын эрик кыдыы). Павел маңаа Буянның Медээ суртаалдап база чаа христиан ниитилелге бут кырынга туруп аарынга дузалап, ийи чыл ажыг турган.

Чагааны ийи кол кезекке чарып болур. Бирги кезээнде (1–3 эгелер) Павел номчукчуларны *Буянның Медээнің ачызында боттанган Бурганның чажыт, үе-дүптөн бээр бодап алган күзели – христиан ниитилел дугайында болгаш ында Иисус *Христоска бүзүрөл бүгү улусту – еврейлерни-даа, өске чоннарны-даа – камгалап база катгыштырып турарының дугайында өөредип турар. Ийиги кезээнде (4–6 эгелер) Павел бүзүрөөннерни Бурганның ол бодалын бүгү улуска чарлап көргүзөр дээш, канчаар чангыс эптиг, ынакшылдыг болгаш *арыг чурттаар журлугул деп сургап турар.

Бо чагаада илереткен бодалдар хөй чүүлдер талазы-биле колосчуларга бижээн чагаага дөмей, ынчалза-даа мында Христос дугайында шынның өөредигни хажытканнар-биле маргылдаа чок.

Кирилде сөстөр

1 ¹ Бурганның күзел-соруун ёзугаар *Христос Иисустуң *элчини болган Павелден байыр. Эфесте¹ Христос Иисуска бүзүрөөн Бурганның улузунга бижидим.

² Бурган Адавыс болгаш Дээрговис Иисус Христостан келген *авырал биле амыр-тайбың силерге доктаазын!

Христос – бисче чорудупкан ачы-буян

³ Дээрговис Иисус Христостуң Адазы Бурганга алдар! Ол биске *Сүлдеден кээр бүгү-ле ачы-буянны дээрлер ораныңа Христосту дамчыштыр хайырлады.

⁴ Ооң мурнунга ыдыктыг, кем чок улус бооп чурттазын дээш, Бурган бисти өргөмчөйни чаяар бетинде-ле Христосту дамчыштыр шилип алган. Бодунуң биске ынакшылы-биле

⁵ Бурган бисти ажы-төлү кылдыр азырап алырын Иисус Христосту дамчыштыр баш удур шилээн-дир. Ооң сорулгазы-даа, күзел ханыышкыны-даа ол-дур!

⁶ Ындыг болганда, Бодунуң ынак Оглун дамчыштыр Бурган биске авыралын хайырлааны дээш, Аңаа алдар-мактал!

¹1:1 «Эфесте» деп сөс эн бүзүрөлдиг грек сөзүглелдерде таварышпайн турар. Чагааны Павел чүглө Эфесте христиан ниитилелге эвес, а Асия девискээринде өске-даа христиан ниитилелдерге база бижээн чадапчок.

1:3 1 Пет. 1:3; 2 Кор. 1:3 1:4 Иуда 1:24; Кол. 1:22; 1 Фес. 4:7

1:5 1 Ин. 3:2; Рим. 8:15-16; Гал. 3:26

⁷Бис Христостун өлүмүн дамчыштыр хосталып, бачыттарывыс дээш өршээл алдывыс. Бурганның авыралы ындыг элбекшилдиг-дир! ⁸Бурган Бодунун авыралын бисче бүгү мерген угааны болгаш угаап билиишкени-биле харам чокка сиңниктир төктү. ⁹Ооң күзел-соруу-биле Христосту дамчыштыр боттанзын деп шиитпирлээни чажыт сорулгазын Ол биске илеретти: ¹⁰чогуур үе кээрге, Ол сорулгазынга чүүлдештир бүгү чаялганы – дээрде база черде бар бүгү чүүлдерни Баштыңчы Христосту долгандыр каттыштырыптар.

¹¹Бүгү чүвени Бодунун күзел-соруу эзугаар боттандырып турар Бурган ынчалдыр баш удур шилип каан болганда, Христосту дамчыштыр Ооң чону апаар чолдуг болдуvus. ¹²Ынчангаш бис – Христоска эн баштай идегээн улус – Бурганны алдаржыдып мактаар салымныг бис.

¹³Христосту дамчыштыр алыс шынның сөзүн – камгалалыңар дугайында *Буянный Медээни дыңнап каан болгаш, Аңаа бүзүрөөн силер. Азааны Ыдыктыг Сүлдезин силерге бергеш, Бурган силерни Бодунун улузу кылдыр таңма-биле дег демдектеп алган. ¹⁴Ыдыктыг Сүлде болза Бурганның азаан өнчүзүн салгаарывыстың магадылалы боор. Бурган биске бүрүн хосталга бээрге, ол өнчүнү ээлеп алыр бис. Ол бүгү дээш, Аңаа алдар-мактал!

Бурганның күчү-күжү камгалал дамчыштыр илерээр

¹⁵Ынчангаш мен база Дээрги Иисуска бүзүрөөнинер, Бурганның бүгү улузунга ынааңар дугайында дыңнап кааш, ¹⁶*мөргүлдеримге силерни сактып, силер дээш, Бурганга үзүк-соксаал чок өөрүп четтирип келдим. ¹⁷Дээргивис Иисус Христостун Бурганы – өндүр бедик Ада мерген угаан болгаш *ажыдыышкын бээр Сүлдени силерге хайырап, Ону эки билип аар арга берзин деп мөргүп тур мен. ¹⁸Ооң силерни чүү ындыг идегелче кыйгырганын билзиннер дээш, Ооң чону-биле үлежиринер өнчүнүн кайы хире өндүр байлаан көрзүннер дээш, Бурган силернин угаан-сарылыңарны чырыдып берзин деп мөргүп тур мен. ¹⁹Аңаа бүзүрөөн биске салдар чедирген Оон күчү-күжүнүн чүнүн-биле-даа деннээр аргажок өндүр улуун база көрзүннер деп мөргүп тур мен. ²⁰Бурган Бодунун өндүр улуг күчү-күжүн мынчаар илереткен: Христосту өлүглер аразындан катап диргискеш, Ону дээрге, Бодунун оң талазынга, олуртуп алган. ²¹Ындыг арга-биле Бурган Оон адын чүгле амгы үеде эвес, харын келир үеде база бүгү чагырыкчылардан, эрге-чагырга ээлеринден, күштерден болгаш дээргилерден бедик кылып каан. ²²Бурган бүгү чүвени Христостун *будунун адаанга чагырткаш*, Ону бүгү-ле христиан ниитилелдиң бажынга салып каан. ²³А христиан ниитилел – Ооң мага-боду-дур. Ол Боду бүгү чаялганы бүрүнү-биле бүргей ап турар.

1:7 Кол. 1:14 **1:9** Рим. 16:25; Эф. 3:3-5; 6:19 **1:10** Эф. 2:14; Кол. 1:20

1:13 Эсф. 8:8; 2 Кор. 1:22; Эф. 4:30 **1:15** Кол. 1:3-4 **1:18** Кол. 1:27

1:20 Ыд. ыр. 109:1; Аж.-ч. 7:55-56; Рим. 8:34; Эф. 2:6; Кол. 3:1 **1:21** 1 Пет. 3:22; Рим. 8:38; 1 Кор. 15:24; Кол. 2:10; Евр. 1:4 **1:22** Ыд. ыр. 8:7; 109:1; 1 Кор. 15:27 **1:22** 1 Кор. 11:3; Эф. 5:23

1:23 Эф. 4:12; 5:23; 5:30; Кол. 1:18 **1:23** 1 Кор. 15:28; Кол. 3:11

Өлүмдөн амыдыралче шилчиинскин

2¹ Боттарыңарның кемниг херектеринер ужун база бачыттарыңар ужун өлүг чораан силер. ² Бачытка борашкаш, силер ол шагда бо делегейниң оруктары-биле чоруп, дээр адааның күшгериниң чагырыкчызыңа (ол амгы үеде Бурганны дыңнавастарны удуртуп турар) чагыртып чораан силер. ³ Бис шуптувус база херек кырында Бурганны дыңнавастарның санынче кирип, бачыттыг бүдүжүвүс аайы-биле чурттап, мага-бодувустуң, угаан-бодалывыстың бүгү күзээшкиннерин хандырып келген бис. Бүдүжүвүс ындыг боорга, өске бүгү улус-биле деңге, Бурганның килеңи бисти кезедир дээш манап турду.

⁴ Ынчалза-даа Бурганның өршээли эгээртинмес байлак, Ооң биске ынакшылы өндүр улуг. ⁵ Ынчангаш Ол бачыттыг херектеривис ужун өлгүлээн бисти *Христос-биле кады тынгарып кагды. Камгалалды Ооң *авыралы-биле алган силер! ⁶ Бурган бисти Христос Иисус-биле кады катап диргискеш, дээрже өрү көдүргеш, Ооң чанынга олуртуп кагды. ⁷ Ол ынчаар кылгаш, Христос Иисусту дамчыштыр биске хайырлааны буянныг сагыжының, Бодунуң авыралының эгээртинмес байлаан бүгү келир үелерге көргүзөр бодаан.

⁸ Ийе, силер Бурганның авыралы-биле бүзүрелинер дамчыштыр камгалал алган силер. Ол дээрге силерниң ачы-хавыяңар эвес, а Бурганның белээ-дир! ⁹ Камгалалды кым-даа ажыл-херээ-биле чедип албас, ындыг болганда, кым-даа ынчалдым деп мактанып шыдапас. ¹⁰ Бурганның чаялгасы бис. Ооң биске баш удур белеткеп кааны буянныг херектерни боттандырып чурттаарывыс дээш, Ол бисти Христос Иисус-биле харылзаалыг кылдыр чаяп каан.

Христоска бүзүрэннер – чаңгыс чон

¹¹ Ынчангаш силер, төрүмелинден «кыртыжап демдектетпээннер» деп адаткан *өске чоннар улузу (мага-ботту кижини холу-биле *кыртыжап демдектээр эзулалды эртип алган иудейлер силерни ынча дээр), мону утпаңар: ¹² ол шагда Христос чок амыдырап чораан болгаш, израиль чоннуң санынче кирбейн, аңгы чораан силер. Бурганның азаашкыннары кирген *чагыг-керээлер силерге хамаарышпас турган. Бо делегейге идегел болгаш Бурган чок амыдырап чордуңар!

¹³ Ынчалза-даа ам, Христос Иисус-биле харылзаалыг апаргаш, бир шагда ырак-коңчак чораан боттарыңар, Христостуң өлүмүнүң ачызында, Бурганга чоок апардыңар. ¹⁴ Чүге дээрге Христос – амыр-тайбыңывыстың үнер дөзү. Ол Бодунуң мага-бодун өргүлге салгаш, иудейлер биле өске чоннар улузун аңгылай турупкан өжээргелдиң ханазын бузуп каапкаш, шуптувусту чаңгыс чон кылдыр каттыштырган. ¹⁵ Ол ыдыктыг *хоойлуну ооң хамык дүрүмнери, сагылгалары-биле катай-хаара күш чок болдурган. Ооң сорулгасы мындыг: амыр-тайбыңны

2:1 Лк. 15:24; Рим. 11:15; Кол. 1:21; 2:13 **2:2** Ин. 12:31; 14:30 **2:2** Кол. 3:7

2:3 Гал. 5:16 **2:4** Ин. 3:16; 1 Ин. 3:1; Рим. 5:8 **2:5** Кол. 2:13 **2:5** Тит. 3:5

2:6 Эф. 1:20 **2:8** Лк. 7:50; 8:48; Аж.-ч. 15:11; 1 Пет. 1:5; Тит. 2:11; 3:5

2:9 Рим. 3:27; Тит. 3:5 **2:9** Рим. 3:27; 1 Кор. 1:29 **2:10** Тит. 2:14; 3:8

2:11 Рим. 2:26, 28; Кол. 2:11 **2:12** Кол. 1:21 **2:12** Рим. 9:4 **2:13** Зах. 6:15; Аж.-ч. 2:39

2:14 Иса. 9:6; 26:12; Мих. 5:5 **2:14** Иса. 14:1; Эф. 1:10; Кол. 1:22 **2:15** Рим. 7:4; Кол. 2:14

догуннадып, Боду-биле харылзаалыг кылдыр ийи аңгы улустан чаңгыс чаа улусту чаяары. ¹⁶ Христос Бодунуң *белдир-ыяшка өлүмүн дамчыштыр ийи аңгы чораан бисти чаңгыс мага-ботка Бурган-биле эптештиргеш, өжээргелди узуткаар күзелдиг. ¹⁷ Ынчангаш Христос чедип келгеш, Бургандан ыракка чораан силерге-даа, Аңаа чоок чурттап чораан улуска-даа бүгүдеге амыр-тайбың дугайында *Буянныг Медээни суртаалдаан. ¹⁸ Чүге дээрге бис – иудейлер-даа, өске чоннар улузу-даа чаңгыс *Сүлдеге башкарткаш, Адага Христосту дамчыштыр чеде бээр аргалыг болган бис. ¹⁹ Ындыг болганда, ам силер, өске чоннар улузу, хары даштыкылар эвес, а Бурганның чонунуң дең эргелиг албатылары болгаш Ооң өг-бүлезинин кежигүннери силер.

²⁰ Силерни база *элчиннер биле *медээчилернин салып кааны үндезинге тудуп үндүргөн, а Христос Иисус – бажыңның таваанга салыр эн чугула даш-тыр. ²¹ Ооң Боду бүгү бажыңның чөленгижи болур, а бажың улам-на бедип, Дээрги-Чаяакчының ыдыктыг *өргээзи кылдыр шилчип турар. ²² Христостуң ачызында Бурганның Сүлде дамчыштыр чурттаар бажыңы апарзыннар дээш, Ол силерни база тудуп үндүрүп турар-дыр.

Бурганның чажыг бодалын ажытканы

3 ¹ *Христос Иисустуң бараан болукчузу болгаш, *өске чоннар улузу силер дээш, хоругдал адаанда турар Павел мен шак ол чылдагаан-биле мөргүп тур мен. ² Бурганның *авыралын силерге дамчыдарын меңээ дааскан дээрзин дыңнааныңар чугаажок боор. ³ Мээң үстүнде каксы бижээним дег, Ооң ол чажыдын *ажыдышкын дамчыштыр билип алган мен. ⁴ Ынчангаш ону номчуптар болзуңарза, Христостуң чажыдын канчаар билип турарымны угаап шыдаптар силер. ⁵ Кижин төрөлгөтөннүн ооң мурнундагы салгалдарына ол чажытты чугаалаваан турган, ынчалза-даа *Сүлде ам ону Бурганның ыдыктыг *элчиннери болгаш *медээчилеринге ажыдып берген. ⁶ Ук чажыт мындыг – Христос Иисустуң *Буянныг Медээзиниң ачызында өске чоннар улузу, иудейлер-биле деңге, ол-ла өнчүнүң салгакчылары, чаңгыс ол-ла мага-боттуң тургузукчу кезектери апаар, Бурганның азаашкыннары оларга база хамааржыр. ⁷ Ооң күчү-күжүнүң салдарын дамчыштыр меңээ элбээ-биле хайырлаан Бурганның авыралының ачызында, ол Буянныг Медээнин бараан болукчузу апарган мен.

⁸ Христостуң эгээртинмес эртине-байлааның дугайында Буянныг Медээни өске чоннар улунга суртаалдаар авыралды Бурганның хамык улунуң аразында эн чөгөнчии боор меңээ хайырлаан. ⁹ Бүгүдениң Чаяакчызы Бурганның өртемчейни чаягаанындан бээр чажырып келгени ол чажыттын чырыын бүгү улуска көргүзерин база меңээ бүзүрөп дааскан. ¹⁰ Бурганның бодалы ёзугаар христиан ниитилелди дамчыштыр Ооң хөй талалыг мерген угааны дээрде күштерге база эрге-чагырга ээлеринге чүглө ам чаа билдине берген. ¹¹ Бурган Бодунуң үе-дүпте бээр бодап

2:16 Рим. 5:10; Кол. 1:20; 3:15 **2:17** Иса. 57:19 **2:19** Флп. 3:20

2:20 Кол. 2:7; Ажыд. 21:14 **2:20** Ыд. ыр. 117:22; Иса. 28:16 **2:21** 1 Кор. 3:16-17

2:22 1 Пет. 2:5 **3:1** Флп. 1:7; Флм. 1:1; 2 Тим. 2:9 **3:2** Эф. 4:7; Кол. 1:25

3:3 Гал. 1:12; 2:2 **3:6** Гал. 3:29 **3:6** Эф. 2:16 **3:6** Мф. 8:11; Лк. 13:29 **3:7** Кол. 1:23

3:8 1 Кор. 15:9 **3:9** Кол. 1:26 **3:10** Эф. 1:21

келген чажыдын Дээргивис Христос Иисусту дамчыштыр боттандырган, ¹² а бис Христоска бүзүрөй бергеш, Аңаа башкартканывыстың ачызында, Бурганга коргуш чок чеде берип боор бис. ¹³ Ынчангаш силер дээш көрүп турар хилинчээм ужун ундаравазыңарны дилеп тур мен, чүге дээрге ол хилинчээм силерге алдар эккээр.

Христостуң ынакшылы

¹⁴ Шак Ол чылдагаан-биле мен Аданың^k мурнунга дис кырынга мөгөйип тур мен. ¹⁵ (Дээрге база черде бар аймак бүрүзү ат-сывын Ададан алган чүве-дир)^l.

¹⁶ Бурган Бодунуң өндүр-чаагай эргине-байлаандан силерге күштү хайырлазын дээш, Бодунуң Сүлдезин дамчыштыр угаан-сагыжыңарны быжыктырзын дээш, мөргүп тур мен. ¹⁷ Бүзүрелиңер ачызында, Христос чүректериңерге амыдырай берзин дээш, а ынакшыл – дазылыңар болгаш үндезиниңер болзун дээш, мөргүп тур мен. ¹⁸ Силер ынчан Бурганның хамык улузу-биле кады Христостуң ынакшылы кайы хире өй-хемчээл, кызыгаар чогуң угааптар шаг-шинектиг апаар силер. ¹⁹ Кижиниң угаап шыдаар деңнелин оранчок ажып-даа турар болза, ол ынакшылды билип шыдаптар силер. Бурганның бүдүжү ынчан амыдыралыңарны бүрүнү-биле бүргөй бээр.

²⁰ А ам биске салдарын чеdiriп турар күчү-күжүнүң ачызында, дилеп аар азы бодап чоруур бүгү чүүлүвүстен оранчок хөйнү кылып шыдаар Бурганга алдар!

²¹ Ийе, Бурганга кезээ мөңгедө, солуп кээр бүгү салгалдарда христиан ниитилелди база Иисус Христосту дамчыштыр алдар доктаазың! *Аминь.

Мага-боттуң чаңгыс эви

4 ¹ Ынчангаш мен, Дээрги-Чаяакчыга хамааржырым дээш хоругдаттырган кижини, силерден дилеп тур мен: Бурганның силерни ол дээш кый деп алганы хүлээлгенерге төлептиг амыдыраңар. ² Үргүлчү томаанныг, биче сеткилдиг бооп көрүңер. Бот-боттарыңарга шыдамык болгаш ынакшылдыг хамаарылгадан көргүзүңер. ³ *Сүлдөге башкартып тура, силерни тудуштурган амыр-тайбың ачызында чаңгыс эпти кадагалаарынче чүткүңер. ⁴ Чүгле чаңгыс мага-бот, чаңгыс Сүлде бар болгай, а Бурган силерни чаңгыс идегелди үлешсиннер дээш кыйгырган. ⁵ Чүгле чаңгыс Дээрги-Чаяакчы, чаңгыс бүзүрел база чаңгыс *сугга суктурары бар. ⁶ Чүгле чаңгыс Бурган, шуптувустуң Адавыс бар. Чүгле Ол – шуптувустун бажывыста, шуптувусту дамчып Бодун көргүзөр база шуптувуста амыдырап турар.

⁷ Бистиң шуптувуска, *Христостуң кижини бүрүзүңге тускайлап айыткан хемчээлин ёзугаар, *авыралды үлеп берген. ⁸ Ынчангаш Бижилге:

^k**3:14** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Аданың» эвес, а «Дээргивис Иисус Христостуң Адазының» деп бижээн.

^l**3:15** Грек дылда «аймак» (патрия) деп сөс «ада» (патер) деп сөске дөмөй дыңналыр.

3:12 Евр. 4:16; 10:19 **3:13** 2 Тим. 2:10 **3:16** Эф. 1:18; Кол. 1:27 **3:16** Кол. 1:11

3:17 Кол. 2:7 **3:19** Флп. 4:7 **3:19** Кол. 2:10 **3:20** Иуда 1:24; Рим. 16:25-27

3:21 Рим. 11:36 **4:1** Эф. 3:1 **4:1** Флп. 1:27; Кол. 1:10 **4:2** Флп. 2:3 **4:2** Кол. 3:13

4:3 Кол. 3:14 **4:4** Эф. 2:16 **4:4** 1 Кор. 6:17 **4:5** 1 Кор. 1:13

4:6 Мал. 2:10; 1 Кор. 12:6 **4:7** Рим. 12:3; Эф. 3:2

«Ол бедидир өрү көдүрүлгөш, хөй улусту тудуп алгаш, кижилерге белектерни үлөп берген» – деп чугаалап турар.

⁹ А «өрү көдүрүлгөш» дээн ужуру чүл? Ооң мурнунда Ол чер кырынче^m бадып турган дээни ол эвес бе? ¹⁰ Куду бадып турган ол-ла Кижиге, бүгү өртемчейни Боду-биле бүргээр дээш, хамык дээрлерниң үстүнче көдүрүлүп үнө берген эвес бе?

¹¹ Христос Боду кымга – *элчиннер, кымга – *медээчилер, кымга – *Буянныг Медээниң суртаалчылары, а кымга – удуртукчулар болгаш башкылар боорун айтып, белектерин үлээн. ¹² Бурганның улузун бараан болуушкунга, Христостун мага-бодун тургузар, быжыглаар ажил-херекке белеткээр дээш, Ол ынчанган. ¹³ Бис шуптуvus бүзүрелге, Бурганның Оглун билип аарынга чаңгыс эпке келбээн шаавыста; четчип-быжа бергеш, Христостун дээди деңнелинге чеде бербээн шаавыста, быжыгланыр ужурулуг бис.

¹⁴ Бис ынчан янзы-бүрү өөредиглерниң чалгыглары болгаш хаттарынга, кажарлап амдажаан улустун оптуг мегезинге ужуру шаптырткан бичии уруглар эвес боор бис. ¹⁵ Харын алыс шынны ынакшылдыг чугаалап тура, бүгү тала-биле Христосче чоокшулап, өзүп-мандыыр ужурулуг бис. А Ол дээрге – мага-боттун Бажы-дыр. ¹⁶ Ол бүгү мага-ботту хамык кезектери аразында ажыглап-ла болгу дег быжыг харылзаалар-биле тудушкан бүдүн-бүрүн чаңгыс эп кылдыр катгыштырыпкан. Мага-боттун кезек бүрүзү бодунун хүлээлгелерин күүседип турда, ооң бүгү боду өзүп-мандып, ынакшылдың ачызында быжыгып орат.

Эрги эвес, чаа амыдырал

¹⁷ Ынчангаш мен ол бүгүнү чугаалап, Дээрги-Чаяакчының адындан ыяк чагып тур мен: хоозун бодал-сагыштыг бүзүрели чок улус дег амыдыраваңар. ¹⁸ Олар угааны караңгылаан, Бурганны билбес, бүдүүлүк болгаш, Ооң бээри амыдыралдан оспаксыраан база чүректери дашталган улус-тур. ¹⁹ Олар арын-нүүрүн артынга кагаш, самыыраан күзээшкиннеринге чагыртып, кандыг-даа хевирлиг бужар чүүлдерни үүлгедип турарлар.

²⁰ Ол дээрге Христостун дугайында билип алганыңарга көңгүс таарышпас чүүлдер-дир. ²¹ А силер Ооң дугайында дыңнаан база Оон өөреникчилери апарган болгаш, Иисуста бар алыс шынны билип алган-дыр силер. ²² Мурнунда канчаар амыдырап чорааныңардан – биеэги бодуңардан, дуурайлаан күзээшкиннер ириткен бачыттыг бүдүжүңерден ойталаңар. ²³ Угаан-медерелиңер болгаш сагыш-сеткилиңерни чаартып алгаш, ²⁴ ылап-ла чөптүг-шынныг база ыдыктыг амыдыралы-биле онзаланыр, Бурганның овуру-хевиринге үлегерлей чаяган чаа кижиге бооп амыдыраңар.

^m4:9 Азы: «Алды оранче».

4:8 Ыд. ыр. 67:19 4:9 Ин. 3:13 4:10 Евр. 4:14; 7:26 4:11 1 Кор. 12:28 4:12 1 Кор. 12:27; Эф. 1:23; Кол. 1:18 4:13 Евр. 5:12-13; 6:1 4:14 1 Кор. 13:11; 14:20 4:15 2 Пет. 3:18; Кол. 1:10; 2:19 4:17 1 Пет. 4:3-4; Кол. 3:7 4:18 Рим. 1:21 4:18 Мк. 3:5 4:19 1 Пет. 1:14; Рим. 1:24-28 4:22 Кол. 3:8-9 4:23 Рим. 12:2; 2 Кор. 4:16 4:24 Э. д. 1:26; Рим. 6:4; Кол. 3:10

²⁵ Ынчангаш мегеден ойталаңар, *шуптуңар бот-боттарыңарга шынны чугаалаңар*, чүге дээрге бис шупту Христостун мага-бодунун кезектери-дир бис. ²⁶ *Килеңнээш-даа, бачым үүлгетпеңер*. Килеңнерни хүн ашпаанда-ла чавырып алыңар; ²⁷ силерни күткүп, амыдыралыңарже сыңныр чай-хосту *эрликке бербенер! ²⁸ Ооржу кижии оорланырын соксатсын, а ооң орнунга бодунун кызыл күжү-биле амыдыралыңга ажылдап ап, тыпкан олча-кежиин ядылар-биле үлежир шаг-шинектиг болзун. ²⁹ Аксыңардан кандыг-даа бак сөс үнмезин, а чүгле кандыг-даа байдалдарда улустун хереглелдерин хандыраыңга^п ажыктыг, дыңнакчыларга ачылыг сөстөр үнзүн. ³⁰ Бурганның Ыдыктыг Сүлдезиниң хөңнүн баксыратпаңар. Бүрүн хосталыр хүнүнер дээш, силер Оон таңмазы-биле демдектедип алган болгай силер. ³¹ Дошкууралдан, киленден, алгы-кышкыдан, каргыштан база өске кандыг-даа хевирлиг бузуттан адырылып алыңар. ³² Бот-боттарыңарга буянныг, энерелдиг болуңар, Бурганның силерни Христосту дамчыштыр өршээгени дег, бот-боттарыңарны өршээнер.

Чырыктын ажы-төлү дег амыдыраңар

5 ¹ Ындыг болганда, Бурганның ынак ажы-төлү дег, Аңаа дөмей боорун оралдажыңар. ² *Христос биске ынакшааш, Бодунун амы-тынын бис дээш Бурганга салган чагаай чыттыг, күзел ханар өргүл дег берипкен. Ооң ынчаар ынакшааны ышкаш, ынчалдыр ынакшылга бүргедип амыдыраңар.

³ Үй-балай самырал азы кандыг-даа бужар чорук болгаш алыксак-чиксек чорук ышкаш чүүлдер дугайында аранарга чугаа безин көдүрүлбезин. Ындыг үүлгедиглер Бурганның ыдыктыг улузунга көңгүс таарышпас. ⁴ Ааска эптешпес сөстөр, хоозун куруг чугаалар болгаш үй-балай баштактар чугааңарже кирбезин, ол бүгү чүүл чок! Бурганга өөрүп четгирери оон канчап-даа дээре! ⁵ Харын бүзүрөп боор силер: чаңгыс-даа самыраан, бодун бужартаткан база чазый кижии (а ол *дүрзү-бурганга чүдүүрлерден ынай-даа ылгалбас) Христостун база Бурганның Чагыргазыңга өңчү албас.

⁶ Силерни кым-даа хоозун сөстөр-биле дуурайлавазын! Чүге дээрге чогуум-на ол чүүлдер дээш, Бурганның килени Ону дыңнавастарже халдаар. ⁷ Ынчангаш олар-биле силерниң аранарга дөмей чүү-даа турбазын! ⁸ Боттарыңар кажан-бир шагда караңгыга бүргеткен улус чораан силер, а ам, Дээрги-Чаяакчыга башкарткаш, чырыкка бүргедиптинер. Чырыктын ажы-төлү дег амыдыраңар! ⁹ А чырыктын үре-

4:29 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Улустун хереглелдерин хандыраыңга» эвес, а «Бүзүрелди быжыктыраыңга» деп бижээн.

4:25 Лев. 19:11; Кол. 3:9 **4:25** Зах. 8:16 **4:25** Рим. 12:5 **4:26** Ыд. ыр. 4:5

4:27 Иак. 4:7 **4:28** Хост. 20:15 **4:28** 1 Фес. 4:11; 2 Фес. 3:8, 10 **4:28** 1 Тим. 6:18

4:29 Кол. 3:8 **4:30** Иса. 63:10; 1 Фес. 5:19 **4:30** Эф. 1:13 **4:31** 1 Пет. 3:8; Кол. 3:8

4:32 Мф. 6:14; Мк. 11:25-26; Лк. 7:41-42; 1 Пет. 3:8; Кол. 3:12-13 **5:1** Мф. 5:48

5:2 Ин. 10:11; 15:13; 1 Ин. 3:16; Рим. 5:7-8; Евр. 8:3 **5:2** 1 Кор. 13:1; Кол. 3:14 **5:3** 1 Кор. 6:18;

Гал. 5:19; 1 Фес. 4:3 **5:4** Эф. 4:29 **5:5** Кол. 3:5 **5:5** 1 Кор. 6:9-10; Гал. 5:21

5:6 Мк. 13:5; Кол. 2:8; 2 Фес. 2:3; 1 Ин. 3:7 **5:6** Рим. 1:18; Кол. 3:6 **5:7** 2 Кор. 6:14

5:8 Эф. 2:1-2 **5:8** Иса. 2:5; Мф. 5:14; Ин. 12:35; 1 Ин. 2:8; Рим. 13:12; Флп. 2:15; 1 Фес. 5:5

түңнели⁹ – кандыг-даа янзылыг буянныг херек, чөптүг-шынныг чорук болгаш алыс шын боор. ¹⁰ Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг чүүлдү тодарадып аарын оралдажыңар. ¹¹ Карангының үре-түңнел чок үүле-херээнге киришпенең, харын оларны сойгалаңар. ¹² Чүге дээрге ындыг ёражоткарның бүдүү чүнү үүлгедип турарын чугаалаары безин ыянчыг-дыр. ¹³ Ынчалза-даа чырыктын сойгалааны бүгү чүүл көскү апаар. ¹⁴ А чырыктын көскү кылышканы бүгү чүүл боду база чырык апаар. Ынчангаш мынча деп чугаалаар бис:

«Удаан кижиге, оттуп кел!
Өлүг кижиге, дирлип кел,
сени ынчан Христос херелдендир чырыдыптар!»

¹⁵ Таптыг көрүнер, оваарымчалыг болуңар: боттарыңарны мелегей эвес, а угаанныг улус ышкаш ап чоруңар. ¹⁶ Кандыг-даа арганы чөп ажыглаарын оралдажыңар, чүге дээрге бузуттуг-бак чорук көвүдээн үе-дир бо. ¹⁷ Ынчангаш сарыыл чок болбаңар, а Дээрги-Чаяакчының күзел-соруун билип аарын оралдажыңар. ¹⁸ Араганы эзиртир ишпенең, оон чүгле үрелир силер. Оон орнунга *Сүлдеге бүргеттириңер. ¹⁹ *Ыдыктыг ырлар, йөрөөлдер болгаш Сүлдеден кээр ырлар күүседип, аранарда ынчалдыр харылзажыңар. Ырлажыңар, чүректеринер ханызындан Дээрги-Чаяакчыны алгап-йөрөөңер. ²⁰ Дээргивис Иисус Христостун ады-биле Бурган Адага бүгү чүве ужун үргүлчү өөрүп четтириңер.

Христиан өг-бүлө

(Кол. 3:17—4:1)

²¹ Христостун^p хүндүлээринерниң демдээ кылдыр бот-боттарыңарга чагыртыңар. ²² Херээжен улус, Дээрги-Чаяакчыга дег, ашактарыңарга чагыртыңар. ²³ Христостун Бодунун ниитилели болур мага-бодунун Бажы болгаш Камгалакчызы болганы дег, ашаа кадайыңа баштыңчы боор. ²⁴ Христостун ниитилелиниң Аңа чагыртканы дег, кадайлар база ашактарыңа бүрүнү-биле чагыртыр ужурлуг.

²⁵ А силер, ашактар, Христостун Бодунун ниитилелинге ынаа ышкаш, кадайларыңарга ынак болуңар. Ол Бодунун амы-тынын ол дээш *өргээн болгай. ²⁶ Христиан ниитилелди сугга чуп, арыглааш, Бодунун сөзү-биле ыдыктап, аңгылап алыр дээш, ²⁷ ону Бодунун мурнунга бүрүн каазы-биле: четпес-дууду чүве чок, бокка борашпаан – бачыт база кем чок бооп көзүлзүн дээш, Ол ынчаар кылган. ²⁸ Ашактар база ынчалдыр, бодунун мага-бодунга дег, кадайларыңа ынак

⁹5:9 Өске буруңгу сөзүглелдерде «Чырыктын үре-түңнели» эвес, а «Сүлдениң үре-түңнели» деп бижээн (Гал. 5:22 көр).

^p5:21 Өске буруңгу сөзүглелдерде «Христосту» эвес, а «Бурганны» деп бижээн.

5:10 1 Фес. 2:4 **5:11** Рим. 13:12 **5:13** Ин. 3:20-21 **5:14** Рим. 13:11 **5:14** Лк. 1:78-79

5:15 Кол. 4:5 **5:17** Рим. 12:2; 1 Фес. 5:18 **5:18** У. ч. 20:1; 23:20; 31:4; 1 Тим. 5:23

5:19 Аж.-ч. 16:25; Иак. 5:13; 1 Кор. 14:15 **5:19** Ыд. ыр. 26:6; Кол. 3:16 **5:20** Кол. 2:7; 2 Фес. 1:3; 2:13 **5:22** Э. д. 3:16; 1 Пет. 3:1 **5:23** Эф. 1:22-23 **5:23** 1 Кор. 11:3

5:25 1 Пет. 3:7 **5:26** Ин. 13:8; 1 Кор. 6:11; Тит. 3:5; Евр. 10:22 **5:27** 2 Кор. 11:2; Ажыд. 14:4

боор ужурлуг. Кадайынга ынак кижиге бодунга база ынак. ²⁹ Бодунун мага-бодун көөр хөңнү чок чаңгыс-даа эр кижиге кажан-даа туруп көрбээн, харын ол оозун чемгерер, ажаап-тежээр болгай. Христос Бодунун ниитилели дээш база ынчалдыр сагыш човаар. ³⁰ А бис Ооң мага-бодунун кезектери-дир бис⁴.

³¹ *Инчангаи эр кижиге ада-иезин каапкаш, кадайы-биле катчы бээр, ынчан ийи кижиге чаңгыс мага-бот апаар.*

³² Мында аажок ханы чажыг бар, ол чажыг Христоска болгаш Ооң ниитилелинге хамааржырын чугаалап тур мен. ³³ Силернин эр кижиге бүрүзү база, бодунга боду дег, кадайынга ынак боор ужурлуг, а кадайы ашаан хүндүлезин.

Ажы-төл болгаш ада-ие

6 ¹ Ажы-төл, Дээрги-Чаяакчыга башкарткаш, ада-иенерни дыңнаар, ынчаар кылыры чөптүг-шынныг болур. ² Бурганнын азаашкынынга коштунган Ооң бирги айтышкынын утпанар:

«Ачаң биле аваңны хүндүлөп чор.

³ *Сеңээ ынчан буян-кежик доктаап, чер кырынга үр амыдыраар сен».*

⁴ Ада-иелер, ажы-төлүнерни бужургандырбаар! Оларны Дээрги-Чаяакчынын чурумун болгаш өөредийн ёзугаар өстүрүп-кижизидинер база сурганар.

Кулдар болгаш оларнын ээлери

⁵ Кулдар, чер кырында эелеринерни, *Христоска чагыртып турган-даа дег, хүндүткөп база коргуп-сүрээдеп, чүрээнер ханызындан дыңнаар. ⁶ Улустун эки хамаарылгазын чаалап аар дээн чашпаачылар дег, карак чаап эвес, а Бурганнын күзел-соруун сеткилинин ханызындан күүседип турар Христостун кулдары дег ажылдаар. ⁷ Улуска эвес, а Дээрги-Чаяакчыга бараан бооп турган дег, чүткүлдүү-биле бараан болуңар. ⁸ Кымнын-даа: кул-даа, хостуг-даа кижинин кылган буянныг ажыл-херээ дээш, Дээрги-Чаяакчы шаңнал бээрин билип алыңар.

⁹ А ээлер силер, кулдарыңарга база шак ындыг хамаарылгалыг болуңар, кыжаныгдан туттунуңар. Оларда-даа, силерде-даа дээрде чаңгыс Дээрги-Чаяакчы бар, а Ол кымны-даа өскелерден ылгай көрбөс дээрзин утпанар.

9:30 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Ооң мага-бодундан база Ооң сөөк-даяандан» деп сөстөрни немээн.

5:30 1 Кор. 6:15; Эф. 1:23; Кол. 1:18 **5:31** Э. д. 2:24; Мф. 19:5; Мк. 10:7-8; 1 Кор. 6:16

5:33 Эсф. 1:20; 1 Пет. 3:1-6 **6:1** Хост. 20:12; У. ч. 1:8; 6:20; 23:22 **6:3** Ы. х. к. 5:16

6:4 Ы. х. к. 4:9; 6:7; У. ч. 13:24; 19:18; 22:6 **6:5** 1 Пет. 2:18; Кол. 3:22; 1 Тим. 6:1; Тит. 2:9

6:6 Гал. 3:28 **6:8** Кол. 3:24 **6:9** Лев. 25:43 **6:9** Ы. х. к. 10:17

Бурганның берген бүрүн чепсек-херексели

¹⁰ Адак сөөлүндө чугаалап каайн: Дээрги-Чаяакчыга башкарткаш, Ооң өндүр улуг күчү-күжү-биле бодунарны быжыгланар. ¹¹ Бурганның берген бүрүн чепсек-херекселин кедип алыңар, *эрликтин хамык кара сагыжынга удур ынчан туржуп шыдаар силер. ¹² Чүгө дээрге бис эът-бот биле хандан бүткөн улуска удур эвес, а эрге-чагырга ээлеринге, бистиң амыдыраан дүмбей үевисте тергиидээн каптагайның чагырыкчыларынга база дээрлерде кара күштерге удур демисежип турар-дыр бис.

¹³ Ынчангаш бузут тергидээр хүн кээрге, оларга удур туржур шаг-шинектиг бооп, шупту халдаашкыннарны ойтур шаап, тура тутчур дээш, Бурганның чепсек-херекселин кедип алыңар. ¹⁴ Чаныш-сыныш чок туржуңар! Алыс шынны чыыра куржангаш, чөптүг-шынныг чоруктуң куяк хевин кедип алыңар. ¹⁵ Амыр-тайбын дугайында *Буянный Медээни суртаалдаарынга беленинер – бутка кедер идиинер болзун. ¹⁶ А ол бүгүден аңгыда, бүзүрелдин дозуг-камгалалын тудуп алыңар – ооң-биле бузуттуг эрликтин хамык оттуг согуннарын дозуп шыдаар силер. ¹⁷ Камгалалды – куяк бөрттү дег, а Бурганның сөзүн – *Сүлдениң силерге бээр хылыжын дег хүлээп алыңар. ¹⁸ *Мөргүлдүң бүгү хевирлери-биле мөргүнер. Кандыг-даа үеде Бургандан дилег кылып, Сүлдеге башкарткаш, мөргүнер. А ындыг болганда, серемчилелдиг бооп, Бурганның бүгү улузу дээш, чүткүлдүү-биле мөргүнер.

¹⁹ Мени бодааш – чугаалай бээримге-ле, Бурган меңээ херектиг сөстөрни айтып берзин дээш база Буянный Медээниң чажыдын коргуш чок суртаалдаарым дээш – мөргүнер-ле. ²⁰ Демирледип-даа алган болзумза, ол Буянный Медээ ужун Иисус Христостун бүрүн эргелиг элчизи мен. Хүлээлгемни чогууру-биле күүсетпишаан, ону дидими-биле база ажы-биле медеглеп шыдаарым дээш мөргүнер.

Түннел байыр чедиришкиннери

(Кол. 4:7-8)

²¹ Мээң канчаар амыдырап, чүнү кылып турарымны билип алыксап тур силер бе? Адырам, ол бүгүнү силерге Тихик, ханы ынак бүзүрөөн дунмам, Дээрги-Чаяакчының шынчы бараан болукчузу, чугаалап чеде бээр. ²² Бистиң дугайывыста дыңнааш, чүректеринер сорук кирзин дээш, мен ону силерге ылап-ла ол сорулга-биле чорудуп тур мен.

²³ Ха-дунма, силер бүгүдеге Бурган Адавыстан, Дээрги Иисус Христостан келген амыр-тайбың, ынакшыл болгаш бүзүрел доктаазын! ²⁴ Дээргивис Иисус Христоска өлүм билбес ынакшыл-биле ынакшаан бүгү улуска Бурганның *авыралы доктаазын!†

†6:24 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо шүлүк «Аминь» деп сөс-биле төнгөн.

6:11 2 Кор. 6:7; 10:4 6:11 1 Пет. 5:8; 1 Ин. 2:13 6:12 Лк. 22:53; Кол. 1:13 6:12 Эф. 1:21

6:14 Иса. 11:5 6:14 Иса. 59:17; 1 Фес. 5:8 6:15 Иса. 52:7; Рим. 10:15 6:16 1 Ин. 5:4

6:17 Евр. 4:12 6:18 Лк. 18:1; 21:36; Иуда 1:20; Рим. 12:12; Кол. 4:2; 1 Фес. 5:17

6:18 Мк. 13:33 6:19 Аж.-ч. 4:29; Кол. 4:3; 1 Фес. 5:25; 2 Фес. 3:1

6:20 Аж.-ч. 21:33; 28:20 6:20 2 Кор. 5:20 6:21 Аж.-ч. 20:4 6:22 Кол. 2:2

Филипчилерге чагаа

Кирилде

Филиппы – рим область Македонияда кол хоорайларның бирээзи турган. Ол хоорайга Павел *Буянның Медээни Европа дипке эн баштай суртаалдааш, христиан ниитилелди үндезилеп тургускан.

Бо чагаа база-ла Римге хоругдал үезинде бижиттинген, номчукчуларга Павел кандыг кижил дээрзин ооң өске чагааларындан артык ажыдып, көргүзүп турар. Ооң чамдык чагааларынга көөрдө, бо чагаада каттыштырыкчы чаңгыс өзек тема чок.

*Элчинниң чагаада илереткен чамдык кол бодалдары бо-дур:

– Павелдиң хоругдатканының түннелинде Буянның Медээ хөй улуска чедип, непереп турар;

– Павел бүгү-ле берге байдалдар дээш өөрүп, номчукчуларны ооң үлегерин эдерер кылдыр сургап турар;

– боттарының хилинчээниң үезинде христианнар Иисус *Христостун томаарышкынын үлегер-чижек кылып ап, өттүнер ужурлуг;

– христианнарга чаңгыс демниин көргүзөр дугайында чагыг-сургаал;

– камгалал алып дизе, Христоска бүзүрел *Моисейниң *хоойлузунга идегээринден артык болур ужурлуг;

– филипчилерниң Павелге шынчы чоруу болгаш ачы-дузазы дээш өөрүп четтиришкин.

Кирилде сөстөр

1 ¹*Христос Иисустун чалчалары Павел биле Тимофейден байыр. Силернин удуртукчуларыңар болгаш дузалакчыларыңарны кириштир, Филиппы хоорайда чурттаан, Бурганның Христос Иисуска башкарткан шупту улунга бижидим. ²Бурган Адавыс болгаш Дээргивис Иисус Христостан келген *авырал биле амыр-тайбың силерге доктаазын!

Павелдиң филипчилер дээш Бурганга өөрүп четтиргени

³Силерни бодаан санымда-ла, Бурганымга өөрүп четтирип чор мен. ⁴Силер дээш *мөргүл кылган санымда-ла, үргүлчү өөрүшкүлүг мөргүүр-дүр мен. ⁵Чүге дээрге бүзүрөй бергенинер эң баштайгы хүнден эгелээш, бөгүнге чедир *Буянның Медээни тарадырынга киржип келдинер. ⁶Силерниң араңарга ындыг буянның ажыл-херекти Бурган эгелээн болгаш, Ол ону Христос Иисустун эеп кээр хүнүнге чедир уламчылааш, ынчан эчизинге чедирер дээзинге бүзүрээр мен. ⁷Мээң чүрээмде сиңниккен силер бүгүдениң дугайында ынчаар бодап турарым кончуг шын – чүглө хоругдал адаанга турумда эвес, а Буянның Медээни чаныш-сыныш чок бадыткап база кадагалап турумда-даа, Бурганның меңээ берген авыралын силер

шупту мээң-биле үлежип турар силер. ⁸ Шуптунарга Христос Иустун ынакшылы-биле кайы хире сарынныг хандыкшаанымны Бурган бадыткап боор!

⁹ Ынчангаш силерниң ынакшылыңар угаап билишкин-биле байып, сайзыраңгай бодалдарлыг апарып, эгээринмес долу болзун дээш, мөргүп тур мен. ¹⁰ Ынчан боттарыңарга эң эки чүүлду билип ап, Христостун эеп кээр хүнүнде бүрүн арыг, кем-буруу чок болу бээр силер база ¹¹ Иисус Христостун берип турары чөптүг-шынныг чоруктун үре-түннелин эндере эккээр силер, а ол бүгү Бурганга алдар биле мактал-хүндү эккээр.

Христос – менээ амыдырал ол-дур

¹² Мээң-биле болган бүгү чүүл Буянныг Медээниң нептерээринге дузалаан дээрзин билип аарыңарны күзеп тур мен, ха-дунма. ¹³ Императорнун ордузунун бүгү таңныыл шеринге болгаш мында турар өске-даа шупту улуска Христосту эдергеним дээш хоругдатканым ам билдингир апарган. ¹⁴ Оон кадында Дээрги-Чаяакчыга бүзүрөөн акы-дунмаларымның хөй кезиниң база мээң хоругдатканым улам сорук кирип, быжыктырарга, олар Бурганның медээзин оон-даа ажык болгаш дидим суртаалдап эгелээннер.

¹⁵ Оларның чамдыызы удур-дедир адааннашкаш база адааргашкаш, Христосту суртаалдап турары шын-на харын. Ынчалза-даа өскелери ону эки туразы-биле кылып турар. ¹⁶ Ындыг улус Христоска ынакшылының ужун суртаалдап турары ол, чүге дээрге олар Бурган мени Буянныг Медээниң болчукчузу кылдыр салып каанын билир. ¹⁷ Баштайгы улус Христосту бодун бодаар сагыжындан, шын туразы-биле эвес суртаалдап турар, чүге дээрге маңаа хоругдал адаанга турар өйүмде, менээ хөй бергедээшкиннер таварыштырарын күзөөн-дирлер. ¹⁸ Чүү-кандыг-даа болза, оларның баажыланып ийикпе, азы шын туразындан Христосту янзы-бүрү болдунар аргалар-биле суртаалдап турары чугула.

Мен ынчангаш өөрүп тур мен, моон-даа сонгаар өөрүүр мен. ¹⁹ Чүге дээрге мөргүлүнер ачызында база Иисус Христостун *Сүлдезиниң деткимчези-биле ол бүгү мээң камгалалым апаарын билир мен. ²⁰ Чүү-даа дээш ыядып-човавазым – эң-не улуг күзелим болгаш идегелим ол-дур. Ылаңгыя ам, моон мурнунда дег, ажык, дидим боор мен, ынчангаш амыдыралым азы өлүмүм дамчыштыр, бүгү мага-бодум-биле Христосту алдаржыдар мен. ²¹ Амыдыралымның эчис сорулгазы – Христос-тур, өлүм ынчан менээ бир-ле олча-ажыкты эккээр. ²² А чер кырынга амыдырап артарым дээрге улам үре-түннелдиг ажылдаарым ол боор. Ынчангаш чүнү шилип алза экизин билбес-тир мен. ²³ Мен болгу дег ийи чүүл аразында турарым бо: менде бо амыдыралдан адырлып, Христос-биле кады турар изиг күзел бар, чүге дээрге менээ эң-не экизи ол-дур. ²⁴ Ынчалза-даа чер кырынга ам-даа амыдырап артарым силерге оон-даа ажыктыг боор. ²⁵ Ындызыңга быжыг бүзүрөөр болгаш, ам-даа амыдырап артарымны, силерниң шуптунарның бүзүрелиңер бурунгаар шимчезин дээш база оон түннелинде алыр өөрүшкүңер көвүдезин дээш, ам-даа силерге дузалап артарымны билир мен. ²⁶ Ынчангаш,

1:7 Флп. 4:14 1:8 Рим. 1:9; 9:1 1:9 Кол. 1:9; 1 Фес. 3:12-13; Флм. 1:6

1:13 Аж.-ч. 28:30 1:14 Аж.-ч. 4:31 1:15 2 Кор. 11:13 1:19 Аж.-ч. 16:7

1:20 Мк. 8:38; Рим. 1:16 1:20 Рим. 14:8; 2 Кор. 5:15 1:23 2 Тим. 4:6

силерниң аранарга катап чедип кээримге, мээң ужурумда Христос Иисус дээш чоргаарланыр барымдаанар мурнундазындан-даа күштүг болур.

²⁷ Чүү-даа болур болза, Христостуң Буянныг Медээзинге төлептиг бооп амыдыранар. Силерни суглуг караам-биле кээп көргөш-даа азы силерниң дугайыңарда чүгле ырактан дыңнааш-даа билип алыр болзумза, сагыш-сеткилиңер эви чайгылыш чогуң база Буянныг Медээде медеглээн бүзүрел дээш эгин кожа турарыңарны билип ап чорууйн. ²⁸ Ол ышкаш удурланыкчыларыңардан чүү-даа дээш коргуп сирилевээниңерни база. Ындыг дидимиңер оларның өлүп чидериниң, а силерниң камгалал алырыңарның бадыткалы боор – ол дээрге Бурганнын ачы-үүлеси-дир. ²⁹ Чүге дээрге силерге Христоска чүгле бүзүрээр эвес, а Ол дээш хилинчек көөр онза эргени хайырлаан. ³⁰ Мооң мурнунда чорудуп келгенимни билириңер база ам-даа уламчылап турарымны дыңнааныңар ол-ла демиселге киржип турар-дыр силер.

*Христостуң үлегери-биле биче сеткилдиг болунар

2 ¹ Ынчангаш Христоска башкарткан амыдырал силерни канчаар-даа сорук кириер болза, Ооң ынакшылы силерге кандыг-даа аргалалды хайырлаар болза, *Сүлде-биле кандыг-даа харылзаалыг болзуңарза, кандыг-даа энерел болгаш кээргээр сеткил силерде бар болза, ² мени мынчалдыр бүрүн аас-кежиктиг кылып каар силер: чаңгыс бодалдыг, чаңгыс ынакшылдыг болунар, сеткил-сагыжыңар эвин кадып, чаңгыс эчис сорулгалыг болунар. ³ Чүгле кандыг-даа чүвени бот тогдунгаш база адыргаш, кылбайн көрүңер. Харын томаарып, куду көрдүңеш, өскелерни боттарыңардан өрү көрүңер. ⁴ Силерниң кижини бүрүзү чүгле бодунун эвес, а өскелерниң эрге-ажыының дугайында сагыш човаар ужурулуг.

⁵ Бот-боттарыңар дугайында Христос Иисустуң бодаары дег бодап чорунар.

⁶ Ол алыс бүдүжү-биле Бурган-даа чораан болза, Бодунуң Бурган-биле дең байдалындан салдынмайн туттунарын кыспаан.

⁷ Ооң орнунга Ол эки туразы-биле

Бодунда бар турган бүгү туруш-байдалдан ойталааш, чалчаның бүдүжүн хүлээп ап, кижини болу бергеш, кижини дег хевир-шырайлыг чедип келген.

⁸ Христос Бурганга дыңнангырын көргүзүп, өлүмнү, *белдир-ыяшка өлүмнү безин, хүлээп ап, Бодун ындыг куду денелче бадырган!

⁹ Оон ужурунда Бурган Ону эн бедик туруш-байдалче көдүргеш, өске кандыг-даа ат-дужаалдардан артык ат-дужаалды тывыскан.

¹⁰ Ынчангаш Иисустуң адынга хүндүлел кылдыр дээрде, черде болгаш алды оранда дискек бүрүзү сөгүрүп олунар,

¹¹ Бурган Аданы алдаржыдары-биле Иисус Христос – Дээрги деп

1:27 Эф. 4:1 1:29 Мф. 5:11-12 1:30 Кол. 1:29; 1 Тим. 4:10 2:2 Флп. 4:2

2:2 1 Пет. 3:8; Рим. 12:16 2:3 Гал. 5:26 2:3 Рим. 12:10; Эф. 4:2 2:4 Рим. 15:2-3

2:6 Ин. 1:1; 5:18; 10:33 2:7 Иса. 42:1; Мф. 20:28 2:7 Рим. 8:3; 2 Кор. 8:9

2:8 Мк. 14:36; Евр. 5:8 2:9 Мф. 28:18; Эф. 1:21; Евр. 1:4 2:10 Иса. 45:23; Рим. 14:11

дыл бүрүзү хүлээп көөр.

Камгалалыңар болбаазырадып, чайынналдыр чырыңар

¹² Ынчангаш, ханы ынак эш-өөрүм, чүглө аранарга турган үемде эвес, харын оон-даа чугула – мен чок турумда, меңээ дыңнангыр болуп келгениңер дег, боттарыңарның камгалалыңарны Бурганга бүрүн хүндүткел-биле болбаазырадырын уламчылаңар-ла. ¹³ Чүгө дээрге Бурган Боду силерниң аранарга Ооң соругдаан сорулгазынче чүткүүрүн-даа, ону күүседирин-даа боттандырып турар.

¹⁴ Шупту чүвени хыйланмайн база кырышпайн кылыңар. ¹⁵ Ынчан бо үениң бачыттыг, самыыраан улузунуң аразында чурттап турар-даа болзуңарза, Бурганнын бузутка борашпаан ажы-төлү дег, кем-буруу чок, *арыг боор силер. Оларнын аразыңга, октаргайда сылдыстар дег, чайынналдыр чырыыр силер. ¹⁶ Мөңгө амыдырал бээр медээден салдынмайн туттунуңар^s. Силерниң ынчаар кылганыңар ачызында, мээң бо чарышка киришкеним база үндүргөн күженим хилис барбаандыр деп, Христостун ээп кээр хүнүнде амыраар ийик мен. ¹⁷ Силерниң бүзүрелиңер – Бурганга салган өргүлүм дег; ам аңаа немей амы-тынымны өргүл кылдыр салыр апаар-даа болзумза, ынчан безин өөрүп, ол өөрүшкүмнү силер-биле үлежир мен. ¹⁸ Ооң ужурунда силер база өөрүп-байырланар, мээң-биле өөрүшкүңер үлежиңер!

Павелдин айбычылары Тимофей биле Эпафродит

¹⁹ Дээрги Иисустун күзел-соруу ындыг болза, удавас Тимофейни силерже чорудуптарымга идегеп тур мен. Силерниң дугайыңарда ооң эккээр медээлери сеткилимни өөртүптөр боор. ²⁰ Силер дээш, ынчалдыр ёзулуг сагыш човаар, сеткил-хөңнүмнү үлежип чоруур өске ындыг кижини менде чок. ²¹ Чүгө дээрге өске арткан улус Иисус Христоска күзенчиг чүүл дээш эвес, а чүглө боттарының эрге-ажыы дээш сагыш човаар-дыр. ²² А Тимофейнин ажил-херекке шылгаттыңанын, мээң-биле кады, адазы биле оглу ышкаш, *Буянын Медээге бараан болуп келгенин билир силер. ²³ Ынчангаш, мээң херектерим кандыг байдалдыын билген дораанна, ону силерже чорудуптарымга идегеп тур мен. ²⁴ Дээрги-Чаяакчы-ла ону күзээр болза, силерге бодум база удавас чеде бээримге ыяк бүзүрээр мен.

²⁵ Ол ышкаш мээң хереглелдеримче сагыш салзын дээш чорутканыңар эргелиг живис, мээң ажил-үүлемни эгин кожа кылчып, кады дайылдажып чоруур дунмам Эпафродитти силерже дедир чорударын эргежок чугула кылдыр көрдүм. ²⁶ Чүгө дээрге ол силерни дыка көрүксеп турар база ооң аараанының дугайында медээ силерге чеде берген дээрге, муңгарап турар. ²⁷ Ол, шынап-ла, аажок аарааш, өлүр чазып турду, ынчалза-даа мээң муңгаралымга оон-даа улуг муңгарал немешпезин дээш, Бурган ону кээргеди (чүглө ону эвес, а мени база). ²⁸ Ону көргөш, аажок өөрүүрүңерни билир мен, мээң муңгаралымны ол-ла харын чавырып тур. Ынчангаш ону силерже чорудар дээн күзелим күштөлип кел чор. ²⁹ Дээрги-

§2:16 Азы: «Мөңгө амыдырал дугайында медээни оларга чедиринер».

2:13 1 Кор. 12:6 **2:15** Иуда 1:24 **2:15** Мф. 5:14; Эф. 5:8 **2:16** Гал. 2:2

2:17 Аж.-ч. 21:13; 2 Тим. 4:6 **2:19** Аж.-ч. 16:1 **2:19** 1 Фес. 3:2 **2:21** 1 Кор. 10:24; 13:5

2:22 1 Кор. 14:7; 1 Тим. 1:2; 2 Тим. 1:2 **2:25** Флп. 4:18

Чаяакчыга башкарткаш, ону улуг өөрүшкү-биле уткуп хүлээп алыңар база ындыг улусту кедергей хүндүлөп чорунар. ³⁰ Чүгө дээрге ол Христостун ажил-херээ дээш өлүр чазып, силерниң менээ чедирип шыдаваан дузаңарны көргүзүп чедирип, менээ бараан болур дээш, амы-тынын артынга каап чорду.

*Христосту дамчыштыр кээр агартыышкын

3 ¹ Ха-дуңма, түннелинде чугаалаарым болза, Дээрги-Чаяакчы-биле харылзаанар ужуң өөрүп-байырлаңар! Силерге чаңгыс-ла ол чүүлду катап-катап бижири менээ берге эвес, а ону дыңнаары силерни айбылдан кадагалаар.

² Бузут үүлгедикчилеринден кичээнинер! Мага-ботту кезип демдектээрин суртаалдап чоруурлардан кичээнинер! Ол ыттардан кичээнинер! ³ Чүгө дээрге ылап-ла кыртыжап демдектеткен улус – бис-тир бис, *Сүлдени дамчыштыр Бурганга бараан болган, Христос Иисус-биле мактаным шыдаар база мага-ботка кылган ёзулалдарга ынанмас улус-тур бис. ⁴ Шынап, ындыг ёзулалдарга бодум ынаным боор турдум. Менден аңгы кандыг-бир кижилер оларга ынаным барымдааларын хөй деп бодаар болза, мээни оон-даа хөй. ⁵ Төрүттүнгөш, сес хонганымда, кыртыжап демдектеттим, израиль чондан, Вениаминниң аймаандан үнген ук-ызыгуурлуг мен. Еврей ада-иеден төрүттүнгөн еврей боорда, ыдыктыг *хоойлуга хамаарылгамны ап көөр болза, фарисей мен. ⁶ Христиан ниитилелди эн чүткүлдүүм-биле истеп-сүрүп келдим, ыдыктыг хоойлуну бүгү чүүлдерге хамаарыштыр бүрүнү-биле сагып келдим.

⁷ Ынчалза-даа ынчан чедиишким деп санап чораан чүүлүмнү ам Христостун ачызында хөй хоозун деп санап тур мен. ⁸ Ол туржук, мээң Дээргим Христос Иисусту билип алырының өндүрүңгө деңнээрге, өске бүгү чүүл шуут херек чок деп санап тур мен. Иисусту бодааш, өске бүгү чүүлду өдек дег үндүр октапкан мен. Чүглө Христос-биле харылзаам бар болзун, ⁹ чүглө Ооң-биле бүрүн катчып алың! Ыдыктыг хоойлуну дамчып кээр агартыышкынны эвес, а Христоска бүзүрээринден дөстелир, бүзүрел дамчыштыр Бургандан кээр агартыышкынны чедип алың! ¹⁰ Мээң күзээн-не чүүлүм бо-дур: Христосту билип алыры, Ону өлүглер аразындан катап дигизипкен күштү билип алыры, Ооң көргөн хилинчээн үлежип, Ооң өлгени ышкаш өлүрү. ¹¹ Ынчаар кылгаш, канчап-чооп-даа болза өлүглер аразындан катап дирлишкынни чедип алырымга идегээрим ол-дур.

Бурганның шаңналын чедип алыры-биле чүткүдүнер

¹² Ол сорулгамны чедип ап, *болбаазырангай апардым дивейн-дир мен, ынчалза-даа Христос Иисустун мени Бодунче хаара туткан сорулгазын чедип аар дээш, бар шаам-биле чүткүп чор мен. ¹³ Ха-дуңма, бодумну ол бүгүгө четкен мен деп бодавадым, а чүглө соомда калган бүгү чүүлду уткупкаш, мурнумда турар чүүлге чедери-биле чүткүп чор мен.

2:29 Рим. 16:2 **2:29** 1 Кор. 16:18; 1 Фес. 5:12-13; 1 Тим. 5:17 **3:1** Флп. 4:4

3:2 Ыд. ыр. 21:17, 21 **3:3** Рим. 2:29; Эф. 2:11; Кол. 2:11 **3:4** 2 Кор. 11:18

3:5 Э. д. 17:12; Лев. 12:3 **3:5** Рим. 11:1 **3:5** Аж.-ч. 23:6; 26:5 **3:6** Аж.-ч. 8:3; Гал. 1:13

3:6 Мк. 10:20; Лк. 1:6; Аж.-ч. 22:3; 26:5 **3:8** Иер. 9:24 **3:9** Рим. 9:30-31; 10:5

3:10 Рим. 8:17; 2 Кор. 1:5; Кол. 1:24 **3:10** 1 Пет. 4:13; Рим. 6:5 **3:12** Евр. 11:40

¹⁴ Христос Иисусту дамчыштыр алзын дээш, Бурганның мени кыйгырганы өрү шаңналче – бурунгаар чүткүп чор мен. ¹⁵ Бис, угаан-сарылы четчип, бышкан улус, дөгере ындыг бодалдыг болзувусса эки. А кандыг-бир айтырыгже көрүжүнер бистиинден ангы болза, Бурган ону база силерге тодарадып бээр. ¹⁶ Ындыг-даа болза, чүнү билип алган болдур бис, оон аайы-биле улаштыр амыдырап көрээлинер.

¹⁷ Ха-дунма, мээң үлегеримни эдеринер. Ол ышкаш силерге тодарадып бергенивис шын үлегерниң аайы-биле амыдырай берген өске улусче кичээнгей салып көрүнер. ¹⁸ Мооң мурнунда силерге чугаалап турган чүвемни, караам чажын төп, катаптап тур мен: хөй-ле улус Христостун *белдир-ыяшка өлүмүнүн дайзыннары дег амыдырап чорлар. ¹⁹ Оларның салым-чолу – өлүм-чидим, оларның бурганы – хырын, олар боттарын бужартаткан чүүлдерни макталга төлептиг деп санап турар. Оларның байгы бодалдары чүгле бо делегейниң ажыл-херээнче угланган. ²⁰ А бистиң төрөөн чуртувус – дээрлерде. Камгалакчывыс, Дээрги Иисус Христостун оортан кээрин манап турар бис. ²¹ Ол Бодунун бүгү чүүлду чагырып шыдаан күчү-күжүн ажыглап, чаржынчыг мага-боттарывысты өскерттипкеш, Бодунун өндүр-чаагай апарган мага-бодунга дөмей кылыптар.

Бодун канчаар алдынарының дугайында

4 ¹ Ынчангаш, ханы ынак, сактып ийлээн ха-дунмам, аас-кежим болгаш шаңналым силер: Дээрги-Чаяакчыга башкарткаш, быжыг турунар.

² Эводия биле Синтихия, Дээрги-Чаяакчыга бүзүрээниңер ачызында чаңгыс эп-сеткилдиг болу берип көөрүн силерден ээрежип дилеп тур мен. ³ Мээң шынчы эжим[†], сени база дилеп тур мен: бо херэеженнерге дузадан кат. Олар мээң-биле, Климент-биле база амыдыралдың номунче аттарын киир бижээн өске-даа кады ажылдап турар эштерим-биле Буянның Медээ дээш, эгин кожа туржуп келгеннер болгай.

⁴ Дээрги-Чаяакчы-биле харылзаанар ужун үргүлчү өөрүп-байырлаңар. Катап-катап чугаалаайн: өөрүп-байырлаңар! ⁵ Улуска чөпшүл, буянның хамаарылгаңар бүгүдеге билдине берзин. Дээрги-Чаяакчы мырыңай чоокта турар. ⁶ Чүү-даа дээш, сагыш човаваңар, харын боттарыңарның дилег-човааңарны Бурганга ажыдып берип, мөргүнер, Аңаа үргүлчү өөрүп четтиринер. ⁷ Ынчан улустун угаап-билиптер шаандан ажа бээр Бурганның амыр-тайбыңы чүректеринер болгаш угаан-сарылыңарны *Христос Иисусче угланган кылдыр кадагалаар.

⁸ Ха-дунма, түннелинде силерге чугаалап каайн, бодалдарыңарны чүгле буянның болгаш макталга төлептиг чүүлдер-биле иштеп көрүнер: алыс шынныг, чаагай сеткилдиг, чөптүг, *арыг база ынакшылга болгаш макталга төлептиг чүүлдер ол-дур. ⁹ Силерниң менден өөренип азы хүлээп алганыңар, көрүп азы дыңнап

[†]4:3 «Мээң шынчы эжим» – грек дылда «сизиг» деп сөс бо утканы илередиринден ангыда, Павелдин Сизиг деп эжиниң ады бооп турар чадавас.

3:14 1 Пет. 5:4; 1 Кор. 9:24-25; 2 Тим. 2:5 **3:15** 1 Кор. 2:6 **3:17** 1 Пет. 5:3; 2 Фес. 3:9; 1 Тим.

4:12; Тит. 2:7 **3:19** 2 Кор. 11:15; 1 Фес. 5:3 **3:19** Мк. 8:33

3:20 Эф. 2:19 **3:20** Аж.-ч. 1:11; 1 Кор. 1:7 **3:21** 1 Кор. 15:35-52 **3:21** 1 Ин. 3:2; Рим. 8:29; 2

Кор. 3:18; Кол. 3:1 **4:2** Флп. 2:2 **4:3** Хост. 32:32; Ыд. ыр. 68:29; Ажыд. 3:5 **4:4** Флп. 3:1; 1

Фес. 5:16 **4:5** Иак. 5:8 **4:6** Мф. 6:25; 1 Пет. 5:7 **4:7** Ин. 14:27; Флп. 4:7 **4:7** Кол. 3:15

алганыңар бүгү чүүлдү херек кырында ажыгланар-ла. Амыр-тайбыңның үнер дөзү Бурган ынчан силер-биле кады боор.

Хайырлал белектер дээш өөрүп четтиришикин

¹⁰ Мен дээш, ам база сагыш човап эгелээриңерге, Дээрги-Чаяакчының мурнунга шын сеткилимден өөрүп тур мен. Ийет, үргүлчү сагыш човап келген болбайн канчаар силер, чүгле оонарны көргүзүптер арганар чок турган-дыр. ¹¹ Кандыг-бир чүве хереглээш, ону чугаалаан деп бодаванар, чүге дээрге кандыг-даа байдалдарда менде бар чүве-биле сеткил ханып өөрөнгөн мен. ¹² Түрегелди-даа, элбекшилди-даа көрүп эрттим, кажан-даа, кандыг-даа байдалдарга чорааш, тодуг азы аш-даа, эндерик хөй азы эвээш-биче кошкулдуг-даа болзумза, аңаа сеткил ханарынын чажыдын ажыдып алган мен. ¹³ Меңээ күштү хайырлап турар Христостун ачызында чүнү-даа шыдажып эртер мен.

¹⁴ Ындыг-даа болза, мээң бергедээшкиним үлешкеш, эки херекти кылган-дыр силер. ¹⁵ *Буянның Медээни силерниң араңарга суртаалдаарым эгезинде, Македониядан чоруй барган турумда, силерниинден өске, чаңгыс-даа христиан ниитилел мээң чидириглерим болгаш тывыштарымны үлешпейн келгенин эки билир силер, филипчилер. ¹⁶ Фессалоника хоорайга турумда безин, чединмес апарган үемде, чаңгыс эвес удаа дузалаан болгай силер. ¹⁷ Хайырлал белээ дилээш, ынча дивейн-дир мен. Харын кылып турар чүүлүңер силерге ажыктыг үрө-түңнелди көвүдөдир бээрин күзеп тур мен. ¹⁸ Эпафродитти дамчыштыр чоруткан хайырлал белектериниң алдым. Мээң хереглелимден-даа хөйүнү берген болдунар, ынчангаш ам хереглээн бүгү чүүлүм бар. Белектеринер – Бурганга таарымчалыг чаагай өргүлдерниң айдызааны дег болду. ¹⁹ Мээң Бурганым база силерниң бүгү хереглелдериниң Христос Иисусту дамчыштыр Бодунуң өндүр-чаагай эртине-байлактарындан хандырып бээр! ²⁰ Бурганывыс болгаш Адавыска кезээ мөңгөде алдар доктаазын. *Аминь.

Түңнел байыр чедирнишкиннери

²¹ Христос Иисустуң ыдыктыг улузу апарган бүгү улуска байыр чедирдим. Мээң-биле кады турар ха-дунма база силерге байыр чедирип тур. ²² Бурганның бүгү ыдыктыг улузу, ылангыя императорнуң ордузунда бараан болуп турарлар, силерге байыр чедирип турлар. ²³ Дээргивис Иисус Христостуң *авыралы силерниң сеткил-чүрээнерге доктаазын!^u

^u4:23 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо шүлүк «аминь» деп сөс-биле төнгөн.

4:9 Рим. 15:33; 2 Фес. 3:16 4:11 1 Тим. 6:6, 8 4:12 1 Кор. 4:11; 2 Кор. 11:27

4:13 1 Тим. 1:12 4:14 Флп. 1:7 4:16 Аж.-ч. 17:1 4:17 Рим. 1:13 4:18 Флп. 2:25 4:18
Э. д. 8:21; Хост. 29:18 4:19 Ыд. ыр. 22:1 4:19 2 Кор. 9:8 4:21 Гал. 1:2 4:22 2 Кор. 13:12

Колосчуларга чагаа

Кирилде

Павелдин бо чагааны база рим кара-бажыңга бижээни ылап хире. Ол боду Колоссыда христианнарны билбес турган, ук ниитилелди *Буянныг Медээниң өске бир суртаалчызы үндезилеп тургускан чүве-дир. Утказының аайы-биле бо чагаа Эфесчилерге чагаага чоок.

Колоссы хоорай (Эфес хоорайдан чөөн талаже барык 200 км ыракта турар) янзы-бүрү чүдүлгелер нептерээн область девискээринге турган. Ооң ужун тус черниң бүзүрөөннер ниитилелинге чингине христиан чүдүлге-биле дүүшпес меге өөредиглер нептерей берген.

Чамдык улус камгалал алып дизе, чүгле эвээш санныг, онза мерген угаанныг кижилерге билдингир тускай билиглиг болур херек деп өөредип турган. Оларның өөредиин ёзугаар чүдек-бужар боттуг делегейден мага-боттуң күзел ханыышкынындан ойталаар арга-биле адырлып алып ужурлуг. Бурганга тааржыр дизе, тускай ёзулалдар сагыры албан деп олар бадыткап турган.

Павел ол меге өөредиг дугайында дыңнап кааш, Колоссыда христианнарны Иисус *Христоска алыс шын бүзүрөлге шынзыктырар сорулга-биле чагаа бижээн. Алыс шын мерген угаан – кижилерни Бурган-биле эптештирип турар Христос дугайында Буянныг Медээде деп *элчин көргүзүп турар. Христос – бүгү чүвени чаяп каан эң дээди Күш, чүгле Ол мөгөйишкинге төлептиг. Христостун өлүмүн дамчыштыр Бурган-биле эптешкениниң ачызында христианнар чүдүлгениң ёзулалдарынче аажок сагыш салыр чоруктан хосталыр, чүге дээрге оларның бодалдары ылап-ла чугула чүдүлдер болур – буян кылыры, бот-боттарын удур-дедир өршээри, Бурганны алдаржыдары болгаш өг-бүлеге эки хамаарылгаларже хаара туттунар.

Кирилде сөстөр

1 ¹ Бурганның күзел-соруун ёзугаар *Христос Иисустуң *элчини болган Павелден база бүзүрөөн дуңмам Тимофейден байыр. ² Колоссыда Бурганның Христоска башкарткан улузунга, Аңаа шынчы ха-дуңмавыска бижидим.

³ Бурган Адавыстан^v келген *авырал болгаш амыр-тайбың силерге доктаазын!

Колосчуларның бүзүрели болгаш ынакшылы

Мөргүп тура, Дээргивис Иисус Христостуң Адазы боор Бурганга силер дээш үргүлчү өөрүп четтирер-дир бис. ⁴ Чүге дээрге бис Христос Иисуска бүзүрөөниңер дугайында база Бурганның бүгү улузунга ынакшылыңар дугайында дыңнап кагдывыс. ⁵ А бүзүрелиңер болгаш ынакшылыңар силерни дээрде манап турар,

^v1:3 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Бурган Адавыстан» деп сөстөргө «База Дээрги Иисус Христостан» деп сөстөрни немээн.

идегээриңер чүведен төрүттүнгөн. Ол бүгүнүң дугайында эң баштай *Буянныг Медээниң алыс шын суртаалын дамчыштыр дыңнаан силер. ⁶ Ук Буянныг Медээ силерде база чеде берген болгай. Бурганның авыралының дугайында эң баштай дыңнап кааныңар база ооң алыс шынныын билип кааныңар хүнден бээр силерниң араңарга кандыг болчук, Буянныг Медээ бүгү делегейге база шак ынчаар өзүп-көвүдөп, үрө-түңнелин көргүзүп турар. ⁷ Силер ол авырал дугайында бис-биле дөмей ажыл кылып чоруур ханы ынак эживис, силерге ажыктыг боору-биле Христоска шынчы бараан бооп турар Эпафрастан дыңнаан силер. ⁸ А биске Эпафрас *Ыдыктыг Сүлдениң силерге хайырлааны ынакшыл дугайында чугаалаан.

Христос болгаш Ооң ажыл-херээ

⁹ Ынчангаш ол бүгүнүң дугайында дыңнап каан хүнүвүстен бээр силер дээш үзүк-соксаал чок мөргүп тур бис. Бурган силерге Сүлдеге башкарткан мерген угаан болгаш тодаргай угаашкын-биле Ооң күзел-соруун эң долу билип аар аргадан бээрин дилеп тур бис. ¹⁰ Дээрги-Чаяакчыга төлөптиг амыдырал-биле амыдыраарыңар дээш; Ооң сеткили ханар бүгү чүүлдерни кезээде кылырыңар дээш; кандыг-даа буянныг ажыл-херээнерниң үрө-түңнелдиг боору дээш база Бурган дугайында билиңерниң өзери дээш, мөргүп келдивис. ¹¹ Ындыг боор кылдыр, Ол силерни Бодунуң өндүр улуг күчүзүңге дүүштүр кандыг-даа күш-биле быжыктырзын база бүгү чүвени туруштуу-биле шыдажып эртер арганы силерге хайырлазын.

¹² Бодунуң улузунуң чырыткылыг өнчүзүндөн үлүг алып арганы силерге бергени дээш, Адага өөрүшкү-маңнайлыг өөрүп четтириңер. ¹³ Бурган бисти карангының чагыргазындан хостааш, Бодунуң ханы ынак Оглуңуң Чагыргазынче көжүрүп эккелген. ¹⁴ Бис Ооң ачызында^w хосталганы – бачыттарывысты өршээрин чедип алган бис.

¹⁵ Христос дээрге көзүлбес Бурганның каракка көстүр овор-хевири-дир.

Ол – Бурганның бүгү чаяалгазының бажында эң улуг Оглу-дур.

¹⁶ Чүге дээрге Бурган дээрде-даа, черде-даа турар база

көстүр-даа, көзүлбес-даа бүгү чүвени:

дүжүлгелерде орарларны, күштерни, чагырыкчыларны болгаш

эрге-чагырга ээлериң Христосту дамчыштыр чаягаң.

Бүгү чүве Ону дамчыштыр база Аңаа дээш бооп чаяаттыңан.

¹⁷ Ол хамыктың мурнунда бар турган,

бүгү чүве Ону дамчыштыр харылзакчып, аразында чогумчалыг тудушкан.

¹⁸ Ол мага-боттуң (азы христиан ниитилелдин) база Бажы.

^w**1:14** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «База Ооң өлүмүн дамчыштыр» деп сөстөрни немээн.

1:6 Мф. 24:14; 28:19; Рим. 10:18; Кол. 1:6 **1:7** Кол. 4:12; Флм. 1:23 **1:9** 2 Фес. 1:11

1:9 Флп. 1:9; Флм. 1:6 **1:10** 2 Кор. 5:9; Эф. 4:1; Флп. 1:27 **1:10** 2 Пет. 3:18; Эф. 4:15

1:11 Эф. 3:16 **1:13** Иса. 42:7; Аж.-ч. 26:18; Эф. 6:12 **1:13** 2 Пет. 1:11 **1:14** Эф. 1:7

1:15 2 Кор. 4:4; Евр. 1:3 **1:15** У. ч. 8:22; Рим. 8:29; Ажыд. 3:14

1:16 Ыд. ыр. 32:6; Ин. 1:3; Рим. 11:36; 1 Кор. 8:6; Евр. 1:2; 2:10 **1:18** Эф. 1:22-23

Ол – эң улуг Оглу, өлүглер аразындан катап дирилген улустун баштайгызы, бүгүдөңү эге дөзү, ынчангаш Ол бүгү чүүлдү баштап турар.

¹⁹ Чүгө дээрге Бурган Бодунун бүдүн-бүрүн бүдүжү

Христоска бар болзун деп күзээн-дир.

²⁰ Бурган Христосту дамчыштыр бүгү чүүлдерни

Боду-биле эптештирип алырын күзээн.

Ооң *белдир-ыяшка төккөн ханын дамчыштыр

Бурган дээрде-даа, черде-даа бар бүгү чүүлдер-биле эл-хол бооп, эптежип алган.

²¹ Бир шагда бузуттук-бак херектериңер болгаш сагыш-бодалдарыңар ужун Бурганның дайзыннары, Оон аңгылаткан улус чордуңар. ²² А ам Бурган силерни Бодунун мурнунга ыдыктыг, кем-буруу чок, четпес-дудуу эвес улус кылдыр хүлээп аар дээш, Христостун эът-мага-бодунун өлүмүн дамчыштыр силерни Боду-биле эптештирип алган. ²³ Чүгле бүзүрелиңер быжыг болгаш чаныш-сыныш чок улус бооп көрүңер, Буянын Медээни дыңнап каарыңарга, силерге хайырлаан идегелден кажан-даа өскээр барбаңар. Ол Буянын Медээни чырык черде Бурганның бүгү чаяалгазынга медеглээн, силер база дыңнадыңар чоп. А мен, Павел, ол Буянын Медээниң бараан болукчuzu апардым.

Павелдин христиан ниитилелге бараан болганы

²⁴ Мен ам силер дээш көргөн хилинчээм ужун өөрүп тур мен. Чер кырынга амыдыралымга хилинчек көрүп тура, Христостун мага-боду боор ниитилел дээш Ооң хилинчээниң четпейн барган хемчээлин эчизинге чедирип турарым бо. ²⁵ Бурганның меңээ дааскан даалгазын ёзугаар, христиан ниитилелдин бараан болукчuzu апардым, чүгө дээрге Ол меңээ Бодунун медеэзин эң долuzu-биле силерге медеглээр айтышкын берген.

²⁶ А ол медеэ – бүгү салгалдардан бүгү үелерде чажырып келген чажыт-тыр. Бурган ам ол чажытты Бодунун улузунга ажыдып берген. ²⁷ Өске бүгү чоннарның аразыңга кайы хире өндүр-чаагай эртине-байлак ол чажытта барын Бурган Бодунун улузунга ажыдар бодаан. А ук чажыт – Христостун силер-биле сырый харылзаалыңда. Христос дээрге Бурганның өндүр-чаагайыңдан үлүг алып идегелиңер-дир. ²⁸ Кижини бүрүзүн Христос-биле харылзааның ужун чедишкен кылдыр Бурганның мурнунга эккеп көргүзөр дээш, улусту бисте бар-ла мерген угаан-биле айтып-сургап, өөредип, Христосту оларга суртаалдап турар бис. ²⁹ Ол сорулганы боттандырар дээш карак кызыл ажылдап, Христостун меңээ бергени бүгү чүткүл-күжүм-биле демисежип чоруурум бо-дур.

2 ¹ Силер дээш, Лаодикияда чурттаан христианныр дээш база арын көржүп душпааным өске бүгү улус дээш, кайы хире чаныш-сыныш чок демисежип

1:18 Аж.-ч. 26:23; 1 Кор. 15:20 **1:18** Ажыд. 1:4-5; 3:14 **1:19** Кол. 2:9 **1:20** 2 Кор. 5:18; Эф.

1:10; 2:14 **1:21** Эф. 2:1-2, 12 **1:22** Иуда 1:24; Эф. 1:4; 1 Фес. 4:7 **1:23** Аж.-ч. 14:22

1:23 Мк. 16:15 **1:23** Эф. 3:7 **1:24** 2 Кор. 7:4; 12:15 **1:24** 2 Кор. 1:5; Флп. 3:10

1:25 Эф. 3:2 **1:26** Рим. 16:25-26; Эф. 3:9 **1:27** Эф. 1:18; 3:16 **1:27** Кол. 2:2

1:27 Рим. 5:2; 8:17; 1 Тим. 1:1 **1:29** 1 Кор. 15:10 **1:29** Флп. 1:30; 1 Тим. 4:10

келгенимни билип аарыңарны күзеп тур мен. ²Бүгү ол улус Бурганның чажыды – *Христосту билип алгаш, ол долу билиг-биле бажын ажыр байызыннар дээш, оларның чүректерин ынакшылдың чештинмес доңу-биле доңнап, сорук киирер дээш демисежип келдим. ³Чүге дээрге мерген угаан болгаш билигнің хамык эртин-байлаан Христоста шыгжаан.

⁴Кым-даа силерни ааска чаагай оптуг сөстөр-биле дуурайлап шыдавазын дээш, силерге ону чугаалап тур мен. ⁵Мага-бодум аранарга турбаза-даа, сагыш-сеткилим силер-биле кады. Ол ышкаш силерниң ужур-чурумуңарны, Христоска бүзүрээниңерниң кайы хире быжбын көргөш, өөрүп тур мен.

Шажын-чүдүлгениң эвес, а Христостуң чалчалары болуңар

⁶Бир-тээ Христос Иисусту Дээргивис деп хүлээп көргөн болганыңарда, Ооң-биле харылзаалыг амыдыраңар. ⁷Христостан ханы дазыл тыртып, амыдыралыңарны Ооң үндезининге тудуп үндүрүңер, силерге суртаалдааны дег, бүзүрелиңерден күш кириңер. Дээрги-Чаяакчыга өөрүп четтиргениңер эриин ашсын! ⁸Кичээниңер: силерни кандыг-бир кижиге Христостан эвес, а улустуң чаңчылдарыңардан, бо делегейни башкарган *хоойлу-дүрүмнеринден укталган меге хоозун угаашкыңар-биле дуурайлап кааптазын. ⁹Чүге дээрге Бурганның бүдүн-бүрүн бүдүжү Христоста боттангаш, эът-мага-боттуг бооп, амыдырай берген. ¹⁰Бүгү күштерни болгаш эрге-чагырга ээлерин башкарып турар Христос-биле харылзаа тударыңарга, Ол силерни бүрүнү-биле бүргей апкан. ¹¹Ооң-биле харылзаалыг апаргаш, кыртыжап демдектээшкинни база алган силер. Ынчалза-даа кижиге холу-биле кылган кыртыжап демдектээшкин эвес-тир ол – Христостуң кылган кыртыжап демдектээшкини бачыттыг бүдүжүңерни адыра сивирип каапканыңарда. ¹²Силер сугга суктуруп тура, Христос-биле кады ажааттыргаш, а оон Ону өлүглер аразыңардан ковайтыпкан Бурганның күчүзүңге бүзүрээниңер дамчыштыр Ооң-биле кады катап дирилген силер.

¹³Бир шагда кыртыжап демдектеттирбээн бачыттыглар турганыңар ужуң өлүг чордуңар. Ынчалза-даа Бурган ам силерни Христос-биле кады тыңгарыпкан. Ол бистиң бүгү бачыттарывысты өршээген. ¹⁴Ол ыдыктыг хоойлунуң биске удур бижээн айтыгларының даңзызын – өрелеривистиң даңзызын балап каапкаш, ону *белдир-ыяшка чыпшыр кадап, күш чок болдурду. ¹⁵Ол күштерни болгаш эрге-чагырга ээлерин демисежир харык чок кылып, белдир-ыяшка өлүмүнүң күжү-биле оларны тиилээш, ажык-биле сойгалап, кочу-шоотка киирген.

¹⁶Ынчангаш чүнү ижип-чип турарыңарга база шажынчы байырлал хүннеринге, ай чаазыңга азы *амыр-дыш хүнүңге сылдаглап, кымның-даа силерни буруу шаварын болдурбаңар. ¹⁷Ол бүгү дээрге чедип кээр ужурлуг чүлдүң чүглө

2:2 Кол. 1:27 2:2 Эф. 6:22; Кол. 4:8 2:3 Рим. 11:33; 1 Кор. 1:24; 2:7 2:4 Рим. 16:18 2:5
1 Кор. 5:3 2:5 1 Кор. 14:40 2:6 1 Фес. 4:1 2:7 1 Кор. 3:11; Эф. 2:20; 3:17; Ажыд. 21:14
2:7 Эф. 5:20; 2 Фес. 1:3; 2:13 2:8 Мк. 7:3; Гал. 1:14 2:8 Гал. 4:9
2:8 Мк. 13:5; 1 Ин. 3:7; Эф. 5:6; 2 Фес. 2:3 2:9 Ин. 1:14; Кол. 1:19 2:10 Эф. 1:21-22
2:10 Эф. 3:19 2:11 Эф. 2:11 2:11 Рим. 2:29; Кол. 3:9 2:12 Рим. 6:4 2:13 Эф. 2:1, 5
2:13 Аж.-ч. 3:19 2:14 Ыд. ыр. 50:3; Иса. 43:25 2:14 Рим. 7:4 2:15 2 Кор. 2:14
2:15 Ин. 12:31; 16:11 2:16 Сан. 28:9-15; Рим. 14:5; Гал. 4:10 2:16 Рим. 14:3, 17; Евр. 9:10

хөлегези-дир, а алыс утка-дөс, үндезин – Христоста! ¹⁸Томаараан бооп баажыланганындан мага ханып, дээрниц төлээлеринге мөгөйип, көргөн^х *ажыдышкыннарынга ооргаланып, өрү көрдүнүп чоруур улустун силерни буруу шава бээрин болдурбанар. Олар чүгле кижиниң угаан-бодалын барымдаалаар болгаш, хей-ле улуургаарлар. ¹⁹Ындыгларда мага-боттун Бажы-биле харылзаа чок. А ол Баштың бүгү кезектери сиирлер болгаш чүстер дузазы-биле каттыжып тудушкан бүдүн мага-ботту башкарага, мага-бот бүрүнү-биле Бурганның күзеп-бодаанын ёзугаар өзүп-мандыыр.

Христос-биле кады өлүрү болгаш амыдыраары

²⁰Христос-биле кады өлү бергеш, бо делегейни башкарып турар хоойлу-дүрүмден хостуг апарган силер. Чүге-ле ам, бо делегейге хамааржыр хевээр дег, мындыг айтышкыннарга чагыртып чоруур силер: ²¹«Ону тутпа!», «Мону амзава!», «Аңаа хол дегбе!» ²²Ол бүгү хоруглуг чүүлдер дээрге ажыглан соонда күш чок апаар чүүлдер-дир, оларның ажыглалы-даа ол-дур. Ындыг сагылгалар дээрге чүгле кижилер чогааткан дүрүмнер болгаш өөредиглер-дир! ²³Ол бүгү дүрүмнер, чүгле даштындан көөрге, мерген угаанныг бооп сагындырар. Оларда чүгле кижиниң чогаатканы чүдүлге, меге томаарышкын болгаш мага-боттун чилчин үзер чорук бар, а бачыттыг бүдүжүнге удур туржур кандыг-даа күш чок!

3 ¹Бир-тээ Бурган силерни *Христос-биле кады катап диргизип каан болганда, Христостун Бурганның оң талазында саадаан черинче, дээрде турар чүүлдерже чүткүнер. ²Бодалдарыңарны бо черде эвес, а дээрде турар чүүлдерже шигленер. ³Бо делегейге хамаарыштыр өлгөн болгай силер, а чаа амыдыралыңар Христос-биле кады Бурганда хоргадай берген. ⁴Амгы амыдыралыңарның үнер дөзү – Христос ээп кээрге, силер база Ооң өндүр чырыынга бүргеткен көстүп кээр силер.

⁵Ынчангаш бачыттыг делегейден кээр бүгү чүүлүңерни: самырал, чүдек-бужар херектер, туттунмас туралаашкын, ыят чок күзээшкиннер болгаш алыксак-чиксек чорукту (а ол *дүрзү-бурганга чүдүүрүндөн ынай-даа ылгал чок) узутканар! ⁶Ол бүгү чүүл Бурганны дыңнаваас улусче Ооң килеңин халдадыр. ⁷Бир шагда силер база ындыг күзээшкиннер айы-биле амыдырап, бодуңарны база ынчалдыр алдынып чораан силер.

⁸А ам ол бүгүнү: дошкууралды, килеңни, өш-өжээнни, нүгүл-хопту болгаш үй-балай сөстөр эдерин ыңай ап октаптыңар. ⁹Бот-боттарыңарны мегелевенер, чүге дээрге биеэги бүдүжүңерни ооң бүгү үүлгедиглери-биле адыра сивирип каапкаш, ¹⁰чаа кижиниң бүдүжүн кедип алган болгай силер. Ол чаа бүдүжүңер Чаяакчының овор-хевиринге улам дөмейлежип, Бурганны алыс шын билип аарынче

^х**2:18** Өске бурунгу сөзүглелдерде «көргөн» эвес, а «көрбээн» деп бижээн.

2:17 Евр. 8:5; 10:1 **2:19** 2 Пет. 3:18; Эф. 4:15-16; Кол. 1:10 **2:20** Рим. 6:2; Кол. 3:3 **2:20** Гал. 4:9 **2:21** 1 Тим. 4:3 **2:22** Иса. 29:13; Мф. 15:9; Мк. 7:7 **3:1** Кол. 2:12 **3:1** Ыд. ыр. 109:1; Аж.-ч. 7:55-56; Рим. 8:34; Эф. 1:20 **3:1** У. ч. 15:24 **3:3** Рим. 6:2, 7; Гал. 5:24; Кол. 2:20
3:4 Ин. 11:25 **3:5** Эф. 5:5 **3:5** Рим. 8:13 **3:6** Рим. 1:18; Эф. 5:6 **3:7** Эф. 2:2; 4:17 **3:8** Иак. 1:21; 1 Пет. 1:21; Эф. 4:22, 31 **3:9** Лев. 19:11; Эф. 4:25 **3:9** Кол. 2:11 **3:10** Э. д. 1:26

чоокшулап, үргүлчү чаартынып орат. ¹¹ Түңнелинде чаа кижиге бүдүжүндө: грек, иудей; кыргызжап демдектеткен азы кыргызжап демдектетпээн кижиге; варвар, скиф^У; кул, хостуге хамааты деп ылгал чок. Чүглө Христос бар, Ол – бүгүдө болур база Ол – бүгүдени бүргөй ап турар!

¹² Бир-тээ Бурганның шилип алганы ынак, ыдыктыг улузу болганыңарда, ээ көрүүшкүннү, буянны, биче сеткилди, томаарышкынны, шыдамык чорукту кедип алыңар. ¹³ Бот-боттарыңарга шыдамык хамаарылгалыг бооп, кайы-бирээңер өске-бир эжинге хомудап-даа турза, бот-боттарыңарны өршээңер. Дээрги-Чаяакчының силерни өршээңени дег, силер база ынчалдыр өршээңер!

¹⁴ А чүнүн-даа кырынга бүгүдени дээди чаңгыс эп кылдыр тудуштурар ынакшыл турар болзун. ¹⁵ Христостун эккээри амыр-тайбың чүректеринерни углап-баштазын, чүгө дээрге Бурган силерни амыр-тайбыңче кый деп, чаңгыс мага-бот кылдыр тудуштурган-дыр. Ол дээш өөрүп четтиринер! ¹⁶ Христостун сөзү ооң бүгү байлакшылы-биле силерниң араңарга амыдыразын. Силер ынчан бот-боттарыңарны чедишкен мерген угаан-биле өөредип база сургап, а ол ышкаш сеткилинер ханызындан өөрүп четтирип чорууруңар Бурганга *ыдыктыг ырлар, йөрөөлдер болгаш *Сүлдеге хамааржыр ырлар ырлап шыдаар силер. ¹⁷ Кылып турар бүгү чүүлдеринер – сөстөр-даа, ажыл-херек-даа Дээрги Иисустун ады-биле болуп турзун, Бурган Адага Ону дамчыштыр өөрүп четтиринер.

Христиан өг-бүлө

(Эф. 5:22—6:9)

¹⁸ Херээжен улус, ашактарыңарга чагыртыңар, чүгө дээрге Дээрги-Чаяакчыга башкарткан улус боттарын ынчаар алдыңар ужурлуг. ¹⁹ Ашактар, кадайларыңарга ынак болуңар, оларны кадыг-дошкун аажылаваңар.

²⁰ Ажы-төл, бүгү талазы-биле ада-иенерни дыңнаңар, чүгө дээрге ындыг аажы-чаңыңар Дээрги-Чаяакчыга таарымчалыг. ²¹ Ада-ие, ажы-төлүңерни ажындырбаңар, оон башка оларның силерден хөңнү калып каар.

²² Кулдар, бо делегейде ээлеринерни бүгү талазы-биле дыңнаңар. Чашпаа улус ышкаш, карак чаап эвес, а ак сеткилдиги-биле Дээрги-Чаяакчыны хүндүлөп, дыңнаңар. ²³ Чүнү-даа кылып турзуңарза, ону улус дээш эвес, а Дээрги-Чаяакчының Боду дээш кылганыңар дег, ак сеткилдиг ажылдаңар. ²⁴ Дээрги-Чаяакчы силерге шаңнал кылдыр өңчү бээрин утпаңар. Дээрги Христоска бараан бооп турар болгай силер. ²⁵ Бак чүүл үүлгедип турар кижиге харыы бак чүүлдү ол-ла хемчээл-биле алыр; Бурган улусту ылгай көрбөс.

У3:11 Варвар, скиф – гректерниң көрүжү-биле грек дыл биле культурага хары, черлик аймак-чоннарны олар ынча деп адап турганнар.

3:10 Эф. 4:24 **3:11** Рим. 2:28-29; 1 Кор. 7:19; Гал. 3:28; 5:6

3:11 1 Кор. 12:13; Гал. 5:6; Эф. 2:14 **3:11** 1 Кор. 15:28; Эф. 1:23 **3:12** Лк. 18:7; Рим. 8:33; Тит. 1:1 **3:13** Эф. 4:2 **3:13** Мф. 6:14-15; Мк. 11:25-26; Лк. 7:41-42; Эф. 4:32

3:14 1 Кор. 13:1; Эф. 4:3; 5:2 **3:15** Ин. 14:27; 16:33; Флп. 4:7 **3:15** Эф. 2:16

3:16 Ин. 15:3 **3:16** Ыд. ыр. 26:6; Эф. 5:19 **3:17** 1 Кор. 10:31 **3:18** Э. д. 3:16; 1 Пет. 3:1

3:19 1 Пет. 3:7 **3:20** Хост. 20:12; У. ч. 1:8; 6:20; 23:22 **3:22** 1 Пет. 2:18; 1 Тим. 6:1; Тит. 2:9

3:24 Эф. 6:8 **3:25** Ы. х. к. 10:17; Мф. 22:16

4¹ Ээлер, силер база кулдарыңарны ак сеткилдиг болгаш чөптүг аажыланаар. Силерниң база дээрде Ээнер барын утпанаар.

Өске чагыг-сүмелер

² Чүткүлдүг мөргүнер, мөргүп тура, сергек болунар база өөрүп четтириңер!
³ Бис дээш база Бурган медээвиске орукту ажыдып берип, *Христостун чажыдын суртаалдаар органы биске берзин дээш, мөргүнер. Ол суртаал ужун мен ам хоругдал адаанда тур мен. ⁴ Улуска ол чажытты болур-чогууру-биле, мээ-медерелче сиңниктир медеглээрим дээш, мөргүнер. ⁵ Бурганга бүзүрвээн улус-биле боттарыңарны сарыылдыг ап, үени шын ажыгланаар. ⁶ Кижиги бүзүрүңге херектиг харыы тудуп шыдаар кылдыр, чугаанаар үргүлчү чедингир болгаш чечен-мерген болзун.

Түннел байыр чедиришикиннери

(Эф. 6:21-22)

⁷ Силерге мээң дугайымда бүгү чүвени ханы ынак дунмам Тихик чугаалап чедер. Ол Дээрги-Чаяакчыга шынчы бараан болуп, кады ажылдап турарым кижиги-дир. ⁸ Ону силерже чорудуп турар сорулгам мындыг: ол бистиң канчаар амыдырап-ажылдап турарывысты силерге дыңнаткаш², сеткил-сагыжыңарны сорук киризин. ⁹ Тихикти мен бүзүрелдиг база ханы ынак дунмам Онисим-биле кады силерже чоруттум. Ол силерниң чангыс чер чурттугларыңарның бирээзи боор кижиги. Мында чүү болуп турарын олар силерге бирден-бирээ чок чугаалап чедерлер.

¹⁰ Мээң хоругдал адаанда кады турар эжим Аристарх биле Варнаваның төрөл дунмазы Марк олар силерге байыр чедирди. (Маркка хамаарыштыр айтышкын алган силер: ол силерге чеде бээрге, ону хүндүткел ызуу-биле уткунар.) ¹¹ Иуст деп адаткан Иисус база силерге байыр чедирип тур. Бурганның Чагыргазы дээш, мээң-биле кады ажылдап турар улустун аразында чүгле олар иудейлер чүве. Олар менээ улуг деткимче бооп келди.

¹² Эпафрас база силерге байыр чедирип тур. Ол силерниң бирээңер-дир база Христос Иисустун чалчазы боор кижиги-дир. Силер дээш, ол үргүлчү аажок чүткүлдүг мөргүп, Бурганның күзел-соруунга бүрүнү-биле чагырткан, четчип-бышкан болуруңар дээш, Бургандан дилеп турар-дыр. ¹³ Оон силер дээш база Лаодикияда, Иерапольда чурттаан бүзүрвээн улус дээш, кайы хире карак кызыл ажылдап турарын бодум херечилеп тур мен. ¹⁴ Бистиң ханы ынаавыс эмчи Лука биле Димас олар база силерге байыр чедирип турлар. ¹⁵ Лаодикияда

²**4:8** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Ол бистиң канчаар амыдырап-ажылдап турарывысты силерге дыңнаткаш» деп сөстөрни эвес, а «Ол силерниң канчаар амыдырап-ажылдап турарыңарны билип алзын база» деп сөстөрни бижээн.

4:2 Лк. 18:1; 21:36; Рим. 12:12; Эф. 6:18; 1 Фес. 5:17 **4:3** Аж.-ч. 4:29; Рим. 16:26

4:3 Эф. 6:19-20; Флп. 1:7; Флм. 1:1 **4:5** Эф. 5:15-16 **4:6** 1 Пет. 3:15 **4:7** Аж.-ч. 20:4 **4:8**

Кол. 2:2 **4:9** Флм. 1:10, 16 **4:10** Аж.-ч. 19:29; Флм. 1:24 **4:10** Аж.-ч. 12:12; 15:37-38

4:11 Аж.-ч. 1:23; 18:7 **4:12** Кол. 1:7; Флм. 1:23 **4:14** 2 Тим. 4:10-11; Флм. 1:24

бүзүрээн ха-дунмага, а ол ышкаш Нимфага^a база ооң бажыңында чыгып турар христианнарга мээң байырым чедириңер. ¹⁶ Бо чагааны араңарга номчуп дооскаш, ону Лаодикияда христиан ниитилелге база номчуур кылдыр дамчыдып беринер. А силер Лаодикиядан чедип кээр чагааны база номчуңар. ¹⁷ Архиппке мынча деп чугаалаңар: «Дээрги-Чаякчыга бараан боор дээш хүлээнген ажил-херээңни албан күүседиринге бүзүрелдиг бол».

¹⁸ Бодумнуң холум-биле бижип олур мен: *Павелден байыр*. Хоругдал адаанда турарымны утпаңар. Бурганның *авыралы шуптуңарга доктаазын!^b

^a**4:15** Өске бурунгу сөзүглелдерде Нимфа (Нимфия) деп кыс атты эвес, а Нимфан деп эр атты бижээн.

^b**4:18** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо шүлүк «аминь» деп сөс-биле төнгөн.

4:15 Рим. 16:5 **4:16** 1 Фес. 5:27 **4:17** Флм. 1:2

4:18 1 Кор. 16:21; Гал. 6:11; 2 Фес. 3:17; Флм. 1:19

Фессалоникчилерге бирги чагаа

Кирилде

Фессалоника хоорай Македония областың найысылалы турган. Павел *Буянныг Медээни ол хоорайга 50 чылда суртаалдаан. Удурланкычылары Павелди Фессалониканы каапкаш баар кылдыр албадапкан соонда, чаа христианнар Иисус *Христоска бүзүрелинден ойталаар чадавас деп ол сагыш човап турган. Ынчангаш ол бодунуң дузалакчызы Тимофейни Коринф хоорайдан Фессалоникада христиан ниитилелдин байдалын билип келзин дээш айбылап чорудупкан. Тимофей эеп кээрге, эки медээлер эккелген: христианнарны хоорайда истеп-сүрүп-даа турза, олар чайгылыш чогуң көргүзүп, Христоска бүзүрелин быжкы-биле сагып турган.

Ындыг-даа болза, Павел оларның бүзүрелин бодунуң бижээн чагаазы-биле быжыглаары чугула херек деп көргөн. Чагааны бижээн үш кол сорулга: 1) Павелдин оларга ак сагыштыг хамаарылгазының дугайында кандыг-даа чигзинигни чайладыры; 2) чаа христианнарга биеэги бачыттарындан адырлып аарыңга дузалажыры; 3) оларның өлүм болгаш Христостуң келир үеде чер кырынче эеп кээринин дугайында бодалдарын тодарадыры.

Кирилде сөстөр

1 ¹Павел, Сила болгаш Тимофейден байыр! Фессалоникада Бурган Ада болгаш Дээрги Иисус *Христоска бүзүрөөннер ниитилелинге бижидим. Силерге *авырал^с биле амыр-тайбың доктаазын!

Фессалоникчилерниң бүзүрели болгаш амыдыралы

²*Мөргүл кылган санывыста-ла, силерни сактып, дөгереңер дээш, Бурганга үргүлчү өөрүп четтирер-дир бис. ³Силерниң бүзүрелинерге үндезилеттинген ажыл-херээңерни, ынакшылыңардан сорук кирген ажылыңарны, Дээргивис Иисус Христоска идегелинерниң чайгылыш чогуң Бурган Адавыстың мурнунга доктаамал сактып чор бис.

⁴Ха-дунма, Бурганның силерге ынаан, Ооң силерни шилип алганын билир бис. ⁵Чүгө дээрге бистиң эккелгенивис Буянныг Медээ силерге чүглө сөс кырында эвес, а күчүлүү-биле, *Ыдыктыг Сүлдениң шынзыткан бадыткалы-биле чедип келген. Аранарга тургаш, силерге буянныг болзун дээш, канчаар амыдырап келгенивисти көргөн болгай силер. ⁶Бисти база Дээрги-Чаяакчыны боттарыңарга өттүңөр үлегер кылып алган силер. *Буянныг Медээни улуг хилинчек көрүп, ынчалза-даа Ыдыктыг Сүлдениң бээри өөрүшкү-биле хүлээп алган силер.

^с**1:1** Өске буруңгу сөзүглелдерде «авырал» деп сөске «Бурган Адавыс болгаш Дээрги Иисус Христостан келген» деп сөстөрни немээн.

1:1 Аж.-ч. 15:22; 1 Пет. 5:12; 2 Фес. 1:1 **1:1** Аж.-ч. 17:1; Флп. 4:16

1:2 Эф. 5:20; 2 Фес. 1:3; 2:13 **1:4** 2 Пет. 1:10 **1:5** Аж.-ч. 20:18

1:6 1 Кор. 4:16; 11:1; 2 Фес. 3:7 **1:6** Аж.-ч. 17:5-10 **1:6** Аж.-ч. 13:52

⁷ Ынчангаш Македония болгаш Ахаяя девискээрлеринде бүгү бүзүрөөн улуска үлегер апардынар. ⁸ Дээрги-Чаяакчының медээзи ам силерни дамчып, чүглө Македония болгаш Ахаяяга эвес, а чер болганга неперей берген. Бурганга бүзүрөөниңер кайда-даа билдингир апарган, бис ам ол дугайында чүнү-даа чугаалавайн барып боор бис. ⁹ Бисти канчаар хүлээп алганыңар дугайында, *дүрзү-бурганнардан ыйталааш, алыс шын дириг Бурганга бараан боору-биле Олче канчаар ээлгениңер дугайында бүгү өске улус боттары биске чугаалап турар апарды. ¹⁰ Улус силерни Бурганның Оглу Иисустуң дээрден чедип кээрин манап турарлар дээр-дир. Бурган Иисусту өлүтлөр аразындан катап диргискен, а Ол бисти Бурганның кел чыдар килеинден камгалаар.

Павелдин Фессалоникага ажил-чорудулгазы

2 ¹ Бистиң силерге кээп чораанывыс түннел чок болбаанын боттарыңар билир силер, ха-дунма. ² Ооң мурнунда Филиппы хоорайга биске күштүг удурланыышкын болуп турда, хилинчек көрүп, дорамчыладып турган-даа болзувусса (ол база силерге билдингир-дир), Бурганывыс биске Ооң *Буянның Медээзин силерге коргуш чок суртаалдаар арганы берген.

³ Силерни кыйгырган өөредивиисте кандыг-даа будулгаазынның, чүдек-бужар сагыш чок, бис кымны-даа мегелевейн турар бис. ⁴ А Буянның Медээни суртаалдаарын дагзыры-биле Бурганның шылгааны улус дег чугаалап тур бис. Ынчангаш бис чугаалап тура, улустуң эвес, а чүректеривисти билир Бурганның сеткили ханзын дээш, кызыткан бис. ⁵ Шынап-ла, силер билир силер, кажандаа авыяастап чорбаан бис, чажырап хире хуу ажык-кончаа сүрген сагыжывыс-даа чок турган; херечивис – Бурган ол-дур! ⁶⁻⁷ *Христостуң *элчиннери болгаш, улустан онза хүндүлел негээр эргелиг-даа болзувусса, силерден-даа, өске улустандаа алдар-мактал дилевээн бис. Харын иениң чаш төлдери дээш сагыш човаары дег, силерге аажок уян-чымчак хамаарылга көргүстүвүсүд. ⁸ Силерге ыңдыг күштүг ынак болгаш, чүглө Буянның Медээни эвес, а амы-тыннывысты силерге хүлээдип бээринге белең турдувус. Биске ол хире эргим болдуңар!

⁹⁻¹⁰ Ха-дунма, кайы хире чилчик үзүлдүр ажилдап, бергелерни эртип келгенивисти билир силер. Бурганның Буянның Медээзин силерге суртаалдап тура, кайыңарны-даа шүүдетпес дээш, дүне-хүндүс дивейн ажилдап, бүзүрөөн силерге хамаарыштыр боттарывысты Бурганның мурнунга арыг-шынчы, төлептиг ап келгенивисти билир силер, Бурган база ону херечилээр. ¹¹ Ада кижиниң ажы-төлүн эки көөрү дег, силерниң кижиниң бүрүзүн ынчаар эки көрүп келгенивисти билир силер: ¹² «Бодунуң өндүр бедик Чагыргазынче силерни кыйгырган Бурганның мурнунга төлептиг чурттаңар» – деп, бис силерни сорук кирип, өөредип база үттеп-сургап келген бис.

^{2:6-7} Өске бурунгу сөзүглелдерде «Чаш уруглар ышкаш болдувус» деп бижээн.

1:9 Аж.-ч. 14:15 **1:10** 1 Кор. 1:7; 2 Фес. 1:10 **1:10** Мф. 3:7; Рим. 5:9; 1 Фес. 2:16; 5:9

2:2 Аж.-ч. 16:22-24 **2:3** 2 Кор. 4:2 **2:4** Гал. 2:7 **2:4** Гал. 1:10; Эф. 5:10

2:5 Рим. 1:9; 9:1; Флп. 1:8 **2:6-7** 1 Кор. 9:4-5; 2 Фес. 3:9; Флм. 1:8 **2:8** 2 Кор. 12:15

2:9-10 Аж.-ч. 18:3; 2 Кор. 11:27; 2 Фес. 3:8 **2:11** 1 Кор. 4:14-15 **2:12** 2 Фес. 2:14

Иудеяда христианнарның үлегери

¹³ Бистен дыңнааныңар Бурганның медээзин хүлээп аарда, ону кижги сөзү дег эвес, а ооң херек кырында кандызы дег: бүзүрөй бээриңерге, силерге күчүлүг салдар чедирип турар Бурганның сөзү дег кылдыр хүлээп алган силер. Үзүк-соксаал чокка Бурганга өөрүп четгиреривистиң база бир чылдагааны ол-дур. ¹⁴ Иудеяда турар Христос Иисуска башкарткан Бурганга бүзүрөөннер ниитилелиниң үлегерин эдерген болгай силер, ха-дуңма. Чүгө дээрге оларның иудейлерден когарааны дег, силер база боттарыңарның-на чангыс чер чурттугларыңардан когарап турар-дыр силер. ¹⁵ Иудейлер, ооң мурнунда *медээчилерин өлүрүп турганнары дег, Дээрги Иисусту өлүрүп кааннар, а бисти истеп-сүрүп турганнар. Оларның ажыл-херээ Бурганга таарымча чок база бүгү кижги төрөлгөтенге удур бооп турар. ¹⁶ Олар биске камгалал дугайында Буянның Медээни өске чоннарга чедиреринге шаптык кадып, ооң-биле бачыттарының аян долдуруп турарлар. Ынчалза-даа Бурганның килени ам-на оларның кырынче чылча дүжер!

Павелдиң Фессалоникаже аажок катап келиксээни

¹⁷ Ха-дуңма, кезек өйде бисти силерден чарыптарга, сеткиливис тудуш харылзаалыг хевээр-даа болза, өскүссүрөөн дег бооп, силер-биле арын көржүп журажырын аажок күштүг күзеп келдивис. ¹⁸ Ийе, бис силерже катап медээжок келикседивис, Павел мен база чангыс эвес удаа чеде бээрин шенедим, ынчалза-даа *эрлик бистиң оруувусту дуй туруп турду. ¹⁹ Силер эвес болза, өске кымнар идегеливис, өөрүшкүвүс боорул? Дээргивис Иисус чедип келгеш, шаңнал кылдыр оваадай бээрге, өске кымнарга чоргаарланып болур бис? ²⁰ Ийет, ылап-ла силер – чоргааралывыс болгаш өөрүшкүвүс силер!

3 ¹ Ынчангаш бис, силер-биле чарлыышкынны оон ыңай ууп шыдавайн баргаш, Афиныга ийи бодувус артып каар деп шиитпир үндүрдүвүс. ² А силерже Тимофейни, *Христостуң дугайында *Буянның Медээни суртаалдаар кижини, Бурганның ажыл-херээнге бистиң-биле деңге ажылдаан дуңмавысты, чоруттувус. Ол силерни сорук киирзин база бүзүрелинер быжыктырзын деп бодаан бис. ³ Ол хире кончуг истеп-сүрүүшкүннер ужун кым-даа Буянның Медээден чайгыла бербезин дээш ынчалдывыс. Шак ол шенелделер биске албан таваржырын билир-ле болгай силер. ⁴ Бисти истеп-сүрө бээри чайлаш чогуң силер-биле кады турар үевисте-ле чугаалап шаг болган бис. Ол ынчалдыр болган-даа деп, силер ам билир силер. ⁵ Ынчангаш мен, оон ыңай манаар харык чок апаргаш, силерниң бүзүрелинер дугайында билип эккелзин дээш, Тимофейни чоруттум. Күткүкчү *эрлик силерни орууңардан астыктыра бербөөн бе дээш, ажыл-херээвис хей черге болбаан бе дээш, сестип турдум.

2:13 Гал. 4:14 **2:14** 1 Фес. 1:6 **2:14** Аж.-ч. 17:5; 2 Фес. 1:4-5

2:15 Иер. 2:30; Мф. 23:34 **2:15** Ин. 15:20; Аж.-ч. 13:50; 17:5 **2:16** Аж.-ч. 13:45; 14:2

2:16 Мф. 27:25; Лк. 21:23; 1 Фес. 1:10 **2:17** 1 Кор. 5:3; Кол. 2:5 **2:18** Рим. 1:13; 15:22

2:19 1 Кор. 15:31; 2 Фес. 1:4 **3:1** Аж.-ч. 17:15-16 **3:2** Аж.-ч. 16:1 **3:2** Флп. 2:19

3:3 Аж.-ч. 9:16; 14:22; 1 Пет. 5:9 **3:5** 1 Чыл. 21:1; Мф. 4:3; 1 Кор. 7:5 **3:5** Гал. 4:11

Эки медээлер

⁶ Ындыг-даа болза, Тимофей силерден мырыңай чаа ээп келгеш, бүзүрелиңер болгаш ынакшылыңар дугайында эки медээлер эккелди. «Бистиң дугайывыста чаагай сактыышкын фессалоникчилерде артып калган, ынчангаш оларны көрүксээнивистен дудак чок, бисти көрүксээш, четтикпейн турар улус-тур» – деп, ол чугаалап келди. ⁷ Байдалывыс чеже-даа берге бооп, истеп-сүрүүшкүннер турза-даа, бүзүрелиңер бисти сорук кирип, улуг деткимче болду, ха-дунма. ⁸ Чүгө дээрге силерниң Дээрги-Чаяакчы-биле эвилелиңер ыяк быжыг боорга, бис ам база катап тыңгарлы бердивис. ⁹ Силер дээш база Бурганывыстың мурнунга бисти өөрткениңер дээш, Бурганга өөрүп четтиргенивисти канчаар долузу-биле ажыдарыл?! ¹⁰ Силер-биле база катап арын көржүп ужуражыр дээш, бүзүрелиңерниң ам-даа четпейн турар чүүлүн немеп бээр дээш, бис дүне-хүндүс дивейн, бар шаавыс-биле мөргүп тур бис.

¹¹ Ынчанганда Бурган Адавыс Боду база Дээргивис Иисус силерге баар орукту биске айтып берзин. ¹² Силерниң бот-боттарыңарга база арткан хамык улуска ынакшылыңарны Дээрги-Чаяакчы улам өстүргеш, бистиң силерге ынакшылывыс дег кылдыр, кызыгаар чокка өстүрүп берзин. ¹³ Дээргивис Иисустуң Аңаа хамааржыр хамык ыдыктыг төлээлери-биле кады^с ээп кээр хүнүнге чедир Бурган Адавыстың мурнунга чүректеринер кем-буруу чок болгаш ыдыктыг бооп артсын дээш, Ол силерни быжыктырзын. *Аминь.

Бурганга таарымчалыг амыдырал

4 ¹ Түңнелинде, ха-дунма, Дээрги Иисустуң ады-биле силерден ээрежип база кыйгырып тур бис: Бурганга таарымчалыг кылдыр канчаар амыдыраар ужурулуун силерге өөредип каанывыс дег, улаштыр ынчалдыр амыдыраңар. Ам безин ынчалдыр амыдырап турар силер^ф, ындыг-даа болза, ынчаар амыдыраарын оон-даа чүткүлдүг уламчылаңар. ² Дээрги Иисустуң эрге-чагыргазы-биле силерге кандыг чагыглар бергенивисти билир силер. ³ Бурган ыдыкты-биле амыдыраарыңарны болгаш кандыг-даа самыраар чоруктан ойталаарыңарны күзеп турар. ⁴ Эр кижги бүрүзү бодунуң мага-бодунуң күзээшкиннерин тудуп^г, ыдыктыг, мактал-хүндүгө төлептиг амыдыразын. ⁵ Бурганны билбес улус дег, туралаан хандыкшылының аайыңга кирбезин. ⁶ Ындыг таварылгада эр кижги бүзүрөөн эжин карак ажыттап, ооң бүзүрелин ажыглай бербезин халак. Чүгө дээрге моон мурнунда-ла силерге чугаалап база кичээндирип турганывыс дег, шак ындыг бачыгтар дээш, Бурган кеземче онаар. ⁷ Ол бисти чүдек-бужар боорунче эвес, а ыдыктыг амыдыралче кыйгырган болгай. ⁸ Ындыг болганда, кым ол чагыгларны

^с3:13 Азы: «Бодунуң хамык улузу-биле кады».

^ф4:1 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Ам безин ынчалдыр амыдырап турар силер» деп сөстөр таварышпайн турар.

^г4:4 Азы: «Эр кижги бүрүзү бодунуң кадайы-биле кады чурттазын».

3:6 Аж.-ч. 18:5 3:10 2 Тим. 1:3 3:11 2 Фес. 3:5 3:12 Флп. 1:9-10; 2 Фес. 1:3

3:13 Зах. 14:5; Иуда 1:14 3:13 2 Фес. 2:17 4:1 Кол. 1:10; 2:6 4:3 1 Кор. 6:18; Гал. 5:19; Эф.

5:3 4:5 1 Пет. 4:3-4; Рим. 1:26; Эф. 4:17-19 4:7 1 Пет. 1:15; Иуда 1:24; Эф. 1:4; Кол. 1:22

хүлээп албааныл, оозу-биле кижини эвес, а силерге Бодунуң *Ыдыктыг Сүлдезин берип турар Бурганны хүлээп албаан-дыр.

⁹Бүзүрэн ха-дунмавыска ынакшыл дугайында силерге оон ынай бижээн херээвис чок боор, чүгө дээрге Бурган силерни бот-бодунарга ынак боорунга өөредип каан болгай. ¹⁰Бүгү Македонияда чурттаан ха-дунманарга чогумна ынчалдыр ынак силер. Ындыг-даа болза, ха-дунма, бот-бодунарга оон-даа күштүг ынак боорунарны дилеп тур бис. ¹¹Тайбың-шөлээн амыдыралче чүткүңер, оон мурнунда силерге чагып турганывыс дег, кижини бүрүзү бодунун ажыл-херээн чогулдуп, амыдыраар кошкулун бодунуң холу-биле ажилдап аар журлуг. ¹²Ынчалдыр кылыр болзунарза, өске улус силернин канчаар амыдырап чоруурунарны хүндүлээр база хереглелдеринерге кымдан-даа хамаарылга чок боор силер.

Дээрги-Чаяакчының ээп кээри

¹³Ха-дунма, өлгөн улус-биле чүү боорун билип аарынарны күзеп тур бис. Силер, идегээр чүвези чок өске улус дег, өлгөннер дээш мунгараванар. ¹⁴Бир-тээ, Иисус өлгөш, оон катап дирилген деп бүзүрээр болганывыста, Иисуска бүзүревишаан өлгөн улусту Бурган Оон-биле кады дедир эккээр деп база бүзүрээр бис. ¹⁵Дээрги-Чаяакчының чугаалаан сөстөрүн барымдаалап, силерге чугаалап тур бис: Оон чедип кээринге чедир бистин аравыстан дириг артар улус мөчөөннер мурнунче кирбес бис. ¹⁶Улус дээрнин кол төлөзенин үнүн болгаш Бурганның трубазының эткенин дыңнап каар. Дээрги-Чаяакчы Боду дээрден дүжүп келгеш, дужаалын медеглептер. *Христоска бүзүревишаан өлгөннер ынчан кымны-даа мурнай катап дирлип кээр. ¹⁷А оон соонда бис, дириг улус, Дээрги-Чаяакчыны агаарга уткуур дээш, олар-биле кады булуттар кырынче көдүртүп үндүртү бээр база оон сонгаар кезээ мөңгедэ Дээрги-Чаяакчы-биле кады артар бис. ¹⁸Ынчангаш ол сөстөр-биле бот-бодунарны аргалап чорунар.

Дээрги-Чаяакчының ээп кээринге белең болунар

5¹Ха-дунма, силерге үелер болгаш хуусаалар дугайында бижээн херээ чок боор. ²Дүне када оор дег, Дээрги-Чаяакчының шийткел хүнү хенертен чедип кээрин боттарынар кончуг эки билер силер. ³Улус: «Кайда-даа амыр-тайбың-дыр, айыыл чок-тур» – деп чугаалажы бээрге, ынчан хенертен, сааттыг херээженнин эъди аарый бээри дег, оларны өлүм-чидим хөмө таварыыр база кым-даа оон дезип шыдавас!

⁴Ха-дунма, ынчалза-даа силер дүмбей караңгыда эвес силер, ол хүн, оор дег, силернин кырынарга хеп-хенертен келбес. ⁵Чүгө дээрге силер – чырыктын болгаш хүннүң ажы-төлү силер. Бис дүнге база дүмбей караңгыга хамаарышпас бис. ⁶Ындыг болганда, өске улус ышкаш, уйгуга бастырбаалы. Серемчилелдиг болгаш

4:9 Евр. 13:1 4:9 Ин. 6:45 4:11 У. ч. 17:14 4:11 Аж.-ч. 18:3; Эф. 4:28; 2 Фес. 3:8, 10

4:12 Рим. 13:13 4:13 Эф. 2:12 4:14 1 Кор. 15:20 4:14 2 Кор. 4:14

4:15 1 Кор. 15:51-52 4:16 Дан. 10:13; 12:1; Иуда 1:9; Ажыд. 12:7

4:16 Иса. 27:12; Мф. 24:31; 1 Кор. 15:52 4:16 Мф. 16:27 4:16 1 Кор. 15:23

4:17 Аж.-ч. 1:9; Ажыд. 11:12 4:17 Ин. 14:3 5:1 Аж.-ч. 1:7 5:2 Мф. 24:43; 2 Пет. 3:10

5:3 Иса. 13:8 5:3 Лк. 21:34; Флп. 3:19 5:4 1 Ин. 2:8 5:5 Лк. 16:8; Ин. 12:36; Рим. 13:12

хынамчалыг болунар.⁷ Уйгужу улус дүне удуур, арагачылар база дүне эзиртир ижер болгай.⁸ А бис, хүнге хамааржыр болганывыста, хынамчалыг болуулу, бүзүрел болгаш ынакшылды – куяк хеп дег, а камгалалга идегелди – куяк бөрт дег кедип аалы.⁹ Чүге дээрге Бурган бисти, Ооң килеңиниң хүнүнде шиидер дээш эвес, а Дээргивис Иисус *Христосту дамчыштыр камгалаар дээш шилип алган.¹⁰ Христос бис дээш, Ооң ээп кээр хүнүнде дириг-даа, өлүг-даа турар болзувусса, Ооң-биле тудуш апарып, амыдыраарывыс дээш өлгөн.¹¹ Ынчангаш ам ынчалдыр кылып турарыңар дег, бот-боттарыңарны моон-даа сонгаар аргалаңар база быжыглаңар.

Түннел чагыг-сүмелер болгаш байыр чедиришкиннери

¹² Ха-дуңма, улуу-биле дилеп тур бис: араңарда кызымак ажылдап турар, Дээрги-Чаяакчы-биле харылзаалыг амыдыралга силерни углап-баштап, чагып-сургап турар удуртукчуларны хүндүлөп көрүңер.¹³ Кылып турар ажыл-херээ дээш, оларны ханы хүндүлөңер, оларга ынак болуңар. Араңарда эп-найыралдыг амыдыраңар.¹⁴ Ха-дуңма, күштүү-биле дилеп тур бис: ажыл кылбас чалгааларны билиндириңер, кортуктарны сорук кириңер, кошкактарга чөлөнгиш болуңар, хамык улус-биле чымчак, чазык болуңар.¹⁵ Кайыңар-даа силерге чедирген хора дээш хора-биле харыылай бербезин халак, харын бот-боттарыңарга база өске бүгү улуска буяндан үргүлчү кылып чоруңар.

¹⁶ Үргүлчү өөрүп чоруңар!¹⁷ Соксаал чок *мөргүлдөңер.¹⁸ Кандыг-даа байдалга тургаш, Бурганга өөрүп четтирип чоруңар – Христос Иисус-биле харылзаа тургускан силерниң ынчалдыр чурттаарыңарны Бурган күзөп турар.

¹⁹ *Ыдыктыг Сүлдениң одун өжүрбөңер:²⁰ өттүр билген медеглелдерни куду көрбөңер,²¹ ынчалза-даа шуптузун хынап чаңчыгыңар; буяндан туттунуңар,²² кандыг-даа бузуттан чайлап чоруңар.

²³ Амыр-тайбыңның үнер дөзү боор Бурган Боду силерни бүгү тала-биле ыдыктыг кылып кагзын. Дээргивис Иисус Христостун ээп кээр хүнүнге чедир силерниң сүлдөңер, сагыш-сеткилицер база мага-бодуңар кем чок *арыг кадагалатгынып артсын.²⁴ Силерни кыйгырган Бурган Бодунуң сөзүңге шынчы, Ол аазашкынын күүседир!

²⁵ Ха-дуңма, бис дээш база мөргүлдөп көрүңер.²⁶ Бурганның бүгү улузун ыдыктыг ошкаашкын-биле мендиленер.²⁷ Дээрги-Чаяакчының эрге-чагыргазы-биле силерге дужаап тур мен: бо чагааны бүгү бүзүрөөн ха-дуңмага номчуп бериңер.²⁸ Дээрги-Чаяакчывыс Иисус Христостун *авыралы силерге доктаазын!^h

^h5:28 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо шүлүк «аминь» деп сөс-биле төнгөн.

5:6 Мк. 13:33-36; 1 Пет. 1:13; Эф. 6:18 5:8 Иса. 59:17; Эф. 6:14, 17 5:9 1 Фес. 1:10

5:10 Рим. 14:9 5:12 1 Кор. 16:16, 18; Флп. 2:29; 1 Тим. 5:17 5:13 Мк. 9:50; Рим. 12:18; 2 Кор. 13:11 5:14 2 Фес. 3:6-10 5:14 Иса. 35:4 5:14 Гал. 6:1 5:15 Лев. 19:18; 1 Пет. 3:9; Рим. 12:17 5:16 Флп. 4:4 5:17 Лк. 18:1; 21:36; Рим. 12:12; Эф. 6:18; Кол. 4:2

5:18 Рим. 12:2; Эф. 5:17, 20 5:19 Эф. 4:30 5:21 1 Ин. 4:1; 1 Кор. 14:29

5:23 Рим. 15:33; Флп. 4:9; 2 Фес. 3:16 5:24 1 Кор. 1:9; 2 Фес. 3:3; Евр. 10:23

5:25 Эф. 6:19; 2 Фес. 3:1; Евр. 13:18 5:26 1 Пет. 5:14; Рим. 16:16 5:27 Кол. 4:16

Фессалоникчилерге ийиги чагаа

Кирилде

Павел бо чагааны Фессалоникчилерге бирги чагаанын соонда үр болбайн бижээн хире.

Фессалоникада чамдык христианнар Иисустуң эеп кээринин дугайында Павелдиң өөредиин шын эвес билип алган болган. Олар Павелдии деп бодааны меге чагаа алгаш, будалы берген чадавас. Кандыг-даа болза, олар делегейнин төнчүзүнүң дугайында мурнундазындан артык хөлзөп-дүвүрөп, Иисус чер кырынче доп-дораан эглип кээр деп санап турганнар. Харызынга Павел *Христостуң чер кырынче эеп кээрин мурнай болур бир-ле көскү демдектер бар дээрин тайылбырлап турар. Ынчангаш христианнар истеп-сүрүүшкүн ортузунга шыдамык болур болгаш идегеп манап чурттаар, ынчалза-даа моон сонгаар кандыг-бир ажил кылыры утка чок апарган-даа дег, хөлөс-шөлээн болбас ужурлуг.

Кирилде сөстөр

1 ¹ Павел, Сила база Тимофейден байыр. Фессалоникада Бурган Адавыс болгаш Дээрги Иисус *Христоска бүзүрэннер ниитилелинге бижидим.

² Бурган Адавыс болгаш Дээрги Иисус Христостан келген *авырал биле амыр-тайбың силерге доктаазын!

Бурганның шииткелинин дугайында

³ Ха-дунма, силер дээш, Бурганга үргүлчү өөрүп четтирер ужурлуг бис. Ындыг боору чөп, чүге дээрге силерниң бүзүрелинер өй-кызыгаар чок өзүп, бот-боттарынарга ынакшылыңар улам улгадып орар. ⁴ Ынчангаш бис боттарывыс-ла силерниң шыдажып эртип турарыңар бүгү истеп-сүрүүшкүннер, хилинчектер ортузунга туруштууңар база бүзүрелинер дугайында Бурганга бүзүрэннерниң өске ниитилелдеринге чоргаарал-биле чугаалап турар бис.

⁵ Бурганның шииткели чөптүг дээриниң бадыткалы бо-дур: ол дээш, хинчектенип турарыңар Бурганның Чагыргазынче алызы барып киреринге төлөптиг кылдыр санаттырар силер. ⁶ Бурган чөптүг: хилинчээнер дээш буруулуг улуска Ол хилинчек-биле орнун эгидер, ⁷ а ам хилинчек көрүп чоруур силерге бис-биле катай Дээрги Иисустуң эеп кээр хүнүнде амыр-дышты хайырлаар. Христос дээрден Бодунуң күчүлүг төлээлери-биле кады ⁸ оттуң чалбыжыңга бүргеткен чедип келгеш, Бурганны билип албаан база Дээргивис Иисустуң *Буянныг Медээзинге чагыртпаан улуска кеземчени эккээр. ⁹ Олар мөңгө өлүмнүң кеземчези-биле санажыр: оларны Дээрги-Чаяакчының чанынга турарындан база Ооң өндүр бедик күжүнден чарып, ойладып чорудуптар. ¹⁰ Аңаа бүзүрэн бүгү

1:1 Аж.-ч. 15:22; 1 Пет. 5:12; 1 Фес. 1:1 1:1 Аж.-ч. 16:1

1:3 Эф. 5:20; 1 Фес. 1:2; 2 Фес. 2:13 1:4 1 Фес. 2:19 1:5 Лк. 20:35 1:6 Ажыд. 6:10 1:7

Иуда 1:14 1:8 Иса. 66:15-16; 2 Пет. 3:7 1:8 Башт. 2:10; Иов 18:21; Иер. 9:3 1:9 Иса. 2:10

улузун магададып, оларның аразынга алдаржыыры-биле Христостун чедип кээри хунде ол бүгү чогул бүдер. Бистин херечилеливиске бүзүрээш, силер база Оон улузунун санынче кирген силер.

¹¹ Ынчангаш силер дээш үргүлчү мөргүп, Бургандан дилеп тур бис: Ол силерни Бодунун олче кыйгырган амыдыралынга төлептиг кылып кагзын, силерниң хамык буянныг сагыжыңарны, бүзүрээниерден укталган ажыл-херээнерни Бодунун күжү-биле эчизинге чедирзин. ¹² Ынчан силерниң ачыңарда Дээргивис Иисустун ады алдаржыыр, а силер база Бурганывыстың болгаш Дээрги Иисус Христостун авыралы-биле Оон ачызында алдаржыыр силер.

Бузуттуг язы болгаш Иисус *Христостун эеп кээри

2 ¹ Ха-дуңма, Дээргивис Иисус Христостун эеп кээринге база бистин Ону уткуур дээш, канчаар чыгырывыска хамаарыштыр силерден дилээривис болза: ² угааныңар ышкынмаңар база Дээрги-Чаяакчының чедип кээр ужурулуг хүнү келген-дир деп турар кандыг-даа өттүр билген медеглелдер, *ажыдышкынныг сөстөр азы бисти бижээн деп турар меге чагаалар-даа силерни дүүретпезин. ³ Силер кымга-даа, канчаар-даа болза дуурайлатпаңар. Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының ол хүнү кээр мурнуу чарыында баштай Бурганга удур тура халыышкын үнер база өлүм-чидимге чыгаттырган, бузуттуг-бак язы чедип кээр ужурулуг. ⁴ Ол язы улустун «Бурган» дээри азы ыдыктыг деп мөгеери бүгү чүүлге удурланып, бодун өрү көрдүнер, оон туржук, *Бурганның өргээзинге дүжүлгеже саадаптар база бодун «Бурган мен» деп чарлаттынар.

⁵ Силер-биле кады тургаш, ол дугайында чугаалап турдум чоп, сагынмас-тыр силер бе? ⁶ Ол язы чогуур үе-шагы кээр бетинде бодун көргүзөр дээрге, ону чүү дуй туруп турарын ам билир силер. ⁷ Бузуттуң чажыт күштери амдыгааштан салдарын көргүзүп кирипкен, ынчалза-даа амдыызында оларны доктаадып турар күш, Бурган ону оруктан чайлатпааже, бузуттуң оруун дуй турарын уламчылаар. ⁸ Ынчан ол бузуттуг язы бодун ажыы-биле көргүзөр, ынчалза-даа Дээрги Иисус Бодунун эеп кээр хүнүнде ону Бодунун аксындан үнген тыныш-биле өлүрүп, узуткап каар. ⁹ Бузуттуг язының көстүп кээри – *эрликтин ажыл-херээ боор – ол улуг күчү-күш-биле меге кайгамчык демдектер кылып база ¹⁰ янзы-бүрү хевирниң бузуттуг дуурайлаашкыны бооп, бодун илередир. Алыс шынга ынакшыырындан база оон ачызында камгалал алырындан ойталааш, өлүмче бар чыдар улус аңаа алзып алыр. ¹¹ Ынчангаш Бурган оларны будулар чорукка чагыртыптарга, олар мегеге бүзүрей бээр. ¹² Алыс шынга бүзүревейн, бузутка алыскан хамык улус шииттирзин дээш, Ол ынчаар кылган.

1:10 1 Кор. 3:13; 1 Фес. 1:10 **1:11** Кол. 1:9 **2:1** Мф. 24:31; 1 Фес. 4:15-17

2:3 Мк. 13:5; Кол. 2:8; 1 Ин. 3:7; Эф. 5:6 **2:3** Дан. 7:24-25; 8:25; Ажыд. 13:4-5 **2:4** Иса. 14:14;

Иез. 28:2; Дан. 11:36 **2:7** 1 Ин. 2:18; 4:3 **2:8** Иов 4:9; Иса. 11:4; Ажыд. 2:16

2:9 Мф. 24:24; Мк. 13:22; Ажыд. 13:14 **2:10** 1 Кор. 1:18 **2:11** 3 Хаан. 22:22; Иез. 14:9

Чаныш-сыныш чок туржунар

¹³ Дээрги-Чаяакчының ынакшааны ха-дуңма, силер дээш Бурганга үргүлчү өөрүп четтирер ужурлуг бис! Чүгө дээрге *Ыдыктыг Сүлдениң силерни Бурганга аңгылаанын дамчыштыр база алыс шынга бүзүрээниңер дамчыштыр камгалалды алзыннар дээш, Бурган силерни баштайгы дүжүдү кылдыр шилип алган. ¹⁴ Дээргивис Иисус Христостун өндүр бединден үлүг алзыннар дээш, силерге суртаалдааныыс Буянныг Медээ дамчыштыр Ол силерни ук камгалалче кыйгырган болгай. ¹⁵ Ха-дуңма, ынчангаш чаныш-сыныш чок туржунар! Силерге аас-биле-даа, чагаага бижип-даа дамчытканыыс өөредигден быжыы-биле туттунунар.

¹⁶ Ам Дээргивис Иисус Христос болгаш биске ынак база Бодунун *авыралы-биле мөңгө аргалалды, ачылыг идегелди биске хайырлаан Бурган Адавыс ¹⁷ чүректинерни сорук киризин, а ол ышкаш кандыг-даа буянныг ажыл-херээнер, чугаа-сөзүңер дээш, быжыктырзын.

Бис дээш мөргүңер

3 ¹ Ха-дуңма, түннелинде бис дээш *мөргүүрүңерни дилеп тур бис. Дээрги-Чаяакчының медээзи оккуру-биле нептереп, силерниң аранарга дег, алдаржый берзин. ² Оон аңгыда будалган болгаш бузуттуг-бак улустан Бурган бисти камгалазын дээш мөргүңер: чамдык улус *Буянныг Медээге бүзүревес-ле болгай.

³ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы сөзүңге шынчы. Ол силерни быжыктырар база бузуттуг *эрликтен кадагалаар. ⁴ А бис силерниң айыткан чүүлүвүстү күүседип келгениңерге база ам-даа күүседиринерге Дээрги-Чаяакчының мурнунга ыяк бүзүрелдиг бис. ⁵ Дээрги-Бурган-Чаяакчы чүректинерге Бодунун бээри ынакшылыче база *Христостун бээри шыдамык чорукче орукту айтып берзин.

Ажыл чок орбанар

⁶ Ха-дуңма, Дээргивис Иисус Христостун ады-биле силерге айыткап тур бис: кылыр ажыл чок амыдырап чоруур база бистен шингээдип алганы өөредигни эдербес ха-дуңмаңарның чанынче чагдаванар. ⁷ Бисти канчаар өттүңер ужурлууңарны боттарыңар билир-ле болгай силер. Чүгө дээрге силернин аранарга чалгаа улус диртпээн бис. ⁸ Кымның-даа кескинди хлевин халаска чип, азыратпадывыс, харын кайы-бирээнерге аартык болбас дээш, дүне-хүндүс дивейн, карак кызыл ажылдап келдивис. ⁹ Силерден дуза дилээр эргевис чогуңдан-даа эвес, а бистен үлегер аарыңарны күзээш, ынчаар кылдывыс. ¹⁰ Кады турар үевисте, силерге мындыг дүрүм арттырган бис: «Кым ажылдаар хөңнү чогул, ол чем чивезин!»

2:13 Эф. 5:20; 2 Фес. 1:3 **2:13** Иер. 2:3; Иак. 1:18; Ажыд. 14:4 **2:14** 1 Фес. 2:12

2:15 1 Кор. 16:13 **2:16** 1 Пет. 1:3 **2:17** 1 Фес. 3:13 **3:1** 1 Фес. 5:25

3:2 Рим. 15:31; 2 Кор. 1:10-11 **3:3** 1 Кор. 1:9; 1 Фес. 5:24; Евр. 10:23

3:3 Мф. 16:13; Ин. 17:12 **3:5** 1 Фес. 3:11 **3:6** У. ч. 6:6 **3:7** 1 Кор. 4:16; 11:1; 1 Фес. 1:6

3:8 Аж.-ч. 18:3; 1 Фес. 2:9-10 **3:9** 1 Кор. 9:4-5; 1 Фес. 2:6; Флм. 1:8

3:9 1 Пет. 5:3; Флп. 3:17; 1 Тим. 4:12; Тит. 2:7 **3:10** Эф. 4:28; 1 Фес. 4:11; 5:14

¹¹ А ам араңарда чамдык улустуң кылыр ажыл чок чурттап турары биске дыңналып тур. Олар боттары каяа-даа ажылдавайн, өскелерниң ажыл-херээнче холгаарлаарыңга өйлежип турар дээр-дир. ¹² Ындыг улусту химиренмейн ажылдап, амыдыраар кошкулун боттары тыпсын деп, Дээрги Иисус Христостуң адындан дужаап база кыйгырып тур бис. ¹³ А силер, ха-дуңма, буян тарыбырын могаг-шылаг чокка уламчылаңар-ла.

¹⁴ Бо чагаада айтышкыннарывысты дыңнанас кандыг-бир кижиге бар болза, ону демдектей көрүп алыңар. Аңаа ыянчыг болзун дээш, ооң-биле харылзашпаңар. ¹⁵ Ындыг-даа болза, аңаа дайзыныңарга дег хамаарылга көргүспенер, а ха-дуңмаңарны дег, билиндир сургаңар.

Түңнел байыр чедиришкиннери

¹⁶ Амыр-тайбынның үнер дөзү боор Дээрги-Чаяакчы Боду амыр-тайбынны силерге кажан-даа, кандыг-даа арга-биле хайырлазын. Дээрги-Чаяакчы шуптуңар-биле кады болзун! ¹⁷ Бодумнуң холум-биле бижип олур мен: *Павелден байыр*. Ол чагаа мээнии-дир деп көргүзөр дээш, чагааларымның шуптузун ынчаар демдектеп тур мен. ¹⁸ Дээргивис Иисус Христостуң *авыралы силер бүгүдеге доктаазын!ⁱ

ⁱ3:18 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо шүлүк «аминь» деп сөс-биле төнгөн.

Тимофейге бирги чагаа

Кирилде

Тимофей болза еврей иелиг, грек адалыг кижиге турган. Ол Павелдин эң бердинген дузалакчыларының бирээзи апарып, *Буянның Медээни суртаалдаар сорулгалыг аян-чоруктарга ону хөй чыл иштинде эдерип чоруп келген. Бо чагаада Павел бодунуң кады ажылдап турар аныяк эжин хей-аът кирип, христиан ниитилелче канчаар сагыш салыр талазы-биле аңаа чагыг-сургаал берип турар.

Чагааны ийи кезекке чарып болур. Бирги кезээнде (1–3 эгелер) Павел баштай Тимофейге меге өөредигге удурланыр херек дээрзин сагындырган. Оон соонда ол христиан ниитилелдин амыдыралында чурум дугайында, ылангыя Бурганга мөгейишкинге хамаарыштыр чугаалап турар. Оон ынай ол бүзүрэннер ниитилелиниң удуртукчулары болгаш оларның дузалакчылары кандыг болур журлуунуң дугайында чугаалаан. Ийиги кезээнде (4–6 эгелер) Павел Тимофейни *Христоска бүзүрээриниң үлегер-чижээ болуп, ниитилелдин кежигүннерин шын өөредиринге бодун бараан болдурар кылдыр сургап турар. Павел ол ышкаш Тимофейге бүзүрэннерниң янзы-бүрү бөлүктеринге (кырган, аныяк, дулгуяк херээннер, кулдар) хамаарышкан сүмелер берген.

Кирилде сөстөр

1 ¹ Камгалакчывыс Бурганның база идегеливис *Христос Иисустуң айтышкыны-биле Христос Иисустуң *элчини болган Павелден байыр.

² Бүзүреливис аайы-биле алыс шынның оглум болган Тимофей сенээ бижидим.

Бурган Адавыстан база Дээргивис Христос Иисустан келген *авырал, өршээл база амыр-тайбың сенээ доктаазын!

Меге өөредиглер дугайында кичээндириг

³ Македонияже чоруп тура, сенден дилээним дег, Эфеске артып каарыңны күзеп тур мен. Ында чамдык улус меге өөредиглер нептередип турар-дыр. Олардан соксаарын неге. ⁴ Оларга тоолчургу чугаалардан база төнмес-батпас ада-өгбе даңзылары тургузарындан ойталаарын чугаала. Ол бүгү чүглге аас-дыл үндүрер база улустуң кичээнгеийн бүзүрелге үндезилээн Бурганның бодалындан чардыктырар. ⁵ А ол негелдениң сорулгалы – арыг чүректен, арыг арын-нүүрден, ак сеткилдиг бүзүрелден үнер ынакшылды өөскүдери боор. ⁶ Чамдык улус ол бүгүден хая көрүнгөш, уjur-утка чок чулчуругже дүлнү берген-дир. ⁷ Олар ыдыктыг *хоойлу башкылары болуксаар, ынчалза-даа чүнү чугаалап турарын-даа, оон туржук, чүнү дугайында улусту бүзүредип турарын-даа угаап билбестер.

⁸Чөп ажыглаар болза, ыдыктыг хоойлу эки дээрзин билир бис. ⁹Бурганнын мурнунга актыг улуска ыдыктыг хоойлунуң херээ чогуң билир бис. Ол дараазында улуска херек: хоойлу-дүрүм үрекчилеринге, чагырга билбестерге; Бурганны хүндүлөвөс база бачыгтыг улуска; Бурганны дорамчылап, Ооң күзелинче сагыш салбас улуска; ада-иезинче холуң көдүрерлерге, өлүрүкчүлөргө; ¹⁰самыбрааннарга база эрлер-биле холбажып турар эрлерге; кижилер оорлап, садарларга, мегечилерге база мегелеп херечилээрлерге; алыс шынныг өөредигге удур кандыг-бир чүвө үүлгеткеннерге. ¹¹Ол өөредиг ачы-буянныг Бурганның алдарлыг *Буянныг Медээзинде синниккен, а ук Буянныг Медээни меңээ бүзүрөп дааскан.

Бурганның өршээли дээш өөрүп четтириишкин

¹²Ажыл-херээмни кылыр күштү меңээ берген Дээргивис Христос Иисуска өөрүп четтирдим. Чүгө дээрге Ол мени шынчы кижиг деп көргөш, Бодунга бараан боор кылдыр томуйлаан. ¹³Ооң мурнунда Бурганны бак сөглөп, бүзүрөөн улусту истеп-сүрүп, дора көрүп-даа чорзумза, Бурган меңээ өршээлин көргүскөн, чүгө дээрге мен ол бүгүнү үүлгедип тура, чүвө билбес база бүзүрөвөөн турдум. ¹⁴Дээргивис Бодунун эгээртинмес авыралын Христос Иисустан келген бүзүрөл болгаш ынакшыл-биле кады менче синниктир төктү.

¹⁵Чигзиниг чок хүлээп ап база бүзүрөп боор шынныг сөстөр бо-дур: Христос Иисус бо делегейге бачыгтыг улусту камгалап аар дээш келген. Мен ыңдыгларнын эн багы-даа болзумза, ¹⁶өршөөл алдым, чүгө дээрге Христос Иисус Бодунун кызыгаар чок шыдамьын бачыгтыгларнын эн багы боор меңээ көргүзерин күзөөн. Христоска бүзүрөөш, мөңгө амыдыралды алып хамык улуска мээң үүлө-чолум үлегер болган. ¹⁷Мөңгө Хаанга, өлүм чок, көзүлбөс дың чаңгыс Бурганга кезээ мөңгөде мактал-хүндү база алдар доктаазын! *Аминь.

Павелдин Тимофейни сорук киригени

¹⁸Оглум Тимофей, кажан-бир шагда сеңээ хамаарыштыр чугаалаан өттүр билген медеглелдерге сылдап, сеңээ мындыг чагыг берип ор мен. Сен ол сөстөр-биле чепсегленгеш, эки чаалажып көр. ¹⁹Бүзүрелиңни база арыг арын-нүүрүңнү кадагала, чүгө дээрге ону тооваан чамдык улустуң бүзүрели буураан болгай. ²⁰Ындыгларга Именей биле Александр хамааржыр. Бурганны бак сөглээр чоруун кагдырар дээш, мен оларны *эрликтин эргезинге хүлээдип берипкен мен.

*Мөргүл дугайында

2 ¹Сенден чүден артык дилээм бо-дур: Бурганга дилеглерлиг, чалбарыглыг, өөрүп четтириишкинниг, өскелерге болушкан мөргүлдөр – бүгү улус дээш мөргүлдөр болзун. ²Хааннар биле эрге-чагырга ээлээннер база ол санче кирзин. Бистиң оожум база амыр-шөлөөн, Бурганны хүндүлөп, Аңаа төлөптиг амыдырап шыдаарывыс дээш, ол ыңдыг болзун. ³Ындыг боорга, эки-даа, Камгалакчывыс боор Бурганга

1:8 Рим. 7:16 **1:9** Гал. 5:23 **1:11** Тит. 1:3 **1:12** Аж.-ч. 9:22; Флп. 4:13

1:13 Аж.-ч. 8:3 **1:13** Аж.-ч. 3:17 **1:14** Рим. 5:20

1:15 1 Тим. 3:1; 4:9; 2 Тим. 2:11; Тит. 3:8 **1:15** Мф. 9:13; Мк. 2:17 **1:18** 1 Тим. 4:14

1:18 2 Кор. 10:4; 2 Тим. 2:2-4 **1:20** 2 Тим. 2:17; 4:14 **1:20** 1 Кор. 5:5 **2:2** Эзра 6:10

таарымчалыг-даа. ⁴Бурган бүгү улустуң камгалалды алырын база алыс шынны билип аарын күзеп турар. ⁵Чүгө дээрге Бурган-даа чаңгыс, Бурган биле кижиге төрөлгөтөнниң эптештирикчизи – Боду база кижиге – *Христос Иисус-даа чаңгыс! ⁶Ол Бодун шупту улусту хостаар дээш *өргөөн. Бурганның бодалын Ол чогуур үеде ынчалдыр херечилээн¹. ⁷Ооң ужурунда Бурган мени бүзүрел биле алыс шынны *өске чоннар улузунга медеглезин дээш, *элчин база башкы кылдыр шилип томуйлап каан. Силерге чугаалаан чүвем шынныг^k, мен мегелевейн тур мен!

⁸Ынчангаш эр улус каяа-даа болза мөргүп чоруурун күзеп тур мен. Олар килеңневейн, алгыжып-кырышпайн, актыг холдарын өрү сунуп, мөргүзүннер. ⁹Шак ынчаар херэеженнер база ужур-чурумга таарыштыр кеттинип, эгениичел база бодамчалыг чоруу-биле боттарын каастаар ужурлуг. Бажын аянын таартканы, алдыны, ак шуру эртинези база үнелиг хеви-биле каастанмазыннар. ¹⁰А ооң орнунга Бурганны хүндүлээр дээн херэеженнер буянныг херектери-биле боттарын каастаар ужурлуг. ¹¹Өөредиг ап турар херэеженнер оожум, бүрүнү-биле дыңнангыр болзуннар. ¹²Херэежен кижиниң өөредирин азы эр кижини чагыраын чөпшээревейн тур мен. Ол бодун оожум ап чорзун. ¹³Бурган баштай Адамны, а ооң соонда Еваны чаяган-на болгай. ¹⁴Адам-даа эвес, а Ева дуурайлаткаш, Бурганның *хоойлузун үреди чоп! ¹⁵Ындыг-даа болза, херэежен кижиге бүзүрелдиг, ынакшылдыг, ыдыктыг база эки мөзүлүг амыдырап чоруур болза, ол ажы-төл божуп, камгалалды алып¹.

Христиан ниитилелдин удуртукчулары

3 ¹Шынныг сөстөр бо-дур: кандыг-бир кижиге христиан ниитилелдин удуртукчузу боор дээш чүткүүр болза, ол эки ажил-херек кылыксаан-дыр. ²Ынчаарга удуртукчу кижиге ону буруудаткы дег чүвө чок, кадайынга өскерилбес^m, бодун туттунуп билир, бодамчалыг, төлөптиг алдынып чоруур, хүндүлээчел ээ, улусту өөредип шыдаар кижиге боор ужурлуг. ³Ол арагаже сундукпас, содаачы эвес, оожум-топтук, эп-найыралдыг, акша-мөңгүнге чазыйлава; ⁴бодунуң өг-бүлезин эки башкарып шыдаар, дыңнангыр база ону бүгү талазы-биле хүндүлээр ажы-төлдүг кижиге боор ужурлуг. ⁵(Бодунуң өг-бүлезин башкарып шыдава кижиге Бурганга бүзүрөөннер ниитилели дээш канчап сагыш човаарыл?) ⁶Ол кижиге *Христоска чоокта чаа бүзүрөөн улус санынче кирбес ужурлуг, оон башка бодун өрү көрдүне бээр база *эрликке дөмөйлөштүр шииттирип аарⁿ. ⁷Христиан ниитилелден дашкаар

¹2:6 Бо домактын утказы эки билдинмес. Болгу дег өске утказы мындыг: «Ооң дугайында херечилел чогуур үеде келген».

^k2:7 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Мен Христоска башкарткаш» деп сөстөрни немээн.

¹2:15 Азы: «Ажы-төл божуур үезинде Бурган ону кадагалаар».

^m3:2, 12 Азы: «Чүгле чаңгыс катап кадай алган».

ⁿ3:6 Азы: «Эрликке буруудаттырар».

2:3 1 Тим. 5:4 2:4 Иез. 18:23; 33:11; 2 Пет. 3:9; Тит. 1:2; 2:11 2:5 Гал. 3:20

2:6 Мф. 20:28 2:6 Тит. 1:3 2:7 Аж.-ч. 9:15; Рим. 1:5; Гал. 1:15-16

2:7 Эф. 3:7-8; 2 Тим. 1:11 2:7 Рим. 9:1; 2 Кор. 11:10 2:9 1 Пет. 3:3-4 2:11 Тит. 2:5

2:12 1 Кор. 14:34 2:13 Э. д. 2:7, 22 2:14 Э. д. 3:6, 13; 2 Кор. 11:13 3:1 1 Тим. 1:15; 2 Тим.

2:11; Тит. 3:8 3:2 Тит. 1:6-9 3:3 Тит. 3:2 3:3 Мф. 6:19; 1 Тим. 6:9; Евр. 13:5

оон ат-сураа база чүглэ эки боор ужурлуг, оон башка ол бак атка кирип, эрликтин дузаанга туттуруп аар.

Христиан ниитилелде дузалакчылар

⁸Дузалакчылар база хүндүткелге төлөптиг, ак сеткилдиг, арагага сунду чок, алыксак-чиксек эвес улус боор ужурлуг. ⁹Олар арыг арын-нүүр-биле бүзүрелдин ханы алыс шыннын эдерер ужурлуг. ¹⁰Дузалакчыны база баштай шенээр херек. Оларга удур кандыг-даа буруудадышкын тывылбаза, дузалакчылар бооп бараан болгайлар аан.

¹¹Оларның кадайлары база хүндүткелге төлөптиг, хоп-чип дажывас, бодун тутгунуп билир, бүгү тала-биле бүзүрөп боор улус болзун. ¹²Дузалакчылар кадайларынга өскерилбес*, ажы-төлүн база өг-бүлезин эки башкарып шыдаар улус боор ужурлуг. ¹³Эки бараан бооп келген улус хүндүткелдиг байдалды чедип алыр база Христос Иисуска бүзүрелди коргуш чок суртаалдаар боор.

Өндүр улуг чажыт

¹⁴Бо бүгүнү сеңээ бижидим, ооң кадында удавас сеңээ чеде бээримге идегеп олур мен. ¹⁵Саадай берзимзе, дириг Бурганга бүзүрөөннер ниитилелинге – алыс шыннын чөлөнгиижи болгаш үндезининге, Бурганның өг-бүлезинге бодунну канчаар алыр ужурлууну билип алзын дээш, бижээним ол.

¹⁶Ийет, маргыш чок, чүдүлгевистин чажыды өндүр улуг:

Христос кижиге мага-боттуг бооп чедип келген,
 Ооң чөптүг-шыннын *Сүлде көргүскен,
 Ону дээрниц төлээлери көрген,
 Ооң дугайында *Буянын Медээни *элчиннер аймак-чоннарга суртаалдаан,
 бо делегейниц улузу Аңаа бүзүрөй берген база
 Ол Бодунуң өндүр бедиин көргүзүп, дээрже көдүрлүп үнө берген.

Меге башкылар дугайында

4¹Сөөлгү үелерде чамдык улустуң бүзүрелден ойталай бээрин *Ыдыктыг Сүлде тодаргай чугаалап турар. Олар мегениң сүлделерин дыңнап, буктардан укталган өөредиглерни эдере бээрлер. ²Шак ындыг өөредиглер арын-нүүрүн кызыткан демир-биле оя чиртип алганзыг, ийи арынның мегечилерден кээр. ³Олар улустуң өгленирин азы кандыг-бир чем чиирин хоруп турарлар. А ол чемни, бүзүрөөн азы алыс шынны билир улус өөрүп четтирип хүлээп алзын дээш, Бурган чаяган болгай. ⁴Бурганның бүгү чаялгазы эки болганда, өөрүп четтирип хүлээп ап турар кандыг-даа чүүлдерден ойталаан херээ чок. ⁵Чүге дээрже ону Бурганның сөзү-биле база *мөргүл-биле ыдыктап турар.

3:7 2 Тим. 2:26 **3:8** Аж.-ч. 6:3; 1 Пет. 5:2; Тит. 1:7 **3:11** Тит. 2:3

3:16 Ин. 1:14; 1 Ин. 4:2; 2 Ин. 7; Евр. 2:14 **3:16** Мк. 16:19; Лк. 24:51; Аж.-ч. 1:9

4:1 1 Ин. 2:18; 2 Тим. 3:1 **4:1** 1 Ин. 4:6 **4:1** Иак. 3:15; 2 Пет. 2:1; Ажыд. 2:24

4:3 Рим. 14:2; Кол. 2:16, 21 **4:4** Э. д. 1:31; Мк. 7:15-16; Аж.-ч. 10:15; Тит. 1:15 **4:5** Э. д. 1:25

⁶ Бүзүрөөн ха-дуңманга шак ындыг суртаалдан берзинзе, *Христос Иисустун шынчы чалказы: бүзүрелдин сөстери-биле база эдергениң алыс шын өөредиг-биле доруктур азыраткан кижиге боор сен. ⁷ А Бурганны дорамчылаан мелегейзиг чугаалардан чайлап чор, бодунну Бурганны хүндүлээр амыдыралга дадыктыр. ⁸ Мага-бот дадыктылары чүглө чаңгыс талазы-биле ажыктыг боор, а Бурганны хүндүлээри бүгү талазы-биле ажыктыг, чүгө дээрге ында амгы-даа, келир-даа амыдыралдың аазаашкыны бар. ⁹ Бүрүн хүлээп алырынга төлептиг шынныг сөстөр ол-дур. ¹⁰ Бүгү улустун, ылангыя бүзүрөөннерин, Камгалакчызы боор дириг Бурганга идегээш, карак кызыл ажылдап, ол идегел дээш, демисежип⁰ чоруур-дур бис.

¹¹ Улустан ону негеп, ынчаар өөрөт. ¹² Аныяк боорунга, кым-даа сени херекке албайн барбазын. Бүгү чүүлдер талазы-биле: чугаа-сөзүң, бодунну ап чорууруң, ынакшылың, бүзүрелиң база арыг-чаагайың-биле бүзүрөөннерге үлегер бол. ¹³ Мен келгижемге чедир, Бижилгени улуска номчуурунга, суртаалдаарынга база өөредиринге бодунну бараалгадып көр. ¹⁴ Удуртукчулар холдарын сенээ дээскеш, өтгүр билер медеглен турда, сенээ берген Ыдыктыг Сүлдениң ачы-буянныг белээн херексевейн барба. ¹⁵ Бо бүгүнү карак кызыл кылып көр, бүгү бодунну хүлээлгелериңге бараалгат, ынчан сээң өзүлдөнни хамык улус көрүп каар. ¹⁶ Бодунну болгаш өөредип турар чүүлүнү кичээнгейлиг хайгаара. Ол бүгүден быжыг туттун. Ынчаар кылып чоруур болзунза, бодунну-даа, дыңнакчыларыңны-даа айыылдан кадагалап алыр сен.

Бүзүрөөннерге хамаарыштыр хүлээлге

5 ¹ Назыны дөгөөн ашактарны доңгун чемелеве, а бодуннуң ачаң-биле чугаалашканың дег, эвилең чугаалаш. Аныяк эрлерге дунмаларыңга дег хамаарылгалыг бол. ² Кырган кадайларга – аванга дег, аныяк херээженнерге – кыс дунмаларыңга дег, арыг-чаагай топтуг хамаарылгалыг бол.

³ Ылап чааскаан арткан дулгуяк кадайлар дээш сагыш чова. ⁴ Дулгуяк херээженниң ажы-төлү азы урулларының уруг-дарыы бар болза, олар ада-иезиниң, кырган ада-иезиниң азыралын чандырып, чүнү-даа мурнай боттарының өг-бүлезиниң улузу дээш сагыш човап, бүзүрөөн херек кырында көргүзүп өөрөнзиннер. Ындыг чорук Бурганга таарымчалыг-дыр. ⁵ Чааскаан арткан, сагыш човап чедип кээр кижизи чок ылап дулгуяк кадай Бурганга идегээр база дүн-хүн дивейн мөргүп, Оон дуза дилээр. ⁶ А бодунуң таалалын сүрүп чурттаан дулгуяк херээжен диригге-ле өлүп калган боор. ⁷ Кым-даа оларны чемелээр чылдак тыппазын дээш, ол бүгүнү дулгуяктар биле оларның төрелдеринден неге. ⁸ А кандыг-бир кижиге бодунуң төрелдери, ылангыя өг-бүлези дээш, сагыш човавас болза, ол кижиге бүзүрелден ойталаан боор база бүзүрели чок кижиден дора боор.

⁰4:10 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Демисежип» эвес, а «Бак атка кирерин шыдажып» деп бижээн.

4:7 1 Тим. 1:4; 2 Тим. 2:16 4:9 1 Тим. 1:15; 2 Тим. 2:11; Тит. 3:8 4:10 Флп. 1:30; Кол. 1:29
4:12 Тит. 2:15 4:12 1 Пет. 5:3; Флп. 3:17; 2 Фес. 3:9; Тит. 2:7 4:14 1 Тим. 1:18 4:14 Аж.-ч.
6:6; 1 Тим. 5:22; 2 Тим. 1:6 4:16 Иез. 33:9 5:1 Тит. 2:6 5:4 1 Тим. 2:3 5:6 Ажыд. 3:1

⁹Дулгуяк кадайлар даңзызынче чүгле алдан хардан эвээш эвес назылыг, ашаанга өскерилбейн чораан улусту^p киир бижи. ¹⁰Олар дээрге буянынг херектер кылып чорааны-биле билдингир, ажы-төлүн өстүр азырап каан, аалчыларга хүндүлээчел, Бурганның улунга бараан болуп келген, хай-халапка таварышканнарга дузалап чораан база янзы-бүрү буянынг херектерге боттарын бараалгаткан херэеженнер болзун.

¹¹А аныяк дулгуяктарны даңзыже киирбе. Оларның таалал сүрген күээшкинери *Христоска бердингенинден күштүг апаарга, олар ашакка барыксай бээр. ¹²Христоска берген аазаашкынын ээлевээн дээш, олар буруу шавышкынга таваржырлар. ¹³Оон аңгыда олар, кылыр чүве чок боорга, бажыңнар кезип маңажыр чаңчыл тып аарлар. Ажыл кылбас, амыр-шөлээн боорундан аңгыда, хоп-чип база дажып, киришпеске киржип, чугаалавас уjurлуг чүвезин чугаалап чоруп бээрлер-дир. ¹⁴Ынчангаш аныяк дулгуяк кадайларның ашакка барып аарын саналдап тур мен. Олар ажы-төл төрүп, бажың-балгадын ажаазыннар база дайзыннарывыска бисти бак сөглээр чылдак бербезиннер. ¹⁵Оон башка дулгуяк кадайлар аразында бүзүрелинден ойталааш, *эрликти эдерип чорупканнар ам бар апарган болгай. ¹⁶Кандыг-бир бүзүрээн херэежен^q дулгуяк арткан херэежен төрелдерлиг болза, олар дээш сагыш човаашкынны христиан ниитилелче чая кагбайн, бодунга хүлээнип аар уjurлуг. А христиан ниитилел ылап чааскаан арткан дулгуяктарга дузалашсын.

¹⁷Башкарар ажылын эки кылып турар удуртукчулар, ылаңгыя суртаалдаар база өөредир ажылга кызымактар, мактал-хүндү биле төлевир^r алзыннар. ¹⁸Чүге дээрге Бижилгеде мынчаар чугаалаан:

«Тараа бастырып турар шарыга хээрик кедирбе»,

а ол ышкаш:

«Ажылдаан кижси төлевир алырынга төлөптиг боор».

¹⁹Ийи азы үш херечи бадыткаваанда, удуртукчуга удур буруудадышкынны хүлээве. ²⁰Өске улус база сезинзин дээш, бачыг үүлгедикчилерин хөйүнү мурнунга сойгала.

²¹Бурганның, Христос Иисустуң база дээрниң шилиттинген төлээлериниң мурнунга сеңээ айыткап тур мен: бо айтышкыннарны эдерерде, кымны-даа ылгай көрбе, чүнү-даа чаңгыс талалап кылба.

Р5:9 Азы: «Чүгле чаңгыс катап ашакка барган улусту» (3:2 көр).

Р5:16 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Бүзүрээн херэежен» деп сөстөргө «Азы бүзүрээн эр» деп сөстөрүн немээн.

Г5:17 «Мактал-хүндү биле төлевир» деп сөстөрниң болгу дег өске уткалары мындыг: «Ийи дакпыр мактал-хүндү» азы «Ийи дакпыр төлевир».

5:10 Ин. 13:14; Аж.-ч. 9:36 **5:13** 2 Фес. 3:11 **5:14** 1 Кор. 7:9 **5:14** Тит. 2:8

5:17 Рим. 12:8; 1 Фес. 5:12 **5:18** Ы. х. к. 25:4; 1 Кор. 9:9 **5:18** Лк. 10:7

5:19 Ы. х. к. 19:15 **5:20** Ы. х. к. 13:11 **5:20** Гал. 2:14; 2 Тим. 4:2; Тит. 1:13; 2:15

²² Дээрги-Чаяакчыга бараан боору-биле ыдыктап, кымга-даа далаш-биле холун дээспе, өскелерниң бачыдынга киришпе, бодунну *арыг хевээр кадагала.

²³ Моон сонгаар чүглө суг ижип турба, сээң ижин-баарыңга дузалаар кылдыр бичии виноград арагазындан база иш, чүгө дээрге болганчок-ла аарыыр-дыр сен.

²⁴ Чамдык улустуң бачыттары амдыгааштан көңгүс илдең база шииткелче оларны дорт аппарат чоруур, а өскелерниң бачыттары сөөлзүредир илереп кээр. ²⁵ Буянныг херектер база ыңдыг: чамдыызы амдыгааштан илден, а ыңдыг көскү эвестери дөмей-ле алызы барып илерей бээрлер.

6 ¹ Бурганның ады база христиан өөредиг бак атка кирбезин дээш, кулдар ээлерин бүрүн алдар-хүндүгө төлептиг улус кылдыр көрзүннер. ² Христиан ээлерлиг кулдар, бүзүрөөн ха-дуңмавыс дээш-ле, оларны хостуг чаңнавазыннар. Харын-даа улам чүткүлдүг бараан болзуннар, чүгө дээрге кулдар ханы ынак, бүзүрөөн ха-дуңмазынга бараан болуп, оларга ачызын көргүзүп турарлар-дыр.

Меге өөредиг база ылап шын эргине-байлак

³ Бо бүгүгө өөредир база синниктир сургаар уjurлуг сен. Оон өске чүүлдерге өөредир, Дээргивис Иисус *Христостуң шынныг сөстөринден база Бурганны хүндүлээри-биле дүгжүр өөредигден ойталаар кандыг-бир кижиге турар болза, ⁴ ол дээрге менээргенгеш, сыңый дег үрдүне берген, а боду чүнү-даа билбес, аас-дыл кылып, хоозун маргылдаа үндүреринге хандыкшылдан аараан күжүр-дүр. Ооң оозундан чүглө адааргал, алгыш-кырыш, бак сөглежири, кара сагыштыг каразыглар; ⁵ угааны чайылган, алыс шындан астыккан улустуң аразыңга төнмес-батпас аас былаажыр чорук үнер. Олар Бурганга бараан боорун чүглө байып аарынче орук кылдыр көрүп турарлар.

⁶ Ийет, Бурганны хүндүлээри бодунуң байдалыңга сагыжы ханар кижиге кончуг улуг олча-кежик болбайн канчаар. ⁷ Бо делегейже чүнү-даа экклбээн бис, моон чоруурда база чүнү-даа ап шыдапас бис. ⁸ Чемивис биле идик-хевивис-ле бар болза, ол биске четчир уjurлуг. ⁹ А кымнар бай болуксаарыл, олар күткүлгеже кире бээр. Олар улусту буураашкын болгаш өлүмчө киир идип турар эндерик хөй мелегей база хоралыг күзээшкннерге алзып, дузакка туттурарлар. ¹⁰ Бузуттуң бүгү хевирлеринин үнер дөзү – акша-хөрөңгиге хандыкшыл. Ону чедип алыксааш, бүзүрелдиң оруундан чайлай берген, боттарыңга хөй хинчек онааштырган улус чок эвес болдур ийин.

Бүзүрел дээш, төлептиг демисеш

¹¹ А сен, Бурганның кижизи, ол бүгүден ойлап-дес! Чөптүг-шынныг чорукче, Бурганны хүндүлөп чурттаарынче, бүзүрелче, ынакшылче, шыдамык чорукче,

5:22 Аж.-ч. 6:6; 1 Тим. 4:14; 2 Тим. 1:6 **5:22** 2 Пет. 3:14; 1 Ин. 5:18; 2 Ин. 1:10; 1 Тим. 5:22

5:23 У. ч. 20:1; 23:20; 31:4; Эф. 5:18 **6:1** 1 Пет. 2:18; Эф. 6:5; Кол. 3:22; Тит. 2:9

6:2 Флм. 1:16 **6:3** Рим. 16:17 **6:4** 2 Тим. 2:14, 23; Тит. 3:9 **6:5** 2 Пет. 2:3; Тит. 1:11

6:6 Флп. 4:11 **6:7** Иов 1:21; Ыд. ыр. 48:18; Эклл. 5:14 **6:8** У. ч. 30:8

6:9 У. ч. 15:27; 23:4; Мф. 6:19; Лк. 12:15; Евр. 13:5 **6:10** Хост. 23:8; Ы. х. к. 16:19

6:11 Ы. х. к. 33:1; 3 Хаан. 17:21; 2 Тим. 3:17

чөпшүл боорунче чүткү. ¹²Бүзүрел дээш, төлөптии-биле демисеш, мөңгө амыдыралды чаалап ал. Ол амыдыралче Бурган сени кыйгырган болгай, а сен хөй херечилер мурнунга бүзүрелиңни ажыы-биле тулган эки медеглээн сен. ¹³Бүгү чүүлдерни тынгарган Бурганның база ол-ла бүзүрелди *Понтий Пилаттын мурнунга ажыы-биле тулган эки херечилээн Христос Иисустуң мурнунга сеңээ чагып тур мен: ¹⁴Дээргивис Иисус Христостуң ээп кээр хүнүңгө чедир сеңээ дужааган бүгү чүүлдү арыг-шынчы болгаш бичии-даа кем чок сагып көр. ¹⁵⁻¹⁶Оон ээп кээрин Бурган – дың чаңгыс амыр-чыргалдыг Чагырыкчы, хааннарның Хааны болгаш тергиидээннерниң Дээргизи, дың чаңгыс өлүм чок Бурган биске чогуур үеде ажыдып бээр. Ол кымның-даа чоокшулап шыдавазы чырыкта чурттап турар – кым-даа, кажан-даа Ону көрбээн база көрүп-даа шыдавас. Алдар-хүндү база мөңгө күчү Аңаа доктаазын! *Аминь.

Бай христианнарга чагыг

¹⁷Амгы амыдыралыңга бай улусту таптыг сурга: адыыргавазыннар, идегел чок эргине-байлакка ынанмазыннар, харын бистиң сеткил ханар бүгү чүүлүвүстү элбээ-биле хандырып бээр Бурганга ынанзыннар. ¹⁸Буян тарыырын, буянның ажыл-херээ-биле байыырын, экииргек боорун база өске улус-биле эргине-байлаан үлежиринге белен боорун оларга айыт. ¹⁹Алыс шын^s амыдыралды чедип аар дээш, келир үеде быжыг үндезинни олар боттарыңга ынчалдыр салып алзыннар.

Тимофейге түңнел чагыглар

²⁰Тимофей, сеңээ бүзүрөп каан бүгү чүүлдү кадагала. Бурганга таарымча чок шуугаазындан база улустуң «билиг» деп адап турары алыс шынга удур өөредигден чайлап чор. ²¹Чамдык улус ону шингээттивис деп чарлатынгаш, бүзүрелдин оруундан аза берген-дир.

Бурганның *авыралы силерге доктаазын!^t

^s**6:19** Өске бурунгу сөзүглелдерде «алыс шын» эвес, а «мөңгө» деп бижээн.

^t**6:21** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Силерге доктаазын» эвес, а «Сеңээ доктаазын! Аминь» деп бижээн.

6:12 2 Тим. 4:7; Иуда 1:3 **6:13** Лк. 3:1; 23:1; Аж.-ч. 3:13 **6:15-16** Ы. х. к. 10:17; Ажыд. 17:14; 19:16 **6:15-16** Хост. 33:20; Ин. 1:18 **6:17** У. ч. 23:5; 27:24 **6:18** Лк. 12:21
6:18 Рим. 12:13; Эф. 4:28 **6:20** 2 Тим. 1:12 **6:20** 2 Тим. 2:16 **6:21** 1 Тим. 1:6

Тимофейге ийиги чагаа

Кирилде

Тимофейге ийиги чагаа Павелдин бижээн чагааларының эн сөөлгүзү боору ылап хире.

Чагаада Павел катап база бодунуң шынчы дузалакчызы Тимофей-биле чугаа кылган. Павел, бодунуң байдалы аар-берге-даа болза, бүгү чуртталгазында ону деткип келген Бурганны алдаржыдып турар. Өлүмден ол кортпас, *Христос-биле харылзаалыг мөңгө амыдырал ону манап турар дээрзинге ол бүзүрээр. Ындыг-даа болза, христиан ниитилелдер Иисуска бүзүрели дээш истеп-сүрүүшкүннерге таваржырын билир болгаш, Павел олар дээш сагыш човап турар. Ынчангаш ол Тимофейни (ооң-биле кады бүгү христианнарны) хилинчек-човалаңны көрүп тургаш безин, Христоска чайгылыш чок шынчы боор кылдыр сургап турар. Ол ышкаш Павел Тимофейге *Буянның Медээни үргүлчү суртаалдаарын база улусту Дээрги-Чаяакчы дугайында алыс шынга өөредирин сагындырган.

Кирилде сөстөр

1 *Христос Иисус-биле сырый харылзаалыг апаргаш, Бурганның азааны мөңгө амыдыралды медеглээри-биле Ооң күзел-соруун ёзугаар айбылаткан кижиден, Христос Иисустуң *элчини Павелден байыр. ²Ханы ынак оглум Тимофей сеңээ бижидим. Бурган Адавыстан база Дээргивис Христос Иисустан келген *авырал, өршээл база амыр-тайбың сеңээ доктаазын!

*Буянның Медээни суртаалдаарыңа шынчы чорук

³Сени сактып, дүне, хүндүс үргүлчү *мөргүл кылган санымда-ла, ада-өгбем дег, арыг арын-нүүр-биле бараан бооп чоруурум Бурганга өөрүп четтирер-дир мен.

⁴Карааң чажын сактып чор мен, ол ышкаш сени аажок көрүксеп тур мен: уjurал мени өөрүшкү-биле бүргептер боор! ⁵Сеткилин ханызындан бүзүрээниңни сактырдыр мен: кырган-аваң Лоида биле аваң Эвника база ынчалдыр бүзүрөп чораан болгай. Оларны дег бүзүрел сенде база бар дээрзинге ыяк бүзүрээр мен.

⁶Аңаа сылдап алгаш, сагындырып ор мен: холдарымны сеңээ дегзиримге, Бургандан алганың ачы-буянның белектиң одун өжүрбейн көр. ⁷Бурган биске коргуушкуннуң сүлдезин эвес, а күчү-күштүн, ынакшылдың, бодамчалыг боорунуң *Сүлдезин берген болгай. ⁸Ынчангаш Дээргивисти херечилээринден ыятпа, Ол дээш хоругдаттырган менден база ыятпа. Харын Бурганның сеңээ бээри күшке даянгаш, Буянның Медээни суртаалдааным ужун хилинчээмни үлежип көр.

⁹Бурган бисти камгалааш, Ооң ыдыктыг улузу боору-биле кыйгырып алган. Ол ону

1:1 Тит. 1:2; Евр. 9:15 **1:2** Аж.-ч. 16:1; Флп. 2:22; 1 Тим. 1:2 **1:2** 2 Ин. 1:3

1:3 1 Фес. 3:10 **1:3** Аж.-ч. 23:1; 2 Кор. 1:12 **1:3** Рим. 1:8; Флм. 1:4 **1:5** Аж.-ч. 16:1

1:6 Аж.-ч. 6:6; 1 Тим. 4:14; 5:22 **1:7** Рим. 8:15 **1:8** Мк. 8:38; Рим. 1:16 **1:8** 2 Тим. 2:3; 4:5

бистиң кылган ажил-херээвис дээш эвес, а Ооң Бодунуң сорулгазы база авыралы дээш кылган. Ол биске ук авыралын Христос Иисусту дамчыштыр үе-шагнын мурнунда хайырлаан. ¹⁰А ам Бурган оозун Камгалакчывыс Христос Иисустун биске чедип келгенин дамчыштыр көргүскен. Христос өлүмнү күш чок болдурган база Буянның Медээни дамчыштыр мөңгө амыдырал биле өлүм чок чоруктун чырыын бо делегейге эккелген.

¹¹Бурган мени ол Буянның Медээнин *медээчизи, элчини база башкызы¹¹ кылдыр шилип томуйлап каан! ¹²Мен ам ол бүгү чүүлдер дээш, хилинчек көрүп тур мен. Ынчалза-даа ол дээш ыятпас мен, чүгө дээрге Кымга бүзүрээнимни билир болгаш, сөөлгү хүнге чедир Ооң меңээ идегээн чүүлүн^v кадагалап шыдаарынга бүзүрээр мен.

¹³Менден дыңнааның сөстөрдөн туттун, олар сенээ шынның өөредигнин үлегери болзун, Христос Иисус-биле сырый харылзаалыг апаргаш, бүзүрелдиг база ынакшылдыг бооп амыдыра. ¹⁴Сенээ идегээн бүгү буянны бисче синнигип кире берген Ыдыктыг Сүлдениң күжү-биле кадагала.

¹⁵*Асия девискээринде хамык улус, ооң иштинде Фигелл биле Эрмоген, мени каапкаш барганын билир сен. ¹⁶Онисифорнуң өг-бүлезинге Дээрги-Чаяакчы Бодунуң өршээлин көргүссүн, чүгө дээрге ол мени чеже-даа катап часкарып келген база мээң кинчилерим көргөш-даа, менден ыятпаан болгай. ¹⁷Ол Римге кээп чорааш, кызымак дилеп тургаш, мени тып алган. ¹⁸Сөөлгү хүн кээрге, Дээрги-Чаяакчы анаа Бодунуң өршээлин хайырлазын. Ооң Эфеске меңээ кайы хире дузалаанын бодун кончуг эки билир сен.

*Христос Иисуска бердинген дайынчы

2¹Оглум Тимофей, Христос Иисустан келген *авыралдан күш кирип көр. ²Хөй санныг херечилер мурнунга менден дыңнаан өөредиглериңни өскелерни өөредип шыдаар шынчы улуска идегеп берип каг. ³Христос Иисустун бердинген дайынчызы дег, хилинчекти кады шыдажып эртеринге белен бол. ⁴Кандыг-даа дайынчы тайбың амыдыралдың ажил-херээ-биле бодун чардыктырбас, ол чүглө ону албан-хүлээлгеже кыйгырган шериг даргазының аайындан эртпезин бодаар. ⁵Дүрүмнер ёзугаар маргылдашпас болза, спортчу маргылдаага киришкен кым-даа тиилекчиниң шаңналын албас. ⁶Кара дерин төп ажилдаан тараачын дүжүттөн бодунуң үлүүн баштайгы ээлчегде алыр ужурлуг. ⁷Мээң чүнү чугаалаанымны бодап көр. Бо бүгүнү угааптар арганы Дээрги-Чаяакчы сенээ бээр.

⁸Мээң суртаалдап турарым *Буянның Медээде чугаалааны дег, өлүглер аразындан катап дирлип келген Иисус Христосту – *Давидтиң үре-салгалын сактып чор. ⁹Буянның Медээни суртаалдааным дээш, хилинчек көрүп, херектен

¹¹**1:11** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Башкызы» деп сөске «Өске чоннар улунун» деп сөстөрни немээн.

^v**1:12** Азы: «Мээң Бурганга идегээн чүүлүмнү».

1:9 Рим. 3:27; Эф. 2:4, 8; Тит. 3:5 **1:10** 1 Кор. 15:54-55 **1:10** Рим. 16:26 **1:11** 1 Тим. 2:7

1:12 2 Тим. 2:9 **1:12** Мк. 8:38; Рим. 1:16 **1:12** 1 Тим. 6:20 **1:14** Рим. 8:9

1:15 Аж.-ч. 19:10 **1:16** 2 Тим. 4:19 **1:16** Аж.-ч. 21:33; 28:20 **1:16** Мф. 25:36 **2:3** 1 Тим.

1:18 **2:3** 2 Тим. 1:8; 4:5 **2:5** 1 Кор. 9:25 **2:6** 1 Кор. 9:10 **2:8** 1 Кор. 15:20 **2:8** Мф. 1:1

дег бектиг-дир мен. Ынчалза-даа Бурганның медээзин бектээри болдунмас!

¹⁰ Бурганның шилээн улузу база Христос Иисусту дамчыштыр кээр камгалалды мөңгө алдар-биле катый алзыннар дээш, оларны бодаанымдан, чүнү-даа шыдажып чор мен.

¹¹ Шынныг сөстөр бо-дур:

«Ооң-биле кады өлгөн болзувусса,

Ооң-биле кады амыдыраар бис.

¹² Ам шыдажып турар болзувусса,

Ооң-биле кады чагыраар бис.

Оон ойталаар болзувусса,

Ол база бистен ойталаар.

¹³ Аңаа шынчы эвес-даа болзувусса,

Ол шынчы бооп артар,

чүге дээрге Ол Бодунга Боду өскерлир эвес».

Бурганның чүүлзүнгени бараан болукчу

¹⁴ Хамык улуска бо дугайында сагындыр. Сөстөр дугайында маргышка киришпезиннер дээш, оларны Бурганның мурнунга шыңгыы кичээндир. Дыңнакчыларга ооң ажыы чок, а чүгле хора чедирер. ¹⁵ Бурганның мурнунга шылгаттынган, алыс шынныг медээни улуска хажытпайн дамчыдып турар ажылчын, ыядыр чүвези чок кижии кылдыр көстүп, Ол сени чүүлзүнзүн дээш, бар шааң-биле оралдаш.

¹⁶ А Бурганны дорамчылаан хоозун чугаалардан чайлап чор. Оларга алзыпкан кижии Бургандан улам-на ырап бар чыдар. ¹⁷ Ындыг улустуң өөредии, ириннедир оюлган дег, үгдереп, тарап-ла орат. Оларның аразында Именей биле Филит ийи бар. ¹⁸ Олар алыс шынның оруундан өскээр баргаш: «Кагап дирлииншкин болуп каапкан» – дижип, чамдык улустуң бүзүрелин бойладып турарлар. ¹⁹ Ынчалза-даа Бурганның салып кааны быжыг үндезин мындыг сөстөр-биле таңмалаттынгаш, тендиш дивейн тур: «*Дээрги-Чаяакчы кымның Аңаа хамааржырын билир*», а ол ышкаш: «*Дээрги-Чаяакчыга хамааржыр мен дээн кижии бүрүзү бузуттан ырай берзин*».

²⁰ Улуг бажында чүгле алдын, мөңгүн эвес, а ыяш, дой сава-саңга база бар: оларның чамдызы хүндүлүг ажыглалда, а өскелерин хүн бүрүде ажыглаар. ²¹ Бодун хамык бузуттуг-бак чүүлдерден арыглап алган кижии хүндүлүг ажыглалдын савазы боор: ону ыдыктап каан, ол Ээге ажыктыг база кандыг-даа буянныг херек кылырынга белен турар.

²² Чалыы үениң күзээшкиннеринден чайла, Дээрги-Чаяакчыдан дуза дилеп, *арыг чүрээнден кыйгырган улус-биле кады чөптүг-шынныг амыдыралче, бүзүрелче, ынакшылче болгаш амыр-тайбыңче чүткү. ²³ Мелегей болгаш

2:9 Эф. 3:1; Флп. 1:7 2:10 1 Пет. 5:10; Эф. 3:13 2:10 2 Кор. 1:6

2:11 1 Тим. 1:15; Тит. 3:8 2:11 Рим. 6:8; Ажыд. 20:4 2:12 Мф. 10:33 2:13 Рим. 3:3

2:13 Сан. 23:19 2:14 1 Тим. 6:4 2:14 Тит. 3:9 2:16 1 Тим. 4:7; 6:20; Тит. 3:9

2:17 1 Тим. 1:20 2:18 1 Кор. 15:12 2:19 Сан. 16:5, 26 2:20 Рим. 9:21

2:22 Мф. 5:9; Рим. 14:19; 1 Тим. 1:5

ужур-утка чок маргылдааларга кириште, оларның алгыш-кырыш-биле доостурун билир-ле болгай сен. ²⁴Дээрги-Чаяакчының чалказы боор кижиле алгыш-кырыш кылбаза эки. Харын ол хамык улус-биле эвилең-ээлдек, өөредиг берип билир, шыдамыккай боор ужурулуг. ²⁵Ол аңаа удур улусту безин эп-чөп-биле эдип-чазазын. Чүгө дээрге Бурган оларга бачыдын миннип, алыс шынны билип аар органы бээр чадавас. ²⁶Олар оон соонда сергей бээр база оларны аспактап алгаш, бодунуң күзел-соруунга чагыртырынче албадапкан *эрликтин туттуруундан ушта халый бээр чадавас.

Сөөлгү хүннерниң бүзүрел чогу

3 ¹Сөөлгү хүннерде аар-берге үе чедип кээрин билип ал. ²Улус чүгле боттарын бодаар, акша-мөңгүнге ынак, мактанычычал, туразы улуг, өгү-дылын караннадырынга өй болу бээр. Олар ада-иезин дыңналас, өөрүп четтирерин билбес, ыдыктыг чүүлдерден ойталаар, ³ынакшыыр, кээргээр сеткили чок, нүгүлчү, бодун туттунуп билбес база каржы, буянны көөр хөңнү чок улус болу бээр. ⁴Олар өскерликчи, хай-чагырга чок, адыргак, боттарының күзээшкннерин хандыраарынга Бургандан артык ынак улус болу бээр. ⁵Ындыг улус Бурганны хүндүлээриниң чүгле даштыкы хевиринден туттунар, а Оон ылаптыг күжүнден ойталаар. Олар-биле черле чоокшулашпа.

⁶Оларның чамдызы улустун бажыңнарынче оп-биле аагайлап киргеш, кошкак херэеженнерни дуурайлап кааптар. Ол херэеженнер дээрге бачыдының аяа долган, янзы-бүрү күзээшкннериниң аайындан эртпес улус-тур. ⁷Ындыглар кезээде-ле өөрениксээрлер, ынчалза-даа алыс шынны кажан-даа долузу-биле билип ап шыдавастар. ⁸*Моисейге удурланган Ианний биле Иамврий^w кара олчаан, ол улус база алыс шынга удур туржуп турар. Олар дээрге угааны бойлаан, бүзүрели меге, алыс шынга удур улус-тур. ⁹Ынчалза-даа оларның оруу мунгаш: Моисейге удурланганнарның угаан чогу бодун көргүзүпкени дег, оларның угаан чогу база бүгү улуска көскү апаар.

Павелдин Тимофейге чагыы

¹⁰А сен мээң өөредимге, канчаар чурттап келгенимге, амыдыралчы сорулгаларымга, бүзүрелимге, шыдамыымга, ынакшаанымга, туруштуумга, ¹¹истедип-сүрдүрүшкүннерим болгаш хилинчээмге мени эдерип келдиң. Антиохия, Икония болгаш Листрага мээң-биле болган бүгү чүүлдү, өске-даа хамык качыгдалдарымны билир-дир сен. Коргунчуг истеп-сүрүшкүннерни шыдажып эрттим. Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы мени оларның шуптузундан камгалап каан. ¹²Бурганны хүндүлөп, *Христос Иисус-биле сырый харылзаалыг амыдыраар дээн

^w**3:8** Ианний биле Иамврий – бо аттар еврей чаңчыл ёзугаар Моисейге удурланган каран көрнүрлерниң аттары болур (Хост. 7:11, 22 көр).

2:23 1 Тим. 6:4 **2:25** Гал. 6:1 **2:25** Дан. 4:24; Аж.-ч. 8:22 **2:26** 1 Тим. 3:7

3:1 1 Ин. 2:18; 1 Тим. 4:1 **3:2** Лк. 16:14; 1 Тим. 6:10 **3:3** Рим. 1:28-31

3:9 Хост. 7:12; 8:18; 9:11 **3:11** Аж.-ч. 13:50; 14:5; 14:19 **3:11** Иов 5:19; Ыд. ыр. 33:20

улустун шуптузу истедип-сүрдүрө бээр. ¹³ А бузуттуглар болгаш хуурмак хейлер багынга улам өнөмчип, өскелерни будулдуар, оон боттары база будулар.

¹⁴ А сен өөренип алганың, бүзүрээниң чүүлден салдырма. Сээң башкыларын кымнар боорун билир сен, ¹⁵ Ыдыктыг Бижилгелерни база чажыңдан-на билир сен. А Бижилгелер Христос Иисуска бүзүрээрин дамчыштыр кээр камгалалче аппаар мерген угаанны сенээ берип шыдаар. ¹⁶ Бүгү Бижилге Бурганның аксындан үндүр тынган сөзү-дүр, ол алыс шынны өөредиринге, чазыгларны айтып, эдеринге, чөптүг-шынныг амыдыралды суртаалдаарыңа ажыктыг. ¹⁷ Ындыг болганда, Бурганның кижизи бүрүнү-биле мергежээн база кандыг-даа буянныг херек кылыры-биле чепсегленген боор.

4 ¹ Бурганның-даа мурнунга, ээп кээп хааннай бергеш, дириг-даа, өлүг-даа улусту шииде бээр *Христос Иисустун-даа мурнунга сенээ айыткап тур мен: ² Бурганның медээзин суртаалда, таарымчалыг-даа, таарымчалыг эвес-даа үеде даалган күүседиринге белен бол, улусту эдип чаза, чазыгларын сойгала, сеткилин сергет база шыдамыккай өөрөт. ³ Улустун шынныг өөредигни дыңнаар безин хөңнү чок апаары үе чедип кээр. Олар боттарының күзээшкиннериниң аайы-биле, чүгле оларның дыңнаксаан чүүлүн чугаалаар янзы-бүрү башкыларны шилип эгелээрлер. ⁴ Олар алыс шыннан кулаан бөөшкүннеп, хоозун меге тоолчургу чугаалар дыңнаарлар. ⁵ А сен бүгү чүүлге серемчилелдиг боор, бергелерни шыдажып эртер, *Буянныг Медээни суртаалдаар ажыл-херээни шуудадыр, бараан болуушкунунну эчизинге чедир күүседир ужурлуг сен.

⁶ А меңээ хамаарыштыр – амы-тынымны өргүл дег салып каан-дыр, кызыл-дустаар үем чоокшулаан-дыр. ⁷ Мен төлептии-биле демисештим, мөңгө амыдыралды, чарышты төндүр маңнадым, бүзүрелди кадагаладым. ⁸ Мени ам актыг-шынныг тиилекчиге бээр шаңнал манап турар, чөптүг Шииткекчи боор Дээрги-Чаяакчы, сөөлгү хүн кээрге, ону меңээ тыпсыр. Ол шаңналды чүгле меңээ эвес, а Ооң ээп кээрин ынакшыл-биле манаан бүгү улуска база тыпсыр.

Амы-хуунун сүмелери болгаш дилеглери

⁹ Менче дүрген чедип кээрин кызыт, ¹⁰ чүге дээрге Димас мени каапкаш барды. Ол амгы бо делегейге хандыкшааш, Фессалоникаже чорупту. Крискент – Галатияда, а Тит – Далматияда барган. Мээң чанымда чүгле Лука бар. ¹¹ Кээринде, Маркты эдертип эккел, чүге дээрге ол мээң бараан болуушкунумга дузалап шыдаар кижии. ¹² Мен Тихикти Эфесче чорудуптум.

¹³ Бээр кээринде, Троадада Карп сугда каапкан тонумну, а ол ышкаш номнарымны, ылаңгыя эттээн хөмде бижээннерин, эккеп көр.

3:12 Ин. 15:20; Аж.-ч. 14:22; 1 Фес. 3:3 **3:13** Дан. 12:10; Ажыд. 22:11 **3:15** Аж.-ч. 16:1

3:16 2 Пет. 1:20-21 **3:17** Ы. х. к. 33:1; 3 Хаан. 17:21; 1 Тим. 6:11

4:1 Ин. 5:22; Аж.-ч. 10:42; 17:31; 1 Пет. 4:5 **4:2** 1 Тим. 5:20; Тит. 1:13; 2:15 **4:5** Мк. 13:33-34;

1 Пет. 1:13; Эф. 6:18; 1 Фес. 5:6 **4:5** 2 Тим. 1:8; 2:3 **4:6** Аж.-ч. 21:13; Флп. 2:17

4:6 2 Пет. 1:14; Флп. 1:23 **4:7** 1 Тим. 6:12; Иуда 1:3 **4:7** Аж.-ч. 20:24 **4:8** Иак. 1:12 **4:10**

Кол. 4:14; Флм. 1:24 **4:10** Мк. 4:19 **4:10** 2 Кор. 2:13; Гал. 2:1 **4:10** Кол. 4:14; Флм. 1:24

4:11 Аж.-ч. 12:12; 15:37-38; Кол. 4:10 **4:12** Аж.-ч. 20:4; Тит. 3:12 **4:13** Аж.-ч. 16:8

¹⁴ Александр дарган меңээ эндерик хөй хора халдаткан кижиг, оон ажил-херээ дээш, Дээрги-Чаяакчы ону кезедир! ¹⁵ Сен база оон кичээн, чүгө дээрге ол бистин суртаалывыска аажок удурланып турар-дыр.

¹⁶ Мээң херээмни шииткел черинге бир дугаар дыңнап турда, кым-даа меңээ болчуп келбеди, хамык улус мени каапкаш барды. Ону оларнын буруузу кылдыр көрбезинем! ¹⁷ Ынчалза-даа Дээрги-Чаяакчы мээң-биле кады бооп, хамык *өске чоннар улузу ону дыңназын дээш, Буянныг Медээни аксым-биле суртаалдаар күштү меңээ берген. Ол мени арзылаң аксындан камгалады. ¹⁸ Дээрги-Чаяакчы мени кандыг-даа бузуттан камгалаар база Бодунуң Дээрде Чагыргазынче бүдүн-бүрүн чедире бээр. Аңаа кезээ мөңгөдө алдар! *Аминь.

Түңнел байыр чедиришикчинери

¹⁹ Прискилла биле Акилага, а ол ышкаш Онисифорнуң өг-бүлезинге байырым чедир. ²⁰ Эраст Коринфиде артып калган, а Трофимни мен аарыының ужун Милитте каапкан мен. ²¹ Кыш бетинде бээр чедип кээрин оралдаш. Эввул, Пуд, Лин, Клавдия база хамык бүзүрөөн ха-дуңмавыс сеңээ байыр чедирип турлар.

²² Дээрги-Чаяакчы сеткил-чүрөөң-биле кады болзун! Бурганның *авыралы силерге доктаазын!^x

^x4:22 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Дээрги-Чаяакчы» деп сөстөргө «Иисус Христос» деп сөстөрни немээн база бо шүлүк «аминь» деп сөс-биле төнгөн.

4:14 1 Тим. 1:20 4:14 Ыд. ыр. 61:13; У. ч. 24:12 4:17 Ыд. ыр. 21:22

4:19 Аж.-ч. 18:2; Рим. 16:3; 1 Кор. 16:19 4:19 2 Тим. 1:16 4:20 Аж.-ч. 20:4; 21:29

Титке чагаа

Кирилде

Тит Павел *элчиннің чоок дузалакчызы турган. Ол Павел биле Коринфиде христиан ниитилелдин эптежилгезинге улуг ужур-дузалыг болган (2 Кор. 8:16-17 көр). Павел Титти Крит ортулукка чаа христиан ниитилелдин удуртукчузу кылдыр арттырып каан.

Чагаада үш кол тема бар, олар хөй чүүлдер-биле Тимофейге бирги чагаанын темалары-биле дөмей: 1) христиан ниитилелдин удуртукчузу кандыг болур журлугул; 2) христианның аңгы-аңгы бөлүктери боттарын канчаар алдынар журлугул (кырган, чалыы, эр, херээжен, кул кижилер); 3) Иисус *Христос дугайында алыс шын өөредигнин үндезиннери.

Кирилде сөстөр

1¹⁻² Бурганның чалказындан, Иисус *Христостун *элчини Павелден байыр. Бурган мени Ооң шилээн улузунун бүзүрелин шуудадыр дээш, олар Бурганны хүндүлээринче чедире бээр алыс шынны билип ап, мөңгө амыдыраар идегелди алзыннар дээш томуйлап каан. Бурган мөңгө амыдыралды биске бээрин өртемчейнин тыптыр мурнунда-ла аазаан болгай, а Ол кажан-даа мегелеп көрбээн. ³Чогуур үе кээрге, Камгалакчы Бурганывыс Бодунун сөзүн медеглээн, а ону суртаалдаарын Бодунун айтышкыны-биле меңээ бүзүрөп дааскан.

⁴Бүзүреливис дөмей болган алыс шынныг оглум Титке бижидим. Бурган Адавыстан база Камгалакчывыс Христос Иисустан келген *авырал^у биле амыр-тайбың сеңээ доктаазын!

Титтин Крит ортулукка ажыл-херээ

⁵Мээң сеңээ айытканым дег, чедир кылбаан ажыл-херекти эчизинге чедир кылып, айлазын дээш, хоорай бүрүзүнге христиан ниитилелдернин удуртукчуларын томуйлазын дээш, сени Критке арттырып каан ийик мен. ⁶Удуртукчу улус буруудагы дег чүвези чок, кадайынга өскерилбес^з боор ужурлуг, а оларның ажы-төлү Бурганга шынчы, самыыраан деп чектетпээн болгаш дыңнангыр боор ужурлуг. ⁷Удуртукчуга Бурганның ажылын бүзүрээн болганда, ону буруудаткы дег чүве турбазын. Ол бодун турамык ап чорбас, шугул, арагага сундулуг, содаачы, алыксак-чиксек кижилер болбас ужурлуг. ⁸Харын ол хүндүлээчел ээ база буян кылырынга ынак, бодамчалыг, чөптүг-шынныг, Бурганны хүндүлөп чурттаар, бодун туттунуп билер кижилер боор ужурлуг. ⁹Удуртукчу өске улусту алыс

^у1:4 Өске бурунгу сөзүглелдерде «авырал» деп сөске «өршээл» деп сөстү немээн.

^з1:6 Азы: «Чүгле чангыс катап кадай алган».

1:1-2 Мк. 13:20; Лк. 18:7; Рим. 8:33; Кол. 3:12 1:1-2 1 Тим. 2:4 1:1-2 Лк. 1:69-70; Рим. 1:2

1:1-2 Сан. 23:19; 1 Хаан. 15:29 1:3 1 Тим. 2:6; 6:15 1:3 1 Тим. 1:11

1:4 1 Тим. 1:2; 2 Тим. 1:2 1:5 Аж.-ч. 14:23 1:6 1 Тим. 3:2-4 1:7 1 Пет. 5:2; 1 Тим. 3:8

шынның өөредигге сургаар база шынның удурланыкчыларын сойгалаар дээш, аңаа өөредип каан бүзүрөп болгу дег шынның медээден быжыг туттунар ужурлуг.

¹⁰ Чүгө дээрге эрге-чагырганы хүндүлөсө, чалчырааш, өскелерни дуурайлаар улус, ылаңгыя кыртыжап демдектээн кижилер аразында, кайы хөй-дүр.

¹¹ Ындыгларның аастарын дуй шавар херек, чүгө дээрге олар хууда ажык-кончаа сүргөш, боттарының өөретпес ужурлуг чүүлүн суртаалдап, бүдүн өг-бүлелерни үрөп турар-дыр.

¹² Оларның боттарының-на бир *медээчизи мынча дээн: «Криттин чурттакчылары черле мегечи, араатанзыг каржы, чалгаа, чазый хейлер!»

¹³ Ол медээчинин бадыткалы ылап шын. Ынчангаш бүзүрели алыс шынның болзун дээш, оларны эң-не шыңгызы-биле сойгалаар ужурлуг сен.

¹⁴ Олар иудей хоозун чугаалар болгаш алыс шындан ойталаан улустун айтышкыннарынче кичээнгей салбазыннар.

¹⁵ *Арыг улуска шупту чүвө арыг, а бүзүрөвээн, үрелген улуска арыг чүү-даа чок – оларның боттарының угаан-бодалы болгаш арын-нүүрү үрелген-дир.

¹⁶ Олар: «Бурганны билир бис» – дижирлер, ынчалза-даа ажыл-херээ-биле Ону хүлээп көрбөстөр-дир. Олар чииргим, дыңнангыр эвес база кандыг-даа буянның чүүл кылыр харык чок улус-тур.

Алыс шынның өөредиг

2 ¹ А сен болза чүгле алыс шынның өөредиг-биле дүгжүр чүүлдү медеглеп чор.

² Кыргыз эр улус бодун сарыылдыг, төлептиг алдынар, бодамчалыг боор база бүзүрөлгө, ынакшылга, шыдамык чорукка ыяк белеткенген боор ужурлуг.

³ Кыргыз кадайларга Бурганны хүндүлөп амыдыраарын, хоп-чип таратпазын, арага-дарыже сундулавазын база өске улусту буян кылырынга өөредирин сүмеле.

⁴ Олар аныяк херэеженнерни ашактары болгаш ажы-төлүнгө ынак болурунга өөретсиннер.

⁵ Аныяк херэеженнер бодамчалыг болгаш төлептиг аажы-чаңныг болзуннар; эки бажың ээлери, буянның сагыштыг база ашактарын дыңнаар улус болзуннар. Бурганның медээзин кым-даа дора көрбөзүн дээш, ону кылзыннар.

⁶ Аныяк эрлерни бодамчалыг болурунга база ынчаар өөрөт.

⁷ Бүгү чүүлдерге: ажыл-үүлеңге, херектеринге бодунну өттүнер үлегер кылдыр көргүс, бодунун өөредиглеринге ак сеткилдиг болгаш шыңгы бооп көр.

⁸ Бисти бактаар чүзү-даа чок болгаш, сеңээ удурланган улус ыядып-човаар кылдыр, өөредип тура, шын база чемеге онаашпас сөстөрни ажыгла.

⁹ Кулдарны ээлеринге бүгү талазы-биле чагыртып, оларның күзелин хандыраарын кызыдар база оларга удур чүнү-даа чугаалавас кылдыр өөрөт.

¹⁰ Кулдар ээлеринден оорланмазын, харын оларга бүрүнү-биле бердингенин көргүссүн. Бистин Камгалакчы Бурганывыстың өөредии кайы хире магалыг чаагайын улус көрүп каар кылдыр, кулдар боттарын ынчалдыр ап чорзун.

1:10 1 Тим. 1:6 **1:10** Аж.-ч. 11:2; Гал. 2:12 **1:11** 2 Пет. 2:3; 1 Тим. 6:5

1:13 1 Тим. 5:20; 2 Тим. 4:2; Тит. 2:15 **1:14** 1 Тим. 1:4

1:15 Мк. 7:15-16; Аж.-ч. 10:15; Рим. 14:20; 1 Тим. 4:3-4 **1:16** 1 Ин. 2:4 **2:3** 1 Тим. 3:11 **2:5**

Э. д. 3:16; 1 Пет. 3:1-2; Эф. 5:22; 1 Тим. 2:11 **2:6** 1 Тим. 5:1 **2:7** 1 Пет. 5:3; Флп. 3:17; 2 Фес.

3:9; 1 Тим. 4:12 **2:8** 1 Тим. 5:14 **2:9** 1 Пет. 2:18; Эф. 6:5; Кол. 3:22; 1 Тим. 6:1

¹¹ Чүгө дээрге Бурган Бодунун *авыралын бүгү улусту камгалаар дээш ажыткандыр^a. ¹² Ол авырал бисти Бурганны тоовас чоруктан-даа, делегейден укталган күзээшкиннерден-даа ойталаарынга; боттарывысты холга ап, амгы бо делегейге Бурганны хүндүлөп, чөптүг-шынныг чурттаарынга өөредип турар. ¹³ Өндүр улуг Бурганывыс болгаш Камгалакчывыс Иисус *Христос өндүр чырыкка бүргеткен чедип кээр деп, чыргалдыг хүннү идегел-биле манап, ынчаар чурттаар ужурлуг бис. ¹⁴ Бисти хамык бузут-бактан хостаар дээш, буянныг херектерже чүткүлдүг, чүглө Аңаа хамааржыр, *арыг улус кылып каар дээш, Христос Бодун өргүлгө салган.

¹⁵ Сен ол бүгүгө өөредир, бүгү күш-биле улусту сорук киирер, сойгалаар ужурлуг сен. Сени херекке албайн баар кижиге турбазын.

Христианнарның бодун алдынары

3 ¹ «Чагырыкчылар болгаш эрге-чагырга ээлээннерниң аайындан эртпейн, оларга чагыртыр база кандыг-даа буянныг херекти кылырынга кезээде белен болур ужурлуг силер» деп, бодуннун улузунга сагындыр. ² Оларны кымны-даа бак сөглөвезинге, эп-найыралдыг, ээлдек-эвилең, өске улус мурнунга биче сеткилдиг боорунга өөрөт.

³ Чүгө дээрге бис база кажан-бир шагда сарыыл чок, хай-чагырга билбес, шын оруктан азып-тенээн, янзы-бүрү күзээшкиннерниң болгаш таалалдарның кулу бооп чораан бис. Бистиң чуртталгавысты өш биле адааргал бүргей ап, улуска көрдүрбейн-даа, бот-боттарывысты көөр хөңнүвүс чок-даа чордувус. ⁴ Ынчалза-даа Камгалакчывыс боор Бурганның улуска буянны база ынакшылы ажыттынып келгенде, ⁵ боттарывыстың кылган эки ажил-херээвис дээш эвес, а Бодунун өршээлдий-биле Ол бисти камгалады. *Ыдыктыг Сүлдө бисти арыглап чуггаш, чаа амыдыралче катап төрүттүнер арганы биске хайырлады. ⁶ Бистиң Камгалакчывыс Иисус *Христосту дамчыштыр Бурган бисти Ыдыктыг Сүлдө-биле сиңниктир бүргээн. ⁷ Ынчангаш Бурганның *авыралының ачызында Оон мурнунга агартырып алгаш, идегээнис мөңгө амыдыралды салгаар улус апардывыс. ⁸ Бо дээрге ылап шынныг сөстөр-дир. Бурганга бүзүрөй берген улус буянныг херектер кылырынга боттарын бүрүнү-биле бараалгатсын дээш, ол бүгүнүң дугайында сагыш алындыр чугаалап чоруурунну күзөп тур мен. Ындыг боору – улуска эки болгаш ажыктыг.

⁹ Ынчалза-даа мугулай барымдаалардан, ук-ызыгуур дугайында чугаалардан, *Моисейниң *хоойлузунун дугайында маргылдаалардан, аас былаажырындан чайлап чор, чүгө дээрге оларның ажыы-даа, херээ-даа чок. ¹⁰ Христиан ниитилелге аңгылажыг үндүрер кижини бир, ийи удаа сагындыргаш, олчаан ооң-биле

^a2:11 Азы: «Бурганның камгалал бээр авыралы бүгү улуска ажыттынгандыр».

2:11 1 Тим. 2:4 2:12 1 Пет. 4:2 2:13 2 Пет. 1:1 2:13 Евр. 9:28

2:14 Эф. 2:10; Тит. 3:8 2:14 Мф. 20:28 2:15 Тит. 1:13 2:15 1 Тим. 4:12 3:1 1 Пет. 2:13; Рим. 13:1 3:2 1 Тим. 3:3 3:3 Ин. 8:34; 2 Пет. 2:19; Рим. 6:16-20 3:5 Рим. 3:27; Эф. 2:4, 8; 2 Тим. 1:9 3:5 Ин. 13:8; 1 Кор. 6:11; Эф. 5:26; Евр. 10:22 3:5 Ин. 3:3; 1 Пет. 1:3; Эф. 2:5 3:6 Аж.-ч. 2:33; 10:45; Рим. 5:5 3:7 Аж.-ч. 15:11; Рим. 3:24; Эф. 2:8; Тит. 2:11 3:7 Рим. 8:17

3:8 1 Тим. 1:15; 2 Тим. 2:11 3:8 Эф. 2:10; Тит. 2:14 3:9 1 Тим. 1:4; 2 Тим. 2:14, 16

харылзашпа. ¹¹ Ындыг кижиниң шуут-ла үрелгенин база ооң бачыгтары бодунуң-на буруулуун көргүзүп турарын билип ал.

Түңнел сүмелер болгаш байыр чедиришкннери

¹² Сенче Артемни азы Тихикти чорудуптарым билек, Никопольче меңээ чедип кээр дээш, бар шааң-биле кызыт, чүге дээрге мен аңаа кыштаарын шиитпирлеп алдым. ¹³ *Ном-хоойлу тайылбырлакчызы Зинас база Аполлостуң аян-чоруунуң үезинде оларга херек бүгү чүве бар болзун дээш, болдунар-ла хемчеглерни ап, дузалап көр. ¹⁴ Бистин улузувус оларның амыдыралы үре-түңнел чок болбазын дээш база улустуң эргежок чугула хереглелдерин хандырар дээш, буянныг херектер кылырынга чаңчыккан турар ужурлуг.

¹⁵ Мээң-биле кады турар хамык улус сеңээ байыр чедирип тур. Биске ынак бүзүрөөннерге байырывыс чедир. Бурганның авыралы силер бүгүдеге доктаазын!^b

^b**3:15** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо шүлүк «аминь» деп сөс-биле төнгөн.

Филимонга чагаа

Кирилде

Павел бо чагааны Римге хоругдадып турган үезинде бижээн (Эфесчилерге, Филипчилерге болгаш Колосчуларга чагааларны көр).

Римге тургаш, Павел Онисим дээр дургун кул кижиг-биле таныжып алган. Павелден *Буянныг Медээни дыңнааш, Онисим *Христоска бүзүрөй берген. Павел кадыг-дошкун кеземче айыылы бар-даа болза, Онисим бодунуң ээзи Филимонче эглир ужурлуг деп шиитпирлээн. Онисимниң ээзи Филимон дээрге Колоссы хоорайның чоок-кавызы чурттуг христиан кижиг турган, а Павел ооң-биле таныш чүве-дир.

Ынчангаш Павел Филимондан Онисимни өршээрин база аңаа чоок кижизинге дег хамаарылгалыг болурун дилеп турар. Павел Онисимни Римче эгидип аар күзелдиг, ынчалза-даа ынчаар кыл деп дужаавайн, а чымчаа-биле дилеп турар.

Байыр чедиришикини

1 ¹*Христос Иисуска бүзүрээни дээш хоругдаттырган Павелден база бүзүрээн дуңмам Тимофeyден байыр.

Чаңгыс ажыл-херек кылып турарывыс ханы ынак эживис Филимон сенээ, ²ол ышкаш Христоска бүзүрээн кыс эживис Аппияга, туруштуг демисекчивис Архипке база сээң бажыңыңда чыгып турар христиан ниитилелге бижидим.

³Бурган Адавыс болгаш Дээрги Иисус Христостан келген *авырал биле амыр-тайбың силерге доктаазын!

Филимоннуң бүзүрээни болгаш ынакшылы

⁴*Мөргүл кылган санымда-ла, сени сактып, Бурганымга үргүлчү өөрүп четтирер-дир мен. ⁵Сээң Дээрги Иисуска бүзүрээниң болгаш Бурганның бүгү улузунга ынакшылың дугайында дамчыыр чугаалар меңээ чедип тур. ⁶Христостуң биске бергени бүгү ачы-буянны билип алганың ачызында бодунуң бүзүрелиңни улам идепкейлиг илередириң дээш, мөргүп тур мен. ⁷Дуңмам Филимон, сээң ынакшылың меңээ улуг өөрүшкү болгаш аргалалды эккелди, чүге дээрге сээң ачында Бурганның улузунуң чүректери сорук кире бергенин дыңнадым.

Павелдиң Онисим дээш дилээ

⁸Шак ол чылдагаан-биле хүлээлгенни күүсет деп, Христостуң адындан дидими-биле негээр эргем бар-даа болза, ⁹мен сени дужай бербейн, ооң орнунга, ынакшылымга ооргалангаш, күштүү-биле дилеп тур мен. Мен, Павел ирей, а ам Христос Иисустуң ады дээш хоругдаттырган кижиг, ¹⁰хоругдал адаанга ооң адазы болганым, Христосту дамчыштыр харылзаалыг оглум Онисимче ээ көрнүрүнү

дилеп тур мен. ¹¹ Мооң мурнунда ол сенээ шуут ажыы чок-даа турду ыйнаан, а ам чүгле сенээ эвес, меңээ база ажыктыг кижидир^c.

¹² Мен ону сенче дедир эгидерим ол, а ону чорудуптарымга, мээң чүрээм база ооң-биле кады чорупкан дег-дир. ¹³ Буянның Медээ ужун хоругдал адаанда олурумда, сээң орнунга меңээ дузалашсын дээш, мен ону чанымга дыка-ла арттырып алыксадым. ¹⁴ Ынчалза-даа сээң чөпшээрелиң чокка чүнү-даа кылыр хөңнүм чок болду. Сээң кылып турар бүгү буяның хүлээлге ёзугаар эвес, а сээң тура-соруун аайы-биле илерээн болуру күзенчиг-дир.

¹⁵ Бодуннуң кулунну ооң соонда кезээ мөңгедэ дедир эгидип аарың дээш, Онисим сенден кезек өйдө чарлы берген бооп чадавас. ¹⁶ Ам ону кулун эвес кылдыр, а оон артык – ханы ынак дунмаң кылдыр хүлээп алыр-дыр сен. Ол меңээ дыка эргим-дир, ынчалза-даа сенээ ол, анаа кижиде дег, Дээрги-Чаякчыга башкарткан дунмаң-даа дег, оон-даа артык эргим апаар. ¹⁷ Ынчангаш мени чаңгыс ажыл кылган эжин кылдыр санаар болзунза, мени канчаар хүлээп аарың дег, ону ынчаар хүлээп ап көр. ¹⁸ Ол сени кандыг-бир чүвө ужун хомудадыпкан азы сенээ өрөлени берген болза, ол түннү мээң адым дужунга бижип каг. ¹⁹ Бодуннун холум-биле бижип олур мен: *мен, Павел, ооң өрезин төлээр мен.* (Сен база бодуннун амыдыралың-биле меңээ өрөлиңни сагындыргаш-даа чоор деп мен.)

²⁰ Ынчангаш, дунмай, Дээрги Христос дээш, меңээ ачы-дузадан көргүзүп, мени ооң-биле сорук кирип көр. ²¹ Мени дыңнаар боор деп идегээш, сенээ бижип олур мен. Херек кырында мээң бижээн чүвөмден-даа хөйүнү кылып каарынны билер мен.

²² Ол ышкаш меңээ аалчылар өрээлин белеткеп каап көр. Чүгө дээрге Бурган сээң мөргүлдериңерге харыылап, мени удавас хостап салыптарга, силерге чеде бээримге идегеп тур мен.

Түннел байыр чедирнишкиннери

²³ Христос Иисуска бүзүрээни дээш, мен ышкаш хоругдаттырган Эпафрас сенээ байыр чедирип тур, ²⁴ а ол ышкаш мээң чаңгыс ажыл-херек кылып турар эштерим Марк, Аристарх, Димас болгаш Лука олар база.

²⁵ Дээрги Иисус Христостун авыралы силерниң сагыш-сеткилиңерге доктаазын^d.

^c1:11 «Ажыктыг кижиде» – Онисим деп ат грек дылда «ажыктыг» дээн уткалыг.

^d1:25 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо шүлүк «аминь» деп сөс-биле төнгөн.

1:16 Мф. 23:8; 1 Кор. 7:22; Кол. 4:9 1:19 1 Кор. 16:21; Гал. 6:11; Кол. 4:18; 2 Фес. 3:17

1:23 Кол. 1:7; 4:12 1:24 Аж.-ч. 27:2; Кол. 4:10 1:24 Кол. 4:14; 2 Тим. 4:10

Еврейлерге чагаа

Кирилде

Христиан шинчилекчилер эрте шагдан бээр бо чагааның автору кымыл дээрзинге хамаарыштыр аразында чөпшээржилге чок турган, чүге дээрге автор бодунун адын адаваан болган. Чамдык улус автор – Павел *элчин деп санап турар. Ындыгдаа болза, чагааның аян-хевири болгаш онза шинчилиг бодалдары Павелдин өске чагааларынга шоолуг дөмейлешпес. Өске шинчилекчилерниң санап турары-биле, автор болза Павелдин кады ажылдап турган улунун бирээзи – азы Варнава, азы Аполлос, азы өске-бир кижиге болур.

Чагааның ады болгаш ооң барымдаа тургузарының херечилеп турарын ёзугаар, ону христиан апарган еврейлерге бижээн. Оларның тодаргай ниитилели каяа турганы билдинмес – Рим, Иерусалим, Александрияга бе азы өске-бир хоорайга бе. Чагаа бистиң эраның 60 болгаш 70 чылдарының аразында бижиттинген чадавас.

Авторнун кол сорулгазы – христиан чүдүлгениң иудей чүдүлгеден артык болурун көргүзери. Ооң-биле ол бодунун чагаазын чоруткан улунун *Христоска шынчы чорукка быжыктырып, шенелделер үезинде оларның иудаизмге эглирин болдурбас деп турар. Биеэ шагда *Бурганның медээчилери болгаш төлээлери Ооң медээзин улуска медеглеп турган. А ам Бурганның Оглу Христостун – кээргээр сеткилдиг дээди *бараалгакчының база чаңгыс угда четпес-дудуу эвес өргүлдүн үези келгени ол. Христостун Бодун өргүпкени Аңаа бүзүрэннерни бачыттан кезээ мөңгедө арыглап каан.

Христос-биле харылзажыры Аңаа бүзүрел дамчыштыр чедип алдынар. Эрги *Чагыг-керээде дыка хөй улус боттарының идегели боттанганын көрбейн чыткаш безин, Бурганга бүзүрөп турганы дег, христианнар база чүдүлгези дээш оларны истеп-сүрүп турда безин, Христоска бүзүрөп, Оон ойталавас ужурлуг.

Бурганның Бодунун Оглун дамчыштыр чугаалааны

1 ¹ Эрткен үеде Бурган бистиң ада-өгбевиске Бодунун *медээчилерин дамчыштыр хөй катап, хөй янзы аргалар-биле чугаа кылып келген. ² А бо сөөлгү хүннерде Бурган Бодунун Оглун дамчыштыр бис-биле чугаалажып турган. Ол Ону бүгүдени чагырар салгакчызы кылдыр томуйлааш, Ону дамчыштыр өртемчейни чаяаган. ³ Оглу дээрге өндүр чырык Бурганның омур-хевири-дир база Ооң алыс бүдүжүнүн кара чаңгыс дөмей омур-дүрзүзү-дүр. Ол Бодунун күчүлүг сөзү-биле бүгүдени тудуп турар. Ол бисти бачыттарывыстан арыглааш, дээрлерге кымдан-даа бедикке, Дээди Өрүкүнүн оң талазынга барып олурупкан. ⁴ Бурганның Оглу дээрниң төлээлеринден кайгы хире өндүр бедигил, Ооң салгап алган ады оларның аттарындан ол хире алдарлыг.

Оглу дээрний төлээлеринден өндүр бедик

⁵ Дээрний шупту төлээлериниң кайызынга бир шагда Бурган:

«Сен – Мээң Оглум сен, Мен бөгүн Сээң Адаң апардым» – деп чугаалааныл?

Азы: *«Мен Ооң Адазы болур мен, а Ол Мээң Оглум болур»* – дээнил?

⁶ Улуг Оглун өртемчейже эккеп тура, Ол:

«Бурганның бүгү төлээлери Аңаа мөгейзиннер» – деп база чугаалаан.

⁷ Бижилгеде дээрний төлээлеринге хамаарыштыр:

*«Ол Бодунуң төлээлерин – хаттар кылып каан,
а бараан болукчуларын – оттуң чалбыыштары кылып каан»* деп бижээн.

⁸ А Оглунга хамаарыштыр:

*«О Бурган, Сээң дүжүлгөң кезээ мөңгөде турар,
чөптүг чорукту демдеглээн мерге – Сээң чагыргаңның мергези.*

⁹ Сен чөптүг чорукка ынак, а бузутту көөр хөңнүң чок сен.

*Ынчангаиш Бурган – Сээң Бурганның эш-өөрүң аразындан сени шилип ап,
өөрүшкү-биле чаап кагды»* деп бижээн.

¹⁰ А оон ыңай:

*«Дээрги-Чаяакчы, Сен үе-дүпте чер-делегейни үндөзилеп тургустуң,
дээрлер база Сээң холуңнуң чаяалгазы.*

¹¹ Чер биле дээр чиде-даа бээрге, Сен артып каар сен.

Олар шупту хеп ышкаш элеп каар;

¹² оларны Сен тон ышкаш дүрүп каар сен,

олар, хеп ышкаш, солуттунуп, чиде бээрлер.

А Сен биеэги хевээр сен, Сээң назының төнчү чок» деп бижээн.

¹³ Дээрний төлээлериниң кайызынга кажан-бир шагда Бурган:

*«Дайзыннарыңны буттарың адаанга эккеп салбаан шаамда,
Мээң оң таламга олур»* – деп чугаалааныл?

¹⁴ Дээрний шупту төлээлери кымнар ийик? Камгалалды салгап алыр улуска дузалазыннар дээш чоруткан бараан болукчу сүлделер эвес чүве бе?

Өндүр улуг камгалалдан ойталаарының озалдыы

2 ¹Ындыг болганда, агым бисти өскээр алгаш барбазын дээш, дыңнаан чүүлүвүске улам кичээнгейлиг болуулу. ²Чүге дээрге дээрний төлээлерин дамчыштыр медеглээн сөс^с ылап күштүг бооп, ону хажыткан база дыңнаваан чорук бүрүзү чөптүг кеземчеге онаажыр болганда, ³бис база, бодувустуң ээлчээвисте, ол хире өндүр улуг камгалалды тоовайн барзывысса, кеземчеден чайлаар харыывыс кайдал? Ол камгалал дугайында улуска эң баштай Дээрги Иисус медеглээн, а оон соонда Ону дыңнаан улус биске шынзыдып чугаалаан болгай. ⁴Ол медээни Бурган Бодунуң күзел-соруун ёзугаар кайгамчык демдектер, янзы-бүрү күштер-биле база *Ыдыктыг Сүлдениң улуска үлээн белектери-биле бадыткаан.

Бурганның Оглу улуска дөмей бооп чедип келген

⁵Ооң дугайында чугаалап турарывыс ам кээр өртемчейни Бурган дээрний төлээлеринге чагырар кылдыр бербээн-не болгай. ⁶Бир-ле кижини бир-ле Номда мынча деп херчилеп чугаалаан:

«Кижини деп кымыл ол, Сен ону чүге бодап чоруур сен?»

Кижини амытан оглу|Кижини амытан Оглу деп кымыл ол, Сен ол дээш чүге сагыш човаар сен?»

⁷*Сен ону дээрний төлээлеринден чүгле хензиг-ле куду деңнелдиг^f кылып каан сен.*

Сен ону ат-алдар болгаиш мактал-хүндү-биле демдектедиң,

⁸*бүгү чүүлдү ооң буттарының адаанга чагырттың».*

Бурган Оглунга бүгү чүүлдү чагырткаш, Ооң чагыргазының адаанга кирбес чүү-даа турбас кылып каан. Ынчалза-даа бүгү чүүлдүң Аңаа чагыртканын ам дээрзинде көрбейн турар бис. ⁹Иисусту кезек өйде* дээрний төлээлеринден куду деннелче бадырганын бис ам көрүп тур бис. Ол Бурганның *авыралы-биле өлүмнүң хилинчээн бүгү кижини төрөлгетен дээш, шыдажып эрткен. Ол дээш, Бурган алдар болгаш мактал-хүндү-биле Ону шаңнаан.

¹⁰Бүгү чүүлдерний Ол дээш база Ооң ачызында бар бооп турары Бурган Бодунуң хөй оолдарының камгалалының Баштакчызын хилинчек дамчыштыр *болбаазыраңгай кылып каар уjurлуг турган. Бурган хөй оолдарын өндүр бедик байдалга чедирер дээш, ынчаар кылган. ¹¹Улусту ыдыктыг кылып турар Кижини база

^с2:2 Ыдыктыг хоойлуну бодап турар (Ы. х. к. 33:2; Аж.-ч. 7:53; Гал. 3:19 көр).

^f2:7, 9 «Куду деңнелдиг», «кезек өйде» – цитатаны оон алган 8-ки Ыдыктыг ырның чингине сөзүглелинде бо сөстөр кижини төрөлгетенниң делегейде туружунга хамааржып турар. «Еврейлерге чагаанын» автору ол сөстөрний аңгы уткалары-биле ойнап, «Иисус кезек өйде дээрний төлээлеринден куду деңнелдиг апарган» дээн, үеге хамаарышкан утказын ажыглап турар.

1:14 Э. д. 19:16 2:4 Аж.-ч. 2:22, 43 2:5 Евр. 1:6 2:8 Ыд. ыр. 8:5-7 2:8 1 Кор. 15:25

2:9 Ин. 8:54; 17:1; 1 Пет. 1:21; 2 Пет. 1:17 2:10 Рим. 11:36 2:10 Евр. 5:9

ыдыктаттырган улус шупту чаңгыс Бургандан укталган болгай. Ынчангаш Иисуска оларны «ха-дунма» дээри бьянчыг эвес болган. ¹²Ол мынча дээн:

*«Сээң адыңны ха-дунмамга медээлээр мен,
чыыш мурнунга Сени алган-мактаар мен».*

¹³ А оон ыңай:

«Мен Дээрги-Чаяакчыга идегээр мен».

А ол ышкаш:

«Мен база Дээрги-Чаяакчының меңээ бергени ажы-төл – бо-дур бис».

¹⁴⁻¹⁵ А ол ажы-төл дээрге эът-боттан, хандан бүткен улус болганда, Иисус база улуска бүрүнү-биле дөмей эът-боттуг кижиге болу бергеш, Бодунун өлүмүн дамчыштыр өлүмнүн күжүн эдилээн *эрликти күш чок болдурган база бүгү назынында өлүмдөн коргуушкуннун кулданынча чораан улусту хостаан. ¹⁶ Иисус дээрнин төлээлери дээш эвес, а *Авраамның үре-салгалы дээш сагыш човаар болгай. ¹⁷ Ынчангаш улус-чоннун бачыгтарын чайладыры-биле Бурганнын мурнунга өршээлдиг болгаш шынчы дээди *бараалгакчы боор дээш, Иисус бүгү чүүлдерге Бодунун ха-дунмазынга дөмей апаар ужурлуг турган. ¹⁸ Чүге дээрге Ол, шенелдени Боду шыдап эртип, хилинчекти көргөн болгаш, шенелделерни шыдап эртип турар улуска дузалап шыдаар.

Бурганның Оглунун бүзүрелдиги

3 ¹ Ынчангаш, Бурганның дээрже кый деп алганы ыдыктыг чон боор ха-дунма, Бурганның Төлээлекчизи болгаш шуптувустун хүлээп көөрүвүс дээди *бараалгакчызынче – Иисусче кичээнгейден салып көрүнер. ² Иисус Ону дээди бараалгакчы кылдыр салып каан Бурганга, *Моисейниң|Моисей Бурганның бүгү өг-бүлезиниң аразында^g бүзүрелдиги* дег, бүзүрелдиги бараан бооп келген. ³ Ындыг-даа болза, оран-савага* көөрде, оон тудукчунун мактал-хүндүзү артык боору дег, Иисус Моисейден артык алдар-хүндүге төлептиг. ⁴ Оран-сава бүрүзүн бир-ле кижиге туткан, а бүгү бар чүүлдү Бурган туткан болгай. ⁵ Моисей Бурганның бүгү өг-бүлезиниң аразында бүзүрелдиги бараан болукчу дег болган, оон бараан болуушкуну келир үеде медеглээр ужурлуг чүүлдү айтып турган. ⁶ А *Христос Бурганның өг-

^g**3:2-6** «Өг-бүле», «оран-сава» – грек сөзүглелде чаңгыс сөс боор. А цитаталаан сөзүглелде (Сан. 12:7) еврей сөс «чон, аймак» деп база уткалыг. Автор мында сөстүң янзы-бүрү уткаларын ажыглап турар.

2:11 Евр. 13:12 **2:11** Мф. 28:10; Мк. 3:35; Ин. 20:17; Рим. 8:29 **2:12** Ыд. ыр. 21:23

2:13 Иса. 8:17-18 **2:14-15** Ин. 1:14; 1 Ин. 4:2; 2 Ин. 7; 1 Тим. 3:16 **2:14-15** 1 Ин. 3:8

2:14-15 Иса. 42:7; 49:9; 1 Кор. 15:54-55 **2:17** Флп. 2:7 **2:18** Лк. 22:28 **3:2** Сан. 12:7

3:5 Сан. 12:7 **3:5** Ы. х. к. 18:15, 18

бүлезин башкарган Оглу дег бүзүрелдиг! Чоргаараарывыс идегелди эчизинге чедир коргуш чок сагыыр болзувусса, Бурганның ол өг-бүлези – бис бис.

Бурганга шынчы чорукче кыйгырыг

⁷ Ынчангаш *Ыдыктыг Сүлдениң чугаалап турары дег:

«Бөгүн, Бурганның үнүн дыңнап каан болзуңарза,

⁸ *ээн ховуга шенелде хунүнде үймээн үндүргөн үеңерде дег, чүректериңер дашталдырбаңар.*

⁹ *Аңаа силерниң ада-өгбөңер Мени шенеп, хынап турганнар, дөртен чыл дургузунда Мээң ажыл-херээм көрүп келгеннер.*

¹⁰ *Ынчангаш Мен ол салгалга килеңней бергеш:*

„Бо дээрге чүректери үргүлчү будулуп чоруур, Мээң оруктарымны билип албаан улус-тур“ – деп чугаалаан мен.

¹¹ *Ынчангаш Мен килеңнээштиң:*

„Олар Мээң амыр-дыжым черинче кирбестер“ – деп даңгыраглаан мен».

¹² Ха-дунма, силерниң кайыңар-даа дириг Бургандан хая көрүнгөн, бачыттыг, бүзүревес чүректиг болбазын дээш, кичээнинер. ¹³ Харын «бөгүн» деп үе ам-даа барда, бачытка дуурайлатканындан кайыңарның-даа чүрээ дашталбазын дээш, бот-бодуңарны хуннүн-не деткип, сурганар. ¹⁴ Эгезинде бар турган бүзүреливисти эчизинге чедир сагыыр болзувусса, Христос-биле кады чангыс баг апарганывыс ол-дур. ¹⁵ Ол дугайында Бижилгеде мынча дээн болгай: *«Бөгүн, Бурганның үнүн дыңнап кагзыңарза, үймээн үндүргөн үеңерде дег, чүректериңер дашталдырбаңар».*

¹⁶ Бурганның үнүн дыңнааш, Аңаа удур үймээн үндүргөн кымнарыл ол? Моисейниң Египеттен үндүрүп эккелген улузу шупту эвес ийикпе? ¹⁷ Дөртен чыл дургузунда Бурган кымга килеңнеп келгенил? Бачыт үүлгеткени дээш, ээн ховуга мөчү-сөөгүн салган улуска эвес ийикпе? ¹⁸ Олар Ооң амыр-дыжынын черинче кажан-даа кирбес деп, Бурган кымга даңгыраглааныл? Ону дыңнавайн барган улуска эвес ийикпе? ¹⁹ Ынчангаш Аңаа бүзүрөвээн болгаш, олар Ооң амыр-дыжының черинче кирип шыдаваанын көрүп тур бис.

Бурганның чонунга амыр-дыш

4 ¹ Ынчаарга Бурганның амыр-дыжының черинче кирериниң азаашкыны күштүг хевээр турда, силерниң кайыңар-даа ону ышкынмазын дээш, оваарнып көрээлиңер. ² Демги еврейлерге ышкаш, *Буянның медээни^h биске база сургаалдаан. Ындыг-даа болза, ону дыңнааш, бүзүрөй берген улуска бүзүрээни-биле катгышпаан улустуң дыңнап алган сөзү оларга ажык-дуза чедирбээн. ³ А Ооң амыр-дыжының черинче бүзүрөй берген улус кирип тур бис.

^h**4:2** Буянның медээ – мында: Бурган еврейлерни азап кааны ханаан черже аппарат чоруур дээн медеглелди ынча деп адаан (Сан. 14:7-8 көр).

3:11 Ыд. ыр. 94:7-11 **3:15** Ыд. ыр. 94:7-8 **3:16** Сан. 14:2 **3:17** Ыд. ыр. 94:10

3:17 Сан. 14:29 **3:18** Ы. х. к. 1:34-36 **3:19** Ыд. ыр. 105:24 **4:1** Евр. 12:15

«Мен килеңнээштиң: „Олар Мээң амыр-дыжым черинче кирбестер“ – деп даңгырагладым» – деп, Бурган чугаалаан-на болгай.

Ол өртемчейни чаяар ажыл-херээн төндүрген-даа болза, ынча деп чугаалаан.
⁴ Өске-бир Номда чедиги хүн дугайында:

«Чедиги хүнде Бурган хамык ажыл-херектеринден дыштанган» – дээн.

⁵ А оон ыңай ол дугайында:

«Олар Мээң амыр-дыжым черинче кирбес» – деп база чугаалаан.

⁶ Буянный медээни оларга ооң мурнунда-ла медеглеп каан улус ону тооп дыңналас болгаш, амыр-дыш черинче кирбээн. Ынчаарга чамдык улуста ынаар кирер арга ам-даа бар болганда, ⁷ Бурган катап база «бөгүн» дээр бир-ле хүн доктааткан. Ооң мурнунда чугаалап каанының соонда үр үе эрткенде, Ол *Давидти дамчыштыр: «Бөгүн, Бурганның үнүн дыңнап кагзыңарза, чүректериңер дашталдырбаңар» – деп катап база чугаалаан. ⁸ Нуннуң оглу Иисус демги улусту амыр-дыш черинче кириген турган болза, Бурган ооң соонда өске хүн дугайында чугаалавас ийик. ⁹ Ынчангаш Бурганның улузунга *амыр-дыш хүнү күштүг бооп артар. ¹⁰ Бурганның амыр-дыжының черинче кирген кижиги бүрүзү, Бодунуң ажыл-херээнден Ооң дыштанганы дег, ажыл-херектеринден база ынчаар дыштаныр. ¹¹ Ынчангаш кым-даа демги дыңнангыр эвес улустуң үлегер-чижээн ёзугаар кылбазын дээш, Ооң амыр-дыжының черинче кирерин бар шаавыс-биле кызып көрээлиңер.

¹² Чүгө дээрге Бурганның сөзү дириг болгаш салдарлыг болур, ол кандыг-даа аажок чидиг хылыштан чидиг. Ол сөс кижиниң сеткил-хөңнү биле сүлдезин, чүстөр биле сөөктерин аңгылаажеге чедир, ооң алыс бодунче ханылап кирип, кижиниң чүрээниң бодалдарын болгаш күзел-сагыжын шиидип турар. ¹³ Бурганның бүгү чаяалгазында Оон чашты бээр хире чүү-даа чок, харын бүгү чүве Ооң мурнунга ажык-чадагай болгаш көскү. Бис шупту Оон мурнунга харыы тудар бис.

Иисус – Бурганның эң өршээлдиг дээди *бараалгакчызы

¹⁴ Бисте Бурганның өндүр улуг дээди бараалгакчызы – дээрлерже эрте берген Иисус, Бурганның Оглу бар. Ынчангаш ажыы-биле хүлээп көөр чүүлүвүстү ыяк сагып көрээли. ¹⁵ Бурганның бисте бар дээди бараалгакчызы кошкак талаларывысче ээ көрүнмейн баар хире эвес Кижиги. Ол, бис ышкаш, бүгү тала-биле күткүлгеге алзып турган, ынчалза-даа бачыт үүлгөтпээн. ¹⁶ Ынчангаш өршээл алыры-биле база деткимче херек өйдө *авырал тывары-биле, авыралдың үнер дөзү боор Бурганның дүжүлгезинче коргуш чок чоокшулай берээли.

4:3 Ыд. ыр. 94:11; Евр. 3:11 4:4 Э. д. 2:2 4:5 Ыд. ыр. 94:11 4:6 Евр. 3:19

4:7 Ыд. ыр. 94:7-8 4:8 Ы. х. к. 31:7 4:12 Эф. 6:17; Ажыд. 1:16 4:13 2 Чыл. 16:9; Иов 34:21;

Ыд. ыр. 89:8; 138:2-3 4:14 Евр. 2:17-18 4:14 Эф. 4:10; Евр. 7:26

4:15 Лк. 23:41; Ин. 8:46; 1 Пет. 2:22; 1 Ин. 3:5; 2 Кор. 5:21 4:16 Эф. 3:12; Евр. 10:19

5¹ Бурганның дээди *бараалгакчызы бүрүзүн улус аразындан шилип алып. Ол Бурганның мурнунга чонга бараан боор төлээ бооп, улустуң бачыттары дээш өргүл белектерин салыр хүлээлгелиг. ² Шак ындыг Бурганның дээди бараалгакчызы боду база кошкак кижиге болгаш, бүдүүлүк-дүмбей, будулган улусче ээ көрнүүчел боор ужурлуг. ³ Ол кошкак кижиге болган ужурунда, чүгле чоннуң бачыттары дээш эвес, а бодунуң бачыттары дээш база өргүл кылып ужурлуг. ⁴ Кым-даа ындыг мактал-хүндүнү бодунуң туразы-биле хүлээп албас, а Аароннуң кыйгыртканы ышкаш, Бурганга кыйгырткан турар ужурлуг.

⁵ *Христос база Бурганның дээди бараалгакчызы боорунуң алдар-хүндүзүн Бодунга Боду хүлээп албаан. А Бурган Аңаа мынча дээн:

*«Сен – Мээң Оглум сен,
Мен бөгүн Сээң Адаң апардым».*

⁶ Бижилгениң өске-бир черинде Ол:

*«Мелхиседек ышкаш, Сен кезээ мөңгедө Бурганның бараалгакчызы сен» – деп
база чугаалаан.*

⁷ Бодунуң чер кырынга амыдыралының үезинде Иисус Ону өлүмден камгалап шыдаар Бурганга мөргүп, ыткыр човууртап база карааның чажын төп, чалбарган. Иисусту Бурган Ону хүндүлээни дээш дыннап каан-даа болза, ⁸ Иисус Оглу-даа турган болза, Ол көрүп эрткен хилинчээн дамчыштыр дыннангыр чорукка өөренип алган. ⁹ Иисус *болбаазыраңгай апаргаш, Ону тооп дыннаар бүгү улуска мөңгө камгалалдың үнер дөзү болу берген, ¹⁰ чүгө дээрге Бурган Ону, Мелхиседекти ышкаш, Бодунуң дээди бараалгакчызы кылдыр чарлаан.

Бүзүрелден ойталаванар

¹¹ Ол бүгүнүң дугайында оон-даа хөйүнү чугаалап боор мен, ынчалза-даа силерге тайылбырлаары берге-дир, чүгө дээрге дыңнааш, угааптар шаанар чоктур. ¹² Шагда-ла башкылар болу бээр ужурлуг улус-тур силер, ынчалза-даа Бурганның сөстөриниң кол үндезининиң эге билиглериңге база катап бир-ле кижиге башкыладыры силерге чугула-дыр. Силерге кадыг чем эвес, а сүт херек-тир! ¹³ Ынчаарга сүт-биле чемненип турар кижиге шын өөредигге дуржулга чок боор, чүгө дээрге ол чаш төл хевээр-дир. ¹⁴ А кадыг чем чедишкен улуг улуска хамааржыр. Дуржулгага даянган, оларнын угаан-медерели буянны бузуттан ылгап чаңчыккандыр.

6¹ Ынчангаш *Христос дугайында өөредигниң эге билиглерин артывыска арттырып кааш, чедишкен улуг улус апарып көрээли. База катап эге үндезин

5:1 Евр. 8:3 **5:2** Евр. 7:28 **5:3** Евр. 7:27 **5:4** Сан. 16:5; 18:7 **5:5** Ин. 8:54

5:5 Ыд. ыр. 2:7; Аж.-ч. 13:32-33; Евр. 1:5 **5:6** Ыд. ыр. 109:4; Евр. 7:17, 21

5:7 Мф. 26:39; Мк. 14:35; Лк. 22:41 **5:7** Ыд. ыр. 21:25 **5:8** Рим. 5:19; Флп. 2:8

5:9 Евр. 2:10 **5:11** 2 Пет. 3:16 **5:12** 1 Пет. 2:2; 1 Кор. 3:1-2 **5:14** Эф. 4:13

салбаалы: өлүмчө аппаар херектерден ойталааш, Бурганга бүзүрээрин катап шингээтпээли; ² сугга суктуруушкуннар, улуска холдар дегзири, өлүглер аразындан катап дирлири болгаш мөңгө шииткел дугайында өөредигни катап шингээтпээли.

³ Бурган-на чөпшээрээр болза, чедишкен улуг улус боорунче кады бурунгаарлаалы.

⁴⁻⁶ Бир катап алыс шынның чырыын көрүп каан, дээрниң белээн сөттирип шенээн, *Ыдыктыг Сүлдениң күчү-күжүн ожаап билип каан, Бурганның четүнүн буянның дээжин база Ооң ам кээр делегейиниң күжүнүн салдарын четтирип шенээн, а ооң соонда Христостан ойталаан улус бар дижек. База катап бачыдын миннип, Бурганче эглириниң оруу ындыг улуска мунгаш, чүгө дээрге олар боттарынга хамаарыштыр Бурганның Оглун база катап хере шаап, Ону улус мурнунга дорамчылап турарлар. ⁷ Үзүк чок куткан чаъс суун сиңирип алгаш, ону болбаазыраткан улуска ачы-дузалыг дүжүдүн берген чер Бурганның ачы-буянын алыр. ⁸ А ол черден тенниг бок оът-сиген үнер болза, ооң ажыы чок бооп, Бурганга каргаттыларынын кырында турар. Адак соонда кээп, ону өрттедиптер.

⁹ Чугаам мындыг-даа бооп турза, камгалал эдилеп, эки байдалда турарынарга бүзүрээр-дир мен, ханы ынак эш-өөр. ¹⁰ Чүгө дээрге Бурган чөптүг. Эрткен болгаш амгы үеде Ооң улунга бараан бооп тура, кылган ажыл-херээрни база Аңа көргүскен ынакшылынарны Ол уттур хире эвес. ¹¹ Шак ындыг кызымаанарны кайыңар-даа эчизинге чедир көргүзерин күзеп тур мен. Ынчан идегелиңер бүрүн боттаныр деп магадылалды алыр силер. ¹² Чалгаа болбазыңарны, харын бүзүрелиниң база шыдамык чоруунуң ачызында оларга Бурганның азаан чүүлүн салгап аар улустуң үлегерин эдереринерни күзеп тур мен.

Бурганның азаашкыннары болгаш даңгырактары

¹³ Бурган *Авраамга азаашкынын берип турда, Бодунуң ады-биле даңгыраглаан, чүгө дээрге даңгыраглаары-биле адап боор Бодундан өрү деңнелдиг кым-даа чок болган. ¹⁴ Ол Авраамга:

*«Мен сеңээ ачы-буяны бажын ажыр хайырлаар мен,
үре-салгалыңны эңдере өстүрүп бээр мен» – дээн.*

¹⁵ Авраам шыдамык манап келгеш, азаан чүүлдүн эге-бажынга четкен.

¹⁶ Улус бодундан өрү деңнелдиг кижиниң ады-биле даңгыраглаар, ол даңгырак чугаалашкан чүүлдү бадыткап, оларның аразында кандыг-даа маргылдааның когун үзер. ¹⁷ Бурган азаашкын алган улуска Бодунуң күзел-соруунуң өскерлиш чогуң шуут тода көргүзер бодалдыг болгаш, Бодунуң азаашкынын даңгыраа-биле бадыткаан. ¹⁸ Бурганның мегелеп шыдавазы хажык чок ийи чүүл: азаашкын биле даңгырак бар. Оларның ачызында камгалалга идегеливистен туттунар сагыштыг маңнап келген биске улуг аргалал бар болур. ¹⁹ Ол идегелди сеткил-хөңнүвүстүң айыыл чок быжыг якорун дег кадагалап чоруур бис. Ол идегел *Бурганның

6:1 Евр. 9:14 **6:2** Аж.-ч. 8:17; 19:4-5 **6:2** Аж.-ч. 10:42; 17:31 **6:4-6** Евр. 10:29

6:8 Иер. 4:3; Мф. 13:7 **6:8** Мал. 4:1; Мф. 3:12 **6:10** Мф. 10:42

6:11 Рим. 5:2-5; 2 Кор. 1:22; 5:5; Эф. 1:14 **6:12** Евр. 13:7 **6:13** Лк. 1:73-75

6:14 Э. д. 22:17 **6:16** Хост. 22:11 **6:17** Ыд. ыр. 109:4 **6:18** Сан. 23:19; 1 Хаан. 15:29

өргээзинде көжеге артында Эң ыдыктыг өрээлче кире бээр органы биске бээр.
²⁰ Бисти дээш, Иисус ынаар кирип, оруувусту ажыдып берген. Мелхиседек ышкаш,
 Ол кезээ мөңгедө Бурганның дээди *бараалгакчызы апарган.

***Бурганның бараалгакчызы Мелхиседек**

7¹ Ол Мелхиседек *Салимниң хааны, Дээди Өрүкү Бурганның бараалгакчызы турган.*

Хааннарны тишлээш, ээп чанып орган Авраамны|Авраам Мелхиседек уткааш, йөрээп каан. ² *Авраам аңаа бодунуң бүгү олча-ажыының оннуң бир кезиин берген.*

Ооң «Мелхиседек» деп ады «Чөптүг-шынныг чоруктуң хааны» дээн уткалыг, а «Салимниң хааны» деп ат-дужаалы «Амыр-тайбыңның хааны» дээн уткалыг.
³ Мелхиседектиң ачазы-даа, авазы-даа чок, ооң ада-өгбө даңзызы-даа улуска билдинмес турган. Ооң кажан төрүттүнгенин-даа, кажан мөчээнин-даа билир кижичок¹. Бурганның Оглунга дөмей, ол кезээ мөңгедө Бурганның бараалгакчызы бооп артар.

⁴ Мелхиседектиң кайы хире өндүр улуун бодап көрүңөр даан! Улуг өгбөвис Авраам безин дайын олчазының оннуң бир кезиин аңаа берипкен ышкакжыл!

⁵ Бурганның бараалгакчылары – Левийниң үре-салгалы база ыдыктыг *хоойлу ёзугаар ха-дуңмазы чондан (олар база-ла Авраамдан укталган-даа болза) оларның олча-ажыының оннуң бир кезиин алыр ужурлуг. ⁶ А Мелхиседек боду Левийниң аймаанга хамаарышпас-даа болза, Авраамның олчазының оннуң бир кезиин алгаш, ону – Бургандан азаашкын алган кижини – йөрээп каан. ⁷ Йөрээп турар кижичок кандыг-даа чигзиниг чокка йөрээттирип турар кижиден бедик деңнелге турар.

⁸ Олча-ажыктың оннуң бир кезиин өлүр тынныг улус – Бурганның бараалгакчылары чыып алыр, а Бижилге Мелхиседектиң амылыг артарын херечилээн-дир. ⁹ Левий безин өске улустан олча-ажыктың оннуң бир кезиин ап турза-даа, боду база Мелхиседекке Авраамны дамчыштыр төлээн деп чүгө чугаалап болбазыл. ¹⁰ Мелхиседек Авраамга уткужуп турда, Левий төрүттүмээн-даа турган болза, өгбөзи Авраамның үрезинге турган болгай.

Иисустун, Мелхиседектиң ышкаш, Бурганга бараан болушкуну

¹¹ *Левиттерниң Бурганга бараан болушкунун дамчыштыр улустун бачыттарының бүрүн арыглаашкынын чедип ап болур турган болза (чүгө дээрге чон левиттерниң бараан болушкунунга үндезилеттинген ыдыктыг хоойлуну алган болгай), Аарон ышкаш эвес, а Мелхиседек ышкаш өске бараалгакчы чүгө көстүп кээр ужурлуг турганыл? ¹² Бурганга бараан болур арга солчур болза, хоойлу база албан солчур ужурлуг. ¹³ Ооң дугайында ам бо бүгүнү чугаалап турарым *Христос өске аймакка хамааржыр турган, а ол аймактан кым-даа *өргүл салыр бедигээш чанынга бараан бооп көрбээн. ¹⁴ Бистиң Дээргивис Иуданың аймаандан

^{17:3} Ол бүгүнүң дугайында Бижилгедө чүнү-даа айытпаан деп турары ол.

6:19 Лев. 16:2, 15; Евр. 9:7 **6:20** Евр. 4:14; 8:1; 9:24-25 **7:2** Э. д. 14:17-20

7:5 Лев. 27:30-31; Сан. 18:21; Ы. х. к. 14:22 **7:6** Э. д. 12:2-3; Рим. 4:3; Гал. 3:16

чырып үнүп келгенин шупту билир бис, а *Моисей ол аймакка хамааржыр Бурганның бараалгакчызы дугайында чүнү-даа чугаалаваан.

¹⁵ Мелхиседек ышкаш өске Бараалгакчы көстүп кээрге, моон мурнундагы чугаам шуптузу улам билдингир апаар-дыр. ¹⁶ Ол Бараалгакчы кижиниң ук-ызыгуурунга үндезилээн дүрүм ёзугаар эвес, а мөңгө амыдыралды узуткаттынмас күчү-күжүн ёзугаар Бурганның бараалгакчызы апарган. ¹⁷ Чүгө дээрге Бижилгеде бадыткаандыр:

«Мелхиседек ышкаш, Сен кезээ мөңгөде Бурганның бараалгакчызы сен».

¹⁸ Биеэги айтышкынны ооң кошкаа болгаш ажык чогу дээш, күш чок болдурган. ¹⁹ Чүгө дээрге ыдыктыг хоойлу чүү-даа чүвени *болбаазыраңгай болдуруп шыдаваан, а ону өскерткени биске Бурганга чоокшулаар чаагай идегелди хайырлаан.

²⁰ Иисустуң Бурганга бараан болушкунун Бурганның даңгыраа бадыткаан, а левиттер Бурганның даңгыраа чокка Ооң бараалгакчылары апарганнар. ²¹ Бурган Иисуска: *«Дээрги-Чаяакчы өскерлиш чок даңгыраан берип: „Сен кезээ мөңгөде Бурганның бараалгакчызы боор сен“ – дээн»* деп даңгыраглап, Ону Бодунун бараалгакчызы кылып каан болгай. ²² Иисус ынчалдыр улам быжыг *чагыг-керээниң магадылалы болган. ²³ Бурганның демги бараалгакчылары солчуп, хой санныг турганнар, чүгө дээрге бараан болушкунун уламчылаар арганы өлүм оларга бербейн келген. ²⁴ А Иисустуң Бурганга бараан болушкуну мөңгө, чүгө дээрге Ол кезээ шагда дириг артар. ²⁵ Ынчангаш Иисус Ону дамчыштыр Бурганга чоокшулап кээп турар улусту кезээде камгалап шыдаар, Ол кезээ мөңгөде амыдырап база олар дээш кезээде дилеп, болчуп чоруур.

²⁶ Биске чогу-на шак ындыг дээди бараалгакчы херек. Ол – ыдыктыг, кем-буруу чок, бузутка борашпаан, бачыттыглар санынче кирбээн база дээрлерден-даа өрү көдүрлү берген. ²⁷ Баштай бодунуң бачыттары, а ооң соонда чоннуң бачыттары дээш, өргүл кылып турар өске дээди бараалгакчылар дег, хүннүң-не өргүл кылыры Аңаа албан эвес. Бодун Боду өргээш, Ол өргүлдү чаңгыс катап боорда, кажан кезээде кылып каан. ²⁸ Ыдыктыг хоойлу Бурганның дээди бараалгакчылары кылдыр кошкак талаларлыг анаа улусту томуйлаар, а ыдыктыг хоойлунуң соонда берген даңгырак сөзү Бурганның кезээ мөңгөде, бүрүнү-биле болбаазыраңгай апарган Оглуң томуйлап каан.

Чаа эң дээди *чагыг-керээ

8¹ Силерге чугаалап турар чүүлүмнүң кол утказы мындыг: бисте бар Дээди *бараалгакчы дээрлерде Дээди Өрүкү Бурганның дүжүлгезиниң оң талазында олурупкан, ² Ол Бодунун бараан болушкунун эң ыдыктыг черге – улустуң эвес, а Дээрги-Чаяакчының тургузуп кааны, Аңаа мөгеер ёзулуг майгыга боттандырап.

7:14 Иса. 11:1; Мих. 5:2; Мф. 1:3; Лк. 3:3 7:17 Ыд. ыр. 109:4; Евр. 5:6

7:18 Рим. 8:3; Гал. 4:9 7:19 Евр. 9:9; 10:1 7:21 Ыд. ыр. 109:4; Евр. 5:6 7:22 Евр. 6:11

7:25 1 Ин. 2:1; Рим. 8:34 7:26 Эф. 4:10; Евр. 4:14 7:27 Евр. 5:3 7:27 Евр. 9:12; 10:10

7:28 Евр. 5:2 8:1 Ыд. ыр. 109:1; Мк. 16:19; Евр. 1:3 8:2 Евр. 9:24

³ Бурганның дээди бараалгакчызы болган кижги бүрүзү өргүл белектери салыр хүлээлгелиг, ынчангаш демги Дээди бараалгакчы база өргүлгө салыр чүүлдүг болур ужурулуг. ⁴ Иисус чер кырынга амыдырап арткан болза, Бурганның бараалгакчызы безин болбас ийик, чүгө дээрге ыдыктыг *хоойлунуң айытканы-биле өргүл белектери эккеп турар бараалгакчылар мында бар-дыр. ⁵ Оларның бараан бооп турар ыдыктыг черин дээрде ыдыктыг черниң үлегери-биле туткан, ол ооң чүглө хөлегези боор. Ынчангаш *Моисей Бурганга мөгөөр майгын тудар деп баарга, Бурган аңаа: «*Көрдүң бе, бүгү чүвени даг бажыңга сеңээ көргүскен хевири олчаан кылдыр кылыр сен*» – деп сагындырган.

⁶ Ам Иисуска чер кырында бараалгакчыларның бараан болуушкунундан оранчок артып турар бараан болуушкуну даандырган, чүгө дээрге Ол Бурган биле кижилер аразында оон-даа өндүр улуг чагыг-керээниң Дугуруштурукчузу-дур. Ол керээ эн өндүр улуг азаашкыннарга үндезилеттинген болгай.

⁷ Баштайгы чагыг-керээ четпес чүүл чок турган болза, өскезиниң херээ чок боор ийик. ⁸ Ынчалза-даа Бурган ону буруудадып¹, мынча дээн:

«Израильдиң чону-биле база Иудеяның чону-биле чаа чагыг-керээ чарар үем кел чыдыр – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. –

⁹ *Оларның ада-өгбезин холундан чедип алгаш, Египеттен үндүрө бергеш, олар-биле чарганым дег эвес, өске чагыг-керээ болур.*

Олар ук чагыг-керээни үрээн болгай,

а Мен ол дээш олардан ойталаан мен – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. –

¹⁰ *Мен ол хүннерде израиль чон-биле мындыг чагыг-керээ чарар мен – деп, Дээрги-Чаяакчы чугаалаан. –*

Бодумнуң дүрүм-хоойлумну оларның угаан-медерелинче кишерер мен, оларның чүректеринге бижип каар мен!

Мен оларның Бурганы болур мен, а олар Мээң чонум болур.

¹¹ *Оон соңсаар кым-даа бодумнуң ада-чуртчузун, ха-дуңмазын сурган:*

„Дээрги-Чаяакчыны билип алыңар!“ – дивес,

чүгө дээрге олар шупту, улуг-бичези чокка, Мени билген турар.

¹² *Мен оларның кем-буруузун өршээп, бачыттарын оон ыңай сагынмас мен».*

¹³ Ол чагыг-керээни «чаа» деп адааш, Бурган баштайгызын эрги деп чарлаан, а эргижиреп, элей берген чүүл ажыглалдан үнүп, арлып-чиде бээриниң кырында.

Баштайгы *чагыг-керээ үезинде Бурганга бараан болуушкун

9 ¹ Баштайгы чагыг-керээде Бурганга мөгөөринге хамаарышкан дүрүмнер база бо черде ыдыктыг оран-сава бар турган. ² Бурганга мөгөөр майгынны туткаш,

¹8:8 Мында «Эрги чагыг-керээни буруудадып» деп турар утка киирген. Өске бурунгу сөзүглелде «Израиль чонну буруудадып» деп бижээн.

8:3 Евр. 5:1 **8:3** Эф. 5:2 **8:5** Кол. 2:17; Евр. 10:1 **8:5** Хост. 25:40 **8:6** 2 Кор. 3:6

8:6 Евр. 9:15 **8:7** Евр. 7:11 **8:8** Иер. 31:31-34; Евр. 10:16-17 **8:8** Лк. 22:20; 2 Кор. 3:6

8:10 Иер. 32:40; Иез. 37:26 **8:10** Ы. х. к. 6:6; Иса. 51:7 **8:10** Лев. 26:12 **8:11** Ос. 2:20

9:1 Хост. 25:8 **9:2** Хост. 26:1

ооң «Ыдыктыг өрээл» дээр бирги кезээнге чырыткы биле ыдыктаан хлеб салыр ширээни тургузуп каан. ³ Майгынның бирги кезээнден көжеге-биле аңгылаан ийиги кезээн «Эң ыдыктыг өрээл» дээр турган. ⁴ Аңаа айдызаар өргүл салыр алдын бедигээш болгаш бүгү талаларын алдын-биле шыпкан ыдыктыг *аптара турган. Ол аптарага манна деп чемниг алдын саваны, Аароннун частып келген даянгыжын база чагыг-керээниң сөстөрүн ойган калбак даштарны шыгжап каан. ⁵ А аптараның кырынга хан чажар халыпты чалгыннары-биле шыва алган өндүр-чаагай *херувимнер тургулаан. Мен ам ол бүгү чүүлдер дугайында тодаргайы-биле чугаалап шыдавас-тыр мен.

⁶ Шак ындыг тургузуглуг майгынның бирги кезээнче *Бурганның бараалгакчылары Бурганга мөгейип, бараан боору-биле үргүлчү кирер турганнар. ⁷ А ийиги кезээнче чүгле Бурганның дээди бараалгакчызы, чылда чүгле чаңгыс катап кирер турган. Ол кирерде, боду дээш база чоннуң чүве билбезинин уржуундан үүлгеткен бачыттары дээш өргүүр ханны ап алыр ужурлуг. ⁸ *Ыдыктыг Сүлде ооң-биле чүнү көргүскени ол? Майгынның бирги кезээ турар шагда, Эң ыдыктыг өрээлче кирер орук ам-даа ажык эвезин Ол көргүскен-дир. ⁹ Ол бирги кезек амгы үени элдээртип көргүскен, өргүл белектери Бурганга мөгейген кижиниң арын-нүүрүн бүрүнү-биле арыглап шыдавас дээн үлегер-демдек болур. ¹⁰ Ол өргүл белектери-биле катай чем, суксун база янзы-бүрү арыглал чугдунушкуннары чүгле кижиниң мага-бодунга хамааржыр. Олар шупту чүгле бо ёзу-чурумну эдип-чазаар үеге чедир доктааткан дүрүмнер болур.

Чагыг-керээни чарып турар хан

¹¹⁻¹² Ынчалза-даа келир үедеги ачылыг чүүлдерге хамаарыштыр Дээди бараалгакчы бооп, *Христос чедип келген. Христос кижини холу тутпаан (азы бо делегейге хамаарышпас) улам эки болгаш *болбаазыраңгай майгын дамчыштыр кире берген. Ол өшкү мал болгаш инек малдың ханын эвес, а Бодунун ханын өргээш, чаңгыс катап боорда, кажан кезээде майгынның ыдыктыг черинче кире берген. Ынчалдыр Ол бисти бачыттарывыстан кезээ мөңгедө хостаан. ¹³ Бир эвес өшкү база инек малдың ханы болгаш инектиң хүлү^к, кем-буруулуг улусче бызай чашканын дамчыштыр оларны ыдыктап, оларның мага-бодун арыглап шыдаар турган болза, ¹⁴ четпес-дудуу эвес өргүл кылдыр Бодун мөңгө Сүлде дамчыштыр Бурганга салган Христостун ханы оон кайы хире дээштиг деп?! Ооң ханы арын-нүүрүвүстү өлүмчө эдертип аппаар херектерден арыглааш, дириг Бурганга бараан боор арганы биске хайырлаар болгай.

¹⁵ Христос ам чаа чагыг-керээниң Дугуруштурукчузу апарган. Ынчангаш улустун баштайгы чагыг-керээ үезинде үүлгеткен бачыттары өршээттинзин дээш, Христос

к9:13 «Инектиң хүлү» – иудейлер инекти өргээш, ооң хүлүн Бурганга мөгеер майгынны арыглаарынга ажыглап турганнар (Сан. 19:9-10, 17-19 көр).

9:2 Хост. 25:30-31 **9:3** Хост. 26:31-33; Лев. 16:2 **9:4** Хост. 25:10; 30:1

9:4 Хост. 16:33-34 **9:4** Сан. 17:8-10 **9:4** 3 Хаан. 8:9 **9:5** Лев. 16:14

9:5 Хост. 25:19-20 **9:7** Лев. 16:2, 15; Евр. 6:19 **9:8** Евр. 10:20 **9:9** Евр. 7:19; 10:1

9:10 Лев. 11:2; Мк. 7:4 **9:11-12** Евр. 7:27; 10:10 **9:13** Лев. 16:14-16

9:14 1 Пет. 1:18-19 **9:14** Евр. 6:1; Ажыд. 7:14 **9:14** 1 Ин. 1:7; Эф. 5:26 **9:15** Евр. 8:6

өлү берген болганда, Бурганга кыйгырткан улус Ооң өлүмүнүн ачызында оларга азаан мөнгө өнчүнү ап болур. ¹⁶Өнчүгө хамаарылгалыг чагыг тургускан кижиге бар болза, ооң өлгени ылап дээрзин доктаадыры эргежок чугула. ¹⁷Чүгө дээрге өнчүгө хамаарылгалыг чагыг, ону тургускан кижиге дириг турда, күш чок боор, а ол өлгөн соонда, күштүг апаар. ¹⁸Ынчангаш баштайгы чагыг-керээ безин төккөн хан чокка күштүг кылдыр доктааттынмаан. ¹⁹*Моисей ыдыктыг *хоойлунун бүгү айтышкынарнын шупту чонга номчуп таныштыгырып тура, инек база өшкү малдын ханын суг-биле, кызыл өңнүг дүк-биле база иссоп деп үнүш-биле катай туткаш, чагыг-керээниң дүрүг-номунче болгаш бүгү чонче бызай чажып турган. ²⁰Ол ынчан: «*Бурганның силерге айтып каан чагыг-керээзиниң ханы бо-дур*» – дээн. ²¹Моисей *ыдыктыг майгынны, Аңаа бараан боорда ажыглаар хамык саваларны база хан-биле бызай чашкан. ²²Ыдыктыг хоойлу ёзугаар барык бүгү чүүлдер хан-биле арыгланар; хан төкпээнде, өршээл турбас.

Христостун өндүр бедик өргүлү

²³Ол бүгү дээрде чүүлдерниң үлегер-чижээ-биле кылдынган, ынчангаш оларны ындыг өргүлдер-биле арыглаар ужурлуг. А дээрни боор чүүлдерни оон-даа эки өргүлдер-биле арыглаар херек. ²⁴Христос кижиге холу-биле туткан ыдыктыг майгынче кире бербээн – ол майгын ылап шынныг ыдыктыг черни чүгле өттүнүп турган болгай. Харын Ол бисти дээш Бурганның мурнунга турары-биле дээрниң бодунче кире берген. ²⁵Дээди бараалгакчы кижиниң чылдың-на өске амытанның ханын алгаш, Эң ыдыктыг өрээлче кирип турары дег, Христос Бодун хөй удаа өргүлгө салыр дээш, дээрже кирбээн-не болгай. ²⁶Ындыг турган болза, Ол өртемчейни чаяганындан бээр хөй удаа хилинчек көөр ужурлуг тургай эртик. А Ол ам Бодунун өргүлү-биле бачыггы чок кылыр дээш, бо делегейниң төнчүзү чоокшулап орап үеде чаңгыс катап чедип келген-дир.

²⁷Кижиге бүрүзү чүгле чаңгыс катап өлүр, а оон Бурганның шииткели боор. ²⁸Шак ынчаар Христос база хөй улустун бачыггарын чүктээри-биле Бодун чаңгыс катап өргүлгө салган. Ол ооң соонда бачыг-биле харылзаа чокка, Ону манап турар улусту камгалаар дээш, катап база чедип кээр.

Баштайгы *чагыг-керээниң өргүлдериниң кошкаа

10 ¹Ыдыктыг *хоойлу – келир үеде кээр ачылыг чүүлдерниң алыс шын хевири эвес, а чүгле хөлегези боор. Ынчангаш ол хоойлу Бурганга мөгейип кээп, чаңгыс-ла ол өргүлдерни чылдың-на доктаамал салып турар улусту кажан-даа *болбаазыраңгай кылып каап шыдавас. ²Ыдыктыг хоойлу ону кылып шыдаптар турган болза, улус өргүлдер салырын соксап каарлар ийик. Ындыг турган болза, Бурганга мөгейген улус чаңгыс катап боорда, кажан кезээде арыгланар, моон соңгаар кажан-даа бачыггарын медегеп билбестер ийик. ³Ынчалза-даа шак ол

9:15 2 Тим. 1:1; Тит. 1:2 9:19 Хост. 12:22; Лев. 14:4-7; Сан. 19:6, 17; Ыд. ыр. 50:9

9:20 Хост. 24:8 9:21 Хост. 29:12, 36; Лев. 8:15, 19 9:22 Лев. 17:11

9:23 Хост. 25:40; Евр. 8:5 9:24 Евр. 8:2 9:26 1 Ин. 3:5 9:26 1 Пет. 3:18

9:27 Мф. 16:27 9:28 Иса. 53:12; 1 Пет. 2:24; 3:18 9:28 Тит. 2:13

9:28 Аж.-ч. 1:11; 1 Фес. 4:16-18 10:1 Кол. 2:17; Евр. 8:5 10:1 Евр. 7:19; 9:9

өргүлдөр чылдың-на бачыттар дугайында сагындырып кээр. ⁴ Чүгө дээрге инек база өшкү малдың ханы бачыттарны чайладып шыдавас.

⁵ Ынчангаш бо делегейге чедип келгеш, *Христос Бурганга мынча дээн:

*«Сен өргүлдерим биле белектеримни күзеведиң,
харын мага-ботту Меңээ белеткеп кагдың.*

*⁶ Бүрүн өрттедир өргүлдер-даа, бачыт дээш өргүлдер-даа
Сээң хөңнүңге кирбес-тир.*

*⁷ Ынчан мынча деп чугааладым: „Бо-дур мен, кел чыдыр мен,
ыдыктыг дүрүг-номда чүнү кылырымны бижээн болгай.
Бурганым, тура-сорууңну күүседир күзелдиг мен“».*

⁸ Эгезинде Ол мынча дээн: *«Сен өргүлдерим биле белектеримни күзеведиң, бүрүн өрттедир өргүлдер-даа, бачыт дээш өргүлдер-даа Сээң хөңнүңге кирбес-тир».* (Ол бүгү өргүлдерни ыдыктыг хоойлу ёзугаар доктаадып каан.) ⁹ А оон Ол немеп каан: *«Бо-дур мен, тура-сорууңну күүседир күзелдиг кел чыдыр мен».* Ол бирги өргүл салыр чурумну күш чок болдургаш, ийигизин доктааткан. ¹⁰ Бис Бурганның күзел-соруу-биле Иисус Христостун чаңгыс катап боорда, кажан кезээде өргүлге салган мага-бодун дамчыштыр ыдыктаткан бис.

¹¹ *Бурганнын бараалгакчызы бүрүзү хүннүң-не бараан болушкунун күүседир-биле бут кырынга туруп, кижиниң бачыттарын кажан-даа чайладып күш четпес чаңгыс-ла ол өргүлдерин хөй катап салып турар. ¹² А Христос улустун бачыттары дээш чаңгыс өргүл салгаш, кажан кезээде Бурганның оң талазынга барып олурупкан. ¹³ Оон бээр Ол *Ооң дайзыннарын буттарының адаанга эккеп салыттар* өйнү манап эгелээн. ¹⁴ Ынчангаш Ол ыдыктыг апарып турар кижилерни чаңгыс өргүл-биле кажан кезээде болбаазыраңгай улус кылып каан.

¹⁵ *Ыдыктыг Сүлде база биске ол дугайында херечилеп турар. ¹⁶ *«Мен ол хуннерде израиль чон-биле мындыг чагыг-керээ чарар мен»* – деп чугаалаан соонда, Дээрги-Чаяакчы мынча дээн:

*«Бодумнуң дүрүм-хоойлумну оларның угаан-медерелинче кишер мен,
оларның чүректеринге бижип каар мен.*

¹⁷ Оларның бачыттары болгаш кем-буруузунуң дугайында оон ыңай сагынмас мен».

¹⁸ А ол бачыттарны өршээген соонда, олар дээш оон ыңай өргүл салган херээ чок.

Христостун өргүлүнден ойталаары озалдыг

¹⁹ Ынчангаш, ха-дунма, Иисустун ханының ачызында ам ыдыктыг черже коргуш чок кире берип болур бис. ²⁰ Чаа болгаш дириг орук-биле, көжеге өттүр (азы

10:3 Лев. 16:21 **10:5** Ыд. ыр. 39:7-9 **10:5** Ыд. ыр. 50:18 **10:6** 1 Хаан. 15:22; Иса. 50:4

10:10 Мф. 26:26; 1 Кор. 11:24; Евр. 7:27; 9:9 **10:11** Сан. 28:3

10:12 Ыд. ыр. 109:1; Мк. 16:19; Евр. 1:3 **10:13** Ыд. ыр. 109:1; Евр. 1:13

10:17 Иер. 31:33-34; Евр. 8:10-12 **10:19** Эф. 3:12; Евр. 4:16 **10:20** Евр. 9:8

Ооң мага-бодун өттүр) Ооң биске изеп кааны орук-биле кире берип болур бис. ²¹ Бурганның өг-бүлезин баштап турар Ооң өндүр улуг бараалгакчызы бисте бар-дыр. ²² Ындыг болганда, ажыг-чажыг чок чүректерлиг; бүзүрелинге бүргедипкен; чүректеривисти кем-буруулуг арын-нүүрден бызай чажып туруп арыглап алган база мага-бодувусту арыг суг-биле чуп алган бооп, Бурганче чоокшулап көрээлиңер. ²³ Ажыы-биле хүлээп көөрүвүс идегелден салдынмайн туттунаалы, чүге дээрге биске азаашкын берген Бурган Бодунуң сөзүңге шынчы болгай. ²⁴ Бот-боттарывыска сагыш човангыр бооп, ынакшылче база буянныг херектерже бот-боттарывысты ыдалап көрээлиңер. ²⁵ Чыгылып, аралажырындан ойталаваалы (чамдык улус аңгыланып чаңчыга берген болгай), харын бот-боттарывысты деткип көрээли, сөөлгү хүннүң чоокшулап орарын көргөш, улам күштүг деткижээлиңер.

²⁶ Алыс шынны билип алгаш, бачыт үүлгедирин өжегээр уламчылаар болзувусса, ол бачыттарны чайладыптар кандыг-даа өргүл артпас. ²⁷ А ынчан чүгле шииткелди база Бурганга удурланган улусту өрттендир чиптер отту коргуп-сүртеп манаары артар. ²⁸ *Моисейниң хоойлузун хажыткан кижини кээргел чокка *ийи азы үш херечиниң өчүү-биле* өлүмге онаар турган. ²⁹ Ынчаарга Бурганның Оглун таптай баскан, Ооң чагыг-керээзин ыдыктаан ханны¹ ыдыктыг деп санаваан база Бурганның *авыралдыг Сүлдезин дорамчылаан кижиниң кеземчези оон кайы хире коргунчугул?! ³⁰ Кымын: «*Менде улустан өжээн негеп, кезедир арга бар*» – дээнин, а оон ыңай: «*Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонун шишдер*» – дээнин билир бис.

³¹ Дириг Бурганның кезедир холунче кирери эң коргунчуг!

³² Алыс шынның чырыын көрүп каан үеңер – биеэги хүннерни сактып келиңер, силер ынчан хилинчекти эң маадырлыы-биле шыдажып эрттиңер. ³³ Силерни ынчан бүгү улустуң мурнунга кочулап-шоодуп, хилинчекке онаап турган, шакла ындыг байдалды көрүп эрткен улус-биле чаңгыс үүлени деңге үлештиңер. ³⁴ Хорудаттырган улус-биле безин кады хилинчек көрүп, эт-хөрөңгидер хунаадып алгаш, өөрүп турдуңар, чүге дээрге дээрде шыгжаан эки болгаш элеп төнмөс эт-хөрөңгидер барын билир турдуңар.

³⁵ Ынчаар-ла чүрекириңерден ойталаваңар, ол дээш, өндүр улуг шаңнал силерни боор. ³⁶ Бурганның күзел-соруун күүсеткеш, азаан чүүлүн алып диңерзе, шыдамык боору силерге эргежок чугула.

³⁷ «*Ам үр болбайн, чедип кээр ужурлуг Кижини саадал чокка чедип кээр.*

³⁸ *Бүзүрелиниң ачызында Мээң мурнумга актыг-шынның кижини амылыг артар, а оозундан ойталаар болза, Мен ол кижини ээ көрүңмес мен».*

¹10:29 Азы: «Ол кижини ыдыктаан чагыг-керээниң ханы».

10:20 Ин. 14:6 10:22 Иез. 36:25 10:22 Ин. 13:8; 1 Кор. 6:11; Эф. 5:26; Тит. 3:5

10:23 Евр. 4:14 10:23 1 Кор. 1:9; 1 Фес. 5:24; 2 Фес. 3:3 10:25 Аж.-ч. 2:42

10:25 Рим. 13:11; 1 Кор. 3:13 10:26 Сан. 15:30 10:26 Мк. 3:29; 1 Ин. 5:16

10:27 Ыд. ыр. 20:10; 78:5; Иса. 26:11 10:28 Ы. х. к. 19:15 10:29 Евр. 6:4-6

10:30 Ы. х. к. 32:35-36; Рим. 12:19 10:31 Иса. 33:14; Лк. 12:5 10:34 Мф. 25:36 10:34 Мф. 5:12

10:34 Мф. 6:20; 19:21; 1 Пет. 1:4; Кол. 1:5 10:38 Авв. 2:3-4; Рим. 1:17; Гал. 3:11

³⁹ А бис дээрге бүзүрелинден ойталааш, өлүп читпес, харын бүзүрелин кадагалааш, камгалал ап турар улус-тур бис.

Бүзүрелдин алыс ужур-утказы

11 ¹ А бүзүрел идегеливисти боттандырып, каракка көзүлбес чүүлдерни бадыйткап турар. ² Шак ындыг бүзүрели дээш, бурунгу өгбелеривистиң дугайында биске эки херчилел дамчып келген.

³ Бүзүреливис-биле өртемчейни Бурганның айтышыкынын ёзугаар чаяганын, көстүп турар чүүлдерниң каракка көзүлбес чүүлдерден тывылганын билип алып бис.

⁴ Бүзүрели-биле Авел Каинниң салганындан эки өргүлдү Бурганга салган. Бурган Боду ооң белектериниң дугайында херчилээрге, ол бүзүрелин дамчыштыр чөптүг-шынныг кижиде херчилелди чедип алган. Боду өлзе-даа, бүзүрелиниң ачызында, ол ам-даа херчилеп чугаалап чоруур.

⁵ Бүзүрели-биле Энох өлүм көрбейн, дээрже көжүртү берген. Бурган Энохту чанынче көжүрүп алган болгаш, улус ону тыппайн барган. Чүге дээрге бо делегейден дээрже көжер бетинде, ол Бурганның сеткилинге киргениниң херчилелин алган. ⁶ А бүзүрел чок болза, Бурганның сеткилинге кирери канчап болдунарыл? Бурганче чоокшулап кел чыдар кижиде бүрүзү Ол бар деп база Олче чүткүп чоруур улуска Ооң шаңналы турар деп бүзүрээр ужурлуг болгай.

⁷ Бүзүрели-биле Ной ам-даа көрбээни чүве дугайында сагындырыг алгаш, бодунуң өг-бүлезин камгалаар дээш, Бурганны хүндүлээр сеткили-биле бажың-хеме тудуп алган. Ооң шак ындыг бүзүрели бо делегейни буруудаткан. Ооң бүзүрээни дээш, Бурган ону чөптүг-шынныг кижиде деп чарлаан.

⁸ Бүзүрели-биле *Авраам, өнчүге алып ужурлуг турганы черже Бурган кый дээрге, кайнаар бар чоруурун боду безин билбес-даа бол, дыңнангыр чоруп каан. ⁹ Авраам бүзүрели-биле Бурганның азаан черинге, хары черге дег, чурттай берген. Ол ук черге чаңгыс-ла ол азаашкынны денге салгап алган оглу Исаак болгаш оглунуң оглу Иаков-биле кады майгыннарга чурттап турган. ¹⁰ Чүге дээрге Бурганның төлевилээш, тутканы, үндезини салдырган хоорайын ол манап турган.

¹¹ Бүзүрели-биле Авраам (кадайы Сарра төл төрүвес-даа турган болза) кыраан назынында ада боор күштү алган^m. Азаашкын берген Бурганның шынчызын ол билип турган. ¹² Ынчангаш чаңгыс кижиден (артында-ла эът-боду өлүг чыгыы кижиден) дээрде сылдыс дег эмге-тикчок, далай эриинде элезин дег сан-түң чок салгал тывылган.

¹³ Ол бүгү улус азаан чүүлдерни албайн, оларны чүгле ырактан көргөш, өөрүп, бүзүрелин ышкынмайн, өлгүлөп калган. Олар боттарының дугайында: «Бис бо черге чүгле түр када турумчуп алган даштыкылар бис» – деп чугаалап

^m11:11 Азы: «Бүзүрели-биле Сарра, төл төрүвес боду, кыраан назынында ие боор күштү алган» бооп чадавас.

11:1 Рим. 8:24; 2 Кор. 4:18 11:3 Э. д. 1:6-7; Ыд. ыр. 32:6; 2 Пет. 3:5

11:4 Э. д. 4:3-8; Мф. 23:35; 1 Ин. 3:12 11:5 Э. д. 5:22-24 11:7 Э. д. 6:9-22

11:8 Э. д. 12:1-4 11:9 Э. д. 12:8; 13:3; 18:1 11:10 Евр. 12:22; Ажыд. 21:2

11:11 Э. д. 21:2 11:12 Рим. 4:19 11:12 Э. д. 22:17 11:13 Мф. 13:17; Лк. 10:24

турганнар. ¹⁴ А ынча деп чугаалаар улус төрөөн чуртун дилеп чоруурун көргүзөр болгай. ¹⁵ Боттарының каапкаш барган чуртун бодааннар болза, дедир ээп чана бээр арга оларга тургай-ла. ¹⁶ А олар оон дээрэ, дээрде турар чуртче чүткүп турганнар. Ынчангаш оларның Бурганы деп ададырындан Бурган ыятпас, чүге дээрэе хоорайны оларга Ол белеткеп берген-дир.

¹⁷⁻¹⁸ Азаашкын алган Авраам, Бурганга шенедип тургаш, эр чаңгыс оглу Исаакты бүзүрели-биле өргүлге салырынга белен турган. Бурган аңаа: «*Сээң салгалың Исаакты дамчыштыр уламчылаар-дыр*» – деп чугаалаан-даа болза, ол ынчаар кылган. ¹⁹ Бурган ооң оглун өлүглер аразындан безин катап диргизип шыдаар деп, Авраам бүзүрөп турган. Ол Исаакты өлүглер аразындан дедир эгидип алган деп чугаалап болгу дег-дир.

²⁰ Бүзүрели-биле Исаак Иаковтуң база Исавтың келир үезин йөрээген. ²¹ Бүзүрели-биле Иаков, өлүп чыда, Иосифтиң ийи оглун йөрээгеш, *даянгыгыжынга даянгаиш, Бурганга мөгейген.* ²² Бүзүрели-биле Иосиф чуртталгазының төнчүзүндө израиль чоннун Египеттен үнериниң дугайында чугаалаан база бодунун мөчү-сөөгүн канчаарын айыткан.

²³ Бүзүрел ачызында *Моисей, төрүттүнген соонда, ада-иезинге үш ай улаштыр чажыртып келген, чүге дээрэе олар ооң онза чаражын көргөш, хаанның чарлыындан кортпааннар. ²⁴ Бүзүрели-биле Моисей, улуг кижии апаргаш, фараоннун уруунун оглу деп ададырындан ойталаан. ²⁵ Ол бачыгтың түр када таалалын көөрүнүн орнунга, Бурганның чону-биле кады хилинчек көөрү дээрэ деп санаан. ²⁶ Моисей Египеттиң эргине-байлаанга бодарга, *Христос^п дээш дорамчылап көөрү улуг үнелиг деп санаан, ооң караа алыр уjurлуг шаңналынче шыгаап турган. ²⁷ Бүзүрели-биле ол, хаанның килеинден кортпайн, Египетти каапкаш барган. Каракка көзүлбес Бурганны көргөн дег, ол бүгүдени шыдажып үнген. ²⁸ Бүзүрели-биле ол, израильчилерниң дун оолдарын дээрниң хыдыкчы төлээзи өлүрбезин дээш, эжик кастыңнарын хан-биле чаап кааш, *Хосталышкын байырлалын демдеглеп эрттирген.

²⁹ Бүзүрели-биле израиль чон, кургаг черлеп дег, Кызыл далайны кеже берген, а египетчилер оларны сүрүп кежер дээш, дүжүп өлүп калганнар. ³⁰ Бүзүрели-биле израиль чон Иерихон хоорайны чеди катап улаштыр дескинген соонда, оон ханалары буступ кээп дүшкен. ³¹ Бүзүрели-биле самыын-садар херээжен Раав, израиль хайгыылчыларны эп-найыралдыг уткуп-хүлээгеш, бүзүрөвээн улус-биле кады өлүртпейн, амы-тынныг арткан.

³² Оон ыңай чүнү чугаалазымза экил? Гедеон, Варак, Самсон, Иеффай, *Давид, Самуил суглар база *Бурганның медээчилери дугайында чугаалаар дээримге, үем

^п11:26 Христос – «Чагдырган-шилиттинген» дээн сөс. Ындыг таварылгада ол сөс израиль чонга – Бурганның шилээн улузунга хамааржып боор.

11:13 Э. д. 23:4 11:16 Э. д. 26:24; 28:13 11:17-18 Э. д. 22:1-10 11:17-18 Э. д. 21:12; Рим.

9:7 11:19 Рим. 4:17-19 11:20 Э. д. 27:27-29, 39-40 11:21 Э. д. 47:31; 48:17-19 11:22 Э.

д. 50:24-25 11:23 Хост. 2:2-3; Аж.-ч. 7:20 11:24 Хост. 2:10-11 11:25 1 Ин. 2:17

11:26 Евр. 13:13 11:27 Хост. 12:37; 13:18 11:28 Хост. 12:21-30 11:29 Хост. 14:21-30

11:30 Ис. 6:15, 20 11:31 Ис. 2:1; 6:24; Мф. 1:5; Иак. 2:25 11:32 Башт. 6:11—8:32

11:32 Башт. 4:6-16 11:32 Башт. 13:24—16:31 11:32 Башт. 11:1—12:7

чедишпес-тир.³³ Бүзүрели-биле олар өске күрүнелерни тиилээннер, чөптүг чорукту догуннатканнар, азаашкыннарны алганнар. Олар арзылаңнар аксынче кирбээннер,³⁴ чалбыштыг отту өжүрүпкеннер, хылышка өлүртпейн барганнар, боттарының кошкаан күш-шыдалче хуулдурупканнар, дайын-чаага күчүлүг апарганнар, өске чер чурттууларның аг-шерини сывыртап турганнар.³⁵ Херээженнер боттарының өлгөн улузун катап дирилген кылдыр дедир алганнар.

А бир чамдык улус оон-даа эки амыдыралга катап дирлир дээш, оларга саналдаан хосталганы хүлээп албайн, эриидедип өлгөннер.³⁶ Бир өске улус кочу-шоотту, эрииделди, а бир чамдызы кинчи-бекти, кара-бажыңны көрүп эрткеннер.³⁷ Оларны даш-биле соккулап, ийи чара хирээлеп, хылыш-биле шанчып өлүрүп турган. Олар хой база өшкү кежи кеткеш, тояап чоруп, ядарап-түрегдеп, истедип-сүрдүрүп, дора көрдүрүп келгеннер.³⁸ (Бо делегей оларга төлептиг эвес турган!) Олар ээн черлерге, дагларга, куйларга, оңгар, кызаа черлерге улчуп чорааннар.

³⁹ Бүзүрелиниң ачызында бүгү ол улус дугайында биске эки херечилел дамчып келген, ынчалза-даа олар Бурганның азаан чүүлүн албааннар.⁴⁰ Бурган биске база бир-ле эки чүүлдү баш бурунгаар бодап алган: ол улус *болбаазыраңгай байдалга чедер, чүглө бис чогувуста эвес, а бис-биле кады.

Иисус бүзүрелди эчизинге чедирер

12¹ Бисти хүрээлэн, бүзүрелди херечилээн улустуң хөйүн көрбөс силер бе?! Ындыг болганда, оруувуска моондак болган бүгү чүвени база чыпшыныычал бачытты ыңай ап октапкаш, бисти манап турар орук-биле шыдамык, туруштуг чоруп ораалы.² Бүзүреливистиң Баштакчызы болгаш Эчизинге чедирикчизи Иисустан карак салбаалы. Ону манап турар өөрүшкү дээш⁰, Ол *белдир-ыяшка өлүмнү шыдажып эртип, бужар байдалга киргенин-даа херекке албайн, Бурганның дүжүлгезиниң оң талазынга барып олурупкан.³ Силерниң сагыш-сеткилинер суларавазын дээш, бачыттыг улустуң талазындан ындыг кончуг дора көрүүшкүннү шыдажып эрткен Иисустуң дугайында бодап чорунар.

Хилинчек дээрге Бурганның кижизидилгези-дир

⁴ Бачытка удур демиселиңерге ам-даа ханыңар төгүлдүр чаалашпаан силер.⁵ Сагыжыңар чазай сөглээн бо сөстөр силерге, Бурганның ажы-төлүңге, хамаарышкан дээрзин утканыңар ол-дур:

«Оглум, Дээрги-Чаяакчының кижизидилгезин хүлээвейн барба,

⁰12:2 Азы: «Өөрүшкүнүң орнунга».

11:32 Башт. 4:6; 6:11; 11:1; 13:24; 1 Хаан. 1:20; 16:13 **11:33** Башт. 14:6; Дан. 6:22

11:34 Дан. 3:23-27 **11:34** Башт. 7:21; 1 Хаан. 17:51; 2 Хаан. 12:29

11:35 3 Хаан. 17:22-23; 4 Хаан. 4:35-37

11:36 Э. д. 39:20; Иер. 20:2; 37:15; Мф. 21:35; Мк. 16:18

11:37 3 Хаан. 18:4; 2 Чыл. 24:21; Иер. 26:23 **11:37** 4 Хаан. 1:8

11:38 Башт. 6:2; 1 Хаан. 22:1 **11:40** Флп. 3:12; Евр. 12:23 **12:1** 1 Кор. 9:24

12:2 Евр. 2:10 **12:2** Лк. 24:26; Флп. 2:8 **12:2** Ыд. ыр. 109:1; Мк. 16:19; Евр. 1:3

12:3 У. ч. 24:10 **12:4** 1 Тим. 4:10 **12:5** У. ч. 3:11-12 **12:5** Ыд. ыр. 93:12; Иов 5:17

Ооң чемелээшкинин халалыг диве.

6 Дээрги-Чаяакчы Бодунуң ынак кижизин кижизидер, хүлээп көөр бүгү оолдарын кеземчеге онаар».

⁷ Кижизидилгенер дээш, хилинчекти шыдажып көрүнер. Бурган силерни ажы-төлүн дег аажылап турар-дыр. Ачазындан кижизидилге албас төл турар чүве бе? ⁸ А бир эвес дүрүм ёзугаар төрүттүнгөн бүгү ажы-төлдүң оюп эртпези кижизидилгени албас болзунарза, сурас төлдер боорунар ол-дур. ⁹ Ам артында шуптувус чер кырынга төрөөн ачаларлыг бооп, бисти кижизиткен дээш, оларны хүндүлөп чораан бис. Дээрде Адавысты тооп дыңнаарывыс оон оранчок артык болбас деп бе?! Ону тооп дыңнааш, мөңгө амыдыралды алыр болгай бис! ¹⁰ Адаларывыс бисти боттарының угаптар шаа-биле кезек үеде кижизидип келгеннер, а Ол бисти, Ооң ыдыктыгына киржилгелиг болзуннар дээш, биске ачы-дузалыг боору-биле кижизидип турар. ¹¹ Кандыг-даа кижизидилге амгы үеде биске өөрүшкү эккелбейн турар, харын аарышкылыг кылдыр сагындырар. Ынчалза-даа сөөлзүредир ону дамчыштыр өөредиг эрткен улус Бурганга шынчы чоруктуң амыр-тайбың дүжүдүн ажаап алыр.

¹² *Ынчангаш сула салдыгган холдарыңар болгаш сирилээн дискектериңер быжсыктырыңар.* ¹³ Аскак бут кадырлы бербезин, а эттинзин дээш, буттарыңар дорт орук-биле кылаштазын.

Бурганның *авыралындан ойталаваңар

¹⁴ Бүгү улус-биле эп-найыралдыг боорунче база ыдыкты-биле амыдыраарынче чүткүнер. Ыдыктыг эвес боор болза, кым-даа Дээрги-Чаяакчыны көрүп шыдавас. ¹⁵ Силерниң кайыңар-даа Бурганның авыралын ышкынмазын дээш кичээниңер. Силерниң араңарга *кандыг-даа ажыг чаптан дазыл тыртып үңгеш*, хора халдатпазын дээш база ону дамчыштыр хөй улус бужартавазын дээш кичээниңер. ¹⁶ Кайыңар-даа самыравазын дээш база, Исав дег, Бурганның күзел-соруунче сагыш салбас кижиге болбазын дээш кичээниңер. Ол улуг оглу болган ужурунда өнчү алыр артык эргезин эвээш чемге-ле садыпкан болгай. ¹⁷ Билир болгай силер: Исав ачазындан йөрээшкин алырын аажок күзөөн. Ынчалза-даа ол ону ап чадашкан, чүгө дээрге бар шаа-биле кызытса-даа, мырыңай ыглап-сыктап-даа турза, бачыдын миннип шыдавайн барган^Р.

¹⁸ Бойдуста бар, оду чайыннаан *Синай дагга чоокшулап чеде бербээн силер; дүмбей караңгыга, шуурганга чеде бербээн силер. ¹⁹ Шак ол даг чанынга эдиски үнүн болгаш бир-ле сөстөр чугаалаан Бурганның үнүн дыңнап каан улус турган. Ынчалза-даа ол сөстөрни дыңнаан улус: «Ындыг сөстөрни оон ыңай дыңнавайн

^Р**12:17** Азы: «Билир болгай силер: Исав „Шиитпириң эде көрүп көр, йөрээшкиниң менээ бер“ деп, ачазын бүзүредирин оралдашкан. Ынчалза-даа ол, ачазының йөрээшкинин алыр дээш, ыглап-сыктап турза-даа, чадажып каан».

12:7 Ы. х. к. 8:5; Ажыд. 3:19 **12:10** Лев. 11:44 **12:12** Иса. 35:3 **12:13** У. ч. 4:26 **12:14** Мф. 5:8 **12:15** Евр. 4:1 **12:15** Ы. х. к. 29:18 **12:16** Евр. 13:4 **12:16** Э. д. 25:29-34
12:17 Э. д. 27:34-38 **12:18** Хост. 19:16-18; 20:18; Ы. х. к. 4:11; 5:22 **12:19** Хост. 19:16

көрээлинер» – деп дилей бээр турган. ²⁰ Чүге дээрге улус: «*Бо дагга дириг амытан безин дээптер болза, даш-биле соктуруп каар*» – дээн айтышкынны дыңнаар хары чок болган. ²¹ Каракка көстүр чүүл ындыг коргунчуг боорга, *Моисей: «Корткаш, сириңейнип тур мен» – дээн.

²² Харын силер *Сион дагга, дириг Бурганның хоорайынга, дээрде турар Иерусалимге чокшулап чеде берген-дир силер. Өөрүшкү-маңнайлыг чыышта чыгылып келген дээрний түмен-түмен төлээлеринге чеде берген-дир силер. ²³ Дээрденгерлерде аттарын бижээн эң улуг оолдарның ниитилелинге чеде берген-дир силер. Бүгү улустун Шииткекчизи боор Бурганга, чөптүг-шынның амыдыралдын эчизинге четкен улустун сүлделеринге чеде берген-дир силер. ²⁴ Чаа *чагыг-керээнин Дугуруштурукчuzu Иисуска база Авелдиң ханындан артык эки чугаалап турар бызай чашкан ханга чеде берген-дир силер.

²⁵ Көрдүңер бе, силерге чүве медеглек турар Кижиден ойталаванар. Ол черге медеглек турда, Ону дыңнаарындан ойталаан улус кеземчеден чайлап шыдаваан болганда, дээрден медеглек турар Оон хая көрнү бээр болзувусса, кеземчеден чайлаар харыывыс оон-даа эвээш-тир. ²⁶ Ооң үнү ынчан черни божаңнадыр силгипкен, а ам ол мынча деп азап тур:

«Ам бир удаа черни силгишр мен, чүгле черни эвес, а дээрни база».

²⁷ «Ам бир удаа» деп сөстөр чүнү көргүскенил? Божаңнадыр силгиттинмес чүүлдер артып калзын дээш, божаңнадыр силгип боор кылдыр чаяттыңан чүүлдү чайладып кааптарын көргүскен-дир. ²⁸ Ынчангаш божаңнадыр силгиттинмес Чагырганы хүлээп ап тура, өөрүп четтирген сеткилдиг болуулу база өөрүп четтиргенивис дамчыштыр Бурганга, Ону хүндүкөп-даа, Оон коргуп-сүртөп-даа, эки-чаагай бараан болуулу. ²⁹ Чүге дээрге *бистиң Бурганывыс – өрттендир чиир от-тур.*

Бурганның сеткилинге кирер бараан болуушкун

13 ¹ Ха-дуңма улус дег, бот-боттарыңарга ынак болуңар. ² Аалчыларга хүндүлээчел боорун утпаңар, ынчалдыр кылгаш, чамдык улус, боттары безин билбейн, дээрний төлээлерин уткуп, оларны хүндүлээннер болгай.

³ Кара-бажында улусту, боттарыңар олар-биле кады хоругдаттырган дег, утпаңар; хилинчек көргөн улусту, оларның орнунга турган дег, утпаңар.

⁴ Өг-бүле тудары бүгү улуска хүндүлүг болзун, ашак, кадай харылзаалары арыг-шынчы болзун. Самыыраар болгаш ашаа-кадайыңга өскерлир улусту Бурган шиидер.

12:19 Хост. 20:19; Ы. х. к. 5:27 **12:20** Хост. 19:12-13 **12:21** Ы. х. к. 9:19

12:22 Гал. 4:26; Ажыд. 14:1; 21:2 **12:22** Ы. х. к. 33:2; Дан. 7:10; Иуда 1:14

12:23 Лк. 10:20 **12:23** Флп. 3:12; Евр. 11:40 **12:24** Евр. 8:6; 9:15 **12:24** 1 Пет. 1:2

12:24 Э. д. 4:10 **12:25** Евр. 2:3 **12:26** Хост. 19:18

12:26 Агг. 2:6 **12:27** Ыд. ыр. 101:27 **12:28** Дан. 2:44 **12:28** Ыд. ыр. 2:11 **12:29** Ы. х. к.

4:24 **13:1** Ин. 13:34; 1 Пет. 1:22; 2 Пет. 1:7; Рим. 12:10; 1 Фес. 4:9 **13:2** 1 Пет. 4:9 **13:2** Э.

д. 18:3; 19:2 **13:3** Мф. 25:36; Евр. 10:34 **13:4** 1 Кор. 7:38 **13:4** Хост. 20:14; 1 Кор. 6:9

⁵ Акша-мөнгүнге ынак амыдырал тутпаңар, бар чүвөнерге сеткил ханыңар. Чүгө дээрге Бурган:

«Сени кажсан-даа кагбас мен, сенден кажсан-даа ойталавас мен» – дээн-дир.

⁶ Ынчангаш бис:

«Мээң дузалакчым – Дээрги-Чаяакчы-дыр, корткан херээм чүл: кижси амытан меңээ чуну кылып шыдаарыл?» – деп дидими-биле чугаалаалыңар.

⁷ Удуртукчуларыңарны утпаңар, олар силерге Бурганның сөзүн чугаалап чораан ийик чоп. Оларның амыдыралының үре-түннелин⁹ көргөш, оларның бүзүрелин эдеринер.

⁸ Иисус *Христос дүүн, бөгүн база кезээ мөңгөде өскерлиш чок. ⁹ Ынчангаш янзы-бүрү болгаш хары өөредиглер сонуургаваңар. Чүректеринерни тускай чемнер чири эвес (ону барымдаалаары кымга-даа ажык-дуза чедирбээн), а Бурганның *авыралы быжыктырзын. ¹⁰ Бисте онзагай *өргүл салыр бедигээш бар, *ыдыктыг майгында бараан болган улуста ол өргүлден чем ап чиир эрге чок.

¹¹ Бурганның дээди *бараалгакчызы дириг амытаннар ханын бачыт дээш өргүл кылдыр ыдыктыг черже киире бээр, а оларның мөчү-сөөктерин чоннуң турлааның даштынга өрттедиптер. ¹² Ынчангаш Иисус база улусту Бодунуң ханы-биле ыдыктаар дээш, хоорай хаалгазының даштынга шаажылаттырган. ¹³ А ыңдыг болганда, Иисустуң дорамчылалын үлежир дээш, бис база чоннуң турлааның даштыңче, Олче шиглей чоруптаалы. ¹⁴ Мында, чер кырында, кезээ мөңгөде турар хоорайбывыс чок, а келир үеде чедип кээр хоорайже чүткүп чоруур бис. ¹⁵ Ынчанганда Бурганны алдаржыткан аастардан үнер алгаг-мактал өргүлүн Иисусту дамчыштыр Аңаа үргүлчү эккеп, мөргүүлү. ¹⁶ Буян тарыбырын, аранарда сырый харылзаалыг боорун утпаңар, чүгө дээрге ыңдыг өргүлдер Бурганның сеткилинге кирер.

¹⁷ Удуртукчуларыңарны дыннап, оларга чагыртыңар. Бурганның мурнунга харыы тудар болгаш, олар силерни хынамчалыг кадагалап турарлар болгай. Удуртукчулар ол ажыл-херээн аарзынмайн (ынчаар болза, силерге ажыктыг болбас), а өөрүшкүлүг күүседир кылдыр чагыртып көрүнер.

¹⁸ Бис дээш мөргүңер. Бүгү чүүлдерге бодувусту шын ап чоруурунче чүткүлдүг болгаш, арын-нүүрүвүстүң арыыңа бүзүрелдиг бис. ¹⁹ Мени дүрген-не силерге дедир эгитсин дээш, мөргүп көөрүңерни дилеп тур мен.

⁹13:7 Азы: «Оларның амыдыралы канчаар төнгенин».

13:5 У. ч. 23:4; Мф. 6:19, 25; 1 Тим. 3:1; 6:7-9 13:5 Ис. 1:5 13:6 Ыд. ыр. 117:6

13:7 Евр. 6:12 13:8 Ыд. ыр. 101:28 13:9 Кол. 2:16 13:11 Хост. 29:14; Лев. 16:27

13:12 Мф. 21:39; Мк. 12:8 13:13 1 Пет. 4:14; Евр. 11:26 13:15 Ыд. ыр. 49:14; 106:22 13:15

Ос. 14:3 13:16 Мих. 6:7-8 13:18 Эф. 6:19; 1 Фес. 5:25; 2 Фес. 3:1 13:18 Аж.-ч. 23:1; 24:16

Түннел алгыш-йөрээлдер болгаш байыр чедиришишкннери

²⁰ Амыр-дыш бээр Бурган хойларның өндүр улуг Кадарчызы – Дээргивис Иисусту өлүглер аразындан катап диргизипкен-дир, Ооң төккөн ханы-биле мөңгө *чагыг-керээ чарган-дыр. ²¹ Ооң күзел-соруун күүседиринер дээш, Ол силерни бүгү-ле эки-чаагай чүүлдер-биле быжыктырзын! Бурган биске Бодунуң сеткилинге кирер чүвени Иисус Христосту дамчыштыр боттандырзын. Христоска кезээ мөңгедө алдар доктаазын! *Аминь.

²² Ха-дуңма, чагыг-сүмемниң бо сөстөрүн шыдамыккай дыңнаарыңарны дилеп тур мен, бижээн чагаам кыскажак болгай. ²³ Бүзүрээн эживис Тимофейниң хосталгаже үнгенин билип алыңар. Ол удавас меңээ чедип келзе, силерге ужуражып, ооң-биле кады чеде бээр бис. ²⁴ Силерниң бүгү удуртукчуларыңарга, Бурганның бүгү улузунга байырдан чедириңер. Италияжылар силерге байыр чедирип тур. ²⁵ Бурганның авыралы шуптуңарга доктаазын!^Г

^Г**13:25** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо шүлүк «аминь» деп сөс-биле төнгөн.

13:20 Рим. 15:33

13:20 Ыд. ыр. 22:1; 79:2; Иса. 40:11; Иез. 34:11-15; Эклл. 12:12; Ин. 10:11; 1 Пет. 5:4

13:20 Хост. 24:8; Зах. 9:11 **13:23** Аж.-ч. 16:1

Иаковтуң чагаазы

Кирилде

Бо чагааны Чаа *Чагыг-керээде айтып турар Иаков деп аттыг хөй улустун аразындан Иисустуң дунмазы, Иерусалимде христиан ниитилелдин дуртукчузу бижээни ылап болгу дег. Чамдык шинчилекчилер Чаа Чагыг-керээни тургузуп турар чагаалар болгаш номнарның эн баштайгызы ол чагаа болур деп санап турар.

Иаков бодунуң чагаазын бүзүрелиниң кол чүүлдерин амыдыралга беленибиле боттандырып шыдавайн турган христианнарга бижээн. Ол хүн бүрүнүн амыдыралынга христианнарның боттарын канчаар алдынарының дугайында, мерген угаан, байлакшыл, ядамык чорук, хоп-нүгүл, шыдамык чорук болгаш *мөргүл дугайында айтырыгларны сайгарып көрбүшаан, тодаргай угаап бодап турар. Иаковтуң кол бодалы мындыг: бир эвес Бурганга бүзүрел буянның ажыл-херектер-биле шынзыттынмаан болза, ындыг бүзүрел хоозун, кымга-даа ажыы чок. Бурганга ылап-ла бүзүрөп турар кижии Аңаа таарымчалыг чүүлдерни кылыры чугаажок дээрзин ол номчукчуларга билиндирип турар.

Кирилде сөстөр

1 ¹ Бурганның база Дээрги Иисус *Христостуң чалчазы Иаковтан байыр. Өске чоннар аразында тоо быдаргай чурттап чоруур он ийи израиль аймакка амырменди чедирдим!^s

Бүзүрел болгаш мерген угаан

² Ха-дунма, янзы-бүрү шенелделер орууңарны моондактаза, аажок кежиктиг бис деп санаңар! ³ Шенелдени ажып эрткен соонда, бүзүрелиңер силерни шыдамык болдуарын билир болгай силер. ⁴ А шыдамык чорук, бодунуң ээлчээнде, бүрүн салдарын көргүзөр, ол силерни бүгү талазы-биле *болбаазыраңгай, кандыг-даа четпес-дудуу чүве чок улус кылыптар.

⁵ А кайы-бирээңерге мерген угаанны чедир бербээн болза, ол кижии Бургандан мөргүп дилезин. Бурган мерген угаанны хамык улуска чүрээниң ханызындан, чеме-хала чокка хайырлап турар болгаш, аңаа база бээр. ⁶ Ынчалза-даа ол кижии бүзүрел-биле, ынай-даа чигзиниг чок дилээр ужурлуг, чүге дээрге чигзинген кижии хатка сывыртадып, доза шаптырткан далай чалгыынга дөмей. ⁷⁻⁸ Хары угда ийи сагыштыг кижии бодунуң кылып турар чүүлдеринге турум эвес, шийтпир чок болур. Ындыг кижии Дээрги-Чаяакчыдан кандыг-бир чүүл алырын кордавазын.

^s**1:** Он ийи израиль аймак дээш, Иаков Бурганның бүгү чонун, христиан ниитилелди кириштир, бодап турар чадавас.

1:1 Мф. 13:55; Аж.-ч. 12:17; 15:13; 21:18; Гал. 1:19; 2:9

1:1 Лк. 22:30; Ин. 7:35; Аж.-ч. 26:7; 1 Пет. 1:1 **1:2** Мф. 5:11-12; 1 Пет. 1:6-7 **1:3** Рим. 5:3

1:4 2 Пет. 1:6 **1:4** Мф. 5:48 **1:5** 3 Хаан. 3:9-12; У. ч. 2:3-6 **1:6** Мф. 21:21; Мк. 11:24

1:7-8 Иак. 4:8

Ядыы болгаш бай христианнарга чагыг-сүме

⁹Түрэнги бүзүрөөн кижиги Бурганга өрү көдүртүп турары дээш чоргаарланыр ужурулуг. ¹⁰А бай-шыырак чурттап чоруур бүзүрөөн кижиги Бурганга куду көрдүргени дээш чоргаарланыр ужурулуг: ол, үези кээрге, шөлде чечек дег оңуп, чиде бээр. ¹¹Хүн өрттендир чип, кааннаарга, оыг-сиген кадып каар, ооң чечээ тоглааш, аянын хевири урели бээр. Бай кижиги база бодунуң хамык ажыл-херөөн бүдүрүп чорааш, шак ынчаар чиде бээр.

Шенелде болгаш күткүлге

¹²Шенелделерни шыдажып эртип турар кижиги амыр-чыргалдыг, чүге дээрге оларны шыдажып эрткеш, Бурганга ынак улуска Оон аазааны шаңналды – мөңгө амыдыралды алып. ¹³Шенелделерге күткүткен кым-даа болза: «Бурган мени күткүп турар-дыр» – деп чугаалавазын. Чүге дээрге Бурган бузутка күткүтпес болгаш Боду база кымны-даа күткүвес. ¹⁴А кижиги бүрүзүн ооң бодунуң-на күзээшкинери күткүүр. Олар ону халзыптар база дузактап алып. ¹⁵Ындыг күзээшкинер сааттангаш, бачыт төрүп алып, а үүлгеткен бачыт, бодунуң ээлчөөндө, долузу-биле өзүп-мандааш, өлүмгө чедирер.

¹⁶Ханы ынак ха-дунма, дуурайлатпаңар. ¹⁷Кандыг-даа буянның база болбаазыраңгай белек өрүтөн, дээрнин чырымалдарын чаяган Бурган Ададан кээр. А Бурганда өскерилге-даа, өскерлишкинериниң хөлөгези-даа чок. ¹⁸Ол бисти, Ооң бүгү чаялганының иштинде баштайгы дүжүт ышкаш болурувус дээш, Бодунуң күзөл-соруу-биле алыс шынның сөзүн дамчыштыр амыдыралче тынгарган.

Дыңнап болгаш чагыртып өөрениңер

¹⁹Ханы ынак ха-дунма, мону дыңнаңар: кижиги бүрүзү чулчуруурун шеглеп, дыңнаарынче сундугуп көрзүн база ол ышкаш белең-селен килеңневезин. ²⁰Чүге дээрге килеңге алыскан кижиги Бурганның мурнунга чөптүг-шынның чорук чедип ап шыдавас. ²¹Ындыг болганда, кандыг-даа бузар сагыш болгаш бузуттуг үүлгедиглерниң артынчызындан адырылгаш, Бурганның чүректеринерге тарып турар сөзүн – силерни камгалап шыдаар күчүлүг сөстү – чөпшүл хүлээп алыңар.

²²Бурганның сөзүн чүглө кулак дашты-биле дыңнап эрттирбейн, ону херек кырында боттандырып чоруңар. Оон башка боттарыңарны мегелээниңер ол. ²³Бурганның сөзүн дыңнаарыңга өй, а ону херек кырында боттандырбас кижиги көрүнчүккө арнын кайгаан кижиге дөмей-дир. ²⁴Ол бодун кайгап-кайгап, өскээр чайлай бергеш, көрүнчүккө канчаар көзүлгенин дораан уттуп алып. ²⁵А Бурганның хосталганы хайырлаар болбаазыраңгай *хоойлузун дыңнаан кижиги ону дораан-на

1:9 Иер. 9:23-24; 1 Кор. 1:31; 2 Кор. 10:17 **1:11** Иса. 40:7; 1 Пет. 1:24

1:12 Мф. 10:22; Мк. 13:13 **1:12** Иак. 5:11; 2 Тим. 4:8; Ажыд. 2:10

1:15 Иов 15:35; Ыд. ыр. 7:15; Иса. 59:4 **1:15** Рим. 5:12; 6:23

1:16 Мк. 13:5; 1 Ин. 3:7; Кол. 2:8; 2 Фес. 2:3 **1:17** Э. д. 1:16 **1:17** Мал. 3:6; 1 Ин. 1:5

1:18 Иер. 2:3; 2 Фес. 2:13; Ажыд. 14:4 **1:18** Ин. 1:13 **1:19** У. ч. 10:19 **1:19** У. ч. 14:29; Эккл.

7:9 **1:21** Кол. 3:8 **1:22** Лк. 11:28; Ин. 13:17; 1 Ин. 3:18; Рим. 2:13 **1:25** Иак. 2:12

утгуп албас, а херек кырында ботгандырып, бодун ооң аайы-биле ап чоруур болза, ажыл-херектеринге амыр-чыргалдыг болур.

²⁶ Бодун Бурганны хүндүлөп чоруур мен деп санаар, ынчалза-даа аксын тыртып шыдавас кижиге бодун боду мегелеп чоруур база ооң Бурганны хүндүлөдүм дээри хей чүве-дир он. ²⁷ Бурган Аданың хүлээп аары алыс шынныг, *арыг болгаш кем чок хүндүткел болза түргөдөлгө туттуруп чоруур өскүстөргө, дулгуяк кадайларга дуза чедиреринде база бо делегейниң багынга борашпайн амыдыраарында.

Шупту улуска дең-дески хамаарылгалыг болунар

2 ¹ Ха-дунма! Өндүр улуг Дээргивис Иисус *Христоска бүзүрээр болганыңарда, улусту ылгай көрбөңөр. ² Силерниң чыылган черинерже каас-коя хептиг, алдын билзектиг кижиге, а ооң соондан элбер-самдар хептиг яды кижиге кирип келген дирик. ³ Каас-коя хептиг кижиге онза кичээнгей көргүзүп, аңаа: «Бээр эртип, дөржө олурунар» – дээш, а яды кижиге: «Маңаа тур» азы: «Борта, будум баарыңга олур» – дээн дирик силер. ⁴ Ынчан чүңү канчап турарыңарны билер силер бе? Чамдык улусту өскелеринден дээр деп ылгай көрүп, бак сагыштыг шийткелчилер болу берген эвес силер бе?

⁵ Ханы ынак ха-дунма, дыңнап көрүңер! Бурган бо делегейниң яды улунун чүгө шилип алганыл? Оларны бүзүрел-биле байыткаш, Аңаа ынак улуска аазааны Чагырганың салгакчылары кылып каар дээш эвес бе? ⁶ А силер ядыларны дора көөр-дүр силер! Эрге-шөлөөнерни кызагдап, шийткел черинче сөөртүп турар улус кымнарыл – байлар эвес ийик бе? ⁷ Силерге тывыскан Христостун чагай адын дорамчылаан улус байлар эвес ийик бе?

⁸ Бижилгеде: «*Чаныңда кижиге бодуңга бодуң дег ынак бол*» – деп айыткан Хаанывыстың *хоойлузун херек кырында сагып чоруур болзуңарза, шын кылып турар-дыр силер. ⁹ Ынчалза-даа улусту ылгай көөр болзуңарза, бачыт үүлгеткенинер база ыдыктыг хоойлуну хажыткан дээш буруудааныңар ол-дур. ¹⁰ Ыдыктыг хоойлуну бүрүнү-биле сагып турар мен деп бодап тура-даа, ооң чангыс-даа бол айгышкынын хажыткан кижиге ону бүрүнү-биле хажытканы дээш буруулуг боор. ¹¹ Чүгө дээрге: «*Кады чурттаан эжиңге өскерилбе*» – деп чугаалаан Бурган: «*Кижиге өлүрбө*» – деп база чугаалаан. Ынчангаш сен кады чурттаан эжиңге өскерилбейн-даа тургаш, кижиге өлүрер болзуңа, ыдыктыг хоойлуну дөмей-ле хажытканың ол.

¹² Хосталга хайырлаан хоойлу ёзугаар шийттирер улус дег, ынчаар чугаалап база ажыл-херээңер кылып чорунар. ¹³ Чүгө дээрге өршээл билбес улусту Бурган база өршээл чокка шиидер. А өршээл кезедир шийткелден артык өндүр!

1:25 Лк. 11:28 **1:26** Ыд. ыр. 38:2; Иак. 3:2-3 **1:27** Иов 31:17-18; Иса. 1:17; Мф. 25:36

1:27 2 Пет. 3:14; 1 Ин. 5:18; 1 Тим. 5:22

2:1 Ы. х. к. 1:17; 16:19; Мф. 22:16; Лк. 20:21; Рим. 2:11 **2:5** 1 Кор. 1:27-28

2:5 2 Кор. 8:9; Ажыд. 2:9 **2:8** Лев. 19:18 **2:9** Хост. 23:2-3; Лев. 19:15; Ы. х. к. 1:17

2:10 Мф. 5:19; Гал. 3:10 **2:11** Хост. 20:13-14 **2:12** Иак. 1:25 **2:13** Мф. 6:15; 18:35; Лк. 6:37

Бүзүрел болгаш буянның ажыл-херек

¹⁴ Ха-дунма, Бурганга бүзүредим деп турар бир-ле кижини буянның ажыл-херек кылбас болза, ынча дээн ажыгы чүл? Ындыг бүзүрел ону камгалап шыдаар бе?! ¹⁵ Чединмес ха-дунманар идик-хеп, аыш-чем хереглээн дижики. ¹⁶ А силернин кайы-бирээнер оларга: «Амыр-тайбың чоруптунар, чылыдыр кеттинер, тоттур чемнениңер» – деп чугаалааш, оларның амыдыраарыңа херек чүүлдерни бербес болза, ындыг чугааның ажыгы чүл? ¹⁷ А Бурганга бүзүрел база ындыг – ол чүгле боду, ажыл-херектер чокта, өлүг боор.

¹⁸ Ынчаарга кандыг-бир кижини мынча дээр чадавас: «Бир кижиде бүзүрел бар болзун, а өске кижиде ажыл-херектер бар болзун». Сен меңээ бүзүрелиңни ажыл-херектеринден аңгы кылдыр көргүс че. А мен сеңээ ажыл-херектеримден илден апаар бүзүрелимни көргүзөр мен. ¹⁹ Бурган чаңгыс деп бүзүрэн-дир сен: ол кончуг эки-дир! Буктар безин ындыг деп бүзүрөп, корткаш, сириңейнип турар.

²⁰ Хос баштыг сени-даа! Бүзүрел ажыл-херек чокта ажык чок[†] дээрзин көрбейн турарың ол бе? ²¹ Бодунун оглу Исаакты өргүл бедигээжинче салгаш, *Авраам өгбевис Бурганның мурнунга ажыл-херээ-биле агарып үнмежик бе? ²² Оон ажыл-херээ биле бүзүрелиң тудуш харылзаалың, ажыл-херээн дамчыштыр оон бүзүрели эчизинге четкенин көрүп тур сен. ²³ Бижилгеде: «*Авраам Бурганга бүзүрөй бээрге, Ол ону актыг-шынның деп санаан*» – дээн сөстөр ынчалдыр чогул бүткен, ынчангаш Авраам Бурганның өңнүү деп адаткан. ²⁴ Бурганның мурнунга кижини чүгле бүзүрели дээш эвес, а ажыл-херээ дээш агарарын көрүп тур силер.

²⁵ Оон ыңай Раав деп самыын-садар херээженче көрүңер. Ол израиль хайгыылчыларны бодунга хүлээп алгаш, өске оруктап хоорайдан үндүрүп, камгалаан болганда, ажыл-херээ дээш агарган болгай.

²⁶ Шак-ла ынчаар, мага-боттуң амы-тын чокта өлүү дег, Бурганга бүзүрел база ажыл-херек чокта өлүг.

Аксывыс бар дээш, сула салбанар

3 ¹ Ха-дунма, силернин араңардан чүгле хөй эвес улус башкылар апарзын. Улусту өөредип турар башкылар бис өскелерден шыңгыы шииттирер бис. ² Чүге дээрге бис шупту хөй бачытты үүлгедип чоруур бис. Аксы-биле бачыт үүлгетпес кижини *болбаазыраңгай деп санаттырар, ындыг кижини бүгү мага-бодун тудуп билири ол.

³ Аыттар биске чагыртсыннар дээш база оларның мага-бодун башкарар дээш, оларның аксынче суглуктар сугар болгай бис. ⁴ Азы далайга эжиндирер корабльдарже көрүңер даан. Олар аажок улуг база күштүг хаттар дузазы-биле шимчээр-даа болза, оларны хензигийне руль-биле башкарып, башкарыкчының

[†]2:20 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Ажык чок» эвес, а «Өлүг» деп бижээн.

2:16 Ы. х. к. 15:7; У. ч. 21:13; Иса. 58:7; Мф. 25:35; Лк. 3:11; 1 Ин. 3:17-18 **2:18** Мф. 7:16; Гал.

5:6 **2:19** Ы. х. к. 6:4 **2:19** Мф. 8:29; Мк. 1:24; 5:7; Аж.-ч. 16:17; 19:15 **2:21** Э. д. 22

2:22 Евр. 11:17-18 **2:23** Э. д. 15:6; Рим. 4:3; Гал. 3:6 **2:23** 2 Чыл. 20:7; Иса. 41:8

2:25 Иис. 2:1, 16; 6:24 **3:1** Мф. 23:8 **3:2** 3 Хаан. 8:46; 2 Чыл. 6:36; У. ч. 20:9; Эжкл. 7:20; 1 Ин.

1:8-10; Рим. 3:23 **3:2** Ыд. ыр. 38:2; Иак. 1:26 **3:3** Ыд. ыр. 31:9; У. ч. 26:3

туралаан черинче углап боор. ⁵ Дыл база ындыг: мага-бодувустун хензигийне кезээ-даа болза, улуг ажыл-херекти бүдүрүп шыдаар.

Улуг эзимни ынай от чаштанчызы өрттедиптерин бодап көрүңер даан! ⁶ Дыл биле от көңгүс дөмей. Мага-бодувустун өске кезектериниң аразында дыл дээрге бузут башкарган делегей-дир. Дыл бүгү мага-ботту бужартадып, бүгү бүдүжүвүстү өрттендир чиптер, а ол өрт *тамының одундан өөскүүр.

⁷ Кижини хамык ангарны, куштарны, соястаарларны болгаш далай амытаннарын чаажыктырып шыдаар, харын-даа чаажыктырып алган. ⁸ Ынчалза-даа дылды кым-даа чаажыктырып шыдаас. Ол дээрге өлүмнүг хорандан бүткен, тырттынмас бузут-тур. ⁹ Дылывыс-биле Дээрги-Чаяакчы болгаш Адавысты алгап-йөрээр бис, база-ла оон-биле Бурганның овор-хевирин ёзугаар чаягаан улусту одап-каргаар бис. ¹⁰ Чаңгыс ол-ла аас алгап-йөрээп-даа, одап-каргап-даа турар. Ха-дунма, ындыг болбас ужурлуг! ¹¹ Чаңгыс суг бажындан дус чок база дустуг суг үндүр агар деп бе? ¹² Ха-дунма, фиға ыяжы оливка чимизин, а виноград сывы фиға чимизин берип шыдаар бе? Дустуг суг бажы база дус чок суг үндүр аксып шыдаас.

Буянның болгаш бачыгтыг мерген угаан

¹³ Силерниң аранарда мерген угаанныг болгаш көрбээн чүвем чок мен дээр кижини бар бе? Бар болза, ындызын төлептиг амыдыралы, буянның ажыл-херектери-биле мерген угаандан кээр чөпшүлүн дамчыштыр бадытказын. ¹⁴ Ынчалза-даа силерниң чүрээнерни кара адааргал база чүгле ажык сүрүп, бодун өрү көөр сагыш ээлепкен болза, хей черге мактанып, алыс шынга удур бачыт үүлгетпенер. ¹⁵ Ындыг «мерген угааныңар» дээрден келбээн, а бо делегейден келген болгаш бачыгтыг бүдүштөн база буктардан дөстелип үнген болган-дыр. ¹⁶ Чүге дээрге кайда адааргал болгаш чүгле ажык сүрүп, бодун өрү көөр сагыш барыл, ында үен-даян чорук база чүүл-бүрү чүдек-бужар үүлгедиглер турар.

¹⁷ А дээрден кээр мерген угаан, чүнү-даа мурнай, арыг, ол ышкаш тайбыңзырак, биче сеткилдиг, дыңнап билер, өршээлдиг, буянның ажыл-херектери-биле бай, кымны-даа ылгай көрбес, ак сагыштыг боор. ¹⁸ А чөптүг-шынның чоруктун дүжүдүн амыр-тайбыңны кадагалаан улус тайбың байдалга өстүрүп алыр.

Христианнар үргүлчү Бурганга чагыртыр ужурлуг

4 ¹ Араңарга адаан-өжээн болгаш алгыш-кырыш чүден тыптырыл? Амыдыралыңарга тергиидеп үнер, боттарыңарга таалал чедириксээр күзээшкннеринерден эвес бе?

² Бир-ле чүвени аажок күзээш, холга кирип чадаар силер, оон-на кижини өлүреринге-даа белен боор силер. Аажок алыксааш, дөмей-ле ону чедип албас силер, ынчангаш алгыжып-кыржып, демисежип үнер силер.

Бургандан дилевес болгаш, күзээн чүвенерни албас силер. ³ А дилээш-даа, дөмей-ле албас силер. Чүге дээрге алган чүүлүнерниң төдүзүн бак сагыш-биле – чүгле таалалдарыңар хандырып, төтчеглээр дээш дилеп турар силер. ⁴ Самыраан

өскерликчилер! Бо делегей-биле найырал тудары Бурган-биле өжээннежиринге дөмейин билбезинер ол бе? Бо делегейниң өңнүү болуксаан кижиге Бурганның дайзыны апаар. ⁵ Азы силерниң бодалыңар-биле Бижилгениң: «Бурганның бистиң-биле кады чурттадып кааны *Сүлдениң биске ынакшылы аажок хүннээчел»⁴ – деп турары хоозун сөстөр боор бе? ⁶ Ынчалза-даа Бурган ооң-биле чергелештир биске улам хөй ээ көрүүшкүнүн хайырлап турар. Ынчангаш Бижилгеде:

*«Бурган адыыргак улуска удурланыр,
а томаарааннарга ээ көрүүшкүнүн хайырлаар»* деп чугаалаан.

⁷ А ыңдыг болганда, Бурганга чагыртыңар, *эрликке удур туржуңар, ол ынчан силерден дезе бээр. ⁸ Бурганче чоокшулаңар, Ол база силерге чоокшулап кээр. Бачыттыг улус, холуңар чуп алыңар. Ийи сагыштыглар, чүректеринер арыгланаңар. ⁹ Кажыдыңар, ыглап-сыктанар база кудараңар. Каттырарының орнунга, ыглажыңар, амыраарының орнунга, мунгараңар. ¹⁰ Дээрги-Чаяакчының мурнунга томаарыңар, Ол ынчан силерни өрү көдүрер.

Бурганга бүзүрөөн өске улусту шиитпенер

¹¹ Ха-дунма, удур-дедир бак сөглөшпенер. Бодунуң эжин бак сөглээр азы буруу шавар кижиге ыдыктыг *хоойлуну бак сөглээни азы буруу шапканы ол боор. А ыдыктыг хоойлуну буруу шаап турар болзунза, ооң күүседикчизи эвес, а шииткекчизи сен. ¹² Хоойлу Берикчизи болгаш Шииткекчи – чүгле чаңгыс, чүгле Ол камгалап азы чок кылып шыдаар. Чаныңда кижини шиидер мен дээр хире сен чогуу кым сен?

Тураның бичези херек

¹³ «Бөгүн азы даарта бир-ле хоорайже чоруптаалы. Аңаа бир чыл чурттааш, садыг-саймаа кылып, хөй ажык-кончаалыг болуулу» – деп чугаалаар хамык улус, мени дыңнаңарам. ¹⁴ Амыдыралыңар соң-даарта канчап баарын безин билбес-тир силер. Амыдыралыңар деп чүл ол? Хензиг када көзүлгөш, оон эстип чиде бээр туман-дыр. ¹⁵ Ооң орнунга: «Дээрги-Чаяакчы күзээр болза, ам-даа амыдыраар бис, ону азы мону кылып четтигитер бис» – деп чугаалап чоруңар. ¹⁶ А силер ам тураңар улуундан менээргенир-дир силер: ыңдыг менээргенишкин бүрүзү – бузуттур! ¹⁷ Ынчангаш канчаар буян кылырын билир, ынчалза-даа кылбас кижиге – бачыт үүлгөткөн дээш буруулуг!

^{4:5} Азы: «Бурганның иштивиске чаяап кааны сагыш-сеткилди дошкун күзээшкиннер бүргөөн».

4:4 Иер. 3:8; 31:22; Иез. 16:32; Ос. 5:7 **4:4** Ин. 15:19; 1 Ин. 2:15; Рим. 8:7 **4:5** 1 Кор. 6:19

4:6 У. ч. 3:34; 1 Пет. 5:5 **4:7** 1 Пет. 5:8-9; Эф. 4:27 **4:8** 2 Чыл. 15:2; Ыд. ыр. 72:28

4:8 Иак. 1:7-8 **4:8** Ыд. ыр. 50:4; Иса. 1:16; Иер. 4:14 **4:10** Иса. 57:15

4:11 Рим. 14:4, 10 **4:12** Иак. 5:9 **4:12** Лк. 12:5 **4:12** Мф. 7:1

4:14 У. ч. 27:1; Лк. 12:18-20 **4:14** Ыд. ыр. 101:4 **4:15** Аж.-ч. 18:21 **4:17** Ин. 9:41

Байларга кичээндириг

5¹ Байлар, ам силер мени дыңнаңар! Ишкирнигип ыглап-сыктаңар, чүге дээрге хай-халаптар силерже диргелип кел чыдар-дыр. ² Эртине-байлаанар ирип каар-дыр, идик-хевинерни үзүт-ховаган дыдып чиптер-дир. ³ Алдын-мөнгүнүңер дадарып каар-дыр! Оларның дады силерге удур херечилел бооп, мага-бодунарны от-биле дөмей оя чирти бээр. Эртине-байлаанарны бо делегейниң сөөлгү хүннеринде чыып алган-дыр силер. ⁴ Силерниң шөлдеринерниң дүжүдүн ажаап берген ажылчыннарның акшазы чедир төлеттинмээн. Оларның халактаан ыы-сызын дыңнаңар. Оларның халак-тилээ ам Аг-шериглиг Дээрги-Чаяакчының кулаанга чеде берген. ⁵ Силер чер кырынга чыргап-таалап, мага хандыр чурттап келдиңер. Чүрээнер дөгөрери-биле семирти азыраан хойлар чүрээ дег апарды. ⁶ Силерге удурланмаан чөптүг-шынныг улусту^v шииткеш, өлүрүп турдуңар.

Шыдамык чорук болгаш *мөргүл

⁷ Ха-дунма, ынчангаш Дээрги-Чаяакчының ээп кээр хүнүңе чедир шыдажып көрүңер. Тараачын кижичерниң дүжүт бээр үезин кайы хире манаарын көрүңер даан. Ол күскү болгаш часкы чаьстар чаарын шыдамык манап кээр. ⁸ Силер база шыдамыңар көргүзүңер. Идегелиңер черле ышкынманар, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының чедип кээр хүнү мыя бо келген-дир.

⁹ Ха-дунма, шииттирип албазы-биле, удур-дедир хомудал үндүрбөңер. Бурган шупту улусту шынны-биле шиидер.

¹⁰ Ха-дунма, Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден чугаалап турган *медээчилерни хилинчек көөрүнүң болгаш шыдамык чоруктуң үлегери кылдыр ап көрүңер. ¹¹ Шыдажып үңген улусту ам амыр-чыргалдыг деп алгап-йөрээп турар бис. Иовтуң туруштуунуң дугайында дыңнаан, түннелинде ооң Дээрги-Чаяакчыдан чүнү алганын билир силер. Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы аажок өршээлдиг болгаш кээргээчел болгай.

¹² Ха-дунма, хамыктың мурнунда дээр-биле-даа, чер-биле-даа база өске-даа дангырактар-биле дангыраглаванар. Бурганга шииттирбес дээш, «ийе» деп чугаалааныңар «ийе» дээн болзун, «чок» деп чугаалааныңар «чок» дээн болзун.

¹³ Кайы-бирээңер хилинчек көргөн дижик? Ол кижичер мөргүзүн. Кайы-бирээңер аас-кежиктиг болган дижик? Ол кижичер Бурганга өөрүп четтирген *ыдыктыг ырлар ырлазын. ¹⁴ Кайы-бирээңер араан дижик? Христиан ниитилелдиң удуртукчуларын кыйгыртып каарга, олар демги кижини Дээрги-Чаяакчының адындан олива үзү-биле чаап, ооң кадыкшылы дээш мөргүзүннер. ¹⁵ Бүзүрел сиңген мөргүл аарыг кижиниң кадыын эгидиптер, чүге дээрге Дээрги-Чаяакчы ону кадык кылыптар. А

^v5:6 Азы: «Чөптүг-шынныг Кижини».

5:1 Ам. 6:1; Лк. 6:24 5:2 Иов 13:28; Иса. 50:9; Мф. 6:19-20 5:3 Рим. 2:5

5:4 Лев. 19:13; Ы. х. к. 24:14-15 5:4 Ы. х. к. 24:15; Иса. 5:9 5:5 Иер. 12:3

5:7 Ы. х. к. 11:14 5:8 1 Пет. 4:7 5:9 Мф. 7:1 5:9 Иак. 4:12 5:10 Мф. 5:12; 23:34; Аж.-ч.

7:52; Евр. 11:32-38 5:11 Мф. 10:22; Мк. 13:13; Иак. 1:12; Ажыд. 2:10 5:11 Иов 1:21-22; 2:10;

42:10 5:11 Хост. 34:6 5:12 Мф. 5:34-37 5:13 1 Кор. 14:15; Эф. 5:19 5:14 Мк. 6:13

ол кижиге бачыг үүлгеткен болза, Бурган ону өршээр. ¹⁶ Ынчангаш Бурган силерни экиртсин дээш, үүлгеткен бачыдыңарны бот-боттарыңарга минниңер база бот-боттарыңар дээш мөргүңер. Чөптүг-шынныг кижиниң мөргүлү аажок күштүг салдарлыг боор.

¹⁷ Илия медээчи, бистиң шуптувус ышкаш, анаа кижиге чораан. Ол, чаъс чагбазын дээш, сеткилиниң ханызындан мөргүүрге, чер-чуртка үш чыл алды ай дургузунда чаъс чагбаан. ¹⁸ Ол оон база катап мөргүүрге, дээрден чаъс кудуп эгелээн соонда, чер дүжүдүн берип эгелээн.

¹⁹ Ха-дуңма, кайы-бирээңер шынның оруундан соора баарга, ону өске кижиге Бурганче ээлдирипкен дижек. ²⁰ Билдингир болзун: бачыгтыг кижини шын эвес оруктан Бурганче ээлдирген кижиге ону өлүмден камгалаар база *ооң хөй бачыгтарын өршээрин чедип алыр.*

5:15 Иов 22:30 **5:16** Мк. 1:5; Аж.-ч. 19:18

5:16 Э. д. 20:17; Сан. 11:2; 3 Хаан. 13:6; 4 Хаан. 4:33-34; Иов 42:8; Аж.-ч. 9:40; 28:8 **5:17** 3 Хаан. 17:1; 18:1; Лк. 4:25 **5:18** 3 Хаан. 18:42-45 **5:19** Гал. 6:1 **5:20** У. ч. 10:12; 1 Пет. 4:8

Пётрнуң бирги чагаазы

Кирилде

Пётр *элчин бодунуң бирги чагаазын Римге бистин эраның 63 азы 64 чылында бижээн чадавас. Павел элчинниң кады ажылдап турган эжи Сила чагааны бижирирге дузалажып турган. Чагааны Биче Азияның (амгы Турция) соңгу кезээнге Павелдин сургаалының ачызында тургустунган христиан ниитилелдерже чоруткан.

Ол үеде ниитилелдерниң амыдыралында христианның байдалы улам-на баксырап кел чыткан: Иисуска бүзүрели дээш улус оларны дорамчылап, бак сөглөп турган. Пётр *Христоска бүзүрөөннерге олар, Иисустун боду дег, богтарының бүзүрели дээш база ыдыктыг ёзу-биле чурттаары дээш, хилинчекти көрүп эртеринге белең болур ужурулуг деп сагындырып турар. Христос чер кырынче эглип келгеш, Дээрги-Чаяакчыга шынчызы дээш, бүзүрөөннерни шаңнаар. Ол идегел христианның оларның чуртталгазында таваржыр бүгү бергелерни ажып эртер күштү хайырлаар.

Кирилде сөстөр

1 ¹ Иисус *Христостун *элчини Пётрдан байыр. Төрөөн черинерден ыракта, Понт, Галатия, Каппадокия, *Асия болгаш Вифиния девискээрлеринде тоо быдаргай чурттап чоруур силерге – Бурганның шилип алган улузунга бижидим. ² Силерни Бурган Ада Бодунуң баш бурунгаар көргөн сорулгазын ёзугаар *Сүлдезин дамчыштыр ыдыктап, Иисус Христоска чагыртсыннар база Ооң ханы-биле бызай чаштынып арыгланзыннар дээш аңгылап үскен болгай.

*Авырал болгаш амыр-тайбың силерге эң-не элбээ-биле доктаазын!

Дириг идегел

³ Дээргивис Иисус Христостун Бурганы болгаш Адазынга алдар! Ооң өндүр улуг өршээли-биле, Иисус Христостун өлүглер аразындан катап дирилгенинин ачызында, бис катап төрүттүнгөш, дириг идегелди алган бис. ⁴ Бурганның Бодунуң чонунга дээрде шыгжап кааны иривес, арыг, оңмас өнчүнү алзыннар дээш, Ол чаа амыдыралды биске хайырлады. ⁵ Силер, бүзүрелинер ачызында Бурганның күжү-биле кадагалаттынган улус, сөөлгү үе кээрге ажыттынар камгалалды алып силер.

⁶ Ол бүгү дээш, өөрүнер. Элээн үе дургузунда янзы-бүрү шенелделерни болгаш хинчекти көрүп эртер-даа болзунарза, өөрүнер. ⁷ Шенелделер эргежок чугула, чүге дээрге оларны ажып эрткен бүзүрелинер алдындан үнелиг (а ол дээрге мөңгө эвес-даа болза, отка хынаттына бээр бүдүмөл болгай), а Иисус Христос эеп кээрге,

1:1 Мф. 4:18-21; Ин. 1:40-42 **1:1** Иак. 1:1 **1:2** Евр. 12:24

1:2 Дан. 3:31; 2 Пет. 1:2; Иуда 1:2 **1:3** 2 Кор. 1:3; Эф. 1:3 **1:3** 1 Пет. 3:21

1:3 Ин. 3:3; Тит. 3:5 **1:4** Мф. 6:20; 19:21; Кол. 1:5 **1:5** Эф. 2:8

1:6 Мф. 5:11-12; Иак. 1:2-3 **1:7** Иов 23:10; Ыд. ыр. 65:10; 1 Кор. 3:13

ол бүзүрелинер силерни хүндүткел, алдар болгаш мактал-хүндүже чедире бээр. ⁸Христосту көрбээн-даа болзунарза, дөмей-ле Аңаа ынак апарган силер. Ону ам көрбейн-даа турзунарза, дөмей-ле Аңаа бүзүрей берген силер, ынчангаш сөс-биле чуруп болбас чайынналчак өөрүшкүгө бүргеткен силер. ⁹Чүгө дээрге Аңаа бүзүрээниңер ачызында камгалалыңар чедип ап турар-дыр силер.

¹⁰Бурганның силерге бээр кылдыр көрүп кааны авырал дугайында өттүр билип медеглеп тура, Ооң *медээчилери боттары ук камгалалга хамаарышкан бүгү чүүлдү хынамчалыг шинчилеп турганнар. ¹¹Христостуң хилинчээниң база ооң соонда алдаржыырының дугайында баш бурунгаар чугаалап тура, Христостуң Сүлдезинин оларны дамчыштыр медеглеп айытканы үениң кажан база кандыг байдалдарда чедип кээрин билип аар дээш, медээчилерниң айтыртынып турганы ол. ¹²Бурган медээчилерге оларның боттарынга эвес, а силерге бараан бооп турарын көргүскен. Дээрден айбылап бадырган Ыдыктыг Сүлдеге башкарткаш, *Буянын Медээни медеглээн улустан силер ол бүгүнү ам кээп дыңнаан болгай силер. Дээрнин төлээлери-даа ол бүгүнү аажок билип алыксап, дөстүнмейн турарлар.

Бурганга шынчы амыдыралче кыйгырыг

¹³Ынчангаш угаан-чүрээнерни белеткеп, серемчилелдиг бооп көрүнер. Иисус Христос эеп кээрге, Бурганның силерге чорудуп бээри авыралга бүрүнү-биле идегенер. ¹⁴Бурганның мурнунга дыннангыр ажы-төл дег болунар, бүдүүлүк дүмбей чораан шаанарда силерге бар турган бузуттуг күзээшкиннеринер амгы амыдыралыңарны аайлап-башкарбазын. ¹⁵Ооң орнунга силерни кыйгырган Бурганның ыдыктыгы дег, бодуңарны бүгү-ле чүүлдерге ыдыктыгы-биле ап чорунар. ¹⁶Бурган Бижилгеде: *«Ыдыктыгы-биле чурттаңар, чүгө дээрге Мен ыдыктыг мен»* – дээн болгай.

¹⁷Шупту улусту оларның кылган ажыл-херээниң аайы-биле, кымны-даа ылгай көрбейн, шын шиидип турар Бурганга мөргүп тура, Ону Адавыс деп адаар-дыр силер. Ынчангаш чер кырынга түр амыдыраар үенерде Бургандан коргуп, Ону хүндүткөп чурттаңар. ¹⁸⁻¹⁹Чүгө дээрге Бурган силерни ада-өгбөңерден салгап алганыңар хей-хоозун амыдыралдан адырар дээш, алдын азы мөңгүн ышкаш үнезин чидириптер чүүлдер-биле эвес, а *арыг болгаш кем чок Хураган – Христостуң үнелиг ханы-биле төлээн дээрзин билир-дир силер! ²⁰Бурган Ону өртемчейни чаяар бетинде-ле шилип алган, ынчалза-даа Ол чүглө сөөлгү үеде силерни камгалаары-биле чедип келген. ²¹Христосту өлүглер аразындан катап диргискен база алдаржыткан Бурганга Ону дамчыштыр бүзүрөөн силер. Ынчангаш Бурганга бүзүрээр-даа, идегээр-даа силер.

²²Алыс шынга^w дыннангырыңар-биле сагыш-сеткилицерни ам арыглап алгаш, бүзүрөөн ха-дуңманарга ам шынчы ынакшып боор силер. Ынакшып эгелээш,

^w**1:22** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Сүлде дамчыштыр» деп сөстөрни немээн.

1:7 Рим. 2:10 **1:8** Ин. 20:29 **1:10** 2 Пет. 1:19 **1:11** Рим. 8:9 **1:11** Лк. 24:26

1:12 Аж.-ч. 2:2-4 **1:13** Мк. 13:33-34; Эф. 6:18; 1 Фес. 5:6 **1:14** Аж.-ч. 17:30; Эф. 4:18-19

1:14 Рим. 12:2; Тит. 3:3 **1:15** 1 Ин. 3:3; 2 Пет. 3:11 **1:16** Лев. 11:44; 19:2

1:17 Ы. х. к. 10:17 **1:17** Хост. 4:22; Иер. 31:9; 2 Кор. 6:18 **1:18-19** Хост. 12:3; Лев. 1:10; Иса.

53:7; Ин. 1:29 **1:18-19** Аж.-ч. 20:28; Евр. 9:14 **1:20** Евр. 1:2

бот-боттарынарга арыг чүрээнер ханызындан ынак болунар! ²³ Чүгө дээрге өлүп төнөр үрезинден эвес, а дириг база мөңгө амыдыраар Бурганның сөзүндөн катап төрүттүнгөн силер.

²⁴ *«Бүгү улус оът-сигенге дөмей,*

а оларның чарааш-каазы шөлде оът-сигенниң чечээ дег.

Оът-сиген кадып каарга, чечээ тоглай бээр,

²⁵ *а Дээрги-Чаяакчының сөзү мөңгези-биле артар»* деп Бижилгеде чугаалаан.

Силерге медээлээн камгалалдың сөзү ол-дур.

Дириг даш болгаш ыдыктыг чон

2 ¹ Үндыг болганда, кандыг-даа бузуттуг-бак сагыштан: мегеден, ийи арынныг чоруктан, адааргалдан болгаш нүгүлден адырлып аар ужурлуг силер. ² Чаа төрүттүнгөн чаштар дег, ылап шын *арыг сүтче чүткүүр база ону эмгеш, камгалалды алыры-биле өзүп-мандыыр ужурлуг силер. ³ *Дээрги-Чаяакчының ачы-буяанныын амзангырлап шенээн болгай силер.*

⁴ Улустуң херекчок дээш тоовааны, ынчалза-даа Бурганның шилип алганы үнелиг дириг Дашче чедип келинер. ⁵ Силер база дириг даштар бооп чедип келинер, Бурганның *Сүлдезинге хамааржыр *өргээни тударынга силерни ажыглазын. Силер орта Бурганның ыдыктыг *бараалгакчылары бооп, Оон Сүлдезинден келген, Бурганга таарымчалыг өргүлдерни Иисус *Христосту дамчыштыр салып эгелээр силер.

⁶ Чүгө дээрге Бижилгеде:

«Көрүңер даан, Сионга|Сион дашты –

шилиттинген, улуг үнелиг, бажың таванга эң чугула дашты салыр мен.

Аңаа бүзүрөөн кижиги бүрүзү бак атка кирбес» деп бижээн-дир.

⁷ Силерге, Аңаа бүзүрөөн улуска, ол Даш аажок үнелиг, а бүзүрөөн улуска Ол

«Тудугжуларның херекчок дээш, октапканы,

ынчалза-даа эң чугула апарган даш» боор.

⁸ Оон ыңай Ол

«Улустуң аңаа тептиккеш, кээп ужары моондак даш» боор.

Бурганның сөзүн дыңнанас болгаш, улус аңаа тептиге бээр. Бурганның оларга онаап каан үүлези ындыг болган-дыр. ⁹ А силер болза – шилиттинген аймак,

1:22 Ин. 13:34; Рим. 12:9; Евр. 13:1 **1:23** Ин. 1:13; Евр. 4:12

1:25 Иса. 40:6-8; Иак. 1:10-11 **2:1** Эф. 4:31; Кол. 3:8 **2:2** Мф. 18:3; 1 Кор. 3:2; Евр. 5:13 **2:3**

Ыд. ыр. 33:9 **2:4** 1 Кор. 10:4 **2:5** Эф. 2:20-22 **2:5** Хост. 19:6 **2:6** Иса. 28:16; Рим. 9:33;

10:11 **2:7** Ыд. ыр. 117:22; Мк. 12:11; Аж.-ч. 4:11 **2:8** Иса. 8:14; Рим. 9:33 **2:9** Ы. х. к. 10:15

Хаанның бараалгакчылары, Бурганга хамааржыр ыдыктыг чон, Ооң кайгамчык ажил-херектерин чарлаар дээш кыйгырткан улус силер. Ол силерни дүмбей карангыдан Бодунуң кайгамчык чырыынче кыйгырып эккелген. ¹⁰ Ооң мурнунда Бурганның чону деп санатпайн чораан силер, а ам Ооң чону апардыңар. Ооң мурнунда Бурганның ээ-хайыразын албайн чораан силер, а ам Ооң ээ-хайыразын алдыңар.

Бурганның чалчалары

¹¹ Ханы ынак эш-өөр, бо делегейде даштыкылардан, түр када турар улустан дег, силерден дилеп тур мен: бодуңарның-на сагыш-сеткилинерге удур демисежир бузуттуг-бак күзээшкиннерге алыспайн көрүңер. ¹² Бүзүрөвээн өске улус аразынга бодуңарны ак сеткилдиг ап чоруңар, ынчаарга силерни бузут үүлгедикчилери деп буруудадып турар улус, ачылыг ажил-херээннерни көргөш, Бурганның чедип кээр хүнүндө Ону алдаржыда бээр апаар.

¹³ Дээрги-Чаяакчыны бодааш, бүгү-ле кижиге тургускан эрге-чагыргаларга чагыртыңар. Дээди эрге-чагырга боор императорга-даа, ¹⁴ бузут үүлгедикчилерин кезедир, буян чедиргеннерни шаңнап-мактаар дээш, ооң томуйлааны чазак-чагырга улунга-даа чагыртыңар. ¹⁵ Сарыыл чок улустуң ужур-утка чок чугааларын, буян тарып тургаш, өжүр шаварыңарны Бурган күзеп турар. ¹⁶ Хостуг улус дег амыдыранар, ынчалза-даа хосталганарның бузутка хоргадал апаарыңдан кичээнинер, Бурганның чалчалары дег амыдыранар. ¹⁷ Шупту улуска чогуур хүндүткелден көргүзүңер, бүзүрээн ха-дунманарга ынак болуңар, Бургандан коргуп, мөгейип чоруңар, императорну хүндүлөңер.

Христостуң хилинчээниң үлегери

¹⁸ Чалчалар, дээргилеринерге хүндүткел көргүзүп, чагыртыңар. Чүглө буянның, чымчак ээлерге эвес, а кадыг-дошкун ээлерге база чагыртыңар. ¹⁹ Кандыг-бир кижиге Бурганның күзел-соруун медресеп билгеш, багай чүү-даа кылбаан хирезинде, хилинчекти шыдажып эртип турар болза, ооң ол чоруу Бурганга таарымчалыг боор. ²⁰ Буруулуңар ужуң силерни кезедир болза, ону шыдажып эртип турарыңар дээш, силерни мактаан дүжүү чүл? Ынчалза-даа чөптүг херек ужуң хилинчек көрүп турар болзуңарза, ол чорууң Бурганга таарымчалыг боор. ²¹ Бурганның силерни кыйгырган ужуру ол-дур, чүгө дээрге Христос Боду силер дээш хилинчек көргөн база Ооң изин истезиннер дээш, үлегерин силерге арттырып каан.

²² *Ол кандыг-даа бачыт үүлгөтпээн база*

Ооң аксындан меге үнгенин кым-даа дыңнаваан.

2:9 Хост. 19:6; Ы. х. к. 7:6; Ажыд. 1:6; 5:10 **2:9** Ыд. ыр. 35:10; Ин. 1:9

2:10 Ос. 1:6, 9; 2:23; Рим. 9:25 **2:11** Лев. 25:23 **2:11** Иак. 4:1; Рим. 7:23; 13:14; Гал. 5:24

2:12 Мф. 5:16; 2 Кор. 9:13; Гал. 1:24 **2:13** Рим. 13:1; Тит. 3:1 **2:14** Рим. 13:3-4

2:16 Ин. 8:32; Иак. 1:25; 2:12; Рим. 6:18; 1 Кор. 7:22; 2 Кор. 3:17; Гал. 5:1, 13

2:16 1 Кор. 7:22 **2:17** У. ч. 24:21; Рим. 13:7 **2:18** Эф. 6:5; Кол. 3:22; 1 Тим. 6:1; Тит. 2:9

2:19 1 Пет. 3:14, 17; 4:16 **2:21** Аж.-ч. 14:22 **2:21** Ин. 13:15 **2:22** Иса. 53:9

²³ Христосту дорамчылап турда, Ол дорамчылал-биле харыылаваан. Хилинчек көрүп тургаш, Ол кымга-даа кыжанмаан, а чөптүг Шииткекчиге бүрүнү-биле ынанган. ²⁴ Бистиң бачыт талазы-биле өлгөш, чөптүг-шынныг амыдыраарывыс дээш, Ол бачыттарывысты Бодунуң мага-бодунче чүктөп алгаш, шаажылал ыяжынче аппаратан.

Силер Ооң балыгларының ачызында экирээн силер.

²⁵ Силер оруундан азып-тенээн хойлар дег чордунар, ынчалза-даа силер ам Кадарчыңар болгаш амы-тыныңарның Кадагалакчызынче дедир ээп келген-дир силер.

Бурганга бүзүрээн өг-бүлө улус

З¹⁻² Шак ынчаар, херээжен улус, ашактарыңарга чагыртынар. Оларның чамдыызы Бурганның сөзүн тооп дыңнаваас-даа болза, силерниң Бурганны хүндүлээр, *арыг амыдыралыңар көргөш, артык чугаа-сөзүңер чокка-ла, Ооң улузу апаар кылдыр бодуңарны ап чоруңар. ³ Силерниң чаражыңар чажыңарны аянчыдыр өрүп, салганыңарда эвес, алдын каасталгаларыңар болгаш каас-коя хевинерде эвес. ⁴ Бурган харын кижиниң томаанныг болгаш оожум аажызының оңмас иштики чаражын аажок үнелээр. ⁵ Бурганга идегээр ыдыктыг херээженнер эрткен үелерде боттарың ынчалдыр каастап, ашактарыңа дыңнангыр болуп келген. ⁶ Чижек кылдыр, *Авраамны дыңнап, ону «дээргим» деп адап чораан Сарраны сактып келиңер. Коргуп-дүвүрөвейн, буяндан тарып чорзуңарза, Сарраның уруг-дарыы апарган боор силер.

⁷ А ашактар силер, база шак ынчаар, кадайларыңар дээш сагыш човап, оларны билип көрүңер: олар силерден кошкак, уян дээрзин утпаңар. Кадайларыңарны хүндүлөңер, чүгө дээрге олар Бурганның *авыралының ачызында мөңгө амыдыралды силер-биле денге салгап алган. Ынчалдыр чурттаар болзуңарза, *мөргүлдериңерге кандыг-даа шаптык турбас.

Бурганга шынчы болганы дээш хилинчек көөрү

⁸ Түңнелинде силер араңарда эп-найыралдыг чурттап, бот-боттарыңар дээш сагыш аарып, бот-боттарыңарга, бүзүрээн ха-дуңмаңарга дег, ынак, кээргээчел база биче сеткилдиг^x бооп көрүңер. ⁹ Силерге чедирген хора дээш хора-биле, дорамчылал дээш дорамчылал-биле харыылаваңар. Ооң орнунга силерни бак көргөн улуска Бурган ачы-буянын көргүссүн дээш, оларны алгап-йөрээп мөргүңер. Бурган силерни шак ындыг амыдыралче кыйгырган, ынчаар чурттааш, Ооң ачы-буянын алыр силер.

^x**3:8** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Чымчак сеткилдиг» деп сөстү немээң.

2:23 Мф. 5:39 **2:23** Иса. 53:7 **2:23** Лк. 23:46 **2:24** Рим. 6:2; Гал. 2:19; 5:24

2:24 Иса. 53:4-5 **2:25** Ыд. ыр. 118:176; Иса. 53:6; Иер. 50:6 **2:25** Иез. 34:6, 11; Лк. 15:6

3:1-2 Э. д. 3:16; 1 Кор. 14:34; Эф. 5:22; Кол. 3:18 **3:1-2** Тит. 2:5 **3:4** 1 Тим. 2:9

3:6 Э. д. 18:12 **3:7** Эф. 5:25; Кол. 3:19 **3:8** Рим. 12:16

3:9 Лев. 19:18; 1 Фес. 5:15; Рим. 12:17 **3:9** Мф. 5:44; Рим. 12:14; 1 Кор. 4:12

¹⁰ Амыдыралындан таалал ап, аас-кежиктиг хүннер көрүксээн кижги кара сагыштыг, меге сөстөр эдеринден кичээнип, аксын ажытпас ужурлуг.

¹¹ Ол бузуттан чайлаар, буян тарыыр база амыр-тайбыңны дилеп, олче чүткүүр ужурлуг.

¹² Чүге дээрге Дээрги-Чаяакчының карактары чөптүг-шынныг улусче көрнүр, Ооң кулактары оларның дуза дилээн кышкызын дыңнаар, а бузут үлгедикчилеринче Ол сүртедир көөр.

¹³ Буян тарыырынче чүткүлдүг болзунарза, кым силерже бузут халдадырыл?

¹⁴ А чөптүг-шынныг чорук дээш хилинчек көрүп-даа турзунарза, херек кырында амыр-чыргалдыг силер. Олардан шуут коргуп-сүртевеңер^у. ¹⁵ Чүректеринерге Дээрги-Чаяакчы *Христостун ыдыктыын хүндүленер. Силерниң Анаа идегелинер дугайында айтырыг салган улуска харыы бээринге кезээде белен болунар. ¹⁶ Чүгле ол харыыны эвилең-ээлдек, дыңнакчыларга хүндүткелдиг беринер. Арын-нүүрүнер арыг болзун: Христоска башкарткан эки амыдыралынарны бак сөглөп турар улус, ол нүгүлү дээш ыядып, арны кыссын. ¹⁷ Бурганның күзел-соруу ындыг болганда, бузуттуг эвес, а буянныг херек дээш хилинчек көргени дээре. ¹⁸ Чүге дээрге Христос, бистин бачыттарывыс дээш, чаңгыс удаа хилинчек көргөн болгай. Ол, кем чок Боду, кем-буруулуг улустун орнунга, силерни Бурганче эккээр дээш, хилинчек көргөн. Ооң мага-бодун өлүрүп кагза-даа, *Сүлдези-биле Ол тынгарлып келген.

^{19–20} Христос ынчалдыр чоруткаш, эрте-бурун шагда – Ной өгбениң үезинде Бурганны дыңнавайн баргаш, хоругдаткан сүнезиннерге суртаал кылган. Ной бажың-хеме тудуп турар өйде, Бурган оларны шыдамыккай кезетпейн келген улустун сүнезиннери ол. А бажың-хемеже каш борбак, чүгле сес санныг кижги кирген, олар суг аайы-биле камгалал алган. ²¹ Ол суг дээрге ам-даа силерни камгалап турар *сугга суктурарын үлегерлей көргүскени-дир. Сугга суктурары – мага-боттун хирин чууру эвес, а арыг арын-нүүрлүг чурттаарын Бурганга азаарыдыр. Иисус Христостун катап дирилгенин дамчыштыр ол чорук силерни камгалаар. ²² А Христос дээрже көдүрлүп үнгеш, Бурганның оң талазында турар боорга, Аңаа дээрниң төлээлери, эрге-чагырга ээлери, күштери чагыртып турар.

Бурган дээш амыдыраары

4 ¹*Христос мага-боттун хилинчээн көргөн болганда, силер база ындыг бодал-биле быжыгланып алынар. Мага-боттун хилинчээн көрүп турар кижги бачыг үүлгетпестей бээр. ² Ооң соонда ол арткан чуртталгазын кижги бүдүжүнүн күзээшкиннеринге эвес, а Бурганның күзел-соруунга чагыртып чурттай бээр.

УЗ:14 Азы: «Оларның коргар чүвезинден коргуп-сүртевеңер» (Иса. 8:12 көр).

3:12 Ыд. ыр. 33:13-17 **3:14** Мф. 5:10; 1 Пет. 2:19-20; 4:14-16 **3:14** Иса. 8:12

3:15 Иса. 8:13 **3:15** Кол. 4:6 **3:16** 1 Пет. 2:12 **3:16** Лк. 13:17 **3:17** 1 Пет. 2:20

3:18 1 Пет. 2:21; 4:1; Евр. 9:26-28 **3:19-20** Э. д. 6:3-14 **3:19-20** Э. д. 7:17; 2 Пет. 2:5

3:21 Рим. 6:4 **3:21** Мк. 16:16; 1 Пет. 1:3 **3:22** Лк. 24:51; Аж.-ч. 1:9

3:22 Ыд. ыр. 109:1; Мк. 16:19; Рим. 8:34 **3:22** Рим. 8:38; 1 Кор. 15:24; Эф. 1:21

4:1 1 Пет. 3:18 **4:1** Рим. 6:2, 7; Гал. 5:24; Кол. 3:3 **4:2** Рим. 6:14; 14:7-8; 2 Кор. 5:15; Тит. 2:12

³ Силер үр үе дургузунда Бурганга бүзүрөвээн улус дег чурттап, самыраарынга, бужар күзээшкиннерге, арага-дарыга, эмин эрттир хөглөп-дойлаарынга, *дүрзү-бурганга чүдүүр хоруглуг чорукка алзып келдиңер. ⁴ Биеэги бодал чок, адыгуунзуг амыдыралга олар-биле бир дөңгө киришпейн турарыңарны бүзүрөвээн улус ам кайгап, силерни бак сөглөп турар-дыр. ⁵ Ындыг-даа болза, олар боттарыңарын ынчаар ап чорууру дээш, дириглерниң-даа, өлүглерниң-даа Шииткекчизиниң мурнунга харыы тудар. ⁶ (*Буянның Медээни ам өлгөннерге база сурталдаан чылдагааны мындыг: олар, бүгү улус дег, мага-бот талазы-биле шииттирген-даа болза, оларның сүлдө-сүнезиннери Бурганның күзел-соруун ёзугаар амыдыразыннар.)

⁷ Бүгү чүүлдүң төнчүзү чоокшулап келген-дир. Ынчангаш бодамчалыг болуңар, *мөргүүрүңгө белен боору-биле бодуңарны тудуп чоруңар. ⁸ Эң кол чүүл болза, бот-боттарыңарга быжыг ынакшылыңарны кадагалаңар, чүгө дээрге *ынакшыл бар болза, хөй-ле бачытты өриээн боор*. ⁹ Аалчыларга чеме-хала чокка экииргек болуңар. ¹⁰ Өскелерге бараан боорда, кижини бүрүзү Бурганның хайырлаан ачы-буянның белээн ажыглаар ужурулуг. Силерге ындыг хөй хевирлиг кылдыр берген Бурганның *авыралын, эки башкарыкчылар дег, сарыылдыг ажыгланар: ¹¹ суртаалдап турар кижини бүрүзү Бурганның медээзин дамчыдып турзун, бараан болуп турар кижини бүрүзү бараан болушкунга херектиг күштү Бургандан ап турзун. Ол бүгү-биле Иисус Христосту дамчыштыр Бурган алдаржызын. Христоска алдар болгаш күчү-күш кезээ мөңгөдө доктаазын! *Аминь.

Христиан шыдамык чорук

¹² Ханы ынак эш-өөр, силерни шенээри-биле чоруткан оттуг хилинчекти шыдажып эртеринер дээш, элдепсинмейн көрүңер. Ында кижини кайгаар чүвө чок. ¹³ Ооң орнунга Христостун хилинчээн ам үлежип турарыңар дээш өөрүңер, ынчан Ол ээп келгеш, Бодунуң өндүр чырыын улуска көргүзүп каарга, оон-даа хөй өөрүп-байырлаар силер. ¹⁴ Христосту эдергениңер дээш, улуска дора көрдүрер болзуңарза, амыр-чыргалдыг силер, чүгө дээрге Бурганның өндүр бедик *Сүлдөзи силерге сиңнигип, кады чурттай бергени ол-дур². ¹⁵ Силерниң кайыңар-даа өлүрүкчү, ооржу, кем-херек үүлгедикчизи болбазын азы киришпеске киржип, хирлиг холун пашче сукпазын – ындыг чүүлдер дээш хилинчек көрбөзүн. ¹⁶ А христиан болганыңар дээш хилинчек көрзүңерзе, оон ыятпаңар, харын Христостун адын эдилээнинер дээш, Бурганны алдаржыдыңар. ¹⁷ Шүүгү үези чедип келген, шииткел Бурганның улундан эгелээр. Бодап-даа көрүңер даан, ол шииткел бистен эгелээр болганда, Бурганның Буянның Медээзин тоовайн барган улусту кандыг хуу-салым манаар деп?!

²4:14 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Демги улус Ону бак сөглээр, а силер Ону алдаржыдар силер» деп сөстөрни немээн.

4:4 Эф. 4:17-19 4:4 1 Пет. 2:12; 3:16 4:5 Ин. 5:22; Аж.-ч. 10:42; 1 Пет. 4:5

4:7 Иак. 5:8; 1 Кор. 7:29, 31 4:7 Мк. 14:38 4:8 У. ч. 10:12; Иак. 5:20 4:9 Евр. 13:2

4:10 Рим. 12:6-8; 1 Кор. 7:7 4:10 Лк. 12:42-43 4:11 Ин. 13:31; 1 Кор. 10:31

4:11 Иуда 1:24-25; Ажыд. 1:6; 5:13 4:12 1 Пет. 1:7 4:13 Аж.-ч. 5:41; Флп. 3:11

4:14 Ыд. ыр. 88:51-52; Мф. 5:11 4:16 1 Пет. 2:19-20 4:17 Рим. 2:9 4:17 Иер. 25:29

¹⁸ *Чөптүг-шынныг кижси арай деп камгалал ап турда, бачыттыг, бузуттуг улус дугайында чугаалаан дүжүү чүл?*

¹⁹ Ынчангаш Бурганның күзел-соруунуң аайы-биле хилинчек көрүп чоруур улус, буян тарыбырын уламчылавышаан, бады-шынчы Чаяакчызынга боттарының амыгынын бүзүрөп хүлээдип берзин.

Бурганның кодан хойлары

5 ¹*Христостун хилинчээнин херечизи, Ооң ажыттынып кээр ужурулг өндүр-чаагайын үлежиксээн кордакчы болгаш удуртукчу болур мен ам силернин араңарда удуртукчу улуска дараазында чүүлдерни чугаалап тур мен. ²Сагыш салыры-биле силерге арттырып каан Бурганның кодан хойларын кадарыңар. Ону албадаткан дег эвес, а эки тура-биле кылыңар – бараан болуушкунуңар ындыг болурун Бурган күзеп турар. Хуу ажык-кончаа сүрбөнер, а бараан боор дээн изиг күзелиңерден ажылдаңар. ³Силерге бүзүрөп дааскан улусту дарлай бербөнер, харын коданыңарга үлегер болуңар. ⁴Дээди Кадарчы чедип кээрге, кажан-даа оңмас чаагай шаңналды алып силер

⁵ Башкартып чоруур улус, силер база удуртукчуларны шак ынчаар дыңнаңар^a. Шуптуңар бот-боттарыңар мурнунга томаарыңар, чүге дээрге

«Бурган адыыргак улуска удурланыр, а томаарааннарга ээ көрүүшкүнүн хайырлар».

⁶ Ынчангаш Бурганның күчүлүг холунуң адаанга боттарыңарны томаартыңар, Ооң доктааткан үези кээрге, Ол силерни өрү көдүрер. ⁷Хамык сагыш човаашкыннарыңарны Олче чая кааптыңар, чүге дээрге Ол силер дээш сагыш салып чоруур. ⁸Серемчилелдиг болгаш хынамчалыг болуңар. Силернин дайзыныңар – *эрлик, хөрөктөнгөн арзылаң дег, «Кымны сыырыптар чоор» деп, долгандыр чимзенип чоруп турар. ⁹Бүзүрелиңер быжыг болуп, эрликке удур туржуңар, чүге дээрге бүгү делегейде бүзүрөөн ха-дунмаңар шак-ла ындыг хилинчекти шыдажып эртип турарын бодап чоруңар. ¹⁰Элээн үе иштинде хилинчек көөр-даа болзуңарза, мону сактып чоруңар: элбек *авыралдыг Бурган силерни Христос Иисусту дамчыштыр мөңгө өндүр бедик байдалды Ооң-биле үлежиринче кыйгырган. Ол силерни катап тургузар база күш болгаш шыдамык чорукту силерге бээр. ¹¹Бүгү эрге-чагырга^b кезээ мөңгөде Аңаа доктаазың! *Аминь.

^a**5:5** Азы: «Аныяк улус, силер база шак ынчаар улуг улусту дыңнаңар».

^b**5:11** Өске бурунгу грек сөзүглелде бо сөстөргө «Алдар» деп сөстү немээн.

4:18 У. ч. 11:31 **4:19** Ыд. ыр. 30:6; Лк. 23:46 **5:1** Лк. 24:48 **5:1** Рим. 8:17

5:2 Ин. 21:16-17; Аж.-ч. 20:28 **5:2** 1 Тим. 3:8; Тит. 1:7 **5:3** Мф. 20:25-26 **5:3** Флп. 3:17; 2 Фес. 3:9; 1 Тим. 4:12; Тит. 2:7 **5:4** Ыд. ыр. 22:1; 79:2; Иса. 40:11; Иез. 34:11-15; Эжкл. 12:12; Ин. 10:11; Евр. 13:20 **5:4** 1 Кор. 9:25 **5:5** У. ч. 3:34; Иак. 4:6 **5:7** Ыд. ыр. 36:5; Мф. 6:25; Флп. 4:6 **5:8** Мк. 13:33-34; 1 Пет. 5:8; Эф. 6:18; 1 Фес. 5:6 **5:8** Иов 1:6; 2:2; 2 Кор. 2:11; Эф. 6:11

5:9 Иак. 4:7 **5:9** Аж.-ч. 14:22; 1 Фес. 3:3 **5:10** 2 Тим. 2:10 **5:11** 1 Пет. 4:11

Түннел байыр чедиришкннери

¹² Бо кыска чагааны Бурганга шынчы деп санаарым эживис Силаның дузазы-биле силерге бижидим. Чагаам сагыжыңарны часкараарын база Бурганның авыралы алыс шынныг деп херечилээрин күзеп тур мен. Ол авырал ачызында чаныш-сыныш чок туржуңар! ¹³ Бурганга силер ышкаш шилиттирген Вавилонда^с христиан ниитилел, а оон ыңай оглум Марк силерге байыр чедирип тур. ¹⁴ Бот-боттарыңарны Христостуң ынакшылы илерээр ошкаашкын-биле мендилеңер.

Христоска хамааржыр шуптуңарга амыр-тайбың доктаазын!^d

^с**5:13** Вавилон – Пётр бо сөс-биле эрте-бурунгу Вавилон хоорайны эвес, а Римни ынчаар ойзу адап турары ылап хире.

^d**5:14** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо шүлүк «Аминь» деп сөс-биле төнгөн.

Пётрнуң ийиги чагаазы

Кирилде

Пётр *элчин ийиги чагаазын биргизиниң соонда элээн каш чыл эрткенде, өлүмүнүң мурнуу чарыында бижээн хире.

Инчан христиан ниитилелдер аразына бир-ле меге башкылар тыптып келген. Оларның чуртталгазы болгаш сөстери Иисустуң өөредийн бак атка кирип турган. *Христоска бүзүрөөннер моон-даа соңгаар Бурганга таарымчалыг чуртталгалыг болур база боттарының бүгү идегелин Дээрги-Чаяакчыга хүлээдир ужурлуг деп Пётр бижээн.

Ол чагааның улуг кезии Иуданың чагаазына дөмей. Амгы үенин шинчилекчилери авторларның бирээзи өскезиниң сөзүглелин ажыглаан деп азы олар ийилээн боттарының бодалдарын илередири-биле үшкү бижимел барымдаа ажыглаан деп санап турар.

Эрте-бурунгу христиан төөгүчүлөрүни-биле, Пётр элчин бодунуң Христоска бүзүрели дээш, Нерон императорнуң чагырган үезинде, Павел элчин-биле барык чаңгыс үеде шаажылаттырган болуп турар (б. э. 66 азы 67 ч.).

Кирилде сөстөр

1 ¹Иисус *Христостуң чалчазы болгаш *элчини Симон Пётрдан байыр. Бурганывыс болгаш Камгалакчывыс Иисус Христостуң чөптүг-шынынныг чоруунуң ачызында үнелиг бүзүрелди бис ышкаш алган бүгү улуска бижидим.

²Бурганны болгаш Дээргивис Иисусту^с билип алганыңар ачызында *авырал болгаш амыр-тайбың силерге эң-не элбээ-биле доктаазын!

Бурганның кыйгыры болгаш шилилгези

³Амыдыраарына база Бурганны хүндүлээринге херек бүгү чүүлдү биске Ол Бодунуң күжү-биле хайырлаан, чүге дээрге бисти өндүр-чаагай, буянныг сеткили-биле кыйгырган Бурганны билип алган бис. ⁴Ол шынарларын дамчыштыр Бурган биске өндүр улуг болгаш үнелиг аазаашкыннарны берген. А силер бо делегейниң улунун хаара тыртар бужар күзээшкиннерден адырылгаш, ол аазаашкыннар дамчыштыр Бурганның бүдүжүңге хамаарылгалыг бооп, Анаа дөмейлежи бээр арганы алган силер.

⁵Ол чылдагаан-биле силер болдунар-ла бүгү чүүлдү кылынар: бүзүрелиңерге эки мөзүден немеңер, а эки мөзүңерге билигден немеңер. ⁶Билиңерге бодуңарны туттунар чорукту немеңер, а орта немең шыдамык болуңар, а шыдамыңарга немең Бурганны хүндүлөңер. ⁷Бурганны хүндүлээринге – ха-дуңмашкы хамаарылганы, а аңаа – ынакшылды немең алыңар. ⁸Силерде шак ындыг шынарлар четчири-биле

^с1:2 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Камгалакчывыс Иисус Христосту» деп бижээн.

1:1 Мф. 4:18-21; Ин. 1:40-42 1:1 Тит. 2:13 1:2 Дан. 3:31; 1 Пет. 1:2; Иуда 1:2

1:4 2 Пет. 2:18 1:6 Иак. 1:3-4 1:7 1 Ин. 4:16; 1 Кор. 13:13; Евр. 13:1

бар база өзүп-көвүдөп турар болза, Дээргивис Иисус Христосту билип аарынга идепкей кирип, үре-түңнел чок артпас силер. ⁹ А кымда ындыг шынарлар чогул, ол караан хаптап алгаш, көрбөстей бергензиг, бодунун биеэги бачыгтарындан арыглануу бергенин утгупкан болур.

¹⁰ Ха-дунма, ынчангаш Бурганнын силерни кыйгырганын база шилип алганын бадыйткаар дээш, улам чүткүлдүг болунар. Ынчаар кылзынарза, кажан-даа илдигип кээп дүшпес силер. ¹¹ Силерни Дээргивис болгаш Камгалакчывыс Иисус Христостун мөңгө Чагыргазынга шак ынчаар күзелдии-биле хүлээп алыр.

¹² Бо чылдагаан-биле мен, ол чүүлдерни билир-даа база силерни бүргөп турар алыс шынның талазынче быжыы-биле туруп алган-даа болзунарза, олар дугайында силерге үзүк-соксаал чок сагындырар мен. ¹³ Амдызында бо мага-бодумга артып, дириг чоруур шаамда, угааныңарны ол сагындырыглар-биле оттуарын хүлээлгем деп санап тур мен. ¹⁴ Чүгө дээрге Дээргивис Иисус Христостун меңээ ажытканы дег, удавайн сөөлгү оруумче айттарымын билир мен. ¹⁵ Силерниң араңардан чоруй баарымга, ол бүгүнү үргүлчү сактып чорзуннар дээш, күш четтинер-ле бүгү чүүлдү кылыр мен.

Христостун өндүр-чаагайының херчилери

¹⁶ Дээргивис Иисус Христостун күчү-күшке бүргөткөн ээп кээриниң дугайында чугаалап тургаш, нарыыдадыр чогааткан тоолчургу чугааларга даянмадывыс. Бис боттарывыс Ооң өндүр-чаагайының херчилери болдуvus. ¹⁷ «Бо дээрге Мээң ханы ынак Оглум-дур, Ол Мээң сеткилимге кирер-дир» – дээн өндүр улуг болгаш алдарлыг Бурганнын үнү Христоска чеде бээрге, Ол мактал-хүндү биле алдарны Бурган Ададан хүлээп алган. ¹⁸ Христос-биле кады ыдыктыг дагга тургаш, дээрден келген ол үннү боттарывыс дыңнаан бис.

¹⁹ Ынчангаш *Бурганнын медээчилериниң ол бады-шынчы херчилелдери биске улам бүзүреничиг бооп турар. Силер база оларже шыңгыы кичээнгей салыр болзунарза, кончуг эки-дир. Чүгө дээрге олар хүн үнүп, эртенги шолбан чүректериңерни шонуп келгижеге чедир, дүмбей караңгыда херелдендир чыраан чырыкка дөмей-дир. ²⁰ Чүнү-даа мурнай мону билип алыңар: Бижилгеде бар чангыс-даа өттүр билген медеглелди Бурганнын медээчилери боттарының күзөөн аайы-биле чогаадып албаан^f. ²¹ Чүгө дээрге ол өттүр билген медеглелдер кажан-даа кижиниң күзел-соруундан тывылбаан, харын улусту^g дамчыштыр Бургандан кээп турган, а ол улус *Ыдыктыг Сүлдеге башкарткаш, чугаалап чораан.

^f1:20 Азы: «Силер бодунарның күзөөн аайыңар-биле тайылбырлап шыдапас силер».

^g1:21 Өске бурунгу сөзүглелдерде «улусту» деп сөске «ыдыктыг» деп сөстү немээн.

1:8 Тит. 3:14 1:9 1 Ин. 1:7; Эф. 5:26; Евр. 9:14 1:10 1 Фес. 1:4 1:11 Кол. 1:13

1:12 Иуда 1:5 1:14 Ин. 21:18-19 1:14 2 Тим. 4:6 1:16 1 Фес. 2:19; 4:16

1:16 Лк. 9:32; Ин. 1:14 1:17 Мф. 3:17; 17:5; Мк. 1:11; 9:7; Лк. 9:35

1:17 Ин. 8:54; 17:1; Аж.-ч. 3:13 1:19 1 Пет. 1:10

1:19 Ыд. ыр. 118:105; Ин. 5:35; 2 Кор. 4:6 1:21 2 Тим. 3:16 1:21 2 Хаан. 17:13; Неем. 9:30

Меге башкылар

2¹ Ындыг-даа болза, Бурганның улузунуң аразындан меге *медээчилер база үнүп кээп турган. Силерниң араңарга база ынчалдыр меге башкылар тыптып кээр. Олар өлүп чидеринге чедирер меге өөредиглерин непередип, оларны Бодунга садып алган Чагырыкчыны безин хүлээп көрбөстөй бээр база оларның ындыг чоруу боттарының бажынче суг кудуп, манавааны буураашкыга чедирер. ² Хөй-ле улус оларны өттүнүп, самырап чурттаар база алыс шынның оруу оларның ужун бак атка кирер. ³ Алыксак-чиксек болгаш, олар оптуг сөстөрүн дамчыштыр силерни чүгле ажыглаарын бодаар. Бурган оларны шагда-ла шиидип каан, оларның өлүмү эргин артында чайлаш чок манап турар.

⁴ Бурган бачыт үүлгеткен дээрниң төлээлерин безин хайыралавайн, шииткел хүнүн манап, орта демирледип алган турзуннар дээш, оларны *тамының дүмбей караңгы ханы дүвүнде тудуп турар. ⁵ Бурган эрте-бурунгу делегейге-даа хайыра көргүспейн, чөптүг-шынныг чорукту суртаалдаан Нойдан база өске чеди кижиден аңгыда, Бурганны хүндүлөвөс бүгү бачыттыг кижини төрөлгөтөнни суг халавы-биле узуткап каапкан. ⁶ Ол Содом биле Гоморра хоорайларны чылча базар кылдыр шииткеш, келир үениң бачыттыг улузу-биле чүү болу берип боорун сагындырып чорзун дээш, оларны от-биле хуюктап каапкан.

⁷ А *хоойлу-дүрүм билбес улустун бужар аажызындан баш мунгаш хинчектенген Лотту, чөптүг-шынныг кижини, Бурган камгалап алган. ⁸ Ол чөптүг кижини бачыттыг улустун аразына чурттап чораш, оларның хоойлу-дүрүм чок үүлгедиглерин көрүп база дыңнап, хүн бүрү сагыш-сеткили хинчектенип келген.

⁹ Ийе, Дээрги-Чаяакчы Ону хүндүлээр улусту шенелде байдалдарындан канчаар адыраарын, а хоойлу-дүрүм сагывастарны кезедип, шииттирер хүнүнге чедир канчаар кадарып арттыраарын билер. ¹⁰ Ылаңгыя боттарының бужар күзээшкиннериниң айындан эртпес, дээди эрге-чагырганы дора көөр улуска ол кончуг хамааржыр!

Ындыг бардам, улуургак кижилер өндүр улуг күштерни-даа бак сөглээринден чалданмас, ¹¹ а ол күштерни ындыг улустан артык күш-шыдалдыг дээрнин төлээлери безин Дээрги-Чаяакчының мурнунга дорту-биле буруудатпайн турар болгай. ¹² Меге башкылар боттарының билбес чүүлүн бак сөглөп чоруур. Боттарының согур меделинге чагырткан, оларны чүгле туткаш, соп чиир кылдыр төрүттүнген адыгуузунарга ол башкылар дөмей-дир. Ындыг адыгуузунар ышкаш, олар узуткагтырып аар.

¹³ Үүлгеткен хамык хоразы дээш, олар чогуур кеземче алып. Ындыгларның байгы таалалы – самыралын хандырап дээш дойлап, хүннер эрттирери. Ат болган ыят чок, бужар улус-тур ол! Силерниң-биле кады дойлап тура, олар силерни дуурайлапкаш, таалал алып. ¹⁴ Олар херэеженнер көргөш, чүгле бирикширин

2:1 Ы. х. к. 13:1-3; Иер. 14:14; 23:16; Мф. 7:15

2:1 Аж.-ч. 20:30; 2 Кор. 11:13; 1 Тим. 4:1; Иуда 1:4 2:1 1 Кор. 6:20; 7:23

2:3 Рим. 16:18; Кол. 2:4 2:4 Иуда 1:6 2:5 Э. д. 7:17; 1 Пет. 3:19-20 2:5 Э. д. 7:23

2:6 Э. д. 19:24 2:7 Э. д. 19:16 2:8 Ыд. ыр. 118:136; Аж.-ч. 17:16

2:9 1 Кор. 10:13; Ажыд. 3:10 2:10 Иуда 1:16 2:10 Иуда 1:8-9 2:12 Иуда 1:10

бодаар, канчап-ла оларны дуурайлап аарыл деп шыданмайн чоруур. Ындыг улус – быжыг туруш чоктарны бачытче чыгаар, өскөнің чүвезин алыр-чиир дээнде амырай бээр каргыштыг хейлер болбазыкпе! ¹⁵ Дорт оруктан соора баргаш, олар Восорнуң оглу Валаамның изин истеп чорупкан, а Валаам болза бак ажыл-херээ дээш, төлевир алырынга ынак кижиги турган. ¹⁶ Ындыг бузуду дээш, Валаам чөмөлээшкин дыңнаан, ону аас-дыл чок мал сойгалап, кижигилештир чугаалай бергеш, медээчининң солуудаанын соксаткан болгай.

¹⁷ Меге башкылар кадып калган суг баштарынга, хатка сывыртаткан булуттарга дөмей. Бурган оларга турар черни тамының караңгызында белеткеп каан. ¹⁸ Олар сыңзыг, хоозун сөстөр эдип, бачыттыг бүдүштүң күзээшкиннерин ажыглааш, азып-тенээннер санындан мырыңай чаа адырлып эгелээн улусту аайынга кирип ап турарлар. ¹⁹ Меге башкылар ол улуска хосталганы азап турза-даа, боттары будалчак чоруктуң кулдары-дыр. Кижиги дээрге ону холга кирип алган чүүлдүн кулу-ла болгай.

²⁰ Дээргивис болгаш Камгалакчывыс Иисус *Христосту билип алганынын ачызында бо делегейниң бужар багындан адырлып шыдаан улус ам база катап аңа дузактадып, алзып аар болза, оларның сөөлгү байдалы баштайгызындан-даа дора боор. ²¹ Чөптүг-шынның орукту билип алган соонда, оларга дамчыдып берген ыдыктыг чагыгдан ойталаарының орнунга, ону шуут билбес боору дээр. ²² Ындыг улус-биле чүү болганын үлегер домактар өттүр-ле сөглээн-дир: «*Ылм кускузунче дедир эеп кээр*» база «Хаванны чеже-даа чуурга, кара малгаштан ыраар эвес».

Дээрги-Чаяакчының эеп кээри

3 ¹ Ханы ынак эш-өөр! Мен ам силерге ийиги чагаамны бижидим. Оларның иелдирзинге арыг-шынчы бодалдарыңарны сагындырыг аргазы-биле оттурарын оралдаштым. ² Бурганның ыдыктыг *медээчилериниң эрткен үеде чугаалаан сөстөрүн база Дээргивис болгаш Камгалакчывыстың *элчиннер дамчыштыр берген айтышкынын сактып чоруңар.

³ Чүнү-даа мурнай мону билип аар ужурулуг силер: боттарының самыыргай күзээшкиннериниң кулу болган кочуургак улус сөөлгү хүннерде көстүп кээр. ⁴ Олар: «*Христостуң эеп кээрин азаан болгай, Ооңар ам кайыл? Чаяалганын эгезинден, ада-өгбелеривис өлгүлээнден бээр бо делегейде өскерилген чүү-даа чоктур» – деп кочуургап чугаалаарлар. ⁵ Ынчалза-даа ынча деп бодаар улус дээр биле черни үе-дүпте Бурганның айтышкынын эзугаар сугдан база сугнуң ачызы-биле чаялаганын өжегээр уттуучаңнап турар-дыр. ⁶ А ол ышкаш суг халавы-биле бурунгу делегейни узуткап каапкан болгай. ⁷ Бурган ол-ла айтышкынын эзугаар амгы бар чер биле дээрни от-биле арыглаар дээш кадагалап турар. Ону хүндүлевес хамык улусту узуткаар шииткел хүнүнге чедир оларны кадагалап кээр.

2:15 Сан. 22:5; 25:1-2; 31:16; Ы. х. к. 23:3-6; Иуда 1:11; Ажыд. 2:14 **2:16** Сан. 22:21-30

2:17 Иуда 1:12-13 **2:18** 2 Пет. 1:4 **2:19** Гал. 5:13 **2:19** Ин. 8:34; Рим. 6:16-20; Тит. 3:3

2:20 Мф. 12:45; Лк. 11:26 **2:21** Рим. 7:12 **2:22** У. ч. 26:11 **3:1** 2 Пет. 1:13

3:2 Иуда 1:17-18 **3:4** Иса. 5:19; Иер. 17:15; Иез. 12:22 **3:5** Э. д. 1:9; Ыд. ыр. 23:2; 135:6

3:6 Э. д. 7:11, 21

⁸Чүглe чангыс мону херексевейн барбаңар, ханы ынак эш-өөр: Дээрги-Чаяакчыга бир хүн муң чыл дег, а муң чыл – бир хүн дег. ⁹Дээрги-Чаяакчы, чамдык улустуң саадаашкынны билип турары дег, Бодунуң аазаашкынны күүседирин соңгаарлатпайн турар. Ол силерге шыдамын көргүзүп, кымның-даа өлүп чидерин күзевейн, харын бүгү улустуң бачыдын миннип, Бурганче эглирин манап турар-дыр.

¹⁰Дээрги-Чаяакчының шииткел хүнү, дүне када оор ышкаш, хенертен кедеп кээр. Дээр ынчан дааш-шимээн-биле чиде бээр, дээрниң чырымалдары отка эстип-хайлыр, а чер болгаш ында бар бүгү чүве илдең апаар^h.

¹¹Ол бүгү ынчалдыр буступ төнер болганда, боттарыңарны канчаар алдынар болзуңарза экил? Бүгү чүүлдерге Бурганны хүндүлөп, ыдыктыг амыдырал-биле амыдыраар ужурлуг силер. ¹²Бурганның шииткел хүнүн манап, ооң кээрин бар шаанар-биле дүргедедип турар-дыр силер. Ол хүн кээрге, дээрни от узуткап каар болгаш дээрниң чырымалдары чалынныг оттан эстип-хайлы бээр. ¹³Ынчалза-даа бис Бурганның аазааны чаа дээр биле чаа черни манап турар бис. Аңаа улус чөптүг-шынныг амыдырал-биле амыдыраар.

¹⁴Ынчангаш, ханы ынак эш-өөр, Бурганның эеп кээрин манаан болзуңарза, Ооң мурнунга арыг, кем-бурууга борашпаан боорунче база Ооң-биле эптежип амыдыраарынче чүткүңер. ¹⁵Дээрги-Чаяакчының шыдамык манап турары биске камгалалды хүлээп алып арганы бээрин сактып чоруңар. Силерге ол дугайында ханы ынак эживис Павел аңаа өрүтен берген мерген угаанның ачызында бижип турган. ¹⁶Павел ындыг чүүлдер дугайында бодунуң шупту чагааларында бижип турар. Оларда билип аары ындыг амыр эвес чүүлдер бар, ооң кадында бүдүүлүк болгаш туруш чок улус, өске-даа Бижилгелерни ышкаш, ооң бижээн чагааларын хажыдып, оозу-биле бодунуң өлүмүн тып аар-дыр.

¹⁷Ынчангаш, ханы ынак эш-өөр, ону баш удур билир болганыңарда, сагындырып каайн: *хоойлу-дүрүм чоктарның частырыглары силерни орууңардан астыра бербезин дээш база камгалалдыг туружуңардан кээп ушпас дээш, серемчилелдиг болуңар. ¹⁸*Авыралга база Дээргивис болгаш Камгалакчывыс Иисус Христосту билип аарыңга улам өзүп-мандыңар. Ам-даа, кезээ мөңгедэ-даа Аңаа алдар доктаазын! *Аминь.

^h**3:10** Өске буруңгу сөзүглелдерде «Илдең апаар» эвес, а «Өрттенип каар» деп бижээн.

3:8 Ыд. ыр. 89:5 **3:9** Авв. 2:3 **3:9** Иса. 30:18; Иез. 18:23; 33:11; Рим. 2:4; 1 Тим. 2:4, 6

3:10 Мф. 24:43; Лк. 12:39; 1 Фес. 5:2 **3:10** Ыд. ыр. 101:26-27; Иса. 34:4; 51:6; Мк. 13:31

3:11 1 Пет. 1:15 **3:12** Иуда 1:21 **3:13** Иса. 65:17; 66:2; Ажыд. 21:1

3:13 Иса. 60:21; Ажыд. 21:27 **3:14** Иак. 1:27; 1 Ин. 5:18; 1 Тим. 5:22

3:15 Рим. 2:4; Ажыд. 2:21 **3:16** Евр. 5:10 **3:18** Эф. 4:15; Кол. 1:10; 2:19 **3:18** Рим. 11:36

Иоанның бирги чагаазы

Кирилде

Бо чагааның аян-хевири болгаш бодалдары ону дөрткү *Буянныг Медээнин автору Иоанн *элчин бижээн деп айтып турар. Христиан чаңчыл ёзугаар, Иоанн ол чагааны бистиң эраның 90 чылдарында, Эфес хоорайга чурттап тургаш, бижээн.

Ол үеде христиан ниитилелдер ортузунга Иисус *Христос дугайында меге, христиан чүдүлгени хажыдып турар өөредиглер калбаа-биле нептереп эгелээн. Чамдык башкылар Бурганның Оглу Бодунуң чер кырынга чуртталгазының үезинде ёзулуг кижиге мага-боттук турганын хүлээвейн барган. Оларның бадыткалың ёзугаар Иисус дээрге кижиге кылдыр чүгле көстүр, а херек кырында хереглээр чүвези-даа чок, аарышкы-даа медегеп билбес мага-бот чок сүлдө турган. Олар бачыт дугайында болгаш бачыттан камгалалды алырының дугайында шын эвес өөредиг берип турган.

Ынчангаш Иоанн бодунуң чагаазында христиан бүзүрелдин алыс шын өөредии чүдөл дээрзин тайылбырлап турар: Бурган кижиге апаргаш, Бодунуң ынакшылын кижилерге илередип, бис дээш Бодунуң амы-тынын берген. Ёзулуг христианнар Иисус-биле чоок харылзаалыг бооп, Ооң ынакшылын хүлээп ап, ону өске улуска дамчыдып бээр деп бижээн.

Иисус *Христос – амыдыралдың Сөзү

1 ¹Эң эгезинде бар турган, Ооң дугайында дыңнаанымыс, боттарывыстың караавыс-биле көргенивис, хайгаарап шинчилээнивис база холдарывыс-биле тудуп билгенивис амыдырал хайырлаар Сөстүң дугайында силерге бижип олур бис. ²Амыдырал биске көстүп келген, бис Ону көргөн бис, Ооң херечилери болган бис. Ынчангаш Адазы-биле кады тургаш, оон биске база көстүп келген ол мөңгө амыдыралдың дугайында силерге медегеп турарымыс бо. ³Силерни база биске каттыжып, сырый харылзаалыг болзуннар дээш, боттарывыстың көргөн база дыңнаан чүүлүвүстү медегеп тур бис. А бис Бурган Ада болгаш Ооң Оглу Иисус Христос-биле каттыжып, харылзаалыг апарган болгай бис. ⁴Бистиң өөрүшкүвүсү эгээртинмес долу болзун дээш, силерге бо бүгүңү бижээнивис бо.

Бурган дээрге чырык-тыр

⁵Иисустан дыңнаанымыс база ам силерге медеглээривис Буянныг Медээ бодур: «Бурган дээрге чырык-тыр, Ында кандыг-даа кара чок». ⁶«Ооң-биле сырый харылзаалыг болдувус» деп тургаш-ла, боттарымыс караңгыда азып чоруур болзувусса, мегелеп турарымыс ол-дур база алыс шынның аайы-биле кылбайн

¹1:4 Өске буруңгу сөзүглелдерде «Силерниң өөрүшкүңер» деп бижээн.

1:1 Лк. 24:39; Ин. 1:14; 20:27; 2 Пет. 1:16 1:2 Ин. 1:4; 5:26; 11:25; 1 Ин. 5:11

1:2 Ин. 15:27 1:2 Ин. 1:1, 18 1:3 Ин. 17:21; 1 Кор. 1:9 1:4 Ин. 15:11

1:5 Ин. 1:4; 8:12; Иак. 1:17 1:6 Ин. 12:35; 2 Кор. 6:16

турарывыс ол-дур. ⁷ Ынчаарга Ооң чырыкта боору дег, бис база чырыкка амыдыраар болзувусса, аравыста сырый харылзаалыг апаар бис, Ооң Оглу Иисустуң төккен ханы бисти кандыг-даа бачыттан арыглаар. ⁸ «Бачыт чок бис» дээр болзувусса, боттарывысты мегелеп турарывыс ол-дур база Бурганның шынынын бисте чогу ол-дур. ⁹ А бачыттарывысты ажы-биле миннир болзувусса, Бурган Боду сөзүңге шынчы база чөптүг болгаш, бачыттарывысты өршээр база кандыг-даа чөптүг эвес херектерден бисти арыглаар. ¹⁰ А «Бачыт үүлгетпедивис» дээр болзувусса, Бурганны «Мегечи сен» деп турарывыс ол, ындыг болганда, Ооң сөзү бисте чок-тур.

Бурганның чаа чагы – ынакшыл

2 ¹ Ажы-төлүм! Бачыт кылбазыннар дээш, мен силерге бо дугайында бижип олур мен. А кайы-бирээңер бачытка борашкан-даа болза, Аданың мурнунга Болчукчувус, чөптүг-шынныг Иисус *Христос бар болгай. ² Христос дээрге чүгле бистиң-даа эвес, а бүгү делегейниң бачыттарын арылдырар өргүл-дур.

³ Ооң чагыгларын сагыыр болзувусса, Ону угаап билгенувис ол-дур. ⁴ «Мен Ону билир мен» дээр хирезинде, Ооң чагыгларын сагывас кижичи – мегечи болгаш алыс шынны сагывас кижичи-дир. ⁵ А Ооң сөзүнүң аайындан эртпес кижиде Бурганның ынакшылы эчизинге чедир боттанган-дыр; Бурган-биле сырый харылзаалыг бис дээрсин оон билип алыр бис. ⁶ «Бурган-биле харылзаалыг амыдырап чор мен» дээр кижичи Иисустуң амыдырап чорааны дег амыдыраар ужурлуг.

⁷ Ханы ынак эш-өөр, мен силерге чаа эвес, а эң эгезинден-не силерге билдингир турган биеэги-ле чагыг дугайында бижип олур мен. Ол эрги чагыг дээрге силерниң эң эгезинде-ле дыңнааныңар сөс-түр. ⁸ Ындыг-даа болза, ооң-биле чергелештир ол чагыг чаа болур. Ооң алыс шынныын Христостуң база силерниң амыдыралыңар бадыткаан, чүге дээрге караңгы тарап чидип турар база алыс шынның чырыы чырыда берген.

⁹ Чырыкка хамааржыр мен деп турар кижичи Бурганга бүзүрөөн акы-дуңмазын көөр хөңнү чок болза, ол караңгыда турар хевээр-дир. ¹⁰ Бодунуң акы-дуңмазынга ынак кижичи чырыкта артып калган база ону бачытче кирип шыдаар кандыг-даа чүүл ам чок. ¹¹ А бодунуң акы-дуңмазынга хөңнү чок кижичи караңгыда хевээр чурттап турар база кайнаар бар чыдарын боду безин билбес, чүге дээрге караңгы ону согуурартып каан-дыр.

¹² Ажы-төл, силерге ол дугайында бижидим,

чүге дээрге Христостуң ачызында бачыттарыңар өршээттинген-дир.

¹³ Ада-иелер, силерге бижидим,

чүге дээрге эң эгезинде бар турган Кижини билип алган-дыр силер.

1:7 Иса. 2:5; 60:1 1:7 Эф. 1:7; Евр. 9:14

1:8 3 Хаан. 8:46; 2 Чыл. 6:36; У. ч. 20:9; Эккл. 7:20; Иак. 3:2; Рим. 3:23 1:9 Ыд. ыр. 31:5; 50:4; У. ч. 28:13 1:10 1 Ин. 5:10 1:10 Ин. 5:38; 8:37 2:1 Ин. 14:26; Рим. 8:34; Евр. 7:25

2:2 Ин. 1:29; 11:52; 1 Ин. 4:10; Рим. 3:25-26 2:3 Ин. 14:15; 15:10; 1 Ин. 5:3 2:4 Тит. 1:16

2:5 1 Ин. 4:12 2:7 Ин. 13:34 2:7 Лев. 19:18; 2 Ин. 1:5 2:8 Ин. 13:34 2:8 Ин. 1:9; 8:12; Рим. 13:12; Эф. 5:8; 1 Фес. 5:5 2:9 1 Ин. 4:20 2:10 Ин. 11:10 2:12 Аж.-ч. 10:43; 13:38

Аныяк оолдар, силерге бижидим,
 чүге дээрге *эрликти тиилээн-дир силер.
 Уруг-дарыг, силерге бижидим,
 чүге дээрге Аданы билип алган-дыр силер.

¹⁴ Ада-иелер, силерге бижээн мен,
 чүге дээрге эң эгезинде бар турган Кижини билип алган-дыр силер.
 Аныяк оолдар, силерге бижээн мен,
 чүге дээрге күштүг-дүр силер,
 Бурганның сөзү силерде артып калган-дыр
 база эрликти тиилээн-дир силер.

¹⁵ Бо делегейниң бүгү чүвезинге-даа, ооң бодунга-даа ынак эвес болунар:
 бо делегейге ынак кижиниң сеткилинде Адага ынакшыл чок. ¹⁶ Чүге дээрге
 бо делегейде бар бүгү чүве, бачыттыг бүдүжүвүстүң күзээни бүгү чүве,
 бистиң көрүжүвүстүң олчалап алыксааны бүгү чүве, улустуң бо амыдыралынга
 адыргаары хамык чүве – ол бүгү Ададан эвес, а бо делегейден келген-дир. ¹⁷ Бо
 делегей ооң тывылдырганы хамык күзээшкіннери-биле катай-хаара эстип-хайлы
 бээр, а Бурганның күзел-соруун күүседип чоруур кижини мөңгө амыдыраар.

Христостуң дайзыннарынга дөмөйлөшпөнер

¹⁸ Ажы-төлүм! Сөөлгү шаг-үе келген-дир. Христостуң удурланыкчызынын
 кээриниң дугайында канчаар дыңнааныңар дег, Ооң хөй удурланыкчылары
 амдыгааштан ынчалдыр көстүп келгеннер. Сөөлгү шаг-үе келген дээрзин оортан
 билип алыр бис. ¹⁹ Христостуң ол удурланыкчылары бистиң аравыстан үнген,
 ынчалза-даа херек кырында биске хамаарышпас чорааннар. Бир эвес олар херек
 кырында биске хамааржыр турганнар болза, аравыска артып калгайлар эртик.
 Ынчалза-даа олар дөгере чоруй барган, оларның кайызы-даа биске хамаарышпас
 чораан деп чүве ынчалдыр билдине берген.

²⁰ А Христостуң хайырлааны *Ыдыктыг Сүлде ам силерде бар-дыр, ынчангаш
 дөгереңер алыс шынны билип алган-дыр силер. ²¹ Мен силерге алыс шынны билбес
 силер дээш эвес, а ону билер бооруңарга база алыс шын мегени төрүвес боорга,
 бижип олур мен. ²² Исусту Христос эвес-тир дээр кижиден артык мегечи бар бе?
 Ындыг кижини – Христостуң удурланыкчызы-дыр. Ол Аданы-даа, Оглун-даа хүлээп
 көрбөс. ²³ Оглун хүлээп көрбөс кижиниң Адазы-биле харылзаазы база чок, Оглун
 хүлээп көөр кижиде Ада база бар.

²⁴ Силерге хамаарыштыр алыр болза, ооң дугайында эң эгезинде-ле дыңнааныңар
 медээ сеткилиңерге артар ужурулуг. Ооң дугайында эң эгезинде-ле дыңнааныңар ол
 медээ сеткилиңерге артар болза, Оглу болгаш Адазы-биле тудуш харылзаалыг артар
 силер. ²⁵ Оглунуң биске аазаан чүүлү дээрге-ле мөңгө амыдырал-дыр.

²⁶ Силерни дуурайлаарын кызып турар улустун дугайында мен ол бүгүнү силерге бижээним бо. ²⁷ Ынчаарга Христостан алганыңар Ыдыктыг Сүлде силер-биле кады артар, ынчангаш улустун силерни сургаан херээ чок; харын ол Сүлде силерни бүгү чүвөгө өөредип турар. (Ол Сүлдениң өөредии меге эвес, а шынныг деп билиңер.) Ооң силерни өөрткени дег, Христос-биле харылзаалыг артар ужурулуг силер.

Бурганның ажы-төлү

²⁸ Ынчангаш ажы-төлүм, Христос-биле харылзаалыг артып каап көрээлиңер. Ынчаарга Ол ээп кээрге, бис Ооң мурнунга арнывыс кыспайн, Ону коргуш чок уткуур бис. ²⁹ Христостун чөптүг-шынныг амыдыралын билир болзунарза, чөптүг-шынныг чорук кылып амыдыраан кижиге бүрүзү Оон укталган дээрзин база билип алыңар.

3 ¹ Адавыстың биске кайы хире ханы ынакшаанын бодап көрүңер даан. Ол биске Ооң ажы-төлү кылдыр аданырын чөпшээрээн-дир! Шынап-даа болза, бис Ооң ажы-төлү-дүр бис! А бо делегейниң улузу Ону хүлээп көрбейн турар болгаш, бисти база хүлээп көрбөс-тир.

² Ханы ынак эш-өөрүм! Бис ам дээрезинде Бурганның ажы-төлү-дүр бис, келир өйде кандыг болу бээривис амдыызында билдинмес-тир. Ындыг-даа болза, *Христос ээп кээрге, шупту Аңаа дөмей апаарывысты билир бис, чүгө дээрге Ол херек кырында кандыг-дыр, Ону ындыг кылдыр көрүп каар бис. ³ Бодунун идегелин Христос-биле холбаштырган кижиге бүрүзү, Ооң арыы ышкаш, бодун ынчалдыр арыглап алыр.

⁴ Бачыт кылып турар кижиге бүрүзү ыдыктыг *хоойлуну хажыдып турар-дыр, чүгө дээрге ону хажыдары дээрге-ле бачыт-тыр. ⁵ Христос улустун бачыдын чайладып аппаар дээш келгенин, Ооң Бодунда бачыт чогуң билир силер. ⁶ Ооң-биле харылзаалыг апарган кижиге бүрүзү бачыт кылбастай бээр. Бачыт кылырын уламчылап чоруур улустун аразындан кым-даа Ону көрбээн база билип албаан.

⁷ Ажы-төлүм, силер кымга-даа дуурайлатпаңар. Чөптүг-шынныг чорук кылып чоруур кижиге, Христостун чөптүү дег, чөптүг болур. ⁸ Бачыт кылырын уламчылап чоруур кижиге *эрликке хамааржыр, чүгө дээрге эрлик эң эгезинден-не бачыт үүлгедип келген. А Бурганның Оглу эрликтин ажил-херээн дазылындан тура тыртар дээш чедип келген. ⁹ Бурганның ажы-төлү болу берген улустун кайызы-даа бачыт кылырын уламчылаvas, чүгө дээрге Бурганның Үрезини ¹ ол кижиге артып каар база Бурган ооң Адазы апарган ужурунда, ол оон ыңай бачыт кылып шыдавастай бээр. ¹⁰ Кым – Бурганның ажы-төлү, а кым – эрликтин ажы-төлү

†3:9 Бурганның Үрезини – Бурганның Сүлдези, медээзи азы бүдүжү дээн уткалыг бооп чадавас.

2:26 Мк. 13:5; 1 Ин. 3:7; Кол. 2:8; 2 Фес. 2:3 **2:27** Иер. 31:34; Евр. 8:11 **2:28** 1 Ин. 3:2; 1 Фес.

2:19 **2:29** Мф. 6:1 **2:29** 3 Ин. 1:11 **3:1** Ин. 3:16; Рим. 5:8; Эф. 2:4

3:1 Мф. 5:9; Ин. 1:12; 1 Ин. 5:1; Рим. 8:14 **3:1** Ин. 16:3; 17:25

3:2 Рим. 8:15-16; Гал. 3:26; Эф. 1:5 **3:2** Рим. 8:29; 2 Кор. 3:18; Флп. 3:21

3:2 Иов 19:26; Ыд. ыр. 16:15; 1 Кор. 13:12; Ажыд. 22:4 **3:3** 2 Кор. 7:1

3:5 Ин. 1:29; Евр. 9:26 **3:5** 1 Пет. 2:22; 2 Кор. 5:21; Евр. 4:15 **3:6** 3 Ин. 1:11 **3:7** Мк. 13:5; 1

Ин. 2:26; Кол. 2:8; 2 Фес. 2:3 **3:8** Ин. 8:44 **3:8** Евр. 2:14 **3:9** Ыд. ыр. 118:3; 1 Ин. 5:18

боорун мынчаар билип ап болур: чөптүг-шынныг чорук кылбас болгаш бодунун ха-дунмазынга ынак эвес кижиге Бурганга хамаарышпас.

Бот-боттарыңарга ынак болуңар

¹¹ Бот-боттарывыска ынак болур ужурлуг бис деп медээни эң эгезинден-не дыннап келдиңер. ¹² Эрикке хамааржы бергеш, бодунун дунмазын өлүрүп каан Каинге дөмейлешпес ужурлуг бис. Ол чүгө дунмазын соп алганбы? Чүгө дээрге оон ажил-үүлеси бузуттуг, а дунмазының ажил-үүлеси чөптүг-шынныг болгандыр. ¹³ Бо делегей силерни көөр хөңнү чок болза, элдепсинмейн көрүңер, ха-дунма. ¹⁴ Өлүмден амыдыралче шилчээнивести билир бис, чүгө дээрге ха-дунмавыска ынак-тыр бис. Кым ынак эвезил, ол өлүг бооп артар. ¹⁵ Бодунун ха-дунмазын көөр хөңнү чок кижиге бүрүзү – өлүрүкчү-дүр, а кандыг-даа өлүрүкчү мөңгө амыдыралдыг болбас дээрзин билир-ле болгай силер.

¹⁶ Христос Бодунун амы-тынын бис дээш берген, бис ынакшыл деп чогуум чүл ол дээрзин оон билир апарган бис. Ынчангаш бис база боттарывыстың амы-тынывысты ха-дунмавыс дээш бээр ужурлуг бис. ¹⁷ Бир эвес бо делегейге бай-шыдалдыг чурттап-даа чорааш, эки түрегдеп чоруурун көргөш, ону кээргеп, дузалавас кижиге бар болза, ындыг кижиде Бурганның ынакшылы бар деп канчап чугаалап шыдаар бис?! ¹⁸ Ажы-төлүм! Бистиң ынакшылывыс чүглө сөс, чугаа кырында эвес, а херек кырында бар, эзулуг ынакшыл болур ужурлуг.

Бурганның мурнунга бүзүрелдиг боору

¹⁹⁻²⁰ Ооң ачызы-биле алыс шындан төрүттүнгенивис билдине бээр база арын-нүүрүвүс бисти буруудадып-даа турар болза, Бурганның мурнунга дөмей-ле сорук кирип шыдаар бис, чүгө дээрге Бурган бистиң арын-нүүрүвүстен артык улуг база Ол бүгү чүүлдү билир. ²¹ Ханы ынак эш-өөрүм, сеткиливис бисти буруудатпайн турар болза, Бурганче коргуш чок чоокшулап шыдаар бис. ²² Бургандан дилээн чүевести дөгезин ап турар-дыр бис, чүгө дээрге Ооң чагыгларын сагып, Аңа таарымчалыг херектерни кылып чоруур-дур бис. ²³ Бурганның биске чагыы бо-дур: Ооң Оглу Иисус Христостун адынга бүзүрээр база, Иисустун биске чагааны дег, бот-боттарывыска ынак болур ужурлуг бис. ²⁴ Бурганның чагыгларын сагып чоруур кижиге Ооң-биле тудуш харылзаалыг амыдыраар база Бурган ол кижиге-биле харылзаа тудар. Бурган-биле харылзаалыг болганывысты Ооң биске хайырлааны Сүлденин ачызында билип ап шыдаар бис.

Меге *медээчилер дугайында сагындырыг

4 ¹ Ханы ынак эш-өөр, «Өттүр билип медеглээр сүлделиг мен» дээр кижиге бүрүзүңге-ле бүзүрөвөнөр, харын оларның сүлделери Бургандан келген бе дээрзин үргүлчү хынап көрүңер. Чүгө дээрге бо делегейге хөй санныг меге медээчи

3:10 1 Ин. 4:8, 20 **3:11** Лев. 19:18; Ин. 13:34; 1 Ин. 1:5; 2:24; 2 Ин. 1:5 **3:12** Ин. 8:44

3:12 Э. д. 4:3-8; Иуда 1:11; Евр. 11:4 **3:13** Мк. 13:13; Ин. 7:7; 15:18 **3:14** Ин. 5:24 **3:15** Мф. 5:22; Ажыд. 21:8

3:16 Ин. 10:11; 15:13 **3:17** Ы. х. к. 15:7; У. ч. 21:13; Иак. 2:15-16

3:18 Иак. 1:22; Рим. 2:13 **3:21** 1 Ин. 2:28 **3:22** Мф. 7:7-8; Ин. 14:13-14 **3:23** Ин. 6:29

3:24 Ин. 6:56; 15:4-5 **3:24** Рим. 8:9, 16 **4:1** 1 Кор. 14:29; 1 Фес. 5:20-21; Ажыд. 2:2

келгеш, тарай берген-дир. ² Бурганның *Сүлдезин мынчаар билип ап болур силер: Иисус *Христостун чер кырынга ёзулуг мага-боттуг чедип келгенин хүлээп көөр сүлде бүрүзү Бургандан келген сүлде-дир. ³ А Иисусту хүлээп көрбөс өттүр билип медеглээр кижги бүрүзүнүң сүлдези Бургандан келбээн-дир. Ол дээрге Христостун удурланыкчызының сүлдези-дир. Силер ооң чедип кээриниң дугайында дыңнаан силер база ол амдыгааштан-на бо делегейде бар-дыр.

⁴ Ажы-төлүм! Силер Бурганга хамааржыр силер, ол меге медээчилерни баскан силер, чүге дээрге силерде бар Бурганның Сүлдези бо делегейге хамааржыр улуста бар сүлдеден арта бээр-дир. ⁵ Меге медээчилер бо делегейге хамааржыр. Ынчангаш оларның чугаалап турар чүүлү бо делегейден үнер база бо делегейниң улузу оларны дыңнап турар. ⁶ А бис Бурганга хамааржыр бис. Бурган кымга билдингир апарганыл, ол кижги бисче кулак салып, дыңнаар. Кым Бурганга хамаарышпазыл, ол кижги бисти дыңнаас. Улуска алыс шынны эккээр Сүлдени база улусту мегелээр сүлдени бис ынчалдыр ылгап шыдаар-дыр бис.

Бурган дээрге ынакшыл-дыр

⁷ Ханы ынак эш-өөр! Бот-боттарывыска ынак болуп көрээли, чүге дээрге ынакшыл Бургандан кээр-дир, а ол ышкаш ынакшаан кижги дээрге Бурганның төлү апарган база Бурганны билип алган кижги-дир. ⁸ Кымда ынакшыл чогул, ол кижги Бурганны угаап билбээн-дир, чүге дээрге Бурган – ынакшыл-дыр. ⁹ Улус Ону дамчыштыр амыдыралды алзын дээш, Бодунуң эр чаңгыс Оглун бо делегейже чорудупкаш, Бурган ооң-биле биске Бодунуң ынакшылын көргүскен-дир.

¹⁰ Ёзулуг ынакшыл бистиң Бурганга ынакшый бергенивисте эвес, а Ооң биске ынакшылын көргүзүп, бачыттарывысты арылдырар өргүлдү – Бодунуң Оглун бисче чорутканында болдур ийин. ¹¹ Ханы ынак эш-өөр, Бурган биске ынчалдыр ынакшаан болганда, бис база бот-боттарывыска ынак болур ужурлуг бис. ¹² Бурганны кым-даа, кажан-даа көрүп көрбээн, ынчалза-даа бот-боттарывыска ынак болзувусса, Бурган бис-биле тудуш харылзаалыг амыдырай бээр база Ооң бисте бар ынакшылы эчизинге чеде бээр.

¹³ Бурган-биле харылзаалыг амыдырай бергенивисти база Ооң бистиң-биле кады амыдырай бергенин Ооң биске Бодунуң Сүлдезин хайырлаанындан билип ап болур бис. ¹⁴ Бурган Ада Бодунуң Оглун бо делегейниң улузун камгалазын дээш чорудупканын көргөн бис, ону херечилеп тур бис. ¹⁵ Иисусту Бурганның Оглу-дур деп хүлээп көөр кижги-биле Бурган тудуш харылзаалыг-дыр, ол кижги база Бурган-биле харылзаа тудар. ¹⁶ Бурганның биске ынакшылын билип алгаш, аңаа бүзүрөп, ону хүлээп алдывыс. Бурган дээрге ынакшыл-дыр, ынчангаш ынакшылга бүргедип амыдырап чоруур кижги Бурган-биле харылзаалыг артар болгаш, Бурган база ооң-биле кады амыдыраар. ¹⁷ Бистиң ынакшылывыс эчизинге чеде берген болганда,

4:1 Ы. х. к. 13:1-3; Иер. 14:14; 23:16; 29:8; Мф. 7:15; Мк. 13:22; 2 Пет. 2:1 4:2 Ин. 1:14; 1 Тим. 3:16; Евр. 2:14 4:2 1 Кор. 12:3 4:3 1 Ин. 2:18, 22; 2 Ин. 1:7 4:5 Ин. 3:31; 8:23; 15:19 4:6 Ин. 18:37 4:6 Ин. 14:17 4:6 1 Тим. 4:1 4:7 1 Кор. 13:1-13; 1 Ин. 3:10-11 4:9 Ин. 3:16 4:10 Ин. 1:29; 1 Ин. 4:10 4:10 Ин. 3:16; Рим. 5:8 4:12 Хост. 33:20; Ин. 1:18; 1 Тим. 6:16 4:12 1 Ин. 2:5 4:13 1 Ин. 3:24 4:14 Ин. 3:17 4:15 Мф. 14:33; 1 Ин. 5:5

шииткел хүнүндө коргуш чок болур бис, чүгө дээрге бо делегейге Христоска дөмейлешкен-дир бис.

¹⁸ Ынакшыл бар болза, коргуушкун шуут турбас. Харын-даа эчизинге четкен ынакшыл коргуушкунну үндүр сывырыптар. Коргуушкун кеземче-биле харылзаалыг, а коргуп чоруур кижини ынакшылдын эчизинге четпээн кижини болур.

¹⁹ Бурган баштай биске ынакшаан боорга, бис ынак-тыр бис. ²⁰ «Бурганга ынак мен» – дээр, а бодунун ха-дуңмазын көөр хөңнү чок кижини – мегечи-дир, чүгө дээрге көрүп чорууру эжинге ынак эвес кижини көрүп көрбээни Бурганга канчап ынак боорул? ²¹ Христостун биске арттырып каан чагы бо-дур: «Бурганга ынак кижини бодунун ха-дуңмазынга база ынак болур уjurлуг».

Бо амыдыралдың күткүлгелерин тиилээри

5 ¹ Иисусту *Христос-тур деп бүзүрээр кижини бүрүзү Бурганның ажы-төлү болур. Адазынга ынак кижини бүрүзү Ооң ажы-төлүнгө^k база ынак болур. ² Бурганга ынак база Ооң чагыгларын сагып чоруур болзувусса, Бурганның ажы-төлүнгө ынаавысты оон билип алыр бис. ³ Бурганга ынаавысты Ооң чагыгларын күүсеткеневис-биле көргүзөр бис, а Ооң чагыгларын күүседирин берге эвес. ⁴ Чүгө дээрге Бурганның ажы-төлү болур кижини бүрүзү бо делегейни тиилээр, а ол тиилелге бистин бүзүреливис ачызында чедип алдынар. ⁵ Ынчангаш Иисус – Бурганның Оглу деп бүзүрөөн кижиден өске, кым бо делегейни чаалап алырыл?

Бурганның Оглуңуң дугайында херечилел

⁶ Кым бисче суглуг база ханныг¹ келген ийик? Иисус Христос-ла болгай. Ол бисче чүглө суглуг эвес, а суглуг база ханныг келген. Ооң херечизи – *Сүлде-дир, чүгө дээрге Сүлде алыс шынныг болур. ⁷ Ындыг-дыр деп херечилээн үш херечи бар^m: ⁸ Сүлде, суг база хан ол-дур. Олар шупту чаңгыс-ла ол чүүлдү херечилеп турар. ⁹ Бир-тээ бис улустун херечилээнин хүлээп алыр болганывыста, Бурганның херечилелин оон оранчок чугула кылдыр хүлээп көөр уjurлуг бис. А Бурганның херечилээни мындыг: Ол Бодунун Оглуңуң дугайында херечилээн-дир. ¹⁰ Бурганның Оглуңга бүзүрээр кижини ол херечилелди бодунун сеткилинге шыгжап чоруур. А Бурганның чугаалаан чүвезинге бүзүрөвес кижини Ону мегечи кылдыр көргүзөр, чүгө дээрге ол Бурганның Бодунун Оглуңуң дугайында херечилелинге бүзүрөвес-тир. ¹¹ А ол херечилел мындыг: Бурган биске мөңгө амыдыралды хайырлаан, ол амыдырал Ооң Оглуңда бар. ¹² Кым Оглу-биле харылзаалыгыл, ол

^k**5:1** Азы: «Ооң Оглуңга».

¹**5:6** Суглуг база ханныг – Бо сөстөр-биле Иисустун сугга суктурганын база хере шаптыртканын көргүскөн бооп чадавас (Мф. 3:16; Ин. 19:34 көр).

^m**5:7** Эң сөөлзүредир бижээн каш санныг сөзүглелдерде бар «Ада, Сөс болгаш Ыдыктыг Сүлде олардыр. Оларнын алыс бүдүжү чаңгыс» деп сөстөр эң бүзүрелдиг грек сөзүглелдерде таварышпайн турар.

4:17 1 Ин. 2:28; 3:21 **4:20** 1 Ин. 2:9; 3:10 **4:21** Лев. 19:18; Мф. 19:19; 22:39; Мк. 12:31

5:1 Ин. 1:12 **5:2** 1 Ин. 2:5; 3:24; 4:13 **5:3** Ин. 14:15; 2 Ин. 1:6 **5:3** Мф. 11:30

5:4 Ин. 16:33 **5:4** Эф. 6:16 **5:5** Мф. 14:33; 1 Ин. 4:15 **5:6** Ин. 14:17; 15:26

5:9 Ин. 5:36 **5:10** 1 Ин. 1:10 **5:10** Мф. 3:17 **5:11** Ин. 1:4; 5:26; 11:25; 1 Ин. 1:2

кижиде амыдырал бар, а кымда Бурганның Оглу-биле харылзаа чогул, ол кижиде амыдырал чок.

Биске мөңгө амыдыралды хайырлаан

¹³ Бурганның Оглунун адынга бүзүрээш, шуптуңар мөңгө амыдыралдыг боорунарны билип алзыннар дээш, мен бо бүгүнүн дугайында силерге бижидим.

¹⁴ Ооң күзел-соруунга чүүлдештир кандыг-бир чүүлдү Оон мөргүп дилээр болзувусса, Ол бисти дыңнаар деп, Бурганга ыяк бүзүрээр бис. ¹⁵ Оон чүнү-даа дилээр болзувусса, Ол бисти дыңнаар деп билир болганывыста, Оон чүнү-даа дилезивиссе, ол чүүлдү алырывысты база билир-дир бис.

¹⁶ Кандыг-бир кижиге өлүмгө чогул чедирбес бачыт үүлгедип турар эжин көрүп кагза, ол эжи дээш *мөргүүр ужурлуг, Бурган ынчан демги эжинге амыдыралды хайырлаар. Мен өлүмгө чогул чедирбес бачыт-биле холбашкан улус дугайында чугаалап тур мен. Өлүмгө чедире бээр бачыт база бар болгай. Ындыг бачытка борашканнар дээш мөргүнер дивейн тур мен. ¹⁷ Бурганга шынчы эвес үүлгедиг бүрүзү-ле бачыт болур, ынчалза-даа дорт-ла өлүмгө чедирбес бачыт база бар.

¹⁸ Бурганның ажы-төлү апарган кижиге бачыт үүлгедирин уламчылаvas дээрзин билир бис. Чүгө дээрге Бурганның Оглу ону кадагалаарⁿ база *эрлик аңаа хора чедирип шыдавас. ¹⁹ Бүгү делегей эрликтин чагыргазының адаанда-даа турар болза, Бурганның ажы-төлү болурувусту билир бис. ²⁰ Ол ышкаш Бурганның Оглунун келгенин база алыс шын Бурганны билип алзыннар дээш, биске угаап билиишкинни эккелгенин билир бис. Ынчангаш бис алыс шын Бурган-биле сырый харылзаалыг амыдыраар бис, чүгө дээрге Ооң Оглу Иисус Христос-биле харылзаалыг-дыр бис. Ол дээрге алыс шын Бурган-дыр, Ол дээрге мөңгө амыдырал-дыр.

²¹ Ажы-төлүм, *дүрзү-бурганнарга мөгейбейн, оюп чорунар^o.

ⁿ**5:18** Азы: «Бургандан төрүттүнген кижиге бодун кадагалаар».

^o**5:21** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Аминь» деп сөстү немээн.

5:13 Ин. 20:31 **5:14** Мф. 7:7-8; Ин. 14:13-14; 1 Ин. 3:22

5:16 Мф. 12:31-32; Мк. 3:29; Евр. 6:4-6; 10:26 **5:18** Ыд. ыр. 118:3; 1 Ин. 3:9

5:19 Лк. 4:6; Гал. 1:4 **5:20** Ин. 1:1; 20:28 **5:21** 1 Кор. 10:7, 14

Иоанның ийиги чагаазы

Кирилде

Бо чагааны «Бурганның шилип алганы агайга база ооң ажы-төлүнгө» (бир христиан ниитилелди база ооң кежигүннерин ойзу адааны ол) чоруткан. Автор, Иоанн *элчин, бодун «эң улууңар» деп адап турар, а ол болза ооң эрге-күштүүн, чагаа бижээни христианның дээш харысалга чүктөп турарын көргүскөн.

Бирги чагаазында дег, Иоанн номчукчуларны алыс шын болгаш ынакшыл ёзугаар амыдыраар кылдыр сургап турар. Ол оон ыңай Иисус *Христос чер кырынче ёзулуг кижиге мага-боттуг чедип келген деп хүлээвес меге өөредигден кичээнирин дилеп турар.

Байыр чедиришкини

1 ¹ Бурганның шилип алганы агайга база ооң ажы-төлүнгө эң улууңардан байыр: шуптуңарга шынап-ла ынакшыдым. Чүглө мен эвес, а алыс шынны билип алган бүгү улус база силерге ынакшыды. ² Ийе, бисти бүргөп турар шынның ачызында силерге ынак-тыр бис. Ол шын бистиң-биле кезээ мөңгөдө тудуш харылзаалыг. ³ Алыс шын болгаш ынакшылдың айы-биле Бурган Ададан, Ооң Оглу Иисус *Христостан келген *авырал, өршээл болгаш амыр-тайбың биске доктаар!^Р

Ынакшылче база алыс шын өөредигже чүткүнер

⁴ Адавыстың биске чагааны дег, алыс шынның изин истээн чамдык ажы-төлүң дугайында дыңнап кааш, мен аажок өөрүдүм. ⁵ Ынчангаш мен ам дилеп тур мен, хүндүлүг агай: бот-боттарывыска ынак болуулуңар! (Ол чагыг чаа эвес, а биске эң эгезинде-ле берип каан чагыг хевээр боор). ⁶ А ол ынакшыл дээрге-ле Адавыстың чагыгларын ёзугаар амыдыраар уjurлувуус деп билзе чогуур. Эң эгезинде-ле дыңнааныңар дег, ол чагыгның утказы мындыг: араңарда ынакшылдыг амыдыраар уjurлуг силер.

⁷ Иисус Христос чер кырынче кижиге мага-боттуг чедип келген дээрзин хүлээп көрбөс хөй санныг мегечилер бо делегейде чоруп турар. Олар дег кижиге бүрүзү мегечи-дир база Христостуң удурланыкчызы-дыр. ⁸ Ынчаарга кызып ажылдап келгенивис чүүлдү чидирбейн, харын бүрүн шаңналды алырыңар дээш кичээнип көрүңер. ⁹ Христостуң дугайында алыс шын өөредигден тайзы базып, өскээр барган кижиниң Бурган-биле харылзаазы чок. А ол өөредигте шынчы болуп арткан кижиде Ада-биле-даа, Оглу-биле-даа сырый харылзаа бар. ¹⁰ Силерге чедип келген кандыг-бир кижиге ол өөредигни суртаалдаары-биле ап чорбас

Р1:3 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Ооң Оглу Дээрги Иисус Христостан келген авырал, өршээл болгаш амыр-тайбың силерге доктаазың!» деп бижээн.

1:1 1 Ин. 3:1 **1:1** Ин. 8:32 **1:3** 1 Тим. 1:2; 2 Тим. 1:2 **1:4** 3 Ин. 1:4

1:5 Лев. 19:18; Ин. 13:34; 15:12; 1 Ин. 3:11 **1:6** Ин. 14:15; 1 Ин. 5:3 **1:7** Ин. 1:14; 1 Ин. 4:2; 1

Тим. 3:16; Евр. 2:14 **1:7** 1 Ин. 2:18; 4:3 **1:8** 1 Кор. 3:8 **1:9** 1 Ин. 2:23

болза, силер ону бажыңыңарга хүлээп албаңар база амыр-мендизин айтырбанар.
¹¹ Чүгө дээрге ыңдыг кижиниң амыр-мендизин айтырар болзуңарза, ооң бузуттуг үүлгедиглериниң киржикчизи апаар силер.

Түңнел байыр чедиришкени

¹² Силерге бижип, чугаалаар бодаан чүвем оон-даа хөй, ынчалза-даа ону демир-үжүк-биле саазыңга бижиир хөңнүм чок болду. Ооң орнунга, бистиң өөрүшкүвүс^q эгээртинмес долу болзун дээш, удавайн силерге дужуп, арын көржүп чугаалажыр сагыштыг мен. ¹³ Бурган шилээн угбаңның ажы-төлү сеңээ байыр чедирип турлар^r.

^q**1:12** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Силерниң өөрүшкүнер» деп бижээн.

^r**1:13** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Аминь» деп сөстү немээн.

Иоанның үшкү чагаазы

Кирилде

Ийиги чагаазында дег, Иоанн *элчин бодун чүглө «эң улуунар» деп адап турар. Ол бо чагааны бир христиан ниитилелдин Гай деп кежигүнүнгө бижээн. Иоанн ону ынакшылдың илерээшкини дээш база аян-чоруктар кылып, *Буянныг Медээни тарадып турар танывазы христианнарга деткимчези дээш мактап, Диотреф деп кижиниң төлөп чок аажы-чаңының дугайында аңаа сагындырып турар.

Байыр чедиришкени

1 ¹Шынап-ла ынакшааным эжим Гайге эң улуунардан байыр. ²Ханы ынак эжим! Сеткил-чүрээниң кады дег, мага-бодуннун кадык болуру дээш база бүгү-ле чүүлдерге чедишкениң болуруң дээш мөргүп тур мен. ³Чамдык бүзүрөөн ха-дунмавыс биске келгеш, алыс шынга бердингениңни база алыс шынның оруу-биле бар чыдарыңны херчилээрге, аажок өөрүдүм. ⁴Ажы-төлүм алыс шынның оруун эдерген деп билип аарындан артык өөрүшкү менээ турбас!

⁵Ханы ынак эжим! Олар-биле танышпас-даа болзунза, бүзүрөөн ха-дунмавыстың чаагай чоруу дээш ак сеткилдиг ажылдап чоруур-дур сен. ⁶Ам оларның чорук-херээн уламчылаарыңга дузалажыр болзунза, ол чорууң Бурганның мурнунга төлөптиг болур. ⁷Чүгө дээрге олар *Христоска бараан болур дээш, чер кезип чорупкаш, Христоска бүзүрөвестерден чүнү-даа албайн чоруур улус-тур. ⁸Ындыг улусту деткир ужурлуг бис. Ынчангаш бис оларның алыс шынга бараан болуушкунунун киржикчилери боор бис.

Бакты эвес, а экини өттүнери

⁹Мен христиан ниитилелче чагаа бижидим, ынчалза-даа оларны удуртуксап турар Диотреф дээрзи бистиң чугаалаан чүвевисти хүлээп албас-тыр. ¹⁰Ылап-ла ынчангаш, мен ынаар чеде берзимзе, ооң чүнү кылып турарының дугайында сагындырар мен. Ол бисти бак сөстөр-биле нүгүлдөп тур, ынчалза-даа ол безин аңаа эвээш болган де. Диотреф боду-даа ха-дунмавысты хүлээп албайн турар, өске улустуң-даа ону кылырыңга шаптык кадып, оларны христиан ниитилелден үндүр сывыртап турар!

¹¹Ханы ынак эжим! Кандыг-даа бузутту эвес, а чүглө буянны өттүнүп көр. Буянның херектер кылып турар кижиге Бургандан укталган болур. Бузут үүлгедип турар кижиге Бурганны көрбөөн боор.

¹²Димитрийни шупту улус эки кижиге деп үнелээр болду, алыс шын боду-ла ол дугайында херчилеп турар-дыр; бис база ол дээш дагдындывыс, а херчилеливис шынның дээрзин билир болгай сен.

Түңнел байыр чедиришкени

¹³ Оон-даа хөй чүве дугайында сеңээ бижип, чугаалап болур турдум, ынчалза-даа ону демир-үжүк-биле саазынга бижиир хөңнүм чогул. ¹⁴ Удавас сээң-биле арын көржүп ужуражырымга база аравыста хөөрежи бээривиске идегеп тур мен. ¹⁵ Амыр-тайбыңны күзедим. Сээң өңнүктериң байыр чедирип тур. Шупту эш-өөрүвүске, кижги бүрүзүнге тус-тузунда, байырдан чедирип көр^s.

^s**1:15** Өске бурунгу сөзүглелдерде бо сөстөргө «Аминь» деп сөстү немээн.

1:13 2 Ин. 1:12

Иуданың чагаазы

Кирилде

Иуда – Иерусалимде христиан ниитилелдин удуртукчузу Иаковтуң дуңмазы (олар ийилээн Иисус *Христостуң дуңмалары турган).

Бодунуң чагаазында Иуда христиан ниитилелдерге Христостун өөредин хажыдып турар, чуртталгазы самыын аян-шинчилиг бир-ле меге башкылар дугайында сагындырыг кылган. Иуда христианнарны Дээрги-Чаяакчыга шынчы база бүдүштүг улус бооп артар кылдыр сургап турар.

Иуданың чагаазының сөзүглели Пётрнуң ийиги чагаазының сөзүглелинге чоок. Кым бодунуң чагаазын баштай бижээни эки билдинмес. Иуда биле Пётр боттарының чагааларын бижип тура, чаңгыс-ла ол биске билдинмес үшкү бижимел барымдаа ажыглаан бооп чадавас.

Иуда, чамдык чижектер кирип тура, «апокриф» деп бижилгелерге айтыг кылып турары солун. Апокрифтер дээрге иудей шажын-чүдүлге чаңчылын дамчыдып турар, ынчалза-даа Библияге кирибээн эрте-бурунгу еврей номнар-дыр.

Кирилде сөстөр

1 ¹ Иисус *Христостуң чалчазы база Иаковтуң дуңмазы Иудадан байыр. Бурган Аданың кыйгырып алганы, ынак апарганы¹, Иисус Христоска кадагалаткан улузунга бижидим.

² Бурганның *авыралы, амыр-тайбыңы болгаш ынакшылы силерге өзүп-көвүдезин!

Меге башкылар

³ Ханы ынак эш-өөр, бистиң ниитизи-биле алганывыс камгалал дугайында бижириин аажок күзеп турдум, ынчалза-даа Бурганның Бодунуң улузунга чаңгыс удаа болгаш кезээ мөңгедө хайырлааны бүзүрел дээш чүткүлдүг туржурун силерден күштүү-биле дилеп, чагаа бижири эргежок чугула деп көрдүм. ⁴ Чүгө дээрге шаг шаанда-ла Бижилгеге оларның шииттирериниң дугайында баш удур чугаалаан улус силерниң аранарже бүдүү кире берген-дир. Олар дээрге Бурганны хүндүлевес, боттарының самыыраан оруктарын агартыр дээш Бурганывыстың авыралын самыыралга солаан база дың чаңгыс Чагырыкчы болгаш Дээргивис Иисус Христосту хүлээп көрбээн улус-тур.

⁵ Ол бүгүнү ам билир-даа болзунарза, Дээрги-Чаяакчы Бодунуң чонун Египеттен үндүрүп эккелгеш, камгалаанын, ынчалза-даа Аңаа бүзүрөвээн улусту сөөлүндө барып узуткап каанын силерге сагындырар бодадым. ⁶ Боттарының бедик байдалынга артып калбайн барган, чурттаар ужурлуг черин каапкаш барган

¹1:1 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Ынак апарганы» эвес, а «Ыдыктааны» деп бижээн.

1:1 Аж.-ч. 12:17; Иак. 1:1 1:1 Мф. 13:55 1:2 Дан. 3:31; 1 Пет. 1:2; 2 Пет. 1:2

1:3 1 Тим. 6:12; 2 Тим. 4:7 1:4 2 Пет. 2:1 1:5 Сан. 14:36-37; 26:64; 2 Пет. 1:12; Евр. 3:17

дээрний төлээлерин база сактып келиңер. Бурган ам оларны өндүр улуг шийткел хүнүндө кезедир дээш, мөңгө кинчи-биле демирлеп алгаш, алдыы ораннын дүмбейинде туруп турар.

⁷ Содом биле Гоморраны болгаш оларны хүрээлээн хоорайларны база сактып келиңер. Ук хоорайларның чурттакчылары, дээрний ол төлээлери кара олчаан, самыраашкынга алзып, бужар хевир-биле бирикшижип турганнар. Шупту улусту кичээндирер дээш, оларны мөңгө оттуң кеземчези-биле шаажылаан.

⁸ Араңарже кире берген улус база шак ынчаар мага-бодун бужаргадып, дээди эрге-чагырганы хүлээп көрбөстөп, өндүр улуг күштерни бак сөглөп турар.

⁹ Дээрний дээди төлээзи Михаил безин, *Моисейний мага-бодунуң дугайында *эрлик-биле маргыжып тура, ону шиидип, бак сөглээрин дидинмээн, а чүглө: «Дээрги-Чаяакчы Боду сени чемелезин» – дээн. ¹⁰ А ол улус боттарының билип-даа шыдавазы, чүглө адыгуузунар ышкаш, согур меделениң аайы-биле билири чүүлдерни бак сөглээш, алызы барып узуткаттырар.

¹¹ Ол улус ат болур! Олар Каинний шилип алган оруун эдерип чорупканнар. Валаам ышкаш, ажык-кончаа сүргөш, олар ооң частырыын катаптап турарлар база, Корактын тура халышкынынга киришкен улус дег, узуткаттырып каарлар.

¹² Ындыг улус силерний ынакшылыңар илерээр дой-чыыштарга хөө кара былчактар дег боор. Олар ыят чокка силер-биле кады дойлаарлар, ынчалза-даа чүглө боттарын бодаарлар. Ындыглар – хатка сывыртаткан чаъс чок булуттар-дыр; күзүн безин дүжүт бербес, дазылы-биле тура соктуруп кааптар, ынчангаш ийи дакпыр өлгөн ыяштар-дыр. ¹³ Олар чүдек-бужар херектери көвүктелген далайның калчаа чалгыглары дег-дир; дүмбей караңгыга кезээ мөңгөдө кара-бажыңнаткан азып чүгүрген сылдыстар дег-дир.

¹⁴ Өгбевис Адамның чедиги салгалының бирээзи боор Энох база оларның дугайында өттүр билип чугаалаан болгай: «Дыңнаңар даан, Бодунуң түмөнтүмөн ыдыктыг төлээлерин эдерткен Дээрги-Чаяакчы чедип кээр. ¹⁵ Ол чедип келгеш, Ону хүндүлевес бачыттыг улусту Аңаа удур сөглээн сестери дээш база Аңаа таарымча чок ажыл-херээ дээш сойгалап, оларның шуптузунга шийткел онаар». ¹⁶ Ол улус үргүлчү химиренип, өскелерни буруудаткан чоруур. Олар дээрге бачыттыг күзээшкinnerиний аайындан эртпес, ал-бодун мактап, адыыргаар улустур. Олар амы-хууда ажык-кончаа алыксааш, өске улуска чашпаалап чоруурлар.

Иисус Христостуң чедип кээриний манаашкыны

¹⁷ А силер, ханы ынак эш-өөр, Дээргивис Иисус Христостуң *элчиннериний оон мурнунда-ла чугаалап турган чүүлүн сактып чорунар. ¹⁸ Олар силерге: «Сөөлгү үе кээрге, Бурганны хүндүлевес күзээшкinnerиний аайындан эртпес кочуургактар

1:6 2 Пет. 2:4 1:7 2 Пет. 2:6 1:7 Э. д. 18:20; 19:24; Ы. х. к. 29:23; Мф. 25:41

1:8 2 Пет. 2:10 1:9 Дан. 10:13; 12:1; 1 Фес. 4:16; Ажыд. 12:7

1:9 Ы. х. к. 34:6 1:9 Зах. 3:2 1:10 2 Пет. 2:12 1:11 Э. д. 4:3-8; 1 Ин. 3:12; Евр. 11:4 1:11

Сан. 22:5; 25:1-2; 31:16; Ы. х. к. 23:3-6; 2 Пет. 2:15 1:11 Сан. 16:31-35 1:12 2 Пет. 2:17

1:12 Мф. 15:13 1:13 Иса. 57:20 1:14 Э. д. 5:21-24 1:14 Ы. х. к. 33:2; Дан. 7:10; Зах. 14:5;

Аж.-ч. 7:53; Гал. 3:19; 1 Фес. 3:13; Евр. 12:22 1:16 2 Пет. 2:10 1:17 2 Пет. 3:2-3

тыптып кээр» – деп чугаалааннар. ¹⁹ Ындыг улус ангылажыг эккээр, олар бо делегейге хамааржыр, оларда *Ыдыктыг Сүлде чок.

²⁰ А силер, ханы ынак эш-өөр, эң-не ыдыктыг бүзүрелиңерге амыдыралыңарны быжыглап тургузуңар-ла, *мөргүлдөп туруңарда, силерни Ыдыктыг Сүлдениң күжү башкарзынам. ²¹ Бурганның ынакшылының ачызында бодуңарны шынчы кадагалап, Дээргивис Иисус Христос Бодуңуң мөңгө амыдыралга чедирер өршээлин силерге хайырлаарын манаңар. ²² Чигзинип чоруур чамдык улуска өршээлден көргүзүңер^u. ²³ Өске улусту оттан ушта соп, камгалаңар, а бир чамдыктарга өршээл көргүзүп тура, кичээниңер^v, оларның бачытыг бүдүжү бужартадып каан хевинге безин дээр хөңнүңер чок болзун.

Түңнел байыр чедиришикиннери

²⁴⁻²⁵ Дың чаңгыс Бурганга^w – силерни илдигип кээп дүжеринден кадагалап шыдаар база өндүр бедик Бодуңуң мурнунче кем-буруу чок, өөрүшкүлүг улус кылдыр чедире берип шыдаар Камгалакчывыска – Дээргивис Иисус Христосту дамчыштыр алдар, өндүр-чаагай чорук, күчү-күш база эрге-чагырга эрткен бүгү үелерден бээр, ам болгаш кезээ мөңгөде доктаазын! *Аминь.

^u**1:22** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Чамдык улуска, ылгай көрүп тура, өршээлдиң болуңар» деп бижээн.

^v**1:23** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Өске улусту оттан ушта соп, коргуп-иргип, камгалаңар, оларны, коргуп-иргип, сойгалаңар» деп бижээн.

^w**1:24-25** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Бурганга» деп сөскө «мерген угаанның» деп сөстөрүни немээн.

Иоаннга Бургандан Ажыдыышкын

Кирилде

Бо номнун авторунуң дугайында элээн каш чаңчылчаан бодалдар бар. Эн нептерээни – номну дөрткү Буянныг Медээ биле Чаа *Чагыг-керээже кирген үш чагааның автору Иоанн *элчин бижээн деп бодал. Өске даап бодаашкын-биле, автор кижини элчин эвес, а ооң авыдайы турган. Иоанн бо номну бистиң эраның 90 чылдарында, Домициан императорнун чагырган үезинде Патмос ортулукче шөлүдүпкөн тургаш, бижээн. Ол император бодунга бурганга дег алдар-хүндү көргүзерин негеп, христианның каржызы-биле истеп-сүрүп турган.

Бо ном Эрги Чагыг-керээде *медээчилерниң номнарының чаңчылдарын уламчылап турар. Ол номнарда көскү болгаш сагышка артып каар овор-хевирлер-биле чер-делегейниң төөгүзүнүн доостурунун дугайында база буянның бузутту эчизинде тиилээриниң дугайында чугаалап турар.

Номда илереткен медээ хамыктын мурнунда Биче Азияның (амгы үедеги Турция) христиан ниитилелдеринче угланган. Ол медээ истедип-сүрдүргөн улуска келир үеде чүү болурул деп айтырыгга идегелдиг харыыны берген: Иисус *Христос катап база чер кырынга чедип келгеш, Бурганга болгаш Ооң чонунга удурланган бүгү улуска удур демиселге долу тиилелгени чедип аар база Аңаа шынчы улуска мөңгө шаңналды хайырлаар. Номнун арыннарындан христиан ниитилелдерге шургуп кирген меге башкыларга хамаарышкан сагындырыг база дыңналып турар.

Кирилде сөстөр

1 ¹ Удавайн болур бүгү чүүлү Бодунуң чалчаларыңа көргүссүн дээш, Бурган Иисус *Христоска *ажыдыышкын берген. Бодунуң чалказы Иоаннче *дээрнин төлээзин чорудупкаш, Христос ук ажыдыышкынны аңаа көргүскөн. ² Иоанн бодунуң көргөн бүгү чүүлүн бадыткап турар. Бургандан келген медээге база Иисус Христосту шынчы-биле херечилээнинге хамаарыштыр Иоанның бадыткал чугаазы бо-дур. ³ Өттүр билген бо медеглелди дыңналдыр номчуп турар кижини база ону дыңнап, ында бижээн чүвени сагып турар улус амыр-чыргалдыг. Чүге дээрге медеглелдин боттаныр үе-шагы чоокшулаан-дыр.

Чеди христиан ниитилелге Иоанндан чагаалар

⁴⁻⁵ *Асия девискээринде чеди христиан ниитилелге Иоанн менден байыр. Ам бар, черле турган, оон чедип кээр Бургандан болгаш Ооң дүжүлгезиниң баарында турар чеди сүлдеден база шынчы Херечи, өлүглер аразындан катап дирилген улустун баштайгызы, черниң хамык хааннарының Чагырыкчызы Иисус Христостан келген *авырал биле амыр-тайбың силерге доктаазын. Иисус Христос биске ынак, Ол

бисти бачыгтарывыстан Бодунуң ханы-биле хостады^x. ⁶ Ол Бодунуң Чагыргазын бистен тургускаш, бисти Бодунуң Адазы *Бурганның бараалгакчылары кылып кагды. Алдар болгаш күчү-күш кезээ мөңгеде Аңаа доктаазын! *Аминь!

⁷ Көрүнер, Ол *булуттары-биле бүргеттиниң алган чедип кээр*. Ынчан карактыг кижиги бүрүзү, Иисусту өттүр шанчыг кааннар безин, Ону көрүп каар. Черде бүгү аймак-чоннар Ооң ажыын ажып ыглажыр. Ылап-ла ындыг, аминь!

⁸ «Мен дээрге Альфа болгаш Омега-дыр мен^y – деп, Дээрги-Бурган-Чаяакчы чугаалаан. – Мен ам бар мен, черле турган мен, оон чедип кээр мен, Бүрүн Күчүлүг мен».

Иоанның Христосту көргени

⁹ Мен – Иоанн акыңар, Иисус-биле харылзаалыг болгаш, Ооң Чагыргазынга хамааржыр бүгү улуска таваржыр хилинчекти деңге шыдажып эртип турар бирээнер мен. Бурганның медээзин база Иисусту шынны-биле херечилээним дээш, Патмос деп ортулукче шөлүдүпкен турдум. ¹⁰ Дээргиниң хүнүнде^z *Сүлдениң күжүңге башкартыпкан тургаш, артымда труба үнү дег ыткыр үннү дыңнап кагдым. ¹¹ Ол үн мынча дээн: «Көрүп турар бүгү чүүлүннү дүрүгге бижээш, Асияда христиан ниитилелдерже: Эфес, Смирна, Пергам, Фиатира, Сардис, Филадельфия болгаш Лаодикияже чорудувут».

¹² Мен ынчан чүү мындыг үн мээң-биле чугаалажып турар чоор деп, хая көрүңгеш, чеди алдын чырыткы көрүп кагдым. ¹³ Ол чырыткыларның ортузунда *кижи амыгтан оглу ышкаш бир-ле Кижиги турарын көрдүм. Ол узун эдектерлиг хептиг база хөрээнде алдын кожаа куржанган болду. ¹⁴ Ооң бажының дүгү хар дег болгаш дүк дег ак, а карактары оттуң чалбыраажы ышкаш чайнап турду. ¹⁵ Ооң буттары эзилдирер суугуда хүлер дег чайынналды, а үнү шапкын агым сугнуң коолаанынга дөмей болду. ¹⁶ Ол оң холунда чеди сылдыс туткан, а Ооң аксындан аажок чидиг хылыш уштунуп органзыг көстүр болду. Ооң арын-шырайы дал дүштүң хүнү дег чырып турду.

¹⁷ Мен Ону көрүп кааш, өлүг кижиги дег, Ооң мурнунче доңгая кээп дүштүм. Ол оң холун эктимге салгаш, мынча диди: «Кортпайн көр, Мен Баштайгызы болгаш Сөөлгүзү-дүр мен. ¹⁸ Мен дириг мен. Өлгөн турдум, ынчалза-даа көр даан: ам кезээ мөңгеде дириг-дир мен! *Тамы болгаш өлүмүнүн дүлгүүрлери – Менде. ¹⁹ Көрүп

^x **1:4-5** Өске бурунгу сөзүглелдерде «хостады» эвес, а «арыглап чугду» деп бижээн.

У1:8 Альфа болгаш Омега – грек алфавиттиң баштайгы болгаш сөөлгү үжүктерин айыткаш, эгези болгаш төңчүзү-дүр мен деп оюскан уткалыг чугаалап турары ол (Иса. 44:6; 48:12; Ажыд. 21:6; 22:13 көр).

^z **1:10** Дээргиниң хүнүнде – христианның Дээрги Иисустуң катап дирилгенин байырлаары улуг-хүн (Аж.-ч. 20:7; 1 Кор. 16:2 көр).

1:4-5 1 Пет. 1:18-19 **1:6** Хост. 19:6; 1 Пет. 2:9; Ажыд. 5:10; 20:6 **1:6** 1 Пет. 4:11; Иуда 1:24-25;

Ажыд. 5:13 **1:7** Дан. 7:13 **1:7** Зах. 12:10 **1:9** Мк. 10:39 **1:10** Иез. 1:3; Ажыд. 4:2

1:12 Хост. 25:1, 37; Зах. 4:2 **1:13** Дан. 7:13; 10:5-6 **1:13** Ажыд. 15:6 **1:14** Дан. 7:9

1:14 Ажыд. 2:18; 19:12 **1:15** Иез. 1:7; Дан. 10:6 **1:15** Иез. 1:24; 43:2

1:16 Иса. 49:2; Евр. 4:12; Ажыд. 19:15 **1:16** Дан. 8:17; 10:9; Мф. 17:2 **1:17** Мф. 28:4

1:17 Иса. 41:4; 44:6; 48:12; Ажыд. 2:8; 22:13 **1:18** Рим. 6:9; 14:9 **1:18** Ажыд. 9:1; 20:1

турарың, ам болуп турар болгаш ооң соонда болур хамык чүвени бижип каг.²⁰ Мээң оң холумга көргөниң чеди сылдыстың болгаш чеди алдын чырыткының чажыды мындыг: чеди сылдыс болза дээрниң чеди төлээзи-дир. Дээрниң ол чеди төлээзи чеди христиан ниитилелге хамааржыр, а чеди чырыткы дээрге чеди ниитилел боттары ол-дур».

Эфестин ниитилелинге *Христостан чагаа

2¹ «Эфесте христиан ниитилелдиң төлээзинге бижип:

Оң холунда чеди сылдыс туткан база чеди алдын чырыткы аразында кылаштап турар Кижиниң медеглээн сөстери бо-дур.² Силерниң чүнү кылганыңарны, аар-берге ажыл-херээнерни, үр шыдажып келгениңерни билир мен. Бузуттуглар-биле эптеш чогунарны-даа база боттарын *элчиннер бис дижир, ынчалза-даа ындыг эвес улусту хынап көргөш, оларны мегечилер деп тодаратканыңарны-даа билир мен.³ Силерниң шыдамыңар, Мени дээш хөй бергени ажып эрткениңер база ол бүгүдөн могап-шылавааныңар меңээ билдингир.

⁴ Ынчалза-даа силерге удур сагыжым база бар: Меңээ баштайгы ынакшылыңарны ам чидирипкен-дир силер.⁵ Кайы хире бедиктен дүндерлип дүшкениңерни боданар! Бачыгтарыңарны миннип, Бурганче эглинер, эгезинде кылып турган ажыл-херээнерни кылыңар. Ынчанмас болзуңарза, Мен силерге келгеш, чырыткыңарны туружундан чайладыр идиптер мен.⁶ Ындыг-даа болза, Мээң оларны көөр хөңнүм чогу дег, николаиттерниң^a үүлгедиглерин көөр хөңнүңер чогу силерни эки талазындан көргүзүп кээр-дир.

⁷ Дыңнаар кулаа бар кижип бүрүзү *Сүлдениң христиан ниитилелдерге чүнү чугаалаанын дыңназын. Мен тиилээн кижиге Бурганның дываажан-сесерлиинде амыдыралдың ыяжындан чимис чиир эргени хайырлаар мен».

Смирнаның ниитилелинге Христостан чагаа

⁸ «Смирнада христиан ниитилелдиң төлээзинге база бижип:

Баштайгының болгаш Сөөлгүзүңүң, өлгөш, оон катап дирилген Кижиниң медеглээн сөстери бо-дур.⁹ Мен силерниң хилинчээнерни, яды-түреңгениңерни (херек кырында бай-даа болзуңарза) билир мен. Боттарын „иудейлер бис“ дижип турза-даа, херек кырында ындыг эвес, а *эрликке чагырткан бөлүк улустун силерни нүгүлдөп, карартып турарыңар база билир мен.¹⁰ Албан эртер ужурлуг хилинчээнерден кортпаңар. Дыңнаңар, эрлик силерниң чамдыыңарны, күткүүр дээш, кара-бажыңче киир октаптар, аңаа он хонук иштинде хинчектенир силер.

^a2:6, 15 Николаиттер – христианнарга мага-боттары-биле бачыг үүлгедирин чөпшээрээн деп өөредип турган улус бооп чадавас.

2:1 Ажыд. 1:13, 16 2:2 2 Кор. 11:13 2:2 1 Ин. 4:1 2:4 Иер. 2:2 2:7 Мф. 11:15; Мк. 4:9; Лк. 8:8; Ажыд. 3:6, 13, 22; 13:9 2:7 Ажыд. 3:5; 21:7 2:7 Лк. 23:43; 2 Кор. 12:4 2:7 Э. д. 2:9; 3:22; Иез. 28:13; Ажыд. 22:2 2:8 Ажыд. 1:17-18 2:9 Иак. 2:5; 2 Кор. 8:9 2:9 Ажыд. 3:9

Өлгүжеге чедир Меңээ шынчы болуңар, Мен оон силерге шаңнал кылдыр мөңгө амыдыралды бээр мен.

¹¹ Дыңнаар кулаа бар кижиге бүрүзү Сүлдениң христиан ниитилелдерге чүнү чугаалаанын дыңназын. Тиилээн кижиге ийиги өлүм хора чедирбес!»

Пергамның ниитилелинге Христан чагаа

¹² «Пергамда христиан ниитилелдин төлээзинге бижиге:

Аажок чидиг хылыш Эезиниң медеглээн сөстери бо-дур. ¹³ Билир мен: эрликтин дүжүлгези бар черде чурттап турар силер. Мээң шынчы херечим Антипаны эрликтин чурттаан черинге – силерниң хоорайыңарга өлүрүп каан үеде безин Меңээ бүзүрелиңерден ойталавааныңарны, Меңээ шынчы бооп артканыңарны билир мен. ¹⁴ Ындыг-даа болза, Мээң силерге удур чугаалаар каш чүүлдерим база бар: силерниң араңардан чамдыыңар Валаамның өөредиин эдерген-дир. А ол Валаам израиль чонну бачытче канчаар сундугарыңга Валакты өөредип каан болгай. Олар дүрзү-**бурганнарга өргөөн чөм чип, самырап турганнар.* ¹⁵ Шак ынчаар силерниң араңардан чамдыыңар база николаиттерниң*** өөредиин эдерип чоруур-дур. ¹⁶ Бачыттарыңар миннип, Бурганче эглиңер! Ынчанмас болзуңарза, Мен удатпайн чедип келгеш, аксымдан үнүп орап хылыш-биле ындыг улуска удур дайылдажыр мен.

¹⁷ Дыңнаар кулаа бар кижиге бүрүзү Сүлдениң христиан ниитилелдерге чүнү чугаалаанын дыңназын. Тиилээн кижини Мен манна деп чажыт чөм-биле чөмгерер мен. Оон ыңай тиилекчи бүрүзүңге ак дашты бээр мен: ында ону алган кижиден өске, кымның-даа билбези чаа атты бижээн».

Фиатираның ниитилелинге Христан чагаа

¹⁸ «Фиатирада христиан ниитилелдин төлээзинге бижиге:

Карактары оттуң чалбыыжы дег, буттары чайыннаан кылагар хүлер дег Бурганның Оглуңуң медеглээн сөстери бо-дур. ¹⁹ Силерниң ажыл-херээңерни, ынакшылыңарны болгаш бүзүрелиңерни, бараан болуушкунуңарны база үр шыдажып келгениңерни билир мен. Эгезинде кылып турганыңардан хөйүнү кылып турарыңарны-даа билир мен. ²⁰ Ынчалза-даа силерге удур сагыжым бар: **Бурганның медеэчизи мен деп адаттыңан Иезавел дээр херээжен-биле эптежип турар-дыр силер. А ол бодунуң өөредии-биле Мээң чалчаларымны мегелээрге, олар самыраарыңар база **дүрзү-бурганнарга өргөөн чөм чииринче сундугар-дыр.** ²¹ Мен аңаа бачыттарын миннип, Бурганче эглир үени бердим, ынчалза-даа ол бужар самыралыңардан ойталавас-тыр. ²² Мен ам ону аарыгыңың дөжөөнчө октаптар мен, ооң-биле кады самырап турганнар база бачыттарын билинмээн шаанда,

2:10 Ажыд. 12:11 **2:10** Иак. 1:12; Ажыд. 3:11 **2:11** Ажыд. 2:7 **2:11** Ажыд. 20:6; 21:8

2:12 Ажыд. 1:16 **2:14** Сан. 22:5; 25:1-2; 31:16; 2 Пет. 2:15

2:14 Аж.-ч. 15:29; 1 Кор. 8:10; 10:19 **2:15** Ажыд. 2:6 **2:16** Иса. 11:4; 2 Фес. 2:8

2:17 Ажыд. 2:7 **2:17** Хост. 16:31; Ин. 6:48-50 **2:17** Иса. 62:2; 65:15; Ажыд. 3:12; 19:12

2:18 Ажыд. 1:14-15 **2:20** 3 Хаан. 16:31; 21:25 **2:20** Ажыд. 2:14 **2:21** 2 Пет. 3:9, 15

аажок хинчектенер эвеспе, көөр-даа силер. ²³ Иезавелди эдергеннерни^b база узуткаар мен. Улустун угаан-бодалынче, күзелинче бакылап туар Кижидээрге-ле Мен-дир дээрзин бүгү христиан ниитилелдер билип алыр. Мен кижиде бүрүзүн оон кылган херектерин ёзугаар шаңнаар азы кезедир мен. ²⁴ Фиатирада арткан улуска – шак ол бузуттуг өөредигни эдербейн, эрликтин ханы чажыттары дижи чүүлдерни шинчилевейн чоруур силерге чугаалап каайн: силерге өске кандыг-даа үүрге-чүёк чүдүрбес мен. ²⁵ Ынчалза-даа Мен келгижемге чедир силерде бар чүүлдү шындыгы эдеринер.

^{26–28} Тиилээн кижиге – Мээң күзээн чүүлүмнү эчизинге чедир кылып келген кижиге, Адамдан Мээң башкарар эргени алганым ышкаш, бүгү чоннарны башкартыр мен. Ол кижиде демги чоннарны *демир мерге-биле башкарар болгаш дой савагылаштыр чуура шаап каантар*. Тиилээн кижиге эртенги шолбанны база бээр мен.

²⁹ Дыңнаар кулаа бар кижиде бүрүзү Сүлдениң христиан ниитилелдерге чүнү чугаалаанын дыңназын».

Сардистин ниитилелинге *Христостан чагаа

3 ¹ «Сардисте христиан ниитилелдин төлээзинге бижи:

Бурганга бараалгаан чеди сүлдени чагырган, чеди сылдысты туткан Кижинин медеглээн сөстери бо-дур. Мен ажыл-херээнерни билир мен. Силерни дириг деп саназа-даа, херек кырында өлүг силер. ² Отгуп келинер! Силерде ам-даа арткан, өлүр четкен чүвени быжыглаңар. Чүге дээрге, Мен көөрүмге, кылган ажыл-херээнер ам-даа Мээң Бурганымның күзээри дег эвес-тир. ³ Силерни чүү чүвеге өөрөткенин, чүнү дыңнааныңарны сактып келинер, аңаа чагыртып, бачыттарыңар миннип, Бурганче эглинер! Одунмас болзуңарза, Мен силерге, оор ышкаш, хенертен чедип кээр мен. А кажан кээримни билип ап шыдавас силер.

⁴ Ындыг-даа болза, Сардисте силерниң араңарда боттарының хевин хирге бораваан каш кижиде бар-дыр. Олар Мээң-биле кады ак хептерлиг чоруур, чүге дээрге төлептиин көргүскеннер. ⁵ Тиилээн кижиде ынчалдыр ак хептер кеткен болур. Мен оон адын амыдыралдың номундан кажан-даа балавас мен. Харын Адамның болгаш дээрнин төлээлеринин мурнунга ону хүлээп көөр мен.

⁶ Дыңнаар кулаа бар кижиде бүрүзү *Сүлдениң христиан ниитилелдерге чүнү чугаалаанын дыңназын».

Филадельфияның ниитилелинге Христостан чагаа

⁷ «Филадельфияда христиан ниитилелдин төлээзинге бижи:

^b2:23 Азы: «Иезавелдин ажы-төлүн».

2:23 1 Хаан. 16:7; Иер. 11:20; 20:12 2:23 Мф. 16:27 2:25 Ажыд. 3:11

2:26–28 Ыд. ыр. 2:9; Ажыд. 12:5; 19:15 2:26–28 Сан. 24:17; Ажыд. 22:16 2:29 Ажыд. 2:7

3:1 Ажыд. 1:4–5 3:1 Ажыд. 1:16 3:1 Рим. 1:15; Эф. 2:1, 5; Кол. 2:13; 1 Тим. 5:6

3:3 Мф. 24:43–44; 2 Пет. 3:10; 1 Фес. 5:2; Ажыд. 16:15 3:4 Иуда 1:23; Ажыд. 6:11; 7:9

3:4 Мф. 10:11; 22:8; Аж.-ч. 13:46 3:5 Ажыд. 2:7; 21:7

3:5 Хост. 32:32; Ыд. ыр. 55:9; 68:29; Мал. 3:16; Лк. 10:19 3:5 Мф. 10:32 3:6 Ажыд. 2:7

*Давид хаанның дүлгүүрүн эдилээн ыдыктыг болгаш шынныг Ээниң медеглээн сөстери бо-дур. Эжикти ол ажыдыпса, кым-даа ону хаап шыдавас, а хаапса, кым-даа ону ажыдып шыдавас. ⁸ Силерниң ажил-херээннерни билир мен. Көрүнер даан, кымның-даа хаап шыдавазы эжикти силерниң мурнуңарга ажыттым, чүгө дээрге силерниң күжүңер шоолуг эвес-даа болза, Мээң айтышкыннарарымны тооп дыңнап база Меңээ шынчы болуп келдиңер. ⁹ Дыңнаңар! Херек кырында ындыг эвес хирезинде, иудейлер бис джип мегелээр, *эрликке чагырткан бөлүк улус бардыр. Мен оларны силерниң мурнуңарга донгая кээп дүжеринче албадаар мен, олар оон Мээң силерге ынаамны биллип алыр. ¹⁰ Силер Мээң айтышкыннарарымны тооп дыңнап, шыдамыңар көргүстүңер. Ынчангаш бүгү кижиги төрөлгөтөнни шенээр дээш, бо делегейже хөмө кээр халаптыг шенелделер үезинде Мен база силерни кадагалаар мен.

¹¹ Мен удавас чедип кээр мен. Кым-даа силерден тиилекчилерниң шаңналын хунаай бербезин дээш, бодуңарда бар чүүлдү шыңгы эдеринер. ¹² Тиилээн кижиги Мээң Адамның *өргээзинге адагаш апаар база оон кажан-даа үнүп чорбас. Мен ол адагашка Бурганымның адын база Бурганым чурттап турар дээрден бадып кээр чаа Иерусалимниң – Бурганымның хоорайының адын бижип каар мен. Аңа ол ышкаш Бодумнун чаа адымны бижиир мен.

¹³ Дыңнаар кулаа бар кижиги бүрүзү Сүлдениң христиан ниитилелдерге чүнү чугаалаанын дыңназын».

Лаодикияның ниитилелинге Христостан чагаа

¹⁴ «Лаодикияда христиан ниитилелдин төлээзинге бижи:

Бурганның бүгү чаяалгазының эге дөзү, алыс шынныг болгаш шынчы херечи *Аминь деп аттыг Кижиниң медеглээн сөстери бо-дур. ¹⁵ Силерниң ажил-херээннерни билир мен. Силер соок-даа, изиг-даа эвес силер. Шуут соок азы шуут изиг бооруңарны дыка-ла күзээн мен! ¹⁶ Ынчалза-даа изиг-даа, соок-даа эвес, а чылбай болганыңарда, Мен силерни аксымдан үндүр дүкпүрүптейин! ¹⁷ Мынча дээр-дир силер: „Мен бай мен, эртине-байлаам эгээртинмес, меңээ ам чүнүң-даа херээ чок“. Ынчалза-даа кежик чогуңарны, чөгенчиг ядыңарны, согуруңарны болгаш шалдаңарны билбес-тир силер. ¹⁸ Байыыр деп бодазыңарза, сүмем бо-дур: от-биле арыглаан алдынны Менден садып алыңар. Силерниң ыянчыг шалдаңыңар көзүлбезин дээш, ак хептен база садып алыңар. Караанар көрзүн дээш, каракка чаар эмден база садып алыңар.

¹⁹ Ынак улузумну чемелээш, кезедир мен. Ынчангаш чүткүлдүг болуңар база бачыттарыңар миннип, Бурганче эглиңер. ²⁰ Дыңнаңар, Мен эжик артында соктап тур мен. Мээң үнүмнү дыңнааш, эжиин ажыдыптар кижиниң бажыңынче киргеш, оң-биле кады чемненир мен.

3:7 Иса. 22:22 **3:7** Иов 12:14 **3:9** Ажыд. 2:9 **3:10** 2 Пет. 2:9; 1 Кор. 10:13 **3:11** Ажыд. 22:7, 12, 20 **3:11** Ажыд. 2:25 **3:12** Ажыд. 2:7 **3:12** 3 Хаан. 7:21; Ыд. ыр. 22:6 **3:12** Иез. 48:35 **3:12** Иса. 62:2; Ажыд. 2:17 **3:13** Ажыд. 2:7 **3:14** У. ч. 8:22; Кол. 1:15, 18 **3:14** 1 Кор. 14:16; 2 Кор. 1:20 **3:17** Ос. 12:8; Зах. 11:5; 1 Кор. 4:8 **3:17** Ин. 9:39-41 **3:18** Ажыд. 16:15 **3:19** У. ч. 3:12; Евр. 12:5-6 **3:20** Лк. 12:36; Ин. 14:23

²¹ Тиилээш, Ачамның дүжүлгезинге Ооң-биле кады орупканым дег, тиилээн кижиге Мээң дүжүлгемге Мээң-биле кады орап эргени бээр мен.

²² Дыңнаар кулаа бар кижиге бүрүзү Сүлдениң христиан ниитилелдерге чүнү чугаалаанын дыңназын».

Дээрде дүжүлгезинде саадаан Бурганны Иоанның көргени

4 ¹ Мен ооң соонда көрнүп келгеш, дээрже кирер ажык эжикти көрүп кагдым. Ооң мурнунда мээң-биле чугаалажып турган, труба эткени дег дыңналып үн меңээ: «Бээр үнүп кел, алызы барып чүү боорун сеңээ көргүзейн» – диди.

² Ол дораан *Сүлдениң күжү мени башкара берген. Дээрде, мурнумда турар дүжүлгени база ында саадаан Бурганны көрүп кагдым. ³ Ооң арны яшма болгаш рубин деп эртинге даштар ышкаш чырып турду, а дүжүлгени изумруд дег чөлээш шыва алган болду. ⁴ Ол дүжүлгени дескиндир ак хептерлиг, баштарында алдын оваадайлар кеткен чээрби дөрт ирей олуар чээрби дөрт өске дүжүлге барын көрдүм. ⁵ Кол дүжүлгеден кызаннааштар кызаңайнып, диңмирээшкин диңмиреп, дааш дыңналды. Ооң баарында Бурганның чеди сүлдези болур чеди оттуг кезек хып турду.

⁶ Дүжүлгениң мурнунда кристалл дег өттүр көстүр шилдең далайга дөмей бир чүве бар болду. А хамыктың төвүндө, дүжүлгени долгандыр арты-мурнунда хой карактыг дөрт дириг амытан турду. ⁷ Оларның биргизи арзылаңга, ийигизи бугажыкка дөмей, үшкүзүнүң арны кижини дег, а дөрткүзү ужуп чоруур эзирге дөмей чорду. ⁸ Дөрт дириг амытаннның кайызында-даа алды чалгын бар, бүгү мага-боду, чалгыннарының адаандан бээр, карактар-биле шыптыңган болду. Олар хүндүс-даа, дүне-даа могаг чокка:

«Черле турган, ам бар, оон чедип кээр
Бүрүн Күчүлүг Дээрги-Бурган-Чаяакчы
ыдык, ыдык, ыдык!» – деп ырлажып турдулар.

⁹ Дөрт дириг амытан дүжүлгедө саадаан мөңгө дириг Бурганны алдаржыдып, алгап-мактап, Аңаа өөрүп четтирип ырлаан санында-ла, ¹⁰ чээрби дөрт ирей дүжүлгедө саадаан, мөңгө дириг Бурганның мурнунга доңгая кээп дүжүп мөгеер чорду. Олар боттарының баштарында оваадайларын дүжүлгениң баарынче салгылааш:

¹¹ «Бистиң Дээрги-Чаяакчы-Бурганывыс,
алдарны, мактал-хүндүнү, эрге-чагырганы хүлээп аарыңга төлөптиг сен,
чүгө дээрге Сен бүгү чүвени чаяаган сен,
ынчангаш бүгү чүве Сээң күзел-соруунга дүүштүр

3:21 Ин. 16:33 **3:21** Ыд. ыр. 109:1; Мк. 16:19 **3:21** Мф. 19:28; Лк. 22:30

3:22 Ажыд. 2:7 **4:1** Ажыд. 1:10 **4:2** Иез. 1:3; Ажыд. 1:10 **4:2** 3 Хаан. 22:19; Иса. 6:1; Дан. 7:9 **4:3** Иез. 1:28 **4:4** Ажыд. 3:4 **4:5** Ажыд. 8:5; 11:19; 16:18 **4:5** Ажыд. 1:4-5

4:5 Зах. 4:2 **4:6** Иез. 1:22 **4:6** Ажыд. 15:2 **4:6** Иез. 1:5; 1:18; 10:12 **4:7** Иез. 1:10

4:8 Иса. 6:2; Иез. 1:11 **4:8** Иса. 6:3 **4:11** Ажыд. 5:12

чаяттынган база амыдырап турар» – деп турдулар.

Дүрүг болгаш Хураган

5¹ Мен оон дүжүлгеде саадаан Бурганның оң холунда дүрүг-ном көрүп кагдым. Ооң арты, иштии талаларын долдур бижээш, чеди таңма-биле аңгылай таңмалаан болду. ² Оон дээрнин бир күчүлүг төлээзин көрүп кагдым, ол ыткыр үн-биле: «Таңмаларны адыргаш, дүрүгнү чазарынга төлептиг кым барыл?» – деп айтырды. ³ Ынчалза-даа үстүү, ортаа болгаш алдыы ораннарда дүрүгнү часкаш, оон иштинде чүү барын көөр кым-даа чок болду. ⁴ Дүрүгнү часкаш, оон иштинде чүү барын көөр төлептиг кижин тывылбас боорга, ишкирнип ыглай каапкан мен. ⁵ Ирейлернин бирээзи ынчан меңээ: «Ыглава! Көр даан, *Давидтин Дазылы, Иуданың аймаандан үнген Арзылаң тиилээн-дир! Ол чеди таңманы адыргаш, дүрүгнү чазып шыдаар-дыр» – диди.

⁶ Мен оон дөрт дириг амытан, ирейлер болгаш дүжүлгениң ортузунда турар Хураганны көрүп кагдым. Ону өргүлге салган ышкаш көзүлдү. Хураган чеди мыйыстыг база чеди карактыг (Бурганның бүгү чер-делегейже айбылап чорудупканы чеди сүлделиг) болду. ⁷ Ол чоокшулап келгеш, дүжүлгеде саадаан Бурганның оң холундан дүрүгнү ап алды. ⁸ Хураган дүрүгнү ап аары билек, дөрт дириг амытан болгаш чээрби дөрт ирей Ооң мурнунга доңгая кээп дүштү. Кижин бүрүзүнүн холунда чадаган база Бурганның улузунун *мөргүлү болур чагай чыттыг чүүлдер-биле долдурган алдын сава бар болду. ⁹ Олар чаа ырни ырлажы берди:

«Дүрүгнү холга туткаш, таңмаларны адыраарыңга төлептиг сен!
Чүге дээрге Сен өргүлге салдырткаш, Бодуннун ханың-биле төлээш,
янзы-бүрү дылдарлыг аймак, чон, сөөк-язы бүрүзүнден улусту
Бурганга дээш хостап алган сен!

¹⁰ Сен олардан Бурганывыстың *бараалгакчыларының
чагыргазын тургускан сен,
ынчангаш олар чер кырынга хааннаар».

¹¹ Мен оон соонда көрнүп келгеш, дүжүлге, дөрт дириг амытан болгаш ирейлерни хүрээлей турупкан дээрнин дүк-түмен төлээлерин көрүп кагдым. ¹² Олар ыткыр ырлажып турду:

«Өргүлге салган Хураган төлептиг!
Ол эрге-чагырганы, эргине-байлакты, мерген угаанны,
күчү-күштү, мактал-хүндүнү, алдарны
база алгыш-йөрээлди алырыңга төлептиг!»

4:11 Ыд. ыр. 32:9-11 **5:1** Иез. 2:9-10 **5:1** Иса. 8:16; 29:11; Дан. 12:4; Ажыд. 10:4; 22:10

5:5 Иса. 11:10; Ажыд. 22:16 **5:5** Э. д. 49:9

5:6 Иса. 53:7; Ин. 1:29, 36; 1 Пет. 1:19; Аж.-ч. 8:32-33 **5:6** Зах. 3:9; 4:10; Ажыд. 1:4-5 **5:8** Ыд.

ыр. 140:2; Ажыд. 8:3-4 **5:9** Ыд. ыр. 32:3; Ажыд. 14:3 **5:9** Ажыд. 7:9; 11:9; 14:6 **5:9** Ажыд.

14:3-4 **5:10** Хост. 19:6; 1 Пет. 2:9; Ажыд. 1:6 **5:11** Дан. 7:10; Лк. 2:13 **5:12** Ажыд. 4:11

¹³ Мен ооң соонда өртемчейде амылыг чүве бүгүдезин – үстүү, ортаа болгаш алдыы ораннарда база далайда дириг амытан бүрүзүн дыңнап кагдым. Олар:

«Дүжүлгеде саадаан Бурганга база Хураганга кезээ мөңгедө алгыш-йөрээл, мактал-хүндү, алдар болгаш эрге-чагырга доктаазын!» – деп ырлажып турдулар.

¹⁴ Дөрт дириг амытан: «*Аминь!» – деп харыылады. Ирейлер оон доңгая кээп дүшкөш, мөгөйдилер.

Баштайгы алды таңма

6¹ Мен оон көөрүмгө, Хураган чеди таңманың биргизин адырыпты. Дөрт дириг амытанның бирээзи дээр динмирээн дег үн-биле: «Чедип кел!» – дээнин дыңнап кагдым. ² Көрүптеримге, мурнумда ак аът турду. Аъттың мунукчузунуң холунда ча бар база анаа оваадайны тывыскан болду. Ынчангаш ол тиилекчиниң түрүн тыртынып, тиилээр дээш бар чытты.

³ Хураган оон ийиги таңманы адырыптарга, ийиги дириг амытанның: «Чедип кел!» – дээнин дыңнап кагдым. ⁴ Ынчан өске, шилги аът үнүп келди. Ооң мунукчузунга чер кырындан тайбыңны хунаар база улусту бот-боттарын өлүржүрүнчө ыдалаар чөпшээрелди тывыскаш, улуг хылышты берген болду.

⁵ Хураган оон үшкү таңманы адырыптарга, мен үшкү дириг амытанның: «Чедип кел!» – дээнин дыңнап кагдым. Көрүптеримге, мурнумда дас кара аът турду. Ооң мунукчузу холунда деңзи туткан болду. ⁶ Дөрт дириг амытанның уундан үнген, кижини үнүңгө дөмей бир-ле ыт дыңналып: «Бир хүннүң ажыл төлевири дээш – кызыл-тастың биче хемчээлин, база бир хүннүң ажыл төлевири дээш – арбайның үш биче хемчээлин, а үс биле арагага хора халдатпа!» – диди.

⁷ Хураган оон дөрткү таңманы адырыптарга, мен дөрткү дириг амытанның: «Чедип кел!» – дээн үнүн дыңнап кагдым. ⁸ Көрүптеримге, мурнумда бора аът турду. Ооң мунукчузун «Өлүм» дээр база ону өлүм оранының ара-албатызы эдерип чорду. Дайын-чаа, аш, аарыг-аржык азы черлик амытаннар дузазы-биле чернин дөрттүн бир кезининиң девискээринге өлүрер эргени оларга берген болду.

⁹ Хураган оон бешки таңманы адырыптарга, мен *өргүл салыр бедигээш баарында турар улус көрүп кагдым, оларны Бурганның сөзүн медеглээн дээш база шынчы херечилели дээш, өлүрүп каан турган. ¹⁰ Олар ыткыр үн-биле алгыржып турдулар: «Ыдыктыг болгаш шынныг Чагырыкчы, ам чеже чылзыр сен?! Бисти өлүргени дээш, черниң улундан өжөөн негээр шииткелиң кажан болурул?!»

¹¹ Оларның кижини бүрүзүңгө ак хеп берди. *Христоска база ынчаар бараан болган

5:13 Ыд. ыр. 144:16; 150:6 **5:13** 1 Пет. 4:11; Иуда 1:24-25; Ажыд. 1:6; 7:12

5:14 Ажыд. 4:10 **6:1** Ажыд. 5:1 **6:1** Ажыд. 4:7 **6:1** Ажыд. 14:2; 19:6

6:2 Зах. 1:8-10; 6:1-4 **6:4** Зах. 1:8; 6:2 **6:4** Мк. 13:8 **6:6** Ажыд. 7:3

6:8 Лев. 26:22; Ы. х. к. 32:24; Иез. 5:17; 14:21 **6:9** Ажыд. 20:4

6:10 Ы. х. к. 32:43; Ыд. ыр. 78:10; 93:3; 118:84; Лк. 18:7; 2 Фес. 1:6; Ажыд. 19:2 **6:11** Ажыд. 3:4

чалчаларның – олар ышкаш өлүрткен акы-дунмазының саны доктааткан хемчээл четкижеге чедир, ам-даа элээн манаарын оларга чугаалап кагды.

¹² Хураган оон алдыгы таңманы адырыпты. Көрүптеримге, чер коргунчуг шимчей берди. Хүн караа качыгдал хеви дег карарып, ай хан дег кыза берди. ¹³ Дээрниц сылдыстары, күштүг хат силгээн ыяштан чиг чимис дүшкен дег, черже кээп дүштүлөр. ¹⁴ Дүрүг дег дүрүлгөш, дээр ажытталып чиде берди. Даг болгаш ортулук бүрүзү туружундан шимчей берди. ¹⁵ Черниц хаанары база чагырыкчылар, шериг баштыңчылары, байлар, эргетеннер база арткан улус – кулдар-даа, хостуглар-даа куйларже болгаш дагларда хаялар аразынче чашты бердилер. ¹⁶ Олар даглар болгаш хаяларга: «*Бисче кээп дүжүңер, дүжүлгеде саадаан Бургандан база Хураганның килеңинден бисти чажырыңар!*» ¹⁷ Оларның килеңиниң өндүр улуг хүнү келген-дир, кым ону шыдажыр харыктыгыл?» – деп чанньп турдулар.

Израильдин 144 000 кижизи

7 ¹ Мен ооң соонда черниц дөрт булунунда турар дээрниц дөрт төлээзин көрүп кагдым: олар чаңгыс-даа хат черже, далайже азы кандыг-даа ыяшче хадывазын дээш, черниц дөрт хадын тудуп турар. ² Оон дириг Бурганның таңмазын тудуп алган, чөөн чүктен кел чыдар дээрниц бир төлээзин көрүп кагдым. Ол кургаг чер болгаш далайга хора чедирер эргени Бурганның берип кааны дээрниц демги дөрт төлээзин кый деп, ыткыр алгырды: ³ «Бурганывыстың хамык чалчаларын демдектеп, хавактарынга таңма баспаан шаавыста, черге, далайга азы ыяштарга хора халдатпаңар». ⁴ Бурганның таңмазын басып, демдектээн улустуң саны 144 000 болганын дыңнап кагдым. Олар Израильдин аймак бүрүзүндөн үнген улус болган:

⁵ Иуданың аймаандан – 12 000,

Рувимниц аймаандан – 12 000,

Гадтың аймаандан – 12 000,

⁶ Асирниц аймаандан – 12 000,

Неффалимниц аймаандан – 12 000,

Манассияның аймаандан – 12 000,

⁷ Симеоннуң аймаандан – 12 000,

Левийниц аймаандан – 12 000,

Иссахарның аймаандан – 12 000,

⁸ Завулоннуң аймаандан – 12 000,

Иосифтин аймаандан – 12 000,

Вениаминниц аймаандан – 12 000 кижизи болган.

⁹ Ооң соонда көрүптеримге, мурнумда кымның-даа санап күш четпези мөөн чон турду. Янзы-бүрү дылдарлыг сөөк-язы, аймак, чон улус ында бар чорду. Олар дүжүлгениң база Хураганның баарында ак хептерлиг турдулар, а холдарында пальма ыяш будуктары тудуп алган болдулар. ¹⁰ Олар ыткыр үн-биле: «Камгалал

6:12 Мк. 13:8; Ажыд. 11:13 **6:12** Иса. 50:3; Иоил 2:30 **6:13** Иса. 34:4

6:14 Ажыд. 16:20 **6:15** Иса. 2:10, 19 **6:16** Ос. 10:8; Лк. 23:30 **6:17** Ыд. ыр. 75:8; Иер. 30:7;

Иоил 2:11; Мал. 3:2 **7:1** Иер. 49:36; Дан. 7:2 **7:3** Иез. 9:4; Ажыд. 14:1; 22:4 **7:9** Ажыд. 3:4

дүжүлгеде саадаан Бурганывыстан болгаш Хурагандан кээр!» – деп алгыржып турдулар.

¹¹ Дээрний шупту төлээлери дүжүлге, ирейлер болгаш дөрт дириг амытанны долгандыр турдулар. Олар оон дүжүлгениң баарынче донгая кээп дүшкеш, Бурганга мөгейип:

¹² «*Аминь!

Алгыш-йөрээл, алдар, мерген угаан, өөрүп четгириишкин,
мактал-хүндү, эрге-чагырга болгаш күчү-күш
кезээ мөңгедө бистиң Бурганывыстыы болур!
Аминь!» – деп турдулар.

¹³ Оон ирейлерниң бирээзи менден: «Ак хептер кеткен бо чүү улузул? Олар кайыын келгенил?» – деп айтырды.

¹⁴ Мен аңаа: «Дээрги, силер бодунар билир-ле болгай силер» – деп харыыладым.

Ол ынчан меңээ мынча диди: «Бо дээрге коргунчуг хилинчекти көрүп эрткен улус-тур. Олар боттарының хевин Хураганның ханынга чуггаш, агартыр арыглап алган. ¹⁵ Ынчангаш олар ам Бурганның дүжүлгезиниң баарында турупкан, дүн-хүн дивейн, Оон *өргээзинде Аңаа бараан болуп турарлар-дыр. Дүжүлгеде саадаан Бурган олар-биле кады чурттап, майгын-биле дег шуглаар-дыр. ¹⁶ Олар моон соңгаар кажсан-даа аштап-суксавас. Хүн-даа, оя чиир изиг-даа оларны өрттендир чиртпес. ¹⁷ Чүгө дээрге дүжүлгениң ортузунда олурар Хураган оларның кадарчызы апаар база амыдырал хайырлаар суг бажынче алгаш баар. Бурган улустуң караанда чаш бүрүзүн чодуп бээр».

Чедиги таңма

8 ¹ Хураган оон чедиги таңманы адырыптарга, дээрге чартык шак иштинде ыржым апарды. ² Мен ынчан Бурганның мурнунда турар дээрний чеди төлээзин көрүп кагдым. Оларга чеди трубаны берген болду. ³ Айдызаар алдын сава туткан бир төлээ келгеш, *өргүл салыр бедигээштиң мурнунга туруп алды. Бурганның бүгү улунунуң *мөргүлү-биле катай дүжүлгениң мурнунда өргүл салыр бедигээшке кывыссын дээш, аңаа эндерик хөй чаагай чыттыг чүүлдү берген болду. ⁴ Чаагай чыттыг чүүлдүң ыжы Бурганның улунунуң мөргүлдери-биле катай *дээрний төлээзиниң холдарындан Бурганче көдүрлүп турду. ⁵ Дээрний төлээзи оон айдызаар савазын алгаш, ону өргүл салыр бедигээштиң изиг көзү-биле долдургаш, черже шывадапты. Ол дораан черге дааш-шимээн көңгүрөп, диңмирээшкин диңмиреп, чаңнык кызаннап, чер шимчей берди.

7:10 Ажыд. 12:10; 19:1 7:11 Ажыд. 4:6 7:12 Ажыд. 5:13-14 7:14 Мф. 24:21
7:14 Зах. 3:4; Евр. 9:14; Ажыд. 19:8; 22:14 7:16 Ыд. ыр. 120:6; Иса. 49:10
7:17 2 Хаан. 5:2; Ыд. ыр. 22:1; Ин. 10:11 7:17 Иса. 25:8; Ажыд. 21:4 8:1 Ажыд. 5:1
8:2 Мф. 18:10-11 8:3 Ам. 9:1 8:3 Хост. 30:7; Сан. 16:46; Ыд. ыр. 140:2; Ажыд. 5:8
8:4 Аж.-ч. 10:4 8:5 Лев. 16:12; Иез. 10:2 8:5 Ажыд. 4:5

Баштайгы дөрт труба

⁶Чеди труба туткан дээрниц чеди төлээзи этсиринге белеткенип алды. ⁷Бирги төлээ трубазын этсиптерге, хан-биле холушкак долу болгаш от дүшкеш, черниц үштүң бир кезии, ыяштарның үштүң бир кезии база хамык оът-сиген өрттенип калды.

⁸Ийиги төлээ трубазын этсиптерге, чалбырааштыг улуг дагга дөмей бир чүве далайже дүже берди. Далайның үштүң бир кезии хан кылдыр хуула берди. ⁹Далайда амылыг амытаннарның үштүң бир кезии кырылган, корабльдарның үштүң бир кезии узуткаттыг болду.

¹⁰Үшкү төлээ трубазын этсиптерге, чырыткы дег чалбышталган улуг сылдыс дээрден хемнерниц, суг баштарының үштүң бир кезиинче кээп дүштү.

¹¹Сылдыстың адын Ажыг чашпан дээр. Сугларның үштүң бир кезии кужурзуг амданныг апарган. Ол ажыг сугну ишкен эндерик хөй улус өлгүлээн.

¹²Дөрткү төлээ трубазын этсиптерге, хүннүң үштүң бир кезии, айның үштүң бир кезии, сылдыстарның үштүң бир кезии узуткаттыг, ынчангаш оларның чырыыр үези үштүң биринге кызырлып калган. Хүннүң үштүң бир дуртунда хүн караа, а дүннүң үштүң бир дуртунда ай биле сылдыстар чырывастаан.

¹³Мен оон көрнүп келгеш, шаары дээрде кылыткан эзирни^с көрүп кагдым. Ол ыыткыр эдип чорду: «Черде чурттаан улуска халаптыг кара халап келди, халагым-на халак! Этсиринге белең дээрниц өске үш төлээзиниң трубалары удавас эде бээр-дир!»

Бешки труба

9¹Дээрниц бешки төлээзи трубазын этсиптерге, мен дээрден черже кээп дүшкен сылдысты көрүп кагдым. Ол сылдыска *тамыже эртер өдүгнүң дүлгүүрүн берген болду. ²Сылдыс тамыны ажыдыштарга, өдүгден ыш, улуг суугудан үнген дег, бүлгүрлүп эгеледи. Ол ыштан хүн караа болгаш дээр кара хөө апарды. ³Ыш аразындан эндерик шартылаа чер кырынче үнүп келди, а оларга скорпионнарның дег күштү берген болду. ⁴Оът-сигенге, ыяштарга база өске-даа үнүшке хора халдатпазын оларга чугаалап каан. Ынчалза-даа хаваанда Бурганның таңмазы бастынмаан улусту шартылаа шап болур турган. ⁵Шартылаага ол улусту өлүрбес, а беш ай дургузунда чүгле аарышкы-биле хинчектээр эргени берген. Ол аарышкы скорпионнар шакканының аарышкызы кара олчаан. ⁶Ол хүннерниц дургузунда улус өлүмнү дилей бээр, ынчалза-даа тыппас, өлүм оларның холунче кирбес.

⁷А мөөң шартылаа дайын-чаага белеткеп каан дайынчы айттар ышкаш көзүлдү. Оларның баштарында алдын оваадайлар дег чүүлдер бар, а арын-шырайы кижии арын-шырайынга дөмейлежир. ⁸Оларның бажының дүгү херээженнерниц чажы

с8:13 Өске бурунгу сөзүглелдерде «эзирни» эвес, а «дээрниц төлээзин» деп бижээн.

8:7 Хост. 9:23-24; Иез. 38:22; Иоил 2:30 **8:7** Ам. 7:4 **8:8** Иер. 51:25

8:8 Хост. 7:17, 19; Ажыд. 11:6 **8:9** Иса. 2:16 **8:10** Иса. 14:12; Ажыд. 9:1

8:11 Иер. 9:15; 23:15 **8:12** Хост. 10:21-23; Иса. 13:10; Иоил 2:10; 3:15

9:1 Иса. 14:12; Лк. 10:18; Ажыд. 8:10; 12:8-9 **9:1** Ажыд. 1:18 **9:3** Хост. 10:4

9:4 Ажыд. 7:2-4 **9:6** Иов 3:21; Иер. 8:3 **9:7** Иоил 2:4 **9:7** Дан. 7:8

дег, а диштери арзылаң азыглары дег. ⁹Шартылааларның хөректеринде демир дег куяк хеп бар, а оларның чалгыннарының даажы дайын-чааже дывыржаан аъттар сөөрткен эндерик хөй *дайынчы тергелернин даажы дег дыңналды. ¹⁰Олар скорпионнарны ышкаш шагар кудуруктарлыг боорда, улуска беш ай иштинде хора чедирер күш ол кудуруктарда бар болду. ¹¹Тамының ээзи оларның хааны боор, оон адын еврейлеп Аввадон, а гректеп Аполлион дээр^d.

¹²Баштайгы халап эрте берзе-даа, ам-даа ийизи кээр ужурлуг турган.

Алдыгы труба

¹³Дээрниц алдыгы төлээзи трубазын этсиптерге, Бурганның мурнунда турар өргүл салыр алдын бедигээштиң дөрт мыйызындан үнген үннү дыңнап кагдым.

¹⁴Ол үн труба туткан дээрниц алдыгы төлээзинге мынча диди: «Өндүр улуг Евфрат хемниц чанында бектеп каан дээрниц дөрт төлээзин хоста». ¹⁵Кижиг төрелгетеннин үштүн бир кезиин чок кылыры-биле, ол шак, хүн, ай болгаш чыл ужун белен тудуп келген дээрниц дөрт төлээзин хостапты. ¹⁶Аъттыг шеригниц саны түмен катап ийи түмен чеде бээр деп дыңнадым.

¹⁷Аъттарны база оларның мунукчуларын Бургандан *ажыдышкынымга көрүп турдум. Олар от ышкаш кызыл, сапфир ышкаш караңгы көк болгаш күгүр дег сарыг куяк шывыгларлыг чорду. Аъттарның баштары арзылаң баштары дег, а оларның аксындан от, ыш болгаш күгүр бүлгүрлүп үнүп турду. ¹⁸Аъттарның аксындан бүлгүрлүп үнген үш халап: от, ыш болгаш күгүр кижиг төрелгетенниц үштүн бир кезиин кырып кагды. ¹⁹Аъттарның күжү аксында база кудуруунда чоруур болду. Ол кудуруктар улусту шап, хора халдадыр баштарлыг чыланнар дег чорду.

²⁰Кижиг төрелгетенниц ол халаптарга кырдырбайн арткан кезээ бодунун үүлгеткен херээ дээш, бачыдын билинмээн. Олар буктарга-даа, көрүп, дыңнап, кылаштап шыдавас алдын, мөңгүн, хүлер, даш болгаш ыяш *дүрзү-бурганнарга-даа мөгеерин соксатпааннар. ²¹Арткан ол улус боттарының өлүрүкчү, караң көрнүр, самыраар болгаш ооржу чоруу дээш бачыдын миннип, Бурганче ээлбээн.

Дээрниц бичии дүрүг туткан төлээзи

10 ¹Мен оон соонда Бурганның дээрдэн бадып олулар бир күчүлүг төлээзин көрүп кагдым. Ол булутка бүргеткен болду, а оон бажының кырында челээш чайнап турду. *Дээрниц төлээзиниң арны хүн дег, а буттары оттуг чагылар дег болду. ²Оон холунда ажыдып каан бичежек дүрүг бар чорду. Ол оң буду-биле далайга, а солагай буду-биле кургаг черге туруп алды. ³Ынчангаш арзылаң алгызы дег ыгтыкыр үн-биле алгыра кааптарга, аңаа харыылап, чеди диңмирээшкин диңмирээр болду. ⁴Чеди диңмирээшкин диңмирей кааптарга, мен бижииринге белеткени бердим, ынчалза-даа дээрдэн мынча дээн үн дыңналды: «Чеди диңмирээшкинниц чугаалаан чүвезин таңмалап, шыгжап ал, ону биживе».

д9:11 Аввадон, Аполлион – «Узуткакчы» дээн уткалыг.

9:8 Иоил 1:6 9:9 Иоил 2:5 9:12 Ажыд. 11:14 9:13 Хост. 27:2; 30:2

9:14 Ажыд. 16:12 9:15 Зах. 13:8 9:20 1 Кор. 10:20 9:20 Ыд. ыр. 134:15-18; Дан. 5:23

9:21 Ажыд. 21:8; 22:15 10:1 Иез. 1:28; Ажыд. 4:3 10:1 Ажыд. 1:15-16 10:2 Иез. 2:9

10:3 Иоил 3:16; Ам. 1:2 10:4 Иса. 8:16; 29:11; Дан. 8:26; 12:4; Ажыд. 5:1; 22:10

⁵ Оон кургаг чер болгаш далайда хары угда турар кылдыр көргеним дээрнин төлээзи оң холун дээрже көдүрүпкеш, ⁶ дээрни, черни база далайны оларда бар бүгү чүве-биле катай-хаара чаяган мөңгө дириг Бурганның ады-биле даңгыраглады. Ол мынча диди: «Моон соңгаар хуусаа чылзыр деп чүве турбас. ⁷ Дээрнин чедиги төлээзи трубазын этсиптерге, Бурган Бодунуң чалчалары – *медээчилеринге дыннадып кааны дег, чажыт бодалын төндүр боттандырыр!»

⁸ Ооң соонда мооң мурнунда дээрден дыннааным үн база катап меңээ мынча диди: «Баргаш, далай болгаш кургаг черде хары угда турар дээрниц төлээзинин холундан ажыда салган дүрүгнү ап ал».

⁹ Мен дээрниц төлээзинге чеде бергеш, бичежек дүрүгнү бээрин диледим. Ол меңээ: «Дүрүгнү алгаш, чивит. Ону ажырыптарыңга, ол иштиңге ажыг боор, ынчалза-даа аксыңга ары чигири дег амданныг боор» – диди. ¹⁰ Мен дээрнин төлээзинин холундан бичежек дүрүгнү алгаш, чиптим. Аксымга ооң амданы, шынап-ла, ары чигири дег болду. Ынчалза-даа ону ажырыптарым билек, ол иштимге ажыш диди. ¹¹ Оон ол меңээ мынча диди: «Янзы-бүрү дылдарлыг хөй чоннар, аймак-сөөктер, база хааннар дугайында Бурганның медээзин ам база катап суртаалдаар ужурлуг сен».

Ийи херечи

11 ¹ Оон меңээ даянгыышка дөмей хемчээр мерге бергеш, мынча деп чугаалады: «Барып, *Бурганның өргээзин база *өргүл салыр бедигээшти хемчээ, ында тейлеп турар улусту сана. ² Ынчалза-даа даштыкы шөлдү хемчээве, чүгө дээрге ону *өске чоннар улузунга берипкен-дир. Олар ыдыктыг хоорайны дөртөн ийи ай дургузунда чаза басып кээр. ³ Оон Мен Бодунуң ийи херечимге күштү бээримге, олар качыгдал хевин кеткеш, 1260 хүн дургузунда Бурганның медээзин суртаалдап кээрлер».

⁴ Ол херечилер дээрге ийи олива ыяжы болгаш черниц Дээрги-Чаяакчызынын мурнунда турар ийи чырыткы ол-дур. ⁵ Оларга хора халдадыр дээн кандыг-бир кижиги турар болза, херечилерниц аксындан от аттыккаш, дайзыннарнын өрттендир чиптер. Ынчангаш кым оларга хора халдадыксааныл, ынчалдыр өлүртүп каар. ⁶ Олар Бурганның медээзин суртаалдап чоруур үеде чаъс чагбазын дээш, дээрни хаар эргени оларга берген. Херечилерде ол ышкаш сугларны хан кылдыр хуулдуруптар база черни кандыг-даа айыыл-халап-биле, кажан күзей-дир, кезедир эрге бар.

⁷ Ийи херечи боттарының медээзин төндүр суртаалдаптары билек, *тамыдан бир араатан оларже халдаар. Араатан оларны тиилээш, басып каар. ⁸ Херечилернин өлүг мага-боттары оларның Дээргизиниң хере шаптыртканы улуг хоорайның кудумчуларыңга чыдар. Ол хоорайның ойзу демдектээн ады – Содом азы Египет. ⁹ Янзы-бүрү дылдарлыг чоннарның, аймактарның, сөөк-языларның улузу оларның өлүг мага-боттарынче үш чартык хүн кайгап кээр болгаш оларны хөөржүдерин

10:7 Ажыд. 11:15 10:9 Ыд. ыр. 118:103 10:9 Иер. 15:16; Иез. 3:1-3

11:1 Иез. 40:3; Ажыд. 21:15 11:2 Иез. 40:17 11:2 Лк. 21:24 11:2 Ажыд. 12:6; 13:5

11:4 Зах. 4:2-3, 11, 14 11:5 4 Хаан. 1:10; Иер. 5:14 11:6 3 Хаан. 17:1

11:6 Хост. 7:17, 19; Ажыд. 8:8 11:7 Ажыд. 9:1 11:7 Дан. 7:21; 8:24 11:8 Иса. 1:10; 3:9

чөпшээревес. ¹⁰ Оларның өлүрткени дээш, черниң чурттакчылары өөрүп-хөглээр база дойлаар, аразында белек солчур, чүгө дээрге ол ийи *медээчи кижии төрөлгөтөнгө хөй хилинчекти эккелген.

¹¹ Ынчалза-даа үш чартык хүн эрткенде, Бурганның чорутканы амы-тын медээчилерге сиңниге берген, оон олар бут кырынга туруп келген. Оларны көргөн хамык улус аажок корткан. ¹² Ийи медээчи оон дээрдэн дыңзыг үннүң оларга: «Бээр үнүп келиңер!» – дээнин дыңнап каан. Олар дайзыннары көрүп турда, оларның мурнунга булут кырынга дээрже көдүрлүп үнө бергеннер.

¹³ Таптыг-ла ол өйде чер аажок күштүг шимчээш, хоорайның оннуң бир кезии буступ калган. 7000 кижии өлгөн, арткан улус коргуп-сүртөп, дээрге саадаан Бурганны алдаржыдып турган.

¹⁴ Ийиги халап ынчалдыр эрткен, ынчалза-даа үшкү халап кел чыткан.

Чедиги труба

¹⁵ Дээрниң чедиги төлээзи трубазын этсиптерге, дээрдэн: «Бо делегейни чагырар эрге ам Дээргивистиң, Ооң шилээн Христозунуң эргезинде апарган, Ол ам кезээ мөңгөдө хааннаар-дыр!» – дээн ыткыр үннер дыңналды.

¹⁶ Бурганның мурнунга боттарының дүжүлгелеринде олурган чээрби дөрт ирей донгая кээп дүшкөш, Бурганга мөгөйдилер. ¹⁷ Олар мынча деп турду:

«Ам бар, черле турган Бүрүн Күчүлүг Дээрги-Бурган-Чаяакчы,
Сээң өндүр улуг Чагырганны Бодунуң холуңче ап,
чагырып эгелээниң дээш, Сеңээ өөрүп четтирдивис.

¹⁸ Бүгү аймак-чоннар килеңнеп турду,

а ам Сээң килеңниң шагы келген-дир.

Өлүглериңи шиидер болгаш Сээң чалчаларыңны,

медээчилериңни база Сеңээ шынчы улусту,

Сээң адыңны хүндүткөп көөр улуг, биче бүгү улусту

шаңнаар үе келген-дир.

Черни узуткап турарларны чок кылып үе келген-дир!»

¹⁹ Ынчан дээрге Бурганның өргээзи ажыттынып, көстү берди. *Чагыг-керээнин *аптарызы ында турарын көрдүм. Ооң соонда кызаннааштар кызаннап, динмирээшкин динмирөп, чер шимчей берди база улуг долу дүжүптү.

Херэежен биле улуг

12 ¹ Оон дээрге өндүр улуг кайгамчык демдек – хүн кеткен херэежен көстүп келди. Ооң буттарының адаанда ай бар, а бажында он ийи сылдыс-биле каастаан оваадай кедип алган чорду. ² Ол херэежен сааттыг болду. Ооң божуур ай-

11:9 Ыд. ыр. 78:2-3 11:11 Э. д. 2:7; Иез. 37:10 11:12 Ажыд. 4:1 11:12 1 Фес. 4:17

11:13 Ажыд. 6:12 11:14 Ажыд. 8:13; 9:12 11:15 Иса. 27:12; Мф. 24:31; Ажыд. 10:7

11:15 Хост. 15:18; Дан. 7:14, 27; Авд. 1:21; Зах. 14:9; Лк. 1:33; 1 Кор. 15:24 11:16 Ажыд. 4:4

11:17 Ажыд. 1:4; 16:5 11:18 Ыд. ыр. 2:1 11:18 Ажыд. 20:12 11:19 Ажыд. 15:5

11:19 Хост. 9:23; Ис. 10:11; Ажыд. 16:21 12:1 Э. д. 37:9

хүнү үнген, эьди аарыырга, алгырып турду. ³ Дээрге ооң соонда өске кайгамчык демдек – чеди баштыг, он мыйыстыг аажок улуг кызыл улу көстүп келди. Ооң баштарында чеди оваадай кедирген болду. ⁴ Ооң кудуруу дээрден сылдыстарның үштүн бир кезин дүжүр ширбээш, черже шывадапты. Херээжен божуптары билек, ооң Чаш төлүн сыырыптар дээш, улу ооң баарыга турду. ⁵ Херээжен бүгү чоннарны демир мерге-биле башкарар Оол божуп алды. Ынчалза-даа Бурган оон Оглун алгаш, Бодунуң чанында дүжүлгезинче аппаратды. ⁶ А херээжен ээн ховуже, Бурганның аңаа белеткеп кааны черже дезипти, орта ол дээш, 1260 хүн дургузунда сагыш салып кээр ужурлуг турган.

⁷ Дээрге ооң соонда дайын эгеледи: Михаил база дээрниң аңаа чагырткан төлээлери улуга удур, а улу бодунуң төлээлери-биле оларга удур демисежиң үндү. ⁸ Ынчалза-даа улу күш четпейн барып, бодунуң төлээлери-биле кады дээрге турар черин чидирипти. ⁹ Бүгү делегейни дуурайлаан, *эрлик база удурланыкчы деп адаткан ол аажок улуг улу, шаандагы чылан бодунуң төлээлери-биле кады черже дүжүр октаттырыпты.

¹⁰ Мен ынчан дээрден ыыткыр үннү дыңнап кагдым: «Ам камгалал келди. Ам бистиң Бурганывыс Бодунуң хаан күжүн көргүстү! Ам Ооң шилээн Христузу Бодунуң эргезин көргүстү! Бурганывыстың мурнунга туруп алгаш, ха-дуңмавысты хүндүс-даа, дүне-даа буруудадып келген буруудадыкчы дээрден дүжүр октаткандыр. ¹¹ Бистиң ха-дуңмавыс ону Хураганның ханының ачызында алыс шынны херечилээни-биле тиилээн-дир. Олар өлүрүнден-даа чалданмаан, амы-тынын харамнанмаан-дыр. ¹² Ынчангаш өөрүп-байырланар, дээрлер база дээрлерниң чурттакчылары! А чер биле далай, ат болур силер, чүге дээрге эрлик силерже бадып келген-дир! Ол хөлчок килеңнээн, чүге дээрге ооң үези көңгүс эвээш артканын билир-дир».

¹³ Черже дүжүр октадыпканын билип кааш, улу Оолду божаан херээженни истеп-сүрүп эгелээн. ¹⁴ Ынчалза-даа херээженге ээн ховуга турар чер белеткеп каан, ынаар ужупсун дээш, аңаа улуг эзирниң ийи чалгынын берген болду. Орта ону үш чартык чыл дургузунда ажаап-карактап, улудан дестирип кээр турган. ¹⁵ Улу оон соонда, херээженни чууй шаап аппараттын дээш, аксындан сугну хемгилештир үндүр бүлгүрүптү. ¹⁶ Ынчалза-даа чер херээженге дузалашты: ол бодунуң аксын ажыткаш, улунуң аксындан аккан сугну ажырыпты. ¹⁷ Улу херээженге медээжок килеңнээш, оон артып калган ажы-төлү-биле – Бурганның айтышкыннарын сагаан, Иисусту шынны-биле херечилээн улус-биле чаалажыр дээш чорупту.

12:3 Дан. 7:7; Ажыд. 13:1; 17:3, 12 **12:4** Дан. 8:10 **12:5** Ыд. ыр. 2:9; Ажыд. 2:27; 19:15

12:6 Ажыд. 11:3; 13:5 **12:7** Дан. 10:13; 12:1; Иуда 1:9 **12:9** 1 Чыл. 21:1; Иов 1:6; Зах. 3:1

12:9 Э. д. 3:1; Ажыд. 20:2 **12:9** Лк. 10:18; Ин. 12:31 **12:10** Иов 1:9-11; 2:4-5; Зах. 3:1 **12:11**

Ажыд. 15:2 **12:11** Лк. 14:26; Ин. 12:25; Ажыд. 2:10 **12:12** Ыд. ыр. 95:11; Иса. 44:23; 49:13

12:14 Хост. 19:4; Ы. х. к. 32:11 **12:14** Дан. 7:25; Ажыд. 13:5 **12:17** Э. д. 3:15

Ийи араатан

13¹ Улу далай эринге туруп алды^e. Мен ынчан далайдан үнүп орап араатанны көрүп кагдым. Ол он мыйыстыг болгаш чеди баштыг, а мыйыстарында он оваадайлыг болду. Ооң баштарында Бурганны дорамчылаан аттар бижээн. ² Мээң көрүп кааным араатан ирбишке дөмей, оон аспактары адыгныы дег, а аксы арзылаңныы дег чорду. Улу ол араатанга бодунуң күчүзүн, бодунуң дүжүлгезин база бодунуң аажок улуг эргезин дүжүп берипти. ³ Араатанның бир бажында өлүмнүг балыг-даа бар ышкаш көзүлдү, ынчалза-даа ол балыы экирий берген чорду. Бүгү делегейниң улузу кайгап-харап, араатанны эдерип турду. ⁴ Араатанга бодунуң эргезин дүжүп бергени дээш, кижини бүрүзү улуга мөгейди. Улус араатанга база мөгейип: «Бо араатан-биле кым эннежирил, ооң-биле кым месилдежип шыдаарыл?» – дижип турду.

⁵ Бурганны дорамчылаан, турамык сөстөр эдерин аңаа чөпшээрээн болду. Ол дөргөн ийи ай дургузунда чагырап эргени алган. ⁶ Араатан аксын ашкаш, Бурганны, Ооң адын, Ооң чурттаан черин база дээрниң чурттаакчыларын одап, кармап эгеледи. ⁷ Бурганның улузу-биле чаалажыр болгаш оларны тиилээр эргени база аңаа берген. Ол ышкаш янзы-бүрү дылдарлыг аймак, чон база шупту сөөк-языны чагырап эргени аңаа берген. ⁸ Чер кырында чурттаан хамык улус – өртемчейни чаяарының бетинде-ле өргүлгө салган Хураганда бар амыдыралдың номунче аттарын кирип бижээннеринден өскелери, араатанга мөгейдилер.

⁹ Дыңнаар кулаа бар хамык улус дыңназын! ¹⁰ Тудуп алгаш баар ужурулуг кижини тудуп алгаш баар. Хылыштан калыр ужурулуг кижини хылыш шанчып каар^f. Ынчан Бурганның улусундан шыдамык чорук болгаш бүзүрел негеттинер.

¹¹ Мен оон черден үнүп орап база бир араатанны көрүп кагдым. Ол хураганны дег ийи мыйыстыг, ынчалза-даа улу ышкаш чугаалаар болду. ¹² Ол бирги араатанның өмүнээзинден оонуу ышкаш бүрүн эргени эдилеп, бүгү бо делегейни база ында чурттаан хамык улусту өлүмнүг балыы экирий берген бирги араатанга мөгееринче албадап турду. ¹³ Ийиги араатан өндүр улуг кайгамчык чүүлдерни кылды: улус көрүп турда, отту безин дээрден бадырып турду. ¹⁴ Ийиги араатанга биргизиниң өмүнээзинден кайгамчык чүүлдер кылып арганы берген турган. Ынчангаш ол оозу-биле чер кырында чурттаан хамык улусту дуурайлап каапкан. Черниң чурттаакчыларынга хылыш-биле өлүмнүг балыглатса-даа, өлбейн барган бирги араатанның дүрзүзүн шуткуурун ийиги араатан дужаады. ¹⁵ Ийиги араатанга биргизиниң дүрзүзүн тынгарап арганы бээрге, ол дүрзү чугаалаар база аңаа

^e**13:1** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Мен далай эринге туруп алдым» (Иоанн боду дээни ол) деп бижээн.

^f**13:10** Өске бурунгу сөзүглелдерде «Улусту тудуп алгаш бар чыдар кижини боду туттурутга баар. Хылыш-биле өлүрүп турар кижини боду хылышка шаштырып аар» деп бижээн (Мф. 26:52 көр).

13:1 Дан. 7:3; Ажыд. 12:3 **13:2** Дан. 7:4-6 **13:2** Лк. 4:6 **13:5** Дан. 7:8; 11:36

13:5 Дан. 7:25; Ажыд. 11:2; 12:6 **13:7** Дан. 7:21; 8:24; Ажыд. 11:7; 12:17 **13:8** Ажыд. 3:5

13:9 Ажыд. 2:7 **13:10** Иер. 15:2; 43:11 **13:10** Ажыд. 14:12 **13:13** Ы. х. к. 13:1-3; Мк. 13:22; Ажыд. 16:13; 19:20 **13:13** 4 Хаан. 1:10; Лк. 9:54 **13:14** Мф. 24:24; Мк. 13:22; 2 Фес. 2:9

мөгейбээн хамык улусту өлүрүп шиидерин дужаар харыктыг апарды. ¹⁶ Ийиги араатан бүгү улусту: улуг, бичии, бай, ядыы, хостуг, кул деп ылгал чокка, оң холунга азы хаваанга таңма бастырытып, демдектедиринче албадай берди. ¹⁷ Ындыг демдек чок кижги чүнү-даа садып аар азы садар эрге чок турган. А ол демдек дээрге араатанның ады азы ол атты көргүскен сан болур. ¹⁸ Борта мерген угаан херек. Угаанныг кым-даа болза араатанның санын санап үндүрүп шыдаар, чүгө дээрге ол сан кижги амытанның адынга дүгжүр⁸ 666 деп сан болур.

Хураган болгаш камгалал

14 ¹ Мен оон көөрүмге, *Сион дагда Хураган турду. Хураганның болгаш Оон Адазының адын хавактарында бижип демдектээн 144 000 кижги Хураган-биле кады турар болду. ² Шапкын агым сугнуң коолааны, динмирээшкиннин динмирээни азы хөгжүмчүлерниң чадаганнарга ойнаан аялгазы дег, дээрден дыңналган үннү дыңнап кагдым. ³ Дүжүлгениң баарынга, дөрт дириг амытан болгаш ирейлерниң мурнунга улус чаа ырны ырлажы берди. Ол ырны чүглө чернин улундан адыргаш, хостап каан 144 000 кижги өөренип ап шыдаар турган. ⁴ Олар дээрге херээжен кижиге дээп көрбээн, боттарын *арыг хевээр кадагалап арттырып алган улус-тур. Олар дээрге, Хураган кайнаар-даа баар болза, Ону эдерер улус-тур. Оларны бүгү кижги төрөлгетенниң иштинден адыргаш, хостап каан; Бурганга база Хураганга өргүп салган баштайгы дүжүт дег улус ол-дур. ⁵ Оларның аксы меге сөстү кажан-даа этпээн, оларда кемниг, бужар чүү-даа чок.

Дээрниң үш төлээзи

⁶ Мен оон Бурганның шаары дээрде ужуп чоруур база бир төлээзин көрүп кагдым. Ол төлээ чер кырында чурттаан бүгү улуска: янзы-бүрү дылдарлыг сөөк-язы, аймак-чон бүгүдезинге медеглээр дээни мөңгө *Буянның Медээлиг болду. ⁷ Ол ыткыр мынча диди: «Бургандан коргуп, Ону алдаржыдып мактанар, чүгө дээрге Ооң шииткелиниң үе-шагы келген-дир. Дээрниң, черниң, далайның болгаш суг баштарының Чаяакчызынга мөгейиңер!»

⁸ Дээрниң ол төлээзиниң соондан ийигизи эдерип: «Ол буурады! Өндүр улуг Вавилон буурады! Хамык чоннарны ооң арагазын – ооң самыралының ажыг арагазын ижеринче албадапкан турган хоорай буурады!» – деп бар чытты.

⁹ Дээрниң баштайгы ийи төлээзиниң соондан үшкүзү эдерип, ыткыр мынча деп чорду: «Араатанга азы ооң дүрзүзүнге кажан-бир шагда мөгеер база хаваанга азы холунга ооң таңмазын бастырытып алыр кижги ¹⁰ Бурганның килениниң дашказынче куткан Ооң хордадан сагыжының чалаң арагазын ижер. Ындыг кижини дээрниң ыдыктыг төлээлериниң база Хураганның мурнунга отка кыпкан күгүрге хилинчектээр. ¹¹ Оларны хинчектээн оттуң ыжы кезээ мөңгедө өрү көдүрлүр,

§13:18 Азы: «Ол сан кижги төрөлгетенни символчудуп көргүзүп турар».

13:15 Дан. 3:6 14:1 Ыд. ыр. 2:6; 9:12; Евр. 12:22 14:1 Ажыд. 3:12; 7:3-4

14:2 Иез. 1:24; 43:2; Ажыд. 1:15 14:2 Ажыд. 6:1 14:3 Ыд. ыр. 32:3; Ажыд. 5:9

14:4 2 Кор. 11:2 14:4 Иер. 2:3; Иак. 1:18; 2 Фес. 2:13 14:5 Соф. 3:13

14:8 Иса. 21:9; Иер. 51:8; Ажыд. 18:2 14:9 Ажыд. 13:15 14:10 Ыд. ыр. 74:8; Иса. 51:17; Иер. 25:15; Авд. 1:16; Зах. 12:2; Ажыд. 14:10 14:10 Ажыд. 20:10 14:11 Иса. 34:10

ынчангаш араатанга азы ооң дүрзүзүңгө мөгөйгөн база ооң ады-биле демдектеткен улуска хүндүс-даа, дүне-даа амыр-дыш турбас».

¹² Ийе, Бурганның улузундан – Бурганның айтыышкыннарын сагыыр болгаш Иисуска бүзүрээр бүгү улустан шыдамык чорук негеттинер.

¹³ Мен ынчан дээрдэн мынча дээн үннү дыңнап кагдым: «Мону бижип каг: амдан эгелээш, Дээрги-Чаяакчыга бараан болуп тура, өлгөн улус – амыр-чыргалдыг. *Сүлде мынча деп турар: „Олар ам боттарының аар-берге ажыл-херектеринден дыштанып ап болур, а ажыл-херектери оларны эдерер-дир“».

Черниң ханныг дүжүдү

¹⁴ Мен оон көөрүмгө, мурнумда ак булут тур. Ында *кижи амытан оглу ышкаш Кижиге саадап олур, Ооң бажында алдын оваадай, а холунда чидиг хол кадыыры бар болду. ¹⁵ Ооң соонда *Бурганның өргээзинден дээрниң өске төлээзи үнүп келгеш, булутта саадаан Кижиге: «Хол кадыырын туткаш, кес-ле, чүгө дээрге черде дүжүт быжып, ажаалда үези келген-дир» – деп алгырды. ¹⁶ Оон булутта саадаан Кижиге хол кадыырын черге карбаш кылгаш, черниң дүжүдүн ажаап каапты.

¹⁷ Оон Бурганның дээрде өргээзинден өске бир төлээзи үнүп келди. Ол база холунда чидиг хол кадыырлыг болду. ¹⁸ Ооң соонда *өргүл салыр бедигээштен отту чагырар эргелиг база бир төлээ үнүп келди. Ол чидиг хол кадыырлыг төлээге: «Хол кадыырың туткаш, черниң виноград шөлүндө салбактарны кес-ле, чүгө дээрге виноград быжа берген-дир» – деп ыткыр алгырды. ¹⁹⁻²⁰ *Дээрниң төлээзи хол кадыырын черге карбаш кылгаш, виноградты ажаагаш, ону хоорай даштынды чулук сы базар оңгарже октапты. Виноградты, Бурганның өндүр улуг килецин көргүзүп, сы базар кааптарга, оортан хемгилештир агып баткан хан аът бажы-биле деңештир тереңнеп, 1600 стадий^h черге ага берди.

Сөөлгү чеди халап

15 ¹ Мен ооң соонда дээрге база бир өндүр улуг болгаш кайгамчык демдекти көрүп кагдым: чеди халап эдилээн дээрниң чеди төлээзи аңаа көзүлдү. Ол чеди халап халаптарның сөөлгүлери болду, чүгө дээрге Бурганның килеци ооң-биле төнөр чүве-дир.

² Мен оон от-биле холушкан шилдең далайга дөмей бир чүве көрдүм, а ол ышкаш тиилекчилерни – араатанны, ооң дүрзүзүң база ооң сан-адын тиилээн улусту көрдүм. Олар Бурганның берген чадаганнын тудуп алгаш, шилдең далай чанынга туруп алгаш, ³ Бурганның чалчазы *Моисейниң ырын база Хураганның ырын ырлажып турдулар:

«Бүрүн Күчүлүг Дээрги-Бурган-Чаяакчы,
Сээң ажыл-херээн өндүр улуг, кайгамчык-тыр!

^h14:19-20 1600 стадий – амгы үениң хемчээли-биле 300 километр хире узуну.

14:12 Ажыд. 13:10 14:13 Ажыд. 20:6 14:14 Дан. 7:13; 10:5-6; Ажыд. 1:13

14:15 Иоил 3:13; Мк. 4:29 14:16 Иер. 51:33 14:19-20 Иса. 63:3; Иоил 3:13; Ажыд. 19:15

15:1 Ажыд. 16:1; 17:1; 21:9 15:2 Ажыд. 4:6 15:2 Ажыд. 12:11; 13:17

15:3 Хост. 15:1; Ы. х. к. 31:30 15:3 Ыд. ыр. 91:6

Сээң оруктарың чөптүг болгаш алыс шынныг-дыр, бүгү чоннарның Хааны!¹

⁴ Сенден кортпас кижиге бар бе, о, Дээрги-Чаяакчы?

Сээң адыңны алдаржытпас кижиге тыптыр бе? Чүглө Сен ыдыктыг сен!

Хамык чоннар Сенээ кээп мөгөөрлер,

чүге дээрге Сээң чөптүг ажил-херээңни шупту улус көрүп турар».

⁵ Мен оон соонда дээрге *Бурганның өргээзиниң – херечилелдин майгынының – ажыттына бергенин көрүп кагдым. ⁶ Оон Бурганның өргээзинден сөөлгү чеди халапты эдилээн дээрниң чеди төлээзи үнүп келди. Олар чайынналчак ак арыг лён хеп кедип алган, хөрөктеринде алдын кожаалар куржанган болду. ⁷ Дөрт дириг амытанның бирээзи ынчан мөңгө дириг Бурганның килеңи долган чеди алдын саваны дээрниң ол төлээлеринге үлөп берди. ⁸ Бурганның өндүр чырынының болгаш күчү-күжүнүң ыжы Ооң өргээзин бүргей апкан, дээрниң чеди төлээзиниң эккелгени чеди халап төнмөөн шаанда, Бурганның өргээзинче кым-даа кирип шыдаваан.

Бурганның килеңиниң чеди савазы

16¹ Мен оон *Бурганның өргээзинден үнген ыткыр үнү дыңнап кагдым. Үн дээрниң чеди төлээзинге: «Баргаш, Бурганның килеңи долган чеди саваны черже тө чажыптыңар!» – диди.

² Бирги төлээ чоруткаш, савазының иштинде бар чүвени черже тө чажыпты. Араатанның таңмазы-биле демдектеткен, оон дүрзүзүңгө мөгөйгөн улус коргунчуг болгаш аарышкылыг оюлган балыгларлыг апарды.

³ Ийиги төлээ савазының иштинде бар чүвени далайже тө чажыпты. Суг өлүг кижиге ханы дег хан бооп хуула бээрге, далайда амылыг амытан артпады.

⁴ Үшкү төлээ савазының иштинде бар чүвени хемнер болгаш суг баштарыңче тө чажыптарга, олар хан бооп хуула бердилер. ⁵ Дыңнаарымга, суг дээш харыылаар *дээрниң төлээзи мынча деп чугаалады: «Ам бар, черле турган Ыдыктыг Бурган, Сээң үндүргөн шииткелиң чөптүг-дүр. ⁶ Чүге дээрге кижилер Сээң улузунуң база *медээчилериңниң ханын төккөн-дир. Ынчангаш Сен оларга ханны ижиртиптиң. Олар чогуур кеземчени алды». ⁷ Мен оон *өргүл салыр бедигээштен: «Бүрүн Күчүлүг Дээрги-Бурган-Чаяакчы, Сээң шииткелдериң чөптүг болгаш алыс шынныг-дыр!» – дээн үнү дыңнап кагдым.

⁸ Дөрткү төлээ савазының иштинде бар чүвени хүнче тө чажыпты. Улусту от-биле оя чиртир эргени хүнге берген болду. ⁹ Оларны шыдажыр аргажок от өрттендир чип турду, а олар халаптарны чагырар эргелиг Бурганның адын одап, каргап турдулар. Олар боттарының бачыгтарын миннип, Бурганче ээлбедилер база Оон адын алдаржытпайн бардылар.

¹15:3 Өске буруңгу сөзүглелдерде «Ыдыктыг улустун Хааны» деп бижээн.

15:4 Иер. 10:7 15:4 Ыд. ыр. 85:9 15:5 Хост. 38:21; Ажыд. 11:19 15:6 Ажыд. 1:13

15:7 Ажыд. 4:6 15:8 Хост. 40:34-35; 3 Хаан. 8:10-11; Иса. 6:4 16:1 Ажыд. 15:1

16:1 Ыд. ыр. 78:6; Иер. 10:25 16:2 Ажыд. 13:16 16:2 Хост. 9:9-11 16:3 Ажыд. 8:8-9

16:4 Хост. 7:17-20 16:5 Ажыд. 1:4; 11:17 16:5 Иер. 12:1 16:6 Мф. 23:35; Ажыд. 18:24

16:6 Иса. 49:26 16:7 Ажыд. 6:9 16:9 Дан. 5:23; Аж.-ч. 12:23

¹⁰Бешки төлээ савазының иштинде бар чүвени араатанның дүжүлгезинче тө чажыптарга, ооң чагыргазы дүмбейже дүлнү берди, а улус аарышкыдан дылдарын ызырып турду. ¹¹Олар аарышкызы болгаш балыг-бышкыны дээш, дээрде Бурганны одап, кармап турдулар, ынчалза-даа боттарының бачыттыг оруктарын кагдадылар.

¹²Алдыгы төлээ савазының иштинде бар чүвени улуг Евфрат хемче тө чажыпты. Чөөн чуктен кээр хааннарга орук ажыдып, хемниң суу кадып калды. ¹³Мен ынчан бөзүр пагаларга дөмей үш бук көрүп кагдым. Олар улунун, араатанның болгаш меге медээчинин аксындан үнүп келдилер. ¹⁴Ол буктар кайгамчык чүүлдерни кылыптар болдулар. Олар чер-делегейниң хамык хааннарын эргий кезип, чаалажыры-биле чыып алыр дээш чоруптулар. Ол дээрге Бүүн Күчүлүг Бурганның өндүр улуг шииткел хүнүнде боор дайын-чаага белеткел-дир.

¹⁵«Дыңнаңар, Мен, оор дег, хенертен кээр мен. Улус мурнунга бужартап, шалдан үне халып келбес дээш, хевин белеткеп алган, одуг чыдар кижии амыр-чыргалдыг».

¹⁶Буктар хамык хааннарны еврей дылда Армагеддон¹ дээр черже чыып эккелдилер.

¹⁷Оон дээрниң чедиги төлээзи савазының иштинде бар чүвени агаарже тө чажыпты. Бурганның өргээзинде^k дүжүлгеден ыткыр үн дыңналып: «Боттангандыр!» – диди. ¹⁸Ынчан чаңныктар кызаннап, дааш дагжап, динмирээшкин динмирээш, коргунчуг чер шимчээшкини болду. Кижини чаяаган үеден бээр чер ындыг күштүг шимчеп көрбээн! Халаптыг-ла чер шимчээшкини! ¹⁹Өндүр улуг хоорай үш кезекке чарлы берген база бүгү чурттарның хоорайлары буступ дүшкен. Бурган улуг Вавилон хоорайны бодап келгеш, Бодунун савазындан килениниң арагазын аңаа ижиртипти. ²⁰Хамык ортулуктар чиде берди, даглар арпада. ²¹Дээрден улусче бирээзи-ле бир талант деңзилиг долу¹ дүжерге, улус долу халавы дээш, Бурганны кармап турду, чүге дээрге ол халап шуут коргунчуг болган.

Самыыраан херээжен болгаш араатан

17¹Ооң соонда чеди сава туткан дээрниң чеди төлээзиниң бирээзи меңээ чедип келгеш, мынча диди: «Бараалы, мен сеңээ улуг хемнер чанында олурган сурагжаан самыыраан херээженниң канчаар кеземче алырын көргүзүп берейн. ²Черниң хааннары ооң-биле самыырап турган, а бо делегейниң улузу оон самыыралының арагазын эзиртир ижип турган».

³Мени оон *Сүлде башкаргаш, ээн ховуже аппаратды. Мен аңаа кызыл араатан мунуп алган херээженни көрүп кагдым. Ол араатан Бурганны дорамчылаан аттар-

¹16:16 Армагеддон – Мегиддон хоорай дужунда чер (4 Хаан. 9:27; 23:29 көр).

^k16:17 Өске бурунгу сөзүглелдерде «өргээзинде» деп сөске «дээрде турар» деп сөстөрни немээн.

¹16:21 Рим күрүне үезинде бир талант дөртөн хире килограмм деңзилиг турган.

16:10 Ажыд. 13:2 16:10 Хост. 10:21-22 16:12 Ажыд. 9:14 16:12 Иса. 11:15; 44:27

16:13 Ажыд. 12:3; 13:11 16:14 Мк. 13:22; Ажыд. 13:13

16:15 Мф. 24:43-44; 2 Пет. 3:10; 1 Фес. 5:2; Ажыд. 3:3 16:15 Ажыд. 3:18

16:18 Иез. 38:19; Ам. 1:1; Агг. 2:6 16:18 Дан. 12:1; Мк. 13:19 16:19 Ажыд. 14:10

16:20 Ажыд. 6:14 16:21 Хост. 9:23-25; Иис. 10:11; Иса. 30:30; Ажыд. 11:19

17:1 Ажыд. 15:1; 21:9 17:1 Иер. 51:13; Наум 3:4 17:2 Иса. 23:17; Наум 3:4

17:2 Иер. 51:7; Ажыд. 14:8 17:3 Иез. 37:1

биле үпчү бодун шыптынган, чеди баштыг болгаш он мыйыстыг болду. ⁴ Херээжен кып-кызыл болгаш хүрең-кызыл хааннар кедер хептиг, алдын болгаш үнелиг эртинге даш база ак шуру каасталгаларлыг болду. Ол холунда самыраар чоруунун бужар-багы болгаш хир-чуду-биле долган алдын савалыг чорду. ⁵ Херээженниң хаваанда: «Өндүр улуг Вавилон, бо делегейниң хамык самырааннарының база бужар-багының иези» – деп чажыг уткалыг атты бижээн. ⁶ Ол херээжен Бурганның улунунун база Иисусту херечилеп, Аңаа шынчызы дээш өлүрткен улустун ханын ишкеш, эзирээн болду. Мен ону көргөш, аажок кайгадым.

⁷ «Чүгө кайгаарың ол? – деп, *дээрниң төлээзи менден айтырды. – Мен сеңээ бо херээженниң база ооң мунганы чеди баштыг, он мыйыстыг араатанның чажыдын чугаалап берейн. ⁸ Сээң көргөниң араатан кажан-бир шагда дириг турган, а ам өлүг. Ынчалза-даа ол *тамыдан ам бир катап туруп кээр, оон ылап шын өлүмүнчө чоруптар. Аттарын бо делегейни чаяар бетинде-ле амыдыралдың номунчө киир биживээн черниң чурттакчылары араатанчө көргөш, кайгап каарлар: ол кажан-бир шагда дириг турган, ам өлүг, ындыг-даа болза, катап чедип кээр. ⁹ Ол бүгүнү билип аар дизе, мерген угаан херек. Чеди баш дээрге херээженниң орары чеди тей-дир, ол ышкаш чеди хаан-дыр. ¹⁰ Оларның бежи дүжүп калган, бирээзи ам-даа чагырбышаан, өскези ам-даа келбээн, а чедип келгөш, маңаа көнгүс үр эвес үеде турар. ¹¹ Кажан-бир шагда дириг турган, а ам өлүг араатан – сески хаан-дыр. Ол баштайгы чеди хаанга хамааржыр база бодунун өлүмүнчө бар чыдар.

¹² Сээң көрүп турарың он мыйыс дээрге ам-даа чагырып эгелевээн он хаан-дыр. Ынчалза-даа оларга араатан-биле кады бир-бир шак чагырар эргени бээр. ¹³ Олар шупту чаңгыс сорулгалыг, а боттарының күжү биле эргезин араатанга бериптерлер. ¹⁴ Олар Хураган-биле чаалажыр, ынчалза-даа Ол Ооң шилээш, кый деп алганы, Аңаа шынчы улус-биле кады оларны базып каар. Чүгө дээрге Ол дээргилерниң Дээргизи болгаш хааннарның Хааны-дыр».

¹⁵ Дээрниң төлээзи оон менээ мынча диди: «Самыраан херээженниң олурар черинде хемнер көргөн болгай сен. Ол дээрге янзы-бүрү дындарлыг аймактар, чоннар, сөөк-язылар-дыр. ¹⁶ Сээң көргөниң он мыйыс болгаш араатан боду самыраан херээженни көрбөстей бээр. Олар ону хоозураткаш, шалдаң-чанагаш кааптарлар, ооң мага-бодун сыырып, от-биле чиртирлер. ¹⁷ Бурган демги он хаанның чүректеринге, Ооң сөстери бүтпээн шаанда, чагырар эргезин араатанга бээр деп күзелди тывылдырган. Олар ынчалдыр Ооң күзел-соруун күүседир. ¹⁸ А сээң көргөниң херээжен дээрге чер-делегейниң хааннарын чагырган өндүр улуг хоорай ол-дур».

Вавилоннун буурап дүшкени

18 ¹ Мен ооң соонда Бурганның дээрдөн бадып орар өске бир төлээзин көрүп кагдым. Ооң эрге-чагыргазы кончуг улуг база ооң өндүр чырыы черни шыва хаяаландыр чырыдыпты. ² *Дээрниң төлээзи ыткыр алгырды: «Ол буурады! Өндүр улуг Вавилон хоорай буурап дүштү! Ол ам буктарның,

17:3 Ажыд. 12:3 17:6 Ажыд. 16:6 17:8 Ажыд. 9:1; 11:7 17:12 Дан. 7:7, 24; Ажыд. 12:3

17:14 Ы. х. к. 10:17; 1 Тим. 6:15; Ажыд. 19:16 17:14 Эзра 7:12; Иез. 26:7; Дан. 2:37

17:16 Иез. 28:18; Ажыд. 18:8 18:1 Иез. 43:2 18:2 Иса. 21:9; Ажыд. 14:8

четкерлерниң чурттаар чери, чүүл-бүрү *арыг эвес куштарның база араатан аннарның^м хоргадалы апарган. Чүге дээрге бүгү чоннар ооң самыралының калчаалыг арагазын пактааннар. ³Черниң хааннары ооң-биле кады будалып, бүгү делегейниң садыгжылары ооң самыын каас-коюзындан байып турганнар».

⁴Мен оон дээрден өске үнүнч мынча дээнин дыңнап кагдым: «Мээң чонум, ооң бачыдынга киришпес дээш база ооң кеземчезинге таварышпас дээш, ол хоорайдан үнүп чорунар. ⁵Ооң бачыттарының дугайында сураг дээрге чеде бергендир, а Бурган ооң хамык кемниг херектерин утпаан-дыр. ⁶Ооң силерни аажылап келгени дег, аңаа база ындыг хамаарылгалыг болунар, ооң кылган херектерин ийи дакпыр аар кылдыр эгидинер. Ооң силерге берип турган арагазындан ийи дакпыр ажыг араганы ооң дашказынче кудуп бериңер. ⁷Ол кайы хире алдарны, каас-коя чуртталганы бодунче хаара тыртып туржук, ынча хөй хилинчекти, ажыг-шүжүгнү аңаа беринер. Чүге дээрге ол: „Дүжүлгеде кадын ышкаш саадап ор мен! Дулгуйак кадай эвес-тир мен. Кажан-даа ажыг-шүжүг көрбес мен!“ – деп бодунга боду мактанмышаан-дыр. ⁸Ындызы дээш, ону бир-ле хүн эндерик айыыл-халап: өлүмнүг аарыг-аржык, ыы-сыы болгаш аш-чут таварыыр. Ол отка өрттенип каар, чүге дээрге ону шиидер Дээрги-Бурган-Чаяакчы күчүлүг-дүр».

⁹Ооң-биле кады будалып, мага ханып турган черниң хааннары хоорайны хуюктаан өрттүн ыжын көргөш, ооң ажыын ажып, ыглажы бээрлер. ¹⁰Ооң хилинчээн үлежиринден коргуп, ырадыр туруп алгаш: «Кара халап! О, өндүр улуг хоорай, аа халак! О, күчүлүг Вавилон! Чаңгыс шак иштинде Бурган сени кезетти!» – деп халактаарлар.

¹¹Бо делегейниң садыгжылары база ооң ажыын ажып, ыглажырлар, чүге дээрге оларның бараанын ам кым-даа садып албас апаар. ¹²Ам кым-даа оларның алдынын, мөңгүнүн, үнелиг эргине даштарын база ак шурузун, лён пөстөрүн, хүрең-кызыл хептерин, торгузун база кып-кызыл пөстөрүн, ховар ыяжын, чаан азындан янзы-бүрү кылыгларын, үнелиг ыяжын, хүлерин, демирин база маны дажын, ¹³чемге каар үнелиг холуксааларын, чаагай чыттыг айдызаар чүүлдерин, арагазын, үзүн, далганын база кызыл-тазын, бода малын, хойларын, аьттарын база тергелерин, кулдарын база улустуң мага-бодун, амы-тынын хереглевестей бээр. ¹⁴Садыгжылар Вавилонга: «Сээң аажок эдилексээниң хамык үнелиг чүүлдер ам сенде чок-тур. Хамык эргине-байлаан, каас-коюң эстип чиде берди, сен ам оларны кажан-даа эгидип ап шыдавас сен» – дээрлер.

¹⁵Хоорай-биле садыглажып тургаш, ооң ачызында байый берген садыгжылар оон хилинчээн үлежиринден корткаш, ырадыр туруп аарлар. Олар ооң ажыын ажып, ыглажып, ¹⁶мынча дээрлер: «Кара халап! О, өндүр улуг хоорай, аа халак! Ол үнелиг чуга лёндан, хүрең-кызыл база кып-кызыл пөстөрдөн каас-коя хептер кедер, алдындан, үнелиг эргине даштардан база ак шурудан каасталгаларлыг турган. ¹⁷Ол хире эргине-байлакты чаңгыс-ла шак иштинде узуткап каапты!»

^м18:2 Өске бурунгу сөзүглелдерде «база араатан аннарның» деп сөстөр таварышпайн турар.

Шупту корабльдар башкарыкчылары, корабльдарда эжиндирип чоруур улус, далайжылар база далай ачызында амыдырап чоруур шупту улус ырадыр турупкан турду. ¹⁸ Олар хоорайны хуюктаан өрттүн ыжын көргөш: «Бо өндүр улуг хоорай-биле өске кандыг хоорай эннежирил?» – деп алгыржып турдулар. ¹⁹ Олар качыгдалдан баштарын доозун-довурак-биле бызап, ыы-сызын төп, алгыржып турдулар: «Кара халап! О, өндүр улуг хоорай, аа халак! Далайга эжиндирген хамык улус ооң эртине-байлаа-биле байып чорду. Ол чаңгыс-ла шак иштинде хоозурады».

²⁰ Дээрлер, өөрүп-байырлаңар! Бурганның бүгү улузу, *элчиннери болгаш *медээчилери, өөрүп-байырлаңар! Чүгө дээрге силерге кылган хамык бузуду дээш, Бурган ону кезеткен-дир!

²¹ Ооң соонда дээрниң күчүтен төлээзи хемчээли дээрбе дажы дег улуг дашты көдүргөш, ону далайже киир октапкаш, мынча диди: «Өндүр улуг Вавилон хоорайны база шак ынчаар чылчырылдыр октаптар, ол олчаан ону кым-даа көрбөс!

²² Моон соңгаар борта ыраажылар үнү, чадаганнарга ойнаан хөгжүм үнү, лимбилер, трубалар үнү кажан-даа дыңналбас. Хамык ус-шеверлер борта кажан-даа турбас база дээрбе даштарының даажы кажан-даа дыңналбас. ²³ Чырыткылар борта кажан-даа чырывас, күдээлер болгаш келиннерниң үннери кажан-даа дыңналбас. Чүгө дээрге сээң садыгжыларың бүгү бо делегейниң дээргилери турган болгаш, бо делегейде бар чоннарны бодунуң илби-шидиң-биле дуурайлаан сен. ²⁴ Бурганның медээчилериниң, Аңа шынчы хамык улустун база чер кырынга өлүрткен бүгү улустун ханы дээш буруулуг сен, Вавилон».

Дээрге чоннуң Бурганны алгап-мактааны

19 ¹ Меңээ ооң соонда дээрге турар мөөң чоннуң үннери ышкаш ыыт-шимээн дыңналды. Олар мынча деп ырлажып турду:

«Бурганны алгап-мактаңар!

Камгалал, алдар болгаш күчү-күш бистин Бурганывыста!

² Ооң шииткели шынныг болгаш чөптүг.

Бодунуң самыыралы-биле черни будаан

самыыраан херээженни Ол шиитти.

Бодунуң чалчаларының ханы дээш,

Бурган оон өжээн негеп, кезетти!»

³ Олар база катап ырлажып үндү:

«*Аллилуйя!

Өндүр улуг хоорайның ыжы кезээ мөңгедө

ооң кырынче көдүрлүр-даа!»

18:17 Иез. 27:28-29 **18:18** Иез. 27:32 **18:19** Иез. 27:30 **18:20** Иер. 51:48

18:21 Иер. 51:63-64 **18:22** Иса. 14:11; 24:8; Иез. 26:13 **18:23** Иер. 7:34; 16:9

18:23 Наум 3:4 **18:24** Мф. 23:35; Ажыд. 16:6; 17:6 **19:1** Ыд. ыр. 61:12; Ажыд. 7:10

19:2 Ы. х. к. 32:43; 4 Хаан. 9:7; Ажыд. 6:10 **19:3** Иса. 34:10; Ажыд. 14:11; 18:9

⁴Чээрби дөрт ирей болгаш дөрт дириг амытан ынчан доңгая кээп дүшкеш, дүжүлгеде саадаан Бурганга мөгөйдилер. Олар: «*Аминь! Аллилуйя!» – деп кыйгырып турдулар.

Хураганның куда дою

⁵Оон дүжүлгеден: «Бурганның хамык чалчалары, Ону алдаржыдыңар! Бургандан коргар улуг-биче улус дөгере Ону алдаржыдыңар!» – дээн үн дыңналды. ⁶Оон эндерик улустуң үннеринге, шапкын агым сугнуң коолаанынга база диңмирээшкинниң диңмирээринге дөмей ыыт-шимээни дыңнап кагдым. Олар мынча деп кыйгырып турду:

«Аллилуйя!

Бистиң Бүрүн Күчүлүг Дээрги-Чаяакчы-Бурганывыс
хааннай берген-дир!

⁷Өөрүп-хөглээли, Бурганны алдаржыдаалы!

Хураганның өгленир үези келген-дир.

Ооң душтууⁿ бодун белеткеп алган-дыр.

⁸Аңаа *арыг ак чайынналчак хепти кедирген-дир». (А ол хеп – Бурганның улунунуң чөптүг-шынныг ажыл-херээ-дир.)

⁹*Дээрниң төлээзи оон менээ мынча диди: «Бижи: куда доюнче чалалга алган улус амыр-чыргалдыг». Ол оон аңаа немей: «Бо дээрге Бурганның шынныг сөстери-дир» – диди.

¹⁰Мен ооң буттарынче доңгая кээп дүжүп, мөгөөр деп чыттым, ынчалза-даа ол менээ мынча диди: «Ынчанма, мен база-ла, сен дег, Иисусту шынны-биле херечилээн акы-дуңмаларың дег, Бурганга бараан бооп чор мен. Бурганга мөгөй!» (Иисусту шынны-биле херечилээри – *Бурганның медээчилерин сорук киирер чүве ол-дур.)

Ак аъттың Мунукчuzu

¹¹Мен ажыттына берген дээрни база ак аътты, ооң мунукчuzун көрүп кагдым. Мунукчуну Бүзүрелдиг болгаш Шынныг деп адап каан, чүге дээрге Ол чөптүү-биле шиидип база дайылдажып турар. ¹²Ооң караа – оттуң чалбыраажы-ла, а бажында хөй оваадайлар кеткен. Ооң Бодундан өске кым-даа билбес атты Ында бижээн болду. ¹³Ол ханче суп, кызыткан шыва тон кеткен, а Ооң адын «Бурганның Сөзү» дээр. ¹⁴Дээрниң ак аъттар мунган база арыг ак чуга хептерлиг аг-шерии Ону эдерип бар чытты. ¹⁵Ооң аксындан чидиг хылыш уштунуп орду. Ол ооң-биле бүгү чоннарны кыргып-хыдыыр. Ол *демир мерге-биле оларны башкарап* болгаш Бүрүн

ⁿ19:7 Ооң душтуу – чаа Иерусалим хоорай азы христиан ниитилелди ойзу адааны ол.

19:4 Ажыд. 4:4 19:5 Ыд. ыр. 133:1; 134:1 19:6 Иез. 1:24; Ажыд. 1:15 19:6 Ажыд. 6:1

19:6 Ыд. ыр. 92:1 19:7 Мф. 22:2; 25:10; Ажыд. 21:2

19:8 Иса. 61:10; Зах. 3:4; Ажыд. 7:14 19:10 Аж.-ч. 10:25-26; Ажыд. 22:8-9 19:11 Иез. 1:1

19:12 Ажыд. 1:14 19:12 Ажыд. 2:17 19:13 Ин. 1:1 19:15 Иса. 49:2; Ажыд. 1:16

19:15 Ыд. ыр. 2:9; Ажыд. 2:27; 12:5

Күчүлүг Бурганның калчаалыг киленин күүседип, улустуң оңгарга виноградтан арага үндүр сы базары дег, оларны чылча базар. ¹⁶Ооң дөңмээнде болгаш ак хевинде: «Хааннарның Хааны база дээргилерниң Дээргизи» деп ат бижиттинген болду.

¹⁷Мен оон шуут-ла хүн кырында турар дээрниң бир төлээзин көрүп кагдым. Ол шаары дээрде ушкан хамык куштарже ыткыр алгырды: «Бээрлеңер! Бурганның өндүр улуг доюнче чыгыңар! ¹⁸Хааннарның, шериг баштыңчыларының, бо делегейниң күштүг улусунун мага-бодун, аъттарның болгаш мунукчуларның мага-бодун, кулдар биле хостугларның, улулар биле бичелерниң – шупту улустуң мага-бодун хөндөп чинер!»

¹⁹Мен оон араатанны база черниң хааннарын аг-шерии-биле катай-хаара көрүп кагдым. Олар аъттыг Мунукчу-биле база Ооң аг-шерии-биле чаалажыр дээш, чыгып турдулар. ²⁰Ынчалза-даа араатанны болгаш ооң өмүнээзинден кайгамчык чүүлдер кылып турган, араатанның таңмазы-биле демдектеттирген база оон дүрзүзүңге мөгейген улусту дуурайлап келген меге медээчини тудуп хоругдап кагды. Араатан биле меге медээчи күгүр кыпкан оттуг хөлче диригге киир октаттырыпканнар. ²¹Оларның аг-шерии аъттыг Мунукчунуң аксындан уштунуп органзыг көстүр хылышка кыргыдып-хыдыдып алган. Хамык куштар оларның мага-боттарын хөндөп, мага хандыр дойлааннар.

Бир муң чыл

20¹Оон Бурганның дээрден бадып орап төлээзин көрүп кагдым. Ол холунда *тамының дүлгүүрүн болгаш аар илчирбе тудуп алган болду. ²Ол төлээ улуну – *эрлик база удурланыкчы болур шаандагы чыланны – тудуп хоругдааш, ону илчирбе-биле муң чыл дургузунда кинчилеп кагды. ³*Дээрниң төлээзи улуну тамыже киир октааш, үнер черин хагташ, таңмалап кагды. Ынчаар орта демги улу муң чыл төнмээнде, делегейниң чоннарын оон ыңай мегелээр харыы чок апарган. А ооң соонда ону үр эвес үеде хостаар ужурлуг.

⁴Оон мен хөй дүжүлгелер көрдүм. Ында саадааннарга шиидер эргени берген болду. Исусту шынны-биле херечилээн дээш база Бурганның медээзин суртаалдаан дээш, бажын кестиртип өлгөн улусту база көрдүм. Олар араатанга-даа, ооң дүрзүзүңге-даа мөгейбээннер, ооң таңмазын хаваанга-даа, холунга-даа бастыртпааннар. Оларга амы-тынны катап эгидип берген, ооң соонда олар *Христос-биле кады муң чыл иштинде хааннааннар. ⁵Өлүглерниң бир дугаар катап дирилгени ол-дур. Арткан өлүг улуска муң чыл төнмээн шаанда, амы-тынны катап эгитпээн. ⁶Баштайгы катап дирлишкинге киржир улус амыр-чыргалдыг база Бурганның чонунга хамааржыр; ийги өлүм оларны чагырап эрге чок. Олар

19:15 Иса. 63:3; Иоил 3:13; Ажыд. 14:19-20 19:16 Ы. х. к. 10:17

19:17 Иер. 12:9; Иез. 39:17-20 19:18 Иез. 39:18-20 19:19 Ажыд. 16:16

19:20 Ажыд. 13:11-15; 16:13 19:20 Дан. 7:11-12 19:21 Иса. 49:2; Ажыд. 1:16

20:1 Ажыд. 9:1 20:2 Э. д. 3:1; Ажыд. 12:9 20:3 Ыд. ыр. 54:24 20:3 Дан. 6:17

20:4 Дан. 7:9; Мф. 19:28 20:4 Ажыд. 6:9 20:4 Ажыд. 13:12-16 20:4 Дан. 7:18

20:6 Ажыд. 2:11; 14:13; 21:8

Бурганның база Христостун *бараалгакчылары болур, Ооң-биле кады муң чыл дургузунда хааннаарлар.

Эрликтин бастыртканы

⁷Бир муң чыл эрткен соонда, эрликти кара-бажыңындан хостаптар. ⁸Ол чер кырында тоо быдараан Гог биле Магогту дуурайлап чоруп каар. Эрлик оларны чаалажыры-биле чыып аар, олар далай эриинде элезин дег хөй болур. ⁹Чернин чүк-чүгүнден сөктүп келгеш, олар Бурганның улuzuнуң турлаан база Ооң ынак хоорайын бүзээлептерлер. Ынчалза-даа дээрден от дүшкеш⁹, оларның аг-шерииин хуюкталдыр чиптер. ¹⁰Оларны дуурайлаан эрликти, ооң мурнунда араатан биле меге *медээчини дег, кыпкан күгүр долган хөлче киир октаптар. Олар аңаа дүн, хүн дивейн, кезээ мөңгеде хилинчек көөрлер.

Бурганның бо делегейниң чоннарын шииткени

¹¹Мен оон кончуг улуг ак дүжүлгени база ында саадаан Бурганны көрүп кагдым. Ооң түрлүг көрүжүнден дээр биле чер ис чок чиде берген. ¹²Мен ынчан дүжүлгениң мурнунда турар улуг, биче өлүг улусту көрүп кагдым. Ажып каан номнар база бар болду. Оон база бир номну – амыдыралдың номун – ажыдып кагды. Өлүглерни оларның кылган херектерин барымдаалап, номнарда оларның дугайында бижээнин ёзугаар шииткен. ¹³Далай аңаа чораан өлүг улусту үндүр чалгыпкан. Өлүм болгаш Тамы боттарының өлүг улuzун берипкен. Оон оларның кижжи бүрүзүн черге кылган херектерин барымдаалап шииткен. ¹⁴А оон Өлүм биле Тамыны оттуг хөлче киир октапкан. Ол оттуг хөл ийиги өлүм болган. ¹⁵Амыдыралдың номунче адын киир биживээн кижжи бүрүзүн оттуг хөлче киир октапкан.

Чаа дээр болгаш чаа чер

21 ¹Мен оон чаа дээрни болгаш чаа черни көрүп кагдым. Биеэги дээр болгаш биеэги чер чиде берген, далай база оон ыңай чок болду. ²Мен ыдыктыг хоорайны, чаа Иерусалимни, база көрүп кагдым. Ол дээрде Бургандан дүжүп орду база душтуу оолга бээри-биле белеткээн душтук кыс дег шиметтинген болду. ³Дээрде дүжүлгеден ыткыр үн мынча дээнин дыннадым: «Бурганның турар чери ам улус аразында доктаап турупкан-дыр. Бурган ам кижилер-биле кады чурттай бээр, Ол ам оларның Бурганы, а олар Ооң чону болур. ⁴*Бурган кижилерниң караанда чаи бүрүзүн чодуп бээр.* Моон сонгаар өлүм-даа, ыы-сыы-даа, ажыг-шүжүг-даа, аарышкы-даа турбас, чүге дээрге бүгү эрги делегей чиде берген».

⁹20:9 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Дээрден от дүшкеш» деп сөстөргө «Бургандан» деп сөстү немээн.

20:6 Хост. 19:6; Ажыд. 1:6 20:8 Иез. 38:2; 39:1 20:8 Ажыд. 16:14

20:9 4 Хаан. 1:10; Иез. 38:22; 39:6; Ажыд. 11:5 20:10 Ажыд. 19:20 20:11 Ыд. ыр. 101:27

20:12 Хост. 32:32, 33; Дан. 7:10; 12:1 20:12 Мф. 16:27 20:13 Аж.-ч. 24:15

20:15 Мф. 13:42, 50 21:1 Иса. 65:17; 66:22; 2 Пет. 3:13 21:1 Ажыд. 20:11

21:2 Гал. 4:26; Евр. 12:22 21:2 Иса. 61:10; Ажыд. 19:7 21:3 Лев. 26:11-12; Иез. 37:27

21:4 Иса. 25:8; 65:19; Ажыд. 7:17 21:4 Иса. 35:10; 43:18; 51:11

⁵ Дүжүлгеде саадаан Бурган ынчан меңээ: «Көр! Хамык чүвени чаартып тур мен!» – диди. Ол ооң соонда: «Ону бижи, ол болза шынныг болгаш бүзүрелдиг сөстөр-дир» – деп немеп кагды. ⁶ Ол ооң соонда меңээ мынча диди: «Боттангандыр! Мен Альфа болгаш Омега, эгези болгаш төнчүзү-дүр мен. Кагып-суксаан кижиге амыдырал хайырлаар суг бажындан халаска ижиртир мен. ⁷ Тиилээн киж бо бүгүнү Менден салгап аар. Мен – ооң Бурганы, а ол – Мээң оглум болур. ⁸ А кортуктар, шынчы эвестер, бужартааннар, өлүрүкчүлөр, самыырааннар, каран көрнүрлер, *дүрзү-бурганга мөгөөрлер болгаш хамык мегечилер боттарының хуу-салымын күгүр кыпкан оттуг хөлдөн тып аарлар. Ийиги өлүм ол-дур».

Чаа Иерусалим

⁹ Сөөлгү чеди халап-биле долдурган чеди савалыг дээрнин чеди төлээзинин бирээзи меңээ чедип келгеш: «Дуу ынаар бараалы, мен сеңээ Хураганга кадай боор душтукту көргүзейн» – деп чугаалады. ¹⁰ *Сүлде мени башкара берген болгаш, *дээрнин төлээзи мени кадыр бедик дагнын бажынче аппарат. Ол меңээ дээрде Бургандан дүжүп ораар ыдыктыг хоорай Иерусалимни көргүстү. ¹¹ Хоорай Бурганның өндүр чырыы-биле бүргеттинген турган. Ол өтгүр көстүр арыг яшма деп эргине даш ышкаш чырып турду. ¹² Ону долгандыр он ийи хаалгалыг улуг бедик хана бар, а хаалгалар чанында дээрнин он ийи төлээзи турар. Хаалгаларда Израильдин он ийи аймааның аттарын бижээн. ¹³ Чүк бүрүзүндө үш-үш: чөөн чүкте – үш, соңгу чүкте – үш, мурнуу чүкте – үш, барыын чүкте – үш хаалга бар. ¹⁴ Хоорайның ханаларын он ийи даш тавак кырында туткан база Хураганның он ийи *элчининин аттарын даш санай бижээн.

¹⁵ Мээң-биле чугаалажып турган дээрнин төлээзи хоорайны, ооң хаалгаларын болгаш ханазын хемчээринге херек алдын мергелиг болду. ¹⁶ Хоорайны дөрбелчинней туткан, а ооң дооразы узунунга кезе дең. Дээрнин төлээзи мергези-биле ону хемчээрге, ооң узуну 12 000 стадий болду^p. А дооразы болгаш бедии узунунга кезе дең. ¹⁷ Дээрнин төлээзи оон хананы хемчээрге, ооң ажыглааны киж хемчээлин ёзугаар, хана 144 кыры дурту кылын болду. ¹⁸ Хананы яшма деп эргине даштан, а хоорайның бодун арыы кылагар шил ышкаш алдындан туткан. ¹⁹ Хоорай ханазының турар даш тавактарын янзы-бүрү үнелиг эргине даштар-биле каастан: биргизин – яшма-биле, ийигизин – сапфир-биле, үшкүзүн – халцедон-биле, дөрткүзүн – изумруд-биле, ²⁰ бешкизин – оникс-биле, алдыгызын – сердолик-биле, чедигизин – хризолит-биле, сескизин – берилл-биле, тоскузун – топаз-биле, онгузун – хризопраз-биле, он биргизин – гиацинт-биле, он ийигизин – аметист-биле. ²¹ Он ийи хаалга он ийи борбак ак шуру болур: бир хаалганы-ла бир

P21:16 12 000 стадий – амгы үениң хемчээли-биле 2200 хире километр.

21:5 Иса. 43:19; 2 Кор. 5:17 **21:6** Иса. 44:6; 48:12; Ажыд. 1:6; 22:13

21:6 Иса. 55:1; Ин. 4:10; 7:37 **21:7** Ажыд. 2:7; 3:5 **21:7** Мф. 25:34

21:7 2 Хаан. 7:14; 2 Кор. 6:18 **21:8** 1 Кор. 6:9-10; Гал. 5:19-21; Ажыд. 22:15

21:8 Иса. 66:24 **21:8** Ажыд. 2:11; 20:6 **21:9** Ажыд. 15:1; 17:1

21:10 Иез. 40:2; Ажыд. 17:3 **21:11** Хост. 40:34 **21:13** Иез. 48:30-34 **21:14** Эф. 2:20

21:15 Иез. 40:3; Ажыд. 11:1 **21:16** Иез. 48:16 **21:19** Хост. 28:17-20; Иса. 54:11-12; Иез. 28:13

борбак ак шурудан кылган. Хоорайның кудумчуларын арыы кылагар шил ышкаш алдын-биле дөжей салган.

²² Хоорайда *Бурганның өргээзин көрбедим, чүге дээрге ында Бурганның өргээзи – Бүрүн Күчүлүг Дээрги-Бурган-Чаяакчы биле Хураган олар боттары болур. ²³ Хоорайга хүннүн-даа, айның-даа херээ чок, ону Бурганның өндүр чайынналчаа чырыдып турар, а Хураган – ооң чырыткызы-дыр. ²⁴ Бүгү делегейниң чоннары Ооң чырыының адаанга чурттаар база черниң хааннары боттарының бай-байлаан ол хоорайже эккээр. ²⁵ Хоорай хаалгаларын хүндүс кажан-даа хагбас, чүге дээрге дүн орта черле дүшпес. ²⁶ Чоннарның бай-байлаа болгаш эртинелерин ынаар эккээр. ²⁷ Хоорайже чүдек-бужар чүү-даа кирбес, ыянчыг чүүлдер үүлгедикчилери азы мегечилер кирбес, чүгле Хураганда бар амыдыралдың номунда аттарын бижээн улус кирер.

Амыдырал хайырлаар суглуг хем

22 ¹ Дээрниң төлээзи оон меңээ амыдырал хайырлаар суглуг хемни көргүстү. Кристалл дег шилден арыг хем Бурганның база Хураганның дүжүлгезинден үндүр аккан турган. ² Ол хем хоорайның улуг кудумчузунуң ортузу-биле агып бадып чытты. Хемниң ийи эринде амыдыралдың ыяжы үнген. Ол айда-ла бир катап, чылда он ийи удаа дүжүдүн бээр. Ооң бүрүлерин бүгү чоннарның кадыкшылын эгидеринге хереглээр. ³ Бурганның каргыжы четкен чүү-даа чүве ол хоорайга артпас. Аңаа Бурганның болгаш Хураганның дүжүлгези турар. Ооң чалчалары Аңаа бараан болуп тура, ⁴ Ооң арын-шырайын көрүп каар, Бурганның адын оларның хавактарына бижээн болур. ⁵ Моон сонгаар орта дүн дүшпес. Оларга чырыткыларның азы хүн чырыының херээ чок, Дээрги-Бурган-Чаяакчы оларның чырыы боор, олар кезээ мөңгедө хааннаар.

Иисустун чедип кээри

⁶ Дээрниң төлээзи меңээ мынча диди: «Бо дээрге шынныг болгаш бүзүрелдиг сөстөр-дир. *Медээчилерниң угаан-медерелин башкарган Дээрги-Бурган-Чаяакчы удавас болур чүүлдү Ооң чалчаларына көргүссүн дээш, Бодунуң төлээзин чоруткан».

⁷ «Дынна, Мен удавайн чедип кээр мен! Бо номда бижээн, өттүр билип медеглээн сөстөрни сагыыр кижичи амыр-чыргалдыг».

⁸ Ол бүгүнү дыннап, көргөн кижичи – Иоанн мен мен. Бүгүдени дыннап, көрүп дооскаш, ону меңээ көргүскен дээрниң төлээзиниң баарынче доңгай кээп дүжүп, аңаа мөгеер деп бардым. ⁹ Ынчалза-даа ол меңээ: «Ынчанмайн көр. Мен база сен дег, сээң ха-дунман медээчилер дег, бо номда бижээн сөстөрни сагып чоруур хамык

21:22 Иса. 8:14; Иез. 11:16 21:23 Иса. 60:19-20; Ажыд. 22:5 21:24 Иса. 60:3

21:25 Иса. 60:11; Зах. 14:7 21:27 Иса. 35:8; 52:1; Иоил 3:17; Наум 1:15

21:27 Ыд. ыр. 117:20 22:1 Иез. 47:1; Зах. 14:8

22:2 Э. д. 2:9; 3:22; Иез. 47:7, 12; Ажыд. 2:7 22:4 Иов 19:26; Ыд. ыр. 16:15; Мф. 5:8; 1 Ин. 3:2;

Евр. 12:14 22:4 Ажыд. 7:3-4 22:5 Ыд. ыр. 35:10; Иса. 60:19-20; Ажыд. 21:23

22:6 Ажыд. 1:1 22:7 Ажыд. 3:11 22:7 Ажыд. 1:3 22:8 Ажыд. 19:10

улус дег, шак ындыг бараан болган чалча-дыр мен. Меңээ эвес, Бурганга мөгей!» – дээн.

¹⁰ Ол меңээ чугаалаан чүвезинге немей: «Сен бо номнуң өттүр билип медеглээн сөстөрүн чажырып, таңмалава. Ол бүгү боттаныр үе чоокшулаан-дыр. ¹¹ Каржы, бак чүүлдер кылып чоруур кижиги оозун уламчылазын, чүдек-бужар улус кирге улам борашсын. А чөптүг-шынныг чурттап чоруурлар ынчалдыр чурттазыннар-ла. Ыдыктыг улус ыдыктыг хевээр артсын» – дээн.

¹² «Дыңна! Удавас чедип келгеш, шанналды Бодум эккээр мен. Кижиги бүрүзүнге оон кылганын барымдаалап бээр мен. ¹³ Мен Альфа болгаш Омега, биргизиги болгаш сөөлгүзү, эгезиги болгаш төнчүзү мен.

¹⁴ Амыдыралдын ыяжындан чимис чиир база хоорайже хаалга дамчыштыр кирер эрге алыр дээш, идик-хевин аштап-чуп алган улус^q амыр-чыргалдыг. ¹⁵ А хоорай даштынга бужартап будалганнар, каран көрнүрлер, самыырааннар, өлүрүкчүлөр, *дүрзү-бурганга чүдүүрлер болгаш мегеге ынакшып, оон айы-биле кылып турар улус артып каарлар.

¹⁶ Мен, Иисус, бо бүгүнү христиан ниитилелдерге херечилезин дээш, дээрден төлээмни чоруттум. Мен дээрге *Давидтиң Дазылы база үре-салгалы мен, эртенги чырык шолбан мен.

¹⁷ *Сүлде-даа, душтук кыс-даа: „Чедип кел!“ – деп чугаалап тур. Ону дыңнап турар кижиги база: „Чедип кел!“ – дизин. Суксаан кижиги база чедип келзин. Күзээн-не кижиги бо халас белекти – амыдырал хайырлаар сугну дозуп алзын».

¹⁸ Иоанн мен бо номнуң өттүр билип медеглээн сөстөрүн дыңнап турар кижиги бүрүзүнге сагындырып тур мен: бо сөстөргө бир-ле чүве немээр кижиги тыптып келзе, Бурган олче бо номда бижээн хамык хай-халапты салыптар. ¹⁹ А бо номнуң өттүр билип медеглээн сөстөрүндөн бир чүве кааптар кижиги тыптып келзе, Бурган оон амыдыралдың ыяжындан чемненир үлүүн-даа^r, бо номда бижээн ыдыктыг хоорайга чурттаар үлүүн-даа казып кааптар.

²⁰ Кым бо бүгүнү херечилээнил, Ол: «Ийе, Мен удавас чедип кээр мен» – деп тур.

*Аминь! Дээргиги Иисус, чедип келем!

²¹ Дээргиги Иисустуң *авыралы силер бүгүдеге доктаазын^s.

22:14 Өске бурунгу сөзүглелдерде «Идик-хевин аштап-чуп алган улус» эвес, а «Оон айтышкыннарын сагып турар улус» деп бижээн.

22:19 Чамдык эң сөөлзүредир грек болгаш латин сөзүглелдерде «Амыдыралдың ыяжындан чемненир» эвес, а «Амыдыралдың номунга кирер» деп бижээн.

22:21 Өске бурунгу сөзүглелдерде бо шүлүк «Аминь» деп сөс-биле төнгөн.

22:10 Дан. 12:4; Ажыд. 10:4 **22:10** Ажыд. 1:3 **22:11** Дан. 12:10; 2 Тим. 3:13

22:12 Иса. 40:10; 62:11 **22:12** Мф. 16:27 **22:13** Иса. 44:6; 48:12; Ажыд. 1:8; 21:6

22:14 Ажыд. 7:14 **22:15** У. ч. 12:22; 1 Кор. 6:9-10; Гал. 5:19-21; Ажыд. 21:8

22:16 Иса. 11:10; Ажыд. 5:5 **22:16** Сан. 24:17; Ажыд. 2:26 **22:17** Ажыд. 21:2, 9

22:17 Иса. 55:1; Ин. 7:37; Ажыд. 21:6 **22:18** Ы. х. к. 4:2; 12:32; У. ч. 30:6 **22:20** 1 Кор. 16:22

Библейжи эге хемчеглер таблицызы

Бо таблицаның медээлери амгы үедеги археологияның тывыштарын илередип турар. Ындыг-даа болза, эрте-бурунгу делегейге деңзиниң, узунунуң болгаш ишкириниң эге хемчеглери бүрүнү-биле чаңгыс аай турбаанын база тус черде хүлээп көрдүнгенинден болганчок-ла хамааржыр турганын бодап көөр херек. Ынчангаш шак бо амгы үениң дең үнелиг хемчеглерин чүгле чижеглээн кылдыр көрзе чогуур. Сөзүглелде ол эрте-бурунгу эге хемчеглерни бичежек курут төгерики-биле демдеглээн (чижээ, °эфа).

ДЕҢЗИ

гера ~ 550 мг
бека (= 10 гера) ~ 5,5 г
шекел (= 2 бека) ~ 11 г
мина (= 50 шекел) ~ 550 г
талант (= 60 мина) ~ 33 кг

УЗУНУ

карыш (= 11-12 илиг) ~ 0,22 м
кыры (= 2 карыш) ~ 0,45 м
стадий ~ 185 м

КУРГАГ ТӨКТҮҮЧЕЛ ЧҮҮЛДҮҢ ИШКИРИ

гомор (= 1/10 эфа) ~ 2,2 л
са (= 1/3 эфа) ~ 7,3 л
эфа (= 3 са, 10 гомор) ~ 22 л
хомер /кор (= 10 эфа) ~ 220 л

СУУК ЧҮҮЛДҮҢ ИШКИРИ

лог ~ 0,3 л
гин (= 12 лог) ~ 3,5 л
бат (= 6 гин) ~ 22 л
хомер /кор (= 10 бат) ~ 220 л

Тайылбырлыг словарь

Авраам – еврей чоннуң үндезилекчи өгбези, Бурганга бүзүрээринин үлегер-чижээ. Дээрги-Чаяакчы оон адын солуваанда, Аврам деп аттыг турган. Дээрги-Чаяакчы оон-биле тускай чагыг-керээ чарган (Э. д. 12—25 эгелер).

Авырал (орус. благодать) – Бурганның өршээли, ээ көрүүшкүнү, энерели, бүзүрөөн кижиге чорудуп бээр күжү.

Ажыдышыкын (грек. апокалипсис, орус. откровение) – Бурганның кандыг-бир кижиге Бодунуң күзел-соруун илередип көргүзери. Бурган ажыдышыкынын янзы-бүрү аргалар-биле кылып турган – чамдыкта кижиге дорту-биле чугаалап, чамдыкта Бодунуң төлээзин чорудуп, а чамдыкта дүш азы онза көстүүшкүн таварыштыр ону көргүзүп турган.

Акталаткан кижиси (орус. евнух) – эрте-бурунгу Чоокку Чөөн чүкке оолдарны чамдыкта чазап (азы акталап) каар турган. Шак ынчаар акталаткан эр кижилер хааннарга бо-ла бараан болур, чүге дээрге оларны хаанның кадайларынга хамаарыштыр айыыл чок деп санаар турган.

Аллилуйя – Ыдыктыг ырларда Бурганны алдаржыткан кыйгы. Дорт очулдуарга, «Дээрги-Чаяакчыны мактанар!» дээн.

Аминь – еврей дылдан дорт очулдуарга, «ылап шын» дээн, колдуунда-ла «ындыг», «ындыг-ла болзунам» дээн уткалыг сөс.

Амыр-дыш хүнү (евр. шаббат) – еврейлерде неделяның чедиги хүнү болур, бүрүнү-биле Бурганга тураскааттынган хүн (Хост. 20:8-11; Ы. х. к. 5:12-15). Ол хүнде иудейлер синагогаже баар ужурулуг. Хүннүң-не кылыр ажылды ол хүн кылыры хоруглуг.

Аптара, ыдыктыг аптара (орус. ковчег завета) – Дээрги-Чаяакчынын айтышыкынын ёзугаар израильчилер тускай аптараны кылып каан. Моисей ынаар Он айтышыкын бижээн калбак даштарны суп каан, ынчангаш аптараны «Чагыг-керээниң аптары» деп база адап турган. Аптараның халывының кырында

ийи херувим дүрзүзүн тургускан. Ол аптараны Ужуражылга майгынының (а оон соонда Бурганның өргээзиниң) Эң ыдыктыг өрээлинге шыгжаар турган.

Арыг, арыг эвес – ыдыктыг хоойлу ёзугаар (Левит номундан көр) кижиниң мага-бодунуң чамдык байдалдары арыг эвес деп санаттынар (чижээлээрге, кеш аары-биле аарыыры, херээжен кижиниң ай демдээн көөрү). Ол ышкаш чамдык дириг амытаннар арыг эвес кылдыр санаттынып турган – оларны чири база оларның сектеринге дээри хоруглуг. Арыг эвес дириг амытанга, кижиге азы черге дегген кижиге арыг эвес апаар турган. Арыг эвес кижиниң Дээрги-Чаяакчыга мөгейген ёзулалдарга киржири хоруглуг.

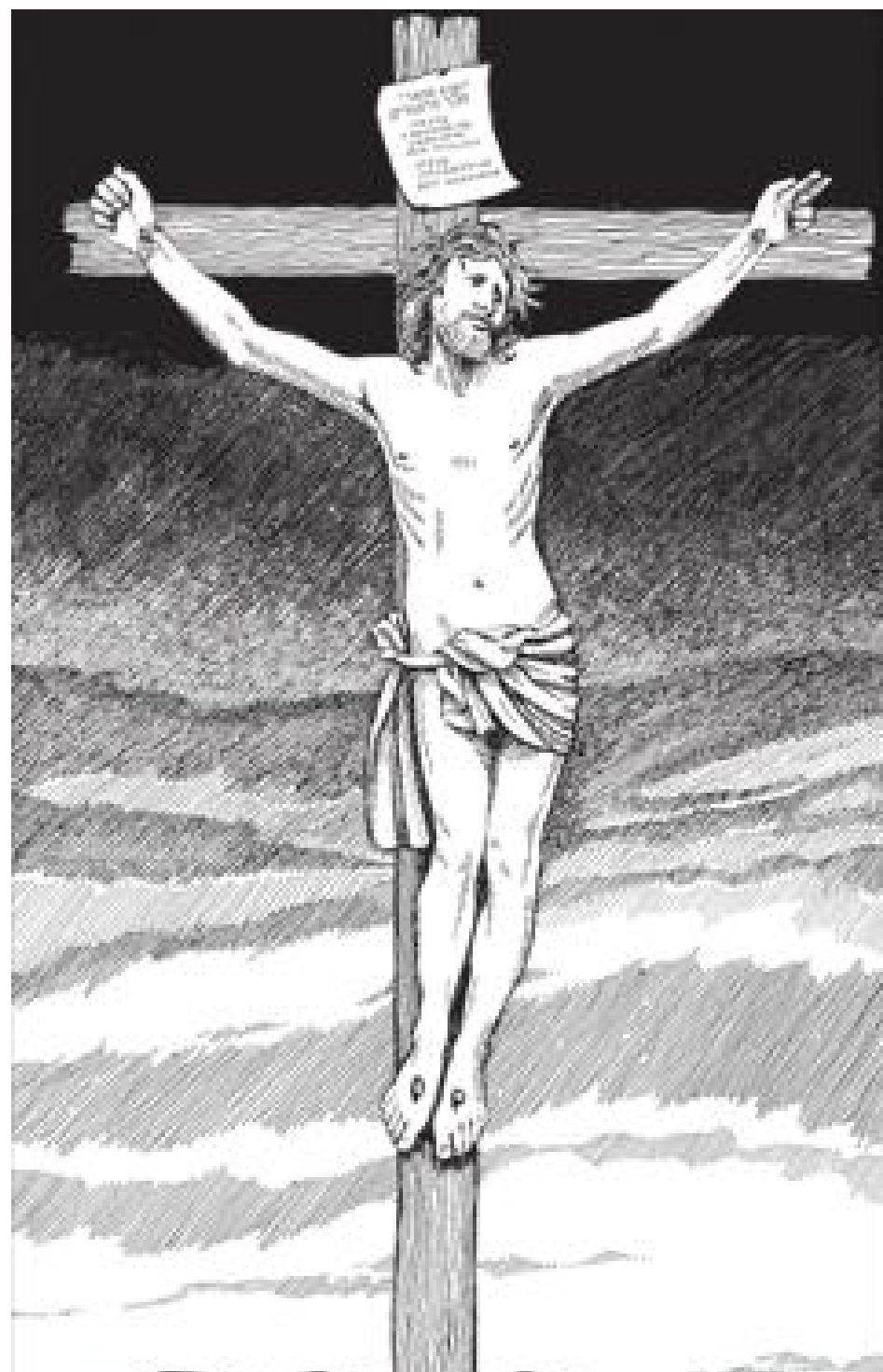
Асия – Бичии Азияның (амгы Турция күрүнениң кезии) барыын талазында чыдар Римге чагырткан девискээр, Азия дип-биле салчап болбас.

Ашера – Ханаан чүдүлгеде кыс бурган. Хананейлер аңаа мактал-хүндү кылдыр ыдыктыг деп санаары ыяш адагаштар азы ыяштар тургузуп турган.

Бараалгакчы, Бурганның бараалгакчызы (орус. священник) – ыдыктыг бараан болушкун кылыр, өскээр чугаалаарга, Бурганның ыдыктыг өргээ-майгынынга өргүл кылыр база өске-даа чүдүлге ёзулалдары күүседир хүлээлгелиг кижии. Оон кол сорулгасы – Бурган биле кижилер аразынга эптештирикчи болуру. Дээрги-Чаяакчы Левийниң аймаан Аңаа бараан болур аймак кылдыр шилип, аңгылаан соонда, Бурганның бараалгакчылары деп атты эдилээр эргени Моисейниң акызы Аароннуң эр хиндиктиг үре-салгалынга берген. Бурганның бараалгакчыларының аразында бирги черде турар, онзагай хүлээлгелерлиг база чон мурнунга улуг хүндүткелдиг бараалгакчыны дээди бараалгакчы деп адап турган. Сөөлзүредир ол дээди иудей Чөвүлелдинь база даргазы апарган. Ол тускай хептиг болур болгаш бодун онзагай арыг, үлегерлиг ап чоруур ужурлуг. Чүглө дээди бараалгакчы Ужуражылга майгынында база Бурганның өргээзинде Эң ыдыктыг өрээлче, чылда чүглө чаңгыс катап, өндүр улуг арыглаашкын хүнүндө кирер эргелиг турган (Лев. 16 эгени көр).

Баштыңнар (орус. старейшины) – Израиль чоннуң төрөл бөлүктөрүнүн эрге-чагырга туткан төлээлери. Бурганның бараалгакчылары-биле кады иудейлернин шажынчы амыдыралын башкарып турганнар, оларның чамдыызы дээди иудей Чөвүлелдин кезигүннери болур. Баштыңчылар деп адаар улус-биле салчап болбас.

Белдир-ыяш (орус. крест) – херектеннерни хилинчектеп, дорамчылап, бужартадыр дээш, азып шаажылаар адагаш. Рим империязынга эң аар кемниг херек үүлгеткен херектеннерни ийи шавышкак ыяшка хере шаап шаажылаары бүгү шаажылалдарның эң-не каржы болгаш хилинчектиг хевири деп санаттынар. Хөй таварылгаларда шаажылаттырганнарны белдир-ыяшка хол-будундан кадаг-биле

Болбаазыраңгай (орус. совершенный) – бүрүн дески, четпес чүүл, тала чок, бүрүнү-биле эки, эң дээди байдалга база эчизинге четкен боору.

Бурган (евр. Элохим, грек. Теос, орус. Бог) – бүгү-ле бар чүвениң Дээрги-Чаяакчызы, бистиң база Чаяакчывыс, амыдыралывыстың үндезин-дөзү.

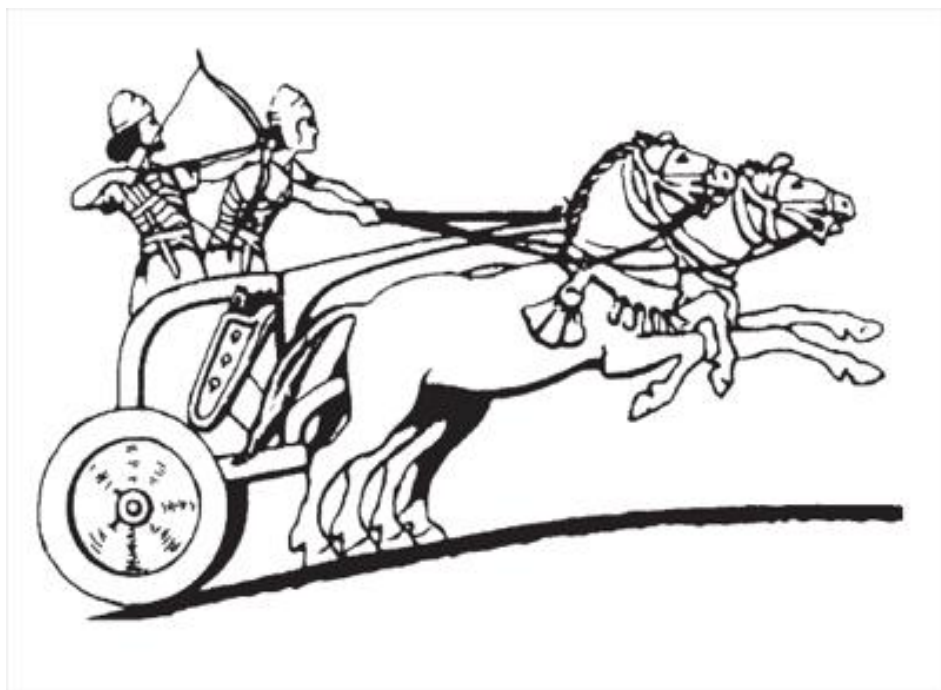
Буянныг Медээ (грек. Эвангелион) – Иисус Христостуң суртаалдааны Бурганның Чагыргазының дугайында өөрүшкүлүг медээ. Буянныг Медээни христианнар сөөлзүредир Камгалакчы Иисустуң бо делегейге өлүмү болгаш катап дирилгенинин дугайында чугаа деп билип эгелээн. Ынчангаш Христостуң амыдыралы болгаш ажыл-херээниң дугайында тоожан дөрт номну база Буянныг Медээлер деп адаан.

Ваил – Ханаанның чурттакчыларының мөгейип турган янзы-бүрү бурганнарының ат-дужаалы. Дөрт очулдуурарга, «ээ» дээн.

Веелзевул – Эрги Чагыг-керээ үезинде Израильди долгандыр чурттаан чоннарның мөгейип турган бурганнарының бирээзи (4 Хаан. 1:3 көр). Иисус Христостуң үезинде еврейлер буктарның чагырыкчызы эрликти ынчаар адап эгелээн.

Галилея хөлү – Израильдиң сонгу чүгүндө чыдар бо хөл Галилея, Геннисарет, а сөөлзүредир рим чагырыкчы Тиверийге тураскааткан Тивериада хөлү деп үш аңгы аттыг. Грек сөзүглелде ол улуг эвес хөлдү колдуунда-ла далай дээр турган. Оон Иордан хем үндүр агып чыдар. Ол хөлдүң чоок-кавызынга хөй чурттакчылык черлер турган, оларның чурттакчы чону колдуунда балык тудуп амыдырап чораан.

Давид – Христостуң төрүттүнеринге чедир бир муң хире чыл мурнунда израиль чоннуң ийиги хааны. Бурганны алгап-мактаан дыка хөй Ыдыктыг ырларның бижикчизи. Бурган Давидке ооң салгакчылары израиль чонну кезээ мөңгедө хааннаарын азаан, ынчаарга иудейлер боттарының манап турганы камгалакчы хаан Давидтиң ук-ызыгуурундан төрүттүнер ужурлуг деп санап, ону Давидтиң Оглу деп адаар турган.

Дайынчы терге (орус. колесница) – эрте-бурунгу Чоокку Чөөн чүккө эң күчүлүг дайынчы чепсек-херекселдин бирээзи кылдыр санадып турган.

Дүрзү-бурган (орус. идол) – еврей чон-биле кожа чурттап чораан чоннар шуткуп-сиилбээн, чуруп каан дүрзүлөр кылып алгаш, оларын «бурганнар» деп адап, мөгөйип турганнар. Дээрги-Чаяакчыга шынчы эвес иудейлер база чамдыкта ынчалдыр кылып турган.

Дээди иудей Чөвүлөл (грек. синедрион) – Иисус Христостун үезинде иудей чонну башкарып турган дээди даргалар. Дээди Чөвүлөлдин кезигүүннеринге Бурганның дээди бараалгакчылары, чоннун баштыңнары база ном-хоойлу тайылбырлакчылары хамааржып болур турган.

Дээрги-Чаяакчы (евр. Яхве, грек. Кириос, орус. Господь) – Эрги Чагыг-керээде ол ат-дужаал Яхве (Иегова) деп аттың очулгазы, Бурганның ыдыктыг ады болур. Бурган Моисейни израиль чонну Египеттен үндүрө берзин дээш чорудуп тура, Бодун ол ат-биле адаан. Шак ол ыдыктыг атты душ бооп бужартадырындан сезингеш, иудейлер Христостун төрүттүүннеринге чедир үде-ле Ыдыктыг Бижилгелерни номчуп тургаш, ол атты ыткыр чугаалавайн, оон орнунга «адонай» азы «дээрги» деп турганнар.

Дээрниц төлээзи, Бурганның төлээзи (грек. ангелос) – дорт очулдуарга, «айбычы» дээн уткалыг сөс. Бурганга бараан болуп турар, дээр уктуг, угаан-сарыылдыг, онзагай амыгтаннар. Бурган оларны дамчыштыр бүгү чүвени башкарып, кижилерге база чоннарга дузалажып турар.

Иордан хем – Израильдин кол хеми. Ол сонгу чүкте Галилея хөлүндөн агып үнгөш, мурнуу чүкте Өлүг далайже агып кирген. Иордан он ийи израиль аймактын эрте-бурунгу черлерин ийи чарып турар – ооң барыын талазынга тос аймак, чөөн талазынга ийи аймак ээлээн черлерлиг турган, а Манассиянын аймаа – хемниң ол-бо чарыынга чер ээлеп чурттап турган.

Кижиги амытан Оглу (орус. Сын Человеческий) – Иисустун Бодунга хамаарыштыр ажыглап келген бо ады Ону ёзулуг кижиги кылдыр көргүспүшөөн, Бурганның медээчилериниң чугаалап келгени Камгалакчы база ол-дур дээрзин онзалап демдеглеп турар. Эрги Чагыг-керээде Даниил медээчи «кижиги амытан оглу Ышкаш бир-ле Кижиги» бүгү өртемчейиниң чагырыкчызы болурун чугаалаан.

Кул-кадай (орус. наложница) – Эрте-бурунгу Чоокку Чөөн чүккө эр кижиги элээн каш херэеженни бодунга кадай кылдыр ап, а ол Ышкаш бодунуң кул херэеженнерин кадай кылдыр ап болур турган. Ынчалза-даа кул-кадайлары эээзиниң хостуг төрүттүнгөн кадайлары Ышкаш эргелерлиг болбас ужурлуг. Бир эвес ээнин хостуг кадайының ажы-төлү чок болза, ол ашаанга бодунуң чалчазын кул-кадай кылдыр берип болур турган. Ындыг таварылгада чалчадан төрүттүнгөн ажы-төл ээ херэеженниң ажы-төлү Ышкаш бооп, хоойлу-дүрүм ёзугаар салгакчылар болур.

Кыртыжас демдектээри (орус. обрезание) – эр хиндиктиг улустун Бурганга тураскааттынганын херечилээр иудей ёзулал. Төрүттүнгенинден бээр сески хүнүндө оолдарның дотааның кыдыкы кезин демдектеп, кыртыжай кезер. Бо ёзулал Авраам биле Бурганның аразында керээнин демдээ бооп, ол үеден бээр Авраамның үре-салгалының аразында нептерээн.

Левиттер – Левийиниң үре-салгалы. Левий болза Иаковтун он ийи оглунун бирээзи база израиль чоннун өндүр улуг өгбелериниң бирээзи болур. Левиттер үш төрөл бөлүккө: Гирсоннун, Кохаттын болгаш Мерариниң салгакчыларынга чарлыр. Бурган левит Аароннун үре-салгалын Бодунуң бараалгакчылары кылдыр, а өске левиттерни ыдыктыг өргөө-майгынга ажылдап, бараалгакчыларга дузалаар кылдыр шилип алган.

Медээчи, Бурганның медээчизи (орус. пророк) – Бурганның күзел-соруун чонга медеглээр ужурлуг, Ооң тускай кыйгырткан кижизи. Бурган Бодунуң сөзүн медээчилерни дамчыштыр улуска чугаалап турган. Чамдык медээчилерниң сөстери номнар кылдыр бижиттинген болгаш Эрги Чагыг-керээнин элээн улуг кезин тургузуп турар.

Моав – Израильдин мурнуу-чөөн чүгүнге чурттап чораан, дүрзү-бурганнарга мөгөөр моав чон Лот биле ооң улуг уруунуң хан холужуушкуннуг харылзаазындан тывылган (Э. д. 19:30-38). Израиль чоннун Ханаанче чоокшулап келгениниң эгезинде-ле, моавтар биле израильчилерниң аразынга өжээннешкек чорук тургустунган. Ол өжээннежишкин ужун израиль чонга моавтарны бодунуң ниитилелинче хүлээп аарын хоруп каан (Ы. х. к. 23:3). Руфь дугайында номда ол дүрүмнү чымчатканы илден тускай таварылга бар.

Моисей – израиль чоннун Египетке төрүттүнгөн өндүр улуг медээчизи, баштынчызы болгаш хоойлу-дүрүм тургузукчузу. Моисей Бурганның айтышыкыны-биле еврей чонну Египетке туттуруушкундан үндүргөн. Иудей чаңчыл ёзугаар «Беш ном» азы «Моисейниң хоойлузу» ооң бижээн номнары болур.

Мөргүл, мөргүүрү (орус. молитва) – ол дээрге кижинин Бурган-биле чугаазы азы харылзажылгазы-дыр. Мөргүп тура, киж Бурганны алдаржыдар, Аңаа өөрүп четтирер, бодунуң бачыттарын миннир, Оон дуза дилээр болгаш оон-даа өске.

Негев – Палестинаның мурнуу чүгүндө (Иуданың аймааның черинде) ээн кургаг ховунуң ады.

Ном-хоойлу тайылбырлакчызы (орус. книжник, законник) – бодун Бурганның хоойлузун (Ыдыктыг Бижилгелерни) шинчилээринге, тайылбырлаарыңга база чара бижириңге бараан болдурган эртемден еврейлерни ынча дээр турган. Ном-хоойлу тайылбырлакчызы Эзра Вавилонга туттуруушкундан ээп келген соонда, иудейлерге Дээрги-Чаяакчыга шын мөгейигже эглиринге дузалаан кижилернин бирээзи турган. Ном-хоойлу тайылбырлакчыларының элээн хөйү дээди иудей Чөвүлелдин кижигүннери болуп, чоннуң эн чугула херектерин шиитпирлеп турган.

Он-хоорай (грек. Декаполис, орус. Десятиградие) – Иисус Христостуң үезинде Галилея хөлүнүң чөөн талазында турар эң чугула он хоорайның эвилели база ол кезек девискээрниң ады. Он-хоорайның чурттакчыларының хөй кезии дүрзү-бурганнарга чүдүүр улус турган.

Өргүл – еврейлер Бурганга колдуунда-ла мал-маганны, куштарны азы үнүш-дүжүттү эккеп өргүп турган. Өргүлдүң кол хевирлери Левит деп номда тодараттынып бижиттинген:

– бүрүн өрттедир өргүл – ооң кандыг-даа кезиин чип болбас турган, а өске өргүлдерни кезии-биле азы бүрүнү-биле эккеп салган киж азы Бурганның бараалгакчызы чиир турган;

– далган-тараа өргүлү – ону янзы-бүрү быжырган хевирлерлиг кылдыр база оливка үзү-биле холаан кылдыр эккеп болур турган;

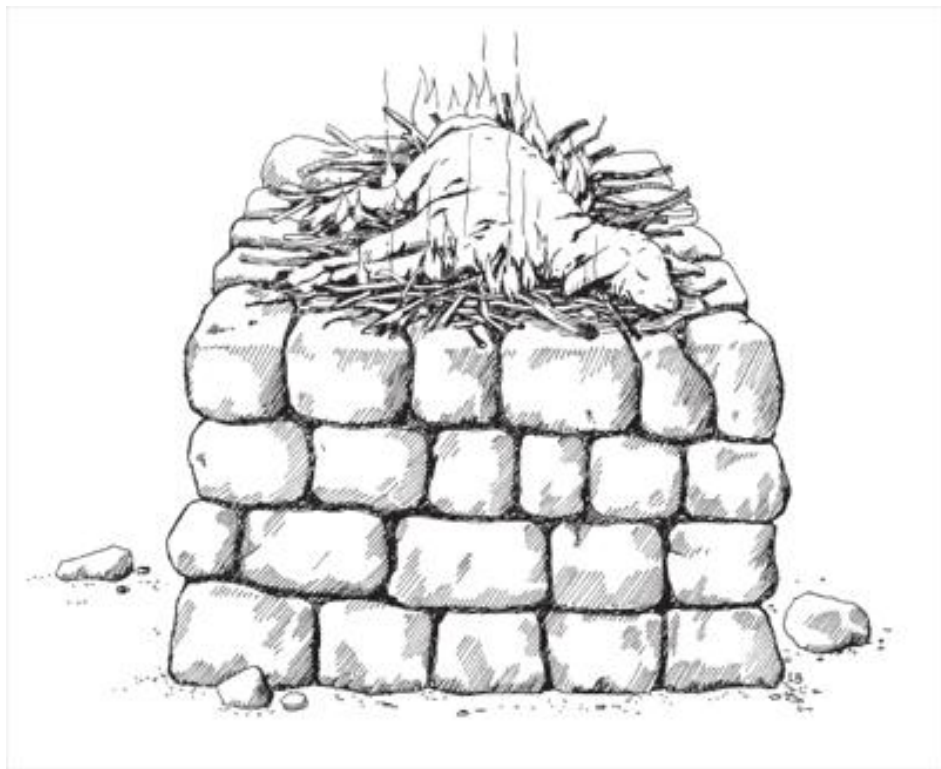
– эп-найырал өргүлү – ону Бурганның ачы-буяны дээш, Аңаа өөрүп четтиришишкин илередири-биле эккеп турган;

– бачыт дээш өргүл – чоннуң аңгы-аңгы бөлүктеринден улуска боттарының бачыттары дээш өргүлдү бай-шыдалын барымдаалап, дөмей эвес хемчээлдиг кылдыр эккээрин чөпшээрээн турган;

– кем-буруу дээш өргүл – ооң-биле Бурганга азы өске-бир кижиге бодунуң кем-буруузу-биле чедирген когаралының орнун тургузары чугула турган.

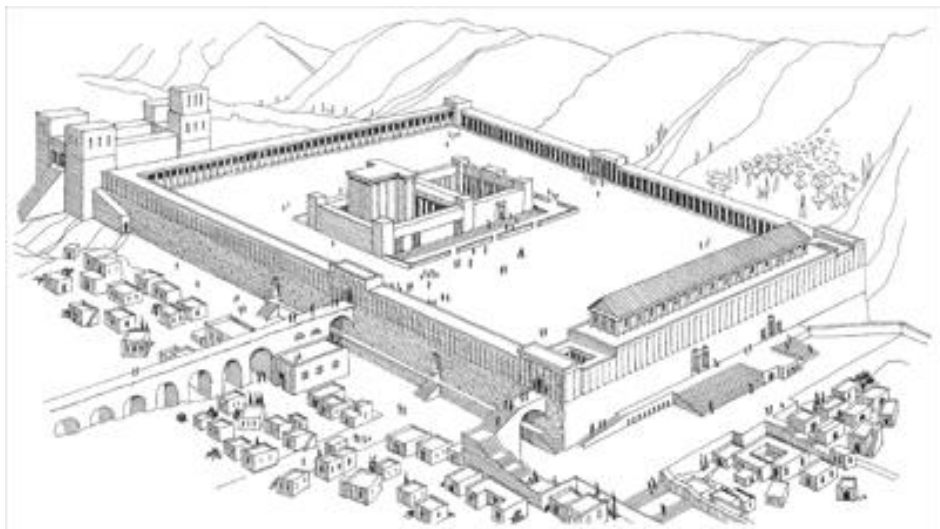
Өргүлдүң өске хевирлери база турган, чижээлээрге, хүннээшкин өргүлү, сактыышкын өргүлү болгаш о.ө.

Өргүл салыр бедигээш (орус. жертвенник) – даштан кылган онзагай тудуг аймаа, аңаа еврейлер Бурганга өргүлдү (колдуунда-ла мал-маганны, куштарны азы үнүш-

дүжүттү) өрттедип турган. Соломон хаанның үезинден эгелээш, Бурганга өргүл салыр дың чаңгыс чер Ооң Иерусалимде өргээзинге турган.

Өргээ, Бурганның өргээзи (орус. храм) – Бурганга бараан болуушкуннуң ыдыктыг оран-савазы. Соломон хаан Бурганның өргээзин Иерусалимге тудуп тургускан соонда, ол оран-сава Ужуражылга майгынының орнун ээлей бергеш, Израильде Бурганга бараан болуп, мөгеер болгаш өргүл кылыр чаңгыс-ла төп чер апарган. Аңаа Бурганның бараалгакчылары чүдүлгө ёзулалдарын күүседип база Бурганга өргүлдү кылып турган. Соломоннуң туттуруп кааны Бурганның өргээзин бистиң эрага чедир 586 чылда вавилон аг-шериг үрегдеп каан. Бурганның ийиги өргээзин бистиң эрага чедир VI чүс чылдың төнчүзүндө туттуруушкундан хосталгаш, эеп чанып келген еврейлер туткан, оларны Давид хаанның Зоровавел дээр салгакчызы удуртуп, Аггей болгаш Захария медээчилер деткип турган. А хөй чылдар эрткенде,

Ирод хаан Бурганның өргээзиниң девискээрин эде тургузуп база алгыдып каан. Ол өргээни бистиң эраның 70 чылында рим аг-шериг шуут үреп-бузуп каан.

Өске чоннар улузу (орус. язычники) – иудейлерниң билиишкини-биле Бурганның шилип алган чонунга хамаарышпас, олардан аңгы шажын-чүдүлгелиг улусту ынча дээр. Иудейлер оларны арыг эвес кылдыр санап, аралажып харылзашпазын кызып турган.

Понтий Пилат – Иудеяның Римден томуйлаан тус чер чагырыкчызы, ону б.э. 26 чылында император Тиверий олурткан. Ол Иудеяда рим аг-шеригни башкарып, Бурганның дээди бараалгакчыларын томуйлап база чугула шииткел айгырыгларын шиитпирлеп турган. Еврей төөгүчүлөрниң херечилеп турары-биле, Пилат каржы-дошкун, туразы улуг кижичораан, ол еврейлер болгаш самарийжилерге хөй хораны чедирген.

Прозелит – дүрзү-бурганнарга чүдүп чораш, оон соонда иудей чүдүлгени бүрүнү-биле хүлээп алгаш, кыртыжап демдектеттирип алган кижичораан.

Рефа улус – Ханаанга израильчилер кээр бетинде чурттап чораш кайгамчык улуг-шыырак мага-боттуг аймак-чон.

Саддукейлер – Иисус Христостун үезинде иудейлерниң фарисейлерге удурланышкак шажынчы болгаш политиктиг бөлүү. Олар өлгеннерниң катап дирлиринге бүзүрөвес база Ыдыктыг Бижилге кылдыр чүгле Моисейниң Беш номун хүлээп көөр. Дыка хөй саддукейлер Бурганның бараалгакчылары турган болгаш, оларның ызыгуурган, бай-шыырак кижилер аразынга салдары улуг турган.

Самария чурттуглар азы самарийжилер – Палестинаның ортаа кезинде, Иудеяның сонгу талазында, а Галилеяның мурнуу талазында чыдар черниң чурттакчылары. Самария чурттуглар чоорту дүрзү-бурганнарга чүдүүрүндөн ойталап, Бурганга бүзүрөй бергеш, Моисейниң хоойлузун сагып келгеннер (4 Хаан.

17 эгени көр). Самарияда чурттаан, еврей ук-ызыгуурлуг-даа болза, өске сөөк-язылар-биле холужа берген чон-биле иудейлер көрүшпес, өжээннежир чораан.

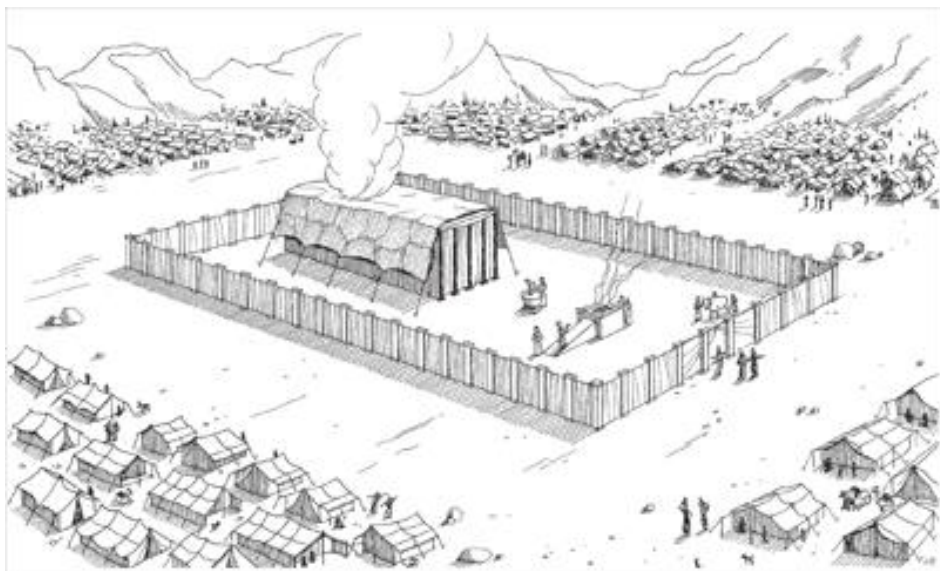
Синагога – иудейлерниң Бурганга мөгее-биле база ыдыктыг хоойлуну өөренири-биле чыглыр чери.

Синай даг – Египеттен чөөн чүкте Синай чартык ортулукта турар даг. Ол дагга Дээрги-Чаяакчы Моисейге көстүп келгеш, израиль чонга Бодунуң хоойлузун берген. Ол дагны Хорив деп база адаар турган.

Сион – Иерусалим хоорайда Бурганның өргээзи турган дагның ады. Бурган шак ол черни иудейлер Анаа мөгөйзин дээш шилип алган. Иерусалим хоорайны Библияда чамдыкта «Сион-кыс» деп ойзу адап турар.

Соломон – Давид хаанның салгакчызы, бистин эрага чедир X чүс чыл үезинде хааннап чораан. Ол болза Бурганның аңа хайырлааны өндүр улуг мерген угаан биле байлакшылы дээш, Чоокку Чөөн чүкке алдаржаан кижиге турган.

Сугга суктурары (грек. баптисмос, орус. крещение) – бо ёзулалды эртип турар кижини сугже хензиг өйде шымындыр сугар. Сугга суктуруп, ыдыктаар ёзулалды эрткен кижиниң үндезини-биле чаартынып, чаа амыдыралче катап төрүттүнериниң база бачыгтан ойталааш, Бурганче эглип кээриниң символ-демдээ. Сөөлзүредир Иисус Христостун өлүмүңге база катап дирилгенинге бүзүрелдин символу апарган.

Сүлде, Ыдыктыг Сүлде (орус. Дух Святой) – Бурганның Сүлдези; Иисустун дилээнин ёзугаар Бурган Ададан бадып кээп турар, алыс шынны көргүзөр Сүлде; Аргалакчы болгаш Болчукчувус.

Тамы (орус. ад, преисподняя) – бурунгу иудей чүдүлгө ёзугаар бүгү өлгөн кижилерниң турар чери; өлүглөр ораны; алды оран. Иисус Христостун үезинде иудейлер тамыны чүглө бачыттыг кижилерниң кеземче эртер чери кылдыр санаар турган.

Угаадыглыг чугаа (орус. притча) – долгандыр турар амыдыралга ийикпе, азы төөгүгө үндезилей алдынган, мөзү-шынар азы угаан-сарыыл талазы-биле кандыг-бир өөредиг, угаадыг сиңген чугааны азы үлегер домакты ынча дээр. Угаадыглыг чугаалар кандыг-бир чүүлдү болганчок-ла ойзу чугаалап турар.

Ужуражылга майгыны, ыдыктыг майгын (орус. скиния) – израиль чон Египеттен үнүп келген соонда, Дээрги-Чаяакчы Моисейге онзагай майгыны тигерин дужааган. Ол майгынга Бурган Моисей-биле база Бодунуң бараалгакчылары – бүгү израиль чонну Ооң-биле эптештирер төлээлекчилер-биле ужуражып турган. Майгын боду Ыдыктыг болгаш Эң ыдыктыг деп ийи өрээлдиг болур. Ыдыктыг өрээлде Бурганга хүннүң-не мөгөөринге ажыглаар херекселдер турар. Ынаар чүглө бараалгакчылар кирип болур эргелиг. Эң ыдыктыг өрээлде ыдыктыг аптара турар. Ынаар чүглө Бурганның дээди бараалгакчызы чылда чаңгыс катап, бүгү чонну бачыттан арыглаар ёзулалды кылыр дээш, кирип болур. Майгыны долгандыр херим турган, ооң иштинче левиттер база кирип болур. Соломон хаанның үезинде Иерусалимде даштан туткан турум өргээ Ужуражылга майгынын солаан.

Үе – Библияның үелеринде хүндүскү үени он ийи шакка чарып турган. Ол шактарны хүн үнгенинден эгелеп санаар (амгы үе санаашкынын ёзугаар эртенгиниң алды хире шактан). Ынчангаш эртенгиниң 9 шак дээрге хүн үнгенден бээр үшкү шак, 12 шак – алдыгы шак, а дүштекиниң 15 шак – тоску шак болур. Ындыг-даа болза,

иудейлер хонуктуң эгезин хүн ашканындан (азы хүн үнериниң бетинде кежээден) эгелеп санап турган. А римчилер хонук дүн ортузунда эгелээр деп санап турган.

Фарисейлер – Иудеяга Иисус Христостуң үезинде турган чугула салдарлыг шажынчы бөлүктүң кежигүннери. Фарисейлер боттарын ыдыктыг хоойлуну база иудей ёзу-чаңчылдарны шыңгыы сагып чоруур бис деп чарлап чорааннар. Оларның хөй кезии бай-шыдалдыг улус турган.

Хаарган далганнар байырлалы (орус. праздник опресноков) – Хосталыышкын байырлалының соонда дораан эгелээр, чеди хонук дургузунда уламчылаар байырлал. Далганын хөөдүп четгикпээн еврей чоннуң дүвү-далаш-биле Египеттен дескениниң сактыышкыны кылдыр (Хост. 12 эгени көр) ол чеди хонук дургузунда ажыткы-биле хөөтпейн хаарган далганнар чиир турган.

Ханаан – Чер ортузу далайның чөөн эрииниң чоогунда чер. Ооң девискээринче амгы үедеги Израиль болгаш чамдык кожа күрүнелер кирип турган. Ханаанның чурттакчыларын хананейлер дээр. Эге дөс деп ном ёзугаар, хананейлер Нойнун уйнуу Хаамдан укталган.

Херувим – чалгынның, күштүг, дээр уктуг амытан; Бурганның бараан болукчузу. Херувим дүрзүлери ыдыктыг аптараның кырынга-даа, Соломоннуң тутканы өргээ иштинге-даа турган.

Хоойлу, ыдыктыг хоойлу (евр. Тора, орус. закон) – Моисейниң хоойлузун, өскээр чугаалаарга, Синай дагга Моисейге Бурганның бергени, Аңаа бараан болур талазы-биле чурумчуткан хоойлу-дүрүмнер база мөзү-шынарга хамааржыр дүрүм-сагылгалар, хамааты эргелер чыындызын ынча дээр.

Хорив – Синай дагның өске ады.

Хосталыышкын байырлалы (евр. песах, грек. пасха) – израильчилерниң өгбелериниң туттуругга турганы Египеттен адырлып үнгенин демдеглээн байырлал. Ол байырлал кээрге, иудейлер Бурганның айтыышкынын күүседип, анай азы хураган дөгөргөш, ооң ханы-биле хаалгазын демдектээш, кежээки чемин чиир турганнар.

Христос (орус. помазанник, Мессия) – еврей база грек дылдан дорт очулдуарга, «Чагдырган» дээн ат. Бурунгу Израильге хаанны дүжүлгеге олуртурда, ыдыктаан оливка үзү-биле бажын чаар ёзулал турган. Иисусту Бурган дүжүлгеге «чаап олурткан», ынчангаш Ол Израильдиң манааны, Ооң кээрин медээчилерниң баш удур чугаалааны Мессия азы Христос болур.

Чагыг-керээ (орус. Завет) – Бурган биле кижилерниң аразында, хаан биле ооң албатыларының аразында керээ дег, ийи таланы хүлээндирип турар дугуржулга. Библияда элээн каш ындыг керээни тодарадып бижип турар, чижээлээрге, Ной азы Авраам дугайында чугааларда. Библияның бирги кезээн христианнар Бурганның израиль чон-биле Моисейни дамчыштыр чарган керээзи дээш «Эрги Чагыг-керээ» деп адап турар. А ийиги кезээн «Чаа Чагыг-керээ» деп адаар, чүге дээрге Иисус Христостуң өлүмү болгаш катап дирлишкени бүгү улуска Бурган-биле чаа, Моисейниң хоойлузунга үндезилевээн керээ чарар арганы берип турар.

Чууза – хааннар болгаш өске-даа дээди дүжүметтер олуруп чоруур онзагай ыяш терге. Дайынчы тергеге дөмей-даа болза, дайын үезинде ажыглавас турган.

Шефела – Палестинада Иуданың аймаанга хамааржыр девискээр. Ол девискээр Чер ортузу далайның чоогунда оргулааш биле Иуданың дагларының аразынга турган. Шефела көдээ ажыл-агый чорударынга таарымчалыг чавыс тейлери-биле тодараттынар.

Шээрленири азы шээрленишикин (орус. пост) – мөргүлдүң дээштиин күштелдирер дээш база аажок күштүг качыгдалды Бурганга көргүзер дээш, элээн үе дургузунда аыш-чем чиирин шеглээри.

Ыдыктыг ыр (грек. псалмос) – Бурганны алдаржыткан ырылар. Оларның иштики утказы алгыш-йөрээл база мөргүл хевирлиг болур. Ыдыктыг ырларның номунче 150 ыр кирген, оларның дыка хөйүн Давид хаан чогааткан бооп турар. Чаа Чагыг-

керээниң чогаадыкчылары хөй-ле Ыдыктыг ырларны Христостун бо делегейже чедип кээриниң дугайында өттүр билген медеглелдер кылдыр санап турганнар.

Элчин (*грек.* апостолос) – Бурганның мурнундан бүрүн эргелиг төлээ. Иисус Христоска бараан болуру-биле кыйгырткан кижиге. Иисус Бодунун эң баштайгы өөреникчилериниң аразындан он ийи кижиге ол атты берген. Сөөлзүредир өске-даа элчиннер тыптып келген, чижээлээрге, Матфий болгаш Павел.

Эрлик (*евр.* сатан, *грек.* диаболос, *орус.* дьявол) – «буруудадыкчы» азы «удурланыкчы» дээн уткалыг сөс. Бурганның удурланыкчызын, кижилерниң күткүкчүзүн, каржы буктарның эң кол баштыңчызын ынча деп адаар. Ооң чамдык өске аттары – веелзевул, бузуттуг.